Seydī, ʿAlī

محرری : علی سیدی

رسملی قاموس عثمانی

جلد اول

Resimli Ḳāmūs-ı ʿOsmānī

لسان عثمانیده مستعمل ترکی، عربی، فارسی و اجنبی [٤٠,٠٠٠] کلمه‌یی و علمی فنی،
ادبی، صناعی و تجاری مصطلحاتی و [٣٥٠٠] قدر رسمی و متعدد رنکلی الواحی محتویدر.

صاحب وناشری [مطبعه و کتبخانهٔ جهان] صاحبی :

مهران

دارالخلافة العلیه مطبعه و کتبخانهٔ جهان

١٣٣٠

PL
183
S47

مطبعه وكتبخانهٔ جهان
دار الخلافة العلية

LIBRARY
AUG 15 1967
UNIVERSITY OF TORONTO

علی سیدی بك : محرری

معاونت تحریریه و تصحیحیه‌سی سبق ایدنلر

داود افندی درمورسیان : برنجی صنف دعوا وکیللرندن
محمد علی بك : بحریه قول آغالرندن
مهران افندی : طابع و ناشر اثر [صاحب مطبعه]

دوقتور رضا نور بك : صنوب مبعوث سابقی
جمال بك : مکتب ملکیه مأذونلرندن
اسماعیل فائق بك : بحریه ارکان حربیه یوزباشیلرندن

Digitized by the Internet Archive
in 2011 with funding from
University of Toronto

http://www.archive.org/details/resimlimsiosm00seyd

❀ اشارت مخصوصه ❀

ت — ترکجه
ة — تثنیه
تر — ترکیب
تر،صه — ترکیب توصیفی
ث — مؤنث
ج — اجنبی
جه — جمع
ح — حال
حه — حرف
د — ادات
ذ — مذکر
سه — اسم
سف — اسم فاعل
سمف — اسم مفعول
شه — اسم اشارت
صه — صفت
ضه — ضمیر
ضا — ترکیب اضافی
ظ — ظرف، زمان، مکان
ع — عربی
عد — اسم عدد
فه — فعل
فا — فارسی
که — کنایه
م — مجاز
مص — مصدر

§ کلماتك حقیقی و مجازی اولدیغنه کوره معنالری تبدل ایتدکجه ارەلرینه وضع اولنور .

= صول طرفندەکی کلمه ویاکلمات ، صاغ طرفندەکی کلمەنك ویا ترکیبك معنای مدلولنی ایضاح ایدر .

— متندن خارج عبارەیی ارەسنه آلیر .

، کلمات مترادفەیی بربرندن آییرر .

؛ بر معنایه دلالت ایدن کلمەلری بربرندن تفریق ایلر .

[ ] { } بعض ایضاحات زائدەیی احتوا ایلر .

« » مشهوداتی داخلنه آلیر .

درت درلو اوقونان واو] حرفنك قولای اوقونمسی ایچون اشارت مخصوصه وضع ایدلمشدر .

وٚ	o	ضمهٔ ثقیلهٔ مبسوطه
وٓ	ou	ضمهٔ ثقیلهٔ مقبوضه
وٗ	u	ضمهٔ خفیفهٔ مقبوضه
وُ	eu	ضمهٔ ثقیلهٔ مبسوطه

افاده

مادامکه « لغات » محیط و محض لساندر ؛ مادامکه : مفتاح لسان عد ایدیلان الفبانك بیله تعریفی نا آساندر ؛ اوحالده بونك لزوم و محسناتی، موضوع و غایاتی حقنده بنم کبی بر عاجزك لسان بیانه سکوتدن باشقه بر حصهٔ اعتراف اصابت ایده‌میه‌جکی وچونکه : بوخصوصده سرد مطالعات ایلمك وقتیله اسلاف کرام جانبندن سویلنمش اولان افکار و اقواله بر کسوهٔ دیکر الفاظ کیدیرمك دیمك اوله‌جغی جهتله شو زمین استحاله اوزرنده اجالهٔ سمند خامه‌یه جسارت ایده‌مم .

یالکز کتابك مؤلفی اولمق صلاحیتنك بخش ایلدیکی بر حق ناچیزه استناداً برقاچ جمله‌نك بسط وتمهیدیله کتفا ایده‌جکم :

دنیاده - حقلی اولمق شرطیله - (اعتراض) قدر مشکل وعسیر، وینه - حقسز اولمق قیدیله - (اعتراض) کبی یسیر برشی اولمدیغی وارستهٔ کلفهٔ تبیین و تزبیردر .

بناءً علیه طبایع بشریه‌ده‌کی تفاوت و اختلاف ، اذواق و حسیاتك محاور شخصیته کوره کوستردیکی انحراف اعتباریله هیچ بر اثر تصور اولنه‌مازکه تیر ستز اعتراضات ومؤاخذاته هدف اولمق تهلکه‌سندن مصون اوله‌بیلسون ! خصوصاکه : مؤثر ، - بنم کبی اعتراف عجزدن ، سعی موفوردن غیری بر مدار مفخرت ومزیتی اولمیان بر ناچیز اولورسه .

بن اثرمك مکملیتنی ادعا شویله طورسون؛ بویله بر واهمهٔ سخیفه‌نك دماغمه حلولنی بیله تصوردن استحیا یدرم . انجق یوز قرق ایکی بیوك فورمه‌دن متشکل بولنان تألیف وتلفیق دکل حتی استکتابی بیله نقدینهٔ حیات و مساعیدن مهم بر قسمنك صرف و استهلا کنه احتیاج کوسترن جسیم بر اثرده نقائص عدیده‌نك موجودیتی طبیعی اولمغله برابرینه غیرت کیناتمك دکرسز اولمدیغی - ارباب مروتك برج حصین تقدیرینی سپر اتخاذ ایدرك - معرض افتخارده عرض و بیان وطلب عفو صددنده اطالهٔ کلامی زائد کوره‌رك سادہ‌جه بعض اعتراضات مقدره‌یه قارشی اولان مطالعات و مدافعاتمی سرد و اتیان ایلرم :

§ — لسانمزه دائر شمدی‌یه قدر ترتیب ایدیلوب ساحه آرای انتشار اولان لغت کتابلرندن هیچ بری ۲۰ ، ۲۵ بیك کلمه‌دن فضله‌سنی محتوی اولمدیغی حالده - ترکی ، عربی ، فارسی ، اجنبی اوله‌رق - [۰۰۰،۰۰] کلماتی و علمی ، فنی ، صناعی ، ادبی اصطلاحاتی جامع بولنان شو اثرده مندرج الفاظ ترکیه‌یی احتمالکه زائد کورنلر ، آنلره نظر بی‌لزومی ایله باقانلر بولنور .

حالبوکه - فیوض آهنکداریٔ صافیتدن حائز کمال نصاب ، حاضنهٔ ادبك آغوش لطافت نثارنده پرورشیاب اولان لسان عثمانی ؛ هر نه‌قدر عربك دیبای زیبای علویتنه بورونمش ، عجمك شهدانهٔ لؤلؤ نازکیسیله تحلی ایلمش ایسه‌ده ینه اصلاً (تورك) اولدیغندن لسانمزه دائر یاپیله‌جق قاموسلرده ، لغتنامه‌لرده ترکجه کلمه‌لری ترك و فدا ایلمك جهاز لسانی نقصیه‌دار ، ملیته قارشی عمیق ، معنوی بر حرمتسزلك اظهار ایتمك دیمکدر .

حال بویله ایکن بیلمم‌که نه‌دن دولایی شو طریقه صاپلمش ، الفاظ تورکیه‌یه عطف چشم اهمیت ایدلمامش؟ حتی دها مهم بر نقطهٔ غرابته قدر واریله‌رق کویا عثمانلی لسانی صرف عربجه . عجمجه الفاظدن مرکب ایمش کبی - منحصراً عربی و فارسی کلماتك تفسیرینه مخصوص اوله‌رق بر خیلی لهجه‌لر یاپیلمشدر .

قالدی‌که: اوقبیل لغتنامه‌لرده مندرج الفاظ عربیه و فارسیه‌دن برخیلیسی لسانمزده مستعمل اولمدیغی کبی مستعمل اولانلر دخی کندی تصرفات خصوصیه‌مزه، کندی ذوق وحسیاتمزه کوره تفسیر وایضاح ایدلیوب استعمال عرب و عجمه اتباع ایدلمشدر .

عجبا بتون تورکجه ، عثمانليجه کلمه‌لرك معانی ومفاهیمی جمله‌مزجه معلوم عد ایدلمشده آندن نه‌دولابی‌ی شو مسلك اختيار ايدلمش ؛ يوقسه تورکجه‌مز بر لسان ادب عد اولنمغه لايقمی کورلمه‌مش ؟ برلسانی ينه عين لسان ايله تفسير وتعبيره احتياج اولمامش اولسه ايدی عربلرك ، عجملرك ، فرنکلرك ـ صرف کندی لسانلرينه مخصوص اولمق اوزره ـ يوزلرجه قاموسلری ، محيطلری ، فرهنکلری ، ديکسيونرلری اولمامق لازم کليردی.

بومطالعه ، بوملاحظه دوغری اولسه ايدی ؛ — لسانمزه قاريشان عربی وفارسی الفاظ ايله قياس‌قبول ايتميه‌جك صورتده السنهٔ سائره‌دن مقتبساتی اولان يعنی ـ يوزده يتمشی آلمانجه و فرانسزجه‌دن مأخوذ بولنان انکليز لسانی ايچون مرتب لغتنامه‌لره « انغل ساقسون » لهجه‌سنه منسوب کلمه‌لرك درج و مزج ايدلمامسی ايجاب ايدردی .

باخصوص عربدن ، عجمدن ، رومدن ، فرنکدن : علمی ، ادبی ، فنی ، صناعی الفاظ استعاره ايده‌ايده واردیغی بوکونکی مرتبهٔ کمال وترقی اعتباريله لسانمز — ايچه واسع برمقياس داخلنده — شرق‌تورکجه‌سندن تباعد ايلمش و عثمانليجه ناميله بر صحنهٔ وسيع‌الانحنای استقلاله سايه بخشای بدايع اولمش اولديغندن هرحالده کافهٔ الفاظ متداولهٔ عثمانيه‌يی حاوی متعدد لهجه‌لره ، قاموسلره اولان احتياجمزی کيمسه انکار ايده‌مز .

ايشته بو احتياجك وقتيله پيش نظر امعانه النمامسی ؛ انسانيتك اك زنکين ، اك رنکين بر زبان فسحت رسانی اولان تورکجه‌يه منسوب کلماتدن بر قسم عظيمنك فنا آباد نسيانه کيتمسنی و موجودلرينك دخی يوزده اون بشينك برر پوشيدهٔ غلطاته بورونمسنی استلزام ايلمشدر .

∴

§ — « لسانمزده حرکه مستعمل اولمديغندن وبرلفظك معناسنی بيلميان انك صحت تلفظنی‌ده بيله‌ميه‌جکندن» بحثله کلماتك ؛ اوائلنده‌کی حرکاته يعنی فتحه ، کسره ، ضمه‌يه کوره بالتفريق آيری آيری فصللره درجنه‌لزوم کورميانلر وارسه‌ده :

اولاً — عربی وفارسيده حروف املا همان مفقود اولوب بونلرك خدمتنی ، وظيفه‌سنی حرکه ايفا ايلديکندن وبزم حروف اربعهٔ املامزك تماميله اشکال تلفظه تطبيق قابل اوله‌مديغندن لغت تنظيم و ترتيبنده بهمه‌حال ابتدای کلماتده‌کی حرکاته رعايت ايتمکلکمز لازمه‌دندر .

لاتين حروفاتنده « A » ايله « E » و « I » باشقه باشقه مخرجلره ، فصللره منسوب اولديغی کبی بزم (آ) ، (ا) ، (اِ) ، (اُ) حرفلرينك‌ده مخارج مختلفه‌يه تابع اولديغنی کيم رد ايده‌بيلور ؟

بناءً عليه (ا) حرفنی بالمجبوريه درت مختلف قسمه آييرديغمز حالده حروفات سائره‌نك ترتيب و ترکيبنده بو اصوله نيچون رعايت ايتميه‌لم ؟

ثانياً — بر کلمه‌نك حرکه‌سنجه مطبعه سهوی اوله‌رق واقع اوله‌جق برخطا اوکلمه‌نك سلسلهٔ غلطاته ادخالنی ايجاب ايده‌جکی وشکل حرکه‌يه کوره‌مرتب برلغت کتابنده اويله بر سهوك ، بويله برمحذور توليد ايده‌ميه‌جکی بديهيدر . وقتيله لهجه‌لرمزده بو اصوله رعايت ايدلمش اولسه ايدی ؛ فوارهٔ فصاحتدن نبعان ايده‌رك مزارع نزاهته طراوت رسان جريان اولان زلال عذوبت اشتمال لسانمزه تلخابهٔ غلطاتك انصبابنه امکان قالمزدی.

∴

§ — هر لسانده عوامه قارشی ابکميتنی محافظه ايدن بعض اصطلاحات علميه وفنيه واردرکه ، انلرك مفاهيمنه انجق ـ يابيوك لغت کتابلرينه ، ياخود متخصصلرينه مراجعتله ـ اطلاع ممکندر .

فقط بزده بوکون لسان فن ؛ برلسان ديکر عد ايديله‌جك قدر لهجه‌مزدن آيرلمش وهر نصلسه شمدی‌يه‌دك کافهٔ اصطلاحات علميه و فنيه وصناعيه‌يی جامع برلغت کتابی ياپلمامش اولمق حسبيله ارباب تتبع ومطالعه دائمی بر مشکلات عظيمه ايچنده بولنمقده‌درلر . « لغت رمزی » ايله « قاموس ترکی » مؤلفلری بو مشکلاتی نظر دقته آله‌رق اثرلرينه بر ايکی يوز قدر اصطلاح درجی صورتيله لسانمزه ايچه مهم بر خدمتده بولنمشلر ايسه‌ده او خدمتك ، او همتك درجه‌سی احتياج ايله متناسب اولمديغندن ـ من غيرحدٍ جبر نقصان مقصديله ـ [۲۰۰۰] قدر کلمات علميه و فنيه و صناعيه‌يی اثرمه درجه مسارعت ايلدم .

احتمالکه بونلرك ایضاح و تعریفنده‌کی حدلرم نامحدوددر؛ احتمالکه کریده حادهٔ تدقیق و تتبعمدن قاچمش، شبکهٔ تحریاتمه دوشمه‌مش یوزلرجه اصطلاح موجوددر ؛ بوزلرینی اعتراف ایله برابر بالاده دخی عرض ایلدیکم وجهله لسانمزده برفن دیکسیونری بولنمامسنك جمع اصطلاحات امرنده نه‌بیوك مشکلات تولیدایده‌جکنی پیش چشم انصافه الانلر نقائص واقعه‌ی نظر مسامحه ایله کورورلر امیدنده‌یم . مع مافیه مصطلحاتدن بعضیلری‌ده بالمجبوریه ترك ایدلمشدر . مثلا : « جیب » لفظنك ریاضیه‌جه ، حکمت طبیعیه‌جه حائز اولدیغی معانی کاملاً و طبجه دلالت ایلدیکی مفاهیم قسماً ایضاح ایدلمش ایکن « جیب طولانیٔ علوی » ترکیب طبیسی بالالتزام وضع موضوع بحث ایدلمامشدر .

چونکه : بوتعبیرك استیضاحی ایچون کتب تشریحیه‌دن هر هانکیسنه مراجعت ایدلسه « مشوك محك قاعده‌سنی اشغال ایدن نتؤعرف دیکیدن حدبهٔ قفایه‌قدر ممتد و اوراده منصب هروفیله آچیلان قنات‌وریدی» طرزنده بر عباره‌یه تصادف ایدیلور . امدی ؛ بوندن‌نه اکلاشلدی؟ ونه اکلاشیلیور! بر کلمه‌نك ـ که مألی، مفهومی اکلاشلماز ، بر تعبیرك ، بر ترکیبك ـ که مدلولی مخاطبه بر افادهٔ کامله بخش ایده‌مز ؛ اویله الفاظك لغتلره درجی البته جائز اوله‌مز .

اشته بویله ترکیبلر ، تعبیرلر ترك ایدلدیکی کبی بعض اهمیتسز، اسملری کتابلرده نادراً مستعمل اصطلاحات طبیه‌دن دخی بر چوغنك جمع و درجندن صرف نظر اولنمشدر . زیرا اثرم بر « آنسیقلوپدی » اولمیوب « لغت کتابی » اولدیغندن وبالفرض انسانك قدید داخلی و خارجیسنی تشکیل ایدن وعددلری یوزلره بالغ اولان عظام و اعصابدن کافه‌سنك اسامیسنی ، اك کوچوکلرینه وارنجه‌یه قدر جمله‌سنی طوپلامق ، یازمق لازم کلسه یالکز بونلر [۳ ، ٤] بیك صحیفه اشغال ایدرکه ، بوده دائرهٔ مقصده تماس ایده‌مز .

اخطار — لغات جدیده‌ده بر اصطلاحك عائد اولدیغی علم و فنه اشارت اوله‌رق حروف مقطعه استعمال ایدلمکده مثلا : بر کلمه‌نك ، بر تعبیرك « هندسه » اصطلاحاتندن اولدیغنی ایما ایچون یالکز (ه) و مصطلحات منطقیه‌دن بولندیغنی اکلاتمق اوزره (من) کبی اشارتلر قوللانلمقده اولوب بونك فوائدی غیر منکر ایسه‌ده (ه) نك « هندسه » یه‌می ، یوقسه «هیئت» ه‌می و (من) ك «منطق» ه‌می ، «مناظر»ه‌می دلالت ایلدیکنده تردد ایدنلرك مقدمهٔ کتابده‌کی اشارت بحثنه مراجعتلرینه احتیاج براقمامق مقصدیله حروف مقطعه یرینه هر علمك ، هر فنك اسمنی یازمغی ، مثلا « هندسه » ، «حکمت» ، « کیمیا » ، « هیئت » دیمکی دها مناسب کوردم .

کلمات مرکبه و مشتقه ایچون شو اثرده آیری آیری خانه‌لر ، صیره‌لر آچلمیوب بونلر امهات الفاظه ادخالاً درج ، اثبات ایدلمشدر . بالفرض : (پخته) لفظی بر کلمهٔ اساسیه اولوب (پختکان) ، (کباب پخته)، (مردپخته) ، (ناپخته) ، (ناپختکان) الخ . . کبی مشتقاتی انك ایضاحی صره‌سنده کوسترلمشدر .

کلمات ترکیه‌ده دخی بوقاعده‌یه رعایت اولنمش یعنی یالکز اسماء ومصادر اصلیه النه‌رق مشتقات و مرکبات، تصاریف متعدیه کندولرینه علاوه قلنمشدر . مثلا : (آلمه) ، (آلنمه) ، (آلدیرمق) الخ . . لغتلرندن برینی بولمق ایچون (آلمق) مادهٔ اصلیه‌سنه مراجعت اولنملیدر .

خاتمهٔ مقال اوله‌رق شوراسنی‌ده عرض ایده‌یم‌که: معارف‌نظارتی ملغا تدقیق مؤلفات انجمننجه برنجی جلدنده ـ بحسب‌الزمان ـ طی و اخراج ایدیلن لغتلر بوکره یکیدن جمع واثبات ایدیله‌رك نهایت کتابه علاوه صورتیله درج ایدلمش اولدیغندن آرانیلوب بولنه‌میان کلمه‌لر ایچون اشبو علاوه‌یه مراجعت اولنملیدر. ومن‌الله توفیق.

بویاجی کوی ، ۲۸ کانون اول سنه ۳۲۷

علی سیدی

رسملی قاموس عثمانی

ا [ع ، فا ، ت] { حر } عربی ، فارسی ، ترکی الفبانك برنجی حرفیدر . (ابجد) حسابنده واحده یعنی (١) عددینه اشارتدر .

بو حرف اسکی حمیری اسانده ( ) عبرانیده (א) ، سریانیده (١) ، لاتین حروفاتنده (A) صورتنده کوستریلور . صاغر ودیلسزلره مخصوص الفباده بو حرفك مدایسی ومدسزی شکل آتی اوزره‌در :

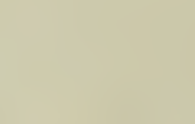

(مدلی الف) (مدسز الف)

لسانمزده معتبر اولان خطوط متنوعه‌ده الفك اشکالی بروجه آتیدر .

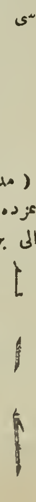

کوفی

تعلیق

ثلث

نسخ

سیاقت

توقیع

دیوانی

جلی دیوانی

اجازت

رقعه

ریحانی

شجری

آ [حر] [همزه الفدن مرکبدر] بعضاً ندا ایچون اولور : آقوزوم آکوزوم . بعضاً تکدیر وعتابه دلالت ایلر : آچوجق ، راحت اوطور ! § بعضاً تصدیق وتأکید بیان ایدر . § بعض جمله‌لرده‌دخی تأسف وتوکل معنالرینی اشراب ایدر : « آچوجغم بونی ایچون بویله یاپدك ؟ » § حرف مذکورك ادات تعجب اولدیغی‌ده واردر . کاسه‌ك آ صویلسه‌ك آ .

آئب [ع ، ص] کری دونیجی ، دونن § غائب اولان .

آب [فا ، ص] صو ، ماء .

آب اتش = آب انکور = آب طرب = [ت] بو تعبیراتك اوچی‌ده شعرای قدیمه‌جه ام الخبائث اولان شرابدن کنایه ایدی .

آب بیما = [مولد] (تر) صو شرکتلرینك مساکن ومؤسساته ویردکاری صویك مقدارینی تقدیر ایچون استعمال ایلدکلری آلتدرکه بوکا لسان عوامده (صو ساعتی) دیرلر .

آب حیات = آب حیوان = [تر ، ص] ایچنلره حیات سرمدی ویردیکی روی اولان

صودرکه : اکثریا خفیف وطمی لطیف صو حقنده استعمال اولنور .

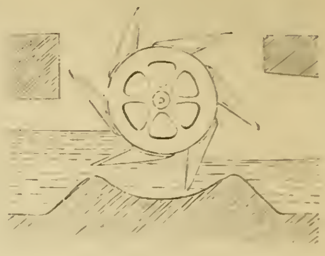

(صو ساعتی)

آبدار = [فا] صولی ، تر وتازه § لطافتلی . آبداری = تازه‌لك .

آبدان } **آبریز** } = [فا] باغچه صولامغه مخصوص قوغه ، صو قابی

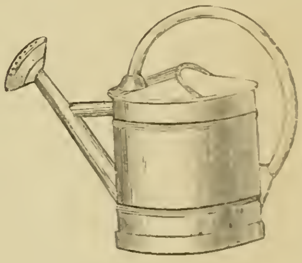

(آبدان)

آبدست = ال صویی ‖ ادای صلوة ایچون بروجه شرعی اعضای بدنك بعض اقسامنی ییقامقدن عبارت افعال طهارت وضوء . آبدست بوزمق = [مص] دفع حاجت ایتمك . آبدستسز = [ص] آبدست المامش ‖ آبدستی بوزواش ‖ محرماتدن غیرمجتنب ادم ‖ ناپاك . ابدستلك = [ص] آبدست الیرکن کیبلن بر نوع تیصه جبه .

آبدستخانه = [تر] آبدست آلمغه ویبقانمغه مخصوص موصلقلی وقورنه‌لی محل § ایاق یولی .

آبدستك فرضلری = [فقه] { یوزینی ییقامق - اللرینی دیرسکلریله برلکده ییقامق - باشنه مس ایتمك - طوپوقلریله برلکده آیاقلرینی ییقامق } دن عبارتدر آبدستك سنتلری = [فقه] { اللرینی بیلکلرینه قدر اوچ کره ییقامق - بسم الله الرحمن الرحیم دیمك - مضمضه - استنشاق - یوزینی اوچ کره ییقامق - باشنك جمله سطحنی قابلارجه‌سنه مسح ایلمك - قولاقلرینی مسح ایتمك - بوینی مسح ایلمك - اللرك وایاقلرك پارمقلری آره‌سی خلاللامق .

آب رؤ = [تر] یوز صویی ، یوز آقلغی § عرض وناموس § شرف وحیثیت § امثال واقرانه بادئ شرف اولان .
آب رو دوکمك = مداهنه ایتمك .

آبزر } **آبطلا** } = [تر] آلتون صویی یالدیز .

آبشور = [تر] آجی ، طوزلو صو .

آبکون = [تر] کوك رنکنده ، مائی .

آب وتاب = [فا] رونق ولطافت .
« صاندم اولمش جنته‌ فواره‌ٔ آب حیات
بویله کوسترد‌ی بکا اول قد مستثناسنی »
{ بوکا : (ماء حیات ، آب بقا) ده دینور . }

آب ودانه = [فا] رزق ، قسمت .

آب وهوا = [تر] بر محلك احوال وشرائط صحیه‌سی .

آباء [ع ، ص] جمع : (اب) بابالر پدرلر .

آباء عن جد = [تر] بابادن ، دده‌دن ، اجداددن .

آباد [ع ، ص] جمع : (ابد) . صوکی اولمیان ازمان مستقبله .

آباد [فا ، ص] شن ، معمور .

الله آباد = معمورهٔ خدا .

حیدر آباد = معمورهٔ حیدر .
§ بعض ترکیبلرده کثرت ، مکانیت معنالرینی مفیددر : شمس آباد ، طرب آباد .

آبادان [فا ، ص] شن ، معمور

آبادانلق = معمورلق معموریت .

آبادانی } **آبادی** } = ابادانلق ، معمورلق .

آبار [ع ، ص] جمع . (بئر) . قیولر ، چاهلر .

آباژور [ع ، ص] لامبه سپری .

آبادا [ع ، ص] اساطیر تعبیراتندن اولوب ثابت وحشی بر حیوان موهومدن کنایه‌درکه ؛ کویا بری آلتنده ، دیکری تپه‌سنده ایکی بوینوزی وارمش .

آباکوس {Abacuse} [ع ، ص] عملیات حسابیه‌یی قولایلقله اجرا ایده‌بیلمك ایچون ملل قدیمه طرفندن اختراع واستعمال ایدلمش بر آلتدر - که : الیوم بلاردو اوینانیلان محللرده دخی مستعملدر .

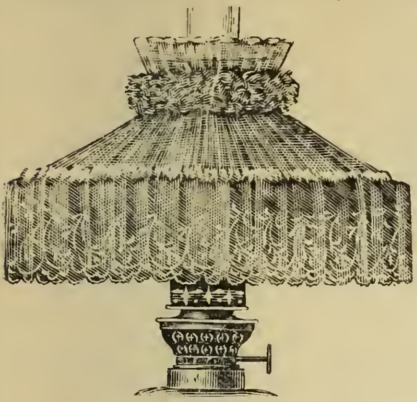

(آباژور)

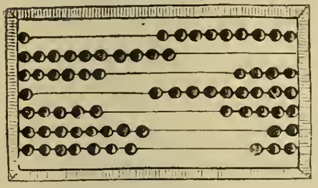

(آباکوس)

آباغق [ت ، مص] أکیلوب برشیئك اوزرینه قپانمق ، اوستنه چوکمك ، چوللانمق .

آبانوز : [ت ، ص] پك سرت وسیاه بر نوع اغاجدرکه : هندستانده یتیشیر .

آبانوس [فا ، ص] آبانوز .

آبانی [ت ، ص] اوزری اپکدن صاری‌تراق دالار ایله ایشلنمش بر نوع قماش که : صاریق وقوشاق اوله‌رق قوللانیلیر .

آبدال [ع ، ص] اصلا (بدیل) ك جمعی اولان (آبدال) کلمهٔ عربیه‌سندن مأخوذدر . احمق صاف درون .

آبده [ع ، ص] اخلافه یادکار قالان آثار تاریخیه .

آبراش [ع ، ص] آلاجه بنکلی آت . § تویسز یرلرنده اویوز کبی بر علتی اولان آت § مذکور علت .

آبلا [ت ، ص ، ق] بویوك همشیره (اغا بك) ك مؤنثی § زنجیه خدمتجی قادین .

آبلاق [ت ، ص] { عربجه (آبلق) دن مأخوذدر . } دکرمی چهره‌لی کنج ایریسی § عظیم الجثه ، مهیب آت .

آبلوقه [ج ، ـ] بحراً محاصره .

آبورجوبور [ت ، ـ] حفظ صحت وحسن طبيعته مغاير اولان ماكولات § صاچمه صاپان سوز .

آبوق صابوق [ت ، ت] دوشونمكسزين سويلنيلان صاچمه صاپان سوز ، هذيان .

آبونه [ج ، ص] غزته و رسائل موقوته دن برينه پشين پاره ويره رك بر مدت معينه ايچون مشترى : مشترك اولان آدم .

آبونه لك = بر غزته ويا رساله موقوته نك - پشين ويرلمك شرطيله - بر مدت معينه ايچون تعيين ايديلان بدلى ، اجرتى .

آبيار [فا ، ص] صولامق ، اسقا ايتمك § صولايجى ، صوويريجى ، اسقا ايديجى § ياردم همت ، معاونت

آبيار = [مص] صولايجيلق ، صو ويريجيلك § همت ، ياردم .

آپ [ت ، د] (آ) ايله ابتدار ايدن بعض كلماتك اولنه كله رك شدت و مبالغه بيان ايدن :

آپ آچيق
آپ آشكار } = ميدانده ، پك ظاهر .

آپ آكسزين = بردن بره ، وهلةً .

آپاتيت [ج ، ـ] (Apatite) بوزده ١ : ٢ نسبتنده فلوئور وقلور قالسيومى حاوى بر معدن كه : فوسفور استخراجنده و كوبره يرنده قوللانيلير .

آپارتمان [ج ، ـ] (Appartement) حاوى اولديغى متعدد دائره لردن و مطبخ و كيلار و سائره يى مشتمل و بر عائله اقامتنه مخصوص عقار .

آپارمق [ت ، مص] آلوب كوتورمك ، § چالوب چرپمق .

آپازلامق [ت ، مص] (بحريه) كمى يلكنلرى روزكاردن شيشمك § كمى بوردادن اسن روزكار ايله يواش يواش كيتمك .

آپازلامه سير = [بحريه] كمينك بوردادن اسن روزكار ايله سيرى حالى .

آپالاق [ت ، ص] قوجاقده وممه ده اولان طومبول ، صاغلام چوجق .

آپش [ت ، ـ] اوياغك ايچ طرفى ، بودك ايچ يوزى .

آپشديرمق [ت ، مص] حيوانى چوق يورمق § ييلديرمق . [بحريه] اسن روزكارك استقامتى نظر دقته آلنه رق بر كمينك ايكى دمير يى بردن اصول مخصوصه سى وجهله آلنمسى § عاجز براقمق § شاشيرتمق .

آپشمق [ت ، مص] باجاقلرى آيريلوب آپش اوزرينه كلمك يجره ممك ، عاجز قالمق .

آپيس [ج ، ـ] (Apis) اسكى مصريلرك معبود اتخاذ ايتدكلرى ثوركه : وجودينك قسم كليسى سياه اولمق و النده مثلث الشكل بر آق ، صرتنده دخى قره قوش شكلنه قريب بر بياض بولنمق شرط ايدى .

(آپيس)

آپيق [ج ، ص] (بحريه) دكزده كى دمير كمى دن قوپاجغى آنده آلديغى وضعيت عموديه § حاضر ، مهيا .

آت [ت ، ص] ذوالحافر يعنى بر طرناقلى مونس حيواناتدن اولوب بينك ، قوشى ، و يوك ايچون قوللانيلور . اسب ، فرس ، بيكر (باركير) .

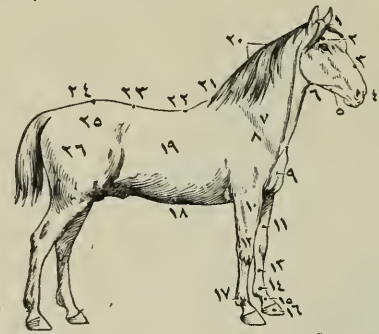

تفصيلاتى :

١ = پرچم .
٢ = آلين .
٣ = بورون اورتاسى
٤ = منخر .
٥ = چكه .
٦ = كردن .
٧ = بويون .
٨ = اوموز .
٩ = كوكس .
١٠ = قول
١١ = كستانه .
١٢ = ديز .
١٣ = اينجك .
١٤ = بوقاغيلق .
١٥ = بيلك .
١٦ = طرناق .
١٧ = اياق قيللرى .
١٨ = قارن .
١٩ = بوكر .
٢٠ = يله .
٢١ = جداغو .
٢٢ = صرت .
٢٣ = صاغرى .
٢٤ = قالچه .
٢٥ = صاغرى .
٢٦ = اويلوق .

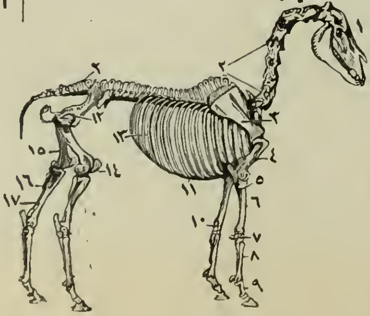

١ = قحف .
٢ = عمود فقارى .
٣ = عظم الكتف .
٤ = بازو كميكى .
٥ = بيلك كميكى .
٦ = كمبره .
٧ = رسغ اليد .
٨ = مشط اليد .
٩ = سلام .
١٠ = عظم زند .
١١ = اضلاع .
١٢ = قويرق صوقى
١٣ = اضلاع .
١٤ = رضفه .
١٥ = عظم فخذ .
١٦ = شظيه .
١٧ = عظم قصبه .

آت اوشاغى = { تر } ارابه جى ، سايس ياغى ، اسپر .

آت اويناتمق = [مص] جنديلك ايتمك § هنر ابراز ايتمك .

آت پازارى = [تر] آت و سائر حيواناتك النوب صاتلديغى محل .

آت سينكى = { تر } هوام موذيه دن معروف بر سينكدر : آت وصغير قسمنك آيشلرى اره سنه وقويروغى التنه كيره رك حيوانه ايراث اذا ايدر .

آت قوشيسى = [تر] سير فرس ، مسابقه سى .

آت كستانه سى = {تر} طعمى غايتله آجى ودانه - (آت سينكى) لرى ايرى بر نوع كستانه .

آتلى = {ص} سوارى ، فارس ، آت اوزرنده اولان .

(آتلى)

آتلى قرنجه = {تر} چوجقلرك بينمسنه مخصوص تخته دن معمول نكرلكلى آت .

آت ميدانى = {تر} سلطان احمد ميدا .

آتا {ت ، ص} بابا ، والد ، پدر . قاين آتا = قاين پدر ، آتالر = اجداد ، اسلاف ، § پدر يرينى طوتان ، لالا ، مربى .

آتابك { ص } بك بابا .

آتشه { ج ، ص } سفارت معيتنده مستخدم كاتب . آتاشه ميليتر = سفارت معيتنده مستخدم عسكرى مأمورى ، ضابط . آتشه نوال = سفارت معيتنده مستخدم بحريه ضابطى .

آتاق {ت ، د ل هر ايشه آتيلاز ، صوقيلان ، صادروق .

آتديرمق {ت ، ص} آتمغه سوق واجبار ايتمك § صچراتمق .

(عرب آتی)

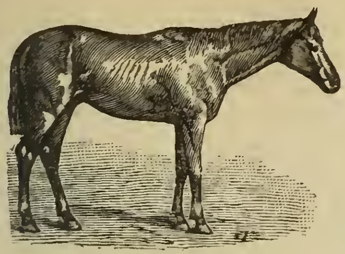

(خالص انکلیز آتی)

(روس بیکری)

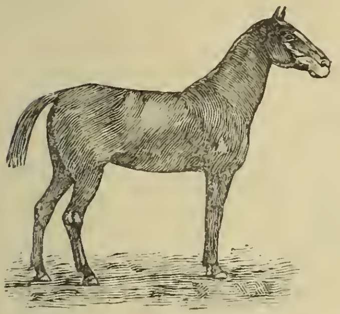

(عرب و انکلیز آتلری جنسندن ملز)

(پرشه‌رون)

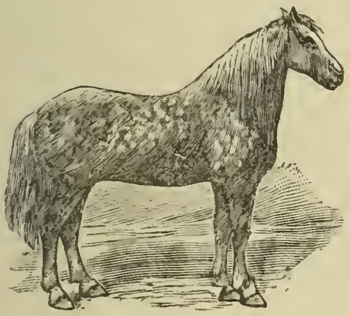

(بجار آتی)

آتش . { فا . ـ } { بو کلمه‌نك اساسی سریانی ایکن فارسی‌یه قبول اولنمشدر . اصل فارسی بو معناده (اذر) کلمه‌سنی استعمال ایدرلرکه : عربجه‌سی (نار) ، ترکجه‌سی (اود) در } اودون وسائر قابل احتراق موادك یانمسندن حاصل اولان ماده:
« آتش کناری قیش کوننك لاله‌زاریدر »
§ حرارت ، قیزغینلق § حدت ، شدت غضب § اسلحهٔ ناریه‌نك بوشالمسی .

آتشبار = { ص } پك شدتلی § آتش یاغدیران .

آتش بالغی = { ص ، تر } ساردالیا یابیلان بالق .

آتش پرست = { ص ، ص } آتشه طاپان .

آتش بوجکی = { ص } کیجه‌لری فوسفور نشر ایتدیکی کوربلان قنادلی بوجك .

آتش بهاسنه = { ص } پك بهالی .

آتشپاره = { ص } آتش پارچه‌سی § پك شدتلی آدم .

آتش پوسکورمك = { مص } زیاده اوفکه‌لنمك .

آتشجی = { ص } واپور فابریقه اوجاقلرنده آتش یاقمغه مأمور کیمسه .

آتش‌زبان = { ص } مؤثر سوز ویا شعر سویلیان § هجاو .

آتش خانه = [س ، ظر] ايچنده آتش یانان محل.

آتشگاه ـ آتشگده = [س ، ظر] زردشتیلرك اجرای آیین ایچون درونده آتش یاقدقلری محل || آتش پرستلره مخصوص معبد.

آوجی آتشی =[تر] (تعبیه) نقاط مختلفه‌یه یاییلمش اولان افرادك نشان آله‌رق تفنك آتمسی.

یایلم آتشی = [تر] (تعبیه) قوماندا ایله طابورجه، بلوكجه، طاقمجه بردن اجرا ایدیلن تفنك انداختی.

آتشگیره = [س] ماشه.

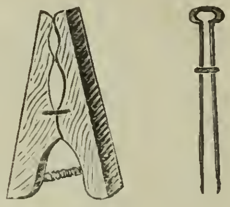

(آتش ماشه‌سی) (چماشیر ماشه‌سی)

آتشلك =[س، ظر] آتش یری، كلخان.

آتشلندیرمك = [مص] آتش یرمك || قیزدیرمق، غضبلندیرمك.

آتشلنمك = [مص] آتش آلمق || پك زیاده قیزمق، اوفكه‌لنمك.

آتشلی = [ص] حرارتلی، شدتلی، اوفكه‌لی || قیزغین || سرعتلی.

آتشناك =[ص] آتشلی، قیزغین، حرارتلی.

آتشی = آتشه منسوب || اهل جهنم، زبانی § آتش رنكنده اولان، آچیق قیزیل.

آتشیان = (آتشی) نك جمعی.

آتشین = آتشناك § پك قیزغین، حرارتلی || قرمزی.

آب آتش = كوز یاشی.

آتشین دم = [ص] سوز ویا سسی مؤثر اولان.

آتقی [ت، س] صنایع نسجیه اصطلاحاتندن اولوب اریشك اوستنه كلن ومكیكه آتیلان ارغاج تلی § اوموز ویا ارقه‌یه آتیلان شال و ساره § اكین دمتلرینی یوكسكه آتمغه مخصوص بیوك یابا.

آتلامباج [ت، س] چوجقلرك آتلامه اویونی.

آتلامق [ت، مص] صچرامق، فرلامق § بریسنك اوزرندن كچمك § اوقور ایكن سطر اتلامق § یازار ایكن سهواً سطری اونوتمق، كچمك.

آتلامه = (آتلامق) ماده‌سندن مصدر تخفیفی || اتلایش.

آتلاتمق = برینه آتلامق فعلنی اجرا ایتدیرمك § قورتلمق.

آتلانغیج [ت، س] دره‌نك اوزرندن كچمك ایچون صویك ایچنه وضع ایدیلن طاش، اتلامه طاشی.

آتلمق [ت، مص] طرح ورمی اولنمق: «آتلدی سینهٔ خوابه رفیق بی‌تابم بوشاندی شمدی بنده انین بی‌خوابم» § اعتباردن، نظردن دوشمك. اونودلمق § ایلرو وارمق.

آتلمه = (آتلمق) ماده‌سندن مصدر تخفیفی § آتیلش.

آتماجه [ت، س] تأنیس اولنه‌رق آو جیلقده قوشلره صالدیریلان بوز رنكلی وكوزلری شاهینه مشابه برجنس قوش.

(آتماجه قوشی)

آتمق [ت، مص] برشیئی الدن براقوب اوزاق چوق فیرلاتمق، رمی ایتمك § ایچرودن طیشاری‌یه چیقاروب دفع وطرد ایلمك § براقمق، ترك ایتمك § صولمق. (بو معنی اكثریا الوان حقنده مستعملدر.) § تأخیر ایتمك، مهمسه‌مك: یارینه آتمق.

باشدن آتمق = دفع ایتمك.

پرنده‌دن آتمق = اغفال ایتمك.

جان آتمق = تهالكله ایسته‌مك.

سوز آتمق ، طاش آتمق = دولایسیله تعریض ایتمك.

طوپ آتمق = افلاس ایتمك.

كوز آتمق = طمع وغبطه ایتمك.

كوكده‌یه آتمق = اشتها ایله یمك.

پیانه آتمق = اعتبار ایتمامك.

آتوب طوتمق = اصلسز سوزسویلیه‌رك تفاخر ایتمك.

آدیم آتمق = ایلرولمك ؛ یاقلاشمق.

آتمه، آتیش = آتمق ماده‌سندن مصدر تخفیفی § یالان § وعد كاذب.

آتول = [ج ، س] Atolle بحر محیط شرقیده بعض رصیف اطه‌لرك اورته یرلرنده اولوب ایچی دكز صویی ایله مملو اولان كوچوك كوللر.

آتیجی = [ص] ماهر نشانجی || یالانجی.

آتی [ع، س] مستقبل، كله‌جك اولان زمان، (ماضی) نك ضدی.

بروجه آتی، آتی البیان، آتی الذكر = آشاغیده، ایلروده ذكر وبیان اولنان.

آتیاً = [ح] ایلروده § قریباً.

آتیشدیرمق [ت، مص] علیهده بولنمق § عجله ایله یمك.

آتیشمق [ت، مص] بربریله سوزله غوغا، مجادله ایتمك.

آثار [ع، س] ج : (اثر): نشانه‌لر، علامتلر § اسلافدن اخلافه قالان یادكارلر.

آثار شعریه = (حكمت) مایعاتك اجسام صلبه ایله تماسده بولندیغی نقاطده مایعك سطح اعلاسنه عارض اولان انعقار ویا انحداب آثارینه اطلاق اولنور.

آثار مهدیه = [قوزموغرافیا] بالخاصه كرهٔ قمرك تأثیر جاذبه‌سیله محور ارضك برمدت معینه ظرفنده بر مخروط تام رسم ایلمسندن متولد حادثهٔ طبیعیه.

آثام [ع، س] ج : (اثم). كناهلر.

آثم [ع، ص] كنهكار.

آج [ت، ص] طوق اولمیان، كرسنه.

آج طویورمق = اطعام فقرا.

آج كوزلی = كوزی آج اولان، طویماز، قناعتسز، حریص.

آجلق = طوق اولمیانك حالی.

آجال [ع، س] ج : (اجل). وقتلر § وعده‌لر.

آجر [ع، ص] برشیئی اجاره‌یه ویرن.

آجِل [ع،ص] وعده‌یه مربوط شی، صوکره‌یه قلان، (عاجل) مقابلی .

آجلاً == وعده‌سی حلولنده اجرا اولنمق اوزره وعده‌یه مربوط اوله‌رق .

آجنته [ج، س] واپور ویا سیغورطه شرکتلرینك و یاخود بر ادارهٔ تجاریه‌نك دیكر بر محلده بولنان وكیلی § بونلره مخصوص بنا .

آجۋر [ت، س] اوزونجه وقابوغی‌اویوقلی برنوع خیار .

آجی [ت، ص] طاتلی مقابلی . م . § صیزی، درد، كدر § مصیبت .

آجیلق == اجی اولان شیئك‌حالی. مرارت.

آجیمتراق، آجیراق == [ت: ص] تجی‌یه بكزر، براز آجی.

آجیقلی [ت، س] مؤلم، فجیع . § مصاب، ماتم زده .

بۆرك آجیسی == پك اجینه‌جق حال .

قۆرۋق آجیسی == كین .

آجی چیقارمق == انتقام المق.

آجیتمق [ت، مص] اغری ویرمك § متألم ایتمك .

آجیقمق [ت، مص] آجلق طویمق .

آجیقدیرمق == آج براقمق، آجلق ویرمك § اشتها اچمق.

آجیمق [ت، مص] ترحم ایتمك : متألم اولمق، مرحمته كلمك .

آجیندیرمق == [ت، مص] مرحمته كتیرمك، رقتنی موجب اولمق .

آجینمق == [ت، مص] كدروتأسف اولنمق.

آچلمق [ت، مص] فتح وكشاد اولنمق. § قویو رنك خفیفلشمك § نشئه لنمك ، انشراح كسب ایتمك § حجابدن قورتلمق . § خسته‌لقدن ویا باغینلقدن قورتلمق § اوزاغه، انكینه كیتمك § باشلامق : مكتب آچـلدی . § موقع بخشه قونمق : سوز آچـلدی . § منحل اولمق: فلان مأموریت آچلدی . § بوزوشمق : آره‌لری آچلدی .

آچمق [ت، مص] قپالی شیئی كشاد ایتمك، اورتولی شیئك اورتوسنی قالدیرمق § میدانه چیقارمق. قاتلانمش شیئك دوروسنی بوزمق § یاقمق، سرمك . § تطهیر ایتمك : چالی یاسنی آچدی .

آچه == [ت، مص] (آچمق) ماده‌سندن مصدرتخفیفی || آچیش.

پی آچمق == مزایده‌یه اشتراك .

فال آچمق == تفأل . طالع یوقلامق .

گوز آچمق == تیقظ . آچیق كوز اولمق .

آچیق [ت، ص] مفتوح، مكشوف § آشكار، واضح، عیان § محافظه‌سز § حیاسز، پرواسز § الوانده قویومقابلی § فاصله‌لی، آرالقلی § كنیش § اختلاس § قپادلمامش حساب.

آچیغه چیقمق == خدمتدن موقتاً اخراج اولنمق .

آچیغی چیقمق == اختلاسی تبین ایتمك. || حال افلاسده بولنمق .

آچیقدن آچیغه == ظاهراً .

آچیق صاچیق == پریشان قیافت || عدم اجتناب، عدم تستر.

آچیق گوز == ایش كذار .

آچیقلق == آره‌لق یر، مسافه || عدم عصمت || فرحلق، نظارت .

آحاد [ع، س] جـ : (احد). برلر (اكثریا حسابده قوللانیلور) .

آحاد ناس == خلقك اشاغی طاقمی، اوته‌كی، بریكی .

آحادی‌المسكن == [تر] (نباتات) ازهار مذكره ومؤنثه‌سی بر ترتیب اوزره بولنان چیچكه دینور . فندق، ومیشه اغاجلرنده اولدیغی كبی .

آختاپۆد [ج، س] سكز آیاقلی بر نوع دكز حیوانی ـكه : ینكیجه مشابهدر § بوغازده، برونده، رحمده، قولاقده حاصل‌اولان برنوع استطالات مرضیه.

آخَر == [فا. ص] باشقه، دیكر، غیری .

بحث آخر == باشقه بحث .

تعبیر آخرله == باشقه بر افاده ایله .

وقت آخر == باشقه وقت .

آخِر == [ع، ص] صوك، صوكده‌كی.

آخرین == [ص] متأخرین، صوكده‌كیلر : اولین و آخرین

آخِرَت [ع، س] انسانك اولدكدن‌صوكره واصل اوله‌جغی عالم، اوبردنیا.

آخرت آدمی == اهل‌تقوی، دنیا ایله مناسبتی منقطع آدم .

آخرت اولادی == رسم مخصوصله اولادلغه قبول اولنمش ادم .

آخرت قرداشی == رسم‌مخصوصله قرداشلغه قبول ایدلمش ادم .

آخرتلك == اولادلغه قبول‌ایدلمش‌اوكسوز چوجق .

آخلاط [ت، س] یبانی آرمود § یبانی آرمود اغاجی .

آخۋر [ت، س، ظر] [بعض‌لغوییون‌بونی فارسی عد ایتمشلرسه‌ده اساساً تركجه اولوب صوكره‌دن فارسی‌یه كچمشدر] آت، اوكوز كبی حیواناتك محافظه‌سنه مخصوص بنا، اصطبل .

آخۋریۆن [ج، س] نباتات اوئیدیه فصیله‌سندن اولوب یكدیكرینه اوج اوجه مربوط تخملردن شریت كبی حصوله كلیر برنوع منطار.

آد [ت، س] اسم، نام، شهرت .

آدینی آكمق == یاد ایتمك .

آدی چیقمق == كسب شهرت ایتمك .

آد قومق == اسم ویرمك .

آدلانمق == كسب شهرت ایتمك .

آداب [ع، س] جـ : (ادب). بالجمله حركات ومعاملاتده رعایت اولنان اصول مستحسنه .

منافیٔ آداب == ادبه، تربیه‌یه مغایر .

موافق آداب == ادبه، تربیه‌یه موافق.

آداب‌البحث == { منطق } بر صنعت نظریه‌دركه: انكله مناظره‌نك اصول وكیفیت وشرائطی اوكره‌نیلور، اصول .

آداش == عین‌اسمده‌اولان‌آدملر. همنام، هم اسم، نامداش.

آداق [ت، س] آدانمش شی، عهد اولنان شی، نذر، وعد .

آدامق [ت، س] عهد و نذر ایتمك .

آدم [ع، س] اسم جنس اولوب حیوان ناطقه اطلاق اولنور. انسان، بشر، مردم .

آدم اولادی == نجیب، شریف، كشی زاده .

آدم پیرا == رشید، كامل .

آدمیت == آدملك، بشریت، انسانه یاقیشیر حال، انسانیت .

آدیم [ت، س] یورور ایكن هر ایاغك قالدیریلوب‌اتلمسندن عبارت‌حركت، خطوه .

آدیم آتمق == خطوه انداز اولمق .

آدیملامق == ادیمله اولچمك .

آدینی گیری المق == پشیمان اولمق. قورقوب چكنمك .

آذار [فا' س] مارت آیی .

ابرآذار = مارت بلوطی .

آذان [ع' س] جـ : (اذن) . قولاقلر .

آذر [فا' س] آتش' اود ' نار.

آذرپرست = [فا' ص] آتشه طاپان .

آذرگده = [فا' س' ظر] آتشه‌طاپانلرك معبدی .

آذری = [ص] آتش پرستلکه ' دین مجوسه منسوب .

آرا و یا آره [س] بین ' میان ' فاصله § اثناء' زمان § مسافه' بعد § انسیت ' معاشرت.

آراسنی بوْلمق = اوزلاشدیرمق ' تألیف بین .

آراسی آچلمق = بوزوشمق .

آرالق = آره ' فاصله .

آره‌صره = بعضاً .

آرالق آرالق = بعضاً بعضاً ' گاه گاه.

آرا [فا' ص] تزیین ایتمك معناسنه اولان (آراستن) مصدرندن مشتق اولوب بعض کلماتك نهایتنه داخل اولور :

دل آرا = دلبر ' محبوب ' محبوبه.

سخن آرا = منتظم ' پارلاق سوز سویلیان .

عالم آرا = عالمی تزیین ایدن .

مجلس آرا = ظریف ' نکته‌پرور .

آراء [ع' س] جـ:(رأی). رأیلر 'تدبیرلر :

آرای صائبه = [تر' ص] کوزل ' مصیب رأیلر .

اکثریت آراء = [ضا] رأیده کثرت .

آرابه [ت' س] ایکی و یا درت تکرلك اوزرنده حرکت ایدن معروف واسطهٔ نقل.

آرابه‌جی = [ص] آرابه یاپان صنعتکار § آرابه سورن ، آرابه‌یی اداره ایدن.

آرابه‌لق = [س' ظر] آرابه وضع وحفظنه مخصوص محل .

آراروْت [ج، س] کوچك چوجقلره یدیریلن مغذی برنوع نشاسته.

آراروْت طاقمی = درونده آراروت پیشیریلان و یا ایچنه پیشیرلمش آراروت قونیلان برکوچوك صحن ایله قاشقدن عبارت طاقم .

آرازش [فا، س] خیر وحسنات ایچه .

آراستن [فا، مصـ] بزه‌مك ، سوسله‌مك' دوناتمق .

آراستگی = آراسته‌لك . سوسلیلك.

آراسته = [ص] مزین ، سوسلو' بزنمش § (س) چارشی ، برصره‌ده ودرونده بر نوع اشیا صاتیلان دکانلرك هیئت مجموعه‌سی.

آراشدیرمق [ت ، مصـ] بولمغه ، بیلمکه ، اوگرنمکه چالیشمق ، آرامق .

آراغوْنیت [خ.س] قاربونیت قالسیو - مدن عبارت بر معدن .

آرال [ت ، س] بربرینه قریب اطه‌لرك هیئت مجموعه‌سی ، جزائر مجتمعه § بحر خوارزمك اسمی .

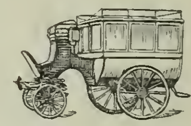

(اوفق اومنیبوس)

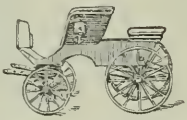

(انکلیز آرابه‌سی (بره‌ق)

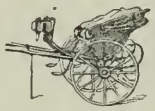

(تیلبوری)

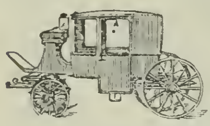

(ایش جاملی قوپه)

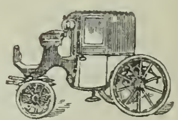

(قوپه)

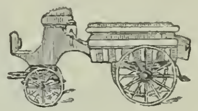

(واغونت)

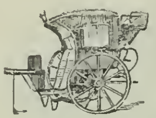

(قاب آنغله)

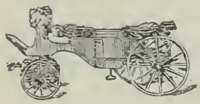

(لاندو)

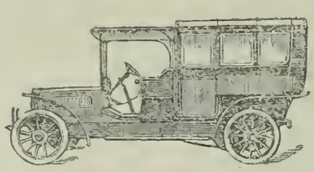

(اومنیبوس اوتوموبیل) (الکتریقله متحرکدر)

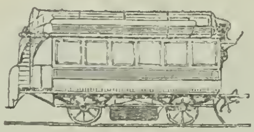

(ترامواى)

(فایتون : (ویقتوریا)

آرام [فا، س] (آرامیدن) مصدرندن مشتقدر: صبر، قرار § اكلنمه، دیكلنمه. § راحت، استراحت، حضور.

آرامبخش = [ص] آرام ویریجی، دیكلندیریجی.

آرام جان = [تر] راحت روح || محبوبه.

آرامجوی = [ص] آرام آرایجی، آرایان.

آرامجویانه = آرامجویه یاقیشه‌جق صورتده.

آرامجویی = آرامجولق.

آرام دل = [آرام جان].

آرامساز = آرام ایدن § ساكن اولان، مقیم.

آرامسوز = [ص] سلب آرام ایدن.

آرامگاه / آرامگه = [س، ظر] آرام واستراحت ایده‌جك محل، منزل، قوناق.

آرامگزین = [ص] اختیار آرام ایدن § ساكن، مقیم.

آرامش / آرامی = [س] حضور، راحت § اكلنجه.

آرامیده = (سمف) سكون و راحتده اولان. راحت ایدن.

آرامق [ت، مص] بولمغه، بیلمكه، اوكرنمكه چالیشمق، تحری، جستجو ایتمك § طلب ایلمك § یوقلامق. معاینه ایتمك، كوزگزدیرمك § تتبع ایتمك § نظر اعتباره آلمق. چاره آرامق = تدبیر دوشونمك.

آرامه [ت، فع] آرامق ماده‌سندن مصدر تخفیفی § آرایش.

آرانمق = تحری اولنمق || صوكره‌دن قیمتی اكلاشلمق. آرانوب طارانمق = تحریاتده بولنمق || ذهنا آرامق.

آرایش [فا، س] زینت، سوس § الایش، احتشام.

آرپاغان [ت، س] یبان آرپه‌سی.

آرپه [ت، س] شعیر، حبوبات زرعیه‌دن باشلیجه حیوانلره یم ایدیلان دانه.

آرپه‌جی = آرپه‌وسائرحیوان یمی آلوب صاتان آدم.

آرپه صویی = آرپه‌دن استحصال ایدیلان معروف ایچكی، بیرا.

آرپه جق = [ت، س] (طب) كوزقپاغنده چیقان قبارجق § (عسكری) تفنك نامليسی اوزرنده نشان آلمغه مخصوص قبارمه.

آرپه‌لامق = [مص] (بیطری) حیوان یمدن خسته‌لانمق.

آرپه‌لق = [س] حیوان دیشلرینك اوزرنده سنلرینی كوسترن نشان.

آرت یاخود آرد [ت، س] اوكك ضدی، آرقه، صرت، ظهر.

آردینی المق = اكمال واتمام ایلمك.

آردی آردینه = ارقه ارقه، كیریسین كیری.

آرتدیرمق [ت، مص] (ارتیرمق غلطدر.) چوغالتمق، تكثیر ایتمك § مزایده‌ده زیاده بهی سورمك § تصرفله بریكدیرمك.

آرتدیراق = [ت، مص] تصرفله بریكدیرلمك § مزایده‌ده فیأت یوكسلدلمك.

آرتق [ت، د] فضله، زیاده، (نقصان) ك ضدی § دها، غیری: ارتق الوررد.

آرتواز ویا: **آرته‌زین** [ج]
(طبقات) {Puit Artésien} غیر قابل نفوذ ایكی طبقه اره‌سنده‌كی قابل نفوذ طبقه‌ده یاغمور وقار صولرینك تراكمیله حاصل اولان بیوك وطبیعی صو مخزنلرینه اطلاق اولنوركه: اوست طبقه بربورغو ایله دلینور ایسه صو یوقارویه‌دوغری فیشقیرر. (آبار نافوره)

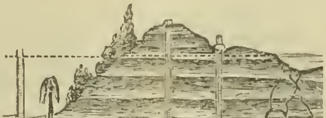

(آرته‌زین)

آرتمیس [ج] (هیئت) مریخ ایله مشتری اره‌سنده‌كی سیارات صغیره‌دن بری.

آرد [ت، س] دكرمنك بغدایی آزار آزار دوكن خونیسی.

آردا [ت، س] نشان ایچون دیكیلان دكنك، دیرك.

آردج - آردیج [ت، س] طاغ سرویسی، عرعر. انواعی‌چوقدر: چالی آردیجی، قاره آردیج، قزیل آردیج.

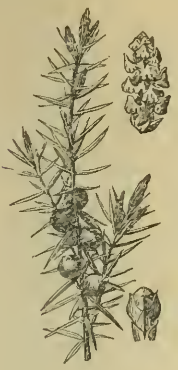

(آردیج)

آردیج قوشی = صاریلی قره طاوق.

آرزو [فا، س] ایستك، كوكل میلی، امل، هوس.

آرزودار / آرزوكش / آرزومند = [ص] ایستكلی، هوسلی، مشتاق، دوشكون.

آرزولانمق = [مص] جان ویوركدن ایسته‌مك، تحسر ایتمك § كوره‌جكی كلك، مشتاق اولمق.

آرژیلیت [ج] (معادن) {Argillite} طاش كبی سرت وفقط غایت اینجه لوحه‌لره قابل تلفیق برنوع معدن‌كه: بوكا (شیست غضاری) دخی دینور.

آرسلان [ت، س] قوت وصولتیله مشهور یرتیجی حیوان. اسد، شیر § جسور آدم، بهادر.

آرسلان آغزی = [تر] حوضه صو آقتمغه مخصوص دلیكلی طاش‌كه ارسلان شكلنده یاپیلیر.

كوكرمش آرسلان = [تر] قودوروب كوپورمش آرسلان.

آرسلانلانمق = [مص] غیرته كلوب آتلمق § یوبوب یكیت اولمق.

آرش [ج، حر] {Marche} دن مأخوذدر. عسكر تعلیمنده یورو! قوماندامسی.

آرش ویا: **آرلیش** [ت، س] قولك دیرسكدن اشاغی قسمی § اوكور آرابه‌سنك اوقی § نسجده بوینه آتیلان آتقی.

آرشیدوق [ج، س، ص] {Archiduc} اوستریا خاندان حكمداریسی

(اركك آرسلان)

(دیشی آرسلان)

اعضاسنه مخصوص عنواندر .

آرشین ـ آرشون [ت، س] ال پارمقلرینك اوجندن او ـ موزه قدراولان قول بویندن،أخوذ وعبارت معروف اولچو ، ذراع § باجاق آره‌سی .

آرشینی بیوك == آچیق آدیملر آتان، اوزون باجاقلی .

آرشیلامق == [ت ، مص] ارشینله اولچمك || مساحه ایتمك.

آرشمید [ج] ازمنهٔ قدیمه‌ده سجلیاده یتشمش اعاظم حکمادن برینك اسمیدر .

آرشمید منحنیسی } **آرشمید حلزونی** } == (ریاضیه) نامتناهی امتداد ایدن منحنی بی‌مصور برحلزون .

آرشمیدقانونی == (حکمت) مایعات درونه باتیرلمش اجسامك موازنتنه دائر ارشیمد طرفندن کشف ایدلمش برقانوندرکه : « مایع درونه مغطوس بولنان هر جسم تبدیل مکان‌ایتدیردیکی مایعك وزننه مساوی اولمق‌اوزره مایع مذکور طرفندن اشاغیدن یوقاری وشاقولی استقامتده اجرا اولنان برقوهٔ رفعیه‌نك تحت تأثیرنده بولنور . » حکمندن عبارتدر .

آرغاج [ت ، س] منسوجاتك حین نسجنده ا‌سنه آتیلان ایپلك ، آتقی ، (آریش) مقابلی .

آرق [ت ، س] ترلا وبوستانه صو ویرمك ایچون آچیلان خرق ، جدول .

آرقه [ت، س] اوك ، (یوز) مقابلی، صرت § ظهیر ، معین .

آرقه چیقمق == مظاهرت ایتمك .

آرقه‌یه قالمق == کیرولدمك ، تأخرایتمك

آرقه‌لیج == حمال سمری .

آرقداش { تر } (ار قرنداش)دن شریك ، رفیق ، دوست .

آرقداشلق == رفاقت ، محبت § برابر بولنمق .

آرمغان [ت، س] هدیه ، پیشکش ، تحفه .

آرمود [ت ، س] (امرود) دن . معروف میوه .

(آرمود)

آرمودی == [ت، ص] ارمود شکلنده اولان . [غلطدر]

آرموز [ج] {بحریه} کوکرته تخته‌لرینك یان‌یانه وضع اولنملرندن‌دولایی بینلرنده حاصل اولان ارالقلردن هربری .

آرمه [ج، س] [بحریه] کمینك دیرك وسرن ویلکن کبی تجهیزاتی § حکمداران عظام حضراتنه مخصوص برطاقم اشارت ورسملری حاوی لوحه .

آری [ت، س] { (اریمق) دن مشتقدر} بال یپان معروف سینك . نحل ، زنبور .

(دولت علیهٔ عثمانیه آرمه‌سی)

(المانیا آرمه‌سی)

(انكلتره آرمه‌سی)

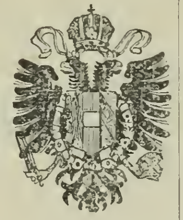

(اوستریا آرمه‌سی)

(ایتالیا آرمه‌سی)

(روسیه آرمه‌سی)

(فرانسه آرمه‌سی)

اشك آریسی == [تر] بال یاپمیان بر نوع بیوك آری .

بك آری } **آری بكی** } == هر قوغانده قوماندا ایدن دیشی آری‌که: جسامتجه ده دیکرلرندن فرقلیدر.

آری قوشی == یشیللی صاریلی چاغرتغان برنوع قوش .

یبان آریسی == ایکنه‌سز و بال یاپماز بر نوع آری .

آری قوانی == [ت، تر، ظر] آریلرك درونده بال‌یاپدقلری‌یووا § ایشلك وتجارتلی محل.

(بك آری)

(آری)

(آری قوانی)

آریق [ت، مص] پاك وتمیز اولمق . § بری اولمق .

آز [ت، ص] چوق مقابلی، قلیل، اندر، کم، جزئی. § سیرك، نادر .

آز قالدی = همان .

آزاجق = پك آزمقدارده . § پك آززمان.

آز [فا، س] حرص، طمع § طمعكارلق .

آزاد - آزاده [فا، ص] بی قید § قورتیلان. قورتیلمش.

آزادگی = [س] آزاده‌لك .

آزار [فا، س] اینجیتمه، تعذیب، تكدیر .

آزاردیده = [تر] تكدیر ایدلمش، اینجیدلمش .

آزارلامق [ت، مص] تكدیر ایتمك، چیقشمق. یوزه باغرمق.

آزارلامه / آزارلایش = چیقشمه. تکدیرایتمه .

آزالتمق [ت، مص] اکسیلتمك، مقدارینی تنقیص ایتمك .

آزالمق = اکسیلمك، مقداری تنزل ایتمك.

آزردگی [فا] آزرده‌لك، کوكل قیرقلغی .

آزرده [فا، ص] اینجینمش، اینجیدلمش، اینجیدیلان .

آزرده خاطر / آزرده دل = [ص] کوکلی قیریلمش، محزون مکدر .

آزمساق - آزیساق
[ت. مص] آز کوروب بکنممك .

آزمق [ت، مص] (یاره حقنده) التهابلانمق .

آزموده [فا، س] تجربه اولنمش، اولنان، مجرب § کوزکورمش، ایش بیلیر آدم .

(آری قوشی)

آزمودگی = آزموده‌لك .

آزمه [ت، س] آزمق ماده سندن مصدر تخفیفی § متحد النوع ومختلف الجنس ایکی حیواندن متولد، ملز. (کدی حقنده) وان آزمه سی .

آزوت [ج، س] {Azote} اجسام بسیطه‌دن بری. هوای نسیمینك یوزقسمده (٧٩) قسمنی تشکیل ایدن مادهٔ بسیطه که: یالکز حالنده تنفسه غیر صالحدر. § (طب) مواد تکوینیه‌نك قسم مهمی: ازوتلی اغذیه .

آزی - آزو [ت، س] اغذیه‌یی چیکنمکه مخصوص دوز ویاصی دیش‌که: اغزك ایکی طرفنده آلتلی اوستلی اولور. اضراس .

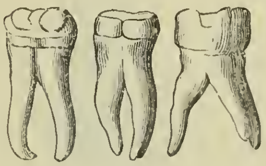

(آزی)

کمی آزی‌یه آلمق = سرکشلك ایتمك .

آزیق [ت، س] ییه‌جك، ییتی، طعام. § ذخیره، رزق، مأکولات، نواله .

آسا [فا، د] ادات تشبیهدر. کبی، مماثل :

جنت آسا = [تر] جنت کبی .

مسك آسا = مسك کبی .

آسان [فا، ص] قولای، سهل. (کوج مقابلی) .

آسانتر = [تر، ص] زیاده، پك قولای .

آسانی = قولایلق .

آسانسور [ج، س] {Ascenseur} آلت صعود، مصعاد. بیوك ومرتفع ابنیه‌ده خلق ویا اشیایی یوقاری چیقاروب آشاغی ایندیرمکه مخصوص آلت. (آسانسور)

آسایش [فا، س] {آسودن مصدرندن مشتقدر} حضور، راحت .

آستار [ت، س] لباسك آلتنه قاپلانان بز § هر شیئك آلتنده اولان طبلاغی: آستاری یوزندن بهالی، آستارلق، آستارلی. § (عسکری) استحکام خندقنك صحرا جهتنده‌کی دیواری.

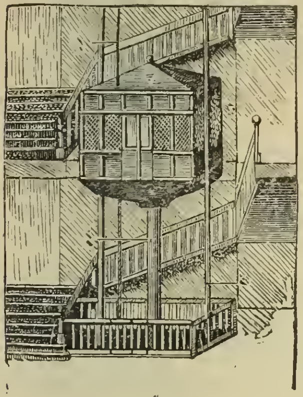

(آسانسور)

آستان [فا، س] قاپو اشیکی، عتبه. § درکاه سلاطین عظام .

آستانه = [س] اشیك، عتبه § پایتخت § پای تخت سلطنت سنیهٔ عثمانیه، استانبول.

آسفالت [ج، س] (معادن) (Asphalte) قطران قوقولی، یاغ کبی پارلاق وسیاه رنکلی بر معدن اولوب بوکا لسانمزده (قفرالیهود) دخی دینور .

آسمان [فا، س] کوك، سما، سپهر.

آسمان برین = {تر} عرش اعلی .

آسمانی = [ص] سماوی، کوکه منسوب § کوك رنکنده اولان آچیق ماوی.

آسمان وریسمان = (که) معقول سوز ایله اکا قارشی سویلن غیرمعقول سوزدن کنایه‌در .

آسوده [فا، ص] مستریح، ساکن، راحتده .

آسودگی = [فا، س] آسوده‌لك .

آسوده خاطر - آسوده دل = (فا، ص) کوکلی راحت اولان، غائله‌سز .

آسیا [ج، س] ارضك بش قطعه‌سندن الك بیوکی .

آسیا - آسیاب [فا، س] دکرمن، صو دکرمنی .

(آسیا ـ آسیاب)

آسیا باد == [تر] یل دكرمنی .

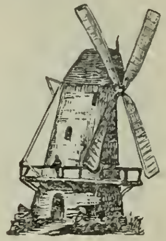

(آسیا باد)

آسیبْ [فا] بلا ، مصیبت ، صدمه .

آسیب‌رسان == [ص] ضرر ویریجی ، ویرن .

آشْ [فا ، س] یمك ، طعام .

آش‌ایرمك == كبه قادین‌لكدن تیكسنمك § كبه قادینك اطعمه ومأكولاتدن بر ویا برقاچنه میل شدید كوسترمسی .

آش‌اوی == مطبخ ، آشخانه .

آشجی == یمك پیشیرن ، طباخ .

آشاغی [ت ، ص] یوقاری مقابلی ، سافل ، آلچاق ، بیاغی § حقیر .

آشامْ [فا ، ص] { آشامیدن مصدرندن مشتقدر } ایچن ، ایچیجی .

آشتی [فا ، س] باریشقلق ، صلح .

آشتی‌پرور == صلحپرور ، صلحی التزام ایدن .

آشتی‌پروری == آشتی‌پرورلك ، صلحجولق .

آشرمق ☚ (آشیرمق)

آشِكارْ ـ آشكارا ـ آشكاره

[فا ، ص] ظاهر ، میدانده .

آشلامق ☚ (آشیلامق) .

آشمق [ت ، مص] یوكسك بر شیئك اوزرندن كچمك § آكای برشیئك اوتسنه كچمك .

آشمه == آشمق ماده‌سندن مصدر تخفیفی .

آشنا [فا ، ص] بیلدك § واقف ، خبیر : علم رصده آشنا .

آشناگر } آشناور } == [فا ، ص] صوده‌یوزن ، سابح || یوزكج .

آشنالق == [س] معارفه‌یه ، طانیشلغه دلالت ایدن سلام وتمنا كبی علامت .

آشنایی == [س] آشنالق .

آشنمق [ت ، ص] بربرینه سورتیلان ایكی شیئك یپرانمسی ، بوزولمسی .

آشندیرمق == یپراتمق § قبارتمسنی كیدرمك § قلم ، چاقی كبی شیلرك كسكینلكنی ازاله ایتمك .

آشی [ت ، س] (نباتات) بر اغاجك جنسنی دكیشدیرمك ایچون دیكر اغاجدن النوب كندیسنه الصاق ، ادخال ایدیلان قلم ، دال ، طومورجق . § (طب) امراض طفیلیه‌دن معافیت ایچون برشخصه زرق ایدیلان مواددن هر بری .

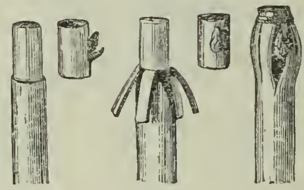

(دودوك آشیسی)

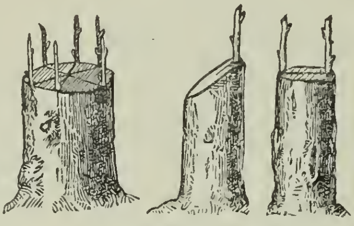

(قلم آشیسی) (كنج آغاجلره)

(یاپشدیرمه آشی)

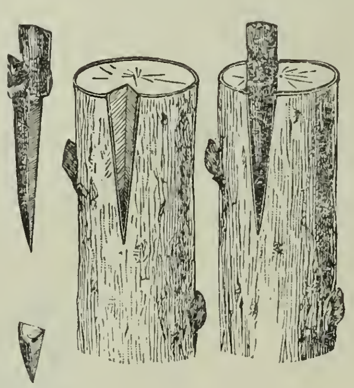

(قاقمه آشی) (قارت وسرت آغاجلره)

(یاپراق آشیسی)

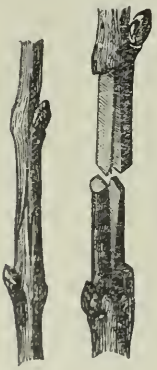

(انكلیز آشیسی)

اینك آشیسی == تلقیح بقری .

چیچك آشیسی == تلقیح جدری .

آشیان - آشیانه [فا ، س ، ظر] قوش یوواسی :

« یار غریب قوشك آشیانی الله »

§ مسکن ، اقامتگاه ، مکان .

فردوس آشیان == جنت مکان .

آشی بویاسی | آشی طاشی == [تر] طوتقال وصو ایله قاریشدیریله‌رق ابنیه وسائره بویامق ایچون قوللانیلان قرمزی ویاصاری طوپراق .

آشیرمق [ت ، مص] یوکسك بر یرك اوستندن کچیرمك § صاومق § قاپوب کوتورمك § چالمق ، سرقت ایتمك § حدی تجاوز ایتمك ، ایلری وارمق .

آشیرمه == [ت ، س] آشیرمق ماده‌سندن مصدر تخفیفی § آشیرلمش . چالنمش شی .

آشیرله == مسروق چالنمش شی .

آشوری - آشیری [ت ، ص] پك زیاده اولان . § برشیئك او- تەسنده بولنان : دکز آشیری ، کون آشیری .

آشیق [ت ، س] درت آیاقلی حیوانلرك دیز قپاقلرندن چیقان کوچوك بر کمیك . چوجقلرك ویناداقلری معروف کمیك پارچه‌سی .

آشیق آتمق == [تر] رقابت ایتمك .

آشیغی جنت اوطورمق == ایشی یولنده کیتمك .

آشیلامق [ت ، مص] آشلامق دمراجعت ، تلقیح ایتمك : اطفالی آشیلامق آغاجی آشیلامق § سرایت ایتدرمك § اصو وسائر مشروبات حقنده) دوغوتمق .

آشیلامه [ت ، س] آشیلامق ماده‌سندن مصدر تخفیفی § آشیلانمش میوه ، صو وسائره .

آشیلاتمق [ت ، ص] آشی یاپدیرمق .

آشیلی == آشیلانمش .

آصف [عبرانی ، س] حضرت سلیمان علیه السلامك وزیری (ابن برخیا) § اصل وزیر ، مشیر .

آصفانه == [ص] وزیرانه ، وزیره یاقیشه‌جق صورتده .

آصفی == وزیره منسوب .

آصقی [ت ، س] آصمق‌دن کلین وطه‌لرینی تزیین ایچون دیوارلره طوتولان صیلان منسوج چیچك وقماشه § پرده ، دار § اوزه § پانطلونی دوشمکدن وقایه ایچون اوموزلردن آشیر-

یلوب اوکلی ، آردلی دوکمه‌لره کچیریلان شرید ، باغ .

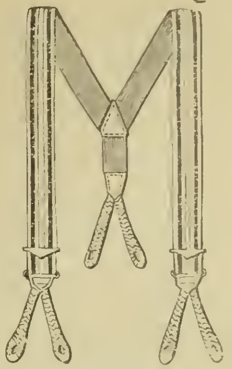

(آصقی)

آصقیده براقمق == [تر] اهمال ، تأخیر ایتمك § مزایده ومناقصه پوصله‌سنك عائد اولدیغی دائره‌ده مدت معینه ایله آصیلی طورمسی : شوقدر غروشه آصقیده‌در .

آصقیجی == [ص] کلین اوطه‌لرینی آصقی ایله تزیین ایدن صنعتکار § پانتالون آصقیسی یاپان ویا صاتان آدم .

آصلمق [ت ، مص] بریره ایلیشدیریلوب صارقیدلمق ، تعلیق ایدلمك . § اصرارله طلب ایتمك § صارقمق ، اشاغی‌دوغری‌اوزانمق . § پاپیشوب براقمامق .

آصلمه == [ت ، ص] آصلمق ماده‌سندن مصدر تخفیفی § اصلیش .

آصمق [ت ، مص] یوکسك بر یره ایلیشدیروب صارقیتمق ، تعلیق ایتمك § صاللاندیرمق . § تعویق وتأخیر ایتمك .

قولاق آصمق == تلقی ایتمك ، دیکله‌مك .

آصمه == [ت ، س] آصمق ماده‌سندن مصدر تخفیفی .

آصمه [ت ، س] اوزوم اغاجنك اوزا- نوب چارداغه آصیلانی .

آصمه بوداق == مناسبتسز سوز سویلمك .

آصمه قباغی == چارداقده یتیشدیریلور برنوع اوزون قباق .

آصمه کوپری == زنجیرله ایکی ساحلدن اصیلان ، کمر اوزرنده اولمیان کوپری ، جسر معلق .

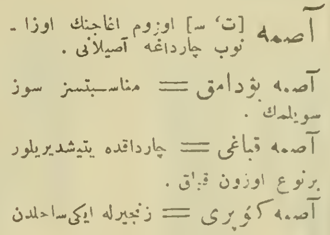

(آصمه کوپری)

آصیلی == [ص] معلق ، آویخته .

آطلاس - آطلس [ج ، س] خریطه مجموعه‌ی جبال اطلس == مغرب طاغلرینك اسم قدیمی § خرافات یونانیه‌دن مشترینك اوغلی § یوزی ایپك وترسی پاموق اوله‌رق منسوج قماش ، دیبا .

آطه [ت ، س] (اصلنك اداق ویا اداغ اولدیغی قاموس ترکیده مذکوردر) هرطرفی صوایله محاط قره پارچه‌سی ، جزیره .

آطه چایی == طبابتده مستعمل برنوع نبات . اطه‌لی = اطه اهالیسندن اولان .

آطه‌مسی == آطه‌یه بکزه‌ین .

آغ [ت ، س] قفس شکلنده سیرك اورکو ، شبکه .

بالق آغی == صید ماهی‌یه مخصوص اغ .

اوروجك آغی == اوروجکك ؛ سینك وسائر هوامی اولامق ایچون قوردیغی طوزاق ، آغ .

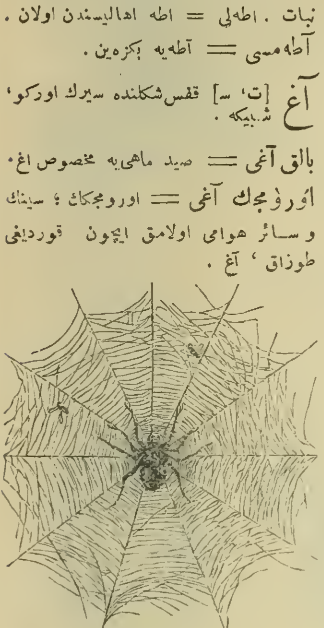

(اوروجك آغی)

آغا [ت ، س] افندی § آمر ، بك . § خدمه واتباعك ممتازی .

آق آغا == زنجی اولمیان حرم آغاسی .

آغابك == برعنوان تعظیمدرکه : اکثریا بیوك برادرلره دینور .

طابور آغاسی == ژاندارمه بیکباشیسی .

(آنانك جمعی اوله‌رق قوللانیلان (اغوات) غلطدر .)

آغاج [ت ، س] بیوك وداللری وصاپلری سرت نبات ، شجر ، درخت . § کراسته ، تخته .

سرت آغاجلر == (تر) (معماریده اك دوزوملی دوتدن اولان شو بش‌نوع اغاج) : اوزمزمیشه ، کستانه ، اق اغاج ، کولکن دیش بوداق .

آغاج چیلکی == (تر) آهو دودی دنیلان کوزل رایحه‌لی معروف مانخوش میوه .

آغاج قاقان = [ص] قاغه‌سیله دائما آغاجی قاقیشدیران اوزون قاغه‌لی بر نوع قوش .

آغاج قاوونی = {تر} لیمونه مشابه وفقط آندن دها بیوك وقابوغی قالین بر نوع میوه‌در‌که بوکا کیتره لیمونی دخی دیرلر .

(آغاج قاوونی)

آغاج قوردی = [س] حشراتدن آغاجلری دله‌رك ایچلرنده یشایان برنوع کوچوك حیوان .

آغاجلق = [س] آغاجی چوق اولان یر ، مشجره ، اورمانمسی محل ، کوچوك قوری .

آغارمق بیاضلنمق ، آق‌اولمق § بیقا- توب تمیزلنمك § صولمق ، رنکنی آتمق .

اورتالق آغارمق = شفق سوکمك ، {شفق کلمه‌سنه باق} . طاك یری بلالی‌اولمه .

آغارتمق = بیاضلاتمق ، تمیزلمك ، تطهیر ، تصفیه ایتمك || صولدیرمق ، رنکنی آتدیرمق .

آغارتمه = آغارتمق ماده‌سندن مصدر تخفیفی || قیوجیلرك کوموشی اجزا ایله بیاضلاتملری .

آغارمه = آغارمق ماده سندن مصدر تخفیفی || طاك یری آچیلوب آیدینلق اولمه ،

صاچ وصقال آغارتمق = اختیاراولمق ، اختیارلامق § غائله وزحمتله عمرکچیرمك .

آغاز [فا ، س] باشلانغج ، ابتدا ، باشلامه ، مباشرت .

آغازه [فا، س] تغنی باشلانغجی ، آهنك .

آغده [ت، س] تجرده‌ده ، طاوه ایچنده آتش‌اوزرنده براقیله‌رق بر رایحهٔ خصوصیه نشر ایدن و قوامی لزوجی شکر . (عقیده)

آغده‌لاشمق = [مص] شکرك آغده حالنی کسب ایتمسی .

آغدیرمق [ت، مص] حرارته‌عرض‌ایله قاریشدیروب تبخیرایده‌رك قویولاشدیرمق .

آغر [ت، ص] آغیجی ، بریانه باصیجی شی ، ثقیل ، کران (خفیف مقابلی) § کوج ، زور : آغر وظیفه § قیمتلی ، بهالی : آغر قماش . § وقار وحیثیتی زیاده کوزه‌تن آدم § وخیم ، تهلکه‌لی .

آغرباشلی = وقارلی ، تمکینلی ، جدی آدم .

آغر آغر = یواش یواش .

آغرلاتمق
آغرلاشدیرمق } = ثقلتنی آرترمق .

آغرلاشمق = ثقلتی زیاده اولمق || وقار پیدا ایتمك || وخامت کسب ایتمك ،

آغرلامق = اکرام واعزاز ایتمك . || یواشلامق ، بطائت پیدا ایتمك .

آغرلانمق = اکرام واعزاز اولنمق || تمکینلی اولمق .

آغرلق = ثقیل شیئك حالی ، || یواشلق ، بطائت || اشیا ، احمال واثقال . || کاینه ویریلان مهر معجل آقچه‌سی .

آغرهوا = انسانه ثقلت ویرن هوا .

آغرشاق [ت، س] طوپلی ، مدور شی .

آغری وآغریق [ت، س] الم ، صانجی ، صیزی .

آغریسز باش = غائله‌سز آدم .

آغری طوتمق = زمان تولیدك تقرب ایتمسی .

باش آغریسی = صداع .

یاریم باش آغریسی = شقیقه . {Mi-graine.}

قارن آغریسی = وجع .

کوز آغریسی = رمد .

ایلك کوز آغریسی = ایلك ابتلا . انسانك مدت حیاتنده ایلك سودیکی شی .

آغریتمق = وجع والم ویرمك .

آغریمق = بروجع والمه دوچار اولمق .

آغریمه = بدنده حاصل اولان وجع .

آغز [ت، س] انسان وحیوانك یوزلرینك آلت قسمنده اولوب یمکه ، سس چیقارمغه خدمت ایدن عضو مخصوص ، مبداء جهاز هضم ، فم ، دهان . § ایچی بوش شیلرك یعنی قابلرك مدخلی : دستی آغزی § آلات جارحه‌نك کسکین طرفی : بیچاق آغزی . § سوز سویلیش .

آغز آرامق = برتقریبله سویلدوب فکرینی آکلامق .

آغز آغزه = مطابق ، اویغون . آغزنده دیلی یوق = سکوتی || حلیم .

آغز بوزمق = سوکمك ، شتم ایتمك .

آغز غلبه‌لکی = کورولتی .

آغزی کوشك = بوش بوغاز .

آغزلق = سیغاره طاقیلوب ایچیلن زیوانه‌لی آلت || نفسله چالینان چالغینك آغزه کان پارچه‌سی .

آغستوس [ج ، س] شهور رومیه‌نك آلتنجی آیی ، ایلولدن اولکی آی .

آغستوس بوجکی = یازین صیجاق کیجه‌لرده جرجر اوتن بوجك || کوه‌زه .

(آغستوس بوجکی)

آغشته [فا ، ص] {غینك فتحیله‌ده صحیحدر} بولاشمش ، بولاشیق § ایصلاق .

آغل [ت، س] قویون وسائر حیواناته مخصوص اوستی آچیق واطراف چیت ایله محاط دائره ، ماندیره .

آغلاتمق برینه کوز یاشی دوکدیرمك § بکا ایتدیرمك § چوق تأثیر ایتمك .

آنا آغلاتمق = چوق ستم و توبیخ ایتمك § مشکلاته دوچار ایلمك .

آغلاشمق = برلکده آغلامق .

آغلامساق = آغلارکبی اولمق .

آغلامق = تأثردن کوز یاشی آقیتمق ،

كريه ، بكا ايتمك . (كولمه) نك ضدى .

آغلامه } == آغلامق ماده‌سندن مصدر تخفيفى § بكا ، كريه .
آغلايش }

آغمق [ت، مص] يوقارى قالقمق . يوكسلمك ؛ بخار اولوب يوقارى قالقمق .

آغمه == شهاب .

آغو [ت، ا] زهر ، سم § اوفاق چوجقلرى اويالانديرمق ايچون ايديلان خطاب .

آغو آغاجى == زقوم آغاجى .

آغو اوتى == بالديران .

آغولانمق == زهرلنمك .

آغوش [فا ، ا] قوجاق : آغوش شفقت .

در آغوش == قوجاقلامق .

آفات [ع، ا] جمع : { آفت } . بلا ، عارضه .

آفاتلانمق == پيره‌لنمك ، بيقرار اولمق .

آفاجان [ت ، مص] { آفت جان } دن مشتقدر . پك زياده يراماز ، دنك (تك) طورماز چوجق .

آفاق ع ، ا] جمع : { افق } .

آفاقگير == افقلرى طوتمش ، شايع .

آفاق == هوايى ، لزومسز ، اهميتسز . (سوز) [غلطدر.] || (فقه) مكهٔ مكرمه اهاليسندن اولميوب خارجدن گلان حجاج كرام .

آفت ع ، ا بلا ، داهيه ، مصيبت § انسانى بلاى عشقه دوشيرن گوزل § كوكده‌سى ارسلان شكلنده ايكى قناتلى برمخلوق خياليدن عبارت شكل.

(آفت)

آفت آب == صو قيزى ، انسان البحر .

آفت بين } == حريق ، زلزله كبى بر داهيه‌يه اوغرامش ، مصاب .
آفت زده }

آفتاب [ف ، ا] گونش ، شمس § گوزل چهره :
« آچ ايلدى چه نقابكى »
« عيان ايت آفتابكى »

آفتاب پرست == گونشه طاپان || آى چيچكى || كرتكله .

آفتاب سوار == صباحلرى ايركن قالقان آدم .

آفتاب قريش == حضرت محمد عليه السلام :
« آفتاب قريش اولنجه عيان »
« ظلمات اوزره اولدى نورافشان »

آفتابگير == شمسيه .

آفريدگار [فا، ص] ياراديجى، يارادان جناب حق .

آفريده == يرادلمش ، مخلوق .

فرد آفريده == هيچ كيمسه .

آفريقا [ج] ارضك بش قطعه‌سندن اوچنجيسى .
☞ خريطه‌سى اسماء خاصه قسمنده‌در.

آفرين [فا، ا] ادات تحسيندر . § بعضاً مقام استهزاده دخى مستعملدر .

آفرين آلمق == مظهر تحسين اولمق .

جهان آفرين == الله تعالى حضرتلرى .

آفرين خوان == آفرين ويريجى ، تقدير وتحسين ايديجى .

آفرينش [فا، ا] يرادلمش ، خلقت.

آفريننده == يراديجى ، يرادان ، جناب حق تعالى شانه .

آفيون { خشخاش } ه باق .

آق [ت، ص] (قاره) نك ضدى ، بياض ، سفيد . § تميز پاك ، لكه‌سز .

آق آغا == زنجى اولميان خادم .

آق آقچه == گموش مسكوكات .

آق جگر == تنفسه خادم اولان جگر ، رئه .

آق ديكن == (نباتات عنابيه فصيله‌سندن اورمانلرده حاصل اولور بر شجيره .

آق صقال == اختيار .

آق عنبر == بر نوع بياض عنبركه قشالوط دينلن بالقدن استحصال اولنور .

آق كونلك == آردج آغاجندن طوپلنان برنوع صمغ .

آقلامق == آغارتمق || اختيارلامق .

آقلق == بياضلق ، بياض رنك .

آق يوز == ناموس ، عفت .

يومورطه آقى == (طب) لزوجتلى ، يشيلجه ، شفاف ، رايحه‌سز ، لذتسز ، صودن آغر وتحريك سببيله هوايى حبس ايدرك كوپوريجى برمايعدركه حرارته عرض اولننجه تخثر ايدر . (زلال)

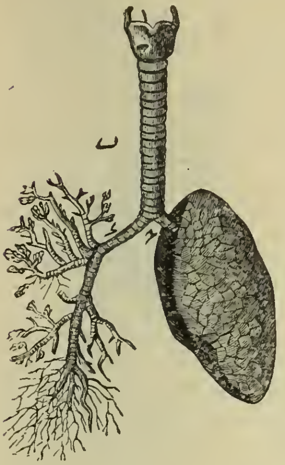

(آق جگر)

آق بابا == تپه‌سى تويسز وبياض و بويننده قباجه تويلردن گردانلق اولان بر جنس ييرتيجى قوش ، كركس .

آقاده‌مى - آقادميا [ج، ا] {Aca-démie} افلاطونك وقتيله طلبه‌سنه درس ويرديكى ميدان .

آقاسيا [ت، ا] معروف برجنس آغاج .

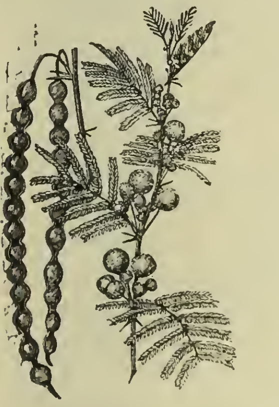

(آقاسيا)

آقتارمق [ت، مص] برشيئى بريردن برقابدن ديكرينه نقل ايتمك || طامك كرميدلرينى تجديد وتعمير ايتمك .

آقتارمه == آقتارمق ماده‌سندن مصدر تخفيفى . || امتعه‌نك قره‌يه ايندير لمكسزين گيدن گمى‌يه نقل اولنمسى .

آقتمق [ت ، مص] جریان ایتدیرمك ، اساله.

گوز یاشی آقتمق = آغلاتمق .

آقتمه = آقتمق ماده‌سندن مصدر تخفیفی § آتلرك آلننده‌کی بیاض واوزونجه نشان.

آقتور [ج ، س] تیاترو اویونجیسی . مؤنثی (آقتریس) در .

آقچه [ت ، س] کوموش پاره ، نقد ، پول .

کیسه آقچه = بشیوز غروش .

آقچه تخته‌سی = اوزرنده پاره صایمغه مخصوص کنارلی تابله.

آقچه آرموذ = لذیذ بر جنس صولو آرمود .

آقچیل [ت،ص] بیاضمسی، بیاضه مائل .

آقسامق [ت ، مص] طوپاللامق . § قیصه ، نقصان کلمك . § ایی کیتمه‌مك .

آقساق = [ت، ص] طوپال، اعرج ، لنك § موسیقیٔ شرقیده براصول .

آقساقلق = طوپاللق .

آقسیون [ج، س] (تجارت) شرکت حصه سندی، سهم .

آقشام [ت، س] غروب شمس وقتی ، مسا ، شبانگاه .

صباح آقشام = هرصباح، هرآقشام .

آقشام‌اوزری = کوندوزین کیچ وقت.

آقشامجی = کیجه‌لری ایرکن یاتان || عیاش .

آقشاملاتمق = آقشامه قدر اویالامق .

آقشاملین = آقشام زمانی .

آقشاملامق = بتون کونی برایشده وبرمحلده کچیرمك .

آقصیرمق [ت،مص] (خاپشو) دیمك، عطس ایتمك .

آقمق [ت، مص] مایعك بولندیغی یردن آشاغی دوغری حرکتی ، جریان ، سیلان . § قماشك تلی قاچمسی .

آغز صوبی آقمق = ایمرنمك .

نور آقمق = پارلاق اولمق .

یاش آقمق = آغلامق .

آقمه = آقمق ماده‌سندن مصدر تخفیفی || شهاب .

آقندی / آقنتی } = بر جسم مایعك حرکت متمادیه‌سی . || نهر ویا دکز صوینك برجهته دوغری جریانی .

آقنتی‌یه کوزك چکمك = اولمیه‌جق برایشله اوغراشمق ، بوش یره یورلمق .

آقوردە [ج ، س] آلات موسیقیه دوزنی .

آقین [ت ، س] تالان وچاپول ایچون دشمن ملکنه تجاوز .

آقین آقین = کروه کروه .

آقینجی = آقین ایدن .

آگاه ـ آگه [فا ، ص] واقف ، خبردار .

دل آگاه = متیقظ ، قلبی اویانیق .

آگاهی / آگهی } = آگاهلق ، وقوف .

آگدیرمق [ت ، مص] بر شیئی خاطره کتیرمك § مشبهی خاطره کتیره‌جك صورتده چوق بکزه‌مك .

آگسز ـ آگسزین [ت، س] بغتةً ، ارتجالاً ، بردن بره .

آب آگسز / آب آگسزین } = اصلا خاطرده یوغکن .

آگصیرمق [ت، مص] (آقصیرمق)ه مراجعت.

آکل [ع، ص] ییجی ، یین . اکل البشر، آکل الثمر، آکل الجراد، آکل السمك ، آکل اللحوم .

قرحهٔ آکله = [ع ، ص] ظهور ایتدیکی عضوی تدریجاً چوریده‌رك جرمنی یبودر برعلت .

آکلامق [ت، مص] عقل ایردیرمك ، درك ایتمك . § تحقیق ایتمك، اوکرنمك § حس ایتمك ، فرقنه وارمق . § بیلمك ، واقف وآگاه اولمق .

سوز آکلامق = فراستلی اولمق = متصف اولمق .

آکلایش = [س] عقل ایردیرمه ، ادراك ، فراست ، انتقال.

آکلایشلی = فراستلی ، ذکی ، فطین ، سریع الانتقال .

آکلمق [ت، مص] خاطره کتیرلمش اولمق ، قله آلنمق ، ذکر اولنمق .

آکیز [ت ، س] حصاددن صوکره ترلاده کوکه بیتشك اوله‌رق قالان صمان اوجلری .

آل [فا ، ص] قیرمزی قویو ویا پارلاق پنبه .

آللی پوللی = قیرمزی ایله صیرمه وسائره ایله قاریشیق شی .

آل [ع ، مص] اهل، اولاد ، عائله ، اقربا .

آل عبا = سیدالثقلین علیه الصلاة والسلام افندیمز حضرتلرینك عائلهٔ مقدسه‌لری ـ که : حضرت پیغمبر علیه السلام ایله جناب علی المرتضی رضی الله تعالی عنه ، فاطمه رضی الله تعالی عنها ، وحسن، حسین رضی الله تعالی عنهما حضراتیدر .

آلاء [ع، س] جـ : (آلی) نعمتلر .

آلابانده [ج،س] (بحریه) Alabanda} کمینك یانلرینك ایچ سطحی (« بوردا » مقابلی) . § شدتلی تعذیر و تکدیر .

آلابانده ایتمك = کمینك دومنی تام صانجاغه ویا اسکله‌یه باصمق .

اورصه آلابانده تراموله = کمینك پرووا‌سنی روزکارك اسدیکی جهتدن طوغری چویره‌رك استقامت سیرینی تبدیل ایتمك ایچون یاپیلان مانوره .

آلات [ع، ص] جـ : (آلت)

آلات زوالیه = (ریاضیه) برمستوی شاقولی و بالخاصه نصف النهار مستویسی اوزرنده‌کی کواکبی رصد ایتمکه مخصوص وسائط فنیه ـ که : باشلوجه‌لری : (نصف النهار دوربینی) ، (دائرهٔ جداری) (دائرهٔ زوالیه) در .

آلات هندسیه = (هندسه) عملیات هندسیه‌ده مستعمل اولان آلتلردر .

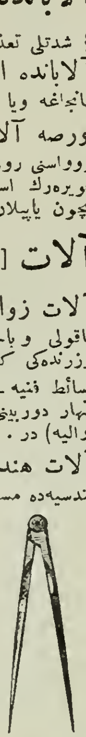
(پرکار)

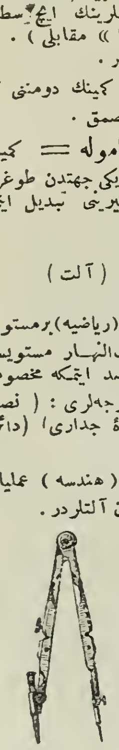
(قورشون قلملی پرکار)

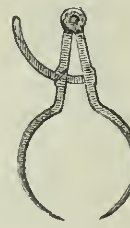
(چاپ پرکاری)

(ربع دائره پرکاری)

(تناسب پرکاری) (اختصار پرکاری)

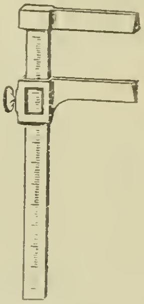

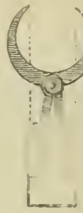

(متر آوانسه پرکاری) (سورمه پرکار)

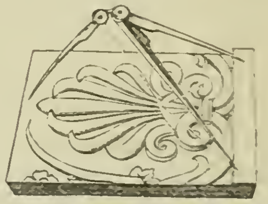

(اوچ چتال پرکار)

آلاجق - آله‌جق [ت' س] مدیون ذمتنده اولان مطلوب' ویره‌جك مقابلی || صاتلمش برمالك بدلی .

آلاجقلی = برینك ذمتنده مطلوبی اولان کیمسه' داین' مقرض.

آلاجه [ت' ص] قاریشیق رنکلی: رنك رنك § برنوع طوقومه .

آلاجه قراکاق = اقشامدن صوکره‌کی و شفقدن اولکی یاری قراکاق .

آلاجه‌لی = رنکا رنك.

آلاجه‌لی بولاجه‌لی = طبع سلیمك خوشلانمه‌جغی صورتده بربرینه مباین' مختلف رنکلی شیئك حالی .

آلاجه‌لانمق = رنك رنك اولمق || آلارمق .

آلارغا - آلارغه [ج' -] انکین' اچیق دکیز . § (بحریه) آچیق .

آلارغه‌یه چیقمق = (بحریه) ساحلدن آچیلمق .

آلازلامق [ت' مص] آلوده قیزارتمق || قیزغین دمیرله یاقمق' اوتوله‌مك .

آلاف [ت' س] جمع: (الف) بیکلر.

آلافرانغه [ج' ص] فرنکلرك اطوار وعادتنه متعلق' موافق ولان: الافرانغه سفره' آلافرانغه تقویم .

آلام [ع' س] جمع: (الم) .

آلاو - آلو [ف' س] آتشدن چیقان یالین' شعله' لهیب.

آلولندیرمك = یالین چیقارمق || شدتلندیرمك .

آلولنمك = یالین پیدا ایتمك' شعله‌لنمك || شدتلنمك .

آلای [ت' س] سواریده بش بلوکدن' پیاده‌ده درت طابوردن مرکب قوهٔ عسکریه § موکب رسمی گروه' غلبه‌لك § استهزا .

آلای آلای / بر آلای = بر چوق .

آلای امامی = برآلای عسکره امامت وظیفه‌سنی ایفا ایدن صارقلی ضابط .

آلای امینی = قول اغاسندن یوقاری' بیکباشیدن آشاغی بر رتبهٔ عسکریه‌که الای کاتبلرینه مخرجدر .

آلای بکی = ژاندارمه میرالایی .

آلای کاتبی = بر الایك اموتحریریه و حسابیه‌سنی ایفا ایدن ضابط .

میرالای = آلایك قوماندانی.

آلای کچیرمك = دالغین بولنمق .

آلایجی = مستهزی ،

آلایلی = دبدبه‌لی || نفرلکدن یتشمه ضابط .

آلایش [فا' س] کوستریش .

آلب [ت' ص] یکیت' بهادر' شجیع' پهلوان' قهرمان .

آلبورا - آلبوره (بحریه) سر - تلرك دیرکاردن آشاغی آلنمسی ویوقاری‌یه قالدیرلمسی [سفائن حربیه‌ده قوتطره وبابا فنقو سرنلری غروب شمسله برابر آلبورا ایدیلورلر .]

آلبوم {Album=Albomm} فطر - غرافی رسملرینی ویاسائر تصاویر و اشکالی حاوی جزودان .

آلت [ت' س] اوست مقابلی ، زیر' تحت § آرقه کیری' صوك .

آلت آلته = بربرینك آلتنه کلمك .

آلت ایتمك = غالب کلمك .

آلتلی اوستلی = تحتانی ' فوقانی .

ال آلتندن = کیزلیدن .

بیق آلتی = استهزا .

حصیر آلتی، مندر آلتی = اهمال ، عدم اجرا .

آیاق آلتی = یول اوستی ، روزکار اوغراغی .

صمان آلتی = حیله، دسیسه .

قهوه آلتی = صباح‌قهوه‌سیله برابر یئیلن خفیف یمك .

آلت [ع' س] بر ایش ایشلمکده ویا بر صنعت‌اجراسنده استعمال‌ایدیلان شی ، ادوات ، آوادانلق' جمعی (آلات) در § سبب، وسیله' وسائط .

آلت جراحیه = جراحلرك جریحه یار - مق ایچون استعمال ایتدکلری طاقم .

آلتون [ت' س] {اصلی قزیل معناسنه اولان (آل‌طون) در،} ثقلت اضافیه‌سی (۱۹,۲۵) دن عبارت معروف ذی‌قیمت معدن، ذهب ، زر .

آلتون آقچه = لیرا ، دینار .

آلتون باباسی = زنکین، مالدار .

آلتون اوتی = اکرتی اوتی نوعندن برنبات .

آلتون‌صوبی = یالدیز .

آلتونی = آلتون رنکنده اولان،آلتونه منسوب . (غلطدر)

آلتون طوپی = پك کوزل وکمراه چوجق .

آلتی [ت' عد] بش‌ایله یدی آره‌سنده‌کی صایی. {٦} ست، سته ، شش.

آلتیده بر = سدس . $\frac{1}{6}$

آلتی اوقه = چوجقلر آره‌سنده جاری بر نوع اویون'که بزیقجیلق ایدنلر حقنده جزا اوله‌رق یاپیلور .

آلتی پارمق = النده فضله بر پارمغی اولان § بیوك پالاموط بالغی.

آلچاق - آلچق [ت' ص] یوکسك مقابلی، دون'پست § قیصه .

آلچاجق / آلچارق = پك یوکسك اولمیان.

آچالمق = اکلك، تنزل ایتمك || تذلل ایلمك .

آچی [ت، س] جبس دنیلان طاش، که کارکیر ابنیه‌ده خرج مقامنده قوللانیلور .

آچیلامق = آچی ایله یاپشدیرمق، آچی سورمك .

آلداتمق [ت، مص] حیله و دسیسه ایله ذهنینی چلمك، اغفال، اویون ایتمك || سوزنده، عهدنده طورمامق § یالان سویلمك .

آلداتیجی = اغفال ایدن، کاذب .

آلدانج = حیله، اویون، دك .

آلدانمق = حیله وخدعه یاپیلمق . || یا کلش دوشونمك .

آلدانمه / **آلدانیش** [ت، س] آلدانمق ماده‌سندن مصدر تخفیفی.

آلدیرمق [ت، مص] المغه سوق ایتمك . § بالواسطه المق § اشترا ایتمك . § صیغدیرمق، استیعاب ایتدیرمك . § اهمیت ویرمك .

آلسته [ج، س] { Allesta } حاضر، مهیا .

آلفاتره [ج] (فن اسلحه) اکای واکری بر نوع اسپانیول قلیجی .

آلقیش [ت، س] ال چرپارق وبلند اواز ایله باغره‌رق ایدیلان تحسین .

آلقیشلامق = ال چرپارق وبلند آواز ایله باغره‌رق تقدیر وتحسین ایتمك .

آلقیشلامه = آلقیشلامق ماده‌سندن مصدر تخفیفی . آلقیشلایش .

آلگون - آلگونه [فا، س] قادینلرك یوزلرینه سوردکاری پنبه دوزکون .

آللاق [ت، ص] حیله‌کار، مزور، دوباره‌جی § سوزنده طورماز، دونك .

آللاق بوللاق = قارمه قاریشیق، زیروزبر .

آللق [ت، س] قرمزیلق، حمرت .

آلمان [س] آلمانیالی .

آلمق [ت، مص] ال ایله طوتوب کوتورمك، اخذ، قبض ایتمك § قبول ایتمك، تسلم ایلمك . § برابر کوتورمك § تحصیل ایتمك § ضبط ایتمك، اله کچیرمك § استیعاب ایتمك .

آتش آلمق = حدت ایتمك .

انکسار آلمق = بد دعایه مظهر اولمق .

اودونج آلمق = بورج ایتمك، استقراض .

اولچو آلمق = برشیئك مقیاسنی تعیین ایتمك .

امر آلمق = تلقی ایتمك .

جواب آلمق = مجاب اولمق || قطع امید ایتمك .

سوز آلمق = وعد آلمق .

صولوق آلمق = تنفس ایتمك § استراحت .

کوکل آلمق = برینی تطییب ایله قلباً منتدار ایتمك .

یول آلمق = قطع مسافه ایتمك .

قیلدن نم آلمق = هر شیدن معنا چیقارمق .

بوینك اولچیسنی آلمق = کندی مقدار واعتبارینی آکلامق، حدینی اوکرنمك .

بوینه آلمق / **اوستنه آلمق** = درعهده ایتمك، اجراسنی وعد ایتمك .

صورت آلمق = استنساخ ایتمك، عینی چیقارمق .

مسخره‌یه آلمق = استهزا ایتمك .

نظر اعتباره آلمق = اهمیت ویرمك .

خیز آلمق = اوج آلمق § قوتنی صرف ایتمك، تسکین اولمق .

آلن [ت، س] باشك اوك طرفنك اوست قسمی، ناصیه، جبین § هرشیئك اوك جهتی، جبهه § یوز، وجه .

آلنی آچیق = اوتانه‌جق برایشی اولمیان عفیف، ناموسلی .

آلنی آق = قباحتسز، معصوم .

آلن تری = مشقتلی وناموسکارانه سعی وعمل، عرق جبین .

آلن دریسی / **آلن طماری** = حیا .

آلن قاریشلامق = حصولی مستحیل اموره تشبث ایدنلره تعریض مقامنده مستعمل تعبیر عامیانه‌در .

آلن یازیسی = مقدرات، قدر، قسمت .

آلنلی = واسع ناصیه‌لی || کستاخ .

آلنمق [ت، مص] اخذ وقبض اولنمق § ظنه دوشوب چابق متأثر اولمق، سوزی کندی اوستنه آلمق .

آلنغان = سویلنیلان سوزی کندینه عائد ظن ایدن انسان .

آلو [ت، س] آصلی: { آلاودر } پارلاق ومشتعل هوا، لهیب، یالین .

آلود [فا] بولاشمق معناسنه اولان (آلودن) مصدرندن مشتقدر . دائما وصف ترکیبی حالنده قوللانیلیر: خواب آلود = اویقویه طالمش، مرحمت آلود = مرحمتلی .

آلودگی = آلوده‌لك .

آلوده = بولاشمش، بولاشیق . § مستغرق .

آلورون [ج] (نباتات) بزورات نشائیه داخلنده بولنان مواد شبه زلالیه‌دن بری .

آلیج [ت، س] یبانی اریك انواعندن بری .

آلیش - آلیم [ت، س] آلمه . § اشترا، مبایعه .

آلیش ویریش = اخذ واعطا، آلیم صاتم .

آلیشدیرمق [ت، مص] الفت ایتدیرمك، مأنوس ایتمك .

آلیشقان = آلیشمش، مألوف .

آلیشمق = الفت، عادت ایتمك || تأنیس ایدلمك .

آلیق [ت، ص] چالیق، مجذوب .

آلیقلق = مجذوبلق .

آلیقومق [ت، مص] طوتمق، کیری براقمق، تعویق وتأخیر ایتمك § صاقلامق، محافظه ایتمك .

آلیویرمك [ت، مص] همان آلوب کچمك § عجلة صاتون آلمق .

آماج [فا، س] نشان تخته‌سی، هدف .

آماجگاه / **آماجکه** = هدفك بولندیغی محل .

آماده [فا، ص] حاضر، مهیا .

آمادگی = آماده‌لك .

آمال [ع، س] ج: (امل) . امیدلر .

آمد [فا، س] کلمك معناسنه اولان (آمدن) مصدرندن مشتقدر . کلیش، کلمه .

آمد ورفت = کاوب کیتمه .

آمدوشد ـ آمد شد == واروب كلمه ، ایاب وذهاب .

آمدجی } آمدی } == مجلس مخصوص وكلا باشكاتبی .

آمِرْ [ع ، ص] امر ایدیجی ، بیوریجی مأمورك مافوقی § رئیس .

آمرانه == آمره یاقیشه‌جق صورتده .

آمِرِزِشْ [فا ، س] عفو ، مغفرت .

آمرزكار == عفو و مغفرت ایدیجی == باغشلاییجی .

آمرزكاری == باغشلاییجیلق .

آمن [ع ، ص] یورکنده قورقو اولمیان ،

آمناً == [ح] امین وصاغلام اوله‌رق ، كمال امنیتله : آمناً وسالماً .

آمَنّا [ح ، فع] (ایناندق ، تصدیق ایدرز) مقامنده ماضی نفس متكلم مع ـ الغیردر .

آمۆرِتسمانْ { Amortissement } سنه بسنه بر مقدار مبلغ تأدیه‌ایتمك صورتیله بردینك مقسطاً وتدریجاً امحاسی دیمكدر : اطفای دین § بر مدت معینه ایله عقد اولنان استقراضده رأس‌المالك سنوی تأدیه ایدیله‌جك فائضدن باشقه اطفای دین ایچون رأس‌الماله محسوباً اعطا اولنان مبلغ .

آمۆز [فا] اوكرتمك معناسنه اولان (آموختن) مصدرندن مشتقدر . دائما تركیبله مستعملدر : حكمت آموز == حكمت اوكردیجی ، ادب آموز == ادب اوكره‌دیجی .

آمۆنیاق [ج ، س] { Amoniaque } نشادر روحی ـ كه : برقسم آزوت اوچ قسم مولد الماءدن مركبدر . طیار وغایت كسكین ونفس طیقا ـییجی وجلده تماس ایتدكده یاقیجی برمایعدر .

آمیرال [ج ، س] { Amirale } عربجه (امیرالماء) نك محرفیدر . بحریه قوماندانی .

آمیراللق == قوماندانلق .

آمیختن [فا] قاریشمش ، قارشدیرلمش .

آمیز [فا] قاریشمق معناسنه اولان (آمیختن) مصدرندن مشتقدر . وصف تركیبی حالنده قوللانیلیر : حكمت آمیز == حكمتله قاریشیق .

آمیزش == قاریشمه ، برلشمه ، امتزاج ، ائتلاف ، معاشرت .

حسن آمیزش == حسن معاشرت .

آمین [ع ، فع] یارب قبول ایله ، قبول اولسون ، تمنیسنی شامل

آمین خوان == آمین دیان .

آن [فا ، س] كوزللك جاذبه‌سی : حسن وآن .

آن [ع ، س] لحظه ، دم ، زمانك قابل تقسیم اولمیان جزئی .

الآن == شمدی || حالا . || (ماكنهٔ ریاضی) برقوتك برمسافه ایله حاصل ضربی .

آن عطالت == (ماكنهٔ ریاضی) برمحوراطرافنده حركت دوریه اجرا ایتمكده بولنان جملهٔ ماده‌ده هر نقطه‌نك جوهریله محوره اولان مسافه‌نك حاصل ضربی .

آناً فآناً } آن بآن } == كیتدكجه ، تدریجاً .

آنا [ت ، س] شخص آخر تولید ایدن قادین ، والده ، مادر . § محترم قادین .

آنا بابا == والدین .

سوت آنا == مرضعه .

قاین آنا == زوجیندن بهرینه نسبتله دیكرینك والده‌سی .

بیوك آنا == پدرویا والده‌نك والده‌سی .

آنا دیرك == (بحریه) « پرووا » ، «غراندی » ، « میزانه » نامیله معروف ولان وكمینك باش ، اورته ، قیچ طرفنده برقاچ اوچ بیوك دیركدن ـ كه : بربرینه ربط ایدلمش پارچه‌دن مركبدر ـ هر برینك الك آلتنده اولوب سفینه‌یه مربوط بولنان پارچه‌سیدر .

آناج [ت ، ص] دفعاتله یاوری تولید ایدوب قارتلامش (قاز ، هندی ، وسائره) § قورناز ، اوسته ،

آناجلامق == بر ایشده مدت مدیده استخدام اولنمه نتیجه‌سی اوله‌رق قورناز ـ لشمه ، اوسته اولمه .

آناختار [ج ، س] كلید آچه‌جق معروف آلت . مفتاح § واسطهٔ حل وكشاد .

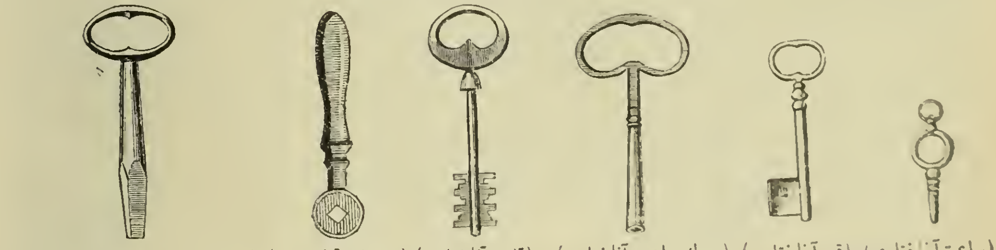

(ساعت آناختاری) (قپو آناختاری) (بیوك ساعت آناختاری) (قاصه آناختاری) (موصلق آناختاری) (جراحلقده مستعمل برنوع آناختار)

(انكلیز آناختاری) (ماكنه آناختاری) (باصارنه آناختاری)

آناصوْن [ج، س] رازیانهٔ رومی دنیلن قوقولی تخم معروف ـ که اتمکه وچورکه و بعض مسکراته قونیلور.

(آناصون)

آنافوْر [ج، س] دکزده، نهرده آقندینك یاننده ویاآلتنده عکسنه اولەرق آقان صو. آقندی مقابلی.

آناناس [ت] اقالیم حارەده یتیشن بر آغاج؛ که ثمرەسی غایت لذیذ و رایحەدار اولدیغندن عصارەسندن شروب اعمال اولنور. آناناس شروبی

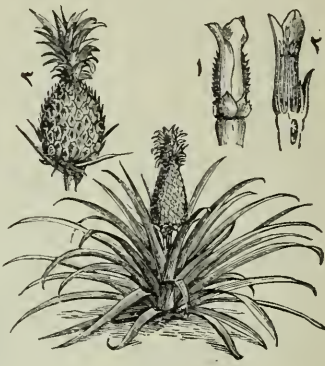

(آناناس)

١ — چیچك

٢ — چیچك مقطعی

٣ — چیچك میوەسی

آنتیقه [ج، س، ص] { Antiqu } اسکی زماندن قالمه آثاردن هیکل، سکه، و سائره § نادیده، مقبول § غریب، عجیب.

آنتیموْن [ج، س] { Antimoine } اجسام بسیطەدن برمعدندر که: قورشون ایله قاریشیق اولەرق طباعت حروفنك اذابسنده مستعمل ورنکی: پارلاق، بیاض وکموشه مشابهدر.

آنجق [ت، د] تك، یالکز، ساده مجرد، محضا. § طاره طار، کوچ حال ایله. § لکن، فقط، اما. § تمامی تمامنه.

آنجلین [ت، د] اوقدر، اومرتبه {بونجلین کبی بوده همان حال متروکیته کلمکدەدر.}

آند [ت، س] یمین، قسم. § آداق، نذر، عهد.

آندلی = یمینلی.

آندلاشمق = بربریله یمینلشمك، عهدلشمك.

آندز ـ آندیز [ت، س] شهرکنارنده اولان چالیلق.

آندیز اوْتی = شام زنجیلی دنیلان نبات طبی.

آنِسَه [ع، ص] کوزل خویلی قادین.

آنسزین [ت، د] ☛ { آکسزین }.

آنغاریه ـ آنغریه [م، س] بلااجرت کوردیریلان ایش، سخره § اهمیت ویرمکسزین.

آنِفْ [و] حاله مقارن زمان ماضی.

آنفاً = آز یوقاریده، دەمینجك.

آنف البیان = شمدی بیان اولنان.

آنف الذکر = شمدی ذکر اولنان.

آنك [ت، اسم اشارت] ضمیر شخصینك اوچنجیسی اولان (او) نك مضاف الیه حالی.

آنوْنیم [ج، ص] { Anonyme } اسمسز، اسمی بللی اولمیان.

آنونیم شرکت = کیمسەنك نامنه اولمیەرق حصەدارانك جملەسنه عائد اولان شرکت.

آو [ت، س] قرەده وحشی ویا مأکول حیوان ویا قوش اورمق، دکزده، کولده، نهرده بالق طوتمق. § اله کچن شی، طعمه، غنیمت.

آو کوْپکی = زاغار و تازی کبی آو آولامغه آلیشیق کوپك.

آوهواسی = یوصاق، قارلی هوا.

آوجی = شکار ایله مشغول اولان.

آوادانلق [ت، س] صنعتکارك آلات وادواتی، اکثریله مرانغوز طقمی.

آواره [فا، ص] سرسری، بوش کزن.

آوارا ایتمك = (بحریه) ساحلدن و یا اسکلەدن آچمق.

آواردلك = سرسریلك، عطالت.

آواریه [ج، س] { Avarie } (حقوق) تهلکەیه اوغرایان کمی وحمولەسنه مترتب خسار وبوبابده وقوعبولان مصارف.

آواز [فا، س] سس، صدا § ندا جنس وشهرت.

آوازه = شدتلی سس.

آواناق [ت، ص] چابوق آلدانیر، آ ایق، صافدرون.

آووتمق [ت، مص] اکلندیروب اویالامق، § تأخیر وتعویق ایله آلداتمق § اغفال ایتمك § صاومق.

آوچ [ت، س] ال آیاسیله پارمقلرك ایچی مجموعی، کف، مشت § آوجك استیعاب ایتدیکی مقدار.

آوچ آوچ = بول بول.

آوچ آچمق = دیلنمك، تسأل.

آوجنی یالامق = محروم قالمق.

الده آوجده اولمامق = ضرورت، فقر.

بر آوچ = براز شی.

آوچلامق = آوچك ایچنه آلمق، قاورامق § قاپمق.

آور [فا] کتیرمك معناسنه اولان (آوردن) مصدرندن امر حاضر اولوب ترکیبله قوللانیلیر: جنك آور = جسور، جری. پیام آور = خبر کتیریجی، تعب آور = یورغونلق ویریجی.

آورده = کتیرلمش.

« آوردهٔ آغوش ایدەبیلسەم کمر آسا »

آوْرت ـ آورد [ت، س] یناغك بوش یری.

آوورت ایتمك = تکبر، انفعال کوسترمك.

آوروپا [ج] لغتچهٔ اعلامده (اوروپا) اسمنه مراجعت بیوریله.

آوستralیا [ج] لغتچهٔ اعلامده (اوستralیا) اسمنه مراجعت بیوریله.

آوغین [ت، س] دیوار دیبنده صو کچمکه مخصوص دلیك.

آولاق [ت، ص] آو محلی، تخجیرگاه.

آولامق [ت، مص] صید وشکار ایتمك، اصطیاد.

آولانمق = آو ایدلمك || آو ایتمك، صید و شکار ایلمك.

آوَنْك [فا' س] باش آشاغى صارقان شى، هونك § ايپه كچيرلمش اصق: انجير، كستانه، اوزوم: انجير آونكى، اوزوم آونكى.

{Advocatus}={Avocat}
آووقات دعوى وكيلى، طرفين مخاصميندن برينك نامنه حضور محكمه‌ده دعوى اقامه‌سنه حائز وكالت اولان ذات § چكه‌لى، جربزه‌لى.

آووقاتلق == دعوى وكيلنك حال وصفت و صنعتى.

آويخته [فا' ص] (آويختن) مصدرندن مشتقدر، آصلمش، اصيلاق.

آويز [فا' ص] (آويختن) مصدرندن مشتقدر. تركيبه قوللانيلور آصيلان

دل آويز == كوكل جذب ايدن، كوكاك مربوط بولنديغى محل.

آويزه [فا' س] بللوردن معمول شمعدانلرى حاوى اولان آصق، طاوانده آصيلى لامبه و موم.

(آويزه)

آه بتون ابناى بشر آراسنده مشترك اولان بو لفظ يأس، اميد، ندامت، تحسر وقتلرنده ايراد اولنور بر اداتدر.

آها [ت' د] ها: ايشته، آل.

آهار [فا] كاغدى مجلا ايتمك ايچون سوريلان مايع كه: اكثريا نشاسته، شاب، يومورطه آقندن مركبدر.

آهسته == ياواش، غير عجله‌سزلك. تيز مقابلى.

آهستگى == آهسته‌لك.

آهسته آهسته == يواش يواش.

آهن [فا' ص] دمير (تيمور) حديد.

آهن‌ربا [فا] مقناطيس.

آهنك [فا' س] مقصد، نيت § دوزن، اصوات اره‌سنده توافق؛ مقام § چالغى طاقمنك اجرا ايتديكى تقسيم پيشروى § چالغى، اكلنجه، § اصوات § الوان و سائره‌سنده موافقت.

آهنى - آهنين [فا' ص] دميردن معمول، دميره متعلق § قاتى، صرت.

پنجۀ آهنين == كوجلى قوتلى، زورلى.

صفوف آهنين == مسلح عسكر صفلرى.

عفريت آهنين == شمندوفردن كنايه‌در.

كشتىء آهنين == زرهلى.

آهنين جان == قوتلى، طيانقلى.

آهنين دل == دمير يوركلى.

آهو [فا' س] جيلان، غزال: § دلبر، محبوب.

آهوى فلك == كونش.

چشم آهو == ايرى و كوزل يوزلى.

(آهو - جيلان)

آهوان [فا] جمع: (آهو). جيلانلر.

آهوانه == آهوجه، آهوجه‌سنه.

آهودودو [ت' س] قرمزى اغاج چيلكى.

آى [ت' د] ادات حيرت و تحاشى § ادات تأثر § ادات ندا.

آى [ت' س] يرك آرض، قمر، ماه § قمرك كرۀ ارض اطرافنده بردور كامل اجرا ايتمسى مدتى: شهور قمريه § شكل هلالى.

آى باشى == آيك برنجى كونى.

آى آيدينلغى ويا آى ايشيغى == مهتاب.

آى دده == اوفاق چوجقلرك قمره ويردكارى اسم.

آى چيچكى == چيچكارى كونشه دوغرى دونن اوزون صاپلى معروف نباتكه؛ بوكا (كون چيچكى) دخى دينور.

آى طوتلمق == خسوف.

اوچ آيلر == رجب شريف، شعبان معظم، رمضان مبارك.

آى پارچه‌سى == پك كوزل چهره، شخص.

آيا [ت' س] پارمقلر داخل اولمقسزين الك ويا آياغك ايچ يوزى: كف. آياسى، كوپك آياسى == برنوع نبات.

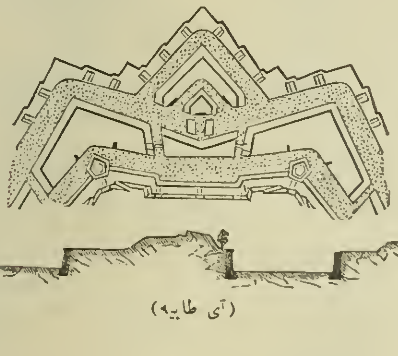

(آى طابيه)

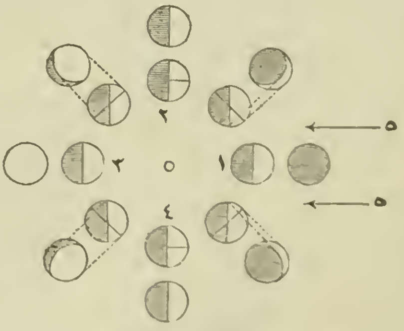

١ — محاق ياخود اجتماع — ٢ تربيع اول ٣ — بدر،
٤ — تربيع ثانى ٥ — كونشك استقامتى.

آی طابیه = استحکامات جسیمه وخفیفه‌دن شکلده کوستریلان اوضاع واشکالده‌کی طابیه‌لره دینور .

(آی چیچکی)

١ — مرکزده‌کی چیچك .
٢ — اطرافده‌کی چیچك .
٣ — میوه‌سی .
٤ — دانه‌سی .

آیا [فا] ☞ { عجبا } .

آیات [ع، س] ج : (آیت) آیتلر، نشانه‌لر .

آیارمق - آیارتمق [ت، مص] دوغری یولدن آزدیرمق § بر - ینك معیتنده‌کی آشچی ویا اوشاغی اطماع ایله کندی یانته آلمق .

آیارتلمق = قاندیریلوب آزدیرلمق ، صاپدیرلمق .

آیاز [ت، س] قیشین آچیق هوالی، مهتابلی کیجه‌لره حکم سورن قوری صوغوق § قیشین هوانك بلوطدن عاری اولمسی .

آیازلاتمق = آیازده اوشوتمك .

آیازلامق = آیازده اوشومك § بیهوده بکله‌مك .

آیاق [ت] انسان وحیوانك یورومسنه خادم عضو ، رجل ، قدم ، پای . § بعض اثاث بیتیه‌نك باصامغی ، قاعده‌سی .

آیاق آلتی = ممر ، ازدحامگاه ، غلبه‌لك .

آیاق باغی = مانع ، انکل .

آیاق پاتردیسی = جعلی کورلتی .

آیاق تری = اجرت قدمیه .

آیاق طاقمی = اسافل ناس .

آیاق قابی = چورابدن ماعدا آیاغه کییله‌جك شی - كه : انواع مختلفه‌سی واردر .

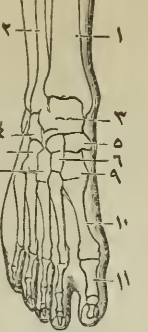

(آیاق)

١ — عظم قصبه .
٢ — عظم شظیه .
٣ — عظم کعب [طوپوق کمیکی]
٤ — عظم عقب [اوکچه]
٥ — عظم زورقی .
٦ — برنجی عظم مخروطی الشکل .
٧ — ایکنجی عظم « «
٨ — اوچنجی عظم « «
٩ — عظم نردی .
١٠ — عظم مشط القدم .
١١ — عظم السلام .

آیاق یولی = خلا ، ممشا .

ساج آیاغی = ساج و تنجره آلتنه قویمغه مخصوص . اوچ آیاقلی دمیر آلت .

آیت - آیة [ع] علامت، نشانه، اثر، اماره .

آیدین [ت] روشن، ضیادار § آچیق، آشکار .

کوزیکز آیدین = تبریك ایدرم — دیمکدر .

آیدینلق = آی ایشیغی ، مهتاب § روشنائی § ضیادار ، منور محل، (قرانلغك ضدی)

آیران [ت] یایقده دوکیلوب یاغی آلنمش قازه‌ئینی حاوی مایع؛ صولی یغورت .

آیرانلغی شیشمك = کبرلنمك، بیترلانمق .

آیرمق [ت] تفریق وافراز § بولمك، تقسیم ایتمك § سچمك § انفکاك ایتدیرمك .

آیرلمق = تفریق اولنمق § جدا دوشمك § بولنمك ، تقسیم اولنمق § سچلمك § آره‌لری فصل اولنمق § انفصال ، انفکاك .

آیرتلامق = تفریق و تمییز ایتمك § سچمك، انتخاب ایتمك .

پرنجك طاشنی آیرتلامق = مشکل ایشك ایچندن چیقمق .

آیری [ت] بشقه ، غیری § مستقل ، کندی باشنه § منفصل، آره‌لقلی، منقطع .

آیری آیری = باشقه باشقه .

آیریلق = فرقت، مفارقت، هجران .

آیریق [ت، س] چایر اوتی انواعندن بر نبات .

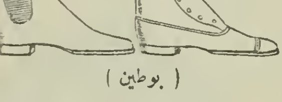

(بوطین)

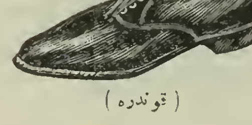

(قوندره)

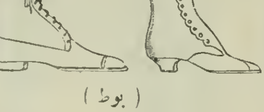

(بوط)

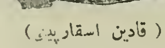

(قادین اسقارپینی)

(چیزمه)

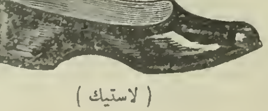

(لاستیك)

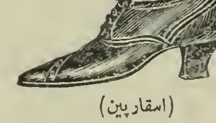

(اسقارپین)

آيغير [ت، س] اركك آت، طامزلق آت.

دكز آيغيرى = (Hippopotame) آفريقا نهرلرينك كنارنده بولنوب هم قره ده همده صوده يشايان عظيم الجثه بر حيوان، فرس الماء، جاموس بحرى.

آيقلامق [ت] (آيرتلامق) ك غلطى ايسه ده لسانمزده بوكلمه صحيحنه غلبه چالمشدر.

آيق [ت، ص] كنديكه كلمش: عقلى باشنده.

آيلاق [ت، ص] ايشده اولميان، بوش كزن.

آيلاقجى = بوشده اولوب موقت ايشلرده استخدام ايديلن، كوندهلكجى، رنجبر.

آيلق [ت، س] شهريه، ماهيانه، معاش § آيده بر آلنان مخصصات.

آيلقلى = آيده بركره اجرت آلان.

آيلمق = سكردن قورتلمق § عقلى باشنه كلمك.

آينده [فا، ص] كايجى، كلن، كيدن.

خوش آينده = كايشى كوزل.

آيوا [ت، س] اغادن بيوك، صارى رنكلى و آغزى بوروشديريجى، مايخوشجه ميوه كه رچل، وطاتليسى اولور.

آيوا توبى = آنا تويى، اوبار.

آيين [فا، س] رسم، عادت.

شهر آيين = شنلك، دونما، سرور.

آينه - آيدينه [فا، س] كوزكو، مرآت. معروف لوحۀ صافكه: كنديسنده عكوس صور كوريلور.

(آينه)

آينۀ اسكندر = ارسطو طرفندن ياپيلوب اسكندريه ده يوكسك بر محله وضع اولنديغى روايت ايديلن مشهور آينه كه: كويا اسكندر رومى بونك ايچنه باقه رق يوز ميل اوزاقدن كلن اعداسنى كورور ايمش.

آينه دار / **آينه دار** = آينه طوتان، بربر.

آيى [ت، س] دب، خرس دنيلان معروف بيوك وتربيه يه مستعد حيوان.

آيى باليغى = حيوانات بحريه دن برى. [بالغه ده باق].

آيى پنجه سى = كف الدب.

آيى قولاغى = شقايق.

※ همزۀ مفتوحه ※

أئمّه [ع، س] جـ: امام.

ائمۀ اربعه = (تر) مذاهب اربعه امام لرى [ابو حنيفه، شافعى، مالك بن انس، احمد بن حنبل حضراتى].

أب [ع، س] بابا، پدر، والد.

اب مشفق = شفقتلى پدر. || خليفۀ اسلام حضرتلرى.

لاب = بر بابادن،

أبابيل [ع، س] طاغ قيرلانغجى دنيلان قوش. [بو كلمه: جمع بى مفرددر]

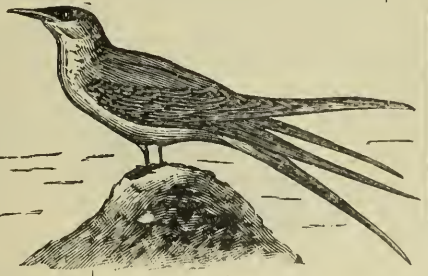

(آبابيل)

أباطيل [ع، س] جـ: (ابطوله) بيهوده شيلر. [مفردى غير مستعملدر.]

أباعد [ع، ص] جـ: [ابعد] اوزاقدن خصم اولانلر: اقارب و اباعد:

اباعن جد = بابادن، ودده دن.

أبالسه [ع] و:

أباليس [ع، س] جـ: [ابليس] شيطانلر.

أبتر [ع، ص] قويروقسز، قويروغى كسيك، ذريتى قالميان، فائده سز: امر ابتر.

أبجد [ع] حروف هجاء عربيه يى جامع اولمق اوزره ترتيب ايديلن الفاظ معروفه نك برنجيسيدر؛

الفاظ مذكوره شونلردر:

ابجد، هوز، حطى، كلمن، سعفص، قرشت، ثخذ، ضظغلا در.

سريانى، عبرانى لسانلريله السنۀ ساميۀ سائره نك كافه سنده حتى لاتين ويونان اسالنلرنده بيله حروف هجا ترتيباتى - پك جزئى بر اختلافدن صرف نظر - همان (ابجد) حروفنك ترتيباتنه موافقدر.

ابجد حسابى = الفاظ مسروده يى آتشكيل ايدن حروفك منظوم تاريخلرده مستعمل كميت رياضيه سى.

ا، ء	١	ك	١٠	ش	٣٠٠
ب	٢	ل	٢٠	ت	٤٠٠
ج	٣	م	٣٠	ث	٥٠٠
د	٤	ن	٤٠	خ	٦٠٠
هـ	٥	س	٦٠	ذ	٧٠٠
و	٦	ع	٧٠	ض	٨٠٠
ز	٧	ف	٨٠	ظ	٩٠٠
ح	٨	ص	٩٠	غ	١٠٠٠
ط	٩	ق	١٠٠		
ى	١٠	ر	٢٠٠		

ابجد خوان = هنوز ابجد اوقويان، اوقومغه يكى باشلايان.

أبحاث [ع، س] جـ: (بحث). بحثلر.

أبحار [ع، س] جـ: (بحر)، بحرلر، دكزلر.

أبخر [ع، ص] اغزى قنا قوقان آدم.

أبخره [ع، س] جـ: (بخار): ابخرۀ متكاثفه.

أبخل [ع، ص] دها الك، پك خسيس.

أبد [ع، ص] مستقبلده معتبر صوكى اولميان ازمنه. (ازل)ك ضدى.

الى الابد = الى غير النهايه.

ابد الآباد = هيچ بر وقت، اصلا.

من الازل الى الابد = ماضى ومستقبلده ابتدا وانتهاسى غير متصور ازمنه.

ابداً - ابدا = اصلا، هيچ بر وقت.

أبدل [ع، ص] علائق كونيه دن آزاده آدم. [ابدال ه باق]

أبدان [ع] جـ: (بدن).

أَبْدَع • [غ، ص] دها، پك بدايع، گوزل، احسن.

أَبَدِيّ [ع، ص] بده منسوب، زوالسز.

ابدى الخفاء = (قوزموغرافيا) بر موقعك دائماً افق تحتنده بولنه‌رق وموقعدن اصلا رؤيتى اوله‌ميان كواكب.
§ اصطلاحات صوفيه‌جه قصور واقعى حسبيله سالكك مرتبه‌سندن سقوطى.

ابدى الظهور = (قوزموغرافيا) بر محلك افقنه نظراً اصلا غروب ايتميان كواكب.

ابدياً = ابدى اوله‌رق، ابدى اولمق اوزره، الى الابد.

أَبَدِيَّت [ع] ابديلك، جاودانى.

أَبْر [فا] بولوط، سحاب؛ ابر بهار.

أَبْرار • [ع] (بر) ك جمعى. اصحاب حميت وفضيلت، ارباب خيرات وحسنات كريم اولانلر.

شش ابرار = ابوبكر، عمر، عثمان، على، حسن، حسين رضى الله تعالى عنهم حضراتى. ابرار امت.

أَبْرَد [ع] پك، دها صغوق. مقامه مناسب اولميان سوز.

أَبْرَش • [ع] لون اصليسنه مخالف اوله‌رق آلاجه بنكلرى اولان سيسلى آت {لسان عوامده (آبراش) دنيلور.}

أَبْرَص • [ع] (برص) علتنه اوغرايان، وجودنده يرير بياض لكه‌لر پيدا اولان آدم.

أَبْرُو [فا] قاش، حاجب عين § جزء ودفتر قابى يابمق ايچون قوللانيلان رنكلى ويا خاره‌لى كاغد.

أَبْروان [فا] جـ (ابرو).

ابرۋلامق [ت] مرمركبى خاره‌لى وطمارلى اوله‌رق بويامق.

أَبْرِيشَم [فا] بوكلش ايپك. [تركجه‌ده همزه‌نك و شينك كسريله مستعملدر.]

أَبْصار [ع] جـ: (بصر): فاعتبروا يا اولى الابصار.

أَبْطال [ع] (بطال) ك جمعى. جنكجى، شجيع.

أَبْعاد [ع] جـ: (بعد). مسافه‌لر.

ابعاد اربعه = (رياضيه) عصر حاضر مشاهير رياضيونندن بعضلرينك: «بر جسمك تبديل مكان ايتمسيله زوايا واضلاعى بيننده‌كى مناسباتك ثابت قاله‌بيله‌جكندن» بحث ايله (ابعاد ثلثه) يه علاوةً تصور ايتدكلرى دردنجى بر بعد نظرى.

ابعاد ثلثه = (هندسه) اوچ بعد؛ اكليلك، اوزونلق ودرينلك، عرض، طول، ارتفاعك هيئت مجموعه‌سى.

أَبْعَد [ع] زياده بعيد، پك اوزاق.

أَبْغَض • [ع] پك زياده بغض ايديلان، سويلميان.

أَبْكار [ع] جـ: (بكر): ابكار افكار.

أَبْكَم [ع] ديلسز.

ابكميت = ديلسزلك.

أَبْلَج [ع] آچيق قاشلى.

أَبْلَغ • [ع] دها، پك، زياده بليغ § حد كماله زياده‌سيله ياقين.

أَبْلَق [ع] كوستريشلى آت.

ابلقسوار = كوستريشلى آته بينمش، شهسوار.

أَبْلَه [ع] احمق، صافدرون، بون.

ابلهانه = بونجه‌سنه، احمقجه‌سنه.

ابلهفريب = بون آلداديجى، احمق آلداتان.

ابلهفريبانه = ابلهفريبه ياقيشير يولده.

ابلهيت = ابلهلك، احمقلق.

أَبْناء [ع] (ابن) ك جمعى. ابناى جنس.

أَبْنِيَه [ع] جـ: (بنا) ابنيهٔ مرتفعه.

أَبُو [ع] (اب) اسمنك حالت رفعى اولوب كنيه‌لرده بولنور:

ابوالبشر = حضرت آدم (ع م).

ابوالبطحا = حضرت فخر كائنات (صلعم).

ابوتراب = حضرت على كرم الله وجهه.

ابوحنيفه = امام اعظم (رضى الله عنه).

ابوالذهب = آلتونى چوق، زنكين آدم.

ابوجهل قارپوزى = عربيده حنظل دنيلان صارى رنكلى معروف آجى ميوه.

(ابوجهل قارپوزى)
١ — مالابار جنسى.
٢ — يامى وچيزكيلى جنسى.
٣ — ايكى رنكليسى.
٤ — آرمودى وچيزكيلى جنسى.
٥ — يومرولو جنسى.

أَبْواب [ع] جـ: (باب). قاپولر. دور ابواب.

أَبَوَين [ع] آنا، بابا، والدين.

أَبَه [ت] طوغورتمق صنعتنى اجرا ايدن قادين وياطبيب. مولد، قابله.

سوز ابه‌سى = چوق سويليان، چوق سوز بيلن.

ابه چيلدر = چوجقلرك قوشارق اويناديقلرى معروف اويون.

ابه‌لك = ابه صنعتى، خدمتى || ابه اولمه.

ابه قوشاغى = علائم سما.

ابه گومه‌جى = خبازيه فصيله‌سنه منسوب ومادهٔ لعابيه‌سى كثير بر نبات مليندر. خباز.

أَبْهَر [ع] دها، پك پارلاق: نور ابهر § قلبك صول بطيننده تميز قانى آلوب انسجه‌يه سوق ايدن انا طمار:

شريان ابهر = ☚ (شريان).

أَبى [ع] (اب) اسمنك حالت جرده آلديغى صورت اولوب كنيه‌لرده بولنور.

أَبْيات [ع] ايكى مصرعدن مركب نظم معناسنه اولان (بيت) ك جمعى.

اَبيَض [ع ص] ق ، بياض .

موت ابيض = فجاءةً وفات .

(ابه كومجى)

اَپ [ت] همزهٔ مفتوحه ايله باشليان صفتلرك اولنه داخل اولوب تأكيد ومبالغه بيان ايدر : اپ ايى .

اَپسَم [ت] ديلسز كبى صامت اولان .

اپسم اولمق = ديلى طوتلمق .

اپسم ايتمك = صوصديرمق ، اسكات . حبط اتمك .

اپولت [ج] {Epaulette} اوموزلق ، اركان وامرا وضابطان عسكريه نك رتبه لرينه كوره ايام رسميه ومخصوصه ده اوموزلرينه طاقدقلرى صيرمه لى ويا ايپكلى علامت .

(اپولت)

اپولت كوپريسى = اپولى طوتمق ايچون ستره نك اوموزيله ياقه سى آره سنده كى صيرمه لى كوپريجك .

اَت [ت] لحم ، كوشت . بدن حيوانده كميكلرى اورتن واوزرى درى ايله اورتولى اولان ماده § حيوان وميوه نك اكله صالح اولان قسمى .

ات بكى = كوچك ممه صورتنده طبيعى اولهرق حاصل اولان قبارجق . (بن)

ات بازارى = ات صاتيلان محل .

ات تخته سى = اوزرنده ات قييلان قالين تخته .

ات صوئى = اتك قايناديلهرق وياتعصير ايديلهرك چيقاريلان عصارهٔ مغذيه سى .

ات كسيمى = بيوك پرهيزدن اول نصارانك اتيدكلرى كونلر ، قارناوال موسمى .

ات لقمه سى = ات طعامى .

ات ميدانى = وقتيله عسكر افرادينه لحم توزيع اولنديغى ميدان ، كه اقسراى جوارنده در .

اته طوانمق = ملحمجه ، سميز ، بالق اتلى .

اَتابك [ت] [لغتجهٔ اعلامه باق] .

اَتامين [ج ، س] (نبات) برچيچكك عضو تذكيرينى احداث ايدن (وريقات) ه دينور .

اَتباع [ع س] جـ : (تبع) § برآدمك خدمتكارلرى § پيرو ، شاكرد .

اتباع ابو حنيفه = امام يوسف ، امام محمد ، امام زفر ، رحمهم الله تعالى حضراتى .

اَتر [ج] {Ether} لقمان روحى § مائع طيران برمايع ، اسپرتونك بر حامضه معامله سندن استحصال اولنان روح .

اَتراب [ع س] لسانمزده غير مستعمل اولان (ترب) ك جمعى . اقران ، همسن اولانلر .

بين الاتراب = بين الاقران .

اَتراك [ع] جـ : [ترك] .

اَتربه [ع س] جـ : [تراب] .

اَتقى [ع س] زياده تقى ، پك زاهد ، الصالح .

اَتقيا [ع ص] جـ : (تقى) .

اَتك [ت س] البسه نك بلدن آشاغى صارقان قسمى ، دامن ، ذيل .

اتك اتك = بول بول .

اتك بزى = چوجق قونداغنك بلدن آشاغى كان قسمى .

اتك بلده = حاضر ، مهيا ، دامن درميان .

اتك چكمك = قاريشماق .

اتكنه يابشمق = اصرارله طلب ايتمك .

اتك طوتشمق = تلاشه دوشمك .

اتكلك = قادينلرك كيدكلرى بر نوع فستان ، بلدن آشاغى لباس .

اتكله مك = اتكنى اوپمك || اتكنى اوپكه چاليشمق .

چادر اتكى = چادرك آشاغى صارقان قسمى .

طاغ اتكى = طاغك اووه يه يتشك قسمى ، دامن كوه ، ذيل جبل .

اَتم [ع ص] پك تام ، قصورى اولميان .

اَتمك [ت س] بوغدى ، آرپه ، چاودار ومصر بغدايى اونلرى ايصلاديلهرق خمير حالنه كتيرلدكدن صوكره فرونده پيشيريلن غدا ، خبز ، نان . [اصلى آتشه كوستروب پيشيرمك معناسنه ولهرق (اوتمك) در .] § يمك ، طعام § كچينه جك ، معيشت .

اتمك اوفاغى = اتمك قيرنتيسى .

اتمك ايچى = اتمكك اك يومشاق يرى .

اتمكجى = اتمك ياپان ويا صاتان .

اتمك طاتليسى = ياغده قيزارتلمش وطاتلى يه باتيرلمش اتمك پارچه سى .

اتمك ديلمى = اتمكك صورت مخصوصه ده كسلمش پارچه سى .

برديلم اتمك = بر پارچه اتمك .

اتمكنى چيقارمق = چاليشمق .

اتمكى دزنده = نعمت ناشناس آدم .

اتمكنه ياغ سورلمك = آرزوسنه مع زياده نائل اولمق .

اتمك قطائفى = صاج اوزرنده برطرفى قيزارتلمش صفحه حالنده خمير .

اتمكلك = اتمك پاره سى .

اتمكنى طاشدن چيقارمق = الندن هر درلو ايش كلمك ، بجركلى اولمق .

اَثاث [ع س] اواشيامى ، دوشمه ، مفروشات . اثاث بيت . [مفرد وجمعى مساويدر .]

اَثر [ع] برشيئك وارلغنه دلالت ايدن نشان ، علامت ، ايز § برذاتك محصول مساعيسى ؛ تأليف ، اختراع ، تصنيع ، اعمال § تأليف اولنمش كتاب ، § فعل ، عمل ، ايش § نتيجه § خبر ، حديث § بقيه § تأثير .

اَثقال [ع] (ثقيل) ك جمعى . آغير شيلر ، اشيا ، آغيرلق .

احمال واثقال = آغير يوكلر ، مالزمهٔ جسيمهٔ منقوله .

جر اثقال = علم ماكنه نك اك مهم

قسمنی، شعبه‌سنی تشکیل ایدن برفن مخصوص.

أَثْقَل [ع،ص] پك ثقيل ، پك آغير . § سوزى صحبتى چكلمز كيمسه .

أَثْمار [ع،س] جـ : [ثمر] .

اثمار بسيطه = (نباتات) يالكز بر چيچكدن حاصل اولان ميوه‌لر .

اثمار ملويه = (نباتات) غلاف ثمرى غايت اينجه اولوب بذره يابيشـق اولان ميوه‌لر (بغداى ، آرپه ، يولاف كبى)

اثمار مركبه = (نبـاتات) متعدد چيچكلردن حاصل اولان ميوه‌لر .

أَثْمان [ع،س] جـ : [ثمن] .

أَثْناء [ع،س] لسانمزده غيرمستعمل اولان (ثنى) نك جمعى . زمان . حين هنگام ، آره ، آره‌لق .

أَثْنِيَه [ع،ص] جـ : [ثناء]

أَثْواب ع،س] جـ : [ثوب] .

اثوابجى = [فا] اثواب ، لباس صاتان آدم .

اثوابلق = [ت] البسه إعماله يارايا قماش .

أَثِير [ج،س] كائناتى طولديروب كافـهٔ اجسامه نفوذ ايتـديكى ، ضـيا وحرارتك انتشارينه واسطه اولد- يغى ظن وقبول ايديلان - مجهول الماهيه - سيال رقيق .

أَثِيم [ع،ص] گنهكار ، [مهجوردر .]

أَجانِب [ع،س] تركجه‌ده غير مستعمل اولان (اجنب) ك جمعى . اجنبيلر ، يبـانجى آدملر . § بر مملكتده مسافرت ، زيارت ، تجارت قصديله ممالك سائره‌دن گلش اولانلر .

أَجْداد [ع،س] جـ : [جد] .

أَجْر [ع] برايش ، خدمت مقابلنده ويريلان شى § مكافات اخرويه ، ثواب .

اجر مثل = (فقه) برايش ايچون بى غرض اهل وقوف طرفندن تقدير ايديلان اجرت .

اجر مسمى = (فقه) مقاوله ويازارلقله تعيين ايدلمش اجرت .

أَجْرام [ع ، س] (جرم) ك جمعى اولان بوكلمه اساساً اجسـامه ، غيرذى روحه موضوع ومخصوص ايسه‌ده اليوم لسان اصطلاحده (اجرام سماويه) تقديرنده‌در .

اجرام سماويه = (قوزموغرافيا) بالجمله كواكب .

اجرام فلكيه = (قوزموغرافيا) قدماى هيئت شناسـانك قوانجه سمانك افلاكه منقسم اولديغنه نظراً اجرام سـماويه‌يه ويريلان اسم .

اجربه = (طب) (جراب) ك جمعى . قبارجقلر ، كيسه‌جكلر .

اجربهٔ شعريه = (طب) قيل كوكلرنده بولنوب آنلرى بسليان قبارجقلر ، حو- يصله‌لر .

أَجْزاء [ع،س] جـ : [جزء] § ادويه‌ده مستعمل موادمختلفه § جلدلنمه‌مش كتاب § اشتعال خاصه‌سى حائز مادهٔ كيمويه .

اجزاء اصليه = (رياضيه) برعددى تشكيل ايدن مضروبلاتدن هربرى : مثلا ٢×٢×٤=٢٤ [اشته بو (٢ ، ٣ ، ٤) عددلرى (٢٤) عددينك اجزاسيدر] .

اجزاءرقيقه = (حكمت) ضيا وحرارتك انتشارينى ايضـاح ايچون وقتيله اجسام مضيئه طرفندن — خط مستقيم اوزره — نشر ايدلديكى فرض وقبول اولنان اجزاى صغيره‌يه دينوردى .

اجزاء فرديه = (حكمت) برجسمك — خواص حكميه وكيمويه‌سيله متصف بولنه‌بيلن — الك كچوك جزءلرى .

اجزاء طبيه = حيوانى، نباتى، معدنى، كيمووى مواد .

اجزالى = كبريت ، قاپسول كبى مواد مشتعله .

اجزاجى = ادويه واجزاى طبيه يابان وصاتان آدم ، معالجات ترتيب ايدن صنعتكار ، اسپنچار .

اجزاجيلق = اجزاء طبيه وادويه اعمال وفروختى صنعتى، فن اسپنچارى (فن صيدلانى).

اجزاخانه = اجزاجى دكانى ، اجزاء طبيه‌نك اعمال وفروخت اولنديغى محل .

اجزاءالشعر = شعرك تركب ايتديكى شوسكز شى : (فاعلن) ، (فعولن) ، (مفاعيلن) ، (مستفعلن)، (فاعلاتن) ، (مفاعلتن) ، (مفعولاتن)، (متفاعلن).

أَجْساد [ع،س] جـ : [جسد] .

أَجْسام [ع،س] جـ : [جسم] .

أَجْفان [ع،س] جـ : [جفن] . گوز اويلقلرى .

أَجَل [ع،س] سبب . تركجه‌ده (دن) ، وياخود عربى (ل) حرفلريله قوللانيلير : اواجلدن = اوسببدن .

لاجل المعاينه = معاينه ايچون .

أَجَل [ع،س] مدت عمرك صوكى . حياتك صوك دمى . انسانك مقدر اولان وقت وفاتى § وعده ، مهل .

اجل موعود = اجل مسمى .

أَجَلّ [ع،ص] دها ، پك جليل : انسان اجل مخلوقاتدر .

أَجْلاف [ع،ص] جـ : (جلف) . باديرى چپلاق مقوله‌سى . اشخاص عاديه . اسافل .

أَجِلّه [ع،ص] جليل ، عالى اولانلر. اجلهٔ اطبا ، اجلهٔ ادبا .

أَجْمَعِين [ع،ص] جـ . جمله‌سى ، كافه . باجمعهم = جمله‌سى . رضى الله تعالى عنهم اجمعين = جناب حق جمله‌سنه رحمت بيورسون .

أَجْمَل [ع،ص] دها ، پك گوزل .

أَجْناد [ع،س] جـ : [جند] .

أَجْناس [ع،س] جـ : (جنس) .

أَجْنَبِى [ع،ص] يبانجى ، بيگانه آدم § يبانجى قومدن اولان . [اساسـا اجانب كلمه‌سى (اجنبى) نك دكل (اجنب) ك جمعى ايسه‌ده (اجنب) غيرمستعمل اولديغندن (اجانب) كلمـه‌سى (اجنبى) نك جمعى اولمق اوزره تلقى ايدلمكده‌در .]

اجنبيت / **اجنبيلك** = يبانجيلق .

أَجْنِحَه [ع] جـ : (جناح) قنادلر .

أَجِنَّه [ع،س] جـ : (جنين) .

أَجِنّى [ع،س] جن طائفه‌سندن اولان.

أَجْوِبَه [ع،س] جـ : [جواب]: اجوبهٔ مسكته .

أَجْوَد [ع،ص] زياده‌ايى اولان، بهترين . § جومرد ، سخى .

أَجْوَف [ع،ص] ايچى بوش ، قوف . § جاهل واحمق .§ عن الفعلى معتل اولان كلمه : (قال) ،

(باع) کبی .

اَجْهَل [ع'ص] پك زیاده جاهل .

اَجْیاد [ع'س] جـ : [جید] . بویونلر .

اَجْیاف [ع'س] جـ : [جیفه] .

اَجْیال [ع] جـ : [جیل] صویلر ، صنوف ناس : اجیال عرب = طوائف عرب .

اَجیر [ع'ص] (فقه) نفسنی کرایه ویرن ، اجرتله طوتیلان آدم ، کوندهلکجی .

اجیر خاص = [ع] یالکز مستأجره ایشلمك اوزره طوتیلان اجیر . [آیلقلی خدمتجی کبی] .

اجیر مشترك = مستأجردن بشقه‌سی ایچونده ایشلیان کیمسه . [صباغ کبی] .

اَحادیث [ع'س] فخر کائنات صلی الله تعالی علیه وسلم افندمز حضرتلرینك قول شریفلری معناسنه اولان [حدیث] ك جمعی : احادیث شریفه .

اَحاسِن [ع'س] جـ : [حسن] .

اَحَبّ [ع'ص] پك سوکیلی .

اَحِبّاء [ع'س] جـ : [حبیب] . دوستلر .

اَحْبار [ع'س] جـ : [حبر] . عالم کیمسه‌لر : احبار یهود .

اَحْجار [ع'س] جـ : [حجر] . طاشلر .

احجار ضاله ویا رضام سیاره = (طبقات) بولندقلری محل ایله ـ ترکیب وسائر خصوصاتده هیچ برمناسبت ومشابهتی اولمیان وبعض واسع اووه‌لرك اورته‌سنده بولنان جسیم طاشلره اطلاق اولنورکه : بونلرك جمودیلر واسطه‌سیله اورالره نقل ایدلدکلری ثابت اولمشدر .

اَحَد [ع] بر ، یك : [بولفظله انجق جناب حق وصفلنور .]

احدیت = الوهیت برلکی .

یوم الاحد = بازار کونی .

اَحَدّ [ع'ص] پك کسکین : احد سیوف .

اَحْداق [ع'س] جـ : [حدقه] .

اَحْدَب [ع'ص] قانبور . آرقه‌سی قالقوب صدری وبطنی ایچری کیرن .

احدبیت = احدبلك ، قانبورلق .

اَحْرار [ع] جـ : [حر] .

اَحْری [ع'ص] پك لایق ، پك مناسب ، سزا .

اَحْزاب [ع'س] جـ : [حزب] .

غزوهٔ احزاب = خندق غزوه‌سی .

اَحْزان [ع'س] جـ : [حزن] .

اَحْسَن [ع'ص] پك زیاده کوزل ، یاقیشیقلی .

اَحْشاء [ع'س] لسانمزده مستعمل اولمیان (حشا) نك جمعی : قلب ، جکر ، بوبرك کبی اعضای داخلیه .

اَحْفاد [ع'س] جـ : [حفید] . طورونلر .

اَحَقّ [ع'ص] پك زیاده مستحق ، لایق .

اَحْقاف [ع'س] (طبقات) بیوك چوللرده روزکارك نقل وتأثیریله کومه‌لر تشکیل ایدن قوم پیغینلری ـ که : بونلره (اکثبهٔ بریه) دخی دینور .

اَحْقَر [ع'ص] پك حقیر واعتبارسز اولان .

اَحْکام [ع'س] جـ : [حکم] . احکام الهیه .

اَحْکَم [ع'ص] پك محکم ، زیاده قوی .

احکم الحاکمین = جناب حق تعالی شانه .

اَحْلام [ع'س] ترکجه‌ده غیر مستعمل اولان (حلم) ك جمعی . رؤیالر .

احلام واضغاث = قاریشیق رؤیالر .

اَحْلی [ع'ص] پك طاتلی .

اَحْمال [ع'س] جـ : [حمل] . یوکلر ، آغیر شیلر : احمال واثقال .

اولات الاحمال = کبه قادینلر .

اَحْمَد [ع'ص] پك ، زیاده ممدوح . [اك اول بواسمله فخر کائنات صلی الله تعالی علیه وسلم افندمز حضرتلری تسمیه اولنمشلردر .]

اَحْمَر [ع'ص] قرمزی .

اَحْمَق [ع'ص] عقلسز ، بدلا ، بون .

احمقانه / احمقجه = احمق کبی ، احمقه یکزر صورتده .

احمقیت = بدلالق ، احمقلق ، حماقت .

اَحْوال [ع'س] جـ : [حال] .

اَحْوَل [ع'ص] شاشی . بری ایکی کورن .

اَحْیا [ع'س] جـ : [حی] : احیاء واموات .

اَحْیان [ع'س] جـ : [حین] . زمانلر ، وقتلر .

احیاناً / احیانا = وقت وقت ، بعضاً .

اَخ [ع'س] برادر ، قرداش .

اَخْبار [ع'س] جـ : [خبر] : اخبار ساره .

اَخْتَر [فا'س] نجم ، سیاره .

اخترشناس = منجم .

اَخْذ [ع'مص] آلق ، آلمه ، آلنمق ، آلنمه . § طوتمق ، طوتمه .

اخذ واعطا = آلیش ویریش .

اَخْرَس [ع'ص] دیلسز .

اَخَسّ [ع'ص] پك خسیس ، بیاغی ، ادنی .

اَخْشاب [ع'س] جـ : [خشب] . کسیلوب بیچلمش قوری آغاجلر : اخشاب بنا .

اَخَصّ [ع'ص] پك خصوصی ، پك خاص اولان ، اك باشلیجه‌سی .

اَخْضَر [ع'ص] یشیل .

وادئ اخضر = يشيللكى دره .

اخضر نبات = (نباتات) نباتاتك مادهٔ خضراسى اولوب يشيل رنكلى اعضانك نسج حجروييسى داخلنده بولنه‌رق آنلرك رنكنى ويرر . (قلوروفيل) .

أَخَفّ [ع'ص] دها، پك، زياده خفيف ، اهون .

اخفى = پك خفى ، پك كيزلى ، آشكار اولميان .

اخفى الفرقدين = (قوزمو) دب اصغر صورتنده اولوب (فرقدان) دنيلان ايكى كوكبك ايكنجيسنه علماى عرب طرفندن ويرلمش براسم دركه . يكى فهرستلرده (Y) حرفى يونانيسيله كوسترلمكده‌در .

أَخْكَر [فا'س] آتشك قورى ، آتشلى كول .

أَخِلّا [ع] ج : [خليل] .

أَخْلاط [ع] ج : [خلط] .

اخلاط اربعه = دم ، بلغم ، صفرا ، سوداء .

أَخْلاف [ع'س] ج :[خلف] (اسلاف) مقابلى .

أَخْلاق [ع'س] انسانك يرادلشده حائز اولديغى وياتربيه‌ايله استحصال ايتديكى احوال روحيه . خوى ، خصال ، شمائل .

اخلاق حميده = حسن وفضائل اخلاق .

اخلاق ذميمه = سوء اخلاق .

§ اخلاق وتربيه‌دن بحث ايدن علم : علم الاخلاق .

اخلاقسز = اخلاق بوزوق ، فنا خويلى .

اخلاقسزلق = سوء اخلاق صاحبى اولان آدمك حالى .

اخلاق / اخلاقيات } = اخلاقه متعلق .

أَخْلاقِيُّون [ع] علم اخلاقه دائر كتاب يازان ، بو علمك نظريات وعمليا تيله اوغراشان .

أَخْوُ [ج] (قوزمو) مريخ ايله مشترى آره‌سنده‌كى سيارات صغيره‌نك آلتمشنجيسى .

أَخْيار [ع'س] ج : [خير] . اصحاب كمال وفضل اولانلر . ضدى (اشرار) در .

آخِير [ع] صوك ، اك صوكده‌كى ، اك صوك .

قرار اخير = اك صوك ويريلان قرار .

شرط اخير = اك صوكره‌كى شرط .

اشعار اخير = اك صوك واقع اولان اشعار .

قرن اخير = تاريخ عمومى تقسيماتنجه قبول ايدلمش اولان ادوارثلثه‌نك اوچنجيسى (٨٥٧) تاريخ هجريسندن [٤٥٣] : ميلادى برى اولان ازمان .

اخيراً = اك صوكره ، اك صوك اوله‌رق كچنده ، كچنلرده ، بو يقينلرده .

[اخيراً ايله مؤخراً كله‌لرينى بربرى يرنده استعمالدن اجتناب اولنمليدر . چونكه : اخيراً وقت حاضره نسبتله قوللانيلور . يعنى حاله يقينلق بيان ايدر . مؤخراً ؛ ايسه ديكر برحال ووقعه‌نك زمان وقوعنه نسبتله استعمال ايديلور .]

أداء [ع'مص] اوده‌مك، اوده‌مه§ واجب الاجرا برشيئى يايمه . [اداء ايله اجرا ، وايفا ايله انفاذك موقع استعماللرى باشقه باشقه‌در . ادا : دين ويا دين حكمنده اولان بر شيئك ايفاسنده قوللانيلور : اداى صلات ، اداى دين ، اداى شكران . اجرا : مقرر برشيئك مرقع فعل وتطبيقه وضعنده مستعملدر : اجراى قرار ، اجراى وعد . ايفا : وظيفه‌دن معدود برايشى يايمق اوزره استعمال اولنور : ايفاى حج ، ايفاى وظيفه . انفاذ : امر آمرى اجرا ايلمك ، اجرايه چاليشمق ديمكدر : انفاذ امر ساميلرينه مسارعت قلندى .]

أدا [ت'س] { عربيدن مأخوذدر . } طرز، اسلوب § شيوه ، نازك§ طور قوروم .

أدات [ع'س] اسما وافعال سايه‌سنده معنيدار اولان كلمه : (در) ، (ن) ، (ده) ، (دخى) كبى .

أدامَ اللهُ تعالى [ع] الله دائم ايتسون معناسنده مستعمل دعادر .

أدانى [ع'ص] ج : [ادنى] . آلچاقلر .

[بوكلمه‌نك مفردى اولان [ادنى] ايله بالذات ادانينك لسانمزده معنالرى باشقه باشقه‌در . چونكه : ادنى ؛ قلت ارتفاع وقلت مقدار واعتبارمعنالرينى افاده ايلديكى حالده (ادانى) ؛ منحصراً كميت اخلاقيه‌سى دون اولان اشخاص حقنده مستعملدر .]

أَدَب [ع] اوصلولق، تربيه، خلق ايله حسن معامله ، اطوار مقبوله - § ظرافت ، نازكلك § حجاب ، حيا . § ادبيات كلمه‌سنك مفردى : علم ادب ـ كه : اعتبار قدمايه كوره صرف ، نحو ، بديع ، بيان ، لغت ، اشتقاق ، عروض ، قافيه ، خط ، انشا ، فرض شعر : تاريخ (محاضرات) علملرندن عبارتدر .

ادبدر سويلمى = بيان وافاده‌سندن استحيا ايدرم ديمكدر § صوفيونه كوره (ادب شريعة) ، (ادب خدمة) ، (ادب حق) ناميله تعريف ايديلان اوچ حال :

ادب شريعة = مراسم شرعيه‌ده توقف .

ادب خدمة = ايفاى مراسم واحكام شرعيه‌ده مبالغهٔ وقف وجود .

ادب حق = عبده وحقه‌عائد خصوصاته معرفت تامه حاصل ايتمك .

ادب البحر = علم مناظره ، علم آداب .

ادب القاضى = شرعك امر وتوصيه ايلديكى اصول ومزايايى التزام ايتمك .

ادب النفس = اخلاق حسنهٔ باطنه .

ادبسز = ادب وتربيه‌سى اولميان ، عارسز ، بى ادب .

ادبسزلك = [ت] ادبوتربيه نقصانى ، بى ادبلك .

ادبلى = [ت] تربيه‌لى ، اوصلو ، حيالى § ظريف ، نازك .

ادبى = [ع] ادبياته ، علوم ادبيه‌يه منسوب : آثار ادبيه || ادبياته متعلق اثرلر .

ادبورغه [ج'س](قوزموغرافيا) {Ed- burga} مريخ ايله مشترى ميانده‌كى سيارات صغيره‌نك درت يوزاون اوچنجيسى .

ادبيات [ع'س] [منظوم اولسون منثور اولسون على الاطلاق ؛ بليغ ، كوزل سوزلر § بليغ سوزلر سويلمك ايچون طوتيلان اصول .

ادبيات شرقيه = اقوام شرقيه‌نك آثار بليغه‌سى .

ادبيات عثمانيه = لسانمزده يازلمش اولان آثار ادبيه .

ادبيات عربيه = بلغاى عربك آثارى .

ادبيات غربيه = اوروپا اقوامنك آثار ادبيه‌سى .

أُدَبيُّون [ع'س] ادبياتله اشتغال ايدنلر ، ادبا ، منتسبين ادب .

أَدْخِنه [ع] ج : [دخان] : ادخنهٔ متكاثفه .

أَدْعِيَه [ع] ج : [دعا] : ادعيهٔ مأثوره.

أَدَقّ [ع‌ص] اك ، پك ، زياده دقيق.

أَدِلَّه [ع‌س] ج : [دليل]: ادلهٔ قاطعه.

ادلهٔ ارث == (فرائض) كتاب ، سنت ، اجماع امت [قياس فقها علم فرائضده جارى دكلدر .]

ادلهٔ اربعه == [ع] كتاب ، سنت ، اجماع امت ، قياس فقها . [بوكا ادلهٔ شرعيه دخى دينور .]

أَدَمَه [ع] { تشديد (ميم) ايله غلطدر . } دريڭ بشره التندهكى طبقه‌سى . [حس لمسى اخذايدن جسيمات عصبيه بو طبقه‌دردر .]

أَدْنى [ع‌ص] آشاغى ، آلچاق || پك جزئى . [ادانى‌يه‌ده باق]

أَدَوات [ع] ج : [ادات] § برايش ايشلمكه مخصوص اولان شيلر ، آوادانلق .

أَدْوار [ع] ج : [دور] .

أَدْوِيَه [ع] ج : [دواء] .

ادويهٔ التهابيه == (طب) بدن حيوانى ويا انسانيده علائم موضعيهٔ التهابيه‌يى موجب اولمق خاصهٔ مشتركه‌سيله متصف اولان دوالر .

ادويهٔ كاويه == [طب] تماسده بولنديغى عضوڭ اجزاى صلبه و مايعه‌سيله بالكيميا امتزاج ايدرك اورانى محو وتخريب ايدن اجزاء .

ادويهٔ مخدره == (طب) جملهٔ عصبيه اوزرينه تأثير ايدرك حال صحتده اعصابك فاعليتنى تنقيص وحال مرضيده علائم فوق العاده وغير منتظمه‌يى تصحيح ايتمك خاصه‌سنه مالك بولنان دوالر ، اويوشدريجى علاجلر .

ادويهٔ محمره == (طب) ادمه‌ده‌كى شبكهٔ شعريه‌يه قانڭ تراكمنى موجب اولان دوالر .

ادويهٔ مدر اللعاب == (بيطرى) توكوروك سائله افرازنى تسهيل و استلزام ايدن دوالر .

ادويهٔ منفطه == (طب) ادمه‌ده حكماً جزئى وفقط شديد برتراكم دموى‌يى موجب اولان دوالر .

أَدْهان [ع] ج : [دهن] . سوريله‌جك ياغلر .

أَدْهَم [ع] ياغز آت .

أَدْيان [ع] ج : [دين] .

أَدِيب [ع] ادبلى ، تربيه‌لى § نازك ، ظريف § علوم ادبيه منتسبى .

اديبانه == — هرايكى معناسنه كوره — اديب اولانه ياقيشير صورتده .

أَدِيم [ع] دباغت اولنمش درى ، سختيان . § يوز ، سطح : اديم ارض .

اذا - أَذى [ع] اينجنمه ، اينجتمه .

أَذان [ع] جماعت مسلمينى اداى صلاته دعوت ايچون جهر ايله اوقونان كلمات مباركه : (الله اكبر الله اكبر. الله اكبر الله اكبر) ، (اشهد ان لا اله الا الله ، اشهد ان لا اله الا الله) ، (اشهد ان محمداً رسول الله ، اشهد ان محمداً رسول الله) ، (حى على الصلاة ، حى على الصلاة) ، (حى على الفلاح ، حى على الفلاح) ، (الله اكبر ، الله اكبر) ، (لا اله الا الله) كلمات شريفه‌سيدر .

اذان اوقومق == كلمات مباركهٔ مذكوره‌يى جهر ايله ايراد ايتمك .

اذان محمدى == اذان .

اذان وقتى == كيچ وقت آقشام اوزرى .

اذانى ساعت == غروب شمسه كوره عيار ايديلان ساعت . (فقه) غروب شرعى‌يه نسبت اولنان اوقات وساعاتى توصيف ايچون استعمال اولنور .

أَذْكار [ع] ج : [ذكر] . اذكار جميله .

أَذْكى [ع] دها ، پك ، اك ذكى .

أَذْكِياء [ع] ج : (ذكى) .

أَذَلّ [ع] پك ذليل ، پك حقير .

أَذِلَّه [ع] ج : [ذليل] .

أَذْناب [ع] ج : [ذنب] .

أَذْواق [ع] ج : [ذوق] : اذواق واشواق .

أَذْهان [ع] ج : [ذهن] .

أَذْيال [ع] ج : [ذيل] .

أَذِيَّت [ع] اينجنمه ، رنجش ، آزار . § كوچلك ، زحمت ، مشقت . § زحمت ويره‌جك حال .

اذيت ايتمك == اينجتمك || زحمت ويرمك .

اذيت ايدلمك == اينجتلمك || كوچلكه دوشورلمك .

اذيت چكمك == اينجنمك || مشقته دوشمك .

اذيتلى == زحمتلى ، مشقتلى || آغيرايش .

أَرْ [ت] { ايرمكدن } رجل ، مرد ، اركك ، يتشمش ، بالغ آدم . عورت مقابلى . § قوجه ، زوج § ذكرلى ، اهل . § جسور ، شجيع ، بهادر .

اراوغلى ار == تماميله مرد ، پك ذكرلى .

ايش ارى == بجريكلى ، الندن ايش كلير .

ارسز == قوجه‌سز ، طول .

ار كشى == اركك ، مرد بالغ .

اره وارمق == قوجه‌يه وارمق .

سوز ارى == كوزل سوز سويلمكه مقتدر .

سوزينك ارى == سوزينه صاحب ، سوزنده ، وعدنده طوران .

ارلك == رجوليت .

أَرائِك [ع] ج : [اريكه] .

أَراجِز [ع] (ارجوزه) نك جمعى . قيصه وزنلى شعرلر : اراجز شعرا .

أَراجِيف [ع] ج : [ارجوفه] . اويدرمه سوز ، حوادث كاذبه .

أَراذِل [ع] ج : [ارذل] .

أَراضى [ع] ج : [ارض] .

اراضى اميريه == [ع] رقبه‌سى يعنى ذاتى وملكيتى بيت المال عائد اولان واحاله وتفويضى مأمور مرخص معرفتيله اجرا اولنان ترلا ، چاير ، يايلاق ، قيشلاق كبى يرلر .

اراضیٔ برکانیه == برکانلر [ینارطاغ] دن چیقان و (لاو) دینلن مادهٔ سیالهنك تصلبیله تشکل ایدن طوپراق || وولقانلری وقابلیجهلری حاوی محل .

اراضیٔ خراجیه == بر مملکتك حین فتحنده غیر مسلم یرلیلر یدنده تقریر وابقا اولنان محللر .

اراضیٔ رسوبیه == صو درونندهکی مواد صلبهنك قعر مایه چوکمسیله حاصل اولان طبقه .

اراضیٔ عشریه == برمملکتك حین فتحنده غانمینه توزیع وتملیك اولنان یرلر .

اراضیٔ لحقیه == {terre d’allusion} نهر وسائر میاه جاریهنك یوکسك محللردن سورکلیوب کتیردیکی موادك منحط محللرده ویا نهر اغزلرنده تراکمیله حاصل اولان ارض جدید .

اراضیٔ فحمیه == معدن کمورینی حاوی اراضی .

اراضیٔ متروکه == اقصای عمرانه قریب اولوب قری وقصبات اهالیسنه مرعی، خرمن یری، محتطب اولمق اوزره ترك ایدیلن یرلر.

اراضیٔ مقدسه == حجاز، قدس، عراق عرب مناطقی .

اراضیٔ محمیه == (فقه) رقبهسی بیت الماله عائد اولان اراضیدن قوری ، مرعی ، طریق عام، پازار یرلری.

اراضیٔ موات == اقصای عمراندن یعنی قریه وقصبهنك الك کنارندهکی خانهلردن جهیر الصوت اولان آدمك آواز بلندی ایشیدیلهمیهجك درجهده بعید اولان یرلرکه: نه برکیمسهنك تصرفندهدر ، نهده اهالییه ترك وتخصیص اولنمشدر .

اراضیٔ موقوفه == وقف اولنمش اراضی درکه : ایکی قسمدر : اراضیٔ موقوفهٔ صحیحه ، تخصیصات قبیلهن اولان اراضیٔ موقوفهٔ غیر صحیحه .

اراضیٔ ناریه == کرهٔ ارضك مایع حالدن صلب حالنه کچدیکی زمان تشکل ایدن ایلك طبقهکه : اوزرنده آثار حیوانیه نباتیه مفقوددر .

اَراٰمِلْ ـ اَراٰمِلَه [ع،س] ترکجهده غیرمستعمل اولان [ارمله]نك جمعی . طول قادینلر: ایتام وارامل.

اَراٰنِبْ [ع،س] جمـ : [ارنب]طاوشانلر.

اَرْباٰبْ [ع،س]جمـ : [رب] . صاحب ، مالك ، متصف . § وقوفلی ، مقتدر ، اهل، [بوصوك معنایه کوره مفرد حکمندهدر.]

اَرْبَعَه [ع،س] درت[اسلوب فارسیاوزره صفت اولهرق قوللانیلیر.]

اخلاط اربعه == اطبای قدیمهیه کوره؛ دم ، بلغم ، صفرا ، سودا .

اناجیل اربعه == متی ، یوحنا ، لوقا ، مرقوس طرفندن حضرت عیسی علیه السلامك اوامر وترجمهٔ احوالنه دائر یازیلان درت انجیل .

عناصر اربعه == اعتبار قدمایه کوره آب ، هوا ، خاك، نار . ومتأخرینه نظراً مولدالماء ، مولدالحموضه ، آزوت ، فحم .

اطراف اربعه == شرق، شمال، غرب، جنوب جهتلری .

اربعهٔ متناسبه == (ریاضیه) برتناسب هندسی تشکیل ایدن درت مقداره قدمای ریاضیون طرفندن ویریلن اسم . مثلا : ب ، ح ، ء ، هـ ایله ارائه اولنان درت مقداردن ایکیسی بیننده کی نسبت هندسیه دیکر ایکیسی آرهسندهکی نسبت هندسیهیه مساوی اولور ایسه ؛ (ب : ح :: ء : هـ) اولورکه : اشته بو بر اربعهٔ متناسبهدر : اربعهٔ متناسبهٔ مفرده، اربعهٔ متناسبهٔ مرکبه .

اَرْبَعینْ [ع،ص] قرق = ۴۰ ، چهل . § کانون اول رومینك طقوزندن کانون ثانیٔ رومینك اون یدیسنه قدر امتداد ایدن ایام معدوده ، قره قیش .

اربعینه کیرمك } **اربعین چیقارمق** } == ارباب طریقتك قرق کون خلوته قپانوب عبادت وریاضتله اشتغال ایلملری ، چله .

اربعین فورطنهسی == اربعینده اسن شدتلی روزکار .

اَرْتَنْكْ [فا ، س] عجم نقاش مشهوری { مانی } نك یاپدیغی رسملری حاوی مجموعهکه : خرافاتدن معدوددر : نقش ارتنکی .

اَرْجَحْ [ع ، ص] دها ، پك ، زیاده مرجح ، ترجیحه شایان .

اَرْجُمَنْدْ [فا،ص] معزز، محترم ، شرفلی، حیثیتلی .

ارجمندانه == ارجمنده لایق صورتده .

ارجمندی == ارجمندلك .

اَرْجُواٰنْ [فا، س] ارغوان .

اَرْجیٰ [ع، فعـ] پك، دها ، زیاده مرجو، مسترحم .

اَرْحاٰمْ [ع ، س] جمـ : [رحم] دول یتاقلری .

اَرْحَمْ [ع ، ص] دها ، الك ، پك رحیم، مرحمتلی .

ارحم الراحمین == مرحمتلیلرك الك مرحمتلیسی ، جناب حق جل وعلا حضرتلری .

اَرْخَصْ [ع ، ص] دها، پك اوجوز .

اَرْدَبْ [ع ، س] طقوز استانبول کیلهسنه معادل برنوع اولچك . { تقریباً بیك قیه استیعاب ایدر . }

اَرْذَلْ [ع ، ص] آلچاق، صویسز § پك رذیل .

ارذل عمر == حالت پیرینك صوك دملری ، بوناقلق ، کوتوروملك .

اَرُزْ [ع، س] نجیلیه فصیلهسنه منسوب وترکجهده پرنج نامیله معروف نبات ـ که : ممالك حارهده وصولاق یرلرده تنبت ایدر .

(ارز — پرنج)

اَرْزاٰقْ [ع،س] جمـ: [رزق] § یهجك، ایچهجك شیلر : ادخار ارزاق.

ارزاق انباری == عسکرك ات ولحم وسبزهدن ماعدا اولانچیك تعییناتنك ادخار اولندیغی محل .

ارزاق عسکریه == عسکره ویریلن تعیینات .

ارزاق متعهدی == عسکرك ارزاقندن بر قسمنك تدارکنی درعهده ایدن تاجر ، قونطوراتوجی .

اَرْزاٰنْ [فا،ص]اوجوز § لایق. [فارسیده بوکلمهنك اصلی (ارزانی) اولدیغندن (ارزان) لفظی یاکلشسهده غلط مشهوردر.]

ارزانی == ارزانلق، اوجوزلق || لایق، شایان .

أَرْزَنْ [فا، س] حبوباتدن داری [طاری].

أَرْزَنْكْ ☞ [ارتنك] .

أَرْشْ [ع، س] (فقه) سلطانان بر عضو ایچون جارحدن ایستلن دیت شرعیه، دیت عضو. § صاتلدقدن صوکره عیبی ظاهر اولان مالك قیمتندن بونك ایچون تنزیل اولنان مقدار.

أَرْشْ [ت، س] طوقومه‌نك دستگاهده اوزونلغنه آتیلان ایپلکاری.

أَرِشْتَه [فا، -] خمیردن یاپیلمش، کسمه تازه او شعریه‌سی [بو کلمه ایپلك معناسنه اولان (رشته) دن مأخوذدر.]

أَرْشَدْ [ع، ص] دها، پك رشید.

أَرْضْ [ع، س] یر، زمین. (سما) مقابلی. § طوپراق § مملکت، اقلیم. [جمع صحیحی: (ارضون) در.]

ارض مقدس / **ارض فلسطین** } == فلسطین وحوالیسی.

کرهٔ ارض == اوزرنده بولندیغمز سیاره.

ارض الله واسعه == حضرت الله تعالی شانه‌نك یری گنیشدر. § واسع اراضی.

ارضین == طبقاتی اعتباریله [ارض] ك جمعی : سماوات وارضین.

ارضیه == طوپراغه منسوب : محصولات ارضیه . § تجارتکسز کوندن زیاده کرکارده قالان مالندن آلنان یر کراسی.

أَرْغَنُونْ [رومجه‌دن مفرس] کلیسالرده غنا ایله اجرای آیین اولندیغی اثناده چالینور بر نوع چالغیدر که: یکدیکرندن بیوك واکثریا تخته‌دن مصنوع برچوق دودوکلردن مرکبدر. اصلی رومجه آلت دیمك اولان (اورغانون)در. § حکیم مشهور ارسطونك منطق حقنده وجوده کتیرمش اولدیغی اثر معروفك اسمیدرکه آلت دیمکدر، منطق علوم آلیه‌دن عد اتدیکی ایچون اویله تسمیه اتمشدر.

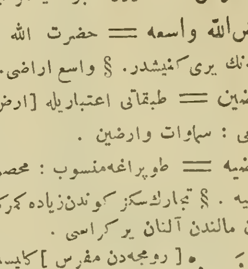

(ارغنون)

أَرْغُوانْ [فا، س] معروف قرمزی چیچك.

ارغوانی == ارغوان رنکنده.

أَرْفَعْ [ع، ص] زیاده یوکسك، رفیع.

أَرَقْ [ع، مص] اویقوسزلق.

أَرَقّ [ع، ص] الك، پك، زیاده رقیق.

أَرْقام [ع، س] جمع : [رقم]. § صفر دخی داخل اولدیغی حالده اوندن قدر اولان اعدادی اشعار ایچون استعمال اولنان علامات مخصوصه‌یه اطلاق اولنور.

ارقام داله ==(ریاضیه) صفر دخل اولمامق اوزره بردن طقوزه قدر اولان عددلرك هیئت مجموعه‌سی [چونکه یالکز (ارقام) تعبیرنده صفرده داخلدر.]

ارقام عشره == (ریاضیه) صفر دخی داخل اولدیغی حالده بردن طقوزه قدر اولان عددلره دینور :

١، ٢، ٣، ٤، ٥، ٦، ٧، ٨، ٩، ٠

ارقام غباریه == ملل اسلامیه بیننده مستعمل اولان ایکی نوع ارقامدن شو شکلده بولنانلر :

١ ٢ ٣ ٤ ٥ ٦ ٧ ٨ ٩ ٠

ارقام هندیه == ارقام مبحوثه‌دن شو شکلده اولانلر :

١ ٢ ٣ ۴ ۵ ۶ ٧ ٨ ٩ ٠

ارقام عربیه == فرنکلر بیننده مستعمل اولان آتی الشکل اعداد :

1، 2، 3، 4، 5، 6، 7، 8، 9، 0

ارقام جمل == حروفاته بر قیمت عددیه تخصیص ایدیله‌رك تشکیل اولنان ارقام : مثلا : [ابجد، هوز، حطی، کلمن، سعفص، قرشت، ثخذ، ضظغ کلماتندن ا = ١، ب = ٢، ج = ٣ ..... غ = ١٠٠٠ دینلمشدر.

ارقام دیوانیه == هر بر عددك مرتبه وکیتی افاده ایچون اسماء عربیه‌دن مخفف ومحرف اوله‌رق ترتیب وقبول ایدلمش بر علامتدن عبارتدر : ١ = ا ، ٢ = لله ، ٣ = لله ، ٤ لو ..... ١٠ = ع ، ٢٠ = ع ب ... ٩٠ = لق کبی.

ارقام رومانیه == وقتیله روماليلرك قوللاندقلری حروف عددیه : ١ = I ، ٢ = II ، ٣ = III ، ٤ = IV ، ٥ = V ، ٦ = VI ، ٧ = VII ، ٨ = VIII ، ٩ = IX ، ١٠ = X .

أَرْكانْ [ع، س] جمع : [رکن]. برهیئتك باشلیجه اعضاسی. [ارکان اسکی کتابلرده عناصره تردیفاً قوللانلمش وعناصر اربعه قصد اولونمشدر.]

ارکان ارث == (فقه) مورث، وارث، موروثدن عبارتدر.

ارکان عقد == (فقه) بیع واجاره کبی فقهك معاملات قسمنه متعلق عقودك ایجاب وقبولدن عبارت اولان شرائط انعقادیه‌سی.

ارکان حرب == اردونك فعالیت حربیه‌سنی استحضار واجرایه مأمور ضابطان.

ارکان حربیه == اقسام جسیمهٔ عسکریه‌یه قوماندا ایدن وجنراللرك افکارینی اوامره تحویله مأمور اولان ضابطان.

ارکان مداریه ==(هیئت) علی العموم سیارات وپیکارینك وکواکب ذوات الاذنابك حرکات انتقالیه‌سنی تعیینه مقتضی مقادیر.

ارکان مقناطیسیه == برموقعده مقناطیسیت ارضیه‌نك تعیینه مدار اولان وسائط طبیعیه.

أَرْكَجْ [ت، س] اوزون صاپلی فرونجی کوره‌کی.

أَرْكِچْ [ت، س] ارکك کچی، تکه.

أَرْكَكْ [ت، س] رجل، مرد، بالغ، ذکور. (دیشی) مقابلی § کوجلی، قوتلی. § سرت، قولای ایکیلموب بوکلز § قوجه، زوج.

ارکك آناختار == ایچی اویولمامش آناختار.

ارککجه == ارکك طور وحالنده، مردانه.

ارککسی / **ارککسی** } == طوداً ارککه بکزر قادین.

(ارج)

(ارکك کچی)

ارککلك == بلوغ، رجولیت، ذکورت. § جنس ذکوره منسوبیت § متانت، مردلك، ثبات § رجولیت § خاصهٔ تانیثه سببی جائز اولیش § بهادرلك، شجاعت، جسارت.

أَرْكَنْ [ت، س] { اصلی ار ایکن در.} § مقابلی. وقت کچمه‌دن، وقت مینك اولی : [اکثریله

(ایرکن) شکلنده یازیلور [اسکی ترکجه‌ده ایرته [صباح دیمکدر.]

ارکنجه == ایرکن .

ارکنجی == صباحلری ایرکن قالقان .

اَرْگَنْ [ت ، ص] سن بلوغه ایروبده هنوز اولنمه‌مش اولان ، آراب [آزاده] بیکار .

ارگنلك == تأهل ایتمامش دلیقانلینك حالی . بیکارلق . § دلیقانلیلرك اکثریا یوزنده اوفاق چیبانلر صورتنده پیدا اولان طفیلی خسته‌لك .

ارگین } == کاله ایرمش، یتشمش .
ایرگن }

اَرْمانْتارْیا [ج،س] {Hermentaria} (قوزمو) مریخ ایله مشتری میانده‌کی سیارات صغیره‌نك اوچیوز قرق آلتنجیسی .

اَرْمَغانْ - آرْمَغانْ [فا ، س] هدیه، برکذار، پیشکش : چام ساقزی چوبان ارمغانی .

اَرَنْ [ت ، ص] { ایرمك دن } یتیشن ، واصل اولان .

ارنلر == قرب‌حقه ودرجهٔ ولایته نائل اولانلر، واصلین ، کملین کرام حضراتی .

اَرْنَبْ [ع،س] طاوشان .

اَرْواحْ [ع، س] جمع : { روح } .

ارواح خبیثه == جین وشیطانلر .

اَرَّه [فا،س] بیچقی، منشار، تخته بیچمکه مخصوص دیشلی آلت . { ترکجه‌ده (دست اره) دن مخفف اوله‌رق (دستره) دینلور . }

اره‌خانه == بیچقی، خزارمحلی.

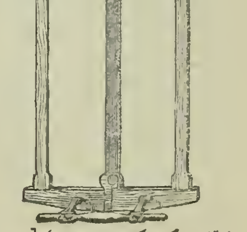

(قلاص کسمکه مخصوص) [بیچقی]

اَرْدَه‌لَه‌مَكْ [ت، مص] خمیر یاپشما-مق ایچون تپسی‌یه اون سرپمك .

اَریبْ [ع ، ص] عقللی ، ذکی ، هوشیار : ادیب اریب .

اَریكْ [ت ، س] تفاحیه فصیله‌سندن کثیرالنوع معروف آغاج وآنك میوه‌سی .

اَریکَه [ع،س] تخت، سریر : جناب حق ولی نعمت بی منتمز پادشاهمز افندمز حضرتلرینی کمال تندرستی ایله اریکه‌پیرای شوکت وشان بیورسون .

از سرنو == یکی باشدن .

از قضا == قضارا || یا کلشلقله .

ازهرجهت == هروجهله .

خارج از وظیفه == وظیفه‌دن خارج اوله‌رق .

اَزْبَرْ [فا، تر] ذهنده طوتمه . حفظ .

ازبرجی == قولایلقله ازبر ایدن . § درسی اکلار اکلاماز ازبر ایلین .

(اریك دالی)
[چیچك آچمسی]

(اریك وانواعی)

اریکه پیرا }
اریکه نشین } == تختی تزیین بیوران پادشاه عالی جاه حضرتلری .

اَزْ [فا ، د] ترکجه‌ده (دن) ، عربیده (من) ، (عن) کبی ابتدائیت معنا-سیله بعض کلماتك اولنه داخل اولور.

ازانجمله == اوجمله‌دن وله‌رق .

(مالطه کسمکه مخصوص دستره)

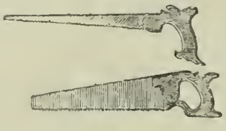

(ال دستره‌سی)

ازبرلنمك == ذهنده حفظ اولنمق .

ازبرله‌مك == ازبر ایتمك § بر شیئی اوقویه اوقویه حافظه‌یه نقش ایتمه .

اَزْدیرْمَكْ [ت ، مص] صیقشدیروب قیرمق، تضییق واسطه-سیله خرد خاش ایتمك . § اذیت ، حقارت ایتدیرمك .

اَزْرارْ [ع ، س] جمع : (زر) نباتاتك اوزرنده ایلك وصوك بهارده حصوله کلن طمورجقلردرکه انکشافیله اوراق وازهار میدانه چیقار .

ازرار ابطیه == یاپراقلرك دیبنده ظهور ایدن طومورجقلر .

ازرار انتهائیه == داللرك تپه‌سنده‌کی طومورجقلر .

ازرار ذوالخراشف == تأثیرات طبیعیه‌دن آزاده قالمق ایچون اوزری بر چوق پوللرله مستور اولان طمورجقلر .

ازرار شحمیه == قوزالاق .

ازرار لحمیه == (طب) جریحه‌نك اطرافنده ظهور ایدن ات چیقندیلری .

ازرار لباس == البسه‌نك دوكمه‌لری .

اَزْرَقْ [ع.ص] كوك رنكلی ، مائی .

اَزِقَّه [ع، س] { زقاق } ك جمعی .

اَزْگی [ت ، س] قیصه‌رق چیقاریلان سس ، اوغولتیلی لحن .

اَزْكیٰ [ع، ص] پك صالح ، پك زاهد ومتقی .

اَزْكِیا [ع.ص] (زكی) نك جمعی .

اَزْگینْ [ت . ص] لزومندن زیاده اولمش ، یومشامش اولان . § پلاوك زیاده ازیك ولمسی حالی .

اَزَلْ [ع ، س] ماضیده معتبر ابتداسی اولمیان ازمنه .(ابد) مقابلی [*]

ازلدن / من الازل == ابتدادن ، اسكیدن .

ازلی == ازله منسوب || عدم ایله مسبوق اولمیان، حق تعالی حضرتلری .

ازلیت == ازلیلك .

اَزْمَكْ [ت. مص] باصوب یاصیلاتمق . § دوكوب توزه تحویل ایتمك . § قهر وتدمیر § چوق اذیت ویرمك .

ازوب صوینی ایچمك == ایشه یراماز برحاله كتیرمك .

ازلمك == اغر برشیئك آلتنده باصیله‌رق ویاصقیشدیریله‌رق خردخاش اولمق § دویلمك ، سحق اولنمق § مغلوب ومقهور اولمق .

ازیلوب بوزلمك == مقصدینی آچیق اوله‌رق سویلیه‌مه‌مك یعنی صیقیله‌رق سویلمك .

ازمه == ازمك ما‌ده‌سندن مصدر تخفیفی . ازلمش شی : بادم ازمه‌سی ، طوماتس ازمه‌سی .

ازیك == ازلمش ، باصلمش § پك زیاده پیشمش پلاو وسائره .

اَزْمانْ [ع . س] جه : { زمان } : ازمان مجهوله .

---

[*] « ازل : اولنده بدایت اولمیان شی ، قدم كبی . ابد : آخرنده نهایت اولمیان شی ، بقا كبی . استمرار : هر ایكیسنی‌ده جامعدر . »
« كلیات ابوالبقا »

ازمنه == جه : (زمان) : ازمنۀ قدیمه ،

اَزِمَّه [ع ، س] جه : { زمام } : ازمۀ امور .

اَزِنْتی - اَزِنْدی [ت، فع] معده‌نك آچلقدن ویا یكر بر سببدن دولایی بایغنلق حس ایتمسی .

اَزْواجْ [ع ، س] جه : (زوج) زوج وزوجه‌لر .

ازواج طاهرات ـ مطهرات == حضرت فخر كائنات علیه اكمل التحیات افندمز حضرتلرینك زوجه‌لری : { خدیجۀ الكبری ، سوده بنت زمعه ، عایشه بنت ابوبكرالصدیق ، حفصه بنت عمر الفاروق ، زینب بنت جحش ، ام المساكین زینب بنت حارث ، زینب بنت خزیمه ، ام حبیبه رمله بنت ابی سفیان ، جویریه بنت الحارث ، صفیه بنت حی ، ام سلمه ، میمونه بنت حارث . رضوان الله تعالی علیهم اجمعین حضراتی } .

اَزْهارْ [ع ، س] چیچك معناسنه اولان (زهره) نك جمعی . چیچكلر ، شكوفه‌لر .

ازهار خنائی == عضو تذكیر وتأنیثی حاوی چیچكلر .

ازهار وحیدالجنس == یالكز عضو تذكیر ویا عضو تأنیثی حاوی چیچكلر .

اَزْهَرْ [ع،ص] آی كبی پارلاق چهره‌لی ، بیاض آدم . آق ، پاق « ازهر اللون ایدی فخر عالم » { مؤنثی (زهرا) در . }

اَژْدَرْ - اَژْدَرْها - اَژْدَها

[فا ، س] بیوك ییلان ، ثعبان § خرافات عجمده درت آیاقلی ، یدی باشلی اوله‌رق تصویر اولنور .

(ازدرها)

اَسابیعْ [ع، ص] جه : [اسبوع] .

اَساتِذَه - اَساتیذ [ع،س][استاذ]ك جمعی .

اَسارَتْ [ع، س] حربده دشمن النه دوشمه .

اَسارِیرْ [ع، س] چیزكی معناسنه اولان (اسرار) ك جمعی . ال ایاسنده وآلنده‌كی چیزكیلر ، خطوط وجهیه .

اَساسْ [ع، س] بنا تملی § اصل ، مبنی § حقیقت ، كنه ، صحت § (كیمیا) بر حامضله بالامتزاج برحمض تشكیل ایدن ملح

اساساً / اساسی == اساسه ، اصله ، حقیقته متعلق اوله‌رق .

اساسز == تملسز ، چوروك § اصل وحقیقتی اولمیان .

اساسلاندیرمق == تملنی آتمق § صاغلاملاتمق .

اساسلانمق == تمللشمك ، تأسس ایتمك .

اساسلی == اصله تعلق ایدن § صاغلام . محكم § حقیقی ، صحیح .

اَساطیرْ [ع،س] اسانمزده غیر مستعمل اولان (اسطوره) نك جمعی . اویدیرمه عجیب ، غریب روایت ، ماصال مقوله‌سی شیلر : خرافات . [بو كلمه‌یی عربلر اساساً اینوز لساندن و (ایستوریا) لفظندن آلمشلردر .]

اَساطینْ [ع،ص] [اسطوانه] نك جمعی .

اَسافِلْ [ع ، س] [اسفل] ك جمعی .

اَسالیبْ [ع، س] [اسلوب] ك جمعی .

اَسامَه [ع،س] { اسامی } دن غلطدر . قید § نام ، اهمیت .

اسامه‌سی اوقونمق == اهمیتی اولمق .

اسامه‌لی == اسمی دفترده مقید اولان ،

اَسامی [ع ، س] جه : [اسم] ناملر ، آدلر ،

اَسانیدْ [ع ، س] جه : [اسناد] .

اَسْبْ [فا ، س] آت ، بیكر ، فرس : اسب صبارفتار .

اسبران == آت سورن ، آت قوشدیران .

اسب‌سوار == آته بینمش ، سواری .

اَسْبابْ جه : [سبب] اسباب قویه . § لوازم ، وسائط .

اسباب فسخیه == بر اعلامك استینافاً جرحنی ایجاب ایدن سببلر .

اسباب مخففه == (حقوق) فاعلك جرمیتنی ، فاعلك جرمیتنی تخفیف ایدن احوال (معنی مادة اولور .)

اسباب مشدده == (حقوق) اسباب مخففه‌نك ضدی .

بر حكمك اصول وقانونه موافقتنى اثبات ايچون ايراد ايديلن سببلر . بر حركتك حقه استنادينى اثبات ايچون درميان اولنان سببلر .

اسباب نقضيه == (حقوق) بر اعلامك تميزاً جرحنى ايجاب ايدن سببلر .

اَسباط [ع . س] جـ : [سبط] . يهودى قبيله‌لرى : « اسباط بنى اسرائيل » .

اَسْبَق [ع ، ص] دها اولكى .

اَسْتار [ع ، س] پرده معناسنه اولان (ستر) ك جمعى : استار كعبه .

اَسْتَر [فا ، س] قاطر ، بغل . قيصراقله اركك مركبك اجتماعندن تولدايدن ملز حيوان .

اَسْتَغْفِرُ الله [ع ، تر] « اللهدن مغفرت طلب ايدرم » معناسنده دعادر § سهو ايتدم § الله ايتمسون § حاشـا . { اكرام وتعظيمه قارشى تواضع ومحويت ايچون دخى ايراد اولنور . }

اَسْجاع [ع،س] { سجع } ك جمعى .

اَسْحار [ع ، س] صباح معناسنه اولان { سحر } ك جمعى .

اَسْخى [ع،ص] پك سخى، زياده جومرد .

اَسْخِياء [ع، ص] (سخى) نك جمعى .

اَسَدْ [ع ، س] آرسلان § بروج اثنى عشردن بشنجيسى .

اسدالله == حضرت علی كرم الله وجهه‌نك لقبى .

اَسْرار [ع،س] { سر } ك جمعى .

اَسْرار [فا ، س] قنب هندى دنيلن برنباتك ياپراغيكه : توتون كبى ايچلدكده كيف ويروب انسانى خيالاته طالديرر .

اسراركش == اسرار ايچمكه، قوللا- نمغه آليشمش آدم

اَسْرَعْ [ع،ص] پك سريع .

اسرع الحاسبين == جناب حق تعالى وتقدس .

اَسْرَه [ت، س] كسره ، حرفى مكسور اوقوتمق ايچون آلتنه قونيلان اشارت .

اسره له مك == حرفك حركه‌سنى اسره اوقومق .

اسره لتمك == حرفى اسره ايله حركه - له‌مك .

اسره‌لى == اسره حركه‌سيله حركه‌لنمش .

اَسْعار [ع ، س] پياسه معناسنه اولان {سعر} ك جمعى. صاتيلق شيئلرك خلق آره‌سنده جارى اولان بهاسى . نرخ .

اَسْعَد [ع، ص] دها، اك، پك سعيد .

اَسَف [ع.س] غضبله برابر حزن، غم .

اسفلنمك }
اسف ايتمك } == محزون اولمق .

اَسْفار [ع ، س] (سفر) ك جمعى: اسفار بحريه .

اَسْفَل [ع ، ص] اك ، دها ، پك آشاغى § آشاغى طرف § مقعد .

اَسْقام [ع،ص] (سقم) ك جمعى : علل واسقام .

اَسْقَريم [ج ، س] { Escrime } قليچ ومچ تعليمى، سلاحبازلق . § اسلحهٔ جارحه ايله مدافعه وتعرض اصولى .

اَسْكى [ت ، ص] عتيق ، كهنه ، قديم ، مقدم ، موجوديتندن صوكره چوق زمان كچمش اولان، مزمن . § حكمى كچمش § اختيار، مسن § استعماله غير صالح § سابق .

اسكى پوسكى == كهنه‌مش، يرتيق پيرتيق . [اكثريا ملبوسات حقنده] .

اسكيتمك == قوللانه‌رق يپراتيق، كهنه لشديرمك || مزمن حالنه قويمق .

اسكيجه == آز اسكى ، اسكيمسى .

اسكيجى == كهنه وفرسوده شيلر آلوب صاتان آدم || اسكى آياق قابلرى تعمير ايدن .

اسكيدن == اولكى زمانلرده .

اسكيدلمك == قوللانيله‌رق كهنه حالنه قونلمق § مزمن ايدلمك .

اسكى قورت == كارديده ، قورناز .

اسكيلك == اسكى اولان شيئك وياشخصك حالى .

اسكيمك == حدوثندن برى چوق زمان كچمك || حكمى ساقط اولمق || قدم قزانمق .

باش اسكى == بردائره امكدارلرينك اك اسكيسى .

اَسْلاف [ع ، س] جـ : [سلف] . (اخلاف) مقابلى . برمأموريت ويا خدمتده اولجه بولنمش اولانلر § اجداد .

اَسْلِحه [ع ، س] جـ : [سلاح] .

اسلحهٔ ثقيله == طوپ وهاوان كبى آغير سلاحلر .

اسلحهٔ جارحه == قليچ، خنجر وامثالى سلاحلر .

اسلحهٔ خفيفه == تفنك ، طبانجه كبى وآغير اولميان كوچك سلاحلر .

اسلحهٔ ناريه == آتشلى سلاحلر .

اَسْلَم [ع ، س] دها ، پك ، اك سالم ، امين ، اك صاغلام ، اك دوغرى .

اسلم طريق == اك دوغرى چاره . اسلم طرق .

اَسْماء [ع،س] { اسم } ك جمعى .

اسماء حسنى == اسماء الهيه . جناب حق تعالى شانه‌نك اسامئ جليله‌سى .

اَسْماك [ع،س] (بالق) معناسنه اولان { سمك } ك جمعى.

اَسْمَح [ع،ص] پك، دها، زياده سماحتلى .

اَسْمَر [ع،ص] قاره ياغيز .

اسمرجه == آز اسمر .

اسمرلك == قاره‌يه مائل رنك .

اسمرمسى == اسمره چالار .

اَسْمَك [ت، ص] { روز كار حقنده } حركت ايتمك ، وزان اولمق ، هبوب ايتمك § سنوح ايلمك . § بردن بره ظهور ايتمك ، عقلنه اسمك . § نصيب ، قسمت .

يرنده يللر **اسمك** == نام ونشانى قالما- مق ، نابود اولمق .

اسمه == اسمك ماده‌سندن مصدر تخفيفى || هبوب .

اَسَنْ [ع،ص] پك ياشلى، زياده اختيار .

اَسْنان [ع ، ص] ديش معناسنه اولان (سن) ك جمعى § ياشلر، سنلر .

اسنان عسكريه == افرادك سلك عسكريه‌يه داخل اوله‌جقلرى سن .

اَسْنَكْ [ت ، ص] اوزایوب قیصالان ، الاستیقی .

اسنه‌مك [ت،مص] کریلوب طوغریلمق § اویقو ویورغونلق تأثیریله اعصابه عارض اولان بر حالکه : غیر اختیاری اوله‌رق آغز آچمقدن عبارتدر § اوزایوب قیصالمق .

اسنتمك == چکوب اوزاتمق § اوصاندرمق .

اسنه‌مه } == اسنه‌مك حالی .
اسنه‌یش }

اَسْواق [ع ، س] چارشی ، بازار معناسنه اولان (سوق) ك جمعی : اسوق وبازار .

اَسْوَدْ [ع،س] سیاه ، قاره .

اَسْهامْ [ع ، س] حصه معناسنه اولان (سهم) ك جمعی .

اَسْهَلْ [ع، ص] دها ، پك قولای.

اَسیرْ [ع ، ص] حربده دشمن یدینه دوشن آدم .

اسیرکه‌مك [ت، مص] صاقلامق، قورومق. دریغ ایتمك.

اسیرکه‌مه‌مك == صاقلاماق،قورومامق § دریغ ایتمه‌مك .

اسیرکه‌تمك == [ت، مص] دریغ اولنمق. ‖ صیانت ایدلمك .

اَشْ [ت،س] رحمده دولك ایچنده تکون ایتدیکی زار ، دول یتاغی .

اَشْ [ت،ص] برچفت تشکیل ایدن ایکی شیئك هربری § مثل ، نظیر ، مساوی ، عدیل § دوست ، محب § ارکك ودیشی‌دن هربری .

اش ایتمك == تك اولان شیئك نظیرینی بولوب چفت ایتمك .

اش دوست == احباب ، یاران ، رفقا .

اشسز == نظیرسز، مثلسز . تك قالمش

اشاشمك == قوش قسمی چفت اولمق . § اش وارقداش پیدا ایتمك § معادل ومشابه اولمق .

اَشامْ [ع ، ص] پك اوغورسز .

اَشْباحْ [ع س] لسانمزده قوللانلمیان [شبح] ك جمعی . جسدلر ، تنلر، جسملر : ارواح واشباح.

اَشْباهْ [ع : ص] جم : { شبیه } .

اَشْبَهْ [ع: ص] زیاده شبیه، پك بکزر . § ایری بویلی کنج ایریسی:لوندانه ادالی .

اَشْتاتْ [ع ، س] جم : [شتیت] فرقه‌لر ، صنفلر ، نوعلر : اشتات علوم .

اَشْجارْ [ع ، س] جم : [شجر] .

اَشْجَعْ [ع ، ص] پك ، دها شجیع .

اَشْخاصْ [ع ، ص] جم : [شخص].

اَشَدّ [ع ص] دها ، پك شدید .

اَشِدّاءْ [ع ، س]جم :[شدید] § بهادرلر.

اشدرمك [ع ، مص]خفیف صورتده قازدیرمق ، طوپراغی قاریشدیرمق § [حیوان حقنده] قوشدیرمیه‌رق سریع یوروتمك .

اَشَرّ [ع ، ص] دها ، پك شریر .

اَشِرّاءْ - اَشْرارْ [ع ، ص] جم : [شریر] .

اَشْراطْ [ع . س] علامت معناسنه اولان [شرط] ك جمعی . [مفردی غیر مستعملدر] .

اشراطساعات == قیامت علامتلری .

اَشْرافْ [ع . ص] جم : [شریف] .

اَشْرِبَه [ع س] جم : [شراب] . { کرك حلال ، کرك حرام قابل شرب اولان مایعات .

اَشْرَفْ [ع،ص] زیاده شرفلی ، مسعود.

اَشْرَمْ [ع،ص] بورونسز، بورنی‌کسیك.

اَشْعارْ [ع ، س] جم : [شعر] .

اَشْعَرْ [ع: س] پك زیاده شاعر اولان .

اَشِعَّه [ع ، س] جم : [شعاع] . § (نباتات) بعض نباتات اوزرنده قیل کبی بعضاً رنکلی اوله‌رق اوزایان استطالات : اشعهٔ مخیه ، اشعهٔ کبیره ، اشعهٔ صغیره .

اَشْغالْ [ع ، س] جم : [شغل] .

اَشْغَلْ [ع ، ص] پك ، دها مشغول.

اَشْفاقْ [ع ، س] شفقت معناسنه اولان [شفق] ك جمعی .

اَشْفَقْ [ع ، ص] دها ، پك شفیق.

اَشْقی [ع ، ص] دها ، پك شقی .

اَشْقِیاءْ [ع ، س] جم : [شقی] .

اَشْقَرْ [ع، س] آل رنکده اولان آت .

اَشْكْ [فا] کوز یاشی :

اشکبار == (اشکریز) ه باق.

اشك تأثر == تأثردن آقان کوز یاشی .

اشك تحسر == حسرتدن آقان کوزیاشی.

اشکریز == کوز یاشی دوکن ، چوق آغلیان .

اشك شادی == مسرتدن آقان کوزیاشی.

اَشَكْ [ت ، س] خدمات شاقه‌ده قوللانیلیر اوزون قولاقلی ، کوزل کوزلی ، آتدن کوچوك حیوان ، مرکب ، حمار § قبا ، جاهل .

(اشك)

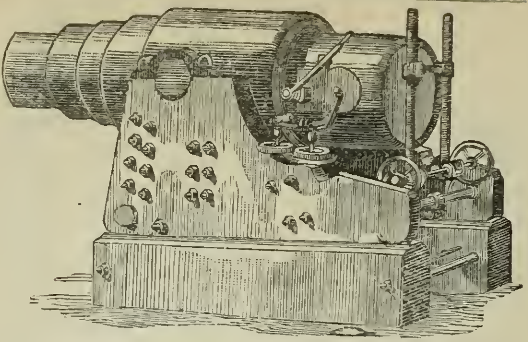

(قروپ سیستمنده جسیم طوپ)

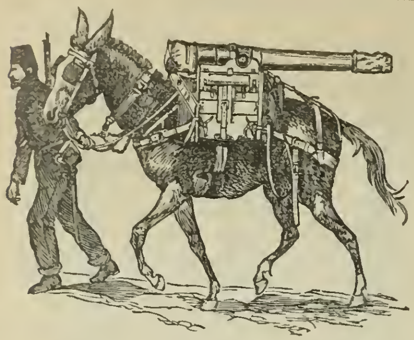

(جبل طوپی)

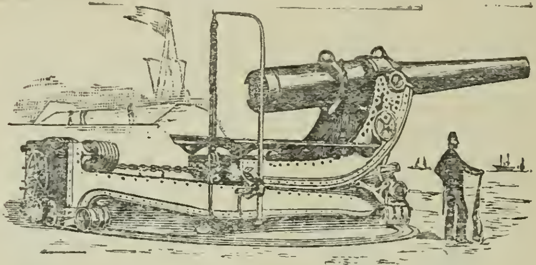

(ساحل طوپی)

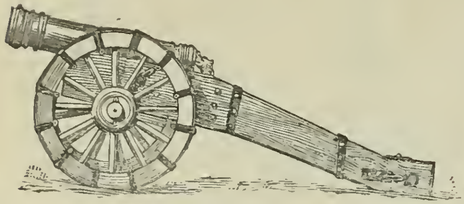

(محاصره طوپی)

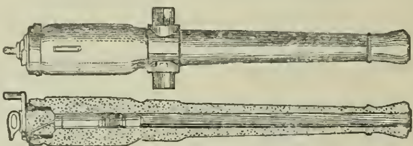

(یولی طوپ)

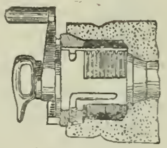

(قپاغی)

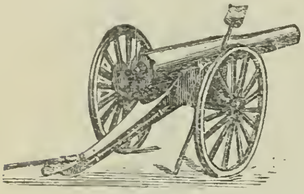

(صحرا طوپی)

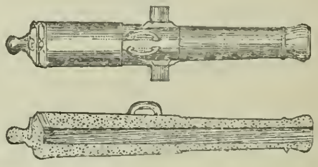

(یولی طوپ)

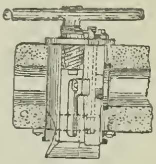

(قپاغی)

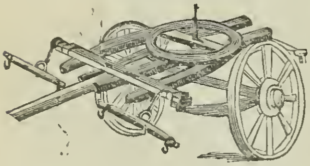

(طوپ آرابه‌سی)

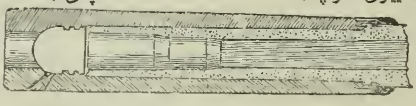

(مقطعی)

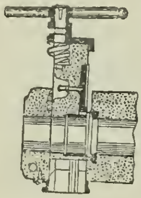

(قپاغی)

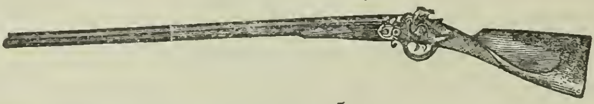

(آو چفته‌سی)

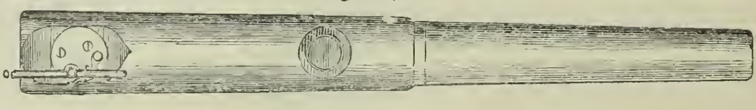

(قروب طوپی)

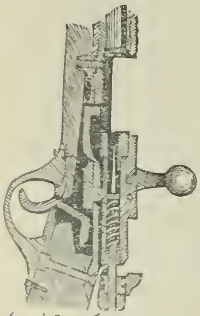

(ماوزر تفنکی مقطعی)

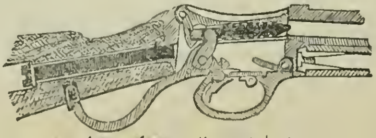

(عثمانلی قلیجی) (پیاده ضابطی قلیجی) (اسکی فرانسز قلیجی) (سواری قلیجی) (مچ) (خفیف سواری قلیجی) (آلای قلیجی)

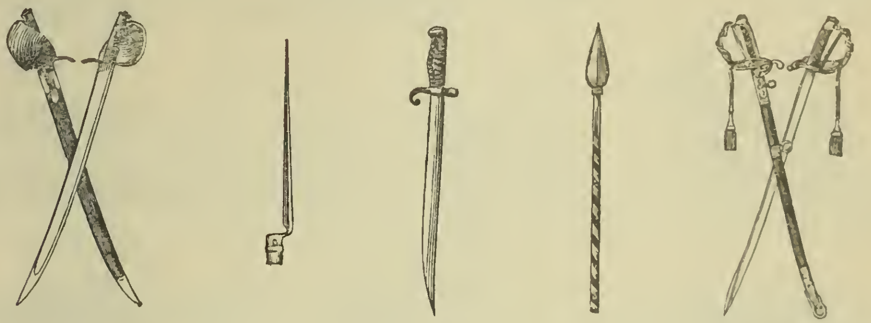

(بحریه ضابطی قلیجی) (مزراق) (قساطوره) (سونکو) (بحریه قلیجی)

اشك آریسی = بال یاپماز آری .

اشك بالیغی = مورینه قوروسی .

اشك باصدیرمه‌سی = یاوان باصدیرمه.

اشك دعواسی = (هندسه) « برمثلث قائم الزاویه‌ده وتر قائمه مربعی : ضلعین آخرین مربعلری مجموعنه مساویدر . » دعوای مشهوره‌سنه هر نصلسه ویرلمش مناسبتسز براسمدر .

اشك دیکنی = کنکر دینلن یبان انکاری . قانغال.

اشکجی = اشك سورن، خربنده .

اشکجیلك = مرکب سوریجیلکی .

اشك قولاغی = اذن الحمار دینلن نبات .

یابان اشکی = غیرمونس برجنس حمار .

اَشَكّ [ع، مص] پك، دها، زیاده شك صاحبی .

اَشْكالْ [ع، س] جمـ : (شكل) .

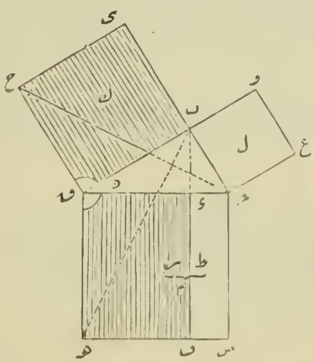

(اشك دعواسی)

اشکال هندسیه = بالهندسه ترسیمی ممکن ومتصور اولان شکللر .

اَشْکین [ت، س] آتك برنوع یورویشی ـكه : فاصله‌سز ، منتظم آدیملرله سرعتلی یورومکدن عبارتدر .

اشکینجی = وقتیله سپاهیلرك بالفعل سفره قوشان صنفنه دینلوردی .

اشکینلی = اشکین یوروین آت .

اَشِلْمك [ت، مص] { یر حقنده } قازیلوب چوقورلشمق .

اَشمك [ت، مص] قازمق، قازیمق، حفر.

اشمه = اشمك ماده‌سندن مصدر تخفیفی ؛ قومسال یرده نبعان ایدن صو پیكاری .

اَشْنَع [ع، ص] دها ، پك، زیاده چركین، منفور ، مكروه .

أَشْنِيَه [ع،س] (نباتات) صو يوصو-نلرينه اطلاق اولنور .

آشه‌له‌مك [ت،مص] طوپراق، آتش كبى شيئلرى خفيفجه قار-يشديرمق § كيزلى شيئى ميدانه چيقارمق ايچون تحرى ، تدقيق ، استكناه ايتمك .

أَشْواق [ع ، س] جـ : (شوق) .

أَشْواك [ع ، س] جـ : (شوك) § (طب) كميكارده اولان استطالات .

[اشواك : خار ، ديكن معناسنه ايسه‌ده نباتاتده (خار) دن فرقليدر . چونكه : اشواك نسجئ ليفى اوله‌رق اغصان واوراقك تبدلندن حاصل اولديغندن آنى يرندن آيرمق مشكلجه‌در . (خار) ايسه جزئى برقوتله قيرلمقسزين يرندن قوپار .]

أَشْهَب [ع ، س] قيرآت .

أَشْهَر [ع ، ص] پك ، اك مشهور .

أَشْهَل [ع،ص] الا كوزلى .

أَشْهى [ع،ص] پك‌سويلوب رغبت ايديلان .

أَشْياء [ع ، س] مفروشات وسائر او لوازمى معناسنه‌اولان (شى)‌ك جمعى § البسه وسائره § يوك، حموله . § غير ذى روح مواد .

آشيك [ت ، س] (معمارى) قپوسوكه‌لر-ينك آلت واوست طرفى ، قپو سوكه‌لرينك استناد ايتديكى آغاج ويا طاش باصه‌مق § آستان . § قوناق قاپوسنك اوكى ، دركاه .

اشيك آغاسى == تركستانده قپواغالرينه مخصوص بر عنواندر ‖ صاحب .

اشيكه چيقمق == طشره‌يه چيقمق .

سازاشيكى == آلات موسيقيه تللرينك بيندير‌لديكى كوپريجك .

أَصابِع [ع ، س] جـ : [اصبع .] (أُصْبُع)

اصابع القدم == (طب) آياقده‌كى پار-ماقلر .

أَصاغِر [ع ، س] جـ : [اصغر] .

أَصالَت [ع ، س] { (كوك) معناسنه اولان (اصل) دن مشتقدر } كوكلى ، اساسلى اولمه § رسوخ ، متانت ، جودت . § زاتكانلق ، صوى ونسب صاحبى اولمه . § بالذات ، (وكالت) مقابلى : اصالت رأى ، اصالت فكر .

اصالةً == وكالت طريقيله اولميه‌رق ، بالذات .

اصالتلو == سفرايه وكبار اجانبه ويريلن عنوان رسمى .

أَصَحّ [ع ، ص] دها ، اك ، پك صحيح : اصح روايات ، اصح اقوال .

أَصِحّاء [ع ، س] جـ : [صحيح] .

أَصْحاب [ع ، س] جـ : [صاحب] .

اصحاب انتقال == اراضئ اميريه ومسقفات ومستغلات موقوفه‌نك متصرفى وفات ايتدكده عقارات مذكوره مناقله‌سنك دفترخانه‌جه بلابدل عهده لرينه يوروتلمسنى طلبه حق اولان كيمسه‌لر .

اصحاب خمس == (فقه) صدر اسلامده اموال مغتنمه‌نك بيت المال ايچون آليقونيلان خمس حصه‌سندن متساوياً حصه‌دار اولانلركه سيد الكونين افندمز حضرتلريله اقرباى نبوى ، محتاجين ويتامى ، مساكين ، ابناى سبيل ايدى .

اصحاب بدر == بدر غزوه‌سنده معيت جليلهٔ نبويه‌ده بولنان عساكر موحدينكه (٣٠٥) ذاتدن عبارتدر .

اصحاب رسول الله == فخر كائنات صلى الله تعالى عليه وسلم افندمز حضرتلرينك صحبت سنيه‌لرينه ورؤيت ديدار نبويلرينه نائل اولان مؤمنلر . صحابهٔ كرام : اصحاب كزين . § بيوك برذاتك مسلكنه متابعت ايدنلر : اصحاب ابوحنيفه .

اصحاب رضخ == (فقه) اموال مغتنمه‌دن حصه‌دار اولان شودرت صنف : محاربه‌ده حاضر بولنان نسوان ، محاربه‌ده دليللك ايدن كسان ، صبيان ، مملوكين .

اصحاب صفه == زمان سعد اقتران حضرت پيغمبريده [صفه] ناميله مدينه‌ده انشا ايديلن مسافرخانه‌ده اطعام ايديلن فقراى مسلمينكه عددلرى (٤٠٠) ه بالغ اولمشيدى .

اصحاب فرائض == تركه دن كندولرينه شرعاً سهم معين تقدير اولنان ورثه .

اصحاب الكهف == مدت مديده مشهور مغاره‌ده قپانوب اويويان ذوات معروفهٔ سبعه .

اصحاب سبت == طائفهٔ يهود ، موسويلردن كنايه .

اصحاب مصالح == دوائر رسميه‌يه مراجعت ايدن ارباب حاجت .

أَصْداف [ع،س] جـ : [صدف] .

أَصْدَق [ع،ص] دها ، اك ، پك صادق . § شعار محبتده راسخ اولان .

أَصْدِقاء [ع،ص] جـ : [صديق] .

أَصْعَب [ع،ص] دها ، اك ، پك كوج : اصعب امور .

أَصْغَر [ع،ص] [اكبر] مقابلى . دها ، اك ، پك كوچوك : اصغر اولاد . § كمتر ، قليل . § (رياضيه) بر كميتك ديكر كميتدن كوچوك اولديغنى كوسترن تعبيردر .

اصغر نامتناهى == (رياضيه) غايه‌سى صفردن عبارت بولنان كميات متحوله :

$$\frac{ب}{.} = \infty$$

اصغرى == (رياضيه) (اعظمى) مقابلى .

اصغرى اشارتى == (رياضيه) (>) اشارت اولوب طرفيننده بولنان كميتلردن رأس زاويه‌ده بولنان كميتك صول طرفده-كندن كوچوك اولديغنى افاده ايدر . مثلا : ٣ > ٥ كبى .

أَصْفار [ع ، س] { صفر } ك جمعى .

أَصْفَر [ع،ص] صارى ، صارى رنكلى ، زرد .

بنى اصفر == اقصاى شرق اهاليسى .

أَصْفى [ع،ص] دها ، اك ، پك صافى .

أَصْفِياء [ع،ص] جـ : { صافى } . قلبى پاك ، مسلكى درست اولان ذوات عاليه .

أَصْل [ع،س] كوك ، بيخ ، ديب § تمل ، اساس ، قاعده § صحت ، حقيقت . [بومعناده اكثريا (فصل) ايله برلكده استعمال اولنور : « اصل وفصلى اولميان برايشدن دولايى ... »] § اساساً § خوى . بداصل == خويى كوتو § ابتداكى . فى الاصل == ابتداى امرده ، اساساً ، حقيقت حالده .

اصلسز == اصلى يوق ، بيهوده ‖ يالان .

اصلى == اصله منسوب ‖ صوكره‌دن علاوه اولنمش حرفى حاوى اولميان كلمه . ‖ (حساب) واحد ايله كندى نفسندن

ماعدا برعدد ایله قابل تقسیم اولمیان اعداد. § (هندسه) بر شکلك ارکان اساسیه‌سندن معدود اولان نقاط ، خطوط وسطوحی دیکرلرندن تفریق ایچون استعمال اولنور: محور اصلی ، مقطع اصلی ، محراق اصلی .

اَصْلاً [ع ، د] هیچ: هیچ بر وقت ، قطعاً .

اصلاً = اساساً ، عن اصل ، ذاتاً ‖ صویجه ، نسب جهتیله .

اَصْلاب [ع ، س] ج : { صلب } .

اَصْلَح [ع.ص] دها: اك، پك ایی. صالح .

اَصْلَع [ع.ص] باشنك اوك جهتنده قیل اولمیان ، طازلاق .

اَصَمّ [ع ، ص] صاغیر، کران کوش . § سسز . صداسز ، غیر مصوت § (ریاضیه) جذردن قورتیله‌میان کمیات .

اصمیت = (طب) آق جکرلرده حال صحتده ایکن ایشیدیلان سسك التهاب سببیله قالین ، قبا اولمسی . ‖ اصملك .

اَصْناف [ع.س] ج : { صنف } نوعلر. § حرف وصنایع اربابی . [بو معناده مفرد اوله‌رق قوللانیلیر].

اصنافجه = اصنافه ، حرف وصنایع اربابنه یاقیشه‌جق صورتده .

اصنافلق = صاحب صنعت اولمه ، اولیش . دکانجیلق .

اصناف کتخداسی [کهیاسی] = اصنافدن هر برینك ایشلرینی کورن ، ویرکولرینی طوپلیان ، بینلرنده‌کی اختلافاتی حل وفصل ایدن آدم.

اصناف لونجه‌سی [لوجه‌سی] = اصناف معاملاتنك محل مذاکره‌سی .

اَصْنام [ع.س] ج : { صنم } مشرکلرك طاپدقلری مجسم بتلر. (اوثان)ه ده باق .

عبدهٔ اصنام ⎫
اصنام پرستان ⎭ = بت پرستلر .

اَصْوات [ع.س] ج : { صوت }: اصوات رقیقه .

اَصْوَب [ع.ص] { صائب }دن . اك، دها، پك دوغرو .

اَصیل [ع.ص] اصلی تمیز، صوی صاحبی. حسب ، نسب اعتباریله طاهر بر عائله‌یه منسوب . § وکالت صورتیله اولمیه‌رق ، بالذات کندی نامنه حرکت ایدن .

اصیلانه = اصل ونسل صاحبنه لایق صورتده : حرکات اصیلانه .

اصیلزاده = اصلی، صویی، تمیز اولان. [اصیل : کلمه‌سی بو معنایی افاده ایتدیکندن اصیلزاده کلمه‌سنك مفرد اوله‌رق لساننمزده استعمالنه پکده حاجت یوقدر . لکن بر معنای مقصوده دلالت ایچیان « زادکان » تعبیری یرینه بونك جمعی اولان «اصیلزادکان» ترکیبنی قوللانمق الزم واسلمدر] .

اصیلزادکان = اصیلزاده‌لر .

اَضْحی [ع.س] [اضحاة]ك جمعی قربانلر.

عید اضحی = قربان بایرامی .

اَضْداد [ع.س] ج : [ضد] : جمع اضداد .

اَضَرّ [ع.ص] دها، پك، اك مضر، ضررلی .

اَضْراس [ع ، س] ج : (ضرس) آزی دیشلری .

اَضْعاف [ع ، س] ج [ضعف] . (ضعفه) باق .

اَضْعَف [ع.ص] دها، اك، پك ضعیف ، قوتسز ، عاجز : اضعف عباد .

اَضْغاث [ع.س] ج:[ضغث] قاریشیق شیلر.

اضغاث واحلام = قاریشیق رؤیالر . [(ضغث) لساننمزده غیر مستعملدر]

اَضَلّ [ع ، ص] دها ، اك ، پك مضل، پك زیاده یولنی شاشیرمش اولان ، کمراه .

اَضْلاع [ع.س] ج:[ضلع]: اضلاع متوازیه.

اَضْیاف [ع ، س] ج : [ضیف] .

اَضْیَق [ع ، ص] اك ، پك ، دها طار : اضیق اماکن .

اَطایِب [ع، س] پك کزیده ومنتخب شیلر . [نوادر ولطائفه‌ده اطلاق اولنور] .

اَطِبّاء [ع ، س] ج : [طبیب] .

اَطْباق [ع ، س] ج : [طبقه] . [لساننمزده بو مقامده { طبقات } کلمه‌سی مستعملدر] .

اَطْراب [ع.س] کوزل قوقولو چیچکلر.

اَطْراف [ع ، س] ج : { طرف } . جهتلر § (طب) ایکی قول، ایکی بجاق .

اطراف اربعه = شرق ، شمال ، جنوب غرب جهتلری ، درت طرف .

اطراف سفلیه = (طب) هر ایکی آیاغك هیئت مجموعه‌سی .

اطراف علویه = (طب) هر ایکی اللك هیئت مجموعه‌سی .

اطراف خلفیه = (طب) حیوانك ایکی آرد آیاغی .

اطراف قدامیه = (طب) حیوانك ایکی اوك آیاغی.

اطرافلی = تفصیلاتلی ، مفصل . ‖ طرفدارانی زیاده اولان .

اطرافلیجه ⎫
اطرافیله ⎭ = اولدقجه ایضاحات وتفصیلاتی حاوی .

اَطْعِمَه [ع.س] ج :[طعام] : اطعمهٔ نفیسه.

اَطْفال [ع.س] ج :[طفل]: تربیهٔ اطفال.

اطفال باغ = نورسیده فدانلر .

اطفال بهار = تازه چمنلر .

« اوقشا اطفال بهاری ای نسیم دلنواز »

اَطْلاس [ع ، س] ☞ [اطلس] .

اَطْلال [ع ، س] ج : [طلل] .

اَطْلَس [ع ، س] { تویسز وپارلاق معناسنی مفید اولان طلس } دن یوزی ایپك ، ترسی پاموق معروف قماش .

فلك اطلس = هیئت قدیمه‌ده ثوابتی حاوی اولدیغی فرض ایدیلان طبقهٔ سما .

اَطْناب [ع.س] چادیر ایپی معناسنه اولان (طناب) ك جمعی .

اَطْوار [ع.س] ج:[طور]: مستقیم الاطوار.

اَطْواق [ع ، س] ج : [طوق] . § هندستان جوزینك سودی.

اَطْوَل [ع ، ص] دها ، پك ، اك اوزون : اطول نهار = اك اوزون کون . اطول عمر = اك اوزون عمر .

اَطْهَر [ع.ص] دها ، اك پك تمیز .

أَطْيَب [ع، ص] دها، اك، پك پاك، كوزل، تميز .

أَظْرَف [ع، ص] دها، اك، پك ظريف : اظرف ادبا .

أَظْفار [ع، س] جـ : [ظفر] . طيرناقلر .

أَظْلال [ع، س] جـ : [ظل] .

أَظْهَر [ع، ص] پك، دها، اك آشكار : اظهر من الشمس .

أَعاجِم [ع، س] جـ : [اعجم] .

أَعاجِيب [ع، ص] جـ : [اعجوبه] : اعاجيب حادثات كائنات .

أَعادى [ع، جمع الجمع] [عدو] .

أَعاظِم [ع، ص] جـ : [اعظم] : اعاظم امور .

أَعالى [ع، ص] جـ : [اعلى] . [منحصراً شخاص حقنده مستعملدر]

أَعْجام [ع، س] جـ : [عجم] .

أَعْجَب [ع، ص] زياده، پك عجيب، غريب .

اعجب العجائب == عجائبك عجائبى .

أَعْجَز [ع، ص] دها، اك، پك عاجز .

أَعْجَم - أَعْجَمى [ع، س] قوم عربدن اولميان كيمسه § لسان عربدن اولميان كلمه .

أَعْداء [ع، س] جـ : [عدو] .

أَعْداد [ع، س] جـ : [عدد] § (رياضيه) واحد ايله واحددن تركب ايدن شيلر .

اعداد اصليه == (رياضيه) واحد ايله كنديسندن ماعدا بر عدده قابل تقسيم اولميان عددلر . [جفت عددلر ايچنده يالكز (٢) عددى اعداد اصليه‌دندر] .

اعداد اصمه == (رياضيه) جذر مربعلرى عدد تام اولميان عددلر .

اعداد اهراميه == (رياضيه) اعداد مضاعفه سلسله‌لرندن برينك حدلرينك متوالياً جمعندن حاصل اولان سلسلهٔ اعداده دينور .

اعداد طبيعيه == واحددن بدء ايله حدلرى بربر تزايد ايدن اعداد : ١، ٢، ٣، ٤، ٠٠٠ الخ .

اعداد متباينه == (رياضيه) قاسم مشترك اعظميلرى واحددن عبارت اولان اعداد .

اعداد مركبه == (رياضيه) واحد قياسى ايله اضعاف وياخود اجزاسندن تركب ايدن عددلر . مثلا : ٨ كيلومترو ٩٢ مترو ٦٥ سانتيمترو . ٨ غروش ٩٥ پاره ، ٢ آقچه . ٩ ساعت ٢٥ دقيقه ٤٢ ثانيه . ٨ قيه ٢٥٠ درهم ٠٠٠ كبى .

اعداد مضاعفه == (رياضيه) على العموم واحددن بدء ايدن برسلسلهٔ عدديه حدلرينك متوالياً جمعندن حاصل اولان عددلر .

أَعْدَل [ع، ص] دها، اك، پك عادل، عدالتلى .

أَعْذار [ع، س] جـ : [عذر] اعذار واهيه .

أَعْذَب [ع، ص] دها، پك، اك طاتلى، لذتلى : « شعرك اعذبى اكذبيدر . »

أَعْراب [ع، س] باديه‌نشين بدوى عربلر . [بوكلمه هرنه‌قدر (عرب) ك جمعى ايسه‌ده مفرد اوله‌رق بالاده‌كى معنايه دلالت ايدر] .

اعرابى == بدوى عربلردن هربرى .

أَعْراض [ع، س] جـ : [عرض] : جواهر واعراض § (طب) خسته‌لكك تشخيصنه مدار اولان حالات .

أَعْراف [ع، ظ] جنت ايله جهنم آره‌سنده‌كى حائل محل : اصحاب اعراف . { بوكلمه اساساً [عرف] ك جمعى ايسه‌ده علم اولديغندن مفرد مقامنده مستعملدر } .

أَعْرَج [ع، ص] طوپال، لنك، آقساق .

أَعْرَف [ع، ص] اك، دها، پك معروف، طانمش .

أَعَزّ [ع، ص] اك، دها، پك عزيز، پك معتبر ومحترم . § بعضاً دعا مقامنده افعال بابندن فعل ماضى اوله‌رق دخى قوللانيلير : اعز الله == الله عزيز ايتسون .

أَعِزَّه [ع، س] جـ ، [عزيز] : اسلاف اولياءالله حقنده مستعملدر : اعزهٔ كرامدن شيخ احمد رفاعى .

أَعْشار [ع، س] جـ : [عشر] . § محصولاتدن تحصيلى مشروع اولان واردات، واردات عشريه .

اعشار حاله‌سى == اعشارك ملتزملره ويرلمسى .

اعشار بدلاتى == اعشار ملتزملرندن تقاسيط ايله جبايت اولنان مبالغ .

اعشار نظامنامه‌سى == اعشارك ملتزملره صورت احاله‌سى ويا امانةً اداره‌سنى وواردات عشريه‌نك طرز وشرط جبايتنى متضمن نظامنامه .

اعشارى == اعشاره منسوب § اونر اونر آلنان وآيريلان شيلر .

كسر اعشارى == (رياضيه) ارقامك اون جزئه وهرجزئك ينه اونه تقسيمى قاعده‌سندن بحث ايدن مبحث علم حساب § واحدك اونه تقسيمندن حاصل اولان كسر .

اصول اعشاريه == اوزان واكيال ومقاديرك حسابات اعشاريه‌يه توفيق ، مترو، كيلو اصوللرى [اصول اعشارى تعبيرى غلطدر] .

أَعْشى [ع، ص] كوزى دومانلى، ضعيف البصر .

أَعْصاب [ع، س] جـ : [عصب] اعضانك حس وحركتنى، افعالنى دماغله ويادماغك تماتندن اولان مردار ايليك ايله مناسباتده بولنديرن غايت بياض ، اينجه ، يومشاق ليفلر، اپلكاركه : تركجه‌ده بونلره (سيكر) دينلور .

☞ [عصب]

الياف اعصابيه == اعصابك هر برقطعه‌سنى تشكيله مدار اولان اپلكچكلر .

جملهٔ اعصابيه == اعصابك هيئت مجموعه‌سى .

أَعْصار [ع، س] جـ : [عصر] عصرمز غبطه‌بخشاى اعصاردر .

اعصار سالفه == ازمنهٔ قديمه .

اعصار مستقبله == ازمنهٔ مستقبله .

أَعْضاء [ع، س] جـ : { عضو } . وجودى تشكيل ايدن قطعات : اعضاى بدن ، اعضاى داخليه . § بر مجلس ، بر محكمه‌يى تشكيل ايدن ذواتك هيئت مجموعه‌سى وبهرى [بومعناده مفرد مقامنده مستعملدر] . § (نباتات) حجيرات ، الياف واوعيه‌نك اتحاديله حصوله كلن انسجهٔ نباتيه‌نك يكديكريله اختلاطندن مكون ووظائف مختلفه ايله مكلف بولنان اقسام : اعضاى تغذيه ، اعضاى تناسليه .

اعضاى لاحقه == (نباتات) نباتك جلد ، خار ، اشواك ، سلوك دينلن اقسامى .

اعضاى القاحيه == نباتاتده فعل القاحك اجراسنه مخصوص اولان عضولر .

اعضاء تذكيريه == (نباتات) عضو تأنيثك حاوى اولديغى يضاتى تلقيحه مخصوص اولان عضولر .

اعضاى تأنيثيه == (نباتات) ميوه‌يه منقلب اولان چیچكك يضاتى حاوى اولان قسمى .

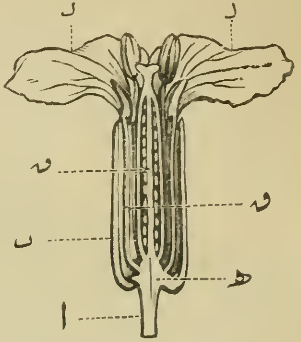

چیچك مقطعى

۱ . ذنب زهره ؛ هـ . حامل زهره ؛ ب . كأس ؛ ل ، ل . تويج ؛ و . اعضا تذكيريه ؛ ن . عضو تأنيث .

اعضالق == برمجلس ويا محكمه هيئتنك مأموريت وحال وصفتى .

أَعْطاف [ع ، س] جـ : (عطف) . شـقفتلر . [مفردى باشقه معناده مستعملدر] .

أَعْظَم [ع ، ص] دها ، اك ، پك بيوك : ظرف مظروفندن اعظمدر .

اعظم نامتناهى == (رياضيه) حد وغايه‌سى اولميان مقدار § تصور اولنه‌بيلن مقاديرك كافه‌سنك فوقنده اولان ، كميات محدوده ايله نسبت قبول ايتميان كمياته اطلاق اولنور .

اعظم نامتناهى اشارتى == (رياضيه) على‌العموم شو (∞) اشارتدن عبارتدر .

اعظمى == (اصغرى) مقابلى .

اعظميت == اعظملق ، بيوكلك .

اعظمى اشارتى == (رياضيه) صاغنده‌كنك صولنده‌كندن بيوك اولديغنى كوسترن شو > اشارتدر : (ب > ء) يعنى (ب) ، (ا) دن دها بيوكدر ديمك اولور .

أَعْقاب [ع ، س] مفردى لسانمزده غير مستعمل اولان (عقب) ك جمعى : اولاد واحفاد .

اعقاب ابوتراب == حضرت على كرم الله وجهه‌نك ذريتى .

أَعْقَل [ع ، ص] دها ، اك ، پك عقللى .

أَعْلاء - أَعْلىٰ [ع ، ص] دها ، اك ، پك عالى § موافق ، مطابق، خوش، نفيس، مقبول، مرغوب. عرش اعلا، جنت اعلا.

على الاعلى == اك عالى درجه‌ده :

رتبة العلم اعلى الرتب == علم رتبه‌سى ، رتبه‌لرك اك بيوكيدر .

اعلى المبيض == (نباتات) قبل الالقاح چكردككلرك اصلى اولان يومورطه‌جقلرى حاوى اولوب مبيض دنيلن ــ وچيچكده ميوه‌يى حصوله كتيرن قطعه‌دن كأس، تويج، عضو تذكير، عضو تأنيثدن عبارت بولنان ــ حلقات زهريه ارتكازينك يوقارى اولمسى حالى .

أَعْلاف [ع ، س] (علف) ك جمعى .

أَعْلام [ع ، س] (علم) ك جمعى . اسم خاصلر .

أَعْلَم [ع ، ص] دها ، اك ، پك عالم : اعلم علما .

الله اعلم == جناب حق دها ايى بيلير || ظنمه كوره ، غالبا .

الله اعلم بالصواب == دوغريسنى جناب حق دها ايى بيلير .

أَعَمّ [ع ، ص] (اخص) مقابلى . دها ، پك ، اك شموللى ، عمومى : (حيوان) لفظى ، (انسان) لفظندن اعمدر .

أَعْمار [ع ، س] جـ : (عُمر) : اعمار اقوام .

أَعْماء - أَعْمىٰ [ع ، ص] كور ، نابينا : اعماى مادرزاد == آنادن دوغمه كور .
[اسما، اعماء جمعدر .]

أَعْماق [ع ، س] جـ : (عمق) . اعماق ابحار ، اعماق ارض .

أَعْمال [ع ، س] (عمل) ك جمعى . ايشلر ، فعللر .

اعمال اربعه == علم حسابده جمع، طرح، ضرب ، تقسيم عملياتى .

اعمال سته == (رياضيه) جمع ، طرح ، ضرب ، تقسيم، رفع، جذر عملياتى .

اعمال صالحه == شرعه ، اوامر الهيه‌يه موافق حركات وافعال .

أَعْمال [ع ، س] اولكه‌لر ، ديار ، ممالك .

أَعْمام [ع ، س] (عم) ك جمعى . عموجه‌لر : اعمام حضرت پيغمبر - يدن جناب حمزه .

أَعْناب [ع ، س] جـ : (عنب) .

أَعْناق [ع ، س] جـ : (عنق) .

أَعِنَّه [ع ، س] جـ : (عنان) .

أَعْواض [ع ، س] جـ : (عوض) .

أَعْوام [ع ، س] جـ : (عام) . سنه‌لر، ييللر : شهور واعوام .

أَعْوان [ع ، س] جـ : (عون) . ياردمجيلر، معينلر، مظاهرلر .

أَعْوَج [ع ، ص] اكرى § بدخوى ؛ كج مشرب .

أَعْوَر [ع ، ص] بركوزلى ، يك چشم ، بركوزى كور اولان § (طب) كور باغرصاق .

أَعْياد [ع ، س] جـ : (عيد) : اعياد سعيده .

أَعْيان [ع ، س] كوز معناسنه اولان (عين) ك جمعى ايسه‌ده لسانمزده بومعناده (عيون) و (اعين) دها زياده مستعملدر § برمملكتك ايلرى كلنلرى ، اشراف ، معتبران : اعيان قريش § (فلسفه) بنفسـه قائم ومتحيز اولان، (عرض) مقابلى .

اعيان ثابته == (تصوف) علم الهيده‌كى حقائق ممكنات كه: بونلر اسماء الهيه‌نك صور حقائقيدر .

اعيان مضمونة بانفسها == (فقه) محو وهلاك اولديغى وقت مثليه اولور ايسه قيمتى واجب اولان شى .

اعيان مضمونة بغيرها == (فقه) اعيان مضمونة بانفسهانك خلافى اولان شى .

أَغانى [ع ، س] جـ : (اغنيه) . نغمات خوانندكان ، آهنك .

كتاب الاغانى == عرب خواننده‌لرينك تراجم احوالنى وشطحيات ومطايباتى حاوى برتأليف مشهوردر .

أَغْبِياء [ع ، س] : جـ [غبى] : اغبياء اطفال .

أَغْذِيَه - أَغْذِيَه [ع ، س] جـ : [غذا] و [غذا] بسلنمك ايچون ينيلان وايچيلان شيلر .

§ (طب) قانك اجزای طبیعیه‌سنی تکوین واغتذانك احتیاجاتنی دفع وتهوین ایدن مواد .

اغدیهٔ تنفسیه == آزوتدن عاری یعنی نشاسته‌لی ، شکرلی ، دسمی مواددن عبارت غدالرکه : داخل بدنده احتراق ایدرك حرارت غریزیه‌نك محافظه‌سنه خدمت ایدرلر .

اغدیهٔ شبه زلالیه == (طب) آزوتی حاوی اولان غدالر .

اغدیهٔ مصوره == (طب) انسان وحیوانك سنه کوره اعضا ایله اختلاط ایدرك انلرك نشوونماسنه ویومی اغتذالرینه بادی اولان اغدیه .

اَغَرّ [ت ، ص] الننده بیاض نشانی اولان (آت) . § بیاض ، پارلاق ، شانلی .

اَغْراس [ع ، س] (غرس) ك جمعی ایسه‌ده اومعناده مستعمل اولمیوب تازه فدانلره ، یکی دیکلمش اغاجلره اطلاق اولنور .

اَغْراض [ع ، ص] جـ : [غرض] : اغراض سابقه ، اغراض نفسانیه .

اَغْرَب [ع، ص] دها ، اك ، پك غریب ، غرابتلی ، تحف ، عجیب : اغرب الغرائب .

اَغْشِیَه [ع ، س] جـ : [غشاء] . [تشدیدایله غلطدر] : اغشیهٔ زلالیه .

اغشیهٔ لحافیه == (طب) وجودی هر طرفدن ستر واحاطه ایدوب قسم خارجیسنه (جلد) وقسم داخلیسنه (غشای مخاطی) دینلن زارلرکه هیچ بر ماده بونلردن مرور ایتمدکجه نه درون وجوده نفوذ ، نه ده وجوددن طیشاری‌یه خروج ایده‌بیلور .

اَغْصان [ع، س] جـ : [غصن] .

اَغْلال [ع، س] جـ : [غل] بویون لاله‌لری : سلاسل واغلال .

اَغْلَب [ع، ص] دها، اك، پك غالب .

اَغْلَظ [ع ، ص] دها ، اك ، پك غلیظ ، پك قابا : اغلظ شتوم ، اغلظ الفاظ

اَغْلَه [ج ، س] (قوزمو) مریخ ایله مشتری آره‌سنده‌کی سیارات صغیره‌نك (٩٦) نجیسی .

اَغْنام [ع، س] جـ: [غنم]: اعشار واغنام .

اغنام رسومی == بهر رأس قویون ویا کچی ایچون صاحبندن استیفا ایدیلان بدل شرعی ، بوندن حاصل اولان واردات .

تعداد اغنام == اغنام رسمی استیفاسیچون قویون وکچیلرك عددینی صایمق ،

اَغْنی [ع ، ص] دها ، اك ، پك زنکین .

اَغْنیاء [ع، س] جـ : [غنی] اغنیای بلده .

اَغْیار [ع، س] جـ : [غیر] برشیئك باشقه‌لری ، ماعدالری : بوتعریف افرادینی جامع ، اغیارینی مانعدر . § یبانجیلر . § رقیبلر ، دشمنلر : نظر یار واغیار == دوست ودشمنك نظری . [بوترکیبده (یار) جمع حکمنده‌در .]

اَفْئِدَه [ع، س] جـ : [فؤاد] قلوب .

اَفاخِم [ع، س] جـ : [فخم] : افاخم رجال دولت .

اَفاضِل [ع، س] جـ : (فضل) : افاضل شعرای ایرانیه .

اَفاعی [ع ، س] جـ : [افعی] .

اَفْخَم [ع، ص] دها ، اك ، پك فخامتلی : اصف افخم ، ذات عالی افخمی .

اَفْراد [ع، س] جـ: [فرد] افرادعسکریه § تصوفجه نظر قطبیدن خارج اولان رجال اللهدن کنایه‌در .

اَفْراس [ع ، س] جـ : [فرس] آتلر .

اَفْراشْتَه [ع ، ص] یوقاری قالدیرلمش ، رفع ایدلمش .

اَفْرَنْج [ع، س] اوروپا خلقی ، اوروپالیلر .

داء الافرنج == فرنکی علتی .

افرنجی == فرنکاره ، یعنی اوروپالیلره منسوب || فرنکی علتنه عائد .

السنهٔ افرنجیه == السنهٔ غربیه .

اَفْروخْتَه [فا ، ص] شعله‌لندیرلمش ، پارلامش . [دائما ترکیبله مستعملدر : دل افروخته] .

اَفْروز [فا ، ص] { (افروختن) مصدرندن اسم فاعل } عربی وفارسی اسملره لاحق اوله‌رق (پارلادیجی) معناسنه کلیر : عالم افروز ، جهان افروز .

اَفْزا [فا،ص] افزاییدن مصدرندن مشتقدر . عربی وفارسی اسملره لاحق اوله‌رق (ارتیریجی ، چوغالدیجی) معناسنه کلیر ووصف ترکیبی تشکیل ایلر .

حیرت افزا == پك زیاده حیرت بخش ایدن .

روح افزا == عمر آرتیریجی .

زینت افزا == پك زیاده زینت بخش ایدن .

نشاط افزا == شوق آرتیریجی . [الفك حذفیله بعضاً (فزا) صورتنده دخی استعمال اولنور : فرحفزا کبی] .

اَفْزایِش [فا، مص] آرتش ، آرتمه ، چوغالمه :
« کاسهٔ ابریز فغفور اولسه‌ده ویرمز صدا
ثروت افزایش بولنجه اغنیا خستلنور . »

اَفْزود [فا ، ص] چوغالان ، ارتان ، تکثر ایدن .

اَفْزون [فا، ص] چوق، زیاده، کثیر، وفیر .

افزون اولمق == چوغالمق .

افزون ایتمك == چوغالتمق . [الفك اسقاطیله (فزون) صورتنده دخی مستعملدر] .

افزونی == زیاده‌لك ، چوقلق : افزونیٔ عمر واجلال حضرت خلافتپناهی ادعیهٔ مفروضه‌سیله تزیین لسان قلندی . [فزونی] صورتنده دخی مستعملدر] .

اَفْسار [فا ، س] یولار .

اَفْسانَه [ف ، س] حکایه ، ماصال . § بوش لاقردی ، صاچمه صاپان سوز . § خرافات .

افسانه پرداز == افسانه اویدیران . || عادی رومان یازان . || مداح .

افسانه پردازی == افسانه پردازلق .

افسانه جوی == افسانه ارایجی ، ارایان . || بوش وقت کچیرن .

افسانه جویی == افسانه جولق .

افسانه گوی == افسانه سویلین ، مصاحبجی || مداح .

افسانه کویی == افسانه کولق .

اَفْسَد [فا، ص] دها، زیاده، پك، بوزوق.

اَفْسَر [فا ، س] تاج ، اکلیل .

اَفْسُرْدَگان [فا ، س] جـ : [افسرده] . غیرتسز اولانلر .

افسردکی == افسرده‌لك ، غیرتسزلك .

اَفْسُرْدَه [فا، ص] طوكمش، صوغومش، طونوق . § قانى طوكمش ، غيرتسز .

افسرده دل = كوكلى طوكمش ، حسسز .

افسرده دلى = كوكل طونوقلغى .

افسرده دماغ / افسرده مغز = بينى طونوق || قابليتسز

افسرده مزاج = مزاجى صوغوق .

افسرده مزاجى = افسرده مزاجلق .

اَفْسَقْ [ع، ص] اك ، پك فاسق .

اَفْسُوْسْ [فا، س] ادات تأسّدر : يازيق، حيف ، دريغ .

اَفْسُوْنْ [فا، س] بوكو، سحر، كوز باغجيلق . [بين‌العوام بوكلمه الف ممدوده ايله (افسون) صورتنده مستعملدر . وبعضاً الفى اسقاط ايديله‌رك (فسون)صورتنده‌ده قوللانيلور.] § ساحرلرك وبعض اهل خواصك اوقودقلرى كلمات .

افسون اوقومق = سحر ياپمق . § عزيمت ، رقيه .

افسون ايتمك = سحر ياپمق § كوز باغجيلق .

افسونجى = اوفوروكجى، رقيه‌خوان ، بوكوجى ، سحرباز .

افسونجيلق = اوفوروكجيلك ، كوز باغيجيلق .

افسونكر = ساحر ، كوز باغيجى .

افسونكرى = افسونكرلك .

افسونلامق = بوكو ايتمك ، بوكو اوقومق .

افسونلانمق = سحره اوغرامق § بر بوكوجى‌يه كندينى اوقوتمق .

افسونلى = مسحور ، سحرلنمش .

اَفْشَانْ [فا، ص] صاچيق ، سلكمك معناسنه اولان (افشاندن) مصدرندن مشتقدر . دائما تركيبله قوللانيلور : زر افشان .

اَفْصَحْ [ع،ص] دها، اك ، پك فصيح : افصح كلام .

افصح العرب / افصح القريش = حضرت محمد صلى الله عليه وسلم .

اَفْضَالْ [ع، س] احسان معناسنه اولان (فضل) ك جمعى .

اَفْضَلْ [ع، ص] دها، اك، پك فضيلتلى، عالى درجه‌لى : حضرت ابوبكر الصديق افضل اصحاب ايدى .

افضليت = افضللك، دها فضيلتلى اولمه، رجحان .

اَفْعَالْ [ع، س] جمع : (فعل) .

اَفْعِى - اَفْعَى [ع،فا،س] انكرك ييلانى § بدطينت آدم .

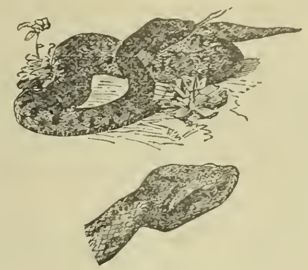

(افعى)

افعى مزاج = ييلان طبيعتلى آدم .

اَفْغَانْ [فا، س] ادات شكايت § اضطراب ايله حايقرمه ، فرياد ، زارى . { بعضاً الفى اسقاط ايديله‌رك (فغان) صورتنده دخى قوللانيلير . }

اَفْقَرْ [ع، ص] دها ، اك ، پك فقير : افقر فقرا .

اَفْكَارْ [ع، س] جمع : (فكر) : افكار سقيمه § دوشونجه ، انديشه § نيت، مقصد § رأى.

افكارسز = رأيى اولميان ، عقلسز . § لاقيد . تاسه‌سز .

افكارسزلق = لاقيدلق § عقلسزلق.

افكارلانمق = مراقه‌طوتولمق،مغموم ومكدر اولمق .

افكارلى = رأى‌ومطالعه‌بيانه مقتدر. § محزون ، مكدر ، مراقلى .

اَفْكَارْ [فا، ص] ياره‌لى ، مجروح : دل‌افكار= قلب‌مجروح [الفك اسقاطيله (فكار) صورتنده دخى قوللانيلير : دل فكار]

اَفْكَنْ [فا، ص] دوشورمك ، صالمق معناسنه‌اولان [افكندن] مصدرندن مشتقدر . دائما وصف‌تركيبى حالنده مستعملدر : سايه‌افكن، شيرفكن . [بعضاً الفك اسقاطيله‌ده قوللانيلير : سايه‌فكن] .

افكنده = يقلمش ، دوشورلمش . § دوشكون ، بيچاره : بندهٔ افكنده .

اَفْلَاكْ [ع، س] جمع : [فلك] سماوات.

افلاك‌سبعه = (هيئت قديمه) ارضك اطرافنده دور ايدن — قمر ، عطارد ، زهره ، شمس، مريخ، مشترى ، زحل— سياراتى .

افلاكى = افلاكه منسوب ، ملك ، روح علوى .

افلاكيان = [افلاكى] . ارواح علويه ، ملائكهٔ كرام .

اَفْلَجْ [ع،ص] سيرك ديشلى .

اَفْلَسْ [ع،ص] اك ، دها ، پك مفلس .

اَفَنْدِى [روميجه‌دن] صاحب ، مالك ، مولا . § سيد، چلبى، خواجه [على‌العموم وقويوب يازانلره علما وارباب‌قلمه مخصوصدر] § على‌الاطلاق عنوان تعظيم : پاشا افندى ، بك افندى، خانم افندى .

افندمز = { اصلى افنديمز ايسه‌ده بو تركيبده (يا) نك حذفى عادت اولمشدر } حضرت محمدالمصطفى صلى الله تعالى عليه وسلم. || ذات شوكتسمات‌حضرت‌خلافتپناهى.

افنديسز = صاحبسز، قپوسز || ايشسز.

افنديلك = افندى صفت وعنوانى . || افندى‌يه ياقيشه‌جق اطوار ، افعال ، || لطف ، احسان ، كرم .

اَفْوَاجْ [ع ، س] جمع : [فوج] : « بازيچهٔ باصره‌مدر امواج » « مغلوب متمانتمدر افواج »

اَفْوَاهْ [ع،س] جمع : [فوه] و [فم] آغزلر [فوه] غير مستعملدر § آغزه مشابه دليكلر، منفذلر .

افواه‌ناريه = طوپ ، تفنك كبى آتشلى سلاحلر .

افواه‌ناس = خلقك آغزى ، لسانى .

اَفَه [ت] { افنديدن مخفف } خداوندكار وآيدين جهتلرنده كويلولرك (افندى، اغا ، برادر) مقامنده قوللاندقلرى بر كلمه‌در . § قبا طايى .

اَفْهَامْ [ع ، س] ذهن معناسنه اولان (فهم) ك جمعى .

اَفْيُونْ [ع،فا، س] (آفيون) ه باق .

افيونكش = افيون يوتمه‌يه ، قوللانمغه آليشمش اولان آدم ، افيون ترياكيسى .

افيونى = بمعناه .

اَقارِب • [ع ، س] جـ : (اقرب) . ياقين خصملر . { مفردى بو معناده قوللانلمز . }

اَقاصى [ع،س] جـ : (اقصى) : اقاصىٔ ممالك ، اقاصىٔ بلاد .

اَقاليم • [ع، س] جـ : (اقليم) . قطعه، مملكت ، ديار .

اقاليم بارده == مداريندن قطبلره قدر اولان قطعات ارضكه : بورالرده ميزان ـ الحراره‌نك اعظمى اوله‌رق تحت الصفر (٦٠) درجه‌يه قدر تنزل ايلديكى اولور .

اقاليم حاره == خط استوادن اعتباراً ٣٠ درجه عرض شمالى و (٣٠) درجه عرض جنوبيده بولنان قطعات ارضكه : بورالرده درجهٔ حرارتك كواكه‌ده (٦٠) ه قدر چيقديغى اولور .

(اقاليم)

اقاليم معتدله == مدار قطب ايله مدار سرطان ومدار جدى آره‌سنده‌كى اقليم .

اَقانيم [ع، س] جـ : (اقنوم) . اصللر، ركنلر . { مفردى غير مستعملدر }

اقانيم ثلثه == اعتقاد نصارا‌ده اصول ثلثه : اب ، ابن ، روح القدس ، (اقانيم مقدسه) .

اَقاويل [ع،س] (قول) ك جمع الجمعى: اقاويل حكما .

اَقبَح [ع، ص] دها ، اك ، پك چركين ، قبيح : العذر اقبح من الذنب == عذرى قباحتدن چركين (بيوك)

اَقداح [ع،س] جـ : (قدح) : اداره‌ٔ اقداح .

اَقدام [ع، س] جـ : (قدم) : « جنت والده‌لرك تحت اقدامنده‌در » .

اَقدَس [ع،ص] دها، پك ، اك مقدس، مبارك : اقدس آمال .

اَقدَم [ع، ص] دها ، اك ، پك قدملى ؛ اسكى ، اول ، الزم ، اهميتلى ، ترجيحه شايان : اقدم وظائف .

اقدمجه == اولجه ، آز اول ، ياقينده .

اَقران [ع، س] جـ : [قرن] . اشلر ، سن ، رتبه ، صنف وحالجه مساوى اولانلر ، امثال : امثال واقران ، بين الاقران . [مفردى بو معناده لسانمزده غير مستعملدر] .

اَقرَب [ع، ص] اك ، پك ، دها قريب ، چوق ياقين .

اَقرِباء [ع، س] جـ : [قريب] . ياقين خصملر : اقربا وتعلقات. [مفردى بو معناده استعمال اولنماز]

اَقرَع [ع، ص] باشى كل آدم

اَقسام [ع، س] جـ : [قسم] : اقسام كلام ، اقسام شعر .

اقسام اصليه == (معمارى) ديوار، دوشمه كبى مبانينك مهم قسملرى .

اَقصا ـ اَقصى [ع، ص] صوك درجه‌ده، نهايت درجه‌ده اولان : مقصد اقصى § نهايت ، اوج : اقصاى شرق .

مسجد اقصى == قدس شريفده‌كى بيت مقدس .

اقصاى عمران == (فقه) قصبه وقريه‌لر كنارلرنده‌كى محللر .

اَقصَر [ع، ص] دها ، اك ، پك قيصه : اقصر طرق == اك قيصه يول . اقصر ايام == اك قيصه كونلر . [اطول] مقابلى .

اَقضا ـ اَقضى [ع، ص] دها، اك، پك فقيه ، پك زياده مهارتله دوغرى حكم ويرن .

اقضى الاصحاب == حضرت على كرم الله وجهه .

اَقطاب [ع، س] جـ : [قطب] . (قطب) ه باق .

اَقطار [ع، س] طرف معناسنه اولان (قطر) ك جمعى : اقطار عالم، اقطار بعيده § بر دائره‌نك مركزندن كچه‌رك محيط دائره‌نك بر نقطه‌سندن ديكر نقطه‌سنه قدر ممتد خط مستقيم ديمك اولان (قطر) ك جمعى .

اقطار السما == آفاق .

اَقفال [ع، س] جـ : [قفل] .

اَقَلّ [ع،ص] دها ، اك ، پك آز .

اقل قليل == آزك آزى .

اقل مقادير == مقدارلرك اك آزى .

اقلى == اك آز ، اك آشاغى .

لااقل == هيچ اولماز ايسه، اندن آشاغى اولمامق شرطيله .

اَقمِشه [ع،س] جـ :(قماش): اقمشهٔ نفيسه.

اَقمِصه [ع، س] جـ : [قميص] .

اَقوات [ع،س] جـ [قوت] . اقوات يوميه.

اَقواس [ع، س] جـ : [قوس] .

اَقوال [ع،س] جـ :[قول] : اقوال حكماء.

اَقوام [ع،س] جـ :[قوم]: اقوام متمدنه.

اَقوَم [ع، ص] اك ، پك ، دها دوغرى : اقوم شرايع .

اَقونومى [ج، س] حسن اداره، تصرف § علم اداره وتصرف، علم تدبير منزل § علم ثروت.

اَقوى [ع، ص] اك، دها، پك قوتلى : اقواى دلائل : اقواى احتمالات .

اَقوِياء [ع،س] جـ: (قوى) ، قوتلى آدملر.

اَك [ت، س] نقصانى اكمال ايچون علاوه، اولنان پارچه، يما .

اك اوْرمق == اكله‌مك .

اكسز == بر پارچه‌دن عبارت .

اكله‌مك == بر شيئه كندى جنسندن پارچه علاوه ايتمك || ايكى پارچه‌يى بربريله برلشديرمك .

اكله‌تمك == علاوه ايدلمك || برلشديرلمك

اكلى == پارچه‌لى، علاوه‌لى .

اكنى بللى ايتمك == قصورينى، نقصانتى، خطاسنى، ساخته‌لكنى صاقلايه‌مامق .

اكنى بللى ايتمه‌مك == اكلاشيلميه‌جق، كورلميه‌جك صورتده اكله‌مك || قصورينى، نقصانتى، ساخته‌لكنى صاقلايه‌بيلمك .

اكى بلليرسز == يرى بللى اولميه‌جق صورتده مهارتله اكلنمش .

اك يرى == ايكى پارچه‌نك برلشديكى محل || مفصل ، بوغوم .

اَكْ [ت، س] (بوى) مقابلى، كنيشلك، عرض.

اكنز = عرضى آز اولان .

اكلى = كنيش ، عريض .

اكنجه = عرضى اولديغى قدر .

اكنه = عرضى اعتباريله .

اكنه‌وبوينه = طولاً وعرضاً || ايرى يارى .

اكى قونو = عادتا، بياغى || خيلى.

اكنه‌بوينه چكمك = بر شيئك هر جهتنى دوشونمك || سوزدن، معامله‌دن معنى چيقارمق .

اَكْ [ت، د] ادات مبالغه وتفضيل: اك بيوك ، اك كوزل ، اك ذكى . [اك اداتِ تفضيليله (دها) ادات تفضيلى بيننده فرق واردر : (اك) ك استعمال اولنديغى محلده مفضل منه حذف اوله‌بيلور، (دها) ده ايسه حذف اولنه‌مان. مثلا : « فلان اك بيوك بر شاعردر » دينلور فقط « فلان دها بيوك بر شاعردر » دينلمز]

اَكابِر [ع، س] جـ : (اكبر) . بيوك آدملر : اكابر رجال عثمانيه . اكابر شعراى عرب .

اَكاذيب [ع، س] (اكذوبه) نك جمعى. يالانلر، خلاف حقيقت سوزلر .

اَكارِم [ع، ص] جـ (اكرم): اكارم عرب .

اَكاسِره [ع، س] جـ : (كسرى) : اكاسرهٔ عجم .

اَكْبَر [ع، ص] دها ، اك ، پك بيوك : اكبر حسنات .

شيخ اكبر = محى‌الدين عربى حضرتلرى.

اَكْتاف [ع، س] جـ : (كتف) . (كتف) باق .

اَكْتَم [ع،ص] اك ، دها ، پك كتوم ، سر صاقلايان § قارنى بيوك آدم .

اَكْتى [ع، ص] طالقاووق . طفيلى § صفتى .

اَكْثِبه [ع، س] (طبقات) ارتفاعى علىالبعض (٢٠٠) متره‌يه قدر اولان وروزكارك تأثيريله بيوك چوللرده تراكم ايدن قوم يغنلرينه اطلاق اولنور . { اكثبهٔ بريه } .

اكثبهٔ بحريه = (طبقات) مدوجذر وقوعبولان ودوز اولان سواحلده‌كى قوم يغنلرى .

اَكْثَر [ع ص] دها، اك، پك چوق .

اكثرى = [اكثره منسوب ، متعلق . (اكثرى) يرنده(اكثريسى)قوللانمامليدر.]

اكثريا = چوق وقت، چوق دفعه .

اكثريت = چوقلق ، اك بيوك قسم .

اكثريت آرا = بر مجلسده بر ماده حقنده ويريلان رأيلرك چوغى وبونلرك غلبه‌سى .

اَكْثَم [ع، س] قارنى بيوك آدم .

اَكْدار [ع، س] جـ : (كدر) .

اَكْدِرْمَك [ت، مص] طوپراغه زراعت قصديله تخم سرپديرمك .

اَكْدِيرْمَك [ت،مص] برطرفه ميل ايتديرمك .

اَكَرْ [ت س] بينمك ايچون آتك اوزرينه قونيلان شى ، سرج، زين .

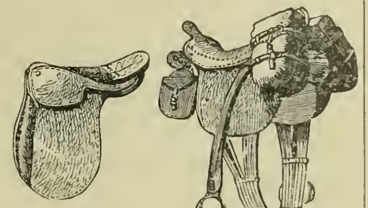

(اكر)

اكر بوشالتمق = آتك اوزرنده برطرفه اكيله‌رك ايديلن سوارى تعليمى .

اكرى بوش قالمق = هلاك اولمق .

اكرله‌مك = آته اكر اورمق .

اكر قاشى = اكرك اوك وآرقه‌سنده‌كى چيقنديلر .

اكرجى = اكر ياپان .

اَگَرْ [فا، د] فارسيده، ادات شرط اولوب تركجه‌ده كندوسندن صكره (ايسه، ايسه‌م، ايسه‌ك، ايسه‌كز، ايسه‌لر) كلمه‌تندن برى كلمك مقتضيدر: اكر اوكاير ايسه سن كيت ، اكر سنك ديديككى ياپار ايسه‌م فنا اولورم . { بعضاً نظمده انى اسقاط ايديله‌رك (كرچه) صورتنده دخى قوللانيلور . }

اَكْراد [ع، س] جـ : [كرد] .

اَكْرَتى [ت، ص] اودونج آلنمش ، مستعار (عاريتى) ، عاريت اوله‌رق § يرلى وثابت اولميان § طبيعى اولميان ، صنعى ، ساخته : اكرتى صاچ ، اكرتى ديش § موقت .

اكرتى المق = استعاره ايتمك .

اكرتى ويرمك = اعاره ايتمك .

اكرتيه المق = بنايى تعمير ايچون آلتنى هدم ايدوب دستكلر اوزرنده طورديرمق .

اكرتيلك = برشيئك مستعار ويا صنعى اولمسى || برشيئك موقت اولمسى .

اَكْزَما [ج] (طب) { eczéma } بر يرينه غايت متقارب بر طاقم حويصلات صغيره ايله متصف بر مرض جلديكه : دريده قابجه‌لنمه ايله ظهور ايدر .

اَگرچه [فا، د] ايذان، استدراك اداتيدر . يرينه كوره (هر نه‌قدر) تعبيرينه معادل اوله‌رق قوللانيلور . بناء عليه : بونى (اكر) يرنده قوللانمق خطادر . [كوندن كونه استعمالى ازالمقده اولان اشبو اداتك بعضاً الفنك حذفيله استعماله مساغ واردر] .

اَكْرَم [ع، ص] دها ، اك ، پك كرم زياده جومرد اولان. استاد اكرم.

اكرم الاكرمين = جناب حق .

رسول اكرم = حضرت حبيب كبريا صلى الله عليه وسلم افندمز.

ياور اكرم = مشيران عظامدن ياوران حضرت شهريارى سلك جليلنده بولنمقله مباهى ذوات كرام .

اكرم الامم = امت محمد .

اكرمانه = اكرمجه ، اك زياده كريم اولانلر كبى : التفاتنامهٔ اكرمانه .

اكرمى = اكرمه منسوب : لطفنامهٔ اكرمى .

اكرميت = اكرملك .

اَكْرَه [ع، ص] دها ، اك ، پك زياده كريه اولان : اكره مخلوقات.

اَكْرى [ت، ص] دوغرى اولميان ، برجهته ميل ايدن، بوكولوب قيوبرلمش اولان ، چارپيق ، معوج .

اكريلك = اعوجاج ؛ عدم استقامت.

اگری بوگری = غیرمنتظم: چارپیق.

اگری چهره / اگری یوز = وجه عبوس، اکشی یوز.

اگری کوزله باقق = فنا نیتله باقمق.

اگریلتمك = برشیئك دوغریلغنی بوزمق اکوب، بوکمك.

اگریجه = آز اکری.

اکسر [ت، س] دمیر چیوی، میخ، مسمار، باشی طابله‌لی چیوی.

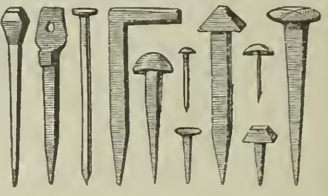

(اکسر)

اکسرجی = اکسر یاپان || اکسر صاتان.

اکسرلنمك = دمیر چیوی قاقدیرمق، میخلانمق.

اکسه [ت، س] باشك آرقه طرفی، بوینك اوستی || برشیئك آرقه طرفی.

اکسه‌دن کیتمك = تعقیب ایتمك.

اکسه‌سی قاین = معند.

اکسه‌یه بینمك = تحکم، تغلب ایتمك || زبونکشلك ایتمك.

اکسه‌ده یوزه بشیرمك = برینی زورله، حقارتله کوج برایشده قوللانمق.

اکسه‌له‌مك = یقالامق || وهلهٔ اوزرینه کلمك.

اکسه کیکی = باشی عمود فقارینك اوزرنده طوردیران یوکسوك کبی کیمك.

اکسیك [ت، ص] ناقص، ناتمام || قصورلی، عیبلی || مفقود، معدوم، غیرموجود || دیکر - ندن آز اولان.

اکسیك اتك = قادین. کیمسه‌سز، عفیفه قادین.

اکسیك آقچه = وزنی ناقص سکه، ناقص العیار مسکوکات.

اکسیك سویلمك = تأدباً آز سویلمك || برسوزی تمام افاده ایتمه‌مك.

اکسیك طولدیرمق = تماملامق، نقصانی اتمام واکمال ایتمك.

اکسیکی کدیکی اولمامق = تام، قصورسز اولمق.

اکسیکی کدیکی یوقلامق = عیبنی، قصورینی آرامق.

اکسیکلك = نقصان، ناتماملق || برشیئك یرینك بوش قالمسی || فقدانی.

اکسیلمك = برشیئه نقصان طاری اولمق، آزالمق.

اکسیك اولمامق = داغ ودائم اولمق.

اکسیك اولمه = «تشکر ایدرم» مقامنده تعبیر احترام وشکراندر، صاغ، دائم اول.

اکسیکی چوق اولمق = پك قصورلی اولمق.

اکسیك ایتمه = فاصله آرام ویرمه.

اکشی [ت، ص] طعمی سرکه ولیمون کبی اولان، حامض، حمض، زیاده میخوش اولان || آغز صولاندیران و دیشلری قماشدیران شی. || لیمون.

اکشی یوز = چهرهٔ عبوس.

اکشیمترك = اکشیمسی، آز اکشی.

اکشیلك = اکشی اولیش، حموضیت.

اکشیتمك = اکشی ایتمك.

اکشیمك = مایع ومطبوخ شیئلر ویا مرکبات انواعندن بری تخمر ایدرك بوزلمق || اکشی اولمق مجازاً محجوب اولوب بوزولمق معناسنه‌ده کلیر.

معده اکشیمك = فساد معده‌یه اوغرامق.

باشه اکشیمك = بر ایش ویا بر شخص برینه بار اولمق.

اکشیلی = اکشیسی اولان، ایچنه اکشی بر شی قاتیلان.

اکفاء [ع، ص] جم: (کفو).

اکك [ت، س] بناغك آلت یانی، چکه‌نك طرافی || صبان دمیری کچیردکری آماج.

اکل [ع، مص] یمك. یمه.

اکل وشرب = یمك ایچمك.

اکل ایتمك = یمك.

اکل ایدلمك = ینلمك.

اکلتمك [ت، مص] پارچه علاوه ایتدیرمك || ایکی شیئی بربرینه علاوه ایتمك || کنیشلتمك.

اکلمك [ت، مص] تخم سرپلمك، زرع ایدلمك.

اکلمه = ذرع ایدلمه، تخم سرپلمه.

اگلمك [ت، مص] مائل اولمق، استقامت اصلیه‌سندن انحراف ایتمك || بوکلك، چویرلمك، انحنا || صارقمق.

اگلمه = اکلمك ماده‌سندن مصدر تخفیفی || انحناء.

اگلنجه [ت، س] کوکل اکلندیره‌جك شی || فائده‌سز، اهمیتسز شی || پك قولای ایش || مسخره.

اگلنجه‌لی = اکلنه‌جك یرلری چوق اولان محل || کوکل اکلندیره‌جك صورتده اولان.

اگلنمك [ت، مص] توقف ایتمك || ذوق، صفا، جنبش، تنزه ایتمك || استهزا ایتمك || لطیفه ایتمك.

اگلندیرمك = الیقومق، کری براقمق || آووتمق || جان صیقندیسی دفع ایدوب فراحلق ویرمك.

اگلنلمك = قالمق، وقت کچیرلمك || صفا ایدلمك، اکلنجه‌ایله وقت کچیرلمك.

اکله [ع، ص] جم: (آکل) چوق ینلر، اوبورلر. {متمام ذمده قوللانیلیر: اکله کروهی}.

اکلیمترو [ج، س] {Eclimètre} برپوصله ایله بر دوربیندن مرکب وبر سهپا اوزرینه موضوع اولوب میل زاویه‌لرینی مساحه‌یه مخصوص طوپراغرافیا آلتیدر.

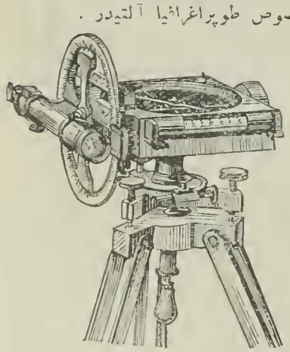

(اکلیمترو)

اکمام [ع، س] آغاج چیچکلرینك قابچقلری || اثواب قوللری، یکلر.

اکمك [ت، مص] یره، ارضه تخم سرپمك، زرع ایتمك.

اکمك [ت، س] (اتمك).

اَكْمَل [ع، ص] دها ، پك ، اك كامل، نقصانسز ، پك مكمل .

اكملانه = اكمل اولانه یاقیشیر صورتده .

اكملیت = پك مكمل اولانك حال وصفتی، قصورسزلق ، اكملك .

اَكْمَه [ع، ص] انادن طوغمه كور .

ابراء اكمه = انادن طوغمه كورك كوزینی آچمق .

اكمهیت = اكمهلك .

اَكْنافْ [ع، س] طرف معناسنه اولان (كنف) ك جمعی : اطراف واكناف .

اَگِنْدی [ت، س] اكهدن چیقان اینجه تالاش : باقر اكنهدیسی ، دمیر اكندیسی : مال جانك اكندیسیدر .

اَكْوانْ [ع ، س] جمـ: (كون) وار اولان شیلر: موجودات. {مادیاته منحصر تعبیردر}: جناب خالق اكوان .

اَكُول [ع، ص] چوق ییان ، بوغازلی، اوبور § پیس بوغاز .

اَگه [ت، س] معدن وسائره یونتمغه، تورپولهمكه مخصوص اینجه دیشلی واوزری چاپراست چزكیلی آلت ، تورپو .

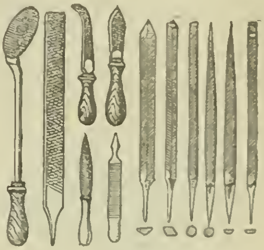

(اكه)

اكهجی = اكه ایله ایشلین ، معادن وسائرهیی اكهلین ایشجی .

اكهلهمك = برشیئی اكه ایله تورپولهمك، دوزلهمك ، طاسلاغنی كیدروب جلا ویرمك .

اَگو - اگی [ت ، س] قبورغه كمیكلرندن اوكورغهیه مربوط اولمیان اك التنده كی كمیكلركه : شكلده (د) اشارتیله ارائه ایدلمشلردر .

اَگی [ت، س] اربازدی (ایكی)در. فقط صحیحی الفك فتحیلهدر } پاموق چوروب بوكدكلری اناجدركه پاموغك صاریلهجغی اشاغی طرفی قالینجه ویوقاری جهتیده نهایت اینجهدر . اكیرمك فعلندن

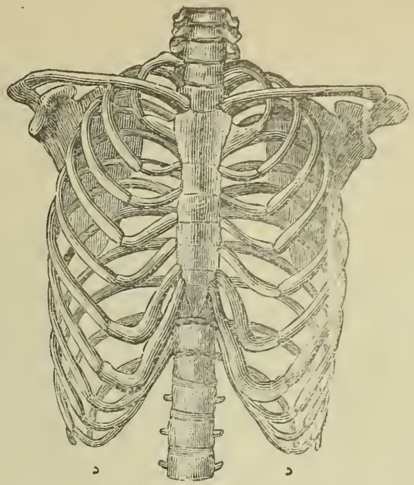

(اكو - اكی — قبورغه كمیكلری)

اسم آلتدر. شكلده كورلدیكی اوزره بونك آلتنه كچیریلن مدور تختهیهده (آغرشاق) دیرلر .

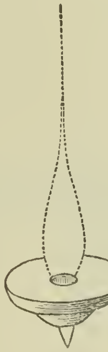

(اكی)

اَكْیاسْ [ع،س] جمـ (كیس) : كیسهلر .

اكیاس خاله = (طب) بدنك مختلف محللرنده حاصل اولوب اكثریا مایع افراز ایدن غدهجكلر .

اَكْیالْ [ع، س] جمـ : (كیل) .

اَگیچ [ت، س] یمش قوپارمق ایچون آغاج داللرینی اكمكه مخصوص اوجی اكری دكنك ، آغاجدن قانجه .

اَكیدْ [ع، ص] محكم ، قوتلی : وصابای اكیده § صریح، قطعی: امر اكید.

اكیداً = تأكیدلی ، قوتلی ، محكم اولهرق || مكرراً .

اگیرمك [ت،مص] اكی ایله ایپلك بوكمك، یوك ، پاموق وسائرهیی اكیدن چكوب ایپلك یاپمق .

آش اگیرمك = (صحیحی: آش ییرمك ، ویا اش ارمكدر) كبه قادین یمكدن تتسنمك .

اگیرمه = اكی ایله ایپلك یاپمه .

اگیریجی = ایپلك بوكمك صنعتنی اجرا ایدن آدم .

اكیز [ت، س] اكین بیچلدكدن صوكره یرده قالان صمان دیبلری. اصلی (آكیز)در

اَرِكینج [ت،س] اور، تومسك، ات بكی ، سكیل .

اَكین [ت ، س] مزروع ، مزروعات . § اكلمش تخمك سوروب میدانه چیقمسی ، بویلاشمسی .

اكینجی = اكین اكوب بیچمكله مشغول آدم ، چفتجی ، فلاح ، حراث .

اكینجی طائفهسی = زراع .

اكینجیلك — زراعت، فلاحت، حراثت.

اَلْ [ع،حر] حرف تعریف عربی. اسمك مدلولنی تعیین وتحدیده خدمت ایدر. لسانمزده استعمالی بر قاچ كلمهیه منحصردر: الحاج ، الحاصل ، القصه كبی.

اَل [ت ، س] قول بیلكنك مفصلندن اعتباراً آشاغی دوغری امتداد ایدن قسم، یعنی آوجله پارمقلردن عبارت اولان جهت .

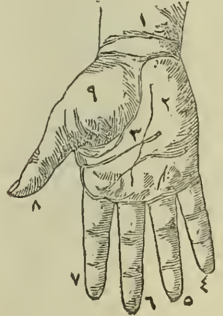

(ال)

١ — بیلك.
٢ — شامخهٔ انسیه.
٣ — راحه (ال آیهسی).
٤ — سرچه پارمق.
٥ — یوزوك پارمغی (بنصر).
٦ — اورتانجه بارمق.
٧ — شهادت پارمغی.
٨ — باش پارمغی.
٩ — شامخهٔ وحشیه.

انسانك طوتمق ، آصلمق ، ايشلمك ، يازى يازمق كبى خصوصاتده استعمال ايلديكى ايكى عضوك بهرى ، دست ، يد . صاغ ال ، صول ال § آلات واوانىٔ مختلفه صاپى ، قولى ، قولبى : هاوان الى ، دكرمن الى § نوبت ، صره : ال كيمده ، كيمك الى § عدد : بر ال طبانجه § دخل ، معاونت : بوايشده فلانك ده الى وار . § اقتدار ، اختيار : بوسزك الكزده‌در . الدن كان دريغ ايدلمز .

ال آتمق == تصدى . تعرض § يقالامق ، طوتمق .

ال آچمق == ديلنمك ، تسأل ايتمك . § استدعاى عاطفت ايتمك .

ال آيه‌سى == آوج ايچى ، كف .

ال اسقانديلى == عمق بحرى اولچمك ايچون قوللانيلان معروف آلت .

ال ويرمك == رفاقت ، شركت || عقد ، تأليف‌بين || كفايت ايتمك .

ال آلتندن == كيزليجه ، خفياً ، سزديرمه‌دن .

الى آلتنده == موجود ، تصرف ايدلمش حكم ونفوذ آلتنده .

ال اوْرمق == باشلامق || طوقونمق ، ال چيرپمق ، آلقيشلامق .

ال اوْزاتمق == آلمه‌يه نيت ايتمك || ايسته‌مك .

ال اوْستنده == معزز ، محترم || معززاً ، محترماً .

ال اوغوشديرمق == مأيوس اولمق ، اميدينى كسمك || اعتذار ايله عفو ديلمك .

ال ايتمك == اشارت ايتمك ، ال اشارتيله چاغرمق .

ال ايريشمك == مقصده ، آرزويه نائل اولمق ، يتيشمك .

ال ايشى == قلب وماكنه ايله ياپلمش اولميان ، ال ايله ايشلنمش اولان .

ال باشى == برايش ، بر خصوص ايچون ديكرلرينه باش اولان || ملعبهٔ صبيانه قوماندا ايدن چوجق .

ال باصمق == يمين ايتمك ، تأمينات جديه‌ده بولنمق ، اطمئنان حاصل ايتديرمك . كتابه ال باصمق .

ال باغلامق == ديوان طورمق ، طرز عبوديته چكيلان بروضع المق || نمازده صاغ الى صول ال اوستنه قومق .

ال بر ايتمك == برلشمك ، اوزلاشمق .

ال برلكيله == متحداً ، متفقاً .

ال بزى
ال پيشكرى } == ال تميزله‌مكه مخصوص صابونلى ويا ايصلاق بز پارچه‌سى ، دستمال .

ال بوْلاق == ياردمجى ، معين بولمق .

ال بيچقيسى == دستره ، ال دستره‌سى .

الجك
اللك } == الديون .

ال چابوقلغى == چيره‌دستى || حقه‌بازلق .

ال چكمك == كف يد ايتمك ، فارغ اولمق ، واز كچمك ، چكنمك ، اجتناب ، استنكاف ايتمك .

ال دكرمنى == قهوه ، بهارات چكمكه بلغور اوكوتمكه مخصوص آلت كه : الده دونده‌ريلور .

(بيبر دكرمنى)

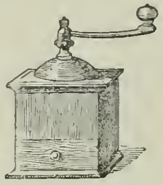

(قهوه دكرمنى)

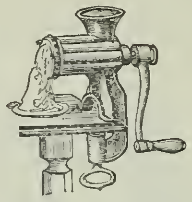

(ات قيمغه مخصوص دكرمن)

ال دگمك == فرصت بولمق ، وقت مساعد اولمق .

ال دكمامش
ال دگمه‌دك } == يكى || صاغلام || عفيف .

الدن == چابوجق ، عاجلاً || قاعده‌دن مستثنا بر صورتده .

الدن چيقارمق == صاتمق || ضايع ايتمك .

الده ايتمك == يقالامق || تحصيلنه موفق اولمق || نائل اولمق .

الده بر == حاضر ، مهيا .

الده دكل == غير اختيارى ، اقتدار خارجنده || هنوز ميدانه چيقميان .

ال سوْرمك == طوقونمق || درعهده ايتمك || قاريشمق .

الده قالمق == صاتيله‌ميوب قالمق .

اللشمك
ال شاقه‌سى } == اورمق ، ايتمك ، قاقمق صورتيله اولان فنا لطيفه‌لر

ال صوقمق == برايشه شروع ايتمك ، وضع يد ايلمك .

النه صودوكه‌مامك == نسبت و مقايسه اولنمغه لايق اوله‌مامق

ال قالديرمق == ضرب قصديله النى يوقارى قالديرمق || اطاعتسزلك || نياز وتضرع قصديله دعايه حاضرلنمق .

ال كسمك == چكلمك ، واز كچمك .

الى كسمك == بر ايشه دوامه مانع اولمق .

الله‌مك == ال ايله طوقنمق || قورجالامق ، قاريشديرمق || اورسه‌له‌مك || قوغمق ، طرد ايتمك .

اللنمك == ال ايله طوتلمق || قورجالنمق || قوغولمق .

ال چكديرمك == صورت موقته‌ده ايشدن منع || عدم امنيته مبنى ايفاى وظيفه‌دن منع ايتمك .

اله آوجه صيغمامق == حشرى ، يارامز ، || اوچارى چاپقين اولمق .

اله آلمق == قبض ، اخذ ايتمك || اطماع ايله كندى طرفنه جلب ايتمك .

اله باقمق == محتاج اولمق .

اله كچمك
اله كيرمك } == طوتلمق .

اله كچيرمك == برشيئه چاليشه‌رق نائل اولمق ، دسترس اولمق .

اله ويرمك == غمازلق ، سعايت § ميدانه ظاهره چيقارمق .

الى آچيق == جومرد ، سخى ، سماحتلى .

الى اياغى دوزكون == يورداملى ، ايشه الويريشلى آدم § ايشكذار .

الويريشلى == مطلوبه موافق .

ال يازيسى == خط دست || مسوده .

الى اوزون == خرسز ، چالان چرپان .

الى ايچنده == تحت حكم ونفوذنده .

الى بايراقلى == شرير ، ادبسز ، عربده‌جى .

الى بوش == ايشز ، كوجسز ، حايلاز .

الى بوگرنده == برايشك الندن قاچيرلمسى سببيله دوچار وله وعجز اولان .

الی چابق == سرعتله ایش کورن .

الی وارمامق == قیه‌مامق .

آلا [ت ، ص] (اصلی آلا) چیق صاری‌یه مائل مائی مائی ایله صاری ره‌سی . { اکثریا کوزه وصف اولنور : آلاکوز ، آلاکوزلی } .

الا [ع ، د] ادات استفتاح وتنبیهدر . نظر دقتی جلب ایچون کلمه ویا کلامك اولنه قونیلور . ولسانمزده اکثریا (ی) ایله برلکده استعمال اولنور :

« الا ای بر وبحرك پادشاهی »

الآن [ع ، د] حالا ، هنوز ، شمدی ، دها ، § شمدی‌یه قدر .

الامان [ع ، د] کلمهٔ استمداد وشکایتدر : لامان : بیچاره‌کانه ایله لطفن رایکن .

الامان خوان == (الامان) دیین .

آلاستیق [ح ، س] طوپلانوب ، چکیلیر ، استر .

الباء [ع ، س] جم [لبیب] .

الباب [ع ، س] جم (لب) : عقول سلیمه § اولی الالباب == عقول سلیمه اربابی . { مفردی بو معناده استعمال اولنماز } .

البت - البته [ع ، د] ادات تأکید اولوب قطعی ویاقطعی‌یه قریب حکملرده قوللانیلیر : { محاوراتده (البت) ، محرراتده (البته) کثیر الاستعمالدر . }

البسه [ع ، س] جم : (لباس) .

الجك [ت ، س] ☞ (الدیون) .

الحاج [ت ، ص] کعبهٔ معظمه‌یی موسم مخصوصنده مع النیه زیارت وطواف ومناسك حجی ایفا ایدن ذات ، حاجی . جمعی (حجاج) ، مؤنثی (حاجه) در .

الحاصل [ع ، د] سوزك نتیجه‌سی ، نتیجهٔ کلام ، خلاصهٔ کلام ، فی الجمله . { والحاصل ، حاصلیده صورتنده ده قوللانیلیر } .

الحاظ [ع ، س] جم : (لحظ) ، کوز وجهیله باقیشلر : لحاظ دلفریبانه .

الحالة هذه [ع ، تر] شمدیکی حالده ، هنوز ، حالا (شمدی‌یه قدر) .

الحان [ع ، س] جم : (لحن) نغمات : هزار خوش الحان ، الحان کمان .

الحذر [ع ، نع] کلمهٔ تحذیر : صاقین .

الحسد [ع ، نع] حسد اولنور ، حسد ایدرم .

الحق [ع ، نع] دوغریسی ، حقیقةً ، بحق .

الحکم لله [ع ، تر] حکم اللهکدر ، جناب حقك ایستدیکی اولور . { تعبیر توکل وتسلیمدر } .

الحمد لله [ع ، تر] جناب حقه شکر وحمد اولسون .

الد [ع ، ص] عنادجی ، متمرد .

الداعی [ع ، ص] دعاجیکز . { علماء کرام ومشایخ طرفندن امضا اولدینده قونولور عنوان مخصوصدر } .

الدوان - الدیون [ت ، س] الجك ، الك . دریدن قماشدن معمول اولوب تأثیر برودت ویا حرارتیه قارشی اله کچیریلان معلوم غلاف . { الدیونلك تعبیری بالطبع غلطدر } .

(قادین الدیونی) (ارکك الدیونی)

الدیونجی == الدیون یاپان ویا صاتان آدم .

الذ [ع ، ص] دها ، اك ، پك لذتلی : اوروم لذ فواکه‌در .

الزم [ع ، ص] اك ، دها ، پك لازم ، پك لزوملی : لزم لازمه تقدیم اولنور .

الزمیت == پك لزوملی اولان شیئك حالی ، صوك درجه‌ده لزوم واقتضا .

الزمیت مطلقه . { بوکلمه لسان عربده مستعمل اولمیوب ترکجه‌ده مولد اولهرق قوللانیلور } .

الست [ع ، س] جناب حقك بنی آدمی یرادوب « الست بربکم » بیوردیغی زمان ، ابتدای خلقت بشر : یوم الست ، روز الست ، بزم الست .

السلام [ع ، فع] سلام ، تحیات اولسون : « لسلام ای سرور اولاد آدم السلام »

والسلام == اشته اوقدر ، بشقه دییه‌جك قالمدی .

السن والسنه [ع ، س] جم (لسان) : السنهٔ شرقیه .

الصلا [ع ، فع] (اذانده‌کی (علی حی الصلا) دن مأخوذدر) میدان اوقومه تعبیری ، اشته میدان ، کندینه کوه‌ن میدانه چیقسون .

الطاف [ع ، س] جم : (لطف) الطاف مالانهایهٔ حضرت خلافتپناهی .

الطف [ع ، ص] اك ، دها ، پك لطیف ، پك خوش .

العیاذ بالله [ع ، فع] الله اسیرکسون ، اللهه صیغندق ، معاذ الله :

« کندیمده نظیره دیر ایدم کاه »

« اما نه سوز العیاذ بالله ! »

الغاز [ع ، س] جم : (لغز) : الغاز مشکله .

الغبطه [ع ، فع] غبطه اولنور ، غبطه ایدرم .

الغرض [ع ، نع] حاصل کلام ، مقصد شوکه : کلم مقصده .

الف [ع ، س] بیك (۱۰۰۰) عددی § بیك سنه‌دن عبارت زمان .

الف اول == هجرت نبویه‌دن صوکره کچن ایلك بیك سنه .

الف ثانی == هجرت سنه‌سنك ایکنجی بیك سنه‌سی .

الف [ع ، س] الفبای عربیه‌نك ایلك حرفنك اسمیدر عبرانیدن مأخوذ اولدیغی مرویدر . عبرانیسی آلفدر . مخرجی جوفدن وعینك مخرجنه قریبدر . { الف حقیقی ، الف ساکنه‌در . (کامل) ده‌کی الف کبی . الف حرکه‌لنجه (همزه) اسمنی آلیر . هرنه‌قدر لسانمزده (ا) شکلنده یازیلانه الف و (ء) شکلنه همزه دینلمکده ایسه‌ده بو وضع عربی کلملر حقنده قطعیاً دوغری دکلدر . } § (کبی اداتیله برابر) دوغری ، مستقیم .

الف پارمقلی == پارمقلری اینجه اوزون وموزون اولان .

الف قد == الف کبی قدوقامتی موزون اولان .

الف جزئی == الفبا رساله‌سی .

الفاظ [ع،ص]جم :(لفظ): الفاظ مترادفه: الفاظ مهمله . تناسب الفاظ .

الفباء [ع،س] حروف هجا ، حروف هجایی جامع جدول § حروف هجا اصولنی حاوی رساله.§ بر شیئك مقدمه سی 'مفتاحی.

الفباء عثمانی == بو وجهه آتی (۳۲) حرفدن عبارتدرکه :

(پ ، چ ، ژ ، گ ، نف) دن ماعدا دیکر (۲۸) ی عربیدر .

حروف هجاء عثمانینك مجردآتیله اوائل و اوسط واواخری شویله‌در :

اسم حرف	مفردی	اوائل	اواسط	اواخر
الف =	ا	٠	٠	ا
با =	ب	بـ	ـبـ	ـب
په =	پ	پـ	ـپـ	ـپ
ته =	ت	تـ	ـتـ	ـت
ثه =	ث	ثـ	ـثـ	ـث
جیم =	ج	جـ	ـجـ	ـج
چیم =	چ	چـ	ـچـ	ـچ
حاء =	ح	حـ	ـحـ	ـح
خاء =	خ	خـ	ـخـ	ـخ
دال =	د	٠	٠	ـد
ذال =	ذ	٠	٠	ـذ
راء =	ر	٠	٠	ـر
زاء =	ز	٠	٠	ـز
ژه =	ژ	٠	٠	ـژ
سین =	س	سـ	ـسـ	ـس
شین =	ش	شـ	ـشـ	ـش
صاد =	ص	صـ	ـصـ	ـص
ضاد =	ض	ضـ	ـضـ	ـض
طاء =	ط	ط	ـط	ـط
ظاء =	ظ	ظ	ـظ	ـظ
عین =	ع	عـ	ـعـ	ـع
غین =	غ	غـ	ـغـ	ـغ
فه =	ف	فـ	ـفـ	ـف
قاف =	ق	قـ	ـقـ	ـق
کاف =	ك	کـ	ـکـ	ـك
ناف =	ڭ	ڭـ	ـڭـ	ـڭ
لام =	ل	لـ	ـلـ	ـل
میم =	م	مـ	ـمـ	ـم
نون =	ن	نـ	ـنـ	ـن
واو =	و	٠	٠	ـو
ده =	ه	هـ	ـهـ	ـه
لام الف =	لا	لا	ـلا	ـلا
یا =		یـ	ـیـ	ـی

اشبو حروفاتك حركه‌لری شونلردر :

فتحهٔ ممدوده	فتحه	كسره	ضمه	تنوین	تشدید	جزم
آ	أ	إ	ه	ٍ	ّ	ْ

الفراق [ع، فع] فراق ، آیریلق ، الوداع .

الفیّه [ع،س] بیك بیتدن مركب قصیده { قصائد عربیه ایچنده بو نام ایله برقاچی مشهوردر . }

القاب [ع،س] برآدمك اسم اصلیسندن ماعدا مسمی اولدیغی اسم معناسنی تضمن ایدن (لقب) ك جمعی § اوصاف مخصوصه . { اصحاب مراتبه وریلن عنوان معناسنه كالدیكی زمان مفرد مقامنده مستعملدر .

القاب رسمیه == مأمورین ملكیه وعسكریه‌یه، اركان ورجال علمیه‌یه مخصوص ومرتب عنوانلردركه : محررات رسمیه‌ده قطعیاً خارجه چیقیلماز . القاب رسمیه شو وجهله مرتبدر :

مشیران ووزرای عظامه . . . . دولتلو
برنجی فریقه وبالا رجالنه عطوفتلو } افندم حضرتلری
(فریقلره ، اولی اولی) سعادتلو
(وروم ایلی بكاربكی رجالنه)

میرلوالره
اولی صنف ثانیسنه } سعادتلو افندم
میرمیرانلره

میرآلایه
متمایز اصحابنه } عزتلو افندم .

ثانیه‌یه
عسكری قائمقاملرینه } عزتلو بك ، افندی ، پاشا
میرالامرایه

بیكباشیلره
رتبهٔ ثالثه اصحابنه } رفعتلو بك ، افندی
الای امینلرینه

رتبهٔ رابعه اصحابنه } فتوتلو « «
قول اغاسی ویوزباشیلره

رتبهٔ خامسه‌سی اولانلره } حمیتلو « «
ملازملره

رجال علمیه‌نك القاب تشریفاتیه‌سی دخی شویله‌در :

صدور عظام حضراتنه سماحتلو } افندم
استانبول پایه‌لولرینه فضیلتلو } حضرتلری
حرمین پایه لولرینه فضیلتلو افندم .

بلاد خمسه موالیسنه } فضیلتلو افندی .
مخرج موالیسنه

مدرسلره . . . مكرمتلو افندی .

القصّه [ع، فع] خلاصه ، حاصلی : « قصه‌دن حصه‌دن القصه غرض »

الك [ت،س] اون وامثالی موادّ مطحونه‌نك اینجه‌لرینی آییرمق ایچون قاصناغه كچیرلمش اینجه بروتیلك وصقانغوردن معمول معروف آلت .

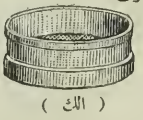

(الك)

الكجی == الك یاپان ویا صاتان آدم .
|| چنكانه قاریسی .

الكه‌مك } == سچمك ، آیرمق ، آیقلامق .
الكدن كچیرمك }

الهمك == الك واسطه‌سیله برشیئك اینجه‌سنی قالیندن آیرمق .

اینجه الهمك == برشیئك اصلنه كسب اطلاع ایچون اینجه‌دن اینجه‌یه تتبعات وتفحصاتده بولنمق . اینجه الهیوب صیق طوقومق .

الكتریق [ج] بعض اجسامده دلك ، حرارت ویا تأثیرات كیمیویه ایله حصوله كلوب دیكر اجسام خفیفه‌یی جذب ودفع ایدن قوت ، سیالهٔ برقیه ، خاصهٔ كهربائی § خاصهٔ كهربائیدن متحصل ضیا ، ضیای الكتریق .

مثبت الكتریق } == الكتریق حامل اولان بر جسمك ومثلا بر معدنی
منفی الكتریق }
چبوغك هرایكی نهایتنده متراكم الكتریق جام چبوغنك اوغوشدیرلمسیله حاصل اولان الكتریق ، مثبت ، ریچنه چبوغنككی منفی اعتبار اولنمشدر .

الكتریق بطاریه‌سی == منبع الكتریق اولان (لایدن) شیشه‌لرندن برقاچینی حاوی صندوقچه‌نك مجموعی . منظومهٔ الكتریقیه دخی دینور .

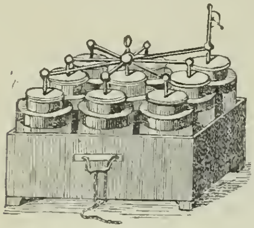

(الكتریق صندوقچه‌سی)

تداوی الكتریق == جریان الكتریقیله تداوی اصولی .

الكن [ع،ص] پلتك ، په‌په .

الكم صاغمه [ت،س] قوس قزح ، (علائم سما) . ضیای شمسك — هواده بولنان اینجه — بلوط ویا بخار قطراتندن حین مرورنده بالانكسار متعدد رنكلری حاوی اوله‌رق حاصل اولان قوس عظیم معلوم .

الّلشمك [ت،مص] ال ایله ایتیشه‌رك شقالاشمق ، ال شقاسی . § دوكوشمك § قوتی دنه‌مك .

الّنجی [ع،س] بردن اعتباراً صایلان شیئلرك اللی نصابنه واصل اولانی : صنفنده اللنجی ، اللنجی سنهٔ هجریه .

الله [ع،س] [۱] رب ، تكری ، خالق ، مولی ، خدا ، ایزد ، جلاب § لفظهٔ جلال .

[۱] « تعریفنه كیتامكدر اولی »
« تعریفه كایرمی هیچ مولی »

اللهاعلم = الله دها ایی بیلیر || ظن ایدرم ، احتمالدر .
الله اکبر = مقام تحیرده مستعملدر .
الله الله = مقام تعجب وانفعالده «
الله ایچون = دوغریسی، خاطره کوکله باقیه‌رق .
الله ایتمسون = مقام احترازده مستعملدر.
الله بر = قسم ، یمین .
الله بلاسنی ویرسون = بدعا .
اللهدن بولسون = بددعا .
الله جزاسنی ویرسون = بددعا .
الله رحمت ایلسون = اولولر حقنده خیر دعا .
الله عشقنه / الله حقیچون = اللهی سورسه‌ك مقامنده تکلیف قسم .
اللهه صیغندق = مقام احترازده قوللانیلور .
الله عقللر ویرسون = یولسز حرکتده بولنانلر حقنده مستعملدر .
الله عمرلر ویرسون = دعا وتشکر مقامنده مستعملدر.
الله قاووشدیرسون = اقرباسندن موقتاً آیریلانلر ایچون تمنی مقامنده مستعملدر.
الله کریم = تسلی وامید دعاسی .
اللهم = امان یارب! مقامنده مستعملدر،
الله ویرسون = بر نعمته نائل اولانلر حقنده محظوظیتی واولیانلر حقنده تمنیء مظهریتی متضمن دعا .
ان شاء الله = الله ایسترسه || بویله اولمسی تمنی اولنور .
بسم الله = اللهك اسمیله .
بالله وتالله = قسم ، یمین .
حسبنا الله = مقام تعجب وانفعالده مستعملدر .
رحمة الله علیه [ذ]، علیها [ث]، علیهما [تـ]، علیهم [جـ] = جناب حق رحمت ایتسون ، کناهلرینی عفو ایتسون.
سبحان الله = مقام تقدیس وتعجبده .
علم الله = الله بیلیر ، قسم ، یمین .
ماشاء الله = مقام تقدیر وتحسینده || تأثیر نظردن وقایه ایچون دعا .
مدد الله = یاری مدد || مقام تحیر ومبالغه‌ده .
معاذالله = الله ایتمسون . الله کوسترمسون .

والله = قسم ، یمین .
اللی [ت، س] (٤٩) دن صوکره کلان عدد ، بش کره اونه مساوی کمیت . خمسین ، پنجاه ، (٥٠) الی اولان : اللی، قوللی || صاب وقولپی اولان شی : قولپلی شمعدان .
اَلَم [ع، س] آغری ، صیزی || مادی ، معنوی اضطراب (وجع) دن اعمدر. چونکه : وجع یالکز مادیاتده ، الم ایسه مادیات ومعنویاتده مستعملدر .
الم چکمك = کدر ایتمك ، غم یمك .
الم معده = معده‌ده حس ایدیلن وجع، کدرلی .
الم ویرمك = کدره اوغراتمق .
الما [ت، س] وردیه فصیله‌سندن چکردکلی یووارلاق معروف میوه، تفاح، سیب || یووارلاق شی، طوب، الما باشلی، طاتلی، قومبوستو .
الماالق = الما باغچه‌سی .
الماجق [ت، س] (طب) اویلق کمیکنك باشی، رضعه، تفاحه || چیقندیلی کمیك : چکه ، یناق کمیکی .
الماس [ع، س] { یونانیدن معربدر } غایت پارلاق وسرت وتبلر ایتمش کوردن عبارت معروف خالص معدن، طاش ، جوهر ، کهر . (ندرتی حسبیله سوس واحتشام ایچون قوللانلدیغی کبی کافهٔ اجساد حجریه وزجاجیه‌یی قطع وکسر ایلدیکی جهتله صنایعده دخی مستعملدر. تضییق وثقالتدن وآتش وتیموردن متأثر اولماز . بونك اك مقبول جنسنه (پرلانطه) دیرلر : الماس یوزوك، الماس کوپه ، الماس ایکنه ، الماسلی ساعت .
قاشیقجی الماسی = ٨٤ قیراط وزننده‌کی

(الما)

١— على العاده الما	٤— قیش الماسی	٧— ملاطیه الماسی
٢— مسکت الماسی	٥— آماسیه «	٨— الما دالی
٣— سینوب «	٦— فریك «	٩— چین «

بر الماسی = تفاح الارض .
الما باش = برجنس اوردك .
الما کورك = تلکی پوستندن معمول برنوع کورك .
بر المانك یاریسی = پك بکزر ، پك مشابه .
قزیل الما = وقتیله روما شهرینه ویریلان اسم .
الماجی = الما صاتان آدم .
الما طاتلیسی = المانك شکرلی صو ایچنده طبخیله حاصل اولان برنوع صوغوق

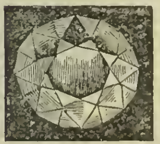

(«ره‌ژان» نامیله معروف الماس)

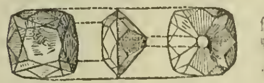

(پرلانتی شکلنده ایشلنمش الماس)

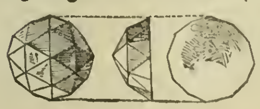

(روزا شکلنده ایشلنمش الماس)

مشهور الماس . [سوكيلى، قيمتلى، عزيز، مقدس . دنياده درت بيوك مشهور الماس واردر: (١) كوه نور (قيراط ٢٨) ، (٢) اورلوف (قيراط ١٩٠) ، (٣) رژان (قيراط ١٣٦) ، (٤) قاشيقجى الماسى (قيراط ٨٤)]

الماسلى قلم = جامجيلرك جام كسدكلرى معروف آلت .

(الماسلى قلم)

الماس پارچه‌سى / **الماس پاره** } = الماس كبى پارلاق اولان || پك ابى آدم.

اَلماستراش [فا ، س] جامك اك مقبول برنوعى ؛ اوزرى الماس كبى اشكال منتظمه ايله يونلمش بلور ، قريستال .

الماسجى = مجوهرات ياپان وياصاتان آدم، جواهرجى .

الماسيه = طوكش ات صويى وياطوتقال ايله شكر و سائره‌دن معمول بلور كبى پارلاق وشفاف بر طاتلى .

الماسيه طباغى = بو طاتلى‌يه مخصوص طباق .

الماس طاقمى = متعدد مرصع مزينات نسوانيه‌نك هيئت مجموعه‌سى .

ريزهٔ الماس = الماس قيرنتيسى ، الماس دوكونديسى ، الماس توزى .

المكه [ت ، س] (الميه) ايپلك صارمغه مخصوص بر قاچ اينجه دكنكدن عبارت آغرجه بر قاعده‌يه مربوط ، بر محور اوزرنده متحرك كوچك طولاب .

اَلْواح [ع،س] جـ (لوح) و (لوحه) : الواح شاعرانه . الواح نفيسه .

اَلْوان [ع ، س] جـ (لون) : آلاجه ، رنكارنك ، برقاچ رنكلى .

اَلْوَداع [ع ، فع] اللهه اصمارلادق ؛ اللهه امانت اولك .

اَلويريشلى [ت ، ص] كافى ، وافى . § مناسب ، مساعد، اويغون § نافع ، مفيد .

اَلويرمك [ت.مص] يتشمك، كافى كلمك § اويغون، مناسب § مصافحه.

اَلْوِيَه [ع، س] جـ « لواء » : سنجاقلر.

اَلْياف [ع، س] جـ (ليف) . حزمه شكلنده اولەرق نباتاتك اقسام ليفيه‌سى (تللرينى) وحيوانلرده عضله‌لرى ، وترلرى تشكيل ايدن غايت اينجه ايپلكلر : الياف خشبيه ، الياف عصبيه .

اَلِيف [ع ، ص] مألوف ، آليشمش ، آليشيق § الفت اولنان ، ايستنيلن

اَلْيَق [ع ، ص] دها ، اك ، پك لايق، لياقتلى .

اَليم [ع ، ص] زياده كدر ويريجى ، ويرن ، آجيدان : زنج اليم، عذاب اليم .

اَلْيَوم [ع ، تر] بوكون، حالا، هنوز، شيمديكى زمانده .

اَم [ت، س] علاج ، دوا ، مرهم .

اَمّا [ع ، د] يرينه كوره تفصيل ، استدراك، استغراب، استحسان اداتى اولور . فقط ، آنجق، شوقدركه : اوقدركه ، اويله‌كه .

اَماثِل [ع، س] لسانمزده مستعمل اولميان (امثل) ك جمعى . اشلر، امثال، اقران : افتخار الاماثل ، فائق الاماثل .

اَماجِد [ع، س] جـ : (امجد) افتخار الاماجد .

اَمارات [ع،س] جـ (امارە) : علامتلر نشانلر . امارات طبيعيه . دليللر : دلائل وامارات.

اَمارَتْ [ع ، مص] اميرلك ، بكلك : امارت مكهٔ مكرمه § پرنسلك .

اَمارَه [ع،س] علامت ، نشان ، اثر . { تشديد ايله غلطدر } § قرينه .

اَمّارَه [ع ، س] انسانى اعمال شهوانيه‌يه ميل ايتديرن ارادهٔ نفسانيه ؛ نفس اماره .

اَماكِن [ع،س] جـ (امكنه) : اماكن مقدسه ، اماكن مباركه .

اَمان [ع ، مص] امينلك ، قورقوسزلق . مساعده : امن وامان § استمداد استكراه ، شكايت § رجا ، طلب عفو .

امان ديله‌مك = برقباحت صاحبى استدعاى عفو وامنيت ايتمك . استيمان، امان‌خواهى.

امان ويرمك = برمجرمه ، بر قباحتلى‌يه جرمنى ، قصورينى باغشلامق .

امان ويرمه‌مك = مجرمك جرمنى باغشلامامق.

الامان = استمداد ، مدد .

امان خواه = امان ديله‌ييجى .

اَمانات [ع،س] جـ (امانت) : امانات مقدسه ، امانات شريفه، خرقهٔ سعادت كبى زمان نبويدن قالمه بعض آثار شريفه .

اَمانَت [ع ، مص] كرك وديعه كبى عقد استحفاظ ايله ، كرك مأجور ومستعار كبى بر عقد ضمننده، كرك بركونا عقد وقصد اولمقسزين قضارا ــ امين اتخاذ اولنان كيمسه نزدنده بولنان شىدر . § برآدم امين ومطمئن اولمه § دوائر رسميه‌دن ايكيسى : شهر امانتى ، رسومات امانتى § امين اتخاذ اولنان كمسه‌نك نزدينه براغيلان شى .

اللهه امانت اولك = سزى جناب حقك صون رحمانته ترك ايدرم || اللهه اصمارلادق .

صندق امانى = صندقچيلق .

اهل امانت = معتمد ، امين آدملر .

امانةً = امانت صورتيله، امانت اولەرق || احاله صورتيله اوليه‌رق || مأمورين حكومت نظارت ومعرفتيله اداره اولنه‌رق .

امانتجى = اوته‌كينك بريكنك اشياسنى اجرت مقابلنده برمحلدن ديكرينه نقل وايصال ايدن ويا نقل وايصاله دلالت ووساطت ايدن آدم .

امانتجيلك = بوصورتله اشيا نقل ايتمه خدمت ووظيفه‌سى .

اماندار = امانتجى .

امانتدارى = امانتجيلك .

امانى = (امنيه) امانئ مخصوصه .

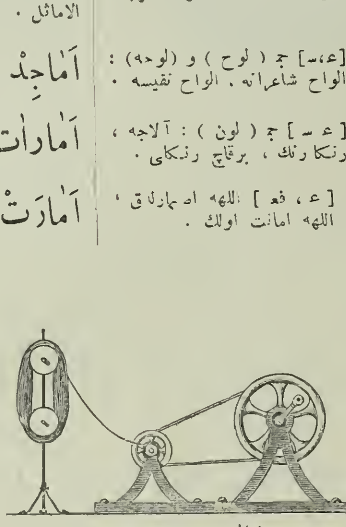

(الميه — چيقريق)

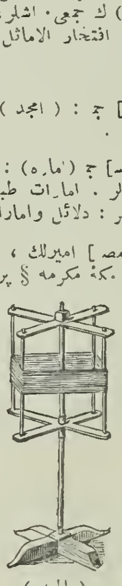

(الميه)

أَمْبَرْبارِسْ [ج، س] ویشنه رنکنده، اکشیجه. چکردکلی بر میوه.

أَمْتِعَه [ع، س] جمع (متاع) : امتعهٔ نفیسه.

أَمْثال [ع، س] جمع (مِثْل) : اش، ماند، شبیه، نظیر § نمونه. § برکمیت ریاضیه‌نك قاچ مثلی آلنه‌جغنی بیلدیرن عدد.

امثالسز = نظیرسز (تعبیرات عامیانه‌دندر).

امثال انبساط = اجسامك — واحد قیاسیٔ انبساطه نظراً — درجهٔ انبساطنی تعیین ایدن مقدار.

أَمْثال [ع، س] جمع (مَثَل) دلپسند اولان شیلر قصه‌لر، داستانلر: ضروب امثال، امثال اخلاف، امثال عرب.

أَمْثِلَه [ع، س] جمع (مثال) : § حرف عربینك افعال تصرفاتنه نمونه اولمق اوزره یالکز ثلاثی مجردك برنجی بابندن (نصر) فعلنك تصریف جدولنی حاوی رسالهٔ معروفه.

أَمْجاد [ع، س] جمع (مجید) : امجاد اسلاف.

أَمْجَد [ع، ص] دها، اك، پك مجید اولان § پك زیاده علو همت وشرف صاحبی اولان.

أَمْجَه - هِمْهِجَه [ت، س] ال برلکمه کوریلن ایش. امجه کونی = یاردم کونی.

أَمْجَك [ت، س] ممه، پستان، ثدی.

أَمَد [ع، س] صوك. نهایت، انجام: ابد بی امد.

أَمَدّ [ع، ص] دها، اك، پك، مدید: امد دریا. امد اعمار.

امدیرمك = کندی سودیله بسلمك § ایچیروب چکدیرمك.

أَمْر [ع، مص] بیورمه، بیورلق، بیورلدی § امرنامه. برمقام عالیدن برمصلحت، ماده حقنده یازیلان تذکره ویا تحریرات § فعلك یاپیلمه‌سی کبی امر معناسنی افاده ایدن صیغه‌سی: امر حاضر.

[امرك ضدی (نهی) ایسه‌ده لسانمزده (امر)، (نهی) معناسنی‌ده شاملدر]

امر عالی = جناب حقك اجراسی قوللرینه اراده ایلدیکی خصوص.

أَمَرّ [ع] اك، دها، پك اجی: امر ادویه.

أَمْر [ع] ایش، مصلحت، شی، خصوص، کیفیت: امر عظیم، امر مهم، امر مشکل.

آخر الامر = اك نهایت، عاقبت.

نفس الامر = ذات ماده، اساس مصلحت § حقیقت: موافق نفس الامر، مغایر نفس الامر.

امر اولو الامر = شرعاً خلقه امر ایتمك حقنی حائز اولان خلیفهٔ مسلمین حضرتلرینك اراده وفرمان همایونلری.

امر بالمعروف = طریق مستقیمه، فرقهٔ ناجیه‌نك کیتدیکی یوله ارشاد، یاخود کتاب و سنته موافق اولان شی ایله امر ایلمکدر. ضدی: (نهی عن المنکر) در § شرعاً یاپلمه‌سی مقتضی خصوصاتی ترویجه چالیشمه.

امر حاضر = فاعل حاضردن بر فعل طلب اولندیغنی بیلدیرن کلمه: یاپ، یاز، کل، کیت.

ترکجه‌ده (امر حاضر) مصدرك آخرنده‌کی ادات مصدرك حذفیله یاپلور. یعنی ادات مصدردن صرف نظرله قالان مادهٔ اصلیه (امر حاضر) اولمش اولور. مثلا: کلمك — کل — مك.

امر حق = اولومدن کنایه‌در، وفات.

امر غائب = فاعل غائبدن برفعل طلب اولندیغنی بیلدیرن کلمه: یاپسون، کلسون.

امر سامی | **امر عالی** = مقام سامیٔ صدارتپناهیدن یازیلان امرنامه. امرنامهٔ سامی.

امر قولی = آلدیغی امری اجرایه مجبور اولان آدم، مأمور.

امره محررسند = (بونو) یه باق.

امرنامه = امری حاوی کاغد، آمردن مأموره یازیلان نامه، بیوردی، مکتوب، تذکره.

أَمْراض [ع] جمع: [مرض].

أَمْرَد [ع، ص] هنوز بیغلری ترلمه‌یه باشلایوب صقالی چیقمامش اولان نوجوان.

شاب امرد = دلیقانلی.

أَمْرُود [فا، س] ارمود.

أَمْزِجَه [ع، س] جمع (مزاج) : امزجهٔ اربعه. امزجهٔ مختلفه.

امزیرمك [ت، مص] ارضاع، امدیرمك. ممه ویا امزیك امدیرمك.

امزیك [ت، س] چوجغك اغزینه الوب امدیکی ممه‌نك تپه‌سی، دوکمه‌سی، حلمه § ممه‌یه بدل چوجقلره سوت ویرمك ایچون مستعمل اغزی ممه اوجی شکلنده لاستیکلی شیشه.

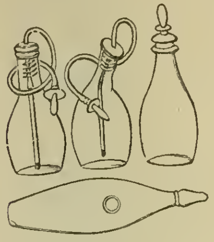

(امزیك شیشه‌لری)

§ چوجقلرك صو ایچمه‌سنه مخصوص کوچك ابریق لوله‌سی § ایکی طوغان چوجقلره تولبند ایچنده صاریلی اوله‌رق امدیریلن بادم ازمه‌سی وساره § قوغه وامثالی قابلره طاقیلان اینجه سوزکجلی بورو.

امزیکلی = چوجق امدیرن قادین. § اوجنده امزیك بولنان قاب.

أَمْصار [ع، س] جمع (مصر) : بلده‌لر، شهرلر، قصبه‌لر.

اهل امصار = شهر وقصبات اهالیسی، حضری اولانلر.

أَمْطار [ع، س] جمع (مطر) : یاغمورلر.

أَمْعاء [ع، س] جمع (معی) : باغرصاقلر { (معی) غیر مستعملدر. }

(باغرصاقلر)

١ = قولون مستعرضی (قالین باغرصاغك افقی اولان قسمی).
٢ = امعاء رقیقه (یعنی اینجه باغرصاقلر)
٣ = قولون صاعد (یعنی قالین باغرصاغك یوقاری متوجه اولان قسمی).
٤ = اعور (یعنی کور باغرصاق دینلن اینجه اوفاق ذیل).
٥ = قالین باغرصاغی طوپلایوب بوزن شربد وباغرصاغك تعاریجنك یعنی قیوردقلرینك منظره‌سی.
٦ = قولون مستعرضك وضعیت طبیعیه‌سیله کورونشی.
٧ = قولون نازل (یعنی قالین باغرصاغك آشاغی اینوب معاء مستقیمه منتهی اولان شعبه‌سی.

امعاءرقیقه == اینجه باغرصاقلر .

امعاءغلیظه == قالین باغرصاقلر .

اَمَكْ [ت ، س] سعی ، کد ، تعب ، رنج ، جهد ، ورزش . {اسکی ترکجه صورتی امکاکدر . }

امکدار == قدملی ، امکی سبق ایتمش . { امك ترکجه اولوب بوکا (دار) لفظ فارسیسی علاوه ایلمك غلط تحکمیدر . شوقدرکه : بونك یرینی طوته‌جق دیکر برکلمه اولمدیغندن بالضروره استعمال اولنمقده‌در. }

امکداراق == امکدارك حال وصفتی .

امکداش == سعی وعمل ارقداشی || قپو یولداشی .

امك چکمك / امك صرف ایتمك / امك ویرمك == چالیشمق ، چالیشه‌رق یورلمق ، ایش کورمك || برشی ایله اوغراشارق وقت ضایع ایتمك || زحمت چکمك .

امکسز == چالیشمقسزین ، زحمتسزجه وجوده کلن ، اله کیرن || اوکی اولادلر حقنده قوللانیلور تعبیر .

امکلی = حصولی جهده متوقف اولان .

اَمَکْلَه‌مَكْ [ت ، مص] هنوز آیاغه قالقمامش چوجقلر یورومك ایچون چبالامق § دیزلرینی واللرینی یره قویه‌رق حرکت ایتمك .

اَمْكَنَ [ع . فع] افعال بابندن (امکان)ك فعل ماضیسی اولوب یالکز شو تعبیرده مستعملدر : مهماامکن = ممکن اولدیغی قدر .

اَمْكِنَه [ع،س] ج (مکان) : اشرف امکنه .

اَمَلْ [ع،س] اومه ، انتظار حصول امید ، امول § شدتلی آرزو ، حرص ، طمع : اخص آمال ، طول امل .

اَمْلاحْ [ع ، س] ج : (ملح) : املاح بحریه .

اَمْلاكْ [ع،س] ج : (ملك) : اموال واملاك .

اَمْلَحْ [ع،ص] دها ، اك ، پك ملیح ، پك ملاحتلی ، فوق العاده کوزل .

اَمْمَكْ [ت ، مص] بر مایعی ، برماده‌یی سومورەرك ایچمك ، مص ایتمك || چکمك : سونکر ، صوبی امدی .

قانی امك == نه‌سی وار ایسه چله‌سنی آلمق .

امامك == چکیلوب مص اولنمق .

امه == امك فعلندن مصدر تخفیفی || مص ، جذب .

امه‌طلومبه == صویی جذب ایدرك ویرن طلومبه . ☛ [طلومبه]

اَمْلَسْ [ع،ص] خشونتسز § دوز ، مجلا ، پروزسز : حجر املس .

اَمْنْ [ع، مص] امینلك ، قورقوسزلق : امن وآسایش .

اَمْنِیَّتْ [ع ، مص] امینلك ، قورقوسزلق § اعتماد ، کوونمه .

امنیت ایتمك == کوونمك ، اعتماد ایلمك .

امنیت ایدلمك == کوونلمك ، اعتماد ایدلمك .

امنیتی سوء استعمال ایتمك == بشقه‌سنك امنیتاً تودیع ایلمش اولدیغی اموال واوراقی کتم واستهلاك ایلمك || تودیع ایدیلن سری فاش ایتمك || تودیع اولنان اماتی قوللانمق یاخود صاتمق .

امنیتسز == امنیت واعتماده شایان اولمیان || کیمسه‌یه اینانمیان .

امنیتسزلك == امنیته ، اعتماده شایان اولمامش || فقدان آسایش .

امنیتلی == شایان امنیت واعتماد اولان ، امین .

[(امن) ذاتاً مصدر اولوب بوکا بر ادات مصدریت دها علاوه‌سی غلط تحکمیدر] .

اَمْواتْ [ع ، س] ج (میت) : آحیا واموات ، إحیای اموات .

اَمْواجْ [ع ، س] ج (موج) : تلاطم امواج ، امواج بحر .

اَمْوالْ [ع،س] ج (مال) : اولاد واموال

اموال امیریه == طرف میری‌یه عائد اموال (عینیات ونقدیاته شاملدر) .

اموال غیرمنقوله == خانه ، دکان کبی بر محلدن دیکر محله نقلی ممکن اولمیان املاك ، عقار .

اموال منقوله == بر محلدن دیکر محله نقلی ممکن اولان اموال ، اشیا .

اَمْواهْ [ع،س] ج (ماء) : [یالکز نظمده (میاه) ه بدل استعمال اولنور] .

اَمْیالْ [ع،س] ج (میل) : امیال بحریه .

اَمیرْ [ع،ص] برمملکتك ، برقومك رئیسی § اصیل ذات .

امیرانه == امیره لایق صورتده .

امیرالجیش == سردار ، سرعسکر .

امیرالحاج == حجاج مسلمینه عائد اموره نظارت ایتمك اوزره طرف سلطنت سنیه‌دن تعیین بیوریلان مأمور مخصوص . (حاج ؛ بوراده حجاج معناسنه اسم جمعدر) .

امیرآخور == اصطبل عامره مدیری .

امیرالامراء == ملکیه ده پاشالق عنوانتك ایلك مرتبه‌سی ـ که : رتبهٔ ثانیه‌یه معادلدر .

اَمیرُالمُؤمِنینْ [ع،س] خلیفهٔ رسول الله اولان پادشاه اسلام حضرتلری .

اَمیكْ [ع ، س] امه اثری ، امیلدرك چورومش یعنی اورایه قان هجومیله مورلاشمش اولان یر .

اَمینْ [ع،ص] قلبنده خوف واندیشه اولمیان § غیر متردد ، شبهه‌سز § قورقولماز ، امنیتلی § کندوسنه امنیت اولنور ذات .

آلای امینی == آلای کاتبنك فوقنده‌کی رتبهٔ عسکریه‌که : بیکباشیدن کوچك ، قول اغاسندن بیوکدر .

بلوك امینی == بلوکك امور حسابیه‌سنه باقان اوقور یازار سلاح اندازکه : اونباشیدن بیوك چاوشدن کوچوك سلاح انداز .

صندوق امینی == صندوقکار ، وزنه‌دار .

امینلك == امنیت || امین اولانك حال وصفتی .

اَنابیبْ [ع ، س] ج (انبوبه) : انابیب هضمیه .

اَناجیلْ [ع ، س] ج (انجیل) : اناجیل اربعه .

اَنارْ [فا ، س] (نار) دینلن میوه .

اَنامْ [ع، س] جمله مخلوقات § ناس ، خلق . سیدالانام == حضرت محمد (صلعم) ، بین الانام == خلق آره‌سنده .

اَنامِلْ [ع ، س] ج : (انمله) پارماق اوجلری § (الدن کنایه) : مکتوبکز انامل پیرای تکریم اولدی .

اَنَأیِّتْ - اَنائِیَّتْ - اَنانِیَّتْ

[ع ، مص] بنلك ، خودبینلك ، غرور . فلسفه اصطلاحنده معروف بر تعبیردرکه : انسانك روحیله قائم اولان هویت معنویه‌سی ، بنلکی ، شخصیتی .

آناى [فا، ص] كنديني بر شي ظن ايدن جاهل § بياغى، آشاغى .

انائيلك = بنلك وغرور ايله قاريشيق جهالت || بياغيلق . بدلالق .

انبار [ع، س] جـ (نبر) . { مفرد حكمنده‌در } ايچنده ذخائر واشيا حفظ اولنان بنا، بولوك § بيوجك صندوق § (بحريه) سفائنده يوك وحموله وضع اولنان محل ـ كه : كوكرته‌نك آلتنده بولنور .

انبارجى = انباربكجيسى، انبار محافظى.

در انبار ايتمك = قبض وتسلم ايتمك || ادخار ايلمك .

انباز [فا،ص] اورتاق ، شريك .

بى انباز = شريكسز ، نظيرسز : جناب خالق بى انباز .

انبان - انبانه [فا ، س] طغارجق § ال چانطه‌سى .

انبربارپس [ع، س] (امبربارس)ه باق.

انبوبه [ع ، س] اينجه بورى § وجودده بولنان بوريلر، بوريجق : انبوبهٔ تنفسيه .

انبوبى = اينجه بورى شكلنده اولان .

انبوه [ع،س] غلبه‌لك، ازدحام، كثرت .

انبياء [ع ، س] جـ (نبى) : انبياى بنى اسرائيل، انبياى عظام حضراتى .

خاتم الانبياء = حضرت محمد عليه الصلاة وسلم افندمز .

انبيق [ع،س] كئول وعطريات سائره تقطيرينه مخصوص آلت .

(انبيق)

انتارى [ع،س] بوى لباسى § قادينلرك سوسز لباسى .

كيجه‌لك انتاريسى = اركك وقادينلرك كيجه‌لرى كيندكارى اوزون كوملك .

انتاريلك = انتارى ياپمغه مخصوص والويريشلى قماش و سائره .

انتاريلى = انتارى كيين .

انتريقه [ج،س] حيله، دسيسه، خدعه.

انتريقه‌جى = دساس ، حيله‌كار .

انجام [ع،س] باشلانغج مقابلى . نهايت، صوك ، عاقبت .

انجام كار = ايشك صوكى، عاقبت الامر .

انجم [ع،ص] جـ : (نجم) .

انجمن [فا،س] مجلس ، شورى .

انجير [فا ، س] معروف ميوه ، تين. { همزه‌نك كسريله شايعدر. }

(انجير)

١ — انجير مقطعى .
٢ — انجيرك اجزاى مركبه‌سندن برى .

انحاء [ع ، س] جـ (نحو) . جهتلر ، طرفلر : انحاى حمرا { مفردى بو معناده استعمال اولنماز } .

انداخت [فا،س] آتمه ، آتلمه ، رمى .

انداخت ايتمك = آتمق .

انداخت اولنمق = آتلمق .

انداخت جدولى =(عسكرى)اسلحهٔ ثقيله مرمياتنى نقطهٔ مطلوبه‌يه اصابت ايتديرمك ايچون طوپه ويرلمسى مقتضى اولان درجهٔ ارتفاعى ناطق جدول مخصوص.

انداخت حاصلاتى = (عسكرى) نشان تخته‌سنه آتيلان يوز قورشوندن تماماً اورته يرده‌كى سياهه اصابت ايدنلرك مقدارى .

انداخت حقى = برطوب آتمق ايچون اقتضا ايدن باروت مقدارى.

انداخته = آتلمش : انداختهٔ كوشهٔ نسيان .

انداد [ع،ص] لسانمزده غير مستعمل اولان (ند) ك جمعى : امثال ، نظيرلر شبيهلر : انداد واضداد .

بى انداد = مثلسز ، نظيرسز : جناب رب بى انداد .

انداز [فا،ص] آتمق معناسنه اولان (انداختن) مصدرندن مشتقدر . دائما (آتيجى) معناسنه اوله‌رق وصف تركيبى صورتنده قوللانيلور : تيرانداز ، نظرانداز.

سلاح انداز = ضابطاندن كوچك افراد عسكريه || كميلرده تفنكله مجهز بحريه افرادى.

اندازه [فا، س] آرشوندن برآز قيصه يعنى (٦٥ سانتيمتره) طولنده معروف اولچو § مقياس § قياس، تخمين ، تقدير .

اندازه‌لك = اولچمك ، حسابلامق، تخمين وتقدير ايتمك .

اندازه‌يه كلمك = حسابه كلمك، معقول اولمق .

اندازه‌سز = اولچوسز، حسابسز، غير محدود .

اندام [فا ، س] قد ، قامت، بدن انسان ، بوى ، بوص : كل اندام ، نازك اندام .

اندام آيينه‌سى = انسانك بدنى تماميله كوسترن بيوك آيينه .

اندامى = تناسب اندامه مالك اولان.

اندامسز = بدنى بيچمسز اولان || قصير القامه .

اندامسزلق = بويسزلق، بيچمسزلك.

انداوه [ع،س] صيوا صيوايه‌جق آلت، مالا .

اندبند [فا،ت] { اولمق مصدريله براكده قوللانيلور } بوزولمق، شاشه‌لامق § محجوب ، شرمسار .

اندر [ع ، ص] دها، پك ، الك نادر ، چوق آز .

اندر [فا ، د] ادات ظرفيت : ده ، ايچنده :

جهان اندر جهان = جهان ايچنده جهان .

مشكل اندر مشكل = مشكل ايچنده مشكل .

اندرون [فا ، ظ] برشيئك ايچى ، داخلى § ايچ يوز § خرقهٔ سعادت ايله خزينهٔ همايونك بولنديغى سراى، اندرون همايون .

اندك [فا، ص] آز ، قليل : طفل اندك سال .

اَنْدوخته [فا،ص] قازانلمش، مكتسب.

اَنْدود [فا، ص] سورمك ، طلا ايتمك معناسنه اولان (اندودن) مصدرندن مشتقدر . دائما وصف تركيبى صورتنده مستعملدر .

زر اندود = مطلى، يالديزلى .

اَنْدوز [فا، ص] (اندوختن) مصدرندن مشتقدر . تركيبله مستعملدر . قازانان ، كاسب .

حكمت اندوز = حكمت قازانان، اوكرەنن.

زراندوز = آلتون قازانان .

اَنْدُه - اَنْدوه [فا،س] تاسه ، قايغو، ايچ صيقنديسى، غصه، كدر .

اَنْدُهكين - اَنْدُوهكين / اَنْدُهناك - اَنْدُوهناك [فا، ص] غملى ، غصه‌لى، مكدر ، مغموم .

اَنْديش [فا، ص] (انديشيدن) مصدرندن مشتق اولوب دوشونيجى معناسنى مفيددر .

بد انديش = فنا دوشونن .

خود انديش = كنديني دوشونن .

دور انديش = هرشيئى اوزون اوزادى يه ملاحظه ايدن || مدبر .

دور انديشى = دورانديشلك .

عاقبت انديش = هرايشك صوكنى دوشونن.

انديشناك = دوشونجه‌لى، مكدر، مغموم.

اَنْديشه [فا، س] فكر، خيال، دوشونجه، مراق، تاسه § غائله § شبهه، وسوسه. § كدر .

انديشه‌سز = كدرسز، آسوده || غائله‌سز || وسوسه‌سز .

انديشه‌لى = غائله‌لى ، كدرلى ، مراقلى ، وسوسه‌لى .

اَنْزَروت [ت، س] ديكنلى بر آغاجدن چيقان قرمزى ويا بياض بر نوع صمغ .

اَنْساب [ع، س] جـ : (نسب) . § صورت مخصوصه‌ده حساب اولنوب لغارتمه جدولنه قيد وثبت ايديلن عددلر : لغارتمه .

انساب مثلثاتيه = (رياضيه) ☞ [تناسب ستّه] .

علم الانساب = قبائل عربك نسل وصورت نسبلرينى قيد وحفظ ايتمك علمى.

اَنْساج [ع، س] (طب) جـ { نسج } .

اَنْسال [ع،س] جـ(نسل) : انسال ابراهيم.

اَنْسَب [ع،ص] دها ، اك ، پك مناسب.

اَنْسِجَه [ع،س] (نسج) ك جمعى اولمق اوزره تشريحده طوقومه‌يه مشابه تشكلات عضويه‌يه ونباتاتك اوراقك اينجه اوركولرنه اطلاق اولنور : انسجهٔ حجريه، انسجهٔ ليفيه .

☞ (نسج)

اَنْصاب [ع، س] جـ : (نُصُب) .

اَنْصار [ع،س] جـ : (ناصر) .

اَنْصار [ع، س] اعلاى كلمة الله امرنده رسول كبريا افندمز حضرتلرينه نصرت وذات رسالتپناهيلرينى مكه‌دن مدينه‌يه [هجرت صورتيله] دعوت ايدن (اوس) و (خزرج) قبيله‌لرى اشرافى ـ كه بونلر مدينه‌ده ساكن ومتمكن ايديلر .

اَنْصاف [ع، س] جـ (نصف) .

اَنْصَف [ع، ص] دها ، اك ، پك انصافلى .

اَنْظار [ع، س] جـ : (نظر) : جلب انظار دقت .

اَنْعام [ع، س] سور مشهور قرآنيه مجموعه‌سى § حيوانات اهليه معناسنه اولان (نعم) ك جمعى § حيوان كبى اولانلر .

اَنْعُم [ع، س] جـ : (نعمت) : يالكز شعرده مستعملدر . نثرده (نعم) قوللانيلور .

اَنْف [ع،س] بورون § كبر غرور .

انفى = انفه ، بورونه منسوب .

انفيه = (مولداتدن) بورونه چكمك ايچون چوروتلمش توتون توزى ، بورون اوتى .

انفيه قوطيسى = انفيه قابى ، جيبده طاشيه‌جق ايچون درونده انفيه قونيلان كوچك قوطو .

انفيه‌جى = انفيه يابان وياصاتان آدم .

اَنْفاس [ع، س] جـ (نفس) صولوقلر : انفاس معدوده § سورلر .

اَنْفَس [ع، ص] دها، اك، پك نفيس: انفس آثار ، انفس اطعمه . § قيمتلى § لطيف .

اَنْفُس [ع، س] جـ (نفس) : آفاق مقابلى . وجدانيات عالمى واوكا تعلق ايدن احوال :

« انفس وآفاق حيران ايدى قرآنك سنك »

اَنْفَع [ع ص] دها ، اك ، پك فائده‌لى .

اَنْفلوئنزا [ج، س] نزلهٔ مستوليه ـ كه شدتلى ونوبتلى نزله صورتنده ظهور ايدر .

اَنْقاض [ع،س] مفردى غير مستعمل اولان (نقض) ك جمعى . بنا ييقنديلرى § حيوانات قديمه بقاياسى : انقاض حيوانات.

اَنْقَص [ع،ص] اك ، دها ، پك ناقص.

اَنْگَبين [فا، س] بال ، عسل.

اَنْگَر [ع،ص] دها ، پك ، اك چركين، بد ، وحشى : انكر اصوات.

اَنْگَر [ت،س] ساقز ، چنكل ساقزى .

اَنْگَرك [ت، س] بويى قيصه ، رنكى صارى ، باشى مثلث شكلنده زهرلى بيوجك برجنس ييلان.

(انكرك)

اَنْگَروس [ج،س] (Hongrois) دن مأخوذدر. اسكيدن عثمانليلرك مجارلره ويردكارى اسمدر.

اَنْگِشت [فا،س] كومور .

اَنْگُشت [فا، س] پارماق : انكشت بردهان .

انكشتر / انكشترى = يوزوك .

انكشت نما = پارماقله كوستريلور ، مشهور ، ممتاز .

انگشته [فا، ـ] تركجه‌ده (يابا) ديدكلرى اوجى چتال صيريق ـ كه : انكله اكين دمتلرينى طوپلارلر.

انگل [ت، ص] مانع، عائق، حائل § مشكل.

انگل اولمق = بريني برايشدن آليقومق مانع، حائل اولمق || مشكلات چيقارمق.

انگليون [فا، ـ] انجيل § رسام مشهور (مانى) نك ياپديغى رسملرى حاوى مجموعه.

انگنار [فا، ـ] اصلى (كنكر) : { مركبه فصيله‌سندن معروف نبات }.

(انكنار)

انگور [فا، ـ] اوزوم، عنب.

آب انگور = شراب، خمر § شيره.

انگول [ت، ص] آغر، تنبل § عاجز.

انگيز [فا، ص] قوپارمق، قاريشديرمق معناسنه اولان (انگيختن) مصدرندن مشتقدر. دائما وصف تركيبي حالنده قوللانيلور : الفت‌انگيز شوق انگيز.

انگين [ت، ـ] دكز آچيغى، دكزك ساحلدن اوزاق نقاطى. انكينله‌مك ويا انكينه صالمق ويا اورمق = دكزك اورته‌سنه آچلمق، ساحلدن اوزاقلاشمق.

انمك [ت. مص] (انه‌مك) ه باق.

انمله [ع، ـ] پارماق اوجى. { الدن كنايه اولور. } : انمله‌بيراى تعظم اولان التفاتنامه‌لرى.

انموذج [ع، ـ] اورنك، نمونه. { (نموده) دن معربدر. }

انوار [ع، ـ] جـ : (نور).

انواع [ع، ـ] جـ (نوع).

انواع منفرده = (طبقات) كرهٔ ارضك منحصراً برناحيه‌سنده بولنان حيوانات ونباتات.

انواع منفرقه = (طبقات) كرهٔ ارضك برقاچ محلنده بولنوب بومحللر آره‌سنده‌كى نواحيده بولنميان حيوانات ونباتات.

انور [ع، ص] دها، اك، پك نورلى § پارلاق § كوزل : شرع انور.

انهار [ع، ـ] جـ (نهر) نهرلر.

انهر [ع، ـ] انهار عامه، انهار مملوكه.

انه‌مك [ت، مص] حيوانك خصيه‌لرينى چيقاروب ايكدچ ايتمك، اخصاء.

انياب [ع، ـ] جـ (ناب) : { كوپك ديشلرى } تعبير اولنان معروف اوجلرى سيورى درت ديش.

انيس [ع، ص] انس والفت ايدن، مونس، ارقداش § انس والفت اولنان، مأنوس، همدم.

انيسه [ع، ـ] آتش : «انيسه موسم سرماكلنجه پك سويلير»

انيش [ت، ـ] (اينمك) دن. يوقوش مقابلى. انيش يوقوش. هرانيشك بر يوقوشى وار.

انيشته [ت، ـ] قز قرداش زوجى § خاله وتيزه زوجلرينه‌ده اطلاق اولنور.

انى قونى [ت، ـ] كركى كبى، لايقيله، عادتا.

انيك [ت، ـ] كوپك ياوروسى : ايت انيكى § سباع ياوروسى.

انيكلمك = (كوپك وبعض لاحهٔ سباع حقنده) ياورولامق.

او [ت، ـ] (اصلى : ايو) نوع بشردن متمدن اولانلرك محل بيتوتتى. خانه، دار، بيت، مسكن، مأوى § عائله، فامليا § صوى.

آخرت اوى = داربقا.

اوجكز = كوچك او.

اولك = خانه‌يه مخصوص ومتعلق : اولك حالى، اولك عرصه.

گوزاوى = خانهٔ چشم، كوزچوقورى. جفن.

جام اوى = چرچيوه‌نك منقسم اولديغى كوزلرك بهرى.

جان اوى = معده‌نك اوستى.

دوگون اوى = سوراجرا اولنان خانه.

او اشياسى / **او دوزنى** = دوشه‌مه‌كى اوى تنظيم وتزيين ايدن واحتياجات بيتيه‌يى ايفا ايلين تجملات، مالزم.

او آدمى = پك تكليفسز، محرم آدم.

او اوشاغى = چولوق، چوجوق.

اوبارق = عيال، اولاد، اموال.

اوبارق يقمق = زوج ايله زوجه آره‌سنه نفاق دوشيرمك || بونلرى بربرندن آييرمق.

او ايشى = منحصراً خانه‌ده قادينلر طرفندن ياپيلان.

او بكجيسى = بوش برخانه‌يى بكله‌مك اوزره او صاحبى طرفندن موقتاً طوتولان ويا خانه‌يه اقامه ايديلن آدم.

اوجند = او خصوصاتنى بحق دوشونن وايفايه چاليشان.

اوجه = بتون خانه خلقى ايله.

اوخلقى = چولوق چوجق، عائله.

اوقادينى = اوى اداره خصوصنده مهارت كوسترن، حسن اداره صاحبى اولان قادين.

او قائله‌سى = چولوق چوجق اداره‌سى ايشلرى.

اولنمك = برقادينى نكاحله المق || او بارق صاحبى اولمق.

اولى = متأهل، متأهله، نكاحلى زوجه‌سى اولان اركك ويانكاحلى زوجى بولنان قادين.

اوهكيمى = بر او خلقنى دائماً مداوات ايدن طبيب.

اوائل [ع، ـ] جـ : (اول) : اوائل كلمات.

اوابد [ع، ـ] جـ (آبده) : اوابد سلاطين عظام.

اواخر [ع، ـ] جـ : (آخر) : صوكار.

اواسط [ع، ـ] جـ (اوسط) : اواسط كلمات.

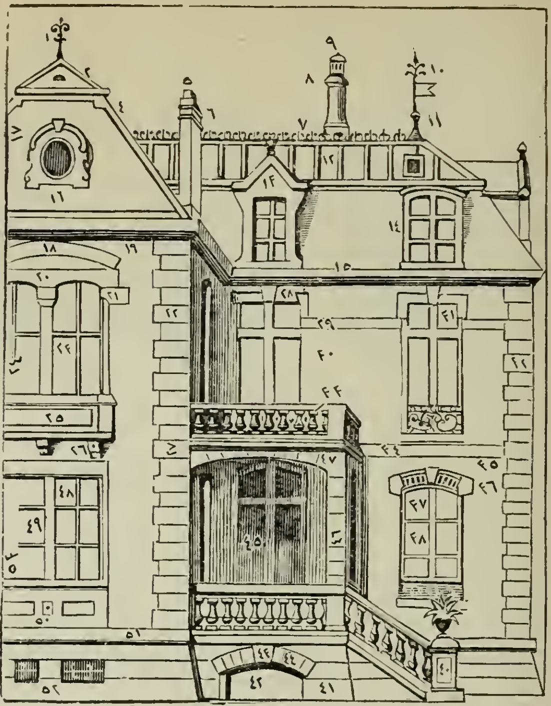

(او — خارجاً كورونيشى)

١ — چاتى تپه‌لكى.
٢ — ثقبة‌السنور .
٤ — ضلع مجسم منكسر.
٥ — اوجاق تپه‌لكى .
٦ — اوجاق .
٧ — ديوار باشلغى.
٨ — قاعدۀ فوقانيه .
٩ — فنار.
١٠ — يل قووان .
١١ — نقش منحوت .
١٢ — چاتى پنجره‌سى.
١٣ — نقوش مثلثه .
١٤ — آيندينلق باجاسى .
١٥ — صو اولوغى .
١٦ — مدور چاتى باجاسى.
١٧ — چاتى .
١٨ — ثقلت كمرى .
١٩ — صاچاق.
٢٠ — اوست سوكه.
٢١ — طبان چيقنتيسى.
٢٢ } ٢٣ } — استطالات احجار.
٢٣ — چرچيوه بولمه‌سى.
٢٤ — برنجى قات .
٢٥ — بالقون .
٢٦ — ديرسك.

٢٧ — ديوار كوشه‌سى .
٢٨ — پنجره پروازى.
٢٩ } ٣٤ } ٥١ } — رباط (قوشاق).
٣٠ — آيينه = قاپلامه.
٣١ — پنجره‌نك يوقاريكى صاغر قسمى .
٣٣ — تاراچه و پارماقلغى.
٣٥ — پوترل .
٣٦ — كمر اوى .
٣٧ — جام بولمه‌لرى.
٣٨ — پنجره .
٤٠ — مرمر باصامق .
٤١ — صحنلق .
٤٢ — منفذ = صولوقلق.
٤٣ — كمر اناختارى . (كوبك طاشى)
٤٤ — كمر
٤٥ — حولى وقپو .
٤٦ — آنا ديوارى .
٤٧ — كوشه‌لى طاش .
٤٨ — چرچيوه پروازى .
٤٩ — چرچيوه .
٥٠ — مخزن .
٥٢ — تمل .
٥٣ — زير زمين .

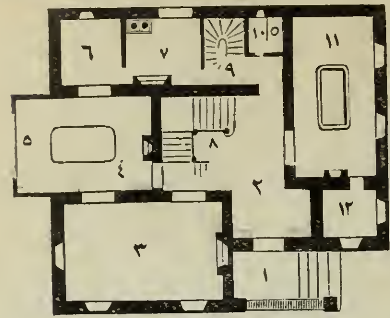

(زمينى قات پلانى)

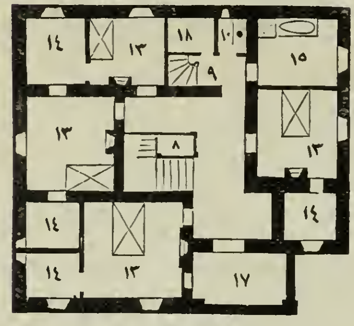

(برنجى قات پلانى)

١ قپو مرديونى .
٢ دهليز .
٣ صالون .
٤ يمك اوطه‌سى .
٥ بووه‌ندور (آيدينلق پنجره‌سى .

٦ كيلار (صندق اوطه‌سى .
٧ مطبخ .
٨ مرديون .
٩ آلت قات مرديونى.
١٠ مغسل .

١١ بيلاردو اوطه‌سى.
١٢ } ١٨ } تنفس اوطه‌سى .
١٣ يتاق اوطه‌لرى .
١٤ توالت اوطه‌سى .
١٥ حمام .
١٨ تراچه .

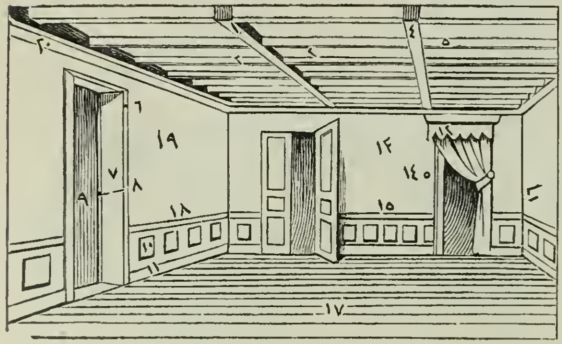

(او — داخلاً كورونيشى)

١ } ٤ } — پوترل .
٢ } ٥ } — چاتى دبركى.
٣ — طاوان .
٦ — قاپو پروازى.
٧ — ديوارده قپو ايچون آچيلان محل .

٨ — اويوق پرواز.
٩ — قاپو چرچيوه‌سى
١٠ — قاپلامه
١١ — اوطه ديوارلرى
١٢ — لامبريكن صچاق
١٣ — قاپلامه .
١٤ — پاتر (پرده قالديرمه‌سى) .

١٥ } ١٨ } — قورنيزه باشلغى
١٦ — اوطه كوشه‌سى
١٧ — دوشه‌مه .
١٩ — حائط .
٢٠ — پرواز .

اوامر • [ع،س] بیوروق، بیوریلان شی معناسنه اولان (امر) ك جمعی : اوامر علیه .

اوان [ع،س] وقت ، زمان ، هنگام . (آوان) غلطدر : اوان شباب .

اوانی [ع، س] لسانمزده غیر مستعمل اولان (اناء) ك جمعی . قاب قاجاق مقولەسی شیلر : اوانیٔ سیم وزر . (آوانی) غلطدر.

اوباش • [ع، س] لسانمزده غیر مستعمل اولان (وبش) ك جمعی . لاابالی ، تربیەسز ، آشاغی ، آیاق طاقمی، کلخان بکلری .

اوت [ت، د] کلمهٔ تصدیق . نعم، بلی، های های، اویلەدر .

اوتاد [ع، س] جمع (وتد) : قازیقلر، § سیوری شیلر .

اوتادالارض = طاغلر ، جبال . [کرهٔ ارضك قازیقلری] .

اوتادالبلاد = رؤسا، اولیای امور .

اوتادالفم = دیشلر (اغزك قازیقلری)

اوتار [ع،س] جمع (وتر): اهتزار اوتار. § قوسك ایکی نهایت نقطەلری بیننه وصل اولنان خطلر .

اوتار مزدوجه = (هندسه) نظرله ایکی مساوی قسمه تقسیم ایدیلن وترلر .

اوثان [ع،س] بت، صنم معناسنه اولان (وثن) ك جمعی : کسر اوثان { مفردی غیر مستعملدر . }

اوج [ع، ص] یوجه، یوکسك، (حضیض مقابلی) § برشیئك اك یوکسك ، عالی نقطەسی ، درجەسی : اوج شرف ، اوج اقبال § (قوزموغرافیا) سیاراتك مدارلری اوزرنده شمسدن اك اوزاق بولندقلری نقطه .

اوجگیر = یوکسلن ، یوکسکه چیقان قدراً اعتلا ایلیان .

اوجاع [ع، س] جمع (وجع) : اوجاع شدیده .

اوجب [ع،ص] دها، اك، پك واجب : اوجب وجائب .

اوجه [ع، ص] دها ، اك ، پك وجیهلی ، مناسبتلی .

اوحش [ع،ص] دها، اك، پك وحشی.

اوداء [ع،س] لسانمزدەغیرمستعمل اولان (ودید) ك جمعی : دوستلر ، محبلر : اوداء قدیمه .

اودیه [ع،س] جمع : (وادی) .

اوراد [ع،س]جمع:(ورد) : اورادواذکار.

اوراق [ع، س] جمع (ورق) . آغاج یاپراقلری § کاغد یاپراقلری .

اوراق اصبعیه = (نباتات)پارمق وضعیتی شکلنده دیزلمش اولان یاپراقلر.

اوراق حلقویه = (نباتات) برحلقه تشکیل ایدرجەسنه ظهور ایدن یاپراقلر .

اوراق ریشیه = (نباتات) قوش تویی شکلنده اولان یاپراقلر .

اوراق متعاقبه = (نباتات) عقدحیاتیەنك هر برندن ظهور ایدن یاپراقلر .

اوراق متقابله = قارشیلقلی اولەرق چیقان یاپراقلر .

اوراق اوطەسی و یاقلمی = اوراق رسمیەنك قید وحفظنه مخصوص قلم ، دائره .

اوراق حوادث = غزتەلر .

اوراق مخزنی = اوراق رسمیه حفظنه مخصوص محل .

اوراق مدیری = اوراق قلمنك باش ضابطی .

اوراق نقدیه = قائمه ، بانقنوط نامیله نقدکبی تداول ایدن رسمی کاغدلر .

اورام [ع،س] جمع (ورم) . شیشلر ، یومرولر : اورام سرطانیه، اورام خبیثه ، اورام عصبیه .

اورده [ع، س] جمع : (ورید) سیاه قان طمارلری .

اورنگ [فا،س] تخت، سریر § عرفان ، اذعان § فر ، حشمت .

اوروپا [ج، س] لفتحهٔ اعلامده (آوروپا) مادەسنه مراجعت .

اوزار [ع،س] جمع : وبال معناسنه اولان (وزر) ك جمعی :

اوزان [ع،س] اسم اولان (وزن)ك جمعی: طارتیلر § نظمی نثردن فرق ایتدیرن آهنگك اطراد مخصوصی. اوزون وقیصه هجالرك بر صورت مطرده ومخصوصه اوزره ترتیبی .

اوساخ [ع، س] کیر معناسنه اولان (وسخ) ك جمعی.

اوساط [ع، س] (وسط) ك جمعی.

اوساط امور = افراط وتفریطدن عاری ایشلر : « خیرالامور اوساطها »

اوسط [ع،ص] بر شیئك اورتەسی . اورتەدەکی || اورته، اورتەحاللی، اعلی ایله ادنی ارەسی .

اوسع [ع،ص]اك،دها،پك واسع، کنیش.

(اوراق)

☞ (ورق).

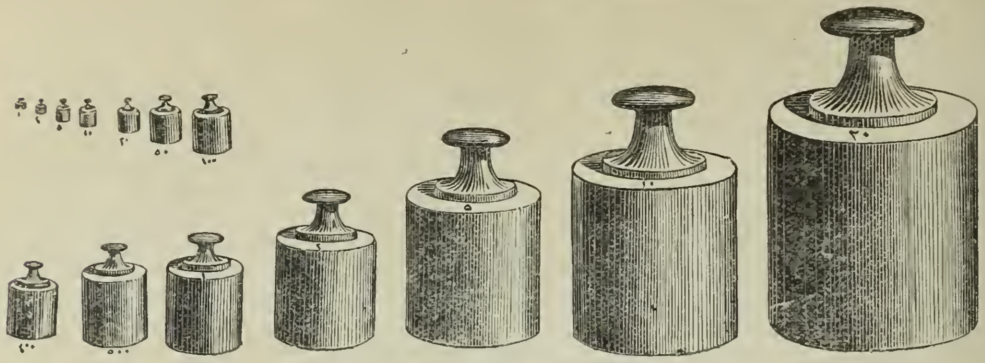

(اوزان)

اَوْشَنْ [ع،ص] طالقاووق .

اَوْصاف [ع،س] اسم اولان (وصف) ك جمعی : اوصاف جلیله .

اَوْضاع [ع،س] جـ (وضع) : اوضاع عجیبه. § (جبر اعلا) برکمیته دلالت ایدن حروف جبریه نك مختلف صورتده ترتیب وتنظیمی :
مثلا: (ب ، ح ، د) کمیتلری ب|ح د ح|ب د
د|ب ح ویاخود ح . ب د ، ح ب ، ح د ، د ب ،
د ح .. کبی .

اَوْضَح [ع، ص] اك ، دها ، پك واضح وضوحلی .

اَوْطان [ع،س] دیارلر ، مسقط رأسلر .

اَوْعِیَه [ع،س] جـ (وعاء) : طمارلر . { تشدید ایله غلطدر } .

اوعیهٔ حلزونیه = (نباتات) نباتاتك نشوونماسنه خادم اولان وبربری اوزرینه صاریلوب طولانان طمارلر .

اوعیهٔ حلقویه = (نباتات) نباتاتك نشوونماسنه خادم حلقه شکلنده کی طمارلر .

اوعیهٔ شبکیه = (نباتات) نباتاتك نشوونماسنه خادم اولان وباتاق آغی کبی بربرینك اوزرینه طولاشمش بولنان اینجه طمارلر .

اوعیهٔ شریانیه = (طب) قرمزی قانی حاوی اولان نبض طمارلری .

اوعیهٔ شعریه = (طب) قرمزی وسیاه قان طمارلری بیننده کی غایت اینجه قطرلی طمارلرکه : انسجهٔ عضویه ایله طوغریدن طوغری یه تماسده بولنورلر .

اوعیهٔ لبنیه = (نباتات) سود قوامنده بیاض ، ترنجی ، صاری ، قیرمزی ، یشلمسی والحاصل مختلف رنکارده بر مایعی حاوی بولنان نباتات طمارلری .

اوعیهٔ لنفاویه = (طب) بعدالهضم موادکیلوسیه یی حاوی اولان بیاض قان طمارلری .

اوعیهٔ مخططه = (نباتات) قنات اوعیه یی تشکیل ایدن حجراتك بربری اوزرینه موضوع خطلر کبی بر وضعیتده بولنه رق حصول بولان نباتات طمارلری .

اوعیهٔ منقوطه = (نباتات) کندوسنی تشکیل ایدن حجراتك برطاقم نقاط اظهار ایتمسیله حاصل اولان نباتات طمارلری .

اوعیهٔ وریدیه = (طب) سیاه قان طمارلری .

اوعیهٔ هوائیه = (نباتات) ایچلری هوا ایله مملو اولان طمارلر .

اَوْفَر [ع،ص] دها ، اك ، پك چوق ؛ زیاده .

اَوْفَق [ع،ص] دها ، اك ، پك موافق ، زیاده اویغون .

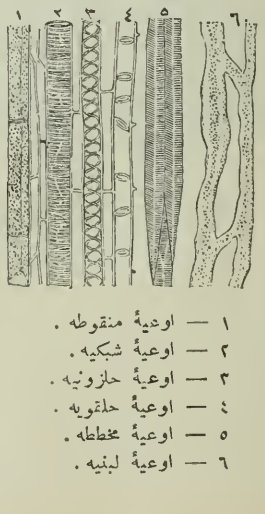

١ — اوعیهٔ منقوطه .
٢ — اوعیهٔ شبکیه .
٣ — اوعیهٔ حلزونیه .
٤ — اوعیهٔ حلقویه .
٥ — اوعیهٔ مخططه .
٦ — اوعیهٔ لبنیه .

(اوعیهٔ شعریه = (ا) بیاض (ب) سیاه قان طمارلری)

اَوْفىٰ [ع، ص] دها ، الك ، پك وفالى § دها ، الك، پك كلى، تام .

اَوْقات [ع،س] جـ : (وقت) چاغلر ، زمانلر ، وقتلر .

اوقات خمسه = صباح، اوكله، ايكندى، آقشام ، ياتسى نمازلرينك قيلنديغى وقتلر بش وقتده قيلنان نمازلر .

اَوْقاف [ع،س] جـ : اسم اولاز (وقف) ك جمعى . تملكدن محبوس وممنوع اولان عينلر .

اوقاف استثنائيه = غزاة واعزهٔ كرام اوقافى كبى دوغريدن دوغرى‌يه متوليلرى طرفندن اداره اولنان مستثنى وقفلر .

اوقاف صحيحه = شرائط صحتى جامع اولان اوقاف . (تخصيصات) مقابلى اوله‌رق ده استعمال ايديلير .

اوقاف غير صحيحه = شرائط مشروعه دائره‌سنده اراضئ اميريه‌دن بر قطعه‌نك باذن سلطانى تخصيصات معلومه ايله برطرفه وقف وتخصيصنه متعلق اوقاف .

اوقاف مضبوطه = دوغريدن دوغرى‌يه اوقاف همايون نظارت جليله‌سى طرفندن اداره اولنان اوقاف، كه اوچ قسمدر:
(١) سلاطين عظام حضراتيله متعلقات سنيه‌لرى اوقاف شريفه‌سى .
(٢) مشروط لهلرى منقرض اولان اوقاف .
(٣) يالكز اداره‌سى مضبوط اولان اوقاف .

اوقاف ملحقه = اوقاف همايون ناظرينك تحت نظارتنده اوله‌رق متولئ مخصوصى معرفتيله اداره اولنان وقفلر .

اوقاف مندرسه = مشروط لهى منقرض اولوب حسبيله حاصلاتنك صرفنه محل اولميان وقفلر .

اوقاف عوارض = غله‌سى بر محله ويا قريه اهاليسنك احتياجاتنه صرف اولنمق اوزره تأسيس ايديلن اوقاف .

اوقاف نظارتى = امور اوقافى اداره ايدن دائرهٔ جليله .

اَوْكار [ع،س] (وكر ـ وكره) نك جمعى . يووالر .

اَوْكَد [ع،ص] دها ، الك ، پك تأكيدلى؛ قوتلى : اوكد اوامر .

اَوَّل [ع،ص] برنجى، ايلك § اسكى، قديم، چمش § تقدم ايدن ، مقدم . باشلانغج .

الك اول = الك ابتدا ، باشدن .

اوللرى = زمان قديم ، زمان قديمده .

اولجه = اوكجه ، برآز اول ، مقدم .

اولا = برنجى درجه‌ده ، برنجى اوله‌رق || الك اول ، ابتدا .

اول امرده = هرشيدن اول، الك اول.

اول الاوائل = فلسفه تعبيراتندندر كائناتك ركن اصليسى ، حادثاتك مبدأى مقامنده قوللانيلير .

اول الاولين = برنجيلرك برنجيسى (قديملرك قديمى) اولان جناب حق { اوصاف الهيه‌دندر } .

اول و آخر = مقدماً ومؤخراً ، ابتدادن وصوكره‌دن. اوته‌دنبرى معناسنده قوللانيلور . اول وآخر بوايش بويله‌در كبى .

اَوْلاد [ع،س] جـ (ولد) : اوغللر. { بوكله لسانمزده همه مفرد هم جمع اوله‌رق مستعملدر } .

اولاد ام = (فرائض) ميتك آنا طرفندن اوغلان وقيز قرداشلرى .

اولادسز = اولادى اولميان، عقيم .

اولادسزلق = عقامت .

اولادلق = اوغللغه (وياقيزلغه) قبول اولنمش اولان : دختر متبنى .

اولاديت = (اساساً غلطدر) اولاده منحصر ، اولادلق .

اَوْلُك [ت، س] باغچه وبوستانك منقسم اولديغى بلوكلردن بهرى § دونمك درده برى ، يعنى قرق آرشون طول وعرضى اولان دونمك ربعى § حرق، صو مجراسى .

اَوْلَوِيَّت [ع، مص] اولالق ، ترجيحه لايق § ديه‌جك قالمامق § تقدم، رجحان .

اَوْلىٰ [ع،ص] مرجح، ترجيحه لايق ، دهالايق : اولى بالطريق .

اَوْلِياء [ع، س] جـ : (ولى) كرامت وولايت صاحبى اولانلر ، قرب الهى‌يه نائل اولان ذوات .

اولين = اولكيلر ، اول كان انسانلر . اسكى زمان آدملرى § اولكى ، ابتداكى .

اوليات = مقدمات، ابتدا كى جهتلر || هر عاقلك بلاتردد قبول ايده‌جكى قضيه. §(منطق) ثبوت وتحقق دلائل وبراهينه محتاج اولميان كليات.

اَوْهام [ع،س] جـ : (وهم) .

اَوْهَن [ع،س] دها ، پك ، الك ضعيف، كوشك .

اَهالى [ع،س] جـ (اهل) : برمملكت ويا بلده‌ده ساكن اولان انسانلر .

اَهْداب [ع، س] (هدب) ك جمعى : كيرپيكلر .

اَهْدَب [ع، ص] كيرپيكارى چوق آدم، اوزون كيرپيكلى .

اَهْرام [ع، س] لسانمزده غير مستعمل اولان (هرم) ك جمعى. مصرده‌كى معروف قديم ابنيهٔ عظيمه .

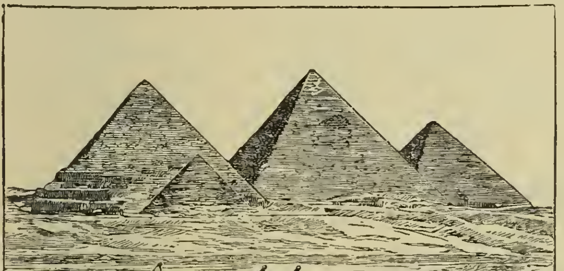

(اهرام مصر)

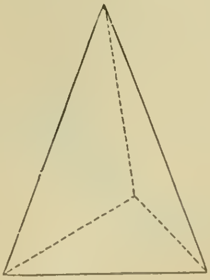

(اهرام مثلثى)

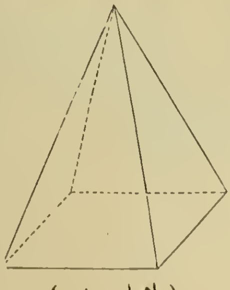

(اهرام مربعى)

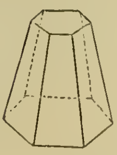

(اهرام ناقص)

(اهرام ذوكثير الوجوه)

§ (هندسه) قاعده‌سی مستقیم الاضلاع برشکل هندسی‌که: وجوهی مثلثلردن عبارت ومثلثلرك رأسلری قاعده‌نك خارجنده برنقطه‌ده مجتمعدر.

اهرام مثلثی = (هندسه) قاعده‌سی برمثلثدن عبارت اولان اهرام.

اهرام مربعی = (هندسه) قاعده‌سی برمربعدن وبامعیندن عبارت اولان اهرام.

اهرام ذوکثیرالوجوه = قاعده‌سی شکل ذوکثیرالاضلاعدن عبارت اهرام.

اهرام ناقص = (هندسه) قاعده‌سنه موازی برسطحله قطع ایدلمش هرم‌ذنکی براهرام.

اَهِلْ [ع، ص] صاحب، مالك § متصف § بریرده ساکن اولان § زوج وزوجه‌دن هربری § مهارتلی.

اهل الله = ولی لله.

اهل آخرت = آخرتی دنیایه ترجیح ایدنلر.

اهل بیت = او خلقی || حضرت پیغمبرك متعلقات نبویه‌لری.

اهل خبره = برخصوصه دائرتام واطرافلی معلوماتی اولانلر.

اهل دل = صاحب عرفان.

اهل دنیا = دنیایی آخرته ترجیح ایدنلر.

اهل سوق = اصناف طاقمی.

اهل قبله = اهل اسلام.

اهل کتاب = کتب سماویه‌یه معتقد اولانلر.

اهل هوا = هوا وهوسنه تابع اولانلر.

اهلی = آلیشق، آلیشمش.

اَهْلِیَتْ [ع، مص] برایشه یارامق حالی، اقتدار، لیاقت، استحقاق.

اَهَمّ [ع، ص] اك، پك مهم.

اهمیت = مهملك، جهده شایان اولیش، نظر دقتی جالب اولیش.

اهمیتلی = پك مهم، نظر اعتباره آلنمغه شایان.

اَهْواء [ع، س] جمع (هوی).

اهواء نفسانیه = نفسك آرزولری، شهوات.

اَهْوالْ [ع، س] جمع (هول).

اَهْوَنْ [ع، ص] اك، دها، پك ضررسز، خفیف § اوجوز § دها اوجوز

اهونلك / اهونیت = اوجوزلق.

اَهْیَبْ [ع، ص] اك، دها، پك مهیب.

اَیْ • عربی، فارسی، ترکی کلماته داخل اولور • ادات ندادر • ای دوستم • ای‌کوزومك نوری § ادات انفعال: ای نه‌وار؟ ای نه‌اولمش! ای آرتق یتر! § ادات استفهام: ای صوکره؟ ای دوام ایت، ای صوکره نه اولدی؟ § ادات تصدیق: ای اورامی اویله. {شیوهٔ فارسی‌یه اتباعاً بونی (وی) صورتنده استعماله محل یوقدر.}

اَیا [ع، فا، د] یالکز عربی، فارسی کلماته داخل اولور ادات ندادر: ایا حبیب خدا.

اَیادی [ع، س] (یدك) ك جمع الجمعی.

اَیاغ [فا، س] آیاقلی قدح، پیاله.

اَیالاتْ [ع، س] جمع: (ایالت).

اَیالَتْ [ع، س] ولایت {اصطلاحات قدیمهٔ ملکیه‌دندر}.

اَیّام [ع، س] جمع (یوم): اسعد ایام § زمان، هنکام § تفرد، اقتدار § طالع § روزکار مساعد.

ایام باحور = تموزك اون طقوزنجی کونندن یکرمی بشنجی کوننه قدر دوام ایدن غایت حرارتلی یدی کون.

ایام البیض = هرعربی آینك اون ایکنجی کوننددن اون بشنجی کوننه قدر اولان درت کون (ایام لیالی البیض) دیمکدر.

ایام التشریق / ایام معدودات = عید اضحانك ایلك کونندن ماعدا اولان اوچ کون.

ایام معلومات = شهر ذی الحجه‌نك ایلك اون کونی.

اَیامِنْ [ع، س] یمنلو، اوغورلو معناسنه اولان (ایمن) ك جمعی.

اَیْتام [ع، س] باباسی وفات ایتمش نابالغ صبی معناسنه اولان (یتیم) ك جمعی {همزه‌نك کسریله غلطدر}.

اَیَّدَ [ع، فع] تأیید ماده‌سندن فعل ماضیدر، دعا مقامنده مستعمل بعض ترکیبات عربیه‌یه داخل اولور: ایدالله، ایده‌الله

اَیْدی [ع، س] جمع: (ید). اللر.

اَیْسَرْ [ع، ص] صول جهتده‌کی: طرف ایسر.

اَیْضاً [ع، د] ینه اویله، کذا.

اَیْلَمَكْ [ت، مص] ایتمك، یاپمق، قیلمق، ایشلمك معنالرینه کلەرك دیکر کلمه‌لرله ترکیب ایدر: اجابت ایلمك، دعا ایلمك.

ایلمه = ایلمك ماده‌سندن مصدر تخفیفی || ایتمه، یاپمه، قیلمه، ایشلمه.

اَیْلُولْ [سریانی] شهور شمسیه‌دن یدنجی آی {کون ۳۰}.

اَیْمانْ [ع، س] آند معناسنه اولان (یمین) ك جمعی. ایمان صادقه، ایمان غلیظ || بیوك یمینلر.

اَیْمَنْ [ع، س] صاغ طرفده‌کی: اضلع ایمن.

اَیْمَنْ [ع، ص] یمنلو، قیمتلی.

اَیْواللّه [ع، س، تر] اوت، نعم، بلی، اویله اولسون § تشکر ایدرم، الله راضی اولسون § الاهه‌اسمارلادق.

ایوالله دیمك = درویشانه توکل ایتمك || رضا کوسترمك.

اَیْوانْ [ع، س] بیوك صفه، دیوانخانه، صالون § کمرلی یوکسك بنا.

اَیی ـ اَیُو [ت، ص] کوتو اولمیان، مقبول، مرغوب اولان. § مناسب، موافق § کافی، وافی § صحتی یرنده.

اییدن ایی‌یه = تمامیله.

ایی اولمق = مصیب اولمق || اعادهٔ عافیت ایلمك.

ایجه = براز، اولدقجه ایی.

اییلتمك ویا اییلشدیرمك = ایی‌یه چویرمك.

اییلشمك ویا اییلنمك = ایی اولمق، § کسب عافیت ایتمك.

اییلك = جیادت، خوشلق، خیر، منفعت، فائده § لطف، کرم، انسانیت صحت، عافیت || حسن معامله.

اییسی کوتیسی = نیك وبدی.

ایی کون = اقبال، سعادت || رفاه حال.

همزهٔ مکسوره

إئتِكال [ع،س] کمیروب یمك § (طب) پارەنك وجودی یمەسی . § (طبقات) امواج بحرك قرەلری دوکەرك اویمسی ، خراب ایتمسی دیمکدر : ائتکال سواحل .

إئتِلاف [ع ، مص] حصول موافقت، کوروشمه ، الفت ، انسیت .

إباء [ع ، مص] برشیئی کریه کوروب ایکرنمك ، تیکسنمك ، چکنمك . استنکاف ، امتناع ، { لسانمزده بوصوکی معنا ایله مستعمل ایسەده امتناع واستنکافدن معناجه براز فرقلیدر . چونکه امتناع اعمدر . استنکافده (تکبر) مندمجدر . (إباء) ایسه اختیاریدر } .

إباتَه [ع ، مص] بیتوتت ایتدرمك ، ایتدیرلمك ، کیجه‌لتمك ، کیجه‌لەدلمك : اباتهٔ مهمان .

إباحَت - إباحَه [ع ، مص] مباح قیلمق ، قیلنمق ، برایشك ایشلنمسنده فاعلنی مخیر براقمق § حلال قیلمق § برایشك اجراسنه اذن ، مساعده ویرمك .

اباحی = هرشیئی مباح عد ایدن .

اباحیون = هرشیئی مباح عد ایدن کروه ضاله ، زندیق طائفەسی .

إبتِحاث [ع ، مص] برشیئك حقیقتنه اطلاع ایچون صوروب آراشدیرمق { استقصا ایله مترادفدر . }

إبتِداء [ع ، مص] باشلامق ، آغاز § باشلانغج § اول ، اولاً § باشده ، برنجی اولەرق ، الك اول § (عروض) بربیتك مصرع ثانیسنك جزء اولی .

ابتدا ایتمك ، ایلمك = باشلامق .

ابتدا ایدلمك ، اولنمق = باشلانلمق .

ابتداء عرفی = مقصوددن اول واقع اولان شی : بسملەدن صوکره (حمدله) کبی .

ابتدائی = ابتدایه منسوب ، ایلك درجەده : مکتب ابتدائی .

ابتدائیات = یکی تحصیله باشلیانلره ویریلان درسلر ‖ بودرسلری حاوی کتابلر .

إبتِدار [ع ، مص] سرعتله تشبث ، مبادرت ، مسارعت § عزم وشتاب ، سرعت : بیان حاله ابتدار اولنور .

ابتدار ایتمك ، ایلمك = عزم ، سرعت کوسترمك .

ابتدار ایدلمك ، اولنمق = عزم وسرعت کوسترلمك .

إبتِداع [ع،مص] {ابداع} ایله مترادفدر .

إبتِذال [ع ، مص] اعتبارسزلق ، محقر اولیش ، کثرتدن دولایی قیمتدن دوشش § برشیئی دائمی صورتده قوللانمه .

إبتِراد [ع،مص] سرینلەمك ایچون صغوق صوایچمك § صغوق صو دوکونمك [دوش] .

إبتِسام [ع،مص] کولومسەمك ، خفیف ونازکانه کولمك . تبسم .

إبتِصار [ع ، مص] ☚ (بصیرت) .

إبتِغاء [ع،س] طلب ، تمنی ، نیاز § آرزو ، مقصد .

ابتغاء تأویل = تأویل مقصدیله .

ابتغاءً لمرضاة الله = رضاء الٓهی‌ی طلب مقصدیله .

إبتِلاء [ع،مص] برشیئه دوشکون اولیش ، مبتلالق § کرفتار ، دوچار اولیش § درد ، محنت ، بلا : ابتلاء عماء .

إبتِلال [ع،مص] ایصلانمق .

إبتِناء [ع،مص] برشیئه مبتنی ، برشیئدن دولایی اولیش .

ابتناءً = مبتنی اولەرق ، .... دن دولایی . { موقع استعمال اعتباریله ابتناءً ایله بناءً بیننده فرق دقیق واردر . }

إبتِهاج [ع،س] فرح ، سوینج ، سرور § سوینمك ، فرحناك اولمق .

إبتِهال [ع،س] تضرع ، نیاز : درکاه الٓهی‌یه عرض ابتهال .

إبجال [ع،مص] { نه قاموسده ، نەده محیط المحیطده بوکلمەیه تصادف اولنەمدی . بناءً علیه (تبجیل) مقامنده استعمال اولنمسنه نظراً : بالآخره افعال بابنه نقلاً عثمانلیلر طرفندن بوکلمه ایجاد ایدلمش اولمق محتملدر } . (تبجیله) باق .

إبداء - إبداع [ع،مص] کندیسنده ماده وزمان مسبوق اولمیان بر شیئی وجوده کتیرمه ، او یولده بر شی وجوده کتیرلمه § نمونەسز ، اورنکسز برشی ایجاد ایلمك § اولجه نظیری کورولمامش برشعر سویلمك { خلق وایجادن اعمدر ، بناءً علیه قبیحاتده قوللانیلەماز . }

إبدال [ع ، مص] (ادبیات) دفع ثقلت ایچون برحرفك یرینه دیکرینی کتیرمك { اصل معناسی اعتباریله « تبدیل » ایله مترادف ایسەده لسانمزده بومعناده قوللانلماز . }

إبذال [ع ، ص] اسیرکەمیوب بول بول صرف واستعمال ایتمك { بذل مادەسی افعال بابندن کلمدیکندن بوکلمه اساساً غلطدر . }

إبَر [ع ، س] جمع : (ابره) . ایکنەلر § مقناطیسلی عقربلر .

إبراء [ع،مص] بری قیلمق ، قیلنمق : ابرای ذمت § آلوب ویرەجك قالمدیغنی مبین ایدیلان معامله . § خستەیی شفایاب ایتمك : ابرای مرض .

ابرا ایتمك = بری قیلمق .

ابرا ایدلمك = بری قیلنمق .

ابراء اسقاط = (فقه) برکیمسەده‌کی حقنی قسماً ویاکاملاً ترك ایتمك ، باغشلامق .

ابراء استیفا = (فقه) برکیمسەده‌کی حقنی اخذ وقبض ایلدیکنه دائر اقرار وتصدیق .

ابراء خاص = (فقه) متعدد خصوصاتدن یالکز برینه متعلق دعوادن برکیمسەیی ابرا .

ابرا سندی = (فقه) ابرایی متضمن ورقه .

ابراء عام = (فقه) کافهٔ دعاوی ومطالباتدن برکیمسەیی ابراء .

ابرالاشمق = میانەده ابرا سندی تعاطی اولنمق .

ابرانامه = ابرا سندی ، ابرایی متضمن ورقه .

إبرار [ع، مص] یمینك دوغریلغی تصدیق ایدلمك : ابراء یمین .

إبراز [ع،مص] میدانه چیقارمق ، چیقارلمق . § کوسترمك § سفره عزم ایتمك . (ابراز ایله اظهار وارائه بیننده فرق واردر . ابراز ایله ارائه مادیاتده ، اظهار ایسه معنویاتده مستعملدر . برده ابراز ، اثبات مدعا قصدیله ـ برشیئی طلب وقوعنده کوسترمك دیمك اولوب ارائه ایسه علی ـ الاطلاق کوسترمك دیمکدر : اوراق ودفاترینی محکمەیه ابراز ایتدی ، بکا بوطریقی فلان ارائه ایلدی) .

ابراز ایتمك = کوسترمك ‖ درمیان ایتمك .

إبرام [ع، س] برخصوصك اجراسنی جان صیقەجق صورتده اصرار ایله رجا ، مصرانه طلب ویاتکلیف § زورلامق . § اوزرینه دوشمك .

ابره [ع،س] ایکنه ، سوزن § (نباتات) چیچکرده غبـار طلحك کچدیکی حشفه ایله مبیض آره‌سنده‌کی اوزون مجری .

ابروی = ایکنه‌یه منسوب || ایکنه کبی.

ابرهٔ خیاط = ترزی ایکنه‌سی || کندی ایشلرینی براغوب بشقه‌لرینك اورینی تسویه ایله اوغراشان آدم .

ابرهٔ راعیه = (نباتات) ☞ { ابرة الراعی} میوه‌لری‌سیوری و [دون‌بابا] نامیله معروف‌نبات .

ابرهٔ مقناطیسی = (حکمت) شمال وجنوب جهتلرینی کوسترن‌پوصله ایکنه‌سی.

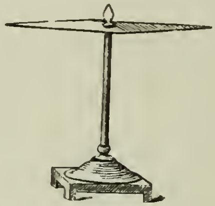

(ابره)

ابرهٔ هوام = آری وعقرب کبی‌حشرات ایکنه‌سی .

ابری - ابریّه [ع، س] (نباتات) ابره‌سی اولان نباتات: فصیلهٔ ابریه .

ابریز - ابریزی [ع ، ص] خالص آلتون § وصف اوله‌رق‌ده‌مستعملدر: ذهب ابریز .

ابریق [ع، س] طوپراق ویا معدندن معمول‌قولبلی‌وامزیکلی صوقابی.

ابریق وضوء = آبدست ابریقی .

(ابریق وضوء)

قهوه‌ابریقی = قهوه جزوه‌لرینه ایلیق صو احضاری ایچون استعمال اولنور بر بوع قاب .

چای‌ابریقی = چای خاشلامغه مخصوص امزیکلی قاب .

(چای ابریقی) (قهوه ابریقی)

ابشار [ع، مص] مژده‌ویرمك، مژده‌لمك (بومقامده { تبشیر } دها زیاده مستعملدر) .

ابشارات [ع، مص] جـ : ابشـار . (تبشیرات دها مستعملدر)

ابضاع [ع، س] (فقه) برکیمسه‌نك کاری تماماً کندوسنه عائد اولمق اوزره دیکرکیمسه‌یه‌سرمایه‌ویرمسیدرکه: بوسرمایه‌یه (بضاعه) وویرن آدمه (مبضع) ، آلانه (مستبضع) دینور .

ابط - ابط [ع،س] اوموزك ایچ‌طرفی، قولتق .

ابطاء [ع،مص] آغیر حرکت ، کچکمه .

ابطال [ع،مص] باطل قیلمق، قیلنمق ، بوشه چیقارمق، حکمسز براقمق. § لغو ایتمه، فسخ‌ایتمه، رفع‌ایلمه.

ابطالیات = ابطـاله متعلق ملاحظـات ومباحث .

ابعاد [ع،مص] اوزاقلاشدیرمه ، اوزاـ قلاشـدیرلمه . (تبعید دها زیاده مستعملدر.) § طرد ایتمه .

ابقاء [ع،مص] باقی، دائم قیلمق، قیلنمق. § یرنده ، اولکی حالنده براقمق . § (مکتب‌طلبه‌سی حقنده) ترفیع صنف ایتدیرمه‌مك.

ابقاء ایتمك = یرنده براقمق .

ابقا ایدلمك = یرنده براغلمق .

ابقای‌نام‌ایتمك = نامنی الی‌الابد خیرایله یاد ایتدیره‌جك افعـاله موفق اولمق ، اثر براقمق .

ابقاءً = ابقا صورتیله .

ابقاء تعیین = مأموریتندن انفصال ایدن برمأموری متعاقباً اوءمأموریته تعیین‌ایتمك.

ابکاء [ع،مص] آغلاتمه، آغلاتمق .

ابل [ع، س] دوه .

ابلاغ [ع،مص] واردیرمق، واردیرلمق، ایریشدیرمك ، ایریشدیرلمك .

ابلیس [ع،ص] شیطان § حیله‌کار .

ابلیسانه / ابلیسکارانه = ابلیسجه‌سنه || حیله‌کارانه.

ابن [ع،س] اوغل، ولد، فرزند § یاوری (اضافتسز قوللانلماز) : ابن‌الرشد ابن خلدون، ابن سینا { ابن کلمه‌سی ایکی‌علم‌آره‌سنده واقع اولدیغی زمان همزه‌سی ساقط اولور : عبداه بن رافع ، عبداه بن رواحه . فقط سطر باشنده بولنورسه همزه ابقا اولنور . }

ابن ارض = غریب ، غریب‌الدیار .

ابن‌الحرام / ابن حرام = پیچ .

ابن‌الزمان = دساس، حیله‌کار § زمانه چوجغی .

ابن‌الزنا = ولد مادر بخطا .

ابن‌السبیل = مسافر ، یولجی .

ابنیه [ع،س] جـ:{بنا}(فرائض) متوفانك اوغلنك قیزی ویا اوغلنك اوغلنك قیزی .

ابهاج [ع،مص] فرح، سوینج ویرمك، ویرلمك ، سویندیرمك .

ابهام [ع،مص] ال وآیاغك باش پارمغی { جمعی اباهم کایرسه ده غیر مستعملدر } .

ابهام [ع، ص] قپالی ، غیر واضح . § مشکوك بر صورتده اولیش .

ابهامات = (ابهام) ك جمعی .

ابسید [ت،س] تکرلك‌چنبرینك پارچه‌لری.

اتباع [ع،مص] تابع قیلمق، آردی صره کتیرمك ، کتیرلمك § بر کلمه‌نك آرقه‌سندن لفظاً کامشابه‌اوله‌رق ایراد ایدیلان برلفظ مهمل : آت مات ، قابیج ملیچ کبی. { برنجی معناده پك‌آزمستعملدر}

اتّباع [ع،مص] تابع اولمق، تابع اولمه ، آردی‌صره کیتمك . { اتبـاع ایله اقتداء واقتفا بیننده فرق واردر.}

اتباعاً = تابع اوله‌رق، تبعیت صورتیله.

اتباع ایتمك = آردی صره کیتمك ، اویمق .

اتّحاد [ع،مص] براولمه، امتزاج : مثبت ومنفی الکتریقك اتحادی .

اِتّحاف [ع، مص] هدیه اولەرق ویرمك ویرلمك § هدیهٔ کوندرمك، [اتحاف ایله اهدا بیننده معناً جزئی بزفرق واردرکه : اوده اتحافك جالب نظردقت اولان شیلرحقنده قوللانلمسیدر }

اِتّخاذ [ع، مص] ایدنمك، ایدینلمك . § قبول ایتمه § عد واعتبار ایلمه § قوللانمه ، استعمال ایلمه . قورمه ، دوشونمه § توسل .

اِتّساع [ع،مص] بوللاشمه، بوللاشمق، کنیشلنمك § بوللق ، کنیشلك § اکتساب وسعت . { بومعنایه کوره : کسب اتساع ، اکتساب اتساع تعبیرلری غلطدر . }

اِتّسام [ع.مص] متصف اولمه . { بوکلمه قیزغین دمیرله دری‌یه اوریلان داغ ، تمغا معناسنه اولان (وسم) دن مشتق اولوب شوحالده قطعاً بوکلمەده متصف اولمه معناسی یوقسەده هرنصلسه سجع ایچون قوللانلمقده‌در. }

اِتّصاف [ع، مص] متصف اولمه ، وصفلانمه § برحالی طاقنمق .

اِتّصال [ع، مص] (انفصال) مقابلی یتیشمك ، قاووشمق، اولاشمق { اشیا حقنده مستعملدر . } § آره‌لق فقدانی § یاقینلق .

اتصالنده = بتیشیکنده ، یاننده .

اتصال التربیع = (معماری) برینك طوغلری دیکرینك طوغله‌لریله تداخل ایده‌جك صورتده ایکی دیوارك برلشمسی .

اتصالات = (عسکریه) استحکام اقسامنی ویا مختلف استحکاماتی بربرینه وصل ایچون یاپیلان یوللر .

اِتّضاح [ع،مص] واضح اولمق، میدانه چیقمق .

اِتْعاب [ع، مص] یورمق ، یورولمق ، زحمت ویرمك . { تشدید ایله غلطدر . }

اِتّعاظ [ع، مص] وعظ قبول ایتمك ، نصیحت مقتضاسیله عامل اولمق.

اِتّفاق [ع، مص] بررأیده بولنمق .

اتفاقات = حسن تصادفات .

اتفاقی ـ اتفاقیه = اتفاقه منسوب ‖ (منطق) بینلرنده صدق ایجاب ایده‌جك برعلاقه‌یه مبتنی اولمیه‌رق تحقق ذاتیلرندن دولایی مقدمك صدقیله ثانینك صدقنه حکم اولنان قضیهٔ شرطیه . { انسان ناطق ایسه حمار ناهقدر کبی } .

اتفاقیات = راست کله ، تصادفی .

اِتّقاء [ع، مص] صاقنمق ، چکنمك . § اللهدن قورقمق، مخافة‌الله .

اِتّقان [ع، مص] محکم قیلمق ، قیلنمق § اطمئنان .

اِتّکاء [ع،مص] طیانمه ، طیانمق .

اِتّکال [ع، مص] ☞ (توکل) .

اِتْلاف [ع، مص] تلف ، محو ایتمك ، ایدلمك .

تسبباً اتلاف = (فقه) برشیئك تلفنه سبب اولمق .

مباشرةً اتلاف = برشیئی بالذات تلف ایتمك ــ درکه : ایدنه (فاعل مباشر) دینور .

اِتْمام [ع، مص] تماملامه ، تماملامق . § نهایتلندیرمه { اکمال ایله بینلرنده فرق واردر } . (ریاضیه) برافادهٔ تفاضلینك تمامیسنی تعیین ایتمك .

اتمام بالتحلیل = (ریاضیه) برافادهٔ تفاضلیه‌یی متعدد افادهٔ تفاضلیه‌لره بعدالتحلیل تمامیسنی استخراج ایتمك اصولی .

اِتْهاب [ع، س] (فقه) هبه‌یی قبول ایتمك .

اِتْهام [ع، مص] تهمتلی ایتمك، ایدلمك ، برینه برقباحت اسناد ایتمك، ایدلمك. § وقوعبولان برقباحت ویاجنایتك قبل المحاکمه وظن اوزرینه برینه اسنادی .

هیئت اتهامیه = ☞ (هیئت) .

اتهامنامه = اوراق جنائیه‌یی هیئت اتهامیه‌یه تودیع ایدرکن مدعیٔ عمومینك تنظیم واعطا ایلدیکی ورقه ، ادعانامه .

اتهامی = اتهامه متعلق .

اِتْیان [ع مص] کتیرمك، کتیرلمك § ایراد، ذکر وبیان § اثبات .

ایراد ایتمك = کتیرمك ‖ ذکر ایتمك .

ایراد ایدلمك = کتیرلمك ‖ ذکر ایدلمك.

اِثْبات [ع، مص] محکم قیلمه، قیلنمه § ثابت ایتمه ، ثابت قیامه § ادله ایرادیله بر قولك صحتنی تعیین . § میدانه چیقارمه § وار ایتمه (محومقابلی).

مسوده‌یی محو واثبات ایتمك = تصحیح ایتمك .

اثبات وجود = وارلغنی کوسترمك ، حاضر بولنمق .

اثبات هنر = هنر کوسترمك ‖ اظهار لیاقت ایتمك .

ادات اثبات = ادات (نفی) ك ضدی .

اِثْر [ت،س] ایز، علامت ، نشانه § مسلك کیدیش (جمعی : { آثار } کاورسه‌ده غیر مستعملدر.) (هندسه) § برخط ویا سطحك سطح ارتسامله فصل مشترکی.

اِثْم [ع،س] ذنب ، صوچ ، کناه، جرم .

اِثْمِد [ع، س] سورمه طاشی (آنتیمون).

اِثْنی عَشَر [ع، س] اعداددن (١٢) عددی : ائمهٔ اثنی عشر ، ذواثنی عشرالاضلاع ، امعاء اثنی عشر .

اثنی عشریه = کروه شیعه‌دن برفرقه .

اِثْنان ـ اِثْنَین [ع، س] (٢) عددی . § لاعلی التعیین (٢) .

یوم الاثنین = پازار ایرتسی کونی .

اِجابَت [ع، س] فی الاصل سائله جواب ویرمك معناسنه مصدردر. لکن لسانمزده موافقت، قبول، اسعاف ایتمك معنالرنده مستعملدر .

دعوته اجابت = واقع اولان دعوتی قبول ایتمك ، تکلیف واقعه موافقت ایلمك .

دعاسی قرین اجابت اولمق = جناب حق طرفندن دعاسی قبول ، اسعاف اولنمق .

اجابت ایتمك = قبول ایتمك ‖ موافقت ایتمك .

اجابت اولنمق ویا ایدلمك = موافقت اولنمق ‖ قبول ایدلمك .

اِجارَه [ع،س] اجرت، کرا، بدل § منفعت مقابلی ویریلن آقچه § (فقه) منفعت معلومه‌یی عوض مقابلنده صاتمق § وقفه ویامیری‌یه عائد کرا .

کتاب الاجاره = مجله‌نك اجاره‌یه متعلق احکامنی حاوی رساله .

اجاره‌نك شرائط نعقادی = عاقدینك یعنی ایکی طرفك عاقل ممیز اولمسی، ایجاب وقبوله موافقتی، مجلس عقدك برلشمسی، آجر ایجار ایده‌جکی شیئك متصرف ویا متصرفنك وکیلی، ولیسی وصیسی اولمه‌سی.

اجاره‌نك شرائط صحتی = (فقه) عاقدینك رضاسی ، مأمورك تعیینی ، اجرتك معلوم اولمسی ، منفعتك دافع منازعه اوله‌جق وجه ایله معلوم ومقدور الاستیفا بولنمسی.

اجارتینلی = اجارهٔ مؤجله ومعجله‌یه تابع اراضی ومسقفات .

اجارۀ باطله == (فقه) شرائطی تمام اولمیان یعنی انعقاد اجاره‌نك شرائطندن بری بولمیان اجاره .

اجارۀ حیوان == (فقه) بینمك ویا یوك یوكلتمك اوزره برحیوان استیجاری .

اجارۀ زمین == (فقه) اراضیء امیریه اوزرینه یاپیلان هر نوع انشاآت ومسقفات ایچون صاحب بنانك عشره معادل وشرف موقعه كوره میری‌یه تأدیه ایدیلن آقچه .

اجارۀ عروض == البسه وآوانی كراسی .

اجارۀ عقار == (فقه) او، عرصه كبی شیلرك ایجاری .

اجارۀ فاسده == (فقه) كندیسنده انعقاد شرائطی موجود وفقط شروط صحتندن بریسی مفقود اولان اجاره .

اجارۀ مضافه == (فقه) كله‌جك بروقت معیندن اعتباراً عقد اولنان ایجاره .

اجارۀ معجله == (فقه) پشین كرا .

اجارۀ لازمه == (فقه) معاقدیندن برینك بلا عذر فسخ ایده‌میه‌جكی اجارۀ صحیحه (خیار شرط ، خیار رؤیت ، خیار عیبدن عاری اولمق لازمدر) .

اجارۀ منجزه == (فقه) وقت عقددن اعتباراً اولان ایجار .

اجارۀ واحده == (فقه) متولیٔ وقف طرفندن بر مدت قصیره تعیین ایدیلان مسقفات ومستغلات وقفیه ایجاری .

اِجازت [ع، س] اذن ، رخصت § معلم طرفندن شاكردك اكمال تحصیل ایتدیكنك تصدیق § (ادبیات) حرف رویدن صوكره كلن حرفك حركاتنك مختلف اولمسی .

اجازت فعلیه == (فقه) اجازته دلالت ایدن بر فعل وحركتك صدوری .

اجازت قولیه == (فقه) بركیمسه‌نك برشی حقنده «اذن ویردم» دیمسی ، قولاً لاحق اولان اجازت .

اجازت لاحقه == (فقه) بركیمسه‌نك اولجه ذی اولمدیغی حالده بعدالاجرا برشیئی قبول وتصدیق ایلمسی .

اجازتنامه == اجازتی حاوی كاغد ، ورقه ، شهادتنامه ، دیپلومه .

اِجاله [ع ، مص] جولان ایتدیرمك ، ایتدیرلمك : اجالۀ اسب ، اجالۀ خامه .

اِجبار [ع،مص] زورلامق ، زورلانمق ، جبر ایتمك .

اجبار مادی == (حقوق) باشقه‌سی طرفندن وقوعبولان جبر .

اجبار معنوی == (حقوق) بركیمسه‌نك كندیسیله قائم اولان حال اضطرار .

اجبار ایتمك == جرأتلندیرمك .

اجبار ایدلمك == جرأتلندیرلمك .

اِجتباء [ع،مص] انتخاب ایتمك ، سچمك ، اختیار ایلمك § جابی وتحصیلدارك تحصیل ایتمسی .

اِجتراء [ع، مص] جرأتلنمك ، جرأتلنمه ، جسارت . (اجتراء ایله اجتسار متشابهاتدن ایسه‌لرده موقع استعماللری باشقه باشقه‌در . اجتسار : دها نازكانه بر معنی افاده ایتدیكی حالده (اجترا) ده دائما شدت مندمجدر) .

اِجترار [ع، مص] كویش كتیرمه ، كویش كتیرلمه . (كویش كتیرن حیوانلره «حیوانات مجتره» دیرلركه : اتلری مأكولدر .)

اِجتسار [ع، مص] جسارتلنمك . (عربیده اجتسارك بوله بر معناسی اولمدیغندن اساساً غلط عد ایدلمك لازم كلیرسه‌ده لسانمزده شایعاً تعمیم ایلدیكندن استعمالندن احتراز اولنماز .)

اِجتماع نیّرین [ع،س] سطح ارضده بولنان بر نقطه‌یه كوره قمر ایله شمسك استقامت واحده اوزره بولنیشی .

اجتماع ساكنین == (ادبیات) ایكی ساكن حرفك برآره‌یه كلمسی .

اِجتناء [ع، س] دوشیرمك ، دوشیرلمك . § میوه طوپلامق ، اقتطاف . § الده ایتمك ، ایدلمك : اجتناء ثمرات علوم .

اِجتناب [ع،مص] صاقینمق ، اوزاقلاشمق § توقی ، احتراز .

اِجتناح [ع،مص] میل ایتمك § سجده‌ده وجه مشروع اوزره اللرینی یره وضع ایله دیرسكلرینی آچه‌رق قناد شكلنده طوتمق : اجتناح ساجد .

اِجتهاد [ع، مص] قدرتی یتدیكی قدر چالیشمق § متبحر برذاتك حكم شرعی استخراجی خصوصنده بذل مقدور ایتمسی § بوصورتله برمذهب میدانه چیقارمسی § علی الاطلاق برشیئدن استخراج معنی وحكم .

اِجراء [ع، مص] آقیتمق ، آقیدلمق . اساله § برامری یرینه كتیرمه ، انفاذ ایتمه § قوه‌ده اولان بر ایشك فعله اخراجی § بر ایشك معامله رسمیه‌سی كوریلوب بیتمه ، ایفا .

اجرای ایجابی == اقتضاایدن معامله‌سنك ایفاسی .

اجراءمأموری == محاكمك مقرراتنی موقع فعله وضع ایدن مأمور .

اجراءمأموریتی == اجراءمأمورینك اداره‌سی آلتنده بولنان هیئت .

اجراآت == جم : (اجرا) فعله كتیریشلر ، كتیریلیشلر || فعله كتیریلان خصوصات .

اِجلاء [ع، مص] اوزاقلاشدیرمق .

اِجلال [ت، س] تعظیم واحترام ایتمك ، § عظمت ، قدرت .

اجلالاً == تعظیماً (تعظیمادن اقوادر) .

اجلالی == اجلاله منسوب .

اِجمال [ع،مص] (تفصیل) مقابلی . اختصار ایتمك ، قیصالتمق .

اجمالاً == اجمال صورتیله ، مختصراً .

اِجهار [ع، مص] آشكار ایتمه .

اِحاطه [ع،مص] برشیئك اطرافنی چویرمك ، اطرافی چویرلمك § معلومات شامله ، وقوف تام .

احاطه ایتمك == اطرافنی چویرمك || كاملیله واقف اولمق .

احاطه ایدلمك == اطرافی چویرلمك || كاملیله واقف اولنمق .

اِحاله [ع،مص] عهده‌سنه ویرمه ، ویرمك § اصمارلامق § واردات امیریه‌دن برینك جبایتنی بدل مقطوع مقابلنده برشخصه حواله : «احالۀ اعشار» .

احالةً == احاله صورتیله . امانةً دكل .

اِحتباس [ع،مص] طوتلمه ، طوتلمق .

احتباس حیض == قادینلرده آی باشی عادتنك اوله‌مامسی ، طوتوقلغی .

احتباس صفراء == صفرانك جریان ایتمامسی .

اِحتجاب [ع،مص] صاقلانمق ، كیزلنمك ، پرده ، حجاب آلتنه كیرمه . (طب) حملك مدت معینه‌سندن زیاده اوزامسی .

اِحتجاج [ع، س] دلیل ، حجت صاحبی اولمه ، اولمق § دلیل اوله‌رق ایراد اولنان شی .

احتجاجاً == احتجاج صورتیله .

احتجاجات == جم : (احتجاج) .

اِحْتِجام [ع،مص] حجامت اولمه. بوینوز یاپشدیره‌رق قان آلدیرمه. (طب) وظائف‌عضویه‌دن‌برینك‌شدتلنمسی

اِحْتِداد [ع،مص] کسکینلشمك : احتداد سیف جهاد § غیضلانمق ، دوران دمده سرعت حصولی . § اعراض مرضیه‌نك آزمه‌سی .

اِحْتِذار - اِحْتِراز [ع،مص] صاقینمه، چکنمه ، تحفظ ، اجتناب § قورقمه.

احترازاً = صاقینمق صورتیله، صاقینه‌رق.

اِحْتِراش [ع،مص] (احتراز) ایله مترادفدر.

اِحْتِراص [ع س] شدتلی آرزو ، فرط هوس .

احتراصات = جـ : (احتراص) || هوسات مفرطه .

اِحْتِراق [ع، مص] طوتوشوب یانمق . مولدالحموضه‌نك بر جسم ایله امتزاجی § (قوزموغرافیا) کواکبدن برینك شمسه اقترانی .

قابل احتراق = یانه‌بیلیر .

احتراق ایتمك = محترق اولمق .

احتراق‌تنفس = (طب) تنفس واسطه‌سیله رئه‌لره داخل اولان مولدالحموضه‌نك تأثیریله بدنده‌کی مواد شحمیه‌نك یانمسی .

احتراق خفی ویابطی = (طب) بللی‌اولمیه‌رق یانمق .

احتراق نقطه‌سی / نقطهٔ احتراق = (حکمت) اشعهٔ شمسك بالاجتماع مرورایلدیکی نقطه || (قوزموغرافیا) سیاراتك شمسك اطرافنده رسم ایتدکلری قطع ناقص شکلنده‌کی مدارلرك داخلنده ایکی نقطه‌در‌که بونلرك برینده شمس بولنور . ب ، ح

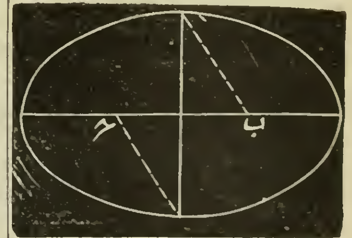

(احتراق نقطه‌سی)

اِحْتِرام [ع،مص] تعظیم، اکرام، توقیر، اعزاز حرمت § صایغی: احترام مخصوص .

واجب الاحترام = شایان حرمت .

احتراماً = احترام صورتیله، مقصدیله.

احترامات = جـ : (احترام) .

اِحْتِساب [ع، مص] حساب صورمه § مسئولیت § اسکی تعبیرانجه: بلدیه دائره‌سی.

احتسابیه = احتسابه متعلق .

اِحْتِساس [ع ، مص] حس ایتمه ، حسلنمه { جمعی : احتساسات اولان بوکلمه اساساً غلطدر . چونکه : (حس) ماده‌سی افتعال بابندن تصریف اولنماز . }

اِحْتِشاد [ع، س] موقع حربده عسکرلرك تجمعی : احتشادمجاهدین. { تحشد دهازیاده مستعملدر }

اِحْتِشام [ع ، س] طنطنه ، دبدبه ، شانلی گورنیش .

اِحْتِصاد [ع،مص] بیچمك ، بیچلمك: احتصاد مزروعات .

اِحْتِضار [ع، س] خسته‌نك اوان اخیره‌سی، حالت نزع ، جان چکیشمه : فراش احتضار ، بالین احتضار .

اِحْتِضاض [ع،مص] تذلل .

اِحْتِطاب [ع، مص] اودون طوپلامق، اودون کسمك .

حق احتطاب = اورمان جوارنده‌کی قری اهالیسنك احتیاجلری نسبتنده اورماندن مجاناً اودون کسمك حقلری ، امتیازلری .

اِحْتِفال [ع، مص] بیوك برآلای ایله حرمت وتعظیم ایتمك { جمعی اولان احتفالات دها زیاده مستعملدر . }

احتفالات = [ع، س] جـ (احتفال) : { اکثریا جنازه مراسمی‌حقنده مستعملدر} : احتفالات لازمه .

اِحْتِقار [ع ، مص] خورلانمق ، حقیر گورمك § تذلل ، حقارته قاتلانمه .

اِحْتِقاق [ع، س] (حقوق) طرفیندن هربرینك « حق بنمدر » دیه منازعه‌سی.

اِحْتِقان [ع ، س] حقنه قوللانمه ، شرینغه ایتمه § حقنه شرینغه.

احتقان دم = (طب) قانك اعضای بدندن برینه هجومی : احتقان دم دماغی، احتقان رئوی، احتقان‌طحالی، احتقان کبدی.

اِحْتِکار [ع ، مص] مالی ، ذخیره‌یی - آغربهایه چیقمسنه انتظاراً صاتمیوب صاقلامق .

احتکاراً = احتکار صورتیله .

اِحْتِکاك [ع ، مص] سوریلمك ، بربرینه سورتمك ، دلك ودعك § قاشینمق .

اِحْتِلاق [ع،مص] تراش ایتمك ، تراش ایدلمك .

اِحْتِلام [ع، مص] رؤیاده صو اقتضا ایتمه ، دوش آزمه § بالـغ اولمه .

اِحْتِماء [ع،مص] پرهیز ، خسته‌نك مضر یکاردن وایچکیلردن اجتناب ایتمسی .

اِحْتِمال [ع ، مص] یوکلنمك ، چکمك {بومعناده (تحمل) دهامستعملدر}

« ناتواندر آنده بوتکلیفه یوقدر احتمال » § امکان ، ممکن اولیش ، ممکنلك ، برشیئك اوله‌بیلمسی .

احتمالی یوق = ممکن دکل .

حساب احتمالی = بعض مسائلی احتمال وحجته قریب صورتده حل ایتمك قواعد مخصوصه‌سی .

احتمالات = جـ : (احتمال)اوله‌بیله‌جك، اولمسی ممکن جهتلر .

احتمالات بعیده = اولمسی‌عقله ومأموله بعید اولان شیلر .

احتمالات قریبه = اولمسی‌عقله ومأموله قریب شیلر .

اغلب احتمالات = احتمالرك‌قوتلیسی: اغلب احتمالاته کوره { (اغلب احتمال) تعبیری بالطبع شیوه‌یه مغایردر } .

احتمالکه = ممکندرکه ، اوله‌بیلیرکه .

احتمال ویرمك = شمول،امکان‌ویرمك، اسناد ایتمك .

اِحْتِواء [ع،مص] شمول ، احاطه ، جمع ایچنه آلمق : شامل وحاوی اولمق : « کتابمز قرق بیك لفظی احتوا ایتمشدر » .

اِحْتِیاج [ع ، س] محتاجلق، یوقسوللق. { بو معناده (افتقار) ایله مترادفدر . } § اشد لزوم [بومقامده (افتقار) قوللانیلمز] .

عرض احتیاج ایتمك / احتیاج کوسترمك = اشدلزوم اظهار ایتمك .

احتیاج کورنمك = شدتله لازم اولمق.

دفع احتیاج = لازم‌اولان شیئی‌تدارکله احتیاجدن قورتلمه .

احتیاجات = جـ : (احتیاج) {احتیاجك برنجی معناسنه کوره } محتاج اولنان شیلر : احتیاجات مبرمه .

احتیاجات‌ضروریه = مسکن،مأکولات ومشروبات غذائیه ، ملبوسات اصلیه ، محروقات شتائیه .

اِحْتِياط [ع ، مص] بصيرت اوزره طاورانمق ، ايلروسنى كوزه‌ته‌رك حركت ايتمه § تدبيرلى، تداركلى بولنمق §(عسكرى)محاربه‌نظامنى اخذ ايتمش قطعات عسكريه‌ده آوجى خطندن اعتباراً كيرى‌يه طوغرى اوچنجى خط ــ كه ظهور ايده‌جك احواله كوره ــ استعمال اولنمق اوزره قوماندانك تحت امرنده بولنور : فرقهٔ‌احتياطيه = عساكر نظاميه‌نك بعدالتعلم سلاح آلتنده طوتلميوب حين‌حاجتده جلب اولنمق اوزره ترخيص ايديلان صنفى .

احتياطاً = احتياط صورتيله ، احتياط اوله‌رق .

احتياط ايتمك = ايلروسنى كوزه‌ته‌رك حركت ايتمك .

احتياط ايدلمك = ايلروسى كوزه‌تيله‌رك داورانلمق .

احتياط آقچه‌سى = بانقه‌لرده هر نوع احوال‌فوق‌العادهٔ اقتصاديه‌يه قارشى حاصلات صافيه‌دن تفريق اولنان مبالغ .

احتياطسز = ايلروسنى دوشونميه‌رك حركت ايدن ، غافل § تداركسز .

احتياطلى = احتياطه رعايت ايدن ، بصيرتلى .

احتياطى = احتياطه منسوب : تدبير احتياطى .

اِحْتِيال [ع ، مص] حيله استعمالى ، حيله‌يه مراجعت § حيله‌لر . § مهارتلى حيله .

احتيالات = جم : (احتيال) .

اِحْداث [ع،مص] يكيدن پيدا ايتمك ، ايدلمك يكى طرز برشى ايجاد ايلمه { حسنات وفعلياتده استعمال اولنور } احداث ايله ابداع ، اختراع ، ايجاد، خلق بيننده معناجه فرق واردر . شويله‌كه : ابداع كنديسنده ماده وزمان مسبوق اولميان برشى پيدا ايتمك يعنى نمونه‌سز برشى وجوده كتيرمك، ايجاد برشيئى يوقدن وجوده كتيرمك ، خلق ايسه برشيئدن ديكر برشى ايجاد ايلمك ديمكدر . اختراع حق التهيده قوللانلماز . مثلا :

غراموفون [فونوغرافه‌نسبتله] محدثدر. فونوغراف ــ اختراعدر .

جناب حق كائناتى يوقدن ابداع وايجاد ايلمشدر . (جناب حق حضرت آدمى طوپراقدن خلق ايتدى) كبى .

اِحْدى [ع،س] (احد) ك مؤنثى .

اِحْراز [ع، مص] آلمق، آلنمق، قزانمق، قزانلمق § نائل ، مظهر اولمه . نعم معنويه‌دن برينه نائل اولمه : احراز درجات ، احراز رتب § مباح اولان برشيئى لاجل‌الانتفاع محافظه .

اِحْراق [ع ، مص] ياقمق، ياقمه، ياقلمه .

احراقاً = ياقمق صورتيله .

احراق بالنار = آتشده، آتشه ياقمق .

احراق اموات = هندمجوسيلرينك آيينى اقتضاسنجه اولولرى ياقمق .

اِحْرام [ع ، مص] اثناى حجده كييلان ديكيشسز لباس‌مخصوص § يوكدن معمول‌برنوع اورتو، چارشف‌كه: اناطوليده اكثر نسوان اسلام بونكله تستر ايدرلر § يايغى ، مندر يوزى .

احرامه كيرمك = حج‌ايچون، عمره‌ايچون احراملانمق .

اِحْساس [ع ، مص] برشيئك ماهيتنى حس‌ايتديرمك، درونى اوله‌رق طويورمق. {عربيده(احساس) (حس) معناسنى مفيد يعنى (حس) ايتمك ديمك ايسه‌ده لسانمزده (حس ايتديرمك) معناسنده قوللانلمقده وبويله بر كلمه‌يه شدتله احتياج كورلمكده‌در } .

احساسات = جم : (احساس) .

اِحْسان [ع،س] ايلك ايتمك، حسن‌معامله (اسائت مقابلى) § عطيه ، بخشيش ، باغشلامه ، اعطا . § كرم ، عنايت § بخش واعطا اولنان شئ § استدعاى مساعده « احسان بيورك افندم » .

احسان على الاحسان = احسان‌اوستنه احسان .

الاحسان بالتمام = برشى‌تماميله‌ويرلمليدر، بر ايلك تماميله ايدلمليدر :

« انما الاحسان الابالتمام »

احساناً = احسان صورتيله .

احسانات = جم : (احسان)، احسانلر .

احساندیدگان = جم : (احسانديده) .

احسانديده = احسان كورمش، مظهر احسان اولمش § منتدار .

اِحْصاء [ع، مص] صايمق ، صايلمق ، تعداد وشمار{بوكلمه‌على‌الخصوص بونك جمعى اولان (احصائيات) (استاتستيق) معناسنى مفيد اولديغندن هم‌ثقيل ، همده اجنبى اولان [استاتستيق] كلمه‌سنى استعماله احتياجمز يوقدر . }

احصائيات = جم : (احصاء) .

اِحْصاص [ع ، مص] حصه ويرمك ، ويرلمك، پاى‌ايتمك: احصاص غنائم .

اِحْضار [ع مص] حاضر ايتمك ، ايدلمك، حاضرلامه § حضوره كتيرمه . برشخصك محكمه‌يه دعوت اولنمسى .

احضار پوصله‌سى = محاكم حقوقيه‌دن كونديريلان جلب ورقه‌سى .

احضار مذكره‌سى = برشخصك محاكم جزائيه‌يه جبراً جلبى ايچون كونديريلان مذكره .

احضاريه = برينك محكمه‌يه جلبى‌ايچون آلنان خرج .

اِحْقاق [ع،مص] شرع وقانونه توفيقاً حقى يرينه كتيرمك ، حق يرينه كتيرلمك . { دائما حق كلمه‌سيله برابر قوللانيلور : احقاق حق } .

احقاق ايتمك = حق يرينه كتيرمك .

احقاق ايدلمك = حق يرينه كتيرلمك .

اِحْكام [ع،مص] محكم ، قوى ، متين قيلمه § قوت ويرمه § صاغلاملاشديرمه { تحكيم ايله بينلرنده فرق واردر . (احكام) معنوياتده ، (تحكيم) مادياتده مستعملدر . }

اِحْلاء [ع، مص] طاتليلاشديرمق .

اِحْليل [ع، س] آلت تناسل دليكى ، مجراى بول § ممه‌ده سودك آقديغى آنا مجرى . { جمعى (احاليل) كاورسه‌ده غير مستعملدر . }

اِحْمِرار [ع، مص] قيزارمه ، قيزيللق . § سطح بدنده قيرمزى لكه‌لرك حصولندن عبارت برمرض جلدى ، قيزيل .

اِحَنْ [ع، س] غضب، اوفكه { جمعى (احن) كاورسه ده غير مستعملدر . }

اِحْياء [ع، مص] ديرلتمك ، ديرلدلمك : احياى اموات § تازه حيات ويررجه‌سنه ايلك، لطف ايتمك . § رضاءً لله وجوده كتيرمك ، كتيرلمك . § خراب اولان برشيئى تكرار تعمير ايتمك . قوت وطراوت ويرمه : كچنكى ياغمورلر مزروعاتى احيا ايتدى .

احيا كرده = احيا ايدلمش || لطف‌ايدلمش || تعمير وانشا اولنمش .

احياى ليل
احياى ليال
احياى ليالى
} = كيجه‌يى ، كيجه‌لرى عبادتله كچيرمك .

احياى موات = اراضئ مواتى زراعته صالح قيلمق .

إخافه [ع، ص] قورقوتمق، قورقودلمق، تخويف ، تهديد .

إخبار [ع، ص] خبر ويرمك، ويرلمك . = بيلديرمه ، بيلديرمك .

اخبارنامه = بر وقوعات حقنده مرجع رسميسنه ويريلن ورقه || (حقوق) اجرا دائره‌سندن محكوم عليهه — اعلامك اجراسندن اول — محكوم بهى تسويه ايتمسى ايچون كوندريلن ورقهٔ رسميه || بر امانت ويا بر مبلغك ورودينى مشعر وبالمراجعه الثمسنه دائر پوسته‌خانه اداره‌لرندن مرسل اليهه كوندريلان اخطارنامه .

اخبارى = خبره متعلق : كلام اخبارى كه: صدق وكذبه احتمالى اولان سوز ديمكدر . (انشا مقابلى) .

اخباريات = خبره متعلق جمله‌لر : جملهٔ اخباريه .

اخباريه = قاچاق اشيايى مرجع رسميسنه خبر ويرنلره اعطا اولنان اجرت .

إختبار [ع، ص] يوقلامق § ده‌نه‌مك . { (تجربه) ايله بينلرنده فرق واردر . شويله‌كه : اختبار، بر شيئى اوكرنمك ايچون بر شخصى ده‌نه‌مك معناسنى مفيد اولوب (تجربه) ايسه مرة بعد اخرى برشيئى ده‌نه‌مك ديمكدر} .

إختتام [ع ، مص] ختام بولمه ، بيتمه .

إختتان [ع ، مص] سنت اولمه .

إختداع [ع، مص] حيله‌كارلق § آلداتمق.

إختراع [ع،مص] مثلى كورولمه‌مش برشى وجوده كتيرمه ، كتيرلمه . { ابداع، احداث، ايجاد، خلق ايله اختراع آره‌سنده فرق واردر . (احداث) ه باق } .

اختراعات = اختراع اولنان شيلر .

اختراع براتى = برشيئى اختراع ايدنلره مرجع رسميسندن ويريلن ورقهٔ امتيازيه .

اختراعى = اختراعه منسوب ، اختراع صورتيله وجوده كتيرلمش .

اختراعيات اختراعى اولان شيلر .

إختصار [ع،مص] قيصه‌التمق، قيصه‌كسمك، موجز سوز سويلمك § كميات عدديه وياجبريه‌يى قيمتنه خلل كلمه‌مك اوزره كوچك بركميته ارجاع ايتمك . مثلا : ($\frac{30}{40}$) كميتى — واحد قياسى پاره اولديغنه نظراً — ٣٠ پاره‌يى كوسترر ايكن بونك صورت ومخرجى اون عددينه تقسيم ايدرك حاصل اولان $\frac{3}{4}$ كميتى‌ده اوتوز پاره‌يى ارائه ايدر . بناءً عليه ، $\frac{3}{4}$ $\frac{30}{40}$ كسرينك اختصار اولنمش حاليدر.

على طريق الاختصار = اختصار صورتيله . { اختصارك ايجاز واجمالدن فرق واردر . شويله‌كه : اختصار؛ فضله الفاظى طى ايله افاده‌يى حال طبيعيده براقمق . ايجاز؛ عباره‌يى حال طبيعيدن دها بر صورتده قيصه‌التمق . اجمال؛ عباره‌نك خلاصه ونتيجه‌سنى آلمق ديمكدر . }

اختصاراً = اختصار صورتيله، قيصه‌جه.

إختصاص [ع،مص] مخصوص، خاصهٔ § منتسب اولمق، انتساب مخصوص § برعلم وياصنعته حصر مساعى ايله آنده احراز ملكه وبهره ايلمه .

اختصاص ايتمك = بر شيئده خصوصيت پيدا ايلمك .

اختصاص ايدلك = برشيئده خصوصيت پيدا ايدلمك .

اختصاصيون = بر علمى ، بر صنعتى صورت مخصوصه‌ده تحصيل ايله اكتساب مهارت ايدنلر .

إختصام [ع ، مص] ☜ (مخاصمه)

إختضاب [ع،مص] بويانمق، رنكلنمك. قناايله صاچ وصقال بويانمق.

إختضاع [ع، مص] ☜ (خضوع)

إختطاب [ع ، مص] برقيز ويا قادينى نكاح ايله ايسته‌مك ، انكله تزوجه طالب اولمق .

إختطاف [ع، مص] قاپمق ، قاپلمق : اختطاف حوادث § قاماشدرمق ، كوز قاماشه‌سى .

إختفاء [ع، مص] صاقلانمق ، كيزلنمك .

اختفا ايتمك = صاقلانمق ، كيزلنمك .

اختفا ايدلك = كيزله‌نلمك .

إختلاج [ع ، د] سكرمه ، سكرمه . آثار كوشه‌يوب بوزولمك . حواله نوبتى طوتمق § اعضاى مختلفه‌نك امراض دماغيه ونخاعيه‌دن متولد غير ارادى تقلصلرى .

اختلاج عين = كوز سكرمسى .

اختلاجات = جمع : (اختلاج) . اختلاجات عصبيه .

إختلاس [ع،مص] قاپمه، قاپمق، قابلمه § سرقت ايتمه ، چالمه .

اختلاس وقت = مشاغل اره‌سنده وقت بولمه .

اختلاسات = اختلاسلر ، سرقتلر .

اختلاسكار = اختلاس ايدن، ايديجى .

اختلاسكاران = اختلاسكارك جمعى .

اختلاسكارانه = اختلاسكاره يافيشه‌جق صورتده .

إختلاط [ع،مص] قاريشمق، كوروشمك، قاريشوب كوروشمك، آميزش. (اختلاط ايله امتزاج وتركب بينلرنده بيوك فرقلر واردر. مخلوط ه باق).

إختلاف [ع، مص] بربرينه اويمامق ، اويماميش، مغايرت § امتزاجسزلق، اختلاف ليل ونهار. (اختلافايله تخالف ، مخالفت تخلف اره‌سنده معنى وموقع استعمالجه فرق كلى واردر) .

اختلاف منظر زاويه‌سى = (قوزموغرافيا) سطح ارضده بولنان احدك نظريله اجرام سماويه‌دن هر هانكى برينك نصف قطرى نهايتلرينى وصل ايدن خطلر اره‌سنده‌كى زاويه .

اختلاف دار = (فقه) مورث ايله وارثدن هر برينك باشقه باشقه ممالك اهاليسندن اولمسى .

اختلافات = جمع : (اختلاف) .

إختمار [ع، مص] مايه‌لنمه ، كنديليكندن كوپوروب قبارمه ، اكشييوب مايلنمه § متغيراولمه، بوزولمه : اوزوم صويى اختمار ايتدى .

اختمار دفنى = چورومه، قوقمه ، تفسخ وتحلل ايتمه .

إختناق [ع ، مص] بوغولمق ، نفس آلنه‌ميه‌رق هلاك اولمه .

اختناق رحم = (طب) وقتيله رحمك طيقانمسندن ايلرو كلديكى ظن اولنان واليوم ضعف عصبى نتيجه‌سى اولديغى ثابت اولان برمرض ــ كه : اكثريله نسوانده ونادراً رجالده ــ ظهور ايدر . { مرض مزبورك ماهيتنه نظراً بوتعبيرك پك مناسبتسز ومعناسز اولديغى ميدانده‌در . }

إختيار [ع،مص] سچمك ، سچلمك ، سچوب آلمق، آلنمق : اختيار سكوت، اختيار كلفت، اختيار سفر § اراده : اختيارى الندن كيتدى ، اختيارى النده دكل .

بی‌اختیار == سوق طبیعته مغلوب اولەرق ، کندندن اولمیەرق ، ناچار . § ضروری، سوق طبیعتله اولان § یاشلی، پیر .

بالاختیار == ایستەیەرك، کندیلکندن.

بلااختیار == ایستەمیەرك، کندیلکمدن اولمیەرق .

اختیارات == مختار اولان افعال .

اختیاری == رد وقبولی آرزویه تابع اولان ، مجبوری اولمیان .

اختیاریات == اختیارلە، صرف آرزو ایله یاپیلان شیلر .

إخدار [ع، مـ] برعضوك حسنی ابطال ایتمه ، اویوشدیرمه .

إخراب [ع،م] خراب ایتمك ، ایدلمك.

إخراج [ع، مص] طیشاری چیقارمق ، چیقار ق . § فضله محصولات ارضیه وصناعیه‌یی ممالك اجنبیه‌یه کوندرمك § (هندسه) { اقامه } تعبیریله مترادفدر: عمود اخراج ایتمك : عمود اقامه ایلمك .

اخراج میت == اولوی قبرندن چیقارمق.

استقامت اوزره اخراج == (هندسه) { تمدید } ایله مترادفدر .

اخراجات == جـ : (اخراج) : ادخالات واخراجات .

إخصاء [ع.مص] یالکز برفن، برعلم، بر صنعت ایله اوغراشوب آنده مهارت پیدا ایتمه § خصیەلرك اخراجی، خادم ایتمه ، ایکدیش ایتمه .

اخصائیون == ☛ (اختصاصیون) .

إخطاء [ع، مص] یاکلق ، یاکلدلمق ، خطایه دوشیرمك، دوشیرلمك .

إخطار [ع،مص] خاطره کتیرمك،تذکیر § برآدمك بیلمدیکی وباغفلتله کورەمدیکی برشیئی کوستروب نظر دقتنی جلب ایتمه § تنبیه . (اخطار ایله تنبیه بیننده فرق واردر : اخطار مادوندن مافوقه‌ده اوله‌بیلور . تنبیه ایسه مطلقا مافوقدن مادونه اولور) .

اخطارات == اخطارلر، خاطره کتیرمەلر: اخطارات خیرخواهانه .

إخفاء [ع، مص] کیزلەمك ، صاقلامق ، صاقلانلمق § تجوید قاعده‌سنجه (تنوین) ویا(نون) ساکنه‌دەصوکره اون بش حرف معلومدن بری بولنمق .

إخلاء [ع،مص] بوش،خالی براقمق. (تخلیه دها زیاده مستعملدر) .

اخلاءسبیل == یولنی آچیق براقمق . § محبوسی صالیویرمك .

إخلاص [ع، مص] خالص، پاك ، غل وغشدن عاری‌اولمق § صفوت قلب، دوغریلق ، ریاسزلق . § دوستلق ، صمیمیت .

سورۀ اخلاص == یوزاون‌ایکنجی سورۀ فرقانیه ، « قل هو الله احد » سورۀ شریفه‌سی .

اخلاص پرور == اخلاص ایدن؛ خلوص صاحبی ، تمیز یورکلی .

اخلاص پرورانه == اخلاصپروره لایق صورتده .

اخلاص پروری == اخلاصپرورلك .

اخلاصمند == اخلاصلی، اخلاص‌صاحبی.

اخلاصمندانه == اخلاصمند اولانه یراشه‌جق صورتده .

اخلاصمندی == اخلاصمندلك .

إخلال [ع،مص] خلل کتیرمه ، بوزمه ، سقطلامه § افساد : هواسی اخلال ، اخلال حضور .

إخلامور [ع، ـ] (نباتات) کراسته‌سی کوزل جلا قبول ایلدیکندن مرانغوزلقده استعمال اولنان وچیچکی طبده مضاد تشنج ومعرق خفیف کبی قوللانیلان معروف آغاج . شجر زیزفون ، راسن آغاجی .

(اخلامور)

اخلامور چیچکی == (نباتات) اخلامور آغاجنك چیچکی ـ که : بالغم سوکدیرمك ، ترلەمك ایچون قیناديلوب ایچیلور .

اخلامورلق == (نباتات) مشجر زیزفون، اخلامور آغاجلرینك کثرتله بولندیغی محل.

إخوان - إخوه [ع، ـ] جـ : (اخ) برادرلر § دوستلر { احبا واحبابدن اقوادر } § برمسلك ومذهبه منتسب اولان ذوات .

إداره [ع. مص] دوندرمه ، دوندیرلمه ، دوندرمك § قوللانش § حسن تسویه ، بجریش § ایتمه ، کفایت : بوپاره اداره ایتمز § ضبط وربط ، حسن تنسیق § مدار تعیش § امور رسمیه وتجاریه‌یه مخصوص بنا، هیئت § اوامر صادرۀ حکومتك اجراسی وظیفه‌سیله ومنافع عمومیه‌یه متعلق خدمات ایله مکلف قوت § حسن تصرف ، اقتصاد .

اداره بزی == ایکی یاموق بروجك تللی کوملکلك برنوع قماش .

اداره خانه == امور تجاریه وصرافیه‌نك تمشیت مصالحنه مخصوص بنا .

اداره سز == مسرف || بجریکمز .

اداره سزلك == اسراف || عدم تصرف || عدم اقتدار ، عدم درایت || سوء تدبیر .

اداره‌لی == اداره وتصرفه رعایت ایدن || اداره وتصرفه الوبریشلی .

اداره قندیلی == یناق اوطه‌لرینی تنویره ویا الده کزدیرمکه مخصوص کوچك ، ضیاسی آز لامبه .

إداله [ع، مص] متداول ایتمك ، تداوله چیقارمق : ادالۀ قوائم نقدیه .

إدامه [ع، مص] واملی ایتمك ، دائمی قیلمق . (ابقاء ایله بینلرنده فرق واردر) .

إدانه [ع، مص] بورج، اودونج ویرمه ، ویرمك .

ادانه ایتمك == اودونج ویرمك .

ادانه ایدلمك == اودونج ویرلمك .

ادانه صندوقی == بعض دوائرده مأمورینه معاشلرندن متسطاً برر مقداری توقیف اولنەرق اودنجك اوزره آقچه اقراض ایتمکه مخصوص صندوق .

ادانةً == ادانه‌صورتیله، اودونج‌اوله‌رق.

إدبار [ع، ـ] طالعك مساعده‌سزلکی ، بختسزلق .

إدخار [ع،مص] تحقیر ، اذلال .

إدّخار [ع،مص] بریکدیرمك، بریکدیرلمك، طوپلایوب صاقلامق ، صاقلانلمق § وقت غلاء، یوکسك فیئاتله صاتیق اوزره ذخیره طوپلایوب صاقلامه.

إدخال [ع، مص] (اخراج) مقابلی . کیردیرمه، داخل ایتمه § برلفظك اولنه حرف کتیرمه .

ادخالات = جمع : (ادخال). (اخراجات) مقابلی § بر مملکتـه خارجدن کتیریلان اموال : ادخالات واخراجات .

اِدْخان - اِدِّخان توتمك، توتمه: ادخان ارض .

اِدْراء [ع،مص] بیلدیرمك .

اِدْراج [ع، مص] ایچریسنه وضع ایتمك، (درج) ایتمك، درج ایدلمك . { اساسا عربیده (ادراج) درج معناسنی افاده ایتمز } .

اِدْرار [ع، س] بول، سیدیك .

اِدْراك [ع، مص] اکلامق، اکلاشلمق § یتشمك، ایریشمك § وقتی کلوب کالنی بولمق § اکلایش، وارش . § انسانك حائز اولدیغی قوای ثلثهٔ معنویه‌دن برنجیسی : قوهٔ ادراك .

ادراکات = جمع : (ادراك) .

ادراك ایتمك = اکلامق | یتشمك | کالنی بولمق .

ادراك ایدلمك = اکلاشلمق || یتشلمك .

اِدِّعاء [ع، مص] حقلی حقسز بر حکمده آیاق دیره‌مك § عناد § حضور محکمه‌ده بر حقك ثبوتی دعواسنده بولنمه § ظن، تصور .

ادعا ایتمك = آیاق دیره‌مك || عناد ایتمك

ادعا ایدلمك = آیاق دیره‌دلمك || عناد ایدلمك .

ادعائی = ادعایه منسوب، دلیلسز، حکم عندی ایله .

ادعائیات = ادعائیلر، دلیلسز دعوالر .

ادعاجی = ادعاسی چوق اولان || مصر، عنادجی .

ادعالی = اقتدار ولیاقت دعواسنده بولنان، کندیسنه چوق کوه‌نن .

ادعانامه = (حقوق) مدعیٔ عمومی طرفندن محکمه‌یه ویریلان طلبنامه .

اِدْغام [ع مص] کلمات عربیه‌ده متجانس ویا متقارب اولان ایکی حرفدن ایلکنجیسنك برنجیسنه درجی . { برنجیسنه (مدغم)، ایکنجیسنه (مدغم فیه) تعبیر اولنور } .

اِدْلال [ع،مص] نازلانمق، شوخلق § ناز ایتمه‌ده ایلری وارمه .

اِدْماء [ع،مص] قان آلمه، فصد .

اِدْماج [ع، مص] درج، ادخال .

اِدْمان [ع، مص] مداومت § مداومتله ملکه حاصل ایتمك § بوصورتله ملکه حاصل ایتمکه چالیشمه . § برشیئك علی الدوام تکراری .

ادمان بدن = جمناستیق .

اِدِّهان [ع، مص] کوزل قوقولی یاغ سورونمك، سورونمه .

اِذابه [ع، مص] اریتمك، اریدلمك . اریدوب آقیتمق § اریدیرجه‌سنه اضطراب ویرمك، ویرلمك .

اذابه ایتمك = اریتمك § اضطراب ویرمك .

ذابه ایدلمك = اریمك، مضطرب اولمق .

اِذاعه [ع، مص] افشا ایتمك، فاش ایتمك : اذاعهٔ اسرار .

اِذاقه [ع،مص] طاتدیرمق، طاتدیرلمق . طات ولذت وذوق حس ایتدیرمك : اذاقهٔ کوثر .

اذاقه ایتمك = طاتدیرمق .

اذاقه ایتدیرلك = طاتدیرلمق .

اِذْعان [ع،س] اطاعت، انقیاد § تسلیم اولمق § اکلایش § عقل، ادراك، فراست § تربیه، ادب .

بی اذعان = اذعانسز .

اِذْکار [ع، مص] آکدیرمق، خاطره کتیرمك، کتیرلمك .

اِذْلال [ع،مص] تحقیر وتذلیل ایتمك .

اِذْن [ع،س] اجازت، رخصت، دستور . § کنهکار اولمق، کناه ایشلمك . § خدمتندن چیقارمق، قوغمق . § علم فقهجه حجزی فك ایتمك وحق منعی اسقاط ایلمك .

اذن آلمق = رخصت آلمق .

اذنسز = رخصتسز § درسه چالیشمدیغندن ویاخود اوصلو طورمدیغندن دولایی ایام تعطیلیه‌ده مکتبده آلیقونیلان شاکرد .

اذن سفینه = برکمینك سیروسفر ایتمسی ایچون ویریلان رخصتنامه، مساعده‌نامه .

اذنلی = رخصتلی .

اذننامه = عقدنکاح ایچون طرف شرعدن اعطا اولنان کاغد؛ (رخصتنامه)، (اجازتنامه) کلمه‌لری بومقامده استعمال اولنماز . }

اذن ویرمك = رخصت ویرمك . § قوغمق، معیتندن ویا برخدمتدن چیقارمق : اوشاغنه اذن ویردی .

باذن الله = اللهك اذن وکرمیله .

باذن شرعی = شریعتك امر ومساعده‌سیله .

بلا اذن = رخصتسز اولدرق .

اِذْهاب [ع،مص] کیدرمك، کیدیرلمك، ازاله § آلتون قاپلامق، قاپلادلمق، یالدیزلمق . { بوصوك معنایی افاده ایچون اکثریا (تذهیب) قوللانیلور } .

اِرائه [ع،مص] کوسترمه، کوسترمك § تعیین ایتمك .

ارائه ایتمك = کوسترمك || تعیین ایتمك .

ارائه ایدلمك
ارائه اولنمق } کوسترلمك || تعیین اولنمق .

ارائهٔ طریق = یول، اصول کوسترمك .

ارائهٔ مسلك = مسلك کوسترمك .

اِراحه [ع، مص] راحتلندیرمك . راحت ایتدیرمه، یورغونلق آلدیرمه .

اِرادَت [ع،س] اختیار، رضا، آرزو، § دیله‌مك، ایسته‌مك .

اِراده [ع، س] دیله‌مه، ایسته‌مه، مرام ایتمه § امر § ذات اقدس حضرت پادشاهینك امری، حکمی، فرمانی .

ارادات = جمع (اراده) .

ارادهٔ الهیه = جناب حقك امر وتقدیری .

ارادهٔ جزئیه = انسانك اراده‌سی .

ارادهٔ ذاتیه = برآدمك کندی آرزوسی، ایستکی .

ارادهٔ سنیه = پادشاهمز افندمز حضرتلرینك امروفرمان همایونلری .

ارادهٔ علیه = صدر اعظم حضرتلرینك امری .

ارادهٔ کلیه = الله تعالی حضرتلرینك اراده‌سی .

اراده الدن کیتمك = صبر قالمامق، اختیار قالمامق .

ارادی = اراده‌یه منسوب، اختیاری : حرکت ارادیه، حرکت غیر ارادیه .

ارادیات = ارادی اوله‌رق .

اِراقه [ع،مص] دوکمك، آقیتمق : اراقهٔ اشك تحسر .

اِرباء [ع،مص] خالندیرمق، خالندیروب آرترمق .

اِرباح [ع،مص] فائضلی پاره ویرمك § قزانج حاصل ایتدیرمك .

ارتباط [ع،س] باغلانش، مناسبت، تعلق § عباره‌لرك بربريني طوتمسی .

ارتتاج [ع، مص] سوز سويلر ايكن ديلی طوتلمق .

ارتجاء [ع،مص] اوممه، اميد ايديش .

ارتجاج [ع،مص] چالقانمق، طاشوب قبارمق : ارتجاج دريا .

ارتجاج اجرام = (قوزموغرافيا) كواكبك ضياسنك دترهمسی .

ارتجال [ع، مص] سوزی دوشونمه‌دن حاضرجوابلق يولنده سويلديش، بالبداهه سويلديش .

ارتجالاً = ارتجال صورتيله : ارتجالاً بربيت سويلدی .

ارتجاليات = ارتجال طريقيله سويلنن سوزلر : نابغه‌نك اكثر اشعاری ارتجالياتدندر .

ارتحاض [ع،مص] رسوا اولمق .

ارتحال [ع،مص] كوچمك، تبديل مكان ايتمك § دنيادن آخرته انتقال ايلمك، وفات ايتمك .

ارتحال ايتمك = وفات ايتمك .

ارتحال دار بقا / **ارتحال دارنعيم** = آشيانهٔ جهاندن كاشانهٔ جنانه انتقال ايلمك .

ارتخاص [ع،مص] اوجوز عدايتمك، ايدلمك .

ارتداء [ع، مص] راديه، چارشف كبی برشيئه بورونمك : ارتداءنسوان .

ارتداد [ع، مص] معاذالله دين اسلامدن دونمك .

ارتداع [ع، مص] ممنوع اولان شيدن كيری طورمق، چكنمك .

ارتداف [ع، مص] آردينه دوشمك، آردی صره كيتمك .

ارتزاق [ع،مص] رزق آلمق، رزقلانمق .

ارتساس [ع،مص] شايع، فاش اولمق .

ارتسام [ع، مص] رسمی چيقمق، نقش اولمق § بعض قواعد هندسيه اعانه‌سيله برماده‌نك برمستوی اوزرنده ارائه‌سی .

ارتسام مستويسی = (هندسهٔ رسميه) برماده‌نك بعض قواعد هندسيه اعانه‌سيله اوزرنده ارائه اولنديغی مستوی .

ارتسام مستويلری = (هندسهٔ رسميه) اشكالك ابعاد مجرده‌ده موضعنی تعيين ايچون فرض واعتبار ايديلن وبربرينه عمود اولان ايكی سطح مستوی : ب، ح .

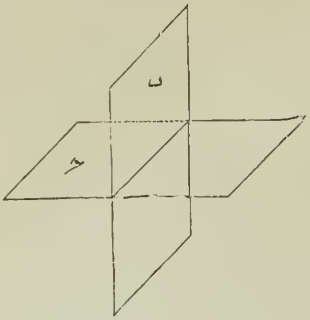

(ارتسام مستويلری)

ارتسامات = جـ (ارتسام) نقشلر، رسملر || (هندسه) برشكل هندسينك ارتسام مستويلری اوزرنده‌كی مرتسملری .

ارتشاء [ع،مص] رشوت آلمق .

ارتشاع [ع،مص] صيزمق، ترلمك .

ارتشاف [ع،مص] امه‌رك آزار آزار ايچمك § (طب) اجواف بدنه ويا انسجه آره‌سنه كيروب طوپلانان مايعات مرضيه‌نك امتصاص طريقيله چيقمسی، بدندن طرح واخراجی .

ارتضاء [ع، مص] تقدير وانتخاب § راضی اولمق، موافقت .

ارتضاع [ع،مص] سود امك .

ارتعاب [ع، مص] قورقمق .

ارتعاد - ارتعاش تترمك، رعشه‌يه طوتلمق .

ارتغاب [ع، مص] بكلتمك، كوزتمك .

ارتفاع [ع،مص] يوكسلمك § يوكسكلك § اورته‌دن قالقمق § ترقی، مرتبهٔ عاليه‌يه وصول .

ارتفاعاً = ارتفاع جهتيله؛ يوكسكلكجه .

ارتفاع آلتی = (قوزموغرافيا) بسيطه || شمسك ارتفاعی، مساحه‌يه مخصوص آلت ـ كه : بوكا (ربع تخته‌سی) دخی ديرلر .

(ارتفاع آلتی)

۱— بسيطه مينه‌سی ياخود درجه‌سی .
۲— بسيطه ميلی ياخود ابره‌سی .

ارتفاع آلمق = شمسك ويا اجرام سماويه‌دن برينك ارتفاعنی اولچمك وبو واسطه ايله وقتی تعيين ايتمك .

ارتفاع بحری = (قوزموغرافيا) سطح ارض اوزرنده كائن برنقطه‌نك سطح بحره نظراً ارتفاعی ـ كه : (بارومترو) واسطه‌سيله تعيين ايدينور .

ارتفاع زاويه‌سی = (قوزموغرافيا) برجرم سماوی مركزيله راصدك كوزی آره‌سنده‌كی خطك راصدك كوزيله افقی وصل ايدن ديكر خط ايله تشكيل ايلديكی زاويه || طوپك محوريله خط افق آره‌سنده‌كی زاويه .

ارتفاع قطب = (قوزموغرافيا) محور عالمك افق محلی ايله احداث ايلديكی زاويهٔ ميل ـ كه : عرض بلديه مساويدر .

ارتفاق [ع،مص] (طب) ايكی كميكك غير متحرك اولمق اوزره مفصللنمه‌سی .

ارتقاء [ع، مص] يوقاری چيقمق، يوكسلمك § مراتب عاليه‌يه نائليت .

ارتكاب [ع، مص] مذموم وممنوع اولان ايشی ايشلمك .

ارتكاز [ع، مص] صاپلانوب يرنده دورمق § برشيئی يره قويوب ياپيشمق، دايانمق § (نباتات) اعضای اصليهٔ ازهارك وضعيت نسبيه‌لری .

ارتكاز تحت‌المبيض = (نباتات) عضو تأنيثله مبيضی يوقاروده بولنان نبات .

ارتكاز حول‌المبيض = (نباتات) عضو تذكيری عضو تأنيثك اطراف سفليه‌سنه ارتكاز ايتمش نباتات .

ارتكاز فوق‌المبيض = (نباتات) عضو تذكيری يوقاروده بولنان نبات .

ارتهان [ع،مص] رهين اولرق آلمه، آلنمق .

ارتياب [ع،مص] شبهه‌لنمه، شبهه‌لنمك .

بی‌ارتياب = شبهه‌سز .

اِرْث [ع، س] اولمش برکیمسه‌نك اولاد واقرباسندن صاغ قالانلره بلابدل انتقال ایدن املاك واشیاسی . § میراث ، وارثك شرعاً آلدیغی ترکه .

ارثاً = میراث اوله‌رق § آنادن ، بابادن ، اقربادن انتقال ایتمك صورتیله .

ارثی = ارثه ، میراثه منسوب ، آنادن ، بابادن ، اقربادن قالمه .

امراض ارثیه = ابویندن منتقل خسته‌لق .

اِرْجاعْ [ع، مص] اسکی حالنه چویرمك ، چویرلمك § گیری دوندرمه ، اعاده § (ریاضیه) برکمیتی تابع بولندیغی دیکر بر ویا برقاچ مقداره مخصص قیمتلره کوره کمیت آخره تحویل ایتمك .

افقه ارجاع = (ریاضیه) برمستوی اوزرنده مرسوم زاویه ضلعلرینك مرتسم افقیلری آره‌سنده تشکل ایدن زاویهٔ افقیه‌یی تعیین ایلمك .

واحده ارجاع = برمسئلهٔ حسابیه‌یی حل ایچون واحده اصابت ایدن مقداری بولق دیمکدر . مثلا : $\frac{٢}{٣}$ ی (٦) یه مساوی اولان عدد هانکیسیدر ؟ دنیلسه برشیئك ثلثانی یعنی $\frac{٢}{٣}$ ی (٦) اولورسه ثلثی یعنی $\frac{١}{٣}$ ی (٣) ایدر . اوعددك کندیسی ایسه بونك (٣) مثلی اولان (٩) ایدر دیه مسئله‌یی حل ایتمك واحده ارجاع ایلمك دیمکدر .

ارجاع عنان = آتك دیزکینی چویرمه ، دیکر جهته دوغری حرکت .

ارجاع کلام = سوزك صدده کتیرلمسی [ارجاع ایله اعاده بیننده فرق واردر .]

اِرْحَمْ یارَبْ [ع، س] امراض بطنیه‌دن باغرصاق طولاشمسی ، طیقانمسی : تغلف امعاء .

اِرْخاءْ [ع، مص] گوشتمك ، گوشه‌دلمك § مساعده‌لی طوتمق .

ارخاء عمامه = اندیشه‌سز اولمق .

ارخاء عنان = دیزکینلری صالیویرمك ، ایشنه دوام ایتمك .

ارخاء لسان = دیلنه‌کلنی سویلمك .

اِرْخاصْ [ع، مص] اوجوزلاتمه ، تنزیل فیئات .

اِرْدافْ [ع، مص] اردی صیره یوروتمه ، یوروتمك ، یورودلمه .

اردافاً = ارداف صورتیله .

اِرْساءْ [ع، مص] (گمی) دمیرآتمق : ارسأ لنگر § صاغلاملشدیرمه ، تقویه وتحکیم ایتمه .

اِرْسالْ [ع، مص] گوندرمك ، گوندرلمك . یوللامق ، یوللامه .

ارسالات = ج (ارسال)، گوندریشلر ، گوندریلن شیلر .

ارسال ایتمك = گوندرمك .

ارسال ایدلمك = گوندرلمك .

ارسال لحیه = صقال صالیویرمك .

ارسال مثل = (ادبیات) برفقرهٔ معلومه‌نك ویا ضروب امثالدن برینك ایرادیله بر فکری تنور وتشحیذ ایتمك :

« کربکلری اوزوندر یارك خیاله صیغماز »
« مشهور برمثلدر مزراق چواله صیغماز »

اِسْتارْیَه [ج، س] (حقوق) {Estaries} سفینه‌نك تخلیه وتحمیل مدتی دیمکدر .

اِرْصادْ [ع، س] (ادبیات) صنایع بدیعیه‌دن بریدرکه : مسجع ومقفی اولان کلامده سوزك نهایتی نه‌دن عبارت بولندیغنی لفظاً ومعناً بیلدیرمکدن عبارتدر :

« عالم ایتدی ترك غم بنده غم عالم هنوز »

اِرْضاءْ [ع، مص] راضی ایتمك ، ایدلمك . (ترضیه‌دن فرقلیدر) .

اِرْضاعْ [ع، مص] امزرمك ، امزیرلمك : ارضاع اطفال .

ارضاع اشتراکی = چوجغی عین زمانده هم آنا سوتی ، هم حیوانات سوتلریله بسلمك .

ارضاع ایتمك = امزیرمك .

ارضاع ایدلمك = امزیرلمك .

ارضاع صناعی = چوجغی امزیك واسطه‌سیله بسیله‌مك .

ارضاع غیرمادری = چوجغی حیوانات سوتلریله بسیلمك .

ارضاع مادری = چوجغی آنا سودیله بسیلمه .

اِرْغاتْ [ع، س] (ایرغاد) یاپی زنجیری § گمی دمیرینی ویاسائر اشیای ثقیله‌یی قالدیرمق ایچون مستعمل ودمیر ویا آغاجدن معمول اسطوانی برآلتکه : ارغادمانیوه‌لەلری واسطه‌سیله برمیل اطرافنده دور ایدر .

اِرْغادْ [ع، س] عمله ، ایشچی رنجبر .

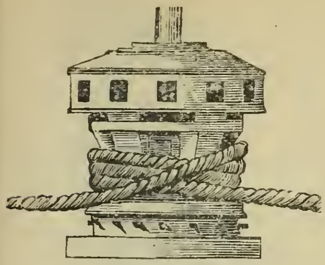

(ارغات = ایرغاد)

اِرْغالامَقْ [ع، مص] یرندن اویناتمق ، صاللامق .

ارغاتمق = قیملداتمق ، صاللاتمق .

ارغالانمق = تحریك ایدلمك ، صاللانمق .

ارغاندی = (اسم مصدر) صاللانمه ، حرکت .

اِرْغامْ [ع، مص] یره سورتمك ، سورتلمك .

اِرْفاهْ [ع، مص] رفاه وراحت ویرمك ، ویرلمك .

اِرْقاصْ [ع، مص] رقص ایتدیرمك ، ایتدیرلمك .

اِرْکابْ [ع، مص] بیندیرمك ، بیندیرلمك .

ارکاباً = ارکاب صورتیله ، بیندیره‌رك .

اِرَمْ [ع، س] (شداد) ك گویا جنته تقلیداً یاپدیردیغی مشهور باغ : باغ ارم .

ارم ذات العماد = شدادك باغندن کنایه‌در .

اِرْواءْ [ع، مص] صویه قاندیرمه ، صولامه ، سیراب ایتمه .

اروا ایتمك = صولامق .

اروا ایدلمك = صولاتمق .

اِرْهابْ [ع، مص] قورقوتمق ، قورقودلمق (ترهیب دهازیاده مستعملدر) .

اِرْهاصْ [ع، مص] برپیغمبرك بعثتندن اول بعث اولنه‌جغنه اشارت اولمق اوزره ظهور ایدن خارق العاده احوال .

ارهاصات = ج : (ارهاص) .

اِرْهانْ [ع، مص] رهن قومق ، قونلمق .

ازارْ [ع، س] بلدن آشاغی‌یه مخصوص اورتو ، پشتمال ، فوطه .

ازاله [ع، مص] كيدرمك ، كيدرلمك § يوق ايتمك، ايدلمك § برطرف، ايدلمك .

ازالهٔ بكر = شق غشای بكارت .
[دوغريسی ازالهٔ بكارتدر] .

ازالهٔ تعفن = مضاد تعفن اولان اجزا واسطه‌سيله عفنی موادی يعنی ميقروبلری اتلاف ايتمك ، يوق ايتمك .

ازبار [ع ، س] يازمه، يازمه صورتيله بيلديرمه، اشعار، تحرير {عربجه‌ده ازبارك بويله بر معناسی اولميوب انجق (تزبير) استنساخ معناسنه كلير.}

ازبانديت [ج ، ص] (Sbandite) حيدود ، شقی § جسيم الجثه، قورقونج آدم .

ازدحام [ع، مص] غلبه‌لكدن صيقشمه، § كثرت .

ازدواج [ع ،مص] بربرينه اش اولمه، براركك ايله برقادينك نكاحله بربرينه قوجه ، قاری اولمسی، تأهل، اولنمه. [بعضاً حيوانات ونباتات حقنده دخی قوللانيلور: ازدواج طيور ، ازدواج ازهار].

ازدياد [ع ، مص] آرتمق ، چوغالمق، تزايد :
ازدياد عمر و اجلال حضرت خلافتپناهی ادعيهٔ مفروضه‌سی ورد زبان مملوكيتمزدر.

ازعاج [ع،مص] تعجيز ايتمه‌مك، راحتسز ايتمك ، باش آغريتمق .

ازعاجات = جـ [ازعاج] .

ازفاف [ع ، مص] كلينی كوندرمك .

ازكام [ع ، مص] زكام علتنه اوغراتمق، اوغرادلمق .

ازلاق - ازلال [ع ، مص] آياق قايدرمق ، سورچديرمك ، سورچديرلمك .

ازماريد [ت ، س] يشيل رنكده بر نوع معروف كوچك بالق .

ازمهراز [ع ، مص] (اجرام سماويه حقنده) پارلدامق § صورت اكشيمك .

اساءت [ع، مص] كوتولكده بولنمق ، كوتی ايش ايشلمك § بی‌ادبانه معامله { احسان مقابلی . }

اساله [ع ، مص] آقيتمه ، سيلان ايتديرمه : اسالهٔ دموع .

اسبال [ع،مص] يوللانديرمه، كوندرمه كوندرلمه .

اسبال ايتمك = يوللامق، كوندرمك .

اسبال ايدلمك = كوندرلمك .

اسپارچه [ج ، س] خلاطك اوزرينه صارلمش ايپ وكندير .

اسپازموز [ج،س] اورپرمك § اعضاء وعضلاتك غير اختياری اهتزازی، اختلاج .

اسپرماچت [ج،س] {Spermaceti} تصفيه ايدلمش بالينه بالغی ياغندن معمول معروف موم .

اسپناق [ت،س] معروف سبزه .

اسپنچيار [ج، س] اجزاجی ، اطبانك رچته‌لرده كوستر ديكی تركيبات دوائيه‌يی تخليط واحضار ايدن فن . [اسپنچياری] ده دينور .

اسپنچياری = اجزاجيلق ، فن حيدلانی .

اسپتاليا [ج ، س] ملل غير مسلمه طرفندن ياپيلان غربا خسته‌خانه‌سی .

اسپير [ع ، س] { ☛ حيوان } اوشاق ، سايس § عربه‌جينك يانده بولنان آت اوشاغی .

اسپيرتو [ج،س] كئولی حاوی مايع، روح ، مسكراتك اساسنی تشكيل ايدن روح .

اسپينوز [ت،س] سرچه بيوكلكنده ، وفقط كوكسنك وصرتنك تويلری آچيق كستانه رنكنده قنادلری صاری وبياض ايله قاريشيق سياه تويلی برقوش .

(اسپينوز)

استاتستيق [ج،س] احصاء ، احصائيات § برشيئك احوال وكيفياتنی اجمالاً تعداد وتعيين ايتمك فنی § بويولده طوتولان دفتر، جدول .

استاسيون [ج ، س] { Station } موقف ، دميريول موقفی، اكلنه‌جك ير . { بوكلمه‌يی استعماله لسانمزك قطعياً احتياجی يوقدر. }

استاقوس [ج ، س] ينكج نوعندن استطاله‌لی بر نوع دكز حيوانی .

(استاقوس)

استامپه [ج،س] مركبله برشيئك اوزرينه باصيلان تمغا .

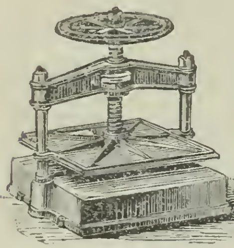

(استامپه ماكنه‌سی)

استاوروس [ج، س] خاچ، صليب، چليپا.

استاوروس چيقارمق = النی متعاقباً صاغ ممه وصول ممه وكوبكك اوستنه وبرده آلننه كوتوره‌رك خاچ اشارتی ياپمق .

استاوريت [ج،س] برنوع بالق .

(استاوريت)

استباحه [ع ، مص] مباح عد ايتمك ، ايدلمك .

استبداع [ع ، مص] بديع ، نادیده عد ايتمه ، ايدلمه .

استبدال [ع ، س] دكيشديرمه ، دكيشديرلمه . برشی ويروب يرينه ديكر برشی ايستمه .

§ نفرات عسکریه‌نك موظفلق مدتنی اکمال ایله صنف احتیاطه نقل اولنمسی: استبدال تذکره‌سی § برملکی وقف ایله مبادله ایتمك.

اِسْتِبْراءْ [ع، مص] ادراردن صوکره آلت تبولك تطهیری § نکاحله آلنان برثیبه‌نك حامل اولدیغنه مطمئن اولق ایچون برحیض کورنجه‌یه قدر آکا تقربدن مجانبت ایتمك.

اِسْتَبْرَقْ [ع، س] صیرمه ایشلمه‌لی بر نوع قبا قماش.

اِسْتِبْشارْ [ع، مص] مژده آلمق، آلمه برخبر آلوب سوینمه، برخبری مژده کبی تلقی ایتمه § سوینمك، فرحناك اولمق.

استبشار ایتمك = مژده آلمق.

استبشار اولنمق = مژده آلنمق.

اِسْتِبْطانْ [ع، مص] ایشك ایچ یوزینه واقف اولمق.

اِسْتِبْعادْ [ت، ص] بعیدعد ایتمك، احتمال ویرمه‌مك [معنویاتده مستعملدر]

استبعاد ایتمك = احتمال ویرمه‌مك.

استبعاد ایدلمك = احتمال ویرلمه‌مك.

اِسْتِبْقاءْ [ع، مص] برشیئك دوام وبقاسنی ایسته‌مك، ایسته‌نلمك.

اِسْتِتابَه [ع، مص] توبه طلب ایتمك.

اِسْتِتارَه [ع، مص] صاقلانمه، اورتو آلتنه کیروب کیزلنمه [تستر ایله بینلرنده فرق واردر تستر نسوان حقنده مستعمل اولوب؛ استتار ایسه مادی ومعنوی شیلر حقنده مستعملدر.]

اِسْتِثْقالْ [ع، مص] آغر کورمك، حضوروندن خوشلانمامق. § قوغارجه‌سنه معامله ایتمك، یوز ویرمه‌مك.

اِسْتِثْناءْ [ع، مص] آیرمه، قاعده‌دن طیشاری براقمه § شاذ.

استثناآت = جـ: استثنا.

استثنائی = استثنایه منسوب.

اِسْتِجابَتْ - اِسْتِجابَه [ع، مص] قبول اولنمه § دعانك نزد الهیده قبول اولنمسی [اجابت دعا مستعملدر.]

اِسْتِجادَه [ع، مص] کرم واحسان طلب ایتمك.

اِسْتِجارَه [ع، مص] امان وصحابت طلب ایتمك.

اِسْتِجازَه [ع، مص] اذن واجازت طلب ایتمك.

اِسْتِجْلابْ [ع، مص] چکمه، چکلمه، جلب وجذب ایتمه { جلب ایله فرقایدر. جلب مادیاتده؛ استجلاب ایسه معنویاتده خصوصیله دعاده قوللانیلور. } طرف مستجمع المجد والشرف حضرت خلافتپناهی‌یه استجلاب دعوات خیریه‌یه موفق اولدی.

اِسْتِجْوابْ [ع، مص] صوروب جواب آلمه، جواب آلمق مقصدیله سویلتمك § افاده‌سنی آلمق، استنطاق.

استجوابنامه = شاهد ومخبر کبی شخاصك مستنطق طرفندن آلنان افاده‌لرینی حاوی ورقه.

اِسْتِجْهالْ [ع، مص] جاهل عد ایتمك. { (تجهیل) ك معناسی بشقه‌در. }

اِسْتِحاثَه [ع، مص] مواد عضویه‌نك شکللرینی محافظه ایتمك صورتیله ومرور زمانله طاش حالنه کچمسی، تحجر.

اِسْتِحالَه [ع، مص] ممکن اولمامش، امکانسزلق § بر حالدن دیکر حاله دونمك. مثلا: ایپك بوجکنك قورد ایکن کلبکه تحولی براستحاله‌در § حشراتك یمورطه‌دن چیقوب حقیقی حشره اولنجه‌یه قدر اوغرادیغی تحول.

استحالهٔ ردیه = (طب) بدن انسانیده حاصل اولان بر یاره‌نك ویا برمرضك فنا حاله کچمسی، فنالشمسی.

استحالهٔ شحمیه = (طب) حجیرات داخلنده شحم قطره‌لرینك تظاهریله موصوف برتحول نسجی.

استحالهٔ شحمیهٔ قلب = (طب) نسج عضلیٔ قلبك شحمی جذب ایدرك حال اشباعه کلمسی.

اِسْتِحْبابْ [ع، مص] مستحب اولمق.

استحباباً = مستحب اوله‌رق.

اِسْتِحْسانْ [ع، مص] بکنمك، بکنلمك، کوزل عد ایدلمك.

استحساناً = استحسان صورتیله، بکنه‌رك.

اِسْتِحْصالْ [ع، مص] حاصل ایتمك، ایدلمك § الده ایتمك، ایدلمك.

اِسْتِحْضارْ [ع، مص] حاضرلامق، حاضر ایدلمك § درخاطر ایتمك، ایدلمك، حافظه‌یه کتیرمك، کتیریلمك § حضوره کتیرمه، جلب ایتمه.

استحضارات = جـ: استحضار.

اِسْتِحْفاظْ [ع، مص] حفظ ایتمك، ایدلمك § بر شیئك حفظنی طلب ایتمك.

اِسْتِحْقارْ [ع، مص] نظر حقارتله باقمه حقیر کورمه، خورلامه، خورلانمه.

اِسْتِحْقاقْ [ع، ص] حق اولمق حالی لیاقت § حق قزانیلان شی.

من غیر استحقاقٍ = حق ایتمدیکی حالده.

اِسْتِحْکامْ [ع، مص، س] متانت، قوت، رصانت § برموقعی عدد جهتیله فائق اولان بر دشمنه قارشی مدت مدیده مدافعه ایده بیله‌جك صورتده تنظیم وتحکیم اصولی § بومقصدك حصولنی تأمین ایده‌جك وجه ایله اراضی اوزرنده طوپراق، کارکیر و دمیردن یاپیلان انشاآت تحفظیه وتدافعیه، سپر.

استحکام بلوکی = (عسکری) استحکام طابورینك درت جزؤده برجزئی.

استحکام طابوری = (عسکری)

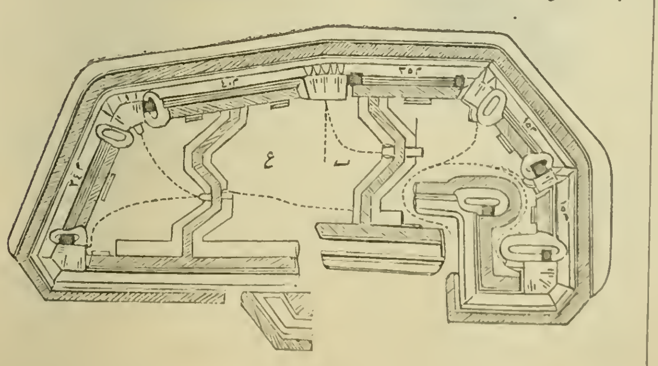

(استحکام)

استحکام انشاسنه، یوللری تسویه‌یه، کوپری طرحنه کذرکاهده‌کی مواقعی ازاله وتخریبه مأمور بر صنف عسکر .

استحکامات = (عسکری) (سپر) معناسنه اولان استحکامك جمعی .

استحکامات جسیمه = (عسکری) قسماً طاشدن ، قسماً طوپراقدن و آتیاً زهرلرله تجهیز اولنه‌بیله‌جك صورتده انشا ایدیلان وآلات جسیمهٔ ناریه ایله دونادیلان بیوك سپرلر .

استحکامات خفیفه = (عسکری) وقت سفرده آز بر زمان ظرفنده طوپراقدن یاپیلان اوفاق ابعادده‌کی سپرلر .

استحکامات داخله = (عسکری) بر استحکامك ایچ طرفنده حسب‌اللزوم یاپیلان مستقل اسباب تحفظیه ، داخلی سپرلر .

استحکامات دائمه = (عسکری) ☞ [استحکامات جسیمه] .

استحکامات عتیقه = (عسکری) بر استحکامك خارجنده آیریجه یاپیلان انشاآت تحفظیه وتدافعیه .

استحکامات متصله = (عسکری) بربرینه مربوط ومتصل اولان سپرلر درکه: اکثریا شهرلرك اطرافنه دائراً مادار یاپیلیر .

استحکامات منفرده ویا منفصله = (عسکری) ساحهٔ حربك اوته‌سنده بریسنده یاپیلان سپرلر .

استحکامات متوسطه = (عسکری) استحکامات متصله ایله استحکامات منفرده آره‌سنده یاپیلان سپرلر .

استحکامات موقته = (عسکری) اولجه یاپیلان بیوك وکارکیر اقسامی حاوی سپرلر.

اِستِحلاب [ع ، مص] سوبه حالنه صوقمق ، صوقمه § (طب) باغرصاقلرده هضم ایچون سوبه حالنه کچمسی § سود صاغمق ، صاغلمق .

استحلاب رئوی = (طب) جلدلرنده مسامات اولمیان [کاب کبی] حیواناتك اغزلرنی آچه‌رق ودیللرینی چیقاره‌رق صولومسی، تنفس جلدی وظائفنی بوصورتله ایفا ایتمسی .

اِستِحلال [ع ، مص] حلال ایدلمسنی ایسته‌مك ، حلاللاشمق، حلال عد ایتمك .

اِستِحمال [ع ، مص] یوکلتمك ، یوکله‌مك § حواله ایتمك ، ایدلمك .

اِستِحمام [ع ، مص] صیجاق صو ایله یقانمق § حمامده یقانمق § علی‌الاطلاق یقانمق.

استحمام ایتمك = یقانمق .

استحمام ایدلمك = یقانلمق .

اِستِحیاء [ع ، مص] اوتانمه، اوتانمق.

استحیا ایتمك = اوتانمق . [حیادن اقوادر] .

اِستِخاره [ع ، مص] ایدیله‌جك بر تشبثك خیرلی چیقوب چیقمیه‌جغی تفأل ضمننده رؤیایه یاتمق § خیرلی اولمغی آرزو ایتمك.

اِستِخبار [ع، مص] خبر آلمق ، آلنمق، دویمق .

استخبارات = جمع : (استخبار) . استخبارات موثوقه .

اِستِخدام [ع،مص] قوللانمه، خدمته قبول ایتمه § صنایع بدیعه‌دن بری که : بر کلمه‌نك دلالت ایتدیکی ایکی معنانك ایکیسنی بردن اراده ایله هر برینی مناسب اولان جهته صرف ایتمکدن عبارتدر .

استخدام ایتمك = خدمتده قوللانمق.

استخدام ایدلمك = خدمتده قوللانلمق

اِستِخراج [ع ، مص] چیقارمه ، چیقارمق، چیقارلمه § مأل ومعنی چیقارمه آکلامق اقتداری .

استخراج ایتمك = چیقارمق ، معنی چیقارمق .

استخراج ایدلمك = چیقارلمق § معنی چیقارلمق .

استخراجات = جمع : (استخراج) .

اِستِخفاء [ع ، مص] صاقلانمه، صاقلانمق . کیزلنمه ، کیزلنمك . { اختفا دها مستعملدر . }

اِستِخفاف [ع،مص] خفیف ، بیانجی کورمك § هیچ برشیئی یرینه قویمامق .

اِستِخلاص [ع ، مص] قورتارمه ، قورتارمق . قورتارلمه .

اِستِخلاف [ع،مص] قائم مقام ایدینمه.

اِستِخوان [فا، س] کمیك، عظم .

استخوانپاره = کمیك پارچه‌سی .

اِستِداد [ع،مص] طوغرولمه ، طوغرولمق، مستقیم اولمق § آلیشمق .

استداد ساعد = بیلك آلیشمق .

استداد ید = ال آلیشمق .

اِستِداره [ع، س] دکرمی اولمه، دکرمیلنمه.

استداری = دونه‌رك و دائره تشکیل ایده‌رك واقع اولان: حرکت استداریه.

اِستِدامه [ع ، مص] برشیئك دوامنی ایسته‌مك § یوکسلمك ایچون دونه‌رك اوچمق .

اِستِدانه [ع،مص] بورج آلمق ، آلنمق، اودونج آلمق .

اِستِدبار [ع ، مص] آرقه چویرمك ، یوز چویرمك § برینك آرقه‌سی صره کیتمك .

اِستِدراج [ع ، مص] درجه ، درجه ایلرولمك § اهلنك غیریده ظهور ایدن خارقه § موفقیت شررانه .

استدراجی = آدیم ، آدیم ، درجه درجه اولان شی .

اِستِدراك [ع،مص] طلب ادراك ، طلب تفهم، یتیشمه ، زئل اولمه .

اِستِدعاء [ع،مص] متواضعانه طلب ، یالواره‌رق ایستمه .

استدعانامه = بر معاملهٔ رسمیه‌نك اجراسنی استرحام ایچون برمقام رسمی‌یه تقدیم اولنان تمغالی وپوللی ورقه، عرضحال.

اِستِدلال [ع، مص] بر دلیله استناد ایده‌رك بر شیئدن بر نتیجه چیقارمق، دلیل ایله آکلامه.

استدلالاً = استدلال صورتیله .

استدلالات = جمع : (استدلال) .

اِستِذکار [ع ، مص] درخاطر ایتمك ، ایدلمك ، ازبرله‌مك، ازبرلتمك .

اِستِذلال [ع، مص] ذلیل کورمك ، ذلیل عد ایتمك : استذلال دنیا .

اِستِراحت [ع،س] راحتلنمه، دیکلنمه.

اِستِراق [ع ، مص] چالمق ، سرقت : § استراق حوادث ، استراق مضامین .

اِستِرالیه [ج ، س] (بحریه) دیرکك ویا چبوغك پرووا طرفندن باغلانیلوب آکا مقاومت ایدن خلاطدر . ☞ (کمی) .

اِستِرجاء [ع، مص] (ایتمك) ماده‌سیله (رجا) مقامنده مستعملدر.

اِستِرحام [ع ، مص] یالوارش، نیاز .

استرحامنامه = بررجا ونیاز مقصدیله یازیلان مکتوب، عریضه.

استرحامات = استرحاملر جر: استرحام.

اِسْتِرْخاء [ع، مص] گوشك، گوشه‌مك.

استرخای عضلات = عضلاتك گوشه‌مسی.

استرخای اعصاب = اعصابك گوشه‌مسی.

استرخاء ارکان = حیوانك مفصل رباطلرینك گوشمسی.

اِسْتِرْخاص [ع،مص] اوجوز عدایتمك، ایدلمك.

اِسْتِرْداد [ع، مص] گری آلمق، آلنمق. § ویرلمش ویا گوندرلمش بر شیئك اعاده‌سی طلب ایتمه.

اِسْتِرْذال [ع، مص] ناخوش، رذیل عد ایتمك. ایدلمك.

اِسْتِرْزاق [ع، مص] رزق ونفقه تحصیلنه چالیشمه.

اِسْتِرْفاه [ع، مص] رفاه طلب ایتمه.

اِسْتِرْقاب [ع، مص] چکه‌مه، بربرینه قارشی رقابتده بولنمه. (رقابت ماده‌سی استفعال بابندن تصریف اولنه‌میه‌جغی ایچون بوکلمه غلطدر).

اِسْتِرْقاق [ع،مص] میدان حربده اعدادن اسیر آلمه § برینی کندینه کوله ایتمه.

اِسْتِرُوفوئید [ج، س] (ریاضیه) علی العموم نقطهٔ مضاعفه‌سنده‌کی خط مماسلری یکدیکرینه عمود اولان برمنحنیٔ مخروطی.

اِسْتِرُوماچه [ع، س] (بحریه) طاقلمش قات قات خلاط ویا زنجیر.

اِسْتِرُونکیلو [ع، س] (بحریه) ازماریدن بیوك سیوری بورونلی، یوارلاقجه بر جنس بالیق.

اِسْتِریه [ع،س] حیوانات نامیه‌دن ایکی قبوق آره‌سنده بولنور کوچك بر دکز حیوانی.

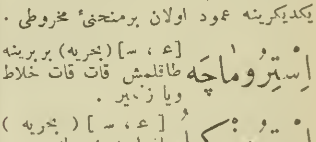

(استریه)

استریه چتالی = استریه‌نك آتی قبوغندن قوپارمق ایچون مستعمل برنوع چتال.

اِسْتِرِئوتیپ [ج، س] مط. معده دیزیلمش صحیفه‌لرك قورشوندن قالبلرینی دوکمکه مخصوص ماکنه.

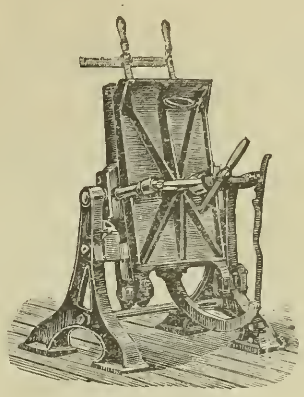

(استرئوتیپ ماکنه‌سی)

اِسْتِرِئوسقوب [ج، س] (Stéréos-cope) ایچنه وضع ایدیلن چفته فوطوغراف رسملرینی مجسم کوسترمکه مخصوص چکمجه‌لی، اوستی آچیق دوربین.

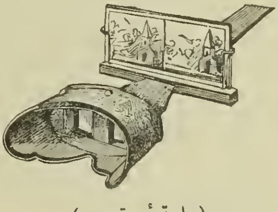

(استرئوسقوب)

اِسْتِریقنین [ج، س] (Strych) { یبطری } جوز مقینك جوهر مؤثریدر.

اِسْتِزادَه [ع، مص] زیاده اولمسنی ایسته‌مك، یسته‌مه، ایستنلمه: استزادهٔ عمر واقبال.

اِسْتِزارَه [ع،مص] زیارته گلمسنی ایسته‌مك، ایسته‌نلمك.

اِسْتِسْعاد [ع،مص] اوغورلی، میمنتلی طوتمق، میمنتلی عد ایتمه، ایدلمه: استسعاد قدوم.

استسعاد قدوم = قدومنی، آیاغنی مسعود عد ایتمك.

اِسْتِسْقاء [ع،مص] صو ایسته‌مك § یاغمور دعاسنه چیقمق § بدنك بر طرفنده ویاقارنده صو بریکمه،

استسقای بطنی ویا استسقای زقی = (طب) قارن استسقاسی || بطنك مواد مصلیه‌یه مجمع اولمسندن عبارت بر علت.

استسقاء رأس = (طب) مایع دماغی شوکینك فوق العاده چوق اولمسندن متولد ولادی ویا کسبی بر مرض.

استسقاء رحم = (طب) جوف رحمه آز چوق مواد مصلیه‌نك تراکم ایتمسی.

استسقاء ریحیٔ صدر = (طب) صدرده دهادوغروسی جوف جنبیده غاز تراکمندن متحصل بر خسته‌لق.

استسقاء شوکی / **استسقاء سباتی** = (طب) جوف قنات شوکی‌یه مادهٔ مصلیه‌نك زیاده تراکمی.

استسقاء طبلی = (طب) امعاده افراط اوزره غاز حصولندن عبارت بر مرضکه اکثریا سوء هضمدن ایلرو کلیر.

استسقاء عمومی = (طب) بتون بدنده موجود شبکه‌سی آره‌سنده مواد مائیه‌نك تراکمی.

استسقاء مفصل رضفی = (طب) دیز قپاغی شیشی.

اِسْتِسْلام [ع، مص] امتثال وانقیاد § قبول دین اسلام.

اِسْتِسْمان [ع، مص] قوجالمق، اختیار اولمق.

اِسْتِسْهال [ع، مص] قولای عد ایتمك: استسهال امور مشکله، استسهال معضلات امور.

اِسْتِشاره [ع،مص] طانیشمه، طانیشمق. استشاره اوطه‌سی = خارجیه نظارتنده بر قلم مخصوص.

اِسْتِشْعار [ع،مص] طلب اشعار ایتمك: اشعار واستشعار ایله اضاعهٔ اوقات ایدلمه‌مسی لازمدر. (عربجه‌ده بوکلمه‌نك معناسی (قپلامق) اولمسنه نظراً اساساً غلطدر).

استشعار ایتمك = بیلدیرلمسنی ایسته‌مك.

استشعارات = جر: (استشعار).

اِسْتِشْفا [ع،مص] طلب شفا ایتمك. خسته‌لغه علاج آرامه.

استشفاءً = استشفا صورتیله، مقصدیله.

اِسْتِشْفاع [ع،مص] طلب شفاعت.

اِسْتِشْمام [ع،مص] قوقلامق، قوقو آلمق. § قرینه ایله آکلامق، حس ایتمك.

اِسْتِشْهاد [ع، مص] شاهد کتیرمه، شهادتنه مراجعت ایتمه § بر فکر ادیبك صحتنی اثبات

ايچون آثار بالغـادن ايراد مثـال ايتمك § شهيد اولمه ، احراز شهادت .

استشهاد ايتمك = شاهد طوتمه .

استشهاداً = اشهاد صورتيله

استشهادات = جـ (استشهاد) .

اِسْتِصابَه [ع، مص] (استصواب)

اِسْتِصْحاب [ع،مص] يانده اله ، آلمق يانه آلمق، آلمه § (فقه) عدمی مظنون اولميان بر امر محققك بقاسيله حكم ايتمك .

بالاستصحاب = برابر آلەرق، برابكده .

استصحاباً = استصحاب صورتيله .

اِسْتِصْعاب [ع، مص] كوجعد ايتمك، ايدلمك .

اِسْتِصْغار [ع،مص] كوچك كورمك ، كورلمك ، كوچك عد ايتمك § آزينسه‌مق غيركافی كورمك § تحقير ، استخفاف .

اِسْتِصْفاء [ع ، مص] خالصنی آلمق ، خالصی آلمق § معدنی تصفيه ايچون قال ايتمك .

اِسْتِصْناع [ع،مص] (فقه) برشی ياپمق اوزره اهل صنعتدن بريله عقد مقاوله ايتمك .

اِسْتِصْواب [ع،س] دوغری، صواب، معقول كورمك، كورلمك.

استصواباً = استصواب صورتيله .

استصواب كرده = معقول كورلمش، تصويب ايدلمش .

اِسْتِضاءَه [ع ، مص] ضيا آله ، آلمق . تنوير ايتمه .

اِسْتِضْعاف [ع،مص] ضعيف كورمك ، كورمه ، كورلمه .

اِسْتِطابَه [ع،مص] خوش بولمق، بولنمق.

اِسْتِطاعَت [ع، مص] طاقت، قدرت، كوج يتمه .

استطاعت صحيحه = مرض وامثالی موانعك انسلاب واندفاعی .

استطاعت علميه = بضاعهٔ علميه ، قوهٔ ماليه .

استطاعت ماليه = وارلق ، ثروت ، قوهٔ ماليه . اقتدار مالی.

علی قدرالاستطاعه = كوج يتديكی، الدن كلديكی قدر .

اِسْتِطالَه [ع ، مص] اوزامق § زياده اوزاق § (طب) بعض اعضانك حدطبيعيدن زياده اوزامسی.

اِسْتِطْبان [ع ، مص] طبيبه مراجعتله علاج آرامق .

اِسْتِطْراب [ع ، مص] طرب، سرور ايستەمك ، آرامق .

اِسْتِطْراد [ع ، مص] اصل موضوع بحثدن اوايوب بالمناسبه سوز آره‌سنده ايراد اولنان فقره § بر مقاوله ويا فقره آره‌سنده بر مناسبتله ديكر فقره ايرادی § بويولده ايراد اولنان فقره ويا مقاوله .

استطراداً = استطراد صورتيله .

استطرادی = استطراده منسوب : فقرهٔ استطراديه ، مقالهٔ استطراديه .

استطراديات = استطراد يولنده سو- يلنن ويا ايراد ايديلن سوزلر .

اِسْتِطْراف [ع،مص] نادیده عدايتمك، ايدلمك § دالالنديرمق ، هبه‌لنديرمك.

اِسْتِطْعام [ع،مص] طعام ايستەمك .

اِسْتِطْلاع [ع ، مص] طلب اطلاع ، اطلاعه سعی ، آكلامه .

اِسْتِطْلاعات [ع،س] جـ : (استطلاع)

اِسْتِطْلاق [ع ، مص] اسهاله اوغرامق § طلاقنی ايستەمك .

اِسْتِظْلال [ع ، مص] كولكه‌لنمه ، كولكه آلتنـه كيرمه ، سايه‌لنمه § كولكه‌ده اوطورمه § حمايه آلتنده بولنمق .

اِسْتِظْراف [ع،مص] ظرافت كوسترمك ، ظريف كوروتمك .

اِسْتِظْهار [ع، مص] طيـانمق ، آرقه ويرمك § كوتمك. {معنوياتده استعمال اولنور.} § يادرم ايستەمك ، مظاهرت طلب ايتمك .

اِسْتِعادَه [ع،مص] بر شـيئك اعاده‌سنی طلب ايتمك .

اِسْتِعاذَه [ع،مص] اعوذبالله من الشيطان الرجيم ويا نعوذ بالله ، العياذ بالله ديمك ، بونلری ديەرك جناب حقدن صيانت ايستەمك § صيغنمق .

اِسْتِعارات [ع،س] {معنای ادبيسنه كوره} (استعاره)نك جمعی.

اِسْتِعارَه [ع س] (ادبيات) مشابهت علاقه‌سيله و قرينهٔ مانعه‌نك وجوديله معنای ماوضع لهك غيريده مستعمل اولان شی، يعنی مشبه‌بهك مشـبه مقامنده اسـتعمالی كه : او حالده مشبه‌به (مستعار)، معناسنه (مستعارمنه) ومشبهك معناسـنه (مستعارله) دينلور . مثلا : (كوز) ـ مشـابهت علاقه‌سيله ـ (بادم)ه تشبيه ايدلسه كوز مشـبه ، بادم مشبه‌به اولوركه : ايشته بوبر استعاره‌دره .

استعارهٔ اصليه = (ادبيات) لفظ مستعارك بر وصف ايله مشتهر اولەرق اسم عام حكمنه كيرمش اولمسندن متولد استعاره .

استعارهٔ تبعيه = (ادبيات) لفظ مستعارك ذات فعل وفرع فعل ايله ادوات مهمه‌دن عبارت اولمسندن عبارت استعاره .

استعارهٔ تخييليه = (ادبيات) مشبه‌به لوازمنی مشبهه اسناد واضـافه‌دن عبارت اسـتعاره‌كه بر طاقم اسـتعارەاتك تعاقب وتواليسندن نشأت ايدر وبوكا (مجاز مركب) دخی دينلور . خدمتی بر خيال ايله ديكر برفكری آكلاتمقدن عبارتدر :

« آيينه‌يه كيردی عكس عاكس » كبی.

اسـتعارهٔ تصريحيه ويا تحقيقيه = (ادبيات) قرينه ايله برابر مشبه دخی ذكر ايديلن استعاره .

استعارهٔ ترشيحيه = (ادبيات) مشبه بهك ملايمنی اثبات ايچون لوازم تشـبيهی مشبهه اسناددن عبارت استعاره .

استعارهٔ تمثيليه = (ادبيـات) مواد عديده‌نك صورتلرينی آلوب تشبيه طريقيله صورت اخره اسـتعاره ايتمكدن عبارت براسـتعاره‌دركه : بوكا (استعارهٔ مركبه) دخی ديرلر .

استعارهٔ مجرده = (ادبيات) مستعارله ملايم برشيئه مقارن اولان استعاره .

استعارهٔ مطلقه = (ادبيات) مستعارله ومستعار منه ملايم برشيئه مقارن اولميان استعاره :

حيله‌كار آدمه (تلكی) ، شجيعه (آرسلان) ديمسی . كبی .

استعارهٔ مكنيه = (ادبيات) مشبهدن غيری اركان استعاره‌دن هيچ برشی تصريح اولنمقسزين مشـبه‌بهك خواصندن برينك مشبهه اضافتی شرطيله بر شيئك شی آخره تشبيهی .

اِسْتِعاضَه [ع،مص] طلب عوض .

اِسْتِعانَت - اِسْتِعانَه [ع،مص] طلب معاونت، طلب اعانه .

استعانه ايتمك = معاونت ايستەمك .

استرحامنامه = بررجا ونیاز مقصدیله یازیلان مکتوب ، عریضه .

استرحامات = استرحاملر جمع : استرحام.

اِسْتِرْخاءْ [ع، مص] کوشك ، کوشه‌مك .

استرخای عضلات = عضلاتك کوشه‌مسی .

استرخای اعصاب = اعضانك کوشه‌مسی .

استرخاء ارکان = حیوانك مفصل رباطلرینك کوشمسی .

اِسْتِرْخاص [ع،مص] اوجوز عدایتمك، ایدلمك .

اِسْتِرْداد [ع، مص] کری آلمق، آلنمق . ‖ ویرلمش ویا کوندرلمش بر شیئك اعاده‌سنی طلب ایتمه .

اِسْتِرْذال [ع، مص] ناخوش ، رذیل عد ایتمك . ایدلمك .

اِسْتِرْزاق [ع ، مص] رزق ونفقه تحصیلنه چالیشمه .

اِسْتِرْفاه [ع، مص] رفاه طلب ایتمه .

اِسْتِرْقاب [ع ، مص] چکه‌مه ، بربرینه قارشی رقابتده بولنمه . (رقابت ماده‌سی استفعال بابندن تصریف اولنه‌میه‌جغی ایچون بوکلمه غلطدر) .

اِسْتِرْقاق [ع،مص] میدان حربده اعدادن اسیر آلمه ‖ برینی کندینه کوله ایتمه .

اِسْتِرُوفُوئِید [ج ، س] (ریاضیه) علی العموم نقطهٔ مضاعفه‌سنده‌کی خط مماسلری یکدیکرینه عمود اولان برمنحنئ مخروطی .

اِسْتِرُوماچه [ع ، س] (بحریه) بربرینه طاقلمش قات قات خلاط ویا زنجیر .

اِسْتِرُونْکیلُو [ع ، س] (بحریه) ازماریدن بیوك سیوری بورونلی، یوارلاقجه بر جنس بالیق .

اِسْتِرِدیه [ع،س] حیوانات نامعه‌دن ایکی قبوق آره‌سنده بولنور کوچك بر دکز حیوانی .

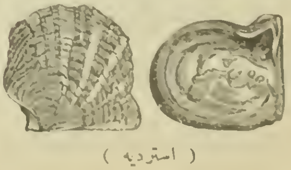

(استردیه)

استردیه چتالی = استردیه‌نك اتنی قبوغندن قوپارمق ایچون مستعمل برنوع چتال .

اِسْتِرِئُوتیپ [ج،س] مط. معه‌ده دیزیلمش صحیفه‌لرك قورشوندن قالبلرینی دوکمکه مخصوص ماکنه .

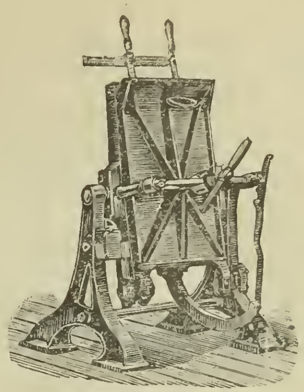

(استرئوتیپ ماکنه‌سی)

اِسْتِرِئُوسْقُوب [ج،س] (Stéréos-cope) (ایچه‌یه وضع ایدیلن چفته فوطوغراف رسملرینی مجسم کوسترمکه مخصوص چکمجه‌لی ، اوستی آچیق دوربین .

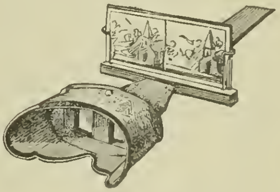

(استرئوسقوب)

اِسْتِرِیقْنین [ج ، س] (Strych) { بیطری } جوز مقینك جوهر مؤثریدر .

اِسْتِزادَه [ع ، مص] زیاده اولمسنی ایسته‌مك، یسته‌مه، ایستنلمه: استزادهٔ عمر واقبال .

اِسْتِزارَه [ع،مص] زیارته کلمسنی ایسته‌مك، ایسته‌نلمك .

اِسْتِسْعاد [ع،مص] اوغورلی ، میمنتلی طوتمه، طوتمق، میمنتلی عد ایتمه ، ایدلمه : استسعاد قدوم .

استسعاد قدوم = قدومنی ، آیاغنی مسعود عدایتمك .

اِسْتِسْقاء [ع،مص] صو ایسته‌مك ‖ یاغمور دعاسنه چیقمق ‖ بدنك بر طرفنده ویاقارنده صو بریکمه،

استسقای بطنی ویااستسقای ذقی = (طب) قارن استسقاسی ‖ بطنك مواد مصلیه‌یه مجمع اولمسندن عبارت بر علت .

استسقاء رأس = (طب) مایع دماغئ شوکینك فوق العاده چوق اولمسندن متولد ولادی ویا کسبی بر مرض .

استسقاء رحم = (طب) جوف رحمه آز چوق مواد مصلیه‌نك تراکم ایتمسی .

استسقاء ریحئ صدر = (طب) صدرده دهادوغروسی جوف جنبیده غاز تراکمندن متحصل بر خسته‌لق .

استسقاء شوکی }
استسقاء سباتی } = (طب) جوف قنات شوکی‌یه مادهٔ مصلیه‌نك زیاده تراکمی .

استسقاء طبلی = (طب) امعاده افراط اوزره غاز حصولندن عبارت بر مرضکه اکثریا سوء هضمدن ایلرو کایر .

استسقاء عمومی = (طب) بتون بدنده موجود شبکه‌سی آره‌سنده مواد مائیه‌نك تراکمی .

استسقاء مفصل رضفی = (طب) دیز قپاغی شیشی .

اِسْتِسْلام [ع،مص] امتثال وانقیاد ‖ قبول دین اسلام .

اِسْتِسْنان [ع، مص] قوجالمق ، اختیار اولمق .

اِسْتِسْهال [ع، مص] قولای عد ایتمك : استسهال امور مشکله، استسهال معضلات امور .

اِسْتِشارَه [ع،مص] طانیشمه، طانیشمق. استشاره اوطه‌سی = خارجیه نظارتنده بر قلم مخصوص .

اِسْتِشْعار [ع،مص] طلب اشعار ایتمك: اشعار واستشعار ایله اضاعهٔ اوقات ایدلمه‌مسی لازمدر . (عربجه‌ده بوکلمه‌نك معناسی (قپلانمق) اولمسنه نظراً اساساً غلطدر) .

استشعار ایتمك = بیلدیرلمسنی ایسته‌مك.

استشعارات = جمع : (استشعار) .

اِسْتِشْفا [ع،مص] طلب شفا ایتمك . خسته‌لغه علاج آرامه .

استشفاءً = استشفا صورتیله، مقصدیله.

اِسْتِشْفاع [ع،مص] طلب شفاعت .

اِسْتِشْمام [ع،مص] قوقلامق، قوقو آلمق. ‖ قرینه ایله اکلامق، حس ایتمك .

اِسْتِشْهاد [ع ، مص] شاهد کتیرمه ، شهادتنه مراجعت ایتمه ‖ بر فکر ادیبك صحتنی اثبات

ایچون آثار بلغادن ایراد مثال ایتمك § شهید اولمه ، احراز شهادت .

استشهاد ایتمك = شاهد طوتمه .

استشهاداً = اشتهاد صورتیله

استشهادات = جـ (استشهاد) .

اِسْتِصابَه [ع، مص] ☞ (استصواب)

اِسْتِصْحاب [ع،مص] یانته آلمه ، آلمق یانته آلنمق ، آلنمه § (فقه) عدمی مظنون اولمیان بر امر محققك بقاسیله حکم ایتمك .

بالاستصحاب = برابر آلهرق ، برابرکده .

استصحاباً = استصحاب صورتیله .

اِسْتِضْعاب [ع، مص] کوچ عد ایتمك ، ایدلمك .

اِسْتِصْغار [ع،مص] کوچك کورمك ، کورلمك ، کوچك عد ایتمك § آز بولنمهمق غیر کافی کورمك § تحقیر ، استخفاف .

اِسْتِصْفاء [ع ، مص] خالصنی آلمق ، خالصی آلنمق § معدنی تصفیه ایچون قال ایتمك .

اِسْتِصْناع [ع،مص] (فقه) برشی یاپمق اوزره اهل صنعتدن بریله عقد مقاوله ایتمك .

اِسْتِصْواب [ع،س] دوغری ، صواب ، معقول کورمك ، کورلمك .

استصواباً = استصواب صورتیله .

استصواب کرده = معقول کورلمش ، تصویب ایدلمش .

اِسْتِضائه [ع ، مص] ضیا آلمه ، آلمق . تنویر ایتمه .

اِسْتِضْعاف [ع،مص] ضعیف کورمك ، کورمه ، کورلمه .

اِسْتِطابَه [ع،مص] خوش بولمق ، بولنمق .

اِسْتِطاعَت [ع، مص] طاقت ، قدرت ، کوج یتمه .

استطاعت صحیحه = مرض وامثالی موانعك انسلاب واندفاعی .

استطاعت علمیه = بضاعهٔ علمیه ، قوهٔ مالیه .

استطاعت مالیه = واراق ، ثروت ، قوهٔ مالیه . اقتدار مالی .

علی قدر الاستطاعه = کوج یتدیکی ، الدن کلدیکی قدر .

اِسْتِطالَه [ع ، مص] اوزامق § زیاده اوزاق § (طب) بعض اعضانك حد طبیعیدن زیاده اوزامسی .

اِسْتِطْبان [ع ، مص] طبیبه مراجعتله علاج آرامق .

اِسْتِطْراب [ع ، مص] طرب ، سرور ایستهمك ، آرامق .

اِسْتِطْراد [ع ، مص] اصل موضوع بحثدن اوایوب بالمناسبه سوز آرهسنده ایراد اولنان فقره § بر مقاوله ویا فقره آرهسنده بر مناسبتله دیکر فقره ایرادی § بویولده ایراد اولنان فقره ویا مقاوله .

استطراداً = استطراد صورتیله .

استطرادی = استطراده منسوب : فقرهٔ استطرادیه ، مقالهٔ استطرادیه .

استطرادیات = استطراد یولنده سویلنن ویا ایراد ایدیلن سوزلر .

اِسْتِطْراف [ع،مص] نادیده عدایتمك ، ایدلمك § داللاندیرمق ، عبهلندیرمك .

اِسْتِطْعام [ع،مص] طعام ایستهمك .

اِسْتِطْلاع [ع ، مص] طلب اطلاع ، اطلاعه سعی ، اکلامه .

اِسْتِطْلاعات [ع،س] جـ : (استطلاع)

اِسْتِطْلاق [ع ، مص] اسهاله اوغرامق § طلاقنی ایستهمك .

اِسْتِظْلال [ع ، مص] کولکه لنمه ، کولکه آلتنه کیرمه ، سایهلنمه § کولکهده اوطورمه § حمایه آلتنده بولنمق .

اِسْتِظْراف [ع، مص] ظرافت کوسترمك ، ظریف کورونمك .

اِسْتِظْهار [ع، مص] طیانمق ، آرقه ویرمك § کونمك . {معنویاتده استعمال اولنور. } § یاردم ایستهمك ، مظاهرت طلب ایتمك .

اِسْتِعادَه [ع،مص] بر شیئك اعادهسنی طلب ایتمك .

اِسْتِعاذَه [ع،مص] اعوذ بالله من الشیطان الرجیم ویا نعوذ بالله ، العیاذ بالله دیمك ، بونلری دیهرك جناب حقدن صیانت ایستهمك § صیغنمق .

اِسْتِعارات [ع،س] { معنای ادبیسنه کوره } (استعاره) نك جمعی .

اِسْتِعارَه [ع س] (ادبیات) مشابهت علاقهسیله و قرینهٔ مانعهنك وجودیله معنای ماوضع لهك غیریده مستعمل اولان شی ، یعنی مشبهبهك مشبه مقامنده استعمالی که : او حالده مشبهبه (مستعار) ، معناسنه (مستعارمنه) ومشبهك معناسنه (مستعارله) دینلور . مثلا : (کوز) ـ مشابهت علاقهسیله ـ (بادم) ه تشبیه ایدلسه کوز مشبه ، بادم مشبهبه اولورکه : ایشته بو براستعارهدر .

استعارهٔ اصلیه = (ادبیات) لفظ مستعارك بروصف ایله مشتهر اولهرق اسم عام حکمنه کیرمش اولمسندن متولد استعاره .

استعارهٔ تبعیه = (ادبیات) لفظ مستعارك ذات فعل وفرع فعل ایله ادوات مهمهدن عبارت اولمسندن عبارت استعاره .

استعارهٔ تخییلیه = (ادبیات) مشبهبه لوازمنی مشبهه اسناد واضافهدن عبارت استعاره که بر طاقم استعاراتك تعاقب وتوالیسندن نشأت ایدر وبوکا (مجاز مرکب) دخی دینلور . خدمتی بر خیال ایله دیکر برفکری اکلاتمقدن عبارتدر :

« آیینهیه کیردی عکس عاکس » کبی .

استعارهٔ تصریحیه ویا تحقیقیه = (ادبیات) قرینه ایله برابر مشبه دخی ذکر ایدیلن استعاره .

استعارهٔ ترشیحیه = (ادبیات) مشبهبهك ملایمنی اثبات ایچون لوازم تشبیهی مشبهه اسناددن عبارت استعاره .

استعارهٔ تمثیلیه = (ادبیات) مواد عدیدهنك صورتلرینی آلوب تشبیه طریقیله صورت اخره استعاره ایتمکدن عبارت براستعارهدرکه : بوکا (استعارهٔ مرکبه) دخی دیرلر .

استعارهٔ مجرده = (ادبیات) مستعارله ملایم برشیئه مقارن اولان استعاره .

استعارهٔ مطلقه = (ادبیات) مستعارله ومستعار منه ملایم برشیئه مقارن اولمیان استعاره :

حیلهکار آدمه (تلکی) ، شجیعه (آرسلان) دینمسی . کبی .

استعارهٔ مکنیه = (ادبیات) مشبهدن غیری ارکان استعارهدن هیچ برشی تصریح اولنمقسزین مشبهبهك خواصندن برینك مشبهه اضافتی شرطیله بر شیئك شی آخره تشبیهی .

اِسْتِعاضَه [ع،مص] طلب عوض .

اِسْتِعانَت - اِسْتِعانَه [ع،مص] طلب معاونت ، طلب اعانه .

استعانه ایتمك = معاونت ایستهمك .

اِسْتِعْباد [ع،مص] قول، كوله ايديمك.

اِسْتِعْبار [ع،مص] رؤيا تعبير ايتديرمك ايتديرلك.

اِسْتِعْجاب [ع، مص] تعجب ايتمه، شاشمه، { استغراب دها زياده مستعملدر. }

اِسْتِعْجال [ع،مص] عجله ايتمه، تيز اولمسنى ايستهمك.

اِسْتِعْداد [ع، س] قبول واستعداده طبيعى اولەرق آماده بولنيش، قابليت § ميل طبيعى § ذكاوت، فطانت.

استعدادسز = قابليتسز، لياقتسز.

استعدادلى = قابليتلى، لياقتلى.

استعداد ذاتى = (طب) هرشخصك اكتساب علل و امراضه اولان قابليت مخصوصهسى.

اِسْتِعْراق [ع، مص] ترلهمك ايچون ياتمق، تره ياتق.

اِسْتِعْطاف [ع، مص] طلب شفقت.

اِسْتِعْظام [ع، مص] بيوك كورمك، كورولمك، بيوك طوتمق، طانيق § تكبر. § كوچك برشيئه اهميت ويروب بيوك كوسترمه.

اِسْتِعْفاء [ع، مص] عفو ايتمه، عفو ديلهمه § برخدمت ومأموريتدن چيقارلمسنى ايستهمه.

استعفانامه = استعفايى حاوى ورقه.

اِسْتِعْفاف [ع،مص] عفت وناموسله اتصاف ايتمك، محرماتدن مجتنب اولمق § عفيفلك صاتمق.

اِسْتِعْلاء [ع، مص] يوكسلمك اعتلا ايتمك § اوسته چيقمق، غالب كلمك.

اِسْتِعْلام [ع، مص] تحريراً طلب معلومات ايتمك § معلومات ايستهمك.

اِسْتِعْمار [ع،مص] معمور ايتديرمك، ايتديرلمك § تملك ايتمك، استملاك ايلمك.

اِسْتِعْمال [ع، مص] قوللانمق، قوللانلمق.

حسن استعمال = كوزل قوللانمه، يرينه صرف ايتمه § مستفيد اولمه.

سوء استعمال = يولسز حركتده بولنمه، برشيئى نابجا اولەرق قوللانمه § عدم اداره § امنيتى سوء استعمال.

استعمال حقوق = (حقوق) قانوناً غير ممنوع وآخرينى اضرار قصدى غير موجود صورتده تصرف مال واملاك.

اِسْتِعْمالات [ع،س] جـ: [استعمال].

سوء استعمالات = فنا حركتلر، يولسزلقلر.

اِسْتِعْمام [ع،مـ] صارمق، صارنمق: استعمام طلبهٔ علوم.

اِسْتِغاثه [ع مص] مدد، ياردم ايستهمك، استمداد ايتمك.

ادات استغاثه = آمان، آه. كبى مدد طلبيچون مستعمل ادوات.

اِسْتِغْراب [ع، مص] غريب، عجيب عد ايتمك، عجيب وغريب كورمك § شاشمق.
[استغراب، برشيئك غريب و تحف اولمسنه؛ استعجاب ايسه برشيئك فوق العاده كوزل اولمسنه شاشمق ديمكدر.]

اِسْتِغْراق [ع،مص] كنديني بيلميهجك درجهده طالغينلق، مدهوشلق حالى § بو حالك درويشانهسى، عارفانهسى § بوغولمق § برشيئى سراپا حاوى اولمق § عامل اولوب عربيده حرف تعريفك داخل اولديغى اسمك مدلولنك كافهٔ افراديني حاوى اولەجق بر تعميم بيان ايتمسى.

اِسْتِغْفار [ع،مص] جناب حقدن عفو ومغفرت طلب ايتمك § استغفرالله ديمك § توبه ايتمك.

اِسْتَغْفِرُ الله [ع، تر] « اللهدن عفو و مغفرت طلب ايدرم » معناسنه اولوب اكرام وتعظيم ايچون دخى براى تواضع قوللانيلور § الله ايتمسون.

اِسْتِغْلال [ع، مص] خانه، دكان كبى اموال غير منقولهنك ايراديني دين مقابلنده داينه براقمق. اموال غير منقولهنك ترهينى § فراغ موقت.

استغلالاً = استغلال صورتيله.

اِسْتِغْمات [ج، س] { Stigmate } نباتاتده عضو تأنيثك ويا شجرهنك نهايت علياسى تشكيل ايدن قسم كه: بونك سطحى غبار طلعى توقيف ايچون لزوجتلى بر ماده ايله مستوردر.

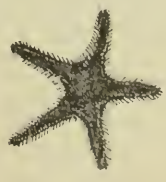

(استغمات)

اِسْتِغْناء [ع،س] موجوده قناعت ادرك باشقه برشيئه عرض احتياج ايتمهمك § احتياجسزلق. § عدم تنزل § نازلانمه § آغير داورنمه. § چكينمه.

اِسْتِفاده [ع، س] فائدهلنمه، قزانمه، فائده بولمه § معناً فائدهلنمه، برشى اوكرنمه، توسيع معلومات ايتمه.

استفادات = جـ: (استفاده).

استفادهلى = كارلى، قزانجلى § توسيع معلوماتى موجب.

اِسْتِفاضه [ع، مص] فيضلنمك، فيض آلمق، فيض بولمق.

اِسْتِفان [ج، س] چيچك وسائرهدن ياپيلوب خرستيان كليزلرينك باشنه قونيلان اكليل ازدواج.

(استفان)

اِسْتِفْتاء [ع،مص] برمشكلك حل وبيانى ايستهمك § محكمهٔ شرعيهده مخاصميندن برينك مفتىيه مراجعتى.

اِسْتِفْتاح [ع، مص] آچمق، آچلمق § بدء، مباشرت، ابتدا ايتمك. {بين الاصناف ايلك آليش ويريش معناسنه اولەرق قوللانيلان (سفتاح) كلمهسى (استفتاح) دن غلط اولمق ملحوظدر}.

اِسْتِفْراش [ع،مص] برجاريهيى اوطهلق ايتمك § ياتاغه آلمق، برابر ياتمق.

اِسْتِفْراغ [ع،مص] قوصمه، قى.

اِسْتِفْسار [ع، مص] صورمق، صورلمق: استفسار كيفيت. استفسار خاطر.

اِسْتِفْهام [ع، مص] صورمق، آكلامق ايچون صورمق، استفسار.

ادات استفهام = تركجهده (مى) عربيده (هل)، (ا) كبى سؤاله مخصوص ادواتدن هربرى.

اِسْتِفْهامات [ع،س] جـ: (استفهام).

استفهام اشارتى = (صرف) جمل

استفهامیه‌نك نهایتنه قونیلان (؟) اشارتکه فرنکلر بونی شو (?) شکلده استعمال ایدرلر . بزم خطمز صاغدن صوله دوغری یازلدیغی وبناءً علیه مذکور اشارتك یوزینی خطه دوغری توجیه ایتمك اقتضا ایلدیکی جهتله اشبو تعدیلاته احتیاج مس اینمشدر.

استفهام انکاری = (صرف) صیغهٔ منفیه استعمالیله سؤال صورمق : سوزمی اکلادیکزمی ؟

استفهامی = استفهامه منسوب .

جملهٔ استفهامیه = سؤالی متضمن جمله .

خطاب استفهامی = سؤالی شامل خطاب.

اِستِقاء [ع ، مص] تکافله صنعی اوله‌رق قی ایتمه .

اِستِقامت [ع ، مص] دوغریلق، درستی، اکریلکك ضدی § ناموسکارانه حرکت ، عفیفلك § اعتدال § برشیئك دیکرشیئه نظراً وضعی، طریق سیری: شو آغاجلر براستقامتده‌در § هندسه‌جه خطك کافهٔ اجزاء مفروضه‌سی بربرینه منطبق اولمق .

استقامت اوزره اخراج = خطی کندی طوغریلغنه اوزاتمق .

استقامت مخرجه = (هندسه) برخطك کندی طوغریلغنه اوزامسندن حاصل اولان استقامت .

اِستِقباح [ع،مص] قبیح، چرکین کورمك، چرکین عد ایتمك .

اِستِقبال [ع ، مص] کله‌جك زمان ، ماضی مقابلی . آتی § قارشو چیقمه ، قارشیلامه ، تشییع مقابلی § کله‌جك زمانه دلالت ایدن فعل .

استقبالاً = استقبال جهتیله || آتیاً .

استقبال زمانی = (قوزموغرافیا) کرهٔ ارض وسطده (اجتماع نیرین) مقابلی بولنمق اوزره قمر وارض وشمسك بر استقامتده بولنمسی .

استقبال قبله = قبله‌یه توجه .

استقبالی = استقباله منسوب .

اِستِقتال [ع،مص] اولومدن قورقمیه‌رق میدان حربه آتلمه ، نفسنی مهلکه‌یه آتمه .

اِستِقدام [ع،مص] تقدم § کثیر الاقدام اولمق.

اِستِقراء [ع، مص] خصوصیته باقه‌رق عمومیته حکم ایتمه § تتبع . برجنسك اکثر افرادنده بولنان کیفیتی عمومنه اسناد ایتمك .

اِستِقرار [ع مص] ساکن وثابت اولمق، یرلشمه، قرار بولمه § قرارلاشمه § تماميله تقرر وتعین ایلمه § اجرام سماویه‌نك ظاهری اولان حرکات مستقیمه ورجعیه‌سنك بردن دیکرینه کچرکن توقف ایدر کبی کورونمسی .

اِستِقراض [ع ، مص] اودونج پاره آلمق، آلنمق § فائضله پاره آلمق .

استقراضات = جـ : (استقراض) .

استقراض داخلی = (علم ثروت) دولتلرك عندالزوم اسهام اخراجیله کندی تبعه‌لرندن فائضله آقچه آلمسی .

استقراض خارجی = (علم ثروت) بردولتك اجنبی بردولت تبعه‌سندن فائضله آقچه آلمسی .

اِستِقسام [ع، مص] بولوشمك § یمین تکلیف ایتمك .

اِستِقصاء [ع ، مص] برشیئك کنهنه وارمغه چالیشمه . دقتله آراشدیرمه ، آراشدیرلمه . § (طب) بریاره ویاجوف داخلنده‌کی برآفتی ویا برجسم اجنبیی آراشدیرمق اوکرنمك .

اِستِقصار [ع، مص] برشیئك قیصالدلمسنی ایسته‌مه .

اِستِقصاص [ع،مص] طلب قصاص .

اِستِقطاب [ع،مص] قطبلاشمق ، بر قطبه ربط اولنمق، قطبلری برلشدیرمك .

استقطاب الکتریقی = (حکمت) مایعلی پیللرده مولدالمائك قطب مثبتی تشکیل ایدن لوحه‌یه تراکمی ایله شدت جریانك تناقصنه بادی اولمسی .

استقطاب ضیا = (حکمت) شعاعات ضیائیه‌نك برمجلی سطح اوزرنده انعکاسندن ظهورایدن حادثات طبیعیهٔ مخصوصه § اشعهٔ شمسك انکسار طریقیله قوس قزحده‌کی الوان سبعه‌یه بعدالانقسام برنقطه‌ده تجمعی .

اِستِقطار [ع،مص] طاملاتمق، طاملادلق ، تقطیر ایتمك .

اِستِقلال [ع،مص] کندی باشنه اولمه ، عدم مربوطیت § آز عد ایتمك .

اِستِقواس [ع ، مص] قوسلنمه ، یای کبی اکلمه .

اِستَك - اِستَلك [ت،س] آرزو ، طلب،میل § اشتها .

اِستِکانت - اِستِکانه [ع ، مص] خضوع ، تواضع
« کمال خضوع واستکانتله حضور سیدالانامه داخل اولدی » .

اِستِکاك [ع ، مص] نباتاتك کثرتندن بربرینه طولاشیق، صارماشیق اولمسی .

اِستِکبار [ع ، مص] بیوکلنمك ، نفسنی بیوك کورمك ، تکبر .

اِستِکتاب [ع ، مص] یازدیرمق ، یازدیرلق یازلمسنی ایسته‌مك § محکمه‌جه داینك طلبی وجهله سندینی انکار ایدن مدیونه یازی یازدیرمق .

اِستِکثار [ع، مص] چوق کورمك ، کورلمك، چوق عد ایتمك، ایدلك ، چوغیمسه‌مه . (عربیده اساساً چوقلغی ایسته‌مك ، چوغالتمق معناسنه‌در) .

اِستِکراء [ع ، مص] کرا ایله طوتمق، طوتلمق (عربیده بومعناده { اکتراء } قوللانیلور . چونکه { کراء } ماده‌سی استفعال بابندن تصریف اولنماز) .

اِستِکرار [ع، مص] تکرارلاتمق .

اِستِکراه [ع ، مص] کریه کورمك ، تیکسنمك ، ایکرنمك . (عربیده بوکله‌نك اصلی معناسی بر شیئی ایسته‌میه‌رك زورله یاپمقدن عبارتدر) .

اِستِکشاف [ع ، مص] کشف ایتمکه چالیشمق ، چالیشمه § حرکات عسکریه اجرا ایدیله‌جك اراضینك احوالنی کزه‌رك تحقیق ایتمك .

استکشافات = جـ : (استکشاف) || ترتیبات عسکریه‌یه مدار اولمق اوزره میدان حربك ایجاب ایدن محللرینی کزه‌رك احوالنی تحقیق ایتمك .

استکشافات آمرضیه = دشمنك احوال وحرکاتنی اکلامق مقصدیله ساخته هجوم طرزنده اجرا ایدیلن حرکات عسکریه .

استکشاف خریطه‌سی = (طوپوغرافیا) اراضینك صورت سریعه وتقریبیه‌ده آلنان خریطه‌سی .

استکشاف قولی = (عسکری) دشمن اوردوسنك احوال ومواقعنی وحرکات ووضعیات حربیه‌سنی تدقیق وتحقیقه مأمور مفرزهٔ صغیرهٔ عسکریه .

استکشاف لایحه‌سی = استکشاف خریطه‌سنده ارائه‌سی ممکن اولمیان موادی حاوی اوله‌رق خریطه‌یه ربط ایدیلن ورقه .

اِستِکفاف [ع،مص] آز شیئه راضی اولمق، قناعت § کچنمك.

استكمال [ع، مص] تماملامق، كامل قيلمق، نقصاننى اكمال ايتمه. § مرتبهٔ كماله ايرديرمه.

استكمالات = جمع: (استكمال).

استكنان [ع، مص] صاقلانمق، كيزلنمك {آز قوللانيلور.}

استكناه [ع، مص] كنهنى، حقيقتنى آراشديرمق، آراشديرلمق. {كنه مادهسى استفعال بابندن تصريف اولنمديغى جهتله بوكلمه لغات مولده دندر.}

استلاب [ع، مص] قاپمق، قاپلمق، قاپيق صورتيله آلمق.

استلال [ع، مص] صيروب چيقارمق، صيريلوب چيقارلمق: استلال سيف. {(سل) بوندن دها زياده مستعملدر.}

استلاغميت [ج،س] {Stalagmite} برآلتنده بعض مغاره لرده مواد كلسيه يى حاوى صولرك طاملامسندن آشاغيدن يوقارى يه ديكنه اوزانمش برصورتده تشكل ايدن طاشلر، مقطرهٔ تحتانيه.

استلاقتيت [ج،س] { Stalactite } برآلتنده بعض مغاره لرده مواد كلسيه يى حاوى صولرك طاملامسندن يوقاريدن آشاغى يه صارقمش برصورتده تشكل ايدن آويزه كبى طاشلر، مقطرهٔ فوقانيه.

(استلاغميت = استلاقتيت)

استلام [ع، مص] بالخاصه كعبهٔ معظمه دهكى حجراسودى بوس ويا لمس صورتيله زيارت ايتمك.

استلجاج [ع، مص] برآدم ذواليد اولديغى ماده ده خصمانه عناد واصرار ايتمك {اصطلاحات شرعيه دندر.}

استلذاذ [ع، مص] لذت بولمق، شيرينكام اولمق، خوشه كيتمك.

استلزام [ع، مص] لازم كتيرمك، ايجاب ايتمك، سبب اولمق، § صحابت ايلمك.

استلقاء [ع، مص] آرقه اوستى ياتمق، اوصورتله اويومق.

استلقاء يد = الك باش پارماغنك جهت وحشيه يه كلمك اوزره دورى.

استماع [ع، مص] ديكلهمك، ديكلهنلمك، ايشيتمك، ايشيدلمك. § ديكله يوب قبول ايتمك، احالهٔ سمع اعتبار ايلمك § ايشيتمه، مسموعى اولمه § قولاق ويروب ديكلهمك.

استماعات = جمع: (استماع).

استمالت - استماله [ع،مص] جلب قلب § تسليت ويرمك.

استمتاع [ع، مص] تمتع، انتفاع، فائده لنمه § دفع احتياج.

استمداد [ع،مص] مدد، ياردم ايستهمك، برينك معاونت ومرحمتنه مراجعت ايلمه § (عسكرى) امداد، قوت ايستهمك.

استمرار [ع، مص] بردوزى يه دوام ايتمك، بر دوزى يه اوزايوب كيتمه.

استمرارى = استمراره منسوب، دائمى.

صيغهٔ استمراريه = تركجه ده (يورق) و (يورك) اداتلريله ختام بولان صيغهٔ فعل: {يازه رق، كيده رك.}

استمزاج [ع، مص] بر آدمك رأى وفكرينى يوقلامق § صوروب آكلامق. {مزاج مادهسى استفعال بابندن تصريف اولنمديغى جهتله عربجه ده بويله بركلمه يوقدر. بناءً عليه غلط اولمقله برابر بوكلمه يه احتياجمز دركاردر.}

استمطار [ع، مص] ياغمور ايستهمك، ياغمور دعاسنه چيقمق.

استمك [ت،مص] ☞ {ايستهمك}.

استملاء [ع، مص] برينه بازى يازديرمق، استكتاب.

استملاك [ع،مص] ملك آلمق، يريرى صاتون آلمق. {بوكلمه نك دخى استمزاج كبى غلط اولديغى (تاج العروس) ده محرردر.} § منافع عموميه يه مبنى حكومتك برعقارى اشترا ايلمسى حقى. حق استملاك، استملاك نظامنامه سى.

استملاكات = جمع: (استملاك).

استمهال [ع، مص] مهلت ايستهمك.

استنابه [ع،مص] وكيل تعيين ايتمك، ايتمه.

استناد [ع، مص] طيانمق § كوكنمك، اعتماد ايتمك § دليل، حجت عد ايتمك § (عسكرى) اوجى نجيرى كيريسنده ظهير اولمق اوزره طوپلو برحالده بولنديريلان عسكر.

استناداً = استنادصورتيله || كوكنه رك || دليل، حجت اتخاذ ايدرك.

استناد ديوارى = اساس ديوارينى طوتمق ايچون وجه داخليسى شاقولى ووجه خارجيسى مائل اوله رق ياپيلان ديوار.

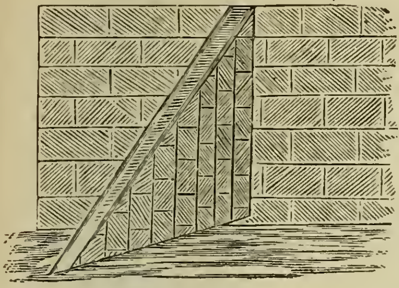

(استناد ديوارى)

استنادگاه، استنادگه = صيغنه جق ير || مواقع مستحكمه يه مدار قوت اولمق ورجعت هنكامنده صيغنمق اوزره تحكيم ايديلان نقاط.

استنادى = استناده منسوب.

استناره [ع، مص] بر شيئك ضياسيله روشن، منور اولمق، نورلانمق، اقتباس نور ايتمك.

استنامه [ع، مص] يالاندن اويومق، اويور كبى كورونمك.

استنبا [ع،مص] خبر صورمق، معلومات طلب ايتمك.

استنباط [ع، مص] استخراج معنى، استخراج حكم ايتمك، ضمناً آكلامه.

استنتاج [ع، مص] نتيجه چيقارمق، چيقارلمق، برشيئك كنهنه غايتنه ايرمك.

استنجاء [ع، مص] نجاستدن تطهر.

استنزال [ع، مص] ايندرمك: «ايام جاهليه ده صنم پرستان اجرام سماويه دن استنزال روحانيت ايدرلردى».

استنساخ [ع، مص] نسخه سنى، صورتنى، عيننى چيقارمق، چيقارلمق: صنعت طباعتك ايجادندن اول كتب نفيسه منتسبين معرفت

طرفندن استنساخ ایدیلوردی .

اِسْتِنْشاء [ع، مص] حوادث آراشدیرمق § رایحهٔ لطیفه قوقلامق .

اِسْتِنْشاد [ع، مص] برکیمسه‌دن شعر اوقومسنی ایستمك .

اِسْتِنْشاق [ع،مص] تطهیر ایچون بورنه صو چكمك § شدتلی قوقلامه.

استنشاق اتر = (طب) اتر وامثالی كبی بر روح قوقلاتمق ، قوقلاتمه .

اِسْتِنْصاح [ع، مص] نصح وپند ایستمك § اوكود آلمق .

اِسْتِنْصار [ع،ـ] یاردم ایستمه، استعانه، استمداد .

اِسْتِنْطاق [ع، مص] نطقه كتیرمك ، برآدمی سویلتمك ایستمك § (حقوق) قانوناً مجرم ویا مظنون اولان برآدمی اسئلهٔ مرتبه ایراديله سویلتمك .

استنطاقات = جـ : (استنطاق) .

استنطاقنامه = (حقوق) مظنونك افاده‌سنی حاوی ورقهٔ رسمیه .

استنطاقی / **استنطاقیه** = (حقوق) استنطاقه منسوب.

اوراق استنطاقیه = استنطاق حاوی اوراق .

اِسْتِنْغه [ج ، مص] یلكنلری سوندرمك و طوپلامق ایچون قوللانیلان صاغلی ، صوللی خلاط دوتامی § یلكنلرك طوپلانمسنه مخصوص خلاطلر وقوماندا .

اِسْتِنْفار [ع ، مص] اوركمك ، اوركوب قاچمق .

اِسْتِنْقاص [ع ، مص] برشیئك بهاسنی، قیمتنی تنزیله چالیشمق .

اِسْتِنْكاح [ع،مص] برقادینی نكاحله آلمق، نكاحلانمق ایستمك.

اِسْتِنْكاف [ع، مص] یوز چویرمك ، وازكچمك، چكامك § رد ایتمك § عدم موافقت .

اِسْتِنوغراف [ج ـ] (Sténographe) استنوغرافیا صنعتنه آشنا اولان .

استنوغرافیا = [ج] چاپوق یازه بیلمك ایچون مناسب ومختصر اشارتلر ویا خط وحرفلر استعمال ایدرك برمجلسده سویلنیان سوزلری ومثلا مكاتب عالیه‌ده معلمك تقریرینی ضبط وقید ایتمك صنعتی .

اِسْتِواء [ع ، مص] ایكی شی بربرینه مساوی ومعادل اولمه .

استوای خطین = بربرینه مساوی خطلر

استوای سن = تام رجل اولمق، قرق یاشنه كلمك .

خط استواء = كرهٔ ارضی قطبلردن مساوی بعدده اولمق اوزره ایكی‌یه تقسیم ایدن دائرهٔ عظیمهٔ مفروضه .

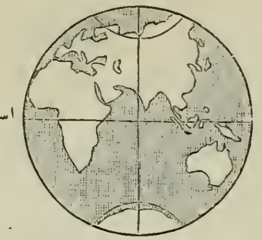

خط استوای سماوی = خط استوانك كرهٔ سمایه دوغری توسیعیله حاصل ایلدیكی دائرهٔ عظیمهٔ مفروضه .

اِسْتُوبُج [ت، ـ] قورشون بویاسی دینلن بیاض معدنی بر ماده‌دركه بویاجیلقده استعمال اولنور : قاربونیت رصاص .

اُسْتُوج [ج،ـ] جراح ومهندس آلاتنك هیئت مجموعه‌سی ، بونلری حاوی قوطی .

اِسْتِهانه [ع،مص] ☞ (استحقار)

اِسْتِهْجان [ع، مص] ☞ (استقباح).

اِسْتِهْداء [ع،مص] طلب هدایت .

اِسْتِهْداف [ع، مص] هدف كبی دیكیلوب طورمق .

اُسْتُوره [ج،ـ] براوجنه اوزری اوریلی بر قورشون پارچه‌سی ربط ایدلمش اولان قیصه اینجه بر خلاط طلومبه‌جیلرك یكدیكرینی ضرب ایچون استعمال ایتدكاری بر نوع آلت .

اِسْتِهْزاء [ع،مص] ذوقلنمه ، اكلنمه ، مسخره‌لغه آلمق :
« كیمسه‌یی ایتمه صاقین استهزا»
«كورمه‌حقك قولنی هزله سزا»

اِسْتِهْلاك [ع، مص] صرف ایتمك صورتیله توكتمك ؛ بتیرمك. (اسراف بشقه‌در) .

استهلاكات = جـ : (استهلاك) .

استهلاكات داخلیه = ذخائر واشیای سائره‌نك داخل مملكتده‌كی صرفیاتی .

استهلاكات خارجیه = برمملكتده حاصل اولان ذخائر واشیانك ممالك اجنبیه‌یه سوق واخراجی صورتیله واقع اولان صرفیاتی .

اِسْتِهْلال [ع، مص] ظهور هلال ، یكی آی كورونمك § هلالی كورمك، § چوجق آناسندن طوغار طوغماز آغلایوب فریاد ایتمك .

براعت استهلال = بركتابك، برمقاله‌نك، بر منظومه‌نك نه‌دن باعث اولدیغنه دلالت ایده‌جك الفاظ انتخابیله مقدمه‌ده انك ایرادی § حسن ابتدا § حسن دلالت .

اِسْتِهْواء [ع،مص] عقلنی آلمق، حیران ایتمك .

اِسْتِیثار [ع،مـ] برشیئی نفسنه حصر وتخصیص ایتمك .

اِسْتِیبج - اسْتِیاج [ع ، مص] ماصوره .

اِسْتِیجار [ع ، مص] اجرتله طوتمق ، طوتلمق . كرا ایله طوتمق ، كرالامق .

اِسْتِیجال [ع،مص] صوكره‌یه براغلمسی، تأجیل ایدلمسنی ایستمك .

اِسْتِیخاز [ع، مص] كری قالمق، كری براغلمق .

اِسْتِیداع [ع، مص] بر آدمك نزدینه براقمق ، برشیئی حفظ ایچون برآدمه تودیع ایلمك .

اِسْتِیذان [ع، مص] اذن ایستمك ، رخصت طلب ایتمك § طانیشمه.

بالاستیذان = استیذان ایله .

بلا استیذان = اذنسز ، رخصتسز .

لدی الاستیذان = مأذونیت ایستنلدكده.

اِسْتِیصال [ع، مص] كوكندن قوپاروب چیقارمه ، چیقارلمه ، كوكی قیرلمه (طب) براوردك چیقارلماسی.

اِسْتِیضاح [ع، مص] برشیئك آچیق واضح اوله‌رق بیاننی ایدلمسنی طلب ایتمه، ایضاحات ایستمه.

استیضاحاً = استیضاح صورتیله .

استیضاحات = جـ : (استیضاح) .

اِسْتِیطان [ع، مص] بر یرده طورمق، توطن ایتمك .

اِسْتِیعاب [ع، مص] ایچنه آلمق § طوتمق، قاپلامق .

اِسْتِیف [ج ، مص] صیق وصره‌سیله دیزمه ، ییغمه § طور، طوروش.

اِسْتِیفاءْ [ع، مص] تماميله وكاملاً اخذ ايتمك ، آلمق .

اِسْتِیفَلَمَكْ [ت،مص] صره‌سیله دیزمك ، ییغمق .

اِسْتِیقاظْ [ع، مص] اویقودن اویانمق.

اِسْتِیقاعْ [ع،مص] وقوعنه منتظر اولمق، وقوعبوله‌جق دیه اندیشـه‌یه دوشمك .

اِسْتِیلیوزْ [ج، س] (بحریه) قلمه تنته لرینك باغلانمسنه مخصوص ماشه وقیچه‌دیكیلن كوچك دیركار.

اِسْتِیقانْ [ع، مص] یقیناً بیلمك ، بیلنمك {(تیقن) دها زیاده استعمال اولنور} .

اِسْتِیلاءْ [ع،مص] برمحلی قوۀ غالبه ایله ضبط ایتمك ، اله كچیرمك ، تحت تصرفه آلمق § قاپلامق، طوتمق .

اِسْتِیلائی [ع، مص] استیلایه متعلق .

اِسْتِیمْ [ج،س] ماكنه‌لری تحریك ایدن بخار صویك قاینامسیله حاصل اولان بوغو .

اِسْتِیماتورْ { Estimateur } [ج، س] كمركده امتعه ومواد تجاریه‌یه بها بیچن مأمور، مخمن. (استمار، (ستماردجی) كلمه‌لری دخی بونك توابعاتندندر.

اِسْتِیمانْ [ع،مص] امان دیله‌مك § امان دیلیه‌رك تسلیم اولمه : استیمان اشقیا .

اِسْتِیمْبوطْ { Steamboat } [ج ، س] بخارله متحرك صندال یاخود ویا آندن براز بیوك واپور، چتنه .

اِسْتِیناسْ [ع،مص] آلیشمه، آلیشمق، وحشتی زائل اولوب مونس اولمه.

اِسْتِینافْ [ع، مص] یكیدن باشلامه، باشلامق § بدایت محكمه‌سندن ویریلان حكمك مافوقنده‌كی محكمه‌یه مراجعتله طلب فسخی § بدایت محكمه‌سندن ویریلان حكمك دیكر برمحكمه‌ده ایكنجی دفعه اوله‌رق رؤیتی § سوز باشی .

استیناف محكمه‌سی == كندیسنه مربوط اولان بدایت محكمه‌لرینك قابل استیناف دعوالرینی رؤیت ایدن محكمه .

استیناف هیئتی == درت اعضا ایله بر رئیسدن مركب استیناف محكمه‌سنه مأمور ذوات .

استینافاً == استیناف صورتیله .

استینافی == استینافه منسوب .

جملهٔ استینافیه == نحو عربیده برسؤال مقدره جواب حكمنده اولان جمله .

اِسْتِینوغرافی [ج، س] عربلرك خط مجموع دیدكلری علم كه : كلماتی اوائلده‌كی حرفك ضبط وقیدیله اشارت ایلمكدن عبارتدر .

•	٩	م	ا	—
ا	ب	پ	ت	ث
/	ں	ں	د	د
ج	چ	ح	خ	د
٢	—	—	/	—
ذ	ر	ز	س	ش
—	/	ا	—	٥
ص	ض	ط	ظ	ع
د	\	^	^	6
غ	ف	ق	ك	ل
~	ں	\	^	٩
م	ن	و	ه	ی

اِسْتِیهابْ [ع،مص] هبه طلب ایتمك .

اِسْتِیهالْ [ع،مص] برشیئه اهل ومستحق اولمه ؛ استحقاق ، لیاقت ، اهلیت : « عهدۀ استیهالنه مودوع وظائفی حسن ایفا ایلدی . »

اِسْحق قوشی [ت ، س] حق قوشی دنیلن مرغ شب آویز .

اِسْخاطْ [ع،مص] كوجندیرك، دارلتمق، غضبلندیرمك .

اِسْخانْ [ع،مص] ایصیتمق، ایصیدلق، قیزدیرمق، قیزدیرلمق. {تسخین دها زیاده مستعملدر . }

اسخان‌عین == كوز قیزارتمق، آغلاتمق .

اِسْراءْ [ع، مص] یوروتمك ، یورودلمك ، كوندرمك، كوندرلمك {ذوی الارواح حقنده مستعملدر . }

اِسْرائیلْ [ج،س] (لفتحۀ اعلام) .

اِسْرارْ [ع، مص] كتم ایتمك: اسرار سر طوتمه .

اِسْراعْ چابكلندیرمك .

اِسْرافْ [ع ، مص] حددن آشیری ، لزومسزاوله‌رق صرف ایتمك : اسراف مال، اسراف كلام .

اِسْرافیلْ [عبرانیجه] (اربعۀ مدبره) تعبیر اولنان درت ملك مقربدن قیامت ایچون نفخ صوره مؤكل اولانی.

اِسْطارْ [ع، مص] یازمق ، یازلمق . {(تسطیر) دها زیاده مستعملدر}

اِسْطُرْلابْ [ج ، س] ازمنۀ قدیمه‌ده اجرام سماویه‌نك مواضعنی وافقه نسبتله اولان ارتفاعاتنی تعیین ایچون مستعمل برنوع آلت .

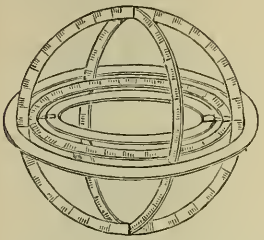

(اسطرلاب)

اِسْطُوانه [ع،فا،س] « ستون » دیرك ایچی بوش عمود § اسطوانۀ قائمه ، اسطوانۀ مائله .

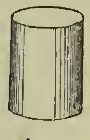

(اسطوانه)

اِسْعادْ [ع،مص] بختیار ومسعود قیلمق، قیلنمق .

اِسْعارْ [ع،مص] نرخ قویمق، قویلمق: اسعار حوایج ضروریه .

اِسْعافْ [ع، مص] برینك طلب ورجاسنی قبول ایله ایستدیكنی اجرا ایتمك: اسعاف مطلوب، اسعاف مسئول

اِسْفاناخ ـ اِسْفَناخ [ع ، س] اسپناق

اسفناجیه == اسپناقه بكزه‌ین سبزه‌لر فامیلیاسی ، فصیله‌سی .

اِسْفَنْج [ع،س] سونكر دنیلن ماده‌كه حیوانات صغیرۀ بحریه‌نك مسكنندن عبارت اولوب دكزك دیبنده قیالره یاپیشیق اوله‌رق بولنور .

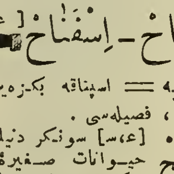

(اسفنج)

اسفنجی == سونكره بكزر ، سونكره مشابه . اجسام اسفنجیه .

اِسْفِنْكْس { Sqhin } [ج ، س] (لفتحۀ اعلام) .

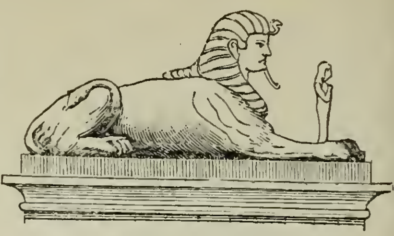

(اسفینكس)

إسفيداج [ع،س] ☞ (استوبج).

إسقاء [ع، مص] صولامق، صوارمق، صولانمق، صواراق : اسقای اراضی .

إسقاچه [ج، س] (بحریه) دیرك وجوادیره‌نك آلت باشلرینك‌كه « طوپوق » تعبیر اولنور - استناد ایتدكاری یووادر .

اسقاچه زیوانه‌سی == دیرك وجوادیره‌نك آلت باشلرینك اوطورمسی ایچون زیوانه‌نك كیرنتیسنه متناظر یاپیلان چیقندی .

إسقارپين [ج، س] قونچسز، اوسقی باغلی برنوع یارم بوطین .

إسقارچه [ج،س] صم صیقی استیف . § غلبه‌لك ، ازدحام .

إسقارطه [ج،س] طاغینیق طاغیلمش. { اكثریا كاغد اویونلرنده مستعملدر . }

إسقارمور : (بحریه) سفینه‌نك اسكلتی تشكیل ایتمك اوزره هربری برقاچ پارچه آغاج ویادمیر ن مركب اولدیغی حالده اومورغه‌یه مستند صاغلی ، صوللی قالدیریلان مقوس آغاج ویا دمیرلر . { بین الناس « قابورغه » نامیله معروفدر } بومقامده « پوسطه » تعبیری‌ده قوللانیلور § فلكه‌لرده كوركلرك طاقیلوب چكیلمسنه مخصوص آغاج ویامعدندن معمول چیویلر .

إسقاط [ع مص] دوشورمك ، دوشو- رلمك ، آشاغی ایتمه : شعرده افكندنك همزه‌سی اسقاط ایدیله‌بیلور .

اسقاط جنين == آنا قارننده ن چوجق دوشورمك .

إسقالا [ج،س] آلات موسیقیه پرده- لرینه پارمق آلشدیرمق تعلیمی .

إسقالاریا [ج، س] (بحریه) دركاره چیقمغه مخصوص اسكله - نردبان - تشكیل ایتمك اوزره چارمیخلره آرقوری اوله‌رق باغلانیلان اینجه خلاطلر .

إسقانبيل [ج، س] اویون كاغدلریله اویناتان برنوع اویون .

اسقانبیل كاغدی == اویون كاغدی .

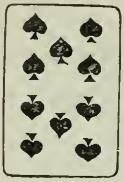

إسقانبه [ج، س] (بحریه) سفائن حربیه‌ده عمومی نوبت دكیشدیرمه .

إسقانديل [ج،س] (بحریه) دكزلرك عمقنی مساحه ایتمك ایچون استعمال اولنان آلت اولوب مخروط ناقص شكلنده برقورشون ایله بر نهایتنه مربوط اینجه خلاطدن عبارتدر .

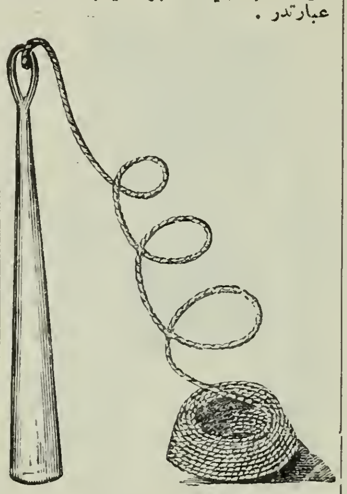

(اسقاندیل - صاولوس)

اسقاندیل صاولوسی == اسقاندیل قور- شونك برنهایتنه مربوط اوزری تقسیماتلی اینجه خلاط .

عادی اسقاندیل == ۲۰ الی ۳۰ قولاچی تجاوز ایتمه‌ین عمقلرك مساحه‌سنده قوللانیلور. قورشونك ثقلتی ۲ الی ۵ قیه‌در .

درین صو اسقاندیلی == درین صولرك مساحه‌سنده قوللانیلور. قورشونك ثقلتی ۱۰ الی ۱۲ قیه؛ صاولوسنك طولی ۱۰۰ الی ۲۰۰ قولاچدر . بواسقاندیل ، خریطهٔ بحریه اخذینه مخصوص سفائنده قوللانیلور .

ذات الاشعار اسقرولی اسقاندیل == عمق دریایی كندی كندینه اشعار ایدر بر آلت اولوب برنهایتنه برصاولو باغلانه‌رق دكزه صالیویریلور . دیكر نهایتنه مربوط قورشون واسطه‌سیله قعر بحره نازل اولور. آلتك اوزرنده‌كی ساعت دكزك عمقنی اشعار ایدر .

إسقرو [ج،س] كمینك تحریكنه مخصوص حلزونی قنادلری حاوی پروانه‌در. ترجه‌ده بوكا (اسقور) دینور . بونلر ایكی ، اوچ ودرت قنادلی اوله‌بیلیرلر .

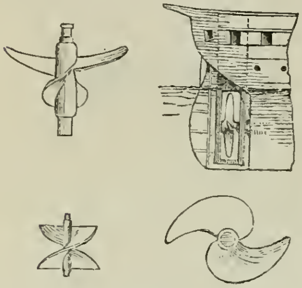

(اسقرو)

اسقرو كمی == اسقرو پروانه ایله مجهز كمی . اسقرولی كمیلره ، حاوی اولدقلری اسقرولرك عددینه كوره اسملر ویریلور . تك اسقرولی ، چفت اسقرولی ، اوچ اسقرولی.

إسقره - إسقارا [ج، س] اوزرنده كولباصدی ، بالق وسائره پیشیریلیر برنوع مطبخ آلتی كه : اوزون دمیر چوبوقلردن معمول صاپلی ، ودرت آیاقلیدر. § قفس .

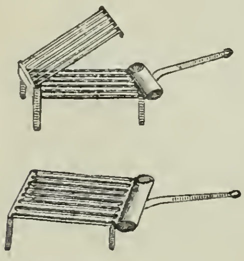

(اسقره)

إسقوپومار باستونی [ج، س] (بحریه) آنا سرنلرك او- جلرندن طیشاری‌یه طوغری سوریلن كوچك سرنلردر .

اسقوپوماریلكنی == (بحریه) جونده یلكنلرندن كوپه‌ته ایله اسقوپومار باستونی آره‌سنه آچیلان یلكندر .

إسقوربوت [ج، س] اكثریا مدت مدیده دكز سیاحتی اجرا ایدنلرده طوزلی بالق كبی قوری شیلر اكل ایتملرندن دولایی حاصل اولان بر مرض مهلك - كه دیش اتلرینك دوكلمسیله ظهور ایدر ، داء حضر .

اسقوطه [ج، س] (بحریه) بر یلكنك اسقوطه‌یقه‌لرینی آچوب كرن خلاط

اسقوطه بقاسی = سرن یلكنلرینك آلت كوشه‌لرینه و یان یلكنلرینك آلت كوشه‌لرندن قیچ طرفده‌كی كوشه‌سنه دینور ☞ (یلكن)

لاشقه اسقوطه ؛ لاوا اسقوطه = اسقوطه خلاطنك قوریریلوب چكیلمسی ایچون قوللانیلان ایكی تعبیر مخصوص.

اسقومری [ج، س] قارنی بیاض، صیرتی نفتی معروف آلاجه بالق.

(اسقومری)

اسقونطو [ج، س] برمبلغك وعده‌سندن اول تأدیه‌سی حالنده تنزیل قلنان مقدار، دباح § برمالك بدلندن قیریلان فرق.

اسقونطو دستوری = اسقونطو حساباتنی قولایجه حل ایتمك ایچون ترتیب ایدلمش بر افادهٔ عمومی. مثلا: ۱۸۰۰ غروشك یوزده (۶) حسابیله (۳۶) كونلك اسقونطوسی حساب ایتمك لازمكلسه: اوزون اوزادی‌یه حسابات ایله اوغراشمقدن ایسه درحال بومقادیری دستور مخصوصنه تطبیق ایله حل ایدرز. شویله كه:

$$ح = \frac{ك \cdot ر \cdot ت}{٣٦٠ \times ١٠٠}$$ یعنی

$$ح = \frac{٣٦ \times ١٨٠٠ \times ٦}{٣٦٠ \times ١٠٠} = ١٠,٨$$ اولمش اولور.

اسقونه [ج، س] ایكی دیركلی و بریقدن كوچوك بر نوع خفیف گمی.

اسكات [ع، مص] صوصدیرمق، صوصدرلمق، سكوت ایتدیرمه § معارضه و مناظره‌ده الزام ایدوب سكوته مجبور ایتمه § قاندیرمه، راضی ایتمه.

اسكار [ع، مص] سرخوش ایتمك، ایدلمك مست ایلمك، اولمق.

اسكان [ع، مص] ساكن قیلمق، اوطورتمق § بركلمه‌نك حركه‌لرندن برینی سلب ایتمك، ساكن ایتمك.

اسكته [ج، س] صاری قنادلی كوچوك وزیاده اوتر، قیر قوشی.

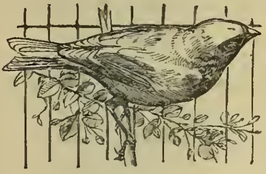

(اسكته)

اسكلت { Squelette } [ج، س] انسان ویا حیوانك اتلری دوكلمش كمیكلرندن عبارت هیئتی، قدید § پك نحیف وضعیف آدم.

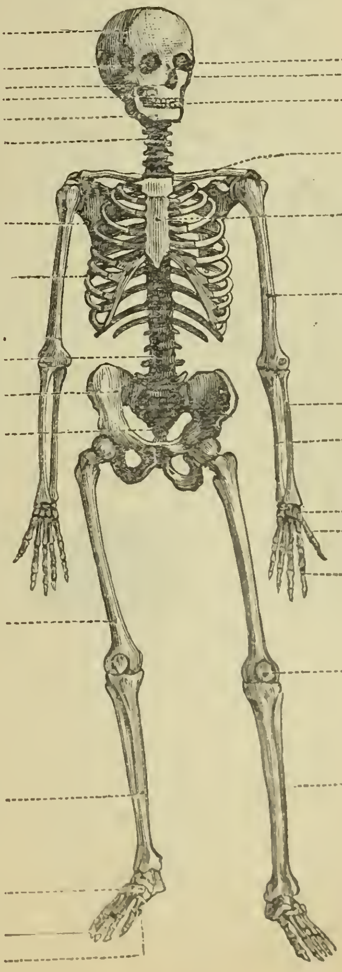

(اسكلت)

اسکله [ج، س] (اصلی : اسقاله { Scala } در .) دکز ونهر کنارنده کمی وسائره‌نك یناشه‌جغی [مح]ل § (بحریه) وضعیت قائمه‌ده بولنان بر [گمی]‌نك اومورغه‌سندن مرور ایدن سطح [مق]اطعه‌سی‌نك — پرووه‌یه متوجه اولان بر [ج]ایمسه‌یه نظراً — صول طرفده قالان قسمی § دومنی صول طرفه آلق ایچون ویریلن قوماندا § کمی‌یه ویا کمینك ابارلرینه اینوب چیقمغه مخصوص آغاج ویا دمیر نردبان . § بنا یاپار ایکن قوریلان موقت [ک]رسته § دکز کنارنده کائن ایشلك ، تجارتگاه شهر ، قصبه .

اِسکمله [ج، س] تخته‌دن معمول درت آیاقلی آلت اوزرینه شمعدان ویا یمك تپسیسی قونیلور . غازینو وقهوه‌خانه‌لرده وبعض سیر یرلرنده اوطورمق ایچون قوللانیلان کنارسز ، اوزری حصیر اورکولی صنداليه .

اِسکیز - اِسکیزه [فا، س] حیوانك اورکوب آتدیغی چفته § حیوانك صچرایوب قیچ آتمسی .

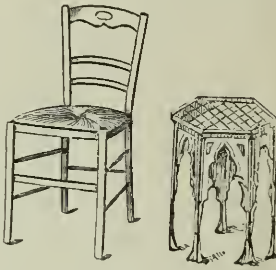

(اسکمله)

اِسلاء [ع، مص] بر آدمی دوشوندیکی شیئی اونوتدیروب غمدن آزاده ایتمك . [{ تسلی } دها زیاده مستعملدر .]

اِسلاك [ع، مص] صره‌یه قویمق ، تنظیم ایتمك ، یوله کتیرمك § مسلکه صوقمق ، صرقلمق ، سلوك ایتدیرمك .

اِسلال [ع، مص] صییروب چیقارمق . § ورم علتنه اوغراتمق .

اِسلام [ع، مص] مفخر موجودات علیه اکمل التحیات افندمز حضرتلرینك من قبل الرحمن تلقی ایله نشر وتبلیغ بیوردقلری دین مبین، دین اسلام . مسلمانلق § دین مبین اسلامه منسوبیتله مباهی اولانلر . [بو معناده { اهل اسلام } مقامنده قوللانیلور .] § دین جلیل اسلامی قبول ایتمه :

« حضرت عمرك اسلامیتی، موحدینك بتون موجب مسار تامی اولدی . »

§ مسلمان ، مسلم .

« جبهه‌یِن قیلمش‌ایدی رب‌منام »
« لوحهٔ کاخ سرای اسلام »

حجة الاسلام == امام غزالی حضرتلرینك لقبیدر .

سیف الاسلام == جانب اشرف جناب پیغمبریدن خالد بن ولید حضرتلرینه توجیه بیوریلان لقبدر .

شیخ الاسلام == دوغریدن دوغری‌یه طرف اقدس حضرت خلافتپناهیدن منصوب وامور شرعیه وعلمیه‌نك تمشیتنه مأمور اولان رجال علمیه‌دن اك بیوك ذات .

اسلامی == دین مبین اسلامه منسوب § ملت معظمهٔ اسلامیه‌یه منسوب : شریعت غرای اسلامیه .

اسلامیان == مسلمانلر ، اهل اسلام : مفخر اسلامیان ، فرقهٔ اسلامیان .

اسلامیت == دین مبین اسلام، مسلمانلق، دین اسلامه منسوب اولانلرك صفت مقدسهٔ عمومیه‌سی { هرنه‌قدر (اسلام) کلمه‌سی مصدر اولوب وعربی قاموسلرنده (اسلامیت) کلمه‌سی موجود اولمامق اعتباریله بوکلمه یاکلش ایسه‌ده (اسلام) اکثریتله اهل اسلام مقامنده استعمال ایدلمکده اولمسنه نظراً التباسدن قورتلمق ایچون (اسلامیت) کلمه‌سنه شدتله احتیاجمز درکاردر . }

اِسلیم [ت، س] ☞ (استیم) دن غلطدر .

اسلیم آلمق == واپور ویا ماکنه قزغاننده‌کی صو تأثیر حرارتله بخاره منقلب اولمغه باشلامق ، سرعتله یوله دوام ایتمه .

اِسم [ع، س] نام ، آد .

« یکسان نظرمده صیف وسرما »
« اندوه ایسه اسم بی مسما »

اسم طاقمق == آد قومق § زمانه تعلق ایتمیان ومعناسی مستقلی اولان کلمه .

اسم اشارت == کندیسیله معین بر شیئه اشارت اولنان کلمه : بو ، شو ، او .

اسم اعظم == جناب حقك کافهٔ اسمایی جامع اولان « الله » اسم جلیلی .

اسم تام == تنوین ، اضافت ، جمع ، تثنیه علامتندن آزاده اولان اسم .

اسم تصغیر == (صرف) معناسنده کوچوکلك اولان اسم : عبد ، عبید .

اسم تفضیل == حائز اولدیغی وصف ومعنی دیکرینه نسبتله دها زیاده وشدید اولان وترکجه‌ده اولنده (اك ، پك ، دها) کلمه‌لرندن بری بولنان اسم : احسن، اعلم، افضل . اك فاضل، دها عالم، پك کوزل.

اسم جنس == برجنسدن، برنوعدن اولان شیئلرك کافه‌سنه اطلاق اولنه‌بیلن اسم : شهر ، ات ، الما .

اسم خاص == یالکز برشخص ویابرحیوان، ویا بر شیئه اطلاق اولنان کلمه : سعدی ، پوچیفال ، ادرنه .

اسم فاعل == برفعلك بیان ایلدیکی حدثك ایشلیجیسنی کوسترن اسم : فاعل، غافل، کاتب .

اسم مفعول == فاعلك فعلی کندی اوزرینه تجاوز ایدن کلمه : مفعول، معذور، مضروب.

اسم منسوب == آخرینه عربی قاعده‌سنجه یای نسبت وترکجه شیوه‌سنجه (لی) ، (لو) علاوه اولنان اسم : طنبوری ، عودی ، بروسه‌لی ، طوپلو .

اِسماح [ع، مص] جوانمرد وسخاوتلی قیلمق § ملایم ومطیع ایتمك .

اِسماع [ع، مص] ایشتدیرمك § دیکلتمك.

اِسماط [ع، مص] سکوت ایلمك .

اِسمرار [ع، مص] اسمرلشمك ، قاره، یاغیز اولمق .

اِسناء [ع، مص] قدرینی یوکسلتمك § بر پرده اوزون مدت قالمق .

اِسناد [ع، مص] برشیئی برآدمه عطف وعزو ونسبت ایلمك § احادیث شریفه‌نك مرسیله وعنعنه‌سیله راویلرینی بیان ایتمه § افترا، عزو § عربیده : مسند ایله مسندالیه آره‌سنده‌کی رابطه، که ترکجه‌ده : یم ، سك ، در ، ایسم ، ایدك کلمه‌لریدر .

اسنادی == اسناده منسوب .

اسنادیات == اسناده متعلق ملاحظات .

|| اصلی اولمدیغی حالده بر آدمه نسبت اولنان سوزلر .

اِسنان [ع، مص] دیش بیتمك، دیشلنمك § یاشلانمق .

اِسوداد [ع، مص] قرارمق ، قاره اولمق : اسوداد ریش سفید ، اسودادالجلد .

اِسْهال [ع، مص] طبیعت ملایم اولمه . (اینجه باغرصـ قلرك التهابندن حاصل اولان ملایمت) ، لینت، یورك سورمه .

اِشاَبه [ع، مص] کنج ایکن صاچ وصقالی آغارمق ، صاچ وصقال آغارتمق .

اِشارات [ع، ص] (اشارت) ك جمعی . علامتلر، اشـارتلر : اشارات جبریه ، نوطه اشاراتی .

اِشارت [ع، س] برشیئی ال ویا کوز، قاش ایله کوسترمك || علامت، نشانه رأی ویرمك ، ارشاد .

اشارت الٰهیه = اولیا اللّهه واقع اولان الهام .

اشارت علیه = امر سامئ صدارتپناهی وامر مشیختپناهی .

استفهام اشارتی = جمل استفهامیه نك نهایتنه وضع اولنان شو (؟) اشارت .

تعجب اشارتی = جمل خطابیه وعتابیه نك صوکنه قونیلان (!) اشارتی .

یانغین اشارتی = استانبول عرفنه کوره برمحلده یانغین وقوعه کالدیکنی اخبار واعلان ایچون کوندوز ایسه بایزیده‌کی قله‌نك سپت وغلطه قله‌سنك بایراق چکمسی وکیجه ایسه هرایکیسنك فنار آصمه‌سی .

العارف تکفیه الاشاره = عارف اولانه اشارت یتر .

دیلسز اشارتی = ابکم اولانلرك افادهٔ مرام ایچون للریله وباشلریله ایتدکلری اشارت .

اِشاحَه [ع، مص] مسواکلنمك، مسواکی خفیفجه سوره‌رك دیشلری تمیزله‌مك .

اِشاعَت ـ اِشاعَه [ع، مص] برخبری یایمق، فاش ایتمك، شـایع قیلمق ، طویورمه ، طویورمق (اشاعت ، قافیه ایچون یالکز نظمده مستعملدر) .

اِشْباع [ع، مص] قارنی طویورمق، قارنی طویورلمق : اشباع کرسنکان . § چوغالمق ، چوغالدلمق § وصلی مشتمل اولان قوافیده دخیلك حرکه‌سی . § برمایع درونده برجسمی حل ایده ایده آرتق آنی حل ایده‌میه‌رك ترسبات حاصل ایده‌جك درجه‌یه ایصال ایتمه : حال اشباع .

الف اشباع = بعض کلمات عربیه وفارسیه نك صوکنه علاوه ایدیلان معناسز الف .

اِشْبو [ت، د] (ایشته بو) ادات اشارتدر .

اِشْپوْرْطَه ـ اِسْپوْرْطَه [ج، س] یایوان یمش سپتی، بعض خرده‌فروش اصنافك الده کزدیردکلری قولپسز ، یایوان سپت .

اِشْتات [ع، مص] طاغیتمق، طاغیداق . ({تشتیت} دها زیاده مستعملدر) .

اِشْتِباك [ع، مص] طوقوشمق، قاریشمق، اورولمك ، اورکولنمك § شوریده پیچیده اولمق § بعد الغروب کواکبك سماده قوم کبی بربرینه کیرمش صورتده کورنملرینه علمای عرب طرفندن ویرلمش بر اسمدر .

اِشْتِباه [ع، مص] شبهه‌لنمك، شبهه ایتمك، شك ، ارتیاب ، اشکل .

بلااشتباه
بی اشتباه } = شبهه‌سز .

اِشْتِداد [ع، مص] شدتلنمك ، شدت پیدا ایتمك (کسب معناسی ذاتاً حاوی اولان بو کلمه‌یی {کسب اشتداد} طرزنده قوللانمامالیدر) .

اِشْتِراء [ع، مص] صاتین آلمق، آلنمق .

اِشْتِراط [ع، مص] شرطلاشمق ، شرط قیلمق ، قیلنمق .

اِشْتِراك [ع، مص] اورتاق اولمه ، اورتاـ قلق § برحالده بولنمه .

بالاشتراك = مشترك اوله‌رق، برلکده .

اشتراکی = اشتراکه متعلق .

اِشْتِعال [ع، مص] طوتوشوب یانمه ، پارلامه ، شعله‌لنمه .

قابل اشتعال = شعله‌لنه‌بیلیر ، آتش آلوب پارلایه‌بیلیر. { اشتعال کلمه‌سنی «کسب» ایله برابر قوللانمق جائز دکلدر . }

اشتعالات = (اشتعال)ك جمعی.

اِشْتِغال [ع، مص] مشغول اولمه ، ایش ایله اوغراشمق . جمعی اشتغالات کلیر .

اِشْتِفاء شفایاب اولمق ، شفا بولمق ، کسب عافیت ایتمه .

اِشْتِقاق [ع، تر] بینلرنده معنی وترکیب جهتیله مناسبت وصیغه اعتباریله مغایرت اولمق اوزره برکلمه‌دن دیکر برکلمه اخراجی : صداقت ، صدق ، اصدقا ، صادق .

علم اشتقاق السنه = علم اللسان یعنی السنهٔ مختلفه‌نك صورت انقسام وتشکلندن وبینلرنده‌کی مناسبت ومشابهتدن واشتقاـ قلرندن بحث ایدن علم .

اِشْتِقاقی [ج، س] { Linguistique } اشتقاقه منسوب § علم اشتقاقه متعلق .

اِشْتِکاء [ع، مص] شکایت ایتمه ، اظهار حزن وکدر ایلمك § مدعی شخصی طرفندن حقوق شخصیه‌ـ سنی طلب ایچون محکمه‌یه وقوعبولان مراجعت .

اشتکاء عن الحکام = (حقوق) طرفیندن بری محکمه رئیس واعضاسنك حکم وقرارینه اعتراض ایتمك .

اِشْتِمال [ع، مص] شامل اولمق § احاطه، احتوا .

اِشْتِمام [ع، مص] خفیف صورتده قوقو آلمق. { استشمام ایله فرقلیدر. اشتمام : بیان اولنان معنایه کالدیکی حالده استشمام علی العاده قوقلایش ومحل استعمالنه کوره آکلامق ، حس ایتمك معناسنده استعمال اولنور . }

اِشْتِهاء [ع، مص] میل ، ایستك، معده آجیقلغی ، طعامه اولان آرزو ، میل، اشتاه : اشتها انکیز = اشتها ویریجی .

اشتهاسز = یمکه ایستکی اولمیان § آرزوسز، هوسسز .

اشتهاسزلق = یمکه ایستکسزلك، فقدان اشتها .

اشتهالی = یمکه ایستکی اولان، معده‌سی آچیق || خواهشلی ، هوسلی ، آرزوکش .

اِشْتِهار [ع، مص] شهرتلنمك ، شهرت بولمق ، مشهور اولمق (اشتداد، اشتعال کبی اشتهار دخی کسب ایله قوللانیلمز) .

اِشْتِیاق [ع، مص] میل قلبی ، آرزوی درونی، خواهش دل § کوره‌جکی کلمه .

اِشْجار [ع، مص] آغاج یتشدیرمك .

فن اشجار = آغاج یتشدیرمك فنی .

اِشْحاذ [ع، مص] بیله‌مك ، کسکینلك ویرمك ، بیله‌نمك .

اشحاذ سیف = قلیجی بیله‌مك (تشحید دها مستعملدر) .

اِشْراب [ع، مص] ایچیرمك، ایچیریلمك § ایمالی صورتده، ضمناً آکلاتمه، طولاییسیله مقصدینی بیلدیرمه § ایما .

اِشْراف [ع، مص] یوکسك یره چیقمق، یوکسکدن باقوب اکلامق § خسته‌ موته یوز طوتمق (مشرف،

رندن مشتقدر : مشرف خراب) .

اِشْراق [ع،مص] (كونش حقنده) طوغمق، طوغه‌رق نورلانديرمق (ضيالنديروب پارلاتمق، پارلادلمق ضيادار اولمق .

اشراقيون == يونان فلاسفهٔ قديمه‌سندن مشهور (فيثاغورث) طريق حكميسنه سالك اولانلركه بونلر مكاشفه صورتيله افاده واستفاده ايدرلردی .

اِشْراك [ع،مص] (نعوذ بالله) جناب حقه شريك قوشمه ، تعدد الهه اعتقاد .

اِشْعار [ع، مص] برشيئی تحريراً بيلديرمك ، بيلديرلمك : اشعار كيفيت .

اشعارات == (اشعار) ك جمعی : اشعارات سابقه .

اِشْعال [ع، مص] شعله‌لنديرمك، طوتشدرمق، پارلاتمق: اشعال قناديل، اشعال آتش § شدتلنديرمه ، تشديد .

اِشْغال [ع، مص] مشغول ايتمه ، اوغراشديرمه § ايشدن آليقويمه ، مانع اولمه . {Occupation militaire} تعبيرينی وقتيله لسانمزه « اشغال عسكری » ديه ترجمه ايدنلره اعتراضاً شمس الدين سامی بك مرحوم قاموس تركی وفرانسويسنده ومعلم ناجی افندی مرحوم دخی كندی لغت كتابنده بولفظك يرينه (استيلاء) كلمه‌سنك استعمالنی توصيه ايديورلرسه‌ده (استيلاء) كلمه‌سنك تضمن ايتديكی معنی چوق دفعه {Occupation militaire} تعبيرينك دلالت ايلديكی حكمی احتوا ايده‌ميه‌جكندن وچونكه (اشغال عسكری) تعبيری بعضاً (استيلای موقت) معناسی‌ده اشراب ايلديكندن عاجزلری «اشغال عسكری» تعبيرينك ابقاسی طرفداری‌يم .

اشغالات == جمع : (اشغال) .

اِشْفاء [ع، مص] خسته‌نك شفاياب اولمسنه چاليشمق ، خسته‌يه شفالی شی ويرمك .

اِشْقامپاويا [ج، س] (بحريه) قره‌يه عسكر سوقنه ودكزلی هوالرده ضابطان ونفراتك كمی‌يه كاوب كيتملرينه مخصوص ١٠ ويا ١٢ چفته غايت عريض ومرتفع فلكه .

اِشْكاء [ع، مص] شكايت ايتديرمك . § اخذثار .

اِشْكال [ع، مص] مشكللك، كوچلك ، وضوحسزلق ؛ مغلقلق (بوكلمه تعديه معناسنی افاده ايده‌ميه‌جكندن كوچلشديرمك ، مشكللنديرمك معناسيله قوللانلمق جائز دكلدر) .

اِشْكِل - اشكيل [ت، س] شبهه ، ظن ، كمان ، وسوسه .

اِشْكَمْبه [ت، س] (فارسی اولان (شكم) ك مصغريدر) حيوانات مجتره‌نك ايكنجی معده‌سی - كه بونوع حيوانلر اولامرده اغذيه‌يی مضغ ايلدكدن صوكره اشكمبه‌يه ايصال ايدرلر وبرمدت صوكره ايصلاتوب ازيلان بواغذيه‌يی تكرار آغزلرينه كتوره‌رك ايكنجی دفعه مضغ ايلدكدن صوكره قرق پاره ايندررلر § قارن ، بوغاز .

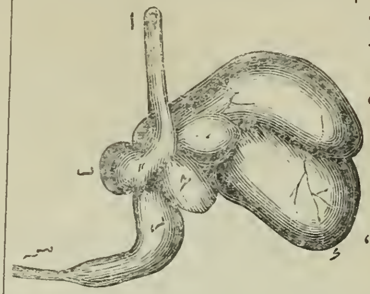

(اشكمبه)

ا مجتر معده‌سی . ب مریء . ج قرق پاره يارم . د شكمبه . ک شيردن . س باغرصق .

اشكمبه‌يی طولديرمق == حيوان كبی بوغازينه دوشكون اولمق .

اشكمبه‌دن سويلمك / **اشكمبه‌دن اويديرمق** == ترهات، مالا يعنی سوز سويلمك || يالان سويلمك .

اشكمبه چورباسی == اشكمبه‌دن ياپيلير برنوع تربيه‌لی چوربا .

اشكمبه صورتلی == يوزی چيچك علتندن دولايی ندبه‌لی اولان آدم .

اشكمبه‌جی == اشكمبه صاتان || اشكمبه چورباسی ياپوب صاتان .

اِشْكَنْج [فا، س] چديك .

اِشْكَنْجه [ت، س] اوائلده مجرملره ايديلان اذيت || عقوبت ، عذاب .

اِشْمام [ع، مص] قوقلاتمق ، قوقلادلمق § تجويد قاعده‌سنجه كسره ويا ضمه‌يی پك خفيف برصورتده اوقومق .

اِشْمِئْزاز [ع، مص] يوزنی بوروشديرمق، يوز اكشيتمك . سيمايه موقت انقباض عارض اولمق § خشم، نفرت .

اِشْهاد [ع، مص] شهادت ايتديرمك ، شاهد كتيرمك ، شاهد طوتلمق .

اِصْ - ايص [ت،ص] سس § شنلك؛ معموريت .

ايصسز == غير معمور ، شنلكسز . || صاحبسز .

اِصابَت [ع، مص] دوغريجه كيدوب ايريشمك ، راست كلك § فعل وقولده صوابه راست كلك : اصابت رأی ، اصابت فكر § آفت ، كدر : اصابت عين § دوشمه ، دوقونمه : فلانه قرعه اصابت ايتدی § مناسب ، موافق .

اصابتقرين == اصابتلی ، صواب .

اِصاغه [ع، مص] اريدلمش شيلری قالبه دوكمك ، افراغ (عربيده قيوجيلق ايتمك معناسنه كلن (صوغ) ماده‌سی - كه : بوكلمه‌نك مشتق منهيدر - افعال بابندن تصريف اولنمديغی جهتله اصاغه كلمه‌سی ياكلشدر. بونك يرنده (صياغت) ويا (افراغ) كلمه‌لرندن برينی قوللانمق دها مصيبدر .)

اِصْباح [ع،س] صباح وقتی، فجرصادق، سحر زمانی .

فائق الاصباح == جناب حق .

اِصْبَع [ع،س] پارمق . (عربيده همزه ويانك حركات ثلثه ايله تلفظی جائز ايسه‌ده تركجه‌ده يالكز بوصورتله مستعملدر .)

مغل الاصبع == پك شرير، خائن آدم .

اِصْداء [ع،مص] عكس صدا پيدا ايتمك : اصدای جبل .

اِصْدار [ع، مص] صدور ايتديرمك ، ايتديرمك ، چيقارمق، چيقارلمق .

اِصْرار [ع،مص] عزم قوی، برايشده برسوزده آياق ديرمك، التزام ثبتكارانه .

اِصْطِبار [ع،مص] صبرايتمك، قاتلانمق، طيانمق § ثبات .

اِصْطَبْل [ع،س] آخور : اصطبل عامره .

اِصْطِفاء [ع،س] برشيئك خالص وتميزينی سچوب آلمه . (اسم جمعی اولان (مصطفی) بوندن مأخوذدر.)

اِصْطِفاف [ع، مص] صف باغلامق ، صف ديزلك . صيره‌لانمق .

اِصْطِفْلين [ع،مص] داووج ، جذر .

اِصْطِلاح [ع،تر] برعلمده، برصنعتده معنای ماوضع لهدن باشقه برمعنای مخصوصيله قوللانيلان كلمه ، تركيبكه : ارباب اختصاصك بالاتفاق استعماليله تعيين ايدر . مثلا : (اشباع) كلمه‌سی اساساً قارن طويورمق

معناسنه ایکن علم طبده بر ماده‌نك قوهٔ طبیعیه‌سنك زوالنه اصطلاح اولمشدر . § ساده‌لکدن عاری ، کلفتلی افاده .

اصطلاحات = جم : (اصطلاح) .

اصطلاح پارەلەمك = اصطلاح پردازلق ایتمك .

اصطلاح پرداز = اصطلاح پارەلیکه ، تکلفلی افاده‌یه مائل آدم .

اصطلاح پردازانه = اصطلاح پردازه یقیشه‌جق صورتده .

اصطلاح پردازی = اصطلاح پردازلق .

اصطلاحی = اصطلاحه منسوب .

اِصْطِناع [ع، مص] انتخاب ، اختیار .

اصطناع صدیق = دوست انتخاب ایتمك .

اِصْطِیاد [ع مص] آوه چیقمق ، صیده کیتمك ، آو آولامق .

اِصْعاب [ع، مص] کوچ ومشکل اولمق (تصعیب دها زیاده مستعملدر) .

اِصْعاد [ع ، مص] یوقاری چیقارمق ، یوکسکه قالدیرمق ، قالدیراق .

اِصْغاء [ع، مص] قولاق ویروب سوز دیکله‌مك § سویلنیلن سوزی دیکیوب قبول واجرا ایتمك . § (طب) واسطهٔ سمع ایله اعضای صدریه‌یی تفتیش واستقصاء ایتمك .

اِصْغار [ع،مص] کوچولتمك § خورو حقیر عد ایتمك .

اِصْفِرار [ع ، مص] صاری اولمق ، صارارمق : اصفرار ازراق .

اِصْلاح [ع،مص] برشیئك قصورینی رفع ایله انی ایی برحاله کتیرمك ، ایی حاللی قیلمق ، دوزلتمه . § ریاضیه‌ده کمیات متشابهه‌یی جمع ، طرح ، ضرب ، تقسیم عملیاتیله کمیت واحده‌یه ارجاع ایتمك .

اصلاح ذات البین = ایکی کشی آره‌سنده‌کی برودتی رفع ایله آنلری بارشدیرمه .

اصلاحاً = اصلاح ایدرك . اصلاح صورتیله .

اصلاحات = جم : (اصلاح) .

اصلاح پذیر = اصلاح و تعمیر قبول ایدن ، قابل اصلاح .

اِصْمات [ع ، مص] سکوت ایتدیرمك ، صوصدیرمق .

اِصْمارلامَق [ت،مص] برشیئك اجراسنی ، احضارینی ویا محافظه‌سنی برآدمه امر وتودیع ایتمك .

اصمارلامه = اصمارلنمش ، مخصوص یاپدیرلمش .

اِصْهار [ع ، مص] صهریت پیدا ایتمك .

اِصّی [ت،س] صیجاق .

اصی طام = حمام ، کرمابه .

اِصیتْمَق [ت ، مص] بالاضافه حرارت ویرمك .

اِصیتْمَه [ع، مص] وجوده اولاً اوشومه ، صوکره صیجاقلق عارض اولمسندن عبارت برمرض § نوبت .

اِصیرْقَمَق [ع، مص] برشیئی اصیریجی برحیوانه دیشلتمك § برشیئی ماکنه کبی برآلتك آغزینه ویروب صیقیشدیرمه .

اِصیرمق - ایصیرمق [ت ، س] برشیئی دیشلری آره‌سنه آلوب صیقیشدیرمق ، دیشله‌مك . دیشیله کسمك ، پاره‌له‌مك .

پارمق ایصیرمق = تعجب ایتمك ، حیران اولمق .

کوز ایصیرمق = طانیرکبی اولمق ، تشخیص ایدر کبی اولمق .

یقه ایصیرمق = افترادن صاقینمق .

اِصْرِغان [فا،س] اصیریجی ، دیشله‌یجی .

اصرغان اوتی = معروف دیکنلی اوت که : بو دیکنلر یا اقلریله صاپنده بولنور .

اِصِنْمَق [ت، مص] برشیئك (برشخصك) حرارتی آرتمق § آلیشمق ، الفت پیدا ایتمك .

اِضاءَه [ع،مص] ضیادار ایتمك ، ایدلمك ، ایشیق ویرمك ، روشن اولمق . (نظمده { اضائت } صورتنده دخی قوللانیله‌بیلور) .

اِضاعَه [ع،مص] ضایع ایتمك، محو ایتمك ، ایدلمك : اضاعهٔ اوقات (نظمده { اضاعت } صورتنده دخی قوللانیله‌بیلور) .

اِضافات [ع،مص] جم : (اضافت) .

اسقاط اضافات = ترك علائق ، ترك ماسوی .

تتابع اضافات = تلفظی لسانه وسمعه خوش کله‌جك صورتده برقاچ لفظك مسلسلاً بربرینه اضافه‌سی ، که بو حال علم بلاغتجه مخل فصاحت اوله‌رق تلقی اولنور . (نثرده اضافتك اوچدن زیاده‌سنه قطعیاً مساغ یوقسه‌ده نظمده بالمجبوریه دها زیاده‌لرینه تصادف اولندیغی حالده مسامحه اولنمقده‌در) .

اضافت = [ع،مص] قاعدهٔ مخصوصه‌سی اوزره بربرینه ضم ایدیلن ایکی کله بیننده‌کی حالت نسبیه ، که بو ایکی اسمك برینه (مضاف) دیکرینه (مضاف الیه) نامی ویریلور . ترکجه‌ده مضاف الیهك اول ؛ مضافك صوکره کلسی ایجاب ایلدیکی حالده عربی وفارسی قاعده‌سنه توفیقاً یاپیلان اضافتلرده مضاف اول ، مضاف الیه صوکره کلیر . ترکجه اضافته مثال : لغتك معناسی . فارسی قاعده‌سنجه اولان اضافته مثال : معنای لغت . قاعدهٔ عربیه اوزره اولان اضافته مثال : حکمة العوام § بر کلمه‌نك بویولده دیکر بر کلمه‌یه مرتبط اولمسی .

اضافت بیانیه = جنس ونوع بیان ایدن اضافت : کموش یوزوك آلتون ساعت .

اضافت لامیه = نسبت بیان ایدن اضافت : الطاف الهیه ، اعطاف پادشاهی ، محبت مادر .

اضافه = ضم ایتمك ، ایدلمك .

بالاضافه = اضافتله .

اضافی = اضافه‌یه متعلق .

ثقلات اضافیه = (حکمت) اجسام مختلفه‌نك حجملرینه نسبتله اولان آغرلقلری که : صو یك ودها دوغریسی ماء متقطرك وزنی واحد قیاسی اعتباریله حساب ایدیلور .

اِضْحاك [ع،مص] کولدیرمك ، کولدیرمه ، کولدیرلمه .

اِضْراب [ع،مص] نحو قاعده‌سنجه حکم اولی ابطال ، رجوع .

اِضْرار [ع،مص] ضرره صوقمق ، صوقلمق زیان ویرمك ، ویرلمك ، خساره اوغراتمق ، اوغراتلمق .

اِضْطِجاع [ع،مص] یان اوستنه یاتمق .

اِضْطِراب [ع ، مص] مادی ومعنوی راحتسزلك ، تلاش ، الم ، صیقنتی § چالقانش ، حرکتلنمه ، هیجان .

اضطراب آور = اضطراب کتیریجی .

اضطرابات = جم : (اضطراب) .

اِضْطِرار [ع مص] ناچارلق ، چاره‌سزلك § مجبور اولمه .

بالاضطرار = ناچارلق حالیله ، بالمجبوریه

اضطراری = اضطراره متعلق ، مجبوری اولەرق .

اضطراریات = مجبوری اولەرق یاپیلان شیلر . { اختیاریات } ك ضدی .

اِضْطِرام [ع، مص] آلولنمك .

اِضْعاف [ع، مص] ضعیفلتمه ، قوتجی آرالتمق § برشیئك اوزرینه بر مثلنی ضم ایتمك (تضعیف) .

اِضْلال [ع، مص] ضلالته دوشورمه ، دوغری یولدن چیقارمه، چیقارلمه ، آزدیرمه .

اضلالیات = اضلاله متعلق مباحث وملاحظات .

اِضْمار [ع ، مص] یورکده گیزلەمك ، گیزلەنلمك .

اضمار غیظ = کین صاقلامق، حزیمه . § عباره آرەسندەضمیرایرادی § ادبیاتجه : (متفاعل) کلمەسنی (مستفعل) بحرینه نقل ایتمك .

اِضْمِحْلال [ع،مص] محو ونابود اولمه، زائل اولمه .

اِطارَه [ع،مص] اوچورمه، اوچورمق، اوچورلمه § سریعاً گوندرمه ، یوللامه، ارسال .

اطارۀ کبوتر = گوکرجین اوچورمه .

اطارۀ نامه = مکتوب گوندرمه .

اِطاعَت [ع ، مص] انقیاد ، بر امر موجبنجه حرکت § بر امری قبول ایله حکمنی اجرا ایتمك .

اطاعتسز = مطیع اولمیان ، سرکش .

اطاعتسزلك = اطاعت ایتمەمك .

اطاعتلی = امره امتثال ایدوب مخالفت ایتمەین .

اِطالَه [ع ، س] اوزاتمق ، ازادلق .

اطالۀ دست = ال اوزاتمق § ضرر ویرمك ، تجاوز ایتمك .

اطالۀ لسان = دیل اوزاتمق، سوکوب صایمق .

اِطّام [ع، س] (طب) عسرت بول ، عسرت تغوط .

اِطْراء [ع،مص]حسن ثناومدحدەمبالغه.

اِطْراب [ع،مص طربه، شوقه کتیرمك، کتیرلمك .

اِطْراح [ع، مص] طرح ودفع ایلمك . § (طب) آلنان ادویەنك اجهزۀ مفرغه واسطەسیله بدندن افراز واخراج اولنمسی .

طرق اطراح = (طب) ذرات ادویەنك وجوددن خروجنه وساطت ایدن مجاری واجهزەیه دینور ـ كه : آنلرده قصبات ، جلد ، کلیتین ، غدد لعابیه ، ثدی ، کبد واجربۀ مخاطیه وسائرەدر .

اِطْراد [ع، مص] بربرینه اویمق ، بر اسلوبده ، برنسقده اولمق .

اطرادالباب = قاعدەیه،منسوب اولدیغی بابه اویغون گلمك ایچون معناسنەدر .

اطرادسز = برنسق،اسلوبده اولمیان ، برقاعدەیه تابع اولمیەرق ترتیبسز ایدن .

اطرادسزلق = ترتیبسزلك،قاعدەسزلك .

اِطْعام [ع،مص] ییك ویرمك ، ویرلمك ، ییك یدیرمك .

اطعام مساکین = مسکینلری یعنی فقرا ومحتاجینی طویورمق ({ اطعام طعام } تعبیرینك استعمالی عبثدر) .

اطعامیه = بعض مؤسسات وقفیەنك فقرایی اطعامه مخصوص تخصیصاتی .

اِطْغاء [ع، مص] آزدیرمق ، آزدیراق .

اِطْفاء [ع،مص] سوندرمك، سوندرلمك ، سوندرمه .

اطفای حریق = یانغین سوندرمه .

اطفای دیون = بورجك فائضیله برابر رأس المالدن دخی بر مقدار شی ویرەرك تأدیەسی .

اطفائیه = یانغین آلایی،یانغین سوندرمکه مأمور عساکر شاهانه .

اِطِّلاع [ع، مص] وقوف ، خبردارلق ، بیلمه .

اطلاعات = جـ : (اطلاع) .

اِطْلاق [ع،مص]صالیویرمك،صالیویرلمك § چوزمك ، چوزلمك§بوشامق، بوشاتلمق (بومقامده{تطلیق} دها زیاده مستعملدر)§ دیمك، تعبیر ایتمك: عربلر مکتبه مدرسەاطلاق ایدرلر § محبوس حبسدن وجزادن قورتلمه § برقیدایله مقید اولمامق، سربست اولمق، صورت عمومیەده اولمق .

اطلاق عنان = دیزگینی صالیویرمه ، باشی بوش براقمه .

اطلاق لسان = آغزینه گلنی سویلمه .

اطلاق ید = خیر ایشلەیش ، احسان ایدیش .

علی الاطلاق = قیدسز، حصر وتخصیص ایتمکسزین .

اطلاقات = استعمالات ، تعبیرات ، اطلاقات فنیه .

اِطْماع [ع ، مص] طمعه دوشورمه ، حرصلاندیرمه .

اطماعات = جـ : (اطماع) .

اطماعیات = اطماعه متعلق ملاحظات ومباحث .

اِطْمینان [ع ، مص] ربط قلب ایله حاصل اولان امن وسکون ، اینانمه ، امین اولمه ، شبهه وتردد ایتمەمك§ امین اولمه§ برینه امنیت ایتمه.

اطمینان قلب = قلباً ، جداً اینانمه .

اِطْناب [ع،مص] سوزی چکوب اوزاتمه، تطویل کلام § ادبیاتده (ایجاز) ایله (مساوات) ك آرەسی . یعنی برفکرك اوفکره نسبتله زائد وفقط مفید الفاظ ایله افادەسی [١]

اطناب مخل = علم معانیجه الفاظ وجملك بلافائده عبارەیه ادخالیله کلامی حشوه، تطویله اوغراتمه.

اطناب مقبول = بر فائدۀ مخصوصه ضمننده کلامی اوزاتمق .

اطناب ممل = اطناب مخل .

اِطْنابَه [ع ، مص] گولکەلك سایبان ، کمان کیریشی .

اِطْنان [ع ، مص] چینلاتمق . طنین چیقارمق .

اِطْوال [ع،مص] اوزاتمق ، اوزادلق . { تطویل دهازیاده مستعملدر. }

اِظْراف [ع،مص] ظرفه، قابه قومق، قونلمق .

اِظْلال [ع، مص] گولکەلندیرمك .

اِظْلام [ع ، مص] قرا کلقده قومق . § قراکلق .

اِظْهار [ع،مص]گوسترمه،میدانه چیقارمه آشکار ایتمه § یالاندن گوسترمیش ، اظهار معلومات § تجویده تنوین

[١] کلام یامعنایه مقابل الفاظ ایله یاخود آندن آز ویا آندن چوق لفظلرله افاده اولنه بیلور، که برنجیسنه (مساوات) ، ایکنجیسنه (ایجاز)، اوچنجیسنه(اطناب) دینور.

وياتنوين ساكنه‌دن صوكره التي حرف معلومدن برينك بولنمسى .

اظهار قربه = (تجويد) اصولنجه حرف تعريفدن صوكره اون درت حرف معلومدن برينك بولنمسى .

اظهار ما فى البال
اظهار ما فى السويدا = كوكلنده‌كينى ميدانه قويمه، فكرينى سويلمه.
اظهار ما فى الضمير

إعادَه [ع، مص] كرى كوندرمك، كوندرلمك، دوندرمه ، دوندرلمه § اولكى حاله كتيرمه : اعادهٔ حيات، اعادهٔ عافيت § مقابله ايتمه : اعادهٔ زيارت (ارجاع ايله بينلرنده فرق واردر.)

اعادهٔ اعتبار = (حقوق) حيله‌سز اولميه‌رق حسب الطالع افلاس ايدن تاجرك بورجلرينى مع كزشته تأديه ايتمسى اوزرينه غائب ايتديكى اعتبار تجاريسنك يرينه كتيرلمسى.

اعادهٔ حقوق ممنوعه = (حقوق) مجازات ترهيبيه وياتأديبيه ايله محكوم اولانلرك مدت جزالرينى اكمال ، ياخود استحصال معافيت ايتمه‌لرى اوزرينه ساقط اولان حقوقنك يرينه كتيرلمسى .

اعادهٔ زيارت = زيارته كلان ذاتك بالمقابله زيارتنه كيتمك .

اعادهٔ محاكمه = (حقوق) محاكم ابتدائيه واستينافيه‌دن طرفين مواجهه‌سنده درجهٔ اخيره‌ده غياباً ويريلوب ده اعتراض على الحكم قبول ايتميان حكم واعلاملرك اسباب معينه‌دن دولايى تكرار رؤيتنى او محكمه‌دن طلب.

اعادهٔ يمين = خصمك تكليف ايتديكى يمينى كنديسنه ايتديرمه .

إعارَه [ع، مص] برشيئى برآدمه عاريت اوله‌رق ويرمك § برمالك منفعتنى بلاعوض، بلابدل عاريت اوله‌رق تمليك ايتمك .

اعارهٔ مطلقه = (فقه) اموال واملاكك صاحبى طرفندن هيچ برقيد وشرطه تابع اولميه‌رق برينه عاريت ويرلمسى.

اعارهٔ مقيده = بالعكس بر مالكك برمالك قيود وشروط ايله بربرينه عاريت اوله‌رق ويرلمسى

إغاشَه [ع، مص] كجنديرمه ، يشاتمه ، كجنديرلمه .

إعانَه [ع، مص] ياردم . { اكثريا محتاجينه معاونت حقنده قوللانيلير . } اعانهٔ محتاجين ، اعانه دفترى .

اعانات = جم : (اعانه) .

اعانةً = اعانه صورتيله .

إعتاق [ع، مص] آزاد ايتمك ، ايدالك .

إعتبار [ع، س] شرف، حيثيت § حرمت، احترام ، حسن نظر § فرض ، صايمق § عبرت آلمه § قزانيلان امنيت وبوامنيت سايه‌سنده استقراض واشترايه صلاحيت وموفقيت .

اعتباراً = صايق ، صايلمق صورتيله .

اعتبارات = جم :(اعتبار) قياس وفرض ايديشلر : اعتبارات فنيه .

اعتباراً = صايق ، صايامق صورتيله باشلايه‌رق ، ابتدا ايدرك : مارتدن اعتباراً بوكوندن اعتباراً .

اعتبارى = حقيقى اولميوب فرضيات قبيلندن اولان : امر اعتبارى .

اعتبار مالى = برشركتك، برذاتك بورسه وياخود پياسه‌ده قزانديغى درجهٔ امنيت .

إعتِدال [ع، مص] ايكى حال، ايكى شى بيننده متوسط اوليش . افراط ايله تفريط آره‌سى § شدت وهيجاندن سالم اولمه § تناسب ، اويغونلق .

اعتدال خريفى = (قوزموغرافيا) منطقة البروج اوزرنده برنقطهٔ مفروضه‌دركه : ارض بوراده بولنديغى زمان ليل ونهار مساوى اولور [١٠ ايلول رومى] .

اعتدال دم = حدته مغلوب اولمايش ، انتظام فكرى محافظه ايديش ، سكون ، صوغوق قانليلق .

اعتدال ربيعى = (قوزموغرافيا) بودخى منطقة البروج اوزرنده برنقطهٔ مفروضه‌دركه ارض بوراده بولنديغى اثناده تساوئ ليل ونهار اولور.[٩ مارت رومى] .

اعتدالسزلق = فقدان اعتدال، افراط ويا تفريطه تمايل ايديش .

اعتدالين = (قوزموغرافيا) اعتدال ربيعى واعتدال خريفى نقطه‌لرى ، تعبير ديكرله دائرة الشمسك دائرهٔ استوا ايله اولان تقاطع نقطه‌لرى .

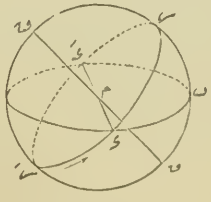

(اعتدالين)

ء = اعتدال ربيعى — ءٓ = اعتدال خريفى.

إعتِذار [ع، مص] عذر ديلمك ، سبب وبهانه سردايدوب قصورك عفوينى ايستمك .

إعتِراض [ع، مص] برشى حقنده بكنميه‌رك بيان فكر ايتمه ، بر فكرى چوروتمكه قالقشمه § غياباً صادر اولمش بر حكمك مرجعنه مراجعتله تبديل وتعديلنى ايستمه .

جملهٔ اعتراضيه = برفكرى بيان ايدرايكن رفع ايهامدن باشقه برنكته‌يه مبنى — اوكلامه تعلق اولميه‌رق — ايراد ايديلان جمله .

اعتراض ايتمك = بكنميه‌رك بيان فكر ايلمك .

اعتراض اولنمق = بكنميه‌رك بيان فكر اولنمق .

اعتراضات = جم : (اعتراض) .

اعتراض على الحكم = (حقوق) غياباً ويريلن اعلامك اجراسنه مخالفتله مدعينك دعواسنى دفع ومحكمه‌نك او حكمدن رجوعنى طلب .

اعتراض الغير = بر دعواده اصالةً ويا وكالةً طرفيندن اولميان وشخص ثالث صفتيله‌ده دعوايه داخل اولمغى استدعا ايتمامش اولان شخص حقنده ويريلان حكمه اوشخصك اعتراض ايتمسى.

اعتراض الغير اصلى = (حقوق) بودخى اصطلاحات عدليه‌دن اولوب عليهنه اعتراض اولنان حكم واعلامه نائل اولان كيمسه ايله شخص ثالث آره‌سنده بركونا دعوى سبق ايتمامش ايكن يكيدن واقع اولان اعتراض .

اعتراض الغير طارى = (حقوق) اثناى دعواده طرفيندن برينك دليل اوله‌رق ابراز ايلديكى براعلام سابق عليهنه واقع اولان اعتراض .

إعتِراف [ع، مص] حقى تسليم ايتمك ، دوغريى اقرار ايلمك § تسليم حق § اقرار .

اعترافات = جم : (اعتراف) .

اعتراف جرم = مظنونك ايشلمش اولديغى قباحت ويا جنايتى سويلمه‌سى .

إعتِزاز [ع، مص] نفسنى عزيز طوتمق ، عزت نفس كوسترمك .

إعتِزال [ع ، مص] عزلت ايتمك . چكامك § معتزله دنيلن فرقه‌نك حالى .

إعتِساف [ع ، مص] طوغرى يولدن صاپمه ، يولسزلق ايتمه .

إعتِصاء [ع ، مص] عصا قوللانمق ، عصايه طيانمق .

اِعْتِصاب [ع ، مص] قناعت ایتمك . § سیکرلنمك .

اِعْتِصام [ع ، مص] ال ایله طوتمق ، طوتونمق ، تمسك § معاصیدن اجتناب § پاك اولمق .

اِعْتِضاد [ع،مص] برشیئی قول‌اوزرینه آلمق § یاردم ایستەمك . § معاونت ایتمك .

اِعْتِظام [ع ، مص] عظمت صاتمق ، کندینی بیوتمك .

اِعْتِقاد [ع ، مص] دوکوملنوب قالمق ، برشیئه باغلانمق § قلباً صحتنی تصدیق‌ایله ایناغمق، حکم ایتمك . ایمان § صورت مطلقەده احکام مذهبیەیه ایناغه .

اعتقادسز = امور مذهبیەیه اعتقادی اولمیان ، ملحد .

اعتقادسزلق = امورمذهبیەیه ایناغامه، الحاد .

اعتقادی = اعتقاده متعلق : مسائل اعتقادیه .

اعتقادیات = اعتقاده متعلق مباحث ومسائل .

اِعْتِكاف [ع ، مص] برمعبد ویا محل مقدسه‌قپانوب‌عبادتله‌مشغول اولمه .

اِعْتِكال [ع ، مص] مشکللشمك .

اِعْتِكام [ع ، مص] طور طوب ایتمه ، § بریکدیرمك .

اِعْتِلاء [ع ، مص] یوکسکه چیقمه ، چیقمق، یوکسلمك § قدر وشان اعتباریله بویومه، مراتب‌عالیەیه مظهریت .

اِعْتِلاق [ع،مص] برینك محبتنه کرفتار اولمق .

اِعْتِلان [ع،مص] ظاهر وآشکار اولمق . وضع حمل اثناسنده چوجغك ظهوری .

اِعْتِماد [ع ، مص] قلباً ، معناً استثنا ایتمك ، کوکنمك، امنیت § عمداً ایناغمق .

اعتماداً = اعتماد ایدرك، اعتماد صورتیله.

اعتماد خطی = سوق‌الجیش نقطهٔ نظرندن مقاومته وحین حاجتده چکیلوب مدافعه‌یه الویریشلی مواقع متسلسله .

اعتمادالدوله = ایرانده بعض رجاله ویریلن برعنوان مخصوص .

اعتمادنامه = برسفیرك نزدینه‌کوندرلدیکی حکمداره ، سفارتنی مشعر تقدیم ایلدیکی وکالتنامه .

اِعْتِمام [ع،مص] صاریق صارنمق § باشه مغفر کینمك .

اِعْتِناء [ع،مص] زیاده‌دقت، اهتمام، اقدام.

اِعْتِناق [ع ، مص] ایکی آدمك صورت خصمانەده‌بربرینك‌بوینه‌صارلمسی، بوغاز بوغازه کلمك . { معانقه ؛ بونك ضدیدر . چونکه : معانقه (محبتله بوینه صارلمق) دیمکدر.}

اِعْتِنان [ع،مص] انسانك اوکنه طورمق . § آدمك ماهیتی میدانه چیقمق .

اِعْتِواء [ع ، مص] بوکمك ، بوکلمك . ؛ (التواء) ایله مترادفدر }.

اِعْتِیاد [ع،مص] عادت ایدنمك، آلیشمق، الفت .

سوءاعتیاد = فنا شیئه عادت ایدنمه .

اِعْجاب [ع،مص] تعجب ویرمه ، تعجبه دوشورمه، دوشورلمه{اصل‌عربیده بونك معناسی ایلکه وکوزلکه حیران ایتمه اولوب حتی نفعی شاعر بیله :
« لفظ رنکینده اولمازسه‌مقارن نظمم »
« حسن تعبیرم ایدر ینه جهانی اعجاب »
بیتنده تماماً استعمال‌عربه امتثال‌ایلمشدر} .

اِعْجاز [ع،مص]عاجز براقمه، عجزه دوشورمه § ادبیاتجه : کلامك‌منتهای مراتبی § تنظیری طوق بشردن خارج بر مرتبەده سوزك بلیغ اولمسی : اعجاز قرآن ، درجهٔ اعجاز ، حد اعجاز § خالق مثلنك وجوده کتیرلمسنده عاجز براقان هنر .

اعجازکار = تنظیری قابل اولمیه‌جق صورتده ایش کورن § سوز سویلین : اعجازکارانه .

اعجازات = ج : (اعجاز) : اعجازات قرآنیه .

اِعْجال [ع،مص] تقدم ایتدك، کچمك § عجله ایتدیرمه .

اِعْجام [ع،مص] یازی‌یی نقطه‌لمق، یازی‌یه نقطه قومق .

اِعْداد [ع ، مص] حاضرلامق ، تهیئه ایتمك ، حاضرلانلمق، تهیه‌ایدلمك.

اعدادی = [ع، س] شاکردانی مکاتب عالیه‌یه دخوله مهیا ایدن ومکاتب رشدیه‌نك فوقنده اولان مکتب : مکتب اعدادئ عسکری .

اِعْدام [ع ، مص] اولدیرمك ، اولدیرلمك ، یوق ایتمك .

اعدام‌جزاسی = قتل ویاصلب صورتیله ایدیلان مجازات .

اِعْراب [ع،ص] قواعد نحویهٔ عربیەده اسماء ایله فعل مضارع آخرینك کلامەدەکی‌موقعلرینه‌وعامله کوره اوغرادقلری تبدلات § مبنی وغیر متصرف اولمیوب قواعد اعرابیەیه تابع اولان اسماء عربیەنك حالی § عربی بر عباره‌یی قواعد نحویه وجهله حل ایدرك تطبیقاتنی اجرا ایتمه .

اِعْراض [ع،مص] یوز چویرمه، باشقه طرفه دونمه § اجتناب : { صلحا قضایحدن اعراض ایدرلردر . }

اِعْزاز [ع، مص] عزیز قیلمق ، توقیر، احترام ایتمك ، تلطیف واکرام ایلمه ، آغرلامه .

اعزازاً = اعزاز صورتیله .

اِعْزام [ع،مص] (عزیمت) دن متعدی اوله‌رق بوللامه، کوندرمه معنا-سیله استعمال ایدلمکده ایسەده عربیده (عزم) ماده‌سی افعال بابندن کلدیکی ایچون بوکلمه اساساً غلطدر .

اِعْطاء [ع ، مص] ویرمه ، ویرمك ، ویرلمه : اعطای معلومات .

اخذواعطا = آلیش ویریش .

اِعْظام [ع ، مص] بیولتمه ، بولدلمه . § بیوك کورمه . { تعظیم ایله اعظام برمادەدن مشتق اولدقلری حالده آیری آیری بابلردن تصریف اولد-قلری ایچون معنالری باشقەدر . ☞ (تعظیم)ه}.

اِعْلاء [ع ، مص] عالی‌ایتمك، یوکسلتمك، یوکسلدلمك § شان‌وشهرتنی آرترمق: احراز بیوردقلری رتبهٔ معلا قدروالالرینی بر قاتدها اعلا ایلدی .

اعلای کلمة الله = دین حق نشر واعلان ایلمك .

اِعْلال [ع،مص] صرف عربیده (افعال معتله) دینلوب حروف اصلیه-سنده (ا ، و ، ی) بولنان افعالك شکل‌اصلیسیله شکل حضرینه صورت انتقالنی قواعد مخصوصنه تطبیق ایتمه . مثلا : افعال معتلەدن بری اولان (قال) نك اصلی (قول) ایکن اصول مخصوصه-سی وجهله (قال) شکلنه افراغ اولنورکه : اشته بو براعلالدر .

اعلالی = اعلاله منسوب متعلق .

اِعْلام [ت، مص] بیلدیرمه ، بیلدیرلمه ، افهام برمجلس ویا هیئت طرفدن بر ورقهٔ رسمیه‌نك آلتنه یازیلان قرار ، مقتضی § محکمه‌نك حکم وقرارینی ناطق مهرلی ورقه .

اعلام خرجی = محکمه اعلامنك تنظیمی ایچون محکوم علیهدن قیدیه وسائره ایچون آلنان رسم .

اعلامات = (حقوق) اعلامك؛ محکمه‌دن صادر اولان حکمنامه معناسنه کلدیکنه کوره جمعی .

اعلامات شرعیه = حاکملر طرفندن مناکحات ونفقه وسائره‌یه دائر ویریلن اعلاملر .

اعلامات نظامیه = (حقوق) محاکم نظامیه‌دن صادر اولان اعلاملر .

إعلان [ع، مص] آچیغه اورمق ، آشکار ایتمك § عمومه بیلدیرمك، بیلدیرلمك، اشاعه § بیان ایتمك § اوراق حوادثله نشر ایتمه .

اعلانات = جـ : (اعلان) .

اعلان حرب = (حقوق دول) مناسبات سیاسیه ودوستانه‌سی منقطع اولان ایکی حکومت آره‌سنده محاربه‌یه قرار ویرلدیکنی رسماً بربرینه تبلیغ ایتملری .

اعلاننامه = اعلانی حاوی ورقه ‖ بر ماده‌نك عمومه اعلان وافهامی ایچون جانب حکومتدن ترتیب ونشر اولنان ورقهٔ رسمیه .

إعماء [ع، مص] کور ایتمه ، ایتمك ، ایدلمك .

إعمار [ع، مص] شنلندیرمه، معمور وآبادان ایتمه : اعمار بلاد .

اعمارات = جـ : (اعمار) .

إعماق [ع، مص] بر شیئك کنهنه وارمق § درین قیلمق : اعماق بئر، اعماق آبار .

إعمال [ع، مص] ایشلیوب یاپمق ، یاپمه ، یاپلمه . وجوده کتیرمه § موقع فعله قومه § ایشلتمك، ایشلدلمك قوللانمق § اصول فقهجه کلامی مهمل براقمیوب برمعنی ایله معتبر ومحمول ایتمك .

اعمالات = جـ : (اعمال) : اعمالات صناعیه ، اعمالات نسجیه ‖ معمولات .

إعنات [ع، مص] کدر ومشقته ، مشکلاته اوغراتمق § ادبیاتجه قافیهٔ مقیده وسجع مقید صنعتی : (قافیهٔ مقیده‌یه باق) { اعناتك اصل عربجه‌ده معناسی : اوجه قیریلوب یکشمش اولان کمیکی تکرار قیرمق دیمکدر } .

إعوجاج [ع، مص] مادی ومعنوی اکریلك، عدم استقامت § اکج مشرب ، بد خوی .

إغاره [ع، مص] شبخون، چاپول { عربیده بونك معناسی : غیرته دوشورمه ، تشویق ایتمك دیمکدر } .

إغاظه [ع، مص] غیظلندیرمك ، طارلتمق .

إغبرار [ع، مص] توزلانمق ، غبارلانمق § قیرلمه، کوجنمه، دلکیر اولمه.

إغتذاء [ع، مص] بسلنمك، غذالنمق. { اغتداء : یا کاشدر } .

إغتراب [ع، مص] غربته چیقمه ، سفره کیتمه § کوز اوکندن غائب اولمه § { کونش وآی حقنده } باتمق ، غروب ایتمك .

إغترار [ع، مص] مغرور اولمق، کوکنمك، غرورلانمه { بوکلمه‌نك معنای حجمی : غفلته دوشمك کوکنامیه‌جك شیئه کوکنمه ایسه‌ده لسانمزده یالکز کوکنمك معناسیله مستعملدر } .

اغتراراً = مغرور اوله‌رق، کوکنه‌رك.

إغتراق [ع، مص] صوده بوغلمق .

إغتسال [ع، مص] ییقانمق ، بدنی غسل وتطهیر ایلمك § عادات مشروعه وجهله غسل ایتمه .

إغتصاب [ع، مص] غصب ایتمك، زورایله آلمق ، جبراً ، غدراً آلمق .

اغتصابات = جـ : (اغتصاب) .

إغتضاب [ع مص] غضبه کلمك، طارلمق.

إغتلام [ع، مص] غلبهٔ حرص وشهوت .

إغتمام [ع، مص] غمناك اولمق ، کدرلنمه .

إغتناء [ع، مص] زنکین اولمه ، مالدار اولمه ، کسب یسار ایلمه .

إغتنام [ع، مص] غنیمته ایرمك، غنیمت صورتیله آلمق § یغما ایتمك، قاپمق § غنیمت بیلمك § محاربه‌ده اعدای منهزمه‌نك ترك ایلدیکی اموالی طوپلامق ، اکا تصرف ایتمك .

إغتیاب [ع ، مص] غیبت ایتمك ، ایدلمك . آرقه‌سندن تصل وذم ایتمك .

إغتیاظ [ع، مص] کمال غیظ ایله غضبلنمك

إغراء [ع، مص] ترغیب وتحریص ایتمك، قیشقرتمق . { حسنات وقبیحاتده مستعملدر . }

إغراس [ع، مص] طوپراغه دیکمك ، دیکلمك : اغراس اشجار . { غرس ؛ دها مستعملدر }

إغراق [ع، مص] غرق ایتمك ، صوده بوغمق § علم بدیعجه : (تبلیغ، غلو ، اغراق) نامیله اوچه تقسیم ایدیلان مبالغه‌نك مرتبهٔ ثلثه‌سی‌که: مابه‌الادعا اولان شیئك وصفی ووقوعی عقلاً ممکن اولوب عادةً محال اولمقدر :

« کوزیاشم ماهی‌یه واردی دودآهم تابماه »
« درد دلچون ماهدن ماهی‌یه‌دك واردرکواه »

بیتی اغراقه برمثال تشکیل ایده‌بیلور .

اغراقات = مبالغه معناسنه اولان (اغراق) ك جمعی .

اغراقیات = اغراق صورتیله سویلنیلن مبالغه‌لی، صاچمه سوزلر .

إغرام [ع مص] بورج اودنمك . { بو معناده (تغریم) دها زیاده مستعملدر . }

إغضاب [غضبلندیرمك ، قیزدیرمق ، قیزدیراق .

إغطاء [ع، مص] اورتمك ، اورتلمك .

إغفال [ع، مص] غفلته دوشوروب یاکاش ایش ایشلتدیرمك، غفلته دوشورمك ، آلداتمق، آلدادلمق .

اغفالات = جـ : (اغفال) .

اغفالیات = غفلته دوشورمك، آلداتمق ایچون سویلنیلان سوزلر .

إغلاء [ع ، مص] نرخی زیاده ایتمك ، بهایه چیقارمق : اغلای اسعار . § قایناتمق، قایناداق. { بومعناده تغلیه دها زیاده مستعملدر . }

إغلاظ [ع، مص] قبا ، درشت سویلنمك.

اغلاظات = جـ : (اغلاظ) .

إغلاف [ع، مص] غلافلندیرمك ، برشیئ قیننه صوقمق .

إغلاق [ع، مص] قپامق ، سدا ایتمك ، ایدلمك : § سوزی قاریشیق واکلاشلمیه‌جق صورتده سویلمك ، مغلق سوز سویلمك : اغلاق کلام .

اغلاقات = مغلق سوز سویلمك معناسنه اولان اغلاقك جمعی : افادات وعباراتی سراپا اغلاقاتدن مرکبدر .

إغماء [ع، مص] حس وحرکته موقتاً طاری اولان طورغونلق، باییلمه، باییغینلق کندندن کچمه .

إغماد [ع ، مص] برشیئی قیننه قومق : اغماد سیف .

اِغْماض [ع،مص] کوز قپامه، کوز یومه، کوز یومیور کبی کورنمه § مسامحه: اغماض عین .

اِغْمام [ع، مص] غملی ایتمك، ایدلمك: اغمام قلب .

اِغْناء [ع، مص] زنکین ایتمه ، ایتمك ، ایدلمك § قناعت ایتدیروب باشقه برشیئه احتیاج براقمامق، استغنانی موجب اولمه .

اِغْواء [ع، مص] آزدیرمق، آزدیرلق، آیارتمق ، آیاردلق .

اِفاتَه [ع، مص] فوت ، ضایع ایتمك ، ایتدیرمك ، ضایع ایدلمه، غائب ایتمه، ایدلمه .

اِفادَه [ع، مص] بوکلمه‌نك معنای اصلیسی فائده‌لندیرمك ایسه‌ده لسانمزده سوز، اکلادیش، سویلمه ، بیان ایتمك ، ایدلمك معنالرنده استعمال اولنمقده‌در . § درس ویرمه ، تدریس .

افادات = جـ : (افاده) .

افادهٔ تحریریه = یازی ایله آکلادیش.

افادهٔ شفاهیه = آغزدن سویلیه‌رك آکلادیش .

افادهٔ مرام = کتابلرك باش طرفنه یازیلان مقدمه .

افاده آلتی = منطق دائره‌سنده بر دعوایه متعلق برماده حقنده برینی سویلتوب سویلدکلرینی یازمق ، ضبط ایتمك .

افادهٔ جبریه = علامات واشارات مخصوصهٔ جبریه ایله برکمیتی افهام ایتمك || حسن کتابت ، برفکری حسن سلیقه ایله یازمق، اسلوب ، شیوه .

اِفازَه [ع، مص] فوزلندیرمك، مظهر فوز ایتمك ، مقصده نائل ایلمك .

اِفاضَه [ع، مص] قابی طاشه‌جق درجه‌ده طولدیرمق § اطرافه بول بول طاغتمق § آقتمق : افاضهٔ نور. § فیضلندیرمك .

افاضه‌بخش = فیض آلدیران ، تفیض ایتدرن .

اِفاقَت [ع، مص] خسته ایلکه دونمك، شفایاب اولمق، ایلیشمك { بوباق ماده‌سیله‌ده قوللانیلور : افاقت بولدی ، افاقت بولیور } .

افاقت پذیر = ایلیشمه‌سی ممکن .

افاقتیاب = افاقت بولیجی ، بولان ، خسته‌لقدن قالقان .

اِفْتاء [ع، مص] حل مشکل ایتمك .

اِفْتال [ع، مص] یاریق، یرتق ، طاغنق .

اِفْتِئال [ع، مص] فاله باقمق ، فال طوتمق {بومعناده (تفأل) دها مستعملدر} .

اِفْتان [ع،مص] فتنه‌یه اوغراتمق § آیارتمق.

اِفْتِتاح [ع،مص] آچمه، فتح وکشاد ایتمه. آچلمه ، فتح وکشاد اولنمه .

تکبیر افتتاح = نمازك ابتداسنده ایدیلان تکبیر مفروض .

رسم افتتاح = برمؤسسه‌نك، براثر مادینك ایلك آچلدیغی مراسمی ، که بوکا (رسم کشاد) دخی دینیر .

افتتاح کلام = سوزك باشلانغجی .

اِفْتِخار [ع، مص] فخر ایتمك، اوکونمك. مدار شان وشرف عد ایتمه .

ما به الافتخار / مدار افتخار } = وجودیله افتخار ایدیلان .

بالافتخار / مع الافتخار } = افتخار ایله ، افتخار ایدرك .

افتخار العلماء / افتخار الاماثل / افتخار الشعرا } = علمانك ، اماثلك، شعرانك وجودیله افتخار ایتدکلری ذات .

افتخار مدالیه‌سی = ولی نعمت بی منتمز غازی سلطان عبدالحمید خان ثانی افندمز حضرتلری جانب اشرفندن احداث بیورلمش مدالیه .

نشان افتخار = سلطان محمود خان ثانی حضرتلرینك عهد همایونلرنده احداث ایدلمش نشان عالی معروف .

افتخاریات = افتخار یولنده سویلنیلن سوزلر { فخریات دها مستعملدر } .

اِفْتِراء [ع،مص] برینه اصلی اولمیان برقباحت عزو واسنادی ، بهتان ، افك .

افترآت = جـ : (افتراء) .

افتراجی = بهتانجی .

اِفْتِراس [ع، مص] آولایوب پاره‌لامق ، پاره‌لامه .

اِفْتِراق [ع،مص] آیرلق ، مفارقت ایتمك § هجران ، فراق ، آیریلق ، آیرلمه § طاغلمق : افتراق عظام.

اِفْتِصاد [ع، مص] قان آلمق { فصد دخی بومعناده مستعملدر } .

موسم افتصاد = مایس، ایلول آیلری.

اِفْتِصال [ع،مص] سوددن کسلمك § فدانی کوکیله چیقاروب باشقه یره دیکمك .

اِفْتِضاح [ع، مص] رسوای اولمق ، فضایحه دوشمك .

اِفْتِعال [ع، مص] ایش ایدنمك ، ایش یاپمق § صرف عربیده خماسینك برنجی بابی .

اِفْتِقاد [ع، مص] آرایوب صورمق، آرانوب صورلمق { بومعناده (تفقد) دها زیاده استعمال اولنور } .

اِفْتِقار [ع،مص] فقیرلك کوسترمه، اظهار فقر وضرورت ایتمه § بیوك احتیاج § خضوع ، تواضع .

اِفْتِكاك [ع، مص] اصطلاحات فقهیه‌دن اولوب داینك یدنده‌کی رهنی قورتارمق معناسنه‌در .

اِفْتِكال [ع،مص] برایشده فوق العاده بذل مساعی ایتمه :

« شمدی ملکك حد تصور ایتمه‌یك سامانه »
« افتکال پادشاهیدر سبب عمرانه »

اِفْتِنان [ع،مص] اطرادسز سوز سویلمك.

اِفْجاج [ع، مص] قوشك اوتمه‌سی ، جیولدامه‌سی : افجاج طیور .

اِفْجار [ع،مص] برینی فاجر عد ایتمك ، برینه کنهکارلق اسناد ایتمك . § وقت فجره دخول .

اِفْحام [ع، مص] مباحثه ومناظره‌ده مخاطبی اسکات والزام ایتمك § آغز قپامه ، آغز آچدیرمامه .

اِفْخار [ع، مص] فخرلندیرمك § شرف وعزتی حسبیله برینی دیکرینه ترجیح ایتمك .

اِفْراد [ع،مص] مفرد اوله‌رق ایراد § آییرمق.

اِفْراز [ع، مص] آییرمق ، آیریلمق ، طوپدن برمقداری تفریق ایتمك . § اخلاطك آقمسی، بدندن ، مخارج طبیعیه‌دن چیقمسی { جمعی اولان (افرازات) بومعناده مستعملدر } .

افرازات = افرازك ایکنجی معناسنه کوره جمعی . بدندن آیریلوب چیقان شیلر .

افرازات دائمه = بول کبی اویقوده بیله توقف ایتمین افرازات .

افرازات منقطعه = افرازات معدویه کبی یالکز ایفای وظیفه اثناسنده فعال اولان اعضانك افرازاتی .

افرازات جلدیه = تر وترکبی مسامات جلدیه‌دن چیقان شیلر .

اِفراط [ع،مص] حد اعتدالی تجاوز ایتمك. (تفریط) ك ضدی § شدت ، کمال ، فوق العاده‌لك .

اِفراغ [ع ، مص] قالبه دوكمك، بوشاتمق § تحویل ایتمه، برشکل وهیئت دیکره قومه .

اِفرِنقاع [ع، مص] پارمق چتیر داتمق : افرنقاع اصابع .

اِفساد [ع،مص] بوزمق، فساده اوغراتمق، اوغرادلق { مادیات ومعنویاتده مستعملدر . } : افساد معده .

اِفشاء [ع ، مص] کیزلی برشیئی یایمق، طویورمق، شایع ایتمك : میدانه چیقارمق ، افشای راز .

افشاآت = جـ : (افشاء) .

اِفصاح [ع، مص] فصاحتله تکلم، آچیق ودوزکون سوز سویلمك .

اِفضال [ع،مص] لطف واحسان ایتمك § برینك قدرینی بیوتمك § احسان .

اِفطار [ع،مص] اوروج آچمق ، اوروج بوزمق § رمضان شریفده اقشاملری ترتیب اولنان ضیافت .

افطاریه = افطاره مخصوص یمك ، چرز وسائره || مدعوینه دیش کراسی نامیله بعد الافطار ویریلن احسان .

اِفطام [ع ، مص] ممه‌دن، سوتدن کسمك.

اِفقار [ع، مص] فقیر ایتمك، فقر وضرورته دوشورمك .

اِفك [ع، مص] افتراء ، بهتان ، اصلسز برقباحتی برینه اسناد .

اِفلاح [ع، مص] فلاح بولمق ، سلامته چیقمق § کسب صلاح وسعادت ایتمك { عربیده بوکلمه‌نك معناسی مسعود وموفق اولمه‌در } .

اِفلاس [ع، مص] مفلس اولمه § (حقوق) بر تاجرك معاملات تجاریه‌دن دولایی ظهور ایدن بورجلرینی وقت معیننده ادا ایده‌میه‌رك اظهار عجز ایتمسی § مال ونقدینی بتیرمه ، ضایع ایتمه .

حیله‌لی افلاس = (حقوق) تاجرك مجرد منافع شخصیه‌سنی دایتلرك مضرت مادیه‌سیله تأمین مقصدیله اعلان افلاس ایتمسی .

حیله‌سز افلاس = (حقوق) تاجرك منافع ذاتیه‌سنه مستند اولمیه‌رق ومعاملات ودفاترنده داعی شبهه برکونه آثار وعلائم بولنمیه‌رق محضا بعض اسباب طبیعیهٔ تجاریه‌دن دولایی افلاس ایتمسی .

اِفلاق [ع،مص] مضامین ومعانی اختراعی .

اِفناء [ع ، مص] یوق ایتمه، محو ونابود ایلمه § مالی نابمحل اوله‌رق صرف ایتمه { مادیات ومعنویاتده استعمال اولنور : افنای مال ، افنای حیات . }

اِفهام [ع، مص] آکلاتمق ، آکلادلمق . بیلدیرمك ، بیلدیرلمك { بومعنایی دها بلیغانه افاده ایدن تفهیم تعبیری موجود ایکن بونك استعمالنه حاجت یوقدر } .

اِقالَه [ع ، مص] اصطلاحات فقهیه‌دن اولوب طرفین معاقدینك رضاسیله عقد بیعی رفع وفسخ ایتملری معناسنه‌در .

اِقامَت [ع ، مص] اوطورمه ، ساکن ومقیم اولمه § جماعتله نمازه باشلانه‌جغی زمان مؤذنك « قدقامت الصلاة » دیه ندا ایتمسی .

اقامتکاه ، اقامتکه = اقامت اولنان محل § (حقوق) تجارتجه تاجرك اوراق ودفاترینك بولندیغی وکندیسنك معاملات تجاریه ایله مشغول اولدیغی محل .

اِقامَه [ع ، مص] ایراد ایتمك ، ایدلمك ، میدانه قومق ، قونلمق .

اقامهٔ دعوی = (حقوق) بر محکمه حضورنده طلب حقی متضمن دعوایه قیام وتصدی ایلمه .

اقامهٔ عمود = برخطك، برسطحك برنقطهٔ معینه‌سندن اکا عمود برخط چیقارمق . (ا ح) خطی (ء ب) خطنك (ح) نقطه‌سندن اقامه ایدلمش بر عموددر .

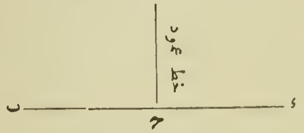

(اقامهٔ عمود)

اِقبار [ع، مص] قبره قومق، قونلمق . اقبار میت § قبر قازمق .

اِقبال [ع، مص] برشیئه یوز چویرمك ، توجه ، میل § بخت، طالع § بختك توجهی، مساعده‌سی، سعادت حال § آرزو ، رغبت .

اقبال پرست = حریص جاه § ایی کون دوستی ، طالقاووق .

اقبالمند = طالعلی ، بختیار .

اِقتِباس [ع،مص] استفاده صورتیله آلمق، آلنمق : اقتباس نور، اقتباس کمالات § عاریت آلمه، استعاره . § ادبیاتجه سوز آره‌سنده قرآن کریمدن ویا احادیث شریفه‌دن ویا کلام اکابردن برجمله ایرادی .

اقتباساً = اقتباس صورتیله .

اقتباسات = جـ : (اقتباس) . { مقتبسات ؛ یرنده‌ده قوللانیلیر } .

اِقتِحام [ع،مص] کوکس کرمك، قورقمیه‌رق قارشی طورمق § هجوم ایتمك § برشیئی حقیرکورمك : اقتحام مشکل .

اقتحامات = جـ : (اقتحام) .

اِقتِداء [ع، مص] اویمق ، تابع اولمق .

اقتداءً = اقتدا صورتیله .

اِقتِدار [ع ، مص] کوچ یتمه، یاپه‌بیلمه. (عجز) ك ضدی . {قدرت ایله اقتدار آره‌سنده معناجه وموقع استعمالجه فرق واردر . مثلا : (اقتدار الٰهی) دینیله‌مز . }

اقتدارسز = عاجز، قدرت وطاقتی اولمیان .

اقتدارسزلق = قدرتسزلك، عاجزلك، فقدان طاقت .

اقتدارلی = قوت وطاقت صاحبی ، مقتدر .

اقتداری = اقتداره متعلق .

فعل اقتداری = صرف عثمانیده (یاپه‌بیلمك) و (یاپه‌مامق) فعلاریله تصریف اولنان فعللر .

اِقتِراب [ع، مص] یاقلاشمق، یناشمق . { بومعناده (تقرب) دها مستعملدر }

اقتراب ساعت = قیامتك یاقلاشمسی .

اِقتِراح [ع ، مص] بالبداهه (نطق ویا شعر) سویلمك § قریحه‌دن بر سوز ایجاد ایتمك .

اقتراحات = جـ : (اقتراح).

اِقتِراض [ع،مص] اصل عربیده اودونج، بورج پاره آلمق معناسنه ایسه‌ده بز بو مقامده (استقراض) لفظنی استعمال ایدییورز .

اِقتِراع [ع،مص] قرعه آتمق، آتشمق . انتخاب ایتمك .

اِقتِران [ع، مص] یاقین وارمق ، یانه کلمك، یاقلاشمق § (قوزموغرافیا) ایکی سیاره‌نك ـ ظاهراً ـ بربرینه پك زیاده یاقلاشمسی : اقتران نیرین .

اِقتِسام [ع،مص] بولوشمك، پایلاشمق.

اِقتِصاد [ع،مص] اعتدال اوزره حرکت، § اموالده حسن تصرف واداره

« اقتصاد اوزره کرك جود وسخا »
« اولمیه واصل طور سفها »

علم اقتصاد = فرانسزجه‌ده {Economie Politique} دینلوب هر نصلسه وقتیله لسانمزه (علم ثروت) ناميله ترجمه ایدیلن علم معروف.
ماعال من اقتصد = (حدیث شریفدر) اقتصاد ایدن فقیر اولماز .
اقتصادات = جـ : (اقتصاد) .
اقتصادی = اقتصاده متعلق : معاملات اقتصادیه ، احوال اقتصادیه .
اِقتِصار [ع، مص] قیصه کسمك، اختصار. سوزی اوزاتماق {اختصار ایله اقتصار بیننده فرق واردر : اختصار ؛ محرراتده ، اقتصار ؛ محاوراتده مستعملدر } .
اِقتِضاء [ع، مص] لزوم § لازم كله . § لازم کتیرمه § احتیاج ، حاجت ، ایشه یارامه .
اقتضای حال = ایجاب حال ، حالك کوستردیکی لزوم .
عندالاقتضا = احتیاج کورلدیکی زمان .
اقتضاسز = لزومسز ، فضله .
اقتضالی = لزوملی .
اِقتِطاف [ع، مص] (میوه) دوشورمك، دوشیرلمك ، طوپلامق ، طوپلانمق : اقتطاف اثمار § بر سعی وعملك نتیجه‌سندن مستفید اولمه : ثمرهٔ مساعیسنی اقتطاف ایتدی .
اِقتِفاء آردینه دوشمك ، آردی صیره کیتمك § اویمق، امتثال ایتمك ، تابع اولمق .
اقتفاءً = اقتفا صورتیله، اقتفا ایدرك: اثر امام اعظمه اقتفاءً .
اِقتِواء [ع، مص] قوتلنمه ، کسب قوت واقتدار ایلمه .
اِقتِیاس [ع، مص] قیاس طوتمق § امثال بولمق .
اِقحاط [ع، مص] قحطه اوغراتمق .
اِقدار [ع، مص] نقود ویا نفوذ اعطاسیله بر آدمی قدرتلندیرمك ، مقتدر قیلمق ، قایرمق . ضرورتدن قورتارمق .
اِقدام [ع، مص] غیرت وثبات ایله چالیشمق، ثبات ایله سعی ایتمه ، دواملی چالیشمه .
اقدامات = جـ : (اقدام) .
اِقراء [ع، مص] اوقوتمق .
اِقرار [ع، مص] حق صاقلامیوب سویلمه، اعتراف . (انکار) ك ضدی . § دیل ایله سویلمه ، افاده ، بیـان § تصدیق ، قبول ، تسلیم § علم حقوقجه : بر کیمسه‌نك دیکر برشخصك کندیسنده اولان حقنی ، آلاجغنی خبر ویرمسی .
اقرار بالکتابه = (فقه) بر آدمك دیکر بر کیمسه‌یه اولان ویره‌جکنی تحریراً اعتراف وتصدیق ایتمسی .
اقرار مریض = مرض موتده یعنی اولوم دوشکنده ایکن ایدیلان اقرار ـ که برنوع وصیت حکمنده‌در .
اِقراض [ع، مص] بورج ، اودونج ویرمه ، ادانه .
اقراضات = جـ : (اقراض) .
اِقساء [ع، مص] قسوت، قساوت ویرمك. ویرلمك : اقسای قلب .
اِقساط [ع، مص] اجرای عدالت ، اظهار حقانیت .
اِقسام [ع، مص] قسم ایتمك، یمین ایتمك، آند ایتمك .
اِقشِعرار [ع، مص] اورپرمك، قیلرك اورپرمسی: اقشعرار اشعار.
اِقصار [ع، مص] برشیئی یاپمغه مقتدر یکن اهمال ایله ترك ایلمك ، قصر همت ایتمك .
اِقطار [ع، مص] انبیقدن چکمك ، چکلمك {بومقامده (تقطیر) دها مستعملدر .} § قطار یاپمق، یاپیلمق .
اِقطاع [ع، مص] (فقه) امیرالمؤمنین طرف عالیسندن برمقدار اراضینك بر کیمسه‌یه اعطا بیورلمسی . § مقطوعاً احاله.
تملیکاً اقطاع = (فقه) برمحلك رقبه وملکیتی ایله حقوق تصرفیه‌سنك بوصورتله بر کیمسه‌یه اعطاسی .
استغلالاً اقطاع = (فقه) اراضینك رقبه وملکیتی داخل اولمدیغی حالده یالکز خراج کبی منافع حاصله‌سنك اعطاسی .
اِقعار [ع، مص] درینلتمك ، درینلدمك ، درینلشدیرمك ، درینلشدیرلمك : اقعار انهار ، اقعار آبار .
اِقفال [ع، مص] کلیدله‌مك ، کلیدلنمك .
اِقلاب [ع، مص] ترسنه چویرمك ، چویرلمك . عکسنه دوندیرمك. { بومقامده (تقلیب) دها زیاده مستعملدر. }
اِقلید [ع، مص] آناختار { بعض لغویون بولفظك فارسی (کلید) دن وبعضلری دخی یونانی (قلیس) دن معرب اولدیغنی بیان ایتمکده ایسه‌لرده هیچ برینك دلیلی قناعت بخش اوله‌جق درجه‌ده قوتلی دکلدر } .
اِقلیم [ع، س] مملکت ، دیار ، کشور . § نصف کرهٔ ارضك اوتوزه تقسیمندن حاصل اولان یدی منطقه‌دن بهری { بولفظ : رومجه (Clima) (قلیما) کلمه‌سندن معربدر } .
هفت اقلیم = { قدمای جغرافیونك وقتیله کرهٔ ارضی یدی اقلیم فرض ایلدکلرینه نظراً } کرهٔ ارض ، دنیا .
اِقناع [ع، مص] قانع قیلمق، راضی ایتمك، ایدلمك . قاندرمق ، قاندرلق .
اقناعیات = اقناع ایچون سویلنیلن سوزلر .
اِقوال [ع، مص] بر کیمسه‌نك سویلمدیکی سوزی سویلدی دیه ادعا ایتمك.
اقوالیات = اقوال یولنده سویلنیلن سوزلر .
اِقهار [ع، مص] قهر ایتمك، ایدلمك ، مقهور قیلمق .
اِکباب [ع، مص] یوزاوستنه دوشمك، قاپانمق § براینشك اوستنه دوشمك § سعی وغیرتده حدمعروفی تجاوز ایتمك { بومعناده (مکب) دها مستعملدر }.
اِکبار [ع، مص] بیوك کورمك، کورلمك.
اِکتاب [ع، مص] حسن خط تعلیم ایتمك، سویلیوب یازدیرمق .
اِکتِتاب [ع، مص] یازلمش بر شیئك صورتنی آلمق، استنساخ ایتمك.
اِکتات [ع، مص] قولاغه فیصلدامق .
اِکتِحال [ع، مص] سورمه چکمك، چکنمك.
اِکتِراء [ع، مص] کرا ایله طوتمق {اساساً غلط اولان استکراء: بومقامده دها مستعملدر } .
اِکتِزاز [ع، مص] بوزیلوب بوروشمق.
اِکتِساء [ع، مص] کیینمه، کیمه، لابس اولمه .
اِکتِساب [ع، مص] قزانمق ، کسب ایتمك ، ایدنمك . {کسب ایله آره‌لرنده فرق واردر . کسب، بلا عمل وبی تکلف قزانمق دیمکدر، اکتساب ایسه سعی و عمل ایله قزانمق معناسنه‌در. برده (کسب) ك معناسی اعم

اولوب اكتسابك مفهومى فاعلك نفسنه منحصردر .}

اِكْتِفاء [ع،مص] كافى عد ايدوب قانع اولمه، آزه قناعت ايتمه .

اِكْتِمان ـ اِكْتِنان [ع،مص] گيزلنك صاقلانمق: اكتمان سارق ، اكتنان نسوان .

اِكْتِناء [ع، مص] كيزلنمك .

اِكْتِناه [ع ، مص] استكناهه بدل قوللانيله‌بيلور .

اِكْتِواء [ع ، مص] (طب) داغلانمق ، {قيزغين دميرله، جهنم طاشيله وجودك برمحلنه داغ اورلمق.}

اِكْتِهال [ع،مص] صاچ آغارمق ، قير صاچلى اولق § اختيارلامق .

اِكْتِياد [ع،مص] خدعه وحيله ايتمك .

اِكْتِيال [ع.مص] اولچك ايله اولچمك : اكتيال ذخائر .

اِكْثار [ع ، مص] سوزى چوغالتمق ، سوز چوغالدلق .

اكثاركلام = كوه‌زه‌لك ايتمه § اديباتده (اطناب مخل) ايله مترادفدر . { اكثار ايله تكثير بيننده فرق واردر . تكثير هرشى حقنده قوللانيلديغى حالده (اكثار) يالكز كلامه مخصوصدر .}

اِكْديش [فا،س] ☛ (ايكديش) .

اِكْراء [ع،مص] كيرايه ويرمك، ويرلك.

اِكْرام [ع ، مص] حرمت كوسترمك ، بيوك طوتمق، آغرلامق § هديه واحسان‌صورتيله برشى ويرمك .
§ احسان، كرم § بازارلق خارجنده بايع طرفندن مشترى‌يه ترك اولنان آقچه .

اكراماً = اكرام صورتيله .

اكرامات = جمـ : (اكرام) .

اكراميه = نشانهٔ تقدير اولهرق ويريلن هديه ، بخشيش § امور نافعه وسائره شركتلرينك قرعه چكرك اصحاب اسهامه ويردكلرى مكافات، مبالغ § بايع طرفندن بازارلق خارجنده مشترى‌يه ويا واسطه اولانه ويريلن مبلغ .

حرمين اكراميه‌سى = معاشى (٢٥٠٠) غروشى متجاوز مأمورينك هرسنه مارت معاشلرندن يوزده بش حسابيله بالتوقيف حرمين شريفين اهالئ كرامنه ارسال اولنان هديهٔ نقديه .

اِكْراه [ع،مص] بريسنه‌رضاسى خلافنده برايش ياپديرمه . اجراى جبر. { بو تعبيرى استكراه مقامنده قوللانمق خطادر }.

اكراهاً = اكراه صورتيله .

اكراه‌تام = (فقه) اتلاف نفس وياقطع عضوه سبب اوله‌جق صورتده حاصل‌اولان مجبوريت . بوكا (اكراه ملجى) دخى ديرلر .

اكراه‌ناقص = (فقه) ضرب وحبس كبى يالكز كدر والمى موجب شيلردن متحصل مجبوريت كه : بوكاده (اكراه غير ملجى) ديرلر .

اِكْساء [ع ، مص] كيديرمه، كيديرلمه: اكساى خلعت، اكساى ايتام.

اِكْساد [ع،مص] رواجسزلغه‌دوشورمك، دوشورلمك .

اِكْسير [ع،س] { اصلى يونانيدر } كئول اينچنده حل‌اولنمش نباتى‌ويامعدنى موادن‌عبارت‌مايع‌علاج§ معادن خسيسه‌يى آلتونه تحويل ايتمك خاصهٔ غريبه‌سنى حائز اولهرق اسكى كيمياكرلر طرفندن فرض وظن اولنان برجسم موهوم § اسباب مؤثره ، دواى يگانه .

اِكْليل [ع،س] تاج .

اكليل‌سن = طبابتده ديشلرك غذايه تماس ايدن طبقهٔ بالاسنه اطلاق اولنور .

اكليل‌قطر = (نباتات) منظار دينلن نباتك اوزرنده بولنان قبه‌لى (چادر كبى) قطعه .

اِكْمال [ع، مص] تمام ايتمك ، ايدلمك ، اكسيكى طولديرمق . حدكماله ايرديرمك { اكمال ايله اتمام‌بيننده فرق واردر. اتمام؛ يالكز بتيرمك مفهومنى حاوى اولديغى حالده (اكمال) ده مكملاً بتيرمك مفهومى مندرجدر }.

اِلّا [ع ، مص] ادات استثنادر . بعضاً نهايتنه بر (كه) ، بعضاً اولنه بر (و) علاوه‌سيله استعمال اولنور : الاكه ، والا .

اِلْباث [ع،مص] آليقويمق، طورديرمق.

اِلْباس [ع، مص] كيديرمك ، اورتمك ، كيديرلمك ، اورتولمك .

اِلْتِباس [ع ، مص] ايكى ويا دها زياده شيئك - برى ديكرى ظن اولنه‌جق صورتده - بكديكره بكزرمسى : التباس محذورى، دفع‌التباس .

اِلْتِجاء [ع،مص] صيغينمه، حمايه‌وتصاحب ايستمه .

اِلْتِجاگاه ـ اِلْتِجاگه [فا ، ظر] صيغينه‌جق ير، ملجاء .

اِلْتِحاء [ع ، مص] لحيه صاليويرمه ، صقاللانمه .

اِلْتِحاق [ع ، مص] قاتلمه ، قاتلمق : « فلان ضابط مهندسلكده‌كى وظيفه‌سنى بعدالاكمال طابورينه التحاق ايده‌جكدر .»

اِلْتِحام [ع، مص] ياره، جريحه ايلشوب آغزى قپانمق : التحام جريحه .

اِلْتِذاذ [ع ، مص] حظ ايتمك ، لذت بولمق . { استلذاذ؛ بوندن زياده (تلذذ) ايسه (استلذاذ) دن زياده مستعملدر . }

اِلْتِزاق [ع ، مص] ياپشمق : التزاق اصابع .

اِلْتِزام [ع،مص] برشيئى كندى اوزرينه لازم‌قيلمق § انتخاب واختيار : التزام سكوت ، التزام ثبات .
§ واردات اميريه‌دن بعضيلرينك ــ كندى حسابنه اولهرق ــ تحصيلنى كفيل ارائه‌سيله مقطوعاً درعهده ايتمه § تصاحب ايتمك ، طرفنى طوتمق § انتاج ايتمه .

بالالتزام = صورت مخصوصه‌ده .

التزاماً = التزام طريقيله .

التزامى / **التزاميه** = التزامه متعلق .

دلالت التزاميه = (منطق) برى‌ديكرينى مستلزم ايكى شيئدن برينك ذكرى ايله ديكرينك قصد ايدلمسى .

صيغهٔ التزاميه = صرف‌عثمانيده؛ اوقوملى يازملى، چالشملى كبى لزوم بيان‌ايدن صيغه: (فعل التزامى) .

اِلْتِصاق [ع،مص] بتيشمك ، قاوشمق : التصاق خطوط حديديه .

التصاق‌اجفان = (طب) كوز آغريسى سببيله كوز قپاقلرينك بربرينه بتيشمسى.

التصاق‌اصابع = (طب) پارماقلرك‌مرضى وغير طبيعى اولهرق بربرينه بتيشمسى .

التصاق‌امعاء = خسته‌لق اثرى اولهرق باغرصاقلرك بربرينه ياپيشمسى .

التصاق حدقه = (طب) حدقه دينلن كوز قاره‌سنك برالتهاب عارضى نتيجه‌سى اولهرق طبقهٔ قرنيه ايله برلشمسى .

التصاق مفاصل == (طب) اویناق محللرك تناقص حركاتنه اطلاق اولنور .

التصاق مفصل تام == (طب) حركت مفصلیه‌نك بالكلیه منقطع اولمسی .

التصاق مفصل ناقص == (طب) حركت مفصلیه‌نك قسماً منقطع اولمسی .

اِلتِفات [ع،مص] آشنالق، معاملهٔ لطیفه‌كارانه، اظهار حسن توجه § دونوب باقمق § ادبیاتجه : بر نكتهٔ مخصوصه‌یه مبنی سوزی ، خطابی مخاطبدن غائبه یاخود غائبدن مخاطبه تحویل وتوجیه ایدرك فكرك شدتنی آرتیرمقدن عبارت بر صنعت بدیعه‌در : صنعت التفات .

التفاتسز == التفات ایتمین .

التفاتلی == التفات ایدن || التفاتله اولنان .

التفاتكار == ملتفت ، التفات ایدیجی .

التفاتكارانه == التفاتكاره یاقیشه‌جق صورتده ، برطور نازكانه‌ده واقع اولان .

اِلتِفاف [ع،مص] صاریمق ، بورونمك .

اِلتِقاء [ع، مص] راست كلك، قاوشمق، قارشیلاشمق، بولوشمق : التقای ساكنین .

اِلتِقاط [ع، مص] یره دوشمش اولان شیئی قالدیروب المق § دوشیروب آلمق ، آلتمق، طوپلامق § كتب مختلفه‌یه بالمراجعه جمع معلومات ومباحث ایتمك .

اِلتِقام [ع،مص] یوتمق، یوتولمق ، لقمه ایتمك ، ایدلمك .

اِلتِماس [ع، مص] طلب ورجا ایتمك (استدعا ایله رجا آره‌سی) بر برینك خاطرینه رعایت ایدن ایكی ذاتدن برینك دیكرندن توصیه یوللی ایتدیكی نیاز وطلب.

التماسات == جـ : (التماس) .

التماس كرده == التماس ایدیلن .

التماسنامه == التماسی حاوی مكتوب .

اِلتِماع [ع، مص] پارلدامق ، لمعه پاش اولمق : التماع كواكب .

اِلتِواء [ع، مص] بوكولوب صاریلمه ، طولاشمه § تمایل § روزكار ایله طالغه‌لنمه : لوای ظفر التوای عثمانی § (تشریح) جلدك مختلف محللرنده كوریلان بوكوملر ، بارزلر .

التوای امعاء == (طب) معانك كندی اوزرینه حلزونی اوله‌رق قیوریلمسی ویا ماساریقه‌نك بوزیلوب پرتلمسیله آره‌سنه امعانك دخولی .

التوای رحم == (طب) حین تولیده رحمك بوكلسی ـ كه : بوكا (وضع حمل عسیر) دخی دینور .

التوای شرایین == (طب) شریان دینلن قرمزی قان طمارلرینك بر برینه طولاشمسی، بوكوله‌سی .

قابلیت التواء == (حكمت) معدنی چوبوقلرك براغلدیغی زمان حال اصلیسنی آلمق اوزره اكریلوب بوكلكه اولان درجهٔ تحملی.

اِلتِهاء [ع، مص] اكلنمك، لهوایله وقت كچیرمك ، اوینامق .

اِلتِهاب [ع، مص] آلولنمك ، طوتوشمق § اصطلاحات طبیه‌جه بدنك بر طرفنه قنك هجومیله او محلك شیشوب قزارمسی .

التهابات == جـ : (التهاب) .

التهاب اجربهٔ مخاطیه == (طب) غشا واجربهٔ مخاطیه‌نك التهابی .

التهاب اجفان == (طب) كوز قپاقلرینك التهابی .

التهاب ادمه == (طب) جلدك التهابلنه‌رق صلابت پیدا ایتمسی .

التهاب اذن == قولاغك حاوی اولدیغی طبقات ثلثه‌دن برینك كسب التهاب ایتمسی : التهاب اذن خارجی .

التهاب اربطه == (طب) مفصللری ملاصق طوتان باغلرك التهابلنمسی .

التهاب اعور == (طب) كور باغرصاغك التهابی .

التهاب امعاء == (طب) باغرصاقلرك التهابی.

التهاب اورده == (طب) سیاه قان طمارلرینك غشای خارجیلرینك التهابی .

التهاب بلعوم == (طب) بلعوم دینلن جهاز هضمینك التهابی .

التهاب حنجره == (طب) نفس بوروسنك التهابی .

التهاب رحم == (طب) رحمك نسج خارجیسنك التهابی .

التهاب غدد دمعیه == (طب) كوزده موجود اولوب كوز یاشنی افراز ایدن غده‌لرك التهابی .

التهاب قرنیه == (طب) كوزده موجود طبقهٔ قرنیه‌نك التهابی .

التهاب قصبات الرئه == (طب) آق جكرده‌كی نفس بورولرینك التهابی .

التهاب كبد == (طب) قره‌جكرك التهابی .

التهاب لسان مزمار == (طب) كوچوك دیلی اورتن زارك التهابی .

التهاب لوزتان == (طب) بوغازده‌كی بادمجكلرك التهابی .

التهاب مری == بلعومدن صوكره معده‌یه قدر امتداد ایدن و مری دینلن قناتك التهابی .

التهاب معده == (طب) معده‌نك نسج داخلیسنك التهابی .

التهاب نخاع شوكی == (طب) مرداراییلیكك التهابی .

التهاب نسج حجروی == (طب) تحت الجلد اولان انساج حجرویه‌نك التهابی .

التهابی == (طب) التهابه منسوب ومتعلق: آثار التهابیه .

اِلتِیام [ع،مص] یاره اوكولمق، قپانمق . {(بواق) ماده‌سیله مستعملدر. }

التیام پذیر == التیام قبول ایدیجی ، التیام بوله‌بیلیر .

اِلجاء [ع، مص] مضطر، مجبور ایتمك . ناچار براقمق . { (الجای ضرورت) تركیبی بالطبع غلطدر . }

الجاآت == جـ : (الجاء) .

اِلجام [ع، مص] كم طاقمق ، كملمك : الجام فرس .

اِلحاح [ع، مص] اوزرینه دوشمك ، زورلامق § ابرام واصرار ایتمك .

الحاحات == جـ : (الحاح) .

اِلحاد [ع، مص] مذهب حقدن عدول ایله مذهب باطله سلوك . فساد عقیده .

اِلحاف [ع، مص] الحاح ایله مترادفدر .

اِلحاق [ع، مص] قاتمق، قاتلمق، ضم، علاوه § كلمه‌نك آخرینه برحرف ویا برادات علاوه ایتمك { جمعی الحاقات كلیر . }

اِلَخ [ع، د] « الی آخره » تعبیرندن مقطوعدر . (صوكنه قدر) (دیكرلریده بویله‌در) معنالرینه كلیر .

اِلزاق [ع،مص] یاپشدیرمق، یاپشدیرلمق.

اِلزام [ع، مص] مباحثه ومناظره‌ده دلائل وبراهین قویه ایراد ایله خصمی اسكات ایتمه : الزام خصم § واردات امیریه‌دن بعضلرینك ـ كندی حسابنه تحصیلی درعهده ایدن ذاته ـ ویرلمسی .

الزامات == جـ : (الزام) .

الزامیات = خصمی الزام واسکات ایچون ایراد ایدیلان سوزلر .

الصاق [ع ، مص] یتشدیرمك ، یتشدیرلمك ، قاووشدیرمق ، قاووشدیرلق .

الغاب [ع،مص] اویناتمق ، اوینادلق

الغاء [ع،مص] لغو ایتمك، فسخ وابطال ایلمك .

القاء [ع،مص] براقمق، براقلمق، آتمق. § تلقین ایتمك .

القاآت = (القاء) جـ : { ایکنجی معناسنه کوره‌در . }

القاح [ع، مص] ☛ (تلقیح) .

اله [ع ، مص] جناب حق ، تکری ، چالاب :

« جمله مخلوقات فانی ، حی وباقیدر اله »

« (کل شیئی هالك) نصی اکا اولدی کواه »

الهه = {Déesse} تعبیرینك ترجمه‌سی اوله‌رق لسانمزده دخی قوللانیلان بو تعبیر (پری) یاخود غایت کوزل قادین معناسنه‌در .

الهی = الهه منسوب § بر نوع مناجات که تکیه‌لرده اوقنور § یا الله ! اللهم :

« الهی پادشاهلر پادشاهی »

« نه حیرت بخشدر صنعك الهی »

الهیات = فلسفه‌نك الوهیتدن باحث قسمی : الهیات ابن طوسی .

الهیت = الهلق § تعریفات سیده کوره: کافهٔ حقائق وجودیه‌یی جامع اولان احدیت .

الهیون = فلسفه‌نك الوهیتدن باحث قسمیله مشغول اولانلر § جناب حقه ربط قلب ایدن ذوات ، درویشان .

الهاء [ع. مص] بیهوده شیلرله مشغول ایتمك .

الهاب [ع ، مص] آلولندیرمك ، طوتشدیرمق § التهابه اوغراتمق ، شیشیروب قزارتمق .

الهام [ع ، مص] طرف باریدن آدمك قلبنه القا اولنان خصوص § فکر وقلبه فیض طریقیله وارد اولان معانی ومواد § برشی وقوعندن اول فکره کلمك .

الهامات = جـ : (الهام) .

الی [ع،د] ادات انتها . ترکجه‌ده مقابلی: قدر ، دك ، دکین . در : الی الابد ، الی غیر النهایه ، من اول الی آخره

= اولندن صوکنه قدر .

الیه [ع، ضم] (الی) حرف جریله ضمیر غائب اولان (هـ) دن مرکب اولوب مذکره راجع و (اوکا) معناسنی جامعدر .

الیها = (الیه) ك مؤنثی .

الیهما = (الیه) ك تثنیه‌سی .

الیهم = (الیه) ك جمع مذکری .

الیهن = (الیه) ك جمع مؤنثی .

اماته [ع، مص] اولدیرمه ، یوق ایتمه .

اماتهٔ وقت = اکلنه‌رك وقت کچیرمه .

اماله [ع ، مص] برطرفه اکمك ، میل ایتدیرمك § حرکه‌نك وزنه اویمسی ایچون غیر طبیعی اوله‌رق مدی .

امام [ع،س] کندیسنه اقتدا اولنان ذات.

امام اعظم = ☛ (ذیله مراجعت) .

امام المسلمین = خلیفهٔ اسلام حضرتلری.

امامه [ع،س] تسبیحك باش طرفنه کچیریلن اوزونجه مثقوب پارچه § اسکی زمانلرده چوبوقلرك باشنه کچیریلن کهربا وسائره‌دن آغزلق .

امامه‌جی = کهربا وسائره‌دن چوبوق امامه‌سی یاپان صنعتکار .

امتثال [ع،مص] اطاعتله اویمق ، اقتضا ایدنی یاپمق .

امتثالاً = امتثال صورتیله .

امتحان [ع، مص] دنه‌مه، دنه‌مك، تجربه § برکیمسه‌نك علی الخصوص مکتب شاکردانك بضاعهٔ علمیه ویا صنعتکارانه‌سی درجه‌سنی اکلامق اوزره ایدیلان ازمایش .

امتداد [ع ، مص] اوزامق ، اوزانمق. اوزون سورمه .

امتراء [ع ، مص] تردد ، اشتباه .

امتزاج [ع ، مص] بربرینه اویمق ، اویوشمق § اویوشوب کچنمك: حسن امتزاج .

امتزاج الوان = رنکلرك بربرینه اویمسی.

امتزاج کیمیوی = ایکی ویا دها زیاده معادن ویا موادك بربرلریله برلشه‌رك بر جسم مخلوط ومرکب تشکیل ایتمسی.

امتصاص [ع،مص] امه، امه‌رك چکمه، صورومه : امتصاص لبن .

امتلاء [ع،مص] طولغونلق: امتلاء معده.

امتلای دم = (طب) کتلهٔ دمویه وکریواتك تزایدی اثری بر مرض .

امتناع [ع،مص] کری طورمق، چکنمك § امکانسزلق .

امتنان [ع،مص] ایلیکی باشه قاقمق .

امتیاز [ع، س] مزیت مادیه ومعنویه‌جه سائرلرندن آیرمق § مساعدهٔ مخصوصه § حق رسمی .

امتیازات = جـ : (امتیاز) .

امحاء [ع،مص] محو ایتمك، ایدامك { لغات مولده‌دندر } .

امحاض [ع، مص] دوغریلقله ، خلوصله اجرا .

امداد [ع،مص] یاردیم ایچون یتشمك ، مددرس اولمق ، معاونت ایتمك .

قوهٔ امدادیه = بر قوماندانك حربله مشغول بولنان دیکر قوماندان نزدینه کوندردیکی قوت، قطعهٔ عسکریه .

امدی [فا، د] ☛ (ایمدی) .

امرار [ع ، مص] مرور ایتدیرمك ، کچیرمك ، کچیرلمك : امرار اوقات ؛ امرار حیات .

امرنمك [ت،مص] ☛ (ایمرنمك)

امساس [ع ، مص] مس ایتدیرمك ، دکدرمك .

امساك [ع، مص] برشیدن نفسی منع وضبط ایتمك، پرهیزکار اولمق : § بخل ، خست . دریغ ایتمه : امساك کلام § اوروج طوتمق نیتیله وقت معینده اکل وشربدن فارغ اولمه .

وقت امساك = سحوردن صوکره صو ایچوب اوروجه نیت ایده‌جك زمان ، صومك مبدء شرعیسی .

امساکیه = رمضان شریفده امساك اوقاتنی مشعر جدوللی ورقه .

امصاص [ع، مص] امدیرمك ، امدیرلمك § صووده حل اولنمش علاجی شربتفه ایتمه.

امضاء [ع،س] مکتوب ویاسائر بر ورقه‌یه اسمنی یازمق § مکاتیب واوراقه یازیلان اسم . { بونك عربیده معناسی کچیرمه ، اجرا وانفا ایتمه‌در . }

واضع الامضاء = امضا قویان ، اسمنی یازان .

امضا ایتمك، امضالامق، امضاقومق = مكاتیب واوراقه اسمنی یازمق .

امضالاشمق = برایشك اجراسنی تعهد ضمننده امضا آلوب ویرمك ، بر کاغدده مشترکاً امضا قومق .

اِمطار [ع،مص] یاغدیرمق، یاغدیرلمق . { یاغمور معناسنه اولان (مطر) بوندن مشتقدر } : امطار مطر ، امطار احجار .

اِمعان [ع ، س] كمال دقت ، برایشده مبالغه ایله اجتهاد : نظرامعان .

اِمكان [ع،س] قدرت داخلنده اولیش، ممكنلك، ممكن اوله‌بیله‌جك حالده بولنمه .

عدم امكان، فقدان امكان = امكانسزلق ، ممكن اولمایش .

امكان استعدادی = (منطق) نه‌مقتضای ذاتی ، نه‌ده الجای غیرله طرف مخالفی اولمیان .

امكان خاص = (منطق) طرفیندن سلب ضرورت .

امكان ذاتی = (منطق) واجب بالغیر اولمقله برابر طرف مخالفی بالذات واجب اولمیان .

امكانسز = ممكن اولمیان .

امكان عقلی = (منطق) عقلاً ممكن اولش .

اِملاء [ع، مص] طولدیرمق ، طولدیرلمق { املا ؛ ثلاثیٔ مجردی طولدیرمق معناسیله متعدی اولدیغندن عربیده بو معنایه كلزسه‌ده لسانمزده مستعملدر } § ذهنده تقرر ایدن معنایی كاغده یازمق § سویلیوب یازدیرمق ، یازدیرلمق { فرانسزجه : (Dicter) لفظنك مرادفیدر } § بر لسانك كلمه‌لرینی دوغری یازمق فنی .

املایه كلمك = صلاحپذیر اولمق || معقول اولمق

املایه كلمه‌مك = صلاحپذیر اولمامق ، صاچمه‌له‌مق .

املاسز = املاسی یولنده اولمیان، دوغری یازلمامش اولان .

املاسزلق = املا یاكلشلغی ، حروف وكلمه‌نك شكلاً یاكلش یازلمسی .

اِملاق [ع،مص] فقره دوچار اولمق ، دوشكونلك .

اِملال [ع،مص] اوصاندرمق، اوصاندیرلمق.

اِمهال [ع،مص] مهلت ویرمك ، تأخیر وتعویقنه مساعده ایتمك .

اِناء [ع،مص] ظرف ، قاب قاجاق معناسنه اولان (آوانی) نك مفردی .

اِنابت - اِنابه [ع مص] ترك معاصی ایله حقه ، صلاحه رجوع ، غفلتدن قورتلمه § بر مرشده مراجعتله طریقنه انتساب ایتمه .

اِناث [ع،س] دیشی، قادین، قیز معناسنه اولان (انثی) نك جمعی { همزه‌نك ضم ایله اوقومق غلطدر } : وظائف الاناث ، اناث مكتبی .

اِناره [ع ، مص] نورلاندیرمق ، تنویر ایتمك : انارهٔ قناديل .

اِنامه [ع، مص] اویوتمق، اویودلمق: انامهٔ اطفال .

اِنباء [ع، مص] خبر ویرمك ، اخبار .

اِنبات [ع ، مص] بردن بتیرمك ، اوت بتیرمك ، بتیریلمك ، بیتمه‌سنی موجب اولمه .

اِنباه [ع، مص] اویاندیرمق، اویاندیرلمق، تنبیه ایتمه ، كوز آچدیرمه .

مواد انباهیه = تحریك ایدیجی ، مؤثر علاجلر .

اِنبساط [ع ، مص] بایلمق ، آچلمق ، كنیشله‌مك ، توسع § كوكل آچیقلغی ، فرحلیلق ، نشوهٔ درون : كسب انبساط ایتدم § تأثیر حرارتله اجسام معدنیه وسائره‌نك عرضاً وطولاً بیویوب اوزامسی .

انبساط دستوری = (حكمت) واحد قیاسیٔ ناری‌یه كوره اجسام معدنیه‌نك انبساط طولانی وعرضانی درجاتنی استخراجه مخصوص دستور .

انبساط رباط = (طب) مفاصلی ربط ایدن باغلردن هرهانكی برینك آچلمسی .

انبساط قلب = (طب) اجواف قلبیه‌نك آچیلوب بیومسندن متولد خسته‌لق .

اِنبعاث [ع، مص] ایلری كلمك ، نشأت ایتمك § كوندرلمك .

اِنبیق [ع،س] ☞ (آنبیق) .

اِنتاج [ع، ص] نتیجه لندیرلمك ، نتیجه ویرمك، حصوله كتیرمك، حاصل ایتمك .

اِنتاش [ع، مص] (نباتات) دانه وتخم كبی شیلرك چیملنوب فلیزلنمسی.

اِنتان [ع ، مص] فنا قوقمق ، قوقودلمق § (طب) مواد عضویه‌نك تحلیل وتفسخیله هوایی افساد ایتمسی .

انتان عفنی = (طب) یاره‌نك فنالشمسندن متحصل ایكرنج قوقولی ایرینك قانه قاریشه‌رق خسته‌ده حما كبی بعض اعراض تولید ایتمسی . (عفونت دم) .

انتان قیحی = (طب) بیوك بریاره‌ده بولنان ایرینك قانه قاریشمسی وخسته‌ده مهلك حاللر حاصل ایتمسی .

اِنتباه [ع،مص] (تقیح دم) آچیق كوزلك، عدم غفلت § بر مؤثرك تأثیریله اعضا واعصابك فعالیته كلمسی .

قابلیت انتباهیه = انتباهه قابلیت .

اِنتثار [ع، مص] صاچلمق ، طاغلمق § پوسكورمه ، پوسكورتمه .

اِنتحال [ع،مص] چالمق، بشقه‌سنك مالنی بندر دیه ادعا ایتمك § دیكر بر شاعرك شعرینی ، اثرینی كندینه مال ایدینمه .

اِنتخاب [ع، مص] سچمك، سچلمك ، بر شیئك مناسبنی آییرمق .

بیت انتخاب = بر قصیده‌نك الك كزیده بیتی .

انتخابات = ج : (انتخاب) .

انتخابی = انتخابه متعلق .

انتخابنامه = انتخابی حاوی ورقه ، شهادتنامه .

اِنتزاع [ع، مص] نزع ایتمك § چكوب قوپارمق .

اِنتساب [ع،مص] بریره ایلشیك وتعلق پیدا ایتمك § بیوك برذاته ویا بر دائره‌یه نسبت و ارتباط حاصل ایتمه ، صوقولمه .

اِنتساج [ع،مص] نسج اولمق، طوقونمه، طوقونمق ، اورولمك .

اِنتساق [ع،مص] نظام اوزره دیزلمك ، دوزكون اولمق .

اِنتشاء [ع،مص] نشو ونما بولمق .

اِنتشار [ع، مص] یایلمق ، طاغلمق ، نشر اولنمق : انتشار آثار جیده . § فاش اولوب شیوع بولمه . § تعمم ایتمه .

انتشار طولانی = (فن رمی) هدفدن اعتباراً الك ایلری والك كیری دوشن مرمیلرله هدف آره‌سنده‌كی مسافه .

انتشار عرضانی = [ع،س] (فن رمی) هدفك صاغ وصولنه دوشن مرمیلرله هدفی بیننده اولان مسافه .

إنتصاب [ع، مص] دیکیلوب طورمق: انتصاب عمود § کلمه قاعدهٔ عربیه اوزره منصوب اولمه.

انتصاب نفس = (طب) امراض دورانیه‌دن متحصل عسرت تنفس.

إنتصاح [ع، مص] ویریلان نصیحتی طوتمه.

إنتضاج [ع، مص] (طب) چیبانك اولغون حاله کلمسی.

إنتظار [ع،مص] بکلمك، بکله‌نلمك، کوزله‌مك، کوزله‌نلمك، ترقب: {بوکلمه مفعول الیه آلدیغندن «بهاره انتظار ایدییورم» دینلمك صحیح اولوب «بهاری انتظار ایدییورم» دیمك یاکلشدر}.

إنتظام [ع،مص] نظاملی، ترتیبلی بولنمق، دوزکونلك، نظام تحتنده بولنمه. حسن ترتیب.

انتظامات = جـ: (انتظام).

انتظامسز = یولیله دیزلمه‌مش، قارمه قاریشیق، ترتیبسز.

انتظامسزلق = ترتیبسزلك، قارمه قاریش اولایش، یولیله دیزلمه‌مش اولان شیئك حالی.

إنتعاش [ع، مص] خسته‌لقدن، فراش بیماریدن قالقمه § طوغریلوب قالقمه {بونی تعیش معناسنده استعمال خطادر}.

إنتعاظ [ع، مص] یموشاق بر عضوده‌کی اوعیه ایچنه قان هجومیله کسب صلابت ایتمسی § قوام پیدا ایتمه.

إنتفاء [ع،مص] یوق اولمق، آره‌دن چیقمق.

إنتفاخ [ع، مص] قابارمق، شیشمك. § اعضای بدندن برینك حجماً بیومسی.

انتفاخ بطنی = (طب) قنات معائیه ایچنده غازلرك تراکمیله قارنك شیشمسی.

انتفاخ تحت جلدی = (طب) نسیج حجروئ تحت جلدی‌یه غازلرك ترشحندن متولد بر مرض.

انتفاخ رئه = (طب) حویصلات رئویه‌نك بیومسی ایله آق جکرك شیشمسی: انتفاخ رئهٔ بین الفصیصات، انتفاخ رئهٔ حواصلی.

إنتفاذ [ع،مص] برشیئی تماماً آلمق.

إنتفاع [ع،مص] فائده‌لنمه، نفع حاصل ایتمه، منفعتلنمه.

إنتفال [ع،مص] نافله نماز قیلمه.

إنتقاد [ع، مص] اصلی آقچه‌نك زیوفنی سچمك، قلب پاره‌یی آییرمقدر. لسانمزده آثار ادبیه وفنیه وصناعیه‌نك نظر بیطرفانه‌دن امراریله حقلرنده بالمحاکمه بیان مطالعه ایتمك معناسنده استعمال اولنمقده‌در. فرانسزجه (Critique) مقابلیدر. {بونك مقامنده (مؤاخذه) تعبیرینی قوللانمق جائز دکلدر}.

انتقادات = جـ: (انتقاد).

إنتقاض [ع، مص] بوزلمق، چوزلمك: انتقاض سلسلهٔ کلام.

إنتقال [ع،مص] تبدیل مکان، بریردن دیکر محله کچمه § دنیادن آخرته کیتمه، وفات ایتمه § بر شیدن دیکر بر شیئی استدلال ایتمه، قرینه ایله اکلامه § برندن دیکرینه کچمك.

توسیع انتقال = رسم معینی ویره‌رك وقفك ملك کبی اقربادن بعضیلرینه میراث قالمسی تأمین.

سریع الانتقال = سرعت ادراکه مالك اولان، چابوق اکلایشلی.

فراغ وانتقال = آلم، صاتم تقریری.

انتقال خرجی = (نظام) فراغ وانتقال معامله‌لرنده تأدیه ایدیلن رسم.

انتقالاً = انتقال صورتیله.

انتقالات = جـ: (انتقال).

انتقالی = انتقاله منسوب ومتعلق.

إنتقام [ع، مص] اوج آلمق، اخذ ثار، آجی چیقارمه.

عزیز ذوانتقام = جناب حقدن کنایه تعبیر قرآنیدر.

انتقامات = جـ: (انتقام).

إنتقاح [ع،مص] ایی برسوز ایشیدوب تشفئ صدر ایتمك § نقاهت پیدا ایتمك.

إنتکاس [ع،مص] باش‌اشاغی دوشمك، سرنکون اولمق.

انتکاس رحم = (طب) انقلاب رحم.

انتکاس مهبل = (طب) انقلاب مهبل.

إنتماء [ع، مـ] لسانمزده انتساب ایله مترادفدر. عربیده بونك اصل معناسی: قوش برمحلدن اوچوب دیکر محله قونمق دیمکدر.

إنتهاء [ع، مص] نهایت بولمق، غایته ایرمك § ختام بولمه، نتیجه § صوك، پایان، انجام.

انتهائی = انتهایه منسوب ومتعلق.

إنتهاب [ع،مص] نهب ایتمه، یغماصورتیله مال آلمه § قاپشمق.

انتهابات = جـ: (انتهاب).

انتهاپذیر = نهایت بولیجی، بولاق شانندن اولان.

إنتهاز [ع، مص] فرصت کوزله‌مك، فرصتی قاچیرمامق.

إنثقاب [ع،مص] دلنمك: انثقاب لؤلؤ.

إنجاء [ع،مص] قورتارمق، قورتارلمق. سلامته ایردیرمه.

إنجاز [ع،مص] وعدی یرینه کتیرمك، وعدیرینه کتیرلمك، وفاء وعد § حاجتی روا قیلمق.

انجازات = جـ: (انجاز).

إنجذاب [ع،مص] چکیجی برشیئك قوهٔ جاذبه‌سنه تبعیتله اکا دوغری چکلمك § قاپلمق.

انجذابات = جـ: (انجذاب).

إنجرار [ع،مص] چکلمك، منجر اولمق § نحو عربی اصطلاحنجه کلمه مجرور اولمق.

قوهٔ انجراریه = معادنك قیریلوب قوپمقسزین اینجه، اوزون تل حالنه کیرمه‌سی قابلیتی.

إنجزار [ع، مص] (نباتات) نباتك ویا شجرك کوکدن قوپمسی.

إنجزام [ع مص] کلمه قاعدهٔ عربیه اوزره مجزوم اولمق.

إنجلاء [ع. مص] آچیلوب روشن اولمق § جلی وعیان اولمه § پارلامه § آچیقلق.

إنجلاب [ع،مص] مجلوب اولمق، مجلوب اولوب کوتورلمك.

إنجماد [ع،مص] طوکمق، قاتی اولمق. بوز حالنه کیرمك. {جمد مادهٔ سی انفعال بابندن کلمدیکی جهتله بوتعبیر اساساً غلطدر. فقط کتب فنیه وادبیه‌ده مواقع مهمه طوتمش اولان بوکلمه‌نك (جمود) تعبیر صحیحیله بجایشنه امکان اولمدیغندن استعمالی ضروریدر}.

إنجیل [ع،س] حضرت عیسی علیه السلامه نازل اولدیغی قرآن کریمده بیان بوریلان کتاب سماوی.

انجیلی = انجیله منسوب ومتعلق: احکام انجیلیه.

إنحاف [ع،مص] نحیف قیلمق، قیلنمق.

انحباس [ع،مص] نفس طوتلمق § وقف امنه مالی حبس ايتمك.

انحداب [ع،مص] يومرولاشمق،قانبورلاشمق § يومروق .

انحداب ارض == (طبقات) قطعات ارضيه‌دن برينك بعض اسباب طبيعيه‌دن دولايی يوكسلمسی ، محدب اولمسی .

انحدار [ع،مص] انيشه دوغری ايتمك .

انحراف [ع،مص] ميلقنمك. اكريلمك، منحرف اولمق .

انحراف طبيعی == (حكمت) تأثيرات طبيعيه الجاسيله ابرهٔ مقناطيسينك،نصف النهار جغرافی استقامتنك صاغ ويا صولنه طوغری انحرافی { قيمتی ابرهٔ مقناطيسی استقامتی ــ كه « نصف النهار مقناطيسی » دينور ــ ايله نصف النهار جغرافی بيننده‌كی زاويه‌دن عبارت اولوب مكان وزمان ايله متبدلدر }.

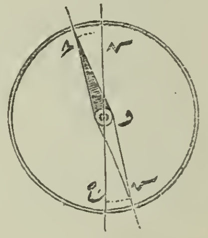

(انحراف طبيعی)

انحراف عارضی == (حكمت) برطاقم مواد جاذبه‌نك تأثيريله ابرهٔ مقناطيسينك نصف النهار مقناطيسی استقامتنك صاغ ويا صولنه طوغری اولان انحرافی [انحراف عارضينك قيمتی مختلف سفائنده مختلف اولديغی كبی عين سفينه‌ده ابره‌نك مواقع مختلفه‌ده بولنمسنه، سفينه پرووه‌سنك مختلف استقامتلره متوجه اولمسنه، سفينه‌نك موقع جغرافيسنك دكيشمه‌سنه ، مواد مؤثره‌نك تبديل موقع وسفينه‌نك بر طرفه ميل ايتمسنه كوره‌ده متبدلدر . صدمهٔ شديده ، صاعقه وسائره تأثيريله‌ده قيمتی دائمی ويا موقت صورتده تبدل ايدر.]

انحرافات == ج : (انحراف) .

انحراف مزاج == مزاجك خط اعتدال صحتدن آيرلمسی ، كيفسزلك .

انحراف مرمی == (عسكری) مرمينك بعض اسبابدن دولايی هدفه عدم اصابتی .

يان انحرافی == (عسكری) شيشخانه‌لی اسلحه‌ده حركت دوريه ، هوای نسيمی وسائر اسبابدن طولايی مرمينك صاغه وياصوله اولان انحرافی .

انحصار [ع، مص] برحد داخلنده قالوب خارجه تجاوز ايتمامك § محصولات فروختنك بعض شرائطله بركيمسه‌يه ويا برشركته منحصر اولمسی امتيازی .

انحطاط [ع، مص] آشاغی ايتمك ، آشاغيلامق .

سن انحطاط == اختيارلق زمانی .

انحطاط افق زاويه‌سی ==(قوزموغرافيا) بصر، راصددن سطح ارضه رسم اولنان خط مماس ايله بصر راصدی مركز ارضه وصل ايدن خطه عموداً رسم اولنان خط مستقيم آره‌سنده‌كی زاويهٔ مسطحه‌در . ط زاويه‌سی كبی .

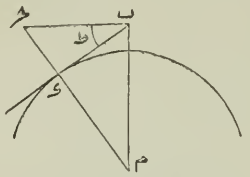

(انحطاط افق زاويه‌سی)

انحطاط مرك == (عسكری) مرمی محركنك هرهانكی بر نقطه‌سنك (خط رميدن) بعد شاقولیسی .

انحطام [ع، مص] قيرلمق ، اوفالمق .

انحكاك [ع، مص] قاشنمه .

انحلال [ع، مص] آچلمق، چوزولمك ، چوزيلوب آچلمق : انحلال عقدهٔ مشكلات § منحل اولمق .

انحلال پذير == انحلال قبول ايديجی ، قابل انحلال .

انحناء [ع ، مص] اكيلمك، اكريلمك ، منحنی، مقوس اولمه § (هندسه) برخطك اجزای مفروضه‌سنك كافهٔ اوضاعده بربرينه منطبق اولمامسی : انحنای خط .

متزايد الانحنا (حلزون) ==(فن اسلحه) خطوهٔ حلزونی فمه دوغری تناقص ايتمك اوزره تحول ايلين يولر .

متساوی الانحنا (حلزون) == (فن اسلحه) خطوهٔ حلزونی ثابت اولان يولر.

انخدار [ع،مص] پرده‌لنمك ، اورتولمك : انخدار نسوان .

انخساف [ع، مص] يره كچمه ، كچمك § طبقات الارض اصطلاحنجه بر ياريلوب برقسمی باتمق ، چوكمك § آی طوتلمق : انخساف قمر . § سونمك ، حكمی قالمامق .

انخساف عين == (طب) كور اولمق .

انخسافات == ج : (انخساف) .

انخفاض [ع، مص] آلچاقلانمه ، آشاغی اينمه § (طبقات الارض) برقطعهٔ ارضينك كسب انحطاط ايتمسی .

انخناق [ع،مص] نفسی كسيلوب بوغلمق، بونالمه .

انداب [ع، مص] ياره ايلشديكدن صوكره يری بكلشمه ، ايلشمش ياره‌دن اثر قالمه .

اندراج [ع، مص] داخل اولمق، مندرج اولمق {عربيده معناسی بسبتون باشقه‌در} .

اندراس [ع، مص] اصلا اثری قالميه‌جق صورتده بوزيلوب محو اولمه {اكثريا مبانی حقنده مستعملدر}

اندفاع [ع،مص] مندفع اولمه ، صاولمه ، زائل اولمه § طب اصطلاحنجه خارج بدنده اوفاق اوفاق قبارجقلر ظهوری .

امراض اندفاعيه ==چيچك، قزل، قزاموق كبی خسته‌لقلر .

اندفاعات == ج : (اندفاع): اندفاعات ارضيه .

اندفاع بركانی == (طبقات) يناردغلرك فتحه‌سندن مواد مذابه‌نك فيشقرمه‌سی .

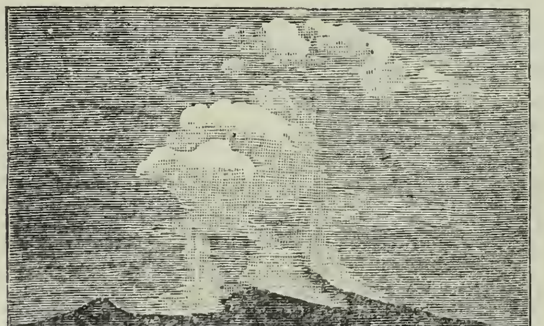

(اندفاع بركانی)

اندفاع زیبق = (طب) داخلاً ویا خارجاً دوا مقامنده استعمال اولنان جیوه‌یی متعاقب جلدده ظهور ایدن ارفاجق قبارجقلر .

اِنْدِماجْ [ع ، مص] دوریلوب صارلمه ، ایچنه یرلشمه .

اندماج جنین = بعدالولاده طفلك داخل مبیضده کندینه مخصوص بعض عضولرله ملاصق اولمسنه اطلاق اولنور .

اندماج مشیمه = (طب) بعدالولاده رحمك الیاف عضلیه‌سنك غیر طبیعی اوله‌رق تقلصیله مشیمه یعنی صوکك الیاف رحمیه آره‌سنده قالمسی .

اِنْذارْ [ع ، مص] (تبشیر) ك ضدی ، نتایجنك وخامتیله قورقوده‌رق بر شیدن منع ونهی ایتمه .

انذارات = جـ : (انذار) . تنبیهلر ، اخطارلر .

اِنْزالْ [ع ، مص] ایندیرمك ، ایندیرلمك .

انزالات = جـ : (انزال) .

اِنْزِواءْ [ع ، مص] کوشه‌نشین وحدت اولمق .

اِنْسْ [ع ، س] بشر ، ذریت آدم : انس وجن .

اِنْساءْ [ع ، مص] اونوتدیرمق ، اونوتدیرلمق : انسای ماضی .

اِنْسافْ [ع ، مص] یاپراق یاپراق اولمق ، طاغلمق .

اِنْساقْ [ع ، مص] مدرج ومقفی سوز سویلمك : انساق کلام .

اِنْسالْ [ع ، مص] ذریتی چوغالتمق ، دول پیدا ایتمك ، ایلمك .

اِنْسانْ [ع ، س] جوهر نطق وعقل ایله حیوانات سائره‌دن ممتاز اولان وحقیقة احسن تقویم اوزره یارادیلان مخلوق ذی حیات ‖ ایی آدم ، وجدانلی آدم .

انسانجه = انسانه یاقیشیر صورتده .

انسان العین = کوز ببکی ، مردمك .

انسانلق = آدملق ، انسانیت .

انسانی = انسانه منسوب : کمالات انسانیه .

انسانیت = انسانلق ‖ وجدانلیلق ، ایلك ، خصائل حسنه ایله اتصاف .

انسانیت ایتمك = ایلك ایتمه .

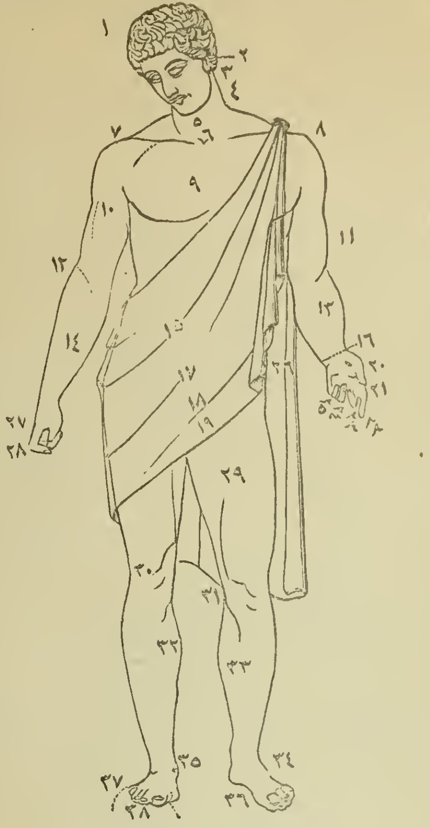

(انسان)

۱ — باش .
۲ — شقاق .
۳ — اکسه .
٤ — بویون .
٥ — چکه .
٦ — کردان .
۷ ، ۸ — اوموز .
۹ — کوکس .
۱۰ — قولتق .
۱۱ ، ۱۲ — قول .
۱۳ ، ۱٤ — ساعد .
۱٥ — کوبك .
۱٦ — پنچه .
۱۷ — قارن .
۱۸ — قارن آلتی .
۱۹ — قاصیق .
۲۰ — آووج .
۲۱ — باش پارمق .
۲۲ — شهادت پارمغی .
۲۳ — اورته پارمق .
۲٤ — حلقه پارمغی .
۲٥ — کوچك پارمق .
۲۷ — قالچه .
۲۸ — طرناق .
۲۹ — آپش .
۳۰ — دیز .
۳۱ — مابض .
۳۲ — بالدیر .
۳۳ — باجاق .
۳٤ — عنق قدم .
۳٥ — طوپوق .
۳٦ — آیاق آیه‌سی .
۳۷ — آیاق .
۳۸ — آیاق پارمقلری .

انسانیتسز = فضائل انسانیه‌دن محروم .

انسانیتکار = انسانیتلی ، ایی ، وجدانلی آدم .

انسانیتکارانه = انسانیتلی اولانه یاقیشه‌جق صورتده .

انسانیتکاری = انسانیتکارلق .

اِنْسِجامْ [ع ، مص] آب روان کبی بر دوزی‌یه کیدیش ، کیتمه ‖ ادبیاتجه کلامك دوزکون ، ارتباطلی اولمسی : انسجام کلام .

اِنْسِحاقْ [ع ، مص] ازیلوب یومشامق ، هرانده دوکیلوب ازیلمك .

اِنْسِدادْ [ع ، مص] مسدود اولمق قپانمق ، طیقانمق .

انسداد امعاء = (طب) باغرصاقلرك بربرینه طولاشمسی اثری اوله‌رق طیقانمسی .

انسداد حفت = (بیطری) قرق بایرك طیقانمسی .

انسداد حلیمه = مماباشلرینك طیقانمسی .

انسداد مری = مرینك طیقانمسی .

اِنْسِدالْ [ع ، مص] دوشوك ، صارقیق اولمه ‖ اعضای داخلیه‌دن برینك سقوطی .

اِنْسِطاحْ [ع ، مص] منبطح اولمق ، یایلوب ارقه اوستی یاتمق .

اِنْسِلابْ [ع ، مص] صویولمق ، صویولمش اولمق . منسلب اولمه ، عاری اولمق : (محو اولمق) : انسلاب حضور .

اِنْسِلاخْ [ع ، مص] معنای اصلیسی (کسیلان حیوانك دریسی یوزولمك) در . لسانمزده مجازاً صویولمق ، صوینمق ، صیریلوب چیقمق معناسنده قوللانیلور ‖ آی نهایتی کلمك .

اِنْسِلاكْ [ع ، مص] سلوك ایتمه ، یوله کیرمه ، سالك اولمه : شهراه حقیقته انسلاك .

اِنْسِلالْ [ع ، مص] صیبرلمق ، مسلول اولمق .

اِنْسِیاب [ع، مص] سوزیلوب آقمق ، سرعتله آقوب کیتمك: انسیاب سیل .

اِنْسِیاق [ع، مص] برقوت ، بر سائقه ایله چکیلوب کیتمك ، آردی صره ایتمك .

اِنْشاء [ع،مص] یاپمق، یاپلمق، اعمال ایتمك وجوده کتیرمك، تنیرلت § حسن کتابت § اصول حسن تابت § نسبت خارجیه‌دن عاری کلام § حدث مقابلی : اخبار. (انشاء ؛ یاپمق معناسنه کلدیکی زمان (اعمال) دن فرقلیدر : اعمال فکر، اعمال اولی . برخانه ، فابریقه انشاسی .

انشاآت == یاپمق معناسنه کلدیکنه کوره (انشاء) نك جمعی .

انشائی == انشایه منسوب : صدق وکذبه احتمالی اولیان .

انشائیات == نسبت خارجیه‌سی اولمیان سوز معناسنه کلان (انشائی) نك جمعی .

اِنْشاءَاللّٰه [ع.تر] الله ایسترسه معناسنه‌در لسانمزده بر شیئك آتیده حصولنی تمنی مقامنده مستعملدر { املاده (انشا لله) صورتنده یازماملی } .

اِنْشاد [ع، مص] شعر اوقومق § شعر سویلمك .

اِنْشاط [ع، مص] ☞ (تنشیط) .

اِنْشاق [ع،مص] قوقلامق، بورونه مایع برشی چکدیرمك .

اِنْشِتات [ع] ☞ (تشتت) .

اِنْشِراح [ع ، مص] آچلمق ، کوکل آچلمق ، فراحلق : انشراح درون .

اِنْشِراق [ع ، مص] چاتلایوب یارلمق § یارلامق .

اِنْشِعاب [ع ، مص] شعبه‌لنمك ، دال بوداق پیدا ایتمك § چوغالمه . § بلوك بلوك اولمه .

اِنْشِقاق [ع،مص] یارلمق ، چاتلامق .

انشقاق قمر == معجزات جلیلهٔ احمدیه‌دن اوله‌رق قمرك منشق اولمسی .

اِنْشِلال [ع ، مص] شدتله دوکلك ، آتیله‌رق آقمق، صوك چوروبمدن دوکیله‌رك شلاله پیدا ایتمك .

اِنْشِمار [ع، مص] صالالنه‌رق یورومك، کچمك .

اِنْشِناج [ع، مص] بوروشمق ، دری بوروشق اولمق : انشناج وجه.

اِنْصات [ع، مص] سوزه قولاق طوتمق، صوصمق، صوصوب دکلمك : «قرآن اوقونورکن اله انصات»

اِنْصاف [ع،س] عدالت، معامله‌ٔ عادلانه اعتدال اوزره حرکت § حقه تسلیمیت .

انصافسز == طریق اعتدالدن آیریلان .

انصافسزجه == اعتدالسزلکله ، ص - حقسزجه .

انصافسزلق == اعتدالسزلق ، حق ناشناسلق .

انصافکار == حقسزلق ایتمین .

انصافکارانه == انصافکاره یاقیشه‌جق صورتده .

انصافلی == مرحمتلی ، وجدانلی .

انصافلیجه == انصافه موافق .

اِنْصِباب [ع، مص] دوکلك ، منصب اولمق: انصباب بحرین § (طب) اخلاط بدنیه‌دن برینك ویا بعضلرینك انساج درونه آقوب اوراده طوپلانمسی .

اِنْصِباغ [ع.مص] بویانمق § (تصوف) انواع تجلیات سبحانیه‌یه مظهریت § تطهر ایتمك § واقف اولمق.

اِنْصِراح [ع، مص] کشف صراحت ایتمك: انصراح معانی .

اِنْصِراف [ع، مص] کری دونمك ، چکیلوب کیتمك § اسمك قاعدهٔ مخصوصه‌سی وجهله منصرف اولمسی .

اِنْصِرام [ع، مص] انقطاع، کسلمك .

اِنْضاج [ع ، مص] کاله ایردیرمك ، ایردیرلمك ، ابیجه پیشیروب قوامنی بولدیرمق .

اِنْضِباط [ع، مص] انتظام، یولنده اولمه، طوپلی اولمه، ضبط وربطك یولنده اولمسی، آسایشك تمام جریانی.

اِنْضِمام [ع، مص] قاتلمق، ضم اولنمق، {ایجك ماده‌سیله قوللانلمامیلیدر}

اِنْطاق [ع ، مص] نطقه کتیرمك ، سویلتمك ، سویلمك § صناع بدیعیه‌دن بری - که : شاعر ویا منشئك کندی حسیاتنی جماداتدن ویاحیواناتدن برینه ویا غائب برشخصه سویلدیرمش کبی اداره لسان ایتمسندن عبارتدر. مثلا: برهیکلك وضعندن کویا نظرینه شو سوزلری سویلیورمش کبی بر معنی قصد ایدرك بسط مقال ایتمك ، برقوشك آغزندن ایراد کلام ایلمك کبی . بوکا السنهٔ اروپاده «تشخیص وانطاق صنعتی» دیرلر .

انطاق حق == الله سویلتمسی .

اِنْطِباخ [ع، مص] پیشمك : انطباخ طعام.

اِنْطِباع [ع. مص] باصلمق ، مطبوع ومنقش اولمق § برشیئك حواس واسطه‌سیله ذهنده صورتیاب اولمسی .

انطباعات == جم : (انطباع) ‖ بعض قیالر اوزرنده کورولان حیوانات ویا نباتات پارچه‌لرینك شکللری .

اِنْطِباق [ع، مص] اویمه ، مطابق کلمه ، اویغون اولمه .

انطباقات == جم : (انطباق) .

اِنْطِفاء [ع، مص] سونمه، سونمك، منطفی اولمه .

اِنْطِلاق [ع،مص] صالیویروب کیتمك : انطلاق ابنای سبیل .

اِنْطِماس [ع، مص] بلیرسز اولمق، زائل اولمق .

اِنْطِواء [ع ، مص] دورولوب بوکلك ، قاتلانوب صارلمق ، مطوی اولمق .

اِنْطِیاع [ع، مص] مطیع ومنقاد اولمق ، اطاعت ایتمك .

اِنْظار [ع، مص] تأخیر ، امهال .

اِنْعام [ع،س] احسان ، نعمت .

انعامات == جم : (انعام) .

اِنْعِدال [ع،مص] (عدول)ء بدل قوللانیلیر، صاپمق، دوغری یولدن چیقمق .

اِنْعِدام [ع، مص] یوق اولمق .

اِنْعِزال [ع،مص] اختیار عزلت ایدیش، چکلمه .

اِنْعِصام [ع،مص] حفظ وصیانت اولنمق.

اِنْعِطاف [ع، مص] میللنمك ، تمایل ، توجه .

اِنْعِقاد [ع مص] قورولمه ، مرتب اولمه § باغلانمه ، منعقد اولمه : انعقاد محاکم، انعقاد بیع لادنکوملنمه § (فقه) ایجاب وقبولك متعلقنده اثری

ظاهر اوله‌جق درجه‌ده ایله یکدیکره تعلق مشروعی .

اِنْعِکاس [ع،مص] مغلوب اولمه، مقابله‌نه دونمه § چارپه‌رق کیری دونمه، عکس ایتمه .

انعکاسات = جـ : (انعکاس) انعکاسات مرایا .

انعکاس صداء = (حکمت) برنقطه‌ده چیقاریلان صدانك اوجوارده بولنان بر ویا برقاچ حائله چارپه‌رق حائللرك عددی قدر مکرراً ایشیدلمسی .

انعکاس ضیا = (حکمت) برنقطه‌دن هرهانکی برسطح مجلایه وارد اولان خطوط ضیائیه‌نك زاویهٔ ورووده مساوی برزاویهٔ انعکاس حاصل ایده‌رك منعکس اولمسی .

(انعکاس ضیا)

م ؛ = شعاع وارد، م ح = شعاع منعکس.
ر = زاویهٔ ورود، س = زاویهٔ انعکاس.

اِنْفاد [ع، مص] بتیرمك ، بتیرلمك ، توکنمك .

اِنْفاذ [ع، مص] اوته طرفه کچیرمك . § حکمنی ویرمك § اجرا ایتمك ، یرینه کتیرمك .

انفاذات = جـ : (انفاذ) .

اِنْفار [ع، مص] اورکوتمك، اورکودلمك .

اِنْفاق [ع،مص] صرف ایدوب توکنمك ، توکدلمك § نفقه ویروب کچندیرمك بسلمك .

انفاقات = جـ : (انفاق) .

اِنْفِتاح [ع،مص] آچلمه، کشاده اولمه. § طوغاغش برشیئك آچیلمسی .

اِنْفِجار [ع، مص] طاك یری آچلمق . فجر سوکمك : انفجار صبح . § آقمق § یارلمق ، شق اولمق . § حیوانات ونباتاتده برقسمك یبرتلمقسزین آیرلمسی : انفجار ازهار .

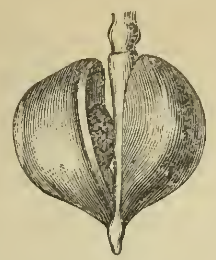

(انفجار ازهار)

اِنْفِراد [ع،مص] یالکز اولمق ، یاننده کیمسه بولنمامق .

علی الانفراد = برر برر .

اِنْفِراز [ع مص] منفرز اولمه، قالمامه .

انفراز ابن = (طب) وضع حمل ایدن قادینك ممه‌سنده سود بولنمامق .

اِنْفِراغ [ع، مص] بوشالمق .

انفراغ جزئی = (حکمت) برمایعات مجموعنك قسماً بوشالداسی .

اِنْفِراق [ع، مص] آیرلمق .

انفجار حاجزی = میوه درونده‌کی حاجزلرك ایکی‌یه آیریله‌رق آچیلمسی .

اِنْفِراج [ع،مص] منفرج اولمه، آچامه . § کوکل آچلمق .

اِنْفِساح [ع،مص] بوللاشمق، کنیشلشمك.

اِنْفِساخ [ع، مص] بوزولمق § حکمسز قالمق .

اِنْفِساد [ع،مص] فساده اوغرامق بوزولمق.

اِنْفِصال [ع،مص] آیرلمق، برندن آیرلمق § معزول اولمق .

انفصالات = جـ : (انفصال) .

اِنْفِصام [ع، مص] قیرلمق ، اوزولمك ، اوزلمك .

اِنْفِضاج [ع،مص] تبخر § ملول خارجی § انتشار حرارت § افراز جلدی، ترلمك .

انفضاج رئوی = (طب) تنفس واسطه‌سیله داخل اولان هوایه بدل خارجه آثار تنفسیه ویرلمسی .

انفضاج غیر محسوس = (طب) تبخر جلدینك ثقبات متعددهٔ جلدده رشف حالنده مشاهده اولنمسی .

اِنْفِطار [ع،مص] یارلمق .

اِنْفِطام [ع.مص] سوددن کسلمك : انفطام صبی ، موسم انفطام .

اِنْفِعال [ع،مص] متأثر اولمق § کوجنمك .

انفعالات = جـ : (انفعال) .

انفعالات نفسانیه = نفسه عائد هردرلو تأثرات ، روحك قبول ایتدیکی هرنوع تحولات .

اِنْفِكاك [ع،مص] فك اولنمق، برشی‌برندن آیرلمق § چوزولمك .

انفكاك دروز = (طب) قفاطاسنی تشکیل ایدن کمیکلرك بربرندن آیرلمسی .

اِنْفِلاق [ع،مص] یارلمق. آچیلمق یارلمه، آچیلمه : انفلاق صبح، انفلاق سحر .

اِنْفِلال [ع، مص] رخنه‌دار اولمق § آلات جارحه‌نك اغز طرفی بوزیلوب رخنه‌دار اولمسی : انفلال سیف.

اِنْفِهام [ع،مص] آکلاشلمه، آکلاشلمق؛ منفهم اولمه .

اِنْقاء [ع،مص] پاك وتمیز اولمه : انقای قلب.

اِنْقاذ [ع، مص] قورتارمق، قورتارلمق : عذاب ناردن انقاذ .

اِنْقاص [ع، مص] آزالتمق (تنقیص) بدل استعمال اولنه‌بیلور .

اِنْقاع [ع، مص] صوده ایصلاتمق § قورو نباتاتی ایصلاتمق، ترطیب ایتمك .

اِنْقِباض [ع، مص] بر شیئك اجزاسی بوزیلوب طوپلانمه § بکلك § طوتلمق § صیقلمق § طارلاشمق مواد غائطه‌نك امعاده طوپلانوب قالمسی § قنوت، غصه ، کدر : انقباض روح .

انقباضی = انقباضه منسوب .

اِنْقِذاف [ع،مص] آتلمق § طرد وتبعید ایدلمك .

انقذاف علق = حملك سزنجی کوننده تلقیح اولنمش بیضه‌نك جداران رحم التصاقندن اول طردی .

اِنْقِسام [ع، مص] بولونمك ، قسم قسم اولمق ، پارچه‌لنمق .

قابل انقسام == بولونه‌سی ممکن اولان .

قابلیت انقسام == (طب) اجسامك تقسیمه اولان قابلیتی .

انقسامات == جـ : (انقسام) .

اِنْقِشار [ع، مص] دری ویا قبوغی صویولمق .

اِنْقِشاع [ع، مص] آیارلامق ، بلوطلر كاملاً سیریلوب هوا اچیق اولمق .

اِنْقِضاء [ع. مص] تمام اولمق ، نهایت بولمق ، بیتمك : انقضای عده ، انقضای مدت .

اِنْقِضاض [ع، مص] چاتلامق ، قغشه‌مق § قوش هوادن زمینه دوغری سوریلوب ایتمك : انقضاض طائر .

اِنْقِطاع [ع، مص] كسلمك ، چكلمك ، بیتمك .

انقطاع طمث == (طب) قادینك بعض عوارض سببیله عادت طبیعیه‌دن كسلمسی .

اِنْقِلاع [ع، مص] (آغاج) كوكندن قوپارلمق .

اِنْقِهال [ع، مص] ضعیف ، درمانسز اولمق .

اِنْقِیاد [ع، مص] سرفرو ، اطاعت ایتمك ، رام اولمق ، خضوع اوزره بولنمق .

انقیاداً == انقیاد صورتیله .

اِنْكاح [ع، مص] نكاح ایتمك ، ایدلمك .

اِنْكار [ع، مص] اقرارك ضدی ، اویله دكلدر دیمك § رد ایتمك § یاپدیغنی صاقلامق .

انكاری == انكاره متعلق .

اِنْكِباب [ع، مص] یوزی اوستنه دوشمك ، قپانمق : انكباب فرس .

اِنْكِتام [ع. مص] مكتوم اولمق .

اِنْكِدار [ع، مص] سرعتله یورومك ، دوكلمك .

اِنْكِسار [ع، مص] قیرلمق § بد دعا ایتمك § قلب قیرلمق .

انكسار ضیا == (حكمت) ضیانك بر واسطهٔ خفیفه‌دن بر واسطهٔ كثیفه‌یه حین مروروندە استقامت اولیه‌سیله بر زاویهٔ انكسار حاصل ایدرك آیرلمسی .

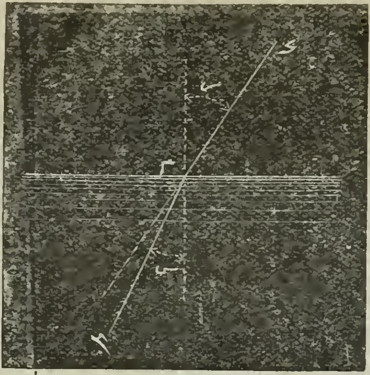

(انكسار ضیا)

انكسار مستعرضی == (طب) سطحلری غیر منتظم وغیر مساوی قالمق اوزره كمیكك اكنه قیرلمسی .

اِنْكِساف [ع، مص] كونش طوتلمق . قمر اورته‌ده اولمق اوزره شمس ، قمر ، ارضك بر استقامتده بولنمسندن دولایی شمسك خطوط شعاعیه‌سنی تماماً كرهٔ ارضه نشر ایده‌مه‌مسی .

اِنْكِشاف [ع. مص] آچلمق ، یایلمق § آچیغه چیقمق ، آشكار اولمق . (الاشیاء تنكشف باضدادها) == هر شی ضدیله منكشف ، ظاهر اولور .

انكشاف خریطه‌سی == (طوپوغرافیا) سطح مستدیر ارضك مستوی فرضیله وفقط مقیاسك بر طاقم حسابات فنیه‌یه توفیقیله یاپیلان عمومی خریطه .

انكلتره ـ انكلیز ـ انكلیزجه

☞ (لغتجهٔ اعلام) .

اِنْكِلیس [ع، س] ییلان بالغی .

اِنْكِماش [ع، مص] (طب) بكالك ویرن ماده‌لرك یالكزجه بر حاصله برلكده حاصل ایلدیكی تأثیر .

اِنْهاء [ع، مص] تبلیغ ، ابلاغ § رسماً تبلیغ ، بر مأمورك مادون قمده‌كی مأموره بر ماده حقنده یازدیغی تذكره ویا تحریرات .

اِنْهِباط [ع، مص] (هبوط) ه بدل قوللانیلیر .

اِنْهِتاك [ع، مص] هتك اولنمق ، چاك اولنمق ، ییرتلمق § بكارت بوزلمق .

اِنْهِداش [ع، مص] طالاشمق ، خرلاشمق : انهداش كلاب .

اِنْهِدام [ع، مص] ییقلمه ، هدم اولنمه ، خراب وویران اولمه { غیر ذی روح حقنده مستعملدر } .

انهدامات == جـ : (انهدام) .

اِنْهِزام [ع، مص] آلت اولمق ، مغلوب اولمق ، محاربه‌ده مقاومت ایده‌میه‌رك بوزلمق . § بوزغونلق .

انهزامات == جـ : (انهزام) .

اِنْهِلاك [ع، مص] نفسنی تهلكه‌یه قویمق .

اِنْهِماك [ع، مص] بر شیئه ، بر خصوصه شدتله میل ایتمك ، بر ایشك اورینه دوشمك { انهماك معناسنده (كمال) مفهومی مندرج اولدیغندن (كمال انهماك ایله) دیه‌ملی } .

انهماكات == جـ : (انهماك) .

اِنْهِمال [ع، مص] اوغراشمق § جدی صورتده چالیشمق § كوز یاشی آقمق § اهمال ایتمك .

اِهانَت [ع، مص] بغیر حق تحقیر واستخفاف ایتمه § كوتولك .

اِهْتِداء [ع، مص] هدایته نائل اولمق ، دین حقه كیرمك ، مسلمان اولمق .

اِهْتِزاز [ع، مص] تتره‌مك ، مهتز اولمق § فرح وصفادن حركته كلمك ، صیچرایوب اوینامق ، صالانمق : اهتزاز اوتار § هوانك طالغه‌لنمسی .

اهتزازات == جـ : (اهتزاز) .

اهتزازی == اهتزازه منسوب : حركت اهتزازیه .

زاویهٔ اهتزاز } زاویهٔ ترفع } == (فن اسلحه) زاویهٔ خروج ایله زاویهٔ رمی بیننده‌كی فضل

☞ (زاویهٔ خروج) (زاویهٔ رمی) .

اِهْتِمام [ع، مص] ایشه همتله باقمق ، دقتله چالیشمق ، غیرت كامله .

اهتمامات == جـ : (اهتمام) .

اِهْداء [ع، مص] هدیه ایتمك ، ایدلمك ، هدیه صورتیله ویرمك ، كوندرمك . { مادیات ومعنویاتده مستعملدر : برساعت اهدا ایتمك ، فاتحهٔ شریفه اهدا ایتمك } .

اِهْدار [ع، مص] ابطال ، الغا ایتمك حكمسز براقمق .

اِهْراق [ع، مص] دوكمك ، آقیتمق : اهراق دموع .

اِهْزاق [ع، مص] چوق كولمك ، قهقهه ایله كولمك .

اِهلاك • [ع،مص] هلاك ايتمك، اولدرمك، اولديرلمك § صرف وهبا ايتمه .

اِهليلج • [ع، س] ترجمه: (قاره دلمله) ويا (صارى هليله) دنيلن برنوع علاج .

اِهمال [ع، مص] بوشلامق ، بوشلاق ، مهمسه‌مه‌مك ، ترك ايتمك ، حالنه براقمق .

اهمالجى = ايشنه دقت ايتمه‌ين، دقتسز .

اِياب [ع، مص] عودت ايتمك ، كيرى دونمك .

اياب وذهاب = كيدوب كلمك .

اِيباء [ع،مص] ☞ (اباء) .

اِيپلق [ت،مص] اركك بليجك انمشى .

اِيبيك • [ت،س] (حيوانات) ذات‌المنقار مخروطى صنفندن كوكسى قيرمزى ابله ترنجى رنكده وقنادى صارى ، يشيل تويلرله مزين برقرشكه : تپه‌سنده اينجه تويلردن كورل بر قطاس بولنور . بوكا چاوش قوشى ، هدهد ، ابوالاخيار دخى دينلير .

(ايبيك قوشى = هدهد)

ايابك • [ت،س] طائفهٔ دجاجيه‌دن بعضيلرينك مثلا ؛ خروسك باشنده ، تپه‌سنده بولنان قزل رنكلى لحم زائد ، تپه‌لك ، خروس طاراغى .

(ايبيك)

اِيپ • [ت، س] دنك باغلامق ، اشيا صارمق، آصمق ايچون ، كتان ويا پاموق وياخود قيلدن اورلش مختلف قالينلقده اوزون باغ ـ كه : اك قالينينه (خلاط) وبونك براز اينجه‌سنه (سيجيم) ديدلير .

ايبى چوروك = امنيتسز ، اعتبارسز آدم .

ايپنى سوروك = جزاسنى آرامق، مستحق جزا اولمق .

چرپى ايبى = دوارجيلرك تخته اوزرينه خط چيزمك ايچون استعمال ايلدكلرى بويالى ايپ .

ايپه اون سرمك = بهانه ايله باشدن صاومق .

ايپله ءمك = اهميت ويرمه‌مك .

ايپ اوجى = وسيله || ايز ، سررشته .

ايپه چكمك = صلب ايتمك .

ايپله قويويه اينلمه‌مك = شايان اعتماد اولمه‌مق .

ايپسز = سرسرى، چاپقين .

ايپدن قوشاق = ضرورت فوق‌العاده‌دن كنايه .

ايپ پاره‌سى ويرمك = دفع بلا ايتمك .

ايپ قاچقينى = آزغين .

ايپنه باصان = سرسم .

ايپدن قورتلمش = جنايات مكرره صاحبى .

اِيپسيلد • [ج، س] عربه تكرلكلرينك چنبرينى تشكيل ايدن مقوس پارچه‌لر .

اِيپك • [ت، س] دوت ياپراغيله بسلنن معروف بوجكك ياپديغى اينجه ، پارلاق ويومشاق ايپلك ، كه : قماش طوقومقده ، ترزيلكده ، تزيناتده استعمال اولنور .

ايپك كبى = پك زياده يومشاقلقدن كنايه .

ايپك بوجكى = اصلنده بر نوع قورد اولديغى حالده بالآخره كلبك حالنه منقلب اولان برحيوانجق ـ كه : طرطيلى ايپك ياپار، دود حديث .

ايپك چيچكى = سيز اوت جنسندن لطيف وهر رنكده چيچك آچار بر نوع نبات .

ايپكجى = ايپك يتشديرن وياصاتان آدم .

خام ايپك = قاينامامش اسمر ايپك .

ايپك قوزه‌سى = بوجكك ايچنه قپانديغى محفظه ، كه : كنديسى ياپار .

ايپكلى = ايپكله ياپلمش ، ايپكدن معمول .

اِيپلك ـ اِيپليك • [ت، س] ديداش كتوير قبوغندن، ويوكدن، پاموقدن بوكولمش اينجه تل ، كه ديكيش ديكمكه ومنسوجات نسجنه يارار ، خيط ، رشته .

ايپليكلنمك = ايپلك ايپلك اولمق ، تل تل اولمق || اسكيمك .

ايپليكى پازاره چيقمق = رسواى ومبتذل اولمق .

پاموق ايپليكنه باغلامق = ايشى ، كوشتك طوتمق ، مهمسه‌مه‌مك ، باشدن آتمق || چارهٔ موقت بولمق .

ايكنه‌دن ايپليكه قدر = كافهٔ تفرعاتيله برابر .

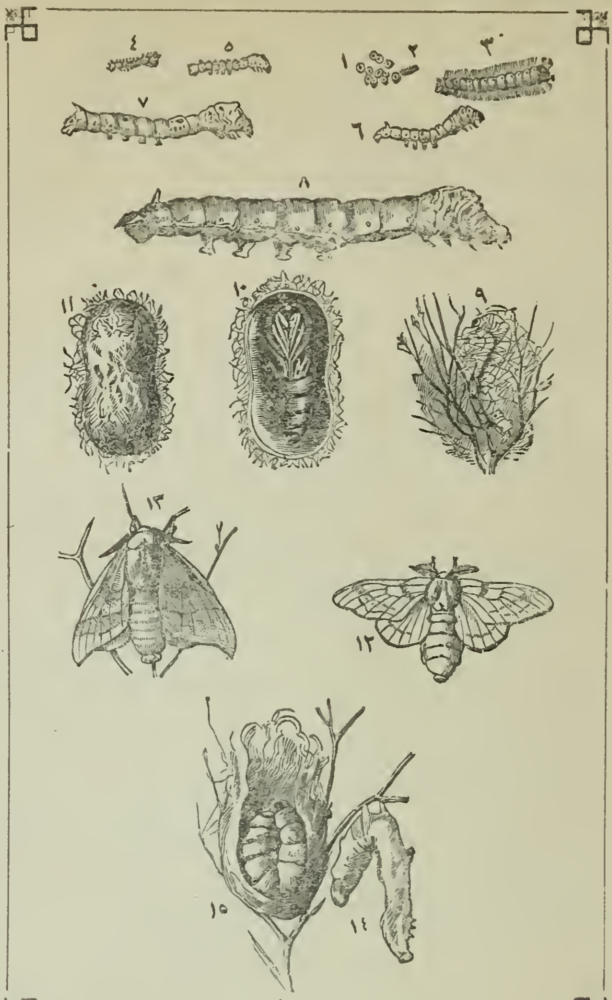

(ایپك بوجکی)

۱ — یمرطه .
۲ — یمرطه‌دن هنوز چیقمش حال
۳ — یومرطه‌دن هنوز چیقمش حالنك بیوتلمشی .
۴ ۵ ۶ ۷ — تویلرینی دوکدیکی زمانکی حاللر .
۸ — حال تکمل .
۹ — قوزه یاپمغه باشلادیغی حال
۱۰ — قوزه‌سی ایچنده صارلمش حالی .
۱۱ — قوزه .
۱۲ — دیشی کلبك .
۱۳ — ارکك کلبك .
۱۴ — مرده قورد (قوزه یاپمه‌دن اول) .
۱۵ — مرده قورد (اکمال اولنمامش قوزه داخلنده) .

ایپایکجك == (طب) دودیمانی دینلن بر نوع علت ـ که : رشته علتی دخی دیرلر .

ایپوپوتام [ج،ـ] {Hippopotame ضخیمة الجلد حیواناتدن بری ـ که : بوکا صو آیغری ، فرس الماء دخی دیرلر .

ایت [ت،ـ] درت آیاقلی حیوانات اهلیه‌دن جنس معروف ، کوپك ، کلب . § ادبسز ، اوچاری چاپقین .

ایت الی == آتك ایچری باصان طیرناغی .

ایت اوزومی == معروف بر نباتك میوه‌سی .

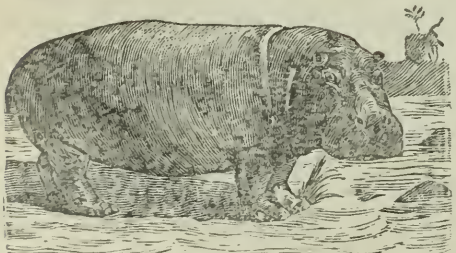

(ایپوپوتام)

ایت بورونی == یبانی کل تخمی .

ایتکال [ع، مص] یینمك ، اوبولق ، یاره چوقورلاشمق § (طبقات) صوبك چارپمسیله قیالرك اویولمسی . § (طب) عضویتده تموت ایتمش بر پارچه‌نك چیقدیغی یرك بوش قالمسی .

ایت بوغان == آجی چیکدم .

ایت خیاری == ابوجهل قارپوزی دینلن غایت آجی ، مسهل بر خیار .

ایت دیرسکی == آرپه‌جق ، طفره .

ایت دیرلکی == خارلق ، کورولتی ایله اولان معاشرت .

ایت درنکی == خارلتیلی ، کورلتیلی یر .

ایت سوروسی == غلبه‌لك ، ازدحامدن کنایه ‖ خذله مجمعی .

ایت یتاغی == نابکارلر مجمعی .

ایت ییلی == اسکی ترك تقویمنده بر دائره تشکیل ایدن سنه‌لرك اون برنجیسی .

بیانك ایتی == حیاسز آدم .

ایتاء [ع،مص] ویرمك § کتیرمك .

ایتدیرمك [ع،مص] یاپدیرمق § ایشلتمك § بالواسطه یاپمق .

ایتشمك [ت،مص] بر برینی قاقمق ، ایلری سورمك § مجادله .

ایتشمه == ایتشمك ماده‌سندن مصدر تخفیفی .

ایتمك [ت،مص] یاپمق ، حصوله کتیرمك .

ایتمك [ت،مص] ایلری سورمك ، دورتمك ، قاقمق .

ایتلمك == قاقمق ، ایلری سورلمك .

ایتمه == ایتمك ماده‌سندن مصدر تخفیفی .

ایتمه == ایلرو سورمك ، دورتمك معناسنه کلن (ایتمك) ماده‌سندن مصدر تخفیفی .

ایتلاف ● [ع،مصـ] الفت ایتمك، آلیشمق. § اویغونلق ، موافقت . { ائتلاف : صورتنده دخی قوللانیله بیلیر }

ایتلافات = جـ : (ایتلاف) .

ایته‌له‌مك [ت ، مصـ] قاقشدیرمق . صیقشدیرمق .

ایثار ● [ع ، مصـ] بذل سخاوتکارانه ، اکرام ، اعزاز § کندی محتاج اولدیغی حالده احسان § ترجیح، انتخاب ، اختیار § دوکمك ، صاچمق ، سرپمك .

ایثام [ع،مصـ] کناهه صوقمق، صوقلمق .

ایجاب ● [ع ، مصـ] واجب، لازم قیلمق . واجب اولمق ، لازم کلمك . § انشای تصرف ایچون ابتدا سویلنن سوز .

ایجاب وقبول = (فقه) عرف بلدهیه کوره انشای بیع ایچون عاقدیندن برینك (صاتدم) دیمسنه [ایجاب]، ودیکرینك (آلدم) دیمسنه [قبول] اطلاق اولنور . { ایجاب کلمه‌سنی ایتدیرمکدن زیاده ایتمك ماده‌سیله قوللانمق دها موافقدر . }

ایجابات = جـ : (ایجاب) .

ایجاد ● [ع ، مصـ] وجوده کتیرمك ، کتیرلمك § یکی برشی چیقارمق . { اختراعدن فرقی واردر . ☞ (اختراع) . }

ایجاد کرده = اثر ایجاد .

ایجار [ع،مصـ] کرایه ویرمك، ویرلمك . § کرا آقچه‌سی .

ایجاز [ع،مصـ] سوزی قیصه سویلمك ، مختصر کسمك § (ادبیات) معنای مطلوبی قیصه برتعبیرله افاده ایتمك، که طرق ثلثهٔ بیانك بری : (مساوات) ایله (اطناب) ك طرف تفریطی . آز سوزله چوق معنا افاده ایتمك صنعتی .

ایجاز حذف = (ادبیات) عباره‌دن معنایه خلل کلمه‌مك شرطیله بعض کلمه‌لر اخراجیله معنای مقصودی افاده ایتمك اصولیدر .

ایجاز قصر = (ادبیات) آز سوزله چوق معنی افاده ایتمك .

ایجاز مخل = (ادبیات) افادهٔ مرامه نقصان کتیره‌جك درجه وصورتده اختصار کلام (اطناب مخل) مقابلی .

ایجاع ●[ع ، مصـ] وجع ویرمك، ویرلمك، آغریتمق، آغریدلمق : ایجاع بطن.

ایچ ●[ت،سـ] برشیئك جوفی ، درونی ، § برشیئك اورته‌سی ، آره‌سی § ظرف ، اثنا § قارن ، معده ، بطن § قلب ، ضمیر ، وجدان .

ایچ ایچه = بربرینك داخلنده .

ایچنه طوغمق = برشی حقنده برحس قبل الوقوع حاصل ایتمك ، الهام .

ایچ بایلمق = آجلقدن اوزرینه بایغنلق کلمك .

ایچلی = قلبی یوفقه اولان ، هر شیدن متأثر اولان || ایچریسی طولو .

ایچ یاغی = قارن وباغرصاقلرده‌کی سرت یاغ ، شحم .

ایچ یوزی = برشیئك حقیقتی ، حال باطنیسی .

ایچ آلمامق = طعامه اشتهاسزلق ، عدم آرزو § عدم تحمل .

ایچ صیقلمق = یورك صیقلمق ، مغموم اولمق ، قسوتلی اولمق .

ایچی ایچنه صیغمامق = برشیدن صوك درجه‌ده متأثر اولمق || متلاشی بولنمق .

ایچ باغلامق = بعض میوه‌لرك ینه‌جك یری اولمغه باشلامق .

ایچ بولانمق = قی ایدر کبی اولمق .

ایچین ایچین = سس چیقارمیه‌رق ، سسز ، صداسز ، کیزلیجه .

ایچ چکمك = کوکس کچیرمك اوزونجه نفس آله‌رق اسان حان ایله تحسر ایتمك.

ایچ گوگی = زوجه‌نك منسوب اولدیغی اوه کیرن داماد .

ایچ سورمك = اسهال اولمق .

قاون ایچی = ترنجی‌یه مائل قوبوصاری.

ایچدیرمك ـ ایچیرمك ●[ت،مصـ] ایچیری چکدیرمك § صو کبی جاری شیلری مص ایتدیرمك.

ایچرو [ت،سـ] ایچری .

ایچره [ت،سـ] ایچ طرف، داخل، درون.

ایچری [ت،سـ] داخلده ، دروننده § ایچ طرف ، ایچ .

ایچقیرمق [ت، مصـ] هچقیرمق .

ایچکی [ت،سـ] ایچیله‌جك شی § مشروبات کئولیه‌دن کنایه .

ایچلك [ت،سـ] ایچه کیولان نیمتن، یلك .

ایچلمك ● [ت،مصـ] مایع برشی یوتلمق، شرب ایدلمك § عشرت اولنمق .

ایچم [ت،سـ] برکره‌ده ایچیله‌جك مقدار § ایچیش § لذت .

ایچمك ● [ت،مصـ] مایع برشیئی آغزدن ایچری‌یه چکوب یوتمق ، نوش ایتمك § مسکرات استعمال ایتمك § جذب ومص ایتمك .

آند ایچمك = یمین ، قسم ایتمك .

ییوب ایچمك = عیش ونوش ایتمك .

ایچیملی = لذتی خوش .

ایچمه = ایچمك ماده‌سندن مصدر تخفیفی .

ایچون ● [ت،د] تعلیل وتخصیص اداتی . لاجل، برای § ادات سببیت . § لهنده ، اوغورنده، یولنده : الله ایچون .

نه ایچون ـ نیچون = نه مقصدله ، نه سببله ؟

ایچیرمك ● [ت ، مصـ] ایچمکه سوق واجبار ایتمك § ایچمکه سبب اولمق § جذب ومص ایتدیرمك .

ایچیش = ایچمك فعلی § ایچم .

ایحاش [ع ، مصـ] برکیمسه‌نك ناموسنه طوقنمق . { لغت ناجیده بو لفظك توحیشه بدل قوللانیله‌جغی بیان اولنیورسه‌ده عربیده بویله برمعناسی یوقدر . }

ایخمق [ت،مصـ] دوه چوکمك .

ایداب [ع، مصـ] تعمیم عدالت ایتمك . سفره‌سنی آچیق طوتمق § هرکسی ضیافته چاغرمق .

ایداع ● [ع،مصـ] امانت اوله‌رق ویرمك . § (فقه) برکیمسه‌نك مالنك حفظنی دیکر برآدمه احاله ایلمك .

ایدلمك [ت ، مصـ] اولنمق ، قلنمق ، یاپلمق .

ایدنمك [ت،مصـ] اتخاذ ایتمك § استحصال واکتساب ایتمك .

ایذان [ع، مصـ] بیلدیرمك ، بیلدیرلمك . § اذان اوقومق .

ایر [ت،سـ] ☞ (ایرکن) .

ایراث [ع، مص] ویرمك ، ویرلك . § سبب اولمق، ایجاب ایتمه، حصوله کتیرمه .

ایراد [ع،مص] کتیرمه ، کتیرلمه § دلیل کتیرمه § برملکك کتیردیکی کلیر، تمتع ، محصولات ، اقچه § کرا ومحصول ویرن املاك وعقار .

ایراط [ع،مص] ورطه‌یه دوشورمك ، دوشورلمك .

ایراق [ت،ص] اوزاق ، بعید ، دور .

ایراقلاشدیرمق = اوزاقلاشدیرمق .

ایراقلاشمق = اوزاقلاشمق .

ایراقلانمق = اوزاغه کیتمك، تباعد ایتمك.

ایراقلق = اوزاقلق ، بعد ، مسافه .

ایران [فا] (لغتجهٔ اعلام) .

ایرانلی = عجم . ایران اهالیسی .

ایرته [ت، س] برکونی ، بر هفته‌یی ، برآیی ، برسنه‌یی تعقیب ایدن کون، هفته ، آی ، سنه {شوحالده املاسی (ایرتسی) یازمق خطادر} .

بایرام ایرته‌سی = بایرامدن صوکره‌کی کونلر.

بازار ایرته‌سی = بازاری تعقیب ایدن کون .

جمعه ایرته‌سی = جمعه‌یی تعقیب ایدن کون .

ایرته‌سی سنه = بحث اولنان سنه‌دن صوکره کان سنه .

ایرته‌سی کون = موضوع بحث اولان کوندن برکون صوکره .

ایرته‌لمك = برکون صوکره‌یه قالمق .

ایردیرمه = ایردیرمك ماده‌سندن مصدر تخفیفی .

ایردیریش = ایردیرمك ماده‌سندن اسم مصدر .

ایرشمك - ایریشمك [ت ، مص] یتشمك ، نائل اولمق .

ایرشدیرمك / **ایریشدیرمك** } = یتشدیرمك || خبر ویرمك .

ایرشمه / **ایریشمه** } = ایرشمك ماده‌سندن مصدر تخفیفی .

ایرغالامق [ع، مص] صاللامق ، صارصمق .

ایرکلمك - ایرکمك [ع ، مص] قورقوب کیری چکلمك § طو- یلانوب قالمق . {اکثریا صو ومده‌ده تراکم ایدن سود حقنده} .

ایرکندی = طوپلانمش صو وچرکاب.

ایرکن [ت،س] وقت مطلوب ومعیندن اولی .

ایرکنجی = صباحلری ایرکن قالقان § صورت مطلقه‌ده ایرکن حرکت ایدن .

ایرلامق [ت،مص] اناطولی شیوه‌سنجه ترنم وتغنی ایتمك .

ایرماق - ایرمق [ت ، س] چایدن بیوك ، نهردن کوچوك آقارصو : قزیل ایرماق ، یشیل ایرمق .

ایرمك [ت،مص] واصل، نائل اولمق § کمال بولمق § ولیلك مرتبه‌سنه یتیشمك .

ال ایرمك = فرصت ، زمان بولمق ، مقتدر اولمق .

آیاق صویه ایرمك = شاشیرمق || متنبه اولمق .

باشی کوکه ایرمك = کبرلنمك ، مغرور اولمق .

عقل ایرمك = اکلامق، فهم ودرك ایتمك.

ایردیرمك = یتشدیرمك § ایستنیلن حاله واردیرمق .

عقل ایردیرمك = اکلامق، ادراك ایتمك.

ایرمك [ت، س] چوربا وحلوا یاپمغه مخصوص دانه‌لی اون : ایرمیك حلواسی .

ایری [ت،ص] بیوك، بیوجك، جثه‌لی .

ایریجه = بیوجه .

ایری سوزلی = خاطر شکنانه سوز سویلیان .

ایری یاری = قبا ، جثه‌لی ، قوتلی .

ایریلك = بیوكلك، جسامت، فخامت .

ایریلشمك = قباروب بیومك .

ایریلی = ایچنده ایریسی بولنان .

ایریلی اوفاقلی = بیوك ، کوچوك قاریشیق .

ایریم [ت،س] ایرمه ، وصول § مسافه § فال آچمه ، تفأل .

ایرین [ت، س] (اصلی ایریك) جراحت، یاره‌یه طوپلانان مواد ردیه .

ایز [ت،س] انسان وحیوانك یورومسندن یرده قالان اثر § اماره ، علامت ، نشانه .

ایزینه باصمق = برینی تقلید ایتمك . || تعقیب ایلمك .

ایزجی = ایزدن اکلایان آدم .

ایزله‌مك = آرقه‌سنه دوشمك || سزمك.

ایزی قاریشیق = مجهول، بیلنمه‌ین .

ایزینه دونمك = چارچابوق کیری دونمك.

ایزد [فا،س] جناب حق : ایزد تعالی . {اصل زردشتیلرك یعنی ایران مجوسیلرینك ثنائیتی تشکیل ایدن ایکی عنصردن نور (خیر) مربیسنك اسمی اولوب بعدالاسلام جناب حقه تخصیص اولنمشدر} .

ایس [ت،س] برشیئك یاندیغی اثناده توتن دومانی § دیمانك توغسندن حاصل اولان سیاهلق § یانقلقدن حاصل اولان قوقو : ایس قوقمق .

ایستاده [فا ، ص] آیاقده طورمش : ایستادهٔ موقع احترام .

ایستك - ایستەك [ت، س] آرزو § اشتها .

ایستکلی = آرزولی || اشتهالی .

ایستمك [ت،مص] طلب وآرزو ایتمك ، دیلمك § چاغرمق § جلب ایتمك.

ایستتمك = طلب وآرزو ایتدیرمك || چاغرتمق .

ایستەمه = ایستمك ماده‌سندن مصدر تخفیفی .

ایستەنلمك = طلب اولنمق || آرزواولنمق || جلب ودعوت ایدلمك .

ایستەیش = ایستمك ماده‌سندن اسم مصدر.

ایسه [ت،د] شرط واستثنا اداتی .

ایسیلك [ت، س] وجودك قاشنمسیله مترافق برنوع جلد خسته‌لغی.

ایش [ت،س] انسانك چالیشه‌رق یاپدیغی شی ، عمل ، کار ، شغل § فاعلك فعلی § قوتك اثری § مصلحت ، وظیفه .

ایش آدمی = ایشه یرایان ، فعال .

ایش باشنده = وظیفه باشنده .

ایش بتیرمك = حل وحسم ایتمك .

ایشجی = ایش ایشلیان ، عمله .

ایشسز = ایشی اولمیان، بوش کزن .

ایشسزلك = عدم اشتغال، عطالت .

ایش کوج = مشاغل .

ایش کورمك = ترویج حاجت ایتمك .

ال ایشی = ال ایله یاپیلان بعض صنایع.

ایشه یارامق = قدر وذکری اولمق .

ایشتمك • [ت،مص] طویمق، استماع ایتمك. § (طب) صدانك قولاقده‌کی (غشاء طبلی) نی اهتزاز ایتدیردیکی حس ایتمك § قولاغیله؛ طویمق دکلمك § خبر المق .

ایشیتدیرمك = طویورمق، آکلاتمق، اسماع ایتمك || زیاده باغیرمق صورتیله ایصال ایلمك.

ایشیتمزلك = ایشیتمه‌یش || صاغرلق ایشیتمه‌یورمش کبی کورونمك.

لاقردی ایشیتمك = عتاب وتکدیر اولنمق .

ایشیتمه = ایشیتمك ماده‌سندن مصدر تخفیفی .

ایشیدلمك = سس حس ایدلمك، طویولمق || خبر آلنمق .

ایشته [ت، د] ادات اشارتدر .

ایشطین [ت، س] طوپراقدن معمول قندیل .

ایشقرمق • [ت،مص] قوش کبی اوتمك، ایصلق چالمق .

ایشقریق • [ت، س] طوپراقدن معمول صو دودوکی .

ایشقین [ت،س] باغچه رواندی .

ایشلك - ایشله‌ك • [ت، ص] کلوب کیدجی چوق اولان یول § مشتریسی چوق اولان دکان، مغازه § آلیشـق ، ادمانلی ، سلیس § اوقوناقلی یازی .

ایشلك = ایش کورور ایکن کیلان البسه.

ایشلمك - ایشله‌مك • [ت ، مص] ایش کورمك، بوش طورمه‌مق ، مشغول اولمق § برشی بر یره نفوذ ایتمك § زیاده کوب کیتمـك ، متحرك اولمق : ایشلدی طوردی § یاره جراحتلنمك § انفعالی موجب اولاجق درجه‌ده تأثیر ایتمك .

ایشلمه / ایشله‌مه } = ایشلمك فعلی || ال ایله یاپیلان، قالبله یاصامیان، نقش ایدلمش اولان .

ایشله‌لی = صرمه ویا ایپکله تزیین اولنمش اولان شی .

ایشلنمك = اعمال اولنمق ، یاپیلمق || چالیشلمق .

ایشلنمه = ایشلنمك ماده‌سندن مصدر تخفیفی .

ایشلتمك = یاپدیرمق || چالیشدیرمق || نفوذ ایتدیرمك، کچیرمك || جراحتلندیرمك || برشیئی ابی برحاله قویمق ایچون اوزرینده دوشمك : یازی‌یی ایشلتمك || طوقوندیرمق ، تأثیر ایتدیرمك .

ایشلتمه = ایشلتمك ماده‌سندن مصدر تخفیفی .

ایشلدیجی = ایشلدن ، چالیشدیران .

ایشه‌مك [ت، مص] تبول ایتمك .

قان ایشه‌مك = قورقودن مضطرب اولمق

ایشه‌تمك = تبول ایتدیرمك || زیاده قورقوتمقدن کنایه .

ایشیق [ت، -] آیدینلق § ضیا ، شعله § موم، قندیل، لامبه ، الو ، آتش .

ایشیق ویرمك = آیدینلاتمق .

ایشیقلق = کرمیدلك پنجره سی || امیر.

ایشیل ایشیل = پارل پارل، (آیدینلغك شدتنی کوسترمك ایچون مستعملدر) .

ایشیلاتمق = پارلاتمق ، پارلاتمق .

ایشیلامق / ایشیمق } = پارلامق ، پارلدامق ، التماع ایتمك .

ایشین [ت، -] کونشك پارلدیسی § اوزاقدن کورولن ضیا .

ایص [ت، س] سس، شنلك، معموریت.

ایصسز = سسسز، شنلکسز، غیرمعمور، خالی محل .

ایصاء [ع، مص] وصی نصب ایتمك § وصیت ایتمه : ایداء ایصاء تصدق .

ایصال [ع، مص] وصول بولدیرمه ، بولدیرلمه، واردیرمق، واردیرلمق، اولاشدیرمق ، اولاشدیراق ، یتشدیرمه .

ایصلاتمق - ایصلامق [ت.مص] صویه باتیرمق § اوزرینه صو سرپمك § تمام ایتمك § دوکمك، ضرب ایتمك .

ایصلاتمه = ایصلاتمق ماده‌سندن مصدر تخفیفی .

ایصلانمق = صویه باتیرلمق، صویه صوقلمق || اوزرینه صو سرپلمش اولمق || راطب، نملی اولمق || یاغموره طوتلمق .

ایصلادیش = ایصلاتمق ماده‌سندن اسم مصدر .

ایصلاق = صویه باتیرلمش اوزرینه صو سرپلمش ، راطب ، نمناك .

ایصلاقلق = صویه باتیرلمش اولان شیئك حالی || راطب بر شیئك حالی .

ایصلیق [ت، س] دوداقلری ایلری اوزاتەرق و بوغازك اخراج ایدیلن دیك سس ، صفیر .

ایصلیق چالمق = ایصلیق سسی چیقارمق.

ایصمارلامق [ت، مص] بر ایشك اجراسنی دیکرینه تکلیف وتحمیل ایتمك § بر صنعتکاره بر شیئك اعمالنی حواله ایتمه § امانت براقمه .

ایصمارلامه = (حاضر) مقابلی . || (ایصمارلامق) ماده‌سندن مصدر تخفیفی .

ایصیتمق • [ت، مص] صیجاق ایتمك ، صیجاقلق ویرمك ، تسخین ایتمك .

ایصیندیرمق [ت،مص] آلشدیرمق، مأنوس قیلمق § خوشلاتمق .

ایصی [ت، ص] صیجاق .

ایصی طام = حمام (صیجاق او دیمکدر) .

ایصیرغان • [ت،س] انجیریه فصیله‌سندن اولوب یاپراقلری وصاپی اوفاق دیکنلر ایله مجهز بر نوع نبات .

ایصیرمق • [ت، مص] دیشلریله برشیئی قوپارمق ، دیشله‌مك .

ایصیریق • [ت، س] ایصیرمه اثری ، دیش یاره‌سی § ضرر، زیان.

ایضاح [ع،مص] واضح قیلمق ، آچیق ومفصل اوله‌رق بیان ایتمك .

ایضاحا = آچیق اوله‌رق، شبهه براقمیه‌جق صورتده ، ومفصل اوله‌رق .

ایضاحات = ج : (ایضاح) .

ایطاء [ع] (ادبیات) قافیه‌نك برمعناده اوله‌رق عیناً تکراری .

ایغیریب • [ج، -] بیوك بالق آغی ـ که: طالیانلر قوللانیر .

(ایغیریب)

ایغیریب ایتمك = حیله، دسیسه ایلامك.

ایغیریب چویرمك = اوسته‌لقله بردن چوق استفاده ایتمك .

ایغریب خلاطی = (بحریه) قعر دریاده بولنان اجسامك تحریسنده مستعمل خلاطکه: ایکی اوجی بر ر صندالہ باغلوب دوبلینی دکزه صارقیدیلور .

ایغیل ایغیل [ت، س] مایع، صیال شیلرك بول بول آقمسی.

ایفاء [ع، مص] اوده‌مك، اودمه، یرینه کتیرمك، کتیرمه . کتیرلمك § یاپمق، یاپلمق § برایشی موقع فعله قومق، اجرا {«ایفا» نك اجرا، اداوانفاذ ایله فرقی واردر . ادایه باق } .

ایقاد [ع، مص] یاقمق، یاقلمق § اشعال: ایقاد قنادیل .

ایقاظ [ع، مص] اویاندرمه، اویاندرمق، اویاندیرلمه .

ایقاع [ع، مص] وقوعه کتیرمه ، ظهور ایتدیرمه . ایقاع مشکلات {اکثریا احوال مذمومه حقنده مستعملدر}

ایقان [ع، س] جزم ویقین حاصل ایتمه ، شبهه‌سز اوله‌رق بیلمه، بیلنمه : رهین ایقان .

ایقیل ایقیل [ت، س] خفیفجه صتینوب سس چیقارمه .

ایقندی - ایقینتی [ت، س] تولد ویا تغوط اثناسنده زورلامق سائقه‌سیله چکیلن اضطراب .

ایقنمق [ت، مص] زورله نفس آلمق . § زورله‌مق .

ایکده [ت، س] حنابه مشابه اینجه قرمزی قبوقلی برنوع اکشیمسی ییره .

(ایکده) (۱ — چیچکی)

ایکدیج - ایکدیش [ت، ص] بورولمش، خصیه‌لری چیقارلمش آت .

ایکدین [ت، س] قوقمش، بوزوق شی § جلق یمورطه .

ایکرنج [ت، ص] معده بولاندیریجی، تیکسندیریجی شی .

ایکرندیرمك = ایکرنمه‌یی موجب اولمق، تیکسندیرمك .

ایکرنمك = تیکسنمك ، استکراه ایتمك . نفرت ایلمك .

ایکرنمه = تیکسنمه ، استکراه، نفرت.

ایکره‌مك [ت، مص] (بوغا وامثالی) باغرمق، بوکورمك .

ایکریك [ت، ص] چوق باغران، بوکورن (حیوان) .

ایکلتمك [ت، مص] کدر ویره‌رك ایکلمکه، مجبورایتمك § آجی آجی وفقط خفیف خفیف باغرمق زار وفغان ایتدیرمك ، ایچین ایچین سس چیقارمق § عکس صدا ایله چینلامق .

ایکله‌مك = چینلامق، طنین‌اندازاولمق.

ایکلدی = ایکله‌یش، ناله || عکس صدا، طنین.

ایکلتیلی = صدا ویرن، عکس صدا ایله اوتن ، چینلایان .

ایکن [ت، د] ظرف زمان ، توقیت ، اثناده، اولدیغی زمان.

ایکندی [ت، س] اوکله ایله اقشام آره‌سنده‌کی نماز وقتی، عصر ثانی ، ایکنجی اوکله .

ایکندی نمازی = ایکندی وقتی قیلنان سکز رکعتلك نمازکه: دردی فرض، دردی سنتدر.

ایکندی کونشی = چوق سوره‌مین شیلن کنایه .

ایکندین = ایکندی وقتی ، ایکندی اوستی .

ایکنه [ت، س] دیکیش دیکمکه مخصوص دمیر ویا چلیکدن معمول غایت سیوری اوجلی وآرقه‌سی دلیکلی آلت ، ابره § آری وعقرب کبی بعض حشراتك آلت مدافعه‌سی § بعض ماکنه‌لرك سیوری واینجه قسمی § دیکن‌وامثالی شیلر. § (بحریه) آنا دیرکلرك قیچ طرفنه کان جهتلرینه وضع اولنان کوچك دیرکلر.

ایکنه‌دن اسلك = (بحریه) روزکارك تام قیچدن اسمسی.

ایکنه آردی = ایکنه‌یی بردفعه برمحله باتیروب دیکر محلدن چیقاردقدن صوکره کیری دونه‌رك بو ایکی محلك اورته‌سندن ایکنه‌یی تکرارباتیره‌رق ایکنجی محلك براز اوته‌سندن چیقارمق صورتیله دیکیلن صاغلام دیکیش.

ایکنه‌دلیکی = ایکنه‌نك کوزی || ایکنه‌نك دلدیکی یر .

ایکنه‌لی تفك = فشنکنك نهایتنه اینجه‌جك بر میل واسطه‌سیله طوتوشدیغی زمان آتش آلان تفنکلر .

ایکنه‌لی قارنجه = انسانی ایکنه‌سیله صوقوب ازعاج ایدن برنوع قارنجه .

ایکنه‌له‌مك = بر شیئی دیکر شیئه ایلیشدیرمك || ایکنه‌ایله برمحله‌ایلیشدیرمك.

ایکنه‌جك = (بحریه) کمینك دومننی محل مخصوصنده طوتان ارکك ودیشی منتشه‌لر. ☞ (دومن) .

ایکنه‌جك قوشاغی
ایکنه‌جك یوواسی ☞ (دومن).

ایکنه‌دان = ایکنه حفظنه مخصوص غلاف. {«ایکنه» ترکجه، (دان) ایسه فارسی اولدیغندن بوتعبیر یاکشدر. هله ایکنه‌دانلق تعبیری بسبتون غلطدر . }

ایکی [ت، عدد] واحددن، بردن صوکره کان عدد ، بر بردها ایکی .

ایکی باشلی = ایکی طرفدن واقع اولان .

ایکی چفته = ایکی چفت کورکلی قایق .

ایکیز = برزمانده ، بربطنده تولد ایدن ایکی قارداش ، توأم .

ایکیزلی
ایکیزله‌مه = ایکیز ، چفت .

ایکیشر = ایکیسی بردن، ایکیسی بر .

ایکی قات = ضعف، برشیئك ایکی قدری.

ایکیلك = ایکی مقدارنده،قیمتنده اولان هرشی || ایکی غروشه کچن کموش سکه .

ایکیلی = ایکی شیئی حاوی ویا ایکی شیئدن مرکب || اسقامبیل کاغدلرینك ایکی بنکیسی .

ایکنجی = برنجیدن صوکره کلن ، ثانی || معاون .

ایکی یوز = ایکی دفعه یوز : {۲۰۰}.

ایکی یوزلی = منافق .

ایل [ت، س] (ال) یابانجی § خلق، ناس § بر قوم ویا قبیله‌نك مأوای قدیمی : ترکان ایلی § عشیرت § مملکت ، دیار : قوجه ایلی ، روم ایلی .

ایلاء [ع، مص] یمین‌ایتمك . عرف شرعده زوجه‌نك برمدت معینه زوجه‌سنه تقرب ایتمه‌مك اوزره ایتدیکی یمینه اطلاق اولنور .

ایلاج [ع، مص] کیردیرمك، (ادخال) .

ایلاد [ع، مص] طوغورمق، طوغورلمق. (تولید) : ایلاد غوائل، ایجاد رذائل .

ایلاف [ع ، مص] الفت ایتدیرمك ، ایتدیرلمك . آلیشدیرمق آلیشدیرلمق .

ایلتمك [ت، مص] کوتورمك، ایصال ایتمك § قاپیق چالمق، آلوب کوتورمك {اسکی تعبیردر.}

ایلتلمك = کوتورلمك. سوق ونقل ایدلمك.

ایلتی [ت، س] ایکی قرداش زوجه‌لرینك هر برینه نسبتله دیکری. برقادینك قائن برادرینك زوجه‌سی.

ایلچی [ت، س] برحکومت جانبندن دیکر حکومت نزدینه کوندریلن وکیل، سفیر.

بیوك ایلچی = سفیر کبیر.

اورته ایلچی = ایلچی وکیلی، مصلحتکذار.

ایلچیلك = ایلچینك حائز اولدیغی صفت ومأموریت، سفارت.

ایلخان [ت، مص] ایل بکی، عشیرت بکی.

ایلدم [ت، مص] نادم، پشیمان.

ایلدملك = ندامت، پشیمانلق.

ایلری - ایلرو [ت، س] برشیئك جبهه طرفی. اوك، اوکده بولنان § مستقبل § مترقی.

ایلری آلمق = اوکه، یوقاری‌یه کچیرمك.

ایلری اولمق = اوکه کچمك || ساعتك عقرب ویلقوانی مقدار معیندن زیاده دور ایلمك.

ایلری چیقمق = قارشیلامق، استقباله چیقمق.

ایلری سورمك = سوق ایتمك || برایشی میدانه قومق.

ایلری کلن = متحیز، ممتاز، متنفذ.

ایلری کیتمك = ترق ایتمك || آشیرمق تجاوز ایتمك.

ایلری قره‌غول = (عسکری) اثنای حربده دشمنه‌کی یاقین برده‌تونده‌راش اولان قطعات عسکریه‌نك آنسزین دشمن طرفندن واقع اوله‌جق تعرضدن مصونیتی ایچون قطعات مذکوره ایله دشمن اردوسی آره‌سنه سوق اولنان مفرزه، قطعهٔ صغیرهٔ عسکریه.

ایلرولتمك = ایلرو کوتورمك || ترق ایتدیرمك.

ایلرولمك = ترق ایتمك || اوکه دوغری آدیم آتمق || تجاوز ایتمك.

ایلغار [ت، س] آتك درت نعل ایله قوشمه‌سی § آقین.

ایلغار ایتمك = آتی درت نعله قالدیرمق، سرعتله سورمك، قوشدیرمق || آقین، هجوم ایتمك.

ایلغارلامق = ایلغار ایتمك.

ایلغیم صالغیم [ت، س] (سراب).

ایلغین [ت، س] غایت اینجه وصولغون پنبه چیچك آچار وصولاق یرلرده حاصل اولور بر آغاج.

آجی ایلغین = آجی کونلك نامی وریلن برنوع ضعفك اوزرنده حاصل اولدیغی آغاج.

ایلغینلق = ایلغین آغاجلرینك کثرتله بولندیغی محل.

ایلغی [ت، س] باشی بوش کزن آت، خرکله.

ایلك [ت، ص] (صوك) مقابلی، اولکی، ابتداکی، برنجی، ایلروده‌کی: ایلك حرکت، ایلك اولاد.

ایلك اوکجه = اك اول.

ایلکلك = برنجیلك، اولکیلك.

ایلکین = ابتدا، اك اول، ابتدادن، ایلك دفعه اوله‌رق.

ایلمك [ت، س] چوزولمسی قولای دوکوم، اکرتی دوکوم.

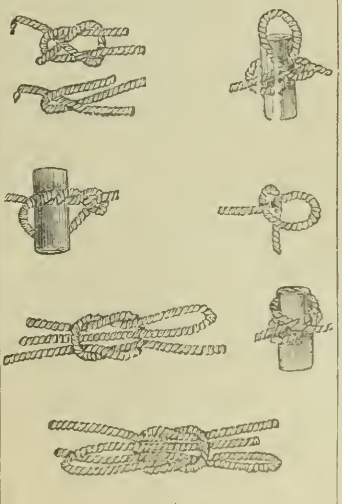

(ایلمك)

ایلمکله‌مك } = اکرتی اوله‌رق باغلامق، دوکوم یاپمق.
ایلمکلمك }

ایلمکلی = قولای چوزیله‌جك صورتده دوکومله‌مك.

ایله [ت، د] ادات الصاق § ادات مقارنت § ادات وساطت § ادات تعلیل -

ایلیجق - ایلیجاق [ت، مص] پك آز صیجاق.

ایلیجه [ت، س] قاپلیجه، قدرت حمامی، طبیعی صیجاق صو.

ایلیشدیرمك = ربط وتعلیق ایتمك.

ایلیشدیرلمك = ربط وتعلیق ایدلمك. چنکل ودوکمه کبی برشیله طوتدیرمق.

ایلیشمك = مربوط ومعلق اولمق. طاقیلوب قالمق || دورمق || آز دورمق. || شبهه وتردد ایتمك || صاتاشمق، تعرض ایتمك، طوقونمق.

ایلیشیك = تعلق، علاقه، نسبت، مناسبت، مربوطیت || حساب، آله‌جق ویره‌جك.

ایلیشیکی کسمك = حسابی قطع ایتمك.

ایلیشیکسز = برکونه مربوطیت وتعلقی اولمیان || حل وفصل اولنمش.

ایلیك [ت، س] کمیکك ایچنده‌کی یومشاق ماده، مغز، مخ.

ایلیکه ایشلمك = شدتلی صورتده تأثیر ایتمك.

مردار ایلیك = اومورغه‌کمیکی ایچنده‌کی مخ، مغز.

ایلیك یاغی = چرویش یاغنك اینجه‌سی.

ایلیك [ت، س] الدسه‌نك دوکمه کچمکه مخصوص دلیکی، عروه.

ایلیکلمك = دوکمه‌یی ایلیکه کچیرمك.

ایلیکلنمك = دوکمه ایلیکه کچیرلمك.

ایلیکلی = دوکمه‌سی ایلیکه کچیرلمش.

ایلیمق - ایلینمق [ت، مص] ایلیق اولمق، آز صیجاق اولمق.

ایم [ت، س] علاج، دوا {طبیب دواسندن غیری}؛ قوجه قاری ایمی.

ایماء [ع، مص] قولاً ویافعلاً اشارت ایتمك، ایدلمك § آچیقدن سویلمکسزین افهام ایتمك.

ایمان [ع، س] ایناتمق، اینانمه، قلب ایله تصدیق § دین حق قبول ایتمه {ایتمك، کلك، کتیرمك ماده‌لریله قوللانیلیر}.

ایمان مردود = منافقلرك ایمانی.

ایمان مطبوع = ملائکهٔ کرامك ایمانی.

ایمان معصوم = انبیای عظام حضراتنك ایمانی.

ایمان مقبول = مؤمنلرك ایمانی .

ایمان موقوف = اهل بدعتك ایمانی .

ایمانسز = جناب حقه ؛ حضرت پیغمبره اینانمیان .

ایمانسزجه = انصافسزلقله .

ایمانسزلق = الحاد || انصافسزلق .

ایمانمق [ت، مص] قاینمق ، کوزتمك § تأمین ایتمك .

ایمبات - إنبات [ج، س] کوندوز دکزدن قره یه وکیجه‌این قاره‌دن دکزه دوغری اسن خفیف روزکار .

ایمپراطور [ج، س] { Imperator } قرالدن بیوك حکمدار .

ایمپراطوریچه = ایمپراطور زوجه‌سی

ایمپراطورلق = ایمپراطورعنوان وصفتی § بر ایمپراطورك تحت حکم واداره‌سنده بولنان دولت وممکت .

ایمدی - إمدی [ت، د] اوحالده ، اویله‌ایسه، بناءً علیه { متروك اولمغه باشلا‌یان بوکلمه‌نك ابقا واحیاسی آرزو ایدیلور . هله افادات فنیه وریاضیه‌ده بوکا پك احتیاج واردر . }

ایمرنمك [ت ، مص] آرزو ایتمك ، اشتهاسی اویانمق § غبطه‌ایتمك . آغز صولانمق .

ایمرندیرمك = آرزو ایتدیرمك، اشتها اویاندیرمق § غبطه ایتدیرمك .

ایمزغانمق [ت ، مص] اویقو باصوب اویومغه باشلامق .

ایمش [ت، فعل] صیرورت بیان ایدر . (ایمك) مصدر غیر مستعملنك ماضیٔ نقلیسیدر .

این [ت، س] بیانی حیوانلرك یر آلتنده‌کی مسکنی § غار، مغاره .

این [فا، س] قریبه موضوع اسم اشارت ، بو : این وآن = بو، شو .

بعد ازین = بوندن صوکره ، بوندن بویله .

بنابرین = بونك اوزرینه .

ایناس [ع، مص] آلشدیرمق، آلشدیرلمق .

اینان [ت، س] اینانمه، امنیت ، اعتماد . § ایمان ، اعتقاد .

ایناننج = شایان اعتماد، موثوق .

إینانمق [ع، مص] دوغری نظریله باقمق، صحیح دیه قبول ایتمك § آلدانمق .

ایناندیرمق = اینانمه‌یه سوق واجبار ایتمك . قاندیرمق، اقناع ایتمك || یالانی قبول ایتدیرمك ، آلداتمق .

إینانمه - إینانیش [ت، س] اعتقاد .

اینتی‌پوف [ت، س] مالایمنی ، صاچمه، اهمیتسز § یالان .

اینجو - اینجی [ت ، س] اصداف بحریه‌دن بعضیلرینك ایچندن چیقان وتزیینات‌ده قوللانیلان بغدای دانه‌سی قدر برنوع جوهر قیمتدار .

اینجوچیچکی = بیاض ویوارلاق برنوع آغاج چیچکی .

اینجوصاچمق = فصیح ، لطیف سوز سویلمکدن کنایه .

اینجه [ت، ص] قالین اولمایان § دقیق ، اوفاق ، خرده § خفیف § مؤثر، کسکین .

اینجه‌جك = پك اینجه ، پك دقیق وخفیف .

اینجه‌لك = اینجه اولان شیئك حالی || رقت || خرده‌لك ، دقت || نازکلك ، ظرافت .

اینجیتمك [ت . مص] جان آجیتمق § خاطر قیرمق یاره‌لی ویا آغریلی برعضوه دوقونوب آغرتمق .

اینجیتمه = اینجیتمك ماده‌سندن مصدر تخفیفی .

اینجیتمه‌بنی = سرطان علق .

اینجیدیش = اینجیتمك ماده‌سندن اسم مصدر .

اینجیك [ت، س] خفیف صورتده قیراش، ویاضرب اولنمش عضو § دیزك آلتنده‌کی کمیك .

اینك [ت، س] ذات الثدیانك مجتر دصنفندن صیغیرك دیشیسی، بقر .

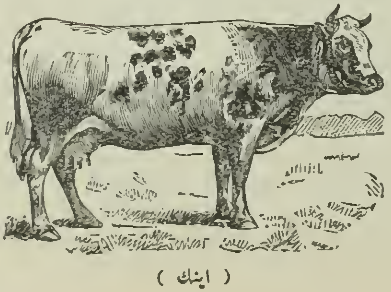

(اینك)

اینکجی = اینك چوبانی ، صیغیرتماج || اینك بسلیان وسودینی صاتان آدم .

اینمك [ت، مص] آشاغی کلمك، هبوط ایتمك، دوشمك § اصابت ایتمك § آزالمق ، تناقص ایتمك § دوشمك، سقوط ایتمك § کسب سکون ایلمك § قونمق ، مسافر اولمق .

اینلمك = آشاغی کیدلمك ، نزول اولنمق .

اینمه = سقوط ایتمه ، دوشمه ، نزول || فالج ، سکته .

اینیش [ت، س] یوقوش مقابلی ، سطح مائل § سقوط ایتمه .

ایواء [ع، مص] بر یره قوندوروب آرام ایتدیرمك ، آرام ایتدیرلمك § مأوی کوسترمك § یرلشدیرمه ، اسکان .

ایودیرمك [ت، مص] قوشدیرمق، عجله ایتدیرمك .

ایوگن = عجله‌جی ، تیز ، سریع .

ایوگنلك = عجله‌جیلك ، تیزلك .

ایوك [ت، س] قار اوزرنده قایمغه مخصوص برنوع آیاق قابی .

ایهام [ع ، مص] بر سوزی ، بر ایشی دلالت ظاهریه‌سندن بشقه برشی اکلاشیله‌جق صورتده اتیان ایتمه، شبهه‌یه دوشورمه § (ادبیات) ایکی معنالی بر کلمه ایرادیله معنای بعیدینی قصد ایتمکدن عبارت بر صنعت بدیعیه ـ که : بوکا (توریه) ده دینیر .

ایهام تناسب = (ادبیات) عباره‌ده مستعمل برلفظك فکر موضوعه برجهتدن دخی مناسبت معنویه‌سی بولنمق :

« منافع مختلفدر اقتضای روزکار اوزره
دکل عریانه لازم ناخدایه باد لازمسه »

ایهام حسن = مدحی متضمن ایهام .

ایهام تقبیح = (ادبیات) تعریضی متضمن ایهام .

ایهامات = جمع : (ایهام) : ایهامات قبیحه، ایهامات حسنه .

ایهان [ع ، مص] برینه ایراث وهن ایتمك § برینی آشاغی طوتمق، تحقیر ایتمك .

ایه‌روغلیف
هیروغلیف [ج، س] { Hieroglyphe } قدیم مصرلیلرك رسم واشکالدن عبارت خطلری اشکال رموزه .

☞ (هیروغلیف) .

(ایه‌روغلیف = هیروغلیف)

ایی [ت. ص] بکنیله‌جك ، مقبوله کچه‌جك اولان § فائده‌لی ، نافع ، کارلی . § کافی § اویغون ، مناسب § صحت وعافیتی یولنده .

ایلك = ایی اولان شیئك حالی || خوشلق || خیر ، منفعت ، فائده || لطف وکرم ، احسان ، انسانیت || صحت وعافیت || حسن معامله ، ملایمت .

ایلشدیرمك / ایلتمك = ایی‌یاپمق || اعادهٔ عافیت ایتدیرمك .

ایلشمك = ایی اولمق || اعادهٔ صحت ایتمك || بریله آره‌سی دوزلمك .

ایلتمك [ت، مص] ایلشدیرمك .

ایود [ج، س] (کیمیا) ماوی‌یه قریب سنجابی رنکنده صلب وقلور کبی کسکین رایحه‌لی بر جسم — که : صرده آز؛ کئول ایله اترده زیاده منحلدر.

ایودپوتاسیوم = { Iode de Potassium } (کیمیا) مکعب شکلنده مبلر کریه لذتلی بیاض برملح .

ایودالای = (کیمیا) { اتیلن } ك ضیای شمس تحت تأثیرنده بولندیرلمسندن حاصل اولان پارلاق ، بلوری بر جسم .

همزهٔ مضمومه

أباب [ع، س] شدتلی، دهشتلی طالغه، سیل .

أبوت [ع، مص] باباق، پدرلك آتالق: حقوق ابوت .

ابوة = باباق‌جهتیله ، پدرلك صفتیله

أبهت [ع، مص] عظمت ، مهابت ، وجاهت ، بیوکلك .

ابهتلو = صدارت عظمادن منفصل ذواته تخصیص بیوریلان القاب رسمیه‌دندر . ☞ (القاب) .

أترج ـ أترجه [ع، س] آغاج قاونی دینلن معروف میوه .

أجاج [ع، س] جاج آجی ، طوزلو صو : ماء .

أجرت [ع، س، ص] خدمت ، امك مقابلی ویریلان آقچه ، بدل استفاده ، کرا § کوندلك .

بلااجرت = مجاناً ، اجرتسز .

اجرتسز = مجاناً ، بدلسز ، پاره‌سز .

اجرت قدمیه = آیاق تری نامیله ویریلان اجرت .

اجرتلی = بر خدمت ، امك مقابلنده معین پاره آلان || بریره پاره ویره‌رك قبول اولنمش اولان .

أجم [ع، س] صیق آغاجلق محل، اورمان. { آرسلان وسائر وحشی حیوان یتاغی معناسنه اولان { اجمه } نك جمعیدر . }

أجور [ع، س] آخرته متعلق اعمال خیریه، ثواب معناسنه اولان (اجر) ك جمعی .

اجورات = ج : (اجرت) .

أجون [ع، مص] صویك رنکی وطعمی متغیر اولمق، بوزولمق .

أحجوه ـ أحجیه [ع، س] بیلمه‌جه ، لغز ، یا کاتماج .

أحدوثه [ع، س] موجب تعجب اوله‌جق درجه‌ده اویدورلمش خبر ، ماده ، کیفیت .

أخت [ع، س] قیز قارداش. { جمعی نظائر معناسنه کلن (اخوات) در . }

اخت لاب = (فرائض) میتك بابا بر قز قرداشی .

أخدود [ع، س] خندك ، یره‌کی یاریق .

أخروی [ع، س] آخرته متعلق : مثوبات اخرویه .

اخرویات = { اخروینك جمعی . } آخرته متعلق ایشلر .

أخری [ع، س] (آخر) ك مؤنثی : باشقه ، غیری ، دیکر : مسئلهٔ اخری .

مرة بعد اخری = دفعات ایله ، بر قاچ کره .

نشأهٔ اخری = حیات اخرویه .

أخوت [ع، مص] قارداشلق برادرلك: اخوت اسلامیه .

اخوتکار = برادرانه معامله ایدن .

اخوتکارانه = برادرانه معامله ایدنه لایق صورتده .

أدباء [ع، س] شعر وانشایه متعلق علومه منتسب معناسنه اولان (ادیب) ك جمعی : ادبای عثمانیه .

أذانی [ع، ص] حماردن کنایه اوله‌رق بیوك قولاقلی آدمه اطلاق اولنور .

أذن [ع، س] قولاق، ذوی الحیاتك باشلرنده ایشیتمکه مخصوص ایکی عضودن هربری § سامعه § بعض آلاتك قولاق شکلنده اولان قسمی § کتاب یاپراغنك چویرلمش کوشه‌سی .

اذن الحمار = (نباتات) ثوریه فصیله سندن بر نبات، که : یاپراقلری شکلاً حمار قولاغنی آکدیرر .

اذن خارجی = (طب) قولاغك مشهود اولان اقسام خارجیه‌سی .

اذن داخلی = (طب) قولاغك غیر مشهود اولان اقسام داخلیه‌سی .

اذین = (طب) عربجه‌ده قولاقجق دیکسه‌ده، لسان طبده قلبك منقسم اولدیغی درت جوفدن یوقارده بولنان ایکیسنه اطلاق اولنور .

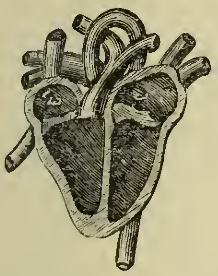

اذین ایمن = (طب) شکلده (ب) حرفیله کوستریلن صاغده‌کی جوف .

اذین ایسر = (ب׳) ایله کوستریلن صولده‌کی جوف .

اذین معدنی = (طب) بر خسته‌لق حسیله قلبك اذینلرندن ایشیدیلن سس .

أربه [ع، س] عقده ، دوکوم ، کوستك، بوکلم § مکر وحیله .

أرجوحه [ع، س] صالینجاق .

أرجوزه [ع، س] (ادبیات) قیصه‌وزنلی یعنی بحر رجزدن اولان شعر .

أرجوفه [ع، س] یالان، اویدرمه سوز جمعی : { اراجیف } در .

اُرْدِبِهِشْت [فا، س] سنهٔ شمسیه‌نك ایكنجی آیی یعنی نیسان { جنته بكزر دیمكدر }.

اُرْدُو [ت، س] كثرتلی عسكر § اصطلاحات عسكریه‌جه اقلی اوچ واعظمی بش قول اوردودن مركب هیئت عسكریه § بردولتك قوهٔ عسكریه‌سی.

قول‌اردو = (عسكری) اوچ پیاده و بر سواری فرقه‌سیله برطوپچی آلایندن مركب قطعهٔ عسكریه.

اردو اركانی = اردوقومانداننیله اركان حربیه هیئتی واركان وامرانك هیئت مجموعه‌سی.

اردوكاه = سفربرحالنده بولنان قطعهٔ جسیمهٔ عسكریه‌نك قوندیغی محل || معسكر.

اردولق = غلبه‌لك.

اُسْ [ع، س] اساس، اصل، كوك، تمل § (ریاضیه) برعددك، بركمیتك قاچنجی قوته رفع یعنی قاچ دفعه كندی نفسنه ضرب اولنه‌جغنی مشعر رقم ویاحرف ــ كه: رفع اولنه‌جق عددك اوزرینه وبرآز صول طرفه وضع اولنور. مثلا: (۹) عددی اوچنجی قوته رفع اولنمق یعنی اوچ دفعه كندی نفسنه ضرب ایدلمك مطلوب اولسه: (۹)³ یازیلیركه: ۹×۹×۹=۷۲۹ اولمش اولور وكذا (مᵐ). (م) كمیتنك (m) دفعه كندی نفسنه ضرب اولنه‌جغنی كوسترر.

اس‌الحركات = (عسكری) براردوقطعات مختلفه‌سنك حربه مباشرتدن اول كیریسنده طوپلانه‌جغی ولوازم ومهمات عمومیه‌نك جمع وادخار ایدیله‌جكی نقطهٔ مستحكم. [مثلا: مانچوریده (موقدن) دار الحرب اولدیغی زمان (خاربین) اس‌الحركات ایدی.]

اس‌میزان = مكتب‌شاكردانك منسوب اولدیغی صنفلرده اوقونان درسلرك نمرو یكونندن ترفیع صنف ایچون اكتسابنه مجبور اولدقلری مقدار.

اُسٰارَی [ع، س] جمع: { اسیر }.

اُسْبُشْ [فا، س] كهله.

اُسْبُوعْ [ع، س] هفته، یدی كوندن عبارت زمان.

اسبوعی = هفته‌لك، هفته‌ده برچیقان: جریدهٔ اسبوعیه.

اُسْتَاذْ [ع، ص] تعلیم ایدن، اوكره‌دن، اوسته. معلم § ماهر، واقف. صنعتكار.

استادانه = اوسته‌جه.

استادی = استادلق.

اُسْتَاذْ [ع، ص] استاز، معلم { فارسی (استاذ) دن معربدر }

استاذیت = استاذلق.

اُسْتُخْوَانْ [فا، س] كمیك، عظم.

استخوانپاره = كمیك پارچه‌سی.

اُسْتُرَه [فا، س] اوستوره دینلن بربر آلتی.

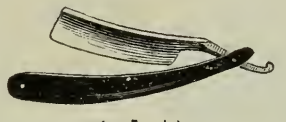

(ارستره)

اُسْتُوارْ [ع، ص] محكم، متین، قوی § امین.

استواری = قوتلی، متانتلی || امنیتلی.

اُسْرْ [ع، مص] یولك دوتلمسی.

اُسْرَاءْ [ع، س]: جمع (اسیر): اسرای حرب.

اُسْرُبْ [ع، س] قورشون.

اُسْطُرْلَابْ [ع، س] {یونانیجه دن معربدر} اجرام سماویه‌نك ارتفاعنی تعیینه مخصوص بر آلت ــ كه: متقدمین استعمال ایدرلردی. [۱]

اُسْطُوَانَه ــ اُسْتُوَانَه [ع، س] بر منحنی معلومه علی الدوام تماس ایتمك وبو منحنینك مستویسنده بولنمیان ثابت برخط مستقیم معلومه دائما موازی اولق اوزره حركت ایدن بر خط مستقیمك تولید ایلدیكی سطح ایله بو سطحی قطع ایدن ایكی موازی مستوینك احاطه‌سندن حاصل اولان جسمدر. خط متحركه (مولد) ومستویین متوازیینك هر برینه (قاعده) تسمیه اولنور [۱]

اسطوانهٔ مستدیره = (هندسه) قاعده‌سی دائره اولان اسطوانه‌در.

اسطوانهٔ قائمه = (هندسه) مولدلری قاعده‌سنه عمود اولان اسطوانه‌در.

اسطوانهٔ مستدیرهٔ قائمه ویا اسطوانهٔ دورانی = (هندسه) بر مستطیلك محور اعتبار اولنان بر ضلعی اطرافنده دوراننددن تولد ایدن اسطوانه‌در.

[۱] (اسطرلاب واسطوانه) كلمه‌لری سهواً { همزهٔ مكسوره } فصلنه درج ایدلدیكندن تفصیلاتی ایچون (۹٤) نجی صحیفه‌یه مراجعت بیورلسون.

اسطوانهٔ مخروطی = (عسكریه) افواه ناریه مرمیلری كبی برمخروط ایله قپانیلان اسطوانه شكلنه اطلاق اولنور.

اسطوانهٔ ناقص = (هندسه) بر اسطوانه قاعده‌سنه غیر موازی بر مستوی ایله قطع اولندیغی زمان قاعدهٔ اسطوانه ایله مستوی قاطع بیننده قلان قسمدر.

اسطوانی = اسطوانه شكلنده اولان.

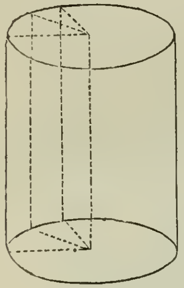

(اسطوانهٔ قائمه)

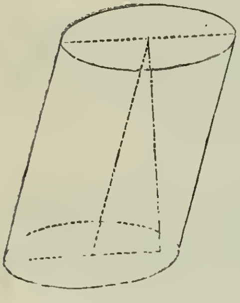

(اسطوانهٔ مائله)

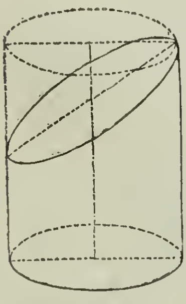

(اسطوانهٔ ناقصه)

اُسْطُوُرَه [ع، س] افسانه، باطل سوز § اویدرمه ماصال. { جمعی: (اساطیر) كلیر. }

اُسْقُفْ [ع، س] راهب، پاپاس، صومعه‌نشین.

اُسْلُوبْ [ع، س] طرز، طور، نسق، اصول، طریق § طرز بیان، سلیقه.

اسلوب حكيم = اهميتى حسبيله ايرادى اقتضا ايدن شيئى ذكر ايتمين متكلمه تعريض ايچون اوشيئى بيان ايتمك، متكلمه بكلمه‌مديكى بر صورتده اعطاى جواب ايلمك .

اسلوب عادى = (ادبيات) صنايع لفظيه و معنويه‌دن عارى سوزلرك طرز بيانى {اخوانيات كبى.}

اسلوب عالى = (ادبيات) صنايع لفظيه ومعنويه ايله موشح اولان سوزلر ، افاده‌لر .

أُسلُوب [ع،س] فرانسزلرك {Style} ديدكارى تعبيرى ترجمه وافاده ايچون بوكلمه‌يه احتياجزواردر. آنلر اشبوءيه ، سليقه‌يه ، طرز بيانه (Style) (استيل) ديدكارى كبى طرز معمارى‌يه ، طرز تصويرده استيل ديرلر.

استيل اوريانتال = {Styl Oriental} اسلوب شرقى .

استيل غوتيق = {Styl Gothique} غوت اسلوبى كبى .

استيل ؛ هرقومك صنايع وبدايعده كندى ذوقنه كوره تركيب وتشكيل ايلديكى اشكال ونقوشك صورت تركيبنه اطلاق اولنور .

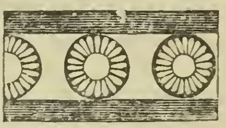

(اسلوب آثورى)

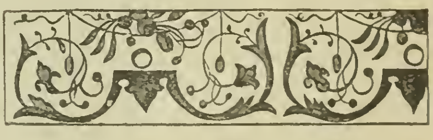

(آلمان اسلوبى)

(اسلوب ايتاليان)

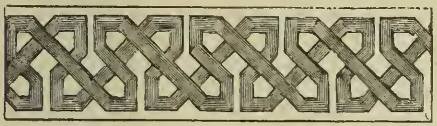

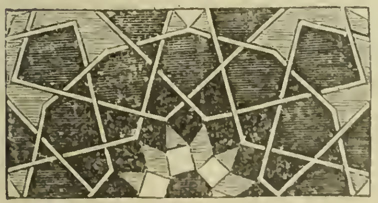

(اسلوب اندلس)

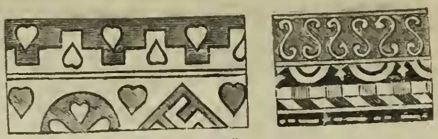

(بیزانتن اسلوبی)

(چین اسلوبی)

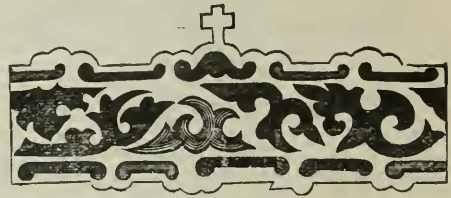

(روس اسلوبی)

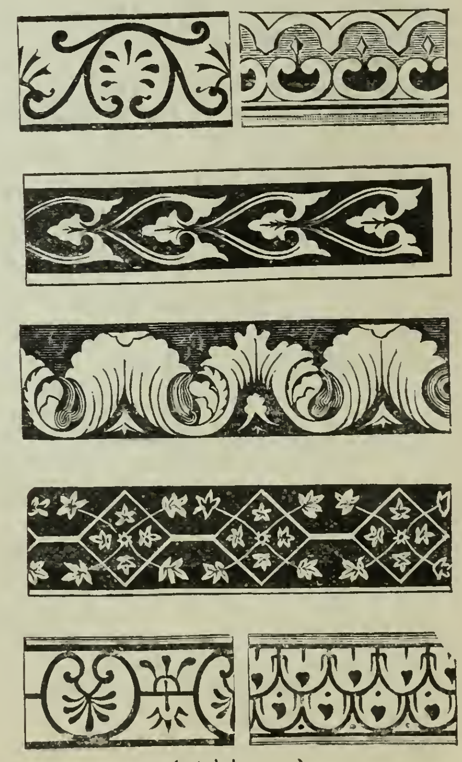

(رومن اسلوبی)

(ژاپون اسلوبی)

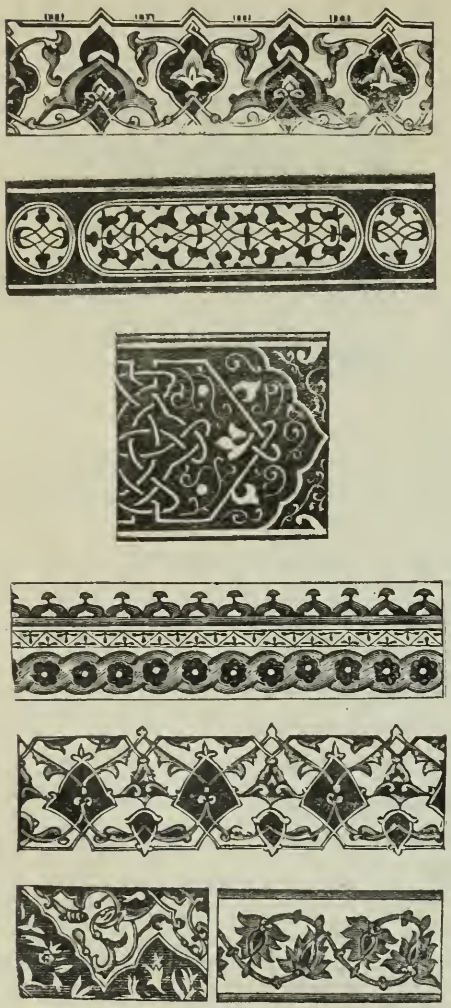

(عجم اسلوبی)

(فرانسز اسلوبی)

(غوتیق اسلوبی)

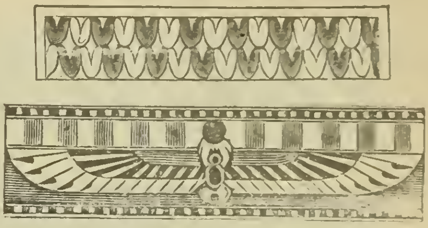

(مصر قدیم اسلوبی)

(هند اسلوبی)

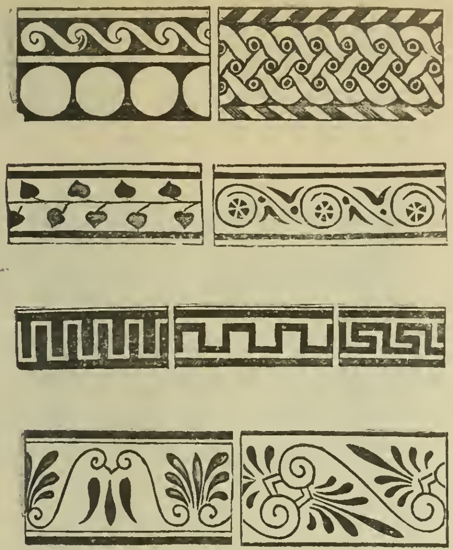

(یونان اسلوبی)

أُسْوَه [ع،س] مسلك ، مذهب، طریقه: اسوهٔ جمله § مقتدی به، پیشوا: اسوة المحتقین§یارصادق، غمکسار: اسوة الاودا .

أُشْتُرْ [فا،س] دوه ، جمل .

اشتربان = دوه‌جی .

اشترخو = دوه خویلی || کینجی .

اشتر دل = حاسد، کیندار .

اشترکاو = زرافه دینلن حیوان .
☞ (زرافه) .

اشترمرغ = ☞ دوه قوشی.

أُشْتُلُمْ [فا ، س] غوغا کورلتی.

اشتلمکار = غوغاجی ، کورلتیجی .

أُشْغُرْ [فا ، س] کرپی دنیلن حیوان .

أُشْغُولَه [ع ، س] اوغراشیله‌جق ایش، مشغولیت : اشغولهٔ حسنه .

أُشْکُوفَه [فا ، س] نظامده (شکوفه) یه بدل استعمال اولنور . چیچك .

أُشْکُنْبَه [فا ، س] { اکثریا جیجك حقنده } آچلمش دیمکدر.

أُشْکُوه [فا ، س] (شکوه) ه بدل قوللانیله‌بیلیر، شان وشرف.

أُشْنَان [ع ، س] قیلن اوتی ، صابون یرینه استعمال اولنور برنوع کوك ـکه : بوکا چوکن اوتی دخی دیرلر.

أُشْنَه [ع ، س] یوصون، آغاج یوصونی.

فصیلهٔ اشنیه = (نباتات) یوصونلری حاوی نباتات فصیله‌سی.

اشنیٔ شیبی = صقال کبی صالقم صاچاق منظره‌لی یوصون .

اشنیٔ قرنی = بوینوزه مشابه یوصون.

اشنیٔ قصبی = (طب) صوده بوغولانلرك آق جکرلرنده حاصل اولان بیاض ویا کل رنکلی قبارجقلر.

اشنیٔ مکمش = دکز قدائفی دنیلن یوصون.

اُصُول [ع ، س] (اصل) ك جمعی . اصللر، تمللر § ترتیب، نظام ، قاعده § ابتدائی قاعده‌لر ،ضوابط اصلیه § اسلوب ، طرز، نسق § هرعلمك قواعداساسیه وفلسفیه‌سی § یول§ مشوار، منوال § مبانی ، مبادی.

اصول حدیث = احادیث شریفه‌نی قواعد مخصوصه ایله متنوع صنفلره تقسیم ونوعیتلرینی قواعد مزروده‌یه تطبیقا تعیین ایدن علم شریف .

اصول فقه = علم فقه‌ك مبانیسنی بیلدیرن علم .

اصول ایله = آهسته‌جه ، یواشجه .

اصولسز = ترتیبسز، نظامسز || مناسبتسز .

اصولیون = اصول فقه منتسبلری || اصول مختلفه‌نی تدقیق وتطبیق ایدنلر.

أُضْحُوكْ ـ أُضْحُوكَه [ع، س] کولنج شی، کولنه‌جك شی ، لطیفه.

أُضْحِیَّه [ع.س] قربان { معنای اصلیسی: قوشلق وقتی کسیلان قویون دیمکدر } .

أُضْحُومَه [ع،س] بعض مملکت نسوانك بللرینی اینجه کوسترمك ایچون قیچلری اوزرینه باغلادقلری یاصدق .

أُضْلُولَه [ع،مص] (هدایت) ك ضدی.

أُطْرُوش [ع،ص] صاغر، قولاغی ایشیتمیان.

أُظْلُوقَه [ع، س] یالچین قیا ، قیالق .

أُعْتُوبَه [ع،س] آزار، توبیخ، تکدیر .

أُعْجُوبَه [ع،س] تحف، غریب شی، باعث تعجب اوله‌جق شی. { جمعی : (اعاجیب) کلیر } .

أُغْلُوطَه [ع ، س] یاکلتماج ، بیلمه‌جه § مخاطبی یاکلتمق ایچون ترتیب اولنان کلام .

أُغْنِیَّه [ع ، س] شرقی ، ترکی ، نغمه ، نوای خواننده ، آهنك .

اغور [ت، س] ☜ (اوغور) .

اُف [ع، د] تفجر (صیقلمدی) اداتی ، ارف .

اُفتاده [فا، ص] دوشمش، دوشکون ، § ممدور، فلکزده، عاجز § عاشق.

افتادکان = جمع : (افتاده) .

افتادکی = افتاده‌لك ، دوشکونلك .

اُفتان وخیزان [فا، س] دوشه قالقه یتمه (نظمده (افت وخیز) طرزنده دخی قوللانیلیر) .

اُفجه [فا، س] بوستان قوروقلغی ، باغ ، باغچه ، بوستان ایچنه دیکیلن انسان قیافتنده‌کی قوروقلق .

اُفق [ع، س] (قوزموغرافیا) استقامت شاقولیه‌یه عمود اولان معلوم دائره‌لرك هر بری . { معنای اصلیسی ناحیه طرف دیمکدر } .

افق اصلی ، افق حقیقی } = برمحلك استقامت شاقولیسنه عموداً مرکز ارضدن کچن مستوینك کره سما ایله فصل مشترکی .

افق مرئی ، افق ظاهری } = کوك ایله ارضك بربرینه بتیشمش کبی کورلمسندن حاصل اولان دائره‌که . نقطهٔ بصردن سطح ارضه وارد اولان خطوط شعاعیه، اشبو دائره‌نك محیطنده سطح ارضه تماس ایدر .

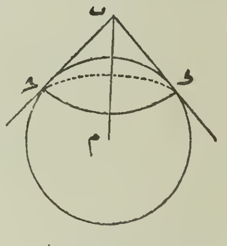

(ء ، ح = افق مرئی)

افق حسی = موقع راصدده سطح ارضه تماس ایدن مستوینك کره سما ایله فصل مشترکی.

افقی = افقه موازی، استقامت شاقولیه ایله (۹۰) درجه‌لك زاویه احداث ایدن استقامت .

اُفقه [ع، س] اینجه دری، بالخاصه سنت ایدیلن دری‌یه اطلاق اولنور.

اُفکوهه [ع، مص] شاشیله‌جق شی (الجوبه) ایله مترادفدر .

اُفول [ع، مص] غائب اولمق ، کورنمز اولمق { اکثریا اجرام سماویه حقنده مستعملدر } .

اُقحوان [ع، س] پاپادیه دینلن نبات ، چیچك .

اُقنوم [ع، س] اصل ، ذات ، رکن . جمعی اقانیم کلیر : اقانیم ثلثه . { اقنوم، تعبیرینك رومی اولدیغنی لغویون عرب بیان ایدیورلر } .

اُکاف [ع، ت] پالان : اکاف حمار . { کسر همزه ایله ده تلفظی جائزدر } .

اُکثوث [ع، س] صارماشیق دینلن نبات .

اُکذوبه [ع س] یالان، اویدورمه‌سوز.

اُکره [ع، -] حفره ، چوقور .

اُکروه [ع، س] کرم، لطف، احسان.

اُکل [ع، س] میوه § رزق ، نصیب § ذکا .

اُلغوره [ع، س] قپالی سوز ، الغز ، یاکلماج ، بیلمه‌جه .

اُلفت [ع، مص] آلیشمه ، انسیت ، امتزاج § آشنالق ، دوستلق § کوریشوب قونوشمه § خوی ایچه .

الفتکر = الفت ایدیجی ، ایدن .

الفتکری = الفتکرلك .

اُلوف [ع، عدد] بیك معناسنه اولان (الف) ك جمعی § علم حسابده تعداد وترقیم اعداد ایچون صاغدن صوله دوغری اوچر اوچر تفریق اولنان جمله‌لرك ایکنجیسی ــ که : صاغدن اعتباراً دردنجی، بشنجی، التنجی رقملرك تشکیل ایتدیکی خانه .

احاد الوف = صاغدن اعتباراً دردنجی رقم ، الوف جمله‌سنی تشکیل ایدن ارقام ثلثه‌دن برنجیسی .

عشرات الوف = ارقام مزبوره‌دن ایکنجیسی.

مأت الوف = ارقام مبحوثه‌دن اوچنجیسی.

اُلکا [ت، س] ☜ (اولکه) .

اُلوهیت [ع، ص] التهلق ، معبودلق، تکریلق { الاهت، الاهیت، الوهت دخی بومعنایه‌در } .

اُم [ع، س] انا ، والده ، مادر § اصل ، منشاء .

ام البلاد = مکهٔ مکرمه .

ام الخبائث = شراب ، مسکرات .

ام خلول = مدیه .

ام الدم = قرمزی قان طمارلرنده کوریلن انتفاخ .

ام الدنیا = خطهٔ مصریه .

ام الرأس = دماغ .

ام الرزائل = جهل .

ام الفضائل = علم .

ام القری = مکهٔ مکرمه .

ام الکتاب = فاتحهٔ شریفه .

ام النجوم = صامان‌اوغریسی، کهکشان.

امیه = انایه ، والده‌یه منسوب .

اُمت [ع، س] قوم ، طائفه § کندیلرینه من قبل الرحمن پیغمبر بعث واسرا اولنان جماعت ، طائفه .

امة الله = مخلوق حق .

امت جماعت = بر طائفه‌نك کندولرینه کوندریلن پیغمبره ایمان ایدن قسمی .

امت دعوت = بر طائفه‌نك کندیلرینه کوندریلن پیغمبره ایمان ایتمه‌ین قسمی.

امة محمد = اهل اسلام .

اُمراء [ع، س] جمع : (امیر) بکلر . § اصطلاحات عسکریه‌دن اولوب بیکباشی ، قائمقام ، میرلایه اطلاق اولنور : امرای عسکریه ، امرای بحریه .

امیر الامرا = رتبهٔ ملکیه‌دن اصطبل عامره ایله میرمیرانلق آره‌سنده بررتبه ــ که : بونی حائز اولانلرك عنوان رسمیسی : عزتلو پاشادر .

اُمم [ع، س] جمع : (امت) قوملر ، طائفه‌لر برپیغمبره تابع جماعتلر : امم قدیمه ، امم سابقه .

خیر الامم = مسلمانلر ، امت محمد .

شفیع الامم = فخر کائنات علیه اکمل التحیات افندمز حضرتلری .

اُمناء [ع، س] جمع : (امین) ، امنیت صاحبلری § آلای حساباتنك ویا صندوق معاملاتنك کندولرینه تودیع اولندیغی ذوات : آلای امناسی، صندوق امناسی .

امنای قوم = برقومك امنیت واعتمادینی قزانمش اولان اعیان واشراف .

اُمنیه [ع، س] امید ایدیلن ، اومولان شی ، مقصود ، مأمول § اومه، امنیه : امنیهٔ خیریه، امنیهٔ قویه.

امور [ع، ج] ایش، خصوص، حادثه، شی معناسنه اولان (امر) ك جمعی : امورخیریه، امورمعظمه.

مسهل الامور = جناب حق.

امور آشنا = ایش بیلیر، کار شناس آدم.

امور آشناباز = امورآشنا اولانلر.

اموراتمك = اهمیت، تکلف کوسترمك || وظیفه ایدنمك، اوزرینه آلمق.

اموردیده = صاحب تجربه اولان آدم.

اموردیدکان = ج : (اموردیده).

امور ـ اتمق = وظیفه ایدنمك، اهمیت

امومت [ع، مص] انالق، والده لك صفتی.

حقوق امومت = والده لك حق.

امومت وابوت = والده لك و پدرلك صفاتی.

امهات [ع، ج] ج : (ام) انالر. § اساسلر، اصللر، منشألر. § کتب معتبرهٔ اصلیه : امهات لغات، امهات تاریخ.

امهات مؤمنین = زوجات طاهرات حضرت فخر کائنات.

امهات سفلیه = (آباء علویه) مقابلی : عناصر.

امهود [ع، ا] چوملك، قواطه § طوزلق.

امّی [ع، ص] (ام) دن مشتق اولوب اناسندن نصل طوغمش ایسه اویله قالمش، یعنی اوقویوب یازمامش آدم دیمکدر § اوقویوب یازمامش ایکن کافهٔ حقائق اشیایه اطلاع کاملی حسبیله فخر الانبیا افندمز حضرتلرینك اوصاف شریفه سندن بری :

« اکا امی لقب اولمق محضا
اولدیغندن در ام اشیا »

امی ایله جاهل آره سنده بیوك فرق واردر. امی ساده اوقویوب یازمق بیلمیان آدمه، جاهل ایسه — اوقویوب یازمسی اولسه بیله — بر شی بیلمیان ودها دوغریسی بیلمدیکنی دخی بیلمیان نادان کیمسه یه اطلاق اولنور. بناءعلیه بر آدمه امی دیمك حقارت عدایدیلمز. لکن جاهل صفتی الفاظ تحقیریه دندر).

امی صادق = رسول اکرم افندمز حضرتلرینك عنوان شریفلریدر :

« امی ایدی کرچه قیلدی کندی
عاجز بلغای نجد وکندی »

امیت = امیلك، اوقویوب یازمه بیلمه مك.

امید ـ امید [فا، مص] اومه، اومید، امل.

قطع امید = امید کسمك، مأیوس اولمق.

امید اتمك = اومق، مأمول اتمك.

امید بخش = امید ویریجی، ویرن.

امید بخشا = امید ویره جك صورتده،

امید بخشی = امیدویرمه، اومدیرمه.

امیدسز = غیر مأمول || مأیوس || اولومه محکوم خسته.

امیدسزلك = مأمول اتمه یش، مأیوسیت

امید کسمك = مأیوس اولمق.

امیدگاه / **امیدگه** = امید یری، حصول امله سبب اولان.

امیدلندیرمك = امیده، امله دوشورمك.

امیدوار = امیدلی، اومان.

امیدوارانه = امیدوار اولانه یاقیشه جق صورتده.

امیدواری = امیدوارلق، امیدلیلك.

امید ویرمك = امیده دوشورمك || تأمین اتمك || اغفال ایلمك.

امیدی اولمق = اومق، مأمول اتمك.

اناس [ع، ج] ناس، خلق (یالکز نظمده (ناس)ه بدل قوللانیله بیلیر).

انبوبه [ع، ا] چوجق اویونی، صبیانه مخصوص اویون.

انبوب ـ انبوبه [ع، ا] بوغوم، قامش بوغومی § اینجه بورو § علی العموم حیواناتك اعضاسندن اینجه بورولر.

انبوب معدوی = معده بیقامق ایچون قوللانیلان لاستیك بورو.

انبوبهٔ هضمیه = آغزدن مقعده قدر امتداد ایدن هضم بوروسی.

انبوبی = بوروشکلنده اولان || (نباتات) ساق مجوف اولان.

انثی [ع، ص] دیشی، قادین، قیز. { جمعی : کسرهمزه ایله (اناث) در }.

انس [ع، مص] آلیشقاق، آلیشقینلق.

انسا ـ انس [ع، مص] صیقی صیقی مصاحبت § انسی چوق اولان.

انسیت [ع، مص] آلیشمه، الفت ایتمه. { انسیت ؛ عربیده مسموع دکلدر. بناءعلیه لغات مولده دندر }

انوف [ع، ج] ج : (انف) بورونلر.

ترغیم انوف = بورونلری یره سورمك، کبر قیرمق || تحقیر ایتمك.

او [ت] مفرد غائبه مخصوص وبعیده موضوع اسم اشارتدر { قریب ایچون : (بو) وبر آز اوزاق ایچون (شو) قوللانیلیر } § بعضاً عینی معناسنی افاده ایدر : ینه اوحال، اوکون کلدم. ینه اوآدم کلدی § بعضاً تعظیم ایچون قوللانیلیر : اونبیٔ ذیشانك علو اشفاقی، اوشهریار مکارم نثارك سمو عاطفتی § بعضاً زمانه دلالت ایدن اسملرله برلشه رك ظروف زمانیه تشکیل ایدر : اوکون، اوکیجه، اوآنده، او هنکامده، اوزمان § بعضاً مکانه دلالت ایلین اسملرله ترکب ایدرك ظروف مکانیه تشکیل ایلر : اوطرف، اوجهت § (او) نك تصریفاتی شویله در:

مجرد	مفعول به
او = اول	اونی = آنی
مفعول الیه	مضاف الیه
اوکا = آکا	اونك = آنك

{ (او) اسم اشارتنك املای قدیمی (اول) در. الیوم بوکلمه ترك اولنمغه باشلامشدر }.

او [ت] مفرد غائبه مخصوص ضمیردر : بن، سن، او { جمعی : اونلر کلیر؛ وتصریفاتی اسم اشارت اولان (او) کبیدر }.

او [ت] { ضمه نك مدیله } یرینه کوره تعجب، استغراب، تهدید، تأکید تنبیه، استکثار اداتی اولور.

اوبا ـ اوبه [ت، ا] اویبچیمنده، اورونجه وبولمه لی چادر. § عشیرت، قبیله. § برچادر خلقی.

اوبار [فا، ا] ناله، انین، آغلایش.

اوبك اوبك [ت، ا] یغین یغین، کومه، کومه.

اوبور [ت، ص] یمکه طویمیان، § چوق یین § علت جوع.

اوبوس [ج، ش] { Obus } دانه. § دانه انداختنه مخصوص مخروطی الشکل اوزون طوپ. § کوچوك خمبره.

اوبوس طوپی = برنوع هاوان شکلنده طوپ .

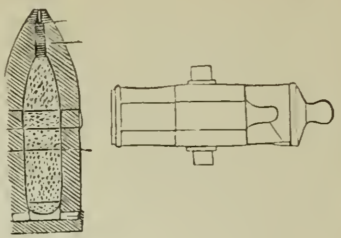

(اوبوس طوپی)

اوپ • [ت، د] ادات مبالغه وتأکید ـکه، (او) ایله باشلیان بعض صفتلرك اولنه داخل اولور : اوپ اوزون، اوپ اوفاق .

اوپاتورا [ج، س] (نباتات) مرکبه فصیله‌سندن اولوب طبابتده استعمال ولنور برنبات

اوپاتورین = اوپاتورا دینلن نباتدن استخراج اولنان مادۀ مؤثره .

اوپال [ج، س] (معادن) { Opale } منظره‌سی زجاجی رنکسه وبعضاً بیاض ، وصاری ، قرمزی، نیم شفاف برمعدن اولوب ترکیبی بالماء سلیسدن عبارتدر . انواع مختلفه‌سی واردر : مشهورلری تزییناتده مستعمل (عین‌الشمس) وتجارتده قوللانیلان بیلکی طاشیدر .

اوپدیرمك [ت، مص] اوپمکه امر ومساغ ویرمك . بوسه ویرمك .

اوپرا [ج، س] { Opéra } تیاتروده موسیقی ایله تغنی واجرا اولنان اویون § اوپرانك اجراسنه مخصوص محل ، تیاترو .

اوپشدیرمك [ت] بربرینی اوپدیرمك § معانقه ایتدیرمك .

اوپشمك = تعاطئ بوسه ایلمك . || باریشمق || معانقه .

اوپلمك = بوس ایدلمك . تقبیل اولنمق .

اوپمك = دوداغنی برشیئه قپالی اوله‌رق تماس ایتدیردکدن صوکره آچق، بوسه آلمق : تقبیل وتلثیم ایلمك :

ال اوپمك = تذلل ایله یالتاقلانمق || قسم ایتمك .

یر اوپمك = تعظیم وحرمت ایچون یره قپانمق § حیواندن دوشمك ، یره یوز اوردی دوشمك .

اوپش = اوپمه ، بوسه .

اوپوب باشنه قومق = پك معزز ومحترم طوتمق .

اوپوپاناقس [ج، س] (نباتات) صبوانیه فصیله‌سندن عطری بر نبات § بو نباتدن چیقاریلان لو نطه .

اوت [ت، س] خشبی اولمیان وقیشین یاپراق وساق ویرن نبات § حیوان یمی، علف § علاج، دوا § حمامده قیللری دوشورمك ایچون استعمال ایدیلان ترکیب معلوم .

اوغل اوتی = مایسا دینلن نبات .

آیرق اوتی = نجیلیه فصیله‌سندن بر نبات‌که : ساق طبابتده مستعملدر .

آغز اوتی = اسلحۀ عتیقه‌ده فالیه دایکارینه قونیلان باروت { ترکجه آتش معناسنه اولان (اود) دن‌در } .

چورك اوتی = صوصامه مشابه سیاه دانه‌لرکه ، اکمکك خمیر ایکن اوزرینه اکیلیر وبرابر پیشیریلیر .

حمام اوتی = سونمه‌مش کیرج، کبریتیت مائیت کلس ، کبریتیت ارسنیق ، وصودن وسائره‌دن مرکب خمیرکه : فضله قیللرك دوشورلمسی ایچون استعمال اولنور .

تره اوتی / **دره اوتی** = بهارلی معروف اوت‌که : صلاته کبی شیلرك اوزرینه قوتیلور .

سمیز اوتی = بقلة الحمقاء دینلن معروف اکشی اوت .

صیچان اوتی = سم الفار { ترکیبنده آرسنیق واردر } .

عورت اوتی = بادنجانیۀ سمدار فصیله‌سندن برنوع نبات .

یاوشان اوتی = ورونیقه‌یه دینلن دیکنلی برنبات .

(یاوشان اوتی)

اوتلی باغه = برنوع سیاه رنکلی قورباغه .

اوتلق = اوتی چوق اولان محل || قودی اوت وضعنه مخصوص محل .

اوتلامق [ت، س] اوتلاتمق .

اوتاغ - اوتاق [ت، س] واسع، یوکسك اتکلی محتشم چادر، خرکاه .

اوتاقجی = اوتاق اعمال ویافروخت ایدن آدم || اردوده چادر قورمغه مأمور افراددن هر بری .

اوتان [ت، س] حیا ، محجوبیت ، خجالت § اوتانق مصدرندن امر حاضر .

اوتاندیرمق = عیب وقصورینی ذکر ایدرك انسانی محجوب ایتمك || پك زیاده لطف واکرامده بولنه‌رق مخاطبی ادای شکردن عاجز براقمق .

اوتانفاج / **اوتانغان** = عار وحجابی چوق اولان آدم ، حجابلی || سربست اولمیان، سربستلا قردی سویلیه‌مین || بلاسبب اوتانان .

اوتانفاجلی = بلاسبب اوتانان آدمك حالی ، محجوبیت .

اوتانماز = اوتانمسی اولمیان آدم ، عارسز ، حیاسز ، کستاخ .

اوتانمق [ت، مص] معایب ویاقبایحدن دولایی محجوب اولمق، صقیلمق، حیا ایتمك .

اوتانمه = اوتانمق ماده‌سندن مصدر تخفیفی . خجالت ، شرم .

اوتانه‌جق = عیب، قصور، عار وخجالتی موجب حال وحرکت || تکلیفلی، یبانجی ادم .

اوتانیش = خجالت ، شرم .

اوتانیق = اوتانفاج ، محجوب .

اوتانیقلق = اوتانفاجلق، محجوبیت .

اوتدیرمك [ت، مص] لحن ایله باغرمغه، تغنی ایتمکه سوق ایتمك . § برشیئی اوفله‌مکله صدا چیقارمق § چوق باغره‌رق وباصدا چیقاره‌رق طنین انداز اولمق .

اوتراق [ت، س] اوتوره‌جق بر § یرلشمش § چوجوق ویاحسته‌لرك ابدست بوزدقلری معروف قاب || حاروز. § (بحریه) فلکه‌لرده ، صندال‌لرده اوررینه اوطوریلوب کورك چکیلمسی ایچون عرضانی وضع ولنمش تخته‌لر .

اوتراقجی = اوتراق یاپان ویا صاتان آدم || دکانده اوطوردیغی حالده الدن اشیا آلوب صاتان تاجر .

اوترالی = قاعده‌سی دوزکون، براشوب طورمغه، دوریلمه‌مکه، ساعد || صاحب وقار آدم

يارم اوتراق = (بحريه) كورك چكنلرك آياقلرينى دايامالرينه مخصوص كوچك ديرك .

اوتشمك [ت، مص] قارشيلقلى اوتمك .

اوتك [ت، -] قورقاق (چوجق) .

اوتلاتمق [ت، مص] حيواناته اوت يدرمك ، حيواناتى رعى ايتمك .

اوتلاق [ت، ص] چاير ، اوتلايه‌جق ير . اوتى چوق محل .

اوتلامق - اوتلانمق [ت، مص] (حيوان حقنده) كزه‌رك اوت يمك .

اوتله‌گن [ت،س] صيغيرجق نوعندن قاره بر قوش .

اوتمق [ت، مص] اويونده مغلوب ايتمك، قماروده پاره قزانمق

اوتلمق = اويونده مغلوب اولمق . قماروده پاره غائب ايتمك .

اوتمك [ت] (قوش حقنده) تغنى ، ترنم ايتمك § سس چيقارمق ، طنين انداز اولمق § ترانه § لافزنلك ايتمك .

بوروسى اوتمك = نفوذلى اولمق .

خروس اوتمك = صباح اولمق .

اوته = اوتمك ماده‌سندن مصدر تخفيفى .

اوتو [ت،-] اشيايه حرارت ويا باصيق واسطه‌سيله ويريلن پرداخت § آتشده ايصيده‌رق قماشلرى اوتولمك ايچون قوللانيلان دمير الت .

(اوتو)

اوتوجى = البسه وقماش اوتوله‌ين آدم . باجه‌رك قيللرينى قيزغين دميرله ياقوب حاضرله‌ين آدم .

اوتوجيلك = اوتوجى صنعت ووظيفه‌سى .

اوتوله‌مك = البسه ، قماشلره اوتو ايله پرداخت ويرمك § توپلرى آتش آلونده خاولاتمق .

اوتوله‌مه = اوتوله‌مه ماده‌سندن مصدر تخفيفى .

اوتورمق [ت،مص] بدنك قسم علياسى قائم اوله‌جق صورتده وضعيت آلمق . قعود ايتمك § اقامت ايتمك ، ساكن اولمق § بنا وديوار كبى شى چوكمك § بنا تمللرى برلشمك § كمينك ديبى يره دكمك § صولى برشيئك طورطوسى ديبنه چوكمك § ايشسز وقت كچيرمك ، بوش قالمق .

اكرى اوطورمق = اوتورور ايكن بى ادبانه وضعيت آلمق .

راحت اوتورمق = اوصلى طورمق .

شابه اوتورمق = شاشيرمق ، چاره‌سز قالمق .

كوله اوتورمق = فقير اولمق .

قان اوتورمق = اعضاى بدندن برى هجوم دم سببيله مورارمق .

اوتورمه = اوطورمق ماده‌سندن مصدر تخفيفى .

اوتورتمق = اوتورمغه سوق ايتمك ، اوتورمغه امر ومساعده ايلمك § اسكان ايتديرمك .

اوتورتمه = اوتورتمق ماده‌سندن مصدر تخفيفى § پاطليجان وقباق كبى بعض سبزه‌لرك صحنه ديزيله‌رك واوزرلرينه قيمه قونيله‌رق طبخ ايديلن بر نوع طعام § كموش ويا آلتون اوانى اوزرينه قاقلمش الماسپاره .

شابه اوتورتمه = شاشيرتمه ، اغفال ايتمه ، چاره‌سز براقمه .

اوتوردلمق = اوتورمغه سوق ايدلمك .

اوتورلمق = اقامت ايدلمك ، اسكان اولنمق .

اوتورى [ت،د] ادات تعليلدر: ايچون ، دولايى .

اوتورى [ت،س] { زبانزدى : اوتره } ضمه اشارتى : (ُ) .

اوته‌رپ [ج،س] {Euterpe} اساطير يونانيه‌ده (موسه) دينلن وفنون ومعارف حاميلرى زعم اولنان پريلردن برينك اسميدركه : موسيقى وغزليات حاميسى عد اولنوردى .

اوتوز [ت،عد] اوچ كره اون : (٣٠).

اوتوزلق = اوتوز ياشنده || اوتوز دكرنده .

اوته [ت،س] (او) اسم اشارتيله مكانه دلالت ايدن (ته) اداتندن مركب بر كلمه اولوب اوراق ، اوراقده ، اوزاقجه ، دها اوزاق معنالرينه كلديكى كبى بعضاً آرقه ، ماوراء معناسنده‌ده دلالت ايلر : طاغك اوته‌سنده .

اوته‌سنه وارمق = تجاوز ايتمك ، پك ايلرى كيتمك .

اوته‌برى = تسويه ايتمك ، يولنه قويمق

اوته‌برى = شو ، بو ، مختلف شيلر .

اوته‌كى = بريكى دكل ، دها اوزاقده بولنان || ديكر ، باشقه .

اوته‌كى بريكى = اشخاص مبهمه ، خلق .

اوته‌دنبرى = اولدم اوله‌لى ، من القديم . اسكيدن برى .

اوچ [ت،س] انتقام ، ثار ، قويروق آجيسى .

اوچ [ت،س] برشيئك سيورى تپه‌سى ، كوشه ، برون . غايت ، نهايت . || كنار ، طرف ، بال .

اوجلى = اوجى اولان .

اوجنى بولمق = حل وفصل ايتمك .

اوج كوسترمك = اماره ، نشان ، علامت كورنمك .

اوج ويرمك = ظهور ايتمك .

اوج اوجه = طولاً متصل .

اوجدن اوجه = افراطدن تفريطه .

اوجنى اورته‌سنى بولمق = كسديرمك ، قرار ويرمك .

ايب اوجى = سررشته ، اماره ، علامت .

باش اوجى = ياتان آدمك ياصديق طرفى || يان ، جوار .

بورون اوجى = قرب ، يقين .

كوز اوجى = برشيئه كوزينى چويرمكسزين باقديغنى حس ايتديرمه‌مك ايچون ياندن باقمق .

اوجا - اوجه [ت ، س] قويروق صوقومى .

اوجاق [ت، س] باجه‌لى آتشك يرى ، آتش ياقيلان ير ، كانون . § باجا § بيوك عائله § چوقور ، طاش چيقاريلان محل § بوستانلرده اولك اولك آچلمش بر § قالخانه § تحت الارض اولان صو مجراسى .

اوجاق باشى = سركرده ، رئيس .

اوجاغه دوشمك = دخالت ايتمك ، صيغنمق .

آش اوجاغى = مطبخ ، طعام پيشيريلن محل .

اوجاقجى = اوجاقلرى سپورن آدم .

اوجاقجیلق = اوجاق سپوره‌نك حال وصنعتی .

اوجاقلق = مطبخده آتش یانان یر . || دومان چیقمق ایچون چاتیده آچلمش بوك باجا || تمل دیرکی ، بیوك کراسته || سابقده برعائله‌یه ارث صورتیله ویریلن مالکانه .

اوجوز [ت،ص] بهالی اولمیان ، بدلی، ثمنی ، آز اولان ، رخیص ، اهون § مبذول.

اوجوزجی = مالی اوجوز صاتان . || اوجوز شیلر آرایوب صاتین آلان آدم.

اوجوزلاتمق = اوجوزایتمك || مبذول قیلمق .

اوجوز اولمق = مبذول اولمق .

اوجوزاق = بدلی‌دون اولمه || مبذولیت .

اوچ [ت،عد] ایکیدن صوکره کلان عدد تام ، ایکی ایله برمجموعی : (۳).

اوچده‌بر = برشیئك اوچ بلوکده بر بلوکی ، ثلث : $\frac{۱}{۳}$.

اوچ اوتوزلق = طقسان یاشنده اولان .

اوچ آیلر = رجب ، شعبان ، رمضان شریف آیلری .

اوچ آنبارلی = (بحریه) الك فوقانی کوکرته‌سندن ماعدا بربری آلتنده مکمل اوچ تاریا طوپی حامل اولان سفینهٔ حربیهٔ قدیمه .

اوچرله = (بحریه) کمیلره خسارات مهمه ایراث ایتدیکندن طولانی کمیجیلر بیننده اهمیت فوق‌العاده‌یی حائز اولان وعلی‌الاکثر بربری پشندن یووارلانوب کلن اوچ جسیم طالغه .

اوچ قات = برشیئك اوچ مثلی .

اوچ قاتلی = اوچ طبقه‌لی، اوچ درجه‌لی.

اوچلتمك }
اوچلشدیرمك } = اوچه ابلاغ ایتمك .

اوچلشمك = اوچه بالغ اولمق .

اوچلك = اوچ قیمتنده اولان || اوچ غروشه کچن || اوچ شیدن مرکب اولان.

اوچلی = اوچ قسمدن ، اوچ پارچه‌دن مرکب § اسقامبیل کاغدلرینك اوچ بکلیسی.

اوچنجی = اوچ شیئك الك صوکنجیسی، ایکنجیدن صوکره کلن ، ثالث.

اوچنجیلك = اوچنجی درجه ، اوچنجی اولمه .

اوچرلی = بربرینك عینی اوچ جزءدن مرکب برشی || اوچ فنجان قهوه آلیر جزوه .

اوچاری [ت،ص] پك حشری ، نهایت درجه‌ده چاپقین .

اوچشمق [ت،مص] برلکده اوچمق . § تلاشله اوچمق.

اوچقور [ت،س] اسکی بیچمده طون ویا شلواری بله باغلامق ایچون قوللانیلان اینجه قوشاق ـ که طونك ویا شلوارك بوکامخصوص محلنه کچیریلیر { ترکجه‌ده (قور) قوشاق دیمك اولمسنه نظراً : بونك اصلی (ایچ قور) یعنی ایچ قوشاغی دیمکدر } .

اوچقورلق = طون ویاشلوارك اوچقور کچیریله‌جك یری § اوچقورکچیرمکه مخصوص اینجه ، کوچوك دکنك § کیسه‌وطوربه‌نك اغزینی باغلیه‌جق غیطان.

اوچقورلی = اوچقورله باغلنان طون ویا شلوار.

اوچقون [ت،س] قیغلجم ، شراره؛ اوجاقدن صچرایان آتشپاره.

اوچلمه [ت،س] بربری ایچنه چیزلمش اوچ مربع اوزرنده طقوز طاشله اوینانیر برنوع اویون ـ که بوکا (طقوز جین) دخی دیرلر § اوچه بوکلمش، اوچ قات .

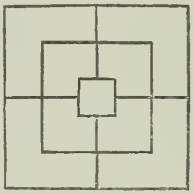

(اوچلمه)

اوچمق [ت،مص] یردن یوکسله‌رك هواده‌طولاشمق، طیران‌ایتمك. § پك سرعتلی کیتمك § رنك قاچمق § مایع ، سیال شیئلر بخاره منقلب اولمق § چالنمق ، آشیرلمق § اوچورومدن یووارلانمق § چاپقینلقده پك‌ایلری وارمق.

اوچمه = اوچمق ماده‌سندن مصدرتخفیفی .

اوچورتغان = اوچمغه واسطه اولان ، آلت طیران .

اوچورتمه = چوجقلرك کاغددن یاپه‌رق روزکاره قاپدیردقلری اویونجاق .

اوچورتمق }
اوچورمق } = هوایه‌صالیویرمك، هوالندیرمق || مبالغه ایله مدح ایتمك .

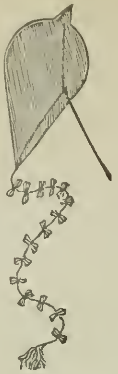

(اوچورتمه)

اوچوروم [ت ، س] پك صارب اولدیغی اوردك محل، ورطه § تهلکه، تهلکه‌لی یر .

اوچوق [ت،س] حمادن دوداقده چیقان اوفاق قبارجقلر || قاچمق .

اوچوقلامق = دوداقده اوچوق حاصل اولمق .

اوخ [ت،س] محل استعمالنه کوره : سرور، تلطیف ، تشفی ، استهزا ، استخفاف ، تحسین ، تصویب اداتی اولور.

اوخشاتمق [ت،مص] بکزتمك، بکزه‌مك، مشابه اولمق § تقلید ایتمك.

اوخشایش = بکزه‌یش، مثل ، مانند .

اوخشاتمق
اوخشاتمه
اوخشامق
اوخشانمق
اوخشانمه
= [ت،مص] ☞ اوقشاتمق، اوقشاتمه، اوقشامق، اوقشانمق ، اوقشانمه.

اوذ [ت،س] آتش .

اود [ت:س] (طب)صفرا قاووغی{ بوعضو قره‌جکرك اتصالنده اولوب معده‌یه دائماً صفرا دوکر } .

اودی پاطلامق }
اودی قوپمق } = پك زیاده قورقمق.

اودسز = قورقاق .

اودك [ت،ص] قورقاق (اوتك) .

اود آغاجی [ت،س] یناركن کوزل بررایحه‌نشرایدن‌معروف بر آغاج‌که هندستانده حاصل اولور { بومعنایه دلالت ایدن (اود) لفظی اساساً هندجه اولوب بونی عربلر (عود) صورتنده لسانلرینه آلمشلردر } .

اودورین [ج،س] انساج حیوانیه‌دن استحراج اولنان بر مادهٔ طیاره.

اودون ـ اوطون [ت،س] { آتش معناسنه اولان (اود) دن } یانوب آتش حاصل ایتمك ایچون کسیلمش

آغاج ، حطب § دیرك ، دستك ، طیاق ۰ § قبا آدم ۰

اودونجی = اورماندن اودون کسوب نقل وفروخت ایدن ویا نقل اولنمش اودونی صاتان آدم : اودون تاجری .

اودونجیلق = اودونجی صنعتی .

اودونلق = اودون ییغیلان یر ، اودون انباری .

اُودُونج [ت،س] عینی ویا مثلی صوکره اعاده ایدلمك اوزره آلنان ویا ویریلن شی § بورج ، دین ، استقراض ، استدانه .

اودونج آلمق = استقراض ایتمك .

اودونج ویرمك = اقراض ایتمك .

اُودَنمك [ت،مص] وقوعبولان ضرری مسببه تضمین ایتدیرمك . § بورجنی ویرمك .

اُودَشمك [ت،مص] بری برنده اولان آلهجق وویرهجکلری ایچون اوبوشمق تقاص اولمق .

اُودَهمك [ت،مص] حقی یرینه کتیرمك . § بورجنی ویرمك § تضمین ایتمك § ینه کیری ویرلمك اوزره آلنان شیئی یرینه تسلیم ایلمك .

اودهمه / **اودهیش** = اودهمك مادهسندن مصدر تخفیفی .

اُوذِما [ع،س] (طب) اعضای بدندن برینك وجعی اولمقسزین وحرارتی آرتمقسزین شیشمسی .

اوذیمای مزمار =(غلطدر) (طب) نسج حجروی تحت مخاطینك { نفس بوروسنك بوغازوکی دلیکنك } شیشمسی .

اوُر [ت س] محدود وحجمی مختلف اولهرق بدن انسانك هر هانکی برطرفنده حاصل اولان چبانسز ، التهابسز شیش ، تومك ، یومرو § آغاجلرده حاصل اولان سرت یومرو : آغاج اوری .

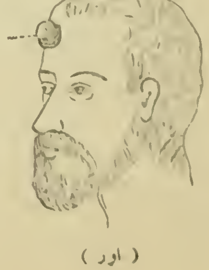

(اور)

(آغاج اوری)

اُوز [ت،س] سد ، حائل صنعی حاجز .

اوُرا [ت،س] حدوده علامت اولمق اوزره یوکسلدیلن تپه .

اوُرا [ت،د] محلك بمدینه اشارت ایچون استعمال اولنور برکلمهدر .

اوراده = او یرده .

اُورادِین [ج،س] (کیمیا) پورتقال چیچکلرندن چیقاریلان بر مادهٔ طیاره .

اُوراق [ت،س] اکین ، اوت بیچمکه مخصوص معروف اکری بیچاق ، محصاد § اکین بیچمه ، حصاد § موسم حصاد .

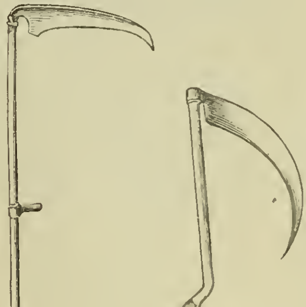

(اوراق)

اوراق بوجکی = اغستوس بوجکی ، جرجر ، جراد .

اوراق وقتی = اکین بیچهجك زمان ، موسم حصاد .

اوراق ماکنهسی = مخترعات جدیدهٔ زراعیهدن اولوب قولایلقله اکین بیچمك ایچون استعمال اولنور برنوع ماکنه .

اوراقلهمق = اوراقله بیچمك ، اکین بیچمك .

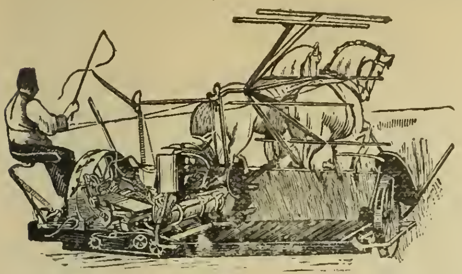

(اوراق ماکنهسی)

اُورانغ ـ اُوتان ـ اُوران

[ج،س] (Orang-ou-tang) قویروقسز، قوللری اوزون ایکی آیاقلری اوزرینه یورور، انسانه بکزر بر جنس مایمون ـ که : (نسناس) ك اجناس اربعهسندن بریدر. { اورانغ ـ اوتانلر اکثریتله هندچینی ایله صومانرا ، بورنهئو اطهلرنده بولنورلر }.

(اورانغ = اوتان = اوران)

اُورانیُوم [ج ، س] { Uranium } (معدنیات) اوران دینلن مادهدن چیقاریلور وضیاایله یتار بر معدن ـ که : سیاه توز حالنده بولنور .

اُورپَرمَك [ت ، مص] قورقمهدن ، اورکمهدن تویلر قباروب دیکن کبی اولمق، اقشعرار § دری ایکنه ، ایکنه قبارمق .

اورپرمه = اورکمهدن تویلرك دیکن کبی قبارمسی .

اورتاق [ت، س] برینك مالك اولدیغی شیده حصهسی اولان دیکری ، شریك ، مشترك § بر زوجك متعدد زوجهلرندن برینه نسبتله دیکری .

اورتاقلاشمق = اورتاق اولمق || مشارکت ایتمك .

اورتاقلاشه }
اورتاقلانی } = اورتاقجه، مشترکاً یاری یاری‌یه .

اورتاقلق = شریکلك، مشارکت .

اورتانجه [ت،ص] کوچوك ایله بیوك آره‌سنده بولنان § رنکرنك، طوب طوب چیچك آچار، ایری یاپراقلی برجنس نبات-که : ژاپونیادن کتیرلمشدر، (اورتانس) بعض لغات کتابلرنده بوطرزده یازلمقده ایسه‌ده «اورتانجه» صورتنده تحریری لازمدر.

باش اورتوسی = نماز قیلار ایکن ویا زقاقه چیقار ایکن مخدرات اسلامیه‌نك باشلرینی ستر ایتدکلری بز .

یوز اورتوسی = پچه، نقاب، پوشی .

اورتولو }
اورتولی } = آچیق اولمیان، کیزلی، قپالی || ادبلی، حیالی (قادین).

(اورتانجه)

اورتانجه پارمق = الده‌کی اوچنجی و اورتانجه پارمق، اورته پارمق .

اورتمك [ت،مص] قپامق، اوستنه بر شی چکوب کوروتمز حاله قومق § صاقلامق، کیزلمك § آچیق بر شیئی سد ایتمك (آچمق مقابلی). قاپویی اورت § کتم وانکار ایتمك § کومك § یوزینه نقاب چکمك .

اورت باص ایتمك = بلیرسز ایتمك || بر قباحتی انظار عمومیه‌دن ستر واخفا ایلمك.

اورتدیرمك بر شیئك اوزرینه دیکر بر شی چکدیرمك ویا تپاتدرق صاقلاتمق . || کومدیرمك || آچیق بر شیئك اوزرینی قپاتمق .

اورتلمك = اوزرینه برشی چکلمك، تپانمق، کیزلمك || صغوغه قارشی اوزرینه یورغان آلمق || قادین یوزینی پچه، چارشف ایله ستر ایتمك || ستر واخفا ایدلمك || قباحت اورتولمق : بتون سیئاتی اورتولدی .

اورتو [ت،س] اورتنه‌جك شی، پوشیده. § یورغان .

اورتوز : [ج،س] (معادن) {Ortohse} یوره‌سان طوپراغنك اعلاسی اولوب بیاض، صاری، قرمزی، رنکلری اولدیغی کبی شفاف نوعی ده واردر.

اورته [ت،س] بر استقامتده ایکی اوجدن، ایکی نقطه‌دن مساوی مسافه‌ده اولان محل، زمان، مرکز، وسط، آره‌لق § یاری، نصف : یارك اورته‌سی، کونك اورته‌سی § میدان، صحن، آره § دکز آچیقی، انکین متوسط .

اورته‌یه اورمق = شایع فاش ایتمك .

اورته‌یه قومق = اثبات ایتمك || میدانه چیقارمق || میدان مقاسمه‌یه قومق.

اولو اورته = اوزون اوزادی‌یه || اطرافیله || آچیقدن آچیغه .

اورته اویونی = میدانده اوینانان ظرافتدن عاری برنوع تیاترو اویونی.

اورته‌سنی بولمق = افراط ایله تفریط آره‌سنده بر حد تعیین ایلمك || تألیف ایتمك.

اورته مالی = هرکسك حصه‌دار اولدیغی مال .

اورته‌یه آلمق = احاطه ایتمك، اطرافنی صارمق.

اورته‌حاللی = نه زنکین نه فقیر .

اورته‌ده = میدانده || ظاهرده || وسطده.

اورته‌پارمق }
اورتانجه پارمق } = الده‌کی پارمقلرك اوچنجیسی .

اورتالامق = ☞ (اورته‌سنی بولمق).

اورته‌لامق = اورته‌سنه، نصفنه وارلمق.

اورته‌لق = یر، زمین || ساحهٔ زمین . || عالم، دنیا || خلق، ناس || ملاء ناس، خلق آره‌سی || اوطه ویا اوك ایچی : چوجق اورته‌لغی قارمه قاریشیق ایتدی .

اورتالق آغارمق = فجر سوکمك، صباح اولمق .

اورته‌لق قرارمق = کونش غروب ایدوب قراکلق باصمق.

اورجین [ت،س] ایپ نردبان .

اورچوق [ت،س] وردیلان، اوردیلان شی § ایه اوریکه‌سی.

اوردك [ت،س] یاصی غاغه‌لی، قنادلی معروف صو قوشی { انواع کثیره‌سی واردر : اورچین اوردکی، چین اوردکی، دکز اوردکی، مجار اوردکی، قادین اوردکی، یبان اوردکی، وسائره } § خسته‌لرك یتاق درونده تبول ایتدکلری مدئل قاب.

(اوردك)

اوردك ادالی = یایتاق .

اوردك باشی = لاجوردی، چالار زمردی یشیل .

اوردك بالغی = قالقان کبی یاصی بر نوع بالق.

اوردك محبتی = احبانك مصائبنه یالکز واه واه دیمکله اکتفا ایدیش .

اوردو ☞ (اردو) .

اوردینو [ج،س] {Ordino} (تجارت) دائنك حواله‌ایده‌جکی یره بعده تأدیه اولنمق اوزره یازیلان تحویل، امر وحواله § برحموله‌قونشمتوسنك

قومپانیاجه دکیشدیرلمسیله کمرکدن اشیایی چیقارمق ایچون وبریلن حواله.

اُوزَلین [ج،س] (کیمیا) قاینامش صو واسطه‌سیله حامض قلورمانك (آتاماتین) اوزرینه وقوعبولان تأثیریله حاصل اولان جسم کیمیوی.

اُورس [ت، س] اوزرنده دمیر وسائر معدن دوویلن قالین وبر ویا ایکی طرفی سیوری دمیر آلت‌كه: ثابت برکوتوکك اوزرینه موضوعدر.

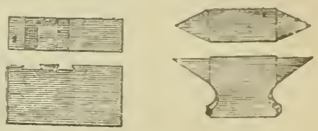

(اکداعالنه مخصوص) (چانکیر اورسی)

(اورس)

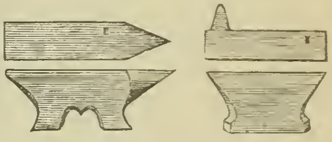

(زمبه‌وکسکی اورسی) (نعلبند اورسی)

اُورسه‌لمك [ت،مص] بوروشدیرمق، اسکتمك، زده‌له‌مك، حال سابقنی، لطافت وظرافت اصلیه ویاطبیعیه‌سنی زائل ایتمك. § اینجیتمك، خیرپه‌له‌مق § طاقت براقمامق. § توبیخ ومؤاخذه ایتمك.

اورسه‌لنمك = بوروشمق، ازیلمك، حال سابق، لطافت اصلیه‌سی زائل اولمق.

اُورصا [ج، س] (بحریه) کمینك پرووا‌سنی روزکارك اسدیکی طرفه یناشدیرمق.

اورصا آلابانده = (بحریه) بردن بره کمی‌یی روزکار اوستنه دوندیرمك.

اورصا ایتمك = (بحریه) کمی‌یی روزکارك استقامتنه یناشدیرمق.

اورصابوجه = کمی‌کادروزکاره یاقلاشه‌رق وگاه روزکاردن اوزاقلاشه‌رق یورومك.

اورصاله‌مق = (بحریه) اورصا ایتمك

اُورغان [ت، س] قالین ایپ، اینجه خلاط.

اورغانجی = اورغان یاپان ویا صاتان.

اُورغون [ت،ص] اورلمش، مجروح. § مبتلا، سودازده § چالنمش، غصب اولنمش § باصقین.
§ کاغد اویوننده برالده قزانیلان چوقجه پاره.

اورغونلق = اورغون اولانك حالی. ابتلاء.

اُورفَله‌مَك [ت، مص] قورقوتمق، تهدیدایتمك.

اُورَك [ت، س] معمارلغه عائد ایش، سوس.

اورك ایپی = چربی ایپی.

اُورکك [ت،ص] قورقاق، متوحش، ییلغین.

اورککلك = قورقاقلق.

اور کوتمك = آکسزین قورقودوب صیچراتمق ‖ نفرت ایتدیرمك.

اورکمك = آکسزین برشیدن قورقوب صیچرامق ‖ ایرکلمك، چکنمك ‖ نفرت وتوحش ایتمك

اورکوندی
اورکندی = قورقو، تحاشی ‖ رعشه.

اُورگو [ت، س] بربرینك آره‌سندن کچیرلمش ایپ، صاچ وسائره § اورلمش شی، منسوج.

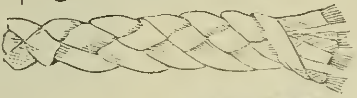

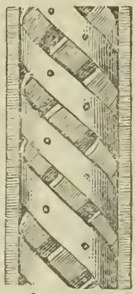

(معماری اورکو)

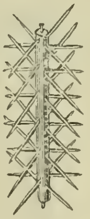

(اورکو)

اُورگوج [ت،س] دوه‌نك آرقه‌سنده‌کی تومسك، سنام § دوه اورکوجنه مشابه هرنوع تومسك § تپه، چیقندی: طاغ اورکوجی.

اور کوجلك = دوه‌نك اورکوجی اوزرینه قونیلان کوچوك سمر.

اورکوجله‌مك = تومسکلك پیدا ایتمك.

اورکوجلی = اورکوجی اولان ‖ محدب.

اُورکون [ت،س] طغیان میاه سببیله برمحلده تراکم ایدن کوچوك کول.

اُورَکه [ت،س] کریلی قادینلرك بوکدکلری یوك وکتان وسائره‌یی طاقدقلری تپه‌سی چتال دکنك.

ابه اورکه‌سی = اثنای تولیدده کبه قادینلرك اوطوردقلری برنوع اسکمله.

اورکه طاشی = برنوع یاصی قیاکه دکزدن چیقاریلور.

اُورکینوز [ج،س] استاوریت آزمانی دیدیلن قرمزی آلی برجنس ایری بالق.

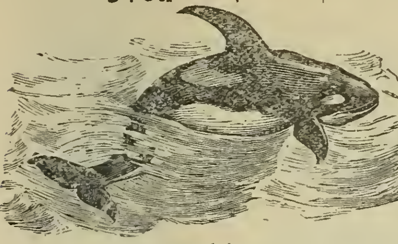

(اورکینوز)

اُورمان [ت،س] صیق اغاجلی محل، بیوك قوری.

اورمان حقی = (حقوق) میری ویاتخصیصات قبیلندن اولان اوقاف اورمانلرندن چیقاریلان کراسته وحطب وکموردن آلنان رسم.

اورمان قاچغنی = تربیه‌سز، قبا آدم.

اورمان کبابی = برنوع ات طعامی.

بالطه کورمه‌مش اورمان = من القدیم حال طبیعیده قالوب داللری بربرینه چاتشمش، آغاجلری اصلا کسلمه‌مش اورمان.

اورمانجی = اورمان مأموری، اورمان بکجیسی.

اورمانلق = اورمان کبی آغاجلری چوق اولان محل ‖ آغاجی چوق مملکت، قصبه، کوی.

اُورمَق [ت، مص] چارپمق، ضرب ایتمك § چاتمق، طوقونمق. § قاقمق § دستك طیامق § قهر وتنکیل ایتمك § اولدیرمك، تلف ایتمك. § پاره‌له‌مك § کچیرمك § حیوانه کم اورمق: یوکلتمك: حیوانه یوك اورمق § چالمق، طنین انداز ایتمك: چاك اورمق § حیوان تکمه آتمق.

آچیغه اورمق = میدانه چیقارمق، آشکار ایتمك.

آشاغی اورمق = تنزیل ایتمك.

اوستنه اورمق = ضم ایتمك ‖ برشیئی تقربی اوله‌رق کشف ایتمك.

اولته اورمق = متصل بریاندن اوبریانه کیدوب کلمك، کزنمك.

ایچری اورمق = مرض خارجی داخلده دخی ظهور ایتمك.

باش اورمق = مراجعت، تصدی ایتمك.

باشه اورمق = باش آغرتمق.

بوین اورمق = اعدام ایتمك.

صویه اورمق = صوینك ایچندن کچمك، صویه کیرمك.

طیشاری اورمق = مرض داخلی خارجه سرایت ایتمك.

قولاق اورمق = دکله‌مك ، استماع .

قاره‌یه اورمق = کمی ساحله چارپمق ، صیغه اوطورمق .

کمور اورمق = حمض قاربونله تسمم ایتمك .

کون اورمق = کونش طوقونمق، تشمس.

یوزه اورمق = برینك معایبنی یوزینه قارشی سویلیه‌رك محجوب ایتمك .

اوردیرمق = اورمغه سوق واجبار ایتمك || تنکیل ایتمك || هلاك ایلمك .

اُورْمَكْ [ت، مص] تل کبی شیلری ـ الده ویا دستگاهده ـ آیرلمیه‌جق صورتده بربری آره‌سندن کچیره‌رك اورکو یاپمق § قماش وسائره‌نك دلیك ویا یرتیق محلنی بللی اولمیه‌جق صورتده نسج ایتمك § بر طبقه خرج اوزرینه بر طبقه طاش ویا طوغله قویوب دیوار یاپمق § دیوارك ییقیلان یرینی تعمیر ایتمك.

اورمه = اورمك ماده‌سندن مصدر تخفیفی.

اوردیرمك = قماش وسائره‌نك دلیك ویرتیقلرینی ایپلکله بربرینه بتیشدیره‌رك تعمیر ایتدیرمك || دیواری تعمیر ایتدیرمك.

اوروجی = قماش و شال و خالی کبی شیلرك یانیق ، یرتیق، دلیك یرلرینی تعمیر ایدن آدم || دیوارجی.

اُورْنَكْ [ت، س] نمونه ، مثال، مشق. § مانند، اش § بیوك رمقدارده نمونه اوله‌رق کوستریلن شی: ذخیره اورنکی .

اُورْنَمَانْ [ج ، س] { Ornement } سوس، زیب وزینت § تزیینات، نقوش معماریه .

اُورُو [ت، مص] یاپی، بنا § دیوار، سد. § اطرافی ایپله ویا چیتله چویرلمش یر.

اُورُوبْ [ت، س] (ربع) دن محرفدر. درتده بر .

اُورُبَه [ت، س] { ایتالیانجه (روبه) دن محرفدر}. کیبیله‌جك شی، اثواب.

اُورُوجْ [ت، س] ☞ (صوم)

اوروجلی = اوروج طوتان، صائم .

اوروش [ت، مص] ضربه § مضاربه.

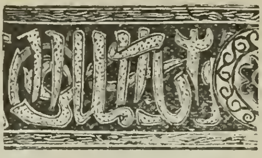
(عرب تزيينات معماريه‌سی)

(مصر تزيينات معماريه‌سی)

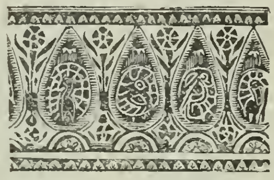
(هند تزيينات معماريه‌سی)

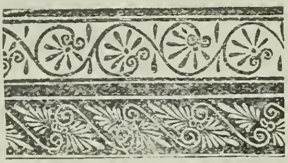
(روم تزيينات معماريه‌سی)

(روما تزيينات معماريه‌سی)

(چين تزيينات معماريه‌سی)

(بيزانتن تزيينات معماريه‌سی)

(فرانسز تزيينات معماريه‌سی)

(۱۱ نجی عصرده)

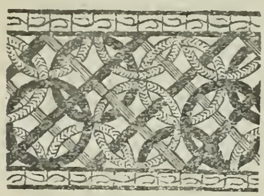
(۱۳ نجی عصرده)

(۱۶ نجی عصرده)

(۱۷ نجی عصرده)

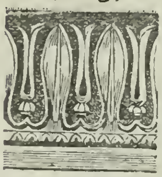
(۱۸ نجی عصرده)

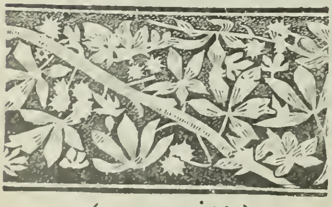
(۱۹ نجی عصرده)

اوروشمق = بربرینی اورمق، چارپشمق.

اورولق = یاره‌لنمك، مصاب اولمق . || مفتون اولمق .

اُوروُمجَك [ت، س] حیوانات مفصلیه‌دن اولوب دیوار کوشه‌لرنده آغ کبی اورمه یوزا یاپان وباشلیجه سینك آولیه‌رق کچینن حیوان . عنكبوت.

اورومجك آغی = اورومجكك سینك دوزاغی اولمق اوزره یاپدیغی اینجه زار. || بوحیوانك یرواسی.

اورومجك قوشی = بیاضلی قاره‌لی بر جنس کوچوك قوش .

اورومجكلنمك = اوزری اورومجك طوتمق، توز طوپراقله طولمق || خانه، اوطه سپورلمه‌مش اولمق.

اُورومك [ت.مص] کوپك، چقال کبی حیوانلر باغرمق، حاولامق.

اورومه = کوپك حاولامسی .

اُوره [ج، س] (طب) ☛ (بو')

اُوره‌مك [ت،مص] برشیئك پك‌چابوق وپك‌چوق مثلی حاصل اولمق، چوغالمق .

اوره‌تمك = چوغالتمق، جنسنی تكثیر ایتمك.

اوره‌له‌مك = دوزلتمك، تعمیر وتنظیم ایتمك .

اُوریال [ت، س] (نباتات) نیلوفریه فصیله‌سندن برنبات .

اُوز [ت، س] ایچ، لب، مخ : اغاجك اوزی § قلب، احوال داخلیه . § اصل، مایه، جوهر § چبانك اك درین یرنده‌كی قانی جراحت § برشیئك خالصی § نفس، کندی، ذات .

اوز اوغل = بالذات کندی اوغلی .

اوز قرداش = بالذات کندی قرداشی.

اوز پدر = بالذات کندی پدری .

اوزلشمك / اوزلنمك } اوز پیدا ایتمك، لب حاصل ایلمك || قایلاشمق، قویو-لاشمق، پختیلاشمق || کسب لزوجت ایتمك.

اوزلی = اوزی ولبی اولان || قایغی چوق اولان || لزوجتلی، یاپشقان. (چامور).

اُوزَ [ت.ص] اویغون، موافق § حلیم، ملایم .

اوزاتمق = بویی آرتیرمق، تطویل ایتمك || تمدید ایتمك، ایلری‌یه‌دوغری سورمك || صالیویرمك || چوق وقت دوام ایتدیرمك || لزومسز تفصیلات ویره‌رك سوزی تطویل ایتمك، اطناب || تأخیرواهمال ایلمك.

اوزاتدیرمق = بوینه علاوه ایتدیرمك تمدیدینه خدمت ایتمك.

ال اوزاتمق = اطالهٔ ید ایتمك، غصبه تصدی ایتمك.

دیل اوزاتمق = برکیمسه حقنده فنا سوز سویلمك || حددن افزون تقبیحده وتعریضده بولنمق، سوكوب صایمق .

اُوزاق [ت،ص] (زمان ویامكانجه) یقین اولمیان، کندینه وارلمق ایچون اوزون مسافه بولنان، بعید § ملحوظ ومحتمل بولنمیان، غیر مأمول § فرقلی، مخالف، مباین .

اوزاق اقربا = برقاچ بطن‌اولدن آیرلمش خصم .

اوزاقدن باقمق = مداخله‌ایتمیه‌رك سیرجی قالمق .

اوزاقجه = برآز اوزاق اولان || بعید.

اوزاقلاتمق / اوزاقلاشدیرمق } = اوزاغه آتمق، تبعید ایتمك .

اوزاقلاشمق = تباعد ایتمك، ایکی ویا دها زیاده شیئك آره‌سی آچلمق || اوزاغه کیتمك، بعید اولمق .

اوزاقلاشمه = اوزاقلاشمق ماده‌سندن مصدر تخفیفی .

اوزاقلق = بعد، مسافه، آره‌لق || ایکی شیئك آره‌سنده‌کی آچیقلق || مهجورلق.

اُوزامق [ت، مص] اوزون اولمق، بوینی آرتمق، تطاول . § زمانجه دها اوزون اولمق. § سورنجه‌ده قالمق، تأخر ایتمك § اوزاق اولمق.

آره‌سی اوزامق = ایکی شیئك آره‌سی اوزون اولمق .

اوزادلمق = تمدید وتطویل اولنمق .

اوزامه = اوزامق ماده‌سندن مصدر تخفیفی .

اوزانمق = بوینه کیتمك، افقه‌موازی برصورتده یره ویا مندر اوزرینه یاتمق || علی الاطلاق یاتمق، بویلی بوینه یره سریلمك .

اوزانمه / اوزانیش } = بوینه کیتمه، کیدیش .

اُوزَدَك [ت،س] آغاج کوتوکی § نبات صابی، ساق .

اوزدكه‌لمك = تارلاده درکلش، قلمش باشاقلری طوپلمق .

اوزدكه‌یوب بوزدكه‌مك = اقتدارینك خارجنده اولان برایشی یاپمغه چالیشمق .

اُوزْدَنك - اُوزْدن [ت، س] کوپه، دانه، اصیق .

اُوزَر [ت،س] اوست، قبوق § آرقه، صیرت § طایش طرف § یان‌طرف § عهده . ذمت .

اُوزَرلك [ت، س] یاپیلوب توتسی ویریلن یبانی سدف آغاجك تخمی .

اُوزَره [ت.د] موقع استعمالنه کوره: کبی، وجهله، شرطیله، ایچون، موجبنجه، اقتضاسنجه، کوره، صورتده معنالرینی افاده ایدر برلفظدر .

اُوزْکیج [ت،س] ایپ نردبان § صوده مهارتله یوزن .

اُوزْکون [ت.ص] اوزولمش، ضعیف، خسته .

اوزکونلك = زبونلق، ضعف، خسته‌لك.

اُوزْکه [ت،ص] باشقه‌جه باشلیجه، مستقلاً § عجیب، غریب § مثلسز § اغیار .

اُوزْلاشْمَق [ت، مص] اویوشمق . § باریشمق § صلح‌اولمق. بربرینك رأی وفكرینه موافقت ایتمك .

اوزلاشلمق = آره‌لرنده موافقت حاصل اولمق .

اوزلاشدیرمق = اویوشدیرمق، موافقت ایتدیرمك || بارشدیرمق || تألیف بین ایتمك .

اوزلاشمه = اویوشمه، موافقت، مصالحه .

اوزله‌مك [ت.مص] آرزوایتمك، شوق الله ایسته‌مك، جان چكمك § متحسر، مشتاق اولمق، کوره‌جكی کلمك .

اوزمك [ت، مص] قبوغنی قوپارمق، جیقارمق، صویمق § جان صیقمق § اوزاتوب‌کوشتمك.

اوزلمك = درمانسز قالمق § صیقلمق، جانی صیقلمق § اثنای نقاهتده خسته‌لك نكس ایدرك بیتاب اولمق § معناً مضطرب اولمق .

اوزوندی = جان صیقلمه، یورلمه، بی‌تاب اولمه || مراق واندیشه || اذیت، جفا .

اوزوندیلی = یاپلمسی پك چوق كلفت واهتمامه متوقف اولان || جان صیقان || مراقلی ، اندیشه‌لی .

اوزنگی [ت ، س] آت ، مركب ، استر كبی حیوانات اوزرینه بنیلدیكی زمان اوستنده آیاق باصه‌رق راحتجه اوطورمق ودوشمه‌مك ونوستنه آیاق باصه‌رق حیوان اوزرینه بینلمك ایچون قوللانیلان واوزانوب قیصالان معروف آلت ــ كه : اكر طاقمنك تمامتندن بریدر ، ركاب .

(آلاتورقه اوزنكی)

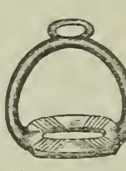

(آلافرانغه اوزنكی)

اوزنكی اغاسی = آته بنیلیركن اوبر طرفده‌كی اوزنكی‌یی طوتوب اكرك موازنه‌سنه خدمت ومعاونت ایدن اوشاق .

اوزنكی پارلاتمق = بنیجیلك كوسترمك .

اوزنكیلمك = مهمیزله طوقونه‌رق آتی سورمك ، آتی سرعتله یوروتمك . || فن معماریجه كمرلرك استناد ایلدیكی محلره اطلاق اولنور .

اوزنمك [ت ، مص] برایشی لایقیله یاپمغه چالیشمق ، تكلف واهتمامله اوغراشمق . § چباَلامق ، حاضرلانمق .

اوزنه / اوزنیش = اهتمام، تكلفلی مساعی .

اوزندیرمك = كمال اهتمام ایله برایش یاپدیرمق || تشویق والحاح ایتمك .

اوزوم [ت ، س] كرمیه فصیله‌سندن اصمه‌نك مختلف رنكلی میوه‌سی ــ كه : عصاره‌سندن سركه ، پكمز ، شراب و سائره اعمال اولنور . عنب ، انكور : پارمق اوزومی ، چاوش اوزومی ، رزاقی اوزومی ، روی نكار ، چكردكسز اوزوم ، قوش اوزومی ، فرنك وزومی ، مسكت اوزومی ، مجار اوزومی ، پاپنجاق اوزومی ، صالقم اوزومی ، ایت اوزومی وسائره .

اوزوم اغاجی = اصمه، اوزوم كوتوكی.

اوزوم صوبی = شیره .

(مشكله اوزومی)

(مسكت اوزومی)

(چاوش اوزومی)

(سیاه اوزوم)

اوزون [ت،ص] بویلی ، بوی چوق ، طویل، دراز ، ممتد § مفصل . § چوق سورن .

اوزون لای / الی اوزون = خرسز ، سارق .

اوزون اوزادی یه = مفصلاً، اطرافیله .

اوزون ایتمك = مناسبتسزلك ایتمك ، تعند كوسترمك ، چكامز اولمق .

اوزون بویلی = طویل القامه .

دیلی اوزون = معترض، ذممام || ادبسز، حیاسز .

اوزونجه = اوزه‌نه یاقین، اولدقجه ، اوزون || طویل ، دراز .

اوزونلغنه = بوینجه، بویی استقامتنجه، طولاً .

اوزونلق = طول ، درازی ، بوی .

اوژیت [ج،س] (معادن) {Augite} سیاهجه ، بلوری برمعدن .

اوزیما [ج،س](طب بیطری) ☞ راوذیما .

اوست [ت،س] یوقاری ، فوق ، بر شیئك قسم علیاسی § بر شیئك طیشاریسی § كوپوك وقایماق كبی بر شیئك اوزرنده بولنان قسمی § اثواب ، لباس، § آمر، مافوق.

اوسته آلمق = تعهد ، درعهده ایتمك . || برسوزی كندیسنه عائد ظن ایتمك .

اوسته كلمك = شیشمانلامق .

اوسته‌له‌مك = آرتمق، باصدیرمق، خسته‌لق تزاید ایتمك || اصرار ایتمك .

اوسته‌وارمق = اصرار ایتمك || هجوم

آلت اوست = قارمه قاریشیق .

اوست باش = اثواب، لباس .

باش اوستنه = پك اعلا، مصدق || انقاذینه حاضرم .

اوستاد [فا، ص] نظمده استاد ، استاذ مقامنده قوللانیله بیلور .

اوستوبج [ت ، س] قاربونیت اسرب دینلن بیاض ومضراصحه برماده‌كه یاغلی بویالرك تركیبنه كیرر وبه درلر بونكله تغشیش اولنور .

اوستوپی [ج، س] (بحریه) كمینك كوكرته وقاپامه‌سنی قلفات ایتمك وطاقم سیلمك وامثالی خصوصاتده استعمال اولنمق اوزره بوكومی آچیلمش اسكی خلاطك قیصه تللری آچیله‌رق تكرار كندیره گوبلا اولنمسندن متحصل ماده .

اوستوره [ت، س] فارسی (استره)ـدن مأخوذدر . } تراش ایتمكه مخصوص بربر آلتی .

اوستون [ت،ص] اوست كلن ، فائق ، غالب كلن ، مرجح .

اوستون كلمك = غلبه چالمق .

اوستون كوری = سطحی، یلاندن .

الالدن اوستون اولمق = معلومات ومرانبجه خلق بربرندن متفاوت اولمق .

اوستونلك = غلبه ، تسلط، تفوق .

اوستون [ت ، س] مفتوح اوقوتمق ایچون حرفلرك اوزرینه قونیلان شو (َ) اشارت، فتحه § حرف مفتوح .

اوستونله‌مك = اوستون ایله یعنی مفتوح اوقومق .

اوستونلی = اوزرنده اوستون حركه‌سی بولنان ، حرف مفتوح .

اوسته [ت ، ص] { فارسی استاددن محرفدر } صنعتنده ماهر آدم ، چراقلقدن چیقوب كندی باشنه چالیشان صنعتكار ماهر § معلم § چوق بیلیر ، قورناز .

حمام اوسته‌سی = حمامده قادینلری اجرتله یقایان خدمتجی قادین .

اوسته‌لق = صنعتكرلك ‖ صنعتده ماهرلك ‖ تجربه، حذاقت، مهارت.

اوسته‌لقلی = مهارتله یاپلمش، مصنع ‖ حیله‌كارانه، شیطنتكارانه دوشونلمش.

اُوسْطُوبْج [ت، س] بر محفظه درونده بولنان آلات جراحیه طاقمی § محفظه ایچنده آلات ترسیمیه، پركار وسائره طاقمی.

اُوسْقورْ [ت، س] (اسقرو).

اوْسكُوفْ ـ اوْسكُوفی

[ج، س] {یونانیدن مأخوذ} تپه‌سی دوریك واوجی پوسكوللی سرپوش ـ كه: اكثر آطه‌لر اهالیسی كیرلر (فسك اساسیدر).

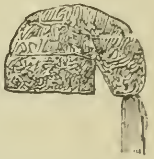

(اسكوف = اسكوفی)

اوْشْ ـ اوْشْت [ت، س] كوپكی قوغمق ایچون قوللانیلیر بر لفظدر {اوش؛ لفظی بعضاً مكرر اوله‌رق استعمال ایدیلور كه: اوزمان كوپك چاغرمق لفظی اولور}.

اُوشاق [ت، ص] خدمتجی § اناطولی اصطلاحنجه چوجق، كنج، دلیقانلی: اناطولی اوشاغی.

آت اوشاغی = آخور خدمه‌سی، اسپیر.

او اوشاغی = چولوق، چوجق، خانه خلقی.

اوشاق قپان = (كركس) دینلن بیوك قوش ـ كه: بعضاً كوچوك چوجقلری دخی قاپدیغی مرویدر.

(اوشاق قپان)

اوشاقلق = خدمتجیلك، اتباعلق.

اوْشْمَكْ ـ اوْشِشْمَكْ [ت، مص] بر شیئك اطرافنه طوپلانمق: رچله قارنجه اوشمش.

اوْشرمك = [ت، مص] یغمق، طوپلامق، بریكدیرمك ‖ تسلیط ایتمك.

باشه اوشرمك = برینك باشنه مسلط ایتمك، اطرافنه طوپلامق.

اوشانق } اوشندی } = طوپلانش، یغلیش.

اُوشْقُونْ [ت، س] كچی قولاغی دینلن نبات.

اوْشَنْمَكْ [ت، مص] تنبللك، اهمال، تكاسل.

اوشنج = اهمال، تنبللك.

اوشنكن } اوشنكج } = تنبل، اهمالجی، متكاسل.

اوشنیك = [ت. مص] تنبل، اهمالجی.

اوشنیكلك = تنبللك، تكاسل، اهمال.

اوْشُومَكْ [ت، مص] صوغوق حس ایتمك، برودتدن متأثر اولمق.

اوشوتمك = صوغوقلاتمق، صوغوقدن متأثر ایتمك.

اوشومه = صوغوق حس ایتمه، صوغوقدن متأثر اولمه.

اُوصْ [ت، س] عقل، ادب، ذكا.

اوص برامسی = عقله نزلقله ایدیلن بر حركتك آجی تجربه‌سی.

اوصلو } اوصلی } = عقللی، ذكی، مؤدب، فطین ‖ یرامز اولمیان، حلیم ملایم اولان راحت طوران.

اوصلیجه = اولدقجه عقللی، ادیب، حلیمجه.

اوصلیلق = حسن حركت، آغر باشلیلق، حلم، ملایمت، یاواشلق، تربیه‌لی اولیش.

اُوصانْ ـ اُوصانْج [ت، س] نفرت، فتور، طارلغی، بزكینلك، كوكل كسل.

اوصانج ویرمك = بیقدیرمق، نفرت ایتدیرمك.

اوصاندیرمق = اوصان ویرمك، بیقدیرمق، جان صیقمق.

اوصانمق = بیقمق، تنفیر ایتمك ‖ چكه‌مز اولمق.

اُوصْلانْمَقْ [ت، مص] عقلی باشنه كلمك، عقللانمق، یاپدیغنه نادم اولمق سكون اوزره اولمق.

اوصلاتمق = برینك عقلنی باشنه كتیرمك، تأدیب ایچون جزا ایتمك.

اُوطُورْمَقْ [ت، مص] (اوتورمق)

اُوطَه [ت، س] برخانه‌نك منقسم اولدیغی بولمه‌لردن هر بری § درت دیوار وطاوان وقپو ایله اورتلمش یر. § قلم، یازیخانه، دائره، عملیاتخانه، خفیف ایش محلی.

اوطه‌باشی = خانلرده اوطه‌لرده نظارت ایدن آدم. {قامارو تكلمه‌سنك تماماً معادلیدر}.

كلین اوطه‌سی = زفافخانه، حجله.

مابین اوطه‌سی = حرم ایله سلاملق آره‌سنده‌كی اوطه.

اوطه‌جق = غایت كوچوك اوطه.

اوطه‌جی = دوائر رسمیه‌ده هر قلمك خدمتنی ایفایه مأمور آدم.

اوطه‌جیلق = اوطه‌جی حال وصفت ووظیفه‌سی.

اوطه‌شیق = دیكر بریله بر اوطه‌ده اقامت ایدن، هم حجره.

اوطه‌لق = مستفرشه.

اُوغالامَقْ [ت، مص] اوغوب اوفالتمق.

اُوغْدیرمَقْ [ت، مص] ال ایله صیقدیرمق مساژ ایتدیرمك.

اُوغْراتْمَقْ [ت، مص] واردیرمق، ایلیشدیرمك دوچار وكرفتار ایتمك § ملاقات‌له‌توغمق، آشیرمق.

اُوغْراشْ [ت، س] غوغا، صواش.

اُوغْراشْمَقْ [، مص] مشغول اولمق § چكشمك، غوغا، مخاصمه ایتمك، معارضه ایلمك § اصرار، عناد ایتمك.

اوغراشدیرمق = اشغال، استخدام ایتمك ‖ غائله‌یی موجب اولمق.

اُوغْرامَقْ [ت. مص] چاتمق، چاتشمق § یولده بر محلده طورمق. § راست كلمك § كرفتار، دوچار اولمق.

اُوغْرى [ت.ص] جيزكى ، ايز ، خط ، حذا § اوغرايلانير § خرسز ، سارق ، قطاع طريق .

صمان اوغريسى = بين العوام (كعبه يولى ، وعلم هيئت اصطلاحنجه (كهكشان) دينلن وبعض آچيق وبرق كيجه‌لرده خفيف بلوط كبى كورينن كواكب ييغينى .

اوغريله‌مق = چالمق ، چارپمق ، صويمق

اوغرياق = خرسزلق .

اُوغشديرمق [ت ، مص] بربرينه سوره‌رك اوغمق ، دلك ايتمك .

ال اوغشديرمق = حيرتده قالمق ، شاشيرمق .

اوغشديرمه = اوغشديرمقدن مصدر تخفيفى .

اوغشديرلمق = بربرينه سوريله‌رك اوغلمق ، دلك ايدلمك .

اُوغُل [ت،س] بر حيوانك ينه كندى جنسندن طوغورديغى وياوجودينه سبب اولديغى اركك حيوان .
§ اركك اولاد ، ابن ، فرزند .

اى اوغل = اى اوغلم .

اوغل آريسى = يكى يتيشن آرى .

اوغلدن اوغله = بابادن اولاده ، اولادينه مشروط ، بطناً بعد بطن .

اوغل بالى = يكى يتيشن آرينك ياپديغى بال .

اوغللق = اولادلق ، بنوت || اوغل صفت ووظيفه‌سى || اولادلغه قبول اولنمش ،

آخرت اوغلى = اولادلغه قبول ايدلمش آدم .

ايل اوغلى = خلق ، ناس ، اغيار .

كوپك اوغلى = حيله كار ، يراماز آدم .

هين اوغلى = پك دساس آدم .

اُوغْلاقْ [ت،س] كچى باوروسى ، جدى .

اُوغْلامَقْ [ت،س] اوغلدى ايتمك ، كورلديلى سس چيقارمق .

اوغلامه = اوغلدى كورلدى ، سس .

اوغلدامق = كورلديلى ، قبا سس ويرمك ، چينلامق .

اوغلدى = كورلدى ، بوغوق سس .

اُوغْلانْ [ت،س] كوچوك اركك چوجق غلام ، پسر § دليقانلى .

قيز اوغلان = بكر قيز .

اوغلانجق = پك كوچوك اركك چوجق .
|| معصوم ، زوللى .

اُوغْلُدْروقْ [ت،س] دولت نخى ، مهبل .

اُوغْماج ـ اُوغْماقْ [ت، س] تازه ترخانه .

اُوغْمَقْ [ت.مص] آوجله صيقمق ، ال ايله باصمق § آوجله صيقه‌رق اوفالمق § اوغه‌رق آثارتمق ، تميزله‌مك .

اوغلمق = صيقى صيقى ال كزديريلوب باصلمق ، صقلمق ، دلك ايدلمك § آوجله صيقيلوب اوفالداق § بر شئ صيقى صيقى للك ايديله‌رك تميزلنمك .

اوغمه = اوغمقدن مصدر تخفيفى

اُوغُنْمَقْ [ت،مص] آغلايه آغلايه بايلمق ، صيقه لوب ايچ ازلمك .

اُوغُورْ [ت،س] خير ، بركت ، يمن ، سعادت § يول : بو اغورده چوق پاره صرف ايتدم .

اوغور اوله = خيرلى اوله || ايشكز راست كله .

اوغورلى اولسون = خيرلى ، بختلى اولسون .

اوغورسز = ميمنتسز ، خيرسز .

اوغورلو } اوغورلى } ميمنتلى ، خيرلى ، مسعود ، بركتلى .

اوغورليلق = ميمنت ، سعادت .

اُوغُولْدامَقْ [ت،مص] (اوغلدامق)

اُوغُولْدى [ت،مص] (اوغلدى)

اُوغُوتْمَقْ [ت،مص] (اوغتمق)

اُوفْ [ت،د] يورغونلق ، بزكينلك ، نفرت ، استكراه كدر ، المافاده يلر ادادر .

اُوفاتْمَقْ ـ اُوفالاتْمَقْ [ت،مص] شيئى كوچرك كوچوك پارچه حالنه قومق § كوچولتمك .

اُوفاراقْ [ت، ص] كوچوكجه ، دها كوچوك پك كوچوك .

اُوفاقْ [ت،ص] كوچوك ، صغير § اينجه ، ريزه .

اون اوفاق = توز كبى اينجه .

اوفاق تفك = قيمتسز شيلر || كوچوك جثه‌لى ، چلمسز .

اوفافلامق } اوفاقلاتمق } پارچه پارچه ايتمك ، جزئلره آيرمق || اوفاق ، اوفاق قيروب بولمك .

اوفافاق = كوچوكالك || بوزوق پاره ، اوفاق پاره .

اوفاقلى = ايچنده اوفاق بولنان .

ايريلى اوفاقلى = ايرى اوفاق قاريشيق ، ايچنده هم اوفاغى ، هم ايريسى بولنان .

اوفالامق = پارچه پارچه ايلمك ، كوچوك كوچوك طوغرامق ، ريزه ريزه ايتمك .

اوفالمق = كوچولمك ، ييوكاكى آزالمق .

اوفانتى = قيرنتى || برشيئك اوفاق پارچه‌لرى : اكمك اوفانديسى .

اوفانمق = كوچوك كوچرك پارچه‌لره انقسام ايتمك .

اُوفْكَه [ت،س] حدت ، غضب .

اوفكه‌لنديرمك = حدت وغضبه كتيرمك ، حدتنى موجب اولمق .

اوفكه‌لنمك = حدتلنمك ، غضبه كلمك .

اوفكه‌لى } اوفكه‌جى } حدتلى ، غضبلى ، غضبان .

اُوفْله‌مَكْ [ت.مص] اغزايله نفس صاوورمق ، (اوف) ديمك § نفسله چالينان برچالغى‌يى چالمق .
§ نفسله طولديروب شيشيرمك : قوپوزى وقله‌مك § اسمك § نفس ايتمك ، شفا ويرمك نيتيله اوقومق .

اوفلتمك = بالواسطه اوفله‌مك ، سونديرمك || نفس ايتديرمك .

اوقودوب اوفلتمك = افسون ايتديرمك .

اوفله‌مه = (اوفله‌مك) دن مصدر تخفيفى .

اوفلنمك = اغزله نفس ويرلمك || نفسله شيشيرلمك || افسون ايدلمك .

اوفورمك = اسمك ، هبوب ايتمك .
|| افسون ايتمك || آغزدن سيغاره دومانى صاوورمق .

اُوفورُوك [ت،س] نفس § رقیه جیلرك دعا اوقودقدن صوكره خستەنك اوزرینه اوفوردقلری نفس.

اوفوروجی = خستەلره اوقویوب اوفلەین آدم، رقیەجی.

اوفوروجیلك = اوفوروجی ایشی.

اوفوروم = بردفه اوفوریلن نفس.

اُوق [ت، س] یایله آتیلان و اوجی دمیرله و دیكر اوجی توبله مجهز اولان اینجه وقیصه دكنكه ازمنهٔ قدیمه اسلحه‌سندن ایدی. تیر، سهم. § صمانك ایكی اوزاره‌مندەكی صریغی § جهت حركت كوسترمك ایچون رسملرك اوزرینه قونیلان اوق شكلندەكی اشارت § مشعر جهت.

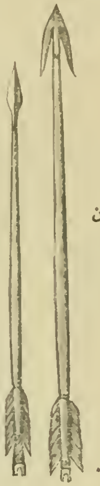

(اوق)

اوق آتیمی = اوقك قطع ایده‌بیله‌جكی مسافه، منزل.

تعلیم ارقی = نشان اورمغه مخصوص اوق.

اوق میدانی = اوقله نشان اورمغه مخصوص كنیش میدان.

اوق یایدن چیقمق = ایش ایشدن كچمك

اوق ییلانی = اوق كبی صچرایان برجنس نكرك ییلانی.

اوقجی = اوق ویای یاپان ویا صاتان آدم || اوق، یایله مسلح عسكر || اوق آتمقده مهارتی اولان آدم.

اوقلق = اوقلرك وضع وحفظ اولندیغی محفظه || آرابه‌نك اوق داقیلان محلی.

اُوقرامق [ت، مص] آت صو ایچون كیشنەمك.

اُوقشامق [ت،مص] سومك، تلطیف ایتمك، نوازش كوسترمك.

اوقشاتمق = سودیرمك، تلطیف ایتدیرمك، بالواسطه سوب تلطیف ایتمك.

اوقشانمه = اوقشامقدن مصدر تخفیفی.

اُوقشانمق [ت،مص] سولمك، تلطیف اولنمق، حقنده نوازش كوسترلمك.

اُوقشامق [ت، مص] بكزەمك، مشابه اولمق.

اُوقلاغو [ت،س] خمور آچمغه مخصوص چكمه چوبوق.

اُوقلُودین [ج،س] (كیمیا) حامض تحت قلور.

اُوقومق [ت،مص] یازلش بر شیئه باقەرق آنی قرائت وتلفظ ایتمك، مطالعه، قرآن تلاوت ایلمك § اوكرنمك § شرقی ویلمك § دعوت ایتمك § دعا ایتمك.

اوقوتمق = درس ویرمك، اوكرتمك، تدریس ایتمك || تلقین ایتمك || تحصیل وزن ایتدیرمك || مطلوب الذ چیقارمق || افسون ایتدیرمك.

رحمت اوقوتمق = رحمت اوقومغه سبب اولمق || اوندن بدتر اولمق.

اوقومش = تحصیل علم ایتمش، كامل، عالم || راهب، پاپاس.

جانه اوقومق = محو وبرباد ایتمك، خیر برقماق.

میدان اوقومق = مسابقه‌یه دعوت ایتمك.

اوقونمق = قرائت اولنمق § كندینی بر اوفوروكجی‌یه اوقوتمق § صاتیلوب الدن چیقارلمق.

اوقونمه = اوقونمقدن مصدر تخفیفی.

اوقویش = اوقومق حالی || ترنم، تغنی.

اوقویجی = قاعده ایله اوقویان || خواننده || دعوت ایچون كیدن (قادین) || اوفوروكجی.

اُوقّه [ت، س] { اصلی عربی (اقه) در } درتیوز درهمدن عبارت ثقلت . § ثقلت اولچمكده قوللانیلان درت یوز درهم آغرلغنده دوكمه دمیر ویا پرنجدن معمول مدور لوحه.

یكی اوقه = بیك یكی درهمدن عبارت ثقلت، كیلوغرام.

اوقه‌اق = بر وقه آغرلغنده اولان.

اوقه‌لی = آغر، ثقیل، بیوك || حیثیتلی، وقارلی ذات § قدرتلی، نفوذلی.

اُوقیانوس [ج،س] بحر محیط.

اُوقیانوسیه [ج، س] (لفتحه اعلامه مراجعت بیوریله) قطعات خمسه‌دن بری.

اُوك [ت س] یوزه كلان جهت، هرشیئك یوزطرفی § كوكس، سینه § ایلری طرف، جبهه § ایلری كلان، ایلری كچن § حضور، پیشگاه، نزد.

اوكه كچمك = ایلریلەمك، ایلری‌یه كچمك.

اوكنی آردینی صایمق = حد بیلمك || احتیاطسز داورانەمق.

قات اوكنه ایتمك = قوغه‌لەمق، تعقیب ایتمك، مغلوب ایدرك قاچیرمق.

اُوكشا [ت،د] (او) لفظنك مفعول الیهی.

اُوكارتمق ـ اُوكارمق [ت،مص] ایلیكه دوندرمك، اصلاح وتعمیر ایتمك، تصحیح ایلمك.

اُوكالمق [ت،مص] ایلیكه دونمك، شفا بولمق، التیامپذیر اولمق.

اُوكچه [ت،ص] اك اول، ابتدا، برنجی اولەرق مقدم.

اُوكچه [ت،س] طوپوغك آرقه‌سی، آیاق قابلرده طوپوغك آلتنه كلان تومسك.

اوكچه كمیكی = كعب.

اوكچه‌سنه باصمق = برینك آرقه‌سندن پك یقین كیتمك.

اُوكدوج [ت،ص] مژده‌جی.

اُوكدوُل [ت، س] رهن § پی § بر شی اوزرینه بحث طوتانلرك بعده حقلی چیقانه ویرمك اوزره برمحله براقدقلری آقچه وساره. { دیپوزیتو) نك معادلیدر }.

اُوكرتمك [ت، مص] بیلمدیكی شیئی بیلدیرمك، تعلیم وتلقین ایتمك § درس ویرمك § تأدیب ایتمك § یول كوسترمك.

اوكره‌دلمك = بیلدیرلمك، تعلیم وتدریس ایدلمك.

اوكره‌دیجی = اوكره‌دن، معلم، اوسته.

☞ **اُوكرمك ـ اُوكرمه** (اوكورمك).

اوكرتلمك = تعلم وتدرس ایدلمك.

اوكرنه / اوكرنیش } = اوكرنلمك فعل وطرزی.

اُوكرنمك [ت،مص] بیلمدیكنی بللەمك، كسب وقوف ایتمك، تعلم وتدرس ایتمك § استفاده واقتباس ایلمك § كسب ممارسه ایلمك § تحقیق واستفسار ایتمك § آلیشمق، الفت پیدا ایلمك.

اُوكسز [ت.ص] آناسز، باباسز، یتیم، ییكس.

اوكسزلك = یتیملك، ییكسلك.

اُوكْسُورْمك [ت،مص] نفس‌بورو-سنده بولنان برمادۀ اجنبیه‌نك طردواخراجی ایچون نفسی كورلتیلی برصورتده بوغازدن چیقارمق .

اُوكْسُوروك [ت ، س] مجرای تنفسده‌كی بالغم ویا برمادۀ اجنبیه‌نك غیر اختیاری وكورلتیلی برنفسله طردی .

اُوكسوروك اوتی = دوه طبانی دینلن نبات .

اُوكْسَه [ت، س] مجار اوزومی نامیله معروف میوه‌نك عصاره‌سندن یاپیلان یاپشقان ماده، معجون .

اوكسه اوتی = بودج نوعندن هركسه معلوم مضر سنین برطفیلی اوتدر . آغاجلر خصوصیله المالرده ظهور ایدر .

اُوگلَه [ت،س] كون اورته‌سی ، كونك یاریسی ، وقت زوال .

اُوگله نمازی = زوالدن صوكره قیلنان اون ركعتدن عبارت نمازكه : ایلك درت ركعتی سنت ، ایكنجی درت ركعتی فرض واك صوك قیلنان ایكی ركعتی دخی كذا سنتدر .

اُوگله اوستی = اوكله‌دن اول .

اُوگله‌ین = وقت ظهر ، اوكله وقتی .

اُوكْلی [ت،ص] شانلی، مشهور، صاحب شهرت .

اُوكْمَق [ت،مص] ایی اولمق ، كچمك ، شفا ویا التیام بولمق § اصلاح اولنمق ، فلاح بولمق .

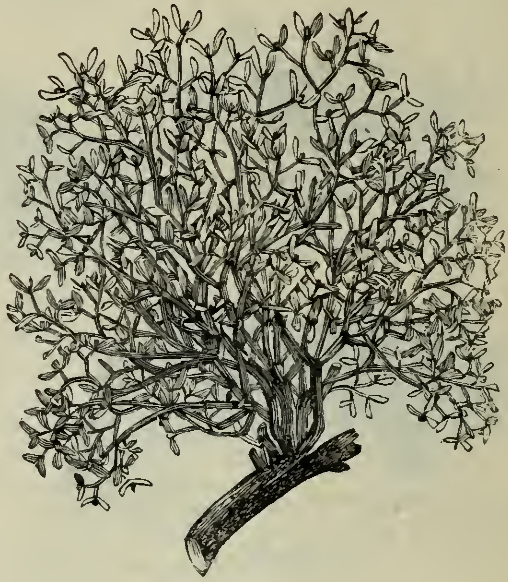

(بیاض — اوكسه اوتی)

اُوكسه چیوغی = چوجقلرك قوش طوتمق ایچون اوكسه سوردكاری دكنك .

اُوگَگَن - اُویگَن [ت، س] آق جكر، رئه .

اُوگَكه [ت ، مص] اوككه‌لنمك اوفكه وسائره .

اُوكْلَمك [ت،مص] باغرمق،چاغرمق، سس چیقارمق، نعره‌آتمق § شرقی سویلمك، تغنی ایتمك § اوتمك ترنم ایتمك .

اوكلتمك = باغرتمق، سس چیقارتمق، شرقی سویلتمك ، تغنی ایتدیرمك ، اوتدیرمك .

اوكلمك = ایی اولمق ، ایلشمك ، التیام بولمق : اوكلماز یاره .

اوكمادق = ایی اولماز ، كچمسی امكانسز ، شفا ویا التیام قبول ایتمز ، اوكمادق یاره ، خسته‌لق || صلاح وفلاح بولماز، خیرسز .

اوكمادقلق = ایی اولماز یاره ویا خسته‌نك حالی || خیرسزلق ، اوغورسزلق .

اوكماز = ایی اولماز ، التیام ویا شفا قبول ایتمز : اوكماز یاره ، مرض || اصلاح اولنماز ، فلاح بولماز ، خیرسز .

اُوگْمك [ت،مص] مدح وثنا، وصف وستایش ایتمك .

اُوگه = مدح ، ثنا ، ستایش .

اُوگنمك = كندی كندینی مدح ایتمك || تفاخر ایتمك || مغرور اولمق .

اُوگوجی = مدح وثنا ایدیجی ، ایدن مادح ، ثناكار || حسن صورتله تعریف وتوصیف ایدن .

اُوگوش = مدح وثنا ، ستایش .

اُوگُنْدُرُوك - اُوگَنْدِرَه

[ت، س] صبان سورر ایكن اوكوزلری دورتمك ایچون قوللانیلان اوجی ایكنه‌لی اوزون دكنك .

اُوگُو [ت،س] بایقوش نوعندن برقوش .

اُوگُوتْ اُوگُودْ [ت،س]نصح، پند، وعظ .

اُوگودجی = نصیحت ویرن . واعظ .

اُوگُوتْلَمك [ت،مص] اوكوت ویرمك، نصیحت ، پند ایتمك . تشویق، ترغیب ایلمك .

اُوگُوتْمَك [ت، مص] حبوباتی دكرمنده ازوب اونه تحویل ایلمك ، طحن ایتمك § چوق یمك ، بر چوق یمكی هضم ایتمك § آغزه كلان مناسبتلی، مناسبتسز سوزی صرف ایتمك.

اُوگوتمه = طحن || قیردیرلمش بغدای وسائره .

اُوگوتدیرمك = حبوباتی دكرمنده ازدیروب اون حالنه قودرمق ، طحن ایتدیرمك .

اُوگودلمك = حبوبات دكرمنده ازیلوب اونه تحویل اولنمق ، طحن اولنمق .

اُوكودیجی = طاحن، ازوب اون یاپان.

اُوكودیجی دیشلر = آزی دیشلری .

اُوگُوجْ [ت،ص] اوكده، ایلروده بولنان § سابق § مترقی .

اُوگُوزْ [ت،ص] آلیشمش، مونس اولمش، تعلیم وتربیه ایدلمش (حیوان ویا چوجق) : اوكور اولمق .

اُوكُورتْمَك [ت ، مص] حیوانی ویا چوجغی كندینه آلیشدیرمق، مونس قیلمق § تربیه ایتمك .

اُوگورتلمك = سچمك، انتخاب ایتمك .

اُوكوردشمك = حیوان یاریشمق، یاریش ایتمك || آلیشمق .

اُوكُورْدی [ت، ص] دهااول، مقدم.

اوكوزغه [ت، س] (طب) وفاق پارچه كميكلرك بيتيشمه سندن متشكل واكسه‌دن قويروق صوقومنه قدر ممتد اولان كميك ديزيسی، عمود فقری § كمی تكنه سنك اساسی اوزو قابورغه‌لری ربونه ربط ايدن آغاج ☛ (اومر غه).

اوكوز [ت، س] حيوانات ذات الثديه صنفندن و آكل الحشيش نوعندن درت آياقلی حيوان : ثور . كاو § احمق آدمدن كنايه .

اوكوز آرابه‌سی = اوكوز قوشيلان يوك آرابه‌سی ‖ وكوز قوشولی تفرج آرابه‌سی ، وزون آرابه .

اوكوز باليغی = صومالكه‌سی انواعندن برنوع بالق .

اوكوز صوغوغی = سنة ثور .

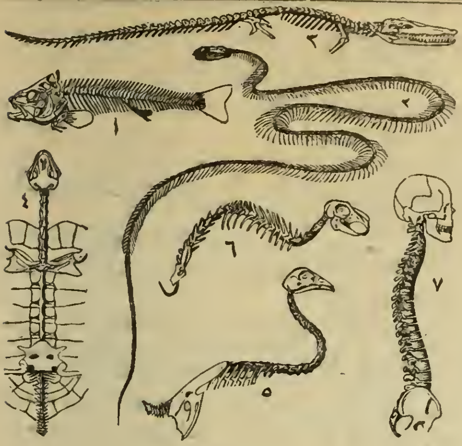

١ — بالق
٢ — ييلان
٣ — تمساح
٤ — قاپلومبغه
٥ — طيور
٦ — آطه طاوشانی
٧ — انسان

(اوكورغه)

(بوينوزسز نوعی)

(تونس اوكوزی)

(رومانيا اوكوزی)

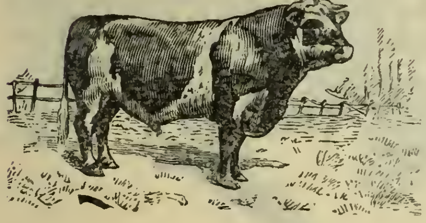

(نورمان اوكوزی)

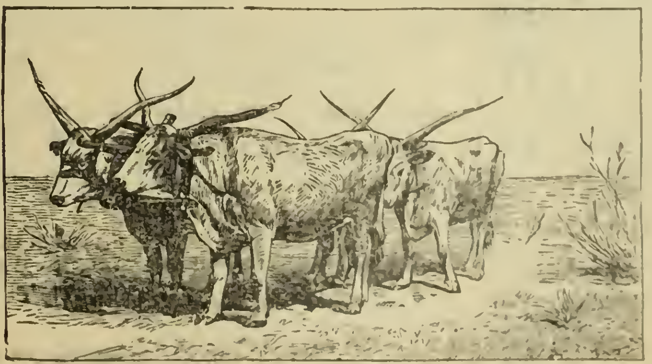

(مجار اوكوزی)

١ — يناق
٢ — كردان
٣ — كردان ديبى
٤ — بل ايى
٥ — اوموز كوركى
٦ — ايليك محفظه‌سى
٧ — قبورغه اوستى
٨ — يلانجى فيله‌تو
٩ — كودن
١٠ — فيله‌تو
١١ — بود

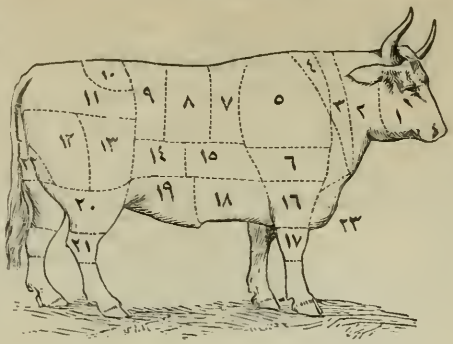

١٢ — بودك ياغسز طرفى
١٣ — بودك ياغلى طرفى
١٤ — كوءن كوكسى
١٥ — قمورغه
١٦ — ديز اوستى
١٧ — ديز تپاغى
١٨ — ٢٣ كوكس
١٩ — قارن آلتى
٢٠ — ديز اوستى
٢١ — ديز تپاغى
٢٢ — بود ايچى .

(وكرز رلحمنك نوعلرى)

اوكوزطامى = آخور، اوكوز آخورى.

اوكوزقولاغى = قوبو رنكلى ويا پارا ـ قلرى طمارلى بر نوع نبات .

اوكوزكوزى = مركبه فصيله‌سندن بر نبات || (معمارى) مدور ويا بيضيجه پنجره .

(اوكوز كوزى)

اوكون • [ت ، س] دفعه ، كره : بر اوكون، ايكى اوكون § سفره‌ده هركسك اوكنه قونيلان يمك پايى { فرانسزجه پورسيونك تماماً معاد }.

اوكى [ت.ص] اوزمقابلى . اصل اولميان

اوكى آنا = بر چوجغك پدرينك كندى ولده‌سندن ماعدا اولان زوجه‌سى .

اوكى اوغل = زوجه‌سندن بيرينه كوره ديكرينك باشقه زوج ويا زوجه‌دن حاصل اولان اولادى .

اوكى اولاد = كندى اولادى اولميوب زوجك باشقه زوجه‌دن ويا زوجه‌نك باشقه زوجدان حاصل اولان چوجغى .

اوكى بابا = بر چوجغك و لده‌سنك كندى پدرندن صوكره ويرديكى زوج .

اوكى قرداش = يالكز آنا ويا باباسى آيرى اولان برادر .

اوكَيك [ت،س] كوكرجينه مشابه اندن برازدها بيوك برقش: لحمى مأكولدر .

(اوكيك)

اوكَيك • [ت، مص] كوكرجين ، قمرى كبى قوشلر اوتمك، دم‌طوتوق § ايكلمك .

اول • [ت، د] بعيده موضوع اولان (او) اسم اشارتنك شكل قديمى اولوب اليوم لسانمزده استعمالى شو برقاچ كلمه‌يه منحصر :

اولبابده = اوخصوصده .

اولقدر = اودرجه‌ده || اوقدر چوق .

اولوجهله = اويولده ، اوطرزده .

اولاخ • [ت،س] {الفتحة‌اعلام‌مراجعت بيوريله}.

اولاخجه = اولاخلرك‌سويلدكارى‌لسان:

[اولاخجه بوزوق لاتينجه‌دن متولد السنه‌دندر] اولاخلر لسانده ويا بونلره مخصوص طرز وحالده || اولاخجه سويلمك ، اولاخجه خوره تپمك .

اولاخلق = اولاخ جنسيتى || اولاخلرله مسكون محل .

اولار • [ت،س] (اونلر) ويا (انلر) ضميرينك شكل قديمى .

اولاشمق • [ت،مص] يتيشمك ، كسب اتصال ايلمك ، التصاق ايتمك. § يتيشمك، قاوشمق، وارمق، ملاق اولمق .

اولاشديرمق = يتيشديرمك ، اتصال پيدا ايتديرمك || قاوشديرمق .

اولاش = يتيشمه ، اتصال .

اولاشيق = متصل، ملاصق، يتيشيك. || واصل اولمش ، پيوسته .

اولاغان • [ت ، ص] ممكن ، قابل ، اوله‌بيلن § هروقت، هركون اولان شى .

اولاق • [ت،ص] اولاشان § برخدمت ويا مأموريتله بريردن ديكر يره كوندريلن آدم، تاتار .

اولامق • [ت،مص]طولايه‌رق باغلامق. § علاوه والحاق ايتمك .

اولانمق = بزى چوزه‌رك طراغه چكيرمك § بربرينه طولاشديرمق .

اولامه [ت،س] بربرينه‌باغلى، تسلسل، زنجيرله § اكلنوب اوزاديله‌جق (شى) § ايپ ، زنجير .

اولان • [ت،ص] (اولمق) مصدرندن اسم فاعل . واقع ، كائن .

اولانمق = زنجير كبى متصل اولمق ، تسلسل ايتمك .

اولانمه = تسلسل ، اتصال . زنجير وارى اوزامه .

اولته ـ اولطه • [ج ، س] (بحريه) كميك روزكاره‌قارشى كيده‌بيلمك ايچون بركره صاغ ، بركره صول طرفنه دونه‌رك كيتمه‌سى § بر آشاغى بر يوقارى كزينه .

اوجنه زوقه ویاپالق ایکنه‌سی طاقیلی آت قویروغی قیلندن معمول ایپ‌که: بالق آولامق ایچون مستعملدر.

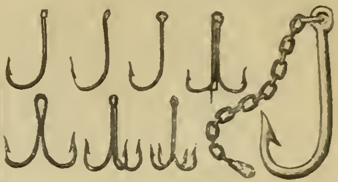

(مختلف اولته ایکنه‌لری)

(بیوك بالقلری آولامغه مخصوص اولته)

اولتیماتوم [ج،س] (حقوق‌دول) اعلان حربدن اول بر دولت طرفندن دیگر بر دولته خطاباً یازیلان ومطالب واقعه‌نك بر مدت معینه ظرفنده قبولی تكلیفنی شامل بولنان اخطارنامه.

اولجر [ت،س] آتش قاریشدیره‌جق دمیر قول، كلبری.

اولجك [ت، س] حبوبات اولچمكه مخصوص برنوع اولچو كه: بر كیله‌نك درتده بریدر. § علی‌الاطلاق اولچو.

اولچلمك = برشیئك واحد قیاس اولان اولچی‌یه نسبتله مقداری تعیین ایدلمك، اولچیدن گچیرلك § قیاس‌وتقدیر، تخمین ایدلمك. § تاسارلانمق § ایی دوشونلمك.

اولچمك [ت،مص] برشیئك واحدقیاس اولان مقیاسه نسبتله درجه ومقدار وكیفیتی تعیین ایتمك § حبوباتی اولچكدن، اولچیدن گچیرمك، برشیئك عرض ویااولی ویا عمقنی مساحه ایتمك، برشیئك اغرلقجه مقدارینی بولمق § ایجه دوشونمك § تاسارلامق، تخمین ایتمك، تقدیر ایلمك.

گوزله اولچمك = تخمین ایتمك.

اولچشمك = ایكی كشی ـ هرنه‌صورتله اولور ایسه اولسون بربرینك ـ درجه‌سنی تجربه ایچون میدان مسابقه‌یه چیقمق: بوی اولچشمك.

اولچمه = مقایسه، مساحه، تخمین.

اولچو } **اولچی** } اولچمكده قوللانیلان آلت، مقیاس، مساحه‌آلتی. [اشكالری ایچون (مقیاس) كلمه‌سنه مراجعت بیوریله] || ذكر، قدر، اعتبار.

اولچو آلمق = برشیئی مساحه ایتمك، اولچمك.

بوینك اولچوسنی آلمق = كندی درجهٔ اهمیتنی اكلامق.

اولچوم = مساحه، مقایسه، موازنه || اولچولمش، حسابلی.

اولچوله‌مك = تقدیر وتخمین ایتمك || ملاحظه ایتمك.

اولچیسز = اولچامه‌مش، مساحه ایدلمامش || اعتدالسز، قیاسسز || كایشی كوزل.

اولدقجه [ت، مص] خیلی، لازمكلان مقدارده.

اولدرمق [ت،مص] وقوعه، وجوده كتیرمك § یتشدیرمك، كاله ایردیرمك.

اولدیرمك [ت،مص] جانلی برشیئك دیریلكنی‌كیدرمك، اعدام، اماته ایتمك، موتنی موجب اولمق § یومشاتمق § چوق اذا وجفا ایتمك § جان صیقمق § حكمسز براقمق.

اولدیرمه = اهلاك، اعدام.

اولدیریجی = اولدیرن، قاتل، مهلك.

اولغون [ت، ص] اولمش، یتشمش، كاله ایرمش.

اولغونلق = كاله ایرمش شیئك حالی.

اولقدر [ت، د] اوقدر، اومقدارده § كثرتله، پك زیاده.

اولكر [ت،س] دیزی، دیزلمش شی § برشكل مخصوص تشكیل ایدن نجوم سبعه‌نك هیئت مجموعه‌سی. ثریا.

اولگج [ت،س] تراش آلتی، اوستره.

اولگون [ت، ص] سبزوات ونباتاتك صیجاقدن ویا صوسزلقدن طراوتی گیدوب پورصومسی.

اولكه ـ اولكا [ت،س] مملكت، قطعه، خطه، ایل، دیار.

اولمق [ت، مص] یكی برحال پیدا ایتمك § برصفت وعنوان قزانمق § موجود بولنمق § وجوده كلمك. § یتشمك، كاله ایرمك § پابلمق.

اولوراولماز = تصادفی، راست كله، هرنه اولورسه اولسون، هركیم اولور ایسه اولسون.

اولمامش = خام، ناپخته || غیر واقع.

اولمامق = وجوده كلمه‌مك، غیرموجود اولمق.

اولمدق = اولمامش، غیرواقع || امثالسز.

اولمش = وقوعبولمش || كاله ایرمش.

اولمك [ت،مص] حیاتدن تجرد ایتمك، دنیادن كوچمك، ارتحال. § كوشه‌مك، یومشاق اولمق. § پك زیاده صیقلمق § حكمی قالمامق.

بوالند اولمك = فدا اولمق.

اولمز = جاوید، حیات دائمه‌یه مالك || چوق طیانیر، صاغلام.

اولمش = وفات ایتمش، متوفی، میت.

اولو = مرده، میت، جانی چیقمش، جانسز، روحسز || كوشك، تنبل مسكین سوایوك شی.

اولو [ت،ص] بیوك، ایری، عظیم: اولو جامع، اولو طاغلر.

اولواورته = آچیقدن آچیغه.

اولوجهله [ت،د] اویله‌جه، اوطرزده، اوبولده { «اول» تركجه اسم اشارت اولدیغندن آیری یازلمق لازمدر }.

اولوس [ت،س] عشیرتك بیوكی.

اولوشمق [ت،مص] (كوپكلر) بردن اولومق، موحش صورتده باغرشمق.

اولوغ [ت،ص] بیوك معناسنه اولان (اولو) نك اصلی.

اولوق [ت،س] ایچی اویوق، اوستی آچیق بورو. بربورونك مقعر طولانیسی § طامدن اینیغه‌ور صولرینی طوپلیوب آقتمق ایچون طامك كنارلرینه قونیلان چینقو بوری، میزاب. § (بحریه) مقره‌لرده‌كی صپانك صیریلوب چیقمه‌سی ایچون، صپانك عددینه كوره مقره طبله‌سنك اوزندن ونهایتلرندن آچیلان یوللر.

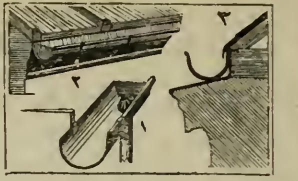

(اولوق)

١— اولوق
٢— صاچاق اولوغی
٣— دیوار اولوغی

اوْلوْقلی = اولوغی اولان، یولی .

اُولُوكْ [ت، ـ] میت معاسنه اوْلان (اولو) نك اصلی .

اوْلوْلامَقْ [ت، مص] تعظیم وتوقیر ایتمك .

اوْلوْلانمق = احتشام فروشانه حالار اظهار ایلمك ، بیوكك صاتمق .

اوْلوْلِق [ت،مص] بیوكلك ، عظمت ، یوكسكلك .

اُولُومْ [ت،ـ] موت ، اجل ، ممات .

اُولُومَقْ [ت، مص] (كوپك حقنده) مدهش وموحش صورتده باغرمق § اوورمك .

اوْلی ـ اوْلوْ [ع،ص] صاحب معناسنه اولان (ذو) نك جمعی {تركیب ایله قوللانیلیر} .

اولی الابصار = بصر، نظر دقت صاحبلری : فاعتبروا یا ولی الابصار .

اولی الامر / اولوالامر = پادشاه اسلام حضرتلری: امر اولوالامره اطاعت فریضهٔ ذمتدر .

اوْلوالالباب = عقول سلیمه اربابی.

اوْلوالعزم = اوامر الهیه نك اجراسنه اك زیاده بذل اهتمام بیوران پیغمبران عظام حضراتی ـ كه ، بونلر : نوح ، ابراهیم، موسی ، عیسی ، محمد. علیهم السلام در. || عالی همتلی ذوات .

اوْلوالنهی = اصحاب عقول .

اوْلی [ت،ـ] (اول) ك مؤنثی . برنجی، ایلك .

رتبهٔ اولی = رتب ملكیه دن بر پایهٔ رفیعه ـ كه : عنوان رسمیسی : (سعادتلو افندم حضرتلری) در .

اُولیقوقلاز [ج، ـ] (معادن) {Oligoclase} یشیلمترق سنجابی بر معدنك اسمیدر .

اولیوین [ج، ـ] (معادن) {Olivin} یشیل وصاری متراق رنكده برطاشدركه بونك براق وكوزل جنسنه (زبرجد) دینور .

اُوماجی ـ اُومناجی [ت، ـ] چوجقلری قورقوتدقلری شخص مخیل ، غول .

اُومبره [ت، ـ] { Ombra } جوز تقلیدی اللوبنانده قویو قهوه رنكنده بویامغه مخصوص طوپراق بویا .

اُومَمَق [ت،مص] برشیئك وقوعنه احتمال ویرمك § بكلهمك ، امید ایتمك ، § طمع ایلمك .

اومدیرمق = امید اتدیرمك ، امیده دوشورمك || اطماع ایتمك .

اومسانمق = امید ایتمك ، امیده دوشمك .

اومولمق = امید اولنمق ، مأمول ایدلمك . || انتظار اولنمق .

اومه = امید، انتظار، طمع، اومو.

اومایه اوغرامق = امیده دوشه رك مضطرب اولمق .

اومنیبوس [ج، ـ] {Omnibus} ترامولی كبی ایچه ۹ چوق یولجی آلیر وبیلتله بینیلیر برنوع عمومی آرابه . {بو آرابه نك ترامواید ن فرقی ، ترامولی كبی دمیر یول اوزرنده یورومیوب قالدیرم اوستنده حركت ایتمسندن عبارتدر . }

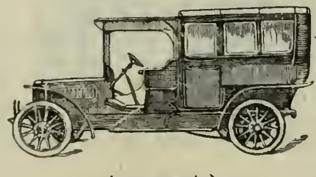

(اومنیبوس)

اوْمُقْ [ت،ص] اومه ، امید ، امل § بكلمه ، انتظار .

اوْمُورْغَه [ت، ـ] اوكورغه نك صحیحی وصلی ☞ (اوكورغه)

اوْمُورغه (بحریه) جسم سفینه نك تمامی تشكیل ایتمك اوزره سفینه نك اك آلت قسمنده باشدن قیچه قدر ممتد دمیر ویا آغاجدن معمول اك باشلی برقسمی ـ كه : بوكا « آنا اومورغه » و (قارینه) ده دیرلر .

ایچ اوْمورغه سی = (بحریه) اسقارموز [پوسطه] لری محللرنده ضبط ایتمك ایچون آنا اومورغه استقامتنده اسقارموزلرك آلت باشلری اوزرندن باشدن قیچه قدر قونیلان دمیر ویا آغاج .

اوْمُوزْ [ت،ـ] صرتك قسم اعلاسی ، قوللرك وجوده بتیشدیكی محل .

اوْمُوزاوپوشمك = همپایه اولمق ، برابر اولمق .

اوْموزله مق = اوموزه اورمق، قالدیروب صرتنده طاشیمق || یاردم ایتمك .

اوْموزاق = [ت، ـ] اونیفورمه نك اوموزه مخصوص سوسی ☞ (آپولت) . || آرابه قوشومنك خمرط اوزرنده كی قسمی || (بحریه) كمینك باش طرف استقامتی ایله بورده استقامتی آره سنده سنجاق واسكله طرفلرنده بولنان قسم . باش اوموزلغی ، قیچ اوموزلغی .

اوْن [ت،عد] بش كره ایكی، طقوزایله برمجموعی: ١+٩ = (١٠) ، سلسلهٔ عددیه ده طقوزدن صوكره كلن عدد، عشرات خانه سنك برنجی مرتبه سی ، واحدایله برصفردن مركب كمیت . عشره .

اوْنده بر = اون مساوی پارچه یه تقسیم اولنان برشیئك هرپارچه سی : $\frac{1}{10}$.

اوْنباشی = عسكرده نفردن بیوك ، چاوشدن كوچك رتبه یی حائز كوچوك ضابط . اون نفره ، برطاقمه قوماندا ایدن شخص .

اوْنباشیلق = اونباشی رتبه سی، اونباشی صفت ووظیفه سی .

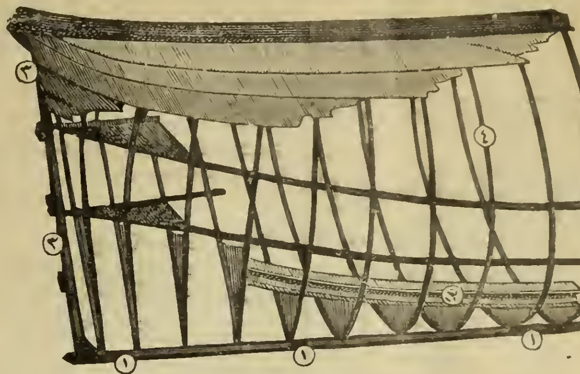

(اومورغه)

١ — اومورغه .
٢ — ایچ اومورغه‌سی .
٣ — قیچ بدوسلمه‌سی .
٤ — اسقارمه‌زلر .

اونده‌ق = خدمت مقابلنده ویریان اجرت . § عشر .

اونده‌لقجی = اونده‌لقله چالیشان § اونده بر آلان § اعشار تحصیلداری .

اونر = هر نه‌سنده اون .

اوناق = اون قیمتنده § اون قسمدن مرکب § اون غروشلق ویا اون پاره‌لك سکه § اونر اونر آیراش شی .

اونجی = اون شیئك صوکنجیسی § اون درجه‌سنده بولنان طقوزنجیدن صکره کلان ، عاشر .

اونجیلق = اونجی اولمه .

اوناماق • [ت ، مص] بکنوب ایستمك ، ترجیح واختیار ایتمك .

اون • [ت ، س] اوکودیلوب پك اینجه توز حالنه کتیرلمش حبوبات ، دقیق § پك اینجه دوکلمش شی .

اون‌اوفاق = اون کبی پارچه پارچه .

اونجی = اون استحضار وفروخت ایدن دقیق تاجری .

اونلی = اوندن یاپلمش § اونه بولانمش .

اونگورمك • [ت ، س] هونکورمك ، هونکوردمك . (اونکوردمك) .

اونوتمق • [ت ، مص] خاطردن چیقارمق ، چیقمق ، عقله کلمه‌مك . § اهمال ومسامحه ایتمك § عفو وترك ایلمك .

اونوتدیرمق = برشیئی برینك خاطرندن چیقارمق § برکدر اوزرینه دها بیوکی کلوب اولکیسنی نسیان ایتدیرمك . || عفو ایتدیرمك .

اونوتقان = چوق اونودان ، چابوق اونودان .

اونوتمه = اونوتمق ماده‌سندن مصدر تخفیفی نسیان ، فراموش .

اونودلق = خاطردن چیقارلمق ، غفلت ایدلمك .

اونیفورمه [ج] { Uniforme } البسهٔ رسمیه ، عسکری وملکی اصحاب رتبه‌نك درجه‌لرینه کوره مرتب وایام رسمیه‌یه مخصوص صرمه ایشلمه‌لی البسه .

(اووز آغاجی)

اوور • [ت ، س] موشموله‌یه مشابه معروف برمیوه ، که زیاده اولمدقجه ییمز .

قوش اووزی = ساقز آغاجی نوعندن ایری یمشلی بر آغاج .

اووز آغاجی = تفاحیه طائفه‌سندن کوچك ویبوك بر آغاج اولوب یمشلری طوپلیجه وآرمود شکلنده‌در . رنکی اولا یشیل بعده قوبو قرمزی‌یه تحول ایدر .

اوومق [ت ، مص] ☛ (اوغمق)

اووا [ت ، س] صحرا ، دوز یر ، کنیش محل ، ارض مستوی .

اویا [ت ، س] قادینلرك باشلرینه باغلادقلری یمنی کنارنه والبسه‌لرینك قول ، یقه کبی محللرینه تزیینات مقامنده دیکدکلری ایپك ، ابریشم وسائره‌دن منسوج خرج • دانتله .

{ اویا تعبیری دانتله‌نك تماماً معادلی اولدیغندن اجنبی اولان دانتله لفظنك استعمالنه حاجت یوقدر . }

اویاجی = اویا یاپان ویا صاتان .

اویالی = اویا ، دانتله ایله مزین .

اویار • [ت ، مص] اویمسی ، اویدیرلمسی ممکن ، قابل § بکزر ، مثل ، ماننده .

اویالامق • [ت ، مص] مشغول ایدوب وقت کچیرمك § ایشدن آلیقومق § اشغل ایتمك § اونوتدیرمق .

اویالاندیرلمق = کری براقلمق ، کجیکدیرلمك ، سورونديروب اوزاتلمق .

اویالانمق = بریسی طرفندن مشغول ایدیلرك وقتی کچیرلمك ، ایشدن آلیقونلمق || بر یرده اکلنوب قالمق || عبثله اشتغال ایدوب وقت غائب ایتمك .

اویاندیرمق • [ت ، مص] ایقاظ وبیدار ایتمك ؛ اویقو حالندن چیقارمق § غفلتدن قورتارمق ، عقلنی باشنه کتیرمك § علم ومعرفتله تنویر اذهان ایلمك § لامبه ویا مومك شعاعنی تزید ایتمك ، پارلاتمق .

اویاندیریجی = اویاندیران ، ایقاظ ایدن .

اویانق = اویقوده اولمیان ، بیدار || آچیق کوزلی .

اویانقلق = اویانق اولمه حالی . بیدارلق || عرفان ، استعداد .

اویانمق = اویقودن قالقمق ، اویقو حالنـدن چیقمق ، متیقظ ، بیدار اولمق || متنبه اولمق || تحصیل معرفت ایدرك ظلمت جهالتدن قورتلمق || نباتات نشو ونمایه باشلامق || ظهور ایتمك || معمور اولمق .

اویانمه / **اویانش** } = تیقظ .

اویدیرمق ، [ت، مص] توفیق وتطبیق ایتمك ، اویغون کتیرمك. § تسویه ایتمك § بر خبر تصنیع ایلمك § موجب انتفاع اولەجق صورتده الده ایتمك .

اویدیرلمق = توفیق وتطبیق ایدلمك . || تسویه ایدلمك || یوقدن بر خبر ایجاد وتصنیع اولنمق .

آیاق اویدیرمق = آدیملری رفیقنك آدیملرینه اویغون ایلمك ، آیاق تماشی ایتمك .

اویدیرمه = اویدیرمق فعلی || یالان سوز، دوزمه خبر .

اویشدیرمق = اوزلاشدیرمق، آرەلرنده موافقت حاصل ایتمك || تسویه ایتمك .

اویشمق = اوزلاشمق، موافقت ایتمك .

اویصال = هرسویلنیلان سوزه قانع ، تابع اولان .

اویصاللق = اویصال اولانك حالی .

اویغور [ت،س] {لغتجه‌اعلامه مراجعت بیوریله .}

اویغون [ت،مص] موافق ، مطابق ، مناسب ، اش ، دنك ، اویمش .

اویغونسز = غیرموافق، غیر مطابق، لایق ، مناسب اولمیان || سوء حرکت ، مناسبتسزلك .

اویغونسزلق = عدم توافق || نامناسب حاللر .

اویقو [ت،س] حواسك تدبیر وتصرفدن معطل قالمسی حالی . اعصاب محیطەنك، مراکز عصبیەنك، عضلات مختلفەنك موقتاً تعطیل فعالیت ایلملری. نوم، خواب . § غفلت ، عدم بصیرت § جهالت .

اویقوکتیرمك = برآز اویویەرق اویقوسزلغی دفع ایتمك .

اویقوباصمق = اویقوحسنك، احتیاجنك غلبەسی .

اویقوسز = اویومەمش، اویومامان .

اویقوسزلق = اویومامقدن متحصل کوشکلك . سهر || داء سهر .

اویلق [ت.س] بودك ایچ یوزی .

اویلق دیبی = قالچه باشی .

اویلق کمیکی = قالچەدن دیزه قدر ممتد بدن کمیکی . (عظم فخذ) .

اویله [ت،د] (او) اسم اشارتیله (ایله) اداتندن مرکب اولوب تشبیه وتمثیل ایچون قوللانیلور : اویولده، اونك کبی ، اوصورتده .

اویلەلکله = اوصورتله ، اووجهله .

اویماق [ت،مص] قبیله شعبەسی ، بر عشیرتك منقسم اولدیغی قسملردن هربری .

اویمق [ت،مص] موافق، مطابق کلمك. § برینك اثرینه تابع اولمق . § یاقیشمق § قرارلاشمق § تام کلمك .

اویمق [ت، مص] چوقورلاتمق ، حفر ایتمك § قازیمق، حك ایلمك .

اویدیرمق = چوقور ایتدیرمك ، حك ایتدیرمك .

اویولمق = [ت، مص] چوقور اولمق .

کوز اویمق = بی‌ادبانه حرکته قارشی شدتلی جزا ترتیب ایلمك .

اویمه [ت، مص] اویمق فعلی § تحته ، طاش ، مرمر کبی شیلر دلیك دلیك کسیلەرك یاپیلان زینت سوس .

اویماجی = مرانغوزلقده عائد زینتلر یاپان آدم .

(اویمه — کوشه)

(اویمه — صو)

اویناتمق [ت،مص] برشیئی یرندن آیرمق، حرکت ایتدیرمك § اشغال واعمال ایلمك § صچراتمق، رقص ایتدیرمك § تیاتروده بر اویون اجرا ایتدیرمك § اویناتمسنه مساعده ایتمك .

اویناتمه = اویناتمق فعلی .

اوینادلمق = تحریك ایدلمك، قیملدادلمق . || صچرادلمق ، رقص ایتدیرلمك || اغفال واشغال اولنمق .

اوینادله = اوینادیش . اویناتمق فعلی، طرزی .

اویناش [ت،مص] دوست ، معشوقه ، سوکیلی .

اویناشمق = برلکده، برابر اوینامق . ملاعبه ایتمك || بربرله ایتیشمك .

اویناشمه = اویناشمق فعلی .

اویناق [ت، ص] متحرك § ثباتسز . § شوخ ، شیوه‌کار .

اویناقلق = اویناق اولانك حالی . || ثباتسزلق || شوخلق .

اوینامق [ت،مص] قیملدامق ، حرکت ایتمك § صچرامق ، رقص ایلمك § اکلنجه ایچون اولان اویونلرك بریله مشغول اولمق § خلجانه اوغرامق .

کوکلوب اوینامق = اظهار مسرت ایتمك .

اوينامه } اوينايش } = اوينامق فعلى .

اويوتمق [ت، مص] اويقويه ياتيرمق . تنويم ايتمك § اعتقال ايلمك § جان صيقمق .

اويوتمه = اويوتمق فعلى .

اويودبجى = اويقو كتيرن ، منوم .

اويوز [ت، ص] انسانه وحيوانانه طارى اولان وسارقوپت نامنده ارلوب بر توسوزايله كورولەبيلن حيوانات ايله حصوله كلن برعلت ساريه كه : پك اوفاق چيبانلردن عبارت اولوب شدتله باخصوص كيجه وقتى قاشينمغى موجب اولور جرب § بوخستەلغه دوچار اولان حيوان (ويا انسان) .

(اويوز بوجكى)

آغاج اويوزى = اشجاره عارض اولان برعلت .

اويوز اوتى = اچيك اوتى ، برجنس نبات .

اويوز بيتى = وجود انسانيده حاصل اولور وغايتله قاشينديريجى ربوجكدر .

اويوشديرمق حسنى زائل ايتمك . || اره‌لرينى بولمق ، اوزلاشديرمق .

اويوشديرلمق = حسى ابطال ايديله‌رك طوكماز برحاله كتيرلمك .

اويوشديريجى = حسى ابطال ايدن ، مخدر .

اويوشق = اويوشمش ، حسى زائل اولمش || تنبل ، مسكين .

اويوشقلق = اويوشوق اولانك حالى .

اويوشمق = انسانك برعضونه حسسزلك عارض اولمق || تنبل اولمق || بربريله اويغون اولمق || اوزلاشمق .

اويوشمه = اويوشمق فعلى .

اويوقلامق [ت، مص] (اصلى: اويقو لامقدر) اويقو عارض اولمغه باشلامق ، پينكله‌مك .

اويولغامق [ت، مص] ديكيشله لباده كبى يول يول ايتمك § موقت وسيرك ديكمك ، ايليشديرمك .

اويولغه = پارچه‌لرى طوتديرمق ايچون موقت وسيرك ديكيش .

اويولغه‌لامق = موقت وسيرك ديكيشله پارچه‌لرى طوتديرمق § بيلان كبى طالغه‌لانه‌رق حركت ايتمك .

اويومق [ت، مصد] اويقويه وارمق ، اويقو حالنه كيرمك § غافل اولمق § كرى قالمق .

اويومه = اويومق ماده‌سندن مصدر تخفيفى .

اويون [ت، ص] دوشونوب ملاحظه ايله ترتيب ايدلمش ايش § وقت كچيريله‌جك بوش شى ، قمار § رقاص وجانبازلرك اجرا آتى § تياتروده اجرا اولنان لعب § دك ، حيله ، دسيسه .

اورته اويونى = اسكيدن قالمه برنوع قبا تياترو .

اويورکاغدى = ☛ راسقاه بيل .

اويونجاق = [ت، س] چوچقلرى اكلنديرمك ايچون ياپيلان تحف شى . § اهميتسز ، لزومسز شى § پك قولاى ، دوشونلمكسزين ياپيلان ايش § هركسك استهزاسنه هدف اولان ، مسخره .

اويونجاقجى = اويونجاق ياپان ويا صاتان آدم .

اويونجى = [ت، ص] ويون اوينايان آدم § قمارباز § تياترو آقتور ويا آقتريس . § جانباز ، رقاص || حيله‌باز ، دسيسه‌جى ، قلاش .

اويل [ع، ص] واويلا ، چيغلق .

اهجوه ـ اهجيه [ت، ص] هجوى حاوى اولان شى ، هجويه .

ب

ب الفباى عربى وعثمانينك ايكنجى حرفى . عربيده {با} طرزنده تلفظ اولنور . § (ابجد) حسابنده { ٢ } عددينه اشارتدر § اسكى حميرى لساننده (ΠΠ) ، عبرانيده (ב) ، سريانيده (ܒ) ، لاتين حروفاتنده (B) صورتنده كوستريلور. § صاغر و ديلسزلره مخصوص الفباده بوحرف شو شكلده‌در :

لسانمزده مستعمل خطوط متنوعه‌ده (ب) نك اشكالى بروجه آتيدر :

ب .... كرفى
ب .... تعليق
ب .... ثلث
ب .... نسخ
ب .... سياقت
ب .... توقيع
ب .... ديوانى

ب .... جلى
ب .... اجازت
ب .... رقعه
ب .... ريحانى
ب .... شجرى

كتابت رسميه‌ده (ب) حرفى « رجب » آينه اشارتدر : {ب ٢٨ سنه ١٣٢٤}

§ بحريونجه هوانك بلوطلى اولديغنى بيلديرمك ايچون ليمان وسير ژورناللرنده مستعمل بر رمزدر . { (ب) حرفى عربيده مؤنث اعتبار ايدلديكندن (باء موحده) ، (باء تحتانيه) ناميله‌ده معروفدر . تركجه‌ده اواخر كلمانده بولنديغى زمان (پ) صداسى چيقارر ايسه‌ده املاسى دكشمز } .

بَ [فا ، د] ادات الصاقدر : يدبيد ، ماه بماه . § ادات انتها : تابحشر § بعضاً ادات مطابقت اولور : بقول امام يوسف § ادات قسم اولديغى‌ده واردر : بحق خدا ، بنام خدا .

با [فا ، د] ادات مقارنت (مع) ، (ايله) : با بشارت عليه ، با امرنامه ، با تذكره ، باخصوص .

باء [ع ، حر] (ب) حرفنك اسمى : باء موحده .

باؤباب [ع ج س] خبازيه فصيله‌سندن آفريقا‌ده حاصل اولور بر آغاجك اسميدركه بتون اشجارك اك بيوكيدر .

باوبابيه == باوباب آغاجنك منسوب اولديغى فصيله ، فصيلهٔ خبازيه .

ميوه‌سى (باٰاوباب آغاجى) چيچكى

باب [ع،س] قاپو، مدخل : باب مروت، باب عاطفت § برکتابك فصلدن بیوك قسمی : بنا رسالەسی (٣٥) بابی حاویدر § بند، ماده [بوادج معنایه کوره جمعی (ابواب) کلیر] § دائرۀ رسمیه: باب سرعسکری، باب ضبطیه § خصوص: بوبابدەکی مطالعات بوندن عبارتدر § درکاه ، دربار، مرجع § یمن ، خیر، اوغور: جمعه ایرتسی وپنجشنبه کونلری ایشه باشلامنی باب طوتار. § افعال عربیەنك صور تصریفیەسندن هر بری: برنجی بابك بناسی، ایکنجی بابك علامتی § کچید، معبر، بوغاز : باب المندب .

باب الابواب = صوفیونجه توبەدن کنایەدر.

دورابواب = قاپو قاپو طولاشمق .

وریدباب = باغیرصاقلردن اخذ منشأ ایدن برچوق سیاه‌قان طمارلرینك اجتماعندن متحصل ورید، که جهاز هضمیده هضم اولونمش مواد غذائیه (کیلوس، کیموس) فعل امتصاصه دوچار اولدقده بوورید واسطەسیله قره جکره واصل واورادن دوران عمومی‌ٔ دمه داخل اولور .

باب طوتمق = اوغورلی عد ایتمك .

بابا [فا، ت، س] صلبندن — ینه کندی نوعندن — وجود آخر حاصل اولمش ارکك، پدر، اب، والد، آتا § وقارلی، تمکینلی آدم § اختیار، محترم ذات § زنجیلره مخصوص صرعه § یوارلاق ، طوپ ، کره ، باش شکلنده اولان شیلر : طربزان باباسی ، مردیون باباسی § (بحریه) خلاط باغلامق ایچون اسکله وکمیلرده بولنان ثابت کوتوك § برنوع خمیر طاتلیسی .

بابا آدم = اختیار وصاحب وقار محترم آدم .

آغابابا = بیوك پدر ، جد، دده || یاشلی، شایان حرمت آدم .

آق بابا = معروف بر نوع ییرتیجی قوش .

آنا بابا کونی = محشر || بیوك مصیبت.

بابا اوجاغی = بابا ن‌قالە یورت، خانمان

اوکسوزلر باباسی = منعم ، فقراپرور، ایتام پرور ذات .

بابادن اولاده = نسبده آشاغی‌یه دوغری متسلسلاً .

بابادن بابایه = نسبده یوقاری‌یه دوغری متسلسلاً .

بالی بابا = صاری چیچکلی، یاپشقان یاپراقلی برنوع نبات .

بکتاشی باباسی = بکتاشی طریقتنك بر محلده اك بیوك شیخی ، پوست نشین اولان ذات .

بیوك بابا = آتا ، دده ، جد .

باباطوتمق = ازغینلق، یارامازلق ایتمك. || زنجی‌یی صرعه طوتمق .

طقوز بابالی = ولد مادر بخطا .

باباقوری = طمارلری مائلاً کسلمش بر جنس عقیق ، عین بقر .

باباکوش = زهرسز بر نوع ییلان .

طبابتده قوللانیلور برنوع نباتدر .

باباق = ابوت || اوکی بابا || اخرت باباسی.

بابالی = صرعەسی اولان زنجی ویا زنجیه .

بابا هندی = بیومش، آناج هندی .

بابایانه = باباجەسنه، آغر باشلیجه .

بابا یکیت = یتشمش، کوجلی ، قوتلی ارکك ، کنج ایریسی ، جوان .

بابایوردی = اجداددن منتقل املاك .

بابافینغو (بحریه) آرمەلی بر کمینك چبوق ، سرن ویلکنلرندن بریسی .

بابافینغو چبوغی = (بحریه) آرمەلی بر کمی دیرکنده غابیه چبوغنك فوقنده بولنان اوچنجی صره دیرك ☞ (کمی) .

بابافینغو سرنی = (بحریه) غابیه سرنلرینك فوقنده بابافینغو چبوغنك اوزرندەکی سرن ☞ (کمی) .

بابافینغو یلکنی = (بحریه) بابافینغو سرنی اوزرینه آچیلان یلکن ☞ (کمی).

بابزن [فا،س] دمیر ویا آغاجدن معمول کباب شیشی .

بابل [یونانی] مشتری دینلن سیارەنك اسمی § عراقده حله قربنده بر بلدۀ قدیمۀ معروفه { لغتجۀ اعلامه مراجعت بیوریله } .

بابلخانه [فا،س] عموم خانه، فحشخانه. § خرسزلرك مسکنی § تنبللرك یوردی .

بابوك [فا،ص] احمق، سرسام، آلیق آدم.

بابونه ـ بابونج [فا، ع، س] پاپادیه چیچکی { بابونج کلمەسی (بابونه) لفظ فارسیسندن معربدر } .

بابونۀ کاو = صغیر کوزی دینلن صاری اوت .

بابونۀ کلبی = ایت پاپادیەسی .

باتاریه [ج، س] {Batterie} آلتی ویا سکز طوپدن ولوازم سائرەدن مرکب طوپچی بلوکی ـ که : طوپچیلق تشکیلاتنك اساسیدر § یالکز طوپه مخصوص استحکام § الکتریق حاصل ایدلمك ایچون اجزای مخصوصەیی حاوی اولەرق احضار ایدلمش شیشەلر طاقمی ، منظومه.

ساحل باتاریەسی = بوغاز ومهم کورفزلری مدافعه ایچون دکز کنارینه انشا ایدیلن برقاچ طوپلق استحکام .

باتاق [ت، س] باتیلەجق یر ، چامورلی محل § فنا قوقو حاصل ایدن چامور § کیری آلنمسی غیرممکن شی ، امیدسز § باتیجی، باتان .

باتاقجی = قرضاً آلدیغی پارەیی تأدیه ویا عاریت آلدیغی مالی اعاده ایتمین، طولاندیریجی.

باتاقجیلق = طولاندیریجیلق .

باتاقخانه = (غلطدر) بعض سادەدلانی صویغه ویا بسبتون محو ایتمکه مخصوص قمارخانه ، فحشیات محلی .

قره باتاق = اوردکه مشابه دکزده یاشار برجنس قوش .

باتاقلق = باتاق محلی، باتیلان یر، چامورلق || مواد عفنیه نشر ایدن چامور .

باتاقلی = باتاق یرلری ، صولری چوق اولان محل .

باتقین = باتیجی ، باتمش || مفلس || خراب || درین || طار محل ، چوقور .

باتقینلق = باتوب چوکمش ویا خراب، مفلس اولمش اولانك حالی || چوقورلق || درینلك || افلاس .

باتالیه (بحریه) لیمانده ساحله پك یقین بولنلدیغی زمانلرده ضابطانك کمی‌یه کلوب کیتملرینه مخصوص بر ویا ایکی چفته کوچك صندال .

بات پازاری [ت، م] عوامك تحریف ایله بیت پازاری دیدکاری محل .

باتمان [ع، س] برنوع اولچك ـ که : انکله مایعات وحبوبات اولچیلیر. محلنه کوره ایکی اوقەدن سکز اوقەیه قدر تخلف ایدرسەده اکثر آناطولی شهرلرنده (٦) قیه بر باتمان اعتبار ایدیلور . { (باطمان) کلمەسی بوندن محرفدر } .

باتمق [ت، مص] صودە یوزەمەمك، صویك ایچنه کیرمك ، دیبنه چوکمك . § غائب اولمق § بوغولمق § تلف اولمق § حلول ونفوذ ایتمك : ایکنه باتمق § اجرام سماویه حقنده ، افول ایتمك . § مفلس اولمق § دین عظیمه کرفتار

اولمق § انهزامه اوغرامق § فنا تأثیر ایتمك § ملمع اولمق : قان تره باتمق . § اونودلمق ، خاطردن چیقمق .

باتوب چیقمق = محو دوجه‌نه کلمك .

سوز باتمق = سویلنیلن سوزدن قلب منکسر اولمق .

باتمه = باتمق ماده‌سندن مصدر تخفیفی .

باتیرلمق = صویه طالدیرلق ، صویك دیبنه ایندیرلمك || غرق ایدلمك || محو وتلف ایدلمك || ایکنلنمك ، صوقلمق || طالدیرلمق || افلاسه دوشرلمك || انهزامه اوغرادلمق || خسار عظیمه دوچار ایدلمك .

باتیرمق = صویه طالدیرمق ، صویك دیبنه ایندیرمك || غرق ایتمك ، قایناتمق || محو وتلف ایتمك ، کورنمز حاله قومق || ایکنه‌لمك ، صوقمق || طالدیرمق || افلاس ایتدیرمك . || انهزامه اوغراتمق || خسارکی‌یه دوچار ایتمك || تلویث وتذلیل ایتمك ، قدرینی آشاغیلاتمق ، قدح وتزییف ایلمك .

باتیش = باتمق فعل وطرزی || غرق || خرابی .

باتیق = زیاده سیله باتمش ، چوکمش اولان .

باتور [ت،ص] بهادر ، جسور ، قهرمان .

باتی [ت ، س] مغرب ، کونشك غروب ایتدیکی طرف § غربدن اسن روزکار . { (باطی) صورتنده یازمق غلطدر } .

باتی قره‌یل = غرب ایله غرب شمالی استقامتلری وسطندن اسن روزکار .

باتی لدوس = غرب ایله غرب جنوبی استقامتلری وسطندن اسن روزکار .

باج [ع،س] { (باژدن) دن معربدر } . اشیایه عائد کمرك رسمی ـ که : وقتیله برمحلدن دیکر محله نقل اولنان اشیادن و (طوپراق باصدی) نامیله انسان وحیواندن آلنان رسم § زمانمزه کوره توالسیت رسمی § ویرکو ، مرتبات امیریه § خراج § تقدمه .

باجا [ت،س] ☞ (باجه) .

باجاق [ت،س] قالچه‌دن طبانه قدر اولان عضو معلوم وبرقول فنی‌یه کوره قالچه‌دن دیزه قدر اولان قسم . § اسقامپیل کاغدلرنده اوغلان رسمنی حاوی اولان کاغد § برجنس آو کوپکی .

باجاقسز = قصیر القامه || یاراماز چوجق .

شیطانك قیچ باجاغی = حیله‌کار ، دساس آدم .

باجاناق ـ باجناق ـ باجناخ

بو کلمه‌لرك اوچی‌ده غلطدر . اصلی ترکجه (باجیناق) در ـ که : ایکی قیز قرداش قوجه‌لری دیمکدر . شو حالده بو کلمه‌نك عربی وفارسی قاعده‌سنجه ترکیبه ادخالی جائز دکلدر .

باجه [فا،س] لسان فارسیده بونك معناسی بیوك پنجره دیمکدر § لسانمزده اوجاقلرك دومانی دیشاری دفع ایتمك ایچون چاتینك اوستنده یاپیلان اسطوانی ، منشور مستطیلی شکلنده یوکسك منفذه اطلاق اولنور § تپه پنجره‌سی . فابریقه باجه‌سی § صو یولی وانغم کبی مجاری تحت الارضیه‌نك بوقاریدن آچیلوب قپانیر دلیکی § (بحریه) کمیلك قزغاننده کمورك احتراقنه ودومانی خارجه دفعه‌خادم اسطوانی ویا بیضی الشکل یوکسك منفذ .

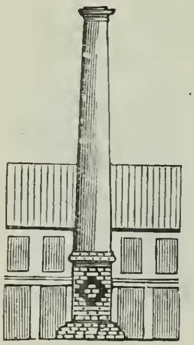

(فابریقه باجه‌سی)

باجه‌وانتولری = (بحریه) باجه‌لری محللرنده تثبیت ایتمك ایچون لااقل درت طرفدن دونایلان تل ویا زنجیرلر .

باجی [ت ، س] بیوك قیز قارداش . § زوجه ، قاری § درویش قادین . § قافه ، براوك اك اسکی وباشلی خدمتچی قادینی § یك بیشیرن زنجیه قادین .

باحث [ع،فع] بحث ایدیجی ، ایدن . § برشیئه عائد ، دائر : فلاحتدن باحث برکتاب § حاوی ، جامع .

باحور [ع،س] حرارت شدیده ، تموزده حکم سورن شدتلی حرارت .

ایام باحور = تموزك اون طقوزندن یکرمی آلتیسنه قدر دوام ایدن یدی کون ـ که : بواثناده سام روزکاری اسر .

باختر [فا،س] غرب ، مغرب ، کونشك باتدیغی طرف . (خاور) مقابلی : خاور وباختر = شرق وغرب . { آثار قدیمهٔ ایرانیه‌ده (باختر)ك مشرق ، (خاور) ك مغرب معناسنده قوللانلدیغی کوردیلیورسه‌ده بوکون معتبر اولان معنی بالاده‌کی تحریرض وجهله (خاور)ك مشرقه ، (باختر) ك مغربه دلالتندن عبارتدر } .

باخره [ع،س] مصرلیلر (بخار) دن مأخوذ ومشتق اوله‌رق (واپور)ه بو اسمی ویریورلر .

باخرز [ع،س] موسیقی نغماتندن بری .

باخصوص [فا،تر] خصوصیله ، هله ، اك زیاده ، جمله‌دن اول .

باد [فا،س] هوای متحرك ، یل ، روزکار ، ریح .

باد آورد = چالیشمقسزین مساعدهٔ طالعله اله کچن شی .

بادبان = یلکن ، شراع .

بادبان کشای عزیمت اولمق = سفینه حرکت ایتمك .

باد بدست = مفرالید ، زوکورد .

باد پای = سریع الحرکه ، سرعتلی . { اکثریا آت حقنده مستعملدر ، اسب بادپای }

بادپیما = سرسری ، بوش کزن ، بیهوده ایشله اوغراشان .

بادخایه = قاصیق یاریغی ، فتق .

بادزن / **بادزنه** } = ☞ (یلپازه) .

بادکرد = قاصیرغه .

بادکیر = منفذ ، اوجاق ، باجه || عربستانده یازین کوندوزلری اوتوریلان وسرداب دنیلان یر اوطه‌لرینه هوا ویرمك ایچون دیوارك ایچندن آچیلان طولانی منفذ .

بادکیسو = غرور ونخوت نسوان .

بادنما = روزکارك جهتنی کوستریر آلت ـ که اولرك وسائر محال مرتفعه‌نك اوستنه وضع اولنور .

بادهوا = مصرفسز ، بدلسز ، بلش || پك اوجوز .

باد ـ بادا [فا،فم] اولسون ، اوله : مبارك باد ، آفرین بادا .

بادات [ت،س] طعمی سکری برنوع یو المامسی .

بادَمْ ١ ٥ [فا، ت، س] ورديه فصيله‌سندن برآغاجك معروف ميوه‌سى لوز، لوزه . انواع مختلفه‌سى واردر .

چیچکی (بادم آغاجی)

بادمجك = (طب) بوغازده كوچك ديلك يانندكى بزلر ، لوزتان وبونلرك التهابى . || بادمجك عملياتى: « نزع لوزتان » دنيلان وبراوجنده بولنان ايچ كنارلرى كسكين حلقه‌لرله شيشه‌رك تنفسه، بلعه وآره‌صره التهابلانه‌رق خناقه ونهايت قولاقلرك صاغيرلاشمسنه سبب اولاز بادمجكلرك كسيلوب چيقارلمسى .

(با مجك عمليه‌سى)

(بادمجك)

١ — اوست دوداق
٢ — كوچك ديل .
٣ — ديشلر .
٤ — بادمجك .
٥ — ديل .

بادام دومغز = ايكى ايچلى بادم .

بادامى = بادم شكلنده ، بادمه بكزر اولان || بادمه منسوب: چشم بادمى.

بادانَه ١ ٥ [ج ، س] صوده ازيلمش كيرج طاشى كه ديوارلره سوريلور § بومحلول ايله ديوارلرى بويامق، بياضلاتمق. § سطحى تعمير ، يالاندن تزيين .

بادانه‌جى = ديوارلرى بادانه ايدن ، بياضلاتان صنعتكار .

بادانه‌جيلق = ديوارلرى بادانه ايتمك صنعتى

بادانه‌لاتمق = بادانه ايتديرمك .

بادانه‌لامق = ديوارلره بادانه اورمق || عيبنى قپامق || كوز بويامق .

بادانه‌لى = بادانه سورلمش .

بادِرْ [ع ، س] آكسزين ظهور ايدن § اون درت كيجه‌لك آى .

بادَرَنْج [فا ، س] اوغل اوتى § مليسا.

بادِرَه [ع، ص] بردن بره ظهوره كلن § بالبداهه سويلنيلان سوز ـ كه سهو وخطادن سالم اولمق شرطدر.

بادْسَرْ [فا ، ص] متكبر § متعصب .

بادِنْج [فا ، س] هندستان جوزى ، نارگيل .

بادِنْجان ١ ١ ٥ [ع، س] بادنجانيه فصيله‌سندن برنبات كه مور رنكلى وايچى كوچوك چكردكلى ميوه‌سى معروفدر . پاطليجان .

(بادنجان)

بادنجانين = بادنجانيه فصيله‌سنده‌ن وب نباتاندن استخراج اولنان برنوع غليةوزيد .

بادنجانيه = اعضا. تذكيرى تحت المبيض نباتى حاوى ، ذات الفلقتين انواعندن بر فصيلهٔ وسيعه .

بادِنْكان ١ ٥ [فا ، س] پاطليجان دنيلان سبزه ، بادنجان .

بادَه ١ [فا ، س] مى، خمر § صهبا .

باده پرست = بكرى ، سرخوش .

باده فروش = ميخانه‌جى .

بادى ١ ١ [ع ، س] هرشيئك اولى، ابتداسى، باشلانغجى: بادئ امرده ، بادئ نظرده § سبب اوليجى ، موجب: بادئ فيض ورفعت § ظاهر ، اشكار { بادى كلمه‌سى سبب اوليجى معناسنه كلديكى واولاق ماده‌سيله قوللانلديغى زمان مفعول اليه الير : پريشانلغه بادى اولدى . فيض وترقيه بادى اولدى كبى . }

بادى ١ ١ [ت، س، ص] اوردك § اوردك كبى ايكى طرفه صالانه‌رق يوروين ، اوردك يورويشلى ؛ بايتق .

باديا ١ ١ ٥ [ت ، س] آغزى يايوان صاقسى بيچمنده ، طوپراق ويابللوردن بيوجك برنوع صو قابى .

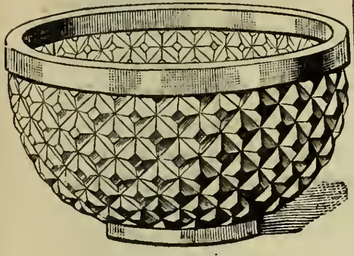

(باديا)

بادِيَه ١ [ع، س] اووه ، چول، قير، صحرا : بادية الشام .

باديه پيما = چوللرده طولاشان ، بدوى .

باديهٔ غؤل = دنيا .

باديه نشين = باديه‌ده ، چولده امرار حيات ايدن || بدوى .

بارْ ١ [فا، س] يوك، حمل، آغرلق؛ ثقلت .

بار اولمق = يوك اولمق، ثقلت ويرمك.

بارگران = آغر يوك ، صيقنتى .

گرانبار = معجز ، جان صيقيجى .

بارخانه = يولجى اشيا ويوكى وضع اولنه‌جق محل .

باركش = يوك قالديران، حمال || دفعه، كره .

هربار = دائماً، چوق كره، اكثردفعه.

هزاربار = بيك دفعه ، بيك كره .

باراول = برنجى دفعه || اذن، رخصت، مساعده .

خداى بار = صاحب اذن اولان جناب حق.

بارگاه } **بارگه** } = اذن محلى || ديوان، حضور، اذن ايله كيديله‌جك محل .

دربار = باب همایون حضرت پادشاهی.

|| میوه ، ثمره .

باروَر / بارآور = میوه‌دار ، میوه‌لی || بارنده لفظندن مرخم اوله‌رق صاچیجی، طاغیدیجی معناسنه کلوب وصف ترکیبی طرزنده قوللانیلیر .

اشك‌بار = کوزیاشی صاچیجی، دوکوجی، اغلایان .

مشکبار = مسك قوقوسی صاچیجی .

گهربار = جوهر صاچیجی .

گریه‌بار = آغلاییجی، کریه دوکیجی.

بار [ت ، مص] باغرمه‌نك شدتنی تصویر ایچون مکرر اوله‌رق قوللانیلیر .

باربار باغرمق = چوق باغرمق .

باراتاریه [ج، س] (بحریه) کمیده بوننان امتعه‌سنه تجاریه‌نك قپودان ویا طائفه‌لر طرفندن قضایه اوغرادی دیه آشیریلوب صاتلمسی § حیله .

باراته [ج، س] چوخه‌دن یاپلمش برنوع سرپوش قالنسو: بوستانجی باراته‌سی، خاصکی باراته‌سی § خروس ایبکی.

باراج [ع ، س] قابله ، ابه .

باراق [ت ، س] اوزون تویلی، قیللی § حیله‌کار .

باراقه [ج، س] صوندرمه ، صالاش ، (کابه)، قوابه .

باران [فا ، س] یاغمور ، مطر .

باران دیده = تجربه کورمش .

بارانی = یاغمورلق ، مشمع .

بارابانه [ج، س] قلعه ، استحکام قورقوانی ، سپرلرك کیروسنده طوپ وضعنه مخصوص اوله‌رق یاپیلان سدلر .

باربار [ج ، ص] وحشی، غیرمتمدن.

بارباریشقه (بحریه) برخلاط باغلانمق اوزره ایکی قاچامسیجون مذکور خلاطك اوزرینه برمزه وولطه آلنوب بوکومی جهتنه طولاشدیریلان اینجه خلاطدن حاصل اولان برنوع « بوسا » .

باربود [ت، س] یاکزلرله اوینانیلیر برنوع قمارکه چیفت صایلر تمام قازانیر . { بولفظك اصلی وصحیحی فارسی (بار بد) در . چونکه (بار) کار ، (بد) فنا معناسنه اولوب (فعل مذموم) دیمکدر .}

باربونیه [ج ، س] قرمزی براق برجنس لذیذ بالق § ایری دانه‌لی بر نوع فاصولیه .

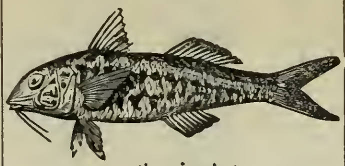

(باربونیه بالغی)

بارج [فا ، س] ایت اوزومی، عنب الثعلب.

بارچاق [ت ، س] قلیج قبضه‌سنك الی محافظه ایدن سپری .

بارچه [ج ، س] اوائلده مستعمل برنوع حرب صندالی .

بارد [ع ، ص] صوغوق . { مادیات ومعنویاتده مستعملدر } : ماء بارد طرز بارد § لطافتدن عاری § موده‌سی کچمش .

بارداق [ت، س] صو وشربت وسائره ایچمکه مخصوص بللوردن ویا معدندن معمول قوابلی قولبسز قاپ ، مشربه ، قوپه . { وقتیله مطلقا قولبلیسنه اطلاق اولونوردی . }

بارداقجی = بارداق یپان ویا صاتان آدم .

بارداق طباق = اوانی بیتیمه ، قاپ قاجاق .

باردان [فا ، س] هکبه، خورج، چوال.

بارده [ج ، س] واریلجی کسری ، مقوس برنوع کوشتره .

بارز [ع ، ص] ظاهر، اشکار ، عیان : امر بارز .

بارسام [ت ، س] وارسان دخی دنیلن برجنس کوچك بالق .

بارسامه [ت، س] نانه جنسندن برنوع نبات .

بارشمق [ت،مص] آره‌ده‌کی طارغینلق کیدوب بربریله دوست اولمق.

بارشدیرمق = آره‌ده‌کی نفاقی کیدرمك. بینلرینی تألیف ایتمك .

بارشیق = طارغین اولمیان ، موافق اولان ، دوزکون .

بارع [ع، ص] نفسنده اوصاف مطلوبه جمیله‌یی جمع ایلمش اولمق اعتباریله اقرانیه فائق اولان ، سربلند § تام ، مکمل: ادیب بارع، استاذ بارع .

بارغام [ت،س] لورکه مشابه برنوع بالق.

بارق [ت،س] یورت ، مأوی ، عائله ، خانه .

اوبارق صاحبی = اهل وعیال صاحبی، متأهل .

بارقلانمق = او بارق صاحبی اولمق ، خانه تشکیل ایتمك ، تأهل ایتمش اولمق .

بارقه [ج،س] (بحریه) {Barca} بیوك صندال .

بارقه‌جی = صندالجی .

بارقه [ع،س] شمشك پارلتیسی، پارلدی، ضیا : بارقهٔ افکار ، بارقهٔ حقیقت .

بارك [فا، ص] اینجه ، دقیق معناسنه اولان (باریك) ك مخففی اولوب نظمده قوللانیلیر .

بارك الله [ع ، تر] مقام استحسانده استعمال اولونور برترکیبدرکه: جناب حق مبارك ایتسون ، ماشاالله دیمکدر :

« بارك الله زهی عاطفت ربانی »

« که شه عالمه اولمش ازلی ارزانی»

بارکاه ـ بارکه [فا] (اذن) معناسنه اولان (بار) ایله محل معناسنه کلن (کاه) دن مرکبدرکه : رخصتله ، اذنله کیریله‌بیله‌جك محل دیمکدر ؛ عتبه، سده، اوتاغ ، دیوان عالی ، حضور .

بارکاه کبریا = حضور رب العالمین .

بارگیر [فا ، س] آت ، فرس، بیکیر، ایکدیش آت .

بارگیرجی = بیکیر سورن ، بیکیره باقان آدم .

بارلام [ج، س] اسقارموس ازمانی دینلن برنوع بالق‌که : مزید بالغنه مشابهدر .

بارنامه [فا،س] (کمرك اصطلاحاتنجه) اشیا ایچون مدخل ویا مخرجدن ویریلن پوصله دیمکدر .

بارینمق [ت ، مص] قورونمق ، محافظه اولنمق ، تحصن ایتمك § التجا ایتمك ، صیغنمق § کمی لیمانه صوقلمق .

باریندیرمق = قورومق، محافظه ایتمك . || اوروتو، محافظه آلتنه آلمق || حمایه ایتمك || کمی‌یی لیمانه صوقمق .

بارو [فا،س] دیوار، سپر، قلعه دیواری. حصار ، حصار برجی § ملجاء ، پناه .

باروت ـ بارود [ت، فا، س] آلات ناریه‌ده انداختنده قوهٔ دافعه اوله‌رق استعمال ایدیلن ونسبت معلومه اوزره کهرجله ،

کمور وکوکوردن مرکب اولان مادهٔ معروفه .

پاموق باروتی = پاموقله تیزابك معامله‌سندن حاصل اولان شدید التأثیر باروت. فولمیقوتون .

باروتجی = باروت یاپان .

باروت پاموری = باروتك یاندقدن صوکره کری قالان قسمی .

باروت حقی = (بالیستیق) طوپك برکره آتلمسی ایچون بالحساب لزومی اولان باروتك مقداری .

باروتخانه = باروت فابریقه‌سی . {بونك دوغریسی : (باروده‌خانه) در } .

دومانسز باروت = دومانی وصداسی آز برنوع باروت .

طوپ باروتی = منحصراً طوپ انداختنده استعمال اولنان برنوع باروت .

باروت قپاغی = مهمات حربیه آرابه‌سی .

باروت کبی = سرت، کسکین، حدید .

باروت کسلمك = صوك درجه حدت ایتمك .

باروتلق = باروت قوطیسی، باروت محفظه‌سی .

بارودی = باروت رنکنده اولان .

بارور [فا، ص] محصول، میوه ورن، میوه‌دار § نافع .

باروسقوپ {Baroscop} [ج، س] غازاتك درجهٔ تحولاتنی کوستر برآلت § بخار وغازلر حقنده آرشیمد طرفندن وضع اولنان قانونك صحتنی اثباته خادم برآلت .

بارومتره { Barometre } [ج، س] هوای نسیمیك درجهٔ تضییقنی تعیینه مخصوص برآلتدرکه : بونك واسطه‌سیله برمحلك سطح بحردن اعتباراً اولان درجهٔ ارتفاعنی مساحه ایتمك وتبدلات هوائیه‌یی تعیین ایلمك ممکندر مقیاس الهوا، میزان الهوا .

بارون [ج، س] آوروپاده برعنوان اصالتدر .

باره [فا، ـ] کره، دفعه § طرف .

دوباره = ایکی کره || ایکی طرفلی || حیله .

هرباره = دائما، چوق دفعه .

باری [ع، ص] جناب حق، خالق : باری تعالی حضرتلری، جناب باری .
١ یوری توفیق باری .

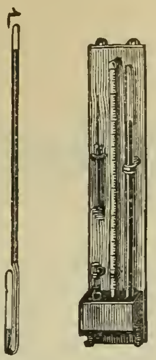

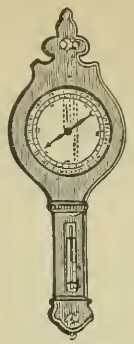

(قادرانلی بارومتره) (عادی بارومتره)

(بوردونك بارومتره‌سی)

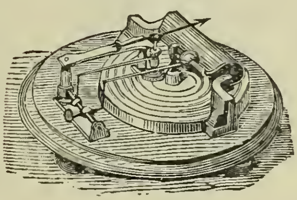

(معدنی بارومتره)

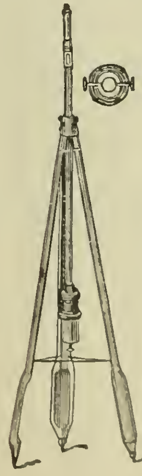

(فورتن بارومتره‌سی)

باری [فا، د] اکتفا اداتیدر : هیچ اولمزسه، حاصلی، خلاصه .

باریت [ج، س] (کمیا) حمض اول باریوم: صلب، محرق حساس برجسم .

بارلشمق [ت، مص] ☞ (بارشمق).

باریش = اوزلاشمه، ترك مخاصمه، صلح .

باریشدیرمق = تألیف بین ایتمك، مصالحه ایتدیرمك || امتزاج ایتدیرمك، رنك وسائره‌یی بربرینه موافق دوشورمك.

باریشدیرمه = تألیف بین .

باریشق = حال صلح ومسالمتده بولنان، طارغین اولمیان || اویغون || طالعلی .

باریشدیریجی = مؤلف بین، مصلح بین.

باریشمه = باریشمق ماده‌سندن مصدر تخفیفی .

باریشقلق = صلح، مصالحه، مسالمت || موافقت .

باریك [فا، ص] دقیق، اینجه، نازك: خیال باریك، فکر باریك، رشتهٔ باریك .

باریك بین = اینجه کوریجی || مدقق.

باریکتر = دها، اك، پك اینجه .

باریك میان = اینجه بللی .

باریوم {Barium} [ج، س] (کیمیا) کموش رنکنده وپك آز قابل انطراق برجسم بسیط معدنی‌یه اطلاق اولنور .

باز [فا، س] طوغان دینلن برتیجی قوش که : شکار ایچون آلیشدیریلیر .

باز [فا، ص] آچیق، مفتوح، کشاده .

سرباز = آچیق باشلی، باشی آچیق. || (باختن) مصدرندن مشتق اوله‌رق عربی وفارسی کلمه‌لرك آخرینه لاحق اولوب اوینایجی معناسنه کلیر : حقه‌باز، قمارباز. آتش‌باز || کیبی، صوك .

بازار [فا، س] چارشی، § اشیا وامتعه صاتانلرك معین کونلرده طوپلاندیغی یر § ایام اسبوعیه‌دن جمعه‌ایرتسی تعقیب ایدن کون. یوم الاحد، یکشنبه § بائع ایله مشتری آره‌سنده‌کی معامله { بارار لفظی بوندن غلطدر. بعض مدققینك قولنه کوره برکلمه (باز) یعنی کیری لفظی ایله کتیرمك معناسنه اولان

(آوردن) ماده‌سندن مشتق (آور) کلمه‌سندن مرکب ایمش .

آت بازاری = آت ، اینك وامثالی حیوانانك آلنوب صاتلدیغی کوچك میدان .

بازارایرتسی = هفته‌نك ایکنجی کونی ، بازاری تعقیب ایدن ن ، یوم الاثنین ، دوشنبه .

بالق بازاری = بالق صاتیلان چارشی .

بازارجی = اصناف ، بازار محللرنده آلیش ویریش ایدن تاجر .

طاووق بازاری = طیور اهلیه آلنوب صاتیلان محل .

بازاره قالدیرمق = صاتمق ، صاتیلغه چیقارمق .

بازارقایغی = اوچ چفته غایت بیوك کورکله چکیلیر بیوك قایق .

بازارلاشمق = برمالك فیأتی قطع ایچون چکیشه‌رك اویوشمق ، بازارلق ایتمك .

بازارلق = آلیش ویریشده قطع فیأت ایچون چکیشمه .

بازارلق ایتمك = برمالك قونوشه‌رق بهاسنی کسمکه چالیشمق .

بازارلق اویمق = آلیش ویریشده موافقت حاصل اولمق .

بازارلق اویمه‌مق = آلیش ویریشده اویوشامامقلق .

بازالت [ج،س] {Basalte} (طبقات) صخورناریه‌دن ابنیه وقالدیرم انشا واعمالی ایچون قوللانیلان سیاه وماوی بتراق بر طاش .

بازرگان [فا،س] آلیش ویریش ایله مشغول آدم ، تاجر .

بازرگان باشی = بیوك تاجر || تجار وکیلی { تعبیر قدیمدر } .

بازرگانی = بازرگانلق ، تاجرلك .

بازکشا [فا،س] قوهٔ ممیزه ، ادراك ، اذعان .

بازگون - بازگونه [فا،ص] ترسنه چویرلمش ، معکوس ، مقلوب ، ترس § منحوس : طالع بازگون .

بازلاماج - بازلامباج [ت،س] قاین وطاتلیسی بولساج کوزلمه‌سی .

بازله [ع،س] سیوری اوجی خارجنده قالمق اوزره بر بوری داخلنه کچیرلمش صابلی برآلت جراحیه‌که اونکله صدرده بطنده ویا اعضای سائره‌ده مرضی اوله‌رق تراکم ایدن غاز ومایعات اخراج ایدیلیر .

بازن [ج،س] شال طوقومه‌سی طرزنده طوقنمش یوکلی ویومشاق بر نوع بز ، تویایجه باصمه . {پازن؛ بوندن غلطدر } .

بازنده [فا،ص] اوینایجی ، اوینایان .

بازنده زبان = بوش بوغاز .

سازنده وبازنده = چالوب اوینایانلر .

بازو [فا،س] قولك اوموز ایله دیرسك آره‌سنده‌کی قسمی . عضد ، قراجه .

بازوی زورآور = قوتلی قول .

بازوبند = قوت ویا زینت ایچون قوله کموشدن ویاخود اوزرینه صرمه ایشلنمش مشیندن معمول محفظه داخلنده باغلانیلان نسخه تعویذ ، نسخه || اسکی زمانلرده جنکجیلرك کیدکاری زرهك قوله طاقیلان قسمی .

زوربازو = قوت || تغلب .

بازوی سیمین = کموش کبی بیاض قول .

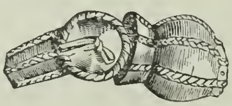

(بازوبند)

بازی [ع،فا،س] طوغان دینلن ییرتیجی شکار قوشی .

بازی [فا،س] اویون ، اکلنجه ، لهو ، لعب .

بازیچه = اویونجاق : بازیچهٔ اطفال . || اویون ، لعب .

بازیخانه } **بازیکده** } = دار اللعب ، اویون محلی ، اکلنجه یری ، تیاترو .

بازیکر = رقاص ، رقاصه ، چنکی ، کوچك .

بازیکری = کوچکلك ، رقاصلق ، چنکیلك .

بازی‌گوش = شوخ مشرب ، اصیفه‌جی ، شاقه‌جی ، مجلس آرا آدم { مسخره دیمك دکلدر } .

باژ [فا،س] (باج) ایله مترادفدر || قول ، قولاج .

باژگونه = معکوس ، مقلوب || منحوس .

بأس [ع،س] ضرر ، محذوری ، فنالق .

لابأس به = آنده بأس ، ضرر یوق .

نه بأس وار = نه ضرری وار .

بأس یوق = ضرری ، محذور یوق .

بأساء [ع،س] آفت ، بلیه ، داهیه .

باستارده [ج، س] بر جنس کوچوك کمی ، قادرغه دینلن کمیلرك اوفاغی § (بحریه) کمیلرك باشنده‌کی افقی دیرك .

باستون [ج،س] { Bastone } عصا ، دکنك ، ال دکنکی ، صوبا . (بحریه) جیوادیره‌دن دیشاری‌یه دوغری اوزادیلان کوچوك دیرکلر . ☜ (کمی) .

بیوك باستون = جوادیره‌دن دیشاری‌یه اوزادیلان باستونلرك جوادیره‌یه مربوط اولان بیوکی ☜ (کمی) .

قونطره باستون = باستونلرك بیوك باستونه مربوط اولان کوچوکی ☜ (کمی) .

باستون کونیه‌سی = بیوك باستون طوپوغنك جوادیره‌نك اوزرنده حرکت ایتمه‌مسی ایچون جوادیره اوزرینه وضع اولنان آغاج کوتوك .

باستیقه (بحریه) دمیر صپانلی بر طورنو اولوب بوکا دونادیله‌جك خلاطك اولاچیماسی دونامقسزین مطلوب اولان قسمندن طورنویه کچیریله‌بیلیر . بوکا (آیاق) ده دینور ☜ (مقره) .

باغچه‌لك (بحریه) سفینه دمیر اوزرنده ایکن سوارینك استراحتی ایچون بورده‌دن خارج انشا اولنان یان قمره‌لرینك بورده‌ده حاصل ایلدیکی قسم { سفائن حربیهٔ قدیمه‌نك کافه‌سنده وسفائن حاضره‌نك بعضلرنده موجوددر. }

باسِره [فا.] اكين .

باسِط [ع.ص] (اسماء حسنادندر) ياييجى، يايان § ايستديكنك رزقنى توسيع ايدن جناب حق § (علم تشريح) اطرافى بدنى قبض يعنى بوكولمش حالندن بسط حالنه كتيرن يعنى دوغرولتوب كركين طوتان . برقولك اوزانمسى بسط ، بوكولمسى قبض حاليدر . عضلهٔ باسطه .

باسطدائره = (ماكنه) بر دائره محيطى اوزرينه صاريلان ايپلكك جوزلمه‌سيله حاصل وهر وضعيتده دائره‌يه مماس اولان خط .

باسِل [ع، ص] جسور وشجيع ، بهادر آدم . [(بسالت) بوندن، دها دوغريسى بو بسالتدن مشتقدر .] § حرام شى § كوتو سوز § چركين يوزلى آدم .

باسيل [ج، س] Bacille قوككوس دينلن ميقروبلركى يووارلاق اولميوب اوزون وكوچوك دكنك حالنده بولنان ميقروبلر .

باسكول [ج، س] (ماكنه) باشقجه ايكى مانوله ايله اشيا وضعنه مخصوص بركوزى حاوى وزن آلتى ، بيوك ترازو .

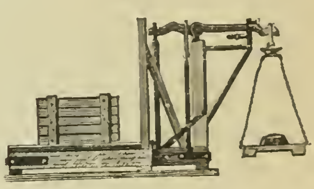

(باسكول)

باسِق [ع، ص] صيق داللى وبوداقلى بيوك آغاج : شجر باسق .

باسور [ع، س] (طب) سرم ومعاى مستقيم دينلن ومقعدده انتها بولان قالين باغرساقده ومقعدك اطرافندەكى سياه قان طمارلرينك شيشمسندن وبعضاً التهاب پيدا ايتمسندن متحصل وكثرتله تصادف اولنان برمرضدركه: مقعدك داخل وخارجنده حليمه‌لر (ممه‌لر) پيدا اوله‌رق دفع حاجت اثناسنده فوق العاده اضطراب ويرر وممه‌لردن قان سيلان ايلر . { جمعى (بواسير) در } .

قانلى باسور = باغيرساقلرده بولنان وچوق دفعه ايچيان فناصورله بدنه داخل اوله‌رق قالين باغرصاقلرده التهاب وقرحه‌لر حاصل ايدن و ٢٤ ساعت ظرفنده ١٠-٢٠ دفعه دفع حاجته سوق ايدن اضطرابلى، حمالى برخسته‌لقدركه مواد غائطه يرينه بلغم وقان كلير .

باسورى = باسوره منسوب .

باش [ت، س] وجود انسانينك منتهاى بالاسى و حيواناتك الك ايلروده‌كى قسمى‌كه : خارجاً كوز ، اغز ، بورون ، قولاق كبى اعضاى مهمه‌يى وداخلاً مركز عقل اولان دماغى جامع وحاويدر . رأس ، سر ، كله ، قفا § اوج § نهايت ، تپه ، ذروه : طاغ باشى، ديرك باشى § بر شيئك الك ايلرى طرفى: كميك باشى § مبدء ، ابتداء ، اول ، منبع : آى باشى، كتابك باشى، مرديون باشى ، صو باشى § آمر ، رئيس: يوز باشى ، بيكباشى § اشتغال ، دوام : ايش باشنده ، يازى باشنده § طوب، كله شكلنده شى : بر باش شكر ، بر باش صوغان § جانلى حيوان عددى : اون باش قويون § تفكر ، ذهن ، ذكا .

§ (بحريه) ديرك، چبوق وامثالى ديكيلن آغاچلرك اوست نهايتى { (طوپوق) مقابلى } .

باش ـ قيچ اورمق = (بحريه) دكزلى هوالرده دالغه‌لرك تأثيريله كمينك باش وقيچنك متناوباً دالوب چيقمسى .

باش آچمق = بد دعا ، انكسار ايتمك .

باش آشاغى = معكوس، يوقارى طرفى آشاغى دونمش، يوقاريدن آشاغى‌يه دوغرى .

باشدن آشمق = چوق اولمق .

باش آغريسى = صداع || تصديع ، تعجيز .

باش آلمق = تنفسه وقت بولمق .

باش اسكى = بر دائره خدمه ضابطانك الك قدمليسى .

باش اوجى = پك ياقين محل .

باش اورتوسى = قادينلرك باشلرينى ستر ايلدكلرى بز وساره .

باش اورمق = مراجعت ايتمك، آشنبث ايتمك .

باش اوسته = پك اعلى ، پك ايى ، مناسب .

باش اكمك = انقياد ايتمك ، مطاوعت كوسترمك || تعظيم ايلمك || قورقوب صوصمق || مجبوراً ترويج ايتمك .

باش اولمق = احراز رياست ايتمك .

باش ايتمك = بر ايشى حسن صورتله نتيجه‌لنديرمك || غلبه چالمق .

باش باشه ويرمك = مذاكره ايتمك ، قونشمق .

باش باغلامق = نباتات باشاق طوتمق .

باش بلاسى = درد ، اذيت، مشكل شى

باش بودوسله مسى = (بحريه) سفينه‌نك باشنى تشكيل ايتمك اوزره اومورغه‌نك باش طرفندن قالديريلان تيمور ويا آغاج .

باشبوغ = سركرده ، رئيس || دليل .

باشجى = قويون كله‌سى صاتان آدم .

باش چاوش = عسكرده چاوشك فوقنده، ملازمك دوننده، برر تبه‌يى حائز كوچك ضابط .

باشدن = بركره دها ، يكيدن تكرار .

باشدن آتمق = صاومق، مهمسه‌مك .

باشدن آياغه = كافه‌سى ، تكميلى ، هپسى .

باشدن باشه = بر اوجدن اوبر اوجه قدر سرتاپا || برنجى درجه‌ده .

باشدن چيقارمق = دوغرى يولدن صاپديرمق، حرامه ميل ايتديرمك .

باشدن چيقمق = دوغرى يولدن آيراق، حرامه منهمك اولمق، آزمق .

باشسز = باشى اولميان || آمرى ، رئيسى اولميان .

باش صاغ اولسون = تعزيه وتسليه مقامنده استعمال اولنور .

باش طاشه‌ كلمك = بر ايشده‌كى فنالغى اكلامق ، ندامت ايتمك .

باشدن صاومق = دفع ايتمك، مهمسه‌مك .

باشدن قره ايتمك = (بحريه) كمى تهلكه حالنده باشنى قره‌يه اوروب ساحله اوطورمق .

باشدن كچمك = اوغرامق ، دوچار ، كرفتار اولمق || سركذشته مالك اولمق .

باش كسمك = عرض انقياد ايتمك || تذلل كوسترمك || قبول وترويج ايتمك .

باش كوز ايتمك = اولنديرمك ، تأهل دلالت ايلمك .

باش كوزيارمق = بجريكسز اولمق ، بر ايشى ملوث ايتمك .

باش كوسترمك = ظهور ايتمك ، اوج ويرمك || نباتات فيلزلنمك .

باشلاتمق = بدء ، مباشرت ايتديرمك، برايشى ايلك دفعه اوله‌رق ياپديرمق .

باشلامق = برايشك ايلك قسمنى ياپمق، شروع ايتمك، بدء ومباشرت ايلمك || بر شيئك مبدأنده اولمق: صوغوقلر باشلادى.

باشلانغج = برايشك اولى ، ابتداسى ، بدايتى || ديباجه ، مقدمه .

باشلانمق
باشلانلق } = بر ايشك ايلك قسمى ياپيلمش اولمق || مبدأ نده بولنمق .

باشاق = یاغمورلغك باشنه كچیریلن قسمی || یولارك حیوانك باشنه كچیریلان قسمی || (معماری) دیركلرك اوست طبله‌سی. ☚ (آباق) .

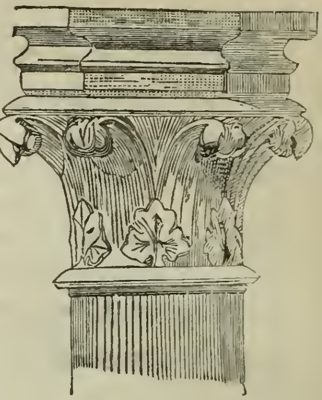

(دیرك باشلغی)

باشلیجه = اك زیاده ، اساساً .

باشندن قورقمق = چكنمك ، احتراز .

باش ویرمك = نبات فلیز سورمك || ظهور ایتمك .

باشه اورمق = غاز، دومان، حرارت، قوقو كبی شیلرك تأثیریله باش آغریمق .

باشه باش = عینی عیننه، تمامی تمامنه .

باشه چیقارمق = بجرمك ، بر ایشك عهده‌سندن كله‌بیلمك || یوز ویروب شیمارتمق .

باشه چیقمق = عارسز اولمق، شیمارمق ، یوز بولمق || میسر ، موفق اولمق .

باشه قاقمق = ایدیلن ایلككی سویلیه‌رك منت تحمیل ایتمك، تذلیل ، تحقیر ایلمك .

باشه كچمك = تصدر ایتمك، اوست طرفه كچمك .

باشه كچیرمك = اوكه آلمق، تعظیماً یوقاری طرفه كچیرمك ، تصدر ایتدیرمك .

باشه كلمك = بعض حالاره ، وقوعاته اوغرامق .

باشی اوجنده = یاننده ، جوارنده .

باشی بوزوق = غیر منتظم عسكر .

باشی بوش = بوش كزن، ایشسز، سرسری. || باغلانمامش حیوان || بكار، غیرمتأهل.

باشنی طاشه اورمق = نادم ، پشیمان اولمق .

باشی خوش اولمق = خوشلانمق، سومك، الفت ایتمك .

باشی خوش اولمامق = خوشلانمامق، الفت ایده‌مه‌مك .

باشی هواده اولمق = مغرور ، متكبر اولمق || مستغنی بولنمق .

باشی هوالنمق = آزمق، حرامه‌خواهش كوسترمك || اطاعتسزلكه قالقمق .

باشی برینه كلمك = دیكلنمك، راحت ایتمك .

آچیق باش = {دوغریسی: آچیق باشلی در} اصلع ، تپه‌سنده‌كی قیللری دوكلمش اولان .

آغر باشلی = وقارلی ، تمكینلی .

آقچه باشی = اسقرنطو ، آقچه فرقی .

آلت باش = آشاغی طرف .

اوست باش = یوقاری طرف || قیافت || البسه .

ایش باشی = ایشجیلرك رئیسی، قالفه .

ایش باشنده = مشغولیت حالنده .

بالطه باش = باش طرفی سیوری اولایان واپور ، كمی .

بر باشدن بر باشه = بر اوجدن دیكر اوجه .

بر باشنه / **تك باشنه** } = یالگزجه، منفرداً || كندی كندینه .

دمیر باش = التزامه ویا كرایه ویریلن بر ملكده — ینه عیناً تسلیم ایدلمك شرطیله — ملتزم ویا كراجی‌یه ترك وتودیع ایدیلن آلات ، ادوات ، اشیا وسائره .

دیك باش = معند ، اطاعتسز، نوبران.

عقلی باشنده = تمكینلی، عاقل، متبصر.

قوش باشی = بیوك پارچه‌لی قار || كوچوك كوچوك پارچه‌لره بولنمش ات، كباب

قیا باشی = یوكسك وسوركلی سس ایله سویلانن كویلی شرقیسی .

قیا باشی شاعری = مقفی وفقط غیرموزون شعر سویلین ، دها دوغریسی شاعر اولمدیغی وقواعد شعریه‌یی بلمدیكی حالده شعر سویلمك هوسنه دوشن جاهل .

كندی باشنه = خودبخود ، مستقلاً .

یانی باشنده = جوارنده ، اتصالنده .

باشارمق [ت، مص] بجرمك، بتیرمك، باشه چیقارمق .

باشارلمق = بجرلمك ، بتیرلمك ، باشه چیقارلمق .

باشاق [ت،س] بغدای وآرپه كبی حبوبات صاپلرینك تپه‌سنده حاصل اولان دانه‌لری حامل دیزی ، سنبله ، خوشه ، اكین باشی .

باشاق باغلامق = اكینك صاپلری اوزرنده دانه حاصل اولمق .

(باشاق)

باشاقجی = بعد الحصاد تارلاده دوكیلوب قالان باشاقلری طوپلیان فقیر ، خوشه‌چین ، كسمیك طوپلیان .

باشاق طوتمق / **باشاقلانمق** } = اكین صاپنك اوزرنده حبوبات حاصل اولمق.

باشاقلی = باشاغی اولان اكین || باشاق رسمنده اوق .

باشبوغ [ت،س] عساكر غیر منتظمه قوماندانی ، سركرده ، رئیس .

باشترده [ت،س] اسكی زمانلرده استعمال اولنان حرب كمیلرینه اطلاق اولنوردی .

باشتنه [ت ، س] اراضیٔ امیریه‌دن بر وارثه طاپو ایله انتقال ایدن تارلا .

باشجغز [ت،س] چبان اوجی .

باشقه [ت، د، س] دیكر، غیر ، آخر ، كندی دكل، آیری، سائر، اوزكه. § دیكر كون ، فرقلی .

باشقه باشقه = آیری آیری ، منفرداً .

باشقه‌جه = باشقه اوله‌رق ، منفرداً .

باشقه‌سی = دیكری، غیری، دیكر بری.

باشقه‌لاشمق = تبدل ایتمك، دكیشمك. || بوزولمق .

باشقه‌لری = دیكرلری ، غیریلری || یبانجی كیمسه‌لر .

باشقه‌لق = مغایرت ، اختلاف ، باشقه اولایش .

باشلامق [ت ، مص] بر ایشی یاپاركن صرف اولنان زمانك ایلك قسمنده ، جزئنده بولنمق ، مباشرت ، بدء ایتمك .

باشلاتمق = بدء ایتدیرمك ، افتتاح ایتدیرمك .

باشلامه = بدء ، مباشرت ، آغاز .

باشلانغیج = برشیئك باشلادیغی یر ، مبدء || دیباجه ، مقدمه .

باشلانمق = بدء ایدلمك، افتتاح اولنمق.

باشلاتمق = برایشك یاپلمسنه شروع ایدلمك .

باشلانمه / **باشلانیش** } = شروع .

باشلایش = بدء ، مباشرت .

باشلایجی = بدء ایدیجی || ترفـده || شارع .

باشمق [ت، مص] آیاق قابی، پاپوش.

باشه [ت، س] آتمجه § ایلری کلن، متحیز .

باصاریق [ت،س] چولها دستگاهنك ایاقلغی .

باصامق [ت،س] مردیونك آیاق باصیله‌جق یری، قدمه، درجه .

باصامق طاشی = آبدستخانه‌یه دوشنن طاش .

قاپو باصامغی = قاپونك طیش جهتنه قونیلان طاش، اشیكك غیری چیقندی.

باصتی - باصدی [ت ،س] اتصوبی ویا نیمه ایله پیشیرلمش سبزه .

دال باصدی = ایری کراز .

قاش باصدی = باشه مائلاً باغلانان تولبند .

کولباصدی = اسقره اوزرنده پیشیریلن معروف کباب .

باصدیرمق [ت، مص]صیقشدیرمق، باصـقی آلتنه قومق ، ازدیرمك § طبع وتمثیل ایتدیرمك § اطفا ایتمك § غلبه چالمق § قماش ویا منديلك اطرافنی بوکوب دیكمك § آكسزین اوزرینـه وارمق § چوجغی آیاق اوزرنده طوتمق یعنی آیاقده طورمغه آلشدیرمق .

باصدیرلمق = باصـقی آلتنـه قونمق ، ازدیرلمك || طبع ایتدیرلمك || سوندیرلمك، اطفا اولنمق || غلبه ایدلمك || قماشك، منديلك اطرافی تقویه ایچون بوکیلوب دیكلمك || آكسزین اوزرینه وارلمق .

باصدیرمه = باصدیرمق ماده‌سندن مصدر تخفیفی .

باصدیرمه [ت، س] باصمق آلتنده چمنله ویا ساراتله تربیه ایدیلن معروف قوری ات.

باصر [ع ، ص] کوریجی ، کورن .

باصرغمق [ت،مص] آغرلق باصه‌رق مضطرب اولمق ، کابوس کلمك .

باصره [ع ، س] کوزده‌کی رؤیت خاصه‌سی، کورمك قوتی: « قوهٔ باصره » § کوز، چشم ، عین: مشهود باصرهٔ ابتهاج اولدی .

باصریق [ت ، س] کوچوك وآلچاق چادیر .

باصقی [ت،س] باصه‌جق، صیقشدیره‌جق آلت، منگنه، معصره ، جندره § صیق، تضییق § قالب ، تمغا § حکم ، نفوذ § قماشك کناری قیویریله‌رق دیکیلان دیکیش . ☞ (پرس) .

باصقیجی = بز ، تولبند اوزرینه قالب باصان صنعتکار .

باصمتیج [ت ، س] مردیون باصامغی ، سلم .

باصقین [ت، ص] اوستون ، غالب ، فائق § آکسزین هجوم، شبخون § غافل آولامه § آغر ، ثقیل.

باصقین ویرمك = غیر مشروع بر ایش یاپارکن یقالانمق ، اله کچمه .

باصمق [ت، مص] آیاقله چیکنه‌مك ، آیاغنی طیامق § آیاق آلتنه آلمق، بر شیئك اوزرینه آیاغی قومق § آباتمق ، یوکلنمك ، آغرلغنی ویرمك § طبع وتمثیل ایتمك § کیجه هجوم ایتمك، شبخون ایلمك § هجوم ناکهانی اجرا ایتمك .

باصمه = باصمق ماده‌سندن مصدر تخفیفی || مطبوع .

آتش باصمق = شدتلی حرارته ، حدته دوچار اولمق .

آغر باصمق = اوستون کلمك ، غالب اولمق .

آغرلق باصمق = کابوس کلمك || وجوده کوشکلك عارض اولمق .

آل باصمق = لوخسه‌لره عارض بر نوع یلانجق علتنه اوغرامق .

آیاق باصمق = عناد واصرار ایتمك ، دیره‌نمك .

ایز باصمق = تعقیب ایتمك .

باغره باصمق = قوجاقلامق .

بام تلنه باصمق = حدتلندیرمك ، قیزدیرمق ، حدتی جلب ایده‌جك نقطه‌یی بولمق .

چوروك تخته‌یه باصمق = مخاطره‌لی ، تهلكه‌لی ایش کورمك .

صوغوق باصمق = قیش کلمك .

کتابه ال باصمق = یمین، قسم ایتمك.

باصلمق = آیاقله چیکنتمك ، پامال اولمق || ازلمك || هجوم ناکهانی‌یه اوغرامق || غافل آولانمق || برقباحت ایشلرکن یقالانمق || حریق سوندیرلمك || روزکار شدتندن قالمق || طبع وتمثیل ایدلمك || تمغـا ، قالب اورلمق || کسب سکون ایتمك || اونودلمق .

باصلمه = چیکنتمـه || طبع ایدلمه || باصلمق ماده‌سندن مصدر تخفیفی .

باصلیش = باصلمق ماده‌سندن اسم مصدر ، چیکنتمه ، طبع ایدلمه .

باصیلی = باصلمش، مطبوع، اوزرینه قالب ، تمغا اورلمش .

باصمه [ت، س] مطبوع § طباعت ، طبع .

حروفات باصمه‌سی = تیپوغرافیا .

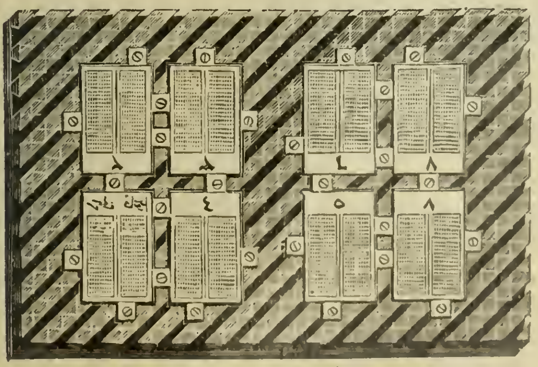

(حروفات باصمه‌سی)

طاش باصمه‌سی = لیطوغرافیه .

قالب باصمه‌سی = ☛ استره‌ئوتیپ

باصمه قالب = باشدن صاوومه ایش || عینی عینیه ، طبق طبقیسنه || برنوع کاغد اویونی || اوزرینه نقش باصلمش بز ، باموقدن معمول اینجه منسوجات .

باصمه‌جی = باصمه بزی یاپان ویاصاتان آدم || مطبعه‌جی .

باصمه‌جیلق = باصماجی صنعتی .

باصیق [ت، ص] آلچاق، ارتفاعی آز § طار، صیقندیلی § پلتك .

باصیقلق = آلچاقلق ، ارتفاع آزلغی || طارلق، صیقندیلق || لکنت، پلتکلك.

باضعه [ع، س] (فقه) یالکز دریتك جرح ایداسندن عبارت اولان باش یاریغی ، باشده‌کی جریحهٔ خفیفه .

باضّه [ع، ص] نارك بدنلی قادین .

باطل [ع، ص] (حق) ك ضدی ، حد ذاتنده حقیقت وثبات اولمیان شی، اساسسز، حقیقته مغایر اولان § برش شی : رأی باطل ، فکر باطل . جاء الحق وزهق الباطل=حق کلدی ، باطل کیتدی دیمکدر .

باطن [ع، س] (ظاهر) مقابلی. ایچ ، ایچ یوز § ایچنده‌کی، ایچ یوزده‌کی.

حواس باطنه = قوای داخلیهٔ حیوانیه ☛ (قوی) .

باطناً = ظاهرده کینك خلافی اوله‌رق، سراً . ایچ یوزدن || قلباً .

باطنی / باطنه = [تشریح] باطنه منسوب ومتعلق اولان: حس باطنی، قوای باطنه، جدار باطنی.

باطنیه = مذاهب الحاددن بونام ایله معروف اولان طائفه .

باع [ع، س] انسانك قوللرینی ایکی طرفه افقی اوله‌رق آچمسندن عبارت طول، قولاج .

باعث [ع، ص] سبب اولیجی، اولان، بادی § سبب .

باغ [فا، س] آغاجلی ، چیچکلی یر ، آغاجلق § اوزوملك ، اوزوم یتشن محل .

باغبان = باغجی، باغچوان، باغ بکجیسی.

باغبانی = باغجیلق ، باغچوانلق .

باغ بوزومی = اوزوملرك دوشیرلمه موسمی ، موسم حریف .

باغ بوجکی = اکثریا اوزوم باغلرینه عارض اولوب ایراث خسار ایدن برجنس کوچوك بوجك .

(باغ بوجکی)

باغچیلق = باغچوانلق صنعتی .

باغچه = داخلنه چیچك اکلش ویا زینته مخصوص آغاجلر غرس ایدلمش کوچوك باغ || آغاجلق محل || صنعی باغ .

باغلی باغچه‌لی = باغچه‌سی چوق اولان محل .

باغچوان = باغچه تنظیم ایدن، بوستان وحدیقه تیمارینه مأمور آدم .

باغ قدسی = جنت .

باغ [ت، س] باغلامه واسطه‌سی § صاره‌جق، باغلایه‌جق شی § برشیئی دیکر شیئه ربط ایدن آلت ، بند ، ربط ، رابطه .

اکین باغی = اکین دمتلرینی باغلامق ایچون قوللانیلان صارغی .

بویون باغی = بوینه زینت ایچون صاریلان شی || طاسمه .

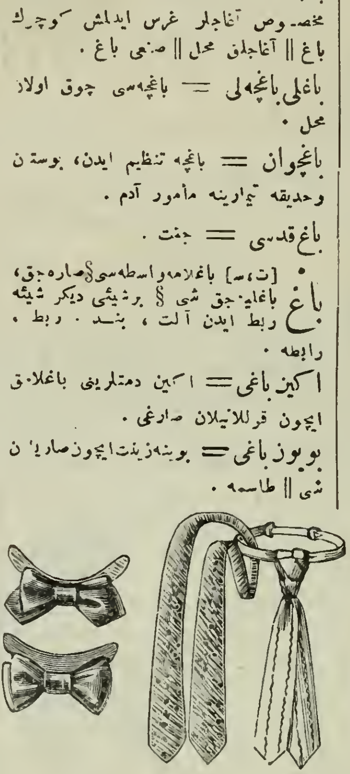

(بویون باغی)

دیز باغی = چورابی طوتدیرمق ایچون دیزك آلت ویا اوست طرفنده باغلانان شرید .

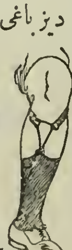

(دیزباغی)

قاصیق باغی = قاصیقی دوشنلرك قوللاندقلری صحی باغ .

کوز باغی = غفلت ، اغفال || سحربازلق .

کوزباغجی = غریب ، تحف معرفتلر یاپه‌رق خلقی حیرته دوشیرن || سحرباز .

یتاق باغی = یتاق صاریلان بیوك چارشف .

باغداش [ت، س] دیزلرك چپراست اوله‌رق وضع اولنمسی صورتیله اوطورمه.

باغداش قورمق = دیزلری چپراست صورتنده قویه‌رق اوطورمق .

باغداشمق [ت، مص] مطابق کلمك . § اویوشمق § باریشمق . § بربرینه دست مخادنت اوزاتمق § مقابل کلمك .

باغدالامق [ت، مص] کوره‌شده خصمك باجاغنی کندی باجاغنه صاروب دوشیرمك.

باغدامق [ت،مص] کری براقمق، تعویق ایتمك، کجکدیرمك§ باغلامق، تعقید ایلمك .

باغر [ت،س] قره‌جکر ، کبد § کوکس، اوك جهت ، صدر .

باغری آچیق = حالی پریشان اولان.

باغره باصمق = کمال محبت وشفقتله قوجاقلامق .

باغری قره = کدردیده ، محزون . || باغرینی تصویر وتأکید ایچون مکرر اوله‌رق قوللانیلان (بار) ك اصلی : باربار باغرمق ویا (باغرباغر باغرمق) .

باغری یانیق = مکدر ، دردلی .

باغری یوفقه = رقت قلب صاحبی .

باغرتلاق [ت، س] برجنس یبان اوردکی ، صوچولاغی .

(باغرتلاق)

باغرجق [ت، س] بوك آرابه‌سنك چتال یری .

باغرداق [ت، س] بشیکده یاتان چوجقلرك قونداغنی باغلامق ایچون قوللانیلان اکلی باغ، صارغی § عادت بزی . اصلی (باغلداق) در .

باغرساق [ت، س] معده‌دن مقعده قدر ممتد ومختلف نظرده یکدیکرینه مربوط بوریلر. معاء . ☛ (امعاء) .

باغِرمَق [ت ، مص] یوكسك سس چیقارمق ، هایقرمق .

باغرتمق = باغرمغه سوق ایتمك ، باغرمسنه سبب اولمق .

باغروب چاغرمق = كورلتی ایتمك ، ادبسزلك ایتمك .

باغرمه = باغرمق ماده‌سندن مصدر تخفیفی .

باغریش = هایقرمه ، صیحه ، نعره .

باغریشمق = بربرینه هایقرمق || كورلتی ، یایغره ایتمك .

باغِشلامَق [ت ، مص] هبه طریقیله ویرمك ، انعام واحسان ایلمك § عفو ایتمك ، معذور كورمك § آله‌جغندن واز كچمك .

باغشلاتمق = بخشیش وعطیه ویردیرمك . || عفو وصفحه مظهریتنه دلالت ایلمك .

باغشلامه = (باغشلامق) دن مصدر تخفیفی .

باغشلایش = باغشلامق ماده‌سندن اسم مصدر || انعام ، احسان || عفو ، صفح .

باغلامَق [ت ، مص] بر شیئی باغ واسطه‌سیله بر محله بر شیئه ربط وبند ایتمك § دوكوم یاپمق § صارمق § طاقمق ، آصمق § قپامق § پیدا وحاصل اولمق : اكین باشاق باغلادی . § تشكیل ایتمك : عسكر صف باغلادی § آواره ایكدن قورتارمق ، مقید ایتمك .

ال باغلامق = دیوان طورمق .

بل باغلامق = كوونمك ، اعتماد ایتمك || حصر همت ایتمك .

صاغلام قازیغه باغلامق = تأمین ایتمك ، ایشی صاغلاملاشدیرمق .

طاتلی‌یه باغلامق = حسن نتیجه ویرمك .

باغلاتمق = ربط وبند ایتدیرمك .

كوز باغلامق = سحر ، بوكو ایتمك .

باغلامه = باغلامق ماده‌سندن مصدر تخفیفی || اوچ تللی برنوع چالغی ، ساز .

باغلانمق = باغ واسطه‌سیله بر یره ربط وبند ایدلمك || مجبور ومربوط اولمق || مقید اولمق ، تعهد آلتنه كیرمك .

بصیرتی باغلانمق = غافل اولمق .

باغلی ـ باغلو = باغلانمش ، صارلمش ، مربوط ، مقید || معلق ، متوقف || معامله زوجیه‌یه غیرمقتدر آدم .

باغلان [ت ، س] قاز جنسندن قرمزی قنادلی برقوش .

باغمَق [ت ، مص] باغلامق § الداتمق ، اغفال ایتمك § افسونلامك .

باغَه [ت ، س] قورباغه ، قاپلومباغه انواعندن برچوق حیواناتك اسم عمومیسیدر : قاپلومباغه ، طوسباغه ، اوتلوباغه § دكز قاپلومباغه‌سنك قبوغی‌كه : صنایعده استعمال اولنور .

باغُوت [ع ، س] پاسقالیه .

باغی [ع ، ص] سركش § حق‌ناشناس .

باغیانه = سركشانه .

باغیلك = سركشلك .

باغی [ت ، س] دوكوم § سحر ، افسون .

باقاناق [ت ، س] حیوانات مجتره‌نك یعنی كویش كتیرن حیوانلرك چتال طرناغی .

باقِر [ع ، ص] واسع ، كنیش .

باقِر [ت ، س] فلزاتدن صارمتراق قرمزی رنككی برمعدندركه : آوانیٔ مختلفه اعمالنه وقالای وسائره ایله تخلیط ایدیله‌رك پرنج ، طونج كبی معادن مركبه تشكیلاتنه یارار . نحاس .

باقرپاصی = ژنكار ، حمض نحاس‌كه مقیی وسمدار برجسم كیمیویدر .

باقرجی = صقار ، باقردن آوانی یاپان ویا صاتان آدم .

باقرچالمق = باقر پاصی قاریشه‌رق زهرلی اولمق .

باقرطوزی = كبریتیت نحاس ، زاج قبریس .

باقراج [ت ، س] قولپلی ، بیوك ، یایوان باقر قاب : صو باقراجی ، سود باقراجی ، قویو باقراجی .

باقلا [ت ، س] معروف سبزه .

(باقلا)

آغزده باقلا اصلاتمق = كتوم اولمق .

آغزده باقلا اصلاتمامق = بوش بوغاز اولمق .

باقِلداق [ت ، س] خرمنده قبوقدن چیقان چوروك دانه .

باقلَوا [ت ، س] خمور یوفقه‌لرینی بربرینك اوزرینه استیف ایدرك آره‌سنه جوز ، بادم ویا فستیق قونلمش ومعین شكلنده كسلمش معروف طاتلی .

باقمَق [ت ، مص] كورمك ایچون بر شیئه كوزینی دیكمك § خدمت ایتمك . § مداوات ایتمك § نظر اعتباره آلمق § اعاشه وانفاق ایلمك § دونمك ، معاینه ایتمك § آرامق ، طارامق § مشغول اولمق § تابع اولمق § حیرتده قالمق .

آغزه باقمق = برینك سوزینه اهمیت ویروب اوسوز موجبنجه حركت ایتمك .

اكری باقمق = سوء نظرله باقمق || اظهار كین ایلمك .

فاله باقمق = فال آچمق ، تفأل ایتمك .

یان باقمق = كوز اوجیله باقمق || غرض تحتنده باقمق .

یوزینه باقمامق = التفات ایتمه‌مك .

باقدیرمق = كوسترمك || مداوات ایتدیرمك || محروم ایتمك ، اسیركه‌مك . || خدمت ایتدیرمك .

باقلمق = كورلمك ، معاینه اولنمق . || نظر اعتباره آلنمق || خدمت اولنمق . || مداوات اولنمق .

باقنمق = اطرافنه كوز كزدیرمك || متحیر اولمق ، شاشیرمق .

باقیجی = فاله باقان ، فالجی .

باقیجیلق = فالجیلق .

باقیش = نظر .

باقیشمق = بربرینه باقمق .

باقیم = باقمه ، باقیش ، نظر ، مطالعه || تیمار ، تربیه || وجه ، صورت ، جهت .

باقَه [ع ، س] سبزه واوت ویا چیچك دمتی . فرانسزجه {Bouquet} ك مقابلیدر .

باقی [ع ، ص] (فانی) مقابلی . حالت اولاسی اوزره مستمر اولان { اسماء حسنادندر } دائمی ، سرمدی § كیری قالان ، فضله ، بقیه . حسابدن قالان كسر § مابعد .

باقيات صالحات = تعبيرات جليلهٔ فرقانيه‌دن اولوب عندالله اجر وثوابی باقی اولان اعمال صالحه ديمكدر. { بعض مفسرين كرام بونی (صلاة خمسه) اوله‌رق تفسير ايتمشلردر . }

باك [فا ، ـ] قورقو، احتراز، خوف.

بی باك = امين، سالم ، قورقماز اولان.

بی باكانه = حيامزجه || قورقوسزجه .

بی باكی = قورقوسزلق .

باكر ـ باكره [ع ، ص] تيز اوغلان تيز، اره وارمامش قاذين.

{بو تعبيرلرك ايكيسی ده غلط اولوب دوغريسی (بكر) }در.

باكوره [ع ، ص] موسمندن اول يتيشن ميوه ، ترفنده .

باكی [ع ، ص] آغلاييجی، آغلايان.

باكياً = آغليه‌رق ، آغلايه آغلايه .

بال [ع ، ـ] خاطر ، كوكل ، قلب .

خلوص بال = خلوص قلب .

حضور بال = راحت .

مافی البال = قلبده مضمر اولان ، كوكلده‌كی شی .

بال [فا، ـ] قناد، جناح § قول.

شكسته بال = قنادی قيريق || كوكلی قيريق .

بال كشا = اوچان ، قناد آچان .

بال [ت ، ـ] آريلرك عصارهٔ ازهار ايله تركيب ايتدكاری مادهٔ معروفه؛ سكرين، عسل، شهد ، انكبين .

آری بالی = سوزلمش بال .

كومج بالی = سوزلمه‌مش بال .

بال پتكی = عساله. درونده بال بولنان وبرطاقم حجيراتدن متشكل اولان پتك .

باللانديرمق = طاتلندیرمق || زياده مدح ايتمك || بال كبی طاتلی ايتمك || قويولاشديرمق || ايمرنديرمك || برشيئك توصيفنده مبالغه ايتمك ، اعظام ايلمك .

بال كبی = طاتلی .

بال مومی = آريلرك سرفه‌لرينی محافظه ايچون اعمال ودرونده بال وضع وادخال ايلدكاری كوزجكلردن عبارتدر، كه ايچنده‌كی بال اريديله‌رك ويا سيزديريله‌رق مومی تفريق اولنور .

باللانمق = طاتليلاشمق || ميوه كال ايرمك || قويولاشمق.لزوجت پيدا ايتمك.

باللی = بال ايله ياپلمش ويا اوزرينه بال سورلمش اولان، معسل .

بالا [فا ، ص] يوكسك، علی، يوقاری.

رتبهٔ بالا = رتبهٔ ساميهٔ وزارتله اولی صنف اولی بيننده بررتبهٔ رفيعه، كه لقابی: عطوفتلو افندم حضرتلريدر .

دوبالا = ايكی قات .

بالاپرواز = كنديني بيوك كوروب افتخار ايدن .

بالاتر = دها، اك ، پك زياده يوكسك.

بالا [ت ، ـ] ياوری، بچه ، چوجق.

بالابان [ت،ـ] ايری جثه‌لی انسان ويا حيوان § بيوك طاول طوقماغی § بالابان ناميله معروف قوش .

(بالابان قوشی)

بالابانلاشمق } بالابانلانمق } = ايريلشوب بيومك، شيشمان اولمق .

بالار [ت ،ـ] اينجه تخته، پداوره .

بالچق [ت،ـ] ياپشقان چامور ، اوزلی طوپراق .

بالچق خرما = زنبيل ايچنه باصلمش طوب خرما.

بالدراق [ت ـ] قايچ قايشنك حلقه‌سی. § شلوار وطون وسائره پاچه‌سی .

بالدران [ت،ـ] (نبات) آغو اوتی ، شوكران .

(بالديران اوتی)

بالدیر • [ت،س] ساقك یعنی دیز ایله آیاق آره‌سنده‌کی قسمك قاباً اتی .

بالطه‌یه صاپ اولمق = بر ایشه یرامق، بر خدمته نائل اولق .

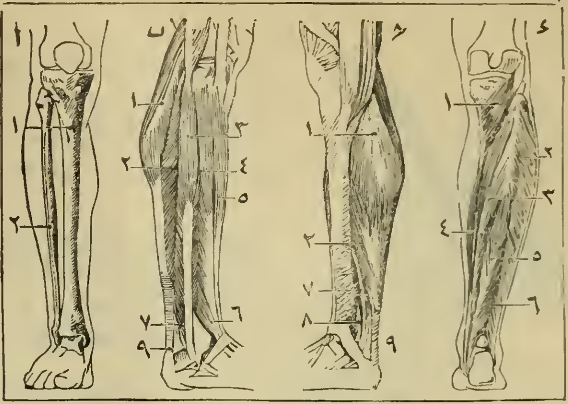

(بالدیر)

د = وجه خلفی .

[عضلات عمیقه]

١— عضلهٔ مأبضیه .
٢— شظیهٔ طویله .
٣— قصبیهٔ خلفیه .
٤— عضلهٔ قابضهٔ مشترکهٔ طویله .
٥— قابضهٔ اصبع کبیر قدم .
٦— شظیهٔ قصیره .

ب = وجه وحشی ،
ج = وجه انسی .

[عضلات سطحیه]

١— عضلهٔ توأمیه .
٢— عضلهٔ نعلیه .
٣— عضلهٔ شظیهٔ طویله .
٤— باسطهٔ مشترکه .
٥— قصبیهٔ قدامیه .
٦— شظیهٔ قدامیه .
٧— قابضهٔ مشترکهٔ طویله .
٨— قصبیهٔ خلفیه .
٩— وتر آشیل .

ا = طرف) « عظام» وجه قدامی (اوك (کمیکلر) .

١— عظم قصبه (اینجیك کمیکی) .

٢— عظم شظیه (قامش کمیکی) .

بالدیری چپلاق = اسافلدن آدم ، آیاق طاقمی .

بالدیز [ت،س] زوجه‌نك همشیره‌سی .

بالش • [فا، س] یاصدیق ، باش آلتنه قونیلان یوز یاصدیغی .

بالش چرمین = دریدن معمول یاصدیق .

بالصره [ت ، س] یاپراقلرك اوزرنده حاصل اولان قاووت حلواسی‌که : اشجارك برنوع خسته‌لکندن تولد ایدر .

بالطه [ت،س] اودون و سائره یارمغه ، کسمکه ، پارچه‌لامغه مخصوص صاپلی بر آلت . تبر ، ناجاق ، کسر .

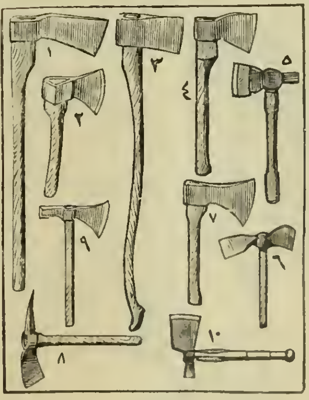

(بالطه)

١ — اودونجیلره مخصوص بیوك بالطه.
٢ — مارانغوزلره مخصوص .
٣ — آمریقا بالطه‌سی .
٤ — آغاج بودامغه مخصوص .
٥ — عادی بالطه.
٦ — دیوارجیلره مخصوص .
٧ — یاریجی بالطه‌سی .
٨ — اطفائیه بالطه .
٩ — باغجوانلره مخصوص.
١٠— بحریه سلاح انداز بالطه‌سی.

بالطه‌لامق = بر ایشی چوروتمك ، تعویق ایتدیرمك .

بالطه آصمق = مسلط اولمق .

بالطه‌جی } **بالطه‌لی** } = یوللرده موانعی کسوب دفع ایتمك ایچون پیاده طابورلرینك اوکنده کیدن بالطه ایله مجهز نفرات .

بالطه‌یی طاشه اورمق = غفلتله ویا بیلمیه‌رك بر آدمك یوزینه قارشی کندیسنه دوقونه‌جق سوز سویلمك .

بالطه کورمه‌مش } **بالطه کیرمه‌مش** } = هیچ کسلمه‌مش ، بوداننمامش (اورمان) .

بالطه‌لق = برقریه ویا برقصبه اهالیسنه احتطاب ایچون تخصیص اولنمش رسمدن مستثنی کوچوك اورمان ، قوریلق .

بالغ • [ع،ص] یتشمش ، حد بلوغه وارمش اولان : غلام بالغ ، جاریهٔ بالغه . § وارمش ، چیقمش : مجموعی شوقدره بالغ اولدی .

حکمت بالغه = عقل وحکمتك اك ایسی : حکمت بالغهٔ سبحانیه .

بالغاً مابلغ = درجهٔ کفایه‌نك فوقنده ، زیاده‌سیله .

بالق [ت ، س] (حیوانات) ذوالفقریهٔ مائیه صنفندن یاصی ودریسی پوللی مسبحلرله مجهز بر حیواندرکه : دکزلرده ، نهرلرده ، کوللرده یشار . سمك ، ماهی . { شکلده کورلدیکی اوزره بالغك انواع مختلفه‌سی واردر }. اسماکك یعنی بالقلرك قانلری قرمزی ، تنفسلری غلصمی ، قلبلری وریدی وایکی جوفلیدر. بونلر صو درونده محلول هوا ایله تنفس ایدوب آچیق هواده اختناق ایدرلر. داخل بطنلرنده طاشیدقلری کیسهٔ سبحیه واسطه‌سیله حرکتلرینی تسهیل و تأمین ایلرلر . یاورولرینی یورطه‌دن چیقارلر قلوجقه یاتمزلر .

آت بالغی = ☛ صو آیغری دینلن حیوان .

آطه بالغی = قادرغه دینلن حیوان .

آلاباق = بنکاری سیرکجه ، بیاضی چوقجه ، بویی اوزونجه برنوع بالق .

آیی بالغی = ذوالماشین صنفندن یعنی هم قره‌ده ، هم صوده یشایان وفرانسزجه (فوق) { Phoque } دینلن برحیوان .

(آیی بالغی = فوق)

١ — عادی فوق — ٢ غروئنلاند فوقی .

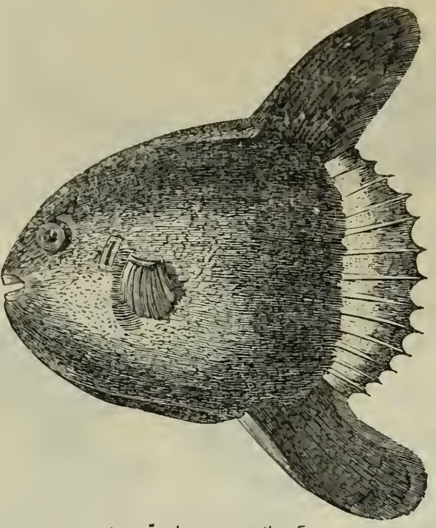

(آی بالغی — سمك قمری)

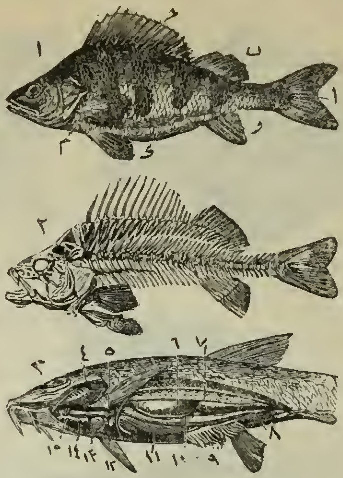

١ — Perche طاتلی صو برخانی بالغی .
ح — برنجی مسبح ظهری .
ب — ایکنجی « «
م — مسبح صدری .
ء — « بطنی .
و — « شرنجی .
ا — « ذنبی .
٢ — برخانی بالغنك ایسكلتی
٣ — بر باربونیه بالغنك تشریحی .
٤ — غلاصمه (غلصمه)
٥ — مری .
٦ — مثانه وباكیسهٔ سبحیه .
٧ — مبیضلر .
٨ — امعا .
٩ — اعور (بوابیلر)
١٠ — معده
١١ — كبد
١٢ — جیوب وریدیه
١٣ — بطین واذنیات .
١٤ — بصلهٔ شریانیه .
١٥ — شریان غلصموی .

(آق كفال)

(اسقومری بالغی)

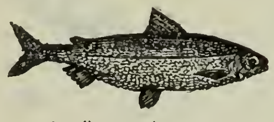

(استاوریت بالغی)

(باربونیه بالغی)

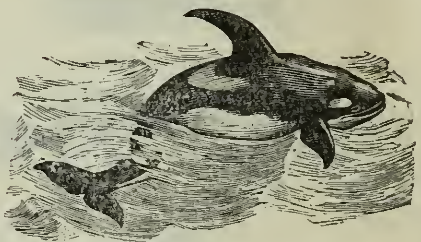

(اوركینوز بالغی)

(چپاق بالغی)

(خمسی بالغی)

(پلاموط بالغی)

(سازان بالغی)

(دستره بالغی)

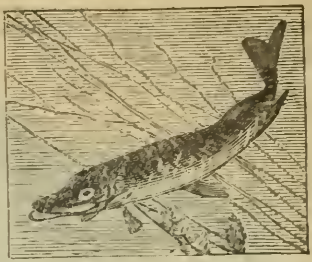

(طورنه بالغی)

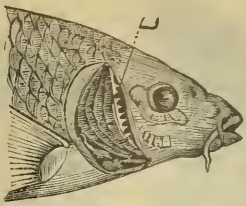

(غلصمه) ب .

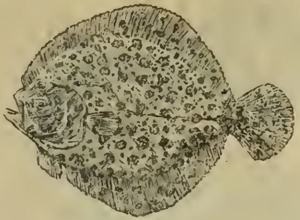

(قولقان بالغی)

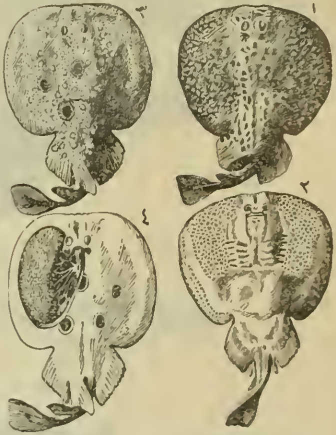

(قدرغه بالغی) { رعاد }

١ — غالوانی‌نك قدرغه بالغی .
٢ — دیکر نوعی .
٣ — علی‌العاده قدرغه بالغی .
٤ — الکتریق حاصل ایدن اعضاسنی کوسترر .

(لورك بالغی)

(مورینا بالغی)

(قره‌گوز بالغی)

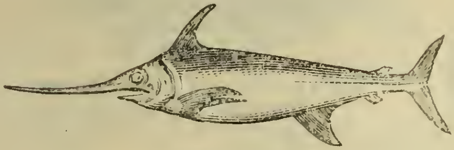

(قلیبج بالغی)

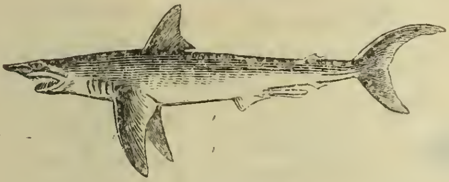

(کوپك بالغی)

(کومش بالغی)

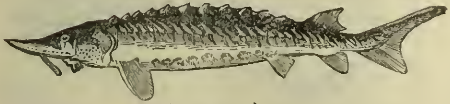

(مرسین بالغی)

(یونس بالغی)

(یلان بالغی)

آی بالغی = اسماك غضروفیه‌دن برنوع بالقدركه : اسمندن دخی آكلاشلدیغی اوزره آی شكلنده اولوب كمیكلری غضروفی یعنی پك یومشاقدر .

اسقومری بالغی = ٤٠ سانتیم طولنده بر بالق .

پیسی بالغی = یاصیجه اتی لذیذ برنوع بالق .

دیل بالغی = ٦٠ سانتیم طولنده بر جنس بالق .

سارده‌له بالغی = صالاموره یاپیلان ویا طوزله‌نوب قوطیلره باصیلان ١٢ سانتیم طولنده كوچوك بر بالق .

سازان بالغی = (٤٠ ـ ٦٠) سانتیمترو طولنده چوق یشار برنوع طاتلی صو بالغی . اتی غایت مقبولدر .

طورنه بالغی = اوزون باشلی وغایت سیوری دیشلی برنوع طاتلی صو بالغی اولوب بتون حیوانات مائیه‌یه حتی كندی جنسنه بیله صالدیره‌رق آنلری اتلافه سعی ایدر . ١,٥ ـ ٢,٥ مترو طولنده‌در .

قلیج بالغی = بورننده قلیج كبی اوزون برآلت مدافعه‌سی اولوب جسدی مشكل برنوع بالق . ٢ مترو طولنده اولانلری ده واردر .

كوپك بالغی = طیش دكزلرده یشار غایت ایری و (٦ ـ ٨) مترو طوله مالك برنوع بالقدر . بتون دكز حیواناتنه وصندالره صالدیرر .

قالقان بالغی = یاصی ولحمی غایت لذیذ برنوع بالق .

لورك بالغی = اتی غایتله لذیذ وفیاتی غالی برنوع بالق (٤٠ـ٦٠) سانتیمترو طولنده‌در .

مرسین بالغی = عظیم الجثه وبویی غایت اوزون ، صالدیریجی برنوع بالقكه : یومورطه‌لرینی براقمق ایچون نهرلره دخی كیرر .

مرلانوس بالغی = ٤٠ سانتیم طولنده بر نوع لذیذ بالق ـ كه : اكثریا آوروپا دكزلرنده بولنور .

موورینه بالغی = بحر منجمد شمالی ایله اكا مجاور دكزلرده یشار (٨ـ٩) مترو طولنده برنوع جسیم بالقدر . طبابتده استعمال اولنان بالق یاغی بوحیوانك جكرندن استحصال اولنور .

تونس بالغی = ذات الثدیه صنفندن (١) مترو (٥٠) سانتیمترو طولنده ایریجه برنوع بالقدركه برضرر ایراث ایتمكسزین واپور وصندالری تعقیب ایتمك میل مخصوصنه مالك وكوچوك بالقلری هالكدر .

بالق آغی = بالق صیدینه مخصوص شبكه .

بالق آولامق = ایشسز وقت كچیرمك .

بالق امینی = بالقخانه ناظری .

بالق اوتی = زهرلی برنوع اوت .

بالقخانه = بالق حفظنه مخصوص بیوك دیوار || صید ماهی رسومنك استیفا اولندیغی محل .

بالقلامه = صچرایه‌رق برینك اوزرندن آتلامق صورتیله اویناتیلان بر اویون .

بالق صیرتی = اورته‌سی یوكسك ، محدب یول وسائره .

بالق نفسی = بالنه بالغنك قفاسندن چیقاریلان یاغ . بوندن موم وسائره اعمال اولنور .

بالق یاغی = موورینه بالغندن استحصال اولنان معروف طبی یاغ .

بالق یومورطه‌سی = كنفال بالغنك یومورطه‌سی كه : غایت لذیذ وبهالیدر .

دكزده بالق = مجهول ، مشكوك شیدن كنایه‌در .

بالقجی = بالق طوتان ویا صاتان آدم ، صیاد ماهی .

بالقجیل = لكلك كبی یوكسك باجاقلی واوزون قاغه‌لی آلاجه برقوشدركه : بالق وسائر هوام میاهیه ایله تعیش ایدر . ابوالحزین . { بو قوشك سیاه تویلری مقبولدر . }

بالقجین = تللی طورنه دینلن برنوع دكز قوشی ـ كه : بالقله تعیش ایدر .

(بالقجین)

بالقلاوه = بالغك كثرتله بولندیغی محل ، بالق یتاغی .

بالقان [ت ، س] اورمانله مستور صارب ، مسلسل طاغلر ، سلسلهٔ جبال منجره § روم ایلی شاهانه‌یی غربدن شرقه دوغری قطع ایدن جبال شاهقهٔ معروفه .

بالقانلق = اورمانلق صارب یرلر .

بالقون [ج ، س] پنجره‌لرك اوكنده اوستی آچیق ، اوك و یان طرفلری پارمقلقلی شهنشین ، قمریه ، ماهتابلق .

بالنك [فا ، س] برنوع لذیذ آغاج قاونی .

بالنه [ج ، س] { Baleine } ذات الثدیه حیوانات جنسنه منسوب و ٢٥ـ٣٠ متره طوله و (٧٠ ـ ٨٠) طونو ثقلته مالك برنوع سیاهمسی بیوك بالقدركه : طیش دكزلرك اقسام شمالیه‌سنده بولنور . جثه اعتباریله بالعموم حیواناتك اعظمی اولان بو حیوانك قطر بدنیسی طولنك ثلثنه و رأسی دخی طول مزبورك ربعنه معادلدر . بو بیوك رأسك طرف قدامیه‌سنده غایت بیوك یعنی اوچ ، درت متره ارتفاعنده بر آغز بولندیغی كبی محدب اولان سپه‌سنده دخی اوزونجه بر چیقندی واردركه : ثقبات تنفسیه‌سی اوراده‌در . بالنه‌نك دیشلری اولمیوب دندان وظیفه‌سنی فك علیاسنده بولنان و (قانون) دینلن اكلی وكنارلری دیشلی یوزلرجه حجره‌لر ایفا ایدرلر وبونلره اصطلاحات عامه‌ده (بالنه) دیرلر . بالنه‌لر سائر اسماك كبی یاورولرینی یومورطه‌دن چیقارمیوب تولید ایدرلر وبالذات ارضاع ایلرلر .

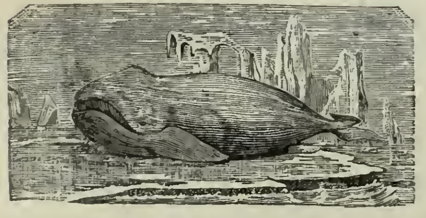

(بالنه بالغی)

بالو [ج، س] { Bal } آلافرانغه رقص ایدیلن عمومی ویا خصوصی محل . § رقص هیئتی § اویون ، رقص .

بالوز [ج،س] عوام طاقمنك رقص ایچون طوپلاندیغی محل .

بالون [ج، س] هوای نسیمیدن (١٤) دفعه‌دها خفیف اولان (مولدالماء) غازیله املا ایدیله‌رك طبقات هوائیه‌یه صعود ایدن کروی الشکل و آلتنده اوطورمغه مخصوص بر صندالی حاوی آلت صعود ، سفینة‌الهوا . { اشکال مختلفه‌سی واردر } § چوجق ویونجاغی قیلندن غازله مملو قورصاق طوب § برنوع آلت تقطیر

(بالون)

بالونجی = بالون قوللانان ویا بالونله هوایه صعودایدن آدم . بالون یاپوب صاتان .

بالَه [ع،-] شیشه § طغارجق § قوطی .

باله [فا ، س] صندیق ، چوال ، اثواب وضمنه مخصوص ظرف .

باله - بالت [ج،س] روقعه‌یی مصور رقصلی اویون § پاندومیما ایله قاریشیق رقصلی تیاترو اویونی .

بالی [ع،ص] قوجه، اسکی، کهنه : لباس بالی ، عظام بالیه .

بالیده [فا،ص] بیومش، نشوونما بولمش {بالیدن مصدرندن اسم‌مفعولدر}.

بالیك [فا،-] چاریق دینلن آیاق قابی .

بالین [فا،ت] یاصدیق، قولتق یاصدیغی . § اسکمله یریشه قوللانیلور بر نوع یاصدیق .

بالین‌احتضار = اولوم دوشکی || جان چکشمه حالی .

بالین پرست = تنبل ، عاطل .

سربالین = یاصدیق اوجی || باش‌اوجی .

بالیوز [ت ، س] غایت ایری چکیج .

بالیوز - بالیوس [ج ، س] وقتیله دول اجنبیه سفرا- سنه ویا قونسولو- سلرینه والحاصل اجنبی اکابرینه ویریلن عنوان ایدی . الیوم یالکز ارضروم و وان طرفلرنده قونسولوسلره (بالیوز) دینلمکده‌در .

بالیَه [ج ، س] اشیای تجاریه دنکی § بیوك دنك، اوستی صاریلی، باغلی یوك § دمیر مانوله § طوب کله‌سی، تفنك قورشونی .

بالیه‌دوز = کمرکارده دنك باغلیان عمله .

بالیمز [ج،س] برنوع بیوك واوزون منزل‌طوپچکه: الیوم استعمالدن ساقطدر. { بوطوپ؛ موجدی اولان (بالیه‌مزی) نام ایتالیالینك اسمنه اضافتله مسمی ایکن قدماجه ترکجه ظن ایدیله‌رك (بال یمز) شکلنه قونلمش ودها صوکره‌لری اصطلاح‌پروران طرفندن(عسل نی‌خورد) یعنی (بال یمز) دیه ترجمه بیله ایدلمشدر . }

بام [ت ، د] ادات مبالغه‌رتأ کیددرکه (با) ایله باشلیان بعض صفتلرك اولنه کلیر :

بام باشقه = بسبتون باشقه .

بام [فا ، س] سقفك اوستی ، طام ، سطح . چاتی § قالین تل .

بام‌چشم = کوز قپاغی .

بام‌تلی = الت دوداغه متصل صقالك اوست تللری .

بام تلنه باصمق = طوقونه‌جق سوز سویلمك ؛ حدتلندیرمك .

بامبو [ج ، س] هند قامشی، هزارن §هزارن باستون.

(بامبو)

بامداد - بامدادان

بامگاه - بامگه

[فا،س] صباح، وقت‌سحر.

بام کلام [فا، س] طاملری مسطح وطوپراقله مستور بر حالده اولان بعض مملکتلرده یاغمورك تأثیریله چاتلایان محللری پکشدیرمك ویاخود شوسه اوزرینه دوکیلان چاقل طاشلرینی ازه‌رك یوله متانت ویرمك ایچون استعمال اولنان ایکی طرفی دلیکلی استوانی طاش ، سلندر ، لوغ . ☞ (سلندر) .

بامیه [ع ، فا ، ت ، س] (نباتات) خبازیه‌فصیله‌سندن اولوب عن‌اصل منشائی سودان اولان اوزونجه دیلملی، اوجی سیوری ، ایچی چکردکلی، مقطعی لزوجتلی معروف سبزه .

(بامیه)

اماسیه‌بامیه‌سی = بامیه‌نك کوچوك دانه‌لیسی .

هندبامیه‌سی = لینت‌باغی نوعندن بر اوت .

بان [فا ، د] فاعلیت ، تقید اداتیدرکه : محافظ، کوزه‌تیجی معناسنی افاده‌ایدر ودائما ترکیبله قوللانیلیر: کاربان ، پاسبان ، دربان، نگهبان { بونك ترکجه‌ده مقابلی (جی) اداتیدر } .

بان [ع، س] اکثریا بریه‌ده حاصل اولور رایحه‌لی ، دوزکون بر آغاجدرکه : بوکا لسانمزده (بك‌سوکودی)، (صورغون سوکودی) دیرلر .

١ — اوراق مستعرضه.
٢ — قوزالاق .
٣ — استغمات .
٤ — ساق .
٥ — ثمره (حب‌البان).
٧ — سنبله .
٨ ، ٩ — اوراق تالیه .

(بان آغاجی)

حب البان = (بان) آغاجنك ميوه‌سى .

بان [ج ، ص] حاكم ، سردار ، بك § قسمه محافظى .

بانبل [ت ، س] قره بنكلى ، قرمزى ، كوچوك بر نوع بوجك .

بانبل اوتى = سيكيل اوتى .

باندرول [ج ، س] { Banderole } تحت انحصارده بولنان اشياى تجاريه پاكتلرينه صاريلان ويا ياپشديريلان تمغالى و وزنى يازيلى اكسز كاغد .

بانده [ج ، س] اجنبى بايراغى .

باندو [ج ، س] ☞ موسيقه طاقمى § عسكرى موسيقه‌سى .

بانديرمق [ت ، مص] صوله شيئه بر ايرمق ، باتيروب ايصلاتمق .

بانديرمه = (بانديرمق) دن مصدر تخفيفى ‖ قيناتمش بكمز درونه باتيرلمش جوز ويا بادام صوجوغى .

بانق [ج ، س] {Banque} ☞ (بانقه) .

بانقروت [ج ، س] {banqueroute} محاكم تجاريه اصطلاحنجه حال افلاس ديمكدر .

بانقنوت [ج ، س] { bank - note} بانقه طرفندن ميدان تداوله چيقاريلان مختلف قيمتلى اوراق رسميهٔ نقديه . قائمهٔ نقديه .

بانقه [ج ، س] معاملات صرافيه اجراسنه مخصوص بنا ، محل § بيوك شركت صرافيه : عثمانلى بانقه‌سى ، قره‌دى ليونه بانقه‌سى § معاملات صرافيه صندوقى . § قمار اويوننده اقچه‌نك توزيع اولنديغى محل ويا شخص .

بانك [فا ، س] هايقرمه ، شدتلى سس ، صيحه ، صدا ، آواز .

بانك روارو = صور اسرافيلك امواتى حشر ايده‌جك نفخهٔ ثانيه‌سى .

بانك عنقا = شرق موسيقيسنده برمقام ، پرده .

بانك نماز = اذان محمدى .

كلبانك = تهليل وتوحيد ‖ اذان . ‖ آلقيش .

بانكر [ج ، ص] { banquier } بانقه صاحبى ، بيوك ، زنكين صراف § زنكين آدم ، بانوا .

بانوا - بانوا [فا ، ص] زنكين ، مالدار آدم § بانكر .

بانو [فا ، س] قادين ، خانم .

بانوى بهشت = حضرت فاطمه رضى الله تعالى عنهادن كنايه‌در .

بانوى مشرق = كونش :

« دوغوردى صبحدم بانوى دوران »
« بر آلتون باشلى ، صيرمه صاچلى اوغلان »

بانوج [فا ، س] صالينجاق .

بانى [ع ، ص] بنا ايدن ، ياپى ياپديران . § وضع اساس ايدن .

بانيو [ج ، س] صويه كيرمه ، استحمام . § بانيو ايتمكه مخصوص صافى ويا بر ماده ايله مخلوط صو § بانيو ايتمكه مخصوص محل ، قاب § حمام ، مغسل § ايليجه ، قابليجه . { (ايتمك) ماده‌سيله قوللانيلور } .

باور [فا ، س] اينانمه ، اعتماد ، تصديق .

باولى - باولو [ت ، س] آوجيلرك كوپكلرينى آلشديرمق ايچون دوللاندقلرى توكدن معمول ياپمه قوش § آليشق طوغان ياوروسى .

باوين [فا ، س] كوچوك سپد ، قادينلرك ايچنه ياموق ، يوك ايپكى كبى ال ايشلرى قويدقلرى ال سپدى . ☞ (سپد) .

باه [ع ، س] شهوت § ميل طبيعى حيوانى .

باه [ت ، د] ادات حيرت ، شبهه § استخفاف ، استحقار ، تزييف .

باهى }
باهيه } = شهوته متعلق .

باهر [ع ، ص] آچيق ، آشكار ، روشن ، پارلاق : دليل باهر .

باهل [ع ، ص] سرسرى ، باشى بوش .

باهله = طول قادين ، توجه‌سز قادين .

باى [فا ، ص] زنكين ، كبار § آمر § بك .

باى وكدا = زنكين وفقير .

باير [ت ، س] خفيف ميللى يوقوش ، شيو ، سطح مائل .

باير طوربى = ايرى وطعمى يانيجى بر نوع طورب ‖ قبا آدم

قرق باير = حيوانات مجتره‌نك يعنى كويش كتيرن حيوانلرك اوچنجى معده‌سى . ☞ (اشكمبه) .

باير قوشى = بايرچين دخى دينيلن برجنس قوش .

بايرمسى = باره بكزر ، آز ميللى .

بايراق [ت ، س] حكومتلرك علامت مخصوصه‌سنى حاوى مستطيل ويا مربع الشكل قماش § بيوك سنجاق ، علم ، رايت . { بوكلمه‌نك اصلى عربى (بيراق) اولوب صوكره‌دن بالتحريف (بايراق) ياپلمشدر . شوحالده غلط اوله‌رق (بايراقدار) ديمكدن ايسه (بيراقدار) ديملى . }

{ حكومات مختلفه بايراقلرينى حاوى رنكلى لوحه‌يه مراجعت بيوريله } .

بايراق آلتى = خيمه‌كاه ، معسكر ، اردو يرى .

بايراقلى = بايراغى حامل اولان .

الى بايراقلى = مشهور ادبسز ، شرير .

بايرام [ت ، س] برى شوالك برنجى كونى باشليه‌رق اوچ ، ديكرى ذى الحجه‌نك اوننجى كونى بده ايدرك درت كون دوام ايتمك اوزره سنه‌ده ايكى دفعه جلوليله تشرف اولنان ايام مباركهٔ اسلاميه ، عيد § برديننده مبارك عد اولنان كون § يورطو § مسرت ، شنلك ، شهر آيين .

شكر بايرامى = رمضان بايرامى ، عيد فطر .

قربان بايرامى = عيد اضحى ، حاجيلر بايرامى .

خمورسز بايرامى = موسويلرك ييل باشى بايرامى .

قره بايرام = يأس وماتم كونى .

بايراملاشمق = معايده ايتمك ، عيدنى تبريك ايتمك ايچون اوپمك ويا اوپوشمك { شرعيسى مصافحه‌در } شفاهاً بربرينك عيدينى تبريك ايلمك .

بايراملق = بايرامه مخصوص البسه وسائره ‖ بايرام هديه‌سى ، بخشش .

بايرمق [ت ، مص] زنكين اولمق . § كسب قوت و استطاعت ايلمك .

بایسته [فا، صـ] لازم، واجب، ضروری.

بایستهٔ هستی = واجب الوجود، جناب حق.

بایض [ع، صـ] یومورطلایجی § طاووق.

بایع [ع، صـ] مال صاتیجی، صاتان، فروخت ایدن . { (مشتری) مقابلی } .

بایغین [ت، صـ] بایلمش، کندندن کچمش، بی‌خرد § فرسز § مخمور کوز .

بایغینلق = بایلمش آدمك حالی ‖ کوشکلك، مجالسزلق ‖ آچلقدن متولد معده از کینلکی ‖ صوسزلق .

بایقال [ت ، ســ] تاتارستانده بولنان برنوع بیان آتی § سیبریانك جنوبنده برکول . (الفتحهٔ اعلام) .

بایقره [ت ، ســ] کرکس نوعندن ییرتیجی برقرش .

بایقوش [ت، ســ] طیورلیلیهٔ جارحه‌دن بیوك برقوش اولوب کوزلری سائر قوشلردن بیوك واوك طرفه متوجه وقنادلری حریردر . بوم ، قوقوماو . کیجه‌لری آجی آجی باغران وکندوسندن بین‌العوام تشأم اولنان بوحیوانك یوزی عیناً تکرکدیلره مشابهدر .

(بایقوش)

بایلمق [ت ، مصـ] کندندن کچمك، قوایه ، حواس عقلیه‌یه موقة عطالت عارض اولمق § حیران ومبهوت اولمق § فوق‌العاده بکنمك § یورغونلقدن، صیجاقدن، چوق کولمکدن بی‌تاب قالمق § (چیچك حقنده) صولمق .

بایلتمق = بایغین برحاله قومق، کندندن کچیرمك ‖ قوتدن دوشورمك ، بی‌تاب براقمق ‖ (چیچك حقنده) : صولدیرمق ‖ صوك درجه کولدیرمك .

بایلمه = بایلمق ماده‌سندن مصدر تخفیفی .

بایمق [ت، مصـ] درمانسز ، قوتسز براقمق § آدامق § سحر، بویو ایتمك .

باین [ع ، ســ] آیریجی ، آره‌لایجی § مباین .

❊ باء مفتوحه ❊

ببر [ع ، ســ] { بای ثانینك فتحیله‌ضمی ایله ده جائزدر . } آفریقاو هندستانه مخصوص چالاك وسفاك برجانواردر . آکل‌اللحوم صنفندن وقاپلان نوعندن اولان بوحیواندن ـ کتب قدیمه‌نك روایتنه نظراً ـ آرسلان قورقارمش . ببرك تویلری بنك بنك اولدیغندن پوستکیسی مقبولدر .

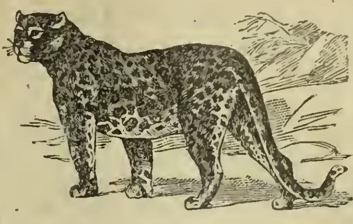

(ببر)

ببرلنمك = شجاعتنه ، قوتنه مغرور اولمق .

ببروخ [ع ، ســ] عبدالسلام دنیلن واکثریا سوریه‌ده وکردستان قطعه‌سنده یتشن برکوکدرکه شکلاً انسان قدینه مشابهدر .

ببك [ت، ســ] کوچوك چوجق § چوجق مشربلی آدم § کوچوك چوجق شکل وقیافتده مقوادن ، تحته‌دن ، آلچیدن وسائره‌دن یاپیلان اویونجاق § کوزك طبقهٔ قزحیه‌سنك اورته‌سنده بولنان سیاه دائره ، مردمك ، حدقه . انسان‌العین = کوز بیکی .

ببغا [فا ، ســ] طوطی نوعندن اولوب ترکجه‌ده بالتحریف پاپاغان دینلن قوش ـ که : آدمك تقلیده ولان میل مخصوصی حسبیله اقتدار تکلمی حائزدر . { ممالك حاره قوشلرندن اولان بوحیوانك تبدیل اقلیم اینجه توبلرینك رنکی تبدل ایدر } § مألی آکلامادن عباره‌یی ازبرلیین آدم . (پاپاغان).

بت [ت، ســ] یوزك . چهره‌نك رنکی .

بت بکز = چهره .

بت بکز قالمامق = چهره‌نك لون طبیعیسی زائل اولمق .

بت [ع، ســ] تفتیکدن منسوج شال، صوف .

بت [فا، ســ] چوالهٔ سپورکه‌سی .

بتات [ع، صـ] قطعی : بیع بتات = قطعی صورتده صاتمق { بیع بات دها زیاده مستعملدر . }

بتات [ع، صـ] شالجی ، شال وصوف کبی شیلر صاتان ادم .

بتاریا [ج، ســ] (بحریه) اوموزغه‌دن اچن سطح عمودك طوپی حامل کوکرته‌لردن هر هانکی برندن قطع ایلدیکی محل ایله (آلابانده) بیننده‌کی قسم .

بتر [فا، صـ] (بدتر) ك مخففی ؛ اك دها فنا دیمکدر .

بتر [ع، مصـ] (طب) قول وباجاقلرك کسیلوب آییرلماسی عملیاتی .

بترا [ع. صـ] (ابتر) ك مؤنثی، قیصیر، عقیم .

خطبهٔ بترا = حمدله وتصلیه‌سز خطبه .

عین بترا = قویروقسز عین : (ع) ، همزه .

بتول [ع. صـ] ارککلردن بالکلیه مجتنب، منقطع اولان پاکدامن ، پاککدل قادین : فاطمة البتول، مریم بتول . § آیری کوك صالان فدان § تارکهٔ دنیا .

بتولین [ج، ســ] (کیمیا) قاین آغاجی قبوغندن چیقاریلان بر مادهٔ کیمیویه .

بتون [ج، ســ] (معماری) ترکجه‌ده ریختم خرجی دینلن وصو کرجیله قومدن مرکب اولدرق درونده طاش قیرینتیلری قاریشدیریلان برنوع خرج .

بتیل [ع، صـ] حضرت مریم رضی‌الله عنهانك لقبیدر.

بث [ع، مصـ] اظهار مافی‌الضمیر : بث دعوی § یایمه، بسط ایتمه، طاغتمق، نشر ایتمك § حزن وکدر .

بثر ـ **بثره** [ع، ســ] (طب) بشره‌نك اثنده براتصباب حاصل ایدن وسطح جلدده آز چوق متبارز بولنان التهابه اطلاق اولنور . سیویلجه ، کوچوك چیبان .

بثرهٔ خبیثه = (طب) بین‌العوام (قاره قبارجق) دینلن وشاربون میقروبلریله حصوله کلن وخیم برمرض .

بثری = بثره منسوب ومتعلق .

بثق [ع، مصـ] ایرماغی دیکر بر مجرایه آقتمق ، حرق یاپمق .

بجا [فا، صـ] برنده ، مناسب، لایق‌مناسنه بر ترکیبدر .

نابجا = برنده اولمایان ، غیر مناسب، اویغونسز ، نابمحل .

بجاء [ع، صـ] واسع ، کنیش ، بول .

عین بجاء == کنیش ، ایری کوز .

بَجایِشْ [فا ، مـ ، مـ] ایکی مأمورك مبادلهٔ خدمت ومأموریت ایتمسی بری برینك یرینه کچمسی ، یکیرلمسی . { بو کلمه الفاظ مولده‌دن اولوب فارسیده فتح با ایله مستعملدرکه: (انك یرینه) دیمکدر اوحالده افاده ایلدیکی معنی دخی بزم تصرفاتمزه ال ویرمز } .

بَجَبَجَه [ع ، مـ] چوجقلری آووتمق ایچون یاپیلان کوراتی ، تخلیق § حقه‌بازاق .

بَجَدْ [ت ، مـ] سرچه توعندن ، اوتوجی کوچوك بر قوش .

بَجَرْمَكْ [ت ، مص] بر ایشی مهارتله یاپمق حسن تسویه ایتمك ، حقندن ، عهده‌سندن کلمك § بر ایشده موفق اولمق .

بجره‌مه‌مك == حسن اجرا ایده‌مه‌مك عهده‌سندن کله‌مه‌مك ، موفق اوله‌مه‌مق ،

بجرتمك == اجرا وتسویه ایتدیرمك .

بجرلمك == حسن تسویه اولنمق .

بَجَرِیكْ [ت ، مـ] استعداد ، درایت . § موفقیت § کار کذاراق .

بجریكلی == فعال ، کارکذار ، ماهر ، درایتلی .

بجریکسز == الندن بر ایش کلمز ، مسکین ، عاجز ، موفقیتسز ، مهارتسز استعدادسز .

بجریکسزلك == درایتسزلك ، مهارتسزلك ، موفقیتسزلك .

بَجْعَه [ع ، مـ] (طب) آزی دیشلرینی چیقارمغه مخصوص بر نوع آناختاره اطلاق اولنوره

بَجَلْ [ع ، مـ] افترا ، بهتان .

بَجَلَه [ع ، مـ] (نباتات) جذرینه یاقین محلارندن اغصان ویرن وقامت وسطیهٔ انسانیه‌نك اوچ مثلی قدر ارتفاعه مالك اولان آغاجلر .

بَجْ [ت ، مـ] هندی ایله سوکلون آره‌سنده بر جنس طیر غیرمأنوس ، که بوکا دجاج الحبش دخی دیرلر .

بَچَه [فا ، مـ] انسان ویا حیوان یاوروسی . { نظمده تشدیدایله‌ده قوللانیله‌بیلور . }

پرستوبچه == قیرلانغیچ .

بطبچه == تاز یاوروسی .

دهقان بچه == کویلی چوجغی .

مغبچه == میخانه‌جی چراغی ، غارسون ، { جمعی : (بچکان) کلیر } .

بَحّاثْ [ع ، مـ] مباحثه ایتمکی سون ، چوق بحث ایدن .

بَحّارْ [ع ، مـ] کمیجی ، ملاح § کمی طائفه‌سی .

بَحْتْ [ع ، مـ] محض § خالص ، اوز ، صرف : خبز بحت == خالص اتمك .

بَحْثْ [ع ، مص] سوز آچمق ، مکالمه ایتمك § بر ماده حقنده تفتیش وتحقیق صورتیله سوز سویلمك: « امام فخر رازی ، تفسیرنده حقیقت انساندن اطرافیله بحث ایتمشدر» § معارضه طریقیله سویلشمك § اوکدول یعنی بر ماده‌یه دائر اوکدن بر شی تعیین ایتمك صورتیله سوز ویریشمك ، متقابلاً ادعا : بحثی قزاندی ، بحثی غائب ایلدی § بر ماده حقنده تفتیش ومناقشه‌یی واوماده‌نك غوامضنه متعلق سوزلری حاوی مقاله : علم حیواناتك ذوالثدیه بحثی پك اوزوندر § تفتیش وتحقیقی داعی اولان خصوص : « بو بحثی بیلمزایدم بن مکرنه مشکل ایمش»

بحثه کیریشمك == بر شی اوزرینه ادعا ایتمك . (اوکدول) .

بَحْرْ [ع ، مـ] دکز ، یم دریا

بحر سفید == آق دکز .

بحرمحیط == طیش دکز .

[عربیده کولره وبیوك نهرلره‌ده بحر اطلاق اولنور .] || اوزان شعردن هر بری که : اوزان اصلیه وفرعیه‌نك یکدیکریله ترکیبندن ، یاخود عین وزنك تکررندن تشکل ایدر .

بحرا == دکز طریقیله § دکزدن .

بحری } **بحریه** } == بحره منسوب: طائر بحری عساکر بحریه .

بحرین } **بحریون** } == ایچ وطیش دکزدن کنایه‌در . فنون بحریه‌یه مقتسب اولانلر || کمیجیلر .

بحر جدید == (عروض) (فاعلاتن) (مستفعلن) اصلندن تفرع ایدوب اوچ وزن حاصل ایدر .

بحر خفیف == اجزای اصلیه‌سی بر مصرعده (فاعلاتن ، مفاعلن ، فعلن) اولان بحره مثال :

{ بوده برشمع — رقانی — دیکر }
{ فاعلاتن — مفاعلن — فعلن }

بحر رجز == اجزای اصلیه‌سی بر مصرعده درت کره (مستفعلن) اولوب عارضی اولان زحاف وعلل سببیله‌ده (مفاعلن) . (مفتعلن) § (مفعولن) (مستفعلان) ، (مستفعلاتن) . (مفاعلاتن) صورتنده بر طاقم اجزای فرعیه حاصل اولور . مثال :

{ ایردی ینه اردبهشت اولدی هوا عنبرسرشت }
{ مستفعلن مستفعلن مستفعل مستفعلن }
{ عالم بهشت اندر بهشت هر کوشهٔ برباغ آرم }
{ مستفعلن مستفعلن مستفعلن مستفعلن. }

بحررمل == اجزای اصلیه‌سی بر مصرعده اوچ کره (فاعلاتن) وبرکره (فاعلن) اولوب زحاف وعلل سببیله (فاعلات) ، (فعلاتن) (فعلات) (فاعلات) (فاعلن) (فاعلات) وسائر اجزاء فرعیه حاصل ایدر . مثال :

{ مرحبا ای حضرت صاحبقران معنوی }
{ فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلن }
{ ناظمین ظومهٔ سل کلاکل منثوی }
{ فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلن }

بحرسریع == وزن اصلیسی :(مفتعلن مفتعلن فاعلن) اولان بحره مثال :

{ بن نه منی حی نه منی حادم }
{ مفتعلن مفتعلن فاعلن }
{ ذوق حق قتده آرا رادم }
{ مفتعلن مفتعلن فاعلن }

بحر متقارب == وزن اصلیسی : (فعولن ، فعولن ، فعولن فعول)اولان بحره مثال :

{ مدال مدای جهان آفرین }
{ فعولن فعولن فعولن فعول . }

بحر مجتث == وزن اصلیسی : (مفاعلن ، فعلاتن ، مفاعلن ، فعلاتن) اولان بحره مثال :

{ زهی تصور باطل زهی خیال محال }
{ مفاعلن فعلاتن مفاعلن فعلن }

بحر مضارع == وزن اصلیسی: (مفعول فاعلاتن ، مفاعل ، فاعلات) اولان بحر مثال :

{ اطفاله قبله‌کاه آثار توجاغیدر }
{ مفعول فاعلاتن مفاعیل فاعلات }

بحر هزج == وزن اصلیسی: مفاعیلن ، مفاعیلن ، مفاعیلن ، مفاعیلن) مثال:

{ اشارت ایلیوب اشجار سمت لاتناهی‌یی }
{ اوپر امواج قالقوب پردهٔ قدرت پناهی‌یی }
{ مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن }

بَخَه [ع ، مـ] آریه‌جق ، سیویلجه .

بَخّالْ [ع ، مـ] پك بخیل زیاده‌سیله خسیس ، جمری

ذات شوكتسمات حضرت خلافتپناهی‌یه مخصوص اولوب شرف راکب اولدقلری سفینهٔ همایونك غرانْدی دیرکنه کشیده اولنان حریردن معمول سنجاقدر.

ولیٔ عهد سلطنته مخصوص

خاندان سلطنته مخصوص

ذات شاهانه‌نك عموم باش قوماندانلغنه مخصوص

دولت علیهٔ عثمانیهیه مخصوص سنجاقلر

سفائن حربیه ونقلیهٔ شاهانهیه وقلاع خاقانی ایله اماکن امیریهیه ووکلای فخام ایله بری وبحری ارکان عسکریه ورجال ملکیهنك رتبهلرینه كوره غراندی، پروا ومیزانه ستونلرینه وكافهٔ تبعهٔ دولت عثمانیه سفائن تجاریهسنه مخصوص سنجاقدر .

بیوك آمیراله مخصوص

ویس آمیراله مخصوص

آمیراله مخصوص

قونتر آمیراله مخصوص،

الڭ قدملی سفینهٔ حربیه سواریسی

خدیو مصره مخصوصدر

تونسه مخصوصدر

قومودورلره مخصوصدر

سفائن حربیه ونقلیهٔ شاهانهیه مخصوص فیلاندیره

حجاج نقل ایدن سفائنه مخصوصدر

سیسام جزیرهسنه مخصوصدر

بَخْت [فا ، ص] تصادف ، بخت ایشی § حسن طالع ، اقبال § قدر ، طالع .

بخت بیدار = آچیق طالع ، طالع مساعد .

بخت خواب آلود } **بخت خوابیده** } **بخت خفته** } = کوتو بختلی ، طالع سوء صاحبی .

نیك بخت } **بخت ور** } = حسن طالعه مالك ، ایی بختلی ، مساعد طالعلی ‖ اوغورلی .

بختسز = بی بخت

بختلی = طالعی مساعد اولان .

جوان بخت = طالعی آچیق اولان ، اقباللی .

بختیار = طالعلی ، قسمتلی ‖ مسعود فرح ‖ یشایشی ، حضوری یولنده اولان .

بختیارانه = مسعود اولانه لایق صورتده [بختیار کبی .

بختیاری = بختیارلق ، مسعود اولبش .

بَخْتَری [ع ، ص] صالنه صالنه یورویین ، خوش خرام .

بَخْش [فا ، ص] باغشلامه ، بلا بدل ویرمه ، هبه ، احسان ایتمه . { ایتمك ، ایلمك ماده‌لریله قوللانیلمیلیدر }

بخش } **بخشا** } **بخشنده** } = بو کلمه‌لر بعض کلمات عربیه وفارسیه ایله برلشه‌رك وصف ترکیبی تشکیل ایلدکلری زمان: ویریجی باغشلاییجی ، عفو ومسامحه ایدیجی معنالرینی افاده ایدرلر .

حیرت بخش = حیرت ویریجی ، ویرن .

شرف بخشا = شرف ویریجی ویرن .

شفا بخشا = شفا ویریجی ، ویرن .

صفا بخشندۀ دل = کوکله صفا ویریجی .

بَخْشایِش [فا ، ص] مرحمت ، شفقت § احسان : بخشایش لطرت § باغشلایش .

بخشا یشکر = رحیم ، شفیق ‖ محسن .

بخشا یشکری = رحیملك ‖ محسنلك .

بَخْشِش [فا ، ص] احسان ، عطیه {اکثریا جزئیاتده مستعملدر}

بَخْشَنْده [فا ، ص] باغشلاییجی ، ویریجی عفو ایدیجی .

بَخُور [ع ، ص] { زبانزدی ضم ایله‌در } توتسو § یاقیله‌جق کوزل قوقولی شی .

بخور مریم = (نباتات) مریم الی دینلن بر نوع نبات .

(بخور مریم)

بخوردان = درونده بخور دینلن ترکیب معطر یاقیله‌جق ظرف مخصوص ، بخورلق .

بَخُورْلامَق [ت ، ص] توتسوله‌مك .

بَخیل [ع ، ص] خسیس ، ناکس ، جمری ، طمعکار .

بخیلانه = خسیسجه‌سنه .

بخیلی = بخیللك ، جمریلك .

بَخْیَه [فا ، ص] دیکیش ، چاتقی .

بخیه زن = دیکیشجی ، ترزی .

بَدْ [فا ، ص] فنا ، کوتو § چرکین § شنیع . § یاراماز .

بداخلاق = فنا اخلاقلی ، سوء اخلاق صاحبی

بد اسلوب = طوروطرزی چرکین اولان .

بد اصل = اصلی ، صوبی کوتو .

بد اندیش = سوء فکر صاحبی .

بد آواز = فنا سسلی .

بد آیین = فنا عادتلی .

بد بوی = فنا قوقولی .

بد بین = هیچ بر شیئی بکنمیان .

بد پسند = حسن طبیعتدن محروم اولان .

بد تر = دها ، اك ، پك کوتو ، چرکین .

بد چشم = نظری دکن آدم ، حسود .

بدچهره } **بد لقا** } = چرکین یوزلی .

بد خصال } **بد منش** } = سوء اخلاق واعتیاد صاحبی .

بد خوی = خویسز ، کوتو خویلی .

بدخواه = هرکسك کوتولکنی ایستیه‌ین

بددعا = انکسار ، دعای معکوس

بدرنك = آچیقله قویو آره‌سنده ، کیرلیمسی رنك .

بد زبان = آغزی بوزوق ، منافی آداب سوز سویلین .

بد سیرت } **بدطینت** } = صویسز ، دنی . خلقی بوزوق .

بدگو = فصال ، هر کس حقنده کوتو سوز سویلین .

بدگهر = صویسز ، دنی .

بد لگام = سرکش ، عاصی .

بدمهر = مروتسز .

بد نام = کوتو شهرتلی ، رذیل .

بدنژاد } **بدنهاد** } = صویسز ، دنی ، آلچق .

نیك وبد = ایی وکوتو ، کار وضرر .

بَدْء [ع ، مص] باشلامه ، شروع آغاز . § باشلانغج ، ابتدا { همزه‌دن باشقه بر ده الف علاوه‌سیله (بداء) صورتنده یازمق عبثدر . }

بَداعَت [ع ، مص] بدیع ونادیده اولیش ، بدیعلك ، کوزللك § یکیدن حادث اولش .

بَدانَت [ع ، مص] سمیزلك .

بَداوَت [ع ، مص] (حضارت) مقابلیدر . بدویلك ، صحاری وبوادیده اوطوروش § کوچبه‌لك

بَداوا [ت ، ص] ☛ (بادهوا) .

بَداهَت [ع ، مص] بدیهیلك ، بدیهی اولیش . واضح ، آشکار اولیش ، آچیقلق ، § بردن بره سویله‌یش ، ارتجالا سویله‌یش .

بداهةً = بداهت صورتیله ، آب آکسزین ، وهلةً بلا تأمل § واضح وآشکار اوله‌رق .

بالبداهه = بداهت صورتیله .

بَدایِع [ع ، ص] (بدیع وبدیعه)نك جمعی: کوزل ، نادیده ، لطیف نظیری یوق شیلر: بدایع طبیعت .

بَدَخْشان [فا ، ص] هندستانده لعل ویاقوت معدنیله مشهور بر محل : لعل بدخشان .

بَدْر [ع ، ص] اون دردنجی کیجه‌ک آی .

اصحاب بدر = بدر غزوه‌سنده حاضر بولنان (٣٠٥) ویا (٣١٣) ذات معالی صفات . رضی الله تعالی عنهم .

بدر تام = غروب ایله باشلیان هلالك اون دردنجی کیجه‌سی ‖ مدینه جوارنده بر محل مشهور .

لیلهٔ بدر = آیك بدر اولدیغی کیجه .

بدریون ، بدری = غزوهٔ بدرده حاضر بولنان اصحاب کرام وبونلردن هر بری .

بَذْرَقَه [ع ، ص] دلیل ، رهبر ، قلاغوز ، یول کوسترن { فارسی (بدرهه) دن معرب اولدیغی مرویدر . }

بَدْرَه ـ بَدْرِی [ع ، ص] صره ، ایچی آلتونله مملو کیسه . { اوائلده اون بیك درهمه (بدره) اطلاق اولنوردی . }

بَدِسْتان [ت ، ظ] اصلی (بزستان) اولوب اولری بز وسائر اقمشهٔ نفیسه صاتیلان محله اطلاق اولنوردی . الیوم ذی قیمت اقمشه ، اسلحه ، مجوهرات وسائره‌نك مزاد وپازارلق صورتیله صاتلدیغی مستقل چارشی‌یه بو نام ویرلمکده‌در .

بَدْفوز [فا ، ص] آغزك ایچ طرفی § کنار ، چوره .

بَدَل [ع ، ص] بر شیئك یرینی طوتان ، یرینه ویریلن شی ، قارشیلق § عوض ویا معجلات یرینه ویریلن پاره .

رد بدل = معرض تحقیرده سویلنان سوزك مخاطب طرفندن تکرار قائله رد واعاده‌سی = متقابلاً سب وشتم .

بدل شخصی = خدمت عسکریه‌یی بالفعل ایفا ایتمك ایسته‌میانلرك اجرتله کندی یرلرینه کوندردکلری آدم .

بدل عسکری = تبعهٔ عثمانیه‌نك عسکرلك خدمتنه بدل ویردکلری معین ویرکی .

بدل فراغ = فراغ ایدیلن اراضئ امیریه ایله مسقفات ومستغلات موقوفه ایچون مفروغ لهدن آلنان آقچه .

بدل ماتحلل = اعضای بدندن یومی واقع اولان صرفیات طبیعیه‌یه مقابل اکل وشرب اولنان مواد غذائیه .

بدل مثل = امثالنه آلنوب صاتلدیغی بدل .

بدل نقدی = خدمت عسکریه مقابل ویریلن پاره ـ که : (٥٠) لیرادر

تعیین بدلی = عسکره مخصوص تعیینات یرینه ویریلن آقچه .

بدلاً = بدلی ویرمك صورتیله (عیناً) مقابلی .

بدلات = (بدل) ك جمعی : بدلات عسکریه ‖ عیناً استیفا اولنمیوب بلدیه مجالسی طرفندن وضع اولنان فیئات اوزرندن نقداً آلنان عشر رسومی .

بَدَن [ع ، ت ، ص] قلعه‌دیواری ، اسکی زمانلرده شهرلری محافظه ومدافعه ایچون دائراً مادار یاپیلان سور بارو ، برج ، سپر § قلعه‌نك محیط خارجیسی .

بَدَن [ع ، ص] کوده ، وجود ، جمعی (ابدان) کلیر : ضعف بدن اعضای بدن .

بدناً = شخصیله ، وجودیله ، بالذات « مالاً وبدناً ایفای خدمت ایلدی »

بُدُوح [ع ، ص] { عبرانی اولق اوزره مرویدر } مکتوب ظرفلرینك اوزرینه ومرسل الیهك محل اقامت ونام وشهرتنی حاوی عباره‌نك آلتنه کشیده ایدیلن حلزونی اشارت معروفه که : بعضاً حلزون داخلنه (ب=٢ د=٤ ، و=٦ ، ح=٨) اولق اوزره ابجد حسابنه توفیقاً : (٨٦٤٢) رقمی یازارلر .
{ بعض ارباب لغت بونك اسماء الهیه‌دن اولدیغنه قائل وبعضلری مراسلاتك ایصالنه مأمور بر ملکك اسمندن کنایه ویاخود هندوچین واضع قانونی (بودا) نامندن مأخوذ اولدیغنه ذاهب اولمشدر . بو لفظ واعتباراتی هر حالده عربلرك عبرانیلردن آلدقلری قویاً مظنون اولوب آنلردن دخی لسانمزه کچمش وکبت کیده ترك ایدلمکده بولنمشدر . حتی یاقین زمانلره قدر اوچ کوشه‌لی مهرلرك بر جهتنه کرفت اوله‌رق (بدوح) حك ایتدیرمك معتاد ایدی } .

بَدُوش [فا ، ص] اوموز ، صرت § سینه .

بَدَوی [ع ، ص] (مدنی) نك ضدی . بادیه نشین اولان اهل بادیه .

بَدَوِیَّت [ع ، مص] (مدنیت) ك ضدی بدویلك ، بادیه نشینلك

بَدِیذ ـ بَدیدار [فا ، ص] ظاهر آشکار ، واضح ، میداندە ، کوز اوکنده ، بللی { لسان فارسیده هر ایکیسی‌ده (یا) ایله مستعمل ایسه‌ده بز (ب) ایله قوللانمقده‌یز } .

نابدید = غائب ، بللیسز ، غیر مشهود . { نا پدیدار غیر مستعملدر . }

بَدیع [ع ، ص] نمونه‌سی اولمیان بر شئ ایجاد ایدن بدیع السموات والارض = جناب حق § لطیف ، نادیده : شعر بدیع ، نظم بدیع § نظر دقت واستحسانی جالب § فن ادبك بر قسم مهمی ـ که : کمال وضوح ایله برابر کلامك صنایع لفظیه ومعنویه ایله تزیینه عائد مسائلدن باحثدر :

« میدانده بدیع ایله معانی »
« بزده اوقودق برآز بیانی »

{ بو صنایعدن لفظی اولانلر بش ومعنوی اولانلر دخی یکرمی یدی قسمدن عبارت اولوب جمله‌سنه بردن (صنایع بدیعه) اطلاق اولنور . (صنایع] }

بَدیعَه [ع ، ص] نظر دقت وپسندیدی جالب اولان ماده ، خصوصی شی : بلوطلر ، دقیقه دقیقه رنکلرینی بر لطافتدن بر بدیعه‌یه تحویل ایده‌رك . . . »

بَدیهَه [ع ، ص] حاضر جوابلق بولنده وهلة ، دوشونمه‌دن سویلنن کلام لطیف .

بدیهه کو = بدیهه سویلیجی سویلین

بَدیهی [ع ، ص] محتاج اثبات اولمیان ، قبول وتصدیقی عقول سلیمه ایچون طبیعی اولان ظاهر ، اشکار § منطق اصطلاحنجه تصوراتدن حرارت وبرودت کبی معلومات ، تصدیقاتدن نفی واثباتك اجتماعنده اولان فقدان امکان مثللو نظر واستدلاله محتاج اولمیان خصوصات .

امر بدیهی = آشکار اولان ایش .

بَدیهیّات [ع ، ص] (بدیهی) نك جمعی . امور بدیهیه ، حقایق .

بدیهیات اولیه = منطق اصطلاحنجه برهانه ، دلیله محتاج اولمیان حقایق .

بَذْر [ع ، ص] تخم ، حبه ، چکردك § کتان یاغی .

بذر ابیض = بذردن یاپیلان سیاه بویا ‖ بو ایسدن یاپیلان مرکب .

بذر القز = ایپك بوجکی تخمی .

ملل مختلفه‌نك بكلك وتجار سفائنی طرفندن كشيده ايدلمكده اولان بانديره‌لر

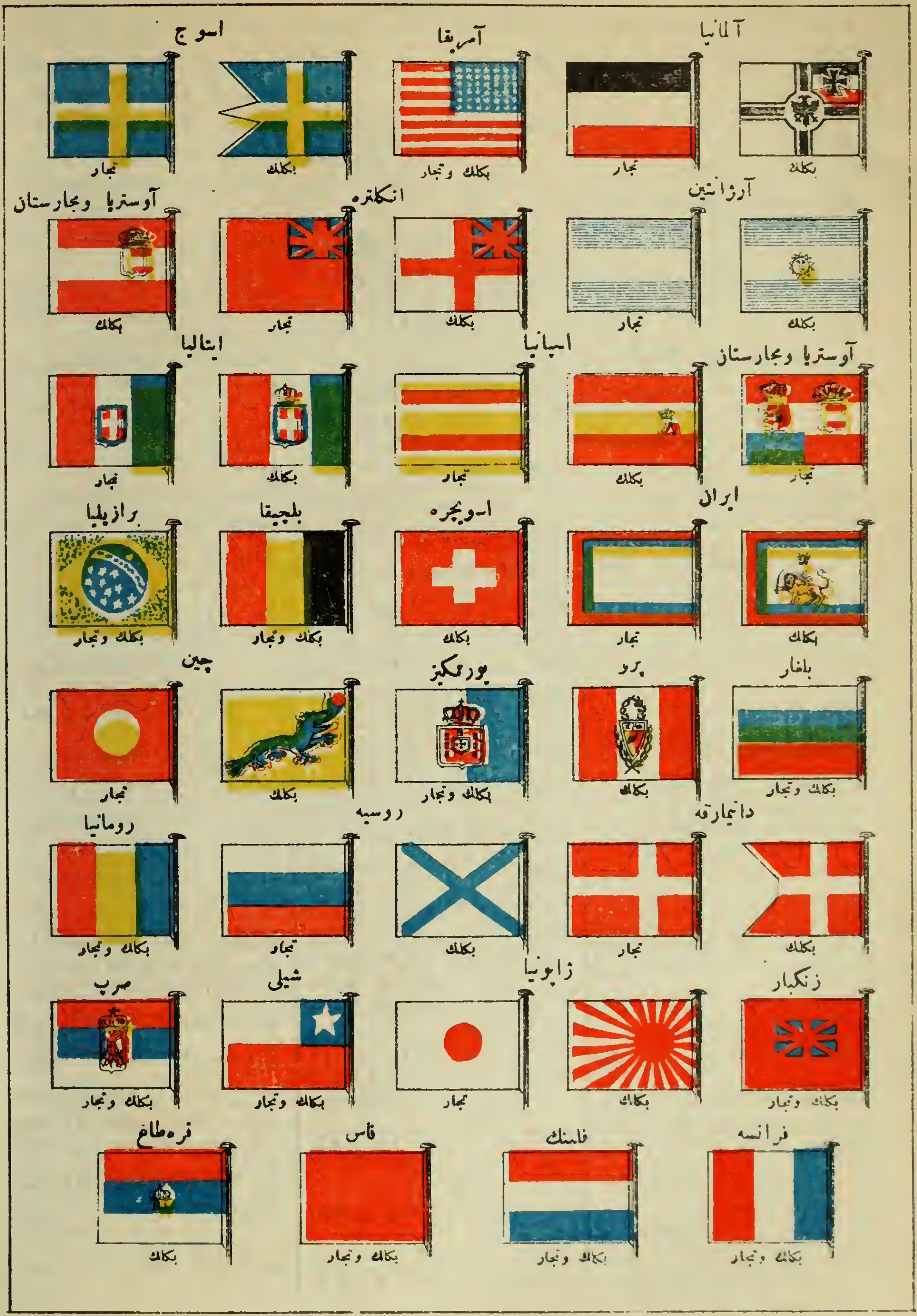

ملل مختلفه‌نك بكلك وتجار سفائنی طرفندن كشیده ایدلمكده اولان باندیره‌لر

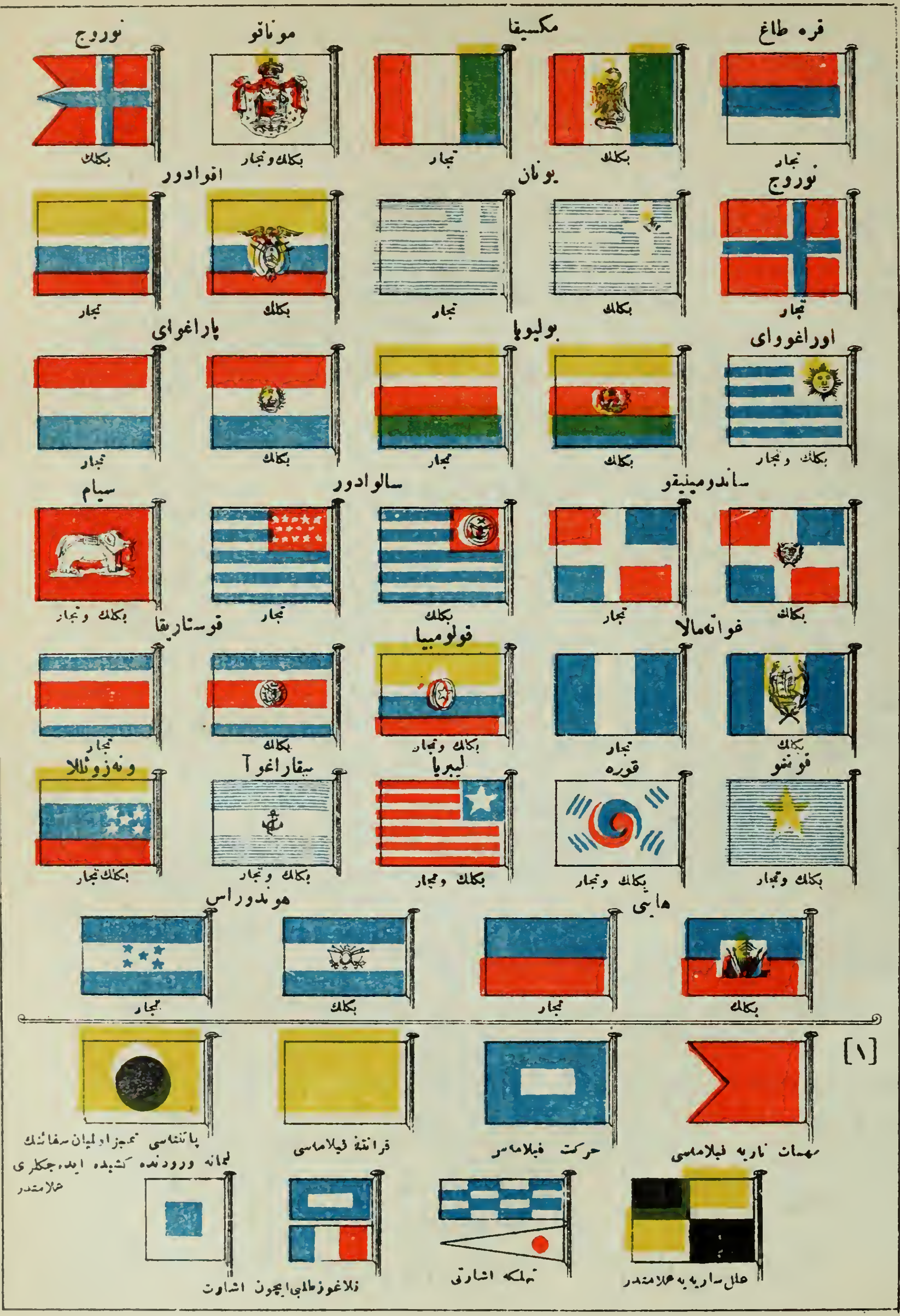

[۱] بین الدول قبول وبعض خصوصات مهمه‌ده استعمال اولنان اشارتلر .

بَذْلْ [ع ، مص] کوکلنك ایستکیله عطیه ، احسان ایتمك § اسیرکه‌مکسزین بول بول صرف ایتمه ، دریغ ایتمه‌مه . { بذل ، کلمه‌سی متعدی اوندیغندن بونی افعال بابنه نقل ایله (ابذال) یاپمق طوغری دکلدر } .

بَذْلَه [فا ، ص] طبعه‌خوش کلن نازك ، لطیف سوز ، شاقه طرزنده سویلنن لافردی .

بذله گو | بذله باز = لطیفه‌جی ، شاقه‌جی { بانك کسریله‌ده مستعملدر } .

بَرْ [فا ، د] ادات استعلا ، اوست ، اوزره : بر طرف : بر منوال محرر ، بر معتاد ، بر موجب اراده .

برانداز = یوقاری ، آتیجی : مشکل بر انداز .

ازبر = حفظ ، عقلده طوتمق .

بربط = قاز کوکسی .

برعکس = عکسنه ، ترسنه .

نامه‌بر = مکتوب ایصال ایدن ، موزع

برهوا = ضایع اولان ، نافله‌یه کیدن

§ ثمره ، میوه ، یمش : برك وبر .

§ سینه ، کوکس : بردوش .

کبوترنامه‌بر = مخابره‌یه واسطه اولان کوکرجین .

بَرّ [ع ، ص] (بحر) مقابلی ، قاره § ارض ، طوپراق § اولکا ، خطه .

بر جدید = آمریقا و آوسترالیادن کنایه‌در .

بر الشام = سوریه خطه‌سی .

برعتیق = آوروپا ، آسیا و آفریقادن کنایه‌در .

براً = قره‌دن ، قره طریقیله . (بحراً) مقابلی .

بری | بریه = بره ، قاره‌یه منسوب : عساکر بریه .

بَرَائَتْ [ع ، مص] بریلك ، واسته‌لك ، آزاده‌لك § باالخاصه قباحتسزلکی تبیین ایتمك § معافیت ، استثنا ، برائت ذمت اصلدر .

بَرَابَرْ [فا ، د] برلکده ، برارده § مساوی ، متشابه ، معادل ، محاذی § فرقسز ، قارشی ، مقابل : رفاقت ، معیت .

برابری = برابرلك ، مساویلك .

برابرلشمك = برابر کلمك || بر حذایه کلمك || مساوی ، مقابل اولمق .

برابرلك = برابر اولمه || مساوی || موازنه .

بَرَاتْ [ع ، ص] اصل معنای لغویسی یازلمش کاغد دیمکدر . اصطلاحده هر نوع امتیاز ، رتبه ، نشان واستحقاق ایچون وریلن سند رسمی‌یه اطلاق اولنور : فراشیت براتی ، تولیت براتی ، سهم براتی .

لیلهٔ برات = شعبان معظمك اون بشنجی کیجه‌سنه مصادف شب مقدس . برات قندیلی .

بَرّاتْ [ع ، ص] توربو .

بَرّادَه [ع ، ص] قاراق صو صوغوده‌جق قاب .

بَرَاعَتْ [ع ، مص] فضائل وخصائل جهتیله اقرانه تفوق .

براعت استهلال = اصطلاحات ادبیه‌دن اولوب ابتداء کلامك مقصوده دلالت ایتمسنه دینلور || حسن ابتدا ، حسن دلالت .

بَرَّاقْ [ع ، ص] پارلاق § پاك § کدورتسز .

براقلق = صافیلك ، روشنلك ، پولاشیق اولمیان شیئك حالی .

بَرّانی [ع ، ص] خارجی ، § ظاهری § وحشی ، یبانی .

بَرْانْدازْ [فا ، ص] یوقاری آتمق دفع ایتمك معناسنه اولان (بر انداختن) مصدرندن مشتق اولوب دائما ترکیبله استعمال اولنور : مشکل بر انداز ، موانع بر انداز .

بَرَانْدَه [ج ، ص] (بحریه) کمیلرده عساکر وطائفه‌نك کیجه‌لری یاتدقلری آصمه یتاق

بَرَاهِمَه [ع ، ص] جمع : (براهمن) بت پرستلرك رؤسای روحانیه‌سی .

بَرَاهِینْ [ع ، ص] (برهان) ك جمعی ، دلیللر ، حجتلر : براهین قاطعه ، ایراد براهین

بَرَایْ [فا ، د] غایت وتعلیل بیان ایدر ادات‌در .

برای خاطر = خاطر ایچون .

برای مصلحت = مصلحت ایچون .

بَرَایَا [ع ، ص] (بریه) نك جمعی مخلوقات .

بَرْبَادْ [فا ، ص] بوزوق ، پریشان ، خراب § ملوث ، مردار § ضایع ، تلف ، محو اولان ، فنا ، کوتو § تهلکه‌لی .

بَرْباقْ [ت ، ص] قناریه ایمی .

بَرْبَرْ [فا ، ص] تراش ایدن ، صاچ صقال کسن صنعتکار ، حلاق .

بَرْبَطْ [ع ، ص] لاعوته‌دینلن ساز .

بَرْپایْ [فا ، ص] آیاق اوزرنده ، آیاقده قائم .

رشته بر پای = آیاغنده ایپلك باغلی اولان . || آیاغی باغلی .

بَرْتَرْ - بَرْتَرِینْ [فا ، ص] دها اك ، پك یوکسك ، عالی ، رفیع .

بَرْجَا [فا ، ص] مناسب یرنده محلنده (بجا) .

پا برجا = ثابت قدم ، یرنده دائم ثبات ایدیجی { بو کلمهٔ مرکبه (ثبات) معناسنی مفید اولدیغندن « پابرجای ثبات » تعبیری تکرار معنوی‌یی شاملدر . }

نا برجا = یرنده دکل ، غیر مناسب

بَرْجَسْتَه [فا ، ص] سهل ممتنع عد اولنمغه شایان لطیف ومعنی‌سوز ، نظم .

مصرع برجسته = سهل ممتنع صورتنده ایراد اولنوب حشودن عاری اولان وبر معنای تام افاده ایدن مصرع

بَرْجِیسْ [ع ، فا ، ص] (مشتری) دینلن سیاره .

بَرْچِیدَه [فا ، ص] طوپلانمش ، دوشیرلمش ، { اکثریا چیچك حقنده مستعملدر } .

برچیده دامن = اتکی طوپلی || آلایشدن مجتنب .

بَرْچِینْ [فا ، ص] طوپلاییجی ، دوشیریجی .

بَرْخَاسْتَه [فا ، ص] آیاغه قالقمش . { بر خواسته شکلنده دخی یازلدیغی واردر . }

بَرْخَانَه [فا ، ص] صلی [illegible] (پارخانه) .

بَرْخَایْ [فا ، ص] براماز ، حیلازه ، خوبرات § فریاد .

بَرْخُوابَه [فا، ـ] مندر، دوشك، اوزرنده یاتیله‌جق شی § بر دوشکده برلکده یاتیلان دم.

بَرْخُورْ [فا، ـ] حصه، پای، نصیب.

برخوردار = زه‌ـبیلی، بهره‌مند، فیضیاب || ـمی وهمتنك ثمره‌سنی اقتطاف ایدن، نائل مکافات اولان. { تمنیٔ فیض ورفعت معرضند ویالکز انسان حقنده مستعملدر. }

بَرْخِیزْ [فا، ص] قالقان، قالقیجی.

بَرْدْ [ع، ـ] صوغوق، سرما: برد شدید = شدتلی صوغوق.

بردالعجوز = شباط رومینك یکرمی التیسندن اعتباراً یدی کون دوام ایدن وبین العوام (قوجه قاری‌ه وغوغی) دنیلان شدتلی صوغوق. { بوکله (برد ایام العجز) ترکیبندن غلطدرکه: (عجز) صوك، نهایت معناسنه اولوب صوك کونلرك (صوغوغی) دیمکدر. }

بَرَدْ [ع، ـ] یاغان طولو، حب الغمام، حب السحاب § کوز تپه‌لرنده ظهور ایدن اوفاق شیشلر. آرپه‌جق.

بُرْدار [فا، ص] آصلمش، صلب ایدلمش، دار آغاجنه آصلمش § یمشلی، میوه‌دار. § مطیع، منقاد: فرمان بردار.

بَرْداشْتَه [فا، ص] رفع اولنمش، یوکسکه قالدیرلمش: « دوست نیاز وابتهالی برداشته اجابتکاه رب متعال ایدرك.. » § رفع وازاله اولنمش: « بوبابده‌کی مشکلات وموانع کاملاً برداشته قیلنوب » { بوکله ـ برنجی معنایه کوره ـ (ایتمك) وایکنجی معناده استعمالی حالنده (قیلنمق) ماده‌لریله قوللانیلیر }.

بَرْدَوامْ [فا، ص] دواملی، دائم، دائمی، اسکی حال اوزره: « صحت وعافیتده بردوام اولملری تمناسیله ختم کلام اولنور ».

بَرْدُوشْ [فا، ص] اوموز اوزرنده، اوموزلانمش، صیرتده.

خانه بردوش = خانه‌سی، مسکنی صیرتنده طاشیان دیمکدرکه: زرده اقشام، اوراده صباح طرزنده یاشایان شخص بی‌خانماندن کنایه‌در.

خانه بردوشانه = خانه بردوشه یاقیشه‌جق صورتده.

بَرَدَه [فا، ـ] امتلاء:

داء البرده = چوق یمکدن متحصل قناق، آغرلق، امتلاء معده.

بَرْدِیّ [ع، ـ] حصیر سازی، ساز، قمش § پاپیروس کاغدی.

بَرْزْ [فا، ـ] زراعت: برزکر ویا برزکار = اکیجی، زاوع.

بَرْزَدَه [فا، ص] طوپلانلمش، بریکدیرلمش، بر آره‌یه کتیرلمش.

بَرْزَخْ [ع، ـ] ایکی شی آره‌سنده‌کی حائل، فاصله § زمان موتدن قیامته قدر کذار اوله‌جق مدت. § دنیا ایله عقبا آره‌سنده‌کی کچید ـ که ارواح امواتك قیامته انتظاراً بکلدکلری فرض اولنان محل معنویدن عبارتدر. § (جغرافیا) بر شبه جزیره‌یی { یارم آطه‌یی } قاره‌یه ربط ایدن ویاخود ایکی دکزك آره‌سنی فصل ایلین طار قاره پارچه‌سی: پانامه برزخی، قورنت برزخی § جان صیقه‌جق محل.

بَرْشْ [ع، فا، ـ] آفیونلی شروب § ستان یاپراغیله یاپیلان بر نوع مسکر معجون.

بَرَصْ [ع ـ] وجودده پریر بیاض، آلاجه لکه‌لر حاصل اولمقدن عبارت بر مرض ـ که: غیر قابل تداویدر. آبراشلق.

بَرْطَرَفْ [فا، ص] یانه آتلمش، اورته‌دن چیقارلمش، مندفع، اهمیتدن ساقط، زائل.

برطرف ایتمك = دفع وازاله ایلمك || شویله طورسون؛ لازم دکل: « لطیفه برطرف؛ شوایشك حقیقتی بویله‌در ».

بِرْطِیلْ [ع، ـ] هدیه.

بَرْغابْ [فا، ـ] صو جمع اولنه‌جق محل.

بَرْعَشْ [ع، ـ] سیوری سینك.

بَرْغَمُوتْ [فا، ـ] لیمون جنسندن اولوب بو نام ایله معروف اولان آغاجك میوه‌سی.

(برغموت)

برغموتی = برغموت رنکنده اولان.

بُرْغُوثْ [ع، ـ] پیره دنیلان مزعج حیوانجق.

برغوثی = [طب] جلده پیره ایصیرمغی کبی حاصل اولان قبارجقلردن عبارت بر نوع خسته‌لکه اطلاق اولنور.

بُرْغُوثِیَّه [ع، ـ] طوائف ضاله‌دن بری.

{ بوکله‌یی (س) ایله (برغوسیه) طرزنده استعمال ایدنلرده واردر. ازجمله « تعریفات سید »ده بوشکلده اولمسه باقیلورسه صحیحی بویله اولمق لازم کاور. }

بُرْغُوسْ [ج، ـ] اصلی یونانی اولوب قلعه معناسنده در، بورغاز: لوله بورغاز (برغوس)، کمر بورغاز (برغوس)، بورغاز (برغوس) آطه‌سی.

بُرْغُولْ [فا، ـ] لسانمزده بالتحریف (بلغور) دنیلان معروف قیناتلمش ودوکوله‌رك قابوغی چیقارلمش بغدای.

بَرْفْ [فا، ـ] قار، ثلج.

برفاب = قارلی صو || قار صویی، || صوغوق صو.

حلوای برف = قار حلواسی.

برفناك = یاز قیش اوزرنده قار بولنان محل.

برفین = برفه منسوب.

شیر برفین = قاردن یاپیلمش آرسلان.

بَرْقْ [ع ـ] شیمشك، { شیمشك چاقدیغی زمان هم ضیا کورینور، همده صدا ایشیدیلورکه: (برق) اشته بوضیایه اطلاق اولنوب طویلان صدایه ایسه (رعد) دیرلر § (رعد وبرق) }.

برق انداز = پارلدایجی، لمعه افشان اولان، پارلایان.

برق اورمق = چاقمق، پارلدامق.

سیاله برقیه = الکتریق.

نار برق = الکتریق شراره‌سی || ایرانیلر ایله هندیلرك اصطلاحنه کوره (تلغراف).

بُرْقانْ [ع، ـ] پارلداق § برکان، وولقان.

بَرْقَرارْ [فا، ـ] برقرارده، بر حالده، برحال اوزره اولان، دواملی، دائم.

بُرْقُوعْ [ع، ـ] پچه، یوز اورتوسی، یشماق.

بَرْكْ [فا،ـ] ياپراق ، ورق .

برك وبار = اوراق واثمار .

برك ريز / **برك ريزان** } ياپراق دوكيجى ديمك اولوب موسم خزان، ياپراق دوكومى موسمندن كنايه‌در .

برك سبز = هديه .

برك وساز = مالزم ، لوازم ‖ مال، يوك .

صد برك = ياپراقلرى چوق بر نوع كل .

برك كاه = صمان چوپى .

برك ونوا = مدار تعيش، كچينه‌جك شى .

بَرْكْ [ت،ص] سرت ، قاتى ، صلابتلى ، مستحكم § پك ، چوق ، زياده .

بركنمك = قاتى ، سرت ايتمك ‖ تحكيم وتقويه ايلمك ، پرچين ايتمك .

بركلك = متانت ، قوت ، رصانت .

بركشمك = بكنمك ، قاتيلاشمق .

بَرَكاتْ [ع،ـ] جمـ : (بركت) .

بَرَكَتْ [ع،ـ] زياده‌لك، بوللق § سعادت، ميمنت: فيض وبركت هجرت نبويه § چابوق بيتمه‌ين، دواملى، سوركلى اولان شيئك حالى .

بركت ويرسون = ايى‌كه ، حمد اولسون ‖ تشكر ايدرم ‖ آرتسون .

بركت پاره‌سى = كيسه، چانطه درونده دائمى صورتده بولنديريلوب كندوسندن ميمنت بكله‌نيلن آقچه .

بركتسز = بركت وميمنتى اولميان . ‖ چابق بيتن، دوامسز .

بركتلى = فيضلى ، مبذول ، بول . ‖ دواملى ، سوركلى .

بَرْكُذارْ [فا ـ] (بى‌خاطردن چيقارمه) ديه سويلن ر ادمه ويريلن هديه ، تحفه، يادكار . هديه مخطره .

بَرْكُزيدَه [فا،ص] سچلمش ، انتخاب اولنمش، سچمه ، منتخب ، مختار: آثار بركزيده ، خدمات بركزيده .

بَرْكُسْتُوانْ [فا،ـ] وقتيله محاربه‌لرده آتلره اوريلان زرهلى اورتويه اطلاق اولنوردى . § حيوان اورتوسى، سجيم، چول .

بَرْكَشْتَه [فا ، ص] ترسنه دونمش، معكوس .

بَرْكَشيدَه [فا،ص] چكلمش، صيريلمش: شمشير بركشيده .

بُرْم [فا،ـ] چارطاق § اوزوم چبوقلرينك آلتنه اونيلان چتال آغاج، (هرك) .

بُرْنا [فا،ص] يكيت، جوان، كنج ، شاب، دليقانلى، (پير) مقابلى

بَرْنامَه [فا،ـ] مكتوبلرك بالاسنه يازيلان القاب وسائره، سرنامه § آدرس .

بَرُوْ [ت،ـ] اوته مقابلى ☜ (برى) .

بَرَواتْ [ع،ص] (برات) ك جمعى .

بَرْواقْ [ت،ـ] (نباتات) زنبقيه فصيله‌سندن بر نبات .

بَرُومَنْد [فا،ص] ثمره‌دار ، نصيبلى ، حصه‌لى § تازه ، طراوتلى § مستفيد .

برومندى = حصه‌دارلق ‖ طراوت ‖ مستفيدلك .

بَرَه [ت،ـ] وجودده اثر ضرب اوله‌رق تحت الجلد انصباب دمدن متولد مورلق، چورولك، كدمه § خفيف ياره .

بره‌لمك = اوروب بره حاصل ايتمك § يبراتمق، زده‌لمك .

بَرَه [فا،ـ] قوزو ، حمل .

برهٔ دومادرى = ايكى آنا قوزوسى ‖ المدن آزاده آدم . وجودى اللى، سمين انسان .

بَرْهَمْزَدَه [فا ص] قارمه‌قاريش، پريشان، غير منتظم، طاغنيق .

بَرْهَمْزَنْ [فا، ص] قارمه‌قاريش ايدن، منتظم بر شيئى بوزان، پريشان ايدن .

بَرْهَمَنْ [ع،ـ] مجوسى رئيس روحانيسى § هند عالمى .

بَرْهَوا [فا ص] هوايه قالقان § تلف وعو اولان .

برهوا اولمق = نابود اولمق، يوق ولمق .

بَرِى [ع،ص] سالم ، آزاده ، مصون : كبائردن برى، برى الذمه ، زوالدن برى § پاك § منزه : جناب حق حواس ظاهره ايله ادراكدن بريدر .

بَرِى [ت،ـ] اوته مقابلى : ياقين، ياقينده : برى‌يه كل ، بريده طور ، اوته‌ده بريده .

بريكى = بوطرفده‌كى ، ياقينده‌كى .

بَرِيدْ [ع،ص] خبرجى، مژده‌جى § اولاق، تاتار ، پوسته‌جى، ساعى .

بريد فلك = قمر ايله سيارهٔ زحلدن كنايه‌در .

بَرِيعَه [ع،ـ] حسن و ذكاسيله اقرانه فائق اولان قدين ، قز .

بَرِيقْ [ع،ـ] پارلدى، پرتو، ضيا، پارلدايش .

بَرينْ [فا،ص] پك يوكسك ، الك عالى، يوجه .

باد برين = نسيم سحر، صباح روزكارى .

بنا برين = بونك اوزرينه بناءً {بوصوك معنى (بر) اداتيله (اين) اسم اشارتندن مركب اولديغنه كوره‌در } .

بهشت برين / **خلد برين** } = جنت اعلى .

چرخ برين = سماوات .

عرش برين / **سپهر برين** } = عرش اعلا .

بَرِّيَه [ع،ـ] چول ، صوسز صحرا، بيابان .

برية الشام = شام شهرينك شرق جهتنه تصادف ايدن حوضهٔ واسعه ـ كه : فرات نهرينه قدر امتداد ايدر . { جمعى : (براى) كابيرسه‌ده لسانمزده پكده مستعمل دكلدر } .

بَرِيَّه [ع، ـ] خلق ، انام ، مخلوقات ، ناس ، انسانلر : { جمعى : (برايا) } .

خير البريه / **خير البرايا** } = ناسك اشرف واكرمى اولان حضرت فخر كائنات صلى الله عليه وسلم افندمز .

بَزّ [ع، ـ] مادهٔ ثياب ، پاموق ، كتان ويا كنديردن دوقنمش قماش ـ كه : انواع مختلفه‌سى واردر .

بزاز = بزجى ، بز صاتان آدم .

بزازت = بزجيلك ، مانيفاطوره‌جيلق .

الك بزى = يكى دوغان چوجوقلرى قونداقلامه‌دن اول اوموزلرندن آشاغى صاردقلرى پاموقلى بز .

ال بزی = بر شی یدکدن صوکره ال وآغزی سیلمك ایچون قوللانیلان صابونلی ویاساده صوبه باتیریلوب صیقلمش کوچوك خاولی .

آیاق بزی = آیاق سیله‌جك بز .

بزچوزمك = کیدوب کلمك .

سفره بزی = یمك وسائره ماصه‌سی اوزرنه یاییلان اورتو .

نمازبزی = نسوان اسلامك ادای صلاة اثناسنده باشلرینه اورتدکلری اینجه بز . || باش اورتوسی .

بز [ت،س] { عربی (بیض) دن محرفدر } (تشریح) اك زیاده قولتوق آلتی وقاصیقلرده بولنان عقد لنفائیه . § کندولرینه مقتضی موادی آله‌رق عضویتده مختلف خدمتلر ایفا ایلین متحرك یومرولر، غده‌لر .

بزاستان ـ بزستان [فا، س] بدستان .

بزر [ع،س] میوه وچیچك تخمی .

بزغ [ع، مص] جلدی چیزه‌رك قان چیقارمق ، حجامت .

بزغ [ع،س] قورباغه .

بزق [ع، مص] توکورمك .

بزاق توکوروك .

بزك [فا،س] تسبیح بوجکی ـ که : آچیلوب قپانیر یوارلاقجه کوچوك بر حیواندر .

بزك [ت،س] سوس، آرایش، زیب، زینت .

بزکجی = کلینلری ویا کلین اوطه‌لرینی بزه‌ین ، سوسلندیرن قادین ، مشاطه .

بزل [ع،مص] (طب) اجواف طبیعیه وغیر طبیعیه درونندەکی موادی اخراج مقصدیله بر آلت مخصوصه‌سی ایله دلمك .

بزلیه [یونانی،س] بقلیه فصیله سندن نخوده مشابه یشیل دانه‌لی بسلیجی معروف سبزه . ایرانیلر بوکا (بسیله) دیرلر .

(ترلا بزلیه‌سی)

(عادی بزلیه)

چالی بزلیه‌سی = دانه‌لری طونوق وکندیسی کچ یتشور برجنس بزلیه .

کوشه‌لی بزلیه = دانه‌لری صیق ومبذول وهمان درت کوشه‌لی کبی بر شکلده اولان بزلیه .

مارلی بزلیه = غایت ایری ودکرمی دانه‌لی، کچ یتشور بر بزلیه .

ترلا بزلیه‌سی = چیچکلری مور ، پنبه، دانه‌لری اسمرجه بر نوع کوچوك بزلیه .

بزم [فا،س] مجلس صحبت ومحبت § مجمع عیش وعشرت .

بزمگاه / **بزمگه** = مجلس صحبت ومحبتك قورلدیغی محل || کلنجه‌یری .

بزمك [ت،مص] بیقمق ، اوصانمق ، مفتور اولمق .

بزکین = بزمش ، بیقوب اوصانمش ، مفتور ، مأیوس .

بزدیرمك = لایقسز معامله ایله اوصاندیرمق .

بزن [ت،س] سوس ، آرایش ، زیب ، زینت § کلفت ، غیر طبیعی حال .

اوزن بزن / **اوزه‌نه بزه‌نه** = کمال کلفتله ، دقت واعتنا ایله ایش .

بزه [فا،س] کناه، خطا، صوچ، قباحت .

بزه‌کار = کنهکار ، قباحتلی ، صوچلی .

بزه‌کاری = کنهکارلق ، مخیطلك ، صوچلولق .

بزه‌مك [ت ، س] سوسله‌مك ، تزیین ایتمك ، دوناتمق ، چکی دوزن ویرمك § وسعی قدر چالیشمق .

بزه‌نمك = سوسلنمك ، تزین ایتمك .

بزیك [ج،س] درت ویا سکز دسته اسقامبیل کاغدیله اوینانان بر نوع اویون .

بس (فا، د) ادات اکتفا اولوب یتر ، یتشیر، معناسنه‌در § تأکیدومبالغه اداتیدر : بس بللی ، بس بداوا . (بادهوا) .

بسا [ج،س] عهد وپیمانی § متارکه .

بسائط [ع، س] (بسیط) ك جمعی . بسیط اولان شیلر (مرکبات) مقابلی .

بساتین [ع،س] فارسی (بوستان) دن معرب اولان (بستان) ك جمعی .

بساریه [ج،س] بالق دالیانلرنده بیوك خلاطلرك باغلاندقلری قازیق .

بساسه [ع،س] اسامی مبارکه مکه‌دن بری .

بساط [ع،س] دوز محل § یایران قاب .

بَسَاطَت • [ع، مص] بسيطلك § طلاقتلى اوليش، ملاست افاده § يايغين اوليش ، دوزلك : بساطت ارض . { بوصوك معنى تركجه يه مخصوصدر } .

بَسَالَت [ع، مص] دلاورلك ، بهادرلق، شجاعت، جسارت، قوت قلب .

بَسَّام [ع، ص] اكثريا تبسم ايدن، كولر يوزلى ذات .

بَسْتَه [فا، ص] باغلى، باغلانمش، مربوط . § قبالى .

پابسته = آياغى باغلى .

بسته دهان = ساكت، ديلى طوتلمش .

بسته رحم = قيصير قادين .

دل بسته = مربوط القلب .

شكسته بسته = قيريق ، دوكوك ، شويله بويله .

بستكى = بسته لك، باغليلق، مربوطيت || مسدوديت .

بسته كار = شرقى ومنظومه لره برمقامدن آهنك اويديران، بسته ليان موسيقى شناس .

بسته له مك = آهنك بولمق، مقام يايمق .

بسته نكار = (موسيقى) حصار، سكاه، حجاز اصوللرندن مركب بر مقامدر .

بَسْط [ع، مص] يايمق، آچمق § اطرافلنديرمك، هرجهتنى ايضاح وبيان ايتمك .

بسط ايتمك = ايضاح وبيان ايلمك .

بسط دعوى = دعوى آچمق .

بسط مقال = سوز آچمق .

قبض وبسط = آچيلوب قپانمه .

§ (حساب) برعددتام مع الكسرك عددتامنى كسرك مخرجنه ضرب وصورتيله جمع ايلدكدن صوكره حاصلى صورت يايوب مخرج اصلى يى ينه مخرج اوله رق ويرمك :

$$٣\frac{٤}{٥} = \frac{٤+٥\times٣}{٥} = \frac{١٩}{٥} .$$

بَسْلَمَك • [ت، مص] انفاق واعاشه ايتمك، يديروب ايچيرمك § سميرتمك، قوتلى ايتمك § قبارتمق § حسن محافظه واهتمام ايلمك § يتشديرمك : تجارت ايچون قويون بسليور .

بسلمه = بسلمك ماده سندن مصدر تخفيفى || خدمتجى قيز، كيمسه سز، اجرتلى، اجرتسز ، خدمتجى قيز .

بسلتمك = برشخصى ويابرحيوانى آخر بر كيمسه يه انفاق واعاشه ايتديرمك . || سميزلتمك ، قوتلنديرمك .

بسلنمك = انفاق واعاشه اولنمق، ييوب ايچمك ، سميرمك ، تاولانمق || قوتلنمك . || شيشمك ، بيومك ، قالينلاشمق .

بسله يش = انفاق ، تغذيه .

بسله يجى = مغذى ، بسلين || طويوريجى ، يديريجى .

بسى = حيوان سميرته جك يم .

بسيلى = سميز ، تاولى ، پرورده .

بَسْمَلَه [ع، تر] (بسم الله) ديمك § (بسم الله الرحمن الرحيم) نظم شريفنك اسمى .

بسمله چكمك = نظم شريف مذكورى تلاوت ايلمك || باشلامق || مخوف احواله قارشى بسمله اوقويه رق قوت قلب پيدا ايتمك .

بسمله خوان } بسمله كش } = بسمله چكيجى، چكن . || باشلايان، شروع ايدن .

بَسْمَه [فا، س] جويز ياپراغيله ياپيلوب قادينلرك تزين ايچون قاشلرينه چكدكلرى راستيق ـ كه : بوكا (وسمه) دخى دينور .

بَسِيج [ع، س] سفر حاضرلغى ، لوازم سفريه § لوازم ، مهمات .

بَسِيط [ع، ص] دوز عارضه سز : زمين بسيط § مركب مقابلى، تركيبسز، غيرمركب، مخلوط، ممزوج اولميان : اجسام بسيطه § ساده ، مجرد § آلچاق ، منحط ، ياءى: ارض بسيط § بحور شعردن هربيتى درت كره (مستفعلن ، فاعل) دن متشكل بربحركه : اكثر اشعارعرب بووزن اوزره در : بحر بسيط . { تركجه ده بو بحر غيرمستعملدر . } § قاريشيق ، دولاشيق اوليان، قولاى، سهيل § انبساطلى، منبسط .

بسيط اضافى = (فلسفه) جزؤلرى ديكرلرينك جزؤلرينه نسبتله آز اولان حقيقت .

بسيط جسمانى = عناصر .

بسيط حقيقى = اصلا جزئى اولميان حقيقت : جناب حق كبى .

بسيط روحى = عقول ونفوس مجرده .

بسيط عرفى = طبيعتلرى مختلف اجزادن مركب اولميان حقيقت .

بسيط الوجه = بشوش ، كولر يوزلى .

بسيط اليد = كريم ، سخى ، جومرد .

بَسِيطَه [ع، س] (قوزموغرافيا) اوزرينه ساعتلر اشارت ايدلمش ومرقم ديكلمش برسطح افقى وياشاقوليدن عبارت اولوب اشبو مرقمك كولكه سى واسطه سيله ساعات واوقاتك تعيينه خدمت ايدن آلت § ارتفاع آلمغه مخصوص آلت .

بسيطهٔ استوائيه = سطحى دائرهٔ استوايه موازى اولان بسيطه .

بسيطهٔ افقيه = (قوزموغرافيا) سطحى افقه موازى اولان بسيطه .

بسيطهٔ شاقوليه = (قوزموغرافيا) سطحى افقه عمود اولان بسيطه .

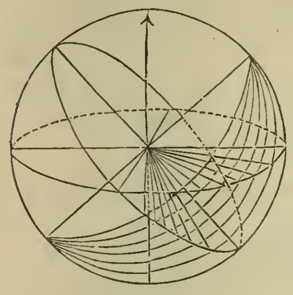

(بسيطه)

بَسِيم • [ع، ص] كولر يوزلى § متبسم ، بشوش .

بِش [ت، عد، س] درت ايله برمجموعى : ٤+١=٥ ، درت عددندن صوكره كى عدد § خمسه ، پنج .

بش بيق = (موشموله = دونكل) .

بش پارمق = ورديه فصيله سندن (چاقر ديكنى) .

بش پنچه = (كوكب بحرى) .

بش چفته = (بحريه) (٢٦) قدم طولنده آرموز ويا بينديرمه قابلامه لى فلكه ـ كه : هراوطوراغنده ايكيشر نفر بولنوب اون كوركله تحريك اولنور .

بشده بر = برشيئك بش مساوى پارچه سندن برى: $\frac{١}{٥}$. خمس ، پنجيك .

عرق بشر

(عرب)

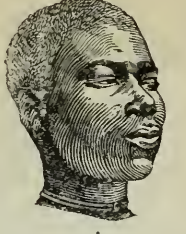

(زنجی)

(حبش)

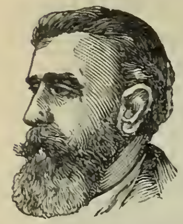

(عرق ابیض)

(عرق اصفر=چینلی)

(عرق احمر)

(هندلی)

(مالزیالی)

بشر } = بشی بردن، بشی بر یرده
بشزلی } اولدیغی حالده .

بش قارداش = سله، طوقاتدن کنایه .

بشلك = بش قیمتنده اولان (شی) ،
بش غروشه کچر سکهٔ مغشوشه .

بشلەمك = تخمیس ایتمك .

بشنجی = صره‌ده بش عددینه اصابت
ایدن : صنفنك بشنجیسی .

بشی بر یرده = بش ایرالق آلتون سکه.

بَشارَت . [ع،مص] { بوکلمه‌نك صحیحی
(ب) نك کسریله بشارت اولوب
ملامح وجهیه‌نك تغیرینی بادی
اولان _ مسروریت ویا محزونیتی موجب _
دوغری خبردیمکدر. مفتوح البا اولدیغی زمان
مجازاً حسن وجمال معناسنه کالدیکی کبی
بعضاً چرکین مفهومنی دخی افاده ایدر .
حالبوکه لسانمزده منحصراً (مژده) مقامنده
مستعملدر . بعضاده نسوان طرفندن یکی
چیقان تحف شیئه اطلاق اولنور. }

بَشاشَت . [ع،مص] کولر یوزلیلك ،
فرحلی، شن بولنمش: بشاشت
نما = بشاشت کوستریجی.

بَشاعَت . [ع،مص] مأکولات ومشروبات
حقنده } آجیلق ، طاتسزلق
§ ناخوشلق ، چرکینلك .

بَشام . [ع ، س] کوزل قوقولی برنوع
آغاجکه : آندن مسواك یاپارلر .
بالعامه آغاجی .

بَشَر . [ع،س] انسان ، بنی آدم ، انسان
جنسی ، حیوان ناطق . { مذکر
ومؤنثی وجمعی مساویدر . }

ابوالبشر = حضرت آدم علیه السلام .

ابنای بشر } = نوع انسان .
بنی بشر }

خیر البشر } = حضرت فخر کائنات
سید البشر } علیه اکمل التحیات
افندمز .

عرق بشر = ابنای بشرك تشکلات
قحفیه ولون اعتباریله منسوب ومتشعب
اولدیغی جنسلر .

علم البشر = علوم جدیده‌دن اولوب
منحصراً انسانك احوال وکیفیات طبیعیه‌سندن
باحث برعلم .

بشری } = بشره ، انسانه منسوب
بشریه } ومتعلق : طبیعت بشریه.

بشریت = بشرلك ، انسانلق حال
ومشربی ، انسانك طبع وخلقتی .

حسب البشریه = انسانلق حالنك سوقیله.

مقتضای بشریت = انسانلق حالنك
ایجابی اوله‌رق .

بَشَرَه . [ع ، س] جلد انسانینك طبقهٔ
خارجیه‌سی .

بادی البشره = دریسی تویسز، وجودی
قیلسز || انسان .

بشرهٔ داخلیه } = بدنك داخلاً اورتوسی
بشرهٔ مخاطیه } مقامنده بولنان (غشاء
مخاطی) نك طبقهٔ
خارجیه‌سی .

بشرهٔ نبات = نباتاتك حجراتنی محیط
وهوای نسیمی ایله تماسده بولنان سللو -
لوزدن مرکب اولان اینجه زاری .

بَشَرِیَه . [ع،س] افاضل معتزله‌دن مشهور
(بشر بن معتمر) ك تابعلرینه
اطلاق اولنور .

بَشُوش . [ع ، ص] کولر یوزلی { کلمات
مولده‌دندر } .

بَشیر . [ع،ص] مژده‌جی ، مژده ویریجی .
{ قورقودیجی معناسنه اولان
(نذیر) ایله برابر اوصاف جلیله
نبویه‌دندر } § کولر یوزلی .

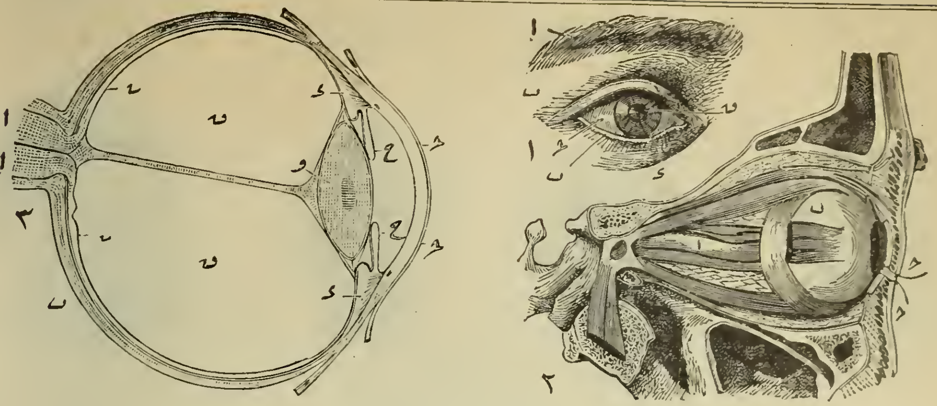

(بصر)

١ — قپاقلری آچیلمش کوز :
ا — حاجب ، (قاش) .
ب — جفن علوی (کوزقاپاغی ،
ج — طبقهٔ صلبه .
د — حدقه (کوز بېکی) .
ب — اهداب (کیرپیکلر) .
ق — طبقهٔ قزحیه .

٢ — عضلات عین :
ا — عصب بصری .
ب — کرهٔ عین .
ج ، ج — اجفان .

١ — مقطع عین :
ا — عصب بصر .
ج ، ج — طبقهٔ قرنیه .
ب — طبقهٔ صلبه .
د ، د — جسم هدبی .
ح ، ح — طبقهٔ قزحیه .

و — جسم بلوری .
ن — طبقهٔ شبکیه .
ن — طبقهٔ مشیمیه .
ق — جسم یاخود خلط زجاجی .

بَشِك [ت ، ـ] كوچوك چوجقلری یاتیروب صاللایه‌رق اویوتدقلری یاتاق { ترکجه‌ده (بیشمك) صاللامق معناسنه اولوب بوکلمه اندن مأخوذ ومشتقدر } . بهد ، کهواره .

(بشیك)

اجل بشیکی = مناره ، اهلرینی ویاپنالرك مرتفع محللرینی تعمیر ایچون دولابکرلرك ایچنه اوطوروب ایش کوردکاری معلق تخته || ایپله آصلمش اسکله || مجـ اطردلی مرکوب .

بشیکجی = بشیك یاپان ویاصاتان آدم .

بشیك صاللامق = اویوتمامقدن کنایه .

کمی بشیکی = قیزاق اوستنه قوریلان یتاق .

بَصائِر [ع ، ـ] انتباهی موجب عبرتنما حاللر § براهین ، دلائل ، حجج { بصیرت ، بومقامده قوللانیله‌مز } .

بَصارَت [ع ، مصـ] دقت نظر ، کوز آچیقلغی § برشیئی اطرافیله کورش .

بَصْبَصَه [ع ، ـ] کلبك قویروغنی صاللایه‌رق یالتاقلانمسی § دالقاووقلق حالی .

بَصَر [ع ، ـ] کوزك حاسهٔ رؤیتی ، مدرك محسوسات § قلب کوزی § کوزه .

حدت بصر = کوز کسکینلکی .

حدیدالبصر = کوزی کسکین ، حاسهٔ رؤیتی شدید اولان .

ضعف بصر = کوزك ایی کورممسی ، رنکلری ویا شکللری یکدیکرندن تشخیص ایده‌مه‌مسی .

قوت بصر = کوزك ایی کورمسی .

کلمح بالبصر = سرعتله کوز آچوب قپامه .

لمحة البصر = کوز آچوب یومنجه‌یه قدر .

مد بصر = حاسهٔ رؤیتك اوزونلغی .

بصری = کوزه متعلق || علم البصره عائد .

بَصْرائِن - بَصْرِین [ع ، ـ] (کیمیا) کتن تخمی ، آیوا چکردکی کبی بزوردن استحصال اولنان مادهٔ مؤثره .

بَصَل [ع ، ـ] (صوغان وصوغانه مشابه کوکلر) .

بصل الذئب = (یبانی سنبل) .

بصلهٔ شعریه = (طب) تحت الجلد بولنان برطاقم کوچوك غده‌لرکه : قیللر بونلردن چیقار .

بصل الفار = (اطه صوغانی) .

بصلی = بصل شکلنده بولنان .

بَصَلَه [ع ، ـ] (طب) اقسام بدندن هرهانکی برنده طبیعی اوله‌رق حاصل اولان ممه‌جك ، حابه ـ که : مدور ، نصف کره ، بیضی اوله‌رق تحدث ایدر .

بصلهٔ سیسائیه = مرداد ایلیکك دماغ ایله برلشدیکی محلده‌کی بیضی قبارتی .

بَصِیر [ع ، صـ] کوریجی ، صاحب بصر § بیلیجی ، صاحب بصیرت § هرشیئی کوروب بیلن جناب خدای متعال .

بَصِیرَت [ع ، ـ] ادراك ، فراست § قلب کوزی آچیقلغی . انسان وحیوانده موجود بر ملکهٔ عقلیه { (بصر بصیرت) ، (بصیرت قلب) تعبیرلرنده تکرار معنوی واردر } .

بصیرتی باغلانمق = غفلتده بولنمق ، غفلته دوشمك .

بصیرتسز = غافل ‖ سرسم .

بصیرتلی = قلب کوزیله کورن، هرشیئك اصل وحقیقتنی ادراك ایله تدبیرلی داورانان.

بصیرتکار = صاحب بصیرت ، آچیق کوزلی

بصیرتکارانه = بصیرتکار جهسنه ، بصیرتکاره یاقیشهجق صورتده .

بصیرتکاری = بصیرتکاراق ، آچیق کوزلیلك .

بَصیله [ع، س] صوغان قبیلندن اولان شیلرك دیشی § صوغانك برنوعی

بَضائِع [ع،س] (بضاعه) نك جمعی . مالار § معلومات .

بَطّ [ع،س] قاز دینان حیوان § قازشکلنده صو وسائر مایعات قابی ، صراحی .

ارجل البط = (طب) دیزك یان طرفنده بولنان واوچ عضلهنك وترندن تشکل ایدن قطعه .

بربط = قازکوکسی .

بَطائَت [ع،مص] (سرعت) ك ضدی، آغیر حرکت ایتمك ، آغیر طورانمق § تنبللك .

بَطارِش [یونانی، س] ☞ (اکراتی اوتی) .

بَطّال [ع،ص] شجیع ، قهرمان ، بهادر: بطال غازی . { بومعنی عربی‌یه مخصوص اولوب لسانمزده آتیده‌کی معانیده قوللانیلور . } متروك ، حکمدن ساقط ، ملغا ، مفسوخ § خنطال ، ایری قوجامان شی : بطال بوی کاغد § ایشسز، کوجسز ، عاطل § تنبل .

بطال ایتمك = حکمسز براقمق .

بطال چکمك = حکمدن اسقاط ایتمك.

بطال طوبره‌سی = حکمدن ساقط اوراقك حفظنه مخصوص بیوك طوربه .

بطالیه = بطاله عائد طوربه .

بَطالَت [ع،مص] ایشسزلك ، آواره‌لك § عطالت .

بَطالَسه [معرب، س] بیوك اسکندرك امراسندن مشهور (بطلمیوس)ك سلاله‌سنه ویریلن اسمدرکه : (بطلمیوس) ك جمعیدر .

بَطانَت [ع،مص] بیوك قارینلیلق § اکوللق § شیشمانلق .

بَطْحاء [ع،س] اچند، چاقل طاشی بولنان بیوك دره‌که : اصل مکهٔ مکرمه جوارنده‌کی بر دره‌نك اسمی اولوب بالاخره شهر مبارك مذکوره دخی علم اولمشدر: مشرق بطحاء .

بَطْش [ع،س] عنف وشدتله طوتش ، یاقالایش § قوت غالبانه .

شدیدالبطش = قوهٔ غالبانه‌سی شدید اولان .

باطْمان [ع،س] ☞ (باتمان) .

بَطْن [ع،س] قارین .

بطن کبیر = بیوك قاریز ، قارن .

عظیم البطن = بیوك قارینلی .

عبدالبطن = شکم‌پرور ، اوبور ‖ سلاله ، سلسلهٔ قرابت .

بطناً بعدبطن = قاریندن قارینه ، سلسله‌دن سلسله‌یه .

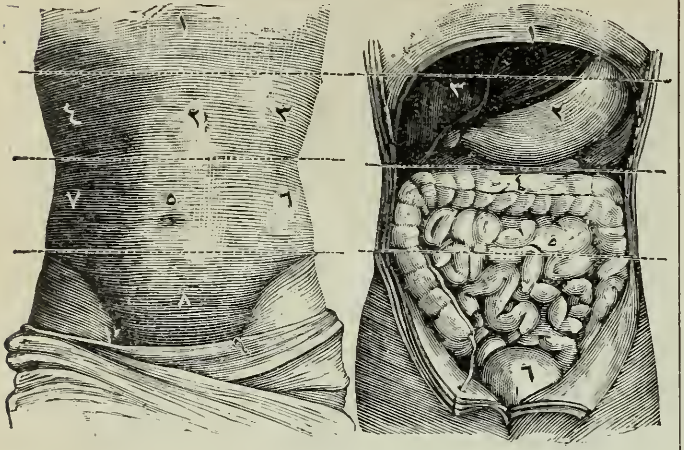

(بطن)

بطن اوچ ناحیه‌یه منقسمدر : ناحیهٔ شرسوفیه ، ناحیهٔ سرّیه، ناحیهٔ خثلیه .

داخل بطن :

١ — عضلهٔ حجاب حاجز
٢ — معده .
٣ — کبد .
٤ — امعای غلیظه‌دن . [قولون مستعرض]
٥ — امعای رقیقه .
٦ — مثانه .

نواحئ خارجیه :

١ — صدر یاخود سینه .
٢ — ناحیهٔ شرسوفیه یاخود معدویه .
٣ — مراق ایسر .
٤ — مراق ایمن .
٥ — سره .
٦ — خاصرهٔ یسرا .
٧ — « یمنی .
٨ — ناحیهٔ خثلیه .
٩ — مغبن ایسر .
١٠ — « ایمن .

بَطیء [ع،ص] (چابك) مقابلی . آغیر، یاواش § تنبل .

بطیء المزاج = طبیعتی،خویی آغیراولان، تنبل .

بطیء الهضم = هضمی کوچ اولان .

بطنی = قارینه متعلق .

بطین = بیوك قارینلی .

بُطَین = کوچوك قارن ، قلب ودماغده موجود اجواف خصوصیه .

بَطیر [ع،س] نعلبند .

بَظْر [ع،س] نسوانك عورت محلنده‌کی لحم پاره‌که ، اك حساس محلیدر .

بَعْث [ع،مص] کوندرمك ، کوندرلمك : بعث رسل ، بعث صحف § اولوبی دیرلتمك ، اولو دیرلمك .

بعث بعدالموت = اولدکدن صوکره دیریلیش .

یوم البعث = روزحشر ونشر ، قیامت کونی .

بَعْد [ع،د] (قبل) مقابلی.صوکره دیمکدر. {تراکیب عربیه‌ده اغلفتله استعمال اولنور}.

بعدبعد = برخیلی زمان صوکره .

بعدما
بعدازین } = بوندن صکره .

بعده = آندن صکره .

مابعد = صوکره ، اوته‌سی: مابعدی وار.

من بعد = بوندن صوکره .

بَعْض [ع'س] بر شیئك جزئی ، پارچه‌سی § كیمی § برمقدار، برقاچ .

بعضاً = بعض‌كره ، آره‌صیره . {بعضی' بعضیسی‌كبی نهایتنه یا علاوه‌سیله قوللانمق غلطدر . }

بَعْل [ع'س] زوج ایله زوجه‌دن هربری § بعض اقوام قدیمه عندنده معتبر وشمسدن كنایه برصنم ☛ (لفتحهٔ اعلام) .

بَعُوض ـ بَعُوضَه [ع'س] نصف‌الجناح هوامدن سیوری سینك .

مخ‌البعوض = سیوری سینك ایلیكی‌كه مقصد بولنمیه‌جق شی دیمكدر .

بَعِید [ع'ص] اوزاق { مادیات ومعنویاتده مستعملدر. } : منزل بعید ، مسافهٔ بعیده .

بُعْیم [ع، س] بت § هیكل ، صورت ، استاتو { Statue } § قبا، جاهل آدم .

بَعِیر [ع'س] ☛ (دوه § دوه‌سوروسی)

بَغّال [ع'س] قاطرجی .

بَغَایا [ع'س] اصطلاحات قدیمهٔ عسكریه‌دن اولوب چرخه‌جیلره ' پیشداران عساكره اطلاق اولنوردی.

بَغایت [ع'س] صوك درجه‌ده آشوری درجه‌ده .

بَغْتَةً [ع'س] بردن بره ' انكسزین.

بَغْدادی [ع'س] بغداد شهرینه منسوب: بوحیٔ بغدادی § برمسكنك طار تخته پروازلرندن یاپلمش واوزری صیوانمش بواه ' طاوان كبی اقسامی .

بَغْضاء [ع'س] شدتلی دشمنلك § شدتلی نفرت .

بَغْل [ع'س] ☛ (قاطر ، استر) .

بَغَل [فا'س] قولتوق § (طب) ابط .

زیربغل = قولتوق آلتی .

بغلگیر = قولتوق طوتیجی ، قولتوغه كیریجی .

بغلك = قولتوق آلتنده چیقان چیبان كه، بوكا بین‌العوام (كوپك ممه‌سی) دیرلر . {التهاب عقد عرقیه } .

بَغْلَه [ع'س] دیشی استر .

بغلهٔ ابودلامه = كثیرالعیوب ، جامع العیوب كیمسه‌یه دینور . }

بَغْی [ع'س] سركشلك .

بَغِیض [ع'ص] بغض ایدن § مردمگریز .

بَقاء [ع، س] (فنا) نك ضدی . حال قدیمیله مستمر ، باقیلك ، فانی اولمیان، وجود ایچون لحوق عدمك انسلابی .

§ قرار، دوام، ثبات : بقای عز واقبال ، بقای توجه .

دار بقا } **عالم بقا** } = آخرت ، عالم معنوی . { دار فنانك ضدی .}

بقایا = (بقیه) نك جمعی . كری‌یه قالانلر ، فضله ، آرتق اولانلر || مرتبات امیریه‌نك وقتیله جبایت ایدیله‌میوب تأخر ایدن قسمی || اسنانه داخل اولوبده زماننده عسكره كلمیان افراد : قرعه بقایاسی .

بَقّار [ع'س] صیغیرچوبانی، صیغیرتماج .

بَقّال [ع'س] { بوكلمه‌نك عربیده معنای موضوعی (سبزه‌جی) دیمكسه‌ده لسانمزده ارزاق وحبوبات وسائره صاتان دكانجی دیمكدر . }

بقالیه = بقال اشیاسی ، بقال دكاننده بولنان اشیاء ، متاع .

بَقالرا [ج، س] (بحریه) سفن حربیهٔ عتیقه‌نك قیچ آلتنده اولان طوپ دلیكلری .

بَقّام [ت'س] معروف قرمزی بویا آغاجی. § خاص اولمیان هرنوع بویا، غیر ثابت بویا § تقلید .

بَقَر ـ بَقَرَه [ع'س] حیوانات مجتره‌دن (كویش كتیرن) صغیر. { اركك ودیشیسنه اطلاق اولنور } .

سورهٔ بقره = قرآن عظیم‌الشانده سورهٔ فاتحه‌یی تعقیب ایدن ایكنجی سورهٔ شریفه.

بقرمسك = آمریقای شمالیده موجود برنوع اوكوزكه : صیرتنده برچیقندیسی واردر ، (بقر هودی) .

بقریه = (حیوانات) اوكوز وماننده‌كی حیواناتك منسوب اولدیغی صنف .

بَقْل ـ بَقْلَه [ع، س] كندی تخمندن موسمنده تنبت ایدن وقابل اكل اولان هرنوع ییشیل نبات ، سبزه . { فصولیه‌نك برآز بیوك اولوب عربیده فول دینلن سبزه‌یی (باقلا) طرزنده یازمق لازمدر } .

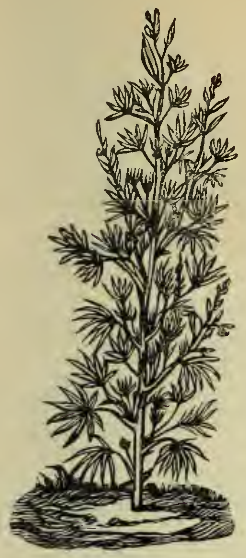

(آجی باقلا)

(قورت باقلاسی)

بقلة الحمقاء } **بقلهٔ حمقا** } **بقلهٔ لینه** } = ☛ (سمیز اوت) .

بقلهٔ یمانیه = اشتر اوتی .

بقليه = (نباتات) باقلا كبی نشاسته‌لی اولان تخم ودانه‌لری بقلداق یعنی اوزون ویشیل قابوق ایچنده بولنان نباتاتك منسوب اولدقلری فصیله‌كه : قوش یمی ، باقلا ، فاصولیه ، بزلیه ، فیك ، نخود ، مرجك ، بورجاق وسائره بوفصیله‌یه منسوبدرلر .

بقلن = (كیمیا) بقلیه فصیله‌سنك محتوی اولدیغی مختلف نباتات بزورانندن استحصال ایدیلن برمادۀ شبه زلالیه‌یه اطلاق اولنور .

بَقَّم [ع،س] ☞ بقام .

بَقَّه [ع،س] ☞ (سیوری سینك § تخته كهله‌سی) .

بَقیَّه [ع،س] كیری‌یه قالان ، آرتان . § آلت طرفی ، مابعد .

بقیة السیف / بقیة السیوف = قایجه‌دن قورتلمش اولانلر ، قتل اولنمیانلر ، منهزم اردونك بقیه‌سی .

بَكْ [ت،س] یوزده وبشره‌نك هرطرفنده بولنان سیاه نقطه ، نقطه‌لر ، خال شامه .

بَكْ [ت،ص] بیوك ، زنكین ، بای ، كبار ، آدم ، بیوك آدم اولادی ، اصیلزاده ، زادكان § صنوف عسكریه‌ده قائممقام ومیرآلای رتبه‌سی حائز اولانلر § ایالت عماره حاكمی .

آری بكی = قوانده‌كی آریلرك اك بیوكی اولوب قواندن خروجده ویا قوانه دخولده دیكرلرینك كندوسنه تابع اولدقلری آری . || اسقامبیل كاغدلرنده برلی : ماچا بكی .

آغابك = بیوك برادر .

آلای بكی = ژاندارمه سلكنده میرالایه معادل بر رتبه‌كه : بونی حائز اولانلر بر ویا دها زیاده ژاندارمه آلاینه آمردرلر .

بك بالغی = مرسین بالغی نوعندن بربالق .

بكلر بكی = رتبۀ ملكیه‌دن میرمیرانك فوقنده واولی اولنه معادل بولنان رتبه‌كه : عنوانی (پاشا) ، القابی : (سعادتلو افندم حضرتلری) در || اصطلاحات قدیمه‌جه سنجاق بكلرینك آمری .

كلخان بكی = سرسری ، دربدر ، چاپقین آدم .

بَكا — [ت،ضم] (بن) ضمیر شخصیسنك علی خلاف القیاس — مفعول الیه صورتی . { ضرورت وزن ایچون شعرده (باكه) طرزنده‌ده یازلدیغی واردر } .

بُكار [ع، ص] (بكر) دن غلطدر . ☞ (بكر) .

بكار اوطه‌سی = عائله‌سز كیمسه‌لره مخصوص خان اوطه‌سی .

بكارلق = غیرمتأهل اولانلرك حالی .

بَكارَتْ [ع، مص] قیزلق § قیز اوغلان قیز اولمه حالی ، بكرلك § معصومه‌لك حالی .

بَكام [فا، ص] مطلوبنه نائل اولان ، بختیار .

بَكامَت [ع،مص] بكملك ، دیلسزلك .

بَكاوُل [فا، ص] چاشنیجی .

بَكتاش [ت س] معادل ، كفو ، دنك .

بكتاشلق = معادلت ، كفاء .

بَكتاشی [ت،ص] اهل اللهدن حاجی بكتاش حضرتلرینه منسوب طریقده بولنانلر § قیدسز ، رند .

بكتاشیلك = بكتاشی طریقتی وبوطریقه منسوبیت .

بَكجی [ت، س] برمحلی محافظه‌یه مأمور آدم § كیجه‌لری بكلین آدم ، محافظه‌یه اهتمام ایدن ، پاسبان : او بكجیسی ، كوشك بكجیسی ، محله بكجیسی ، قوری بكجیسی .

بكجیلك = بكجی اولمه حالی ، بكجی صفتی .

بَكَره [ع، س] قویو و سائره‌ده قوللانیلان مقره ، چیقریق . § باركیرایله تدویر اولنور صو دولابی § بودولابك اسقا ایلدیكی اراضی ، ترلا § (طب) مفاصلده مقره شكلنده اولان اویوق كمیك‌كه : اوتارعضلیه‌نك قایمسنه خدمت ایدر .

بكروی = مقاره شكلنده اولان .

بَكری [ت، ص] عشرته میلی اولان ، شارب لیل ونهار § ایركنجی ، ایركن قالقان .

بكریلك = عشرته دوشكونلك بلیۀ سیئه‌سی .

بَكز [ت، س] چهره‌نك رنكی § چهره ، وجه ، یوز .

بكز آتمق = یوزك رنكی اوچق || قورقمق .

بَكزاده [ت،ص] بك اوغلی § اصیل ، نجیب ، كشی زاده .

بكزاده‌لك = اصالت ، نجابت .

بَكزه‌مك [ت،مص] برشیئه مشابه ومماثل اولمق .

بكزه‌مه / بكزه‌یش = مشابهت .

بكزتمك = بر شیئی دیكر بر شیئه مشابه‌ومماثل ایتمك || تنظیر وتقلید ایلمك || یاكلوب برشیئی باشقه برشی ظن ایتمك || تسویه ایتمك : ایشی برشیئه بكزتمك || تسویه وحل ایلمك .

بكزتمه / بكزه‌دیش = تشبیه ، تمثیل || تنظیر ، تقلید || سهواً ظن

بكزه‌دلك = تشبیه وتنظیر ایدلك || تقلیدارلنمق || ظن اولنمق || تسویه اولنمق .

بكسماد [ت،س] ☞ (پكسماد) . { معمافیه بوكلمه‌نك اصلی فارسی اولوب باء موحده ایله‌در . }

بكلتمك [ت، مص] انتظار ایتدیرمك § ترصد ومحافظه ایتدیرمك .

بكلتدیرمك = انتظارده براقمق .

بكله‌مك = منتظر اولمق ، كوزتمك || مأمول ایتمك || قورومق ، محافظه ایتمك .

بكله‌مه / بكله‌یش = قورومه ، محافظه ، صیانت || انتظار .

بكله‌نمك / بكله‌نلمك = انتظار اولنمق || اومولمق || ترصد ومحافظه ولنمق .

بكلشمك = مشتركاً بكله‌مك .

بكلك = زادكانلق ، بك‌صنفی || امارت ، پرنسلك || میری‌یه عائد شی ، مال میری . || كوچوك كلیم .

بكلكجی [ت،س] باب عالی دیوان همایون قلمنك رئیسی ، آمری .

بكلكجیلك = بكلكجی اولان ذاتك حال وعنوانی || عنوانی : بكلكجیلك مناصب دیوانیه‌دندر .

بكلی [ت،ص] یوزنده ویا تننده (بك) اولان ، خالدار .

بكنمك [ت،مص] كوزل ، اویغون ، مناسب كورمك § تحسین ایتمك § محبوب انتخاب ایلمك .

بگندیرمك = خوشه کیده‌جك صورتده یاپوب حظ ایتدیرمك || تنسیب ، استحسان وقبول ایتدیرمك .

بگنلمك = خوشه کیتمك، حظ ایدلمك. || تحسین وتصویب اولنمق || سچلمك ، انتخاب اولنمق .

بگنمه / **بگنیش** } = تقدیر، قبول، استحسان. || سچمه ، انتخاب .

بَلْ [ت، ـ] وجودك قالچه یوقاریسنده اولان اك اینجه محلی، قوشاق یری . § باغچه بللامکه مخصوص معروف آلت. § (بحریه) سفینه طولنك اورته‌سی § سلسلهٔ جبالك یوکسك کچیدی .

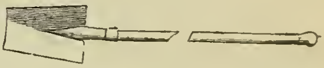

(بل)

بل باغلامق = استناد ، اعتماد ایتمك .

بل بوکمك = چاره‌سز براقمق .

بل بوکلمك = چاره‌سز ، مجبور، مضطر قالمق .

بل کمیکی = ☛ عمود فقاری ـ که: انسانلرده (٢٤) فقره‌دن مرکب ولان ویوبون کوکندن قویروق صوقومنه قدر امتداد ایدن کمیك { عمود فقاریسی اولان سلسلهٔ حیوانانه (ذات الفقریه) دینلور } .

بل ویرمك = مقوسلك، قنبورلق حاصل ایلمك .

بَلاٰءْ [ع،ص] انسانی مأیوس ، مضطرب، مغموم ایدن حادثه ، خصوص . § مصیبت، آفت، داهیه § صیقندی، ثقلت ، آغرلق § جزا ، عقوبت : بلاسنی بولدی .

بلا اندر بلا = قتمر بلا .

باش بلاسی = ازاله‌سی مشکل غائله . || مزعج ، مساط آدم .

بلا چکمك = اذیته ، مشقته، اضطرابه اوغرامق .

دیل بلاسی = بوشبوغازلق بوزندن چکیلن اضطراب ، جزا ، محنت .

بلازده / **بلادیده** } = فلاکته، محنتلی، مشقتلی احواله اوغرامش اولان.

بلای سیاه = آلام واکدار شدیده ، ماتم .

بلاکش = بلا چکیجی .

بلالی = اذیتلی، مشکل { ایش ، حال } || شریر آدم .

بلاسنی بولمق = مستحق اولدیغی مجازاته دوچار اولمق .

بلایه اوغرامق = مشقتلی بر حاله کرفتار اولمق .

بَلاٰدَتْ [ع، مص] سرسملك، فهمسزلك، اذعانسزلق، (فطانت) مقابلی ـ که: احمقك حالیدر § ملکهٔ اخلاقیه‌نك خدری یعنی اویوشقلغی § (طب) وجودده فالج اولمقسزین قوای عقلیه‌نك فوق العاده تناقصی .

بلادت دوائی = بر علاجك تأثیرات کیمیویه‌سندن متولد حسسزلك، اویوشقلق.

بَلاٰطْ [ع،ـ] دوز یر، ارض مستوی § قالدیرم ، دوشەمه § قالدیرم طاشی .

بَلاٰغْ [ع،مص] ایریشدیرمه ، یتشدیرمه ، تبلیغ § ایریشدیریلن خبر .

بلاغ مبین = تبلیغ بلیغ .

بَلاٰغَتْ [ع،مص] مفهوم لغویسی: معنای مقصودی حسن تبلیغدن عبارتدر. اصطلاحات ادبیه‌جه : کلامك فصیح اولمقله برابر مقتضای حاله موافق بولنمسی دیمکدر. یعنی فصیح اولان کلامك تکلفدن ، تصنعدن ، تعقیددن ، شائبهٔ تأویلدن وارسته اولەرق حالك ، موقعك مقتضاسیله ومخاطبك درجهٔ قابلیتیله متناسب وصنایع لفظیه ومعنویه ایله مزین اولماسیدر: کلام بلیغ ، آثار بلیغه § متکلمك کلام بلیغ ایراد ایتمك ملکه واقتدارینی حائز بولنمسی § قواعد وصنایع ادبیه‌دن باحث علم مخصوص .

بلاغت پرداز = کلام بلیغ ایراد ایدن.

بلاغت فروش = مقتدر اولمدیغی حالده کندینی بلیغ کوسترمکه چالیشان ، بلغیلك طاسلایان .

بلاغت فروشانه = بلاغت فروشجه‌سنه.

بلاغت فروشی = بلاغت فروشلق .

بَلاٰهَتْ [ع،مص] بونلك ، ابلهلك ، حماقت، صافدرونلق، سادەلك، غافللك .

بَلاٰیاٰ [ع،ـ] (بلا) و(بلیه) نك جمعی: انسانی غضبه ، اضطرابه دوشیرن حادثات .

بَلْباٰلْ [ع،ـ] تاسه، وسوسه، خدشه .

بَلْ بَلْ [ت،ـ] شاشقین شاشقین دیمکدر.

بَلْبَلَه [ع ، ـ] اضرکلی باردق ، قاب معناسنه‌در .

بلبلهٔ ماریوت = فیزیقده « هرهانکی بر دلیکدن جریان ایدن مایعك سرعت جریانی مایعك سویه‌سی تنزل ایتدکجه تناقص ایدر. » قاعدهٔ اساسیه‌سی اوزرینه مبتنی اوله‌رق اختراع ایدلمش ومخترعنه نسبتله یاد ایدلمکده بولنمش بر آلتدرکه : بونك واسطه‌سیله بوقاعده تعدیل ایدیله‌رك ثابت ومنتظم بر جریان حصوله کتیرمکه موفق اولنور. { بو آلت اکثریتله حامض کبریت اعمالنده مستعملدر } .

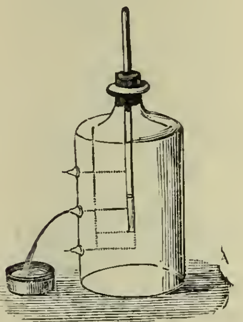

(بلبلهٔ ماریوت)

بَلْبُوسْ [فا،ـ] یابانی صوغان § صارمساق .

بَلَدْ ـ بَلْدَه [ع،ـ] قصبه، شهر، مملکت .

{ بلدك جمعی: بلاد، بلده نك جمعی (بلدان) اولوب معهذا : هرایکی کله جمعنك (بلاد وبلدان) کلدیکنه‌ده قائل اولانلر واردر } .

بلد الامین / **بلدة الله** } = مکهٔ مکرمه .

بلدهٔ طیبه = تعبیر قرآنی اولوب مکهٔ مکرمه ویامدینهٔ منوره ویاخود استانبولدن کنایه‌در . { بو تعبیرك ابجد حسابیله مجموع حروفی (٨٥٧) یه مساویدرکه : رقم مذکور استانبولك تاریخ فتحنی کوستر } .

شیخ البلد = وقتیله بر مملکتك اك بیوك ضابطه مأمورینه وطرابلس غربده بلدیه رئیسلرینه اطلاق اولنوردی .

بلدی = بلده ، بلده‌یه منسوب ، شهرلی . (بدوی) نك ضدی || یرلی قماش .

بلدیه = بر شهر وقصبه‌نك انتظام ، عمران ونظافتنه مأمور دائره : دائرهٔ بلدیه .

بَلِرْمَكْ [ت ، مص] میدانه چیقمق ، كورونمك ، ظاهر اولمق .

بَلَسَانْ - بَلَسَمْ [ع ، س] اسانمزده بالتحریف (پلسنك) دینلن مور رنكلی سرت آغاج § بو آغاجدن چیقاریلان و درونده حاصل عسل بولنان كوزل قوقولی ماده . (دهن البلسان) .

بلسمیه = بلسم جنسنه منسوب آغاجلرك هیئت مجموعه‌سندن مركب فصیله .

بلسمی = طبیعتی بلسمی اولان اجسام .

بَلَشْ [ت ، ص] پاره‌سز ، اجرتسز ، مجان ، هیچ بر شی ویرمكسزین كلن ، آلنان ، ویریلن ، باد هوا . { بو كلمه‌نك عربی (بلاشیء) دن غلط اولدیغی مرویدر } .

بَلْعْ [ع ، مص] یوتمق ، یوتلمق § اكل ایتمك § قبوللانمق § اممك ، جذب ومص ایلمك : طوپراق صویی بلع ایتدی { ایتمك ماده‌سیله قوللانیلور } .

بَلْعَمْ [ع ، ص] آچ كوزلی ، پیس بوغاز ، اوبور ، اكول .

بَلْعُوْمْ [ع ، س] جوف فمدن صوكره وجهاز هضمینك مری دینلن بوروسندن اول كلن و مأكولات و مشروباتك كچمسنه مخصوص اولان مجری ، غیرتلاق . { بو كلمه‌نك صحیحی (ب) نك ضمیله بلعوم ایسه‌ده زبانزدی ؛ فتح ایله اولدیغندن بالمجبوریه بورایه یازلدی } .

بَلْغَمْ [ع ، س] باغام ؛ اخلاط اربعه‌دن بری — كه : قدمای حكما طرفندن حرارتك مواد رطبهٔ نباتیه اوزرینه تأثیرندن متحصل مایعه اطلاق اولنوردی ، لنفاء § اكسوروك ایله صدردن كلن قویو ، لزوجتلی معروف مایع .

بلغمی = [طب عتیق] بلغمك وطبیعتنده اولان . || لنفائی § بلغمی غالب اولان .

بلغمی المزاج = [طب عتیق] مزاجی لنفائی اولان .

بلغمی طاش = حجر سلیمانی نوعندن اولوب اكثریا طاس وفنجان اعمال اولنان طاش .

بلغم سوكدیرمك = اجهزهٔ تنفسیه (قصبانه) یاپیشان مواد مخاطیه‌یی آغزدن چیقارمق .

بلغم آتمق = بالاعتراض بر ایشی تعویقه دوشیرمك .

بَلْقَاءْ [ع ، ص] (ابلق) ك مؤنثی . آلاجه ، آت .

بَلَكْ [ت ، س] اوزرندن یول كچن تپه .

بَلْكِه [فا د] { عربی (بل) دن مركبدر } ادات احتمال : اولوركه ، مأمولدر ، اومولوركه § ادات انتقال : بالعكس : « انسان عطالتله دكل : بلكه مساعی وغیرتله مكافادر » § حتی : « بو موزی منشیلر دكل — بلكه — شاعرلر بیله سویلیامز . »

بَلَلْ [ع ، ص] محنت ، ابتلا § تجمل .

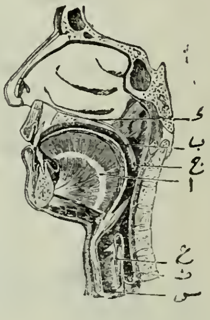

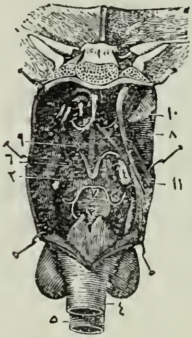

(بلعوم)

ا — لسان .
ب — شراع الحنك .
ی — رقبة الحنك (داماق) .
ج — لهات (كوچوك دیل) .
ط — مری .
ع — حنجره .
س — شریان شزن .

١ — فتحهٔ حفرهٔ انفیه .
٢ — لسان .
٣ — حنجره .
٤ — مری .
٥ — شریان شزن .
٦ — لورتان .
٧ — لسان مزمار .
٨ — عضلهٔ معصرهٔ بلعوم ؛ غرتلاق عضله‌سی .
٩ — عضلهٔ حنكیٔ لهاتی .
١٠ — عضلهٔ محیط لهاتیه .
١١ — عضلهٔ بلعومیٔ لهاتی .
(٩–١١: كوچوك دیلی آشاغی چكیجی ایدن عضلاتدن اوچی)

بَلْلَه‌مَكْ [ت ، مص] اوكرنمك ، تعلم ایتمك . § قبول وتلقی ایلمك .

بللتمك = اوكرتمك ، تعلیم وتلقین ایتمك ، ذهننه كیردیرمك .

بَلْلَه‌مَكْ [ت ، مص] بل ایله طوپراغی قارمق ، قبارتمق .

بللتمك = بل ایله طوپراغی قازدیرمق ، قبارتمق .

بللمه ، بللیش = اوكرنمه ، حفظ ، ضبط . § ظن ، ذهاب .

بَلْلَمَه [ت ، س] آتك بلنی محافظه ایچون اكرك آلتنه قونیلان ویا آتی صوغوقدن محافظه قصدیله صیرتنه اورتیلان چول ، قیلدن معمول اورتو .

بَلْلُو - بَلْلِی [ت ، ص] ظاهر ، آشكار ، عیان ، میدانده § معلوم .

بس بللی = آب آشكار ، مسلم ، واضح .

بللی باشلی = معروف ، معتبر ، متحیز .

بللیسز ، بلیرسز = نابدید ، غیر مشهود ، مندرس || بردنبره اكلاشیلماز اولان .

بللی ایتمك = میدانه چیقارمق ، معلوم ایتمك .

بلیرمك = میدانه چیقمق ، معلوم اولمق .

بَلُّوطْ [ع ، س] (نباتات) میشه میوه‌سی § شفویه فصیله‌سندن بر نبات : پلاموط ، پلید آغاجی .

شاه بلوط = ☞ (كستانه) .

بلوطیه = (نباتات) آق كوركن كبی دیكنلی محفظه ایچنده بولنان یمشلر .

بَلْوَی [ع ، س] (بلیه) ایله مترادفدر . ضطراب : (بلوا) ده بومعنایه كلیر .

دار بلوی = دنیا ، جهان .

بَلَی - بَلِی = ادات تصدیق : اوت ، های های .

بَلِیَّاتْ [ع س] (بلیه) نك جمعی .

بَلِیدْ [ع ، ص] صاحب بلادت ، احمق ، اذعانسز .

بَلِیغْ [ع ، ص] بلاغتله متصف اولان ، صاحب بلاغت : شاعر بلیغ ، خطیب بلیغ .

بلیغانه = بلیغجه‌سنه || بلاغتلی كلام .

تأثیر بلیغ = حسن تأثیر ، شدت تأثیر .

بَیْلِكْ [ت ، ص] متحیر .

بلیکلمك = حیرتله باقمق ، شاشقین شاشقین باقمق || قورقو ایله اویانمق .

بَلیل [ع، ص] ایصلاق ، ایصلادلمش . § یاغمورلی سرین روزکار .

بَلِیّه [ع، ـ] مادهٔ امتحان اولان محنت وتکلیف دیمکدر { حکم وقوتجه بلادن خفیفدر } جمعی (بلیات) و (بلایا) § طبعه خوش کلمین حالات ، حادثات ، مصیبت .

بَمّ [ع، ـ] (بام مخففی) قانون ، طنبور کبی سازلره طاقیلوب قالین صدا چیقاران تل . { مرادفی ولان (زیر) ایله برابر قوللانیلور : زیروبم } .

بَم [ت،د] ادات تأکید ومبالغه اولوب بامفتوحه ایله باشلیان بعض صفتلرك اولنه الحاق اولنور :

بم بیاض = غایت بیاض .

بَن [ت،ضم] ضمیر متکلم، سوزی سویلیانك کندینی کوسترمسی ایچون قوللاندیغی لفظ عربیسی : (انا) ، فارسیسی : (من) .

سنلی بنلی = تکلیفسزجه سنه، لاابالیانه

بنم = (بن) ضمیر شخصیسنك علی خلاف القیاس مضاف الیهیدر . نسبت وملکیت بیان ایدر : بنم کتابم ، بنم قلمم .

بنمسهمك = باشقهسنك برشیئنی کندیسنه مال ایدنجه قالقشمق ، کندیسنك اولمادیغی حالده بندر ادعاسنده بولنمق .

بنی = (بن) ضمیر شخصیسنك مفعول بهیدر .

بَنّاء [ع، ص] یاپی یاپان ، معمار ، دیوارجی اوستهسی ، قالفه .

بَنات [ع، ـ] قیز معناسنه اولان (بنت)ك جمعی .

بنات حوا = [ع، ـ] طائفهٔ نسا .

بنات مریم = خرستیان قادینلری . || راهبهلر .

بنات الدهر = مصیبتلر ، داهیهلر .

بنات فکر / بنات صدر = سانحات شاعرانه .

بنات نعش = (دب اصغر) دینان کوکب قصیلی تشکیل ایدن یدی جرم سماوی { پریشان حال اولمقدن کنایه اولهرق دخی قوللانیلور } .

بَنادِر [ع، ـ] { معرب اولوب فارسی اولان (بندر)ك جمعی } تجارتکاه اسکلهلر ، ایشلك اسکلهلر .

بَنادِق [ع، ـ] دانه ، تفك قورشونلری . { لسانمزده غیرمستعمل (بندق)ك جمعی . }

بَنام [فا، ص] ناملی ، شهرتلی ، مشهور ، هرکسجه بیلینن § پارمق اوجی .

بنام ایزد = سبحان الله دیمکدر .

بَنان [ع، ـ] پارمقلر، پارمق اوجلری . { نادراً (ال) معناسنده مستعملدر. }

مشار بالبنان = پارمقله کوستریلان ، مشهور ، متحیز .

بَنْج [ع ، ـ] { بنك لفظ فارسیسندن معربدر . } بات اوتی دینیلان نباتکه هردم تازهدر .

بنجین = (کیمیا) بات اوتندن استحصال اولنان برشبه قلوی که منوم وعلی الخصوص کوز ببکنی آچمق خاصهسی حائزدر .

بَنْد [فا، ـ] بوقاغی : پای بند § بوغوم § باغ ، قوشاق ، رابطه ، قید § باغلاییجی ، ربط ایدیجی ، رشته بند § فقره ، ماده ، مقاله ، مبحث: بند مخصوص، بند ادب § صورت مخصوصهده انشا ایدیلن کرلی صو مجراسیکه : برشهر اهالیسنه مقتضی صویك تراکم وتوزیعنه خدمت ایدر § قفیهلری مختلف وبر قاچ قسمدن مرکب برمنظومهنك هرقسمی نهایتنده تکرر ایدن بیت : (ترجیع بند) ، (ترکیب بند) { بوقسملرك نهایتنده آیری آیری بیتلر تکرار ایدیلور ایسه اکا (ترکیب بند) دینلور . } § اصطلاحات حقوقیهده فقرات قانونیهیی مبین جملهلر ، ماده : « دستورك دوردنجی بندی { ایچك مادهسیله مستعملدر. } : توالی عاطفتیله ملتی ممنونه بند ایلدی .

بند آهنین = کلبچه .

بازوبند = قوله طاقیلان نسخه .

پابند = بوقاغی ، کوستك .

قلعه بند = محکوم ، محبوس .

بَنْدَر [فا ، ـ] تجارتکاه اسکله ، ایشلك لیمان .

بندرك = { (ك) ادات تصغیر اولوب بندرك کوچك دیمکدر} § بوغاز ولیمان آغزلرنده یاپیلان کوچوك قلعه . { ترکجهده بومعناده قوللانیلان (مندرك) کلمهسی اشبو (بندرك) لفظ فارسیسندن محرفدر }

بندرگاه / بندرگه = تجارتکاه اسکله { معناسنه اولهرق قوللانلمقدهایسهده (بندر) لفظی بومعنایی افاده ایدیکندن تکرار ادات محلیت اولان (کاه) ویا (که) علاوهسنه محل یوقدر . }

بَنْدَگان [فا، ـ] بندهنك جمعی § بالفعل خدمت مخصوصهٔ حضرت پادشاهیده بولنمقله مباهی ذوات صداقت صفات .

بندگی = بندهلك ، عبودیت .

بنده = قول، کوله || طرفدار، منتسب، مخلص .

بندهپرور / بندهنواز = بندهسنی تلطیف ایدیجی، ایدن . بندهیه مساعد بولنان .

بندهپرورانه / بنده نوازانه = بندهپرورجهسنه . بنده نوازجهسنه .

بنده پروری / بنده نوازی = بنده پرورلك . بنده نوازلق .

بندهخانه = معرض تواضعده (اوم ، خانهم) دیمکدر .

بندهگز = قولکز ، چاکریکز ، بن .

بندهزادهگز = قولکزك اوغلی ، اوغلم .

بنزامیل [ج، ـ] پوتاس ایله آجی بادم عطرینك تقطیرندن متحصل بر مادهٔ کیمیویه .

بنزین [ج، ـ] (کیمیا) قطراندن مستحصل مرکبات ثنائیهٔ فحمیهدن برمادهکه طبابتده بعضاً یارهلرك اطرافنی تمیزلهمك ایچون لکهجیلکده مستعملدر .

بَنَش [ع، ـ] آسیب، قیدسزلق، تنبللك .

بَنَفْسَج [ع ـ] فارسی (بنفشه) دن معربدر .

بَنَفْشه [فا، ـ] ترکجهده ما تحریف (منکشه). دینان معروف کوزل قوقولی ، مور رنکلی لطیف چیچککه : منسوب اولدیغی فصیله ازهاری کبی ایلك بهارده آچار :

(بنفشه)

بنفشویه = بنفشهلری حاوی فصیله .

بنفشین = بنفشه کوکنده موجود بر اساس ، بر جوهر مؤثر .

بنفشه کون = آسمان ، افلاك .

بنفشى = بنفشه‌يه متعلق || بنفشه رنكنده .

بنك [فا،س] ‌ان‌اوتى § قورودلمش حشيش ، اسرار § بنكلى قماش .

بنكى = اسرار تریاکیسی، حشیش‌کش.

بنگاه [فا،ظ] اصلا اكجه‌دن يابلمش تركمن اوى معناسنه ايسه‌ده بومعنى متروك اولوب اليوم صرا خيمه‌لرينه اطلاق اولنور .

بنك [ت،س] بر شيئك اوزرنده بولنان بوكبى لكه‌لر .

بنكلى = بنك‌بنك اولان .

بنلك [ت ، مص] نفسنه چوق اهميت ويرن آدمك حالى ، انانيت، غرور، كبر § ادعاجيلق .

بنون - بنين [ع،س] (ابن ك جمعى. وغللر : مال‌وبنون ، بنين وبنات .

بنى = (بنين) لفظنك قاعدهٔ عربيه اوزره نونى ساقط اولمش شكلى ـ كه : اضافتسز استعمال اولنماز .

بنى آدم / بنى بشر / بنى نوع } = آدم اوغللرى، انسانلر.

بنى اسرائيل = اولاد يعقوب، اسرائيليلر.

بنى اميه = اميه خاندانى ، امويلر .

بوا [ع، س] هندستانده حاصل اولور بر نوع ميوه‌دركه : بوكا (جوز بوا) ده دينور. ☞ (هندستان جوزى) . § قوت ويرن ، شهوتى تقويه ايدن .

بوابه [ع،س] داخل شهرده بعض محلاره طاق‌ظفر شكلنده ياپيلان بيوك قپو.

بواب [ع،س] قپوجى ، قپو بكجيسى، دربان { جمعى : عربى قاعده‌سنجه (بوابين) ، فارسى قاعده‌سنجه (بوابان) كلير } § مكتب بكجيسى .

بوابى = قپوجيلق || بوابه‌منسوب، متعلق || عضله‌وشريانلردن‌بعضيلرينك اسملرى || امعاءاثنى‌عشريه‌يى معده‌نك صاغ طرفنه ربط ايدن ثقبه ، دليك .

بواباق = قپوجيلق .

بوادر [ع،ص] (حادثه) معناسنه كان (بادره) نك جمعى ايسه‌ده وهلة، آكسزين ظهور ايدن حال معناسنه‌در .

بوادى [ع،س] صحرا ، چول معناسنه اولان (باديه) نك جمعى .

بوار [ع،س] هلاك ولمه § هلاك اولجق ير :

دارالبوار = جهنم .

بوارح [ع، س] ايام باحورده هبوب ايدن شديد التأثير روزكار معناسنه اولان (بارح) ك جمعى .

مدت بوارح = ايام باحور .

بوارد [ع،س] صوغوق معناسنه كان (بارد) ك جمعى .

بوارق [ع، س] (بارقه) نك جمعى ، بارقه‌لر ، شعله‌لر ، پرتولر .

بواقى [ع،س] (باقى) و (باقيه) نك جمعى . كيرى قالانلر .

وقس‌عليه‌البواقى = كيرى قالانلرى‌ده بوكا قياس ايت، ديكرلرى‌ده بونك كبيدر.

بواطن [ع، س] (باطن) ك جمعى . ايچ يوزلر ، حقيقتلر . (ظواهر) ك ضدى .

بوال [ع، ص] زياده وصيق صيق تبول ايدن ، ايدبجى ، (ديابيطس) علتنه مبتلا آدم .

بول [ع،س] سيديك { تبول‌ايتمك معناسنه‌ده كلير}.

بولى = [ع،س] بول‌ايله مناسبتى اولان.

حصاة بولى = حامض بولك تراكمندن متحصل وبياض ، شفاف ، دوزكون بر شكلده متبلر طاشلر .

انتقال‌بول = بولك غير طبيعى اوله‌رق كنديسنه مخصوص اولميان برعضوه كچمسى.

جهازبولى = بوبركار ايله حالبان ، مثانه ومجراى بولايدن مركب اعضا .

حبس‌بول = سيديك طوتمه، بولى ضبط ايلمه.

سلس البول = (طب) سيديكك‌بلااختيار آقمسى .

بوله [ع،س] حيوانات ذات‌الثديه‌نك يعنى ممه‌لى حيوانلرك سيديكارنده بولنان (جوهر بول) ، (اوره) .

بوليت [ع،س] (كيميا) حامض بول ايله اساسلردن مركب جسملر .

بون [ع،س] مسافه، ايكى شى آره‌سنده‌كى آچيقلق .

بها [فا ، س] قيمت ، دكر ، بدل .

بهادار / بهاگير / گرانبها / بهالى } = قيمتلى ، دكرلى .

بى‌بها = بهاسز، بها تقدير ولنه‌ميه‌جك قدر دكرلى .

بهالنمق / بهايه‌چيقمق } = قيمتى يوكسلمك .

بهادن دوشمك = قيمتى تنزل ايتمك

بهاليلق = قحط .

آتش‌بهاسنه = پك غالى ، فاحش .

اوص بهاسى = خطا، واقعدن درس عبرت آلمه .

قان بهاسى = ديت .

يوق‌بهاسى = پك اوجوز اوله‌رق .

بهاء [ع ، س] حسن وجمال § ظرافت § پارلدى .

بهائم [ع،س] درت آياقلى اولان حيوان ديمك اولان (بهيمه) نك جمعى.

بهادر [فا ، ص] يكيت ، جسور ، شجاعتلى ، قهرمان .

بهادرانه = بها درجه‌سنه .

بهار [ع ، س] صارى پاپادیه دنیلن كوزل قوقولى چيچك .

بهار [فا ، س] فصل ربيع ، شمسك حمل برجنه انتقالندن سرطان برجنه انتقالنه قدركچن (۹۵) كونلك مدت {عن: ۹ مارت — الى: ۱۱حزيران.}

نوبهار = ايلك بهار موسمى .

ابربهار = بهار بلوطى .

كهنه‌بهار = كوزموسمى، فصل‌خريف.

هردم بهار = چمن و ازهارى دائمى اولان محل .

بهارات [ع ، س] پاپادیه معناسنه اولان (بهار) ك جمعى ايسه‌ده اصطلاحده بوبر ، دارچين ، قرانفيل كبى قوقولى ومؤثر شيلره اطلاق اولنمقده‌در .

بهارلى = ايچنه بهاراتدن بر ويا برقاچ شى قونلمش اوكول .

بهاران [فا ، س] فصل‌ربيع معناسنه اولان (بهار) ايله مترادفدر:

« كل اى‌فصل بهاران‌مايهٔ آرام جانمسين »

بهاریه [ع ، ص] اسكى شاعرلرك فصل ربیعى توصیف ایدرك بالمناسبه بیوك برذاتى مدح یولنده یازدقلرى قصیده . { فصل ربیع معناسنه اولان (بهار) لفظى فارسى اولدیغندن بونى عربى قاعده‌سنجه (بهاریه) شكلنه قویمق غلطفاحشدر . بوكا (ربیعیه) دیملى . }

بهانه [فا ، ص] سبب ، وسیله § علت § عذر ، ساخته عذر § قصور ، نقصان .

بى بهانه = قصورسز ، نقصانسز || سببسز ، عذرسز .

بهانه آرامق = وسیله‌جو اولمق .

بهت [ع ، مص] مدهوشلق، متحیرلك، شاشقنلق، غلبهٔ دهشت . دماغده برتأثیرك مدت مدیده موجودیتى. { ضم ایله غلطدر . }

بهجت [ع ، مص] كوزللك § بشاشت § مسرت .

بهر [فا ، د] ادات الصاق اولان (ب) ایله ، ادات كل اولان (هر) لفظندن مركب برادادتدركه : هربر ، هربرى معناسنى افاده ایدر. {اصل فارسیده هربرینه دیكدر } بهرى بشر غروشدن .

بهرام [فا ، ص] مریخ سیاره‌سى .

بهرمن [فا ، ص] مجوسى، معبدى ، بتخانه . قرمزى یاقوت .

بهره [فا ، ص] حصه ، پاى ، نصیب § بضاعه ، اقتدار : بهرهٔ ادبى .

بى بهره = بهره‌سز ، بضاعه‌سز .

بهره‌بر = اورتاق ، شریك .

بهره‌برى = اورتاقلق .

بهره‌دار / **بهره‌مند** } = بهره‌لى، نصیبلى، حصه‌دار || اقتدارلى .

بهره‌دارى = بهره‌دارلق .

بهره‌مندى = بهره‌مندلك .

بهشت [فا ، ص] جنت ، بعدالحشر مؤمنلرك داخل اوله‌جقلرى مكان ابدى، فردوس .

بهشت آشیان = جنتده اوطوران ، مغفور .

بهشتى = جنته منسوب ، جنتلك || حورى .

بهشتى روى = حورى كبى كوزل یوزلى.

بادهٔ بهشتى = شراب كوثر .

بهلول [ع ، ص] چوق كولن، كولیجى آدم § جامع المحاسن ، صاحب خیرات ذات .

بهله [فا ، ص] قالنجه اورلمش طوغانجى الدیونى .

بهى - بهیه [ع ، ص] كوزل، نظر ربا : هدیهٔ بهیه ، تحفهٔ بهیه . { مذكر اولان (بهى) لسانمزده هان هیچ قوللانلمز كبیدر . } § ناظر ویا رئیسى رتبهٔ بالادن دون رتبه‌ده بولنان نظارت و دائره‌لره ویریلن عنوان .

بهى [ت ، د] ادات حددر : اى ، به، : بهى آدم ! بهى چوجق !

بهیج [ع ، ص] كوزل آدم § شن آدم .

بهیم [ع ، ص] یك سیاه ودوز شى § بنكسز ، آلاجه‌سز ، یك رنك § آلاجه‌سز ، برونكلى آت .

بهیمه [ع ، ص] درت آیاقلى حیوان ، چارپا .

بهیمیت = حیوانلق حالى، حیوانیت .

بیاب [ع، ص] صوجى ، صو طاشیان سقا .

بیابان [فا ، ص] چول، صحرا ، دشت.

پروردهٔ بیابان = امور خارجیه‌سى نقصان ، قبا آدم .

بیابان نشین = چوللرده‌ساكن، بدوى، عشیرت خلقى .

بیابان نورد = چوللرده طولاشان ، كوچبه .

بیات [ت ، ص] تازه اولمیان ، اوزرندن وقت كچمش اطعمه وشربه ، بایات .

بیاتلامق = اسكییوب رونق وطراوتى وبالذتى زائل اولمق § اهمیتى آزالمق .

بیاتى [ت ، ص] موسیقیده برمقام .

بیاض [ع ، ص] آقلق ، سفیدلك § آق § مسوده‌نك تمیز كاغده یازلمش نسخه‌سى .

بیاض ایتمك = تبییض ایتمك .

بیاضمى = آقه چالار، آز آق .

بیاضلانمق = آغارمق ، آق ایتمك .

بیاض العین = كوزك آق قسمى .

بیاض البیضه = یومورطه‌نك آقى، زلال.

بیاضلق = آقلق .

بیاع [ع، ص] صاتیجى § دلال .

بیاغى [ت، ص] خاص وخالص اولمیان، عادى، عوامكارى § آشاغى، عادى آدم ، عوام طبقه‌سنه منسوب § عادتا ، دوزجه : انكلیزجه‌یى بیاغى ایلرولتمش .

باس بیاغى = عادتا .

بیاغیلق = عادیلك ، آشاغیلق .

بیان [ع ، ص ، مص] حسن صورتله بیلدیرمك، بیلدیرلمك، حسن تفهیم § فن ادبك بر فكرى یكدیكرندن دها واضح اسالیب ایله افاده‌یه بخش اقتدار ایدن قسم مخصوصى { اسالیب مذكوره : حقیقت، مجاز ، كنایه تشبیهدن عبارتدر. }

بیت [ع ، ص] او ، خانه ، مسكن ، منزل § اوطه ، اوبه § عائله .

اهل بیت = حضرت فخر كائنات علیه اكمل التحیات افندمزك خاندان جلیل العنوانى. § كوزده طبقهٔ قرحیه‌نك وجه قدامیسیله وجه خلفیسى آره‌سنده‌كى قطعه .

§ ایكى مصرعدن مركب نظم .

بیت الله / **بیت الحرام** / **بیت شریف** / **بیت معظم** } = قبله‌كاه اهل اسلام اولان كعبهٔ مكرمه .

بیت الحزن = غملى، غصه‌لى، خانه .

بیت الزفاف = كردك اوطه‌سى ، كلین وكوكینك ایلك محل اجتماعى .

بیت العروس = كلین اوطه‌سى .

بیت عنكبوت = درمه ، چاتمه او .

بیت المقدس / **بیت مقدس** } = قدس شریف شهرنده‌كى معبد مكرم .

بیت معمور = قلب عارف .

بیت المال = خزینهٔ مالیه .

بیت خفى عين = كوزده‌طبقهٔ قرحیه‌نك وجه خلفیسیله‌جسم بلورینك وجه قدامیسى آره‌سنده‌كى مسافه .

بیت مظلم = فطوغرافى قلیشه‌لرینك وضع اولندیغى قراكلق محل .

بیت الغزل = غزلك اك منتخب بیتى، ایكى مصرعى .

بيت القصيد = قصيده نك اك منتخب بيتى .

بَيْتُوتَت [ع ، مص] كيجه لمك، كيجه قالمق .

بَيْداء [ع ، س] تهلكه لى چول صحرا .

بَيْدَق [ع ، س] (پياده) نك معربى اولوب شطرنج اويوننده كى اوفاق طاشلره اطلاق اولنور. {تركجه‌ده بوكا بالتحريف (بايتاق) } دينور .

بَيْض [ع ، س] حيوانلرده حاصل اولان بز § يومورطه شكلنده كى شيش § خصيه، خايه § نباتاتده مبيضك سطح داخليسنه مربوط بر ويا متعدد اجسام صغيره .

بيضات = يومورطه معناسنه كوره (بيض)ك جمعى .

بَيْضاء [ع ، ص] (ابيض)ك مؤنثى. زياده ، پك آق .

ملت بيضا = اهل اسلام .

يد بيضا = حضرت موسى عليه السلامك برمعجزهٔ باهره اولمق اوزره پارلاق كورينن مبارك الى .

بَيْضَه [ع ، س] يومورطه .

بيضة الديك = خروس يومورطه سى . (اندر بولنان شيلره اطلاق اولنور .)

بيضى = يومورطه شكلنده اولان شى.

بَيْطار ـ بَيْطَر [ع ، س] احوال امراض فرس فننه واقف ذات .

بيطره / **بيطريه** } = فن بيطرى ، بيطارلق . طبابت حيوانيه .

بَيْطَرَه [ع ، س] رحمك مصدرنده كى لحباره ، ديلجك .

بَيْع [ع،مص] (فقه) صاتمق، صاتلمق § برمالى ديكر مال ايله دكيشمك ، مبادله ايتمك .

استصناعاً بيع = (فقه) اهل صنعتدن برينه سپارش ايديلن شيئك بيعى .

بيع بالاستغلال = (فقه) غله سندن مشترى انتفاع ايتمك اوزره بايعك بر مالى وفاءً بيع ايتمسى .

بيع بات = (فقه) بيع قطعى .

بيع بالوفا = (فقه) بركيمسه برمالى ثمننى ردايلديكى تقديرده كرى آلمق اوزره شوقدر غروشه آخره صاتمقدن عبارت اولوب مشتريك بيعدن انتفاع ايلمسنه نظراً بيع جائز حكمنده وطرفين بونى فسخه مقتدر اولدقلرى جهتله‌ده بيع فاسد حكمنده ومشترى بيعى آخره صاته‌مديغى حسبيله (رهن) حكمنده‌در .

بيع غيرمنعقد / **بيع باطل** } = (فقه) اصلا صحيح اولميان بيع .

بيع صحيح / **بيع جائز** } = (فقه) ذاتاً ووضعاً جائز اولان بيع .

بيع سلم = (فقه) مؤجلى معجله صاتمق يعنى پيشين پاره ايله ويره سيه مال آلمقدر .

بيع صرف = (فقه) نقدى نقده بيع ايتمك، صرافلق .

بيع فاسد = (فقه) اصلاً صحيح اولوبده وصفاً صحيح اولميان بيع .

بيع موقوف / **بيع فضولى** } = (فقه) غيرك حقى تعلق ايدن بيع .

بيع نافذ = (فقه) غيرك حقى تعلق ايتمين بيع .

بيع لازم = (فقه) مخيرلكدن عارى اولان بيع نافذ .

بيع غيرلازم = (فقه) كنديسنده مخيرلك بولنان بيع نافذ .

بيع مقايضه = (فقه) عينى يعنى من غير نقد مالى ماله مبادله ايتمك .

بيع مريض = (فقه) اولوم درجه سنده اولان برخسته نك ورثه سندن برينه برشى بيع ايتمسى ـ كه : بعدالوفات وارثلرك اجازتى اولمديغى تقديرده نافذ اولماز .

بيع منعقد = (فقه) انعقاد بولان ونفوذ وثبوتيله حكم اولنان بيع، مبادله .

بِيعَه [ع ، س] كليسا .

بَيْلَم [ع،س] ☛ (پاموق قوزه سى).

بَيْلَسان [ع،س] ☛ (مرور آغاجى).

بَيْن [ع ، س] آره ، اورته ، ميان § آيرلق .

بين الادبا = اديبلر آره سنده .

بين الاقران = اقران وامثال آره سنده .

بين السبيلين = ايكى يول آره سنده ، مقعد .

بين الناس = خلق آره سنده .

بين بين = نه ايى ، نه فنا ، ايكيسى اورته سى .

بَيْن [ت ، س] قفا طاسنك ايچنده اولوب انسان وحيوانك حركات وسكناتنه حاكم اولان كتله ، دماغ ، عقل وشعورك مركزى § عقل ، اذعان .

بين داغلمق = سرسم اولمق .

بين صوولانمق = ☛ (تاين دماغى).

بين بورمق = چوق دوشونه‌رك بوكلمق.

بينه كيرمك = اكلامق، تصديق وقبول ايتمك .

بينسز = عقلسز .

بَيِّن [ع ، ص] آچيق، آشكار ، واضح.

بَيْنُونَت [ع، مص] مفارقت، آيرلق، اختلاف، آچيقلق § باشقه‌لشمق.

بَيِّنَه [ع ، س] دليل ، برهان قوى ، حجت قويه § شهادت شخصيه .

اقامهٔ بينه = شاهد كتيرمك .

بينات = (بينه) نك جمعى، حجتلر ، دليللر .

باء مكسوره

بِ [ع،د] ادات الصاق : بحق ، باذن الله تعالى . يداً بيد § ادات قسم بالله ، برب الكعبه § ادات مقارنت : بالواسطه بالدفعات .

بالآخره = صوكنده ، نهايتده ، اك صوكره .

بالاتفاق = متحداً ، برلكده .

بالاختيار = اختيار ايله، قصد ايله ، اراده واختيارى سالب برسبب اولميه‌رق ، ايستيه‌رك، بيله‌رك || علم حقوقجه ارادهٔ شخصيه ايله ايشله‌نيلن جرمك صفتى .

بالاستيذان = اذن ايله، رخصت آله‌رق.

بالاستحقاق = حقى ايله، لياقتلى اوله‌رق.

بالاشتراك = اشتراك ایله، اورتاقلاشه، اورتاقلق ایده‌رك .

بالاقتضا = اقتضا اوزرینه .

بالالتزام = صورت مخصوصه‌ده ، قصد ونیتله || ایش ایدینه‌رك .

بالایجاب = ایجاب ایله، ایجاب اوزرینه.

بالبداهه = دوشونمکسزین ، درحال، بردن بره ، ارتجالاً : بالبداهه بر بیت سویلدی .

بالتصادف = تصادف ایله، راست کله .

بالتمام = تمامیله ، تکمیل ، بتون .

بالجمله = بتون ، هپ ، طوپدن .

بالخاصه = مخصوصاً ، خصوصی اوله‌رق.

بالخیر = خیر ایله ، اوغورلی اوله‌رق: جناب حق موفق بالخیر ایلیه .

بالدفعات = دفعاتله ، بر قاچ کره ، مکرراً .

بالذات = کندم ، کندك ، کندیسی .

بالضروره = ضرورت سببیله، مجبوریت جهتیله ، ناچار اوله‌رق { (بالضرور) کله‌سی غلطدر } .

بالطبع = طبیعی اوله‌رق، سوق طبیعتله، الجای طبیعتله : « انسان مدنی بالطبعدر» || ایستر ایسته‌مز .

بالطوع = ایستك ایله .

بالفعل = تصوری دکل، حقیقی ، فعلی. { (بالقوه) مقابلیدر } .

بالقوه = حقیقی دکل، تصوری، تصورده، هنوز مرتبهٔ فعله کلمه‌مش .

بالکلیه = بتون بتون ، بسبتون .

بالماء = اصطلاحات کیمیویه‌دن اولوب صونی ویا مولدالمائی حاوی ترکیباته اطلاق اولنور : بالماء حامض حدید کیانوس .

بالله [ع] قسم، تعبیر قسم . الله ایچون، الله حق ایچون .

بالمشافهه = قونوشه‌رق ، قونوشمق صورتیله .

بالمناوبه = نوبت ایله ، دکیشه دکیشه .

بالمواجهه = یوزیوزه ، قارشی قارشی‌یه، یوزلاشمك صورتیله .

بالواسطه = واسطه ایله ، دولایسیله

بای‌حال = هرحالده ، مطلقا ، البته { اصلی (بای‌حال کان) در . }

تمامها / **تمامه** } = تمامیله، کاملاً ، بسبتون.

بحق = حقیله ، لایق وجهله ، کرکی کبی .

بحسب = اعتباریله ، نظریله، جهتنجه.

بعبارتها = عیناً ، عینیله ، عباره‌سی تغییر ایتمکسزین .

بعون‌الله / **بعون‌الله‌تعالی** } = جناب حقك یاردمیله.

بئر [ع ، س] قویو ، چاه . جمعی (آبار) کلیر .

بئرزمزم = مکهٔ مکرمه‌ده‌کی بئرمقدس.

بئرمعطل = کور قویو ، صوسز قویو .

بئس [ع ، فع] فعل ذم : {نه‌چرکیندر دیمکدر}.

بئس‌المصیر = جهنم .

بتوی [ت ، حال] کاملاً ، بتون ، دیسی .

بتك [فا ، س] نامه ، مکتوب .

بجل [ت ، س] آیاقده آشیق کمیکنك آلتنده بولنان کوچوك بر کمیك § بوکمیکله اوینانیلان بر نوع اویون .

بجلغان [ت ، س] آتك آیاغنده چیقان برنوع یاره § بوصورتله یاره‌لی اولان آت § مهلك جریحه .

بجین [ت ، س] سولوکلی پنجار دنیلن برنوع نبات ، قناء بری .

بجاخ [ع ، س] سس طوتوقلغی .

بحار [ع ، س] (بحر) ك جمعی. دکزلر: بحار محیطه ، بحار بعیده .

بخاع [ع ، س] (طب) مردار ایلیکه قان ویرن طمارلردن برینك اسمیدر.

بدایت [ع ، س] اول، ابتدا ، اوك (نهایت مقابلی) § باشلانغج ، باشلامه { بوکلمه‌نك اصلی ودوغریسی (بدائت) ایسه‌ده لسانمزده بوصورتله شایع ومستعملدر . }

محکمهٔ بدایت = درجات محاکم نظامیه‌نك برنجیسی ـ که : قابل حکم اولان حقوق دعوالریله قباحت وجنحه درجه‌سنده اولان جرائمی بدایةً وقضا محکمه‌لرینك بدایةً ویردکلری قراری استینافاً رؤیته مأموردر.

بدایةً = بدایت صورتیله ، اولاً ، برنجی درجه‌ده .

بدال [ع ، مص] برشیئی دیکر شی ایله دکیشمك { مبادله ایله مترادفدر.}

بدع [، س] ج : (بدعت) .

بدعت [ع ، س] یکیدن، صوکره‌دن حادث اولان شی § زمان سعد اقتران حضرت رسالتپناهیدن صوکره حادث اولان اهواء واعمال .

بدعت حسنه = مقبول اولان بدعت .

بدعت سیئه = مردود اولان بدعت .

بدله [ع ، س] صندوقده حفظ اولنمیوب هرکون کییلن البسه ، کونده‌لك لباس .

بذله [فا،س] لطیفه ، مزاح ، شقه .

بذله‌کو = شقه‌جی ، لطیفه‌جی ، خوش صحبت ، ظریف .

بر [ت،ع] اعداد صحیحه‌نك اك کوچکی، واحد ، یك § تك، یالکز، شریکسز. § مساوی ، سیان ، فرقسز، مشابه، مماثل § ادات تنکیر : بر آدم کلدی . § ادات مبالغه : برچوق پاره قزاندی . § ادات نفی : بردرلو اکلایه‌مدی § بعض افعالك اولنده (برکره) دن مخفف اوله‌رق قوللانیلور : هله بر باق، هله بر یاپ § ادات ظرف : بر زمان، بروقت .

برآز = آزاجق ، جزئی .

برآزدن = برآز زمان صوکره .

بربر = تك تك || مفردات وتفصیلاتیله .

بربری اوستنه = جمله‌سی مساوی عد اولنه‌رق ، علی‌السویه .

برچوق = خیلی ، متعدد .

بردن = هپ ، برابر ، برلکده .

بردن بره = دفعةً ، ناکهان، خبرسز، بدهة ، آکسزین .

برده = همده ، شوراسی‌ده وارکه :

بردها = تکرار || اصلا : بردها بونی یاپمه .

برر برر = تکرتکر ، یالکز یالکز ، چفت اولمیه‌رق .

برقاچ = چوق، وفیر، کثیر: برقاچ دفعه.

برلشدیرمك = بر آره‌یه كتیرمك ، طوپلامق || اكله‌مك، باغلامق، ربط ایتمك.

برلشمك = بر اولمق ، طوپلانمق . || اكله‌نلمك .

برلك = بر ، تك اولمه صفتی، وحدانیت. || مشاركت .

برله = برابر ، { اسكی تعبیردر } .

برلكده = برابر ، مشتركاً .

برله‌مك = برشیئه بردردیمك || برلشدیرمك.

برلی = اسقامبیل كاغدلرینك ویادومینه طاشلرینك بر پوللیسی .

برنجی = برعددینه اصابت ایدن صیره . || ایلك ، اك اوكده بولنان .

بره = ادات ندا : هی ، بەهی !

بره‌بر = دوای عاجل ، چارهٔ مؤثر

البرلكی = برابرجه || تعاون وتناصر

ایكیده‌برده = صیق صیق، پك چوق دفعه، دائماً .

بِرّ [ع، س] ایلك، خیر، حسنه § طاعت، تقوی .

برالوالدین } بر والدین } = پدر ومادره اطاعت، حرمت وخدمت .

بِرادَرْ [فا، س] اركك قارداش § دوست، محب .

برادرانه = قارداشجه‌سنه .

برادری = قارداشلق ، قارداشه منسوب ومتعلق .

بِراقْمَقْ [ع ، مص] بریره قومق § واز كچمك § تطلیق .

بِرانْدَه [ج ، س] (بحریه) سفن حربیه‌ده افرادك یاتدقلری آصیلی یتاق .

بِراوُو [ج ، تعبیر] آفرین ، عشق اولسون ! { اكثریا مقام استهزاده ، بعضاً مقام تحسینده استعمال ایدیلور . }

بِرْجِیسْ [فا س] (مشتری) دنیلن كوكب .

بِرْد [ع ، س] (طب) كوز قپاقلرنده حاصل اولان كوچوك قبارجقلر .

بِرْسام [ع، س] ذات الجنب دنیلان علت.

بِرْسِیم [ع، س] (نباتات) بقلیه فصیله‌سندن ☛ (یونجه) .

برسیم ماء = صو یونجه‌سی .

بِرْطِیل [ع، س] هدیه § ورگو .

بِرَكه [ع ، س] بیوك حوض ، كوچوك كول، كولجك.

بِرِنْج [ع ، س] حبوباتدن پرنج .

بِرُوش [ج ، س] { Broche } مجوهراتدن اوزونجه بر ایگنه ایله طاقیلیر قادین زینتی .

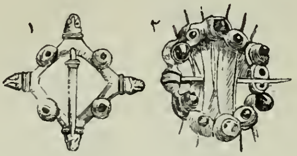

(بروش)

بِرُونْ [فا، -] خارج، دیشاری معناسنه اولان (بیرون) نك مخففیدر.

بِرْیانْ [فا ، س] كباب ، معروف ات یمكی .

بِرِیقْ [انكلیزجه، س] (بحریه) دروتدن كوچوك ایكی دیركلی بر نوع گمی

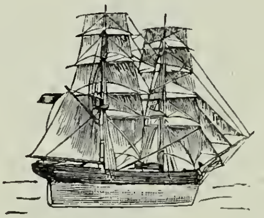

(بریق)

بریق كاتبی = رتب بحریه‌نك ایلكی اولوب ملازم ثانیلكه معادلدر .

بِرِیكْمَكْ [ت ، مص] طوپلانمق ، ییغلمق ، ادخار اولنمق .

بریكدیرمك = طوپلامق ، ییغمق ، ادخار ایلمك .

بریكنتی = ییغین ، تراكم || بریكمكدن حاصل اولان شی .

بِزْ [ت، ضم] (بن) ضمیرینك جمعی، بردن زیاده شخص گوسترر ضمیر متكلم: بز كلدك ؛ بز آلدق .

بِزِیقْمَقْ [ت ، مص] عاجز قالمق ، بجره‌مه‌مك.

بِساطْ [ع ، س] كلیم ، حجه ، یایغی، مندر ، دوشك ، دوشمه كبی شیلر .

بساط خاك = روی زمین

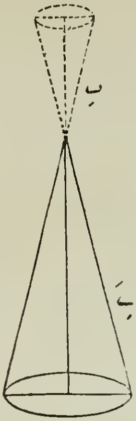

بساط ارض = چمن، یشیللك

§ (هندسه) مخروطی تولید ایدن مثلثك مولدی اولان ایكی ضلعنك استقامت اوزره اخراجیله دوراننده حاصل ورأسلری متحد ایكی مخروطدن هربری .

ذوالبساطین مخروط } ایكی بساطلی مخروط } علی العاده بر بساطلی مخروطك ایكی مولدینك اخراجیله دیگر بساطنك برآره‌ده بولنمسندن حاصل اولان شكل هندسی.

(بساط)

بُسَّدْ [ع ، س] مرجان دنیلن معروف طاش .

بِسْتُوهْ [فا ، ص] عاجز ، ناتوان ، محزون ، مأیوس آدم .

بِسْتَرْ [فا ، س] یتاق ، دوشك :

« مسافر راحت ایستربالن وبستر خصوصنده »

بِسْمِ الله [ع ، س] { اصلی باسم الله } جناب حقك اسمیله ، یاردمیله § باشلامه، باشلایش § یورك.

بِسْمِلْ [فا ، ص] بوغازلنمش ، مذبوح حیوان .

بسملگاه } بسملگه } = سلخخانه .

بِسْیارْ [فا ، ص] چوق ، كثیر .

بسیاری = چوقلق .

بِضاعَتْ ـ بِضاعَه [ع، س] سرمایه § سرمایهٔ علمی، معلومات § امتعهٔ تجاریه ، حموله .

قلیل البضاعه } كم‌بضاعه } = عاجز، سرمایه‌سی آز، معلوماتی نقصان .

بضاعهٔ مزجات = آز سرمایه .

بَطّ [ع، مص] قارنی دلوب صو چیقارمه. § برعضوی دلوب صو چیقارمه .

بِطاءْ [ع، مص] آغر طورانمه ، اظهار بطائت ایلمه .

بطاقه [ع،س] پوصله ، يافته ، ورقه • { قاموس كبيرده وقتيله ارباب تجارتك قماش طوپلرينك باشنه مالك مقدار و قيمتنى حاوى اولەرق ربط ايلدكلرى پوصلەيه اطلاق ايدلديكى بيان اولنيور • شوحالده بوكلمه (اتيكت) يرنده استعمال اولنەبيلور • اليوم عربستانك بعض محلارنده (قارت دوويزيت) مقامنده دخى استعمال اولنديغى واردركه : بونى بزمده قبول ايلمەمز ايجاب ايدر • } § كوكرجين پوستەسى •

بطانه [ع، س] بزلى شى، سر § آستار § دوشك چارشفى •

بطنه [ع،مص] امتلاء معده ، اوبورلق.

البطنة تميت الفطنة = او بورلق ذكايى محو ايدر •

بطيخ [ع، س] اساساً قاوون معناسنه ايسەده عربلر قاربوزەده بو نامى ويررلر. هله (بطيخ شامى) تعبيرى منحصراً قارپوز ديمكدر •

بعثت [ع ، مص] من قبل الرحمن بر پيغمبرك كوندرلمسى ، تبليغ احكامه مأمور بيورلسى § حضرت محمد المصطفى عليه اكمل التحايا افندمزك تبليغ امور دينيه يه مأمور بيورلمسى •

بعثت نبويه = فخر عالم حضرتلرينك كوندريلمشى •

بعد البعثه = پيغمبرمز افندمز حضرتلرينك بعثتندن صوكره •

قبل البعثه = رسول اكرم صلى الله تعالى عليه وسلم افندمزك بعثتندن اول •

بغاث [ع ، س] (مارطى) دنيان طير بحرى § بوز ، كول رنكلى • § فائدەسز •

بغال [ع، س] (بغل) ك جمعى، استرلر، قاطرلر •

اخلاق بغال = كوتو خويلر •

بغير [ع ، د] سلب وانكار معناسيله بعض كلمات وتركيبات عربيه يه داخل اولور •

بغير استحقاق = لياقتى ، استحقاق اولميەرق •

بغير حق = حقسز اولەرق •

بقاع [ع ، س] (بقعه) نك جمعى ، بر پارچەلرى. قطعات اراضى § مناطق مستحكمه •

بكر [ع،مص] قيزلق § قيز اوغلان قيز. (باكر) و (باكره) غلطدر.

بكر مضمون }
مضمون بكر } = ايلك دفعه اولەرق سويلنمش بر فكر ، مضمون •

ضربهٔ بكر = بر اوروشده ايكى يه بولن ضربه •

بلا [ع، د] ادات سلب • { عربى كلماته داخل اولور • بلا پروا ، بلا آرام تعبيرلرى غلطدر • }

بلاسبب = سببسز اولەرق •

بلاد [ع، س] (بلده) نك جمعى : بلاد جسيمه ، بلاد معموره •

بلاغ [ع، مص] يتشديرمه ، ايصال •

بلور [ع، س] پك بياض وپارلاق جام

جسم بلورى = كوزدەكى طبقەلردن برى.

بلورى = بلوره منسوب، بلور كبى •

بلورات = بعض جسملرك اريدلدكدن صوكره صوغودلمسندن حاصل اولان صيرچه كبى شيلر •

بلورين = بلوردن معمول، بلور كبى •

بلوقحاوز [انكليزجه، س] {Blckhaus} اصطلاحات عسكريه‌دن اولوب آغاجدن ياپلمش ، اوستى اورتولى استحكامه اطلاق اولنور •

بن [ع،س] اوغل . ولد ، زاده معناسنه اولان (ابن) ك مخففى •

بناء [ع،س] ياپلمش ياپى § ياپى ياپيق • § دايامق، استناد ايتديرمك § فعلك معنا جهتيله تنوعى •

بناءً [ع،د] اوزرينه، دولايى، دولاييسيله

بناء عليه }
بناء على هذا }
بناء على ذلك }
بنابرين } = بوكا مبنى اولەرق، بوندن دولايى ، بو سببله، بونك اوزرينه بناءً •

بوكا بناءً = بوكا استناد ايدرك •

بناگوش [فا، س] قولاق طوزى § قولاغك كوبه طاقيلان قطعهٔ سفلاسى؛ قولاق يمشەسى •

بنت [ع،س] قيز ، كريمه •

بنت الشفه = سوز ، كلام •

بنت العنب = شراب ، انكور •

بنت لبون = اوچ ياشنه كيرن ديشى دوه •

بنت مخاض = ايكى ياشنه كيرن ديشى دوه •

بنصر [ع، س] اورته وسرچه پارمقلر آرەسندەكى پارمق ـ كه : بوكا تركجەده (آدسز پارمق) ديرلر •

بنگان [فا، س] قدح، پياله § فنجان •

به [ع،ص] ايى ، اعلى •

بهبود = ايىلك ، صاغلق ، صحت . || انتظام حال ، حسن معيشت •

بهبودى = ايى اولمقلق •

بهتر = دها ، اك ، پك ايى •

بهترين = اك ايى : دمم بهترين •

بهين = پك ايى •

بى [فا،د] ادات سلب اولوب اسماء عربيه وفارسيه يه داخل اولەرق انلره صفت حيثيتنى بخش ايدر :

بى حد = حدسز ، غير محدود ، پك چوق •

بى حد وحساب = حدسز ، حسابسز.

بى خود = كندندن كچمش ، كنديني غائب ايتمش || بايغين •

بى خودى = بى خوداق ، مدهوشلق ، بايغنلق •

بيداد = تعدى ، تجاوز •

بيدريغ = اسيركنامش || رد ايدلمامش.

بى رنك = رنكسز ، لونسز •

بى سروسامان = باشسز || انتظامسز.

بيشمار = حدسز، صايسز، پك چوق.

بيطرف = ايكى ويا دها زياده اشخاص آرەسندەكى معامله يه مداخله ايتميوب آيرى طوران •

بيطرفلق = اصطلاحات سياسيه جه ايكى دولت آرەسندەكى محاربه يه ديكر بر دولتك (عقدى) ، (عهدى) ويا (طبيعى) اولەرق مداخله ايتمەمسه اطلاق اولنور •

بيغرض = غرضسز ، خالص || بيطرف •

بيقرار = ثباتسز ، قرارسز ، فانى • || مضطرب ، راحتسز •

بيكار = ايشسز، مشغوليتسز { (بكر) دن مأخوذ اولان (بكار) كلمهٔ تركيەسنى بو املا ايله يازمق عبثدر } •

بيگاه = وقتسز ، غير مناسب •

بیگران = (بی) ادات سلبیله (کران) لفظندن مرکبدر . مقیاسسز ، حدسز ، اوجسز ، نهایتسز ، اوجی بوجاغی اولمیان : آسمان بیکران .

بیکس = کیمسه‌سز ، معینسز || بیچاره . || دول ویتیم .

بیگمان = (بی) ادات سلبیله (شبهه) معناسنه اولان (کمان) لفظندن مرکبدر . شبهه‌سز ، شکسز .

بیگناه = کناهسز ، صوچسز ، قباحتسز ، معصوم .

بیمآل = مآلسز ، معناسز ، حکمتسز ، صاچمه صاپان .

بی‌مثال = نظیرسز ، امثالسز .

بیمجال = مجالسز ، قدرتسز ، درمانسز .

بیمحابا = قورقوسز ، بلاپروا ، چکنمکسزین { اصلی : (محاباة) در } .

بیمر = صاییسز ، حسابسز .

بیمعنی = مآلسز || مناسبتسز || صاچمه .

بیمغز = بینسز ، عقلسز || خفیف مشرب .

بیمغزانه = خفیف‌مشرب اولانه ، عقلسزه لایق صورتده .

بی‌منت = منتسز ، ایتدیکی ایلکی باشه قاقمیان .

بینام = نامسز ، اسمسز ، شهرتسز ، مجهول .

بینماز = تارك صلاة ، نماز قیلمیان .

بینماز عذری = غیرمقبول‌عذر ، بهانه .

ایکی جامع آره‌سنده قالمش بینماز = متردد ، متحیر ، شاشیرمش آدم .

بی‌نهایه = نهایتسز ، صوکسز .

بی‌نوا = نصیبسز ، بهره‌سز .

بیوایه = ملجاسز ، کیمسه‌سز ، پناهسز ، حامیسز .

بیهوش = عقلسز ، بایغین { فتح بایله غلطدر } .

بیهوشانه = بایغنجه‌سنه .

بی‌بی [فا ، س] او قادینی ، یاشلی باشلی قادین § خاله ، تیزه .

بیاعت [ع ، س] صاتیلق‌مال ، تجارمتاعی .

بیت [ت ، س] حیوانات دفیلیه‌دن چوجقلر ایله نظافته رعایت ایتمین اشخاصه مسلط معروف حیوانجق ، قمله ، کهله . { طبیعیوندن برذاتك یاپدیغی تدقیقات وحسابه کوره ایکی دیشی بیتك بر بچق آیده (۱۲,۰۰۰) یاوری وجوده کتیردیکی ثابت اولمشدر .

(آت بیتی)

(الا بیتی)

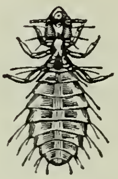

(باش بیتی)

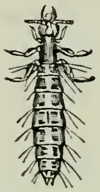

(جسد بیتی)

(قوندوز بیتی)

(بغدای بیتی)

(قویون بیتی)

(کوپك بیتی)

باش بیتی = باشده حاصل اولان اسمر کهله .

بغدای بیتی = حبوباته مسلط بیت .

تخته بیتی = تخته‌لر آره‌سنده حاصل اولان متعفن حشرهٔ مؤذیهٔ معروفه .

جسد بیتی = وجودك اعضای مختلفه‌سنده والبسه قیوریملرنده حاصل اولان کهله .

خسته بیتی = بعض امراضه مبتلا اولانلرده ظهور ایدن صاری رنکلی بیت . (داء لقمله)

قاصیق بیتی = وجودك تویلی محللرنده ظهور ایدن بر نوع مزعج کهله ، قملة لعانه .

بیت ینکی = کیزلی عیب .

بیتلنمك [ت ، مص] عدم طهارت نتیجه‌سی اوله‌رق وجوده بیت اوشوشمك § بغدای وباقله مقوله‌سی حبوبات بوجکلنمك § طاووق وسائر طیور قاغه‌سیله کندی کهله‌سنی طوپلامق .

بیتله‌مك = حیوانات بربرینك کهله‌سنی ، بوجکنی ، آیقلایوب قیرمق .

بیتشمك [ت ، مص] ایکی شی بربرینه قاوشوب متصل اولمق .

بیتشدیرمك = ایکی شیئی بربرینه قاوشدیرمق .

بیتمك [ت ، مص] ختامه ، صوکنه ایرمك § تخم کبی شیلر یردن چیقمق § پیدا اولمق .

ایشی بیتمك = محو وهلاك اولمق ، غائب ایتمش اولمق .

بال بیتمك = شکرله‌نوب تصلب ایلمك .

بیتمه = نهایت بولمه ، توکنمه .

بیتیرمك = ختامه ، نهایته ایردیرمك || یره‌کی تخمی سوردیرمك .

بیتکین = نهایت ، صوك § محو اولمش آدم .

بیتیك = محووخراب اولمش || {چغتایجه} مکتوب ، نامه .

بیتمه [ج ، س] (بحریه) کمیده دمیر آتیلیرکن زنجیرك سرعتنی تعدیل ایچون کوکرته‌نك باش طرفنه موضوع اولان بابا .

بیجرغان [ت ، س] دمیر دلیکارینه جلا ویرمك ایچون استعمال ایدیلن دمیرجی آلتی § بچلقان .

بیچاره [فا ، ص] ادات سلب اولان (بی) ایله (چاره) دن مرکب اولوب : چاره‌سز ، عاجز ، طالعسز ، یوقسول معنالرینی { ترکجه‌ده مستعمل (زواللی) تعبیری بونك مرادفیدر . }

بیچاق [ت ، س] برصابله برآغزدن عبارت اولوب بیچوب کسمکه مخصوص آلت .

بچاق بچاغه = شدتلی غوغا .

بچاق صبرتی = پك آز ، رمق قالق .

بچاقچی = بیچاق یاپان .

بچقی [ت،ـ] تخته‌لری یاپراق یاپراق کسن دیشلی آلت ، بیوك دستره .

بچون [فا،ص] جناب حق . تکری : حدی بیچون ، بی‌چون وچرا .

بچیم [ت،ـ] صورت ، شکل ، اندام § طرز ، اسلوب .

بچیمنه کتیرمك = اویدیرمق ، یاقشدیرمق .

بچیم زمانی = اکین بیچیله‌جك زمان .

بچیمسز = یاقیشیقسز ، شکلی واندامی چرکین .

بچیملی = یاقیشقلی ، شکل واندامی کوزل .

بیخ [فا،ـ] اصل ، کوك ، خز § تملی .

بیخ کوهی = بالدیران کوکی .

بید [فا،ـ] سکود آغاجی ، صفصاف .

بیدگران
بیدسرنگون } = صالقم سکود .

بیدمشك = چیچکی کوزل قوقولی سکود .

بیدار [فا،ـ] اویانق § متیقظ ، بصیرتلی ، آچیق کوزلی .

بیداری = بیدارلق ، اویانقلق ، اویقوسزلق || تیقظ ، ابتصار .

بیدرنك [فا،ص] اکلنمین ، سریع ، سرعتلی .

بیدستر [فا،ـ] ذوالمعشین حیواناتدن قوندوز دنیلن حیوانك کوبکه بکزه‌دیکی ایچون بوکا اهل فارس (سك آب) دخی دیرلر .

بیر [فا،ـ] یتاق ، دوشمه § بصیرت .

بیرا و [ج،ـ] (Birr) آرپه‌دن استحصال و (Hublon) اله تربیه وتعطیر ایدیلور برنوع مسکر که : بوکا ترکجه‌ده (آرپه صویی) دیرلر .

بیرون [فا،ـ] طیش ، طیشاری ، خارج (درون) مقابلی .

پرده بیرون = حد معروفدن خارج ، چیقمش ، متجاوز .

پرده بیرونانه = پرده بیرونجه‌سنه .

بیروتی = سلاملق دائره‌سی ، سلاملق اوطه‌سی .

بیز [ت،ـ] قوندره‌جیلرك وسراجلرك دریلری دلدکاری معروف آلت § پك سیوری ، باتان شیدن کنایه .

بیزار [فا،ص] راحتسز ، بیقمش ، اوصانمش ، مضطرب § کوسکون .

بیزاری = بیزارلق .

بیزر [فا،ص] خسیس ، جمری .

بیزموت [ج،ـ] {Bismulth} (کیمیا) قرمزی‌یه مائل بیاض واسهالی دافع برمعدن که : قادینلرك یوزلرینه سوردکاری دوزکون دخی بوندن یاپیلور .

بیست [فا،عدد] یکرمی .

بیسکویت [ج،ـ] {Biscuit} اوفاق قطعه‌لرده یاپلمش سودلی ، شکرلی کورك ، قرابیه .

بیش [فا،ص] آرتق ، زیاده ، فضله .

بیشتر = دها زیاده ، دها فضله .

بیشه [فا ، ـ] اورمان ، میشه‌لك ، سازلق .

مسلح بیطرفلق = (حقوق دول) محاربه‌یه اشتراك ایتمه‌مکله برابر مخاصمیندن هیچ برینك کندی ممالکنه کیرمه‌مسی ایچون حدودینی مسلح اردو ایله تحکیم وتقویه ایلمك .

بیعه [ع،ـ] کلیسا ، معبد نصاری .

بیفتك [ج،ـ] { Buftech } کمیکسز ، آلافرانغه کبابصدی .

بیقمق [ت ، مص] اوصانمق ، بزمك ، نفرت ، تنفر ایتمك § طعامی معده قبول ایتمیه‌جك درجه‌ده یمك § کلال ، فتور § کسل .

بیقدیرمق = اوصاندیرمق ، بزدیرمك ، نفرت ایتدیرمك .

بیقغنلق = برشیئك کثرتندن ویا برحالك توالی وتکررندن حاصل اولان اوصانمه حالی .

بیك [ت، عدد] (٩٩٩) دن صوکره کلن عدد ، اون کره یوز : ١٠×١٠٠ = (١،٠٠٠) هزار ، الف .

بیکنجی = بیك درجه‌سنده اولان ، (٩٩٩) نجیدن صوکره‌کی مرتبه : هجرت سنیه‌نك بیکنجی سنه‌سی

بیکلك = بیك غروش قیمتنده اولان ، بیك غروش دکری بولنان || بیك دکرنده ویا مثلنده اولان || بیك پارچه‌دن مرکب وعبارت اولان || بیك درهملك مایع استیعاب ایدن شیشه .

ایکی بیك = ٢،٠٠٠ {ایکی کره بیك} .

اوچ بیك = ٣،٠٠٠ {اوچ کره بیك}

بیك برآیاق
بیك برآیاق اوستنده } = غلبه‌لکدن کنایه‌در . فرط ازدحام .

بیك جان ایله = کمال آرزو ایله .

بیك دال = ایپك زمین اوزرینه صیرمه ایشلنمش برنوع قماش .

بیك دره‌دن صو کتیرمك = قادیرمق ایچون بر چوق اعذار واهیه سرد ایتمك { تعبیر عوامدر } .

بیك کوز اوتی = قدمای اطبانك مستعمل اولملق اوزره استعمال ایلدکاری برنوع اوت . (سقمونیا) ، (محموده) اسملریله‌ده موصوفدر .

بیکلرله
بیکلرجه } = پك چوق .

بیك یاشا = چوق یاشا مقامنده کلمهٔ تمنیدر .

بیکار [ت،ـ] چشمه ، منبع : بیکار باشی .

بیکام [فا، ص] نائل مرام اوله‌مامش اولان ، خائب ، خاسر .

بیکانه [فا،ص] یبانجی (آشنا) مقابلی : « آشنایه آشنا بیکانه‌یه بیکانه‌یز »

بیکانکی = بیکانه‌لك ، یبانجیلق .

بیکباشی [ت،ص] رتب عسکریه‌دن قول اغالغك فوقنده ، قائمماملغك دوننده برتبه اولوب فرمانلی ضابطلکك مرتبهٔ اولاسیدر . { بیکباشی امرای عسکریه‌دن اولوب پیاده وطوبچی صنفلرنده طابور قوماندانیدر . سواریده میرآلای وقائممقامك معاونیدر . بیکباشیلر فرمانلی ضابطاندن یعنی امرادن اولدقلری حالده قائممقام ومیرآلای کبی کندولرینه (بك) دینمکه مجبوریت رسمیه یوقدر . بیکباشینك القابی (رفعتلو) در .

بیکباشیلق = بیکباشی رتبه‌سی ، بیکباشینك رتبه وصفتی .

بيل [فا ، ص] زكجه ده (ماء) مفتوحه ايله بالتحريف (بل) دنيلان باغجوان آلتى .

بيلاردو [ج ، س] { Billard } چوقه قابلى وكنارلى برماصه اوزرينه موضوع (بيلا) دنيلان فيل ديشندن معمول بوارلاقلرك (اسدقا) تعبير اولنان دكنكلر ايله تحريكندن و بو بوارلاقلرك يكديكريله مصادمه سندن عبارت براويون . § بواويونه مخصوص ماصه § بيلاردو اوينانيلان صالون، محل .

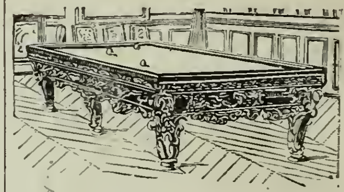

(بيلاردو — Billard)

بيلازيك - بيله زيك [ت ، س] قادينلرك زينت ايچون بيلكلرينه طاقدقلرى حلقه ـ كه : الماسليسى ، آلتون وكموشدن ، سرچه دن معمولرى واردر . { اصلى (بيلك يوزوكى) در . } معصم § هر نوع اسطوانى شيلره كچيريلن حلقه : طوپ بيله زيكى، صوبه بيله زيكى، خاولى بيله زيكى .

(بيله زيك)

بيلت [ج ، س] واپور ، شمندوفر ، تراموای، تونل ، باغچه ، تياترو كبى محللره دخول ايچون مقتضى اولان اجرتك تأديه اولنديغنى مشعر آلنان ورقه .

بيلدير [ت ، س] كچن سنه ، سنهٔ سابقه ، سال كذشته ، كچن يل .

بيلدرجين [ت ، س] عصافير (سرچه) فصيله سندن لحمى غايت مقبول ، سرچه دن بيوك برنوع كچجى قوشى ـ كه : صوك بهاره يقين زمانلرده كثرتله بولنور واوزمان صيد ايديلور .

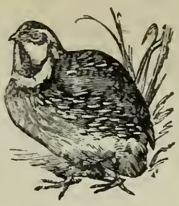

(بيلدرجين)

بيلدرجين اوردكى = وردكه مشابه بر نوع طير بحرى .

بيلدرجين قيلاغوزى = بيلدرجين سوريسنه قوماندا ايدن اركك بيلدرجين .

بيلدك [ت ، ص] طانش ، كندوسيله الفت اولنمش ، احباب ، آشنا .

بيلدك چيقمق = آشنا چيقمق ، طانيشمق .

بيلديكنى ياپمق | **بيلديكنى ايشلمك** = آرزو ايتديكنى ياپمق ‖ بيلدن كنى ياپمق ‖ سوز ديكله مه مك . عناد ايتمك .

بيلمك [ت ، مص] علم ، وقوف كسب ايلمك ، تفرس ، درك ايتمك § طانيمق § تشخيص ايتمك § تخطر ايلمك § ظن واعتقاد ايتمك § بر شيده ، برعلمده ، برصنعتده مهارت كامله سى بولنمق § { صيغهٔ التزاميه دن اول بولنه رق فعل اعانه تشكيل ايدر : } آله بيلمك ، كيده بيلمك .

بيلديرمك = اوكرتمك ، خبر ويرمك . ‖ اكلاتمق ‖ اشعار وانبا ايلمك .

حدينى بيلديرمك = حدندن كچمك ، مغلوب ايتمك ‖ انتقام آلمق ‖ تكديروتأديب ايلمك .

بيلمه = علم وعرفان .

بيلشمك = بربرينى طانيمق، طانيشمق، معارفه لى چيقمق ‖ صوكره دن بربرينى طانيوب آشنا چيقمق .

بيلديرمه | **بيلديريش** = خبر ويرمه ، معلومات ويرمه ‖ سزدرمه . ‖ اشعار وانباء .

ايلك بيلمك = متشكر وممتدار اولمق .

ايى بيلمك = اطرافيله اكلايوب دكلش ، تدقيق وتتبع ايتمش اولمق ‖ حسن ظنده بولنمق .

چوق بيلمك = حيله كارلق ، سنسبلك ، قورنازلق .

حدينى بيلمك = كندى قدرودرجه سنى طانيمق ، وظيفه سنى بيلمك ‖ اقتدارله متناسب برفعل وكارده بولنمق .

فرض بيلمك = مطلقا لازم عد ايتمك .

كندينى بيلمك = كندى حد وقدر ووظيفه سنى بيلمك ، اديب وتربيه لى اولمق .

كندينى بيلمز = تربيه سز ، متجاوز ، نادان .

بيله رك = قصداً ، عمداً .

بيلميه رك = من غير عمد ، من غير قصد .

بيلمش اول = معلومك اولسون ديمكدر .

بيلنمك = برشى معلوم ومعروف اولمق .

بيلزيك [ت ، س] ☛ (بيلازيك) .

بيلك [ت ، س] قول ايله ال آره سنده كى اويناق محل ، رسغ ، معصم ، محل نبض .

آت بيلكى = بوقاغيلق ، كوستك يرى .

اياق بيلكى = رسغ لقدم .

بيلك كميكلرى = عظام رسغ .

بيلكچه [ت ، س] متهم ويا مظنونلرك وعسكر وريلرينك حين دردستنده بوللرينه طاقيلان دمير ويا تخته آلت . (كاپچه) .

بيلكى [ت ، س] معلومات ، وقوف § معرفت . § درايت ، دانش .

بيلكيچ [ت ، ص] كنديني بيلير كوسترن ، شارلاتان ، متفاضل ، بيلكى طاسلايان ، عالم كچينن .

بيلكيچلك = بيلكيچلك حالى ، شارلاتانلق ، متفاضللق .

بيلمجه - بيلمه جه [ت ، س] معما ، لغز ، ياكانماج . § مغلق شى .

بيله [ت ، د] ادات اتباع اولوب (حتى) ، مقامنده استعمال ايدلور § برابر ، معاً .

بيله سنجه = برابرنده ، معيتنده .

بيله كو | **بيله كى** = بيچاق واوستره وسائر بومثللو آلت قاطعه كسكينلنديرمكه مخصوص طاش ويا قايش ، مشخذ : بيله كى طاشى .

بيله مك [ت ، مص] بيچاق واوستره وسائر آلات قاطعه يى بيله كى طاشنه ويا قايشنه دلك وتماس ايتديره رك كسكينلتديرمك ، كسكين ايتمك ، مبورى ايتمك .

ديش بيله مك = اشتها ‖ تهالك ‖ حس انتقام طاشيمق .

بیم • [فا ،] قورقو خوف : بیم حیات ؛ بیم مفلت .

بیم وامید = خوف ورجا .

بیمار [فا ، ص] خسته ، مریض ، معلول .

بیمارخانه / **بیمار ستان** } = خسته‌خانه ، دارالشفا .

بیماری = خسته‌لك .

بین • [فا،ص] گوریجی ، بصیر معناسنه اوله‌رق بعض کلماتك اواخرینه داخل اولور .

دوربین = اوزاغی گورن || مصلحتی تمامیله تقدیر واحاطه ایدن || مسافات بعیده‌یی ایی گورمك ایچون استعمال اولنان معروف آلت رؤیت .

خرده بین = پك کوچوك شیلری بالخاصه میقروبلری گورن آلت .

عاقبت بین = دوراندیش ، ایلروشونن ، هرشیئك نتائجنی حساب وتقدیر ایدن .

بینا [فا،ص] گوریجی ، بصیر .

نابینا = کور ، اعمی || جاهل .

بینایی = گوریجیلك ، بصارت .

نابینایی = کورلك ، اعمالق .

بیندیرمك • [ت، مص] بینی حیوان ویا یوکسك برشیئك اوزرینه چیقارمق ، برشیئك اوستنه یاصدیرمق § ساعتك ایره‌سنی ایلرویه آلمق .

بینش • [فا،ص] گورش ، رؤیت § تیقظ ، بصارت .

نقطه بینش = گوز بکی .

بینك [ت،ا] اوزرینه بینیله‌جك حیوان .

بینك طاشی = حیوانه قولایجه بینمك ایچون بعض بیوك قوناق قپو ویاحولیلری اتصالنده خصوصاً طاشدن معمول سد ، پایکاه ، معرج .

(بینك طاشی)

بینمك • [ت ، مص] یوکسك برشیئك ویا حیوانك اوزرینه چیقوب وآیاقلرینی صارقیدوب اوطورمق ، رکوب ایتمك ، سوار اولمق § گمی ، آرابه ، شمندوفر ، تراموای کبی وسائط نقلیه‌یه گیرمك § برحال وصورت آلمق : ایش عهده‌ده بیندی § مسلط اولمق § حدینی گچمك .

کوپه بینمك = شدتلی صورتده حدت وغضب ایتمك .

دالنه بینمك = ایلری واره‌رق ، تضییق ایتمك .

بیننده [فا ، ص] گوریجی ، بصیر . (بینا ایله مترادفدر) .

بینی [فا ، ا] بورون § دمیرصومون .

بینیجی = فارس ، جندی ماهر ، آته گوزل بینن وآتی تربیه ایدن .

بینیش • [ت ، ا] طاریق علمیه‌رجالنك بعض مراسم مخصوصه‌ده گیدکلری معروف جبه‌که : قوللری ویدنی گنیشجه‌در .

بینو [فا ، ا] گووه دنیلن حیوانجغز .

بیهوه [فا،ص] طول قادین .

بیهده [فا،ص] بوش ، فائده‌سز ، باطل معناسنه اولان (بیهوده) نك مخففی .

بیهوده [فا،ص] بوش ، فائده‌سز ، باطل (فتح باء ایله غلطدر) .

بییق [ت ، ا] (بحریه) جوادیره اوزرنده‌کی سرن .

بییق [ت، ا] ارکك انسانك وکدی ، قپلان کبی بعض حیوانلرك اوست دوداغی اوزرنده چیقان قیللر . شارب ، سبله .

بییق آلتی = استهزا .

بییقسز = بییغی اولمیان .

بییقلی = بییغی اولان || بدنی ولوب صقالی اولمیان .

باء مضمومه

بت [فا،ا] ترکجه‌ده بالتحریف (پوت) دنیلن وطائفه مشرکین طرفندن معبود اتخاذ اولنمق اوزره اعمال ایدیلان صنم ، هیکل ، مجسم انسان ویا حیوان شکلی § مشاهیردن برینك تذکار نامی ایچون دکز ایدیلن رسم مجسم § گوزل ، دلبر .

بت پرست = عابدالصنم ، بته طاپیجی ، طاپان ☞ (لفتجه اعلام) .

بت پرستلك = بته طاپیجیلق .

بت تراش = عامل الصنم ، بت یاپیجی ، یاپان .

بت تراشی = بت تراشلق .

بتخانه / **بتکده** } = بت پرستلرك عبادتخانه‌سی ، دارالصنم ، اوثان خانه .

بت شکن = کاسرالصنم ، بتلری قیریجی ، قیران .

بت شکنی = بت قیریجیلق .

بت لال = مبهوت ، حیران .

بتوغ [ع ، مص] گسیلمك § اوزاقلاشمق .

بتون • [ت ص] هپ ، جمیع ، کافه ، جمله تکمیل § یکپاره ، صوم .

بوس بتون = کاملاً .

بتون بتون = تماماً ، کلیاً .

بجق - بوچوق • [ت،عدد] یاریم ، بر شیئك ایکی بلوکندن بری .

آز بجق = پك آز ، برآز || همان .

بچقلق = یاریملق ، یاریم غروشلق .

بجبوحه [ع ، ا] اورته یر ، برشیئك اورته‌سی .

بحران • [ع،ا] (طب) کمال شدتله اجرای احکام ، اتمام ادوار ایدن بر مرض حمونك بردن بعض علائم شفا گوستره‌رك ایی اولمسی . مثلا ذات الریه ده بردن مبذول بر تر ویول حصوله گلمسی وحرارتك عین زمانده بنه بردن سقوطی علامات بحراندر .

لیلة البحران = خسته‌لك نوبتی شدتله دوام ایتدیکی گیجه || امور وشئون مختلفه‌نك تشوش وتشتتی زمانی : بحران مالی ، بحران ادبی .

بحور • [ع ، ا] (بحر) ك جمعی . (بحار) و (ابحر) کلمه‌لری دخی (بحر) ك جمعی ایسه‌ده بونلر یالکز دکزلر معناسنه اولوب (بحور) ایسه هم (دکزلر) ، همده (بحرشعر) معناسنه جمع اوله‌رق مستعملدر .

بحیره [ع،ا] دکزجك ، گول .

بُخار [ع، ـ] بوغو، صیجاق صودن حاصل اولان بوغو.

بخاری = بخاره منسوب.

کشتئ بخاری = واپور، بخارلی گمی.

قوۀ بخاریه = بخارك حائز اولدیغی قوۀ دفعیه وانبساطیه.

بخار بارگیری = (ماکنه) ثانیه‌ده (٧٥) کیلو غرامتره ایش، عمل حاصل ایدن قوت دیمکدر.

بُخل [ع، مص] خسیسلك، جریلك. (کرم)ك ضدی.

بخلاء = خسیس، جمری معناسنه اولان (بخیل)ك جمعی.

بُدّ [فا، ص] صاحب، خداوند.

بُدّ [ع، مص] فراق، آیریلق.

لابد = البته.

بُدَلاء [ع، ص] لسانمزده غیر مستعمل اولان (بدیل)ك جمعی. عقلسز، صافدرون آدملر معناسنه‌در. {مفرد مقامنده قوللانیلور}.

بُذور [ع، ـ] تخم معناسنه اولان (بذر)ك جمعی

بُرّ [ع، ـ] بوغدای.

بُرء [ع، مص] خسته افاقت بولمه، ایاشمه.

(بر ـ بغدای)

بُراق [ع، ص] دابۀ بهشتی § من قبل الرحمن لیلۀ معراجده رکوب قدسیت مصحوب حضرت احمدی‌یه تخصیص بیوریلان دابۀ مقدسه.

بُران [ع، ص] کسکین: خنجربران، شمشیر بران.

بُرایه [ع، ـ] یونغه، تالاش، یونیلان آغاج، تخته دوکونتیسی.

بُرثُن [ع، ـ] ییرتیجی حیوان پنجه‌سی، آرسلان الی § انسان الی {(برثان) دخی دینیر}.

بُرج [ع، ـ] معنای حقیقیسی (دکن) دیمکدر. بر برك، برمحلك مستحکم وقوی طرفی. § (قوزموغرافیا) دائرۀ الشمسك منقسم بولندیغی اون ایکی قسمدن هربری.

برج قوی = اصطلاحات حربیه‌دن اولوب تحصنگاه معناسنی افاده ایدر. || قله || حصارچیقنتیسی. {جمعی: (بروج) کلیر}.

بُرجاس [ع، ـ] هدف، نشانگاه. {بعض ارباب لغتك قولنه نظراً: یوکسك یرده بولنان نشانگاهه (برجاس)، دوز یرده، سطح زمینده‌کنه: (هدف) اطلاق اولنور}.

بُرجُمه [ع، ـ] پارمق بوغومی، پارمقلرك بوکولدکجه دیشاری چیقان اوجلری.

بُرد [ع، ـ] بر نوع چوبوقلی قماش، عبا.

بُرداء [ع، ـ] صیتمه دینلن علت § بو علتك انسانی اوشومش کبی دیتره‌تمکه بادی اولان حالی.

بُردبار [فا، ص] حلیم، متحمل، صبرلی.

بردباری = حلیملك، صبرایلق.

بُرده [ع، ـ] عربلرك احرام کبی بوروندکلری بر نوع عبا، خرقه. § بدنك بلدن یوقاریسنی ستر ومحافظه ایدن لباس.

قصیدۀ برده = مشاهیر شعرای عربدن اولوب بالآخره سلسلۀ اصحابه ادخال بیوریلان (کعب بن زهیر ویا کعب بن زهیره‌نك) اوصاف مبجلۀ حضرت رسالتپناهی‌یی متضمن اوله‌رق حضور نبویده انشاد وقرائت ایلدیکی قصیدۀ مشهوره‌که: رسول اکرم افندمز حضرتلرینك نظر تحسین وتقدیر سنیه‌لرینی جلب ایتمکدن ناشی عاطفۀ شاعر مشارالیهه بردۀ سعادتلرینی احسان بیورمشلردر. قصیدۀ مشهورۀ مذکوره‌نك (قصیدۀ برده) توصیمنه شو احسان پیغمبری باعث اولمشدر.

بُرزُغ [ع، ـ] نشوۀ نوجوانی، شوق شباب.

بُرسان [فا، ـ] بیوك ییلان، اژدرها.

بُرشُم [ع، ـ] مخدرات اسلامیه‌نك (وآنلری تقلیداً بعض آوروپا نسوانك) یوزلرینه اورتدکلری پچه، تول معناسنه‌در.

بُرعوم ـ بُرعومه

[ع، ـ] آغاجك هنوز آچیلمامش یاپراق ویا چیچکی، طومورجق.

(برعوم ـ طومورجق)

بُرغو [فا، ـ] ترکجه‌ده بالتحریف (بورو) دینلن موسیقی آلتی. {(بوروزن) تعبیری بیله (بورغوزن) لفظندن محرفدر}.

بُرغوث [ع، ـ] موذیاتدن (پیره) دینلن حیوانجق.

بُرقان [ع، ص] بیاض، قیلسز تنلی آدم: مرد برقان.

بُرقع [ع، ـ] مخدرات اسلامیه‌نك قاعدۀ معتبرۀ تستره رعایةً وآوروپا نسوانك لوازم تزیینیه‌دن اولدیغنه مراعاةً یوزلرینه اورتدکلری پچه، یاشمق، تول § نقاب § ماسکه.

برقع فکن = نقاب آچیجی، آچان. || زن بی محدر.

رفع برقع = نقابی قالدیرمق، یوزینی آچمق.

بُرقوق [ع، ـ] اریك || قایسی || صاری اریك.

بُرکان [ع، ـ] ینار طاغ، وولقان: اندفاعات برکانیه، آثار برکانیه ☞ (اندفاع).

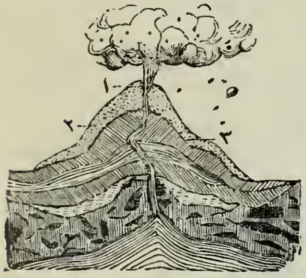

(برکان)

١ ـ فتحه ٢،٣ ـ لاو (اندفاعات برکانیه)

برکانی = برکانه منسوب، متعلق: اراضئ برکانیه.

بُرکه [ع، ـ] ماوطی قوشی.

بُرکه [ع، ـ] حوض، کوچك § صو بریکنتیسی.

بُرنُس [ع، ـ] ترکجه‌ده (بورنوز) صورتنده بالتحریف استعمال ایدیلان لباس نسوان ـ که: اکثریا باشلقلی اولور § بربریه اهالیسنك احرام کبی اوستدن گیدکلری غایت کنیش بر نوع لباس، یلدیرمه § صدر اسلامده اهل تقوانك وعلمای حقوقلك گیدکلری برنوع اوزون سرپوش ـ که: مولوی کلاهنه مشابه ایدی ـ § یاغمورلق.

(برنس)

برنس الحیوان == (حیوانات) حیوانات ناعمه‌ده جسم حیوانی تماماً ویا قسماً احاطه ایدن جلد ثخیف .

برنس الحیوان نصف کرتین == سطح دماغده موجود مادهٔ سنجابیه ایله آلتنده‌کی طبقهٔ بیضاء .

بُروُت [ع .-] بییق .

ریش وبروت == صقال و بییق .

بُرُوج [ع ، -] (برج) ك جمعی . جملهٔ کواکب .

ذات البروج == کوك ، سماء ، کوك یوزی

منطقة البروج == (قوزموغرافیا) مدار شمسك طرفینده ٩ درجه بعدده کائن و مدار مذکوره موازی ایکی دائره ایله محدود منطقهٔ سما ـ که همان کافهٔ سیاراتك حرکتلری اشبو منطقه داخلنده واقع اولور .

بروج اثنی عشر == دائرة الشمسك منقسم بولندیغی اون ایکی برجه ویریلن اسم .

بُرُودَت [ع، -] صوغوقلق { مادیات ومعنویاتده مستعملدر } .

بُرُوز [ع، مص] کیزلی وکورنمز اولان شی میدانه چیقمق § ظاهر وآشکار اولمق § ظهور ایتمك § کیزلندکدن صوکره میدانه چیقمق : بروز شمس تابان . § علم تشریح اصطلاحنجه عظام اوزرنده حاصل اولان چیقندیلر .

بُرُوع [ع، مص] علم وفضیلتده ، حسن ولطافتده امثالنه تفوق ایتمك .

بُرُوق [ع، -] برجنس کوچوك و جیلز آغاج اولوب هربار خضارتنی محافظه ایدر .

(بروق)

(منطقة البروج)

١ — دلو .
٢ — حوت .
٣ — حمل .
٤ — ثور .
٥ — جوزا .
٦ — سرطان .
٧ — سنبله .
٨ — اسد .
٩ — میزان .
١٠ — عقرب .
١١ — قوس .
١٢ — جدی .

بُرُوم [ج، -] (کیمیا) خواص طبیعیه‌جه فلوره مشابه ، بر رایحهٔ شدیدهٔ خصوصیه‌یی حائز مادهٔ بسیطه اولوب (١٨٢٦) سنهٔ میلادیه‌سنده کشف اولنمشدر . اکثریا میاه بحریه‌دن استحصال وکیمیاخانه‌لرده استعمال اولنور .

بُرُوندُورق [ت، -] حشری آتلرك دوداقلرینی قیصدیردقلری معروف آلت § یواشه .

بُرْهان [ع ، -] دلیل ، اثبات ، حجت § علم منطقجه مقدمات یقینیه‌دن مرکب قیاس .

برهان قاطع == رد ایچون سوز کوتوره‌میه‌جك صورتده اثبات حقیقت ایدن حجت قویه .

برهان لمّی == (منطق) (حد اکبری) ایله (حد اصغری) نسبت وثبوته علت اولان (حد اوسط) .

برهان مسیح == احیای اموات کبی حضرت عیسی علیه‌السلامدن ظهور ایدن معجزات باهره .

بُرَهْنَکی [فا ، مص] چیپلاقلق . {باء مفتوحه ایله‌ده مستعملدر .}

بُرَهْنه [فا ، ص] چیپلاق ، عریان .

برهنه سر }
سر برهنه } == باشی آچیق .

برهنه پا }
پابرهنه } || یالین آیاق .

برهنه پایی == برهنه یالق .

برهنه سری == برهنه سرلك .

برهنه لباس == عریان .

بُرْهَه [ع، -] مدت، زمان مدید .

بعد برهةٍ == مدت مدیده‌دن صوکره .

بُرِیدَه [فا ، ص] کسلمش ، کسیك ؛ مقطوع § مذبوح .

بریده سر == مقطوع الرأس .

بُرِین [فا ، -] دیلیم معناسنه اولوب اکثریا میوه دیلیملری حقنده مستعملدر .

بُزْ [فا ، س] كچی .

بزاخفش = مشهور اخفشك كچیسی ـ كه : مقلدلر حقنده ضرب مثل اولەرق مستعملدر .

بزغاله = كچی یاوروسی ، اوغلاق .

بُزاق [ع ، س] توكروك ، صالیه .

بزاقه = قابوقسز سوموكلی بوجك .

(قبوقسز سموكلی بوجك)

بُزُرْگ [فا ، ص] بیوك ، اولو ، عظیم ، جسیم { شیا و اشخاص ایچون قوللانیلیر : استاد بزرك ، درخت بزرك . }

بزركی = بیوكلك .

بزركان = (بزرك) ك جمعی . { یالكز انسان حقنده مستعملدر . } اكابر ، اعاظم دیكدر .

بزركوار = عالی ، عالی رتبەلی ، جلیل القدر ، واجب التعظیم .

بزركواری = بزركوارلق .

بُزُوْر [ع ، س] (بذر) كبی تخم معناسنه اولان (بزر) ك جمعی . تخملر .

بُزَیْر ـ بُزَیْرَه [ع ، س] (نباتات) ذات القاح خفی نباتاتك اعضای تناسلیەسی .

بُس [ت ، د] تركجەده باء مضمومه ایله باشلایان بعض الفاظك اولنه كلەرك تأكیدو مبالغه بیان ایدر : بسبتون .

بُسْتان [ع ، س] باغچه معناسنه اولوب فارسی (بوستان) لفظندن معربدر . جمعی (بساتین) و (بساتون) .

بُشْتَر [فا ، س] قورداشن دنیلن علت .

بُشْری [ع ، س] مژده ، سوینجلی خبر ، موشتو .

بُضُوْع [ع ، مص] طبعه كسل كلمه ، جان صیقلمه § اكلامق .

بُطْحَه [ع ، س] خصلت مستحسنه ، سجیئه جمیله .

بُطْلان [ع ، مص] عبث ، باطل اولمق ، باطللق .

بطلان دعوی = دعوانك اساسسز اولیشی .

بطلان قیاس = قیاسك غیر موافق اولیشی .

خط بطلان = ابطال ایچون یازینك اوزرینه چكیلن چیزكی .

بُطُوْل [ع مص] ☞ (بطلان) .

بُطُوْن [ع ، س] قارن معناسنه اولان (بطن) ك جمعی : قارنلر § هرشیئك ایچ یوزی ، كیزلی جهتلر ، خفایا .

بُطَیْط [ع ، ه] ☞ (سرفه) .

بُطَیْن [ع ، س] قارن معناسنه اولان (بطن) ك مصغری . قارنجق ، اوفاق قارن ، كوز ، حجره § منازل قمردن بری § (طب) قلبك منقسم اولدیغی درت جوفدن آشاغیده اولان ایكی جوفدن بهری .

بطین ایسر = بوجوقلردن صول طرفده‌كی .

بطین ایمن = بوجوقلردن صاغ طرفده‌كی

بطینات دماغیه = بینك ایچنده‌كی اجواف .

بطینی = (بطین) ایله نسبت ومجاورتده بولنان اعضا .

بُغاق [ع ، س] اكثریا یاغموره تحول ایدن بلوطلره اطلاق اولنور . (بانع) دها مستعملدر .

بُعْد [ع ، مص] اوزاقلق : قرب وبعد . { جمعی : ابعاد كلیر . }

بعد مجرد } = مقدار معین قیدیله مقیداولمیان اوزاقلق ، جوهوا ، فضا .
بعد مطلق }

بُعُوْلَت [ع ، مص] قاریلق ، قوجەلق ، زوجەلك ، زوجلك .

بُغاة [ع ، س] (باغی) نك جمعی ، باغیلر ، شقیلر ، متجاوزلر .

بُغاث [ع ، س] لاشەیه اوشوشن قوشلر .

بُغْدای [ت ، س] (نباتات) نخیلیه فصیله سندن معروف حبوبات ، بوغدای .

(بغدای)

ا — قاوزلی بغدای .
ب — قیلچقلی بغدای .
ج — قیلچ ندن آییرلمش دانه .

قیلچیقسز بغدای = اوزرنده یالكز (دوكن) مار یركزدیرمك ایلەدانەسی قوزندن تفریق ایدیلن بغدای .

قیلچیقلی بغدای = دوكن ایله دانەلری تفریق اولنان بغدای .

قره بغدای = سرت قبوقلی بر نوع بغدای ـ كه : اكثریا حیواناته یم اولور .

مصر بغدایی = ☞ (مصرداریسی) .

بُغْرا [فا ، س] طورناقوشی ، طورناخروسی .

بُغْض [ع ، مص] (حب) ك ضدی . سومەمه § دشمنلق .

بُقْعَه [ع ، س] قطعهٔ ارض ، برقسم اراضی ، پارچه یر ، اولكه .

بقعة القرنیه = كوزه عارض اولان بیاض لكه .

بقعهٔ پیر = (طب) باغرصاقلرد بیضی بشرهٔ مخاطیەدن متبارز حدبەلر .

بُقُوْل [ع ، س] (بقل) ك جمعی . سبزەلر ، اوتلر .

بُكاء [ع ، مص] آغلامه ، ناله ، كوزیاشی دوكمه .

بُكات [ع ، س] (باكی) نك جمعی . آغلایانلر .

بُكْرَه [ع ، س] صباح ، سحر § یارین .

بُكْم [ع ، س] (ابكم) ك جمعی . دیلسزلر .

بُل [فا ، ص] چوق ، كثیر { تركجەده ینه بو معنی ایله برابر كنیش ، واسع معناسنه كلن (بول) كلمەسی بیننده‌كی تقارب مخرجی شایان دقت اولوب (بل) ك می (بول) دن یوقسه ایكنجیسنك‌می برنجیدن محرف اولدیغی اكلاشیلەمیور } .

بُلالَت ـ بُلالَه [ع ، مص] یاشلق ، نملك ، رطوبت . § م . (بلوسا) ده بومعنایه كلیر .

بُلْبُل [ع ، س] معروف طیر خوش آواز ، هزار ، عندلیب { بوقوشك كله قارشی اولان تمایل غرامیسی حقنده قدما طرفندن سرد ایدیلن نظریات بالطبع عصرمزده حكمدن ساقطدر } § (بحریه) پلانقەنك ریفاوسنی باغلامق ایچون ماقارەنك آلت باشنه وضع اولنان خلاط ودمیردن معمول حلقه .

(بلبل)

(قره باش بلبل)

بُلبُلَه [ع،ـ] امزیکلی صو وساڑه قابی . § صو وساڑه امزکی .

(بلبله — امزیك)

بُلدان [ع،ـ] (بلد) و (بلده) نك جمعی . شهرلر ، بلده‌لر {بوکلمه‌نك دیکر جمعی اولان بلاد دها زیاده مستعملدر } .

بُلَغاء [ع،ـ] صاحب بلاغت دیمك اولان (بلیغ) ك جمعی . حائز ملکهٔ بلاغت ذوات : بلغای عثمانیه .

بُلْغُور [ت،ـ] ☞ (بولغور) .

بُلْغَه [ع، ـ] کفایت ایده‌جك قدر مدار تعیش ، کچینه‌جك شی .

بُلَنْد [فا،صـ] یوکسك، عالی : فکر بلند، پایهٔ بلند ، قدر بلند ، قدبلند .

سربلند = ممتاز ، مفتخر .

بلندی = بلندلك ، یوکسکلك .

بلند اختر = عالی‌طالع، اقبالی، مسعود.

بلندنظر = عالی‌همت، علوجناب صاحبی.

بُلُوغ [ع،مصـ] مرتبهٔ ادراکه ایریشمك، کهل حالنه کچمك § برنوع حب. § وصول .

سن بلوغ = ارککلك چاغی، سن رشد.

بُلْهَوَس [فا،صـ] { (بل) ادات کثرت ومبالغه اولوب ترکیباته داخل اولور } طول امل صاحبی، کثیرالهوس § مایمون اشتهالی . {لسانمزده بالتحریف قوللانیلان (ابوالهوس) تعبیری بالطبع غلطدر } . برهان قاطعده (بلکامه) نك‌ده بومعناده مستعمل اولدیغی بیان ایدلمشدر .

بُنْ [فا، ـ] دیپ، تمل ، کوك، اساس .

بن‌حصار / بن‌دیوار } = حصار ، دیوار دیبی .

بن مژکان = کیرپیك دیبی ، کرپیك کوکی .

سرۋبن = باش ، قیچ .

بی‌سرۋبن = باشسز، قیچسز ‖ صاچمه صاپان .

کلبن = کل کوکی ، کل آغاجی .

بن کل = کل دیبی .

بُنْدُق - بُنْدُقَه [ع ، ـ] اوفاق یوارلاق ، دانه § تفنك قورشونی.

بُنْدُق [فا،ـ] ☞ (فندق) .

بُنْگاه [فا،ـ] درونه اشیای تجاریه، لوازم سفریه وضع اولنان یر ، محل. { لسانمزده استعمال ایدیلن (انترپو) کلمه‌سی یرنده بولفظك تعمم استعمالی تمنی اولنور. } بومقامده : (باروبنکاه) تعبیری‌ده قوللانیلیر .

بُنْوان [فا،صـ] خزینه‌دار ، محافظ مال

بُنُوَّت [ع،مصـ] اوغللق ، اولادلق: ابوت وبنوت .

بُنْیاد [فا ،ـ] اساس، تمل .

بی‌بنیاد = اساسسز ، تملسز .

سست بنیاد = تملی کوشك ، ناشایان اعتماد .

§ بنا ، یاپی : بنیا رفیع ، بنیاد متین .

بُنْیان [ع،مصـ] یاپی یاپمق . (هدم) ك ضدی § یاپی ، بنا : بنیان متین ، بنیان قوی .

بِنْیَه [ع،ـ] بنای وجود یعنی ذی‌روح بدننك حال طبیعی وتشکل عضویسی دیمکدر . { شوحالده بوتعبیرك ذی روح حقنده مستعمل اولدیغی درکاردر . فصیحی بانك کسریله‌در. }

ضعیف‌البنیه = وجودینك یاپیلشی ضعیف اولان ، مرضلی .

قوی‌البنیه = وجودینك یاپیلیشی قوتلی اولان، صاغلام .

بنیوی = بنیه‌یه عارض وراجع اولان احوال وحالات . امراض بنیویه : بنیه خسته‌لقلری .

بُو [ع،ـ] (ابو) نك مخففی .

بو علی سینا = حکیم مشهور ابوعلی سینا ☞ (لغتچهٔ اعلام) .

بُوالعَجَب [ع،صـ] زیاده ، پك عجیب . { اصلی وصحیحی فارسی اولوب (بلعجب)در ☞ (بلهوس).

بُوالفُضُول [فا ، صـ] بوش بوغاز ، هرزه‌وکیل، مناسبتسز سوز سویلین § مادی ومعنوی اقتدارینك فوقنده ایشلره قاریشان . (بوالفضولان جهان) بونك جمعی اولەرق ایرانیلر طرفندن استعمال اولنور .

بُوالهَوَس [فا،صـ] ☞ (بلهوس).

بُو - ی [فا،صـ] قوقو، رایحه. {کوزل قوقولر حقنده مستعملدر.}

بوبرست = آوکوبکی .

خوشبو = کوزل قوقولی .

بُو [ت، ـ] اسماء اشارات ترکیه‌دن بری اولوب قریبه موضوعدر . جمعی : (بونلر)در. احوال اربعه‌سی (بو)، (بوکا) ، (بونی) (بونك)در .

شو بو = اوته‌کی، بریکی ‖ اوته، بری.

شوندن بوندن = اوته‌دن ، بریدن ، هرشیدن .

بونه! = بونصل ایش ؟

بُونْجَه (بو) اسم اشارتیله (جه) اداتندن مرکب اولوب بوقدر ، بودرجه § چوق ، شبر معنالرینه کلیر .

بونجه زماندن بری = طول مدتدنبری.

بونجلین = انجلین مقابلی . بوقدر ، بومقدارده ، بومقدار ‖ جزئی .

بُوب [فا،ـ] قیمتدار قماشدن معمول یتاق طاقمی، بساط مقبول § مزین یایغی .

بُوبَرْ [هندجه] معروف یاقیجی حیوانکه : تونی یمکلره قونیلور ویشیلی صلاته مقامنده ینلیر ، فلفل . بونك اصل ترکجه‌سی (اسی اوتی) در.

آق بوبر، قره بوبر ، قرمزی بوبر، یشیل بوبر نامل‌ریله انواع مختلفه‌سی واردر .

(قره بوبر)

بوراكمك == بر ایشی بسبتون برباد ایتمك .

بُوبَرِیَّه [ع،س] (نباتات) اكلیل جبل دنیلن اوت ، عبیران .

(بوبریه)

بُوبْرَكْ [ت،س] ☛ (بوكرك) .

بُوتْ [ت،س] ☛ (بود) .

بُوتِینْ [ج ، س] ☛ (پوطین) .

بُوجا [ت ، مص] دورمه ، چویرمه ، بر شیئی دیكر شیئه نقل ایتمه . آقتارمه .

بُوجاقْ [ت،س] ایكی خطك، ایكی سطحك، ایكی جسمك — آره‌لرنده اچیقلق حاصل ایتمك صورتیله — برلشمه‌لرندن حاصل اولان كوشه، زاویه ، كنج .

كوشه بوجاق == خانه‌نك، مسكنك كیریدیلی، چیقندیلی هرطرفی .

اوجی بوجاغی یوق == نهایتسز، واسع ، بیكران .

بُوجَكْ [ت ،] آری ، سینك، اوروجك كبی كمیكسز ووجودی حلقه كبی بوغومل‌ردن متشكل كوچوك حیوانات ، هامه :

آتش بوجگی == اركك‌لری وجودینك منتهای خلفیسنده‌كی فوسفوری — دیشیلری دعوت ایچون بالاراده — آره‌لق آره‌لق پارلادان معروف كیجه سینكی .

آغستوس بوجگی == جرجر و اوراق قوشی دنیلن بوجك كه : یازین كیجه‌لری مدت مدیده برسس چیقارر .

اكین بوجگی == اكین ترلالرینه ، حبوبانه مسلط برنوع بیت .

ایپك بوجگی == ایپك یاپان معروف قورد ، دودالقز .

تسبیح بوجگی == قنفشه .

حمام بوجگی == فاكر .

خانم بوجگی == قاره‌لی، قرمزیلی كوچوك وغایت كوزل برنوع بوجك — كه : كل آغاجنده بولنور وعندالحاجه اوچار .

سوه‌نوكلی بوجك == سالیانغوزك قابوقسز نوعی .

قوندوز بوجگی == {cantMaride} ذروح { دوغریسی قوندوز بوجكی . }

قندیل بوجگی == آتش بوجكنك دیشیسی .

بوجكلنمك == { اكین ، ذخیره وسائره حقده } بوجك پیدا ایتمك ، بوجكلرك استیلاسندن بوزولمق .

بوجكلی == بوجكی اولان ، بوجكلرك استیلاسنه معروض قالان .

بُوجُورْ [ت،ص] اوفق، تفك، بودور .

بُوجُورْغادْ [ت ، س] اشیای ثقیله جریئه مخصوص آلت — كه مانوله ایله دونر § كمیجیلرك تیمور آلدقلری ارغاد چیقرینی ☛ (ارغاد) .

بُوجُورْقُمْ [ت،س] (بحریه) فورطنه‌لی هوالرده راندا یلكنی یرینه آچیلان عین شكلده فقط مذكور یلكندن دها كوچك یلكن . بوكا « مانجانه یلكنی » ده دینور .

بُوجُوتْ [یغار ۹۰،س] میلاد عیسی بورطیسی .

بوجوق قریمی == بویورطی زماننده ات كسیمی .

بُوچی [ت ، مص] ☛ (بوجا) .

بُوچُوقْ [ت،عدد] یارم ، نصف، بچق .

بُودْ [ت،س] وجرد حیوانینك قالچه ایله دیز آره‌سنده‌كی قسمی ، فخذ .

بودكمیگی == بود اتلری ایچنده‌كی كمیك .

كدی نه ، بودی نه == فقدان قوت واستطاعتدن كنایه‌در .

بُودْ [فا،مص] وجود ، واراق .

بُوداقْ [ت ، ص] اصلی (بوغداق) آغاجك دال اوله‌جق سوركونی، غصن ، تازه ، كورپه دال § كسلمش دالدن قالان اثر .

تخته بوداغی == عقده .

بوداق اوزی == تازه سوركون .

داللی بوداقلی == تفصیلاتلی ، تفرعاتلی § شمولل‌لی، ایماءلری حاوی‌سوز ، موجب دغدغه اولان اقوال § متعلقاتی ، عائله‌سی چوق كیمسه .

كوزنی بوداقدن اسیركه‌مه‌مك == جسور اولمق، هرشیئه قارشی صالدیرمق .

بوداقسز == بوداغی اولمیان (آغاج)، دوز تخته .

بوداقلانمق == بوداق سورمك .

بوداقلی == دالی بوداغی چوق اولان .

بُودامَقْ [ت،مص] آغاجك ، آصمه‌نك وسائره‌نك داللی ، بوداغنی كسمك، قیصه‌لتمق .

آصمه بودامق == بوش لقردی سویلمك .

بوداتمق == آغاجك دللرینی ، بوداقلرینی كسدیرمك || قیصالتمق .

بُودْجَه [ج ،س] { Budget } ایراد ومصرف دفتری، موازنه جدولی .

بُودْرُومْ [ج ، س] بر آلتنده بیوك مخزن ، كیلار .

بودروم قاتی == بنانك آلتده بولنان قسمی ، قاتی .

١ (دکزایصیرغانی) Acalèphe ٢ (آبی پنچه‌سی) Oursin ٣ (قوماتول) Comatule ٤ (بوتریوسه‌فال) Bothriocéphale
٥ (دودالکبد) Douve ٦ (داندروسه‌ل) Dendrocèle ٧ (سیپونقل) Siponcle ٨ (دکز
قرق آیاغی) Néréide ٩ (استاقوز) Homarde ١٠ (جغانوز) Crabe ١١ (صو اورومجکی) Hydrachne
١٢ (سریع الزوال) Eéphe mère ١٣ (تاریس) Sitaris ١٤ (قاراب) Carabe ١٥ (آغستوس بوجکی) Cigale
١٦ (دانتال) Dentale ١٧ (پراخیبیوط) ١٨ (بوقاالغی) Lamproie ١٩ (داقتیله‌تر) Dactylethre

(قونده‌ز بوجکی)

(اورومجك)

(سلوك)

(استاقوز)

(عقرب)

(زمرده بوجکی)

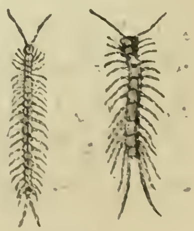
(قرق آیاق)

(قورت)

(قیز بوجکی) (کلبك) (مایس بوجکی)

بۆدۆر • [ت،صـ] بودی، باجاغی قیصه، پك قصیرالقامه آدم .

بودوراق == قیصه بویلیلق .

بۆدۆسلامه [ت،سـ] (بحریه) سفینه‌نك باش وقیچنی تشکیل ایتمك اوزره اومورغه‌نك باش وقیچ نهایتلرندن قالدیریلان جسیم یکپاره ویا برقاچ پارچه آغاج . باش بودوسلامه‌سی ، قیچ بودوسلامه‌سی . ☞ (اومورغه) .

شافت بۆدۆسلامه‌سی == تك اسقورولی کمیلرك قیچ طرفلرنده بولنان ایکی بودوسلامه‌نك ایچ طرفده بولنانی اولوب درونندن اسقورو یی تدویر ایدن شافت مرور ایدر .

دۆمن بۆدۆسلامه‌سی == مذکور ایکی بودوسلامه‌دن طیش طرفده بولنوب دومنی حامل اولانی .

بۆر • [ع ـ] دنیوی واخروی هیچ بر خیری اولمیان آدم § ایشلنمکه ، سورلمکه غیرصالح اراضی، ترلا .

بۆر [فا،صـ] الوادن فستقی رنك .

بۆر • [ج ، ـ] (کیمیا) حامض بوراك پوتاسیوم ایله تحلیلندن استحصال اولنان برجسم بسیط .

بۆرا [روجه ، ـ] قلیل الامتداد شدتلی روزکار ، فورطنه .

بۆرا [ت،ـ اشارت] بومحل ، بویر ، بوراسی ،

بۆراسیت • [ج،ـ](کیمیا) برنوع معدن .

بۆراق - بۆراقس • [ع،ـ، ج،ـ] (کیمیا) آلچی طاشی، تنکار معدنی § غیر صالح زراعت محل .

بۆرام بۆرام [ت،ـ] کثرتله ووقط آغر آغر یاغان قار، یاغموره وصف اولور .

بۆرانجه [ت، ـ] (نباتات) سنجاریه فصیله‌سندن بر نبات ـ که : صانجی‌لی کسمك ایچون بیطریده مستعملدر .

بۆرج • [ت،ـ] ذمتده ثابت اولان شی، دین . اعاده اولنمق اوزره فائضلی ویافائضسز آلنان اقچه .

بویون بورجی == وظیفه، وجیبه .

وعده‌لی بورج == دین مؤجل .

بورج آلمق }
بورج ایتمك } == استقراض ایتمك .

بورج ویرمك == اقراض ایتمك .

بورج اوده‌مك == تأدیهٔ دین ایلمك .

بورجه باتمق == پك زیاده بورجلانمق ، مستغرق دیون اولمق .

بورجلی == مدیون || مجبور ، مکلف || منتدار .

بۆرچاق • [ت، ـ] (نباتات) نجلیه فصیله‌سندن، صفیرلره یدیردکاری یووارلاق دانه‌لی نبات ـ که : اوروپانك بعض محللرنده برنوعنی انسانلر دخی اکل ایدرلر .

(بورچاق)
ا — چیچکی ب — دانه‌سی

(قره بورجاق)
ا — میوه‌سی ب — دانه‌سی

بۆرچین • [ت،ـ] دیشی کیك .

بۆردا • [ج، ـ] (بحریه) کمینك یانلرینك طیش سطحی { « آلابانده » مقابلی } .

بوردا بوردایه == ایکی کمینك یان یانه کلمسی .

بوردا فنارلری == (بحریه) بر کمینك کیجه‌لین سیری حالنده سنجاقده (یشیل) واسکاه‌ده (قرمزی) اوله‌رق کوستردیکی ایکی فنار . { طاولومبازلی کمیلرده بونلره « طاولومباز فنارلری » دینور } .

بۆرسه • [ج ، ـ] { Borse } اسهام عمومیه ، معاملات جسیمهٔ صرافیه‌نك اجرا اولندیغی محل مخصوص § صراف، بانکر لونجه‌سی .

بورسه اویونی == اسهام وتحویلات رسمیه وسائره اوزرینه — عیناً مبادله صورتیله اولمیه‌رق — وقوع بولان آلیم صاتیم ، هوا اویونی || بوصورتلرله اوینانان برنوع قمار || مسکوکات و تحویلاتك هرکونکی رایجنی مشعر جدول .

بورسه قومیسری == طرف حکومتدن بورسه‌نك احوالنی تدقیق وتفتیشه مأمور ذات .

بۆزغانه [ج ، ـ] خلاطك محیطنی اولچه‌جك دایکای تخته ، بر خلاطك محیطی .

بۆزغاج - بۆرغاجق • [ت ، ـ] اکری ، بوکری ، طولاشیق ، قاریشیق شی .

بۆرغو • [ت، ـ] آلت تثقیب ، دلمه آلتی ، مثقب ، بوریلارق تخته وسائره دلن آلت .

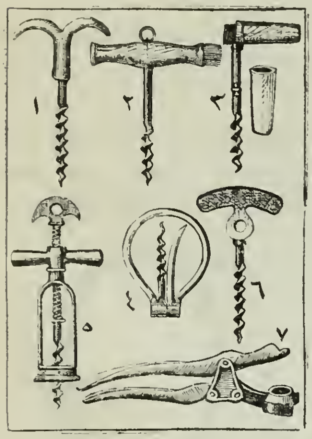

(بورغو)

١، ٦ معدنی بورغو. || ٥ ویده‌لی بورغو .
٢ فورچه‌لی بورغو. ||
٣، ٤ جیب بورغوسی. || ٧ مانیوله‌لی بورغو.

تخته بورغوسی == تخته دلمکه مخصوص بورغو .

تفنك بورغوسی == خروس آیاغی .

حربه بورغوسی == طوکز آیاغی .

طپه بورغوسی == شیشه‌لرك آغزندن منطار چیقارمغه مخصوص آلت .

بۆرغول • [ت،ـ] قینادیلوب قیرلمش بغدای. { لسانمزده غلط اوله‌رق (بولغور) دیه مشهوردر. }

بۆرك • [ت ، ـ] برنوع سرپوش ، پوستسز قالپاق § خروس ایبیکی.

بُورَكْ [فا، ـ] یاغلی خمیردن اینجه یوفقه‌لر آچیلوب ایچنه قیمه ، پینرجویز وسائره قونیله‌رق ینه یاغده قیزارتیلان معروف طعام .

پوف بُورکی = برنوع قبارمش بورك.

صو بُورکی = قتمرقتمر یوفقه‌لردن مرکب اولوب اولا صوده حاشلاندقدن صوکره یاغده وفقط تپسی ایچنده پیشیریلن برنوع لذیذ بورك .

صیغاره بُورکی = دوروم طرزنده یاپیلان بورك .

نمسه بُورکی = برنوع آلافرانغه بورك.

بُورکجی = بورك یاپان ویاصاتان آدم .

بُورْمَقْ [ت،مص] بوکمك ، قیویرمق § صانجیمق .

بُورْنازْ [ت،ص] بیوك منقارلی(قوش) .

بُورْنُوزْ ـ بُورْنُوسْ ☛ [ع ، ـ] (برنس)

بُورُوْ ـ بُوری [ت،ـ] ایچی بوش یوارلاق ، اوزون جسم § دیلسز ، پرده‌سز معدنی چالغی آلتی § بوش ، قوف، معناسز .

بوری چیچکی = زینت ایچون ساقسیلرده وبعضاً خصوصی باغچه‌لرده یتشدیریلن برجنس لطیف چیچك که: بوکا چاك چیچکی دخی دینور .

(بوری)

بوری کبی اوتمك = کوده‌لمك ، بوش لاف ایتمك .

بُورُوشْ ☛ (بروش) .

بُورُو ـ بُورُوتی [ت ، ـ] قارن وممده صانجیسی ، کوملك آغریسی .

(بوری چیچکی)

۱ — اصل بوری چیچکی .	۳ — یبانیسی .
۲ — بیوك چیچکلیسی .	٤ — چیچکاری کومه حالنده بولنان .

بُرُوشْقُو [ت،ص] دیلی بوران، آغزی بوروشدیرن مشروب .

بُورُوشْمَقْ [ت،مص] چکیلوب طوپلانمق، قات قات اولمق § تازه‌لك ، طراوت کیتمك § طراوت نوجوانی زائل اولمق، چهره‌نك جلدی تقبض ایتمك § دیش قماشمق § البسه واشیا کبی شیلر قات قات اولمق § اسکیمك .

بوروشدیرمق = قات قات بوکوب بورغاج ایتمك .

بوز بوروشدیرمق = چهره‌یی کشیتمك، اشمئزاز ، عدم خشنودی کوسترمك .

بُورُوشُقْ [ت،ص] قیریشمش ، قات قات قیویرلمش . طراوتی زائل اولمش .

بُورُومْ [ت،ص] قاتلانمش ، دورولمش شی، بوکوم . دیویرم .

بُورُومْجِكْ [ت،ـ] قوزه وسائر یوما قلانمش شی § ایپکدن معمول اینجه تول که : تزیینات نسوانیه‌ده قوللانیلیر .

بُورُومَكْ [ت،مص] قابلامق، صارمق، احاطه واستیلا ایتمك § لف ایلمك {اصلی (بورکومك) در}.

کوزی قان بورومك = صوك درجه‌ده حدتلنمك || غضبدن کوز قیزارمق .

بُورومه = (بورومك) ماده‌سندن صدر تخفیفی ، عجله ایله باشدن صارمه || طوپدن || ایضاحتسز .

بُورُونْ [ت،ـ] {اصلی و املای صحیحی (بررن) در. } ایلری چیقمش تومسك شی، حواس خمسه‌دن حس شمك مقری، انف § انسان وحیوانده یوزك اورته یرنده وآغزك اوست طرفنده بولنان ایکی دلیکلی چیقندی § (جغرافیا) دکزه دوغری ایلرولەمش قاره پارچه‌سی که : بوکا عربجه‌ده (رأس) اطلاق اولنور .

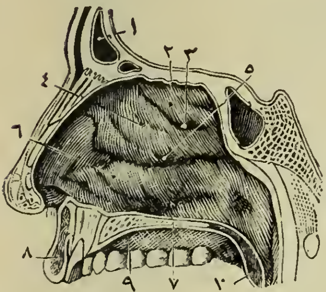

(بورون)

۱ — جیب جبهی .	٦ — قرین سفلی .
۲ — قرین علوی .	۷ — مجرای سفلی.
۳ — مجرای علوی انف	۸ — شفهٔ علیا .
٤ — قرین متوسط.	۹ — قبة الحنك .
٥ — مجرای وسطی.	۱۰ — شراع الحنك.

بوروناوتی = انفیه .

بورون بیومك = کبروعظمت پیدا ایتمك.

بورون بورونه = باش باشه، یان یانه .

بورون پرده‌سی = بورونك ایکی دلیکی آره‌سنده‌کی زار .

بوروندلیکی = بورون دنیلن عضوك ایکی مدخل خارجیسی، مناخر ، منخر .

بوروندن دوشمك = چوق بکزه‌مك . وجهاً مشابهت .

بورون سیلمك = بورنی تمیزلمك.

بورونی صورتمك = برینك کبرینی، عظمتنی قیرمق .

بورون صوقمق = بر ایشه قاریشمق ، مداخله ایتمك .

بورون قبارمق = تکبر ایتمك .

بوروندن كلمك = ادراك ايديلن شوق وذوقى تعقيب ايدن الم، كدر، اذا.

چيچكى بورونده = پك تازه سبزه.

دانا بورونى = نباتاتك كوكلرينه ايراث خسار ايدن معروف مضر بوجك.

قارغه بورونى = منقارى برنوع چنكال، اصقاچ.

بورونسز = بورنى دوشمش، خيم خيم.

بورونجك [ت، س] (بروجك).

بوروندوروق [ت، س] حشرى آتلرى تيمار ايدرايكن ويا اياقلرينه نعل ميخلاركن بورونلرينه طاقدقلرى تخته قيصقاچ. لاواشه (يواشه).

بورونساق [ت، س] آزغين آت وصيغير ودوه لرى ضبط ايچون بورونلرينه طاقيلان تخته قصقاچ، اوكوز يواشه سى.

بورونمك [ت، مص] صارنمق، اورتولمك، اورتويه صارنمق، اغتشاء، التفاف.

بوريا [فا، س] حصير، نطع.

بورياباف = حصيرطوقويان، حصيرجى.

بوريت [ج، س] (كيميا) حامض بوروك اساسلردن بريله امتزاجندن حاصل اولان برملح.

بورين [فا، س] عسكره قوماندانك اوامر وتعليماتنى تبليغ ويااوقات ومعين حركاتى اعلام ايدن ويا طابورك اوكنده بورى چالەرق بوروين شخص.

بوريلانه [ج، س] آتش كيسى.

بورينا - بوريناتا [ج، س] (بحريه) كمى اورسه حالنده سير ايدركن سرن يلكنلرينك روزكار اوستى غرادين يقالرينى باشه طوغرى چكوب يلكنك سطحنى ممكن مرتبه دوز قيلەرق سفينه نك دها زياده اورسه ايتمسنه خادم دونانم § بابا فينغو بوريناسى.

بوز [ت، ص] سياه ايله بياضك مخلوطى، كول رنكى: تزيل بوز، بوز قير.

بوزومسى = بوز رنكنه قريب.

بوز [ت، س] طوكمش صو، جمد، يخ § پك صوغوق شى ويا شخصى.

بوزچيچكى = صپانه جنسندن برنوع نبات.

(بوز چيچكى)

بوزباغلامق / بوزطوتمق = اوستى بوزلانمق، مايع بوزحاله كچمك.

بوزچوزلمك = بوز اريمك، صويه قلب اولمق.

بوزكبى = پك صوغوق || پك تميز پك ياغلى.

بوزكسلمك = پك زياده صوغومق.

بوزلانمق = بوز طوتمق || شيشه وجام كبى شيلرك شفافيتى كيدرك دومانلى اولمق، صوينك سطحى منجمد اولمق.

بوزلو = ايچنه بوز قونمش صو || غير شفاف جام وسائره.

بوزارمق [ت، مص] بوزرنكنه كيرمك.

قيزاروب بوزارمق = حجابدن ويا بشقه اسبابدن چهره نك رنكى متغير اولمق.

بوزاغو - بوزاغى [ت، س] هنوز سوتدن كسلەمەمش اينك ياورسى، كوچوك طانه.

بوزاغوبورونى = قلقاسيه فصيله سندن برنبات كه: انواع مختلفه سى واردر.

بوزاغيلامق = (اينك، مانده وامثالى وفيل، كركدان، زرافه كبى حيوانات) ياورولامق، طوغورمق.

بوزاغيلق = اوچ سنه ايشلنمەيوب داخلنده حيوان يايلان تارلا.

بوزاغيلق بوزمه = بوصورتله ترك ايديلن تارلايى آچمق.

بوزدكلمك [ت، مص] ازيله بوزيله، مسكيناته حركتده بولنمق.

بوزطغان [ت، س] طوغان باشلى چوماق، طوپوز.

بوزغون [ت، ص] بوزلمش، مغلوب، پريشان § طاغنيق.

بوزغونلق = هزيمت، مغلوبيت، پريشانى، انتظامسزلق.

بوزمق [ت، مص] انتظامنى اخلال ايتمك § برشيئك طبيعى واصلى اولان دوزكونلكنى ازاله ايتمك § محو وخراب ايلمك § معطل وبطال ايتمك § فسخ ولغو ايلمك § فنالشديرمق § كرى آلمق § مغلوب وپريشان ايتمك § محجوب وشرمنده ايتمك § عارضۀ دماغيه يه اوغرامق.

بوزلمق = متغير اولمق § خراب وپريشان اولمق § مغلوب ومنهزم اولمق § بطال ومعطل اولمق § فنالشمق § محجوب وشرمنده اولمق § ضعيفلاشمق، ضعيف اولمق.

بوزله = بوزلمق ماده سندن مصدر تخفيفى.

آبدست بوزمق = خلايه كيدوب تجديد وضويى ايجاب ايده جك حالده بولنمق، نقض وضوء.

اكله بوزمق = اوشيئك پك زياده، چيلديره سى يه اوزرينه دوشمك.

اوروج بوزمق = افطار ايتمك.

استيفنى بوزمق = اهميت ويرمك، امور ايتمك.

آغز بوزمق = سوكوب صايمق.

اويون بوزمق = باشلانيلان بر ايشى يارىده براقمق || عكسيلك ايتمك.

باغ بوزمق = باغك اوزوملرينى كاملاً طوپلامق.

پاره بوزمق = غالى قيمتلى آقچه يى دون قيمتلى آقچه ايله مبادله ايتمك.

شقه يه بوزمق = جدى سويلنيلن سوزى لطيفه يه چويرمك.

عقيده بوزمق = مذهبدن نكول ايتمك.

معده بوزمق = هضم اولنميه جق شيلر يمك.

هوا بوزمق = سمت رأسى ياغمور، بلوط قاپلامق.

بوزمك [ت، مص] طريلايوب چكمك § طارلانمق، قصر ايتمك.

آغز بوزمك = استحسان ايتمامك.

بوزلمك = چكيلوب طوپلانمق || بوروشمق || كوچولمك.

بوزلمه = بوزولمك ماده سندن مصدر تخفيفى.

بوزمه = بوزمك ماده سندن مصدر تخفيفى || بوزلمش شى § توتون كيسه سى.

(توتون كيسه سى)

بوزوشمق [ت مص] وفاق مبدل نفاق اولمق ، ایکی ودها زیاده اشخاص آره‌سنده انفعال حصوله کلك طارغینلق حاصل اولمق .

بوزوشقلق = بوزوشمه ، طارلمه ، طارغینلق ، مناقشه ، قطع مناسبت .

بوزوق [ت،مص] مختل، معیوب، منفسخ § خراب ، معطل .

باشی بوزوق = غیر موظف ، غیر منتظم عسکر || صنف عسکری‌یه منسوب اولمیانلره ویریلن عنوان عامیانه .

چیچك بوزوغی = یوزنده چیچك علتنك اثری اوله‌رق دلیك دلیك یرلر حاصل اولان آدم ، چوپور .

عقیده‌سی بوزوق = معاذالله تعالی ، اعتقادسز ، زندیق .

بوزوق پاره = اوفاق پاره .

بوزوق دوزن = کلیشی کوزل .

آغزی بوزوق = منافی ادب سوز سویلین .

بوزوقلق = بوزوق اولان شیئك حالی . || اوفاق پاره .

بوزولمك [ت،ص] طوبلانوب طارلاشدیرلمش، بوزولمش شی .

بوزومجه [ت،س] برجنس کرتنکله .

بوزه [فا،س] ترکجه‌ده (بوزا) دیدیکمز مشروب معروف که : اکثر داریدن یکمز ویا شکرله یاپیلیر .

بوزه‌جی = بوزه یاپان ویاصاتان آدم .

اکسه‌ده بوزا پیشیرمك = برآدمه اذا وجفا ایتمك .

بوزه کیفی = حالت مخموری .

بوس [فا، مص] اوپمه ، تقبیل ، بوسه {باء فارسی ایله استعمالی غلطدر}

پای بوس = آیاق اوپمه .

پای بوسی = آیاق اوپمکلك .

دامن بوس = اتك اوپمه .

دامن بوسی = اتك اوپمکلك .

دست بوس = ال اوپمه .

دست بوسی = ال اوپمکلك .

بوسنده = اوپوجی .

بوسه = اوپمه .

بوسه چین = بوسه آلان .

بوسه زن = اوپوجی .

بوسیش = اوپوش ، (اوبش) .

بوسه‌جای / **بوسه کاه** / **بوسه که** = اوپه‌جك، اوپوله‌جك یر .

بوسیده = اوپولمش، تقبیل اولنمش .

بوستاغان [ت،س] قارپوز بیچمنده قاب .

بوستان [فا،س] قوقو معناسنه کلان (بو) ایله محل دیمك اولان (ستان) دن مرکب اولوب (قوقو محلی) دیمك اوله‌رق آغاجی ، چیچکی ، مخضراتی مبذول اولان یرلره اطلاق اولنور . {عربلر بوکله‌یی باتحریف (بستان) شکلنه صوقمشلردر . {بوستان ایله کلستان باشقه باشقه معنی افاده ایدرلر . }

بوستانجی = سبزه یتشدیرن آدم || ینیچری اوجاغنده پولیس وظائفیله مکلف برصنف عسکره‌ده بونام ویریلوردی .

بوستان سرای = باغچه اورته‌سنده ایچنده کوشك ، قصر .

بوش [ت،ص] ایچنده برشی بولنمیان ، تهی § معناسز، مآلسز § ایشسز، عاطل § ترك ایدلمش ، خالی . معطل § مطلقه .

الی بوش = مشغولیتسز ، وظیفه‌سز، تهی دست .

باشی بوش = بر یره منسوب اولمیان ، بوش کزن ، سرباز .

بوشاتمق = زوجه‌یی تطلیق ایتدیرمك .

بوشادلمق = قادین قوجه‌سندن تطلیق ایتدیرلمك .

بوشامق = تطلیق ایتمك .

بوشانمق = زوجه زوجندن بروجه مشروع آیرلمق ، مطلق العنان قالمق . || رها ، فرصت بولمق || کثرت وشدتله دوکلك، آقمق || {سلاح حقنده} پاتلامق، سلاح قضاءً آتش آلمق || جوشمق ، غلیانه کلمك .

بوشه آلمق = اکرتی‌یه آلمق، معلق طوتمق .

بوش بوغاز = یاوه‌کو ، هرزه‌کو ، کوه‌زه ، کتم اسراره غیر قادر .

بوش بوغازلق = هرزه‌کولق، یاوه کولق .

بوش بوکور = قارنك یاندن حذامی .

بوشنه / **بوش بوشنه** = نافله ، بیهوده .

بوم بوش = بسبتون خالی ، تهی .

بوش بولنمق = غفلت ایتمك .

بوشه چیقمق = ظفریاب اولنه‌مامق ، بیهوده یورلمش اولمق .

بوش دوشمك = زوجه ، نکاحندن ساقط اولمق .

بوشده = ایشسز ، مشغولیتسز .

قفاسی بوش = عقلسز ، آحمق .

بوش طورمق = مشغول اولمامق .

بوشلامق = علی حاله ترك ایتمك، براقمق.

بوش قالمق = معطل، ایشسز بولنمق .

بوشلق = خلا ، فضا || عطالت .

بوش کزنك باش قلفه‌سی = سرسری آدم .

بوشالتمق [ت،مص] ایچنده‌کنی چیقاروب قابی ، ظرفی بوش براقمق . تخلیه ایتمك ، تهی براقمق . § آقتارمق ، برقابدن دیکرینه دوکمك . § سلاح آتمق .

اکر بوشالتمق = سواری آت قوشارکن بالالتزام بر آیاغنی اوزنکیدن چیقاروب دیکر طرفه شدتله میل ایدرك اکری بوش ایمش کبی کوسترمك – {که : اکثریا جرید اویونلرنده اجرا ایدیلور } .

بوشالمق = بوش وخالی اولمق || دوکلمك || بایلمق .

بوشامق [ت، مص] زوج ، زوجه‌یی تطلیق ایتمك، زوجه‌نك باشنی بوش براقمق .

بوص [ت ، س] دائماً مرادف اولان (بوی) کلمه‌سیله برابر قوللانیله‌رق محلنه کوره معناسی افراط ویا تفریط بیان ایدر : بوی بوص .

بوصا [ج،س] (بحریه) غومنه زنجیرنی ربط ایدن خلاط .

بوغ [ج،ص] امیر ، رئیس ، بك .

باش بوغ = سرکرده .

بوغ ـ بوغچه [فا،س] بیوك بوغچه § قوجاغنده ، اوموزده طاشینان وباصمه وسائر قماشدن یاپیلوب ایچنه اشیا صاریلان درت کوشه‌لی پارچه .

بوغا [ت،س] صغیر آیغری ، طوسونك بیوکی ، آنمش اوکوز .

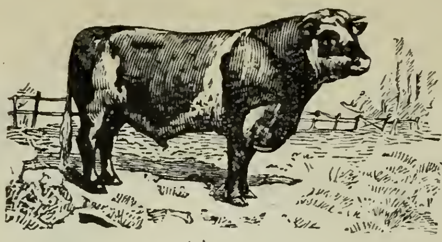

(بوغا)

بوغالامق = اینك دوغورمق .

قره بوغا = مانده آیغری .

بوغا یاپراغی = قارنی یاریق دینلن نبات .

بوغایه گلمك = دیشی اینكك بوغا ایله جمع اولمه زمانی .

بوغاچه [ج،س] بر نوع بورك ودها دوغریسی چورك .

بوغاچه‌جی = بوغاچه یاپان ویاصاتان آدم .

بوغاز [ت.س] هر شیئك هر محلك بوغوق، دار قسمی § (طب) قبة الحنك وعمودات وقاعدهٔ زبان ایله محدود اولان فمك قسم خلفیسی § ایکی دکزك بربریله پیدای اتصال ایتدیکی محل § داغ کچیدی .

صیق بوغاز ایتمك = بر ایشی ایستر ایستمز یاپدیرمق .

پیس بوغاز = اوبور ، اکول .

بوغاز اولمق = خفیف خناق علتنه دوچار اولمق .

بوغازینه صارلمق = اوزرینه آتلمق .

بوغاز آلان = آغز بوروشدیران .

بوغاز بوغازه گلمك = شدتلی غوغایه گیریشمك .

بوغازدن کچه‌مه‌مك = برینی تخطرله لذتلی بر شیئی یه‌مه‌مك .

بوغازی طوقلغنه = اجرتسز .

بوغاز طوقلغی = قناعت || اجرتسزلك .

بوغاز قیصلمق = سس طوتلمق .

بوغازلامق = ذبح، نحر ایتمك، بوینی کسمك || قتل واعدام ایلمك || قربان کسمك .

بوغازلی = چوق ییین، اوبور، اشتهالی .

بوغاق [ت،س] بوغاز آغریسی .

بوغان [ت،ص] بوغیجی .

ایت بوغان = آجی چیكدم .

قورت بوغان = { خانقة لذئب } — { Aconit } دینلن وبر جوهر مؤثری حامل اولوب . چهك آلام عصبیه‌سنه قارشی استعمال ایدیلن برجنس نبات .

بوغاطه [ت،س] (بحریه) دمیر صپان ایله احاطه اولنمش محیطی اولوقلی قره اغاجدن معمول اوچ دلیکلی کوتوك اولوب چارمیخلر بوواسطه ایله دولدیریلوب مطلوب اولان کرکیده محافظه ایدیلور .

بوغچه [فا،س] اشیا صارمغه مخصوص درت کوشه‌لی بیوك مندیل . ☞ (بوغ) .

بوغچه‌جی = بوغچه دروننده اشیا واقمشه کزدیروب صاتان قادین || سورتوك .

بوغچه‌لامق = برشیئی دوشیروب ، قاتلایوب بوغچه ایچنه قومق .

بوغدای [ت،س] ☞ (بغدای) . § مثقالك (۷۲) ده برجزئی .

مصر بوغدای = قوقوروز .

(بغدای ماکنه‌سی)

۱ — عادی بغدای .
۲ — قرمزی بوغدای .
۳ — قره (صرت) بوغدای
٤ — قیاچیقلی بوغدای .
٥ — قیاچیقسز بوغدای .
٦ — طیفان بوغدایی .
۷ — کچوك دانه‌لی (بیاض بغدای) .
۹،۸ — فرانسز بوغدایی .
۱۱،۱۰ — آمریقا بوغدایی .
۱۳،۱۲ — آفریقا بوغدایی .

بوغمق [ت، مص] بوغازینی صیقه‌رق ویا آغزینه بر شی طیقه‌یه‌رق نفسنی کسمك، بوصورتله هلاك ایتمك ، اختناق ایلمك § صویه دالدیروب اتلاف ایتمك § تعجیز و تضییق ایلمك § قاریشدیرمق ، کیزلمك، ایزینی غائب ایتمك : لاقردی‌یه بوغدی .

بوغدیرمق = بوغازینه برشی طیقایوب بوغمق، اختناق ایتدیرمك .

بوغرتلاق = غرتلاغك آغزی، مری .

بوغشمق = بوغاز بوغازه کلوب کورشمك . || غوغا ایتمك . {اکثریا کدی، کوپك وامثالی حیوانات حقنده مستعملدر .} || نزع ، مناقشه ، مخالفت، ضدینه حرکت ایتمك .

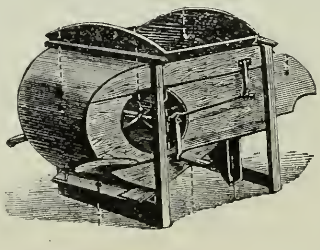

(بوغدای ماکنه‌سی)

بوغلمق = نفسی كسلمك || صوده غرق اولمق || جان صیقلمق .

برقاشیق صوده بوغمق = پك زیاده عداوت بسلمك .

بوغوق = بوغولمش || بوغولاشه بكزه‌ین .

بوغماجه = شدتلی اوكسوروك، كوپك اوكسوروكی.

بوغماجه اوكسوروكی = اكثریا چوجقلره عارض اولور شدتلی ، مزعج وساری بر اوكسوروك ـ كه : اوكسوروركن چوجق خروس كبی حایقرر سعال دیكی .

بوغماق = بوغوم یری ، مفصل ، بوكوم محلی، حلقه ، عقده .

بوغماقلی = ذوالمفاصل .

بوغنتی ـ بوغندی [ت ، س] انفعالات نفسانیه‌دن متحصل صیقندی ، خفقان .

بوغو [ت ، س] بوغ ، بخار ، تأثیر حرارتله دومان حالنه كلن صو ، بخار ماء .

بوغویه اوطورمق = بخارحمامی استعمال ایتمك .

بوغوكمیسی = وابور ، بخارله متحرك كمی .

بوغولانمق = اوزرینه بوغو، دومان چوكمك، جام حقنده موقتاً شفافلغی زائل اولمق .

بوفه [ج ، س] بیوك یمك صالونلرنده اوزرینه طباق‌ودرونته چتال‌و بچاق وسائره وضع اولنان دولاب .

(بوفه)

بوغونیه [ج،س] {اصلی بانك فتحیله در} بیاض ، پنبه وقرمزی رنكلی غایت لطیف برجنس چیچك .

(بوغونیه)

ب — چیچكی ب َ — تخمی

بوقاغو [ت،س] پرانقه، بند § آتلرك آیاقلرینه طاقیلان كوستك .

(بوقاغو)

بوقاغولق = آتك نرقه آیاقلرینك بیلكی.

بوقاغولو = بیلكلری بیاض اولان آت. || آیاقلرنده بوقاغو بولنان آت .

بوقاغولامق = آتك آیاغنه بوقاغو اورمق .

بوقال [ع،س] پوتقال دینلن سیاه شیشه.

بوقلمون [فا،س] رنك رنك كورینور بر نوع قماش §جانفس § حیوانات زاحفه‌دن كرتنكله‌یه بكزه‌ین وقیا كاری دینلن برحیواندركه : وجودینی شیشردیكی زمان جلدی رنك‌رنك كورینور.

(بوقلمون)

بوك [ت،ص] بون ، احمق ، شاشقین .

بوكا [ت،س اشارت] (بو) اسم اشارتنك مفعول لیه حالی .

بوكار [ت،س] (پیكار) چشمه، منبع.

بوكاك [ت،ص] بوكامش ، معتوه .

بوكاقلق = معتوهلق .

بوكالمق [ت ، مص] چاره‌سز قالمق . § مضطرب اولمق § دومان وسائره‌دن نفس آله‌مامق . § شاشیرمق .

بوكالتمق = چاره‌سز براقمق || مضطرب ایتمك || دومان وسائره ایله نفسنی كسمك .

بوكلوم [ت،س] قیوریق یر، بوكوك محل.

بوكلوم بوكلوم = قیوریم قیوریم .

ایكی بوكلوم = دوتا ، ایكی قات .

بوكلوم بوكلوم = كمال ذلتله .

بوگلی [ت، س] پك ایری وآنختارلی بر نوع موسیقی آلتی، قلارنته .

بوكمك [ت،مص] اپی، یوكی، یاغی ایك ایله اكیروب فتیل، ایپلك یاپمق § قاتلایوب دوشیرمك § اوزون برشیئی ایكی ویا دها زیاده قات ایتمك، مقوس برحاله قومق § قیوirmق .

بل بوكمك = موجب فتور اولمق، زور ویرمك || ناچار براقمق .

بویون بوكمك = تظلم، افتقار، احتقار ایلمك .

دوداق بوكمك = آغلامق || عدم خشنودی كوسترمك .

قولنی بوكمك = غلبه چالمق، رام‌ومنقاد ایتمك .

قولاق بوكمك = تنبیهات‌وتعلیمات خفیه ویرمك || تأدیب ایتمك .

بوكمه = بوكلمش غیطان، ایپلك وسائره || بوكمك ماده‌سندن مصدر تخفیفی .

بوكم } بوكوم } = برشیئك بوكلمش یری || برشیئك بوكلمسندن اوزرنده حاصل اولان ایز ، اثر . || قات .

بوكن = بوكنجی .

قارغه بوكن = جوز مقى دينلان برنوع نبات اولوب دونده بولنان واستريقنين دينلن جوهر مؤثردن نامى منبه اعصاب اولمق طبابتده مستعملدر.

بوكندى [ت، س] دوكوم ، عقده § بوكمكدن حاصل اولان تر، ايز § وجع امعا .

بوكنمك = آغريدن، وجعدن قيورانمق || صو ايركيلوب بر يرده طوپلانمق .

بوكو [ت، س] { زبانزدى بويو } باغلامه، عقده § سحر ، افسون .

بوكو ياپمق = افسون ، سحر ايتمك.

بوكو بوزمق = بوكونك حكمنى ابطال ايلمك .

بوكوجى = بوكو ياپان ، سحار ، سحرباز .

بوگوجيلك = سحربازلق، افسونجيلق.

بوگور [ت، س] وجودك ايكى طرفنده يعنى قابورغه‌لرله قاصق آره‌سنده بولنان محل ، بهلو، خاصره .

بوش بوگور = قارنك ايكى طرفنده ، جان اوى دنيلن محلك آلتنده‌كى قسمى ، شاكله .

طاغك بوگورى = طاغك يانى، اوكى.

بوگورتلن [ت، س] ورديه فصيله‌سندن، چالى دودى، شجرهٔ موسى دينلن وقاره دوده مشابه، فقطاندن كوچوك برنوع ميوه‌ويرن معروف چالى § بوچالينك ميوه‌سى .

بوگوردلن [ت، س] ياندن اوران خارجى طابيه ، استحكام.

بوكونله‌مك [ت، مص] صويك اوكه سد ياپه‌رق ابركديرمك.

بوگورك [ت، س] غلط اوله‌رق (بوبرك) ديديكمز غدهٔ لحميه ، كليه كه: وظيفه‌سى ادرار طوپلايوب مثانه‌يه آقيتمقدن عبارتدر .

بوگورجه [ت، س] دانه‌لرى فاصوليه كبى و نقط آندن دها يوارلاق وكوچوك برنوع اسمرمسى باقله .

بوگورمك [ت، مص] اوكوز، مانده، دوه كبى حيوان باغرمق، دربن سس چيقارمق § بوحيوانلر كبى باغرمق .

بوگورتمك = اتى محافظه ايچون يارى پيشيرمك || اوكوز كبى باغيرتمق .

بوگه [ت، س] صيغير و امثالى حيواناتى شدتله راحتسز ايدن برنوع ماويمسى سيك § زهرلى برجنس اوروجك.

(بوگه)

بوگه صوقمشه دونمك = آزمق ، طاشيرمق ، قودرمق . { بوكا (بوكه‌لك) دخى ديرلر . }

بوگه‌جك = پوم پوم اوروجكى .

بول [-، ص] واسع ، كنيش § چوق، مبذول ، وفير ، كثير ، بركتلى .

بول بول = بالغاً مابلغ ، فرح فرح

بول پاچه = شاپسال ، بيچمسز .

بول دوغرامق = سماحت قوايسه‌ده بولنمق || ابذار واسراف ايتمك || مبالغه .

بول كيسه‌دن آتمق = باشقه‌سنك مالندن سماحت كوسترمك .

بوللاتمق = توسيع ايتمك، كنيشلتمك.

بوللاشمق = توسع ، تكثر ايتمك ، انبساط ايتمك .

بوللانمق = توسع ، تكثر ايتمك ، انبساط ايتمك .

بوللق = كنيشلك ، وسعت || فيض وبركت || رفاه وسعادت .

بوللقده بويومه = رفاه وسعادته آليشمه || سفيه اولمه .

بولا [ت، س] عموجه زوجه‌سى، ينكه .

بولاشمق [ت، مص] سرايت ايتمك، آلوده وملوث اولمق . سوريلوب صيواشمق § تصدى ، تشبث ايتمك ، كيريشمك § علل ساريه‌دن برينه دوچار اولانلرله اختلاطده بولنمق § قاريشمق .

بولاشديرمق = آز بولامق، سورمك || علل سرايت ايتديرمك || تلويث ايتمك || قاريشديرمق، برشئى برينه سرايت ايتديرمك .

بوزينه كوزينه بولاشديرمق = برايشى بجره‌ميوب تلويث ايتمك .

بولاشيق = بولاشمش، ملوث || بر علت ساريه‌يه دوچار اولانلرله اختلاط ايتمش آدم، آدملر || تميز ، پاك اولميان || مساط، ممحز || شرير .

بولاشيقلق = بولاشيق شيئك حالى .

بولاق [ت، س] يردن بولانه بولانه چيقان قايناق، پيكار ، چشمه .

بولاق اوتى = تره دنيان وصالاطه‌لره قونيلان معروف اوت .

بولاماج [ت، س] اونه بولانمش ، شكرلى، پكمزلى برنوع ياغلى يمك كه : اهاليمز طرفندن سوددن كسيلن چوجقلره يديريلور .

بولامق [ت مص] قاريشديروب تلويث ايتمك ، كيرلتمك § صيوامق . § ايچنه باتيرمق : بالغى اونه بولامق ، توزه ، طوپراغه بولامق .

بولانديرمق = شفافيتنى ، پارلاقلغنى زائل ايتمك ، كيرلتمك ، لكه‌لى ايتمك . || اكدار ايلمك .

معده بولانديرمق = معده‌ده غثيانى ايجاب ايده‌جك حسك ، حالك وقوعنه سبب اولمق || وسوسه ، سوء ظن ايراث ايلمك .

بولانمق = قاريشوب مظلم، مكدر اولمق. || قرارمق { هوا حقنده } || بر قبنى ، صافلغى زائل اولق || صو وسائر بر مايعك آلتنده‌كى ترسبات اوستنه چيقمق .

بولانديريجى = بولاندران، قاريشديران قاريشديريجى .

بولاندى = معده‌نك قوصه‌جق كبى قارمه قاريشق اولمسى، غثيان || بولانقلق.

بولانق }
بولانيق } = پارلاق، صافى ، شفاف اولميان ، رونقسز ، قاريشيق || فرسز .

بولانقلق = اغبرار ، كدورت غير شفافيت || قوتسزلك ، فرسزلك .

بولدوق - بولدوغ [انكليزجه، س] { Bulldog } ياصيجه باشلى ، چارپيق ديشلى ، آلت دوداغى ويچاغى قيصه بر جنس كوپك .

بولغور [ت، س] (بلغور) صوده قيناديلوب پيشيرلدكدن صكره قورودلمش وديكده دكولوب قشوري چيقارلمش بغداي .

بولغور پلاوی = بولغوردن ياپلمش پلاو .

بولغور كوفتەسی = قيملمش ات ايلە بولغورلە قاريشديرەرق ياپيلان معروف طعام .

بولمق [ت، مص] آرايلان ، غائب اولان شيئي الده ايتمك § موجود اولميان برشيئي (ـ كه : اكثريا سبب ، چاره حقنده مستعملدر ـ) وجوده كتيرمك . § وارمق ، واصل اولمق § اوغرامق ، كرفتار اولمق § تدارك ايتمك § كشف واختراع ايلمك .

بوله = بولمق مادەسندن مصدر تخفيفي .

آره بولمق = تأليف بين ايتمك ، آرەلري آچيلان ايكي كشي‌يي بالاقناع بارشديرمق .

آرداق بولمق = فرصت دوشورمك .

آرايوب بولمق = لايق اولديغي جزايه دوچار اولمق .

اللهدن بولمق = غضب الهي‌يه كرفتار اولمق .

ذهنده بولمق = تخطر ايتمك .

وجود بولمق = ميدانه كلمك ، حاصل ، پيدا اولمق .

وقوع بولمق = واقع اولمق ، كچمك .

يريني بولمق = اجرا اولنمق ، يرينه كلمك .

يوز بولمق = حسن معاملەدن شيمارمق ، آزمق .

بولشمق = بربريني بولمق ، بر آرەيه كلمك ، كوروشمك ، ملاقات ومصاحبت ايتمك || بربرينه راست كلمك ، تصادف ايتمك ، راستلاشمق .

بولشديرمق = ايكي آدمي بر يره كتيرمك ، ملاقات ايتديرمك || آرايوب الە كچيرمك . || راست كتيرمك .

بولنديرلمق = احضار وتهيئه ايدلمك .

بولنديرمق = احضار وتهيئه ايتمك .

بولنلق = موجود ، حاضر اولمق .

بولنمق = آرانيلەرق ويا بالتصادف الە كچيرلمك ، غائب اولان شي ميدانه چيقمق . || ميدانه چيقارلمق .

بولنه = وار اولە ، موجوديت || بر يرده اثبات وجود ايتمك || آرايان آدمك النه كچمك || خاطره كلمك .

بولنتی = بولنمش شي .

بولنيش = حاضر اولە || ياردم .

بولمك [ت، مص] برشيئي بر قاچ پارچەيه آيرمق ، پارەلەمك ، بلوك بلوك ايتمك ، حصەلره تقسيم ايتمك .

بولنمك = بلوك بلوك اولمق ، تجزي ايتمك ، حصەلره آيرلمق ، پارەلنمك .

بولنمه = آيرلمه ، انقسام ، تجزي .

بولمه = بر محلك حائللر ايلە آيريلان پارچەلرندن ، كوزلرندن هر بري || انبار كوزلري || بر محلي پارچەلره ، قسملره ، كوزلره آيران حائل .

بولشمك = پايلاشمق ، برشيدن برقاچ كشي پايني ، حصەسني آلمق ، مقاسمه ايتمك .

بولشديرمك = پايلاشديرمق ، حصه آلدرمق ، مقاسمه ايتديرمك .

بولنتی = برحائل ايلە بولنمش محل .

بولوت ـ بولوط ـ بلوط

[ت، س] خارماك طبقات هوائيه‌ده تراكمندن حاصل اولان وياغمورك ، قارك منشائي بولنان كثيف دومان ، سحاب ، ابر .

بولوطلی = بولوطله قپانمش مغموم هوا .

بولوطلانمق = هوا قپانمق .

بولوطدن نم قاپمق = موسوس اولمق ، هرسوزدن ، هرحركتدن آلنمق .

بولوط كبي = زيادە سرخوش .

كوزخ وتكاثف واحوال سائرەلرينه كوره بولوطلر درت قسمه آيريلير : طحاقي ، دادجه ، طارضي ، بقاقلي {اغاج} .

بولوك [ت، س] قطعه ، پارچه ، جزء ، قسم § كنفيه § ديوار ، چيت ، پرده كبي حائل ايلە آيرلمش بنا وساره قسمي ، دائره ، اوطه § طائفه ، فئه ، زمره § ايكي‌يه بولنمش واورولمش صاچك هر بري ، سبب § اصطلاحات عسكريه‌جه درت قسمدن مركب ومقصه عسكريه كه : ايجاب وصنفنه كوره ٤ ويا ٦ وياخود سكزي بر طابور ويا آلاي تشكيل ايدر .

بولوك آغاسی = ضبطيه بولوك باشيسي .

بولوك اميني = چاوشدن كوچوك ، اونباشيدن بيوك بر اعتباري حائز اوقور يازار سلاح انداز كه : بولوكك حساباتنه باقار .

بولوك باشی = يكيچري اوجاغنده شيديكي يوز باشي‌يه معادل ضابطه اطلاق اولنوردي .

بر بولوك خلق = بركروه ، برفرقه ، بر طاقم انسان .

بولوك بولوك = طاقم طاقم ، قسم قسم ، آريه فرقه .

بوليچه [عبراني، س] آلوان يهودده اطلاق اولنور آنه يردر يهودي مادامه‌سي ، بوقاله‌سي .

بوم [ت، ا] ادات تأكيد ومبالغه اولوب تركجه‌ده (بو) ايلە باشلايان بعض صفتلرك اولنه داخل اولور : بوم بوش ، بوم بوز .

بوم ـ بومه [ع، فا، س] طيور جارحه انواعندن (بايقوش) ديدكلري ليليه‌دن و (بوهو) حيوان .

آشيانه بوم = خرب محلدن كنايه .

بوم [فا، س] زمين ، ير ، طوپراق .

بوم شوره = چوراق ير .

بومبار [ت، س] امعانك قسم سافلي ووسطي ـ كه : بونلره صوجوق دولديررلر ، قويون وساره‌نك قالين باغرصاغي § بوباغرصاغك ات ، جكر ، پرنجله دولديريلوب ياغده قزارتيلان طعامي ، بومبار دولمه‌سي .

بومبارلق = بومبار دولديرمكه مخصوص قيمه وساره { بوكلمه‌نك اصلاً فارسي (امبار) و (مومبار) اولديغي بعض لغت كتابلرنده بيان اولنمقده ايسه‌ده قاموس عثمانيده « بومبار غلطدر . دوغريسي (بونبار) اولمق لازمكلور . زيرا : (بون) قويون باغيرصاغي ديمكدر . (بار) متعفن يره ، شيئه دينور . بالتركيب متعفن باغيرصاق ديمك اولور » ديور .

بومبارده [ج، س] هاوان بيچمنده ، قيچي مدور ، ايكي ديركلي كمي § اسكي وقتلرده قوللانيلان برنوع اوزون طوپ .

(بومبارده)

بونامق [ت، مص] (بوكامق)

بوناویلا ـ بناوله [ج،س] (بحریه) بیوك كمیلرك چنبا قلقلرنده كی دلیك .

بونجق ـ بونجوق [ت،س] اجسام زجاجیه دن واسباب زینتدن اورته‌سی دلیكلی ومختلف رنكلی بر طاقم دانه‌لر § آرابه ارقنك اوزرنده بولنان فلقه‌لر. { اصل تركجه‌ده بوجك قابوقلرینه بو اسم ویریلوردی . }

بونجوقلانمق = قارك اوفاق اوفاق دانه‌لنمسی .

قاطر بونجیغی = ایریجه بر نوع ماوی بونجق خصمه ، خرمهره .

نظر بونجوغی = اصابت عیندن تحفظ ایچون چوجقلرك باشنه وسائر محلنه طاقیلان ماوی ویاماوی ایله بیاض قاریشیق بونجوق خرز .

بونجوق علتی = چوجقلره عارض اولان (حواله) علتی ـ كه : سیكر خسته‌لغندن عبارتدر .

بونو [ج،س] آچیق حواله ، تمسك ، پوایجه، حاوی اولدیغی مبلغ حاملنه تأدیه اولنان سند .

بووا [ج، س] سمسز فقط فرطقوتی جهتیله مهلك اولان ومثلا صاریله‌رق آغاجلری قیران بر جنس بیوك ییلان .

بوهو [ت،س] ☜ (بوهو) .

بوی [ت،س] قد ، قامت § طول { اك مقابلی } § عشیرتك اویماغی § ارتفاع .

اوزون بویلی = طویل القامه .

بوی بوی = مختلف طولده || اوزونلق اعتباریله مختلف جنسده .

اورته بویلی = متوسط القامه .

قیصه بویلی = قصیر القامه .

بوی گوسترمك = ایش گوریور كبی كندینی اورته‌ده گوسترمك .

بوینك اولچوسنی آلمق = متنبه اولمق || برایشده اقتدارسزلغنی اكلامق .

بوی آتمق = (چوجق حقنده) اوزامق ، آیدون اولمق .

بوی بوص = قدوقامت .

برقاریش بوی = پك قیصه بوی .

بوی سورمك = چوجق اوزامق .

بوی ویرمك = نهر كچید ویرمك .

آدم بویی = متوسط القامه بر آدمك قامتی اولچیسی || نهرك ، دكزك ، كولك برآدم بویی قدر اولان درینلكی .

پارمق بویی = بر پارمق اوزونلغی ، بر پارمق قدر .

بوی اوتی = اجزاجیلقده مستعمل بر نبات .

بوینه = بوینجه || بلافاصله .

بویداش = بویلری بر اولان .

مناره بویی = زیاده یوكسكلكدن كنایه .

بویسز = قیصه ، قصیر .

بویلی = اوزون ، طویل القامه ، بلند قد ، طویل .

بویلی بوینه = اوزونلغنه .

بوی بكی = عشیرت بكی .

بویلامق = اوزون بر یره كیتمك ، قطع مسافه ایتمك .

بویلاتمق = اوزونلاتمق .

بوی [ت،س] غلط اوله‌رق (بوك) ویا (بوكه‌لك) دنیلن زهرلی ، مهلك اوروجك .

بوی [فا،س] قوقو ، رایحه .

بویا = كوزل قوقولی ، كوزل قوقان :
« وارسه كرنكهت خلقیله صبا كلزاره »
« لاله‌ده سنبل وكل كبی اولوردی بویا »

خوشبوی = كوزل قوقولی || بهره ، نصیب || محبت ، آرزو .

بویدان = عطریات محفظه‌سی .

بوی [ج،س] (كیمیا) الكتریقلنمش مولد الحموضه) بوكا (اوزون) دخی دینلیر .

بویا [ت،س] { اصلی : (بویاغ) در . } برجسمه رنك ویرمك ایچون سوریلان ، قاتیلان ، شی ، صبغه ، صبغ ، لون ، رنك ، كون ، كونه ، فام § اجسامك شعاع شمسی آشكیل ایدن الوان سبعه‌دن برطاقمنی بلع ایله برقسمنی نشر ایتمسندن متحصل كورونیشی .

آشی بویا = بویاجیلقده مستعمل بر نوع قرمزی بویا .

آل بویا = بقم ، آشی بویاسی .

صاری بویا = جهری .

بویامق = بویا سوره‌رك ، ویا بویایه باتیره‌رق بر شیئه رنك ویرمك ، تلوین ایتمك § لكه‌لندیرمك .

كوك بویا = چیویت ، ماوی بویا .

بویا آتمق = صولمق ، رنكی اوچمق .

بویا آغاجی = قبوغی دباغتده مستعمل بر نوع قاین آغاجی .

بویا اورمق = بویا سورمك ، رنكلندیرمك .

بویا طوتمق = برجسم بویا قبول ایتمك .

بویار [ج،ص] {Boyard} بك ، اغا § روس وسائر بعض اقوام عیسویه‌نك زادكانی .

كوز بویامق = اغفال ایتمك ، حیله ایله آلداتمق .

بویاتمق = بویا سوردیرمك ، نقش ایتدیرمك .

بویاجی = بویا یاپان ، صاتان آدم .

بویاجی كوپی = ایچنده تلوین ایچون اقمشه وسائره باتیریلان بیوك بویا فیچیسی ، حوض || قولای وسریع شیدن كنایه .

بویاجیلق = بویاجی صنعتی .

بویادلمق = تلوین ایتدیرلمك .

بویانمق = بویا سورلمسندن طولایی رنكلنمك ، آلوده اولمق ، منقش ، ملون اولمق .

بویاسز = بویه سورلمامش ، غیرملون .

بویالی = مصبوغ ، رنكین ، ملون .

بویامه = بویامق ماده‌سندن مصدر تخفیفی || بویانمش ، تلوین اولنمش .

بویان [فا،س] (نباتات) بقیله فصیله‌سندن میان آغاجی ، میان كوكی ، سوس { (میان) لفظی اشبو (بویان) كلمه‌سندن محرفدر . }

بونیچه [فا،س] صارماشیق اوتی .

بوینوز ـ [فا،س] بعض حیوانتك باشلرنده آلت مدافعه طبیعیه ـ اوله‌رق حاصل اولان سرت ، اوزون وچفت عضو ، قرن ، شاخ ـ كه : مائل ، دوز ، مقوس ، چتال اولور § بوینوزدن یاپلمش بوری ـ كه : بوكا ناقور ، نفیر ، صور دخی اطلاق اولنور .

۱ — چین ماندامی بوینوزی .
۲ — مجارستان اوکوزی بوینوزی .
۳ — قاپ ماندامی بوینوزی .
٤ — افریقاجنسنه منسوب ماندا بوینوزی .
٥ — دوکوشکن جنس بقر بوینوزی .
٦ — قاپ کیکی بوینوزی .

۷ — کیبك بوینوزی .
۸ — آفریقا اوکوزی بوینوزی .
۹ — جیلان بوینوزی .
۱۰ — طاغ کچیسی بوینوزی .
۱۱ — آفریقای جنوبی‌یه منسوب بر نوع غزال بوینوزی .

۱۲ — ظرافه بوینوزی .
۱۳ — یابانی قیون بوینوزی .
۱٤ یابانی لکه بوینوزی .
۱٥ — کچی بوینوزی .
۱٦ — وحیدالقرن کرکدان بوینوزی .
۱۷ — ثنائی القرن کرکدان بوینوزی .

حجامت بوینوزی = قان آلمق ایچون اسکی جراحلر طرفندن استعمال ایدیلن و بوینوزدن معمول بر آلت .

بوینوز آغاجی = آرغوان دنیلن آغاج.

بوینوزجکلک = حجامت .

بوینوزاوتی = چوپلەمە دیدکلری نبات.

بوینوزلی = بوینوزی اولان، ذوالقرن.

بوینوزسز = بوینوزی اولمیان، عدیم القرن

بوجك بوینوزی = بعض حشراتك باشلرنده بولنان متحرك، اوزون، چفت عضوکه : قیله بکزر .

قوری بوینوز = وجوده حجامتسز اولەرق یاپشدیریلان بوینوز ویاشیشه .

کچی بوینوزی = خروب دنیلن نبات کە: عصارەسندن شروب یاپیلیر .

قوچ بوینوزی = یونجه انواعندن بر نبات.

کیك بوینوزی = نباتات طبیەدن بری.

بوینوزلی یونجه = ☛ (یونجه) .

(بوینوزلی یونجه)

بوینه [ت . ـ] قایقلرده دومن مقامنده مستعمل یادم کورەك .

بویورمق - بیورمق [ت ، مصـ] امر ایتمك ، امر ویرمك ، حکم ایتمك § سویلمك ، تفوه ایلمك § تنزل ایتمك § یکه رغبت کوسترمك § احترام تعبیری اولەرق افعال معاونەدن اولور : اقامت بیورمق، تشریف بیورمق ، عنایت بیورمق، مـعده بیورمق § یمك، تناول ایتمك.

بیورتمق = ورقۀ رسمیەنك زیر ویا ظهرینه یازیلان مقتضانك اجراسنی متضمن اشارت قودرمق .

بیورلمق = امدلك ، قیلنمق ، یاپلمق || کاغد اوزرینه حکم یازلمق .

بیورمه = بیورمق مادەسندن مصدر تخفیفی || امر ، حکم .

بیوریجی = امر ایدن ، آمر .

بیوك - بیوك [ت،صـ] اکی، بویی، یوکسکلکی زیادە اولان، ایری ، جسیم § سنی فضله اولان § محترم ، معزز ، قدری عالی اولان § علماً، مزیةً، اخلاقاً فائق الامثل اولان.

بیوك آنا = جده، پدرویاوالدەنك آناسی.

بیوك بابا = جد، بابانك ویا آنانك پدری.

بیوکلك = ایریلك، جسامت || عظمت، عزت || وجاهت .

بیوك سویلمك = تفاخر ایتمك، انانیت.

بیومك - بیومك [ت ، مصـ] اکی، بویی، یوکسکلکی آرتەرق ایریلشمك، بیوك اولمق § قدری رتبەسی ، اعتباری آرتمق § مقداری آرتمق § شدتی آرتمق § توسع ایلمك § نشو ونما بولمق، بوی آتمق .

طاغده بیومك = وحشت، عدم تربیه، قبالق .

کوز بیومك = چوق کورمك .

بیوتمك = توسیع ایتمك || تربیه ایلمك || اعظام ایلمك .

بیوکلتمك = برشیئی بیوك ایتمك || برینك، برشیئك مدحنده مبالغه ایتمك || حرمت، تعظیم ایلمك .

بیوکلنمك = کندینی بیوك کوسترمك، عظمت فروشلق ایتمك .

بیومه = بیومك مادەسندن مصدر تخفیفی || بیومش ، تربیه اولنمش .

بوین - بوین [ت . ـ] حیواناتك باشنی وجوده ربط ایدن قسم عضوی، عنق § اکری اولان شی .

بویون آتقیسی = صارغی ، شال .

بویون اوزاتمق = تسلیم اولمق .

بویون اگمك = اطاعت ایتمك || عرض احتیاج ایلمك || تظلم ایتمك .

بویون بوکمك = تظلم ایلمك .

بوینی اگری = محتاج ، امیدوار || محجوب ، منتدار .

بویونه آلمق = برایشك اجراسنی، بردینك ایفاسنی درعهده ایتمك ، اوزرینه آلمق ، ضامن اولمق .

بویون باغی = کوملك تماتندن اولوب زینت ایچون بویونه باغلانیلان ، صاریلان قماشدن معمول معروف باغ . کربند، طسمه، قلادە.

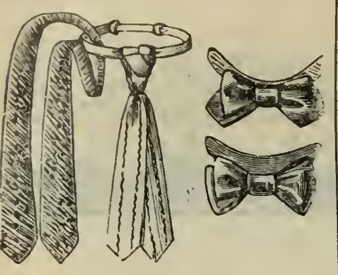

(بویون باغی)

بویون بوران = صاری آسمه دینلن قوشه مشابه بنکلی بر قوش ، شقراق .

بویون بورجی = اجراسی عقلاً ، عرفاً لازم ، واجب اولان شی .

بویون کسمك = اطاعت ایتمك ، باش اکمك .

بوینی کسیك = بیاض کردانی قرمزی وحلقوی برونك ایله مزین واکثریا فریقادە بولنەرق موسمه کوره تبدیل اقلیم ایدن مخروطی المنقار برقوش .

(بوینی کسیك قوش)

بویوندروق [ت،ـ] چفت سورن ویا آرابه چکن اوکوز ومانندلرك بوینینه کچیریلن آغاجدن معمول چرچیوەکه : صابانك ویا آرابەنك اوقی بونك اورته یرینه مربوطدر. § ربقه § بهر، تحکم .

بویوندروغه اورمق = تحت القهر قوللانمق .

بویوندروق آلتنده اولمق = تحکم آلتنده بولنمق .

بهتان [ع ، ـ] افترا ، اصلی اولمدیغی حالده برینه اسناد اولنان فنا بر حال ویا قول ، افك .

بهتانجی = بهتان ایدن، مفتری، افتراجی.

بیوت [ع،ـ] او، خانه مسکن معناسنه کلن (بیت) ك جمعی ؛ اولر ، خانەلر، مساکن { ایکی مصرعدن مرکب نظم معناسنه اولان (بیت) ك جمعی : (ابیات) در } .

بیوع [ع، مصـ] صاتمق ، صاتون آلمق معناسنه اولان (بیع) ك جمعی .

کتاب البیوع = مجلۀ احکام عدلیەنك منقسم اولدیغی اقسامدن برنجی کتاب کە: (بیع) حقندەکی احکامی شاملدر .

پَ [فا ، ت] الفبای فارسی وترکیده اوچنجی حرف اولوپ ابجد حسابنده (ب) مقابلی اولەرق ایکی اعتبار اولنور .

لاتین حروفاتی میاننده شکلی (P) ، صاغ ودیلسزلره مخصوص الفباده ایسه طرزی شویلەدر :

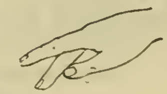

حرف مذکور خطوط متنوعۀ عثمانیەده شو شکلرده کوستریلور :

پ .... کوفی

پ .... تعلیق

پ .... ثلث

پ .... نسخ

پ .... سیاقت

پ .... توقیع

پ .... دیوانی

پ .... جلی

پ .... اجازت

پ .... رقعه

پ .... ریحانی

پ .... شجری

اشبو حرفی باء موحده یعنی باء عربیدن تفریق ایچون (بای مثلثه) نامیلەده توصیم ایدرلر .

اقوام عرب بو حرفی تلفظ ایدەمدکلری واصلا طانیمدقلری ایچون حین تلفظده یا (ب) مخرجنه مراجعت ؛ یاخود بونی (ف) حرفنه قلب ایدرلر .

پارس = بارس .

پارس = فارس .

پنگان = فنجان .

پای [فا ، ا] آیاق ، قدم ، رجل . § (سر) مقابلی § دیب ، اشاغیکی اوج § قاعده ، اساس .

پای درخت = آغاج دیبی .

پابسته } پای بسته } = آیاغی باغلی .

پابرجای = دائم ، قائم ، ثابت .

پابرجای حرکت = حرکت ایتمك اوزره بولنان .

پا برکاب } پادر رکاب } = آیاغی اوزنکیده ، حرکت ایتمك اوزره بولنان ، عازم § سریع الزوال .

پابرهنه = یالین آیاق (برهنه پا) ده بومقامده قوللانیلیر .

پای بند } پابند } = آیاق باغی ‖ کوستك ‖ مانع ، انکل .

پای خم = کوپ دیبی .

پادرپا = آیاق آیاغه ، یان یانه .

پادرعقل = آیاغی کوستکلی ، آیاغی باغلی .

پازده = آیاق آلتنده قالمش ، چیکننمش .

پاسوار = آیاقله ، یایان کیدن ، پیاده .

پامال } پایمال } = آیاق آلتنده قالمش چیکننمش .

پانهاده = آیاق باصمش . « مزارع وبساتین بربریان یاردۀ خیول عربان اولدی . » ‖ طوغمش ، تولد ایتمش : پانهادۀ عالم شهود اولدی .

پایدار = ثابت ، محکم .

برپا = آیاق اوستنده .

همپا = رفیق ، آیاقداش ، آرقەداش ، یولداش .

پابوج = (پابوش) .

پابوس = آیاق اوپن، آیاق اوپوجی {اصلی: (پای بوس) در .}

پابوسی = آیاق اوپمكلك .

پایتخت = مقـام سلطنت ، مركز ادارهٔ دولت، قرارگاه عالیٔ حكمداری .

پایگاه = مرتبه ، منزلت ‖ باصامق .

پای مزد = آیاق تری، اجرت قدمیه .

پاینده = دائم ، باقی .

پایندگی = دوام ، بقاء .

پایوند = (پایبند) كوستك .

پاپا [ج ، س] قتولیكلرك حضرت عیسی علیه السلامك وكیلی اولمق اوزره طانیدقلری رئیس روحانیلرینك عنوانی كه: بونی احراز ایدنلر بهمه حال روماده اقامت ایدرلر. بوكا تركجه‌ده (ریم پاپا) دیرلر كه: روما پاپاسی دیمكدر .

پاپادیه [ج، س] (نباتات) سالبه فصیله‌سندن كوبكی صاری واطرافنده‌كی یاپراقلری بیاض ، خدایی نابت بر جنس چیچك كه: بوكا (قویون گوزی) و (اقحوان)، (پابونه) ، (صیغیر گوزی) دخی دیرلر . {تخته كهله‌سی توزی بونك غبارندن یاپیلیر.}

(پاپادیه)　　(قتمرلی پاپادیه)

پاپاره [ت ، س] ساده صوده پیشمش تریت . { یوان شیلری شكلده قوللانیلور . }

پاپاره یمك = تكدیر ایشتمك {اصطلاح عوامدر . }

پاپازی [ت، س] برنوع كوملككلك بز ، بوروجك .

پاپاس [ج ، س] خرستیانلرك رؤسای روحانیه‌سنه اطلاق اولنور . كشیش ، راهب.

پاپاس اوتی = چوجقلرك باشلرنده‌كی كهله‌لری اتلاف ایچون تخمی وقوریسی استعمال ایدیلان برنوع نبات .

پاپاس بالغی = برجنس اوفاق قیا بالغی.

پاپاس هر كون پلاو یمز = انسان برایشده بردفعه آلدانیر دیمكدر .

پاپاس یخنیسی = صوغانلی، زیتون یاغلی برنوع بالق یمكی .

پاپاس [ت، س] آیاقلری سیلمك ایچون اشیكاره ، قپو اوكلرینه قونیلان كوچوك ، توكلی حصیر، كلیم ، كیچه ، یانی معناسنه اوله‌رق قوللانلمقده ایسه‌ده اساساً غلط اولوب بونك اصلی فرانسزجه پایاس { Paillasse } در.

پاپاغان - ببغان [ج،س] (pappa-gallo) ن محرفدر. مفهومنی ا كلا - مقسزین تكلمه آلیشیر، بر قوش كه : انواع مختلفه‌سی واردر . § سویلدیكنی بیلمین ، آكلامقسزین ازبر ایدن آدم § مقلد .

(پاپاغان)

(آمریقایه مخصوص سیاه بیوك پاپاغان)

پاپاق [فا، س] عجم كلاهی ، سیاه ، قیویرجق توكلی قوزی دریسندن سرپوش ، قاپاق .

قره پاپاق = قفقاسیه‌نك جهت جنوبیه‌سنده ساكن برصنف اهالی كه: اهل اسلامدرلر.

پاپاقلی = قالپاقلی، باشنده پاپاق اولان.

پاپایه [ج ، س] (نباتات) ثمانیه فصیله‌سندن مدر برنبات طبی .

پاپوره [فا ، س] ایكی چفت اوكوز قوشیلان برنوع آغر صبان.

پاپوش [فا، س] آیاق قابی § یشماغك اوكچه‌سز نوعی كه : تركجه‌ده بالتحریف (پابوج) صورتنده استعمال اولنور . زمانزده اوكچه‌لی ، اوكچه‌سز انواع مختلفه‌سی استعمال اولنمقده‌در . { اصل پاپوش دینلن آیاق قابی همان استعمالدن ساقطدر .} § ترلك § قوندوره .

(پاپوش)

١ ٢ } اوكچه‌لی . ‖ ٣ ٤ ٥ } اوكچه‌سز .

اسكی پاپوش = دكرسز، اهمیتسز شی.

پاپوش اسكیتمك = برشینك آرقه‌سندن بیهوده یره قوشوب یورلمق .

ایكی آیاغنی برپاپوشه صوقمق = زیاده استعجال ایدرك صیقمق ، شاشیرتمق ، تضییق ایتمك .

پاپوشجی = دوائر رسمیه‌ده آیاق قابی، باستون، پانطوكبی شیلری محافظه ایدن آدم ‖ پاپوش یاپان وياصاتان كیمسه .

پاپوشدن آشاغی = محقر ، ذلیل .

پاپوشی طامه آتلمق = اعتباردن دوشمك.

قلیج پاپوشی = قلیج قینك قسم سفلاسی، چامورلق .

پاپوشلق = آیاق قابلرك طوردیغی محل.

پاپوشسز قاچمق = زورله، طارتوقورتلمق || برشیئی طاونده براقوب صاوشمق.

پاپوشی بیوكه اوقوتمق = بركامل عاملدن نصیحت آلمق :

« پاپوشی بیوك بوقمی اوقوت كندیكی مادی »

پاپیروس • [قبطیجه، ـ] اسكی مصرلیلر طرفیدن قبوغی كاغد مقامنده استعمال اولنان برنوع نبات.

پات [ت ، ـ] صالتملی وفقط یاصی برنوع چیچك .

پات یگنه = شكلاً پات چیچكنه مشابه الماس ایكنه .

موربات = قاسم چیچكی .

پاتا [ج ، ـ] {Patas} طویل الذنب نوعندن سنغل وحبشستانه مخصوص برنوع شبك .

(Patas — پاتا)

پاتاته ـ پاتاتس • [ج ، ـ] منشائی آمریقا اولان ـ بادنجانیه فصیله سند ویرالمسی نوعندن ، نشاسته‌یی حاوی بر كوك ، ادران جذریه {اكی یوزدن زیاده نوعی واردر.}

پاتاته اونی = پاتاتسدن استحصال اولنان اون ، نشاسته .

پاتاقلامق • [ت، مص] دوكمك ، اورمق، طالی آتمق، صوپا، صیریق ایله اورمق مغلوب ومنهزم ایتمك § حدینی بیلدیرمك .

پاتردامق • [ت ، مص] اجسام صلبه‌یی بربرینه چارپه‌رق كورلتی چیقارمق .

پاتردی = اجسام صلبه‌نك یكدیكرله تصادمندن حاصل اولان صدا ، ولوله ، شماتت، غلو، كورلتی. { اكثریا (كورلتی) تعبیریله برابر استعمال اولنور : كورلتی پاتیردی . }

پاترلسه [ج، ـ] (بحریه) هرچوبوغك آرمه‌سنك طوپلاندیغی محلدن یعنی قبله‌لرندن سفینه‌نك یانلرینه كان خلاطلر .

پاتسقه [ج ، ـ] موجدی اولان ذاتك اسمنه اضافتله یاد ایدیلن كنان بز { پاتسته } .

پاتلاق [ت،ص] پاتلامش محل ، یاریق، رخنه .

پاتلاق گوز = دیشاری اوغرامش كبی شیشوب كرلمش بیوكجه كوز .

پاتلاق ویرمك = میدانه چیقمق ، ظاهر اولمق ، فاش اولمق .

پاتلامق • [ت، مص] (پات) دیه صدا ویرمك § چاتلامق ، یارلمق، دلنمك § كورله‌مك § معذب اولمق ، ایچ صیقلمق § چوق ییوب ایچمك § بردنبره ظهور ایتمك § تخمی سوروب میدانه چیقمق ، باش ویرمك .

پاتلامه = پاتلامق ماده‌سندن مصدر تخفیفی.

اودپاتلامق = زیاده قورقمق .

فورطه پاتلامق = بردنبره فورطنه ظهور ایتمك .

قباق باشنه پاتلامق = ماشته‌سنك باپدیغنك جزاسنی كورمك || فنالغك فنا نتیجه‌سنی آجیسنی چكمك .

پاتلاتمق = سس ایله چاتلاتمق || پارچه پارچه اولاسنه ، پرتلمسنه سبب اولمق . || چوق معذب ایدوب، اوزوب قیزدیرمق ، حدتلندیرمك .

بین پاتلاتمق = اتعاب ذهن ایتمك، فكر یورمق || چوق چالیشمق .

درسك پاتلاتمق = تحصیل یولنده امك صرف ایتمك ، چوق چالیشمق .

طبان پاتلاتمق = چوق یورومكدن كنایه .

پاتلانغیچ [ت ـ] اوزون قامشدن ویا كاغدك بوكیلوب قتلانمشندن یاپلمش بر نوع چوجق اویونجاغی ـ كه : تفنك كبی پاتلایوب صدا ویرر .

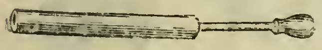

(پاتلانغیچ)

آغز پاتلانغیجی = غیجرلی ساقز .

پاتلیجان [ت،ـ] ☞ (بادنجان) .

پاتنت ـ پاتنته [ج،ـ] {Patente} بیانامه § حرف وصنایع براتی، اختراع امتیازنامه‌سی § امور صحیه ایچون ویریلن یول تذكره‌سی § (بحریه) قپودان طرفندن بر كمینك كجدیكی ممكتك احوال صحیه‌سنه دائر معلومات رسمیه‌یی حاوی ـ اوغرادیغی شهرده مرجع مخصوصنه ویریلان علم وخبر.

(پاتاته) (پاتاتس)

١ — چیچكلنمش كوچوك دل (غیض مزهر) .
٢ — میوه .
٣ — ادرانیله برساق تام .
٤ — محصول .
٥ — محصول .

پولاشیق پاتنته = خسته‌لق اولدیغنی مشعر پاتنته || ارباب صنایع وتجارتدن نسبت مختلفه‌ده رسم نقدی آلنه‌رق مقابلنده ویریلن اصناف تذکره‌سی .

تمیز پاتنته = خسته‌لق اولمدیغنی مشعر پاتنته .

پاتنت نظامنامه‌سی = پاتنت معامله‌لاتنه متعلق احکام و موادی ناطق نظامنامه || تابعیت تذکره‌سی .

پاتنته‌لی = بر دولتک تحت تابعیت وحمایه‌سنده بولندیغنی مبین تذکره‌یی حامل اولان .

پاتیک [ت، ـ] چوجق آیاق قابیسی ، کوچوک ترلک .

پاچامه [فا، ـ] دون ، شالوار ، چاقشیر ، بلدن آشاغی کییلن ثوب .

پاچاقوره [ج، ـ] یکسهاد سبزه‌صویونده خاشلانه‌رق یاپیلان بر نوع کیجی تویدی .

پاچاوره [فا، ـ] کیرلی بز § اسکی بز پارچه‌سی .

پاچاوره بینلی = فنا ، پاچه‌فکرلی آدم .

پاچاوره‌جی = سوقاقلرده پاچاوره طوپلایان آدم .

پاچه [فا، ـ] { فارسی آیاق دیمک اولان (پا) ، ایله ادات تصغیر اولان (چه) دن حاصل اولمش مرکب بر کلمه‌در } قویون ، کچی ، صغیر آیاغی . § بونلردن یاپیلان طعام § آیاغه کیدلن لباسک دیزدن آشاغی طرفی ، آیاغه صوریلن قسم مفلاسی .

پاچه‌جی = پاچه اوتواییوب صاتان آدم .

پاچه‌سی دوشوک = تنبل ، سونه‌په .

پاچه‌گونی = ولیمه جمعیتنک ایرتسی کونی ـ که : اوکون مدعوینه اطعمهٔ سائره‌یه علاوةً پاچه وقیماق دخی بدیریلور .

پاچه‌لری صیفامق = جدی بر ایشه کیریشمک ایچون حاضرلنمق ، حاضرلنمش اولمق .

پاچه‌اق = ولیمه جمعیتنک ایرتسی کونی کاینه کیدیریلن لباس || شالوارک ، طونک آلت طرفنده‌کی پارچه .

سمور / الما / واشاق } **پاچه‌سی** = بر نوع کورک .

یاقه پاچه اولمق = بوغوشمق ، غوغا ، نزاع ایتمک .

پاخسا [ت، ـ] صندوق کریجی § کرپیج دیوار .

پاد [ت، ـ] بر نوع سنابکی ، یبان سنامکیسی .

پاد [فا، ـ] حافظ ، محافظ .

پاداش [فا، ـ] مکافات ، اجر ، عوض خیر § رفیق ، همراه .

پادام ـ پایدام [فا، ـ] طوزاق ، قوش طوزاغی { بهمه‌حال آیاقدن طوتان طوزاغه اطلاق اولنور . }

پادزهر [فا، ـ] لسانمزده بالتحریف (پان زهر) دنیلان دوا ، زهرکه سموک تأثیرینی دافعدر .

پادشاه [فا، ـ] بیوک حکمدار ، حکمدار عظیم القدر ، صاحب ملک اولان سلطان ذیشان عثمانیان .

پادشاهی = پادشاه حضرتلرینه منسوب ومتعلق : ارادهٔ سنیهٔ حضرت پادشاهی .

پادشاهانه = حضرت پادشاهه یاقیشه‌جق صورتده .

پادل [ج، ـ] (بحریه) ، پاندن چرخلی واپور .

پار [ت، د] پارلامه‌نک شدتنی تصویر ایدر : پار پار پارلیور .

پاراتونر [ج، ـ] ☞ (سپر صاعقه) .

پاراچول [ج، ـ] (بحریه) کمی بانلرینی آلانده‌لره محکمجه ربط ایچون آلتلرینه موضوع دمیر پارچه‌لر § دینکل اوستنده اولمیان آصمه آرابه .

پاراشوت {Parachute} [ج، ـ] بالونک حین سقوطنده هوایه مقاومت ایدرک آغیر آغیر اینمه‌سنی تأمین ایدن آلت مخصوصه .

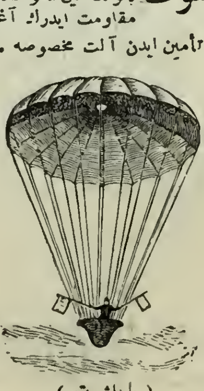

(پاراشوت)

پاراغراف {Paragraphe} [ج، ـ] • فقره‌لرک ، مقاله‌لرک ، بعضاً سطرلرک باشنه قونیلان شو [§] اشارت ، § فقره ، بند .

پارافین [ج، ـ] (کیمیا) اودون ویا (هوی) کوری قطرانک ویترولک تقطیری اثناسنده الک نهایتده قلان بیاض ، صلب وخفیف حرارتده ادیر بر ماده‌درکه ترکیبی قاربونلی مولد الماء عبارت اولوب کیمیاخانه‌لرده وصنایعده مستعملدر .

پاراکته [ج، ـ] (بحریه) کمینک سرعت حرکتنی حساب وتعیین ایچون استعمال ایدیلن بر آلت اولوب عادی پاراکته واسقوپرا کته اولمق اوزره ایکی نوعی واردر .

پاراپت [ج، ـ] (بحریه) کوپرتده بوزری ، امکی کمیلرده براونده قونه‌جق محل .

پاراوانه { Paravent } [ج، ـ] قپولرک داخلنده ویا خارجنه قونیلان ، متحرک ، آچیلوب قاتلانیر تخته‌پرده ، بولمه .

پارپول [ت، ـ] قودوز حیوان .

پارپوللامق = قودوز حیوانه اوقونمش صو ایله افسون یاپمق .

پارتی [ج، ـ] قسم ، فرقه ، طرف § قماره دفعةً قازانمق .

پارچه [فا، ـ] قطعه ، لیمه ، بولوک § پک کوچوک ، دکرسز ، اهمیتسزشی § بر شیئک اقسامندن بهری ، تمه‌سی § آز وقت ، براز : بر پارچه صوکره کلمکز ، بر پارچه بکله‌یکز § جزء .

الماس پارچه‌سی = پک کوزل || پک تمیز شخص .

بیک پارچه = برچوق قطعه‌لره ، قسملره آیرلمش صورتده قریق .

پارچه پارچه = بولونوب طاغلمش ، قیرلمش ، طارمه طاغین .

پارچه‌جی = قماش پارچه‌لرینی طوپلایوب صاتان .

پارچه‌سز = اکلی اولمیان ، یکپاره ، اکسز .

پارچه‌لامق = پارچه پارچه ایتمک || بولوک بولوک پارچه‌لیوب آییرمق || قیرمق .

پارچه‌لی = یکپاره اولمیان ، اکلی || معنیدار سوز ، جناس .

پارچه‌لانمق = قیردیروب پاره پاره، قسم قسم ایتدیرمك.

پارچه‌لانمق = پارچه پارچه اولمق، طوغرانمق || قیرلمق.

یورك پارچه‌لانمق = پك زیاده آجیمق، ترحم ایتمك.

پارده‌سو { Pardessus } [ج، ـ] اك اوستدن کیلان خفیف لباس، یازلق پالتو.

پارس [فا، ـ] ایران، فارس اقلیمی که: اساساً (شیراز) ایالتنك اسمی ایکن صوکره‌لری بتون عجمستانه علم اولمشدر. {عربلر (پ) حرفنی دائماً (ف) یه قلب ایلدکلری ایچون بو لفظی دخی (فارس) یه تبدیل ایتمشلردر. شو حالده ایرانیلرك لسانی معناسنه اولان (فارسی) کلمه‌سنك دخی اصلی: (پارسی) در.}

پارس [فا، ـ] قاپلان جنسندن و فقط آندن کوچوك یرتیجی بر حیواندر که: پنجه‌سنده‌کی نوب و شدتیله مشهور و سیاه بنکلی پوستی پك مقبولدر.

(پارس)

پارسا [فا، ص] عابد، زاهد، صوفی § عفیف، صالح.

پارسائی = پارسالق.

پارسال [فا، ـ] کچن سنه، بیلدیر.

پارسنك [فا، ـ] ترازینك خفیف اولان کفه‌سنه حصول موازنت ایچون علاوه اولنان شی.

پارسه [فا، ـ] مغنی و مغنیه و خواننده مقوله‌سنك اجرای آهنکدن صوکره حضاردن طوپلادقلری پاره، بخشش. { فارسی اولان بو کلمه‌یی ایتالیانجه ظن ایتمك خطادر } § دیلنجیلك.

پارکه { Parquet } [ج، ـ] اوفاق پارچه‌دن یاپلمش مصنع، مزین تخته دوشمه § مالنه طاشیله دوشنمش قالدرم.

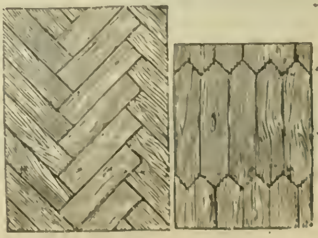

(پارکه)

پارل [ت، د] چوق پارلامغی تصویر ایچون مکرر اوله‌رق استعمال اولنور: پارل پارل پارلیور، پارل پارل یانیور.

پارلاق [ت، ص] لامع، مضیء، مصیقل، مجلا، تابدار، درخشان، رونقلی § لطیف، کوزل: پارلاق بر شعر، پارلاق بر فکر § شفاف، صاف § نفوذلی، شانلی، معتبر.

پارلاقلق = لمعان، جلا، ضیا || کوزللك. || صافیت، شفافیت || اعتبار، شان.

پارلامق [ت، مص] طوتیشوب یانمق، مشتعل، ملهب اولمق § مجلا اولمق، پارلاقلق کوسترمك. § خیزلانمق § تحیز، تفیض ایتمك، شان و اعتبار قزانمق، درجه‌سی، قدری بیوملك. § بردن بره حدت و غضب ایتمك.

پارلاتمق = پارلاق ایتمك، پارلاقلق ویرمك، جلالندیرمق || برشیئك پارلاقلغنی کوسترمك || یاقمق، طوتشدیرمق || تنویر ایلمك.

کوز پارلاتمق = حدت، تهور کوسترمك.

پارلامه } **پارلایش** } = پارلدی.

پارلدامق = ایشیق ویرمك، تشعشع، تلألؤ ایتمك، شعشعه‌پاش اولمق.

پارلدی = ایشیق، شعشعه، شعله، لمعه || جلالی، پرداختلی.

پارلا [ج، ـ] (بحریه) دونمه‌ده قوللانیلان بیوك پالامار مقره‌سنه اطلاق اولنور § چوق دیللی مقره.

پارمق [ت، ـ] انسانده و بعض حیواناتده ال و آیاغك منتهاسنده‌کی اوزون نلقلرك هر بری، اصبع، انکشت. § آرابه تکرلکلك قطرلرندن هر بری. § طول مقیاسنده قدم عثمانینك اون ایکی قسمده بر قسمی: ذراع معمارینك یکرمی درتده بری.

(پارمق)

۱ — باش پارمق. ۲ — شهادت پارمغی. ۳ — اورته پارمق. ۴ — آدسز پارمق. ۵ — سرچه پارمق.

باش پارمق = پارمقلرك اك قالین و اك قیصه‌سی ـ که: قوللر حال طبیعیده عمودی اوله‌رق صالویرلدیکی تقدیرده بدندن طرفه قالیر، ابهام.

شهادت پارمغی = باش پارمغك اتصالنده بولنان و اکثریا کندوسیله اشارت اولنان پارمق، سبابه.

اورته پارمق = شهادت پارمغنه متصل اولوب منتهاسی الك اك زیاده اوزامش قسمنی تشکیل ایدن پارمق، وسطی.

آدسز پارمق = باش پارمقدن اعتباراً دردنجی پارمق ـ که: شهادت پارمغندن برآز اوزونجه‌در. بنصر.

سرچه پارمق = آدسز پارمغك اتصالنده اولوب قیصه و اك اینجه پارمق، خنصر، بوکا یوزوك پارمغی ده دنیر.

آلتی پارمق = باش پارمغی چفت اولان یعنی غلط طبیعت اوله‌رق باش پارمغنك یاننده فضله بر اوفاق پارمغی دخی اولان آدم § پلامود دنیلن بالغك بیوکی § بر نوع یوللی قماش.

آیاق پارمغی = آیاقده‌کی چاتللردن هر بری.

پارمغی آغزنده = متحیر، شاشیرمش، پك زیاده متعجب.

پارمق اوجی = پارمقلرك باش طرفنده‌کی ایلك بوغومك نهایتی، ایچ طرفه دوغری اولان نهایتی.

پارمق اصولی = شعرك افاعل و تفاعیله تطبیق اولنمیه‌رق پارمق بوغوملریله صاییلان هجالرك عددینه توفیقندن عبارت بر وزن.

پارمق اوزومی = بر نوع اوزونجه صاریجه اوزوم. { بوکا کچی ممه‌سی، خاتون پارمغی دخی دیرلر. }

پارمق ایصیرمق = پك زیاده متعجب اولمق.

پارمق حسابی = صاییی پارمقلرك بوغوملریله ویا پارمقلرله صایمق || آلداتمق، اغفال || شعرك وزنی، کلمه‌لرك عدد حرکاتنی پارمق بوغوملریله صایه‌رق حساب ایتمك.

آغزه بر پارمق بال چالمق = اطماع ایتمك، امیده دوشورمك، اطماع ایدوب آلداتمق.

اون پارمغی یاقه‌سنده اولمق = دعوی و شکایتدن کنایه.

بر پارمق = پارمق بوبی، پارمق بوینجه.

بش پارمق = اختاپود نوعندن بردكز بوجكى .

پارمقجى = محرك ، اغوا ايدن .

پارمقله گوسترلمك = پك زياده مشهور وممتاز اولمق .

پارمق قاريشديرمق = ايشك ايچنه كيرمك .

پارمقلامق = دورتمك ‖ اغوا وتحريك ايتمك .

پارمقلق [ت،س] پنجره اوكى، مرديون كنارى، كوپرى قييلرى كبى بعض محللره وضع اولنان وتخته ويا دميردن معمول صيره چوبوقلردن عبارت اولان بولمه ، حائل § خرستيان فقراسنك موتلرينه مخصوص برنوع تابوت .

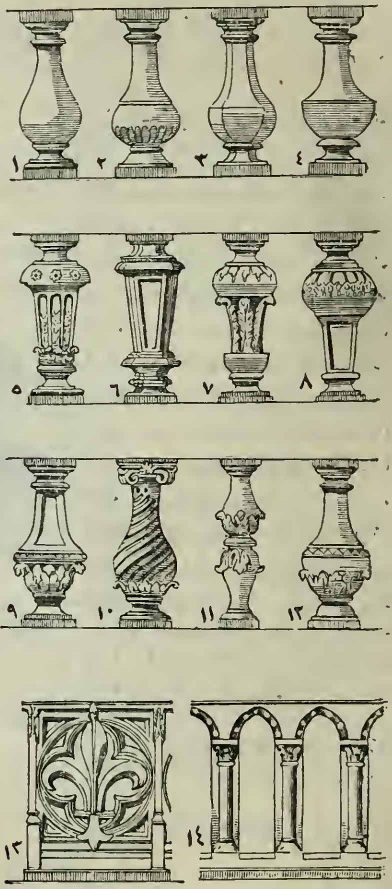

١ — قورنيت اصول معماريسنه كوره .
٢ — قديم يونان « « «
٣ — طرز معمارئ دورى يه نظراً [اصول خمسهٔ معماريه نك ايكنجيسى] .
٤ — طوسقانه اصول معماريسنه نظراً [اصول خمسهٔ معماريه نك الك ساده سى] .

پارنج [فا ، س] احرت قدميه ، آياق ترى § پارسه .

پاروله [ج ، س] {Parola=سوز} (عسكرى) محاربه لرده نوبتجيلرك تفريق يارواغيار ايچون ضابطان طرفندن هركيجه كندولرينه تلقين وتفهيم ايديلان مرتب لفظه اطلاق اولنور كه: كيجه اثناسنده برقارالتى كورن نوبتجى اوكيجه نك پاروله سنى كورديكى قرارلتيدن بالاستيضاح جواب آله مديغى يعنى پاروله اولان لفظى تكرار وبيان ايلمديكى حالده نوبتجى اكا قارشى استعمال سلاحه مجبوردر § برفرقه افرادى بيننده تعارف ايچون اتخاذ ايديلان كلمهٔ مخصوصه .

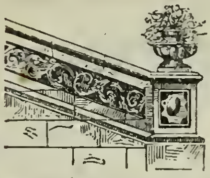

(مرمر مرديون پارمقلغى)

(دمير مرديون پارمقلغى)

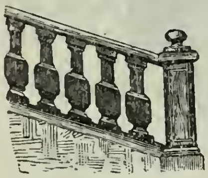

(مرانغوز پارمقلغى)

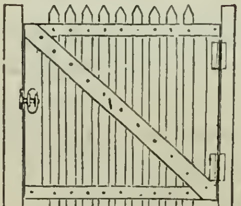

(پارمقلق قپو)

١٢،٥ — متنوع مزين پارمقلق .
١٠ — ملزون يولى پارمقلق .
١١ — چفته ارمودى پارمقلق .
١٣ — مرمر پارماقلق (معمارى) .
١٤ — ستون پارمقلق «

پاره [فا،س] پارچه، قطعه § عدد، كره .

پاره پاره = پارچه ، پارچه .

دوپاره = ايكى پارچه .

پاره دوز = ياماپيجى، اسكيجى .

پاره دوزى = اسكيجيلك صنعتى .

§ اقسام مسكوكاندن غروشك قرقده برى اوچ اقچه قيمتنده سكه ‖ آقچه، نقود ، سكه ‖ ثروت ، سامان .

يكپاره = برپارچه دن عبارت . ‖ بسبتون .

چيل پاره = يكى ضرب اولنمش، پارلاق سكه .

اوفاق پاره = بوزوقلق دنيلن نقد .

پاره ايتمك = رواجى اولمق ، معتبر اولمق ‖ سوز حقنده مسموع اولمق .

پاره ايله دگل = پك اوجوز، بادهوا .

پاره بوزمق = بيوك آقچه يى اقسامنه تحويل ايتمك .

پيشين پاره ايله = ويره سى يه دكل، نقداً .

پاره چانطه سى = پاره قويمغه مخصوص محفظه .

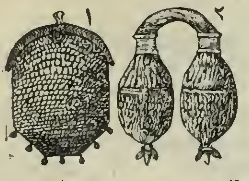

(قادينلره مخصوص پاره چانطه سى)

پاره سز پولسز = اجرتسز ، بادهوا ‖ مفلس، زوكورد .

پاره قيرمق = آقچه قزانمق، كار ايتمك .

پاره كسمك = سكه ضرب ايتمك .

پاره ميدان گورمك = پاره يى پيشين صايمق .

پاريمه [ج ، س] (بحريه) فالكه لرى ساحله ربط ايچون استعمال اولنان اينجه خلاط .

پازاج [فا،س] ابه قادين، قابله § دايه ، سود ننه ، مرضعه .

پازار [ت،س] ☚ (بازار) .

پازارلق = برشيئك قيمتنى قرارلشديرمق ايچون سوزلشمه ، مذاكره ايتمه .

پازارلاشمق = فيئات كسشمك . پازارلق ايتمك .

پاَزَن - پاَزَنگ [فا، ـ] محبت دلالی، ناموسسز .

پاَزَن [ج ، ـ] برنوع قولین باصمه {دوغریسی (بازن)در .}

پاَزَند [فا ، ـ] دین مجوسی‌یه عائد ایکی تفسیرکتابندن بری ـ که : دیکرینه (زند) اطلاق اولنور .

پاَزَواند [ت،ـ] ☞ (پاسبان) .

پاَزو - پازی [ت، ـ] معروف یاصی یاپراق ، بیان پانجاری .

پاَزی [ت ، ـ] اسپناق انواعندن برسبزه ، بیانی پانجار؛ قره پازی .

(پازی)

پاَزیر [فا،ـ] مائل انهدام اولان بنایه ، دیواره ، دیرکه طیادقلری دستك ، پاینده .

پاَس [فا ، ـ] کیجه‌نك سکز قسمندن برقسمی .

پاسبان، پاسدار } = کیجه بکجیسی .

پاَس [ت،ـ] باقیر ، دمیر کبی بعض معدنلرك هوانك مولدالحموضه‌سیله امتزاجندن اوزرلرنده حاصل اولان قویو قرمزی ویا یشیل رنك ـ که : بونلره لسان کیمیاده : حمض نحاس ، حمض حدید اطلاق اولنور . ژنك § کیر ، وسخ : دیل پاسی ، دیش پاسی § کدورت .

پاس آچمق = پاسلی برشیئی تیزلمك ، جلالندیرمق .

پاس باغلامق، پاس طوتمق، پاسلانمق } = تحمض ایتمك ، پاس پیدا ایتمك،ژنکدار اولمق || عطالته ، متروکیته دوچار اولمق .

پاسلی = اوزرنده پاس اولان، پاس‌توتمش اولان || بوزلمش ، فناشمش .

پاساپادوله [ج ، ـ] برسوزك ویا برامرك آغزدن آغزه نقلی .

پاساپورت [ج، ـ] { Passeport } یول تذکره‌سی ، مرور تذکره‌سی § برشخصك منسوب اولدیغی حکومتدن تابعیتنی متضمن اوله‌رق یدینه ویریلن رخصتنامه رسمی .

پاساز [فا ، ـ] تپه ، تکمه .

پاساق [ت،ـ] کیرلی ، بیچمسز اباس § ایش الیسه‌سی .

پاساقلی = بزوم قیافتلی || کیرلی، پاسلی.

پاسبان [فا،ـ] کیجه بکجیسی، حارس اللیل جارشی بکجیسی § پازواند ، نکهبان .

پاسبانی = بکجیلك .

پاسبان طارم، پاسبان فلك } = (زحل) دینیلن کوکب.

پاستاو [ج ، ـ] بالتحریف پاستال دیدیکمز اوچ طرفی یالدیزلی بر طوپ چوقه.

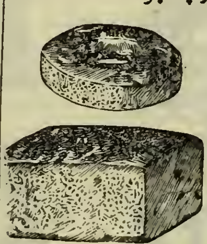

پاسته [ج،ـ] شکرلی خمیردن مختلف شکل و طعملرده یاپیلان مطبوخ لذیذ .

(پاسته)

پاسته‌جی = شکرلمه‌جی ، پاسته یاپان ویا صاتان آدم .

پاسخ [فا ، ـ] جواب، سوز ، جواباً سویلنیلان سوز ،

پاسقالیا [رومجه ویاعبرانیجه] خرستیانلرك بایرامی .

بیوك پاسقالیا = حضرت عیسانك یوم صعودی اولاق اوزره قبول اولنان کونه مصادف یورطی { مذاهبه کوره بوکونلر تخلف ایدر . }

کوچوك پاسقالیا = ولادت عیسی یورطیسی .

پاسك [فا،ـ] خمیازه، اسنه‌یش، اسنه‌مه.

پاسوار [فا،ـ] یایا، پیاده . { (پای سوار) ده دینیر. }

پاسوان [فا،ـ] (پاسبان) ایله مترادفدر.

پاش [فا،ـ] سرپمك ، صاچمق معناسنه‌کلن (پاشیدن) لفظندن اسم مصدر وصیغهٔ امردرکه : سرپیجی ، صاچیجی دیمکدر . وصف ترکیبی حالنده استعمال اولنور : نورپاش ، کهرپاش ، زرپاش ، ضیاپاش .

پاشنده = [فا، ـ] صاچیجی ، صاچان { پاش، بوندن مرخمدر. }

پاشیده = صاچلمش ، سرپلمش ، طاغلمش .

پاشا [ت،ـ] وزرا و بعض ارکان وامرایه مخصوص عنوان رسمیدرکه : ملکیه‌ده وزارت ، روم ایلی بکلر بکیلکی ، میرمیرانلق ومیرالامرالق، صنف عسکریده : مشیریت ، برنجی فریقلق ، فریقلق : میرلوالق رتبه‌لرینی احراز ایدن ذوات کرامه اطلاق اولنور. { پاشا لفظنك اصلی ، منشائی حقنده پك چوق اختلاف واردر. ارباب لغتدن بعضلری بونك:(پای شاه) لفظ فارسیسندن محرف اولدیغنه، بعضلری ترکجه‌ده بیوك برادرمعناسنه اولان(بشه) لفظنك مرور زمانله تلفظنك (پاشا) شکلنه تحول ایلدیکنه وبرطاقمی دخی: اوك عائله‌نك بیوکی، رئیسی دیمك اوله‌رق(باش آغا) دن تحریف ایلدیکنه قائل اولمشلردر. سلطان اورخان غازی حضرتلرینك بیوك برادرلری (امیرعلاءالدین)ی وزارته نصب ایله اکا (پاشا) عنوانی ویرمش اولملری بولفظك (بشه) کلمهٔ ترکیه‌سندن بوزمه اولدیغنه دلالت ایتمکده‌در . }

پاشنا - پاشنه [فا ، ـ] آیاقده‌کی اوکجه، طوپوق .

پاشیب [فا،ـ] باصامق ، نردبان .

پاصدیرمه [ت،ـ] ☞ (باصدیرمه).

پاطلیجان [ت،ـ] ☞ (بادنجان) .

پاغنده [فا،ـ] آتیلمش پاموق§ آتلمش پاموقدن یاپمه یوماق .

پاغوریه [ج، س] یکچ انواعندن لحمی کول کوچوك چغانوس، پاوورِه.

(پاغوریه)

پافته [ج، س] شمسه، بیوك قابارہ. § پارچه، قطعه § بر خریطه‌نك منتظماً کسیله‌رك حین حاجتده برلشدیریلان پارچه‌لرندن هر بری § ترسانه‌لرده ویده آچمق ایچون مستعمل بر آلت. § طوپك قماشی اوزرنده بولنان مقاومت طابله‌سی.

پاك [فا، ص] تمیز، طاهر § خالص، صاف § حیله‌سز § مبارك، مقدس، عزیز: خاك پاك حجاز.

آب پاك = تمیز صو، ماء طاهر.

آق پاك = تر تمیز، بم بیاض.

پاکباز = عاشق صادق.

دل پاك / **قلب پاك** = تمیز یورکلی، غل وغشدن عاری قلب.

پاکدامن = ناموسلی، عفیف، عیوبدن عاری.

پاکدامنلك = عفت، عصمت.

پاکلانمق = تمیزلنمك.

پاکاق / **پاکلك** = تمیزلك.

پاکلامق = تمیزله‌مك.

پاکیزه = زیاده نازك، لطیف، پك خالص || تمیز.

پاکان = (پاك)ك جمعی. اولیا واصفیایه اطلاق اولنور.

پاکار [فا، ص] جابیلك، تحصیلدارلق.

پاکاری = جابی، تحصیلدار.

پاکت [ج، س] { Paquet } برلکده باغلانمش ویا کاغده صارلمش اشیا دمتی، دسته، بوغچه، دمت.

پاکت ایتمك = باغلیوب صارمق.

سیغاره پاکتی = درونده زیوانه‌لی ویا زیوانه‌سز سیغاره بولنان رژی پاکتی.

پاکند [فا، س] یاقوت دینلن قرمزی حجر قیمتدار. § ام الخبائث اولان شرابدن دخی کنایه اولور.

پاکی [فا، س] اوستوره.

پال [ت، س] بر جنس بیاض کوکرجین.

پالا [ت، س] قایق کورکنك یاصی یری. § اکلی، یاصی، ایکی یوزلی شی. § ایکی یوزلی قلیج ـ که: بوکا عربیده: (ذوالفقار) دینور.

پالابیق = غایت ایری، اوزون بیقلی آدم.

پالاچالمق = بوشنه چالیشمق، بوشنه یورلمق || زیاده چالیشمق.

پالاصاللامق = تك کورك ایله قایق یوروتمك || عبثله اشتغال ایتمك.

پالاز [ت، س] قوش یاوروسی، خصوصیله قاز، اوردك، کوکرجین یاوروسی.

پالازلنمق = طیور وسائره یاوروسی تمیزلنمك.

قوش پالازی = دیفتری دینان برنوع مهلك بوغاز آغریسی، خناق ـ که: اکثریا چوجقلره عارض اولور { اخیراً بو مرض مهلکك فرانسه اطباسندن «و-یو (رو) طرفندن دواسی کشف اولنمشدر }.

پالاس ـ پلاس [فا، س] اسکی کلیم، کیجه § عبا، چول.

پالاسپوش / **پلاسپوش** = عبایه، چوله بورینن.

پالاسپاره / **پلاسپاره** = عبا، چول پارچه‌سی

پالاس پاندراس = عجله ایله حاجتی تسویه‌یه میدان براقمقسزین || چل یقه ایدرك.

پالاسموریه [ج، س] (طوپجیلق) اسکی قوال طوپلرنده هوا یاپی ازاله ایچون استعمال ایدیلان کله صیقیسی.

پالاسرته [ج، س] (بحریه) آنا چارمیخلرینك دها یایغین بولنمسی ایچون سفینه بوردالرینه جیواطه‌لانمش افقی دمیر ویا اخشاب دوشه‌مه.

پالاسقه [ج، س] عسکر فشنکلکی § طوپ خرطوجی وضع اولنان چانطه § ارکان و امرای عسکریه‌نك ایام رسمیه‌ده ونوبتجی اولان طوپجی ضابطان و چاوشلرینك ایام عادیه‌ده، بویونلرندن حمائل واری طاقدقلری شی.

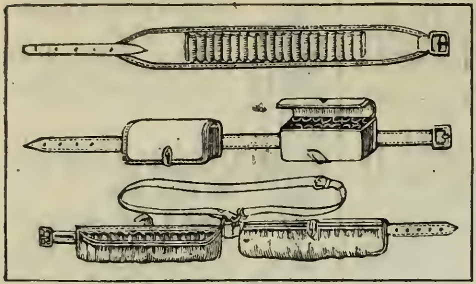

(پالاسقه — انواعی)

پالاسقه‌لی = قره‌غوله‌مأمور مسلح عسکر چاوشی.

پالامار [ج، س] (بحریه) بیوك کمیلرك ساحله بندنده وخصوصات سائره‌ده استعمال ایدیلن قالین خلاط.

پالامارلوجه‌سی / **خلاط لوجه‌سی** = کمیلرك باش وقیچ طرفلرنده کائن خلاط دلیکلری.

پالاموت ـ پالامود ـ پالاموط [ت، س] مشه وبوکا بکزر بعض آغاجلرك میوه‌سی § بو میوه‌نك دباغتده مستعمل قبوغی § پولسز وآرقه‌سی نفتی برجنس بالق، طوریکك کوچوکی.

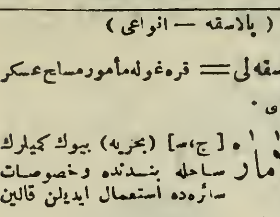

(پالاوط)

١— ثمره‌نك مقطعی. || ٢— (قدح) غلاف. ٣— ثمره.

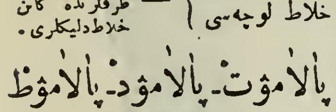

(پالاموت بالغی)

پالان [فا، س] اکثریا یوك حیوانلرینه اوریلان سمر.

پالاندوز = پالانجی، پالان یاپان، پالان دیکن کیمسه.

پالاندوزی = پالانجیلق، قبا صراجلق.

پالاندیز [ت، س] زانق طاشی، چشمه‌نك موصلق طاشی .

پالانغه [ج، س] اجسام ثقیله‌یی قالدیرمغه مخصوص اولوب مقره‌لر داخلندن دونادلمش برخلاطدن مركب آلت .

پالانقه [ج، س] آغاج وطوپراقله یاپلمش، اطرافی خندقله چویرلمش اوفاق حصار § خندقلی واروش ، شرامبول دینلن قازیقلرله چویرلمش طابیه ، استحكام .

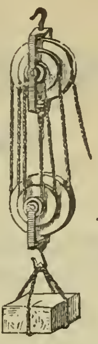

(پالانغه)

پالتو - پالطو [ج، س] قیشین زقاغه چیقلدیغی زمان اك اوستدن كیلان معروف لباس.

(پالتو)

پالدوم [فا، س] سمر وآت اكرینك ایلری دوغری قایمسنی منع ایچون حیوانك آرقه آیاقلرینك قبا اتلری اوزرندن كچیریلن و لسانمزده (قوسقون) دینلن معروف قایش .

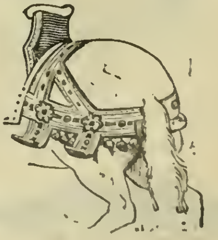

(پالدوم)

پالاوان [فا، س] سوزكو ، سوزكچ، حلواجی سوزكجی .

پالاوره [ج، س] اسكی كمیلرده طوپ آنباری آلتنده‌كی انبار ، یكی كمیلرده كوكرته‌نك تحتنده‌كی آنبار .

پالاوره‌جی = اویدیرمه سوز سویلین، آتوب ، طوتان .

پالاهنك - پالهنك [فا، س] دیزكین ، یولار § كمند، قایش .

پالای [فا،مص] سوزمك ، آرتیرمق معنالرینه‌كلن (پالاییدن) مصدرندن صیغهٔ امر واسم فاعل مرخم :

تیغ خون پالای سطوت

پالت [ج، س] رسامل‌رك اوزرنده بویا ازدكلری ویا لونك ماهیتی،كیفیتی معاینه ایتدكلری تخته ویا طباق § خلاطدن اوریلوب آیاق آلتنه قونیلان آلت .

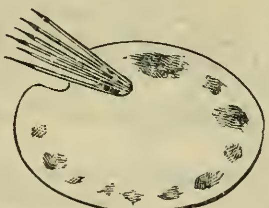

(پالت)

پالكانه [فا، س] بیوك قاپوقنادلرینك اورته‌یرده یاپیلان كوچوك قاپو .

پالمین [ج، س] (كیمیا) حمض ثانی آزوتك هند یاغی اوزرینه تأثیرندن حاصل اولان بلوری برجسم.

پالنك [فا، س] چاریق، پوستال، كوپایلرك كیدكلری اوكچه‌سز ، باغلی بر نوع آیاق قابی .

پالو [فا، س] بدن انسانده ظاهر اولان ورتكده (سیكیل) دینلن دانه‌لر.

پالوانه [فا، س] طاغ قیرلانغجی .

پالوده [فا، س] پالوزه ، پلته دیدیكمز نشاسته‌لی معروف طاتلی .

پالوش [فا، س] مغشوش ، خالصك ضدی .

پالی [فا، س] هندستانك دكن قطعه‌سنده تكلم اولنان و (سانسقریت) لسانه پك زیاده مشابهتی اولان بر لسان ـ كه : بودا مذهبنه متعلق آثار بولسان ایله تحریر اولنور .

پالیده [فا، س] سوزلمش، زبده {پالیدن مصدرندن مشتقدر } .

پالینوراش [ج، س] (بحریه) كولرده انحراف طارفیبی تعیینه مخصوص بر آلت .

پالیوش [ج، س] قیصه‌پالا، قصاطوره، شیش .

پامال [فا، ص] آیاق آلتنده قالمش ، چیكننمش: پامال خیول مجاهدین .

پاموق [ت، س] { فارسی (پنبه) دن محرف } بز ، باصمه وسائرانواع منسوجات وایپلك وفتیل كبی شیئلر اعمالنه وشیلته ویاصدیق دولدیرمغه یارایان ونسجیه فصیله‌سنه منسوب اولان نباتی ، یومشاق ، خفیف برماده ، قطن، پنبه { پنبوق .}

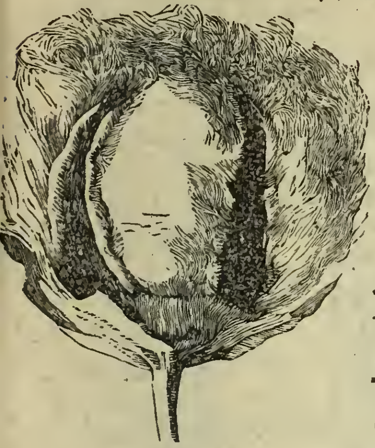

(پاموق قوزه‌سی)

پاموق بزی = پاموق ایپلكندن منسوج بزكه : بوندن ایچ كوملكی وسائره یاپیلیر.

پاموق ماكنه‌سی = پاموق قوزه‌سی تمیزلمك وایپلك حالنه قومغه مخصوص ماكنه.

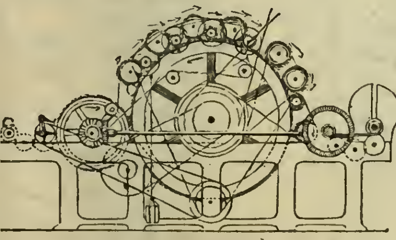

(پاموق ماكنه‌سی)

پانایر [ج، س] سنه‌ده ومواسم معینه‌ده مختلف محللرده ـ یورطی حسبیله ـ قوریلوب برقاچ كون دوام ایدن پازار

پانتالون [ج، س] {Pantalon} طون كبی آیاغه كییلان طارجه پاچاق(?) كسوه‌سی { چاقشیر ایله فرق(?) برینك طار واوچقورلی ، دیكرینك كنیش(?) ودكه‌لی اولمسندن عبارتدر } .

(پانتالون)

پانجار [فا، ـ] { بوكلمه قرمزی معناسنی افاده ایدن (پان) لفظیله (نبات) دیمك اولان (جار) كلمه‌سندن مركبدر. } ترشیسی یاپیلان، عصاره‌سی شكر اعمالنه یارایان مایبیه فصیله‌سندن معروف سبزه، سلق، چوكوندور.

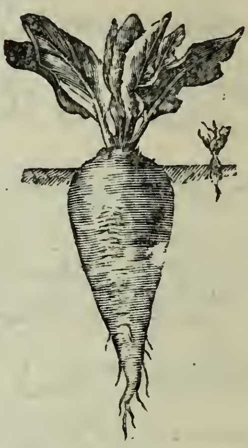

(شكر پانجاری)

(قرمزی پانجار)

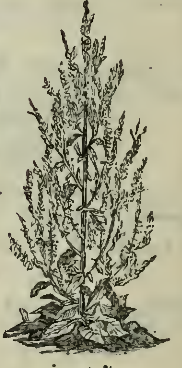

(پانجار فدانی)

پانجار ترشیسی = پانجاردن یاپیلمش طاتلمسی برنوع ترشی.

پانجار كسلمك = حجابدن یوزده حمرت حاصل اولمق ‖ صیجاق ویا صوغوق تأثیریله قزارمق.

طورب پانجاری = كوكی طورب كوكنه مشابه برنوع پانجار.

صاری پانجار = كوكی اوزونجه، قابوغی آچیق صاری، ایچی بیاض برنوع پانجار.

پانجار چاپه‌سی = پانجارلری چاپه‌لامق ایچون قوللانیلان برآلت ذرع.

پانجور [ج، ـ] { فرانسزجه‌ده كاسر ضیا معناسنه اولان (آباژور) دن محرف اولدیغی مرویدر. } طرز جدید اوزره پنجره قفسی، چارچوه یچنه اتقی موغلانش متحرك خشب پاره‌لردن مركب سپرشمس.

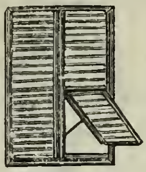

(پانجور)

پانجورلی = پنجره‌لرنده پانجور اولان خانه.

پاندومیما [ج، ـ] {Pantomime} تیاترولرده لاقردیسز یعنی اوضاع واشارات ایله اوینانیلان اویون، مضحكه.

پاندومیما اوینامق = لسان بیلمه‌مكدن طولایی اشارتله افادهٔ مرام ایتمكدن كنایه.

پانزهر [فا، ـ] { پادزهردن غلط. }

پانزهر اوتی = طب قدیمده مستعمل برنباتك اسمی.

(پانزهر اوتی)

پانقره‌آس [ج، ـ] (طب) بطنده اون ایكنجی فقرهٔ ظهریه حذاسنده ومعاء اثنی عشرك انحناسی وسطنده عرضاً موضوع واطعمه‌نك هضمنه مخصوص برعصاره افرازیله موظف بیوك برغده‌یه اطلاق اولنور.

عصارهٔ پانقره‌اسیه = (غلط) بوغده‌نك افراز ایلدیكی مایع.

پانقره‌آتین = بومایعك خاصه‌سنی حائز برشبه زلال.

پانوراما [ج، ـ] {Panorama} تصویر ایتدیكی حالی، موقعی مجسم اوله‌رق كوسترن دائره‌وی بیوك رسم آلتی.

پای [ت، ـ] حصه، نصیب، بهره، قسمت § قسم، بویوك پارچه. § تكدیر، تعزیر.

پایلاشمق } پای ایتمك } = بولوشمك، مقاسمه ایتمك.

پای بیچمك = قیاس، مقایسه ایلمك.

دیكیش پایی = دیكیلن لباسدن ایكنه‌نك كچدیكی حذادن فضله براغیلان قسم.

پای ویرمك = چوجوق ابوینه ویا بیوكنه قارشی غیر مناسب سوز سویلمك.

پایلامق = تكدیر ایتمك.

پایاب [فا، ـ] طاقت § حوضك دیبی، قعر § پیكارك آیاغی § قویو باصامغی § صو بریكن محل. § نهایت، غایت.

بی پایاب = قعرسز، درین: بحر بی پایاب.

پایان [فا، ـ] آخر، نهایت، صوك، اوج. § كنار.

بی پایان = نهایتسز.

پایتاق [ت، ص] { فارسیدن معرب و (بیدق) دن محرفدر. چارپق باجاقلی، احنف § سطرنجك پیاده طاشلرندن هربری.

پایدار [فا، ص] دائم، برقرار، باقی، ثابت.

پایداری = دوام وبقا، ثبوت.

پایدوس [ج، ـ] اذن، آزاد § تعطیل.

پایدوس ایتمك = تعطیل ایتمك، ترك اشغال.

پایدوس زمانی = تعطیل زمانی.

پایدوسجی = عمله‌یه تعطیل وقتنی باغیره‌رق اعلان ایدن رنجبر.

پایه [فا، ـ] قدر، منزلت، مرتبه، رتبه. § نردبان باصامغی § مراتب علمیه‌دن بعضیلری: مكه پایه‌سی، استانبول پایه‌سی، ازمیر پایهٔ مجردی.

پایه‌دار = پایه‌لی، معتبر، قدری عالی.

پایه‌داری = پایه‌دارلق.

پاییز [فا،ـ] صوك بهار، كوز، موسم خريف § كهنه، فرسوده .

بهارپاییز = كهنه بهار .

پاء مفتوح

پپسين • [ج ، ـ] (طب) {Pepsine} معده‌ده بولنوب مواد شبهٔ زلاليه‌نك يعنى لحم، يمورطه، پينير كبى شيلرك هضم اولنمسنه خدمت ايدن برماده ـ كه : بوكا (هضميه) و (هضمين) دخى دينلور .

پپغان [فا،ـ] ☚ (پاپاغان) .

پپكى ـ پپه ـ پپه‌مه [ت ، ص] لساننده لكنت اولان، پلتك، ديلى باصيق .

پپه‌لمك = لكنت ايله تكلم ايلمك .

پتالوشقه [ت،ـ] طالقيچ فشنك .

پتاليه [ج ،ـ] {Patela} (بحريه) پتاليه: صندال، فلكه : ايكى چفته پتاليه، اكمك پاتاليه‌سى § قوشبازلرك ايله باغلايوب قوش جلب ايتدكلرى بارلاق مهره، چيفرتغان .

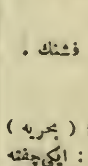

پتك • [ت،ـ] آريلرك قوان داخلنده بال موميندن مسدس الشكل اوله‌رق بالاعمال ايتدكلرى بال يابدقلرى متعدد كوزلر § بالى آلنمش كومج § تكرلك .

(پتك)

پتكير [فا ، ـ] قيلدن يابلمش الك ، (پرويزن) .

پچته [ج ، ـ] يمك خاولیسى، كوچوك مقرمه، پشكير § ال بزى .

(پچته)

پچل • [فا ، ص] اوستى باشى ملوث ، مستكره آدم .

پچوطه [ت، ـ] بالامود بالغنك ايرى جنسى .

پچه [فا ، ـ] صارماشيق دينلان آغاج § انسان وحيوان ياوروسى، غلام ، اوغلان .

مغ بچه = ميخانه‌جى چراغى .

بچكان = ايكنجى معناسنه كوره (بچه)نك جمعى .

پچه [ت،ـ] سياه قيلدن منسوج يوز اورتوسى ، سياه يوز اورتوسى ، نقاب نسوان .

پداوره ـ پداورا [ج،ـ] چاتيلرك اورتوسى مقامنده كره‌ميدلرك آلتنه دوشه‌نن ، ياخود كره‌ميد يرينه چاتيلرك اوستنه اورتيلن تخته § قوطيجيلرك قوللاندقلرى اينجه چام تخته‌سى .

پدر [فا،ـ] اب ، والد ، بابا ، آتا .

پدرانه = بابايه ياقيشه‌جق صورتده ، باباجه‌سنه .

پدرى = پدرلك ، بابالق .

بيوك پدر = بيوك بابا ، جد ، والده ويا پدرك پدرى .

قاين پدر = زوجه كوره زوجه‌نك وزوجه‌يه كوره زوجك پدرى، قاين آتا .

پدرلك = بابالق ، ابوت ، پدرى .

پدرود [فا،ـ] وداع ، وداعلاشمه .

پدندر [فا،ـ] { (پدراندر) مخففى } اوكى بابا ، بابالق .

پده [فا،ـ] قواق آغاجى § قاو ، چاقماق .

پذير ـ پذيرا [فا ، ص] (پذيرفتن) ماده‌سندن مشتق اولوب قبول ايديجى معناسنه اوله‌رق دائماً تركيبله قوللانيلور .

ختام‌پذير / پذيراى ختام = ختام قبول ايدن ، ختام بولان .

شفاپذير = شفا قبول ايدن، شفا بولان.

ناپذير = قبول ايتميجى .

پذيرش = قبول ايدلمش، قبول ايديش: پذيرش دل .

پر [فا،ـ] قوش قنادينك بربرى اوزرينه بينمش بيوك تويلرى، يلك ، ريش. § على الاطلاق قناد .

شب‌پر = كيجه اوچان .

پرازوانه [فا، ـ] قلمتراش ، بچاق ، قما، قايچ كبى آلات قاطعه‌ده ناملى ايله قبضه‌يى بربرينه ربط ايدن معدنى بيله‌زيك .

پراكنده [فا،ص] متفرق ، پريشان ، داغنيق ، اجزا ومتفرعاتى بر يره بولنميان .

پراكنده‌گو = صاچمه سويلين .

پرامه [ج،ـ] ايكى كوركلى برنوع آغير قايق .

پَرّان • [فا،صـ] اوچیجی ، اوچان : مرغ پران { اصلی مخفف ایسه‌ده تشدید ایله استعمالی شایع اولمشدر } .

پَرانداخ [فا،سـ] سختیان .

پَرتاب ـ پَرتاو [فا،سـ] منزل اوق، اوزاغه دوشن اوق. § علی الاطلاق اوزاغه دوشن شی § صیچرامه، آتلمه، کندینی آتمه .

پَرتَو [فا،سـ] ضیا ، عکس ضیا ، پالیم، ایشیق ، پارلاقلق، رونق، فروغ ، آیدین .

پرتوانداز
پرتوافشان
پرتوپاش
پرتوریز
پرتوفشان
پرتونثار
= ضیا صاچیجی ، ضیا دوکیجی ، نور نشر ایدیجی، نورلاندیریجی ایشیق ویریجی .

پرتوسوز = غلط اوله‌رق پرتاوسز، ویا پرتوسز دیدیکمز طرفینی محدب بلوردن معمول معروف آلت ـ که : اشعهٔ شمسیهٔ نافذه‌یی برنقطه‌یه جمع ایده‌رك مقابلنده بولنان اشیایی احراق ایلر || ساعتك ایچنده‌کی آلاتی وتوزلری کورمك ایچون ساعتجیلرك قوللاندقلری تك کوزلك .

پَرچَم • [فا،سـ] کاکل ، تپه‌ده ویا آلنده براغیلان صاچ دمتی § مزراق ، بایراق کبی شیلرك باشلرینه وضع اولنان زلفه .

جوان پرچمی = قندیل چیچکی .

دکز پرچمی = دکز قطانی دینلن اوت .

پَرچین • [فا ـ] چاقیلان چیوینك تپه‌سنی پرکشدیرمك واوته طرفدن چیقان اوجنی کورلتمك صو تیله یاپیلان قیویرم .

پرچینله‌مك = پرچین ایتمك || تحکیم وتقویه ایلمك .

پرچینلی = پرچین ایدلمش || صاغلام ، محکم .

پَرخاش • [فا،سـ] حرب ، غوغا ، جنك ، جدال ، نزع .

پرخاشجوی = غوغاجی .

پَرداخت • [فا ، سـ] جلا ، پارلاقلق • § تراشدن صوکره استوره‌نك اشاغیدن یوقاری‌یه دوغری سوریله‌رك قیللرك الك قیصه دیبلرینك دخی کسلمسی [ترکجه‌ده بوکا غلط اوله‌رق پرداخ دیرلر]

پرداخت ایتمك
پرداخت ویرمك
= جلالندرمق ، پارلاتمق .

پرداخته = تنظیم و ترتیب اولنمش ، دوزلدلمش || پارلادلمش ، جلاویرلمش، مجلا.

پَرداز • [فا،صـ] { پرداختن ماده‌سندن اسم فاعل مرخم‌در } ترتیب ایدیجی ، دوزیجی :

سخن‌پرداز = کوزل سوز سویلیجی ، بلیغ ، فصیح آدم .

غلط‌پرداز = یاکلش سویلین .

کارپرداز = قونسلوس ، تجاروکیلی .

نکته‌پرداز = رمزلی ، کنایه‌لی سوز سویلین .

پَردَگی [فا،صـ] مستوره قادین، مخدره. § حجابلی § صاحب حیا .

پَردَه • [فا ، سـ] اورتو ، قاپو وپنجره‌یه آصیلمش اورتو ، ستاره ، آلت ستر § موسیقیده مخالف صدایی ارائه ایدن درجات § مقام ، آهنك § عرض ، ناموس § حائل ، حجاب ، مانع § پچه، نقاب § (عسکری) بر استحکامك ایکی زاویهٔ خارجیه‌سی آره‌سنده‌کی جبهه .

اهل پرده = مستوره، عفیفه، مخدره .

پرده‌باغی = پرده‌لری باغلامق ویادیوار ربط ایتمك ایچون قوللانیلان باغ .

پرده‌بردار = پرده آچیجی .

پرده‌برانداز = پرده‌یی قالدیروب آتان. || حیاسز .

پرده‌کش = پرده چکیجی .

پرده‌نشین = اهل عصمت ، مخدره ، مستوره .

پردهٔ نیلگون = کوك یوزی، سما .

آلت پرده‌دن = یواش ، خفیف سس ایله || ملایمتله .

اوست پرده‌دن = یوکسك سس ایله ، || آغز بوزمق صورتیله .

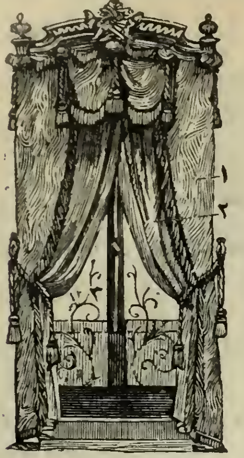

(پرده)

۱ — پرده .
۲ — ایچ پرده .
۳ — پنجره .

پرده‌دار = پرده‌جی ، پرده طوتان .

پرده‌داری = پرده‌دارلق .

پرده‌دارفلك = قمر ، آی .

پرده‌جی = پرده‌دار .

پرده‌چاوشی = دوائر عسکریه‌ده ارکان ورؤسا اوطه‌لری قپولرینك خارجنده دوره‌رق پرده‌یی آچوب قپامغه مأمور سلاح انداز ، نوبتجی چاوشی .

پرده‌سز = پرده‌سی اولمیان || حیاسز ، اوتانماز .

پرده شناش = خوانده ، سازنده .

پرده‌قوللی = پرده‌یی آچیق بولندیرمق ایچون دیواره مربوط اولوب اوزرندن آیریلان ویا کندوسنه پرده باغی ربط ایدیلن آلت .

پَرس [ت،د] تأکید اداتی اولوب یالکز (ترس) لفظنه علاوة استعمال اولنور : ترس پرس .

پَرَست • [فا، صـ] طاپان ، طاپینان ، § (خدا) ، (حق) کبی تعبیرآتله برابر استعمال اولندیغی زمان : (عبادت ایدن) ، (انقیاد ایلین) معنالرینه کلیر .

آتش‌پرست = نار ونوره طاپان .

اقبال پرست = دالقاووق .

باده‌پرست / می‌پرست } = عیاش ، سکری .

بت‌پرست / صنم‌پرست } = پوته طاپان .

خودپرست = مغرور ، کندینی بکنن .

خیال‌پرست = واهی شیلرله اوغراشان .

دنیاپرست = سفیه آدم .

عادت‌پرست = کوره‌نکه تابع || مراسمه چوق رعایت ایدن .

منفعت‌پرست = هرشیده کندی منفعت و فائده‌سنی آرایان .

پرستش = طاپینش ، تعبد ، عبادت || محبت وحرمت فوق‌العاده .

پرستشکار = طاپان، طاپینان، عبادت، اطاعت ایدن || چوق محبت وحرمت بسلین .

پرستشکارانه = پرستشکاره لایق صورتده .

پرستشکاری = پرستشکارلق ، محبت ، مفتونیت ، دوشکونلك .

پرسته = معبود ، اکری ، چلاب . || طابلمش ، طابلمغه لایق کورلمش . { بعض لغت کتابلرنده بولفظك (دیلنجیلك) معناسنه کلدیکی بیان اولنمقده ایسه‌ده دوغری دکلدر . فارسیده دیلنجك معناسی (پارسه) کلمه‌سی افاده ایدر . }

پَرَسْتار [فا، ص] بنده، قول، خدمتکار، خدمتجی § خلوتکار § طابیجی.

پرستارخیال = شاعر .

پرستاری = پرستارلق .

پرستنده = (پرستشکار) ایله مترادفدر.

پَرَسْتُكْ [فا، ا] { پارسنك } مخففی . ☞ (پارسنك) .

پِرِسْقَا [ج، ا] (نباتات) فوره‌فصیله‌سندن (یغورت‌اوتی) دینیلان نبات .

پَرْگار - پَرْگال [فا، ا] پرکل، دائره چیزمکه و کاغد ، خریطه اوزرنده عرض وطول اولچمکه، قوس آلمغه مخصوص ایکی باجاقلی، آچیلیر قپانیر معروف آلت هندسی . § اوستونج طاقمی .

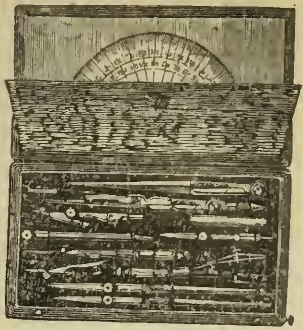

(پرکار — اوستونج طاقمی)

پرکارلامق = تصور وتقدیر ایتمك .

پَرْكالَه [فا، ا] پارچه ، پاره، قطعه.

پرکاله‌باش = یواولاق ، تخته کسمکه مخصوص دستره .

پَرَمَق [ت، ا] ☞ (پارمق) .

پَرَنْ [فا، ا] اولکردینان یلدوز کواکب، (پروین) ، (عقد ثریا) .

پَرْنار - پَرْنال [ت، ا] میشه انواعندن چالی .

پرنارکوری = سرت ومقبول کمور .

پرنارلق / پرنالق } = کچیلری اوتلاتدقلری چالیلق .

پَرَنْد [فا، ا] ایپکدن منسوج دوز یعنی نقشسز قماش ، اطلس .

پَرَنْدُوش [فا، ا] اولکی کیجه، بارحه اولی .

پَرَنْده [فا، ص] (پریدن) مصدرندن اسم فاعل اولوب اوچیجی معناسنی افاده ایدر § چرخ کبی دونه‌رك آتیلان طاقله .

پرنده آتمق = چرخ کبی دونه‌رك طاقله قیلمق .

یانده پرنده آته‌مامق = موضوع‌بحث اولان کیمسه‌نك حضورنده اظهار مهارت ولیاقت ایده‌مه‌مك ، اکا قارشی برشی یاپه‌مامق .

پرنده‌دن آتمق = باشدن صاومق . || خدعه ایله مهلکه‌یه دوشورمك .

پرنده‌باز = طاقله قیلان اویونجی ، جانباز || رقاص || موازنه قانونلرینی اثبات وارائه ایچون حکمت طبیعیه درسخانه‌لرنده بولندیریلان کوچك برآلت ـ که: نه‌صورتله آتیلیر ایسه آتلسون قاعده‌سی اوزرینه دوشر .

پَرْنِيان [فا، ا] (پرند) مقابلی یعنی ایپکدن منسوج نقشلی قماش ، دیبای منقش .

پَرُو [ج، ا] آرمودی شکلده یکپاره الماس طاشنه اطلاق اولنور . { قیوجیجی وبدستان اصناقی بیننده کثرتله مستعملدر: پروکوبه، پروایکنه} م

پَرْوا [فا، ا] خوف ، خشیت، قورقو، احتراز ، پاك ، مبالات ، قید .

بی‌پروا = پرواسز، قورقوسز || لاابالی‌م

پَرْوار - پَرْوارَه - پَرْوارِی [فا، ص] بسلنمش، بسیلی‌حیوان : کاوپرواره اسب پرواری .

پَرْواز [فا، ا] اوچمه، اوچش، طیران.

بالاپرواز = یوکسکدن اوچان || اقتدارینك فوقنده حرکت ایدن .

بلندپرواز = ادعاجی ، معند .

پروازگاه / پروازگه } = محل طیران، اوچه‌جق یر.

پَرْواز [ت، ا] البسه، سجاده، پوشیده مثللو اشیانك اطرافنه چکیلان باشقه قماشدن پارچه‌یه، صاچاغه، اطلاق اولندیغی کبی آیینه‌لرك، پنجره‌لرك رافلرك ، دولابلرك اطرافنه قونیلان اینجه ، اوزون، اویمالی تخته پارچه‌لرینه دخی دینیلیر . { بوکلمه فارسی (پروز) دن محرفدر. }

پَرْوانه [فا، ا] کیجه‌لری آیدینلق بولنان محلاره کله‌رك اکثریا کندیسنی ایشیغه چارپوب تلف اولان بر نوع کوچوك کلبك ، کیجه کلبکی . § دورانله واپوری حرکت ایتدیرن واکثریا اوچ ویادرت قناتلی اولان چرخ § رهبر، قاصد ، مخبر معنالرینه دخی کلیر § برات. خط جواز .

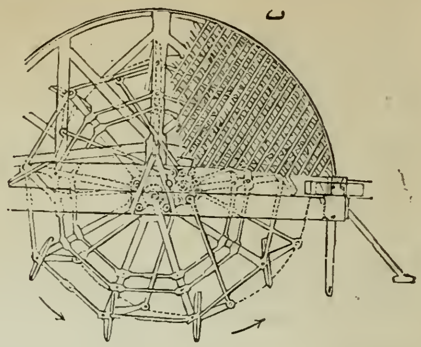

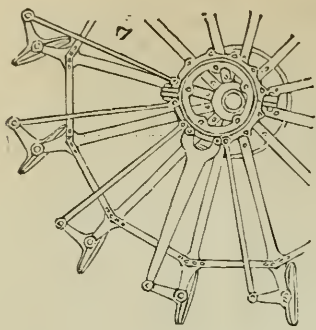

پروانه

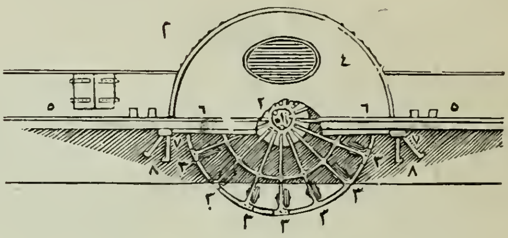

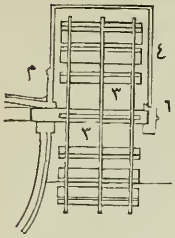

م — ثابت تخته‌لی پال پروانه .
ب — متحرك تخته‌لی پادل پروانه (مورغان اصولی) .
ح — متحرك تخته‌لی پال پروانه (قوه اصولی)

١ — شافت .
٢ — شافت بوساسی (کوبك) .
٣ — پروانه تخته‌لری .
٤ — دولوباز .

٥ — کره .
٦ — طولانی پروانه کره‌لری .
٧ — عرضانی کره .
٨ — براکت (پاراچول) .

پَرْوَرْ [فا، صـ] بسلمك معناسنه کان (پروردن) مادهٔ مندن فعل امردر. لسانمزده وصف ترکیبی صورتیله استعمال ایدیلورکه : بسله‌ییجی، بیودیجی، تربیه ایدیجی ومحب دیمکدر : بنده‌پرور ، فقرا پرور ، معارف پرور ، لطف پرور ، علویت‌پرور ، کتیبه‌پرور ، مراحم پرور .

پروردگار == اسماء وصفات الٰهیه‌دندر. بسله‌ییجی ، تربیه ایدیجی ، رزاق کریم .

پرورده == بسلنمش، تربیه ایدلمش ، بیودلمش || آناطولینك بعض محللرنده اوزوم شیره‌سندن یاپیلیر برنوع طاتلی .

پرورش == تربیه ، بیویش { بولمق ماده‌سیله قوللانیلور } .

پرورشیاب == تربیه کورن ، تربیه بولیجی ، بسلنن .

پرورنده == بسله‌ییجی، بیودیجی، تربیه ایدیجی .

پَرُوقه [ج،ـ] { Perruque } یاپمه ، اکره‌تی صاچ .

پروقه‌لی == باشنده اکرتی صاچ بولنان آدم || تپه‌لی قوش .

پَرُوكار [ج ، ـ] صنعی صاچ وصقال یاپان آدم § بربر، تراش ایدن .

پَرْوِيزْ [فا، صـ] غالب ، منصور، مظفر. § بالق .

پرویزفلك == کونشدن کنایه .

پَرْوِيزَنْ [فا ، ـ] ☛ (تپکیر) الك ، قالبور .

پَرْوِينْ [فا، ـ](قوزموغرافیا)اولکر، ثریا دینلن کواکب کومه‌سی ـ که : ثور برجنده‌کی ثورك اورکوجنده مرکوزدر .

پَرَه [فا، ـ] کنار ، اوج .

پره‌بینی == بورون اوجی .

پره‌دشت == اووانك کناری || افق .

پره‌کوه == طاغ اتکی .

پَرَه‌سَه [ج، ـ] حذا ایپی، افقی اولچو آلتی § حذا ، صره .

پره‌سه‌یه آلمق == حذایی کوزه‌توب موازی اولچمك || ملاحظه ایتمك .

پره‌سه‌سنه کتیرمك == صره‌سنه کتیرمك، فرصتنی دوشورمك ، کرته‌سنی بولمق .

پره‌سه‌یی بولمق == قوامه‌لانمق .

پَرْهُوده [فا، ـ] هذیان، هرزه، صاچمه صاپان‌سوز § آتشك تأثیریله صارارمش اشیا .

پَرْهُونْ [فا ، ـ] پرکل الله چیزلمش دائره ، حلقه، هاله، چنبر .

پَرْهِيزْ [فا، ـ] بیوب ایچمکده احتیاطلی داورانمق § بعض مأکولات ومشروباتدن — ایجابات صحیه‌یه مبنی — احتراز ایتمك ، (حمیه) § صوم نصاری .

پرهیزکار == صوفی ، متقی ، زاهد .

پرهیزکارانه == متقی‌یه یاقیشه‌جق طرزده ، صوفیجه‌سنه .

پرهیزکاری == پرهیزکارلق، زاهدلك، صوفیلق .

بیوك پرهیز = خرستیانلرك ات ویاغ یمکدن اجتناب ایلدکاری قرق کونلك مدت که: اکثریا شباط اواخرنده باشلار .

آغزینك پرهیزی اولمامق = آغزینه کلنی سویلمك ، بوشبوغازلق ایتمك ، ملاحظه‌سز سوز سویلمك .

پرهیزجی = مرضایه صیق صیق شدتلی حمیه توصیه ایدن اطبایه دینلیر || چوق پرهیز طوتان آدم .

پَری [فا، ـ] جن طائفه‌سنك قیز زعم وغایت کوزل عد ایدیلان صنف مخصوص § کوزل انساندن کنایه.

پری افسای = افسونجی، صاحب خدام.

پری پیکر = پری صورتلی .

پریجك = پری‌ءاتی دینلان برنوع صرعه.

پری‌دار = پریلی، کندینی جن طوتمش شخص .

پری رخسار / پری رو = پری چهره‌لی ، غایت کوزل یوزلی .

پری‌زاد = پری‌زاده‌عد اولنه‌جق قدر کوزل .

پری‌وش = پری کبی کوزل .

پَریشان [فا، ص] داغنیق، قاریشیق . § بوزوق، انتظامسز، پراکنده. § مکدر ، مغموم .

خواب پریشان = قاریشیق رؤیا .

پریشان حال = حالی پریشان اولان .

پریشان خاطر = فکری مشغول، طالغین.

پریشان روزکار = دوشکون .

پریشانلق / پریشانی = طاغنیقلق || بوزغونلق ، انتظامسزلق || عجز، فقر.

کیسوی / زلف / کاکل } پریشان = پریشان، طاغنیق، قاریشیق صاچ .

پَریطون [ج، ـ] (طب) غشای مستبطن بطن ، ایچ زار { بطنك داخلی تفریش ایدن غشای مصلی } .

پَژمُرده [فا، ص] (پژمردن) مصدرندن اسم مفعول، صولمش، صولوق § رونقسز ، اسکیمش ، بوروشیق § پریشان ، سفلی، محتر شی.

پژمرده حال / پژمرده قیافت = اوصنق باشی، اسکی ، پیس برحالده اولان، سفیل .

پَژوه [فا، ـ] صوروشدیرمه، آراشدیرمه.

پَس [فا، ـ] آرد، آرقه، کیری § امدی. [بو معنا لسانمزده شمدی غیر مستعملدر] .

پیش وپس / پس وپیش } آرد واوك .

پس دیوار = دیوارك آرقه‌سی .

پس رو = اوشاق ، کیریدن کلن.

پَس [ت، ص] آنف‌البیان (پس) لفظ فارسیسندن غلط اولرق بعضاً آلچق ، اشاغی معنالرینه کلیر . پسپایه ، پسمایه کبی .

پس‌پرده = (موسیقی) (تیز) ك ضدی، خفیف سس || یواش، خفیف صدا .

پَساده‌ست [فا، ـ] ویره‌سی‌یه آلیش ویریش .

پَساوند [فا، ـ] قافیهٔ نظم ، ردیف ، منظوماتك صوکرده‌کی کلمات متوافقه .

پَست [فا، ص] آلچق ، دون ، آشاغی ، (بلند) ، (بالا) مقابلی .

پست‌پایه = مرتبه‌سی ، قدری دون اولان .

پست‌بخت = قسمتسز ، بختسز .

پست صدا = خفیف سس .

پستی = آلچقلق || عادیلك .

پَستَه‌کرانی [فا، ـ] صاچه‌صاپان‌سوز.

پَستیل - پَسدیل [ت ، ـ] میوه ازمه‌سندن یاپلمش قورور، طاتلی ویا میخوش یوفقه .

پسدیل‌جیقارمق = ضرب شدید ایله دوکك، ازمك { بوکلمه ایتالیانجه (Pastills) لفظندن محرفدر .

پَسَك [ت، ـ] دیش کیری، دیش‌باجی.

پَسمانده [فا ص] کری قالمش ، کریده بولنان § بقیه ، آرتیق .

{ بوتعبیرك معناسنده (قالمق) مؤدامی مندمج اولدیغندن آرتق تکرار بونی قالق ماده‌سیله استعمال ایتمك خطادر } .

پسمانده‌خور = آرتیق یین، کاسه‌لیس .

پَسَند [فا، ـ] بکنمه ، بچمه، تقدیر ، استحسان § بکنجی ، انتخاب وتقدیر ایدیجی :

خودپسند = کندینی بکنن ، متکبر ، عظمتلی .

دلپسند = طبعه خوش کلن ، آرزویه فکره توافق ایدن ، لطیف ، ظریف . || بکه‌نیلان ، تقدیر واستحسان اولنان .

عوام‌پسند = عوام طرفندن بکه‌نیلان .

پسندانه = بکه‌نه‌جك یولده : ارسطو پسندانه ، عوام پسندانه .

مشکل‌پسند = هر شیئه قصور بولان ، کوچلکله بکه‌نن .

پسندیده / پسنده } = ممدوح، مرغوب، مستحسن، بکه‌نیلمش ، سچلمش ، منتخب .

ناپسندیده = مقبول اولمیان، بکه‌نلمامش.

پَسین [فا، ص] آخر، صوکره‌کی، الصوك: آواز پسین ، صدای پسین .

پَش [ت، ـ] فارسی (پس) دن غلط اولرق ترکجه‌ده آرد، اتك ، آرقه معنالرنه مستعملدر .

پَشتمال [فا، ـ] حمامده‌ستر عورت ایچون بله باغلانیلان اورتو { پانك فتحیله تلفظی شایع اولمش ایسه‌ده اساسا غلط اولوب دوغریسی ضم ا. (پشتمال) در } .

پَشرو [فا، ـ] ☞ (پیشرو) .

پَشکش [فا، ـ] ☞ (پیشکش) .

پَشکیر [فا، ـ] ☞ (پیشکیر).

پَشم [فا، ـ] یوك، یپاغی § لیقه .

پشمینه = یوکدن لباس، خرقه، صوف .

پَشنك [فا، ـ] ☞ (پیشاونك) .

پَشه [فا، ـ] سیوری سینك .

پشه خانه = جیبنلك .

پشه‌گیر = سینك آولایان || ایشسز آدم .

پشه‌کار = ☞ (پیشه‌کار) .

پَشیز - پَشیزه [فا، ـ] پول، منقر § بالق پولی .

پَشیمان [فا، ص] نادم، ندامت ایدن ، یاپدیغی فنالقدن متأسف، متأثر اولان .

پشیمانی = پشیمانلق .

روز پشیمانی = یوم حشر، یوم قیامت ، یوم ندم .

صوك پشیمانلق = تعمیری غیر قابل بر فنالقدن دولایی ایدیلن فائده‌سز ندامت .

پَشینْ [فا، ص] ☞ (پیشین) .

پَطْرُوْنَه [ج، س] (بحریه) مراتب عتیقهٔ بحریه‌دن واوچ صنف پاشالردن ایکنجیسی، فریق § فریقلق .

پَطْریقْ [ج، س] مذاهب مختلفهٔ نصرانیه‌ده اك بیوك مأمور روحانی .

پطریقخانه = پطریقلرك مقام رسمیسی .

پَقْسانْ [ت، س] اك اول ایجاد ایدلمش شیشخانه‌لی طوپلرك بیوكی .

پَكْ [ت، ص] برك، سرت، صاب، قاتی، قوی، محكم § سرعتله، خیزله .

باشی پك = سرت باشلی، عنود .

جانی پك = جفاكش، متحمل .

پكلك = صلابت، شدت، متانت || قبض، انقباض || امساك || ادات مبالغه، چوق، زیاده، بسیار : پك كوزل، پك بیوك .

پكجه = زیاده‌جه، چوقجه .

پكیشمك = سرتلشمك || محكملشمك . || قاتیلاشمق .

پَكْتاتْ [ج، س] (كیمیا) حامض پكتیكك اساسلرله امتزاجندن متحصل ملح، املاح .

پَكْتازْ [ج، س] (كیمیا) جذور واثماردن استحصال اولنان بر جسم شبه زلالی .

پَكْسِمادْ [فا، س] مكرر پیشیرلمش قوری، قاتی معروف اكمك (قالیته) .

پَكْمَزْ [ت، س] قاینادیلوب قویولاشدیرلمش عصیره ـ كه : آناطولیده شكر وبال یرینه قوللانیلیر { تركجه ظن اولنان بوكلمه فارسیده شراب معناسنی افاده ایدن (بكماز) دن محرفدر } .

پَلاتُرِینا [ج، س] كفال دینیلان بالغك بیوجك برنوعی .

پَلاسْ [فا، س] عبا، چول كبی شیلر، خصوصیله بونلرك فرسوده‌لشمشی .

پلاسپاره = عبا، چول پارچه‌سی .

پلاسپوش = اسكی عبایه، چوله بورینن .

پَلاغْرا [ج، س] { Pellagre } (طب) چاودار مهموزی { منكنه توزی } نك اكلیله حصوله كلن بر تسممدر ـ كه : اطرافك غنغره‌سنی موجب اولور ونهایت موت ایله نتیجه‌لنیر .

پَلْتَكْ [ت، ص] سوز سویلرایكن حرفلردن بعضیلرینی حقیله تلفظ ایده‌مه‌ین باصیق دیللی، باسیق سویلیان لكنتلی .

پلتكلك = لكنت، دیل باصیقلغی .

پَلْتَه [فا، ت] فارسی (پالوده) دن محرف اولوب صو وشكر ونشاسته‌دن یاپیلان معروف طاتلی . § پك كوشك، متانتسز شی .

پَلَسَنْكْ [ت، س] ذات الفلقتین شعبه‌سندن وبیكیونیاسه فصیله‌سندن ممالك حاره‌یه مخصوص بر آغاجدر . آمریقاده اوتوز قدر انواعی بولنور . میوه‌لرنده برلب واردركه یرلیلر بوندن برنوع رچل یاپارلر .

(پلسنك آغاجی)

(صاری پلسنك)

پَلْمَه [فا، س] مكتبلرده چوجقلرك اوزرینه یازی یازدقلری تخته .

پَلَنْكْ [فا، س] قاپلان دینیلن وشكلاً كدیكیه مشابه اولوب صاریجه پوستنك اوزرنده سیاه بنكلری بولنان غایت ییرتیجی، قوتلی، وحشی بر حیوان كه دیشیسی اركككندن دها شدتلی ودهشتلیدر. منسوب اولدیغی قطعه‌یه كوره بیوكلكی، رنكی، طبیعتی آزچوق مختلفدر .

پلنكانه = قاپلانجه‌سنه، قاپلانه یاقیشه‌جق صورتده، طرزده .

پلنكین } = قاپلانه متعلق .
پلنكینه }

پَلَه [فا، س] ترازی كفه‌سی .

پَلیتَه [فا، س] فتیل، قندیل، لامبه فتیلی . § حربیه‌لرده مستعمل فتیل .

پَلیدْ [فا، ص] ناپاك، مردار، ملوث . § دنی، آلچاق : نمرود پلید .

پَلینْ [ج، س] { Absinthe } (نباتات) مركبه فصیله‌سندن كوزل قوقولی برنبات اولوب (آبسند) دینان ایچكی بوندن استحصال وانواع مختلفه‌سی اولان بونبات طبابتده مشتهی كبی بعضاً استعمال اولنور .

پلین شرابی = بر نوع مسكر .

پَناگاه - پَناگَه [فا، س] صیغنه‌جق یر، ملجاء .

پَناه [فا، س] حفظ وحمایه § ملجاء، ملاذ، صیغنه‌جق یر § حافظ وحامی .

جهانپناه = جهانی حفظ و حمایتنده بولندیران .

خلافتپناه = حافظ وحامی مقام خلافت اولان پادشاه اسلام حضرتلری .

رسالتپناه = حافظ وحامی رسالت اولان پیغمبرمز محمد المصطفی صلی الله تعالی علیه وسلم افندمز حضرتلری .

عالمپناه = حامی عالم، پادشاه .

نظارتپناه = ناظر .

پناهنده = ملتجی، صیغینیجی، صیغینان .

پناهیده = صیغینمش، آلتجا ایتمش .

پَنایِرْ [ج، س] ☞ (پانایر) .

پَنْبُوقْ [ت، س] ☞ (پاموق) .

پَنْبَه [فا، س] پاموق، قطن § آچیق قرمزی رنك { بو رنكك آچیغنه توز پنبه‌سی، صولغنه كل پنبه‌سی اطلاق اولنور } .

پنبه در كوش = غافل، جاهل، سوز دكله‌مز .

پنبه زار = آلتی پاموق ایله بورو نجك، اوستی بتون بورونجك، دوتونمش كوملكلك بز .

پنبه‌مسی = آچیق آل رنکنه چالان، پنبه‌یه بکزدین .

پنبه‌یناق (یاکاق) = عارض آل .

پنتافیل [ج،س] بش یاپراقلی برجنس چیچك § بش پارمق .

پنج [فا،عدد] بش ، خمسه : (٥) .

پنج پا ـ ی = ینکیچ .

پنج‌روزه = بش کونلك { پك آز ، سورکمز معناسنه در} .

پنج‌ساله = بش یاشنده .

پنجگنه = بشدن عبارت .

نماز پنجگانه = بش وقت نماز .

پنجگاه = شرق موسیقیسنده بر پرده اسمیدر .

پنجاه [فا، عدد] اللی، خمسین : (٥٠) .

پنجاه ساله = اللی یاشنده .

پنجاهه = رهبانك مدت اعتکافی اولان اللی کون .

پنج‌وسه = بش ایله اوچ .

پنج‌ودو = بش ایله ایکی .

پنج‌ویك = بش ایله بر .

{ زار ایله اوینانیلان اویونلرك اصطلاحاتندن }

پنجار [ت،س] ☞ (پانجار) .

پنجره [فا، س] ابنیه وامکنه درونه هوا وضیا کیرمك وداخلدن خارجه نظارت ایدلمك اوزره دیوارلرده آچیلان مدخل (روزن) . (روزنه) { اصطلاحمزده پنجره دینلدیکی زمان خاطره مطلقا جاملی چرچوه ایله تزیین واکمال ایدیلن وبو حالده داخلدن خارجه نظارته مخصوص اولان دلیکلر کلیر . بناءً علیه سقفلرده‌کی ضیا مدخللرینه (بابه) ویا (ایشیقلق) دیمك ایجاب ایدر . برده بعض لغت کتابلرنده پنجره‌یه (دروازه) دخی اطلاق اولندیغی کوسترلمکده ایسه‌ده دوغری دکلدر . دروازه‌نك لسان فارسیده اصل معناسی شهر قپوسی ویاخود آچیق بیوك قپو دیمکدر } .

(طوغرامه پنجره)

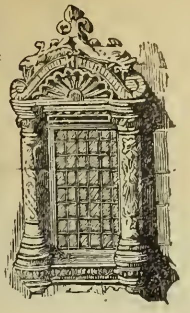

(عرب اسلوبی)

(کیلار پنجره‌سی)

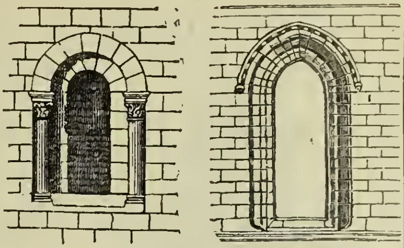

(پنجره — معماری)

پنجشنبه [فا،س] هفته‌نك بشنجی کونی، جمعه‌دن اولکی کون ، یوم الخمس ـ که : عند الاسلام هفته‌نك صوك کونیدر .

پنجك [ت، س] کوله وجاریه‌نك هویت شخصیه‌سنی ناطق تمسك ـ که : افندیسی یدنده بولنور وبونك حکمی عتقنامه ایله ابطال ایدیلور .

پنجم [فا،عدد] بشنجی، دردنجی‌یی تعقیب ایدن .

سپهر پنجم = بشنجی قت کوك .

پنجه [فا، س] { صحیحی جم عربی ایله (پنجه) در} انسانك پارمقلری قصد اولنمق صورتیله الی § شاهین، طوغان ، آرسلان ، قابلان کبی حیوانات مفترسه‌نك اوك آیاقلرندکی اوزون وسیوری طیرناقلرك هیئت مجموعه‌سی {علم حیواناتجه پنجه ؛ ابهامی اولمیان یعنی بوکولدیکی زمان درت پارمغه مقابل بر بشنجی پارمغی بولنمیان اله دینور } .

پنجهٔ آل عبا = (آل عبا) وصف جلیلنده داخل بولنان ذوات قدسیت‌سمات حضراتی ☞ لفظهٔ اعلام (آل عبا) .

پنجه‌زن = پنجه اوریجی .

§ قوت ، شدت ، سطوت :

« شیرلر پنجهٔ قهرمده اولورکن لرزان »

§ پنجه ایله اوراش کبی بیوك لکه : بناقلری پنجه پنجه اولمش .

ال پنجه دیوان دورمق = بیوك ذوات حضورنده صاغ الی صول ال اوستنه قویوب وکمال تعظیم ایله آیاقده دوروب امره منتظر اولمق .

پنجه آتمق = قاپمق ، غصب ایتمك || کدی، آرسلان کبی حیوانلر پنجه‌سیله اورمق .

پنجه‌لمك = اورمق، قاورامق || صچ چکمك .

چاقر پنجه = متعرض ، زوربا || الندن برشی قاچیرمیان || خرمز .

پنجه‌لی = قوتلی ، زورلی ، متعرض ، مسلط .

پنجهٔ کربه = صالقم سکود دینلن آغاج .

پنجهٔ مریم = مریم الی ویا بخور مریم دینلن نبات .

پنجه‌لشمك = مبارزه ایتمك ، اوغراشمق .

پند [فا، س] وعظ ، نصیحت ، اوکود { ایتمك ، ویرمك ، آلمق ماده‌لریله قوللانیلور } .

پندنامه = نصایحی حاوی کتاب، رساله، ورقه .

پندور [فا،س] عبا ، کبه ، چول کبی قماشلری دیکمکه مخصوص بیوك ایکنه ، چولدیز {جوالدوز} .

پنس [ج،س] انکلیز مسکوکاتندن تقریبا یکرمی پاره قیمتنده برنوع آقچه ـ که : (شیلین) نك اون ایکیده بریدر .

ارجل حیوانات (آیاق) :

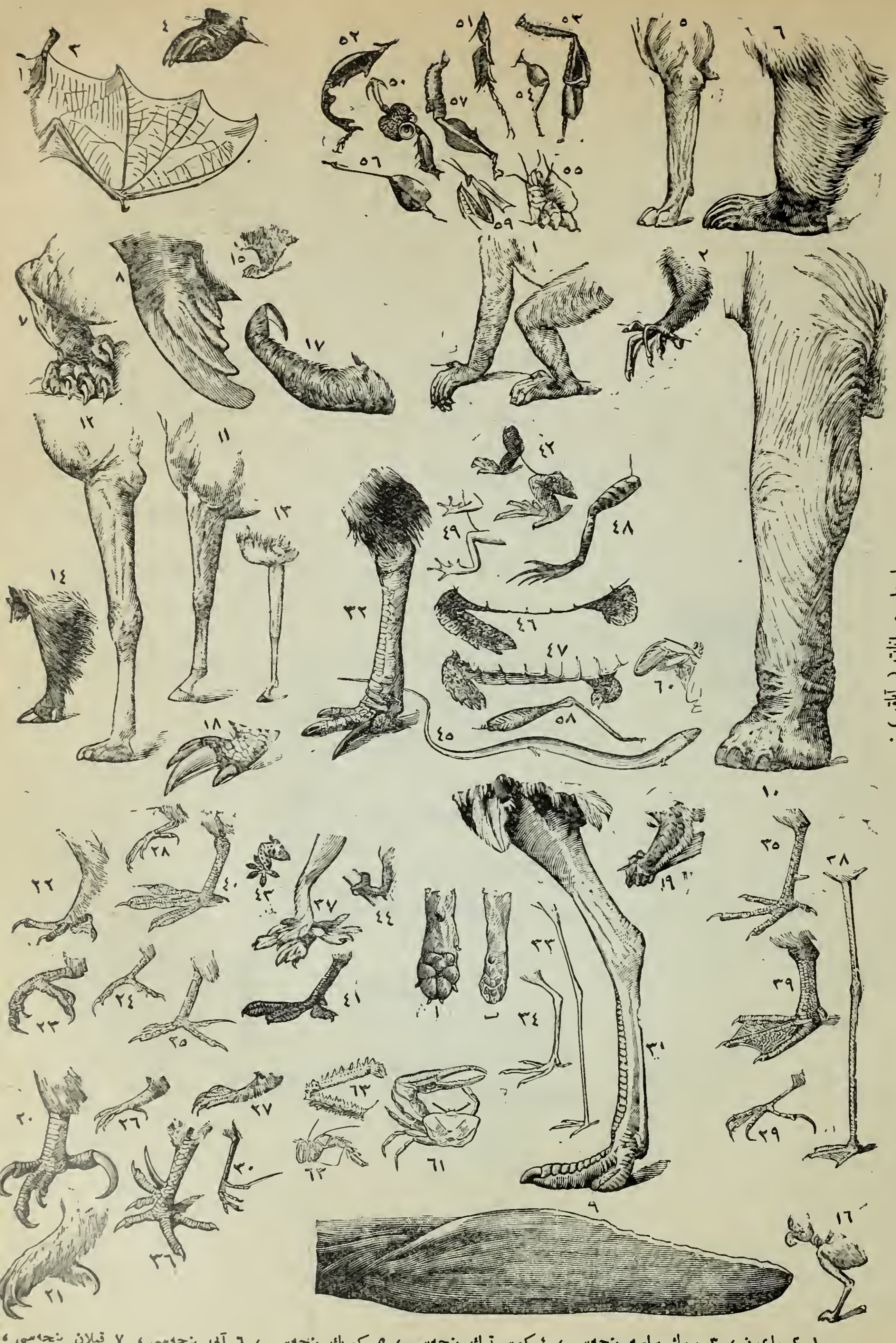

۱-۲ مایمون ، ۳ بیوك یراسه پنچه‌سی ، ٤ كوستبك پنچه‌سی ، ٥ كوپك پنچه‌سی ، ٦ آیی پنچه‌سی ، ۷ قپلان پنچه‌سی ،
۸ دكز آرسلانی پنچه‌سی، ۹ بالینه ، ۱۰ فیل ، ۱۱ ظغلفرس، ۱۲ دوه، ۱۳ غزال پنچه‌سی، ١٤ طموز، ١٥ كدی پنچه‌سی،

١٦ طاغ فاره‌سی پنچه‌سی ، ١٧ تنبل (امریقانك بطیٔ‌الحرکه بر حیوانی ، ١٨ تاپو پنچه‌سی ، ١٩ کوالی پنچه‌سی ، ٢٠ هارپی (آلا طوغان) پنچه‌سی ، ٢١ آق بایقوش پنچه‌سی، ٢٢ آلاجه بایقوش پنچه‌سی ، ٢٣ پاپاغان پنچه‌سی ، ٢٤ غابول پنچه‌سی، ٢٥ سانتروب پنچه‌سی ، ٢٦ قیرلانغیج پنچه‌سی ، ٢٧ طاغ قیرلانغیجی پنچه‌سی ، ٢٨ آوجی قیرلانغیجی پنچه‌سی، ٢٩ آغاج قاقان پنچه‌سی ، ٣٠ چایر قوشی پنچه‌سی ، ٣١ دوه‌قوشی پنچه‌سی ، ٣٢ تپه‌لی دوه قوشی پنچه‌سی ، ٣٣ شاهینه پنچه‌سی، ٣٤ قیز قوشی پنچه‌سی ، ٣٥ سوکلون پنچه‌سی ، ٣٦ هودان خروسی پنچه‌سی ، ٣٧ کوکرجین پنچه‌سی ، ٣٨ فلامان ، ٣٩ رجل‌البط (قاز آیاغی) ، ٤٠ صو قوشی پنچه‌سی ، ٤١ آتنیب پنچه‌سی ، ٤٢ کرتنکله پنچه‌سی ، ٤٣ صقالفور پنچه‌سی ، ٤٤ بوقلمون پنچه‌سی، ٤٥ ایری کرتنکله پنچه‌سی ، ٤٦ دکز قابلومبغه‌سی پنچه‌سی ، ٤٧ قره قابلومبغه‌سی پنچه‌سی ، ٤٨ قوربغه پنچه‌سی، ٤٩ زره‌نت پنچه‌سی، ٥٠ طوکزلان بوجکی، ٥١ سه‌نوان بوجکی، ٥٢ ساغرا ، ٥٣ آری، ٥٤ شالسید ، ٥٥ خرطبل پنچه‌سی ، ٥٦ انی‌زوسه‌ل، ٥٧ هولقومه‌ر، ٥٨ جیرتلاق، ٥٩ بانت، ٦٠ قره‌ویدس، ٦١ ینکیچ، ٦٢ چغانوز، ٦٣ آقاروس، ب کوپك پنچه‌سی، ا کدی پنچه‌سی .

پانس [ج، ـ] (جراحی) {Pince} برقسم عضوی طوتمق ، تثبیت ایتمك ، چکمك . صیقمق ایچون مستعمل ایکی شعبه‌لی آلت ـ که : انواع متعدده‌سی واردر .

پنیر [فا، ـ] ☞ (پنیر) .

په په [فا، د] معرض تزییف واستهزاده مستعمل ادات تحسیندر : « په په . نه کوزل » په په دیه‌جك یوق .

په په مه [ت ، ص] ککه‌مه‌لك باشقه درلوسی ـ که : لقردی‌یه باشلایه‌جغی زمان بر قاچ کره (په په په) دیدکدن صوکره برکلمه‌یی تلفظ ایدن آدم .

پهلو [فا، ـ] بدنك ایکی یانندن هر بری ، یان ، جنب ، پهله ، ضلع .

پهلوان [فا، ـ] شجیع § اری جثه‌لی . قوی لبنیه ، قوتلی § مصارع ، کورشجی .

پهلوانی == پهلوانلق ، کورشجیلك .

پهلوانانه == پهلوانه لایق صورتده .

پهله [ت، س] (پهلو) لفظ فارسیسندن محرف اولوب یان ، ضلع ، جنب معناسنه کلدیکی کبی برنوع کورکه دخی اطلاق اولنور .

پهله‌طاشی == عمارتك ایکی یان طرفنده‌کی طاشلر .

په‌لوبات [ج ، س] ضفدعیه‌نك آنور قبیله‌سندن آوروپاده انواعی بولنور برقوربغه‌در .

(په‌لوبات)

پهن [فا، ـ] انکلی ، یاصی .

پهنگیر == تخته‌نك انکنی آلمق ایچون دوغرامه‌جیلرك قوللاندقلری بر آلت . ‖ بر نوع چیقرقجی آلتی .

پهین == زیاده انکلی ، عریض .

پهنا ـ پهناور [فا، ـ] واسع ، وسعتلی ، کنکش . ابعاد ثلثه‌دن (عرض) یعنی انك .

پهنایی } **پهناوری** } == کنیشلك ، واسعلك ، وسعت .

پی [فا، ـ] آیاق معناسنه اولان (پای) ك مخففی § ایز ، اثر § ارد ، ارقه ، عقب .

پینه‌دوشمك == ایزلمك ، تعقیب ایتمك .

پی‌رو == آرقه‌سی صره کیدن ، اقتفا ایدن ، تابع ، منسوب .

پیاپی } **پی‌اندرپی** } **پیدرپی** } == بری بری آردنجه ، بر برینك آرقه‌سندن ، متصلاً ، متعاقباً ‖ تدریجاً ، آزار آزار .

پی‌سپر == آیاق آلتنده قالمش ، چیکنلمش .

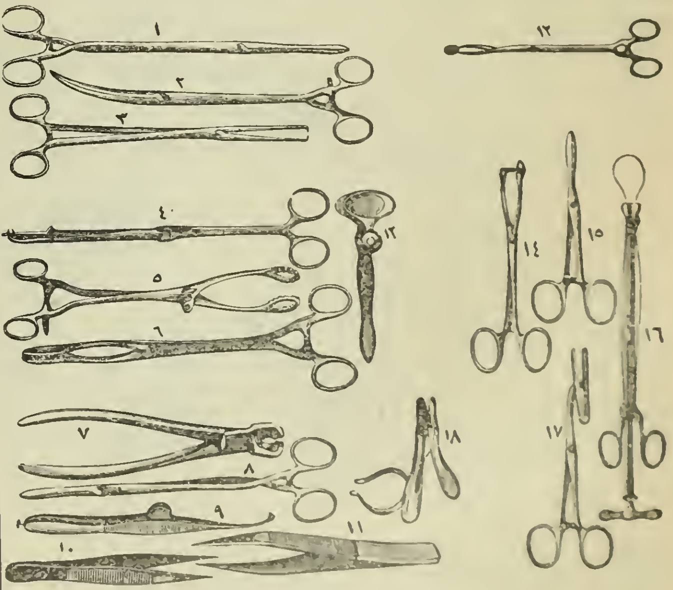

(Pince — پنس)

١ — تمپار پنسی .
٢ — منحنی پنس .
٣ — پنچه‌لی پنس .
٤ — کایبه‌لی پنس .
٥ — ورم پنسی .
٧ — اولوکلی پنس .
٦ — تجربه پنسی .
٨ ، ١٥ ، ١٧ — نزف پنسلری (ملقط قطع النزف) .

٩ — دورلی پنس .
١٠ ، ١١ — تشریح پنسی .
١٢ — آخذ مرمی .
١٣ — شطرهٔ خارجیه پنسی .
١٤ — ممدد لسان .
١٦ — مضیق عقده .
١٨ — حامل ابره .

پى [ت، ـ] عقد واحكام بيع ايچون صاتون آلنه‌جق اشيا اثمانه محسوباً قبل المبايعه ويريلن برمقدار آقچه ـ كه: (بيع شرط) حكمنده‌در .

پى اۆرمق / پى سۆزمك } = آلنه‌جق اشيا ايچون موقت برقيات ويرمك .

پيام [فا، ـ] خبر، پيغام، بالواسطه آلنان معلومات .

پيام آور = خبر كتيريجى، مخبر .

پيامبر / پيمبر } = نظمده پيغمبر معناسيله مستعملدر .

پيدا [فا، ـ] نهانك ضدى، ظاهر، آشكار، § حاصل، حاضر، موجود .

ناپيدا = موجود اولميان، غيرموجود : « بحار صنعكه امواج پيدا، قعر ناپيدا »

پيغام [فا، ـ] (پيام) ايله مترادفدر .

پيغمبر = رسول، نبى، جناب واجب الوجود طرفندن قوللرينه تبليغ اوامر ونواهى ايچون مرسل ذات شريف .

پيغمبرى = پيغمبرلك || پيغمبره منسوب .

ذات پيغمبرى = خاصةً فخر كائنات عليه اكمل التحيات افندمز حضرتلرى .

پيغوله [فا، ـ] كوشه، بوجاق، زاويه .

پيغوله گزين / پيغوله نشين } = منزوى، معتكف، || كوشه‌نشين .

پيك [فا، ص] خبر ومكتوب كوتوروب كتيرن § مژده‌جى، بشير § تابع. § (علم هيئت) برسياره اطرافنده سير ودور ايدن جرم سماوى: قمر ارضك پيكيدر .

پيك فلك = قمر، آى .

پيكار [فا، ـ] جنك، غوغا، حرب .

پيكان [فا، ـ] اوقك اوجنده‌كى سيورى دمير .

پيكر [فا، ـ] صورت، چهره، يوز . § هيئت :

پرى پيكر = پرى يوزلى .

زن پيكر = قادين چهره‌لى .

ملك پيكر = ملك صورتلى .

هفت پيكر = افلاك سبعه‌دن ويا كواكب سبعه‌دن كنايه‌در .

پيكه [فا، ـ] (اصلى (پايكه) ويا (پيكه) در) مصطبه، دكان اوكلرنده‌كى اوطوره‌جق سدير .

پيما [فا، ـ] اولچوجى، اولچن، آديملايان { دائما تركيب ايله استعمال اولنور } .

باد پيما = سرسرى، بوش گزن || مقياس رياح .

باده پيما = سرخوش، بكرى .

پيمان [فا، ـ] عهد، معاهده، شرط، يمين :

پيمان شكنى = پيمان شكنلك، عهده وفا ايتمه‌مزلك .

پيمانه [فا، ـ] بيوك قدح، خصوصيله شراب بارداغى .

پيمانه كش = سرخوش، بكرى .

پيمانه شكن = كاسر اقداح || صوفى .

پيمبر [فا، ـ] (پيامبر) مخففى نظمده پيغمبر معناسنده قوللانيلور .

پيموده [فا، ص] مقياسك جنسى نظر اعتباره آلنميه‌رق مطلق صورتده (اولچلمش) ديمكدر: اكسير پيموده، درياى پيموده، مسافهٔ پيموده .

پينير [ت، ـ] فارسى (پنير)دن محرفدر. قينادلمش سوتدن اصول مخصوصه‌سى دائره‌سنده ياپيلان معروف ماده ـ كه: انواع مختلفه‌سى واردر . آرناوود پينيرى، بياض پينير، چركس پينيرى، طولوم پينيرى، غراويير پينيرى { برنوع آوروپا پينيرى } قاشار پينيرى، قاشقوال پينيرى، كيرلى خانم پينيرى .

پينير شكرى = معروف برنوع شكر .

پينير سوزگجى = پينير تماماً تصلب ايتمدن اول ايچنه دوكوله‌رك داخلنده سوزيلن وآنك شكلنى آلان قالب .

(پينير سوزگجى [چينى])

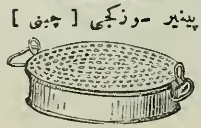

(پينير سوزگجى [معدنى])

پيوست [فا، ص] اولاشان، اتصال بولن {دائما تركيبله قوللانيلور} : دست كرم پيوست .

پيوسته [فا، ـ] متصل، بتيشيك . § دائما، هميشه .

پيوستگان = مركبات § مواليد ثلثه .

پيوند [فا، ـ] اتصال، ارتباط، تعلق. § رابطه، بند، باغ : عقد پيوند .

ياء مكسور

پت [ت، ـ] خفيف و يواش سسى تصوير ايچون قوللانيلير : پت پت، چيت پت .

پتر [ت، ـ] خفيف وفقط سرعتلى سسى تصوير ايدر : پترپتر، چترپتر .

پتردامق = پترپتر سس چيقارمق .

پتردى = خفيف كورلدى .

پختى [ت، ـ] { فارسى (پخته) دن محرفدر } قويولاشمش، تخثر ايتمش مايع .

دكز پختيسى = نجم بحرى دينلن بر نوع حيوان بحرى .

پختيلانمق / پختيلاشديرمق } = قان، سوت، يومورطه آقى كبى مايعاتى قويولاشديرمق، پختى حالنه قومق .

پختيلاشمق / پختيلانمق } = قان، سوت، يومورطه آقى كبى مايعات قويولاشمق، دوكمك، پختى حالنه كچمك، تخثر ايتمك .

پر [ت، د] سرعتله اوچاغى، ياغمغى، دونمگى تصوير وتقليد ايچون مكرر اوله‌رق قوللانيلير : پرپر اوچيور، پرپر يانيور .

پرايه [ج، ـ] قرانتنه اداره‌لرى طرفندن برسفينه‌نك كلديكى محلدن آلديغى پساپورطى بعدالمعاينه اكا كوره كميدن اشيا ويولجى چيقارلمسنه مساعده اولنديغنى مبين قپودانه ويريلن تذكره .

پراچيه متافوره‌سى [ج، ـ](بحريه) برمقره‌يى سفينه بورداسندن آوارا ايتمك ايچون استعمال اولنان آهن دونانيم .

پراصه [ج، ـ] (نباتات) زنبقيه فصيله‌سندن قيشين حاصل اولوب تازه صوغانه مشابه اولان معروف سبزه .

پراصیه [ج، س] (بحریه) سرنلرك مطلوب اولان جهته حركت ایتدیرلمسی ایچون جونده‌لرینه ربط اولنان خلاط .

دوقه پراصیه = (بحریه) برسرنی‌دها زیاده دوندرمك ممكن اولمیه‌جق درجه‌یه قدر چویرمك .

پرانغه [ج، س] وقتیله حبسخانه‌لرده علی‌الخصوص زندانلرده مجرمینك آیاقلرینه اوریلان طوم‌روق ، دمیر ، زنجیرلی دمیر .

پرانقه‌لی = آیاغنده پرانقه اولان مجرم .

پرتی [ت، س] پارچه ، البسه ، اشیا . § اسكی اشیا .

پلی پرتی = اشیاولوازمهٔ بیتیه ‖ اسكی، كهنه اشیا .

پلی پرتی طوپلامق = اشیا قالدیرمق .

خرتی پرتی = اسكی یوسكی اشیا .

پرس [ج، س] { presse } تضییق ، تصویر ماكه‌سی ، منكنه ، جندره § مجلدلرك كتابلری صیقشدیردقلری آلت .

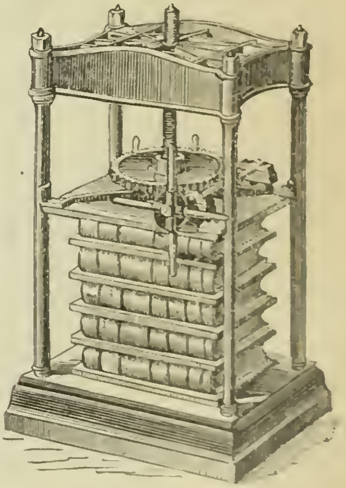

(مجلد پرسی — presse)

پرستو [فا، س] قیرلانغج دینلان معروف قوش . ☞ (قیرلانغج) .

پرلانته — پرلانتی [ج، س] چوق قاچته‌لی الك اعلی الماس .

پرنار — پرنال [ج، س] ☞ (پرنار) و (پرنل) .

پرنج [فا، س] حبوباتدن معروف بیاض دانه — كه : پلاو ، سودلاج وساره پشیریلور { ممالك شرقیه اهالیسنك باشلیجه غداسی اولان پرنجك منافع وفوائدی آوروپالولرجه‌دخی اكلاشیله‌رق آنلرجه‌ده تعمیم ایتمكه باشلامشدر } . { تركجه‌ده بوكا (چلتك) دینلدیكی بعض لغت كتابلرنده مسطور ومذكور ایسه‌ده چلتك دوكلمه‌مش وقبوغی چیقارلمامش یعنی ترلادن كتیرلدیكی كبی قالمش اولان پرنجه اطلاق اولنوب بیلدیكمز حال وشكلده‌كنه (پرنج) دیرلر} . § باقر وقالایدن مركب صاری معدن — كه : آندن اوانی اعمال اولنور . تونج . ☞ (ارز) .

آمریقا پرنجی = آمریقاده حاصل اولور یوارلاق دانه‌لی برجنس پرنج .

(امریقا پرنجی)

پرنس [ج، س] { Prince } آوروپا اقوامنجه حائز اصالت فوق‌العاده اولان ذواته اطلاق اولنور . § بوعنوان بعض متبوع مفخمه، دولت متبوعه‌سنه خدمات فوق‌العاده ابراز ایدن مأموریندن پك ممتاز اولانلره دخی ویریلور : (پرنس بسمارق) .

پرنسس = {Princesse} (پرنس) ك مؤنثی . پرنس زوجه ویا كریمه‌سی .

پرول [ج، س] اخلاط آغاجی انواعندن آوروپایه مخصوص برشجیره .

(پرول)

پستان [فا، س] ممه ، ثدی .

پسقپوس [ج، س] برشهرك باش پاپاسی .

پشتو [ج، س] طبنجه .

پشتوی طقوز پاتلار = غایت حدید المزاج معناسنده استعمال اولنور .

پصریق [ت، ص] بچاریكسز ، مسكین، عاجز .

پلاتور [ج، س] { Platurs } حیوانات زاحفه‌نك خنشیه قبیله‌سندن آوسترالیا وهندستانه مخصوص برنوع ییلاندر .

(پلاتور — Platurs)

پلاتی پاره [ج، س] {Platy-paré} ذوالجناحین حشراتدن اولوب آوروپاده انواعی بولنور .

(پلاتی پاره — Platyparè)

پلاتی تومیس [ج، س] {Platy-thomis} حیوانات مفصلیه‌نك عنكبوتیه قبیله‌سندن بر نوع اوروبجكدر .

(پلاتی تومیس — Platythomis)

پلاتیروپال [ج، س] {Platy-rhopale} مغمد الجناح حشراتدن هندستانه مخصوص بر حشره‌در .

(پلاتیروپال — Platyrhopale)

پلاتی سرقومیس [ج، س] { Platycercomis } حیوانات ذات الثدیانك قاضمه جنسندن آسیاده بولنور كوچك برحیواندركه: طاوشان ایله بر قلمون آره‌سنده حد فاصلدر .

{ پلاتی سرقومیس — Platycercomis }

پلاتی سرك [ج، س] {Platycerque} طیور متسلقه‌دن آوسترالیایه مخصوص بر قوشدر .

(پلاتی سرك — Platycerque)

پلاتی لوف [ج، س] { Platilophe } طیور دوریه‌دن برقوش اولوب باشنك تویلری كوكلاه شكلنده‌در .

(پلاتی لوف — Platilophe)

پلاتین - پلاتینا - پلاتینه

[ج، س] كوشدن دها بیاض اولوب قابل انطراق وبین العوام آق آلتون ، بیاض آلتون دیه معروف برجنس معدن .

پلاچقه [ج، س] یغما ، غنیمت ، چاپول .

پلاچقه‌جی = یغماجی ، چاپولجی .

پلاقه [ج، س] معدنی صفیحه § شمندوفر م ز استاسیونلرنده واغونلری استنیان خطه نقل ایچون استعمال اولنان مخصوص متحرك برآلت مخصوصه‌در

پلاقه‌عیار = عیار تخته‌سی .

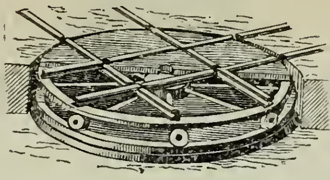

(پلاقه)

پلاكی [ج، س] زیتون یاغیله طبخ ایدیلن بالق ویافصولیه یمكی .

پلان [ج، س] { Plan } یاپیلەجق بر بنا وساره‌نك اولدن دوشونیلن صور اجرائیه‌سی ، بربنا وساره‌نك كاغد اوزرینه یاپیلمش مرتسم افقیسی ، رسم مسطح افقیسی § مخطره § لایحه .

سفر پلانی = (عسكری) حركات حربیه لایحه‌سی كه‌وقت صلحده اركان حربیهٔ عمومیه‌جه تنظیم ایدیلیر .

§ حیله ، خدعه ، دسیسه § نیت .

پلانچته [ج، س] { Planchette } (طوپوغرافیا) خریطه آلمغه مخصوص وبر سهپا اوزرینه موضوع تخته . اكثریا اوزرنده بر صو تسویه‌سی ایله برده مسطره بولنور .

پلانچو [ج، س] (تجارت) ارباب تجارتك قانوناً ودائماً طوتمغه مجبور اولدیغی بر دفتردركه : تاجرك بر سنه ظرفنده‌كی كافهٔ معاملات تجاریه‌سی ناطقدر ، سنه‌لك اجمال دفتری .

پلانیه [ج، س] یامی ، اوزون بر نوع مارانغوز رنده‌سی ، كوشتره .

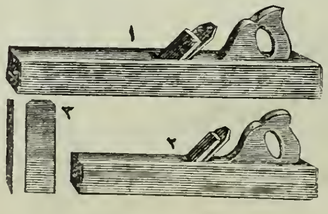

(پلانیه)

١ — پلانیه . ٢ — كوشتره . ٣ — قلم .

پلاو [فا.ت، س] پرنج ویابغدایك صوده خاشلاندقدن صوكره اوزرینه قیزغین یاغ دوكلكله حاصل اولان بر نوع شرق یمكی { فارسیده دخی املاسی بویله ایسه‌ده عجملر پابی مفتوح اوقورلر. }

پلوار [ج، س] (طب) جوف صدری ستر وآق جكرلری خارجدن احاطه ایدن ایكی قطعهٔ غلاف مصلی‌یه اطلاق اولنور .

پلوراس [ج، س] (بحریه) كرتریز لوحه‌سی ویا ابره‌سز پوصله قارتی تسمیه اولنان آلت .

{ فتح پا ایله‌ده لغتدر } .

پله‌زیوزور [ج، س] {Plésiozoure} حیوانات زاحفه‌نك حنبایه قبیله‌سندن قبل الطرفان یشامش بر نوع كرتنكله‌دركه ٦ متره طولنده مستحاثه‌سی بولنمقده‌در .

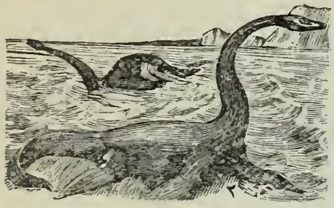

(پله‌زیوزور)

پندار - پنداره [فا، س] ظن، زعم، خیال § عجب، غرور، تكبر، خودپسندی.

پنكان [فا، س] طاس § فنجان { فنجان پنكانك معربیدر } .

پنهان [فا، ص] { پانك ضمیله تلفظی خطادر } هویدا مقابلی، گیزلی . { ایتمك ، قیلمق مادەلریله مستعملدر } .

پیاده [فا، س] پایا ، آیاغیله یوروین ، (سواری) نك ضدی § سواری وطوپچی واستحكام صنفلرندن غیری اولان صنف عسكری: پیاده ضابطی، پیاده تعلیمی § قصیر الاقتدار فلاززیاشیه‌ده پیاده‌در § معروف خفیف قایق‌كه: برچفته دنیلیر § شطرنج اویوننده (بیدق) ویا (پایتاق) دینان واوك صره‌یه دیزیلن طاشلرڭ هربری .

پیاز [فا ، ـ] دوغرانمش صوغان . § تربیه ایچون اطعمه اوزرینه قونیلان قییلمش صوغان : پیازلی کباب ، فصولیه پیازی § عامیانه بر صورتده تلطیف .

پیاز ویرمك == اغفال مقصدیله ایدیلان تلطیف .

پیاز کومی == طاغ صوغانی . آطه صوغانی .

پیاته [ج ، ـ] سفره‌ده هر کسك اوکنده بولندیریلان وایچنه قاشیق ، چتال ، اکمك وخاولی قونیلان طباق .

پیاسه [ج ، ـ] فی جاری ، فی رایج . § معاملات صرافیه وتجاریه محلی . § هر کسك کزمسنه ، تفرج ایتمسنه مخصوص محل ، میدان .

پیاسه ایتمك == کزینمك ، تفرج ایچون دولاشمق ، کزمك .

پیاله [فا ، ـ] قدح .

پیاله کش }
پیاله نوش } == عشرت ایدن آدم .

پیانقو [ج ، ـ] بر شیئك نامنه متعدد کیمسه‌لردن پاره آلوب نومرولرله قرعه چکیله‌رك او شیئی بو کیمسه‌لردن بر ویا بر قاچنه حصر واعطا معامله‌سی ، قرعه .

پیانو [ج ، ـ] {Piano} عاکس صدا بر صندوق داخلنده شرق موسیقیسندن قانونه تقلیداً کرلمش معدنی تللاردن وصندوقك خارجنه موضوع ویارمقله حرکت ایتدیریله‌رك تللره اهتزاز ویرن کیکدن معمول تزیینات مخصوصه‌دن عبارت معروف موسیقی آلتی .

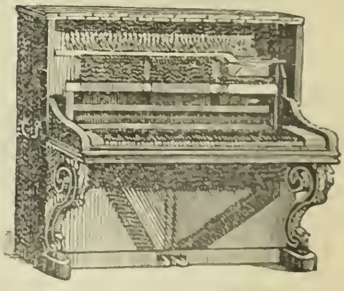

(پیانو)

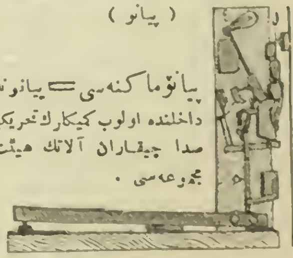

پیانو ماکنه‌سی == پیانونك داخلنده اولوب کیکارك تحریکیله صدا چیقاران آلاتك هیئت مجموعه‌سی .

(پیانو ماکنه‌سی)

پی‌پا [ج ، ـ] { Pipas } حیوانات زاحفه‌نك ضفدعیه قبیله‌سندن وآنور نوعندن آمریقایه مخصوص بر نوع قورباغه‌در .

(پی‌پا)

پاپ ـ پاپو ـ پاپه [ج ـ] اوروپا خلقنك علی الخصوص عمله ، ایشجی کروهنك ایچنده توتوق قویه‌رق ایچدکاری قیصه چوبوق ـ که : بدوی عربلرك (زبیل) نامیله استعمال ایتدکلری آلتك اصلاح اولنمش شکلندن عبارتدر .

پی‌پت [ج ، ـ] مایعاتی بر قابدن دیکر قابه نقل ایچون مستعمل بوری ، سیفون .

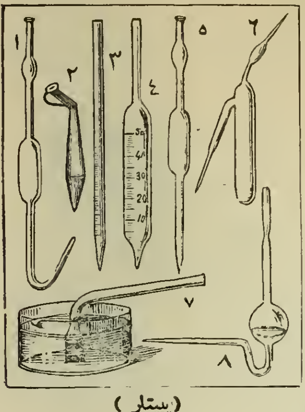

(پیپتلر)

١ اسطوانی ومنحنی	٥ اسطوانی ومستقیم
٢ مخزنلی .	٦ شانبه‌رلان پیپه‌تی
٣ مستقیم ، تقسیماتلی	٧ سوزکچلی پیپه‌ت
٤ اسطوانی تقسیماتلی	٨ میکه‌ل پیپه‌تی .

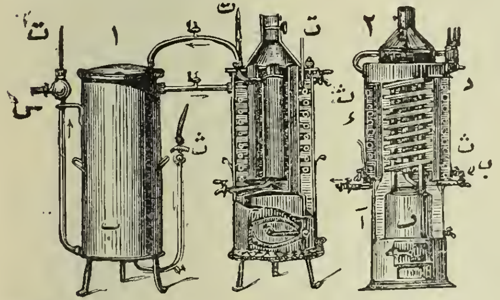

پاستورله :
١ — په‌رریه ـ دوروروا آلتی ؛ آ — پاستورله آلتی ؛ ب — مبرد ؛ ث — شرابك واصل اولدیغی موصلق ؛ د — پاستورله آلتنه ممر اولان موصلق ؛ ء — عودت موصلغی ؛ س — پاستورلنمش مایعك مخرجی ؛ ت — مقیاس حراره .
٢ — بره‌تیه‌نك پاستورله آلتی : آ — ف محراقی ایله تسخین ایدلمش وصو ایله مملو قازان ؛ ب — ث ث ضامنلره صعود ایدن خمرك وصولنه مخصوص انبوب درکه بعده د ناظمندن مروری و ء انبوبی ایله قازغانه نزولنه ومؤخراً ژ ثعبانیننه صعودینه واك نهایت ثعبانیندن تکرار مرور ایده‌رك ث ضامنلرینه کچمسنه وه محلندن پاستورلنمش اوله‌رق خروجنه خدمت ایدر .

(پیپو)

پی‌ته‌س [ج ، ـ] حیوانات ذات الثدیانك ذات الایادی اربعه فرقه‌سندن آمریقا اورمانلرینه مخصوص بر نوع مایمون .

(pithèce — پی‌ته‌س)

پیچ [فا، ص] بوكلم، قیوریم، دولاشیق. § ولد غیر مشروع.

پیچاپیچ = اكری بوكری، قارمه قاریشیق.

پیچان = بوكلم بوكلم، قیوریم قیوریم اولان.

پیچ با = ینكیج دینان معروف صو حیوانی.

پیچ وتاب = اضطراب، تلاش، اندیشه، شاشقینلق.

پیچیده = بورولمش، بوكلمش، صارلمش، دولاشمش.

خامهٔ پیچیده‌موی = اوجنه قیل دولاشمش قلم { عجزدن دخی كنایه اولور }.

پیچاق [ت، ا] { دوغریسی باء موحده ایله (بیچاق) ایسه‌ده زبانزدی (پا) ایله‌در § هر نوع آلت قاطعه‌یه اطلاق اولنور ☞ (بیچاق).

پیچین [ت، ا] مایمون یاوریسی.

پیخ [فا، ا] كوز پیكارنده حاصل اولان چاپاق.

پیده [ج، ا] معروف یاصی اكمك، یوفقه حالنده اكمك.

پیده‌جی = پیده یاپان ویاصاتان آدم.

پیر [فا، ص] سالخورده، یاشلی، اختیار. § طرق علیه‌دن هر برینك واضعی، موسسی § برصنعت ویاطریق ومذهبك واضعی، موجدی، پیشواسی.

پیروبرنا = اختیار وكنج.

پیرمغان = میخانه‌جی.

پیران = اختیارلر، یاشلی آدملر.

پیرانه = یاشلی آدمه یاقیشه‌جق صورتده.

پیری = شیخوخت.

پیرا [فا، ص] (پیراستن) مصدرندن مبالغه ایله اسم فاعل اولوب تزیین ایدیجی، تنظیم ایدیجی، بزه‌یجی، معناسیله وتركیبله قوللانیلور:

بلاغت پیرا = بلیغ، مزین سوز سویلین.

نظرپیرا = نظری تزیین ایدن.

پیراستكی = انتظام.

پیراسته = ترتیب وتنظیم ایدلمش اولان، مزین، مرتب.

پیرامن - پیرامون [فا، ا] یان، اطراف، چوره § اتك.

پیرامن كرد = اطرافنده، چوره‌سنده دولاشان.

پیراهن - پیرهن [فا، ا] كوملك، قمیص.

پیراهن عصمت = پردهٔ عصمت.

پیرایه [فا، ا] زینت، رونق.

پیرایه بخش = زینت ویریجی.

پیرایشده } پیراینده } = ترتیب وتنظیم ایدیجی، زینت ویریجی.

پیرایش = ترتیب، نظام، زینت.

پیرپیرم [ت، ا] ☞ (سمیزاوتی).

پیرپیری [ت، ا] اصنافك، ارباب حرفتك آشاغی طاقمی.

پیروزه [فا، ا] فیروزه دینلن ماوی طاش. یوزوك طاشی وسائره یاپیلیر.

پیروهی [ت، ا] { اصلی (پیروكی) } نسخه شكلنده كسلمش وایچنه پینیر ایله مایده‌نوز ویا قیمه قونیله‌رق صوده خاشلانمش برنوع خوردیكی.

پیره [ت، ا] حشراتدن انسانك قانی امن، موذی، معروف كوچوك حیوان.

پیره‌لی = اوستی باشی پیره ایله دولو اولان.

پیره‌لنمك = شبهه‌یه دوشمك.

پیره‌زن - پیرزن [فا، ا] قوجه قاری، عجوز.

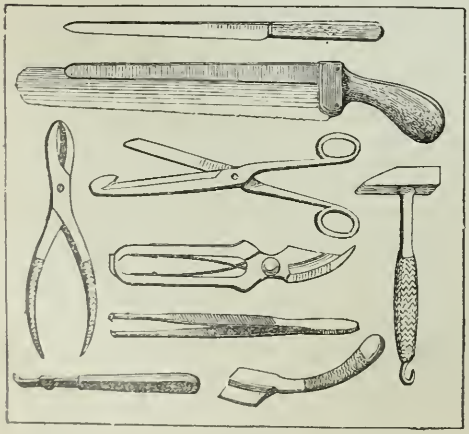

(جراحلقه متعلق)

(پیچاق)

پیس [ت، ص] کیرلی، مردار، کریه، ناپاك، ملوث.

پیس بوغاز = بوغازینه دوشکون، هرنه اولور ایسه معده‌یه آتان.

پیسلك = مردارلق، عدم نظافت || نجاست.

پیسله‌مك = برباد، ملوث، مردار ایتمك.

پیسلنمك = پیس اولمق، مردار اولمق.

پیس [ج، س] تیاترو کتابی، تیاترو اویونی.

پیستون [ج، س] سلندیرك ایچنده بولنوب ماکنه‌نك افقی ویا عمودی اولدیغنه کوره آشاغی، یوقاری ویا ایلری کیری حرکت ایدن اسطوانه شکلنده چبوق، رود.

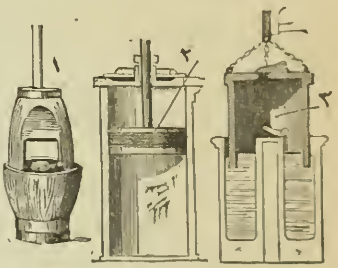

(پیستون)

١ — تخته پیستون.
٢ — واپور پیستونی.
٣ — طلمبه پیستونی.

پیش [فا، ص] اوك، ایلری، اوك طرف، حضور.

پیش آهنك / پیش دار = اوکه دوشن، اوکدن کیدن، مقدمه، طلیعه.

پیش مزد = اجرتدن اول ویریلن بر مقدار پاره، پی.

پیشادست = پیشین پاره ایله آلیش ویرش.

پیشانی = آلن، جبهه.

پیشتخته = چکمه‌جه‌دیلن صندوقچه.

پیشرو = موسیقیده اصل مقامدن اول چالنان نغمه.

پیشگاه / پیشگه = حضور.

پیشکش = پشکش، هدیه، تحفه، مجاناً ویریلان شی.

پیشکیر [فا، س] پشکیر، خاولی، مقرمه.

پیشکین [ت، ص] الی پیشمش، اولمش، کماله کلمش § تجربه‌لی آدم.

پیشوا [فا، س] مقتدابه، رئیس طائفه.

پیشه [فا، س] صنعت، حرفت § عادت، معتاد:

حسنات پیشه = حسناتی عادت ایتمش اولان.

پیشه‌کار = صنعتکار || حقه‌باز طاقمنده اوسته مقلدی، پشه‌کار.

پیشه‌گاه / پیشه‌گه = دارالصناعه، فابریقه.

پیشه‌ور = اهل صنعت.

پیشه‌وری = صنعتکارلق.

پیشمك [ت، مص] آتشده قاورلمق § میوه کماله ایرمك § ممارسه پیدا ایتمك، ایشلك اولمق.

پیشیرمك = آتشده ویا حار برمایعك ایچنده قیزدیروب ینه‌جك حاله کتیرمك || میوه‌یی کماله ایردیرمك || ممارسه پیدا ایتدیرمك || یاره‌یی، جریحه‌یی ایرلکه چوبرتمك || ایشلك ایتمك.

پیشیرتمك = طبخ ایتدیرمك.

پیشین [فا، ص] پشین، اول، اولکی.

پیشینیان = اولزمان آدملری، متقدمین.

پیك [ج، س] (بحریه) رانده، وله استرالیه ویوقرووا یلکنلرینك اورستا یقاسنك قیچ طرفده‌کی کوشه‌سی.

پیکل [ج، س] روزکارك جهت هبوبنی کوسترن آلت.

پیکه [ج، س] قبارته‌لی، نقشلی پاموقدن معمول قالین قماش.

پیکار [ت، س] قایناق، صومنبعی، کوز، عین، چشمه.

کوزپیکاری = کوزلرك بورونه متصل چوقوری.

پیکارباشی = چشمه باشی، صو باشی.

پیل [فا، س] فیل دنلن جسیم الجثه حیوان (فیل).

پیل تن = فیل وجودلی.

پیلبان = فیلجی، فیل بسله‌ین، فیله باقان.

پیل [ج، س] (حکمت) الکتریق سیاله‌سنی استحصال ایچون درونده لازمکلن آلات واجزا قونلمش قواتوز، منظومه، طاقم، جهاز.

پیله [ت، س] ایپك قوزه‌سی.

پیله‌ور [فا، س] چرچی، ایکنه، ایپلك، بونجوق کبی اوفاق تفك شیلر صاتان.

پیله‌وری = چرچیلك.

پیمارقون [ج، س] (کیمیا) حامض پیماریقك تقطیرندن حاصل اولور برجسم کیمیوی.

پیماریق [ج، س] (کیمیا) حامض سیباریق وپینیق ایله ترکیبی مساوی برجسم حامض.

پیناغال [ج، س] (کیمیا) خشبك تقطیرندن استحصال اولنور برجسم کیمیوی.

پینغوئن [ج، س] {Pingouin} طیور ذات الارجل الکفه‌دن ایرلاندا وشمال آمه‌ریقه‌یه مخصوص برنوع اوردك.

پینك [ت، س] اویقوجی اولمه، اویوقلامه.

پینکلمك = اویوقلامق، داحتمز برحالده اویومق.

پینه [فا، س] یامه.

پینه‌دوز = یامه‌جی.

پینه‌دوزی = یامه‌جیلق.

پیونی [ج، س] (نباتات) قیطولاقاسیه فصیله‌سندن مدور برجنس نبات.

پیون [ج، س] {Pion} طیور منسلقه‌دن وپاپاغان نوعندن آمریقایه مخصوص برجنس قوش.

(pione — پیون)

پیه [فا، س] ایچ یاغی.

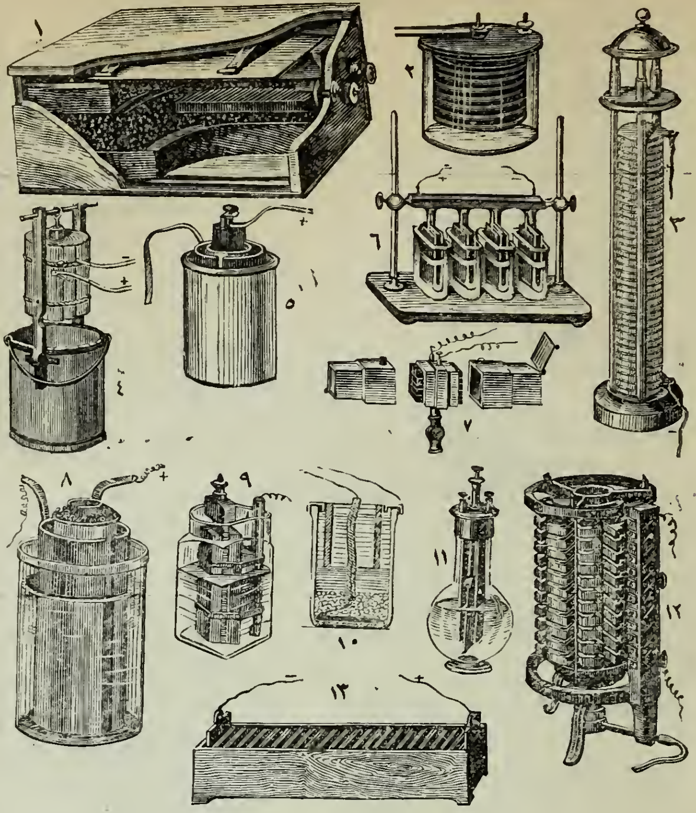

(الکتریق پیللری)

١— ژه‌زمه‌ن طرزنده پیل بلوق .
٢— تروه طرزنده .
٣— وولتا طرزنده .
٤— حلزونی .
٥— بونزن طرزنده .
٦— وولاستون طرزنده .
٧ — ز.بیلی طرزنده .

٨ — دانیه‌ل طرزنده .
٩ — له‌قلانشه طرزنده .
١٠— قاللود طرزنده .
١١— ثانی قرومیتلی ، یاخود غره‌نه طرزنده .
١٢— قلاموندك الکتریق حروردیسی .
١٣— تکنه‌لی .

﴿ پاء مضموم ﴾

پُخْتَه [فا ، صـ] پیشمش ، پیشکین ، اولغون ، کامه ایرمش .

کباب پخته = تمامیله ، لایقیله پیشمش کباب .

نان پخته = تمامیله ، لایقیله پیشمش اکمك .

پختگان = (پخته) نك جمعی ؛ کاردیده ، صاحب تجربه عاقل ذوات .

پختگی = پیشکینلك .

ناپخته = پیشمامش ، چیك § تجربه‌سز ، بوش قفالی .

مرد ناپخته = تجربه‌سز آدم .

ناپختگان = تجربه‌سز ، عقلسز آدملر .

ناپختگی = خاملق ، چیکلك .

پُر [فا ، صـ] (تهی) مقابلی ، طولو ، مملو § چوق ، زیاده § صاحب ، مالك : پرحدت ، پرنشوه ، پرغضب .

پردل = یورکلی ، جسور ؛ قوی‌القلب .

پردلی = جسوراق .

پردلان = جسورلر ، جسور اولانلر .

پرسوز = زیاده یانیق § چوق یاقیجی .

پُرْپایَه [فا ، ـ] حشراتدن قرق آیاق .

پُرْچِینْ [فا ، صـ] زیاده بوکولمش ، چوق قیوریق ، بورو‌شق .

پُرْسا ـ پُرْسانْ [فا ، صـ] سؤال ایدیجی ، صوریجی .

پُرْسِشْ [فا ، ـ] سؤال ، صورش .

پُرُوتَسْتانْ [ج ، ـ] (لوتر) نام پاپاسك احداث ایلدیکی مذهبه تابع آدم .

پروتستانلق = (لوتر) ك احداث ایلدیکی مذهب .

پُرُوتَسْتُو [ج ، ـ] برحکم وحرکتی قبول ایتمه‌رك عدم قبولنی مشعر رسما مرجعنه بیان کیفیت ایدلمك .
معامله‌سی § پولیچه‌یی قبول ایتمیوب رد ایلمك .

پُرُوتُوقُولْ [ج ، ـ] { Protocole } دول مختلفه مرخصلرندن مرکب بر مجلس مختلطك مذاکراتنی حاوی ضبطنامه .

پُرُوتَه‌ئِینْ [ج ، ـ](کیمیا) انساج عضلیه والیافدن متحصل بر جسم شبه زلالی .

پُرُوژَه [ج ، ـ] { Projet } ترتیب ، تصور § بر شیئك یاپیله‌جغی شکل وطرزی کوستر رسم .
§ تعدیل واصلاح اولنمق اوزره تنظیم آلنان لایحه .

پُرُوسْتاتْ [ج ، ـ] (طب) ارتفاق عانه‌نك کیریسنده ومعاء مستقیمك اوکنده ارککلره مخصوص بر غده .

پُرُوغِرامْ [ج ، ـ] { Programme } بر هیئتك خط وحرکتنی وعلی‌الخصوص مکتبلرده شاکردانه تدریس ایدیله‌جك دروسك انواع واوقات ودرجاتنی حاوی بیاننامه ، ورقه .

پُرُوفِیلْ [ج ، ـ] مقطع عمودی .

پُرُووا [ج ، ـ] (بحریه) کمینك باش طرفی .

پرووا دیرکی = سفینه‌نك باش طرفنده‌کی دیرك .

پُسَرْ [فا ، ـ] اوغل ، ارکك چوجق ، § اوغلان .

پُشْتْ [فا ، ـ] آرقه ، صرت ، ظهر .

پشت بردیوار = حیرتده ، متحیر .
{ شو حالده «پشت بردیوار حیرت» ترکیبنده (حیرت) کلمه‌سی حشودر . }

پشتواره = بر آرقه‌لق یوك ، بر حمال یوکی .

پُشْتِیبانْ ـ پُشْتِیوانْ [فا ، ـ] طایاق ، دستك § معین ، ظهیر .

پفگرده [فا، صـ] سوندیرلمش :

« شمع اقبالی پفکردهٔ روزکار اولمش »

و :

« ایمسون پفکرده شمع عمرینی باد خزان »

{ (پف) شعله‌لی برشیئی اوفلیوب سوندرمك دیمکدر . }

پل [فا، ـ] کوپری .

پلوغ [ج،ـ] (زراعت) اوکنده تکرلکی اولان بر نوع آلت زرع، صابان.

پلومبازین [ج،ـ] (کیمیا) برمادهٔ مؤثرهٔ نباتی .

پوپله [ج،ـ] بعض اوردکلرك اینجه یومشاق توکی .

پوپله یتاق = پك قباردلمش یومشاق یتاق .

پوپه [ج، ـ] (بحریه) کوپشته‌نك قیچ طرفده قالان قسمی § کمی‌یه قیچدن کان روزکار .

پوپه‌سنه سیر ایتمك = روزکاری قیچه آلمق .

پوت [ت، ـ] بربرینه دیکلمش ایکی پارچه قماش آره‌سنده‌کی بوروشقلق .

پوت قیرمق = آغزدن لاقردی قاچرمق ، مناسبتسز سوز سویلمك .

پوت [ت،ـ] ☛ (بت) .

پوتاموغال [ج، ـ] {Potamogal} حیوانات فقریه‌نك ذات الثدایا شعبه‌سندن و آکل الحشرات جنسندن آفریقایه مخصوص بر حیوان .

(پوتاموغال)

پوتانیلا [ج،ـ] (نباتات) بشبارمق اوتی .

پوتاس [ج، ـ] (کیمیا) حمض اول پوتاسیوم .

پوتاسیوم [ج،ـ] (کیمیا) بیاض، صلب، پارلاق ، بالوموندن یومشاق بر جسم کیمیوی اولوب صوایله عادی درجهٔ حرارتده حمض حالنی آلیر وهوانك مولد الحموضه‌سنی سرعتله جذب ایدر. مرکباتی شونلردر: مائیت پوتاسیوم، کبریتیت پوتاس، آزوتیت پوتاس (کهرجله)، قلوریت پوتاس ، ایود پوتاسیوم .

پوته [فا، ـ] ایچنده معدنیات اریدیلان طاوه .

پوتور [ت ، ـ] باجاقلری طار وصیق ویوقاری طرفی قیرمه‌لی بر نوع لباس ، شلوارك باشقه درلوسی.

پوجا [ج،ـ] (بحریه) کمینك روزکار آلتی طرفی .

اورسا پوجا کیتمك = (بحریه) کاه روزکار اوستنه وکاه روزکار آلتنه سیر ایتمك .

پوجالامق = (بحریه) کمی‌یی روزکار آلتنه چویرمك || شاشالامق .

پوجا آلابانده تیراموله ایتمك = کمینك پرووا‌سنی روزکارك اسدیکی جهتدن آچه‌رق دونمك .

پوچ [فا، صـ] بوش شی، هیچدن عبارت.

وعدهٔ پوچ = وعد وعید .

پوچ کمیکی = قویروق صوقومی .

پود [فا،ـ] ارغاج، نسجده عرض جهتنه آتیلان تل، آتقی .

پودارژ [ج، ـ] {Podarge} طیور دوریه‌دن وپودارژیه قبیله‌سندن اوستralیایه مخصوص برقوشدر.

پودوفیل [ج،ـ] {Podophylle} میوه‌لری عنب چیچکلری کبی بیاض برنبات .

(Podophylle — پودوفیل)

پودوله‌پیس [ج،ـ] {Podolépis} مرکبه فصیله‌سندن وشماعیه نوعندن خشیشی برنبات اولوب تزیینات ایچون مستعملدر .

(Podolépis — پودوله‌پیس)

پودره [ج، ـ] {Poudre} غبار، توز § نسوانك تزیینات قبیلندن سوروندکاری معروف قوقولی توز ـ که : تراشدن صوکره ارککلر دخی سورینور .

پور [فا،ـ] اوغل ، ولد .

پور آذر = حضرت ابراهیم علیه السلام .

پور هاجر = حضرت اسماعیل علیه السلام .

پور مریم = حضرت عیسی علیه السلام .

پور اعرابی = حضرت محی الدین عربی.

پورمند = اولاد صاحبی .

پورتقال [ت،ـ] پورتقالیه فصیله‌سندن اولوب منشائنك پورتوغال {پورتکیز} قطعه‌سی اولدیغی روایت اولنان مایخوش ، آتشی رنکلی معروف میوه ـ که : بیانیسنه (ترنج) دیرلر . { پورتقاله (نارنج) دخی اطلاق اولنور } .

(پورتقال)

پورتقالاته = پورتقال شروبی .

پورتقال آغاجی = بو میوه‌یی ویرن آغاج .

پورتقالی = (غلطدر) پورتقال رنکنده اولان .

قان پورتقالی = پورتقالك ایچی قرمزی نوعی .

(قان پورتقالی)

چین پورتقالی = ماندارینه دینلن میوه .

پورتوج [ج، س] کمیلرده اوفاق تفك آلات وادواتك حفظنه مخصوص محله اطلاق اولنور .

پورتوفرانقو [اسپانیولجه ، س] (حقوق دول) معاملات ومراسلات تجاریه‌یه آچیق بندر ، سربست لیمان .

پورتوك [ت، س] بر شیئك اوزرنده بولنان — طبیعی وعارضی — قبارجقلر ، پوروزلر § غیر مستوی طاشلق یر : پورتوك پورتوك .

پورچاق [ج، س] فراشیه فصیله‌سندن برنبات . صیغیرلره یدیریلور .

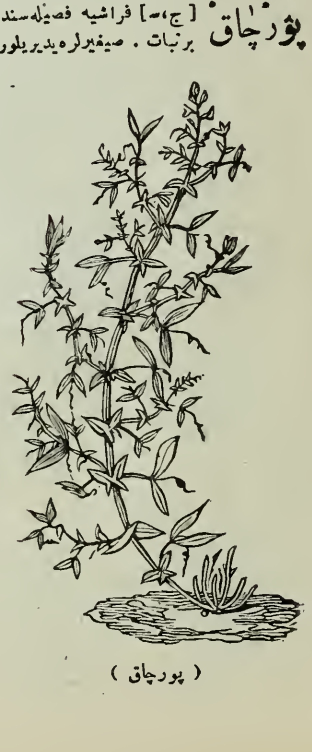

(پورچاق)

پورچوك [ت، س] قیوریق، قیوریلمش .

لحیی پورچوکی = کچینك یوقاری قیوریلمش قویروغی .

پورچوکلی = ☛ (حاوج) .

پورچه [ت، د] مهملاتدن اولوب تأکید وتأییدکلمه‌سیدر : پارچه پورچه .

پورسلن [ج، س] { Porcelaine } چینی ، فغفوری ، خاص ، اینجه، شفاف اوانی زجاجیه .

§ تلغراف تلی دیرکله اختلاط ایتدیرمامك ایچون دیرکه میخلانان فنجان شکلنده‌کی چینی . { لهجهٔ عثمانی‌یه کوره بو مثللو اوانینك اعمل اولندیغی تراب معدنی اك اول ایتالیاده کائن (پوصول) شهرنده کشف اولندیغی ایچون کلمهٔ مذکوره دخی اصلا (پوصولان) ایمش } .

(پورسلن)

پورسوق - پورصوق [ت، س] آوروپا قطعه‌سنده کثرتله بولنان حیوانات لاحمه‌دن اولوب تیلکی بیوکلکنده وحشی ، اسمر قیللی ، آلاجه باشلی بر حیواندر - که : کوبکندن یاپیلان کورکه (نافه) اطلاق اولنور . بوحیوان هجری، تنها محللرده برطاقم منحنی ومنحرف چوقورلر حفر ایدرك آنلرك ایچنده یشار وظلمت لیلدن بالاستفاده قری وقصباته یاقلاشه‌رق مزارلری حفرایدر } .

پورصوق [ت، ص] بوروشیق، صارقیق، سواپوك ، کوشه‌مش شی .

پورصومق [ت، مص] میوه‌نك، دریك طراوتی کیدوب بوروشمق .

پورمچه [ج، س] (بحریه) دمیراوزرنده بولنان رکی‌یی قالدیرمق ایچون بر خلاطی قیچدن الەرق باش طرفده زنجیره باغلامق عملیاتیکه پورمچه طوتمق نامیله معروفدر .

پورنچیسه [ج، س] (بحریه) مقره داخلنده‌کی دیلك محزنده‌کی دایکی قوتلند - یرمك ایچون بودلیکك محیطنه وضع اولنان معدنی پارچه .

پورنو [ج، س] (بحریه) مقره‌نك محوری که : اوزرنده دیل دوراییدر .

پوروز [ت، س] غیر مستوی کنار . § مانع ، عائق § نقصان ، قصور .

پوروزسز = دوز، مستوی || نقصانسز، ایلیشکسز، قصورسز || سالم .

پوروزلی = دوز ومستوی اولمیان . || ایلیشکلی ، قاریشیق ایش .

پوروزلمك = مشکلات پیدا ایتمك، قاریشیق اولمق .

پوزش [فا، س] معذرت، عذر، اعتذار .

پوزش پذیر = معذرت قبول ایدیجی، عفو ایلیجی .

پوزن [فا، س] سورلمش، نطس ایدلمش ترلا .

پوزنه [فا، س] مایمون دینلن حیوان - که : اوزون قویروقلیسنه (شبك) دیرلر. {باء عربی ایله ده لغتدر} .

پوس پوس [ج، س] چین وژاپونیاده انسان واسطه‌سیله جر ایدلمن برنوع خفیف آرابه .

(پوس پوس)

پوس - پوص [ت، س] هواده یره یقین اوله‌رق حاصل اولان دومان، سیسلك خفیفی § کدورت § میوه‌لرك اوزرنده حاصل اولان ضمغ { میوه پوصی } § میوه‌لرك

یاپراقلری اوزرنده حاصل اولان صاتز ، پوصون { آغاج پوصی } § مه‌نك امزیكی اوزرنده حاصل اولان جراحت ، قابوق . { مه پوصی } .

پوصلانمق = پوص باغلامق ، سیس حاصل ایتمك .

پوسات [ت،ـ] طاقم ، بساط ، آلات طاقمی ، آواد نلنی § سلاحلق .

آت پوسادی = رخت ، چوقال .

پوساتجی = صوبتاری ، مسخره .

پوسات چالقامق = قاپیسز ، ایشسز كزمك .

پوساتلی = زرهلی ، جبه‌جی .

پوساریق - پوصاریق [ت ، ـ] صو كبی كورینن دومان ، سراب .

پوست [فا ـ] تویلی حیوان دریسی . § مقام ، منصب ، مسند . § عادی كورك ، قویون دریسندن معمول قوجوق .

پوست نشین = {تكیه شیخلری حقنده} پوستده اوطوران ، اصل طریقت پیرینك قائمقامی ، وكیلی .

پوستی سرمك = بریره ، علی الخصوص مسافرلكده لزومندن زیاده ثقلت ویره‌جك درجه‌ده تمدید اقامت ایلمك ، بر یری برینك خانه‌سنی ، اوی اتخاذ ایتمك .

پوستنی جیقارمق = اولدیررجه‌سنه دوكمك ، اورمق .

پوستنه صامان طولدیرمق = محو وافنا ایلمك .

پوستكی = قوزی ، قویون ، كچی دریسی .

پوستكینی صوڭدن جیقارمق = تمیز وتفریق ایلمك || ضرورتدن ، احتیاجدن قورتلمق .

پوستكی صایمق = عبث اشتغال ایلمك .

پوستكی صایدیرمق = برینی عبث ایشله مشغول ایلمك .

پوست پرا = دباغ .

پوستال [فا ـ] تونجسز ، اركجه‌سز خفیف آیاق قابی § (قادین حقنده) سورتوك ، خانه‌سنده اوطورمیوب دائما كزن .

پوشته [ج، ـ] معین زمانده تاتار ، واپور ، دمیر یول معرفتیله بر محله‌سوق اولنان مكتوب وامانت جانطه‌سی § خدمته چیقان كوچوك عسكر طاقمی § (بحریه) سفینه‌نك یانلرینی تشكیل ایتمك اوزره اومورغه‌دن قالدیریلن مقوس دمیر ویا اخشاب قفس .

پوسته پولی = پوسته تمغاسی ـ كه : اشكال وقیمت مختلفه‌یی حاوی ورقپاره‌لردن عبارتدر .

پوسته‌جی = پوسته‌یی نقل ایدن ویا پوسته ایله كلن مكتوب وامانتلری توزیع ایلین آدم .

پوسته جانطه‌سی = درونده مكتوب وامانت نقل اولنان جانطه ، محفظه .

پوسته‌خانه = مكتوبلری ، امانتلری قبول ، ارسال وتوزیع ایدن اداره‌خانه .

پوسته‌یی كسمك = قطع مناسبت ایتمك ، كیدوب كلمكدن واز كچمك .

پوسته واپوری = معین زمانده حركت ایدن ، پوسته اوراقنی نقل ایلیان واپور .

پوسته یولی = جاده ، طریق عام .

پوستین [فا ، ـ] كورك ، فروه .

پوستین باز كونه = ترس كورك . || مناسبتسزلك .

پوستین پوش = كورك كیین .

پوسكورمك [ت، مص] آغزله بوفلیه‌رك برشیئك اوزرینه صو یاغدیرمق . § كوپورمك .

آتش پوسكورمك = پرحدت اولمق ، غضبندن موكوب صایق .

پوسكورتمك = قاچیرمق ، كیری چویرمك ، دفع ایتمك .

پوسكورمه = پوسكورمك ماده‌سندن مصدر تخفیفی || دخمه ، طولانه‌رق پاطلایان برنوع فشنك .

پوسكول [ت ، ـ] ایپكدن ، الدن ، صیرمه‌دن معمول ـ یوقاریسی طوپ ، آشاغیسی طاغنیق ـ آمق ، صاچاق § موانع ، مشكلات .

پوسكوللندیرمك = پوسكول طاقمق . || شعبه‌لندیرمك ، دالنلندیرمق || مشكلاتلندیرمك .

پوسكوللی = پوسكولی اولان || داللی بوداقلی ، مشكل ایش .

پوسكوللی بلا = تكلفلی ، سوركلی ، مزعج ، زحمتلی شی ، بلای مبرم .

پوسكی [ت، د] تأكید ایچون (اسكی) تعبیرینه علاوة استعمال اولنور : (اسكی پوسكی) .

پوسیده [فا. ص] چورومش ، چوروك .

میوهٔ پوسیده = چوروك یمش .

استخوان پوسیده = چورومش كمیك .

پوسیلوغال [ج،ـ] { Pocilogale } ذات الثدیانك آكل اللحوم جنسندن آفریقایه مخصوص برحیواندر . وجودی سیاه اولوب ظهرنده طولانی اوله‌رق بش صاری شرید كوریلور .

(پوسلوغال)

پوش [فا.ص] اورتمك ، اورتمك معناسنه كان (پوشیدن) مصدرندن صیغهٔ امر اولوب تركیبله قوللانیلور .

پاپوش = آیاق اورتوجی ، یعنی آیاق قابی پابوج .

سرپوش = باش اورتوجی ، فس ، كلاه وسائره .

پوشش = اورتو ، اورتونه‌جك شی .

پوشنده = اورتوجی ، اورتن .

پوشندهٔ خطا = عیب اورتن .

پوشیده = مستور ، اورتلمش || اورتو : پوشیدهٔ بیت معظم ، صندوقهٔ شریفه پوشیده‌سی .

راز پوشیده = سر مكتوم .

پوشیده چشم = غافل .

پوشی - پوشو [ت، ـ] مخدرات اسلامیه‌نك قوللاندقلری یوز اورتوسی ، پچه § وقتیله عسكر طاقمنك كیدكاری خفیف صاریق .

پوصله [ت،ـ] كوچوك تذكره ، مخطره ، خلاصه ، مختصر دفتر .

پوصو [ت، ـ] دشمنی بغتةً اورمق ایچون صاقلانیلوب بكلنیلان كیزلی یر ، كمین ، كمینكاه .

پوصوله [ج،-] راهنما . چلیكدن معمول بر مقناطیس چبوغنی ویاخود یكدیكرینه موازی اولان برقاچ مقناطیس چبوغنی اقسام متساویه‌یه منقسم دائره‌وی برقارته ربط ایدرك و بوقارتی پرنچدن معمول برطاسك مركزنده واقع برمسند اوزرینه اوطورته‌رق تشكیل اولنان ومقناطیسك خاصهٔ توجیهیه‌سی اساسنه مؤسس اولان آلت مخصوصه‌در . مذكور قارتك محیطی كرته نامی ویریلن اوتوز ایكی اقسام متساویه‌یه منقسم اولدیغندن پوصوله آلتی، جهات اصلیه اولان شمال، جنوب، شرق ، غرب استقامتلرینی وجهات فرعیه ویا ربعیه دینیلن پویراز، لدوس، قره‌یل ، كششلمه جهتلرینی وبحریونجه مستعمل اولان دیكر ٢٤ جهتی اشعار ایدر. پوصوله آلتی قره‌ده ودكزده سمت تعیین ایتمك وبر سفینه‌نك طریق سیرینی اداره ایلمك ایچون استعمال اولنور . بو آلتك قیمت واهمیتنی آوروپا كمیجیلری اسلامزدن چوق زمان اول آسیای شرقیده سیرسفائن خصوصنده قوللانلمقده ایدی . اك اول ایجاد ایدنلرك چینلیلر اولدیغی مرویدر . كمیلرده استعمال اولنمق اوزره ترتیب وتجهیز ایدیلنلره عمومیتله كمیجی پوصوله‌سی دینیلوب قوللانیله‌جقلری خدمته كوره مختلف ترتیباتی و مختلف نامری واردر :

معیار پوصوله ، طومسون پوصوله‌سی ، سمت پوصوله‌سی، كوپری پوصوله‌سی، دیرك پوصوله‌سی ، دومن پوصوله‌سی ، مایعلی پوصوله وهكذا .

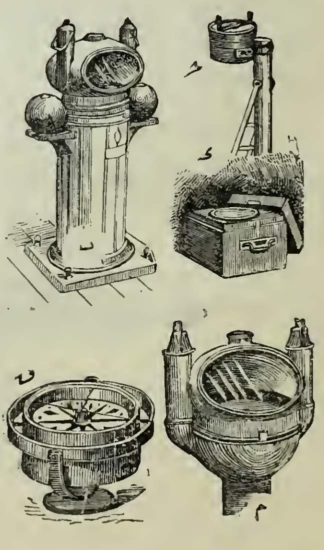

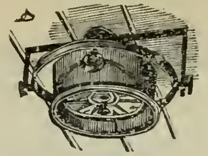

ب — طومسون پوصوله‌سی ؛
ح — دیرك پوصوله‌سی ؛
د — فنكه پوصوله‌سی ؛
ه — آصمه پوصوله ؛
م — دومن پوصوله‌سی ؛
ع — عادی پوصوله ؛

ال پوصوله‌ی = قبله‌نما دینلن معروف آلت .

پوصوله ابره‌سی = پوصوله قارتنه ربط اولنان مقناطیسلنمش چلیك چبوق اولوب جاذبهٔ موقعیه‌دن آزاده بولنان بر محلده سربستجه تعلیق ایدیلیرسه نصف النهار مقناطیسی‌یی ارائه ایدر .

پوصوله‌یی تنظیم ایتمك = صنعی مقناطیسلر واسطه‌سیله پوصوله انحراف عارضیسنك تصحیحی عملیاتی .

پوصوله خطاسی = پوصوله قارتنك شمال نقطه‌سنك نصف النهار مقناطیسیدن انحراف ایلدیكی مقدار اولوب انحراف عارضی نامیله معروفدر .

پوصوله ایله زاویهٔ روزكار ویا پوصوله زاویه‌سی = پوصوله‌نك سفینه اشعار ایلدیكی نصف النهار ایله طریق سفینه بیننده‌كی زاویه .

پوصوله‌یی شاشیرمق = حیرتده قالمق، نه یاپاجغنی بیلمه‌مك .

پوصه [ت،-] تورتو، صویی ویا یاغی آلنان شیلرك قالان مواد صلبه‌سه‌سی .

پوصه‌لانمق = تورتو حاصل ایتمك .

پوغاچه [ج،-] یاغلی خمیردن یاپلمش، اورونده قزارتلمش بر نوع بورك ، یاغلی اكمك .

پوف [ت،-] برمحلدن چیقان سسك ، هوانك حالنی تصویر ایچون قوللانیلور برلفظدركه : بونلره لسان ادبده (آهنك تقلیدی) نامی ویریلور : روزكار پوف پوف اسیور .

پوف بوركی = طاوه‌ده قیزاروب قبارمش وایچنه پك آز مقدارده پینیر ویا قیمه قونلمش برنوع بورك .

پوف [ت،-] دوشن یومشاق برشیئك چیقاردیغی صدایی تصویر وتقلید ایچون قوللانیلور .

پوف [ت -] یانان برشیئی سوندرمك اهلنی تصویر ایدر : پوف دیه‌رومی سوندردی .

پوفله‌مك = شمله ایله یانان برشیئی اوفله‌یوب سوندرمك .

پوف [ت،-] نفرت واستكراه اداتی .

پوفتری [ت،-] آوجی ایصلیغی .

پوقروواسرنی [ج،-] (بحریه) غراندی آنا دیركنك فوقنده‌كی یارم سرن .

پوقروواییلكنی [ج،-] غراندی آنادیركنك كرو‌سنده واقع ایكنجه ایله پوقرووا سرننه كشاد اولنان بومبه‌سز یلكن .

پول [، -] فلس ، منقر، پاره ، كوچوك سكه ، بر اقچه‌نك اوچده بری § معدن پارچه‌سی § البسه وسائره‌یه زینت ایچون دیكیلن پك اوفاق معدنی لوحه‌لر § ویده وجیواته صیقشدیره‌جق صومون § طاوله‌نك كمیك ویا خشبدن معمول طاشلرندن بهری § بنك، خرشف: باق پولی § رسم مقابلنده پوسته‌یه ویریلن اوراقه ، اعلانلره، عرضحاللره، سندلره وبر محلدن چیقان قوچی وسائره‌یه والحاصل رسمه تابع هر درلو اشیایه الصاق ایدیلن مطبوع كوچوك ورقه ـ كه : اشكال وانواع مختلفه‌سی واردر .

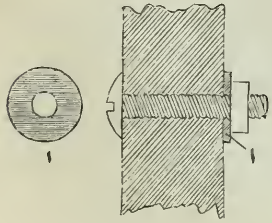

(پول)

بول پول = بنك بنك .

پاره‌سز پولسز = حسبی ، اجرتسز ، مجاناً .

دف پولی = زل .

پوللی = اوزری كوچوك معدن پوللرله تزیین اولنمش .

پولاد [فا،-] چلیك دینلن سرت دمیر، فولاد .

پولاد بازو == قوتلی ، پهلوان .

پولادسنج == جنکاور ، استعمال سلاحده ماهر آدم .

پوللق [ت،-] چفتجیلرك ترلا قازمق ایچون برچفت اوکوز ویاماندهٔ ایله سوردکاری بر نوع آغیر صابان .

پولونسکون [ت،-] (نباتات) شفویه فصیله سندن چوبان سوزکجی دیلان نبات .

پولیپ [ج،-] ☞ (اختاپوط) .

پولیتیقه [ج،-] {politique} تدبیر مملکت، سیاست دولت § امور سیاسیه § تملق ، مدارا .

پولیتیقه مأموری == دولتك منافع مخصوصهٔ سیاسیه سنه عائد مصالحك تمشیتنه مأمور ذات .

پولیچه [ج -] حواله سندی . بر آدمك اوزرینه شرائطله چکیلان حواله . { بر ادمك بولندیغی محلده آلدیغی ویاویردیکی اقچه‌یی دیکر محلده تسلم وتسلم اولنمق اوزره اورادهکی شریك ویا وکیلنه کوندردیکی دین سندی } .

پولیچه شرائطی == پولیچه‌نك معتبر اولمسی ایچون تابع اولدیغی شرائط ثلثه که شونلردر :

١ — پولیچه سندی بهمه‌حال تاریخلی اولمقله برابر ناطق اولدیغی مبلغك مقداری ومخاطبك اسمی مصرح اولمق .

٢ — زمان ومکان تأدیه کوسترلمك .

٣ — پولیچه‌نك کوندرلدیکی محل ایله اقچه‌نك تأدیه اوله‌جغی محل ذکر ایدلمش بولنمق وذیری امضالی اولمق .

پولیغالین [ج،-] (کیمیا) صابونینه مشابه بر غلیقوزیده اطلاق اولنور .

پولیس [ج، -] طرف دولتدن تأمین آسایش مملکته مأمور افراد مخصوصه ومنتظمه § بو افراد ومأمورینك هیئتی .

پوماده - پوماطه [ج ، -] {pommade} نسوانك بشره‌یی یومشاق طوتمق ایچون تزییناتنده قوللاندقلری مادهٔ معروفه § اطبانك جریحه‌لره سوردکاری مرهم .

پونتل [ج،-] (بحریه) کوکرته‌لری متحمل اولمق اوزره آلتلرینه عموداً وضع اولنان دمیر ویا اخشاب ستونلر .

پونچ [ج،-] روم وقونیاق ایله صیجاق لیمونلی صودن مرکب مشروب .

پونه‌ز [ج،-] (Punaise) تپه‌سی یاصی، ایکنه‌سی قیصه بر نوع کوچوك چیوی که : کاغدلری، رسملری تخته‌یه ربط ایچون استعمال اولنور . قباره .

(پونه‌ز)

پونزه [ج ، -] مرمر اوغمغه وتخته تمیزلمکه مخصوص سونکر طاشی .

پونطو [ج ، -] طباعتده مستعمل حروفات که : مطبوعات عثمانیه‌ده ٢٤، ١٨، ١٦، ١٢، ٨ ، ٦ پونطو اولمق اوزره آلتی قسم اوزرینه مرتبدر .

پونیه [ج -] (بحریه) ترینکت ومایستره یلکنلرینی استنغه ایتمك ایچون بویلکنلرك اسقوطه یقالرینه ربط اولنان خلاطلر .

پوونی [ج،-] {povonie} خرشفی الجناح حشراتدن ونهاری کابك نوعندن بری .

پوه پوه [ت،د] تحسین وشاباش اداتی : پوه‌پوه‌لامق .

پوهو [ت،-] باتقوشدن بیوك وتمامله اکا مشابه بر قوش .

(پوهو)

پویا - پویان [فا،ص] { آت حقنده } سکردیجی ، قوشیجی . § طالان ، سرسریانه طولاشان، قوشان : وادئ حیرتده پویان اولدی .

پویرا [ت، -] تکرلکك اورته‌سنده‌کی دلیکلی آغرشاق .

پوراق == تکرلك اعمالنده مستعمل برنوع سرت آغاج .

پویراز [فا، -] (یونانیدن محرفدر) شمال استقامتیله کوندوغیشی استقامتنك تام وسطندن وزان اولان روزکارك اسمی § پوصوله قارتنك حاوی اولدیغی کرته‌لرك شمالدن اعتباراً صاغه دوغرو دردنجیسی ☞ (پوصوله) .

آغزی پوبرازه آچمق == نافله بکلمك .

پویرازلامق == هوا پوبرازه دونمك .

پوینده [فا،ص] شدتله کیتمك، سرعتله یورومك، قوشمق معناسنه اولان (پوییدن) لفظندن اسم فاعل صیغه‌سی اولوب سکردیجی، قوشیجی دیمکدر .

پویه [فا،-] سکیرتمه ، قوشمه .

پویه کر == سکیردیجی ، قوشیجی .

ت [ع، فا، ت، حرف] الفبای عربیده اوچنجی ، الفبای ترکی وفارسیده دردنجی حرفدرکه (تاء) دینلور . (ب) و (ث) حرفلرندن تفریق ایچون اوستنه ایکی نقطه وضع ایدلدیکی جهتله عربلر بوکا (تاء مثناة) و (تاء فوقانیه) نامنی دخی ویررلر. ابجد حسابنده (٤٠٠) عددینه اشارتدر .

عربلرجه اواخر کلماتده بولندیغی زمان علامت تأنیث اولوب اوزمان { ة } شکلنی آلیر و (تاء کرد) دینیر : (رقبة) ، (مروة) کبی . نفس کلمه‌دن اولدیغی زمان (تاء طویل) صورتنده یعنی { ت } شکلنده استعمال اولنور: (التفات) مثللو.

فقط لسان عثمانیده تاء کرد پکده مستعمل اولمدیغندن بز (رقبة) ، (مروة) کبی کلماتی دخی (تاء طویل) ایله :

(رقبت) ، (مروت) طرزنده یازمقده یز. { ت } حرفنك لاتین لساننده‌کی شکلی {T} اولدیغی کبی صاغر دیلسزلره مخصوص الفباده دخی حرف مزبورك اشارتی شو :

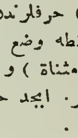

وهیروغلیف الفباسنده بو { ⌂ } در .

خطوطك انواعنه کوره { ت } حرفنك لسانمزده‌کی اشکالی بروجه آتیدر .

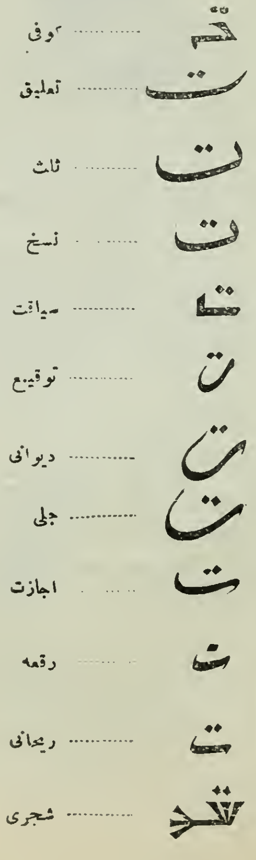

ترکجه کلمه‌لرك صوکنده‌کی { ت } حرکه‌لننجه اکثریا { د } حرفنه منقلب اولور :

آرت — آردی ، آرده ، آردك .
قورت— قوردی ، قورده ، قوردك .
سوت — سودی ، سوده ، سودك .

تَ [ع،د] ادات قسم اولوب لفظهٔ جلاله الصاقاً استعمال اولنور : تالله .

{ تالله لفظی اکثریا (والله، بالله) کلمه‌لرینه — تأکید وتأیید قسم مقصدیله — علاوةً قوللانیلور .

تا [فا،د] ادات انتهادر . دك ، دکین ، قدر :

تابحشر = یوم حشره ، قیامته قدر .

تابسحر = سحر وقتنه قدر .

تابصباح = صباحه قدر .

§ بعضاً الفسز اوله‌رق استعمال اولنور:

سرتسر = (سرتاسر) دن مخفف اولوب باشدن باشه دیمکدر .

§ بعضاً (ب) ادات الصاق حذف ایدیلور :

سرتاپا = (سرتابپا) دن مخفف اولوب باشدن آیاغه قدر دیمکدر .

§ غایه وعلت اداتی اولدیغی‌ده واردر : اوزمان بوکا بر (که) علاوه اولنور :

« درسکی آز ویردم تاکه اوکره‌نه‌سك »

{ ترکجه‌ده (تك) لفظی اشبو: (تاکه) دن محرفدر } § ادات توقیت اولور :

« خدا تاحشرده‌ك جاری قیله امرهمایونك »
§ ادات تعلیل اولور :

« مهتابه اولوردی سایه کمتر
تا اولیه نوری یار دلبر »

تا [فا.ص] قات، بوكلم {یالكز قوللانلماز}.

دوتا = ایكی قات، ایكی بوكلم.

یكتا = برقت ‖ برنجی ‖ نظیرسز.

تاء [ع.ا] (ت) حرفنك اسم عربیسی (ته):

قصیدهٔ تائیه = قافیه مصرعلری (ت) ایله منتهی قصیده {بر قصیدهٔ مشهوره‌یه علم اولمشدر}.

تاء مفتوحه = مفتوح اوقونان تاء.

مصدر تائی = نهایتنده (ت) بولنان مصدر: مفاهت، سخاوت كبی.

تائب [ع.ص] توبه ایدیجی، ایدن، توبه‌كار {(اولمق) ماده‌سیله قوللانیلور}.

تاب [فا.ا] طاقت، توان، قدرت، مجال، مقاومت:

تاب آور = طاقت كتیریجی، طیانان مقاومت ایدن ‖ اقتدارلی.

بی تاب = طاقتسز، درمانسز، مجالسز. ‖ یورغون.

بی تابانه = طاقتسزجه، مجالسزجه.

بی تابی = بی تابلق، طاقتسزلك.

§ قیوروم، بوكلم:
تاب كیسو، تاب زلف.

كیسوی تابدار = بوكلش، بوكولو صاچ

§ حرارت، ضیا، صیجاقلق، پارلاقلق، رونق، نور:

تاب خورشید = كونشك حرارتی (ضیاسی).

تاب سموم = سام روزكارینك صیجاغی.

§ حرارت وضیا ویریجی، تنویر ایدیجی، پارلایان.

آفتاب عالمتاب = جهانه ضیا ویریجی كونش.

مهر آفاقتاب = آفاقی تنویر ایدن كونش.

مرادفات، تاءلك: آب وتاب.

تابان = ضیادار، پارلاق.

ماه تابان = پارلاق آی.

تابدار = پارلاق، منور، ضیادار.

دیدار تابدار = پارلاق چهره.

تابداری = تابدارلق، پارلاقلق.

تابش = (تابیدن) ماده‌سندن حاصل مصدر اولوب پارلایش، پارلدایش معناسنی افاده ایدر.

تابناك / تابنده } = پارلاق، ضیادار، منور

تابخانه [فا.ا] چیچك، چیچك صوباسی. § دارالعجزه، ملجأ فقرا.

تابرنه‌مونتان [ج.ا] {Taberné-montane} قلمیه قبیله‌سنه عائد بر نباتدر. اصلی بش پارچه‌لی اولوب سافلاً متلاصقدر.

(تابرنه‌مونتان) {Tabernémontane}

تابستان [فا.ا] یاز موسمی، صیف § (تصوف) مقام معرفت.

تابستانی = یازه منسوب، یازلق.

تابع [ع.ص] برینك امر وحكمی آلتنده بولنان § برینك اثر ومسلكنه سالك اولان § تحت اطاعتده بولنان. § آردی صیره كیدن، اویان § منوط، متوقف، محتاج:

« معرفت النفاته تابعدر »

تابعیت [ع.مص] تابعلك § بر دولتك تبعه‌سندن بولنمقلق:
« تابعیت سلطنت سنیه‌ده بولنان اقوامك سعادت حالی غبطه افزای امم‌در ».

تابعیت اصلیه = (حقوق دول) بر كیمسه‌نك تولدی تاریخندن اعتباراً حائز اولدیغی تابعیت.

تابعیت مكتسبه = (حقوق دول) مؤخراً بالتبدیل اكتساب ایدیلان تابعیت.

تابعیت نظامنامه‌سی = اصول وشرائط تابعیتی جامع نظامنامه.

تابعیت قلمی = بو نظامنامه حكمنی تطبیق واجرایه مأمور بر هیئت مخصوصه‌كه: خارجیه نظارت جلیله‌سنه مربوطدر.

تابعین [ع.ص] اصطلاحات شرعیه‌دن اولوب رسول اكرم صلی الله تعالی علیه وسلم افندمز حضرتلرینك اصحاب كراملرندن بر ویا برقاچیله ملاقی اولەرق آنلردن احادیث شریفه نقل وروایت ایدن ذوات عظام.

تبع تابعین = تابعین حضراتنك زمانلرینی ادراك ایله آنلردن نقل وروایت اقوال واحوال ایلامش اولان ذوات معتبره.

تابوت [ع.ا] درونده میت وضع ایله قبرستانه نقل اولنان اوستی قپاقلی معروف اوزون صندوق.

تابوت سكینه = حضرت موسی علیه السلامه نازل اولان وصایای عشره‌نك درونده وضع اولندیغی مشهور صندوق مقدس.

تابوغه [ت.ا] قزیل عناب دخی دینلان وصابی دكنك، باستون اعمالنده قوللانیلان قرمزی اوزلی سرت آغاج.

تابه [فا.ا] مطبخ آلاتندن بری اولوب تركجه‌ده (تاوه) نامی ویریلان باقر ویا چینكودن معمول معروف صاپلی قاب ـ كه: معناسی ایزدیریجی دیمكدر {تابه درونده یاغ قیزدیریلیر، بالق وساره قیزارتیلیر}.

تاپه [ت.ا] ☛ (طپه).

تات [ت.ص] سفیل، ذلیل § یبانجی.

تاتار [ت.ا] ایصال وراق مخابرات مقصدیله بر محلدن دیكر محله كوندریلان آدم، برید، ساعی، قاصد، سورك.
§ مكتوب وامانت چانطه‌لرینی آلەرق بارگیرله برشهردن دیكر شهره ایصال ایدن آدم. {وقتیله بو خدمتك غایت چویك اولان تاتار افرادی طرفندن اجرت مقابلنده ایفا اولنمسنه مبنی بالآخره بووظیفه ایله مكلف اولانلره ده بو نام تخصیص ایدلمشدر}.

تاتار آغاسی = پوسته چانطه‌لرینی كوتوروب كتیرنلرك آمری، بیوكی.

تاتار بورگی = درونده قیمه ویاپینیر قونیله‌رق صوده خاشلانمش واوزرینه یوغورت دوكلمش بر نوع خمیر طعامی.

تاتار صاپانی = طاش وكله آتمغه مخصوص اسكی بر حرب آلتی.

تاتاری = یاری چیك، یاری پیشمش ات = مكتوب. نقل ایدن كوكرجین.

تاتارجق • [ت، س] سیوری سینکك کوچوك برنوعی اولوب انسانی آندن دها زیاده تعجیز ومتأثر ایدر . یاقارجه ، برغش .

تاج [ع، س] حکمداران عظام حضراتنه مخصوص مرصع باش کسوه‌سی • اکلیل ، دیهیم ، افسر § بعض مشایخك کیدکلری عمامه‌لی کلاه { جمعی (تیجان) کلیر } § کلینلرك باشنه قویدقلری مرصع زینت .

تاجدار = پادشاه ، شهنشاه ، حکمدار .

تاجدارانه = پادشاه حضرتلرینه لایق صورتده .

تاجداری = تاجدارلق .

تاج سر = باش تاجی || زیاده‌سیله مرغوب ومعتبر اولان .

تاجر • [ع، س] تجارتله مشغول آدم . قانوناً تجارتی صنعت ومشغولیت دائمه اتخاذ ایدوب کرك باسند ، کرك بلاسند عقد مقاوله‌یه مقتدر ومأذون وتجارت اوطه‌سنده اسمی ومحل اقامتی وشکل تجارتی مقید اولان آدم. جمعی (تجار) بر (تجاران) کلمهٔ جمع‌الجمعی استعماله حاجت یوقدر .}

تاجیك [ت، س] ترك اقوام قدیمه‌سنك کندی مملکتلرنده ساکن اولان ایرانیلره ویردکاری اسمدر ـ که: بالآخره ارمنی لسانته دخی کچه‌رك آنلر طرفندن الیوم اهل اسلام بو اسمله (داجیك) یاد ایدلمکده‌در .

تار • [فا، س] (تاریك) لفظندن مرخم اولەرق قرانلق ، مظلم مفهومنی افاده ایدر § تل ، صاچ تلی § آرغاج مقابلی آرش .

تار عنکبوت = اوروجك آغی .

گیسوی زرتار = آلتون کبی صاری تللی صاچ .

تارتار = پاره پاره || تل تل .

شب تار = قراکلق کیجه .

تاراج [فا، س] یغما ، چاپول § یغما ایتمه ، غارت ایتمه .

تاراجکر = یغماجی .

تاراجکرده = یغما ایدلمش .

تارپان • [ج، س] { Tarpan } آسیانك واسع اورمانلرنده حال وحشتده یشایان برجنس بیکیردر .

(تارپان)

تارت • [ج، س] (بحریه) کمی کوکرته‌لرنده بولنوب درونته آلات وادوات ناریه وضع اولنان قپالی قله .

تارتلی = بو مثللو قپالی قله‌یی حاوی کمی ، حرب سفینه‌سی .

تارچین [فا، س] ☞ (دارچین) .

تارك • [فا، س] تپه ، باش تپه‌سی {اساساً لسان فارسیده (تار) تپه معناسنه اولوب (ك) اداة تصغیر اولدیغندن (تپه‌جك) دیمکدر } .

تارك [ع، ص] ترك ایدیجی ، براقیجی . واز کچن ، فارغ .

تارك دنیا = ترك ماسوا ایدن یعنی امور دنیویه ایله اشتغالدن دست کش فراغ اولەرق اختیار ایلدیکی کوشهٔ عزلتده طاعاتله مشغول اولان § خرستیان پاپاسلرینك تأهل ایده‌مین قسمی ، راهب بونلرك نسوانته (تارکهٔ دنیا) دیرلر } .

تارك صلاة = بینماز ، نماز قیلمیان ، نمازینی ترك ایدن .

تارلا ـ تارله ـ ترلا [ت، س] اکین اکیلن اراضی ، مزرعه .

تارلا آچمق = چالیلق یری ویاخام اراضی‌یی سوکه‌رك ، آچه‌رق مزرعه حالنه قومق .

تارلا ایتمك = یری ، طوپراغی دوزلدوب تسویه ایلمك .

تارلا فاره‌سی = ذات الثدیانك قاضمه جنسندن تارلالرده متعیش برنوع قیر صیچانی ـ که: اوفاره‌سندن پك بیوکدر .

(تارلا فاره‌سی)

تارلا قوشی = سرچه صنفندن کوچك برقوش ـ که : بعضلرینك باشنده سورغوجی واردر . قنبراء ، قبعه .

(تارلا قوشی)

تارمار [فا، ص] طاغنیق ، پریشان ، قاریشیق {معنویاتده قوللانلماز . مثلا : حال تارمار دینلمز} .

تارةً [ع، س] دفعه ، کره .

تارةً بعد اخری = دفعاتله برقاچ کره .

تاریخ [ع، س] برشیئك زمان وقوعی : استانبول (٨٥٧) تاریخنده فتح اولنمشدر § مکتوبلره وسائر اوراقه وضع اولنان کون وآی وسنه اشارتی : « ٣ کانون‌ثانی سنه ١٣٢٢ تاریخلی مکتوبکزی آلدم » § دور ، زمان § دنیانك وماسبقده یاشامش انسانلرك احوالندن ویا بر علم وصنعتك صورت تکون وترقیسندن باحث فن مخصوص .

تاریخ عمومی = ساحهٔ مدنیتده اثر براقمش اولان بالجمله اقوامك احوال وکیفیاتندن بحث ایدن فن .

تاریخ خصوصی = یالکز برقومك ، بر ملتك احوالندن باحث فن .

تاریخ طبیعی = ☞ (موالید ثلثه) .

§ ابجد حسابنجه بر زمان معینی ارائه ایدن منظوم ویامنثور عباره § اوطرزده ایراد ایدلمش بیت ویامصرعی حاوی منظومه .

تاریخ سویلمك = بویولده بر منظومه انشاد ایتمك .

تاریخ چکمك = مکتوب وسائر اوراقه تاریخ وضع ایلمك .

تاریخسز = تاریخی اولمیان ، تاریخ آتلمامش اولان مکتوب ، سند ، علم وخبر وسائره .

تاریخی = فن تاریخه متعلق || تاریخچه مثبت ومضبوط اولان : وقعهٔ تاریخیه .

تاریك [فا، ص] قرانلق ، مظلم .

شب تاریك = قرانلق کیجه .

تاریك بخت = بختسز ، طالعسز .

تاریکی = ظلمت ، قرانلق .

تاز [فا، س] قوشمه ، قوشش { یڭه بو معنایه کلن نڭ لفظیله برلکده قوللانیلیر : تك وتاز } .

تازنده = قوشیجی ، سکیردیجی .

اسب تازنده = چوق قوشیجی آت ، یاریش آتی .

تازه [فا. ص] (کهنه) نڭ ضدی، یڭی، نوظهور § جید § کنج ، کورپه . § صرلو ، یاش § بایات اولمیان .

تازکی = تازه‌لك || کورپه‌لك || یڭیلك . || طراوت || کنجلك .

تازه‌له‌مك = یڭیله‌مك ، تجدید ایتمك . || تکرار ایلمك .

تازه‌لشمك = تازه اولمق || کنجلك پیدا ایتمك .

تازی [فا.ص] عربی دیمکدر :

لسان تازی = عرب لسانی .

اسب تازی = عرب آتی .

§ اینجه بللی معروف آو کوپکی ـ که : بوکا عرب زغاری دخی دیرلر. انواع مختلفه‌سی واردر .

(تازی)

تازیانه [فا، س] درباج ، قامچی { پك خایدولشمش اولان (تازیانهٔ تشویق) تعبیرینی جدیات ورسمیاتده قوللانمق عیبدر } .

تاس [ت.د] (ت) ایله ابتدا ایدن بعض صفتلرك اولنه کلوب تأکید ومبالغه افاده ایدر : تاس تمام .

تاسع [ع.ص] طقوزنجی : جلد تاسع .

تاسعاً = طقوزنجی اولارق، طقوزنجی درجه‌ده ، طقوزنجیسی .

تاسمه [ت.س] (تاسمه، طسمه صورتنده دخی یازیلیر) قوزی ، کاب کبی حیوانات اهلیه‌نك بوینه کچیریلان قاشدن حلقه § نعلینلره آیق کچمك ایچون چاتیلان قایش .

تاسه [فا.س] غم ، کدر ، غصه ، ایچ صیقندیسی ، قایغو .

تاسه‌سز = قیدسز، قایغوسز ، یورکی کنیش آدم .

تاسه‌سنی چکمك = قیدنده اولمق .

تاسه‌لانمق = آجیمق ، محزون ومکدر اولمق .

تاسه‌لی = غملی ، کدرلی ، مغموم .

تاش [فا.د] ادات شرکتدر . لسانمزده نادراً مستعمل اولوب بزبوکا مقابل (داش) ادات ترکیبنی استعمال ایتمکده‌یز : دین داش، سرداش، یولداش.

تأثر [ع.س] ☞ (فکچه) .

تافته [فا س] جانفس کبی بوکلمش ابریشمدن، ایپکدن منسوج بر نوع ظریف قماش .

تاقیه [ت.س] ☞ (طاقیه) .

تاك [فا.س] اوزوم آغاجی ، آصمه .

تاکه‌اوغراف [ج س] (طپوغرفیا) مسافات مائله‌یی مسافات افقیه‌یه تحویل ایدرك تعیین ایدن آلت .

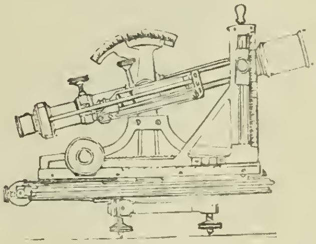

(تاکه اوغراف)

تاکه‌اومتره [ج، س] (طپوغرافیا) مسافه‌لرك تقدیرنده وسمت زاویه‌لرینك تعیيننده والحاصل خریطه اخذنده مستعمل آلت .

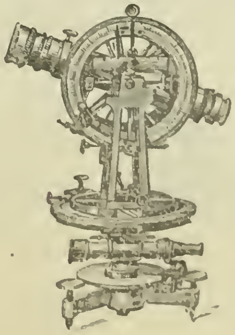

(تاکه‌اومتره)

تاکدانه = اوزوم چکردکی .

همچوناك = آصمه کبی اینجه، ضعیف.

تاکی [فا س] (تابکی) مخففی نه‌وقته قدر دیمکدر .

تال [فا، س] زیل، چارپاره ـ که: رقاصلر پارمقلرینه طاقه‌رق وآنلری بر برینه چارپارق رقص ایدرلر .

تالاز [ج، س] طالغه ، موجه § ایپك کبی یومشاق شیلرك قاریشوب قبارمسی .

تالازلنمق = طالغه‌لنمق || ایپك وساره قاریشوب قبارمق .

تالامق [ت، ص] یغما وغارت ایتمك.

تالان = یغما ، غارت ، چاپول .

تالانکر = یغماجی .

تالانکری = یغماجیلق .

تالد [ع، س] انسانك خانه‌سنده بولنان کوله ، جاریه ، دواب ، مواشی کبی اموال قدیمه .

تاله‌غال [ج، س] {Talégalle} طیور دجاجیه‌دن آوستریایه مخصوص بر قوشدر .

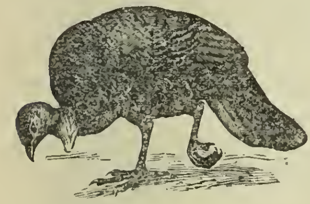

(Talègalle — تاله‌غال)

تالی [ع، ص] آردی صره کیدیجی، کیدن. § ایکنجی درجه‌ده اولان .

علوم تالیه = مکاتب اعدادیه‌ده تدریس اولنان علوم وفنون .

مسئلهٔ تالیه = اولکندن صوکره‌کی، اولکنی متعاقباً ظهور ایدن مسئله .

مکاتب تالیه = مکاتب عالیه‌دن اولکی ومکاتب ابتدائیه‌دن صوکره‌کی مکاتب، مکاتب اعدادیه .

§ عساکر ردیفه‌نك ایکنجی قسمی، صنف تالی . (مقدم) مقابلی § تلاوت ایدیجی.

تالیمار [ج، س] [بحریه] بش بودوسلمه‌سنك اوزرینه علاوه اولنمش دیکر بر پارچه.

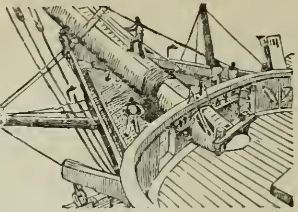

(تالیمار)

تام [ت، د] (تا) وبا (طا) ایله باشلیان بعض صفتلرك اولنه کلوب تأکید ومبالغه بیان ایدر : تام‌طاقر.

تامّ [ع، ص] بتون، اکسیکسز، نقصانسز اطلاع تام، معلومات تامه.

تام‌الاعضا = هرعضوی بتون، تمام. § مکمل، کامل، کافی: تام‌قوناق، تام آدم.

تاماسیر [ج، س] درت یوزلی صیور دجاجیه‌دن تیبت طرفلرنده بولنور بر نوع قوشدر.

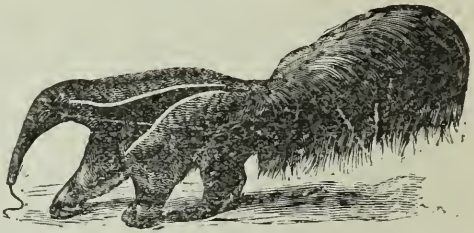

(تاماسیر)

تام تام [ج، س] عرب، هند دونبلکی. § بر نوع فرنك چالغیسی.

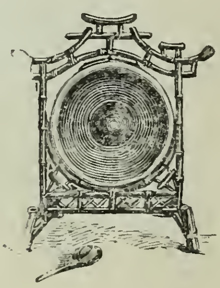

(تام تام)

تامانوٗلا [ج، س] { Tamanoula } عدیم الاسنان ذات الثدیادن آمریقایه مخصوص بر حیواندر

تامپون [ج، س] مهر باصمق ایچون مستعمل مرکبلی قوطی.

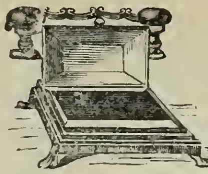

(تامپون)

تانتال [ت، س] سیاه بر معدن.

تانن [ج، س] (کیمیا) برجسم نباتیٔ مقبض. اساسلرله‌ده امتزاج ایده‌بیلدیکندن حامض تانن نامنی دخی آلیر. { تانن دباغتده، طبابتده، صناعتده کثرتله استعمال اولنور }.

تاو [ت، س] { فارسی (تاب) دن محرفدر } نصاب، چاغ، قوام § ایشلنه‌جك برماده‌یه ویریلن حرارت، رطوبت، صلابت درجه‌سی § توتونه، چماشیره، طبع اولنه‌جق کاغده — محافظهٔ رطوبت ایچون — سرپیلن خفیف صو.

تاولامق [ت، مص] سمیرمك، سمیزاولمق، ایی بسلنمك.

تاولامق = تاوویرمك.

تاولی = سمیز، بسلی. || تربلی، خاولی.

تاونی قاچیرمق = وقت مناسبنی فوت ایتمك، فرصتی قاچیرمق.

تاوخانه = دارالعجزه.

تاوسامق = تاوی کچمك، رونجیز قل اولمق.

تاوه [ت، س] { فارسی (تابه) دن محرفدر } ایچنده یاغ ازیدیلن، بالق وسائره قیزارتیلان اوزون صاپلی معروف مطبخ آلتی ☛ (تابه) § درونده بعض معدنیاتك اذابه اولندیغی آلت معروفه § کیرج قاریشدیردقلری بیوك تکنه.

قوٗیروٗغنی تاوه صابنه چویرمك = تأدیب ایتمك.

تأبّد [ع، مص] ادن طورمق، تأهل ایتمه‌مك.

تأبّه [ع، مص] کبرلنمك § علو جناب کوسترمك.

تأبّن [ع، مص] برینك کیتدیکی یوله کیتمك، ایزه اویمق.

تأبید [ع، مص] باقی، دائم، مؤبد قیلمق، قلنمق § ابدیلشدیرمك.

تأبّی [ع، مص] برینی بابا ایدنمك، بابالق اتخاذ ایلمك.

تأبیر [ع، مص] (آغاج حقنده) آشیلامق، تلقیح ایتمك.

تأبین [ع، مص] برکیمسه‌یی یوزینه قارشی عیبلامق § وفات ایتمش برآدمك محاسننی یاد وتذکار ایلمك.

تأثّر [ع، ص] حزن وانفعال صورتنده حسلنمك، ایچلنمك § برمؤثرك تحت تأثیرنده بولنمق.

تأثر بخش } تأثر بخشا } = حزن وکدر ویرن، تأثره دوشیرن.

سریع التأثر = چابوق متأثر اولان، هرشیئدن منفعل اولان.

مؤجب تأثر = تأثره سبب اولان.

تأثرات = جم (تأثر).

تأثّم [ع، مص] کناهدن احتراز واجتناب ایتمك.

تأثیر [ع، مص] اثر ایتمك، نشانه براقمق، ایشله‌مك.

سریع التأثیر = چابوق تأثیر ایدن.

تأثیرات = ج : (تأثیر) : تأثیرات حسنه.

تأثیم [ع، مص] برینی کناهه نسبت ایتمك، کناهکار اولدك دیمك.

تأجّج [ع، مص] آتش دوشوب طوتشمق، آلولنمك.

تأجّل [ع، مص] معین بروقته قدر مهلت ایسته‌مك.

تأجّم [ع، مص] اوکه‌لنمك، غضبلنمك.

تأجیج [ع، مص] طوتشدیروب آلولندیرمك.

تأجیل [ع، مص] صوکره‌یه براقمق، تأخیر ایتمك، معین بر زمانه قدر مهلت ویرمك. (تعجیل) ك ضدی.

تأجیلات = ج : (تأجیل).

تَأَخُّر [ع ، مص] صوكره‌يه ، كيرى‌يه قالمق ، گجكمك { (ايتمك) ماده‌سيله استعمال اولنور . }

تأخرات = جم : (تأخر) : تأخرات واقعه موجب مسئوليت اولدى .

تَأَخّى [ع ، مص] بريسيله قارداش اولمق ، بريني قارداش ايديمك .

تَأْخير [ع ، مص] صوكره‌يه ، كيرى‌يه براقمق ، گجكديرمك ، گجكديرلمك .

تأخيرات = جم : (تأخير) .

تَأَدُّب [ع ، مص] ادبلنمك ، ادبنى طاقنمق ، ادبلى طاورانمق .

تأدباً = تأدب صورتيله . ادباً ، ادبلى طاورانه‌رق .

تأدبات = جم : (تأدب) .

تَأْديب [ع ، مص] ادبلنديرمك ، ادبلنديرلمك .

حد تأديب = برآدمى افعال ويا اقوال قبيحه‌سندن دولايى مؤاخذه ، تعزير ويا ضرب ايتمك .

تأديباً = تأديب صورتيله ، تأديب ايچون .

تأديبات = جم : (تأدب) .

تَأْدِيَه [ع ، مص] ادا ايتمك ، ايدلمك ، اوده‌مك ، اوده‌نلمك { تشديد ايله تلفظى غلطدر . }

تأديهٔ دين = بورج اوده‌مك { (تأديه) ايله (ادا) نك معنالرى بركبى ايسه‌ده موقع استعماللرى آيريدر . تأديه‌نك يرينه (ادا) تعبيرى قائم اوله‌بيلور ايسه‌ده (ادا) نك هر قوللانلديغى يرده (تأديه) استعمال اولنه‌مز . بوفرقلرى محيوه وملكه تعيين ايدر . }

تَأَذّى [ع ، مص] رنجيده اولمق ، اذا كورمك ، اينجنمك .

تَأْذين [ع ، مص] اذان اوقومق .

تَأَرُّب [ع ، مص] ذكا فروشلق ايتمك ، تكلفله كنديني ذكى كوسترمك .

تَأْريق [ع ، مص] كيجه اويقوسز براقمق ، براقلمق .

تَأَزُّر [ع ، مص] بورونمك ، اورتنمك ، اسنتر .

تَأَسُّر [ع ، مص] اوياlandيرمق ، بهانه ايله بريني مقصدندن آليقويمق .

تَأَسُّس [ع ، مص] اساسلانمق ، تمللنمك ، يرلشمك ، يرطوتوب قوتلنمك . § كشاد واحداث ايدلمك ، تشكل ايتمك : زراعت بانقه‌سنك تأسسندن اول . § (كيميا) ايكى جسم بربريله بالامتزاج اساس تشكيل ايتمك .

تَأَسُّف [ع ، مص] اسفلنمك ، كدرلنمك ، تأسفلانمق ، قلباً راحتسز اولمق .

تأسفات = جم : (تأسف) .

تَأَسّى [ع ، مص] تسليت ويرمك § صبر ايتمك .

تَأْسيس [ع ، مص] اساس قومق ، تمل آتمق ، تمل قورمق § قوى برطرزده وجوده كتيرمك . § اصلنى وجوده كتيرمك § تشكيل ايلمك .

تأسيسات = جم : (تأسيس) { بوكلمه لسانمزده (مؤسسات) مقامنده استعمال اولنه‌رق (تأسيسات نافعه ، تأسيسات صناعيه) دينلمكده‌در } .

تَأَفُّف - تَأْفيف [ع ، مص] اوف ديه اظهار اضطراب ايتمك .

تَأْفيك [ع ، مص] يالان سويلمك § يالان .

تأفيكات = جم : (تأفيك) .

تَأَكُّد [ع ، مص] قوت بولمق ، محكم واستوار اولمق { معنويانده مستعملدر : امر اول امر اخير ايله تأكد ايلدى } .

تَأَكُّل [ع ، مص] (طب) جريحه‌نك يديك كبى آچيلوب يومسنه اطلاق اولنور § يمك ، اكل اولنمق .

تَأْكيد [ع ، مص] قويلشديرمك ، محكم ، قوى قيلمق ، قوتلنديرمك ، صاغلاملاشديرمق § تكرار اشعار (ويا تنبيه) ايتمك § صرف عربيده بر كلمه‌نك معناسى قوتلنديرمك ، صاغلاملاشديرمق ايچون ايراد ايديلن لفظ كه : اوكلمه‌نك حكمنه تابعدر . مثلا : (لن) لفظى تأكيد نفى استقبال اداتيدر .

تأكيداً = تأكيد صورتيله ، قوتلنديرمه ، تكرار ايتمه صورتيله .

تأكيدنامه = برماده حقنده‌كى اشعار اولى تحكيم ايچون اخيراً يازيلان مكتوب .

تأكيد لفظى = عين لفظك تكررى .

تأكيدات = جم : (تأكيد) .

تأكيد معنوى = لفظى باشقه معناسى مشترك كلمه .

تَأْكيل [ع ، مص] يديرمك ، يديرلمك ، بركيمسه‌يى اطعام ايتمك .

تَأَلُّف [ع ، مص] تركيب ايتمك § الفت پيدا ايلمك ، ائتلاف ايتمك § اويمق .

تَأَلُّم [ع ، مص] الملنمك ، كدرلنمك ، تاسه‌لانمق .

تَأْليف [ع ، مص] الفت ، امتزاج ايتديرمك ، ايتديرلمك :

تأليف بين = آره بولمق ، طارغين اولان ايكى آدمك آره‌سنى بولمق ، بارشديرمق .

تأليف قلوب = كوكللرى جذب ايده‌جك صورتده حسن معامله‌ده بولنمق || كوكللرى امتزاج ايتديرمك || خشنود ايتمك . § كتاب ، اثر يازمه ، وجوده كتيرمه ، كتيرلمه § مؤلف يعنى تأليف اولنمش ، يازلمش ، وجوده كتيرلمش اثر ، كتاب . { (تأليفكرده) تعبيرى دها مستعملدر . }

ضعف تأليف = (ادبيات) مخل فصاحت اولان اسبابدن برى كه : ماهيتى على الاطلاق فهمى تصعيب ايده‌جك صورتده كلامك تركيباً ومعناً مشوشلكندن عبارتدر . بوده اكثريا خبرك مبتدايه ، فعلك فاعلنه ومتعلقات سائره‌سنه تقديمى وياخود بوكا مماثل اوله‌رق مغاير شيوه تركيباتك ايرادى نتيجه‌سيدر .

تأليفات = جم : (تأليف) . مؤلفات مقامنده مستعملدر كه : تأليف اولنمش ، يازلمش كتابلر ، اثرلر ديمكدر .

تَأَمُّر [ع ، مص] تغلب ، تسلط § آمرلك طاسلامق .

تَأَمُّل [ع ، مص] اييجه دوشونمك ، دقتله تفكر ايتمك ، تماميله دوشونوب طاشينمق .

بلا تأمل = دوشونمكسزين .

تأملات = جم : (تأمل) : تأملات عميقه .

تَأَمُّم [ع ، مص] آنا ايدينمك ، برقادينى كنديته والده اتخاذ ايتمك .

تَأَمّى [ع ، مص] جاريه ايدينمك .

تَأْميت [ع ، مص] تخمين ذهنى ، برشيئك كميت وكيفيتنى ذهناً تخمين ايتمك .

تَأْمين [ع، مص] امين ايتمك ، ايدلمك . § امنيت ويرمك ، ويرلمك . § صاغلاملامق، تقرير و تحكيم ايتمك : تأمين آسايش .

تأميناً = تأمين صورتيله .

تأمينات = جـ : (تأمين) ‖ وعد قوى . تعهد مادى .

تَأَنُّث [ع، مص] مؤنث اولمق § قادين كبى حركت ايتمك، قادينلاشمق .

تَأَنّى [ع، س] برايشده عجله وخفت كوستر- ميوب تمكينلى، ملاحظه‌لى طاورانمق .

تأنيات = جـ : (تأنى). تأنيات حكيمانه .

تَأْنيث [ع، مص] مؤنث قيلمق، قيلنمق .

تَأْنيس [ع، مص] مونس قيلمق، آليشد- يرمق، آلشديرلمق، ازالهٔ وحشت ايتمك § حيوانات اهليه‌يى استخدامه صالح برحاله كتيرمك، تربيه، تعليم ايلمك .

تَأَوُّد [ع، مص] اكريلمك ، ايكى قات اولمق ، بوكلمك .

تَأَوُّل [ع، مص] مؤول اولمق ، باشقه معنايه كلمك .

تَأَوُّه [ع، مص] آه وآنين ايتمك .

تأوهات = جـ : (تأوه) . تأوهات عاشقانه .

تَأَوّى [ع، مص] مسكن پيدا ايتمك ، يورد طوتمق، برمحلده يرلشمك، ساكن اولمق .

تَأْويد [ع، مص] اكريلتمك، اكريدلمك .

تَأْويل [ع، مص] (ادبيات) برقولك معناى ظاهريـنى ترك ايله باشقه معنايه حمل ايتمك § برلفظ معناى موضوعندن چيقاريلوب اكا ملايم ومتقارب اولان ديكر معنا ايله تفسير ايدلمك § رؤيا تعبير ايتمك .

تأويل عقد = (فقه) بيلميه‌رك اشترا ايديلان مال مغصوبك صاحب مشروعى چيقه‌رق ضبط واستردادى حالنده تصرف ايدنك اجرت ويرمه‌مك ايچون (بومالى بن صاتون آلدم) ديمسى .

تأويل ملك = (فقه) مورث طرفندن اشترا ايديلن مال مغصوبك صاحبى چيقه‌رق ضبط واستردادى حالنده وارثك اجرت ويرمه‌مك ايچون (بومال بنم مال موروثمدر) ديمسندن عبارتدر .

تأويلات = جـ : (تأويل) ‖ الفاظك قبول ايتديكى معانئ بعيده .

تَأَهُّل [ع، مص] اولنمك، ازدواج ايتمك، اهل وعيال صاحبى اولمق .

تَأْهيل [ع، مص] مسافره صفا كلديكز مقامنده اوله‌رق (اهلاً وسهلاً) ديه‌رك ابراز روى التفات ايتمك . { بوكا (رسم تأهيل) ديرلر } § اهليتلى قيلمق § لايق، مستحق كورمك، كورلمك. § تأنيس ايتمك .

تَأَيُّد [ع، مص] قوتلنمك ، قوت بولمق . { اكثريا معنوياتده مستعملدر } .

تَأْييد [ع، مص] قوتلنديرمك، قوتلنديرلمك تأكيد ايتمك .

تأييدات = جـ : (تأييد) § معاونت ويااردم : تأييدات سبحانيه ، تأييدات صمدانيه .

تَأْييس [ع، مص] يأسه دوشورمك ، دوشورلمك ، مأيوس ايتمك ، ايدلمك .

تَوُبِرُومين [ج، س] (كيميا) قاقاودن چيقاريلان بر شبه قلوى كه مدر خاصه‌سنه مالكدر .

تَبْ [ع، س] صيتمه ، حمى .

تب زده = صيتمه‌يه، حمايه طوتلمش .

تب لرزه = صيتمه تتره‌مسى .

تَبْ - تَباب [ع، س] زيان ، خسار ، هلاك .

تَبابِعه [ع، س] (تبع) اسم خاصنك جمعيدر. ☞ (لغتجهٔ اعلام) .

تَبادُر [ع، مص] اكسزين، بردن بره ذهنه كلمك . جمعى: تبادرات كلير : تبادرات شاعرانه § ايكى شاعرك بربرندن خبرى اولمقسزين عين مألده شعر سويلمه‌سى .

تَبادُل [ع، مص] دكيشمك، برى برينك يرينى طوتمق ، برى برينه بدل اولمق .

تَبار [ع، س] هلاك {الفاظ قرآنيه‌دندر} .

تَبار [فا، س] اصل، صوى، نسل، نسب .

عالى تبار } **والا تبار** } = كريم الاصل، نسلى، صويى ايى ، نجيب ، اصيل .

تَبارُز [ع، مص] جنك ايتمك ايچون ايكى خصم بربرينه قارشى ميدانه چيقمق . § ميدانه چيقوب كندينه ارذيلمك . { محاربات حاضره‌ده تبارز قاعده‌سى جارى دكلدر } § (طب) بر شيئك چيقنتيلى اولمسى ، ميدانده بولنمسى .

تَبارَكَ الله [ع، تر] (بارك الله) كبى استحسان بليغ مقامنده ايراد اولنور .

تَباشِر [ع، س] مژده § هر شيئك مقدمه‌سى .

تباشر صبح } **تباشر فجر** } = صباحك حلوانى تبشير ايدن ايلك آيدينلق ، انفلاق فجر، فجر كاذب .

تَباشير [فا ، س] تركجه‌ده باتحريف (تبه‌شير) ديلان رنكى بياض، صويه حريص برجسمدر - كه : ازمنهٔ قديمه‌ده يشامش حيوانات خرده‌بينى انقاضندن عبارت اولوب قاربون (فحم) ايله قالسيوم معدنندن مركبدر. بوكا لسان فنده (قاربونيت قالسيوم - فحميت كلس) ديناير. { تباشير طبابتده استعمال ايدلديكى كبى سياه تخته‌لر اوزرينه يازى يازمق ومصنوعات معدنيه‌يه جلا ويرمك ايچون دخى استعمال اولنور } .

تباشيره پنير باقيشلى = اوفاق برشيدن منفعت كليه بكله‌ين ، حريص .

تباشير تخته‌سى = تباشيرله يازمغه مخصوص سياه تخته .

تَباعُد [ع، مص] اوزاقلاشمق، ايراقلاشمق. § (طب) برعضوك خط متوسطدن اوزاقلاشمسى .

تَباغُض [ع، مص] بربرينه بغض ايتمك، سويشمه‌مك .

تَباكى [ع، مص] يالاندن آغلامق، آغلار كبى كورونمك .

تَباه [ع. مص] بوزوق ، چوروك، برباد، خراب ، محو اولمه .

تباهكار = تخريب ايدن .

تباهكارى = تباهكارلق .

تَباهى [ع، مص] تفاخر ، اوكنمه .

تَبايُن [ع، مص] ضديت ، ايكى شيئك بربرينه ضد اولمسى : تباين افكار .

تَبايِن [ج ، س] (كيميا) آفيوندن استحصال اولنان برجسم قلوى‌يه اطلاق اولنور .

تَبَتُّل [ع، مص] ماسوادن بالانقطاع كمال اخلاص ايله جناب كبريايه توجه وعبوديت ايلمك § تارك دنيا اولمق .

تَبْتيل [ع. مص] ☞ (تقويه) .

تبثّر [ع، مص] وجودده سیویلجه‌لر پیدا اولمق .

تبجیل [ع، مص] تعظیم { (اجلال) دن اقوادر } .

تبجیلاً = تبجیل صورتیله ، تعظیماً .

تبجیلات = جـ : (تبجیل) : تبجیلات خالصانه .

تبحّر [ع، مص] دریالنمق ، دکزلشمک § علمده دریاکبی توسع و تعمق ایتمک ، علامه اولق .

تبخال ـ تبخاله [ع، س] (طب) جهار تفسی و هضمینک حموی نوعلرندن خسته‌لغک سقوطنی اشعار ایدن و آثار بحراندن بولنوب آغزک اطرافنده پیدا اولان قبارجقلر ، اوچوق .

تبختر [ع، مص] صالنه‌رق متکبرانه یورومک § متموج اولق : لوای شوکت احتوای عثمانینک ابحار محیطه‌ده تبختری .

تبخّر [ع، مص] صو وسائر مایعات تأثیر حرارتله بخاره منقلب اولمق، بوغو حالنه کیرمک § توتسولنمک .

تبخرات = جـ : (تبخر) ا بخارلر .

تبخیر [ع، مص] بخاره قلب ایتمک، ایدلمک، بوغو، بخار حالنه کتیرمک ، کتیرلمک § توتسولمک ، توتسولندیرمک ، دوزنفکته ایتمک .

تبخیرات = جـ : (تبخیر) ا توتسولر .

تبخیل [ع، مص] بخله نسبت ایتمک، ایدلمک.

تبدّع [ع، مص] اهل سنتدن ایکن آیریلوب ارباب بدعته التحاق ایتمک § اخلاق حسنه‌سنی دکیشدیرمک .

تبدیع [ع، مص] بر نی بدعته نسبت ایتمک ، اهل بدعتسک دیمک ، دینلمک .

تبدّل [ع، مص] دکیشمک ، باشقه بر حاله کیرمک .

تبدلات = جـ : (تبدل) : تبدلات مربعه ، تبدلات هوائیه .

تبدیل [ع، مص] دکیشدیرمک، دکیشدیرلمک، باشقه بر حاله کتیرمک § قیافت دکیشدیرلمش ضابطه مأموری .

تبدیلاً = دکیشدیرمک صورتیله ، دکیشدیروک .

تبدیل هوا ایتمک = دها ایی هواسی اولان بر محله کیتمک .

تبدیلات = جـ : (تبدیل) .

تبذیر [ع مص] تخمی صاچوب طاغتمق . § مالی اسراف صورتیله محو و استهلاک ایلمک .

تبذیرات = جـ : (تبذیر) اسرافلر، اسرافات .

تبر [فا، س] بالطه § سیاح درویشلرک ایدیء سائلانه‌لرنده بولندردقلری بالطه‌که صاپی قیصه واوجنده‌کی دمیرینک آغزی آی شکلنده‌در .

تبردار = بالطه‌جی، بالطه‌یی حامل عسکر، تبرلی .

تبرداران = زمان قدیمده سرای همایون ملوکانه خدمه‌سنک حامل تبر اولان صنف مخصوصنه اطلاق اولنوردی .

تبرداران خاصه = ازمنهٔ سابقه‌ده رکاب همایون حضرت پادشاهی‌یه مأمور صولاقلره دنیلوردی .

تبرداران اوجاغی = تبرداران صنفنک سلک مخصوصی .

تبرخون = بقم آغاجی دینلان قزیل سکود .

سنبل تبر = (نباتات) زنبقیه فصیله‌سندن لطیف قوقولی ، بیاض رنکلی کوزل بر چیچک .

تبرئه [ع مص] بری قیلمق، بری قیلنمق . § برینی ظن وقباحتدن بری ایتمه، مدخلدار اولمدیغنی اثبات ایلمه . § بورجدن قورتارمه .

تبرئهٔ ذمت ایتمک = (اموال امیریه‌دن) ذمتنده آقچه اولمدیغنی ، ایلیشکی بولنمدیغنی اثبات ایلمک .

تبرا ـ تبری ـ تبرؤ [ع، مص] بری اولق § سوءمیوب یوز چویرمک .

تبرد [ع،مص] صوغومق § صوغوق صویه گیرمک .

تبرد هوا = هوانک صغومسی .

تبرر [ع مص] جناب خالق متعاله اطاعت وانقیاد اوزره بولنمق ، ابراردن اولق .

تبرز [ع مص] میدانه چیقمق § بارز اولمق .

تبرزد [فا، س] نبات شکری دینلان معروف شکر متبلر .

تبرطم [ع، مص] غضبلنمق § ساخته عظمت کوسترمک .

تبرّع [ع، مص] اوزرینه واجب اولمیان عطیه‌یی ، هدیه‌یی ویرمک .

تبرعاً = تبرع صورتیله ، بلا مجبوریت ویرلک صورتیله .

تبرعات = جـ : (تبرع) .

تبرقع [ع، مص] نقاب طوتنمق: پچه‌لنمک، یوزینی اورتمک ، تبرقع نسوان.

تبرّک [ع، مص] مبارک عدایتمک، برشیئی کندی حقنده مسعود ومتیمن عد ایلمک .

تبرکاً = تبرک صورتیله .

تبرید [ع، مص] صوغوتمق، صوغودلمق. قدیده‌یی تنقیص ایتمه .

تبریک [ع، مص] مبارکه‌لمک ، مبارکلنمک . مبارک، متیمن اولسون دیمک ، دینلمک .

تبریکنامه = تبریک ضمنده یازیلان محررات غیر رسمیه .

تبریکات = جـ : (تبریک) .

تبزّق [ع، مص] (طب) توکورمک . § لعابی فمدن خارجه اخراج ایتمک فعلی .

تبزّل [ع، مص] یارلمق، شق اولمق .

تبزیل [ع، مص] یارمق ، شق ایتمک ، دلمک § (طب) درونده صو تراکم ایدن برعضوک صوینی بوشالتمق ایچون اوعضوی آلت مخصوصه‌سی ایله دلمک عملیاتی .

تبس [ت، مص] دفع وتسکین ایتمک ، یاتشدیرمق : « نزعی تبس ایتدم »

تبسّل [ع، مص] غضب ویا شجاعتدن چهره اکشیمک {متنوع استعمالجه اشمئزاز ایله فرقلیدر.}

تبسّم [ع، مص] کولومسه‌مک، ابتسام .

تبسی [ت، س] دپسی، کوچوک سینی‌که: اوزرینه قهوه ، چای ، شربت وسائره طاقملری وضع اولنور ، یایوان، کنارلی معروف قاب .

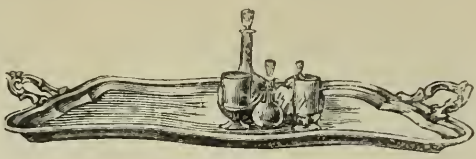

(تپسی)

تپسی قوْرمق = بزم عشرت ترتیب ایتمك.

تبسیرمك [ت،مص] حرارتدن قورومق . § حمایه اوغرامق .

تبسیمك [ت، مص] سكون بولمق . یاتیشمق .

تبشبش [ع،مص] (تبصبص) ك عكسی . یعنی بیوك كوچوكه قارشی زیاده‌جه روی بشاشت ، روی التفات كوسترمك { حدیث شریفده واقع اولمشدر } .

تبشیر [ع،مص] مژده‌لمك، مژده‌لنمك . سوینیله‌جك بر صورتده خبر ویرمك ، ویرلمك .

تبشیرات = جـ : (تبشیر) || تبشیرات واقعه .

تبصبص [ع، مص] یالطاقلانمق ، تملق ایتمك § آلچاقجه‌سنه یالوارمق.

تبصر [ع، مص] كوز آچیقلغی ، دقت نظر § آتی‌یی كوروش .

تبصره [ع،ص] نظر دقتی جالب، عبرت آمیز خصوص ، چشم انتباهی تنویر ایده‌جك كیفیت .

تبصیر [ع،مص] موجب انتباه صورتده ایضاح وتشریح ایتمك .

تبصیل [ع،مص] صوبوب صوغانه چویرمك ، صویلوب صوغانه چویرلمك .

تبطئه [ع،مص] آغرلشمه، یاواشلامه ، بطی اولمه .

تبطن [ع،مص] برشیئك ایچنی ، طیشی لایقیله آكلامغه چالیشمق ، استكناه .

تبع [ع ، مص] تابع اولمق ، اویمق . § خدمتكاران .

تبعاً = اتباع ایله ، اویه‌رق .

تبعه [ع،ـ] جـ : (تابع) تابع اولمه . {بوكله‌هم مفردهم جمع حكمنده‌در} . § بردولتك تحت تابعیتنده بولنان افراددن هربری .

تبعیت [ع،مص] اویمه،

تبعیةً = تبعیت صورتیله،

تبعید [ع، مص] اوزاقلاشدیرمه ، اوزاقلاشدیرلمه. § قوغمق، طردایتمك § (طب) خط متوسطه قریب برعضوی اوخطدن اوزاقلاشدیرمه .

تبعیض [ع، مص] جزء جزء ایتمك ، جزؤجزؤ ایدلمك، پاره‌لمك .

تبغض [ع،مص] بغض كوسترمك .

تبكم [ع، مص] سوز سویلر ایكن طوتیلوب قالق ، دیلی طوتلمق.

تبكیت [ع ، مص] توبیخ وتكدیر ایتمه § اقامهٔ براهین ایله مخاطبی اسكات ایامه § باشه قاقمه.

تبكیه [ع، مص] شفقت ورقتی تحریك ایدیجی سوزلر ایرادیله آغلاتمق، آغلاتدیرلمق : تبكیهٔ نسوان وارامل .

تبلبل [ع، مص] ذیلده ☞ (بابل) .

تبلد [ع مص] آغیر، بطی، تنبل اولمه .

تبلر [ع،مص] {مولداندندر} (كیمیا) بعض اجسامك مایع حالندن صلب حالنه كچدكاری وقت اشكال منتظمهٔ هندسیه اخذ ایتملری، بلورلانمه . مثلا طوز مكعب شكلنده تبلر ایدر .

تبلل [ع،مص] ایصلانمق .

تبله [ع،مص] ابله ، احمق اولمق § ظاهراً ابلهلك كوسترمك .

تبلهش [ت،مص] {اصلی تبرلش} عارض ومسلط اولمق، متمادیاً مراجعتله تعجیز ایتمك .

تبلیغ [ع،مص] یتشدیرمك، یتشدیرلمك، ایصال ایتمك ، ایدلمك § رسماً ویریلن امر : تبلیغ رسمی .

تبلیغات = جـ: (تبلیغ) : تبلیغات لازمه.

تبلیغات رسمیه = طرف حكومتدن بر ماده‌نك عمومه اعلان وافهامی ایچون غزته‌لره ویریلان بند ، وبوبندك حكمی .

تبلیل [ع،مص] ایصلاتمق، ایصلادلمق . (حكمت) صویك اجسام صلبه ذراتی آره‌سندن ــ حلول قاعده‌سنه تبعاً ــ بالنفوذ اوچمی ایصلاتمسی .

تبلیه [ع،مص] اسكیتمك ، اسكیدلمك .

تبن [ع،س] حیوانه یدیریلان صمان { تانك كسریله‌ده بومعنایه لغتدر . }

تبنی [ع، مص] برینی اوغل ایدنمك ، اوغل اتخاذ ایتمك .

تبوئه [ع،مص] قادینی خالی براوده اسكان ایتمك { اصطلاحات شرعیه‌دندر} .

تبول [ع،مص] ایشه‌مك صو دوكمك، ادرار آقیتمق .

تبول دم = (طب) تبول زماننده دم صاف ویا ادرارله مخلوط دمك ظهور وجریانی.

تبول زلال = ادرار ده آلبومین ـ زلال ـ دینلن ماده‌نك بولنمسی‌كه بعض امراضه وبالخاصه بوبرك عفونتنه دلالت ایدر .

تبول سكری = (طب) ادرارده غلوقوز دینلن اوزوم شكربنك بولنمسی‌كه دیابت وبین لناس شكر علتی دینلن مرضه دلالت ایدر .

تبویب [ع،مص] باب باب ترتیب وتقسیم ایلمك ، بابلره آیرمق .

تبه [ع، ص] (تباه) مخففی : بوزوق ، خراب برباد .

تبهكار = مضر، مخرب .

تبهكاری = تبهكارلق .

تبهیج [ع ، مص] كوزللشدیرمك ، كوزللشدیرلمك .

تبهر [ع، مص] (طب) قیصه وقفقه ضیق نفس آلمق .

تبیغ [ع، مص] یاردجی، یارداق .

تبیین [ع، مص] ظاهر ، عیان اولمق ، وضوح بولمق ، میدانه چیقمق . {ممنویاته مخصوصدر} § آكلاشلمق.

تبییض [ع، مص] آغارتمق ، آغاردلمق، بیاضلاتمق § مسوده‌یی بیاضه چكمك، مسوده بیاضه چكلمك ــ مسوده‌یی اعتنالی و دوزكون بر صورتده تمیز بركاغده یازمق .

تبیین [ع،مص] عیان ایتمك ، میدانه چیقارمق، بللی ایلمك {معنویاتده مستعملدر} § (فقه) بینه‌ایرادیله اثبات ایتمك ، تحقق ایتدیرمك .

تپشمك [ت،مص] حیوانلر بربرینه چفته آتمق § خرلاشمق ، بربریله اوغراشمق ، نزاع ایتمك .

تپمك [ت، مص] حیوان چفته آتمق . § اله كچن نعمتك قدرینی تقدیر ایده‌مه‌مك § كیری دونمك ، نكس ایتمك ، یكیدن ظهور ایلمك .

حوّرا تپمك == صیچرایه‌رق رقص ایتمك، اوینامق .

تپدیرمك == شدتله یردن اوینادوب آتمق ، بالواسطه سیلكمك .

تپنمك == آیاقلرینی یره اوره‌رق صیچرامق .

تپه == حیوانك آرد آیاغیله اورمسی چفته ، اكد .

تپه [ت، س] تومسكبر ، كوچوك طاغ ، تل § اوج ، ذروه § برشیئك اك یوقاریسی، بالا § انسان وحیوانك باشنك اك اوستی § بعض طیورك باشلری اوستنده‌كی طوپ توی .

تپه آتمق == اوفكه‌لنمك .

تپه اوستی == باش آشاغی، سرنكون .

تپه پنجره‌سی == باجه، قبه‌دن، سقفدن داخل مسكنه آیدینلق ویرن منتظم دلیك .

تپه‌دن طیرناغه == باشدن آیاغه .

قان تپه‌یه صیچرامق == زیاده حدت ایتمك .

تپه‌كوز == یوقاری باقان .

تپه‌جك == كوچوك تپه .

تپه‌لك == بعض محللرده باش كیسوه‌سنك تپه‌سنه دیكیلان دوكمه ویاپافته‌كه : اكثریا صیرمه واینجو ایله تزیین ایدیلیر .

تپه‌لی سوكلون == طیور دجاجیه‌دن آمریقایه مخصوص بر نوع سوكلوندر .

تپه‌لی طوغان == طیورجارحه‌دن وجردی متماوم ییرتیجی بر قوشدر .

تپه‌لی ایلك == طیور شاطئیه‌دن آفریقایه مخصوص بر نوع ایلكدر .

تپه‌لمك [ت، مص] ایبجه‌دوكمك، حقندن كلمك § محو وهلاك ایتمك .

تپه‌له‌مه == تپه‌لمك ماده‌سندن مصدر تخفیفی § تپه تشكیل ایده‌جك صورتده طولدیرلمش .

تپیر [ت، س] فارسی (تپكیر)دن محرفدركه: قیل الك دیمكدر .

(تپه‌لی دوه قوشی)

(تپه‌لی طوغان)

(تپه‌لی سوكلون)

(تپه‌لی ایلك)

تتابع - تتالی [ع، مص] پی‌درپی واقع اولمق، بلافاصله بربرینك آردی صیره كیتمك .

تتابع اضافات == (ادبیات) تلفظی لسانه، استماعی صماخه ثقلت ویره‌جك صورتده مسلسلاً بر قاچ لفظك بربرینه مضاف ومضاف‌الیه یاپلمسی ـ كه : مخل فصاحتدر .

تتبع [ع، مص] آردینه دوشوب آراشدیرمق ، دقتله باقمق ، ماهیتنی اكلامغه چالشمق { معنویاتده مستعملدر} : پك چوق كتابلر تتبع ایتدی .

تتبعات == جمع : (تتبع) || بلافاصله اوقومق ، تتبع ایتمك .

تتمه [ع، س] بر شیئك اكسیكی كندیسیله تمام اولان، ناقص اولان شیئه اتمام ایچون علاوه اولنان پارچه، شی .

تتمات == جمع : (تتمه) || لوازم ، طاقم .

تتمیم [ع، مص] تماملامق ، تمام ایتمك ، ایدلمك { (اتمام) دن اقوادر } . § (ادبیات) خلاف‌مقصدی ایهام ایتمیان كلام اوزرینه بر نكتهٔ مخصوصه‌دن دولایی زائد سوز ایرادی .

تتیك [ت، ص] چویك ، چالاك ، سریع الحركه § نازك، اینجه، رقیق . § غافل اولمیان § طبانجه وتفنكی آتشلمك ایچون پارمقله چكیلان پارچه .

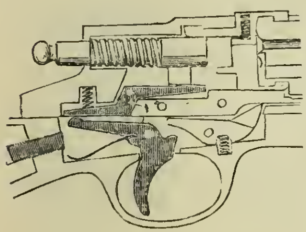

(تتیك)

امنیت تتیكی == (اسلحه) طولو اولان سلاحك كندیلكندن آتش آلماسنی تأمین ایچون ایكنه وخروسی ثابت قیلان آلت مخصوصه .

تتیك ایش == نازك كیفیت .

تتیك داورانمق == فرط احتیاط اوزره بولنمق || سریع حركت ایلمك .

تتیكلك == چالاكلك ، چابقلق .

اوست تدیك = سلاحك تام قورولمسی .

اوست تدیكده = فرط حدتدن غوغایه حاضر بر حالده ، افراط حدت .

تدیگنی بوزمه‌مق = هیچ قیلدامامق ، تلاش ایتمه‌مك .

تَثاؤُب • [ع، مص] اسنه‌مك § غفلتده بولنمق .

تَثابُر [ع، مص] ملازمت ایتمك ، برشیئه دوام اوزره چالیشمق .

تَثاقُل • [ع، مص] اوشه‌نوب ، غرلاشمق . § محاربه‌یه كیتمكه تشویق ایدلمش ایكن اویالانوب كری قالمق .

تَثَبُّت • [ع، مص] ثابت ، برقرار اولمق . § ثبات كوسترمك § صبر ومقاومت كوسترمه .

تَثْبیت • [ع، مص] ثابت وبرقرار قیلمق ، قیلدیرمق § (كیمیا) برجسم طیاری حرارته عرض ایدرك طیران ایتدیرمه‌مك شرطیله آنی دیكر بر جسمله اتحاد ایتدیرمك § (باقتریولوژی) برحیوانی اجرای تجربه ویا عملیات جراحیه یاپمق وبند ایلمك § (جراحی) قیرلمش قول ویا باجاغی تداوی مقصدیله قیملدانیله‌میه‌جق برحالده آلت مخصوصه‌سی ایله حركتسز قیلمق .

تَثْریب • [ع، مص] تعییب وتوبیخ ایتمك . § باشه قاقمق .

تَثَقُّب • [ع، مص] دلنمك ، دایكانمك : تثقب لؤلؤ .

تثقبات = (طب) عضویتده موجود طبیعی ویا عارضی دلیكلر .

تَثْقیب • [ع، مص] دلمك ، دلیك آچمق . § (طب) برعضوك جدارانندن برینی دلمك .

تَثْقیل • [ع مص] آغرلاشدیرمق . آغرلاشدیرلمق ؛ آغرلغنی ، ثقلتنی ارترمق ، آغرلغی آرتیرلمق .

تَثَلُّج • [ع، مص] (حكمت) صویك تأثیر برودتله تبلراتمسی یعنی قار حالنه كچمسی .

تَثْلیث • [ع، مص] اوچه ابلاغ § اوچه تقسیم § اقانیم ثلثه‌یی طانیمق .

تثلیث زوایا = برزاویه‌یی بالعمل اوچ مساوی قسمه تقسیم ایتمك دیمكدركه : تربیع دائره كبی بالهندسه غیرممكندر .

ارباب تثلیث / **اصحاب تثلیث** = اقانیم ثلثه یعنی (اب ، ابن ، روح) ه اعتقاد ایدن عیسویون .

تَثْمیر [ع ، مص] آغاجلرك چیچكلرینی دوكوب یمش باغلامسی § حسن تصرف سایه‌سنده بر آدمك كسب یسار ایلامسی .

تَثْمیم • [ع، مص] (جراحی) مفاصلك وجهلرینی بربرندن آیرمق عملیاتی ؛ برعضوی مفصل یرندن كسوب آتمق .

تَثْمین • [ع ، مص] سكزه ابلاغ § سكزه تقسیم § برشیئه بها بیچمك ، بیچدیرمك .

تَثْنیه [ع ، مص] معنای لغویسی : بر آدمی مدح ویا ذم جهتیله وصف ایتمك § معنای اصطلاحیسی : قاعدهٔ مخصوصه‌سی اوزره ایكی‌یه دلالت ایدن كلمه ، ایكیله‌نن . (مثنی) دخی تسمیه اولنور { تثنیه صیغه‌سی یالكز لسان عربه مخصوص اولوب تركجه‌ده وفارسیده مستعمل دكلدر . }

تَثَوُّب • [ع، مص] ثوابلانمق ، ثواب قزانمق . § فرض اولان نمازدن صوكره نافله نماز قیلوب ثواب قزانمق .

تَثْویب • [ع، مص] اعطای عوض ، اعطای مكافاة .

تَثَیُّب • [ع ، مص] قادین طول قالمق ، ثیب اولمق .

تَجادُل [ع ، مص] (مجادله) یه بدل قوللانیله‌بیلیر .

تَجاذُب • [ع، مص] (مجاذبه) یه بدل قوللانیله‌بیلیر .

تَجارِب ـ تَجارُب [ع، س] (تجربه)نك جمعی . تجربه‌لر ، دنه‌یشلر .

تَجازُر • [ع، مص] ایكی كشی بربرینه قارشی سوكوب صایمق ، رد بدل صورتیله شتم ایتمك .

تَجاسُر • [ع، مص] جسارتلنمك ، جسارتلنوب غیرت وجرأت كوسترمك .

تَجانُب • [ع، مص] صاقنمق ، چكنمك . (اجتناب بوندن اقوادر .)

تَجانُس • [ع، مص] بر جنسدن اولمق ، جنس واحددن بولنمق .

تَجاوُب • [ع، مص] (مجاوبه) یه بدل قوللانیلیر .

تَجاوُر • [ع ، مص] (اجتواره) بدل قوللانیلیر .

تَجاوُز • [ع، مص] كچمك § حد معروفی ، حد اعتدالی كچمك § تعرض ، تعدی ایتمك .

تجاوزكار = تجاوز ایدیجی ‖ حدمعروفی كچیجی ‖ متعدی .

تجاوزكارانه = تجاوزكارجه‌سنه .

تجاوزكاری = تجاوزكارلق .

تجاوزی / **تجاوزیه** = تجاوزه منسوب ‖ محاربه‌ده برطرفك دیكر طرفه هجوم وتعرض ایتمسی حالی : حركات تجاوزیه .

تجاوزات = ج : (تجاوز) : تجاوزات اسایه‌ده بولندی .

تَجاوُل • [ع، مص] جولان ایدیشمك ، جولان ایتمك .

تجاولات = ج : (تجاول) . جولانلر .

تَجاویف • [ع، س] ج : (تجویف) اویوق یرلر .

تجاویف دماغ = بینك ایچنده‌كی بوشلقلر .

تجاویف قلب = (طب) قلبك منقسم اولدیغی درت جوف ـ كه : ایكیسی صاغ ، ایكیسی صول طرفده اولوب یوقارودهكیلره (اذین) ، آلتنده‌كیلره (بطین) دینلیر .

تَجاهُل • [ع، مص] جاهل كبی كورنمك ، بیلمزلنمك ، بیلمزلكه كلمك .

تجاهل عارف / **تجاهل عارفانه** = (ادبیات) سوزك شدتنی آرتیرمق ایچون ویا برنكته‌ٔ مخصوصه‌یه مبنی محررك معلومی مجهول ایمش كبی كوسترمسندن عبارت بر صنعت بدیعیه‌در . بوكا (استفهام) بدیعه‌سی دخی دینیلیر .

تجاهلكار = تجاهل ایدیجی .

تجاهلكارانه = تجاهلكارجه‌سنه .

تجاهلكاری = تجاهلكارلق .

تَجَبُّر • [ع، مص] كبرلنمك ، كندینی اولدیغندن زیاده كورمك وكوسترمك . جمعی : (تجبرات) .

تَجْبیر • [ع، مص] (طب) قیریق كمیكی اصول مخصوصهٔ فنیه‌سی دائره‌سنده صاروب ایی ایتمك : تجبیر عظام .

تَجْبین • [ع، مص] قورقاقلغه نسبت ایتمك . قورقاقلغه نسبت ایدلمك .

تَجَدُّد • [ع، مص] تازه‌لنمك ، یكیلنمك ، یكی اولمق § طبابتجه اقسام عضویهٔ مستعمله‌نك یكیله‌شمسنه دینیر . جمعی : (تجددات) .

تَجْدید • [ع، مص] یكیله‌مك ، یكیلنمك . جمعی : (تجدیدات) .

تَجْدیر • [ع، مص] (طب) چوجقك چیچك چیقارمسنه اطلاق اولنور .

تجدیع [ع،مص] (طب) اعضای بدنی کسمك § چوجقی اغدیه‌ضره ایله بسلمك، نشو ونماسنی منع ایتمك.

تجذر [ع،مص] (ریاضیه) جذورات بر صره اوزره تنظیم ایدلمك.

تجذیر [ع.مص] (ریاضیه) برعددك جذرینی الماق، برعددك جذری آلمق. الفرض: (٦٢٥) عددینی تجذیرایتمك؛ $\sqrt{625}$ = ٢٥ عملیاتنی اجرا ایلمك دیمکدر.

تجذیم [ع، مص] (قول، قناد کبی شیلری) کسمك § جذام‌علتنه اوغرامق.

تجربه [ع،مص] { رانك‌ضمیله غلطدر } دنه‌مه، صنامق، تجربهٔ طالع، تجربهٔ قلم § (طب) بر ماده‌یی برقاچ مشاهده ایله اثبات ایتمك.

تجربةً = تجربه صورتیله، تجربه ایدرك.

تجرد [ع،مص] صویمق، چیپلاق اولمق، عاری اولمق § متأهل اولمامق، اولنمه‌مك حالی § (تصوف) ماسوادن کلیاً انقطاع ایله جناب حقه متوجه اولمق حالی.

تجرد اوراق = (نباتات) یاپراقلرك دوکلمسی.

تجرع [ع،مص] جرعه ایله ایچمك، یودوم یودوم ایچمك، ایچلمك.

تجرع غصه = غم یمك.

تجریب [ع،مص] (طب) تدقیقات عمیقه اجراسیله علامات طبیعیه ویا حیاتیه‌یی میدانه چیقارمق.

تجرید [ع، مص] صویمق، صویلمق، عریان ایتمك، ایدلمك § نفسی ماسوادن قطع ایدوب جناب حقه متوجه قیلمق § الکتریقی ناقل برجسمه غیر ناقل برشی صاره‌رق تأثیر کهربائیدن آزاده برقمق § (نباتات) ذوالالتحاح ظاهره نباتاتك یاپراقلرینی صویمق.

اهل تجرید = درویشان.

تجریع [ع،مص] یودوم یودوم ایچیرمك، انچیرلك § تکلفله ایچیرلمك.

تجریم [ع، مص] برندن جریمه آلمق، آلنمق § مصادره § (حقوق) مجرمه جرمی مقابلنده‌کی مجازات قانونیهٔ نقدیه ویا بدنیه‌یی چکدیرمك. جمعی: (تجریمات).

تجزئه [ع،مص] جزء جزء ایتمك، ایدلمك: تجزئهٔ مرکبات.

تجزی [ع،مص] جزء جزء اولمق، بتون برشیئی پارچه‌لامق { اصلی (تجزؤ) در }.

جزء لایتجزی = (حکمت) ماده‌نك قابل انقسام اولمیان جزئی، جوهر فرد.

تجسد [ع،مص] جسدلنمك، جسد صاحبی اولمق.

تجسس [ع، مص] دقتله آراشدیرمق جمعی: (تجسسات).

تجسم [ع، مص] جسملنمك، مجسم اولمق، مجسم کورونمك. § کوز اوکنه کلمه.

تجسیم [ع،مص] کوزاوکنه‌کتیرمك، تجسم ایتدیرمك، مجسم کوسترمك، کوسترلمك.

تجشؤ [ع،مص] معده‌ده متراکم غازلرك بوغاردن چیقمسی، ککیرمك.

تجعد [ع،مص] صاچ قیوریجق اولمق، بوکلم بوکلم اولمق.

تجعید [ع،مص] صاچی قیوریجق ایتمك، صاچ قیوریجق ایدلمك.

تجفف [،مص] یاش شی قورومق.

تجفف جلود = یاش دریلر قورومق.

تجفیف [ع،مص] یاش شی قوریدلمق.

تجلاء [ع،مص] ☞ (تجلی).

تجلد [ع،مص] تکلفله جلادت کوسترمك § عناد ایتمك.

تجلی [ع،مص] عیان، آشکار اولمق. § کورونمك، ظهور ایتمك § جناب خالق مکوناتك قابلیات مختلفه‌یه کوره اشیاده بروز آثار قدرتی § مظهریت. § حکم قدر، طالع § طور سیناده حضرت موسی کلیم‌اللهه ظاهر اولان حال § آثار فیض الهینك قلب مؤمنده ظهوری.

تجلی ذاتی = (تصوف) صفاتدن هیچ بریسی معتبر اولمامق اوزره مبدئی ذات اولان بر انکشاف محض.

تجلی زار = قدرت الهیه‌نك آثاریله مملو اولان محل.

تجلی صفاتی = (تصوف) ذاتدن امتیازی اعتباریله مبدئی صفات اولان انکشاف.

تجلیگاه } **تجلیگه** } = تجلی محلی، تجلی یری. ج: (تجلیات). { تشدید یا ایله غلطدر }.

تجلید [ع.مص] { کتاب حقنده } جلدلمك، جلدلنمك § بوغازلانمش حیوانك دریسنی یوزوب چیقارمق.

تجلیل [ع،مص] چول اورتمك، چول اورتلمك: تجلیل فرس.

تجلیه [ع،مص] جلا ویرمك، ویرلمك:

تجلیهٔ سیف = قلجه جلا ویرمك.

تجلیهٔ مرآت = آیینه‌یی سیلوب پارلاتمق.

تجمد [ع، مص] { لغات مولده‌دندر } طوکمق § (طب) عضویتده موجود مواد عضویه ویا غیر عضویه‌نك قنوات واجواف طبیعیه داخلنده قاتی اوله‌رق تشکلی. جمعی: (تجمدات) کلیرکه: طوکمش شیلر، بوزلر دیمکدر.

تجمل [ع،مص] زینتلنمك، سوسلنمك. جمعی: (تجملات) لوازم، ادوات، تمات، اشیا، آلات.

تجملات بیتیه = خانه درونده بولنان اشیا واثاث.

تجمیل [ع،مص] (تزیین) معناسنده قوللانیلیر. جمعی: (تجمیلات)

تجنب [ع، مص] صاقنمق، چکنمك. { اجتناب دها مستعملدر }.

تجنید [ع،مص] طوکدیرمق، طوکدیرلمق.

تجنی [ع،مص] میوه دوشیرمك، دوشیرلمك. { بو معناده (اجتناء) واقتطاف کلمه‌لری دها مستعملدر } § برآدمه جنایت اسناد ایتمك.

تجنید [ع،مص] ترتیب جنود ایلمك.

تجنیس [ع،مص] (ادبیات) ایکی شیئی بربرینه مشاکل قیلمق، یعنی مختلف معنی افاده ایدن ایکی لفظك بربرینه مشابهتی حسبیله مقام مناسبده ایراد ایدلمسی ودها بسیط بر تعبیر ایله لفظاً مشابه، معناً مغایر اولان ایکی ویا زیاده کلمه‌لرك برفقره‌ده ذکر اولنمسی – که: جناس یاپمق دخی دینیلیر. { صنایع ادبیه‌دن بری اولان صنعت تجنیسك عربیده برچوق انواعی اولوب اسانمزده یکده معتبر اولمدیغندن ایرادینه محل کوریلمه‌دی مثلا: (تجنیس تصریف)، (تجنیس تحریف)، (تجنیس تصحیف)، (تجنیس مضارع) کبی} ☞ (جناس).

تجوز [ع،مص] جائز اولمیان شیئی جائز کورمك § سوزی مجاز صورتیله سویلمك.

تجوزاً = مجاز طریقیله جمعی: (تجوزات).

تجوف [ع،مص] بر شیئك ایچی بوش اولمق، قووق اولمق، ایچی بوشالمق.

تجوید [ع. مص] برشیئی کوزل قیلمق. § حسن تلاوت قرآن علمی .

تجوید حروف = حرفلرك هر برینی مخرجلرندن حقیله ادا ایلمکدن عبارتدر ـ که: بومناسبتله علم مذکوره عنوان اولمشدر.

تجویر [ع. مص] جوره نسبت ایتمك، ایدلمك .

تجویز [ع. مص] جائز کورمك، کورلمك، جواز ویرمه، ویرلمه . جمعی: (تجویزات) .

تجویع [ع.مص] آجیقدیرمق، آجیقدیرلمق .

تجویف [ع.مص] اویوق، قووق ایتمك، ایدلمك § اویوق یر. (طب) قلبك بوشلقلرندن هر بری .

تجهز [ع، مص] جهازلانمق § لوازمی موجود ومنتظم اولمق، حاضر بولنمق .

تجهیز [ع.مص] جهازلامق، لوازمی ترتیب واحضار ایتمك § (طب) عملیاتدن اول لازم اولان شیلری حاضرلامق.

تجهیز سفائن = سفائنی دوناتمق، لوازمی احضار ایتمك .

تجهیز میت = اولویه لازم اولان کفن، یاموق وساره‌یی تدارك ایتمك: تجهیز وتکفین. جمعی: (تجهیزات) کلیر. § مختلف طاقملر. اسلحه وساره کبی عسکره مخصوص مالزم.

تجهیزات عسکریه = عسکره مخصوص ادوات ولوازم حربیه ومثلا اسلحه وجبخانه وساره .

تجهیزات عسکریه نظارتی = لوازم مسروده‌یی تأمین واحضاره مأمور ودوغریدن دوغری‌یه مقام سامیٔ صدارته مربوط نظارت .

تجهیل [ع.مص] جهالته نسبت ایتمك، ایدلمك، برینك بیلمدیکنی میدانه قویمق، یوزینه اورمق § برینه جاهل دیمك، دینلمك. جمعی: (تجهیلات) کلیر.

تجیش [ع مص] (تحشد) ایله مترادفدر.

تجییش [ع.مص] (تحشید) ایله مترادفدر.

تجیف [ع، مص] اورمق صورتیله قورقوتمق .

تحاب [ع.مص] { اصلی : (تحابب) در}. سویشمك، بربریله دوستلق ایتمك. { بوکلمه لسانمزده مستعمل دکلسه‌ده بونك اسم مفعولی اولان (متحاب) کثرتله قوللانلمقده‌در: دول متحابه } .

تحادب [ع.مص] قانبورلاشمق {(تحدب) دها مستعملدر } .

تحاسد [ع.مص] حسدلشمك { (محاسده) دها زیاده قوللانیلیر .

تحاشا ـ تحاشی [ع،فا.مص] قورقوایله چکنمك، احتراز ایتمك .

بی تحاشی = احترازسز .

تحالف [ع.مص] (فقه) حاکمك حضورنده خصمیندن هر ایکیسنك عین اتمسی، حاکمك آنلره عین ویردیرمسی .

تحامق [ع.مص] احمقلغه اورمق، کندینی احمق کوسترمك .

تحامی [ع.مص] نفسنی حمایه، صیانت ایتمك، صاقنمق : «قبایحدن تحامی باعث نیل فضائلدر»

تحاور [ع.مص] سویلشمك، جوابلاشمق. { (محاوره) دها مستعملدر} .

تحایا [ع.ـ] (تحیه) نك جمعی. سلاملر، خیر دعالر، صلات وسلام .

تحبس [ع.مص] حبس نفس ایتمك .

تحبیذ [ع.مص] حبذا دیه استحسان ایتمك.

تحت [ع، س] جهات ستت انسانمندن آلت، آشاغی، (فوق) مقابلی، زیر § بعضاً ظرفیت معناسنی مفید اولور : تحت الارض، تحت البحر . § دردست معناسنده کلیر: تحت مذاکره‌ده .

تحت الارض = یرك آلتنده .

تحت الثری = یرك آلتی .

تحت الجلد = دری آلتنده .

تحت الحفظ = محافظه آلتنده، محفوظاً .

تحت راحه = آووجك ایچنده کوچك بارمغك آلتنده‌کی چیقنتی .

تحت المبیض = (نباتات) تویجك تحت مبیضده مرتکز اولمسی .

تحتانی = آلتده، آلتده‌کی || ایکنجی قاتی اولمیان بنا || نقطه‌سی آلتنده بولنان حرف.

تحتم [ع.مص] شدتله واجب، لازم اولمق، درجهٔ وجوبده بولنمق . { دها مستعملدر } .

تحثر [ع.مص] (طب) دم وآلبومین کبی موادك پیختیلانمسنه، قویولانمسنه اطلاق اولونور : تحثردم .

تحجر [ع.مص] طاش کسلمك § طاش کبی پکلشمك § (طب) بر جسمك اوزرنده قابوق حاصل اولمق .

تحجم [ع، مص] جثه‌جه بیوکلنمك، حجملنمك .

تحجیر [ع.مص] بریره طاش وضع ایتمك . § حجر ومنع ایتمك § (بیطری) حیوانی داغلایوب نشانلامق . (فقه) آخرك وضع ایدی تعرض ایتمه‌مسی ایچون اراضینك اطرافنه طش دیکمك .

تحجیل [ع، مص] کاینی ویا کوکیی زفافخانه‌یه قویمق، بونلردن بری زفافخانه‌یه قونلمق : تحجیل داماد، تحجیل عروس . § (بیطری) آتك آیاقلرنده دیزلرینی تجاوز ایتمه‌مك اوزره بیاض سکیل بولنمسنه اطلاق اولونور.

تحدب [ع.مص] قانبورلاشمق، طیشاـ رییه دوغری چیقنتی پیدا ایتمك .

تحدث [ع.مص] یوق ایکن پیدا اولمق، حادث اولمق { معنوییاتده مستعملدر } .

تحدر [ع، مص] سرعتله نزول ایتمك . § یوقوش آشاغی ایتمك § (صو حقنده) یوقاریدن آشاغی‌یه آقوب کیتمك : تحدر میاه .

تحدی [ع.مص] مسابقه، طریقیله معارضه ایتمك { جمعی اولان (تحدیات) لسانمزده مستعمل دکلدر } .

تحدیب [ع.مص] محدب ایتمك، قانبورلاشدیرمق، قانبورلاشدیرلمق .

تحدیث [ع.مص] خبرویرمك، ویرلمك. § لسان شکران ایله بیان ایتمك، ایدلمك : تحدیث نعمت. § نقل وروایت. جمعی : (تحدیثات) .

تحدید [ع.مص] حدتعیین ایتمك، ایدلمك. § اطرافنی چویرمك، حدودلاینه آلمق § آره‌سنی بللی ایتمك : تحدید اراضی، تحدید حدود . جمعی : (تحدیدات) .

تحذر [ع، مص] صاقنمق ، حذر اوزره بولنمق .

تحذیر [ع.مص] حذرایتدیرمك، ایتدیرلمك، صاقندیرمق، صاقندیرلمق § منع ایتمك . جمعی : (تحذیرات) .

تحرّز ـ تحرّس [ع . مص] صاقنمق، چكنمك، قوروغمق. {ماديده مستعملدر.}

تحرّك [ع مص] حركت ايتمك، قيملدانمق § حركتلنمك : تحرك حروف .

تحرك اعصاب = سيكيرلرك اويناممسى موجب بر علت .

تحرّم [ع ، مص] حرامدن يعنى نامشروع شيلردن قوروغمق، چكنمك؛ عزت نفس سائقه‌سيله فناشيلردن صاقنمق.

تحرّى [ع مص] آرانديرمق ، آراشد - يرمق ، آرامق ، آراتمق .

تحرى اصولى = (رياضيه) حلى ايچون بر قاعدهٔ قطعيه موجود اولميان بر چوق مسائلك ومثلا جبرده اوچنجى درجه‌دن يوقارى معادلاتك حلنده مجهولى معلوم فرض ايدرك قيمت حقيقيه‌يى بولمق طريقه‌سى دينلير || (طب) بر مرضك اعراض حقيقيه‌سنى اكلامق ايچون بر جريحه‌يى ويا اجواف طبيعيه‌دن برينى آلات مخصوصه ايله يوقلامق اصولى . جمعى : (تحريات) .

تحرير [ع مص] يازمق، يازلمق، يازمه، كتابت § كتاب ، اثر تأليف ايتمك .

تحريراً = يازمق صورتيله، يازى ايله .

تحريرى = تحريره منسوب || يازى ايله : امتحان تحريرى .

تحرير رقبه = كوله، جاريه آزاد ايتمك.

تحرير مأمورى = املاك واراضى تحرير وتثبيتنه مأمور ويركو كاتبى .

تحرير نفوس = بر مملكت سكنه‌سنك مقدارينى قيد وتحرير ايلمك .

تحريرات [ع ـ] هرنه‌قدر (تحرير)ك جمعى ايسه‌ده لسانمزده مفرد معناسنى ناطق اولەرق رسمى وغير رسمى مكتوبه اصطلاح اولنشدر . مومااليه : قاعدهٔ اصليه‌سنه توفيقاً توصيفنده تأنيثه رعايت اولنوب تحريرات عليه ، تحريرات جميله ، تحريرات وارده دينلمك لازمدر.

تحريرات قلمى = بعض دوائر رسميه‌ده، وعلى العموم الويه‌ده — مكتوبى قلمنه معادل اولەرق — محررات رسميه‌يى تحريره مأمور قلم .

تحريرات مديرى / تحريرات كاتبى = تحريرات قلمنك آمرى {ترتيبى شويله‌در: نظارت ولايتلرده مكتوبجى ، اداره‌لرله لوالرده تحريرات مديرى، قضالرده تحريرات كاتبى}.

تحريرات مميزى = تحريرات المنفذ يازيلان مسوداتى تدقيق ايتمكه مأمور ذات ـ كه : قلمك ايكنجى درجه‌ده آمرى عد ايديلير .

تحريص [ع، مص] حرصلانديرمق ، حرصلانديرلمق، حرصه‌دوشورمك ، دشورلمك ، حريص ايتمك ، ايدلمك . جمعى : (تحريصات) {مفرد وجمعى مذموماتده مستعملدر} .

تحريض [ع مص] تشويق ، ترغيب ايتمك ، ايدلمك . جمعى : (تحريضات) {مفرد وجمعى ممدوحاتده مستعملدر} .

تحريف [ع مص] تبديل وتغيير ايتمك § يازلمش شيئى بوزمق صورتيله تغيير ايتمك ، يازلمش شيئك اوصورتله تغييرى § معنايه طوقونلمقسزين يالكز لفظى تغيير :

بلاطون = افلاطون
جامه‌شوى = چاشير
مهرنج = صارنج
غربال = قالبور
} شكلنه قونلمق كبى .

جمعى : (تحريفات) .

تحريق [ع مص] زياده‌سيله ياقمق، ياقلمق § صو ويرميوب زياده‌سيله صوصاتمق ، صوصادلق .

تحريك [ع مص] حركت ايتديرمك ، ايتديرلمك ، قيملداتمق ، قيملداتمق § آيارتمق § ساكن برحرف حركه‌لى قيلنمق § عطالتده بولنان برجسمه حركت ويرمك. جمعى: (تحريكات). {فنالغه سوق و تشويق ايتمه معناسيله مفرد حكمنده مستعملدر} .

تحريم [ع مص] حرام قيلمق، قيلنمق.

كراهت تحريميه = مكروهيت شديده .

تحريمه = نمازده افتتاح تكبيرى .

تحزّب [ع مص] طوپلانمه ، بريكمه .

تحزّن [ع مص] محزون اولمه، حزنلنمه .

تحزيب [ع مص] جمع ايتمك ، ايدلمك .

تحزين [ع مص] محزون ايتمك، ايدلمك. § حزين حزين اوقومق .

تحسّب [ع مص] ياصديغه داياتمق .

تحسّر [ع مص] حسرتلنمك ، حسرت چكمك ، الده اولميان ايدلمسى آرزو ايديلان شيئى دوشونوب مضطرب اولمق. جمعى: (تحسرات)

تحسّس [ع مص] حوادث واخبارخيريه طلبى § حسلنمك ، طويمق . {(احتساس) مقامنده دخى استعمال اولنه‌بيلير} . جمعى : (تحسسات).

تحسير [ع مص] حسرته دوچار ايتمك، ايدلمك .

تحسين [ع مص] كوزل قيلمق، قيلنمق، حسنلنديرمك ، حسنلنديرلمك :

تحسين لفظ = لفظى حسنلنديرمك || بر شيئى كوزل كوروب بكنمك ، بكه‌نمك . § آفرين .

تحسين خوان = بكنوب آلقيشليان ، آفرين دين .

تحسين خوانى = آفرين دييجيلك . جمعى : (تحسينات) .

تحشّد [ع مص] {عسكر حقنده} بر يرده جمع اولمه ، طوپلانمه . جمعى : (تحشدات) .

تحشيد [ع مص] (عسكرى) {قوهٔ كليه ايله} برمحله جمع ايتمك، طوپلامق . جمعى : (تحشيدات) تحشيدات عسكريه .

تحشيه [ع مص] حاشيه يازمق، يازلمق، مكتوبك ويا كتابك كنارينه علاوة مخصوصه اولەرق برشى يازمق، يازلمق، دركنار ايتمك ، ايدلمك . {تشديد يا غلطدر} .

تحصّل [ع مص] حاصل اولمق ، حصوله كلمك، وجود بولمق. {معنوياتده مستعملدر} .

تحصّن [ع مص] (عسكرى) برفرقه‌نك ويااعدادن بر قسمك مستحكم برموقعه قپانمسنه ، صيغنمه‌سنه اطلاق اولنور .

تحصيل [ع مص] حاصل ايتمك، ايدلمك ، الده كتيرمك ، كتيرلمك § علم اوكرنمك § ميرى‌يه عائد اقچه‌يى جبايت .

تحصيلدار = ميرى‌يه عائد اقچه‌يى جبايته مأمور آدم .

تحصيلداران = (تحصيلدار)ك جمعى (تحصيلات) ايسه‌ده يالكز ميرى‌يه عائد اقچه‌لرك جبايتى معناسيله مستعملدر .

تحصين [ع مص] دايانقلى وصاغلام قيلمق معناسنه كه (احصان) ايله مترادف وآندن اقوادر.

تحضّر [ع مص] حاضر اولمق، حاضر بولنمق.

تحضير [ع مص] احضار ايتمك § (طب) علاج وادويه‌يى حاضرلامق ، ترتيب ايتمك .

تخضيض [ع،مص] رغبت ايتديرمك ، شوقلنديرمك .

تخطير [ع،مص] منع ايتمك ، ايدلك .

تحفظ [ع مص] كنديني حفظ ايتمك ، قورومق ، قورونمق .

تحفظخانه = ادارۀ صحيه‌جه بولاشيق عدادیدان يعنی قرانتنه آلتنده بولنديريله‌جق اولان يولجيلرك مدت معينه‌يی امرار ايچون بكله‌دكلری محل .

تحفظی = تحفظه منسوب ديمك اولوب اصطلاحات عسكريه‌جه تعرض مقابلی و (تدافعی) معادلی اوله‌رق خصمك هجوم ايتوب هجومه قارشی كنديني قورومقدن ومدافعه ايلمكدن عبارتدر .

تحفظكار = تحفظ ايدن .

تحفظكارانه = تحفظكاره لايق صورتده .

تحقد [ع،مص] كين طوتمق .

تحقق [ع،مص] حقيقت اوله‌رق ميدانه چيقمق ، برشيئك دوغری اولديغی آكلاشلمق § برمبلغك ميری يه عائديتی ثابت اولمق وصرفی لازمكلمك . ايكنجی معناسنه كوره جمعی : تحققات كلير .

تحقير [ع،مص] خورلامق ، خورلانمق .

تحقير آميز = تحقيرلی صورتده . تحقير ايله قاريشيق . جمعی : تحقيرات .

تحقيق [ع،مص] حقيقتنی آرايوب ميدانه چيقارمق ، حقيقت ميدانه چيقارلمق § (رياضيه) استحصال ايديلن نتيجه‌نك صحتنی اصول مخصوصه‌سيله آكلامق .

لدی التحقيق = واقع اولان تحقيقاته بناءً ، تحقيق ايديله‌رك .

تحقيقاً = حقيقةً ، صحيحاً . جمعی : (تحقيقات) ‖ برشيئك وقوع وعدم وقوعنی صحت وحقيقتنی ميدانه چيقارمق ايچون اجرا قلنان تحريات وتدقيقات .

تحقيقات ابتدائيه = (حقوق) مواد جزائيه‌ده مظنون عليهك اتهام ومحاكمه‌سی ايچون مأمورين ضابطه ويا مدعی عمومی طرفندن اجرا اولنان ايلك معاملات تدقيقيه .

تحقيقات استنطاقيه = (حقوق) ضابطه مأمورلری ومدعی عموميلر جانبندن جرائمك ظاهره اخراجی ايچون اجرا ايديلان ايلك تحقيقات .

تحقيقات اوراق = (حقوق) مستنطق طرفندن طوتيلان اوراق استنطاقيه .

تحكم [ع، مص] حاكملك طاقنمق . جمعی : (تحكمات) .

تحكيم [ع،مص] متين، محكم قيلمق ، قيلنمق ، قويلشديرمك ، قويلشديرلمك . ماديات مخصوصدر . { (تحكيم) ك عربيده معناسی برماده‌نك حل وفصلی ايچون (حكم) نصب ايتمك ديمكسه‌ده لسانمزك تصرفاتنه كوره بومعنی ادبياتمزجه يكده مرعی اولميوب يالكز امور شرعيه وحقوقيه‌ده مستعملدر } . جمعی : (تحكيمات) .

تحلب [ع، مص] تر وصو صيزمق ، ترشح ايتمك :

تحلب رئوی = (طب) جنس كلابك {مسامات جلديه‌سی تنفس جلدی يه ، آمرقه غير مساعد اولديغندن} ديللرينی چيقاره‌رق صولوملرينه اصطلاح اولنمشدر . § (طب) برشی‌سوت پيدا ايتمك، سودلنمك .

تحلل [ع، مص] حل اولمق ، جزءلری بربرندن آيرلمق . جمعی: (تحللات) § برشيئك اجزاسی آيرلمق ايچون اوغرادیغی تحولات : تحللات كيميويه .

تحله [ع سه] (فقه) يمينه خانث اولمامق ايچون ويريلن كفارت ديمكدر . § كفارتله يمينك حكمندن چيقمق . § كفارت يمين .

تحلی [ع، مص] زينتلنمك ، طونانمق ، بزنمك . جمعی : (تحليات) .

تحليف [ع ، مص] يمين ايتديرمك ، ايتديرلك ، آند ايچيرلمك .

رسم تحليف = مأمورينك مجدداً بر خدمت ومأموريته حين تعيينلرنده ايشه مباشرتدن اول حضور آمرده : ذات اقدس حضرت خلافتپناهی يه و دولت عليه‌لرينه صادقانه ايفای خدمت ايده‌جكنه واموال اميريه‌يی ذمتنه كچيرميه‌جكنه دائر صورت رسميه‌ده يمين ايتمسی دأبی .

تحليف شهود = برماده حقنده شهادت ايتمك اوزره محكمه‌يه داخل اولان كسانك حقی كتم ايتميه‌جكلرينه وغرض وعوضه تابع اولميه‌جقلرينه دائر حضور حاكمده يمين ايتديرلمسی . جمعی : (تحليفات) .

تحليق [ع،مص] تراش ايتمك، ايدلمك . { عربلر بربره (حلاق) ديرلر} .

تحليل [ع،مص] حل ايتمك ، مركب بر جسمك اجزاسی بربرندن آيرمق، مركب برشيئك اجزاسی آيرلمق .

تحليل اصلی = (كيميا) مواد عضويه‌يی غير عضوی ماده‌لردن آيرمق .

تحليل خرده بينی = برجسمده‌كی ميقروبلری ويا منسوجاتدن بر شيئك صورت نسجی خرده بين ايله تدقيق ومعاينه كيفيتی . جمعی § (تحليلات) : تحليلات كيمويه .

تحليل عنصری = برماده‌يی تركيب ايدن عناصری آيرمق ، بولمق .

تحليه [ع،مص] تزيين ايتمك ، ايدلمك ، دونانمق ، دونادلمق § (كيميا) برماده درونده خواصی ويا رايحه‌سنی تبديل ايچون قوقو ، لذت ، شكر وياساره ضم وعلاوه ايلمك .

تحمض [ع،مص] (كيميا) اكشيلك پيدا ايتمك ، اكشيمك § بر جسمك مولد الحموضه ايله امتزاجندن حمض حالنه كيرماسی {مثلا: دمير آچيق برمحلده ورطوبته معروض برحالده ترك ايدلسه هوانك مولد الحموضه‌سيله بالامتزاج اوزرنده (حمض حديد) طبقه‌سی تحصل ايدركه : بوكا (پاس) تعبير اولنور ، اشته دميرك بوصورتله پاسلانمسنه (تحمض) دينلير } . جمعی : (تحمضات) : تحمضات شديده .

تحمل [ع،مص] مادی، معنوی يوكلنمك، قالدنمق .

تحملسوز / **تحملكداز** = تحمل محو ايديجی، تحمل اريديجی .

تحملفرسا = تحمل آزالديجی ، تحمل كيدريجی .

قوۀ تحمليه = (معماری) برجسمك حائز اولديغی درجۀ مقاومته اطلاق اولنور . جمعی : (تحملات) .

تحمی [ع، مص] كنديني حمايه ايتمك ، قورونمق § حميه طوتمق ، پرهيز ايتمك .

تحميد [ع،مص] حمدايتمك ، الحمدلله ديمك . جمعی : (تحميدات) .

تحمير [ع،مص] اشكاكه نسبت ايتمك .

تحميس [ع،مص] فی الاصل دوا مقوله‌سی شيلری آتش اوزرنده قيزديروب طاولامق معناسنه‌در . مقارنت معنی ايله لسانمزده قهوه‌يی قاوورمق معناسنه اصطلاح اولنمشدر . { قهوه قاووريلان محله دخی (تحميس) دينلير. بعض لغت كتابلرنده (تحميص) لفظنده بومعنايه كلديكی بيان ايدلمكده ايسه‌ده لفظ مذكورك عربيده معناسی (نصف النهار وقتنده آهو صيد ايتمك) ديمك اولديغندن اصلا بو معنايه كلمز } .

تحميق [ع مص] حمقه نسبت ايتمك ، بريسنه احمق ديمك § بريسنه حمق اسناد ايتمك . جمعى : (تحميقات) .

تحميل [ع مص] يوكلتمك ، يوكلدلمك . § احاله ايتمك ، ايدلك .

تحميل زحمت = موجب مشقت بر ايشى برينه حواله ايتمك .

تحميل منت = برينى منت آلتنده براقمق ، منتدار ايتمك . جمعى : (تحميلات) . { تحميل هم ماديات همده معنوياتده قوللانيله بيلير ومثلا : اشيايى آرابه يه كمى يه تحميل ايتدم وشو ايشى فلانه تحميل ايلدم دينلير ايسده (تحميلات) يالكز ماديات مخصوصدر } .

تحميم [ع مص] حما ويرمك .

تحنن [ع مص] كمال اشتياق كوسترمك ، شدتله آرزو مند اولمق .

تحنى [ع مص] اكلمك ، اكرلمك ، منحنى اولمق . { (تحناء) دها زياده مستعملدر } .

تحنيط [ع مص] فى الاصل كفن ميتى (حنوط) دينلن بخور ايله توتسولمك معناسنه در § (طب) جسد ميتى تفسخدن منع ايچون داخلا تطهير ايدوب قوقولى اجزا ايله دولديرمق : تحنيط ميت ، تحنيط حيوانات .

تحول [ع مص] دكيشمك ، باشقه درلو اولمق § برحالدن برشكلدن ديكر حاله ، شكله كيرمك .

تحول تركيب = [طبقات] معادن بلوريه دن هر هانكى برينك اشكالى بالتبدل عناصر اساسيه سندن برينك ضياعيله يرينه ديكرينك قائم اولمسى جمعى : (تحولات) .

تحويط [ع مص] ديوار چكمك ، چكلمك .

تحويل [ع مص] دكيشديرمك ، دكيشديرلمك ، باشقه برحاله قومق ، قونلمق § دين رسميه حاوى سند ، تمسك § آنونيم شركتلرك اخراج ايتدكلرى بر نوع سندتدن هر برى . جمعى : (تحويلات) § بورج سنداتى .

تحيات [ع م] جمع : (تحيه) سلاملر ، خير دعالر : فخر كائنات عليه اكمل التحيات .

تحير [ع مص] حيران اولمق ، حيرته دوشمك ، شاشيرمق § حيرت . جمعى : (تحيرات) .

تحيز [ع مص] بر طوتمق ، بر ضبط ايتمك § شرف واهميت كسب ايلامك { (حكمت) هر جسمك افضادن برمقدار محل ضبط ايتمسى كيفيتنه اطلاق اولنور : تحيز اجسام .

تحيه [ع مص] سلام ويرمك § سلام . § خير دعا ايتمك § ملك ، مالكيت .

تحية المسجد = مسجده كيرنجه اوطورمدن قيلنان ايكى ركعت نافله نماز .

تخادع آلدانماميش ايكن آلدنمش كبى كورونمك .

تخارج [ع مص] چيقشمق § (فقه) شركانك برقسمى عقار ، رطاقمى اراضى وكذا ورثه دن بعضى نقود ، بعضى عروض اوزرينه عقد صلح وقبض ايلمسى ديمكدر .

تخارش [ع مص] خرلداشوب دالاشمق : تخارش كلاب .

تخاصم [ع مص] خصومت اوزره بولنمق . {مخاصمه دها زياده مستعملدر} .

تخاطب [ع مص] خطابلاشمق {مخاطبه دها زياده مستعملدر } .

تخالف [ع مص] خلافلاشمق ، بربرينه اويغون اولمامق ، ضد اولمق .

تخبر [ع مص] ايى بيلمك ، كنهنه واقف اولمق {اخبار دها زياده مستعملدر} .

تخبير [ع مص] اخباره بدل قوللانيله بيلير .

تخت [فا ـ] مقام معلاى حكمدارى ، سرير سلطنت : تخت عالى بخت شاهانى .

تختگاه
تختگه } = دار السلطنه .

پايتخت = بر حكومتك مقر اداره سى .

تخت روان = محفه قبيلندن ، وسائط نقليه دن برى ـ كه : شمندوفرلرك تعميمى ، آرابه لرك تكمل وتكثرى سايه سنده استعمالى كوندن كونه آزالمقده در . { بو آلت منشور مستطيلى شكلنده برصندقدن عبارت اولوب داخلنه ايكى كشى اوطوره بيلير . يانلرندن واوكدن پنجره لرى واردر . برى اوكده ، ديكرى آرقه جهتندن قوشلمق اوزره ايكى حيوان طرفندن نقل اولنور } .

(تخت روان)

تخته [فا ـ] صفحه حالنده يونتيلرب بيچلمش آغاج ، دوشمه وقاپلامه يه وسائره يه مخصوص يولقه كراسته . § كورك طلومبنك يايسى § لوحه .

ارتفاع تخته سى = ربع دائره ، بسيطهٔ شمس دينيلن آلت ـ كه : كونشك نصف النهار اوزرينه كلديكنى تعيينه مخصوصدر (ارتفع) .

آقچه تخته سى
حساب تخته سى } = صرافلرك اوزرنده پاره صايدقلرى لوحه ـ كه كنارلى وفقط برطرفى آچيقدر .

شطرنج تخته سى = اوستنده شطرنج دينلن اويونك اوينانديغى لوحه ، تخته كه اوزرنده مربعلر چيزلمشدر .

جدول تخته سى = آلات هندسيه دن اولوب دوغرى چيزكى چيزمك يعنى خط مستقيم ترسيم ايتمك ايچون استعمال اولنور اوزونجه ، بعضا كنارى تقسيماتلى مستقيم تخته .

منقال تخته سى = منقالك آلتنه قونيلان اوزرى صارى تنكه قاپلى تخته ، سينى .

يازى تخته سى = مكتبلرده شاكردانك اوزرينه تباشير ايله يازى يازدقلرى ديواره ويا برسه پايه طيانمش سياه تخته .

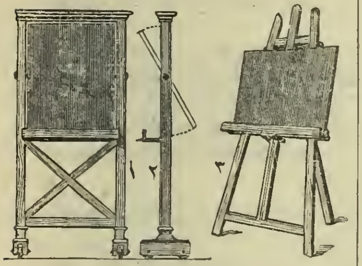

(يازى تخته سى)

١ — يازى تخته سى .
٢ — بو تخته يى هر ايكى طرفه چويرن مسند .
٣ — رسامره مخصوص (تابلو) .

برتخته ده = پشين اولرق ، دفعةً .

تخته بنا = اخشابدن ياپيلان ، كاركر اولميان خانه وسائره .

تخته بند = مقيد . تابع .

تخته باقى
تخته قوروسى } = معروف مؤذى ، متعفن حيوان ـ كه : بوكا (بقه) دخى دينور .

(تخته قوروسى)

١ — معروف تخته قوروسى .
٢ — آمريقا « «

تخته پرده = آچیق بریرك اطرافنی ستر ایچون دیوار کبی آغاج و بوادن یاپیلان شی پاراوان .

تخته پابوش = ترلك ، طاقونیه .

تخته پوش = خانه‌لرك اوست قتنده تخته دوشه‌ملی ، اوستی آچیق محل ، تراچه .

چوروك تخته‌یه آیاق باصمق = مخاطره‌لی ایشه گیرمك .

تَخَتُّم • [ع،مص] خاتم ، یوزوك طاقنمق § (تصوف) قلوب عارفینه حق تعالی‌نك قویدیغی علامت .

تَخْتِیم • [ع.مص] مهر باصمق ، موهرله‌مك { (مهر) لفظی فارسی اولدیغندن (تمهیر) قوللانیلوب (تختیم) دیمك لازمدر . }

تَخْجِیل • [ع، مص] اوتاندیرمق ، اوتاندیرلمق . جمعی : (تخجیلات) { آز قوللانیلیر تعبیراتندر }

تَخَدُّر • [ع مص] اورتو طوتمق ، اورتولنمك تستر ایتمك § (طب) اویوشمق ، اویوشدیرلمق .

تَخَدُّع [ع،مص] یلانلرك آلدانمق .

تَخْدِیر • [ع، مص] اورتولندیرمك ، اورتولندیرلمك تستر ایتدیرلمك ، ستر .

تَخَدُّش • [ع مص] طیرمالانمق § مضطرب اولمق .

تَخْدِیش [ع،مص] طرمالایوب مضطرب ، بی‌حضور ایدلمك § تشویش : تخدیش اذهان . جمعی : (تخدیشات) .

تَخْذِیل [ع، مص] خذلانه دوشیرمك ، ذلته دوچار ایتمك .

تَخَرُّش • [ع مص] طیرمالانمق § (طب) قبل تفیج برعضوك فوقالعاده کیدیشمه‌سی ، تنبه وتهیجی .

تَخَرُّق [ع، مص] ییرتلمق § یارلمق .

تَخْرِیب • [ع،مص] خراب ایتمك ، ایدلمك ، بوزوب ییقمق . جمعی : (تخریبات) : تخریبات اعدا .

تَخْرِیج • [ع، مص] (کیمیا) بر جسم مرکبك اجزاسندن برینی آیرمق . { مولداتندندر } .
§ (طب) آلات جراحیه‌دن بریله اعضای بدندن برینی ، ویا غیر طبیعی براستطالهٔ عضویه‌یی کسوب وجوددن آییرمق یاخود اجواف طبیعیه درونینه گیرمش بر جسم اجنبی‌یی چیقارمق دیمکدر .

تَخْرِیش • [ع مص] طیرمالامق ، طیرمالانمق . § (طب) برعضوی ویا جلدی کیدیشدیرمك ، یاخوب قاشندیرمق ، غیجیقلامق .

تَخْرِیق • [ع،مص] ییرتمق ، ییرتلمق § یارمق ، یاراق .

تَخْرِیف • [ع مص] کیج برآمه بوناتلق اسناد ایتمك .

تَخْزِیع • [ع ، مص] کسمه ، یارمه . § (طب) کسه‌رك (خزع) عملیاتی اجرا ایتمه .

تَخْسِیر • [ع مص] خساره دوچار ایتمك ، ایدلمك { (اضرار) دن اقوادر . }

تَخَشُّع • [ع، مص] خشوع کوسترمك ، نفسی آشاغی طوتوب ادب وحیالی طاورانمق .

تَخَشُّن • [ع،مص] خشونتلنمك ، سردلك پیدا ایتمك .

تَخَشِّی [ع ، مص] خشیتلنمك § تعظیم ایله ممتزج خوف .

تَخْشِیَه [ع ، مص] خشیته دوشورمك ، دوشورلمك .

تَخَصُّص • [ع،مص] (اختصاص) ایله مترادفدر .

تَخْصِیص • [ع،مص] خاص قیلمق ، قیلنمق ، برشیئی یالکز برحال وماده‌یه حصر ایتمك { (تعمیم) کلمه‌سنك ضدیدر } .

تخصیص = علی الخصوص ، خصوصاً .

بالتخصیص = تخصیص ایدرك ، ایدیله‌رك ، تخصیص ایله .

تخصیصاً = تخصیص صورتیله . جمعی : (تخصیصات) کلیرسه‌ده لسانمزده مفرد مقامنده و (مخصصات) معناسنده استعمال اولنمقده‌در . ☞ (مخصصات) .

تَخَضُّر • [ع مص] یشیللنمك ، یشیل رنك باغلامق .

تَخَضُّع • [ع.مص] خضوع کوسترمك ، نفسنی تکبردن منع ایتمك .

تَخْضِیب [ع مص] بویامق ، بویانمق .

تخضیب لحیه = قنا (حنا) ایله صقال بویامق .

تَخْضِیر • [ع،مص] یشیل رنك ویرمك ، یشیللندیرمك .

تَخْطِئَه [ع،مص] خطایه نسبت ایتمك ، ایدلمك ، بریسی حقنده خطا ایتدی دیمك : خطاسی چیقارمق .

تَخَطُّر • [ع،مص] درخاطر ایتمك ، خاطرلامق ، خاطره کیرمك ، اکیرلمك . جمعی : (تخطرات) § بیلدیکی حالده اونودیلوب صوکره‌دن خاطره کلن شیلر معناسنه‌در .

تَخَطِّی [ع،مص] برشیئی آتلایوب کچمك ، برشی آتلانوب کچلمك . § حدی ، حدودی تجاوز ایتمك . جمعی : (تخطیئات) کلیر . تجاوزلر : تخطیئات اعدا .

تَخْطِیط [ع مص] چیزمك ، چیزلمك . § خط ، خطوط ترسیم ایتمك .

تخطیط اراضی = برارضینك خریطه‌سنی رسم ایتمك قواعدندن باحث فن ، طوپوغرافیا .

تَخَفُّف • [ع.مص] خفیفله‌مك ، خفیفلنمك . § آیاغه مست ، چیزمه کبی قونچلی برشی کیمك .

تَخْفِیف • [ع مص] خفیف ایتمك ، خفیفله‌مك § قولایلاشدیرمق § تخفیف اوجاع . جمعی : (تخفیفات) .

تَخَلْخُل • [ع،مص] فی الاصل آیاغه خلخال طاقنمق ، بیله ایساده بومعنی لسانمزده مرعی وجاری دکلدر .
§ (حکمت) فضاده ، برمحلده‌کی هوانك کسب خفت ایتمسیله دیکر محلده بولنوب کثافتی زیاده اولان باشقه هوانك اومحله هجومی وبونك نتیجه‌سی اولارق جریان حصوله کلمسی § بر جسمك اجزاسی تزاید ایتمکسزین حجمنك قباروب شیشمه‌سی

تَخَلُّص • [ع ، مص] قورتلمق ، خلاص اولمق § اسکی شاعرلرك مشهور اولدقلری اسم معروفلردن باشقه شعرده استعمال ایتدکلری اوزره اسم ثانی طاقنمه‌سی : « فلان شیر اسمی تخلص ایدردی » § (طب) داخل رحمده جنینه لازم اولان اعضاء موقته‌نك طردینه اطلاق اولنور .

تَخَلُّط [ع.مص] قاریشیق اولق { اختلاط ایله فرقلیدر { تخلط ساده اشیا حقنده ، اختلاط ایسه اکثریا اشخاص حقنده ، استعمال اولنور . }

تَخَلُّف • [ع.مص] خلاف اوزره بولنمق . اویغون کلمامك { اشیا وفکر حقنده مستعملدر . }

تَخَلُّق • [ع مص] طبیعت ، خوی ایدنمك ، برخوی وطبیعتله متصف اولق ، اخلاقلانمق .

تَخَلُّل • [ع ، مص] خلل بولمق § آره‌لغه صوقلمق ، آره‌یه کیرمك .

تَخَلِّی [ع مص] بوشالمق ، بوش قالمق . § اختیار خلوت ایتمك .

تَخْلِید • [ع.مص] مخلد ایتمك ، دائمی صورتده مقیم قیلمق ، قیلنمق .

تَخْلِيصْ [ع،مصـ] قورتارمق، قورتارلمق.

تخليص كريبان == يافه‌يى قورتارمق .

تخليصيه == تخليصه منسوب . دكزه دوشنلرى، قضاى بحرى‌يه دوچار اولانلرى تخليصه مأمور اولان هيئت: هيئت تخليصيه.

وسائط تخليصيه == (بحريه) قضاى بحرى‌يه دوچار اولانلرى تخليص ايچون هيئت تخليصيه طرفندن استعمال ايديلن وسائط .

تخليصيه صندالى == قضازده اولان مراكب بحريه مرتباتنى تخليص ايچون استعمال ايديلن منطارلى برنوع صندال .

تخليصيه مداليه‌سى == دكزه دوشنلرى قورتارمق ايچون كنديسنى دكزه آتانلره طرف حكومت سنيه‌دن احسان بيوريلان برنشانهٔ افتخار .

تَخْلِيطْ [ع،مصـ] قاريشديرمق، قاريشديرلق . جمعى : (تخليطات) .

تَخْلِيلْ [ع،مصـ] سركه‌يه تحويل ايتمك .

تَخْلِيَّه [ع،مصـ] بوشالتمق ، بوشادلمق .

تخليهٔ سبيل == (حقوق) محبوس وموقوفى صاليويرمك .

تَخَمُّرْ [ع،مصـ] (اختمار) ايله مترادفدر .

تَخْمِيرْ [ع،مصـ] يوغورمق، يوغورلمق . § مايه‌لنديرلمك .

تَخْمِيسْ [ع،مصـ] بشه ابلاغ § بشه تقسيم § (ادبيات) برمنظومه‌نك ابياتنه اوچر مصرع ضميله هر مصراعك بشه ابلاغى . جمعى: (تخميسات).

تَخْمِينْ [ع،مصـ] برشيئك مقدارينى ، نقدينى ، بدلنى ذهناً غير قطعى وفقط واقعه قريب برصورتده بولمق ، بيلمك § ظن وقياسله بيان رأى ايلمك . جمعى : (تخمينات) .

تخميناً == حكم ظنى اولارق ، تخمين صورتيله ، تقريباً .

تخمينى == تخمينه منسوب، تخمين ايله.

تخمين كرده == .

تَخْنِيقْ [ع،مصـ] (اختناق) ه بدل قوللانيلور .

تَخَوُّفْ [ع،مصـ] قورقويه دوشمك .

تَخْوِيفْ [ع،مصـ] قورقويه دوشورمك.

تخويفاً == قورقوتارق، قورقوتمق صورتيله، تخويف ايچون . جمعى: (تخويفات).

تَخْوِينْ [ع،مصـ] خيانته نسبت ايتمك ، بريسنه خائن ديمك . جمعى : (تخوينات) .

تَخَيُّلْ [ع،مصـ] خياله آلمق ، آلنمق ، اصلسز برشيئه ذهنده وجود ويرمه . جمعى : (تخيلات) .

تخيلى == تخيله منسوب، تخيل صورتيله .

تَخْيِيبْ [ع،مصـ] محروم ومأيوس قيلمق، قيلنمق .

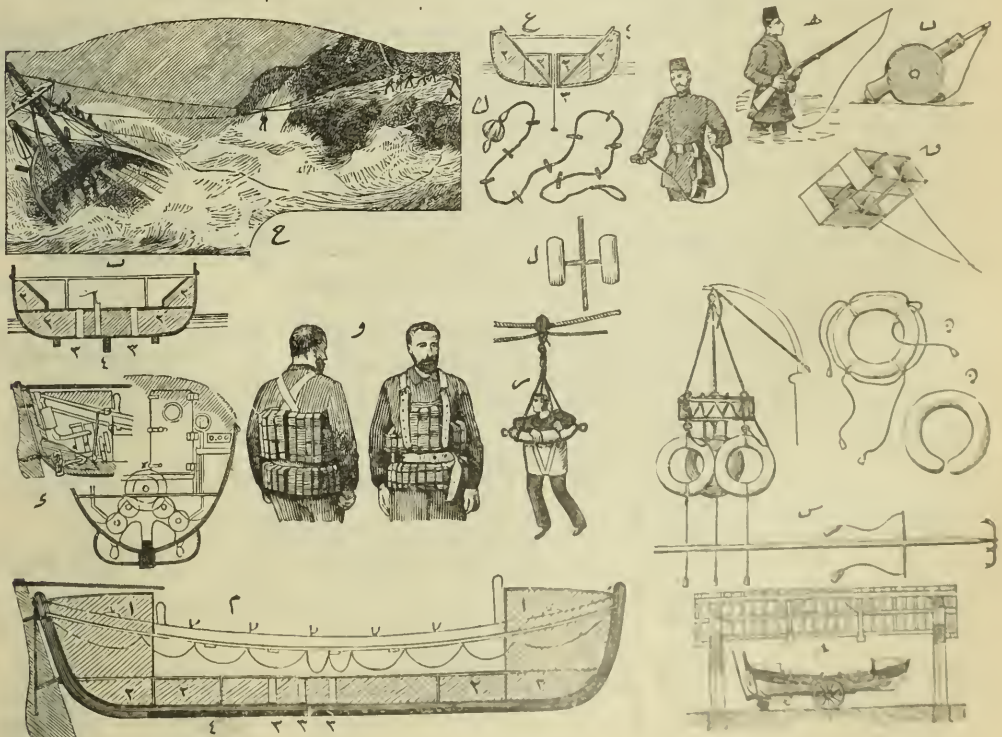

(وسائط تخليصيه)

ب — تخليصيه روكتى . هـ — روكت . ى — اوچورتمه د — جان قورتاران سميدى . ر — سميد واسطه‌سيله صورت تخليص . س — تخليصيه قانجه‌سى . م — تخليصيه صندالى ح — صوزرمه آلتنده تخليصيه صندالى . ع — تخليصيه صندالنك مقطع طولانيسى . ب — تخليصيه صندالنك مقطع عرضانيسى . ء — تخليصيه صندالنك ماكنه‌سى . ك — تخليصيه ايپى . ل — سابح شماندیره . و — تخليصيه جاكتى . ح — قضازده مراكب بحريه‌نك صورت تخليصى . ۲۰۱ — هوابابى . ٤۰۳ — اومورغه.

تخییر [ع، مص] ایکی شی ، ایکی شق بیننده مخیر قیلمق، قیلنمق، بر آدمی ایکی درلو حرکتدن برینی ترجیح وقبولده مختار براقمق .

تخییل [ع.مص] ذهنده خیاله صورت ویرمك. ویرلمك. جمعی: (تخییلات).

تدابیر [ع،مص] جمع. تدبیر ☛ (تدبیر).

تداخل [ع.مص] ایکی شیدن هر بری دیکرینه داخل اولمق § { ایش حقنده } تأخر، کری قالمق . § ییغیلوب قالمق. بریکمك § مداخله ایتمك قاریشمق .

تدارك [ع.مص] تهیه، احضار ایتمك . { غلط مشهور اوله‌رق رانك کسریله زبانزددر } . جمعی : (تدارکات) .

تدارکلی = اقتضا ایدن شیلری وقت وزمانیله تهیه واستحضار ایتمش اولان .

تدارکی = بر مرضك اشتدادی احتماله قارشی ایجاب ایدن وصایای صحیه‌یی اجرا ایتمك معناسیله اصطلاح طبیدر .

ثم التدارك = درحال بولنمش ، درمه چاتمه .

تدارکات سفریه / **تدارکات حربیه** } = محاربه‌حاضرلقلری.

تدافع [ع.مص] بربرینی دفع ایدرك ایتشمك، قاقشمز § برقوتی تأثیرسز براقمق ایچون اکا دیکر برقوتله قارشی قومق § (عسکری) اشغال ایدیلن محلده بولنه‌رق هجوم وتعرض ایدن دشمنه قارشی قومق ، خصمك تعرضنه مقابله ایتمك .

تدافعی = مدافعه‌یه منسوب ‖ یرنده طوروب هجوم ایدن اعدایی دفع ایتمك صورتیله .

حرب تدافعی = تدافعی صورتله حرب ایتمك . (حرب تجاوزی) ، (حرب تعرضی) تعبیرلرینك ضدی .

تداول [ع.مص] الدن اله کزمك، الدن اله دور ایتمك ، موقع استعمالده بولنمق .

تداول ایادی = سندات خاقانینك مستند اولدیغی قیود اساسیه‌که دفترخاقانی نظارتنده بولنور .

تداوی [ع.مص] دوا ایتمك ، ایدلمك . مداوات ایدیلمك .

برای تداوی = علاج یاپمق، دوا ایتمك، مداوات اولنمق ایچون .

تداوی بالماء = (طب) مختلف شکللرده بدن اوزرینه سوق ایدیلن ومختلف درجهٔ حرارتده بولنان صو ایله تداوی اصولی .

تداوی بالضد = برخسته‌لغه ضدیله علاج یاپمق .

تداوی بالعنب = خسته‌یی اوزوم یدیره‌رك تداوی ایتمك .

تداوی بالنظیر = صوغوق آلان بر خسته‌یی ینه صغوق شیلرله تداوی ایدرك حاصل اوله‌جق عکس تأثیردن استفاده ایتمك اصولی .

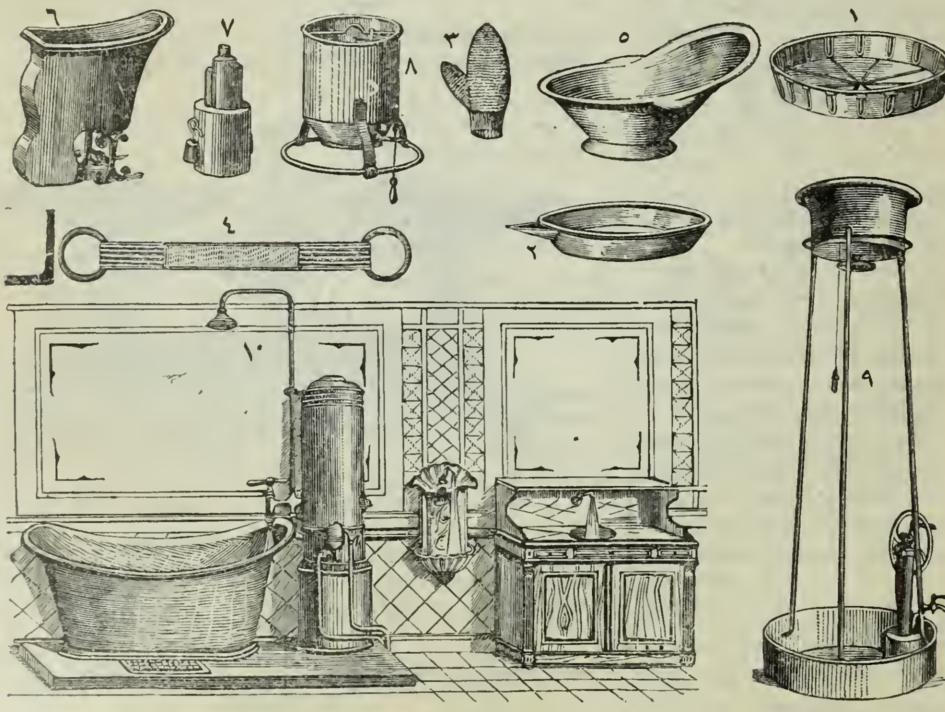

(تداوی بالماء)

١ — قاوچوقدن معمول سیاحت لکنی .
٢ — معدنی لکن .
٣ — دلك الدیونی .
٤ — دلك قاییشی .
٥ — یاری بله قدر یاپیله‌جق بانیو آلتی .
٦ — قولتقلی بانیو .
٧ — بانیونك تسخینه مخصوص اسطوانه .
٨ — دیشلی قوغه .
٩ — عادی دوش آلتی .
١٠ — استحمام وتوالت اوطه‌سی .

تَدَبُّر [ع، مص] تفكر عاقبت، تفكر حقيقت. جمعی : (تدبرات) .

تَدْبِيج [ع، مص] (فقه) رکوعده باشی زیاده اکمك معناسنه‌در .

تَدْبِير [ع، مص] بر شیئك انجامنی تفکرله تهیهٔ لوازم ، ترتیب اسباب ایلمك . § چاره بولمق § چاره .

تدبیر منزل == ادارهٔ بیتیه‌یه متعلق خصوصاتك قواعدی { ئه‌قونومی دومه‌ستیق (Economie domestique) دخی دیرلر.

حسن تدبیر == حسن تشبث ، حسن اداره .

سوء تدبیر == سوء تشبث، سوء اداره .

تدبیرسز == غافل ، بجریکسز .

تدبیرسزلك == غفلت .

تدبیرلی == ایشك عاقبتنی ایی دوشونه‌رك تأمین موفقیت اسبابنی استحضار ایدن .

تَدَثُّر [ع، مص] جامه‌یه بورونمك .

تَدْخِين [ع، مص] (طب) توتسوله‌مك .

تَدَرُّس [ع ، مص] درس آلمق ، درس اوله‌رق اوقومق . جمعی : (تدرسات).

تَدَرُّع [ع، مص] زرهلانمق، زره کیمك .

تَدَرُّن [ع، مص] (طب) بر عضوك شیشمه‌سی ، تورم ایلمه‌سی .

تَدْرِيج [ع، مص] درجه درجه حرکت . § تأنی .

تدریجاً } بالتدریج } == تدریج ایله، درجه درجه حرکتله، یواش یواش .

علی التدریج == تدریج اوزره .

تدریجی } تدریجیه } == تدریجه منسوب، تدریجلی . || آهسته آهسته، یواش یواش .

تَدْرِيس [ع، مص] درس ویرمك، ویرلمك، درس صورتیله اوقوتمق ، اوقوداق جمعی: (تدریسات): تدریسات ابتدائیه .

تَدْرِيع [ع، مص] زره کیدیرمك ، کیدیرلمك : تدریع جیوش .

تَدْسِيم [ع، مص] دفع نظار ایچون کوچوك چوجوغك چکه‌چوقورینی سیاه ایله بکله‌مك .

تَدَفُّن [ع، مص] دفن اولنمق ، مدفون اولمق

تَدْفِين [ع، مص] دفن ایتمك، یره کومك، کومولمك . { دفن ذاتاً متعدی ایکن بونی تفعیل بابنه نقل ایله (تدفین) صورتنه قویمق غلط ایسه‌ده لسانمزده پك زیاده شایع اولدیغندن بورایه درجه مجبوریت حاصل اولدی . }

تَدْقِيق [ع، مص] دقتله آراشدیرمق ، آرشدیرلمق ، اینجه‌دن اینجه‌یه یوقلامق، تحری ایتمك . جمعی : (تدقیقات) .

تدقیقات شرعیه == امور و مصالح شرعیه‌یه متعلق احکامك مرجع اشتقاقی اولان مجلسك عنوان رسمیسی .

تَدَلِّي [ع، مص] نازلانمق ، شیوه وادا کوسترمك . جمعی § (تدلیات). { تشدید یا ایله غلطدر } .

تَدَمُّع [ع مص] کوز یاشارمق § (طب) کوز یاشنك بعض حالات مرضیه‌دن دولایی سیلانی .

تَدْمِيج [ع، مص] برشیئی دیکر شیئك ایچنه یرلشدیرمك .

تَدْمِير [ع، مص] محو وهلاك ایتمك ، ایدلمك . جمعی : (تدمیرات).

تَدْمِيم [ع مص] { کلمات مولده‌دندر } § (طب) دمك بعض اسباب تأثیریله جکرلرده ، باغرصاقلرده، اوعیه‌ده تکثری .

تَدَنُّس [ع مص] کیرلنمك، پیس اولمق، باسلانمق : تدنس جامه .

تَدَنِّي [ع، مص] آشاغیلامق ، آشاغی ایتمك ، کری قالمق ، کریله‌مك . { (ترقی) نك ضدی }. جمعی : (تدنیات) .

تَدْنِيس [ع، مص] کیرلتمك ، کیرلدلمك : تدنیس ورق جمعی: (تدنیسات).

تَدْوِير [ع مص] دوندرمك دوندرلمك . چویرمك ، چویرلمك § دکرمی، مدور ایتمك ، ایدلمك .

تَدْوِين [ع، مص] بر علمی، بر فنی تشکیل ایدن مسائلی جمع وتوضیح ایدرك کتاب حالنه کتیرمك .

تدوینات == ج : تدوین ، مؤلفات .

تَدْوِيَه [ع، مص] علاج ، دوا ویرمك .

تَدَهُّن [ع، مص] (ادهان) ایله مترادفدر. یاغلانمق ، یاغ سورونمك .

تَدَهِّي [ع، مص] داهیلشمك ، اصحاب دهایه لایق صورتده حرکت ایتمك.

تَدْهِيش [ع، مص] دهشت ویرمك ، دهشته دوشورمك قورقودن شاشیرتمق، اورکوتمك . { بینه بومعنایه کان (ادهاش) دن اقوادر } . جمعی : (تدهیشات) .

تَدْهِين [ع، مص] کوزل قرقولی یاغ . — وزمانزه کوره پوماده — سورمك ، سورلمك .

تَدَيُّن [ع، مص] بر دینك احکامنی قبول واجرا ایتمك § باشقه‌سنك بورجنی کندی ذمتنه ضم ایتمك ، بورج ایدینمك .

تَذَاكُر [ع مص] ج : (تذکره) . ☞ (تذکره) .

تَذَبْذُب [ع مص] تردد ، قرارسزلق . § نظامسزلق ، مشوشلك . جمعی : (تذبذبات) : تذبذبات بیتیه .

تَذْرَو [ع، ـ] سوکلون دینان لطیف قوش. « کیمدر دوشورن هوایه سروی آلماز قاناد آتمنه تذروی »

تذرو زرین پر == کونشدن کنایه‌در .

تَذْكَار [ع، مص] یاد ایتمك ، ایدلمك ، آکمق ، آکلمق { کسر تا ایله غلطدر } § خاطره کتیرمك ، کتیرلمك .

تَذَكُّر [ع، مص] خاطره کتیروب ذکر ایتمك § برماده حقنده مذاکره ایتمك ، ایدلمك . سویلشمك ، سویلشلمك . جمعی : (تذکرات) . سویلشمه‌لر .

تَذْكِرَه [ع، ـ] برشهرده بولنان دوائر رسمیه‌نك بربرلریله تعاطی ایلدکاری مکتوب { ـ که : دائره‌نك آمری طرفندن زیرینه امضا وضع اولنور واوچه بولنه‌رك اوزونجه ظرف درونه قونیلور . محررات ایسه تختیم اولنور ، درده بوکولور } § عین شهرده ساکن ایکی شخص آره‌سنده خصوصاته دائر تعاطی اولنان ورقه § مدت نظامیه‌سنی اکمال ایدن افراد عسکریه‌یه حین استبدالارنده ویریلن ورقهٔ رسمیه § اصنافه، آوجیلره ، بالقجیلره ، یولجیلره مرجعلرندن اعطا اولنان رخصتی حاوی رسمی کاغد § وسیلهٔ تذکر اولان شی { بوصوك معنی لسانمزده پکده مستعمل دکلدر } .

تذکرة الاولیا == اولیای کرامدن بر چوغنك تراجم احوال ومناقب عبرت اشتمالنی حاوی کتاب .

تذکرة الشعرا == شعرادن بر قسمنك تراجم احوال ومنتخبات اشعارینی حاوی کتاب .

تذکرهٔ سامیه == مقام صدارت عظمادن استطیر بیوریلان تذکره .

مرور تذکره‌سی = ولایت آشیری بر محله کیده‌جك اولانلره نفوس اداره‌لرنجه اعطا قلنان رخصتنامه .

نفوس تذکره‌سی = بر شخصك هویتنی ناطق اوله‌رق نفوس اداره‌لرنجه ویریلن تذکرهٔ تابعیت .

تَذْكِير • [ع مص] یاد ایتدیرمك، ایتدیرلمك . آکدیرمق ، آکدیرلمق ، خاطره کتیرمك ، کتیرلمك § مذکر قیلمق ، قیلنمق { تأنیثك ضدی } : تذکیر کلمه § وعظ ایتمك ، تنبیه ونصیحت ایلمك .

تذکیری = (نباتات) عضو تذکیره منسوب ومتعلق دیمکدر . جمعی : تذکیرات .

تَذَلُّل • [ع،مص] نفسنی ذلیل کوسترمك ، اظهار ذلت . جمعی : (تذللات) .

تَذْلِيل • [ع، مص] ذلیل ایتمك ، ایدلمك ، حقیر طوتمق ، طوتلمق { (اذلال)دن اقوادر } . جمعی : (تذلیلات) .

تَذْنِيب • [ع، مص] علاوه اوله‌رق ایراد ایتمك ، ایدلمك § علاوه ، ذیل . جمعی : (تذنیبات) .

تَذَوُّق • [ع،مص] طاتمق ، طادلمق § ذوق آلمق ، ذوقیاب اولمق . جمعی : (تذوقات) . تذوقات روحانیه .

تَذْوِيب • [ع مص] اریتمك ، اذابه ایتمك ، ایدلمك (کیمیا) صو ایچروسنده اجسام صلبه‌دن هرهانکی برینی اریتمك ، حل ایتمك دیمکدر . جمعی : (تذویبات) .

تذویب بالتحویل = کل ایچنده ، غسل یله املاح قلوبه‌یی آییرمق .

تَذْهِيب • [ع، مص] آلتون سورمك ، سورلمك ، یالدیزلامق ، یالدیزلانمق § تزیین ایتمك § (طب) چوروه‌مش دیشلره آلتون طولدیرمق .

تذهیبجی = یالدیزجی ، مذهب . جمعی : (تذهیبات) : تذهیبات نفیسه .

تَذْيِيل • [ع،مص] ذیل اوله‌رق ایراد ایتمك ، ایدلمك ، صوکنه علاوه صورتیله یازمق .

تَر • [فا،د] عربی وفارسی صفتلرك نهایتنه داخل اولور تفضیل ، مبالغه اداتیدر :

مشکلتر = زیاده پك ، اك مشکل .

کمتر = اك ، پك ، دها ناقص .

نازکتر = اك ، پك زیاده نازك § بعضاً بوکا اضافت حالنده (ین) علاوه اولنور : نازکترین ابکار ، کمترین بندکان ، مشکلترین امور .

§ یاش ، رطوبتلی :

چشم تر = یاشلی کوز .

§ تازه ، طراوتلی :

کل تر = تازه طراوتلی ، صولمامش کل .

میوهٔ تر = تازه یمش .

تروتازه = پك لطیف ، پك کورپه .

ترمزاج = جزئی شیدن منفعل اولان ، پاموقدن نم قاپان .

تَر • [ت،ا] تأثیر حرارت وبعض انفعالات ایله مسامات بدندن چیقان ، افراز اولنان صو ، عرق ، رشح .

تر بیقلی = بیقلری هنوز چیقمغه باشلامش اولان ، دلیقانلی .

تر دوشکی = لحوسه دوشکی .

تر دوکمك = صیقیلندیدن تر باصمق .

ترله‌مك = عرقریز اولمق || یورلمق .

ترلتمك = خسته‌یه بعض معالجات اعطاسیله تر کتیرمك .

آلن تری = سعی ، امك .

آیاق تری = حق سعی ، اجرت قدم .

قان ترایچنده قالمق = پك زیاده ترلیوب یورلمق .

صوغوق تر دوکمك = نابجا بر قول ویا فعلدن محجوب اولمق .

تَرَائِب • [ع، مص] کوکس معناسنه کان ولسانمزده مأنوس ومستعمل اولمیان (تریبه) نك جمعی اولوب طبابتده کوکس کمیکاری معناسنه قوللانیلور .

تَرَاجِم • [ع،مص] بر لسانی دیکر لسانه نقل وبیان ایتمك معناسنه کلان (ترجمه) نك جمعیدر .

☞ (ترجمه) .

تراجم احوال = بعض اعاظم ومشاهیرك صورت معیشتلرینه ، نشأت وترقیلرینه ، الحاصل احوال حیاتیه‌لرینه دائر یازیلان تاریخچه‌لر ، تواریخ اشخاص .

تَرَاخِي [ع، مص] کوشك طاورانمق ، رخاوت کوسترمك § کیری چکلمك ، کیری طورمق § تأخر ایتمك ، کجکمك .

تَرَادُف [ع،مص] بر برینك آردی صیره کیتمك ، بر برینه تابع اولمق . § ایکی ویا دها زیاده الفاظ بر معنایه کلمك : لیث ، اسد ، شیر ، غضنفر کبی .

تَرَازُو [ع،ا] بر شیئك مقدار ثقلتنی آکلامق ایچون استعمال اولنان معروف طارتی آلتی ـ که : انواع مختلفه‌سی واردر .

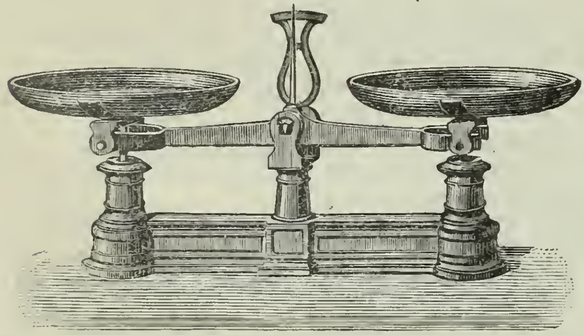

(روبروال ترازوسی)

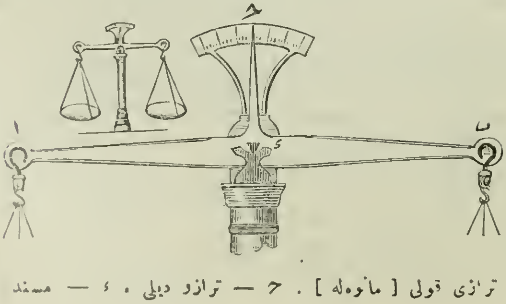

ا ب — ترازی قولی [مانوله] . ح — ترازو دیلی . ء — مسند نقطه‌سی .

ترازودیلی == ترازونك ورته‌سنده اولوب کفه‌لردن برینك تأثیر ثقلیله برجهته میلنی کوسترر دیلجیك .

ترازوکوزی == وزن اولنه‌جق شیئك ویا آغرلق یعنی واحد قیاسی ثقلتك اضعاف واجزاسنك وضع اولندیغی طبله‌لردن هربری ، کفه .

چوجق ترازوسی == کوچوك چوجقلرك ثقلتی تعیین ایچون .

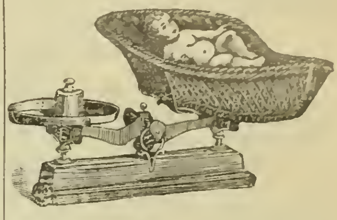

(چوجق ترازوسی)

صوترازوسی == صویی ایصدیلان طرفه سوق ایتمکه ، آرزو ایدیلان ارتفاعه چیقارمغه مخصوص بر بنا ــ که : سویهٔ ماء قاعدهٔ طبیعیه‌سنه ابتناءً بنا اولنور .

ترازویه اورمق == برینك فضل وعرفانی تجربه ایتمك ، دنه‌مك || تأمل ، ملاحظه ایلمك .

تراسُل [ع.مص] (مراسله) یه بدل نظمده قوللانیله‌بیلور .

تراصُف [ع.مص] قلدیرم طاشلری کبی برینه بیناشوب صیقشمق ، اصطیف اولمق .

تراضی [ع.مص] بربرندن راضی اولمق ، اویوشمق .

تراضیٔ طرفین == (حقوق) طرفینك موافقتی .

بالتراضی == اویوشارق ، بربرینه موافقت ایدرك ، ایکی طرفك رضاسیله .

تراطور [ت.ـ] دوکلمش فندق ، بادم ، ویاجویز ایله اتمك ، صارمساق وسرکه‌دن یاپلمش ودروننه بر شیلك طوغرانمش بر نوع صالاته {دوغریسی عربی (تراتر) در } .

ترافُع [ع.مص] (مرافعه) ایله مترادفدر . فصل ورؤیت دعوی مقصدیله حضور حاکمده دعوا ، دوروشمق .

بالترافع == مرافعه ایله .

تراکُب [ع.مص] بربرینك اوزرینه بینمك § بربرینه باغلانوب کیندلمك .

تراکُم [ع.مص] بریکمك ، ییغلمق : تراکم میاه { ذی‌روح حقنده استعمال اولنه‌ماز } .

تراکیب [ع.ـ] بربرینه مرتبط بر قاچ لفظ وعباره معناسنه کلن (ترکیب) ك جمعی .
{ مرکب قیلمق معناسنی افاده ایدن (ترکیب) ك جمعی : (ترکیبات) کلیر } ترکیبات سخیفه .

ترامپته [ج.ـ] { Trompette } فرانسزجه ؛ بوری دیمکدر } . چفته چوماقله چالینان کوچوك طاول ــ که : عسکره قوماندا ایچین دخی چالینیر .

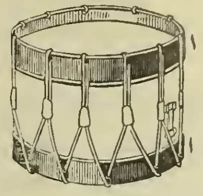

(ترامپته)

ترامپته‌جی == ترامپته چالان نفر ویا اونباشی ، چاوش .

ترانه [فا.ـ] آهنك ، نغمه ، مقام .

ترانه پرداز == تغنی ایدیجی ، ایدن ، نغمه‌زن .

ترانه پردازی == ترانه پردازلق .
§ اقسام شعردن رباعی .

تراویح [ع.ـ] لسانمزده غیر مستعمل اولان (ترویحه) کلمه‌سنك جمعیدرکه : رمضان شریف کیجه‌لری یاتسو نمازی ایله صلات وتر آره‌سنده قیلنان یکرمی رکعت سنت مؤکده‌در . { صلاة تراویحك جماعتله اداسی حضرت عمر رضی الله عنهك زماننده عادت اولمشدر } .

تربُّص [ع.مص] طوروب بکله‌مك ، انتظار ایتمك § (فقه) وقف عرصه اوزرینه اذن متولی اولمدیغی حالده بنا انشا ایتدیرن آدمك لحوق اذنه قدر اوبناده بلااجرت اقامتدن منعی .

تربیع [ع.مص] درده ابلاغ ایتمك ، درت قات ایلمك § درده تقسیم ایتمه ، درت پای ایتمه § درت کوشه‌لی ایتمه ، مربع شکلنه صوقمق .
§ (ادبیات) برمصرعه اوچ ، یاخود بر بیته ایکی مصرع علاوه‌سنه و ویولده یازلمش بر منظومه‌نك هیئت مجموعه‌سنه اطلاق اولنور § (ریاضیه) بر کمیتی کندی نفسنه ضرب ایتمکه دینورکه : بوکا ایکنجی قوته (رفع) ایتمك دخی تعبیر اولنور : $٥\times٥=(٥)^{٢}=٢٥$ § (کیمیا) آلتون وکوشدن مرکب خلیطه اوزرنده اجرای تجربه اولنور بر جسم مثلثینك مربعه نقلی . § (هیئت) قمرك درتده بری .

تربیع اول == هرعربی آینك یدنجی کونی ــ که : قمر تمام بوصره‌ده یارم آی شکلنده بولنور .

تربیع اخیر == هر شهر عربینك یکرمی برنجی کونی که : قمر بوصره‌ده دخی تربیع اوله مقابل اوله‌رق ینه یارم آی شکلنده‌در .

تربیع دائره == (هندسه) بر دائره‌یه سطحاً مساوی یعنی معادل بر مربع ترسیمی مسئله‌سی ــ که : تثلیث زاویه کبی غیر قابل حلدر .

تربیعاً == مربع اوله‌رق || درت کوشه‌لی اوله‌رق .

تربیه [ع.مص] بسلیوب بیوتمك ، بسله‌نوب بیودلمك .
§ (علم اخلاق) انسانده جبلتنك مساعد اولدیغی مکملیتی حاصل ایتمك .

تربیهٔ جسمانیه == قوای بدنیه‌یی تزیید وموجودیت جسمانیه‌یی تأییدایده‌جك تدابیره توسل ایلمك دیمکدر .

تربیهٔ فکریه == ملکات عقلیه‌نك نشو ونماسنی تأمین ایده‌جك تدابیرکه : فیض علوم وفنون ایله ممکن اوله‌بیلور .
§ تعلیم حسن حال وحرکتله حاصل اولان صفت وحالت مستحسنه .
§ بعض اطعمه‌یه لذتبخش اوله‌جق صورتده علاوه ایدیلان ترکیب مایع ، صالچه .
§ آرابه حیوانلرینك وبعضاً قوشو بارکیرلرینك دزکینه اطلاق اولنور .

تربیه کرده / تربیت کرده == برآدمك تربیه‌جه شاکردی .
§ (علم حیوانات) آیی ، مایمون کبی حیوانلری تعلیم وتأنیس ایتمك .

تربیه‌سز == غیر مؤدب ، شیمارق .

تربیه‌لی == مؤدب || صالچه‌لی .
§ تأدیب معناسنده کلدیکی اولور .

ترتُّب [ع.مص] برسببله تعلق ایتمك ، عائد اولمق § برحالت وحرکتك نتیجه‌سی اوله‌رق حاصل اولمق .

ترتیب [ع.مص] دزمك ، دیزلمك ، یرلی یرینه قویمق ، قونلمق ، تنظیم § مرتب طاقم § پلان ، حاضرلق § حاضرلامق ، تدارك ایتمك § (عسکری) خدمت عسکریه ایله مکلف اولانلرك منقسم اولدیغی صنوف اسناننددن هربری : ترتیب اول ترتیب ثانی افرادندن § (طباعت) ایکی طرفی مطبوع ٤ ، ٨ ، ١٢ ، ١٦ ، ٢٤ ، ٣٢ ، ٦٤ صحیفه‌دن عبارت حروف ، فورمه . § صیره ، دیزی ، طرد .

ترتیب‌ساز = ترتیب ایدیجی ، ایدن .

ترتیب‌ساری = ترتیب‌سازلق .

ترتیب کرده = ترتیب‌ایدلمش، منتظم.

ترتیبلی = منتظم ، یرلی یرنده .

بر ترتیب = (اجزاجیلر) مقادیر مختلفه‌دن مرکب و بر دفعه‌لق استعماله مخصوص دوای مستحضر .

ضعیف‌ترتیب = بنیه‌سی ضعیف، جلیز.

ترتیب مهوی = مطبعه‌ده مرتبه‌لرك حروف هجا و نقطه ترتیبنجه ایتدکاری یا کاشلق.

ترتیبیه = حروف دیزمه اجرتی .

خط‌ترتیب = (هندسهٔ حلیه) بر قوسك هرهانکی بر نقطه‌سندن (س) محورینه دیم اولنان عمود § محورینه مبدأدن اعتباراً (ع) محوری اوزرنده مساحه اولنان بعد .

ترتیل [ع مص] تأنی وتدبیر ایله حسن قرائت ، تلاوت ایلمك : ترتیل فرقان عظیم‌الشان .

ترجمان [ع س] (جیمك حرکات ثلثه‌سی ایله لغتدر) بر لسانی دیگر لسانه نقل ایدن آدم ، برلغتی لغت آخرله تفسیر وبیان ایلیان § مجازاً مفسر معناسنده قوللانیلور : لسانی قلبینه ترجمان اولدی کبی {فرانسزجه بومعنایی ادا ایدن Drogman لفظنك ترجماندن مأخوذ اولدیغی مرویدر} .

ترجمه [ع مص] برلسانی دیگر بر لسان ایله تفسیر وبیان ایلمك .

ترجمهٔ حال = برشخصك احوال خصوصیه‌سنی ناطق مقاله ویا رساله .

ترجمهٔ حال ورقه‌سی = مأمورینك هویت رسمیه‌لرینی حاوی اوله‌رق تنظیم ومرجع رسمیسنه تقدیم ایتمکه مجبور اولدقلری ورقه که : مندرجاتی اوراق مثبته ایله مؤید اولمق لازم کلور .

ترجّی [ع مص] رجا ایتمه ، یلوارمه § اومه ، امید ایتمه .

ترجیب [ع مص] هیبتی حس اولنان شیئه تعظیم ایتمك . جمعی : (ترجیبات) .

ترجیح [ع مص] برشیئی دیگر شیئدن اوستون طوتمق ، زیاده شایان اعتبار عد ایلمك، ایدلمك .

ترجیح بلامرجح = سببسز، وجهسز ترجیح .

ترجیح بینات = (حقوق) مدعی مدعی علیهك هر ایکیسنك بر خصوص حقنده اقامه ایده‌جکلری بینه‌لردن برینی مرجح طوتوب استماع ایدیش که : عدم ثبوت حالنده دیگری اقامهٔ بینه‌دن ساقط اولمز .

ترجیحات = جمع : (ترجیح) .

ترجیع [ع مص] سسی بوغازده اوینادوب نغمه پیدا ایتمك § (شرعی) شهادتیندن هربرینی آهسته اوقودقدن صوکره رفع صوتله تکرار اوقومق {مذهب شافعی‌یه کوره‌در} § رجعت ایتدیرمك § تکرارلامق .

ترجیع‌بند = مختلف قافیه‌لی متعدد اقسامدن مرکب اولان وهرقسمك صوکنده یالکز بربیتی تکرار ایدن منظومه {قسملرك نهایتنه علاوه اولنان بیت آیری آیری اولور ایسه اکا ، ترکیب بند دینور} .

ترح [ع س] (فرح) ك ضدی ؛ غم ، غصه .

ماالدنیا لافرح وترح = دنیا فرح وترحدن باشقه بر شی دکلدر .

ترحّل [ع مص] بر یردن دیکر یره کوچمك . {ارتحال معناسنده قوللانیلمز} .

ترحّم [ع مص] مرحمت ایتمك ، مرحمته کلمك ، آجیمق .

ترحماً = ترحم صورتیله ، آجیه‌رق . جمعی : (ترحمات) .

ترحیب [ع مص] برینه مرحبا دیوب آشنالق ایتمك ، سلام ویرمك § حال وخاطر صورمق . جمعی : (ترحیبات) .

ترحیل [ع مص] بر یردن دیکر یره کوچورمك ، نقل ایتمك .

ترحیم [ع مص] مولی رحمت ایلسون دیمك ، رحمتله یاد ایتمك . جمعی : (ترحیمات) .

ترخانه [فا س] اکشیمش سوت ویا یوغورت ایله اونی یوغوره‌رق ودروننه برمقدار ات وصوغان صریی وبوبر ، طوز علاوه اولنه‌رق یاپیلان شی که : قیشین آندن چوربا پیشیریلیر .

ترخون [فا س] مرکبه فصیله‌سندن اکشی عصاره‌لی بر نبات .

ترخیص [ع مص] رخصت ویرمك ، ویرلمك ، مساعده ایتمك ، ایدلمك . جمعی : (ترخیصات) .

ترخیم [ع مص] قاعدهٔ عربیه اوزره اسمك — حالت نداده — صوك هجاسنی ویاحرف اخیرینی حذف ایتمك . مثلا : (عبدل) ، (عبد الله) ك مرخمیدر .

تردامن [فا ص] صاحب فحش وهوا ، آلوده‌جرکاب خطا . {پاکدامن مقابلی، آلوده‌دامن معادلیدر} .

تردامنی = تردامنلك .

تردّد [ع مص] ایکی جهتدن، ایکی شقدن برینه قرار ویره‌میوب دوشونتیده قلمق ، ایکی خصوص آره‌سنی ذهناً کسدیره‌مه‌مك .

بلاتردد / بی‌تردد = ترددسز اوله‌رق، دوشونمکسزین .

§ بر آدمك نزدینه کیدوب کلمه ، دوام ومواظبت ایتمه ، انتساب پیدا ایلمه .

تردست [فا ص] الی ایشه یاقیشان ، ماهر ، استاد .

تردستی = تردستلك ، مهارت .

تردید [ع مص] رد ایتمك ، رجعت ایتدیرمك § (ادبیات) حکم قطعی‌ویره‌میه‌رك احتمالی صورتده اداره کلام ایلمك § (فقه) عاقدینندن بری دیگرینی متعدد شیلردن برینك قبولنده مخیر برقمق .

تردیف [ع مص] (ارداف) یله مترادفدر. آردی صره یوروتمك، یوروتلمك § آردی صره ایراد ایتمك، ایدلمك § ترکیبه آلمق .

تردیفاً = تردیف ایده‌رك ، ایدیله‌رك ، تردیف صورتیله .

ترذیل [ع مص] رذیل ایتمك، ایدلمك . عربجه‌ده بو معناده {رذال} کلمه‌سی استعمال اولنمقده‌در} . جمعی : ترذیلات کلیرکه : ترذیل ایچون سویلنیلان سوزلر دیمکدر .

ترزبان [فا ص] حاضر جواب .

ترزبانی = حاضر جوابلق .

ترزّن [ع مص] اظهار وقار .

ترزی [ت س] {اصلی فارسیدن معرب اولان (درزی) در} اثواب، لباس بیچوب دیکن آدم، خیاط.

ترزی قادین = نسوانه مخصوص البسه دیکن دیکیشجی قادین .

ترزی کندی سوکوکنی دیکمز = انسان کندی ایشنی کورمز دیمکدر .

ترزیلك = ترزی صنعتی .

ترس [فا س] قورقو ، خوف .

ترسان = قورقوجی ، قورقان .

ترسناك = قورقویه دوچار اولان .

تَرْس [ت.صـ] يوزك ضـدى، عكسى ، ظهر ، آرقه § برشيئك كورنمه‌ين جهتى § آلت قاطعه‌نك اشـلمز طرفى § بر شـيئك كريدن اوكه دوغرى اولان استقامتى § بعض حيواناتك وعلى‌الخصـوص طيور وحشراتك قاذوراتى . § مناسبتسز ، اويغونسز § يوزى آرقه، آرقه‌سى يوز اوله‌جق صورتده دونمش ويا آشـاغى قسمى يوقارويه ويوقارى قسمى آشـاغى‌يه كلمش شى ، معكوس § دوغرى اولميان ، عكسنه اولان § معند ، نوران سرت آدم .

ترسى دونمك = يورلمق، منفعل اولمق . || ناشيرمق .

ترسنه دونمك = رجعت ايتمك، عودت ايلمك || چويرلمك .

ترس طرفدن قالقمق = ايشى داست كلمك .

ترسلك = بدخويلق || مناسبتسزلك .

ترسلمك = تعزير وتوبيخ ايتمك . || حيوان افراز فضلات ايلمك .

تَرْسا [فا، ـ] نصارا، خرستيان، عيسوى .

ترسابچه = خرستيان چوجغى .

ترسابچگان = جـ : (ترسابچه) .

ترسايان = جـ : (ترسا) .

تَرْسانه [ت، ـ] سفن حربيه وسفائن سائره‌نك انشاسنه وآلات ولوازم بحريه‌نك اعمالنه، عساكر بحريه‌نك ترتيب وتعليمنه مخصوص محل .

ترسانه‌لى = بحريه صنفنه منسوب نفر ويا ضابط . { ترسانه لفظنك اصلى وصورت تحريفى حقنده‌كى روايات مختلف ايسه‌ده ارباب دقت طرفندن اجرا ايديلان تدقيقات موشكافانه‌يه نظراً لفظ مذكورك اسپانيولجه دارسينا {Darcinah} لفظندن وبونكده عربى (دارالصناعه) دن مأخوذ ومحرف اولديغى اكلاشلمشدر } .

تَرَسُّب [ع، مصـ] مايعك طورطوسى ديبنه چوكمك § (كيميا) طورطو حاصل ايتمك . جمعى : (ترسبات) .

تَرَسُّم [ع، مصـ] (ارتسام) ايله مترادفدر .

تَرْمى [فا، ـ] ياپراقلرينك ذنبله قرمك ومطنه زنكار ايدن نباتات .

تَرْسيب [ع، مصـ] مايعك درونده‌كى طورطوى ديبنه چوكديرمك طورطو پيدا ايتديرمك .

تَرْسيل [ع مصـ] (ترتيل) ايله مترادفدر .

تَرْسيم [ع، مصـ] رسم ايتمك ، ايلمك ، برشيئك رسمنى ياپمق ، رسمى ياپدرمق .

ترسيم خريطه = (طوپوغرافيا) آلات لازمه واسطه‌سيله برقطعهٔ اراضى‌نك ابعادينى تعيين ايدرك برمقياس معلومه نظراً كاغد اوزرينه رسم ايتمك . زيرده‌كى شكللر برقطعهٔ اراضينك اوچ مختلف اصول ايله صورت ترسيمنى ارائه ايدر :

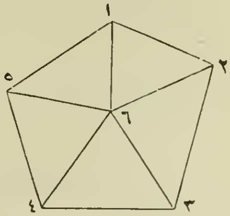

(اشعاع اصولى)

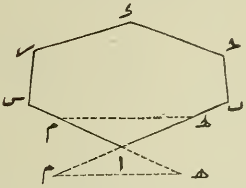

(قطع مسافه اصولى)

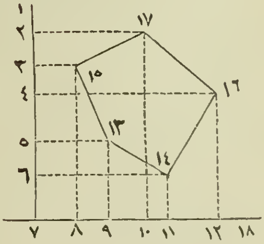

(خطوط ترتيبيه‌لر اصولى)

ترسيم مناظرى = برجسمك ، بربنانك معين برجهتندن كورونيشنى قواعد نظريه‌يه توفيقاً رسم ايتمك ديمكدر .

ترسيم بالضيا } **ترسيم بالشمس** } = فطوغرافيا .

تَرَشُّح [ع، مصـ] مايع صيزمق ، ترلمك خارجه چيقمق § (طب) غدّيدات دهنيه‌دن غير محسوس صورتده افرازات وقوعى § بللى اوليه‌جق برشى خارجه چيقمق، شايع اولمق : « بو حوادث نره‌دن ترشح ايتدى؟ » جمعى : (ترشحات) .

تَرْشيح [ع، مصـ] اسلايوب تيمار وتربيه ايتمك ، رندلمك § (ادبيات) عباره‌ده مشبه‌به ملايم برشى ايراد ايلمك . جمعى : (ترشيحات) .

تَرَشُّف [ع مصـ] صوريق ايچمك { (ارتشاف) دها زياده مستعملدر } .

تَرْشيش [ع مصـ] سرپمك ، صاچمق .

تَرَصُّد [ع، مصـ] برشيئه حصر نظر ايدوب دقتله كوزتمك، اوصورتله كوزه‌دلمك § (علم هيئت) رصد دوربينى ايله اجرام سماويه‌يه باقمق . جمعى : (ترصدات) .

تَرْصيص [ع، مصـ] قالايلامق .

تَرْصيع [ع، مصـ] جواهر ، الماس دوشـه‌مك ، اوزرينه الماس اوطورتمق، جواهرايله تزيين ايتمك § (ادبيات) نثرده ايكنجى فقره‌نك ، نظمـده ايكنجى مصرعك حاوى اولديغى كلماتدن هربرينك برنجى فقره ويا برنجى مصرعك محتوى اولديغى الفاظ ايله وزناً ، سجعاً موافق اولمسى صنعتنه اطلاق اولنور .

مثال :

« اجزاى بشر جالب تعجيل فنادر
ابقاى اثر موجب تحصيل بقادر »

جمعى : (ترصيعات) .

تَرْصيف [ع، مصـ] بربرينه بتيشديروب متانت ويرمك، طاشى طاشه بتيشديروب محكم قيلمق : ترصيف جدار .

تَرْصين [ع، مصـ] متانت ورصانت ويرمك، ويرلمك ، محكم، متين قيلمق . جمعى : (ترصينات) .

تَرْضيض [ع، مصـ] (طب) دفعةً واقع اولان مزحمهٔ خارجيه تأثيريله جلدك آلتنده‌كى انسجه‌يى ازمك وانسجه ازالك .

تَرْضيه [ع، مصـ] صحابِ كرام حضراتندن برينك اسمى ياد اولنديغى زمان « رضى الله عنه » ديه دعا ايتمك . § رنجيده دل ايديلان آدمه — عفو ورضاسنى جلب وطلب ايچون — كوستريلان معاملهٔ ندامتكارانه . { بوصوك معناده (ويرمك)، (آلمق) ، (ايستمك) ، (طلب ايتمك) مادهلريله استعمال اولنور } .

تَرْطيب [ع، مصـ] رطوبت ويرمك ، ايصلاتمق، ايصلاتمق § طراوت ويرمك .

ترطيب لسان = كوزل، مرغوب برسوز سويليه‌رك لسانى معناً طاتليلاشديرمق . § (كيميا) برجسمك سطحنده ويا داخلنده بر مقدار صو صاقلامق .

تَرْطيل • [ع، مص] صاچی بوقاروسندن بوغه‌رق اوركوسنی، قبو رجقلرینی اچمق •

تَرَعُّد • [ع، مص] تتره‌مك • (ارتعاد) ایله مترادفدر •

تَرْعيب • [ع، مص] زیاده قورقوتمق • { ترهيب وتخويف ایله مترادف وفقط آنلردن اقوادر } •

تَرْعيش • [ع، مص] تترتمك، تتره‌دلك • (ارعاش) ایله مترادفدر •

تَرْغيب • [ع، مص] هوسلندیرمك، ایستكنی كتیرمك ، رغبت ایتدیرمك ، ایتدیرلك. { (ارغاب) ایله مترادفدر.} جمعی : (ترغيبات) •

تَرْغيم • [ع، مص] یره سورتمك، سورتلمك، { (ارغام) ایله مترادفدر } •

ترغيم انوف = بورنی یره سورتمك، خضیض حقارته دوشورمك. { اسكی تعبیراتدن ایسه ده احیامنه احتیاج واردر } •

تَرَفُّع • [ع مص] یوكسلمك، یوقاری قالقمق. جمعی : (ترفعات) •

تَرَفُّق • [ع، مص] حلم ایله، ملایمتله معامله ایتمك ، طاتلی دیل ، كولر یوز ایله معامله یاپمك •

تَرَفُّه [ع، مص] رفاه بولمق ، امر معاشجه وسعته نائل اولمق •

تَرْفيع • [ع، مص] یوكسلتمك، یوكسلدلمك ، یوقاری قالدیرمق ، قالدیراق • § حائز اولدیغی رتبه بر درجه یوكسلدلمه ، رتبه آلمه § قدراً ، حیثیةً یودلمه ، بیومه : « الٰهی ! منشور لولاك ایله قدر و لامی كافهٔ مخلوقاته قارشی ترفیع اولنان پیغمبر آخر الزمان حقیچون (جامی)یی قلندران حقیقت مجلسنده بادهٔ عشقله مدهوش ایله ـ كه : حجاب هستیدن خلاص اولسون » •

ترفيع ايتمك = رتبه آلمق، رتبه‌سی بر درجه ترفع ایتمك •

ترفيعاً = یوكسلتمه، یوكسلدلمه صورتیله.

تَرْفيق • [ع، مص] رفیق، آرقداش ایتمك ، بری برینك یاننه قاتمق، قاتلمق • { انسان حقنده مستعملدر } •

ترفيقاً = ترفیق ایدرك ، ایدلرك •

تَرْفيل • [ع، مص] تعظیم ایتمك § اوزاتمق. § (علم عروض) بحر كاملك (متفاعلن) جزئنه بر سبب خفیف زیاده ایتمك ومثلا : (متفاعلن) جزئنك نونی الفه تبدیل ایدلدكدن صوكره نهایتنه بر (تن) علاوه‌سیله (متفاعلاتن) یاپمق دیمكدر •

تَرْفيه • [ع، مص] رفاه ویرمك ، وسعت معاشه نائل ایتمك ، مضایقه‌دن قورتارمق • { ارفاه ایله مترادف وآندن اقوای وكثیر الاستعمالدر } •

تَرَقُّب • [ع، مص] بكلمك ، كوزتمك • § اومق ، انتظارنده اولمق • { (ارتقاب) ایله مترادف اولوب بودها زیاده مستعمل و (انتظار) لفظندن اقوادر } •

تَرَقُّص • [ع، مص] بر دوزی‌یه یوقاری چیقوب آشاغی اینمك § رقاص آلتی كبی ایكی طرفه صاللانمق •

تَرْقُوَه [ع، س] (طب) كردنك نهایتنده وكوكسك باشنده یاتلامسنه اوموز باشنه قدر امتداد ایدن و بین العوام كوپریجك كمیكی دینان عظم: عظم ترقوه •

تَرَقّی [ع ، مص] معناً وماةً یوقاری چیقمق، یوكسلمك، ایلرولەمك، اولكی حالدن دها ایی بر حاله كلك • § اشتداد ایتمك { بوصوك معنا امراض حقنده مستعملدر }

ترقی پرور = ترقی‌یی آرزو ایدن • جمعی: (ترقيات): سایهٔ ترقیاتوایهٔ حضرت پادشاهیده.

تَرْقيش [ع، مص] كلامی تزیین ایتمك ، تحسين كلام جمعی (ترقيشات) : ترقیشات رائده •

تَرْقيع • [ع مص] یاممق ، یاماتمق ، یامه اورمق ، یامه اورلق •

تَرْقيق • [ع، مص] صورت نازكانه‌ده ادارهٔ كلام § (طب) ضعیف ایتمك ، ایدلمك § یومشاتمه ، رقتە كتیرمه •

تَرْقيم • [ع، مص] رقم آتمق ، آتلمق • § یازمق، یازلق : ترقیم شقه • § (ریاضیه) بركیت عددیه‌نك رقمله یازلمسی •

تعداد وترقيم = علم حسابك مقادیر عددیه‌یی رقمله یازه‌بیلمك، وآغزله اوقوبه‌بیلمك قواعدندن باحث قسم ابتدائیسی •

تَرْقين • [ع، مص] یازاش براسم ویا رقمی بوزمه، چیزمه ودها دوغریسی حكمسزلكنه دلالت ایدر براشارت وضع ایلمه •

قیدینی ترقین ایتمك = برمأموری خدمتندن اخراج ایله مقید اولدیغی دفتردن اسمنی چیقارمه || بر مصرفك محسوب معامله‌سنی اجرا ایلمه •

تَرْك • [ع، مص] براقمق ، براقلمق ، واز كچمك ، كچلمك § واز كچمك ، واز كچلمك § بوشامق ، تعلیق ایتمك § اهمال ایتمك •

ترك ادب = رعایتسزلك، حرمتسزلك •

ترك حيات = اولوم، وفات § وفات ایتمك •

ترك دنيا = قید ماسوادن كف ید ایله منزویانه یشامق •

تَرَكُّب • [ع، مص] برشی دیكر شی ایله قاریشوب برلشمك ، امتزاج ایتمك ، برقاچ شیدن مركب اولمق • جمعی : (تركبات) •

تَرْكَش • [فا، س] {تیركش مخففی} § اوق محفظه‌سی ، اوق چانطه‌سی •

تَرَكُّن • [ع، مص] اركاندن اولمق، ركنلشمك • § معناً قوت بولمق •

تَرِكَه [ع، س] { زبانزدی غلط اولەرق فتح را ایله‌در } میتك مخلفاتی ، وفات ایدن بر آدمك وارثلرینه قالان اموالی ، میراث § (فقه) غیرك حقندن صافی اوله‌رق میتدن قالان مال •

تَرْكه‌مك • [ت، مص] برینك آرقه‌سندن كلمك ، تعقیب ، اقتفا ایتمك •

تَرْكی [ت، س] اكرك آرقه طرفی § اكر طاقمنك آرقه‌سنده هكبه باغلامغه مخصوص تاصمه •

تركی‌یه آلمق = آت بینمش بر آدم آتنك صاغریسنه ویا اكرك آرقه جهتنه دیكر بر آدمی دها بیندیرمك •

تَرْكيب • [ع، مص] مركب قیلمق، قاتمق • § بربرینه مرتبط ایكی ویا دها زیاده لفظ ، عباره ، جمله § برقاچ شیئك برلشدیرلمسندن حصوله كلمش، تركب ایتمش ماده ، دوا { بو اوچنجی معنایه كوره جمعی : (تركيبات) در }• § (حساب) مختلف عیار ویا قیمتده بولنان خلیطه ویا اشیایی برلشدیره‌رك معین بر عیار ویا قیمتده وایسته‌نیلان ثقلنده دیكر بر خلیطه ویا اشیا تشكیل ایتمك عملیاتی § (طب) بر جریحه آغزینك ویا عظام مكسوره‌نك برلشدیرلمسی اصولی § (كیمیا) بر جسم مركبك اجزای مختلفه‌سنی اصول مخصوصه‌سنه توفیقاً برلشدیروب اوجسمی حصوله كتیرمك.

تركيب بند = مختلف القوافی برقاچ قسمدن مركب اوله‌رق انشاد ایدیلوب هر قسمنك نهایتنده باشقه باشقه برر بیت ایراد ایدیلان منظومه‌یه دیرلركه : اقسام مبحوثه نهایتنده عین بیت تكرار ایدیلورسه اكا ده (ترجیع بند) نامی ویریلیر •

تركيب وصفی = صرف قاعده‌سنجه صفت وموصوفدن عبارت تركیب •

تركيب وتعديل = ☞ (تعدیل) •

تركيب اضافی = (صرف) مضاف ومضاف الیهدن عبارت تركیب •

اوضاع وترکیبات = (ریاضیه) بر طاقم شیلرك اخذ ایده‌بیله‌جکی مختلف ترتیبلره اوشیلرك اوضاعی وبرطاقم شیلردن ترتیب نظر مطالعه‌یه آلنمقسزین تشکیل ایدیله‌بیلن مختلف اجتماعلره او شیلرك ترکیباتی تعبیر اولنور .

تَرْكیزْ [ع، مص] (رکز) ه بدل قوللا- نیله‌بیلور .

تَرْكیكْ [ع مص] رکیك، ضعیف ایتمك، رکاکت ویرمه .

تَرْكینْ [ع، مص] بر وقت ومحل تعیین ایدرك ملاقات ایتمك اوزره ویریلان سوز، قرار، مواعده .

{فرنسلرك {Rendez-vous} تعبیری‌که : لسانمزده دخی استعماله رغبت اولنمقده‌در- یرینه قونم اوله‌بیلور .}

تَرْلا [ع ـ] ☛ (تارلا) .

تَرْلِكْ [ت، ـ] باشه کیلان خفیف سرپوش، (طاقیه) § خانه درونده ایاغه کییلان خفیف آیاق قابی، تخته پاپوچ .

تَرْلَه‌مَكْ [ع، مص] زوره کلرك ، ویا تأثیر حرارته معروض اوله‌رق وجود تلانمك ، مساماتِ جلدیه‌دن نم، تر ترشح ایتمك .

ترلتمك = بعض معالجات اعطاسیله ویا اوزرینه برچوق شیلر اورته‌رك ویاخود چوق قوشدیروب یوره‌رق (خسته‌یه، بریسنه، حیوانه) تر کتیرمك .

ترلدیجی = ترکتیریجی کتیرن، معرق .

تَرَمْرُمْ [ع، مص] سوز سویلیه‌جك کبی طاورانمقله برابر سویلیه‌میوب قلق : ترمرم خائف .

تَرْمومَتْرَه [ج، ـ] هوا ویا صویك درجهٔ حرارتنی تعیینه مخصوص وایچی جیوه‌ایله مالی جامدن معمول آلت ، ☛ میزان الحراره . (مقیاس الحراره) .

{ ترمومترلر اون آلتنجی عصر میلادی اواخرنده ایجاد اولنمش وهر جسمك تزاید حرارتله منبسط وتناقص حرارتله بالعکس منقبض اولمسی اساسنه مبنی اوله‌رق اعمال واحداث ایدلمشدر. بو آلتك پك چوق انواعی واردر} .

(سانتیغراد ترمومترهسی)

فاخرانایت، رومور، سانتیغراد ترمومتره- لرینك نقطهٔ انجمادلریله نقطهٔ غلیانلری

تَرْمیتْ [ج، ـ] {Termite} عصبی الجناح فرقه‌سندن بیاض بر نوع قارینجه وردی .

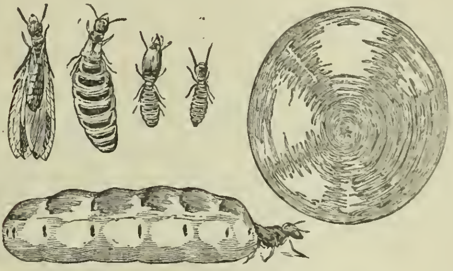

(ترمیت)

تَرْمیدْ [ع، مص] (طب) مواد نباتیه‌سی تفریق اولنمق اوزره بر جسم عضوی‌یی یاقمق .

تَرْمیمْ [ع، مص] خلل بولمش شیئی تعمیر واصلاح ایلمك . {عربیده بو معنایه (مرمت) لفظی موجود ایسه‌ده (ترمیم) یوقدر . بو الفاظ تصرفات خصوصیه‌مزدندر .}

تَرَنْ [فا، ـ] (نسترن) دنیلان کلك نام مخففیدر .

تَرَنُّحْ [ع، مص] ایکی طرفه صالانه‌رق، سنده‌ایه‌رك یورومك .

تَرَنْجَبینْ [ع، ـ] {فارسی (ترنکبین) ن معربدر .} قدرت حلواسی ، من .

تَرَنُّمْ [ع، مص] دلکش برصورتده اجرای آهنك ایتمك .

ترنمات = جمع : (ترنم) ترنمات روحنوازانه .

ترنمساز = ترنم ایدیجی .

ترنمسازی = ترنمسازلق .

ترنوکوپکی = برنوع توبلی ترنوقا کوپکی .

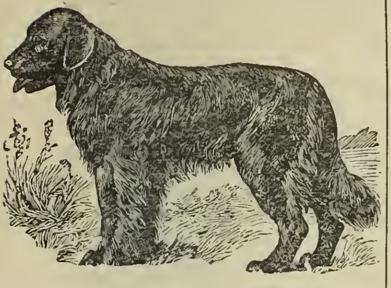

(ترنو کوپکی)

تَرَوُّحْ [ع، مص] بر شیدن قوقو آلمق، رایحه‌لنمق .

تَرْویجْ [ع، مص] رواج ویرمك، ویرلمك، قیمت واعتبارینی آرتیرمق، قیمت واعتباری آرتمق ، رواجلندیرلمق . § کچیرمه ، انفاذ ایتمه .

تَرْویحْ [ع، مص] رایحه ویرمك، ویرلمك، رایحه‌لندیرمك ، رایحه‌لندیرلمه . § اراحه‌یه بدل دخی قوللانیلیر : راحتلندیرمق ، راحتلندیرلق .

یوم ترویح = ذی الحجه‌نك سکزنجی کونی‌که : یوم عرفه‌دن برکون اولدر . اوکون حجاج کرام یوم عرفه‌ده (مینا)یه کیدرلر .

تَرْویحَه [ع، ـ] (تراویح) ك مفردی؟ تراویح نمازینك هردرت رکعتی .

تَرْویقْ [ع، مص] صوزوب صافی ایتمك ، صوزیلوب صافی ایدلمك : ترویق میاه § (کیمیا) صویك وشروبات سائره‌نك حفظ صحته موافق اولق ایچون صوزلمسی عملیاتی .

تَرْویَه [ع، مص] دقتله، تعمیله، اطرافیله تفکر ، درین دوشونمه .

تَرَه [فا،-] لسان فارسیده تازه سبزه‌نك انواعنه اطلاق اولنور . لسانمزده صلیبیه فصیله‌سندن معروف آجیمتراق اوته دنیلیرکه : صلاطه قبیلندن‌در : هند تره‌سی ، چشمه تره‌سی ، صو تره‌سی فرنك تره‌سی کبی انوعی واردر .

(صو تره‌سی) (تره)

تره‌یاغی = یاییقدن چیقمش ، تازه ، طوزسز یاغ ، ساده ، روغن .

تَرَبلین [ج،س] (کیمیا) تره‌منتی ایله مساوی‌الترکیب برعطر مایعی .

تَرَمنتین [ج،س] (کیمیا) {Térében-thine} قاره چام دنیلن بر نوع چام آغاجنك اوزرینه یاپیلان جرحه‌لردن جریان ایدر قویو مایعکه : بویاجیلقده مستعملدر .

تَرَهُّب [ع،مص] راهب اولمق § طرز راهبانه اوزره عبادتله مشغول اولمق .

تَرَهیب [ع،مص] زیاده قورقوتمق ، قورقوتمق . { (ارهاب) ایله مترادف و آندن اقوادر } .

ترهیباً = قورقوته‌رق ، قورقوتمق صورتیله .

مجازات ترهیبیه = اعدام ، مع‌التشهیر مؤبداً ویا موقتاً کورکه قونمق ، قلعه‌بند اولمق ، نفی ابد ، مؤبداً رتبه و مأموریتدن محرومیت ، حقوق مدنیه‌دن اسقاط .

جمعی : (ترهیبات) : ترهیبات شدیده .

تَریکه [ع،س] کیمسه طرفندن تزوجنه رغبت اولنمیوب اوده قالمش قیز . § زرهبوشلك ، اطفائیه فرادینك باشلرینه کیدکاری طاس { تماملیه (Cas-quette) ك مقابلیدر .

تَز [ت،ص] { فارسی (تیز) دن محرفدر } چابوق ، سریع ، عجله .

تز الدن = عجله ، سهولتله .

الینه تز = حمارت ، الی چابوق .

تز جانلی = صبرسز ، عجول .

تَزاحُف [ع،مص] محاربه‌ده طرفین مخاصمین بربرینه چاتمق ، چاتشمق : تزاحف افواج ، تزاحف صفین .

تَزاحُم [ع،مص] غلبه‌لکدن صیقشمق . { تزاحم ؛ (ازدحام) ایله مترادف ایسه‌ده برنجیسی معنویاتده دخی استعمال اولنه‌بیلوب ایکنجیسی ایسه یالکز انسانه مخصوصدر . } جمعی : (تزاحمات) .

تَزاوُر [ع،مص] زیارت ایدیشمك ، بربرینی زیارت ایتمك § عدول وانحراف ایلمك . جمعی (تزاورات)

تَزاوُل [ع،مص] برشیئی تحصیل ایدوب میدانه کتیرمك .

تَزایُد [ع،مص] آرتمق ، زیاده اولمق ، چوغالمق { ازدیاد دخی بومعنایه کلیرسه‌ده بینلرنده جزئی برفرق واردر : تزاید اوزرینه برشی علاوه اولنه‌رق بریکمه ، آرتمه معناسنه اولوب ازدیاد ایسه کندیلکندن نشو ونما بولمه‌در . جمعی : (تزایدات) کلیرکه : زیاده اولان شیلر دیمکدر .

تَزَیُّد [ع،مص] کوپوکلنمك ، کوپورمك . § قایماق باغلامق ، قایماقلانمق .

تَزبیب [ع،مص] یاش میوه‌یی قوروتمق . § (زبیب) قورو اوزوم معناسنه اولدیغندن برشیئك ایچنه قورو اوزوم قویمق معناسنه‌ده کلیر .

تَزبیر [ع،مص] یازمق ، یازلمق § تحریراً اشعار ایتمك . جمعی (تزبیرات) . {بوکلمه رسمیاتده قوللانیله‌بیلور .}

تَزبیل [ع،مص] کوبره ایله طوپراغی تیمار ایتمك .

تَزَرُّر [ع مص] (طب) پولیپلر ، مکیسالر حلقویه‌لر کبی حیوانات ابتدائیه داخل ویا خارج بدن حیوانده حاصل اولان طمورجقك یوش یوش بیویه‌رك اولدیغی یردن منفك اولمسی { ـ كه : عادتا انواع تناسلدن بریدر . چونکه اوپارچه‌نك آیرلمسیله یکیدن برحیوان طوغمش اولیور . اوکبی حیواناتده تولد بوصورتله واقع اولور . } § (نباتات) برتخمدن دیکر برتخمك ظهوری .

تزرری = تزرره منسوب ‖ تزرر صورتیله .

تناسل تزرری = تزرر صورتیله وقوع بولان تناسل .

تَزَفُّت [ع،مص] زفتلنمك ، زفتلنمك ، اوزرینه زفت دینلان ماده‌یی سورمك ، بو ماده سورلمك .

تَزَقُّم [ع،مص] کلفتله ، زحمتله یوتمق ، یوتلمق . { ذم وتحقیر مقامنده استعمال اولنور . }

تَزَك [ت،س] اینك ، مانده کبی حیوانانك قالب طرزنده ، تکرلکجه قوریدلمش ترسی ـ که : محروقتی آز وغالی اولان محللرده ایام شتاده یاقیلیر . (مایس) § تارلادن صاپان ایله چیقارلمش بیوك طوپراق کتله‌سی .

تَزگاه [ت،س] فارسی (دستگاه) دن محرفدر . (دستگاه) .

تَزَکّی [ع،مص] اهل صلاح اولمق ، صلحادن اولمق .

تَزکیه [ع،مص] صلاح حاله کتیرمك ، کتیرلمك : تزکیهٔ نفس . § برآدمك اهل صلاحدن اولوب اولمدیغنی اربابنه صورمق معامله شرعیه‌سی : تزکیهٔ شهود ، تزکیهٔ میت .

تزکیه‌سی بوزوق = اعتبارسز .

تزکیهٔ شهود = شاهدلرك شهادتجه عادل ومقبول الشهاده اولوب اولمدقلرینی تحقیق ایتمك .

تزکیهٔ میت = بعدالتکفین میتك احوالنی حاضروندن صورمق معاملهٔ شرعیهٔ مستحسنه‌سی .

تزکیه‌نامه = برشاهدك احوالنی مستفسراً محاکمدن اوشاهدك مرجعنه ویامنسوب اولدیغی محله امام ومختارینه کوندریلن ورقه .

تَزَلزُل [ع،مص] صارصلمق ، صاللانمق ، ایرغالانمق . جمعی (تزلزلات) : تزلزلات شدیده .

تزلزلات ارضیه = زلزله‌لر ، حرکت ارضلر .

تَزَلُّق [ع،مص] قایمق ، سورچمك : تزلق اقدام .

تَزلیق [ع،مص] قایدیرمق ، قایدیرلمق ، سورچدیرمك ، سورچدیرلمك . { (ازلاق) ده بومعنایه کلیر }

تَزَمُّل [ع،مص] بورونمك ، صارنمق ، اورتنمك .

تزمل نبوی = حضرت فخر کائنات علیه اکمل‌التحیات افندمزه حبل حراده ایلك وحیك شرف نزولنی متعاقب دوچار مخافه اولوب وتتره‌یه‌رك بیت سعادتلرینه عودتله سیدة النسا جناب خدیجة الکبرا طرفندن ـ برموجب امر نبوی ـ اوزرلرینك اورتلمش اولمسی کیفیتی .

تَزمیل [ع،مص] ثوب ، اورتو ، صارغی ایچنه صارمق ، صارلمق : تزمیل صبیان .

تَزَمُّم • [ع،مص] (حيوانه) يولار طاقمق، يولارلامق .

تَزَبُّر [ع،مص] كبرلنمك ، قورلمق .

تَزَنْدُق [ع،مص] زنديق اولمق ، طريق هدايتدن (نعوذبالله) آيرلمق .

تَزَوُّج [ع مص] اولنمك ، نكاح ايله زوجه ايدنمك ، ايدينمك . جمعى : (تزوجات) .

تَزَوُّد • [ع،مص] يانه آزيق ، يه‌جك آلمق ، برابرنجه يولده يه‌جك شى آلمق زادسفرى تدارك ايتمك.

تَزْوِيج [ع،مص] قوجه‌يه ويرمك ، ويرلمك . جمعى : (تزويجات) .

تَزْوِيد [ع،مص] يول ايچون آزيق ، يه‌جك ويرمك ، سفر ذخيره‌سى تدارك ايتديرمك ، آزيقلانديرمق.

تَزْوِير • [ع،مص] يالانى ترويج ايچون تلله‌يوب پوللامق ، يالان سوزه حسن وزينت ويرمك .

تزويراً == تزوير صورتيله . جمعى : (تزويرات) : تزويرات شيطنتكارانه .

تَزَهُّد • [ع،مص] زاهد اولمق ، زهد وعبادتى اختيار ايتمك .

تَزَهُّر • [ع مص] { فى الاصل پارلامق ، پارلدامق معناسنه‌در . لكن علم نباتات وطبابتجه مولد اوله‌رق آتيده‌كى معانى‌يه اصطلاح اولشدر } : (نباتات) چيچكلنمك ، چيچك پيدا ايلمك § چيچكلرك صاپلرى اوزرنده‌كى وضع وترتيبى § (كيميا) برجسم بلورينك هواى صافه تركى حالنده صوينك بالتبخر توز حالنه تبدلى ويا رطوبت هوائى جذب ايله دها ثابت برحالده قالمسى كيفيتى . § (طب) بشره‌نك سطحندن متبارز كورينن اوفاق اوفاق قبارجقلر .

تزهر قوى == (نباتات) وحيدة الزهره نباتاتده موجود ذنبلرك عموماً بر نقطه‌دن اوزانمسنه ديناير .

تزهرات == كائنه معانيسنه كوره (تزهر)ك جمعيدر .

تَزْيِين • [ع،مص] بزنمك ، سوسلنمك ، زينتلنمك . جمعى : (تزينات) .

تَزْيِيد • [ع،مص] آرتيرمق ، آرتيرلمق ، زياده‌لشديرمك ، زياده‌لشديرلمك ، چوغلتمق ، چوغالداق : تزييد مساعى ، تزييد واردات . جمعى : (تزييدات) :

تَزْيِيف • [ع مص] زيوفه چيقارمق ، چيقارلمق ، قلب ، ساخته اولمق اوزره كوسترمك ، كوسترلمك . § ذم وقدح ايدرك بوزمق : اكلنمك ، مسخره‌يه آلمق ، آلنمق جمعى : (تزييفات) كليركه : تزييف يوللو سوزلر ديمكدر .

تَزْيِين • [ع،مص] بزه‌مك ، بزه‌نلمك ، سوسله‌مك ، سوسلنمك ، زينتله‌مك ، زينتلنمك . { ماديات ومعنويتده مستعملدر : خانه‌سنى تزيين ، كلامنى تزيين } جمعى : (تزيينات) : تزيينات فنيه .

تزيينات معماريه == (معمارى) مسالك معمارياده مستعمل نقوش مختلفه .

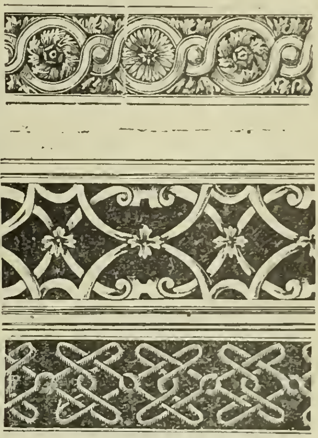

(تزيينات معماريه)

تَسَأُّل [ع،مص] ديلنمك ، ديلنجيلك ايتمك .

تَسَاؤُل [ع،مص] بربرينه صورمق ، صورشديرمق .

تَسَابُق • [ع،مص] (مسابقه) يه بدل قوللانيله‌بيلير . ياريش ايتمك . طرفين بربرينى كچمكه سعى ايتمك

تَسَاقُط [ع،مص] بربرينى متعاقب دوشمك ، دوشوشمك : تساقط براهين ، تساقط شاهدين .

تَسَالُف [ع ، مص] ايكى اركك بربريله باجاناق ، ويا ايكى قادين بربريله ايلتى اولمق .

تَسَامُح [ع مص] (مسامحه) ايله مترادفدر . بربرينه سهولت ومساعده ايله معامله ايتمك ، ايديشمك § دقتسز ، قيدسز داورانمق . جمعى : (تسامحات) .

تَسَاوِى [ع،مص] (مساوات) يله مترادفدر . برحالده ، برمقدارده ، بردرجه‌ده اولمق ، برابر ، يكسان بولنمق

تساوى ليل ونهار == (قوزموغرافيا) كيجه وكوندوزك بربرينه مساوى اولمسى { كه : برى ايلك بهارده [٩ مارت رومى] ، ديكرى صوك بهارده [٩ ايلول رومى] واقع اولوب آندن صوكره كونلرينه اوزامغه ويا قيصالمغه باشلار } .

تساوى قوى == ايكى قوتك برمقدارده بولنمسى ، بولنشى .

تَسَاهُل • [ع،مص] رفق وملايمتله معامله ايديشمك § قولاى كوزه‌رك اهمال ايتمك جمعى : (تساهلات) .

تَسَايُف • [ع،مص] (مسايفه) ايله مترادفدر . قلجله اوروشمق .

تَسَبُّب [ع،مص] سبب اولمق .

تسبباً == سبب اولمق صورتيله .

تسبباً تلاف == (حقوق) بر آدمك تلف اولمسنى مؤدى برايش احداث ايلمك .

تسبباً جرح == (حقوق) برايشده برآدمك على جرى العاده يارەلنمسنى مؤدى بر فعل احداث ايتمك .

تَسْبِيح • [ع،مص] جناب حق تنزيه وتقديس ايتمك ، سبحان الله ديمك § ايپلكه ديزلمش يوزلق دانه‌لردن متشكل معروف تعداد اذكار آلتى ـ كه : بوكا عربجه‌ده (سبحه) ديرلر .

تسبيح آغاجى == (نباتات) ذات الالقاح مظره‌لك عينيه فصيله‌سنه منسوب بر نباتدر .

(تسبيح آغاجى)

١ — چيچكى . ب — دانه‌سى .

تسبيح بوجكى == كندينه برشى تماس ايدنجه بوزيلوب تسبيح دانه‌سى كبى بر شكل آلان بر نوع كوچوك بوجك .

تسبيحات [ع، مص] برنجى معناسنه كوره (تسبيح) ك جمعى .

تسبيع [ع.مص] يدى يه ابلاغ ايتمك . § يدى يه تقسيم ايلامك .

تسبيعاً = يدى يه آييرمق صورتيله .

تسبيك [ع،مص] اريدوب قالبه دوكمك، اريديلوب قالبه دوكلمك . جمعى: (تسبيكات) .

تسبيل [ع،مص] (اسبال) بله مترادفدر. يوللامق ، يوللانمق { اصل معناسى بر شيئى فى سبيل الله وقف ومباح قيلمقدر . }

تستّر [ع، مص] اورتونمك ، اورتويه بورونوب قپانمق § نسوان اسلامك نامحرمدن صاقنمق ايچون اجراسنه مجبور اولدقلرى تقيدات مشروعهٔ مستحسنه. { (استتار) دخى اورتونمك معناسنه كلير ايسه‌ده ايكنجى معنايى افاده ايدەمز}

تسجّد [ع،مص] سجده ايتمك ، سجده يه قپانمق ، مقام تعظيمده باشنى يره قويوب جناب حقى تقديس ايتمك .

تسجير [ع،مص] ☞ (تفجير) .

تسجيع [ع، مص] كلامده سجع ايراد ايتمك صنعتى . جمعى: (تسجيعات)

تسجيف [ع، مص] بر شيئى اورتمك ديمكدر .

تسجيل [ع،مص] سجله يعنى دفتره قيد ايتمك ، ايدلمك .

تسجيل وقف = (فقه) بر وقفك بردها قابل فسخ اولميوب لازمه اولمسنه حكم ايتمك . جمعى : (تسجيلات) .

تسجين [ع،مص] اصحاب جرائمى حبسه القا ايتمك، اصحاب جرم حبسه القا ايدلمك .

تسحير [ع،مص] سحر ايتمك، ايلامك . خدعه ايله آلداتمق، آلدادلمق .

تسحيل [ع،مص] (طب) اوكسورتمك.

تسحيق [ع،مص] ازمك ، سحق ايتمك .

تسخّر [ع،مص] مسخره يه آلمق ، ذوقلنوب استهزا ايتمك .

تسخركار = مسخره .

تسخركارانه = مسخره يه يانيشه‌جق صورتده .

تسخّن [ع، مص] ايصنمق ، قيزمق . § (حكمت) بر حرارت ايتمك . § (طب) حرارت غريزيه‌نك (طبيعيه‌نك) ترقيى . جمعى: (تسخنات) .

تسخير [ع،مص] غالب اولمق، تحت حكمه آلمق § الده ايتمك ، ايدلمك . § ضبط واستيلا ايلامك .

تسخين [ع،مص] ايصيتمق ، ايصيدلمق . قيزمق ، قيزديرلمق § (حكمت) حرارته معروض قيلمق § (طب) حرارت غريزيه‌يى آرتيرمق .

تسدّد [ع،مص] اخلاط بدنيه‌ده موجود اجسام مايعه‌نك يا كثيفه‌نك بالتصلب مجرى طبيعيه‌دن چيقه قپانمسى .

تسديد [ع،مص] اوزونلغنه دوغرلتمق ، دوغرلماق : تسديد بازو .

تسديس [ع مص] آلتى‌يه بالغ ايتمك . § آلتى‌يه تقسيم ايلمك . § (ادبيات) بر منظومه‌نك ابياتنه عين وزن وقافيه‌ده درر مصراع علاوه‌سيله هر بيتنك آلتى مصراعه ابلاغنه اطلاق ولنور § بو وجهله انشاد ايدلمش منظومه . جمعى : (تسديسات) .

تسرّع [ع مص] قوشمق ، شتاب ايتمك، سرعتلى طاورانمق . { شرور حقنده مستعملدر}

تسرّى [ع،مص] اوطه‌لق ايدنمك ، جاريه آلمق .

تسريب [ع،مص] كوندرمك ، كوندرلمك . { مواد عاديه حقنده مستعملدر}

تسريج [ع،مص] (حيوانه) اكر اورمق ، اوراق ، اكرلمك، اكرلتمك : تسريج فرس .

تسريح [ع،مص] صاليويرمك، بوشامق، تعليق ايتمك .

تسرير [ع،مص] محزونى سويندرمك ، محزون سيندرلمك ، سرور ويرمك { عربيده بويله بر كلمه مستعمل اولميوب لسانمزك تصرفاتندن واستعمالاتنه احتياج اولان كلمه‌لردندر } . جمعى : (تسريرات) .

تسريع [ع، مص] سرعتلندرمك ، سرعتلندرلمك، سرعت ويرمك ، ويرلمك . جمعى: (تسريعات)

تسريعاً = تسريع صورتيله، تسريع ايچون.

تسريق [ع،مص] خرسزلغه نسبت ايتمك، برينه خرسز ديمك . جمعى : (تسريقات) .

تسريه [ع،مص] غم وكدرى ازاله ايتمك، كدر ازاله ، برطرف ايدلمك .

تسطيح [ع مص] دوزلتمك، ياصيلتمق، مسطح ايتمك ، مستوى حالنه افراغ ايلامك : «كويا ايدوب طبيعت كوى زمينى تسطيح تبيت آشاغى دوشمش ، چين وختن يوقارى» § قوانين معينه‌دن برينه توفيقاً رسم اولنان خطلر واسطه‌سيله برشكلك برسطح معلوم اوزرنده‌كى مرتسمنى تشكيل ايتمك .

تسطيح كره = قوانين معينه‌يه توفيقاً سطح كره‌يى برمستوى اوزرينه رسم ايتمكدركه زيرده بيان اولنديغى وجهله مختلف طرزلرده اجرا اولنور .

تسطيح قائم ويا تسطيح ارتسامى = بصر بعد نامتناهيده بولنديغنه كوره كره‌نك بر نصف النهار ويا خط استوا مستويسى اوزرنده‌كى مرتسمى قائمدر . (شكل ۱، ۲)

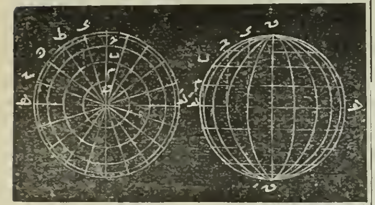

(شكل ٢) (شكل ١)

١ — تسطيح قائم استوائى : هـ هَ خط استوا ؛ ق ط قطب ؛ م ، ب ، ح دوائر متوازيه ؛ ق ى ، ق هـ ، ق ط ، ق ه نصف النهار دائره‌لريدر.

٢ — تسطيح قائم نصف النهارى : هـ هَ خط استوا ؛ م ، ب ، ح ، ى دوائر متوازيه ؛ ق قَ نصف النهار دائره‌لريدر .

تسطيح مناظرى = بصر ارتسام مستويسنك قطبنده بولنديغنه كوره كره‌نك بر نصف النهار ويا خط استوا مستويسى اوزرنده‌كى مرتسم مناظريسيدر. (شكل ٣، ٤)

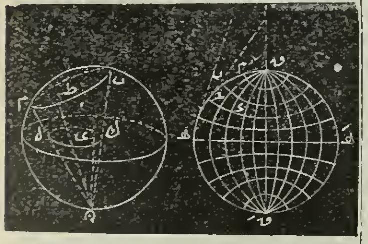

(شكل ٤) (شكل ٣)

٣ — تسطيح مناظرىٔ استوائى : مطب تسطيح اولنه‌جق قسم ؛ ه نقطهٔ بصر ؛ ل ى ك ، مطب نك مرتسم مناظريسى .

٤ — تسطيح مناظرىٔ نصف النهارى : هـ هَ خط استوا ؛ ق قَ قطبلر خطى ؛ م ، ب دوائر متوازيه ؛ ق ح قَ ، ق ى قَ نصف النهارلر .

تسطيح مخروطى = بر دائرهٔ متوازیه استقامتنده كره‌یه خارجاً تماس ایدن وحوری خط استوایه عمود اولان بر مخروط اوزرینه سطح كره‌نك ایسته‌نیلن قسمنی ترسیم ایدرك وبالآخره مخروطك انكشافنی رسم ایده‌رك یاپیلان تسطیح . (شكل ٥، ٦) و(٧ ، ٨) ده بونك ایكی نوعی ارائه اولنمشدر .

(شكل ٥)　　(شكل ٦)

٥ — پطولمه تسطیحی : م ت ك ب تسطیح اولنه‌جق قسم اولوب م ح ، ب ء موازیلریله ق م ب ق َ، ق ت ك ق َ نصف النهارلری بیننده‌در؛ ح هـ ع ط مخروطی هـ ط دائرهٔ توازیهٔ متوسطی استقامتندن خارج كره‌یه مماساً رسم اولنمش مخروطدر . ى ع د نصف النهار متوسطدر .

٦ — مخروطك انكشافنی ارائه ایدر .

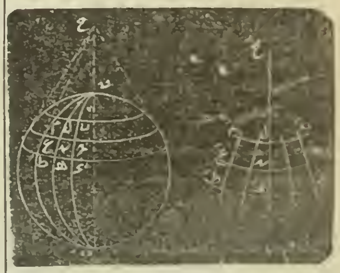

(شكل ٧)　　(شكل ٨)

٧ — اركان حرب خریطه‌سنك تسطیحی : م ب ء ط تسطیح اولنه‌جق قسم اولوب م ب ، ط ء موازیلریله م ط ، ب ء نصف النهارلری بیننده‌در .

٨ — بو خریطه‌نك انكشافنی ارائه ایدر

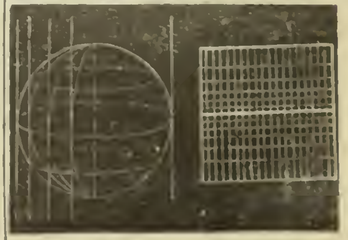

(شكل ٩)　　(شكل ١٠)

٩ — تسطیح اسطوانی : بصر واصد مركز كره‌ده بولندیغنه كوره كره‌یه خارجاً مماس اولان بر اسطوانه اوزرینه یاپیلیر .

١٠ — اسطوانه‌نك انكشافنی ارائه ایدر . منحصراً سیر سفائن خصوصنده قوللانیلان و مارقاتور خریطه‌سی تسمیه اولنان خریطه‌لر ، تسطیح اسطوانی‌نك تعدیل ایدلمش نوعلریدر

تَسْطِیر [ع، مص] یازمق ، یازلق : {اكثریا شایان احترام اولان شیلر حقنده استعمال اولنور} تسطیر امرنامه .

تَسْعِید [ع مص] تبریك ایتمك ، اوغورلی عد ایلمك ، متیمن اولسون دیمك . {عربجه (تسعید) كلمه‌سی مستعمل اولمیوب بو كلمه تصرفات عثمانیه‌دندر . عربلر بو مقامده (اسعاد) دیرلر} .

تَسْعِیر [ع، مص] نرخ وضع ایلمك ، قیمت قومق : تسعیر اوراق .

تَسَفُّل [ع، مص] سفیل ، بایاغی ، آشاغی اولمق ، آشاغیلامق .

تَسَفُّه [ع، مص] سفیه اولمق .

تَسْفِید [ع، مص] اتی كباب ایتمك ایچون شیشه دیزمك .

تَسْفِیر [ع، مص] سفره كوندرمك ، كوندرلمك .

تَسْفِیف [ع، مص] توز حالنه كتیرمك ، كتیرلمك .

تَسْفِیل [ع مص] سفیل ، آشاغی ، بایاغی ایتمك ، ایدلمك .

تَسْفِیه [ع، مص] سفیهلكه نسبت ایتمك ، ایدلمك ، برینه سفیه دیمك ، دینلمك .

تَسَقُّف [ع، مص] بر عیسوی اكمال تحصیل ایله پاپاس اولمق § بنا طاوانلانمق .

تَسْقِیف [ع مص] بر خرستیانی پاپاس ایتمك ، بر خرستیان پاپاس ایدلمك . § بنا طاوانلامق ، بنا طاوانلاندیرلمق .

تَسْقِیم [ع، مص] خسته ایتمك ، ایدلمك . § سقامته نسبت ایلمك ، نسبت ایدلمك .

تَسْقِیه [ع، مص] (اسقا) ایله مترادفدر . صولامق ، صولانمق {تشدید یا ایله غلطدر} .

تَسَكُّر [ع، مص] سرخوش اولمق § (طب) شكرلنمك ، شكر باغلامق ، بر جسم مركب غلیقوز حالنه چیقمك § شكر علتی .

تَسْكِرَه [ت، ف] {فارسی (تذكیره) دن محرفدر} خسته ، مجروح ، میت نقلنه مخصوص درت قوللی تخته .

(تسكره)

تَسَكُّن [ع مص] سكون بولمق ، یاتیشمق ، كسب سكون ایتمك .

تَسْكِیت [ع، مص] (اسكات) ه بدل قوللانیلیر .

تَسْكِیر [ع، مص] {اسكار ایله مترادف ایسه‌ده معناجه آندن ضعیفدر} سرخوش ایتمك .

تَسْكِین [ع، مص] سكون بولدیرمق ، یاتیشدیرمق ، یاتیشدیرلمق . ساكن قیلمق ، قیلنمق ، بر شیئك شدتنی یاتیشدیروب حال سكونه كتیرمك ، اوشی حال سكونه كتیرلمك § (طب) ادویهٔ مسكنه استعمالیله اوجاعی تخفیف ایلمك .

تَسَلُّب [ع مص] صویلمق § زوجی وفات ایدن قادین ترك زینتله لباس ماتم كیمك .

تَسَلُّح [ع مص] سلاح قوشانمق .

تَسَلْسُل [ع، مص] سلسله پیدا ایتمك ، زنجیروارى برینه اولاشوب كیتمك : تسلسل حبال ، تسلسل وقایع .

قاعدهٔ تسلسل = مأمورینك صره ایله نائل ترقی اولملری . جمعی : (تسلسلات) . || ارتباطلر .

تَسَلُّط [ع، مص] ماتاشمق ، مسلط اولمق

تسلطاً = تسلط صورتیله . جمعی : (تسلطات) .

تَسَلُّل [ع، مص] فی الاصل بیچندن صیریلوب چیقمق معناسنه‌در § (طب) (تدرن) یعنی ورم علتنه دوچار اولمق ، اولنمق .

تَسَلُّم [ع، مص] تسلیم اولنان شیئی اخذ وقبض ایتمك § دین اسلامی قبول ایتمك .

تسلیم وتسلم = بر شیئی تسلیم ایتمك واوشی تسلیم آلمق .

تَسَلّی [ع، مص] آجیقلی ، کدرلی اولان کیمسه‌نك کوکلی نصیحت، تلطیف، تبشیر کبی بعض اسباب ایله مفرح، منبسط اولمق { (یتمك) ماده‌سیله استعمالی غلط اولوب (بولمق) ماده‌سیله قوللا- نملیدر . } نظمده (تسلا) صورتنده‌ده قوللانیلور .

تسلی آمیز = تسلی قاریشدیریجی، تسلی ایله ممزوج .

تسلی بخش = تسلی ویریجی ، ویرن .

تسلی پذیر = تسلی قبول ایدیجی، ایدن .

تسلی ناپذیر = تسلی قبول ایتمین .

تسلییاب = تسلی بولیجی ، بولان : «تسلییاب اولور (لاتقنطوا) دن خاطر مأیوس»

تسلیات = جمع : (تسلی) § متسلی اولمق ایچون سویلنیلان سوزلر .

تَسْلِیَت - تَسْلِیَه [ع، مص] تسلی ویرمك، ویرلمك ، متسلی قیلمق ، قیلنمق . { (ویرمك) ، (ایتمك) ماده‌لریله قوللانیلیر . } تشدید یا ایله غلطدر .

تسلیت بخش = تسلیت ویریجی، ویرن .

تَسْلیح [ع. مص] سلاحلاندیرمق ، سلا- حلاندیرلمق جمعی : (تسلیحات) : تسلیحات عسکریه .

تَسْلیخ [ع، مص] دریسنی یوزوب چیقارمق، دریسی یوزیلوب چیقارلمق .

تَسْلیط [ع مص] مسلط ایتمك ، ایدلمك، صاتاشدیرمق ، صاتاشدیرلمق .

تَسْلیف [ع، مص] قهوه آلتی ایتمك .

تَسْلیل [ع، مص] صییروب چکمك، صییریلوب چکلمك § (طب) سل الرئه‌یه دوچار ایتمك .

تَسْلیم [ع، مص] برشیئی یرینه ویرمك، برشی یرینه ویرلمك § ترك ایتمك . § برودعالك ، برفکرك اصابتنی اعتراف ایتمك § امره رضا کوسترمك . § آفتدن مصون ایتمك § رضا ، توکل . § سلام ویرمك ، سلامتله دعا ایتمك .

تسلیم جان } **تسلیم روح** } = وفات ایتمك .

تسلیم کرده = تسلیم واعتراف ایدلمش اولان .

تسلیمات = جمع : (تسلیم) { مبالغ حقنده مستعملدر . }

تَسْلیمیَّت [ع، مص] { تسلیم اساساً مصدر اولدیغندن بونی — ادات مصدر الحاقیله تکرار مصدر یاپمق عبث اولدیغی وعربیده بویله برکلمه مسموع ومستعمل اولمدیغی جهتله غلط ایسه‌ده تصرفات لسانیه مرحله‌سنه کچدیکندن درجهٔ مجوزیت حاصل اولمشدر . }

تَسَمُّر [ع. مص] (طب) برعضوك عین جنسدن دیکر برعضو ایچریسنه برمقدار کیرمسی وجنینك اجواف حوصله‌دن برینك عمق ایچریسنه دخول ایتمسی .

تَسَمُّم [ع مص] زهرلنمك ، سمدن متأثر اولمق .

تَسَمُّن [ع مص] سمن کتیرمك، سمیرمك، سمیزله‌مك .

تَسَمّی [ع. مص] برآد ایله آدلانمق، مسمی اولمق .

تَسْمیت [ع، مص] آقصیران آدمه «یرحمك الله» دیه دعا ایتمك : تسمیت عاطس .

تَسْمیر [ع، مص] چیویله‌مك، چیویلنمك، میخلامق ، میخلانمق .

تَسْمیع [ع، مص] { (اسماع) ایله مترادف واندن افراددر } ایشتدیرمك، ایشتدیرلمك جمعی : (تسمیعات)

تَسْمیم [ع، مص] زهرله‌مك ، زهرلنمك .

تسمیماً = تسمیم صورتیله .

تَسْمین [ع مص] سمیرتمك، سمیردلمك .

تَسْمیَه [ع، مص] اسم ویرمك ، ویرلمك . آد قومق ، قونلمق § (بسم الله) دیمك . { تشدید یا ایله غلطدر } .

تَسَنُّن [ع، مص] (طب) دیش چیقارمق :

دورتسنن = چوجقلرك ویا حیوانلرك دیش چیقاردقلری چاغ ، موسم .

تَسْنیم [ع، ا] جنت ایرماقلرندن برینك اسمی § (معماری) قابارتمه‌لی یاپمق ، یاپلمق .

تَسَوّی [ع. مص] دوزلنمك، دوز اولمق: تسوی اراضی، تسوی طریق .

تَسْوید [ع، مص] قرارتمق ، قرارلمق ، سیاهلاندیرمق، سیاهلاندیرلمق . § (رسمیات) مسوده اولهرق یازمق § مسوده معناسنه‌ده کلیر .

تسویدات = لسانمزك تصرفاتنه کوره — ایکنجی واوچنجی معنالرینه شامل اولمق اوزره — (تسوید) ك جمعی .

تَسْویف [ع، مص] (تأخیر) ایله مترادفدر جمعی : (تسویفات) .

تَسْویل [ع، مص] حد ذاتنده فنا اولان شیئی مستحسن کوسترمك . جمعی : (تسویلات) : تسویلات ابلیسانه ، تسویلات نفس .

تَسْوِیَه [ع، مص] { تشدید ایله غلطدر } دوزلتمك ، دوزلدلمك :

§ برابر ایتمك ، ایدلمك ، یکسان قیلمق ، قیلنمق § یاپمق ، یاپلمق ، اجرا ، ایفا ایتمك ، ایدلمك § بتیرمك ، بتیرلمك . § ادا ایتمك ، اودمك .

تسویه آلتی = (مساحه) استقامات افقیه‌نك تعیینه مخصوص آ... اولوب ... ریزده اوچ وجهی تعیین ...

دیوارجی تسویه‌سی ... اوقیتی، دیر ... ولر ... ایچون معمارلرك استعمال ایلدکلری ...

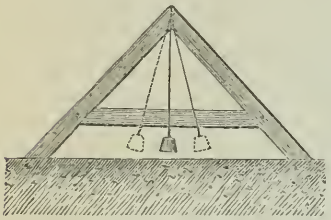

(دیوارجی تسویه‌سی)

تسویه رؤحی = طوپوغرافیا آلات مستعمله‌سندن بری اولوب خطوط مستقیمه وسطوح مستویه‌نك افقیتنی تعیین ایتمك اوزره احداث ایدلمش واورته‌سی خفیفجه محدب، درونی صوایله مملو وفقط بر هوا حبه‌سی حاوی شیشه‌دن عبارت بولنمشدر . بوشیشه برباقر محفظه‌نك درونه وضع ومحفظه دخی برجدول تخته‌سنه بروجهله ربط ایدلمشدرکه مذکور جدول وضعیت افقیه‌ده بولندیغی زمان هوا حبه‌سی آلتك محدب اولان قسمنی اشغال ایدر .

صوتسویه‌سی = بودخی استقامات افقیه‌نك تعیینه مخصوص اولوب تنکه‌دن ویا پرنجدن معمول اسطوانی الشکل بربورینك نهایتلرینه قائماً کچیرلمش جام شیشه‌لردن مرکبدرکه : بونلره نصفنه قدر صو وضع اولنور ومتصل قابلرده‌کی مایعاتك عین سویه‌ده بولنه‌جغی قاعدهٔ حکمیه‌سنه ابتناءً استقامات افقیه تعیین ایدیلیر .

تسويۀ تراب == يول ياپمق، شمندوفر، ترامواى خطى تمديد ايتمك ايچون طوپراغى كذركهى دوزلتمك .

تسويه عملياتى == (طوپوغرافيا) اراضينك نقاط مختلفه سنك تفاوت تسويه سنى تعيين ايتمك عملياتى ـ كه : فن مساحه نك بر شعبۀ مهمه سيدر .

تسويۀ دين == بورج اوده مك .

صورت تسويه == اوزلاشمق اسبابى .

تسويۀ طرق == (معمارى) هندسه يه موافق صورتده يول ياپمق فنى .

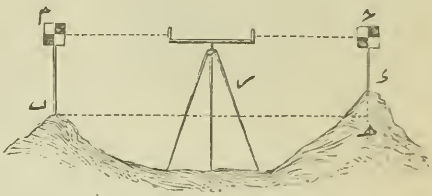

(ايكى نقطه نك اصول تسويه سى)

ر — صو تسويه سى .

م، ح — شاخص .

ح هـ — ب = ء هـ — تفاوت تسويه ويا تفاضل ارتفاع .

تسهر [ع، مص] گيجه اويويه ميوب اويانيق طورمق : تسهر ليال .

تسهيل [ع، مص] قولايلاشديرمق، قولايلاشديرلمق، آسان ايتمك، ايلمك .

تسهيلاً == قولاى اولماق ايچون، قولايلى اولمق اوزره . جمعى : (تسهيلات) .

تسهيلات صندوقى == بعض دوائرده مأمورينك احتياجات عائله سنى تسويه ايتمك وبناءً عليه آنلره معاشلرينه محسوباً، تعويضاً پاره ويرمك مقصديله تأسيس ايدلمش اداره صندوق .

تسيار [ع، مص] گوندرمك، گوندرلمك . { اشيا حقنده مستعمل اولوب كسر تا ايله تلفظى غلطدر } .

تسييب [ع، مص] قيدسزلق، هرجايلق، اوشنمكلك . تنبللك . جمعى : (تسييبات) .

تسيير [ع، مص] يورتمك، يورودلمك . § گوندرمك، گوندرلمك .

تسييل [ع، مص] (اساله) ايله مترادف وآندن انوادر آقيتمق . (كيميا) اجسام صلبه دن هر هانكى برينك كنديلكندن سيال حالنه گيرمسى .

تشابه [ع، مص] بربرينه بكزه مك . { مشابهت ايله بونك بيننده كى فرق وبونلرك مواقع استعماليه سنى انجق سليقه تعيين ايدر } .

تشابه اطراف == (ادبيات) كلامى ابتداسيله متناسب برصورتده نهايتلنديرمكدن عبارت برصنعت ادبيه ـ كه : (تناسب) ويا (مراعات نظير) دينلن صنعتك اقسامندندر . جمعى : (تشابهات) .

تشاتم [ع، مص] بربرينه سوكوب صايمق . (مشاتمه) .

تشاجر [ع، مص] صوپا ايله دوروشمق، مضاربه ايتمك { بونك مرادفى اولان (مشاجره) لسانمزده دها زياده استعمال اولنور } .

تشارك [ع، مص] اورتاق اولمق . { مرادفى اولان (مشاركت) دها كثير الاستعمالدر } .

تشاعر [ع، مص] شاعر طورى طاقمق، شاعرلك طاسلامق .

تشاكل [ع، مص] بربرينه اويمق، برى ديگرينك شكلنه، حالنه گيرمك . { مرادفى اولان (مشاكله) دها زياده قوللانيلور } .

تشاكى [ع، مص] بربرينه حاللرندن شكايت ايتمك § دردلشمك ، حاللشمه .

تشأم [ع، مص] ميمنتسز عد ايتمك ، اوغورسزلق حس ايتمك .

تشبب [ع، مص] { مولددر } (كيميا) شابلانمق ، شاب دينلن جسمه تحول ايتمك .

تشبث [ع، مص] ايشه ياپيشمق، عزم قوى ايله ايش طوتمق .

تشبث جرم == (حقوق) فاعلك جرمى ايشلمك ايچون تصورات وعمليات ابتدائيه سنى اجرايه قيامله — اسباب مانعه دولاييله — نتيجۀ جرميه يى حصوله گتيرمه مه سنه اطلاق اولنور .

تشبك [ع، مص] اجزاسى باق آغى كبى بربرينه گچوب صارمق، شبكه شكلى المق . آغ كبى اولمق .

تشبه [ع، مص] بكزه مك ، آكديرمق .

تشبيب [ع، مص] فى الاصل آتش ياقمق معناسنه در § علم بديعجه شاعرك نظم ايده جكى اشياءيه حسن جمال محبوبه يى ويا بدايع طبيعيه يى توصيف يولاو بعض ابيات ايله باشلامسندن عبارت بر صنعته دينلير .

تشبير [ع، مص] قاريشلامق، قاريشلانمق . § اندازه وساره ايله اولچمك .

تشبيع [ع، مص] قارنى طويورمق ، طويورلمق : تشبيع مساكين، تشبيع فقرا .

تشبيك [ع، مص] اجزاسنى باق آغى كبى بر برينه صوقشديروب گچيرمك . شبكه ، آغ شكلنه قويمق ، قولمق .

تشبيه [ع، مص] بكزتمك ، بكزه دلمك . § (ادبيات) آرالرنده مشترك بر صفت معنويه نك وجودينه مبنى ايكى شيدن بريسى ديگرينه بكزتمك .

لاتشبيه == تشبيه سز . بكزه تمكسزين ، بكزه تمه كبى اولماسون ديه جك در .

اركان تشبيه == (ادبيات) شو درت شيئه اطلاق اولنور : مشبه ، مشبه به ، وجه شبه ، ادات تشبيه : { « فلانك كوشكى جنت گبيدر » تركيبنده : كوشك مشبه ، جنت، مشبه به، لطافت ويا زينت وجه شبه . گبى ، ادات تشبيه در } .

ادات تشبيه = گبى، آسا، مثللو، ماننذ، وش، گونه ، گويا، صانكه، هركه : تك ، تراق ، نصل ، نته كيم ... گبى ادواتدن هر برى .

تشبيه بليغ == اداتى محذوف ويك زياده رونقلى اولان تشبيهات .

« آزمان ايچره چوق ايش ايتمشيدى .
سايه سى اولمشيدى عالمگير
شمس عصرايدى ، عصرده شمسك
ظلى ممدود اولور ، زمانى قصير »

جمعى : (تشبيهات) .

تشتت [ع، مص] طاغلمق ، متفرق ، پريشان اولمق .

تشتى [ع، مص] يرده قيشلامق ، قيشى گچيرمك .

تشتيت [ع، مص] طاغيتمق، طاغيدلمق، متفرق وپريشان ايتمك، ايدلمك .

تشجيه [ع، مص] (حيونات) موسم شتاده اويوقه ميلى بولنان حيوانلرك اويقوسى .

تشجير [ع، مص] { مولددر } (كيميا) صنعى طرقله اقسام بلوريه لك آغاج شكلنده برلشمسنه اطلاق اولنور .

تشجّع [ع.مصـ تفعل] شجاعت كوسترمك، شجيع كورونمك.

تشجيع [ع.مصـ] شجاعتلنديرمك، شجاعتلنديرلمك، شجاعت ويرمك. جمعى: (تشجيعات).

تشحّم [ع.مصـ] ياغلانمق، ياغ باغلامق، سمیرمك، شيشمان اولمق.

تشحيذ [ع، مصـ] بيلەمك، بيلنمك، كسكينلنمك، كسكينلنديرلمك. [معنا في اولان (اشحاذ) دن اقوادر]

تشحيذ ذهن = ذهن آچمق، ذهنه جلا ويرمك. جمعى: تشحيذات.

تشخّص [ع.مصـ] شخص حالنه كلمك، مجسم صورتده كورونمك، شكل وجسم پيدا ايتمك. § برشيئك شخصى درخاطر ايتمك، شخص درخاطر ايلمك. § تمييز ايتمك، طانيمق. جمعى: (تشخصات).

تشخيص [ع.مصـ] ايرمق، سچمك، فرق وتمييز ايتمك، طانيمق. § مرضى علامات واعراضنه نظراً يكديكرندن تفريق ايتمك، ماهيت مرضى كشف وتعيين ايلمك.

تشخيص تفريقى = (طب) بربرينه مشابه ايكى مرضى يكديكرندن تفريق ايتمك، آيرمق. جمعى: (تشخيصات).

تشدّد [ع.مصـ] شدتلنمك، شدت پيدا ايتمك. § كسكينلشمك [مرادفى اولان (اشتداد) دها زياده مستعملدر.]

تشدّق [ع، مصـ] (آغزى چاتلاتمق) صورتيله تكلم § فصاحت فروشلق، اصطلاح پردازلق.

تشديد [ع، مصـ] شدتلنديرمك، شدتلنديرلمك، شدت ويرمك، ويرلمك. § شدەلەمك، شدە ايتمك § شدە دينلن شو (ّ) اشارت.

تشذّب [ع، مصـ] طاغلمق، طاغنيق اولمق.

تشذيب [ع، مصـ] (نباتات) (مولددر) ارضه ياقين اولەرق متعدد فدانلر ويرن برجنس نبات. § اغاجلك قبوقلرينى صويمق، فضله داللرينى كسوب بوداقمق.

تشرّع [ع.مصـ] شرع شريفه موافق عمل وحركتده بولنمق § برشريعته تابع اولمق.

تشرّف [ع.مصـ] شرفلانمك، كسب شرف ايتمك. جمعى: (تشرفات).

تشريح [ع مصـ] ديلمديلم، پارچه پارچه كسمك § اطرافيله شرح وايضاح ايلمك، شرح وايضاح اولنمق. جمعى: (تشريحات) [اكثريا تشريحك ايكنجى معناسنك جمعى اولەرق قوللانيلور.]

فن تشريح = انسان، حيوانات ونباتاتك اعضاى داخليه وخارجيەسنك صورت تشكل وتركيبى، عضلات وعروق اعصابنك صورت سيرينى ويكديكريله اولان نسبت ومجاورتى اصول مخصوصەسنجه قطع وتسليخ ايدەرك تجسس وتدقيق ايتمك فنى.

تشريح بشرى = انسان تشريحى علمى.

تشريح تطبيقى = مختلف حيواناتك ويا مختلف نباتاتك بنيه ونسجلرينك يكديكرينه مقايسەسى علمى.

تشريح توصيفى = انسان، حيوانات ونباتاتك بدنلرينك حال طبيعيدەكى تشريحى علمى.

تشريح حيوانى = حيوانات تشريحى علمى.

تشريح مرضى = خستە عضولرك تشريحى بيلديرن علم.

تشريح نباتى = نباتات تشريحى علمى.

تشريد [ع.مصـ] اوركودوب قاچيرمق، بوصورتله قاچيرلمق § طرد وتبعيد ايتمك.

تشريع [ع.مصـ] وضع قانون ايتمك.

تشريف [ع، مصـ] شرفلنديرمك، شرفلنديرلمك، شرف ويرمك، ويرلمك. [اكثريا: بر محله قدوميله شرف ويرمك معناسنده قوللانيلەرق مفعول به آلير.] § لباس فاخر، خلعت فاخره. جمعى: (تشريفات). {رسميه} ارباب مراتب ومناصبك مقام ورتبەلرينه كوره معتبر ومرعى اولان اصول، اصول تقدم وتأخر.

تشريفاتى / **تشريفاتجى** = تشريفات مأمورى، مراسم معتادەنك اجراسنه مأمور ذات.

تشريق [ع مصـ] ضيالنديروب پارلاتمق، پارلادلق.

تكبير تشريق = (شرعيه) «الله اكبر الله اكبر لا اله الا الله والله اكبر الله اكبر ولله الحمد» ديمك.

ايام تشريق = ذى الحجەنك اون برنجى، اون ايكنجى، اون اوچنجى كونلرى.

تشريك [ع، مصـ] اورتاق، شريك ايتمك، ايدلمك § شريك قوشمق.

تشعّب [ع.مصـ] شعبەلنمك، شعبه پيدا ايتمك، دال بوداق پيدا ايتمك. فول فول، طاقم طاقم اولمق.

تشعبات = جمـ: (تشعب)، شعبەلر.

تشعّر [ع.مصـ] قيللانمق، تويلنمك.

تشعشع [ع.مصـ] شعشعه پيدا ايتمك، شعشعەلانمق.

تشمّع [ع.مصـ] (حكمت) ضيانك مركزدن محيطه دوغرى تموجى.

تشعيب [ع، مصـ] شعبەلنديرمك، شعبەلنديرلمك.

تشعيل [ع مصـ] (اشعال) ايله مترادفدر. شعلەلنديرمك، شعله حاصل ايتمك صورتيله ياقمق: تشعيل قناديل.

تشفّى [ع.مصـ] (طب) شفا وراحت بولمق § خصمدن انتقام آلەرق يورك صوغوتمق.

تشفى صدر = اخذ ثاردن صوكره يورك صوغومق.

تشقّق [ع.مصـ] شق اولمق، يارلمق، پارچه پارچه اولمق: تشقق صخور.

تشقيق [ع.مصـ] شق ايتمك، ايدلمك. يارمق، يارلمق، پارچه پارچه يارمق، يارلمق: تشقيق صخور.

تشكّر [ع.مصـ] شكر ايتمك، نعمته احسانه، ايلكه قارشى ثنا ودعاده بولنمق. جمعى: (تشكرات)

تشكّل [ع.مصـ] شكل باغلامق، برشكل وهيئته كيرمك، شكللنمك. § (طب) اعضادن برينك اقسام مختلفەسنك، ترتيب وهيئتنك ووضعيات متنوعەسنك مجموعنه دينلير. جمعى: (تشكلات).

تشكل ارض = (طبقات) كرەنك بدايت بولنديغى مذاب حالندن بالتدريج تقشر ايدرك شمديكى حال وشكلى آلمسنه اطلاق اولنور.

تشكّى [ع.مصـ] شكايت ايتمك { اشتكا ايله مترادفدر. }

تشكيك [ع مصـ] شكه، شبهەيه دوشورمك، دوشورلمك. جمعى: (تشكيكات).

تشكيل [ع.مصـ] شكله، هيئته قومق، قونلمق، شكل ويرمك، ويرلمك § تركيب ايتمك، وجوده، حصوله كتيرمك § ترتيب ايتمك. جمعى: (تشكيلات): تشكيلات عدليه، تشكيلات محاكم.

تشلشل [ع.مصـ] آتيلەرق آقمق، صو يوكسك برمحلدن آشاغىيه شارلتى ايله دوكلمك. چاغليان حصوله كتيرمك. { (انثلال) ده بو معنايى افاده ايدر} § (طب) اعضاء بدنيەنك كرك عمومى كرك بر ويا بر قاچى اوزرينه صوغوق صو دوكەرك دوش ياپمق. جمعى: (تشلشلات).

تَشَمُّر [ع، مصـ] ایشه حاضرلنمق، صیفانمق.

تَشَمُّس [ع. مصـ] کونشه چیقمق، کونشلنمك § (طب) کونشك تأثیریله خسته، مضطرب اولمق، کونش چارپمق.

تَشَمُّع [ع، مصـ] شمعلنمك، موم باغلامق، مشمع کبی اولمق، اوزرینه بال مومی سورلمك.

تشمع کبد = (طب) قره جکرك حجراتنك استحالهٔ شحمیه‌یه دوچار اولدقدن صوکره نسیج منظمنك تزایدی وعناصر اصلیه‌سی اولان حجراتك انعدامی واوعیه‌سنك کوچولمسی ایله متحصل بر مرض وخیم که قره جکر وظیفه‌سنی کوره‌مدیکندن بدنده برتسمم بطی وعین زمانده استسقا حصوله کلیر. بو مرض داء الکحول مبتلالرنده کثرتله مشهوردر.

تَشَمُّل [ع، مصـ] احرامه بورونمك.

تَشَمُّم [ع، مصـ] { استشمام ایله مترادف وآندن اقوادر } قوقلامق.

تَشْمِیت [ع، مصـ] { (تسمیت) ایله مترادفدر } آقصیران آدمه (یرحمك الله) دیمك.

تَشْمِیر [ع، مصـ] صفامق، صیغانمق. § برایشه کمال اهتمام ایله کیریشمك.

تشمیر ساق / تشمیر ساعد = پاچه‌لری صیغامق.

تَشْمِیس [ع. مصـ] کونشه سرمك، سرلمك، کونشه طوتمق، طوتلمق. § کونشك تأثیرینه عرض ایدرك خسته ایتمك، ایدلمك.

تَشْمِیع [ع، مصـ] اریش بال مومنه باتیرمق، باتیرلمق، مشمع ایتمك، ایدلمك.

تَشْمِیل [ع، مصـ] (کیمیا) بال مومی الا دیکر برجسمی اتحاد ایتدیرمك. (تفعیل) باشندن علی خلاف القیاس تشکیل اولنمش بر مصدر اولوب کتابت رسمیه متعلق واحاطه معنالرنده مستعملدر.

تَشْمِیم [ع، مصـ] قوقلاتمق، قوقلادلمق.

تَشَنُّج [ع، مصـ] بوروشمق، بوروشوق اولمق § (طب) عضلاتك غیر ارادی اوله‌رق یا موضعی آقندن، یاخود مراکز عصبیه‌نك تحت تأثیرنده اراده‌رق قاصلماسی. جمعی: (تشنجات)

تشنج مری = (طب) مرینك بوزیلوب تقلیص قطر اینمسی حسبیله یوتیلان اماماتك تکرر رد واعاده بدلیندن عبارت برمرض، مریك اسپازموردی.

تشنج مزمار = (طب) خنجره‌نك بوزولوب قاپانمسی.

تشنجی = تشنج حالنی حاصل ایدن درید ویا اسباب.

تَشَنُّف [ع مصـ] کوپه طاقنمق § زینتلنمك.

تَشْنَه‌کان [فا، ا] صوصامش، هوسکار، آرزوکش معنالرینه اولان (تشنه) نك جمعی.

تشنگی = تشنه‌لك.

تِشْنَه [فا، صـ] صوسز، صوصامش: «تشنه‌نك حالنی بیلمز سیراب» § پك آرزولی، پك ایسته‌کلی.

لب تشنه / تشنه لب = صوسزلقدن دودغی قورومش، پك صوصامش.

تشنه لبی / لب تشنگی = لب تشنه‌لك.

دل تشنه / تشنه دل = یوركی حرارتلی ‖ پك حرارتلی.

دل تشنگی / تشنه دلی = زیاده هوسکارلق، آرزوکشلك.

تَشْنِیع [ع، مصـ] زیاده‌سیله ذم وتقبیح ایتمك. جمعی: (تشنیعات)

تَشْنِیف [ع، مصـ] کوپه طاقمق طاقنمق، کوپه ایله تزیین ایتمك، ایدلمك.

تشنیف‌ساز = زینت ویریجی، سوسله‌یجی.

تَشَوُّش [ع مصـ] مشوش، قارمه‌قاریش اولمق. § (طب) اخلاطدن برینك توقفی ویاتوقفی موجب اسباب.

تَشَوُّق [ع، مصـ] پك زیاده آرزو، شوق ورغبت کوسترمك.

تَشَوُّر [ع، مصـ] استیعاب، احتوا ایتمك. § اختفا ایلمك.

تَشْوِیش [ع، مصـ] قارمه قاریش ایتمك، ایدلمك. جمعی: (تشویشات).

تَشْوِیق [ع، مصـ] شوقه کتیرمك، کتیرلمك، شوقلندیرمك، شوقلندیرلمك. § بر حاله ترغیب ایتمك. جمعی: (تشویقات).

تَشَهُّد [ع، مصـ] قعده‌ده یعنی نماز اوطوروشنده شهادتینی شامل اولان تحیاتی اوقومق.

تشهد مقداری = آزیق، آز زمان.

تَشَهِّی [ع، مصـ] اشتهالانمق، آرزو حاصل ایتمك.

تَشْهِیر [ع، مصـ] شهرتلندیرمك، شهرتلندیرلمك. § میدانه قویمق، قونلمق، میدانده خلقه کوسترمك، کوسترلمك. § چکمك، چکلمك: تشهیر سلاح. جمعی: (تشهیرات).

تَشَیُّخ [ع، مصـ] اختیارلامق § اختیار آوری طاقنمق § مشایخدن ایش کبی کورونمك، شیخلك طاسلامق.

تَشَیُّد [ع، مصـ] مرتفع اولمق § محکم اولمق.

تَشَیْطُن [ع، مصـ] شیطنت کارانه حرکاتده بولنمق.

تَشَیُّع [ع، مصـ] مذهب شیعه‌یه کیرمك. شیعه‌لکی قبول ایتمك.

تَشْیِید [ع، مصـ] یوکسك ایلمق، قیلنمق § محکم ایتمك، ایدلمك. جمعی: (تشییدات).

تَشْیِیع [ع، مصـ] یوله کیدن برآدمی آیریلق محلنه قدر کوتوروب وداع ایتمك، یوله اورمق. {(استقبال) مقابلی} § رمضان عقبنده‌کی آلتی کون یعنی شوالك برندن آلتیسنه قدر اوروج طوتمق.

تَصَابِی [ع، مصـ] اظهار عشق ایتمك.

تَصَاحُب [ع، مصـ] صحابت ایتمك، معیانت ایلمك § صاحب چیقمق. {(تصحب) ده بومعناده مستعملدر.}

تصاحبات = جـ: (تصاحب) {مقامنده استعمالی اکثردر}

تَصَادُف [ع، مصـ] راست کلمك، ارامقسزین بولمق {عربیده بوکلمه موضوع اولمیوب بومقامده (صدفه) و (تصادفه) کلمه‌لری مستعملدر.} جمعی: (تصادفات).

تصادفاً / تصادفی = راست کله.

بالتصادف / علی التصادف = تصادف صورتیله.

تَصَادُم [ع، مصـ] {(مصادمه) ایله مترادفدر.} ایکی صلب جسم بربرینه چارپیشمق، چارپمق.

تَصَارُع [ع، مصـ] {(مصارعه) ایله مترادفدر.} کورش ایتمك.

تَصَارُف [ع مصـ] امر وحکم ایتمك.

تصارلامق [ت،مصـ] برشيئك اساسى ذهنده حاضرلامق. تصور ايتمك .

تصاريف [ع،ســ] جـ : (تصريف) . ☜ (تصريف) .

تصاريف دهر == احوال عالم .

تصاعد [ع ، مصـ] يوقارى چيقمق ، آغمق . جمعى : (تصاعدات) . { اكثريا ابخره و تعفن حقنده مستعملدر . }

تصاغر [ع، مصـ] كوچوك كورونمك ، كوچولمك .

تصافح [ع مصـ] { (مصافحه) ايله مترادفدر . } ال اله طوتوشمق.

تصالب [ع،مصـ] { مولددر } ايكى شى خاچ كبى بربرينك اوزرينه بينمك ، خاچوارى اولمق . § (طب) سيكيروطمرلرك بربرينك اوزرندن چاپرزوارى كچمسى .

تصالب عرق == علم حيواناتجه برنوعك مختلف عرقلرى بيننده مقارنت حصولبله حيوان يتشديرەرك نوعك اصلاحنه خدمت ايتمك معناسنەدر . { تصالب عرقيده آلنان محصوله (ملاسيد) ديلوب ايكى مختلف نوعك محصولنەده (ملز) دينور. مثلا: نوع فرسدن عرب وانكليز آتلرينك تصالبندن حاصل اولان ياورى (ملاسيد) در . (استر) ايسه (ملز) در . }

ازدواج تصالبى == (بيطرى) عروق متمايزدن مختلف النوع حيواناتى چفتلشديرمه.

تصالح [ع،مصـ] ☜ (مصالحه) .

تصالخ [ع، مصـ] صاغر اولديغى حالده صاغر كبى كورونمك .

تصانيف [ع،ســ] جـ : (تصنيف) كتابلر، اثرلر ، مؤلفات .

تصاوير [ع،مصـ] صورت، رسم معناسنه اولان (تصوير)ك جمعى رسملر، صورتلر .

تصبر [ع ، مصـ] { (اصطبار) ايله مترادفدر . } تكلفله صبر ايتمك { (اصطبار) قصاص آلمق معناسنەده كلير }

تصبع [ع،مصـ] { مولددر } پارمق،پارمق آيراق .

تصبن [ع،مصـ] { مولددر } صابون كبى كوپورمه § (كيميا) صابون حالنه كچمك ، صابون اولمق . قلوياتك حامضات شحميه ايله اتحادى .

تصبى [ع،مصـ] چوجق طورى طاقنمق، چوجقلاعق § تصابى معناسنەده كلير . ☜ (تصابى) .

تصحيح [ع،مصـ]صحيح قيلمق، قيلنمق، درجهٔ صحته ايرديرمك ، ايردبرلمك § ياكاشى دوغريلتمق ، ياكاشى دوغرولدلمق .

تصحيح مزاج == وجوده عارض اولان فنالغى بالتداوى دورلتمك .

تصحيح قرار == (حقوق) محكمهٔ تميز حقوق دائرەسندن ويرلمش اولان برقراره — احوال معينەدن برينك وجودينه بناءً — اعتراض ايله اوقرارك تصحيحنى محكمهٔ مذكورەدن طلب واستدعا ايلمك .

تصحيحات == جـ : (تصحيح) || اجرا ايديلان تصحيحلر .

تصحيف [ع،مصـ] يازيلى خطاءً تغيير ايتمك ، يازى خطاءً تغيير ايدلمك . { مثلا : (كوز) ى (كور) ، (سور) ى (شور) يازمق كبى } .

تصحيفات == جـ : (تصحيف) . { تصحيف ايله ، تحريف آرەسنده معناجه جزئى بر فرق واردر. تصحيف هم لفظك ، هم معنانك ، تحريف ايسه معنايه طوقونمقسزين يالكز لفظك تغيير ايدلمسى معنالرينى افاده ايدرلر . }

تصدر [ع،مصـ] مجلسك ، اوطەنك باش طرفنه كچوب اوطورمق .

تصدع [ع،مصـ] { (انصداع) ايله مترادفدر}. طاغلمق، پراكنده اولمق § ياريلوب چاتلامق .

تصدق [ع،مصـ] صدقه اولەرق ويرمك، ويرلمك .

تصدقات == جـ : (تصدق) (صدقات) مقامنده مستعملدر .

تصدى [ع،مصـ] شروع ، تشبث ، مباشرت ، باشلامه .

تصدير [ع،مصـ] مؤلف طرفندن كتابك اولنه مقدمه ، ديباجه وضع ايتمك . ايدلمك . ديباجەلمك ، ديباجەلنمك § يازمق ، تسطير ايتمك .

تصديع [ع،مصـ] باش آغريتمق، باش آغريدلمق . { تصديع كلمەسى (باش آغريتمق) ديمك اولديغندن آرتق (تصديع سر) ديمك تكرار معنويه مثال تشكيل ايلمك ديمكدر . } § آمجيز ايتمك ، جان صيقمق .

تصديعات == جـ : (تصديع) تعجيزات، باش آغريجلر .

تصديق [ع،مصـ] كرچكدر ، دوغريدر ديمك ، دينلمك . § (منطق) نسبت تامهٔ خبريەيى — دوغرى اولديغنى اعتقاد ايله — بيلمك . § (حقوق) محاكم ابتدائيەدن ويريلن مقرراتك استينافى وتمييز محكمەلرندن واستيناف قرارلرينك محكمهٔ تميزدن موافق قانون كوريلەرك فسخ ونقضدن ازاده طوتلمسى معاملەسنه اطلاق اولنور . جمعى : (تصديقات) .

§ علم منطقك نسبت تامهٔ خبريەدن باحث قسمى .

تصديقاً == تصديق صورتيله، تصديق ايچون .

بالتصديق == تصديق ايله ، تصديق ايدرك .

ادات تصديق == (اوت) ، (بلى) كبى تصديقه دلالت ايدن ادواتدن هربرى .

تصديه [ع،مصـ] الجريمه ، آلقيش .

تصرف [ع ، مصـ] تملك ايتمك ، مالك ومتصرف اولمق . § بالاقتدار اداره ايلمك § قتصاده رعايتله مال آرتيرمق، آرتيراق . § فاعل مختار اولاق ارزره ضبط ايتك ، ايدلمك . جمعى: (تصرفات) .

تصرفاً == اداره ، اقتصاد مقصديله .

بالتصرف == تصرف ايله .

تصرفى == تصرفه منسوب .

تصرف ملاك == (فقه) رقبهٔ امواله مالك اولانلرك هرحق وصلاحيته مالك اولمه. § برذاتك معاملهٔ زوجيەده بولنمه .

تصرفات فعليه == (فقه) اجراى صنعت ايچون صلاحيت تامه يه مالك اولمق معناسنى افاده ايدر .

تصرفات قوليه == (فقه) بيع وشرا ، هبه وفراغ وعين مال، صلح واقرار، تأجيل دين، اسقاط شفعه كبى خصوصاتك اجراسنه اولان صلاحيت .

تصرفات لسانيه == اجنبى برلساندن بعض كلمات والفاظ آلوب آنلرى اولسانك شيوەسنه موافق معنايده استعمال ايتمه || بويولده آلنان كلمات .

تصرم [ع،مصـ] جلادتلنمك .

تصريح [ع ، مصـ] آچيق سويلمك ، سويلنمك ، آچيقدن آچيغه بيان ايتمك ، ايدلمك . جمعى: (تصريحات) .

تصریحاً } باتصریح } == تصریح صورتیله، آچیقدن آچیغه بیلدیره‌رك .

تَصْرِیف [ع . مص] تقلیب، کیف مایشا تحویل ایتمك { حساب باری حققنده مستعمل اولدیغنه کوره جمعی : (تصاریف) در } § فعلی صیغه‌لامق، افعالی صیغه‌لامق . صیغه صورتیله چکمك، چکامك .

علم تصریف == علم صرف .

تصریفات == ایکنجی معناسنه کوره (تصریف) ك جمعی .

تَصَعُّب [ع . مص] کوچ اولمق، کوجلشمك .

تَصَعُّد [ع . مص] { تصعید ایله مترادفدر } یوقاری چیقمق، آغمق § (طب) بخارات ویا غازلرك هوایه طیران وصعودی .

تصعدات == ج : (تصعد) { اکثریا ابخره وروایح حقنده مستعملدر } .

تصعدات مرزغیه == (دلم حفظ الصحه) بتاقلق محللردن هوایه چیقان فنا قوقولره، وقو ماتك یاصمه‌دیدکاری شیلره اطلاق اولنور .

تَصْعِیب [ع . مص] کوجلشدیرمك، کوجلشدیرمك .

تصعیبات == ج : تصعیب ، تسهیلات مقابلی .

تَصْعِید [ع . مص] { (صعاد) ایله مترادفدر } ، یوقاری چیقارمق ، چیقارلمق . § (کیمیا) برجسمك بالتسخین تبخیر ایدلمسی .

تَصْعِیر [ع . مص] تکبر سببیله مخاطبنه باقمیوب یوزینی باشقه طرفه چویرمك .

تَصْغِیر [ع . مص] کوچولتمك، کوچولتمك § بر اسم ویا صفتی مصغر اولەرق قوللانمق .

ادات تصغیر == ترکجه‌ده جق، جك، جغز، جکز کبی مصغریته دلالت ایدن الفاظدن هربری .

اسم تصغیر == (صرف) کوچوکلکه دلالت ایدن اسم ــ که : فارسیده (چه) ، (ك) اداتلك الحاقیله، عربیده عین الفعل ایله لام الفعل آره‌سنه ساکن بر (ی) علاوه‌سیله تشکیل اولنور : دیوان ، دیوانچه ، عبد ــ عبید ، شاعر == شویلەر کبی . جمعی : (تصغیرات) .

تَصْفِیح [ع . مص] لوحه لوحه اولمق ، لوحه حالنه قونلمق § یاپراق یاپراق اولمق .

تَصَفِّی [ع . مص] صافیلك پیدا ایتمك ، صافیلنمك ، کسب صفوت ایتمك .

تَصْفِیح [ع . مص] ل چرپیق، آلقیشلامق، ل ایچلرنی بربرینه ورمق § یاپراقلامق، صفحه، بوفقه حالنه قویمق . جمعی : (تصفیحات) .

تَصْفِیر [ع . مص] الصاق چالق، ایصلق ایله‌سانك جمعی (تصفیرات)

تَصْفِیف [ع . مص] صره‌لامق، صف صف دیزمك ، دزلمك ، صف حالنه قویمق .

تصفیفات == ج : (تصفیف) : تصفیفات عسکریه .

تَصْفِیق [ع . مص] {ق، ش، طیور حقنده} قنادلرنی چیرپیق { تصفیح معناسنده‌ده کلیر .

تصفیق اسنان == صوغوقدن دیشلرك بربرینه چارپمسی .

تَصْفِیَه [ع . مص] { تشدید بالله غلطدر } صافی قیلمق، فیلتلامق، صافیلنمك، صفوت ویرمك، ویرمك . صاف خالص ایتمك .

تصفیهٔ قلب == یوركی غل وغشدن پاك ایتمه .

تصفیهٔ دیون == بورجلرك فائضلرنی تأدیه ایدیب حساباتنی قپاتمق ، بورجلری برنشدیره‌رك برصورت تسویه‌یه ربط ایتمك . § (کیمیا) برجسم درونده ویا ترکیبنده بولنان مواد اجنبیه‌یی آییرمق .

تَصْقِیل [ع . مص] صقیل اورمق ، اورلمق ، جلا ویرمك ، ویرلمك : تصقیل حدید ، تصقیل سیف . جمعی : (تصقیلات) .

تَصَلُّب [ع . مص] قاتیلاشمق، قاتی اولمق، کسب صلابت ایتمك § امور دینیه‌ده زیاده تعصب وغیرت کوسترمك § (طب) برعضوك بنیه‌سنده‌کی نسج منضمك تزایدی ، قاتیلاشمسی . جمعی : (تصلبات) .

تَصَلُّف [ع . مص] اوکونمك، حدواقتدارندن خارج فضل وظرافت ادعاسنده بولنمق § شعر فخریه طرزنده تنظیم انشیده ایلمك : تصلفات نذعیانه .

تصلفات == ج : (تصلف) || کوسترش اوله‌رق یاپیلان نزاکتلر .

تَصْلِیب [ع . مص] صلابت ویرمك ، قاتیلاشدیرمق .

تَصْلِیَه [ع . مص] صلوات شریفه کتیرمك، (صلی الله تعالی علیه) وامثالی الفاظ ایله دعا ایتمك .

تصلیه خوان == صلوات شریفه کتیریجی، تصلیه ایدیجی .

تَصْمِیت [ع . مص] { (اسکات) ایله مترادفدر } سکوت ایتدیرمك .

تَصْمِیم [ع . مص] صورت قطعیه‌ده ، ذکر ایتمه‌مك اوزره نیت ایتمك ، ایلمك ، اجراسنه قطعیاً قرار ویرمك ، ویرلمك ، عزم قوی .

تصمیمات == ج : (تصمیم) اجراسی مقرر ایشلر ، شیلر .

تَصَنُّع [ع . مص] تکلفله اطوارینی مستحسن ، ظاهرینی مزین کوسترمك § برشیئی ماهیتندن دها رنکلی ، دها قیمتلی کوسترمك : « انشاء منزی یولندن چیقاران شی تصنع غائله‌سیدر . »

تَصْنِیع [ع . مص] برصورت صنعتکارانه، واستادانه‌ده یاپمق ، یاپلمق . § ساخته اوله‌رق یاپمق، دوزمه اوله‌رق پیدا ایتمك § برکیمسه‌یی برصنعتله مشغول ایتمك § تصنیع عضو : (طب) عضوده واقع اولان ضایعاتی تضمین ایچون بدنك سائر محللرندن دری وسائره حتی عظم بیله آله‌رق اورایی یاماق ویکیدن عضوی یاپمق . مثلا بورنی دوشمش بر آدمه یکیدن بورون یاپمق . جمعی : (تصنیعات) کلیرکه ساخته شیلر ، یالانلر ، ویدیرمه سوزلر دیمکدر .

تَصْنِیف [ع . مص] صنف صنف ایتمك ، ایدلمك ، طاقم طاقم آییرمق ، آییرلمق § تألیف ایله مترادف ومعناجه آندن دون اولوب کتاب یاپمق، اثر وجوده کتیرمك معناسنی افاده ایدر . § مصنف یعنی تألیف و تصنیف اولنمش کتاب معناسنه‌ده کلیر ــ که : { (قاموس ترکی) تحریر؛ صرف قریحه‌دن یازیلان، تصنیف؛ فن کتابلری کبی جمع وترتیب اولنان وتألیف ایسه ایکیسی آره‌سنده اولان کتابلر حقنده مستعملدر دیور . } § (طبیعیات) حیوانات ویانباتاتی خواص ممیزهٔ طبیعیه‌لرینه کوره شعبه‌لره ، زمره‌لره ، فصیله‌لره، صنفلره تقسیم ایتمك ، آییرمق .

تصنیفات == ج : (تصنیف) : تصنیف ایدلمش اثرلر .

تَصَوُّر [ع . مص] ذهننده صورت ویرمك، ویرلمك ، برشیئی ذهننده صورتلندیرمك ، بر شی ذهننده صورتلندیرلمك § (منطق) نسبت تامهٔ خبریه‌نك غیرینی بیلمك دیمکدر .

تصوری } تصوریه } == تصوردن عبارت یعنی وجود خارجیسی اولمیوب خیالی اولان .

تصورات == جـ : (تصور) || علم منطقك فروع مهمه‌سندن برى ـ كه : قضايانك ذهنده حصولندن ونظريات قضايادن باحثدر : تصديقات وتصورات فروع علم منطقدن برر بحث مهم .

تَصَوُّفْ وما يلتـ] [ع. مص] صوفيلاشمق ، ظاهراً آداب شريعتله تحلى ايتمك . جمعى : (تصوفات) .

علم تصوف == قالدن زياده حال ايله افاده اولنه‌بلن حقايق عاليه‌دن باحث علم .

تصوفى == تصوفه منسوب .

تَصْوِيبْ [ع. مص] (تخطئه) نك ضدى صوابه نسبت ايتمك ، ايدلمك . صوابدر ديمك ، ديلمك ، بر فكرك ، برقولك ، بر فعلك دوغريلغنه قائل اولمق § مناسب كورمك .

تصويباً == تصويب صورتيله .

قرين تصويب
رهين تصويب } == تصويب اولنمش .
تصويب كرده

تَصْوِيتْ [ع. مص] سسلنمك ، سسلنديرلمك ، سس چيقارمق .

تَصْوِيرْ [ع. مص] صورت ويرمك ، ويرلمك ، صورتلنديرلمك § رسم ، ترسيم ايتمك ، يعنى برشكلك صورتنى ياپمق § رسم ايدلمش (صورت) ، شكل . { بو معنايه كوره جمعى : (تصاوير) كلير } .

تصويرات == برنجى معناسنه كوره (تصوير) ك جمعى .

تَصْوِيغْ [ع. مص] صيغه پيدا ايتمك ، ايدلمك ، صيغ صورتنه قويمق ، قونلمق § اصاغه ايتمك ، اريدوب قالبه دوكمك . جمعى : (تصويغات) .

تَصْحِيفْ [ع. مص] بربرينه يازشمق ، يازى كچيرمك .

تَصْمْلامَقْ ـ تاصمْلامَقْ [ت. مص] ذهنا اولچوب بيچمك ، تخمين ايتمك .

تَضَاحُكْ [ع. مص] قاشيقلى كولوشمك .

تَضَادْ [ع. مص] بربرينه ضد اولمق ، بربريلك عكسنه ، خلافنه اولمق . § (ادبيات) برعبارده معانى متقابله‌يى جمع ايتمكدن عبارت اولان صنعت بديعيه : « سياه بختم كنجلكده صاچمى هم بياض ايتدى » § (طب) ايكى دوانك يكديكرينه قارشى حائز اولدقلرى عدم ائتلاف خاصه‌سنه ديرلر .

تَضَارُبْ [ع. مص] (مضاربه) ايله مترادفدر . اوروشمق ، دوكوشمك .

تَضَاعُفْ [ع. مص] ايكى ويا دها زياده قات اوله‌رق زياده‌لشمك . { رياضيات ومعنويات‌ده مستعملدر } § علم نباتاتجه : ورقه توييه‌نك و اوراق ظهارى ايچون لواحقك حصولنه اطلاق اولنور § (كيميا) بر جسم مركبدن تأثيرات مختلفه ايله ايكى ويا دها زياده اجسام بسيطه حاصل اولمق § مباحث فلسفيه‌دن برى اولوب بر اركك ايله بر ديشيدن — عين جنسدن — بر چوق محصول وجوده كلمك .

تَضَايُقْ [ع. مص] صيقيشمق .

تَضَجُّرْ [ع. مص] ايچ صيقلمق ، درونده اضطراب پيدا اولمق .

تَضَرُّرْ [ع. مص] ضرره ، زيانه اوغرامق ، ضرر ديده اولمق .

تَضَرُّسْ [ع. مص] (طب) ديش قماشمسنه اطلاق اولنور .

تَضَرُّعْ [ع. مص] نفسى آلچالدارق كمال خشوع وتذلل ايله يالوارمق . { كمال تضرعله استرحام ايتمك تعبيرنده تكرير معنوى واردر } .

تضرعات == جـ : (تضرع) || رجالر ، نيازلر .

تَضْرِيسْ [ع. مص] تجربه ديده اولمق . § (طب) ديش قماشديرمق .

تضريس اعصاب == اعصاب اوزرينه غير منتظم وغير طبيعى تضييقات اجراسيله پك زياده اضطراب ويرمك .

تَضْعِيفْ [ع. مص] برقات دها زياده‌لشديرمك ، زياده‌لشمك . جمعى : (تضعيفات) .

تَضْلِيلْ [ع. مص] اضلال ايله مترادف وآندن اقوادر . دوغرى يولدن صاپتمق ، ضلالته دوشورمك .

تَضْمِيدْ [ع. مص] (طب) جريحه‌يه مرهم سوروب بزله باغلامق ، ياره تيمار ايدلمك .

تَضَمُّنْ [ع. مص] حاوى ، مشتمل اولمق . § تكفل ، تعهد .

تَضْمِيدْ [ع. مص] (طب) جريحه‌يه مرهم سوروب بزله باغلامق § لاپه اورمق .

تَضْمِينْ [ع. مص] سبب اولنان ضرر وزيانى اودهمك ، ضرر وزيان اودتمك § (ادبيات) باشقه‌سنك مشهور بر بيت ويا مصراعنى شاعرك كندى نشيده‌سنه علاوه ايتمسى . { بو صورتله علاوه ايديلان پارچه مسروق اولمديغنى ايما ايچون او بيت ويا مصرعك مميزه تعبير اولنان شو (« ») اشارت ايچنه آلنمسى ايجاب ايدر } . مثلا نفعينك :

{ بو محلده عجب اوصافنه شايان كورينور
نوله بو بيتى بانيسنك ايدرسه‌م تضمين :
« دفع يأجوج غمه ايشـكيدر سد سديد
منع جيش المه دركهيدر حصن حصين » }

قطعه‌سى كبى . جمعى : (تضمينات) .

تَضَوُّعْ [ع. مص] برشيئك كوزل قوقوسى اطرافه يايلمق .

تَضَيُّقْ [ع. مص] طارالمق ، صيقيشمق .

تضيق قدامى == (طب) ختان ايدلمه‌مش اولانلرده غلفه‌نك التهاب اثرى اوله‌رق طارالمسى || غلفه‌نك سنتسزلك نتيجه‌سى اوله‌رق كيرى يه دوغرى طارلانوب طارالمسى .

تَضْيِيعْ [ع. مص] { (اضاعه) ايله مترادفدر } ضايع ايتمك ، تلف ايلمك .

تضييع اوقات == بوش يره وقت كچيرمك .

تَضْيِيقْ [ع. مص] طارالتمق ، طارالمق . جمعى : (تضييقات) .

تَطَابُقْ [ع. مص] بربرينه اويمق ، يكديكرينه اويغون دوشمك .

تَطَاوُلْ [ع. مص] اوزامق ، اوزون اولمق § تعدى ايتمك . § (طب) بر عضوده غير طبيعى اوله‌رق وقوعبولان اوزونلغه اطلاق اولنور . § تسكين اوجاع ايچون اعصابى اوزاتمق عملياتى . جمعى : (تطاولات) .

تَطَايُرْ [ع. مص] اوچمق § اوچشمق § طاغيلمق اولمق .

تطبّب • [ع.مص] طبیب اولمدیغی حالده کندینه طبیب سوسی ویره‌رك اجرای طبابت ایتمك .

تطبّع • [ع مص] طبیعتلنمك ، ادمان پیدا ایتمك .

تطبیق • [ع.مص] اویدیرمق ، اویدیرمق قارشیلاشدیروب ویغون اولدیغنه باقمق ، باقلمق . § مملکات عقلیه نك برخاصهٔ ممتازه‌سی ـكه : ایی وفنا انکاه مقایسه ایدیلیر .

تطبیق مهری = اصحاب معاشك صورتلری ، ایسته‌لری تختیم ایچون قوللاندقلری خاتم .

تطبیقات = جم : (تطبیق) .

تعبیهٔ تطبیقیه = (عسکری) تعبیة الجیش قواعدینك تطبیقی مقصدیله اراضی ویا خریطه اوزرنده اجرا ایدیلان عملی تعلیملر .

تطبیل [ع.مص] طورول چالمق .

تطحّل • [ع ، مص] اصطلاحات مولدهٔ طبیه‌دن اولوب طالاقك شیشمسنه اطلاق اولنور .

تطحین [ع.مص] اوکوتمك ، اوکودلمك .

تطحین الحصاة = (طب) مثانه‌ده حاصل اولان طاشلرك بر آلتله تطحین ایدیله‌رك بلاعملیات دوشورلمسی .

تطرّب [ع.مص] طربلانمق ، شوقه کلمك .

تطرّف [ع.مص] برطرفه چکلمك .

تطرّق • [ع.مص] یول بولمق ، حلول ایتمك § دوولمك :

تطرق خلل = بوزولمق ، خلل طاری اولمق .

قوهٔ تطرقیه = (معادن) بر معدنك چکیجله دوکیله‌رك صفحه ، لوحه حالنه کله‌بیلمسی قابلیتی :

« آلتونك قوهٔ تطرقیه‌سی کموشکدن زیاده‌در . »

تطریب • [ع.مص] { (اطراب) ایله مترادف وآندن اقوادر } طربلندیرمك ، شوقه کتیرمك .

تطریز • [ع.مص] روبه وساره‌یه کنار ایشله‌مك ، ایشلمك § برشینك اطرافنه اویا ، دانتله دیکمك .

تطفّل • [ع.مص] طفیلی اولمق § اتباع ایتمك .

تطعّم • [ع.مص] طاتمق ، طادلمق ، طادینه باقمق ، باقلمق .

تطلیق • [ع.مص] زوجه‌یی بوشامق . { (اطلاق) ایله مترادفدر } .

تطلیه • [ع.مص] طلا ایتمك ، ایدلمك ، جلا ، طلا ویره‌جك بر شیئی سوروب صیوامق { تشدید ایله غلطدر } .

تطمین • [ع مص] اطمئنان ویرمك ، ویرلمك . قایه امنیت ویرمك ، ویرلمك . جمعی : (تطمینات) .

تطوّع • [ع.مص] بورج ، فرض اولمیان خیری ایشلمك ، نافله نماز قیلمق عرفه کونی وروج طوتمق .

تطوعاً = تطوع صورتیله ، نافله اوله‌رق .

تطوّق • [ع.مص] بویونه کردنلك وساره طاقنمق ، طاقینلمق .

تطویق • [ع.مص] بویونه کردنلك طاقمق ، طاقلمق .

تطویش [ع.مص] (بیطری) طواشی ایتمك ، اکدیج ایتمك معناسنه‌در { (اخصا) دها زیاده مستعملدر } .

تطویل • [ع.مص] اوزاتمق ، اوزادلمق { اکثریا سوز حقنده استعمال اولنور } .

تطویل بلاطائل = (انشا) فائده‌سز تفصیلاته دینلیر ؛ تطویل کلام .

تطویلات = جم : (تطویل) || بوش ، بیهوده ، فضله سوزلر .

تطهّر • [ع مص] مادی ومعنوی تمیزلنمك ، پاکلنمك . جمعی : (تطهرات) .

تطهیر • [ع.مص] مادی ومعنوی تمیزله‌مك ، تمیزلمك ، پاك ایتمك ، ایدلمك . § (طب) بر محله مضاد تعفن ادویه دوکیله‌رك تمیزلمك اصولنه اطلاق اولنور § (جراحی) جرحه اوزرنده‌کی قیح وساره‌یی بیقایه‌رق چیقارمق .

تطهیرات = جم : (تطهیر) تمیزلکلر .

تطیّب [ع مص] خوش قوقو سورونمك .

تطیّر • [ع مص] وغورسز طوتمق ، احوال و اشیادن تشأم ایتمك . قوش وچوروق صورتیله تفأل ایلمك { عادات قبیحهٔ جاهلیه‌دن اولان (تطیر) یفیتی « الطیرة شرك » حدیث شریفیله الغا ایدلمشدر . }

تطییب • [ع.مص] خوش ایتمك ، ایدلمك § کوکلنی خوش ایتمك ، کوکل خوش ایدلمك § تطییف ایتمك . جمعی : (تطییبات) .

تطیین [ع مص] برشیئه چامور سورمك .

تظارف • [ع ، مص] (فلسفه) مولود والدینك اوصاف مادیه ومعنویه‌سیله متصف اولمسی . § مظروف ظرفك شکل ووضعنی اکتساب ایتمك .

تظاهر [ع.مص] بربرینه کوروتمك . § بربرینه معاونت ایلمك § میدانه چیقمق ، ظاهر اولمق .

تظاهرات = جم : (تظاهر) || صحابتلر ، یاردملر .

تظرّف [ع.مص] ظرافت طاسلامق ، ظرافت صاتمق .

تظلّل [ع.مص] (استظلال) ایله مترادفدر . کولکه‌لنمك ، کولکه‌ده اولمق .

تظلّم [ع.مص] اظهار مظلومیت ایتمك . جمعی : (تظلمات) .

تظلیل [ع.مص] کولکه‌لنمك ، کولکه‌لندیرلمك .

تظنّن - تظنّی [ع.مص] ظن ایله ایش کورمك .

تظهیر • [ع.مص] آرقه‌یه آتمق ، آتلمق . § اهمال ایتمك ، ایدلمك .

تعادل [ع.مص] بربرینه عدیل اولمق ، یکدیکرینه دنك کلمك ، تساوی برابرلك . جمعی : (تعادلات) .

تعادی [ع ، مص] { (معادات) ایله مترادفدر } دشمنلك ایتمك ، عداوت ، خصومت ایلمك .

تعادیات = جم : { (تعادی) تشدید ایله غلطدر . }

تعارض • [ع.مص] حکمجه ، رأی وفکرجه بربرینه ضد ، مخالف اولمق . § قارشیلاشمق . جمعی : (تعارضات) .

تعارف • [ع مص] برشیئی هرکس بیلمك ، برشی جماجه معروف ومعلوم اولمق § معارفه ، بربرینی صاحیه طانیشمه .

تعاریج • [ع ، مص] جم : (تعریج) چیقندیلر ، تومسککلر . § (طب) دماغك سطح خارجیسنده‌کی چیقندیلره اطلاق اولنور . (تلاقیف) بونك ضدیدر : بیك تعاریج وتلاقیفی .

تعاسر • [ع، مصد] «تعسر» ایله مترادفدر. برشی کوچلشمک، کوچ اولمق.

تعاشر • [ع، مصد] (معاشرت) ایله مترادفدر. خلق ایله کوزل کچنمک، حسن التزف وامتزاج ایتمک.

تعاضد • [ع، مصد] قول قوله ویرمک، بربرینه قول ویرمک § معاونت ایتمک، تعاون.

تعاطف • [ع،مصد] بربرینه محبت وشفقت ایتمک، محبت وشفقت کوسترمک § معطوف ومعطوف علیه اولمق، عطفلاشمق.

تعاطفات == جـ : (تعاطف) || قارشیلقلی محبتلر، محبت متقابله.

تعاطی [ع،مصد] بربرینه برشیئی ویرمک، ویریشمک، الوب ویرمک : تعاطی افکار، تعاطی اقداح، تعاطی مکاتیب. § (تجاری) هر بری برطرفده قالق اوزره ایکی ویا دها زیاده نسخه اولهرق طرفین بیننده مقاوله نامه تنظیم اولنمق § (فقه) پازارلقسز، لاقردیسز اولهرق مبادلهٔ اموال ایلمک.

تعاظم • [ع،مصد] نظرده بیومک، بیوک کورونمک.

تعاقب • [ع، مصد] بربرینک آردی صره کیتمک، یورومک.

تعاقد • [ع، مصد] { (معاقده) ایله مترادفدر. } عقدلشمک.

تعالم • [ع،مصد] { (تعارف) ایله مترادف واندن اقوادر. } برشیئی هرکس بیلمک، برشی جملهجه معروف ومعلوم اولمق.

تعالی • [ع، مصد] { معاجه (تعلی) ایله مترادف ایسهده اندن اقوادر. } یوکسک اولمق، یوکسلمک. { اکثریا معنویاتده استعمال اولنور. }

تعالی الله == جناب الله عالی اولسون مقامنده جملهٔ دعائیهدر. استعمالی نظمه مخصوص کبیدر :

« تعالی الله زهی سلطان عالیشان که ملك آرا
که دربان ایلمز باب همایوننده کیوانی »

§ ماشالله، سبحان الله معنالرینده کلیر.

تعالی پرور == تعالیی ترویج و التزام ایدیجی، ایدن.

تعامل • [ع،مصد] تعشیر و سائره کبی خصوصاتدهکی معامله. § خلقت عمومی ویا اکثری بیننده اوتهدنبری جاری اولان وعادت درجهسنه واران معامله. § (کیمیا) برجسمك دیکریله امتزاج واتحادینی موجب عملده بولنمق. فلوبت ویامضرت.

تعامل قدیم == (فقه) برخصوصده من القدیم جاری اولمق حسبیله مرعی ومعتبر اولان اصول.

تعامی [ع،مصد] کورمز کبی کورونمك، کورمزلنمك.

تعانق • [ع، مصد] { (معانقه) ایله مترادفدر. } بربریله بوینبوینه صرلمق.

تعاون • [ع، مصد] { (تناصر) ایله مترادفدر. } بربرینه معاونت ایلمک، یاردم ایتمک.

تعاونات == جـ : (تعاون) || یاردملر، معاونتلر.

تعاوید [ع، س] جـ : (تعویذ). بوینه آصیلان نسخهلر: تعاوید صبیان.

تعاهد • [ع، مصد] { (معاهده) ایله مترادفدر. } بربریله عهدایتمک، عهدلشمک. جمعی: (تعاهدات).

تعب • [ع، مصد] مشقت، زحمت، رنج، یورغونلق. § (طب) اعصابك ضعفی سببیله عضلاتده واقسام سائره بیننده طویلان وجع شدید.

تعب آور == یورغونلق ویریجی.

استحقار تعب == چالیشقانلق، فعالیت.

تعبث • [ع،مصد] (طب) اثر مرض اولارق صایقلامق ویا هواده کی برشیئی دوتمغه چالیشیر کبی اللری صالایوب حرکت ایتدیرمك درکه. وخامته دلالت ایدن برعرضدر.

تعبد • [ع، مصد] عبادت ایتمک، قوللق ایلمک § افراط درجهده میل ومحبت کوسترمک.

تعبدات == جـ : (تعبد) عبادتلر.

تعبس • [ع مصد] اکشی یوز کوسترمک، صورتی اکشیتمک. ترس چهره ارائه ایتمک.

تعبض • [ع،مصد] استمناء بالید فعل مذمومی اجرا ایتمک.

تعبیر • [ع،س] لفظ، عباره ایله بیان § لفظ، عباره § دوش یورمق، رؤیایی تأویل وتفسیر ایلمک.

تعبیرات == جـ : (تعبیر) § برفنك الفاظ واصطلاحات مخصوصهسی.

تعبیه [ع،مصد] (فن حرب) عسکری یرلی یرینه قویوب آماده ایتمک، عسکر بوصورتله آماده ایلمک. { تشدید یا ایله غلطدر. }

تعبیهٔ الجیش == عسکری تعبیه ایتمک صولندن باحث برفن مخصوص.

تعبیهٔ جسیمه == بیوک قطعات عسکریهنك { اردو، فرقه، لوا کبی } قواعد تعبیهسی.

تعبیهٔ خفیفه == کوچوک قطعات عسکریهنك { طابور، بلوک کبی } اصول تعبیهسی.

تعجب • [ع،مصد] { (استعجاب) ایله مترادفدر. } شاشمق، اظهار حیرت ایلمک.

تعجل • [ع، مصد] عجله ایتمک، عجله ایلمک. جمعی: (تعجلات).

تعجن • [ع مصد] خمیرلشمک، خمیر حالنه کلمک، معجون کبی اولمق.

تعجیب [ع، مصد] { (عجاب) ایله مترادف واندن اقوادر. } شاشیرتمق، حیرته دوشورمک.

تعجیز • [ع،مصد] عاجز صیقمق، صیقنتی ویرمک، ویرلمک. ازعاج، راحتسز ایتمک. { (ایتمک) مادهسیله استعمال اولنور } . جمعی : (تعجیزات).

تعجیل • [ع، مصد] عجله ایتمک § عجله ایتدیرمک، ایدیرلمک، عجله ایله یاپمغی ایستهمک، ایستهنمک. جمعی : (تعجیلات).

مقدار تعجیل == (میخانیك) قوای دائمهنك مربعست بر نقطهٔ مادیه ویاخود واحد کتله اعتبار ایدیلان برجسم اوزرنده حصوله کتیردکاری سرعت.

قوای تعجیلیه == (میخانیك) مقدار تعجیل واسطهسیله تقدیر ومساحه اولنان قوای دائمهیه قوای تعجیلیه تسمیه اولنورکه دستورلرده بونی حروفاتدن (غما) دینان شو (ج) اشارتیله کوستربلیر. مثلا : حرکت منتظمهٔ مترایده اوزره متحرك اولان بر جسمك سرعت دستوری : س = ج ز در.

تعجیم • [ع،مصد] (اعجام) ایله مترادفدر. یازی یی نقطهلامق، یازی نقطهلامق.

تعجین • [ع،مصد] خمیرلشدیرمک، خمیرلشدیرلمک، خمیر حالنه کتیرمک، کتیرلمک § (کیمیا) معجون حالنه کتیرمک.

تعداد • [ع،مص] صایمق، صایلمق § (حساب) رقمله کوسترلمش بر صاییی اوقومق.

تعداد وترقیم == عددلری اوقومق ویازمق || علم حسابك اعدادك اوقونمسی ویازلمسی قواعدندن باحث قسم ابتدائیسی.

تعداد اغنام == هرسنه موسم معینده بعده رسم میریسی استیفا اولنمق اوزره مأمورین مخصوصه معرفتیله بر منطقهده بولنان اغنامك صایلمسی.

تعداد مأموری == اغنام ویاخیلك تعدادی ایچون تعیین اولنان مأمور مخصوص موقت.

تعدد • [ع مص] بردن زیاده اولمق، عددی آرتمق، چوغالمق.

تعدد زوجات ═ بردن زیاده نکاحله زوجه آلمق ، عین زمانده تحت نکاحنده بر فوج زوجه‌لی جمع ایتمك .

تَعَدّی [ع مصـ] کچمك ، تجاوز ایتمك . § (فقه) عرف وعادت ومقاوله خلافنده‌کی حرکت . جمعی : (تعدیات) .

تَعْدید [ع،مصـ] (اعداد) ایله مترادفدر . حاضرلنمق ، حاضرلنلمق § صایمق .

تَعْدیل [ع،مصـ] معتدل قیلمق ، قیامق ، یکی طرفی بر ایتمك ، ایکی طرفی بر ایدلمك § اعتدال حالنه کتیرمك ، کتیرلمك § (کیمیا) هرهانکی برجسمك برخاصه‌سنی تنقیص ایچون انی دیکر برجسمله قاریشدیرمق § (حساب) مختلف عیار ویا قیمتده بولنان خلیطه ویااشیالره ، معین مقدارده معدن ویااشیا قاریشدیرلدقدن صوکره حصوله کلن مخلوطك عیار ویاقیمتنی بولمق عملیاتی .

مثلا : قیمه‌سی (۲) غروشه اولان سرکه‌دن (۲۰۰) وقیمه‌سی (۳) غروشه اولاندن (۱۰۰) قیه آلنوب (۵۰) قیه صو ایله خلط ایدلسه بونك قیأت وسطیه‌سنی بولمق ایچون :

قیه				
۲۰۰	..	(۲)	غروشدن	۴۰۰
۱۰۰	..	(۳)	»	۳۰۰
۰۵۰	..	..	..	۰۰۰
۳۵۰				۷۰۰

اوحالده : $\frac{۷۰۰}{۳۵۰}$ ═ ۲ غروش ایدر .

تعدیل وترکیب ═ (حساب) قیأت ومقدارلری مختلف وبیننده متعدد اشیانك قیأت وسطیه‌سنی حساب ایتمك اصولنه (تعدیل) وقیأت وسطی اولجه معلوم اولدیغی حالده عین جنس اشیانك مختلف قیأتلی انواعنك هربرندن نه مقدار آلنمسی لازم کله‌جکنی حساب ایتمك اصولنه (ترکیب) دینلیر .

تعدیل مابین الحدین / تعدیل میانهٔ حدین ═ (ریاضیه) لغارتمه جدولنده تماماً بولنمیان برعددك آزدن وچوقدن یقیننده متناظر لغارتمه‌لر اخذ ولنه‌رق بولغارتمه‌لر واسطه‌سیله عدد معلومه متناظر بولنان لغارتمه‌نك تعیینی اصولی ـ که : مختصراً (تعدیلات) دینلیر .

تعدیل زمان ═ (قوزموغرافیا) سنه‌نك هرهانکی برکونده شمس وسطی ایله شمس حقیقینك نصف‌النهاره واصل اولدقلری آنلر بیننده‌کی فصل زمانی .

تَعْدیه [ع مصـ] { تشدیدیا ایله غلطدر } متعدی قیلمق ، قیلمق { لسانزده تعدیه اداتی (در) ویا (دیر) اولوب فعل لازمه علاوه اولنور : (کزمك) ، (زیرمك) — (یازمق) ، (یازیرمق) کبی . }

ادات تعدیه ═ بر فعل لازمك متعدی قیلنمسی ایچون اکا علاوه اولنان (ادات) .

تَعَذُّر [ع،مصـ] ممکن اولمامق ، محال اولمق . § کوچلشمك ، کوچ اولمق . § عذرلنمك .

تَعْذیب [ع مصـ] عذابه کرفتار ایتمك ، ایدلمك .

تعذیبات ═ جـ : (تعذیب) ‖ تعذیبلر .

تَعْذیر [ع،مصـ] ساخته عذر درمیان ایتمك . جمعی : (تعذیرات) .

تَعْذیل [ع،مصـ] لوم ، تعییب ایتمك . جمعی: (تعذیلات) .

تَعَرُّب [ع ، مصـ] عربلاشمق ، عرب حال وشکلنه گیرمك .

تَعَرُّض [ع،مصـ] ایلیشمك ، طاقلمق ، صاتاشمق . § (حقوق) خلاف نظام اولهرق تسلط ایتمك . § (فن حرب) دشمن وزرینه یورومك . (تدافعی) نك ضدی . جمعی : (تعرضات) .

تعرضی ═ تعرض صورتیله حرب تعرضی .

تَعَرُّف [ع،مصـ] تتبع ثمره‌سی اولهرق وقوف ، تتبعه کسب وقوف .

تَعْرِفَه [ع،سـ] { تفعله ، تکمله وزننده اولان بوکلمه‌یی (تعریفه) ن محرف ظن ایتمه‌لی } تعریفنامه ، برخصوص حقنده معلومات و تعریفات مجموعه‌سی مشتمل ورقه .

کمرك تعرفه‌سی ═ امتعه واشیادن آلنان کمرك رسملری درجات ومقادیرینی حاوی دفتر .

واپور تعرفه‌سی / شمندوفر تعرفه‌سی ═ واپورلرك ، (ترنلرك) حرکتی ویاخود موافقه کوره سیر وسفر اجوراتنی مبین لوحه ، ورقه .

تَعَرُّق [ع،مصـ] ترلمك ، عرق‌ریز اولمق .

تَعَرّی [ع،مصـ] صویمق ، چیپلاق اولمق . { مادیات ومعنویاتده مستعملدر }

تَعْریب [ع ، مصـ] عربجه‌لاشدیرمق ، عربجه‌لاشدیرلمق § اجنبی برکلمه عربجه‌یه ادخال وقبول ولنمق . § سوزی لحن وخطادن تمیزلمك § برینك سوزینی ردوتقبیح ایتمك . جمعی : (تعریبات) .

تَعْریج [ع مصـ] چیقمق ، تومسك پیدا ایتمك § (تشریح) تلافیف دماغده‌کی بوکونتیلر آره‌سنده‌کی چیقنتیلر . جمعی : (تعاریج) .

تَعْریس [ع،مصـ] دوکون ایتمك § برقیزی کلین ایتمك .

تَعْریض [ع،مصـ] کنایه طریقیله ادارهٔ کلام ، افهام مرام ایلمك ـ که : ترکجه‌ده بوکا (طاش آتمق) دینیر § (ادبیات) کنایه‌نك اقسامندن اولوب مقصود اولان شیئه دلالت ایتمك اوزره شیء غیر مقصودی ذکر ایتمك . { بونی (اعتراض) یرنده قوللانمق عیبدر } .

تعریضات ═ جـ : (تعریض) ‖ کنایه‌لی سوزلر .

تَعْریف [ع،مصـ] اطرافیله اکلاتمق ، اکلادلمق ، اطرافیله بیلدیرمك ، بیلدیرلمك § برشیئك ماهیتنی افرادینی جامع ، اغیارینی مانع برصورتده بیلدیرن عباره § (نحو) معرفه قیلمق ، قیلنمق .

تعریف حقیقی ═ لفظك حقیقتده ماوضع لهنه مقابل اولدیغی حالده باشقه برشیله بیلدیرلمسیدر .

تعریف لفظی ═ لفظك برمعنایه واضحاً دلالتی دیکر برلفظله تشریح اولنمق .

حرف تعریف ═ عربیده اسملرك مدلولنی تعیین ایتمکه مخصوص (ال) حرفی . جمعی : (تعریفات) .

تَعْریق [ع،مصـ] ترلتمك ، ترله‌دلمك .

تَعْزیك [ع ، مصـ] اغماء § باقی آغی چکمك .

تَعْرِیَه [ع مصـ] صویمق ، صویلمق ، چیپلاق ایتمك § (طب) برعضوك اصلا محاط اولدیغی محفظه‌یی ، قشری صویمق . { تشدید ایله غلطدر } .

تَعَزُّب [ع،مصـ] تأهل ایتمیوب ارکن طورمق .

تَعَزُّز [ع،مصـ] عزت ، شرف کسب ایتمك ، عزتمند اولمق § عزت فروشلق ایتمك § تنزل ایتمه‌مك § چکنمك .

تَعَزُّل [ع،مصـ] ☞ (اعتزل) .

تَعْزیر [ع مصـ] لوم ، توبیخ ، تأدیب . § (فقه) مجرمی جرمنه کوره سوزله تکدیر ایتمك .

تعزیرات ═ جـ : (تعزیر) تعزیر آمیز سوزلر .

تَعْزیز [ع،مصـ] (اعزاز) ایله مترادف وآندن اقوادر . عزتلمك ، عزتلندیرمك . شرفلی ، قوتلی قیلمق . جمعی : (تعزیزات) .

تَعْزیل [ع،مصـ] (عزل) ایله مترادفدر . § (طب) بر خسته‌نك مطمئن ومتسلی اولماسی ایچون تسلیتکارانه سوزلرله مسخر ایدلماسی .

تَعزِیَه ـ تَعزِیَت [ع،مص] بر مصیبته دوچار اولان آدمی صبر وتحمله ترغیب ایله متسلی ایتمك ، (گچمش اولسون) ویا (باشك صاغ اولسون) دیمك . § مذهب جعفری‌یه سالك اولانلرك شهر محرمده اجرا ایلدكلری ماتم مراسمی .

تعزیتنامه = مصیبتزده برآدمه تسلی آمیز اوله‌رق یازیلان مکتوب .

تَعَسُّر [ع،مص] گوچ اولمق، گوچلشمك.

تَعَسُّف [ع،مص] ☞ (اعتساف) . جمعی : (تعسفات) .

تَعسیر [ع،مص] گوچلشدیرمك ، گوچلشدیرمك . (مرادفی اولان) (تصعیب) دها زیاده مستعملدر.

تَعسیل [ع،مص] بال قاتمق ، باللامق ، باللاندیرمق .

تعسیل کلام = سوزی طاتلیلاشدیرمق .

تَعَشُّق [ع،مص] عاشق اولمق .

تَعشیر [ع،مص] اونده برینی آلمق، اونده بری آلمق § اونه ابلاغ ایتمك. § ونه تقسیم ایتمك. § محصولات ارضیه‌دن حق میری اولان عشرینی آلمق، آیرمق وباتخمین ایتمك معامله‌سی § اعشار اصولی . جمعی : (تعشیرات) .

تَعَصُّب [ع،مص] عادتده ، اموردینیه‌ده وسائره‌ده مفرطانه وشدتکارانه طرفدارلق ، غیرتکشلك ایتمك.

تعصبکار = تعصب ایدیجی، متعصب .

تعصبکارانه = تعصبکارجه‌سنه .

تعصبکاری = تعصبکارلق .

تَعصیر [ع مص] ایچنده‌کی شیئی، مایعی، عصاره‌سنی چیقارمق ایچون صیقمق، ایچنده‌کی شی ، مایع چیقارلق ایچون صیقلمق : زیتونك تعصیری ، اوزومك تعصیری . جمعی : (تعصیرات).

تَعَطُّر [ع،مص] عطرلانمق، گوزل قوقولی شی سورونمك .

تَعَطُّس [ع،مص] آقصیرمق (آقصیرمق).

تَعَطُّف [ع،مص] اسیرگه‌مك § شفقت ایتمك § احسان ایتمك .

تعطفات = جمع : (تعطف) ، لطفلر ، احسانلر .

تَعَطُّل [ع،مص] ایشسز قالمق ، معطل اولمق ، ایشله‌مز اولمق : تعطل اسباب .

تَعطیر [ع،مص] معطر قیلمق ، گوزل قوقولی ایتمك، ایدنمك § (اسپچاری) گریه‌اقم بر علاجك درونسنه گوزل قوقولی بر ماده علاوه ایتمك .

تَعطیس [ع،مص] آقصیرتمق (آقصرتمق)، اقصیرلداق .

تَعطیش [ع،مص] (اعطاش) ایله مترادف وآندن انوادر . صوصتمق ، صوصاداق .

تَعطیل [ع،مص] بوشلامق، بوشلاتمق . § ایشدن ، فعل وعملدن فارغ قیلمق ، قیلدمق ، ایشلنمه‌مك ، ایشله‌دلمه‌مك § موقتاً ایشی براقمق ، دکانمك ایچون مشغولیتدن فارغ اولق : مکتب تعطیلی § طوردیرمق ، طوردیرلمق : تعطیل حرکت. تعطیل تأدیت جمعی: (تعطیلات)

تعطیل عضو = (طب) اعضای بدندن برینك وظیفه‌دن اسقطی .

تعطیلنامه = بر غزته‌نك موقتاً تعطیل اولندیغنی مبین مطبوعات ادارهٔ عایه‌سندن غزته اداره‌خانه‌سنه گوندریلن امر رسمی .

تعطیل زمانی = مکتبلرده درسلرك صیجاق موسملرده تعطیل اولندیغی مدت .

تَعطین [ع،مص] (کیمیا) عادی درجهٔ حرارتده مایعات دروننه ادویه‌یی حاوی گوك ویاپراق کبی موادی قویه‌رق برمدت ترك ایتمك . § (تشریح) حیوانك اسکلتنی چیقارمق ایچون اتلریله برلکده صویه صوقه‌رق اتلرك دوکلمسنی بکله‌مك ایچون یاپیلان عملیات .

تَعَظُّم [ع،مص] عظمت پیدا ایتمك ، بیوکلك صاتمق ، عظمت فروشلق ایتمك § کبر ، قورولمق § (طب) کمیکلشمك، نسج عظمی‌یه تبدل ایتمك. جمعی: (تعظمات) .

تَعظیم [ع،مص] بیوکلمك ، بیوك عد ایتمك § بیوك عد ایتدیکنه دلالت ایده‌جك صورتده طورانمق . § حرمت واکرام ایتمك .

تعظیماً = تعظیم صورتیله، تعظیم ایچون .

تعظیمات = جمع : (تعظیم) || حرمتلر .

تَعَفُّف [ع،مص] عفتلی اولمق ، التزام عفت ایتمك .

تَعَفُّن [ع مص] فنا قوقمق § (طب) تفسخ ، برجسم عضوینك مواد مرکبه‌سی میقروبلرك تحت تأثیرنده تحلل ایده‌رك غاز قسمی هوایه منتشر اولمق.

تعفن نفس (طب) اسنانك تفسخندن ویا قصبات رئه‌نك جواف انفیه‌نك تقیحندن وعضو هضمك تماماً عدم اجراسندن متولد اوله‌رق نفسك قوقمسی .

تعفنات = جمع : (تعفن) || تفسخات .

تَعَقُّد [ع،مص] دوگوملنمك § مغلق معقد اولمق .

تعقد مفصل = (طب) بالطبع متحرك اولان مفاصلدن برینك برآفت مرض سببیله حرکاتنك تناقص ایتمسی ویابالکلیه منعدم اولمسی .

تَعَقُّل [ع،مص] (تفهم) ایله مترادفدر. برشیئی صرف ذهن ایله آکلامق، عقلنه گتیرمك § خاطرلامق ، خاطره کتیرمك . جمعی : (تعقلات) .

تَعقیب [ع،مص] آردی صیره گیتمك ، اردنه دوشمك § ایزله‌مك . § (عسکری) اعدای منهزمه‌یی — اعادهٔ انتظام ایتمسنه محل براقمه‌مق ایچون — آرقه‌سندن یتشوب زده‌له‌مکه چالیشمق . جمعی : (تعقیبات) .

تعقیباً = تعقیب صورتیله .

تَعقید [ع،مص] دوگوملمك ، دوگوملنمك § (ادبیات) عدم وضوح یعنی عباره‌یی مغلق ایتمك ؛ اکلاشلمیه‌جق برصورتده افاده ایلمك دیمکدرکه : مخل فصاحت اولان حالاتك بریدر. جمعی : (تعقیدات) .

تعقید لفظی = عباره‌نك الفاظی، تراکیبی — معنای مقصوده گوچ انتقال اولنه‌جق صورتده — مغلق اولمق .

تعقید معنوی = سوزك معنای ظاهریندن معنای مجازی ویا کنائیسنه سهولتله عدم انتقال اولنمامسندن عبارت تعقید .

تَعقیر [ع،مص] (طب) برعضوی یاره‌رق سیکرلری کسمك .

تَعقیم [ع،مص] عقیم و ثمره‌سز براقمق § (طب) سود وسائره‌نك اصول وقواعد مخصوصه توفیقاً قیناً دیله‌رق میقروبلرینك اتلافی .

تَعَکُّس [ع،مص] معکوس اولمق، ترسنه دونمك .

تَعَلُّق [ع،مص] آصلمق § ایلیشکی ، مناسبتی اولمق § سومك ، محبت ایتمك . § عاشق اولمق .

تعلقات = جمع : (تعلق) || متعلقات ، مناسبنده کلیر ، خصملر ، اقربا .

تَعَلُّل [ع، مص] بهانه درمیان ایدەرك بر خصوصك اجراسنی تأخیره اوغراتمق .

تعللات = جـ : (تعلل) || آغرظاورانمه .

تَعَلُّم [ع،مص] علم حاصل ایتمك، ایدلمك، اوکرنمك، اوکرنمك .

تَعَلُّن [ع،مص] علانیته چیقمق، علنی، آشکار اولمق .

تَعَلّی [ع،مص] (اعتلا) ایله مترادفدر . یوکسلمك، یوکسك اولمق .

تعلیات = جـ : (تعلی) { تشدیدیا ایله غلطدر . }

تَعلیق [ع، مص] آصمق، آصلمق § آصیلدیه براقمق، آصقیده براقمق § خط معروف، § وابسته، متوقف قیالمق، قیلنمق .

تعلیقات = جـ : (تعلیق) § برکتابك مندرجاتنی ایضاح و اصلاح یوللو جابجا یازیلان ملاحظات .

تَعلیل [ع مص] سبب وعلت اولق اوزره کوسترمك، کوسترلمك . جمعی : (تعلیلات) .

حسن تعلیل = (ادبیات) براعتبار لطیفه مستند اولەرق برخصوص ایچون غیرحقیقی علت مناسبه درمیان ایتمك صنعتی .

تعلیل بعدالوقوع = صوکرەدن برشیئه مناسب برسبب اویدیرمق .

تَعلیم [ع،مص] اوکرتمك، اوکرتمك، اوکرەدلمك § درس ویرمك، ویرلمك § ادمان الله الشدیرمق . § (عسکری) افراد عسکریەیه ویامکاتب عسکریه شاکردانه فن حربه مستند انواع حرکات وسکناتی مشق، ادمان ایتدیرمك، اوکرتمك : پیاده تعلیمی، سواری تعلیمی، طوپچی تعلیمی .

تعلیمخانه = برشیئی اوکرنمکه وعلی الخصوص عسکرك تعلیم اوکرنمه مخصوص محل، میدان .

تعلیمجی = عسکره تعلیم اوکرەدیجی، اوکرەدن ضابطکه : (معلم) دخی دنیر .

تعلیملی = تعلیم اوکرنمش، (معلم) عسکر || تدبیلی .

تعلیمنامه = برمأموره تبلیغات لازمه‌یی حاوی اولەرق ویریلان ورقه رسمیه . || عسکر تعلیمنه دائر یازلمش رساله : سواری تعلیمنامه‌سی .

تعلیمات = جـ : (تعلیم) || مفرد متقابلنده استعمال اولنەرق بر مأموره صورت حرکتنی مبین کرك شفاهاً کرك تحریراً ویریلان اوامر وبو اوامری مشتمل ورقه :

« اولا ایلدی رجای ثبات
ثانیاً ویردی شویله تعلیمات »

تَعلین [ع،مص] علانیته چیقارمق، چیقارلمق .

تَعلیه [ع، مص] (اعلا) ایله مترادف و اندن اولادر . || شیئی یوکسلتمك § (مکتوب حقنده) (تحریر عنوان) معناسنەدر .

تعلیه‌نامه = تحریر عنوان مکتوب .

تَعَمُّد [ع،مص] بیلەرك، عزم ذهنی ایله شروع § (حقوق) مجرمك ارتکاب ایلدیکی جرمی ولجه ذهننده تصمیم ایتمش بولنمسی .

تعمداً = تعمد صورتیله، قصداً .

تعمداً جرم = تعمداً عواقب ونتایجنی بیلەرك جرم ایشلەمك .

تعمدی / تعمدیه = تعمد ایله، قصد ونیتله اولان .

تَعَمُّق [ع،مص] درینلشمك § درینه کیتمك، درینه طالمق .

تَعَمُّم [ع م] عمومی اولمق، جملەیه شامل اولمق § (طب) (تعمیم) ایله مترادفدر .

تَعَمّی [ع،مص] کور اولمق، اعمی اولمق .

تَعمید [ع،مص] واتیز ایتمك .

تَعمیر [ع،مص] بوزوق شیئی دوزلتمك، بوزوق شی دوزلمك § اسکی شیئی اصلاح ایله یکی حالنه دوندرمك . جمعی : (تعمیرات) .

تَعمیق [ع،مص] درینلشدیرمك، درینلشدرلمك § کنهنه وارەجق صورتده آرشدیرمق، تدقیق وتتبع ایتمك . جمعی : (تعمیقات) .

تَعمیم [ع، مص] عمومیلشدیرمك، عمومیلشدرلمك، جملەیه شامل قیلمق، قیلنمق . § اصول وادویه تجربه‌دن بری امراض متعدده استعمالی خصوصنده عمومی قیلمق . جمعی : (تعمیمات) .

تعمیماً = تعمیم صورتیله .

تَعمیه [ع،مص] {تشدید مالله غلطدر} فی الاصل ستر واخفا معناسنەدر § (ادبیات) ابجد حسابیله سریانیلان تاریخ منظومه ضمنی ویا تنزیلی لازمکلان عددی ایما واشارت صورتیله کوسترمکدر . مثلا : « سروربنك (١٢٠٦) عددینی کوسترمسی مطلوب اولان :

« روح عیدی ایتدی افلاکه عروج »

مصرعی (١٢٠٥) عددینی کوسترمکده اولدیغندن :

« آسمان تاریخه قیلدی سرفرو »

تعمیه‌سیله یعنی (آ) نك دلالت ایتدیکی (١) عددینك ضمیله تاریخ اکمال ایدلمشدر »

تَعَنُّت [ع،مص] خطا حواق ایتمك، اوتەکینك بریکنك خطاسنی بولمق .

تَعَنُّد [ع،مص] عنادلك جمعی : (تعندات) .

تَعَنّی [ع،مص] زحمت چکمك .

تَعنیف [ع،مص] شدتله تکدیر ایتمك . ازارلامق، حارلمق . جمعی : (تعنیفات) .

تَعَوُّج [ع، مص] اکری اولمق، اکریلمك . { ایتمك ماده‌سیله قوللانیلور . }

تَعَوُّد [ع،مص] (اعتیاد) ایله مترادفدر . عادت ایدنمك، ایدینلمك .

تَعَوُّذ [ع، مص] (استعاذه) ایله مترادفدر . صیغنمق، (اعوذبالله) دیمك .

تَعَوُّض [ع،مص] عوض، بدل آلمق § عوض، بدل اولەرق آلمق، آلنمق .

تعوض طمث = (طب) رحمك غیری بر عضودن هرآی ظهور ایدوب عادت شهریه مقامنده قائم اولان نزف .

تَعَوُّق [ع،مص] اریا نوب اکلنمك، کجیکمك .

تَعویج [ع،مص] معوج ایتمك، اکمك، اکلمك، اکرلتمك، اکرلدلمك .

تَعوید [ع، مص] معتاد ایتدیرمك، ایتدیرلمك .

تَعویذ [ع،مص] آثاردکه‌ملك، مضراتدن مصون اولق ایچون استصحاب اولنان نسخه، حمائل وسائره .

تَعویض [ع، مص] بدل ویرمك، عوض، بدل اولەرق ویرمك . § (کیمیا) برجسمك دیکری مقامنه قائم اولمسی .

تعویضات = جمع : (تعویض) اوده‌ونج اوله‌رق ویریلن پاره ‖ پشین اوله‌رق ، قسطه محسوباً ویریلن مبالغ : تعویضات سابقه .

تعویضاً = تعویض صورتیله .

تعویق [ع، مص] وباندیروب اکلندیرمك ، اکلندیرمك ، کجکدیرمك ، § تأخیر ایتمه .

تعویق اختمار = (باقتریولوژی) : ضاد تعفن مواد استعمالیله اختمار وقوعنی منع ایتمك .

تعویقات = جمع : (تعویق) ‖ تأخیرات . ‖ موانع : اجرای تعویقات .

تعهّد [ع، مص] اوزرینه آلمق ، اجراسی ایچون سوز ویرمك ، ویرمك ، درعهده ایتمك ، ایلمك .

تعهد سندی / تعهد علم وخبری = پوسته‌خانه‌یه تودیع اولنان مکاتب وسائره مقابلنده آلنان ورقه .

تعهدلی = پوسته‌خانه‌دن ایکی قات اجرت آلنه‌رق وصولی تأمین ایدیلن مکاتب وسائره .

تعهدات = جمع : (تعهد) ، درعهده اولنان خصوصلر ، ایشلر : تعهدات مکرره .

تعیّش [ع، مص] یشامق ، کچینمك ، معیشت § غدالنمق .

تعیّن [ع، مص] عیان اولمق ، آشکار اولمق ، میدانه چیقمق § (تصوف) قدرت الهیه‌نك مظاهرده عیان اولمسی معناسنه‌در § میدانه چیقمق ، بللی باشلی آدم اولمق . جمعی : (تعینات) .

تعییب [ع، مص] عیبلامق ، عیبلانمق : تعییب سفها .

تعییبات = جمع : (تعییب) عیبلامه‌لر .

تعییر [ع، مص] قباحتی یوزه اوردرق اوتاندیرمق . جمعی . (تعییرات) .

تعیین [ع، مص] معین ، بللی ایتمك ، ایلمك § عسکره معاشدن باشقه اوله‌رق ویریلن ... اولات وسائره . § نصب ایتمك ، ایلمك : فلان متصرفلغه تعیین بیورلدی .

تعیینجی = تعیینات توزیعنه مأمور آدم .

تعیینات = ایکنجی معناسنه کوره (تعیین) ك جمعی : تعیینات عسکریه .

تغابن [ع، مص] آلیش ویریشده بربرینی آلداتمق .

یوم التغابن / یوم تغابن = یوم قیامت ، قیامت کونی .

تغافل [ع، مص] غفلت کورنمك ، غافل کبی طورمق . جمعی : (تغافلات) .

تغالب [ع، مص] ☞ (مغالبه) .

تغامز [ع، مص] بربرینه کوز اوجیله اشارت ایتمك ، ایدیشمك . جمعی : (تغامزات) .

تغایر [ع، مص] (مغایرت) ایله مترادفدر ضد اولمق ، باشقه اولمق § باشقه‌لق ، اختلاف . جمعی : (تغایرات) .

تغبّر [ع، مص] توزلانمق ، غبارلنمق .

تغبر مناخر = (طب) تیفو وامثالی امراض حمویه شدیده‌ده هوا ایله قاریشیق تورلرك بروزدلیکلرینه کیروب تراکم ایتمسی .

تغبیر [ع، مص] توزه بولامق ، بولانمق . § کوجندیرمك ، کوجندیرلمك حقیر ایتمك ، ایلمك § (طب) وجودی توزلیه‌رق علاج سورمك .

تغدّی ـ تغذّی [ع، مص] غدالنمق ، بسلنمك . { اصل عربیده (تغدی) قوشاق طعامی یمك معناسنه اولوب بسلنمك معناسی (تغذی) کلمه‌سی افاده ایدرسه‌ده لسانمزده هرایکیسی‌ده بر معناده استعمال ایدلمکده‌در } .

تغدیات / تغذیات = جمع : { (تغدی) و (تغذی) } .

تغدیه ـ تغذیه [ع، مص] { تشدید یا ایله غلطدر } غدالندیرمق ، غدالندیرلق بسلمك بسلنمك .

تغربل [ع، مص] (کیمیا) مواد طبیه وادویه‌یی لازمه‌نك اجسام شیرده‌سی اقسام صغیره‌سنه تفریق ایچون قالبوردن کچیرمك .

تغرّد [ع، مص] (مرش) لطیف بر صورتده نغمه‌پرداز اولمق : تغرد هزار .

تغردات = جمع : (تغرد) : تغردات طیور .

تغرس [ع، مص] بری مکمل ، دیکری ناقص ایکی جسمك بر یره برلشمسی § (تشریح) (ارتکاز) ایله مترادفدر .

تغریب [ع، مص] غربته کوندرمك ، کوندرلمك § اوزاقلاشدیرلمق .

تغرید [ع، مص] (تغرد) ایله مترادفدر .

تغریر [ع، مص] (فقه) بایع مشتری‌یی آلداتمق .

تغریس [ع، مص] (اغراس) ایله مترادفدر دیکمك ، یره دیکمك ، دیکلمك .

تغریق [ع، مص] (اغراق) ك برنجی معناسیله مترادفدر ، صووه بوغمق .

تغریم [ع، مص] اداسی لازم اولان شی اودنمك ، اداسی مقتضی شی اوده‌نلمك : تغریم دیون .

تغزّل [ع، مص] غزل سویلمك ، غزل طرزنده منظومه یزمق . جمعی : (تغزلات) .

تغسیل [ع، مص] { اغتسال ایله مترادفدر } یقانمق ، ماء مطهر ایله بدنی کاملاً تطهیر ایتمك .

تغشّی [ع، مص] بورونمك ، اورتنمك . § غشی اولمق ، کندندن کچمك ، بایلمق : تغشئ ذاکران .

تغشیش [ع، مص] قاریشدیرمق ، مغشوش ، مخلوط ایتمك § قیمتلی برشیئی قیمتسز برشیئه ایله قاریشدیرمق . جمعی : (تغشیشات) .

تغشیه [ع، مص] { تشدید یا ایله غلطدر } اورتمك ، اورتلمك (تشریح) بر عضوك غشای مخاطی ایله ستری . § غشی ایتمك ، ایلمك ، غشی حالنه کتیرمك . { برنجی معناده (اغتشا) ایله مترادفدر . }

تغصّن [ع، مص] (نباتات) دال بودق پیدا ایتمك ، داللانمق معناسنه‌در .

تغضّب [ع، مص] (اغضاب) ایله مترادفدر . غضبه کلمك ، غضبلانمق ، طارلمق .

تغضرف [ع، مص] (طب) غضروفلانمق یعنی قیقرداق حالنی آلمق .

تغضیط [ع، مص] (حکمت) تضییق ایتمك غازات اوزرینه اجرای تضییق ایتمك . فن جراحیده زیاده صیقی باغلامق معناسنی افاده ایدر .

تغطیه [ع، مص] { تشدید ایله غلطدر } (اغطا) ایله مترادف و آندن اقوادر . ستر واخفا ایتمك § تغشیه ایله مترادفدر .

تغفّل [ع، مص] (تغافل) یله مترادفدر . غفلت کوسترمك ، بامزلکدن کلمك { بوکلمه‌نك (تغافل) ایله مترادفی اولمدیغی ادعا ایدنلر (تفعل) بابنك بناسی دقتله نظردن کچیرملیدرلر } .

تغفیل [ع، مص] غافل آولامق ، آولانمق .

تغلّب [ع، مص] ☞ (تحکم) .

تغلبات = جمع : (تغلب) ☞ (تحکمات) .

تغلّط [ع، مص] غلطه دوشمك ، یاکلق . جمعی : (تغلطات) .

تغلّف [ع. مص] غلافلانمق، برشی قینه کیرمك § (طب) بر جسمك محفظه درونده بولنمسی.

تغلّف امعاء = (طب) باغرصاقلردن برقسمك طرف معکوسه دوغری دیکر قسمی ایچنه کچمسی. (ارحم یارب) دینلان خسته لغی تکوین ایدن اسباب مرضیه دن بری.

تغلّون [ع. مص] (اساساً غلط ترکیبدر ایسه ده حکمت طبیعیه جه استعمال اولنمقده در که: معناسی) پیللردن کتیریلن الکتریق جریانیله بر جسمك الکتریقلنمسی، غلوانو یاپمق.

تغلّی [ع. مص] غالیه (یعنی مسك و عنبردن مرکب کوزل قوقولی سیاه معجون) سورنمك، تطیب ایتمك.

تغلیب [ع. مص] (ادبیات) ایکی ویا دها زیاده شیئدن برینی بالترجیح دیکرلرینی تعبیر ایتمك.

تغلیط [ع. مص] غلطه نسبت ایتمك، ایدلمك، غلط ایتدی دیمك، دینلمك § غلطه دوشورمك، دوشورولمك، یاکلدمق، یاکلدلق: تغلیط اذهان. جمعی: (تغلیطات).

تغلیظ [ع. مص] (اغلاظ) ایله مترادفدر. قبا و غلیظ یاپمق § (کیمیا) برجسمی مایع صلب حالنه قویمق ایچون اجرا اولنان عملیات فنیه یه اطلاق اولنور. جمعی: (تغلیظات).

تغلیف [ع مص] غلافه قویمق، قینلامق.

تغلیف سیوف = مصالحه دن کنایه در.

تغلیق [ع. مص] (اغلاق) ایله مترادف و آندن اقوادر. ایلاق، قپادلمق. § مغلق یعنی قپالی سوز سویلمك. جمعی: (تغلیقات).

تغلیه [ع. مص] ایکنجی معناسنه کوره (اغلا) ایله مترادف و آندن اقوا و تشدید ایله تلفظی خطادر. § بهالاتمق، بهایه چیقمق § (حکمت) قایناتمق.

تغمّد [ع. مص] قینه قویلمق، قوزمق: تغمید سیوف § (تغلیف) ایله مترادفدر).

تغمیس [ع. مص] (غمس) ایله مترادف و آندن اقوادر. باتیرمق، طالدیرمق.

تغنّج [ع. مص] نازلانمق، نازکوسترمك. جمعی: (تغنجات).

تغنّی [ع. مص] نغمه ایتمك، ایرلامق، شرقی و غزل سویلمك. جمعی: (تغنیات).

تغنیه [ع. مص] (غنا) ایله مترادف اولوب معناجه اندن اقوا و تشدید ایله تلفظی خطادر) بر آدمی زنکین ایتمك، برینه غیرت بخش ایلمك.

تغوّر [ع. مص] درین دالمق، درینه دلمق. § برشیئك کنهنه و ساحنی آرامق.

تغوّط [ع. مص] بیوك آبدست بوزمق، قضای حاجت ایتمك.

تغوّل [ع. مص] رنکدن رنکه کیرمك معناسنه در، غولاشمق.

تغویه [ع. مص] (اغوا) ایله مترادف اولوب معناجه آندن اقوا و تشدید ایله تلفظی خطادر) آزدیروب یولدن چیقارمق.

تغیّب [ع. مص] غائب اولمق، کوزدن نهان اولمق.

تغیّر [ع. مص] باشقه لاشمق، باشقه درلو اولمق § رنکی دکیشمك § (طبیعیات) بر نوعك ویا افراد نوعدن برینك تحولی: (تغیر الاصل).

«کلزار تغییر اصلنه بر در حقیقتی
دریاده کرچه ظاهر اولور صد هزار موج»

جمعی: (تغیرات).

تغیّظ [ع. مص] (اغتیاظ) ایله مترادفدر. غیظه کلمك، حدتلنمك. جمعی: (تغیظات).

تغییم [ع. مص] بولوطلانمق: تغییم سما. جمعی: (تغییمات).

تغییر [ع. مص] باشقه لاشدیرمق، باشقه درلو ایتمك، ایدلمك § دکیشدیرمك، دکیشدیرلمك § دیکر کون ایتمه، رنکی دکیشدیرمه § بوزمق، اخلال و افساد ایتمك. جمعی: (تغییرات).

تغییظ [ع. مص] (اغضاب) ایله مترادف و آندن اقوادر. حدته کتیرمك، دارلتمق، غضبلاندیرمق.

تف [فا. س] حرارت: تف و تاب.

تف [ت. س] خواننده لرك تنظیم آهنك ایچون چالدقلری معروف موسیقی آلتی که: برقصناغه کچیرلمش دریدن عبارتدر. بعضاً قصناغك اطرافنه زیللر دخی کچیریلیر.

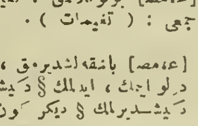

(تف)

تفاخر [ع. مص] اوکونمك، کندی فضائل و مزیاتنی ذکر ایتمك § مفاخره. § افتخار.

تفاخرات = جمع: (تفاخر).

تفاریج [ع. س] بر تفرج، ارەلق معناسنه اولان (تفرجه) نك جمعی.

تفاریق [ع. س] جمع: تفریق. (تفرقه) نك جمعی اولدیغنه قول اولانلرده واردر) متفرق شیلر § خوشه کیده جك اوفاق تفك شیلر.

تفاریق اوتی = (نباتات) عصاره سندن لواطه یاپیلان برجنس قوقولی نبات.

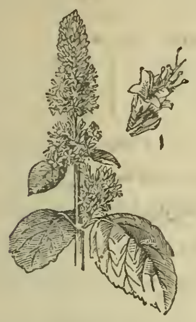

(تفاریق اوتی)

تفاریق لواطه سی = مفرق چیچکلردن ویا تفاریق اوتندن یاپلمش قوقو.

تفاسیر [ع. س] جمع: (تفسیر) قرآن کریمك معانیء منیفه و شروح شریفه سنی حاوی اوله رق یازلمش کتابلر: تفاسیر شریفه § قرآن عظیم الشانك ویا آیات فرقانیه دن بعضیسنك معانیء مبارکه سنی شرح و ایضاح ایچون یازیلان عباره لر.

تفاصیل [ع. س] جمع: (تفصیل)، برشیئك اطرافیله تفهیم ایچون ویریلن ایضاحات و معلومات. (دیکر جمعی اولان (تفصیلات) دها زیاده مستعملدر) تفاصیل متون.

تفاضل [ع. مص] فضل و مزیت یاریشنه چیقمق، طرفین افضل و مزیته مالکیت ادعاسنده بولنمق § فضله مقدار § (ریاضیه) حاصل طرح § ایکی کمیت بیننده کی فرق، تفاوت.

تفاضل ارتفاع = (طوپوغرافیا) ایکی نقطه نك سطح بحردن اولان ارتفاعلری آره سنده کی فرق، تفاوت تسویه.

تفاضلی = تفاضله منسوب.

حساب تفاضلی = علوم ریاضیه نك برشعبه عالیه سی اولوب تابعك مقدار تزایدیله متحولك مقدار تزایدی بیننده کی نسبت غایه یه یعنی متحوله نظراً تابعك اهتزاز تفاضلیه سنی

تعیّندن و متحول ایله تابعك بر آنده‌كی تزاید‌لرینك سرعتلرینی یعنی متحول ایله تابعك تفاضلیسنی استخراجدن باحثدر : مثلا برمتحولك مرها‌ذكی برقوته رفعنك تفاضلیسی ، متحولك (اسی) امثالنه ضرب ایله كندینه امثال ویره‌رك واسی واحد قدر تنزیل ایلیه‌رك استحصال اولنور .

ها ٣ س٥ = ١٥ س٤ ها س

تَفاعیل [ع، س] جـ : (تفعله) اصطلاحات عروضده مصراع و بایتك اجزای وزنندن عبارت (تفعله) لركه : مصارع و ابیات بونلر ایله تقطیع یعنی اقسامه تفریق اولنور. ☞ (تقطیع)

تَفاكُه [ع، مص] شقالشمق ، لطیفه ایدیشمك .

تَفاوُت [ع،مص] ایكی شی بربرندن فرقلی اولمق § ایكی شی آره‌سنده‌كی تفاضل ، فرق .

بلاتفاوت / **بی‌تفاوت** = تفاوتسز ، تفاوتسز اوله‌رق .

تفاوت طولین = (قوزموغرافیا) ایكی محل معلومك طول جغرافیلری بیننده‌كی فضل .

تفاوت عرضین = (قوزموغرافیا) ایكی محل معلومك عرض جغرافیلری بیننده‌كی فضل .

تَفاؤُل [ع،مص] فال آچمق ، فال طوتمق . § خیره یورمق ، خیر عد ایتمك : تفأل بالخیر . جمعی : (تفالات) .

تَفایُد [ع مص] فائده‌لشمك ، بربرندن استفاده ایتمك .

تَفَؤُّل [ع، مص] فال آچدیرمق ، فاله باقدیرمق .

تَفَتُّت [ع،مص] ریزه ریزه اولمق ، اوفاق اوفاق پارچه‌لنمق . تفتت زجاج

تَفْتَه [فا،ص] قیزمش ، قیزغین ، حرارتلی : دل تفته ، آهن تفته .

تَفْتیت [ع،مص] ریزه ریزه ایتمك ، ایدلك ، پارچه‌لامق ، پارچه‌لنمق : تفتیت زجاج ، تفتیت احجار .

تفتیت خصیات = (طب) مثانه درونده بولنان بر طاشی آلت مخصوصه‌سی ایله قیروب قوم حالنده خارجه چیقارمق .

تَفْتیح [ع،مص] عربیده (فتح) ایله مترادف وآندن اقوا ایسه‌ده لسانمزده بو معناده استعمالی اندر اولوب (كبكرمك) معناسیله اصطلاحات طبیه صره‌سنه كچمشدر . جمعی : (تفتیحات) .

تَفْتیر [ع،مص] فتور ویرمك ، ویرلك . جمعی : (تفتیرات) .

تَفْتیش [ع،مص] كركی كبی صوروب آراشدیرمق ، صورلوب آراشدیرلمق § (ریاضیه) معادله‌لرك حلی ایچون اختیار ایدیلان (تحری اصولی) . § مفتش . جمعی : (تفتیشات) .

تفتیشی = تفتیشه منسوب .

تفتیش مأموری = بعض امور و مصالحی تدقیق و معاینه ایتمك اوزره طرف حكومتدن نصب و اعزام اولنان مأمور مخصوص .

محكمهٔ تفتیش = اوقاف همایون نظارت جلیله‌سنده متشكل اولوب وظیفه اعتباریله باب والای مشیخته مربوط محكمهٔ شرعیه .

تَفْتیق [ع،مص] یارمق ، یارلمق ، شق ایتمك ، ایدلك : تفتیق ورقه .

تَفْتیك [ع مص] { یوك ، پاموق كبی شیلری } دیدك ، دیدلك طاراییوب آچمق .

تَفْتیل [ع،مص] بوكمك ، بوكلك ، فتیل حالنه قومق ، قونلمق .

تَفْتین [ع،مص] مفتون ایتمك ، ایدلك . فتنه‌یه دوشورمك .

تَفَجُّر [ع،مص] (انفجار) ایله مترادفدر . طاك یری آچیلمق ، شفق سوكمك . § زمیندن صو قاینایوب آقمق . جمعی : (تفجرات) § (طب) یارلمق ، چاتلامق .

تَفَجُّع [ع،مص] آجیمق ، دردناك اولمق .

تَفْجیر [ع مص] یردن قینادوب آقتمق . § (جراحی) برعملیاتی متعاقب یاره‌نك ایچنه قان ، مصل و مواد قیحیه‌یی آقیتمق ایچون دلكلی بورولر صوقمق .

فن تفجیر = بطاقلقلری قوروتمق ایچون لازم كلن قواعددن باحث فن .

تَفْجیع [ع،مص] آجیتمق ، آجیدلمق ، دردناك ایتمك ، ایدلك .

تَفَحُّص [ع مص] ایچ یوزینی دقتله آراشدیرمق ، ایچ یوزی دقتله آراشدیرلمق جمعی : (تفحصات) .

تَفَحُّم [ع،مص] (كیمیا) كمورلشمه ، كمور كسلمه معناسنه‌در § (طب) اوعیه‌نك اغز آغزه برلشمسی .

تَفْحیم [ع مص] (كیمیا) كمور حالنه قومق معناسیله مستعملدر .

تَفَخُّر [ع،مص] اوكونمك ، افتخار . { افتخار ایله مترادفدر } . جمعی : (تفخرات) .

تَفْخیم [ع، مص] تعظیم ایتمك ، بیوك عد ایتمك § (تجوید) برحرفی قبا ، قالین اوقومق : لفظهٔ جلاله‌نك لامی تفخیم اولنور .

تَفْدیه [ع مص] { تشدید ایله غلطدر } نفسنی غیره فدا ایتمك ، « جانم سكا قوربان اولسون » دیمك .

تَفَرُّج [ع،مص] انبساط روحی اكتسابی ایچون قیره چیقمق ، كزمكه سیره كیتمك § كزمكه ازالهٔ غم ایلمك . جمعی : (تفرجات) .

تفرجگاه / **تفرجگه** = سیر محلی ، مسیره ، اكلنجه یری .

تَفَرُّح [ع،مص] فرحلانمق ، كسب فرح ایتمك .

تَفَرُّد [ع مص] عدیلی ، اقرانی ، اشی اولمامق ، تك اولمق § تمیز ایلمك .

داعیهٔ تفرد = اشی ، عدیلی اولمامق دعوی واملی || بنلك .

تَفَرُّز [ع،مص] مفرز اولمق ، آیرلمق .

تَفَرُّس [ع مص] سزمك صورتیله حقیقتی ادراك ایتمك . جمعی : (تفرسات) .

تَفَرُّش [ع،مص] دوشنمك ، مفروش اولمق .

تَفَرُّع [ع،مص] اصل مسئله‌دن بر قاچ حكم متشعب اولمق ، فرعلنمك ، داللانمق § برقاچ قسمه آیرلمق .

تفرعات = جـ : (تفرع) || (متفرعات) مقامنده مستعملدر . || تفصیلات .

تَفَرْعُن [ع،مص] تكبر ، تجبر .

تَفَرُّغ [ع،مص] فارغ اولمق ، وازكچمك . § اشترا ایدیلان ملكك معامله فراغیه‌سنی اجرا ایتدیرمه یعنی برملكی اسكی صاحبندن فراغ ایتدیروب كندی نامنه چویرمه .

تَفَرُّق [ع،مص] بربرندن آیرلمق { بو معناده سنه كوره (افتراق) ایله مترادفدر . } § طاغلمق ، پریشان اولمق .

تفرق اتصال = (طب) برسبب عارضی ویاامراض ایله جلدك یارلمسی .

تفرقه [ع.مصد] اختلاف افکار § طاغینقلق، پریشانلق، غزته‌لرده — برقاچ نسخه‌ده ختام بولمق اوزره — نشر ایدیلن حکایات، فنی، ادبی مقالات.

تفرقةً ═ تفرقه صورتیله.

تفریح ـ تفرّح [ع.مصد] فرحلاندیرمق، لقای سرور ایتمک، ازالهٔ غم ایلمک.

تفریج [ع.مصد] کوکلدن قورقو واندیشه رفع اولمق § نشوه بولمق، فلزلمک. § یومورطه‌دن چیقمه زمانی.

وقت تفریج ═ (طب) برمرضك مرضنك داخل عضو ویت اولدیغی آندن اجرای حکمه باشلادیغی زمان آره‌سنده‌ در کچن مدت. § چیچک عشی اشیدیمت زمان اجرسندن آثاری ظهور ایدنجه‌یه قدر کچن ایام.

تفرید [ع.مصد] علم دینده تبحر ایله اومروی هیئت الهیه‌یی کابله اجرا ایچون اختیار عزلت. § (حکمت) الکتریقلانمسی مطلوب اولان شیئی الکتریقی ناقل اجسامدن آیرمه، تجرید ایتمه § (طب) منع توسع امراض ساریه ایچون خسته‌خانه‌لرده مرضایی یکدیگرندن آیروب آیری آیری قوشلرده، محللره قومق اصولی.

اهل تفرید ═ متقی، منزوی.

تفریش [ع.مصد] دوشه‌مک، دوشنمک § اثاث بیتیه‌یی حسن تنظیم وترتیب ایتمک. جمعی (تفریشات).

تفریط [ع.مصد] (افراط) ك ضدی. تقصیر ایتمک، نقصان ایشلمک. برشیئی درجهٔ اعتدالك مادوننه ایندیرمک.

تفریع [ع.مصد] اصل مسئله‌دن فرع پیدا ایتمک، ایلمک، وعلاوه ایتمک. جمعی: (تفریعات).

تفریغ [ع.مصد] طولو قابی بوشالتمق، طولوب بوشالداق § ییکی قورتارمق، ییك قورراق. جمعی: (تفریغات).

تفریق [ع.مصد] آیرمق، آیرلق § آیری طوتمق، سچمك § تمییز ایتمک: تفریق ییکوبد.

مجلس تفریق ═ مجلس اداره اعضای منتخبه‌سنك انتخابی ایچون عقد اولنان مجلس.

تفزیع [ع.مصد] اورکوتمک § حیرتله باقدیرمق.

تفسّح [ع.مصد] (انفساح) ایله مترادفدر. چلق، منبسط اولمق، کنیشلمك.

تفسّخ [ع.مصد] (انفساخ) ایله مترادفدر. وآنلمك مترادفیدر. چوروب دوکلمک، بوزلمق § (طب) جسمك اجزای مرکبه‌سنك تعفن ایدوب طاغلمسی.

تفسره [ع.مصد] (طب) طبیب خسته‌نك بولی معاینه ایتمه § طبیب طرفندن خسته‌نك معاینه اولنان بولی.

تفسّح [ع.مصد] منبسط ایتمک، توسع ایلمك، کنیشلنمك.

تفسیده [فا.ص] حرارتلی، قزغین:

تفسیده لب ═ پك صوصامش.

تفسیر [ع.مصد] معناسنی بیان وایضاح ایتمک، معناسی بیان وایضاح ایلمك. بومعنایه کوره جمعی (تفسیرات) در § قرآن کریمك معانی شریفه‌سنی ایضاح ایچون تألیف اولنان کتاب {بومعناده جمعی: (تفاسیر) کلیر}.

حسن تفسیر ═ برشیئه کوزل، مناسب معنی ویرمك، حسن تأویل.

سوء تفسیر ═ برشیئه فنا معنی ویرمه.

علم تفسیر ═ قرآن کریمك معانی منیفه‌سندن، اعراب واسباب تنزیل وسائره‌سندن بحث ایدن علم جلیل.

عطف تفسیر ═ (نحو) برکلمه‌نك معناسنی ایضاح مقصدیله مترادفنه (واو) عاطفه ایله ربط والحاق اولنمسی وبوصورتله ربط اولنان کلمه، معطوف.

تفسیق [ع.مصد] فسقه نسبت ایتمک، ایلمك، بریسنه فاسق دیمك، دینلمك. جمعی: (تفسیقات).

تفصّم [ع.مصد] (انفصام) ایله مترادفدر. قیرلمق، منکسر اولمق.

تفصیل [ع.مصد] اطرافیله، اطرافلی اوله‌رق بیان.

تفصیلاً ═ تفصیلات وایضاحات ایله، مفصلاً.

تفصیلات ═ جمع: (تفصیل) برشیئی اطرافیله اکلامغه برایان، معلومات زائده. || (طوپوغرافیا) خریطه‌نك یوللر، نهرلر، طاغلر، خانه‌لر، چفتلکلر کبی اراضیه ایلدیکی شیلر.

تفضّل [ع.مصد] ادعای فضل، مزیت فروشلق ایتمک § ایلك، کرم، احسان، عنایت.

تفضیح [ع.مصد] رسوای ایتمک، ایلمك.

تفضیض [ع.مصد] کوموشلمك، کوموشلنمك. کوموشه قابلامق، قاپلاتمق.

تفضیل [ع.مصد] برینی زیاده مزیتلی عد ایدرك امثالنه ترجیح ایتمه.

اسم تفضیل ═ مقایسه وترجیح بیان ایدن کلمات که: عربیده (افعل) وزننده اولان کلمه‌لر، فارسیده آخرینه (تر)، (ترین) وترکجه‌ده اولنه (دها)، (اك) ادواتی لاحق ایدلان صفتلردن عبارتدر. جمعی: (تفضیلات).

تفطّر [ع.مصد] یارلمق، آچلمق، آیرلمق.

تفطّن [ع.مصد] (تفهم) ایله مترادفدر. ادراك ایتمك، تعقل ایتمك.

تفطین [ع.مصد] (تفهیم) ایله مترادفدر. ادراك ایتدیرمك، اکلاتمق.

تفعله [ع.مصد] مصرعك حاوی اولدیغی اجزای وزنیه‌دن هر جزئی.

تفقّد [ع.مصد] آرایوب صورمق، آرانوب صورلمق. جمعی: (تفقدات).

تفقّه [ع.مصد] علم فقه تحصیل ایتمک، فقیه اولمق § علم فقهده یدطولی صاحبی اولمق. § تفهم، تفطن.

تفقیه [ع.مصد] فقه اوکرتمک § تعلیم وتفهیم ایتمک.

تفك [ت.ص] (اوفاق) صفتنه اتباعاً قوللانیلوب انك معناسنی تأکید ایدر.

اوفاق تفك ═ کوچوك یاپیلی § اهمیتسز ایشلر، اوته‌بری § اثاث بیتیه‌دن اهمیتسز اشیا واوانی.

تفکّر [ع.مصد] دوشونمك، دوشونلمك. جمعی: (تفکرات).

تفکّه [ع.مصد] خوشلانمق § تعجب ایتمك § میوه‌ویرمك § میوه‌ یمك.

تفکیر [ع.مصد] دوشوندرمك، دوشوندیرلمك.

تفکیه [ع.مصد] خوشلاندیرمق، تعجبه دوشورمك § میوه یدیرمك.

تفلّج [ع.مصد] یاریلوب چاتلامق § (طب) فالجه یعنی نزول علتنه دوچار اولمق.

تفلّس [ع.مصد] مفلس اولمق § (طب) بشرهٔ جلدك پول پول دوکلمسی.

تفلّق [ع.مصد] (انفلاق) ایله مترادفدر. یارلمق، آچلمق.

تفلیس [ع،مص] افلاسه نسبت ایتمك ، ایدلمك ، بریسنه مفلس دیمك ، دینامك .

تفنن [ع،مص] فی الاصل تنوع ایتمك معناسنه‌در § فنونه واقف اولمق، فنوندن كمالیله بهره‌دار اولمق . § سوزی درلو درلو سویلمك ، برمعنانك تكرار ایرادی لازمگلنجه انی عبارهٔ اخری ایله افاده ایلمك .

تفنه [ت،س] ☞ (دفنه) .

تفوض [ع،مص] عهده‌یه آلمق، آلنمق. § (فقه) اراضی ومسقفاتك حقوق تصرفیه‌سنی صاتون آلمق.

تفوق [ع مص] یوكسلمك ، اوستنه چیقمق ، اوستون اولمق ، فائق اولمق .

داعیهٔ تفوق == اوسته‌ده بولنمق دعواسی، املی .

تفوه [ع مص] آغزه ، لسانه آلمق ، آلنمق ، { سوء تكلم حقنده } سویلمك، تلفظ ایتمك § مناسبتسز سوز سویلمك .

تفوهات == جـ: (تفوه) بوشبوغازلقلر، مناسبتسز سوزلر .

تفویت [ع مص] كچیرمك، فوت ایتمك، قاچیرمق .

تفویت صلات == نماز وقتنی قاچیرمق .

تفویض [ع،مص] احاله، سپارش ایتمك، ایدلمك § توزیع ایتمك، ایدلمك. § (فقه) بدل معلوم مقابلنده اراضی و مسقفاتی بركیمسه‌نك عهده‌سنه ویرمك .

تفه‌جك [ت، ص] (تفك) صفتك مصغریدر . اوفاجق صفتنه اتباعاً قوللانیلور و تأكید افاده ایدر : اوفاجق تفه‌جك .

تفه‌جی [ت،ص] مرابحه‌جی .

تفهم [ع،مص] تكلفله اكلامق، ادراك ایتمك، ایدلمك جمعی : (تفهمات).

سوء تفهم == یاكلش اكلامق .

تفهیم [ع،مص] (افهام) ایله مترادف و آندن اقوادر . اكلاتمق ، اكلادلمق : تفهیم مرام .

تفیض [ع،مص] فیض بولمق، ایلرولمك، ترقی ایتمك .

تقا [ج،س] هندستانده یتیشیر بر نوع نبات ـ كه : كوكندن بخورش وبهاری برماده استخراج اولنور .

(تقا)

تقابل [ع مص] قارشی قارشی‌یه اولمق، قارشی‌قارشی‌یه كلمك، قارشیلاشمق. § قارشیلق اولمق، بدل اولمق . جمعی : (تقابلات) .

تقابل صفین == ایكی محارب اردو بربرینه قارشی كلمك .

تقاتل [ع،مص] (مقاتله) ایله مترادفدر. بربرینی اولدیرمه ، اوروشمه .

تقادم [ع،مص] كچمش بولنمق : تقادم ازمان § (فقـه) مرور زمان واقع اولمق .

تقادیر [ع، س] جـ : (تقـدیر) . فرضلر ، تقدیرلر .

تقادیم [ع، س] جـ : (تقدمه) . هدیه‌لر ، تحفه‌لر .

تقارب [ع،مص] بربرینه یاقین كلمك ، یكدیكرینه یاقلاشمق .

تقارن [ع،مص] بربرینه قرین اولمق ، یكدیكرینك یاننه كلمك § مقارنت.

تقارن فی الخیال == (ادبیـات) (جهت جامعه) نك — معطوف علیهك ذكریله معطوفك خیال وخاطره كلمسندن عبارت — قسمی { مثلا : یازی یازمق ایچون قلم كتیر } دینلسه خاطره حقه ، كاغد و { بر ایكنـه طلب ایدلسـه ایپلك كلمسی كبی } .

تقاریر [ع،س] جـ : (تقریر) برماده حقنده معلوماتی حاوی ویریلن ورقه‌لر ، راپورلر .

تقاسم [ع،مص] عیناشمك ، آندلاشمق. § بولوشمك، بولوشیلمك،مقاسمه. { مقاسمه دهازیاده مستعملدر. }

تقاسیط [ع،س] جـ : (تقسیط) . برمبلغك ، بردینك معین زمانلر نهایتنده تأدیه‌اولنان قسملری ، جزئلری .

تقاص [ع،مص] اوزشمك، حسابلاشمق، محسوبلاشمق، الهجقنی‌ویره‌جكنه محسوب ایتمك ، صایشمق .

تقاصر [ع،مص] بوشینی یاپمغه مقتدر ایكن چكینوب یاپمامق، دریغ ایتمك .

تقاضا [فا] **تقاضی** [ع، مص] { طلب دین ایچون داین مدیونی } صیقشدرمق . § مؤاخذه‌كارانه سوز سویلمك .

تقاطر [ع،مص] (تقطر) ایله مترادفدر. قطره قطره دوكلك، طاملامق : تقاطر باران .

تقاطع [ع ، مص] بربرینی كسمك ، كسشمك . § (طب) طوبل ایكی شیئك مسیرلرنده بربری وزرندن كچمسی § (هندسه) برخط دیكر برخطك هرهانكی برنقطه‌سنه تماس ایدرك كچمك، اشكال‌هندسیه یكدیكریله تلاقی ایتمك.

نقطهٔ تقاطع == (هندسه) ایكی خطك بربرینی قطع ایلدكلری نقطهٔ هندسی {مثلا : (ب ح) خطی ایله (ءه) خطی (م) نقطه‌سنده تقاطع ایلمشلردر ـ كه : ایشـته نقطهٔ مذكوره نقطهٔ تقاطعدر } .

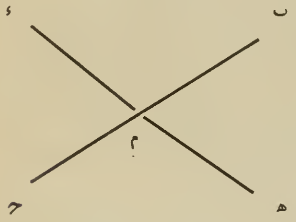

تقاعد [ع، مص] مأموریتـدن چكیلوب چراغ اولمق .

تقاعدیه == حین تقاعدلرنده كندیلرینـه وارتحاللرنده وارثلرینه تخصیص بیوریله‌جق معاشاته قارشولق اولمق اوزره مأمورینك هرآی معاشلرندن (یوزده بش) حسابیله قطع وتوقیف‌اولنان مبالغ || تقاعد معاشی .

تقاعدصندوقی == معزولینه،متقاعدینه وایتام وارامل مأمورینه تخصیص بیوریلان معاشـاتك توزیعنه و معاملاتك ایفاسنه مخصوص رسمی دائره .

تقاعداً == تقاعد صورتیـله : تقـاعداً چراغ بیورلدی .

تقالیب [ع،س] جـ :(تقلیب)چویرمه‌لر، دوندرمه‌لر .

تقامر [ع،مص] مقامره‌یه‌بدل استعمال اولنور . قمار اوینامق .

تقاویم [ع،س] جـ : (تقویم)روزنامه‌لر، سنه‌نك آی وكونلرینی كوسترن جدول مخصوص .

تقبض [ع.مصد] صیقلمق ، صیقیشوب طوپلانمق § (طب) عضلاتك بولندقلری یرده بوزولمری . § افراغ ملینانك محوی .

تقبقب [ع.مصد] (طب) (تقمم) ایله مترادفدر . غازلرك مایعات درونندن حین مرورنده حاصل اولان کورولتی ، باغرصاقلرده غازلرك تراکمیله حصوله کلن غورلتی .

تقبل الله [ع.تر] (الله قبول ایتسون) دیمکدرکه : بر فعل خیرك اجراسی متعاقب سویلنیر .

تقبل [ع.مصد] قبول ایتمك ، ایدلمك . § (فقه) برایشی تعهد والتزام ایلمك .

تقبب [ع.مصد] قبه‌لنمك ، قبه‌کبی ایتمك .

تقبیح [ع.مصد] قبحه نسبت ایتمك ، ایدلمك ، قبیحدر دیمك § بر فعلی چرکین کوروب بکنمه‌مك .

تقبیحات = جـ : (تقبیح) || تقبیح مقصدیله سویلنن سوزلر .

تقبیل [ع.مصد] اوپمك ، اوپولمك : تقبیل حجر اسود .

تقتیل [ع.مصد] چوق اولدرمك ، اولدرلمك .

تقدس [ع.فع] مقدس اولسون معناسنه‌در .

تقدس [ع.مصد] زیاده‌سیله پاك ، مقدس اولمق .

تقدم [ع.مصد] اوکه کچمك ، ایلری کچمك ، اوکده بولنمق § مرجح ، فائق اولمق § (فقه) ملحوظ اولان برمضرتك دفعی ایچون برینه اولجه اخبار وتنبیه ایتمك .

فضل تقدم = ایلری کچمك مزیتی .

تقدمه [ع.س] مافوقه تقدیم اولنان هدیه ، پیشکش .

تقدح [ع.مصد] بکنمه‌مك ، ذم وقدح ایتمك .

تقدیر [ع.مصد] جناب علام الغیوبك قبل الایجاد هرشیئك نصل اوله‌جغنی لوح محفوظه ثبت ایلمسی ، علم الهینك قبل الایجاد هرشیئك نصل اوله‌جغنه تعلق ایتمسی ، قدر :

« اولورمی عارف حکم ازل دلبسته تدبیره
بدیهیدرکه : اولماز هرزمان تدبیر تقدیره »

§ قیمت بیچمك ، بیچلمك § بکنمك ، بکنلمك ، تخمین ایتمك § قدرینی بیلمك ، قدری بیلنمك § عباره‌یه ذهناً برلفظ ویا برترکیب علاوه ایتمك ، ایدلمك § احتمال ، صورت ، حال § (طب) بر دوایه حد معین تعیینی .

علی کلا التقدیرین = هرایکی تقدیره کوره‌ده ، هرایکی صورتده .

تقدیراً = تقدیر صورتیله .

تقدیری = تقدیره منسوب || فرضی ، مضمر || (نحو) لفظاً ظهوری مقدر اولان کلمه‌نك آخرنده‌کی مقدر حرکه .

تقدیرات = هرمعناسنه کوره (تقدیر)ك جمعی .

تقدیس [ع.مصد] پاك ، صاف ، منزه طوتمق ، طوتلمق . مقدس دیمك ، دینلمك . عیوب ونقائصدن کلیاً بری عد ایتمك . جمعی : (تقدیسات) .

تقدیم [ع.مصد] اوکه ، ایلری‌یه کچیرمك ، کچیرلمك ، مقدم ، مرجح طوتمق § طوتلمق § حضوره صونمق ، عرض ایتمك § برآدمی دیکرآدمك حضورینه چیقارمه § برآدمك هویتنی دیکرینه بیان ایلمه . § کوچوك بیوکه بوشی ویرمك .

تقدیمات = جـ : (تقدیم) کوچکدن بیوکه ویریلن شیلر .

تقدیم الاهم علی المهم = پك مهم اولان ایشی مهم اولان ایشه تقدیم ایتمك .

تقدیم وتأخیر = برعباره‌نك اجزاسندن بعضلرینی اوست طرفه آلوب بعضلرینی آلت طرفه کچیرمه .

تقرب [ع.مصد] (انقراب) ایله مترادفدر . یاقلاشمق ، یناشمق . § (طب) برعضوك خط متوسطه یاقلاشمسی .

تقرح [ع.مصد] (طب) قرحه‌لانمق یعنی چیبان ، یاره دریلنشوب بومك § یاره ، چیبان حاصل ایتمك .

تقرر [ع.مصد] قرارلوبلق ، قرارلاشمق ، مقرر اولمق . § بریرده قرار وثبات ایتمك . § (طب) مرضك موضعی اولمسی یعنی بدنك بریرینه حصر تأثیر ایلمسی

تقرم [ع.مصد] طاتلی یمك .

تقرم قباغی = حلواجی قباغنك اك ایی جنسی ـ که : چرکس قباغی دخی دینور .

تقریب [ع.مصد] یاقلاشدیرمق ، یاقلاشدیرلمق § تخمین § بوانی بولمق .

تقریباً / **تقریبی** = آشاغی یوقاری ، تمامیله اولمیه‌رق تخمیناً ، تخمینی .

تقریر [ع.مصد] یرلشدیرمك ، یرلشدیرلمك § ثابت ، محکم قیلمق ، قیلنمق . § شفهی افاده وبیان § بعض مواد رسمیه حقنده قلمه النان ودائره مدیران ورؤساسی طرفندن مهر ذاتی ایله تختیم اولنوب مقام عائدینه تقدیم قلنان ورقه § سیاسی نوطه . { بو ایکی معناده جمعی (تقاریر) اوله‌رق کلیر . }

تقریرات = جـ : (تقریر) شفاهی افاده‌لر .

تقریراً = اغزدن ، افادهٔ شفاهیه ایله عرض وبیان .

حسن تقریر = سلاستله مقصدی افاده وبیان ایتمك .

تقریرلك کاغد = بیوك تذکره‌لك کاغد .

تقریض [ع.س] بر اثری مدح یوللی یازیلان منظومه ویا منثور مقاله { بو معناده جمعی : (تقاریض) در } § مدح ایتمك ، ایدلمك .

تقریضات = ایکنجی معناسنه کوره (تقریض)ك جمعی .

تقریظ [ع.مصد] بر شیئك ، بر اثرك محاسن وخطایاسنی محاکمه ومناقشه ایتمك ، انتقاد § تقریض . جمعی : (تقریظات) .

تقریع [ع.مصد] توبیخ ایتمك § باشه قاقمق . جمعی : (تقریعات) .

تقرین [ع.مصد] قرین ایتمك ، ایدلمك .

تقزح [ع.مصد] (حکمت) شعاعات شمسیه‌نك برمنشوردن مروریله یا تحلل الوان متعدده‌یه آیرلمسی یعنی (الکم صانعه) شکلنی کوسترمسنه اطلاق اولنور ؛ طیف شمس .

تقسط [ع.مصد] بر دینك ، بوروجك اوقات معینه‌ده اوده‌نن هر قسمی § (فقه) دینی قسم قسم تأدیه ایتمك اوزره تأجیل ایتمك . { جمعی : (تقاسیط) در . }

تقسیم [ع.مصد] قسم قسم ایتمك ، ایدلمك ، پارچه‌لامق ، پارچه‌لنمق . § مقسم معناسیله صولرك ماصوره ماصوره بولندیغی محل § (حساب) (مقسوم) دینلن بر کمیتی (مقسوم علیه) تسمیه اولنان دیکر برکمیتك حاوی اولدیغی احاد قدر اقسامه آییرمق دیمکدرکه : صورت عملیاتی بروجه آتیدر :

مقسوم علیه = ۴۲ | ۲۵۹,۲ = مقسوم
خارج قسمت = ۶ | ۲۵۹,۲
۰۰۰,۰

تقسیم میاه = صولرك صورت وقوانین توزیعیه‌سندن باحث بر فن .

خط تقسیم میاه = (طوپوغرافیا) (خط) .

تقسیم غرما = (حساب) بر عددی مقادیر معلومهٔ سائره ایله علی وجه التناسب تقسیم ایتمکدرکه : بوکا تقسیم متناسب دخی دیرلر. مثلا: (٤٨٠٠) عددینی ٣، ٤، ٥ عددلریله متناسبا تقسیم ایتمک مطلوب اولسه : ٣ + ٤ + ٥ = ١٢ اولوب

٤٨٠٠ | ١٢
٤٠٠

اولەرق (٤٠٠) خارج قسمتی استحصال اولنورکه :

٤٠٠×٣ = ١٢٠٠ — (٣) عددیله متناسب
٤٠٠×٤ = ١٦٠٠ — (٤) » »
٤٠٠×٥ = ٢٠٠٠ — (٥) » »
٤٨٠٠

اولمش اولور .

§ (طب) (تقطیع) ایله مترادفدر . (تقطیع) § (موسیقی) شرقی یه باشلانمەدن اول بر خواننده نك مقامات مختلفه یی مزج ایتمك واو شرقینك مقامنده قرار قیلمق صورتیله نغمه خوان اولمسی .

تقسیمات = هرنه قدر (تقسیم) ك جمعی ایسه ده لسانمزده آتیده کی معنالرده استعمال اولنور: ابنیه بوللری ، بربنانك تفرعاتی . || بولمه ، بلوك اشارتلری || بولوشمه لر .

تقشّع [ع، مصـ] (طب) خسته بلغم چیقارمق .

تقشع دم = قان توکورمك .

تقشیر [ع، مصـ] قبوغنی صویمق، قبوغی صویلمق .

تقصّد [ع.مصـ] (کیمیا) قلایلنمه.

تقصّی [ع، مصـ] { (استقصاء) ایله مترادف واندن دها آز مستعملدر. } برشیئك اصلی ، کهنی آراشدیرمق .

تقصیر [ع، مصـ] (تقاصر) ایله مترادفدر. بر شیئی یاپمغه مقتدر ایکن چکینوب یاپمامق، دریغ ایتمك . § قصور ایتمك، قباحت ایشلەمك، اکسیکلکده بولنمق § قباحت ، صوچ § کناه، قصور.

تقصیرات = جـ : (تقصیر) ، قصورلر.

برتقصیر = قصورلی .

تقضّع [ع، مصـ] چیبان ایرینلنمك .

تقضیه [ع،مصـ] (فقه) اقضا ایتمك ، اکسیکی یرینه کتیرمك .

تقطّب [ع، مصـ] (طب) بوروشمه § قاشلر چاتلمه .

تقطّر [ع،مصـ] (تقاطر) ایله مترادفدر. طامله مق، طامله طامله اقمق .

تقطیب [ع،مصـ] قاشلری چاتمه ، یوز اکشیتمه .

تقطیر [ع، مصـ] قطره قطره دوکمك ، دوکلك ، طامله مق. § (کیمیا) انبیقدن چکمك ، چکلمك .

تقطیرات = جـ : (تقطیر) : تقطیرات کیمیویه .

تقطیری = تقطیره منسوب .

تقطّع [ع،مصـ] برصتمه نوبتك اوقات منتظمه یه آیرلمسی .

تقطیع [ع،مصـ] پارچه پارچه کسمك، کسلمك § (ادبیات) کلام منظومك هرجزئنك منسوب اولدینی بحرك افاعیل وتفاعیلندن برینه موازن کله جك صورتده پارچه لنمسی . مثلا :

« مرحبا ای حضرت صاحبقران معنوی
ناظم منظومهٔ سلك لآل مثنوی »

بیتی که : بحر رمله منسوبدر . تقطیع ایدلك لازم کلسه :

فاعلاتن	فاعلاتن	فاعلاتن	فاعلن
مرحبای	حضرتصا	حبقران	معنوی
ناظمن	ظومهٔسل	كلآل	مثنوی

§ (طب) بر جسمی ـ مواد لازمهٔ مرکبه سنی غائب ایتدیرمکسزین ـ تقسیم وحل ایتمك . § ضایعات مادیه حاصل ایتمدن بر عضوده عملیات جراحیه اجرا ایلمك .

تقطیعات = ایکنجی معناسنه کوره (تقطیع) ك جمعی .

تقطین [ع،مصـ] قلیز سورمك .

تقعّر [ع،مصـ] مقعر ولمه، چوقورلانمه.

تقعیر [ع ، مصـ] چوقورلاشدیرمق § (طب) بر محلی اویوق وچوقور ایتمك .

تقفیل [ع.مصـ] کلیدلمك ، کلیدلنمك .

تقفیه [ع،مصـ] { تشدید یا ایله غلطدر } (ادبیات) شعرده مصراعلرك یاخود بیتلرك آخرلرینی حروف واوزانه موافق قیلمق ، قافیه لمك ، قافیه لنمك ، قافیه لی ، مقفی قیلمق ، قیلنمق .

تقلّب [ع،مصـ] دونمك ، دکیشمك ، طرز آخره دوکلك . جمعی : (تقلبات) .

تقلّد [ع،مصـ] طاقینمق ، طاقیلمق § قوشانمق، قوشانلمق § اوزرینه آلمق، درعهده ایتمك ، ایدلمك .

تقلّص [ع،مصـ] طوپلانوب بوزوشمك . (طب) بدن حیواتیده کی الیافك بولندقلری عضوی حرکت ایتدیرمەمك اوزره بوزیلوب طوپلانمسی. جمعی : (تقلصات) .

تقلیب [ع، مصـ] ترسنه چویرمك ، چویرلمك § برياندن برینه دوندرمك ، دوندرلمك § (طب) تولدی تسهیل ایچون ابنك چوجغی رحم درونده چویرمەسی . جمعی : (تقلیبات) .

تقلید [ع، مصـ] بوینه طقمق ، طاقلمق § اصله بکزتمك ایچون اجرای عمل، بکزتمه . { هم مفعول به همده مفعول الیه آلیر . } تقلید یولنده یاپلمش شی . § برشیئك ساخته سنی یاپمق . جمعی: (تقلیدات) .

تقلیداً = تقلید صورتیله، تقلید اولەرق.

اهل تقلید = صورتا زاهد کورینوب حقیقتده منهیات ایله مشغول اولانلر .

تقلید یاپمق = برینك فعل وحرکتنك ویا شکل وصورتنك عینی یاپمق. § مسخره لك ایتمك.

تقلیدجی = تقلید یاپەرق مسخره لك ایدن آدم .

تقلیدی = تقلیدله یاپیلان .

تقلّل [ع،مصـ] آزلنمق ، آزالمق .

تقلیص [ع ، مصـ] بوزمك § بعض خسته لقلردن صوکره عضلاته عارض اولان قاتیلق .

تقلیع [ع،مصـ] (قلع) ایله مترادفدر. برندن قوپارمق : تقلیع شجار.

تقلیف [ع،مصـ] قلافاتلامق ، قلافاتلانمق : تقلیف سفائن .

تقلیل [ع ، مصـ] ازالتمق ، ازالدلمق : تقلیل مصارف .

تقلیم [ع،مصـ] { قلم ، قامش ، طرناق کبی شیلری } کسمك ، یونتمق ، بوتلمق : تقلیم اظفار، تقلیم نای.

تقلیه ـ تقله [ع،مصـ] جنینك یدنجی آیه دوغری رحم مادرده حرکات متوالیه سی ، دینمسی .

تقمّص [ع،مصـ] کوملك کیمك .

تقمیص = کوملك کیدیرمك .

تَقَمُّل • [ع،مص] (طب) داءالقمل ءتنه دوچار اولمق ، یعنی بیتلنمك .

تَقَوُّت • [ع،مص] آزیقلانمق ، ییەجك بولمق .

تَقُورِتین • [ج،س] (كیمیا) مستحاثه حالنده، بولنان چام آغاجلرندن بالكیمیا استحراج اولنان بر ماده ـ كه : اجزاجیلقده مستعملدر .

تَقَوُّس • [ع،مص] قوسلنمك، یای شكلنه كیرمك ، یای كبی اكمك . § (طب) (رخیطس) دینلن علته مبتلا اولان چوجقلرده كمیكلرك اكریلمسنه اطلاق اولنور .

تَقَوُّل • [ع،مص] یالان سویلمك .

تقولات = جـ : (تقول) ، یلان سوزلر .

تَقَوُّم • [ع،مص] اكری شی طوغری اولمق، طوغریلمق .

تَقْوی ۱ [ع،مص] جناب حقدن قورقمق . § عنایةالله ایله مناهیدن توقی، پرهیزكارلق .

تقوی‌الله = الله‌قورقوسی، خوف‌باری .

اهل‌تقوی = پرهیزكار ، متقی آدم .

تَقَوّی [ع،مص] قوتلنمك ، قوت پیدا ایتمك .

تَقْویت ـ تَقْوِیَه • [ع،مص] { تشدید ایله غلطدر } قوت ویرمك ، ویرلمك ، قوتلندیرمك ، قوتندیرلمك .

تَقْوید [ع،مص] (انقیاد) ایله مترادفدر. یدمك ، یدلمك ، یدكده چكمك .

تَقْویس • [ع،مص] قوس ایتمك، ایدلمك. یای شكلنه قویمق ، قونلمق .

تَقْویل • [ع، مص] (اقول) § افترا . § (اسناد) ایله مترادفدر . جمعی : (تقویلات) .

تَقْویم • [ع، مص] اكری بی طوغرلتمق ، اكری طوغرلدمق § (فقه) قیمت سنه ایله قیمت عارضه بیننده‌كی فرق قیمت صاحبیه نسبتله تقدیر ایلمك § صورت معروفه‌ده شهور، مواسم واوقات شرعیهٔ سائره‌یی كوسترمك اوزره ترتیب اولنان رساله . { جمعی : (تقاویم) كبیر } .

تقویم افرنجی = (نوزه‌وغرافیا) حسابات شمسیه وسنویه‌سی نصارایه مقدس عد ایدیلن ایامه كوره ترتیب ایدیلن تقویم ـ كه : خرستیانلرجه یل باشی اولان كانون‌ثانی اشبو تقویمه اساس ومبدأ اتخاذ اولنور . { ۱۹۰۷ }

تقویم بحری = بعض كواكبك طول وعرض سماویلرینی حاوی و هیئت بحریه درسلرنده مستعمل جدول .

تقویم جلالی = ٤٦٨ سنهٔ هجریه‌سنده ـ مبدئی نوروز اولمق ـ اوزره جلال‌الدین سلجوقی زماننده حساب ووضع ایدیلن تقویم . { ٨٥٤ }

تقویم عربی = هجرت سنیهٔ نبویه‌دن (١٧) سنه صوكره كوریلن لزوم اوزرینه حضرت عمرالفاروق طرفندن سنهٔ قمریه اساس وتاریخ هجرت مبدأ اتخاذ ایدیلرك ترتیب ایدیلن تقویم . { ١٣٢٣ }

تقویمچه = كوچوك تقویم .

تَقْهیر • [ع،مص] قهرایتمك، ایدلمك. جمعی: (تقهیرات) .

تَقی [ع، مص] تقوی صاحبی ، متقی ، زاهد آدم .

تَقَیُّح [ع، مص] (طب) جرحه قیح پیدا ایتمك ، یعنی ایرینلنمك .

تَقَیُّد • [ع،مص] قیدلی بولنمق، دقتلی طاورانمق § مقید اولمق .

تقیدات = جـ : (تقید) . دقتلر .

عدم‌تقید = قیدسزلق، وظیفه‌ایدینمه‌مك.

تَقَیُّؤ ـ تَقَیّی • [ع،مص] قوصادكبی اولوب استفراغ ایده‌مه‌مك .

تَقْیِیه [ع مص] (طب) موادمقیئه ویرمك .

تقیةالرهبان = ذات‌الفلقتین شعبه‌سندن اوراق مقیی ومسهل كبی مستعمل برنبات.

١ ٢

(تقیهٔ لرهبان)

تَقْیید • [ع،مص] مطلق براقمیوب قیدلامق، مطلق براقلمیوب قیدلانمق . § باغلامق . باغلانمق . § (فقه) برخصوصی اعمیتده براقمیوب تخصیص‌ایتمك. § حرفه نقطه وحركه قویمق .

تَك • [ت،ص] (چفت) مقابلی‌چفت‌اولمیان، ر، یالكز اولان.§ برچفت تشكیل ایدن ایكی شیئدن هربری § اشسز، نظیرسز ، وحید ، یكتا .

تك‌باشنه = یالكزجه ، كندی كندینه .

تك‌توك = سیرك ، نادر .

تك‌طورمق = راحت‌طورمق، راحتسزلك ایتمه‌مك .

تك‌عددلر = ١ ، ٣ ، ٥ ، ٧ ، ٩ ، ١١ كبی عددلر .

تكمی‌چفتمی = آوجده اوفاق طاش ، فندق وسائره صاقلیه‌رق وطرفیندن بری (تكی) ، دیكری (چفتی) انتخاب ایدرك اوینانیلان برنوع اوفاق قمار .

تَك • [ت، س] تاكه ، مقصدیله ، محضا ، شو مقصدله معناسنه‌در : « تك اوقوسون ، تك یازسین دیه هردرلو مزاحمی اختیار ایتدی . »

تَك • [فا،س،مص] قوشمه، سكیرتمه.{پوی، تاز ، دو ایله برلكده قوللانیلور}

تك‌وپوی / تك‌وتاز / تك‌ودو = اوته‌یه بری‌یه قوشمه.

تَكاپو • [فا ، س] تلاش ایله تحری . اردندن سكیرتمه . § طالقاوقلق طرزنده موافقت وآصایق .

تَكاثُر • [ع،مص] (تكثر) ایله‌مترادفدر. چوغالمق ، آمدد ایتمك .

تَكاثُف • [ع،مص] صیقلاشوب بربرینه كیردرك قالینلاشمه، كثافت پیدا ایتمك ، كثیف اولمق . § (حكمت) اجسام غازیه ویا مایعه‌نك ذرات مشكله‌سی صیقیشه‌رق صلب یاخود نیم صلب برحاله كلمك .

تَكاذُب [ع ، مص] بربرینه یالان سویلمك، بربرینی آلداتمق .

تَكاسُر • [ع،مص] (مولدر) (حكمت) مختلف نقطه‌لردن كاوب بر نقطه‌یه عكس ایدن ایكی شعاعك بربرینی كسر ایتمسی .

تَكاسُل [ع،مص] اوشنمك، تنبلجه‌سنه طاورانمق .

تكاسلات = جـ : (تكاسل) : تكاسلات متوالیه .

تَكافُؤ ـ تَكافی [ع مص] برابرلشمك ، بربرینه كفو اولمق .

تَكاك [ت،س] تەوك ، خیار ، قباق كبی شیلرك سوردیكی قوللر .

تَكالُب [ع،مص] كوپكلر كبی بربرینك اوزرینه صچرایوب آتلمق .

تَكالیف [ع س] جـ : (تكلیف) . میری‌یه عائد ویركولر § رد ویا قبول اولنه‌بیلمیر رأیلر . § عبادات وطاعات .

تَكامُل [ع،مص] تدریجاً كمال بولمق . { تكمل ایله جزئیجه فرقلیدر . تكمل صورت مطلقده كمال بولمق معناسنی مفید اولدیغی حالده ؛ تكامل تدریجاً وبر قانون تحتنده ، كمال بولمق دیمكدر } .

قانون تكامل = ساحهٔ مادیاتده هر شیئك نقصاندن كماله دوغری ترقیسنی ایجاب ایدن لایتغیر مؤثراتك ، اسبابك هیئت مجموعه‌سی . جمعی : (تكاملات) .

تَكاوَر [فا،ص] قوشیجی § سریع الحركه .

تَكایا [ع،س] (تكیه) نك جمعی . درویشانه مخصوص عبادتخانه‌لر .

تَكایُد [ع،مص] (مكایده) ایله مترادفدر . بربرینه حیله ایتمك ، ایدیشمك . جمعی : (تكایدات) .

تَكاؤُل [ع،مص] (كیمیا) برشیئده تخمر نتیجه‌سی اولەرق (كؤول) یعنی اسپرتو حاصل اولمسنه دینور .

تَكَبُّد [ع،مص] (مولددر) قاتیلاشمق . § برعضوك قره‌جكر حالنی آلمسی .

تكبد رئه = (طب) ذات الرئه‌نك ایكنجی دورنده آق جكرك قره‌جكر كبی قاتیلاشمسی

تَكَبُّر [ع،مص] كبرلنمك ، نفسنی بیوك كورمك .

تَكْبیب [ع،مص] كباب ایتمك ، ایدلمك .

تَكْبیر [ع،مص] (الله اكبر) دیمك .

تكبیرات = جـ : (تكبیر) . تكبیر صورتیله ایراد ایدیلان كلمات شریفه .

افتتاح تكبیری = نمازك ابتداسنده ایراد اولنان تكبیر مفروض .

تكبیرخوان = تكبیر كتیرن .

تَكْتیب [ع مص] یازدیرمه .

تَكَثُّر [ع،مص] چوغالمق ، چوق اولمق ، تعدد ایتمك .

تَكَثُّف [ع،مص] ☚ (تكاثف)

تَكْثیر [ع مص] چوغالتمق ، چوغالدلمق .

تكثیر سواد = فائده‌سزره چوق یازی یازمق .

تَكْثیف [ع،مص] كثافت ویرمك ، ویرلمك ، كثیف قیلمق ، قیلنمق . § (حكمت) اجسام مایعه وغازیه‌یی تكاثف ایتدیرمك ، قویولاشدیرمق ، مایعاتك قوامنی تزیید ایتمك .

تَكَحُّل [ع،مص] (اكتحال) ایله مترادفدر . كوزینه سورمه چكمك .

تَكْحیل [ع ، مص] كوزینه سورمه چكمك ، كوزه سورمه چكلمك .

تَكَدُّر [ع،مص] كدرلنمك § بولانمق . § (طب) كرك بنیه ، كرك ادارهٔ عضویه‌جه وقوع بولان قاریشقلق .

تَكْدیر [ع،مص] ازارلامق ، ازارلانمق § بولاندرمق ، بولاندیرلمق . § كدرلندیرمه ، كدرلندیرلمه .

تكدیرات = جـ : (تكدیر) : تكدیرات شدیده .

تكدیری
تكدیریه } = تكدیره منسوب .

مجازات تكدیریه = (حقوق) قباحت نوعندن اولان جرملرك استلزام ایتدیكی جزای خفیف .

تَكْذیب [ع،مص] كذبه نسبت ایتمك ، ایدلمك . یالاندر دیمك ، دینلمك ، یالانه چیقارمق .

تكذیبات = جـ : (تكذیب) . برینك یالاننی میدانه چیقارمق ایچون ایراد اولنان سوزلر .

تَكَر [ت،ص] یوارلاق ، مدور § یوارلاننی تصویر ایچون (مكر) لفظیله برلكده قوللانیلور : تكر مكر .

تَكِر [ت،س] ☚ (تكیر) و (تكفور)

تَكْرار [ع،مص] برشیئی ایكی ویادها زیاده كره اجرا ایتمك .

بتكرار = بردفعه دها .

تكرار علی التكرار = چوق دفعه ، مكرراً .

تكراراً = مكرر اولەرق ، بالدفعات .

كثرت تكرار = (ادبیات) بر عبارەده برلفظك ایكیدن زیاده تكرار ایدلمسی ـ كه : مخل فصاحت احوالدندر .

تكرار لفظی = منحصراً لفظك عبارەده تكردی .

تكرار معنوی = (ستمدیدهٔ ظالم سخت) ، (عدوشهار) ، (دقت واعتنا) كبی كلمات مترادفه‌یی برآرەده استعمال ایتمكدن متولد حال ـ كه : صرف معنایه عائددر .

تَكْرارلامَق [ت،مص] بركره دها یاپمق § برسوزی ایكنجی دفعه ویادها زیاده كره ایراد ایتمك .

تكرارلاتمق = تكرار ایتدیرمك .

تكرارلانمق = تكرار ایدلمك .

تَكَرُّر [ع،مص] مكرر اولمق ، بردن زیاده وقوع بولمق . جمعی : (تكررات) .

تكرر جرم = (حقوق) برجرمك ـ بعد الحكومیه ـ تكرار ایشلنمسنه دینور .

تَكَرُّش [ع، مص] بوروشمه ، منقبض اولمه .

تَكَرَك [فا،س] یاغان طولو .

تَكَرْلك [ت،ص] دائره شكلنده ، چنبر كبی مستدیرشی § (س) آرابه‌نك حركتنی موجب اولان چرخ .

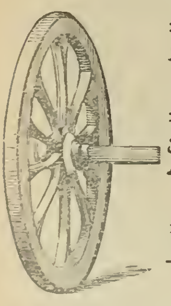

تكرلك باشلغی = تكرلك طبانه مربوط تخته‌لر .

تكرلك طبانی = تزیید مقاومت ایچون تكرلكك اطرافنه كچیریلان دمیر .

تكرلك پرماغی = تكرلك چنبرینك اورزنده‌كی آغاجلر .

(تكرلك)

تَكَرْلەمك [ت ، مص] یوارلامق ، یوارلاق شیئی تحریك ایدوب یوروتمك § دقتسزلكله قاچیرمق ، صالیویرمك § یالان آتمق .

تكرله = صاچمه ، صاپان سوز ، مصال .

تَكَرُّه [ع،مص] (استكراه) ايله مترادفدر ، ايكرنمك .

تَكْرِى [ت س] (طاكرى) اله ، رب ، صاحب، خالق ، الله .

تكرياق = الوهيت ، اللهلق .

تَكْرِير [ع،مص] تكرارلامق، تكرارلاتمق § (ادبيات) تأثير كلامى تشديد وتأييد ايچون بر لفظى بالالتزام تكرار ايتمك صنعتنه اطلاق اولنوركه : كثرت تكرار نه قدر مخل فصاحت ايسه (تكرير) اودرجه موافق قوانين بلاغتدر . مثال :

« اى وارلغى وارى وارايدن وار
يوق، يوق سكا يوق ديمك نادشوار
دير هر شيئك لسانى هركاه ،
الله الله الله الله »

و :

« اعتماد ايتمز ايسه‌ك اورحمك تجربه‌يه
اشته‌لوح، اشته‌قلم، اشته‌كتب. اشته‌نحول »

جمعى : (تكريرات) .

تَكْرِيم [ع،مص] تعظيم و حرمت ايتمك ، بيوتمك ، علامت حرمت كوسترمك . { بعضاً مفعول به ، بعضاً ده مفعول اليه آلير : قرآن كريمه تكريم ، امربكزى تكريم كبى } .

تكريمات = ج : (تكريم)، تعظيمات .

تكريماً = تكريم صورتيله ، تعظيماً .

تَكْرِيه [ع ، مص] كريه كوستروب سوديرمامك، مستكره كوسترمك، كوسترلمك جمعى (تكريهات).

تَكَسُّر [ع، مص] قيرلمه ، منكسر ، شكست اولمه .

تَكْسِيب [ع،مص] كسب ايتديرمك ، قزانديرمق ، قزانديرلمق .

تَكْسِير [ع،مص] زياده‌سيله قيرمق ، قيرلمق : تكسير زجاج .

تَكَشُّف [ع، مص] (انكشاف) ايله مترادفدر . آچلمق .

تَكْشِيف [ع،مص] زياده‌سيله آچمق ، آچلمق .

تَكَفُّف [ع،مص] ال ، آوج آچمق ، ديلنمك ، تسأل ايتمك .

تَكَفُّل [ع،مص] كفيل اولمق ، كفالت ايتمك .

تَكْفُور [ج،ص] صاحب، مالك، حاكم، آمر § شرق روما حكومتنك وقتيله نصب ايلديكى واليلره دخى عثمانلولرجه بوعنوان ويريلوردى .

تَكْفِير [ع،مص] فى الاصل كفارت ايتمك ، ازالهٔ ذنوب ايلمك معناسنه‌دور § (اكفار) ايله مترادفدر ، كفره نسبت ايتمك ، برينه كفرعزو واسناد ايلمك ، بربنه كافر اولدى ديمك § اراله ، امحا ايلمك .

تكفير سيئات = سيئاتى أن لم يكن حكمنده طوتمق .

تكفير يمين = يمينك كفارتنى ويرمك .

تَكْفِيل [ع،مص] كفيل كوسترمه ، كفالت ايتديرمه ، كفيل ايتمه .

تَكْفِين [ع،مص] ميتى كفنه صارمق، ميت كفنه صارلمق، كفنله‌مك، كفنلنمك : تكفين وتجهيزى اجرا ايدلدى .

تَكِل [فا ص] تويسز الى قانلى ، شاب امرد .

تَكَه [ت،س] ايرى ديكيش، اوبوغمه، ديكلمش شيئى يا تشديرمق ايچون ابتدادن ديكيلن قبا ديكيش .

تكلله‌مك = قبا وسيرك اوله‌رق ديكمك .

تَكَكَه [ت،س] اكرك تماتندن اولوب آنك آلتنه‌يه‌نى حيوانك صيرتى اوستنه قونيلان كچه .

تَكَلُّس [ع،مص](مولددر) كيرچلنمك ، كيرج حالنه منقلب اولمق . § (كيميا) برجسمك پوته درونده يوكسك حرارتده ياقيله‌رق مواد معدنيه‌سى قالق § (طب) اعضاى بدندن برينك آلاستيقيتنى غائب ايدرك قابل انكسار برصورتده قاتيلاشمسى . جمعى : (تكلسات) .

تكلس شرايين = (طب) شريانلرك درونده ترقئ سن نتيجه‌سى اوله‌رق مواد كلسيه‌نك ترسب ايتمسى .

تَكَلُّف [ع،مص] كلفتلى ايش طوتمق، زحمتلى ايش ايشله‌مك، اختيار زحمت ايتمك § كوسترش ، ساخته طور وحركت . جمعى : (تكلفات) .

بلا تكلف / **بى تكلف** } = كلفتسز، طبيعى اوله‌رق .

تَكَلُّم [ع،مص] سويلمك، سوز سويلمك . § برلسان ايله افادهٔ مرام ايده‌بيلمك § تلفظ .

تكلم صامت / **تكلم روح** } = (ادبيات) متكلمك كنديسنى اولو فرض ايدرك سويلديكى سوزكه : بوكا (كلام صامت) ، (كلام روح) دخى ديرلر .

تَكْلِس [ع،مص] (كيميا) مواد عضويه ويا غير عضويه‌دن برينى ياقه‌رق يا يالكز مواد معدنيه حالنه ارجاع ايتمك § قاورمق : تكليس رخام .

تَكْلِيف [ع،مص] بريسنك بر ايشى ايشله‌مسنى ايسته‌مك ، بر اينك ايشلنمسى ايستنلمك .

تكليف مالا يطاق = طاقت كتيريله‌ميه‌جك شيئى تكليف ايلمك .

خام تكليف = مناسبتسز وآغر تكليف .

تكليفسز = ايچلى ، طيشلى ، لاابالى ، آره‌لرنده رسمى معامله اولميان .

§ كلفت { بو معنايه كوره جمعى : (تكليفات) در } § شريعتك ، حكومتك امرى § ويركى .

§ (علم اقتصادجه) تكليف بروجه آتى اقسامه منقسمدر :

تكليف ثابت / **تكليف شخصى** } شخصك ثروتى ، اشيانك قيمتى نظر اعتباره آلنميه‌رق سياق واحد اوزره طرح اولنان ويركى .

تكليف مترقى = شخص مكلفك ثروت وايرادى تزايد ايتدكجه مقدارى، تزايد ثروت نسبتندن زياده ارتان ويركى . مثلا : (١٠٠٠) ليرا يوزده برحسابيله (١٠) ليرا رسم ويرسه‌ايكى بيك ليرا يوزده بروبرچاريك اعتباريله (٢٥) ليرا رسم ويرر .

تكليف نسبى = شخص مكلفك ثروت وايراديله متناسباً تزايد ايدن ويركى .

تَكْلِيل [ع،مص] (تتويج) ايله مترادفدر .

تَكَمُّش [ع،مص] عجله ايتمك § (طب) جلد، نسج تحت الجلد وعضلاتك التهاب واحتراق كبى عوارضك عقيبنده تكون ايدن نسج ليفى ايله بوزولوب چكيلمسى .

تَكَمُّل [ع، مص] كماللنمق، كمال بولمق، كامل اولمق جمعى : (تكملات).

تَكْمِلَه [ع،مص] علاوه ، ذيل كبى اكمال نقصان ايچون صوكره‌دن ياپيلان شى § لاحقه ، خاتمه .

تَكَمُّم [ع مص] چارد، چارشفه بورونمك.

تَكَمُّن [ع،مص] كيزلنمك، پوصويه كيرمك.

تَكْمَه [ت،س] ☞ (دكمه) .

تَكْمِيد • [ع، مص] (مولددر) (طب) ايليق ويا صوغوق بر صويك بربز ويا سونكر واسطه‌سيله اعضای بدندن برينك اوزرينه وضع اولنه‌رق اجرا ايديلن مداواته اطلاق اولنور .

تَكْمِيل • [ع، مص] بيترمك ، بيترلك ، تمام ايتمك ، ايدلمك § بتون ، تام . هپ ، جميع .

تكميل ثلاثين = شهور عربيه‌يه كوره اوتوز كونی تكميل ايتمك .

تَكْنَه [ت، س] يكپاره اغاجدن اعمال اولنمش مختلف الشكل اويوق قاپ § چشمه صوينك درونته اقديغی واكثريا حيوانلرك صولانديغی چوقور طاش ، يالاق § كمينك ديركسز و چيپلاق هيئتی § طنبور كبی بعض موسيقی آلاتنك سسنی چينلاتمغه خدمت ايدن انصف كره شكلنده‌كی مجوف قسملر .

خمير تكنه‌سی = فرونجيلرك ايچنده خمير يوغوردقلری تخته‌دن معمول تكنه .

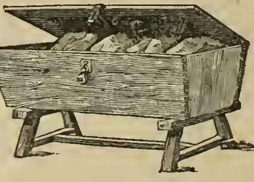

(خمير تكنه‌سی)

طاش تكنه = يالاق .

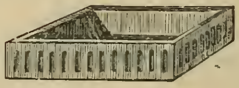

(طاش تكنه ـ مستطيل)

(طاش تكنه ـ مثلث)

تكنه‌ده خمير = حاضر ايش .

تكنه قازينديسی = بر آدمك صوك اولادی .

تَكْنِيَه [ع، مص] { تشديد ايله غلطدر } كنيه وضع ايتمك ، ايدلمك ، كنيه‌لمك ، كنيه‌لنمك .

تَكَوُّن • [ع، مص] پيدا اولمق ، وار اولمق ، موجود اولمق § تشكل ، تحدث ايتمك . { اكثريا معنوياتده قوللانيلير } § (طب) بدن انسانده حاصل اولان مواد مختلفه‌نك اساميسنه اضافتله بونلرك وجود بولملرينه علم اولور : تكون حصات ، تكون دم ، تكون قيح .

تَكْوِير • [ع مص] يوارلاق ياپمق ، دكرمی ، كروی ايتمك .

تَكْوِين • [ع، مص] وار ايتمك ، وجوده كتيرمك ، احداث وايجاد ايلمك { افعال الهيه‌دندر } .
جمعی : (تكوينات) .

عالم تكوين = وجود وحدوث عالمی : « ويردی فر عالم تكوينه سرايای حدوث »

كتاب التكوين = كتاب مقدس دينلن توراتك برنجی قسمی ـ كه : قرون اولی تاريخنه مأخذدر .

تَكَه [فا، س] اركك كچی .

(تكه)

دكز تكه‌سی = حيوانات مفصليه‌دن جرادالبحر ، اربيان ، قاريديس دينلن بوجك .

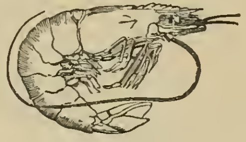

(دكز تكه‌سی)

تكه‌لمك = كچی آزمق .

تكه‌لنمك = (اركك) كچی هجوم ايتمك . § (انسان حقنده) نه‌ولدم بدلاسی اولمق ، قوروم صاتمق .

تَكَهُّف • [ع، مص] مغاره كبی اويولمق ، قازلمق .

تَكَهُّن • [ع، مص] كاهنلك ، فالجيلق ايتمك .

تَكِير [ت، س] كيرلی صاری وبوز رنكدن مركب زمين اوزرينه سياه بنكاری وچيزكيلری اولان كدی § قاپلان .

تكير اوردكی = تكير كدی رنكنده اولان اوردك .

تكير بالغی = باربونيه نوعندن بوز رنكلی بر بالق ـ كه : طولی (٢٥) سانتيمترودر .

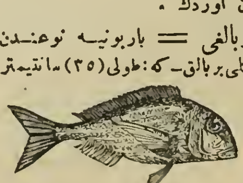

(تكير بالغی)

تَكَيُّس • [ع، مص] كياستلی كوروتمك ، ظرافت فروشلق ايتمك § (طب) موادمضره واجنبيه‌دن برينك نواحئ بدندن برينه دخول ايتدكده اوراده بدنك حاصل ايتديكی كيسه درونته كيرمسی .

تَكَيُّف • [ع، مص] بر كيفيتله متصف اولمق ، كيفيتلنمك .

تَكَيُّلُس • [ع، مص] (طب) افسات مولده‌دندر اغديه‌نك معده‌ده كيلوس حالنه كلمسی .
☞ (كيلوس) .

تَكَيُّمُس • [ع، مص] بودخی برلغت مولده اولوب اغديه‌نك معده‌ده كيموس حالنه كيرمسی .
☞ (كيموس) .

تَكِين • [ت، ص] بوش ، خالی § اجنبی طائفه‌سندن خالی اولميان محل . § سببسز .

تَكْيَه [ع، س] طيانيله‌جق شی § اعتماد . § درويشلره مخصوص اقامتكاه ، عبادتكاه ، خانقاه ، دركاه ، زاويه .
جمعی : (تكايا) .

تكيه‌كاه = استناد ايديله‌جك محل .

تكيه‌زن = طيانيجی ، استناد ايديجی .

تكيه‌نشين = تكيه‌ده اوطوران درويش .

تكيه‌يی بكله‌ين چورباپی ايچر = صبر وثباتله هر املك حصول پذير اوله‌جغنه كنايه‌در .

تَكْييل [ع، مص] كيله ايله اولچمك .

تَل • [ت، س] اينجه ، اوزون شيلر ، صاب ، تار § معدنی اينجه ايپلكلر § برصاب ايپلك § آلتون ، كموش ، باقروسائره‌دن ايپلك كبی اينجه دوكلمش شيلرـ كه : كلينلرك دواغنی سوسله‌مك خصوصنده ايشله‌مه‌جيلكده استعمال اولنور § چليك تللردن مختلف قالينلقده بوكلمش اوزون خلاط § قانون ، عود ، طنبور كبی آلات موسيقيه‌نك سس چيقاران تاری § تلغراف تلی § (عوام لساننده) تلغراف .

تللر طاقنمق = سوسلنمك ، اظهار سرور ايتمك .

تل قيرمق = ياكاش ، ترس بر ايش ايشله‌مك .

تل تل = هر بر تلی آيری اولان .

تل كاری = تل حالنده اولان كموشی تخته‌دن وسائره‌دن معمول مواد مختلفه اوزرينه قاقه‌رق ياپيلان تزيينات .

بام تلی = صقالك آلت دوداغه متصل قيللری .

تللی پوللی = سوسلی، مزین، سادەلکدن عاری تزیینات .

شماتە تلی = صدانك لایقیلە عکس ایتمسی ایچون وقتیلە طاوانلرك اویمەلری ایچنە قونیلان برنوع صاری تنکە .

هر تلدن چالاق = هر ایش حقندە معلوماتی اولاق ، هزار فنلك .

تل چکمك = (عوام لساننده) تلغراف یازمق ، یازلق .

تل طولاب = یمك وسائرەیی حفظ ایتمکە مخصوص طولاب .

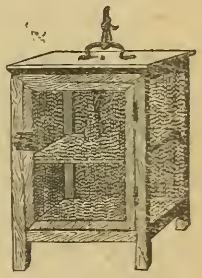

(تل طولاب)

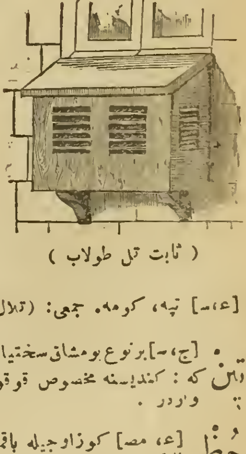

(ثابت تل طولاب)

تَلّ [ع، ا] تپە، کومە. جمعی: (تلال) .

تَلاتین [ج، ا] برنوع یومشاق سختیان ــ کە : کندیسنە مخصوص قوقوسی واردر .

تَلاحُظ [ع، مص] کوز اوجیلە باقمق . § کوز اوجیلە باقیشمق .

تَلاحُق [ع، مص] بربرینە قاتلمق، ملحق اولاق .

تَلاش [ع. مص] اضطراب ایلە قاریشیق عجلە .

تَلاصُق [ع، مص] بتیشمك § بتیشیکلك § (طب) برعضوك دیکرینە بتیشوب یاپشمسی .

تَلاطُف [ع، مص] (تلطف) ایلە مترادفدر. رفق ایلە ، نازکانە ، خوشجە معاملە ایتمك . جمعی : (تلاطفات) .

تَلاطُم [ع، مص] طالغەلر بربرینە چارپمق، تصادم امواج § زیادە اوینایوب طالغەلانمق .

تَلاعُب [ع، مص] (ملاعبە) ایلە مترادفدر. اویناشق ، اویناشمق .

تَلافی [ع، مص] الدن قاچیریلان شیئی صوکرەدن تدارك ایتمك . صوکرەدن تدارك ایدلمك .

تلافیء مافات = الدن کیدن شیئك صوکرەدن تلافیسی ، تدارکی .

غیرقابل تلافی = الدە ایدلمسی ، یرینە کتیرلمسی ممکن اولمیان .

تَلافیف [ع، مص] ایچ ایچە قیوریق معناسنە اولان (تلفیف) ك جمعی § (نباتات) اوتلرك طاقم طاقم بربرینە صارماشمسی .

§ (طب) دماغك سطح خارجیسنی ستر وتشکیل ایدن وبربری آرەسندە موضوع بولنان بوکوندیلرە اطلاق اولنور ــ کە : بوکا « تلافیف دماغیە » و « تلافیف مخیە » دخی دینیر .

تَلاقی [ع، مص] بربرینە قارشی کاوب بولوشمق . بربریلە بولوشمق ، بربرینە قاوشمق .

موعد تلاقی = بولوشوب کوروشیلەجك یر { Rendez-vous ترجمەسیدر } .

یوم التلاقی = یوم قیامت .

تَلاکُم [ع، مص] بربرینە یومروق اورمق، یومروق غوغاسی . { انکلیزجە برکلمە اولوب السنەء سائرەدە اولدیغی کبی ترکجەیە دخی کچمش اولان (بوقس) { Boxe } لفظی یرینە (تلاکم) کلمەسنك استعمالی ایجاب ایدر } .

تَلاهی [ع، مص] آلات لهو ایلە اوغراشوب اوینامق .

تَلأْلُؤ [ع، مص] پارلدامق، لمعان ایتمك .

تَلامیذ [ع، ا] ج : (تلمیذ) شاکردان، طلبە .

تَلاوُم [ع، مص] بربرینی لوم ایتمك .

تَلَبُّس [ع مص] لباس لائق ، کیمك ، کیلمك . جمعی : (تلبسات) .

تَلَبُّن [ع، مص] طورمق، اکلنمك § (طب) معدەدن سودك انفرازی .

تَلَبُّك [ع، مص] (تخمە) اولاق . فساد معدەیە ، معدە طولغونلغنە اوغرامق .

تَلَبُّب [ع، مص] (نباتات) میوە لب حاصل ایتمك ، ایچلنمك .

تَلْبیس [ع، مص] برشیئك عیننی، حقیقتنی ستر ایتمك § صورت حقدن کورینەرك حیلە ایدوب آلداتمق. جمعی : (تلبیسات) .

تَلْتیك [ت، ص] اکسیك، کسور، قصور.

تلتیك طولاق = قصوری ، نواقصی اکمال اولنمق .

تلتیکسز = قصورسز ، نقصانسز . || تمامیلە ، حقیلە .

تلتیکلی = ناقص ، تام اولمیان .

تَلَثُّم [ع، مص] یاشماق طوتمق، یاشماقلانمق.

تَلْثیم [ع، مص] بریسنك آغزنی اوپمك ، آغزی اوپلمك § لساننزك تصرفاتنە کورە مطلقا اوپمك .

تَلَجْلُج [ع، مص] سوزی دیلنی چیکنەیەرك سویلمك .

تَلْجیم [ع، مص] (الجام) ایلە مترادفدر. کملەمك ، کملنمك .

تَلَحُّن [ع، مص] ایمرەنەرك آغز صولانمق.

تَلَحُّم [ع، مص] اتلنمە ، شیشمانلانمە . § (طب) (التحام) ایلە مترادفدر.

تَلْحید [ع، مص] قبری لحدلەمك ، قبر لحدلنمك § دفن ایتمك .

تَلْحیم [ع، مص] (طب) ادمەء جرثومیەنك تشکلنە دینور . { ادمە ــ جلدك ایکنجی یعنی بشرەدن صوکرەکی طبقەسنە ــ (جرثومە) ایسە منطارە مشابە شیلرە دینور . }

تَلْحین [ع، مص] قرائتدە تغییر کلمە . § نغمە ایلە ، ازکی ایلە قرائت. § تخطئە . جمعی : (تلحینات).

تَلْخ [فا، ص] آجی ، مر ، (شیرین) مقابلی.

تلخاب | تلخابە | = طعمی ناخوش، آجی مشروب.

کفتار تلخ = آجی سوز .

تلخ کفتار = آجی سوزلی .

تلخکام = دماغی آجی || مأیوس .

تلخکامی = مکدرلك || مأیوسیت .

تلخی = آجیلق ، مرارت .

تلخکو = بد زبان .

تلخ مزاج = کوتی خویلی ، بداخلاق .

تَلْخِيص [ع،مص] برمقاله‌نك، براثرك خلاصه‌سنی المق ، خلاصه‌سی المق ، خلاصه ایتمك، ایدلمك. § مقام سامیٔ صدارتدن حضور همایون جناب ملوکانه‌یه عرض ایدیلن مصالحك خلاصه ایدلسی § وبوبولده خلاصه ایدلمش اوراق.

تلخیصات = جـ : (تلخیص). خلاصه‌لر. ‖ معروضات .

تلخیصاً = تلخیص ایدیله‌رك ، خلاصه صورتیله .

تلخیصجی } تلخیصی } = باب عالیدن حضور معلای حضرت تاجداری‌یه عرض اولنه‌جق مصالحی خلاصه ایتمکه وبو ایشه متفرع وظائف سائره‌یی ایفایه مأمور اولان ذات : تلخیصیٔ دیوان همایون .

تَلَذُّذ [ع،مص] لذت، طادآلمق، خوشلانمق، حوشه کیتمك .

تلذذات = جـ : (تلذذ): تلذذات روحانیه.

تَلْذِيذ [ع،مص] لذتلندیرمك. لذتلندیرلمك، لذت ویرمك ، ویرلمك : تلذیذاب.

تَلَزُّج [ع،مص] لزوجتلی، یاپشقان اولمق.

تَلَس [ت ـ] اسکیه‌رك تللری، ایپلکاری میدانه چیقمش {قماش وسائره .}

تَلَسْتِرُوسْقُوب [ج، ـ] { Télés - teréoscope} مسنم دوربین .

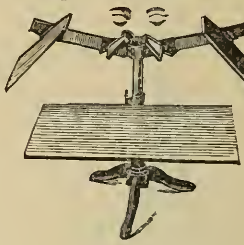

(تلستروسقوب)

تَلَسْقُوب [ج، ـ] { Téléscope } رصد دوربینی، آلت رصد .

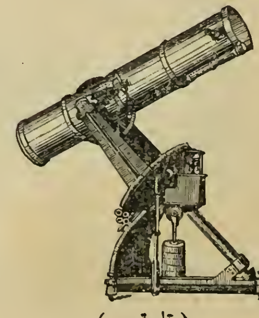

(تلسقوب)

تَلْسِيمَك [ت،مص] {قماش وامثالی شیلر} اسکیوب تللری میدانه چیقمق § ضعیف ونحیف اولمق .

تَلَطُّف [ع،مص] نازکانه ، لطف ایله معامله ایتمك .

تلطفات = جـ : (تلطف) نازکانه معامله‌لر .

تلطفاً = تلطف صورتیله .

تَلْطِيف [ع،مص] لطفه نائل ایتمك ، ایدلمك، اوخشامق، اوخشانلمق § یومشاتمق، یومشاداجق بر شی سورمك § رتبه ، نشان ، معاش کبی مظهریاته نائلیتنه دلالت ایتمك ، ایدلمك .

تلطیفاً = تلطیف صورتیله، تلطیف ایچون.

تلطیفات = جـ : (تلطیف) لطفلر ، احسان وعاطفتلر .

تَلَظِّی [ع،مص] آلو چیقارمق، آلولنمك.

تلظیه = { تشدید ایله غلطدر } . آلولندیرمك ، آلولندیرلمك .

تَلَعُّب [ع،مص] اوینامق ، اویون ایله اشتغال ایتمك § (طب) اطعمه‌نك آغزده لعاب دینی توکورك ایله مشبوع وملمع اولمسی § لعابك آقمسی .

تَلَعْثُم [ع،مص] جواب ویریله‌جك یرده ویره‌میوب ایرکیلمك § صاچمه صاپان جواب ویرمك، کم کوم ایتمك § دیل ، لسان طولاشمق .

تَلْعِين [ع،مص] زیاده‌سیله لعنت ایتمك . جمعی : (تلعینات) .

تَلْغِرَاف [ج ـ] { (یونانی) اوزاق معناسنه (تل) ایله یازمق دیمك اولان (عراف) لفظلرندن مرکبدر } . الکتریق جریاننك تحت تأثیرنده بولنان دمیرك مقناطیسلنمسندن نقطه وخطلردن مرکب برنوع الفبا ودها دوغریسی اشارتلر ایله اجرا ایدیلن مخابره آلتی ، واسطه‌سی . دور نویس ، نار برقی § تلغرافنامه ☞ (تلغرافنامه) .

تلغراف چکمك } تلغراف کشیده ایلمك } تلغراف اورمق } = بوواسطه ایله اشعار حال وکیفیت ایلمك .

تلغرافنامه = {دوغریسی (تلغرام) در} . تلغراف واسطه‌سیله آلنان ویا یازیلان مکتوب .

تلغرافخانه = {غلطدر} تلغراف دائره‌سی، تلغرافله اجرای مخابره اولنان محل .

تلسز تلغراف = هوا واسطه‌سیله الکتریق جریانی نقل ایدرك اجرا اولنان مخابره وسائطی .

تلغراف الفباسی

ا	·—
ب	—···
پ	·——·
ت	—
ث	—·—·
ج، چ	—···———
ح، خ	····
د	—··
ذ	——··
ر	·—·
ز، ژ	·———
س	···
ش	————
ص	—··—
ض	·——
ط	··—
ظ	—···—
ع	·—·—
غ	——·
ف	··—·
ق	—·—
ك	——·—
ل	·—··
م	——
ن	—·
و	···—
هـ	··—··
لا	·—···—
ى	··

رقملر

١	·—
٢	··—
٣	···——
٤	····—
٥	·····
٦	—····
٧	——···
٨	————··
٩	—·
٠	—

اشارات مخصوصه

تلغراف اشارتی	···—···
آلندی، آکلاشلدی	——·
سؤال ویا تکرار	············
انتها	···—·
بکله‌یکز	·—···

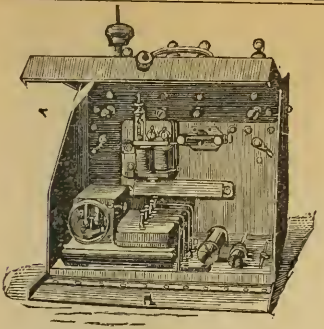

(دوقرته اصولنده تلسز تلغراف اخذ ماکنه سی)

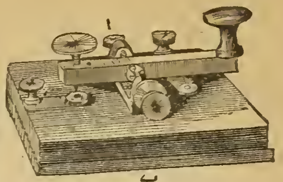

(مانوپله یعنی مرسله)

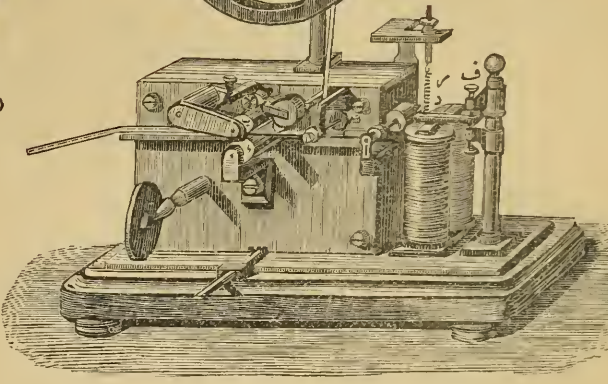

(ایکنه لی مورس ماکنه سی)

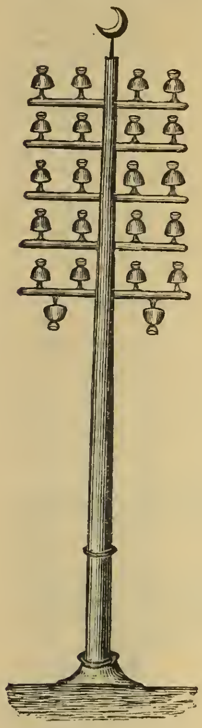

(تلغراف — دمیر دیرک)

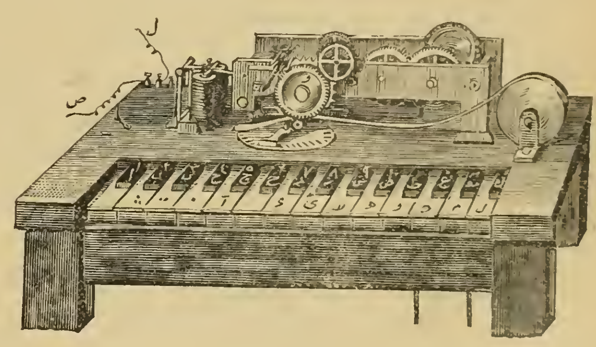

(هوغز ماکنه سی)

(تلسز تلغراف آنتنی یعنی قاریه سی)

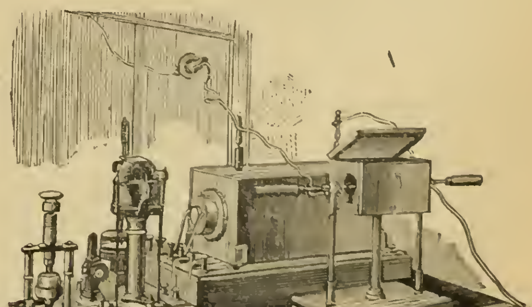

(دوقرته صولنده تلسز تلغراف ارسال ماکنه سی)

تلغرافجیلق == تلغراف چکمك اصول وصنعتی { تلغرفنامه ، تلغرافخانه ، تلغرفی ، تلغرافیه ، باتلغراف تعبیرلری قواعد لسانیه‌مز اعتباریله غلطدرلر } .

تلغراف ماکنه‌سی == تلغراف مخابراتی اجرایه واسطه اولان آلات وادوات متنوعه . مورس ، هوك وسائره .

تَلَفْ [ع ، مص] بیهوده یره ضایع ایتمك ، یوق ایتمك ، اهلاك ایلمك { اتلاف واولمق مادهلریله قوللانیلیر } .

تلفات == جمع : (تلف) ضایع وتلف اولانلر ‖ میدان محاربه‌ده ویا بر قضای ناگهانی ظهورنده واقع اولان انسان ضایعاتی .

تَلَفُّتْ [ع ، مص] اطرافنه باقنمق § التفات ایتمك § یوز چویرمك .

تَلَفُّظْ [ع ، مص] اصواتی آغزدن لفظ حالنده چیقارمق جمعی : (تلفظات) . { عربیده (تلفظ) ایله (تکلم) بیننده (معناجه) فرق اولمدیغی قاموسك مندرجاتنده کوستریلیور ایسه‌ده ترکجه‌ده بو ایکی کلمه‌نك معنالرنجه خیلی فرق بولندیغی اهل لسان عندنده مسلماتدندر . مثلا : (فلان فرانسزجه‌یی پك کوزل تکلم ایدر) دینیلیرده آنك یرنده (تلفظ) قوللانیلمز . ترکجه‌ده تلفظ (سوز سویلمك) وتکلم (لاقیردی ایتمك) مقاملرنده استعمال اولندقلرندن هر تکلمده تلفظ واقعدر . فقط هر تلفظده تکلم واقع دکلدر } .

تَلِهْ‌فُوطُوغْرافْیا [ج ، س] (حکمت) فطوغرافیلرك تلغرافله مسافات بعیده‌یه ومثلا (١٥٠٠) کیلومترویه قدر نقلنه خدمت ایدن بر اصول — که : کشفیات جدیده‌دندر .

تَلِهْ‌فُونْ [ج ، مص] { Téléphone } سسك تموجاتی واسطه‌سیله بر لوحه‌نك حرکاتی دیکر بر لوحه‌یه نقل ایده‌بیلمك اساسنه مستند وصدالی اوزاغه نقله خادم آلات مخصوصه — که : اختراعات اخیره‌دندر .

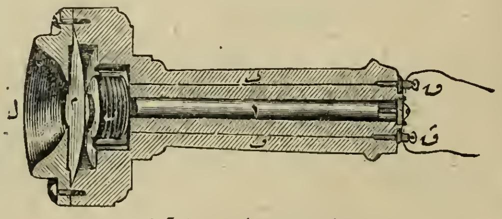

(تلفون — ناقل صدا آخذه‌سی)

تَلْفِیفْ [ع ، مص] (لف) ایله مترادف واندن اقوادر . صارمق ، بورومك ، ورتمك .

تَلْفِیقْ [ع ، مص] بربرینه ضم ایتمك ، ایدلمك ، جمع ایتمك ، طوپلایوب برآره‌ده برلشدیرمك .

تلفیقات == جمع : (تلفیق) ‖ مؤلفات .

تَلَقُّبْ [ع ، مص] کندی ایچون لقب اتخاذ ایتمك ، لقبلنمق .

تَلَقُّمْ [ع ، مص] (التقام) ایله مترادفدر . پارچه‌لیوب لقمه ، لقمه یوتمق § (طب) غازلرك مایعات درونندن حین مرورنده حاصل ایلدکاری کورلتی § باغرساقلرده متراکم غازلرك غورولتیسی .

تَلَقِّی [ع ، مص] فی الاصل قارشولامق ، بر شیئه قارشی کاوب باقمق معناسنه‌در . § نظریله باقمق § قبول ایتمك ، ایدلمك § اخذ ایتمك ، آلمق § تبلغ ایتمك : شرفتلقی ایدیلان ارادهٔ سنیهٔ حضرت خلافتپناهی حکم منیفنه توفیقاً . جمعی : (تلقیات) .

تلقی ملك == (فقه) برکیمسه‌دن بر ملك صاتون آلمق .

حسن تلقی == کوزلجه اکلامق ، حسن نیتله قبول ایتمك .

سوء تلقی == لایقیله اکلایه‌مامق ، فنا بر صورتده اکلامق

تَلْقِیبْ [ع ، مص] لقب طاقمق ، طاقلمق ، لقب قومق ، قونلمق . جمعی : (تلقیبات) .

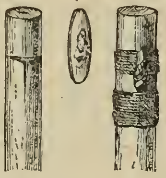
(تلقیح == آشی)

تَلْقِیحْ [ع ، مص] شی اورمق ، اورولمق ، شیلامق ، آشیلانمق .

تلقیحات == جمع : (تلقیح) آشیلر .

تلقیح بقری == چیچك علتنی دفع مقصدیله اینك ممه‌سی قبارجقلرندن آلنان ایرینی بر آدمه اشیلامق .

تلقیح جدری == چیچك علتنی دفع ایچون اوعلته طوتلمش برشخصك ایرینی دیکرینه آشیلامق ، قانه قاریشدیرمق . { تلقیح جدری‌یه چیچك آشیسی ، تلقیح بقری‌یه اینك آشیسی دخی دینور . } الیوم تلقیح جدری بوزاغیلردن آلنان قیح ایله یاپیلیر .

تَلْقِیمْ [ع ، مص] لقمه ویرمك ، ویرلمك ، لقمه لقمه اولهرق یدیرمك ، یدیرلمك .

تَلْقِینْ [ع ، مص] بر سوزی مخاطبه کماله اکلاتمق ، بر سوزی تمامیله اکلاداق § (شرعیه) بعد الدفن میته خطاباً قبرینك اوزرنده ایراد ایدیلان اخطارات مقدسهٔ دینیه : تلقین میت .

تلقینات == جمع : (تلقین) . اوکرتمه‌لر . § اوکره‌دیلن شیلر .

تَلَمْ [ع ، مص] (طب) کمیك وامثالی کبی قطعات وجودیه‌ده‌کی اویوق ویاریقلر .

تَلْلَه‌مَكْ — تَلْلَنْدِرْمَكْ [ع ، مص] تل طاقمق § تل ایله سوسله‌مك .

چبوغی سیغاره‌یی تللندیرمك == چبوغی ، سیغاره‌سنی یاقوب کیفنه باقمق .

تللی ببك == حوپپه آدمدن کنایه‌در .

تلله‌یوب پوللامق == بر طاقم علاوات ایله برشیئك اصلنی کیزلیه‌رك اکا ساخته برشکل ویرمك § سوری‌مه‌جك بر حاله افراغ ایلمك .

تللی == تل ایله تزیین اولنمش : تللی قماش .

تللی طورنه == باشی شانلی بر نوع طورنه . (طورنه)

(تللی طورنه)

تَلَمِتْرُو [ج ، س] (Télémètre) (طوپچیلق) مساحهٔ مسافاته زمان و امکان بولنمدیغی اثناده صحته قریب بر تخمین ایله مسافه تعیینه مخصوص بر آلتك اسمیدر — که : اساسی انکسار ضیا قوانیننه مستنددر .

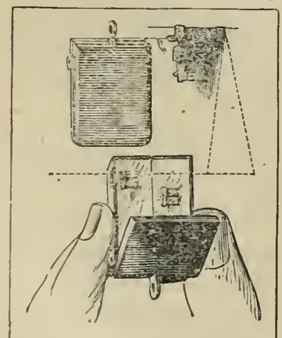
(تلمترو)

تَلَمُّذْ [ع ، مص] شاکردلك صورتیله اوکرنمك ، تعلم ایلمك .

تَلَمُّس • [ع،مص] (لمس) ایله مترادفدر . ال ایله طوقونمق .

تَلَمُّع [ع مص] (لمعان) ایله مترادفدر . پارلدامق .

تَلْمِیح [ع،مص] قولاً ایما § (ادبیات) اثنای کلامده ، بر وقعه‌یه ، بر نکته‌یه اشارت ایلمك صنعت ادبیه‌سی. مثلا: « قلب المؤمن عرش الرحمن » حدیث شریفنه تلمیحاً نابی مرحوم شو بیتی سویلمشدر :

« ایله خاطرلری تعمیره شتاب
ایلمه عرش الٰهی‌یی خراب »

جمعی : (تلمیحات) .

تلمیحاً = تلمیح صورتیله، تلمیح ایچون

تَلْمِیع • [ع ، مص] امان ایتدیرمك ، ایتدیرلمك پارلداتمق، پارلداتلمق § رنکلی رنك ایتمك ، ایدلمك . § (ادبیات) آیات جلیله واحادیث شریفه‌دن اولمامق اوزره عربی و فارسی فقرات ایله کلامی تزیین ایتمك صنعتنه اطلاق اولنور شعری برقاچ لسانی مزج ایدوك سویلمك :

« خلف معتبر آدم وحواسندن
جعل الله فداء لك امی وابی »

جمعی : (تلمیعات) .

تَلَوُّث [ع،مص] بولاشوب مردار اولمق .

تَلُّور [ج،ـ] (کیمیا) بیاض وصلب برمعدن بسیط .

تَلَوُّن • [ع،مص] رنکدن رنکه کیرمك . § بر حالده طورمیوب دونکلك کوسترمك ، ثباتسزلق ایتمك .
جمعی : (تلونات) .

تَلْوَه [ت،ـ] قهوه طورطوسی، پوصه .

تَلْوِیث • [ع، مص] بولاشدیروب مردار ایتمك ، بولاشدیریلوب مردار ایدلمك ، ملوث ایتمك، ایدلمك . § (ایش حقنده) بوزمق ، بوزولمق .
جمعی : (تلویثات) .

تَلْوِیح • [ع مص] واضح وعیان قیلمق. § (ادبیات) (تلمیح) ایله مترادفدر § پوصه حالنه قومق

تلویحات = جـ : (تلویح) § (ادبیات) کنایه‌نك اقسامندن اولوب معنای مقصودی ادراك ایچون لازم وملزوم بیننده وسائط کثیره بولنمسندن عبارتدر .

تَلْوِیع [ع،مص] یاقوب دردناك ایتمك، ایدلمك .

تلویعات = جـ:(تلویع): تلویعات شدیده.

تَلْوِیم [ع،مص] (لوم) ایله مترادفدر . لوم وسرزنش ایتمك ، ایدلمك . جمعی : (تلویمات) .

تَلْوِین . [ع مص] رنك ویرمك، ویرلمك، بویامق ، بویانمق ، ملون ایتمك، ایدلمك .

تلوینات = جـ:(تلوین): تلوینات خارجیه

تَلْوِیَه [ع،مص بورمق، قیورمق، چویرمك

تَلَهُّب • [ع،مص] (التهاب) ایله مترادفدر آلولنمك ، آلولنوب یانمق .

تَلَهُّف • [ع،مص] متحسر ومحزون اولمق. § یأس وحسرتله یانوب یاقلمق.

تلهفات = جـ : (تلهف) : تلهفات مدیده

تَلَاهِی [ع،مص] (تلاعب) ایله مترادفدر. اوینامق، اویونله وقت کچیرمك.

تَلْهِیب • [ع،مص] (الهاب) ایله مترادفدر . واندن اقوادر. آلولندیرمك ، آلولندیرلمك . جمعی:(تلهیبات)

تَلْهِیف • [ع،مص] متحسرانه ، محزونانه ندا ، فریاد ایتمك .

تَلْهِیَه [ع،ـ] اکلنجه ، لهو ، لعب .

تَلَیُّث • [ع،مص] آرسلان روشلی ، آرسلان یورکلی اولمق ، آرسلان کسلمك .

تَلِید • [ع،ـ] دیار اجنبیه‌ده تولد ایلدیکی حالده کوچوك ایکن دار اسلامه کتیریلدرك اوراده بیومش وتابعیتی قبول ایلمش کیمسه { مؤنثی (تلیده) ، مرادفی (تالد) در } .

تَلَیُّن • [ع مص] (تفیض) ك ضدی یومشامق ، یومشاق اولمق .

تلین دماغی = (طب) ترقیسن تأثیراتیله ویا اسباب سائره‌دن دولایی بیننك حال طبیعیدن زیاده یومشاق اولمسی ـ كه : بوکا ترکجه‌ده (بین صولانمسی) تعبیر اولنور.

تَلْیِین • [ع مص] یومشاتمق ، یومشادلمق ، لینت ویرمك ، ویرلمك .

تَمَّ [ع،فم] بیتدی، تمام اولدی معناسیله (تمام) دن فعل ماضی اولوب وقتیله کتب ورسائلك صوکنه یازلمق معتاد ایدی.

تَمَاثُل [ع،مص] (مماثله) ایله مترادفدر بربرینه مماثل اولمق ، مشابه مساوی بولنمق §(حساب) بلا کسر تقسیم قبول ایتمك .

تماثلات = جـ : (تماثل) .

تَمَاثِیل • [ع،ـ] جـ : (تمثال) صورتلر، رسملر ، نظیرلر § هیکلر ، بتلر .

تَمَاجُد [ع،مص] مجد وشرفنی یاد ایله افتخار ایتمك § مجد وشرف خصوصنده مفاخره ایتمك .

تَمَادِی [ع،مص] زیاده اوزامق ، زیاده اوزون اولمق ، نهایتی کلمامك .

تَمَارُض [ع،مص] (طب) خسته کبی کورونمك، یالاندن خسته اولمق، خسته‌لغه اورمق .

تَمَاس [ع،مص] دکمك ، طوقنمق § یانیانه بولنمق § مناسبتده بولنمق .

نقطهٔ تماس = (هندسه) یکدیکرینی یالکز برنقطه‌ده قطع ایدن برخط ایله بر دائره‌نك ویا ایکی دائره‌نك نقطهٔ تقاطعی .

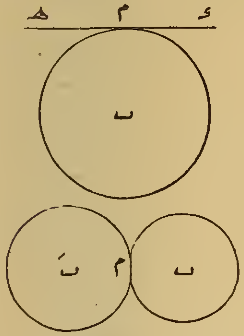

(نقطهٔ تماس)

تَمَاشَا [فا،ـ،مص] نظر ایله سیر § اکلنمك، عبرت آلمق مقصدیله عطف نظر ایتمه § کوزل منظره { معنای مصدریی حائز اولان بوکلمه معلوم ومجهول اولەرق قوللانیله‌بیلیر } .

شایان تماشا = کورلمکه، سیر اولنمغه لایق.

تماشاخانه = اطرافی تماشا ایده‌جك محل ، خانه .

تماشاکاه / تماشاکه = سیر یری { (تیاترو) لفظنك تمامیله معناسی افاده ایلدیکندن تعمیمی آرزو ایدیلیر } .

تماشاکر = سیرجی .

تماشاکران = سیرجیلر .

تماشاکری = تماشاکرلك .

تماشالق = سیر یری .

تَمَالُك [ع مص] کندینه مالك اولمق ، نفسنه غالب اوله‌بیلمك .

تَمَام [ع ، ص] تام ، اکسیکسز، نقصانسز. § (مص) تم اولمق، بیتمك § اوییغون، مناسب § نه‌زائد ، نه ناقص .
§ (هندسه) بر زاویه‌یی (۹۰) درجه‌یه ابلاغ ایدن دیکر زاویه : مثلا : (هـ م ب) زاویه‌سی (ب) زاویه‌سی طقسان درجه‌یه ابلاغ ایلدیکی ایچون (ب) زاویه‌سنك تمامیدر.

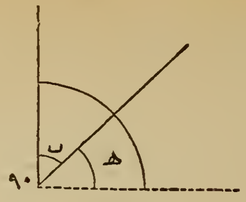

(تمام)

تماماً بالتمام بتمامه } = تمامیله ، بلانقصان ، بتون ، هپ .

ناتمام = تام دکل ، ناقص ، بیتمه‌مش .

تمام جیب = (مثلثات) برزاویه ویاقوسك تمامنك جیبنه اطلاق اولنور . مثلا : (د هـ) خطی ، (ب م هـ) زاویه‌سنك تمام جیبیدر .

تمام قاطع = (مثلثات) بر زاویه ویا قوسك تمامنك قاطعنه دینلیر . مثلا : (م ل) خطی (ب م هـ) زاویه‌سنك ویا (ب هـ) قوسنك (تمام قاطعیدر) .

تمام مماس = (مثلثات) بر زاویه ویا قوسك تمامنك مماسنه دینیر . مثلا : (ح ل) خطی ب م هـ زاویه‌سنك تمام مماسیدر .

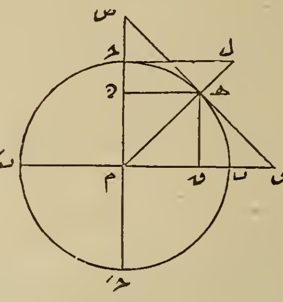

(نسب مثلثاتیه ویا توابعات مثلثاتیه)

تماملامق = تمام ایتمك ، نقصانی اکمال ایلمك .

تماملاتمق = تمام ایتدیرمك ، اکسیکنی طولدیرتمق .

تماملانمق = تمام اولمق ، نقصانی اکمال اولنمق .

تمامی = تمامه منسوب . نفسنه تقسیم اولنه‌رق حاصل اولان مقداره اطلاق اولنور .

حساب تمامی = (ریاضیه) ریاضیات عالیه‌نك بر شعبهٔ مهمه‌سی اولوب افاقات تفاضلیه‌نك اخذ اولندیغی افاده‌لری بولمق قواعدندن باحثدر .

تمامیٔ محدود = بر افادهٔ تفاضلینك حدودی معین اولان تمامیسی .

تمامیٔ غیر محدود = برافادهٔ تفاضلینك حدودی غیر معین تمامیسی .

تَمَمِیَّت [ع ، مصـ] { اساساً تمام مصدر اولدیغندن بوکا تکرار (یت) ادت مصدرینك الحاقی غلط ایسه‌ده اصطلاحات سیاسیه‌مز صره‌سنه کچمش و (تمام) دن ایجه فرقلی بر معنی اکتساب ایتمش اولان بوکلمه‌یه شدتله احتیاجز واردر } . تمامق ، بتونلك .

تَمَاوُت [ع ، مصـ] کندینی اولش کبی کوسترمك .

تَمَاهُل [ع مصـ] مهلت ویره‌رك حرکت ایتمك § آغیر طاورانمق .

تَمَایُل [ع ، مصـ] اکلك ، میل ایتمك : { مادیات ومعنویاتده مستعملدر . } § برآدمه زیاده سیله میل ومحبت ایتمك § برینه طرفدارلق ایتمك .

تمایلات = جـ : (تمایل) . میللر ، محبتلر : تمایلات قلبیه .

تمایل رحم = (طب) رحمك اکلسندن متولد بر علت .

تَمَتُّع [ع ، مصـ] فائده‌لنمك ، کار ایتمك . § کار ، فائده .

تمتعات = جـ : (تمتع) کارلر ، فائده‌لر .

تمتع ویرکوسی = بلدیه جهـ اصنافدن قزانجلرله متناسب اوله‌رق آلنان رسم .

حصهٔ تمتع = برشرکت حصه‌دارندن هر برینه اصابت ایدن کار .

تَمْتِیع [ع ، مصـ] فائده‌لندیرمك ، فائده‌لندیرلمك ، کار ایتدیرمك . کار ایتدیرلمك .

تَمَثُّل [ع ، مصـ] برشیئك صورتنه کیرمك . § بر سوزی مثل اوله‌رق ایراد ایتمك § (فن منافع الاعضا) اغذیه‌نك بعد الهضم امتصاص طریقیله دوران دمه داخل اوله‌رق مادهٔ حیاتیه خاصه‌سنی اکتساب ایتمسی یعنی عضویته کیرمسی .

تمثلات = جـ : (تمثل) : تمثلات غذائیه .

تَمْثِیل [ع ، مصـ] مثال کتیرمك ، کتیرلمك ، مثال اوله‌رق ایراد ایتمك ، ایدلمك § برشیئك صورتنی ، شکلنی نقش ایتمك ، ایدلمك § باصمه معناسنه اولان طبع ایله مترادفدر : طبع وتمثیل بركتابی طبع ایتمك ، برکتاب طبع ایدلمك § (طب) آلنان اغذیه‌نك داخل عضویت ایدلمسی .

تَمَجُّد [ع ، مصـ] مجد وشرف قزانمق ، شرف صاحبی اولمق .

تَمْجِید [ع ، مصـ] ثنا ایله تعظیم ایتمك ، اولولامق § ثنا وتعظیم یله صباحه قارشی مؤذن طرفندن مناره‌ده اوقونان دعای مخرق .

تمجید پلاوی = هروقت تکرار ایدیلوب اوصانج ویرن شیء ، سوز .

تَمْحِیص [ع ، مصـ] تجربه ، امتحان ایتمك .

تَمْحِیق [ع مصـ] ابطال وامحا ایلمك .

تَمَخُّط [ع ، مصـ] سومکورمك .

تَمَدُّح [ع ، مصـ] کندینی اوکمك ، مدح ایتمك ، اوکونمك .

تمدحات = جـ : (تمدح) اوکونمه‌لر : تمدحات شاعرانه .

تَمَدُّن [ع مصـ] مدنی اولمق ، بدویتدن چیقوب کسب مدنیت ایتمك § معارف ، صنایع تجارت ، نظامات ، انتظام ، آسایش خصوصلرنده ایلرولمه ، ترقی ایتمه . § حسن مناسبت ومعاشرت انسانیه .

تَمْدِیح [ع ، مصـ] (مدح) ایله مترادف ودن اقوادر . زیاده مدح وثنا ایتمك ، اوکمك .

تمدیحات = جـ : (تمدیح) : تمدیحات متوالیه .

تَمْدِید [ع ، مصـ] اوزاتمق ، اوزادلق . تطویل ایتمك : سوردیرمه ، سوزمه‌یی موجب اولمه : « مدت مأذونیتی برماه دها تمدید ایلدی . » § وصل ایتمه : « فلان محله تلغرافی تمدید ایلدی . » § فرش ایتمك : فلان محله تمور یولی تمدید ایلدی . » § حروف املایی چکه‌رك اوقومق : « (آمین) ك الف ویاسنی تمدید ایتمك ایجاب ایدر . »

تَمْر [ع ، اسـ] خرما دینلن میوه . { اغاجنه (نخل) دینور . }

تمر هندی = { زبان‌زدی [redacted] (دمیر هندی) } بقلیه فصیله‌سندن اولوب هندستانده وممالك شاهانه‌نك قطعات حاره‌سنده یتیشن برنوع اغاج ـ که : لبی حامضی مایخوش اولوب ملین کبی مستعملدر .

تَمَرُّد [ع ، مصـ] عناد واستکبار ایتمك ، دیك باشلیلق .

تمردات = جـ : (تمرد) : تمردات واقعه .

تَمَرُّض [ع ، مصـ] دیل ودوداقلرك بلا اختیار دیتره‌مسندن عبارت بر مرض .

تَمَرُّن [ع ، مصـ] ادمان ایتمك ، ملازمت ایلمك ، آلیشمق یچون دوام‌لی چالیشمق .

تَمْرِیخ [ع ، مصـ] خفیفجه طلا ایتمك ، اوغوشدیرمق .

تمرير [ع.مص] مرارت، آجیلق ویرمك، ویرلمك.

تمریض [ع.مص] ضعفه نسبت ایتمك. ایدلمك، ضعیف کوسترمك، کوسترلمك. { اکثریا سز حقنده قوللانیلور. }

تمرین [ع مص] ادمان ایتدیرمك، ایتدیرلمك، آلیشدیرمق ایچون دوام اوزره چالیشدیرمق.
§ (س) ملكه حصولنی تأمین ایچون طبعیه ویریلان مثالر. { بعض معلومات فروشان طرفندن استعمال ایدلکده اولان (اکسرسیس) (Exercice) لفظ اجنبیسی یرنده (تمرین) کلمه‌سنی قوللانمق اولیدر. }

تمرینات = جـ: (تمرین): تمرینات متعدده

تمریه [ع،س] (طب) یایلمغه مستعد وجلده عائد برمرض که: اکثریا بویونده، یوزده، اللرده حاصل اولوب تریقوفیسی نامیله مشهوردر.

تمزّق [ع.مص] ییرتلمق، پاره‌پاره‌اولمق. § (طب) انسجهٔ رخوه‌نك ییرتیلمسی.

تمزیج [ع،مص] (مزج) ایله مترادفدر.

تمزیق [ع، مص] ییرتمق، پارچه‌لمك، شق ایتمك.

تمسّح [ع،مص] برشیئه ال سورمك، مسح ایتمك § برشیئه سورنمك.

تمسخر [ع، مص] مسخره‌لانمق، مسخره‌لق ایتمك، مسخره‌لق ایله استهزا ایتمك. جمعی: (تمسخرات).

تمسّك [ع،مص] اهتمام ایله طوتمق، صارلمق § (س) سند، حجت، حین استملاکده آلنان حجت.

تمسكن [ع،مص] مسکین اولمه، مسکینلشمه.

تمسیه [ع،مص] { تشدید ایله غلطدر } (اقشامکز خیر اولسون) دیه، اقشام سلامی ویرمك:
« شیقدر هنرنما بکم اعلی لسان بیایر
اجرای رسم تمسیه‌ده (بونسوار) دیر »

تمشّط [ع.مص] صاچنی، صقالنی طرامق، طرانلمق.

تمشّق [ع،مص] مشق آلمق، مشق اتخاذ ایتمك § ورزش، تعلم { اکثریا حسن خط حقنده قوللانیلیر }.

تمشّی [ع، مص] یورومك { معنویاته مخصوصدر }.

تمشیت ـ تمشیه [ع،مص] { تشدید ایله غلطدر. } یوروتمك، یورولمك، § حاصل اولمسنی تسهیل ایتمك.

تمشیط [ع مص] طرامق، طرانلمق.

تمصیر [ع،مص] بر موقعی شهر حالنه افراغ ایتمك، شهرحالنه کتیرمك.

تمضمض [ع،مص] آغزنی صو وسائر شیله چالقامق، مضمضه ایتمك.

تمطّر [ع،مص] یغمور یغمق § صیجاق موسمده سرینلمك ایچون یغموره چیقمق.

تمطّی [ع مص] (طب) وجودده حس ایدیلن آغرلق حسبیله کرینمك.

تمعدن [ع، مص] الفاظ مولده‌دندر. معدنلشمك، معدن حالنه کچمك، معدن اولمق، معدن کسلمك.

تمغا [ت، فا، س] کاغد وقماش مثللو شیلرك اوزرینه اوریلان مهر، علامت.

صوغوق تمغا = بعض اوراق رسمیه‌نك بالای یمیننه اوریلان قبارتمه‌لی تمغا.

تمغا نظامنامه‌سی = مکتوب ظرفلرینه، پوسته‌یه تودیع اولنان اوراق وسائره‌یه، سنداته، عرضحالره، قونطوراتولره، اعلانلره وسائر شیلره الصاق ایدیلن پوللرك انواع ومقادیرینه وپول استعمالنجه واقع اولان اهمال وسهویاتك استلزام ایلدیکی مجازاته دائر نظامنامه.

آلننده تمغاسی اولمه‌مق = باطنی مجهول بولنمق.

تپه تمغاسی = چوجغك تپه‌سنده‌کی یومشاق یر، بنغلداق.

تمغاجی = کمرکارده قورشون تمغا اورمغه مأمور آدم.

تمغا رسمی = پول ویرکوسی.

تمغاسز = تمغاسی اولمیان، تمغالانمامش.

تمغالامق = [ت.مص] تمغا اورمق، اورلمق، نشان ایتمك، ایدلمك.

تمكّن [ع مص] مکانلانمق، مکان طوتمق، یرلشمك.

تمکین [ع.مص] آغرلق، وقار، ثبات، متانت، مکانت.

تمکینلی = خفیف مزاج اولمیان، آغر، وقارلی اولان.

اهل تمکین = مکانت مزاج صاحبی.

پرتمکین = چوق تمکینلی

تمکین ویرمك = تأجیل ایتمك.

تمل [یونانی، س] بنا دیوارلرینی قوتلی بولندرمق وتمامیله اوطورتمق ایچون زمین قازیلمق النلرینه یاپیلان اساس؛ بنا § اصل، کوك § برایشك اولی، اصلی.

تمل آتمق = وضع اساس ایلمك ‖ بریرده یرلشوب قالمق.

تملسز = اساسسز، چوروك، موقت.

تمل طوتمق = بردوام و پایدار اولمق.

تمل دیرکی = اخشاب ابنیه‌ده اساس بنا اوزرینه قونیلان درت دیرکدن هربری.

تمللشمك = ایبجه، قوتلیجه یرلشمك.

تملندن = اصلندن، اساسندن ‖ اساساً.

تمللی = (لسان عوامده) هروقت، دائماً.

تملّق [ع،مص] حالاً وقالاً یالطاقلانمق. جمعی: (تملقات).

تملّك [ع مص] ملك ایدنمك، ایدنلمك، تحت تصرفه آلمق، آلنمق، ملك صاحبی اولمق. جمعی: (تملکات).

تململ [ع، مص] ملالنمك، برماتك افرادندن اولمق § (طب) خسته‌لرك شدت اضطراباتدن یاتاقده راحت یاتامیوب متصل حرکت ایتمسی، دونوب قیمیلدامسی.

تملیح [ع،مص] طوزلامق، ایچنه طوز قاتمق § (ادبیات) سوز آره‌سنده کوزل برمضمون ویا دلنشین بر تعبیر ایرادندن عبارت برصنعت ادبیه.

تملیحات = جـ: (تملیح). تملیح دیمه‌سنی متضمن سوزلر.

تملیس [ع،مص] دوزلمك، پروزلرینی ازله ایلمك.

تملیك [ع،مص] ملك ایتمك، ایدلمك، بریری برینك عهدهٔ تصرفنه ویرمك، متصرف ایتمك. جمعی: (تملیکات)

تملیکاً = تملیك صورتیله.

تملیه ـ تملئه [ع،مص] { تشدید ایله غلطدر } لباب طولدیرمق، مالامال ایتمك.

تمنّا ـ تمنّی [ع،مص] دیله‌مك، آرزو ایتمك، ایدلمك § تمنی اولنان، آرزوایدیلن شی § الی باشنه قالدیروب ایدیلان آشنالق، سلام اشارتی. { رجا، استرحام، نیازدن معناجه پك چوق ضعیفدر }.

تمنیات = برنجی وایکنجی معنایه کوره (تمنی) نك جمعی. آرزولر، دیلکلر.

قیصه تمنا = الی آشاغی صارقتمقسزین ایدیلن خفیف تمنا.

قندیللی تمنا = الی دیزن آشاغی یه قدر صارقیدوب اولجه چکه وبعده باشه قدر قالدیره‌رق ایدیلان تعظیملی تمنا .

تموّت [ع.مص] (طب) بر عضوك ویا برقطعهٔ عضوك چوروبوب اولو حالنه کچمسی .

تموّج [ع.مص] طالغه‌لانمق، طالغه طالغه اولمق، طالغه‌لی اولمق § طالغه‌لر: تموجات دریا .

تموجات = جـ : (تموج) طالغه‌لر.

تمّوز [سریانیدن مفرس] سنهٔ شمسیه‌نك مارتدن اعتباراً بشنجی آیی . § حرارت شدیده .

تاب تموز = تموز صیجاغی . (نظمده میمك تخفیفیله‌ده مستعملدر) .

تموّل [ع.مص] چوق مال صاحبی اولمق، مالدار، زنکین اولمق .

تمویل [ع.مص] مالدار ایتمك، ایدلمك .

تمویه [ع.مص] سوزی شعشعه‌لی صورتده سویلمك § باطل سوزی حق صورتده کوسترمك § (حکمت) « غالوانو پلاستی ـ Galvanoplastie » مقابلی ـ که : بر معدنك اوزرینه اصول مخصوصه‌سیله دیکر بر معدندن بر قشر کچیرمك طریقندن عبارتدر . جمعی : (تمویهات) .

تمهّد [ع.مص] یاییلوب دوشنمك § مهد دیلك صانمق .

تمهّر [ع.مص] (مرلددر) ماهر اولمق، کسب مهارت ایتمك .

تمهید [ع.مص] یایوب دوشه‌مك، بسط ایتمك .

تمهیدات = هرنه‌قدر (تمهید) ك جمعی ایسه‌ده لسانمزك تصرفاتنه کوره (مقدمه‌لر، قاندرمق ایچون سویلنیلن سوزلر، افادات، بیانات) معانیسی ایله مستعملدر.

تمهیل [ع.مص] مهلت، میدان ویرمك (مرادفی اولان (امهال) دها زیاده مستعملدر) . جمعی : (تمهیلات) .

تمیز [ت،ص] طاهر، پاك اولان، کیرلی اولمیان § مناسب، موافق مطلوب اولان .

تمیزله‌مك = کیرلی، یاغلی برشیئی پاك ایتمك، تنظیف ایتمك || بتیرمك، بتون آلمق، آلوب یمك .

تمیزلك = پاکلك، نظافت .

تمیزلنمك = کندنی پاك، طاهر ایتمك . || کندینه اسناد ایدیلان جرمدن برائت ایلمك .

تمیّز [ع.مص] امثالی آره‌سندن آیریلوب چیقمق، بر موقع اعتبار طوتمق .

مابه‌التمیز = کندیسیله تمیز ایدیلان شی .

تمیزات = جـ : (تمیز) موجب تمیز اولان احوال وصفات .

تمیّع [ع.مص] (حکمت) مایع حالنه کلمك، جیویق اولمق، جویقلاشمق، صو قوامنه، آقار حالنه کلمك . جمعی : (تمیعات) .

تمییع [ع.مص] مایع حالنه کتیرمك .

تمییع هوا = (حکمت) تضییق واسطه‌سیله هوایی مایع حالنه کتیرمك .

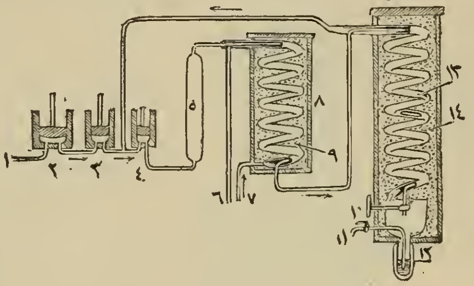

(تمییع هوا)

١ هوانك وصولکاهی؛ ٢، ٣، ٤ متوالیاً ٥٠،٨، ٢٠٠ هوای نسیمی اعطا ایدن مضیقلر؛ ٥ قلور قالسیوم ایله تیبس ایدن جهاز؛ ٨، ٩ مایع آمونیاقلی مبرد [مایع بارد (٧) بوروسیله واصل اولور و (٦، ٧) ایله خروج ایدر] مضیقه عودت ایدن هوا بعدالتبرد ٢٠٠ هوای نسیمی ایله هوای مضغوطك واصل اولدیغی مضاعف ثعبانین؛ ١٠ توقیف موصلغی؛ ١١ مضاعف جدارلی زجاجی قاب وهوای مایعك تکاثف ایتدیکی خلای متوسط؛ ١٢ جذب موصلغی ١٣، ١٤ ثعبانینلری تجرید ایدن قطن .

تمیمه [ع.اسـ] اصابت نظردن صیانت ایچون صبیانك وبعض حیواناتك باشلرینه، بیونلرینه طاقیلان نظر بونجغی، نظرلق .

تمییز [ع.مص] آیرمق، آیرلمق § سچمك، سچلمك، فرق ایتمك، ایدلمك . § محکمهٔ تمییزه عرض ایتمك، محکمهٔ تمییزه وارد اولان اوراقك موجب نقض کیفیتلردن عاری اولوب اولمدیغنی تدقیق ایتمك § انسانده نیك وبدی، خیر وشری تفریقه مدار اولان قوت، قوهٔ ممیزه § (نحو) معمول منصوبك یدنجیسی اولوب ذاتده ویا نسبتده اولان ابهامی رفع ایدن اسم: عشرون درهماً، رطل ترتیباً کبی .

محکمهٔ تمییز = حقوق وجزا محکمه‌لرندن صادر اولان حکملرك موافق قانون اولوب اولمدیغنی تدقیقه مأمور هیئت ـ که : حقوق، جزا، استدعا دائره‌لرندن عبارتدر .

تمییزاً = محکمهٔ مشارالیها معرفتیله || تمییز صورتیله .

دیوان تمییز = محاکم عدلیه‌نك تشکیلندن اقدم محکمهٔ تمییزك وظائف وصلاحیتنی حائز اولان هیئت حاکمه‌یه دینیردی .

تن [فا.ا] باش داخل ویا خارج اولدیغی حالده وجود، کوده، بدن، جسم. § جسم حیوانینك سطح خارجیسی : سیاه تن، بیاض تن .

تن آسان = استراحتنی کوزه‌دن آدم .

تنآور / تن آور = طولغون وجودلی، اتی جانلی .

تنپرور = وجودینی بسلمکله اعتنا ایدن آدم، تنبل، عاطل کبی .

تنپرورانه = تنپرور جه‌سنه .

تنپروری = تنپرورلك، تنبللك .

تندرست = صحیح المزاج، صحتی یرنده، صاغلام .

تندرستی = تندرستلك، صحت وجود : « بختیاری جهانده صحتدر تندرستی بیوك سعادتدر»

تنزده = ساکن، ساکت، صوصمش .

آهن تن = پك قوی البنیه، صاغلام یاپیلی .

تنأثر [ع.مص] (انتثار) ایله مترادفدر . صاچلمق، صریلمك § یوسکورمك .

تناجی [ع.مص] فیصیلداشمق، فیصیلتی ایله قونوشمق، سویلشمك .

تناد [ع.مص] بربرندن اورکمك § طاغلمه، پریشان اولمه .

یوم التناد = قیامت کونی . روز محشر .

تنادر [ع.مص] نادرلشمك، کسب ندرت ایتمك .

تنادم [ع.مص] (منادمه) ایله مترادفدر، قونشمق، بربریله مصاحبت ایتمك .

تنادی [ع.مص] بربرینه ندا ایتمك، ندا ایدیشمك .

تنازع [ع. مصـ] (منازعه) ایله مترادفدر. بربریله نزاع ایتمك، ایدیشمك.

تنازع بالایدی = (فقه) ایکی کشینك ذی الید اولدقلری عقار ایچون نزاع ایتملری.

تنازع فعلین = (نحو) ایکی فعلك بربرندن اشتقاقنه اطلاق اولنور.

تناسب [ع. مصـ] بربرینه مناسب، موافق، اویغون اولمق § بدن وچهره‌یی ترکیب ایدن عضولرك بربرینه اویغون اولمسی § حسن اندام؛ کوزل بوی بوص § (ادبیات) تضاد طریقیله اولمیه‌رق معانینك مناسب ومقارنلرینی برآرده‌یه جمع ایتمك صنعت بدیعیه‌سی که: بوکا (مراعات نظیر) دخی دیرلر. مثلا:

«لال اولور البت زبان خامهٔ پیچیده موی
قیلجه غمدن طبع ارباب سخن علنلنور»

§ (ریاضیه) ایکی نسبتك بربرینه مساواتی: مثلا درت کمیتدن برنجیسی ایکنجیسنك قاچ مثلی ویا جزئی ایسه اوچنجیسی‌ده دردنجیسنك اوقدر مثلی ویا جزئی اولدیغی تقدیرده بودرت کمیت برتناسب تشکیل ایدر. $\frac{م}{ب} = \frac{ح}{د}$ کبی.

تناسب تألیفیهٔ علی الولاء = الیوم سلسلهٔ تألیفیه اسمی ویریلن بوسلسله‌نك متوالیاً آلنان اوچ حدینك برنجیسی ایله ایکنجیسی بینده‌کی فضل، ایکنجیسی ایله اوچنجیسی بینده‌کی فضله نسبت ایدیلیرسه، برنجیسی ایله اوچنجیسی بینده‌کی نسبتك عینی ظهور ایدر. مثلا: $\frac{م}{ح} = \frac{م-ب}{ب-ح}$ اولدیغی صورتده م، ب، ح کمیتلری بر سلسلهٔ تألیفیه تشکیل ایدر.

تناسب تألیفی = (Proportion Harmonique) برخط معلومك داخلاً وخارجاً عین نسبتده تقسیم اولنمندن ظهور ایدن تناسب اولوب نسبت معلومه‌یه‌ده نسبت تألیفیه دینیر.

تناسب عددی = (ریاضیه) ایکی نسبت عددیه‌نك بربرینه مساواتی.

تناسب عددیٔ علی الولاء = (ریاضیه) برفضل مشترك ایله تزید ویاتناقص ایدوب کیدن کمیتلرك تشکیل ایتدیکی سلسله‌در. ۲، ۴، ۶، ۸، ۱۰ ویا ۱۶، ۱۲، ۸، ۴، ۰۰۰ کبی. بوسلسله‌یه (سلسلهٔ عددیه) دخی دینیرکه الیوم مستعمل اولان تعبیرده بودر.

تناسب مبسوطه = یکدیکرینه تابع ایکی کمیتدن بری ۲، ۳، ۴، ۰۰۰ دفعه بیودیکی حالده دیکری دخی ۲، ۳، ۴، ۰۰۰ کره بیویوبن تناسب.

تناسب مرکبه = اوچ معلومه بدل بر قاچ معلوم ویریله‌رك مجهول استخراجی ایچون قوریلان تناسب.

تناسب معکوسه = ایکی کمیتدن برینك قیمتی ۲، ۳، ۴، ۰۰۰ کره بیودیکی حالده دیکری ۲، ۳، ۴، ۰۰۰ کره کوچولن تناسب. (مثلا عمله‌نك مقداری چوغالدقجه یاپیله‌جق ایشك اوز بتده آز زمانده بیتمسی برتناسب معکوسه تشکیل ایدر).

تناسب هندسی = (ریاضیه) علی العاده ایکی نسبت هندسیه‌نك مساواتی.

تناسب هندسیٔ علی الولاء = برطاقم کمیتلردن هربری، اولنده‌کینك ثابت بر مضروب ایله حاصل ضربنه مساوی اولور ایسه بوکمیتلرك تشکیل ایتدیکی سلسله‌یه تعبیر اولنورکه بوکا الیوم (سلسلهٔ هندسیه) دینلیور: ۲، ۶، ۱۸، ۵۴، ۰۰۰ کبی. مضروب ثابته (نسبت مشترکه) دینیر.

تناسب هندسیٔ متسلسله = مساوی نسبتلردن تشکل ایدن بر سلسله اولوب (تناسب متوالیه) دخی تعبیر اولنور: $\frac{م}{ب} = \frac{ح}{د} = \frac{ه}{ط}$ ۰۰۰ کبی.

ایهام تناسب = (ادبیات) معنای غیر مقصوده کوره بینلرنده مناسبت اولان الفاظك برآره‌ده جمعندن عبارت و (مراعات نظیر) اقسامندن معدود صنعت بدیعیه.

تناسبی = تناسبه منسوب ومتعلق.

تناسخ [ع. مصـ] برطائفهٔ ضاله‌نك قولنه کوره روحك برجسمدن انفکاکی متعاقب دیکر جسمه تعلق ایتمسی § (علم حیوانات) حیوانلرك تبدیل شکل وحال ایلمسی: ایپك بوجکنك کلبکه تحولی کبی § (فقه) وارثك قبل المیراث وفاتیله مال موروثك آنك وارثلرینه قالمسی.

تناسخی = تناسخ ارواحه قائل اولان آدم || تناسخه منسوب ومتعلق.

تناسل [ع. مصـ] بربرندن طوغوب اوره‌مك، توره‌مك.

آلات تناسل = آلات معلومهٔ ذکور واناث.

تناسل غیر متجانس = (علم حیوانات) مختلف الجنس ایکی حیوانك چفتلشدیرلمسیله ملز بر جنس یتشدیرمك.

تناسلی = تناسله منسوب.

تناشد [ع. مصـ] (مناشده) ایله مترادفدر. قارشیلقلی شعر اوقومق.

تناشیر [ع. مصـ] (مفردسز جمعدر) چوجق یازیسی، عجمی یازیسی.

تناصر [ع. مصـ] (تعاون) ایله مترادف اولوب یالکز مادیاته منحصردر. بربرینه نصرت، معاونت ایتمك. یاردملاشمق.

تناطح [ع. مصـ] بوینوزلی حیوانات بربرینه بوینوزلریله اورمق. طوقشمق.

تناظر [ع. مصـ] بربرینه باقمق، باقشمق. بربرینه قارشی، نظر اولمق. § (هندسه) ایکی شکلك برخطه ویا سطحه نظراً متماظر اولمسی ☞ (متناظر).

تناظری = (هندسه) تناظر نظریاتنه عائد، متعلق.

تنافر [ع. مصـ] بربرندن نفرت ایتمك، اورکمك.

تنافر حروف = (ادبیات) لسانه عسرت، سمعه ثقلت ویرن حرفلرك برکلمه‌ده اجتماعنه دیرلر: استعدادات، سلاصتسزلك کبی.

تنافر کلمات = بعض کلماتك یکدیکرینه اتصالی سببیله حین التلفظده لسانه ثقلت ویره‌جك بر حالده بولنمسی، مثال:

«خاکپایه بر رکاب اهداسی ناچیز ایسه‌ده
قیلمه رد قیر آتویر یآل باغشله برقوله»

تنافس [ع. مصـ] (منافسه) ایله مترادف وآندن دها از مستعملدر. حسد ایدیشمك.

تناقص [ع. مصـ] آزالمق، اکسیلمك.

تناقض [ع. مصـ] ایکی سوز بربرینه مخالف اولمق § مخالفت. § ضدیت، مباینت § (حقوق) اثنای محاکمه‌ده مدعیدن دعواسنك بطلانی مؤدی برسوز صادر اولمق. جمعی: (تناقضات).

تناکح [ع. مصـ] نکاحلاشمق، بربریله صورت مشروعه‌ده زوج وزوجه اولمق.

تناکر [ع. مصـ] تجاهل ایتمك، بیلمزلکه کلمك.

تنانیر [ع. جـ] طاندر، اوجاق، فرون معناسنه اولان (تنور)ك جمعی. § صو پینارلری.

تناول [ع. مصـ] آلوب یمك، آلنوب ینلمك.

تناوم [ع. مصـ] اویور کبی کورونمك، یالاندن اویومق.

تناهی [ع. مصـ] نهایت بولمق § بیتمك.

بی تناهی = نهایتی اولمیان ، صوکسز ، بیتمز توکنمز ؛ { (انتها) بله بیتملرنده فرق واردر } .

تنباکو [فا سا] با نجانیه فصیله سندن بارکه ایله ایچیلن معروف نبات ـ که . توتون نوعندندر

تنباکوجی = تنباکو صاتان آدم .

تنبت [ع،مص] نابت اولمق یردن بیتمك . ؛ چیمنلنمه . جمعی : تنبتات) .

تنبتات لحمیه = (طب) الجای مرضله وجودك بعض اقسامنده حاصل اولوب دوت دانه‌سی شکلی عرض ایدن فضله ات قبارجقلری

تتبع [ع،مص] یرن قالماق ، نیمان ایتمك .

تنبل [ت، فا،ص] اوشه‌نیجی، اوشنگن § ایشه آغر طوراِن . { بو کلمه‌نك (تن‌پرور) لفظ فارسیسندن محرف اولدیغی حقنده‌کی قول باطلدر } .

تنبلخانه = ایش کورلمین محل ، مسکینلر یری .

تنبلیت [فا.س] دیوان وکی کوچوك یوك .

تنبؤ [ع،مص] تنبلك ، پیغمبرلك ادعاسنده بولنمق .

تنبول [فا. سا] هندستان اهالیسنك دیشلرینی تمیزلمك ، دوداقلرینی قزارتمق ایچون چیکنه دکلری بر یاپراق .

تنبه [ع،مص] متنبه اولمق ، عبرت آلمق § اویانمق .

تنبیه [ع،مص] اویاندیرمه § اهتمام ایله امر ونهی ایتمك (اخطار) ، (وصایا) . § (طب) سیکرلری تهییج ایدوب حسیاتی اویاندیرمق .

تنبیهات = ایکنجی معناسنه کوره (تنبیه) ك جمعی ، امر ونهیی متضمن وصایا .

تنته [ج،سا] کونشه ، یاغموره قارشی سدانك وسائرهنك اوزرینه چکیلن بز .

تنته [فا،سا] اوروجك آغی .

تنثر [ع.مص] (انتثار) ایله مترادفدر : صاچلمق ، سرپلمك ، یایلمق .

تنثیر [ع،مص] صاچمق ، سرپمك § نظمی نثره تحویل ایتمك .

تنثیف [ع.مص] (طب) علاج واسطه‌سیله فیللری دوشورمك .

تنجره [ت، سا] یمك پیشیرکه مخصوص باقیردن ، چینقودن وسائره‌دن معمول کوچوك قاب .

تنجره کبابی = برنوع ات قیزارتمه‌سی .

تنجره یوارلانمش قپاغنی بولمش = بربرینه اویغون ایکی ارقداش ویا زوجین حقنده مقام استهزاده قوللانیلور .

پاپن تنجره‌سی = (حکمت) صویك پك یوکسك بر درجه‌یه قدر قیناتلماسنه مخصوص قاب

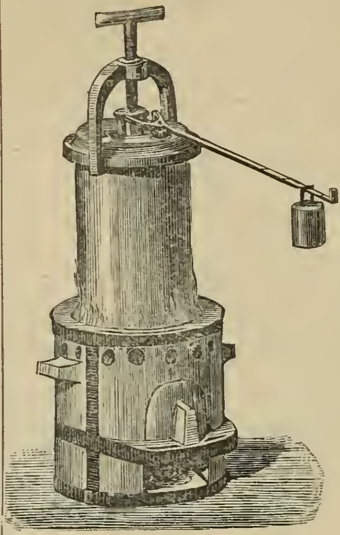

(پاپن تنجره‌سی)

طوپراق تنجره = کومجنیان طوپراقدن معمول قاب ـ که : درونده کباب ، پلاو وسائره پیشیریلور

تنجیم [ع،مص] عربیده معناسی باشقه ایسه‌ده لسانمزده علم نجوم ایله مشغول اولمق معناسنی افاده ایدر .

تنجیه [ع.مص] قورتارمق ، نجات ویرمك . { تشدید ایله غلطدر . }

تنجیس [ع،مص] پیسلمك ، پیس ایتمك .

تنحنح [ع مص] بوغازینی تکراراً خیرلدادوب سسلندیرلك ، بوغازده حاصل اولان بلغمی دفع ایچون بالاستمرار وقوعه کلدیران خیرلتی : تنحنح جماعت . جمعی : تنحنحات .

تنحیه ـ تنحی [ع،مص] آلارغه طورمز ، برطرفه چکلمك .

تنخم [ع، مص] اکشی یوزلی اولمق . § (طب) بلغم چیقارمق (تقشع) .

تنخیل [ع،مص] اللک ایله الهمك : تنخیل ذخائر .

تندم [ع،مص] ندامت کتیرمك ، پشیمان اولمق .

تندور [ت،سا] (تاندیر) اکمك پیشیرمکه مخصوص کوچوك فرون .

تندیه [ع،مص] { تشدید ایله غلطدر } نمناك ایتمك ، ایسلتمك . ایصلاتمق ، نمدیرمك . .

تنذر [ع،مص] (نذار) ایله مترادف ویا نذر اقوادر . بر خصوصك تبلیغیله قورقومق .

تنزل [ع،مص] آشاغی ینمك ، آشاغیلامق . § کوکل آلچاقلغی ایتمك ، لطف ورغبت کوسترمك .

تنزلاً = تنزل صورتیله || آلچاق کوکللیلك ایدرك .

تنزه [ع مص] کسب انشراح ایتمك . § کسب انشراح ایچون فرحلی یرلرده کزمك .

تنزیل [ع، مص] تدریجله اینديرلمش معناسیله قرآن کریمه اطلاق اولنور § آشاغی ینديرمك . § (طرح) عملیاتی . { تنزال ایله مترادف ایسه‌ده هر برده کابدل ولنه‌رق قوللانیله‌مز } .

تنزیلات = جمع : (تنزیل) || طرح ایدیلن مقدارلر .

تنزیه [ع،مص] قبایحدن ، نقائصدن بری قیلمق ، قیلنمق § جناب واجب الوجودك کافه نقائصدن بری اولدیغنی اعتراف ایتمك .

تنسح [ع ص] غایتله نفیس ، نادر ، بی نظیر اولمق .

تنسق [ع،مص] (انتساق) ایله مترادفدر : نظام اوزره دیزیلمك .

تنسم [ع،مص] روزکار استشمام ایتمك ، ایدلمك ، صولوق آلمق ، آلمق .

تنسیب [ع،مص] مناسب کورمك ، کورلمك ، اویغون ، مصیب بولمق ، { (ایتمك) ماده‌سیله قوللانیلیر } .

تنسیق [ع،مص] نظام اوزره دیزمك ، دیزلك ، بولنه ، صره‌سنه نظامنه قویمق ، قوملمق .

تنسیق ارتفاعی = (ادبیات) اوصاف متعدده‌یی اك کوچوکندن باشلایه‌رق وتدریجاً بیوده‌رك متوالیاً ایراد ایتمك صنعت ادبیه‌سی .

تنسیق انحطاطی = (ادبیات) تنسیق ارتفاعینك ضدی .

تنسیق صفات == (ادبیات) برشیئك، برموصوفك صفات عدیده‌سنی متوالیاً ایراد ایتمك صنعتنه اطلاق اولونور:

« مدار خلقت عالم
بهار طینت آدم
سوار عرصهٔ طارم
امیرالجانس غبرا »

تنسیقات == جـ: (تنسیق) || یکیدن ترتیب وتنظیم ایدیشلر || ترتیب، نظام. || مجدداً وتعدیلاً اجرا ایدیلن تشکیلات: تنسیقات خیریه.

تَنْسِیَه [ع،مص] اونوتدیرمق.

تَنَشُّب [ع،مص] برشیئه ایلیشوب طوتلمق.

تَنَشُّر [ع،مص] (انتشار) ایله مترادفدر. آچلوب یایلمق.

تَنَشُّط [ع،مص] نشاطلانمق، فرحلانمق.

تَنَشُّف [ع،مص] صویی، رطوبتی مص ایدوب ایچمك.

تَنْشُوی [فا،ص] بدن بیقایجی {بین الاعوام تحریف ایله (تنه‌شیر) ویا (تنشیر) شکلنه صوقلمش واوزرنده میت غسل ایدیلان تخته‌یه علم اولمشدر}.

تَنْشِیر [ت،ا] ☞ (تنشوی).

تنشیره کلمك == اولمك.

تَنْشِیر [ع،مص] نشر ایله مترادفدر.

تَنْشِیط [ع، مص] نشاطلاندیرمق، فرحلاندیرمق.

تَنْشِیف [ع،مص] صویی، رطوبتی ایچیرمك. صو، رطوبت ایچیرلمك، امدیرمك، امدیرلمك.

تَنَصُّب [ع،مص] (انتصاب) ایله مترادفدر. دیکیلوب طورمق. § عقل شیء واحده مرکوز اولمق.

تَنَصُّح [ع،مص] عبرت آلمق، عقلی باشنه کلمك.

تَنَصُّر [ع،مص] نصرانی، خرستیان اولمق.

تَنْصِیر [ع،مص] برینی خرستیان ایتمك. § برینه خرستیاندر دیمك، دینلمك.

تَنْصِیص [ع،مص] بعدالتدقیق قرار ویرمك، ویرلمك.

تنصیصات == جـ: (تنصیص) بعدالمذاکرات ویریلن قرارلر، مقررات.

تَنْصِیف [ع مص] ایکی‌یه بولمك، ایکی‌یه بولونمك. بربرینه مساوی ایکی قسمه آیرمق.

تنصیف زاویه == (هندسه) بر زاویه‌یی قواعد مخصوصه‌سنه توفیقاً ایکی مساوی قسمه آیرمق. مثلا (ب م ح) زاویه‌سنك خط منصفی اولان (م د) خطی رسم اولنسه: زاویهٔ مذکوره؛ (د م ب) و (د م ح) کبی ایکی مساوی قسمه آیرلمش اولور.

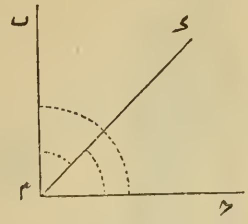

(تنصیف زاویه)

تَنْضِیر [ع،مص] تروتازه قیلمق، رونقدار ایتمك.

تَنَطُّف [ع مص] قولاغه کوپه طاقمق.

تَنَطُّر [ع،مص] دوشونه‌رك دقتله باقمق. § دقتله باقرق دوشونمك.

تَنَظُّف [ع،مص] ماده تمیزلمك پاکلنمك.

تَنْظِیر [ع،مص] نظیرینی، اشنی، مثلنی یاپمق، نظیری یاپلمق. {اکثریا شعر حقنده مستعملدر} جمعی: (تنظیرات).

تنظیراً == نظیره اوله‌رق، تنظیر صورتیله.

تَنْظِیف [ع، مص] مادة تمیزلمك، پاکلمك.

تنظیفات == جـ: (تنظیف). تمیزلکلر || اسواق وازقه‌نك تمیزلنمسی وسوپروندیلرك قالدیرلمسی.

تنظیفات آرابه‌سی == سوقاقلردن طوپلانان سوپروندیلری نقله مخصوص آرابه.

تنظیفات مأموری == تنظیفات وتطهیراته متعلق وظائفله مکلف بلدیه مأموری.

تَنْظِیم [ع مص] نظام وانتظام ویرمك، ویرلمك. دیزمك، دیزلمك § یاپوب یاقشدیرمق، یاپیلوب یاقشدیرلمق. § یولنه قومق، قونلمق § قلمه آلمق، نثراً ویا نظماً یازمق.

تنظیمات == جـ: (تنظیم) || اموردولتك منتظم برحاله وضعی وبونك ایچون اتخاذ اولونان تدابیر واجراآت.

تنظیمات خیریه == والد ماجد حضرت خلافتپناهی فردوس آشیان سلطان عبدالمجید خان حضرتلرینك (١٢٥٥) تاریخنده کلخانه خط همایونیله اعلان وتطبیقنه بذل اهتمام بی‌پایان بیوردقلری اجراآت اساسیه.

تنظیمات دائره‌سی == شورای دولتك - محاکمدن باشقه - منقسم اولدیغی اوچ دائره‌دن ایکنجیسی‌که: نظامات وقوانینك تفسیری، امتیازات امورینك تدقیق صلاحیتی بو دائره‌یه عائددر.

تَنَعُّم [ع، مص] نعمت ایچنده بولنه‌رق راحت ایتمك.

تنعمات == جـ: (تنعم): تنعمات دنیویه.

تَنْعِیل [ع، مص] نعللمك، نعللنمك § کیمیای قدیمده دمیر ایله دیکر برمعدنی قاریشدیروب خلیطه یاپمق معناسنه مستعمل ایدی.

تَنْعِیم [ع،مص] نعمتلندیرمك، نعمتلندیرلمك § اوت؛ دیه جواب ویرمك.

تَنَغُّم [ع، مص] نغمه پردازلق ایتمك. {مقام تزییفده استعمال اولنور} جمعی: (تنغمات).

تَنْغِیص [ع، مص] حیاتی مکدر ایتمك.

تَنُف [ت،ا] {عربی (طنب) دن محرفدر} چادیر ایپی، چادیرك اتکارینی قازیقلره ربط ایدن ایپلرك هربری.

تَنَفُّخ [ع مص] شیشمك، قبارمق. § اوفلنه‌رك شیشمك.

تَنَفُّذ [ع،مص] نفوذلی اولمق، نفوذ پیدا ایتمك.

تَنَفُّر [ع،مص] نفرت ایتمك § ایکرنمك، اکراه ایتمك.

تَنَفُّس [ع،مص] نفس، صولوق آلمق. § یورغونلق آلمق ایچون دکلنمك، موقتاً ترك اشتغال ایله استراحت ایتمك § صبح یری آچیلوب بیاضی اطرافه یایلمق § دکز صویی تموج ایله ساحله سربلمك.

تنفس اوطه‌سی == دوائر رسمیه‌ده، مکتبلرده، تجارتخانه‌لرده بربر ایله کوروشمك ایچون {نظار ورؤسا واعضایه مخصوص} اوطه.

تنفسخانه == مکتبلرده اوقات تدریسیه خارجنده طلبه‌نك امرار اوقات ایلدکلری محل.

تنفس زمانی = مكتبده هر ایكی درس زمانی آره‌سنده‌كی تعطیل، استراحت مدتی.

تنفس صناعی = (طـ.) بوغازدن آچیلان برمجرای صنعی واسطه‌سیله مریضك تنفس ایتمسی.

تنفس صفیری = (طب) هوانك طرق تنفسیه‌یه دخولی ویاخروجی اثناده ایشیدیلان غیر طبیعی صدا.

تَنَفُّط [ع،مصـ] حددن آتش كسامك. (طب) دری یاپشدیرلقله جلدقباره‌مق.

تَنَفُّل [ع،مصـ] نافله نماز قیلمق ویا اوروج طوتمق.

تَنْفیخ [ع،مصـ] زیاده‌سیله اوفله‌مك، اوفتمك § اوفله‌یوب شیشیرمك، اوفله‌نوب شیشیرلمك.

تَنْفیذ [ع،مصـ] نافذ قیلمق، یوروتمك، كچیرمك § برینه كتیرمك، بر امری اجرا ایتمك § حكمنه امتثال ایلمك.

تَنْفیر [ع،مصـ] نفرت ایتدیرمك، ایتدیرلمك. § ایكرندیرمك، استكراه ایتدیرمك.

تَنْفیس [ع،مصـ] نفسلندیرمك، نفسلندیرلمك، فرحلاندیراق.

تَنْفیش [ع،مصـ] پاموق آتمق، آتلامق. § یوك دیتمك، دیدلك.

تَنَقُّد [ع،مصـ] ☞ (انتقاد).

تَنَقُّط [ع،مصـ] نقطه نقطه اولمق، بنك بنك اولمق.

تَنَقُّل [ع مصـ] بریردن دیكر یره كچمك. § مزه‌لنمك، مزه یمك.

تَنْقیح [ع،مصـ] زوائدی چیقاروب آزالتمق، طرح زوائد ایله دوزلتمك، دوزلدلمك § حبوباتك طاش وطوپراغنی آییقلامق.

تنقیحات = جـ: (تنقیح) || واردات ایله مصارف آره‌سنده حصول موازنه ایچون مأمورین ومستخدمین معاشاتی آزالدلمق || تعدیلات.

تَنْقید [ع،مصـ] عربیده (نقد) ماده‌سی (تفعیل) بابندن كلدیكی ایچون اساساً غلطدر. } ادبی، فنی، صناعی آثاری بی طرفانه تدقیق ایله ایی وفنا جهتلرینی — مؤثرك شخصنه مراعات ایتدیرمكسزین — بالمحاكمه كوسترمك. } تنقد، انتقاد كلمه‌لری دها فصیحدر } . جمع : (تنقیدات).

تَنْقیش [ع،مصـ] نقش ایتمك، ایدلمك. § نقشلامق، نقشلانمق. جمع: (تنقیشات).

تَنْقیص [ع،مصـ] اكسیلتمك، اكسیلدلمك، آزالتمق، قیصالتمق. جمع: (تنقیصات).

تَنْقیط [ع،مصـ] حرفی نقطه‌لامق، حرف نقطه‌لامق. { بو معناده (اعجام) ایله مترادفدر. } § یازی‌یی سهولتله، سلاستله اوقومق ایچون جمله‌لرك صوكرینه و بعض كلمه‌لرك آره‌لرینه نقطه واشارت مخصوصهٔ سائره وضع ایتمك، كلمات آره‌سنه شو { ، ؛ : ! ؟ . } اشارتلردن برینی قومق.

تَنْقیه [ع،مصـ] { تشدیدایله غلطدر. } تمیزله‌مك § (طب) معای مستقیمه برماع شرینغه ایدرك دفع طبیعی‌یه خدمت ایتمك { بین الخلق بو مقامده احتقان قوللانلمقده ایسه‌ده یاكلشدر. }

تَنْك [فا،صـ] طار، صیقینتیلی، ضیق.

تنكدست = الی طار، زوكورد.

تنكدستی = زوكوردلك.

تنكچشم = آچ كوزلی.

تنك چشمی = آچ كوزلیلك.

تنكدل، دلتنك = یوركی طار، مضطرب القلب.

تنكدلی، دلتنكی = طاریوركلیلك، اضطراب قلب.

دهان تنك = كوچك آغز.

تنكناری = طار یر || كچید، بوغاز.

تنكی = طارلق || زوكوردلك.

تَنْك [فا، سـ] { تركجه‌ده تحریف ایله دنك دینلور. } باغلانمش اشیا، یوك دنكی.

تُنُك [فا،صـ] یوفقه، اینجه، نازك، تحملسز.

تنك رو = یوزی یومشاق آدم

تنك حوصله = تحملسز، صبرسز آدم.

تنك مزاج = رقیق المزاج آدم.

تِنْكار [فا،سـ] بالكیمیا بوریت دو سود دن عبارت برماده‌در كه: قیوجیلر، قلایجیلر لهملرده استعمال ایدرلر.

تَنَكُّر [ع،مصـ] بیلنمیه‌جك، طانلمیه‌جق قیافته كیرمك. متنكر اولمق. ☞ (متنكر).

تَنَكُّس [ع،مصـ] باش آشاغی اولمق.

تَنَكه [ت،سـ] اوستی قلایلنمش اینجه دمیر لوحه، صفحه.

آغزی تنكه قابلی = صیجاقیكه متحمل.

تنكه جی = تنكه‌دن قاب وسائره یاپان آدم.

تنكه‌لی = تنكه قابلی.

تَنْكیح [ع،مصـ] شرعاً نكاح ایتمك، ایدلمك. جمع: (تنكیحات).

تَنْكیر [ع،مصـ] انكره قیلمق، قیلنمق. { یعنی برحرفی حرف تعریفسز قوللانمه. }

تَنْكیس [ع،مصـ] باش آشاغی ایتمك، ایدلمك.

تَنْكیل [ع،مصـ] برینه — سائرلرینه مدار خوف وعبرت اوله‌جق صورتده — معامله ایتمك، ایدلمك: تنكیل اشقیا. جمع: (تنكیلات).

تَنَمُّر [ع،مصـ] قاپلانلاشمق. قاپلان خویلی اولمق § بریسنی تهدید ایدركن كوموردنمك صورتنده سسنی اوزاتمق § تهدید ایلمك.

تَنَمُّل [ع،مصـ] قارینجه كبی قاینامق. § (طب) بر طرف اویوشوب قارینجه‌لانمق.

تَنَمّو [ع،مصـ] نشوونما بولمق، كلیشوب بیومك.

تَنْمیق [ع، مصـ] كوزل یازمق § مطلقا یازمق، یازلمق.

تَنْمیه [ع،مصـ] { تشدید ایله غلطدر }. نمالاندرمق، نمالاندیرلمق، بركتلندیروب آرتیرمق، آرتیرلمق.

تَنُّوب [ع،سـ] چام، چیره، قطران آغاجی.

تنوب كاذب = (نباتات) ذات الالقاح ظاهره‌نك صنوبریه فصیله‌سندن برشجره، قطران آغاجی.

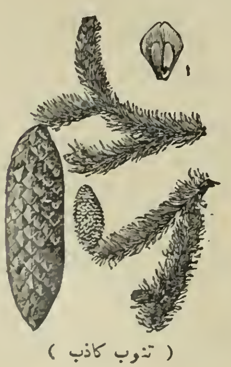

(تنوب كاذب)

تنویت == {مولددر} کیمیاجه حامض تنوبك اساسلرله امتزاجندن حاصل اولان املاح .

تنوبین == (کیمیا) تورمنتیندن حاصل اولور بر جسم مؤثر .

تنوبیه == چام وقره آردج فصیله‌سی .

تَنَوُّح [ع مص] نوحه ایتمك ، میت اوزرینه فریاد ایدرك آغلامق . جمعی : (تنوحات)

تَنَوُّر [ع، مص] نورلانمق، روشن اولمق، آیدینلق اولمق .

تَنُّور [ع، مص] اتمك پیشیرمك ایچون طوپراقدن اعمال ولنمش ویارمینده قویو کبی قازلمش فرون ــ که : بوکا ترکجه‌ده (طاندیر) دینیر § (کیمیا) بعض معاملات کیمیویه اجراسنه مخصوص محل § (جرحی) علل مستولیه میقروبلرینی اتلاف ایچون قوللانیلان تویجاد آلت ، اتوو . {Etuve} .

تَنُّورَه [ع، س] طریقت علیهٔ مولویه درویشلرینك سماع اثناسنده کیدکاری ککش اتککی لباس معروف .

تنوره‌پوش == تنوره کیین درویش .

تَنَوُّع [ع مص] نوعلنمك ، نوع نوع اولمق ، کوناکون اولمق .

تنوعات == جـ : (تنوع) : تنوعات اشیاء .

تَنَوُّم [ع، مص] اویوقلامه، یینکامه .

تَنُومَند [فا، ص] ایری وجودلی، طوافون وجودلی ؛ جثه‌لی آدم .

تنومندی == تنومندلك، ایری وجودلیلق .

تَنْوِیر [ع، مص] نورلاندیرمق ، آیدینلاتمق ، ایشیقلاندیرمق .

تنویری / تنویریه } == خانه‌لری ، اوتوقی ضیالندیرمه ایشنه متعلق . ‖ اسوانك مصابف تنویریه‌سی اوله‌رق بلدیه‌جه استیفا اولنان رسم .

تنویرات == جـ : (تنویر) ‖ شهرآیین ایچون اجرا ایدیلن دونانما .

تَنْوِیع [ع.مص] نوعلاندیرمك، نوعلندیرلمك . نوع نوع ایتمك ، ایدنمك ، درلو درلو ایتمك جمعی : (تنویعات) .

تَنْوِیم [ع، مص] اویوتمق، اویوتلمق .

تنویم صناعی == (طب) بعض کوچوك عملیات جراحیه‌نك آجیسنی حس ایتدیرمه‌مك وفقط سویلنیلان سوزه جواب ویرمك و سویلدیکنی بالاخره درخاطر ایتمه‌مك ایچون خسته‌یی مجلا بر سطحه باقدیره‌رق موقة قوهٔ متفکره‌یی ابطال ایتمك .

اصول تنویم == ☞ (ایپنوتیزم) .

تَنْوِین [ع، س] (تجوید) اواخر کلماتده‌کی حرفلرك اوزرینه وضع اولنان ایکی اوستون، ایکی اسره، ایکی اوتره ــ که : منسوب اولدیغی حرفی نون کبی اوقوتدیرر : {عازماً، بحقٍ ، ربهُمُ} . جمعی : (تنوینات) .

تنوین ترنم == (تجوید) حرف اطلاق بدل قافیهٔ مطلقه‌یه لاحق اولان وآندن حرکت حروف {(مد ، لین) دن بری} تولد ایلین قافیهٔ متحرکه‌در .

تنوین تمکن == (تجوید) مدخولنك اسم اولدیغنی بیلدیرن تنوین .

تنوین تنکیر == (تجوید) معرفه ایله نکره آره‌سنی تفریق ایدن تنوین .

تنوین عوض == (تجوید) مضاف الیهدن عوض اولان تنوین .

تنوین غالی == (تجوید) قافیهٔ ساکنه‌یه لاحق اولان تنوین .

تنوین مقابله == (تجوید) جمع مذکر سالمده مؤنثه تقابل ایدنیدر .

تَنْهَا [فا، ص] یالکز، خالی، اصسز § یالکز تك ، وحید .

تنها اولامق == یالکز یاقلامق .

تنهارو == یالکز کیدن .

تنهالاشمق == یالکز قالمق، منفرد اولمق غیبه‌لك چکیلوب بوش قالمق .

تنهائی / تنهالق } == یالکزلق ‖ خالی وبوش محل .

تنهانشین == یالکز اوطوران .

(تنیا)

تَنْیَا [ج س] انسان وبعض حیواناتك باغرصاقلری ایچنده یشایان عریض، اسطوانی، طویل وقصیر اولمق اوزره مختلف نوعلری اولان دودیلات . § آبدست بوری .

تَنِیدَه [فا، ـ] طوقونمش ، منسوج .

تَنِیزَه [فا ـ] اوج ، اتك .

تنیزهٔ کوه == طاغ اتکی .

تَوَّاب [ع، ص] قوللرینك توبه‌سنی قبول ایدن جناب حق § زیاده توبه‌کار .

تَوَابِع [ع، س جـ : (تابع) . برذاتك خدمتنده بولنانلر § بر ذاتك مسلکنی طوتانلر، اثرینه اقتفا ایدنلر § (ریاضیه) بر ویا زیاده متحول ایله کمیات ثابته‌یی حاوی اولان افادات ریاضیه‌یه او متحوللرك توابعی دینیر . § (هیئت) بیوك برجرم سماینك اطرافنده دوران ایدن پیکار

توابع سکنا == (فقه) مطبخ وکیلار کبی خانه‌نك اقسام وتماتی .

توابع متصلهٔ مستقره == (فقه) خانه‌نك یرلی دولاب کبی انفکاکی قابل اولمایان اقسامی .

تَوَاتُر [ع، س] کذب اوزرینه اتفاقلری عقلاً جائز اولمیان برجماعتك خبری § برخصوصك افواه ناسده دورانی . جمعی : (تواترات) .

تواتراً == تواتر صورتیله، برشی افواه ناسده دوران ایتمك صورتیله .

تَوَاثُب [ع ، مص] بربری اوزرینه صچرامق ، بربری اوزرینه آتلمق .

تَوَاثُق [ع، مص] بربرینه اعتماد ایتمك صورتیله عهدلشمك .

تَوَاجُد [ع مص] (تصوف) کندینه وجد دعوت ایلمك .

تَوَاجُه [ع، مص] یوز ، یوزه ، قارشی قارشی‌یه کلمك .

تَوَارُث [ع، مص] بربرندن دیکرینه میراث قالمق ، بربرندن دیکرینه ارثاً انتقال ایتمك جمعی: (توارثات).

تَوَارُد [ع، مص] {اورق ومکاتب حقنده} کلمك ، بربرینك آرقه‌سندن کلمك . § ایکی شاعرك برزمانده ویاخود بربرندن خبردار اولمقسزین باشقه زمان ومکانده مآللری ویا معنی ولفظلری مشترك اوله‌رق بر بیت ویا مصرع سویلملری .

تَوَارِی [ع، مص] برشیئك آرقه‌سنه صاقلانوب کوزدن نهان اولمق ، کیزلنمك .

تَوَارِیخ [ع، س] جـ : (تاریخ) . وقایع اسلافدن باحث کتب : تواریخ قدیمه § وقایعك زمان جریانی کوسترن ارقام : تواریخ مختلفه .

تَوَازُن [ع، مص] ایکی طرفك وزنی مساوی اولمق ، بر اولمق § موازنه . § مصارف ایله واردات مساوی ومتناسب اولمق .

تَوَازِی [ع س] (موازات) ایله مترادفدر ، (هندسه) ایکی خطك بربرینه منطبق اولمامق وهر نقطه‌ده ابعاد متساویه‌ده بولنمق اوزره امتدادی .

تواصل [ع.مص] بربرینه، اصل اولمق، قاووشمق، ولاشمق { موصلت باشقه معنایه‌در } . جمعی (تواصلات) .

تواصی [ع.مص] بربرینه توصیه ایتمك .

تواضع [ع.مص] آلچاق گوكللولك گوسترمك، محویت. جمعی (تواضعات).

اهل تواضع = آلچاق گوكلی اولانلر.

تواضعكار = متواضع، آلچاق گوكللو .

تواضعكاری = آلچاق گوكللولك : « حق تواضع ایدنك قدرینی ترفیع ایلر »

تواعد [ع.مص] وعدلاشمك ، بربرینه سوز ویرمك .

توافر [ع.مص] چوق اولمق، چوغالمق.

توافق [ع مص] اویغون، اویغون گلمك . { موافقت باشقه معنایه‌در } .

تواقیع [ع، س] جمع : (توقیع) . فرمانلر § طغرای غرالر .

تواكل [ع مص] بربرینی وكیل ایتمك .

توالد [ع مص] (تناسل) ایله مترادفدر. طوغرب طوغورمق

توالی [ع.مص] بربرینك آردینجه گلمك ، یكدیگرینی ولی و تعقیب ایتمك .

علی التوالی = آردیسی كسیلمكسزین ، بر دوزیه ، متوالیاً .

توانی [ع.مص] گوشكلك، طاورانمق ، بر ایشده قصور وفتور گوسترمك .

توأم [ع.ص] ایكیز § اش ، مماثل .

توأمان = ایكیزلر .

توأم مثنی = (نباتات) ذنب مشترك اوزرینه ازهارك ایكیشر ایكیشر ارتكازی.

توأمی / **توأمیت** = ایكیزلك .

توأمه = (توأم) ك مؤنثی. ایكیزقیز.

توبه [ع.مص] گناهدن، قباحتدن رجوع ایله حقه توجه ایتمك § بركناهی قیلمامق من بعد ایشله‌مه‌كه قصد ایلمك ، عهد ایتمك : « توبه ایتدم عاریت ویرمم كتاب »

توبه‌شكن = ایتدكی توبه‌یی بعده بوزان || توبه بوزدیران .

توبهٔ شكسته = بوزلمش توبه .

توبه كار = توبه ایدیجی .

توبه كاری = توبه كارلق .

توبه‌لی = توبه ایتمش ، برایشی بردها یاپمامغه عهد ویمین ایلامش اولان .

توبهٔ نصوح = توبهٔ قویه ، توبهٔ صادقه — كه : بوكا تركجه‌ده (توبه‌لر توبه‌سی) دینیر . { نصوح اسمنده بر ذاتك توبه‌سندن كنایه‌در } .

توبیخ [ع.مص] معنایی تمدید ایله تكدیر ایتمك ، آزارلامق .

توبیخاً = توبیخ صورتیله ، توبیخ ایچون .

توبیخات = جمع : (توبیخ) تكدیرلر . توبیخات شدیده .

توتر [ع.مص] گرلمك ، گركین اولمق .

توتر اعصاب = (طب) بعض اسباب مرضیه تأثیراتیله سیكرلرك گرلمسنه دینیركه: بوندن اوجاع ترلد ایلر .

توتیر [ع.مص] قازیق قاقمق § یای گبی گرمك .

توثب [ع.مص] (وثوب) ایله مترادفدر.

توثق [ع، مص] وثوق ایله طوتمق ، اعتماد ایله استناد ایتمك { معنویاتده مستعملدر } .

توثیق [ع.مص] محكم قیلمق، قوتلمق ، قویلاشدیرمق ، قویلاشدیرلمق { معنویاتده قوللانیلیر } .

توجد [ع.مص] وجده گلمك، حاللنمك.

توجع [ع.مص] آغریمق ، وجعلانمق § معنا اضطراب اولمق . جمعی : (توجعات) .

توجه [ع.مص] یوزینی برجهته دوندرمك. یوكلمق § تصبب و میسر ولمه . § حسن نظر ، میل قلبی ، محبت مخصوصه

توجهات = اوچنجی معناسنه گوره (توجه) ك جمعی : توجهات جلیله ؛ توجهات قلبیه

توجیب [ع ، مص] واجب قیلمق ، قیلنمق .

توجیه [ع.مص] بر شیئك یوزینی بر جهته دوندرمك، برشیئك یوزینی برجهته دوندرمك § برسوزی ، بر حركتی باشقه بر وجهله بیان ایتمك باشقه بر حكم ایله گوسترمك § (رتبه و مأموریت گبی شیلر حقنده) اعطا ، احاله ایتمك . § (ادبیات) ایكی معنایه محتمل اولرق ایراد كلام ایتمك صنعت ادبیه‌سی (بو صنعته (محتمل الضدین) دخی دنیر) § عرض) تأسیسی مشتمل اولیان وقبلرده علی الاطلاق رویتك ماقبلنده‌كی حركه

توجیهات = اوچنجی معنایه گوره (توجیه) جمعی : توجیهات رسمیه = توجیهی شامل فقرلر

توحد [ع مص] (تفرد) ایله مترادفدر تك اولمق

توحش [ع.مص] وحشتلنمك ، اوركمك.

توحید [ع.مص] بر قیلمق ، قیلنمق ، براشدیرمك ، برلشدیرلمك § جناب حقی برلمك ، جناب حق برلمك § توحید الهی‌یی مشتمل ذكر ، منظومه ، مقاله .

توحیدات = جمع : (توحید): توحیدات وتهلیلات ایله مشغول .

اهل توحید = باری تعالی حضرتلرینك برلكنه ایمان ایدنلر

كلمهٔ توحید = (لااله الاالله) كلمات شریفه‌سی .

توحیش [ع.مص] اوركوتمك ، وركوملك ، اوركوب قاچمه‌سی موجب اولمق .

تودد [ع.مص] محبت، دوستلق سویشمك.

تودیع [ع.مص] ودیعه، امانت اولرق تسلیم ایتمك .

تودیعات = جمع : (تودیع) امانتلر . § تسلیمات : تودیعات سابقه .

تودیعاً = ودیعه ، امانت اولرق ویرمك صورتیله .

تورات [ع مص] حضرت موسی علیه السلامه نازل اولان كتاب سماوی .

تورث [ع مص] وارث اولمق .

تورد [ع.مص] (مولدد) گل گبی قیزارمق.

تورط [ع، مص] ورطه‌یه دوشمك ، مشكل برایشه تصادف ایتمك .

تَوَرُّع [ع،مصـ] پرهیزکار اولمق ، ورع وتقوی صاحبی اولمق .

تَوَرُّق [ع، مصـ] یاپراقلانمق .

تَوَرُّم [ع،مصـ] فی الاصل شیشمك معناسنه‌در § (طب) ورم دنیلن سل الرئه علتنه کرفتار اولمق .

تَوْریث [ع،مصـ] میراث براقمق .

تَوْریخ [ع، مصـ] تاریخلەمك ، تاریخ سویلمك .

توریخ قبل الحلول == زمانی کلمدن تاریخ آتمق .

تَوْریَه [ع،س] { تشدید ایله غلطدر . } بری قریب، دیکری بعیداولەرق ایکی معناسیه کلن برکلمه‌یی ایراد ایدوب بعیدینی قصد ایتمکدن عبارت برصنعت ادبیه .

تَوْریق [ع،مصـ] یاپراقلاندیرمق، یاپراقلاندیرلمق .

تَوْریم [ع،مصـ] شیشیرمك ، شیشکین ایتمك § سل الرئه علتنه کرفتار ایتمك ، ایدلمك .

تَوَزُّع [ع،مصـ] طاغلمق .

تَوْزیع [ع،مصـ] طاغتمق، طاغیدلمق.

توزیعات == جـ : (توزیع): توزیعات واقعه .

اعدادتوزیعیه == برر، ایکیشر، اوچر.. کبی عددلر .

تَوَسُّخ [ع،مصـ] کیرلنمك ، پاصلانمق.

تَوَسُّد [ع،مصـ] یاصدیغه‌طایانمق § استناد.

تَوَسُّط [ع،مصـ] آرەیه کیرمك، وساطت ایتمك ، واسطه اولمق .

تَوَسُّع [ع ، مصـ] { مادیات و معنویاتده مستعملدر . } وسعتلنمك ، کنیشلنمك. جمعی: (توسعات) .

توسعاً == توسع صورتیله .

تَوَسُّل [ع،مصـ] وسیله اتخاذ ایتمك § معنا: طوتنمق ، صارلمق . جمعی : (توسلات) .

توسلاً == توسل صورتیله ، توسل ایله .

تَوْسَن [فا،صـ] سرکش، سرت‌باشلی آت.

تَوْسیخ [ع،مصـ] کیرلتمك § پاصلاتدیرمق § مردار ایتمك . { (تدنیس) ایله‌مترادفدر } .

تَوْسید [ع،مصـ] یاصدیغه طیاندیرمق ، طیاندیرلمق § استنادایتدیرمك .

تَوْسیط [ع،مصـ] واسطه‌ایتمك، ایدلمك آرایه قومق ، قوئلمق . وساطت ایتدیرمك ، واسطه اتخاذ ایتمك .

تَوْسیع [ع،مصـ] { مادیات ومعنویاتده مستعملدر } واسع قیلمق ، قیلنمق ، کنیشلتمك ، کنیشلەدلمك § (ریاضیه) (بسط) ایله مترادفدر . جمعی : (توسیعات) .

توسیع انتقال == (حقوق) املاك موقوفه‌نك حق وحد انتقالنی بیوتمك ، تزیید ایتمك .

توسیع حدود == دائرهٔ حکم وتصرفی بیوتمه .

تَوْسیم [ع،مصـ] علامتلەمك، علامتلنمك، نشانلامق ، نشانلانمق § اسم ویرمك ، ویرلمك ، اسم قومق . صوك معنی عربیده معتبر اولمایوب تصرفات لسانیه‌مزدندر}. جمعی:(توسیمات).

تَوَشُّح [ع،مصـ] فی الاصل قادین‌کردنلکی طاقنمق § لسانمزده طاقوب طاقشدیرمق ، بزنمك معناسنده مستعملدر . جمعی : (توشحات) .

تَوْشیح [ع،مصـ] طاقوب‌طاقیشدیررق تزیین ایتمك، سوسلندیرمك . § (ادبیات) چفته قافیه معناسنه‌در .

توشیحات == جـ : (توشیحات) . || تزیینات .

تَوْشیم [ع،مصـ] بدنك بر ویا بر قاچ محلنه ایکنه ایله شکل یاپمق ، یاپلمق . { اکثریا قدسه کیدن خرستیانلر قوللرینه و بادیه‌نشین عرب نسوانی دوداق وسائر محللرینه بویله شکللر یاپدیررلر } . جمعی : (توشیمات) .

تَوَصُّل [ع،مصـ] اولاشمق، قاووشمق، واصل اولمق .

تَوْصیف [ع،مصـ] وصف ایتمك. ایدلمك. اوصافنی برر برر تعداد وبیان ایله بالاطراف تعریف ایتمك، ایدلمك § (علم) معناسنده کلیر : توصیف الامراض ، توصیف الاعصاب .

توصیفات == جـ : (توصیف) : توصیفات متسلسله .

تَوْصیل [ع،مصـ] (ایصال) ایله مترادفدر. اولاشدیرمق، اولاشدیرلمق ، واردیرمق، واردیرلمق .

تَوْصیه [ع،مصـ] { تشدید ایله غلطدر.} برایشی بریسنه سپارش ایتمك، برایش بریسنه سپارش ایدلمك. برآدمی تحریراً وپاشفاهاً بر ذاته تقدیم ایله حقنده معاونتنی طلب والتماس ایتمك . § (س) بومقصدله یازیلان‌مکتوب‌ویاتذکره .

توصیه‌نامه == توصیه‌یی حاوی ورقه .

توصیه‌لی == حقنده‌بریسنك‌شهادت‌والتماسی وقوع اولمش آدم ، ملتزم کیمسه .

تَوَضُّح [ع،مصـ] وضوح پیدا ایتمك ، واضح‌اولمق، عیان‌وآشکار اولمق.

تَوَضُّؤ [ع،مصـ] آبدست آلمق .

تَوْضیح [ع،مصـ] {صرا فی‌اولان‌ایضاحدن اقوادر.} واضح‌وعیان‌قیلمق، ایضاح ایتمك.

تَوْطِئَه [ع،مصـ] ایراد اولنه‌جق‌مقصدی یسلر صورتده بعض‌کلمات بسطی، بسط مقدمه .

تَوَطُّن [ع،مصـ] بریری مسکن ، مأوی اتخاذ ایدرك اوراده یرلشمك وطنلاشمق .

تَوْطین [ع،مصـ] بریره یرلشدیرمك .

تَوْظیف [ع،مصـ] وظیفه تعیین ایتمك، ایدلمك § بریسنه‌معاش‌ویامخصصات تعیین ایلمك ، بدل معیشت ویرمك .

تَوَعُّد [ع،مصـ] شویله یپارم ، بویله یپارم دیه قورقوتلق. وعدایله تخویف‌ایتمك. جمعی: (توعیدات).

تَوَغُّل [ع،مصـ] زیاده‌سیله مشغول‌اولمق، مشغولیتده ایلری کیتمك .

توغلات == جـ :(توغل):توغلات‌متمادیه.

تَوَفُّق [ع،مصـ] موفق اولمق § توفیقه مظهر اولمق .

تَوْفیر [ع،مصـ] (تکثیر) ایله مترادفدر. چوغالتمق، آرتیرمق § حسن اداره ایله آرتیرمق ، اقتصاد ایتمك .

تَوْفیق [ع،مصـ] {معنویاتده‌مستعملدر.} اویدیرمق ، اویدیرلمق. § جناب حقك کندی اراده‌سنی قولنك مقصدینه‌اویدیرمه‌سی § عون‌الهی به نائلیت. § (جراحی) برکسر وقوعنده قطعات‌مکسوره‌یی بربرینه تطبیق ایتمك .

توفیقات == جـ :(توفیق) || مقصدعبده موافق ارادات صمدانیه : توفیقات‌ربانیه : « جلوسندن‌بری‌اصلاح‌ملکه حصروقت‌ایتدی کوردی هرایشنده فیض توفیقات ربانی »

توفیقاً == موافق اولەرق، اویدیررق .

تَوَقَان [ع،مص] (واو)ك سكونيله غلطدر. ايستكلى ، آرزومند اولمق .

تَوَقُّد [ع،مص] طوتيشوب يانمق .

تَوَقُّر [ع ، مص] وقارلانمق ، وقار پيدا ايتمك .

تَوَقُّع [ع،مص] اميد ايتمك، ايدلك، اوممق، اومامق § رجا ونيازايله اميدوار اولمق . { بو صوك معنى تصرفات لسانيه‌مزدندر . }

تَوَقُّف [ع،مص] اكلنمك ، طورمق . § مربوط ، منوط اولمق، تعلق ايتمك ، آنسز اوله‌مامق .

تَوَقِّى [ع،مص] صاقنمق،چكنمك،احتراز ايتمك .

تَوْقِيت [ع ، مص] تعيين وقت ايتمك ، وقت كسمك .

تَوْقِير [ع،مص] آغرلامق، آغرلانمق§ تعظيم وتكريم ايتمك .

توقيرات == ايكنجى معنايه كوره(توقير)ك جمعى . حرمتلر . تعظيملر : توقيرات قلبيه.

تَوْقِيع [ع ، ـ] اوامر سنيه‌يه كشيده قلنان نشانهٔ هايون، طغرا .

توقيعى == توقيعجى ، فرامين وبروات عاليه‌يه توقيع ديلان نشانهٔ هايونى كشيده ايدن مأمور : توقيعئ ديوان هايون .

تَوْقِيف [ع،مص] طورديرمق،طورديراق، آليقويمق ، آليقونلمق . § (حقوق) محكمه‌دن حكم صدورينه قدر مظنون عليهى توقيفخانه‌ده آليقويمق. § (طب) سارى خسته‌لقلر اثناده مصابينى آيروق - خارجله اختلاطى منع ايچون - برمحله قويمق .

توقيفات == ج : (توقيف) || تنزيلات اجراى توقيفات .

توقيف مذكره‌سى == (حقوق) مظنون عليهك موقتاً وياغير موقت اوله‌رق توقيفنى مبين مستنطق ويا مدعئ عمومى طرفندن توقيفخانه‌مأمورينه كوندريلان ورقه، مذكره.

توقيفخانه == موقت حبسخانه ديمكدر كه : قباحت ، جنحه وجرائم ايله مظنون اولانلرك محكمه‌دن حكم صدورينه قدر حبس ايدلدكلرى محلدر § مكتبلرده جزئيجه اصوله مغاير حركت وپادرسلرينه چاليشمقده امساك غيرت ايدن شاكردانك تنفس زماننده درسخانه‌ده آليقونلمسندن عبارت خفيف جزا ـ كه : بر هفته ايچنده درت دفعه توقيف جزاسنه دوچار اولانلر او هفته‌نهايتنده يعنى جمعه كونى مكتبده قاليرلر .

تَوَك [ت، ـ] اوزوم آغاجى، اوزوم كوتوكى .

تَوَكُّل [ع ، مص] هر اورده اسبابه آشيشله برابر جناب رب مستعانه تسليم اموراله انقياد ايلمك .

« اللهه توكل ايدنك يارى حقدر »

توكلى == { زبانزدى كافك فتحيله‌در . فقط دوغريسى ضم كافله‌در . } بيهوده ، دفعه ، راست كله || قلبى صاف آدم .

تَوْكِيد [ع،مص] (تأكيد) ايله مترادف وآدن ، قصعدر . محكم، استوار ايلمك .

تَوْكِيل [ع،مص] وكيل ايتمك ، ايدلمك .

تَوَلُّد [ع،مص] {حقيقى ومجازى اوله‌رق} طوغمق § تولد انسان، تولد حرارت. § طوغمه‌دن متحصل نفوس § پيدا اولمق ، حاصل اولمق ، نشأت ايتمك .

تولدات == [ع ، ـ] ج : (تولد) || مقدار نفوس .

تولد بنفسه / **تناسل بنفسه** == (طب) بر حيوان ويا نباتك كندى كنديسنه تولد و تكون ايده - بيلمسى . { موجودات حيوانيه ونباتيه‌نك صورت تكونى قواعد عموميه ايله ايضاحدن عاجز اولان اسكى علوم طبيعيه اربابنك « حياتدن محروم اولان هرجسم غيرعضوينك حرارت ، هوا ورطوبتك تحت تأثيرنده برجسم عضوئ ذى حياته تبدل ايده بيلور . » يولنده كى فكرلرى . برحجرهٔ حياتيه‌نك مواد غير عضويه‌دن بنفسه تكون ايلمسى كه : هنوز عالم فنده منازع فيهدر . }

تَوَلُّع [ع مص] عزم شديد .

تَوَلْوُل [ع،مص] ولوله ايتمك . جمعى : (تولولات) .

تَوَلُّه [ع مص] وله كتيرمك، حيران اولمق.

تَوَلّى ـ تَوَلّا [فا،مص] بريسنى دوست ايدينمك ، سومك § بر ايشى درعهده ايتمك . § سالكك كندى نفسنه رجوعى .

تَوْلِيت ـ تَوْلِيَه [ع،مص] { تشديد ايله غلطدر } برينى متولى ايتمك § وقف ايشنه باقق وظيفه‌سى § يوز دوندرمك . § (فقه) مالك اولنان متاعى عقد وثمن اول ايله آخره توجيه ايتمك .

تَوْلِيد [ع،مص] {حقيقى ومجازى اوله‌رق} طوغورمق، طوغورلمق§ طوغورتمق § وجوده كتيرمه ، حاصل ايتمه ، وجوده باعث اولمه .

تَوَهُّم [ع،مص] وهم ايتمك. جمعى: (توهمات).

تَوْهِيم [ع،مص] وهمه‌دوشورمك . جمعى: (توهيمات) .

تَوْهِين [ع،مص] ضعيف قيلمق، قيلنمق، ضعفه نسبت ايتمك ، ايدلمك . جمعى : (توهينات) .

تَوَيُّل [ع ، مص] واويلا ايتمك ، واويلا چاغرمق .

تَوْيِيل [ع مص] بريسى حقنده (ويل لك) ديه بددعا ايتمك .

تَه [فا،ـ] ديب ، قعر ، جانب اسفل : ته‌دريا ، ته‌چاه .

تَهَاجُم [ع،مص] هجوم ايتمك§ بربرينه هجوم ايلمك . جمعى : (تهاجمات) .

تَهَاجِى [ع مص] هجوايتمك § بربرينى هجو ايتمك .

تَهَارُم [ع،مص] كنج اولديغى حالده كنديسنى ياشلى كوسترمك .

تَهَافُت [ع،مص] بر شيئك حرص ايله اوزرينه دوشمك، كنديني پى‌درپى برشيئه چارپمق .

تَهَالُك [ع،مص] ميل مجنونانه، برشيئه صبرسزلقله جان آتمق § بربرينى ايتوب چكه‌رك قوشوشمه . جمعى: (تهالكات) .

تَهَاوُن [ع،مص] برايشى مهمسه‌ميوب اغر طاورانمق .

تەتار [ج،ـ] حيوانات ضفدعيه‌نك هنوز يورطه‌دن چيقان ياورولريدر كه : تنفسلرى غلصمى اولوب ذنبلرى واردر. بالآخره تكمل ايلدكلرنده رئه‌لرى تشكل وذنبلرى سقوط ايدر. ضفيدع .

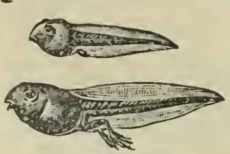

(تەتار)

تَهَتُّك [ع مص] ييرتلمق § رسوايلقدن متأثر اولميه‌جق برحالده بولنمق.

تَهْتِيك [ع،مص] ييرتمق§ ناموسه خلل كتيرمك .

تَهَجُّد [ع،مص] كيجه‌اويانوب نماز قيلمق. كيجه نمازى :

« ايلردى تهجد شبانكاه
قلبنده طوروردى خشية‌الله»

تهجّى - تهجيه [ع . مص] حروفی هجالرینی صره یله تلفظ ایتمك § هجالمك .

تهجین [ع . مص] ذم و قدح ایتمك ، مستهجن عد ایلمك .

تهدّل [ع . مص] صارقمق ، صارقیق ، سرپوك اولمق .

تهدّم [ع . مص] { هدم ایله مترادفدر } . ییقلمق

تهدی [ع . مص] هدایت بولمق ، هدایت بولق { (هدى) یعنی قبول اسلام ایلمك معناسنده قوللا . نیلمز } .

تهدید [ع . مص] قورقوتمق . قورقودلمق ، قورقو ویرمك ، ویرلمك .

تهدید آمیز == تهدیدله قارشیق .

تهدیداً == قورقوتمه رق ، قورقوتمق ایچون .

تهدیدات == جمع : (تهدید) : تهدیدات شدیده

تهدّم [ع . مص] بنایی ییقمق .

تهدیه [ع . مص] { تشدید ایله غلطدر } . هدیه ویرمك ، باغشلامق .

تهذیب [ع . مص] طرح زوائد ایله اصلاح ایتمك ، خالص و منقح ایتمك ، ایدلمك . جمعی : (تهذیب) .

تهذیب اخلاق == اخلاقی دوزلتمك .

تهرّش [ع . مص] (مولددر) (طب) اوفاق اوفاق قبارجقلر ظهوریله شدتلی قاشیدان بر مرض جلدی

تهریب [ع . مص] قاچیرمق ، قاچیرلمق

تهریم [ع . مص] اوجالتمق .

تهزّج [ع . مص] ترانه پردازلق اولمق .

تهزّز [ع . مص] { اهتزاز ایله مترادفدر } . خفیفجه قیملدامق ، دپرنمك .

تهزیز [ع . مص] حرکت ایتدیرمك ، خفیف صورتده تترتمك . تترهدلمك .

تهزیل [ع . مص] ضعیف ایتمك ، ایدلمك . § جدی بر شیئی هزل صورتنه قویمق § هزل صورتنده ، تنظیر ایتمك .

تهظیم [ع . مص] (طب) هضم ایتدیرمك § خلاصه‌سی آلنه‌جق بر ماده‌یی ٣٥—٤٠ درجه حرارتده ایصیدلمش صو ایچنده برقمق .

تهکّم [ع . مص] استهزا § ظاهراً جدی ، حقیقتده هزلدن عبارت بر صورتله استهزا ایتمك .

تهکماً == تهکم صورتیله ، استهزا ایچون .

تهکمات == جمع (تهکم) : تهکمات لفظیه .

تهلکه [ع . ا] { لامك کسریله غلطدر . } سبب هلاك اوله‌بیله‌جك حال .

تهلّل [ع . مص] مسرتدن یوز کولمه .

تهلیك [ع . مص] { اهلاك ایله مترادفدر }

تهلیل [ع . مص] (لا اله الا الله) دیمك .

تهلیلات == جمع : (تهلیل) : تهلیلات قدسیه .

تهمتن [فا . ص] ایری یاری ، بویلی بوصلی یکیت .

تهنّج [ع . مص] چوجق رحم مادرده یکیجه جانلانوب حرکته باشلامق .

تهنیت - تهنئه [ع . مص] { تشدید ایله غلطدر } تبریك ، استسعاد ایتمك .

تهوّد [ع . مص] یهودی اولمق .

تهوّر [ع . مص] شدت حدت ، بردن بره حدتلنمش .

تهورات == جمع (تهور) : تهورات شدیده

تهوّع [ع . مص] قوصمق ، استفراغ ایتمك .

تهوید [ع . مص] بریسنی یهودی ایتمك ، یهودی ایدلمك .

تهویش [ع . مص] (تشویش) ایله مترادفدر .

تهویع [ع . مص] قوصدیرمق ، استفراغ ایتدیرمك .

تهویل [ع . مص] قورقویه کرفتار ایتمك .

تهوین [ع . مص] اهونلشدیرمك ، اهونلشدیرلمك § (کیمیا) ایکی صلب جسم آره‌سنده بر ماده‌یی طوز حالنه قلب ایتمك .

تهویه [ع . مص] هوالندیرمك .

تهی [فا . ص] بوش ، خالی § سبیسز ، حکمتسز § بیهوده .

تهی دست == الی بوش ، صفر الید .

تهی دستی == مفلسلك ، زوکورلك .

تهی مغز == بوش قفالی ، بینسز .

تهی مغزی == بوش قفالیلق .

تهی میان == ایچی بوش .

تهیگاه | **تهیگه** == بوش بوکور .

تهیؤ - تهیّه [ع . مص] حاضرلامق ، حاضرلانمق .

تهیّب [ع . مص] اظهار هیبت ایتمك .

تهیّج [ع . مص] حرکته کلمك ، هیجانلانمق

تهیجات == جمع : (تهیج) : تهیجات متوالیه .

تهیّص [ع . مص] قیریق کیبك قاپنایوب بیتشمك .

تهیّم [ع . مص] حیرتده قالمق .

تهیم [ع . ص] متهم ، تهمتلی .

تهیؤ [ع . مص] حاضرلانمق . جمعی : (تهیؤات) .

تهییب [ع . مص] مهابتلی کوسترمك ، کوسترلمك .

تهییج [ع . مص] هیجانه کتیرمك ، کتیرلمك . هیجان ویرمك ، ویرلمك .

تهییجات == جمع : (تهییج) || هیجانه کتیرمك ایچون صرف ایدیلن مساعی .

تیبّس [ع . مص] قورومق ، یابس اولمق جمعی : (تیبسات) .

تیبیس [ع . مص] قوروتمق ، قورودلمق .

تیزه [ت . ا] والده همشیره‌سی . { اصلی : (تغایزه) در } .

تیس [ع . ا] ارکك کچی ، تکه .

تیسّر [ع . مص] قولایلقله حصوله کلمك ، میسر اولمق . جمعی : (تیسرات) .

تيسير [ع،مصـ] قولايلقله حصوله كتيرمك، كتيرلك . جمعى : (تيسيرات) .

تيقظ [ع،مصـ] اويانيقلق، اويانيق اولمق، { (انتباه) ايله مترادفدر } . جمعى : (تيقظات) .

تيقن [ع،مصـ] ايدن ايى بيلمك ، ايى بيلنمك . جمعى : (تيقنات) .

تيقين [ع،مصـ] يقيناً بيلدرمك، بيلدرلمك .

تيمم [ع،مصـ] صو بولنمديغى تقديرده وجه شرعى اوزره طوپراغه آبدست آلمق ، يعنى يوز ايله ديرسكاره وارنجه‌يه قدر اللره طوپراق مسح ايتمك :

« صو بولنمزسه ضرورتده تيمم جائز »

تيمن [ع،مصـ] برشيئى يمنلى عد ايدرك آندن ميمنت اومنق ، بر شيئى اوغورلى عد ايتمك . جمعى : (تيمنات) .

تيمناً = تيمن صورتيله ، تيمن ايچون .

تيودوليت ـ تيودولايت

[ج ، س] (طوپوغرافيا) زواياى افقيه وشاقوليه‌نك مساحه‌سنه مخصوص آلت .

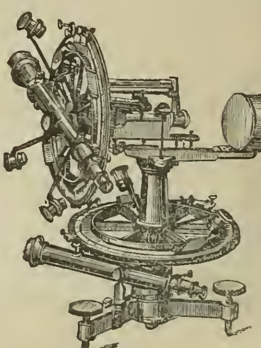

(تيودوليت ـ تيودولايت)

تيميم [ع،مصـ] تيمم ايتديرمك .

تيمين [ع،مصـ] { (تسعيد) ايله مترادفدر } . يمنلى اولسون ديمك .

تاء مكسوره

تبر [ع،س] آلتون توزى ، غبار حالنده آلتون .

تبن [ع،س] صامان .

تبنى = صامان رنكنده اولان ، صامان رنكلى .

تبيان [ع،س] آچيق ، واضح صورتده بيان ، آچيق افاده .

تپى ـ تپى [ت،س] روزكارله برابر ايرى دانه‌لى صيق ياغان قار ، بورا .

تترك چيچك [ج،س] ذات لالقـاع ظاهره‌دن بر خشيشة خلده‌در .

(تترك چيچك)

تتره [ت، س] بز طوقورككن پاموغى چريشلدكارى بياض ساقز ، بيانى اژدر ديكنى .

تترمك [ت،مصـ] (ديترمك) .

تتيز [ت،صـ] خويسز، تنكدل، مشكل‌پسند .

تتيزلك = تتيز ، خويسز اولانك حالى ، تنكدلى .

تجارت [ع،مصـ] آلم صاتم ، اخذواعطا § آلم صاتمدن حاصل اولان كار ، استفاده § آليش ويريش ايتمك .

تجارت اوطه‌سى = معاملات تجاريه‌يه نظارت ايدن دائرهٔ مخصوصه .

تجارت بحريه قانونى = (حقوق) سفينه صاحبلريله ملاحلر واشخاص ثالثه بيننده‌كى عقود ومعاملاتدن بحث ايدن قانون .

تجارتخانه = تاجرك معاملهٔ تجاريه ايفا ايلديكى محل .

تجارتگاه ـ تجارتگه = تجارت محلى، تجارت يرى .

تجارت محكمه‌سى = يالكز امور تجاريه‌دن متولد دعوالرك فصلنه مأمور وبرى بحرى ناميله ايكى دائره‌يه منقسم محكمه .

تجارت مكتبى = تجارتك متوقف عليهى اولان علومك تحصيلنه مخصوص مكتب .

تجارى ـ تجاريه = تجارته متعلق ، تجارته عائد . { ضم تا ايله غلطدر } .

تراش [فا،س] اوسترە ديديلان آلت مخصوصه ايله قيللرك ديبندن قازلمسى ، حلق § يوزك تراش اولنان يرى .

الماس تراش = الماس كبى يونتلمش ، فاچته‌ نديراش . بللور ، قريستال .

بت تراش = صنم يونيجى ، يابيجى .

ديكنه تراش = خام تكليف .

سرتراش = بربر ، حلاق .

سنك تراش = طاش يونيجى .

قلم تراش = قلم يونغه مخصوص كوچوك بيچاق .

هيكلتراش = هيكل يونيجى ، هيكل يابيجى .

تراشنده = تراش ايديجى .

تراشيده = تراش ايدلمش || معنى چاق .

ناتراشيده = قبالق ، يونتلمامشلق . || قبا آدم .

« ناتراشيده اولور چاره‌نه بربر ديديكك »

تراشه [فا،س] يونغه ، طلاش .

تراكول [ج،س] { Tragule } ذات الثديانك مجتره فرقه‌سندن هند چينى طرفلرنده بولنور برحيواندر .

(تراكول)

ترامپته [ج، س] { Trampette } عسكرى موسيقه‌لرنده چفته چوماقله چالنان كوچوك طاوول

ترامپته‌جى = (ترامپته) دينن طاوولى چالان نفر ، سلاح انداز .

ترامپه [ج،مص] دكيشمه، مبادله معناسنه در.

ترامواى [انكليزجه، س] {Tramway} اويوق دمير يول اوزرنده بخار، الكتريق ويا حيوانله جر وتحريك اولنور عمومى ارابه .

تراورس [ج، س] دمير يول چوبوقلرينك آلتنه يولك اكيلمكنه قونيلان دمير وياغاج طبان.

تراورسه [ج، س] (بحريه) بر كمينك يلكن اوزرنده اكلنديرلمسى

تراولا [ج، س] كميجى ايشى § كورولتى ايله كوريلن ايش .

ترمنتى [ج، س] (يطم) اغاجكه: ساقز اغاجى انواعندندر § (كيميا) بواغاجدن استحصال ايديلن مادهٔ طبيه .

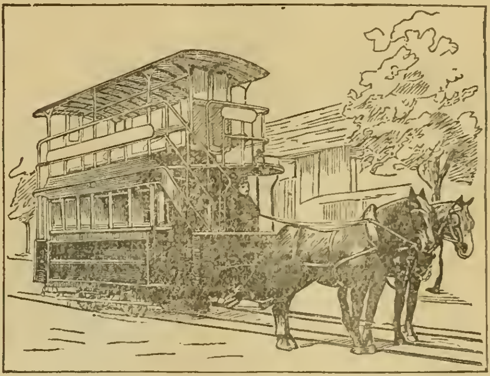

(ترامواى)

ترانسپورت [ج، س] نقل § (بحريه) نقليه كميسى .

ترانسميسيون [ج، س] {Transmission} « ماكنه » فابريقه و مطبعه‌لرده قوهٔ محركه‌نك قايشلر واسطه‌سيله تدوير ايلديكى ستون افقى .

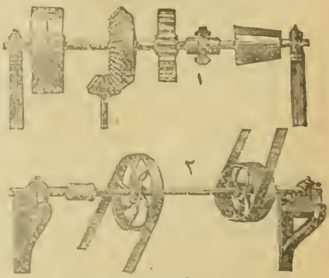

(ترانسميسيون)

ترانسيت [ج، س] { Transite } امتعهٔ تجاريه‌يى برشهردن، براسكله‌دن ويا بر اولكه‌دن كمرك رسمى ويرمكسزين كچيرمك حق وصلاحيتى .

ترانسيت انبارى = او مثللو اشيانك وضعنه مخصوص محل .

ترن [ج، س] بر بوقو موتيف طرفندن چكيلن دمير يول آرابه‌لرى ، شمندوفر قطارى .

ترنتى [ج، س] (بحريه) مقره‌دن دولانمش بر خلاطك مستعمل اوجى . § على العموم برخلاطك طوتيلان چيماسى .

تره‌پز [ج، س] ماصه.

ترياق [ع، س] **ترياك** [فا، س] آفيون § طبابت عتيقه‌ده مستعمل واساسى آفيونلى اولان مخدر برمعجون .

ترياق فاروق = اعلى ترياق .

ترياكى = آفيون كش § مكيفات استعمالنه آليشقين آدم ‖ تنبز ، سريع الانفعال .

تريد [فا، س] { عربى (ثريد)دن محرفدر }. ات صوينه اكمك طوغره‌يه‌رق ياپيلان بر نوع طعام § ضعف ، ويا تعب تأثيراتيله قوتدن دوشمش آدم .

صوينه تريد = لذتسز، ياوان غدا . ‖ مقابلنده برشى آلمدن .

تريز [ت، س] اثوابك پيشنه ، اتكنه اكلنن اكسز پارچه § اكسز تخته .

تريس [ت، س] آت درت نعله ياقين بر صورتده سرعتله يورومك .

(تريس)

تريل [ت، س] تتره‌مكى تصور ايچون مكرر اوله‌رق قوللانيلور : تريل تريل تتره‌مك .

تريلده‌مك = تتره‌مك .

تريفه [ج، س] (بحريه) جواديره‌يى بولنديغى يرده ثابت طوتمق اوزره كميلرده مستعمل باغلر .

ترينكت [ج، س] (بحريه) كمينك پرووا ديركنك برنجى سرنى وبوسرنه آچيلان يلكن : ترينكت سرنى ، ترينكت يلكنى .

ترينكت پراصيه‌سى = مذكور سرنى افقى اوله‌رق حركت ايتديرمك ايچون قوللانيلان خلاطلردن هربرى .

ترينكت مانتليا‌سى = مذكور سرنى جونده‌لرندن تعليق ايدن خلاطلردن هربرى .

ترينكتينا = (بحريه) پرووا غابيه استراليه‌سنه كشاد اولنان ولمنا يلكننك اسميدر .

ترينكتينا فلوق = فلوقلردن برينك اسمى .

ترينى [ج، س] { Trinie } ذات الفلقتين شعبه‌سندن صيوانيه فصيله‌سنه منسوب برنبات اولوب قفقاسيا وقاب طرفلرنده نشو ونما بولور .

(ترينى)

تِسعه [ع،عدد] اسماء اعداددن طقوز (۹) .

آباء تسعه / املاك تسعه } == (علم هیئت) منظومهٔ شمسیه‌یی تشکیل ایدن سیارات ایله قمردن کنایه‌در .

تسعون / تسعین } == طقسان (۹۰) .

تِشرین [سریانی،س] { تانك فتحیله غلطدر } میلادی مارت اولان سنهٔ رومیه‌نك موسم خریفه مصادف سکزنجی وطقوزنجی آیلری ـ که : برنجیسنه (تشرین اول) ، ایکنجیسنه (تشرین ثانی) دینیر .

تِفتیك [ت،س] اینجه ویومشاق کچی قیلی § قویونك ابلك بهارده قیرپیلان اینجه ویومشاق یوکی . § اسکی جراحلقده یاره‌لرك اوزرینه قونیلان کتن بزندن معمول نساله § کندیسندن تفتیك آلنان کچی جنسی .

تفتیکلنمك == اینجه اینجه پوزلنوب سوکلمك ، ایپلکاری آیرلمق .

تِقصار [ع،س] حلقه شکلنده اکلیل .

تِلال [ع،س] یغین ، کومه ، تپه . معنالرینه کان (تل) ك جمعی : تلال وجبال .

تِلامِذه ـ تِلامیذه [ع،س] شاکرد معناسنه اولان (تلمیذ)ك جمعی .

تِلاوت [ع،مص] قرآن عظیم الشان اوقومق ، اوقونمق § کوزل سس وقاعده ایله اوقومق ، حسن قرائت .

تِلقاء [ع،س] طرف ، جهت ، حذا : تلقاء بطحا .

تِلمیذ [ع،س] شاکرد ، چیراق .

تلمیذانه == تلمیذه ، شاکرده‌یاقیشه‌جق صورتده { تلمیذ ومشتقاتنك فتح تاء ایله قرائتی غلطدر } .

تلمیذیت == شاکردلك .

تِمثال [ع،س] {مجسم اولسون،اولمسون} مصنوع صورت معناسنه‌در .

تمثال مجسم == هیکل § نمونه .

تِمساح [ع،س] ذوالماشین حیواناتدن اولوب اقطار حاره‌ده ، خصوصیله نیل حوضه‌سنده ، بیوك نهرلرده بولنور کرتنکله‌یه مشابه بر نوع جسیم جانوردر ـ که : کافهٔ حیواندن مستثنا اوله‌رق برشی یرایکن اوست چکه‌سی اویناتیر . { نیل وادیسنده اون متره طولنده تمساحلر کورلمشدر . } جمعی : (تماسیح) .

جاوه تمساحی == حیوانات زاحفه‌نك ضنبابیه فرقه‌سندن جاوایه مخصوص برنوع کرتنکله‌در .

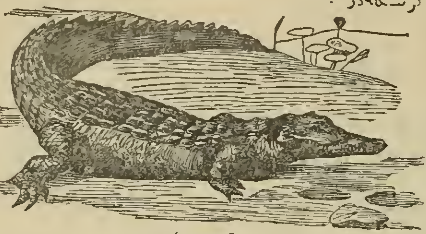
(تمساح)

(جاوا تمساحی)

تِنبال [ع،ص] قیصه بویلی آدم ، بودور آدم .

تِنین [ع،س] بیوك ییلان ، اژدرها § (قوزموغرفیا) للی یکی جرمدن مرکب برجلهٔ کوکبیه اولوب بونلرك ایچنده مشهور اوله‌رق اوچ کوکب واردر .

تنین فلك == یا کلش اوله‌رق کهکشانه ویرلمش اسمدر .

تِهامه [ع،س] مکهٔ مکرمه‌نك اسامیٔ مبارکه‌سندن بریدر .

ارض تهامه == حجاز طوپراغی ، دیار حجاز :

« اول نور تهامه‌ده آچلدی
دنیایه شراره‌سی صاچلدی »

تیاترو [ج،س] { Théatre } « لسانمزده ایتالیان شیوه‌سیله معروف اولان بو لفظ وقایع و حکایاتك اشخاص طرفندن تصویر وتقلید ایدلدکاری محله اطلاق اولنور . » § بویولده ترتیب اولنان اویون § بو اویونی معرف رساله .

تیتان [ج،س] { Titan } مغمد الجناح حشراتدن بری .

(تیتان)

تیجان [ع،س] ج : (تاج) .

تیر [فا،س] اوق § عطارد سیاره‌سی .

تیر انداز == اوق آتیجی .

تیراندازی == تیر اندازلق .

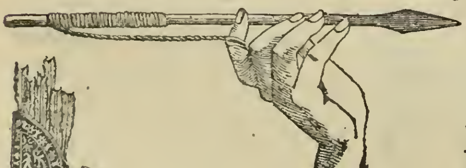
(تیر)

تیردان == اوق وضعنه مخصوص قاب .

تیرزن == اوق آتوب اوران .

تیر سحر / تیر سحری } == سحر وقتنده چکیلن آه ، ایدیلن انکسار .

تیرماه == اهل فارسك حزیرانه ویردکاری اسم .

(تیردن)

تیرآژه [فا. ص] علائم السماء ، قوس قزح .

تیرامولَه [ج. س] (بحریه) روزکاری بر قونطره‌دن دیگر قونطره‌یه نقل ایتمك .

تیرپانتی [ج. س] (بحریه) بر خلاطك اوزرینه اوریلان باغك صییرلمه‌سنی منع ایچون مذکور باغك آلتنه اوریلان مرسله ، دوکوم .

تیرپیدین [ج. س] اوفاق قازمه .

تیرخوش [ج. س] آتش بالغی ساردلا.

تیرفیل [ج. س] (بحریه) بر فلکه‌لی قره‌یه چکمك ایچون آلتنه وضع اولنان اسطوانهٔ مجسمه شکلنده ویا سائر شکلده کوتوکار .

تیرگوگرته [ج. س] (بحریه) کمیلرك آرمه‌سنی احضار وتجهیزه مأمور دائره : تیرکوکرته ضابطان وافرادی .

تیرله = (بحریه) تلاری صاچ کبی اوره‌رك اعمال اولنان بر نوع یوموشاق خلاط .

تیرکی [فا. ص] بولانق § قاره‌لق .

تیروزین [ج. س] (کیمیا) پوتاسك فیبرین ، قازه‌ئین اوزرینه تأثیرندن حاصل اولان جسم.

تیره [ج. س] مقاره‌لی چاموق ایلکی .

تیره [فا. ص] بولانیق .

تیره دل = قلبی قاره ، قاسی القلب .

تیره‌دلی = قسوت قلب .

تیره رأی = سخیف الرأی ، تدبیرسز .

تیره‌رأیی = تدبیرسزلك .

تیره‌شب / شب‌تیره = قراکاق کیجه .

تیره‌گون = رنکی بولانیق .

تریقوسه‌فال دود شعری لرأس . امعاده بولونور ، ۳-۴ سانتیمترو طولنده وقیل کبی رقیق بر عفیلدر .

(تریقوسه‌فال)

تریشین [ج. س] طوبوز انتنده بولنان غایت اینجه برجنس قورد که اکثریا اکلرینه دخی انتقال ایدر . دود شعر .

(تیریشین)

تیز [ت. ص] چابوق، سریع، سریعاً . {زبانزدی (تز) در} .

تیز [فا. ص] کسکین § چاپك ، چابوق . (حکمت) حال عمومیسی اینجه ولان. § حاد حالده بولنان مرض .

تیزچشم = حدیدالبصر ، کوزی کسکین .

تیزپا ـ ی = آیاغی چابوق ، چاپکپا .

تیزپر / تیزپرواز = سریع الطیران ، سرعتله اوچیجی .

تیزرو / تیزرفتار = سریع السیر ، سرعتله یورییجی .

تیزمشرب = تیز ، حدیدالمزاج || عجله‌جی .

تیزی = کسکینلك ، چابوقلق .

تیزلمك = سرعتلنمك ، چابوقلغی آرتمق .

تیزلك = عجله ، سرعت .

تیزاب [فا. س] (کیمیا) بین العوام (کزاب) دینلن یاقیجی صو که : حامض آزوت وحامض کبریتدن مرکبدر .

تیشه [فا. س] ناجاق ، بالطه ، کولنك . § کسر .

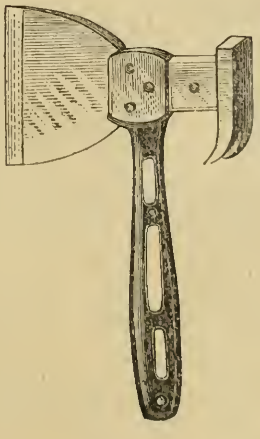

(تیشه)

تیغ [فا. س] قلیچ وقلیچه مشابه آلات قاطعه . سیف . ☞ (قلیچ) .

تیغ بند = قلیچ باغلایان .

تیغ دار = قلیچله مساح .

تیغ زبان = قلیچ کبی مؤثر اولان دیل || مؤثر سوز سوییلین .

تیغ زن = قیلیچ استعمالنده ماهر آدم .

تیغ گوه = طاغك تپه‌سی .

تیغ [ت. س] بر نوع صاپلی ایکنه ، نقش ایکنه‌سی ، تیغ ایکنه .

تیغاله [ت. س] شجرالعشردنان آغاجدن چیقان بر نوع ضمغ ، اشخر .

تیفو - تیفوس [ج. س] قره حما . { Typhus } .

تیفوئیدی = تیفویه بکزر حمی : حمای شبه تیفوئیدی .

تیفتیك [ت. س] ☞ (تفتیك) .

تیق [ج. س] (بحریه) اسکی زوهلی کمیلرده زده لوحه‌لرینه مقاومت ایتمك اوزره مذکور لوحه‌لرك آرقه‌لرینه قونیلان هند میشه‌سی .

تیك [ج. س] (طب) بعض عضلاتك متوالیاً تقلص ایتمسی یعنی یوزولمسی و بوندن ایلری کلن صاحی .

تیکسینمك [ت. مص] ☞ دیکسنمك .

تیلاس [ج. س] اکل اللحوم جنسندن تیلکی‌یه مشابه برحیوان .

(تیلاس)

تیلانکوس Tylanchus [ج. س] حیوانات حلقوی‌دن بر قورد اولوب لاشه‌لر اوزرنده یشار .

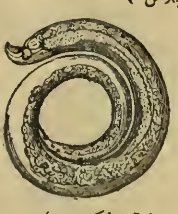

(تیلانکوس)

تیلکی [ت. س] ثعلب ، روباه . کوپك جنسندن اکل اللحم ، حیله‌لی بر حیوان که : حیله کارلغیله مشهوردر . § دساس آدم .

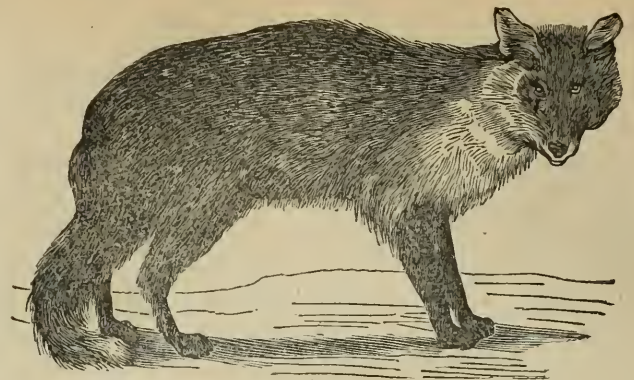

(تيلكى)

تيلكى بالغى == ابحار محيطيه‌ده بولنور غايت اوزون واينجه قويروقلى برجنس بالق.

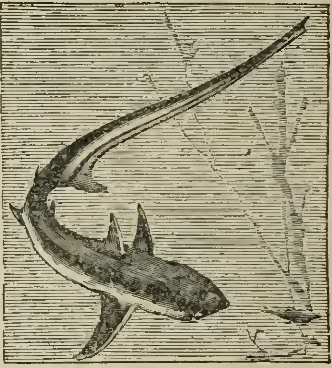

(تيلكى بالغى)

تيلكى طرناغى == ساب.

تيلكى قويروغى == برنوع اوزوم‌كه: خطهٔ عراقيه‌ده بولنور § بو اوزومدن چيقاريلان عصاره

تيمار [فا، س] مجروح خسته‌يه باقوب يارهسنى صارمق § حيوانه، نباتاته، طوپراغه، يارهيه باقمق، تقيد ده بولنمق § آتى تيمارلامق § وقتيله سپاهى دنيلان عسكر صنفنه ويريلان اراضئ اميريه حصه‌سى

تيمارجى == جراح ياماغى، چراغى

تيمارخانه == دار الشفاء {بيمارخانه‌دن غلطدر.}

تيمالى [ج س] هندشرقى‌يه مخصوص طيور دوريه‌دن برقوشك اسميدر.

(تيمالى)

تيمور [ت، س] معادندن قوهٔ تطرقيه واجزاريه‌سى وثقلت ومقاومتى‌اك زياده اولان وپك چوق بولنوب صنايعده قوللانيلان جسم معلوم، دمير. § عنادجى.

تيمور آغاجى == (نباتات) فويه فصيله‌سندن دللرى كثير، طوپلى چيچكلرى حامل برجنس اغاج.

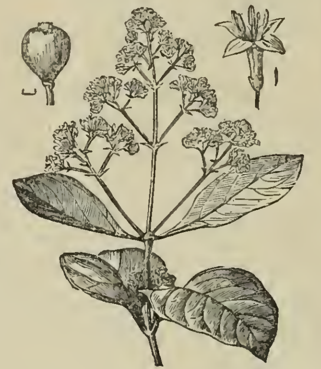

(تيمور آغاجى)

تيمورباش == بكلك اشياء، تجهيزات دائمه.

تيموربوزان == كوزه چكيان سورمه.

تيمورغورجته == (بحريه) ثابيه قپله‌سنه موضوع تيمور قوللر.

تيمورفنارى == (بحريه) دميرلى سفائنده آقشامدن صوكره پرووا استراليه‌لرندن برينه چكيلان وجوانب اربعه‌يه ضيا نشر ايدن فنار، ليمان فنارى.

تيمورقازيق == نجم قطبى.

تيمورلبابى == اكلاشلمسى مشكل اولان شى || دور، مشكل

تيموريرى == (بحريه) سفائنك امنيتله دمير اتدقلرى محل.

تيموش [ج، س] (تشريح) جوجقلرك كواس تختالرى التنده بولنان برغده‌يه اطلاق اولنور.

تينژى {Tingis} غشائى الجناح حشراتدن اولوب ميوه‌لره عارض اولور مرض ير بوجكدر.

(تينژى)

تيه [ع، س] بيابان، چول § (طب) قولاغك غشاء طبل ايله مجراى داخلى اذن آره‌سنده‌كى اجواف مختلفه‌سى مجموعى.

تين [ع، س] ☛ اينجير.

تينولوز [ت، ص] مسكين، سومسوك. § چليمسز.

تيهو [فا، س] ☛ چيل قوشى.

تيياس [ع، س] {مولدر} (بيطرى) قوقمقله متصف برنوع كچى خسته‌لغى.

تاء مضمومه

تبع [ع، ص] ازمنهٔ قديمه‌ده يمن قطعه‌سنده حكومت ايدن ملوك قديمهٔ عربك عنوان مخصوصى. جمعى: (تبابعه) در.

تتق [ع، س] پرده، اورتو، پچه، نقاب {طوتوق لفظ تركيسندن معرب اولديغنى ادعا ايدنلر واردر}.

« جمع اضدادى مرام ايلسه كر مقدرتى
برلشور شام ايله تتق صبح ازل »

تجار [ع، س] ج: (تاجر) تجارتله مشغول اولان كيمسه‌لر.

تحف [ع س] هديه معناسنه اولان (تحفه) نك جمعى. نادیده شيلر § خوشه كيدن شى § عجيب، غريب ايش، شى § كولنج، اكلنجه‌لى. § مناسبتسز حال.

تحفجى == اوفاق تفك، نادیده شيلر صاتان دكانجى.

تحفجيلر == تحفجى اصنافنك بولندقلرى چارشى.

تحفلق == غرابت، عجيبلك || لطيفه شاقه || كولەجك سوز ويا حال.

تحفه [ع، س] هديه، يركذار، ارمغان، پيشكش § نوپيدا، نوظهور، ناديده شى.

« اولورن دخى تحفهٔ تعايا
اصحابنه، آلنه هدايا »

تخم [ع ـ] طوپراغه اکیلنجه کندی جنسندن بر نبات ، بر سبزه وجوده کتیرن دانه . بذر ، چکردك . § حیواناتك تخمی حکمنده اولان نسغه ، مادهٔ حیات § بعض بوجکلرك تخم شکلندهکی کوچوك یومورطهلری .

تخم آتمق = حراثت ، اکین اکمك .

تخملق = زرع ایچون سچلمش ، جنسی ایی دانه .

تخم مرغ = یومورطه .

تخمدان = دوشك دینلن محفظه : اول امرده قدان اورایه دیکیلوب وقتی حلول ایدنجه باشقه محله نقل اولنور .

تخمه [ع ـ] (طب) امتلاء معده ، معده طولغونلغی ، فساد معده ، هضمسزلق .

تراب [ع ـ] طوپراق ، یر § توز . { جمعی : (اتربه) در } .

ترابی = طوپراقدن ، طوپراغه منسوب ومتعلق .

اوانیٔ ترابیه = طوپراقدن معمول قاب قاجاق .

آیاق ترابی = تعبیرات عامیانهدن اولوب خاکپای کبی معرض تواضعده استعمال اولنور :

« ایدرسه وجهی وار بنی ایکی جهانده سرفراز
خدا بیلیر حبیبنك آیاغنك ترابی یم »

خط تراب = (بالیستیق) محركك مبدئی نقطهٔ اصابته ویا نقطهٔ سقوطه وصل ایدن خط مستقیم .

زاویهٔ تراب = (بالیستیق) خط ترابك مستویٔ افقی ایله احداث ایلدیکی زاویه .

سطح تراب = (بالیستیق) خط تراب ایله بو خطه عمود بر خط افقیدن مرور ایدن مستوی .

ترب [ع ـ] (تراب) ایله مترادفدر .

ترب [فا ـ] ترکجهده بالتحریف (طورب) دیدیکمز نبات معروف .

تربه ـ تربت [ع ـ] دیانةً وسیاسةً بیوك طانینان بر میتك قبری ، مدفنی § قبرك اوزرینه یاپیلان بنا .

تربهدار = تربه محافظهسنه مأمور آدم .

تربهداری = تربهدارلق || تربهدارك وظیفهسی ، حالی .

ترس [ع ـ] ادوات حربیهٔ قدیمهدن قالقان دینلن آلت مدافعه . جمعی : (اتراس) و (تروس) کلیر .

ترش [فا ـ] اکشی .

ترشروی = اکشی یوزلی ، عبوس الوجه .

ترشرویی = اکشی یوزلولك ، عبوس الوجهلك .

دوغ ترش = اکشی آیران .

روی ترش = اکشی یوز .

ترشی = اکشیلك || طوز وسرکه ایله یاپیلان سبزه ومیوه ـ که : ترکجهده بالتحریف (طورشی) دینور . || کوشك ، کچمش شی || آلیشمش شی .

ترشه [فا ـ] قوزی قولاغی دنیلن معروف اکشی نبات .

ترعه [ع ـ] صویك طاشدیغی بر § قنال .

ترفنده [فا ـ] وقتندن اول ویا موسمندن صوکره یتیشن میوه وسبزه . { وقتندن اول یتیشنه (ایلك ترفنده)، موسمندن صوکره یتیشنه (صوك ترفنده) دینور . }

ترك [اسم مشترك] ترك بن یافث بن نوح علیه السلام سلالهسندن منشعب اولوب آسیانك وسط وشمال غربی منطقهسنه یرلشن امت عظیمه ـ که : بزلر دخی منسوبیتیله مفتخرز . § بو عرق نجیبه منسوب افرادن هر بری § آوروپا اقوامی نظرنده عثمانلی قوم نجیبنه منسوب آدم .

ترکستان = ترك امت معظمهسنك ساکن اولدقلری خطهٔ واسعه ـ که : طاشکند ، خیوه ، بخارا ، قیرغیز مناطقنی شاملدر .

ترکمان = ترك امتندن وبر طوائفدن بری .

ترکیات = ترکجه ، ترك لسانی اوزره یازلمش آثار .

ترکجه = ترك عرق معتبرینه منسوب اولانلرك سویلدکلری لسان عذب البیان . || آچیقجهسی ، دوغریسی معناسنده کلیر .

ترکجهلشمك = ترك لسانه تحویل اولنمق .

ترك تاز = آوشمه ، سکیرتمه .

ترك جوش = یاری پشمش ، نیم پخته ، تاتاری .

ترکلشمك = ترك اولمق || ترکه بکزهمك .

ترکی / **ترکیه** = ترکه منسوب : لسان ترکی ، اخلاق ترکیه ، اقوام ترکیه . || ترك لسانی || ترکجه یازلمش اثر .

ترکی [ت ، ـ] شرقی ، تغنی ، لحن .

ترکیسنی چاغرمق = برینك طرفدارلغنی التزام ایتمك .

ترمس [ع ـ] آجی بقله دنیلن نبات .

ترنج [ع ، فا ـ] پورتقاله مشابه بر نوع صولی میوه ـ که : اکشی وطاتلی نوعلری واردر .

ترنجی = ترنجه منسوب || ترنج رنکنده اولان .

چین ترنجی = ماندارین دنیلان اینجه قبوقلی معروف میوه .

ترنج شربتی = ترنجدن یاپلمش شروب .

تروس [ع ـ] قالقان معناسنه اولان (ترس) ك جمعی .

ترهات [ع ـ] هرزه ، عبث ، صاچمه سوزلر معناسنه اولان ولسانمزده استعمال اولنمیان (ترهه) نك جمعی .

تسع [ع عد] طقوزده بر : $\frac{1}{9}$.

تفاح [ع ـ] الما دینلان معروف میوه . سیب . { جمع یعنی مفرد اولان کلماتندندر . مفردی اولان (تفاحه) غیر مستعملدر } .

تفاح الارض = یر الماسی .

تفاح لبنان = جبل لبنانده حاصل اولور غایت لذیذ بر نوع الما .

تفاحی / **تفاحیه** = تفاح جنسنه منسوب نباتات .

تفاحیت = (کیمیا) حامض تفاحك اساسلردن بریله امتزاجندن حاصل اولان بر ملح .

تفك ـ تفنك [فا ـ] {ترکجه اوفلهمك معناسنه اولان (توفمك) لفظندن محرفاً مفرس اولدیغی بعض ارباب تدقیق بیان ایتمشلردر } . (مرمی خزینهسی) دینلن وقسم مؤخرنده بولنان بر بوشلقه موضوع فشنکی سیوری اوزون بر میل واسطهسیله آتشلیان وباشلوجه (ناملو) و (قونداق) دن عبارت اولان آلت رمی ـ که : انواع مختلفهسی واردر .

تفنکجی = تفنك اعمال ایدن صنعتکار . || برآلای ویا طابوروده افرادك تفنکلرینی تعمیر واصلاحه مأمور ضابط || وقتیله آلای بکلکی وظیفهسنی ایفا ایدن ضابطه مأمورینده دینیردی .

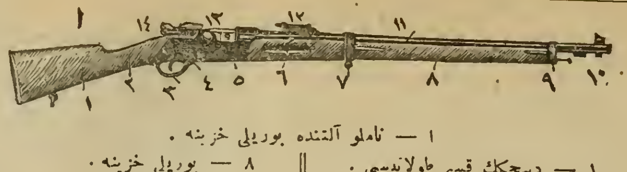

ا — ناملو آلتنده بوریلی خزینه .

۱ — دیپچکك قسم طولانیسی .
۲ — قبضه .
۳ — قورقولق .
٤ — تتیك و یایی .
٥ — سورکو قولی .
٦ — کردل .
۷ — آلت بیله‌زیك وکردانه .
۸ — بوریلی خزینه .
۹ — اوست بیله‌زیك .
۱۰ — آیاق .
۱۱ — آرپه‌جق .
۱۲ — نشانکاه .
۱۳ — نامlu
۱٤ — سورکو .

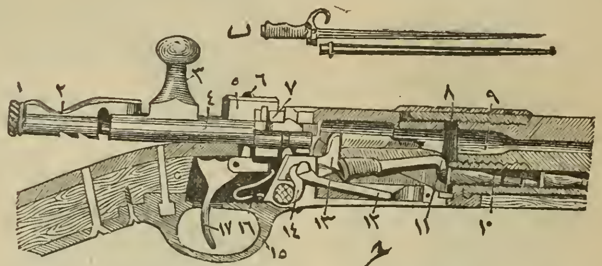

ب — قصاطوره وقاینی . ج — خزینه‌سی دیپچکده ینه بوریلی خزینه [دیپچك خزینه] .

۱ — صمون .
۲ — خروس .
۳ — سورکو قولی .
٤ — سورکو کوکده‌سی .
٥ — سورکو .
٦ — مسند ویده‌سی .
۷ — مکرر آتش مندالی .
۸ — یان مندالی .
۹ — فشنك یتاغی .
۱۰ — بوریلی خزینه .
۱۱ — کرده‌ل .
۱۲ — کردل یایی .
۱۳ — کردل سورمه‌سی .
۱٤ — ویده .
۱٥ — قورقولق .
۱٦ — تتیك یایی .
۱۷ — تتیك .

تفنکخانه == تفنك وضع وحفظنه مخصوص سلاح دپوسی .

چاقماقلی تفنك == مکرر آتشلی تفنکلرك احداثندن اول قوللانیلان وخروسك ثابت برچاقماق طاشنه چارپمسندن متحصل قیغلجم واسطه‌سیله آتش آلان تفنك .

ماوزر تفنکی } مارتینی تفنکی } == یکی اصول مکرر آتشلی تفنك .

تُفُو [فا.س] تحقیر ویاتأسفی مفید اولان (تو !) مقامنده ایراد اولنور .

تُقْیَه [ع.س] (تقیه) طرزنده استعمالی غلطدر . صاقنمه ، احتراز || بر آدمك منسوب اولدیغی مذهبی کیزلەمك ایچون اختیار ایلدیکی مواضعه .

تُکْمَه [فا ، س] اسنانزده بالتحریف (دوکمه) ویا (دوومه) دنیلان یعنی اثوابك ایلیك یرلرینك قارشولغنه دیکیلان شی .

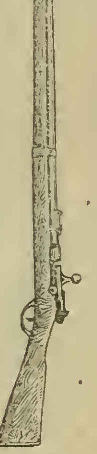

(ماوزر تفنکی) (مارتینی تفنکی)

تُنْبان [فا.س] طون ، ایچ طونی .

تُنْبَك [فا.س] ☛ دنبلك، داربوقه.

تنبك‌زن == داربوقه‌جی .

تُنْد [فا.ص] سرد، حدید، شدید، خشونتلی.

تندخوی } تندمشرب } == حدیدالمزاج آدم ، تتیز .

تندروی } تندچهره } == عبوس لوجه، چاتیق یوزلی.

تندلجام } تندلگام } == باشی سرت آدم .

تندی == سردلك ، حدت وشدت .

تُوی [فا.س] قات ، قاتمر .

توبرتو } توی برتوی } == قات قات .

صدتوی == یوز قاتلی || چوق قتمرلی.

تُوالَت [ج.س] {Toilette} یوزییقامه، باش طارامه ، کورل کینمه ، سوسلنمه ایشی . سوسلنش ، تزین .

توالت طاقمی == آیینه، طراق، فیرچه، لکن ، ابریق کبی آلات وادوات .

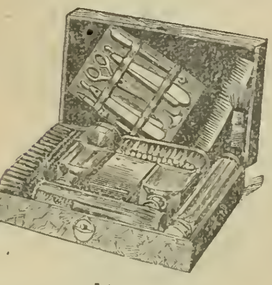

(توالت طاقی)

تُوان [فا.س] کوج ، قوت ، طاقت .

ناتوان == طاقتسز، درمانسز، ضعیف ،

ناتوانی == طاقتسزلك ، ضعیفلك .

توانا == کوجلی ، قوتلی ، طاقتلی .

توانگر == زنکین ، صاحب ثروت .

توانگری == زنکینلك .

توب • [ج،ـ] (کیمیا) تحلیلاتده مستعمل و بر طرفی قاپالی، اسطوانی ۱۵ : ۳۰ سانتیمترو صولنده مختلف قطرده جامدن معمول و تسخینه مساعد بوریلر، تجربه بوریسی § هر نوع بوریلر، انبوب § دیوانه .

(توب)

توت • [فا ، ـ] ترکجه‌ده دوت دنیان سوسنیه فصیله‌سندن معروف میوه . انواع مختلفه‌سی واردر: قره توت، بیاض توت .

توت شوکی = (ثمر علیق)

تُوتْدِیرْمَكْ [ت،مص] دومان چیقارمق، دومان یاپدیرمق .

توتسی = {Fumigation} مضاد تعفن بر ماده‌یی دومان، بخار ویا غاز حالنده استعمال ایتمك ، مواد نباتیه و کوکورد توتسیسی || رایحهٔ طیبه نشری ایچون ، یاخود معالجه و افسون قصدیله بخور وسائره یاقمق .

(توتسی)

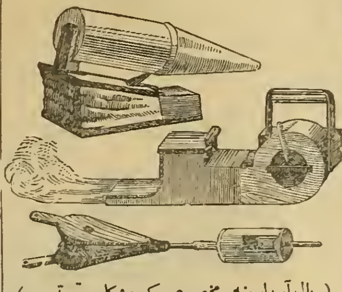

(بال آریلرینه مخصوص کوروکلی توتسی)

توتسیلنمك = بخورلانمق .

توتسیله‌مك = توتسی ویرمك ، تبخیر ایتمك .

توتمك = دومانلانمق ، دومان نشر ایتمك .

کوزده توتمك = زیاده‌سیله آرزو اولنمق ، کمال تحسرله آرزولامق .

توتون • [ت،ـ] دخان ، دومان ، یانان برشیدن چیقوب هوایه قاریشان سیاهمسی غاز ـ که : ذرات فحمیه ، حامض فحم وسائره‌دن عبارتدر . § یاقیلوب دومانی تنفس ایدیلان معروف یاپراق ـ که : عن‌اصل امریقادن کلمشدر .

(توتون نباتی)

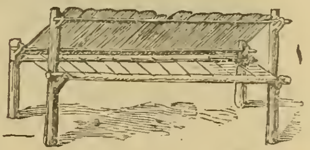

۱ — توتون محصولی ایچون موقت کولکه‌لك . ۲ —. توتون یپراقلرینك هونك ایدلمسی. ۳ — قورومش یپراقلردن مرکب دمت. ٤ —. سوق و ارسال اولنمق اوزره حاضرلنمش دسته‌لر ٥ — توتونلرك آغزده چکنه‌مك صورتیله قوللانیله‌جق حاله قونلمسی. ٦ — توتونلرك قییله‌جق حاله قونلمسی « مایه‌لنمسی » . ۷— قییلمش توتونك مسخن هواده قوریدلمسی ۸ — سیغاره اعمالی ایچون ماکنه . ۹— زیوانه اعماله مخصوص . ۱۰— « ماندارین » دینان سیغاره استعمالنه مخصوص.

توتون بالیغی = دومانده قورودلمش بالیق باصدیرمه‌سی .

توتون طبقه‌سی = ایچنه قیيلمش توتون قونیلوب جیبده طاشینان کوچوك قوطی .

توتونجی = توتون صاتان تاجر، دکانجی .

توتیا [فا، ص] (کیمیا) معادن بسیطه‌دن بیاض ، ماوی‌براق رنکلی برماده‌یه اطلاق اولنور. چینقو § بومعدنك کوزه چکیلن مسحوقی .

توده [فا، ص] ییغین ، کومه .

توده بر توده = ییغین ییغین .

توزپو [ت، ص] معدن رنده‌لمکه وحلالندیرمغه مخصوص چلیك آلت .

توز [ت، ص] اینجه اون حالنده طوپراق، عبار § هرشیئك اینجه‌سی ، اون حالنده اولانی .

توزلق [ت، ص] بالدیری طوزدن محافظه ایچون کیيلن شی .

(توزلق)

١ — عتيق توزلق .	٦ — کویلی توزلغی .
٢، ٣، ٤، ٥ عسکری »	٧ — یارم توزلق .
	٨ — آوایچون »

توغ [فا، ص] باش لباسنك تپه‌سنه ویا آلن طرفنه ویاخود مزراق اوجنه وضع اولنان تزیينات § زنبقیه فصیله‌سندن بر نبات § سرغوج .

توغله [ج، ص] ☚ (طوغله)

توف [ت، د] توکورمکی مصور تحقیر اداتیدر . (تو) کبی .

توك - توی [ت، ص] انسان وحیوانك جلدی اوزرنده بیتن قیل ، صاچ .

(توغ)

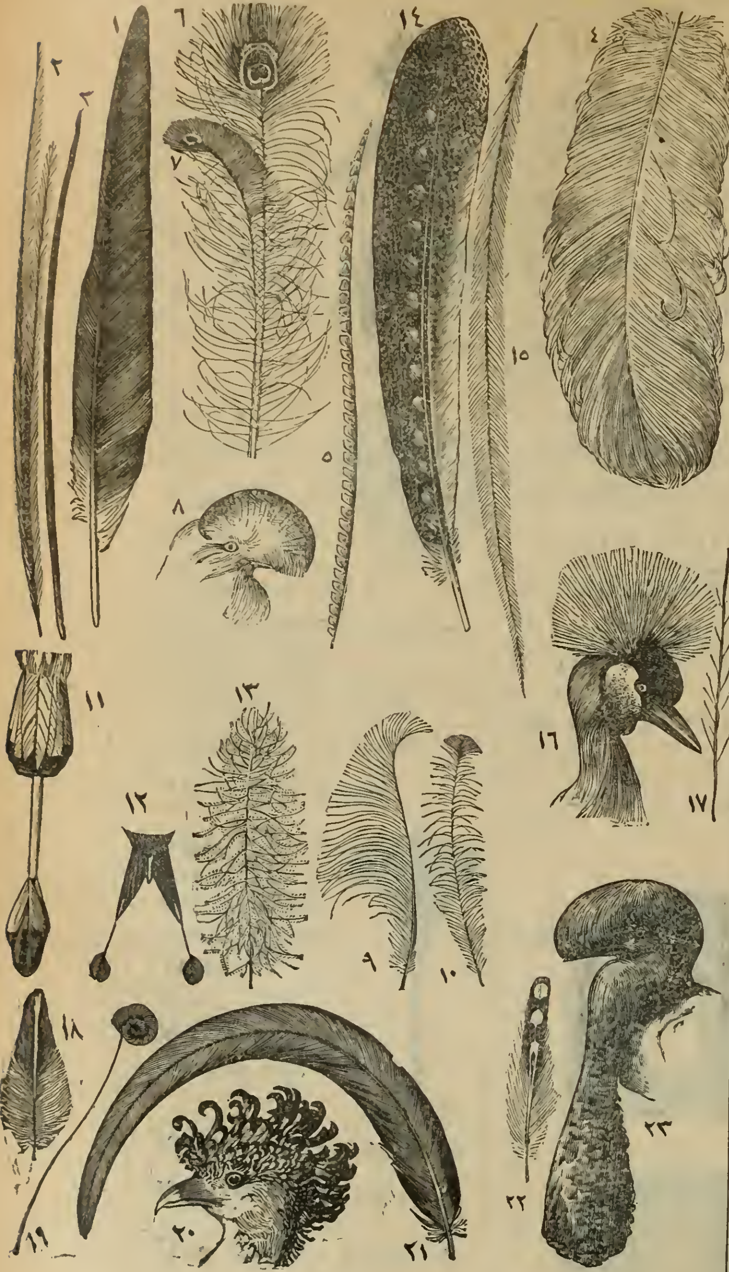

(تویلر)

١ — قرتال وقره‌قوش . ٢، ٣ — تپه‌لی دوه قوشی . ٤ — عادی دوه قوشی . ٥ — بر نوع قوشك باشندن چیقان توی قلم . ٦، ٧ — طاوس قوشی ٨ — بر نوع خروس سرغوجندن . ٩ — کوچك سرغوج . ١٠ — برنوع توی قلم . ١١ — مومو دینیلن قوشك چوکانلی قویروغی . ١٢ — سینك قوشنك چوکانلی قویروغی . ١٣ — طورنه قوشی . ١٤ — آرغوس دینیلن قوشدن ، ١٥ — جنت قوشندن . ١٦ — تپه‌لی طورنه . ١٧ — سورغوجندن بر قلم . ١٨ ، ٢٢ — بر نوع خروسك توی قلملری . ١٩ — (مانوقوت) قوشنك قویروغندن . ٢٠ — آفریقا طاورغنك سرغوجی . ٢١ — عادی خروس قویروغندن . ٢٣ — (مانوقوت) قوشنك باش وکوکسی .

توی اوتی = ذات الفلقتین شعبه‌سندن بقلیه فصیله‌سنه منسوب جذری دافع دیدان نباتدر .

(توی اوتی)

تویلر اورپرمك = ارتعاش ایتمك ، اورکمك .

پودره توبی = تراشدن صوکره اوکلرك وتزین ایچون نسوانك استعمال ایلدکلری پودره نك یوزه سورلمسنه یارایان توبلی شی .

(پودره توبی)

دیلده توی بیتمك = بر سوزك دفعاتله سویلندیکندن کنایه‌در .

دوه‌توبی = آچیق قهوه رنکی .

صیچان‌توبی = قویو قیرونك .

توی‌قلم = نقاش فورچه‌سی .

توی‌سپورگه = صالونلرده غایت نازك اشیایی سپورمك ایچون مستعمل بر نوع سپورکه .

(توی‌سپورکه)

توی‌توس = صاچ صقال .

تویسز = شاب امرد ، صقال وبیغی اولمیان .

تویلنمك = یاورو قوشلر توی چیقارمق .

توبی دوزمك = رفاه بولمق .

تولك [ت،س] کومس § ماوی § بوجاق .

توله‌مك [ت،مص] چیپلاق اولمق تویبی دوکمك .

توکتمك [ت،مص] ختامه ایردیرمك . بیتیرمك .

توکنمك = بیتمك ، ختامه ایرمك .

توکورمك [ت،مص] آغزدن ترکوروکی طیشاری دفع ایتمك ، تیزق .

توکوردیکنی یالامق = سوزندن نکول ایتمك ، ویردیکی وعدی اجرا ایتمامك .

قان توکورمك = محنت ، مشقت ایچنده بولنمق ، اضطراب چکمك || (طب) تنفث .

توکوروك [ت ، س] آغزده طبیعی اوله‌رق حاصل اولان صو ، ریق ، لعاب .

توکوروك حقه‌سی = ایچنه ترکوریلن کوچوك قاب || (طب) مبزق .

توکوروك قوروتمق = چوق سویلدیکی حالده دیکلنه‌مه‌مك .

توکوروکنی یوتمق = ایمرنمك .

توکوروك اوتی = برجنس نبات .

تول [ج ، س] { Tulle } پك اینجه وسیکرك بز § نسوانك یوزلرینه اورتدکلری پچه § دوواق ، غاز ، فره‌پ .

تول پرده = تولدن یاپلمش پرده که : پنجره پرده‌لرینك اوستنه وجارپالانك آلتنه قونور .

تولبند = تول § (غاز) دینلن اینجه سیکرك بز .

توم [ت،س] یومرو ، قبه‌لی شی .

تومملك = یومرو اولمق ، شیشمك .

تومار [فا،س] ☞ (طومار) .

تومان [ت،س] { (زبانزدی (تومن) در } بیوك کومه § اون بیك احاددن مرکب صایی § اصطلاحات قدیمه عسکریه‌جه فرقه § ایران حکومتنك (٥٠) غروش قیمتنده اولان آلتون الچه‌سی .

تومسله‌مك [ت،مص] یامری یومری اولمق § عارضه پیدا اولمق .

تومسك = یومری ، یوکسکلك ،

تونج [ت،س] (کیمیا) باقرایله قلایدن متشکل خلیطه‌یه اطلاق اولنور که : بوندن شمعدان ، منقل کبی برچوق اوانی اعمال ایدیلور .

تونك [ت،س] طاووق کبی بعض طیور اهلیه‌نك کیجه‌لری اوروینه قوندقلری صیریق .

تونه‌کله‌مك = کوشك ، سولپوك بر حالده طورمق ، اوطوردیغی یرده اویومق || مسکینجه‌سنه طورمق .

تونه‌مك = تونك صیریغنه قونمق .

تونل [ج،س] { Tunnel } یرآلتندن آچلمش یول § تونل حفریاتنك مختلف طرزلری اولوب بعضیلری آتیده کوسترلمشدر .

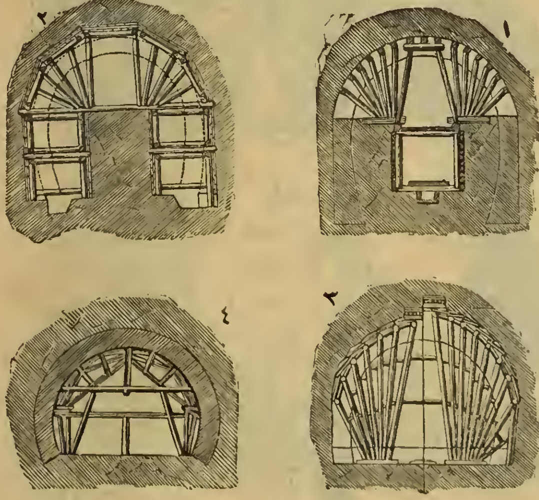

(تونل)

١ — فرانسز اصولنده حفری .
٢ — آلمان « «
٣ — مختلط اصولده حفری
٤ — شیولی برطرزده «

نی [ت،ص] کاخن بکی ، رذیل .

یج [ع،س] (تاج) ك مصغری § (نباتات) چیچکارك یشیل قسملر ندن ماعدا اولان وریقات ملونه سی

(تویج)

ویج جلجلی == چنەراق شکلنده اولان ویج .

ویج جرسی == چاك شکلنده اولان تویج .

ویج شفوی == بربرندن منفك ایکی وداق شکلنده اولان تویج .

تویج صلیبی == صلیب شکلنده اولان تویج .

تویج فراشی == سدیر شکلنده اولان تویج .

تویج قرنفیلی == ورقنك اوجلری کرتکلی اولان تویج .

تویج قمعی == خونی شکلنده اولان تویج .

تویج مغفری == باش زرهی اولان طاسه مشابه تویج .

تویج منفصلة الوریقات == بر برندن تفریق اولنه بیلور ایکی و یا دها زیاده وریقی حامل تویج .

وحید التویج == یالکز بر صفیحه دن عبارت اولان وریقی حامل ویا صفیحهٔ وریقی برقاچ قسمه منقسم تویج .

حامل التویج | ذات التویج == تویجی اولان ، تویجلی .

ذات الزهرة التویجیه == ازهاری تویجی اولان نبات .

تویجی == تویجه منسوب ‖ تویجه بکزەین .

تُهَم [ع،س] جج : (تهمت) .

تُهَمَت [ع،س] سبب اتهام اولەبیلەجك شی ، صوچ . § (حقوق) مجازات ترهیبیەیی داعی اولوب هیئت اتهامیەنك درجهٔ ثبوتده کورەجکی افعال جنائیه .

اسناد تهمت == اتهام ایتمك .

تهمت ظاهره == (حقوق) اثباتدن مستغنی اولەجق صورتده آشکار اولان تهمت .

تهمتلی == متهم، کندوسنه تهمت اسناد اولنان کیمسه ‖ قباحتلی ، صوچلی .

تهمتسز == تهمتی اولمیان، برکونه صوچ وقباحتی بولنمیان، بیکناه ، بری الذمه .

ث [ع،ص] الفبای عربینك اوچنجی وعثمانلی حروفنك بشنجیسی اولوب عربجه‌دن مأخوذ کلماته مخصوص و (ثاء مثلثه) نامیله‌ده معروفدر . ابجد ترتیبنده یکرمی اوچنجی حرف اولوب رقم کبی استعمالنده (٥٠٠) عددینه دلالت ایدر .

صاغر وديلسزلره مخصوص الفباده شکلی شودر :

خطوط متنوعهٔ عثمانیه‌ده (ث) حرفنه مشابهدر .

ث	کوفی
ث	تعلیق
ث	ثلث
ث	نسخ
ث	سیاقت
ث	توقیع
ث	دیوانی
ث	جلی
ث	اجازت
ث	رقعه
ث	ریحانی
ث	شجری

ثاء [ع،س] (ث) حرفنك اسمیدر . (ثاء مثلثه)

ثائِب [ع، س] یاغمور مقدمه‌سی اولان شدتلی روزکار، یاغمور بوراسی .

ثائب البحر = دکزك بعدالجزر مد وقوعنده ساحلی باصوب طولدیران صویی .

ثابِت [ع،ص] یرندن قیملدامیان، برقرار اولوب طوران ، ثبات ایدن . § (حقوق) اسباب ثبوتیه‌دن برینك ویا برقاچنك دلالتیله ثبوت بولان، تحقق ایدن .

ثابت قدم = یرنده ، سوزنده طوران، پایدار .

ثابتات = (ثابته)نك جمعی . سیاراولمیان، یرنده ثابت کبی کورینان کواکب .

ثابِته [ع،ص] (ثابت) ك مؤنثی .

ثار [ع، س] اوج ، انتقام .

اخذ ثار = اوج آلمق، انتقام آلمق .

ثافِل [ع،س] چوکه‌لك، طورطو، رسوب.

ثاقِب [ع،ص] بر یاندن دیکر یانه دلوب کچن، دلیجی § پارلاق، مجلی : فکر ثاقب .

نجم ثاقب = کوکب تابان § (زحل) دینان سیاره .

ثالِث [ع، عد] اوچنجی ، ایکنجیدن صوکره کلن .

ثالثاً = اوچنجی مرتبه‌ده ، اوچنجی اوله‌رق .

ثالثه = (ثالث) ك مؤنثی § (ریاضیه) : برزمان ویا قوس ثانیه‌سنك آلتمشده برجزئنه مساوی اولان زمان ویا قوس § بیکباشیلغه معادل بر رتبهٔ ملکیه ـ که : القابی (رفعتلو) در .

شخص ثالث = (حقوق) طرفینك غیری اولوب بر مناسبتله ایشه ، دعوایه قاریشان ویا مداخله ، توسط ایدن کیمسه .

ثامِر [ع،ص] میوه‌لی ، میوه طوتمش .

ثامِن [ع،ص] سكزنجی .

ثامناً = سكزنجی اولەرق ، سكزنجی درجەدە .

ثانی [ع، ص] ایكنجی دیمكدر .

ثانیاً = ایكنجی درجەدە، ایكنجی اولەرق .

ثانیه = (ثانی) نك مؤنثی . § (ریاضیه) دقیقەنك آلتمش جزئدە بر جزئی . § رتب ملكیەدن عسكری قائممقاملغنە معادل بر رتبە كە : القابی (عزتلو) در .

ثَبات [ع،مص] پایدار ، برقرار اولمق ، برسیاقدە طورمق .

بی ثبات = ثباتسز ، متحول .

بی ثباتی = ثباتسزلق ، تحول مزاج .

ثباتلی = پایدار ، مداوم .

ثباتكار = ثبات ایدیجی .

ثباتكارانه = اصحاب ثباتە لایق صورتدە .

ثباتكاری = ثباتكارلق .

ثَبْت [ع،مص] یازمق، قیدوتحریر ایلمك . دفترە كچیرمك .

ثبت دفتر = دفترە یازمق ، كچیرمك .

ثَبیت [ع،مص] ثابت ، پایدار .

ثَجّاج [ع، ص] شارلدایەرق آقان صو : ماء ثجاج .

ثَجیر [ع،س] جبرە ، پوصە .

ثَخانَت [ع،مص] قالینلق، پكلك، صیقلق .

ثَخین [ع،ص] قالین، قالی، پك ، صیق .

ثَدْغ [ع،مص] باش یارمق § باش یاریلمق .

ثَدَن [ع،مص] (طب) عضلات واحشانك غیرطبیعی اولەرق كسب حجم ایتمەسی، فرط سمانە .

ثَدْی [ع ، س] ممە ، اجیك . { اكثریا دیشی ممەسنە دلالت ایدر . }

ذات الثدی = ممەلی حیوانات .

ثَرائِد [ع،س] ج : (ثرید) . ثریدلر .

ثَرْب [ع مص] لوم وتقبیح § (طب) معدەنك انحنالرینە مربوط یاغلری . جمعی : (ثروب) در .

ثَرْثار [ع، ص] كوەزە ، هزرە وكیل ؛ بوش بوغاز .

ثَرْد [ع،مص] طوغرامق، طوغراعق .

ثَرْم [ع،مص] دیش كوكندن قیرلق .

ثَرْوَت [ع،س] زنكینلك،نقود واموال چوقلغی§ چوقلق : ثروت عقل، ثروت عامیه .

علم ثروت = افراد بشرك سعی وعملندن یعنی چالیشمەسندن وبوواسطە ایلە حصول راحت وسعادتندن بحث ایدن علم؛ فن اقتصاد

ثَرَی [ع،س] طوپراق ، ارض .

بین الثریا والثری = آرەلرندە یرلەكوك قدر فرق واردر دیمكدر .

تحت الثری = یرآلتی ، مزار .

فوق الثری = یریوزی ، طوپراق اوستی .

طاب ثراه = جناب حق تبرینی طیب ایتسون .

ثَعابیب [ع،س] آغزدن آقان صالیە .

ثَعْلَب [ع،س] تیلكی .
{ قایناديلوب ایچیلان (سحلب) باشقەدر. }

ثعالب = (ثعلب) ك جمعی . تیلكیلر .

داء الثعلب = صاچ وصقال دوكلمە علتی .

عنب الثعلب = ایت اوزومی .

ثُفْل [ع،س] قازورات .

ثَفِن [ع ، س] تاجر ، اكثریا آیاقلردە جلدك سرتلشمەسیلە حاصل اولان حادثە .

ثَقْب [ع،مص] دلمك ، دلنمك § بر طرفدن دیكر طرفە قدر آچیق اولان دلیك .

ثقب متشاری = اصطلاحات جراحیەدن اولوب اعضاء مختلفەیی دلمكە مخصوص آلت .

ثَقَلان ـ ثَقَلَین [ع، س] انس وجن .

رسول الثقلین / **سید الثقلین** = انس وجنە مبعوث اولان حضرت فخر كائنات علیە اكمل التحیات افندمز .
« قربانیم الله ورسول الثقلینك »

ثَقیل [ع،مص] آغیر ، كران . § كریە، غلیظ ، چركین ؛ § حق تعالیە ادا اولنان حركە .

ثقیل الروح = حضوری ، حججی انسانی بیزار ایدن شخص ، كرانجان :

ثَلاث [ع،ع] (ثلثه)نك مؤنثی . { اسماء اعداد عربیەنك تاء ایلە نهایت بولانلری ــ قاعدۀ عمومیەیە مغایر ــ مذكر ، تاءسزلری مؤنثدر . }

ثَلاثون [ع،ع] اوتوز .

ثَلاثَه ـ ثَلْثَه [ع،ع] اوچ . (صفتدر)

ثَلْج [ع،س] قار ، برف .

ثَلَم [ع،س] دیش كدیكی .

ثلمه = كدیك ، رخنه .

ثِمار [ع،س] (ثمره) ایلە مترادفدر . میوە .

ثَمان [ع،ع] (ثمانیه) ایلە مترادفدر . سكز (۸)

صحن ثمان = رتب علمیەدن بری .

ثمانون ـ ثمانین [ع،ع] سكسان : (۸۰)

ثَمانیَه [ع،ع] سكز. {تشدید ایلە غلطدر.}

ثَمَر [ع،س] میوە ، یمش § محصول § نتیجە .

ثمرات = ج : (ثمر وثمره) : ثمرات نافعه

بی ثمر = میوەسز § نتیجەسز .

اقتطاف ثمر = استحصال نتیجە ایلمك .

ثمر عرعر = نباتاتجە اودج تخمنە اطلاق اولنور .

ثمر منجمن = ثنائی المسكن بر میوە . { جمعی : (اثمار) كلیر . }

ثَمَره [ع،س] میوە ، یمش § محصول § نتیجە

ثمرۀ فؤاد = اولاد ، محصول حیات .

ثَمَن [ع،س] اشیانك مسكوكات ایلە تعیین اولنان قیمتی، بهاسی ، دكری . { جمعی : (اثمان) كلیر .

ثمن مثل = [فقه] اصطلاحات فقهیەدن اولوب صاتیلان شیئك امثالنە قیاساً اصحاب وقوف طرفندن تقدیر ایدیلن قیمتی .

ثمن مسمی = [فقه] بوده اصطلاحات مذکوره‌دندر قیمت حقیقیه‌یه مطابق اولسون اولمسون طرفینك رضاسیله تقدیر ایدیلن قیمت.

ثَمیر [ع، صد] میوه ویرن، میوه‌لی.

ثَمین [ع، ص] بهالی، قیمتدار.

ثَناء [ع، مص] مدح، وصف.

ثناخوان / ثناکار / ثناکو } = مدح وثنا ایدیجی.

ثناکارانه / ثنا ویانه } = ثناکو اولانه لایق صورتده.

ثناکولی = ثناخوانلق.

ثناور = ثنا ایدیجی.

ثناوری = ثنا ایدیجی‌یه منسوب.

ثَنایا [ع، ـ] اوك دیشلر.

ثَنائی [ع، ـ] مجوس.

ثَنَوی [ع، ـ] بری خیره، دیکری شره مؤکل ایکی ملکك وجودینه قائل طائفهٔ ضاله افرادندن هر بری.

ثَنیت [ج، ـ] (کیمیا) حامض ثنیتك اساسلرله امتزاجندن حاصل اولان ملح.

ثنیتی = (کیمیا) حامض ثنیتومك اساسلرله امتزاجندن حاصل اولان ملح.

ثنئین = مرکبات ثنویهٔ حامضیه.

ثَنبوم [ج، ـ] (کیمیا) اجسام شبه معدنیه‌دن قالی و قرمزی براق، طیار برجسم.

ثَواب [ع، ـ] اجر، جزای خیر، عمل صالحك مکافات معنویه‌سی.

ثَوّاب [ع، ص] اثواب صاتان، اثوابجی.

ثَوابِت [ع، ـ] (ثابته)نك جمعی. یرلرندن حرکت ایمزکبی کورینن کواکب.

ثَوب [ع، ـ] بز § البسه، روبه.

ثَوَبان [ع، مص] مرضدن بری اولیش، صاغلاملق.

ثَور [ع، ـ] اوکوز § منطقة البروجك ایکنجیسی‌که: شمس بورایه نیسانك ایکیسنده داخل اولور.

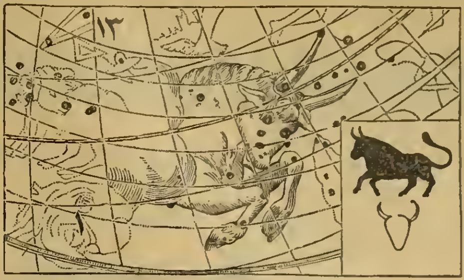

(ثور)

ثَوران [ع، مص] توزك. طائفه‌نك قالقمسی.

ثَیِّب [ع، مص] طول قادین، ذات لزوج اولمیان قادین. (بکر) مقابلی ـ که، ارککسز قالمش قادینه مخصوص‌ولدر. { ثیب؛ قادینه مخصوص صفتلردن بری اولدیغندن بونی مؤنث یاپه‌رق (ثیبه) دیمك غلطدر. }

ثیبات = جـ : (ثیب). طول قالمش قادینلر.

ثاء مکسوره

ثِخَن [ع، مص] قالینلق. { فتح ثا ایله غلطدر. }

ثِقال [ع، ـ] جـ : (ثقیل). آغر شیلر. § کرانجان شخصلر.

ثِقَل ـ ثِقلت [ع، مص] آغیرلق، آغیر اولمق حالی. { مادیات ومعنویاتده مستعملدر. }

ثقلت اضافیه = (حکمت) صلب ویامایع برجسمك ثقلتنك (+) درت درجهٔ حرارتده اولان عین حجمده‌کی ماء مقطرك ثقلتنه نسبتی وغازلرك عین حجمده مقداری ثقلتنك عین حجمده‌کی هوای نسیمی ثقلتنه نسبتی.

ثِقه [ع، ص] سوزینه اعتماد اولنور کیمسه ویا کیمسه‌لر. {اکثریا جمع حکمنده‌در.}

ثِمار [ع، ـ] (ثمر)ك جمعی. میوه.

ثمار جرابیه = بر چوق قوری تخملری حاوی نباتاته اطلاق اولنور.

ثمار بقلیه = فصولیه وباقله کبی نباتات

ثمار خرنوبیه = کچی بوینوزی وامثالی کبی بر چوق چکردکی حاوی وایکی مسکنلی میوه‌لر.

ثمار حیوانیه = تك حجره‌لی ودائره‌وی برخط اوزرنده آچیلان میوه‌لر.

ثمار مجنحه = اکثریا بر تخمی حاوی وقناد شکلنده اولان میوه‌لر.

ثمار ملتصقه = برکتله داخلنده بر چوق ثمیره‌نك برلشمه‌سیله حاصل اولان میوه‌لر.

ثمار نوائیه = متعدد چکردکلی میوه‌لر.

ثمار تفاحیه = متعدد بیضات جانبیه‌یی حاوی یموشاق میوه‌لر.

ثِیاب [ع، ـ] جـ : (ثوب). البسه‌لر، روبه‌لر.

ثاء مضمومه

ثُبوت [ع، مص] ثابت اولمق، تحقق ایتمك § میدانه چیقمق. { بولمق ماده‌سیله مستعملدر. } : « دعوی ثبوت بولماز اولنجه کواه‌مست ».

ثُبور [ع، ـ] عذاب، هلاك.

ثُخونت [ع، مص] (ثخانت) ایله مترادفدر. قاتیلق پکلك.

ثُرَیّا [ع، ـ] ترکجه‌ده (اولکر)، فارسیده (پروین) دنیلن طوب کواکب.

ثُعبان [ع، ـ] اژدرها، بیوك ییلان.

خشب ثعبان = بقله فصیله‌سندن بر نبات.

لوف ثعبان = ییلان اوتی.

ثُغور [ع، ـ] جـ : (ثغر) اغزلر. § سرحدلر، سینورلر.

ثُفل [ع، ـ] چوکونتی، طورطو.

ثُفلی [ع، ـ] (طب) مادهٔ غائطه.

حمای ثفلیه = موادغائطه‌نك داخل امعاده مص اولنمسندن منبعث صتمه.

ثُقبه [ع، ـ] اوته طرفی آچیق اولسون اولمسون مطلقا دلیك. § برعضوده موجود دلیك. جمعی : (ثقبات)

ثُقَلاء [ع،س] جـ : (ثقيل). حضوری، صحبتی كلال ویرن آدملر .

ثُقُوب [ع،س] جـ : (ثقب). اوته‌سی آچیق دلیكلر .

ثُلاثی [ع ـ] (صرف) اوچلی ، اوچ حرفلی § (نباتات) بروجه آتی تركیباتی تشكیل ایدر :

ثلاثی الاخوه = اعضای تذكیری علیق ایله اوچ دمت اولمق اوزره بربرینه ملاصق نباتات .

ثلاثی الازهار = برصاپ اوزرنده كوچوك كوچوك صاپلی اوچ چیچكی بولنان نبات.

ثلاثی الاوراق = برصاپ اوزرنده اوچ یاپراغی بولنان نبات .

ثلاثی البذور = اوچ چكردكی حاوی میوه.

ثلاثی التذكیر = اوچ عضو تذكیری اولان نبات .

ثلاثی العصبات = یاپراغك صاپندن جسم ورقی ایكی‌یه تقسیم ایتمك اوزره ممتد و (عصیب) نامیله معروف خط بارزی اوچ اولان نبات .

ثلاثی الفصوص = اوچ بولمه‌لی یاپراغی حاوی نبات .

ثلاثی الشكل = دیكنلری اوچ پاریقلی نبات

ثلاثی التأنیث = اوچ عضو تأنیثی حامل ازهار .

ثلاثی المساكن = چكردكلرینك بولندیغی محل اوچ حجره‌یه منقسم میوه‌لر .

ثلاثی الرأس = (طب) عجائب خلقتدن اوله‌رق اوچ قفالی حیوانه اطلاق اولنور.

ثلاثی الاقسام = هر جهتی اوچه قابل تقسیم اولان .

ثلاثی الشرفه = اوچ نقطه ایله مجهز قطعه.

ثلاثی الاصابع = آیاغنده اوچ پارمغی اولان.

ثلاثی الشقوق = اوچ فصّی اولان .

ثلاثی البطون = اوچ قطعهٔ لحمیه‌دن مركب عضله .

ثُلُث [ع ، عد] اوچ قسمده بر قسم ، اوچده بر : ١/٣ § خط معروف .

ثلثان = اوچ قسمده ایكی قسم، اوچده ایكی : ٢/٣ .

ثُلَّه [ع،س] چوق پاره § برطاقم انسان .

ثُمَّ [ع،د] بعده ، صوكره .

ثم التدارك = صوكره‌دن اویدیرمه .

ثُمُن [ع ، عد] سكز قسمده بر قسم ، سكزده بر : ١/٨

ثُمَیره [ع،س] كندی اوزرینه قیوریلمش یاپراق .

ثُنائی [ع،ص] ایكیلی § ایكی حرفلی .

ثنائی الاخوه = (نباتات) عضو تذكیرلرنده‌كی خیط قطعه‌لری برچیچكده ایكی دمت تشكیل ایتمك اوزره ملاصق بولنان نبات .

ثنائی القوه = (نباتات) چیچكنك درت اعضای تذكیرندن ایكیسی اوزون اولان نبات .

ثُوم [ع،س] صارمساق .

ث

ج [ع، فا، ت] حروف هجای عربیه‌نك بشنجیسی، الفبای عثمانیه‌نك آلتنجیسیدر. (ابجد) حسابنده (۳) عددینه اشارتدر. § مكاتیب رسمیه‌ده (جمادی الاخره) ماهنه علامتدر.§ صاغر ودیلسزلره مخصوص الفباده شكلی شودر :

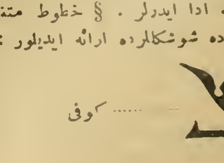

لاتین حروفاتنده بو مخرجدن صادر اولان حرف اولمدیغندن فرنكلر بو صدایی « dj » حرفیله ادا ایدرلر. § خطوط متنوعهٔ عثمانیه‌ده شو شكللرده ارائه ایدیلور :

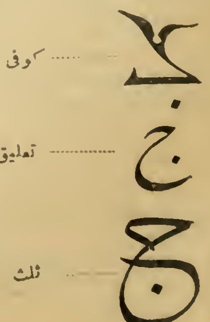

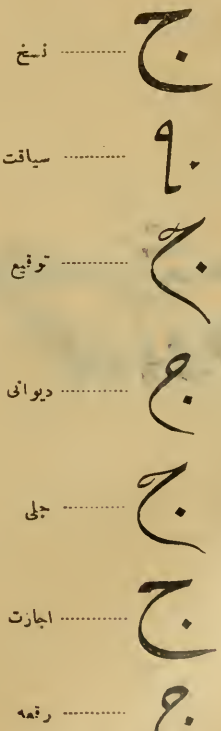

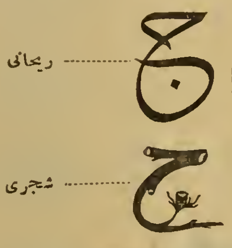

جا [ع، ـ] جمادی الاولی ماه عربیسنه دلالت ایدر رمزدر.

جای [فا، ـ] { حقیق ومجاز اوله‌رق} یر، محل، منصب، مكان :

الله الله چه جای این سخنست ؟
الله الله بو سوزك یریمیدر ؟

جابجا = یر یر، محل محل.

بجا = یرنده، مناسب.

بی جا = یرنده اولمیان، مناسبتسز، محلسز.

بوسه جای = اوپه‌جك، اوپوله‌جك یر:

« خاك پاك آستانی بوسه جای انس وجان »

جانشین = یرنده اوطوران، وكیل.

جای ملاحظه ، جای تأمل = ملاحظه، تأمل یری، دوشونیله‌جك شی. شایان تفكر امر.

جایگیر = یرطوتیجی ، یرلشمش .

جائر [ع،ص] جور ایدیجی .

جائز [ع،ص] ایشلەنلمسندە بأس اولمیان ، اجراسنه جواز، رخصت ویرلمش اولان .

جائزه [ع، س] تقدیم اولنان بر شیئه (واکثریا برشعره ، قصیده‌یه) مقابل ویریلن بخشش، عطیه :
« قیمت شعری ایدن همت شاعرکی دون شاعرك مسکنت جائزه جویانه‌سیدر . »

جائزه‌جوی = جائزه ایستەین . § بر شیئك تدقیق اولندیغی مخطر اشارت .

جأش [ع، س] (طب) قورقودن حاصل اولان دیترەمه .

جائل [ع،ص] جولان ایدیجی ، دونوب طولاشیجی .

جائله [ع،س] درونده دولاشان خاطره ، خاطرهٔ قلبیه .

جاپا [ت س] بادهوا ، حبی § بخشش.

جابر [ع، س] قیریق تعمیر واصلاح ایدیجی§جبرایدیجی،مجبر: امرجابر.

جابلوس [فا ، س] تملق ، تکاپو ، باللطاقلانمه § متملق، یالطاقلانان ، طالقاووق .

جابلوسی = جابلوسه متعلق .

جابی [ع ، مص] اوقافی اجاره‌لرینی تحصیل وجبایته‌مأموراولان آدم § ویرکو طوبلامغه‌مأمور کیمسه؛ تحصیلدار.

جابیلك = جابینك وظیفه ومأموریتی .

جاثلیق [ج،س] { (قاتولیك) لفظ اجنبیسندن معربدر } بیوك پاپاس ، باش پاپاس ؛ بطریق .

جاجیق [ت،س] یوغورت ایله خیار ویا سائر برسبزه‌دن یاپیلان معروف صلاته .

جاحد [ع،ص] بیلیر ایکن انکارایدن : رقیب جاحد .

جاحض - جاحظ [ع،س] باملاق کوزلی آدم - که: ترکجه‌ده (لقمه کوز) تعبیر اولنور .

اقبح من جاحظ = جاحظدن چیرکین آدم دیمکدر { جاحظ ؛ بین العرب چرکینلکیله شهرت براقمش برشخصدر . }

جاحظیه [ع،س] حکمای عربدن (عمر بن بحرالجاحظ)ك مسلکنه سالك اولان طائفه .

جادلوس [ت،ص] شارلاتان ، قورناز، اغزی غلبه‌لق آدم § جادی حویلی قادین .

جادالوساق = شارلاتانلق .

جادو [فا،ص] ساحر، سحرباز، بوکوجی. { ترکجه‌ده ربازدی (جادی) در . }

جادوفن = فن سحره واقف آدم .

جادوسخن = ادیب بلیغ دیمکدر .

جادوانه = جادیجه‌سنه ، ساحرجه‌سنه.

جادویی = جادیلق ، ساحرلك .

جادّه [ع،س] کنیش ، ایشلك بیوك یول ، شاهراه ، طریق عام .

جادی [ت،س] مزاردن چیقوب کیجه‌لری بر صورت مخوفه‌ده طولاشدیغی وهم اولنان خیال ، غول ، قره‌قونجولوس ، وامپیر، خورتلاق { بونی (جادو) معناسنده قوللانمق دوغری دکلدر.}

جاذب [ع،ص] جذب ایدیجی ، کندینه دوغری چکیجی .

جاذبه [ع،ص] (جاذب)ك مؤنثی . جذب ایدیجی § اجسامك یکدیکرینی جذب ایتمك قوت و خاصه‌سی .
انسانك کوکلی ، میلی جذب ایدن خاصه ، دلرباق .

جاذبه‌دار = جاذبه‌لی ، غایتله کوزل .

جاذبه‌سوز = جاذبه محو ایدیجی .

جاذبهٔ ارض = (حکمت) اجسامك سقوطنه یعنی یره طوغری حرکتلرینه سبب اولان قوته اطلاق اولنور که : جاذبهٔ عمومیه‌نك براثری اولان شو (قوت) ثقلتدن عبارتدر .
{ چونکه : بر جسمك ثقلتی ؛ آنك هر ذره‌سنه تأثیر ایدن قوای جاذبهٔ ارضیه‌نك محصله‌سی دیمکدر .}

جاذبهٔ عمومیه = بتون مواد واجرامك بر قانون داخلنده بربرینی جذب ایلملری خاصهٔ عمومیه‌سی .

جاذبه‌قانونی = حکیم مشهور (نوتون)ك کشف ایتمش اولدیغی جاذبهٔ عمومیه قانونیدرکه: حکمی : « ماده ماده‌یی کتله‌لریله مبسوطاً ومسافه‌نك مربعیله معکوساً متناسب اوله‌رق جذب ایدر » دن عبارتدر .

استقامت جاذبه = جسم ساقطك تعقیب ایتدیکی خط مستقیم - که : بوکا شاقول استقامتی دخی دینور .

شدت جاذبه = خلاده سربستجه سقوط ایدن برجسمه جاذبهٔ ارضك اعطا ایلدیکی (مقدارتعجیل) در { استانبولده جاذبهٔ ارضك شدتی (۹,۱۸) مترودن عبارتدر.}

جاذبه‌لی = دلربا ، دلکش .

جار [ت،س] فائده‌سز باغروب چاغرمغی تصویر ایچون مکرر اوله‌رق قوللانیلور : جار جار سویلیور.

جارجی = دلال ، منادی .

جارلاق = جارجار ایتمك .

جار [ت،س] اوچوروم ، یار ، ورطه .

جار [ت،س] { عربی (ازار)دن محرفدر.} نسوان اسلامك ووروندقلری اورتو، چارشف ، واسطهٔ معروفهٔ تستر .

جار [ع،س] قومشو ، یاقین .

جارالله = کعبهٔ معظمه جوارنده معتکف اولان زاهددن کنایه‌در . { مشاهیرعلمادن ذی‌مخشرینك لقبیدر . }

جارالجنب = انسانك اقرباسندن اولمیان قومشوسی ، یبانجی قومشو .

جارّ [ع،ص] جر ایدیجی، مجرور قیلیجی: جار ومجرور ، حروف جاره § چکن، چکیجی ، جذب ایدن .

جاربندان = (جراحی) قورشون چیقاره‌جق آلته اطلاق اولنور .

جارسداد = طپا چیقاره‌جق آلت ، (تیربوشون) .

جاربرس = (جراحی) یاره‌لرده موجود اولان مواد اجنبیه‌یی اخراج ایچون قوللانیلان برآلت .

جارح [ع،ص] جرح ایدیجی ، ایدن، مجروح قیلیجی، قیلان§ نقض ایدیجی ، ابطال ایدیجی .

جارحه [ع،ص] (جارح)ك مؤنثی .

آلات جارحه = بیچاق ، قلیچ ، قما کبی جرحه مخصوص آلتلر . || انسانك آلت کسب اولان اعضاسندن هر بری . { اکثریا الزوآیاقدن کنایه‌در. } || یرتیجی حیوانلردن وقوشلردن هربری .

جارس [ت،ص] { اسافل نسوان حقنده } بایغرجی ، کوزه ، ادبسز .

جارسلك = جارسك حال وصفتی .

جارسلنمك = بایغره ایتمك، ادبسزلنمك.

جارلق [ت،س] ☚ منشور § دلا .

جاروب [فا،س] ☚ (چاروب)

جاروديّه [ع،س] (ابی الجاروذ) ه منسوب فرقهٔ ضاله .

جاری [ع،ص] جریان ایدیجی ، آقوب کچیجی .

ماه جاری = راکد اولیان ، دائمی صورتده آقان صو .

ماه جاری = شهر حال ، ایچنده بولنیلان آی .

حساب جاری = ایکی مؤسسهٔ مالیه ویا ایکی کیمسه آره‌سنده فائض ورأس المالاری حساب ایدلمك اوزره جریان ایدن قارشیلقلی حساب || تداولده بولنان ، متداول ، مستعمل || مرعی ، معتبر .

جاری مجری الخطا = (حقوق) غیر اختیاری برفعل ایله وقوعه کان قتله اطلاق اولنور { قضاءً برخانه‌نك دامندن دوشن برآدمك اوزرینه تصادف ایلدیکی شخصك موتنه سبب اولمسی کبی }

جاریه [ع،ص] (جاری) نك مؤنثی : سنهٔ جاریه ، مصالح جاریه . { تشدید ایله غلطدر . } § سریه ، خلایق خدمتجی قیز ، { بو صوك معنایه کوره جمعی (جواری) کلیر . }

جازم [ع،ص] جزم ایدیجی ، بر شیئك ایجاب ونتیجه‌سنی کسدیروب آتان قطعیاً قرار ویرن § نحو عربیده فعل مضارعی مجزوم ایدن : حرف جازم .

اعتقاد جازم = اعتقاد قطعی دیمکدر .

جازمیه = طوائف معتزله‌دن بری .

جاش [ت،د] ترکجه‌ده (جا ، ایله باشلیان بعض صفتلرك اولنه کلوب مبالغه افاده ایدر : جاش جازلاق .

جأش [ع،مص] اوركوب صچرامه ، یورك اوینامه .

جاسوس [ع،ص] محاربه هنکامنده دشمن اوردوسنك احوال ووضعیت عسکریه‌سنی اوكرنمك اوزره خفیا کوندریلان آدم .

جاسوس آینه

خانه درونندن زقاغی رؤیت ایتمك ایچون پنجره‌لرك کنارینه مائلا وضع اولنان آینه .

(جاسوس آینه)

جاعل [ع،س] قیلیجی ، قیلان ، یاپیجی ، یاپان ، یرادیجی ، یارادن .

جاعل اللیل والنهار } جاعل الظلمات والنور } = کیجه و کوندوزی ، ظلمات و نوری خلق ایدن جناب حق .

جاغ - جاو [ت،س] تکرلکك چنبرندن پویرایه واصل اولان پارمقلرندن هربری ، تکرلك میلی § مردیونلرك کنارینه قونیلان پارمقلقلر ، بو پارمقلقلردن هربری .

جاغل [ت،ص] غلبه‌لکلی اوغولدیی تصویر ایدر : جاغل جوغل .

جاغلدامق = غلبه‌لکلی اوغولدی || قوشلر جیولدی ایتمك .

جاف جاف

جاف جوف

[ت، س] شنافاتلی ، مطنطن سوز .

جاف جافلی = مطنطن ، مدبدب ، شعشعه‌لی .

جافی [ع،ص] جفا ایدیجی آدم .

جالب [ع،ص] جلب ایدیجی ، ایدن ، جذب ایلیان .

جالب نظر دقت = انسانك دقتنی موجب حال .

جالب مرحمت = مرحمتی جلب ایدن ، شایان مرحمت .

جالس [ع،ص] اوطوران : جالس اورنك سلطنت .

جالع [ع،ص] آچیق مشرب قادین § حیاسز آدم .

جام [فا،س] قدح ، بارداق .

جام [ت،س] سلیس یعنی صافی قوم ، پوتاس ، سوده ، کیرج ، الومین ، حمض رصاصك یاتیله‌رق بر برینه مقادیر معینه‌ده خلط ایدیله‌رك اعمال ایدیلان معروف جسم شفافکه : بوزلی جام ، سیرچه‌لی جام ، بوهمیا جامی کبی انواع مختلفه‌سی واردر .

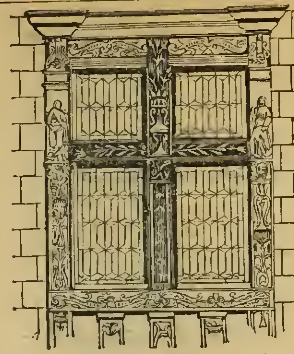

(جام چارچیوه‌سی - طاشدن معمول)

Meneau

جام کوز = طمعکار ، حریص .

جام کوز بالغی = آیی بالغی نوعندن شمال دکزلرینه مخصوص ایری بر بالقدر .

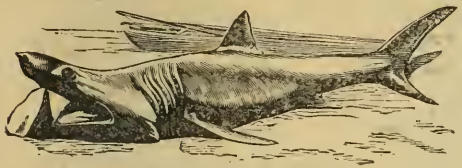

(جام کوز بالغی)

جام کوبکی = یشیله مائل ماوی رنك .

جامجی = جام صاتان ، پنجره‌لره جام طاقان آدم .

جامجی معجونی = پنجره جاملرینك کنارلرینه سوریلن واستوبج ایله سولوکندن عبارت اولان قرمزیمتراق معروف معجون .

جامادان [ج،س] (بحریه) یلکنلرك صره صره قاصندی باغلری ، خلاطلری . جامادان ترتیباتی ایچون قوللانیلان خلاطلر .

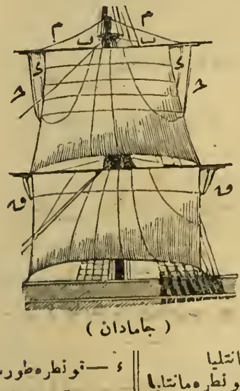

(جامادان)

م — مانتلیا
ب — قونطره مانتایا
ح — طورسلوم
ء — قونطره طورسلوم
ه — آنا طورسلوم

یلكنی جامادانه اوْرمق = (بحریه) جامادان خلاطلرینی باغلایەرق یلكن سطحنی تقایل ایتمك .

جامِخ [ع.ص] باشی سرت حیوان .

جامِد [ع.ص] طوكمش، طونوق § جسم غیر عضوی ، یعنی طاش ومعادن سائره كبی نشو ونمای داخلی وخارجیدن محروم شی .

اسم جامد = مشتق اولمیان اسم ، غیر متصرف كلمه .

جامِدان [فا.ا] ☛ (جامەدان) .

جامِع [ع.ص] جمع ایدیجی ، ایدن ، طوپلیان § حاوی ، شامل ، محتوی § اهل اسلامك عبادتخانهٔ عمومیسی {كوچوكنه (مسجد) دینور .}

كلام جامع = لفظی قلیل ، معناسی جزیل اولان سوز .

مسجد جامع = جمعه نمازی قیلنان مسجد .

جامِعیّت [ع.مص] جامعلك، جمع ایدیجیلك .

جامكان [فا.ا] { (جامەكن) دن محرفدر . } جامله احاطه ایدلمش ویا اورتلمش یر § حمام صوغوقلغی ، چیچك صوباسی . § جاملق § بعض دكانلرك اوكنده اولوب درونندە اشیا نمونەلری تشهیر ایدلن بیوك جاملی دولاب .

جامَكی [فا.ا] اتباع ومتعلقاته ویریلن وظیفه ، معاش .

جامكی خوار = موظف ، وظیفەلی ، معاشلی آدم .

جاموش [ع.ا] { فارسی (كاومیش) دن محرف ومعربدر . } صو صیغیری ، مانده .

(جاموس)

جامَه [فا.ا] لباس ، اثواب ، روبه ، چاماشیر .

جامه شوی = اثواب یقایجی ، چماشیرجی .

جامۀ حیات = عمر .

جامۀ فنا = كفن .

جامه خواب = یاتاق ، فراش .

جامه خانه = یوك ، یرلی دولاب .

جامۀ عون = یوصون .

جامه دان = البسه دولابی § بوغچه § بیوك منديل .

جامۀ موی = كورك .

جامه كاه = اثواب اوطەسی .

جان [فا.ا] مادۀ حیات ، روح § حیات § قلب ، كوكل § قوت § قدرت § سوكیلی ، عزیز ، دوست ، محب .

جان آتمق = كمال تهالكله ایستەمك ، پك زیاده آرزو ایتمك .

جان آجیتمق = وجعی موجب اولمق .

جان آزار = جان اینجیدیجی ، اضطراب ویریجی .

جان آلمق = اولدیرمك ، تلف ایتمك .

جان آله‌جق یر = برایشك اك مهم ونافع جهتی .

جان اریكی = یشیل رنكلی بر جنس اریك .

جان اوی = معدەنك اوستندەكی بوشلق .

جان بخش = جان باغشلیان ، فرحلق ویرن .

جان جان = روح الروح ، حقیقت محمدیه .

جان بلب | **جان برلب** = جانی دوداغنده ، تسلیم روح ایتمك اوزره بولنان ، محتضر .

جان پرور = روحه خوش كلان .

جان جكر = تكلیفسز ، سویشیر احبا .

جان چكشمك = حال احتضارده اولمق .

جان چیقمق = اولمك ، وفات ایتمك ، تسلیم روح ایتمك .

جان خراش = طیانیلەمیەجق صورتده كدر ، وجع ویرن .

جان خلاطلری = (بحریه) سفینەیه فلكەلر آصلمقده ایكن پالانغەلرك كسیلمسی احتمالنه مبنی فلكه درونندەكی كمیجیلری قورتارمق ایچون متافورەلره مربوط خلاطلر .

جانی جنی یوق = قورومش ، پك ضعیف دوشمش اولان .

جان یولداشی = رفیق صدیق ، ارقداش .

ایكی جانلی = كبه قادیندن كنایەدر .

جاندار = جانلی ، ذی روح .

جاندن | **جان ویوركدن** = جدی برمحبتله ، كمال اهتمام وآرزو ایله .

جان ربا = كوكل قاپان ، دلبر .

جان سپار = جانی فدا ایدیجی ، فداكار . { سینی كسر ایله تلفظ غلطدر . }

جان سپارانه = فداكارجەسنه .

جان سپاری = فداكارلق .

سكز جانلی = كلبدن كنایه اولوب پك متحمل آدمه اطلاق اولنور .

جانستان = كوكل آلان ، دلربا ، دلبر .

جانسوز = جان یاقان ، زیاده كدر ، الم ویرن .

جان شكن = عزرائیل (ع.م) صیاد الروح .

جانه صوصامق = تهور مأیوسانه ،

جان صیقمق = تعجیز ایتمك ، مضطرب ایتمك ، صیقندی ویرمك .

جان فرسا = تحمل اولنەمیەجق حال .

جان فزا = جان باغشلیان || انبساط ، انشراح ویرن .

جان قورتاران = سفینه بر قضایه اوغرادیغی زمان یولجیلرك البسه مقامنده كیەرك ویا قولتوقلری آلتنه كچیرەرك ساحله دوغری یوزملرینی تأمین یاخود دكزه دوشنلری تخلیص ایچون كمیلرده احتیاطاً بولندیریلان وسائط : جان قورتاران سیمیدی ، جان قورتاران كوملكی وسائره . ☛ (تخلیصیه) .

جان قورتاران = امدادەكلن ، تخلیصه شتاب ایدن .

جانكاه = جان آزالدیجی ، روحا كسیلدیجی : آه جانكاه .

جان كداز = جانی اریدیرجەسنه بیزار ایدن .

جانلی جنازه = غایتله ضعیف، نحیف آدم.

جان ویرمك = احیا ایتمك، دیرلتمك.

جانه یاقین = سوه‌لی، قانی سیجاق.

جان هولیله = کال خلجانله.

جانّ [ع،س] جن طائفه‌سی: خالق انس وجان.

جانان ـ جانانه [فا،ص] معشوق، معشوقه. کوکل ویرلمش سولمش، دلبر.

جاناوار [ت،س] { فارسی (جانور) دن بوده (جان‌ور) دن محرّفدر } یرتیجی وحشی حیوان § خنزیر، طوموز § مرحمتسز آدم.

جانب [ع،س] طرف، جهت، یان.

ابن الجانب = قولای اقناع اولنور آدم • اویصال کیمسه.

جانبدار = طرفدار، طرفکیر.

جانبین = ایکی طرف § اصطلاحات عسکریه‌جه قول نظامنده اولان عسکری یان طرفلردن اعدانك هجوم آتیسنه معروض قیلمامق ایچون اوردونك ایکی جهتنه مأمور ایدیلان قطعهٔ مفرزه.

جانبداری = جانبدارلق، طرفدارلق.

جانبی = علم نباتاتجه بری دیکرینك یاننده موضوع اولان اوراقه اطلاق اولنور.

جانباز [فا،ص] { تهلکه‌لی اویونلرده بولنمسندن دولایی } جانه اوینایان آدم، ایپ ویا آت وزرونده کزن، طاقلا قیلان اویونجی.

جانباز تحته‌سی = بر طرفی مسنده دیکری یره تماس ایتمك صورتیله مائلاً وضع اولنمش واوزرندن صیچرامغه مخصوص آلاستیقی برنوع تحته.

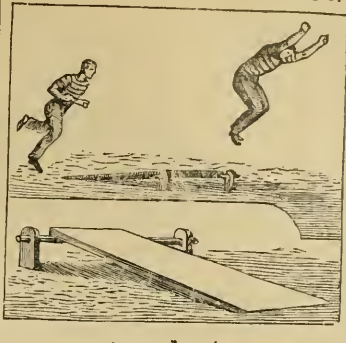

(جانباز تحته‌سی)

جانباز ترازیسی = ایپ جانبازلرینك محافظهٔ موازنت ایچون اللرنده طوتدقلری بیوك صیریق.

جانبازانه = جانبازجه‌سنه.

جانبازی = جانبازلق.

جانبازلق = آت و ایپ اوزرنده اویونلر اجرا ایدن آدمك حال وصنعتی § آت آلوب صاتمه تجارلی § دولاندیریجیلق.

جانمی [ت،س] محدوده؛ مذکره.

جانفس [ت،س] { فارسی (جانفزا) دن محرّفدر } جلاسز ینجه ایپك قماش.

جانلیا [ت،س] برجنس قویو رنكلی قناریه

جانی [ع،ص] ارتکاب جنایت ایدن، صاحب جنایت. قانوناً ممنوع ومعین اولان افعال جنائیه‌نك فاعلی.

جاو [ت،س] ☞ (جاغ)

(جانباز)

جاودان ـ جاودانه ـ جاودانی
جاوید ـ جاویدان ـ جاویدانه

[فا،ص] دائمی، باقی، ابدی.

خواب جاوید = موت، اولوم.

{ (جاویدان) و (جاویدانه) نظمه مخصوصدر }

جاورس [ع،س] بغدای ارمسنده بیتن برنوع سباددادی ـ که: بقلیه فصیله‌سندن برنباتدر.

جاورسیٔ عرقیه = (طب) برنوع ساری حمای اندفاعی ـ که: مریض اختناق برحس ایله متحسس اوله‌رق بیحضور اولور.

جاوشیر [فا،س] اوپوپاناقس ضمغی.

جاولاق [ت،ص] چپلاق، عریان، آچیق:

جاس جاولاق = چیر چپلاق § داسلاق، تویسز.

باشی جاولاق = اصلع، باشی صاچدن عاری، طاس (طاز) قفالی.

جاولانلق = چپلاقلق.

جاومق [ت، مص] (اوق) نشاندن شاشمق.

جاوی [ع،س] حاضلی تره‌منتی، استیبد.

جاوین [ع،س] ☞ (نسیلین)

جاوید [فا،ص] ☞ (جاودان)

جاه ـ جاهه [ع،س] قدر، منزلت، منصب. (ایکنجیسی نظمه مخصوصدر.) § حرمت: بجاه سید المرسلین = سید المرسلین افندمز حضرتلرینك حرمتنه.

حب جاه = آرزوی ترقی، حرص.

جاهد [ع،مص] جهد ایدن، صداقتله چالیشان:

« تحصیل علومه جاهد اولمش
معراج کماله صاعد اولمش »

جاهض [ع،ص] جرأتلی، کوزی پك —

جاهِل [ع.ص] بيلمين، اوقوموسى بهرهٔ عاميه‌سى اولميان، جهل ايله متصف اولان.

جاهلانه = جاهلجه‌سنه: غيرت جاهلانه.

قره جاهل = بيلمديكنى دخى بيلميان § كنج، تجربه‌سز، عجمى.

جاهلى = جاهله منسوب § دور جهالته متعلق.

جاهِلِيَّت [ع.مص] جاهللك § بعثت سنيهٔ احمديه‌دن اولكى زمان كه: باشليجه عربلر حقنده مستعملدر.

جايِدِرمَق [ت.مص] وازكچيرمك، فكرندن، نيتندن دوندرمك.

جايِر [ت.ص] برشيئك شدتله، سرعتله ياندیغنی ويا ييرتيلديغنى تصوير ايچون مكرر اوله‌رق قوللانيلور تأكيد تعريفدر: جاير جاير يانمق جاير جاير ييرتمق.

جايِردامَق [ت.مص] قاپو قنادينك آچيلوب قپانديغنى وياسرتجه برشيئك يرتيلديغنى، ملحلى برشيئك ياندیغى زمان حاصل ايلديكى كبى سس چيقارمق.

جايِع [ع.ص] قارنى آجيقان، آج اولان.

جايمَق [ت.مص] وازكچمك، دونمك، صرف نظر ايلمك، تبديل فكر ونيت ايتمك.

جَبابِره [ع.س] علو عظمت وقهر وشدت صاحبى معناسنه‌در. § جم: (جبار) § زوربا طاقمى.

جَبّار [ع.ص] علو عظمت، قهر وعزت صاحبى اولان جناب حق § زوربا § مرحمتسز آدم، جربزه‌لى.

جبارانه = زورباجه‌سنه.

جبارى } = جبارلق.
جباريت }

§ برج ثورده يقين بر نجم ثابت.

جَبان [ع.ص] قورقاق. (تشديد ايله‌ده جائزدر.

جبان الكلب = مسافرپرور، كريم آدم.

جبانت = قورقاقلق، جسارتسزلك.

جَبخانَه ـ جَبَه‌خانَه [فا.س] باروت، قورشون وسائر اسلحهٔ ناريه لوازمى § بونلرك وضع و حفظنه مخصوص محل § (بحريه) حرب كميلرينك داخلنده اطرافى زره ايله تحكيم ايدلمش موقع مخصوص.

جبخانه‌لومبوزى = جبخانه‌لكه آچيلان مدور پنجره.

جبخانه موصانى = سفائن حربيه‌ده حريق وقوعنده جبخانه موقعنه صو ايصالنه مخصوص بورو موصانى.

جبخانه يولى = جبخانه‌لك جبخانه‌لكدن كمى كوكرته‌لرينه سوقنه مخصوص يول.

جبخانه فنارى = جبخانه خارجنده ياقيله‌رق برآيينه واسطه‌سيله داخل جبخانه‌يى تنوير ايدن خصوصى فنار.

جَبر [ع.مص] قيريغى دوزلتمك، اصلاح واكمال ايتمك § (رياضيه) حروفات واشارات واسطه‌سيله عمليات حسابيه‌يى اجرا ايچون ايجاب ايدن قواعد مخصوصه وعموميه‌يى بيلديرن علم جبر، حساب اعتياديه‌سيله حلى مشكل ويا غير ممكن اولان مسائلك حللرينى تسهيل وتعميم ايتديكندن ناشى «نوتون» نام حكيم مشهور علم جبرى «حساب عمومى» ديه توصيف ايتمشدر. علم جبرك كنديسنه مخصوص برطاقم مباحث وقواعدى دخى واردر.

جبر خاطر = كوكل آلمق، خاطر رنجيده‌يى تطييب ايتمك.

جبر مافات = ضايع اولان شيئك يرينى طولديرمق.

جبر نقصان = اكسكى اكمال ايتمك § زور § زورلامق.

جبراً } = زور ايله، قهرايله § هجوم جبرى || اصطلاحات عسكريه‌دن اولوب طوغريجه
جبرى }

استحكامات اوزرينه هجوم ايتمك ديمكدر.

جبرى يوريش = بلا آرام يوله دوام.

جبر نفس = نفسى زورلامق.

جبر واكراه = (حقوق) بركيمسه‌يى رضاسى خلافنده بر جرمى ايشلمكه مجبور قيلمق.

جَبرائِيل ـ جَبرَئيل [عبرانجه، س] (اربعهٔ مدبره) دنيلن درت ملائك مقربدن انبياى عظام حضراتنه تبليغ وحيه مأمور اولانى. جبريل امين. [شعرده (جبرئيل) طرزنده دخى قوللانيلير.]

جَبَرُوت [ع.مص] كبر، عظمت، جلالت. (صفات سبحانيه‌دن اولان بوكلمه انسان حقنده ذم مقامنده استعمال اولنور.)

عالم جبروت = عالم لاهوت.

جَبرِيَّه ـ جَبَرِيَّه [ع.س] انسانده ارادهٔ جزئيه‌نك فقدانته حكم ايله افعال وحركات بشريه‌يى رعشهٔ اضطراريه‌دن عبارت عد ايدن فرقه كه: (قدريه) نك ضديدر

مسائل جبريه } = عددلر يرينه حرفلر وضعيله ترتيب ايدلان مسئله‌لر ومعادله‌لر.
معادلات جبريه }

جَبَل [ع.س] طاغ.

جبل زهره = اصطلاحات طبيه‌دن اولوب فرجك اوستنده قيل بيتن محله اطلاق اولنور.

جبل طارق = سبته بوغازى.

جبل لبنان = بيروت جوارنده برلواء مستقل.

جبل لوقوم = برجنس مور ياقوت.

جبلى = طاغه منسوب ومتعلق.

جَبَه [ع.س] زره، جوش، پوصات.

جبه پوش = زره كيين، زره‌لى عسكر.

جبه‌جى = قديم عثمانلى اردوسنك زره‌لى صنفنه مخصوص عسكر.

جبه‌جى باشى = عثمانلى تشكيلات عسكريهٔ قديمه‌سنجه زره‌لى طابورينك قومندانى.

جبه‌لو } = وقتيله اصحاب زعامتك حربه سوق ايتدكلرى، سوقنه مجبور اولدقلرى عسكر.
جبه‌لى }

§ محافظ سوارى.

جَبهَه [ع.س] آلين (طب) عظم جبهى برشيئك اوك طرفى § بربنانك يوز جهتى § اصطلاحات عسكريه‌جه: صف حرب نظامنده‌كى عسكرك اوكى.

جبهه ساى = آلننى سوريجى.

عفيف الجبهه = بى نماز.

جبهى = آلنه منسوب § آلنده.

(عظم جبهى)

جَبيرَه [ع.س] قيريق ويا چيقق عضوه صاريلان تخته، تخته‌لر.

(جبيره)

جبین [ع-ا] آلن، ناصیه § (جبان)، قورقاق، اودسز.

واسع الجبین = آلنی کنیش.

چین جبین = آلن بوروشـقانی، اثر انفعال، اثر غضب، چهره‌ده عدم خشنودی علامتی.

زهره جبین = آلنی پارلاق.

ماه جبین / **مه جبین** = آلنی آی کبی پارلاق اولان پارلاق آلینلی.

جبین سای = آلنی یره سورمك.

جحد [ع-مص] بیله‌رك انکار ایتمك.

جحد مطلق = لم. و: **جحد مستغرق** = لما حرفلرینك لحوقیله ماضی منفی معناسنی افاده ایدن فعل مضارع عربی: لم یعلم، لما یعلم.

جحش [ع-ا] مرکب یاوروسی، صپا.

جخف [ع-مص] کبر ایتمك § فخر ایتمك. § قبوق صویمق.

جحود [ع-مص] بیله‌رك، بیله بیله انکار ایدن.

جحیم [ع-ا] جهنم، دارالعذاب اخروی، طامغ.

نار جحیم = جهنم آتشی.

جد [ع-ا] پدر ویا والده‌نك باباسی. بیوك بابا، دده، آتا.

جد بجد = جددن جدده انتقال صورتیله، سلسله طریقیله.

اباء عن جد = بابادن بابایه، ارثاً.

جد صحیح = علم فرائض اصطلاحاتندن اولوب میته نسبتنده نساء داخل اولمایان جد دیمکدر.

جد فاسد = (جد صحیح) خلافی.

جداول [ع-ا] جـ: (جدول) خانه خانه چیزلمش ورقه‌لر، دفترلر § قنالر.

جدری [ع-ا] وجودده چیقان چیچك علتی. (ضم ایله غیر صحیحدر.)

جدری کاذب = اصطلاحات طبیه‌دن اولوب صو چیچکی دنیلان علته اطلاق اولنور.

جدری بقری = اوکوز، اینك جنسنده حاصل اولان چیچك علتی.

تلقیح جدری = چیچك علتنه قارشی یاپیلان آشی. [ایلاتی (چیچـك علتنه اوغرامش انسانك جراحتندن ویا بوخسته‌لغه مبتلا اینکك ممه‌سندن النان ماده‌یی وجوده تلقیح ایتمك.]

جادع [ع-ا] اعضا وجوارحدن برینی کسمك.

جدل [ع-ا] شدتلی نزاع، معارضه، غوغا § مناظره § (منطق) مشهودات ویا مسلماتدن مرکب قیاس.

جدول [ع-ا] صورت مخصوصه‌ده خانه خانه چیزلمش ورقه. § پروغرام § دکزدن ویا بیوك بر نهردن - صنعی ویا طبیعی اوله‌رق - متشعب کوچوك نهر، دره، قنال، آرق.

« دور ایله آب خوش جریان
ایکی اوچ جدول ایلمش پیدا »

جدول تخته‌سی = دوز چیزکی چیزمك ایچون قوللانیلان آلت هندسیه.

جده [ع-ا] (جد)ك مؤنثی. پدر ویا والده‌نك والده‌سی.

جدهٔ صحیحه = علم فرائضجه میته نسبتده جد فاسده داخل اولمیان جده‌یه دینور.

جدهٔ فاسده = جدهٔ صحیحه‌نك خلافی.

جدات [ع-ا] جـ: (جده)

جداو - جداغو [ع-ا] آتك اوموزلری آره‌سی. § اکرك تضییقیله اوراده حاصل اولان جریحه.

جدی [ع-ا] ارکك اوغلاق، کچینك ارکك یاوروسی § (هیئت): بروج اثنی عشردن بری که کونش بورایه کانون اولك طقوزنده واصل اوله‌رق شب یلدا حاصل اولور.

جدید [ع-ص] یکی، نوظهور. (عتیق)ك ضدی.

قیهٔ جدید = یکی اوقه، ۱۰۰۰ غرام = ۳۱۲،۵ درهم عتیق.

جدیدان - جدیدین [ع-ص] کیجه ایله کوندوز

جدیده [ع-ص] (جدید)ك مؤنثی: اختراعات جدیده.

جدیر [ع-ص] لایق، سزا، مناسب: ستایشه جدیر.

جذاب [ع-ص] زیاده جذب ایدیجی، ایدن.

جذب [ع-مص] کندینه دوغری چکمك، چکامك جذبه‌دار || جذبه‌لی، دلبر.

جذبات = جـ: (جذبه). جوششلر.

جذبه [جناب حقك عبدینی کندوسنه میل ایتدیرمسندن حاصل اولان حالت معنویه: جذبهٔ الهیه. § جوشش طبیعت، هیجان روح.

جذر [ع-ا] اصل، کوك، بیخ § (نباتات) نباتی یره تثبیته وآنك تغذیه‌سنه الزم اولان موادی دورن ارضدن جذبه خدمت ایدن قطعهٔ تحتانیه. § (ریاضیه) بر معادله‌ده‌کی حکمك صحیح اوله‌بیلمسی ایچون مجهول کمیتك بر ویا بردن زیاده خصوصی قیمتلر آلمسی لازم کلیرکه بو قیمتلره معادله‌نك جذرلری تسمیه اولنور. § برعدد دیکر برعددك نفسیله برقاچ دفعه ضربندن حصوله کلمش ایسه بو ایکنجی عدده اولکینك جذری دینیلیر.

جذر اصلی = جذرك ایلك تشکلنده مرکز ارض استقامتنده بولنان و محور دنیلان کوك.

جذر بسیط / **جذر تام** = اوزایه‌رق تشعب ایدن یعنی جذور ثانیه حصوله کتیرن جذر.

جذر درنی = مواد نشائیه ایله مملو کتلهٔ غدائیه‌یی حاوی کوك: یر الماسی و پتاتس کبی.

جذر افقی / **جذر زاحف** = سطح ارضه قریب و افقی بیوین کوك.

(جذر متشعب)

جذر عمودی == دیکنه بر مخروط شکلنده کسب جسامت ایدن کوك .

جذر لیفی == حزمهاتی آزچوق اسطوانی خیطلردن عبارت اولان کوك .

جذر متشعب == محوری اطرافنده پك چوق جذور تالیهسی و ثالثهسی اولان کوك .

(جذر عمودی)

جذر مرکب == محوری نشو و نماوله یوب عنقی حذاسندن برحزمهٔ جذریه ظهور ایدن کوك .

جذر مغزلی == حزمهاتی نشا ایله مملو اولان و (ایك) شکلنده بولنان کوك . § علوم ریاضیهجه عددك ایستنیلان قوتدن جذری ، اوقوته رفع اولندیغی زمان عدد مذکوری حاصل ایدن عدد در . مثلا : (٢٥) عددی : ٥ × ٥ = ٢٥ اولدیغندن اشبو مضروبلردن بری (٥) عددینك ایکنجی قوتدن جذری اولمش اولور .

جذر آلق == جذر عملیاتنی اجرا ایتمك .

جذر اصم == تماماً بر عدد تام تشکیل ایدهمیان جذر : بالفرض (٣٧) عددینك جذر تامی اولمدیغندن بویله اولان جذره (جذر اصم) نامی ویریلور .

جذر اشارتی == اصول جذری احداث ایدن عربلر طرفندن بو عملیاتك اجرا اولنهجغنی بیان ایچون (ج) حرفنك (حـــا) شکلنه قونلمسندن و بعده اوروپا لسانلرینه کچهرك (√‾) شکلنه انتقال ایتمسندن عبارتدرکه : بو اشارت تحتنده بولنان عددك جذری آلنهجغنه دلالت ایدر : $\sqrt[5]{٢٤٣} = ٣$ کبی .

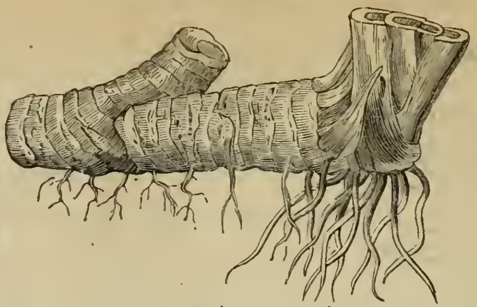

(جذر زاحف — نذل چیچك)

جذر تام == عدد تام تشکیل ایدن جذر

جذر مربع == بر عددی تشکیل ایدن ایکی مساوی مضروبلردن بری : $\sqrt{٨١} = ٩$ کبی .

جذر مکعب == بر عددی تشکیل ایدن اوچ مساوی مضروبلردن بری $\sqrt[3]{٧٢٩} = ٩$ اولور .

جذری == (کیمیا) اصل ، اساس معناسنی افاده ایدر § جذره منسوب ومتعلق .

جَذْعَه [ع ، ا] بش یاشنه کیرن یشیدوه .

جَذْل [ع ، ا] (نباتات) چکردکی ایکی به منقسم اولان یعنی ذات الفلقتین نباتاتك ساقنه اطلاق اولنور .

جَذُوب [ع ، ص] (جذاب) ایله مترادفدر . زیاده جذب ایدیجی ، ایدن .

جَذْوَه ـ جَزْوَه [ع ، ا] قهوه پیشیرمکه مخصوص صاپلی کوچوك قاپ .

جَرّ [ت ، ا] اوچوروم ، چوقور § قلعه ، استحکام اطرافنده قازلمش خندق .

جَرّ [ع ، مص] چکمك ، ایلرودهکی شیئی بری به چکمك § جذب ایتمك § جلب منفعت § طلبهٔ علومك شهور ثلثهٔ مبارکهده کویلره ، قصبهلره عزیمتله خلقه تلقینات دینیهده بولنملری § (نحو عربی) برعاملك معمولی مجرور ایتمسیکه عامله جار ومعموله مجرور دینور .

حرف جر == داخل اولدقلری اسمی مکسور قیلان شو یکرمی حرفدر : { با ، من ، الی ، عن ، لام ، علی ، فی ، کاف ، حتی ، رب ، واو قسم ، تاء قسم ، حاشا ، مذ ، منذ ، عدا ، کی ، لولا ، خلا ، لعل .

جر اثقال == فن میخانیکه یاکلش اولهرق ویریلمش اسم .

جر اثقال آلتی == واپورلره یوك آلوب ویرمك وریختم انشاآتنده بیوك دوندرمه طاشلری قعر دریایه تنزیل ایلمك ایچون مستعمل وبخارله متحرك بر آلت .

جر اثقال سماوی == حرکات نجومیهدن بحث ایدن وقوانین حرکات اجرامی دساتیر ریاضیه ایله اثبات ایلین علم : فن میخانیك سماوی .

جر مغنم == (فقه) جلب منفعت معناسنهدر .

جَرائِد [ع ، ا] جریدهنك جمعی . غزتهلر . { جراید صورتنده یازمالیدر }

جَرائِم [ع ، ا] جم : (جریمه) . قباحتلر . { بوکلهیی (جرایم) طرزنده قوللانمق غلط اولدیغی کبی کناه ، صوچ معناسنه اولان (جرم)ك جمعی اولهرق دخی ظن ایلمك دوغری دکلدر . چونکه : (جرم)ك جمعی (جروم) کلیر . }

جرائم اعتیادیه == (حقوق) حد ذاتنده مختلف اولمیان افعال ممنوعهنك مکرراً ایشلنمسی .

جرائم مشترکه == (حقوق) اشخاص مختلفه طرفندن متفقاً ویا بربرینه معاونت صورتیله مختلفاً ایقاع ایدیلن جرائم .

جرائم ممتده == (حقوق) بالتکرر زمانده ایشلنمیوب اجراسی امتداد ایلیان جرائم .

اجتماع جرائم == (حقوق) برکیمسه طرفندن بردن زیاده ایقاع اولنان جرائم .

اقسام جرائم == (حقوق) جنایت ، جنحه ، قباحت .

جِراب [ع ، ا] طغارجق ، طوربه . § (طب) کیسه کبی اقسام انسجه جراب شعری : درونده قیللك موضوع بولندیغی کیسه .

جَرّاح [ع ، ص] یارهیی تداوی و تیمار ایدن ، وجود بشرده عملیات جراحیه اجرا ایتمك اصولنی بیلن آدم اوپراتور مترادفیدر .

جراحه ، جراحی == جراحلق . (مولددر)

فن جراحی == (جراحلق) نباحث علوم .

جَراحات [ع ، ا] جم (جراحت)

جَراحَت [ع ، ا] یاره § یارهدن آقان قویو مایع ، ایرین . { بوکلهنك زبانزدی جیمك فتحیله اولدیغندن بورایه درج ایدلمش ایسهده صحیحی کسر ج ایله (جراحت) در . }

جراحتلنمك = یاره ایرین باغلامق ، طوتمق .

جَرادْ [ع ، س] لسانمزده مستعمل اولمیان (جراده)نك جمعیدركه ، چكركه دیمكدر § یغما لر كروهی .

جرادالبحر = حیوانات بحریه دن اولوب (ئركه) نامیله معروف ومأكول قرمزی اوفاق بوجك .

رجل جراد = چكركه آیاغی ـ كه : لاشی حكمنده اولان هدیه‌یه دینور .

جَرّارْ [ع ، ص] جر ایدیجی § مقابله‌سز كندینه منفعت مادیه جلب ایدن . § كلیتلی لشكر § كندینه برطور مخصوص ویره‌رك دیلنن سائل § عارسز دیلنجی .

جرارلق = دیلنجیلك .

جَرّارَه [ع ص] كلیتلی لشكر .

جَرائطه [ج ، س] (تجارت) متداول بر پولیچه‌یی حواله ایلیان ومتسلسلاً یكدیكرینه كفیل عد اولنان كیمسه‌لر .

جَرَبْ [ع ، س] اویوزعلتی ، اویوزلق . § عار ، نقیصه .

جرب الاجفان = كوزقپاقلرنده حاصل اولان مختلف التهابلره اطلاق اولنور .

جرب الماء = قولرا اثناسنده مصابینك باغرصاقلرنده حاصل اولان اندفاعات صغیره‌یه دینلور .

جرب الكلیه = بوبركرده چیقان سیویلجه دیمكدر .

جربی = اویوزطبیعتنده اولان امراض § اویوزه متعلق .

جَرِبْ ـ جَرْبانْ [ع ، س] اویوز ، اویوز علتنه مبتلی آدم .

جُرْبُزَه [ع ، ص] عیارلق ، بجریكیلك § صیقلمه‌دن اداره‌ٔ لسان ایده بیلمك خاصه‌سی § ناطقه پردازی § علم اخلاقجه قوه‌ٔ مدركه نك افراطنه اطلاق اولنوركه : حد اعتدال خارجنده اولدیغی ایچون مذمومدر .

جربزه‌دار
جربزه‌كار = ناطقه‌لی ، بجریكلی .
جربزه‌لی

جَرْبُوعْ [ع ، س] برجنس چول صیچانی § جلیز چوجق .

جُرَیْبَه [ع ، س] (حیوانات)(اویوزبوجكی) دینلن برنوع كوچوك بوجك .

جَرْثُومْ [ع ، س] (نباتات) تخمك ماده‌سی تكون ایتمه § دكز قدائفی اوزرنده تثبت ایدن سیاه ویا صاری رنكلی برنوع منظار .

جَرْجَرْ [ع ، س] تكرلكلی دوكن .

جَرْجیرْ [ع ، س] برنوع صلاطه ، روقه صلاطه .

جرجیرالماء = صو تره‌سی .

جَرْحْ [ع مص] یاره‌لمك ، یاره‌لنمك . § مقبول طوتمامق ، طوتلمامق ، رد ایتمك ، ایدلمك .

خطاء جرح = (قوانین) غیرقصدی اوله‌رق واقع اولان جرحه اطلاق اولنور .

عمداً جرح = قصداً جرح ایتمك ، یاره‌لمك .

جرح مثخن = (فقه) صاحبنك برحیات قلمسنه امید اولمیان یاره دیمكدر .

جرح مهلك = یاره‌لی اولان آدمك موتنه سبب اولان جریحه .

جرحی
جرحه = جرحه منسوب ، متعلق .

جَرْحَه [ع ، س] (میخانیك) میخانیكی برصدمه‌یی متعاقب اجسام اینه سطوحنده حاصل اولان یاره .

جَرْداء [ع ، ص] تویسز ، طازلاق .

جَرْدَه [ع ، س] محافظه عسكری .

جَرَسْ [ع ، س] حیوانلرك بوینه آصیلان چینغراق § بیوك چینغراق ، چاك .

جرسی = چینغراق شكلنده اولان .

جَرَسیَّه [ع ، س] (نباتات) ذات الغلقتین وحید التویج و نویج جرسیی حامل نباتات فصیله‌سنه اطلاق اولنور .

جَرْشْ [ع مص] برشیئی قاشیمق ، قازیمق .

جرش خطی = (طب) وجودده حاصل اولان لحوم زائده‌یی ازه‌رك قطع ایتمك دیمكدر .

جَرْعْ [ع مص] یودوم یودوم ایچمك § (طب) درونده مواد دوائیه منحل صو .

جَرْعَه [ع ، س] یودوم § (جرع) .

جَرَعْنَدْ [ع ، س] مومباز دنیلان طعام .

جُرْمْ [ع ، س] شبهه ، شك .

لاجرم = شبهه‌سز .

جُرْمُوقْ [ع ، س] دیزلك ، چامورلق . چیزمه .

جَرْوْ [ع ، س] حیوان یاوروسی (اینك).

جَرْیْ [ع ، فم] آقدی ، جریان ایتدی معناسنه اولرق یالكز شو تعبیرده مستعملدر : ماجرای = كچن ، وقوعبولان ، وقعه .

جَرِیّ [ع ، ص] بهادر ، جرأتلی ، جسور ، یكیت .

جری اللسان = سوزنی اسیركه‌میان .

جری القلم = قلمی زورلی اولان .

جَرَیانْ [ع ، مص] آقمق .

بطیء الجریان = آغیر آقیشلی .

سریع الجریان = سریع آقیشلی .

خوش جریان = كوزل آقیشلی .

§ یورومك ، كچمك § روش ، طرز .

جَرِیبْ [ع ، س] وزنی مختلف برنوع بیوك اولچك § تارلا واراضی اولچیسی § دونم ، (١٠٠٠٠) آرشون مربعی .

جَرِیحْ [ع ، ص] (مجروح) ایله مترادفدر . یاره‌لی یاره‌لنمش .

جریح القلب = یوره‌كی یاره‌لی .

جَرِیحَه [ع ، ص] یاره ، جراحتلی اولمیان یاره { اصل لسان عربده جراحتلی اولان یاره‌یه (قرحه) } دینور .

جریحه‌دار = یاره‌لی .

جَرِیدَه [ع ، س] دفتر ، خ (صفحه معاملاتی ضبط وتحریره مخصوص دفتر .

جریده‌ٔ نفوس = نفوس دفتری .

§ روزنامه ، غزته : جریده‌ٔ معتبره § مجرد ، مجرد اوله‌رق :

جریده رو = یالكز باشنه كیدن .

جریده روی = جریده‌رلق .

جَرِیمْ [ع ، ص] مجرم قباحت صاحبی ، صوچلو .

جَرِیمَه [ع ، س] جرم ، صوچ ، قباحت § جرم صاحبندن جزاءً آلنان آقچه ، جزای نقدی . { بو ایكنجی معنی مولددر } جمعی (جرائم) .

جَرِيّه [ع.اسـ] (حيوانات) قورساق، كويش كتيرن حيواناتك ايكنجى معده‌سى.

جَزاء [ع.اسـ] قارشولق، عوض § مكافات يلمك § صوچ صاحبنه چكديريلان عقاب، اذيت، تربيه {عربيده (جزاء) لفظى مكافاته ده اطلاق اولنور: (جزاك الله بالخير.) كبى}

جزاى شرط = (فقه) شرطك حصولنه تابع اولان كيفيته‌دينور § بوكيفيتى حاوى اولان قضيه.

جزاى نقدى = مجرمدن قانونك تعيين ايلديكى مقدار اوزرندن آلنان آقچه.

جزاى عمل / **جزاى سزا** } = لايق اولان جزاء.

قانون جزاء = مجرملر حقنده ترتيب اولنه‌جق مجازاتك درجاتنى تعيين ايدن قانوننامهٔ همايون.

محكمهٔ جزاء = جنحه‌وقباحت ايشلرينه باقان محكمه.

روزجزاء = يوم قيامت، محشر كونى.

جملهٔ جزائيه = ى ديكرينه معلق اولان ايكى جمله‌دن مركب كلامك ايكنجيسنه اطلاق اولنوركه: برنجيسنه‌ده جملهٔ شرطيه دينور

حقوق جزاء = حقوق عموميهٔ داخليه‌نك قسم مهمى اولان تشكيل محاكم جزائيه ايله قانون جزاء واصول محاكمات جزائيه قانونلرندن عبارتدر.

اصول محاكمات جزائيه = دعاوىٔ جزائيه‌نك صورت تعقيبيله حكملرينك اتفاقندن باحثدر.

دعاوىٔ جزائيه = جزايه تعلق ايدن دعوالر.

جزاءً = جزاء صورتيله، جزاء اوله‌رق.

جزالندرمق = مجازاته اوغراتمق، تربيه قصديله جزاء ايتمك.

جزالانمق = جزايه اوغرامق.

جَزائِر [ع.اسـ] ج: (جزيره). آطه‌لر: جزائر بحرسفيد، جزائر سبعه. {بو معناده جزاير طرزنده يازمق دوغرى دكلدر چونكه: (جزاير) افريقانك شمالنده كائن برقطعه‌نك اسميدر}.

جَزّار [ع.صـ] دوه قصابى § قصاب.

جَزالَت [ع.مصـ] {اكثريا الفاظ ومعانى حقنده مستعملدر} درست، راست اولمق، ركاكتسزلك: جزالت لفظ، جزالت معنى.

جَزْر [ع.اسـ] (قوزموغرافيا) شمس وقمرك تأثيريله بحرونهرده صويك ساحله كلدكدن صوكره ارتفاعى تناقص ايده‌رك چكلمسى. (مد) بونك مقابليدر: مد وجزر.

جَزَر [ع.اسـ] حيوانيه‌فصيله‌سندن هاوج ديكدركه: فارسى (كزر) دن معربدر

جزر برى / **جزرالتراب** } = يبانى هاوج

جزرى الشكل = هاوج شكلنده اولان.

جزرين = هاوج كوكندن استحصال اولنان مادهٔ ملونهٔ كيمويه.

جَزَع [ع.مصـ] صبرسزلق ايله تلاش واضطراب آثارى كوسترمك. اغلايه‌رق شكايت ايتمك: جزع وفزع.

جَزْل [ع.اسـ] ركاكتسز، درست اولان لفظ.

بحر جزل = (عروض) بحر كاملك (متفاعلن) جزئنك الفى اسكان وتاسى اسقاط ايدرك (مفتعلن) جزئنه نقل ايتمك.

جَزْم [ع.مصـ] برشيئى كسديروب آتمق، قطعياً حكم ايتمك، ايلمك.

جزماً = كسديروب آتمق صورتيله، قطعياً حكم ايدرك || نحو عربيده بعض عامللرك آخر كلمه‌ده‌كى حركه ويا حرفى اسقاط ايتمسى || حروفى بكديكره اوورديران (ه) اشارتى.

جَزُوع [ع.صـ] جزع ايديجى، ايدن.

جَزْوه [ع.اسـ] ☞ (جذوه).

جَزِيره [ع.اسـ] آطه، جوانب اربعه‌سى صو ايله محاط قره پارچه‌سى.

شبه جزيره = يارم اطه، بر طرفى قره‌يه مربوط اولوب اوچ جهتى صو ايله احاطه ايدلمش اولان بيوك ويا كوچوك قطعهٔ ارض.

جزيرة العرب = عربستان قطعه‌سى. (☞ لغتچهٔ اعلام.)

الجزيره = دجله وفرات نهرلرى آره‌سنده‌كى قطعهٔ معلومه. {ذيله مراجعت}

جَزِيل [ع.صـ] درست اولان، ركيك اولميان: لفظ جزيل، معناى جزيل § چوق، كثير، بسيار.

جَسارَت [ع.مصـ] {مولدر} ايكيتلك جسورلق، كوزى پكلك.

جَسّاسه [ع.اسـ] (مولد) (قروه‌زور) دنيان سريع السير حرب واپورى.

جَسامَت [ع.مصـ] مادى ومعنوى بيوكلك

جَسْتَه [فا.اسـ] صچرامش، فيرلامش.

برجسته = ابى، لطيف، اعلى: مصرع برجسته || پارچه، قسم.

جسته‌جسته = قسم قسم، پارچا پارچه.

جَسَد [ع.اسـ] وجود، كوده. {اكثريا اموات حقنده مستعملدر} (جسم) مقامنده قوللانيله‌مز.

جَسُور [ع.صـ] يوركلى، يكيت، جسارتلى، صاحب جسارت.

جسورانه = جسورجه‌سنه.

جَسِيم [ع.اسـ] معناً ومادةً بيوك.

جِصّ [ع.اسـ] قيالرك احراقندن حاصل اولان كيرج § آلچى.

جصّاص = كيرججى.

جعادت = قيويرجيقلق.

جَعْد [ع.اسـ] قيويرجق. {اكثريا صاچ حقنده}

جعد قطط = قيصه قيويرجق صاچ.

جَعْفَرى [ع.صـ] امام جعفر صادقك اجتهاداتنى قبول ايدن فرقه، شيعه.

جَعْلى [ع.صـ] يابمه، دوزمه، ساخته.

جعليات = جعلى ايشلر، كوستريشلر.

جُغْرافيا [ج.اسـ] يونانجه‌افاده‌ايلديكى معنى اعتباريله (تحرير الارض) ديكدركه: اليوم كرهٔ ارضك احوالندن بحث ايدن علمه علم اولمشدر.

جغرافياى رياضى = جغرفيانك كره‌مزك سائر كره‌لره نسبتله اولان اوضاع وحركاتندن بحث ايدن قسمى.

جغرافياى طبيعى = ارضك صرف احوال طبيعيه‌سندن بحث ايدن علم مخصوص.

جغرافياى سياسى = كرهٔ ارض اوزرنده ساكن اقوامك اشغال ايلدكلرى قطعاتدن وبو قطعات آره‌سنده‌كى حدوددن واقوام مذكوره‌نك مقدار نفوس ودرجهٔ تمدن وثروتندن بحثايدن جغرفيا ديكدر.

جغرافیای تاریخی = کرهٔ ارضه دائر اولان معلوماتك جهت تاریخیه‌سندن باحث فن.

جغرافیای عسکری / جغرافیای سوق الجیش } = برقطعه‌نك مواقع طبیعیه‌سنك حرکات عسکریه نقطهٔ نظرندن اهمیت وفوائد ومحاذیرندن ومدافعهٔ اعداء خصوصنده مواقع مذکوره‌نك صورت استعمالرندن بحث ایدن فن.

جغرافیای خصوصی = یالکز بردولتك تحت اداره‌سنده بولنان قطعه ویاقطعه‌لرك احوالندن بحث ایدن فن: جغرافیای عثمانی.

جَفّ [ع،ص] دوشـونمکسزین، وهلةً بردن، یکدن § جمله، هپ، بتون.

جف القلم = بلاتأنی برشی سویلمك، ویازمق || دفعةً، همان.

جَفاء [ع،س] اذیت، آزار، اینجتمه.

جفا پرور = جفایی التزام ایدن.

جفا پیشه = عادتی جفا اولان.

جفاجو / جفاکار } = جفا ایدیجی.

جفاکارانه = جفاکارجه‌سنه.

جفاکاری = جفاکارلق.

جفا دیده = جفا کورمش، اذیت چکمش.

جفاکش = جفاچکن، جفایه تحمل ایدن.

جَفْجَفَه [ع،س] عسکر کورلتیسی، غلغله § دبدبه، کوسترش.

جَفْن [ع،س] کوزقپاغی. جمعی (اجفان) در.

(جفن)

۱ — جفن علوینك حافه‌سی.
۲ — جفن سفلی.
۳ — میبومیوس غده‌لری.
٤ — غدد دمعیه.
٥ — قنوات مفرغهٔ منضمه.

جَفِیف [ع،ص] قورومش، قوری.

جُفُوه [ع،س] (جفا) ایله مترادفدر.

جَلّ [ع، فع] جلیل اولسون معناسیله شو برقاچ تعبیر دعائیه‌ده استعمال اولنور: جل جلاله، جل شانه، حق جل وعلاء § جلیل، اولو.

جَلاء [ع،مص] مملکتندن آیرلمق، غربته دوشمك.

جَلائِل [ع،ص] (جلیله) نك جمعی، بیوك اولان شیلر: «جلائل آثار سنیهٔ حضرت خلافتپناهیدن اولان حمیدیه حجاز تیمور یولی»

جَلابِیب [ع،س] مخدراتك قوللاندقلری یاشمق، اورتو معناسنه اولان (جلباب) ك جمعی: جلابیب نسوان.

جَلاتین ـ ژلاتین [ج،س] (هلام)

جَلاجِل [ع،س] زیل، کوچك چنغراق معناسنه اولان (جلجل) ك جمعی.

جَلّاد [ع،ص] شرعاً و قانوناً اعدامه محکوم اشخاصی اولدیرمکه مأمور آدم.

جَلادَت [ع،مص] متانت و شدتله قاریشیق بهادرلق، یکیتلك، قهرمانلق.

جَلافَت [ع،مص] قبالق، ناتراشیده‌لك: جلافت طبیعت.

جَلال ـ جَلالَت [ع،مص] صوك درجه‌ده عظمت، فوق الغایه اولولق § اوصاف سبحانیه‌دندر: «شان الٰهی، (جلال) بعضاً (جمال) ه مقابل استعمال اولنور. (جمال) جناب حقك لطف ایله، (جلال) ایسه قهر ایله تجلیسندن عبارتدر» (ناجی لغتی)

اسم جلال / لفظهٔ جلاله } = (الله) اسم شریفی.

ذوالجلال = جلال صاحبی اولان جناب حق || انسانده ظهور ایدن غضب حالی.

جلالی = جلاله منسوب || عظمتلی. || سلاطین سلجوقیه‌دن (جلال الدین ملکشاه) ك زماننده برهیئت فنیه معرفتیله ترتیب ایتدیریلن تقویم شمسی که: (٤٧١) تاریخ هجریسندن بدء ایدر || وقتیله آناطولیده تورمش اولان طائفه‌یه بونام ویریلور ایدی || چابوق حدت ایدر، سرت طبیعتلی آدم.

جَلْب [ع،مص] کندی طرفنه چکمك، چکلمك § کتیرتمك، کتیردلمك: جلب منفعت § دعوت، احضار. § (حقوق) مظنون ویا شهودك محکمه‌یه دعوت واحضاری ایچون یازیلان مذکره.

جلب دفتری = (حقوق) محاکم نظامیه‌ده جلب اولنه‌جق اشخاصك اسامیسیله جلبنامه تاریخنی و مباشرك اسمی، یوم محاکمه‌یی، خلاصهٔ دعوایی ناطق دفتر.

جلب مذکره‌سی = (حقوق) قباحت وبالخاصه جنحه ایله جنایت دعوالرنده احضار مذکره‌سندن اول مندرجاتی بلا جبر مظنون علیهك دعوته اجابت ایتدیکی صورتده حقنده احضار صادر اوله‌جغنی مشعر مستنطق مذکره‌سی.

جلبنامه = (حقوق) محکمه طرفندن مدعی ویا مدعیٔ علیهه یازیلان دعوت ورقه‌سی که: مواد جزائیه‌یه دائر اولورسه بوکا (جلب مذکره‌سی) دینور.

جَلَب [ع،س] فی الاصل مواشی معناسنه ایسه‌ده اصطلاحده تجارت قصدیله مواشی آلوب صاتمقله مشغول آدمه دینور.

جلب اصنافی = جلبجیلك ایدن کیمسه‌لر.

جُلُبّان [ع،ص] (نباتات) بقلیه فصیله‌سندن انواع عدیده‌یه منقسم برنبات.

جَلْدَه [ع،س] بیوك قامچی § قامچی ایله اورمق.

جلسات = جـ: (جلسه)

«اثنای سفرده چشم امعان
کوردکجه مواقع لطیفه
بولازمی طبیعتنده انسان
برخواهش جلسهٔ خفیفه»

جَلْسَه [ع،مص] اوطورمه:

جَلِی [ع،ص] میدانده، بللی، آشکار، روشن: اوجلی، برهان جلی § قالین یازی § خط جلی ایله یازلمش.

جَلِیّات [ع،ص] جـ: (جلیه) (خفیات) مقابلی، میدانده، آشکار اولان شیلر.

جَلِید [ع،ص] جلادت صاحبی، جلادتلی. § چی، قیراغی.

جلیدی = (طب) طوکدیریجی، اوشودیجی؛ دور جلیدی: قولرانك طوکدیریجی دوره‌سی.

جَلِيس [ع،ص] رفيق، برابر اوطوران، احباب :

جليس سوء = كوتو خويلى دوست.

جليس انيس = انسيتلى رفيق، كچنلمسى خوش احباب .

جَلِيل [ع،ص] جلالتلى، پك بيوك، قدرى عالى امر جليل، اوامر جليله، جليل المناقب، جليل الشان

جَلِيلَه [ع،ص] (جليل) ك مؤنثى . اصطلاحات رسميه صره سنه كچوب رأس اداره سنده مشير ويا وزير بولنان نظارت، ولايت، هيئته صفت اوله‌رق قوللانيلور : شوراى دولت رياست جليله‌سى . معارف نظارت جليله‌سى، بيروت ولايت جليله‌سى، دردنجى اردوى همايون مشيريت جليله‌سى . { جمعى : (اجله) كاير . }

جَم [فا،س] ايرانك ملوك قديمه‌سندن اولوب پيشداديان سلاله‌سنك دردنجيسى اولان (جمشيد)دن كنايه‌در .

جم جاه = حشمتده جمشيد كبى اولان .

جام جم = باده .

آيين جم = ترتيب بزم عشرتدن كنايه‌در

جَمّ [ع،س] غلبه‌لك، جماعت، طوپ، مجموع .

جم غفير = پك غلبه‌لك ‖ خلق .

جِمَاح [ع،س] (جموح) ايله مترادفدر. آتده سركشلك § ديك باشليلق.

جَمَاد [ع،س] حساسيتى وخاصهٔ نشوونماسى اولميان جسم، طاش، آغاج پارچه‌سى كبى . { اكثريا معدنيات حقنده مستعمل ايسه‌ده اساساً حس وحياتدن محروم اولان اجسامه اطلاق اولنمق اوزره موضوع اولديغندن جذرندن آيرلمش، كسيلمش وبناءعليه خاصهٔ نشوونماسى غائب ايلمش آغاجك ده جماد وضعنده داخل اولديغى دركار در . }

جمادات = جـ : (جماد) جانسز جسملر.

جَامَدَان [فا،س] بيوجك منديل، بوخچه § برنوع يلك، نيتن .

جُمَادَى [د،س] { صحيحى جيمك ضمى، دالك فتحى ايله در . } شهور قمريهٔ عربيه‌نك بشنجى وآلتنجى آيلرينك اسمى اولوب برنجيسنه (جمادى ـ الاولى)، ايكنجيسنه (جمادى الاخره) ديرلر. { (جمادى) كلمه‌سنى فتح جيم وكسردال ايله استعمال ايتمك غلط اولديغى كبى بونى ذال معجمه ايله (جماذى الاول)، (جماذى الاخر) طرزنده قوللانمق ايسه غلط اندرغلطدر . }

جَمَّاز [ع،س] سريع السير اولان (اركك) دوه.

جمازه سوار = جمازه‌يه راكب اولان. مؤنثى (جمازه) در :

جَمَّاش [ع،ص] زندوست § متجسس : چشم جماش .

جَمَاعَت [ع،س] برطاقم انسان، كروه : جماعت مسلمين جامع شريفده برلكده نماز قيلان اهل اسلام

صوك جماعت = جامع شريفك داخلنه صيغميوب ايكى قپو آره‌سنده نماز قيلانلر.

صوك جماعت يرى = جوامع شريفه‌نك ايچ وطيش قپولرى آره‌سنده اولوب، اكثريا اوزرى كمرلى سقفله مستور اولان محله اطلاق اولنور . جمعى ; (جماعات) كاير .

جَمَال [ع،ص] ظاهرى وباطنى كوزللك . § كوزل يوز § حسن وآن . § (تصوف) ذات، وجه .

عرض جمال = يوز كوسترمك ‖ صفات الهيه‌دن اولوب (جلال) مقابليدر.

جمال الله = لطف الهى .

جَمَّال [ع،س] دوه‌جى، دوه سوريجيسى .

جَمَاهِير [ع،س] جـ : (جمهور) .

جَمَد [ع،س] بوز § قار .

جَمَرَات [ع،س] (جمره) نك جمعى، قورلر .

جمرات ثلاثه = (مناسك) عرفاتدن عودتده ميناده شيطانك طاشلانديغى اوچ (محل معين)

جَمْرَه [ع،س] يانمش كور پارچه‌سى، قور . § زعم قدمايه كوره شباطده برر هفته فاصله ايله سمادن، هوايه، صويه، ترابه دوشن اوچ بوجك ـ كه : حرارت بونلردن انتشار ايدرمش § اوفاق چاقل طاشى § قيغلجم .

جمرة الحرب = مورخ عاصم مرحوم طرفندن (ناپوليون بوناپارط) حقنده استعمال ايدلمش بر تعبير دركه : مألى حرب قيغلجمى ديمكدر .

جمرهٔ اولى = شباطك ايلك هفته‌سنده هوايه دوشن جمره .

جمرهٔ ثانيه = شباطك ايكنجى هفته‌سنده صويه دوشن جمره .

جمرهٔ ثالثه = شباطك اوچنجى هفته‌سنده ترابه دوشن جمره .

جمرهٔ عرضيه = (بيطرى) حيوانات مجتره‌يه وباخصوص جنس بقره واغنامه مخصوص وشاربون ديلان خسته‌لق بوكا «يانى قره» دخى دينير .

جَمْع [ع، مص] طوپلامق، طوپلاتمق، بريكديرمك، بريكديرلمك . حاوى، جامع اولمق : برچوق فضائلى نفسنده جمع ايتمش اولان ... § مجموع، هيئت § (رياضيه) برجنسدن اولان ارقامك مجموعنى بولمق § علم صرفجه كلمه‌نك (تركى وفارسيده) بردن و(عربيده) ايكيدن زياده شيئه دلالت ايدن هيئتى : حاتى، قلم، قلملر، آدم، آدملر. حيوان، حيوانات اسب، اسبان . § (حساب) متجانس بر قاچ عددى بريره طوپلامقدن عبارت اولان عمل، قاره جمله .

جمع سالم، جمع صحيح = صرف عربيجه قاعدهٔ مطرده اوزره تشكل ايدن يعنى مفردينك صيغه‌سى تغير ايتميان صيغهٔ جمع ـ كه : مفردك آخرينه (ون) ويا (ين) علاوه‌سيله تشكيل ايديلور : مسلمون، مسلمين، مؤمنون، مؤمنين .

جمع قلت = اوچدن زياده و اوندن نقصان اولان مقداره دلالت ايليان جمع صيغه‌سى ـ كه : عربى‌يه مخصوصدر .

جمع كثرت = طقوزدن زياده‌يه دلالت ايدن صيغهٔ جمع عربى .

جمع مذكر = مفردى مذكر اولان كلمه‌نك صيغهٔ جمعى .

جمع مؤنث = مفردى مؤنث اولان كلمه‌نك صيغهٔ جمعى .

جمع مكسر = قاعدهٔ مطرده اوزره اوليوب مفردينك صيغه‌سى بوزلمش اولان جمع : كتاب ؛ كتب كبى .

جمع الجمع = اساساً جمع اولان بر كلمه‌نك صيغهٔ جمعى : لازم — لوازم — لوازمات .

اسم جمع = مفرد اولديغى حالده جمع معناسنى افاده ايدن كلمه . (عالم) كبى .

جمعاً = طوپلامق صورتيله، طوپلانمش اوله‌رق، يكون اوله‌رق، طوپدن .

جمعلنديرمك = مفرد بر كلمه‌يى جمع صيغه‌سنه نقل ايلمك .

جَمْعِيَّت [ع،س] هيئت : جمعيت رسوميه.

جَمَل [ع،س] اركك دوه .

جَمیع [ع،ص] بتون ، هپ § هر بر .

جمیعا = بتون بتون ، هپسی .

جَمیل [ع،ص] کوزل. {مادیات ومعنویاتده مستعملدر . }

ذکر جمیل = ایلکله یاد ایتمك ، مدح ایتمك ‖ مکاتبده مکافات اخذینه کسب استحقاق ایتمیوب فقط طولغون نومرو آلمش اولان شاکردانه ویریلن ورقهٔ مطبوعه ‖ بوقبیلدن اولان طلبه‌نك توزیع مکافاة رسمنده اسمنك ذکراولنمسی .

جَمیله [ع،ص] (جمیل)ك مؤنثی § یاراشه ، خوش کورونمه .

جَناب [ع، ص] معنای اصلی خانه ، قوناق حوالیسی دیمك ایسه‌ده لسانمزده (حضرت) کبی کلمهٔ تعظیم اوله‌رق مستعملدر : جناب حق ، جناب پیغمبر ، ارادهٔ سنیهٔ جناب ملوکانه . § امور خسیسه‌یه تنزل ایتمیوب بیوکلکه یاقیشه‌جق طرزده وقارلی طاورانمق حالتی ، حیثیت وشرف ، مجد وکرم .

عالی جناب = خسائسه تنزل ایتمیان ، مجد وکرم صاحبی .

جَنابَت [ع،مص] طهارتسزلك § (ص) اوزرینه غسل واجب اولان کیمسه § شتم وتعزیر تعبیری .

جَنّات [ع،س] ج : (جنت) جنتلر .

جَناح [ع، س] قاناد ، بال ، پر . § (عسکری) حرب نظامنی آلان اردونك ایکی جهتندن هربری : صاغ جناح ، صول جناح ـ که : اسکی مورخلرجه میمنه ، میسره دینوردی .

جناحین = ایکی جناح ، اردونك ایکی جهتی .

جناح بعوضه = (حیوانات) سیوری سینکك قنادی ‖ جزئی ، اهمیتسز شی .

باجناح = ایکی همشیره‌یه زوج اولان ارککلردن هربری ـ که : ترکجه (باجاناق) دیرلر .

ذوالجناحین = جعفر بن ابی طالب حضرتلرینك طرف اشرف نبوتپناهیدن احسان بیورلمش لقبیدر ‖ دنیا وآخرتی معمور اولان کیمسه .

جناحی = (طب) جناحه منسوب . نتوء جناحی : عظم وتدینك قناد شکلنده اولان ایکی شعبه‌سی .

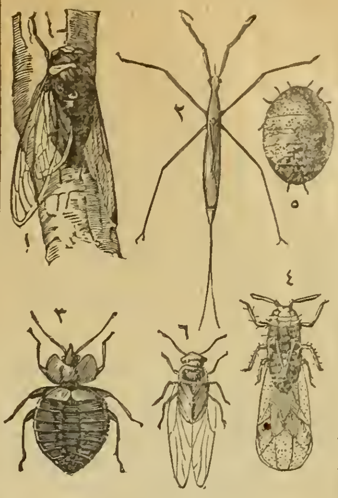

(جناحیت النصف حشرات)

١ — آغستوس بوجکی
٢ — صو عقربی .
٣ — تخته بیتی .
٤ — پوسه‌رون .
٥ — قوشنیل .
٦ — بر نوع پوسه‌رون

جَنازه [ع، س] انسان میتی .

جنازه نمازی = اهل اسلامدن اولان میت اوزرینه ارکان مخصوصه‌سیله قیلنان صلاة .

جانلی جنازه = پك ضعیف، ودرمانسز آدم ، صوك درجه ضعفه دوشمش اولان .

جَنان [ع،س] یورك ، کوکل ، قلب . {کسر جیم ایله باشقه معنایه کلیر .}

خالص الجنان = یورکی ، قلبی صاف ، پاك اولان .

جَنْب [ع،س] یان طرف § یان، نزد .

ذات الجنب = (طب) اوجاعی صدرك یان طرفنده اولدیغندن بو مرضه ذات الجنب دنیلمشدرکه بلوره ویاغشای جنب دنیلن ورئه‌لری تخریش ایدن زارك التهابی وبوصورتله درونه صو تراکمیدر. بوکا «صاتلیجان» دخی دینیر .

جِمّی ـ جِمّیه [ع،س] عربلره مخصوص برنوع قیصه قلیج ـ که: حمائل واری بوینندن یانه دوغری آصیلیر .

جَنَّت [ع، س] جناب حقك بعدالحشر اهل ایمانه احسان ایده‌جکی نشاطگاه دائمی، بهشت . (جهنم) مقابلیدر § سایه‌دار اشجاری وکوناکون ازهاری حاوی باغچه § فوق العاده لطیف موقع .

جنت الدنیا = شام شریف .

جنت مکان | جنت مقام | جنت مقر = مکانی ، مقامی ، مقری جنت اولان ذات .

جنت قوشی = اوستراليا قطعه‌سنه مخصوص اولوب ملون توکلی ، غایت لطیف منظره‌لی بیوجك برقوش .

(آبودا نوعی)

(پارلاق توکلی نوعی)

(دول دنیان نوعی)

جَنْدَرَه [ع، فا] { یونانیدن معرب و مفرسدر .} منکنه، سیلندر . صیقیشدیره‌جق، تضییق ایده‌جك آلت .

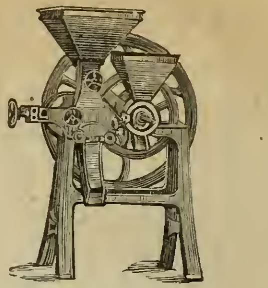

(جندره)

جندره بقلواسی = برنوع قبا بقلوا، خمیر طاتلیسی .

صو جندره‌سی = قماشلری صیقیشدیرمق، باروت، طوغله، کیل، زیوت شحمیه یاپیق ایچون استعمال اولنور .

جندره بوغازی = کاغدخانه‌نك ایلرو - سنده برمحل معروف .

جَنْدَلْ [ع،ا] نهرلرده بیوك شلاله محلنه اطلاق اولنور .

جَنَرال [ج،ا] {Général} اوروپا تشکیلات عسکریه‌سنجه میر - آلایدن یوقاری رتبه‌یی حائز اولانلره دینورکه : بزده مقابلی (لوا) و (فریقدر) .

جنرال قونسلوسی = باش شهبندر .

جِنْس [ع،ا] سیوری سینك .

جَنْطِیان - جَنْطِیانِیَه [ج،ا] (نباتات) ذات‌الفلقتین وحیدالتویجدن ارکاز تحت‌المبیض نباتاتی حاوی فصیله .

جنطیانین = (کیمیا) جنطیان کوکار - ندن استحصال ایدیلور صاری برجوهر مؤثر .

جَنْك [فا،ا] صاواش، دوکوش، حرب، جدال، غوغا .

جنکجی / جنکاور = جنك اهلی، جسور .

جنکاورانه = ارباب جنکه یراشور صورتده .

جنکاوری = جنکاورلك .

جنك جوی = غوغاجی، جنك آرا - یی، وسیلهٔ حربه منتظر .

جنك جویانه = جنك جویه لایق صورتده .

جنك جویی = جنك جولق، غوغا - جیلق .

جنك آزموده = تجارب حربیه‌سی اولان

جنك آزموده‌لکی = تجارب حربیه صاحبلکی .

جنك زرکری = ساخته جنك .

درجنك اول = ایلك حمله‌ده .

جنکلشمك = جنك، حرب ایتمك . § منازعهٔ لسانیه‌ده بولنمق .

جنکاری = ☞ (ژنکاری)

جَنْکَه [ت،ا] قغلجم کبی اوفاق آتش قوری .

جَنْکُول [فا،ا] یك صیق آغاجلق .

جُنوب [ع،ا] کونشك طوغدیغی جهتی صاغنه آلان آدمك آرقه جهتی‌که : مقابلی (شمال)در .

جنوباً = جنوب جهتنده اوله‌رق .

جنوبی / جنوبیه = جنوبه منسوب .

شرق جنوبی = شرق ایله جنوب آره - سنده‌کی جهت .

غرب جنوبی = غرب ایله جنوب آره - سنده‌کی جهت .

جنوب روزکاری = لودوس .

جَنِیب - جَنِیبَه [ع،ا] یدك حیوانی .

جنیبه کش = یدك حیوانی چکوب کوتورن، یدکجی .

جَنین [ع،ا] آنا رحمنده اوچ ماهی اتمام ایتمش بولنان وهوای خارجیله تنفس ایتمامش اولان دول، چوجق .

اسقاط جنین / سقط جنین = چوجق دوشورمك، چوجق دوشمسی .

جنین ساقط = دوشن چوجق، دوشوك، وقتندن اول برسبب خارجی تأثیریله طوغان واکثریا یشامیوب اولن، ویا اولو اوله‌رق تولد ایدن چوجق .

جَو [فا،ا] آرپه، شعیر .

جو جو = آزار آزار .

جوین = آرپه‌دن عبارت .

نان جوین = آرپه اتمکی .

دانهٔ جو = آرپه دانه‌سی .

جونمانده = مفلس، هیچ برشیئی قالمامش .

جو فروشی کندم نما = آرپه صاتوب بغدای کوسترن، حیله‌کار، مغفل .

جَوّ [ع،ا] سمانك بوشلغی، فضا : جو سما .

جوی / جویه = بوشلغه متعلق، جوه عائد .

علائم جویه = علائم سماویه .

جو هوا = هوا بوشلغی .

جَوائِز [ع،ا] جـ : [جائزه] بخشیشلر .

جَواب [ع،ا] برسوزه مقابل سویلنن دیکر سوز؛ قارشیلق. (ویرمك) (آلمق) ماده‌لریله قوللانیلیر. § عدم قبول، رد .

جواباً = جواب اوله‌رق .

جوابنامه = جوابی حاوی ورقه .

جواب ناصواب = یاکاش، مناسبتسز جواب .

جواب رد = عدم قبول یولنده سویلنن سوز. جمعی { (جوابات) و (اجوبه) کلیرسه‌ده ایکنجیسی دهازیاده مستعملدر. }

جَواد [ع،صـ] سخاوتلی، جومرد، کریم الطبع .

جَوادّ [ع،ا] (جادّه) نك جمعی . بیوك یوللر .

جَوارِح [ع،ا] جـ : (جارحه) . حیوانانك اوك وآرقه آیاقلری § اطراف وجوارح .

جَواری [ع،ا] جـ : (جاریه)، خلایقلر .

جَواز [ع،مص] جائزلك، جائز اولمه . § حقلی ومناسب کوروب رخصت ویرمه . { (ویرمك) ماده‌سیله قوللانیلیر } .

جواز شرعی = شریعتجه جائز ومناسب کورولمه، شرعاً جائز اولمه، ممنوع، منهی اولمامه .

جَواسِیس [ع،ا] جـ : (جاسوس) .

جَوّال [ع،صـ] زیاده جولان ایدن : فکر جوال .

جَوامِد [ع،ا] جـ : (جامد) : طوکمش حیاتسز شیلر .

جَوامِع [ع،ا] (جامع) و (جامعه)نك جمعی : جوامع شریفه § حاوی وشامل اولانلر .

جوامع الكلام = الفاظی قلیل، معانیسی كثیر وجزیل اولان سوزلر .

جَوامِیس [ع،س] جم : (جاموس). صوصیغرلری .

جَوانِب [ع،س] جم : (جانب) : طرفلر ، جهتلر .

جوانب اربعه = درت طرف ؛ شرق ، غرب ، شمال ، جنوب .

سنی الجوانب = طرفلری عالی، والامقام.

معمور الجوانب = هر جهتدن معمور اولان .

جَواهِر [ع،س] جم : (جوهر) . قیمتلی طاشلر § جوهرلر .

جواهری = جواهرجی .

جواهرجی = جواهره متعلق شیلر یاپان ویا صاتان آدم .

جَوْدَت [ع،مص] ایولك ، دوزكونلك . خالصلك : جودت فكر ، جودت قریحه ، جودت كلام.

جَوْر [ع،س] (جفا) ایله مترادفدر .

جَوْرَب [ع،س] بزم بالتحریف(چوراب) دیدیكمز آیاق لباسی .

جَوْز [ع،س] بزم (جویز) دیدیكمز معروف میوه، قوزكه: جوزیه فصیله سندن در.
« شیطان الله جوز اوینامه لازمی چوجقلق »
§ حجاز قطعه سی § هرشیئك اورته سی .
§ جوز آغاجنك خشب و میوه سی .
§ (بحر) خلاط اوجلرینه یاپیلان برنوع دوكوم .

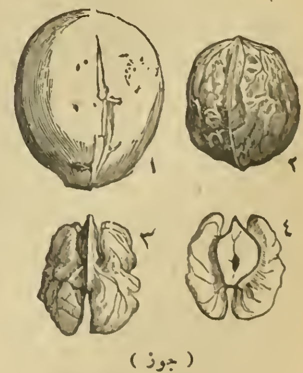

(جوز)

١ — میوه .
٢ — قابوغندن آیرلمش میوه .
٣ — بزر .
٤ — عموداً مقطوع بر بزر .

جوز الحیه = (نباتات) ثنائیه فصیله سندن برنوع آجی میوه .

(جوز الحیه)

جوزبوا = (نباتات) بوائیه فصیله سندن هندستانده حاصل اولور بر آغاجك ـ عادی جویز بیوكلكنده ـ آجی معملی عطره میوه سی كه : كوچوك هندستان جوزی دخی دینور .

ژاپونیا جوزی = ذات الالقاح منظوره ، عربة البزور جنسندن صنوبریه فصیله سندن ژاپونیایه مخصوص برشجردر .

(ژاپونیا جوزی)

جوزسفراسی = (نباتات) غاریه فصیله سندن (پشرم) ك میوه سی .

جوز قیران = باغ وباغچه لری وسائر تارلالری مضرتلی بوجكاردن قورتاردقلری جهتله زراعه نافعدرلر .

(جوز قیران)

جوز مائل = (نباتات) بادنجانیه فصیله سندن طاطوله دنیلن نبات .

جوزمقیء = (نباتات) قارغه بوكن . هندستانده نشو ونما بولور بر نباتدر . ازهاری بیاض یشیلمتراق میوه سی پورتقال حجمنده بیضی الشكلدر. دروننده بیاضمتراق بش التی عدد زتی غایت آجی بزوری واردر. بو بزوره جوزمقیء دخی دیرلر. بو بزور یشیل سنجابی ، ایكی طرفندن باصیق دائره شكلنده بر قرصه مشابهدر. طبابتده كثرتله مستعملدر . دروننده استریكنین دنیلن جوهر مؤثر موجوددر .

(جوز مقیء)

جوز هندی = (نباتات) هندستان جوزی دنیلن معروف میوه .

(جوز هندی)

جوزین = (كیمیا) یشیل جوز قبوغی ایله یاپراقلردن استحصال اولنور آجی بر ماده كه : طبابتده بعضاً استعمال اولنور.

جوزیه = (نباتات) بلوطیه فصیله سنه یقین برفصیله نك اسمیدركه : وحید وثنائی المسكن نباتاتی حاویدر .

جَوْزاء [ع،س] منطقة البروجك اوچنجی برجی اولوب شمس بورایه مایسك (٨) ویا (٩) نجی كونی انتقال ایدر § نام دیكرله توأمان برجی، رأس توأم مقدم ایله رأس توأم مؤخر نامنده كی ایكی پارلاق كوكبی محتویدر .

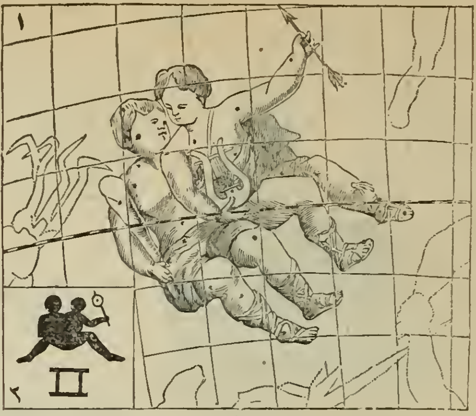

(جوزا)

جَوْشَن • [ع،س] زره ، دوكلمش پول دمیر حلقه‌لردن اورمه كبی یاپلمش برنوع جنك لباسی .

جوشن پوش = زرهلی عسكر ، زره كیینمش آدم .

جوشن شكاف = زره یاریجی ، زره پاره‌لییجی .

جَوْعان [ع،ص] (جایع) ایله مترادفدر. قارنی آجیقمش اولان .

جَوْف • [ع،س] ایچ ، ایچ بوشلغی ، چوقور . جوف فم ، جوف جم .

جوف اللیل = كیجه‌نك ثلث اخیری .

جوف عنابی = (تشریح) عظم كتف اوزرنده عظم عضدك رأسنی آلان چوقور.

جَوْلان ـ جَوَلان [ع،س] طولاشمق، دونوب طولاشمق.

جولان دم = (طب) قانك قلبدن اطراف بدنه اندفاعی واطرافدن مركزه یعنی قلبه رجوعی كیفیتی .

جولانكاه
جولانكه } = جولان ایده‌جك یر .

جولانكر = جولان ایدیجی، ایدن .

جولانكری = جولانكرلك ، جولان ایدیجیلك .

جُوْلَق [ع،س] چول ، كبه .

جولقی = چول كیین ، كبه كیین .

جَوْهَر [ع،س] (اصلی فارسی (كوهردر).

بنفسه قائم اولان شیء ، متحیز بالذات اولان (اصل ، صلب ، مایه § ذی قیمت طاش، الماس، یاقوت، زمرد كبی § ناچ دمیرنده كی طالغه‌لی چیزكیلر، بنكار § نقطه‌لی حرف .

جوهردار = مایه‌سی ایی اولان ، جوهرلی .

جوهرداری = جوهردارلق .

جوهرفروش
جوهرجی
جوهری } = جوهر صاتان آدم .

تاریخ جوهردار
تاریخ جوهرین } = یالكز نقطه‌لی حرفلری داخل حساب ایدیله‌رك سویلنن تاریخ . ☜ (تاریخ) .

جوهرفرد = (حكمت) جسمی تركیب ایدن غیر قابل انقسام جزولردن هر بری .

جوهرطبیعی = (حكمت) حواس خمسه‌دن بر ویا بر قاچی واسطه‌سیله حس اولنان شیء .

جوهربول = (طب) بوله دنیلن ماده .

جوهرنیله = (كیمیا) چویدجوهری.

جوهره = بر جوهر دیمكدر .

جَوین [فا ، س] (كیمیا) آرپه دن یاپلمش اولان شیء .

جه = [ت] جهت واعیار بیان ایدر اداتدر : آزجه ، اسمرجه .

جَهابِذه [ع،ص] (جهبذ) ك جمعی . حقائق بین ، عارف كیمسه‌لر . (مفردی لساننزده غیر مستعملدر) .

جَهارَت [ع،س] سس یوكسكلكی .

جَهاز [ع،س] كلین ایچون لازم اولان اشیا § تزیینات § (كیمیا) بالكیمیا بعض اجسام استحصالنه مخصوص آلات وادوات طاقمی .

جهاز تنفسی = (طب) تنفسله ادامهٔ حیاته واسطه اولان آق جكر وتوابعی .

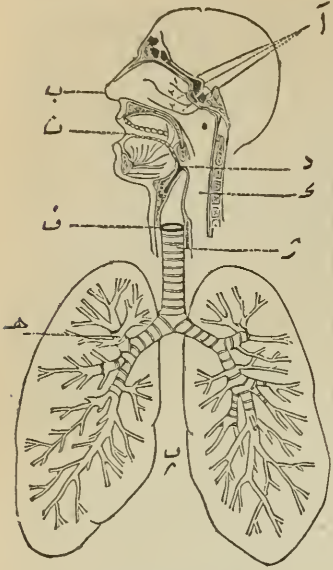

(جهاز تنفسیٔ بشر)

آ (۱ ـ ۲ ـ ۳) قرینات .
ب ـ انف .
ت ـ فم .
د ـ لسان مزمار .
ء ـ مری .
ف ـ لسان .
ژ ـ شریان شبزن .
ه ـ قصبات رئه .
پ ـ رئه‌لر .

جهاز هضمی = (طب) فعل هضمی اجرایه واسطه اولان آلات بدنیه ـ كه : دوداقلردن بدء ایله (شرج) ده نهایتلنور.

اسكولته جهازی = باجاق قیریقلرینی محافظه ایچوندر .

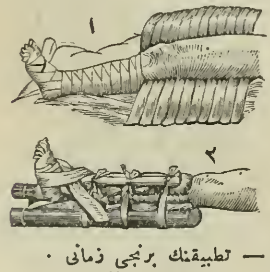

۱ — تطبیقنك برنجی زمانی .
۲ — جهاز تطبیق اولنمشدر .

(ساعدی بوینه آصمق ایچون جهاز)

جَهالَتْ [ع،مص] جاهللك، برشی بیلمه‌مك ؛ جهل ایله متصف اولمق .

جَهانْ [فا.ص] صچرایجی ، فیرلایجی ، سرعتله حرکت ایدن .

جَهْدْ [ع،مص] زیاده چالشمق — (سعی) دن اقوادر . }

جَهْرْ [ع،مص] رفع صوت ایتمه ، سس یوکسلتمه .

جهراً = یوکسك سس ایله ، سس ایشیدیله‌جك صورتده .

جهرةً = آشکاراوله‌رق ، آچیقدن آچیغه .

جهری
جهریه } = جهر ایله .

جَهری [ت،س](نباتات)کبار یه فصیله‌سندن § صاری بویا

جَهْرین [ج،س] (نباتات) عنابیه فصیله‌سندن برنبات — که : یاپراقلری طبابتده ، بیطریده مستعملدر .

جَهْلْ [ع،مص] بیلمه‌مك، (علم)ك ضدی § بیلمزلك ، جاهللك .

جهل بسیط = بیلمدیکنی بیلمك طرزنده‌کی جاهللك .

جهل مرکب = بیلمدیکنی بیلمه‌مك صورتیله اولان جاهللك .

جَهَلَه [ع،س] جمـ . (جاهل) . جهل ایله متصف اولانلر .

{ جاهلك جمعی (جهله) کلدیکی کبی (جهال) و (جهلا) دخی کلیر .

جهندکی = جهنده‌لك .

جَهَنْدَه [فا،س] (جهان) ایله مترادفدر، صچرایجی .

جَهَنَّمْ [ع،س، درین قویو § مغایر رضای باری حرکتده بولنانلرك آخرتده القا ایدیله‌جکلری دار العذاب جهنمی || جهنملك § زبانی .

جهنم طاشی = یشیل ومائی رنکلی بر معدن اولوب صراجلقده دری یاقمق ایچون استعمال اولنور .

جَهُوْدْ [ع،ص] زیاده چالیشان § موسویلردن هر بری .

جهودانه = چفتجه‌سنه .

جَهُوْلْ [ع،ص] پك جاهل .

جهولانه = جهولجه‌سنه .

جَهیزْ [فا،س] (جهاز) دن محرفدر . ☛ (جهاز)

جَیْبْ [ع،س] یاقه § البسه‌نك داخلاً وخارجاً ایجاب ایدن محللرینه دیکیلان کیسه طرزنده‌کی ظرف || (ریاضیه) بر زاویه‌نك جیبی ، او زاویه‌یه مقابل بولنان ضلع قائمك وتر قائمه‌یه نسبتی .

درجیب = جیبده .

درجیب ایتمك = صورت حیله‌کارانه‌ده آلوب جیبنه قومق ، مال ایدینمك .

جیبی دلیك = مفلس ، زوکورد .

تمام جیب = (ریاضیه) ☛ (تمام) .

جیب پوصوله‌سی = سیاحلره ونظامیه ضابطانه مخصوص جیبده طاشینور پوصوله

جیب غالوانومتره‌سی = دورهٔ الکتریقیه‌لرده شدت جریان الکتریقی تعیینه مخصوص آلت .

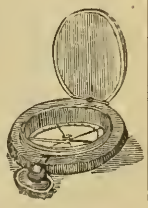

(جیب پوصوله‌سی)

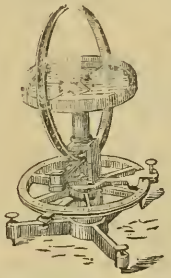

(جیب غالوانومتره‌سی)

جیب دائره‌وی ثقبهٔ قفا = (طب) عظم قفانك ثقبه‌سی اطرافنی احاطه ایدن اوفاق برجیب

جیب قلب = ☛ (اذین) .

جَیِّدْ [ع.ص] ایی ، بوزوق اولمیان .

جَیْشْ [ع،س] عسکر کروهی ، اردو

مقدمة الجیش = اردونك پیشداری

قلب الجیش = حرب نظامنده بولنان اردونك مرکزی — که : اکثریا قوماندان اوراده بولنور

سوق الجیش = عسکرك صورت سوق وتعبیه‌سندن باحث برفن مهمدر .

جَیْلانْ — جَیْرانْ [ت ، س] کیك انو عندن اینجه باجاقلی و چرق سکردیجی ، کوزل کوزلی بر حیوان ، غزال .

(جیلان)

جیم مکسوره

جِبالْ [ع ص] جمـ : (جبل) طاغلر : سلسلهٔ جبال .

جبال مباحه = (حقوق) هیچ برکیمسه‌نك تحت تصرفنده اولمیوب هرکسك اودون کسمکه صلاحیتی اولان طاغلر .

جبال متسلسله = صره طاغلر .

ارتفاع جبال = طاغلرك یوکسکلکی .

جِباهْ [ع،س] جمـ : (جبهه) آلینلر : جباه ساجدین .

جِبایَتْ [ع،مص] ویرکو ، رسوم ، اجاره کبی شیلری طوپلامق ، طوپلاتلمق § جابیلك .

جِبْتْ [ع،س] بت ، صنم ، معبود باطل .

جِبْسْ [ع،ص] قانسز، حسسز §(کیمیا) بالماء کبریتیت قالسیومدن عبارت اولان آلچی طاشی — که : حامضاتدن اصلا متأثر اولماز .

جِبِلَّتْ [ع،س] مایهٔ اصلی ، خسوی ، خلقت ، یاراداتیش ، طینت {(جبلیت) طرزنده استعمالی غلطدر. }

جِبِلّی [ع.س] اصلی ، طبیعی، یاراداتیش اقتضاسی .

جِبْرَه [ت،س] اوزوم وزیتونك صیقلمه‌سندن حاصل اولان عصاره ، پوصه

جِبِینْ [ت،س] سیوری‌سینك ، تاتارجق کبی مؤذیات .

جبینلك = سیوری‌سینك و امثالی مؤذیاتدن محافظه ایچون یتاغك اوستنه واطرافنه کریلن تولدن اورتی ، ناموسیه ‖ § سیوری‌سینك وامثالی مؤذیاتك مجمعی اولان مردار محل، بطاقلق یر .

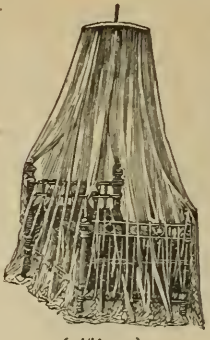

(جبینلك)

جِدّ [ع،مص] برایشی کرچکدن چالیشوب ایشله‌مك . مقابلی (هزلدر) .

جداً = کرچکدن ، جد صورتیله .

جدی = کرچکدن طوتیلان ایش . § ایشی کرچکدن طوتان آدم .

جِدارْ [ع،س] دیوار ، برشیئی تحدید ایدن درت طرف § (طب) برجوفی تحدید ایدن دیوارلر .

جدار حافر = (بیطر) بارکیرك آیاغنی احاطه ایدن طرناق طبقه‌سی § (حیوانات) هوامده بطنی صدردن آییران حجاب .

جداری = جداره منسوب § عظم جداری (تشریح) قفانك هرایکی یان طرفلرنده (رأس) ك اورته‌سنده یکدیکریله برلشن ایکی کمیك .

جِدالْ [ع،مص] شدتله مخاصمه ، غوغا ایتمك ، زیاده طالاشمق .

جِدّی [ع،ص] حقیقی ، صحیح هزل ولطیفه قبیلندن اولمیان، جدی اولان خصوصات .

جدیات = جـ : (جدی) .

جِذْعْ [ع،س] آغاجلرك داللریله کوکاری آره‌سنده‌کی قسم ، کوتوك .

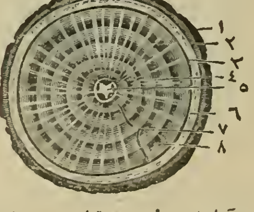

(بر آغاجك جذعی « قطع مستعرض »)

١ — طبقهٔ منطاریه .	٥ — مخ .
٢ — طبقهٔ قشریه .	٦ — طبقهٔ غربالیه .
٣ — طبقهٔ مولده .	٧ — خشب ثانی
٤ — خشب ابتدائی .	٨ — شعاعات مخیه .

جِذْلْ [ع،س] آغاجك کوتوکی ، طومروق .

جِرابْ [ع،س] طغارجق .

جِرْسامْ [ع،س] غشاء قلبك التهابی .

جِرْلامَقْ [ت،مص] آجی سسله باغرمق .

جرلاق = یایغره‌جی .

جِرْم [ع،س] وجود ، جثه . (جماداته مخصوصدر) .

جِرِّیت [ع،س] سازان بالغی .

جِزْرْدامَقْ [ت ، مص] برشیئ یبارکن جزر جزر سس چیقارمق .

جِزْیه [ع،س] اوائلده ذمی دنیلن تبعهٔ غیر مسلمه‌دن آلنان ویرکویه اطلاق اولونوردی .

جزیه کذار = تحت تابعیتده بولنان طائفهٔ غیر مسلمه .

جزیه‌دار = جزیه تحصیل ایدن، خراججی .

جِسْرْ [ع،س] کوپری § قنطره .

جسر معلق = آصمه کوپری .

جسر جدید = غلطه کوپریسی .

جسر عتیق = عزب قپوسی کوپریسی .

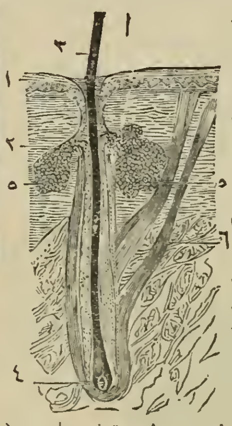

جِسْمْ [ع،س] کووده ، بدن § حکمت) طول وعرض وعمق اولان شیٔ .

جسم طبیعی = ماده نك برقسم محدودیدر .

جسم هندسی = (هندسه) بر جسم طبیعینك فضاده اشغال ایلدیکی مکان . تعبیر آخرله جسم طبیعینك شکلی ویا هیئتی که هندسه‌ده بوکا ساده‌جه جسم تسمیه اولنور .

جسماً = جسم جهتیله .

جسمانی = جسمه منسوب، جثه‌یه متعلق

جِغاتِی ـ جِغلدی [ت،س] شهالت کورلتی § قوشلرك جیویلدیسی .

جِفْر [ع،س] (طوغریـی جیمك فتحیله در .) ارقام وحروف و رموزله افاده اولنور . برعلم موهوم

جفریات = جـ : (جفر) جفره متعلق آثار وخصوصات

جِکَرْ [فا،س] انسان وحیوانك اعضای داخلیه‌سندن تنفسه وصفرا افرازینه مخصوص عضولرکه (آق) و(قره جکر) نامیله ایکی قسمدر .

آق جکر = رئه، تنفسه خدمت ایدن جکر .

جکر پاره = جکر پارچه‌سی دیمکدرکه : اولاد مقامنده قوللانیلیر .

قره جکر = کبد ، صفرا افراز ایدن عضودر .

جکر فروش = جکرجی، جکر صاتان .

جکر سوز = باغر یاقیجی .

جِلاءْ [ع،س] معمولات معدنیه وخشبیه‌یه ویا قماشه بر صورتله داخت ایدیله‌رك حاصل ایدیلان پارلاقلق . § رونق .

جلابخش = پارلاقلق ویریجی .

جلادار = جلالی ، پارلدایشلی .

جلاداری = جلادارلق . جلالی بولنمه .

جِلْبابْ [ع،س] کوملك § جار ، فراجه جلبات مجوز .

جِلْبِنْد [ت،س] بیوك جزودان اوراق وضعنه مخصوص ومتعددکوزلره منقسم جزودان، اوراق چانطه‌سی .

جِلْبَه [ت،س] کم قایشی ، قایش یولار .

جِلْد [ع،س] دری، مشین § کتاب اوزرینه کجیریلان قاب ، کتاب قابی § بر بیوك کتابك منقسم اولدیغی اقسامدن هربری § (طب) بتون بدنی اورتن دری .

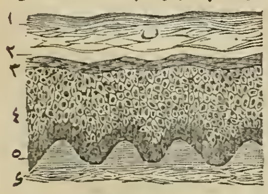

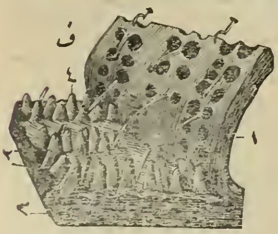

(جلد)

آ ـ شعرایله برابر مقطع جلد : ـ بشره . ٢ ـ ادمه . ٣ ـ شعر . ٤ ـ بصلهٔ شعریه . ٥ ـ غدد دهنیه ٦ ـ عضلهٔ شعر .

ب ـ بشره : ١ ـ طبقهٔ قرنیه ٢ ـ طبقهٔ شفافه ٣ ـ طبقهٔ حبیبیه . ٤ ـ طبقهٔ مالپیکی . ٥ ـ طبقهٔ مولده .

د ـ ادمه .

ف ـ حلیمات ادویه . ١ ـ بشره . ٢ ـ ادمه .

جلدی } = جلده متعلق .
جلدیه }

امراض جلدیه = طوزلی بالغم وسائر صورتله جلدك ، درینك اوزرنده حاصل اولان امراض ، جلد خستەلقلری .

جلدسز = تجلید اولنمامش کتاب ، اجزاء دخی دینور .

جلد مشعر = اوزرنده قیللر موجود اولان دری قسملری .

جلدلمك = کتابه قاب کچیرمك .

جلدلی = مجلد ، تجلید ایدلمش کتاب .

جلغار [ت، ا] عربەیه یقوشده علاوةً قوشیلان اوکوز چفتی .

جلق [ت، ا] بوزولمش ، بوزوق ، متفسخ § قوقمش ، بوزلمش یومرطه .

جاق چیقمق = صوکی اولمامق § بیهوده .

جلق یاره = هنوز اوکولمامش جریحه ، جراحتلی یاره .

جلقاوه [ت، ا] قورد پوستنك اکسه سندن یاپیلان کورك . (اصلی (جلد قفا) در .)
§ توکی پارلاق برجنس قورد .

جلوه [ع، ا] اوضاع دلبرانه ، ناز وعشوهٔ دلبر § حسن ظهور § تجلی ، جلوهٔ الهیه . (معنای اصلیسی که : لسانمزده غیرمستعملدر ـ کوه کینك برمعتاد کلینه ویردیکی یوز کورملکی در .)

جلوه کاه = } جلوه ایده جك یر . محل
جلوه که = } جلوه .

جلوه کر } = جلوه ایدن ، ایدیجی .
جلوه ساز }

جلوه کری } = جلوه کرلك ، جلوه سازلق
جلوه سازی }

جلوه کنان = جلوه ایدرك .

جلوه نما = جلوه کوستریجی .

جلوه نمایی = جلوه نمالق .

جمال [ع، ا] دوه معناسنه اولان (جمل) ك جمعی . دوه لر .

جماع [ع، مصـ] برابر یاتمق § ارککك دیشی یه تقربی ، مناسبت جنسیه

جن ـ جنه [ع، ا] روحانیوندن بر طائفه . مقابلی (انس) در = انس وجن .

جنازه [ع، ا] تابوت § تناشیر .

جناس [ع، ا] (ادبیات) باشقه باشقه معنالره دلالت ایدن الفاظ وکلماتك بربرینه مشابهتندن عبارت بر صنعت ادبیه :

اکمك = نان عزیز .

اکمك = زرع ایتمك .

جناس تام = [ادبیات] ایکی لفظی تشکیل ایدن حروفك (وجوه اربعه) ده یعنی : نوع ، عدد ، ترتیب ، هیئت دینلن حرکه وسکونده متفق اولملری :

عین = کوز } کبی .
عین = منبع }

جناس غیرتام = [ادبیات] وجوه اربعه دن برنده ویا برقاچنده متفق اولمیان الفاظ : دم ، آدم ـ تام ، شام ـ آب ، سراب . بوکا (جناس ناقص) دخی دینور .

جناس تام بسیط = [ادبیات] وجوه اربعه ده متفق وغیر مرکب اولان جناس .

جناس تام مرکب = [ادبیات] وجوه اربعه ده متفق فقط الفاظ متجانسه سی کلمتین ویا کلمه واداتدن مرکب اولان جناس .

جناس متشابه = [ادبیات] جناس مرکبده لفظینك املاده تمامیله متفق اولملری .

جناس مفروق = [ادبیات] جناس مرکبده لفظینك املاده مختلف اولملری .

جناس لاحق = [ادبیات] لفظین متجانسینی یالکز نوع حروف جهتیله مختلف اولان جناس تام .

جناس قلب = [ادبیات] لفظین متجانسین یالکز ترتیب جهتیله مختلف اولان جناس .

جناس خطی } نقطه اختلافندن ویا
جناس تصحیف } = کتابتده متشابه اولان
جناس مصحف } ایکی حرفدن برینك نقطه لی ، دیکرینك نقطه سز بولنمسندن عبارت جناس :
عاقل ، غافل ـ کوز ، کور .

ملحقات جناس = علم بدیعك (قلب) (اشتقاق) (ردالعجز علی الصدر) ، (عکس وتبدیل) صفتلری .

جنان [ع، ا] جم : (جنت) جنتلر . § باغلر .

جنایات [ع، ا] جم : [جنایت] . § مجازات ترهیبیه یی مستلزم افعال .

جنایت [ع، مصـ] آخره طوقونه جق صوچ ایشلەمك . § مجازات ترهیبیه یی مستلزم فعل ، جرم .

جنایت حیوان = [فقه] حیوانك کندیلکندن ایتدیکی زیان .

جنایت فی النفس = [فقه] انسانك کندی نفسنه متعلق جنایتی .

جنایت مادون النفس = [فقه] انسانك اعضاسنه متعلق جنایت .

جنایتکار = صاحب جنایت .

جنایتکارانه = جنایتجەسنه .

جنایتکاری = جنایتلك .

جنت [ع، مصـ] دالیلك .

جنس [ع، مصـ] صنف ، نوع ، قسم ، حیوانات ونباتات وسائره نك منقسم بولندیغی اقسامك هربری .
فی الاصل نوعدن اعمدر . بالفرض (حیوان) جنس اولدیغنه کوره (انسان) نوعدر انسان جنس اولورسه (عرب) نوع اولور . لکن استعمالاتده بواعتباره اهمیت ویرلمز یعنی جنس ، نوع یرنده ، ونوع جنس مقامنده استعمال اولنور .

جنسیت = بر جنسدن اولمق حالی . § (منطق) حقائق مختلفه نك ذاتیسی اولان کلی (فقه) شامل اولدیغی افرادی بیننده هرجهته تفاوت فاحش اولمیان .

جنس قریب = (منطق) بینلرنده جنس آخر بولنمیان ایکی شیدن هربری : انسان ـ حیوان ؛ حیوان ـ جسم نامی .

جنس بعید = [منطق] بینلرنده جنس آخر بولنان ایکی شیدن هربری : جسم نامی یه نسبتله جوهر کبی .

جنسی = جنسه منسوب ومتعلق .

جنی [ع، ا] (جن) ك مفردی . طائفهٔ جنه منسوب بروحانی .

جوادیره [ج، ا] (بحریه) سفینه نك باش طرفندن طیشاری یه طوغری اوزاتیلان بیوك ستون ، دیرك .

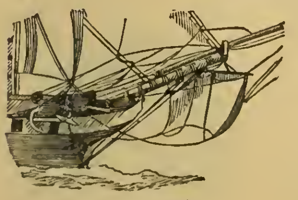

(جوادیره)

جوادیره اسقاچه سی = (بحریه) جوادیره نك طویوغه استناد ایتدیکی محل .

جوادیره ترینه لری = (بحریه) جوادیره نی اشاغی باصوب یاتمغنده محکم طوتمق ایچون استعمال اولنان ایکی عدد زنجیر باغی .

جواديره دوشكی == (بحريه) جواديره‌نك سفينه‌نك باش طرفنده امتداد ايتديكی محل .

جواديره دسته‌مورەسی == (بحريه) جواديره‌نك جوندەسی ايله بيوك باستونی بربرينه ربط ايدن چفته كوتوك .

جواديره قاشقاوالی == (بحريه) ذره‌لی ـ فانئنك جواديره‌لرينی ثابت بولنديرمق ايچون مستعمل سكيل .

جواديره‌ونتولری == (بحريه) جواديره‌يی يابدن ماوتان خلاط وزنجيرلر .

جِوار [ع، مص] يقين . § يقين محل .

همجوار == سمتی بر اولان ، قومشو .

همجواری == قومشولق .

جِهات [ع، ــ] ج : [جهت] . طرفلر ، جانبلر .

جهات اصليه / جهات اربعه == (جغرافيا) شرق ، غرب ، شمال ، جنوب جهتلری .

جهات فرعيه / جهات ربعيه == (جغرافيا) جهات اصليه وسطلرنده اولان جهتلر : شمال شرقی ، جنوب شرقی ، جنوب غربی ، شمال غربی .

جهات ستّه == اوك ، آرقه ، صاغ ، صول جهتلرله سمت رأس وسمت قدمدن عبارت اولان جهتلر .

(جهات اصليه وفرعيه)

جِهاد [ع، مص] فی سبيل الله اعداء ايله محاربه ايتمك .

ارباب جهاد == جنود اسلام .

جهادی == جهاده منسوب .

جهاد اصغر == [تصوف] اعداء ايله محاربه .

جهاد اكبر == [تصوف] نفس ايله محاربه .

جِهاراً [ع، ــ] (جهراً) ايله مترادفدر . آشكار اولەرق ، علنا ، يوكسك سسله .

جِهار [فا، عد] ويا (چار) درت ، اربعه .

جهار يار == اجلهٔ اصحاب رسول الله‌دن ابوبكر الصديق ، عمر الفاروق ، عثمان ذی النورين ، علی المرتضی رضی الله تعالی عنهم حضراتی .

جهارشنبه == بازار هفته باشی اعتبار ايدلديكنه كوره هفته‌نك دردنجی كونی ، صالی‌يی تعقيب ايدن كون .

[وكلمه‌نك صحيح وفصيحی جم فارسينك فتحيله (چهار) در . بزبو صورتله زبانزد اولمسی اعتباريله بورايه درج ايلدك .]

جِهان [فا، ــ] دنيا § علی الاطلاق عالم كائنات . § كرهٔ ارض ، زمين ، § خلق ، ناس : بوايش جهان بخش ايلدی .

جهان آرا == جهانی تزيين ايديجی ، ايدن .

جهان آفرين == جهانی ايرادان ، جناب حق .

جهان افروز == عالمه نور وضيا ويرن .

جهانبان == صاحب جهان اولان پادشاه .

جهانبانی == جهانبانلق .

جهان بين == جهانی كوريجی ، متبصر .

جهانپناه == حامئ جهان اولان پادشاه .

جهانپناهی == جهانپناهلق .

جهانتاب == جهانه ضيا ويريجی ، ويرن .

جهانتابی == جهانتابلق .

جهاندار == مالك جهان اولان پادشاه .

جهانداری == جهاندارلق .

جهان ديده == جهانی كورمش ، تجربه‌لی .

جهانديدكی == جهانديده‌لك .

جهانستان == قوی الشوكه بر پادشاه .

جهانستانی == جهانستانلق .

جهانكير == جهانی ضبط ايدن .

جهانكيرانه == جهانكيره لايق صورتده

جهانكيری == جهانكيرلك .

جهان كرد == جهانی طولاشان .

جهانكردی == جهانكردلك .

جهانيان == اهل جهان ، انسانلر .

جهان جان == عالم ارواح .

جهانما == خانه‌لرك طاملری اوستنده اكثريا اطرافی اچيق اولەرق يابيلان كوشك . § دنيايی كوسترن خريطه § جغرافيا .

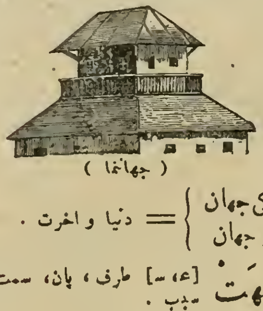

(جهانما)

ايكی جهان / دو جهان == دنيا واخرت .

جِهَت [ع، ــ] طرف ، يان ، سمت § سبب .

من جهةٍ == بر جهتدن ، بر طرفدن ويا بر سببدن § وظيفه ، خدمت .

جِيادَت [ع، مص] ايالك ، صاغلاملق .

جِياق [ت] بيوك قوشلرك باغيرمسنی تصوير ايدر .

جيد [ع، ــ] بويون .

جيجوز [ت، ــ] فقدان بيان ايدر تعبيردر .

جيجی [ت، ــ] (چوجق لسانده) ايی ، كوزل ، مقبول .

جيديه [ت، ــ] قاثوچوق آغاجی .

جيران [ع، ــ] قومشو معناسنه اولان (جار) ك جمعی .

جيرداوال [ت، ــ] اوزون و اوجی دمير جريد .

جيرو [ج، ــ] (تجارت) حواله‌نامه‌نك برنامه‌دن ديكر برنامه‌ده‌يه حواله‌سی .

جيريد [ت، ــ] آت اوزرنده قوللانيلان معروف دكنك .

جريد اويناماق == بو دكنكلری آت قوشديره‌رق بربرينه آتمقدن عبارت جنك بازه اويون .

جيريق [ت، ــ] اوروق باغنك تيفردانی .

جيز بز [ت، ــ] اسقره اوزرنده پيشمش ات ـ كه : اكثريا كوفته شكلنده اولور .

جيزلدامق [ت، مص] قيزارر ايكن (جيز ، جيز) ديه سس چيقارمق .

جيفه [ع] اش ، لاشه § قوقمش شیء .

جيفه خوار == لاشه ويس شيلری ين . (حيوان ويا قوش) جمعی : (جيف) كاير .

جيل [ت، د] قوچنمه § عداوت § بيچيملك § يقينلق افاده ايدر : آدجيل ، آقجيل .

جيلبز [ت، ــ] ضعيف ، نحيف ، بابيلی ، چليمسز .

جيم [ع، حر] الفبای عثمانينك التنجی والفبای عربينك بشنجی حرفی : (ج)

جيم قارنده برنقطه == جهل وجاهلدن كنايه .

جيمجيمه [ت، ــ] اوفاق چكردكلی برنوع قاربوز .

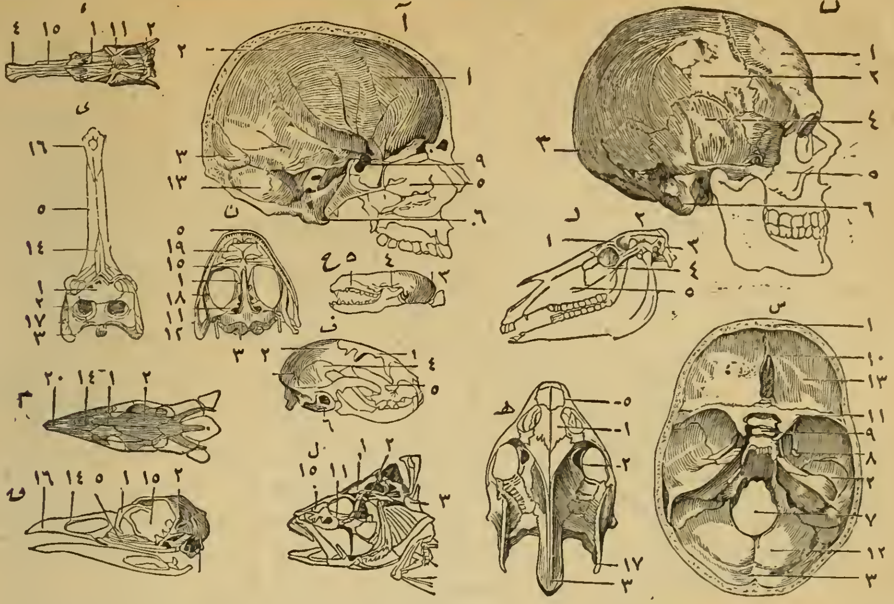

(جمجمهٔ بشر)

آ — مقطع متوسط قائمی . ب — وجه جانبی . س — قاعده (مقطع افقی) .

(قحف ذات‌الثدایا) : د — بارکیر . ح — کوستبك . ف — کدی .

(قحف طیور) : ق — مکسیقا مه‌ولاغریسی .

(قحف زواحف) : ه — تربونیقس (وجه علوی) . ی — هند تمساحی (وجه سفلی) .

(قحف ضفاضع) : ن — قوربغه (وجه سفلی) .

(قحف اسماك) : ل — هانی بالغی . ى — طورنه بالغی . م — مرسین بالغی (عظم ادموی فوق‌الجمجمه).

١ ـ عظم جبهی . ٢ ـ عظم جداری . ٣ ـ عظم قفوی . ٤ ـ عظم صدغی . ٥ ـ عظم فك علوی . ٦ ـ نتؤ حلمی . ٧ ـ ثقبهٔ قفویه . ٨ ـ ثقبهٔ بیضیه . ٩ ـ سرج ترکی . ١٠ ـ نتؤ عرف دیك . ١١ ـ عظم وتدی . ١٢ ـ حفرهٔ مخیخیه . ١٣ ـ حدبهٔ حجاجیه . ١٤ ـ عظم انفی . ١٥ ـ عظم غربالی . ١٦ ـ عظم قرب فکی . ١٧ ـ اربعهٔ عنقی . ١٨ ـ عظم عذاری . ١٩ ـ عظم میکعه . ٢٠ ـ عظم مه‌وزی .

(جمناستیقده حرکات بدنیهٔ ابتدائیه)

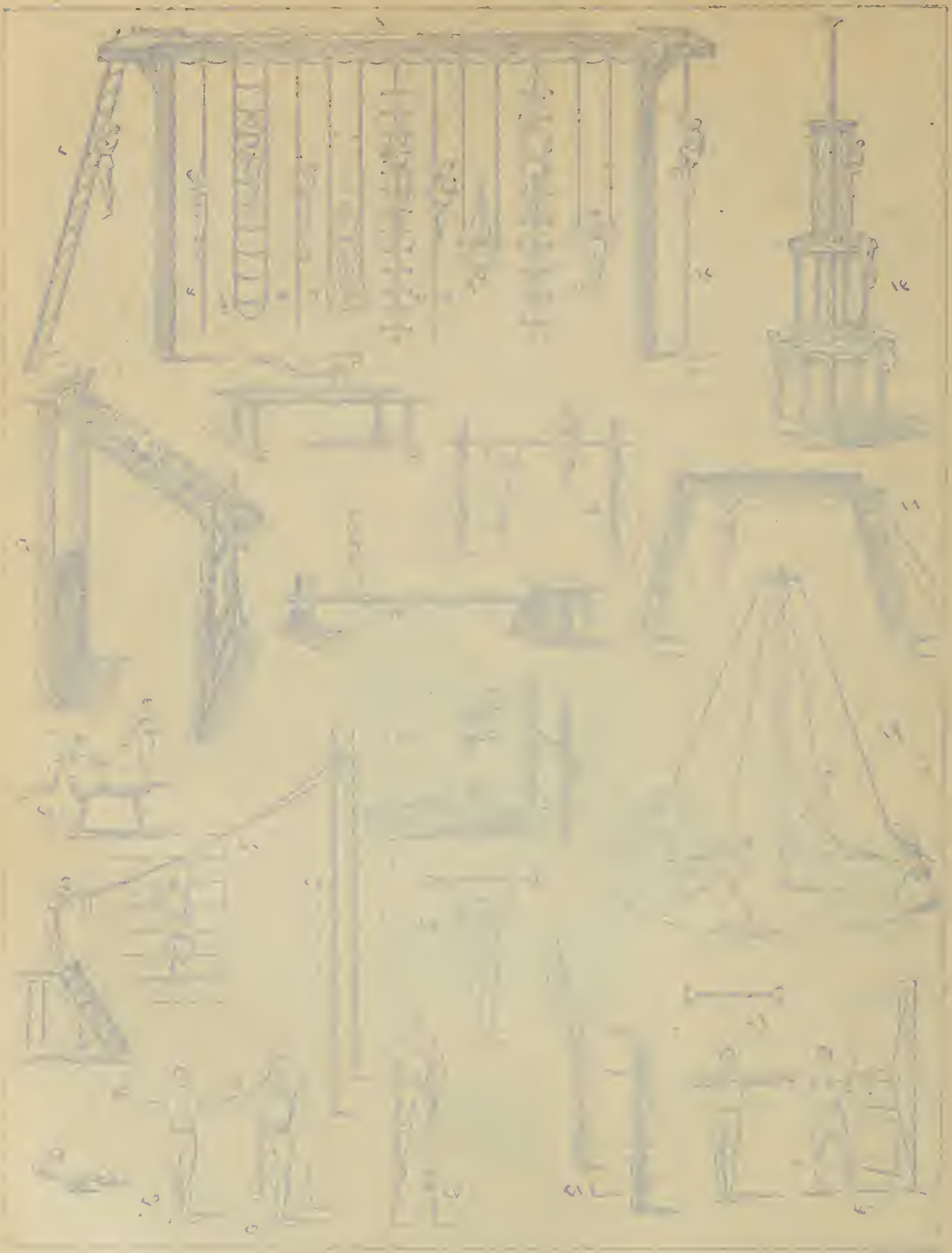

(جمناستيق)

١ ـ رواق، پورتيك . ٢ ـ مردبون . ٣ ـ حبل (ايپ) . ٤ ـ ايپدن معمول مردبون . ٥ ـ دڭكوملى ايپ . ٦ ـ صالينجق . ٧ ، ١٠ ـ ديرسكلى ايپ . ٨ ـ متحرك سرن . ٩ ـ تراپز . ١١ ـ حلقه‌لر . ١٢ ـ ثابت سرن . ١٣ ـ اوقتوغون (مثمن‌الاضلاع) . ١٤ ـ ايكى موازى صيريق . ١٥ ـ ستون مركوز . ١٦ ـ آرقه اوستى چيقمق . ١٧ ـ افقى كريش . ١٨ ـ افقى مردبون . ١٩ ـ دوراً كنيش خطوه آتمق . ٢٠ ـ الاستيقى تخته اوزرندن صچرامق وآتلامق . ٢١ ـ بينك . ٢٢ ـ طيرمانه‌رق چيقمق . ٢٣ ـ برطرفدن ديكر طرفه كچمك . ٢٤ ـ اوجلرى كره‌لى صيريق . ٢٥ ـ كله‌لر . ٢٦ ـ جوبلر . ٢٧ ـ تخته آياقلق . ٢٨ ـ عمودى كيريش ايله صچرامق . ٢٩ ، ٣٠ ـ باسط .

جیمناستیق [ج] اعضای بدنی الشدیر- وب قوتلندیرمك ایچون اجرا اولنان حرکتلر، ادمان بدن .

جیمناستیق ادواتی = ادمان بدنی اجراسی ایچون استعمال اولنان آلات و ادوات متنوعه .

جیمناستیق ترازی = (صالنجق) :

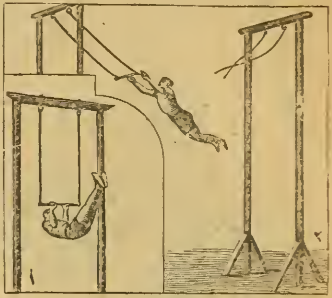

(جیمناستیق ترازی)

جین [ت] اسملره لاحق اولور. نسبت اداتیدر : کوکرجین، بالقجین .

جیلبیر [ت] انسانك بدنندهکی کوچك قیللری یولمغه مخصوص ایکی باجاقلی آلت .

جیواطه [ج، س] ویده دلیکی § ویده کبی بیوك اکسر-که: صومونله ربط اولنور .

جیو جیو [ت، س] یورطه‌دن یکی چیقمش قوش، طاوق یاوروسی، کوچك پلیچ . § اوفاق قوشلرك ، پلیچلرك اوتوشملری. § چوق وایـنجه سـلی غلبه‌لك .

جیولدی [ت، س] ☜ [چیفلدی]

جیولدامق = جیو جیو دیه سس چیقارمق .

جیوه [فا، س] { (ژیوه) دن محرفدر } طبیعتـده اکثریا مخلوط اوله‌رق بولنـان وحرارت عادیه‌ده مایع حالنده اولان کوشه‌یکزر برمعدن بسیطدرکه میزان الحراره امثالنده ومرکباتی طبابتده مستعملدر .

جیوه‌لك [ت، ص] جانلی ، اویناق ، یربرده طورماز . § یابیچ یارو .

جیویق [ت، ص] صولانمش ، صیویق ، صیواشیق، بولاشان، لزوجتلی.

جیویقلامق [ت، مص] لزوجتلی بر شیئی آوج ایچنده صیقه- رق قاریشدیرمق § کوه- زه‌لك ایتمك .

جیویقلانمق = زیاده جیویق اولمق ، لزوجتلی اولمق ، صولانمق .

❦ جیم مضمومه ❦

جب [ع، س] قویو، صهرنج § وقتیله زندان کبی استعمال ایدیلان صوسز، چوقور، قراکلق قویو .

جب علی = بزم بالتحریف (جبـالی) دیدیکمز محل معلوم .

غیابة الجب = قویونك دیبی .

جب یوسف = حضرت یوسف علیه- السلامك درونته ادخال ایدلدیکی قویو .

جبن [ع، س] (جبانت) ایله مترادفدر . قورقاقلق § (س) پینیر .

جبنی = (طب) پینیرقوام وشکلنده اولان شیٔ .

جبه [ع، س] اورته کیبلن معروف بول لباس .

جبیل [ع، س] دماغچه‌نك وجه علویسنده‌کی حدبه .

جثام [ع، س] (کابوس) ایله مترادفدر. اویقوده عارض اولان آغرلق ، صیقندی .

جثه [ع، س] کووده، جسد، بدن، قالب، جسم .

عظیم الجثه = ایری کووده‌لی ، جسدی بیوك اولان .

جحود [ع، س] (جحد) ایله مترادفدر .

جحوظ [ع، مص] آخرك عیبنی ، نقصانتی کورمك .

جحوظ العین = (طب) کوز بوارلاغنك کندینه مخصوص چوقوردن اوکه طوغری فیرلامسی .

جدا [فا، ص] آیری ، آیرلمش § اوزاق، ایراق .

جدایی = آیریلق ، افتراق .

جدر - جدران [ع، س] ج: (جدار) دیوارلر : جدران اربعه .

جدره [ع، س] (طب) غوشه ، کردنده حامل اولان اورکه جسم درقینك نمو فوق العاده‌سنه‌دینور وعنقك اوك طرفنده غیر منتظم ومحدب بروزمدن عبارتدر . [فتح جیم ایله غلطدر]

جدری [ع، س] (طب) چیچك علتی .

شبه جدری = (طب) آشیلی‌یمسه‌لرده ظهور ایدن وجدری کاذب دنیلان برمرض (صو چیچکی) .

جدری بقری = (طب) ایکده ظهور ایدن چیچك عاتی ؛ بو علتك اثری اوله‌رق حاصل اولان قبارجقلردن مستحصل ایرین که آشینك اساسیدر .

جدری کاذب = (طب) صو چیچکی .

تلقیح جدری = (طب) چیچك آشیسی اورمق .

جدیری = صو چیچکی دنیلن علت . § چیچك دانه‌لیله مناسبتده بولنان .

جدی [ع، س] (قوزموغرافیا) تیمورقازیق دنیلان کوکب قطبی .

جذاذه [ع، س] کسینتی، قرپنتی، جذ ذات ذهب .

جذام [ع، س] وجودده شفاناپذیر چیبانلر، یاره‌لر پیدا ایدن مسکین علتی .

جذور [ع، س] (نباتات) ج: (جذر). کوکلر .

جذور تالیه = (نباتات) جذر اصلی خط طولانیسی اوزرنده ظهور ایدن ایکنجی کوتوك .

جذور منضمه = (نباتات) جذر اصلینك تفسخندن صوکره انك وظیفه‌سنی ایفا ایتمك اوزره ساق اوزرنده یاپراقلرك ظهور ایلدیکی محللردن چیقان دیکر کوکلر .

(جذور منضمه)

۱ بر صارمشیقی . || ۲ چیلك فدانی .

جذور هوائیه = (نباتات) ساق اوزرنده ظهور ایدن کوکلر .

جذیر [ع، س] (نباتات) کوچوك اینجه کوك .

جذیر مغلف / جذیر ذات الغلاف } = (نباتات) جذیرك ظهور ایتدیکی رشیمك سفلیسی .

جرأت [ع، مص] جسارت § کستاخلق .

جرأتکار = جرأتلی، جسور § کستاخ

جرأتكارانه == جرأتكار اولانه لایق صورتده .

جرأتكاری == جرأتكارلق .

جرثومه [ع،س] (نباتات)، كوك، دیب § طومورجق. (طب) میقروبلر، تخم مرضیلر .

جرح [ع،س] یاره ، زخم .

جرز [ع،س] فارسی (كرز)دن معربدر .

جرعه [ع،س] یودم، ایچم § ایچدكدن صوكره قابك ، قدحك دیبنده براغیلان جزئی مایع .

جرف [ع،س] یاچین طاغك یالیمی ، یار ، اوچورم . § نهرلرك دیك ساحلی .

جرم [ع،س] كناه ، صوچ، (حقوق) قانون جزانك فاعلی ایچون مجازات ترتیب ایلدیكی افعال ممنوعه .

بی جرم == جرمسز، صوچسز .

جرم مشهود == (حقوق) اثنای ارتكابنده كورلمش اولان و یاخود هنوز اجرا ایدیلان و مظنون علیهی ولولهٔ ناس ایله یاخود جرمك ارتكابی متعاقب فاعل ویا شریكنك فعللرینی مؤید اشیا و اسلحه و ادوات واوراق دردست ایدیلن فعل ممنوع.

تكرر جرم == (حقوق) بر كیمسه نك بر جرمدن دولایی اولجه محكوم اولدقدن صوكره تكرار دیكر جرائم ایشلمسی .

جروح [ع،س] (جرح)ك جمعی، یاره‌لر، جریحه‌لر .

جروح بالتلقیح == (طب) آشیلانمقدن متحصل یاره‌لر .

جروف [ع،س] معدن كوپوكی ، معدن پوصه‌سی .

جره [ع،س] آق طوغان .

جزء [ع،س] پارچه، قسم . § قرآن عظیم الشانك منقسم اولدیغی اقسام شریفه‌دن هر بری

جزءلایتجزی == (حكمت) غیر قابل انقسام اولان جزء، جزء فرد .

جزء شایع == (فقه) برشیئك ثلث ربع كبی قسملری .

جزء مهم == (طب) دماغ، یورك، آق جكر كبی اهمیتلی عضولركه: بونلرك عدم موجودیتیله دوام حیات قابل اولهماز . بونلره مهپای حیات دیرلر.

جزء منقسم == (طب) انساجك تمرت و تفسخندن حصوله كلان مواد متعفنه .

جزئی [ع،ص] پك آز § اهمیتسز .(كلی) مقابلی § (منطق) معناسی تصور اولندیغی زمان ذهنده مشاركت قبول ایتمیان .

لفظ جزئی == (منطق) مفهومی افراد بیننده مشترك اولمایان لفظ .

موجبهٔ جزئیه == (منطق) بینلرنده تباین كلی اولان ایكی شیئك ماعداسنده صادق اولان لفظ: (بعض حیوان انساندر) كبی .

سالبهٔ جزئیه == (منطق) محمول موضوعه مساوی یاخود موضوعدن مطلقا اعم اولان لفظ. § (طب) خرده بین ایله مرئی اقسام بدنیه .

جزئیات == ج: [جزئی] جزئی، اهمیتسز شیلر .

جزاف [ع] (فقه) كوتوری پازاركه : بوكا (مجازفه) دخی دینور.

جزدان [فا،س] { اصلی جزءدان } : اوراق وضعنه مخصوص كتاب قابی شكلنده ویاچانطه‌یه مشابه محفظه .

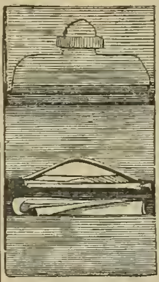
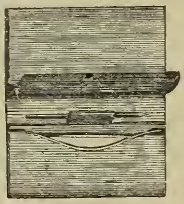

(اوراق وضعنه مخصوص جیب جزدانی)

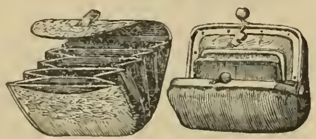

(پاره جزدانی)

(یازیخانه‌لرده اوراق وضعنه مخصوص جزدان)

جستجوی (فا،س) {كسر جیم ایله غلطدر} ارامه، ارایش، تحری § تحقیق § كیزلیدن كیزلی‌یه ماهیتنی تفتیش .

جسور [ع،س] كوپری معناسنه اولان (جسر)ك جمعی : كوپریلر .

جسیم [ع،ص] كوچوك جسم، جسمجك

جسیمات == (طب) (جسیم)ك جمعی، بدن انسانیده‌كی خرده‌بینی ماده‌لر .

جشاء [ع،س] ككرمه .

جغد [ع،س] بایقوش، بوغوز قوشی.

جفاء [ع،س] كوپوك § صو اوزرنده‌كی چور چوب .

جفت [فا،ع] چفت ، ایكیلی، اشو اولان .

جفته [فا،س] آت، استر، حمار كبی درت آیاقلی حیوانلرك آیاقلریله كری‌یه تپه‌سی . [illegible] (چفته)

جفته‌انداز == چیفته آتیجی، تپه‌لییجی .

جل [ع،س] بزم تحریف ایله چول دیدیكمز حیوان اورتوسی § قبا لباس .

جلاب
جلّاب
== [ع،س] فارسی (كلاب)دن معربدر . كول صولری . § مسهل شربتدر .

جلّاه [ع،س] جولاه ویاخود چولحه، جول طوقیجی .

جلبه [ع،س] ایی اولان یاره‌نك پول پول دریسی .

جلجل [ع،س] كوچوك چاك ، اوفاق چینغراق . الكتراق چنغراغی . § دف پولی .

جلجله == (مولد) ارشاق چاغرمق ایچون قوللانیلان الكتریقلی والكتریقسز چنغراق.

جلجلان [ع،س] كشنیش دانه‌سی .

جلساء [ع،س] ج: (جلیس) همبزم اولانلر

جلنار [ع،س] فارسی (كلنار)دن معربدر. نارچیچكی [لامك تخفیف واسكانیله‌ده مستعملدر] .

جلیده [ع،س] (طب) بعض طبیعتده موجود اینجه بر زار .

جُمادیٰ الآخِره ـ جُمادیٰ الاُولیٰ

[ع، س] شهور عربیه‌نك بشنجی و آلتنجی آیلرینك اسمیدر . « (جمادی) اطلاقنه سبب هنكام تسمیه‌ده عربستانده انجماد وقوعی یعنی یاغمورسزلقدن قایناقلرك قوریمسیدر . »
[(جمادی الاخر) و (جمادی الاول) صورتلرنده استعمالی غلطدر]

جُماع [ع، س] بر اوراده کلوب طورطوپ اولمش شئ .

جماع الثریا = (قوزموغرافیا) اولكر کواکب مجتمعه‌سی ، اولكر طوپی .

جماع الکف = یومروق .

جُمجُمه [ع، س] (طب) باش طاسی ، کاسه‌سی . (شکلی ٣٥٦ نجی صحیفه‌ده)

جُمُعات ـ جُمُعات ـ جُمْعات

[ع، س] (جمعه)‌نك جمعی . جمعه کونلری .

جُمعه [ع، س] پنجشنبه‌دن صکره کلن معروف یوم ، اهل ایمانك اوکون جوامع شریفه‌ده جماعتله نماز قیلدقلری سبب تسمیه اولنشدرکه عیدالمؤمنین عد اولنور .

جمعه ایرتسی = یوم السبت ، جمعه‌دن صوکره‌کی کون .

جُمله [ع] مجموع ، بتون ، هپ : «جمله‌مز بربادشاهك زیردستانندنز» ، (حرف) فعل ایله فاعلدن و یا مبتداء ایله خبردن ، و یاخود شرط ایله جزادن مرکبدر .

جملهٔ مستقبله = (صرف) افاده ایتدیکی فکر کندی نفسیله قائم اولان جمله .

جملهٔ معترضه = (صرف) جملهٔ مستقبله اجزاسنك اراسنه کیره‌رك جملهٔ مذکوره‌یه ، یاخود اجزاسندن برینه متعلق معنایی افاده ایدن جمله .

جملهٔ خبریه = (صرف) افاده ایتدیکی نسبتك صدق و کذبی محتمل اولان جمله .

جملهٔ انشائیه = (صرف) افاده ایتدیکی نسبتك صدق و کذبی محتمل اولمیوب نفسیله قائم اولان جمله .

ازجمله ، من الجمله = بر چوق امثالندن بری ، برازی اوله‌رق .

فی الجمله = آز ، آز اوله‌رق .

بالجمله ، جمله = جمله‌سی ، هپسی ، جماً .

جملهٔ فعلیه = (صرف) فعل ایله فاعل و متعلقاتدن مرکب اولان جمله .

جملهٔ اسمیه = (صرف) مبتداء و خبردن مرکب اولان جمله . § (هیئت) شمس ایله انك اطرافنده دائر سیاراتدن و اونلرك پیکلرندن مرکب کواکب طاقمی ـ عالم .

جملهٔ کوکبیه = کواکب ثابته هیئتی ، صورتی .

جملهٔ حکمیه = وعظ و نصیحته و حکمت و حقیقته متعلق سوزلر .

جَمُوح [ع] آتده باش سرکلکی .

جُمود [ع، مص] طوکوقلق .

جُمودیّه [ع، س] (مولد) (طبقات) جبال مرتفعه‌نك ایکی جبهه‌سی اوه‌سنده آهسته آهسته تراکم و تأثیر حرارتله اشاغی طوغری حرکت ایدن بوز کتله‌لرینك هیئت مجموعه‌سنه اطلاق اولنور . (Glacier)

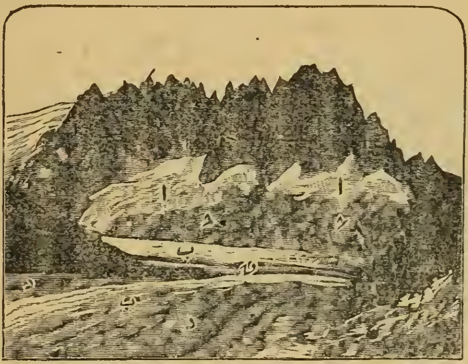

(جمودیه‌لر)

آ — معلق جمودیه‌لر . ب — اطرافندن قیصیلمش جمودیه‌لر . ث — اریوب کوپوکلنمش اقسامی . د — صلصال جنبی . ء — صلصال وسطی .

جُمَّیز [ع، س] (نباتات) اینجیریه فصیله‌سندن اولوب مصر اینجیری دنیلان بر نوع نبات .

جُناح [ع، س] کناه { (کناح) دن معربدر } .

جُنُب [ع، ص] پاك و طاهر اولمیان § اوزرنده نجاست حکمیه حدثی بولنان .

جُنبان [فا، س] قیملدایجی ، حرکت ایدیجی ، صاللایجی § قیملدادیجی ، حرکت ایتدیریجی .

دنباله جنبان = قویروق صاللایان .

سرجنبان قادمه = باش صاللاییجی .

قادمه جنبان = قنادینك اوزون اولرینی حرکت ایتدیرن .

جُنبِش [فا، س] حرکت § اکلنجه .

جُنبیده [فا، ص] متحرك قیملدانان .

جُنحه [ع] (حقوق) مجازات تأدیبیه‌یی مستلزم اولان افعال ، بر هفته‌دن زیاده حبسی ، موقتاً تبعیدی ، مأموریتدن طردی ، یوز غروشدن فضله جزای نقدی اخذینی موجب افعال و حرکت .

جُند [ع] عسکر ، عسکر کروهی .

جندی = بینیجیلکده ماهر آدم .

جندیانه = جندیجه‌سنه

جوجوتمك [ت، مص] طاتلیلاندیرمق ، شکرلتمك .

جوجومك = طاتلیلانمق ، اذتلنمك .

جوجوك [ت، ص] کوریه § قوش ، طاووق یاورویسی ، اوفاق پلیچ § (نباتات) صوغانك او بکی § صقالك بام تلی .

جوجه [ت، ص] حد طبیعیه‌دن قیصه اولان آدم ، پك قیصه بویلی آدم .

جود [ع، مص] کریملك ، جومردلك .

جودام [ع، ص] سفلی ، تربیه‌سز آدم .

جورا [ت، س] بر نوع کوچوك طوغان . زورنا ، چیغرتمه .

جورجنه ، **جورجوبه** = [ت، س] پایفره ، کورلتی . § پایفره‌لی ، کورلتیلی حال و حرکت . § غوغا ، چینفار .

§ (موسیقی) فصللرك نهایتنده اویون هوالرندن قیصه کفته‌لی شرقیلر .

جوش [فا، س] قاینامه ، جوشمه .

جوش بهار = فیض بهار .

برجوش = جوشلی ، فیضی زیاده اولان .

جوش و خروش = پك زیاده جوشوب طاشمه .

جُنُوْدْ [ع] جند)ك جمعى . جنود موحدين .

جُنُوْنْ [ع،ص] (تصوف) غلبهٔ عشق، غلبهٔ جذبه

جُنَّه [ع،س] اسكى ادوات حربيه‌دن قالقان § قادينلرك اوموز وباش اورتوسى .

(جوال)

جُوالْ [فا، س] بزم بالتحريف (چوال) ديديكمز بيوك طوربه .

جوالدوز = چوال ديكمكه مخصوص بيوك ايكنه .

جُوانْ [فا،ص] كنج ، تازه .

جوانى = جوانلق .

ايام جوانى = كنجلك هنكامى .

نوجوان = پك كنج ، پك تازه .

نوجوانى = نو جوانلق .

جوانمرد = سخى، كريم، مروتلى .

جوانمردانه = جوانمرده لايق صورتده .

جوانمردى = جوانمردلك .

جوانبخت = طالعى مساعد ديمكدر .

جوان پرچمى = (نباتات ذات الالقاح منظوره‌دن بيك ياپراق تعبير اولنان بر نوع نبات .

(جوان پرچمى)

جُوشانْ [فا،ص] جوش ايديجى، ايدن.

جوشانى = جوشانلق .

جُوشِشْ [فا، س] قاينايش ، جوشمه، جوشه كلن . § غليان .

جُوشْمَقْ [ت،مص] قينايوب طاشمق ، غليانه كلمك § فكرنده‌كنى سويلمك. § هيجان وتهوره كلمك .

جوشقون = جوشمش ، طاشمش . غليانه كلمش . § متهور .

جُوشِيدَه [فا.ص] قاينامش، جوشمش.

جُوعْ [ع،مص] آجلق ، كرسنكى .

جوع الكلب = مبتلاسى طويمق بيلميان مرض .

جُولاهْ [فا، س] جولحه (جولاهه) بز وقماش طوقويان .

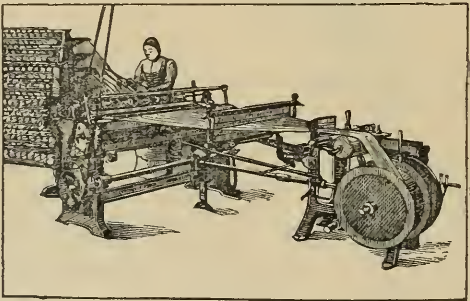

(جولحه)

جُومْبَه [ت، س] فارسى (جنبه) دن محرفدر } اوك، پنجره‌نك اوك طرفنده‌كى چيقنتى .

جُومَرْدْ [ت،ص] (جوانمرد) دن غلطدر. § سخى ، كريم ، الى آچيق ، سخاوتلى .

جُونْبُورْ [ت،د] برشيئك صو درونه دوشديكى ويا شدتله قيرلديغى زمان چيقارديغى سسى تقليد ايدر : جانبور جونبور .

جُونْبُورْدامَقْ [ت ، مص] جانبور جونبور ايتمك .

جُونْبُولْدامَقْ [ت ،مص] قاب درونده بولنان صو و يا ديكر بر مايعى صاللايه‌رق سس چيقارمق.

جُونْبَه‌لاقْ [ت، س] بيوك طانلاق .

جونبلاغى اتمق = وفات ايتمك .

جُونْدَه [ج، س] (بحريه) بر سرنك نهايتلرى، اوجلرى .

جونده مارسيتى = (بحريه) انا سرن ايله غابيه سرنلرينك جونده‌لرى التنده صارقان قيصه مارسيت .

جونده پلانقه‌سى = (بحريه) ايكى بيوك طورنوده دونانان وسفينه‌يه مهمات وسائره المق ايچون قوللانيلان پلانقه .

جُوىْ [فا، س] ايرماق ، كوچوك نهر.

لب جوى = ايرماق كنارى .

جوينده = اراينجى، ارايان.

جويندكى = جوينده‌لك .

عربده‌جو = غوغا آرايان ، غوغاجى.

جُويا [فا،ص] آرايجى، آرايان .

جُويبارْ [فا، س] ايرماق، بيوك چاى .

جُهّالْ - جُهَلاءْ [ع،س] جـ : (جاهل) برشيئ بيلميلر .

جُهُوْدْ [ع، س] (يهودى) موسوى .

جُيُوْبْ [ع ، س] جـ : (جيب) جيبلر .

جيوب كهفيه = دماغده موجود بك قالين سياه‌قان طمارلرى وعظام جمجمه‌نك بعضيسى درونده بولنان بوشلقلر برنجيلره مثال جيب جنبى، ايكنجيلره مثال جيب جبهيدر.

جُيُوْدْ [ع،س] جـ : (جيد) اوموزلر ، بويونلر .

جُيُوْشْ [ع، س] جـ : (جيش) اردولر : جيوش مسلمين .

ج

چ [ت،فا] الفبای عثمانیەنك یدنجی حرفی اولوب بوكا (جیم فارسی) دخی دنیلور ابجد حسابنده قیمت عددیەسی (ج) عربی كبی (٣) ه مساوی اولدیغی كبی خطوط متنوعەده دخی شكلی جیمككنك عینیدر .

چ .... كوفی

چ .... تعلیق

چ .... ثلث

چ .... سیاقت

چ .... توقیع

چ .... دیوانی

چ .... نسخ

چ .... جلی

چ .... اجازت

چ .... رقعه

چ .... ریحانی

چ .... شجری

چائِینْ [ج ، س] (طب) قافەئینه مشابه چایده موجوداولان مادهٔمؤثرەكه تنبیه اعصاب ایچون استعمال اولنور.

چابالامَقْ [ت ، مصـ] الی ، ایاغی اطرافه صالوب دپرنمك § چالشمق § اوغراشمق .

چابُكْ [فا، صـ] چابوق ، سریع .

چابك دست = الی خفیف، الی چابوق.

چابك رو = سرعتله كیدن .

چابُوجاجِقْ - چابُوجاقْ

[ت،] پك سرعتله، علی العجله، تیز الدن.

چابُوقْ [ت ، صـ] آز زمانده ، چوق وقت كچمكسزین ، سرعتلی.

چابوقلق = سرعت ، عجله ‖ بر شیئك آز زمانده اولمسی .

چاپْ [فا،س] مجسم بر شیئك قالینلغی ، مجوف واستوانی شیلرك قطر داخلیسی مقداری § طوپ نامەلوسنك قطرداخلیسی اولچوسی: (یكرمی بش سانتیمتره چاپنده بر طوپ) كبی § {طوپ نامەلوسنك طولی (چاپ) كلمەسیله افاده اولنور مثلا اللی چاپنده طوپ دنیلیركه نامەلو طولی نامەلو قطر داخلیسنك اللی مثلی اولدیغی اكلاشیلیر } § جرم، حجم، جثه .

چاپلی کراسته == قالین دیرك وسائره .

کراسته چاپی == دیرك وسائره قالینلغی .

بنا چاپی == یاپیلاجق بنانك رسم مسطحی ، خریطه‌سی .

چاپا [ت ، -] ☛ (چاپه) .

چاپاچول [ت ، ص] چواپه . بول پاچه ، بیچمسز ، قیافتسز ، سونپه .

چاپار [ت ، -] تاتار ، اولاق .

چاپارز [ت ، ص] {فارسی (چپراست)دن محرفدر . } § انکل ، مانع ، عائق § اویغونسز ، طولاشیق .

چاپارزلق == انکللك ، مانعلك .

چاپارزلی == مشکل اولان ، مانعلی ، انکللی .

چاپاری [ج ، -] اوجنده قرق قدر ایکنه بولنان بر نوع بالق اواطه‌سی .

چاپاق [ت] کوزدن اقوب کیرپکلرده بریکن وقوریان مایع ، کیر .

چاپاقلی == کوزنده چاپاق اولان ، کوزینك اطرافی کیرلی || پیس ، مردار .

چاپاق بالغی == ایری پوللی ، یاصی بر نوع کول بالغی .

چاپاقلانمق = (کوز) چاپاق طوتمق § چاپاقلی کوز کبی پیسلنمك .

چاپان [ت ، -] تاتار ، اولاق .

چاپان اوغلی = محذورلی شیٔ .

چاپاناق [ت ، -] قاچیرلمش مال .

چاپاول [ت ، ص] آقینجی ، چاپولجی عسکر .

چاپراز [ت ، ص] {فارسی (چپ راست)دن محرفدر . } بربری آره‌سندن کچیریله‌رك قاروشدیرلمش شیٔ § بر برینی ماثلاً قطع ایدن ایکی خطك استقامتی .

مارانغوز چاپرازی == دستره‌یه دیش آچمغه مخصوص آلتکه اوزرنده‌کی چیزگیلری چاپرازوار ایدر .

چاپراشمق [ت ، ص] قارمه قاریش اولمق .

چاپراشیق [ت ، ص] قارمه قاریشق ، طولاشق ، بر برینه طولاشمش

چاپراق [ت ، -] اکر اورتوسی ، شاپراق

چاپقن [ت ، -] یغما قصدیله دشمن ییراغنه بالهجوم کیرمك ، آقین .

چاپقنجی == آقینجی ، چاپولجی .

چاپقلامق == آقینجیلق ایتمك .

چاپقین [ت ، ص] چوق قوشان ، اوته‌یه بری‌یه سکردن § سورتوك ، سرسری § خوارده ، سفیه ، زندوست .

اوچاری چاپقین == افراط درجه‌ده سفیه ، خوارده اولان .

محله چاپقینی == یارامازچوجق ، کلخانبکی .

چاپقینلق == سفاهت ، چاپقین آدمك حالی || ادبسزلك .

چاپوت [ت ، -] اسکی روبا ، قماش پارچه‌سی ، پاچاوره .

چاپول [ت ، -] برندن قاپیلان مال § یغما ، غارت .

چاپولجی == یغماجی ، غارتجی .

چاپوللامق == خلقك مالنی قاپمق ، چارپمق

چاپوللانمق == یغما ایدیله‌رك ضبط ایدلمك

چاپه [ج ، -] طوپراق قازمغه مخصوص معروف آلت ، کوچك باغچوان قازمه‌سی § (بحریه) قولاغلی کمی دمیری .

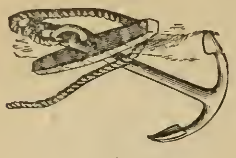

(چاپه)

چاپه‌جی == بوستان چاپه‌لیان باغچوان ، رنجبر .

چاپاتخته‌سی == (بحریه) صوکسنك براز آشاغیسندن بدأ ایله طوپ انباری لومباریله اوریلان اك قالین طیش قاپلامه‌سی .

چاپه‌لامق == یری چاپه ایله قازوب قبارتمق

چاپه‌لانمق == چاپه ایله قازلمق .

چات [ت ، د] آهنك تقلیدی ضرب ، اورمه ویا قیرلمه‌یی تصویر ایدر .

چاتال ـ چتال [ت ، ص] صاپلی قولی براولوب اوجی ایکی ویابرقاچ قول اولان شیٔ ، ایکی‌یه ویا دها زیاده قسمه آیراش شیٔ § یمك ییمك ایچون قوللانیلان دیشلی آلت .

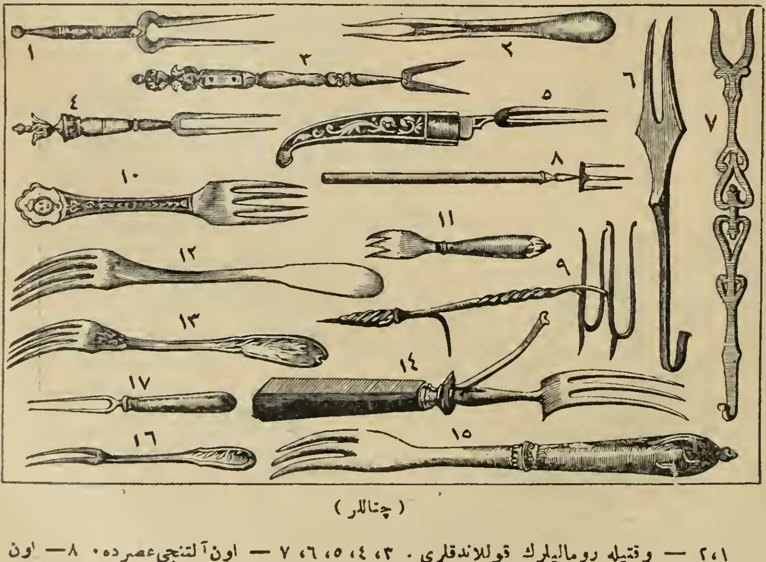

(چتاللر)

١ ، ٢ — وقتیله رومالیلرك قوللاندقلری . ٣ ، ٤ ، ٥ ، ٦ ، ٧ — اون آلتنجی عصرده . ٨ — اون یدنجی عصرده عساکره مخصوص . ٩ — عصرمذکورده کباب ایچون قوللانیلان چتاللی شیش . ١٠ — کذا طعام ایچون . ١١ — استردیه . ١٢ ، ١٣ الیوم مستعمل اولان . ١٤ — پارچه‌لامق ایچون . ١٥ — صلاته . ١٦ ، ١٧ — صالیانغوز .

چاتال طرناق = حیوانات مجتره نك ایكی یه آیرلمش طرناغی § حیوانات مجتره .

چاتال كورمك = یاكش، مشوش كورمك

چاتال منقار = (حیوانات) ـ قا قوشی انواعندن قاغالری بربری اوزرندن طاشمش برقوش .

چاتاللاشمق / **چاتاللانمق** = دال بوداق صالیویروب برقاچ قوله آیرلمق § قاریشیق اولمق § كوچلشمك .

چاتاللق = تردد، شبهه، اختلاف، مباینت.

چاتانه [ج.ـ] بیوك صندال جسامتنده بخارله متحرك كوچوك واپور ، استمبوط .

چاتدیرمق [ت،مص] مصادمه ایتدیرمك § ربط ایتدیرمك . قوودیرمق .

چاترداموق [ت ، مص] قوری وسرت شیلر قیریلور ایكن چاتر چاتر سس چیقارمق .

چاتردی [ت،ـ] قیریلان ویا بیقیلان برشیئك چیقاردیغی سس .

چاتره پاتره [ت،ـ] برلسانی شیوه‌سز ویاكلش اوله‌رق سویلمكی تصویر ایدر § یكی سویلمكه باشلایان چوجغك لقردیسی .

چاتشمق [ت ، مص] بربرینه چاربه‌رق قارشولشمق § قاووشمق . حیوانلر، علی الخصوص كلبلرك فعل اجتماعی ، چفتلشمك .

چاتقی [ت،ـ] چاتیلان وقوریلان شیلر.

چاتقین [ت،ص] بیوجك برآدمه انتساب ایتمش، توجهی قزانمش اولان.

قاشلری چاتقین = حدتلی ، غضبلی .

چاتلاتمق [ت،مص] ایكی یه آییرمق § پارچه‌لامق § برینك ارزوسنه مخالف حركتی التزام ایله اوآدمی مضطرب ایتمك § آتی چوق قوشدیروب تلف ایتمك .

طوبوق چاتلاتمق = چوق قوشمق .

چاتلاق [ت،ص] اینجه یاریق § اینجه بر یاریغی حاوی اولان ، چاتلامش.

چاتلامق [ت،مص] ایكی یه یارلمق § (حیوان حقنده) اولمك § پارچه‌لری آیریله‌جك صورتده قیرلمق § حسددن ، حدتدن ، صیجاقدن پك زیاده مضطرب اولمق § (چوجق) زیاده آغلامق.

آلنك طماری چاتلامق = اوتانمامق .

طاش چاتلامق = زیاده صغوق اولمق. § وقوعی محال اولمق .

قاصیق چاتلامق = فتق علتنه اوغرامق .

چاتلامه / **چاتلایش** = چاتلامق فعل وطرزی .

چاتلمق [ت.مص] ایكی شیئك اوجلری برلشوب قورلمق § آیشمق § قدید اولمق § حیوانك باجاقلری آیریلوب هلاك اولمق .

چاتمق [ت،مص] قورومق، كراسته و ـ امثالنی بربرینه ربط ایدوب طوروریرمق § اوج اوجه قاووشدیرمق § اوغرامق دوشمك § تصادف ایتمك ، راست كلمك . § چاربمق § برینه حلول وانتساب ایتمك . § وقت حلول ایتمك § مساط اولمق .

سلاح چاتمق = (عسكری تفنكلرك برقاچنی برآره‌یه كتیروب نامولو اغزلرینه حربیلرنجی اصول مخصوصه‌سی وجهله بربرینه كچیره‌رك چاتی تشكیل ایتمك .

قاش چاتمق = یوز اكشیتمك .

كیف چاتمق = كیفنی یرینه كتیرمك .

چاتمه = چاتمق ماده‌سندن مصدر تخفیفی || چاپله‌رق یاپلمش || قباصورتله موقتاً دیكلمش || برنوع دوشه‌مه‌لك ایپكلی قماش، اسكدار چاتمه‌سی .

دیرمه چاتمه = اوته‌دن بریدن طوپلانمش، غیرمنتظم شیء .

چاتی [ت،ـ] (معماری) بنانك اوزرینی ستر ایدن سقفك اوستی § انسان وحیوانلرك كمیكلرینك هیئت مجموعه‌سی.

چاتی آلتی = چاتی ایله طاوان آره‌سی .

چاتی آره‌سی = چاتینك آلتنده یاپیلان اوطه.

چاتی اورتوسی = چاتینك قوروشون ویا چنقو ویا كره‌مید وسائره ایله ستراولنان اوستی.

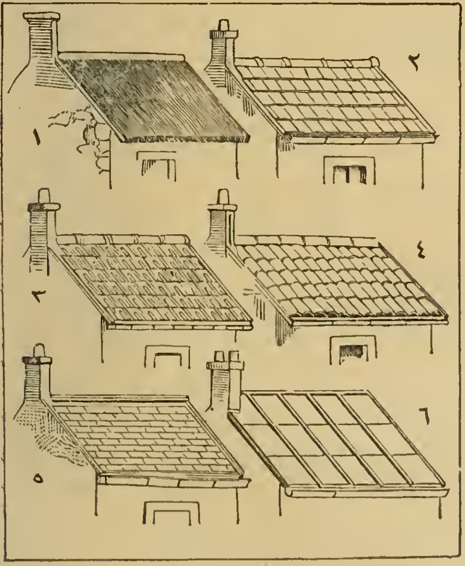

(چاتی اورتوسی)

١ ـ چیت ایله مستور . ٢ ، ٣ ، ٤ ـ كره‌مید ایله . | ٥ ـ آردواز طاشی ایله . ٦ ـ چینقو ایله .

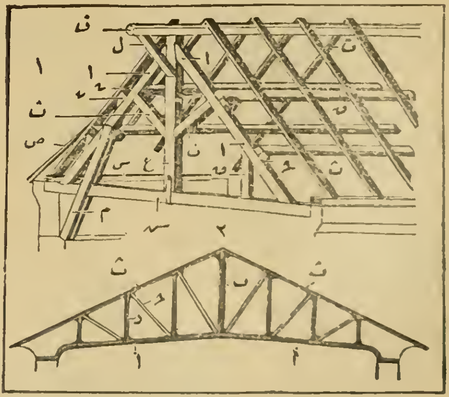

(چاتی)

١ ـ اخشاب چاتی ، ١ ١ ـ چاتی ماهیه‌سی ، تت ـ (دستك) (پیانده)، ثث ـ مرتكار، حح ـ طاقوس، ف ـ افقی ماهیه، ع ـ آنادیرك ، ن ـ قیصه دیرك ، ل ـ پیانده، م ـ قوشاق، عع ـ معین ، س ـ طبان ، ش ـ آناكیریش (چیفت) . ٢ ـ معدنی چاتی ؛ ١ ١ ـ آناكیریش ، ب ـ متون عمودی، ثث ـ ماهیه ، د ـ قوشاقلامه ، ء ـ باغ .

چاتی قاپلامسی | چاتی مقاصی == (معماری) چاتی‌یی تشکیل ایچون بنایه مائل عینتی تشکیل ایدن کیریشلر :

چاتی کیریشی == چاتی‌یی یانلرندن قاورایان مائل ایریشلر .

چاتیق [ت، ص] چاتلمش، قیرلمش § بربرینه بتیشمش ، متصل § صورتی آصمش ، عبوس .

چاج [فا، س] خرمنلنمش بغدای یغنی .

چادر [فا، س] چادیر، خیمه ، صحرانشین اولان بدویلرك — ویلدن معمول — مسکن متحرکاری ، قشله‌خارجنده اردوکاهده بولنان افرادوضابطان عسکریه‌نك اقامتکاهی .

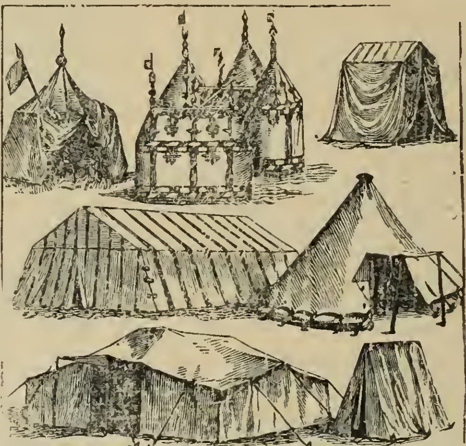

(چادر انواعی)

چادر آلتی == اردوکاه ، سفر .

چادراوشاغی == طبابتده مستعمل برنوع ضمع

(چادر اوشاغی)

چادرابی == چادرك قازیقلره مربوط ایپلری .

چادرجی == چادیراعمل ویافروخت ایدن آدم .

چادر دیرکی == چادرك ورتاسنده‌کی کوندر.

چادر چیچکی == چادرشکلنده برنوع چیچك .

چار [فا، عد] (چهار)ك مخففی . درت، اربعه .

چارابرو == درت قاشلی، یعنی تر بیقلی دلیقانلی .

چار اقطار == جهات اربعه، درت طرف

چار بالش == مقام، بیوك مسند، جاه‌والاء

چارپا == درت آیاقلی حیوان .

چارپاره == درت پارچه تخته‌دن معمول رقص آلتی ، تخته زیل، چاپاره

چارچشم == درت کوز ، شدت انتظار مقامنده قوللانیلیر .

چارچوبه == چرچوه

چارده == اون درت .

چارسو == چارشی (درت طرفی)

چارشب == یتاق اوزرینه سریلن ورتو—که (چادرشب) دن محرفدر. (کیجه ورتوسی)دیمکدر.

چارشنبه == (چهارشنبه) مخففی، هفته‌نك دردنجی کونی

چارطاق == چارداق.

چار قمر == قوز ، جویز

چارکاه == موسیقیده برمقام وسکاه ایله نوا پرده‌لری آره‌سنده‌کی پرده‌نك اسمیدر .

چارکوشه == درت کوشه‌لی ، درت کوشه مربع

چارم == دردنجی. (چارمین) دخی دینور.

چارم کتاب == قرآن عظیم الشان .

چارمیخ == صلیب، خاچ § (بحریه) کمینك آرمه‌سنه چیقمق ایچون خلاط اسکله .

چارمیخ حیات == عناصر اربعه .

چارناچار == الهستر ایستمز

چار یار == چهاریار، اجلهٔ اصحاب کرام حضرت نبویدن ابوبکر الصدیق، عمرالفاروق، عثمان ذی‌النورین ، علی المرتضی رضی الله تعالی عنهم حضراتی .

چاریك == دردده‌بر، ربع || مجیدی اقسامندن بش غروشلق سکه .

چرخ چارم == سمانك فلکلره تقسیمی اعتبارینه کوره دردنجی قات کوك ، بوکا (چارمین بام) دخی دینور .

چار [ج، س] امپراطور ، قیصر ، روسیه ایمپراطوری .

چارپدیرمق [ت، مص] برینك مالنی چالدیرمق § اوردیرمق § مصادمه ایتدیرمك § اریلتمك ، طوقوشدیرمق .

چارپشدیرمق [ت، مص] ایکی شیئی بربرینه اورمق § یکی شیئی بربریله دوکوشدیرمك .

چارپشمق [ت، مص] اورو‌شمق، طوقوشمق § مضاربه § مقاتله ، محاربه .

چارپلشیق [ت، ص] بربرینه چارپمش، قاریشیق .

چارپلق [ت، مص] اکرلوب بوکلك . § صورتی اکشیتمك § ترسنه دونمك § یان یان کیتمك § جن اورمق ، جن طوتمق § اعضای بدندن بری وضعیت طبیعیه‌سنی غائب ایتمك .

چارپلیش == چارپلمق ماده‌سندن اسم مصدر .

چارپمق [ت، مص] شدتله اورمق . § شدتله چارپمق § یره اورمق § چالمق .

چارپمه == چارپمق ماده‌سندن مصدر تخفیفی || قفمه ، چاتمه .

چارپندی [ت، س] بیوکك شدتله وسرعتله چارپمسی، خاجان قب .

چارپیق [ت، ص] اکری ، اکلش ، دوز ومستقیم اولمیان

چارداق == [ت، س](چارطاق)دن محرفدر درت دیرك اوزرینه یاپلمش ، اوزرینه آصمه فدانی صاردیرلمش صوندرمه § بوستان وباغلری بکلمك ایچون یاپیلان اکرتی صالاش .

چارسو [فا، س] چارشی ، بازار.

چارشف [ت، س] قادینلرك بورونده‌کاری اورتو، چار § یتاق اوزرینه یایلاز یایغی. {بومعنایه کوره چارشف (چادرشب) دن محرفدر.}

چارشو—چارشی [ت، س] (چارسو) دن محرفدر.

چاروا [فا، س] چارپا حیوان § غارت ، یغما .

چاروب [فا، ـ] سوپورکه :

چاروزن / **چاروبکن** = فرّاش، سوپوریجی .

چارویچ [ج، ـ] روسیه ایمپراطورلرینک الک بیوک مخدومی .

چاره [فا، ـ] علاج، تدبیر، مدد، طریق تسویه .

چاره‌جو = چاره آرایجی، آرایان .

چاره‌جویانه = چاره‌جویه لایق صورتده .

چاره‌جویی = چاره‌جولق .

چاره‌ساز = چاره بولیجی، بولان .

چاره‌سازی = چاره‌سازلق .

چاره‌سز ـ ناچار = چاره و تدبیری اولمیان .

چاریچه [ج، ـ] روسیه ایمپراطوریچه‌سی .

چاریق [ت، ـ] کویلیلرک کیدکاری آیاق قابی § طبسان قابلامه‌سی § آرابه‌لرک تکرلکلرینی طور- دیرمق ایچون آلتنه قونان تخته .

چاسار [ج، ـ] اسکی آلمانیا واوستریا ایمپراطورلرینه مورخین عثمانیه طرفندن ویریلان اسم ـ که : (سزر) دن محرفدر . قیصر .

چاشت [فا، ـ] قوشلق وقتی § قوشلق طعامی .

چاشنی [فا، ـ] لذت، طاد (چشنی) .

چاشنیکیر = اطعمه‌نک لذت ونفاستنه باقمغه مأمور اولان ذات .

چاغ [فا، ـ] وقت، هنکام، موسم § اولمک چاغی .

چاغرتمق [ت، مص] چاغرمغه سوق ایتمک .

چاغرشمق [ت، مص] بربرینه قارشی باغیرمق § هپ بر آغزدن چاغیرمق .

چاغرش [ت، مص] باغرمه، سسلنمه § آوازه، نعره § شرقی سویلنمه § دعوت ایتمه .

چاغل [ت، د] صوبک قاینایوب فیشقرمه- سی تصویر ایچون مکرر اوله‌رق قوللانیلور : صولر چاغل چاغل چاغلیور .

چاغلا ـ چاغالا که [ت، ـ] خام بادم : یشیل قوغیله برابر یتور خام میوه .

چاغلامق ـ چاغلدامق

[ت، مص] صو چاغل چاغل طاشه‌رق آقمق .

چاغلامه [ت، ـ] چاغلدی، کوبرلق، شارلتی .

چاغلایان [ت، ـ] مجرانک یوکسک محلندن آلچق محلنه دوشوب کورلتیلی، شارلتیلی سس چیقاران صو § بویله اولان صویک حالی، شلاله .

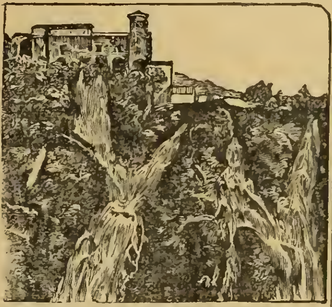

(چاغلایان)

چاغلایش = چاغلامق ماده‌سندن اسم مصدر .

چاغلدی = چاغلامه، شارلتی : صو چاغلدیسی .

چاغنوس [ج، ـ] دکز ینکیجی .

چاغیرمق [ت، مص] دعوت ایتمک § شدتله باغیرمق § باغیروب چاغیرمق § عتاب وتکدیر ایتمک .

چاقالوز [ج، ـ] چاقل طاشلرندن عبارت مرمی آتان بر نوع اسکی طوپ .

چاقدیرمق [ت، مص] میخلاتمق، قاقدرمق . § عشرت ایتدیرمك .

چاقر [ت مص] آلاجه رنکلی، الاایله مائی چیزکیلی رنک § برجنس طوغان .

چاقر چایلاق = طیور جارحه‌دن اولوب برعتیقک صیجاق نواحیسنده بولنور .

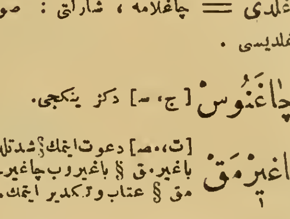

(چاقر چایلاق)

چاقر پنجه = یاپشدیغنی طوتدیغنی براقمز شدتلی شخص § هرشیدن استفاده طریقنی بیلن § استقامتسز § حریص .

چاقرجی = قوش آونده طوغانی طوتان آدم .

چاقردیکنی = ذات الفلقتین شعبه‌سندن صیوانیه اصیله‌سنه منسوب دیکنلی برنباتدر .

چاقرشاهین = چاقر چایلاغه مشابه اولوب طیور جارحه‌دندر .

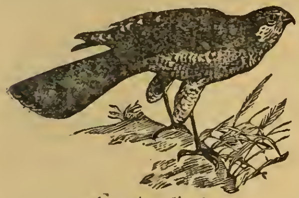

(چاقر شاهین)

چاقرقناد = قنادلری ترتیلی برجنس اولان .

چاقرکوز = مائی کوزلی، عین لزرقاء .

چاقرکیف = یاری سرخوش، نیم‌مست .

چاقشدیرمق [ت، مص] مسکرات ایچمک .

چاقشیر [ت، ـ] برنوع طار شلوار § بعض طیورک ایاقلرنده‌کی توکلر .

چاقشیرلی = پاچه‌لری توکلی قوش § چاقشیر کین آدم .

چاقل [ت، ـ] چاغلایه‌رق آقاز صولرک یواریله یواریله دورله‌دیکی شیلر .

چاقل پیده‌سی = قیزغین چاقل طاشلری اوزرنده پیشیرلمش یوفقه حالنده اکمک .

چاقل طاش = بوقبیلدن دوزلنش اوفاق طاشلر .

چاقللق = چاقل طاشی دوشنمش ویا بریکمش محل .

چاقلداق ـ چاغلداق [ت، ـ] صو دکرمننک اوست طاشنک اوزرینه طوقنه‌رق غیرمنقطع بر چاغلدی حاصل ایدن تخته پارچه‌سی، دکرمن بندوسی . § چوجوقلرک صو کنارلرنده یاپدقلری دکرمن، اویونجاق § حیوانات بقریه‌نک قویروق قیللرینه یاپیشوب قلان قوری پیسلک، قوری قیغ .

چاقلدامق [ت، مص] چاقل طاشلرینک یوولنمسندن حاصل اولان سسه مشابه سس چیقارمق .

چاقلمق [ت، مص] قاقیلوب صابلانمق § میخلانمق، مس ایدلمك .

چاقمق - چاقماق [ت ، ـ] دمیرله شدتلی تصادمده بولندیغی زمان آتش چیقاران آلت معروفه .

چاقماق طاشی = دمیرله ویا بر بریله شدتلی تصادم ایلدیکی زمان قیغلجم چیقاران معروف نیم شفاف وغایت سرت طاش .

(چـقماق طاشی)

ا ـ چاقمق طاشی . ب ـ چلیك . ث ـ قاو .

چاقماقلی تفنك = آغزاوتی تکنه سنه قونیلان باروتك چاقماق طاشی شراره سیله آتش آلمسی صورتیله انداخت ایدیلان والیوم همان استعمالدن ساقط اولان تفنك .

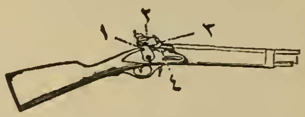

(چاقمقلی تفنك)

١ ـ خروس . ٢ ـ چاقماق . ٣ ـ چلیك سپر . ٤ ـ آغزلق . (آغزاوتی قونیلان تکنه .)

چاقماقجی = (عسکری) آلای وطابورلرده افراد تفنکلرینی تعمیر ایدن کوچك ضابط || چاقماق یاپان صنعتکار .

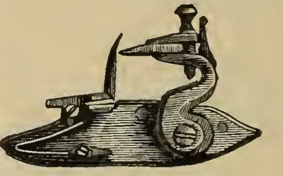

(چاقمقلی تفنك خروسی)

چاقمق [ت، مصـ] ایکی سرت شیئی بر برینه اوره رق چات چاق سس چیقارمق . § میخ ، چیوی ، قازیق کبی شیلری قاقوب یرلشدیرمك § پارلامق ، ایشلدامق § پارلاتمق § ایچکی ایچمك § (بین العوام) اکلامق ، تفهم ایتمك .

چاقنتی [ت، ـ] عشرت ایتمه .

چاقی [ت، ـ] اچیلیر قپانیر کوچك بچاق .

چاقی اناختاری = برقاصه نك اوچ اناختارندن بری .

چاقیم [ت] پارلامه ، یالم .

چاقین [ت، ـ] شمسك ، برق .

چاك [فا، ـ] یاریق ، ییرتیق ، ییرتماج .

چاك چاك = پارچه پارچه ، زیاده ییرتیق § ییرتیلمش شی .

چاك گریبان = یاقه ییرتمجی .

گریبان چاك = یاقه سی ییرتیق § مأیوس ، مکدر .

چاك [ت، ـ] تونج وسائر معدندن شکل مخصوصی اوزره یاپلمش ایچی بوش واورلدقچه صدا ویرر آلت که: کوچوکی اوشاق چاغرمق واشارت ویرمك وبیوکی کلیسالرده اعلان وقت ایتمك ایچون مستعملدر .

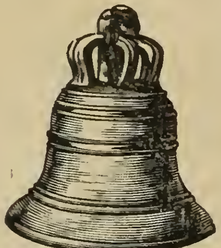

(چاك)

١ ، ٢ ، ٣ ـ دوه وقیون وکچیلرك بیوننه آصیلان نوعی . ٤ ـ خدمتجی چاغرمغه مخصوص

چاك چیچکی = ذات الفلقتین شعبه سندن جرسیه فصیله سندن برشجیره در . تویجلری چاك شکلنده در .

(چاك چیچکی)

چاکنه اوت طیقمق = سس کسمك ، محو ایتمك .

چاك چالمق = چوق باغیرمق .

چاك قله سی = کلیساچا کنك تعلیق ایدلدیکی یوکسك قله .

چاکر [فا، صـ] قول ، بنده .

چاکرپرور = بنده قایریجی .

چاکر پرورانه = چاکر پرورجه سنه

چاکرپروری = چاکرپرورلك ، چاکر پروره منسوب .

چاکرنواز = چاکر تلطیف ایدیجی .

چاکرنوازانه = چاکرنوازجه سنه .

چاکرنوازی = چاکرنوازلق چاکر نوازه منسوب .

چاکرانه = بنده جه سنه ، قولجه سنه .

چاکری = بنده لك ، قوللق .

چاکرخانه = بنده نك (یعنی متکلمك) اوی .

چاکرزاده = بنده نك (یعنی متکلمك) اوغلی .

چاکوچ [فا، ـ] ☛ [چکیچ]

چاکی [فا، ـ] چاق .

چال [فا، ـ] ذخیره قویوسی ، صارپون .

چال چکه = طورمقسزین سویلین .

چال یاقه = کال شدتله یقالامق ، یاقه سندن قاپمق .

چالاقیرباج = متصل قیرباج اوره رق .

چالاپ [فا، ـ] جناب حق ، تکری ، الله .

چالایا [ت، ـ] رخنه یی حاوی برکوك .

چالاغان [ت، ـ] ایصیرغان دنیلان دیکنلی نبات § آزغین کوپك .

چالاك [فا صـ] حرکتی سرعتلی اولان ، سریع ، چویك ، فکر چالاك ، طبع چالاك .

چالاکی = چالاکلك .

چالپاره [ت، ـ] ☛ (چارپاره) § برنوع دکز بوجکی .

چالدیرمق [ت ، مصـ] اوردیرمق ، ضرب ایتدیرمك § سرقت ایتدیرمك ، قایدیرمق .

چالش }
چارپیش } = مقابله ، منازعه ، خصومت ، اوغراشمق .

چالشدیرمق [ت، مص] سعی ایتدیرمك، چبالاتمق § ایشلتمك، ایش ویرمك § اوقوتمق، تحصیل ایتدیرمك، تحصیل ایله اوغراشدیرمق.

چالشقان [ت، ص] سعی واجتهادی سون، چالشقان، مقدم، § درسلرینی لایقیله وکرکمکه هوسکار طالب علم.

چالشمق [ت، مص] چبالایوب یاپمق، سعی وغیرت ایلمك § تحصیل علمه مداومت ایتمك.

چالشمق = چالشمق ماده‌سندن مصدر تخفیفی || یاپیغمه یلتنمه.

چالغی [ت، ا] موسیقی آلاتی، ساز، § اهنك.

چالغیجی = چالغی چالمغی صنعت اتخاذ ایدن آدم § اجرتله چالغی چالان کیمسه، سازنده، مطرب.

چالغیجیلق = چالغی چالان آدمك صنعتی.

چالقار [ت، ا] معده‌یی بوزان شیء § یموق قوره‌سی غیرمکه مخصوص برنوع سپت § مسهل.

چالقامق [ت، مص] چالقه‌رق قاریشدیرمق § صوللامق § غرغره ایتمك § کمی‌یی صارصمق § کمی صارصمق. یاییقده سودی ویا آیرانی دوکمك § بوزوق سوت چوجغه طوقنمق.

چالقامه = چالقامق ماده‌سندن مصدر تخفیفی.

چالقاندی [ت، ا] چارپنتی § تلاطم. § معده بوروقلقی § بورطه وامثالی شیلرك برقاب ایچنده دوکلمسی § بوصورتله دوکیلان شیء.

چالقانمش [ت، ص] بوزوق، بوزلمش، فاسد.

چالقانمق [ت، مص] طالغالانوب قاریشمق § صارصلمق. خلقك اغزنده طولاشمق.

چالمق [ت، مص] کیمسه‌یه سزدیرمکسزین آلمق § قاپوب آلمق، غصب ایتمك § کندینه جلب ایتمك § چارپوب یره اورمق، آتمق اوفلیه‌رك، اوره‌رق، دوه‌رك سسلندیرمك § اکدیرمق، بکزه‌مك § ایس چالمق § چالغی چالمق § ساعت اورمق.

آغزینه بال چالمق = وعد و وعید ایله طمعلندیرمق، آلداتمق.

ال چالمق = اللرینی بربرینه اورمق.

باقر چالمق = قالایسز اوانی نحاسیه ایچنده بولنان اطعمه باقر پاسیله اتحاد ایدرك سمدار اولمق.

بالا چالمق = اوغراشوب یورلمق.

دودوکی چالمق = مرامنه ایرمك.

دیل چالمق = لسان مادرزادی اولمایان برلسان ایله تکلم ایدر ایکن قومیتی بللی ایدرجه‌سنه چتره‌فیللك ایتمك.

هر تلدن چالمق = هزار فن اولمق، هر شیئه واقف اولمق.

چالنمق = (چالمق) ماده‌سنك فعل لازمی.

چالی [ت، ا] آغاجدن کوچك، اوتدن بیوك دیکنلی نبات، فدان.

چالی اوتی = ذات القاح منظوره‌دن فصیلهٔ حیزرانیه‌یه منسوب برنباتدر.

(چالی اوتی)

چالی بلبلی = طیور جنسندن بر حیوان اولوب نصف کرهٔ شمالی وآوستریاده بولنور.

(چالی بلبلی)

چالی چرپی = خاروخس، چالی وچالی قبیلندن شیلر.

چالی خروسی، بیان خروسی = طیور دجاجیه‌دن آوروپا وآسیای شرقیه‌یه مخصوص بر حیوان اولوب آوجیلر بوکا چوق رغبت ایدرلر.

(چالی خروسی)

دیکنلی چالی = ذات الفلقتین شعبه‌سندن بقلیه فصیله‌سنه منسوب برنوع چالی اولوب اکثریا چیت امالنده مستعملدر.

چالی فصولیه‌سی = بیوك دانه‌لی برجنس فاصولیه که فدانی چالی‌یه صاریله‌رق نشو ونما بولور.

قره چالی = ابه‌نامه فصیله‌سندن آسیایه مخصوص برنباتدر.

(قره چالی)

چالی قوشی = شقراق، آری قوشنك برنوعی.

(چالی قوشی)

چالیلق = چالیسی چوق اولان یر.

چالمه [ت، ا] صاریق، عمامه § قبهاشی § چالنمش شیء.

چالیق [ت، ص] مائل، چارپیق § بکزه‌ین § مجذوب § آواره.

چالیم [ت، ا] قلیجك آغزی، کسکین طرفی § طور، مشوار § عظمت، کوستریش § بیچم.

چالیمه کتیرمك = بیچمنه اویدیرمق.

چالین [ت، ا] چاقمق طاشی.

چام [ت،ـ] یاز قیش اوراقی یشیل اولان معروف آغاج ، ساز آغاجی ، صنوبر .

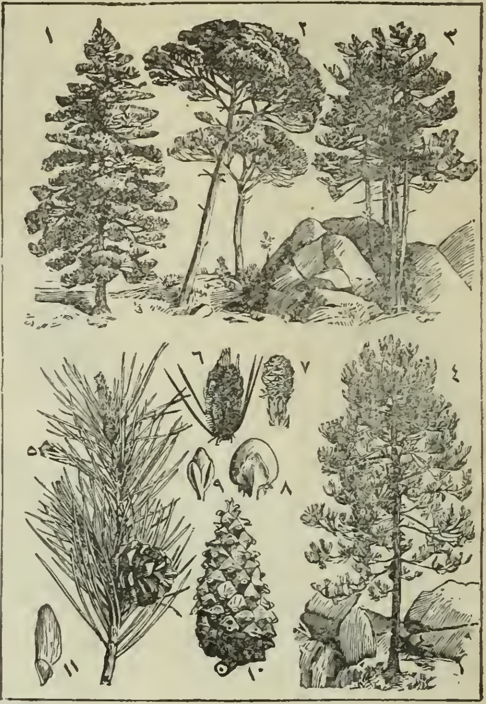

(چام آغاجلری)

١ — قطران چامی .
٢ — شمسیه‌لی چام .
٣ — سیلوستر .
٤ — بحری .
٥ — سیلوستر چامینك تفرعاتی .
٨،٦— تزهرات مذکره .
٩،٧— تزهرات مؤنثه .
١٠— میوه یاخود قوزالاق .
١١— بزر .

چام اوزی = صاری چام تخته‌سی .

چام دویرمك = پوط قیرمق ، قولاً ویا فعلاً قبالق ایتمك .

اسکی چاملر بارداق اولمق = اسکی حال دکیشمك .

چام ساقزی = چام آغاجندن چیقاریلان رچینه ، راتنج

چام فستق = (بزم بالتحریف) شام فستقی دیدیکمز چام میوه‌سی .

چام منطاری = (نباتات) ذات الالقاح خفیه شعبه‌سندن چام آغاجلری آلتنده بولنور مغذی برمنطاردر.

(چام منطاری)

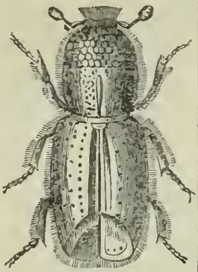

(چام بوجکی)

هند چامی = ذات الالقاح منظوره عربة البزور قبالی مبیضلی کمینه تامه فصیله‌سندن هنده مخصوص بر شجردر .

(هند چامی)

قالیفورنیا چام آغاجی = ذات الالقاح منظوره عربة البزور جنسندن قالیفورنیا اورمانلرنده بولنور غایت جسیم برنوع چامدر .

چاماریوا [ج،ـ] (بحریه) آرمه‌یه چیقمق قوماندا‌سی ، امری .

چاماشیر [ت،ـ] اثواب التندن کییلان طون وسائره .

چاماشیرجی = چاماشیر ییقایان قادین .

چامچاق [ت،ـ] آغاجدن معمول صو قابی آغاجدن صو مشربه‌سی § برنوع بل ، کورك .

چاموز [ت،ـ] طوپراغك صوایله یوغورلمسندن حاصل اولان بالچق .

چوملکجی ، لوله‌جی چاموری = چوملك ، لوله اعمالنه یارایان چامور .

اورك چاموری = خرج .

چاموردن چیقارمق = مشکل برحالدن قورتارمق .

چامورلامق = چاموره سورمك § بهتان ایتمك .

چامورلق = چامورلی محل § چاموردن قورونمق ایچون دیزلره قدر کییلان توزلق .

چاموقه [ت،ـ] آترینه دینلن بالغك اوفغی .

چامیچ [ت،ـ] اوفق تفك § خرچین § قوری اوزوم § قوری دوت § بیاضی سیاهنه نسبتله زیاده اولان کوزه

چاناق - چاناق [ت،ـ] طوپراقدن معمول یایوان قاپ § تلغراف تللرینك تمدیدنده استعمال ایدیلان یعنی تلغراف دیرکلرینه ربط اولنان پورسلن قاپلر .

چاناق چوملك = قاپ قاجاق ، اوانی .

(چاناق چوملك)

چاناق اوزنکی = الیوم همان استعمالدن ساقط برنوع کنیش اوزنکی .

چاناق طوتمق = تسأل ایتمك ، دیلنمك.

باش چاناغی = قفا کمیکی .

دیلنجی چاناغی = کشکول .

قان چاناغی = هجوم دم ایله قیزارمش کوزدن کنایه‌در .

چاناقاق = (بحریه) سفائن حربیه دیرکلرنده‌کی دوز ویا اسطوانی محللرکه : بورالره اوفق طوپ تعبیه اولنور .

چانطه ١ [ت،س] طغارجغك برنوعی ـ كه: مشين وسائره‌دن ياپيلير . بيوكنه البسه، طومار اوراق، ١٠ كولات وكوچوكنه ، نقد واوراق نقديه ، سند وسائره قونيلير .

(چانطه)

١ — ارباب صنايع . ٢ — چليفكر . ٣ — قورشونجی . ٤ — دوا‌لكر . ٥ ، ٦ — ميوه وسائره . ٧ — ممالك شماليه‌ده قيزاق يرينه قوللانيلان آياق قاپلرينه مخصوص . ٨ — چماشير . ٩ ، ١٠ — سياحت . ١١ — نسوانه مخصوص .

چانطه‌ده كلمك = قولای اولان شیء، ايفاسی وتداركی آسان اولان ايش، مصلحت .

آو چانطه‌سی = آوجيلرك اوردقلری قوشلری وضع ايلملرينه مخصوص طغارجق .

چانغال ١ [ت، س] طاقامش، فضله شیء § قويونك باشقه‌ماريه‌يه ويرلمش ياوروسی .

چانغال‌چونغال = قارمه قاريشيق .

چانغيردامق ١ [ت،مص] چاك كبی سس ويرمك، بربرينه طوقونان معدنی پارچه‌لرك حاصل ايلديكی كورلتی .

چانغيردی = كورلتی، ايكی معدنی شيئك بربرينه شدتله تماسندن ويا معدنی برجسمه اورلدقده حاصل اولان سس .

چانغل چونغول ١ [ت] ناموزون ، قارمه قاريشيق ، آهنكسز سس .

چاودار ١ [ت،س] حبوباتدن بری اولوب صاپی بغدايككندن دها اوزون و رنكی و اكمكی بغدای رنك و اكمكندن دها اسمردر .

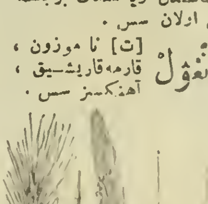
(چاودار)

چاودار اوشاغی = بر نبات مدرر اولوب بعضاً طبابتده مستعملدر .

چاودار اكمكی = چاوداروندن ياپلمش برجنس اسمر اكمك .

چاوش ١ [ت،س] باشی صورغوجلی معناسنه اولان (سياوش) ويا (كياوش) دن محرف اولديغی ظن ايدلمكده‌در. ملازمدن كوچوك، اونباشيدن بيوك بررتبهٔ عسكريه‌يی حائز اولان كوچوك ضابط ـ كه سلاح انداز تعبيرنده داخلدر § تاريخ عثمانيده ياورخاص § دعاوی ناظری ديمكدر .

آلای چاوشی = سواری حقنده چاوشله ملازم ثانی آره‌سنده بررتبه‌يی حائز اولان چاوش ـ كه ملازملكه رسماً نامزد اولديغی ايچون ضابط وظيفه‌سنی كورور .

امر چاوشی = قوماندان معيتنده مستخدم اولوب اوامرك تبليغنه واوراقك ايصالنه مأمور اولان اوقور يازار چاوش .

چاوش اوزومی = وقتيله برچاوش طرفندن چبوغی طائفدن استانبوله كتيرلمش واوره‌دلمش ايری دانه‌لی كورك وغايت مقبول برجنس اوزوم ☞ (اوزوم) .

باش چاوش = بربلوكده بولنان چاوشلرك اك ممتازی .

چاوش باشی = بر طابورده اك ممتاز چاوش § اسكی زمانده سفير § مشير § تشريفاتجی .

پرده چاوشی = مقامات عسكريه‌ده رؤسانك اوطه‌لری قپوسی اوكنده طوره‌رق تشريفاتجيلق وظيفه‌سنی ايفا ايدن چاوش .

چاوش قوشی = طيوردوريه‌دن قويروغی اوزون وجودی مقاوم آمريقايه مخصوص برقوشدر . بوكا آمريقا چاوش قوشی‌ده دينور . ☞ هدهد، ايبيبك قوشی .

(چاوش قوشی)

چاوشلق = چاوش رتبه ووظيفه‌سی . § عمله‌وسائره‌نك باشلری § مكاتب عسكريه‌ده صنفك برنجی وايكنجی واوچنجيلرينه مخصوص عنوان ـ كه معلم معاونی حكمنده‌درلر .

چاولی ١ [ت،س] طوغان، شاهين ياوروسی § تربيه ايدلمامش طوغان { تربيه يدلمشنه (ياولی) دينور } .

چاون ١ [ت،س] حيوان دريسی پارچه‌سی § حيوانك التناسلی دريسندن ياپلمش قرباچ .

چاه ١ [فا،س] قويو، ير § چوقور § تحت الارض حفرهٔ جسيمه ، مغاره [مخفی: (چه) در .]

چاه زنخدان = چكه چوقوری .

چاه نسيانه آتمق = اونوتمق .

چای ١ [فا،س] ذات الفلقتين شعبه‌سندن حبانيه فصيله‌سندن هندوچينه مخصوص بر نباتدر اوراقندن چای ياپيليور . كيبنده قافئين واردر .

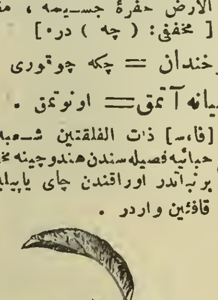
(چای)

(چای ـ دیکر نوعی)

(آطه چایی)

آطه چایی = ذات الفلقتین شعبه‌سندن شفویه فصیله‌سنه منسوب بر نباتدر .

چای = [ت، س] ایرماقدن کوچك آقار صو ، برنهرك ، برایرماغك قولی، شعبه‌سی .

دكزی کچوب چایه بوغلمق = بیوك مشكلاته غلبه چالوب کوچوك ایشه قارشی عاجز قالمق ، آپشمق .

چایر قوشی = سرچه‌دن کچك و فقط ندن بیوجك برنوع قوش .

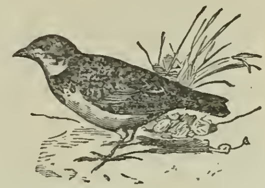

(چایر قوشی)

چایرلانمق = حیوانی چایره چیقارمق .

چایرلق = چایر بیتن محل .

چایر ماکنه‌سی = (زراعت) چایر بیچمکه مخصوص برنوع اوراق ماکنه‌سی .

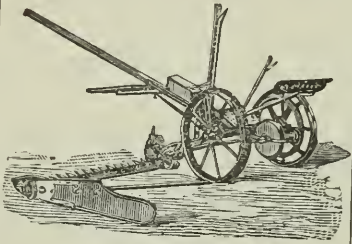

(چایر ماکنه‌سی)

چایلاق [ت، س] معروف یوجك قوش § آچ کوزلی تیاروزجی آدم .

آمریقای شمالی چایلاغی = طیور جارحه فرقه‌سندن اوزون قویروقلی بر قوشدر .

(چایدان)

چایر [ت، س] اوت بیتن یر، اوتلق ، چمنزار § حیوان اوتلامغه مخصوص محل § چایرده حاصل اولان اوتك یشیللی، تازه‌سی که آتلره یدیریلور .

چایر اوتی = آتلره یدیریلان یشیل اوت .

چایر پینری = یاغسز تازه بیاض پینر

چایر چیچکی = ذات الفلقتین شعبه‌سندن صلیبیه فصیله‌سنه منسوب آناطولیده یکرمی قدر انواعی بولنور براوتدر .

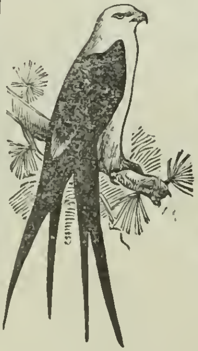

(آمریقای شمالی چایلاغی)

(صاری طیرناقلی چایلاق)

(چایر چیچکی)

(چ) مفتوح

چپ [فا س] صول، یسار، چپ و راست .

چپ انداز = غدار ، حیله‌کار .

چپ اندازی = چپ اندازلق .

چپکن [ت، س] قوللری یبر تماچلی و اوزون وخرده‌لی برنوع قیصه صالته .

چتاری [ت، س] یوك ایپکلی قماش .

چتر [فا. س] کولکه‌لك ، چادر ، شمسیه .

چترعنبرین = قرانلق کیجه .

چتر فیروزه فام = مائی رنکلی کوك .

چپل [ت.ص] قویو ، کثیف § قاریشیق § فورطنه‌لی .

چتله [ت، س] اوزری چنتلمش آغاج .

چته [ج س] کروه، طاقم § چاپولجی ، حیدرد فرقه‌سی .

چچ [ت، س] حبوبات یغنی .

چچارون [ت، ص] لزومسز، مناسبتسز سوز سویلاین .

چدیك [ت، س] صاری سختیاندن یاپیلمش مست، اوکچه‌سز آیاق قابی .

چدیکجی = چدیك دیكن یا صاتان آدم .

چرا [فا. س] اوتلامه § ادات استفهام .

چراگاه ، چراله = حیوان اوتلایه جق یر، اوتلاق .

چرب [فا، ص] سمیز ، یاغلی .

چرچی [ت، س] کویلرده اوفاق تفك صاتان ایاق تجیسی .

چرب و خشك = سبزه و قورو، غث و سمین .

چرچیوه [ت، س] قاپو، پنجره، لوحه، آیینه‌نك اطرافنه قونیلان قورنیش § طوغرامه‌جی نفسی .

چرخ [فا، س] سماء ، فلك § بخت طالع § تکرلك کبی حرکت دوریه‌سی اولان شیء § چرق .

چرخ برین = عرش اعلادن کنایه‌در .

چرخ زن = کردش فلك چرخ § چرقه اوریجی .

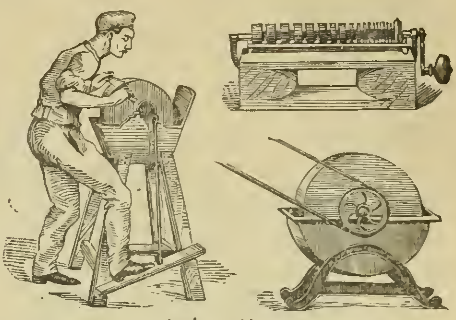

(بیلكی چرخی)

چسپان [فا. ص] لایق. مناسب، شایسته، یاقیشان .

ناچسپان = یاقیشقسز، غیرمناسب، ناسزا.

چشم [فا. ا] كوز ، عین ، دیده .

چشم آشنا = كوز آشناسی .

چشم آشنایی = كوز آشنالغی .

چشم آویز = پچه. نقاب، یوزاورتیسی.

چشم چراغ = روشنیٔ دیده، نورعین.

چشم زخم = نظر دكمه ، اصابت عین.

چشم دربده / دربده‌چشم } = حیاسز ، بی‌ادب .

مردمك‌چشم = كوز ببكی .

چشمان = (چشم) ك جمعی . كوزلر .

آهو چشم = جیلان كوزلی . [كوزل كوزدن كنایه‌در .]

چار چشمله = درت كوزله ، یعنی صبرسزلقله .

چشمه [فا. ا] پیكار ، صو قایناغی § منبع ، مخصوصاً یاپیلوب‌درونده صو بریكن موصلقلی خزینه .

(چشمه)

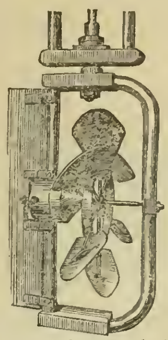

(كوچوك دكرمن چرخی پروانه‌سی)

چشمهٔ حیوان / چشمهٔ خضر } آب حیات چشمه‌سی .

چشمه‌سار = چشمه‌سی چوق اولان‌یر .

چشن [فا. ا] دوكون ، ضیافت : چشن نوروز .

چشنده [فا. ص] طادیجی ، طادان .

چشنی [ت. ا] { فارسی (چاشنی) دن محرفدر . } طات ، لذت ، مأكولاتك لذت وطعمی § جلبلرجه برقاچ قویون انتخاب اولنه‌رق حد وسط تعیینی § ضربخانه‌ده تعیین عیار § برقاچ جنس بغدای خلط ایدیله‌رك اتمكجیلره كوستریلان اتمك عیاری .

چشنیلنمك = مأكولاتك طاتی ، لذتی یرینه كلمك .

چشنیلی = اجزالی ، قاپسوللی تفنك .

چشیت [ت] اورنك ، درلو § نوع ، جنس § رنك رنك .

چشیت چشیت = درلودرلو، كوناكون.

چشیده [فا. ص] طاتمش .

چطنه [ج. ا] ☛ [چاتانه] .

چغاله [ت. ا] ☛ [چاغلا] .

چغانه [فا. ا] برنوع چالپاره ، چنكی دانجكی . [اكثریا (چنك) ایله برابر قوللانیلور .

« چنك ر چغانه ذوقی براز طورسون الامان »

چغز [فا. ا] قورباغه .]

چقال [ت. ا] { فارسی (شغال) دن محرفدر . } كوپك جنسندن بر نوع یبانی حیوان - كه : یاغفره‌سیله مشهوردر .

(چقال)

چقال اریكی = اریكك الك‌عادی ویك اكشی نوعی ، یبانی اریك .

چك [فا. ا] برات § مكتوب § حجت § حلاج طوقماغی . { عربی (صاك) یوندن محرفدر . }

چك [ج. ا] پولیچه، اقچه حواله‌نامه‌سی {یوكلنك انكلیزجه (Cheque) دن منقول اولدیغی ادعا ایدلمكده‌ایسه‌ده بعض مدققین یوكلنك مكتوب ، حجت معناسنه اولان (چك) لفظ فارسیسندن باشقه برشیٔ اولمدیغنی بیان ایدییورلر . }

چكاچاك [فا. ا] اجسام صلبه‌نك ، باخصوص اسلحهٔ جارحه‌نك چارپشمسندن متحصل‌سس .

چكچك [ت. ا] درت تكركلكی ال آربه‌سی

چكدیرمك [ت. مص] سوروكلنمك ، سوروكلنه‌رك چكمك § چیقارتمق § كورك اویناتمق § سوزدیرمك § تحمل ایتدیرمك § یوكلتمك § دوچار ایتمك .

چكدیرمه = چكدیرمك فعل وطرزی || كوركله حركت ایتدیریلور برنوع بیوك اودون وسائره قایغی .

چكردك [ت. ا] بعض میوه‌لرك ایچندكی‌سرت دانه‌لر - كه : تخمی دیمكدر § ایكی‌درهملك آغراق ، قیراط .

چكردكدن‌یتیشمه = كوچوكلكندن بری اوغراشه‌رق برایشده مهارت پیدا ایتمش اولان .

ایكی‌درهم برچكردك = پك دوزكلی غایت سوسلی .

چكردكلنمك = پطلیجان ، خیارکبی شیلر قارتلاشمق .

چكردكسز = چكردكی اولمیان .

چكردكلی = چكردكی اولان .

چكركه [ت ، س] مستقيم الجناح حشراتدن اولوب انواع عديده‌سى واردر . جراد . منتشره الكزياده خسارى موجب اولانيدر .

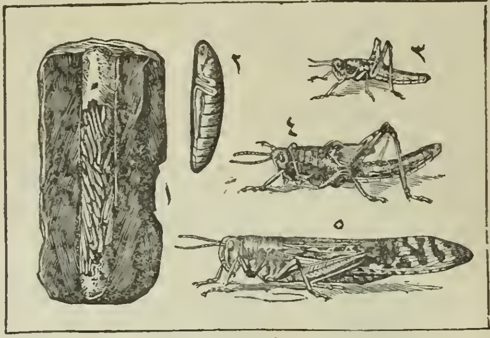

(چكركه)

١ - يمورطلامه . ٢ - يكى بوسرفه . ‖ ٣ } ٤ } - مختلف زمانده‌كى سرفه . ٥ - تمام بر چكركه .

اوت چكركه‌سى = حسبان دنيلان بوجك .

اوجاق ويا اوراق چكركه‌سى = آغستوس بوجكى .

چكركه قوشى = صفرجق .

چاير چكركه‌سى = چرلاق ، چرچر دينلان قنادلى بوجك .

چكركه تخمى = چكركه‌نك يره كومديكى يومورطه‌سى .

چكمجه [ت ، س] كوزلى ، چكمه‌لى كوچوك صندوق ، پيشتخته .

چكمك [ت ، مص] برشيئك ايكى اوجندن طوتوب اوزاتمق § كندى طرفه سوركليوب ياقلاشديرمق § قانلانمق ، تحمل ايتمك § يوتوب ايمك § بكزه‌مك § اره‌سنى آييرمق § طارتمق § سوء عاقبته اوغرامق § اوغرايوب مصاب اولمق § كل صويى وسائره‌يى اينبيق واسطه‌سيله بر قابدن ديكره آلمق § باشقه طرفه آلمق § (قويودن) صو چيقارمق § كوكل آلمق ، جذب ايتمك § اركك آتى قيصراغه آشيرمق .

ال چكمك = وازكچمك ، صرف نظر ايلمك .

الى چكديرلمك = ايشدن منع ايدلمك .

كناه چكمك = يالان يوزندن كناهكار اولمق .

اوموز چكمك = بيلمزلكه كلمك .

ايچ چكمك = آه ايتمك .

قولاق چكمك = شدتلى وتكديرلى صورتده تنبيه ايتمك .

سينه‌يه چكمك = قوتلانمق ‖ اوقشامق .

كورك چكمك = قايق يوروتمك .

چكلمك [ت ، مص] (چكمك) فعلنك مجهولى § بوزيلوب طارالمق § اوزاق طورمق .

چكه‌مامك [ت ، مص] چكمك ماده‌سنك فعل اقتدارى منفيسى . § حسد ايتمك § استرقاب ايلمك .

چكه‌جك [ت ، س] آياق قابى اوكچه‌سنى چكمك يعنى قوندره‌يى قولايجه كيمك ايچون مستعمل معروف آلت .

چكنمك [ت ، مص] قورقوب احتراز ايلمك .

چكه [ت ، س] اغزك آلت طرفنده اكك كيكارينك برلشديكرى محل ، ذقن ، زنخدان § (بحريه) باش بودوسلمه‌نك آلتنده‌كى اوجندن ايلرويه چيقان ديرسك § مجازاً : كوه‌زه‌لك ، بيهوده لاف .

چكه آتمق = حالت نزعده بولنمق ، جان چكيشمك .

چكه آلتى = غبغب .

چكه اويناتمق = پيس بوغازلق ايتمك ، چوق يمك .

چكه اويناتمق } چكه چالمق } = چوق سويلمك ، بيهوده سويلمك .

چال چكه ، چكه‌سى دوشوك ، چكه‌لى } = كوه‌زه ، چوق سوز سويلين .

چكه ياريشديرمق = لاقيردى مسابقه‌سنه كريشمش كبى بلا فاصله سويلمك .

چكه يورمق = نافله يره چوق سويلمك .

چكه مرلك [ت ، مص] حسد ايتمك ، استرقاب ايلمك .

چكى [ت ، س] طارتى § درت قنطاره معادل آغرلق : اودون چكيسى .

اسكى چكى = ٢٢٦ يكى اوقه ، كيلوغرام .

چكى دوزن = سوس ، زينت ، انتظام .

چكى طاشى = وزن ايچون چكينك كفه‌سنه قونيلان درت قنطار ثقلتنده معروف طاش .

يكى چكى يعنى طونه = (١٦) قنطار ، (١٠٠٠) يكى اوقه .

چكيچ [ت ، س] چيوى قاقمغه ، ودمير ، تنكه دوكمكه مخصوص معروف صابلى آلات .

چكيچ اوران = چوجقلره مخصوص بر نوع اويونجاق ‖ بعض بيوجك صالون ساعتلرنده چاك خدمتنى كورن آلت .

(چكيچ اوران)

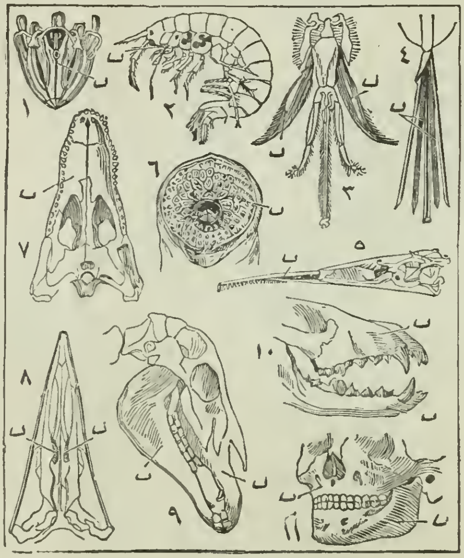

(چكه‌لر)

١ - دكز كستانه‌سى . ٢ - زكه ، قاريدس . ٣ - آرى . ٤ - نيپر . ٥ - طورنه بالغى . ٦ - بوفا بالغى . ٧ - تمساح . ٨ - طيور . ٩ - باركير . ١٠ - كوپك . ١١ انسان .

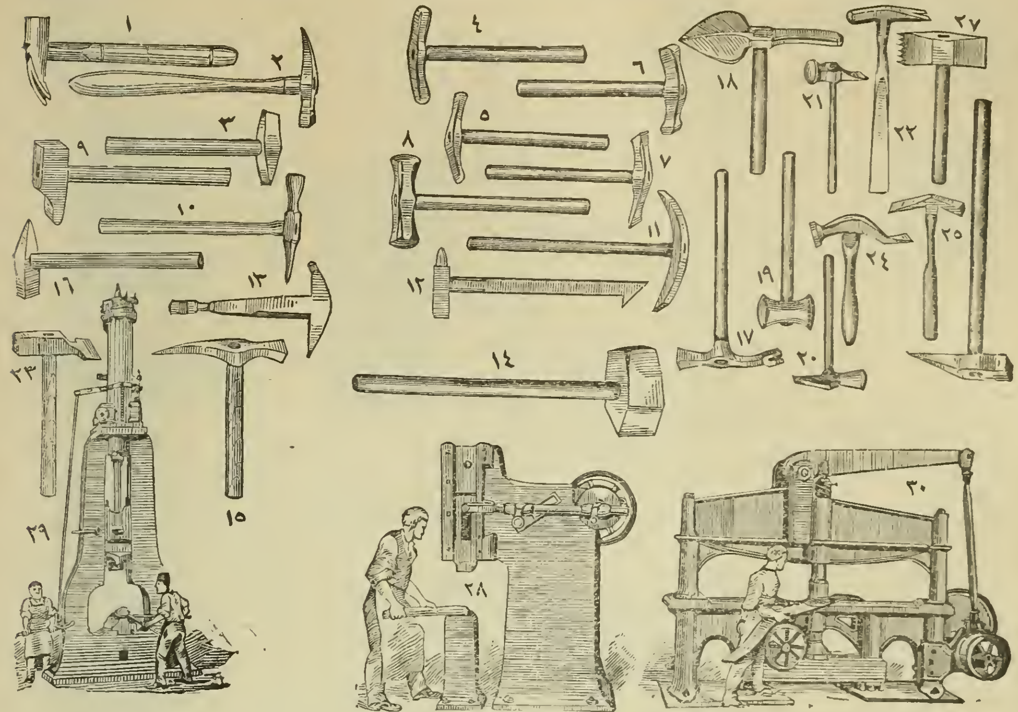

(چكيچ)

١ ـــ مرانغوزلق . ٢ ـــ طبقات الارض متتبعينى طرفندن مستعمل اولان . ٣ ـــ دلمك . ٤،٥ ـــ اكريتلمك . ٦ ـــ انحنا ويرمك . ٧ ـــ يكديكرينه كچمه عملياتى . ٨ ـــ دوغرولتمق . ٩ ـــ دميرجيلك . ١٠ ـــ چقورلاتمق . ١١ ـــ قيرمق ويونتمق . ١٢ ـــ طلومبه اعمالاتنده ميمونجق . ١٣ ـــ دولكرلره مخصوص . ١٤ ـــ دوكمك وازمك . ١٥ ـــ ديوارجى . ١٦ ـــ معدن كورى . ١٧ ـــ سفينه چيويلرينه مخصوص . ١٨ ـــ قالديرم . ١٩ ـــ دباغت . ٢٠ ساعتجيلك . ٢١ ـــ اويمه‌جيلق . ٢٢ ـــ جامجيلق . ٢٣ ـــ پارکه‌دوشه‌مك . ٢٤،٢٥ ـــ قوندره‌جى . ٢٦ ـــ قازمه . ٢٧ اربه دانه‌لرينه مخصوص . ٢٨ ـــ دميرجى‌يه . ٢٩ بخارله‌متحرك اولان شاھمردان . ٣٠ ـــ باقرلوحه‌لرينى مستوى قيلمق.

چكيده [فا، ص] طاملامش .

(چكان) = طاملايجى .

خونچكان = قان داملايجى .

چكيش ـ چكيك [ت، س] ترلا، قوشى § غوغا نزاع .

چكين [ت، س] اوموز باشيله بوين اره‌سى، تانق .

چكين شالى = وموزه ، آرقه‌يه آلنان شال .

چكيشمك [ت، مص] بربريله وغرشوب متقابلا عناد ايتمك § بر برينى چكمك .

جان چكيشمك = حالت نزعده اولاق، اولمك اوزره بولنمق ، احتضار .

چكيشمه = چكيشمك فعل وطرزى § معارضه .

چكيشديرمك = حاضر اولمايان ادمك فنالغنى سويلمك ، ذم ، غيبت ايتمك .

چالاچه [ت، س] دباغتده مستعمل برنوع اجزالى بويا .

چابى [ت، ص] معبود معناسنه اولان (چاب) دن محرفدر نازك ، ادبلى ، افندى .

چلتيك [ت، س] باشاغندن آيرلامامش پرنج ، قبوغى ايچنده بولنان پرنج § پرنج ترلاسى .

چلمك [ت، مص] هرنه‌واسطه ايله‌اولورسه چاربوب دوشورمك § اصولله آلمق § قانديروب كندى طرفنه چويرمك ، ذهن‌چالمك، آياق چكمك § ماوردينندن چيقارمق .

چكنك [ت، س] اوزرينه جواهر اوطوردلمش وزمينى آلتون ويا كوشدن‌يابلمش‌مرغوج، علامت افتخار .

چليپا [ت، س] خاچ ، صليب .

چليك [ت، س] قيصه كسلمش دال § قيصه دكنك § كوك صالمق اوزره اوجى يره كوميلن اغاج، فدان § (بحر) خلاطباغلامق ايچون اغاجدن ويامعدندن‌معمول‌برآلت، حربه § چوجقلرك اوجنه چوماقله اوره‌رق هوايه قالديردقلرى ايكى طرفى سيورى كوچوك اغاج : چليك چوماق .

چليك [ت، س] كمور سوريله‌رك آتشه عرض اولنان وبوصورتله متانتى تزييدايديلان دمير، پولاد(فولاد)

آغزى چليكلى = چكه‌لى ، لاغزن .

چليم [ت، س] ادا ، طور § بوى‌ بوص ، اندام .

چليملى = بويلى بوصلى ايرى يارى .

چليمسز = ضعيف ، نادين باپلى .

چماشیر [ت ، س] ☜ [چاماشیر].

چمان [فا،ص] صالنه‌رق یوروین: نخل چمان، شوخ چمان .

چمچاق [ت ، س] ایری صاپلی، اغاجدن معمول بر نوع بیوك قاشیق ، كپچه .

چمچه [ت،س] قبا برطرزده یاپلمش كپچه ،

چمچه بالغی == یاصی و قالقـاندن بیوك واوزونجه برنوع بالق .

چمرنمك [ت، مص] (قول ویا آیاقلری) لباسدن صیبرمق، آبدست المق، یوز، آیاق یيقامق ایچون صیغامق الكلرینی طوپلایوب اوجلرینی بله صوقمق برایشه جدی صورتده تشبثه حاضرلنمق .

چمن [فا، س] آغاجلی ، چیچكلی، یشیللك محل § تازه یشیل اوت .

چمنزار } چمنستان } == چمنلك .

چمنصفه == چمن قابلی صفه ، سد .

چمو [ج،س] قوملو قاریشیق خرج ـ كه: معماریده صیوا مقسامنده مسطح محللرده قوللانیلور .

چنار [فا،س] {كسر جیم ایله شایع ایسه‌ده دوغریسی فتح ایله‌در} غایت بیوك واوزون داللی، غیرمثمر، مدیدالعمر برجنس معروف آغاج ، دلب .

(چنار)

چنارلق == چنار آغاجلرینی حاوی محل.

چنبر [فا، س] دائره‌یی احاطه ایدن شیء § نسوانك باشلرینه باغلاردقلری یازمه، یمنی § (بحر) فیچیلره ، چوبوق ویا دیركاره كچیریلن مدور تیمور قوشاق . § (عسكری) طوپ نامولرینك تزییدمقاوتی ایچون اوزرینه كچیریلن قوشاقلر .

درچنبر == چنبر ایچنده، ضبط آلتنده.

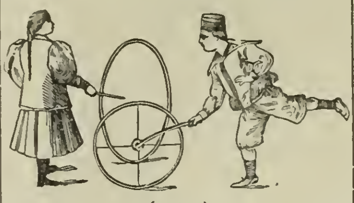

(چنبر)

چنتلمك [ت،مص] بیچاقله كرتیلوب دیش دیش اولمق § كسكین بیچاغك آغزی دستره كبی كرتیك اولمق.

چنتمك [ت،مص] بیچاقله كرته‌رك دیش دیش ایتمك ، كدیكلی یاپمق § اینجه طوغرامق .

چنتك [ت] كرتیك .

چند [فا] قاچ ، برقاچ ، بعض .

چندان [فا] او قدر، او درجه‌ده، او مرتبه‌ده.

چندر [فا] صاچ اوزادان دنیان نبات ،

چندین [فا] بومقدار ، بو قدر .

چنك [فا] ال، پنجه § دیك طوتیله‌رق چالنیر قانونه مشابه برنوع ساز.

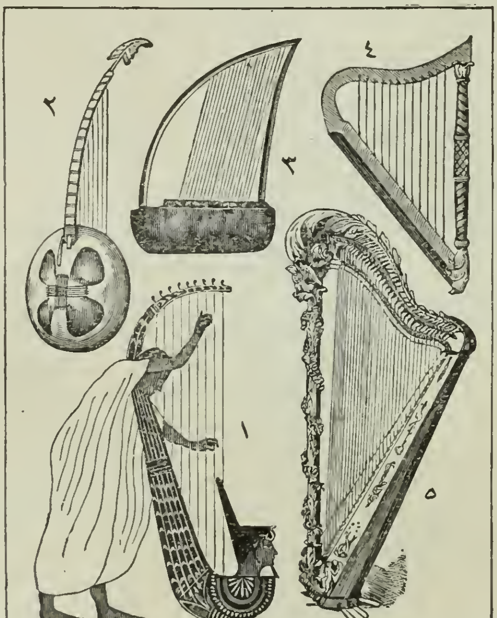

(چنك)

١ ـ مصریلرك . ٢ ـ آفریقا زنجیلرینك . ٣ ـ چینلیلرك.
٤ ـ دیكر برنوعی . ٥ ـ آیاقلی .

تیزچنك == كسكین پنجه‌لی .

رویین چنك == طونج پنجه‌لی .

چنكی [فا] چنك چالان ، سازنده § رقاصه § تربیه‌سز قادین .

چنكال ـ چنكل [فا]ییرتیجی حیوان ویاقوش پنجه‌سی، طیرناق § اوجی ویا اوجلری یوقاری دوغری قیوراش آغاج ویا دمیر الت ـ كه : برشیء آصمق وآشاغی، ویا یوقاروده اولان شیء طاقه‌رق المق ایچون استعمال اولنور قانجه .

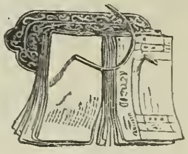

(چنكل)

چنكلی طاقمق ـــ آصامق || مسلط اوماق.

چورنتی [ت، س] دكرمنلرده قالبورلانن بغدایدن دوكیلان یبانی تخملرله جانسز بغدایلر § كرداب .

چوره [ت،س] برشیئك محیطی، اطراف اربعه‌سی ، كنـاری § اطرافی ایشلمه‌لی منديل § اطرافی چورلمش شیء .

چبه چوره == فیردولایی، دائرآمادار.

چوكان [فا ، س] جریداو یونسده آتلیلرك بربرینه آتدقلری دكنك § اوجی اكری دكنك ، باستون .

چویرتمك [ت ، مص] (چویرمك) ماده‌سندن فعل متعدی .

چویرلمك == (چویرمك) ماده‌سندن فعل مجهول .

چویرمك [ت ، مص] آلت اوست ایتمك § برشیئك یوزینی ترسنه ، آلتنی اوستنه دوندرمك . ایشی اداره ایتمك § اعاده ایتمك § اطرافنی تحدید ایتمك § منديل كبی شیلرك اطرافنی باصدیرمق § محاصره ایتمك .

چَوِيكْ [فا. ص] سريع الحركه ، چابوق حركتلى § متين صاغلام .

چَهْ [فا.د] {كلهءظى چى:ر} نه: چه‌فائده، چه چاره ، چه حاجت .

چه‌كونكى == كيفيت: چه‌كونه‌كئ احوال

چَه [فا.د] ادات تصغير : باغچه، دكانچه.

چَهْ [فا.س] (چاه) ك مخففى، قويو.

چَهارْ [فا ، عد] درت ، اربعه .

چهار يار == [مشتقات مركبه‌سى ايچون (چار) كلمه‌سنه مراجعت.]

چَهارْشَنْبِه [فا. س] بازاردن اعتباراً هفته‌نك دردنجى كونى ، صالى‌يى تعقيب ايدن كون

چَهْرَه [فا.س] صورت، يوز: عبوس يوز، چاتيق صورت .

بد چهره == چيركين يوز .

چهره پرداز == رسام ، مصور .

خوب چهره == كوزل يوز .

چهره زوكوردى == چيركين يوزلى.

چهره كشا == چهره آچيجى .

چهره ايتمك == عبوس طورمق ، صورت ايتمك .

چَيْرَكْ [ت ، عد] فارسى (چاريك) دن غلطدر .

چَيْرَكَلَه‌مَك [ت،مص] نوزادك قوللرينى وباجاقلرينى قارشيلقلى چكمك § دو تده بره آييرمق.

چَيْرَكْجى [ت.س] آتى صيريفه طاقه‌رق بازار يرلرنده ، محله آره‌لرنده كزن قصاب .

(چ) مكسور

چِرْ [ت، د] (چيپلاق) لفظندن اول كله‌رك مبالغه بيان ايدر .

چرل چيپلاق == بسبتون عارى .

چِرا [فا.د] نصل ، نيچون .

چون وچرا == نصل ونيچون { كرك چرا ، كرك چون يالكز اوله‌رق قوللانلماز }

چِرايِرى [ت،س] چام آغاجنك ياغلى وساقزلى يرى ـ كه : پارچه‌لرى آتش ياقمق وكويلرده تنوير ايچون قوللانيلور.

چِراغْ [فا س] فتيل ، موم، قنديل .

روشن چراغ == قنديلى پارلاق ياناں بختيار .

چراغ چشم == روشنئ ديده § چراق ، شاكرد ، دكان اوشاغى § متقاعد .

چراغ اولمق == تقاعد ايدلمك .

چراغ چيقمق == آيروجه ايش كوچ ، اوبارق صاحبى اولمق § بيوك نعمت واحسانه نائل اولان .

چراغ اولمق == بختيار ، نائل انعام بى‌شمار اولمق § بنده، كوله : احسان ديده .

چراغ پرور == بنده پرور .

چراغلق == شاكردلك § تقاعد معاشى.

چِراقْ [ت،س] اصلى اولاد (چراغ)، باق.

چِراقْمانْ [ت،س] اوزرنده مشعله ياقيلان قله ويادميرديرك § بالقجيلرك قوللاندقلرى يكه .

چراقمانه چيقمق == قيزمق ، پرغضب اولمق .

چِرامُوزْ [ت، س] بالقجيلرك آتش باليغى ايچون اوزرنده چرا وقوندة ياقدقلرى اسقاره .

چِرْپَدِيرْمَقْ [ت،مص]{ (چارپديرمق) فعلنك لفظاً ومعناً مخففى } يواش يواش اورديرمق § كنارندن آز كسديرمك § بزكبى شيلرى تميز صو ايله ييقاتمق § بويالى ايپله چيزكى ياپديرمق .

چِرْپِشْدِيرْمَقْ [ت ، مص] دكه‌نكله خفيف خفيف اورمق § كاغدى دقتسزجه ، عجله يازمق .

چرپشديرمه == عجله باشدن صاومه يازلمش شئ .

چرپشمق == { قوش حقنده } قنادلرينى بربرينه اوروب اويناتمق .

چِرْپِلْمَقْ [ت،مص] كنارندن براز كسلمك § تنقيح اولنمق .

چِرْپْمَقْ [ت،مص] يواش يواش اورمق § كنارينى برمقدار كسمك § سيلكمك § صويه اورمق § آشيرمق ، چالمق § (قوش قنادلرينى بربرينه اورمق .

چِرْپِنْمَقْ [ت، ص] اويناموق ، ديترمك § تلاش وخاجانه دوشمك § (طيور جنسى) قنادلرينى بربرينه اوره‌رق چيالامق § ساحلده قومسال محل ، چاقللق .

چرپندى == خاجان ، تلاش .

چِرْپى [ت،س] كسلمش دال وبوداق مجموعى ، آغاج قرپنديسى .

چالى چرپى == كسلمش دال ، بوداق اوفاق آغاجلر § مرانغوزلرك كراسته‌نك كسيله‌جك محلى اشارت ايچون قوللاندقلرى ايپ § چرپى ايپى § حذا § فرصت .

چرپيدن چيقمق == حدى، حذايى تجاوز ايتمك .

چِرْتْلاقْ [ت، س] قارغه، غراب، زاغ.

چِرْچِرْ [ت،س] فاصله‌سز اينجه‌سس چيقاران شئ § اوت چكركه‌سى دنيلن حشره § برنوع اوقلاغو، مردانه § درونده پاموق قوزه‌سى آييردقلرى سپت .

چِرْكْ [فا.س] كير، پاس § مردارلق.

چرك آلود == كيرلى ، پيس .

چركاب == مردار صو [چركف] .

چِرْكِينْ [فا، ص] فى لاصل: پك كيرلى مردار معناسنه ايسه‌ده لسانمزده (كوزل) مقابلى اوله‌رق يعنى حسنسز معناسنده قوللانلمقده‌در § كوتى، فنا ، مذموم .

چركينجه == آز چركين .

چركينلك == چركين اولانك حالى .

چِرْپِقْ [ج،س] ايكى باشى كسيك طااليان قايغى .

چِرِيشْ [ت،س] صارى زنبق كوكى اوتى ـ كه معجونى غايت ياپشقان اولديغندن سراجلقده، مجلدلكده مستعملدر.

چريش چناغى == ياپشقان ، طاقتسز شيدن كنايه‌در .

چريشله‌مك == چريش سوره‌رك ياپشديرمق .

چريشلى == چريشله ياپشديرلمش .

چِفْتْ [ت،ص] {دوغريسى جيم عربينك ضميله فارسى (جفت) در } تك اولميان، اشى بولنان § اركَكلى، ديشيلى ايكى شئ، جفت § صبان چكن ايكى اوكوز طاقمى ، قوشى .

چفت چبوق = زراعت، فلاحت ایشلری.

چفت سورمك = حراثت ایتمك.

چفتجی = چفت سورن، زراع، فلاح.

چفتجیلك = زراعت، حراثت.

چفتلك = هرسنه اکیلور وحاصلات آلنور ایکی اوکوزلك ترلا که: (٧٠) دن (١٣٠) دونمه قدر وسعتی حائز اوله‌بیلور.

چفتلشمك = اشنی بولوب چفت اولمق § حیوانات سفاده کیرمك، مناسبت جنسیه.

چفته = ایکیلی، ایکیز، مضاعف § بعض آتلرك آلنده بولنان غیرمقبول نشانه § قایغك برآدم طرفندن اداره اولنان ایکی کورکی: برچفته، ایکی‌چفته § ایکی‌نامولی آو تفنکی § حیوانك ارد آیاغیله اورمسی، تپمسی.

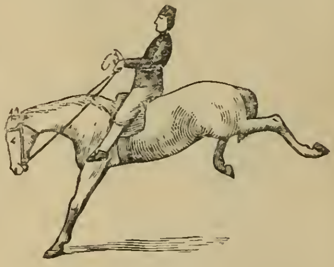

(چفته)

چفته نقاره = هربرینك مقطع عرضانیه‌سی دری ایله مستور وایچی مجوف ایکی نصف کره شکلنده معروف دومبلك.

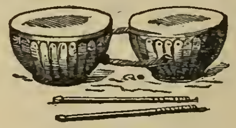

(چفته نقاره)

چفته‌لی = تپه آتان § مضر آدم.

چفت • [ت،ص] {(یهود) لفظ عربیسندن مفرس اولان (جهود)دن محرفدر} اسرائیلی، موسوی § حیله‌کار آدم.

چفتلق = حیله‌کارلق

چل • [فا،عد] قرق معناسنه اولان (چهل) مخففی.

چله [فا،س] ایپلك دسته‌سی § درویشلرك برای عبادت خلوته قپاندقلری مدت که: اکثریا قرق کوندن عبارتدر § بلا، مصیبت، محنت § یای کیریشی: «چلهٔ سختن چکر هردم کمان ابرولرك» § بعض کویلی نسوانك صاچلرینه طاقدقلری اصقی.

چله چکمك = محنت ومشقتده بولنمق.

چله‌خانه = درویشلرك یدی سنه‌مدتله قپاندقلری محل.

چله‌شکن = چله تیریجی، قیران درویش

چله‌کش = چله، محنت چکن.

چم • [فا،س] بوصون § کسلمش چمنلی طوپراق قطعاتی.

چمدیك [ت] پارمق اوجلریله شدتلی صورتده صیقمق § پاموقلی اوزرینه برنوع دیکیش.

چمرنمك [ت،مص] ☜ [چرنمك]

چمشیر • [ت،س] {تلفظی: (شمشیر) در} قاتیق، طراق کبی شیلر اعمالنه وحکه یارایان معروف آغاج.

کل باشه چمشیر طراق = مونپه آدمك تزیندن کنایه‌در.

چمشیرلك = چمشیر آغاجلرینك کثرتله بولندیغی محل.

چمك • [ت،مص] صویه طالوب چیقمق {بومعناسی طیور بحریه، وبرچه کوکرجین کبی قوشلر حقنده مستعملدر} § صودوکونمك، ییقانمق.

چمنمك • [ت،مص] دیش دیش ایتمك، کسکین برآلت ایله کدیك آچمق، کرتمك.

چنتلمك = {چنتمك} فعلنك مجهولی.

چنتیان • [ت، س] بعض کویلی نسوانك کیدکلری کنیش برنوع شلوار.

چنتیك • [ت،س] کوچوك کدیك، چنله دیش § قصور، عیب.

چنغراق • [ت،س] حیوانانك بوینینه طاقیلان لبلبی، فندق، جویز، مانندلیه بیوکلکنده چاك § لاعلی التعیین چاك، ذیل. [بوکا (چنغرداق) دخی دینور]

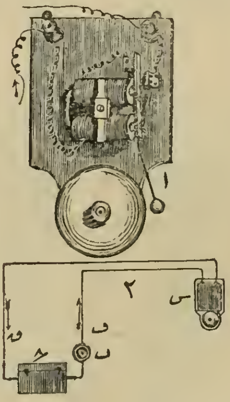

(الکتریق چنغراغی)

١ ـ ذیل. ٢ ـ جهازی. ب ـ دوکمه ح ـ پیلار. س ـ چاك ف، ق ـ مجرای الکتریق، تللر.

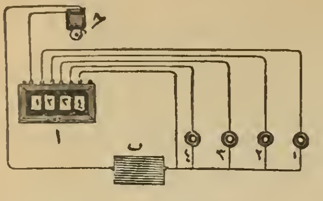

(جهاز [مرکب])

١ ـ مخبر. ب ـ پیلار. ح ذیل. ٤،٣،٢،١ ـ دوکمه‌لر.

چینغردامق = چنغراق کبی سس چیقارمق.

چنکانه [ت،س] طائفهٔ معروفه § (ص) غایت خسیس وادبسز آدم.

چنکانه آختابودی = بلاموط آزمانی.

چنکانه دوکونی = کورلتیلی، مراسمدن عاری بزم طرب.

چنلامق • [ت،مص] چین چین اوتمك اوغولدامق.

چه • [فا،د] ادات استفهامدر نه: چه سود، چه فائده.

چهل [فا،عد] قرق، اربعین: (٤٠)

چیان • [ت،س] قرق آیاغه مشابه بر حیوان § مضر آدم.

چیان اوتی = اضراس الکلب دنیلن بر نبات.

چیانجق = (نباتات) شجرة التنین اطلاق اولنان اوت.

چیبان • [ت،س] وجودك اقسام مختلفه‌سنده قان بوزلمسندن متحصل التهابلی یومرو.

چیت • [ت، س] عادی باصمه، بز § ساز، آغاج، قامشدن بولمه، دیوار.

آرابه چیتی = صبان آرابه‌لرینك ایکی طرفنده بولنان بیوك سبت قناد.

یرلی چیت = کوکلی چالیلرك اورلمسندن حاصل اولان دیوار.

چیتاری [ت، س] برچبوغی پاموقدن، دیکری ایپکدن منسوج برنوع قماش § مرجانه مشابه الاجه‌لی برنوع باق.

چیته [ت، س] منتظم یونلمش آغاج § پنجره چارچوه‌لرینی تثبیت ایچون یونلمش چبوق.

چیتلنبك [ت، س] سیاه رنكلی معروف طاتلی میوه .

چیتلنبك آغاجی = یالانجی آبنوس آغاجی.

چیتلشمك [ت، مص] بربرینه کچوب بکشمك § ایپ کبی شیلر پروزلنوب طولاشمق § صاچ کچه‌لشمك § دیشلر کلیدلنمك .

چیتمك ـ چیتله‌مك [ت، مص] برشیئی الده اوغوشدیروب بیقامق .

چیتین [ت، ص] کوچ، زور، مشکل § اکلاشلماز § سرت ، قاتی § عنادجی § قیرلماز (جوز) .

چیتینلك = کوچلك ، مشکلك .

چیتینلشمك = زور اولمق .

چیچك [ت، س] نباتاتك نشو ونماسنه اساس اولان وتخم ویرن رنكلی قسمی § نباتمز، مفسد § تازه‌لك § کاغد، قماش، جام وساره اوزرینه بویا ایله یاپیلان سوس § بعض موادك زبده‌سی: کوکورت چیچکی .

(برچیچکك اعضای مرکبه‌سی)

۱ـ تویج (م) ۲ـ کاس (م) ۳ـ عضو تذکیر (ب) . ۴ـ عضو تأنیث (ب) . ۵ـ مقطعی ، مبیض (ح) . ۶ـ قاوون چیچکنك عضو تذکیری. ۷ـ عضو تأنیثی. ۸ـ اخلامور چیچکنك (ح). عضو تذکیری (ب) عضو تأنیثی (ح) مبیض.

(بلادون چیچکی)

چیچك آچیق = (آغاج) طورومجقلری آچیلوب چیچکله مستور اولمق .

چیچکی بورنده = پك تازه ، یکی دوشیرلمش [قباق ، خیار کبی شیلر] .

چیچك بوزوغی = چیچك علتی تأثیریله وجودنده ویوزنده اوفاق اوفاق چقورلق اثری اولان آدم .

چیچك بیتی = متعددالجناح جنسندن برحشره‌در .

چیچك صوغانی = وحید الفلقه‌دن زنبقیه فصیله‌سنه منسوب بر نباتدر .

چیچك صویی = پورتقال وترنج چیچکندن چکیلن صو .

(چیچك صوغانی)

صو چیچکی = وجودده تبارجق وچیبان حاصل ایتمکله برابر شدتی خفیفجه اولان واصل چیچك علتی اعراضنی کوسترن برعلت ، جدری کاذب .

چیچك علتی = حمیات اندفاعیه‌دن اولوب وجودده چیبان وقبارجق حاصل ایدن علت مخوفه ، جدری .

چیچکلنمك = آغاجلر ایلك بهارده چیچك آچمق .

چیچکلك [ت، س] (معماری) اسکی طرزده‌کی اوطه‌لرده چیچك، صراحی وساره قویمغه مخصوص حجره که : محرابه بکزر § اثنای شتاده چیچك صاقسیلرینی صاقلامغه مخصوص محل § چیچك وضعنه مخصوص سوسلی صاقسی ـ که : زینت ایچون صالونلره ، یمك ماصه‌لرینك اوزرینه قونور .

(چیچکلك)

(پورسلن چیچکلك)

چیده [فا، ص] طوپلانمش ، دوشیرلمش میوه چیده .

برچیده = چکیلوب طوپلانمش: دامن برچیده .

برچیده دامن = مستغنی ، وارسته ، احتیاجسز .

چیر [فا، ص] ظفر بولمق ، غالب اولمق § شجیع ، دلاور .

چیرچیر [ت، س] (بحریه) زنجیر دونغالی دمیر پلانغه .

چیرچیر فدانی = عربة البزور شعبه‌سنك صنوبریه فصیله‌سنه منسوب برنباتدر .

(چیرچیر فدانی)

چیرچیل [ت، س] (بحریه) بیوك قوچیلری قالدیرمغه مخصوص قانجه‌زنجیر ، خلاط .

چیروز [ج، س] اسقومری بالغنك قوروبدلمشی .

چیروزبالغی = قومده قوزودلمش اسقومری § بوروشمش § پك ضعیف ، پك قوری .

چیره [فا، ص] غالب، مستولی، بهادر.

چیرکی = مهارتلیلك § بهادرلك .

چیره‌دست = ماهر، استاد، حاذق .

چیره‌دستی = چیره‌دستلك، مهارت.

چیره [ت، س] چام آغاجنك قابل اشتعال قسمی ـ که : اکثریا صوبا، اوجاق یاقمقده قوللانیلور .

چیز [فا، س] شیء، نسنه.

ناچیز = پك اهمیتسز، هیچ حکمنده : بنده‌ٔ ناچیز .

ناچیزانه = ناچیزاولانه‌یراشیر صورتده: طالب ناچیزانه‌م، تألیف ناچیزانه‌م .

ناچیزی = اهمیتسزلك ، هیچلك : اثر ناچیزی .

چیزدیرمك [ت، مص] طیرمالاتمق § برشیٔ اوزرنده چیزکی حاصل ایتدیرمك، چیزکی چکدیرمك § حذف وابطال ایتدیرمك .

چیزکی [ت، ا] سرت برشیئك تماس ویا تضییقیله دیکر برشیٔ اوزرنده حاصل اولان اثر، خط .

چیزکی چاقیسی = مرانغوز چاقیسی .

چیزلك = [ت، مص] چیزکیلر پیدا ایتمك § ایکی شیئك بربرینه سورتمسیله برینك ویا هرایکیسنك اوزرنده اینجه اوزون چزقورلر، پروزلر پیدا اولمق .

چیزمك [ت، مص] چیزکی چکمك § سیوری، سرت برشیئك تضییقیله دیکر برشیٔ اوزرنده ایز، اثر براقمق § خفیف صورتده یاره‌لمق § طیرمالامق .

یان چیزمك = اهمیت ویرمه‌مك، مهمسه‌مامك، باشدن آتمق § یناشماق، صاوشمق § تصحیح مقصدیله برکلمه ویا عباره‌یی حذف ایتمك، اوزرینه خط چکمك .

یازوب چیزمك = یازی ایله اوغراشمق .

چیزمه [ت، ا] اوزون قونچلی معروف آیق قابی .

چیزمه‌لی = چیزمه کیمش اولان .

صاری چیزمه‌لی محمد اغا = بحق تعریف اینیله‌میان، هویتی مجهول شخصدن کنایه‌در .

چیزیك [ت، ا] چیزمکدن حاصل اولان اثر .

چیاس [ت، ا] قدرت حلواسی .

چیستان [فا، ا] { (چیست) و (آن) دن مرکب ومخففدر } بیلمه جه .

چیسلمدی [ت، ا] تورکجی غایت اینجه یاغمورکه بوکا احمق ایصلادان دخی دینور .

چیش [ت، ا] بول، ادرار § دفع طبیع .

چیشنك [ت، ا] طاوشان یاورسی .

چیغ [ت، ا] باغیره‌رق چیقان سس § یوکسك سس § آه واه § قامش وحصیردن اورولمش چیت § بیوك چادرك بولمه‌لری § یوکسك محلدن یوارلنان وکیتکیده بیویه‌رك برکتلهٔ جسیمه تشکیل ایدن قار یغنی .

چیغا [ت، ا] قره‌مرسین دنیلن نهر بالغی که: یوزرکن خشر خشر ایدر .

چیغاره [ج، ا] ☛ [سیغاره]

چیغرشمق [ت، مص] باغروب چاغرمق .

چیغرتمه [ت، ا] دیلسز اوفاق برنوع دودوك، جورا .

چیغریق [ت، ا] برنوع آلا قارغه .

چیغلاق [ت، ا] آجی آجی آه وفریاد § یایغره [(قوپاق) ماده‌سیله قوللانیلور]

چیغلدی [ت، ا] خفیف فقط آجی برصورتده باغرشمه § شماته یایغره .

چیغیت [ت، ا] چکردك، قابوقلی تخم، پاموق تخمی .

چیغیر [ت، ا] قار ایچنده آچیلان ایز، یول .

چیغیرتغان [ت، ا] آوجیلرك قوش آولامق ایچون قوللاندقلری دعوتجی قوش .

چیغیرمق [ت مص] دعوت ایتمك .

چیغین [ت، ا] خصوصی باغچه‌لرده‌کی یوللرك اوزرینه دوکیلن بوجك قبوقلری .

چیقار [ت، ا] منفعت شخصیه، کار

چیقاریول = اسلم طریق، اك موافق طرز .

چیقارینی کوزتمك = منفعتنی دوشونمك .

چیقارمق [ت، مص] بولندیغی یرك خارجنه کوتورمك اخراج ایتمك § برینی، برشیئی آلچق محلدن یوکسك محله کوتورمك، قالدیرمق § چکمك، سوکمك، کوکندن قوپارمق، کایناتك ایچی کوکینك نسوان جهتندن اقربا سنه کوسترمك § اکلامق مفهومی درك ایتمك § خلاصه‌سنی ویاصوینی آلمق § ایجاد واختراع ایلمك § میدان انتشاره قویمق § اتخاذ ایتمك : عادت چیقارمق § استنباط واستنتاج ایتمك § صویمق، سلب ونزع ایتمك § چیچك، قزاموق کبی عاتله اوغرامق § تلافی مافات ایتمك .

آجی چیقارمق = انتقام آلمق .

اتمکی چیقارمق = مدار معیشت اوله جق ایش بولمق .

اتمکی طاشدن چیقارمق = پك زیاده ومهارتکارانه سعی و غیرت ایلمك، بیجرکلی، کارکذار اولمق .

الدن چیقارمق = دفع ایتمك § ضایع ایلمك .

ایش چیقارمق = مشکلات ایقاع ایتمك .

باشدن چیقارمق = آزدیرمق، اغفال ایتمك .

بلا چیقارمق = غوغا، کورلتی ایتمك نزاعه سبب اولمق .

بوجك چیقارمق = ایپك بوجکی بسلمك .

دیش چیقارمق = تسنن، چوجق دیش پیدا ایلمك .

دیل چیقارمق = استهزاء ایتمك، مخاطبك اغفال ایدلدیکنی ایما واشراب ایلمك .

ذوقنی چیقارمق = استفاده‌نك یولنی بیلرك اکلنمك، لذتنی طویمق .

سس چیقارمامق = تعریض واعتراض ایتمامك .

طاش چیقارمق = اوسته کامك، اوستنده بولنمق .

طاشك صوینی چیقارمق = هرشیدن استفاده ایتمك .

قوقوسنی چیقارمق = برایشی مجرمیوب سرائرینی میدانه اورمق .

کوز چیقارمق = برباد ایتمك، اولکی حالدن دها ملوث ایتمك، یاپمغه اوغراشیرکن بوزمق .

مال چیقارمق = یردن دفینه بولمق .

معنی چیقارمق = توهمده بولنمق .

چیقارتمق = (چیقارمق) مصدرینك متعدیسی .

چیقارلمه = (چیقارمق) ماده‌سنك مصدر مجهولی § استحصال اولنمق .

چیقره [ت، ا] او محلرنده‌کی کرفت چالی .

چیقره‌لق = کرفت چالیلرن چوق اولان یر .

چیقریق [ت، ا] قیردن صو چیقارمق ایچون ال ایله تحریك ایدیلان دولاب § ایپلك صارمغه مخصوص دوز کوچك چرخ § بعض اصنافك استعمال ایلدکاری بوقبیلدن چرخلر .

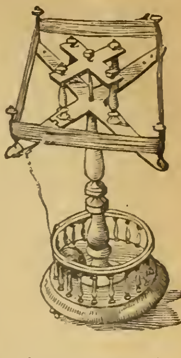

(ایپلك چیقریغی)

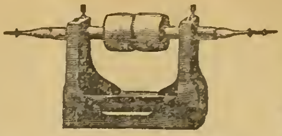

(حکاکاره مخصوص چیقریق)

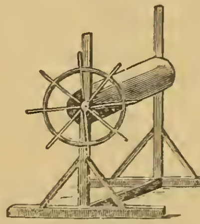

(قویو چیقریغی)

چیقریقجی = چیقریق یاپان صنعتکار.

چیقشمق [ت.مص] تکدیر وتوبیخ ایتمك § کفایت ایلمك § مساوی کلمك.

چیقمق [ت.مص] خروج، ایچرودن طیشاری‌یه فیرلامق § یوکسلمك یوقاری قالقمق، صعود ایتمك § پرواز ایتمك، میدانه کلمك § طوغمق § کورونمك § کفایت ایتمك § ختام بولمق، مرور ایتمك، نیسان چیقدی § شایع اولمق، طویلمق § نشر اولنمق، موقع انتشاره قونلمق § ایجاد واختراع اولنمق § بیوك برذاتك یانه‌وارمق حضورینه کیرمك § نزع، طلب اولنمق § زبده‌سی آلنمق § استنتاج واستنباط اولنمق § بهاسی آرتمق § مال اولمق : بو او؛ شو قدر غروشه چیقدی § تحقق ایتمك § وارمق، منتهی اولمق § عضو، کمیك یرندن اوینامق § بیتمك، نابت اولمق : چمنلر یکی چیقدی § صادر اولمق : بو امر چیقدی § (رنك) زائل اولمق، صولمق.

آدچیقمق = شهرت بولمق.

آرادن چیقمق = مندفع اولمق، زائل اولمق.

اصلی چیقمق = صحتی تبین ایتمك.

الدن چیقمق = ضایع اولمق.

اوسته چیقمق = تفوق ایتمك، بر دیکره تفوق کوسترمك.

باشدن چیقمق = آزمق، ضلال، سفاهته آلیشمق.

باشه چیقمق = موفق ومیسر اولمق. اوسته سندن کلمك § یوز بولوب شیمارمق.

باشه باش چیقمق = تام تمامنه کلمك.

بوشه چیقمق = نتیجه‌سز قالمق.

جان چیقمق = وفات ایتمك § چوق زحمت چکمك.

خاطردن چیقمق = اونودلمق.

قارشی چیقمق = استقبال ایتمك § قارشیلامق.

قونوسی چیقمق = طویلمق، حس اولنمق

کوزدن چیقمق = قدری تنزل ایتمك.

یوزه چیقمق = عارسز اولمق، تهمتدن قورتلمق

یولدن چیقمق = آزمق، سرکش اولمق § ترامواى ویا شمندوفر رایدن طیشاری اوغرامق.

چقیش } چیقمه } = چیقمق فعلی § چیقندی § جومبه وامثالی کبی طیشاری چیقمش شیء § مسوده اوزرنده تصحیح عباره‌سی.

چیقندیسز = مذاددن چیقمامش اولان § سطر داخلنده اولان.

چیقشدیرمق = ابلاغ ایتمك § انجامه ایردیرمك § کفایت ایتمك.

چیقماز = ایلروسی اولمیان یول، زقاق § ملك.

چیقیشمه = شدتلی تعذیرده، مؤاخذه‌ده بولنمه.

چیقیق = بوکوم یرینك ساطی.

چیقیقجی = قیریق کمیکاری واوینانق یرلرینك چیقیقلرینی صارغی و تحته‌لر ایله صاران جاهل کیمسه، مجبر.

چیقیم = کوتریش § صولت § شدتلی تعذیر.

چیقین [ت.س] باغ. بوغچه، درت اوجی بربریله‌رك دوکولنمش بز - که ایچنده برشی بولنور § ویرکی، بخشش، صره، بدره.

چیك [ت.ص] پیشمه‌مش، ناپخته § کاله ایرمه‌مش، خام § تجربه‌سز، امور خارجیه‌سی مفقود ادم § ثقیل، لطافتسز § ایشلنمه‌مش، حال طبیعیسنده اولان.

چیکلك = چیك اولان شیئك حالی § امورخارجیه‌سی اولمیان آدمك بایدینی تباق.

چیك چیك بقمق = بیوك برحرص وکین کوسترمك، صوك درجه‌ده غرضکارلق اظهار ایلمك.

چیکدم [ت.س] ذات الفلقه شعبه‌سنك لحلاحیه فصیله‌سندن اولوب ایلك و صوك بهاره مخصوص انواعی واردر. صوك بهار چیکدمنه «لحلاح شتوی» دیرلرکه سمداردر. ایلك بهار چیکدمی صاری چیچکلیدر.

(دیکر نوعی)

(چیکدم)

آجی چیگدم = وحواح § ایت بوغان.

چیکدنه [ت.س] خشاب ابنیه‌نك طیشاریسنه قاپلامق ایچون استعمال ایدیلان وبو اسمده اولوب قره دکز ساحلنده کائن براسکله‌دن اخراج ایدیلن برنوع چام کراسته‌سی.

چیکده [ت.س] عناب دینلن معروف میوه - که : قیزلجه مشابه فقط قبوغی برازدها سرتدر.

چیکنه‌مك [ت، مص] اطعمه‌یی دیشلرله ازمك § آیاقله باصوب ازمك.

لاقیردی‌یی چیکنه‌مك = سوزی آچیق سویلیه‌میوب طولاشدیرمق.

چیکنتمك = (چیکنه‌مك) ماده‌سنك متعدیسی.

چیگنه‌دلمك = (چیکنه‌مك) متعدیٔ مجهولی.

چیگننمك = (چیکنه‌مك) مجهولی.

چیل [ت.س] یوزده اولان صاری‌ترانق لکه‌لر § چیچك چوقورلری § (مسکوکات حقنده) پك پارلاق، چوق استعمال اولنمامش.

چیل طاووق = (طاغ طاووغی) : طیور دجاجیه‌دن فرانسه‌نك جنوب طرفلرنده بولنور برنوع اهلی طاووقدر.

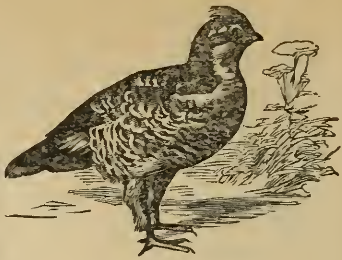

(چیل طاووق)

چیل‌قوش = طیور دجاجیه صنفندن آفریقایه مخصوص ککلکه مشابه برقوشدر.

(چیل قوش)

چیللنمك = چیل حاصل ایدوب اکه‌لنمك . § بعض نباتات فلیزلنمك .

چیلك [ت،س] ورده فصیله‌سندن پك کوچوك برآغاجك کوزل‌قوقولی، کوزل رنکلی میوه‌سی .

(چیلك)

چیم [ت،س] چیم اوتی ، چمن اوتی ، باغچه‌لرده یول کنارلرینه و بعض اوموریله‌جق یرلره قونیلان چمن.

چیملندیرمك = اکیله‌جك تخم وچکردکلری ویا غرس اوله‌جق باغ چوبوقلرینی فلیزلنجه‌یه قدر طوپراق ویا صو ایچنده بولندیرمق .

چیملنمك = تخم، چکردك، باغ چوبوغی فلیزلنمك .

چیم [فا ـ] الفبای عثمانینك یدنجی حرفی اولان (چ)

چیما [ج،س] علی‌الاطلاق خلاطوجی § کمی‌یی یناشدیروب باغلامق ایچون کمیدن ساحله ویریلان پالامار .

چیماجی = واپورلرك چیمالرینی آلوب یرینه قویمه‌غه مأمور کیمسه .

چیماز [ت،س] برکدستکاهده بوروشمه‌سی منع ایچون جولاهه‌لرك قوللاندیغی آلت ـ که : ایکی اوجی طیرناقلی یاصی بردمیر صوپادن عبارتدر .

چین [فا ص] بوروشق ، قیوریم ، بوکام § طوپلایجی ، دوشیریجی § نواله چین § شرقی آسیاده کائن قطعهٔ وسیعهٔ معلومه .

چین آناسونی = (آناسون چینی) ذات الفلقتین شعبه‌سنك مغنولیاسه فصیله‌سنه منسوب هند وچین طرفلرنده بولنور بر نباتدر .

(چین آناسونی)

چین‌ابرو / **چین‌چین** } = قش، آلین بوروشقلغی، اظهار آثار حدت .

خوشه‌چین = باشاق طوپلایان .

خرده‌چین = اوفق‌تفك شیلر طوپلایان .

چین ککلکی = طیور دجاجیه‌دن غایت ایری برنوع ککلك اولوب تبیت طاغلرینك اك یوکسك مواقعنده بولنور . قناعتکار برحیواندر .

(چین ککلکی)

چین ماندا‌سی = ذات الثدییانك مجتره فرقه‌سندن قویروغی آت قویروغنه بکزر بر نوع ماندادر . آسیانك بعض طرفلرنده، چینده بولنور .

چیناقوب [ت،س] کوچوك لوفرباللغی .

چینقو [ج، س] توتیا دینلان معدن بسیطدن معمول تنکه § (بحر) واپورلر غازانلرینك داخلنه قاپلانان لوحه .

چینه [فا ـ] قوش یمی .

چینه‌ریز = یم دوکیجی ، سرپیجی .

چینی [فا ـ] چینه منسوب § چینده اعمال اولنان اك علا جنس اوانی § ترابیه § اوزری مناکبی صیرلی طوغله : چینی صوبا ، طباق .

(چینی طباق)

چیودیرمك [ت، ص] مرمی ، اوق هدفدن شاشمق § فکر واقعه تماس ایتمه‌مك .

چیوغاز [ت ، س] زراعت چفتی § (عسکری) طوپه قوشیلان اوچ چفت بارکیردن اورته‌دکی چفتك قوشیلی بولندیغی محل .

چیوغاربارکیرلری = اوقك اورته یرینه قوشیلان بارکیرلر .

چیوی [ت،س] تخته وسائره میخلامقه مخصوص اوجی سیودی ، باشی یاصی دمرپارچه‌سی ، اکسر ، میخ .

چیویله‌مك = چیوی چاقمق ، چیوی پکشدیرمك .

چیویت [ت،س] { زهانزدی: (چوید) } قویومائی‌رنکلی معروف بویا .

(چیویت اوتی)

چیویت اوتی = (نباتات) یاپراقلرندن چیویت دینیلن ماوی بویا استحصال ایدیلان نبات .

چین چیویتی = (نباتات) راوندیه فصیله‌سندن برقدانددکه بوکا (صوبوبری) دخی دینور .

(چین چیویتی)

هند چیویتی = (نباتات) هندستانده آغاج حالنده یتیشن برجنس چیویت .

(چ) مضموم

چُسْتْ [فا.ص] سریع‌الحرکه ، چویك .

چستوچالاك = تیمص قیوراق .

چستی = چویکلك .

چُمْچُمَه [فا.س] چاچاق دینیلن آغاج قاپ ، چناق .

چُنْبُكْ [فا.مص] صچرامه . آتلامه ، پرنده .

چنبك زن = پرنده باز ، پرنده آتان .

چُوالْ [فا.س] ☛ (جوال) .

چُوبْ [فا.س] آغاج پارچه‌سی ، اودون ، صوپا § باستون .

چوبین = آغاجدن معمول اولان .

چوبخوار = آغاج قوردی .

چوبان [فا.ص] (شبان) دن محرف اولدیغی مرویدر . } چارپا حیوانات اهلیه‌یی اوتلاتان اجرتلی آدم ، راعی .

چوبان آرمغانی = هدیهٔ ناچیزدن کنایه‌در .

چوبان آلداتان = حیوانات فقریه شعبه‌سنك طیور دوریه جنسندن بویلی بر قوشدر . آناطولی وهندستانده بولنور .

(چوبان آلداتان)

(دیکر نوعی)

چوبان ایکنه‌سی = ابرة الراعی دینان معروف نبات .

چوبان اعتقادی = اعتقاد قوی .

چوبان پوسکولی = (شرابةالراعی) ذات‌الفلقتین شعبه‌سندن شرابةالراعیه فصیله‌سنه منسوب آلتمش قدر انواعی بولنان برنباتدر .

(چوبان پوسکولی)

چوبان دودوکی = راطب محلده یتیشور یاپراقلری ملین اولدیغندن طبابتده قوللانیلور .

چوبان کوپکی = سوری یی بکلاین بیوجك کلب .

(چوبان دودوکی)

چوبان مرهمی = ترمنتی و صابوندن یاپلمش برمرهم .

چُوبَكْ [فا.س] دکنك ، چوماق ، صوپا .

چوبك زن = بکچی ، پاسبان § طاوولجی .

چوبوق [ت.س] اوزون ودوز دال ، دکنك § توتون ایچمکه مخصوص ایچی دلیك اوزون آغاج § (بحریه) کمینك آنا دیرکاری اوستنده‌کی دیرکار ایله کوندرلر § دمیردن معمول اینجه ، اوزون اسطوانه‌لر § قماشلرك اوزرنده‌کی خطوط مستویه .

(چوبوق)

باغ چوبوغی = کوکلشوب کوتوك اولمق اوزره یره دیکیلان دال .

چوبوقجی = چوبوق طاشیان خدمتجی § چوبوق یاپان ویا صاتان آدم .

چوبوقلامق = دکنك ایله اوره‌رق دوزلتمك ، توزینی سیلکمك .

چوبوقلق = چوبوق حفظنه مخصوص § قوطی § چوبوق وضعنه مخصوص اوزون دولاب .

چُوبَه [فا.س] اوتلاغی .

چُوپْ [ت.س] صمان ، اوت وامثالی کبی خفیف شیلر پارچه‌سی .

چوپ آتلماز = پك غلبه‌لكلی محلدن کنایه § مرتبلی .

اوزوم چوپی = دانه‌سز اوزوم صاپی .

چوپ چاتان = قسمت ویرن ، تقدیر وظیفه ایدن .

چوُرجوُب = سوپروнتی ، خس وخاشاك

نانه‌چوُبی = پك ضعیف آدمدن کنایه .

چوُپجی = اولردن سوپرونتیلری آلوب خارج شهره طاشیان آدم .

چوُپلك = مزبله ، سوپرونتیلك ، چوپ آتیلان یر .

چوُپلَمَه [ت ، س] (خربق) : ذات الفلقتین شـمبه‌سنك شـقیقیه فصیله‌سندن بر نبات اولوب صـاقلری درونده بولنـان حربقین مادهٔ مؤثره‌سی طبابتده مسهل ودافع دود کبی مستعملدر . خربق ابیض ، حربق اسود .

(چوپلمه)

چوُپلَنمَك [ت ، مص] قوش کبی آزجه قیرنتی یمك § قناعتله کچنمك § آزآق یمك .

چوُپوُر [ت ، س] یوزده‌کی چیچك اثری § (ص) یوزنده چوپور اولان .

چوُپوریَه [ج ، س] ازماریده مشـابه کوچوك برجنس بالق .

چوُتَرَه [ت ، س] آغاجدن معمول یاصی بارداق § سـیاحتده طاشنیر آغزی طار قاب .

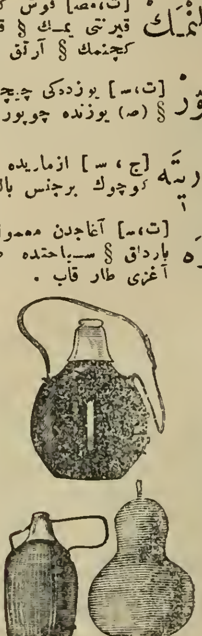
(چوتره)

چوُجِق [ت ، س] انسـان یاوروسی ، یاورو ، طفل ، صبی § هوپا مزاجلی آدم .

چوجقلق = انسانك چوجق بولندیغی زمان ، طفولیت § خفیف مزاجـلیلق § ادراکسزلك .

چوُلق‌چوُجق = اهل بیت ، عائله .

چوُجقجغز = زواللی چوجق مقامنده قوللانیلیر .

چوُجقجه = چرجـفـه یاقیشیر حال وصورتده .

چوُر چوُرْ [ت ، س] دیکنلی برنوع بالق .

چوخه
چوخا } = [فا ، س] چوقه .

چوخه‌جی = چوقه‌یاپان وصاتان آدم .

چوُرابْ [ت ، س] اباغه کیدیان یاپـوق ویا یوکدن معمول شیٔ .

دیزچورابی = قونجلی چوراب .

چوراب اورمك = مکر وحیله‌ایتمك .

چوراب‌سوکوکی = متسلسلاً ، متوالیاً وقوعبولان .

چورابجی = چوراب اورن ویاصاتان آدم .

چوُراقْ [ت ، س] اوت‌بیتمه‌ین قیراج یر ، شوره .

چوراقلق = شوره‌زار .

چوُرْبا [ت ، س] یمكك ابتداسنده ییلن معروف صولی طعـام § آلت اوست اولمق .

چوُرباجی = یکیچری اصـطلاحاتنـده (یوزباشی) || صاحب تجارت آدم ، دکان صاحبی || کویلرده خرستیان معتبرانی .

چوُربه‌لق = چوربا یاپمغه مخصوص‌شیٔ .

چوُرتوُ [ت ، س] دکرمن طاشـنه دانه دوکن دیترك خونی .

چوُرتوُن [ت ، س] اوسـتی قبـالی آغاج اولوق ، طلومبه آغاجی .

چوُرْدوُك [ت ، س] برنوع معطر ومنبه اوت .

چوُرَك [ت ، س] دکرمی ، یومشاق‌سمید § دکرمی شیٔ § دکرمی‌اوله‌رق صارلمش شیٔ .

چورك اوتی = چورك واتمك اوزرینه اکیلان کوچوك سیاه دانه‌لر ، حبة‌السوداء .

چورکلنمك = چوراك‌کبی قانغال‌اولمق .

چوُروُتمَك [ت ، مص] برشیئك نسجنی بوزوب اوزمك § ردوزم ایتمك § قوقاجق‌حاله‌کتیرمك .

چوُروُك [ت ، ص] نسجی بوزلمش‌شیٔ § قوقمش شیٔ § اساسسز قوتسز .

چوروکلك = بوزیلوب قوقمه ، عفونت .

چوُروُمَك [ت ، مص] قوقوب‌طاغیلمق تفسخ ایتمك § اعضـاء بره‌لنوب مورارمق § پك زیاده بوزولق .

چوُزْمَك [ت ، مص] اوشه‌دوب آچمق § آیرمق .

ایپلك چوزمك = تیز تیز کیدوب کلمك تعجیز ایتمك .

چوزدیرمك = (چوزمك) ماده‌سنك متعدیسی .

چوزلمك = (چوزمك) ماده‌سنك مجهولی .

چوُزْکی [ت ، س] صویالی چارشفاق طوقمه .

چوُزوُك [ت ، ص] چوزلمش ، دوکوم وباغی آچلمش .

چوُغانْ [ت ، س] صابون کبی کوپوره‌رك کیری ازاله ایتـك خاصه‌سنه مالك اولان برکوك .

(چوغان)

چوُق [ت ، ص] مقداری ، صایسی آز اولمیان ، بولجه بولنان ، کثیر ، بسیار § فضله ، زیاده ، لزومندن آرتق § دفعاتله ، کراراً § برشیئك قسم اعظمی .

چوقلق = چوق بولنمق § اکثریا .

چوق‌شیٔ = غریب شیٔ .

چوُغالمق [ت ، مص] امثالی ، مقداری ، صـایسی آرتمق § برکتلی اولمق .

چوغالتمق = چوغالق ماده سنك متعديسی .

چوقال [ت،س] چنكل ، سوزاش چامور دن معمول چوملك .

چوقدار [ت،س] اوته یه بری یه كوندر یله رك ایش كوردیریلن مأمور كه : (تپوچوقداری) دینور .

چوقور [ت ، ص] قازلمش ، درینلكی آر اولان یر .

چوقوره دوشمك = ورطه یه اوغرامق

چوقورلاتمق = قازه رق بریری درین ایتمك

چوقورلانمق ⎫
چوقورلاشمق ⎭ = قازیله رق درین اولمق

چوقوراق = درینلك .

چوقولاتو [ج س] Chocolat, قاقاو اغاجنك دانه سی كه : شكرله قاریشق اولان مسحوقی قهوه كبی قینادیلوب ایچیلور .

چوقه [ت،س] یوكدن معمول وترس خاولی قماش .

چوكدیرمك ـ چوكرتمك

[ت،مص] دیز اوستی اوطورتمق .

چوكل [ت،س] ☞ (چوقال) .

چوكمك [ت،مص] توز ، تورتی ایچنده بولندیغی صولی شیئك دیبنه قونمق ، ترسب § چوقورلاشمق § یبقلمق § حال هدمیه كرفتار اولمق § دیزلرینی بوكه رك اوطورمق § بلامأذونیت یره اوطورمق .

چوكندر [ت،س] قرمزی پانجار .

چوكوك [ت،ص] چوكمش اولان .

چوكه لك [ت،س] پیتره تحول ایتمش سود .

چول [ت،س] مسكون اولمیان ایصسز ، واسع قیر .

چول [ت،س] قیلدن اورلمش حیوان اورتوسی § اسكی پوسكی البسه .

چول طوتماز = النه كچنی استهلاك ایدن ، پاره سز ، زوكورد .

چوللامق [ت،مص] بر شیئك اوزرینه قپانمق ، یوكلنمك § جبراً المق .

چولاق [ت،ص] قولی چارپیق اولان .

چولاق قوش = ذات الارجل الكفیه دن شمال طرفلرنده بولنور وضعیتی ثقیل بر قوشدر .

(چولاق قوش)

چولپا [ت،س] بول پاچه لی § سنپه .

چوللق [ت،س] غایت مقبول معروف آلاجه قوش . ساحل چوللغی ، بطاق چوللغی بو نوعدندر .

(باتاق چوللغی)

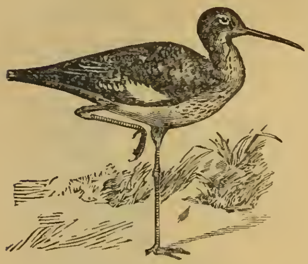

(ساحل چوللغی)

چولها [ت ، س] عربی (جولاه) دن محرفدر § قماش طوقویان صنعتكار .

چوملك [ت،س] طوپراق قاب ، قوانوز .

چوملمك [ت،مص] قالچه و بالدیرلرینی بوكوب اوطورمق .

چون [فا،د] نصل ، دائما چرا ایله قوللانیلیر § ادات تشبیه § وقتا كه .

چون وچرا = نصل ونیچون .

چونكه [فا،د] ادات تعلیق : زیرا ؛ بوسببدن § ادات توقیت : مادامكه ؛ اویله اولنجه .

ختام جلد اول

رسملی
قاموس عثمانی

محرری : علی سیدی

جلد ثانی

قسم اول

لسان عثمانیده مستعمل ترکی، عربی، فارسی واجنبی و [٤٠,٠٠٠] کلمه‌یی وعلمی، فنی، ادبی صناعی وتجاری کافهٔ مصطلحاتی [٣٠٠٠] ی متجاوز اسامئ خاصهٔ ممتازه‌یی محتویدر.

صاحب وناشری ـ مطبعه وکتبخانهٔ جهان صاحبی

مهران

دارالخلافة العلیه

١٣٢٥

[مطبعهٔ کتبخانهٔ جهان] باب عالی جاده‌سنده نومرو ٢٢ — ٢٢

حاءْ [ع.فا.ت،حرف] لفبای عربینك التنجی والفبای ترکی وفارسینك سکزنجی حرفی اولان (ح) نك اسمی . ابجدحسابنده (٨) رقمنه اشارت اولوب نقطه‌لی حادن تفریق ایچون بوكا (حاء مهمله) دخی دینور . لاتین حروفاتنده معادلی (h) وعبرانیده (ח) در . صاغر ودیلسزلر الفباسنده شکلی شودر :

خطوط متنوعهٔ عثمانیه‌ده شو شکللرده ارائه ایدیلور :

کوفی

تعلیق

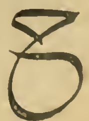
ثلث

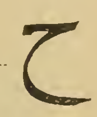
نسخ

سیاقت

توقیع

دیوانی

جلی

اجازت

رقعه

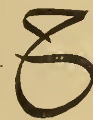
ریحانی

شجری

حائِر [ع، ص] حیرتده قالان ، متحیر ، شاشیرمش .

حائِز [ع،ص] برشیئه صاحب ومالك اولان ، مالك § متصف .

حائِضْ [غلط اراه‌رق] حائِضه [ع،ص] عادتنی کورن قادین § (فقه) نمازسز قادین .

حائِطْ [ع،س] برساحه‌یی تحدید ایدن دیوار ، تخته پرده ، چیت کبی شیلر . جمعی (حیطان) کلیر .

للحیطان آذان = دیوارلرك قولاقلری واردر .

حائِفْ [ع،ص] غدر وستم ایدن .

حائِكْ [ع،س] جولاهه ، جولاه .

حائل • [ع،ص] ایکی شیٔ آره‌سنه کیروب انکل اولان شیٔ § مانع، مانعه •

حابس [ع، ص] حبس ایدیجی، توقیف ایدیجی طوتان •

حاتَم • [ع،س] { اصلی تانك کسریله در } بین العرب سخاسیله مشهور اولان { ابن عبدالله بن سعد } كه : قبائل عربدن (طيّ) قبیله‌سنه منسوبدر، حاتم طی ، حاتم طائی § (ص) صوك درجه سخی وكرم آدمدن كنایه‌در •

حاتمی کرم == حاتم کبی لطف واحسانی کثیر اولان •

حاتمانه == حاتمه یاقیشه‌جق صورتده § جومردجه‌سنه •

حاج • [ع،س] موسم معیننده مراسم مخصوصه‌سیله بیت اللهی زیارت ایتمش ذات. { زبانزدی : حاجی } •

حاج الحرمین == مناسك شرعیه‌یه اتباع ایده‌رك هم بیت اللهی ، همده روضهٔ مطهرهٔ رسول اللهی زیارت ایدن ذات •

حاجی یاتماز == دیبنه قورشون وضع اولنمش منطاردن معمول برنوع اویونجاق ــ كه : هرنه وضعیتده آتیلورسه آتیلسون موازنت اجسام قانونی ایجابنجه ــ قاعده‌سی آشاغی كله‌رك قائماً طورور •

حاجی اوتی == قان قورودان دینلن نبات •

حاجی بابا == ایفای فریضهٔ حج ایتمش اختیار آدم •

حاجی یولی == كهكشان، صمان اوغریسی •

حاجیلر بایرامی == عید اضحی ، قربان بایرامی •

دوه‌سی حاجی == ایفای فریضهٔ حج ایتمش اولدیغی حالده بعض مناهیدن نفسنی آلامیان كیمسه‌دن كنایه‌در •

حاجات • [ع،س] جمـ : {حاجت} دیلكلر، آرزولر •

حاجب • [ع،س] قپوجی، پرده‌جی {اوائل دور اسلامده وزرا و امرایه اطلاق اولنوردی • } پرده ، حائل § قش ، ابرو •

حاجبین == (حاجب) ك تثنیه‌سی ، ایكی قاش : حاجب یمین ، حاجب یسار •

بین الحاجبین == ایكی قاش آره‌سی •

غشای حاجب == داخل بدنده اعضایی بربرندن تفریق ایدن زارلردن هربری •

حاجَت • [ع،س] انسانك محتاج اولدیغی شیٔ § مادی، لزوملی خصوص § احتیاج، لزوم ، اقتضا •

دفع حاجت == مایحتاج الیهی اداء ایتمك •

قاضی الحاجات == حاجتلری اسعاف ایدن جناب حق •

قضاء حاجت == دفع طبیعی •

[عربی تركیباتده (حاجه) صورتنده قوللانیلور : عندالحاجه ، لدی الحاجه : حاجتك ، احتیاجك تحقق حالنده دیمكدر •]

حاجتمند == احتیاجلی ، محتاج •

حاجِز • [ع، ص] سد وبند ایدن § آییران یوانی تفریق ایدن § حجز ایدن • § (تشریح) داخل بدنده‌كی اویوقلری، بربرندن تفریق ایدن زارلردن هربری •

حجاب حاجز == (طب) كوكس ایله بطنی بربرندن تفریق ایدن بیوك زار •

حاجّه [ع،س] (حاج) ك مؤنثی، ایفای فریضهٔ حج شریف ایتمش اولان مخدره

حاجی (حاج) ك غلط اوله‌رق زبانزدی •

حادّ [ع،ص] كسكین § سوری § سرت § اكشی § (طب) مرضك دورهٔ مخصوصه‌سنی كچمامش حال •

حادِث • [ع،ص] {(قدیم) ك ضدی} حدیث ایله متصف اولان، حدوث ایدن، عدم ایله مسبوق اصلی اولمیان، صوكره‌دن پیدا اولان § نوظهور ، یكی •

حادِثَه [ع،س] حدوث ایدن حال § عمومجه معلوم بر وقعه § كوچوك وقعه قضا § (طب) برمرضك امتدادی اثناسنده ظهور ایدن حال صحی ــ كه مرضك تبدلنی ایجاب ایدر • [جمعی: حوادث كلیر •]

حادّه [ع، س] (حاد) ك مؤنثی : كسكین اولان § معادنی اینجه تل ویالوحه حالنه قویمغه مخصوص اوفاق اوفاق دلیكلی ویا اسطوانه‌لردن عبارت آلت • [(حده) طرزنده استعمالی غلطدر •]

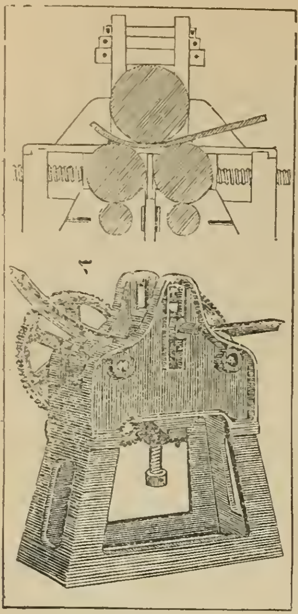

١ ــ دمیر وصیرمه‌دن تل اعمالی •
٢ ــ تللرك عرضاً شكل مربع ومدور آلتی •
٣ ــ ساج لوحه‌لره انحنا ویرلمسی •

حادهٔ تدقیق == دقتله آراشدیرمقدن كنایه‌در •

زاویهٔ حاده == (هندسه) زاویهٔ قائمه‌دن كوچوك اولان زاویه •

حادی [ع،ص] برنجی § دوه‌لری، قویون ویا صیغر سوریسنی نغمه ایله سوریجی § مغلوبه یاردم ایدن ، یاردیمجی •

حادی عشر == اون برنجی •

حاذِر [ع،ص] حذر ایدن، قورقوب چكینن •

حاذِق [ع، ص] حذاقتلی ، صاحب حذاقت ، طبیب حاذق § مهارتلی استاد •

حاذقانه == حاذق اولانه لایق صورتده، ماهرانه ، واقفانه •

حاذقیت == حذاقت ، حاذقلق •

حاذِلَه [ع، س] (طب) كنارلری كرپیكدن عاری وغایت قرمزی كوز قپاغی •

حارّ [ع، ص] حرارتلی صیجاق: علاج حار، اقالیم حار، اقالیم حاره •

حارا [ج ، س] باركیر یتشدیرمكه مخصوص چفتلك ، مرعا •

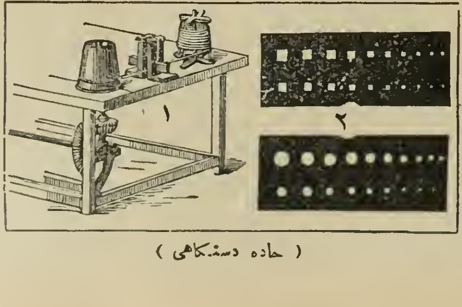

(حاده دستكاهی)

حارث [ع، ص] چفتجی، اکینجی: حارث غیور.

حارس [ع، ص] حراست ایدیجی، حفظ وحمایه ایدن § بکجی، نگهبان، حامی، حارس دین مبین: حارس ممالك.

حارص [ع، ص] صوك درجه حرصلی اولان

حارصه [ع، س] (فقه) انسان باش ویا یوزنده قان چیقمیه‌جق صورتده حاصل اولان یاره.

حارق [ع، ص] (نظمده (محرق) ده بدل قوللانیلور) یاقیجی، یاقاز § یامان: فکر حارق، شعر حارق.

حارق عاده = عادتی ازاله ایدیجی، خارج از عاده.

حارقه [ع، س] آتش: حارقهٔ ندامت.

حارّه [ع ص] (حار)ك مؤنثی: اقالیم حارّه.

منطقهٔ حارّه = خط استوانك ایکی جهتنده بولنان صیجاق مواقع، ۳۰° شمالی عرض دائرهٔ متوازیه‌سیله ۳۰° جنوبی عرض دائرهٔ متوازیه‌سی بیننده‌کی منطقهٔ کره.

حازم [ع، ص] حزم ایدیجی، ایدن، احتیاطه رعایت ایلیان، بصیرتلی، متیقظ.

حازمانه = احتیاطکارانه، متبصرانه.

حاسّ [ع، ص] حس ایدیجی، طویجی § طویغوسی غالب اولان.

حاسب [ع ص] حساب ایدیجی.

حاسد [ع، ص] حسد ایدن، دیکرینك نائل اولدیغی شیدن محرومیتی آرزو ایدن، قیصقانچ.

حاسدانه = حاسدجه‌سنه، قیصقانارق.

حاسر [ع.ص] حسرت چکن § چیپلاق سلاحسز § محروم: خائب وحاسر.

حاسم [ع، ص] حسم ایدیجی، ایدن، کسوب آتیجی، قطع ایدیجی: حاکم حاسم، حکم حاسم.

حاسّه [ع، س] (حاسّ)ك مؤنثی، حس ایدن قوت، طویغو: قوای حاسّه، حاسّهٔ ذوق § طاتمق حسی، قوتی.

حاسّهٔ رؤیت = کورمك قوتی.

حاسّهٔ سمع = ایشتمك قوتی.

حاسّهٔ شم = قوقلامق قوتی.

حاسّهٔ لمس = تماسله درك اولنمق قوتی.

حاشا [ع، د] ادات تنزیهدر. «انی بویله اوصافدن تنزیه ایدرم» دیمکدر.

حاش لله [ع، تر] قرآن کریمدن مقتبس و (حاشا) معناسنده مستعمل بر تعبیردر.

حاشر [ع، ص] حشر ایدیجی، جمع ایدیجی، طوپلیان، ندای حاشر.

حاشیه [ع، س] کنار، پرواز § کتاب ویا مکتوب کنارینه یازیلان یازی، درکنار، هامش § بر کتابك مندرجاتنه دائر جابجا ایضاحات وملاحظات یازمق صورتیله وجوده کتیریلان تألیف: حاشیهٔ کلنبوی.

حاشیه‌لی = کنارلرنده ایضاحاتی حاوی عبارەلر اولان کتاب || مکتوب || ورقه.

حاصب [ع، ص] طوپراغی هوایه صوران، اورتالغی توز دومان ایچنده براقان شدتلی روزکار.

حاصد [ع ص] اوراقجی، اکین بیچن آدم.

حاصر [ع، ص] حصر ایدیجی، محاصره ایدن.

حاصل [ع، ص] حصوله کلیجی، کائن، حصول بولان § تثبت ایدن، یردن چیقان § نتیجه حکمنده اولان.

الحاصل - حاصلی - حاصل کلام = سوزك قیصه‌سی، سوزك نتیجه‌سی شودرکه.

حاصلی تحصیل = بیهوده، نافله، عبث.

حاصلسز = نتیجه‌سز، ثمره‌سز.

حاصل جمع = (ریاضی) بر قاچ عددك برابره‌یه طوپلانمسندن حصوله کلن مجموع، یکون.

حاصل طرح = (ریاضی) ایکی عددك تفاضلی، یعنی بر عددك دیکرندن طرحندن صوکره قلان باقی.

حاصل رفع = (ریاضی) بر عددك بر ویا برقاچ کره کندی نفسنه ضربندن حاصل اولان عدد: $(۵)^{۳}$ = ۱۲۵.

حاصله‌یمین = (حقوق) برخصوصدك حالاً باقی اولوب اولمدیغنه یمین ایتمك.

حاصلات [ع، س] جمع: (حاصل) بر ایشدن، بریردن حصوله کلن شیلر § ایرادلر.

حاصلات نافعه = (عسکری) نشان تخته‌سی اوزرینه اندا ختایدیلان یوزمرمیدن هدفه اصابت ایدنلرینك مقداری.

حاصلات صافیه = مصرف چیقدقدن صوکره صرف تمتع اوله‌رق قلان حاصلات، قسم واردات.

حاصن - حاصنه [ع.ص] عرض اهلی، ناموسلی، عفیفه قادین. (غائب) ضدی. جمعی حاصنات کلیر.

حاضر [ع، ص] حضورده، کوز اوکنده اولان § اجرا ایتك وایدلك ایچون لازم اولان حال وکیفیت اوزره بولنان شخص، شیء § هرجهتی اکمال، هر لوازمی تدارك اولنان شخص، شیء § یاپیلمش، دیکلمش حالده صاتیلان، اصمارلامه اولمایان البسه، قوندره وسائره.

حاضر بالمجلس = مجلسده حاضر اولان آدم.

حاضر جواب = هر سوزه بلا تأمل مناسب جواب ویرن.

امر حاضر = (صرف) امر صیغه‌سنك مخاطبی.

نهی حاضر = (صرف) نهی « «

حال حاضر = شمدیکی حال، لسان سیاسیده بوکا (استاتیقو Statiquo) دیرلر.

حاضره قونمق = میراث صورتیله ویا امکسزن اوله‌رق ثروته نائل اولمق.

حاضرلامق = حاضرلایتمك، مهیالامق، آماده ایلمك.

حاضرلانمق = حاضراولمق، آماده اولمق.

حاضرلاتمق = حاضر ایتدیرمك.

حاضرلق = برایشه مهیا اولمق § تدارکات.

حاضرجی = قپامه‌جی، دیکلمش مهیا البسه صاتان آدم.

حاضر لوب = صوده پیشوب قینامامش قبوقلی یومورطه.

حاضنه [ع، ص] مربیهٔ اطفال § دایه § سوتنه.

حاطب [ع، ص] اودون جمع ایدن، اودونجی § ایلیجی، فنالی تفریقدن عاجز شخص.

حاطب لیل - حاطب اللیل = کیجه‌اودون طوپلایجی || اصاچمه صاپان سوز سویلین شخص.

حاطم [ع، ص] قیریجی، قیروب اوفادیجی.

حافّ [ع، ص] برشیئی دائراً مادار احاطه ایدن.

حافات = جمع: (حافه) کنارلر، یانلر، چوره‌لر.

حافر [ع، ص] قازیجی، قازان: طوپراغی § قازان حیوانك مایرناغی § آت کبی حیوانلرك طرناق قابلی آیاغی .

حافظ [ع، ص] صاقلایجی، صاقلایان § حس اولنان شیئك اثرینی ذهننده صاقلایان § ازبرلیان § قرآن کریمی ازبرلەین § محافظه وصیانت ایدن .

حافظ حقیقی ـ حافظ مطلق = جناب حق .

حافظ کتب = بر کتبخانه‌نك حاوی اولدیغی کتابلری حفظ واداره ایدن آدم .

حافظه [ع، ص] (حافظ)ك مؤنثی (ـ) حس اولنان شیئك اثری ذهننده ثابت قیلان قوت، قوهٔ حافظه اونوتماق خاصه‌سی، قوتی

حافظه پیرا = حافظ، تزیین ایدیجی. تبرکاً ازبرلنان .

حافه [ع، ص] قیی، کنار § (طب) ایکی ویا زیاده سطحك برزاویه تشکیل ایدرك برلشمسندن حاصل اولان طولانی کسکینلك ویا یونك اثر خارجیسی .

حافهٔ انسیه = (طب) برعضوك وعلی الخصوص برکمیكك وضعیت طبیعیه‌ده ایکن ـ وجود انسانی‌یی یوقاریدن اشاغی‌یه دوغری ایکی‌یه بولن ـ خط اصلی‌یه اك یقین اولان کناری .

حافهٔ خلفیه = (طب) برعضوك ویا بر کمیكك وضعیت طبیعیه‌ده ایکن ارقه‌یه تصادف ایدن کناری .

حافهٔ سفلا = (طب) برعضوك ویا کمیكك وضعیت طبیعیه‌ده بولندق اعتباریله شغی‌یه مصادف کناری .

حافهٔ علیا = وضعیت طبیعیه‌ده بولنان برعضو ویا کمیكك یوقاریه مصادف کناری .

حافهٔ قدامیه = وضعیت طبیعیه‌ده بولنان برعضو ویا عظمك اوك کناری

حافهٔ وحشیه = وضعیت طبیعیه‌ده‌کی عضو ویا کمیكك خط متوسط دنیلن خط موهومدن اك اوزاق کناری .

حافی [ع، ص] یالین‌ایاق یوروین، قوشان.

حافیاً = یالین‌آیاق اوله‌ق § کمال بشاشتله اکرام ایدن، پك مکرم اولان .

حاق [ع، ص] اورته، وسط .

حاق‌الادمه = (طب) درینك اورته قاتی § انسانیتلی، مروتلی § بهادر آدم

حاقه [ع، ص] بلیهٔ ثابته § قیامت کونی، روز محشر .

حاکم [ع، ص] حکم ایدیجی، ایدن § دعاوی‌یی احکام شرعیه ونظامیه‌یه توفیقاً حل وفصل ایتمکله مأمور ذات: حاکم نظامی، حاکم شرعی § آمر، غالب § بك، رئیس، خان.

حاکمانه = حاکمجه‌سنه، حاکم اولانه یاقیشه‌جق صورتده § آمرانه .

حاکم حقیقی ـ حاکم مطلق = جناب واجب الوجود .

حاکم محتسب = (حقوق) شرعاً معین اولان بعض اوفاق ایشلره حکم ایدن سیار حاکم .

حاکمیت = حاکملك || (حقوق) بردولتك ممالکی ایله اهالیسی اوزرنده جاری اولان اقتدار ونفوذ کلیه‌سی .

ملت حاکمه = بردولتك عنصر اساسیه‌سی تشکیل ایدن افراد غالبه‌نك هیئت مجموعه‌سی.

نقطهٔ حاکمه = اطرافه ناظر، یوکسك محل § (عسکری) مرتفع، مستحکم موقع .

حاکی [ع، ص] حکایه ایدن، بحث ایلیان.

حال [ع، ص] هرشیده‌کی صفت متغیره، هرشیئك ایچنده بولندیغی کیفیت § درویشلره عارض اولان جذبه . § ماضی ایله مستقبل آره‌سی، یعنی ایچنده بولنیلان زمان § مشکلات، صقندی، غائله . § (صرف) حاله دلالت ایدن صیغه § مجال، طاقت، قوت .

درحال ـ فی الحال = همان، چارچابوق، عقبنده .

بهمه حال ـ بای حال = هرحالده، مطلقا، البته .

علی کل حال = اولوریله، اولدیغی قدر

علی حاله = کندی حالنده، بولندیغی حالده.

حال مؤکد = ذی الحالدن منفك اولمیان صفت .

حال منتقل = حال مؤکدك خلافی.

اهل حال = اهل دل، وجد وحال صاحبی

حال آشنا = حالدن اکلایان .

حالبوکه = اویله ایکن، شوقدر وارکه

حال صورمق = استفسار مزاج وخاطر ایلمك .

لسان حال = دیل ایله سویلنمدیکی حالده اوضاع واطوار ایله ایدیلن ایما واشراب .

کندی حالنده = خارج ازوظیفه ایشلره قاریشمیان، اوصلی، ساکن آدم .

حالاً = حال جهتیله § شمدیکی حالده § دها، هنوز .

حاللشمك = سویلشمك .

حالت [ع] (حال) ایله مترادفدر. شایان دقت حال .

حالت سفوفیه = (معادن) بعض معدنلرك اقسام صغیره حالنده بولنمسی .

حالت لزوجیه = (معادن) بعض معدنلرك صلب ومایع حاللری آره‌سنده بولنمسی.

حالت نزع = (طب) حیاتك نهایته انقلابی زمانی

الحالة هذه = شمدیکی حالده .

حالات = جمع: (حالت)، حاللر .

حامد [ع، ص] حمد ایدیجی، ایدن، حمد وشکر ایلیان .

حامض [ع، ص] اکشی، سرکه کبی اولان، ککره § (کیمیا) برشبه معدنك مولد الحموضه ایله امتزاجندن متحصل مرکب که اومعدنك اولنه (حامض) کلمه‌سنك علاوه‌سیله یادایدیلور: حامض فحم.

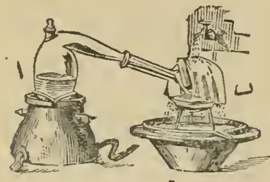

(حامض اورتو فوسفور استحصالی)

ا ـ حامض آزوت وفوسفوری حاوی قرنبی .
ب ـ حامض آزوتك تکاثفنه مخصوص تبرید اولنمش شیشه .

حامضات = جمع: (حامض) .

حامض تحت = بر شبه معدنك ترکیب متوسطندن آز بر نسبتده مولد الحموضه ایله براشمسندن حاصل اولان مرکب: حامض تحت کبریتی .

حامض تحت کبریت = مولد الحموضه‌نك مقداری حامض کبریتیده‌کندن دون وحامض کبریتیده‌کندن افزون اولەرق کوکورد ایله ترکیبندن متحصل ترکیب .

حامض تحت کبریتی = حامض کبریتك ثلثی نسبتنده مولد الحموضه ایله کوکوردك ترکیبندن حاصل اولان برترکیب شبه معدنی .

حامض توتیا = (کیمیا) رایحه‌سز، لذتسز، غیرمنحل بیاض برسفوف اولوب طبده وطب بیطریده خارجاً جروحه قارشی وداخلاً معجون حالنده استعمال اولنور. بوکا توتیا (چیچکی) دخی دینور .

حامض حدید = تیمورك مولدالحموضه ایله امتزاجندن متحصل برترکیب .

حامض حماض = (کیمیا) حماض دنیلان قوزی قولاغی نام نباتاله مولدالحموضه‌نك ترکیبندن حاصل اولان وکندی حموضه‌سندن ماعدا آیروجه اکشیلکی بولنان برترکیب شبه معدنی' نبات .

حامض فحم = کمورك مولدالحموضه ایله امتزاجندن حاصل اولان ومشتمل کمورده قرمزی آلوکبی کورینان بر ترکیب سمی ؛ حامض قاربون ، آسید قاربونیك .

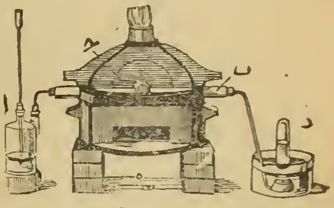

(حامض فحمك تحلیلی)

ا ـ حامض قاربون غازینك حاصل اولدیغی قاب ؛
ب ـ درونده کمور بولنان پورسلن انبوب ؛
ح ـ فرون ؛
د ـ حمض قاربونك تراکم ایتدیکی مخبر .

حامض فنیك (Phénique) = معدن کوروندن استحصال اولنور برمادهٔ مایعه (وبعضاً صلبه) که : مضاد تعفن اوله‌رق استعمال ایدیلور .

حامض فوق = برشبه معدنك ترکیب متوسطندن زیاده برنسبتده مولدالحموضه ایله ترکیبندن حاصل اولان شئ : حامض فوق حدید .

حامض قلورماه = (کیمیا) غایت کاوی، هواده دومانلانور، خفیف رنکلی برمایع کیمیوی اولوب طبده فنا طبیعتلی یاره‌لرده مستعملدر، لسان عامه‌ده بوکا (طوزروحی) دینور .

حامض کبریت = کوکورتك مولدالحموضه ایله ترکیبندن حاصل اولان مرکب که بین الناس زاج یاغی نامیله معروفدر .

حامض کبریتی = کوکورتك حامض کبریتده بولنان مولدالحموضه‌نك ثلثانی درجه‌ده مولدالحموضه ایله ترکیبندن متحصل بر ترکیب شبه معدنی .

حامض کبریت ماه = مولدالمائك کوکورت ایله ترکیبندن حاصل اولان چوروك یومورطه کبی رایحه‌لی ـ برنوع ترکیب شبه معدنی .

حامض ـ ماه = مولدالماء ایله برشبه معدنك امتزاجندن حاصل اولان ترکیب .

حامضیت = اکشیلك .

حامِل [ع، ص] طاشیجی، طاشیان، کتوریجی، کتورن § (حقوق) کندوسنده پولیچه ورقه‌سی بولنان § کبه قادین . [بومعناده (حامله) تعبیری غلطدر . چونکه (حامل) ذاتاً نسوانه مخصوص بر صفت اولوب بونك تأنیثنه احتیاج یوقدر .] § حائز، مالك : اوچنجی رتبه‌دن برقطعه نشان ذیشان عثمانی یی حائزدر .

حامل الکتریق = الکتریق جذب و جمعنه مخصوص آلت .

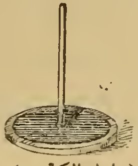

(حامل الکتریق)

حامل وحی = جبرائیل علیه السلام .

حاملاً = حامل اوله‌رق، حامل اولدیغی حالده .

حامی [ع،ص] حمایه ایدیجی، ایدن، حفظ وصیانت ایلاین .

حانِث [ع،ص] ایتدیکی یمینی بوزان، یمینه کتیرمش، کتیریجی . [(اولمق) ماده‌سیله قوللانیلور .]

حانوت [ع، س] دکان § میخانه . جمعی (حوانیت) اولوب لسانمزده غیرمستعملدر .

حانَه [ع، س] میخانه ، جمعی : (حانات) .

حانیَه [ع، س] شراب .

حاوی [ع، ص] شامل، جامع § جمع ایدیجی، طوپلاییجی . («حاوی» ایله «جامع» و «شامل» آره‌سنده فرق واردر . (حاوی) ایچنده بر ویا برقاچ شیئی بولنان، (جامع) برچوق شیلری بربره جمع ایدن، (شامل) ده اصل حاوی اولدیغی شیدن ماعدا دیکر بر ویا برقاچ شیئی دها احاطه ایدن حقنده مستعملدر .)

حاوُج [ت، س] صیوانیه فصیله‌سندن مأکول بر نبات اولوب کوکی طبابتده مستعمل اولدیغی کبی اینکلرك سودینی تزیید ایچون بیطارلقده دخی قوللانیلور .

(حاوج)

حاویَه [ت، س] اهمجیلرك، اتلابیجیلرك اوجیله قلای سوردکاری آلت .

حائج [ع، س] مقتضی اولدیغی حالده بولنمیان شئ .

حائر [ع، ص] حیرتده قالوب شاشمش اولان .

حائك [ع، س] جلاه، جولها، بز طوقیجی .

حائلاز [ت، س] ☞ [هایلاز]

حاء مفتوحه

حَب [ع، س] دانه § تخم، چکردك § دانه حالنده یوتیلان دوا .

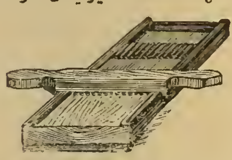

(حب اعمالنه مخصوص آلت)

حب البلوغ = (طب) کنج ارککك وقیزلرك جبهه‌لرنده، چهره‌لرنده منتشر اوله‌رق ظهور ایدن قبارجقلر، ارکنلك .

حب الغراب = قارغه بوکن .

حب الغمام = یاغان طولو .

حب الغوال = (نباتات) چیتلنبك دنیلان میوه .

حب اللذیذ = (نباتات) ـ معدیه فصیله‌سندن برنباتك یره سوریلن داللرینك تحت الارض حصوله کتیردیکی نخود حجمنده‌کی ادرانی اولوب امزیکلی قادینلرك سودینی تزیید ایتمك خاصه‌سنه مالکدر .

حب المساکین = (نباتات) اوکسوز اوروغانی .

حبی بوتمق = فنالشمق § آلدانوب منضرر اولمق § شاشیرمق .

حبائل [ع، س] دوزاق معناسنه اولان (حباله) نك جمعی .

حبائل الشیطان ـ حبائل شیطان = نسواندن کنایه‌در .

حبائل الموت ـ حبائل موت = اسباب موت .

حَباب ـ حَبابه [ع، س] صو اوزرنده پیدا اولان قبارجق § شبنم .

حَبّال [ع، ـ] ایپ، اورغان صاتان، ایپجی، اورغانجی.

حَبَّذا [ع د] نه کوزل، نه سوکیلی مأننده ادات تحسیندر.

« حبذا باغچهٔ پادشه روی زمین کوردم رضوان ایدر استادینه یوزبیك تحسین »

حَبْر • [ع، ص] عالم، فقیه § علی الخصوص طائفهٔ موسویه عالمی. جمعی (احبار) کلیر. احبار یهود § فرح، سرور.

حَبْس [ع، مص] بریره قپامق، قپاتمق § محبس § آلیقویمق § (حقوق) یکرمی درت ساعتدن اوچ سنه‌یه قدر محبسده محکوماً توقیف ایتمك § حبسخانه‌ده مدت محکومه‌یی کچیرمك.

حبسخانه = (مولددر) محبس، سجن.

کوز حبسی = نظارت آلتنده بولنمه.

حبس بول = ادراری ضبط ایتمك، کندینی طوته‌رق ادرار ایتمه‌مك.

حَبَش [ع، ـ] حبشستان قطعه‌سنده ساکن قوم معروفك اسمیدر.

حبشستان = حبشلرك موطنی.

حبشی = حبشستان اهالیسندن هربری.

حَبْط [ع، مص] ابطال ایتمه، بوزمه § مباحثه‌ده مخاطبی اسکات ایتمك.

حَبَط [ع، ـ] (طب) یاره صاغالدقدن ویا دکنك ایله ضرب ایدلدکدن صوکره قالان اثر، نشانه.

حَبَق [ع،ـ] یارپوز دنیلان قوقولی اوت.

حبق الراعی = (نباتات) رائحه دنیلان اوت که عسرت ویا عدم طمثه قارشی قادینلره ایچیریلیر.

حَبْل [ع،ـ] ایپ، اورغان، رسن، خلاط § (نبا) ایپ کبی بعض رابطه‌لر.

حبل الله = قرآن کریم، شرع قویم، دین اسلام.

حبل الورید = (طب) بویون طماری، شاه طمار.

حبل صوتی = (طب) خنجره داخلنده کرلمش اولان وصداتك پرده‌لرینی تنظیم ایدن ایپلر.

حبل منوی = (طب) قنات ناقلهٔ منویه، شرایین منویه، شرایین ناقلهٔ منویه واعصاب تناسلیه فخذیه آره‌سندکی رابطه‌لر، ایپلر.

حبل سروی = رحم مادره‌کی جنینی مشیمه دنیلان صوکه ربط ایدن ایپ.

حَبَل [ع،ـ] ایمه‌لك § کبه‌لك زمانی.

حَبَن • [ع،ـ] (طب) (استسقای ترقی) دنیلان علت که: قارنك ایچنده (پریطونه) مایع مصلینك طوپلانمسندن عبارتدر.

حَبّه [ع،ـ] دانه، اوفاق ویواراق شکلده اولان شیٔ.

حبهٔ سوداء ـ حبة السوداء = چورك اوتی.

حبهٔ حضراء = چیتلنبك.

حبه‌یی قبه ایتمك = حدذاتنده حائز اهمیت اولمیان شیئی مبالغه ایله اعظام ایتمك.

حبهٔ واحده = هیچ، هیچ برشیٔ دیمکدر.

حَبیب [ع،ص] سوکیلی، محبوب، دوست.

حبیب الله = فخر کائنات علیه اکمل التحیات افندمز حضرتلری.

حَبیر [ع،ص] تازه، جدید، ترفنده.

حَبیس • [ع،ـ] فی سبیل الله وقف وتخصیص اولنان شیٔ.

حَبیکه [ع ـ] مدار وطرائق کواکب.

حَتّات [ع،ـ] غریو، فریاد.

حِتار [ع،ـ] چادراتکلرینه وصل اولنان پارچه § برشیئك اطرافی احاطه ایلیان، پرواز، چنبر.

حَتْف [ع،ـ] اولوم، موت.

حَتْم [ع، ص] خالص § (ـ) حکم وقضا ایجاب والزام § (مص) متین ومحکم ایتمك.

حَتّی [ع د] عطف تنبیهی § حرف جر § غایت وترقی اداتی.

حَثّ [ع،مص] برکیمسه‌یی برایشه ترغیب وتشویق ایتمك § ترغیب وتشویق.

حُثاله [ع،ـ] (نباتات) بعض چیچکلرك قلبی.

حَثَل [ع،مص] سوء حال صاحبی اولمق.

حَجّ • [ع، مص] مبنای اسلام اولان ارکان خمسه‌دن حج فریضه‌سنی ادا ایچون مکهٔ مکرمه‌یه کیتمك. { فی الاصل معناسی: قصد وتوجه.

محافظ حج شریف = صرهٔ همایونی شام طریقیله مکهٔ مکرمه‌یه ایصال وقافلهٔ حجاجه ریاست ایدن مأمور مخصوص.

حَجّاج [ع، ص] دلیل ایله غلبه ایتمك مناسبه‌اولان (حج دن مأخوذدر) § تاریخجه معروف برذاتك اسمی.

حَجّام [ع، ص] حجامت ایدیجی، ایدن، حجامتجی.

حِجامَت • [ع، مص] { دوغریسی حائك کسریله‌در } صورت معروفه‌ده قان آلمه.

حَجَبه [ع،ـ] (حاجب)ك جمعی، قپوجیلر.

حَجْب [ع، مص] منع § (فقه) شخص معینی میراثدن منع ایتمك.

حجب حرمان = (فقه) میراثدن کلیاً منع.

حجب نقصان = (فقه) میراثدن قسماً منع.

حَجْر • [ع، مص] {حائك حرکات ثلثه‌سیله} (فقه) برشخص مخصوصی تصرف قولیه‌سندن منع ایتمك § مالنده تصرفدن منع ایلمك § حجز § قوجاق، آغوش.

حجراً = حجر صورتیله.

حَجَر [ع، ـ] طاش، سنك.

حجر اسعد ـ حجر اسود = کعبهٔ معظمه‌ده‌کی معروف سیاه سنك مقدس.

حجر فیل = یانمازطاش دنیلان معدن که: ایپلك کبی اجزاسی بربرندن آیرلمق خاصه‌سنی حائزدر.

حجر النور = (کیمیا) کوکورت ایله تیمورك اتحادندن حاصل اولان آلتون صاریسی ورنکنده برجسم.

حَجْز [ع، مص] حجر § منع ایتمك § مدیونك اموالنی توقیف ایتمك.

حجزنامه = (حقوق) مدیونك اموالنی حجز وتوقیف ایچون داین طرفندن ویریلن ورقهٔ رسمیه‌که: اوچ نسخه اوله‌رق تنظیم اولنور § ایکی شیئك آره‌سنی فصل ایلامك.

حَجَله [ع،ـ] کلین اوطه‌سی، زفافخانه، بیت زفاف، کردك. [حجله لفظنده معنای محلیت موجود اولدیغندن بوکا برده (کاه) ادات محلیتك علاوه‌سیله (حجله‌کاه) صورتنده استعمالی عبثدر.]

حَجْم • [ع، ـ] ال ایله یوقلانه‌جق جثه، مقدار [اشیا حقنده] § (هندسه) برجسمك حجمی، واحد قیاسیٔ حجمه نسبتله جسامتنك قیمت عددیه‌سندن عبارتدر § سطوح مستویه ویا منحنیه ایله محاط بولنان جسمك وسعت داخلیه‌سی، جسم هندسی.

حجم استیعابی = برشیئك سعهٔ داخلیه‌سی.

حجماً = حجم اعتباریله، قطعه‌جه.

حَجیف [ع ـ] (طب) تارن‌غوروولتیه‌سی.

حَدّ [ع، ـ] چنبر § ایکی شیئ آره‌سی ـ حاجز اولان شیئ § درجه، مرتبه § قیچ، بیچاق کبی شیلرك کسکین اولان یری، اغزی، حدیف § (فقه) مجرمك کندیسنی وباشقه‌لرینی ارتکاب جرمدن منع ایچون ایدیلان تعزیر وتأدیب: حدشرعی § وظیفه § حیثیت § (منطق) قضیه‌یی ترکیب ایدن ایکی قسمك هربری § (ریاضیه) بر افادهٔ جبریه‌نك + یاخود — اشارتلریله مربوط بولنان اقسامی.

ذوحد واحد برافاده = + یاخود — اشارتلریله مربوط اقسامی حاوی اولمیان افاده.

ذوحدین برافاده = ایکی حدلی افاده: (ب+ح) کبی.

ذوحدین مربعی = ذوحدینك کندی نفسنه حاصل ضربی‌که: مثلا: $(ب+ح)^2 = ب^2 + ح^2 + ۲ ب ح$ اولورکه: شونما افاده‌سی: [حداول مربعی، زائد، حدثانی مربعی، زائد، حدارلك حدثانی‌یه حاصل ضربنك ایکی مثلی] در.

حداول = برذوحدینده صاغدن برنجی حد.

حدثانی = « صولدن « «

مثلا [(ب + ح) ده (ب) حداول، (ح) حد ثانیدر].

ذوحدود ثلثه برافاده = (ریاضیه) اوچ حدلی افادهٔ جبریه (ب + ح + ء) کبی.

ذوحدود ثلثه مربعی = بر ذوحدود ثلثه‌نك کندی نفسنه حاصل ضربی.

بی‌حد = صاییسز، حسابسز.

حد ثالث = ذوحدود ثلثه‌ده اوچنجی حد.

ذوحدود کثیره = حدلری اوچدن زیاده اولان افادهٔ جبریه: (ب+ح+ء+ن+م)

حدمشترك = برینك نهایتی دیکرینك بدایتی تشکیل ایتمك اوزره ایکی مقدار آره‌سنده‌کی جزء.

حدتام = (منطق) جنس وفصل قریبدن ترکب ایدن حد، مجهولی جنس قریبی ایله فصل قریبدن مرکب سوز ایله بیلدیرمك: انسانی حیوان ناطقله تعریف کبی.

حدناقص = (منطق) فصل قریب ویافصل قریبك حدیله جنس بعیددن متشکل حد.

حد مجاز = (ادب) سوزك بلاغت جهتیله اقتدار بشر خارجنه چیقمسی.

حداصغر = (منطق) قیاسده مطلوب اولان قضیه‌ده‌کی محکوم علیه.

حداکبر = (منطق) قیاسده مطلوب اولان قضیه‌ده‌کی محکوم‌به.

حداوسط = (منطق) صغری ایله کبری آره‌سنده مشترك اولان جزء.

حدنی بیلدیرمك = جزای سزاسنی ویرمك.

فوق‌الحد = پك زیاده، حدك فوقنده.

سرحد = ایکی دولت طوپراغنك بربرینه بیتشدیکی یر، بردولت مملکتنك نهایتی.

حدامکان = امکانك غایتی، صوکی.

حدنی بیلمك = بر آدم درجهٔ اقتدار وصلاحیتنی دوشونوب اکا کوره حرکت ایتمك.

حدنی تجاوز ایلمك = درجهٔ صلاحیت خارجنده ایشلر یاپمق.

حد ناشناس = حدنی بیلمز، درجهٔ صلاحیتنی دوشونمز اولان.

حد ناشناسانه = حد ناشناسه لایق صورتده.

حَدائق [ع، ـ] (حدیقه) نك جمعی: باغچه‌لر. {(حدایق) صورتنده قوللانیلملی}

حَداثت [ع ـ] اول، ابتدا § تازه‌لك، کنجلك [بوصوك معناییه نظراً (حداثت سن) تعبیرنده تکرار معنوی واردر].

حَدّاد [ع ـ] دمیرجی، چلینکر.

حَدَب [ع مصـ] قانبوراولمه، قانبورلق.

حَدَبه [ع مصـ] قانبورلق § (طب) اعضای بدنده علی‌الخصوص کمیکلرك برنده‌کی یومرولق.

حدبیت = (تشریح) قانبورلق.

حَدَث [ع مصـ] یکی شیئ، یکی ظهور ایدن شیئ § (فقه) ظهوری آبدستی بوزان شیئ § (صرف) اقسام کلمه‌دن فعلك بیان ایتدیکی حال‌که: اولمه، یاپمه کبی برمعنادن عبارتدر.

حَدْس [ع، ـ] ظن وتخمین.

حدسیات = ج: (حدس) ظنیات، تخمینات.

حَدَق [ع، ـ] (نباتات) بادنجان.

حَدَقه [ع ـ] کوز ببکی، کوز قاره‌سی، انسان العین.

حدقی ـ حدقیه = کوز ببکنه ویاقاره‌سنه متعلق.

حَدیث [ع، ـ] حضرت فخرکائنات افندمزك کلام شریفی § آنلدن بحث ایدن علم شریف § یکی، تازه § خبر، قصه، سوز.

حدیث صحیح = (فقه) لفظی رکاکتدن ومعناسی برآیت کریمه ویاخبر متواتر ویا اجماع امته مخالفتدن سالم وعادل وصادق برراوی‌یه مستند اولان حدیث شریف.

حدیث موضوع = باشقه‌بریسی طرفندن سویلنیلوب حضرت پیغمبر علیه‌السلامه اسناد اولنان سوز.

حدیث قدسی = معناً قبل کبریادن والفاظاً رسول مجتبادن وارد اولان حدیث شریف.

حدیث السن = نوجوان، کنج، تازه.

حَدید [ع، صـ] حدلی، تیتیز § کسکین: سیف حدید § آهن، دمیر [آچیق سنجابی رنکلی، قابل طرق وآغیر اریر معدن].

حدیدالمزاج = تیتیز مشربلی، چابوق حدت ایدن.

حدیدالبصر = کوزی کسکین، اوزاقدن کورن.

محجة الحدید = تراموای، دمیریولی. [عربلر تراموایه بواسمی ویررلر.]

حدیدمقصدر = (کیمیا) قلای ویاتوتیا ایله مظرف دمیر، تنکه.

حدیدسماوی = سمادن هبوط ایدن وصرف حدیددن مکون اولان جسم، کله.

حدیدی ـ حدیدیه = دمیره منسوب: مرکبات حدیدیه، ادوات حدیدیه.

حَدیقه [ع ـ] آغاجلی، صویی مبذول باغچه.

حَذّ [ع ـ] (عروض) (متفاعلن) دن بروزن مجموعك حذفیله باقی قالان (متفا) یی (فعلن) ه نقل ایتمکدر § قطع ایتمك، کسمك.

حَذاقت [ع، مصـ] حاذقلق، مهارت، اوسته‌لق. {باشلیجه اطبا حقنده مستعملدر.}

حَذَر [ع، مصـ] صاقنمه، قورونمه.

الحذر = صاقنین! زنهار!

حَذْف [ع، مص]: وشورمك، اسقاط ایتمك. § آتمق صرف نظر ایتمك § تخفیف ایلمك § آره‌دن چیقارمق، چیقارلمق .

ایجاز حذف = (معانی) مقصد ومعنایه خلل کلمه‌مك شرطیله وقرینهٔ لفظیه ویا عقلیه دلالتیله متممات جمله‌دن برینی حذف ایتمك: [(چشمه آقیور) عباره‌سنده (صو) لفظی محذوف اولدیغی کبی .]

حَرّ [ع، ص] صیجاق، صیجاقلق، حرارت. { جمعی : (حرور) کلیر . }

حَرّاث [ع، ص] اکینجی، چفتجی.

حَراثَت [ع، س] چفتجیلك، اکینجیلك .

حَرارَت [ع، س] صیجاقلق، کرمی § معده‌فسادی وسائره حسبیله وجوده عارض اولان صیجاقلق.

حرارت غریزیه = (طب) انسان وحیوانك حائز اولدیغی حرارت طبیعیه‌که : انسانده، حال صحتده ۳۷ درجه‌در .

حرارت بین = درجهٔ حرارتی تعیینه مخصوص آلت .

حراره = عربی ترکیباتده (حرارت) ك شکل املاسی .

میزان الحراره = درجهٔ حرارتی اشعار ایدن آلت، ترمومترو .

حرارت خفیه = کافهٔ اجسامده بالقوه موجود اولوب آلت لمسیه ایله حس ایدیله‌میان حرارت .

حَراشِف [ع، س] جمع : (حرشف) پول پول اولان شیلر، بالق پوللری § (نباتات) یاپراقلری بالق پولنه مشابه انکنار کبی نباتات .

حَراضَت [ع، مص] دردك، علتك، مزمن اولمسی .

حَرّاق [ع] (طب) پهلوان یاقیسی.

حَرّاقه [ع، س] ادوات محرقه ایله مجهز حرب کمیسی .

حَرام [ع،ص] (فقه) ممنوعیتی دلیل قطعی ایله ثابت اولان شیء § (حلال) مقابلی .

حرامزاده = پیچ، ولد غیر مشروع .

حرام اولسون = حقنده مضر اولسون، فنا اولسون دیمکدر .

مسجد حرام = درونده وجوارنده فنالق ایشلنمسی ممنوع وحرام اولان روضهٔ مطهره .

محرم الحرام = مدتجه منهیاتدن توقی ایدلمسی لازمکلان شهر محرم .

اشهر حرام = رجب، ذی القعده، ذی الحجه، محرم آیلری‌که: بو آیلر ایچنده زمان جاهلیت عربلری ایچون حرب وقتال حرام وممنوع ایدی .

حَرامی [ع، ص] خرسز، قطاع طریق.

حرامیلك = خرسزلق، حیدودلق .

حَرْب [ع، س] جنك، غوغا، دوکوش، قتال، کارزار، صلحك ضدی . § (حقوق دول) صورت مصلحانه ودوستانه‌ده حل وتحصیل ایدیله‌میان برشیئك قوت ایله استحصالی ضمننده، ایکی حکومت بیننده‌کی مناسبات حسنه‌نك بالانقطاع یرینه قائم اولان عداوتك احوال مشوشه‌سی .

فن حرب = اردولرك و دونمانك اصول تنظیم واداره‌سی ومیدان محاربه‌یه سوقیله اصول مخصوصه‌سنه توفیقاً حرب ایتمسی قواعدندن باحث فن عسکری .

حرباً = حرب ایله، حرب ایتمك صورتیله .

داهیة الحرب - داهیهٔ حرب = ماهر قوماندان .

حرب قچاقی = (حقوق) بالخاصه محاربه‌ده استعمال اولنان وطوغریدن طوغری‌یه هجوم ویا مدافعه‌یه یارایان وبناءً علیه بی‌طرف حکومتلر افرادی طرفندن محاربلره هیچ برینك اولکاسنه نقلی - حقوق دولجه جائز اولمیان اشیا، مواد .

ارکان حرب = فن حربه بحق آشنا اولوب محاربه‌نك ترتیبی یاپان ومواقعی انتخاب وتعیین ایدن متفنن ضابطان وامرا .

ارکان حرب رئیسی = براردونك اك بیوك ارکان حرب ضابطی، ارکان حربیه هیئتنك آمری .

اعلان حرب = (حقوق) بر دولتك دیکر دولته مخاصمانه کیریشمکه مهیا اولدیغنی رسماً تبلیغ ایتمسی .

دارالحرب = میدان محاربه، جنك اولنان یر § اهل اسلام ایله بینلرنده صلح اولمیان بلاد مشرکین .

دیوان حرب = محکمهٔ عسکریه .

دیوان حرب عرفی = ادارهٔ عرفیه زماننده عسکرك غیرینه دخی حکمی جاری ورئیس واعضاسی عسکریلردن مرکب بولنان محکمهٔ فوق العادهٔ عسکریه .

صف حرب = اثنای محاربه‌ده عسکرك تشکیل ایلدیکی صره، سلسله .

حربگاه - حربکه = حرب یری، جنك میدانی .

حربی = حربه منسوب § تفنك ایچنی تمیزلمکه مخصوص دمیر چوبوق .

حَرْبَه [ع، س] قیصه مزراق طرزنده بر نوع سلاح § (بحریه) آرمه دوره چلیکلری کبی قیصه‌جق آغاجلر .

حَرْث [ع، مص] ترلا سوروب اکین اکمك.

حَرْز - حَرَس [ع، مص] قوریمق، محافظه ایتمك، قورنمق، محافظه ایدلمك .

حَرْشَف [ع، س] (حیوانات) بالق پوللری، § (نباتات) انکنار وامثالی سبزه‌لرك بالق پولنه مشابه قاتمرلی یاپراقلری .

حرشوف بری = (زینیا) ذات الفلقتین شعبه‌سنك مرکبه فصیله‌سندن اولوب جذوری آجیدر. مقدما دافع حما کبی استعمال اولنوردی .

(حرشوف بری)

حَرْف [ع، س] کلمه‌لری تشکیل ایدن اشارتلردن هر بری، برلسانك الفباسنی تشکیل ایدن شکل واشارتلردن هر بری § (نحو) دیکر برکلمه ایله برلشمدکجه باشلی باشنه معناسی اولمیان لفظ § سوز .

حرف آشنا = حرفلری بربرندن تفریق وتمیزه مقتدر اولان ، حرفلری طانیان .

حرف انداز = سوز آتان ، کنایه‌لی سوز سویلین، طاقیلان ، تعریض ایدن .

حرف اندازی = حرف اندازلق .

حرف بحرف = عیناً، اصلندن آیرلمقسزین.

حرفگیر = سوزده عیب آرایان .

حرفگیری = حرفگیرلك .

حرف اصلی = کلمه‌نك تصریفاتنده کرك لفظاً کرك تقدیراً ثابت قالان حرف .

حرف زائد = کلمه‌نك بعض تصریفاتنده ساقط اولان حرف .

حرف جر = اسملری مجرور اوقودان (٢٠) حرف‌ملومدن هربری : با، من، الی، عن، لم، علی . . .

حرف عطف = ایکی کلمه ویا جمله‌یی برحکمده جمع ایدن ، برنی دیکرینه ربط والحاق ایله‌ین .

حرف ناصب = (نحو) داخل اولدیغی فعل مضارعك نهایتنی اوستون اوقودان درت حرفدن هربری .

حرف واحد = (جملهٔ منفیه‌ده) هیچ برحرف ، هیچ برسوز .

حَرْق [ع،مص] (احراق) ایله مترادفدر یاقمق .

حَرْقَفَه [ع،س] قالچه کمیکی .

حرقفی = قالچه کمیکنه منسوب .

حَرَکَت [ع، مص] قپرنمه، قیملدانمه، تبدیل موقع ایتمك، (سکون)ك ضدی § طرز ، طور ، معامله § یوله چیقمق، عزیمت § ایش، عمل § تلاش.

حرکت ارض = زلزله .

حرکت اختیاریه } حرکت ارادیه } = ایستیه‌رك حرکت .

حرکت اضافیه = (میخانیك) نقطهٔ متحرکه‌نك حد ذاتنده غیرثابت اولان نقاطه نسبتله حرکتی .

حرکت انتقالیه = (میخانیك) برنقطه‌دن دیکر نقطه‌یه نقل مکان ایدن جسمك حالی ، حرکتی .

بلا حرکت = حرکتسز، ساکن .

حرکت تجاوزیه = تجاوز قصدیله وقوع بولان حرکت .

حرکت تدافعیه = (عسکری) مدافعه حالنده حرکت .

حرکت جنبیه = یانه دوغری حرکت .

حرکت حشرات = (حیوانات) حشرات ارضك قیش اویقوسندن اویانه‌رق جانلانمسی .

حرکت دودیه } حرکت دیدانیه } = (طب) باغرصاقلرك صوغاجان کبی کندی اوزرلرینه طوپلانه‌رق وقوعبولان حرکتلری .

حرکت دورانیه = (میخانیك) نقطه‌لرینك کافه‌سی مستویلری برمحور ثابته‌عمود دائره‌لر رسم ایدن جسمك حرکتی .

حرکت ذاتیه = جسمك تأثیرات خارجیه‌دن تولد ایتمه‌ین حرکتی .

حرکت رجعیه = (میخانیك) و(قوزموغرافیا) کواکبك استقامت حرکتلرینك عکسنه اوله‌رق بعضاً کری کری‌یه وقوعبولان حرکتلری § (عسکری) اوردویی کری‌یه چکمك .

حرکت ظاهریه } حرکت مرئیه } = (قوزموغرافیا) حقیقتده غیرموجود اولدیغی حالده ظاهراً موجود ایمش کبی کورینن حرکت .

حرکت غیراختیاریه } حرکت غیرارادیه } = ایسته‌میه‌رك حرکت .

حرکت غیرمنتظمه = حرکت منتظمه‌نك عکسی .

حرکت متحوله = (میخانیك) اسباب مختلفه‌دن دولایی مساوی زمانلرده قطع ایتدیکی مسافه‌لر تزاید ویا تناقص ایدن نقطه‌نك حرکتی .

حرکت متساویه = (میخانیك) مساوی زمانلرده مساوی مسافه قطع ایدن نقطه‌نك حرکتی .

حرکت مستدیره = (میخانیك) بر منحنی‌یی تعقیباً واقع اولان حرکت .

حرکت مستقیمه = (میخانیك) برخط مستقیم اوزرنده وقوعبولان حرکت .

حرکت متصله = (میخانیك) دائما برجهته متوجه اولان جسمك حرکتی ـ که : عکسنه (حرکت منفصله) دینور .

حرکت مطلقه = (میخانیك) نقطهٔ متحرکه‌نك نقاط ثابته‌یه نسبةً حرکتی .

حرکت مقرنس سما = (قوزموغرافیا) یکرمی درت ساعتده سمانك مرئی اولان حرکتی .

حرکت مکتسبه } حرکت قسریه } = (میخانیك) بر سبب خارجینك تأثیریله حصوله کلن حرکت .

حرکت منتظمه = (میخانیك) ازمنهٔ متساویه‌ده قطع ایتدیکی مسافه‌لر منتظماً تزاید ویا تناقص ایدن نقطه‌نك حرکتی .

حُرْکَه [ع،س] (حرکت) لفظنك ترکیب عربیده آلدیغی شکل .

حَرَکَه [ع، س] اوستون (فتحه) ، اسره (کسره) ، اوتره (ضمه) دنیلن اشارتلردن هربری § حرفك ساکن اولمامسی حالی .

َ ُ ً ۀ ٥ ّ ١

ِ .

حرکه‌سز = حرکه‌سی اولمیان ، ساکن (حرف) .

حرکه‌لی = حرکه‌سی اولان ، متحرك (حرف) .

حرکه‌لندیرمك = برحرفه حرکه قومق .

حَرَم [ع، س] دخولی هرکسه مساغ اولمیان معزز محل § بیوت اسلامیه‌ده قادینلره مخصوص دائره . سلاملق مقابلی § زوجه ، حلیله § مکهٔ مکرمه‌ده معروف مواقع شریفهٔ محدوده .

حرم اغاسی = حرمه کیرر، چیقار خادم اغاسی .

حرمین = مکهٔ مکرمه ایله مدینهٔ منوره : حرمین شریفین .

حرمین پایه‌سی = رتبهٔ علمیه‌دن بری ـ که: رتب ملکیه‌دن اولی ثانیسنه معادلدر .

حرملی سلاملقلی = هم حرم، همده سلاملق دائره‌لرینی شامل بیوجك قوناق .

حَرْمَل [ع،س] اوزرلك اوتی .

حَرُور [ع،س] کیجه‌لری صیجاق صیجاق اسن روزکار § حرارت شمس. حرارت مدیده § حرارتك مادهٔ اصلیه‌سی .

حَرُوق [ع،س] قاو .

حَرُون [ع،ص] ایلری سورولدکده کری کری کیتمك کبی مناسبتسز حاللری اولان آت ، سرکش ، اورکك حیوان .

حَرِّی [ع، ص] لایق ، مستحق ، سزا { اسم تفضیلی اولان (احرا) دها زیاده مستعملدر .}

حَرِیب [ع،ص] یغما اولنمش، صویلمش، تالان ایدلمش .

حَرِیر [ع،س] ایپك : لبس حریر .

حریری } حریریه } = ایپکه منسوب ، ایپکدن معمول § ایپك کبی یومشاق .

حریر و قماش استحصالی

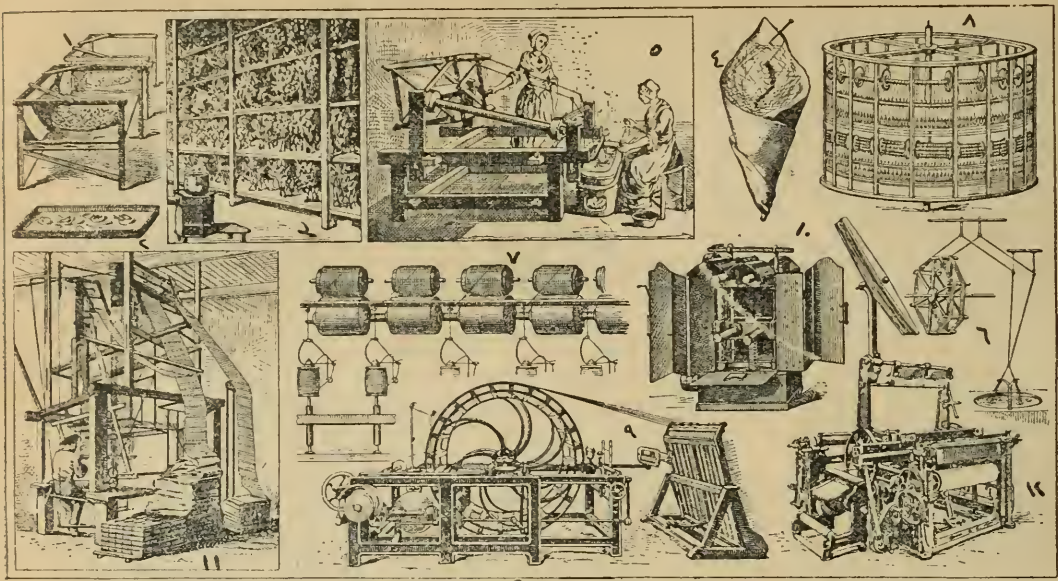

١ و ٢ – قوزه تخملری. ٣ – قوزه‌لق . ٤ – بوجكلرك ، محافظه‌سنك طرز عتیقی . ٥ – اصول عتیقه وجهله ایپك استحصالی . ٦ – اصول جدیده ایله . ٧ و ٨ – بوكمك و بوماق ایتمك . ٩ – طوقومه‌دن اول ایپلكلرك صارلمه‌سی . ١٠ – پرداخ ایدلمسی . ١١ – لده طوقومق . ١٢ – ماكنه‌ده طوقومق .

شراب حریر = دیاربكرده یاپیلیر برنوع كوزل قوقولی قرمزی شروب .

حَریزْ [ع،ص] حفظ اولنمش ، محفوظ .

حَریصْ [ع، ص] حرص وطمع صاحبی ، حرصلی : حریص مال ، حریص جاه ، حریص شهرت .

حریصانه = حریصجاسنه ، طمعكارانه .

حَریضْ [ع،ص] حركته مجالی اولمیان طاقتسز ، ناتوان كیمسه .

حَریفْ [ع،ص] همكار ، هم صنعت ، برایشده ، برصنعت ومسلكده بولنان آدملردن هربری ، بر اصنافك افرادندن هربری § شخص عادی ، بیاغی آدم .

حریفانه = (عارفانه غلطدر) بین الاقران ، بین الاصناف اورتقلاشه یاپیلان ضیافت .

حَریقْ [ع،ص] یانغین § آتشه كرفتار ولمش اولان .

حریقزده = اوی ویا اشیاسی یانمش آدم ، حریق بلیه‌سنه اوغرایان .

حریقزدكان = جمع : حریقزده .

حَریكْ [ع،ص] عنین ، رجولیتسز آدم .

حَریمْ [ع، ص] حرام اولمق حسبیله طوقونلمیان § اورتاق ، شریك § حاجیلرك حج زماننده كیندكاری وداها دوغریسی بوروندكاری لباس . § خانه حولیسی كبی آخرك تجاوزندن مصون اولان یر ، مكان محفوظ § حرم ، حرم دائره‌سی § (فقه) اذن سلطانی ایله احیای موات ضمننده یاپیلان شیئك حوالی واطرافنك حقوقی .

حریم خاص = بیوك بر ذاتك خاص دائره‌سی .

حَزازْ [ع،ا] بوصون .

حزازالصخر = جكر اوتی دنیلن نباتی .

حَزازَه [ع،ا] (طب) ساری ، مزمن و بعضا مهلك برعلت جلدیه‌كه : بالآخره باغرصاقلره سرایتله موتی ایجاب ایدر .

حَزامَتْ – حَزْمْ [ع، مص] كمال بصیرتله صورت مضبوطه‌ده اداره امور § عزم قوی .

حَزَنْ [ع،ا] غم ، غصه ، كدر .

بیت الحزن } بیت حزن } = حزن اوی ، حزنی چوق اولان یر .

حَزیرانْ [سریانی، ا] مارت رأس سنه اولق اعتباریله رومی آیلرك دردنجیسی .

حَزینْ [ع، ص] حزن ایله متصف ، حزنلی ، محزون § حزن ویریجی .

حَسادَتْ [ع،مص] حسدجیلك .

حَسّاسْ [ع،ص] حس سریع صاحبی . پك چابوق حس ایدن .

حساسانه = حساس اولانه یاقیشه‌جق صورتده .

حَسّاسیَّتْ [ع،مص (مولد) حساسلق .

حَسَبْ [ع،مص] { اصلی (س)ك فتحیله (حسب) در } جهت ، اقتضا ، لزوم ، ایجاب .

بحسب الاستطاعه = اقتدار مقدارنجه .

بحسب الاقتضاء = اقتضا جهتیله .

بحسب الحميه = حميت مقتضاسيله .

حسب اللزوم = لزومه مبنى .

حسب الحال = ايجاب حاله مبنى .

حسب البشريه = انسانلق ايجابى اوله‌رق .

حسب العبوديه = بنده‌لك ايجابيله .

حسب القرابه = قرابت جهتيله .

حسب المأموريه = مأموريت دولاييسيله.

حسب الموسم = موسم اقتضاسنجه .

حسب حال = حالنى تشريح ، دردلشمه .

حسبةً لله = الله رضاسى ايچون .

حسبى = فخرى اوله‌رق : قارشيلقسز .

حَسَب [ع ، س] ابا و اجداد جهتندن اولان شرف ، اصالت .

حَسَبه [ع،س] اجر، ثواب .

حَسَد [ع ، مص] برينك مالك اولديغى نعمتك زوالنى ايستمه . (غبطه) نك معناسى باشقه‌در. ☞ (غبطه).

حَسَده [ع،س] حاسدك جمعى: حسدجيلر.

حَسرَت [ع ، س] الدن كيدن ويا اله كلمسى مطلوب اولان شىء ايچون كال ارزودن حصوله كلن حال .

حسرتزده = حسرته اوغرامش اولان .

حسرتزدكى = حسرتزده‌لك .

حسرتكش = حسرت چكن .

حسرتكشانه = حسرتكشلك .

حَسم [ع،مص] كسمك، كسلمك § حكم قطعى ويرمك .

حسماً = حسم صورتيله .

حَسَن [ع،ص] حسنلى، كوزل .

ابوالحسن = امام على كرم الله وجهه .

حسن الوجه = كوزل يوزلى .

حسن الصوت = كوزل سسلى .

حسنين = حضرت حسن و حسين افنديلرمز .

جد الحسنين = حضرت فخر كائنات .

حَسناء [ع،ص] كوزل قيز ، قادين .

حَسَنه [ع،ص] ايلك، ايى حال، ايى عمل.

حسنات = جم : (حسنه) ايى عمللر، اعمال صالحه .

حَسُود [ع ص] حسد ايديجى، ايدن .

الحسود لايسود = حسود برخوردار اولماز .

حسودانه = حسودجه‌سنه .

حسودى = حسدجيلك .

حَسيب [ع،ص] حسب صاحبى § محاسب.

حَسير [ع،ص] قرى كيتمش، طوتوقلانمش § متحسر، حسرتكش .

حَسيفه - حَسيكه [ع ، س] كوكلده كيزلى اولان كين وعداوت .

حَشاء [ع ، س] (احشا) نك مفردى. دماغ. قلب، باغرصاق كبى اجواف بدنك حاوى اولديغى اعضادن هر برى § نفس طوتلدق .

حَشارى [ت،ص] يراماز، راحت طورماز، چاپقين § خويسز آت .

حشاريلق = سرتلك، راحتسز آدمك حالى .

حَشّاش [ع ، ص] حشيش بين ، نيكى § اسرار ايچن ، قوللانان .

حَشافه [ع.س] كين وعداوت .

حَشايش [ع.س] جم: (حشيش) قورى اوتلر .

حَشد [ع ، س] جماعت ناس. { تحشد؛ بونك تفعل بابنه نقلندن عبارتدر}

حَشر [ع،مص] طوپلامه جمع ايتمه § اموانى ديريلدوب محشره چيقارمق .

يوم الحشر - روز محشر = يوم قيامت.

حشره‌دك = قيامته قدر .

حشرات = جم: (حشره) اورومجك، قارنجه آرى وامثالى بوجكلره { (هوام) دن معناجه فرقليدر. }

حَشرجه [ع،س] حال احتضارده بولنان خسته‌ده‌كى غرغرة نفس .

حَشَره [ع س] آرى، قرنجه، اورومجك، كبى حيوانات صغيره‌دن هر برى .

حَشَفه [ع،س] ذكرك موضع ختانه قدر ممتد اولان رأس قطعه‌سى § نباتاتده عضو تذكيرك مهم قطعه‌سى وطلع دنيلان مادهٔ غباريه‌يى حاوى برقسم اولوب فعل القاحك فاعل حقيقيسيدر. § فعل القاحك حاوى اولديغى غبار طاع روزكار واسطه‌سيله عضو تأنيثك استعماللرى ارزوينه داغيلير وعضو مذكر طرفندن افراز اولنان مادهٔ لزوجى ايله اورايه ياپيشه‌رق داخلنه دوغرو بالنفوذ فعل القاحى حاصل ايدر. بعض نباتلرده فعل القاح قوشلر وبوجكلر واسطه‌سيله بو غبارك عضو تأنيثه نقليله حصوله كلير .

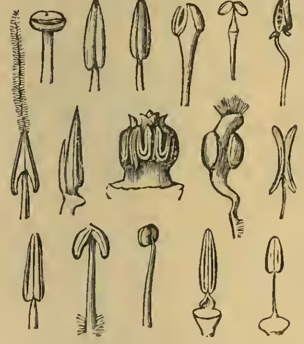

(حشفه)

متلاصق الحشفات = (نباتات) حشفه‌لرى واسطه‌سيله اتاميلرى بربرينه متصل نبات .

حَشَم [ع، س] برآدمك خصماسنه قارشى غيرتنى كودن متعلقات واتباعى: خدم وحشم .

حشم نشين = كوچبه .

حَشمَت [ع ، س] حشمتدن متحصل هيبت ، عظمت .

حشمتآب = حشمتلو .

حَشو [ع،س] مندر، ياصديق كبى شيلرك ايچنه طولديريلان قتيق § (طب) حشا ايله مترادفدر § كلامده زائد سوز، اطنابى مستلزم فضله سوزلر § شعرده برنجى بيتك مصراع اولندن صدور ايله عروضك غيرى وايكنجى مصراعنده ابتدا ايله ضربدن ماعداسى .

حشو مليح = (بيان) كلامك مضمونى اتماميله عباره‌يه زينت ويرن لفظ زائد .

حشو متوسط = (بيان) كلامك مضمونى اتمام وعباره‌يى تزيين ايتمه‌مكله برابر اسلوب كلامى اخلال ايتميان لفظ زائد .

حشو مفسد = (بيان) يا مضمون كلامى، ويا زينت وسداجت عباره‌يى بوزار لفظ زائد .

حشوقبيح = (بيان) مض ونجه موجب فائده اولمامقله برابر بديتون سداجت كلام وصحت عباره‌يى اخلال ايدن الفاظ زائده .

حشوى = حشوه منسوب § حشوه بكزه‌ين .

حشويات = جـ: (حشو) زائد سوزلر .

حَشيش [ع، ـ] قورى اوت § ذات الفلقتين شعبه‌سندن اسرار اوتى دنيلن نبات .

حَشيشه [ع، ـ] اوت .

حشيشة لبزاق = توكوروك اوتى .

حشيشة الجرب = اويوز اوتى.

حشيشة الحمار = اشك اوتى .

حشيشة الخطاف = قرلانغج اوتى.

حشيشة الديق = اوكسه اوتى .

حشيشة الدود = صوغلجان اوتى .

حشيشة الدينار = شربتجى اوتى .

حشيشة الذهب = طلاق اوتى .

حشيشة الرئه = جكر اوتى .

حشيشة الرهبان = پاپاس اوتى .

حشيشة الزجاج = ياپشقان اوتى .

حشيشة لزيبق = ييان فسلكنى .

حشيشة السعال = اوكسوروك اوتى .

حشيشة الطوع = (نباتات) تلكى قويروغى دخى دنيان ورطوبتلى چاير وترلالرده تصادف اولنان نبات كه طبابتده استعمال اولنور .

حشيشة العطارد = يرفسلكنى .

(حشيشة السعال)

حشيشة الفرج = وحيدالفلقه شعبه‌سنك اسفنائيه فصيله‌سندن برچيچكدر .

حشيشة القمله = (بيت اوتى) ذات الفلقتين شعبه‌سنك خنازيريه فصيله‌سندن برچيچك .

(حشيشة الفرج)

حشيشة المبارك = (مبارك اوتى) ذات الفلقتين شعبه‌سنك ورديه فصيله‌سندن ومنبهاتدن برنباتدر .

حشيشة الملوك = ذات الفلقتين شعبه‌سنك فربيونيه فصيله‌سنه منسوب بر آغاجدر . قشرندن دافع حما برتوز استحصال وبذرلرينك اوزرنده بولنان زيوتدن چيليلر موم اعمال ايدرلر .

(حشيشة الملوك)

حشيشة الهره = (نباتات) كدى اوتى دنيلن برنبات كه كوكى بيطاريده مستعملدر.

حَشَم [ع ـ] حشمتلى، محتشم .

حَشيف [ع، ـ] اسكى قفتان، كهنه لباس، پيراكش البسه .

حَصات [ع، ـ] اوفاجق طاش، چاقل طاشى § مثانه، قره جكر، بوبرك وسائره كبى اعضاى داخليه‌ده حاصل اولان طاش § چاقل طاشلرى چوق اولان محل .

(حشيشة القمله)

(حشيشة المبارك)

حصاة احليليه = (طب) اركـكلرده سديك يولنده حاصل اولان طاش .

حصاة الامعاء = (طب) املاح كلسيه توضعيله باغرصاقلرده حاصل اولان طاشلر.

حصاة بوليه = (طب) بوبركلرده وسيديك يوللرنده حاصل اولان طاشلر .

حصاة حالبين = (طب) كايه‌لرده‌كى بولى مثانه‌يه نقل ايدن و (حالبين) ويا (حالبان) دنيلان مجراى خيطى داخلنده حصوله كلان طاشلر .

حصاة حماضيه = (طب) بوبركلردن كلن طاشلر .

حصاة صفراويه = (طب) اودكيسه‌سيله باغرصاقلرى وصل ايدن مجاريده متحصل تجمد ملحيه .

حصاة لعابيه = (طب) توكروك غده ومجاريسنده حاصل اولان طاشلر .

حصاة كليويه = (طب) بالخاصه بوبركلرده حاصل اولان طاشلر .

حصاة مثانه = (طب) ادرار كيسه‌سنده املاح مختلفه دن متشكل طاشلر .

حَصاد [ع، مص] {كسر (ح) ايله ده اقتدر} اكين، چاير بيچمك، بيچلمك بيچم زمانى § بيچلمش اكين: موسم حصاد .

حَصّاد [ع، ـ] اكين بيچن، اوراقجى.

حَصافت [ع، ـ] رشد وعقل قوى، متانت رأى، درايت كامله .

حَصانت [ع، ـ] برنا ويا سائر مكانك ضبط اولنه‌ميه‌جق درجه‌ده متانتى .

حَصبه [ع، ـ] (طب) قراموق . {(ص)ك فتحيله‌ده لغتدر}

حَصحَصه [ع . مص] عیان، ظاهر اولمق § برشیئی دیکر شیئك ایچنده تماماً یرلشمسی ایچون - صاقلامق.

حَصر [ع ، مص] اطرافنی قوشادوب صیقشدیرمق ، اطرافی قوشادیلوب صیقشدیرلمق § مخصوص قیلمق § باشقه‌یه ، باشقه‌شیئه تجاوز ایتدیرمه‌مك، ایتدیرلمه‌مك ، محدود ، معین ایتمك ، ایدلمك § سویلیوب ، اوقویوب طورور ایکن طوتلمق : خطیب حصر اولدی . { بو معناده مفتدر }

حصر استقرائی = (منطق) نفی و اثبات آره‌سنده غیر دائر ، فقط تتبع و استقراء ایله متحقق و مستقر اولاندر .

حصر عقلی = (منطق) نفی و ثبات آره‌سنده دائر و احتمال عقلیدن متضرر اولمیان .

کلك اجزاسنه حصری = (منطق) کله مخصوص اسمك اجزاسنه اطلاق جائز اولمامسی حالی .

حَصی [ع ، ص] زیاده‌سیله اهل عفت اولان قادین .

حصنای حصنی = هم کوزل، هم عفیفه قادین .

حَصُور [ع،ص] عمیدن کوکلی طار اولان § کتم اسرار ایدن § مجاهده طریقیله نساءه رغبت ایتمیان { تعبیر قرآنی اولوب حضرت یحیی (ع.م) ه اشارتدر . }

حَصیر [ع ، ص] سازدن اورمه معروف دوشمه § سویلر ویا اوقورکن دیلی طوتیلان .

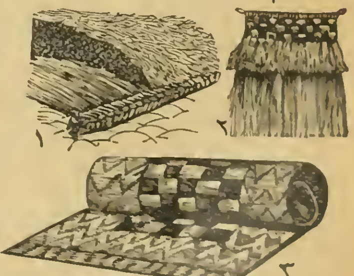

(حصیر)

۱ - یتاق آلتنه ، ۲ - زینت مقامنده دیواره صاریلور ، ۳ - زمین ایچون .

حصیر اوتی = ذات الالقاح منظوره دن اولوب بطاقلقلرده وچای و کول کنارلرنده یتشور باغچه تزییناتندن معدوددر || حصیر اورمکه یارایان ساز .

حصیرجی = حصیر یاپان ویا صاتان ، یاخود اوطه‌لره ، صفه‌لره حصیر فرش ایدن آدم .

(حصیر اوتی)

حصیر سپورکه‌سی = خانه داخلنده اوطه‌لری سپورمکه مخصوص کوچك سپورکه .

حصیرلامق = حصیر دوشه‌مك ، حصیر قابلامق .

حصیرلی = اوزری حصیر قابلی شیشه .

(حصیرلی)

حَصیف [ع،ص] حصافتله متصف اولان .

حَصین [ع.ص] حصانتلی ، مستحکم محل .

حَصیل [ت،ص] حیوانلره یشیل ایکن یدیریلان آرپه ، قصیل .

حَضارت [ع.مص] {غیبت مقابلی اولان (حضور) ه بدل قوللانیلور} حاضر اولمق ، یقینده بولنمق .

حَضَر [ع،ص] (سفر) مقابلی ، اوطوریجی ، مقیم اولمق حالی .

حضری = (عسکری) (سفری) مقابلی ، قوای حربیه‌نك زمان صلحده‌کی حالی § (بدوی) مقابلی ، شهرده ، کویده مقیم ، ساکن .

حال حضری = (عسکری) صلح زمانی .

ماحضر = حاضر اولان ، موجود بولنان شی .

حَضرت [ع،ص] فی الاصل قرب ، پیشگاه معناسنه‌در . {بو سببله کلمهٔ تعظیم اوله‌رق قوللانلمشدر. (جناب) ایله برچوق موقعلرده معناجه اتحاد ایدر ایسه‌ده ینه آره‌لرنده فرق واردر. چونکه: (حضرت) ذاته اطلاق اولنه‌بیلدیکی کبی مثلا (حضرت قرآن) ، (حضرت مثنوی) کبی ذاتك غیرینه‌ده دینور . حالبوکه : جناب یالکز ذاته مخصوصدر . برده شیوه مقتضاسنجه (جناب) دائما موصوفك اولنده بولنوب موصوفدن صوکره ایرادی استخفافه دلالت ایدر . (حضرت) ایسه هم موصوفدن اول ، همده نهایتنه بر (لر) علاوه‌سیله موصوفدن صوکره قوللانیله‌بیلور : جناب حق . حضرت نبی ذیشان ، نبی ذیشان حضرتلری ، ... بك افندی حضرتلری ...}

حضرات = جم : {حضرت} .

حَضیض [ع،ص] (اوج) مقابلی آلچاق موقع ، دوز ، اوطورانلی یر §(قوزموغرافیا) کواکب سیاره‌نك مدارلری اوزرنده شمسه اك یقین بولندقلری نقطه که ارض بو نقطه‌ده کانون ثانینك برنجی کونی بولنور .

حَطّاب [ع،ص] اودونجی .

حَطاط [ع، ص] سود قایماغی § (طب) التهابات جلدیه‌دن قبوقلری صویولمه‌رق ایی اولانلر .

حَطَب [ع،ص] اودون ، هیزم .

حمالة الحطب = نمیمه‌جیلر .

حطبیه = اودونلق ، اورمانلق .

حَطّاره [ع،ص] (بحریه) نهرلرده ایشلیان واپورلرك اسقاندیل کوندکی .

حَطیم [ع ، ص] کعبهٔ معظمه‌نك جانب شمالیسنده‌کی محل مخصوص .

حَظائر [ع، ص] جم : (حظیره) مدفنلر § آغیللر .

حَظّ [ع،ص] خیر جهتندن اولان نصیب ، بهره § (ص) خوشه کیتمه . خوشلانمه § مسرور ، حبور ، شادی .

حَظیره [ع،ص] فی الاصل بر نسنه‌یی دائراً مادار محیط اولان شی § اطرافی پارمقلق ویا دیوار ایله محفوظ اولان محل دفن .

حظیرهٔ قدس = جنت . {بو کلمه غلط فاحش اوله‌رق (حطیره) صورتنده قوللانلمقده‌در} . || آغیل .

حَظیظ [ع، ص] بهره‌دار ، برخوردار ، سعادتمند .

حَفائر [ع،ص] (حفیره) نك جمعی چوقورلر .

حَفَت [ع،ص] ایصلقلی ییلان .

حَفر [ع،مص] قازمه ایله قازمق ، قازلق . § (عسکری) استحکاماتك قازیله‌رق وجوده کلن قسملری .

حفر عادی = (استحکام) قازیله‌رق خندقلرك طوپراغنجه عمله اقامه اولنه‌رق وطوپراغی خندقدن آلوب برکنارینه ییغه‌رق وجوده کلن حفر .

حفر طیار = (استحکام) ایلك قازیلان طوپراقلری آچیله‌جق خندق بوینجه قونیلان سپتلره املا ایتمك صورتیله اجرا ایدیلان حفره .

حفر مملو = (استحکام) آچیله‌جق خندقك باش طرفنه موضوع عمله‌نك اوکنده‌کی طوپراغی قازوب خندقك یوزینی اوزاتمسی عملیاتی .

حفر مضاعف = (استحکام) خندقك ایکی اوجنده‌کی برلرله محفوظ عمله‌نك اجرا ایده‌جکی حفره .

حفریات = قازمه ایله قازمق عملیاتی.

حَفْش [ع،مص] (حفر) ایله مترادفدر.

حَفْص [ع،مص] بریکدیرمك، جمع ایتمك.

حَفَظَه [ع، ص] بوکله (حافظ) ك جمعی ایسه‌ده او معناده قوللانیلمیوب انسانك اعمالنی یازمغه مأمور ملکلره وصف اولمشدر .

حَفْل [ع، مص] غصه‌لنمق .

حَفِیّ [ع،ص] هرشیئی استقصا ایله بیلن عالم ، متتبع .

حَفِید [ع، ص] طورون، اوغل ویاقیزك اوغلی .

حفیده = طورون، اوغل ویاقیزك قیزی.

حَفیر ـ حَفیره [ع،ص] درینجه قازلمش یر، چوقور § قبر.

حَفیظ [ع،ص] اسماء حسنادندر. حافظ.

حَفیف [ع، ص] آت قوشارکن، قوش اوچارکن، روزکار اسرکن حاصل اولان سس، خشیلا، خاشیرتی.

حَق [ع،ص] جناب باری، الله § نفس الامره مطابق ، ثابت، دوغری ، متحقق، (باطل) مقابلی § برایشك متقابل اجرتی § انسان اوزرینه لازم، کندیسنه عائد اولان شی § آلاجق، مطلوب § فلان شیئه دائر ، متعلق § پای، حصه .

حق ایتمك = استحقاق قزانمق .

الحق ـ بحق = حقلی اوله‌رق ، حقیله کرچکدن .

حق بین = حق کوریجی .

حق بینانه = حق نتیجه‌سنه .

حق بینی = حق بینلك .

حق پرست = حقه‌طاپیجی، حق‌سون.

حق پرستانه = حق‌پرست اولانه یاقیشه‌جق صورتده .

حق جو = حق آرایان.

حق حاکمیت = (حقوق) بر دولتك تبعه وممالکی اوزرنده جاری ونافذ اولان اقتداری .

حق حبس = (فقه) مشتری تأدیهٔ ثمن ایدنجه‌یه قدر بایعك مبیعی آلیقویمقدن عبارت حق .

حق سقف = (فقه) کونش ویاغموردن تحفظ وتستر حق .

حق شرب = برنهردن نصیب معین اولمق اوزره صونی استعمال حق .

حق شفه = (فقه) صو ایچمك حق، صلاحیتی .

حق شفعه = (فقه) صاتیلق برمالی مشتری‌یه هرقاچه مال اولمش ایسه اومقدار ایله تملك ایتمك حق .

حق شناس = حق طانیان، حقه رعایت ایدیجی، ایدن .

حق شناسانه = حق‌شناسجه‌سنه .

حق شناسی = حق‌شناسلق .

حق قرار = (فقه) برمحلده قرار واقامت حق § (قانون) اون سنه بلانزاع تصرف ایدیلان اراضی اوزرنده تقرر ایدن حقوق مالکیت .

حق مرور = (فقه) آخرك ملکندن کچمك حق .

حق مسیل = (فقه) برخانه‌نك خارجه صوینی آقتمق وطامله‌لق براقمق حق .

حق مشارکت = متعدد اشخاصك برمقصد مشترك تجاری‌یی حاصل ایتمك اوزره برلشوب چالیشه‌بیلملری حق .

حق کو = دوغرویی سویلین .

حق کویانه = حق‌کوجه‌سنه .

حق کویی = حق‌کولق .

ناحق = حق دکل، حقسز .

حق یول = دوغری مذهب .

حَقّاً [ع، مص] واقعا ، فی الحقیقه ، حقیقةً ، دوغریسی . { حقّاً دن مخففدر }

حقاکه = دوغریسی بوکه .

حَقارَت [ع،مص] تحقیر § حقیرلك .

حَقّاق [ع،ص] قوطیجی ، حقه‌جی .

حَقّانی [ع،ص] حقه مقرون وموافق اولان ، صحیح اولان § حق التزام ایدیجی ، ایدن ، عادل

حَقّانیّت [ع،مص] حقانیلك ، عدالت § لازم وواجب اولانی اجرا ایتمك .

حقانیتسزلك = انصافسزلق .

حقانیتلی = منصف ، عادل .

حَقائِد [ع، ص] ج : { حقد } بغضلر عداوت .

حَقائِق [ع،ص] { وغریبسی (حقایق) در } (حقیقت) ك جمعی نفس الامرلر ثابت ، بی‌شبهه اولانلر § هر شیئك حکمت وماهیتی .

حقیقة الحقائق = (تصوف) جمع حقائق جامع مرتبهٔ احدیت .

خلاصة الحقائق = طوغریلرك نتیجه‌سی.

حِقْد [ع،مص] عداوتی قلبنده امساك ایلمك . دروننده کین طوتمق .

حَقُود [ع،ص] بك کیندار ، کینجی .

حقودانه = حقودجه‌سنه .

حَقیر [ع،ص] خوار، اعتبارسز § بیاغی.

حقیرانه = حقیر اولانه لایق صورتده .

حَقیق [ع،ص] لایق ، مستحق .

حَقیقَت [ع،ص] فی الاصل ثابته، واقعه معناسنه اولوب بو مناسبتله برشیئك کنه واصل ومنتهاسنه دینور ، دوغری اولان اصل § دوغریسی، حقا ، الحق § (بیان) مجاز مقابلی ، اصل وضع اوزره ثابت و مستعمل اولان کلمه § وفادارلق ، حقوقشناسلق .

حقیقةً = حقیقت اوله‌رق ، کرچکدن .

حقیقت عقلیه = متکلمینه کوره شو جمله‌درکه : آنده فعل ؛ فاعلك غیرینه اسناد اولنور .

فی الحقیقه = حقیقتده، کرچکدن .

حقیقت پرست = حقیقتی سون .

حقیقت شناس = حقیقتی طانیان، بیلن.

حقیقت شناسانه = حقیقت شناسه لایق صورتده .

حقیقت شناسی = حقیقت شناسلق .

المجاز قنطرة الحقیقه = مجاز حقیقتك کوپریسیدر .

حقیقتلی = وفادار ، صداقتلی .

حقیقتسز = وفاسز ، صداقتسز .

حقيقى [ع، ص] حقيقته منسوب ، كرچكدن : معبود حقيقى .

حك [ع، مص] قاشيمق، قاشينمق§قازيمق قازيمق § بر يازى ويا نقطه‌يى قلمتراش ايله قازيه‌رق حذف ايتمك.

حك صدر = شبهه § خلجان كبى حالات داخليه .

حكاك [ع، ص] حك ايله مشغول صنعتكار، مهر و سائره قازان .

حكاك قلمى = حكاكه مخصوص معدنى واوجى سيورى آلت.

(حكاك قلمى)

١ – عرضاً مربع الشكل ، ٢ – اوجنك بر طرفى شيوللى ، ٣ – مدور .

حكاكى = حكاكلق .

حكم [ع، ص] { فقه } ايكى خصمك بينلرنده‌كى دعوايى فصل ايچون حاكم اتخاذ ايتدكلرى كيمسه .

حكمين = وقعهٔ { صفين } ده حضرت على كرم الله وجهه ايله معاويه آره‌سنده حكم انتخاب ايديلن (ابوموسى الاشعرى) ايله (عمرو بن العاص) .

حكير [ع، ص] قماشلرك پارلاق ايپك يوللرى § يول يول ايپكلى قماش .

حكيم [ع، ص] حكمت ايله متصف اولان واقف حكمت § طبيب، هكيم § فيلسوف، فلسفه ايله مشتغل آدم .

حكيم مطلق = جناب حق .

حكيمانه = حكيم اولانه لايق صورتده .

حل [ع، مص] چوزمك، چوزلمك § ديه‌جك قالمه‌يه‌جق صورتده ايضاح ايتمك ، ايدلمك § قاريشيق، مشكل برمسئله‌يى تشريح ايدرك نتيجه ويرمك § صلب برشيئى حرارتله عرض ايله اريتمك ، اذابه ايتمك § (كيميا) برجسمك وسائط كيمويه ايله اجزاسنى آييره‌رق تركيبنى بوزمق § (رياضيه) برمعادلهٔ رياضيه‌نك خصوصى قيمتنى ياخود قيمتلرنى بولمق § برمسئلهٔ هندسيه‌نك جوابنى بالترسيم استحصال ايتمك .

حلائل [ع، ص] ج : (حليله) زوجه‌لر.

حلاج [ع، ص] پاموق آتان صنعتكار .

حلاجلامق = پاموغى حلاجه آتدرمق.

حلاجلق = حلاج صنعتى .

حلاف [ع، ص] چوق يمين ايدن .

حلاق [ع، ص] بربر ، پروكار .

حلال [ع، ص] حرام اولميان شئ . نكاحلى زوجه . § منكوحه .

حلال ايتمك = حلال اولسون ديمك .

حلال زاده = ولد غير مشروع اولميان .

حلاللاشمق = بربرينه حقنى حلال ايتمك.

حلال [ع، ص] حل ايديجى ، ايدن .

حلال مشكلات = هرمشكلى حل ايدن .

حلاوت [ع، مص] طاتليلق ، شيرينلك § ذوق .

حلاوت بخش = حلاوت ويريجى .

حلاوتياب = حلاوت بوليجى .

حلاوتلى = طاتلى شيرين .

حلب [ع، مص] سود صاغمق.

حلب [ع، ص] تازه صاغلمش سود § شهر معروف .

حلزون [ع، ص] سموكلى بوجك، اوسقرو جداول حسابيه نهايتنه چكيلان قاريشيق چزكى § { هذر } بر نقطه‌نك برمركز اطرافنده – ومذكورمركزدن تباعد ايدرك – دورنده متولد منحنى .

حلزونى = حلزون شكلنده اولان§{تشريح} انسان قولاغنك خارجى حلزونك ايكى نوع مشهورى: لفارتمه حلزونى وارشيمد حلزونى بردائره‌نك باسطى حلزون منحنيسيدر .

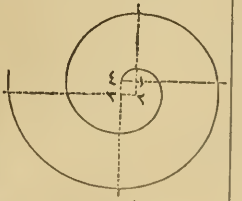

(حلزون)

١ ، ٢ ، ٣ ، ٤ حلزونك درت مركزى .

(توپلى دكز حلزونى)

(دكز حلزونى)

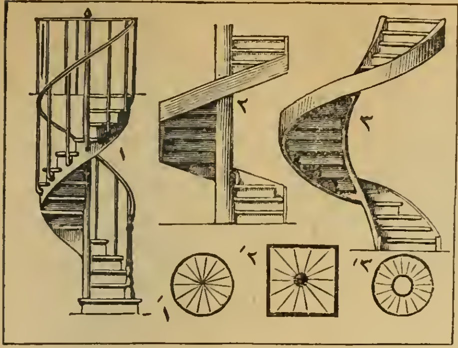

(حلزونى مردبون)

١ — معدنى .
٢ — ديركلى اخشاب .
٣ — ديركسز اخشاب .

حلف [ع، مص] يمين ايتمك § آند قسم يمين .

حلفا [ع، ص] انسجه‌ده استعمال اولنور، بر نوع بش پارمق اوتى – كه : مغرب طاغلرنده يتيشور واليافندن بعضاً ايپك تقليدى شيلر نسج اولنور .

حلق [ع، ص] بوغاز ، حلقوم § تحليق.

حروف حلق = مخرجلرى بوغازده اولان (ا ، ح ، خ ، ع ، غ ، ق ، هـ) در .

حلقوى [ع، ص] حلقه شكل وصورتنده اولان .

فصيلهٔ حلقويه = (نباتات) اوراقنك طرز تشكلى حلقه‌لر تشكيل ايدر كبى اولان نباتات زمره‌سى .

حلقه [ع، ص] دائره شكلنده اولان شئ § انساندن دائره { بو معناده (ل) ك فتحيله‌ده لغتدر. }

حلوا [ع، ص] بغ ، اون يا نشاسته وشكردن وياخود حلواجى كوكيله پكمز و طحندن ياپيلير معروف طاتلى طعام .

كتن حلواسى = تل تل اوله‌رق ياپيلمش معروف حلوا .

حلوائى / **حلوافروش** } = حلوا صاتان، حلواجى.

حلواجى قباغى = ذات الفلقتين شعبه‌سندن قشائه فصيله‌سنه منسوبدر ساقلرى يرده اوزانه‌رق نشو ونما بولور سبزه‌دن معدوددر . آناطوليده وعمال سائره‌ده يتيشور .

(حلواجی قباغی)

١ – یرلی جنسی . ٢ – ١ که غیر صالح جنسی .

(دیکر نوعی)

حلوا صحبتی == کتن حلواسی یا پهرق اکلنمك اوزره ترتیب ایدیلن مسامره .

حَلّی [ع، ص] حله ، تحلیله متعلق ، تحلیل ایله اولان .

هندسۀ حلیه == خطوط مستقیمه ومنحنیاتك خواصنی کمیات وضعیه واسطه‌سیله تحری ایدن بر علمدر . یاخود : خطوط مستقیمه ومنحنیاتك ارائه ایلدیکی معادلات جبریه‌یی تعیین ایدرك اشبو معادلاتدن اشکال مذکوره‌نك خواص هندسیه‌سنی استحصال ایلین ؛ وبالعکس معادلات معلومه‌نك دلالت ایتدیکی خطوط مستقیمه ایله منحنیاتی تعیین ایدن علمدر .

حَلیبْ [ع، س] صاغلمش سود .

حَلیفْ [ع، س] قسم ایدرك بربریله عهد لشن آدملردن هر بری .

حَلیقْ [ع، ص] تراش ایدلمش § توانتلی آدم ویا قادین .

حَلیلْ [ع، س] زوج ، قوجه .

حَلیلَه [ع، س] زوجه ، قاری .

حَلیمْ [ع، ص] حلم صاحبی ، حلملی ، طبیعتی یواش اولان .

حلیمانه == حلیم اولانه یاقیشه‌جق صورتده .

حَمْ [ع، س] حرارت شدیده .

حَمائِدْ [ع، س] { حمیده } نك جمعی . افعال محموده ، اعمال حسنه .

حَمائِلْ [ع، س] { حماله } و { حمیله } نك جمعی . قلیج باغی ، قلیج قایشی § بوینه آصیلان نسخه { بو معناده مفرد حکمنده‌در . }

حَماراتْ [ت، س] بجریکلی ، چالیدقان ، جربزه‌لی .

حَمائِلی [ت، س] عربی { حمائل } دن محرفدر § (بحریه) بر سرنك تماميله اورته‌سی – که : اورایه آرمه وضع ایدیلور § بورایه وضع اولنان بتون بایراقلر .

حَمائِم [ع، س] (حمامه) نك جمعی کوکرجینلر .

حَماسَتْ [ع، س] جبلی اولان شجاعت .

حَماقَتْ [ع، س] احمقلق ، بونلق .

حَمّالْ [ع، س] اجرت مقابلنده آرقه‌سنده ویا النده یوك طاشییان آدم .

حمالانه == حمالجه‌سنه .

حمالیه == حماله ویریلان اجرت .

حماللق == حمال اولانك صنعتی § حماله .

حَمّامْ [ع، س] صیجاق ویا صوغوق صو ایله ییقانه‌جق محل ، چارشو حمامی ، دکز حمامی .

حمام بارد == (طب) درجۀ حرارتی (+ ١٠) – (+ ١٥) قدر اولان حمام .

سرین حمام == (طب) درجۀ حرارتی . (+ ١٥) – (+ ١٨) قدر اولان حمام .

حمام معتدل == (طب) درجۀ حرارتی (+ ١٨) – (+ ٢٥) قدر اولان حمام .

حمام حار == (طب) درجۀ حرارتی (+ ٢٥) – (+ ٣٧) قدر اولان حمام .

حمام تنوریٔ یابس == (طب) درجۀ حرارتی (+ ٣٧) – (+ ٥٥) قدر اولان حمام .

حمام تنوریٔ راطب == (طب) درجۀ حرارتی (+ ٤٠) – (+ ٤٥) اولان وصو بخاریله تسخین ایدیلن حمام . بوکا (عثمانلی ویاترك حمام) ی دخی دینور .

حمامی } حمامجی } حمامی اداره ایدن آدم ویا قادین .

حمام بوجکی == حماملرده بولنور بر نوع بوجك .

حمام طاسی == حماملرده صو دوکنمك ایچون قوللانیلان معروف معدنی قاب .

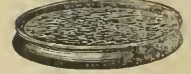

(حمام طاسی)

قدرت حمامی == ایلیجه ، قاپلیجه ، صیجاق معدنی صو .

حَمام – حَمامَه [ع، س] کوکرجین § قومری .

حَمْدْ [ع، مص] مدح ، ثنا ، ستایش § شکر ، شکران { یالکز جناب حقه مخصوصدر . }

حمد اولسون == اللهه شکر اولسون .

لله الحمد == جناب حقه شکرلر اولسون .

حمداً ثم حمدا == بیك کره حمدلر ، شکرلر اولسون .

حَمْدَلَه [ع، س] { الحمدلله } جملۀ مبارکه‌سنك مختصریدر § کتابك مقدمه‌سنده براعت خیرك ابتداسنده { الحمدلله رب العالمین } جملۀ شریفه‌سنی ایراد ایلمك .

حَمْراء [ع، ص] { احمر } ك مؤنثی . قرمزی ، قرمزی شیٔ .

مؤزۀ حمراء == قرمزی چیزمه .

حَمْقاء [ع، س] { احمق } ك مؤنثی ؛ احمق قاری .

حَمْضْ [ع، س] (حمض) ایله مترادفدر ☛ (حمضه) .

حَمْلْ [ع، س] آناسنك قارننده اولان ولد . چوجق § کبه اولمق ، کبه‌لك : مدت حمل ، آثار حمل § اسناد ، عطف § یوکلنمك .

حمل خارج از رحم == (طب) جنینی تشکیل ایده‌جك یومورطه‌لرك مادۀ منویه ایله تماسندن صوکره داخل رحمده نشوونما بولمسی .

وضع حمل == طوغورمه ، تولید .

حمل کاذب == قادینك کبه ایمش کبی قارننك شیشمسی .

حَمَلْ [ع، س] قوزی § (قوزموغرافیا) منطقة البروجك بر بجیسی – که : شمس بورایه مارتك طقوزنده داخل اولور : برج حمل .

(حمل برجی)

حَمَلاتْ [ع،ـ] (حمله) نك جمعی هجوملر.

حَمّلاجْ [ع،س] (كیمیا) تحلیل وازابهٔ معادن ایچون استعمال ایدیلور مجوف بر بوریدن عبارتدركه : حرارت شدیده تولید ایتمك ایچون برطرفی منبع حرارت اولان لامبه‌یه تماس ایتدیریلور، ودیكر جهتندن اوفلنور .

حَمْلَه [ع،س] هجوم، صالدیریش، صالدیرمه § بردفعه‌ده واقع اولان صولت .

حَمَلَه [ع،س] (حامل) ك جمعی. طاشیانلر، قالدیرانلر ، حامل اولانلر .

حملهٔ قرآن = قرآن كریمك مزایاسنه واقف اوله‌رق حافظی اولوب مقتضاسنجه عامل اولمغه چالیشانلر § قرآن كریمی ـ مزایاسنه واقف اولمـون ، اولمـون ـ حفظ ایله نائل شرف اولانلر .

حَمُولْ [ع،ص] تحمللی، حوصله‌سی كنیش آدم.

حمولانه = حمول اولانه یاقیشه‌جق صورتده.

حمولی = حمولك .

حَمْلَه‌جی [ت ، س] (بحریه) فلكه‌لرك قیچدن برنجی اوطوراغنده كورك چكن آدم § قایقجی .

حَمُولَه [ع،س] مقدار معین یوك § كمی یوكی .

حموله‌سندی = (بحریه) قپودانك نقلی درعهده ایتدیكی اشیانك ضیاع وتلفی حالنده مسئول اوله‌جغی مشعر سند .

حموله‌طونه‌سی = (بحریه) بر كمینك طاشیه‌بیله‌جكی یوكك طونه‌جهتیله مقداری .

حَمیَّتْ [ع،ص] غیرت وناموسدن طولایی برشیئدن عار واستنكاف ایتمك § انسانیته وباخصوص ملیته عائد كافهٔ فضائلك خلاصهٔ معنویسی جامع برخصلت پاكیزه .

حمیت جاهلیه = حمیتكارلق كوسترمك ارزوسیله كندینی بیهوده یره یوران ویا مهلكه‌یه قوبان آدمك حالی .

حمیتكار } حمیتمند = حمیتلی، حمیت صاحبی.

حمیتمندانه = حمیتمند اولانه یاقیشه‌جق صورتده .

حمیتمندی = حمیتمندلك.

حمیتلو = عسكرده ملازم رتبه‌سنك دونده اولانلره ویریلن عنوان ، القاب رسمیه‌نك ایلك مرتبه‌سی.

حَمید [ع،ص] اسماء حسنادندر . شكر وحمده احری اولان جناب حق § حمدی جالب خصائل ایله متصف اولان ذات .

حَمیمْ [ع،ص] یاقین خصم § صیجاق‌صو ، ماءحار .

حَناجِرْ [ع، س] (حنجره) نك جمعی . غرتلاقلر .

حَنادِرْ [ع،ص] قوهٔ باصره‌سی زیاده اولان .

حَنانْ [ع،س] مرحمت ، رأفت ، رقت قلب .

حَنّانْ [ع،ص] اسماء حسنادندر : رحیم رؤف : یاحنان ، یامنان .

حَنْبَلی [ع،ص] مذاهب اربعه‌دن امام احمد بن حنبل حضرتلرینك اجتهادینه تابع اولان .

حَنْجَره [ع،س] (طب) غرتلاق باشی، رأس قصبه § بوغازك اوك وغرتلاغك قسم علیاسنه موضوع صدا قوطیسی .

حنجری = حنجره‌یه متعلق .

حَنْطَلْ [ع،ص] { زبانزدی (حانطال) } قوجه‌مان ، بطال § ایری‌یاری آدم .

حَنْظَلْ [ع،س] صاری رنكلی، پورتقال حجمنده زهرلی بر میوه كه § ابوجهل قارپوزی دخی دینور.

حَنَفْ [ع،س] دوغربلق ، استقامت .

حَنَفی [ع، ص] مذاهب اربعه‌دن امام اعظم ابوحنیفه (نعمان بن ثابت) حضرتلرینك اجتهادینه تابع اولان.

حنفیون = جه : (حنفی) . حنفی المذهب اولانلر .

حَنَكْ [ع،س] (طب) آغزطوانی، داماق.

حنكی = حنكه منسوب .

حُنُومَه [ع،س](طب) معده اكشیلكی.

حِنْثْ [ع ، ص] یمینی بوزوب انتندن چیقمیان آدم .

حَنیفْ [ع،ص] دین اسلامه میلی درست اوله‌رق آنده ثابت اولان ذات .

حَنینْ [ع،س] شوق ، آرزو ، اشتیاق § شدت اشتیاقدن آه وفریادایتمه، ایكلمه § ایكلتی، حنین حزین .

حَوّاء [ع،س] ام البشر ، حضرت آدمك (ع م) زوجهٔ محترمه‌سی § اسمر قادین .

حُوّاجْ [ع،س] (حاجه) نك جمعی . حاج ایدن قاینلر .

حَواجِبْ [ع،س] (حاجب) ك جمعی .

حَوادِثْ [ع،س] (حادثه) نك جمعی . یكیدن یكی‌یه وقوعه كلن حاللر §خبر § یكی سوز .

حَواری [ع،ص] انبیای عظام حضراتنك احكام شرعیه‌لرینی انقیاد اوزره اجرا ایچون صرف مقدرت ایدن ذات § مددكار ، ياردم ایدن .

حواریون = حضرت عیسی علیه السلامك انصار واصحابی .

حَواسْ [ع،س](حاسه)نك جمعی طویغولر.

حواس خمس ظاهره = {كورمك،ایشتمك طاتمق ، قوقلامق ، طوتمق }دن عبارت بش خارجی طویغو .

حواس باطنه = حافظه ، مخیله، مدركه، واهمه ، حاكمه‌دن عبارت كیزلی طویغولر.

حَواشی [ع،س] (حاشیه) نك جمعی. دركنارلر .

حَواصِبْ [ع، س] (حاصب) ك جمعی . شدتلی روزكارلر .

حَواصِنْ [ع،ـ] (حاصن) و (حاصنه) نك جمعی . اهل عفت قادینلر.

حَوافِرْ [ع،س] جه:(حافر) دابه‌طیرناقلری.

حَواقِلْ [ع،ـ] جه : (حوقله) پك پیر وناتوان اولانلر .

حَواله [ع،س] سپارش § (فقه) عین اولمیان بردینی برذمتدن دیكر ذمته نقل ایتمه § برمبلغك تأدیه‌سی باشقه برآدمه وبا باشقه برشخص معنویه چویرمه ، سپارش ایتمه § (طب) اكلریا

چوجقلره عارض اولان صرعه نوعندن بر مرض ، احتیاج § براقمه ، ترك وتفویض واحاله : لله تعالى يه حواله ادرم § صالديرمه، اورمه : اوزرینه برقلیچ حواله ایتدی . § (رسمیات) استدعانامه‌لرك ؛ اوراق رسمیه سائره‌نك تقدیم و اسرا اولندقلری دائره‌نك آمری طرفندن عائد اولدقلری شعبه‌لره قلملره بااشارت کوندرلمسی ، و بونی مشعر اوله‌رق اوراقك برکوشه‌سنه ایدیلن اشارت § (معماری) برعرصه‌نك اطرافنه‌ویادیوار اوزرینه یاپلوب هوایه ویاضیایه ویانظارته مائل اولان حائل ، حائط : تحته حواله § (استحکام) برقلعه ویا استحکامك بر محله حاکم اولمسی ، اومحلك ایچنه باقمه‌سی § (جغرافیا) برنهری دیکر برنهره دوندیرمك § (تجارت) تأدیه‌سی مطلوب سپارش آقچه‌سی، سندی .

حوالةً == حواله‌اوله‌رق، حواله‌صورتیله.

حواله‌نامه == حواله‌یی ناطق ، ورقه، سند .

حوالهٔ مبهمه == (فقه) تعجیل وتأجیل بیان ایدلمین حواله .

حوالهٔ مطلقه == (فقه) محیلك محال علیه‌ده‌کی آدمك مالندن اداسی مقیداولمیان حواله .

حوالهٔ مقیده == (فقه) حواله‌یی کشیده ایده‌نك ذمتنده‌کی مالندن ویرلمسی قیدیله مقید اولان حواله .

حواله‌لی == برمحله حاکم وناظر اولان، مرتفع بولنان شیء ، جمع حوالات § صرعه‌یه اختلاجه مبتلی آدم .

حَوالی [ع ـ] بردیارك اطرافی، حوالیسی ، معناسنه اولان (حول) ك جمعی . اطراف ، اقطار ، جانبلر .

حوالیٔ بین الحجرات == (نباتات) نباتاتك حجیره‌لری آره‌سنده‌کی بوشقلر .

حَوانیت [ع ـ] ج : (حانوت) دکانلر.

حَوائج [ع ـ] ج : (حاجت) (مادیاته مخصوصدر) لزوملی شیلر .

حَوْز [ع ، مص] جمع ایتمك : کندوسنه بر شیء ضم ایلمك § اخذ واتخاذ ایلمك .

حَوْزه [ع ـ] برحکومتك زیراداره‌سنده بولنان ممالکك مجموعی .

حوزة الاسلام == بلاد اسلامیه § برشیئك داخل دائره‌سی ، داخل حدودی .

حَوْصَل [ع ـ] حوضك کنارنده صویك مستقر اولدیغی محل .

حَوْصَله [ع ـ] قوش قورصاغی § انسان ویا حیوانك بطن اسفلی § انسانك اقتدار وتحملی دورنیسی .

تنك حوصله == حوصله‌سی طار اولان صبرسز .

حوصله سوز == طاقت ، تحمل محو ایدیجی § (طب) قویروق صوقومی کمیکی ایله قالچه کمیکلرینك تشکیل ایتدکلری بوشلق چوقور .

حوصلی == حوصله‌یه منسوب .

حَوْض [ع ـ] درونده صو بریکدیرمك ایچون آلتی واطرافی طاش ویا طوغله‌دن خرجله مخصوصاً یاپلمش چوقور محل ، صوبجمی § (بحریه) سفائنك اجرای تعمیراتنه مخصوص محل که: عند الاقتضاء درونه صو طولدیریلوب بوشالدیلور .

حوض ساح == سفائن تعمیرینه مخصوص اوله‌رق دکز اوزرنده ، ساح بر حالده یاپلان حوض .

حوضلانمق == برمحلده صو بریکوب حوض تشکیل ایتمك .

حَوْضَه [ع ـ] { (حوزه)دن محرفدر} (طبوغرافیا) بر نهرك یورده‌نك تقسیم میاه خطلری آره‌سنده محصور وصولری او نهرك خط اجتماعنه منصب اولان دائره‌سی § حوزه .

حَوْقَله [ع ، مص] سرعتله یوریمك § پك بیرونا توان آدم ، ضعیف .

حَوْل [ع ـ] ییل ، سنه § طراف ، چوره § قوت ، طاقت : لاحول ولاقوة الابالله : قوت وقدرت انجق جناب حقه مخصوصدر .

حول المبیض == (نباتات) کأس تویج عضو تذکیر وتأنیثدن عبارت اولان حلقات زهریه ارکانیزینك (مبیض) دنیلن یعنی برچیچکده میوه‌یی حصوله کتیرن قطعه ایله عین ارتفاعده بولنمسی حالی .

حَوْلَقه [ع ، مص] « لاحول ولا قوة الا بالله » دیمك .

حَوْلَنجان [ع ـ] حولیجان، قولنج اوتی طوپه‌لاق کوکی .

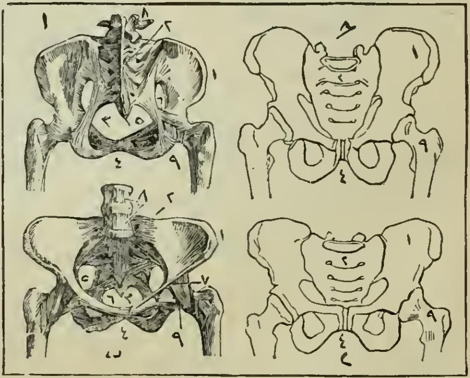

(حوصلهٔ بشر)

آ — حوصلهٔ اربطه ایله برابر حوصله‌نك آرقه وآشاغیدن کورینشی. ب — یوزدن کورینشی. ج — حوصلهٔ ذکورك ایسکلتی. د — حوصلهٔ نسانك ایسکلتی. ١ — عظم حرقفه. ٢ — عظم عجز . ٣ — عظم عصعص . ٤ — ارتفاق عانه. ٥ — رباط کبیرعجزیٔ ورکی . ٦ — رباط صغیرورکی . ٧ — رباط فالوب (قوس فخذی) . ٨ — فقرات ٩ رأس فخذ .

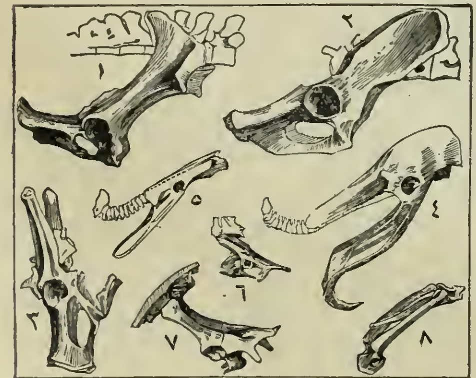

(حوصلهٔ حیوانات)

١ — فرسك حوصله‌سی . ٢ — آرسلانك . ٣ — قانغورونك . ٤ — دوه قوشینك . ٥ — برنوع صقا قوشنك ٦ — کرتنکله‌نك . ٧ — قبلومبغه‌نك . ٨ — قوربغه‌نك .

حَوْمَه [ع.ـ] دائرهٔ تصرف .

حَوِيَه [ع.ـ] یاره اطرافنده‌کی قبارق اتلر .

حَوْلی [ت.ـ] {عربی (حول)دن محرفدر} بر بنانك ، برخانه‌نك آلتنده ، اطرافنده جوانبی دیوارله محاط محلی ، (آولی) دیدیکمز محل .

حَیّ [ع، ص] اسماء حسناددندر . دیری § حیات ایله متصف اولان ، دیری ، جانلی .

حیا = دیری اوله‌رق ، جانلی اولدیغی حالده .

حَیاء [ع، مص] لوم و تعییب ایدیله‌جك اوضاع واحوالدن اوتانمه ، حجاب ایتمه § خوف من الله معاصی ومناهیدن امتناع ایتمك : (حیاء ایمانی) § عار ، ناموس ، ادب .

بی‌حیا = حیاسز ، اوتانماز .

حیاسز = حیامی ، اوتانمسی اولمیان .

حیادار = محجوب ، اوتانان ، اوتانغچ .

حَیات [ع.ـ] دیریلك ، جانلیلق ، اولو اولمامق .

آب حیات = برصوکه آندن ایچن کویا حیات جاودانی‌یه مظهر اولور .

حیات جاودانی = عمر سرمدی ، حیات دائمی .

حیات افزا = حیات آرتیریجی ، آرتیران .

حیات بخش = حیات ویریجی ، ویرن .

حیات تقدیری = (فقه) حملك حیاتی .

حَیادِید [ع.ـ] {عربی اولمیان (حیدود)ك جمعی اوله‌رق قوللانیلیر اویدیرمه برکلمه‌در} طاع ، قیر خرسزلری ، قطاع طریق کروهی .

حَیاك [ع.ـ] ج : (حائك) . جولاهلر .

حَیّاكَ الله [ع، ـ] الله عمریکی مزداد ایتسون معناسنه برجمله دعائیه اولوب کال تحسین مقامنده ایراد ایدیلور . {اکثریا شعرده مستعملدر.}

حَیث [ع، د] اعتبارا ، جهتیله معناسنده ادات اولوب یالکز (من) حرف جریله برلکده استعمال ایدیلور .

من حیث الاعراب = (نحو) اعراب جهتیله .

من حیث المجموع = یکون ، مجموع اعتباریله ، طوپدن .

حَیثیَّت [ع.ـ] شرف ، اعتبار .

حیثیتلی = محترم ، معتبر آدم .

حیثیتسز = اعتبارسز ، ذلیل آدم .

حَیدَر [ع.ـ] آرسلان ، غضنفر ، شیر ، اسد § امام علی کرم الله وجهه .

حیدر کرار = دونه دونه حمله ایدن . {بو دخی امام مشارالیه حضرتلرینك اوصاف شریفه‌لرندندر .}

حیدرانه = حیدرجه‌سنه ، آرسلانجه‌سنه .

حیدری = حیدرلك § حیدره منسوب مولوی درویشلرینك کیدکاری ارکی دوکمه‌سز ، قولسز برنوع یلك .

حَیدُود [ع، ص] {مولد} حرامی ، قطاع طریق ، خرسز .

حَیْران [ع.ـ] (حائر) ایله مترادفدر . شاشه‌قالمش ، شاشمش ، شاشیرمش .

حیران اولمق = شاشمق § تحسین ایتمك .

حیرانی = حیرناك .

حیرانلق = شاشقینلق .

حَیرَت [ع، مص] شاشیرمه ، شاشیروب قالمه ، نه یاپه‌جغنی بیلمه‌مه . {ایتمك ماده‌سیله قوللانیلور .}

حیرت افزا = حیرت آرتیریجی ، آرتیران .

حیرت انکیز = عجیب غریب شی .

حیرت بخش = حیرت ویریجی ، ویرن .

حیرت زده = حیرته دوشمش اولان .

حَیِّز [ع.ـ] طرف ، میدان ، مکان ، موقع .

حیز حصول = حصول موقعی .

حیز طبیعی = (حکمت) جسمك حصوانه طبیعا اقتضا ایدن حیز ، مکان § (طب) کوکسی داخلا ایکی غیر مساوی قسمه آیران زار .

حَیزُوم [ع.ـ] (طب) کوکس تخته‌سی ، وسط صدر .

حَیزُران [ت.ـ] اقالیم حاره‌ده حاصل اولان اوزون یاپراقلی برنوع قامش ، هزاران .

حَیض [ع.ـ] نسوانك عادت طبیعیه شهریه‌سی .

حَیف ـ حَیفا [ع، د] ادات تأسفدر . یازیق ! {بعضا نهایتنه (که) دخی کتیریلور .}

حَیلوُلت [ع، مص] آره‌یه کیرمك ، آره‌ده پرده کبی حائل ، مانع اولمق .

حَیوَنَت [ع، مص] وقت تقرب ایتمك .

حَیوان [ع، ص] جانلی مخلوق § انساندن ماعدا جانلی مخلوق § ادراکسز ، احمق آدم § حیات .

حیوانات = ج : (حیوان) . جانلی مخلوقلر .

حیوانات اهلیه = انسانه آلیشقین حیوانلر .

حیوانات بحریه = دکزده یشایان حیوانلر .

حیوانات بریه = قره‌ده یشایان حیوانلر .

حیوانات کیسه‌یه = ذات الثدیانك عدیمة المشیمه شعبه‌سندن بطنلرنده برکیسه ایله ممتاز زمره‌سنه بونام ویریلور بوحیوانلرك کیسه‌لری بطنلرنده ایکی عظم آره‌سنه کرلش برجلدك برقطعهٔ متبارزه‌سندن عبارت اولوب یاورولرینی طوغوردقدن صوکره او کیسه‌لرك درونته قور و یاورولر حیوانك ممه‌لرینه صاریله‌رق بیوینجه‌یه قدر اوراده قالیرلر .

(حیوانات کیسه‌دن قانغورو)

حیوان ناطق = انسان .

حیوانات نقیعه = صولی شیلر درونده نشو ونما بولان حیوانجقلر .

حیوانات وحشیه = یبانی حیوانلر .

حیوانی = حیوانه منسوب .

حَیوانیّت [ع، مص] حیوانلق ، ذی روحك حال وصفتی § انسانك عقل وادراکنه تعلق ایتمیوب حیواناتدن اولمسی صفتیله اولان حالی .

حَیَّه [ع.ـ] یلان . {جمعی (حیات) کلیر}

حیهٔ اسود = قره‌یلان .

حاء مكسوره

حِبال [ع، ـ] جـ: (حبل) ايپلر، اورغانلر.

حِبالَه [ع، ـ] آغ، طوزاق : حبالهٔ تلبيسات.

حِبر [ع، ـ] يازى مركبى § عالم، دانا § پرهيزكار.

حِجاء [ع، ـ] بيلدجه، يا كاتاچ .

حِجاب [ع، مصـ] صيقلمه، اوتانمه § پرده، حائل.

حجاب چهره = نقاب.

حجاب حاجز / حجاب صدر = (طب) جوف صدرى ايله جوف بطنى‌يى آييران پرده.

حجاب قلب = (طب) قلبك جوفنى حجره‌لره تقسيم ايدن زارلردن هربرى.

حجاب مشيمى = (طب) رحمده جنينى احاطه ايدن زار.

حجابلى = پرده‌لى، مستور § عصمتلى، عفتلى.

بى‌حجاب = اوتانماز، صيقلماز.

حِجاج [ع مصـ] دليل ايراديله مباحثه ايتمك § (طب) كوز چوقورى قاش كميكى.

حِجار [ع، ـ] حجرلر، طاشلر.

حجاره = احجار كبى (حجر)ك جمعى.

حِجاز [ع، ـ] مكهٔ مكرمه، مدينهٔ منوره ايله طائف وحواليسندن عبارت اولان خطهٔ معروفهٔ مقدسه‌كه: (نجد) ايله (تهامه) بيننى حاجز اولمسى سبب تسميه اولمشدر § موسيقيده برمقام.

حجازى = حجازه منسوب.

حجاز كار = موسيقيده معروف برمقام.

حِجال [ع، ـ] جـ: (حجله) كلين اوطه‌لرى.

ربات الحجال = كادينلر.

« زهى مشاطهٔ زينت فزاى طبع نظم آرا
عروس بكر فكرم رشك ربات الحجال ايلر »

حِجامَت [ع، ـ] زانازدى اولان حاء مفتوح ايله (حجامت).

حِجّه [ع، مصـ] بركره حج ايتمك.

حجة الوداع = هجرت سنيه‌نك اوننجى سنه‌سنده رسول اكرم صلى الله تعالى عليه وسلم افندمز حضرتلرينك ايفا بيوردقلرى صوك حج.

ذى الحجه = سنهٔ قمريه‌نك اون ايكنجى آيى، قربان آيى.

حِذاق [ع، ـ] جـ: (حذقه) كوز بيكارى

حِدَّت [ع، مصـ] انسانه عارض اولان طارغنلق، تتيزلك، اوفكه. § كسكينلك : حدت ذكا، حدت بصر، حدت سيف.

حدتلى = اوفكه‌لى.

حدتلندير مك = اوفكه‌لتمك.

حدتلنمك = غضبه كلمك، اوفكه‌لنمك.

حِذاء [ع، ـ] (ازاء) ايله مترادفدر. قارشى قارشى‌يه اولمه، مقابل بولنمق، برابره وچرپيده بولنمه.

حِراء [ع، ـ] مكه حوالنده برطاغك اسميدركه: قبل البعثه رسول اكرم افندمز (صلعم) بونده‌كى غارده تهاجه عبادت ايدرلردى.

حِراثت [ع، مصـ] اكين اكمك.

حِراسَت [ع، مصـ] قوريمق، قورغمق.

حِرباء [ع، ـ] كرتنكله‌دن بيوك ودائما كونشه متوجه برحيوانكه: بوكا (بوقلمون) و (قياكلرى) دخى دينور. فارسيده اسمى (آفتاب پرست) در. § شعاعات شمسيه‌نك بلوطلره انعكاسندن حاصل اولان مختلف رنكلر.

حِرز [ع، ـ] آفاتدن محافظه وتأمينه واسطه اولان نسخه وطلسم كبى شئ.

حرزجان = حياتى تأمين ايدن طلسم § امين ير، ملجأ.

حِرص [ع، ـ] برشيئى لزومندن زياده طلب، برشيئه زياده‌سيله رغبت ايتمك { اكثريا مذموم اولان حالاتده مستعملدر. }

حرصلى = زياده‌سيله حريص، طمعكار، آرزوكش § حدتلى.

حرصلاندرمق = بريئك حرص وهوسنى تحريك ايتمك، انهماكله ارزو ايتديرمك § اوفكه‌لنديرمك.

حرصلانمق = كمال شدتله ارزوكش اولمق اوفكه‌لى اولمق.

حِرَف [ع، ـ] جـ: (حرفت) صنعتلر.

حِرفَت [ع، مصـ] مدار جلب رزق اولان صنعت.

ارباب حرفت = صنعتكار اولانلر.

حِرمان [ع، مصـ] محروم اولمه § محروملق، محروميت.

حِزب [ع، ـ] طائفه، كروه انسانى § بلوك، قسم § دوام اوزره تلاوت وقرائت اولنان شئ، ورد § قرآن عظيم الشانك منقسم اولديغى (٣٠) جزئدن هر برينك نصفى، التمشده برى مصحف شريفدن بش صحيفه.

حِس [ع، ـ] روحك طويمه قوتى، طويغو { بومعناده اكثريا (ايتمك) ماده‌سيله قوللانيلور. }

حس مشترك = (منطق) صور جزئيانك مرتسم اولديغى قوتدركه حواس خمس ظاهره بونك وسائطيدر.

حسى = حسه متعلق || دولايسيله اكلامه ضمنا ادراك ايتمه.

ابطال حس = (طب) تأثير ادويه ايله حسى موقتا تعطيل ايتمك.

حس كاذب = حواسك آلدانمسى. مثلا: اسكله‌ده بولنان آدمك واپور حركت ايلديكى زمان واپورى ثابت، اسكله‌يى متحرك ظن ايتمسى كبى.

حس قبل الوقوع = برشيئك وقوعندن اول آندن خبر ويرن بر تأثر درونى، (حس مقدم) دخى دينور.

حِساب [ع، ـ] صايق § صايى § اعدادك ماهيت وخواصنى ايضاح وحساباتده بولنلرك نه وجهله استعمال اولنه‌جغنى تعليم ايدن علم اعداد.

على الحساب = عدد كلينك برقسمى اولمق اوزره.

عند الحساب / لدى الحساب = حساب ايدلدكده.

روز حساب / يوم الحساب = قيامت كونى.

حسابه چكمك = سؤال ايدرك استجواب صورتيله صيقشديرمق.

حسابه كلمك / حسابه اويمق = موافق اولمق، توافق ايتمك.

حسابلامق = تقدير وتخمين ايتمك ، ملاحظه ايلمك .

حساب مأموری = (بحريه) كمينك تعقيب ايده‌جكی خطی ، دكزده بولنسان نقطه‌يی بالحساب تعيين وخريطهٔ بحريه اوزرنده قپودانه ارائه ايلين مأمور مسئول { دوغريسی سير سفينه مأموريدر . }

حساب طوتمق = آلنه‌جق ، ويره‌جكی بردفتره يازمق .

حسابی = حسابه منسوب ، حسابجی || خسيس، بخيل .

پارمق حسابی = پارماق اوجلريله صايلان صايی .

حسابجه = تخمينه نظراً، علی التخمين .

حسابلاشمق = آله‌جق ويره‌جك حسابنی كوروب ايليشكی كسمك .

حسابسز = ملاحظه‌سز || لايعد ولايحصی .

حساب ذهنی = چوجقلره ازبردن اوكره‌ديلن حساب، صابی . چوق صايمسز .

حسابيات = حسابه متعلق خصوصات .

حِسّيّات [ع،ـ] (مولددر) جـ (حس) § حواس واسطه‌سيله وجوده حصوله كلن طويغولر، ادراكات روح .

حِصار [ع،ـ] قلعه ، بدن . اطرافلی سپرلی، برجلی، استحكاملی محل

حِصان [ع،ـ] آيغير .

حِصَص [ع،ـ] جـ : (حصه) پايلر، بلوكلر ، حصه‌لر .

حِصّه [ع،ـ] پای .

حصهٔ شايعه = (فقه) مال مشتركك هرجزئنه ساری وشامل اولان سهم .

قصه‌دن حصه = بر حكايه‌دن ، آلينان عبرت .

حصه‌لی = حصه‌سی اولان § حصه‌ره منقسم اولان .

حصه‌دار = حصه‌سی اولان .

حصه‌داری = حصه‌دارلق .

حصه‌مند / حصه‌ياب } حصه بولان ، حصه‌سی اولان .

حصه‌مندی / حصه‌يابی } = حصه‌يابلق .

حصه‌لشمك = پايلاشمق .

حَصين [ع،ـ] محكم ، متين ، صرپ محل ، قلعه .

حِضانت [ع، مص] دايه‌لك ، سود آنالغی .

حِطام [ع،ـ] يولار اپی ، زمام .

حِفظ [ع،مص] صاقلامق، صاقلانمق § ازبرله‌مك ، ازبرلنمك .

تحت الحفظ = محافظه آلتنده ، ضابطه مأمورلرينه ترفيق ايديله‌رك .

حفظ الصحه = طبابتك برشعبهٔ مهمه سيدركه : قبل الوقوع امراضك اوكنی آلمق اصولندن بحث ايدر .

حفظه چاليشمق = قرآن كريمی ازبرله‌مكه غيرت ايتمك .

حِقد [ع،ـ] كين ، عداوت .

حِكايه - حِكايت [ع،مص] نقل و بيان § بعض وقوعاتك هيئت مجموعه‌سی .

حكايه‌نويس = حكايه‌يازان، رومانجی .

حكايه‌جی = حكايه سويلين، مصالجی .

حكايه‌نويسی = حكايه نويسلك .

علی طريق الحكايه = حكايه صورتيله .

مبنی علی الحكايه = برحكايه‌يه ، وقعه‌يه مستند اولان سوزكه : اوحكايه وياوقعه بيلنمدكجه مفهومی اكلاشيلماز .

حكايات = جـ : حكايه، مصاللر، مثللر.

حِكَم [ع،ـ] جـ: (حكمت) حكمتلی شيلر.

حِكمت [ع،ـ] علم وعدلك اجتماعندن متحصل صفت شريفه § معرفت حقايق اشيا و موجودات § منشأ خفی ، كيزلی سبب § اداب واخلاقه دائر مختصر سوز، نصيحت صحيحه .

حكمت آميز = حكمتله قاريشق ، حكيمانه .

حكمت شناسی = حكمت، فلسفه بيلن .

حكمت طبيعيه = اجسامك خواص طبيعيه‌لريله تابع اولدقلری قوانين ثابته‌دن باحث علم .

علم حكمت = فلسفه § منطق ، اخلاق قواعدينك هيئت مجموعه‌سی .

حكمت مافوق الطبيعيه = ماديانه توفيق ايديله‌مين سوزلر ، قاعده‌لر § خرافات .

حكمت منطوق بها = علوم شرعيه وطريقت .

حكمت مسكوت عنها = علمای رسومك واقف اولماديغی اسرار حقيقت .

حِكَمی [ع،ص] دوغريسی (حِكَمی) ر. حكمته منسوب ومتعلق .

حكميات = (حكمی) نك جمعی . حكمته متعلق سوزلر .

حِلّ [ع،ـ] حلال § حلال اوله § حرم شريف حدودی خارجنده‌كی محل .

حِلم [ع،مص] طبيعت يواشلغی { انسانه مخصوصدر . }

حلم حماری = شرعاً و عقلاً مقبول اوليان حلم .

حِليه [ع،ـ] زينت ، سوس § خلقت حسنه صفت وصورت مستحسنه § حضرت فخر كائنات افندمزك اوصاف مباركه‌لری ، وبو اوصاف عاليه‌دن باحث كتاب : حليهٔ خاقانی .

حِمار [ع،ـ] اركك اشك .

حماری = حماره منسوب ، اشكلك .

حِمايه [ع،مص] حالات موذيه‌دن قورومق، قورنمق § صيانت، صحابت، التزام.

حِمل [ع،ـ] طاشينان يوك .

حِميه [ع،مص] يوب ايچمكده احتياط ، پرهيز .

الحمية رأس كل دواء = حميه دوالرك باشيدر .

حِناء [ع،ـ] قنا { دوغريسی تشديد ايله‌در . }

حنائی = قناجی ، قنا صاتان .

حِنث [ع،مص] يمينك عهده‌سندن كله‌ميوب حكمی آلتنده قاله .

حِنْطَه [ع،ـ] بغدای .

حِوَلْ [ع،ـ] (زوال) ایله مترادفدر.

حِیاضْ [ع،ـ] جـ: (حوض) حوضلر.

حِیطانْ [ع،ـ]جـ : (حائط) دیوارلر، حائطلر .

حِیَلْ [ع،ـ] جـ: (حیله) دوباره‌لر.

حیله [ع،ـ]دك،دوباره، دسیسه، دیکرینی الداتمق ایچون یاپیلان مذموم شیئ.

حیله‌باز
حیله‌ساز = حیله‌جی،حیله‌ایدیجی،ایدن.
حیله‌کار

حیله‌کارانه = حیله‌کارجه‌سنه .

حیله‌کاری = حیله‌کارلق .

حیله‌سز = صافی،خالص، حیله‌قاریشدیرلمامش شیئ .

حیله‌لی = ساخته قاریشیق ، صاف وخالص اولمیان .

حِینْ [ع،ـ] وقت ، اثنا ، هنکام ، زمان . جمعی : (احیان) .

حاء مضمومه

حُبْ [ع،ص] سوکی § سومك § دوستلق .

حُبَبْ [ع،ـ] (حباب) ك جمعی : صو قبارجقلری .

حُبُكْ [ع،ـ] (حبیکه) نك جمعی . کواکب محرکاری .

حُبْلی [ع،ص] کبه قادین ، حامل .

صیحة الحبلی = مخاطره‌یه دال اولان فریاد .

حُبُوبْ [ع،ـ] (حب)ك جمعی. دانه‌لر.

حُبُوباتْ [ع،ـ] (حبوب)ك جمعی،یعنی (حب)ك جمع الجمعیدر. دانه‌لر، دانه‌دن عبارت ذخائر .

حبوبات ماکنه‌سی = حبوبات ایچنده‌کی طاشلری آییرمغه مخصوص ماکنه .

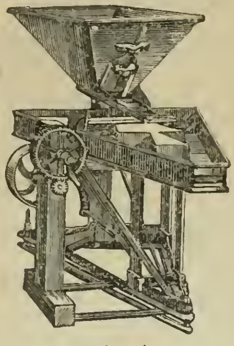

(حبوبات ماکنه‌سی)

حبوبات نجیلیه = (نباتات) بغدای ، آرپه ، مصر بغدایی ، پرنج ، یولاف ، چودار کبی نجیلیه فصیله‌سنه منسوب اولان حبوباتدرکه : آلبومین ، لیفین، جبن کبی آزوتی ونشاسته ، دکسترین ، شکر مواد دسمه کبی غیر آزوتی ماده‌لری حاویدرلر .

حُبُورْ [ع،ـ] (سرور) ایله‌مترادفدر . فرح ، سوینج .

حُجّابْ [ع،ـ] جـ: (حاجب) قپوجیلر.

حُجّاجْ [ع،ـ] جـ : (حاج) حاجیلر .

حُجُبْ [ع،ـ] پرده معناسنه اولان (حجاب) ك جمعی . پرده‌لر .

حُجَّتْ [ع،ـ] دلیل ، برهان § محاکم شرعیه‌دن حکمی حاوی اوله‌رق ویریلان ورقهٔ شرعیهٔ رسمیه .

حُجَجْ [ع،ـ] جـ : (حجت) دلیللر، برهانلر § حکم‌نامهٔ شرعیلر .

حجج خطیه = (فقه) قانوناً بینه‌دن معدود وشبهه وتزویردن سالم اولان قیود رسمیه وبروات عالیه وسندات سائره .

حُجُراتْ [ع،ـ]جـ (حجره) اوطه‌جقلر (نباتات ، حیوانات) کافهٔ اجسام عضریه وآلیه‌نك اساسی ومابه‌الحصولی ومواد نامیه‌یی حاوی اولان عنصرك هیئت مجموعه‌سی .

حُجْره [ع،ـ] کوچوك اوطه § کوچوك دولاب § (نباتات ، حیوانات) کافهٔ اجسام عضویه وآلیه‌نك اساسی ومابه‌الحصولی اولوب مواد نامیه‌ایله مملو بولنان وانسجهٔ نباتیه وحیوانیه‌ده منتشر اولان پك کوچوك کوچوك بوشلقلردن هربری .

حجرهٔ منقوطه = (نباتات) نقطه کبی دلیکلر .

حجرهٔ مخططه = (نباتات) بربری اوزرینه موضوع خطلره مشابه دلیکلر .

حجروی = حجره‌یه منسوب اولان حجره کبی اولان .

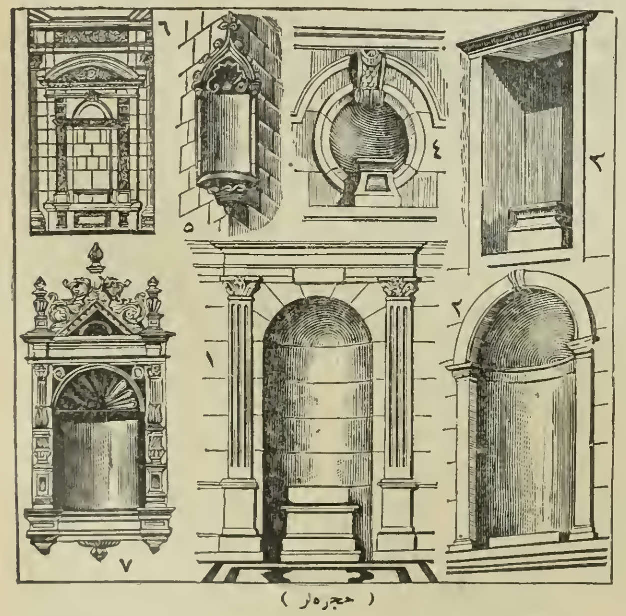

(حجره‌لر)

١ — بسیط . ٢ — مدور . ٣ — مربعی . ٤ — کره‌وی . ٥ — مزوی . ٦ — مستوی . ٧ — مصنع .

نسج حجروی == (نباتات، حیوانات) مواد نامیه ایله مالی حجرات صغیره‌نك اجتماعندن متشکل بنیهٔ نباتی ویا حیوانی .

حُجَرات [ع،ا] جم : (حجره) پك کوچوك حجره‌لر .

مجاری بین الحجرات == (نباتات) حجره‌لرك آره‌لرنده‌کی پك کوچوك بوشلقلر .

حُجَیره [ع،ا] پك کوچوك حجره .

حُدُوث [ع، مص] (قدم) مقابلی . صوکره‌دن پیدا اولمه، حادث اولمه .

حدوث ذاتی == (فلسفه) شیئك وجود جهتیله باشقه‌سنه افتقاری .

حدوث زمانی == شیئك زمان جهتیله عدماً مسبوق اولمسیدر .

حُدُود [ع،ا] جم : (حد) غایتلر، نهایتلر، تعریفلر § تأدیبات شرعیه .

حُرّ [ع،ا] کوله ، اسیر اولمیان .

حُرَقَت [ع ا] احتراق اثری، یانیق . (احتراق) ایله مترادفدر .

حرقة البول == (طب) بل صوفوقلغی .

حُرْمَت [ع، ص] عرض، ناموس کبی هتکی حلال اولمیان § [مص] حرام اولمق ، حراملق : حرمت خمر § احترام ، رعایت .

{ خمر حقنده سویلنمش اولان آتیده‌کی بیتك ایکنجی مصرعنده مذکور اولان (حرمت) لردن برنجیسی (حرام)، ایکنجیسی (احترام) معناسنه‌در :

« مجلس ارباب دل برلحظه سنسز اولمسون
حرمتك ازکا ایدن عالمده حرمت کورمسون »

حُرُوب [ع ، ا] (حرب) ك جمعی . جنکلر، غوغالر .

حُرُوف [ع،ا] جم : (حرف) . حرفلر. §(تصوف) اعیاندن حقائق بسیطه .

حروف عالیات == غیب غیبوبده کائن شئون ذاتیه .

حروف لین == (و) ، (ع) ، (ا) در.

حروف املا == (ا، و، ه، ی) در.

حروف متصله == کندندن صوکره کلان حرفه بیتیشن ویبتیشه‌بیلن حرفلر .

حروف منفصله == کندندن صکره کلان حرفه بیتیشه‌مین حرفلر (و)، (ر)، (د)، (ذ) ، (ز) کبی .

حروف شمسیه == کندیسندن اول کلان (ال) حرف تعریفنك (ل) ی تلفظ ایدلمین حرف : بالتبین ، لاعلی التعیین .

حروف قمریه == کندیسندن صوکره کلان (ال) حرف تعریفنك (ل)ی تلفظ اولنان: علی الحساب .

حُرُوفات [ع،ا] (حرف) ك جمع الجمعی .

حُرْقُفِیُّون [ع،ا] فرق شیعه، برطائفهٔ ضاله .

حُرِّیَّت [ع،ص] آزادلق ، سربستلك .

حُزْمَه [ع ، ا] دمت .

حزمهٔ بسیطه == (نباتات) کوچوك چیچك صاپلری محور اصلینك مختلف نقطه‌سندن چیقدیغی حالده چیچکلرك غالباً برحذاده بولنمسی حالی .

محرك حزمه‌سی == (عسکری) باروت تأثیرینك غیر مساوی اولمسندن ناشی برسلاحله برقاچ ال آتش ایدلدکده محرکلرك عدم انطباقندن متولد مخروطی دمت .

حُزْن [ع ، ا] محزونلق عارضه‌سی ، مغمومیت .

حزن آور / حزن انکیز } == حزن کتیریجی، کتیرن.

حزن آمیز == حزن قاریشدیران .

حزن افزا == حزن آرتیریجی ، آرتران .

حُسام [ع،ا] کسکین قلیچ، شمشیر ستیز.

حسام اللیالی == پك اوزون کیجه .

حسام الدین == دینك کسکین قلیجی .

حُسْن [ع،مص] کوزللك: حسن وقبح، حسن صورتی § (ص) کوزل ، ایی : حسن اداره، حسن خط.

حسن حال == صلاح .

حسن حرکت == مقبول طرز وطور.

حسن ظن == بری حقنده ایی فکرده بولنمه .

حسن قبول == ایی قبول ایتمه ، اکرام واحترام ایدرك قبول ایدیش .

حسن معامله == حقنده ایلکله ، لطفله معامله ایتمك .

حسن نظر == توجه ، التفات .

حسن یوسف == ذات الفلقین شعبه‌سندن قرانفیلیه فصیله‌سنه منسوب علی العاده حشیشی برچیچکدر .

(حسن یوسف)

حسنیات == کوزل اولان خصوصات § برشیئك فائده‌لی اولان حالی .

حُسْنیٰ [ع ص] عمل صالح، خصلت ممدوحه، صفت حسنه .

اسماء حسنی == جناب واجب الوجودك اسملریکه : وردکبی اوقونور .

حُسُوم [ع،مص] اوغورسزلق § توالی اوزره بولنمق .

حُسَین [ع،ص] کوزلجك. [اسم اولەرق مستعملدر.]

حسینی == موسیقیده برمقام .

حُشاش ـ حُشاشه [ع،ا] خسته‌نك ویا مجروحك وجودنده قالان بقیهٔ روحه اطلاق اولنور .

حُشَیفه [ع، ا] ☞ (حشفه) .

حُصُول [ع،مص] حاصل اولمه، وجوده کلمه. [بولمق، کلمك ماده‌لریله قوللانیلور]

حصول پذیر / حصولیافته } حصول بولیجی، بولان .

حصوله کلمك == حاصل اولمق ، میدانه چیقمق .

حُطَاطَه [ع،س] (طب) جراحتسز-ویلجه .

حُطَام [ع، س] قوری اوت ، قیوق قیریندیسی ، صمان پارچه‌سی § نفع قلیل ، آز فائده .

حُطَمَه [ع،س] نارشدید§جهنم، دوزخ .

حُظُوظ [ع،س] جـ : (حظ) سونجلر ، مسرتلر.

حظوظات = (حظ) ك جمع‌الجمعی . انسانك خوشنه کیدن شیلر .

حظوظات نفسانیه = نفس اماره‌یه خوش کلن خصوصات .

حُفَّاظ [ع،س] جـ : (حافظ)حافظلق شرفنه مظهر اولانلر ، قرآن کریمی ازبرلینلر .

حُفَر [ع،س] جـ: (حفره) چوقورلر .

حُفْرَتَین [ع،س] (حفره) نك تثنیه‌سی . ایکی چوقور دیمکدرکه مقصد بورنك دلیکلریدر: حفرتین‌انف.

حُفْرَه [ع،س] قازلمش چوقور .

حفرهٔ حرقفیه = (طب) قالچه کمیکنك چوقورلرندن هر بری .

حفرهٔ ابطیه = (طب) قولتوق آلتی چوقوری .

حفرهٔ مأبظیه = (طب) دیز آلتندکی چوقور .

حُفَیْرَه [ع،س] قازلمش کوچوك چوقور .

حُقُود [ع،س] جـ : (حقد) کینلر ، عداوتلر : حقود قدیمه .

حُقُوق [ع،س] جـ: (حق) . حقلر § (قوانین) انسانك وظائف خارجیه‌سنده رعایت ایتمسی لازمکلن حکمی اساسلر .

حقوق ادارهٔ ملکیه = (قوانین) افراد اهالینك منافع خصوصیه‌سیله هیئت دولتك منافع عمومیه‌سی آره‌سنده‌کی مناسباتی تعیین ایدن قواعد .

حقوق اساسیه = (قوانین) حکومتك صورت تأسیسی وافراد اهالی ایله اولان مناسباتنی تعیین ایدن قواعد .

حقوق بلدیه = (قوانین) مملکت و اصنافجه برمأموریت رسمیه‌ده بولنمه حقی .

حقوق بحریه = (حقوق) عقود و معاملات بحریه‌یی وبونلرك صورت جریانیله درجهٔ مرعیتی تعیین وتحدید ایدن قواعد، حقوق .

حقوق بحریهٔ خصوصیه = (حقوق) تجارت بحریه قانوننك احکامی .

حقوق بحریهٔ عمومیه = (حقوق) ضوابط بحریه‌یی ولیمانلرده مرعی قواعدایله سفائنك سیر وسفری و تجارت بحریه‌یه عائد تقیدات و قواعد بحریهٔ حربیه‌یی جامع حقوق .

حقوق بین‌الملل } **حقوق دول** } = (حقوق) دولتلر آره‌سنده جاری اولان مناسباتی تعیین ایدن قواعد .

حقوق تجاریه = (قوانین) معاملات تجاریه‌یه متعلق قواعد .

تقسیمات حقوق = علم حقوقك منقسم اولدیغی ابواب ، فصول ، شعبات ـکه : بروجه‌آتیدر .

حقوق جزائیه = (قوانین) حکومتك وضع ایتدیکی قوانینه مخالفت ایدنلرك کوره‌جکی مجازاتی تعیین ایلاین قواعد .

حقوق حرب = (حقوق؛ وقت حربده دولتلرك رعایتنه مجبور اولدیغی قواعد .

حقوق خصوصیه } **حقوق عادیه** } = (حقوق) افراد اهالی اوه‌سنده کی مناسباتی تحدید ایدن قواعد .

حقوق سیاسیه = (قوانین) مملکتك صورت اداره‌سنی واهالینك بوبابده‌کی حقوقنی جامع ومبین قواعد .

حقوق شخصیه = (قوانین) هر فردك منحصراً شخصنه عائد حقوقنی تحدید ایدن قواعد .

حقوق طبیعیه = (حقوق) الهام الهی ایله طبیعت بشریه‌نك اراءه ایلدیکی قواعد .

حقوق عقد = (فقه) عقد و مقاوله ایجابنجه طرفین معاقدینك حائز اولدیغی صلاحیت .

حقوق عمومیه = (قوانین) حکومتك صورت تشکلی وافرادایله حکومت آره‌سنده‌کی مناسباته متعلق قواعد واحکام جزائیه‌یه دائر مدعی‌عمومیلرك طلب وادعاسنه مأمور اولدقلری حق .

حقوق محکمه = (قوانین) احکام جزائیه‌دن ماعدا دعاوی‌یی فصل وحسم ایدن محکمه.

حقوق مدنیه = (قوانین) افراد اهالی آره‌سنده‌کی مناسباتی وافراد تبعه‌نك رتبه ومأموریت احرازینه ، وصی اولمق، صلاح طاشیمق، نشان طاقمق کبی شیلره صلاحیتنه دائر حقلری .

حقوق موضوعه = (قوانین) قواعد طبیعیه‌یه استناداً ضبط وتلفیق ایدلمش حقوق .

(تقسیمات حقوق)

حقوق‌شناس = علم حقوقه آشنا § وفادار .

حقوق پرور = وفادار، صادق دوست.

حقوق‌پرورانه = حقوق‌پرورجه‌سنه .

حُقْنَه [ع،س] احتقان آلتی، شرینغه § احتقان ایدیلن علاج .

حُقّه [ع،س] معدنی ، ترابی ، بلوری شیلردن معمول ایچی بوش مرکب قابی .

(حقه)

حقه‌باز = یواراق دانه‌لرله ـ ال‌چابکلغی ایله ـ هنرلر کوسترن آدم .

توکوروك حقه‌سی = علل صدریه‌یه مبتلا اولانلرك درونه توکوردکاری کوچوك قاپ .

حُکّام [ع،س] ج : (حاکم) . حاکملر .

حُکْم [ع،مص] بویوله‌در، یا دکلدر دیمك . § امر ، اراده § تأثیر ، نفوذ ، اهمیت : شتاحکمنی اجرا ایدیور . § قیمت ، منزله ، مثابه § ایجاب، اقتضا: حکم قدر .

حکم وجاهی = (حقوق) طرفین ویا وکیلری حاضراولدقلری حالده ویریلن حکم .

حکم‌غیابی = (حقوق) طرفیندن بری حاضراولمدیغی حالده ویریلن حکم .

حکم‌قطعی = (حقوق) محاکم ابتدائیه‌نك قابل تمییز واستیناف اولمق اوزره ویردیکی حکم .

حکمنده اولمق = مثابه‌سنده اولمق .

حکمی کچمك = امری نافذ وجاری اولمق .

حکماً = حکم جهتیله ، حقیقةً دکل .

حُکَماء [ع،س] جم : (حکیم) ارباب‌علم وحکمت .

حُکمدار [فا،ص] حکم سورن ، صاحب حکم وامر، مالکك صاحبی اولان پادشاه،ملك برقومك متبوعی اولان ذات معظم .

حُکومَت [ع مص] مملکتی اداره‌ایتمه اهالی اوزرنده امرلك § هیئت اجتماعیه تابعیه‌نك منافع‌خصوصیه وعمومیه‌سنی محافظه‌وتنمیه‌سی اوزرنده امرونهیی انفاذ ایدن قوهٔ اجرائیه § اجرای‌حکومته مخصوص دائره: حکومت قوناغی .

حُلْقُوم [ع،س] انسان وحیوانك بوغازی .

راحة‌الحلقوم = نشاسته وشکر ایله اعمال ایدیلن برنوع یومشاق معروف شکر.

حُلَل [ع،س] (حله) نك جمعی . حله‌لر .

حُلّه [ع،س] بری بلدن آشاغی ، دیکری بدن یوقاری تلبس اولنان ایکی پارچه‌دن عبارت لباس .

حُلْو [ع،ص] طاتلی .

حلویات = طاتلی‌یه متعلق یه‌جکلر .

حُلُول [ع، مص] کلوب چاتمق ، پك زیاده تقرب ایدوب یتیشمك § (حکمت) برغشانك مساماتندن کچه‌رك ایکی مختلف مایعك بربریله اختلاطی .

حلول‌دخولی = (حکمت) صو ایله مملو برقاپ ایچنه ضمغ محلولی حاوی برغشائی کیسه قونلدقده صویك ضمغ ایچریسنه کیرمسندن عبارت جاذبهٔ طبیعیه .

حلول خروجی = (حکمت) حلول دخولیك عکسی اوله‌رق ضمغك صویه‌حلولی حادثه‌سی .

حلول سریانی = ایکی جسمك ـ برینه اشارت دیکرینه دلالت ایده‌جك صورتده ـ اتحادیدر .

حلول‌جواری = بری دیکرینك ظرفی اولان ایکی جسمك اتحادیدر .

حلولی = حلوله متعلق اولان § حاشا ثم حاشا جناب حقك اجسامه حلولنه قائل اولان طائفهٔ ضاله .

حُلِّی [ع،س] (حلی) نك جمعی . آلتون ، کموش، الماس ، یاقوت کبی زینتلره اطلاق اولنور .

حلیات = (حلی) نك جمعی، زینتلر، ارایشلر: حلیات نسوانیه .

حُلَیمَه [ع،س] (طب) بدن انسانده طبیعی ویا مرضی اوله‌رق حاصل اولان اوفاجق قبارتی ، قبارجق ، کمه‌جك .

حلیمهٔ لسان = دیلده‌کی قبارجقلر .

حلیمات = ج. (حلیمه) حلیمه‌لر، قبارجقلر.

حلیمات جلدیه = (طب) جلدك آدمه دنیلن ایلك طبقه‌سنده‌کی کمه‌جکلر، قبارجقلر.

حُماة [ع،س] (حامی) نك جمعی؛ حمایه ایدنلر.

حُمّاض [ع،س] (نباتات) قوزی قولاغی .

حامض حماض = قوزی قولاغی ایله مولدالحموضه‌نك امتزاجندن حاصل اولان واکشی برطعمی بولنان ترکیب شبه معدنی نباتی .

حُمْرَت [ع،مص] قرمزیلق ، قزیللق .

حمرت حجاب = اوتانمه قرمزیلغی .

حمرت شفق = شفق قرمزیلغی .

حُمْرَه [ع،س] (طب) ☛ یلانجق .

حُمُّص [ع،س] نخود .

حُمْض [ع،س] (کیمیا) اکثریتله معادنك ونادراً شبه معادنك مولدالحموضه ایله اتحادندن حاصل اولان ترکیب .

حمض اول = مساوی‌وزن کیمیویده اوله‌رق برمعدنله مولدالحموضه‌نك ترکیبندن متحصل جسم .

حمض‌ثانی ... = بروزن‌معدن ایله ایکی وزن مولدالحموضه‌نك امتزاجندن حاصل اولان ترکیب .

حمض‌حدید = دمیر پاسی .

حمض‌یکنیم = بروزن معدنله بربچق وزن مولدالحموضه‌دن متشکل ترکیب .

حمض‌اخیر = هرمعدنك جنسنه کوره بر وزن معدنله برقاچ وزن مولدالحموضه‌دن مرکب جسم .

حمض‌توتیا = (کیمیا) مساوی وزنده چینقو ایله مولدالحموضه‌دن متشکل ترکیبکه : امراض عینیه‌ده استعمال اولونور .

حمض‌فضه = مساوی وزنده کموش ومولدالحموضه‌دن مرکب ترکیب کیمیوی .

حمض حدیدیٔ حدید = اوچ وزن تیمور ایله درت وزن مولدالحموضه‌دن متحصل ترکیب که: بوکا (حجر مقناطیسی) ده دینور.

حُمقْ [ع، مص] (حماقت) ایله مترادفدر.

حُمَقاْء [ع، س] (حمیق)ك جمعی. احمقلر.

حُموضَتْ [ع، مص] اکشیلك.

حُمّا ـ حُمّاء [ع. س] خسته‌لك اثری اوله‌رق وجوده عارض اولان شدتلی حرارت § ایصتمه.

حمای اصفر = (طب) بعض بلاد حاره‌یه مخصوص و متعدد نزللرله برابر جلدك صرارمه‌سیله موصوف برمرض وبائی.

حمای اندفاعیه = (طب) چیچك، قزاموق قزل خسته‌لکلرندن هربری.

حمای دائمهٔ بسیطه
حمای مخاطبه } = (طب) هیچ برمرض عوارضندن اولمیه‌رق اصلی وذاتی برحرارتك ازدیادندن عبارت ومدت قلیله ظرفنده دائماً صحت حاله رجوع ایدر برنوع خسته‌لك.

حمای راجعه = (طب) هندستان، ایران آلمانیا، ایسلانده اطه‌لرینه مخصوص ساری برحمادر.

حمای سریع الزوال = (طب) حمای دائمهٔ بسیطه‌نك نام دیکری.

حمای عفنیه = (fievre thyphoïde) امعای رقیقه‌ده برآفت مخصوصه اوله‌رق ظهور ایدوب شدتله ساری اولان برمرضدر. که: بوکا بردفعه دوچار اولانلرك ایکنجی دفعه محموم اولمدقلری واولسه‌لر بیله نادراً اولدقلری مرئیدر.

حمای منقطعه
حمای نائبه } = (طب) مزرغی محللره مخصوص اولوب اکثریتله طلاقك بیوسیله مرافق وآز چوق فاصله ایله کان واولا دیتره‌دوب بعده شدتلی حرارت ویرن ایصیتمه.

حمای نفاسی = (طب) وضع حملدن صوکره ظهور ایدن عوارضك هیئت مجموعه‌سی که: اکثریا مهلکدر.

حُمیّا [ع، س] شدت.

حمیا الشباب = جوانلق چاغنك اك نشاطلی زمانی.

حمیا الکأس = شرابك اك نشئه‌لی دمی

حمیات = جـ: (حمی) حملر، انواع حما.

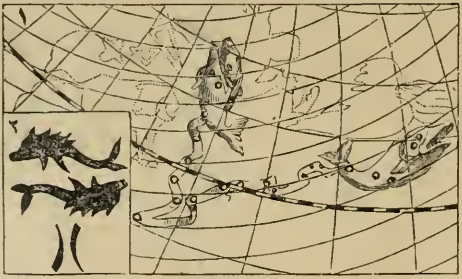

(حوت)

حُنَفاْء [ع، ص] جـ: (حنیف). دین اسلام اوزره ثابت اولانلر.

حُوتْ [ع، س] بالق § منطقة البروجك اون ایکنجی برجی اولوب شمس بورایه شباطده کیرر.

حُورْ ـ حوْری [ع، س] جنت قیزی، جنت قیزلری ‖ حسناء کوزل قادین.
جمعی: (حوران)، (حوریان) در.

حُوَیْصَلْ [ع، س] (طب) بشره‌نك آلتنده شفاف وایچی صو ایله مملو قبارجق § التهابات جلدیه اثری اوله‌رق حاصل اولان طوزلو بالغم و اوچوق کبی قبارجقلر.

حویصلات = جـ: (حویصل).

حُوَیْنات [ع س] خرده‌بینی حیوانجقلر. §(طب) میقروب § میقروبدن بیوك وفقط غایت کوچوك حیوانجقلر. (میقروب).

(حوینات منویه)

حوینات منویه = منی درونده بولنان و ذریتی موجب اولان حیوانجقلر.

حوینات نقیعیه = (حیوانات) حیوانات ابتدائیه‌دن خرده بینی و اشکالی پك مختلف حیوانجقلردرکه: اکثریا راکد صولرده بولنور.

خ [ع، فا، ت] الفبای عربینك یدنجی وحروف فارسیه وترکیه‌نك طقوزنجی حرفیدر_كه: نقطه‌سزندن تفریق ایچون بوكا: «خاء معجمه»، «خاء منقوطه»، «خاء فوقانیه» دخی دینور. ابجد حروفاتنده «٦٠٠» عددینه اشارتدر.

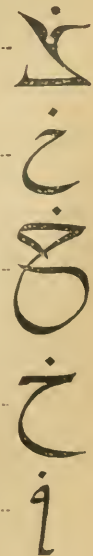

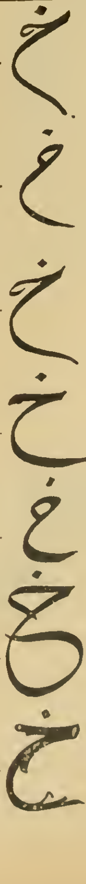

خاءْ [ع] «خ» حرفنك اسمیدر.

خایْ [فا] «خاییدن» مصدرندن اسم فاعل: چیكنه‌ییجی دیمكدر. [اصلی: خاینده‌در]

شكرخا = {خاینده‌ٔ شكردن محرفدر} شكر چیكنه‌ییجی، طاتلی سوزلی.

ژاژخا = صاچمه صاپان سوزلر سویلین.

خائِبْ [ع.ص] بهره‌سز، محروم § امیدسز، مأیوس § ضرر وزیانه اوغرایان. § سعیی هبا اولان، مطلوبنه نائل اوله‌میان.

خائباً = خائب اوله‌رق، اولدیغی حالده.

خائبین = جـ: [خائب] مأیوس اولانلر، خائبلر.

خائِفْ [ع.ص] قورقان، قورقاق، اورلك.

خائفاً = خائفجه‌سنه، قورقاقجه‌سنه.

خائِنْ [ع،ص] خیانت ایدن، خیانتله متصف اولان.

خائنانه = خائنجه‌سنه.

خاتَمْ [ع،ـ] مهر، اوستی مهرلی یوزوك § اك صوك.

خاتم الانبیاء / **خاتم النبیین** = پیغمبرانك اك صوكی، حضرت محمد صلی الله علیه وسلم افندمز.

خاتمه [ع، ص] صوك، نهايت.

خاتمه‌کش = خاتمه چكن، نهايت ويرن.

حسن‌خاتمه = ايى بر صورتده بيترمه § صوك نفسده كلمهٔ شهادت كتيرمه.

خاتون [ع، فا، ص] قادين، مرءٔ محترمه، عورت. جمعى (خواتين) كلير.

خاتون‌قيامت = حضرت فاطمة الزهرا رضى‌الله عنها.

خاتونجق = كوچوك قادين، قادينجغز.

خاچ • [ارمنيجه] برى اوزون ديكرى براز دها قيصه ايكى دوز شيئك بربرى اوزرينه زائد اشارتى وارى يعنى ايكى طرفده قول تشكيل ايتمك اوزره عمودًا وضعندن حاصل اولان هيئت ـ كه: كويا حضرت عيسانك صلب اولنديغى چارميخه تقليددر. صليب، چليپا، استاوروز.

قزيل‌خاچ = صليب احمر.

خاچ‌چيقارمق = خرستيانلرجه كندى آلنى وكوكسلرنده اشارتله خاچ رسمى ياپمق.

خاچوارى = خاچ شكلنده اوله‌رق.

خاخام [ع، ص] موسوى عالمى.

خاخام‌باشى = موسويلرك مذهبجه اك بيوك رئيسلرى.

خادر [ع، ص] اويوشمش، تنبل.

خادع [ع، ص] خدعه ايدن، خدعه‌جى.

بايع‌خادع = حيله‌كار صاتيجى.

خادعانه = خدعه‌كارجه‌سنه.

خادم [ع، ص] خدمت ايديجى، ايدن، خدمتجى § آلت تناسلى قطع اولنمش اركك، طواشى، خادم آغا.

خادم‌الحرمين = مكهٔ مكرمه ومدينهٔ منوره‌يه نسبتله خليفهٔ اسلام حضرتلرينك عنوان مبجلى.

خار [فا، ص] ديكن § قاشنمه.

خاراشتر = دوه‌ديكنى.

خارپشت ـ خارانداز = كيرپى.

خارخار = بى‌حضورى، قلب.

خاركل = تحملى ممكن زحمت.

خارستان ـ خارزار = ديكنلك.

خاركور = منازعه، مشاتمه.

خارا [فا، ص] يك‌قاتى طاش، مرمر سنك خارا.

خاراشكاف = مرمر ياريجى، كوچلى قوتلى § موجلى قماش.

خارتوج • [ع، ص] تفنك فشنكى § طوپ باروتنك موضوع بولنديغى طوربه.

خارج [ع، ص] طيشارى چيقان § طيشاريده طيشده § طيش، طيشارى. § (حقوق) برعينه بالفعل وضع يددن ياخود تصرفدن برى اولان كيمسه، شخص آخر.

خارج‌قسمت = (حساب) برعددك ديكر عدده يعنى مقسوم عليهك مقسومده قاچ دفعه داخل اولديغنى كوسترن عدد:

مقسوم عليه ٦	١٥٠ مقسوم
خارج قسمت ٢٥	

خارج از مملكت = (حقوق) حقيقةً برمملكتده ايكن حكمًا ديكر برمملكتده عد اولنان.

خارجًا = طيشدن، طيشاريدن.

خارجى = خارجه منسوب § وقتيله حضرت على كرم‌الله وجهه‌يه عاصى اولان فرقهٔ ضاله افرادندن هربرى.

خارجيه = {امور خارجيه حكمنده‌در.} بر دولتك دول سائره ايله مناسبتى حسن تمشيته مأمور بولنان وسفرانك مرجعى اولان نظارت § خارجه منسوب.

خارصه [ع، ص] (فقه) درى يرلديغى حالده قان آقميان باش ويوز يارەسى.

خارق [ع، ص] يرتيجى، يرتان.

خارق‌العاده = عادتك فوقنده، خارجنده.

خارقه [ع، ص] عادت خارجنده اوله‌رق يتشمش، غايتله ممتاز انسان.

خاره [ت، ص] ☞ (خارا).

خاره‌لنمك = خاره كبى طالغه‌لى، متموج اولمق.

خاريلدى [ت، ص] بر دوزى‌يه چيقان سس § شمانه، كورلتى.

خازن [ع، ص] خزينه محافظى، خزينه‌دار.

خاسته [فا، ص] آياغه قالقمش، قيام ايتمش: {(برخاسته) صورتنده دخى مستعملدر.

نوخاسته = يكى يتشمش، دليقانلى.

{مقام ذمده ايراد اولنور.}

خاسر [ع، ص] ضرر وزيانه اوغرايان. خساره كرفتار اولان: خائب وخاسر.

خاسرًا = ضررلى اولديغى حالده.

خاسره = غير نافع، مضر شئ.

خاسف [ع، ص] صاراورمش، ورنكى بارلاقلغى زائل اولمش، منخسف اولمش.

خاشاك [ع، فا، ص] چورچوب، سوپرندى: (خس وخاشاك).

خاشع [ع، ص] خشوع ايله متصف، كوكل آلچاقلغى كوسترن.

خاشعًا = خاشع اوله‌رق.

خاشعانه = متواضعانه.

خاشلامق [ت، مص] قاينار صو ايله ياقمق § صوده پيشيرمك. § حشرات ايصيرمق § ضرر كلى‌يه اوغراتمق § شدتلى تكدير وتوبيخ ايتمك.

خاشلاتمق = (خاشلامق) فعلنك متعديسى.

خاشلانمق = (خاشلامق) ماده‌سنك صيغهٔ مجهولى.

خاشلامه [ت، ص] صوده پيشيرلمش، قينادلمش شئ، يمك، سبزه.

خاشه [ت، ص] {عربى (غاشيه) دن محرفدر} بينك حيوانلك اوستنه، اكرك آلتنه وضع اولنان اورتو.

(خاشه)

خاص [ع، ص] برقاچ شيئه شمولى اولميوب يالكز برشيئه مخصوص اولان. § ممتاز § تميز، پاك § اصل، خالص § مارول دينلن سبزه.

خاص‌الخاص = الك خاص، خاصدن خاصى.

اسم خاص = برشخصك، برشيئك اسم مخصوصى، برجنسك افرادندن يالكز بر ويا برقاچنه اطلاق اولنان اسم.

خاص وعام = ممتاز وبسپايه اولانلرك جمله‌سى.

خاصه [ع، ص] (خاص) ك مؤنثى § قوت، كيفيت، حالت مخصوصه § مركزى درسعادت اولان برنجى اردوى همايون.

خزينهٔ خاصه = ذات شوكتسمات حضرت خلافتپناهينك املاك مخصوصهٔ همايونلرينى اداره وسراى همايون مصارفنه نظارت ايدن دائرهٔ رسميه وممتازه.

خاصهٔ تحريريه = (طبقات) تباشير، غرافيت كبى جسملرك برسطحه سوريلنجه اثر براقهلرى خاصهسى .

بالخاصه = خاصةً ، مخصوصاً .

خاصةً [ع] مخصوص اولهرق، بالخاصه.

خاصِره [ع.س] (طب) بوش بوكور .

خاصيّت [ع] قوت ، كيفيت ، فائدهٔ مخصوصه .

خاصيتلى = فائدهلى، نافع، تأثيرلى .

خاضِع [ع.ص] خضوع ايدن، خضوع ايله متصف اولان آلچاق كوكللولك كوسترن .

خاضعاً = خاضع اولهرق .

خاضعانه = متواضعانه .

خاطِب [ع.ص] خطاب ايديجى، ايدن، لاقردى سويلين .

خاطِر [ع.س] كوكل § دل § رأى، فكر § عقل § قوهٔ حافظه .

خاطر صايمق = رعايت ايتمك .

درخاطر ايلمك = خاطرلامق ، خاطره كتيرمك .

خاطرلامق = ذهننه، خاطرينه، كتيرمك

خاطر نشان = خاطرده، فكرده قالمش شىء .

خاطرشناس = خاطر آليجى، كوكل ياپيجى .

خاطرشناسانه = خاطر شناس اولانه ياقيشهجق صورتده .

خاطر شناسى = خاطر شناسلق .

خاطرصورمق = كيف ، حال و مزاجى صورمق .

خاطرقالمق = منفعل اولمق .

خاطر قيرمق = طارلتمق، كوكل قيرمق .

خاطر آزار = خاطر قيران .

خاطر آزرده = خاطرى قيرلمش، منفعل مكدر .

استفسار خاطر = خاطرصورمق .

خاطر آشفته = كوكلى پريشان اولان .

خاطرساز = كوكل ياپيجى، خوشنود ايديجى .

خاطركشا = كوكله فرح، سرور ويريجى

خاطرمانده = خاطرى قالوب كوكلى قيرلمش اولان .

خاطر نشين = خاطرده قالان .

خاطرنواز = اوقشايان، كوكل تلطيف ايدن .

خاطر نوازى = خاطرنوازلق .

خاطرى صاييلير = اهميتليجه، خيلى بيوك .

جمعيت خاطر = عقل وفكرك طوپلى اولمسى، (پريشانئ فكر) مقابلى .

صفاى خاطر = كوكل راحتلغى .

خاطره = خاطره كلن خصوص ، فكر § خاطرده قالمش خصوص ، كيفيت .

خاطِرات [ع] جم: (خاطره) خاطرده قالان حادثهلر .

خاطِف [ع.ص] كوز قماشديريجى : برق خاطف § سرعتله كچركن بردن بره قاپوپ كوتورن .

خافِض [ع ، ص] اسماء حسنادندر . آلچالديجى، آشاغى دوشوريجى .

خافض الجناح = متواضع .

خافض صدا = منبر اوستندهكى قبه .

خافض لسان = (طب) آغزك ايچى وبوغازى معاينه واثناى عملياتده لسانى آشاغى يه باصديرمق ايچون مستعمل ياصيجه برآلت .

خافِق [ع، ص] منتهاى افق .

خافقان } خافقين } = مغرب ايله مشرق .

خافِيه [ع.س] حقايق اعمالى كيمسهيه سزديرمين آدم § كيزلى حالت .

خاقان [فا.ص] بيوك پادشاه .

خاقانى = خاقانه منسوب § خاقانلق .

دفتر خاقانى = غير منقول اموال عموميه نك مقيد بولنديغى دائرهٔ رسميه كه، فراغ وانتقال معاملاتى بودائرهده رؤيت واجرا اولنور .

حدود خاقانى = ممالك محروسهٔ شاهانه نك حدودى .

خاك [فا.س] طوپراق، تراب § كرهٔ ارض ، زمين .

خاكپاى = آياق طوپراغى ، آياغنك باصديغى محل § ذات عاليلرى ، جنابكز معناسنده مستعمللدر .

خاك برسر = مغموم ، مكدر § اولمش، كومولمش .

خاكبيز = طوپراق قالبورى .

خاكدان = دنيا ، كرهٔ ارض .

خاكروب = سپورگه .

خاكسار = توز طوپراق ايچنده قالمش، § پريشان حال ، دوشكون ، حقير .

خاكسارى = خاكسارلق .

خاكنشين = فقير، حقير، ديلنجى .

خاكنشينى = خاك نشينلك .

خاكى = طوپراغه منسوب. طوپراقدن

خاكيان = (خاكى) نك جمعى .

خاكى نهاد = متواضع ، آلچاق كوكللى .

خاكستر [فا.س] كول، آتش كولى، رماد .

خاكسترى = كوله ، رماده منسوب ، كول كبى اولان .

خال [ع.س] دايى، والده نك اركك قرداشى § بعض انسانك يوزنده، وجودنده بولنان كوچوك، مدور، سياه لكه، بن (بك)، بنك .

خالدار = بكلى، بنكلى .

خالِب [ع.ص] حيلهكار ، خدعهكار .

خالِد [ع.ص] باقى، دائم § (نباتات) پرسنهدن زياده يشايان اوت ، آغاج: اشجار خالده .

خالِص [ع.ص] قاريشيق اولميان، صافى، مغشوش دكل § غل وغشدن عارى § صميمى

خالصاً = خالص اولديغى حالده § خلوص وصفوتله .

خالصانه = خالص اولانه ياقيشهجق صورتده .

خالصه = (خالص) ك مؤنثى .

سكهٔ خالصه = مغشوش اولميان آلتون، كموش آقچه .

خالِصت [ع] { ادبيات } عبارهنك صاف ودوزكون ، سليس اولمسى

خالِصيت [ع.مص] { مولدر } خالصلك ، پاككلك .

خالِطه [ت.س] كوبكلرك بيون حلقهسى، طاسمه ، طوق .

خالِع [ع.س] قوجهسندن بوشانمش زوجه ويا زوجهسى بوشامش زوج .

خالِق [ع.س] اسماء حسنادندر. ياراديجى . يارادان .

خالقيت [ع] خالقلق ، براديجيلق .

خاله [ع] تيزه § پدرك قيز قرداشى .

خالى [ع.ص] بوش، تنها § آچيق بر. § (عسكرى) اخذ عسكر اصولنده چكيلن نومروسز كاغد § صاحبسز ير.

خالياً = بوش اولەرق، بوش، خالى اولديغى حالده.

خالى الذهن = ذهنى بوش.

خالى [فا.س] بيوك كلم، اوطه، جامع، مالون زمينلنه يايبلان دوشەمە.

خام [فا.ص] چيك، پيشمەمش، اولمامش، كالەايرمەمش § ايشلنمەمش، صنعت كورمەمش، حال طبيعيده § بوش، ناقله، بيهوده § تربيه، تجربه كورمەمش آدم.

خامى = خاملق § كوشكلك.

خاملق = كسيكلك، كوشكلك.

خانلامق [ت.مص] قوتدن دوشمك، ارمانسزلق، پك زياده يورلمق.

خامد [ع.ص] قورى سوندمديكى حالده آلوى تسكين اولنان آتش.

خامس [ع.ص] بشنجى، پنجم، در- دنجيدن صوكره اولان.

خامساً = بشنجيسى، بشنجى درجەدە اولەرق.

رتبۀ خامسه = رتبۀ ملكيه نك ايلكى، رابعه رتبەسندن اول احسان بيوريلان رتبه كه: رتب عسكريەدە ملازملكه معادلدر.

خاموش [فا] ساكت، سكوت ايدن، صوصان. { خامش، خموش، خمش. صورتنده دخى قوللانيلور. }

وادئ خاموشان = قبرستان.

خاموشى = سكوت، صوصمه.

خامه [فا.س] قم كالك، يازى يازمغه مخصوص قامش، دمير آلت.

خامەران = قلم يوريدن، يازان.

خامەزن = اوزرنده قلم كسەجك آلت، مقط (مقطع)

خامۀ موى } **خامۀ مويى** } = قيل قلم، رسم فورچەسى.

خامەكذار = قلمله يازلمش، مسطور، محرر.

خان [فا.س] ملك، حكمدار عاليتبار { اصلى: تركجه (خانغ) در. } § سلاطين عثمانيه حضراتنك اساميسنه الحاق اولنور. سلطان عثمان خان غازى حضرتلرى.

خان [فا.س] شهرلرك داخلنده، خارجنده مسافر قونغى، اشياى تجاريه وضع اولنمق ايچون مخصوصاً ياپيلان بيوك بنا كه: اليوم بويله محللره، اوتل آپارتمان واشيايه مخصوص اولەرق دەپو ديلمكدەدر.

خاندان [فا.س] اصيل برذاتك اهل بيتى ايله اقرباسى، متعلقاتى § كريم الطبع، مسافر پرور § صوى اوجاق.

خانداناق = شريف ومعتبر برسلالەيه منسوبيت § مكرملك، مسافر پرورلك.

خانق [ع.ص] بوغيجى، بوغان.

خانق الذئب } **خانق النمر** } = (نباتات) قورت بوغان اوتى.

خانق الكلب = (نباتات) چيدم دينلن اوت.

خانقاه [ع.س] فارسى (خانكاه) دن معرب) تكيه، دركاه.

خانكى [فا.س] خانەيه منسوب، اوده بولنان، اودەكى، اوايشى.

خانم [ت.س] { (خان) ايله (م) علامت تأنيثندن مركب وذوئى اولديغى مرويدر. } قادينلره مخصوص كلۀ عنوان احترامدر § زوجه، حليله.

خانم الى = ذات الالقاح منظو وەدن بيلسانيه فصيلەسندن متهافت بر نبات حشيشەدر اكثريا مجاورنده كى آغاجلره ديوارلره طيرمانەرق پك يوكسكاره چيقار.

آمريقا خانم لى = ذات الفلقتين شعبه‌سنك خلنجيه فصيله سندن بر نباتدر.

(خانم الى)

(آمريقا خانم الى)

خانم بوجكى = كلرەمسلط اولان سياهلى قرمزيلى يوارلاق بر بوجك.

خانم پارمغى = (نباتات) برنوع اوزونجه دانەلى اوزوم § خوردن ياپيلير اوزونجه برنوع طاتلى.

كيرلى خانم = برنوع لذتلى بياض پنير، فوچى پنيرى.

خانمان [فا.س] او، بارق § خانەوخلق، اهل وعيال § ماملك.

خانمان برانداز = خانمان برباد ايديجى.

خانمانسوز = خانمان ياقيجى، ياقان.

بى خانمان = يرمز، يوردسز، عائلەسز. پريشان حال.

خانه [فا.س] او، بيت، دار، مسكن § بر شيئك اقسام صغيرەسندن هربرى § رقملرك صاغدن صوله دوغرى معتبر اولان مرەسندن هربرى.

خانۀ خدا = كعبۀ معظمه، بيت الله.

خانه خدا = [اصلى خداى خانەدر.] رب البيت، اوصاحبى.

خانه برانداز = اويقيجى، خانه برباد ايديجى.

خانه براندازانه = خانه براندازه ياقيشه‌جق صورتده.

خانۀ باد = بروج اثنى عشردن جوزا، ميزان، دلو.

خانه فروش = او دلالى.

خانه براندازى = خانه براندازلق.

خانه خراب = مفلس، بى مايه، پريشان حال § جاهل.

خانه پرور = اودەبيومش، دنيا كورمەمش.

خانه پرورى = خانەپرورلك.

خانەزاد = افنديسنك اونده طوغمش كوله ويا جاريه.

خانەباز = باتەسى يه اويناياْن قمارباز.

خانۀ فردا = آخرت، دارعقبى.

خانه كش = سفيه ميراث يدى.

خانه بردوش = اوى اوموزنده يعنى نرەدە اقشام اولورسه اوراده صباحلاين قيدسز، يوردسز، سرسرى.

خانه كير = بريرى مكان اتخاذ ايدن. { خانه لفظى اسما ومصادره لاحق اولنجه مضاف حكمنه كيرر. مثلا: (اجزاخانه) كبى كه: (خانۀ اجزا) ديمكدر. }

خانیه [ت، ـ] غایت مقبول بر جنس طاتلی صو بالغی .

خاو [فا، ـ] شفتالیده اولدیغی کبی بعض میوه‌لرك اوستنده‌کی اینجه توی § چوقه کبی قماشلرك ترس یوزنده‌کی توی .

خاور [فا] {باختر} مقابلی . شرق ، مشرق، کون طوغیسی .

خاوری == شرقه منسوب، مشرقی .

خاولو - خاولی [ت، ـ] یوزی تویلی سیله‌جك § یوزنده ویا ترسنده اینجه توی اولان قماش وسائره .

خاوی - خاویه [ع، ـ] شنلکسز یر ، چول، بوش محل.

خاویار [ت، ـ] مرسین بالغی یومورطه‌سندن یاپیلان سیاه، لذیذ، مغذی بر ماده.

صاری خاویار == موورینه بالغی یومورطه‌سندن یاپیلان عادی جنس خاویار .

خاینده [فا، ـ] {لفظه مخصوص صدر} اغزایله چکنه‌ییجی ، چکنه‌ین .

خایه [فا، ـ] خصیه طوربه‌سی.

خابیده [فا] اغزایله چیکنتمش § اغزدن اغزه طولاشمش . متبدل اولمش سوز، کهنه تعبیر .

خابیده کو == خابیده سوز سویلین ، بیاغی شاعر .

خاء مفتوحه

خبائث [ع، ـ] (خبیثه) نك جمعی، رذیل، مردار شیلر ، رسوایلقلر .

ام الخبائث == شراب § مسکرات .

خباثت [ع، مص] خبیثلك، کوتولك ، مرداراق .

خباز [ع، ـ] اتمك صاتان، اتمکجی.

خبازان جمعیتی == اتمکجیلر لونجه‌سی.

خبایا [ع، ـ] اساغزده غیرمستعمل اولان (خبیه) نك جمعی . کیزلی شیلر، کیزلی ایشلر، خصوصات مخفیه .

خبجاب [ع، ـ] جانبازآیاقلغی § طاقونیه دنیلان الچق آغاج ، اوستی مشین آیاق قابی .

خبخابی == قیدسز ، صالنه‌رق کزین ، ایشسز، کوجسز آدم .

خبر [ع، ـ] نقل اولنان سوز § علم، وقوف، معلومات . { بومعناده (آلمق) ، (ویرمك) ماده‌لریله قوللانیلور . } § (نحو) عوامل لفظیه‌دن مجرد وماقبلنه مسند اولان کلام ، کشفی بیان ایدن کلام . § (مبتدا) مقابلی .

خبردار / **باخبر** == خبری ، معلوماتی اولان ، واقف .

بی خبر == معلوماتسز، وقوفسز، طویغوسز.

خبر واحد == بر ویا ایکی ودها زیاده صحابه طرفندن روایت ایدیلن حدیث .

خبر مشهور == بر جماعتدن دیکر جماعتك نقل ایتدیکی حدیث .

خبر متواتر == کذب اوزرینه اتفاقلری متصور اولمایان برجماعتك روایت ایلدیکی حدیث شریف .

خبر مرسل == راوینك راوی آخره اسناد ایلدیکی حدیث شریف .

خبر مسند == راوینك دیکر راوی‌یه اسناد ایدرك رسول کبریا افندمز حضرتلرینه قدر صاعد اولان حدیث شریف .

خبری - خبریه == خبره منسوب، خبردن عبارت اولان .

علم و خبر == برشیئك اخذ وقبض اولندیغنی مبین سند ویاخود برایش حقنده بیان معلوماتی وتصدیقی متضمن ورقه .

قره خبر == برینك وفات ویا فلاکتی حقنده اقربا واوداسنه ویریلان خبر .

خبل [ع، ـ] (طب) برعارضه سببیله اعضایه طاری اولان فساد § (عروض) بحر بسیط ورجزك (مستفعلن) جزئلرندن (س) ، (ف) نك اسقاطی .

خبن [ع، مص] قاسمق § قیصالتمق § (عروض) (فاعلاتن) دن الف وتایی حذفله (فاعلن) وزننه نقل ایتمك .

خبث [ع، ـ] ناپاك، ناخوش، مردار . § صویسز ، آلچاق : خباثت ایدن .

ارواح خبیثه == مضر اولان جنلر [جمعی : (خبیثات) ، (خبیثین) کلیر .

خبیثه == (خبیث) ك مؤنثی .

خبیر [ع، ص] خبردار، واقف § جناب حق.

خبیرانه == خبیر اولانه یاقیشه‌جق صورتده .

ختار [ع، ص] خدعه‌کار .

ختان [ع ص] مختنجی ، سنت ایدن .

ختم [ع، مص] مهرلمك ، مهرلمك § تمام ایتمك ، بتیرمك ، اکمال ایلمك § قرآن کریمی باشدن نهایتنه قدر اوقومق .

ختمه == بر کتابی باشدن نهایتنه قدر اوقومق . جمعی : (ختمات) کلیر .

ختم قلب == جناب حقك قلوب اهل کفری سدایله ایمانه متعلق شیلری حس ایتمیه‌جك برحاله قویمسی .

ختم دعاسی == ختم قرآندن صوکره اوقونان دعای مخصوص ومرتب .

ختمی - خطمی (کل خاتم) [ت، ـ] ذات الفلقتین شعبه‌سنك خبازیه فصیله‌سندن خشیشی و کوزل قوقولی، رنکا رنك چیچك آچار بر نبات اولوب طب بیطریده کافهٔ التهابات داخلیه‌ده وچیچکلرینك منقوعی بوغاز آغریلرنده غرغره کبی مستعملدر .

(خطمی)

بیاض خطمی == ذات الفلقتین شعبه‌سندن خبازیه فصیله‌سنه منسوب بر نبات اولوب صیجاق مملکتلرده بولنور واکثریا باغچه تزییناتی ایچون قوللانیلور .

(بیاض خطمی)

خَتْنْ [ع، مص] سنت ایتمك § داماد .

ختنه == قائن والده .

خَثَارَتْ [ع، مص] صیویق شی قویولانوب قاتیلاشمق .

خَشْرَمَه [ع، س] اوست دوداغك آلت دوداق اوزرینه طاشمسی .

خَشَلَه [ع، س] (طب) قارنك كوبك ایله قاسیق آره‌سنده‌كی قسمی .

خثلی == خثله‌یه منسوب .

خَجالَتْ ـ خَجَلْ ـ خَجْلَتْ
[ع، مص] اوتانمه ، اوتانوب شاشیرمه .

خَدْ [ع، س] یاكاق ، رخ ، عذار .

لاله‌خد == لاله كبی قرمزی یاكاقلی .

خدعذرا == «كوفه» شهرینك براسمی .

خَدّاعْ [ع، ص] خدعه‌كار، خدعه ایدیجی

خَدایِعْ [ع، س] جمـ: [خدیعه] حیله‌لر، مكرلر .

خَدَرْ [ع، مص] اویوشمه، اویوشمق .

خدرالبنان == (طب) پارمق اوجلرینك اویوشمسی

خدرعمومی == (طب) بتون بدنه عارض اولان اویوشقلق .

خَدْشَه [ع، س] معنوی راحتسزلق ، وسوسه، مراق، اوركنتی .

خَدَمْ ـ خَدَمَه [ع، س] جمـ : (خادم) خدمتجیلر {ایكنجیسی مفرد اوله‌رق دخی استعمال اولنور . }

خَدَنْكْ [فا، س] قاین آغاجی، قاین آغاجندن معمول اوق .

خَدِیجْ [ع، س] مدت حمل تمام اولمه‌دن طوغان اوغلان چوجق .

خَدِیجَه [ع، س] (خدیج) ك مؤنثی . مدت حمل تمام اولمدن تولدایدن قیز چوجق .

خَدِیعَه ـ خَدِیعَتْ [ع، س] خدعه ایله مترادفدر . واندن اقوادر اوسته‌لقلی صورتده الدانمه .

خَدِینْ [ع، س] یارمشفق، غمكسار، صادق دوست .

خَذَلَه [ع، ص] لسانمزده غیرمستعمل اولان (خاذل) ك جمعی . آلچاق اشخاص ارازل ناس، فرومایه آدملر .

خَذُولْ [ع مص] خذلانه مبتلی اولان، ذلیل اولان .

خذولانه == خذولجه‌سنه .

خَذِیمْ [ع، س] سرخرش :

رفتارخذیمانه == سرخوش كبی صاللانه‌رق یورومه .

خَرْ [فا، س] اشك، حمار، مركب § داخل اولدیغی كلمه‌ده ایریلك اولدیغنی اشراب ایدر صفت .

خربان == اشكجی .

خربنده == اشكه وسائر یوك حیوانلرینه باقان آدم ، سایس .

خردشتی == یبان اشكی .

خركره == اشك یاورسی ، صیپا .

خركله == اشك سوریسی § باشی بوش اوله‌رق چایره صالویرلمش ، حمار ، استر ، آت سوریسی § جاهل ، اخلاقسز آدم .

خرمنش == اشك طبیعتلی .

خَرائِدْ [ع، س] (خریده) نك جمعی بكرلر، ال طوقونلمامش شیلر .

خَرابْ [ع، س] (معمور) مقابلی ویران، اسكیوب بوزلمش § كچكین سرخوش :

خرابه == (خراب) ك مؤنثی . ویرانه .

خرابه‌زار == ویرانه‌لك، ویرانه‌سی چوق محل .

خرابه نشین == ویرانه‌ده اوطوران ، ساكن اولان .

خرابات == (خرابه) نك جمعی ایسه‌ده او معناده قوللانیلمیوب میخانه، غازینو كبی محللره اطلاق اولنمقده‌در .

خراباتی == خراباته منسوب اولان ، خرابات مداومی § سفلی ، پژمرده آدم . جمعی (خراباتیان) در .

خرابی، خرابیت == (مولد) خرابلق ویرانلق .

خَراجْ [ع، س] رعایانك بیت‌الماله تقدیم ایلدكلری ویركو مبالغ معینه § بدل عسكری ـ كه: تبعهٔ غیرمسلمه‌دن آلینیر .

خراجات محیط كلیه == (طب) كلیه‌یی احاطه ایدن نسیج حجروی شخصینك التهاب مقیحی .

خراجگذار == خراج ویریجی .

خراج اراضی == (فقه) برمملكتك حین فتحنده غیر مسلم اولان اصل یرلولرك یدلرنده ترك وابقاقلنان یرلردن آلنان ویركو .

خراج مقاسمه == (فقه) اراضینك تحملنه كوره عشردن نصفه قدر الخق اوزره تعیین ایدلمش ویركو .

خراج موظف == (فقه) اراضی اوزرینه مقطوعیت وجهله توظیف اولنمش مقدار معین آقچه .

خراجه كسمك == خراجه ویركویه باغلامق .

خَراخِرْ [ع، س] (خرخره) نك جمعی . اویقو اثناده خورلمه‌لر § (طب) اثنای تنفسده آق جكرك هوا بورولرنده حاصل اولان غیرطبیعی رئیرات خیراتی .

خراخر حفیریه == اینجه‌موزیقه صداسنه مشابه سس .

خراخر غاططه == (طب) اویقوده بولنان برآدمك خورلدامسنه مشابه زئیرات .

خراخر فرقعیه == (طب) ذات‌الرئه‌نك برنجی و اوچنجی دورلرنده ایشیدیلن خشیلدیلی زئیرات .

خراخر كهفیه == (طب) آق جكرده عین وقتده غاز ومایعی حاوی بروبامتعدد اجوافك مصادف اولدیغی نواحیٔ صدرده ایشیدیلان وبر بوشلقدن كان صدایه بكزه‌ین سس .

خَرارْ [ت، س] {(غراره) كلمهٔ عربیه‌سندن محرفدر . } قیلدن اوراش بیوك چوال، خورج .

خَراشْ [فا، س] { اصلی (آس خر) در . } حیوان ایله دوندریلن دكرمن .

خراس خراب == دنیا ، فلك .

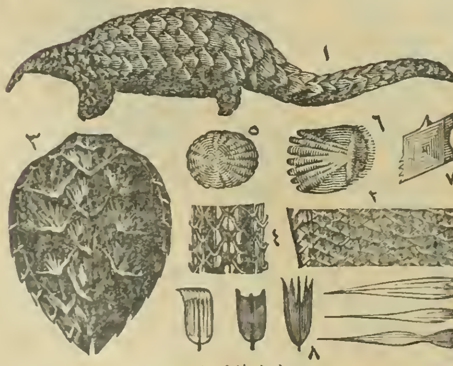

(خراشف)
١ ـ پانغولین باغه‌سی . ٢ ـ قوندوز قویروغنك خرشفی . ٣ ـ قاپلومبغه باغه‌سی . ٤ ـ ییلان خرشفی . بالق خراشفی : ٥ ـ اسماك دارُویه خراشفی . ٦ ـ اسماك شبه مشطیه خراشفی . ٧ ـ كابك خراشفی .

خراشه [ع،س] طلاش § ترەمنتى .

خرّاط [ع،ص] چيقريقجى طوغرآمەجى

خراطين [ع،س] { فارسى (خراتين) دن معرب } صوغلجان .

خراطينيه (حلقويه) == وجودلرى حلقات متعددەنك يكديكرى اوزرينه انضمامندن حاصل اولان نامعەصنفنه حلقويه وياخراطينيه دنيلور .

خربز }
خربزه } [فا،س] قاون § قارپوز .

خربزهٔ هندى == قارپوز .

خربزهٔروباه == ابوجهل قارپوزى .

خربزەزار == قاون، قارپوز بوستانى .

خربزەفروش == قاون قارپوز صاتان آدم

خربط [فا،س] ايرى قار § احمق § قابى موافق بولنده اولوب بيلى بوش اولان آدم .

خربق [ع،س] وحيد الفلقه شعبه سندن زنبقيه فصيله سنك خربقيه تحت الفصيله سنه منسوب خربق ابيض ، خربق اسود ناميله ايكى نوعى بولنان وچوبلمه دنيلان بر نباتدر .

(خربق)

خربله [فا،س] صو دولابى، بوستان دولابى .

خرپشته [فا،س] بالوز صيرتى بيچمنده اولان .

خرتوت [فا،س] ايرى، لذتسز، لزوجتلى قاره دوت .

خرج [ع،س] مصرف § صرف § برمخلوط تشكيل ايده جك جزا § البسه اوزرينه ايشلەنيلن قايطان وسائره § بعض دوائر دولته مخصوص رسوم § (معمارى) مختلف مقدارلرده كرچ ، قوم ، خراسان وسائرەنك اختلاطندن حاصل اولوب انشاآتده طاش طرغله كبى شيلرك وبطى ايچون قوللانيلور .

خرج عام }
خرج عالم } == هركسك ايشنه كلان شىء .

خرج راه == يول مصرفى، رسماً ويريلن يول خرجلغى .

خرج تعرفەسى == قوانين موقتەنك بشنجيسى اولوب محاكمده آلنان خرجلرك مقدارينى مبين نظامنامه .

خرجلق == مصرفه عائد آقچه .

خرجەمق == صرف ايتمك § يوق ايتمك .

وكيلخرج == بيوك قوناقلرده مصارفه نظارت ايدن آدم .

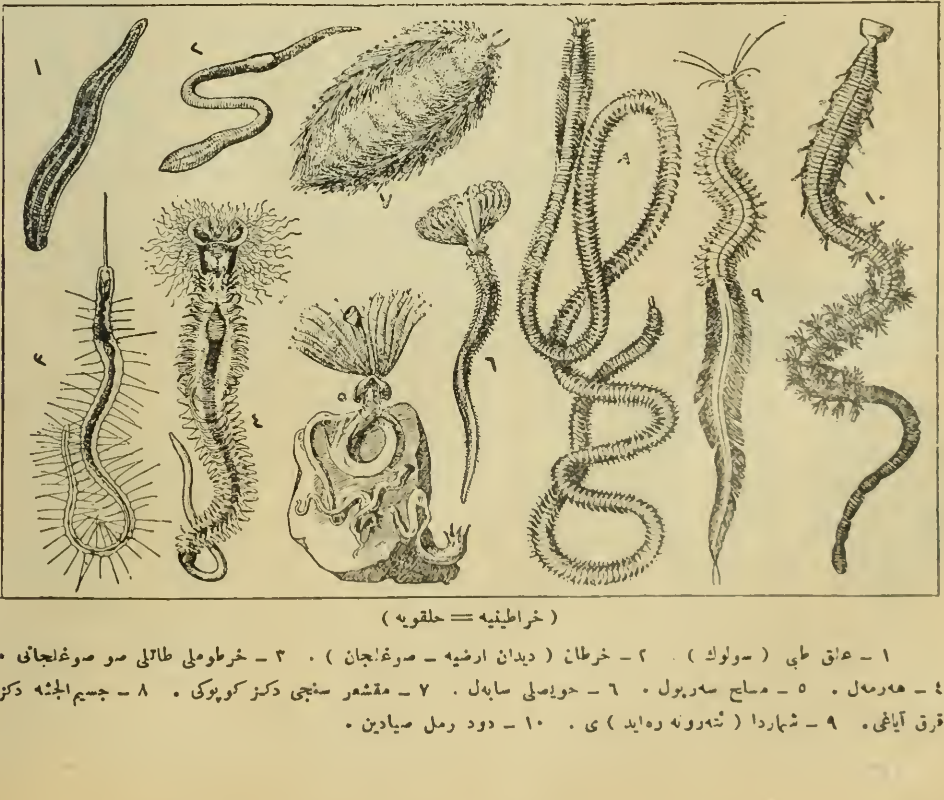

(خراطينيه == حلقويه)

١ ـ علق طبى (سولوك) . ٢ ـ خرطان (ديدان ارضيه ـ صوغلجان) . ٣ ـ خرطوملى طاللى صو صوغلجانى . ٤ ـ هەرمەل . ٥ ـ مساح سەربول . ٦ ـ حويصلى سابەل . ٧ ـ مقشعر سنجى دكز كوپوكى . ٨ ـ جسيم الجثه دكز قرق آياغى . ٩ ـ شهاردا (نئەرونه رەايد) ى . ١٠ ـ دود رمل صيادين .

خَرْچَنْك [فا، ـ] ینكچ .

خَرْخَرَه [ع، ـ] (خراخر)

خَرْدَل [ع، ـ] معروف دانه كه: صلیبیه فصیله‌سنه منسوبدر § خاردل § معجون حالنه كتیرلمش خاردل .

(خردل فدانی)

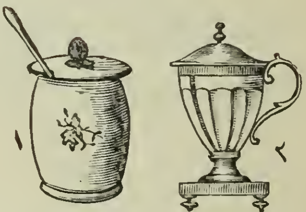

(خردالق)

سیاه‌خردل = صلیبیه فصیله‌سندن بر نبات اولوب اكثریا خدایی نابت اوله‌رق یتشور .

خردل فدانی = ذات‌انفلقتین شعبه‌سندن صلیبیه فصیله‌سنه منسوب بر اوتدر . طبابتده خردل یاقیسی یاپیلیر .

خردل لاپه‌سی = (طب) ایلیجق صو ایله خاردل اونندن مركب اولوب التصاق وتوعی ایچون جلد اوزرینه قونور.

خردل كاغدی / **خردل یاقیسی** = (طب) زیت‌دسمیدن عاری خردل اوننك قبا كاغد اوزرینه اكیلوب تثبیت ایدلمسندن حاصل اولان كاغد.

خردلیه = زهارزدی خردالیه‌در. خردال ایله تربیه اولنمش شیره.

خَرَس [ع، ـ] دیلسزاولمه § دیلسزلك .

خَرْشَف [ع، ـ] بالق‌پولی § قالقان‌بالغی

خرشفی = بالق پولی شكلنده اولان .

خرشفی الجناح = (حیوانات) زار كبی قنادلی واوفاجق پولرله مستور حشرات. || (غفلی سرفه) خرشفی الجناح حشراتدن سرفه‌لری یاپراقلر اوزرنده متعیش بر حشره‌در. سرفه‌لری یاپراقلری یوله‌رق ایچنه كیزلندكلرندن بواسم ویرلمشدر.

(خرشفی الجناح)

خَرْشُوف [ع ـ] انكنار .

خَرْق [ع، مص] یاروب ییرتمق، یاریلوب ییرتلمق § آرق § یاریق ، ییرتیق .

خرق آچمق = صو آقمق ایچون زیاریق آچمق.

خُرْگاه ـ خَرْگَه [فا، ـ] بیوك چادر، اوتاق § كنیش محل .

خرگه‌ماه = آی آغیلی ، هاله .

خَرْكَله [فا، ـ] بینلمكه، قوشلمغه آلیشمامش آت § خویسز بینك حیوانی § باشی بوش چایره صالویرلمش آت ، اشك ، قاطر سوریسی § یارامز ، تربیه‌سز ، اخلاقسز آدم .

خَرْگُوش [فا، ـ] بیوك قولاقلی § طاوشان.

خواب‌خرگوش = خفیف اویقو .

خرگوشك = طاوشان یاوروسی .

خَرْم [ع، ـ] (عروض) (مفاعیلن) دن میمك حذفیله باقی قالان فاعیلن كلمه‌سنی (مفعولن) ه نقل ایتمك .

خَرْمان [ت، ـ] (فارسی (خرمن) دن محرفدر.) دوكن ویاحیوانات سوره‌رك حبوبات باشاقلرینی قیرمه § بوعملیاته مخصوص محل .

خرمان ایتمك = كتاب جزءلرینی، فورمه‌لرینی برآرایه كتیروب جلد تشكیل ایلمك § بر جنسك انواع مختلفه‌سنی بربرینه قاریشدیرمق .

خرمانلامق = ایشی حاضرلامق، خرج یاپمق § حیوان دائره اوزرنده قوشوب دونمك.

خَرْمَن [فا، ـ] خرمان .

خَرْمُهْره [فا، ـ] قاطر بونجغی.

خَرُّوب [ع، ـ] كچی بوینوزی دینلن قوری میوه (خروب) دخی دینور .

خَرْوار [فا، ـ] اشك یوكی .

(خرنوب)

خَرِیدَه [ع، ـ] دلینمه‌مش اینجو § اركك‌الی طوقنلمامش قیز، قیزاوغلان قیز .

خَرِیطَه [ع ـ] قوایلی كیسه، صاغارجق § (جغرافیا) كرهٔ ارضك بر ویا بر قاچ قطعه ویا بر قطعه‌نك بعض اقسامنی اشارات وترسیمات مخصوصه واسطه‌سیله كوستر لوحه

قوزموغرافیا خریطه‌سی = (طوپوغرافیا) یالكز قاره‌یی كوستر خریطه

اوروغرافیا خریطه‌سی / **یاخود بحریه خریطه‌سی** = (طوپوغرافیا) یالكز دكزی كوستر خریطه.

قادستروخریطه‌سی = (طوپوغرافیا) بلدیه مهندسینه مخصوص اولوب ابنیه‌یی مقطع افقیلریله كوستر خریطه .

ابكم خریطه = (جغرافیا) كسب ممارسه ایچون اوزرنده مواقعك محلی معین وفقط اسامی محال غیر محرر ومعین اولان خریطه .

خریطهٔ مجسمه = (جغرافیا) حاوی اولدیغی مواقع طبیعیه قباریه اوله‌رق كوستریلان خریطه

خریطهٔ مسطحه = كرهٔ ارضك بتون قطعه‌لرینی ایكی دائره داخلنده ارائه ایدن خریطه كه : بوكا خریطهٔ عالم دخی دینور .

خَرِیف [ع، ـ] فصول اربعه‌نك یازدن صكره كلن ، كوز ، موسم خزان .

خَزَائِن [ع، ـ] ج: (خزینه). خزینه‌لر.

خَزَّاف [ع، ـ] چناقجی، چوملكجی.

خُزَامَه [ع، ـ] (نباتات) شفویه فصیله‌سندن ایكی قدم طولنده ماوی چیچك آچار برنبات كه : بوكا لواطه چیچكی دخی دینور .

خَزَان [فا ـ] (بهار) مقابلی یاپراق دوكومی موسمی ، كوز ، صوك بهار .

خزان‌دیده = خزان كورمش، یاپراقلری صارارمش ، صولمش .

بادخزان == کوز هواسی .

خزانی == خزانه منسوب .

خزانه [ع ، س] خزینه معناسنه‌در (دوغریسی خانك کسریله‌در .)

خزع [ع ، مص] کسمك § کسوب یارمق .

حزع شژن == (طب) بوغازده شریان شژن دینلن نفس بوریسی ـ آره‌سندن ماعدا صوره‌جیره‌رك خسته‌نك صورتله تنفس ایتدیرمك ایچون یاروب آچمق

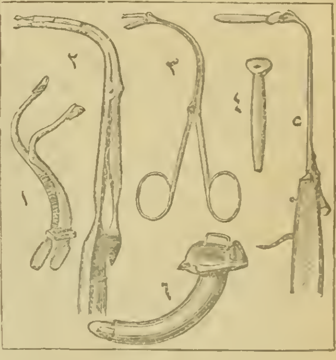

(خزع شریان شژن)

١ ـ آلت فتح فم . ٤ ـ قانول .
٢ ـ مخرج . ٥ ـ مدخل .
٣ ـ مقبض . ٦ ـ خنجره قانولی .

خزع مری == (طب) مری داخلنده قالمش اوزن جسم اجنبی‌نی چیقارمق ایچون اجرا ایدیلن عملیهٔ جراحیه .

خزع وتر == (بیطاری) طرافِ قدامیهٔ فرسده اوتورینك باصمه تارضه‌سنه باعث مستقل وتر وتار قابضهٔ نوترینك احمالی ایچون وتر مذکوره‌دن وترشی ایکی به بولمك اوزره اجرا ایدیلن عملیه .

خزف [ع ، س] چاناق ، چوملك .

خزف‌پاره == چاناق پارچه‌سی ، چوملك قیریغی § قیمتسز شیء ، لاشیء .

خزفی [ع ، س] خزفه منسوب ومتعلق .

تنفس خزفی == (طب) قی جکرده دوا ایله تمو وتنفس بوروسیله منتر غیرطبیعی بر بوشلق موجودیتمدن ولایی غزی طار برچوقلق دونده حاصل اولیور ایشکی ایشیدیلن تنفس .

صدای خزفی == او قبیلدن ایشیدیلان سس .

سعال خزفی == او قبیلدن ایشیدیلان اوکسوروك .

خزل [ع ، مص] (عروض) (متفاعلن) ك تاسی اسکان وافنی حذف ایدرك باقی قالانی (مفتعلن) ه نقل ایتمکدر .

خزم [ع ، مص] دیزمك § (عروض) بیت اولك صدرینه بردن دورده قدر حرف علاوه ایتمك .

خزینه [ع ، س] نقد مال وضع وحفظ اولنان محل § هر شیئك کثرتله بولندیغی محل § کابتلی نقود ، اموال § دهلیز ، صو دپوسی .

خزینه‌دار == خزینه محافظه‌سنه مأمور اولان .

خزینه‌داری == خزینه دارلق .

خزینه‌مانده == قیدی ترقین اولنه‌رق میری‌یه قالان واردات ، اموال .

نفعاً للخزینه == خزینهٔ جلیله‌نك منفعتی ایچون ، تأمین منفعتی مقصدیله .

خس [ع ، ص ، س] آلچاقلق § ماسول ، آجی ماسول .

خس [فا ، س] فائده‌سز اوت § صویسز ، بدمایه ، آلچاق ، بیاغی آدم .

خس وخار == چورچوب .

خس‌پوش == مرائی ، مزور ، حیله‌کار

خس‌پوشی == ریا ، حیله .

خسائس [ع ، ج] (خسیسه) نك جمعی . کوتو خویلر .

خسار ـ خسارت [ع ، س] ضرر ، زیان (مادیاته مخصوصدر .)

خسارزده == متضرر ، خساره اوغرامش اولان .

خسارات == جمع (خسارت) ضررلر ، زیانلر .

خسارات بحریه == (حقوق) تهلکهٔ بحریه حسنده تعیین اولنان مدتك بدأیدن ختامنه قدرکی وحموله‌یه ترتب ایدن خسار ومصارف ، خسارات بحریهٔ عمومیه ، خسارات بحریهٔ خصوصیه .

خساست [ع ، مص] ناکسلك ، فرومایه‌لك ، آلچاقلق ، بیاغیلق .

خسته [فا ، ص] کیفسز ، مزاجسز ، مریض ناخوش § مجروح ، یاره‌لی .

خسته‌بند == (طب جبیره) قریق چیقیق صارمغه مخصوص باغ ، صارغی .

خسته‌لق == مرض ، علت ، داء .

خسته‌لقلی == علیل الوجود ، مریض .

خسته‌لنمق == خسته اولمق ، مزاجی بوزلمق .

خستکی == خسته‌لق .

خستکان == (خسته) نك جمعی . خسته‌لر ، ناخوش اولانلر .

خسته‌خانه == علل وامراضه مبتلا اولانلرك تداوی ایچون مخصوصاً یاپلمش محل ، بیمارستان .

سیار خسته‌خانه == محاربه هنکامنده اردو ایله برابر حرکت ایدر خفیف خسته‌خانه .

خسته‌دل == قلبی مریض ، دردلی .

خسف [ع ، مص] یره باتمق § نوری سونمك .

خسیر [ع ، ص] (خاسر) ایله مترادفدر .

خسیس [ع ، ص] نقود واموال‌ده دوشکون آدم ، جمری ، بخیل ، التفاته ، اعتباره شایان اولمیان عادی ، آشاغی ، بیاغی : امور خسیسه .

خسیسه [ع ، ص] کوتو خوی ، فنا کیفیت § از شیء .

اشیای خسیسه == (حقوق) اون بش بکرمی درهم مأکولات ومشروبات وبوکا مماثل اشیا که سرقت وقوعنده مجازات تخفیف اولنور .

خشب [ع ، س] کراسته یاپیلان قالین ، اوری آغاج

خشب‌پاره == آغاج ، تخته پارچه‌سی .

خشب الانبیا == پیغمبر آغاجی .

خشب صادق == (نباتات) مستعرضاً کسیلن آغاجك بوغمدن ماعدا خشب قطعه‌سنك ایکی‌یه تقسیمیله مرکزه یقین وداخلده کائن آغر سرت ، غلیظ قسمنه دینور .

خشب کاذب == (نباتات) مستعرضاً کسیلن آغاجك قبوغنه مجاور اولان یومشاق قسمی .

خشب المالق == (نباتات) قشیق اوتی دینلن نبات .

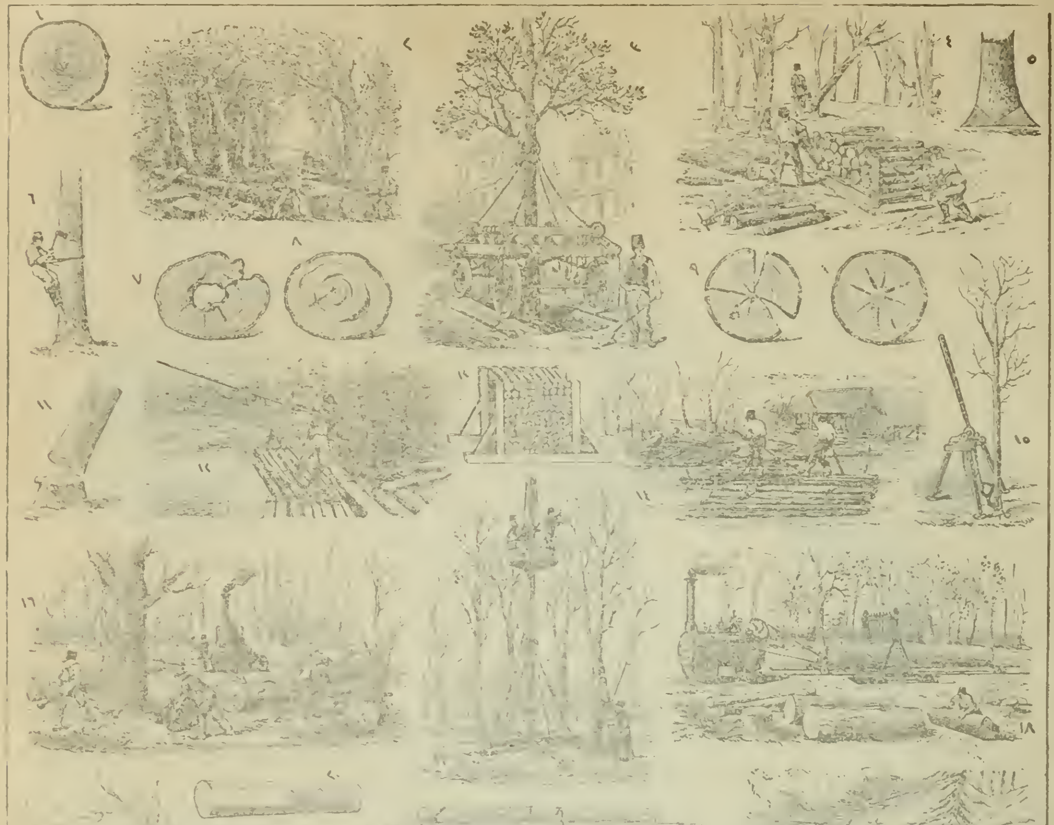

(خشبك صورت قطع و نقلی)

١ – صاغلام بر آغاج ساقنك مقطع افقیسی ٢ – آغاجلرك بیچیلمك ایچون طمغه‌لر، آیرلمسی ٣ – بر آغاجك جذرلریله اخراج و نقلی .
٤ – اشجار قائمه‌نك بالطه ایله صورت قطعی ٥ – ساپی بالطه ایله متأثر کسیلیشی ٦ – آغاجك دوشم اوله‌رق مختلف محللرندن طوروقلرك
کسیلمه‌سی . ٧ – خشب صادك چوروكلك حالی ٨ – خشب صادقك بورقلاغسی ٩ – خشب صادقك چاتلامسی ١٠ – خشب صاقك نجددن
یاریلمه‌سی ١١ – عملیات نظمیه‌ده مستعمل اولوبجی قماللر . ١٢ ، ١٤ – خشبك مال بله نقللری ١٣ – محروقاتك «دایسته» شکلده حجملری .

۱۵ ـ كوچك آغاجلرى كوكاريله چيقارمغه مخصوص ماكنه. ۱٦ ـ آغاجلرك قوهٔ محركه ايله كسيلوب خزارخانه عملياتنه حاضرلنملرى. ۱۷ ـ آغاجلرك مختلف شكللرده «داللامه» اصوليله بوداتملرى. ۱۸ ـ آغاجلرك قوهٔ محركه ايله اورماندن صورت نقللرى. ۱۹ ـ بالطه ايله كوچك چاپده كراسته اعمالى. ۲۰ ـ كوتوكدن بالطه ايله درت كوشه‌لى كراسته چيقارمق. ۲۱ ـ مهيا بيچقيسى ۲۲ ـ اخشابك واغونلرله نقلى. ۲۳ ـ اخشابك يوارلامه‌لر اوزرندن نقلى. ۲٤، ۲۵، ۳۸ ـ نقلياته مخصوص مختلف صورتده قوللانيلان ال وباركير آرابه‌لرى. ۲٦، ۲۷، ۲۸، ۲۹، ۳۰ ـ خزارخانه معمولاتنك اشكال مختلفه‌ده ايشلنملرينك مقاطعى. ۳۱ ـ درت كوشه كسلمش طمروق ۳۲ ـ بيچمه قباق تخته‌سى چيناريلان طمروق. ۳۳ ـ منشور مثلثى شكلنده كسيلان طمروق. ۳٤ ـ طمروقده خشب صادق قطعه‌سى. ۳۵ ـ آغاجلرى فتى ايجه لوحه‌لره آييرمغه مخصوص ماكنه‌لى ال دستره‌سى. ۳٦ ـ عادى ال بيچقيسى ۳۷ ـ آغاجلرى طولانى كسمكه مخصوص ال خزارى. ۳۹ ـ مدور چرخلى بخار بيچقيسى.

خَشَبَه [ع، ا] آغاج پارچه‌سى.

(خشب مستعرض)

خَشْخاش [ع، ا] ذات الفلقتين شعبه‌سندن خشخاشيه فصيله‌سنه منسوب اولوب انواعى واردر. ميوه‌سنك اوزرنده مخصوصاً آچيلان چيزكيلردن بر عصارهٔ راتنجيه آقاركه بوكا آفيون تعبير ايدرلر. اك مشهورى ازمير خشخاشيدر.

آق خشخاش = ميوه‌سندن اصل آفيونك استحصال ايدلديكى خشخاشكه رنكى بياضدر.

(خشخاش)

خشخاش برى = (نباتات) كلنجك چيچكى دنيلان وفصيلهٔ خشخاشيه‌يه منسوب اولان نبات.

فصيلهٔ خشخاشيه = خشخاش قبيلندن اولان نباتاتك منسوب اولديغى زمره‌نك [هيئت مجموعه‌سى.

ديكنلى خشخاش (خشخاش مشوك)

ذات الفلقتين شعبه‌سنه منسوب خشخاشيه فصيله‌سندندر.

(ديكنلى خشخاش)

خَشَن [فا، ا، ر] نوعندن بر نبات.

خشن پوش = مرائى، منافق.

خشن پوشى = مرائيلك، منافقلق.

خَشِن ـ خَشْن [ع، ص] سرت، قتى، خشونتله متصف، ناملايم.

خَشْيَت [ع، ا] تعظيم ايله قاريشيق قورقو § اوصورتله قورقمه.

خشيةً = خشيت صورتيله، جهتيله.

خشيةً من الله = الله قورقوسى جهتيله.

خَصائِص [ع، ا] (خصيصه) نك جمعى احوال مخصوصه.

خَصائِل [ع، ا] (خصلت)ك جمعى خلقى طبيعتلر.

خصائل ممدوحه = شايان مدح طبيعتلر.

خصائل مذمومه = فنا خويلر.

خَصاصَت ـ خَصاصَه [ع، ا] يوقسوللق، فقر، احتياج، زوكوردلك.

حسب الخصاصه = زوكوردلك، يوقسوللق حسيله، سببيله.

خَصَر [ع، ا] بوكور § بل.

خَصْلَت [ع، ا] انسانك فطرتنده موجود اولان صفت، خوى، طبيعت {حسيات وقبحياتده مستعملدر}

خَصَكى ـ خاصَكى [مولددر] اسكيدن سراى همايونه مخصوص بر صنف خدمه.

خصكى كوپه‌سى = ذات الفلقتين شعبه‌سندن شقيقيه فصيله‌سنه منسوب بر نباتدره شاعرلرجه علائم ماتم عد اولنور.

(خصكى كوپه‌سى)

خَصْم [ع، ا] دشمن § رأينه، فكرينه مخالف § (فقه) كندى اقراريله محكوم اولان مدعى عليه § طرفين مدعيندن هر برى.

خصم جان = جانه قصد ايدن خصم.

خصمانه = خصمجه‌سنه.

خصمى = خصومت، دشمنلك.

خَصِى [ع، ا] خادم ايدلمش اركك انسان § بورديرلمش حيوان، اكديش.

خَصيب [ع، ا] اوجوزلق، بوللق، بر.

خَصيصَه [ع، ا] بر شيئه مخصوص اولوب باشقه‌سنده بولنميان كيفيت حالت مخصوصه {خاصه ايله مترادف ايسه‌ده خصيصه اكثريا اشخاص، خاصه ايسه اشياحقنده مستعملدر.}

خَصيم [ع، ص] مخاصم، ايكى خصمدن هر برى.

خَضْراء [ع، ص] يك يشيل معناسنه اولان (اخضر)ك مؤنثى يشيل شئ § سبزه، اكل اولنان يشيل اوتلر.

خضراء دمن = سوپورنتلكده بيتن فليز § فرومايه اولان كوزل قيز.

خَضْرَوات [ع، ا] (خضراء)ك جمعى.

خَضِيب • [ع،ص] بوياغش، بويالى § قنالانمش ، قنالى :

كف خضيب = قنالى پنچه •

بنان خضيب = قنالى پارمق اوجلرى.

ريش خضيب = قنالى صقال •

خَط • [ع،ص] جيزكى § صيره، صف § آرشونك يكرمى درت جزءده برى اولان پارمغك اون ايكيده برى § طريق § تازه بتمش ، يكى چيقمغه باشلامش صقال § يازى : حسن خط § (بحريه) سفائن تجاريه ايچون سمت حركت اوله‌رق تعيين ايديلن سواحل § سطحك نهايتلرى اولوب ابعاد ثلاثه‌دن يالكز طولى حائز برمقدار هندسيدر .

آتش خطى = (عسكريه) ميدان حربده مرميلرك دشمنه واصل اولديغى اكلاشيلان مسافه‌نك يانده‌كى صره ، صف .

خط آچمق = (عسكريه) برقطعهٔ عسكريه‌يه صف حرب نظامى آلديرمق .

خط آور / **خط برآورده** } = صقالى بليرمش اولان .

خط ابيض = (طب) خنجره‌نك ذيلندن ارتفاق عانه‌يه قدر ممتد برخيط ليفيدن عبارت اولوب اعصاب واوعيه‌نك مرور وعبورينه مخصوص ثقبات عديده‌يى حاوى وايكى طرفك صفاقاتندن حاصل اولمشدر .

خط اجتماع مياه = (طوپوغرافيا) صولرى بيره طوپلنان بر اراضى حوضه‌سنى محيط مرتفع نقطه‌لرك تشكيل ايلدكلرى دائره .

خط اساس / **خط زمين** } = (هندسه) عمليات هندسيه‌ده ترسيماته اساس اولمق اوزره چيزيلن خط ، محور ارتسام .

خط استواء = (جغرافيا) كرهٔ ارضى اورته‌سندن ايكى مساوى قسمه آيران دائرهٔ موهومه‌كه : (٣٦٠) درجه‌يه منقسمدر .

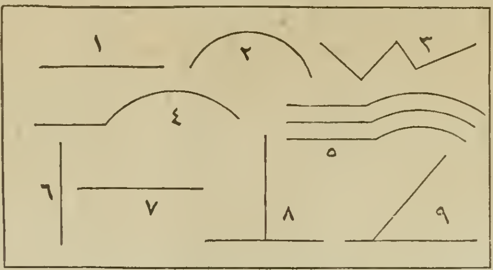

١ ـ خط مستقيم .
٢ ـ خط منحنى .
٣ ـ خط منكسر
٤ ـ خط مركب .
٥ ـ خطوط متوازيه.
٦ ـ خط شاقولى.
٧ ـ خط افقى.
٨ ـ خط عمودى .
٩ ـ خط مائل.

خط استقامت = (اسلحه) آلت ناريه قمنك مركزندن مرور ايدن خطك سطح افقى ايله اولان فصل مشتركى .

خط انداخت = [اسلحه] آلت ناريه قمنك مركزندن مرور ايدن خطك سطح افقى ايله احداث ايلديكى فصل مشتركى .

خط تراب = (رمى) مبدأ ايله نقطهٔ سقوطى بربرينه وصل ايدن خط مستقيم .

خط تقسيم مياه = (طوپوغرافيا) صولرى ايكى مخالف جهته آقان ايكى مائله‌يى بربرندن تفريق ايدن خط موهوم ـ كه : اراضينك الك مرتفع نقاطندن كچديكى تصور اولونور .

خط حدود = (حقوق دول) ايكى دولت مملكتنى بربرندن تفريق ايدن علامات طبيعيه ويا اشارات مخصوصه .

خط نصف النهار = (قوزموغرافيا) شمسك غايت ارتفاعنده كائن دائرهٔ سما .

خط دست = ال يازيسى .

خط حرب = صف حرب .

خط حركت = تحديد وتعيين ايديلن وظيفه

خط خروج / **خط ارتسام** } = (رياضيه) محركه مبدأنده مماس اولان خط . [اسلحه] ☛ (خروج)

خط رمى = (رياضيه) اسلحه ناملوسنك محورى ، استقامتى . ☛ (رمى)

خط شريف / **خط همايون** } = طرف اشرف حضرت پادشاهيدن صادر اولان امر منيف ، فرمان عاليشان .

خط شعاع = (هندسه) قطع ناقص داخلنده اولوب (احتراق نقطه‌لرى) دنيلن ايكى نقطهٔ ثابته‌دن محيطك هرهانكى بر نقطه‌سنه وصل اولنان خطلرك هر برى.

خط عزيمت = (معمارى) نردبان اوزرنده كناردن (٣٥) سانتيمترو بعدنده وكناره موازى برحالده صورى تصور اولنان خط .

خط فاصل = ايكى شيئى بربرندن آيران خط .

خط قاطع = (هندسه) بر منحنى‌يى ايكى ويا دها زياده نقطه‌ده قطع ايدن خط مستقيم .

خط كبير = آنا دميريول . بيوك شمندوفر خطى .

خط مستقيم = (هندسه) ايكى نقطه بيننده‌كى طريقك الك قيصه‌سى ، دوز چيزكى .

خط مائل = (هندسه) برخطه وياسطحه عمود اوليه‌رق تنزيل ويا اقامه ايديلن يعنى اوخط ، وياسطحله قائمه‌دن كوچوك برزاويه تشكيل ايدن خط مستقيم .

خط مجانب = (هندسه) قطع زائدقوللرينك نقطهٔ تماسى بعدنامتناهيده اولان خط مماسى .

خط مدافعه = (عسكريه) ايلرولين بر دشمن اوردوسنه قارشى وضعيت تدافعيه آلمق ايستين اوردونك اتخاذ ايلديكى سيرله استقامتى .

خط مربى = (هندسه) قطع مكافينك خارجندن فرض اولنان عمود ـ كه : منحنينك هر نقطه‌سنك بوخطه اولان بعد عموديلرى مساويدر .

خط مماس = (هندسه) برمنحنى‌يى يالكز برنقطه‌سنده قطع ايدن خط مستقيم .

خط منحنى = (هندسه) هر نقطه‌ده استقامتنى دكشديرن خط ، اكرى خط .

خط منصف = (هندسه) برزاويه‌يى تماماً ايكى‌يه بولن خط .

خط منكسر = (هندسه) برقاچ خط مستقيمك ايكيشر ايكيشر (زاويه تشكيل ايدرك) برلشمسندن حاصل اولان خط .

خط ميخى وميمارى = كلدانيلرك ، سريانيلرك وقتيله استعمال ايلدكلرى بوجه آتى چيوى كبى خطلر ؛ حروفات:

خط میخی ومیسماری

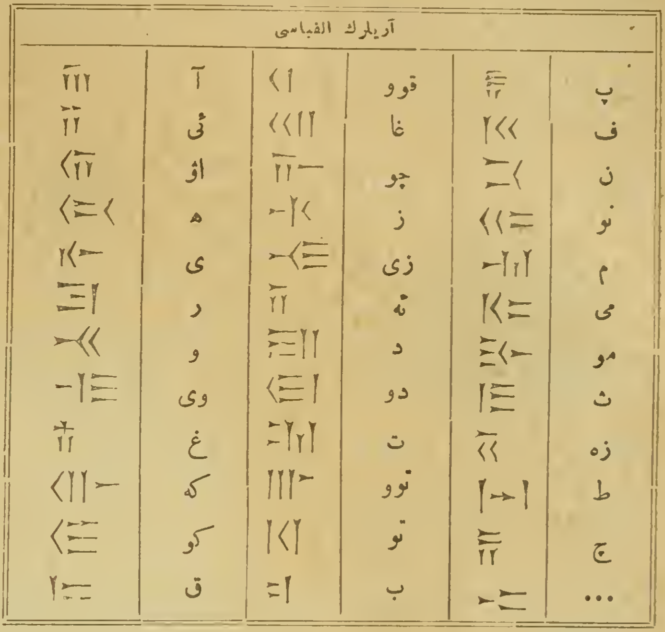

خط ناظم == (هندسهٔ رسمیه) بر سطحه مماس اولان مستوی مماسك نقطهٔ تماسندن اوم‌ستوی‌یه رسم اولنان عمود .

خط نوخیز
خط نو } == ایکی چیقمغه باشلامش صقال .
خط نوین

خط واصل == ایکی شیئی بربرینه وصل ایدن خط .

خط متوسط == (طب) بعض اشکالك ، وجود حیوانینك تناظرنی تأسیس ایچون اورته‌زندن مروری تصور ایدیلان خط .

خط یمانی == خط حمیری دخی دینان وحروف عربیه‌نك اصل واساسنی تشکیل ایدن خط . (صوك زمانلرده الفباسی کشف ایدلمشدر .)

خَطَاء [ع، ا] یاكلش § یاکلشلق § یاکله § قصور ، قباحت : (حقوق) قصده مقرون اولمیه‌رق اجرا ایدیلان فعل .

خطاءً == خطا اوله‌رق .

خطاء خروج == [فن اسلحه] زاویهٔ ترفع ، زاویهٔ اهتزازیه .

خطاءً قتل == (فقه) قصده مقرون اولمیان قتل .

خطابخش == خطا باغشلایان .

خطاپوش == خطا ستر ایدن .

خطاء تام == اجراسی قبیح اولان شیئی قصد ایدرك قوه‌دن فعله کتیرمك .

خطاصواب == متن کتابده وقوع بولان یاکلشلقلری دوزلتمك ایچون خاتمهٔ کتابه وضع وعلاوه اولنان جدول مخصوص .

خطاکار == خطا ایدن .

خطامجراسنه جاری == (حقوق) اختیاری اولمیان برفعل ایله برآدمی قتل ویاجرح ایلمك .

خَطَّاط [ع، ص] کوزل یازی یازان آدم .

خَطَّاف [ع، ص] قاپیجی § قیرلانغیج .

خَطَایا [ع، ص] (خطیئه)‌نك جمعی . کناهلر قباحتلر .

خَطَر [ع، ا] هلاکه تقرب § تهلکه . {جمعی (خطرات) کلیر .}

خاطرناك == تهلکه‌لی .

خَطْف [ع، مص] شمشکك پارلدیسی کوزی آلمق ، قاماشدیرمق § قاپمق .

خَطَل [ع، ا] چوق، فاسد، سوز، حشو قبیح .

خَطِل • [ت، ا] (معماری) دیوارك اوزرنده‌کی ثقلنی قاعده‌سنه متساویاً توزیع ایتمك وهرهانکی برجهتدن عموداً وقوعی محتمل چاتلاقلرك تکمیل دیواره سرایتنی منع ایلمك اوزره دیوار بوینجه اوزادیلان ایکی افقی طبان .

خَطْمی [ع، ا] ☛ (ختمی) .

خَطْوَه [ع، ا] آدیم .

فسیح الخطوه = کنیش آدیم آتان .

خطوه انداز = آدیم آتیجی ، آتان .

خطوه شمار = خطوه صایان § احتراز، اختیاط ایله یوروین .

ویده خطوه‌سی = بورغو شکلنده‌کی ویده‌لرك هر دونوشده ایلرو ویا کیرویه دوغری قطع ایتدیکی مسافه .

خَطَوات [ع، ا] (خطوه) نك جمعی .

خطوات الشیاطین = شیطانك مسلکی، طریق ضلالت .

خَطیئه [ع، ا] کناه، قباحت، صوچ، (خطایا) کبی .

خَطیئات [ع، ا] (خطیئه) نك جمعی .

خَطیب • [ع، ص] خطبه اوقویان § نطق ایراد ایدن ، ناطقه پرداز § بلیغ ، فصیح ، سلیس سوز سویلین آدم .

خطیبانه = خطیبجه‌سنه ، ناطقه پردازانه .

خَطیر • [ع، ص] شان وشرف صاحبی آدم § رفیع ، عالی § مخاطره‌لی ، خطرناك .

خَطیل [ت، ا] ☛ (خطل) .

خَفاء [ع، ا] (عیان) مقابلی . کیزلی اولمه، کیزلیلك .

کواکب ذات الخفاء = (قوزموغرافیا) برافقه کوره هیچ کورلمین کواکب .

خَفّاف [ع، ص] چیزمه، مست، پابوج کبی حاضر آیاق قابی صاتان آدم . قواف .

خفافیه = قواف ایشی .

خَفایا [ع، ص] جمع: (خفی) کیزلی خصوصات .

خَفْتان [ع، ا] محاربه‌ده زره اوزرینه کییلن پاموقلی لباس § آستارسز اوزون قماش . انتاری § (خامت) کبی ایچکلی قماش لباس ، قفتان .

خَفّش [ع، ا] طاووق قاره‌سی دنیلن علت عینیه .

خَفْض [ع، ا] باصیقلق § اعتدال .

خَفَقان • [ع، ا] تحرك، اضطراب § یورك اویناسی . {خفقان قلب تعبیری تکرار معنوی بی مشتملدر}

خَفیّ [ع، ص] (جلی) مقابلی کیزلی .

خفیاً = آشکار اولمیه‌رق ، کیزلیجه .

خَفیّات [ع، ا] جمع : (خفی) .

عالم الخفیات = جناب حق .

خَفیف • [ع، ص] (ثقیل) ضدی . آغیر اولمیان ، ثقیل دکل .

خفیف الروح = خوش صحبت، خوش کو .

خفیف سواری = احمال واثقالدن عاری، چویك § آته‌را کب سواری، بنیجی .

خفیف المزاج = خوپپا ، قرارسز ، تمکینسز .

خَلّ [ع، ا] سرکه .

حامض خل = (کیمیا) سرکه طوزی ، سرکه‌نك اکشی اولان قسم اساسیسی

خَلاء [ع، ا] {صفت مقامنده مستعمل} بوش، خالی، تهی یر § ایدبستخانه . § (حکمت) هوادن عاری مکان .

ناقورۀ خلا = (حکمت) درونی تخلیه ایدلدکدن صوکره موصلنی قپادیلوب بعده صو درونه غطس ایله موصلنی آچیلنجه ـ صویك اوزرینه خارجاً تأثیر ایدن تضییق نسیمی سببیله ـ مایعاً یوقاری دوغری فیشقردیغی یعنی تضییق نسیمیدن وارسته اولان مایعاتك برمحل معینه قدر چیقمق خاصه‌سنه مالك اولدیغنی اثبات ایچون حکمتخانه‌لرده مستعمل برآلت .

نفرت خلا = تضییق نسیمنك ماهیتی کشف ایدلمدن اول طبیعتده موجودیتی فرض ایدیلن بوشلق نظریهٔ باطله‌سی .

خَلائق • [ع، ا] لسانمزده غیرمستعمل اولان (خلیقه) نك جمعی . مخلوقات ، انسانلر .

خَلاخِل • [ع، ا] جمع: (خلخال) نسوان عربك آیاقلرینه طاقدقلری زینت حلقه‌لری .

خَلاص [ع، ا] قورتارمه § قورتلمه § قورتلمش، قورتیلان {برنجی معناده (ایتمك) (ایلمك) ماده‌لریله، ایکنجی واوچنجی معناده‌دخی (اولمق) ماده‌سیله قوللانیلور } § (طب) چوجق اشنك خارجه چیقمسی .

خلاص اولمق = قورتلمق .

خَلاط [ت، ا] کندیردن اورمه قالین ایپ، اورغان، کمی ایپی .

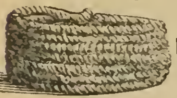

(خلاط)

ثابت آرمه خلاطی = (بحریه) درت قول ایله برقنیلدن تشکیل ایدلمش قطرانلی خلاط .

تل خلاط = (بحریه) معدنی تللردن اورلمش خلاط .

قطرانلی خلاط = (بحریه) اوزرینه زفت سورلمش خلاط .

لیف خلاط = (بحریه) یومشاق کندیردن اورلمش خلاط .

خلاط مردیون = (بحریه) کمیلرده اسقالاریا دنیلن مردیونلر .

(خلاط مردیون ـ اسقالاریا)

خَلاعت [ع، ا] حیاسزلق، یوزسزلك .

خَلّاف [ع، ص] وعدنده خلف ایدن .

خَلّاق [ع، ص] اسماء حسنادندر . خالق، یارادیجی ، یارادان، وار ایدن .

خلاق المعانی = شاعر ایرانی (کمال اصفهانی) نك عنوانی ایسه‌ده تعمیماً معانیٔ جزیله ابداع ایدن شعرای سائرهٔ مشهوره‌یه‌ده وصف اولور .

خَلایق [ت، ا] قادین خدمتجی، جاریه .

خَلَجان [ع، ا] رعشه‌لنمه ، دیترمه ، اضطراب .

خلجان قلب = یورك چاربندیسی .

خلجانه اوغرامق = يورك چارپندیسنه دوچار اولمق، اوروملك، مضطرب اولمق.

خَلْخال [ع،ا] نسوان عربك زينت مقامنده آياقلرينه طاقدقلری كموش وياآلتوندن معمول حلقه، ايا. بيله زكی :

« پای زیبای زنان اوروه نه لازم خلخال »

خلخالی = خلخال شكلنده اولان § (هندسه) بردائره‌نك مركزی ديكر بردائره‌نك اوزرنده بولنمق اوزره حركتندن حاصل اولان شكل هندسی، سطح خلخالی.

خَلَّدَ [ع] {ماضی مفرد مذكر غائب، دعا مقامنده تركيبله استعمال ايديلور}

خلد الله = جناب حق دائم وباقی ايلسون

خَلْط [ع، مص] قاتوب قارشدرمق، قارشديرلمق، مزج ايتمك § فنا، مناسبتسز، غليظ سوز سويلمك

خَلْف [ع، ص] آرد، آرقه، آرقه طرف صوكره‌دن كلن.

خلفی (طب) آرقه‌يه منسوب، كريده‌كی.

خَلَف [ع، ص] پدردن صوكره قالان چوجق § نسل، ذريت {ولد صالح‌ده استعمال اولنور. ولدفاسده ايسه لامك سكونيله در.}

خيرالخلف / خير خلف = خيرلی اولاد، خيرلی خلف. § برينك يرينه ايچن، كان (سلف) مقابلی.

خلفاً عن سلف = سلفدن خلفه انتقال صورتيله.

خلف ايله سلف = برمأموريتده، بر خدمتده صوكره‌دن بولنان ايله آندن اولی بولنان كيمسه‌لر.

ناخلف = خيرسز اولاد.

خَلْق [ع،مص] ياراتمه، يارادلمق § ايجاد، اختراع § انسانلر، ابنای بشر § جماعت، كروه

بين الخلق = عموم آره‌سنده.

خلقاً = خلقت ظاهريه، صورت ظاهره جهتيله.

خَلَل [ع،ا] بوزوقلق، اكسكلك، نقصان، ضعف. [كلك كتيرمك ويرمك، ماده‌لريله قوللانيلور]

خللپذير = خلل قبول ايديجی، خلل بوليجی، بوزوليجی.

خَلْوَت [ع،ا] يالكز تنهاقالمه، تنهايه چكلمه § تنهالق § خالی، تنها محل § حمام حجره‌سی.

خلوتسرای / خلوتكاه / خلوتكه = خلوت محلی.

خلوتكزيده / خلوتكزين = خلوت اختيار ايتمش اولان، اختيار ايدن.

خلوت نشين = خلوتده اوطوران.

خلوت نشينی = خلوت نشينلك

خلوتخانه = استراحت محلی.

خلوتی = خلوته زياده اهميت ويرن طريق مخصوصه منسوب آدم § طرق عليه‌دن بری

خَلُوق [ع،ص] اخلاق حسنه صاحبی، هركسله حسن امتزاج ايدن آدم.

خَلِیّ [ع،ص] فارغ، قيدسز، غائله‌سز § اولنمه‌مش آدم.

خلی البال = انديشه‌سز § زوجه‌سز اركك آدم.

خَلَنْج (چوركه‌اوتی) ذات الفلقتين شعبه‌سنك خلنجيه فصيله‌سنه منسوب برنباتدر.

خلنج = برجنس چام آغاجيدر. ٠.٣.٢ متره ارتفاعنده نشو ونما بولور بالخاصه بحر سفيد ساحلنده بولنور دالرندن چبوق وسپوره آغزلری يا پيلديغی كبی محروقات ايچون دخی استعمال ايديلير.

(خلنج)

خَلِيت [ع،ا] (كيميا) حامض خلك اساسلردن بريله امتزاجندن حاصل اولان ملح.

خليت اسرب = (كيميا) حمض اول اسرب الله حامض خلك تركيبندن متحصل ملح

خليت توتيا = (كيميا) حامض خل ايله حمض توتيادن مركب ملح

خليت رصاص = قورشون سركه‌سی.

خليت نحاس = (كيميا) حمض ثانی نحاس ايله حامض خلك تركيبندن حاصل اولان ملح

خَلِيج [ع،ا] دكزك بيوك ايرماق شكلنده قره‌يه ايچنه اوزامش قسمی، اوزون كورفز § بوغاز، قنال § طبيعی ليمان

خليج قسطنطينيه = استانبول پيشكاهندن كاغدخانه‌يه دوغری اوزايوب كيدن كورفز.

خليج فارسی = بصره كورفزی.

خليج عرب = بحر احمر

خَليده [فا] دورتيلوب باتيرلمش، صاپلانمش صاغلامش؟ كنديسنه دورتيلوب باتيرلمش.

خَلِيط [ع، ص] (حقوق) مشارك اولان اورتاق § (فقه) صو يول حصه‌سنه اورتاق اولان.

خَلِيطه [ع،ا] قاريشديرلمش، قاريشيق § (كيميا) برقاچ شيئك علی الخصوص ايكی وياباده معادنك امتزاجندن متحصل مركب

خَلِيفه [ع،ص] خلافت كبرای اسلاميه‌يی حائز اولان پادشاه اسلام حضرتلری حامی دين مبين، امام المسلمين ونيل رسول رب العالمين اولان ذات اقدسكه : (خليفة الله) دخی دينور.

« ياردمجك اولوب جناب الله
بيكار يشا ای خليفة الله »

سرخليفه = باب عالی قلمندن بعضيلرينه؛ مديريتده، باشمأمورينه ويريلان عنوان.

خَلِيل [ع،ص] صادق دوست، محب خالص { جمعی : اخلاء. }

خليل الله = حضرت ابراهيم عليه السلام.

خَم [فا،ص] اكری، بوكلش: قامت خم ابروی خم § بوكلم، قيوريم § خم كاكل.

خم بخم / خم اندرخم = بوكلم بوكلم، قيوريم قيوريم.

خم كشته = اكريلمش، بوكلش.

خَمَّار [ع،ص] باده فروش، ميخانه‌جی.

دارالخمار / خانهٔ خمار = ميكده، ميخانه.

خَمْخَمه [ع،ا] سوزی كنكزدن سويلمه، خمخملق.

خَمْر [ع، ا] ام الخبائث اولان شراب § مشروب مسكر.

خَمْس ـ خَمْسَه [ع،عد] بش.

خمسهٔ مسترقه = سنهٔ كامله‌يی اتمام ايدن بش كون.

خَمْسِی [ت،ا] ياصيجه، يك اوفق، معروف بالق.

خَمْسِين [ع،عد] اللی § قيدشين اربعينی تعقيب ايدن اللی كون.

خَمُش ـ خَمُوش [فا،ص] (خاموش) مخفی. ساكت.

خَمُور [ت،ا] {عربی (خمير) دن محرفدر} اونك صو ايله قاريشديرلمسندن ويوغورلمسندن حاصل اولان وا كمك يابمقده قوللانيلان شئ. عجين، معجون § جمع ايتمك، طوپلامق § مختلف شيلرك قاريشديرلمسی § اصل، مايه، جوهر، طينت § پيشمه‌مش اتمك.

خمور اولمق = كرشمك.

خمور ایشنه قارشمق = اهل اولمدیغی حالده برایشه کریشمك ، مداخله ایتمك .

خمور ایتمك = مزج ایتمك .

خمور آچمق = یوفقه یاپمق .

خمور تخته‌سی = اوزرنده خمور آچیلان تخته .

خمورکبی = وجودی کسیك ، یومشاق .

النك خموریله ایشه قاریشمق = (خمور ایشنه قاریشمق)

خمورسز = مایاسز اکمك § موسویلرك (عید فطیری) خمورسز بایرامی

خمورلامق = معجونلامق § قابلرك دلیکنی معجونله طیقامق .

خمورجی = آشچیلرك یالکز خمور ایشلریله مشغول اولانی § فرونده اکمك خمورینی یوغوروب حاضرلایان آدم .

خَمیازَه [فا.س] اسنامه § اوضاع منفوره.

خمیازه‌کش = اسنه‌یجی ، اسنابن § اندانك روحنه ثقلت ویرن .

خَمیدَه [فا] اکرلمش ، بوکلمش .

خمیدکی = اکریلك ، بوکریلك .

خَمیر ـ خَمیرَه [ع.س] خمور .

خمیرکار = یغوریجی ، خمورجی .

خمیرمایه‌سی = مایه خموری .

خَمیس [ع.س] بشنجی.

یوم الخمیس = هفته‌نك بشنجی کونی ، پنجشنبه کونی .

خَنادِق [ع.س] ج: (خندق). فی الاصل صفتدر فارسیدن معربدر (کنده). هندکار، مخصوصاً قازلمش چوقورلر

خَنازیر [ع.س] ج: (خنزیر). طوموزلر.

داء الخنازیر = اکثریا بوینده حاصل اولان شیش، صراجه. (طوموز باشی).

خَنّاس [ع.ص] شیطان .

خناسی = شیطانه منسوب .

خَنداخَند [فا.س] سورکلی کولمه § سورکلی کولن .

خَنّاق [ع.ص] بوغیجی، بوغان.

خَنجَر [ع.س] شکلی اکری، اوجی سیوری معروف آلت جارحه.

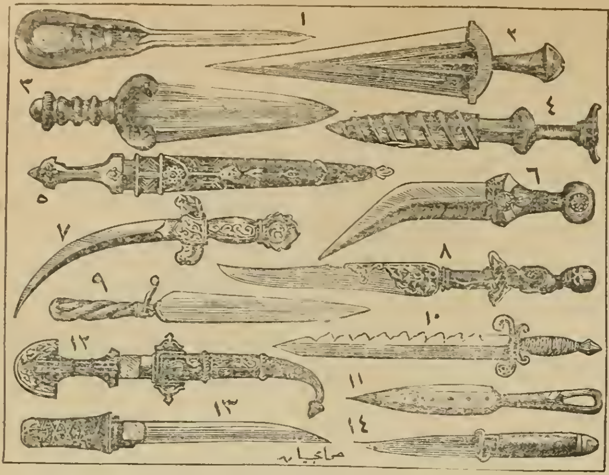

(ملل قدیمهٔ مختلفه‌ده مستعمل خنجرلر)

۱ — مصریلرده ۰ ۲ — یونانیلرده ۳ — رومالیلرده ۰ ٤ — غاللرده
۵ — ایرانیلرده ۰ ٦ — هندیلرده ۰ ۷ — عثمانلیلرده ۹.۸ — نوع دیکرلری ۰ ۱۰ — وندیکلیلرده ۰ ۱۱ — تاتارلرده ۱۲ — عربلرده
۱۳ — ژاپونلرده ۰ ۱٤ — نوع دیکری .

خنجری = خنجر شکلنده اولان .

خنجری اللحیه = اینجه اوزون صقاللی.

خَندان [فا.ص] کولیجی، کولن § مسرور.

خندان روی = کولج یوزلی، بشوش.

خندان خندان = کوله کوله، کولرك .

خَندریلی [ت.س] آق هندبا .

خَندَق [ع.س] فارسیدن معربدر (کنده) قلعه، استحکام، ترلاکبی یرلرك اطرافنه قازیلان اوزون چوقور، هندك § چوقور، مزار .

ترلا خندقی = سیلدن مزروعاتی محافظه ایچون ترلالرك اطرافنده آچیلان آرق.

خندق طبانی = (استحکام) سپرك اوکنده‌کی چوقورك دیبی .

خندق مدافعه‌سی = (استحکام) دشمنك خندقی آشمه‌سنی منع وبعض یرلری آتشدن محافظه مقصدیله طابیه‌نك محل مخصوصنده یاپیلان مدافعه وسائطی .

خَندَه [فا.س] کولمه .

خنده‌جام = قدح درونده مسکرات قونلدیغی زمان حاصل اولان سس § رونق.

خندهٔ زمین = یرك یشیللنمسی، یشارمسی، ظهور آثار بهار .

خنده‌فرما = کولدیریجی، مضحك.

خَنق [ع.مص] بوغازنی صیقوب بوغمق. بوغمق [اختناق]

خنقاً = بوغمق صورتیله (اختناقاً).

خَواب [فا.س] (زبانزدی (خاب) در). اویقو، نوم § دوش، رؤیا .

خواب گران = آغیر اویقو .

خواب نوشین = طاتلی اویقو .

خواب آلود / خواب آلوده / خوابناك = اویقوسی کلش، اویقو باصمش .

خواب خرگوش = حیله، اغفال، یالان وعده .

خوابگاه / خوابگه / خوابستان = اویقو اویویه‌جق محل، یتاق اوطه‌سی .

خواب دیده = بلوغه ایرمش، بالغ.

خواب نادیده = بلوغه ایرمه‌مش، نابالغ.

خوابیده = اویومش، اویقویه طالمش.

خوابیدگان = (خوابیده) نك جمعی.

خواب جامه = کیجه‌لك انتاریسی، اویقو اثناسنده کییلن ثوب .

خواب گذار = اویوییجی، نائم.

خَواتِم ـ خَواتیم [ع.س] بهرمناسنه اولان (خاتم) ك جمعی . مهرلر ، (خاتم‌لر) مقامنده دخی مستعملدر.

خَوَاتِينْ [ع،ـ] اجمیدر. جـ:{خاتون} خاتونلر ، خانملر .

خَوَاجَهْ [فا،ـ] زبانزدی (خوجه) }. معتبر ذات § خانه صاحبی ، رئیس عائله § افندی § طریق علمیه رجال ومنسوبینی، ملا § استاد، معلم

خواجه تاش = بر افندینك بندكانندن هربری، قپو یولداشی .

خواجهٔ دوسرا } خواجهٔ عالم } خواجهٔ كائنات } = مفخر موجودات علیه اكمل التحیات افندیمز حضرتلری .

خواجه سرا = خادم، خادم اغاسی.

خواجكی = افندیلك ، خراجه لك.

خواجكان = یوزباشی‌یه معادل بررتبهٔ ملكیه § بورتبه‌یی حائز كیمسه .

خواجكان دیوان همایون = دیوان عالی افندیلری دیمكدركه: وقتیله رجال دولته اطلاق اولنوردی .

خواجه لك = افندیلك § معلملك § طلبهٔ علوم مفتی .

خَوَارْ فا.ص] {(خار) اوقونور} حقیر، ذلیل، خور § ییبجی، یین.

خواركار } خواركاره } = تحقیر ایدیجی، ایدن، محقر.

خواری = خوارلق ، حقیرلك.

مردمخوار = یامیام، آدم اتی ییبجی.

شیرخوار = سود ایچن، چوجق.

میخوار = عشرت ایدن ، سرخوش.

غمخوار = كدرلی، غملی .

خَوَارِجْ [ع.ص] {(خارجه) نك جمعی} عاصیلر، زوربالر .

خَوَارِقْ [ع،ص] {(خارقه) نك جمعی } فوق العاده حاللر .

خَوَارَهْ فا.ـ] یه‌جك، ییئتی .

خَوَاسْتَكَارْ [فا ، ص] ایسته‌ییجی ، ایسته‌ین، طالب .

خواستكاری = طالبلك .

خَوَاسْتَهْ [فا] ایسته‌نلمش، ایسته‌نیان، مطلوب .

خَوَاصّْ [ع.ص] {(خاص) و(خاصه) نك جمعی} خاصه‌لر، كیفیتلر § خاص اولانلر، محرم ومحترم اولانلر (عوام) مقابلی § بعض تأثیرات معنویه ایچون اوقونان دعالر .

اهل خواص = بعض امراضه تأثیرات معنویه اجراسی ایچون ادعیه قرائت ایدنلر.

خواص اجسام = (حكمت) اجسامك بولندقلری صور مختلفه ودها دوغریسی خواصمز اوزرینه اجرا ایلدكاری تأثیرات متنوعه .

خواص عمومیه = (حكمت) اجسامك حائز اولدیغی شو سكز كیفیتله اجسامك كافه‌سنده وجسملرك حالنده موجوددر : تجزء، عدم تناقذ، قابلیت انقسام ذومسامیت، قابلیت تضییق، الاستیقیت، تحرك، عطالت.

خواص خصوصیه = بعض جسملره، یاخود جسملرك بعض حاللرنده مشاهد اولان خاصه‌لر. شفافیت، صلابت، مایعیت كبی.

خَوَاطِرْ [ع،ـ] (خاطره) نك جمعی. ذهنه كلن خاطره‌لر. (خاطره) نك جمع دیكری اولان (خاطرات) ممدوحاتده قوللانلدیغی حالده ، (خواطر) مذمومانده مستعملدر .]

خَوَاطِفْ [ع، ص] (خاطف) ك جمعی. كوز قماشدیریجی شیلر.

خَوَافِیْ [ع،ـ] (خافیه) نك جمعی. اوموزك ایچ یوزلری .

خَوَاقِینْ [ع،ـ] تركجه‌دن معرب اولان (خاقان) ك جمعی .

خَوَالْ [ت،ـ] قوال، چیزمه، قونده‌ره قالبی.

خُوانْ [فا.ـ] { (خان) كبی اوقونور } یمك سفره‌سی ، اوزرینه یمك قونیلان تپسی ، سینی § طعام ، مائده . (خواندن) مصدرندن اسم فاعل وصف تركیبی مقامنده استعمال ایدیلیر .

خوانچه = كوچوك تپسی .

خوان یغما = ارباب احتیاجه ویریلن اطعمه .

خوانسالار = سفره‌جی باشی، كیلارجی

دعاخوان = دعا اوقوییجی، اوقویان.

صلاخوان = صلا چاغیریجی، چاغران. { بوصوك ایكی معناده (خواندن) مصدرندن اسم فاعلدر . }

خُوانَنْدَهْ [فا،ص]{(خاننده) كبی اوقونور} شرقی، غزل كبی شیلری موسیقی اصولی اوزره اوقویان § اجرتله شرقی سویلین .

خوانندكان = (خواننده) نك جمعی اصول موسیقی‌یه توفیقاً شرقی سویلینلر .

خُواهْ [فا] { (خاه) كبی اوقونور } ایسته‌مك معناسنه اولان (خواستن) مصدرندن اسم فاعل مرخمدركه : اكثریا وصف تركیبی صورتنده قوللانیلور. ایستر .

خواه ناخواه = ایستر ایسته‌مز، طوعاً وكرهاً.

خیرخواه = هركس حقنده ایلك ایسته‌ین.

بدخواه = هركسك فنالغنی ایسته‌ین .

دلخواه } خاطرخواه } = كوكل ارزوسی .

خُواهَرْ [فا،ـ]{(خاهر) كبی اوقونور} قیز قرداش ، همشیره .

خواهر زاده = همشیره زاده، یكن .

خواهری = خواهره منسوب، همشیره لك.

خُواهِشْ [فا ، ص] { (خاهش) كبی اوقونور} ایستمك، ایسته‌یش .

خواهشكر } خواهشكار } = ایسته‌ییجی، ایستكلی.

خَوَرْنَقْ [ع.ـ] نعمان بن منذرك بنا ایتدردیكی قصر عجیب كه: {شمدیكی بغداد ولایتی داخلنده ایدی . }

خَوْفْ [ع،ـ] قورقو § قورقمه .

بین الخوف والرجا = قورقو ایله امید آراسی .

خوف من الماء = (طب) قودوز علتنه مخصوص بر مرض مهم اولوب مریضك صویی كورمسنی ، صو سسی ایشتمسنی ، حتی (صو) كلمه‌سنك تلفظ ایدلمسنی متعاقب بوغازنده بوغویور كبی بر تقلص وقوعیدر.

خوفاً = قورقه‌رق ، قورقو جهتیله .

خَوَنَهْ [ع،ص] جـ (خائن) خائنلك ایدنلر.

خَوْیَارْ [جـ] ☞ (خاویار)

خَیَّاطْ [ع،ص] ترزی .

خَیَالْ [ع، ـ] متخیله دینلن حاسهٔ باطنه‌ده مرتسم شكل ، صورت § متخیله‌نك بالترسیم كوز اوكنه كتیردیكی صورت § قوروتی § (منطق) حس مشتركك صور محسوساتدن ادراك ایتدیكنی حفظه مأمور بر قوتدركه : كوز اوكنده بولنمیان شیئك شكلنی تصور بو سایه‌ده‌در § تخیل § عكس ، صورت موهومه § قره كوز اویونی .

خیالاً = خیالده اوله‌رق، خیال جهتیله .

خیالات = جم : (خیال)، خیالر § خولیالر

خیال مقناطیسی = برحدید مقناطیسینك ایکی اوجلرنده زیاده بولنان قوهٔ جاذبه‌نك صورت متخیله‌سی .

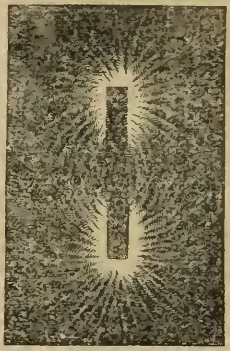

(خیال مقناطیسی)

خیالی = خیاله منسوب § قره‌کوز اویناداں خیالجی .

خیالیات = خیاله عائد شیلر .

خیالت [ع،ا] کوزه کورینن خیال

خیّام [ع،ص] چادرجی .

خیبت [ع،ا] محروم، مأیوس اولمه § محروملق .

خیبت‌زده = مأیوسیته، محرومیته دوچار اولان .

خیر [ع،ص] (شر) مقابلی. خلقك محبت ورغبت ایلدیکی شیٔ، ایی، نافع ایش

خیر مطلق = (اخلاق) هرکس ایچون خیر اولان شیٔ. (علم) کبی.

خیر مقید = (اخلاق) برینه کوره خیرلی اولدیغی حالده دیکرینه کوره مضر اولان شیٔ. (مال کثیر) کبی .

خیر جبر = خیرلی، مونجلی خبر حوادث .

خیراندیش = خیرلی ایش دوشونن .

خیرخواه = ایلك ایستەین .

خیرخواهانه = خیرخواه اولانه لایق صورتده .

خیرخواهی = خیرخواهلق .

خیّر [ع،ص] خیری کثیر اولان ذات

خیر [ت] کلمهٔ سلب ونفی .

خیرات [ع،ا] اساً نادره غیرمستعمل اولان (خیره) نك جمعی. خیرلی ایشلر، خیرلی، فائده‌لی عملر § چشمه، جامع، کوپری کبی فی‌سبیل‌الله یاپیلان شیلر، مبرات .

خیشوم [ع،ا] کڭیز .

خیشومی = کڭیزه منسوب .

خیط [ع،ا] ایپلك، ایپلك کبی .

خیط الشعاع = کونشك ایپلك کبی کورینن اشعه‌سی .

خیط ابیض = فجر ظهورنده افقده پیدا اولان ایپلك ایپلك بیاضلق .

خیط اسود = غروب شمسی متعاقب افقده کورینن سیاهلق .

خیط باطل = اوزون احمق

خیط الرقبه = مهدار ایلیك § (نباتات) دیبنان خشفه قسمك زیتی .

خیطه [ع،ا] ایپ، اورغان § قازیق .

خیفاء [ع،ا] (ادبیات) برکلمه‌سی نقطه‌لی دیکری نقطه‌سز اوله‌رق سویلنن سوز.

خیل [ع،ا] آت سوریسو § آتلی عسکر، سواری کروهی § زمره، طاقم، کروه

سرخیل = سرکرده، فرقه باشی .

خیلتاش = آتلی، سواری طاقمی تشکیل ایدن هیئتدن هربری .

خیلی [فا،ص] ایپجه چوقجه § برطاقم.

خیلیه [ع،ا] نباتاتده برفصیله .

خیمه [ع،ا] چادر .

خیمه نشین = کوچبه، چادرده اوطوران .

خیمه نشینی = خیمه نشینلك .

خیمه‌گاه / خیمه‌که } چادر قوریلان محل .

خیمهٔ ازرق / خیمهٔ کبود } = کوك، سما .

خیمی = چادر شکلنده اولان .

یو [فا،ا] توکروك، صالیا .

خاء مکسوره

خبا [ع،ا] اوبه .

خبازت [ع،ا] اتمکجیلك .

(ابه‌کومجی)

خبازیه [ع،ا] (نباتات) نباتاتی حشیشی واهالی اولوب اوراق تاجیه‌سی کفیه‌سی متوالیه اولان برفصیله درکه: بامیه، ابه‌کومجی ختمی بو فصیله‌یه داخلدرلر .

خبره ـ خبرت [ع،ا] برشیئی کنهیله بیلمه، کرکی کبی بیلمه .

اهل خبره = برشیٔ حقنده معلومات کامله‌سی اولانلر .

ختام [ع،ا] صوڭ § بتمه، نهایت بولمه § ختم § مهر، موم کبی شیٔ.

ختامپذیر = نهایته ایریجی .

مسك الختام = حسن ختام .

ختان [ع،ا] سنت ایتمه . ارکك اسلام چوجقلرینك آلت تناسلیه‌لرینك غلفه‌دنیان دریسنی کسمکدن عبارت اولان عملیهٔ جراحیه .

ختانت [ع،ا] سنتجیلك .

خداع [ع،ا] حیله .

خدر [ع،ا] پرده، حائل § مانع .

خدم ـ خدمات [ع،ا] جم : (خدمت) خدمتلر.

خدمات شاقه = (حقوق) کورك جزاسیله محکوم اولان جانیلره کوردیریلان اغر خدمتلر.

خدمت [ع،ا] ایش، وظیفه § ایش کورمه، برینك ایشنی کورمه.

خدمتکار / خدمتجی } = خدمت ایدن، اجرتله ایش کورن، اوشاق .

خدمتکذار = شونك بونك ایشنی کورویرن § قومیسیونجی .

خدیو • [فا.ص] اعاظم وزرایه ، علی الخصوص مصر والیلرینه اطلاق اولنور لقب رسمیدر .

خدیوانه = خدیوه لایق صورتده .

خدیوی
خدیویت } = خدیولك، خدیوه منسوب.

خذلان [ع.ص] معاونتسز، یاردمجیسز ذلیل اولمه .

خراش [فا] طیرمالامق، قاشیمق § اذا ویرمه: دلخراش § صایقلامه .

خرّ [ت.ص] غوغا، نزاع .

خرلاشمق = کوپکلر بربریله (خر) ایتمك، یکدیکریله اوغراشمق .

خرلامق • [ت.ص](خر) ایتمك § سببسز منازعه چیقارمق .

خرام • [فا.ص] صالنمه، صالانه‌رق یوریمه، ادا ایله یوریمه .

خرامان - خرامنده [فا.ص] خرام ایدن، صالنه صالنه، ادا ایله یوروین § صالنه صالنه ،صالنه‌رق.

خرامان اولمق = صالنه‌رق یورومك .

خرّان [ع.ص] مطیع ، منقاد.

خرباش [ع.ص] بیوك غوغا وغریو.

خربز [ع.ص] قاوون ، بطیخ .

خربالامق • [ت.ص] یوفقالاتمق، قوت وطراوتنی کیدرمك. ضعیفلاتمق اسکیتمك § شدتلی برصورتده تکدیر و مؤاخذه ایتمك § بی‌تاب ایتمك، دوکرك اوره‌رق بی‌تاب براقمق .

خرتی [ت] دائما (پرتی) لفظیله برابر قوللانیلور .

خرتی پرتی = اسکی پوسکی شیلر .

خرچین [ت.ص] ملك‌تیز، مرت‌خولی آدم ، حیوان § عنود .

خرچنلق = تیزلك § عنودلق .

خرد [فا.ص] عقل ، فکر ، ذهن .

خردمند = عقللی، ذکی، صاحب فهم.

خردمندانه = عقللیجه‌سنه .

خردمندی = خردمندلك، عقللیلق، درایت

بی‌خرد = عقلسز .

خردسوز = عقل‌یاقیجی، حیرت‌ویریجی

خردفرسا = عقل یپرادیجی ، عقلی یوران ، مشکلتر .

خرد آموز = معلم ، مربی .

خرس [فا.ص] آیی ، دب . { شکلی ایچون دب کلمه‌سنه مراجعت اولنسون . }

خرسك = آیی یاوروسی .

خرستیان [ع.ص]{ (مسیح) ه‌مناسبه اولان (خریستوس) دن مأخوذدر . } عیسوی ، نصرانی .

خرسز [ت.ص]خیرلی اولمیان، ایوحاللی اولمیان§باشقه‌سنك مالنی زایجه چالان ، اوغری ، سارق § قطاع طریق § آخری ضررمادی‌یه اوغرادان شریر § آشیق ،ویرنده برصایی .

خرسزلامه = چالمه § گیزلیجه .

خرسزیتاغی = خرسزی حمایه واخفا ایدن منزل § امنیتسز محل وطریق .

دکزخرسزی = قورصان .

آت‌خرسزی = اوسدی باشی پژمرده آدم ، هایطه .

خرسزلق = خرسز اولانك حال وصفتی سرقت .

خرص [ع.ص]تقدیروقیاس‌معناسنه‌در.

خرف [ع.ص] صایقلامه § هذیان .

خرقه [ع.ص] پاموقلی معروف اورسط لباسی § لباس درویشانه § بز پارچه‌سی [جمعی § (خرق)] .

خرقه پوش = خرقه گین§ درویش.

خرقه پوشانه = خرقه‌پوش‌اولانه‌یاقیشه‌جق صورتده § درویشانه .

خرقه پوشی = خرقه‌پوشلق§ درویشلك.

خرقهٔ سعادت = فخرکائنات‌علیه اکمل التحیات افندیمز حضرتلرینك اکتسا بیوردقلری بردهٔ‌شریفه‌که: امانات‌مقدسه‌دن بریدر.

خرلدی [ت ، ص] گورلتی ، عربده، لقلقیات.

خرلدیجی = غوغا ونزاعی سون آدم § گچمسز .

خرمن • [فا، ص] { زبانزدی فتح خاایله (خرمن) ایسه‌ده غلطدر } خارمان ، بغدای آرپه وامثالی حبوباتك بیچلدکدنصوکره طوپلانوب‌صماندن تفریق اولندیغی محل { خرمان کلمه‌سنه مراجعت بیورلسون}.

خرمن‌ماه = آی آغیلی ، هاله .

خرمن‌سوخته = مفلس ، سرمایه‌سنی غائب ایلمش اولان .

خروع [ع، ص] (نباتات) دانه‌لرندن هندیاغی چیقاریلان آغاج .

خریدار [فا ، ص] مشتری ، طالب ، صاتون آلان .

خریدار کیر = مشتری جاب ایدن ، رواجلی مال ، امتعهٔ نفیسه .

خریداری = مشتریلك§ رغبت ایتمك.

خریده [فا.ص] صاتون آلنمش، آلنان § بکر قیز § دلنمه‌مش اینجو.

خربزمه • [ت،ص] صغیر معده‌سندن چیقاریلان وبین‌الهواء‌پانزهیر ظن اولنان ماده § آزغین حیوانلری ضبط‌ایچون بورنلرینه طاقیلان حلقه § اقوام بدویه نسوانك زینت مقامنده بورنلرینی دلدیردرك طاقدقلری اوفاق گمش ویا آلتون حلقه .

خربزمه‌لی = بورننده خربزمه‌سی‌اولان.

خز [ت،ص] سرعت ، چابقلق ، چابقلق سرعتی، پرتاو، قصد هجوم .

خز آلمق = سرعتی آرتمق .

خزینی آلمق = حرص‌وشدتنی تسکین‌ایتمك.

خزینی آله‌مامق = نفسنه غلبه‌ایده‌مه‌مك §حرص وشدت وقوتنی تسکین ایده‌مه‌مك.

خزار [ت ، ص] تخته و سائره بیچمکه مخصوص‌آلت‌معروفه. بیوك‌دستره، بیچقی آلتی .

خزار دکرمنی = صو ایله ایشلر خزار فابریقه‌سی .

خزانت [ع،ص] خزینه‌دارلق .

خزانه [ع،ص]خزینه دیمکدرکه فتح خاء ایله‌غلط‌ مشهوردر§ قلب،گوکل.

خزیه [ع،ص] ذات § رسوایلق .

خست [ع،ص]چریکلك، بخیللك، ناکسلك.

خشت [فا، ص] کرپیچ ، طوغله .

خشت‌تابه = کرپیچ اوجاغی .

خشت‌زن = طوغله‌جی ، کرپیچ‌یاپان .

سرخشت = طاش‌قفالی، سوز آکلاماز آدم § کوچك مزراق شکلنده برنوع‌سلاح .

خش - خش [ت،ص]خشیرتی، فشیرتی.

خشر [ت، ـ] قارون، قاربوزك سرت، خام قالان قسمی § سوز اکلاماز تربیهٔ فکریه‌سی ناقص آدم .

خشردامق [ت، مصـ] قوری یاپراقلرك وامثالی شیلرك ارلمسندن ودلك تماسندن حاصل اولان سس کبی صدا چیقارمق .

خشردی [ت، ـ] سرت برقماشك ویا قوری یاپراقلرك ، کاغد پارچه‌لرینك بر برینه سو - رتمسندن چیقان سس .

خشعه [ع، ـ] حین ولادتنده والده‌سی وفات ایتمکله قارنی یاریله‌رق چیقاریلان چوجق .

خشلامق [ت، مصـ] (خش) ایتمك .

خشلاق [ت، ـ] کوکس علتنه مبتلا اولانك اوکسرورکن چیقار دیغی صدا .

خشلدی [ت، ـ] خشردی .

خشم [فا، ـ] غضب، تهور ، طارغینلق .

خشم آلود
خشم ناك
خشمکین
خشمین
= طارلمش ، طارغین .

خص [ع، مصـ] اکسیك ، نقصان .

خصاء [ع، ـ] انسانی خادم ایتمك § حیوانی انمك ، خایه‌لرینی چیقارمق .

خصال [ع ـ] جـ: [خصلت] خصلتلر ، خویلر ، اخلاق .

خصام [ع، ـ] ایکی کشی بر برینه قارشی اظهار خصومت ایتمك § مخاصمه .

خصان [ع، مصـ] ممتاز ، متعین آدملر .

خصب [ع، ـ] اوجوزلق ، بوللق .

خضاب [ع، ـ] بویا ، لون .

خضر - خضر [ع، ـ] بو نام ایله معروف والآن بر حیات اولدیغی مشهور اولان نبی ذیشان .

روز خضر = رومی نیسانك (۲۳) نجی کونی که : یشیللك کونی دیمکدر .

خطاب [ع، ـ] شخصه، شیئه توجهله سوز سویلمك ، توجیه کلام § خطاب صورتنده ایراد ایدیلن سوز .

فصل الخطاب = حکم قطعی § خطاب معتدل، خطاب معقول § کلامه حمد ایله وتصلیه ایله ابتداء ایتمك .

خطاباً = خطاب صورتیله ، توجیه کلام ایدرك .

خطابات = (خطابه)نك جمعی . نطقلر .

خطابیات = خطابدن عبارت اوله‌رق سویلنن سوز معناسنه اولان (خطابیه)نك جمعیدر .

خطاب عزت = من طرف الله سویلانن سوز .

خطابت [ع، ـ] خطیبلك ایتمك § خطیبلك § ناطقه پردازلق .

خطار [ع، ـ] خطرلر، تهلکه‌لر، مخاطره‌لر

خطام [ع، ـ] یولار ، دیزکین .

خطه [ع، ـ] مملکت، دیار، اولکه، بقعه، یر.

خطر [چوید اوتی] دنیلن نبات .

خطط [ع، ـ] خطه‌لر، اقلیملر، دیارلر .

خفاء [ع، ـ] (خفاء) ایله مترادفدر .

خفت [ع، ـ] خفیفلك ، (ثقلت) مقابلی § وقارسزلق، تکینسزلك هوپپه‌لق .

خفت مزاج = هوپپالق، خفیف مشربلك .

خفت کتیرمك = شاشیرمق، چیلدیرمق .

خلاب [ع، ـ] ییرتیجی قوش وحیوان پنجه‌سی .

خلاط [ع، ـ] برشیء دیکر شیئه قاریشمق .

خلاف [ع، ـ] یالان ، کذب، دروغ § عکس، ضد § مخالفت، اختلاف مغایرت، ضدیت .

خلافا = خلاف اوله‌رق .

خلافکیر = التزام مخالفت ایدن، علیهنده

خلافکیران = خلافکیرلر .

خلافکیرانه = خلافکیر اولانه یاراشیر صورتده .

خلافکیری = خلافکیرلك .

خلافه = عکسنه ، ضدینه ، ترسنه .

خلاف العاده = اصول وقاعده‌یه قارشی .

خلافت [ع، ـ] رسول اکرم افندیمز حضرتلرینه وکالة عموم اهل اسلامه اجرای امامت وآمریت ودین مبین احمدیی حمایت ایدن پادشاه اسلام حضرتلرینك صفت مقدسه‌سی § بربیوك ذاته وکیل اولمق .

خلافتپناه = حافظ وحامی خلافت اولان ذات حضرت پادشاهی .

خلافتپناهی = خلافتپناهلق، خلافتپناهه منسوب اولان .

دار الخلافه = پای تخت سلطنت سنیه اولان استانبول ، مقر خلیفهٔ اسلام .

خلال [ع، ـ] دیش، قولاق قاریشدیره‌جق آلت § ایکی شیء آره‌سنه صوقیلان اوچنجی شیء § آره، آره‌لق § زمان آره‌لغی ، هنکام .

خلط [ع، ـ] برشیئه قاریشمش اولان شیء .

خلع [ع، ـ] جـ: (خلعت) خلعتلر .

خلعت [ع، ـ] اعاظم طرفندن ازمنهٔ قدیمه‌ده شایان التفات اولان اعیان واشرافه ویابندکانه کیدیریلن مکلف ، مزین البسه .

خلق [ع، ـ] بوغاز بلغمی .

خلقت [ع، ـ] یارادلمه، یارادیلیش، آفرینش، یارادیلشده اولان حال، طبیعت .

خلقة = خلقتجه، یارادیلیش جهتیله.

خلقی = خلقته منسوب، جبلی، فطری.

خلقیات = خلقته متعلق ، یرادیلیشده اولان اوصاف .

خلقیت [ع، ـ] خلق اولمه، خلقیلك.

خمخم [ت، مصـ] لاقردیی بورنندن سویلاین.

خناث [ع، ـ] (خنثی)نك جمعی • خنثالر.

خنزیر [ع، ـ] (Cochone) ذات الثدیانك صحیحة الجلد فرقه‌سندن بر حیواندر § طموز .

خنزير رازيانه‌سى = ذات الفلقتين شعبه‌سنك صيوانيه فصيله‌سنه منسوب حشيشى بر نباتدر.

(خنزير رازيانه‌سى)

خِنْسير [ع، ا] فرومايه، صويسز § لئيم.

خِنْصِر [ع، ا] كوچوك پارمق، سرچه پارمغى.

خِنَك [ع، ا] قير آت.

خويش ـ خويشتن [فا، ا] (خويش) كبى لفظا اولنور، قرباومتعلقاتدن هر برى § كندى § كنديكنكى.

خويشان = (خويش) لك جمعى. اقربا.

خويشاوند = خصم، اقربا.

خويشاوندى = خصملق، قرابت.

خويشدار = حفظ الصحه قواعدينه زياده رعايت ايدن آدم § نفسندن باشقه‌سنى دوشونمين.

خويشى = خصملق، قرابت.

خِيابان [فا، ا] ايكى طرفى آغاجلى منتظم يول، باغچه يولى، بولوار.

خِيابَت [ع، ا] بهره‌دار اولمامق.

خِيار [ع، ا] (فقه) بر عقدده مخيرلك § خيرك جمعى: خيرلر § معروف سبزه، صلاته‌لق § (نباتات) ذات الفلقتين شعبه‌سنك ثنائيه فصيله‌سنه منسوب بر حشيشه سنويه‌در. تخملرى كونشده زياده سيله صرارمش خيارلرك ايچنده‌كى چكردكلردن الده ايديليرلر. صرارمش اولانلرينك اكلى حمايلى موجبدر.

(خيار)

اشك خيارى (قثاة الحمار) = ثنائيه فصيله‌سندن بر نوعى.

خيار الكلب = (ايت خيارى) ذات الفلقتين شعبه‌سندن ثنائيه فصيله‌سنه منسوب بر نباتدر.

(ايت خيارى)

خيار تعيين = (فقه) قيمياتدن ر ويا برقاچ شيئك باشقه باشقه بهالرى تعيين اولنه‌رق بونلردن بايع ويا مشتريك ديلديكنى صاتمسى ويا آلمسى اصولى.

دكز خيارى = (حيوانات) غير فقريه‌نك مقنفذ الجلد فرقه‌سندن خيار شكلنده بر حيواندر.

(دكز خيارى)

خيارات = (خيار) لك جمعى. مخيرلكلر § كيفيت خياردن باحث باب.

خيار رؤيت = (فقه) كورمه‌دن اشترا اولنان مبيعك اصل مقصدى بيلدرن حال ومحلنه واقف اولنجه‌يه قدر باقى اولان مخيرلك.

خيار شرط = (فقه) بايع ومشترى مدت معلومه ايچنده بيعى فسخ ايلمك ويا اجازت ايله انفاذ ايتمك خصوصنده مخير اولمق اوزره بيعده شرط قيلمق.

خيار شنبر = (نباتات) بين الناس خيار شنبه دينلن نباتك اسمى اولوب ميوه‌سى طبابتده مسهل خفيف كبى امراض التهابيه‌ده قوللانيلور.

خيار عيب = (فقه) بيع مطلق ايله صاتيلق برمالك عيب قديمى چيقارسه بهاسى تنزيل ويا بسبتون رد ويا ثمن مسمى ايله قبول خصوصنده‌كى مخيرلك.

خيار نقد = بايع ومشترى آره‌سنده فلان وقته قدر ثمن تأديه اولنمق وعكسى حالنده بيع منفسخ اولمق اوزره عقد ايديلن مخيرلك.

خيار وصف = بايعك بر وصف مرغوب ايله صاتديغى مال اووصفدن عارى چيقارسه رد ويا تنقيص قيمت ويا ثمن مسمى ايله قبول يوللى شرطلردن عبارت مخيرلك.

خِيارْجِق [ت، ا] (طب) قولنق آلتى وقاصيقلره عارض اولان خيار شكلنده چيبان، ورم.

خِياط [ع، ا] اينجه ايپلك، ابريشم § ايكنه.

سم الخياط = ايكنه دليكى.

خِياطه [ع، ا] (جراحى) كسيلوب ياريلان برعضوك ياپيشمق اوزره ديكلمسى، وبوياره‌لرى ديكمكه مخصوص شيلر.

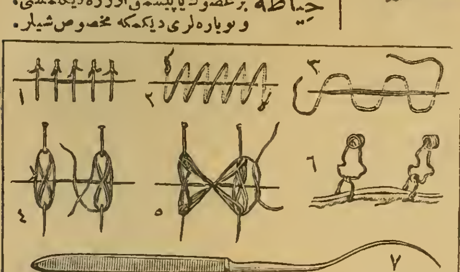

(خياطه‌لر)

١ـ خياطهٔ متقطعه. ٢ـ خياطهٔ شلاليه. ٣ـ اوبورغالامه. ٤، ٥ـ متفرق وياص بوط بورلمش خياطه ٦ـ سرفين (مشبك ضام). ٧، ٨ـ منحنى ومستقيم روردن ايكنه‌لرى.

خِياطَت [ع، ا] ترزيلك صنعتى.

خِيام [ع، ا] جـ: (خيمه) ، چادرلر.

خِيانات [ع، ا] جـ: (خيانت) خائنلكلر.

خِيانَت [ع، ا] امانته غدر ايتمك § آخرنزدنده حاصل ايتديكى امنيته مقابل اوله‌رق قصداً حركت، خائنلك ايتمك § خائنلك.

خيانةً = خيانت طريقيله، خيانت ايدرك.

خِيَرَه [ع، ا] تفضيل، ترجيح، اختيار ايتمك § برشيئى ديكرشيئه ترجيحاً انتخاب ايدوب آلمق.

خيرة الله = منتخب الهى.

خيرهٔ ناس = خلقك سچلمشى.

خيرجل [ت، ا] خيارجق عاتى.

خيرچه [ت، ا] (بحريه) طاولون كمره‌لرينى متحمل اولان اوزون بونتلر.

خيرچين [ت] ☞ (خرچين).

خیره [فا، ص] قاماشمش ، طونوق ، قرمز § مردار .

خیره لنمك = بولانمق ، قرارمق .

خیره چشم = قرمز كوزلو ، قماشیق كوزلو § خیران ، شاشقین § بی حیا ، كستاخ § معند § جسور .

خیره دست = الی صاقاد ، طوتدیغی ایشی بوزار اولان .

خیره سر = سرسم ، آلیق .

خیره سرانه = خیره سرجه سنه ، سرسمجه سنه .

خیره سری = سرسملك .

خیره رأی = فنا رأیلی .

خیز [ت، ص] ☞ (خز) .

خیزاب [فا، ص] طالغه ، موج § طالغه پیدا ایدن .

خیزاب انكیز = طالغه قالدیریجی .

خیزران [فا، ص] هزاران دینلن معروف آغاج كه : صندالیه وساره یاپیلیر .

(خیزران چیچکی)

خیزان [فا، ص] قالقان § صچیرایان . [اكثریا (افتان) ایله برابر قوللانیلور .

افتان وخیزان = دوشه قالقه .

خیفه [ع، ص] (خوف) ایله مترادفدر .

خیك [فا، ص] طولوم ، خیكمی .

خیم [ع، ص] چادر معناسنه اولان (خیمه) نك جمع دیكریدر .

خیم [ع، ص] خوی ، طبیعت .

خنیا [فا، ص] تغنی ، ترنم .

خنیاكر = خواننده ، سازنده .

خاء مضمومه

خباز - خبازه [ع، ص] (نباتات) ☞ (خبازیه) .

خبازشجری = (آغاج ایه‌كومه‌جی) ذات الفلقتین شعبه‌سندن خبازیه فصیله‌سنه منسوب بر نباتدر .

خبث [ع، ص] (خباثت) ایله مترادفدر . مردلق ، پیسلك .

خبثاء [ع، ص] ج : (خبیث) خبیثلر .

خبز [ع، ص] اتمك .

خبزه [ع، ص] بر پارچه اتمك ، بر اتمك § تول پیده‌سی .

ختن [فا، ص] (چین) ایمپراطورلغنه تابع وتركستان شرقیده واقع بر خطهٔ جسیمه كه : اكثر اهالیسی اسلامدر .

ختون - ختونت [ع، ص] داماد اولمق ، دامادلق § اولنمك ، تأهل ایتمك .

خجسته [فا، ص] اوغورلی ، میمنتلی ، مبارك ، قوتلی .

خجسته فال = فالی اوغورلی ، یمنلی .

خدا [فا، ص] { موجود بذاته معناسنه اولان (خودآی) دن } الله ، اله ، تكری ، خالق .

خداپرست = جناب حقه عبادت ایدن .

خداپرستانه = خداپرسته لایق صورتده .

خداپرستی = خداپرستلك .

خداداد = الله ویركیسی ، موهبهٔ الهیه اولان .

خدافروش = مرائی صوفی .

خدارا = الله ایچون ، الله عشقنه .

خداخوان = شهادت پارمغی .

خدایی فروش = فرعون كبی تكریلك ادعاسنده بولنان .

خدایی فروشانه = خدایی فروشجه‌سنه .

خدایی فروشی = خدایی فروشلق .

خداشناس = اهل توحید ، موحد .

خدایا = «ای خدا» ، «ای الله» دیمكدر § صاحب ، مالك ، افندی .

خانه خدا = اوصاحبی ، رب البیت .

خانه خدایی = اوصاحبلكی .

خدایی = خدالق ، الوهیت .

خدایی نابت = اكله‌دن كندی كندینه بتمش .

سیلیٔ خدایی = حق توقادی .

كتخدا = كهیا .

ناخدا = منكر الوهیت § رئیس سفینه ، قپودان .

خدام [ع، ص] ج : (خادم) . خدمتكارلر ، خدمتجیلر § بعض شارلاتانلرك كویا جن طائفه‌سندن جلب واستخدام ایلدكلرینی ادعا ایتدكلری جن خدمتجی .

خداوند [فا، ص] الله ، تكری § افندی صاحب ، مالك § حاكم ، حكمدار .

خداوندی = خداوندلك .

خداوندكار [فا، ص] خداوند § اعاظم سلاطین عثمانیه‌دن جنتمكان مراد خان اول حضرتلرینك عنوانلریدر .

خداوندكار ولایتی = مركزی بروسه اولان ولایت جلیلهٔ معروفه .

خدایكان - خدایكانه [فا، ص] ملك الملوك ، اعظم السلاطین ، شهنشاه :

« خدایكان معظم شهنشه عالم
محیط جودكرم وآسمان عقل وشعور »

خدعه [ع، ص] حیله ، مكر ، دك .

خدعه‌كار = حیله‌كار ، دوزنباز .

خدعه‌كاری = خدعه‌كارلق .

الحرب خدعة = (حدیث) حرب حیله‌دن یعنی تدبیردن عبارتدر .

خذ [ع] (اخذ) ماده‌سندن امر حاضردر .

خذ ما صفا دع ما كدر = خوشكه كیدنی آل ، كیتمیه‌نی ترك ایت دیمكدر .

خراج [ع، ص] چیبان § (طب) وجودك بر نقطه‌سنده متحدث وقیح ایله مالی جوف .

خراج بارد = (طب) بطی و خفی برالتهاب اثری اوله‌رق حاصل اولان وجعسز ودرنی طبیعتده خراج .

خراج انتقالی = (طب) بدنك بر محلنده ظاهر اوله‌رق انتان قیحی ایله دیكر محله كچن خراج .

خراج حار = (طب) اكثریتله برالتهاب نسج حجرویدن حاصل اولان چیبان كه : آز چوق برحمی ایله باشلار .

خراجات محیط کلیه = (طب) کلیه‌یی احاطه ایدن نسیج حجروی شحمی‌نك التهاب مقیحی .

خُراسان [فا، ت، س] طوغله توزیله کیرجدن مرکب صاغلام بر خرجدر .

خُرافه [ع، س] عربك (عذره) قبیله‌سنه منسوب برشخصك اسمیدرکه : اینانلمیه‌جق شیلر نقل وروایت ایلدیکی جهتله بو قبیل یالانلره (حدیث خرافه) اطلاق اولنور § (طب) خسته‌لق اثری اوله‌رق سویلنن غیر معقول شیلر .

خرافات = [ع، س] (خرافه) نك جمعی . صاچمه صاپان روایات واقوال . § اساطیر .

خُرج [ع، س] مشیندن معمول بیوك برمکبه ، خورج .

خُرد [فا، ص] کوچوك ، اوفاق .

خرد ومرد = اوفاق تفك .

خردسال = کوچوك یاشلی ، صغیرالسن

خُرده [فا، ص] برشیئك پارچه پارچه ایدلمش اوفاغی § نکته ، دقیقه .

خرده‌دان = صاحب دقت ، نکته‌شناس .

خرده‌دانی = خرده‌دانلق .

خرده‌کیر = سوزده عیب آرایان .

خرده‌کیری = خرده‌کیرلك .

خرده‌بین = اینجه ، اوفاق شیلری کوریجی ، کورن § (حکمت) اوفاق شیلری بیولته‌رك کوسترن آلت .

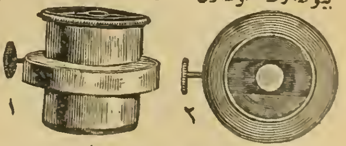

(مقیاس خرده‌بینی)

خرده‌بینانه = خرده‌بینجه‌سنه .

خرده‌بینی = دقائق اموری کوریجیلك .

خرده فروش = اوفاق تفك شیلر صاتان ، چرچی .

تشریح خرده‌بینی = (طب) ئن تشریحك خرده‌بین ایله مطالعه اولنان قسمی .

خرده‌وات = اوفاق تفك شیلر ، اهمیتسز شیلر ، کوچوك آلات وادوات .

خرده‌واتجی = خرده‌وات صاتان آدم .

خُرسند [فا، ص] قناعت ایدیجی ، قناعتکار .

خرسندانه = قناعتکارجه‌سنه .

خرسندی = قناعت .

خُرطوم [ع، س] فیل بورنی § انسان وسائر حیوان بورنی § طلومبه‌یه طاقیلان اوزون ، لاستیك ویا مشین بوری .

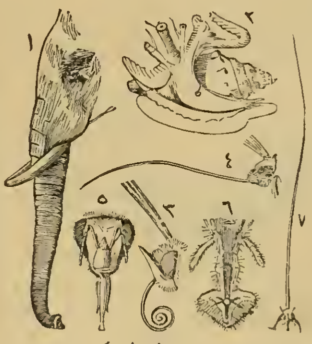

(خرطوملر)

۱ ـ فیل خرطومی . ۲ ـ صالیانغوز خرطومی ۳ ـ پیه‌رید . ٤ ـ ابفنکس . ٥ ـ آری . ٦ ـ سینك . ٧ ـ نه‌مسترین .

خُرَّم [ع، ص] [فارسیدن معربدر] سوینجلی ، مسرور § طراوتلی ، مسرتلی .

خرمكاه } مسرتلی محل .
خرمكه }

خرمی = سوینج ، مسرت .

خُرما [فا، س] بلاد حاره‌یه مخصوص معروف میوه وآغاجی .

خرما آغاجی = وحیدالفلقه‌دن نخلیه فصیله‌سنه منسوب برشجره اولوب عربستان وممالك حاره‌ده نشو ونما بولور . ساقلری اوزرنده سفوف ایدن اوراقك آثار تنبتیه‌سی کوریلور . یاپراقلرندن بدویلر خانه داملرینی ستر ایدرلر . میوه‌لری لذیذدر . چکردکلرندن دیش توزی یاپیلیرسه‌ده سرتدر . پك چوق نوعلری واردر . مشهورلری عربستان خرما آغاجیدر .

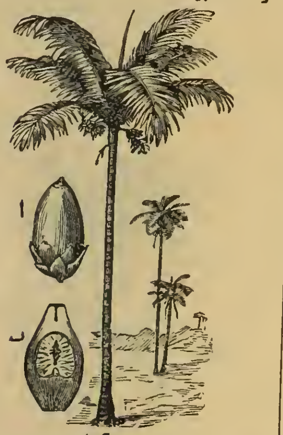

(خرما آغاجی)

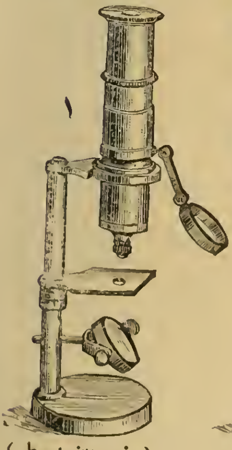

(خرده‌بین بسیط)

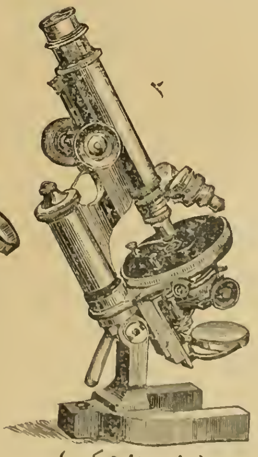

(خرده‌بین مرکب)

(کوچك خرده‌بینلر)

۱ ، ۲ ، ۳ ، ۷ } قرائت ایچون .
٤ نباتاتك معاینه‌سیچون
٥ ، ۸ } محفظه‌لی .
٦ ـ قماش ایچون .
۹ ـ ساعتجیلك ایچون .

طربزون خرماسی = آبانوس آغاجی نوعندن ممالك حاره وسواحل معتدله‌ده نشو ونما بولان میوه‌لری عنبی بر نوع شجره‌در. قره‌دکز سواحلنده دخی یتشور.

(طربزون خرماسی)

خرما = (معماری) تزیینات معماریه نخلیه.

(نخلیه)

خروج [ع. مص] چیقمق، طیشاری چیقمق § اطاعتسزلك ایتمك § (ادبیات) قوافیده وصلی متعاقب کان حرف.

خطاء خروج = (اسلحه) [زاویهٔ ترفع].

زاویهٔ خروج = (اسلحه) [زاویهٔ مماس].

خط خروج = مبدأ نقطه‌سندن محرکه‌رسم اولنان خط.

خروس [فا. س] طاوغك ارککی § تفنك، طبانجه کبی اسلحه‌نك چاقمقه، فشنك ایکنه‌سنه اوره‌رق آتش ایتمکه مخصوص آلت مخصوصه‌سی § حیوانات فقریه‌نك طیور دجاجیه فرقه‌سندن اولوب اهلی وغیر اهلی اولاق اوزره انواعی واردر. یبانی اولانلری طاغلرده کزرلر. اهلی اولانلری ایسه خانه‌لرده، چفتلکلرده طاوقلری تلقیح ایدرلر. برخروس طاوغه تقربدن اون بش کون صکره‌یه قدر یومورطه‌لر تلقیح اولنور.

خروسلر = ١.٢.٣ غاوودنیان بیانی خروسلره ٤ چفتلك خروس وطاوغی. ٥ (رن) دنیان جنس ٦ (مانس) جنسی. ٧ (فلش) جنسی. ٨ (هودان) جنسی. ٩ بر نوع خروس. ١٠ (مانت) خروسی. ١١ برده‌دا. ١٢ شهل خروسی. ١٣ هند (دوکوش ایچون). ١٤ انکلیز اسپنجی ١٥ دورکن. ١٦ لهغورن. ١٧ دوقاب ١٨ اسپانیول ١٩ پادو ٢٠ شبلی. ٢١ براهماپوتره ٢٢ توشین‌شین ٢٣ حبش ٢٤ مالنغازاکی.

خروس آیاغی = قشنك ـ کوکه‌جك بورغو

خروس ایبکی = ذات‌الالقاح منظوره‌دن لازبایه فصیله‌سنه منسوب برنبات اولوب قرمزی قطیفه رنکنده چیچکاری واردر § خروسلرك باشلرنده‌کی قرمزی ات پارچه‌سی.

خروسجق اوتی = ذات الالقاح منظوره‌نك عریة‌البزور صنفندن صنوبریه فصیله‌سنه منسوب برنبات اولوب طبابت عندیه زمانلرنده قودوز علتنه دوا‌اظن اولنوردی .

خروس صحرایی = سوکاون .

(خروسجق اوتی)

خروس اوتمك = صباح اولمق.

خروس کوزی = ذات‌الفلقتین شعبه‌سنك صیوانیه فصیله‌سندن برنباتدر.

(خروس پنجه‌سی)

(خروس کوزی)

خروسلانمق = خروس کبی قباروب قوراق .

خروس منطاری = (نباتات ذات‌الالقاح خفیه‌دن قاعدی البزور فرقه‌سنه منسوب مغذی بر منطار اولوب کثرتله تزلالرده نشو ونما بولور .

(خروس منطاری)

خُرُوش [فا.ص] شماته، کورولتی، تلاش

خُرُوشان [فا، ص] خروش ایدن § خروش ایدرك .

خُزامی [ع، ـ] لوانطه چیچکی .

خُسر ـ خُسران [ع، ـ] (خسار) ایله مترادفدر § ضلالت .

خُسرَو [فا، ص] پادشاه ، حکمدار .

خسرو انجم / خسرو خاور } = کونش .

خسروانه = پادشاهانه ، تاجدارانه .

خسروی = خسرولك .

خُسوف [ع، ـ] (قوزموغرافیا) کره‌ٔ ارضك شمسله قمر اره‌سنه کیرمسندن حاصل اولان وآی طوتلمسی دنیلان حادثه .

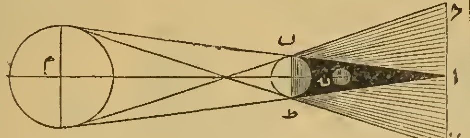

(خسوف)

م ـ شمس ب ـ ارض. ق ـ قمر. ا ب ط ارضك ظل مخروطیسی .

دائرهٔ خسوف = (منطقة‌البروج) .

خسوف کلی = آیك کاملاً طوتلمسی.

خسوف جزئی = آیك قسماً طوتلمسی.

حشاء [ع، ـ] (طب) قولاق آردنده‌کی یومروجه کمیك .

خُشك [فا.ص] قوری، یوستلی § قبا، صوغوق .

خشك پی = دوزطبان، مشئوم .

خشك جان = جاهل، غبی .

خشك سر = بینسز ، احمق .

خشکسال = قوراقلق، قحط وغلا .

میوهٔ خشك = قوری یمش

خشکی = قورولق، یبوست .

خشکریشه = § (طب) جلدك برقسمنك غنغرن اوله‌رق قوری برقابوق حالنده قالمسی زبانزدی فتح خاء ایله‌در .

خُشنُود [فا.ـ] راضی، ممنون، قانع.

خشنودی = خشنودلق ، ممنونیت . [(خشنودیت) غلطدر.]

خُشوُع [ع، ـ] تواضع کوسترمه، سکون وتذلیل .

خُشونَت [ع، ـ] سردلك ، قتیلق قبالق § عنادجیلق .

خُصَماء [ع، ص] (خصیم) ك جمعی. دشمنلر ، مخاصملر .

خُصوص [ع، ـ] ایش § کیفیت § جهت § جانب شرع شریفدن برکیفیتك ضبط و استماعی ایچون کوندریلن نائب، وکیل مخصوص § مخصوصلق .

بالخصوص / علی الخصوص } = هله، آیریجه، بالشقاجه.

خصوص خرجی = (حقوق) نائب محصلك اجرت قدمی، خرج راهی .

خصوصاً = خصوصیله، هله .

خُصوصات [ع.ـ] جمع (خصوص) امور، کیفیات § جهات .

خُصوصی [ع.ـ] بریسنه ، برشیئه ، برزمانه مخصوص اولان .

خُصوصیت [ع، ـ] خصوصیلك، خصوصی اولمه، اختصاص، انتساب .

خُصوم [ع.ص] خصمك جمعی. خصملر، مخاصملر .

خُصومَت [ع.ـ] خصم اولمه، خصملق.

خُصی [ع.ـ] [خصیه]نك جمعی. خایه‌لر.

خصی القضاعه = (طب) قوندوزخایه‌سی.

خُصیَه [ع، ـ] خایه .

غلافات خصیه = (طب) خایه‌لرك درونده بولندیغی طوربه‌لر .

خُضارَه [ع.ـ] سبزه ، یشیللك .

خُضوُع [ع، ـ] خشوع ، تواضع ، وکل الجاقلغی .

خُطّاف [ع ، ـ] قیرلانغیچ .

خُطَب [ع ، ـ] (خطبه)نك جمعی .

خُطَباء [ع،ص] خطیب'ك جمعی. خطبه اوقویانلر .

خُطْبه [ع،ـ] خطیبك منبرده اوقودیغی تحمید ، تصلیه ، ترضیه ودعای پادشاهیدن و بعض موعظه‌دن عبارت مقاله § نطق .

خُطُوب [ع ، ـ] (خطب) ك جمعی ایشلر ، مصلحتلر .

خُطُوات [ع ، ـ] (خطوه) نك جمعی حیله‌لر .

خطوات الشیطان = شیطان خطوه‌لری، حیله‌لر .

خُطُور [ع،مص] خاطره کلمك § ذهنه وارد اولمق

خُطُوط [ع ، ـ] (خط) ك جمعی . چیزکیلر، خطلر. § یوللر

خطوط نبضیه = «نبض نویس» دنیلان آلت مخصوصه ایله اشکال نبضك کاغد اوزرینه ترسیمی ایله حصوله کلن خطوطدرکه سنه ، حال صحت ومرضه کوره تبدل ایدر وقلبك تشخیصی خصوصنده اهمیت مخصوصه‌سی واردر .

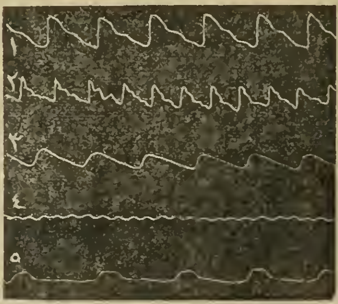

(خطوط نبضیه)

۱- نبض طبیعی ۲- نبض سریع ۳- نبض بطی ٤- نبض اطفال ٥- نبض شیوخ .

خطوط المهمات = (عسکری) محارب اردونك مهمات ولوازمی نقله تخصیص ایدیلن و حدود خطنه عمود اولوب محافظه تحتنده بولندیریلان یوللر .

خطوط المواصله = (عسکری) محارب اردونك اقسام وقطعاتی آره‌سنده‌کی ارتباط ومخابره‌یی ادامه واجرایه تخصیص ایدیلن واکثریا استقامتلری جبهة الحرکاته موازی اولان یوللر .

خطوط تقربیه = (استحکام) موازی استحکاملری بربرینه وصل وربط ایلین خندقلر .

خطوط متوازیه = (هندسه) تمدید ایدلدکلری حالده بربریله تلاقیلری ممکن اولمیان ودائما هر نقطه‌ده بینلرنده‌کی آچیقلق برابرده اولان خطلر. شمندوفر رایلری کبی .

خطوط متساوی الحراره = (طبقات) عین نصف کره‌ده بولنان وحرارت متوسطه‌لری یکدیکرینه مساوی اولان مواقعك بینلرینی وصل خطلر .

خطوط شعاعیه = ☚ (طوق) .

خُفّ [ع، ـ] چیز، مست، چدك کبی آیدست آلیر ایکن اوزرینه مسح ممکن اولان آیاققابی § آیاغك طبانی

خفی = طبانه منسوب .

خُفّاش [ع،ـ] (فتح خا ایله غلطدر .) یاراسه .

خُفْته [فا] یاتمش، اویومش.

مارخفته = اویویان یلان § سسسز دشمن.

خُفْیَه [ع،ـ] کزلیجه، صاقلانه

خفیةً = کیزلیجه .

خُلاصَه [ع ، ـ] برشیئك صافیسی ، کزیده‌سی، روحی § حاصل کلام § (کیمیا) نباتاتدن استحصال ایدیلن لزوجی دوالر .

خلاصة الخلاصه = خلاصه‌نك خلاصه‌سی § حساب بلانچوسی .

خلاصةً = خلاصه اوله‌رق .

خُلْد [ع،ـ] جنت، بهشت .

خُلْف [ع ، ـ] ویردیکی سوزی یرینه کتیرمه‌مك .

خُلَفاء [ع ص] (خلیفه) نك جمعی. پیغمبر وکیللری، پادشاهان اسلام حضراتی.

خلفاء راشدین = ابوبکر، عمر، عثمان، علی رضی الله تعالی عنهم حضراتی .

خُلْق [ع،ص] خوی، طبیعت .

خلقاً = خلق، طبیعت جهتیله .

خلقی = خلقه منسوب، طبیعی .

خُلُوت [ع،ص] بوش اولمه، خالیلك، بوشلق.

خُلُود [ع، ـ] الی الابد قالمق، مخلد اولمق.

خُلُوص [ع، ص] خالصلك ، صافیلك ، مغشوش اولمامق § منسوبیت.

خلوصکار = ساخته اوله‌رق عرض خلوص ونسبت ایلین ، طالقاووق

خلوصکارلق = طالقاووقلق .

خلوصکارانه = خلوصکار اولانه یراشیر صورتده .

خُلْیا [ت] ☚ [خولیا] .

خُمّ [فا،ـ] کوپ . § شراب کوپی .

خمخانه = میخانه .

خُمار [ع،ـ] ایچکی نشئه‌سنك مرورندن صوکره عارض اولان باش آغریسی، سرسملك .

خُماسی [ع ، ص] (صرف عربی) بش حرفلی § بشلی .

خُمْبَره [فا،ـ] مجوف کله ، قومباره .

خُمس [ع،ـ] بش بلوکده بر بلوك، بشده بر.

خُمُود [ع،ـ] آتشك آلوی ساکن اولمق.

خُمُول [ع، ص] کمناملق .

خُناق [ع،ـ] (طب) { اصلی (تخفف) ایله‌در . } بوغازك غشای مخاطیسنك التهابندن عبارت وعسرت تنفسله معروف علت.

خناق خبیثه = (طب) اغشیهٔ کاذبه تکونیله برابر حنقرمك ملتهب اولمسیکه : غایت مهلکدر.

خناق صدری = کوکس تحته‌سنك آشاغیسندن بدأ ایله بوینه طوغری منتشر واکثریا موت فجائی‌یی بادی برعلت.

خناق غمامی = طب) نتیجه‌سی اکثریا وخیم اولان و بادمجکرله کوچوك دیلك مربوط ولدیغی اعضانك التهابندن عبارت بوانلان علت .

خناق لوزی = (طب) دیل کوکنك ایکی طرفنده‌کی بادمجکارك التهابی .

خنثی [ع،ص] کندیسنده هم ارککلك، هم دیشیلك علامتی بولنان ویاخود کندوسنده نه ارککلك، نه ده دیشیلك علامتی بولنمیان شخص .

خنثای رجلی =(فقه) ارککلك علامتی غالب اولان خنثی .

خنثای نسائی = (فقه) دیشیلك علامتی غالب اولان خنثی .

خنثای مشکل =(فقه) ارککلك ودیشیلك علامتی مساوی قوتده اولان خنثی .

خنس [ع،ج] (خانس)ك جمعی. سیارات سبعه‌دن(خمسهٔ متحیره)دخی دنیلن زحل، مشتری، مریخ، زهره، عطارد کوکبلری . § مطلقا کواکب .

خنفساء [ع، ا] نجاست بوجکی.

(خنفسا)

خنك [فا، ص] سعادت، بختیارلق § مسعود .

خنکار [فا، ص] { سعادت معناسنه اولان (خنك) ایله (آر) دن وصف ترکیبیدر (خداوندکار)دن محرف اولمسی مستبعددر.} سلطان ، پادشاه حضرتلری .

ملا خنکار= حضرت مولانانك لقبی .

خوان [ع،ج] (خائن) ك جمعی. خیانتله متصف اولانلر.

خوب [فا،ص] کوزل، لطیف، احسن.

خوبی = کوزللك .

خوب سیرت = کوزل سیرتلی.

خوپپا [ت،ص] خفیف مزاجلی ، چوجق مشربلی.

خوپلامق [ت،مص] خفیفه‌جه صیچرامق.

خود [فا،ا] کندی § باش زرهی، مغفر.

خودبخود= کندی کندینه، کندیلکندن، کندی باشنه .

خودبین = مغرور ، متکبر.

خودپسند = کندینی بکنن .

خودرأی = کندی رأییله عامل اولان.

خودسر = کندی باشنه کیدن، مستقل § سرکش .

خودسرانه = سرکشجه‌سنه .

خودفروش = کندینی مدح ایدن .

خودکام = کندی مقصدندن غیرینی دوشنمین .

خودنما = آلایشه مراقلی اولان .

خودی = بنلك .

خودان [ت،ا] لسان الثور دنیلان نبات مأکول.

خور [فا،ص] حقیر، ذلیل.

خورلق = حقیرلك، ذلت § تحقیر.

(خودان)

خورا [ج،ا] قادین وارککلرك حلقه تشکیل ایدرك اجرا ایلدکلری رقص § برنوع شدتلی صانجی، داءالرقص.

خوراطه [ج، ا] شهاته ، کوراتی . § خوبرات ، قبا آدم .

خوراطه‌جی = دیدی قودیجی § لطیفه‌جی.

خورتلاق [ت،ا] جادی .

خورتلامق [ت، مص] خورت خورت ایتمك § عوامك ذهابنه کوره کنهکار آدم مزاردن چیقمق § مزارده عذاب چکمك .

خورج [ت،ا] دوغریسی عربی(خرج)- درکه: بیوك مشین هکبه معناسنه‌دور.

خورد [فا،ا] یه‌جك ، ییتی .

خورده [فا] یمش § ایچلمش .

خورشید [فا، ا] کونش، آفتاب، شمس .

خورلامق [ت،مص] اویقو اثناسنده بوغازدن قالین سس کلمك.

خورنده [فا، ا] بوغاز § عونه، تبعه آکل، ییِن.

خوش [فا،ص] ایی، لطیف § لذتلی.

خوش آمدی = « خوش کلدك » دیمك مراسمی .

خوشا = نه خوش ، نه کوزل ، نه قدر لطیف دیمکدر .

خوشاب [فا،ا] بول صو وشکرله پیشمش قوری یمش، خوشاف .

خوشابك صویی کسلمك = بوزلمق، جواب بوله‌مامق، محجوب اولمق.

خوشاف [ت، ا] خوشاب .

خوشمرین [ت،ا] پینیرلی بولاماج.

خوشکوار [فا، ص] لذیذ § هضمی قولای .

خوشلق [ت، ا] ایلك ، کوزللك ، § عجیبلك، غریبلك، تحفلق. § نشئه‌سزلك .

خوشنود [فا] ☛ (خشنود).

خوشه [فا،ا] باشاق § صالقم.

خوشه‌چین = باشاق طوپلیان || خرمن صوکندن مستفید اولان || شونك بونك آثارینی جمع واقتباس ایلین .

خوشه چینی = خوشه چینلك .

خوطور [ت،ا] {(قطاس)کلهٔ عربیه- سندن محرفدر.} قادینلرك باش زینتی § یابوان قوش تپه‌سی § ابنیه‌ده یاپیلان برنوع زینت .

خوك [فا،ا] طوموز .

خوکبان = طوموز چوبانی .

خولیا [فا] قورتی، تخیل .

خون [فا،ا] قان، دم.

خوناب، خونابه = قانلی صو .

خون آلود_خون آلوده = قانه بولانمش.

خونبار = قان یاغدیریجی.

خونبها = قان بهاسی .

خونین = قانلی، قانه بولاشمش .

خونچكان = كنديسندن قان طاملايان.

خونخوار ، **خونريز** = قان دوكيجی .

خون‌افشان ، **خون فشان** = قان صاچيجی .

خونی = قاتلی ، قاتل .

خونِی [ت،س] { دوغريسی (خونو) در } آغزی كنيش وآلتی طار برنوع بوری ـ كه : مايعاتك شيشه‌لره طولديرلمسی ايچون قوللانيلير .

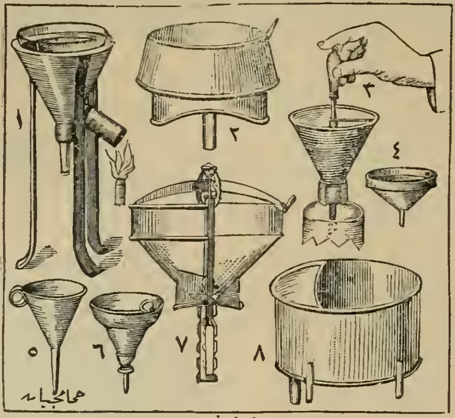

(خونی)

١ ـ صيجاق مايعات سوزمك ايچون. ٢ ـ (روآن) اصولنده. ٣ ـ غبارك قابدن قابه نقلنه مخصوص. ٤ ـ موادزيتيه ايچون. ٥ ـ عادی خونی. ٧ ـ ما ئنه‌لی. ٨ ـ رسكراته مخصوص.

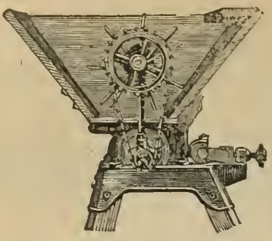

(دكرمن خونيه‌سی)

خُوارده [ت،ص] ذوقنی اجرايه منهمك، ضررسز چاپقين § جومرد. § بالديری چيپلاق .

خُوی فا،ص] طبيعتده تقررايدن صفت § تر ، عرق .

خُويرات [ت ، ص] قبا آدم ، الندن ايش كلمز، طوتديغنی قيرار، بوزار آدم.

خُيُوط [ع،س] (خيط)ك جمعی. ايپلر.

خُيُول [ع، س] (خيل)ك جمعی. آتلر.

غ

[ع،فا،ت] الفبای عربیه‌نك سكزنجیسی د وحروف عثمانیه‌نك اونجیسیدر . ابجد حسابنده [٤] رقمنه اشارت اولوب لاتین حروفاتنده ایسه شكلی شودر: { D }
صاغر و دیلسزلره مخصوص الفباده شو طرزده‌در :

خطوط متنوعهٔ عثمانیه :

كوفی ....
تعلیق ....
ثلث ....
نسخ ....
سیاقت ....
توقیع ....

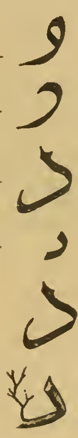

دیوانی ....
جلی ....
اجازت ....
رقعه ....
ریحانی ....
شجری. ....

دٰاء [ع،س] مرض، درد، علت، خسته‌لق.

داءالازرق == (طب) بعض اقسام جلدینك مورارمسی ایله مترافق وعلی الخصوص نوزادلرده ظهوره كلن مرض .

داءالاسد == (طب) یوز یبلانجغنه مبتلا اولان كیمسه‌نك وجهنك بر آرسلان قفاسی شكلنی آلمسی حالی.

داءالافرنج == (طب) (فرنكی) نامیله معروف وغایتله ساری مدهش برمرض، علت.

داءالبهر == (طب) ضیق نفس (طیق نفس) علتی .

داءالثعلب == (طب) صاچلرك دوكلمسنی موجب اولان برعلت، صاچ قیران .

داءجاورسی == (طب) آغز ، معده ، باغرصاق، رحم وغلفه‌ده بعض حوینات طفیلیه تحت تأثیرنده اوله‌رق تولدایدن برعلت.

داءالحفر == اسقوربوت علتی كه: دیش اتلرینه عارض ووجودك ضعیفلكنی موجب اولور.

داءالخنازیر == (طب) سراجه علتی.

داءدالتون == (طب) قرمزی یی ایشیل، یشیلی قرمزی كورمك، الوانی سچه‌مه‌مك خسته‌لغی.

داءالذئب == قوردكبی قضله اكل ایتدیرن برنوع مرض.

داءالرقص == (طب) اعضای بدن انسانینك بعضیسنده ویا عمومنده تقلصات حاصل ایدن برنوع سكر خسته‌لغی ، خورا علتی .

داءالسدد == باغرصاقلرك بوكولمك ویابرسببله طیقانمسندن عبارت اولان مرض كه بوكا انسداد امعاء دخی دیرلر .

داءالسمك == (طب) بالق پولی كبی قابوقلرله محاط بولنان برنوع دری خسته‌لغی.

داءالشبب == (طب) جلدك قیزاروب قاشنمسی اعراضیله متصف بر نوع دری خسته‌لغی .

داءالصدف = (طب) قوری وصدف کبی پارلاق پوللرله مستور توصك وقرضیجه، داثروی لکه‌لردن عبارت برمرض جلدی.

داءالصله = (طب) مسقطرأسی واقاربنی افراط درجه‌ده کوره‌جکی کلکه‌دن متولد برنوع مراق.

داءالعرق جاورسی = (طب) صالغین صورتده اجرای حکم ایدر برمرض انتانی

داءالفجل = (طب) ☞ [داءمهماز]

داءالفرفیر = (طب) طبقات جلدیه آره‌سنه نقطه نقطه قان صیزمه‌سندن متولد برمرض جلدی.

داءالفیل عربی = (طب) ادمه‌ایله نسج حجرونك قالینلاشمسندن یعنی جلد بشرك فیل دریسی کبی قالینلاشمسندن عبارت بر مرض ـ که : خایه طوربه‌سی، آیاقلر، پارمق اوجی، دوداق کبی اعضایه مخصوصدر.

داءالفیل یونانی = (طب) ادمه‌نك فیل دریسی کبی قالینلاشمسیله لون جلدك زنجی، قمرال قرمزی ویا تونج رنکنه کیرمسندن عبارت برمرض.

داءالکلب = (طب) قودوز علتی.

داءالمراق = (طب) وظائف هضمیه ودورانك آشوشات متنوعه‌سیله مترافق اولوب ماخولیا واعراض وهمیه‌ایله متصف برمرض

داءمهماز = (طب) ال ویا آیاقلرده قارنجه‌لنمه وقزارمه و تقلصات واختلاجات ایله هذیان وغثیان وداخلاً حرارتله مترافق برمرض بدنیوی ـ که : کوفلنمش حبوبات ویا طوروب تخمی استعمالندن ایلرو کلیر.

دائر [ع.ص] دور ایدیجی، ایدن.

دائراًمادار = چپ چوره § عائد، متعلق.

دائره [ع] (وصفیتدن اسمیته نقل اولنمشدر). مقطع کره § داخلنده اولوب مرکزدنیان برنقطهٔ ثابته‌دن محیطنه وصل ایدیلن خطوط مستقیمه‌نك کافه‌سی بربرینه مساوی اولان شکل هندسی. § برطاقم اوطه‌لری وتقسیماتی شامل رسمی وغیر رسمی بنا § دف § حلقه § بلدیه شعباتندن هربری § بر امر معنوینك محل صرفیاتی.

دائرهٔ ارتفاع = (قوزموغرافیا) برجرم مروری ایله راصدك سمت رأس نقطه‌سندن سماوی فرض ایدیلن دائره.

دائرة اللاهز = آتك قولاغی آلتنده‌کی نشانه‌لر.

دائرة البروج = (قوزموغرافیا) مدار شمس.

دائرة التحامه = آتك بوینی وسطنده‌کی نشانه‌لر.

دائرة العجوز = آتك یالیسی قربنده‌کی نشانه‌لر.

دائرة التهابیه = (طب) بر چیبان وسائره التهابنك ممتد اولدیغی یر.

دائرهٔ بیضیه = (معماری) قبه‌نك داخلاً و یا خارجاً مرکزنده اجتماع ایدن بیضوی دیلملردن متشکل دائره.

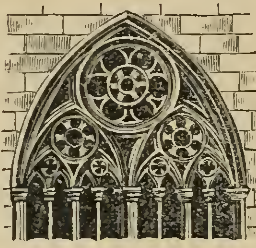

(دائرهٔ بیضیه)

دائرهٔ تأثیر = (عسکری) مرمیاتك واصل اوله‌بیلدیکی مسافه.

دائرهٔ تنویر = (قوزموغرافیا) قمرك مرئی اولان نصف کره‌سنی تحدید ایلین دائرهٔ عظیمه.

دائرهٔ جداری = (قوزموغرافیا) بر کوکبك نصف النهاردن مروری آننده‌کی سمت رأس مسافه‌سنی تعیین ایتمك ایچون استعمال اولنور برنوع بیوك دوربین وتفرعاتندن عبارتدر.

دائره خلق = بیوك برقوناغك اتباعی، خدمه‌سی.

ربع دائره = (هندسه) بردائره‌نك درت مساوی قسمندن برقسمی ـ که : ایکی قطرك بربرینی عموداً قطع ایتمسیله حاصل اولور § ارتفاع تحتانیسی.

دائرهٔ ساعه = (قوزموغرافیا) کرهٔ مصنوعه‌لرك قطب شمالیسنه مربوط و (٢٤) قسمه منقسم کوچوك بر دائره‌که : برمحلك دیکر محله اولان بعد عرضانیسی بونکله تعیین ایدیلور § برکوکبك موقعندن مرور ایدن طول سماوی دائره‌سی.

دائرهٔ طول = دائرهٔ شمسك قطبلرندن ویا قطبین ارضدن مروری تصور اولنان دائرهٔ عظیمه.

قطاع دائره = (هندسه) برقوسك ایکی نهایت نقطه‌لرینه وصل اولنان نصف قطرلر آره‌سنده‌کی سطح.

قطعهٔ دائره = (هندسه) برقوس ایله اوقوسك وتری آره‌سنده‌کی سطح.

نصف دائره = (هندسه) دائره‌نك یاریسی‌که : مرکزدن کچمك اوزره برخط مستقیمك بر دائره‌یی قطع ایتمسیله حاصل اولور.

دائرهٔ نصف النهار = (جغرافیا) کرهٔ ارضك قطب شمالیسندن اعتباراً قطب جنوبیسی طولاشارق ینه قطب دیکره منتهی اولمق اوزره مفروض بردائره‌که : کرهٔ مصنوعه‌لرده پرنجدن معمول بردائره‌ایله کوستریلور.

محیط دائره = سطح دائره‌یی احاطه ایدن خط منحنی.

دائروی = دائره شکلنده اولان.

دائم [ع، ص] (موقت) مقابلی. دوام اوزره، دوام ایدیجی، ایدن § برقرار اولان.

دائماً = دائم اوله‌رق، هرزمان.

دائمی = دائماً، دائم اوله‌رق.

دائمه [ع] (دائم)ك مؤنثی. دائم اولان.

دائمهٔ مطلقه = (منطق) محمولك ثبوتیله موضوعك دوام ثبوتنه و یا سلبنه حکم اولنان قضیه.

دابسیا [ج، ـ] فصیلهٔ خلنجیه‌دن برنباتدر.

دابه [ع، ـ] (وصفیتدن اسمیته نقل اولنمشدر) فی‌الاصل یریوزنده یوروین حیوان دیمك ایسه‌ده اصطلاحده بیوك وبینك حیواناتنه تخصیص ایدلمشدر.

(دابسیا)

دابه‌سوار = حیوانه بینیجی.

دابة الارض = ظهوری اشراط ساعتدن اولان برحیواندرکه : آخر زمانده ظهوری منتظردر. § بیوك قماشلره مسلط اولان و (کوکه) دنیلان حیوانجق.

داخس [ع، ـ] (طب) پارمغك اوجنده، طیرناق دیبنده ظهور ایدن وطولامه دنیلن چیبان.

داخل [ع،ص] ایچری‌یه گیرن، دخول ایدن § ایچری‌یه گیرمش، دخول ایتمش § ایچریده § ایچ، ایچری § رتب علمیه‌دن بر پایه.

داخلاً = ایچریدن، ایچدن،

داخلهٔ ارض = طاغ، بیلری کبی قویتو محل.

داخل حساب = حساب ایدلمش، محسوب اولنمش.

داخلی / داخلیه = ایچ، ایچ طرفه متعلق.

داخلیه ضابطی = مکاتب عسکریه شاکردانک تربیه و اداره‌سنه مأمور ضابط.

داخلیه نظارتی = دولتک مرکز وملحقاتی امورینک رؤیت وتمشیتنه مأمور نظارت، دائره.

داخمه [ع،س] دومان چیقان باجه.

داد [فا،س] عدل، عدالت، انصاف.

دادبخش = احقاق حق ایدن.

داد حق / داد خدا = موهبهٔ الهیه، الله ویرکیسی.

خداداد = الله ویرکیسی، استعداد.

دادخواه = مشتکی. § تظلم یولنده فریاد، فغان.

داد فرما = عدالت امر ایدیجی.

دادگاه = محکمه، دیوان عدالت.

دادگر / دادگستر = عادل، منصف.

دادوستد = آلیش ویریش.

داده = ویرلمش، ویرمش.

دادا [فا،س] دادی، مربیه. [مذکری: (دادو) اولوب ترکجه‌ده بوکا (لالا) اطلاق اولنور.]

دادار [فا،س] عادل مطلق اولان جناب حق § پادشاه عادل.

دادر [فا،س] برادر.

دادراندر = اوکی قارداش.

دادی [ت،س] چوجقلره مخصوص خدمتجی، جاریه.

دار [ع،س] بنا، قوناق، محل، مکان، اقامتگاه، خانه.

دار الامان = مأمن، ملجأ.

دار آخرت / دار بقا = عالم عقبا.

دارین = دنیا و آخرت.

دار الاستحضارات = معاملات کیمیویه ویا عملیات جراحیه اجراسنه مخصوص محل.

دار الحرب = محاربه میدانی، جنك یری.

دار الخلد = جنت، بقا اوی.

دار الخلافة / دار السلطنة = دولت ابدمدت عثمانیه‌نك پای تختی، مرکز خلافت عظمای اسلامیه.

دار السلام = جنت، بهشت § بغدادك اسم قدیمی.

دار السعیر = جهنم.

دارشفا = مجانینه مخصوص خسته‌خانه.

دار الطباعه = مطبعه.

دار الفنون = علوم عالیه تدریساتنه مخصوص مکتب.

دار المعلمین / دار المعلمات = معلم ومعلمه یتشدیرمکه مخصوص مکتب.

دار الملك = پای تخت.

دار الولاده = فقیر نسوانی طوغورتمغه مخصوص خسته‌خانه.

دار [فا،س] علی الاطلاق آغاج، شجر قائم § اعدامه محکوم مجرمینك صلب ایدلمرینه مخصوص معروف آغاج، دیرك.

دار آغاجی = {(دار) لفظی ذاتاً آغاج معناسنی مشتمل اولمسنه کوره بو ترکیب تکرار لفظی ومعنوی‌یی محتوی ایسه‌ده اساءهٔ غلط اولدرق برکله حکمنده استعمال ایدلمکده‌در.} مجرمینك بر موجب قانون صلبنه مخصوص آغاج، دیرك.

بردار = آغاج اوزرینه آصلمش، صلب اولنمش دیمکدر.

داره چکمك = آصمق، صلب ایتمك.

دار [فا] (داشتن) مصدرندن امر حاضر اولوب اکثریا (گیر) ایله برابر قوللانیلور.

داروگیر / گیرودار = جنك، حرب، غوغا، کورلتی § صاحب، مالك، حامل § طوتیجی، محافظ.

مالدار = زنکین.

خزینه‌دار = خزینه امورینه نظارت ایدن.

دفتردار = معاملات حسابیه‌یه نظارت ایدن ذات.

دار [ت،س] (طار) کنیش اولمیان.

دارات [فا،س] شان، حشمت، دبدبه، شکوه.

داربوقه [ت،س] قبا موسیقی آلاتندن بری که قاعده‌سی کنیش ورأسی طار اولدرق اعمال ایدلمش وصورت مخصوصه‌ده عریض طرفنه دری کریلمش چوملك شکلنده معروف دومبه‌لکدر.

داربیز [ت،س] رطوبتلی تارلا، صولاق تارلا.

داربیزلی = طوپراغی صولاق تارلا.

دارچین [فا،س] بهاراتدن (تارچین) دنیلان معروف قابوق که: هندستان وچینده یتیشن بعض اشجارك بشره‌سی صویلمش قوری قبوقلرندن عبارتدر. عربجه‌سی (دار چینی) در.

(دارچین)

دارچین روحی = (مرصافی) ذات الفلفلین شعبه‌سندن غاریه فصیله‌سنه منسوب بر نبات اولوب ممالك حاره‌ده بولنور. قابوقلری افاویه کبی مستعملدر.

(دارچین روحی)

داڕنده [فا.ـ] حامل، طوتان § مالك.

دارو [فا ، ـ] علاج ، دوا .

داری [ت ، ـ] { اصلی : تاریق } در} ذات الفلقه شعبه‌سندن نجیلیه فصیله‌سنه منسوب ساقلری قیصه بر نبات اولوب دانه‌لری زرق نامیله ده معروفدر. حیوان یمی و بوزا وبعض محلرده اکمك یاپمق ایچون استعمال اولنور .

(داری)

داس [فا ، ـ] اوراق .

داس زرین = آلتون اوراق دیمك اولوب هلال قمردن کنایه‌در.

داسار ـ داستار [فا ، ـ] دلال، سمسار .

داستان [فا.ـ] قصه، حکایه، ماسال.

داستان سرای = تغنی ایدیجی .

داستان اولمق = نامك آغزینه دوشمك، اسمی دیللرده گزمك ، مشهور اولمق . § بروقعه ویا حالی حاکی عامیانه منظومه.

داش [ت،ادات] { فارسی (تاش) دن محرفدر} ادات شرکت، دینداش، مسلکداش .

داشاب [فا ، ـ] بخشیش، عطیه .

داشته [فا.ـ] طوتمش § اسکیمش، کهنه.

داعب [ع ، ص] لطیفه‌جی ، شقه‌جی ، شوخ مشرب آدم .

داعی [ع ، ص] دعوت ایدن § سبب اولان . § دعا ایدن . [مسلك علمی‌یه منسوب اولانلر بنده‌گز، بنده‌لری مقامنده بو تعبیری استعمال ایدرلر. وامضاده دخی (بن)، (بنده) برنده (الداعی) لفظی یازارلر .]

داعیه [ع، ص] { تشدید ایله غلطدر. } انسانی برخصوصه تحریص ایدن حالت معنویه، حالت درونی . § موجب، سبب، باعث.

داغ [فا ، ـ] انسان و حیوان بدن وجسدنده قیزغین دمیر وسائره ایله پیدا ایدیلن نشان ، یاق § تأثیر شدید . § جریحه ، یاره .

داغ بردل = متأثر القلب .

داغ برداغ = قات قات تأثر .

داغ درون / **داغ دل** } = اونودلمیه‌جق تأثر.

دغدار = پك متأثر ومتألم .

داغزن = داغ اوریجی، نشانلی وعلامت براقیجی § متأثر، متألم ایدیجی ، ایدن .

جکری داغلی = کدرلی، هجرانلی متأثر

داغلاغو [ت،ـ] مکوات ، کندیسیله داغ حاصل ایدیلن دمیر .

داغلاتمق = (داغلامق) ماده‌سنك فعل متعدیسی : داغ اوردیرمق.

داغلامق [ت، ص] قیزغین دمیرله یاقق نشانه‌سی یاپمق § کی ایتمك، برمقصد دوائی ایله نار یرضا درجه‌سنه کتیرلمش دمیر ایله وجود انسانی‌یی یاقمق .

یورك داغلامق = متأثر ، رنجیده ایتمك .

داغلانمق = (داغلامق) ماده‌سنك مصدر مجهولی ، وجودنده داغ حاصل ایتدیرمك .

دافع [ع.ص] جناب حق § دفع ایدیجی، ایدن § کچیرن ، صاوشدیران

دافع تخرش = (طب) حال تخرشی تنقیص وتعدیل ایدن بخار .

دافع المراق = (غلطدر) مراق طاغیدیجی .

دافع تعفن / **دافع العفونه** } = تعفنی ازاله ایدن .

دافع الحمی = ایصیتمه‌یی صاوشدیران.

§ اوته‌یه ایتن ، (جاذب) ك ضدی .

قوۀ دافعه = قوۀ جاذبه‌نك ضدی که : برشی دیکر شیئی اوته‌یه ایتمك خاصه‌سندن عبارتدر . § (بالیمتیق) مواد ناریه‌نك احتراقندن حاصل اولان غازلرك قوۀ انبساطیه‌سی .

دافق [ع ، ص] آتیلارق دوکیلیجی ، ماء دافق .

دال [ع، فا، ت] { د } حرفنك اسمی.

دال مهمله = نقطه‌سز (دال) دیمکدرکه: (ذ ل معجمه)دن تفریق ایچون قوللانیلور. § (د) حرفی کبی ایکی قات اولان .

دالیه = (د) شکلی آسکیدران ییائی آصمه قباق .

دالیة السوداء = سمیز قباق دنیان وملاحت پیدا ایتمك ایچون نسوان طرفندن یوزلرینه سوریلان ماده .

دالّ [ع ، ص] دلالت ایدیجی، ایدن. [اسلوب فارسی اوزره اضافه اوله‌رق استعمال ایدیلمکدر.]

دال [ت،ـ] آغاج سورکونی ، بوداغی یبوکی، شاخ، نهال ، غصن § چیبلاق .

بر دالده دورمامق = ثباتسزلق ، قرارسزلق .

دالی، بوداقلی = متشعب هرطرفه قول آتمش .

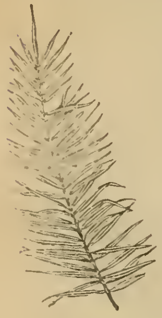

(خرما دالی)

دال باصدی = آغاجك داللرینی اکه‌جك قدر بول کراز .

دالدن داله = تلون ، ثباتسزلق .

داللاندیرمق = بیوتمك، اعظام ایتمك § تصعیب ایتمك § یایمق .

دالانمق = دال ، بوداق صالمق.

دال [ت ، ـ] صرت ، ظهر § قولنج.

دالدیرمه = بر آغاجدن قوپاریلوب دیکر بریره دیکه‌رك اوجنسدن دیکر آغاج یتشدیرمك اصولی .

دالنه بینمك = اجبار واصرار ایتمك .

دالع [ع ، ص] احمق آدم .

دالی [ت،ـ] صرت، ظهر، آرقه، کری.

دالی یازلق = طفیلی اولمق .

دالیا [ج،ـ] بو اسمله معروف چیچکك انواعی .

دالیا [ت،س] برشی صاتیلور ایکن واحد قیاسی اعتبار اولنان عدده بالغ اولدیغی زمان سویلنیره. دالیا اون، دالیا یوز... کبی.

دالیان [ت،س] ☞ (طالیان).

دام [فا،س] طوزاق، آغ:

دامگاه / **دامکه** = طوزاق قوریلان یر، محل.

دام [ت،س] ☞ (طام).

دام [ع،س] (فعل ماضی) انشا معناسنده مستعمل خبردر دام ظله، دائم اولسون معناسنه دعادر.

دام ملکه = ملکی دائم اولسون.

مادام = دائم وباقی اولدقجه.

داماجانه [ج،س] بیکاك، حصیرلی، بیوك شیشه.

داماد [فا،س] کوکی، کریمه [ویا کریمه مقامنده اولان قادینك] زوجی، صهر.

داماد خانکی = ایچ کوکیسی.

داماسقو [ج،س] {(دمشق) دن مأخوذ} شام قماشنه تقلیداً یاپلمش ایپکلی قماش.

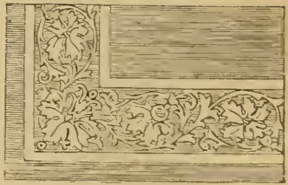

(داماسقو)

دامان [فا،س] ☞ (دامن).

دامرزیق [ت،س] ایی جنس دول یتشدیرمك، انتخاب ایدلمن ارکك طای وساز حیوانات.

دامعه [ع،س] (فقه) قانی قطره قطره، آهسته آهسته چیقوب طوران یاره.

دامغه [ع،س] (فقه) دماغه ایشلمش اولان باش یاریغی که: (آمه) دخی دینور.

دامن [فا،س] اتك، ذیل، لباسك بلدن آشاغی اولان قسمی. § برشیئك صوك قسمی، بیتدیکی محل، کناری.

دامن بوس = اتك اوپجه § اتك اوپن.

دامن بوسی = اتك اوپمك.

پاکدامن / **تردامن** } تمیز، عفیف، ناموسلی.

دامن درمیان = اتکی بلنده، ایشه حاضرلنمش.

دامن کش = اتکنی چکن، بر ایشه قاریشمیان.

دامن کوه = طاغ اتکی، طاغ کناری.

دامن کیر = اتکه یاپیشان § خصم، مدعی، مشتکی § استمداد ایدن.

دامنه = اتك، ذیل.

دامه [ج،س] (٦٤) مساوی مربعلره منقسم تخته اوزرنده اون التیسی بر واون آلتیسی دیکر رنکلی اوتوز ایکی بیدق ایله اوینانیلان معروف اویون که: شطرنجه شکل بسیطیدر.

دامه تخته‌سی = بو اویونك اوینانمسنه مخصوص (٦٤) خانه‌لی تخته.

دامه دیمك = انجامه، ختامه ایرمك.

دامه طاشی = دامه اوینامق ایچون استعمال ایدیلن بویینوزدن، کمیکدن آغاجدن معمول پوللر.

داماللی = اوزرنده دامه تخته‌سی کبی مربعلر بولنان قماش وساره.

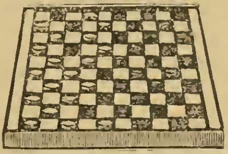

(دامه تخته‌سی)

دامی [فا،س] صیاد، آوجی.

دامیه [ع،س] (فقه) قان سیلان ایدن یاره.

دان [فا] ظرف مکان اداتی. یك، لق: جامه‌دان، جزودان، آتشدان. § بیلمك معناسنه اولان (دانستن) مصدرندن صیغهٔ امر واسم فاعل مرخم اولور. نکته‌دان، سخندان.

نادان = جاهل، قبا، بدخوی آدم.

نادانی = جاهللك، قبالق، تمسلك.

دانا [فا،س] عالم، علیم، بیلیجی، عارف.

دانایی = عالملك، عارفلك.

دانا [ت،س] ☞ (طانه).

داندی [ت،س] کوچوك چوجقلری صیچراتمق واویالامق ایچون برآمبیردر.

داندینی بیك = هوپپا آدمه دینور.

دانتلا [ج،س] نسوانك ملبوساتی، تنته، بعض اشیا قوطولری اطرافنه اشکال مختلفه‌ده زینت مقامنده قونیلان ایپکدن وسائره‌دن معمول ومنسوج سوس، صحیفه کنارلرینی وکتاب باشلرینی تزیین ایچون قونیلان چیچك شکلی.

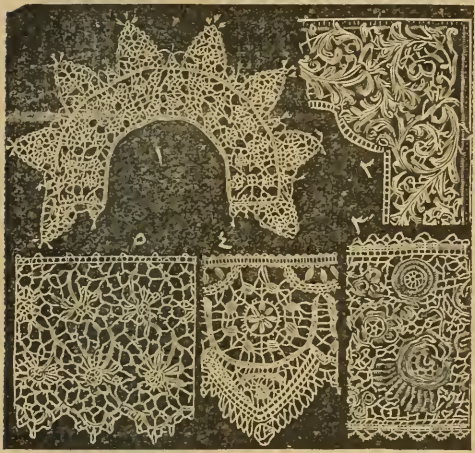

(دانتلالر)

١ وندیك ، ٢ فلاندا ، ٣ ایرلاندا ‖ ٤ـ ، ٥ـ } نوع دیکرلری

دکز دانتلاسی = کثیرالرجلیه ارثه‌سندن صیجاق دکزلره مخصوص اولوب حیوانات زهریه‌دندر.

(دکز دانتلاسی)

دانژه [فا،س] مرجك دنیلن حبهٔ معروفه.

دانش [فا،س] بیلکی، بیلمه، بیلیش، علم، معلومات.

دانشور
دانشكر
دانشمند } = صاحب علم، معلوماتلی، بیلگیجلك.

دانشوری
دانشكری
دانشمندی } = عالملك، معلوماتلیلق، بیلگیجلك.

دانشمق [ت، مص] [طانیشمق].

دانغلاق [ت، ص] شاشقین مناسنه (دنك)، (آلق) دن مركبدر } بون احمق.

دانق [ت، ا] (طب) { عربی (خنك)دن محرفدر } استیلانی بر نوع كیزلی ایصیتمه.

دانك [فا، ا] لسانمزده الفك اسقاطیله (دنك) دنیلان وزنكه: درهمك دردده برینه مساویدر. [التی چكردك بردنك اعتبار ایدلمشدر.]

دانك [فا، ا] دانه‌جك دیمكدر.

دانك [فا، ا] چوجقلرك دیشلری باشلادیغی زمان حبوبات متنوعه‌دن بر مقدار قاوریلدیرلوب پیشیریلن بر نوع طاتلی طعام، دیش بغدایی.

داننده [فا، ص] { دانستن مصدرندن اسم فاعلدر } بیلیجی، بیلن، خبیر.

دانه [فا، ا] بغدای، آرپه وبونلره مماثل محصولاتك اوفاجق میوه‌سی، حبه‌سی، تخمی، (حبه) § چكردك § اوفاق یوارلاق. § عدد، صایی، مقدار. § قورشون. § (عسكری) قسم مؤخری اسطوانی و قسم مقدمی مخروطی طوپچی مرمیسی كه: مصادمه طپه‌سی حاملدر.

دانه دانه = آیری آیری، دیش دیش، قاریشیق اولمیوب اجزاسی آیری آیری اولان.

دانه‌چین = دانه دوشیریجی، دانه طوپلاییجی.

دانه‌زن = ساحر، افسونجی.

دانه‌لنمك = دانه دانه ایتدیرمك.

دانه‌لنمك = دانه دانه اولمق.

دانه‌لمك = دانه دانه ایتمك. طیور قسمی یردن یم، دانه طوپلامق.

دانه‌یه گلمك = اكین باشاق باغلامق § طیور قسمی دانه طوپلامق ایچون یره قونمق.

« كل دانه‌یه قاچمه ای كبوتر
حیرانكی صانمه دام كمتر »

داو [فا، ا] اسقامبیل، شطرنج، طوله كبی اویونلرده تداول ایدن نوبت.

داو [ج، ا] زبیر دنیان واستره مشابهت كامله‌سی اولان آكر ونكلی برجنس بیانی حماركه: آفریقاده بولنور.

داودی [ع، ص] قاین سس.

داور [فا، ا] { اصلی (داد آور) در. } حاكم مطلق اولان جناب خالق. § حاكم، ملك عادل § والی، وزیر. [محررات رسمیه اصطلاحاتندندر.]

داورانه = داوره یاقیشه‌جق صورتده.

داوری = داورلك.

داول [ت، ا] (طاول).

داولومباز [ج، ا] (بحریه) یاندن چرخلی وابورلرك وابورلرینی ستر ایدن نصف دائره شكلنده‌كی محفظه‌لره دینور.

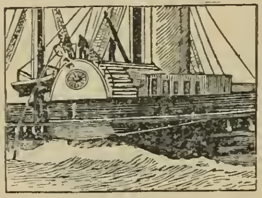

(داولومباز)

داه [ت] آتی سوروب یوروتمك ایچون قوللانیلور.

داهداه = چوجقلرك آته ویردكاری اسم.

داه ایتمك = حقارتله قوغمق.

داهی [ع، ص] ذكای فوق العاده صاحبی.

داهیه [ع، ص] آفت عظم، بلای عظیم § داهی:

« بر داهیهٔ ملك قیافت
شیطانیده آلداتیر اوآفت »

داین [ع، ص] (فقه) آلاجقلی، بورج اولەرق شخص آخره پاره ویرن، مقرض.

دایه [فا، ا] چوجغه باقان، خدمت ایدن، قادین § سود ننه.

دایكی = دایه‌لك.

دایی [ت، ا] { اصلی (تغای) در } والده‌نك اركك قرداشی.

دال مفتوحه

دبدبه [ع، ا] كوتوردی، پاتیردی. § حشمت، طنطنه، دارات.

دبدبه‌لی = طنطنه‌لی حشمتلی، عظمتلی.

دأب [ع، ا] عادات، اصول.

دبابه [ع، ا] طوپك ایجادندن اول قلعه دیوارلرینی هدم و تخریب ایچون استعمال اولنور برآلته دینوردی.

دبابیج [ع، ا] ج: (دیباج) قماشلر، دیبالر.

دبابیس [ع، ا] ج: (دبوس) طوپوزلر.

دباغ [ع، ص] (صیغهٔ نسبیه) دری تربیه ایدن اهل صنعت، طاباق.

دباغ آغاجی = (حشیشة الدباغیه) سوقیه فصیله‌سنه منسوب اوراق سمدار برنبات اولوب اقسام نباتیه‌سی تاننی حاوی اولدیغندن دباغتده مستعملدر.

(دباغ آغاجی)

دباغخانه = دری تربیه‌واعماله مخصوص كارخانه.

دبستان [فا، ا] مكتب، مدرسه، محل تعلم.

دبستانی = مكتبلی.

دبغ [ع، ا] دباغت ایتمك.

دبور [ع، ا] باطی روزكاری.

دبوس [ع، ا] لسانمزده بالتحریف (طوپوز) دنیلان باشی یوارلاق، قولی اینجه آغاج، گرز.

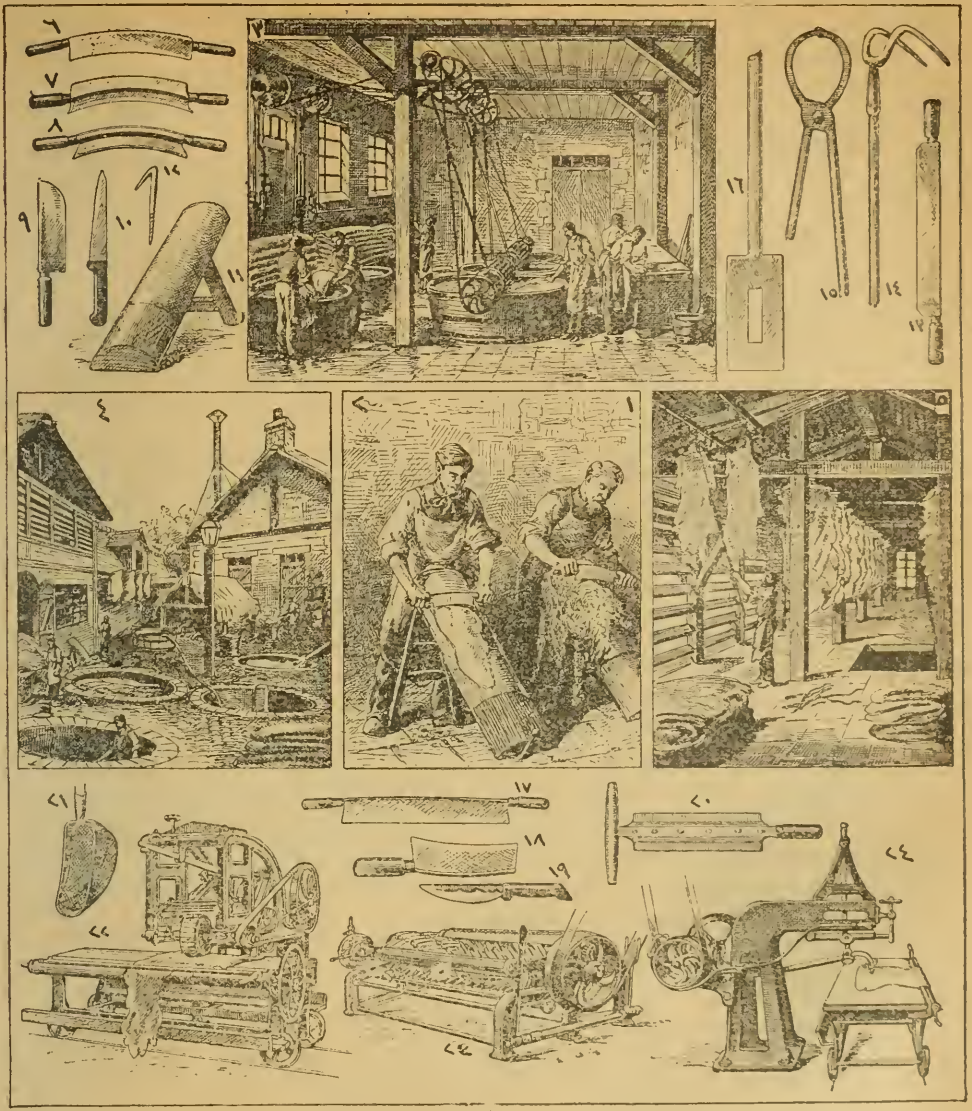

(دباغت)

١ ، ٢ ، ٣ – عمليات تطهيريۀ دباغيه. ٤ – دريلرله پلاموط خلاصه‌سنی حاوی حوض مالرده ييقانمسی . ٥ – قوريدلمسی، مسخن، ييجاقلر ٦ ، ١٧ – قيللری چيقارمق ايچون ٧ – دوزلتمك ايچون ٨ – ياصيلتمق ايچون ٩ ، ١٠ ، ١٣ ، ١٨ ، ١٩ . كسمك ايچون ١١ – تطهيراته مخصوص سهپا . ١٢ – دريلرك تعليقنه مخصوص چيوی . ١٤ – چنگل . ١٥ – مدبغه ماشه‌سی ١٦ – كيرج محلولی ايچون كورك . ٢٠ – ادوات دباغيه‌دن . ٢١ – سوزگچ . ٢٢، ٢٣، ٢٤ – جلا وتسويه ماكنه‌لری.

دَبَّه [ع ، –] دِبی يوارلاق و قارنلی وآغزی‌نسبةً طارجه باقر قاب – كه: درونه ياغ وبال قونور.

دَبَّه [ت ، –] برنوع فتقه مبتلی اولان.

دبه‌لك = فتقك برنوعی .

دَبه‌لنمك [ت،مصـ] آرقه اوستی ياتوب ايكی طرفه چاپالامق .

دَبوّی [ج،–] {Dépot} امتعه واشيای تجاريه وضع‌اولنان بيوك مغازه، مخزن ، انبار . § البسه‌واسلحه كبی لوازم عسكريه انباری . § امانت براقمه ، توديع ايتمه .

دَبيب [ع ، مصـ] {حيوان حقنده} پك آهسته يورويش.

دَبير [فا ، –] كاتب ، مفتش، يازيجی.

دبيرستان = علم اوطه‌سی ، كتبه‌نك محل اشتغال رسميسی § مدير، مستشار.

دبيرفلك = عطارد كوكبنك اسميدر.

دَپرتمك [ت ، مصـ] قيملداتمق، يرندن اويناتمق، صيچراتمق، تحريك ايتمك .

دَپرشديرمك [ت.مصـ] حركته كتيرمك، قيملداتمق .

دَپرَشْمَكْ [ت، مص] قيملدانمق، اوينامق، حركته كلمك .

دَپوزيتو [ج، س] {Déposito} رهن، وديعه § تأمينات ، ضمان . § درعهده اولنان ايشك تمام اجراسنى تأمين ايچون بر محل مؤتمنه قونيلان آقچه .

دَپْمَه [ت، س] آياق ضربه‌سى. [ممنوياته مخصوصدر]

دَجاجْ [ع، س] طاووق وخروس جنسى.

دَجّالْ [ع ، س] آخر زمانده ظهورى ملحوظ كذاب مشهور .

دَجْنَه [ع ، س] (حكمت) قره بلوط ، كثيف بلوط .

دَجْنى [ع ، س] ترابدن حضرت آدم عليه السلامك خلق اولنديغى ارض .

دَخالَتْ [ع ، مص] {مولد الفاظدندر } (دخول) ، كيرمك . § برينك سايهٔ حمايت ومرحمتنه صيغنمق، التجاه ايتمك .

دَخْلْ [ع ، س] قاريشمه، تأثير ايتمه . § ايراد § طوقونمه ، ايليشمه § تعريض ايتمه، لوم وتعييب ايلمه.

دَخْس [ع، س] (حيوانات) يونس باليغى.

دَخْمَه [فا، س] درونده موت دفن ايديلن كنبد ، قبر ، تربه .

دخمه كشا = مزارجى § هواده پاطلار برنوع فشنك .

دخمه آتمق = طوقونه‌جق سوز آتمق .

دَخى [ت ، س] ادات عطف وتكرار . هم ، هنوز ، (و) ، ينه، ده .

دَخيلْ [ع ، ص] خارجدن كاوب برينك سايهٔ حمايت ومرحمتنه التجا ايدن، صيغينان . § (عروض) قافيهٔ مؤسسه‌ده تأسيس ايله روى آره‌سنده‌كى حرف :

« اولدقجه زمان زمان مصادف
حيرانم اولور نكاه عارف »

بيتنده‌كى (مصادف) ك دالى ايله عارفك (را) سى كبى .

دَدَه [ت ، س] پدر ويا والده‌نك باباسى، بيوك پدر ، جد . بعض طرق عليه‌ده قدملى درويش .

دَرْ [فا ، س] قاپو ، باب ، مدخل .

درآغوش = قوجاقده .

دربار = ديوان قاپوسى § استانبول.

دربدر = قاپو قاپو كزن سرسرى .

پرده‌در = پرده‌يى ييرتان، حياسز .

درپيش = اوكده .

درحال = بوآنده ، اوآنده ، همان .

درخاطر ايتمك = خاطرده طوتمق ، خاطره كتيرمك .

دردست = الده يابلمق اوزره .

درسعادت
درعليه } = استانبول .

(اندر) دن مخفف ادات ظرف .

صفدر = دشمن صفلرينى ياران، قهرمان.

درعقب = عقيبنده ، پيشنده ، بلا توقف . § (دريدن) مصدرندن امر حاضر. ييرتيجى ، ييرتان .

درعهده = اوسته آلنمش، اوزرنده.

دركنار = كنارده ، هامشده .

درمانده = آپشمش ، قالمش .

درميان = آره‌ده، اورته‌ده§ ايراد ايتمك .

دَرّ [ع، س] ذات، نفس § فعل مستحسن، كوزل اثر .

دَرا [فا ، س] چان، چينغراق .

دَراىْ [فا] دراييدن مصدرندن امر حاضر واسم فاعل اولوب درلاييجى، چان چان ايدن معناسنه‌در.

ياوه دراى = هرزه وكيل .

دَرّاجَه [ع، س] اوزرى درى ايله قپالى اولوب تكرلكلرى ايچندن دونر ويواش يواش قلعه‌ديبنه صوقولور برآلت حربكه ازمنهٔ سالفه‌ده استعمال اولنوردى . قوچ باشى § راف § اوزرينه بينيلوب آياقله چويريله‌رك يوروديلن بربرى آرقه‌سنده ايكى تكرلكلى آياق آرابه‌سى (وه‌لوسيبد) .

دَراخوما [ج] خرستيانلرده كلينك كوكى‌يه ويرديكى نقد ويا املاك .

دَرارى [ع، س] (درى) نك جمعى رونقدار پارلاق اولان شيلر .

دَرّاكْ [ع ، ص] سريع الانتقال ، فهيم ، اكلايشلى .

قوهٔ دراكه = قوهٔ مدركه مقامنده قوللانيله‌بيلور :

« عقل دراكنه آثار قدر نامبهم »

دَرانيدَه [فا] لقلقه‌جى، چالچكه آدم.

دَراهِمْ [ع، س] (درهم) ك جمعى درهملر.

دَرْبارْ [فا، س] باب سلطنت § باب حكومت. § استانبول .

دَرْبانْ [فا، ص] قاپوجى، بواب .

« دربانلرى واركوز قپوده ال دكنكده مطبخلرينه آچ كيرن آدم دكنك ير »

دَرْبَدَرْ [فا، ص] قاپو قاپو كزن، يوردسز، سرسرى .

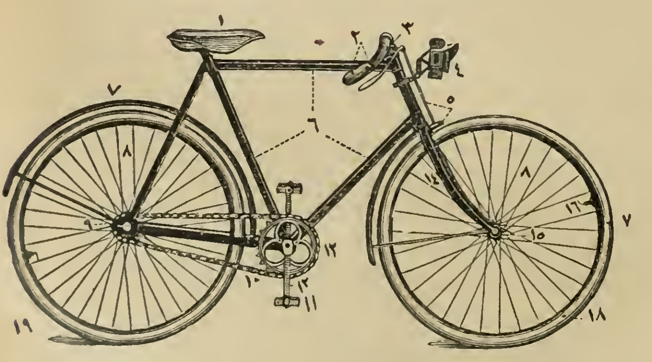

(دراچه = وه‌لوسيبد)

١ — سل . ٢ ، ٣ — كيدون . ٤ — فنار . ٥ — قره‌ك . ٦ — قادر .
٧ — چامورلق . ٨ — ديبون . ٩ — كووه‌ت . ١٠ — شه‌ئ . ١١ — په‌دال.
١٢ ، ١٣ — رودانته . ١٤ — فورشل . ١٥ — ميل . ١٦ — سوباب .
١٧ — ژانت . ١٨ ، ١٩ قائوچوق. [شامبر آير]

دَرْبَنْد [فا. ص] سرحدده بولنان كوچوك قلعه، سرحد قره‌غول نقطه‌سی. § قاره‌لرده طاربوغاز، كچيدمحلی.

دربند اغاسی = ازمنهٔ سابقه اصطلاحاتندن اولوب حدود محافظلرينك بيوكنه دينوردی.

دَرْج [ع، مص] داخل ايتمك، ايدلمك {اشخاص حقنده قوللانيلمز.} § بريره جمع ايتمك § بر فقره ويا مقاله‌يی غزته‌يه قويوب نشر ايتمك.

دَرْج وغلط اوله‌رق:

دَرْز [ت] (معماری) ديوارلرك فصل مشتركلرنده‌كی خرجلر قازيله‌رق يرلرينك خاص كرجله بالاملا اوزوبنك برداخت ايدلمسی عملياتی.

دَرَجات [ع، ﺟ] (درجه) نك جمعی. درجه‌لر، مرتبه‌لر، باصامقلر.

دَرَجه [ع، ﺟ] باصامق، مردیونك آشاغيدن يوقاری‌يه دوغری اولان قدمه‌سی § بلوك، قسم § صره، مرتبه § پايه، مجد وشرف § (هندسه) بردائره‌نك منقسم اولديغی (٣٦٠) اقسام متساويه‌دن هربری § (حكمت) ميزان‌الحراره‌ده منقسم اقسامك هربری § (جبر) برمعادله‌ده اسلر مجموعی.

درجهٔ اولی معادله‌سی = (جبر)(اسی) حاوی اولميان معادله، برنجی‌درجه‌دن معادله: س+ء=ه كبی.

درجهٔ ثانيه معادله‌سی = اسی حاوی معادله: س٢+٢ع=ه كبی.

درجهٔ اشتعال = (اسلحه) مادهٔ ناريه‌يی طوتشديرمق ايچون مقتضی حرارت.

دَرْخواست [فا. ﺟ] رجا، نياز، طلب.

دَرْخوْر [فا. ﺟ] لايق، مناسب، موافق.

دَرْد [فا، ﺟ] الم، كدر، وجع، آغری § قايغو، انديشه، مراق، اضطراب معنوی.

دردمند، **دردناك** = دردلی، كدرلی، مضطرب.

درد دل = قايغو، مراق انديشه.

درد سياه = (طب) حمای محرقه دنيلن علت مدهشه.

دردلشمك = بربرلرينه درد وكدرلرينی سويليوب حسبحال ايتمك.

دردلی = كدرلی، محزون، مضطرب § عليل، مريض.

درد ناخن = طيرناق ديبلرنده ظاهر اولان برعلت.

دَرْدَست [فا، ﺟ] الده ياپلمق اوزره، اكمالی قوهٔ قريبه‌يه كلن § طوتمه، ياقه‌لمه.

دَرْز [فا. ﺟ] يبو § دیكيش يری.

دَرْز [ت، ﺟ] (درج) دن غلطدر. ☞ [درج]

دَرْزی [فا، ﺟ] (درزه) منسوب. ترزی، خياط.

دَرْس [ع ﺟ] اوكرنمك اوزره اوقونان شیء، پارچه § اوكرتمه، تلقين

درس آلمق = اوقومق، اوقونمه‌يه چاليشوب اوكرنمك.

درسخانه = مكتبلرده درس تعليمنه مخصوص اولان اوطه.

درس خوان = درس اوقويان.

درس عام = جامعلرده رحلهٔ تعليمه كچوب عمومه درس ويرمكه مأذون مدرس.

درس عبرت = موجب انتباه اوله‌جق شی.

درس ناظری = مكتبلرده منحصراً درسلره ودرسدن متفرع خصوصاته نظارت ودقت ايدن مأمور.

درس وكالتی = باب والای فتواده طلبهٔ علومك امور و خصوصاتنی رؤيته مخصوص برمأموريت.

درس ويرمك = اوقوتمق، اوكرتمك § عقل خراجه‌لكی ايتمك. تلقين ايلمك.

دَرَقَه [ع، ﺟ] دريدن معمول قالقان.

دَرَقی [ع، ﺟ] (طب) غرتلاغك قسم علياسنده بولنان خنجره‌يی تشكيل ايدن ققرداقلردن قالقان شكلنده اولان غضروف.

درقی حلقوی = (طب) غضروف درقی ايله غضروف حلقوی دنيلن حلقه شكلنده‌كی قرداغه منسوب ديمكدر.

درقی طرجهالی = (طب) خنجره‌يی تشكيل ايدن وغضروف طرجهالی دنيلن قرداغه منسوب ديمكدر.

حدبهٔ درقيه = (طب) غضروف درقينك زاويه‌سنه اطلاق اولنور.

دَرَكات - دَرَك [ع،ﺟ] (دركه)نك جمعی. دركه‌لر، آشاغی اينه‌جك باصامقلر.

دَرْك [ع، ﺟ] ايوجه آكلامه، عقل ايرديرمه، تفهم. § آشاغی طبقه.

دَرْكار [فا.ص] ظاهر، عيان، آشكار، بللی § ايشده، ايش اوزرنده.

دَرْكاه - دَرْگه [فا، ﺟ] تكيه § بيوك ذات آستانی.

دَرْكنار [فا، ﺟ] هامش، هاشيه. برمكتوبك، ورقه‌نك كنارينه يازلش افاده، مطالعه § قوجاقلامه.

دَرَكه [ع، ﺟ] آشاغی اينه‌جك باصامق، قدمهٔ نزول. § آشاغی طبقه § جهنمك الك آلت قاتی.

دَرْمان [فا. ﺟ] علاج، چاره، دوا § قوت، طاقت.

درماندكی = عاجزلك.

درمانده = عاجز.

درمانسز = قوتسز، طاقتسز § چاره‌سز.

درمانسزلق = قوتسزلك، طاقتسزلك § ناچارلق.

دَرْميان [فا] اورته‌ده، ميدانده § اورته‌يه كيرمك § ايراد وبيان ايلمك.

دَرَن [ع،ﺟ] كيروپاس § (طب) (ورم) دنيلن (تدرن) خسته‌لغنده مرضك بولنديغی عضوده توضع ايدن داريدن اوفاق مواد غيرعضويهٔ مرضيه.

درنی = درنه منسوب، درنه مشابه، § (طب) طبيعتی ورم دنيلن علته مشابه اولان امراض § (نباتات) (سحلب) كبی لحمی اولان كوكلر.

التهابات درنيه = تدرندن متحصل التهابلر.

التهاب امعای درنی = باغرصاقلرك درنی‌الطبيعه اولان التهابی.

التهاب عظم درنی = كميكلرك ورمدن متولد التهابی.

التهاب مفصل درنی = (ورم ابيض) دنيلان خسته‌لك.

دَرَنْدَه [فا. ﺟ] يرتيجی، چاك ايديجی، ايدن.

دَرْوازه [فا، ﺟ] بيوك قاپو، دائما آچيق طوران پك بيوك قاپو، [شهر، قلعه، عمارتخانه، بيوك جامع، تكيه قاپولری كبی.]

دروازهٔ كوش = كنايه طريقيله، قولاق دليكی.

دروازهٔ نوش = كنايه طريقيله آغز.

درواز بان == قاپوجى، بواب، دربان . § قاپو كبى بيوك اولان پنجره .

دَرُونْ [فا،ـ] برشيئك ايچى، داخلى § ايچ يوز، قلب، كوكل .

درونى == داخلى ، ايچدن، قلبدن .

درون بين == بعض اجواف بدنى مشاهده يه مخصوص برآلت طبى .

دَرْوِيشْ [فا،ـ] {(در) ايله (ويش)دن مركبدركه : معناى لغويسى (قاپويه سربلمش) ديمكدر . } فقير ، بيوايه § رضاء الله ايچون فقر وقناعتى اختيار و ذكرالله ايله اشتغال ايدن طرق عليه منسوبيننده هر برى .

درويشانه == درويشه ياقيشير صورتده § قناعتكارانه .

دَرّه [فا،ـ] ايكى طاغ اتككك برلشديكى چوقور ير ، وادى § طاغ آره سنده سيل صولرينك آقديغى محل § چايدن، ايرماقدن كوچوك آقار صو .

آقار دره == صورت دائمه ده جارى كوچوك چاى .

درهٔ آسمان == كهكشان، صمان اوغريسى

دره اوتى == صلاطه درونده قونيلان اينجه ياپراقلى برنوع رزنه .

دره تپه == دوز اولميان ، اينيشلى ، چيقيشلى، عارضه لى اراضى .

بيك دره دن صو كتيرمك == قبول ايدلميه جك شئ ايچون بهانه سرد ايتمك § مقصد تحتنده سوزى طولاشقلى سويلمك .

دَرْهَمْ [فا،ـ] قارمه قاريشيق، مخلوط § مضطرب .

دَرِى [فا،ـ] لسان فارسينك فصيحى [عربيه توفيقاً (دريه) صورتنده دخى قوللانيلير] § دره يه منسوب

دَرِى [ت،ـ] اجسام عضويه نك سطحنى قاپلايان اينجه زاركبى قاب، جلد، پوست ، قبوق . بر درى بر كميك || اتسز ، لاغر ، ضعيف .

دَرْيا [فا ، ـ] دكز ، بحر .

درياى اخضر ==(كنايه طريقيله) كوك، سما .

دريابار == ساحلده كائن شهر، مملكت § بحر عظيم .

دريابند == ليمان § ترسانه .

درياچه == كوچوك دكز ، كول .

دريادل == قلبى كنيش ، حوصله سى واسع، تاه سز § همتى واسع .

قپودان دريا == وقتيله دونماى همايون قوماندانلرينه ويريلن عنوان مخصوص .

دريا كش / دريانوش } == چوق ايچكى ايچن .

درياى لعل == كنايه طريقيله شراب قوچيسى .

دَرْيَابْ [فا،ـ] عقل، درايت، ذكاوت .

دَرِيچه [فا، ـ] آچيلوب قپانمسى زور اولان بعض بيوك دمير قاپولرك اورته يرندن پنجره كبى آچيلان كوچوك قاپو § پنجره .

دَرِيدَه [فا،ـ] ييرتيلمش، چاك اولمش، ييرتيق .

دريده دهن == آغزى ييرتيق، يعنى بوش بوغاز .

دَرِينْ [ت، ـ] {ويا دريك} عمق ، ديبى ، قعرى اوزاق اولان . § (اويقوحقنده) زياده طاليان . § كهنه واريله جق صورتده اطرافلى ، تفصيلاتلى .

درينجه == اولدقجه درين، چوقورجه .

درينلتمك == چوقورلاتمق ، قازه رق قعرينى اوزاقلاتمق ، درين ايتمك .

درينلك == درين اولان شيئك حالى ، عمق، برشيئك ديبنك، قعرينك اوزاقلغى، چوقورلق .

دَرْيُوزْ ـ دَرْيُوزَه [فا ، ـ] ديلنجيلك ، سائللك .

دريوزه كر == ديلنجى، سائل .

دَسَائِسْ [ع،ـ] (دسيسه) نك جمعى حيله لر .

دَسَاتِيرْ [ع ، ـ] (دستور) ك جمعى، دستورلر ، قاعدهٔ عموميه لر ، قانونلر .

دَسَّاسْ [ع، ـ] دسيسه كار ، حيله كار، حيله ايدن

دَسَامْ ـ دَسَامَه [ع ، ـ] شيشه طپاسى § قپاق . § (طب) قلب، طمارويا باغرصاق داخلنده تپنى وظيفه سى ايفا ايدن بوكونديلردن هر برى . (حكمت) دايكلرده بولنان قپاق .

دسامهٔ اكليليه == (طب) قلبده اذين يسرى بطين ايسره ربط ايدن فوهه نك قپاغى . دسامهٔ ذوثلاثة الشراقه || (طب) اذين ايمنى بطين ايمنه ربط ايلين فوهه نك قپاغى .

دسامهٔ سينيه == (طب) شريان ابهر وشريان رئوينك آغزلرنده كى كوچوك قپاقلر .

دَسَامَاتْ جمع (دسامه) قپاقلر .

دسامات قلبيه == (طب) اجواف قلبيه وشريانيه يه آچيلان ثقبه لرى ستر ايدن غشائى قپاقلر .

دَسْپُوتْ ـ طْ [ج،ـ] اورتودوقس متره پوليدى ، روم پسقپوسى .

دَسْتْ [فا ، ـ] ال ، يد .

دست آموز == ياوروودن بسلنوب اله آليشديرلمش اولان .

دستادست == پشين آلنان، ويره سيه اولميان متاع .

دست آسيا == ال دكرمنى .

دستباز == ماهر قمارباز .

دست افشان == رقاص ، چنكى .

دست انداز == مسلط .

دست بدست == ال اله § پشين صاتش .

دست بوسى == ال اوپمك مراسمى .

دست تنكى == فقر ، ضرورت .

خط دست == ال يازيسى .

دست راه == اليچقيسى ، دستره .

دردست == الده ، ياپلمق اوزره .

دردست ايتمك == بالتعقيب توقيف ايتمك ، ياقه لامق .

زيردست == ال آلتى ، تابع .

زيردستان == تبعه .

دست كيره == آنكره .

دست كش == الچكيجى، فارغ اوليجى، اولان .

دستكير == ال طوتيجى، معين، ظهير، حامى .

دَسْتَارْ [فا،ـ] صاريق، عمامه § پرده لك اينجه كليم .

دستاربند == صاريقلى، صاريق صاران .

دَسْتَارْچه [فا،ـ]منديل، دستمال، ياغلق .

دَسْتَاسَنْكْ [فا،ـ] مهره، صاپان § اجزا اكرمكه مخصوص طاش .

دَسْتَانْ [فا ، ـ] حكايه، قصه § منظوم ماصال § مكر ، حيله ، تزوير .

دَسْتَاوِيزْ [فا،ـ]هديهٔ جزئيه، كوچكدن بيوكه تقديم اولنان هديه .

دستبرد [فا.ص] قدرت غالبانه . غلبه

دست پیمان [فا.ا] یوز گورومالکی ، داماد ك گلینه ویردیکی آغرلق ، هدیه .

دسترس [فا.ص] اقتدار ، قدرت § ال ایریشمه § نائل ، موفق ، ظفریاب .

دستره [ت.ا] (فارسی (دستاره) دن محرفدر) ال بیچقیسی .

زمین دستره‌سی = یوارلاق شیلری کسمکه مخصوص دستره .

قیل دستره‌سی = پك اینجه تخته صفیحه‌لر سمکه مخصوص دستره .

دستره بالغی = اوزون بورونلی برجنس بالق ☛ (بالق) .

دستك [ت.ا] ییقلامسی منع ایچون دیواره ، آغاجه اوریلان کوچوك پایانده ، طیاق

آغاج دستکی = میوه‌لی آغاجلرك مبذول زمانلرنده داللرك قیرلمه‌سی ایچون مختلف صورتلرده یاپیلان استنادلره دستك دنیلور اك زیاده یالکز بر آغاجدن یاپیلیرسه‌ده ایکی اوج آغاجك بربرینه برلشدیرلمسیله‌ده دستك یاپیلر . بونلرك عنی اغجك داللرینك وضعیتنه کوره دکیشیر .

دستمال [فا.ا] ال سیله‌جك یاغلق ، مندیل ، خاولی .

دستمالجه = کوچوك مندیل ، جیب مندیلی .

دستمایه [فا.ا] سرمایه ، بضاعه .

دستور [فا.ا] اذن ، رخصت § آرابه‌جیلرك وحماللرك (یول ویر) معناسیله تفوه ایلدکلری تعبیر مخصوص .

دسته [فا.ا] دمت ، کل ، چیچك دمتی § طاقم .

دسته دسته = دمت دمت .

دسته سنك [فا.ا] بویا وسائره ازمکه مخصوص یوارلاق وسرت طاش .

دسته موره [ج] (بحریه) ایکی دیرکدن برینك نهایت علیاسیله دیکرینك نهایت سفلاسی بربرینه ربط ایدن دلیکلی آغاج ویا دمیر .

آنا دسته موره‌سی = (بحریه) آنا دیرکنك رأسی ایله غابیه چوبوغنك نهایت قسمنی بربرینه ربطایدن آغاج ویا دمیر .

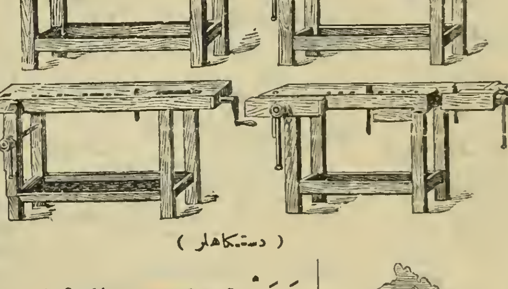

(دستگاهلر)

دسم [ع.ا] چرویش یاغی § یاغ .

دسمی = (طب) یاغلی ، یاغمسی شیلر .

دسته موره بونتلی = (بحریه) دسته موره‌نك پرووه طرفنی یعنی اوجنی حامل اولمق ایچون قونیلان دستك .

دستی [فا.ا] طوپراقدن معمول معروف صو قابی .

دستیار [فا.ص] معین ، مظاهر .

دستیاری = معاونت ، مظاهرت .

دستینه [فا.ا] ال بیله‌زیکی .

(دستك)

دستك [فا.ا] پاموق ، یوك اکردکاری آلت ، ایك

دستگاه ـ دستگه [فا.ا] تزگاه ، ایش محلی § قدرت

دسکره [فا.ا] آسکره ، خسته ، مجروح ویاقبرلمه‌جق اشیا نقلنه مخصوص قوللی تخته که : ایکی کشی طرفندن قالدیریلور ☛ [آسکره] .

دسیسه [ع.ا] حیله ، کیزلی حیله ، مکر ، خدعه .

دسیسه کار = حیله کار ، دسیسه‌جی .

دسیسه کاری = دسیسه کارلق .

دسیسه کارلق = حیله کارلق .

دسیسه‌لی = حیله‌لی ، حیله ایله یاپیلان .

دسیمترو [ج] مترونك اونده بری .

دشت [فا.ا] اووه ، صحرا ، بیابان .

دشنه [فا.ا] خنجر .

دشنهٔ صبح = عمود شفق ، طاق بری .

دعائم [ع.ا] دستك ، پایانده معناسنه اولان (دعامه) نك جمعی

دعاوی [ع.ا] (دعوی) نك جمعی ، دعوالر .

دعاوی اداره = قوانین مخصوصه‌سیله معین وظائفك اخلالندن منبعث مطالبات ومدعیات .

دعاوی اصلیه = (حقوق) مدعی طرفندن ابتداءً واصولنه توفیقاً اقامه ایدیلوب مقصد اصلیی تضمن ایدن دعوی .

دعاوی بحریه = (حقوق) امور بحریه‌دن متولد دعوالر .

دعاوی تجاریه = (حقوق) معاملات تجاریه‌دن منبعث دعوالر .

دعاوی جزائیه = (حقوق) جرائمدن متولد دعوالر .

دعاوی حقوقیه = (حقوق) حقوق شخصیه‌دن متولد دعوالر .

دعاوی شرعیه = (حقوق) شرع شریف احکامنه تطبیقاً فصل ایدیله‌جك دعوالر

دعوت [ع.ا] چاغرمق ، چاغرمه § شکایت § دعا .

مستجاب الدعوه = دعاسی مقبول . § ضیافت

دعوتیه ورقه‌سی = یوم معیند ، طرفینك محکمه‌یه جلبی ایچون کوندریلان ورقهٔ مختومهٔ رسمیه

دَعْوىٰ [ع،س] بويله‌در، ياخود دكلدر ديه ادعا، مجادله § ايكى كشى بيننده بويولده تحدث ايدن ادعا. § (فقه) بركيمسه ديكر كيمسه‌دن حضور حاكمده حقنى طلب ايتمك § (رياضيه) بلا اثبات حقيقتى معلوم اوله‌يوب دلائل مقنعه ايله محتاج اثبات اوله‌رق ايراد ايديلان برحقيقتدر.

دعواى بلا دليل = (حقوق) دليلسز دعوى.

دعواجى = دعوى ايدن، مدعى.

دعواجيلق = مدعيلك.

دعواى حادثه = (حقوق) بر دعوانك رؤيتى اثناسنده كفالت وتعهد ماددلرندن دولايى حدوث ايدن ديكر دعوى

دفع دعوى = (فقه) مدعىٰ عليه طرفندن مدعينك دعواسنى دفع ورفع ايده‌جك بردعوى درميان اولنمق.

دعوالى = حقنده دعوى اولنان، منازع فيه § ادعاسى بيوك § معند.

دعواى مدلل = (حقوق) دليللى، مثبت دعوى.

نقل دعوى = ☜ [نقل].

دعوى وكيلى = (حقوق) تحصيل علم حقوق ايتمش وقوانين موضوعه‌يه حصر اوقات ايله ايفاى وكالتى مشغلهٔ رسميه اتخاذ ايلمش ذات، آووقات.

دَغا [فا. ص] كوتو خويلى، بد مشرب. § حيله‌كار، خبيث § حيله، خيانت.

دَغْدَغه [ع،س] راحتسزلك، اضطراب. § غائله.

دَغَلْ [فا] (دغا) ايله مترادفدر § قلب آقچه

دغلباز = حيله كار.

دَفّ [ع،س] تف، دائره، معروف آلت لهو.

دفزن = تف چالان، چنكى.

دَفائِنْ [ع.س] (دفينه)نك جمعى. كوملمش خزينه‌لر.

دَفاتِرْ [ع،س] (دفتر)ك جمعى.

دفاتر تجاريه = (حقوق) هر تاجرك قانوناً طوتمغه مجبور اولديغى (ژورنال)، (پلانچو)، (قوپيه) وبونلره متفرع دفترلر.

دَفْتَرْ [ع،س] صورت مخصوصه‌ده بربرينه ربط اولنمش اوراق، مجموعه § يازى يازمق اوزره بربرينه ديكيلوب كتاب شكلنه قونلمش بياض اوراق § حساباتى، اساميى، ارقامى حاوى كاغد، پوصله.

آنا دفترى = تجارك پوصله دفترلرينك مجموعى اعتباريله محتوياتنى شامل بيوك دفتر.

استدعا دفترى = (حقوق) محكمه‌يه ورود ايدن بالجمله عرضحاللرك، تقريرلرك تاريخلرى ايله مدعى ومدعى عليهك اسم، شهرت تابعيت ومحل اقامتى ودعوانك نه‌يه دائر اولديغى وسائره‌نك قيدينه مخصوص محكمه دفترى

اصول دفترى = قواعد تجاريه وصرافيه‌يه موافق اوله‌رق دفتر طوتمق واويولده معاملاتى قيد وضبط ايتمك اصولندن باحث فن.

دفتر اعمال = انسانك افعال حسنه وسيئه‌سنك مقيد اولديغى دفتر معنوى.

پلانچو دفترى = اموال واشياى منقوله‌نك، ديون، ذمم ومطلوباتك قيد اولنديغى دفتر.

دفتر خاقانى = املاك وعقارك متصرفلرى اساميسنى واملاكك جنسى، حدود، نوع، مقدار، قيمتنى مبين دفاتر رسميه‌يى تنظيمه واملاك بيع وشراسى معاملاتنى اجرا ايله سندات رسميه اعطاسنه مأمور دائرهٔ رسميه.

دفتردار = هر ولايتده اوولايته عائد اموال وواردات دولتك تحصيل وجبايتنه ومصرفنه مأمور اك بيوك ماليه مأمورى.

قاصه دفترى = مقبوضات ومدفوعات نقديه‌نك قيدينه مخصوص دفتر.

قوپيه دفترى = تاجرك شركاسنه وآدملرينه كوندرديكى مكتوبلرك عينى قيد ايتديكى دفتر.

يوميه دفترى = تجارته دائر كافهٔ معاملاتك كونى كوننه قيد ولنديغى دفتر.

دَفْع [ع،مص] صاومق، صاولمق § قوغمق § (فقه) مدعى عليه طرفندن مدعينك دعواسنى منع ايده‌جك بر افاده درميان اولنمق.

دفع مضرّم = (فقه) دفع مضرت ايتمك.

دَفَعاتْ [ع،س] (دفعه)نك جمعى. كره‌لر، دفعه‌لر.

بالدفعات = برقاچ كره، دفعه‌لرله، مكرراً.

دَفْعَه [ع،س] كره، نوبت.

دفعه اولى = برنجى كرده، ابتدا.

دفعةً = بردن، بركره‌ده § اكسزين، وهلةً.

دَفْنْ [ع،مص] كومك، كوملمك.

دَفْنَه [ج،س] (شجرة الفار) ذات الفلقتين شعبه‌سندن غاريه فصيله‌سنه منسوب وطفلان جنسندن ياپراقلرى كوزل قوقولى معروف آغاج.

يبانى دفنه = (مازريون) عينى فصيله‌يه منسوب كوزل قوقولى برنوع طفلاندر.

(يبانى دفنه)

دفنه‌جك = اغريدوس دفنه‌سى.

دَفَّه [ع،س] يان، يوز § كتاب جلدينك ايكى جهتندن هربرى.

دفتين = كتاب جلدينك هرايكى جهتى.

دفه‌جى = مرابحه‌جى، آغر فائضله پاره اقراض ايدن.

دَفينْ [ع،ص] كوملمش، كوملى.

دَفينَه [ع،س] يره كوملمش مال، پاره § پك قيمتلى شئ.

دَقّ [ع،س] {اكثريا قاپو حقنده} اورمق، اوراق، چالمق، چالنمق.

دَقائِق [ع،ص] (دقيقه)نك جمعى دقيقه‌لر § اكلاشلمش كوچوك شيلر § اينجا خرده شيلر § اينجه فكرلر.

دُقاقْ [ع،-] {دالك ضمه‌سيله‌ده اغتدر} (طب) امعاى رقيقه‌نك صوك قسمى.

دَقيقْ [ع،ص] {معنوياتده قوللانلديغنه كوره} اينجه § اون.

دَقيقَه [ع،ص] اكلاشلمسى كوج شئ، محتاج دقت كيفيت § ساعت ميناسنك منقسم اولديغى التمش جزؤدن هربرى § (هندسه) دائره تقسيماتندن درجه‌نك آلتمش جزؤده برجزئى.

امعاى دقيقه = (طب) معده‌دن اعور ديناى كور باغرصاغه قدر امتداد ايدن باغرصاغك اينجه قسمى. بوكا امعاى رقيقه دخى دينور.

دقیقه دان، دقیقه‌شناس = خصوصات مشکله‌یی فرق وتمییز ایدن .

دك [ت] ادات انتها اولوب زمان ومکان حقنده استعمال اولنور . { الیوم همان متروك کبیدر . }

دك [ت] حیله ، مکر ، دسیسه .

دکاکین [ع . ـ] (دکان) لـ جمعی . دکانلر .

دگدیرمك [ت مصـ] یتیشدیرمك ، ایصال ایتمك § قیمتنی بولدیرمق § طوقوندیرمق § کماله ایردیرمك

دگر [ت . ـ] قیمت ، قدر ، بها § اهلیت ، لیاقت § شایان ، شایسته سزا .

دگرلی = قیمتلی ، قیمتی اولان § معتبر محترم § لیاقتلی ، اهلیتلی ، مقتدر .

دگرسز = قیمتسز § اهمیتسز § لیاقتسز ، اهلیتسز ، عاجز .

دگرسزلك = قیمتسزلك § لیاقتسزلك .

دگرمان دوغریسی :

دگرمن [ت . ـ] بغدای وسائره اوکوتمکه مخصوص آلت وماکنه ، اون فابریقه‌سی ، آسیا ، آسیاب ، طاحون § تکرلکلی ، یوارلاق شی § زیتون وسائره ازوب صوینی چیقارمغه مخصوص آلت ، مکنه ، معصره .

صو دگرمنی = صو ایله متحرك دگرمن .

بخارلی دگرمن = بخار قوتیله ایشلر دگرمن .

ال دگرمنی = ال ایله چوریلور ، ایکی طاشدن عبارت دگرمن § بوبر وسائره اوکوتمکه مخصوص کوچوك ماکنه .

قهوه دگرمنی = قهوه دانه‌لرینی اون حالنه قویمغه مخصوص ماکنه ، آلت .

دگرمنجی = اون دگرمنی اداره ایدن آدم .

یل دگرمنی = یلکن بزندن قنادلری اولوب روزکار ایله تحریك ایدیلور دگرمن که اکثریا قویودن صو چیقارمق ایچون دخی استعمال اولنور .

دگرمی [ت . ـ] مدور ، تکرلکمسی شی § اقمشه‌نك هر برمربعی § عوام لساننده اکی بویی بر ، مربع .

دگرمیلك = مدورلك ، مربع الشکل .

دگرمیلنمك = دگرمی اولمق .

دگز [ت . ـ] کرهٔ ارضك طوزلو صوایله قابلی اولان قسم اعظمی ، بحر ، دریا § بیوك کول .

آچیق دگز = انکین دگز ، بحر محیط .

دگز آشیری = دگزك اوته سنده کائن .

دگز آیغری = ابحار منجمده‌یه مخصوص ذوات الماشین قسمندن برحیوان جسیم . ایپوپوتام

دگز اوتی = قعر دریاده بیتن اوتلر . § قنایه ، شیلته طولدیرمق ایچون قوللانیلیر برجنس اوت .

دگز اوردکی = (هارل) طیور ذات الارجل الکفیه‌دن اولوب بحری اسمیله دخی یاد اولنور .

(دگز اوردکی ـ هارل)

دگز اوردکی = (آلباتروس) طیور ماشیه‌دن اولوب دگزلرده کوجك بالقلری اتلاف ایدرك کچینن برنوع اوردکدر .

(دگز اوردکی ـ آلباتروس)

دگز ایکنه‌سی = بحر محیطده ، بحر سفیدده بولنوب قوللقسیونلرده وحیوانات حوضلرنده محافظه ایچون صید اولنور قلیل العدد برجنس طولانی بالق .

اولو دگز = فورطنه کلدکدن صکره برمدت دوام ایدن وفقط طالغه‌لری چاتلادیغی ایچون ظاهراً بللی اولمیان تلاطم .

دگز صازی = کثیرة الرجلیهٔ مرجانیه‌دن بحر سفیده مخصوصدر .

(دگز صازی)

دگزجی کمی = (بحریه) صاللاندیسی ، بایپه‌سی آز ، فورطنه‌یه متحمل کمی .

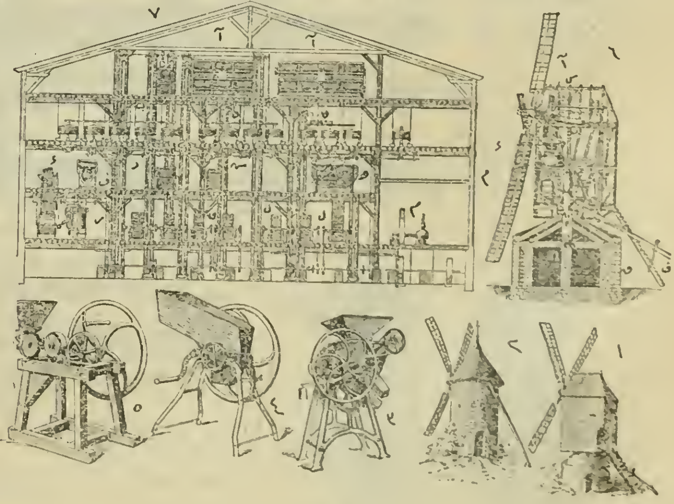

(دگرمن)

۱ ، ۲ ـ یل دگرمنلری . ۳ ، ٤ ، ٥ ـ ال ایله تحریك اولنان نوعلری . ٦ ـ یل دگرمننك اقسام داخلیسی : آ ـ قنادلر . ب ـ محور خشبی س ـ دیشلی چرخ د ، ء تکنه . م ـ دگرمن طاشی . ص ـ دگرمنك اوزرنده بولندیغی میل . ف ـ دگرمنی میل اوزرنده ایدیتنین طرف‌سوق وتدویره مخصوص قول . ى ـ مردیون . ۷ ـ بخارله متحرك دگرمنلرك اقسام داخلیسی : الف ـ ب ، ى . ى عملیات وتحنیه . د ، ء ، ف ـ کپکك محل تفریقی . ش ، هـ ـ ایرمیك ، بولغور استحصاله مخصوص قسمی . ش ، ص ـ عملیات تطهیریه . ك ، ل ل ـ سلندیرلر . م ـ موتور .

دكز خرسزانغی = (حقوق) مسلحاً دكزده دكزده‌رك كميلره اجرای تسلط ايتمك، قورصانلق

دكز خرسزی = قورصان .

دكز صاليانغوزی = (بياض مديه) بونلره ليماوشيطان مناره‌سی اسملری ويريلير .

دكز شقايقی = بوده اوجنس مخلوقاتندر حيوانات ناعمه‌نك برنوعی اولوب اكثريا كميلره ياپيشير .

دكز صامورى = حيوانات ذات الثدیيانك آكل اللحوم جنسندندر . آرقه آياقلرينك تماميله مسبح شكلده اولاسيله ممتازدر . تخميناً برچق مترودن زياده بر طوله مالكدر . دكزده يشايان برچوق نوعلری واردر .

(دكز صاليانغوزی)

(دكز صامورى)

دكز صدفی = حيوانات ناعمه‌نك ذوالمصرعين شعبه‌سندن برحيواندر .

(دكز صدفی)

دكز صقصغانی = طيور ساحليه‌دن اون قدر نوعی بولنان برقوشدر .

(دكز صقصغانی)

دكز طاووغی = ايلك فامليا سندن اوزون وتويسز باجاقلی برجنس قوشكه صولاق وباطاق يرلرده بولنور .

دكز طوتمق = كمينك صاللانتيسی حسبيله معده بولانمق .

دكز فرجی = (نجم البحر ، دكز شمسيه‌سی) حيوانات ناعمه‌نك ذات الارجل البطنيه فرقه‌سندن اولوب هرطرفده بالخاصه ساحللرده كثرتله بولنور .

دكز فناری = (بحريه) سفينه قپودانلرينك كيجه يوللرينی شاشيروب قره‌يه اوطورماسق وهانكی موقعده بولنديغنی تعيين ايتمك ايچون سواحلده‌ركز اولنان فنار .

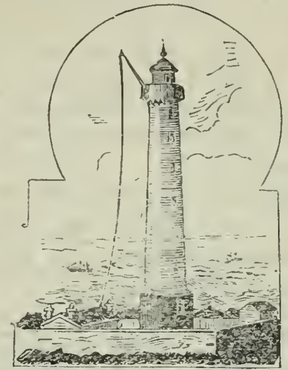

(دكز فناری)

دكز قرالیچه‌سی = (حيوانات) خراطينيهٔ رأسيهٔ العقمه دنيان فصيله‌يه منسوب دكز حيواناتندن بری اولوب باشنك اوزرنده برطراق شكلنده موضوع يالديزلی خطلر موجوددر .

دكز قطائفی = (طب) اوكسوروكه قارشی وكوكس يومشاتمق ايچون حاضرلانوب ايچيريلور برنوع نبات بحريكه قورومشی تل قطائفنه بكزر .

دكز قلابوشی = حيوانات كثيرالرجليه‌دن برنوع دكزفرجيدر .

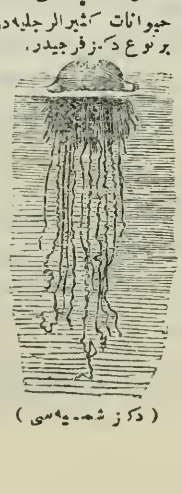

(دكز شمسيه‌سی)

دكز قوردی = حيوانات ناعمهٔ عديمة الرأس فرقه‌سندن اولوب دكزلرده سفينه كراسته‌لرينی واسكله تخته‌لرينی دلن بيوك برقوردر .

(دكز قوردی)

دكز قويونی = آيی بالغی دنيلن بالق

دكزلك = ياغمورو صودن محافظه ايچون پنجره اوكنه ، قايق كنارينه قونان شيولی تخته

دكز قيرلانغيجی = طيور دوريادن اولوب چين دكزلرنده بولنور .

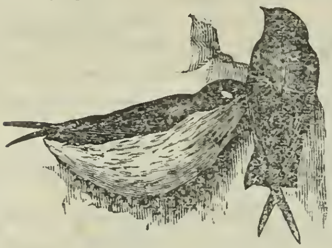

(دكز قيرلانغيجی)

دكز قييسی = ساحل يالی .

دكز كستانه‌سی = شعاعيه دنيلن حيوانات نباتيه‌دن اولوب دكزصولرنده يشار برجنس مخلوقكه حيوانات ايله نباتاتك فصل مشتركی عد ايدلمكده‌در . يعنی هم حيوان ، هم نبات عد ايديله‌جك خواصه مالكدرلر .

دكز كوپوكی = خفيف وبياض طاشكه هيكل ، سيغاره آغزلغی وسائره اعمالنده استعمال ايديلور .

دكز يوصونی = (اشنيه) ذات الالقاح

(دكز يوصونی)

١ — لوا .
٢ — قورالاين .
٣ — فوكوس .
٤ — مجمع اجربهٔ مؤنثه .
٥ — بزيرات مونيه ايله .
٦ — مجمع اجربهٔ مذكره .

خفیه ویا غیر منظوره نباتاتدن اشـنیه شعبه‌سندن عدیم الجذر بر نبات اولوب صفائح شـكلنده طاتلی وطوزلی صولر درونده باپلمش اوله‌رق بولنور. اكثریا وزكلیدر. قیلوروفیلی حاویدر . بعض اشنیه‌لر میقرو. سقوبله كوریله بیلن حجیرات صغیره‌نك اجتماعندن تركب ایتمشدر. اك مشهورلری (وارهك) اولوب دالغه‌لر واسطه‌سیله ساحل بحره كلنلری طوپلنه‌رق ایودیروم وسودا استحصال ایدیلیر . پك چوق نوعی واردر مشهورلری: اولوا ulva قورالان coralline فوكوس fucus اولوب بونلرده القاح كیفتی مجمع اجریهٔ مؤنثه‌ده بولنان عوعوـ ـقرلرله براشمسیله وقوعه كلور .

دَكستْرین [ج، ا] (كیمیای عضوی) نشاسته‌نك (٢٠٠) درجه‌یه قدر تسخین اولنمسندن حصوله كلن ونشاسته‌یه كلیاً مغایر بولنان ذوتساوی التركیب برجسم .

دَكْسِزْ [ت] مناسبتسز ، طبیعتسز . § دیك سوزلی .

دكسزلك = مناسبتسزلك، طبیعتسزلك.

دكسزلنمك = طاتسزلق، خویسزلق ایتمك.

دَكشْدیرْمَك [ت. مص] ایكی شیئی بری بری برینك یرینه قویمق ویا ویرمك، ایكی شیئی بر برینه بدل طوتمق § تحویل ایتمك

دَكِشلمك [ت. مص] ایكی شیءٔ برینك برینه قونلمق ویا ویرلمك § تحول § بوزولق .

دَكِشمك [ت. مص] بولندیغی حالدز باشقه برحاله كچمك § ایكی شیئی بری برینه بدل آلوب ویرمك § برشیءٔ كیدوب دیكری كلمك .

آی دكشمك = یكی آی حلول ایتمك.

دكشمه = دكشمك حالی، فعلی

دَكشِیك [ت، ص] متحول ، متغیر ، متبدل ، مبادله .

دَكل [ت] ادات نفی .

دَكه‌مك [ت، مص] تجربه ، امتحان ایتمك، یوقلامق، صنامق.

كوجنی دكه‌مك = قوتنی تجربه ایتمك.

دَكمك [ت، مص] طوقنمق، تماس ایتمك. § تأثیر ایتمك § مقبوله كچمك § كاله ایرمك، میوه اولق.

ال دكمك = بوش وقت بولمق.

دكه = دكمك فعل وحالی .

دَگَنك [ت، ا] عصا، باستون § اینجه دال، چوبوق § صوپا § طیاق، ضربه .

دگنكجی = عمله‌نك، قایقجیلرك، حماللرك اراده جیلرك اونباشیسی .

دَگین [ت] ادات انتهادر .

دَلائل [ع. ا] (دلیل)ك جمعی دلیللر، قلاغوزلر § برهانلر .

دَلّاك [ع، ص] دلك ایدن ، حمامده آدمی كیسه‌لیوب اوغوشـدیرن ویقایان اوشاق .

دَلال [ع، ا] ناز، جلوه، عشوه

دَلّال [ع، ص] آلم صاتمه طرفین آره‌سنده واسطه اولان § برینك مالنی باغیره‌رق ، تشهیر ایدرك صاتان شخص § برینك اشیا واملاكنی فروخته دلالت ایدن .

دلالیه = دلال اجرتی .

دلاللق = دلالك حال وصفتی § دلالیه اجرتی.

دَلالَت [ع، ا] یول كوسترمك ، قلاغوزلق ایتمك § دلیل ، برهان اولمق § (منطق) برشیئی اكلامقدن دیكر شیئی اكلامق .

دلالت مطابقیه = (منطق) برلفظك تماماً معنای موضوعنه دلالت ایتمسی .

دلالت تضمنیه = (منطق) بر لفظك معنای موضوعنك جزئنه دلالت ایتمسی .

دلالت التزامیه = (منطق) بر لفظك معنای موضوعی ایله ذهناً لازمكلن دیكر برمعنایه دلالت ایلمسی .

دَلتا ـ دالْیه [ج] (طبقات) مواقع منحطه‌ده ایكی قوله آیریلان نهرك قوللری آره‌سنده مثلث شكلنده اوله‌رق حادث اولان ساحهٔ مترسبه .

دَلدیرمك [ت، مص] برشیده دلیك حصوله كتیرمك .

دَلفین [ع، ا] (حیوانات) برحیوان بحری كه لحمی مأكولدر § (قوزموغرافیا) قطب جنوبیٔ سماده بر جملهٔ كوكبیه .

دَلق [فا، ا] اسكی لباس § دیلنجی لباسی § یاملی درویش خرقه‌سی .

دلقپوش = فقیر § ریاكار آدم .

دلك [ع، مص] سورتمك، سورتلمك . وغ. شدیرمق ، اوغوشدیرلمق . § ال سورتوب اوغوشدیرمق .

دلك خفیف = پك یواش سورولمك ، اوغوشدیرلمق .

دلك شدید = شدتلیجه‌ورتده سورولمك اوغوشدیرلمق .

دلك وتماس = (حكمت) طوقونارق سوریته‌رك كچمك .

دَلْمَك [ت. مص] سوودی اوجلی برشیله برجسمده دلیك، فتحه آچمق § قورجالامق ، برایشك كنهنی ، حقیقتنی آراشدیرمق .

دَلِنْمَك [ت. مص] دلیكلی اولمق.

دَلْو [ع، ا] قویودن صو چیقارمق ایچون استعمال ایدیلان قوغه§(قوزموغرفیا) منطقة البروجك اون برنجیسی ـ كه : شمس كانون ثانینك اواخرنده بورایه واصل اولور

(دلو)

دَلُوك [ع. ص] دهن كبی بدنه سوروب اوغوشدیره‌جق شیءٔ .

دَلی [ت، ص] دیوانه، مجنون، قوهٔ عاقله‌سنه ضعف طاری اولمش اولان .

دلی الاجه‌سی = برجنس طوتیان .

دلیجه طوغان = طیور جارحه‌دن آوجی بر قوشدر .

(دلیجه طوغان)

دلیشمن = دلی طورلی .

دلیقانلی = پك کنج .

دلیجه = (نباتات) نجیلیه فصیله‌سندن سنوی ودانه‌سی زهرلی برفدن اولوب چاودار، بغدای، آرپه ا کینلری آره‌سنده کثرتله بولنور. اکلی قوایه عطالت ویرر.

دلیرمك [ت، مص] دلی اولمق .

دلیك [ت،س] برجسمك حاوی اولدیغی فتحهٔ مدوردرکه : منتظم ویاغیر منتظم اولوب اولمه‌سی شرط دکلدر، ثقبه

قولاغی دلیك = تیزحوادث آلیر، ایش اکلار آدم

دلیکلی = دلیکلی اولان، مثقوب .

دلیك‌دیشیك = هر طرفی دلینمش، اوزرنده رخنه، دلیکلر آچلمش اولان .

دلیل [ع،ص] قلاغوز، دلالت ایدیجی، ایدن ¶ مجهولی کشفه، معلومك صحتنی اثباته مدار اولان خصوص § (حقوق) جرمك ثبوتنه مدار اولان قرینه § مرشد .

دلیل التزامی
دلیل اقناعی
دلیل جدولی
= (منطق) خصم عندنده مستدل اولدیغی او... لمسون آنك تحت تصدیقه کچن دلیل

{ رنجی معناده جمعی (ادلاء) ایکنجی واوچنجیده دلائل، وبو صوك معناده (ادله) کلیر }

دم [ع،س] قان، خون ¶ (طب) اعضانك حیاتنی محافظه و انسجه‌لك تشکلاتنی ونقصانلرینی تکمیله لازم اولان موادی اعطا ایدن مایع، مایع مغذی .

استدماء = (طب) رئه یعنی آق جکرلر واسطه‌سیله آلنان هوانك تأثیریله دم وریدینك دم شریانی‌یه تحولی (هاتوز)

ام الدم ابهر = (طب) ابهرك انبساط جزئیسندن متشکل اولوب موضعی شریان ابهرده اولان برومدرکه : عشرت وسوء استعمالات نتیجه‌سیدر .

تبول دم = (طب) دمه (اوره) دنیلان جوهر بولك قاریشمسندن وتراکمندن متحصل برمرض .

تخثر دم = (طب) قانك پیختیلاشمسی.

دوران دم = (طب) قانك مرکزدن (قلبدن) محیطه کیدوب بعض تحولاته اوغرادقدن صکره محیطدن تکرار مرکزه عودت یلمسی کیفیتی

جهازدوران دم = انسان وحیواناتده مرکزده اولوب قانه حرکت ویرن قلب ایله قانی وجودك هرطرفنه توزیع ایدن اوعیهٔ دمویه‌نك هیئت مجموعه‌سی .

دم شریانی = (طب) قلبك اجواف بولنوب اورادن اطراف وجوده سوق اولنان قرمزی رنکلی قان ــ که : شرائین داخلنده جریان ایدر وتحثر ایلر .

فقرالدم
نقض الدم
= (طب) دمك ارکان اصلیه ــ سندن بری اولان کریوات حمرانك وهموغلوبین ماده ــ سنك مایع دم داخلنده نسبت معروفه‌سندن زیاده آزالمسندن عبارت برخسته‌لق .

کریوات دم = قانده معلق اولەرق بولنان ارکان دمکه (حمرا) و (بیضا) نامیله ایکی قسمدرلر . [کریوات احمر ؛ قانه قرمزی رنکی ویرز ماده‌یی حاوی اولوب وظیفهٔ حیاتیه‌سی عضوتنفسدن مولدالحموضه‌یی آلەرق بدنك کافهٔ نقاطنه ایصال ایلمکدن عبارتدر . کریوات بیضا ایسه قطعه‌جه کریوات حمرادن بیوك اولوب برطاقم حرکات مخصوصه‌یه مالك و میقروبلره قارشی محافظ بدندر .

مصل الدم = (طب) برمدتجك ایچون هوایه ترك اولنسان قانده، علقه ایچنده صابح اولەرق ظهور ایدن مایع . (قان صویی، سیروم)

دم وریدی = (طب) اطراف وجوددن اورده واسطه‌سیله قلبك اجواف یمنیه‌سنده کلوب تراکم ایدن وسیاه‌وقرمزی رنکلی قان .

دموی = قانلی، چوق قانی اولان || (طب) امزجهٔ اربعه‌دن بری ــ که قانی پك چوق آدم دیکدر.

دم [فا،س] صولوق، نفس § آن،وقت، زمان

دم بسته = نفسی طوتلمش، صولوغی کسلمش || حیران

دمبستکی = دمبستلك .

دم واپسین = صوك نفس .

دم دراز = وقت کچیریجی، کچیرن.

دم زهره = (نباتات) آرجی اوتی . ذات الفلقتین شعبه سندن شقیقیه فصیله‌سنه منسوب رنباتدر

دم چکمك = خوش صدالی قوشلرك زمزمەلرینی اوزاتملری

دم طوتمق = اصوات موسیقیه‌دن بری آهنك آراسنده ادامه ایتمك

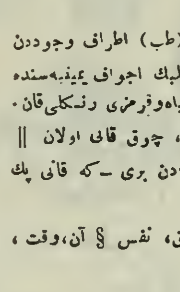

(دم زهره)

دم [فا،س] عیش وعشرت § صحبت .

دم اورمق = بحث‌آچمق، سوزآچمق.

دمساز = دم محبت، رفیق، سرداش.

دمسازی = دمسازلق .

دمادم [فا] صیق، دائما، متصل.

دمان [فا،ص] شوق ومسرت‌سببیله باغیروب چاغیرمه § هیجانلی، غضبلی اولەرق صالدیرمه .

دمبدم [فا] وقت وقت، متصل .

دمع [ع،س] کوز یاشی § (طب) کوزده غدهٔ دمعیه نامی ویریلن بر غده‌دن سیلان ایدن ماء .

غدد دمعه = (طب) جهاز بصرك اعضاء لاحقه‌سندن عبارت ایکی کوچوك غده.

کیسهٔ دمعه = کوز یاشلرینك تراکم ایتدیکی کیسه‌جکلر .

دمعه = برطامله کوز یاشی .

دمعة الکرم = بودانیلان آصمه دالندن چیقان یاش .

دمغان [ع،ص] ایچی پك طولو، طاشقین قاب، ابریز

دمدمه [فا،ص] اوفله‌ییجی، اوفله‌ین § کوکره‌یوب حایقران § نشو ونما بولیجی، بولان .

دمنه [فا،س] چاقال دینلن حیوان .

دمه [فا،س] آتش کوروکی .

دمیده [فا،ص] یرن بیتمش، نشوونما بولمش .

دمیر [ت،س] معروف سرت‌معدن، حدید § (بحریه) کمی‌یی بریرده طوردیرمق ایچون زنجیرنه قعردریایه براغیلان اوجلری چنکلی آغر دمیر، لنکر. ☞ (تیمور)

دمیر یری = مرسی .

دمیر آتمق = لنکر انداز اولمق .

دمیر آلمق = کمی حرکت ایده‌جکی زمان لنکری آلمق .

دمیرطارامق = روزکارك شدتیله دمیرك قعر دریاده سورنمسی

کوزدمیری = (بحریه) کمیلرك اوك طرفنده یعنی پرووا سنده بولنان لوجەلرده (کمی کوزلرنده) فوندیه آماده دمیر .

اوجاقلق دميرى == كميلرده احتياطاً بولنديريلان اڭ بيوك دمير (لنكر)

طونوز دميرى ==(بحريه) كميڭ قيچ طرفندن باشنى چويرمك ايچون آتيلن كوچوك دمير.

دميررسمى == بر ليمانه دمير آتان كمى قپودانڭ اعطاسنه مجبور اولديغى رسم مبلغ § پرانغه، زنجير § صرت، شدتلى، قوى.

دميرباش == كرايه ويريلان خانه، دكان چفتلك كبى مبانيده كراجى طرفندن قوللانيلوب مقاوله ختامنده عينيله صاحبنه ردى مشروط اولان آلات وادوات وحيوانات وسائره ،

دميرجى == دميرى ايشليه‌رك الآت وادوات مختلفه يا پان صنعتكار، حداد، آهنكر.

دَنانيرْ [ع،س] جمـ: (دينار) آلتون سكه‌لر.

دَنْدانْ ـ دَنْدانَه [فا،س] ديش، سن حروفاتڭ ديشه بڭزەين چيقنديلرى § چرخ ديشى .

دندان فرد == ديش كراسى .

دَنْدَنَه [فا،س] خومورداغه § سوزى غير واضح بر صورتده سويلمه § يواش يواش سويلنمه § ويزلامه § ويزانى .

دَنَسْ [ع،س] كير، پاس، وسخ {ماديات ومعنوياته شاملدر . }

دَنِسْ [ع ص] كيرلى ؛ پاسلى .

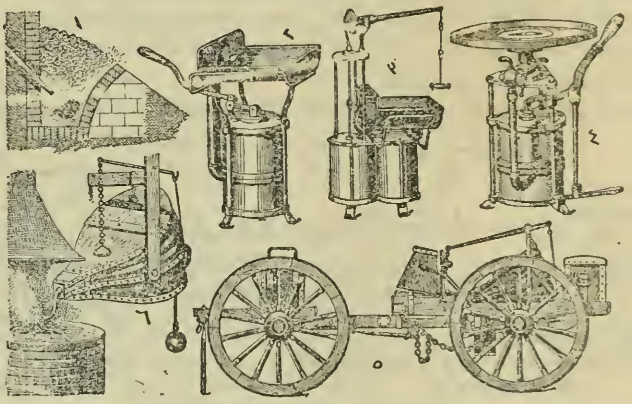

(دميرجى اوجاغى)

١ — اوجاغك مقطعى .
٢,٣,٤ — قابل نقل اولان اوجاق .
٥ — عسكرى .
٦ — بيوك كوروكلى اوجاق .

دميرجيلك == دميرى ايشليه‌رك آلات وادوات مختلفه ياپان صنعتكار ايشى صنعتى .

دميريول == (تيمور يول) شمندوفر

دميرلنبلى == اوكرنلمش، اكلانلمش پك كوچ اولان درس ، تلم .

دَمينْ [ت] بيراز اول . بزن مقدم .

دمينجك == پك آز اول .

دَنْ [ت] ابتداء ، بيان ، تعليل اداتى: (من) ؛ (نز) كبى § اجل، ايچون § طرز ، اسلوب .

دَنائَتْ [ع،س] نيلك، فرومايه‌لك، آلچاقلق

دنائتكار == آلچاق ، دنى .

دَناسَتْ [ع،س] كيرليلك ، پاسليلق § ملوثلك .

دَنْكْ [فا] حيران ، متحير § شاشقين ، ابله ، سرسم .

دَنْكْ [ت] طارطيده غيره مساوات § حيوانه تحميل ايديلن يوكك نصفى § باغلنمش وبرحجم تشكيل ايلمش تجار اشياسى ، باليه § درهمك درتده برى § موازنه ، موازنت § مساوى ، مماثل، اش ، كفو .

دنكلشمك == موازنت پيدا ايتمك ، دنك اولمق ، كفو اولمق .

دَنْكَل [فا] ديوث .

دَنَه‌مَكْ [ت،مص] تجربه وامتحان ايتمك، يوقلامق [دكه‌مك]

دَنى [ع،ص] صويسز، آلچاق، فرومايه، دون.

دَنيئَه [ع،ص] عيب، نقيصه چركين حال .

دَواءْ [ع،س] چاره، علاج ، دارو § (طب) بدنى تغيير ايتمكه وبالنتيجه امراضده آثار شفائيه حصوله كتيرمكه مقتدر بولنان وفاعليت مخصوصه ايله متصف وغير قابل تمثيل اولان مواد {دواء ايله (علاج) بيننده فرق واردر. علاج هرهانكى برحال مرضى‌يى معالجه ايچون استعمال اولنان كافه وسائط دوائيه‌يه اطلاق اولنوب دواء ايسه فن اسپنجياريدن مأخوذ وسائط شفائيه‌يه تسميه اولنور . }

دواساز == ترتيب ايدن، چاره بولان.

دواناپذير == علاج قبول ايتمز، چاره‌سى بولنماز .

دوائر مسك == كوزل قوقولى برنوع سكر حلواسى .

دوائى == علاجه منسوب ، متعلق .

فرصت دوائيه == (طب) بر مرضك ارائه ايلديكى حاله كوره تطبيقى ايجاب ايدن تدابيرك ايفاسى ايچون مساعد اولان وقت.

دَوائِرْ [ع،س] (دائره) نك جمعى. دائره‌لر § اداره هيئتلرى § امور ومعاملات رسميه‌نك رؤيت وتمشيت اولنديغى رسمى محللر .

دوائر متوازيه | دوائر عروض == (جغرافيا) سطحلرى محور كره‌يه عموداً واقع اولوب بر برينه موازى اولان دائره‌لر .

دوائر بلديه == بلديه دائره‌لرى اداره‌لرى.

دوائر صلحيه == (حقوق) ايكى يوز اللى غروشه قدر آلاجق دعوالرنى صلحاً تسويه‌يه مأذون مجلسلر كه قريه‌لرده اختيار مجلسلرى ، ناحيه‌لرده ناحيه مجلسلرى بو قبيلدندر .

دَوابّْ [ع،س] (دابه) نڭ جمعى. دابه‌لر، حيوانلر ، بينه‌جك ، بينه‌جك حيوانلرى .

دَواتْ [ع،س] ديويت ، حقه. بالخاصه كندوسنه متصل قلمدانى بولنان اسكى بچم مركب حقه‌سى .

دَواحْ [فا،س] يورغان كبى اوسته اورتينه‌جك شئ .

دَوارْ [ع س] طب) باش دونمه‌سى خسته‌لغى.

دوار مظلم == (طب) كوز قرارمسيله متحد اولان باش دونمه‌سى .

دَوّارْ [ع، ص] دوز ايديجى، دونيجى ، دونن .

دواره == (بيطرى) ديدان مشترك الذنب دماغى دنيلن حوينانك بينده موجوديتندن منبعث بر علت مزمنه اولوب حيوانات مجتره‌يه، على الخصوص اغنامه عارض اولور.

دَوَارَه [ع، س] (وصفیتدن اسمیته نقل اولنمشدر) پرکل، پرکار.

دَوَاعی [ع، ص] (داعیه)نك جمعی. سببلر، موجبلر.

دواعی الدهر = تبدلات دنیویه، تحولات دهریه

دَوَال [ع، س] (طب) سیاه قان طمارلرینك بری شیشه‌رك اضطراب ویرمسندن عبارت واکثریا باجاقلرده اولان برمرض

دَوَالیب [ع، س] (دولاب)ك جمعی، دولابلر

دَوَام [ع، س] دائم اولمه، دائملك برقرارلق § ملازمت ایتمه، ترك ایتممه.

بردوام = دائم، باقی.

علی الدوام = دائما، بردوزیه.

دوامسز = سورکسز، چوق سورمین || ایشنه مداومت ایتمین، ثباتسز، وظیفه‌سنده اهمال ایدن.

دوامسزلق = دوامسز اولان حال.

دواملی = سورکلی، بر دوریه || هر کون وظیفه‌سی باشنه کیدن.

دَوَان [فا، ص] قوشیجی، سکردیجی § قوشه‌رق، سکرده‌رك.

دَوَاوین [ع، س] (دیوان)ك جمعی. دیوانلر، شعر مجموعه‌لری

دَوَاهی [ع، ص] (داهیه)لك جمعی. آفتلر، بلالر.

دَوْحَه [ع، س] بیوك آغاج § آغاجلق.

دَوْر [ع، س] چرخ کبی دونمك، برشیئك کندی محوری اطرافنده حرکت ایتمك § دونوب طولاشمق، دونیلوب طولاشلمق، سیاحت ایتمك § برینك عهده‌سندن دیکرینك عهده‌سنه کچیرمك، کچیرلمك، نقل ایتمك § مدت، وقت، زمان، عهد، هنگام، موسم § تسلیم، تودیع ایتمك § یوقاریدن اشاغی‌یه اوقومق، متسلسلاً ختم ایتمك § آرامق، آراشدیرمق

دور ابواب = قاپوقاپو کزوب طولاشمه.

دور اجتماعی = (قوزموغرافیا) شمسك بولندیغی نصف‌النهاره قمرك ایکی وصول متعاقبی بیننده کچن زمان.

دور اطراح = (طب) ویریلان ادویه‌نك ایفای فعل ایلدکدن صوکره اجهزهٔ مفرغه واسطه‌سیله خارجه افراز وافراغ اولنمسی یعنی بدنك ذرات دوائیه‌دن مصون قالمسی دوری

مقیاس الدور = صو و هوا غازی وسائره‌نك مقدار صرف استعمالنی تعیین و ارائه‌یه مخصوص میزان

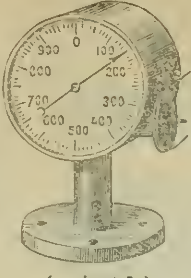

(مقیاس الدور)

دورتفریح = (طب) ادویه‌نك اعطاسندن بدأ ایله حصوله کله‌جك آثارك ظهورینه قدر ممتد اولان دور ـ که: مریضك حال وبنیه‌سنه، دوانك شدت ومقدارینه کوره تخلف ایدر.

دور تسلسل = دعوانك دلیله، دلیلك دعوایه تعلق ایتمسیله قضیه‌نك حل اولنه مامسی.

دور خوان = قرآن کریمی دورو تسلسل صورتیله اوقویان.

دور دائره‌سی = (بحریه) سفینه‌نك مختلف سرعت ومختلف دومن زاویه‌سیله رسم ایده‌بیلدیکی دائره.

دور دائم = بردوزیه‌دونمه، دونش

دور شمسی = (قوزموغرافیا) یکرمی سکز سنه‌دن عبارت اولان مدت ـ که: ختامنده سنه‌لر ینه او دورده کچن کونلر کبی عین کونلرده بدأ ایدر.

دور قمری = (قوزموغرافیا) (۱۹) سنه‌دن عبارت مدت ـ که: قمر ارض وشمسه نظراً بومدت ظرفنده نه وضعیتده بولنورسه، ایکنجی مدتده دخی عین وضعیتده بولنور.

دور مداری = (قوزموغرافیا) قمرك عین برطول سماوی دائره‌سندن ایکی مروری متعاقبی بیننده کچن مدت.

دور نجومی = (قوزموغرافیا) قمرك برکوکبك نصف النهارندن ایکی دفعه مروری بیننده کچن مدت.

دوری = دوره منسوب ومتعلق.

دَوَرَان [ع، س] چرخ کبی دونمك، طولاشمق، برجسم محوری اطرافنده، محرکی اوزرنده دونمك، یورومك.

دوران دم = (طب) قانك طمارلر داخلنده صورت دائمه‌ده دونوب طولاشمسندن عبارت فعل حیاتی.

☛ [رنکلی شکل مخصوصنه مراجعت].

دوران صغیر = (طب) قانك بطین ایمن قلبدن باشلایوب اذن ایسر قلبه منجر اولمسی حالتی [بوکا (دوران رئوی) دخی دینور].

دوران کبیر = (طب) قانك بطین ایسر قلبدن باشلایوب اذین ایمن قلبه منتهی اولمسی کیفیتی.

دَوْرَان [فا، س] فلك، دهر، زمان، دور.

دورانما = کرهٔ ارضك دورانتی کوسترمکه مخصوص برآلت.

(دورانما)

دُورُك [ت، ص] دوریلمش § قیوریلش.

دُورَك [ت، س] آغزی یایوان قاب.

دَوْرَلمك [ت، مص] ییقلمق، دیك طوروایکن ییقیلوب یاتمق، دوشمك.

دَوْرْمَك [ت، مص] ییقمق، دیك طوران برشیئی ییقوب یاتیرمق.

جام دویرمك = پوت قیرمق، مناسبتسزلك ایتمك، مناسبتسز برشی سویلمك.

دَوْرِیم [ت، س] دکرمی، مدور، درت کوشه اولمایان.

دَوْرَه [ع، س] دونمه، دونش § بر شیئك غیرطولانی اطرافی، محیطی § بر دفعه‌لك مدت.

دورهٔ جریان = (حکمت) بر الکتریق منظومه‌سی ایله اومنظومه‌نك قطبلری بیننه موضوع ناقللرك هیئت مجموعه‌سی.

دورهٔ سنویه = ییله منسوب دونمه.

دَوْرِیَّه [ع، ص] کیجه‌لری طولاشان قول طاقمی، سیارقره‌غول § (حیوانات) بلبل، قره طاووق، صیفیرجق وامثالی قوشلرك منسوب اولدیغی صنف.

دَوْشِیرْتمك [ت، مص] طوپلاتمق، جمع ایتدیرمك § قاللاتمق، صادیرمق.

دَوْشِیرْمَك [ت، مص] دوروب طوپلامق، قاللامق، بوکوب استیف ایتمك § طوپلامق، جمع ایتمك § یمشی طوپلامق.

دَوْشِیرْمَه [ت، س] جمع ایتمه، طوپلامه § اقتطاف § غیرمنتظم عسکر طوپلامه

دَوْشِیرِیم [ت، س] قاللایش قاللانش، طوپلایش، طوپلانش.

دَوْلَت [ع، س] اقبال، بیوك سعادت § (حقوق) برقانون آلتنده مجتمع وانی اجرایه مأمور بر حکومته تابع اولوب منافعی مشترك وممالك مستقله‌یه مالك بولنان افراد ونفوس کافه‌نك هیئت مجموعه‌سی ـ که: شخص معنوی اعتبار اولنور.

دولتخانه = بیوك برذاتك قوناغی ویا تعظیماً مخاطبك خانه‌سی، مسكن .

دولتلو = رتبهٔ سامیهٔ وزارت ومشیری بی احرازیوران ذوات عظامك القاب رسمیه‌سی.

دوه [ت، -] ذات الثدیانك مجزه فرقه‌سنك ابلیه فصیله‌سندن اولوب برهوركوجلی، ایكی هوركوجلی وهوركوجسز اولمق اوزره اوچ نوعی واردر؛ برهوركوجلیلری آفریقا و آسیاده بولنوب بونلره هجین دوه‌لری دخی تعبیر ایدرلر؛ عربلر بودوه‌لرله قوم دریالرینی اچرلر ایكی هوركوجلیلری آسیا ویا عربستان طرفلرنده بولنور. درلو درلو ایشلرده استخدام ایدیلیر هوركوجسز دوه ایسه امریقایه مخصوصدركه بوكا (لاما) دیرلر .

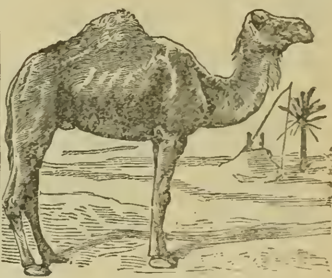

(برهوركوجلی دوه)

(ایكی هوركوجلی دوه)

(هجین دوه‌سی)

آمریقا دوه‌سی = فی الاصل دوه جنسنه منسوب اولیوب (پرو) قطعه‌سنده بولنور اوزون ایاقلی برجنس حیوان .

اولیا دوه‌سی = صافی آدم .

دوه باغردان = طاشلق یوقوش .

دوه بالغی = اسماك ذات الخراشف جنسندن یاصی باشلی عجیب المنظر بربالقدركه بالخاصه طایش دكزلرده بولنور.

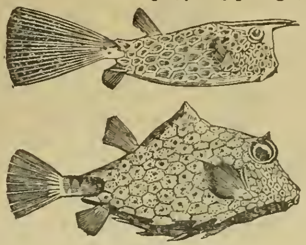

(دوه بالغی)

دوه بوینی = دوه بوینی كبی اكری بوكری ، كمرلی شیء ، محل ‖ طلومبه‌لرك ایكی طرفه اوسقورلی مقوس باقر بوریلری وامثالی بوری .

دوه توكی | دوه تویی = دوه‌نك قیلندن معمول قماش ‖ آچیق رنكلی اولان .

دوه تیماری = اوستون كوری ایش.

دوه‌جی = دوه‌سوریجیسی، دوه‌یی چكن.

دوه‌دیكنی = (یبان انكناری) ذات الفلقتین شعبه‌سنك مركبه فصیله‌سندن دیكنلی برنباتدر. آناطولیده ترلالرده وغیرمزروع محللرده اكثریتله بولنور .

(دوه دیكنی)

دوه‌طبانی = بخور مریم دینلن نباتك برنوعی .

دوه قوشی = طیور ماشیه‌دن آفریقایه مخصوص برقوش اولوب وحشیلر بونك یومورطه وتویلرندن چوق استفاده ایدرلر .

طپقناز دوه‌قوشی (قازووار)

عادی دوه‌قوشی (عوتروش)

دوه‌ده قولاق = دیكر برشیئه نسبتله لاشی حكمنده اولان ، پك جزئی اولان .

دوه یورویشی = آغیرجه وفقط بلا انقطاع یورویش .

ده [فا، عدد] اون . عشر .

دزنفكته [ج] بعض بولاشیق محللر ایله اشیانك علل ساریه‌دن مصون بولنمه‌لری ایچون استعمال اولنان آلت مخصوصه .

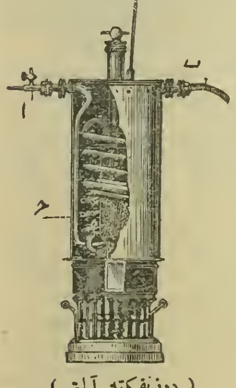

(ده‌زنفكته آلتی)

ا - منفس ، ب - بخارله مشبوع هوانك مخرجی ، ح - مقطع داخلی .

ده ساله = اون یللق ، اون یاشنده .

ده یك = عشره ، اونده بر .

ده [ت] ظرفیت مكانیه وزمانیه بیان ایدر. اداتدر § (دها) (دخی) دن مخفف اولوب عطف اداتی اولور § ولوكه ، اولسه بیله معناسنه‌ده كلیر .

دها ۱ [ت] ادات عطف وحال § ماشقه ، زیاده ، ارتق معنالرینه كلیر § تكرار كذلك . ایضاً § حالا ، هنوز .

دهاء [ع، -] ذكای خارق العاده .

دَهاقِين [ع،ـ] (دهقان)نك جمعی کویلولر

دَهالِيز [ع،ـ (دهليز)ك جمعی اورتق قپالی طار اوزون یرلر .

ابناء الدهاليز = زقاقه، اوته یه ، بری یه آتلمش پیچلر .

دَهان ـ دَهانه ـ دَهَن [فا،ـ]

{کسر دال ایله تلفظی غلطدر . } آغز . { ایکنجیسی غیر ذی روحده استعمال اولنور . }

دهان تنك = طار ، کوچك آغز .

کل دهن = کل کبی قرمزی، کوزل آغز .

دهانهٔ تنور = فرون آغزی

انکشت بردهان = پارمغی آغزنده متحیر

دَهْر [ع،ـ] زمان ، اوزون زمان § جهان ، دنیا ، عالم

دَهره [فا،ـ] با تحریف (دهره) دنیان ودیشلی دستره یه بکزه ین بر نوع چاقی .

دَهری [ع.ص] دهرك بقاسنه قائل حیات اخرویه یی منکر ملحد§ حراباتی .هرشیئی آلدیرمازاولان .

دَهریُّون [ع،ص] (دهری)نك جمعی ملحدلر .

دَهَش ـ دَهشَت [ع،ـ] زیاده قورقونج اولمق § زیاده قورقو- نجاق § عقله حیرت ویره جك صورتده زیاده قورقمه، اورکمه § زیاده قورقو .

دهشتلی = قورقونج ، پك مخوف § خطرناك .

دَهْلیز [ع ـ] خانه لرده زقاق قاپوسیله ایچ قاپو آره سنده اورتی قپالی محل § جید§ طب .ولاغك داخلنده کی جوف که : اذن داخلیه ك قسم وسطیسنی اشغال ایدر .

دَهُم [فا.عد] اونجی ، عاشر .

دَهْنا [ع.ـ] واسع ، صوسز ، قوملق چول . صحرا

دَهْواء ـ دَهْیاء [ع:ص] (داهیه) لفظنی تأکید ایچون صفت مقامنده قوللانیلور بر کلمه‌در : داهیهٔ دهیا .

دَی [فا ـ] قیش موسمی .

دَیّار [ع،ـ]منازل صاحبی § کیمسه . فرد .

دَیّان [ع،ص] اسماء حسنادندر . حاکم ، قهار ، محاسب ، مجازی .

دَیجُور [فا ص] قراکلق .

دَیجُور [ع] کیجه قرانلغی، ظلمت لیل .

دَیدَن ـ دَیدَنه [ع،ـ] اصول، عادت، یوره ك .

دَیر [ع ـ] مناستر ، صومعه ، بیوك ومعفرد کلیه § میکده .

دیرانی = دیرده یعنی منا ستره مقیم پاپاس ، تارك دنیا .

دَیرمَك [ت مص] دوشیرمك ،طوپلامق

دَیرمه [ت،ـ] طوپلامه ، دوشیرمه § تحشید ، جمع § اوته دن بریدن طوپلامه .

دیرمه چاتمه = اوته دن بریدن طوپلنمش غیر منتظم هیئت ،شیٔ § چالی چرپیدر عبارت .

دَیم [ع،ـ] خفیف،لطیف یاغمور

دیمی = یغمور ایله صولانور ترلا

دَیمُومَت [ع ـ] دائم اولمه ، دائملك ، برقرارلق ، زوالسزلك .

دَین [ع،ـ] ذمت ، بورج ، اودونج آلنان شیٔ § (فقه) ذمه ده ثابت اولان شیٔ .

دین مؤجل = (فقه) مدت تأدیه سی معین اولان بورج .

دین معجل = (فقه) وعده لی بورج

دین صحیح = (فقه) یالکز تأدیه ایله ساقط اولان بورج .

دَیُور [ت] دیه‌رك ، کویا ، صانکه .

دال مکسوره

دِباغَت [ع،ـ] دری یی سپیله‌مك ، دری سپیلنمك ، عادی دری یی مشین وکاوساله ، سختیان حالنه قومق

دِبْق [ع،ـ] اوکسه دینان قوش دوزغی .

دبقی = یاپشقان شیٔ .

دِثار [ع،ـ] اوست لباس ، اوسته کیلن قفتان § کثیر ، چوق .

مرحمت دثار = مرحمتی کثیر ، مرحمتلی اولان

دِر [ت] ادات خبر .

دِراز [فا ص] اوزون ، طویل .

دراز دست = الی اوزون ،جانیر پنجه .

درار کوش = قولاغی اوزون § طاوشان .

دور دراز = اوزون اوزادی یه .

درازی = اوزونلق ، طول .

دِراغُون [ج] ایری یوبلی ،سچمه افراددن مرکب برصنف ممتاز سواری عسکری ، سواری آلایی .

دِرایَت [ع،ـ] تجربه وذکادن متحصل وقوف .

درایتسز = ذکا ودرایتی اولمیان .

درایتکار / درایتمند = درایت صاحبی .

درایتلی = ذکا ومعلومات وتجربه سی اولان .

دِرَخت [فا.ـ] آغاج ، شجر .

دِرَخش [فا،ص] { اصلی دالك ضمیله‌در } نور ، ضیا ، پاراتی .

درخشان = پارلایجی ، پارلدایان ، ضیادار ، پارلاق ، منور

درخشانی = پارلاقلق § ضیاداراولق .

دِرْع [ع،ـ] آلات حربیه دن زره .

دِرَفْش [فا،ـ] بایراق ، سنجاق .

دِرَم [فا،ـ] { اصلنك یونانجه (دراخمی) اولدیغی مرویدر } درهمك مخففی ، آقچه . پاره

درمسرای = ضربخانه .

درمکزین = صرف || اوقه‌نك درت یوزده بری اولان ودرهم دینلن مقدار .

دِرَنْك [فا،ـ] اکلنمه ، آرام ، قرار § جاك ، چینغراق کبی شیلرك صداسی

درنك درنك = اصوات متسلسله .

دِرَو [فا،ـ] اکین بیچمه ، حصاد § بیچم .

دروکر = اوراقجی .

دِرّه [ع،ـ] قامچ ، قامچی § چوجقلرك منذیلی بوکه‌رك وایصلاده‌رق یاپد- قلری طوره .

دِرْهَم [ع] یونانیجه دراخمیدن معربدر } آقچه، پاره § اوقه‌نك درت یوزده برقسمی § اسکی عربلرك برنوع کوش سکه‌سی.

درهم شرعی == ١٤ قیراط یعنی (٧٠) دانه، اورته بوی آرپه‌نك آغرلغی.

درهمله سوزسویلمك == نازلنمق، استغنا ایله لاقردی ایتمك.

دریغ [فا. ـ] اسیرکه.

دریغا == وا اسفا، حیفا، پك یازیق.

بی‌دریغ == اسیرکنمه‌مش، مبذول § ایواه، حیف، یازیق.

دز [فا. ـ] قلعه، حصار

دزدار == قلعه محافظی

درلانمق [ت. مص] اوصاندیریجی برصس چیقارمق

دعامه [ع. ـ] دستك، پاینده § شنا دیرکی. جمعی دعائم.

دق [ع، مص] (طب) اینجه آغری § ورم.

حمای دق == ورم خسته‌لقندن متولد وآقشاملری ظهور ایدن نوبت

دقاق [ع. ـ] (طب) اینجه باغرصاغك وچ مختلف قسمندن اك اشاغیده اولانی.

دقاق == دقیقه منسوب وعائد.

دقت [ع. ـ] اینجه‌لك، اوفاقلق § اهتمام ایله صرف ذهن وامعان نظر ایلمك § اهمیت ویرمه، اهمیتله چالیشمه

دقتسز == ایشنه اهتمامله دقیقیاز.

دقتسزلك == ایشنه دقت واهتمام ایتمه‌یش

نظر دقت == اینجه‌دن اینجه‌یه باقیش

دقت نظر == باقیشده‌کی اینجه‌لك.

دقتلی == ایشنده اهتمام ایدن § دقتله یاپلمش ایش.

دقایجه == اولدقجه دقتلی.

دل [فا. ـ] قلب، یورك، فؤاد، کوکل § اورته، یاری.

دلارا == کوکل تزیین ایدیجی، محبوب القلب.

دلارام == کوکله صفا ویریجی.

دل آزار == کوکله جفا ویریجی، کوکل اینجیدیجی.

دل آزرده == کوکلی قیرلمش، محزون، منفعل

دل شوب == قلبه اضطراب ویریجی.

دل آگاه == کوکلی اویانیق، بصیرتکار، متیقظ

دلاور == یورکلی، جسور، جسارتلی

دلاوری == دلاورلك.

دلاویز == کوکل جذب ایدیجی، کوکله صفا ویرن.

دلبر == کوزل، کوکل جذب ایدیجی.

دلبسته == کوکلی باغلی، عاشق

دلپذیر == مقبول قلب، مرغوب.

دلپسند == کوکلك بکندیکی، مطبوع.

دلتنك == قلبی طارالمش، کوکلی صیقلمش || کوجنمش || مغموم.

دلجو == کوکل آرایجی، کوکل جذب ایدیجی

دلخراش == کوکل طرمالایجی

دلخسته == غملی، کدرلی، مغموم.

دلخواه == کوکلك دیله‌مه‌سی، ایستك.

دلخون == پك متأثر، پك دردلی.

دلداده == کوکل ویرمش، عاشق، مبتلا.

دلدار == کوکل طوتان، معشوقه، محبوبه

دلدوز == کوکل دلیجی

دلربا == کوکل قاپیجی، محبوبه.

دلریش == مجروح الفؤاد، کوکلی یاره‌لی.

دلساز == کوکل یاپیجی، لطف واحسان ایدیجی

دلستان == کوکل ضبط ایدیجی، کوکل.

دلسوخته == کوکلی یانمش

دلسوز == کوکل یاقیجی.

دلشاد == کوکلی شاد ومسرور اولان.

دل شب == کیجه یاریسی.

دلشده == کوکلی کیتمش، عاشق

دلشکار == کوکل آولایجی

دلشکاف == کوکل یاریجی.

دلشکسته == کوکلی قیریق

دلشکفته == کوکلی آچیلمش اولان.

دل فروز / **دل افروز** } کوکله شوق وفرح ویریجی.

دلفریب == کوکل آلدادیجی.

دلفکار == کوکلی یاره‌لی، عاشق.

دلکذار == کوکل اریدیجی، کوکله اذیت ویریجی.

دلکش == کوکل چکیجی، جذب ایدیجی.

دلکشا == کوکل آچیجی

دلکیر == کوکلی قیرلمش، کوجنمش.

دلمرده == مکدر محزون

دلنشین == خوش ومقبول اولان.

دلنواز == کوکل اوخشاییجی.

دلیر == یورکلی، جسور، یکیت

دلیرانه == جسورانه، شجیعانه.

دلیری == یکیتلك، جسارت.

دماء [ع. ـ] قان. متناسنه اولان (دم)ك جمعی.

سفك دماء == قان دوکمك، دوکلمك

دمار [ع. ـ] هلاك، محو § اولوم.

دماغ [ع. ـ] بین، مغز، ذهن § (ب) جمله عصبیه‌نك اك مقدم واك جسیم برقسمی اولوب قفا کمیکنك داخلنده بولنان یومشاق ماده‌که: بدنك قوامه وحیاتك انتظامنه خادمدر

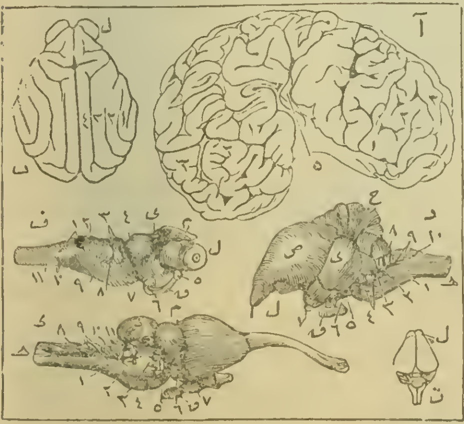

(دماغ ـ ذات الثدایا)

آ ـ قیل (نصف کرانك وجه جانبیسی)، ب ـ قویون وجه علوی، ت ـ کوستبك (تلافیفسز وجه علوی)، د ـ طاووق (وجه جنبی) ؛ ء ـ تمساح، ف ـ آکوه‌سن دیلان بالق.

ل ـ فص شمی، م ـ غدۀ صنوبریه، ص ـ دماغ غدامی، ی ـ دماغ متوسط، ق ـ نیتوه، خ ـ دماغ خلف، هـ ـ نخاع شوکی.

١، ٢، ٣، ٤ ـ تلافیف ابتدائیه، ٤ ـ سیلویوس، ٦ ـ الم دولاندیر.

دماغچه = (طب) ماغك جهت خلفیه وسفلیه‌سنده موضوع بولنان ایكنجی دماغ كه: اصل دماغدن بك كوچوكدر . مخیخ

بطنیات دماغیه = دماغی تشكیل ایدن ایكی نصف كره داخلنده اولوب بریبرینه متصل اولان اجوف قسملر هر بری .

تعاریج دماغیه = (طب) سطح دماغ اوزرنده‌كی شقوق ومموجه‌لك چیقندیلری

تلافیف دماغیه = (طب) شقوق ومموجه دماغیه‌نك كیرینتیلری

نصف كرات دماغیه = (طب) دماغك منقسم اولدیغی نصف كروی ایكی قسمدن هر بری .

نزف دماغ = (طب) دماغه برمقدار قانك انصبابی .

تلین دماغ = دماغك اغذیه‌سنه مأمور اولان شرایینك انسدادیله ومعمایا عضو مذكورك قسماً تموته دیور

دمام [ع ـ ا] دیوارلره اوریلان صیو

دمن [ع ـ ا] (دمنه) نك جمعی عدهلر § مزبله‌لر

دمنه [ع ـ ا] كین ، عداوت ، مزبله ، سوبرندیلك

ده [فا (دیه) مخففی] كوی

آرامده = آرام استراحت ایتدیكی

ده‌خدا = كوی آغاسی § ویربجی نخش ایدیجی .

دهقان [ع ـ ا] (معربدر) كوبلو چفتجی § كوی عامی .

دهلیز [ع ـ ا] (دهالیز)

دیاپاز [ج] (Diapase) (طمعات ، اولیقولار ایله ویتدر مخلوط برنوع ادالی صاش .

دیات [ع ـ ا] (دیت) ك جمعی . نفس ویا عضو بدللری

دیار [ع ـ ا] مملكت ، اولكه ، خطه § خانه ، مسكن معناسنه اولان (دار) ك جمعی

دیاستاس [ج] (Diastase) (كیمیا) فلیزلنمش آرپه‌نك تیبنده بولنان وسائر حبوباتك دخی فلیزلنمش وقتنده حوله كلن آزوتلی برماده‌كه : نشاسته ایله تماسی وقوعبولدقده اول امرده دكسترینه بعده غلیقوزه تحول ایدر .

دیاقوز [ج] شماس ، كلیسا خدمه‌سی .

دیانت [ع ـ ا] احكام مقدسهٔ دینیه‌یه رعایت ، دینداراق .

دیانتكار ا دیانتلی = احكام جلیلهٔ دینیه‌یه تمامیله رعایت ایدن ، دیندار

دیب [ت ـ ا] برشیئك الك درین و شاغی محللرك التی ، كوكی ، قعر § اصل ، اساس § بانجار .

آغاج دیبی = آغاج كولكه‌سی .

دیب قابلامه‌سی = (بحریه) اخشاب سفینه‌لره‌ اوموغه‌نك ایكی طرفنده اوموغه‌یه متصل وماتسدن دیبجه قدر الك آشاغی طاش قابلامه‌لری

قازان دیبی = بعض اطعمه‌نك تنجره وقازانك دیرینه یاپیشان لذیذ قسمی § بر ادمك الك صوك اولادی

دیبنه داری اكمك = بتیرمك ، موسوعی اولنو § برشیئك صوكنه قدر وارمق ، سعدیرمق § تعمیق وتحقیق ایتمك

دیب باغرصاق = بوبار (بومبار)

دیبا ـ دیباج [فا ع ـ ا] دلی ، جیجكلی برنوع ایپك قماش § اطلاس دنیلن قماش § ولن جانفس

دیباجه [ع ـ ا] كتاب مقدمه‌سی

دیباجه سند = دیباجه یازوب ترتیب ایدیجی ولان

دیبجك [ت ـ ا] تفنك دوندوغنك طبانی .

دیبك [ت ـ ا] شرویا آغاجدن یوك هاون .

دیپلومات [ج] (Diplomate) امور سیاسیه وخارجیه‌ده متمكن وماتوغردن مأمورخارجیه‌ده صحت وثوق تام ولان ذات ، سیاسی

دیپلوماسی = سیاست ، پولتیقه

دیپلومه [ج] Diplome شهادتنامه ، چارترنامه § روس § . ات

دیپلومه‌لی = شهادتنامه‌لی مأذون .

دیت [ج] (طب) پرهیز .

دیت [ع ـ ا] (جمعی دیات) { تشدید ایله غلطدر } نفس مقتول ویا عضو مقطوع بدلی اولوب جانی طرفندن تأدیه‌سی تقدیر اولنان مال .

دیت اناث = (فقه) ذكوردیتك نصفی

دیت ذكور = (فقه) كموشدن اون بیك درهم شرعی ، آلتوندن اون بیك دینار ویادوه‌دن یوز دوه .

دیت غیرمقدره = (فقه) (حكومت عدل) .

دیت كامله = (فقه) نفس دیتی .

دیترتمك [ت ، مص] صارصمق ، قیملداتمق ، دپرتمك § ووردوب رعشه‌یه دوچار اتمك .

دیترك [ت ، ص] رعشه‌دار ، مرتعش ، صارصاق

دیترمك [ت ، مص] صیق صیق ، بلافاصله وبناءعلیه قیملداماق ، لرزاك اولماق § چرپنمق ، قورقوب رعشه‌دار اولماق § شدتله وشومك .

یر ، كوك دیترمك = بیوك ، دهشتلی برواقعه حادث اولمق

دیتمك [ت ، مص] یوك وكتان كبی شیلری قبارتمق ایچون دیدیك دیدیك ، لیف لیف ایتمك § اتی پارچه پارچه قوپارمق .

دید [فا ـ ا] كورمه ، كوروشمه .

باز دید = اعادهٔ زیارت .

جواب دید = قبول واختیار .

دیدار [فا ـ ا] یوز ، چهره ، جمال § رؤیت ، كورمه ، كوروش § قوهٔ باصره ، ظاهر ، آشكار § كوزل یوز § جناب حقك جنتده مؤمنلره موعود اولان معنوی كورونیشی .

دیدان [ع ـ ا] اوفاق صوغلجان ، قورد معناسنه اولان (دوده) نك جمعی

دیدان ارضیه = (حیوانات) طوپراق ایچنده یشایان صوغلجانلر .

دیدان امعاء = باغرصاق صوغلجانلری

دیدان اسطوانیه = (طب) اسطوانه كبی یووارلاق صوغلجانلر .

دیدان بحری = دیدان شریطیه‌دن د زلرده یشایان جنسدر

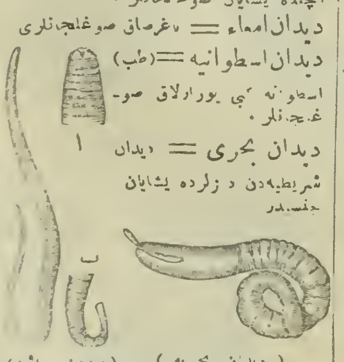

(دیدان بحریه) (دیدان معائیه)

دیدان معائیه : ا ـ قم ، ب ـ نهایت سفلیه

دیدان داخلیه = (طب) داخل بدنده یشایان قورد ، صوغلجانلر

دیدان شریطیه = (طب) شریدشكلنده ولان صوغلجانلر .

دیدان عریضه = اكلی صوغلجانلر

دیدشمك [ت، مص] بر برینی دیده‌جك کبی مجادله ایتمك .

دیدثمك [ت، مص] چیرپمق، اوغرا-شمق، پاره‌لرجه‌سنه جهد ایلمك § پارچه‌لنوب دیدیك اولمق .

دیده [فا. ـ] کوز، چشم، عین .

دیده بان } **دید بان** } = کوزجی، کوزلیجی، کرزه‌تیجی، قولجی، محافظ، نوبتجی § کمرك مبصری § کورمش، نائل اولمش، ادراك ایلمش .

احسان دیده = احسان کورمش، احسانه نائل اولش .

لطف دیده = لطفه مظهر اولمش

نادیده = کورمه‌مش § کورلمه‌مش .

دیدزکین [ت، ص] یرینی یادیرغابان، بولندیغی یری بیامین § غریب § معنا راحتسز .

دیدی قودی [ت، ـ] قیل وقال، کفت وکو § نماملق .

دیدی قودیجی = دیدی‌قودی‌یی سور آدم .

دیدیك [ت، ـ] دیدلمش شیئك اوفاق پارچه‌سی .

دیرسك [ت، ـ] قول ایله بیلك کمیکلرینك محل التصاقنده‌کی بوکوم، مرفق § کراسته‌نك اکری یری § بولاك، چایك، نهرك دونك محلی § کوشه، زاویه، چیقیندی

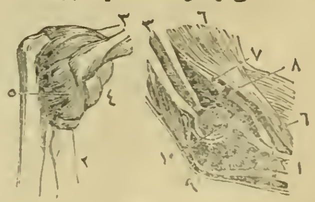

(دیرسك)

مرفق [دیرسك] : ١- عظم زند، ٢ - عظم کمبره، ٣- عظم عضد، ٤ - رباط قدامی، ٥ - رباط جانبی انسی، ٦ - عضلهٔ ذات الرأسین، وتری، ٧ - عصب متوسط، ٨ - شریان عضدی ٩ مرفق، ١٠ - نتوء منقاری

(بنا دیرسکی)

دیرسك باشی = (بحریه) کمی آلتنك بردن بره یوقاری دوغری انحنا پیدا ایلدیکی محل .

بوری دیرسکی = بوریلرك استقامتنی تحویل ایچون استعمال ایدیلان اکری بوریلر .

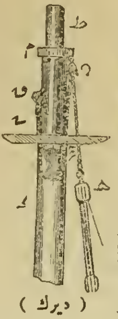

(دیرك)

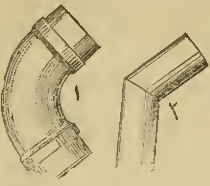

(بوری دیرسکی)

دیرك [ت، ـ] دوزیوك آغاج، ستون § عمودی شیلر § (بحریه) یلکن آچمق وسائر خصوصاته مخصوص اولمق اوزره کمیلرده دیکیلی اولان اوچ پارچه ودرت قسمدن عبارت آغاج

دیرکك قلومبر تقسیماتی — ء دیرك، ه - غورجته، ى - قلومبر مایه‌سی، م - قلومبر چنبری، ط - زیوانه. ه - غندازو قامچیه‌سی، ح - باراچول .

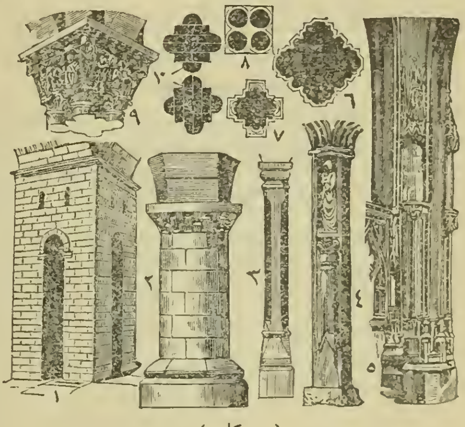

(دیرکلر)

١ - مربعی آیق، ٢ - استطوانی، ٣ - اون بشنجی عصره مخصوص طرزده، ٤ - اخشاب آیاق. ٥ - حزمه‌لی، ٦، ٧، ٨، ٩ - مختلف طرزده، معمول آیاقلرك مقطعلری، ١٠ - بر آیاغك بر برینی تعاقب ایدن طاشلرینك وضعیتی .

آنادیرك = (بحریه) کمی دیرکلرینك کوکرته‌دن چاناقلغه قدر اولان قسمی .

دیرك چنبری = (بحریه) آنا دیرکی احاطه ایدن منتشه‌لی ویا یکپاره چنبرلر .

دیرك استاری = (بحریه) غابیه یلکنی دیرکه سوریلرك آشینماق ایچون یلکنك ایچ طرفه وقوشاقدن اوچنجی قات جادانه قدر ایدیلن یلکن بزی .

دیرك صپانی = (بحریه) مقره‌نك قتجه‌سی طاقلمق ایچون دیرك اوزرینه یاپیلان ابزیرو .

دیرك دیبی مایمونجغی = (بحریه) دیرك اوررنده‌کی اپلرك اشاغی‌یه کان قسملرینی باغلامق ویا دوناتمق خصوصنده مستعمل وهردیرکك دیبنده بولنان مقرەلی پیته‌لر .

دیرکلی = دیرکلری اولان .

کوکك دیرکنی چکمك = مبالغه ایتمك .

دیرك کبی = پك اوزون آدمدن کنایه‌در .

دیرلانمق [ت، مص] مناسبتسز، لزومسز بر چوق سوز سویلمك .

دیرلتمك [ت، مص] جان، حیات ویرمك [معنوی بر ایشی اویاندیرمق حقنده مستعملدر]

دیرلك [ت، ـ] حیات، یاشایش، معاش § موانست، طاتلی کچنمه .

دیرلکسز = امتزاجسز، کیمسه ایله معاشرت ایدمز اولان .

دیرلك بوزولمق = حسن معاشرته خلل کلمك، آغز طادی قاچمق .

دیرلمك [ت، مص] جانلانمق، حیاته کلمك § مفلس ایکن کسب ثروت ایلمك § کسب قوت وجسارت ایتمك .

دیرمك [ت، مص] طوپلامق، دوشیرمك، دوروب دوشیرمك .

دیرمه [ت، ـ] دوشیرمه، صاروب طوپلامه .

دیرندی [ت، ـ] اوته‌دن بریدن طوپلانمش عادی شیلر .

دیرنك [ت، ـ] دوکون، اکلنتی، انجمن .

قارغه دیرنکی = مجمع اراذل § قورتسز دشمن .

دیرنمك [ت، مص] طیانمق، عناد، اصرار ایتمك § قارشی قومق .

دیره‌مك [ت، مص] طوپلایوب کره‌رك سرکلشدیرمك

دیره‌وجه [ج] (بحریه) ترکیبلرده مستعملدر .

دیره‌وجه بزی = (بحریه) یلکنك چپ‌چوره اطرافنده غرادین خلاطنه متصل ایکی قاتدن عبارت قسمی .

دیره‌وجه خلاطی = ایرغاد مانوله‌لرینك باشلرندن طرلاشدیریلان خلاط .

دیری [ت، صـ] جانلی، برحیات، اولو دکل § ابی پیشه‌مش، چیك § سرت، درشت § قوتلی، مقاومتلی.

دیرین - دیرینه [فا، صـ] اسکی، قدیم.

دیز [ت، ـ] باجاق وبالدیر کمیکلرینك محل التصاقی، رکبه، زانو.

دیز باغی = چورابی طوتدیرمق ایچون دیزك اوست ویا آلت طرفنه باغلانان باغ

دیز چوکمك = دیزدن آشاغی باجاقلرینی بوکوب آلتنه آلەرق اوطورمق.

دیز چوروتمك = تحصیله سعی ودوام ایتمك.

دیز دیزه = دیزلر بربرینه تماس ایده‌جك صورتده بربرینه یاقین اوطورمق، زانوبزانو.

دیز قپاغی = دیزك اوك طرفنده‌کی طاس رضفه.

دیزینی قیرمق = اوده اوطوروب بریره چیقمامق.

دیزینك باغی چوزلمك = چوق قورقمق عاجز ودرمانده قالمق § شاشیرمق.

دیزی دیبنده = دائما برلکده، برابر.

دیزلك = اوزونلغی دیزه قدر اولان دون § ایچ طون.

دیزکه = دیز باغی.

دیزدیرمك [ت، مصـ] صره‌یه قویدیرمق صیره‌لادوب حاضرلاتمق.

دیزکین [ت، ـ] بارکیر کمیكك الده طوتیلان اوزون قایشلری اعنان.

تك دیزکین = آغزی بوزوق آت.

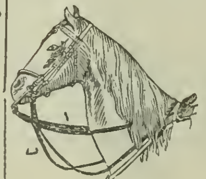

(دیزکین)

طولو دیزکین = حیوانی، آتی الا بلدیکنه قوشدیرمق.

دیزکنی چکمك = حدی تجاوزه میدان ویرمه‌مك.

دیزکینله‌مك = آتی سرعتله سورمك، قوشدیرمق § آتك آغزینه دیزکین کچیرمك.

دیزلمك [ت، مصـ] صره‌لانمق، صره‌یه قونمق برصره تشکیل ایتمك § (طباعت) دوکمه حروفات دیزلەرك عباره ترتیب وتشکیل اولنمق.

دیزله / دیزلیش = صره‌لانمه صره تشکیل ایتمه.

دیرمان [ت، صـ] قوس قوجه، ایری، قوجه‌مان.

دیزمك [ت، مصـ] صره ایله ترتیب ایتمك § برقاچ شیئی برایپلیکه کچیروب آصیویرمك § مطبعه حروفاتی یان یانه قویوب عباره تشکیل ایتمك.

قورشونه دیزمك = اثنای حربده وظائف عسکریه‌سنی ایفا ایتمین عسکری مرمیاته هدف ایدرك قانوناً اعدام ایلمك.

دیزمه = صیره‌لامه.

دیزی [ت، ـ] برصره‌یه دیزلمش برطاقم اشیا، حیوانك هیئت مجموعه‌سی.

دیزیلمك [ت، مصـ] صیره‌لانمق، ترتیب وتنظیم اولنمق، صره‌اولمق.

دیزیلش [ت، ـ] صره‌لانمه، تشکیل ایتمه.

دیزیلی [ت، صـ] صیره‌لانمش، صره‌لی § ترتیب اولنمش، ایپه کچیرلمش.

دیش [ت، ـ] انسان وحیوانك آغزنده ما اولان چیکنه‌مکه مخصوص کمیك اعضا، سن، دندان § بارولرده‌کی چیقندی § کسکین طرفی چنتلنمش شیلرك چیقنتیسی § چرخ، طراق کبی شیلرك سیوری قسملری § صارمساق کبی بعض شیلرك بنجه، اوروون دیلملری.

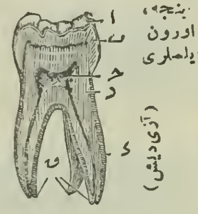

۱ - تاج سن، ب - مینای سن، ث - لب سن، د - عاج سن، ذ - جوهر سن، و - جذور سن

آزی دیشی = کوپك دیشلرینك آرقه طرفنده ولقمه‌یی طحنه مخصوص اولان دیشلر، اضراس

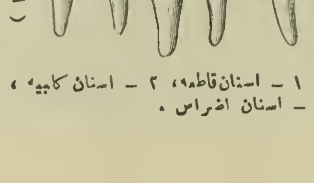

۱ - اسنان قاطعه، ۲ - اسنان کلبیه، ۳ - اسنان اضراس.

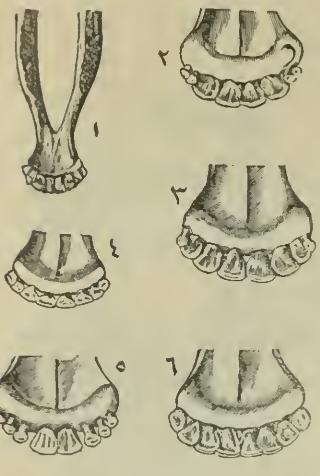

(اوکوز دیشلری)

۱ - اوکوزك آلت دیشی، ۲ - بر یاشنده، ۳ - ایکی یاشنده، ٤ - اوچ یاشنده، ٥ - دردیاشنده ٦ - بش یاشنده.

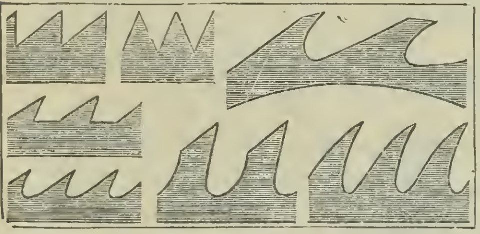

(دیشلی پروانه‌لرك انواع مختلفه‌سی)

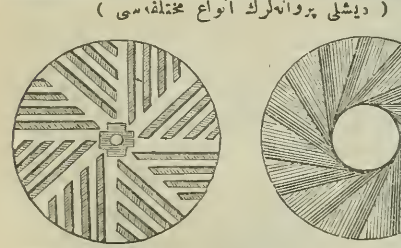

(دیشلی دکرمن طاشی)

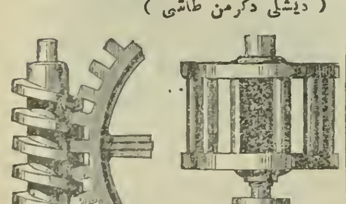

(چرخ دیشلی)

دیش اتی = دیشلرك کوکلرینك مربوط بولندیغی قرمزی اتلر.

دیش اوتی = آطه چایی.

دیش بادمی == دیشـله قیریله بیلور اینجه قابوقلی صاتر بادمی .

دیش بغدایی == چوجقلرك دیش چیقار- ملری اوزرینه تبركاً بغدایدن یاپیلان بر نوع طاتلی .

دیش بوداق == زیتونیه فصیله‌سندن وكولكن جنسندن غیرمثمر ، غایت سرت برنوع آغاج - كه صنایع خشبیه‌ده مستعملدر .

(دیش بوداق)

دیش بیله‌مك == حرصلانمق ، اخذثار ایچون وسیله جو اولمق ، حاضرلانمق .

دیش چیقارمق == چوجقلرك آغزنده دیش بتمك § چورومش دیشی اخراج ایتمك .

دیش دیش اولمق == طوكه‌رق كتله حالنه كیرمك § چتیك چتیك اولمق .

دیش طبیبی == دیش خسته‌لقلرینك متخصصی .

طاقمه دیش == صنعی دیش .

عقل دیشی == یكرمی یاشندن صكره آغزك نهایتندن چیقان دیشلردن هر بری .

فیل دیشی == فیلك اوزون دیشلرینك پارچه‌لری ، عاج .

كوپك دیشی == آلت واوست چكه‌لرده تام اوكده بولنان درت دیشك یانطرفلرنده موجود واطمه‌یی قوپارمغه مخصوص دیشلر ، اسنان كلبیه .

دیش كوسترمك == كوپك مقوله‌سی حیوانات صالدیره‌جغی ایما ایچون یان دیشلرینی اظهار ایتمك § مقاومته حاضر - لنوب تهدید ایتمك .

دیش كچیرمك == تعرض ایتمك ، تحت نفوذنده بولندیرمق .

دیشلی == آزیلی ، كوچلی قوتلی ، شریر متجاوز § چرخ كبی شیلر .

دیشجی == دیش چكیجی ، دیشلره معالجه ایدن ، دیشلری اخراج ویا املا ایلاین صنعتكار .

دیشجیلك == دیشجینك حال وصنعتی .

دیشسز == دیشلری ولیان § بجره‌یكسز .

دیشله‌مك == دیشله صیقوب اصیرمق .

دیشمك [ت .مصـ] شیشمش بر یری دلمك .

دیشنكی [ع .ـ] دیشلی چكیچ ، طاشجی طراغی .

دیشه‌مك [ت .مصـ] بچوقلرك آغزینی دوروپو ایله بیله‌مك .

دیشی [ت ، صـ] اركك مقابلی اركك اولمیان § بربرینه كچن برجفت آلتك بربرینی قبول ایدن ككی § یومشاق ، ملایم شیء .

دیشلمك [ت ،مصـ] جراحتله طولمش جریحه یاراق ، دلمك § یارلمق ، دلمك .

دیشیك [ت ،صـ] دلیك ، دلیكلی .

دلیك دیشیك == هر طرفی دلنمش .

دیغدیغی [ت ،ـ] (ر) حرفنی (غ) كبی تلفظ ایدن پلتك .

دیق [ج] عمودی لاو طمارلری .

دیك [ع ،ـ] طاووغك اركككی ، خروس .

دیك افرق == چتال ایبكلی خروس .

سعال دیكی == (طب) بوغمجه اوكسوركی .

دیك [فا ،ـ] چوملك ، طوپراق تنجره .

دیك سودا == خیالات غرام .

دیك [ت ،صـ] طوسطوغری ، عمودی طو- ران § یوقوش § سرت ، تیز طبع ، خشملی .

دیك باش == اطاعتسز ، خرچین .

دیكنه كیتمك == ضدینه ، عكسنه حركت ایتمك .

دیك روزكار == (بحریه) سفینه‌نك جهت حركتی استقامتندن اسن شدتلی روزكار .

دیكنه == آشاغیدن یوقاری یه .

دیكتام [ج ،ـ] (بقلة الغزال) ذات الفلقتین شعبه‌سنك سزابیه فصیله‌سندن درونده زیاده مقدارده زیت طیار موجود اولان بر نباتدر . صبجاق هوالرده نباتك یاننده بر كبریت یاقیلیرسه زیوت طیاره منتشره اشتعال ایدر .

(دیكتام)

دیكدیرمك [ت ،مصـ] آیاقده طور - دیرمق ، نصب ، ركز اقامه ایتدیرمك § كوكلنمك ایچون آغاجك برقسمنی یره صوقدیرمق غرس ایتدیرمك § ایكنه وایبلكله خیاطت ایتدیرمك .

دیكدیرمك [ت ،مصـ] طوردیرمق § آتكین ایتمك § جریانه مانع اولمق .

دیكر [فا] باشقه ، آخر ، غیر .

دیكربار == باشقه وقت ، باشقه دفعه .

دیكرروز == یارینندن صوكره‌كی كون .

دیكركون == بوزولمش ، بوزوق ، متغیر .

دیكسنمك [ت ،مصـ] ایكرنمك ، معده چكمه‌مك ، استكراه ایلمك .

دیكك [ت] دیكلمش § باغ هركی .

دیكلمك [ت ،مصـ] اياقده طورمق § آیاغه فالقمق § غرس ایدلمك § ایكنه وایبلكله خیاطت ایدلمك .

دیكلمك [ت ،مصـ] طورمق ، حركت ایتمه‌مك .

دیكلندیرمك [ت ،مصـ] تسكین ایتمك § آرام ، راحت ایتدیرمك .

دیكلندیرمه [ت ،ـ] (نباتات) برسنه محصولی الندان ترلانك ایرتسی سنه محصول ویرمكه كافی قوتی احراز ایتمسی ایچون زراعتدن خالی براغلمسی اصولی - كه : فلاحت جدیده بو اصولك الغاسنی ، فائده‌سزلكنی توصیه ایتمكده‌در .

دیكلنمك [ت ، مصـ] حركتدن فارغ اولەرق راحت ایتمك آرام ایلمك .

دیکمك [ت،مصـ] کوکلنمك ایچون آغاجك بر قسمنی طوپراغه صوقمق ، غرس ایتمك § ایکنه کبی سرت شیله صوقوب درز ایتمك § قمارده میدانه پاره سورمك § بر محلده بر آدمی طورديرمق اقامه ایلمك § بر قاب داخلنده کی مایعی دفعةً ایچمك .

گوز دیکمك = حرص وطمعله آرزو ایلمك.

نوبتجی دیکمك = بر محله کوزجی ، محافظ اوله‌رق بر آدمی اقامه ومأمور ایلمك.

دیکله‌مك [ت،مصـ] قولاق ویروب بر سوزی ایشتمكه میل وجهد ایلمك § سویلنیلن سوز موجبنجه حرکت ایتمك .

سوز دیکله‌مك = نصیحتی حسن قبول وتلقی ایلمك ، اطاعت ایتمك .

کندینی دیکله‌مك = وجودنده بر علت اولدیغی حقنده شبهه‌ده بولنمق .

دیکمك [ت،مصـ] یاتشمق ، سکون بولمق § کسلمك ، آرقه‌سی آلنمق .

دیکن [ت،ـ] بعض اشجار ونباتاتده‌کی ایکنه کبی سیوری وباطیجی شیء تبوك ، خار § مانع ، انکل § آری، عقرب کبی حیواناتك آلت مدافعه‌سی اولان ایکنه‌سی .

اولمز دیکن = (نباتات) بیان مرسینی.

بوغا دیکنی = چوبان قالیقدان دینلن نبات.

چایر دیکنی = چایرلرده وخندك کنار لرنده حصوله کلن بر نوع نبات .

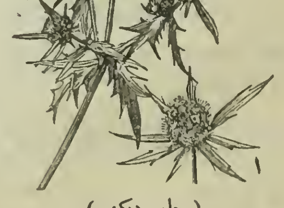

(چایر دیکنی)

دوه دیکنی = مغیلان دنیلان وعربستان چوللرنده وغیرمزروع تارلالرده کثرتله حصوله کلن بر نبات || بو نباتك یاپراقلرینه مشابه تزیینات معماریه .

گوزینه دیکن اولمق = چکه‌مه‌مك ، حسد ایتمك ، خصومت کوتمك § رغماً مالنی ، ثروتنی ، قدرتنی کوسترمك .

دیکنلی = دیکنی چوق اولان .

دیکنلی یاپراق = ذات الفلقتین شعبه‌سندن مرکبه فصیله‌سنه منسوب اوراقی دیکنلی بر نباتدر .

(دیکنلی یاپراق)

دیکه [ع،ـ] (دیك)ك جمعی . خروسلر.

دیکیجی [ت،ـ] دیکن ، بالخاصه اسکی قوندوره‌لری تعمیر ایدن .

دیکیش [ت،ـ] ایکنه وسائر وسائطله دیکمه، خیاطت § رابطه، علاقه.

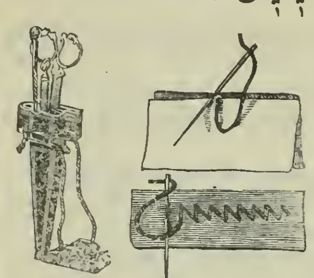

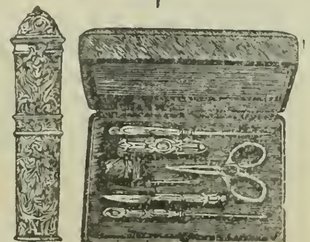

(دیکیش طاقمی)

دیکیش یاپی = بیچیلن اثواب وسائره‌ده دیکیشه کیرمك اوزره براغیلان فضله.

دیکیشجی = دیکیش دیکن [قادین].

دیکیش طوتدیرمق = ثبات کوسترمك، دوام ایتمك .

دیکیش قالمق = آزقالمق، همان همان.

دیکیش ماکنه‌سی = دیکیش دیکمکه مخصوص ماکنه .

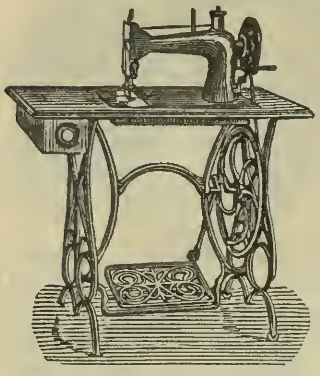

(دیکیش ماکنه‌سی)

دیکیلی [ت، ـ] دیکلمش، رکز واقامه اولنمش .

دیکیم [ت،ـ] دیکیش دیکمك § قمارده برکره اورته‌یه قونان مبلغ .

دیکمخانه = (غلطدر) بکلك اثوابی وسائره‌نك دیکلدیکی محل .

دیل [ت ، ـ] اغزده بولنوب تکلمه واسطه وحس ذوقه مؤکل اولان عضو مخصوص، زبان، لسان § مختلف اقوامك قونوشدیغی لهجه، لغت § (جغرافیا) دکزه دوغری اوزامش آلچق قره پارچه‌سی § محاربه‌لرده النان اسیرکه اسکی زمانلرده بونلره دشمنك احوالی سویله‌تیلور ایدی § بعض شیلرك ایچنده ویا آره‌سنده بولنان یاصی ویا سیوری پارچه § (بحر) مقره‌نك ایکی طابله‌سی آره‌سنده‌کی اولوقلی تکرلك .

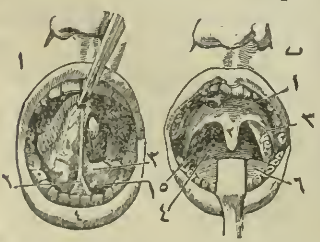

(دیل)

آ ـ زمین فمی ارائه ایچون لسان قالدیرلشدر: ١ـ غشای مخاطی زمین فم . ٢ ـ فوهۀ مجرای غدۀ وارتون . ٣ ـ غدۀ تحت اللسانیه‌نك فوهه‌سی. ٤ ـ شفۀ سفلیه. ب ـ مضیق حلقومك قدامدن کورونیشی. ١ ـ شراع الحنك. ٢ ـ لهات. ٣ ـ شراع الحنكك عمود قدامیسی. ٤ ـ عمود خلفیسی. ٥ ـ لوزه. ٦ـ بر مخطط لسان ایله لسانك تخفیض ایدیلیشی .

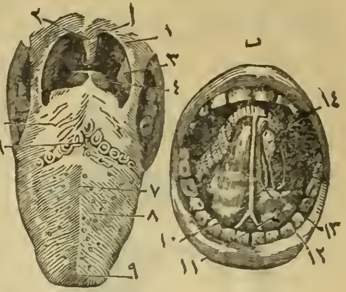

(دیل)

آ – وجه علوی . ١– شراع الحنك . ٢– لهات
٣– لوزه . ٤ – لسان مزمار ٥ – غدد جرابیه . ٦ – واولسانی بی تشکیل ایدن حلیمات کأس الشکل . ٧– تلم متوسط ٨– حلیمهٔ کمئویه . ٩– ذروهٔ لسان ب– وجه سفلی ١٠– لجام لسان . ١١– زمین جوف فم . ١٢– شریان ضفضعی . ١٣– عصب لسانی ١٤– غدهٔ نون .

دیل آلتی = طاوقلره عارض اولان بر خسته‌لق .

دیل آلمق = محاربه‌ده اسیر آلمق .

دیل اوجنده = سویلنمك اوزره ، خاطره کلمك اوزره .

دیل اوزاتمق = مناسبتسز ، مغایر تربیه سوز سویلمك .

دیلی اوزون = ادبسز ، بی حیا ، کوه‌زه .

دیل بالغی = اتی غایت لذیذ ، یاصصی بر بالق .

دیل پینیری = اینجه اوزون تل تل تازه پینر .

دیل چیقارمق = اکلنمك ، استهزا ایتمك .

دیله دوشمك = سوء شهرت قزانمق ، بد نام اولمق .

دیلسز = ابکم ، لافردی سویلیه‌مز اولان § اوصلی ، مؤدب ، سکوتی .

دیلسز قوربغه = ضفدعیه صنفندن آمریقای جنوبی‌یه مخصوص بر حیوان اولوب دیل وقویروغی یوقدر آغزی کوزلرینك آلتنه قدر یاریقدر بوکا آغزی یاریق دخی دیرلر .

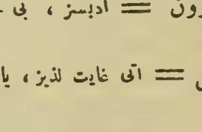

(دیلسز قوربغه)

دیلسزلك = دیلسز اولانك حالی .

صیغیر دیلی = اوزون و اکلیجه یاپراقلی . رنبات ، لسان الثور .

قوش دیلی = باشقه‌لری طرفندن اکلاشلمیه‌جق صورتده برایکی کشی بیننده اویدیرمه اولدرق تلفظ اولنان اصوات § آکلاشلماز ، مجهول المآل شیء .

دیللرده کزمك = سوء شهرت قزانمق ، دیله کلمك .

دیلنی کسمك = صوصمق ، سکوت ایتمك .

کوچوك دیل = بوغازده یوقارودن اشاغی‌یه دوغری صارقان کوچوك و مخروطی‌الشکل اتپارچه‌سی .

دیلماج = ترجمان .

دیللی }
دیلباز } = (غلطدر) طاتلی طاتلی سوز سویلین .

دیللشمك = صورتدوستانه‌ده اولمیه‌رق قونوشمق ، مکالمه ایلمك § بربرینه سرت ، طوقوناقلی سوز سویله‌مك .

دیلاق = [ت ، س] اناثك عضو تناسلی ایچمده‌کی دیلجك ، بظر .

دیلجك [ت ، س] کوچوك دیل § بظر .

دیلمك [ت ، مصـ] دیل کبی اوزون پارچه‌لره آیرمق .

دیللنمك [ت ، مصـ] دیله کلمك ، شایع اولمق ، شهرت بولمق .

دیلندیرمك [ت ، مصـ] دیلنمکه مجبور ایده‌جك قدر سفالته اوغراتمق .

دیلنمك [ت ، مصـ] آوج آچوب اکمك پاره‌سی ایسته‌مك ، صدقه طلب ایلمك ، تسأل ایلمك .

دیلنجی = سائل ، دیلنمه‌صورتیله تعیش ایدن § آج کوزلی آدم ، باشقه‌لرنده هر کوردیکنی ایستین .

دیلك [ت ، ص] آرزو ، خواهش ، طلب ، تمنی .

دیله‌مك [ت ، مصـ] آرزو ایله ایسته‌مك ، خواهشکرلك .

دیلم – دیلیم [ت ، س] پارچه ، قطعه ، شرحه .

دیلم کره = (غلطدر) (هندسه) برکره‌نك ایکی نصف دائرهٔ عظیمه‌سنك مستویلری آره‌سنده محصور اولان پارچه‌سی .

دلیم کره سطحی = دلیم کره‌نك قاعده‌سنی تشکیل ایدن سطح کره پارچه‌سی .

دیمك [ت ، مصـ] سویلمك ، آغزدن سوز چیقارمق § تسمیه ایتمك § نقل وروایت ایلمك § برمعنایه کلمك .

دیمك اولیورکه = بوندن شو آکلاشیلیور که ، یعنی .

دیمه = دیمك فعلی .

دیمه‌مك = سویله‌مه‌مك .

دیمجی [ج ، س] وروینه طوقنمش برنوع قوتلی یاوق بزی ، شیطان بزی .

دین [ع ، س] بر ملتك عموماً طوتدیغی طریقت ، عند رسولده بولنانی قبوله اصحاب عقولی دعوت ایدن وضع الٰهی جمعی ادیان .

یوم الدین = قیامت کونی .

دین پرور = دین وملته مظاهرت ایدیجی .

دین پناه = دین وملتی حمایه ایدیجی .

دیندار = دینده قوی ومذهب ومشربنده دائم اولوب کناهه میل ایتمین .

دیندارانه = دیندار اولانه یاقیشه‌جق صورتده .

دینداری }
دیندارلق } = احکام دینیه‌یه تمامیله رعایت .

دیناً = دین اعتباریله ، دین جهتیله ، دین نقطهٔ نظرندن .

دینار [ع ، س] سکه‌لی آلتون ، لیرا جمعی دنانیر .

دینج [ت ، ص] صاغلام ، کوجلی ، قوتلی ، صاغ .

دینجلمك = صاغلاملاشمق .

دینجلك = صاغلاملق .

دینلمك [ت ، مصـ] سویلنمك ، نقل وروایت اولنمق .

دینمك [ت ، مصـ] سویلنمك § سپارش ایدلمك ، تعبیر وتسمیه اولنمق .

دینکیل [ت ، س] آرابه تکرلکلرینك کچمش اولدیغی افقی آغاج .

دیو [فا ، س] شیطان § انسانه مضرتی اولان جنی ، خبیث § وجودی موهوم مخلوق جسیم عجیب .

دیو آینه‌سی = اشیایی بیوك کوسترن جام ، آینه .

کندینی دیو آینه‌سنده کورمك = کندینی بیوك ظن ایتمه ، مغرور اولمه ، نفسنه لزومندن زیاده اهمیت ویرمه .

دیوار ١ ٥ [فا.س] دووار . پشتیبان ، جدار § (معمـاری) عمومـاً ابنیه‌یی احاطه و یوقاریدن کلن ثقلته مقابله ایچون انشا اولنان اقسام ابنیه .

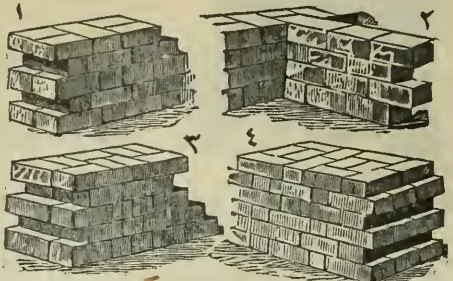

(دیوار)

١ ، ٢ – داخلی بولمه دیوارلری ، ٣ ، ٤ – ٣٣ ، ٤٤ سانتمتره عرضنده دیوار انشاسی .

آره‌لق دیواری = برخانه‌نك دائره‌لرینی اوطه‌لرینی تفریق ایدن دیوار .

دیوارجی = دیواراورن، طاش دوشه‌ین.

دیوار چکمك = اطرافنی دیوارله احاطه ایتمك .

حولی دیواری = باغچه ، میدان کبی محللری محیط اولان دیوار .

فاصله دیواری = ایکی خانه‌یی بربرندن تفریق ایدن دیوار .

قوری دیوار = خرجسز دیوار .

دیوارکر = دیوارجی .

یان دیوار = یوز دیوارلرینه عمود اولوب ابنیه‌نك نهایتلرینی تحدید ایدن دیوار .

یانغین دیواری = حریق وقوعنده برخانه‌دن دیگر خانه‌یه آتشك سرایتنی منع ایله ایکی خانه آره‌سنده انشا ایدیلن کارکر دیوار.

یوز دیوار = ابنیه‌نك جاده‌لره متوجه اولان دیواری .

دیوان ١ ٥ [ع.س] دعاوی دیکله‌نوب احکام لازمه اجرا قلنان مجلس، حضور عالی § تنبیه § اسکی یولده مرتب مجموعهٔ اشعار .

دیوان افندیسی = وقتیله وزرای سابقه‌نك خدمت کتابتنی ایفا ایدن ذاته دینوردی. [شمدی بو خدمت مکتوبجیلق مقامنه توجه ایتمشدر] .

دیوان حرب = قوانین عسکریه‌یه مخالف حرکتده بولنانلرك تحدید جزاسنه مأمور مجلس عالیٔ عسکری .

دیوان طورمق = بیوك برذاتك حضورنده آیاق اوزرنده طوروب تعظیماً اللرینی بربرینه قاووشدیرمق .

دیوانچه = کوچوك مجموعهٔ اشعار .

دیوانخانه = دیوان یری ، بیوك صفه § ترسانه‌نك بحریه نظارت جلیله‌سی دوائر واقلامنه مخصوص قسمی.

دیوان یری = آقشاملری یوقلمه‌دن صوکره عسکره اجرای تنبیهات اولنان محل § دیوان محلی .

دیوانکی [فا . س] دیوانه‌لك ، دلیلك

دیوانه [فا. س] دلی .

دیوانی [فا.س] دیوانه مخصوص .

خط دیوانی = فرمان همایونلر ایله بروات شریفه ویپورلدیلرك یازلدقلری خط معلوم.

دیوچه [فا. س] آغاج قوردی، کووه .

دیوباد [فا . س] قاصیرغه .

دیویت [ت.س] بلده طاشینیر اسکی بیچم برنوع یازی طاقمی، حقه.

دیوریت [ج ، س] (Diorite) (طبقات) اولیقوقلاز ایله هورنبلنددن مخلوط برجنس قیمتلی اکثریا یشیل رنکلی طاش – که بونك سیاه رنکلیسنه (میقا دیوریت) دینور .

دیه [فا] (ده) ایله مترادفدر .

دیهیم [فا. س] تاج . اکلیل .

دیاباز [ج.س] (Diabase) اولیقوقلاز ایله اوژیتدن مخلوط برنوع یشیل طاش.

دال مضمومه

دب ١ ٥ [ع.س] آیی. ذات الثدیانك آکل اللحوم فرقه‌سندن برحیوان اولوب انواعی واردر. مشهورلری شمال طرفلرینه مخصوص نوعیدر. شمال اهالیسی بونك اتندن وپوستندن چوق استفاده ایدرلر. بیره‌نه طرفلرنده بولنان ایری وجودلی اولوب بوکا بیره‌نه آییسی دیرلر آناطولیده طاغلرده بولنان بوز آییسیدر .

١ – بیاض آیی ، ٢ – بیره‌نه آییسی .

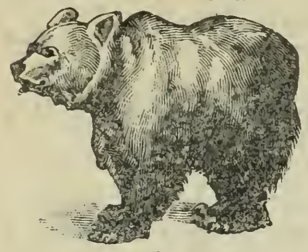
(بوز آییسی)

دب ابیض = بیاض آیی – که قطب شمالی‌یه یقین محللرده بولنور .

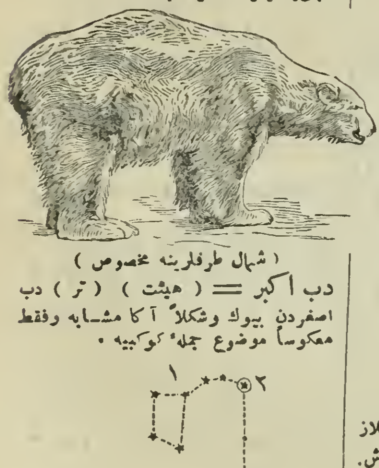
(شمال طرفلرینه مخصوص)

دب اکبر = (هیئت) (تر) دب اصغردن بیوك وشکلاً آکا مشابه وفقط معکوساً موضوع جملهٔ کوکبیه .

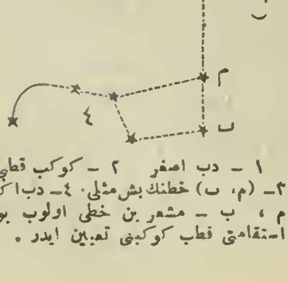

١ – دب اصغر ٢ – کوکب قطبی . ٣ – (م، ب) خطنك بش مثلی. ٤– دب اکبر. م ، ب – مشعر بن خطی اولوب بونك استقامتی قطب کوکبنی تعیین ایدر .

دب اصغر = (هیئت) قطب شمالی‌یه قریب وکوکب قطبی‌یی حامل جملهٔ کوکبیه.

دُبَیلَه [ع، ا] (طب) ارکنلك چیبانلرینك بیوکی.

دُثور [ع، مص] برشیئك اثر ونشانی قالمامق محو اولمق.

دثور القلب = (تر) اذکار الٰهیه‌نك قلبدن سیلنوب محو اولمسی، قلبك قرارمه‌سی.

دثور النفس = (تر) هرشیئی چابوق اونوتمق حالی.

دُجاء ـ دُجی [ع، ا] جمع: (دجیه) قرانلق، ظلمات.

دُجاجَه ـ دُجاج [ع، ا] طاووق، طاووق جنسی § (هیئت) برجملهٔ کوکبیه.

دجاجیه = (حیوانات) طاووق، هندی طاوس، سوکلون، قوصی، کوکرجین، کبی منقارلری اوست طرفدن شیشکین ومنخرلری برنوع خرشف غضروفی ایله مستور اولان طیور قسمنك منسوب اولدیغی نوع، فاملیا، فصیله.

هیئهٔ دجاج = طاووق قولراسی.

دُجان [ع، ا] (طب) شریان.

دُجُج [ع، ا] جمع: دجاجه. طاووقلر.

دُجُر [ع، ا] (نباتات) فصولیه‌یه مشابه فقط دانه‌لری آندن دها اوچوك مغذی حبه که: لسانمزده بوکا بوکرلجه دینور.

دُجّه [ع، ا] زیاده قرانلق، مظلم.

دُحُور [ع، مص] طرد، تبعید، دفع ایتمك.

دُخان [ع، ا] توتون، دومان § بادنجانیه فصیله‌سندن برنبات اولوب قیلمش یاپراقلری سیغاره حالنده ویا چوبوق ایله یاقیلوب ایچیلیر.

دخان نوش = (تر) توتون ایچن آدم، توتون تریاکیسی.

دخانین = ☛ (نیقوتین).

دُخت ـ دُختر [فا، ا] قیز، بنت، کریمه.

دخترز = شراب.

دختره = قیزلق، بکارت.

دختری = برپسنك قیزی اولمه § دختره.

دختندر ـ دختراندر = اوکی قیز.

دُخُور [ع، ا] خوارلق، حقیرلك، ذلت.

دُخُول [ع، مص] ایچری کیرمك، داخل اولمق.

حلول دخولی = (حکمت) [تر] جنس وکثافتلری مختلف وآیری آیری کیسه‌لر درونده موضوع اولدقلری حالده بری کیسه سیله برابر دیکرینك ایچنه قونیلان ایکی مایعك خفیفندن کثیفنه دوغری واقع اولان جریان ـ که: بونك عکسنه (حلول خروجی) نامی ویریلیر.

دخولیه = تیاترو، بالو، عمومی باغچه کبی محللره کیرمك ایچون ویریلان اجرت § بعض اشیای تجاریه‌نك برمملکته حین ادخالنده آلنان رسم.

دُرّ [ع، ا] اینجو، لؤلؤ.

دریتیم = [تر] صدفده یالکز اوله‌رق متکون شهدانه اینجو. حضرت رسول اکرم ونبی محترم افندمزدن کنایه‌در.

درناسفته = [تر] دلنمه‌مش اینجو.

دردانه = اینجو دانه‌سی.

دُرّاج ـ دُرّاجَه [ع، ا] ککلکه مشابه، لطیف، لحمی لذیذ برنوع قوش ☛ (بیوك چیل).

دُرّاعَه [ع، ا] فراجه، بنش.

دُرّاقی [ع، ا] اولکرمزشفتالی، عربستان شفتالیسی.

دُرت [ت، عدد] اوچدن صوکره کان عدد (٤)، ایکی‌دفعه ایکی، ٣+١ = ٤، چهار، اربعه.

درتده بر = درت مساوی پارچه‌یه آیریلان ویا آیرلدیغی فرض اولنان برشیئك یالکز بر پارچه‌سی، ربع

درت آیاقلی = چارپا حیوان، درت الایله یاپیشمق || کمال غیرتله تشبث ایتمك.

درت باش = هرطرف، هرجهت، عریان.

درت بوینوز = حیوانات ذات الثدیادنك مجتره فرقه‌سندن درت بوینوزلی برنوع کییکدر.

(درت بوینوز)

درت قاش = بیغی هنوز ترله‌ین دلیقانلی، چار ابرو.

درت قناد = طیور شاطئیه‌دن آفریقای جنوبی‌یه مخصوص برقوشدر.

(درت قناد)

درت کوزله بکلمك = صبرسزلقله انتظار ایلمك.

درت کوشه = مربع، اکی بوینه مساوی اولان.

درت نعل = حیوانی طولو دیزکین قوشدیرمق حالی.

درتلك = درت قیمتنده، اوزرنده حجمنده اولان § اهمیتسز، اعتبارسز.

درتلی = اسقامبیل کاغدلرندن اوزرنده درت اشارتی اولانی.

دُرج ـ دُرجَه [ع، ا] قوطی، قوطوجق، حقه.

دُرد ـ دُردَه [فا، ا] طورطو.

دُرداز [ع، ا] (نباتات) قره آغاج.

دُردَر [ت، عدد] هردفعه‌سنده درته بهرینه درت، درت درت.

دُرْدُنجی [ت ، عدد] اوچنجیدن صوکره کلن ، مرتبه‌جه اوچنجینك صوکنده درجه‌سی درت اولان .

دُرْدُورْ [ع، س] کرداب .

دُرْدُوزْلی [ت، ص] دردی بریرده اولان.

دُرَر [ع، س] جـ : (دره) اینجولر § علم فقهده مشهور برکتاب.

درر بار = [ص] اینجو یاغدیریجی.

دُرُسْت [فا ، ص] صاغ، سالم، صحیح § دوغری .

درستی = [فا، س] طوغریلق§ صاغلق، صحت.

دُرُسْتازی [فا ، س] (اورتوپدی) تشکلات طبیعیه‌سی غیر منتظم و یاخود وضعیت طبیعیه‌سندن انحراف ایتمش اولان عظام و بعض اعضای داخلیه‌نك حال اصلیسنه ارجاع ایلمك فن وصنعتی .

دُرُشْت [فا، ص] سرت، قاتی، قالین، قبا.

درشتی = سرتلك، قاتیلق§ قالینلق، قبالق .

درشتانه = [فا، ص] سرتجه‌سنه، حدت وشدتله .

دُرُکَرْ [فا، س] (دروکر مخففی) دولکرلر نجار، ابنیه‌نك قپو وپنجره‌لرندن ماعدا آخشاب قسمنی یاپان صنعتکار .

دُرْلُو [ت، ص] نوع، جنس، چشیت§ معروف طعام .

درلودرلو = نوع نوع، چشیت چشیت .

دُرُود [فا، س] دعا ، ثنا ، سلام ، تحیه § یونلمش ، یونجه آغاج .

دُرُوزْ [ع، س] (درز)ك جمعی: اکیرلری.

دُرُوس [ع، س] جـ : درس ، درسلر .

دُرُوع [ع، س] جـ : درع ، زرهلر .

دُرُوغ [فا، س] یالان ، کذب .

دروغزن = یالانجی .

دروغزنی = یالانجیلق .

دروغی = یالانه منسوب .

دُرُوکَرْ [فا، س] دولکر .

(دولکربالغی)

دولکرویاخود دورکربالغی = خرشنی‌الآدمه‌فرقه‌سندن بر نوع بالق اولوب خراشنی آلتون رنکنده‌در .

دُرَّه [ع، س] اینجو ، اینجودانه‌سی ، بیوك اینجو دانه‌سی .

دُرّی [ع، ص] پارلاق .

دُزْد [فا، ص] خرسز ، سارق، اوغری .

دلدزد = (ت) کوکل چالیجی .

دزدیده = چالنمش ، مسروق .

نکاه دزدیده = چالوب آلمه باقش ، کوزاوجیله عجله باقش .

دُسْتُور [فا، س] قوانین مجموعه‌سی § مقتضاسیله عمل اولنه‌جق قانون قاعده § قاعدهٔ اساسیه § بر قاعده‌یی مختصراً کوسترن حروفك هیئت مجموعه‌سی .

دستورالعمل = مقتضاسیله حرکت اولنه‌جق قاعده ، قانون .

دستورادویه = اجزاجی کتابی .

دستور مکرم = حکم و نفوذی جاری وزیر .

دُشْمَن [فا، ص] عدو، خصم، صاحب‌عداوت.

دشمن کام = (تر) مقصدی دشمنلك اولان ، دشمن مراملی .

دشمن متعدیٔ مجبوری = عساکر موظفه .

دشمن متعدیٔ اختیاری = عساکر غیر موظفه ، کوکللی عسکر .

(فن درستازی) اورتوپدی

جهازلر — ١- ورم مفصل حرقفی فخذی ایچون ؛ ٢ - مضاعف قدم اعرج ایچون ؛ ٣ - قدم اعرج بسیط ایچون ؛ ٤ - ولادی چبقیق ایچون ؛ ٥ - صنعی آیاق ؛ ٦ - خسته خانه باستونی ؛ ٧ ، ٨ - قولتوق دکنکی ؛ ٩ - تفرعاتیله برابر صنعی قول ؛ ١٠ - بونته میزابه‌سی ؛ ١١ - جبیرهٔ مرفق ؛ ١٢ شکل‌صدری اصلاحه خدمت ایدن قورسه ؛ ١٣ - قصر عضد ایچون جهاز ؛ ١٤ - تقصر طرف سفلی ایچون قدم حدیدی ؛ ١٥ - اصابعك شکلنی اصلاح ایدن پالت ؛ ١٦ - وضعیت قورسه‌سی ؛ ١٧ - مینه‌روه.

دشمن غیرمتعدی = اهالی وغیرمسلح بی‌طرف تبعه .

دُشْنام [فا.ا] سوکه، سوکوب صایمه، طعن ایتمه .

دُشْوار [فا.ا] کوچ، صعب، زور، مشکل .

دشواری = کوجلك ، زورلق . صعوبت

دُعاء [ع.ا] جناب حقه یالوارمه، درکاه الهیدن خیرورحمت رجاسی § بو یولده ترتیب وقرائت اولنان عباره .

بددعا = برینك حقنده فنالق تمنیسی .

دعاکو = دعاجی ، دعا ایدن .

دُعات [ع.ص] ج : (تشدید ایله غلطدر) (داعی)، دعاجیلر .

دُفوف [ع.ا] ج : (دف)، تفلر .

دُقاق [ع.ا] (طب) اینجه باغرصاغك قالین باغرصاغه یقین اولان اوجنجی قسمی .

دقاق = (طب) دقاقه منسوب .

دُکّان [ع.ا] امتعهٔ تجاریه وضع وبیعنه مخصوص اوطه، محل § بعض صنعتکارلرك دروننده ایش ایشلدکلری محل، حجره .

دکانجی = دکان صاحبی، دکاننده اوطوروب مال صاتان آدم ، تاجر .

دکانجه = دکانجق ، اوفاق دکان .

دُلْبَنْد [فا.ا] برنوع اینجه پاموق بزی که: صاریق یاپیلور وجراحیده یاره‌لرك اوزرینه وضع وبوشیشی سوزمکده وسائره‌ده استعمال اولنور .

دلبندار = صاریقجی .

دُلْدُل [ع.ا] طرف اشرف حضرت رسالتپناهیدن جناب علی کرم الله وجهه‌یه اهدا واحسان بیوریلان قیر استرك اسمیدر .

دُلوك [ع.ا] (غروب) ایله مترادفدر § کونش غروب ایتمك ویا صارارمق .

دُم [فا.ا] قویروق، ذنب، دنبال .

دمجه = کوچوك قویروق ، دنباله .

کژدم = اکری قویروقلی § عقرب .

دمدار = (عسکری) وجهت حرکاتی اثناسنده قوللر کریسنك امنیتی محافظه‌یه وزمان قزانمغه مأمور قطعهٔ عسکریه، اك آرقه‌ده بولنان .

دُمْبَك [ت.ا] (موسیقی) موسیقینك حین تعلیمنده الر ایله ایکی دیز اوستنه اوروق اتخاذ ایدیلان قاعدهٔ مخصوصه ، اصول .

دُمَل ـ دُمَّل [ع.ا] (طب) بیوك قان چیبانی .

دُموج [ع.مص] برشیٔ دیکر شیئك ایچنده تمامیله یرلشمك، مندمج اولمق .

دُموع [فا.ا] ج: (دمع) کوزیاشلری .

دُنْبال ـ دُنْباله [فا.ا] قویروق ذنب ، دم .

دنباله رو = آردی صره کیدن، معقب، باقجی

دُنْبَلَك [ت.ا] (موسیقی) (املاسٔ فارسی اولدیغی مرویدر) درینجه چاناق شکلنده برقابه کرلمش دریدن عبارت برنوع موسیقی آلتی وانواعی .

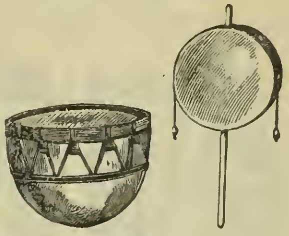

(دنبلك)

دُنیا [ع.ا] (ادنی اسم تفضیلنك مؤنثیدر) بولندیغمز عالم فانی، جهان، عالم § سماواته نسبتله کرهٔ ارض § ثروت ، سامان

دنیا آدمی = دنیاده یشامنك یولنی بیلن .

اهل دنیا = دنائتله متصف، آلچاق .

دنیا پرست = دنیایه طاپان، آخرتی دوشونمین ، حریص ، طمعکار .

تارك دنیا = منزوی، نصرانی عابدی .

دنیالق = مال، ثروت ، یسار .

دنیوی = دنیایه متعلق .

یکی دنیا = جامدن معمول. ملون کره‌لرکه . زینت ایچون طاوانلره تعلیق ایدیلرر § آمریقا وآوسترالیا قطعه‌لری .

دُو [فا.عد] ایکی ، اثنین .

دوپا = ایکی آیاقلی .

دوجهان = دنیا وآخرت .

دوروی = (تر) ایکی یوزلی .

دونیم = ایکی یارم ، ایکی پارچه .

دُواق [ت.ا] کلینك ویا یکی طوغمش چوجغك یوزینه اورتیلان تللی سوسلی تول واورتی .

دُوال [ت.ا] آری قواننده حاصل اولان جروف .

دُوئللو [ج.ا] (Duel) برمعامله تحقیر به یه دوچار اولان آدمك خصمنه بالتکلیف آره‌لرنده سلاحله وقوعه کلن مبارزه، مضاربه فعل مذمومی که قانوناً ممنوعدر .

دُوب [ت.ا] دال مضمومه ایله باشلایان کلمه‌لرك اولنه داخل اولوب تأکید بیان ایدر : دوب دوز .

دُوباره [فا.ا] حیله ، خدعه ، مکر اویون § طاوله اویوننده آتیلان ایکی زارك هر ایکیسی‌ده ایکی بشکلی کلمك .

دوباره‌جی = حیله‌کار ، دساس .

دُوبل [ج.ا] ایکی قات .

دوبل دسیمترو = (ج) (طوپوغرافیا) ایکی عشر ذراع طولنده اوزری تقسیماتلی جدول تخته‌سی .

دُوبلین [ج.ا] برنوع قالین تللی ایپك بوسکول § (بحریه) یلکنك بوش اولوب آشاغی‌یه صارقان قسمی § برخلاطك ایکی اوجی بیننده‌کی قسمی .

دُوبه [ج.ا] (بحریه) کوچوك طومباز، کوپری آلتنه قونور ویا شهانده کبی قوللانیلور قوچی‌یه مشابه جسم سابح .

دُوت [ت.ا] معروف میوه ، توت .

قره دوت = ذات الفلقتین شعبه‌سنك توتیه قبیله‌سندن اولوب میوه‌لری سیاه اولدیغندن بواسم ویرلمشدر .

(قره دوت)

دُوتا [ت.ا] ایکی قات، ایکی‌یه بوکلش اکریلمش .

دُوتدُوری [ت.ا] طورمه‌دن سویلین اوتن .

دوتدوری لیلا = کوه‌زه قاری .

دُوجَه [ج،س] (Doge)، اسكى ونديك وجنويز رؤساسنه دينوردى .

دُوچار [فا، ص] چاتيجى، چاتان، چاتمش اولاشمش § كرفتار، مبتلى .

دُوخمه [فا] ايكنه ايله ديكلمش قاقيلوب برلشديرلمش § صاغلمش .

دُودْ ـ دُودَه [ع، س] قوردجغز، كوچوك قورد .

دوداستوانى = (طب) بوارلاق صوغولجان .

تزيينات دوديه = كوچوك قورداشكاليله مزين نقوش معمارى .

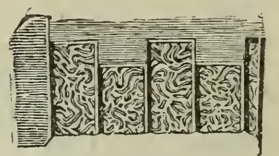

(تزيينات دوديه)

دودحديث = (طب) ايپك بوجكنك اوغراديغى ايكنجى استحاله‌ده‌كى حالى (شفيره) .

دودشعرى = (حيوانات) اوك طرفى اينجه وآرقه طرفى كسيك وحلزونى برنوع قورد صغيركه : اكثريا طموز آتنده حاصل اولور واندن سرايت ايدر .

دودةالصباغه = (كيميا) صياروقرمز اسملريله معروف حشرات كه پك كوزل قرمزى رنك حاصل ايلدكلرندن بونلردن بويا اعمال واستعمال ايدرلر .

دودعرطلى = (باغرصاق قوردى) اسطوانه شكلنده، آغزى چنكللى ديدان جنسندن برحيوان‌در مجراى هضميدن محرومدر .

دودالقز = (حيوانات) ايپك بوجكى دنيلن قوردجغز .

دودالكبد = (حيوانات) اكثرياقويونلرك قره جكرنده ياپراق شكلنده بولنان برنوع قوردجغزكه § بين‌الناس بوكا كابك دينور

دودالكليه = (حيوانات) اكثريا كوپك وقوردوبوبركلرنده بولنان برنوع صوغلجان .

دودالمدينه = (حيوانات) ايپلك كبى اينجه ودرت متروبه قدر طوله مالك بر نوع قورددركه : بحر احمر سواحلنده‌كى مواقعده واكثريا بجاقلرده تحت الجلد بولنور .

دودوحيد = (حيوانات) چيك ات ويا لحم خنزير اكلندن معده وباغرصاقلرده حاصل اولان وبرقاچ متروطولنده بولنان برنوع قورددركه : بوبرينه كچمه حلقه‌لردن مركبدر ☞ (تنيا) .

دُود [فا،س] دومان، دخان، توتون .

دُود [ت،س] چوشخوم آغاجنك ميوه‌سى .

دُود [ت،مص] برسرى، برايشى اعلان واشاعه ايلمك .

دُودمان [فا،س] صوى، صوب، قبيله، عائله .

دودو [ت،س] اليوم طرز قديم اوزره بولنان ارمنى قادينلرينك باشليلرينه اطلاق اولنور .

دودوك [ت،س] چبوق § ناى § نفسله چالنه‌رق اينجه سس چيقاران معروف موسيقى آلت بسيطه‌سى § دميريول واپور ماكنه‌لرينك بخار آضيقيقيله شدتلى سس چيقاران بورى § عوام لسانده مفلس § اوزون و ايچى بوش شئ § واپورلرده وترامواى‌لرده حركت امرينى اخبار ايچون مأمورلر طرفندن استعمال اولنان معدنى وياخود خشبى معروف آلت .

(دودوك)

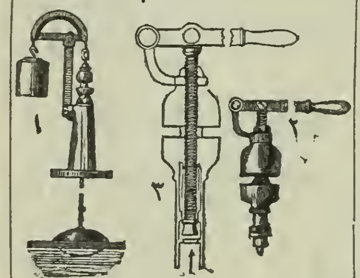

(بخار دودوكى)

دودوكى چالمق = ايشى اتمامه، آسوده‌يه موفق اولمق، مستفيد اولمق .

دودوك كميكى = ايچنده ايلك بولنان قاوال كميكى .

دودوكجى = دودوكى چالان، دودوك ياپان وياصاتان آدم .

دُور [فا،ص] اوزاق، بعيد .

دورادور = اوزون اوزادى‌يه .

دورانديش = ايلروسى دوشونن، هر شيئك عواقبنى ملاحظه ومحاكمه ايدن .

دور انديشى = دورانديشلك .

دوربين = برويا ايكى اسطوانه ايله ايكى اوجلرينه طاقلمش عدسه‌لردن مركب واوزاقده‌كى اشيايى يقين كوسترر آلت معروفه .

(دوربين)

دوربين ارضى = (حكمت) ارض اوزره‌نده بولنان اشيانك دوربين ايله مبسوط اوله‌رق كورنمسى ايچون دوربين فلكينك عدسهٔ شخصيه‌سى ايله عدسهٔ عينيه‌سى بيننه اصل جسمه نظراً خيال مبسوط ويرمكه خادم اولان ايكى عدسهٔ مقربه دها علاوه‌سيله حاصل اولان دوربين .

دوربين فلكى = (هيئت) اجرام ماديه‌يى رصد ايتمكه مخصوص بيوك دوربين كه : برى عدسهٔ عينيه، ديكرى عدسهٔ شخصيه اولمق اوزره ايكى عدد مقرب الشعاعات عدسه‌دن مركبدر .

(دوربين فلكى)

١ ـ عدسهٔ مرئيه . ٢ ـ متفحص . ٣ ـ نقطهٔ عينيه . ٤ ـ متحرك قوان . ٥ ـ مهپا .

نصف‌النهاردوربينى = (هيئت) رصدخانه‌لرده نصف النهار سطحنى وكواكبك نصف النهاردن مرورى آنى تماميله تعيين ايچون استعمال اولنور بيوجك دوربين كه : عدسهٔ عينيه‌سى اوزرنده افقى فيللر واردر .

رصد دوربينى = (هيئت) رصدخانه‌لره مخصوص وانعكاس آينه‌لرينى حاوى بيوك دوربين ☞ (تلسقوپ) .

دُورنويس [فا،س] تلغراف، اوزاقده اولانى يازيجى آلت .

دُورباش [فا، ـ] دكنك، عصا .

دوپو [ت، ــ] اکه، تورپی.

دوپوله‌مك [ت، مصـ] تورپی ایله اکه‌لمك.

دورتشدیرمك [ت،مصـ] برقاچ کره آغرآغر دوردتمك § حیوانلره اوکندیره باطیرمق § تشویق وترغیب ایلمك.

دورتشمك [ت،مصـ] بربرینی دورتمك.

دورتمك [ت، مصـ] سیوری اوجلی برآلتی قوتله ایتوب بریره صانجمق § تحریك واغوا ایلمك.

دورتیجی = دورتن § تشویق وترغیب ایدن.

دورتلنکچ [ت،ــ] اوفاق اوکندیره، حیوانلری دورتوب سورمکه مخصوص اوجی ایکنه‌لی دکنك.

دوروشمك [ت، مصـ] برایشه مداومت وسعی وغیرت ایلمك.

دورکی - دورکو [ت، ــ] برطوب یوفقه اکمکی § یوفقه‌نك بورك یاپمق ایچون دورولمشی.

دورمك [ت، مصـ] قیوروب دوشیرمك، قاتلامق، لف وطی ایتمك.

دوروم [ت، ــ] قاتلامه، قاتلایش، قاتلانمه، بوکاوم.

دوروم دوروم = بوکاوم بوکاوم.

دوز [ت، صـ] اوستنده عارضه‌سی پوروزی اولمیان § مستوی § مستقیم § طوس دوغری § اوزونده قاتی، بوکاومی بولنمیان § برنوع راقی.

دوز آیاق = نردبانسز.

دوز طبان = اوغورسز.

دوب دوز = بسبتون مستوی.

دوزجه = دوغریجه مستقیمجه § آچیقجه.

دوزلك = دوغریلق، مستقیملك § اووه.

دوز [فا، ــ] (دوختن) مصدرندن اسم اولوب وصف ترکیبی سونده و دیکیجی وبعضاً دیکمش معناسنده مستعملدر.

پالان دوز = پالان دیکیجی، پالانجی.

زردوز = آلتون تل ایله نقش اولنمش، ایشلنمش.

دوزنده = دیکیجی، دیکن.

دوزخ [فا، ــ] جهنم، دارالعذاب، طامو.

عذاب دوزخ = جهنم عذابی، غایت شدید صیقینتی.

دوزخ قرار / **دوزخی** = [صـ] جهنملك، جهنمه لایق.

دوزخیان = (جـ) زبانیلر.

دوزکون [ت، صـ] دوز، مستوی، دوزلدلمش، تسویه ایدلمش § یولنه قونلمش، مرتب، منتظم § نسوانك تزیید ملاحت وطراوت ایچون یوزلرینه سوردکلری مادۀ ملونه.

دوزکونجی = دوزکون دنیلن ماده‌یی یاپان ویا صاتان آدم.

دوزکونلی = یوزینه دوزکون سورمش اولان قادین.

دوزلتمك [ت، مصـ] دوز ومستوی ایتمك، تسویه ایلمك § یولنه قویمق، ترتیب وتنظیم ایتمك § پوروزنی، عیب ونقصانی کیدرمك، تصحیح ایلمك § مائل بر شیئی مستقیم حاله افراغ ایتمك.

دوزلمك - دوزلتمك [ت،مصـ] دوز و مستوی ایدلمك § ترتیب و تنظیم اولنمق § اصلاح وتعمیر قیلمق.

دوزله‌مك [ت، مصـ] دوز ومستوی ایتمك § تسویه وتنظیم ایلمك.

دوزمك [ت، مصـ] ترتیب وتنظیم ایلمك § وجوده کتیرمك.

دوزمه [ت، ــ] اویدیرمه، یالان، اصلسز، ساخته.

دوزن [ت، ــ] نظام، ترتیب وتنسیق. § خدعه، دوباره، صنیعه § (موسیقی) آلات موسیقیه‌نك قوریلوب کوزل چالنه‌جق حاله قونلمسی، آقورد ایدلمسی § چولغه‌لرك بز طوقودقلری ماکنه.

چکی دوزنی ویرمك = انتظامسزلغی کیدرمك، ممکن مرتبه سوسلی اولمق.

دوزنسز = نظام وترتیبی اولمیان § آهنکی آقوردسز.

دوزنسزلك = نظامسزلق، ترتیبسزلك.

دوزنلی = مرتب، منتظم § آهنکلی.

دوزینه [ج، ــ] اون ایکی پارچه‌دن عبارت طاقم، دسته.

یاریم دوزینه = آلتی پارچه‌دن عبارت طاقم، دسته.

دوست [فا، ــ] محب حقیقی، غرضسز عوضسز اوله‌رق بربرینی سون ایکی آدمدن هر بری § یار، سوکیلی § محبوب، محبوبه، مترسی.

دوستدار = دوست طوتان § دوستی اولان.

دوستدانه = (صـ) دوسته یاقیشه‌جق صورتده.

دوستی = دوستلق.

دوستلق = دوست حالی، محبت.

دوستجه = دوست کبی، دوسته لایق برصورتده.

دوستکام = دوستك مقصدینه موافق.

دوسه [ج، ــ] (بحریه) اسکله‌یه ویا سائر برمحله یاناشان کمی‌یه کیروب چیقمق ایچون وضع اولنان اسکله.

دوسیه [ج، ــ] اوراق ومسوداتك حفظنه مخصوص قارتونلردن مرکب جلدبند.

دوش [فا، ــ] فی‌الاصل (دون کیجه) دیمك اولوب بومناسبتله لسانمزده رؤیا منام واقعه معناسنده مستعملدر.

دوش کورمك / **دوشنده کورمك** = رؤیا کورمك.

دوش آزمق = احتلام اولمق، رؤیاده صو اقتضا ایتمك.

دوش [ج، ــ] (Douche) یوکسکه مربوط پك چوق برسوزکچدن ویا آچیقدن باشدن آشاغی صو دوکوش، صو دوکونمك § صفوق صو ایله ییقانمق.

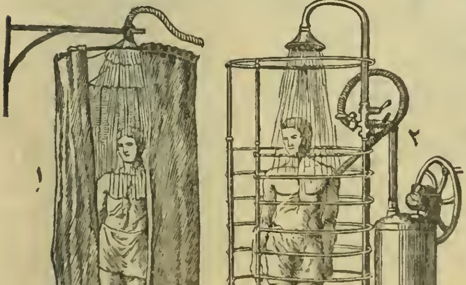

(دوش)

١ - عادی دوش . ٢ - فیسقیه‌لی .

دؤش [فا،ـ] اوموز .

بردوش = اوموزده ، آرقه‌ده .

خانه بردوش = اوی اوموزنده يعنی نره‌ده آقشام اولورسه اوراده صباحلين = سرسری .

دؤش [ت،ـ] قابورغه آلتی ، يان ، بوش بوكر § اوغرامه، دوچار اولمه .

دؤشاب [فا،ـ] پكمز .

دؤشه‌تمك [ت،مص] تفريش ايتديرمك زمينی قاپلاتديرمق ، مفروشاتی ترتيب وتجديد ايتديرمك .

دؤشس [ج] (Duchesse) دوق زوجه‌سی ويا كريمه‌سی .

دؤشش [فا ، ـ] ايكی آلتی § طاوله اويوننده ايكی زارك آلتی بنكلی يوزلری اوسه كلمك § تصادف، راست كلمه .

دؤشك [ت ، ـ] دوشه‌نوب ياتيله‌جق شیء § كوچوك مندر§ يتاق § (بحريه) اوموروغه اوزرينه آيقری وضع اولنان آغاجلركه سنجاق و اسكله پوسته‌لرينی بربرينه ربط ايدر .

يارم دوشكلر = (بحريه) پوسته‌لرك مركب اولديغی آغاج ويا دميرلرك اوموروغه‌ده نهايتلنن اوجلری .

جواديره دوشكی = بودوسلمه‌ده جواديره‌نك استناد ايلديكی محل .

دوشكلی = اوطوراقلی، ثابت § (بحريه) يايوان ، عريض، يالپاسی آز كمی .

دؤشكون [ت ، ص] مبتلی ، منهمك مجبور§ زبون ، ضعيف § رفاهيت وسعادت سابقه‌سی غائب ايلمش اولان § بكتاشی دركاهندن مطرود درويش .

دوشكونلك = ابتلا ، انهماك ، مجبوريت § ابتذال § تدنی § منكوبيت .

دؤشمك [ت،مص]غير اختياری اوله‌رق يوكسك بريردن الچاق برمحله يوارلانوب سقوط ايتمك،ساقط اولمق § يقلمق ، دورلمك § انحطاط ، سقوط ، هبوط § تصادف ، توافق § تنزل § دخالت ، التجا ايتمك § ابرام ، اصرار ايلمك § تعقيب ايلمك § خجيل اولمق§ ياغمق طاملامق§قيمتجه آشاغيلامق § شدت، قوت ودرجه‌سی آزالمق §منكوب اولمق § اوغرامق ، مصاب اولمق § تصادف ايتمك، واقع اولمق § اويمق § يانيشمق§ قاللمق ، ملحق اولمق .

اردينه دوشمك = تعقيب ايتمك .

كوچك دوشمك = محجوب وشرمسار اولمق .

كوزدن دوشمك = اسكی محبتی ، التفاتی غائب ايلمك

دوشوب قالقمق = برابر يشامق .

دوشه قالقه = زحمتله ، مشكلاتله .

دؤشنبه [فا،ـ] ايكنجی كون، بازار ايرتسی كونی .

دؤشنمك [ت،مص] تفريش اولنمق ، يايلمق ، بسط ايدلمك § اوزون اوزادی يه سوزه قويولمق § خسته‌لنوب ياتمق .

دؤشوت [ت،ـ] جنين ساقط، دوشمش چوجق § عليل،سقط آدم .

دؤشورمك [ت،مص] يوكسك برمحلدن آلچاق بريره سقوط ايتديرمك § تنزيل ايلمك § اسقاط ايتمك § راست كتيرمك تصادف ايتديرمك .

چوجق دوشورمك = حامل قادين برسبب عارضی ايله وقت معيندن اول — اولو اوله‌رق — وضع حمل ايلمك .

دؤشوك [ت،ـ] دوشمش آشاغی صارقمش اولان §دوشمش چوجق.

دوشوكلك = دوشمش شيئك حالی .

دؤشوم [ت ، ـ] ملتزملرك اكين بيغنی تقالديغی تخته .

دؤشونجه [ت،ـ] انديشه، دوشونيله جك شیء ، افكار ، مراق .

دؤشونديرمك [ت،مص]دوشونه‌كی موجب اولمق § انديشه‌يه باعث اولمق .

دؤشونمك [ت،مص] تفكر، ملاحظه ايتمك§اوزون اوزادی يه ملاحظات وتدقيقاتده بولنمق § خاطره كتيرمكه چاليشمق § چاره ، تدبير آرامق .

دؤشونمه ـ دؤشونيش [ت،ـ] دوشونمك فعلی، تفكر، ملاحظه§انديشه غائله .

دؤشه‌مك [ت،مص] يايمق، بسط ايتمك، تفريش ايلمك .

دؤشيزه [فا،ـ] قيز ، قيز اوغلان قيز بكر .

دوشيزكی = بكارت ، قيزلق .

دؤشين ـ دؤشينه [فا ، ـ] دون كيجه‌كی ، دون كيجه‌يه منسوب .

دؤغ [فا،ـ] آيران .

قره دوغ = چاودار دليجه‌سی دنيلن نبات .

دؤق ـ دؤقه [ج،ـ] (ضمهٔ خفيفه ايله) بعض اوروپا دولتلرنده معتبر و مستعمل عنوان اصالتدركه : (سردار) لفظيله ترجمه اولنه بيلير .

دؤق [ج،ـ] (ضمهٔ ثقيله ايله) كرك انباری § (بحريه) قفقات محلی ، سفائنك تعمير وترميم ايدلدكلری بر § ترسانه حوضی .

دؤق [ج،ـ] (بحريه) يلكن بزينك اك اعلا جنسی .

دؤقا [ج،ـ] برنوع اجنبی آلتون سكه‌سی .

دؤقتور [ج،ـ] برعلم وفنده مأذون اولان،برعلمه، فنه انتساب كاملی بولنان § طبيب حكيم .

دوقتورا = اجازت ، اذن § منتهيلك شهادتنامه‌سی .

دؤقه‌لق [ت،ـ] دوقه عنوان اصالتی § بردوقه‌نك تحت اداره‌سنده اولان بر .

دؤكديرمك [ت،مص]برشيئی بولنديغی قابدن آخرمحله دور ايتديرمك § صاچديرمق § آقيتمق § قالبه قويدرمق .

دؤگديرمك [ت،مص] ضرب ايتديرمك، صدمه‌يه ، ضربه‌يه معروض ايتمك .

دؤكمك [ت ، مص] برشيئی بولنديغی قابدن آخر محله دور ايتمك § صاچمق§آقيتمق § قالبه‌قومق.

دؤكمك [ت،مص] ضرب ايتمك،اورمق § هاوانده ويا سائر برمحلده اوره‌رق قيرمق،اوفاق اوفاق پارچه‌لره آيرمق ، توز حالنه قومق .

دؤكلمك ـ دؤكنمك [ت،مص] بولنديغی قابدن ديكر قابه آقمق§صاچمق .

دؤكلمك [ت،مص]اورمق،ضرب ايتمك .

دؤكنمك [ت،مص] كندی كنديه اورمق § آه وفغان ايتمك § نادم ، پشيمان اولمق .

دؤكمه [ت،ـ] قالبه‌دوكيله‌رك يابلمش شیء .

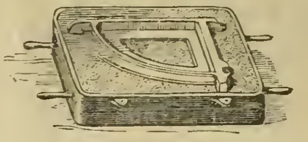

(دوكه)

دوكه‌جی = معدنلری اریدوب قالبه دوكه‌رك مختلف شیلر یاپان صنعتكار .

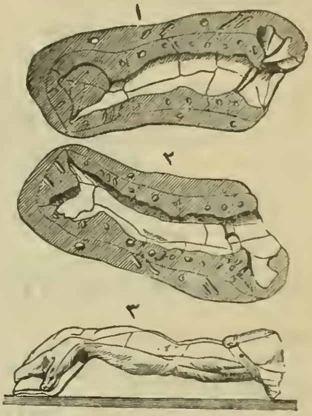

(ساعدك دوكه آلچی درونده آلمسی)
١،٢ ـ آلچی دروننده‌كی حالی . ٣ ـ آلچیدن اولكی حالی .

دُوكَه [ت،س] ایلیكه كچیریلن یوارلاق شیٔ § یومرو چیبان .

دوكه‌له‌مك = دوكه‌یی ایلیكدن كچیره‌رك البسه‌نك اوكنی ویاایكنی قارشدیرمق .

دوكه‌لی = دوكه‌سی اولان .

دُوكَن [ت،س] خرمنده اكنی دوكدكاری چاقمق طاشلی آلت زراعیه .

دُوكِنْدی [ت،س] دوكلمش، پراكنده، شیٔ .

دُوكِنْمَك [ت.مص] كندی اوستنه دوكمك .

صویونوب دوكنمك = استراحت ایچون خارجده كیلن البسه چیقاریله‌رق لاابالیانه برحال وقیافتده اوطورمق .

دُوكُنْمَك [ت،مص] كندی كندینه اورمق .

دُوكُوز [ت،س] بربرینه نسبتله كلین وكوكینك پدر ویا والده‌لری § دوكونده دامادە پدرلك ایدن آدم .

دُوكُوجَ [ت،س] صابونسز یقانیلان چماشیرلرك دوكلدكاری طوقماق،

دُوكُوش [ت،س] غوغا، اوروشمه ، چارپشمه .

دُوكُوشْمَك [ت،مص] بربرینی اورمق، اوروشمق ، محاربه ، مضاربه ایتمك .

(دوكوشكن)

دوكوشكن = طیوردوریه ویاشاماشیه‌دن دكز طاوسی دنیلن بوینی كودكلی وطویل المنقار برقوشدر .

دُوكُوم [ت،س] معادن اریدیلوب قالبه دوكمه ، سبك ، اذابه .

دوكومخانه = (غلطدر) معادن مختلفه سبك واذابه اولنه‌رق آلات وادوات مختلفه اعمال اولنان فابریقه .

دُوگُوم [ت،س] اوزون برشی كندی اراسندن كچیریلوب صاریله‌رق حاصل اولمش یومرو ، باغ ، عقده .

دوگوملەمك = دوكوم یاپه‌رق باغلامق .

دوگوملی = دوكومی اولان ، دوكوم یاپیله‌رق باغلانمش اولان

كوردوگوم = چوزلمسی زور دوكوم باغ

دوگوملنمك = دوكوم اولمق .

دُوگُون [ت،س] مسرت جمعیتی، شنلك، ولیمه ، سور .

دوگون‌اوی = (كه) چوق غایه‌لك محل.

دُوگَه [ت،س] كنج بنك ، طوغورمامش اینك .

دُوگَه‌سِمَكْ [ت،مص] كنج بوغاآزمق.

دُولْ [ت،س] مایه ، عرق ، نسل § رحمك ایچنده‌كی (یاورو) جنین .

دول آلمق = جنس آیغری قیصراغه چكوب طایی آلمق .

دول‌اشی = صوك ، مشیمه .

دول‌دوش = تناسل .

دول‌یتاغی = رحم .

دُوَل [ع،س] (دولت) ك جمعی .

بین‌الدول = دولتلر آره‌سنده .

حقوق خصوصیهٔ دول = (حقوق) دولتلرك قوانین موضوعه‌لری آره‌سنده‌كی مباینتدن متولد اختلافاتك فصلی ضمننده اتخاذ اولنان قواعد مجموعه‌سی .

حقوق‌دول = (حقوق) مناسبات متقابلهٔ دولك مستنداولدیغی قواعدی تعیین وتحدید ایدن علم .

حقوق عمومیهٔ دول = (حقوق) حقوق دولك شخص معنوی اعتباریله دولتلرك حائز اولدقلری حقوق ووظائفه تملق ایدن قسمی .

دُولاب [ع،س] دور ایدن ، دونن شیٔ § قویودن صو چیقارمغه مخصوص چرخ § حیله ، دك ، دوباره § درونده اطعمه، اشیا وسائره قونیلان رافلی ویاراقسز طولاب جمع ; (دوالیب)

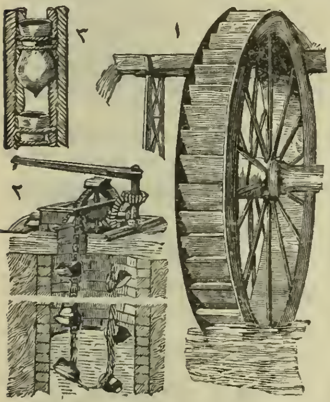

(بوستان دولابی)
١ ـ بوستان دولابی . ٢ ـ صو قیاغندن معمول . ٣ ـ چناقلی .

دُولَبَنْد [ت،س] پك اینجه، سیركجه اینجه بز، موصلی اینجه صاریقلی بز.

دُولَك [ت،س] قاوون ، قارپوز پیچمی § بوستان بوزومی اوقانمش .

قارغه‌دولكی = اشك خیاری .

تكرلك دولكی = تكرلكاری آرابه ایكنه طوتدیران باش .

دُولَكَر [ت،س] (فارسی دروكردن غلطدر) ابنیه‌نك قپوو پنجره‌لردن ماعدا اخشاب اقسامنی یاپان صنعتكار ، نجار ، تخته‌لری یونوب كسه‌رك میخلایان آدم .

دولكر ادواتی = دولكرلرك استعمال ایلدكلری آلات وادوات متنوعه .

دولكر باغی == (بحریه) كمیجیلرجه مستعمل برنوع باغ .

دولكر بالغی == اكلی واوزونجه بر برنوع بالق ، ☞ دروكر بالغی .

دُوم ـ دُومِنْ [فا ، عدد] ایكنجی .

دُومان [ت ، س] بوس ، سیس ، بوغو § حرارته معروض برشیدن چیقان بوغو .

قفا دوْمانلانمق == سرخوش اولمق .

كوز دوْمانلانمق == حدتدن كوز قرارمق .

دوْمانلامق == دومان ویرمك § بولاندرمق .

دوْمانلی == دومان ، سیس اولان ، بولانق .

دومَن [ت ، س] (بحریه) كمینك قیچنده بولنان و سچاق ، اسكله طرفنه و سندیره طوغرو دونه‌رك كمینك ادارهٔ ایدلمسنه مخصوص اولان واسطه .

دومنی اكری == چاربوق آت‌قویروغی .

دومن بودوسلامه‌سی == (بحریه) كمینك قیچنده‌اومورغه‌یه‌مربوط اولەرق قلدیرلمش اولان ودومن تعلیق ایدیلان یكپاره دمیر ویا آغاج .

دایسی دومنده == ظهیری اولان .

دومن دوْلابی == (بحریه) دینكیلمه دومن خلاطی ویا زنجیری صاروبله‌رق دومنی مطلوب جهته تحریك ایدن چرخ .

دومنجی == كمینك دومنی قوللانان آدم .

سردومن == (بحریه) بلوك امیننه معادل بررتبه بحریه § كمیلرده دومن طوتان طائفه .

دومن طاقمی == (بحریه) دومن ، یكه زنجیر ودومن دولابنك هیئت مجموعه‌سی .

دوْمینه ـ دومینو [ج ، س] اوزرلری نقطه نقطه‌ماره‌لی مستطیل الشكل یكرمی‌سكز قطعه فیل‌دیشی ویا معدنی طاشلرله اوینانیلان اویون .

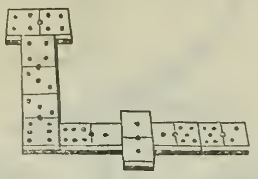

(دومینه)

دوْن [ت ، س] كیجه‌دن اول اولان كون ، امس ، دیروز .

دونكی == دونه منسوب ، دونوقو . عبولان § پك بكی ، قدیم اولمیان .

دون كیجه == بوندن اولكی كیجه .

دون [فا ، ص] آشاغی § آلچاق ، صویسز دنی § آلتده ، آشاغیده اولان § مرتبه‌جه كیروده بولنان .

دومن نفری == (عسكریه) لك كیروده اولان ، كیریدن كلن § (بحریه) كمی دومنی قوللانان آدم .

دُونان [ت ، س] اوچ‌یاشنی كچن آت ودوه كبی بیوك وایكی یاشنی كچن قویون وكچی مثللو كوچوك حیوانات .

دُوندُرْمك [ت ، مص] بر نقطهٔ ثابته اطرافنده چویرمك § كیتدیكی طرفك عكسنه چویرمك § اعاده ایتمك § ایچنی طیشنه چویرمك .

دوُنُش [ت ، س] كری كلمه ، عودت رجوع .

دوُنُشدیرمك [ت ، مص] ارامق تحری ایتمك ، آرایه‌رق كتیرمك § برلشدیروب اداره ایتمك .

دوُنُشین [ت . ظ] دونر ایكن ، اثنای عودتده .

دوُنَك [ت ، ص] ثباتسز ، سوزنده طورمیان ، امتحانده ویره‌میوب صنفده قالمش شاكرد .

دونكلك == دونك اولان آدمك حال وصفتی ، ثباتسزلق .

دوُنَكل [ت ، س] موشموله ، بش‌بیق دنیان معروف میوه .

دوُنكی [ت ، س] (بحریه) واپورلرده مستعمل بیوك طلومبه ، كمینك قزانـه صو ویرمك اوزره استعمال اولنان طلومبه .

دوُیم [ت ، س] هر برضلعی قرق ذراع معماریدن عبارت بر مربع .

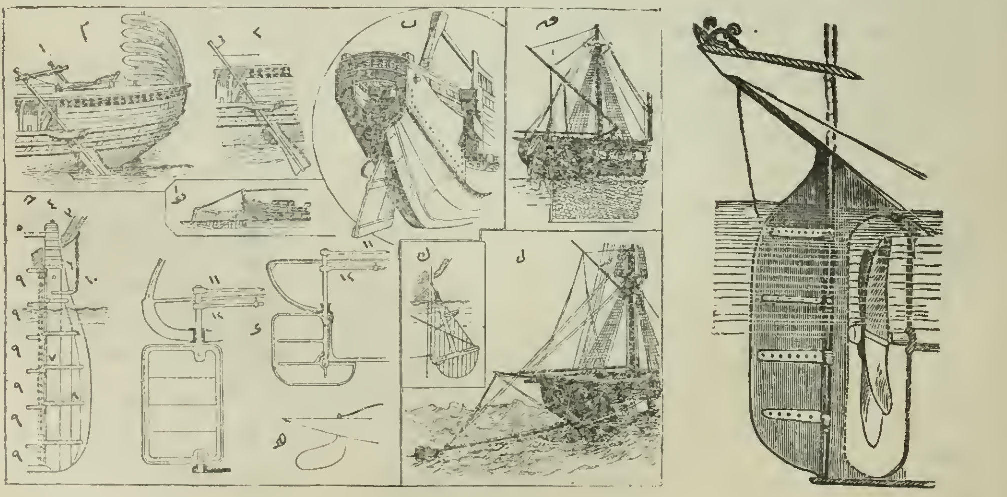

(دومنلر)

م – عتیق دومن : ۱ – مزدوج محاربه دومنی ؛ ۲ – عادی سیر دومنی ؛ ب – چین ترتیبی دومن ؛ ح – دومن واقسامنك اسملری : ۳ – دومن طاسی ؛ ٤ – طاس پدتونی ؛ ٥ – یكه ؛ ٦ – دومن بوغازی ؛ ۷ – دومن بدنی ؛ ۸ – یاپازه ؛ ۹ – دمیر چبوقلر ؛ ۱۰ – لاله زنجیری ؛ ء – متوازن دومن : ۱۱ – سبر یكه‌سی ؛ ۱۲ – حرب یكه‌سی ؛ هـ – معلق دومن ؛ ط – نهر دومنی ؛ ق – یدك دومن ؛ ل – احتیاج مبرم حالنده دومن مقامنه قائم اولمق اوزره یاپیلان ترتیبات .

دونمك [ت،مص] بر نقطهٔ ثابته اطرافنده چویرلمك § كیتدیكی طرفك عكسنه چویرلمك § سوزندن عهدندن جایمق ، نكول ایتمك § مذهب اصلیسنی ترك ایتمك § رجعت ، عودت ایتمك، كرویه چكلمك § برحال كسب ایتمك ، بكزه‌مك، باش دونمك .

دونمه [ت،مص] دونمك حالی ، قعلی § دین اصلیسنی ترك ایله باشقه بر دین قبول ایتمش اولان § نكول .

دونش [ت،مص] دونمك حالی .

دونما [ت ، مص] عمومی بر مسرت ایچون شهرك قندیللر وبایراقلرله تنویر وتزیین اولنمسی، شهرآیین § سفن حربیه مجموعی .

انجه دونما = اوفاق حرب فیلوسی .

دونوم [ت،مص] دوران، جولان § رجعت، عودت § كره ، دفعه نوبت .

كون دونومی = كونشك یازابتداسنده شمالده ونیشین جنوبدن خط استوایه دوغری رجعتی وكیجه ویا كوندوزك بیوسمكه باشلامسی .

دونیم [فا، ص] ایكی پارچه ، ایكی یه بولنمش .

دویست [فا،عدد] ایكی یوز .

دهاه [ع،ص] (دهی) نك جمعی، علماء متبحرین، پك ذكی اولانلر.

دهن [ع،ص] سوریلەجك یاغ .

دهور [ع،ص] دهرك جمعی. زمانلر، مدتلر.

دیون [ع،ص] (دین)ك جمعی . بورجلر. § [دیون صحت] (فقه) بركیمسه نك حال صحتنده ذاتنه تعلق ایدن بورج § [دیون مرض] (فقه) بركیمسه نك مرض موتنده كی اقرار ایله ذمتنده تقرر ایدن بورجلر § [دیون مشتركه] (حقوق) ایكی ویا زیاده كیمسه‌لرك بركیمسه ذمتنده بر سببدن طولایی الاجقلری .

د

ذ [ع، فا، ت] ذال الفبای عربیده طقوزنجی وحروف عثمانیه و فارسیه‌نك اون برنجیسیدر . رنجه‌ده مخرجی مفقود اولدیغندن (ز) كبی تلفظ اولنور . انكلیزجه مستثنا اولمق اوزره سائر لاتین حروفاتی میاننده بونك صداسنی اظهار ایده‌جك حرف یوقدر یالكز انكلیزجه (Th) اشارتیله بوحرفك تمامیله صداسنی اخراج ایدرلر . ابجد حسابنده حرف مبحث (٧٠٠) عددینه و عربی تاریخلرده یالكز بولندیغی حالده (ذی الحجه) یه وكندیسنی تعقیباً برالف كتابت ایلدیكی (ذا) صورتده (ذی القعده) یه دلالت ایدر .

خطوط متنوعهٔ عثمانیه‌ده شو شكللرده ارائه ایدیلور .

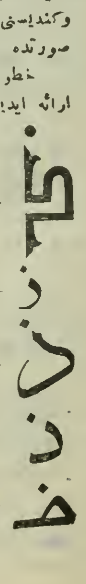

كوفی ....

تعلیق ....

ثلث ....

نسخ ....

سیاقت ....

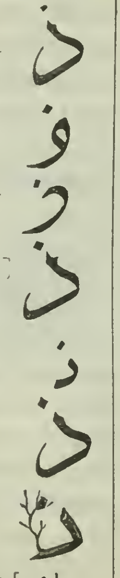

توقیع ....

دیوانی ....

جلی ....

اجازت ....

رقعه ....

ریحانی ....

شجری . ...

ذا [ع، د] عربیده مفرد مذكره مخصوص اشارتدر . بو ، شو ، او مقامنده استعمال اولنور § ذی القعده آیه اشارتدر .

بعد ذا = بوندن ، آندن صوكره .

كذا = بویله ، شویله ، اویله .

{ ذونك حالت نصبی اولان (ذا) لسانمزده مستعمل دكلدر .

ذائب [ع، ص] اریبجی ، اریین ، اریمش اولان [معدنیات حقنده مستعملدر]

ذائق [ع، ص] طادیجی ، طادان § لذت آلان .

ذائقه [ع، ا] حواس خمس ظاهره‌دن § لذت ، طاد طویمق خاصه‌سی § انسانه مادی ومعنوی ذوق ، طاد طویدیریجی قوت § (طب) لسانی وسطح حنكی (وسط طماق) ستر ایدن غشاء مخاطی ایله حلیمات مخصوصه واسطه‌سیله حس اولنان طاد .

قوهٔ ذائقه = ذائقه .

ذابح [ع ص] ذبح ایدیجی ، بوغازلایجی ، لحمی مأكول حیوانی بوغازلایان

ذات [ع، ا] صاحب ، مالك معناسنه اولان (ذو) نك مؤنثی § صاحبه § عین حقیقت ، كنه ، اصل § اشخاص حقنده (نفس) دن كنایه § النهاب

ذات الارجل المشقوقه = (حیوانات) طیرناقلری چتال اولان حیوانات مجتره .

ذات الارجل العشره = (حیوانات) ینكج ، استاكوز ، سرطان ، قاریده‌س كبی سردوكلدی لحالری ، ذوذنب كورلری بش چفت ایاقلری اولان حیوانات قشریه .

ذات الارجل السلوكيه = (حيوانات) چفت چفت لواحق متعدده‌دن ويا مفصللی اعضاء لامسه‌دن متشكل اولان حيوانات صغيرۀ بحريه .

ذات الاصابع المفرده = (حيوانات) كركدان ، تاپير ، فرس‌حاركبی اياقلرينك منتهاسی اظلافله محاط اولان حيوانات .

ذات الاصابع المزدوجه = (حيوانات) قرمرماء كبی اياقلری مساوی پارمقلرله منتهی اولان حيوانات جميعه .

ذات الاظفار = (حيوانات) پارمقلری يكديكرندن متفرق ، متحرك و ظفار ويا پنچه ايله مجهز اولان حيوانات ـ كه: انواع مختلفه‌سی واردر .

ذات الاظلاف = (حيوانات) پارمقلری يكديكريله ازچوق متصل اولان واوجلری قرنی محفظه ويا تماميله محاط اولان حيوانات . مجترلر بوقبيلدندر .

ذات الافواه الجنبيه = (حيوانات) كوپك بالغی وامثالی كبی اغزلرنده قوتلی وكسكين ديشلری بولنان بيوك ، صلدريجی بالقلر صنفی .

ذات الاذن خارجی = (طب) قولاق دليكی جلدينك التهابی .

ذات الاذن داخلی = (طب) صندوقۀ طبل دنيلان قولاق طاولك ايچ اورتوسنك التهابی .

ذات الالقاح خفيه = (نباتات) فعل القاحی خفی اولدرق واقع اولان يعنی اعضای تناسليه‌سی تفريق وتمييز اولنه‌ميان نباتات .

ذات الالقاح ظاهره (نباتات) فعل القاحی اشكار اولان يعنی اعضای القاحيه‌سی اشكار بولنان نباتات .

ذات الالوان = (معادن) وضعيتنه كوره برقاچ رنك اظهار ايدن معادن شفافه . مثلا (قلوروتين) كبی بعض معدنلر واردركه : بونلر ضيای منعكس ايله ناظر لوسه (مور) ، منبع ضيا ايله كوز آره‌سنه قونيلدرق ضيای منكسر ايله نظر اولندقده (صاری) كوريلور .

ذات الايدی الاربع = (حيوانات) درت اللی حيوانات .

ذات البين = (فقه) ايكی كشی آره‌سنده اولان معارضه ، خصومت .

ذات التنفس المزدوج = (حيوانات) ايكی طرز تنفسی اولان حيوانات كه : بونلر بازين ، قيشين مرزغلرده ، مياه جاريه درونلرنده يشارلر . غلاصملريله ويازين صولرك قورودیغی اثناده رئه‌لری واسطه‌سيله تنفس ايدرلر .

ذات الثدی / ذات الثدايا = (حيوانات) ممه‌لی حيوانلری جامع اولان صنف .

ذات الجنب = (طب) آق جكر اورتوسنك التهابی .

ذات الجفن = (طب) كوز قپاغنك التهابی .

ذات الجلد العظمی = (حيوانات) كميكلی بالقلردركه: جلدلری ديكر بالقلرده اولدیغی كبی خراشف ايله مستور اولايوب برنوع زره تشكيل ايده‌جك طرزده سرتلشمش ويا كميكلشمشدر : حسان بحری ايله صندوق بالغی بوقبيلدندر .

ذات الحفيرة رأس = (حيوانات) بر نوع تنيا ، شريد قوردیكه : طولی (٢٠) مترو قدردر . بوقورد بالخصوص كوفال بالغنك وجودنده تحصل ايدوب بالاخره اكليله انسانه دخی سرايت ايدر .

ذات الخراشف المشمشه = (حيوانات) جلدی اكثريا ميناللی خراشف ويا كميكلی الواح ايله مستور اولان برجنس بالق صنفی .

ذات الخرطوم = (حيوانات) بورنلری خرطوم دينلن بوری ايله نهايتلنن فيل جنسی .

ذات الخصيه = (طب) خصيه‌لرك ، خايه‌لرك التهابی .

ذات الدماغ = (طب) بينك نسج مخصوصنك التهابی

ذات الرأس شعری = (حيوانات) باش طرفی قيل كبی اينجه برنوع صوغانجاق ـ كه: قره‌حمادن وفات ايدنلرده كثرتله بولنور .

ذات الرأسين = (طب) اوست طرفلری ايكی يه ايرلمش اولان و وجود انسانيده بری قولده ، ديكری اويلوقده بولنان ايكی عضله‌نك صنفی .

ذات الرئه = (طب) نسج رئوينك يعنی آق جكرك التهابی ذات الرئۀ خلاليه ، جنبيه ، واكده كبی انواعی واردر .

ذات الرحم = (طب) رحمك كلياً ويا قسماً كسب جسامت ايدرك التهابلنمسی .

ذات الرحين = تحت البطن بركيسه‌يی حامل اولان حيوانات ـ كه : ياوروليلك تولدلرنده برمدت درونده ممه‌لر بولنان بوكيسه داخلنده اقامت ايدرلر .

ذات الرؤس ثلثه = (طب) اوچ طرفلری اوچ قسمه آيرلمش وبری قولده ديكرلری اويلوقده بولنان ايكی عضله‌نك صنفی ، اويلوق عضله‌سی .

ذات الزلال كبی = (طب) بوكوم يرلرنده منظار كبی شيلر پيدا اولمسندن دولايی مفاصله عارض اولان التهاب .

ذات الزوج = (فقه) قوجه‌سی اولان قادين ديمكدر .

ذات الزهرتين = (نباتات) برذنب اوزرنده ايكی چيچك ويا ايكيشر ايكيشر موضوع ازهار .

ذات السحايا = (طب) بين زارينك التهابی ـ كه اكثريتله اطفاله عارض اولان بوعلت مخوفه‌يه مبتلا اولنانلرك شفاياب اولمسی همان مستحيل كبيدر .

ذات السحايای درنی = (طب) بين زارينك التهابلنمسندن متولد بين ورمی

ذات السمحاق = (طب) كميك زارينك التهابی .

ذات السويداء = (نباتات) نباتك مادۀ اصليه‌سی اولان (رشيم) ك نشو ونمابولمامسی حالنده كيسۀ مشيمه‌ده تشكل ايدن نسج حجروی مخصوصدن عبارت اولان (سويدا) يی حاوی تخملر .

ذات الشبكيه = (طب) كوزك طبقۀ شبكيه‌سنده حاصل اولان تشوشات .

ذات الشرافة الثلثه = (طب) اوچ قنادلی ديمك اولوب قلبك صاغ حجره‌سنده‌كی دليكك (فوهۀ اذينية بطينيه) نك آغزنده بولنان قپاغك صفتی .

ذات الشريان = (طب) نبض طمارينك التهابی .

ذات الشغاف = (طب) قلبك خارجی وداخلی اولدرق (شغاف) دنيلان ايكی زارندن هرهانكی برينك التهابی .

ذات الشكلين = (طبقات) مختلف مجموعه‌لره منسوب وفقط يالكز ايكی شكلده متبلر معادن .

ذات الصدور = مفخرات ، مقررات قلبيه .

ذات الصفاق = (طب) قارن داخلنده‌كی آلاتی ستر ايدن زارك التهابندن عبارت برمرض مهلك .

ذات الصفاق درنی = (طب) سالف الذكر زارك درنی الطبيعه اولان التهابی .

ذات الصفاق نفاسی = (طب) لخوسه‌لرده وقوع بولان ذات الصفاق .

ذات الصلبه = (طب) كوزك طبقۀ خارجيه‌سنك التهابی .

ذات الطبل = (طب) غشاء طبل دنیلن قولاق زارینك التهابی .

ذات العصب بصری = (طب) کوزده رؤیته خادم اولان سیکرك التهابی .

ذات العظم = (طب) کمیکك نسج خاصنك التهابی .

ذات العظام التامه = (حیوانات) تماماً عظم حالنه کیرمش فقره‌لری برر قحفدن عبارت اولان اسماك قسمی .

ذات العقد = (طب) وجودده‌کی بزلرك التهابی .

ذات الغلصمهٔ دائمه = (حیوانات) تبدیل شکل ایتمك خاصه‌سی ناقص اولان برنوع قوربغه .

ذات الفراشین = (نباتات) احادی المسکن، وثنائی المسکن اولان ازهار ونباتات .

ذات الفقرات = (حیوانات) بل کمیکی اولان حیوانات .

ذات الفلقتین = (نباتات) چکردکنك ایکی‌یه تفریقی ممکن اولان (بقله فصولیه کبی) نباتات .

ذات الفلقه = (نباتات) نشو ونماسی چکردکنك آیرلمسیله وقوع بولمیان نباتات .

ذات القرنیه = (طب) کوزك آلت طبقه‌سنی اکمال ایدن جام کبی پارلاق طبقه‌نك التهابی که کوز لکه‌سی بونك نتیجه‌سیدر .

ذات القرون = (حیوانات) ☚ [قرون] .

ذات القزحیه = (طب) کوزده طبقهٔ قرنیه‌نك کیروسنده‌کی طبقهٔ قزحیه‌نك التهابی .

ذات القصبات = (طب) آق جکر بوریسنك برنجی تقسیماتنك ایچ یوزنی تفریش ایدن غشاء مخاطینك التهابی .

ذات القصبات شعریه = سالف الذکر غشاء مخاطینك التهاب نزلویسی .

ذات الکبد = (طب) قره‌جکرك التهابی .

ذات الکرسی = (قوزموغرافیا) دب اکبرك وسط کوکبی ایله کرکب قطبی بینی وصل اولنوب کندیسنه مساوی اوله‌رق استقامت اوزره اخراج اولندقده تصادف اولنان بش عدد قدر ثالث کوکبندن مرکب برج معروف .

ذات الکلیه = (طب) بوبرکلرك التهابی

ذات الکلیهٔ زلالی = (طب) بوبرکلرك اثر التهابی اوله‌رق بولده البومینك تکوننه سبب اولان علت .

ذات الکیسی = (حیوانات) تحت البطن برکیسه‌یی حامل اولوب یاوروlرینی ایلك دفعه اوله‌رق بوکیسه داخلنده تولید ایدن حیوانات .

ذات اللسان = (آوسترالیا کیرپیسی) حیوانات ثدیهٔ عدیمة المشابهه فرقه‌سندن کینهٔ جدید طرفلرنده بولنان وبرصوغلجانلر ایله تغذی ایدن بر حیواندر .

(ذات اللسان)

ذات اللونین = (معدنیات) وضعیتنه کوره ایکی رنك اظهار ایدن معادن شفافه .

ذات المبیض = (طب) نسوانك داخلاً قاصیق طرفلرینه مصادف یمورطه‌لرك، بیضه‌لرك التهابی .

ذات المثانه = (طب) مثانه‌نك یعنی سدیك قاووغنك التهابی .

ذات المثقب = (حیوانات) حیوانات غیر فقریه‌دن برجنس‌که : بطنلرینك نهایتنده برر دلیك بولنور .

ذات المشیمه = (طب) کوزده‌کی طبقهٔ مشیمه‌نك التهابی .

ذات المطالع = (ادبیات) منظومه اعتباریله بردن زیاده مطلعی اولان شعر .

ذات المفصل = (طب) مفاصلك یعنی وجودده‌کی اویناق یرلرك التهابی .

ذات الملتحمه = (طب) کوز قپاغنی کوز یووارلغی ایله برلشدیرن غشانك التهابی .

ذات المهبل = (طب) مواضع تناسلیهٔ نسوانیه‌دن مهبل دینلن قنالك التهابی .

ذات الورید = (طب) سیاه قان طمارلرینك التهابی .

ذات الوقود = اودون، کمور کبی یانه‌جق شیلری حاوی قاب .

ذات النطاقین = حضرت ابوبکر الصدیق رضی الله عنهك کریمهٔ محترمه‌لری جناب اسمایه طرف اشرف پیغمبریدن احسان بیورلمش برلقبدر .

ذاتاً = اصلنده، اصل اوله‌رق، اساساً .

ذاتی = ذاته منسوب خصوص (منطق) جزئیاتنك حقیقتنده داخل اولان لفظ کلی .

ذاتیات = ذاته متعلق خصوصات .

بالذات = کندیسی، نفسی، واسطه‌اولمیه‌رق { جمعی : (ذوات) کلیرسه‌ده بوبالکز اشخاصه عائد اولور . }

ذاکِرْ [ع، ص] ذکر ایدن ذکر ایدیجی، آکان § تکیه‌لرده اثنای ذکرده درویشلری تشویق ایچون التهابات اوقویان کیمسه .

ذاکی [ع، ص] کسکین قوقولی § کوزل قوقولی .

ذالْ [ع، س] (ذ) حرفنك اسمی .

ذالِقْ [ع، ص] کیدیجی، کیدن .

ذالق الامعاء = (طب) سورکون، اسهال .

ذاهِبْ [ع، ص] کیدیجی، کیدن .

ذاهِلْ [ع، س] ذهول ایدن .

ذال مفتوحه

ذَبائِحْ [ع، س] جمع : (ذبیحه) قربانلر .

ذَبْح [ع، مص] بوغازلامق، بوغازلانمق .

ذبحیه = قصابلردن استیفا ایدیلن رسم .

ذَبْحَه [ع، س] (طب) حنجره‌نك غشاء مخاطیسی اوزرنده اغشیهٔ کاذبه‌نك تکونی ایله متصف برمرض .

ذَبَلْ [ع، س] قاپلومبغه قابوغی .

ذَبیح [ع، ص] بوغازلانمش، فی سبیل الله قربان ایدلمش، قربان ایدلمکه صالح اولان § حضرت اسماعیل علیه السلام ایله پدر مکرم نبوی جناب (عبدالله) ك لقب شریفلریدر .

ذَبیحَه [ع، ص] فی سبیل الله قربان ایدلمکه صالح اولان حیوان § قربان ایدلمش حیوان .

ذَخائِرْ [ع، س] جمع : (ذخیره) ذخیره‌لر .

ذَخیرَه [ع، س] ایجابنده صرف اولنمق اوزره حفظ اولنان حبوبات وسائر مأکولات .

ذَرّ [ع، س] قارنجه یموطه‌سی .

ذَرّاتْ [ع، س] جمع : (ذره) پك اوفاق پارچه‌لر .

ذَراری [ع، س] (ذریت) ك جمعی، ذریتلر، نسللر، نجللر .

ذَرْعی [ع، س] (فقه) آرشونله اولچیلن شیلر .

ذَرُوح [ع، س] (حیوانات) قودوز بوجکی .

ذَرَّه [ع، س] بر آرپه دانه‌سنڭ یوزده برجزئی § پك اوفاق پارچه شیٔ § (حکمت) جزء لایتجزی دینلن غیر قابل تقسیم جزؤلرن بر طاقمنك برلشمسندن حاصل اولان کوچك ماده ، جوهر فرد .

ذَریعه [ع، س] وسیله، بهانه، واسطه.

ذَعَر [ع، س] شدتلی قورقو .

ذَفَر [ع، س] قوقو، تعفن .

ذَقَن [ع، س] چکه کمیکلرینك آشاغی طرفده قارشدیغی یر ، زنخدان § (طب) وجهك نهایت سفلاسی § چکه.

داءالذقن == (طب) برطفیل نباتیدن جلد شعریه‌ده حاصل اولان مرض جلدی.

ذقنی == ذقنه منسوب ومتعلق .

ذَكاء ـ ذكاوت [ع، س] [مولددر] ا کلایشده تیزلك، سرعت ادراك و تفهم § ذهنك چابك ا کلایجیلق قوتی.

ذَكَر [ع، س] (انثی) مقابلی . ارکك § عضو رجلیت . (نباتات) الکامین، عضوتذکیر، نباتاتك عضو تلقیحی صورهدیده ومتنوعه‌ده تشکل ایتمشدر.

ذَكی [ع، ص] (غبی) مقابلی تیزا کلایان تیز آ کلایشلی ، صاحب ذکا . مؤنثی (ذکیه) جمعی (اذکیاء) کلیر

ذلالت [ع، س] (ذلت) ایله مترادفدر. ذلت، حقیرلك، خوارلق، آلچاقلق.

ذالك [ع، د] شو ، او .

کذلك == شونك کبی آنك کبی .

مع ذلك == شونکله برابر، اونکله برابر.

بناء علی ذلك == انك اوزرینه بناءً .

ذَلول [ع، ص] (سرکش) ك ضدی مطیع ، منقاد ، یاواش باشلی § هجین دوه‌سی .

ذلولی == ملایم مشربلی، متحمل، صبرلی.

ذَلیل [ع ص] آلچاق ، حقیر ، خور ، { انسانه وصف اولور . }

ذلیلی == ذلیللك ، حقیرلك .

ذَم [ع، م] (مدح) مقابلی . افعال مخصوصه بیانیله هتك ناموس وکسر اعتباری موجب اسناداتده بولنمق § یرمك ، یرالك، قینامق ، قیناتمق § بربنك عیبلرینی تعداد وبیان ایلمه .

ذمائم [ع، ص] ج : ذمیمه . مذموم اولان افعال وحرکات .

ذنب الاسد == آرسلان قویروغی دینلن نبات .

تبرالذنب == (بیطری) قویروق کسمك عملیاتی .

ذنب الفرس == (نباتات) آت قویروغی دینلن برجنس پوسکلی اوتکه سلیس زیاده مقدارده سلیسی حاوی اولدیغندن بعض معادنك وکراسته‌لرك جلا ایدلمسی ایچون قوللانیلور § آت قویروغی شکلنده مرئی بعض کوا کب .

ذنب‌خام == (نباتات) اوراق مرکبه‌نك صاپی .

ذنبی == ذنبه ، قویروغه ، صاپه‌متعلق.

ذنیبات == (نباتات) وریقاتك هربرینه مخصوص اوفاق صاپلر .

ذنب الدجاجه == (هیئت) دجاجه برجنك صوکنده بولنان کوکب .

بی ذنب == (حیوانات)قویروقسزحیوان.

ذنب قطیس == (هیئت)قطیس برجنده بر کوکب .

کوکب ذوذنب == اختر کیسودار ، نجم ذوذؤابه .

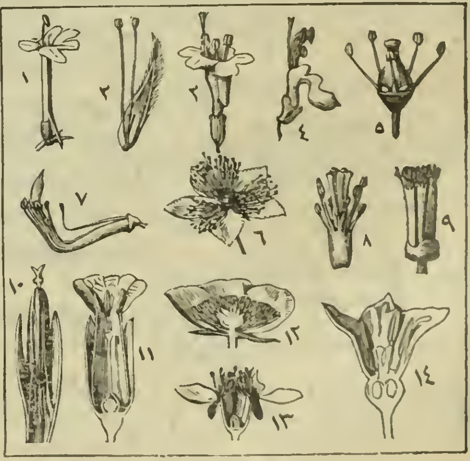

(نباتاتك عضو تذکیری)

مجمع ذکور : ۱ ـ اعضای تذکیر (زهرة المهماز) . ۲ ـ ثنائی الاعضای تذکیر (سوکود) ۳ ـ ثلاثی الاعضای تذکیر (کدی اوتی). ٤ ـ رباعی الاعضای تذکیر (بربلاموطی). ٥ ـ خماسی الاعضای تذکیر (آصمه) . ٦ ـ کثیرالاعضای تذکیر (قلیبچ اوتی) . ٧ ـ ثنائی الاخ (نخود) ٨ ـ وحیدالاخ (قوزی قولاغی) . ٩ ـ کثیرالاخوات (پورتقال آغاجی) . ١٠ ـ متلاصق الاعضای تذکیر ووریقات نوعیه (دوه دیکنی) . ١١ ـ ارلنکاز حول المبیض (ایلك بهار چیچکی) . ١٢ ـ ارلنکاز تحت المبیض (کرید لاله‌سی) . ١٣، ١٤ ـ ارلنکاز فوق المبیض (قیصی آغاجی وقیزل کوك).

ذَمّام [ع، ص] ذم ایدیجی، ایدن .

ذَمیم ـ دمیمه [ع، ص] مذموم، ذم اولنمغه لایق ، فنا ، کوتو حال ، شیٔ . [ذمیمه ؛ ذمیمك مؤنثیدر .]

ذَنْب [ع، س] کناه ، اثم ، صوچ .

ذَنَب [ع، س] قویروق ، ذم، صاپ .

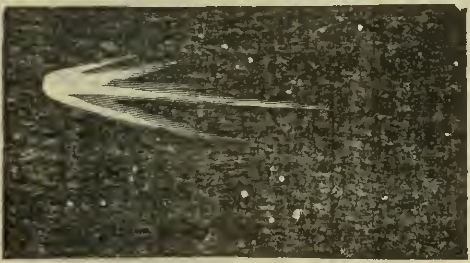

(کوکب ذوذنب)

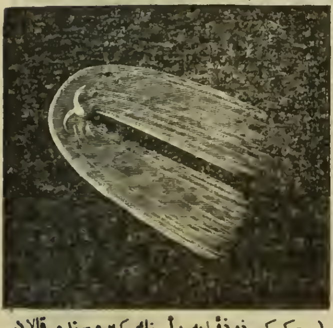

(برکوکب ذوذؤابه رأسنك کیروسنده قالان ظلم فاصله)

ذَنّون [ع، ص] سوموکلو .

ذَوائِب [ع، ـ] جمـ . (ذؤابه)، زلفلر، پرچملر، کاکلار .

ذو ذوائب = (هیئت) قویروقلی کواکبه اطلاق اولنور .

ذَوات [ع، ـ] جمـ : (ذات) ذاتلر، نفسلر .

ذَوب ـ ذَوَبان [ع،ـ] (تصلب) مقابلی، اریمك § (کیمیا) صلب برجسم تأثیر حرارتله مایع حالنه کلمك .

قابلیت ذوبان = (کیمیا) معادنك اریمکه اولان درجهٔ قابلیتی .

ذَوق [ع، ـ] برشیئك لذتی، طعمی § حس وادراك طریقوسی، قوهٔ ذائقه § طاتمق، لذتی طویمق § اکلنجه، اکلنتی، جنبش § طاد، لذت § (ادبیات) سلامت حس ایله لسانده بلاغت ملکه‌سنك حصولی .

ذوقلنمك = اکلنمك، استهزا ایتمك

ذوق سلیم = (ادبیات) ذوقك اك عالی اولان درجه‌سی .

سلامت ذوق = (ادبیات) ذوقده کی سلیملك خاصهٔ ممیزه‌سی .

ذوقنه باقمق = اکلنجه‌سیله مشغول اولوب ایشه قاریشمامق .

ذوقه کیتمك = خوشلانمق .

ذوقنی چیقارمق = بحق صفاسنی سورمك .

ذوقنه وارمق = نکته‌سنی، اساسنی اکلامق .

ذوقنه مجبور = ذوق وصفایه دوشکون اولان .

ذوقیاب = ذوق بولان، لذتی آلان .

ذوقه طالمق = اکلنجه ایله وقت کچیرمك .

ذوقاً = ذوق جهتیله، ذوقجه .

ذوقی = ذوقه متعلق .

ذوقیات = ذوقه، اکلنجه‌یه متعلق خصوصات .

ذوی [ع، ـ] جمـ : (ذو) نك اضافت سببیله نونی ساقط اولمش صیغهٔ جمعیدرکه : صاحبلر معناسنه‌در. [اضافتسز قوللانیلماز].

ذوی العقول = عقلی اولانلر، خلقی ظاهراً، حقی باطناً کورنلر .

ذوی الارحام = مطلقاً اقربا (فقه) صاحب سهم وعصبه اولمیان اقربا .

ذوی العین = حقی ظاهراً، خلقی باطناً کورنلر .

ذوی الثدایا = (حیوانات) ممه‌لی حیوانلر .

ذوی المفاصل = (حیوانات) مفصللری اولان حیوانات .

ذَهاب [ع، قد] {کسر ذال ایله غلطدر} کیتمك .

ایاب وذهاب = کلوب کیتمه، آمد ورفت § ضمناً بر طریقه‌صایعه، ذهب اولمه .

ذَهَب [ع،ـ] آلتون، زر، خالص آلتون

ذهبی = [ـ] آلتون سورولمش، یالدزلی، مذهب

ذهبین = (کیمیا مولد) آلتونك صاریلغی حاصل ایدن مادهٔ اساسیه‌سی .

ذهبیت = (کیمیا، مولد) حامض ذهب ایله املاحدن برینك اتحادندن حاصل اولان جسم معدنی .

ذهبیت پوتاس = (کیمیا، غلطدر) پوتاس ایله حامض ذهبینك امتزاجندن متحصل ملح .

ذهبیت آمونیاق = (کیمیا، غلطدر) حامض ذهبی ایله آمونیاقك امتزاجندن متحصل ملح .

ابوالذهب = آلتون باباسی، چوق زنکین آدم .

ذهبی = آلتونه متعلق § آلتونی حاوی

ذَیال [ع، ـ] ذیلی اولان، قویروقلی، مدار § اوزون الکلی .

ذَیل [ع، ـ] اتك، دامن § آخر، صوك § علاوه، ضمیمه § قویروق، مابعد § هامش .

ذیلاً = ذیل اولەرق، ذیل صورتیله .

ذیل ازار = پشتمالك، دستارك اوجی .

ذیلیات = ذیله متعلق، ذیل صورتیله یازیلان شیلر، علاوه‌لر .

ذال مکسوره

ذِئاب [ع،ـ] جمـ: (ذئب) قوردلر .

ذِئب [ع،ـ] قورد دنیلن وحشی حیوان .

داء الذئب = جوع شدید ایله مترافق برخسته‌لق .

ذئب بحری = دکز قوردی دنیلن بر نوع ییرتیجی بیوك بالیق .

خانق الذئب = (نباتات) قوردبوغان دنیلن نبات .

ذئب یوسف = قباحتی اولمدیغی حالده اتهام ایدیلن .

ذِبحه [ع، ـ] (طب) قوش بالازی دنیلن علت مدهشه‌که اکثریا چوجقلرك بوغازنده یمی بلعومنده پیدا وانقطاع تنفس ایله هلاکی موجب اولور .

ذبحهٔ کاذبه = (طب) اعراضی قوش بالازینه مشابه اولدیغی حالده آندن داها خفیف وداها آز مهلك بر علت که اکثریا شفاپذیر اولور . خناق صرصری، التهاب حنجرهٔ صرصری .

ذِبل [ع، ـ] بنا یاپیلان بیوك هند قابلومبغه‌سی

ذِراع [ع،ـ] انسانك دیرسکی اوجندن اورته پارمغی اوجنه قدر اولان طول، اوزونلق § آرشین، چارشی آرشینی § منازل قمریه‌دن بری .

ذراع اعشاری = متره .

ذراع معماری = تضییق وسطی تحتنده بولنان بارومترەنك ارتفاعی اولوب یرده طول مساحه‌سی ایچون واحد قیاسی اتخاذ اولنمشدر. پارمق تسمیه اولنان (٢٤) اقسام متساویه‌یه منقسمدر. دولکر و معمارلر طرفندن استعمال اولنور .

ذِروه [ع، ـ] برشیئك اك یوکسك نقطه‌سی، تپه‌سی .

ذروهٔ جبل = طاغ تپه‌سی . [بوکلمه علم تشریحده دخی مستعملدر.]

ذِکر [ع، ـ] آکمق، آکلمق، یاد ایتمك، ایدلمك § بیان وافاده ایلمك، ایدلمك § اسم الهی‌یی ورد زبان عبودیت ایلمك § موعظه .

آنف الذکر / **سالف الذکر** = یوقاروده ذکر اولونان ذکری کچن .

آتی الذکر = اشاغیده مذکور اولان .

ذکر جمیل = کوزل صورتده یادایتمه § مکتبلرده شایان تقدیر کوریلان طلبه‌یه ویریلان تحسیننامه، ورقهٔ ترغیبیه .

ذِلّت [ع،ـ] حقیرلك، خورلق، آلچاقلق .

ذِمّت [ع،ـ] عهده § عهده‌ده بولنان شیء، بورج .

ذمت قید ایتمك = بورججیقارمق § امنیتی آتمهد .

اهل ذمت = دولت اسلامیه‌نك تحت حمایت وتابعیتنده بولنان مال غیر مسلمه افرادی .

برائت ذمت = ذمنده برشی اولمدیغی ثابت اولمق ، کندوسنه عطف اولنان تهمتدن بری اولمق : «برائت ذمت اصلدر» .

تبرئهٔ ذمت = عهده‌سنده برشیء برحق اولمدیغنی بالمحاسبه ویابالمحاکمه اثبات ایتمه .

ذمّی [ع،ا، ص] اهل ذمت ، رعیه ، دولت اسلامیه‌نك تحت تابعیت وحمایتنده بولنان ملل غیرمسلمه .

ذِهن [ع،ا] دماغك برقوهٔ مدرکه‌سیدر که حواس ظاهره وباطنه‌یی شامل اولوب اکتساب علمه استعداد حاصل ایدر § قوهٔ مدرکه § دماغ بشرده موجود اولان ، (آکلامق) ، (بیلمك) (اونوتمامق) قوتی .

ذهناً = ذهن جهتیله ، ذهن ایله .

ذهنی = ذهنه منسوب ، ذهن ایله .

حساب ذهنی = کوچوك چوجقلره ازبردن اوکره‌دیلن اعمال اربعهٔ بسیطه.

ذهنیات = ذهنه متعلق خصوصات .

ذی [ع،ص] صاحب معناسنه اولان (ذو) نك قاعدهٔ عربیه اوزره حالت جری .

ذی‌الحجه = شهور قمریه‌نك اون‌ایکنجی یعنی صونکنجی آیی ـ که : حج شریف بوآیده ایفا اولنور .

ذی‌القعده = شهور قمریه‌نك اون برنجیسی.

ذی‌حیات = جانلی ، حیات صاحی .

ذی‌شان = شانلی ، شرفلی .

ذی‌قیمت = قیمتلی ، دکرلی ، بهالی زیاده اولان .

ذی‌الید = (حقوق) برعینه بالفعل مالکیتی وتصرفی ثابت اولان ، برشیئه بالفعل وضع ید ایدن .

ذال مضمومه

ذُباب ـ ذُبابَه [ع،ا] سینك .

ذباب طائر = (طب) بیاض برشیئه باقیلنجه قوهٔ باصره‌یی و طبقات عینیه‌نك شفافلغنی تقلیل ایتدیکی حالده متحرك ظن اولنان ومختلف شکللرده کورینن خفیف کولکه .

ذُباح [ع،ا] بوغازده‌کی توکورولك‌طمار- لرینك التهابی ، التهاب نکفه .

ذُباله [ع،ا] موم فتیلی .

ذُبول [ع،مص] بوزرده‌اولمق § صاراروب صولمق .

ذُخول [ع،ص] جمع : (دخل) عداوتلر دشمنلکلر .

ذُخر [ع،ا] وقت حاجت ایچون بر- برینك یکدیریلوب حفظ اولنان شیء .

ذخر اخرت = اعمال صالحه .

ذُرّیت [ع،ا] انسانك ولدی ، نسلی ، دولی .

ذُکران ـ ذُکور [ع،ا] جمع : (ذکر) ارککلر .

ذکورت = ارککلك .

ذکورت وانوثت = ارککلك وقادینلق.

ذُل [ع ـ] (ذات) ایله مترادفدر .

ذُنوب [ع،ا] جمع : (ذنب) کناهلر . [صاب ، قویروق معناسنه‌اولان (ذنب) جمعی (اذنب) کلیر]

ذُنَیب [ع ، ا] کوچوك قویروق ، قویروقجق § (نباتات) اوفاق صاپ ، صاپجق .

ذو [ع،ص] (ذی) کبی صاحب (معناسنه اولوب نرده (ذو) ونرده (ذی) استعمالی لازم کله‌جکنی انجق سابقه تعیین ایدر .) (لی) ، (لو) .

ذواثمار لحمیه = (نباتات) مدور، لحمی وعنبی‌الشکل میوه‌لری اولان نبات .

ذوالاخوه = (نباتات) عضو تذکیری علیق ایله متحد اولان نبات.

ذوالاوبار = (نباتات) اوزرنده ویا نهایتنده اوفق تویلری اولان نباتاته اطلاق اولنور .

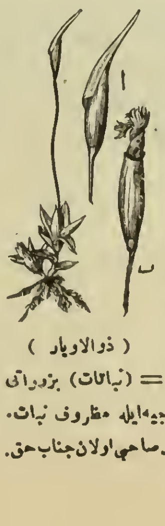

(ذوالاوبار)

ذواربعة‌الاضلاع = (هندسه) درت ضلعلی شکللر .

ذوالاشمارمبسوطه = (نباتات)اعضای مختلفه‌سی اوزرنده تویلری اولان‌نبات.

ذوبزور محفوظه = (نباتات) بزوراتی متفرق برمحفظهٔ خارجیه‌ایله مظروف نبات.

ذوالجلال = جلال‌صاحی‌اولان‌جناب‌حق.

ذو تویج اعلی‌المبیض = (نباتات) تویجلری مبیضك‌اوستنده بولنان چیچکلر.

ذوتویج وحید الوریق = (نباتات) تویجی یکپاره اوله‌رق تشکل ایدن‌چیچکلردن هربری . [تویجه باق]

ذوتویج کثیر الوریقات = (نباتات) تویجی اوراق متعدده‌دن عبارت اولان هرچیچك .

ذو سفاء = (نباتات) لواحق نبات ایله اعضاء نباتدن بریتك بالق قیاچغی طرزنده براشمه‌سیله متصف نبات .

ذو اثنی عشرة الوجوه منتظمه = (هندسه)اون ایکی وجهلی جسم منتظم .

ذوالجانبین = (نباتات) یکدیکرینه مقارن ایکی صره اوزره دیزلمش اوراقی حامل نبات .

ذوالجناحین = (حیوانات) سینك کبی غشائی ومشبك ایکی قناتی اولوب بونلرك تحتنده رقاص نامیله ایکی قطعهٔ صغیره‌سی بولنان حشره .

ذوثلثةالشرافه = (طب) [ذات الشرافة الثلثه]

ذوثمانیةالوجوه = (معدنیات) سکز وجهلی جسملر .

ذوالوجهین = ایکی یوزلی§ ایکی‌صورتده، ایکی معنایه حمل ایدیله‌بیلیر .

ذوالحامضه = (کیمیا) خفیف بر حامض خاصه‌سی ارائه ایدن جسم .

ذوالقرنین = نبوت و ولایتی مختلف فیه اولان ذات . [لغتچهٔ اعلام]

ذو زوایای حاده = (نباتات) هرجهتی زوایای حاده عرض ایدن نبات .

ذوالمماشین = (حیوانات) هم قره‌ده هم‌ده صوده یشامغه قابلیتلی حیوانلر.

ذوشکنج = اعضاسندن بر قسمی حساس اولان نبات .

ذوالسویدا = (نباتات) تخملری زلاله بکزه‌ین نبات .

ذوالمخانق = (نباتات) ساقی‌بوغوملی اوتلر .

ذوشفتین = (نباتات) وریقات تو- یجیه‌سی ایکی‌دوداق‌شکلنده موضوع ازهار.

ذوالمطالع = (ادبیات) نظم ونثرده بردن زیاده مطلعی حاوی سوزلر .

ذوالمفاصل = (حیوانات) مفصللری اولان حیوان .

ذوقافیتین = (عروض) ایکی قافیه‌لی شعر .

ذوالقوافی = (عروض) ایکیدن زیاده قافیه‌سی اولان شعر .

ذوالقلوی = (کیمیا) مواد قلویهٔ خواصنی اظهار ایدن جسملر .

ذوالنوشادور = (کیمیا) نوشادوری حاوی اجسام .

ذوصفحتین = (نباتات) برقسمی ایکی کوچك صفیحه حالنی ارائه ایدن نبات

ذوالطرفین مفوهه = (نباتات) دیدان معائیه صنفندن برنوع شریط صوغاجانی.

ذوکثیرالوجوه = (هندسه) سطوح عدیده‌دن مرکب برشکل هندسی، (طبقات) بلوراتی سطوح کثیره شکلنده اولان بلورات معدنیه وحجریه .

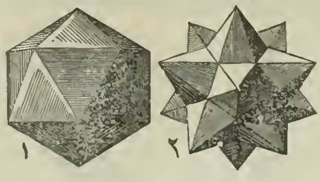

(ذوکثیرالوجوه)

ذونتوء = (طب) اوزرنده برچیقندی‌یی حامل اولان اعضای مختلفهٔ بدنیه .

ذوالورقتین مضاعفتین = (نباتات) برذنب اوزرنده ایکیشر ایکیشر موضوع وریقاتدن متشکل یاپراقلر .

ذوالحافر = (حیوانات) فرس، مرکب وامثالی کبی اساساً سلامیاتی قرنی برظرف ایله تماماً مستور اولان حیوانات .

ذوالیدین = (حیوانات) سلسلهٔ حیوانات ایچنده یالکز انسان که اوك آیاقلرینی صورت مخصوصه‌ده استعمال ایتمك خاصه‌سیله متصفدر .

ذُهوُل ، [ع ، ـ] اونودور کبی قصداً ترك ایتمك § مشغولیت سببیله غفلت ایدوب اونوتمق .

ذُیوُل [ع ، ـ] جمـ : (ذیل) قویروقلر ذیللر . [اتك معناسنه کلن (ذیل) جمعی (اذیال) کلیر.]

ر [ت . ع فا، حر] الفبای عربیده اون‌نجی وترتیب حروف عثمانیه‌ده اون ایکنجی حرف اولوب ابجد حسابنده (۲۰۰) عددینه وعربی تاریخلرده ربیع‌الاخره اشارتدر . لاتین حروفاتی میاننده { R } شکلنده کوستریلور .

دیلسزوصاغرلره مخصوص الفباده‌شکلی شودر :

ر .... کوفی

ر .... تعلیق

ر .... ثلث

ر .... نسخ

ر .... سیاقت

ر .... توقیع

ر .... دیوانی

ر .... جلی

ر .... اجازت

ر .... رقعه

ر .... ریحانی

ر .... شجری

را [ع ، حر] شهور عربیه‌دن ربیع‌الاوله اشارتدر .

راء [ع،حر] (ر) حرفنك اسمیدر . نقطه‌لی (ز) دن تفریق ایچون (راء مهمله) نامیله‌ده معروفدر .

راشْ [ع،ص] (حقوق) راشی ایله مرتشی آره‌سنده واسطه اولان شخص [مؤنثی (راشه) در.]

رائفْ [ع ، ص] رأفتلی ، مرحمتلی ، آجیوب مرحمت ایدن .

رائقْ [ع،ص] خالص ، صافی ، ساده .

رائی [ع،ص] کوریجی ، کورن ، رؤیت ایدیجی ، ایدن § (ر) حرفنه منسوب ومتعلق [بو معناده یایی مشدد اوقونملی .]

رابْ [ع،ص] سود بابا .

رابحْ ـ رابحه [ع ، ص] قزانجلی ، کارلی ، فائده‌لی ، الیش ویریشده قزانان .

تجارت رابحه = قزانجلی آلیش ویریش .

رابطْ [ع،ص] ربط ایدیجی ، ایدن ، باغلیان § نفسی دنیادن منع ایله اخرته ربط ایتمش اولان، زاهد.

رابطه [ع،س] قید ، باغ بند § انتظام، ترتیب ، دوزکونلك § اسلوب § ربط ایدیجی آلت § (معنویاتده) مناسبت ، منسوبیت ، تعلیق ، علاقه § حسن‌حال وحرکت § (تصوف) مریدك مرشده صورت مخصوصه‌ده توجهی § ایکی کلمه ویا جمله‌یی بربرینه ربط ایدن ادات (که) کبی § قضیهٔ ثلاثیلرده موضوع

ایله مجهول آره‌سنده بولنان (هو) لفظی رابطه ، ربط : طبابتده شریان عضلاتی ، باغچوانلقده آشیلری باغلامق کیفیتنه ربط وبوخصوصده استعمال اولنان واسطه وبطیه‌یه‌ده رابطه دینلور .

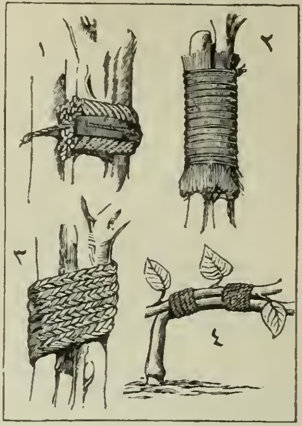

(ربط – رابطه)

١ — ٢ — دمیر تلدن رابطه .
٣ — طوقونمش اوتدن رابطه .
٤ — خلالمدن رابطه .

رابطه‌لی = (ص) منتظم ، ترتیبلی § مناسبتلی .

رابطه‌سز = (ص) انتظامسز، ترتیبسز، یولسز § مناسبتسز .

رابطه‌سزلك = نظامسزلق، ترتیبسزلك § مناسبتسزلك .

رابطه‌بند = ربط ایدیجی .

رابِع [ع، ص، عدد] دردنجی، چارم .

رابع عشر = اون دردنجی .

رابعاً = دردنجی اوله‌رق ، دردنجی مرتبه‌ده .

رابِعَه [ع،س] (رابع)ك مؤنثی § درجه وساعت اجزاسندن اولان ثالثه‌نك آلتمشده بری § قول آغالغه معادل بورتبهٔ ملکیه‌که : القابی (فتوتلو) در .

رابَّه [ع،س] اوکی آنا .

راپور ـ راپورت [ج، س] (Rapport) لایحه ، تقریر ، مذاکره ، ضبطنامه § تداوی‌یه ، تبدیل هوایه محتاج اولان ویا تقاعد ایدلملك آرزوسنده بولنان مأمورینك برینك دائرهٔ عائده‌سنه تقدیم ایتمك اوزره طبیبدن آلدیغی مذکره، تصدیقنامه .

راتِب [ع، ص] ترتیب ایدیجی ، ایدن صیره‌یه قویان .

راتِبَه [ع،س] معاش، وظیفه ، تعیین .

راتبه‌خور = معاش وتعیین صاحبی ، موظف .

راتِق [ع، ص] بر شیئك یاریغنی قاووشدیروب یتشدیرن .

راتَل [ج، س] (حیوانات) ذات الثدیانك آکل اللحوم فرقه‌سندن آفریقایه مخصوص بر حیواندر .

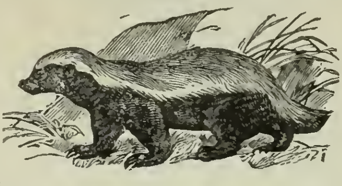
(راتل)

راتون [ج، س] حیوانات ذات الثدیانك آکل اللحوم …سندن آمریقایه مخصوص برحیواندر .

راتین [ع،س] (کیمیا) چام ساقزی ، رچینه دنیلان برنوع صمغ .

راتینج [ع،س] (طب، کیمیا) ترکیبنده زیاده مقدار فحم ومولدالماء وقلیلجه مولدالحموضه بولنان وجزئی برشق نتیجه‌سنده بعض اشجار ایله آغاج قبوقلرندن سیلان ایدر صمغ § چام ساقزی ، رچینه

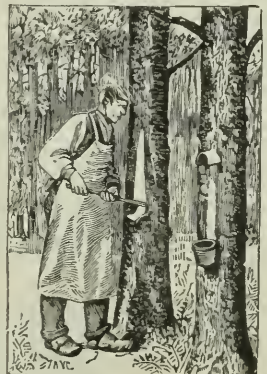
چام آغاجندن رچینه‌نك صورت استحصال واستخراجی .

راتینجی = راتینج ترکیب وقوامنده اولان .

فصیلهٔ راتینجیه = صمغلی ، ساقزلی آغاجلرك نوعی .

راتینجیات = (کیمیا) رچینه نوعندن اولان اجزا ، مرکبات .

راتینج نقطی = ذات الفلقتین شعبه‌سندن راتینج نقطیه فصیله‌سندن شجر وشجیره خانده برنباتدر . وحیدالسکفا ویاثنائی السکفا اولوب شحمی اولان میوه‌لرندن حاصل اولور .

(راتینج نقطی)

راجِح [ع،ص] (مادةً ومعناً) اوستون اولان ، مقبول ، معتبر ، فائق § (فقه) ترجیح بیناتده بینه‌سی اولی ومقبول اولان طرف .

راجح مرجوح = (فقه) ترجیح بینات قواعدی .

راجِع [ع ص] رجعت ایدیجی . ایدن، کیری دونیجی ، دونن § عائد ومناسبتی اولان ، دائر ، عائد § (نحو) برشخصدن کنایه اولان ضمیر .

راجِف [ع،ص] تتره‌دیجی حمی ایصتمه .

راجِفَه [ع ص] صور قیامتك کافهٔ ذوی الارواحی اماته ایدن برنجی نفخه‌سی .

راجِل [ع،ص] پیاده، یایا، ایاقله یورویجی § ایی بهره .

راجلاً = یایا اوله‌رق .

راجی [ع،ص] رجا ایدیجی، ایدن، امیدایله یالواریجی ، یالواران ، نیازمند § امیدلی ، امیدوار .

راح [ع ، س] شراب، باده .

راحَت [ع،س] مادی معنوی اضطرابسز اولمه ، کدرسز ، المسز، زحمتسز برحالده بولنمه § مستریح .

راحت الحلقوم = یومشاق اغده‌لی معروف شکر .

راحتسزلك = حالت اضطراب § خسته‌لك .

راحِل [ع، ص] رحلت ایدیجی ، ایدن § کوچیجی، کوچن .

راحِلَه [ع ، س] یوك دوه‌سی § یوك حیوانی .

راحله‌زن = سایس ، یوك حیوانی سورن .

راحِم [ع، ص] رحم ایدیجی، ایدن، آجیوب اسیرکه‌ییجی، مرحمتلی

راحمون } **راحمین** = جـ : (راحم) مرحمت ایدنلر .

ارحم الراحمین = مرحمتلیلرك اك مرحمتلیسی اولان جناب حق .

راحَه [ع، ا] آووج ایچی، ال آیه‌سی

راحة القدم = (طب) آیاق آیه‌سی .

راحة الید = (طب) ال آیه‌سی .

راد [فا، ص] سخی، کریم § فاضل، حکیم .

راد [ع، ص] رد ایدیجی، ایدن .

راد السلام = اعادهٔ سلام ایدن .

راداسه [ج، ا] (بحریه) تیمور طاقمنك مربوط اولدیغی خلاطك دلك و تماسدن آشنماسی ایچون خلاطك طیش طرفنه قونیلان تیمور حلقه .

رادِفه [ع، ا] صور قیامتك کافهٔ امواتی احیا ایدن ایکنجی نفخه‌سی .

رادّه [ع، ا] صره، مرتبه، درجه، کرته § خط، چیزکی § تقریبی مقدار .

راز [فا، ا] سر، کیزلی شیٔ، کیزله‌نیلان خصوص .

راز آشنا = واقف اسرار اولان .

افشای راز = سری فاش ایتمك، یایمق .

رازدان = واقف اسرار اولان دوست .

راز دل = قلبده محفوظ سر .

رازِقی [فا، ا] اوزومك معروف چکردکسز نوعی که لسانمزده بالتحریف (رزقی) دینور .

رازِیانَج - رازِیانَه [فا، ا] (نباتات) ذات الفلقتین شعبه‌سنك خیوانیه فصیله‌سندن رزنه دنیان بیانی وحشیئی بر نباتدرکه منبه ودافع انتفاخ اولرق طبده مستعملدر .

(رازیانه)

راسِب [ع، ص] مایعك دیبنه چوکن .

راسبه [ج، ا] (بحریه) کمینك بورده‌لرینی قازیه‌رق تمیزله‌مك .

راسبه سپورکه‌سی = (بحریه) راسبه ایتمکه مخصوص فیرچه .

راست [فا، ص] دوغری، مستقیم § کرچك، صحیح § موسیقیده برمقامك اسمی § موفقیت، توفیق .

راستی = دوغریلق .

راستکار = اهل استقامت، مستقیم الاطوار اولان .

راستکو = دوغری، صحیح سویلین، صادق القول .

راست کویی = دوغری سوزلولك .

راست کتیرمك = اصابت ایتدیرمك .

راست کلمك = قارشو قارشویه تصادف ایتمك .

راست کله = تصادفاً، بیلمیه‌رك اولمش شیٔ .

چپ وراست = صول، صاغ .

راستیق [ت، ا] (راسخت) دن محرفدر. ☞ (راسخت) .

راستیق طاشی = (آنتیموان) دنیان جوهر معدنی .

راستیق مرکب = ثابت مرکب .

راسِخ [ع ص] صاحب رسوخ، ملکه‌لی، ثابت، پایدار، متین، محکم .

راسُخت [فا، ا] لسانمزده بالتحریف (راستق) دنیان ویاقلمش بافردن اعمال ایدیلن قره بویاکه اکثریا قادینلر قاشلرینه سورولر .

راسِم [ع، ص] رسم ایدیجی، ایدن § رسم وتعیین ایلاین .

راسِمَه [ع، ا] رسم، عادت، داب، مراسم .

راسُوخت [فا، ا] (اصلی رای سوخته) یانمش باقر، یعنی راستق، راسخت .

راسی [ع، ص] ثابت، پایدار، متین، محکم § (بحریه) لنکر آتمش اولان، دمیر اوزرنده بولنان کمی : سفینهٔ راسیه .

راشِد [ع، ص] عاقل § طوغری یوله کیدن، عقل ودیانتك کوستردیکی طریق مستقیمه سالك اولان .

راشی [ع، ص] رشوت ویرن .

راشَه [ج، ا] قبا نجه چوخاسنه دینور .

راصِد [ع، ص] رصد ایدیجی، دقتله باقان § اجرام سماویه حقنده تدقیقاتده بولنمق اوزره رصد آلتی قوللانان .

راضّ [ع، ص] کسمز آلت .

راضی [ع، ص] رضا کوستریجی، کوسترن رضا ویرن .

راضِعه [ع، ص] امزیکلی، چوجقلی قادین .

راضّه [ع، ص] ازیجی، ازن، طوقماق، آلت راضه .

راطانیه [ت، ا] (قرامری) پولیغالیه فصیله‌سنه منسوب پروده حصوله کلن برنوع نباتدر . کوکلری قرمزی وزیاده قابض اولوب اسهالات مزمنه ونزف الدملرده توز ومنقوع حالنده مستعملدر .

(راطانیه)

راطِب [ع ص] (مولددر .) نملی، رطوبتلی . [عربلر بو معناده (رطیب) کلمه‌سنی استعمال ایدرلر .]

راعِب [ع، ص] کوز باغلاییجی افسونکاری، افسونجی .

راعِد • [ع، ص] رعد اظهار ایدیجی، ایدن ، کورلده‌ین .

راعِدَه [ع،س] کورلده‌ین ، رعداظهار ایدن بولوت .

راعی •[ع.ص] چوبان ، صغیرتماج ، حیوانات اوتلادیجی .

راغ • [فا.س] طاغ الکی § چایراق چمنلك محل . [اکثریا ، (باغ) ایله برابر قوللانیلور.]

راغِب • [ع،ص] رغبت ایدیجی ، ایدن، جان‌وکوکلدن اوزله‌ییجی .

راف • [ت ، س] { فارسی (رف) دن } اوطه‌لرده دکانلرده ، دیواره قائماً میخلانمش تخته‌دن عبارت طار محل‌که اوزرینه اوفاق تفك شیلر قونور § دولابك قاتلرینی تشکیل ایدن تخته‌لردن هر بری ، صره § بر قاچ قاتلی اوفاق دولاب که ایکی حلقه ایله دیواره تعلیق اولنوب اوزرینه وازو وساٸره کبی زینته متعلق شیلر قونور .

(کتاب رافی)

(مطبخ رافی)

(توتون‌چبوقلرینه مخصوص)

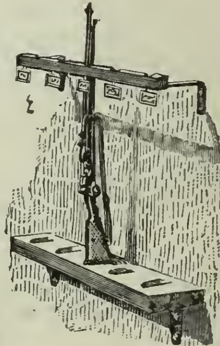

(سلاح وضعنه مخصوص)

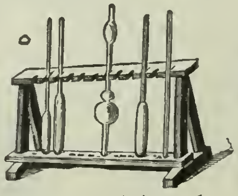

(کیمیاخانه‌لره مخصوص)

رافلی ماصه = آیاقلری آره‌سنه سطحنه موازی برقاچ تخته میخلانمش ماصه .

رافه قومق = برطرفه آتمق، آلدیرمامق اسعاف ایتمه‌مك .

رافدان • [ت ، س] { قاپوق معناسنه اولان (رفد) کلهٔ عربیه‌سندن محرفدر } صیجاق‌صو درونده بر دقیقه قدر براغیله‌رق قابوغیله برابر یاری پیشمش یموڕطه .

رافدانلق = رافدان یموڕطه‌نك الی باقمامق ایچون قونلدیغی ظرف شکلنده‌کی قاپ .

رافیسر • [ج ، س] حیوانات ذات‌الثدیانك مجتره قبیله‌سندن برنوع غزالدر .

(رافیسر)

رافِض • [ع ، ص] رد وترك ایدیجی ، صالیویریجی .

رافِضَه [ع، س] شیعه طائفه‌سندن بر فرقه‌نك اسمیدر .

رافِضی [ع، ص] رافضه فرقه‌سنه منسوب آدم

رافِع [ع ، ص] رفع ایدیجی، قالدیریجی، یوکسلدیجی § اسماء حسنای الهیه‌دن بری § (طب) کوز قپاغی کبی بعض عضولری یوقاری قالدیرمغه خدمت ایدن سیکیر .

رافعه = هرنوع آیاقلق ، زردستك .

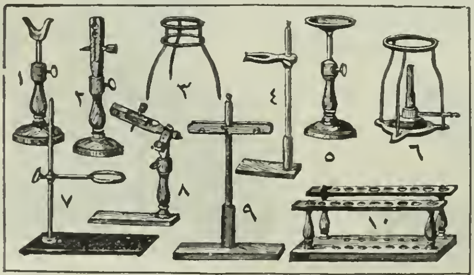

(رافعه)

١ ـ اخشاب دستکاهی .
٢ ـ ویده‌لی .
٣ ـ اسپرتو لامبه‌سنه مخصوص .
٤ ـ متحرك .
٥ ـ متحرك طبله‌لی .
٦و٧ـ بله‌زیکلی .
٨ ـ افقی وعمودی حرکت ایدر طرزده .
٩ ـ بورت ایچون .
١٠ـ انبوبه‌لره مخصوص .

رافِه [ع ، ص] رفاه وراحت ایله یشایان.

راقِب • [ع ، ص] کوزه‌دیجی ، ترقب وانتظار اوزره اولان. [مترقب دها زیاده مستعملدر.]

راقِم • [ع ، ص] ترقیم ایدیجی، یازیجی، یازان .

راقم الحروف = اثرك، محرر ، مؤلفی § (طوپوغرافیا) برنقطه‌نك بحردن درجهٔ ارتفاعی § (هندسهٔ رسمیه) بعد مجردده بولنان برنقطه‌نك مستوی افقی‌یه اولان بعدی .

راقی [ت،س] { (عرقی) کلهٔ عربیه‌سندن غلطدر } اسپرتو انواعندن قوتلی برمسکر ، جبره .

راقیجی = راقی یاپان ویا صاتان آدم § راقی تریاکیسی .

راکِب • [ع،ص] رکوب ایدن، بنیجی، بینن ، سواری .

راکباً = راکب اولدیغی حالده ، بینمش اوله‌رق .

راکِد • [ع، ص] جریان ایتمیوب طوران طورغون.

میاه راکده = کول حالنده، بولنان طورغون صولر .

راکِع • [ع، ص] رکوع ایدیجی، ایدن ، باشنی یره دوغری اکن .

راکعاً = رکوع حالنده اوله‌رق .

رام • [فا، ص] { انسان وحیوان حقنده } مطیع ، منقاد اولان، تسلیمیت کوسترن .

رامپَه • [ج، س] (بحریه) بر سفینه‌نك دیکرینه یناشه‌رق چنکل آتمسی، آبورده ایتمسی .

رامپه ایتمك = (بحریه) کمی برواپوره ویا دیخته‌مه قارن قارینه یناشمق .

رامپه‌جی = وقتیله دکز محاربه‌لرنده رامپه ایدیلنجه دشمن سفینه‌سنه کیرن برصنف عسکره دینوردی .

رامح [ع، ص] سونکو اوریجی ، باتیریجی ، مزراق صاپلایجی .

سماك الرامح = پارلاق بر کوکبك اسمی .

رامشکر [فا، ص] مطرب ، سازنده ، خواننده .

رامی [ع، ص] رمی ایدیجی ، آتان ، انداخت ایدن .

رامی [فا، ص] بك مطیع ، زیاده منقاد .

ران [فا، ـ] اویلوق ، فخذ § (ص) (راندن) مصدرندن اسم فاعل اولوب وصف ترکیبی اوله‌رق سوریجی ، سورن معناسیله قوللانیلور .

حکمران = حکم سوریجی ، سورن .

خامه ران = قلم یورودن ، یاران .

کامران = صفا سورن بختیار .

رانده [ج، ـ] (بحریه) کمیلرده میزانه نادیرکنك قیچ طرفنده‌کی ایکنه ایله کیز سیره‌سنه باغلانه‌رق آچیلان یومبه‌لی ، درت کوشه‌لی یلکن .

رانژه [ج، ـ] (بحریه) کمیلرده عسکرك یاتمسی ایچون آلاباندەلرده بربری اوزرینه یاپیلان یاتاقلر .

راوند [ع، ـ] (نباتات) ذات الفلقتین شعبه‌سنك راوندیه فصیله‌سندن طعمی مایخوش برنوع نباتدرکه ایسوچیندن کلیر (راوندچینی) بذر وساقلری طبابتده خفیف مسهل ، داعی اشتها اوله‌رق استعمال اولنور . یکرمی قدر نوعی واردر .

(راوند)

راوندفقرا = ذات الفلقتین شعبه‌سنك شقیقیه فصیله‌سنه منسوب حشیشی برنباتدر آناطولیده اورمانلرده . کثرتله یتیشور .

راوی [ع، ص] روایت ایدیجی ، نقل وحکایه ایدیجی ، ایدن .

المهدة علی الراوی = صحت وعدم صحت روایت ایدنه عائددر .

راه [فا، ـ] یول معناسنه‌در . طریق .

راهبر = یول کوستریجی ، کوسترن ، قلاغوز ، دلیل .

راهزن = یول اوریجی ، قطاع طریق ، خرسز .

راهنما = یول کوسترن ، قلاغوز ، دلیل .

راهنامه = یول تعرفه‌سی § بر بلده‌نك یوللرینك تقسیماتنی مبین خریطه .

راه حق = الله یولی .

راه راست / راه صواب } = طوغری یول .

راه عشق = عشق یولی .

همراه = یول اورتاغی ، یوللری بر اولان .

شهراه = طریق عام ، جاده ، کنیش ، بیوك جاده .

خرجراه = (رسما) برخدمته کوندریلن مأموره ویریلن یول مصرفی .

راهوار = صورت معروفه‌ده کوزل ، راحت یول ورویجی حیوان . [(رهوان) بونك محرفیدر .]

راهب [ع، ص] مناسترلرده ، کلیسالرده تارك دنیا اوله‌رق دینی حال تجردی اختیار ایدرك یاشایان پاپاس ، قره باش .

راهبه = (راهب)ك مؤنثی ، تارکهٔ دنیا .

راهب قوشی = طیور دوریه‌دن اولوب مینکار ایله کچینور برهزیلیایه مخصوص برقوشدر .

(راهب قوشی)

راهن [ع، ص] (فقه) مالنی رهن ویرن ، رهین ایدن کیمسه .

راهن مستعیر = (فقه) باشقه‌سندن استعاره ایلدیکی مالی رهن ایدن آدم .

راهیه [ع، ـ] بال آریسی .

رایات [ع، ـ] جـ : (رایت) سنجاقلر .

رای [ع، ـ] شمندوفر قطاری وترامووای آرابه‌سی تکرلکلرینك اوزرنده حرکت ایتدکلری تیمورچوبوقلر .

رایت [ع، ـ] سنجاق ، بایراق .

رایج [ع، ص] فی الاصل همزه ایله (رائج) در . رواجلی ، سورومی اولان ، بین الناس سوریلوب کچن § آقچه‌نك حال حاضرده‌کی فیئاتی اعتباری .

رایج آقچه = حقیقی آقچه‌نك ضدی ، خلق بیننده سوریلان قیمتی .

رایج مال = مالك بهاسی ، دکری .

رایج وقت = برشیئك حال حاضرده‌کی بهاسی ، دکری .

رایحه [ع، ـ] { فی الاصل (رائحه) در } قوقو . { طیب اولسون کریه اولسون ، ایکیسنده‌ده شاملدر . }

رایکان [فا، ص] بادهوا ، بدلسز ، مجان ، اوجوز شیء .

رایش [ع، ص] راشی ایله مرتشی آره‌سنده واسطه اولان شخص .

رأس [ع، ـ] باش ، قفا ، سر .

رأس الحکمة مخافة الله = حکمتك باشی الله قورقوسیدر § برایشك ، بر خدمتك باشنده بولنان ، بیوك ، منتهای درجاتی § باشلانغچ § قره‌نك دکزه اوغرایان برمحلی ، بورون § (نباتات) نباتاتك ساقدن اك یمید اولان نقطه‌سی § قویون ، کچی کبی جانلی شیء عددی .

رأساً = کندی کندینه ، کندی باشنه . مستقل .

رأس المال = سرمایه ، اصل مال .

رأس زاویه = زاویه‌نك یوقاروده‌کی سیوری نقطه‌سی .

رأس سنه = ییل باشی .

سمت الرأس = (قوزموغرافیا) سطح ارض اوزرنده قائماً طوران راصدك رأسندن عموداً اخراجی متصور خطك استقامتی .

علی الرأس = باش اوستنه .

مسقط رأس = بر آدمك طوغدیغی محل ، وطن .

رَأْفَت [ع،ا] آجیمه ، اسیرکه‌مه، رقت قلب ایله مرحمت ایتمك .

رأفتلو = میرداراره مخصوص عنوان رسمی.

رَأْی [ع، ا] کورمه ، کوروش § نتیجهٔ تفکر اولان حکم § اعتقاد ظن § فکر ، مطالعه .

رأی العین = کوزله کورمك .

رأی خود = کندی رأیی .

رَئِیس [ع،ص] باشده بولنان آدم § بر هیئتك بیوکی ، آمری .

رَبّ [ع، ا] جمله مخلوقاتی بسله‌ین تربیه ایدن جناب پروردکار § صاحب ، مالك ، افندی .

رب الدار = اوصاحبی .

یارب / یاربی } = ای الله ! ای اللهم .

رب المال = سرمایه صاحبی .

ربوبی = ربه منسوب .

علم ربوبی = علم لدنی .

رَبَاب ـ رَبَابَه [ع،ا] کمانچه .

ربابی = رباب چالان .

رَبّانی [ع، ص] جناب حقه منسوب، عارف بالله ، متعبد .

ربانیون = جناب حقه منسوب اولانلر، متعبدین .

رَبَازَه [ع، ص] کیاست وفطانت صاحبی، ظریف .

رَبْط [ع، مص] باغلامق ، باغلانمق § بند ایتمك § جمله‌لری حروف وادوات لازمه ایله بربرینه مربوط قیلمق § حصر وتخصیص ایلمك، وقف وتعلیق ایتمك § (طب) قویمش بر شریانی توقیف نزف ایچون آلت مخصوصه ایله صیقمق، باغلامق .

ادات ربط = ایکی کلمه‌یی بربرینه ربط ایدن ادات .

ضبط وربط = حسن اداره § انتظام، تأمین حضور واسایشه عائد تدابیر، خصوصات.

ربطیه = اوراق بربرینه ربط ایچون استعمال ایدیلن یوارلاق باشلی آلت، ایکنه وچاشیر مندالی وقرکته و چوراب باغی وسائره .

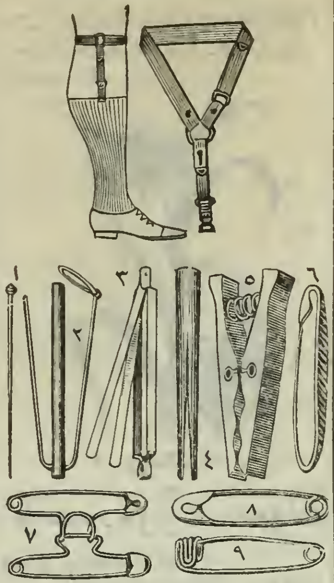

(ربطیه‌لر)

١ ـ چوراب باغی ٢ ، ٣ ـ دیکرنوعلری
٤ ـ صاچ ماشه‌سی ٥ ـ چاشیر مندالی .
٦ ، ٧ ، ٨ ، ٩ چنکل ایکنه‌لری .

رَبْع [ع،ا] حولی‌یی مشتمل خانه،دار § مسکن ، اقامتکاه § موطن § اراضی .

رَبُوب ـ رَبِیب [ع،ا] اوکی اوغل، زوجه‌نك اسکی قوجه‌سندن اولمه چوجق § اوکی بابا .

رَبُوبی ـ رَبُوبِیَّت [ع،ا] بسله‌ییجیلك افندیلك ،مالکیت صاحبیت § تکریلق الوهیت .

علم ربوبی = الهام طریقیله ویریلن علم لدنی .

رَبُون [ع،ا] آلش ویرشده ویریلن بی آقچه‌سی .

رَبِیبَه [ع، ا] (ربیب)ك مؤنثی اوکی قیز § دایه .

رَبِیط [ع،ص] باغلانمش شیء ، مربوط .

رَبِیع [ع، ا] فصول اربعه‌دن ، ایلك بهار ، ایلك یاز .

ربیع الاول = شهور قمریهٔ عربیه‌نك اوچنجیسی .

ربیع الآخر = شهور قمریهٔ عربیه‌نك دردنجیسی (ربیع الآخره)

ربیع اول = ایلك بهار .

ربیع ثانی = صوك بهار .

ابوالربیع = چاقرقوشی ☛ چاوش قوشی.

نقطهٔ ربیع = رومی‌مارتك طقوزنجی کونی شمسك منطقة البروج اوزرنده بولندیغی نقطه .

ربیعی = ربیعه ، ایلك بهاره منسوب.

ربیعیه = قیش صوکرنده اجرا ایدیلن زراعت عملیاتی .

رَتَائِم [ع، ا] ج : (رتیمه) برشیئی خاطره کتیرمك ایچون پارمغه باغلانان ایپلمکلر .

رِتْرَت [ج،ا] { Retraite } (حقوق) بر پولیچه‌نك اعاده حسابنی حاوی مفردات دفتری .

رَتْق [ع، مص] برشیئك یاریغنی، آیریغنی قاووشدیروب بتیشدیرمك ، یاریق، آیریق بتیشدیرلمك . [لسانمزده یالکزجه قوللانیلمیوب مطلقا (فتق) ایله برلکده وحسن ادارهٔ مصالح معناسنده مستعملدر .]

رَتْقاء [ع، ا] (فقه) آلات انوثیتی بتیشك اولمقدن ناشی معاملهٔ زوجیه‌یه مساعد اولمیان قادین (آصیلق)

رَتَم [ع، ا] (نباتات) قاطیر طیرناغی دینلن نبات ـ که : طبده چیچکی ایله تخمی ذات السکیة زلالی ایله استسقا آنده مستعملدر .

رَتَمَه ـ رَتِیمَه [ع،ا] برشیئك اونودلمامسی ایچون پارماغه باغلانلان ایپلك .

رَتْوَه [ع،ا] خطوه ، آدیم ، اثنای مشیده ایکی آیاق آره‌سنده‌کی حاصل اولان زاویه مقداری .

رَثَاثَت [ع،ا] اسکیلك ، کهنه‌لك ، یپرانمش اولمه .

رَثْی [ع، مص] میتك محاسنی تعداد ایله اجیوب اغلامه ، مرثیه اوقومه .

رَثِیث [ع،ص] اسکیمش ، یپرانمش ، اسکی کهنه .

رَثْیَه [ع، ا] (طب) طبیعتی غیرمعلوم وکثیر الوقوع برمرض، دوغ طیار ، روماتیزما .

رثیهٔ مفصلیه = بدنده‌کی مفاصلك (اویناق یرلرك) مصلی لیفی اقسامنك آفت والتهابی ـ که : شدید اغریلرله پیدا اولور.

رثیهٔ جنبیه = (طب) دوغ طیار ، جنسندن صانلیجان .

ذات‌المفصل رثیوی = (طب) مفاصلده بولنان و روماتیزما ایله متحصل اولان التهاب .

رَجّ [ع ـ] صاللایوب صارصمق ، صاللانوب صارصلمق .

رَجاء [ع،ـ] (کسرراایله تلفظی غلطدر) اومه ، امیدایتمه ، نیاز ، یلواره .

منقطع‌الرجاء = مأیوس ، نومید .

رَجَب [ع،ـ] فی‌الاصل هیبتلی،عظمتلی کورلمکله تعظیم ایدلمك معناسنه‌در § شهورقمریهٔ عربیه‌نك یدنجیسی وشهور مقدسهٔ ثلثه‌نك برنجیسیدر .

رجبان = رجب ایله شعبان آیلری .

رَجرَجه [ع،فع] دیترمه ، صارصلمه § صاللانمه .

رَجَز [ع،ـ] قصیده‌طرزنده شعر انشاد ایلمك .

رَجَز [ع،ـ] (عروض) هرمصرعی درت کره (مستفعلن) دن تشکل ایدن بحر مخصوص (ارجوزه)

رَجس ـ رَجسه صوت شدید § شدتلی کوك کورلتیسی .

رَجع [ع،فع] کیری دوندرمك ، ارجاع ایتمك .

رَجَعات [ع،ـ] جمع : (رجعه) رجعتلر ، عودتلر ، بعدالموت دنیایه کلیشلر .

رَجعه [ع،فع] بعدالموت دنیایه کلمه § تناسخ ارواح .

رَجَف ـ رَجَفان [ع،فع] شدتله صارصلمه ، صاللانمه § شدتله کورلده‌مه § (طب) برعضوك صارصلمه‌سی .

رجفان دماغ = دماغك صارصلمسندن حصوله کلن مرض .

رَجفه [ع،ـ] (طبقات) زلزله‌دن حصوله کلن صارصنق .

عمودی رجفه = (طبقات) زلزله نتیجه‌سی اوله‌رق آشاغیدن یوقاری‌یه اولان صارصنق .

افقی رجفه = (طبقات) زلزله نتیجه‌سی اوله‌رق یاندن طوغری کلن صارصنق .

تموجی رجفه = (طبقات) زلزله نتیجه‌سی اوله‌رق طالغه‌لی صارصنق .
[جمعی (رجفات) در .]

رَجُل [ع،ـ] حد بلوغه ایرمش ، بالغ اولمش ارکك § انسان § اهل مقتدر ، اختصاصلی .

رجل‌العنکبوت = (اورومجك ایاغی) وحیدالفلقه شعبه‌سنك رجل‌العنکبوتیه فصیله‌سندن بر نباتدر .

(رجل‌العنکبوت)

رَجُلیّت ـ رَجولیّت ـ رَجولَت [ع،ـ] ارککلك ، ارکك اولمه .

رَجم [ع،فع] طاشه طوتمق ، طاشلامق طاشلانمق § برینه آتیلان طاش § (فقه) منهی بلنه قدر طوپراغه کوموب طاشلایه‌رق اعدام ایتمك .

رَجیل [ع،ص] چوق یوروین .

رَجیم [ع،ص] رجم ایدلمش ، طاشلانمش § قوغلمش ، طرد اولنمش .

رَچِته [ع،ـ] طبیبك خسته‌یه ویریله‌جك ادویه‌نك ترکیبات ومقادیرینی وصورت استعمالنی مبین اوله‌رق اجزاجی‌یه یازدیغی ، ورقه ، پوصله .

رچته دفتری = اجزاجیلرك رچته‌لری قید ایتدکلری دفتر مخصوص .

رچته‌سز = طبیب رچته‌سی اولمقسزین اجزاخانه‌دن ویریلن اجزاء ، دواء ـ که : موجب مسئولیتدر .

رَچَل [ت،ـ] { فارسی (ریچال) دن غلطدر } شکرله قویوجه برصورتده قاناتدلمش میوه طاتلیسی .

رَچینه [ج،ـ] چام کبی بعض اشجاردن حاصل اولان صاقز (راتینج)

رچینه‌لی = صاقزلی ، ایچنه صاقز قونمش شیء .

رَحاوی [ع،ـ] دولابك افقـ] دونن کوتوکی § کوتوکلی چالغی صندوغی .

رَحیان [ع ، ـ] قاربورغه‌نك اومورکیکنه اتصالی .

رَحیه [ع،ـ] دوز میدان .

رَحل [ع،ـ] سمر،پالان § یوللوازمی .

شدرحل = سفره چیقمق ، یولجی اولمق .

رَحله [ع،ـ] اوزرینه مصحف شریف وکتب سائره قونلمق ایچون استعمال ایدیلان وایکی ایاغی اوزه‌لی کچمه اولدیغی جهتله آچلوب قپانه بیلن صره § معلمك اوکنده‌کی کوچوك ماصه .

(رحله)

رَحَم [ع،فع] رحمت ایلسون معناسنه دعادر .

رَحم [ع،ـ] مرحمت،رقت ، شفقت .

رَحِم [ع،ـ] نسوانده ، دیشی‌حیواناتده اولان دول یتاغی § (فرائض) اناجهتندن قرابت‌نسبیه‌سی اولمق .

ذی رحم = خصملق، اقرباق ، والده جهتندن وسائل قرابت .

اختناق رحم = اکثریا قادینلرده جملهٔ عصبیه‌نك تخرشندن متحصل برمرض، هیته‌ری. [بوخسته‌لغك اخیراً ارککلرده دخی وقوعی ثابت اولمسنه مبنی الیوم بو تعبیر طبی حکمسز قالمشدر .]

صلهٔ رحم = غربتده بولنان کیمسه کیدوب اقرباسی زیارت ایتمك .

رحمی = رحمه منسوب ومتعلق .

رَحمان ـ رَحمٰن [ع ، ص] { اسماء حسنادندر} صاحب رحمت اولان جناب حق ، تکری .

رحمانی = رحمانه ، جناب رب منانه منسوب .

رَحمَت [ع ، ـ] اسیرکمك ، رقتله شفقت‌ایلمك § مرحمت § جناب حقك مونایه رحم ایدوب کناهلرینی عفوبیورمسی { راء مکسوره ایله عربیده دواملی یاغان یاغموره (رحمت) دینلمسنه باقیلورسه یاغمور معناسنه کلن (رحمت)ك بوندن محرف اولمسی ملحوظدر.}

رَحى [ع، ـ] دكرمن، آسياب .

فرس الرحى = دكرمن بادكيرى .

رَحيب [ع، ص] كنيش، واسع، بول.

رحيب الراحه = الى آچيق، سخى .

رَحيق [ع، ـ] ابى شراب، ازهارك درونده طوپلانان مايع سيال، نقتار .

رَحيل [ع، ـ] كوچمه ، كوچ .

رَحيم [ع، ص] { اسماء حسنادندر . } صاحب رحمت اولان جناب حق [رحمن دها ابلغ اولوب يالكز جناب واجب الوجوده خاصدر . (رحيم) مخلوقده اطلاق اولنه‌بيلور .]

رَخاء [ع، ـ] وسعت معيشت، بوللقله كچينيش .

رَخاصت [ع، ـ] تازه‌لك ، ملايمت § اوجوزلق .

رَخامت [ع، ـ] سسك، سوزك اينجه ياواش ولطيف اولمسى .

رَخاوت [ع، ـ] سوابوكلك، كوشكلك، تنبللك .

رَخت [فا، ـ] آت طاقمى § يول، سفره طاقمى § تجملات .

رخت عروس = جهاز طاقمى ، كاين اشياسى § (معمارى) مرديون باصاماغنك قسم افقيسى، مرديونك باصاماقلرينه عمود اولان اقسام § پنجره وقپوقنادلرينه مخصوص رزه وساره كبى لوازم .

رَختلامق [ت ، مص] آته طاقم ، رخت طاقمق .

رَختوان [فا، ـ] آت غاشيه‌سنك صيرمه‌لى غيطانى .

رختوان آغاسى = رختوه ، آت طاقملرينه باقان سايس .

رَخش [فا، ـ] كوستريشلى ، سريع الجولان (آت) § دال اوغلى رستمك آتى .

رَخشا ـ رَخشان ـ رَخشنده

[فا، ـ] غايتله ضيادار ، پارلاق ، تابان درخشان .

رَخنه [فا، ـ] كديك ، يارق ، يېرتيق آره‌لق ، غير منتظم دليك § ضرر ، زيان .

رخنه‌دار = ضرركورمش § رخنه‌لى .

رَخو [ع، ص] رخاوتلى، كوشك، سوابوك.

رَخيص [ع، ص] اوجوز ، اهون § ملايم ، نازك ، يومشاق لباس .

رَخيطس [چ ، ـ] (طب) طفوليت اولايه مخصوص برمرض اولوب سوء تغذى نتيجه‌سى اوله‌رق كميكلرى سوء اشكاله دوچار ايدر .

رَخيم ـ رَخيمه [ع، ص] صوتى خفيف، سوزى لطيف قيز

رَد [ع، ـ] كرى دونديرمك، دونديرلمك، كرى چويرمك ، چويرلمك § قبول ايتمه‌مك ، ايدلمه‌مك § طانيمامق ، انكار ايتمك § چوروتمه، جرح وابطال ايتمه § (فرائض) اصحاب فرائض سهام معينه‌لرينى آلدقدن صكره قالان مالى اخذ ايده‌جك عصبه بولنمديغى حالده او مالى حصه‌لرينه نسبتله ذوى الفروض النسبيه‌يه اعطا ايلمك.

رد بدل = مقابله بالمثل ، تحقير ضمننده سويلنن سوزى عطف و اسناد صورتيله تكرار ايتمك

رد كلام = سويلنيلن سوزى عدم قبول ايله كرى چويرمه ، رد ايتمه .

رد سلام = سلام ويرنه سلام ايله مقابله، سلام آلمق .

رد فتق = (طب) قاصيق چيقيغنى يرينه قومق .

ردالعجز عن الصدر = (ادبيات) برفقره‌نك ويا مصرعك نهايتنده مذكور اولان ايكنجى كلمه‌يى فقره‌نك ويامصرعك اولنده ايراد ايتمك صنعتى ؛ مثال

« اى وجود كاملك اسرار حكمت (مصدرى)
(مصدرى) ذاتك اولاز اشيا صفاتك (مظهرى)
(مظهرى) هر حكمتك سفينكه كه كلك قدرتك
صفحهٔ افلاكه نقش ايتمش خطوط اخترى »

رد مطلع = (ادبيات) برنجى، ايكنجى مصرعده‌كى قافيه‌يى ـ مطلعده اولمامق شرطيله ـ تكرار ايتمك بديعه‌سى

رد اعضا = (حقوق) مدعى ويا مدعى عليهك اسباب معينهٔ قانونيه‌دن طولايى محكمه رئيس ويا اعضاسندن بر ويا برقاچنك محكمه‌ده بولنمامسى طلب حق .

رَدائت [ع، ـ] باياغيلق ، كوتولك § فساد بنيه، ياره آزغينلغى .

رَدانه [ت، ـ] (بحريه) يلكن وتنته‌لرك اوقانى دليكلرينه كچيريلان دمير، برنج حلقه .

رَدّت [ع، ـ] چيركينلك، مداومرض دوديت.

رَدع [ع، فه] كيرى طوردبرمق، طور ديرلق .

ردع جيب = درونى كدردن تخليه ايتمك .

رَدم [ع، فه] قپو وكديك كبى شيلرى اهتمامله قپامق، بند وسد ايتمك . [(اردم) (سد) دن ابلغدر.]

رَدْم [ع، ـ] سد، بند .

ردع ردم } هدم ردم = سد وبند ايدلمش شئ ييقمق، آچمق .

رَدى ء [ع، ص] كوتو ، فنا ، فاسد § بياغى (طب) آزغين، وخيم .

ردئ الطبيعه = (طب) فرنكى ، سرطان كبى عاقبتى وخيم اولان علتلرك صنفى .

رَديع [ع، ص] يره اوورولمش § آحمق، نادان

رَديف [ع، ص] حيوانده برينك آردينه بينن § برينك آردى صره كيدن، آرقه‌دن كلن § (عسكريه) نظاميه‌دن صكره‌كى ، احتياطدن اولكى صنف . وظائف عسكريه ايله مكلف اولان افرادك نظاميه خدمت ومدتنى اكمال ايلدكدن صوكره كچديكى صف § بو صنفه منسوب ضابط ، نفر § (ادبيات) مصراع ويا بيتلرك صوكنده روى‌دن متعاقب عيناً تكرار ايدن حرف ويا كلمه ؛ مثال :

« بوصفا بخش ايدهلم كل شودل ناشاد (ه)
كيده‌لم سرو روانم يورى سعدآباد (ه) »
و
عيدايريشدى بزه باعث شوق جديد (اولسون ده‌كور)
سير سعدآبادى‌سن بركره عيد (اولسون ده‌كور)

رَذائل [ع، ـ] ج : (رذيله) فنا خصلتلر .

ام الرذائل = جهل، جهالت .

رَذالت [ع، ـ] دنئت، رذيللك، پك زياده چيركين حالت § عارسزلق، رسوايلق .

رَذيل [ع، ص] آلچاق ، صويسز ، رسواى، حياسز . [جمعى: ظن اولنديغى كبى اراذل اولايوب (رذلاء) در .

رَذيله [ع، ـ] كوتو خوى ، خصلت رديئه، پك فناحالت § (رذيل) ك مؤنثى .

رَز [فا، ـ] اوزوم آغاجى، باغ كوتوكى، آصمه ، كرم .

دختر رز = باده ، شراب، خمر .

رزبان = [ص] باغجى ، باغ بكجيسى.

رزّاق [ع ، ص] { اسماء حسنادندر } جمله مخلوقاتك رزقنی احسان بیوران جناب حق

رزاقی [ت ، ا] { (رازقی)دن غلطدر } قوریسی مشهور ، چکردکسز کوچك اوزوم جنسی .

رزانت [ع ، ا] آغرلق ، تمکینلك § وقار و تمکین صاحبی اولمق .

رزم [فا ، ا] غوغا ، جنك ، صاواش .

رزمگاه }
رزمگه } = میدان حرب ، جنك محلی .

رزمی = جنکه منسوب ومتعلق .

رزنه [ت ، ا] { فارسی (رازیانه) دن محرفدر } دره اوتی نوعندن بر نبات . ☞ [رازیانه]

صو رزنه‌سی = صو بالديرانی .

رزه [ع ، ا] {تخفیف راء ایله ده مستعملدر} قپو قنادینی سوکه‌یه ربط ایدن دمیر چنکل § قپوری سد ایچون خروس دنیان و سوکه‌یه مربوط اولان دمیره ییلن دیل .

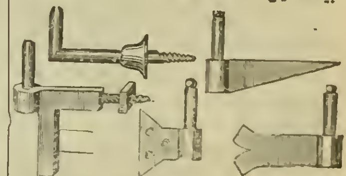

(رزه‌لر)

رزه‌لمك = قپوبی رزه ایله قپامق .

رزیّه [ع ، ا] بلاء ، مصیبت ، جمعی : (رزایا) کلیه‌سی ده لسانمزده مستعمل دکلدر .

رزین [ع ، ص] رزانتله متصف ، رزانتلی ، تمکینلی ، وقارلی ، آغر ، متین .

رژی [ج ، ا] توتون و مسکرات کبی مکیفاتك انحصاری § بونلری تحت انحصاره آلان شرکت ، هیئت اداره .

رس [فا ، ص] { یتیشمك ، ایریشمك ، اولاشمق معناسنه کلن (رسیدن) ماده‌سندن صیغهٔ امر ایسه ده لسانمزده وصف ترکیبی حالنده قوللانیلور } یتیشیجی ، ایریشیجی ، اولاشیجی

دست رس = الی یتشدیریجی ، نائل .

مژده رس = مژده‌جی ، مبشر .

فریاد رس = فریاده ایریشیجی .

مدد رس = امدادجی ، یاردیجی ، معین .

نورس = (ص) یکی یتیشمه (نورسیده) کبی

رس [ع ، ا] بحریه‌سی طاش ایله اورلمش قویو § (تاریخ) قوم ثمودك کندولرینه مبعوث اولان (حنظله بن صفوان) علیه السلامی درونینه القا ایلدکلری قویو § (عروض) الف تأسیسدن اول ویا صکره حرفك حرکه‌سی § بو حالده تأمین اطلاع معناسنده کلیر

اصحاب الرس }
بنی رس } = قوم ثمود .

رسا [فا ص] ایریشیجی ، یتیشیجی .

نارسا = یتشمز ، الویرمز .

رسائل [ع ، ا] ج : (رساله) مختصر کتابلر § مکتوبلر . { رسایل صورتنده استعمال ایدلمه‌ملیدر }

رسّام [ع ، ص] رسم یاپان ، صنعت رسمیده مهارتی ولان آدم ، مصور .

رساملق = رسم یاپمق صنعتی .

رسان [فا ص] یتشدیرمك ، ایریشدیرمك معناسنه کلن { (رسانیدن) مصدرندن مشتق اولوب اسم فاعل معناسنده ، وصف ترکیبی حالنده استعمال اولنور } یتیشدیریجی ، یتیشیجی ، ولاشیجی ، اولاشدیریجی .

شرف رسان = شرف یتیشدیریجی

مژده رسان = مژده اولاشدیریجی ، مبشر .

رستکار [فا ص] قورتیلیجی ، قورتیلان .

رستکاری = خلاص ، نجات ، قورتولمه .

رسته [فا ص] { رستن مصدرندن اسم مفعول اولوب قورتلمش ، رها یاب اولمش معناسنه‌در .

رسم [ع ، ا] برشیئك اثر ونشانی § برشیئی تقلیداً یاپیلان شکل و هیئت صورت § یازمه ، چیزمه § عادت ، اصول § دأب دولت : اصول دولت § ویرکو § جانب حکومتدن دبدبه وطنطنه ایله اجرا اولنان خصوص ، آلای § طاهلق ، ترتیب ، ویلان ، ابنیه‌نك مقطعلرینی کوستر خریطه § صنعت ترسیم .

رسم تام = [منطق] جنس قریب ایله خاصه‌دن ترکب ایدن تعریف [انسانك تعریفنده : (بالقوه کولیجی حیوان) دیمك کبی .]

رسم ناقص = (منطق) خاصه ایله تعریفندن ویا جنس بعیددن مرکب تعریف { انسانی ایکی آیاق اوزرنده یوریجی باطبع کولیجی ، مستقیم القامه ، عریض الاظفار دیه تعریف ایتمك کبی . }

رسماً = دولت نامنه ، دأب دولته عائد موافق اوله‌رق § صورت ظاهره‌ده کوسترشدن عبارت اوله‌رق § عادت ، اصول اوزره .

رسمی = رسمه منسوب ومتعلق § حکومته متعلق خصوص .

رسمیات = رسمی اولان خصوصات .

غیر رسمی = رسمی اولمیان .

رسم سلام = عسکرك مافوقنه قارشی اجرا ایلدیکی مراسم تعظیمیه § بر کیمسه‌نك دیکرینه قارشی ایفا ایلدیکی مراسم مخصوصهٔ تعظیمیه .

نیم رسمی = بر درجه‌یه قدر رسمی § رسمی عد ایدیله‌جك ویارسمی عداولنه‌بیله‌جك درجه‌ده .

هاء رسمیه = (حرف) کلمه‌نك صوکنده اولوب فتحه‌یی تقویه ایدن (ه) حرفی .

هندسهٔ رسمیه = (ریاضیه) هندسه‌نك اشکال غیرمجسمه‌دن باحث اولان قسمی .

رسمسز = رسمی ، تصوری اولمیان بچمسز .

رسملی = رسمی ، تصویری اولان بچملی .

رسن [فا ، ا] ایپ ، اورغان § (بحریه) خلاط

رسن بند (بحریه) خلاط آتمش ، باغلی .

رسول [ع ، ا] ایلچی § انسانلری دین حقه دعوت ایچون من قبل الرحمن کتاب ایله مبعوث اولان ذات عالی ، پیغمبر § بالخاصه خاتم الانبیا علیه اکمل التحایا افندمز حضرتلری § (نبی ایله رسول بیننده عموم وخصوص مطلق واردر صاحب کتاب اوله‌رق یالکز نامی شریعت قدیمه اوزره دین حقه دعوت ایدن (نبی) و مستقل کتاب وشریعت صاحبی اولان پیغمبره‌ده (رسول) دینورکه: شو حالده هر رسول نبیدر . لکن هر نبی رسول دکلدر § (حقوق) قبض وتصرفه مأذون اوله‌رق برکیمسه‌نك سوزینی دیکره تبلیغ ایدن کیمسه .

رسول الله = بالخاصه نبی مجتبی محمد المصطفی صلی الله تعالی علیه وسلم افندمز حضرتلری

رسّی [ع ، ص] (خیر وشرده) ثابتقدم ، صاحب مسلك اولان .

رسید [فا ، ا] فارده برمبلغك آلندیغنی ویا بکیمسدن سائط ولدیغنی کوسترمك ایچون و (بدوح) اشارتنه مشابه اولان برنوع چیزکی § ایریشدی ، واصل اولدی معناسیله فعل ماضی .

رسیده [فا ، ص] ایریشمش ، واصل اولمش ، کاله ایرمش .

رسیدهٔ ختام = ختامه ایرمش، بیتمش.
نورسیده = یکی یتشمش § شاب، کنج
نورسیدکان = کنجلر، شبان .
نارسیده = ایریشمه‌مش، پیشمه‌مش، کوروه § خام .
رَسیس ـ رَسیسَه [ع، ـ] (طب) خسته‌لغك علامات اولیه‌سی، مقدمهٔ مرض § حمی خسته‌لغك مقدمه‌سی.
رَش [ع، ـ] مایعی سرپمك ، مایع سرپیلمك § سرپنتی یاغمور .
رَشاش ـ رَشاشَه [ع،ـ] سرپنتی، توز کبی اینجه یاغمور.
رَشح [ع.فه] ترلمه § صیزمه. [ترشح دها زیاده مستعملدر]
رَشَحات [ع، ـ] جـ: (رشحه) صیزینتیلر ، طاملالر .
رشحات قلم = محصولات فکریه .
رَشحَه [ع، ـ] صیزینتی ، طامله .
رَشف [ع، فه] مایعی امه‌رك ایچمك، مایع امیله‌رك ایچیلمك .
رَشك [فا، ـ] قیصقانمه، حسد § محسود.
رشك آور = حسده دوشوریجی .
رشك عالم = محسود عالم .
رشکین = حسدایدیجی، حسود، حاسد.
رَشمَه [فا، ـ] دابه یولاری، دیزکینی .
رَشیح [ع، ـ] تر، عرق .
رَشید [ع، ـ] طوغری یول طوتان، راه مستقیم وصلاحه کیدن § (حقوق) وجوه مصالحه واقف و مالنی ممنوعانه صرفدن مجتنب وتبذیردن متوقی، عاقل، بالغ § مرشد، مناسبله جناب حق § سن رشده واصل اولان § کتان حلواسنك برنوعی .
رَشیق [ع، ـ] بوی موزون واطیف اولان .
رَصّاد [ع،ـ] رصدایدیجی [(راصد) دن ابلغ ایسه ده اندن دها از مستعملدر]
رَصاص [ع،ـ] قلای، قورشون .
رصاص ابیض = قلای .
رصاص اسود = قورشون .
رصاصی = قلایجی § قورشونجی .
رصاص مذاب = اریدلمش قلای .
حمض رصاص = (کیمیا) رصاص ایله مولدالحموضه‌نك ـ معین مقدارده ـ ترکیبندن حاصل اولان ترکیب کیمیوی . احمض اول اسرب، حمض ثانی اسرب ، حمض متوسط اسرب) .
رَصافَت ـ رَصانَت [ع، ـ] صاغلاملق ، محکملك § متینلك .
رَصایع [ع،ـ] جـ : (رصیعه) قباره‌لر، قباره کبی بر یره وضع اولنان زینتلر
رَصَد [ع، فه] بر شیئی کوز دیکوب کوزتمك ، کوزه‌دلت § (قوزموغرافیا) اجرام سماویه‌نك حرکات وسائر کیفیاتنی بیوك دوربین ایله تدقیق ومعاینه ایتمك .
رصدخانه = (قوزموغرافیا) حرکات کواکبی ، تحولات هوائیه‌یی ، حادثات جویه‌یی رصد وثبت ایتمکه مخصوص محل .
رصدکاه = رصدخانه § اوزاق محللری ترصده مخصوص یوکسك یر .
رصد دوربینی = (Télescope) آلت رصد ، اجرام سماویه‌یی ممکن مرتبه بیوك کوسترن آلت ، بیوك دوربین . ☞ دوربین فلکی .
رصدی = رصده منسوب ومتعلق .
رَصیعَه [ع،ـ] قباره، قباره کبی بر یره وضع اولنان زینت .
رَصف [ع، فه] بر محله قالدیریم دوشه‌مك ، دوشتمك § قالدیریم
رصفی = (طب) قالدیریم طاشی کبی دیزلمش حجرات عضویه‌نك حالت نسجیه‌سی .
رَصیف ـ رَصین [ع، ص] متین محکم ، طیاتقلی ؛ صاغلام § بریجیسی (طبقات) دکزك یوزینه چیقمش قیالر ، دکزك ایچنده‌کی شاب (شعب) آتکلاتی .
ساحل رصیفلری = (طبقات) قره‌لرك وآطه‌لرك سواحلنه متصل رصیفلر
سد رصیفلری = (طبقات) قره واطه‌لرك سواحلی بویونجه بولنوب آره‌لرنده بعضاً برو فنال تشکل ایدن رصیفلر.
رَصیفَه [ع، ـ] صو ایچنده یاپیلان سد ، دیکتم .
رَض [ع، ـ] (طب) عضوك بر ضربه نتیجه‌سی اوله‌رق قانه‌مقسیزین کسلمکسزین رضلمه‌سی، رضلمه § برشیئی بلغور کبی دوکوب اوفاتمق .
رَضاع ـ رَضاعَت [ع، ـ] ممه‌دن سوت امه‌مك . {رانك کسریله ده لغتدر}
رَضِی [ع،فه] { صیغهٔ ماضی اولوب دعا معناسنده مستعملدر . } راضی اولسون .
رضی الله = الله راضی اولسون معناسنه دعا اولوب اصحاب کرام حضراتی حقنده ایراد اولنور .
رَضیع [ع،ص] (طب) سوت امن چوجق § سوت قرده‌ش .
رَطابَت [ع،ص] رطوبتلی ، یاش، نمناك .
رَطانَت [ع، فه] لسان عربك غیری برلسانله تکلم ایتمك . [کسر را ایله‌ده لغتدر]
رَطب [ع،ص] یاش ، تلی (خشك) مقابلی .
میوهٔ رطب = یاش ، صولی یمش § دنیوی واخروی لازم اولان خصوص .
رطب ویابس = مناسبتلی، مناسبتسز، صاچه صاپان سوز § تازه، ملایم، نرم .
رطب اللسان = ملایم‌سوزلو .
رطبه = (رطب) ك مؤنثی § یونجه اوتی.
رُطَب [ع،ـ] خطا وصواب دیله هرنه کلیرسه سویلمك حالی .
رَطیب [ع،ص] (رطب) ایله مترادفدر .
رَعّاد [ع،ـ] (حیوانات) الکتریق بالغی قاقانه مشابه والکتریق خوصی حائز بر نوع بالق .
رَعّادَه [ع،ـ] (مولددر) طوربیل .
رَعایا [ع،ـ] جـ : (رعیه) بر حکومتك زیر تابعیتنده بولنان کافهٔ ناس § اصطلاحات قدیمه‌جه حکومته خراج ویرن تبعه .
رَعد [ع، ـ] کوك کورلمسی § (حکمت) شرارهٔ برقیه‌نك مرور ایلدیکی هوا طبقه‌سنده بردن بره حصوله کلن بوشلغه اطرافدن هوانك هجوم ایتمسی نتیجه‌سی اوله‌رق ایشیدیلان کورلتی .
رعد انداز = کورله‌ییجی ، کوك کورلتیسی کبی سس ویرن .
رعد و برق = مثبت ومنفی الکتریقی حاوی ایکی قطعهٔ سحابه‌نك یکدیکرینه تصادف وتماس ایلدکاری زمان ایشیدیلن کوك کورلتیسی ایله آندن اول حس ایدیلان شدتلی ضیا .

رُعْدَه ـ رَعْشَه [ع،س] لترءمه .

رعشه‌دار} رعشه‌ناك} = رعشه‌لی ، لتره‌ین .

رَغْدِیَّه [ع،س] (مولددر)(بحریه)طورپیل کمیسی .

رَعْنا [ع ، ص] فی‌الاصل عربیده احمق معناسنه اولان (ارعن) صفت مشبه‌سنك مؤنثی ایسه‌ده لسانمزده کوزل ، لطیف ، دلبر ، نازیشلی معناسنده مستعملدر .

کل رعنا = یاپراقلرینك نصفی قرمزی نصف دیکری صاری اولان برنوع کل .

رَعْی [ع،ق‌م] اوتلاتمق، اوتلادلمق § اوتلامق.

رَعِیب [ع،ص] قورقمش اولان، مرعوب.

رَعِیَه ـ رَعِیَّت [ع ، س] برحکومتك تحت تابعیتنده بولنان کافهٔ ناسی، زیردستان .

رعیت پرور = تبعه‌سنی ترفیه‌وصیانت ایدن حکمدار عالی‌تبار .

رَغائِب [ع،س] جمع : (رغیبه) رغبتله ایستنیلان شیلر § کثیرالمقدار عطیه‌لر .

لیلهٔ رغائب = فخرکائنات علیه اکمل التحیات افندمز حضرتلرینك والدهٔ مقدمه‌لری حضرت (آمنه) نك ذات اقدس نبوی‌یه حامل قالدقلری شب مبارك كه رجب شریفك ایلك جمعه کیجه‌سیدر .

رَغَبات [ع،س] جمع : (رغبت) .

رَغْبَت [ع،س] میل قوی ایله ایستمك، زیاده خواهش کوسترمك § اعتبار ایتمك ، حسن تلقی ایلمك § قبول ، حسن‌قبول .

رغبةً = رغبت ایدرك ، خواهشله دیلمك صورتیله .

رغبتسز = رغبتی، خواهشی اولمیان، ایستکسز § غیر مقبول ، رواجسز ، سورومسز .

رغبتسزلك = ایستکسزلك § عدم مقبول .

رغبتلی = خواهشله ایستین ، زیاده ایستکلی § مقبولیت عامه‌یه مظهراولمش § معتبر آدم .

رَغَد [ع،س] وسعت، سهولت، رفاه § معیشتده سهولت ووسعت .

رَغْم [ع، مص] برینك خوشنه کیتمیه‌جك حرکتك بالالتزام اجراسی، بریسنك عنادینه ضدینه برایش ایشلمك .

رغماً = رغم اولەرق ، نسبت وعناد صورتیله .

رغماً علی انفه = بریسنك کوستردیکی عظمتی تحقیر ایچون، تحقیر مقصدیله

علی رغم‌العدو = دشمنك عنادینه ، دشمنی متأثر ایتمك اوزره .

رغمیات = رغم صورتیله، رغماً یاپیلان حالات وحرکات .

رَغیبَه [ع ، س] رغبت اولنان شیء § عطیهٔ کثیره .

رَغِیف [ع ، س] یوفقه، پیده ، کرده دینیلن اکمك .

رَفّ [ع،س] راف ☞ راف .

رِفادَه [ع،س] (طب) یاره‌لرك صارلمسی ایچون اوزرینه قونیلان باصیق .

رَفاغَت [ع، مص] رفاه ایله کچینمك .

رَفاقَت [ع،مص] رفیق اولمه، یولداشلق، همراهلق § آرقداشلق .

حسب‌الرفاقه = آرقداشلق ، یولداشلق حسبیله .

رَفاه ـ رَفاهَت ـ رَفاهِیَت

[ع،مص] وسعتلی معیشت، وسعتلی دیرلك، بوللقده کچینیش، سهولتله، حضور ایله ، کوزل صورتده کچینیش . [بعض اثرلرده (رفاهیت) ك غلط اولدیغی کوسترلمکده ایسه‌ده دوغری دکلدر . یاکلش اولان (رفاهیت) دکل تشدید یا ایله اولان (رفاهیّت) در .]

رَفْت [ع.مص] برشیئی ریزه‌ریزه‌اوفاتمق.

رَفْت [فا ، ق‌م] { (رفتن) ماده‌سندن فعل ماضی } کیتمه ، کیدیش . { (آمد) لفظیله برابر قوللانیلور }

آمد ورفت = کلوب‌کیتمه § (عسکریه) برنفرك منسوب اولدیغی قطعهٔ عسکریه‌دن موقتاً ویا مؤبداً انفکاك کندەکنیه‌سی بالاسنه ویریلان شرح .

رفتیه = (کمرك) { غلط تعبیر } رسم اخراج § بو رسمك حین استیفاسنده ویریلان وثیقه .

رَفْتار [فا،س] صالنه‌رق ادالی یورومه کوزل کیدیش .

رَفْتَه [فا،ص] کیتمش ، کچمش .

رفته رفته = کیت کیده ، کیده‌کیده، تدریج ایله .

نارفته = کیدلمه‌مش § کیدلمسی غیر جائز بولنمش .

ره‌نارفته = کیدلمه‌مش یول ، چغر § طریق غیر مستقیم .

رَفَث [ع،مص] بی ادبانه سوزسویلمك § نسوانه قارشی چاپقنجه سوز سویلمك ، حرف انداز‌لق ایتمك.

رَفْرَف ـ رَفْرَفه [ع،س] پرده و دوشمه یاپیله‌جق یشیل بز اینجه نازك قماش ، دیبا § البسه وپرده کبی شیلرك کنارلرندن صارقان فضله‌سی ، صاچاق § قوشی چوق‌چنزار § سوکود کبی دالّلری صالقم صالقم اولان لطیف آغاج § دوشك، مندر ، یاصدق .

رَفْش [ع،س] چاپا ، دینان باغچوان آلتی ، کوچوك قازمه § چفتجی آلتی .

من‌الرفش الی‌العرش = بك فقیرایکن مساعدهٔ طالعله زیاده زنکین اولان آدمدن کنایه § برنوع یاصیجه نهر قایقی و سفینه‌سی كه فرات ودجله نهرلرنده کثرتله بولنور.

رَفَش [ع ، س] بیوك قولاقلیلق ، قولاغی بیوك اولمه .

رَفْض ـ رَفَض [ع، مص] رافض اولمه § طریق حقی ترك ایلمك .

رَفْع [ع،مص] یوقاری قالدیرمق، قالدیرلمق یوکسلتمك ، یوکسلتمك § لغو وفسخ ایتمك ، حکمسز براقمق § نزع ایتمك محروم ومجرد براقمق (وتبه‌حقنده) § بر کلمهٔ عربیه‌نك آخرنده‌کی حرفی ایکی اوتره دینلان صورتده اوقومق § (ریاضیه) برعددك قوتنی تزیید ایتمك (جزر)مقابلی.

ایکنجی‌قوته رفع ایتمك = برعددی کندی نفسنه ضرب ایتمك : $ب \times ب = ب^{٢}$

اوچنجی‌قوته رفع ایتمك = برعددی کندی نفسنه ایکی دفعه ضرب ایلمك : $ب \times ب \times ب = ب^{٣}$.

رفع زوائد = (طب) یاره‌نك چوروك اتلرینی رفع وازاله ایلمك .

رَفُو [فا ،س] دیکیشی بللی اولمیان یامه، اورکو § طاقا یامه ، اورکو .

رفوکر = اوریجی ، اورکوجی .

رَفوشَه [فا. ـ] شاقه، لطیفه § صوج، کناه.

رَفیض [ع، ص] ترك ایدلمش، متروك .

رَفیع [ع، ص] یوکسك ، عالی ، یوجه .

رفیع الدرجه / رفیع القدر = درجه و منزلتی بیوك اولان.

رَفیغ [ع ، ص] راحت و رفاهیت ایله کچینن آدم .

رَفیق [ع ، ـ] یولداش ، ارقداش § معاون، یاردیمجی § اورتاق، شریك و زبیه‌لی آدم

رَفیقَه [ع ، ـ] (رفیق) ك مؤنثی § زوجه ، حلیله .

رَفیه [ع ص] (رافه) ایله مترادفدر . بولانی کنیش معیشت ایچنده یشایان آدم.

رَق [ع ، ـ] کاغد یرینه اوزرینه یازی یازیلان اینجه دری، ترشه که جیلان دریسندن عبارتدر [فرنکلر بوکا پارشومن ـ (Parchemin) دیرلر.]

رَقابَت [ع، ـ] بر ایش ، بر صنعت ، بر مسلکده امثالنه تفوق ایتمك غیرتی § بر بری چکه‌مامك § (علم ثروت) بر مسلکده چالیشان اشخاص متعدده بیننده ، محصوللرینك نفاست ، متانت وفیأتجه اهونیتی جهتنده یکدیکره تفوق آرزوسی که : سربستیٔ اعمالك نتیجهٔ طبیعیه‌سیدر .

رَقّاص [ع ، ص ، ـ] رقص ایدیجی، اوینایبجی کوچك § آصمه ، اوطوروتمه ساعتلرك ایچنده کی ایکی طرفه حرکت ایدن کفچه شکلنده کی آلت مخصوصه § (حکمت) بر نقطه‌یه ویا بر محوره معلق اولوب ایکی طرفه حرکت ایده‌بیلن بر مادهٔ ثقیله

رقاص بسیط = (حکمت) غیر قابل انحنا و بلاوزن اولان برخیطك اوجنه معلق اولوب خطك دیکر اوجنك مربوط بولندیغی برنقطهٔ ثابته‌نك اطرافنده وخلاده (دلات وتماسدن آزاده فرض اولنه‌رق) حرکت ایدن برنقطهٔ مادیهٔ ثقیله که : رقاص قوانیننی ایضاح و اثبات ایچون ذهناً تصور اولنوب فعلا اعمالی غیر ممکندر.

رقاص مرکب = (حکمت) بالفعل اعمالی ممکن رقاص که : بوکا رقاص معوض دخی دینور.

رقاص معدل = (حکمت) ساعتك انتظام حرکاتنی تأمین ایچون صاری برطاقم چلیك و پرنج تللردن اعمال ایدلمش ساعت رقاصی.

رقاص قوانینی = (حکمت) رقاصك حرکاتنه متعلق اصول وقوانین ثابته که : بالریاضیه حل وایضاح ایدیلور .

رَقامبیو [ج ، ـ] Ricam ، (bio) قبول ایدلیه‌رك پروتستو ایدیلن پولیچه‌نك عکسنه کشیده ایدلمسی .

رَقائق [ع، ـ] جم : (رقیق) . اینجه رقیق، دقیق اولان شیلر

رَقَبات [ع، ـ] جم : رقبه .

رَقَبه [ع، ـ] اکسه کوکی ، بوین ، عنق § قول ، کوله ، جاریه .

فك رقبه = قول آزاد ایتمك .

رَقَبی [ع، ـ] (طب) بوینه متعلق اعضا، واجزای بدنیه ـ که: عظام، اعصاب، عضلات وعروقك هیئت مجموعه‌سندن عبارتدر .

رَقد ـ رَقَدان [ع ، مص] اویومق اوزره یولنمق، اویقویه هنوز طالق

رَقش [ع ، مص] نقش ایتمك ، رنکلی بویالر ایله بویامق ، الوان ایله زینت ویرمك .

رَقص [ع، مص] صچرایه‌رق اوینامق .

رقصان = رقص ایدیجی ، ایدن .

داء الرقص = (طب) وجودك بر محلنه عارض اولان حرکت دائمه ایله متصف بر مرض عصبی ، خورا علت

رقص کنان = رقص ایده‌رك ، رقص ایده ایده § رقص ایدن ، رقص ایدیجی

رَقطاء [ع، ـ] (ادبیات) هرکلمه‌سنك برحرفی نقطه‌لی، دیکری نقطه‌سز اوله‌رق سویلنمش سوز :

« چون من ازهجر پری رخ صنم توبه شکن بسی آشوب کند بلبل خوش طبع چمن » § قاره‌لی بیاضلی حیوان معناسنه اولان ولسانمزده غیر مستعمل بولنان (ارقط) ك مؤنثی : هرهٔ رقطاء .

رَقع [ع، مص] یامامق ، یرتیق لباسه یامه اورمق .

رَقم [ع، مص] یازمق، تحریر ایتمك § یازی .

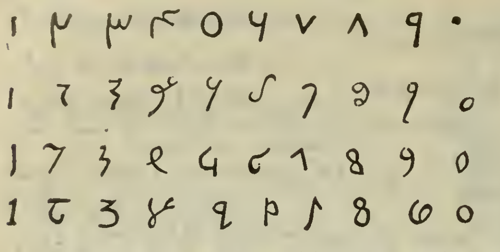

شرقی وغربی عربلرك ادوار مختلفه‌ده‌کی اشکال ارقامی

رقم آتمق = برشیئك اوزرینه عددیله اشارت قویمق .

رقم دوکمك = حساب ایتمك ، حساب ایچون ارقام ، اعداد یازمق .

رقمزده = یازلمش ، محرر .

رقمزن = یازیجی، یازان، محرر § حسابده مستعمل اعداددن هربرینك اشارتی § رقم قویمق § علم حساب وقواعدی .

رقمکش = رقم یازان ، رقم آتان .

رقمی = رقمه ، عدده منسوب و متعلق.

رَقود [ع، ص] اویومش ، خوابیده .

رَقیب [ع، ص] دیکریله عینی شیئه طالب وخواهشکر اولان § دیکرینك کار ومنفعتنی منع ایله کندی ایشنی ترویج ایتمکه چالیشان § (ثروت) رقابت ایدن § اسماء حسنادندر : حافظ ، نکهبان § (قوزموغرافیا) منازل قمردن یکدیکره مراقب اولان منزللر § بکجی، حارس.

رقیبان = رقیبلر ، بکجی وحارسلر.

رَقیق [ع، ص] رقتلی، یوفقه، اینجه .

رقیق القلب = صاحب رقت اولان، پك مرحمتلی § آزادسز کوله وجاریه .

ام الرقیق = دماغی احاطه ایدن و(سحایا) دینیلن اوچ طبقهٔ غشائیه‌دن الك ایچروده اولان.

امعای رقیقه = اینجه باغرصاقلر. [امعاء]

رَقیم [ع، ـ] یازی یازه‌جق لوحه § مکتبلرده اوزرینه تباشیرله یازی یازیلان سیاه بویالی تخته .

رَقیمَه [ع، ـ] یازلمش مکتوب، یازلمش شئ.

حامل رقیمه = مکتوبی، تذکره‌یی یدایده ویره‌جك اولان کیمسه .

رَك [فا، ـ] طامار ، اوروه وشراینده هربری § اصل ، نسب ، صوی .

بدرك = طامارسز ، عنادجی § خویسز.

رك جان = جان طامارى § شريان سباتى

ركزن = قان اليجى ، فصاد .

رَكاكَتْ [ع،ـ] كوشكلك ، ضعف § اكريلك § سوزك ربطسز قصورلى اولمسى ، سويلېشده نقصان § دوزكون ، درست سويلنمېش ، ركاكك ، (سلاست) مقابلى .

رَكانَتْ [ع،مصـ] وقار وتمكين صاحبى اولمق § وقار ، تمكين .

رَكْد [ع، مصـ] قيملداماىق ، راكد وساكن اولمق .

رَكْز [ع،مصـ] اوجى سيورى برشيئى يره صاپلامق ، صاپلايوب ديكمك .

ركز خيام = چادر قورمه .

ركز علم = بايراغى برمحله صاپلامق § تثبيت ايتمك .

رَكْس [ع،مصـ] (رد) ايله مترادفدر . كيرويه اعاده ايتمك ، چويرمك .

رَكْض [ع، مصـ] اياق ايله دپمك ، دپمك .

ركض ارض = طوپراقاوزرنده دپمك .

رَكَعاتْ [ع،ـ] ج : [ركعت]

رَكْعَتْ [ع،ـ] كسررا ايله غلطدر . نمازده بر ركوع ايله بر قيام وبر سجودى حاوى اولان اعمال مخصوصه نك مجموعى § فى الاصل بل اكمك يوز اوستى قپانمق معناسنه‌در .

ركعت اولى = برنجى ركعتدر .

ركعت ثانيه = ايكنجى ركعت .

رَكْم [ع،مصـ] يغمق ، بريكديرمك ، تراكم ايتديرمك .

رَكيك [ع،ـ] ركاكتلى ، طوتوق ، بلتك ، عسرتله سوز سويلاين .

ركيك اللسان = عسرتله سوز سوبلاين آدم ، بلتك ، درست سوز سويلمين .

رَكين [ع ، ـ] ركانتلى ، عالى ، بلند يوكسك § وقارلى ، تمكينلى .

رَمْ [فا،ـ] اوركمه § رعشه .

رمكرده = اوركمش ، مرتعش .

رَمّاحْ [ع،ـ] مزراقلى ، مزراغى حامل § سونكولى .

رَمادْ [ع،ـ] آتش كولى .

رمادى = كول رنكنده ، قورشون رنكنده اولان .

رَمادَتْ [ع، ـ] انسان ويا حيوانك كثرت اوزره تلف اولمسى .

رَمّازْ [ع، ـ] مرامنى سويليه‌ميوب رمز واشارتله افاده ايدن .

رَمّالْ [ع ، ـ] رمل دوكن ، دوكوجى ، رمل دوكه‌رك اغفال ايدن حيله كار ، كذاب .

رماللق = رمالك حال وصنعت كاذبه‌سى .

رَمانْ [ع، ـ] اوركوجى ، اوركن .

رَمَثْ [ع ، ـ] يان يانه باغلانوب صو اوزرنده يوزديريلن كراسته‌دن عبارت صال .

رَمَدْ [ع،ـ] كوز آغريسى ، كوز آغريسى § (طب) كوزه عارض اولان التهاب .

رمد متقيح = (طب) كرهٔ عينك تقيح ايله متصف بر التهابى .

رَمْرامْ [ج،ـ] (آى چيچكى) ذات الفلقتين شعبه‌سندن صليبيه فصيله‌سنه منسوب بر نباتدر . ميوه‌سنك رنكى پارلاقدر اوروپا و آسياده بولنور .

(رمرام) ١

رَمْزْ [ع،ـ] مرامى اشارتله اكلاتمه ، كيزلى وقپالى بر صورتده سويلمه § (ادبيات) مقصود ايله غير مقصود آره‌سنده وساطتك قليل اولمسيدركه على طريق الخفا قريبه اشارت ديمكدر :

« برقيصه براوزون آدمله طريقداش اولدم عارف اكلاركه بويولده نه‌لره دوش اولدم »

رمز شناس = معناسى كيزلى كلام ايله اشارتلرك مفهومنه واقف اولان § بر مرام افاده ايدن رسم وشكل وسائره ، معما .

رَمَصْ [ع ، ـ] (طب) كوزده پيدا اولان چاپاق .

رَمَضانْ [ع،ـ] شهور قمريهٔ عربيه‌نك طقوزنجيسى ، اوروج آيى . { « سبب تسميه‌سى عربلر شهورك اسماى قديمه‌سنى تبديل ايلدكلرى وقت اوسنه هرآى نه موسمده واقع اولديسه انكله تسميه ايلديلر وياخود ياقمق معناسنه اولان (رمض) دن اخذ اولنوب صائمك كناهلرينى ياقوب محو ايلديكى ايچون و ياخود غافر معناسنه راجعدركه ذنوبى محو وازاله ايديجى ديمكدر . بعض علماء اسماء حسناندندر ديمشلر و بوبابده برحديث شريف وارد اولديغنى بيان ايتمشلردر : « انعت رمضى » }

رَمْط [ع ، مصـ] عيبلامق ، طعن وتشنيع ايلمك .

رَمَق [ع،ـ] وجودده قالان بقيهٔ حيات § پك جزئى ، پك آز شئ .

رمق قالمق = برايشك وقوعنه پك آز زمان ، پك آز شئ قالمق .

سد رمق = اولميه‌جك قدر آز شيئله كچنمه .

رَمْل [ع، ـ] قوم ، ويك § برطاقم نقاط وخطوط ايله كشف غيب ايتمك صنعت كاذبه‌سى .

رمل دوكمك = او صورتله كشف راز ومرامه چاليشمق .

رَمَلْ [ع،ـ] (عروض) اجزاى اصليه‌سى بر مصرعده اوچ كره (فاعلاتن) وبركره (فاعلن) اولوب زحاف وعلل سببيله (فاعلات) ، (فعلاتن) ، (فعلات) ، (فاعلان) ، (فاعلن) ، (فعلن) وسائر اجزاء فرعيه حاصل ايدن بحر .

رَمَنْدَه [فا ، ـ] اوركوجى ، اوركك .

رَمَه [فا،ـ] قويون وسائره سوريسى .

رَمْى [ع ، مصـ] آتمق ، انداخت ايتمك ، سرعت وقوتله دفع وتبعيد ايتمك .

فن رمى = فن انداخت ، مرميانك حركاتندن و رسم ايندكلرى محركلردن بحث ايدن فن مخصوص عسكرى .

زاويهٔ رمى = (اسلحه) ☞ [زاويه] .

مفردات رمى = (اسلحه) سرعت ابتدائيه ، جاذبهٔ ارضيه ، زاويهٔ خروج ، مقاومت هوا ، حركات دورانيه‌دن عبارتدر .

خط رمى = اسلحهٔ ناريه محورينك استقامت مخرجه‌سى .

محرك رمى = (اسلحه) مرمينك افواه اسلحه‌دن خروجندن هدفه وصولنه دكين مركز ثقلتنك رسم ايلديكى منحنى .

سطح رمى = (اسلحه) اسلحهٔ ناريه‌نك محور ومركزندن كچن سطح شاقولى مفروض .

رأفت [ع،ـ] آجیمه ، اسیرکه‌مه ، رقت قلب ایله مرحمت ایتمك .

رأفتلو = میردارلره مخصوص عنوان رسمی.

رأی [ع ، ـ] کورمه ، کوروش § نتیجهٔ تفکر اولان حکم § اعتقاد ظن § فکر ، مطالعه .

رأی العین = کوزله کورمك .

رأی خود = کندی رأیی .

رئیس [ع ص] باشده بولنان آدم § بر هیئتك بیوکی ، آمری .

رب [ع ، ـ] جمله مخلوقاتی بسله‌ین تربیه ایدن جناب پروردکار § صاحب ، مالك ، افندی .

رب الدار = اوصاحبی .

یارب / یاربی } = ای الله ! ای اللهم .

رب المال = سرمایه صاحبی .

ربوبی = ربه منسوب .

علم ربوبی = علم لدنی .

رباب ـ ربابه [ع،ـ] کمانچه .

ربابی = رباب چالان .

ربانی [ع ، ص] جناب حقه منسوب ، عارف بالله ، متعبد .

ربانیون = جناب حقه منسوب اولانلر ، متعبدین .

ربازه [ع ، ص] کیاست وفطانت صاحبی ، ظریف .

ربط [ع ، فه] باغلامق ، باغلانمق § بند ایتمك § جمله‌لری حروف وادوات لازمه ایله بربرینه مربوط قیلمق § حصر وتخصیص ایلمك ، وقف وتعلیق ایتمك § (طب) قویغش بر شریانی توقیف نزف ایچون آلت مخصوصه ایله صیقمق ، باغلامق

ادات ربط = ایکی کلمه‌یی بربرینه ربط ایدن ادات .

ضبط وربط = حسن اداره § انتظام ، تأمین حضور واسایشه عائد تدابیر ، خصوصات .

ربطیه = اوراقی بربرینه ربط ایچون استعمال ایدیلن یوارلاق باشلی آلت ، ایکنه وچاشیر مندالی وفرکته و چوراب باغی وساره .

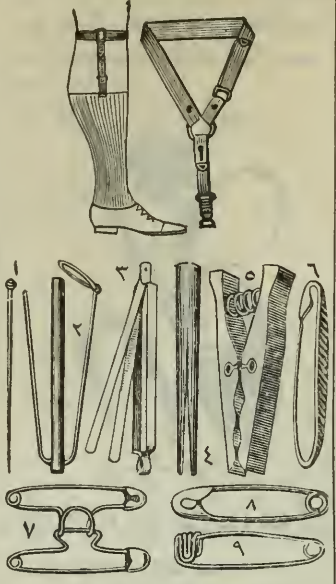

(ربطیه‌لر)

١ ـ چوراب باغی ٢، ٣ ـ دیکر نوعلری
٤ ـ صاچ ماشه‌سی. ٥ ـ چاشیر مندالی .
٦، ٧، ٨، ٩ چنکل ایکنه‌لری .

ربع [ع،ـ] حولیلی مشتمل خانه ، دار § مسکن ، اقامتکاه § موطن § اراضی .

ربوب ـ ربیب [ع،ـ] اوکی اوغل ، زوجه‌نك اسکی قوجه‌سندن اوله چوجق § اوکی بابا .

ربوبی ـ ربوبیت [ع،ـ] بسله‌یجیلك افندیلك ، مالکیت صاحبیت § تکریلق الوهیت .

علم ربوبی = الهام طریقیله ویریلن علم لدنی .

ربون [ع،ـ] آلش ویرشده ویریلن بی آقچه‌سی .

ربیبه [ع ، ـ] (ربیب) ك مؤنثی اوکی قیز § دایه .

ربیط [ع.ص] باغلانمش شی ، مربوط .

ربیع [ع ، ـ] فصول اربعه‌دن ، ایلك بهار ، ایلك یاز .

ربیع الاول = شهور قمریهٔ عربیه‌نك اوچنجیسی .

ربیع الاخر = شهور قمریهٔ عربیه‌نك دردنجیسی (ربیع الاخره)

ربیع اول = ایلك بهار .

ربیع ثانی = صوك بهار .

ابوالربیع = چالزقوشی ☛ چاوش قوشی.

نقطهٔ ربیع = رومی‌مارتك طقوزنجی کونی شمسك منطقة البروج اوزرنده بولندیغی نقطه .

ربیعی = ربیعه ، ایلك بهاره منسوب.

ربیعیه = قیش صوکرنده اجرا ایدیلن زراعت عملیاتی .

رتائم [ع ، ـ] ج : (رتیمه) برشیئی خاطره کتیرمك ایچون پارمغه باغلانان ایپلکلر .

رتربت [ج،ـ] { Retraite } (حقوق) بر پولیچه‌نك اعاده حسابنی حاوی مفردات دفتری .

رتق [ع، فه] برشیئك یاریغنی ، آیریغنی قاووشدیروب بتیشدیرمك ، یاریق ، آیریق بتیشدیرلمك . [لسانمزده یالکزجه قوللانیلمیوب مطلقا (فتق) ایله برلکده وحسن ادارهٔ مصالح معناسنده مستعملدر .]

رتقاء [ع ، ـ] (فقه) آلات انوثیتی بتیشك اولمقدن ناشی معاملهٔ زوجیه‌یه مساعد اولمیان قادین (آصیلق)

رتم [ع، ـ] (نباتات) قاطیر طیرناغی دینیلن نبات ـ که : طبده چیچکی ایله تخمی ذات السکایة زلالی ایله استسقا آنده مستعملدر .

رتمه ـ رتیمه [ع،ـ] برشیئك اونودلما مسی ایچون پارماغه باغلانان ایپلك .

رتوه [ع،ـ] خطوه ، آدیم ، اثنای مشیده ایکی آیاق آره‌سنده‌کی حاصل اولان زاویه مقداری .

رثاثت [ع،ـ] اسکیلك ، کهنه‌لك ، ییرانمش اوله .

رثی [ع.فه] میتك محاسنی تعداد ایله اجیوب اغلمه ، مرثیه اوقومه .

رثیث [ع،ص] اسکیمش ، ییرانمش ، اسکی کهنه .

رثیه [ع ، ـ] (طب) طبیعی غیرمعلوم وکثیر الوقوع برمرض ، دح طیار ، رومالیزما .

رثیهٔ مفصلیه = بدنده‌کی مفاصلك (اویناق یرلرك) مصلی لیفی اقسامنك آفت والتهابی ـ که : شدید اغریلرله پیدا اولور.

رثیهٔ جنبیه = (طب) دح طیار ، جنبندن صانلیجان .

ذات المصل رثيوى = (طب) مفاصلده بولنسان و روماتيزما ايله متحصل اولان التهاب .

رَجّ [ع،ا] صاللايوب صارصمق ، صاللانوب صارصلمق .

رَجاء [ع،ا] (كسره ايله تلفظی غلطدر) اومه ، اميدايتمه ، نياز ، يلواره .

منقطع الرجاء = مأيوس ، نوميد .

رَجَب [ع،ا] فی الاصل هيبتلی،عظمتلی كورلمكله تعظيم ايدلك معناسنه‌در § شهورقمريهٔ عربيه‌نك يدنجيسی وشهور مقدسهٔ ثلثه‌نك برنجيسيدر .

رجبان = رجب ايله شعبان آيلری .

رَجرَجه [ع،فه] ديترمه ، صارصلمه § صاللانمه .

رَجَز [ع،ا] قصيده طرزنده شعر انشاد ايلمك .

رَجز [ع،ا] (عروض) هرمصرعی درت كره (مستفعلن) دن تشكل ايدن بحر مخصوص (ارجوزه)

رَجس ـ رَجسه صوت شديد § شدتلی كوك كورلتيسی .

رَجع [ع،فه] كيری دوندرمك ، ارجاع ايتمك .

رَجعات [ع،ا] جمع : (رجعه) رجعتلر، عودتلر، بعدالموت دنيايه كليشلر .

رَجعه [ع،فه] بعدالموت دنيايه كلمه § تناسخ ارواح .

رَجف ـ رَجفان [ع،فه] شدتله صارصلمه ، صاللانمه § شدتله كورلدمه § (طب) برعضوك صارصلمه‌سی .

رجفان دماغ = دماغك صارصلمه‌سندن حصوله كلن مرض .

رَجفه [ع،ا] (طبقات) زلزله‌دن حصوله كلن صارصنتی .

عمودی رجفه = (طبقات) زلزله نتيجه‌سی اوله‌رق آشاغيدن يوقاری‌يه اولان صارصنتی .

افقی رجفه = (طبقات) زلزله نتيجه‌سی اوله‌رق ياندن طوغری كلن صارصنتی .

تموجی رجفه = (طبقات) زلزله نتيجه‌سی اوله‌رق طالغه‌لی صارصنتی .
[جمعی (رجفات) در .]

رَجُل [ع،ا] سن بلوغه ايرمش ، بالغ اولمش اركك § انسان § اهل مقتدر ، اختصاصلی .

رجل العنكبوت = (اوروومجك اياغی) وحيدالفلقه شعبه‌سنك رجل العنكبوتيا فصيله‌سندن برنباتدر .

(رجل العنكبوت)

رَجليت ـ رَجوليت ـ رَجولت [ع،ا] اركلك ، اركك اولمه .

رَجم [ع،فه] طاشه طوتمق ، طاشلامق طاشلاغنی § برينه اتيلان طاش § (فقه) متهمی بلنه قدر طوپراغه كوموب طاشلايه‌رق اعدام ايتمك .

رَجيل [ع،ص] چوق يوروين .

رَجيم [ع،ص] رجم ايدلمش ، طاشلانمش § قوغلمش ، طرد اولنمش .

رَچته [ع،ا] طبيبك خسته‌يه ويريله‌جك ادويه‌نك تركيبات ومقاديرينی وصورت استعمالنی مبين اوله‌رق اجزاجی‌يه يازديغی ، ورقه ، پوصله .

رچته دفتری = اجزاجيلرك رچته‌لری قيد ايتدكلری دفتر مخصوص .

رچته‌سز = طبيب رچته‌سی اولمقسزين اجزاخانه‌دن ويريلن اجزاء ، دواء ـ كه : موجب مسئوليتدر

رَچَل [ت،ا] { فارسی (ريچال) دن غلطدر} شكرله قويوجه برصورتده قايناديلمش ميوه طاتليسی .

رَچينه [ج،ا] چام كبی بعض اشجاردن حاصل اولان ساقز ☞ (راتينچ)

رچينه‌لی = ساقزلی ، ايچنه ساقز قونمش شی .

رَحاوی [ع،ا] دولابك القا دونن كوتوكی § كوتوكلی جالغی صندوغی .

رَحيان [ع،ا] قاربورغه‌نك اوموز كميكنه اتصالی .

رَحيه [ع،ا] دوز ميدان .

رَحل [ع،ا] سمر،پالان § يولولوازمی .

شدرحل = سفره چيقمق ، يولجی اولمق .

رَحله [ع،ا] اوزرينه مصحف شريف وكتب سائره قونلمق ايچون اعمال ايديلان وايكی اياغی اوءلی كچمه اولديغی جهتله آچيلوب قپانه بيلان صره § معلمك اوكنده‌كی كوچوك ماصه .

(رحله)

رَحَم [ع،فه] رحمت ايلسون معناسنه دعادر .

رَحم [ع،ا] مرحمت،رقت ، شفقت .

رَحِم [ع،ا] نسوانده ، ديشی حيواناتده اولان دول ياتاغی § (فرائض) اناجهتندن قرابت نسبيه‌سی اولمق .

ذی رحم = خصملق، اقربالق ، والده جهتندن وسائل قرابت .

اختناق رحم = اكثريا قادينلرده جملهٔ عصبيه‌نك تخرشندن متحصل برمرض، هيته‌ری . [بوخسته‌لغك اخيراً اركككرده دخی وقوعی ثابت اولمسنه مبنی اليوم بو تعبير طبی حكمسز قالمشدر .]

صلهٔ رحم = غربتده بولنان كيمسه كيدوب اقرباسنی زيارت ايتمك .

رحمی = رحمه منسوب ومتعلق .

رَحمان ـ رَحمن [ع، ص] { اسماء حسنادندر} صاحب رحمت اولان جناب حق ، تكری .

رحمانی = رحمانه ، جناب رب منانه منسوب .

رَحمت [ع، ا] اسيركمك ، رقتله شفقت ايلمك § مرحمت § جناب حقك مونايه رحم ايدوب كناهلرينی عفويورمسی { واه مكسوره ايله عربيده دواملی ياغان ياغموره (وهمت) دنيلمسنه باقيلورسه ياغمور معناسنه كلن (رحمت)ك بوندن محرف اولمسی ملحوظدر . }

رَحىٰ [ع،ـ] دكرمن، آسياب .

فرس الرحى == دكرمن باركيرى .

رَحيبْ [ع، ص] كنيش، واسع، بول.

رحيب الراحه == الى آچيق، مخى .

رَحيق [ع،ـ] ابى شراب ، ازهارك درونده طوپلانان مايع سيال، نقتار .

رَحيلْ [ع ، ـ] كوچمه ، كوج .

رَحيم [ع ، ص] { اسماء حسنادندر . } صاحب رحمت اولان جناب حق [رحمن دها ابلغ اولوب يالكز جنـاب واجب الوجوده خاصدر . (رحيم) مخلوقه‌ده اطلاق اولنه‌بيلور.]

رَخاء [ع، ـ] وسعت معشيت، بوللقله كچنيش .

رَخاصَت [ع، ـ] تازه‌لك ، ملايمت § اوجوزلق .

رَخامَت [ع،ـ] سسك، سوزك اينجه ياواش ولطيف اولمسى .

رَخاوَت [ع،ـ] سوابوكلك، كوشكلك، تنبللك .

رَخت [فا،ـ] آت طاقمى § يول، سفره طاقمى § تجملات .

رخت عروس == جهاز طقمى ، كلين اشياسى § (معمارى) مرديون باصاماغنك قسم افقيسى ، مرديونك باصـاماقلرينه عمود اولان اقسام § پنجره وقپوقنادلرينه مخصوص رزه وساره كبى لوازم .

رَخْتلامَق [ت ، مص] آته طاقم ، رخت طاقمق .

رَخْتوانْ [فا،ـ] آت غاشيه‌سنك صيرمه‌لى غيطانى .

رختوان آغاسى == رخته ، آت طاقملرينه باقان سايس .

رَخش [فا،ص] كوستريشلى ، سريع الجولان (ات) § زال اوغلى رستمك آتى .

رَخْشا ـ رَخْشانْ ـ رَخْشَنْدَه

[فا،ص] غايتله ضيادار ، پارلاق ، تابان درخشان .

رَخْنَه [فا،ـ] كديك ، ياريق ، ييرتيق آره‌لق ، غـير منتظم دليـك § ضرر ، زيان .

رخنه‌دار == ضرركورمش § رخنه‌لى .

رَخْو [ع،ص] رخاوتلى، كوشك سوابوك.

رَخيص [ع، ص] اوجوز ، اهون § ملايم ، نازك ، يومشـاق لباس .

رَخيطس [ج ، ـ] (طب) طفوليت اولابه مخصوص برمرض اولوب سوء تغذى نتيجه‌سى اوله‌رق كميكلرى سوء اشكاله دوچار ايدر .

رَخيم ـ رَخيمَه [ع،ـ] صوتى خفيف، سوزى لطيف قيز

رَدّ [ع،ـ] كرى دونديرمك، دونديرلمك، كرى چويرمك ، چويرلمك § قبول ايتمه‌مك ، ايدلمه‌مك § طانيمـامق ، انكارايتمك § چوروتمه، جرح وابطال ايتمه § (فرائض) اصحاب فرائض سهام معينه‌لرينى آلدقدن صكره قالان مالى اخذ ايده‌جك عصبه بولنمديغى حالده او مالى حصه‌لرينه نسبتله ذوى الفروض النسبيه‌يه اعطا ايلمك.

رد بدل == مقابلهٔ بالمثـل ، تحقـير ضمننده سويلنن سوزى عطف و اسـناد صورتيله تكرار ايتمك

رد كلام == سو يلنيلن سـوزى عدم قبول ايله كرى چويرمه ، رد ايتمه .

رد سلام == سـلام ويرنه سـلام ايله مقابله، سلام آلمق .

رد فتق == (طب) قاسـيق چيقيغنى يرينه قومق .

ردالعجز عن الصدر == (ادبيـات) برفقره‌نك ويا مصرعك نهـايتنده مذكور اولان ايكنجى كلمه‌يى فقره‌نك ويامصرعك اولنده ايراد ايتمك صنعتى ؛ مثال

« اى وجود كاملك اسرارحكمت (مصدرى) (مصدرى) ذاتك اولان اشياصفاتك (مظهرى) (مظهرى) هرحكمتك سنسين كه كلك قدرتك صفحهٔ افلاكه نقش ايتمش خطوط اخترى »

رد مطلع == (ادبيات) برنجى، ايكنجى مصرعده‌كى قافيه‌نى - مطلعده اولمامق شرطيله - تكرار ايتمك بديعه‌سى

رد اعضا == (حقوق) مدعى ويا مدعى عليهك اسـباب معينهٔ قانونيه‌دن طولايى محكمه رئيس ويا اعضاسندن بر ويا برقاچنك محكمه‌ده بولنمامسى طلب حقى .

رَداءَت [ع، ـ] باياغيلق ، كوتولك § فساد بنيه، ياره آزغينلغى .

رَدانَه [ت،ـ] (بحريه) يلكن وتنته‌لرك اوفاق دليكلرينه كچيريلن دمير، برنج حلقه .

رَدَت [ع،ـ]چيركينلك؟ مدارمردوديت،

رَدْع [ع، مص] كيرى طورديرمق، طوردرلمق .

ردع جيب == دورونى كدردن تخليـه ايتمك .

رَدْم [ع ، مص] قپو وكديك كبى شيلرى احتماله قپامق، بند وسد ايتمك . [(ردم) (سد) دن ابلغدر.]

رَدَمْ [ع ، ـ] سد ، بند .

ردع ردم ⎫
هدم ردم ⎭ == سد وبند ايدلمش شئ يقمق، آچمق .

رَدىء [ع ، ص] كوتو ، فنا ، فاسد § بياغى (طب) آزغين، وخيم .

ردىء الطبيعه == (طب) فرنكى ، سرطان كبى عاقبتى وخيم اولان علتـلرك صنفى .

رَديع [ع،ص] يره اورولمش § آحمق، نادان .

رَديف [ع،ص] حيوانده بينك آرديـنه بينن § بينك آردى صره كيدن، آرقه‌دن كلن § (عسكريه) نظامـيه‌دن صكره‌كى ، احتياطدن اولكى صنف . وظائف عـسكريه ايله مكلف اولان افرادك نظاميـه خدمت ومدتنى اكمال ايلدكدن صوكره كچديكى صنف § بو صنفه منسوب ضـابط ، نفر § (ادبيات) مصراع ويا بيتـلرك صوكنده روى‌لى متعـاقب عيناً تكرر ايدن حرف ويا كلمه ؛ مثال :

« برصفا بخش ايده‌لم كلشودل‌ناشاد (ه
كيده‌لم سرو روانم يورى سعدآباد (ه »
و
عيدايريشـوز باعث شوق جديد (اولسون ده‌كور
سير سعدآبادى‌سن بركره عيد (اولسون ده‌كور

رَذائِل [ع ، ـ] جمع : (رذيله) فنـا خصلتلر .

ام الرذائل == جهل، جهالت .

رَذالَت [ع ، ـ] دنائت، رذيللك ، پك زياده چيركين حالت § عارسزلق، رسوايلق .

رَذيل [ع ، ص] آلچـاق ، صويسز ، رسواى، حياسز . [جمعى: ظن اولنـديغى كبى اراذل اولميوب (رذلاء) در .

رَذيلَه [ع ، ـ] كوتو خوى ، خصـلت رديئه، پك فناحالت § (رذيل) ك مؤنثى .

رَز [فا، ـ] اوزوم آغاجى، باغ كوتوكى، آصمه ، كرم .

دختر رز = باده ، شراب، خمر .

رزبان == [ص] باغجى ، باغ بكجيسى.

رزّاق [ع، ص] {اسماء حسنادندر} جمله مخلوقاتك رزقنى احسان بيوران جناب حق

رزّاقى [ت، ص] {(رازقى)دن غلطدر} قورومسى مشهور، چكردكسز كوچك اوزوم جنسى.

رزانت [ع، ص] آغرلق، تمكينلك § وقار وتمكين صاحبى اولمق.

رزم [فا، ص] غوغا، جنك، صاواش.

رزمگاه / **رزمگه** = ميدان حرب، جنك محلى

رزمى = جنكه منسوب ومتعلق.

رزنه [ت، ص] {فارسى (رازيانه) دن محرفدر} دره اوتى نوعندن بر نبات. ☞ [رازيانه]

صو رزنه‌سى = صو بالدرانى.

رزه [ع، ص] {تخفيف راء ايله ده مستعملدر} قپو قناديى سوكه‌يه ربط ايدن دمير چنكل § قپونى سد ايچون خروس دنيان وسوكه‌يه مربوط اولان دميره يبانى ديل.

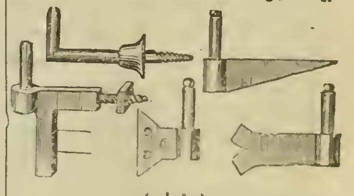

(رزه‌لر)

رزه‌لمك = قپويى رزه ايله قپامق.

رزيه [ع، ص] بلا، مصيبت، جمعى: (رزايا) كبرسده لساعزده مستعمل دكلدر.

رزين [ع، ص] رزانتله متصف، رزانتلى، تمكينلى، وقارلى، آغر، متين.

رژى [ج، ص] توتون ومسكرات كبى مكيفاتك انحصارى § بونلرى تحت انحصاره آلان شركت، هيئت اداره.

رس [فا، ص] {يتيشمك، ايريشمك، اولاشمق معناسنه كان (رسيدن) ماده‌سندن صيغهٔ امر ايسه لسانمزده وصف تركيبى حالنده قوللانيلور} يتيشيجى، ايريشيجى، اولاشيجى

دست رس = الى يتيشديريجى، نائل.

مژده رس = مژده‌جى، مبشر.

فرياد رس = فريادة ايريشيجى.

مدد رس = امدادجى، ياردمجى، معين.

نورس = (ص) يكى يتيشمه (نورسيده) كبى

رس [ع، ص] بحريه‌سى طاش ايله اورولمش قويو § (تاريخ) قوم ثمودك كندولرينه مبعوث اولان (حنظله بن صفوان) عليه السلامى درونته القا ايلدكلرى قويو § (عروض) الف تأسيسدن اول ويا صكره حرفك حركه‌سى § برحالده تأمين اطلاع معناسنده كلير

اصحاب الرس / **بنى رس** = قوم ثمود.

رسا [فا ص] ايريشيجى، يتيشيجى.

نارسا = يتشمز، الوبرض.

رسائل [ع، ص] جمع: (رساله) مختصر اثارلر § مكتوبلر. {رسايل صورتنده استعمال ايدلمه‌مليدر}

رسّام [ع، ص] رسم ياپان، صنعت رسمده مهارتى اولان آدم، مصور.

رساملق = رسم ياپمق صنعتى.

رسان [فا ص] يتشديرمك، ايريشديرمك معناسنه كان {(رسانيدن) مصدرندن مشتق اولوب اسم فاعل معناسنده، وصف تركيبى حالنده استعمال اولنور} يتيشديريجى، يتيشيجى، اولاشيجى، اولاشديريجى.

شرف رسان = شرف يتيشديريجى

مژده رسان = مژده اولاشديريجى، مبشر.

رستكار [فا ص] قورتيليجى، قورتيلن.

رستكارى = خلاص، نجات، قورتولمه.

رسته [فا ص] {رستن مصدرندن اسم مفعول اولوب قورتلمش، رهايات اولمش معناسنه‌دور}.

رسم [ع، ص] برشيئك اثر ونشانى § برشيئى تقليداً ياپيلان شكل وهيئت صورت § يازمه، چيزمه § عادت، اصول § داب دولت: اصول دولت § ويركو § جانب حكومتدن دبدبه وطنطنه ايله اجرا اولنان خصوص، آلاى § طاسلق، ترتيب، پلان، ابنيه‌نك مقطعلرينى كوسترر خريطه § صنعت ترسيم.

رسم تام = [منطق] جنس قريب ايله خاصه‌دن تركب ايدن تعريف [انسانك تعريفنده: (بالقوه كوليجى حيوان) ديمك كبى]

رسم ناقص = (منطق) خاصه ايله تعريفندن ويا جنس بعيددن مركب تعريف {انسانى ايكى اياق اوزرنده يوريجى بالطبع كوليجى، مستقيم القامه، عريض الاظفار ديه تعريف ايتمك كبى.}

رسماً = دولت نامنه، اب دولته عائد موافق اولهرق § صورت ظاهره‌ده كوستريشدن عبارت اولهرق § عادت، اصول اوزره.

رسمى = رسمه منسوب ومتعلق § حكومته متعلق خصوص.

رسميات = رسمى اولان خصوصات.

غير رسمى = رسمى اوليان.

رسم سلام = عسكرك مافوقنه قارشى اجرا ايلديكى مراسم تعظيميه § بر كمسه‌نك ديكرينه قارشى ايفا ايلديكى مراسم مخصوصهٔ تعظيميه.

نيم رسمى = بر درجه‌يه قدر رسمى § رسمى عد ايديله‌جك وبارسمى عداوليه‌جق درجه‌ده.

هاء رسميه = (حرف) كلمه‌نك صوكنده اولوب فتحه‌يى تقويه ايدن (ه) حرفى.

هندسهٔ رسميه = (رياضيه) هندسه‌نك اشكال غير مجسمه‌دن باحث اولان قسمى.

رسمسز = رسمى، تصورى اوليان بچمسز.

رسملى = رسمى، تصويرى اولان بچملى.

رسن [فا، ص] ايپ، اورغان § (بحريه) خلاط.

رسن بند (بحريه) خلاط آتمش، باغلى.

رسول [ع، ص] ايلچى § انسانلرى دين حقه دعوت ايچون من قبل الرحمن كتاب ايله مبعوث اولان ذات عالى، پيغمبر § بالخاصه خاتم الانبيا عليه اكمل التحايا افندمز حضرتلرى § (نبى ايله رسول بيننده عموم وخصوص مطلق واردر صاحب كتاب اولميه‌رق يالكز ناسى شريعت قديمه اوزره دين حقه دعوت ايدن (نبى) ومستقل كتاب وشريعت صاحبى اولان پيغمبره ده (رسول) دينوركه: شوحالده هر رسول نبيدر. لكن هر نبى رسول دكلدر § (حقوق) قبض وتصرفه مأذون اوليه‌رق بركيمسه‌نك سوزينى ديكره تبليغ ايدن كيمسه.

رسول الله = بالخاصه نبى مجتبى محمد المصطفى صلى الله تعالى عليه وسلم افندمز حضرتلرى

رسى [ع، ص] (خير وشرده) ثابت قدم، صاحب مسلك اولان.

رسيد [فا، ص] دفاترده برمبلغك آلنديغنى ويا بكمدن ساقط اولديغنى كوسترمك ايچون و(بدوح) اشارتنه مشابه اولان برنوع چيزكى § ايريشدى، واصل اولدى معناسيله فعل ماضى.

رسيده [فا، ص] ايريشمش، واصل اولمش، كماله ايرمش.

رسیدهٔختام = ختامه ایرمش، بیتمش.
نورسیده = یکی یتشمش § شاب، کنج
نورسیدکان = کنجلر، شبان .
نارسیده = ایریشمه‌مش، پیشمه‌مش، کوریه § خام .
رَسیس ـ رَسیسه [ع، ـ] (طب) خسته‌لغك علامات اولیه‌سی، مقدمهٔ مرض § حمی خسته‌لغنك مقدمه‌سی.
رَش [ع، ـ] مایعی سرپمك ، مایع سرپیلمك § سرپنتی یاغمور .
رَشاش ـ رَشاشه [ع، ـ] سرپنتی، توز کبی اینجه یاغمور
رَشح [ع، فم] ترلمه § صیزمه. [ترشح دها زیاده مستعملدر]
رَشحات [ع، ـ] جـ: (رشحه) صیزینتیلر ، طامله‌لر .
رشحات قلم = محصولات فکریه .
رَشحه [ع، ـ] صیزینتی ، طامله .
رَشف [ع، فم] مایعی امه‌رك ایچمك، مایع امیلرك ایچلمك .
رَشك [فا، ـ] قیصقانمه، حسد § محسود.
رشك آور = حسده دوشوریجی .
رشك عالم = محسود عالم .
رشکین = حسدایدیجی، حسود، حاسد.
رَشمه [فا، ـ] دایه یولاری، دیزکینی .
رَشیح [ع، ـ] تر، عرق .
رَشید [ع، ص] طوغری یول طوتان، راه مستقیم وصلاحه کیدن § (حقوق) وجوه مصالحه واقف و مالی ممنوعانه صرفدن مجتنب وتبذیردن متوقی ، عاقل، بالغ § مرشد. مناسبله جناب حق § سن رشده واصل اولان § کتان حلواسنك بونوعی .
رَشیق [ع، ص] بوبی موزون واطیف اولان .
رَصّاد [ع، ص] رصدایدیجی [(واصد) دن ابلغ ایسه ده اندن دها آز مستعملدر]
رَصاص [ع، ـ] قلای، قورشون .
رصاص ابیض = قلای .
رصاص اسود = قورشون .
رصاصی = قلایجی § قورشونجی .
رصاص مذاب = اریمش قلای .
حمض رصاص = (کیمیا) رصاص ایله مولدالحموضه‌نك ـ معین مقدارده ـ ترکبندن حاصل اولان ترکیب کیمیوی. (حمض اول اسرب، حمض ثانی اسرب ، حمض متوسط اسرب) .
رَصافت ـ رَصانت [ع، ـ] صاغلاملق، محکملك § متینلك .
رَصایع [ع، ـ] جـ: (رصیعه) قابارملر، قابارە کبی بر یره وضع اولنان زینتلر
رَصد [ع، فم] برشیئی کوز دیکوب کوزتمك ، کوده‌ملك § (قوزموغرافیا) اجرام سماویه‌نك حرکات وسائر کیفیاتنی بیوك دوربین ایله تدقیق ومعاینه ایتمك .
رصدخانه = (قوزموغرافیـا) حرکات کواکبی ، تحولات هوائیه‌یی ، حادثات جویه‌یی رصد وثبت ایتمکه مخصوص محل .
رصدکاه = رصدخانه § اوزاق محلاری ترصده مخصوص یوکسك یر .
رصد دوربینی = (Télescope) آلت رصد ، اجرام سماویه‌یی ممکن مرتبه بیوك کوسترن آلت ، بیوك دوربین . ☞ دوربین فلکی .
رصدی = رصده منسوب ومتعلق .
رَصیعه [ع، ـ] قابارە، قابارە کبی بریره وضع اولنان زینت .
رَصف [ع، فم] برمحله قالدیرم دوشه‌مك ، دوشنمك § قالدیرم
رصفی = (طب) قالدیرم طاشی کبی دیزلمش حجرات عضویه‌نك حالت نسجیه‌سی .
رَصیف ـ رَصین [ع، ص] متین محکم ، طیاناقلی ، صاغلام § بربجیسی (طبقات) دکزك یوزینه چیقمش قیالر ، دکزك ایچنده کی شاب (شعب) آشکلاتی .
ساحل رصیفلری = (طبقات) قره‌لرك واطه‌لرك سواحله متصل رصیفلر
سد رصیفلری = (طبقات) قره واطه‌لرك سواحلی بویونجه بولنوب آره‌لرنده بعضاً برو منال تشکل ایدن رصیفلر.
رَصیفه [ع، ـ] صو ایچنده پاپیلان سد ، دیکم .
رَض [ع، ـ] (طب) عضوك برضربه نتیجه‌سی اوله‌رق قانه‌مقسزین، کسلمکسزین ره‌لنمه‌سی، برهلنمه § برشیئی بلغور کبی دوکوب اوفاتمق .
رَضاع ـ رَضاعت [ع، ـ] ممه‌دن سوت امه‌مك . {رانك کسریله ده لغتدر }
رَضِی [ع، فم] { صیغهٔ ماضی اولوب دعا معناسنده مستعملدر . } راضی اولسون .
رضی الله = الله راضی اولسون معناسنه دعا اولوب اصحاب کرام حضراتی حقنده ایراد اولنور .
رَضیع [ع، ص] (طب) سوتامن چوجق § سوت قرداش .
رَطابت [ع، ص] رطوبتلی ، یاش، نمناك .
رَطانت [ع، فم] لسان عربك غیری برلسانله تکلم ایتمك . [کسر را ایله‌ده لغتدر]
رَطب [ع، ص] یاش ، نملی (خشك) مقابلی .
میوهٔ رطب = یاش ، صولی یمش § دنیوی واخروی لازم اولان خصوص .
رطب ویابس = مناسبتلی، مناسبتسز، صاچه صاپان سوز § تازه، ملایم، ترم .
رطب اللسان = ملایم‌سوزلو .
رطبه = (رطب) ك مؤنثی § یونجه اوتی.
رَطب [ع، ـ] خطا وصواب دیلر هرنه کاپرسه سویلمك حالی .
رُطیب [ع، ص] (رطب) ایله مترادفدر .
رَعّاد [ع، ـ] (حیوانات) الکتریق بالغی قاقانه مشابه والکتریق خوصی حائز بر نوع بالق .
رَعّاده [ع، ـ] (امولدور) طوربیل .
رَعایا [ع، ـ] جـ: (رعیه) بر حکومتك زیر تابعیتنده بولنان کافهٔ ناس § اصطلاحات قدیمه‌جه حکومته خراج ویرن تبعه .
رَعد [ع، ـ] کوك کورلمسی § (حکمت) شرارهٔ برقیه‌نك مرور ایلدیکی هوا طبقه‌سنده بردن بره حصوله کلن بوشلغه اطرافدن هوانك هجوم ایتمسی نتیجه‌سی اوله‌رق ایشیدیلان کورلتی .
رعد انداز = کورله‌ییجی ، کوك کورلتیسی کبی سس ویرن .
رعد و برق = مثبت ومنفی الکتریق حاوی ایکی قطعهٔ سحابه‌نك یکدیکرینه تصادف وتماس ایلدکاری زمان ایشیدیلن کوك کورلتیسی ایله آندن اول حس ایدیلان شدتلی ضیا .

رَعْده ـ رَعْشه [ع،ـ] تترمه .

رعشه‌دار } رعشه‌ناك } == رعشه‌لی ، تتره‌ین .

رَغْدِيَّه [ع،ـ] (مولددر)(بحریه) طورپیل كمیسی .

رَعْنا [ع ، ص] فی‌الاصل عربیده احمق معناسنه اولان (ارعن) صفت مشبهه‌سنك مؤنثی ایسه‌ده لسانمزده كوزل ، لطیف ، دلبر ، نمایشلی معناسنده مستعملدر .

كل رعنا == یاپراقلرینك نصفی قرمزی نصف دیكری صاری اولان برنوع كل .

رَغی [ع،فم] اوتلامق، اوتلادلمق § اوتلامق.

رَعیب [ع،ص] قورقمش اولان، مرعوب.

رَعِیَه ـ رَعِیَّت [ع ، ـ] برحكومتك تحت تابعیتنده بولنان كافهٔ ناس، زیردستان .

رغبت پرور == تبعه‌سنی ترفیه‌وصیانت ایدن حكمدار عالی‌تبار .

رَغائِب [ع،ـ] ج : (رغیبه) رغبتله ایستنیلن شیلر § كثیرالقدار عطیه‌لر .

لیلهٔ رغائب == فخركائنات علیه اكمل التحیات افندمز حضرتلرینك والدهٔ مقدسه‌لری حضرت (آمنه) نك ذات اقدس نبوی‌یه حامل قالدقلری شب مبارك كه رجب شریفك ایلك جمعه كیجه‌سیدر .

رَغَبات [ع، ـ] ج : (رغبت) .

رَغْبَت [ع،ـ] میل قوی ایله ایستمك، زیاده خواهش كوسترمك § اعتبار ایتمك ، حسن تلقی ایلمك § قبول ، حسن‌قبول .

رغبةً == رغبت ایدرك ، خواهشله دیلمك صورتیله .

رغبتسز == رغبتی، خواهشی اولمیان، ایستنكسز § غیر مقبول ، رواجسز ، سورمسز .

رغبتسزلك == ایستنكسزلك § عدم مقبول .

رغبتلی == خواهشله ایستنین ، زیاده ایستنكی § مقبولیت عامه‌یه مظهراولمش § معتبر آدم .

رَغَد [ع،ـ] وسعت، سهولت، رفاه § معیشتده سهولت ووسعت .

رَغْم [ع، مص] برینك خوشنه كیتمیه‌جك حركتك بالالتزام اجراسی، بریسنك عنادینه ضدینه برایش ایشله‌مك .

رغماً == رغم اوله‌رق ، نسبت وعناد صورتیله .

رغماً علی انفه == بر یسنك كوستردیكی عظمتی تحقیر ایچون، تحقیر مقصدیله

علی رغم‌العدو == دشمنك عنادینه ، دشمنی متأثر ایتمك اوزره .

رغمیات == رغم صورتیله، رغماً یاپیلان حالات وحركات .

رَغیبَه [ع ، ـ] رغبت اولنان شیء § عطیهٔ كثیره .

رَغیف [ع ، ـ] یوفقه، پیده ، كرده دنیلن اكمك .

رَفّ [ع،ـ] راف ☜ راف .

رَفادَه [ع،ـ] (طب) یاره‌لرك صارلمسی ایچون اوزرینه قونیلان باصدی .

رَفاغَت [ع، مص] رفاه ایله كچینمك .

رَفاقَت [ع،مص] رفیق اولمه، یولداشلق، همراهلق § آرقداشلق .

حسب‌الرفاقه == آرقداشلق ، یولداشلق حسبیله .

رَفاه ـ رَفاهَت ـ رَفاهِیَت

[ع،مص] وسعتلی معیشت، وسعتلی دیرلك، بوللقده كچینیش، سهولتله، حضور ایله ، كوزل صورتده كچینیش . [بعض اثرلرده (رفاهیت) ك غلط اولدیغی كوستراكده ایسه‌ده دوغری دكلدر . یاكلش اولان (رفاهیت) دكل تشدید یا ایله اولان (رفاهیّت) در .]

رَفْت [ع مص] برشیئی ریزه‌ریزه اوفاتمق.

رفت [فا ، فم] { (رفتن) ماده‌سندن فعل ماضی } كیتمه ، كیدیش . { (آمد) لفظیله برابر قوللانیلور }

آمد ورفت == كلوب‌كیتمه § (عسكریه) برنفرك منسوب اولدیغی قطعهٔ عسكریه‌دن موقتاً ویا مؤبداً انفكاك كنده‌كنیه‌سی بالاسنه ویریلن شرح .

رفتیه == (كمرك) { غلط تعبیر } رسم اخراج § بو رسمك حین استیفاسنده ویریلان وثیقه .

رَفْتار [فا،ـ] صالنه‌رق ادالی یورومه كوزل كیدیش .

رَفْتَه [فا،ص] كیتمش ، كچمش .

رفته رفته == كیت كیده ، كیده‌كیده، تدریج ایله .

نارفته == كیدلمه‌مش § كیدلمسی غیر جائز بولنمش .

ره‌نارفته == كیدلمه‌مش یول ، چغر § طریق غیر مستقیم .

رَفَث [ع،مص] ى ادبانه سوزسویلمك § لسوانه قارشی چاپقنجه سوز سویلمك ، حرف اندازلق ایتمك .

رَفْرَف ـ رَفْرَفه [ع،ـ] پرده و دوشمه یاپیله‌جق یشیل بز اینجه نازك قماش ، دیبا § البسه وپرده كبی شیلرك كنارلرندن صارقان فضله‌سی ،صاچاق § قوشی چوق‌چنزار § سوكود كبی داللری صالقم صالقم اولان لطیف آغاج § دوشك، مندر ، یاصدق .

رَفْش [ع،ـ] چاپا ، دینان باغچوان آلتی ، كوچوك قازمه § چفتجی آلتی .

من‌الرفش الی‌العرش == پك فقیرایكن مساعدهٔ طالعله زیاده زنكین اولان آدمدن كنایه § برنوع یاصیجه نهر قایقی ومیغه‌سی ـكه فرات ودجله نهرلرنده كثرتله بولنور.

رَفَش [ع ، ـ] بیوك قولاقلیلق ، قولاغی بیوك اولمه .

رَفْض ـ رَفَض [ع، مص] رافض اولمه § طریق حقی ترك ایلمك .

رَفْع [ع،مص] یوقاری قالدیرمق،قالدیرلمق یوكسلدمك ، یوكسلدلمك § لغو وفسخ ایتمك ، حكمسز براقمق § نزع ایتمك محروم‌ومجرد براقمق (رتبه‌حقنده) § بر كلمهٔ عربیه‌نك آخرنده‌كی حرفی ایكی اوتره دینلن صورتده اوقومق § (ریاضیه) برعددك قوتنی تزیید ایتمك (جزر)مقابلی.

ایكنجی‌قوته رفع ایتمك == برعددی كندی نفسنه ضرب ایتمك : $ب\times ب=ب^{٢}$

اوچنجی‌قوته رفع ایتمك == برعددی كندی نفسنه ایكی دفعه ضرب ایلمك : $ب\times ب\times ب=ب^{٣}$.

رفع زوائد == (طب) یاره‌نك چوروك اتلرینی رفع وازاله ایلمك .

رُفو [فا ـ] دیكیشی بللی اولمیان یامه، اوركو § طاقا یامه ، اوركو .

رفوكر == اوریجی ، اوركوجی .

رَفوشَه [فا-] شانه، لطیفه § صوچ، كناه.

رَفیض [ع،ص] ترك ایدلمش، متروك.

رَفیع [ع،ص] یوكسك، عالی، یوجه.

رفیع الدرجه / **رفیع القدر** = درجه‌ومنزلتی بیوك اولان.

رَفیغ [ع، ص] راحت و رفاهیت ایله كچینن آدم.

رَفیق [ع، س] یولداش، ارقداش § معاون، یاردیجی § اورتاق، شریك وتربیه‌لی آدم.

رَفیقَه [ع، س] (رفیق) ك مؤنثی § زوجه، حلیله.

رَفیه [ع ص] (رافه) ایله مترادفدر. بوللق كنیش معیشت ایچنده یشایان آدم.

رَق [ع، س] كاغد یرینه اوزرینه یازی یازیلان اینجه دری، ترشه كه جیلان درینسندن عبارتدر. [فرنكلر بوكا پارشومن - (Parchemin) دیرلر.]

رَقابَت [ع، س] بر ایش، بر صنعت، بر مسلكده امثالنه تفوق ایتمك غیرتی § بر بریی چكه‌مامك § (علم ثروت) بر مسلكده چالیشان اشخاص متعدده بیننده، محصوللرینك نفاستی، متانت وقیأ تجه اهونیتی جهتنده یكدیكره تفوقی آرزوسی كه: سربستی اعمالك نتیجهٔ طبیعیه‌سیدر.

رَقّاص [ع، ص، س] رقص ایدیجی، اویناییجی كوچك § آصمه، وطور ساعتلرك ایچنده‌كی ایكی طرفه حركت ایدن كفچه شكلنده‌كی آلات مخصوصه § (حكمت) برنقطه‌یه ویا برمحوره معلق اولوب ایكی طرفه حركت ایده‌بیلن بر مادهٔ ثقیله.

رقاص بسیط = (حكمت) غیر قابل انحنا وبلاورن اولان برخیطك اوجنه معلق اولوب خیطك دیكراوجنك مربوط بولندیغی برنقطهٔ ثابته‌نك اطرافنده وخلاده (دلالت وتماسدن آزاده فرض اولنه‌رق) حركت ایدن برنقطهٔ مادیهٔ ثقیله كه: رقاص قوانینی ایضاح واثبات ایچون ذهناً تصور اولنوب فعلا اعمالی غیر ممكندر.

رقاص مركب = (حكمت) بالفعل اعمالی ممكن رقاص كه: بوكا رقاص معوض دخی دینور.

رقاص معدل = (حكمت) ساعتك انتظام حركاتنی تأمین ایچون صابی برطاقم چلیك وپرنچلردن اعمال ایدلمش ساعت رقاصی.

رقاص قوانینی = (حكمت) رقاصك حركاتنه متعلق اصول وقوانین ثابته كه: بالریاضیه حل وایضاح ایدیلور.

رَقامبیو [ج، س] Ricam، (bio) قبول ایدلمیه‌رك پروتستو ایدیلن پولیچه‌نك عكسنه كشیده ایدلمسی.

رَقائِق [ع، س] جـ: (رقیق). اینجه رقیق، دقیق اولان شیلر.

رَقَبات [ع، س] جـ: رقبه.

رَقَبه [ع، س] اكسه كوكی، بوین، عنق § قول، كوله، جاریه.

فك رقبه = قول آزاد ایتمك.

رَقَبی [ع، س] (طب) بوینه متعلق اعضا، واجزای بدنیه - كه: عظام، اعصاب، عضلات وعروقك هیئت مجموعه‌سندن عبارتدر.

رَقد - رَقَدان [ع، مص] اویومق اوزره بولنمق، اویقویه هنوز طالق.

رَقش [ع، مص] نقش ایتمك، رنكلی بویالر ایله بویامق، الوان ایله زینت ویرمك.

رَقص [ع، مص] صچرایه‌رق اوینامق.

رقصان = رقص ایدیجی، ایدن.

داء الرقص = (طب) وجودك بر محلنه عارض اولان حركت دائمه ایله متصف بر مرض عصبی، خورا علتی.

رقص كنان = رقص ایده‌رك، رقص ایده ایده § رقص ایدن، رقص ایدیجی

رَقطاء [ع، ص] (ادبیات) هر كلمه‌سنك برحرفی نقطه‌لی، دیكری نقطه‌سز اوله‌رق سویلنن سوز:

« چون من ازهجر بری رخ صنم توبه شكن
بسی آشوب كند بلبل خوش طبع چمن »

§ قاره‌لی بیاضلی حیوان معناسنه اولان ولسانمزده غیر مستعمل بولنان (ارقط) ك مؤنثی: هرهٔ رقطاء.

رَقع [ع، مص] یاماق، یرتیق لباسه یامه اورمق.

رَقم [ع مص] یازمق، تحریر ایتمك § یازی.

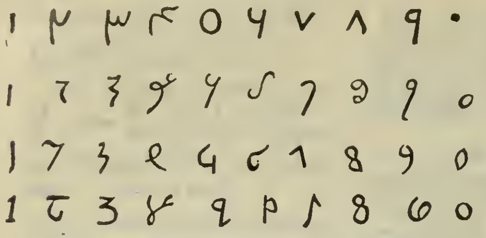

شرقی وغربی عربلرك ادوار مختلفه‌ده‌كی اشكال ارقامی

رقم آتمق = برشیئك اوزرینه عدد ایله اشارت قویمق.

رقم دوكمك = حساب ایتمك، حساب ایچون ارقام، اعداد یازمق.

رقمزده = یازلمش، محرر.

رقمزن = یازیجی، یازان، محرر § حسابده مستعمل اعداددن هربرینك اشارتی § رقم قویمق § علم حساب وقواعدی.

رقمكش = رقم یازان، رقم آتان.

رقمی = رقمه، عدده منسوب ومتعلق.

رَقود [ع، ص] اویومش، خوابیده.

رَقیب [ع، ص] دیكریله عین شیئه طالب وخواهشكر اولان § دیكرینك كار ومنفعتنی منع ایله كندی ایشنی ترویج ایتمكه چالیشان § (ثروت) رقابت ایدن § اسماء حسناددندر: حافظ، نكهبان § (قوزموغرافیا) منازل قمردن یكدیكره مراقب اولان منزللر § بكجی، حارس.

رقیبان = رقیبلر، بكجی وحارسلر.

رَقیق [ع، ص] رقتلی، یوفقه، اینجه.

رقیق القلب = صاحب رقت اولان، پك مرحمتلی § آزادسز كوله وجاریه.

ام الرقیق = دماغی احاطه ایدن (سحایا) دنیلن اوچ طبقهٔ غشائیه‌دن الك ایچروده اولان.

امعای رقیقه = اینجه باغرصاقلر. [☞ امعاء]

رَقیم [ع، س] یازی یازه‌جق لوحه § مكتبلرده اوزرینه تباشیرله یازی یازیلان سیاه بویالی تخته.

رَقیمه [ع، س] یازلمش، مكتوب، یازلمش شی.

حامل رقیمه = مكتوبی، تذكره‌یی بدایید ویره‌جك اولان كیمسه.

رَك [فا، س] طامار. اوروده وشریاننده هربری § اصل، نسب، صوی.

بدرك = طامارسز، عنادجی § خویسز.

رك جان = جان طاماری § شریان سباتی

ركزن = قازیلجی ، فصاد .

رَكاكَت [ع،سـ] كوشكلك ، ضعف § اكریلك § سوزك ربطسز قصورلی اولمسی ، سویلیشده نقصان § دوزكون ، درست سویلنمیش كلامك (سلاست) مقابلی .

رَكانَت [ع،مصـ] وقار وتمكین صاحبی اولمق § وقار ، تمكین .

رَكْد [ع، مصـ] قیملدامامق ، راكد وساكن اولمق .

رَكْز [ع،مصـ] اوجی سیوری برشیئی یره صاپلامق ، صاپلایوب دیكمك .

ركز خیام = چادر قورمه .

ركز علم = بایراغی برمحله صاپلامق § تثبیت ایتمك .

رَكْس [ع،مصـ] (رد) ایله مترادفدر . كیرویه اعاده ایتمك ، چویرمك.

رَكْض [ع، مصـ] ایاق ایله دپمك، دپمك.

ركض ارض = طوپراغی اوزرنده دپمك.

رَكَعات [ع،سـ] جـ : [ركعت]

رَكْعَت [ع،سـ] كسرو ایله غلطدر . نمازده بر ركوع ایله برقیام وبرسجودی حاوی اولان اعمال مخصوصه‌نك مجموعی § فی الاصل بل اكمك یوز اوستی قپانمق معناسنه‌در .

ركعت اولی = برنجی ركعتدر .

ركعت ثانیه = ایكنجی ركعت .

رَكْم [ع،مصـ] ییغمق ، بریكدیرمك، تراكم ایتدیرمك .

رَكیك [ع،صـ] ركاكتلی ، طوتوق ، پلتك، عسرتله سوز سویلین.

ركیك اللسان = عسرتله سوز سویلین آدم، پلتك ، درست سوز سویلمین.

رَكین [ع، صـ] ركانتلی ، عالی ، بلند یوكسك § وقارلی ، تمكینلی .

رَم [فا،سـ] اوركه § رعشه .

رمكرده = اوركمش ، مرتعش .

رَمّاح [ع،صـ] مزراقلی، مزراغی حامل § سونكولی .

رَماد [ع،سـ] آتش كولی .

رمادی = كول رنكنده ، قورشون رنكنده اولان .

رَمادَت [ع، سـ] انسان ویا حیوانك كثرت اوزره تلف اولمسی .

رَمّاز [ع، صـ] مرامنی سویلیه‌میوب رمز واشارتله افاده ایدن .

رَمّال [ع، صـ] رمل دوكن ، دوكوجی، رمل دوكه‌رك اغفال ایدن حیله كار، كذاب .

رماللق = رمالك حال وصنعت كاذبه‌سی.

رُمّان [ع، صـ] اوركوجی، اوركن .

رَمَث [ع، سـ] یان یانه باغلانوب صو اوزرنده یوزدیریلن كراسته‌دن عبارت صال .

رَمَد [ع،سـ] كوزآغریسی، كوز آغریسی § (طب) كوزده عارض اولان التهاب.

رمد متقیح = (طب) كرهٔ عینك تقیح ایله متصف برالتهابی.

رِمْرام [ج،سـ] (آی چیچكی) ذات الفلقتین شعبه‌سندن صلیبیه فصیله‌سنه منسوب برنباتدر. میوه‌سنك رنكی پارلاقدر اوروپا و آسیاده بولنور.

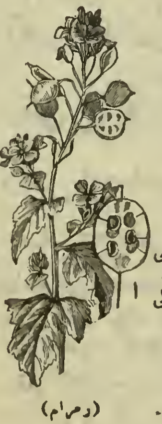

(رمرام)

رَمْز [ع،سـ] مرامی اشارتله اكلاتمه كیزلی وقپالی بر صورتده سویلمه § (ادبیات) مقصود ایله غیر مقصود آره‌سنده وسائطك قلیل اولمسیدركه علی طریق الخفا تعریضه اشارت دیمكدر :

«برقیصه براوزون آدمله طریقداش اولدم
عارف اكلاركه بویولده نه‌لره دوش اولدم»

رمز شناس = معنامی كیزلی كلام ایله اشارتلرك مفهومنه واقف اولان § بر مرام افاده ایدن رسم وشكل وسائره، معما.

رَمَص [ع، سـ] (طب) كوزده پیدا اولان چاپاق .

رَمَضان [ع،سـ] شهور قمریهٔ عربیه‌نك طقوزنجیسی ، اوروج آیی . { « سبب تسمیه‌سی عربلر شهورك اسمای قدیمه‌سنی تبدیل ایلدكلری وقت او سنه هرآی نه موسمده واقع اولدیسه انكله تسمیه ایلدیلر ویاخود یاقمق معناسنه اولان (رمض) دن اخذ اولنوب صائمك كناهلرینی یاقوب محو ایلدیكی ایچون و یاخود غافر معناسنه راجعدركه ذنوبی محو وازاله ایدیجی دیمكدر. بعض علماء اسماء حسنادندر دیمشلر و بوبابده برحدیث شریف وارد اولدیغنی بیان ایتمشلردر : « انت رمضی » }

رَمْط [ع ، مصـ] عیبلامق ، طعن وتشنیع ایلمك .

رَمَق [ع،سـ] وجودده قالان بقیهٔ حیات § بك جزئی ، پك آز شیٔ .

رمق قالمق = برایشك وقوعنه پك آز زمان ، پك آز شیٔ قالمق .

سد رمق = اولمیه‌جك قدر آز شیئله كچنمه .

رَمْل [ع،سـ] قوم ، ریك § برطاقم نقاط وخطوط ایله كشف غیب ایتمك صنعت كاذبه‌سی .

رمل دوكمك = او صورتله كشف راز ومرامه چالیشمق .

رَمَل [ع،سـ] (عروض) اجزای اصلیه‌سی برمصرعده اوچ كره (فاعلاتن) وبركره (فاعلن) اولوب زحاف وعلل سببیله (فاعلات) ، (فعلاتن) ، (فعلات) ، (فاعلان) ، (فاعلن) ، (فعلن) وسائر اجزاء فرعیه حاصل ایدن بحر .

رَمنده [فا، صـ] اوركوجی، اوركك .

رَمه [فا، سـ] قویون وسائره سوریسی.

رَمْی [ع، مصـ] آتمق، انداخت ایتمك ، سرعت وقوتله دفع وتبعید ایتمك.

فن رمی = فن انداخت ، مرمیاتك حركاتندن و رسم ایندكاری محركلردن بحث ایدن فن مخصوص عسكری .

زاویهٔ رمی = (اسلحه) ☛ [زاویه].

مفردات رمی = (اسلحه) سرعت ابتدائیه ، جاذبهٔ ارضیه، زاویهٔ خروج ، مقاومت هوا ، حركات دورانیه‌دن عبارتدر.

خط رمی = اسلحهٔ ناریه محورینك استقامت مخرجه‌سی .

محرك رمی = (اسلحه) مرمینك افواه اسلحه‌دن خروجندن هدفه وصولنه دكین مركز ثقلتنك رسم ایلدیكی منحنی .

سطح رمی = (اسلحه) اسلحهٔ ناریه‌نك محور ومركزندن كچن سطح شاقولی مفروض .

رَمیدَه [فا.ص] اورکمش، قورقمش اولان.

رَمیم [ع.ص] (کمیك حقنده) چورومش چوروك .

رَنّان [ع.ص] (حکمت) مصوت ، پك زیاده سس ویرن ، ایسکاین ، چینلایان ، طنین انداز .

رَنج [فا.ا] اغری ، اذیت ، اضطراب زحمت § خشم وغضب .

رنجبر = چفت سورمك ، باغ چاپالامق کبی آغیر ایشلر ایله مشغول اولان کویلی ویا مبانی وسائره انشاآتنده قازمق ، طاش طوپراق طاشیمق مثللو خدماتده قوللانیلان عمله ، کوندهلکجی .

رنجبرلك = ترلا، چفت چوبوق ایشجیلکی.

رنجش = اینجینیش ، صیزلانیش اذیت ویریش .

رنجور } **رنجه** = زحمته ، کدورته مبتلی آدم مریض ، خسته .

رنجوری } **رنجیدکی** = اینجنمش اولمق، کدرلی اولمق ، دردلیلك .

رنجیده = اینجنمش ، قیرلمش § منفعل اولمش ، متأثر اولمش .

رَندَه [فا.ا.رندیدن) مصدرندن مشتقدر] طوغرامهجیلرك تختهلری یونتوب دوزلدکلری مرکب آلتی § طورب ، پینر ، صوغان کبی بعض شیلری اوفاق اوفاق طوغرامغه مخصوص دلیکلی تنکه .

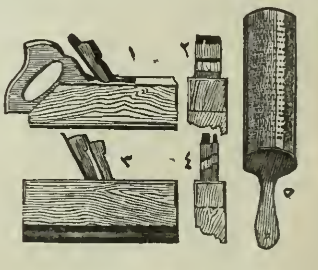

(رندهلر)

١ — قولپلی . ٢ ، ٤ — مقطعی.
٣ — طرز بسیطی . ٥ — مطبخ ایچون .

رندهجی = رنده ایله کراستهیی تسویه ایدن صنعتکار .

رندهلهمك = رندهدن کچیرمك ، رنده ایله دوزلتمك .

رندهلنمك = رندهدن کچیرلمك ، رنده ایله دوزلتلمك .

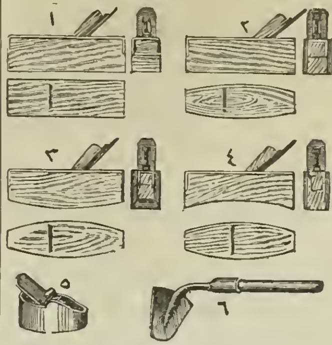

١ — مستطیل الشکل ٢ ، ٣ ، ٤ — مقوس. ٥ — مشین ایچون . ٦ — دیوارجیلره مخصوص .

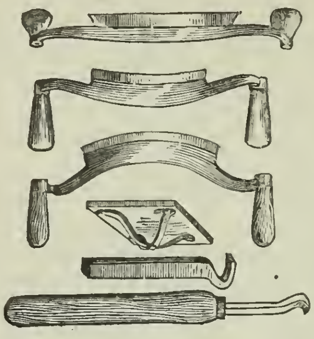

(دباغ رندهلری)

رَندیدَه [فا ، ص] رندهلنمش ، رنده واسطهسیله دوزلدلمش .

رَنك [فا.ا] بویالرك منظرهسی، کوروشی § موجوداتك عکس ضیا واسطهسیله قوهٔ باصرهیه عرض اولنان کیفیتی ، لون ، بویا § صورت ، طرز § حیله ، مکر ، دسیسه .

رنك آتمق = صولمق

رنکارنك = چشید چشید ، رنکلی

رنکامیز = درلو رنکلی .

رنکاور = حیله کار .

رنکسز = رنکلی اولمیان § حالی اکلاشلمیان تیاتسز ، مسلکسز .

رنکلهمك = رنك ویرمك ، بویا ایله تلوین ایتمك .

رنکلنمك = رنك آلمق ، ملون اولمق.

رنك ویرمهمك = کتم ایتمك، بللی ایتمهمك.

رنکین = بویالی ، ملون § کوزل، لطیف، طبعه خوش کلن .

رَنین [ع.ا] چاقرمه ، باغرمه § ایکلتی ایکلمه (حیوانات ویا حیوانه تشبیه ایدیلن قبا انسان حقنده، مستعملدر .)

رَوْ [فا.ص] کیتمك ، یورومك معناسنه اولان (رفتن) مصدرندن صیغهٔ امر واسم فاعل مرخم. لسانمزده ترکیبله (کیدیجی) معناسنده مستعملدر .

پیشرو = اوکدن کیدیجی ، کیدن § (موسیقی) اصل مقامدن اول چالینان نغمه مرتبه .

تیزرو = چابوق کیدن، عجله یورویین.

قلمرو = بر حاکمك حکم سوردیکی ، نفوذینك جاری اولدیغی محل، دائره، اولکه.

آهستهرو = یاواش کیدن .

راهرو } **رهرو** = یوله کیدن .

رَوا [فا.ص] جائز ، لایق ، مناسب .

ناروا = جائزدکل، لایق، مناسب اولمیان.

رَوابِط [ع.ا] جمع : [رابطه] بندلر، باغلر ، قیدلر .

رَواتِب [ع.ا] معاش ، وظیفه معناسنه اولان (راتبه) نك جمعی .

رَواج [ع.ا] مادی ومعنوی برشیئك سورومی ، کچمی ، اعتباری § قیمت متداول، بها .

بیرواج = سورمسز ، اعتبارسز .

رواجلی } **رواجدار** = سوریلان، کچن، اعتبارلی مال.

رَواح [ع ، ا] شیء مجهوله وقوف تحصیلندن حاصل اولان سرور نشاط § زوال شمسدن اخر نهاره قدر اولان وقت .

رَواسِب [ع.ا] جمع : رسوب .

رواسب بقویه = (طبقات) ساحل بحرده اوجه موجود اولان صخرهلرك بالاخره خراب اولمسندن یعنی تجزی ایتمسندن حصوله کلن ترسبات

رواسب رملیه = (طبقات) میاهك میخانیکی تأثیراتیله تجزی ایدن قوارسك اجزاسی — که : ایریلی اوفاقلی قوم دانهلرندن عبارتدر .

رَواسی [ع.ا] جبل عظیم معناسنه اولان راسیهنك جمعی . جبال عظیمه.

رَواعِد [ع.ا] کورلهین بلوط معناسنه کلن (راعده) نك جمعی .

رَوافِض [ع.ص] جمع : (رافضه) . رافضی مذهبنده اولانلر .

رَوٰاكِدْ [ع ، س] جمع : (راكد) • طورغون اولان شیلر •

رَوٰانْ [فا، ص] یوریبجی، کیدیجی، آقیجی •

آب روان = آقار صو •

تخت روان = بری اوکده دیکری کیروده اولهرق ایکی استره ویا ایکی بارکیره تحمیل اولنان محمل ، برنوع تکرلکسز ارابه •

رَوٰانْ [فا، س] نفس ناطقه ، روح مجرد • جان •

روان بخش } روان بخشا } = جانلاندیریجی •

رَوٰانَه [فا، ص] کیدن ، یوروین ، کیدیجی § آقیجی •

رَوٰانی [فا، س] { اصلی روغنی } شکرله ایرمیکك قاریشدیریلوب صورت معروفهده طبخ ایدلمش برنوع طاتلی •

روانی فروش = روانی صاتان •

رَوٰاهی [ع ، س] بال آریسی معناسنه اولان (راهیه) نك جمعی •

رَوٰایِحْ [ع ، س] { اصلی همزه ایله (روائح) در. } قوقو معناسنه اولان (رایحه) نك جمعی •

رَوْبَه [ع ، س] قشق، تزك § پیسلك •

رَوْح [ع، س] راحت، آسایش § آسانلق § صفا § خفیف ولطیف روزکارك وجوده ویردیکی خوشلق § رحمت•

روح (روح) = صفای جان •

روح الله = رحمت الهیه •

رَوْحانی [ع، ص] { محل ، مکان حقنده وصفدر. } دلکش، دلکشا ، خوش، لطیف ، فرح بخش •

روحانیت = روحانیلك •

رَوْزَنْ [فا، س] پنجره ، دریچه •

رَوْزَنَه [ع ، س] (فارسیدن معربدر) پنجره قنادی •

« آچوب روزنلرك کاهیجه جانان کوسترکندین
امید وصل ایله چاك کریبان کوسترکندین »

روزنهٔ بیضیه = (طب) قولاغك صندوقهٔ طبل دنیلن قسمی دهلیز قطعهسنه ربط ایدن فتحهٔ بیضیه •

روزنهٔ مدوره = (طب) قولاغك صندوقهٔ طبل دنیلن قسمندن داخله دوغری آچیلان فتحهٔ مدوره •

رَوِشْ [فا س] کیدش، یوریش § طرز، طور ، اسلوب § طوتوم •

رَوْض [ع، س] (ریاض) ایله مترادفدر.

روضات = جمع : روضه •

رَوْضَه [ع، س] آغاجلری ، چایری، چچکی صویی مبذول اولان محل، باغچه، مرغزار •

روضهٔ رضوان = جنت ، فردوس •

روضهٔ مطهرهٔ = فخر کائنات علیه افضل التحیات افندمز حضرتلرینك مرقد مقدسلری

رَوْع ـ رَوْعَه [ع، س] خوف، خلجان، قورقو •

رَوْغَن [فا ، س] یاغ ، دهن • { ضم را ایله غلطدره }

روغن ساده = ساده یاغ •

روغن زیت = زیتون یاغی •

روغن خوش = صوصام یاغی •

روغن کل = کل یاغی •

روغنی = (روانی) لفظنك اصلی اولمق مرویدر § اوستی یاغ کبی قاییجی، پارلاق شیٔ § آیاق قابی اعمالنده مستعمل پارلاق سیاه دری •

رَؤُفْ [ع ، ص] { اسماء حسنادندر. } پك اسیرکهییجی، زیاده مرحمت ایدیجی •

رَوْق [ع ، س] پرده § اوك اوکی ، مقدم البیت § خالص ، صافی • [جمعی (ارواق) در •]

روق الشباب = کنجلك اولی، ابتداسی § بویتوز •

ذات الروقین = داهیه ، بلای عظیم •

رَوَنْدَه [فا ، ص] کیدیجی، کیدن § چوق یوروین •

آینده ورونده = کلن ، کیدن •

رَوْنَقْ [ع ، س] پارلاقلق ، لطافت ، آب وتاب •

رونق افزا = برشیئك زینت ولطافتنی آرتدیران •

رونقلی = پارلاق ، لطیف ، مزین ، کوزل •

رَەوٖولوَرْ [ج، س] آلات ناریهٔ جارحهدن آلتی پاطلاردینلن سلاح •

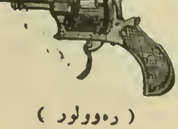

(رەوولور)

رَوی [ع، س] (عروض) قافیهنك حرف اصلیٔ اخیری ویا حرف مذکور منزلهسنده بولنان حرف • { آتیده ذکر اولنان بیتلردن برنجیسندهکی (د) لر وایکنجیسندهکی (م) لر حرف رویدرلر •

« کوردکی بو دامکهده آزاد
بر دامك اسیری صید وصیاد »

رویٔ مطلق = (عروض) وصله اتصال حسبیله متحرك اولان روی •

رویٔ مقید = (عروض) وصله عدم اتصال سببیله ساکن اولان روی •

رَوِیَّت [ع ، مص] ایی وفنا جهتلری سنجیدهٔ میزان تفکر ایلمك ، ملاحظه § فکر شدید ، تفکر اصابتکارانه جمع : (رویات) کلیر • }

رَه [فا س] یول معناسنه اولان (راه)ك مخففی •

ره آورده = سفردن کلنك کتیردیکی هدیه •

رهپیما = یول اولچیجی ، مساح طرق •

رهیاب = یول بولیجی •

رهزن = یول اوریجی، قطاع طریق •

رهکذار } رهکذر } = کچهجك یول ، کچید، ممر ، اایاق آلتی •

رهنما } رهنمون } = (رهبره) بدل قوللانیلور. دلیل ، قلاغوز •

رهنورد = یولجی •

رَهٰا ـ رَهٰائی [فا، س] قورتلمه ، قورتیلیش، خلاص •

رهایاب = قورتیلیجی ، قورتیلان •

رهایافته = قورتلمش ، خلاص اولمش اولان •

رهابولمق = قورتولمق •

رَهٰاین [ع، س] رهن ایدلمش شیٔ معناسنه اولان (رهینه) نك جمعی • [رهاین صورتنده یازلمالی •]

رَهٰابِین ـ رَهٰابِنَه [ع ، س] خرستیان پاپاس دینك اولان (راهب)ك جمعی•

رَهٰاوی [فا، س] قورولنجه کندی کندینه چالان صندوقلی چالغی § مقامات موسیقیهدن بری § اورفه اهالیسندن اولان . [چونکه اورفهنك نام دیکری (رها) در •]

رَهَبْ [ع، س] قورقو، خوف، هراس •

رَهْبٰانِیَّت [ع، س] راهبلك ، پاپاسلق، حال تجردده یشامغی مقتضای دیانتدن عد ایدن پاپاسلرك حالی • { (لارهبانیة فی الاسلام) حدیث منیفیله اسلامده رهبانیت یوقدر • }

رَهْبَتْ [ع ، س] قورقو ، احتراز ، ییلغینلق (رغبت) مقابلیدر.

رهبة == رهبت صورتیله ،قورقه‌رق .
[جمعی : (رهبات) کابر .]

رَهْبَرْ [فا.ص] یول کوستریجی، قلاغوز دلیل .

رهبری == رهبرلك، قلاغوزلق، دلالت.

رەتُوش [ج ، س] (فوطوغرافیا) رسم وتصویر امالنده صکره‌دن یاپیلان تصحیح، تعدیل.

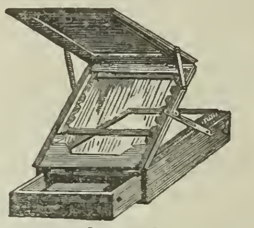

(رتوش طقمی)

رَهْجْ [ع،س] توز ، غبار § شر ، فتنه .

رَهْدْ [ع، مص] بر شیئی برآلتله شدتلی صورتده ازمك ، سحق ایتمك .

رَهْرَوْ [فا،ص] یوله کیدن ، سالك .

رهروی == یولجیلق .

رَهْسْ [ع،مص] بر شیئی ایاقله چکنیه‌رك ازمك .

رَهْطْ [ع،س] بریرك قوم وقبیله‌سی § جماعت ،کروه {جمعی (ارهاط) کابر}

رەغنُوتْ [ج،س] ٥ ایله ١٠٠٠٥ اره‌سنده یولنان صو بخارینك عظمی قوهٔ الستیقیه‌سنك تقدیرینه مخصوص (رغنوت) آلتی .

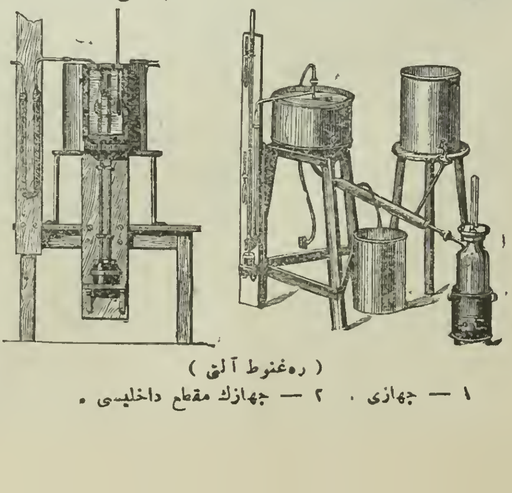

(رەغنوط آلتی)

١ — جهازی . ٢ — جهازك مقطع داخلیسی .

رَهْفْ [ع،مص] آلت قاطعه ویاجارحه‌یی بیله‌مك، کسکنلتمك .

رَهْقْ [ع ، مص] یوریمك § آرقه‌سندن یتیشوب یاقلاشمق § منهیات ومحرمانه انهماك شدید § عقل زائل اولمق، متحیر قالمق .

رَهَقْ [ع،س] صوچ ، کناه ، اثم .

رَهَكَتْ [ع، س] ضعیفلك ، زبونلق.

رەگولاتُورْ [ج ، س] فابریقه‌لرده ماکنه‌لرك دوروحرکاتنی تنظیمه خادم (معدل).
٩ ، ٦ ـ محور، ١ ، ١ ـ نهایتلری (٢) رقملی طوپوزلر ایله منتهی و (٤) اشارتلی محله مربوط ومتحرك قوللر. ٣ ، ٣ ـ (٧) رقملی محله مربوط اولوب (١، ١) اشارتلی قوللرك مسند دورانی. ٦ ، ٦ ـ ممر بخار ٥ ، ٥ ـ (١، ٢) قوللرینك دورانی تنظیم ایدن قوس .

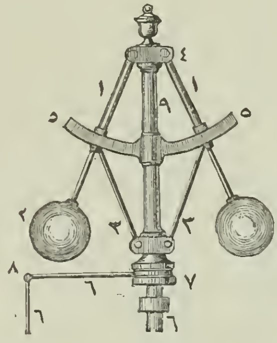

(رەکولاتور)

رَهَلْ [ع ، س] (طب) اول ولادتده ظهور ایدن صاری بر مایع § اثنای حملده جنینك درونده سبح ایلدیکی مایع، مایع آمنیوس .

غشاء رهل == (طب) اثنای حملده جنین ایله انك درونده سبح ایلدیکی مایعك ایچ محفظه‌سی، غشاء آمنیوس .

رَهَلَتْ [ع، س] شیشمه ، شیشکینلك .

رەمیز [ج ، س] (Rémiz : طیور دوریه‌دن بر عتیقه مخصوص بر قوشدر.

(ردمیز)

رَهْنْ [ع ، س] اودونج آلنان پاره ویا اشیا مقابلنده ویریلن شیء ، طوتو § (فقه) بر مالی آندن استیفاسی ممکن اولان برحق مقابلنده محبوس وموقوف قیلمق .

رهن مستعار == (فقه) دیکرك مالنی استعاره ایدوب انك اذنیله رهن ایتمك .

رَەنْ [ج ، س] ذات الثدییانك مجتره فرقه‌سندن شماله مخصوص بر کیك اولوب اوکوز کبی قیزاق چکدیرمك عربه‌یه قوشمق کبی خصوصاتده استخدام اولنور . آتندن وسودندن دخی چوق استفاده ایدرلر. شمال کیکی نامیله ده یاد اولنور.

(رەن)

رَەنانْتِرْ [ج ، س] (Renanthère) ذات الفلقه شعبه‌سندن سحلبیه فصیله‌سنه منسوب بر نباتدر .

(رەنانتر)

رَهيق [ع، -] باده، خمر، شراب .

رَهين ـ رَهينه [ع، ص] رهن ايداش، مرهون § قرين، يقين. [جمعی: (رهائن) كلير]

رَيّا [ع، -] كوزل قوقو، رائحهٔ طيبه، بوی خوش .

رَياحين [ع، -] فسلكن ديلن كوزل قوقولی اوت معناسنه اولان (ريحان) ك جمعی .

رَيّان [ع، -] { عطشان مقابلی} صويه قانمش، سيراب .

رَيب [ع، -] شك، شبهه، كمان .

بلاريب = شكسز، شبههسز § حادثهٔ روزكار .

رَيحان [ع، -] فسلكن ديلن كوزل قوقولی نبات [جمعی: (رياحين) كلير .]

ريحانی = خطوط عثمانيهدن غايت مزين برنوع يازی .

ريحانه = بر دسته ريحان § رزق، كچينهجك شیء .

رَيعان ـ رَيَعان [ع، -] هرشيئك اولی، تازهلك حالی .

ريعان شباب = كنجلك چاغی § آرتيق، بركتلنمك .

راء مكسوره

رِئه [ع، -] (طب) تنفسه خدمت ايدن آق جكر . جمعی (رئات) كلير .

انتفاخ رئه = (طب) حويصلات رئويهدن اكثرينك چاتلايوب توسع ايتمش اولمسی .

نحاب رئوی = (طب) هر تنفسده رئتيندن صورت متساويهده آز چوق صو بخاری خروج ايتمسی كيفيتی .

حشيشة الرئه = جكراوتی، [illegible] جوان پنچی ديلن نبات .

ذات الرئه = (طب) نسج رئوينك يعنی آق جكر اجزاسنك التهابيله پيدا اولان برمرض .

رئوی = رئهيه، آق جكره عائد ومتعلق

سكتهٔ رئويه = (طب) نسج رئهيه دمك ارتشاح ويا نصبابندن عبارت برمرض كه: بوكا (نزف رئه) ده ديرلر .

رِئتين = (طب) ايكی آق جكر، يعنی آق جكرك بری صاغده، ديكری صولده بولنان قسملری ـ كه: جوف صدرده، عمود فقاری ايله عظام قص آرهسنده موضوع قسمك طرفينده واقعدر .

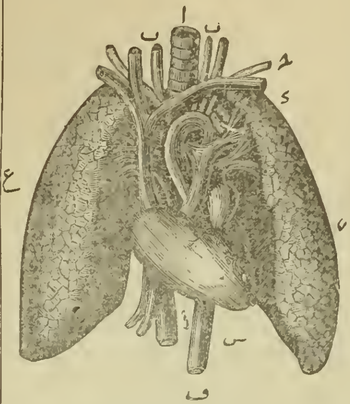

(رئتين)

رئتين وقلب . اوعيهٔ كبيره ا ـ قصبة الرئه . ب ـ شريان سباتی . ح ـ شريان عضدی . ء ورید عضدی . ر ـ رئهٔ ايسر . س ـ بطن ايسر . ص ـ بطن ايمن . ط ـ اذن ايمن . ع ـ رئهٔ ايمن . ف ـ شريان ابهر .

سل الرئه = (طب) ورم ديلان زعات وخيمه .

قصبات رئه = آق جكرك داخلنده يايلان وكيتدكجه شعری برطاقم اقسامه آيريلان بوريلر .

رِبا [ع، -] فائض، نما، كذشته § (فقه) معاملهده قدر مشروعدن متجاوز افضل، اودونج ويريلان پاره ايچون مقدار مشروعدن زياده آلنان كار .

رباخوار } رباخور } = فائضجی، پارهسنی فائضله اقراض ايدن آدم .

رِباء [ع، مص] رشیء نما بولوب آرتمق، زيادهلشمك .

رِباح [ع، -] تجارتده حاصل اولان كار، نفع معناسنه كان (ربح) ك جمعی .

رِباط [ع، -] كنديسيله برشیء باغلانهجق ايپ، بند، باغ وسائره { جمعی: اربطه كلير . } § تكيه، منزل خانه، قوناق، خان .

رباطی = خانجی، اوطه باشی . { بو معناده جمعی (رباطات) در } § (طب) اعضای داخليهيی يرنده طوتان ومفاصلی محورنده ثابت قيلان بياض صافی بوشاق الالتواق، لفی، غشائی مختلف الاشكال باغلرك هربری .

{ بو معناده جمعی : (اربطه) كلدیكی كبی (ربط) دخی كلير }

رِباطَت [ع، -] قوی القلب اولمه § قوت قلب § صبر وتحمل .

رِبح [ع، -] تجارتدن حاصل اولان كار، فائده، نفع، قزانج { جمعی (رباح) در . }

رِبقه [ع، -] فی الاصل متعدد ايلكلی ايپ معناسنه ايسهده لسان عزده بالمناسبه كمند، كمند باغی معناسيله مستعملدر .

رِبّی [ع، -] كروه عظيم، جماعت كثيره .

رِتاج [ع، -] قپولرينك اوزرنده كيريلوب چيقيلمغه مخصوص كوچك قپوسی اولان بيوك قپو معناسنهدر .

رِتام [ع، -] برخصوصی خاطره كتيرمك ايچون پارمغه باغلانان ايبلك معناسنه كان (رتيمه) نك جمعی .

رِتج [ع، -] حرام، ممنوع اولان شیء § چيقماز يول .

رتج صغير = (طب) معدهنك باغرصاقلره آچيلديغی محلده وصاغ طرفده اولان كوچك چوكندی .

رتج كبير = (طب) معدهنك بلعوم وصری ديلن بوغاز بوريلريله اشتراك ايلديكی محلده وصول طرفده بولنان بيوك چوقور .

رِتل [ع، ص] لطيف، دلكش، خوش آينده § خوش آينده كلام .

رِثاء ـ رِثايت [ع، مص] ميتك محاسننی تعداد ايدرك آجيوب آغلامق § ميت حقنده مرثيه تنظيم ايلمك . [(رثی) ده بو معنايه كلير .]

رِجال [ع، -] مرد كامل ـ صاحب مروت ـ بلای باشلی آدم معنالرينه كان (رجل) ك ويايان، پياده معناسنی محتوی اولان (راجل) ك جمعی .

رجال الغيب = اولياء الله .

رِجس [ع، -] عذاب معنوی يی موجودی اولان قتل، عمل، فعل مكروه § مادی ومعنوی مردارلق . [جمعی: (ارجاس) كلير .]

رِجعَت [ع، مص] كيری دونمه § ايلرولهين عسكرك كيری دونمسی .

خط رجعت = (عسكری) اوردونك عندالحاجه كيرييه دوغری چكيلهجكی محل، طريق، جهت، اوردونك آرقه طرفی .

رجعت علت = (طب) خستهلغك نكس ايتمسی .

رجعت قهقريه = (عسكری) انتظامسزلق وموفقيتسزلكله كيری دونمه .

رجعت كواكب = (قوزموغرافيا) كواكبك محورندن كيری دونمسی .

رجعه [ع ، س] (فقه) بر ویا ایکی دفعه آطلیق ایدن ارککك زوجه‌سنه رجوعی .

رجعی = (رجعه) یه منسوب .

طلاق رجعی = تکرار زوجه‌سنه رجوعی ممکن وجائز اوله‌جق صورتده ارککك زوجه‌سنی آطلیق ایتمه‌سی .

رجل [ع ، س] آیاق ، قدم ، پای ، آیاغك طوپوقدن آشاغی قسمی . [جمعی : (ارجل) کلیر .]

رجل البحر = کورفز .

رجل الجبار = (قوزموغرافیا) قدر اول کواکبندن والجبار برجنه منسوب کواکبدن بری .

رجم [ع ، س] رجم صورتیله آتیلان طاش § شهاب

رحال [ع ، س] دوه‌پالانی ، سمری ، مناسنه اولان (رحل) ك جمعی .

رحاله = اکر ، آت سمری .

رحلت [ع ، مص] کوچمك ، نقل مکان ایتمك § سفر ایتمك § وفات ایتمك ، دنیادن آخرته کیتمك { بو معناده (ارتحال) کلمه‌سی دها زیاده مستعملدر . }

رخامت [ع ، مص] صوت ویا کلام رقیق ملایم اولمق .

رخوت [ع ، مص] کوشك ، صولپوك اولمق ، (رخاوت دها زیاده مستعملدر .)

رداء [ع ، س] شال ، آتکی ، اوموزلق کبی بلدن یوقاری اورتیلان اورتو § خرقه § درویشلرك اوموزلرینه آتدقلری پوست .

ردت [ع ، س] مرتدلك ، کفره رجوع ، دین اسلامدن دونمه .

ردف [ع ، س] (ادبیات) آردلرنده بر حرف جر متحرك بولنمامق اوزره ویدن او واقع اولان الف ویا ماقبلی مضموم واو ساکنه ویاماقبلی مکسور یاء ساکنه . مثال :

« کوکلجه تبسم اولدی معتاد
چشمده جهان تبسم آباد »

« ای صنع صفا فزای بیچون
دل اولدی تنزلکاه ممنون »

« حالکز ساده شکلکز ظریف
سسکز خوش مقالکز ده لطیف »

ردفان [ع ، س] کیجه کوندوز ، روز وشب .

رز [ع ، س] صوت خفی .

رزام [ع ، ص] سرکش آدم ویا آت .

رزق [ع ، س] کندوسندن انتفاع اولنان شیء § ییه‌جك ، ایچه‌جك شیء § من طرف الله هرکسه مقسوم ومقدر اولان نعمت : [جمع : ارزاق]

رسالت [ع ، س] ایلچیلك ، سفارت § رسوللك ، رسول ، پیغمبر اولمق ، من قبل الرحمن ناسه اوامر ونواهی‌یی تبلیغ ایلمك § فقهده تصرفده دخلی اولمیه‌رق بر کیمسه دیکرك سوزینی آخره تبلیغ ایلمك . [نبوت ایله آره‌لرنده اولان فرقی اکلامق ایچون (رسول) ماده‌سنه مراجعت بیورلسون .]

رسالتماب = صاحب رسالت اولان ذات اقدس § بالخاصه رسول کبریا علیه اکمل التحایا افندمز حضرتلری .

رسالتپناه = فخر کائنات صلی الله علیه وسلم افندمز حضرتلری . [جمعی (رسالات) کلیمه‌سی اسانیزده غیر مستعملدر]

رساله [ع ، س] مسائل متنوعه‌یی ویا برماده مخصوصه‌یی حاوی کوچك کتاب § مکتوب ، نامه [جمعی : (رسائل) در .]

ریسمان [فا ، س] ایپ ، خلاط ، خیط ، سجیم .

رشا [ع ، س] (قوزموغرافیا) منازل قمردن بری .

رشاش ـ رشاشه [ع ، س] دوکندی ، سرپندی .

رشته [فا ، س] ایپلك ، تل ، خیط § باغ ، رابطه § علاقه ، واسطه .

سررشته = ایپ اوجی § اماره ، دلیل .

رشدت [ع ، س] حلال زاده‌لك

رشوت [ع ، س] برمقصد غیر مشروعی ترویج ضمننده ویریلن آقچه وسائره‌که : شرعاً وقانوناً واخلاقاً ممنوع ومردوددر .

رشوت خوار = رشوت قبول ایدن .

رضاء [ع ، مص] خوشنود وممنون اولمق § برشیئك وقوعنه کوکلدن موافقت ایلمك § رضی اولمق ، قائل اولمق § ایستك ، اراده ، اختیار ، طوع .

رضاء باری = جناب حقك رضاسی ، اراده‌سی .

رضاجو = بردیکرك رضاسنی ، خوشنودیسنی تحصیله سعی ایدن ، آرزوسنه موافق حرکتده بولنان .

رضاجویانه = رضاجو اولانه یراشه‌ر صورتده .

رضاجویی = رضاجولق .

رضاداده = قائل اولمش ، راضی اولمش .

رضای طرفین = ایکی طرفك رضا وموافقتی .

رضاء لله = جناب حقی خوشنود ایتمك ایچون ، عوض مقابلنده اولمیه‌رق .

رضاع ـ رضاعت [ع ، مص] ممه‌دن سوت امتمك . [فتح را ایله ینه بو معنایه لغتدر]

رضاعی = سوت ممکه متعلق .

رضام [ع ، س] بیوك قیا پارچه‌سی ، جسیم طاش .

رضام سیاره / **رضام ضاله** = (طبقات) بعض واسع اووه‌لرك اوزرنده بولونان ١٠٠ و١٥٠ بیك قنطار ثقلنده‌کی جسیم طاشلر که : جودیه‌لر واسطه‌سیله اورالره نقل ووقوع اولندقلری اخیراً تبیین ایلمشدر .

رضوان [ع ، س] (رضا) ایله مترادفدر . راضی ، خوشنود ، ممنون اولمه § خزینه‌دار بهشتك اسمی .

رضوان الله تعالی = الله تعالی راضی اولسون معناسنه دعادر .

رطل [ع ، س] ١٣٠ ویا ١٨٠ درهم ثقلنده مایع استیعاب ایدر بر نوع اولچو § بیوك قدح ، پیاله .

رطل کران = بیوك ، آغیر قدح که : قدحك مملو اولمسندن کنایه‌در .

رعایت [ع ، س] کوزدمك ، کوزتمك § صیانه ، صاقنمق § حرمت ایتمك ، اعتبار ، اکرام ، اعزاز ایلمك .

رعایة = طاوب کوزه‌ته‌رك ، رعایت صورتیله .

رعایتسزلك = حرمتسزلك ، اعتبارسزلق .

رعایتکار = حرمت ، اعتبار ایدن ، مکرم .

رعایتکارانه = حرمت واعتبار ایدرك ، رعایتکار اولانه لایق صورتده .

رفاده [ع ، س] (طب) یاره‌لرك اوزرینه قویدقلری بزپاره‌جق ، قومپرس .

رفد [ع ، س] عطیه ، بخشش ، جائزه .

رفعت [ع ، س] رفیعلك ، یوکسکلك ، عالی قدرلك .

رفعتلو == القاب رسمیه‌دن اولوب عسکریه‌ده بیکباشیلره ورتب ملکیه‌دن ثالثه اصحابنه اطلاق اولنور .

رِفق [ع.ا] ملایمت، یواشلق، طاتلیلق .

رِقّ [ع.ا] قوللق، کوله‌لك، مملوکیت § قول، کوله، مملوك . [جمعی: (ارقاء) کلیر .]

رق‌وافر == (فرائض) کندیسنه اصلا جهت عتق توجه ایتمین کوله وجاریه .

رق‌ناقص == کندینه نوعما جهت عتق تعلق ایدن کوله جاریه .

رِقاب [ع.ا] بویون، اکسه کوکی معناسنه اولان (رقبه)نك جمعی .

رِقاع [ع.ا] اوزرینه یازی یازیلان کاغد ودری پارچه‌سی معناسنه اولان (رقعه) نك جمعی § مختصر نامه‌لر .

رِقّت [ع.ا] رقیقلك، یوفقه‌لق، اینجه‌لك § رحم وشفقت . § (ادبیات) تفهمی، حسیاتی تلطیف ایدن کوزل، ودقیق سوز .

رقت آمیز == قلبه حزن ویره‌جك اولان .

رقت انکیز == مؤثر، آجیقلی .

رقتلی == رقتی، رحم وشفقتی اولان، مرحمتلی § مؤثر، تأثیری موجب اولان .

رِقّیت [ع.ا] قوللق، کوله‌لك، جاریه‌لك، مملوکیت .

رِکاب [ع.ا] آته بینن آدمك - اکره مربوط اولوب - آیاقلرینی طاقه‌جغی شیلر، اوزنکی . جمعی: (رکب) کلیر § پیشکاه حضور عالی .

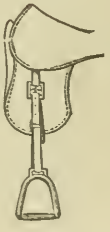

(رکاب)

رِم [ع.ا] چوروش کمیك، چوروك کمیك § (طب) تقیح و واسترخای نسج عظمی کبی ایکی صفت ثابته ایله متصف ودرنی طبیعت ماولان التهاب مزمن عظام .

رِماح [ع.ا] مزراق، سونکو معناسنه اولان (رمح) ك جمعی .

رماه الجن == طاعوندینلن علت مدهشه .

رِماحت [ع.ا] رماحلق، مزراقجیلق صنعتی .

رِمال [ع.ا] قوم معناسنه اولان ☞ [رمل]

رِمایت [ع.مص] رمی ایتمك، اوق، قورشون کبی شیلری آتمق، انداخت ایتمك .

رِند [فا.ص] عارف لاابالی، مشرب باطنی حالیه عرفان ایله مزین اولدیغی حالده ظاهری ساده کورینن فیلسوف § اهل دل آدم . { جمعی: (رندان) کلیر . }

رندانه == رند اولانه یقیشه‌جق صورتده .

رندی == رندلك .

رِواق ـ رُواق [ع.ا] خانه‌نك اوکی پیشکاه‌خانه § ایکنجی قاتده‌کی دیوانخانه، صفه § اوکی آچیق محل چارداق § صاچاق § معماری بعض مبانی جسیمه‌نك اوکلرینه ویانلرینه اوکی آچیق، اوستی قبالی اوله‌رق یاپیلان کزنتی محلی .

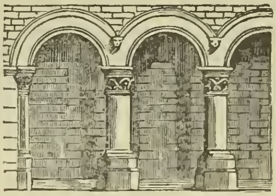

(رواق)

رواق العین == قش .

رواق اللیل == کیجه‌نك اولی .

رواقی == رواقه منسوب ومتعلق § فیلسوف

رواقیون == یونان فلاسفهٔ قدیمه‌سندن بر فرقه‌نك اسمی، (زنون) نامنده بر فیلسوفك قپولرندن برینك رواق آلتنده درس ویرمسی بونکشا کردانك بو وجهله تسمیه اولنملرینی بادی اولمشدر .

رِوایت [ع.مص] خبر، کلام نقل ایتمك، حکایه ایلمك § نقل وروایت اولنان خبر § جمعی (روایات) کلیر .

رِیاء [ع.مص] برکیمسه کندینی متعبد اولمدیغی حالده کوسترمك، منافقلق ایکی یوزلیلك .

ریاکار == مرائی، ریا ایدیجی .

رِیاح [ع.ا] روزکار، یل معناسنه اولان (ریح) ك جمعی . هوای نسیمیده وقوعده کان آز ویا چوق سریع جریانلر .

مرسل الریاح == جناب حق .

ریاح منتظمه == (حکمت) التی آی بر جهتدن والتی آی عکس جهتدن هبوب ایدن روزکارلر، موسم روزکارلری که : ایکی نصف کره‌نك درجهٔ حرارتلرینك عدم مساواتندن نشأت ایدوب دائما حرارتی آز اولان نصف کره‌دن چوق اولان نصف کره‌یه هبوب ایدرلر .

(ریاح منتظمه‌نك استقامتی)

ریاح غیرمنتظمه == (حکمت) استقامتلری اکثریا متغیراولان وته‌زمان تکرار اسه‌جکلری معلوم اولمه‌ین روزکارلر .

ریاح‌مقننه == ☞ [ریاح‌منتظمه]

وردریاح == (حکمت) روزکارلرك استقامتنی ارائه ایتمك ایچون بعض خریطه‌لرده وپوصله‌لرك اوزرنده بولنان رسم، روزکار کلی .

مقیاس ریاح == (حکمت) روزکارلرك قوت وسرعتنی وهانکی جهتدن هبوب ایتدکلری تعیین ایتمکه یارار برآلات .

ریاست [ع.ا] رئیسلك .

ریاست پناه == مقام ریاستده بولنان .

ریاض [ع.ا] باغچه، چمنلك، صولی محل معناسنه اولان (روضه)نك جمعی .

ریاضت [ع.مص] زهد وتقواده تکامل ایتمك ونفس قیرمق مقصدیله نفسی لذائذ دنیویه‌دن محروم ایتمك § ییوب ایچمکی آزالتمق صورتیله تربیهٔ نفس ایلمك .

ریاضت بدنیه == تعلیم، ادمان، حرکت، جمناستیق § تربیهٔ جسمانیه .

ریاضی == ریاضه منسوب § ریاضته متعلق § حساب، جبر، هندسه، جر اثقال، ماکنه کبی ماهیتی، حقیقتی براهین عقلیه ایله اثبات وغوامضی تفکر صورتیله حل اولنه‌بیلن علوم حقیقیه‌یه منسوب ومتعلق § علوم مزبوره‌ده ید طولی صاحبی اولان ذات، علوم ریاضیه متخصصی .

ریاضیات == ج: ریاضت وریاضی .

ریاضیات عالیه == جبر اعلی، حساب تمامی وتفاضلی، جر اثقال سماوی کبی علوم ریاضیه‌نك عمیق ودقیق اقسامی .

ریاضیون == علوم ریاضیه متخصصی معناسنه اولان (ریاضی)نك جمعی . منتسبینه متخصصین علوم ریاضیه .

ريال [ج، س] يكرمى بش غروشلق بر نوع كموش سكه كه: اسپانيا واوستريه‌ده متداولدر.

رياله = تعبيرات قديمهٔ بحريه‌دن اولوب اوچ صنف پاشالردن اوچنجيسنه يعنى مير لوايه دينوردى.

ريبت [ع، مص] شك وشبهه‌يه دوشمك، شبهه‌لنمك.

ريجال [فا، س] ☛ (رجل).

ريح [ع، س] يل، باد، روزكار § بعض مفاصل وعضلاتده پيدا اولان صيزى، روماتيزمه.

ريح جنوبى = لودوس روزكارى.

ريح شمالى = شمال روزكارى.

ريح طيار = بعض مفاصل وعضلاتده پيدا اولان صيزى، روماتيزمه كه: بين العوام بوكا (يل) دينور.

ريح صدر = (طب) جوف صدرده هوانك انصبابى.

ريختم [فا، س] طاش وكرجى دوكوب طولديره‌رق ياپيلان اساس، تمل § نهر ودكز كنارنده مراكب نهريه وبحريه‌نك قارى قارنه بناء. شمسى ايچرن اوكى يكپاره طاش وكتلى قيالر ايله صورت متينه‌ده انشا اولنان سد، رصيف. [بوكلمه اساساً فارسى ايسه‌ده تركجه ظن واعتبار ايديله‌رك تادن صكره بر يا علاوه‌سيله اكثريا (ريختيم) صورتنده يازلمقده‌در.]

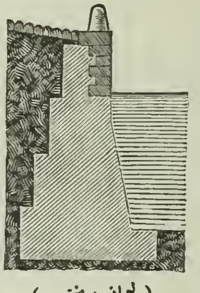

(ليمان ريختمى)

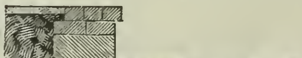

(شمندوفر ريختمى)

ريخته [فا، ص] دوكلمش، آقيدلمش.

ريز [فا، ص] دوكمك، آقيتمق معناسنه اولان (ريختن) مصدرندن امر صيغه‌سى ايسه‌ده وصف تركيبى صورتيله اسم فاعل مقامنده مستعملدر. دوكيجى، آقيديجى.

اشك ريز = كوزياشى دوكن، آغلايان.

خونريز = قان دوكن، سفاك.

شرفريز = شرف صاچان.

ريزان [فا، ص] {ريختن مصدرندن مشتقدر} دوكيليجى، دوكيلان، آقان.

ريزش [فا، س] دوكيلمش، آقيش.

ريزوميس [ج، س] ذات الثديانك قاضمه قبيله‌سندن برحيواندر.

(ريزوميس)

ريزه [فا، س] دوكندى، قيرنتى، صاچندى، اوفاق پارچه.

ريزهٔ الماس = پك كوچك الماس پارچه‌لرى.

ريزهٔ آهن = (كيميا) حرارته عرض ايديلن دميرك سطحنده حصوله كلوب بعد التبريد چكيچ ايله اوولدقده قوپان‌لقله سطح حديدن ايريلان كوچوك كوچوك پارچه‌لر.

ريزه‌چين = دوكنتى، قيرنتى، طوپلايان.

ريزه‌خور = دوكنتى، قيرنتى يين.

ريزه‌ريزه = اوفاق اوفاق، پاره پاره.

ريزهٔ سيمين = كوموش دوكنتيسى § نجوم وكواكبدن كنايه اولور.

ريس [ج، س] غشائى الجناح حشراتدن اكل الذباب فرقه‌سندن برنوع حشره‌در.

(ريس)

ريسمان [فا، س] ايپ، خلاط، اورغان، خيط.

ريش [فا، س] {كسرهٔ خفيفه ايله} ياره، چيبان، قرحه معناسنه‌در.

ريشساز = جراح.

دلريش = يوركى يارەلى، مجروح الفؤاد.

ريش [فا، س] {كسرهٔ صريحه ايله} صقال، لحيه § توى، قيل.

ريش بچه = بام تلى، يعنى آلت دوداغك آلتنده بولنان صقال قبلى.

ريش بز = كچى صقالى كبى سيورى اولان صقال.

ريشتاب = قيويرجق صاچ وصقال.

ريشدار = صقاللى.

ريشخند = صقاله كولمك، بالتاقلانمق بيق آلتندن كولمك، استهزا ايلمك § استهزا صورتيله كولش.

ريشاردى [ج، س] ذات الالقاح منظوره نباتاتدن قلقاسيه فصيله‌سنه منسوب حشيشى بر نباتدر.

(ريشاردى)

ريشه [فا، س] صاچاق، پوسكول § (نباتات) آغاجك اينجه، ليفى كوكلرندن هر برى، جذيرو منضمه‌دن برى.

ريشه كير = كوك طوتمش، كوكلشمش.

ريصار [ع، س] ☛ [رجل]

ريق [ع، س] آغزدن آقان صو، صاليا، آغز صالياسى.

على الريق = آچ قارنه.

ريك [فا، س] توز، غبار، قوم، رمل، يازى‌يى قورتمق ايچون اوزرينه دوكيلن.

ريكدان = ريك قابى، ريك محفظه‌سى كه: اكثريا قاعدهٔ فوقانيه‌سنده اوفاق دليكلر بولنور.

ريك روان = آقار قوم.

ریم [فا، ـ] جریحه‌دن حاصل اولان ایرین، قیح، چرك § وقتیله بین‌العوام دومایه ویریلن اسم.

ریم آهن = دمیر ترسی.

ریم عسل = بال مومی.

ریمناك = ایرینلی § پیس مردار.

ریمه [فا، ـ] کوزك قپاقلری اطرافنده حاصل اولان چرك، چاپاق، رمص.

رینغه (حیوانات) ذات‌الخراشف‌الجلد‌ـ یه‌دن علی‌العاده باقدر هردکزده بولنور.

(رینغه بالغی)

ریو [فا، ـ] حیله، مکر.

ریهقان [ع، ـ] زغفران دینلن صاری چیچکلی نبات.

راء مضمومه

رُبَّ [ع، حرف‌جر] نکره اولان الفاظه داخل اوله‌رق تقلیل ویا تکثیره دلالت ایدر.

رُب [ع، ـ] میوه‌لرك صیقیله‌رق چیقا‌ریلان قویو شیره‌سی، عصاره.

رُبا [فا، صـ] قاپیجی معناسنه اولان (ربودن) مصدرندن مشتق اولوب وصف‌ترکیبی حالنده وقاپیجی معناسنده مستعملدر.

آهن ربا = تیمور قاپیجی، کوزل، خوب § دلبر.

دلربا = کوکل قاپیجی، مقناطیس.

کهربا = چوپ قاپیجی، کهربار دینلن معدن که: آندن سیغاره آغزلغی، تسبیح کبی شیلر اعمال اولنور.

نظر ربا = کوزی جذب وجلب ایدیجی، طبعه نظره خوش کورینن، لطیف.

رُباعی [ع، صـ] درده منسوب § (صرف) درت حرفلی مصدر § مصدری درت حرفلی فعل.

رباعی الاصابع = (نباتات) صاپنك تپه‌سنده درت یاپراق تشکل ایدن اوراق مرکبه.

رباعی الاضلاع = (هندسه) درت ضلعلی شکل. (ذوار بعة‌الاضلاع)

رباعی البذور = (نباتات) درت چکر‌دکلی میوه.

رباعی الترکیب = (کیمیا) آزوت، مولدالماء، مولد‌الحموضه، فحمدن مرکب اجسام عضویه.

رباعی الجناح = (حیوانات) قودوز بوجکی کبی درت قنادلی حشرات.

رباعی الزوایا = (هندسه) درت‌کوشه‌لی شکل.

رباعی القوه = (نباتات) دردی اوزون وایکیسی قیصه اوله‌رق التی عدد عضو تذکیری حامل بولنان نباتات.

رباعی مجرد = (صرف) مصدرینی تشکیل ایدن درت حرفدن جمله‌سی اصلی اولان کلمات (دخرج) کبی.

رباعی مزید فیه = (صرف) مصدرینی تشکیل ایدن درت حرفدن اوچی اصلی اولوب بری ویا ایکیسی صکره‌دن علاوه قلنه‌رق حصوله کتیریلن کلمات. (تدخرج)

رباعی الوجوه = (هندسه) درت وجهلی، درت یوزلی.

رباعی الازهار = درت چیچکی حامل اولان نبات § (عروض) بحر هزجك اخرم واخرب اولان وزنندن مأخوذ بر وزن مخصوص اوزره سویلنیلن ایکی بیتدن عبارت نظم. مثال:

« ارباب کمال پیشوایی نیلر
شهراهی اولان رهنمایی نیلر
اسباب یقین دلیله محتاج اولمز،
سکان حرم قبله نمایی نیلر »

رباعی مصرع = اوچنجی مصرعی دخی قافیه‌دار اولان رباعی.

رباعیات = رباعی طرزنده سویلنن نظملر.

رُباعِیَه [ع، ـ] اوك دیشلر ایله آزی دیشلری آره‌سنده و ایکیسی آلتده بولنان درت دیشك اسمیدر.

رُبع [ع، ـ] درتده بر، درت قسمده بر قسم § (ریاضیه) واحد قیاسینك منقسم اولدیغی درت مساوی قسمدن هر بری. $\frac{1}{4}$.

ربع دائره = دائره‌نك درت مساوی قسمندن بری § برنوع رصد آلتی، ارتفاع تخته‌سی.

ربعیه = اسکی برنوع آلتون سکه که: تقریباً اون غروش قیمتنده ایدی.

ربعیه چیچکی = اوکوز کوزی دنیلن برنوع نبات.

رُبّان [ع، ـ] کمی رئیسی، قپودان.

رُبَّما [ع، حر] بعضاً، بعض کره.

رُبوبِیَّت [ع، ـ] صاحبیت، مالکیت، افندیلك § تکریلق، اللهلق.

رُبوده [فا، صـ] قاپمق معناسنه اولان (ربودن) مصدرندن اسم مفعولدر. قاپلمش، قاپیلان.

دل ربوده = کوکلی قاپلمش، مبتلی.

رُتَب [ع، ـ] پایه، درجه، منزلت معناسنه اولان (رتبه) نك جمعی.

رتب عسکریه = عسکریلره مخصوص رتبه‌لر، مرتبه‌لر.

رتب علمیه = طریق علمی‌یه داخل اولانلره مخصوص رتبه.

رتب ملکیه = مأمورین ملکیه‌یه مخصوص رتبه‌لر، درجه‌لر. (رتبة‌العلم اعلی‌الرتب)

رتبشلو [ت، صـ] رئیس روحانیلره، بطریقلره ویریلن عنوان رسمی.

رُتبه [ع، ـ] پایه، درجه، منزلت، صره، قدر.

رتبی = رتبه‌یه منسوب ومتعلق.

رُتَیلا [ع، ـ] زهرلی وایری بر جنس قیر اوروبجکی.

رُجحان [ع، مص] { فی‌الاصل: ترازونك بر کوزنده‌کی شیء دیکر کوزنده‌کندن آغر کلوب آشاغی‌یه میل ایتمك معناسنه‌در. } بر شیء دیکر شیدن اوستون اولمه، اوستون کلمه، فضائل، خصائل، منافع اعتباریله دیکرندن زیاده اولمه (ینه بو معنایه کلن (رجحانیت) غلط مشهوردر.)

اسباب رجحان = ترجیحه سبب اولان جهات.

رجز [ع، ـ] عذاب § اصنامه عبادت § مادی، معنوی مردارلق. [جمعی: (ارجاز) در]

رُجوع [ع، مص] دونمك، کیرو دونمك.

حقه رجوع = حقسز ادعادن واز کچوب حقی طانیمق، تسلیم ایتمك. § (ادبیات) بر نکته‌یه مبنی کلام سابقی نقض ایتمك، دها دوغریسی سوزك تأثیرینی تشدید ایچون دها پارلاق بر افاده ایله اولکی فکری تصحیح وتعدیل ایتمکدن عبارت بر صنعت ادبیه. مثال:

« چشم امعان ایله باقدقچه وجود عدمه
صحبت جنت کوریشور آدمه صحرای عدم
غلط ایتدم نه روا جنته تشبیه ایتدم
باشقه‌در نعمت آسایش مأوای عدم »

رُجوم [ع، ـ] بوسنه آتيلان طاش معناسنه اولان (رجم) ك جمعی § شهابلر .

رُخ [ع، ـ] شطرنج اويوننده مستعمل بيوك طاشلردن برى .

رخ الشطرنج = والا قدر، معتبر .

رُخ [فا، ـ] يناق، عذار، خد .

كل رخ = آل يناق § يوز، چهره.

رُخام [ع، ـ] مرمر، مرمرطاش، سنك خارا .

رخامی = مرمره متعلق، عائد، مرمردن مصنوع، عبارت اولان .

رُخسار ـ رُخساره [فا، ـ] رخ، يناق، عذار § يوز، چهره .

كل رخسار = آل يناق .

خط رخسار = صقال باشی .

رُخسوده [فا، ص] يوزينی سورن، يوزينی سورمش .

رخسودكی = رخسوده‌لك .

رُخصت [ع، ـ] اجازت، مأذونيت، مساعده، اذن [اذن ايله آره‌لرنده بعض محللرده فرق واردر .]

رخصتسز = مأذون اولميه‌رق .

رخصتلی = مأذون اوله‌رق، مأذون.

رخصتنامه = برايشك اجراسنده بأس اولمديغنه دائر رسمی ويا غير رسمی ويريلن ورقه، تذكره .

رخصتيه = اجرای صنعت و تجارت ايچون ويركو مقابلنده اصنافه ويريلن رسمی ورقه .

رُذلاء [ع، ـ] ج: [رذيل] .

رُستاخيز [فا، ـ] قيامت، محشر.

روز رستاخيز = يوم قيامت، روز محشر. [(رستخيز) بونك مخففيدر .]

رُستاق [ع، ـ] { اصلی: فارسی (روستا) } در مجموعی برقضا اعتبار ايديلن كويلر، كوی .

رستاق = كويلی .

رُسته [فا، ـ] بتمك، يتشمك معناسنه اولان (رستن) مصدرندن اسم مفعول، بيتن، نبت ايدن، يتيشوب نشو ونما بولان .

نورسته = يكی يتيشمش نبات § كنج، شاب [جمعی: (نورستكان) در]

رُسغ [ع، ـ] انسان وحيوانك بيلكی .

رسغ القدم = (طب) آياغك عظام مشطيه‌سی ايله عظام قصبه ومشطيه آره‌سنده كی عظام رسغيه‌دن متشكل قسمی، بيلكی .

رسغ اليد = (طب) قول ايله ال آره‌سنده كی محل، بيلك .

رُسُل ـ رُسَلاء [ع، ـ] ج: (رسول) رسوللر، پيغمبرلر .

خاتم الرسل = حضرت فخركائنات افندمز.

رُسوا ـ رُسوای [فا، ص] ناس عندنده بی اعتبار اولان، حيثيتسز، رذيل، محقر .

رسوايی = رسوايلق، رذيللك، عارسزلق، محقرلك .

رسوای عالم = اك بياغی، اك رذيل آدم .

رُسوب [ع، ـ] (كيميا) مايعك ديبنه چوكن طورتو، چوكنتی [جمعی : (رسوبات) كلير .]

رسوب الخمر = شراب طورتوسی .

رُسوخ [ع، مص] محكم، متين، پايدار اولمق . [اكثريا معنوياتده مستعملدر .] § مهارت، ملكه، حذاقت، ادمان .

رُسوم [ع، ـ] ج : [رسم]. ويركو، بالخاصه كمرك ويركوسی .

رسوم سته = ايپك، توتون، صيد ماهی، طوز، مسكرات، پولدن آلنان ويركولر § اصول، مراسم. [جمعی: رسومات كلير]

رسوم طونه‌سی = (بحريه) كميلرك حموله وضعنه ويولجی اقامتنه مخصوص انبار وقماره‌لرينك درجهٔ استيعابی كه : ليمانلرده بوكا كوره كميدن رسم آلنور .

رسومی = رسومه منسوب .

رُسومات [ع، ـ] ج : [رسوم] . اموال مختلفه‌نك ميری‌يه عائد ويركولری § كمرك § كمرك امور ومعاملاتيله مشتغل اولان دائرهٔ رسميه .

رُشد [ع، مص] دوغری يول بولوب كيتمك حسن سلوك وحسن تقديرده بولنمق § عاقل، بالغ اولمق، نيك وبدی تفريق وتمييز ايده‌جك چاغه ايريشمك .

حد رشد = عاقل، بالغ اولمه چاغی .

اثبات رشد = عاقل، بالغ اولديغنی شرعاً ورسماً اثبات ايتديرمك .

رشدی = رشده منسوب § درجات مكاتبدن ابتدائی ايله اعدادی آره‌سنده كی قسمه وصف اولور .

رُشَيم [ع، ـ] (طب) رحم مادرده ابتدای تشكلندن اوچنجی ماهه قدر اولان مدتده كی چوجق § (نباتات) تخمك اصل قسم انباتيسی اولان واكثريا ايكی فلقه‌لك يعنی چكردك ايچنك اورته‌سنده بولنان غايت كوچوك ياپراق شكلنده كی نطفهٔ اصليه .

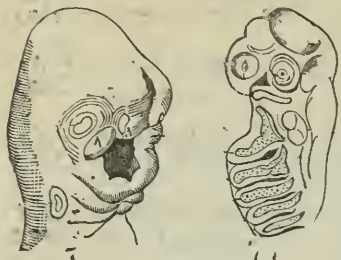

(رشيم بشری)

آ ـ شكل خارجيسی .

ب ـ مقطعی .

رُضعاء [ع، ـ] سود برادر وسود أمن چوجق معناسنه اولان (رضيع) جمعی .

رُطوبت [ع، ـ] نمليك، ياشلق .

ميزان الرطوبه = هواده‌كی صو بخاری مقدارينی تعيينه مخصوص آلت، تفاضلی ترمومتره .

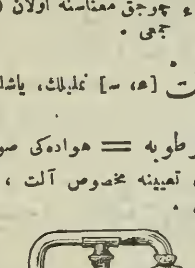

(مقياس الرطوبه)

رطوبتلی = ياش، ايصلاق، رطوبتلی اولان، نمناك .

رطوبتسز = نمناك اولميان، قوری .

رُعاف [ع، ـ] (طب) بورون قاناسی.

رُعام [ع،س] آت وقویون قسمنك وسائر حیواناتك بورنلرندن سیلان ایدن سموك كبی مایع § (بیطری) آتلره عارض اولوب انسانه دخی سرایت ایده‌بیلن وبورنك غشاء داخلیسنك خصوصی میقروبلر تأثیری آلتنده، التهابلنمسندن عبارت اولان علت كه : (سقاوه) نامیله‌ده معروفدر .

رُعْب [ع،س] شدتلی قورقو ، خوف .

رُعُونَت [ع،مص] بونلق ، سونه‌یه‌لك، چواپه‌لك § انسانه آغیر كله‌جك اوضاعده بولنمه .

رُغاء [ع،س] صوت ، صدا ، صیحه .

رُفات [ع ، س] چوریمش، ریزه ریزه اولمش شیء .

رُفْت [فا ، فم] سوپورمه [(روب) ایله برابر قوللانیلور : رفت وروب خانه .

رُفَقاء [ع س] آرقداش، یولداش معناسنه اولان (رفیق) ك جمعی .

رُقَباء [ع، س] ج : (رقیب) .

رُقْعَه [ع ، س] اوزرینه یازی یازیله‌جق كاغد ، دوی پارچه‌سی § یازلمش كاغد، مكتوب § صورت عمومیه‌ده استعمال اولنان خط ، یازی .

رُقْیَه [ع ، س] اهل خواصك اوقودقلری غرایم ، افسون .

رقیه خوان = افسونجی، اوفوروكجی، سحرباز .

رُكَب ـ رُكُبات [ع ، س] دیز معناسنه اولان (اركبه) نك جمعی .

رُكْبان [ع، س] بنیجی معناسنه اولان (راكب) ك جمعی .

رُكْبَه [ع، س] (طب) دیز، دیز قپاغی.

رُكْن [ع ، س] برشیئك متین، محكم ، صاغلام اولان اساسی § موقع ومقامی اعتباریله قوی، ذی‌نفوذ اولان آدم § ماهیت [جمعی: (اركان) كلیر.]

ركن البیع = (فقه) بیعك ماهیتی كه : ایجاب وقبولدن عبارتدر.

رُكُوب [ع، مص] بینمك ، (راكب) سوار اولمق .

رُكُود [ع،مص] سكون اوزره طورمق، قیملدامامق .

رُكُودَت [ع ، مص] { (ركود) مصدرینه مكره‌دن بر (ت) علاوه‌سیله تشكیل اولنمش مولد برلفظدر } (ركود) ایله مترادفدر

رُكُوع [ع،مص] اوكه دوغری اكلمك § (شرع) نمازده بوصورتله اجرا ایدیلن ركن مخصوص كه : اللری دیزلره طایایه‌رق وبدنك قسم علویسنه افقه موازی بر وضعیت ویره‌رك معین مقدار طورمق حركتندن عبارتدر .

رُكُون [ع،س] جان ودلدن میل، میل صمیمی .

رُكُونَت [ع ، مص] (ركانت) ایله مترادفدر وقار وتمكین صاحبی اولمق

رُمّان [ع، س] نار دینیلن معروف میوه كه: چكنده‌كی زاری ایله قبوغی (تانن) دینیلن مادهٔ ملونه ومضیقه‌یی حاوی اولدیغندن دباغتده ، صباغتده استعمال اولنور ودیش دیش اولان میوه‌سندن اعلا شروب یاپیلور .

رمانی = نار چیچكی رنكنده اولان § قیر ایله طوری رنك آره‌سنده بر طونی اولان آت .

فصیلهٔ رمانیه = (نباتات) نارآغاجنك منسوب اولدیغی جنس ، فصیله .

رُمْح [ع،س] مزراق ، قارغی ، سونكو .

رمحی = رمحه منسوب § (نباتات) یاپراغنك اوجی غایت سیوری نبات .

رُمُوز [ع،س] اشارت ، علامت معناسنه اولان (رمز) ك جمعی. رمزلر، معناسی كیزلی اولان سوزلر . [بونك دخی جمعی : (رموزات) كاوب كیمیاده اجسام وموادك تركیبنی ووزن كیمیویلرینی كوسترن مرخم حرفلردن مركب اشارتلره اطلاق اولنور . مثلا : صو (م) ایله كوستریلوركه : (د) مولدالمایه و (م) مولدالحموضه‌یه اشارت اولوب صو بو ایكی جسمدن مركب دیمك اولور .]

رُمُوس [ع،س] مزار ، قبر معناسنه اولان (رمس) ك جمعی .

رو ـ روی [فا،س] یوز ، چهره .

روبرو = یوز یوزه .

روپوش = یوز اورتوسی ، پچه ، یاشماق .

روی خوب = كوزل یوز .

روی زرد = صولغون یوز .

روی زشت = چیركین یوز .

روی زمین = دنیا ، سطح ارض .

رُوات [ع،س] ج : (راوی). روایت ایدنلر ، راویلر .

روب [فا، فم] سوپورمه . (رفت) ایله برابر قوللانیلور .

روباه ـ روبه [فا،س] تیلكی § [ص] حیله كار ، مكار .

روبه [ج س] كییله‌جك شیء، اثواب، البسه.

روح [ع،س] مادهٔ حیات اولان ودیعهٔ الهیه، نفس، جان § غایت كسكین اولوب طوتوشه‌رق یانمغه‌و بولندیغی قابدن اوچمغه مستعد اجزالردن هر بری . [جمعی : ارواح كلیر.]

روح افزا = آدمه تازه حیات ویریجی اولان

روح الله = عیسی بن مریم علیه السلام.

روح توتیا = برنوع معدن .

روح القدس }
روح الامین } = جبرائیل علیه السلام .

مركز روح حیوانی = قلب .

ذی روح = روح صاحبی، جانلی حیوانات.

غیر ذی روح = جمادات ، نباتات .

روحسز = سونوك ، طونوق، مألسز.

مركز روح طبیعی = قان .

مركز روح نفسانی = دماغ .

روحلی = پارلاق ، مألی مؤثر .

روحی = روحه منسوب .
§ برماده ویا كلامك مأل اصلیسی .

تسویه روحی = (حكمت) برمستوینك ویا بردوربینك محورینك افقیتنی تحقیق ایتمك ایچون استعمال اولنان آلت .

روحانی [ع،ص] روحه ، جانه منسوب ومتعلق ، جسمانی اولمیان ، معنوی § امور مذهبیه‌یه ، آخرته متعلق .

روحانیت = روحانیلك حالی .

رئیس روحانی = پاپاس، پسقپوس .

مجلس روحانی = خرستیانلرك امور مذهبیه‌یه متعلق معاملاتك تدقیق ورؤیتی وظیفه‌سیله مكلف اولان هیئتنری .

روحانیون }
روحانیین } = (روحانی) نك جمعی § نصارا پاپاسی § ملك ، جن .

روحیه [ع،س] (طب) دیجی التهابلی ، یاصی برطاقم قسارحقلر ایله ظاهر اولان برنوع جلد خسته‌لغی.

• [فا.ـ] ایرماق، چای § برنوع چالغی
رُود کمانچه § ساز تللی ، ساز کیریشی

رود آور = نهر صولرینك اطرافدن آلدرق کتیردیکی آغاج ، دال کبی شیلر .

رودبار = بیوك ایرماق § ایرماق کناری .

[فا.ـ] باغرصاق ، امعاء § (بحریه)
رُودَه خلاطلك برصنج اوزرنده دائره‌وی طوپلانمسیله تشکل ایلدیکی یوماق .
[جمعی : (رودکان) کلیر .]

روده بین = حیواناتك باغرصاغنه باقه‌رق کویا غیبدن خبر ویرن کاهن .

• [فا.ـ] کون ، یوم § کوندوز ، نهار .
رُوز [جمعی : (روزان) در]

روزبان = قاپوجی ، سرهنك .

روز افزون = طویل العمر § عمر آرتیریجی .

روزبروز / روزافروز = کوندن کونه ، یوماً فیوماً

روزجزا / روزحساب = قیامت کونی ، محشر .

روزوشب = کیجه وکوندوز .

روزنامچه = وقوعات یومیه دفتری .

روزنامچه‌جی = (تعبیرات قدیمه‌دندر) محاسبه‌جی .

روزنامه = سنه ، آی ، هفته ، کون وبعضاً : ساعتی مشعر رساله ، جدول ، تقویم § یومیه دفتری .

روزمره = یومی ، هرکونلك ، هرکونکی .

نوروز = یکی کون ، یوم جدید § رومی مارتك طقوزنجی کونی که : شمسك برج حمله انتقال ایلمسنه مصادفدر .

روزی = کوندزه ، نهاره متعلق ، کوندهلك § برکونلك § قسمت ، نصیب ، رزق .

روزی خوار = رزق ییجی ، مخلوق ، ذی‌روح .

روزی رسان = جناب رزاق عالم .

روزینه = یومیه ، کوندهلك .

روزینه دار = کوندهلکجی ؟ معاشلی .

• [فا.ـ] زمان ، وقت ، عهد ،
رُوزکار هنکام § عالم ، دنیا § یل ، باد ، دم ، هوا .

روزکار آلتی = روزکارك اسدیکی جهتك عکسی ، مقابلی .

روزکار اوستی = روزکارك اسدیکی طرف .

روزکارپایی = (عسکری) مرمیاتك حین انداختنده روزکارك تأثیریله واقع اولان انحرافی .

روزکارکلی = ☛ (ورد ریاح)

روزکار کرته‌سی = استقامت ریاحی ارائه ایدن وسفینه‌لرده مستعمل بولنان کادرلری اشارتلی آلت مخصوصه .

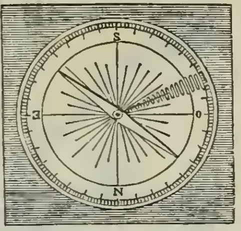

(روزکارکرته‌سی)

روزکارلی = روزکاره معروض اولان ، چوق ویروزکار طوتان محل .

ملتم روزکاری = منطقهٔ حاره داخلنده صورت دائمه‌ده اسن روزکارلر .

موسم روزکارلری = ☛ [ریاح منتظمه]

رُوزه [فا.ـ] اوروج ، صوم .

روزه‌دار = اوروجلی ، صائم .

رُوزَت [ج.ـ] نشان فیونقوسی

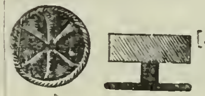

(روزت)

[ع.ـ] باش معناسنه اولان
رُؤس (رأس) ك جمعی § شخصه مخصوص اوله‌رق رسماً ویریلان برات § مراتب علمیه‌دن بری .

رُؤَسَاء [ع.ـ] جـ : رئیس .

رُوسپی [فا.ـ] قحبه ، فاحشه ، زانیه

رُوستا [فا.ـ] کوی ، قریه .

روستاخیز = یوم قیامت .

روستار / روستایی = کویلی .

رُوشَن ـ رُوشنا
[فا.ـ] آیدین ، ضیادار ، ضیالی ، پارلاق .

روشن دل / روشن ضمیر = واقف ، قوتلی ، کوکلی ضیادار ، منورالفکر .

روشنکیر = جلاجی ، جلا ویرن ، پرداختجی .

روشنی / روشنایی = ضیادارلق ، آیدینلق § آچیقلق .

دیده‌لر روشن = کوزلر آیدین § بللی ، آچیق ، آشکار .

روشن بیان = آچیق سویلین ، فصیح الکلام .

رُوشِناس [فا.ـ] آشنا ، الفتلی .

روشناس = روشنالق .

[ج.ـ] اوزوزقیویرجق یاپراقلی
رُوقه برنوع صلاطه .

• [ج.ـ] Roquette (بحریه)
رُوكَت تخلیصیه هیئتلرنده ایپ سوق ایتمك ایچون برنوع فشنك § هوائی فشنك . ☛ (تخلیصیه)

اشارت روکتی = (بحریه) کمیلرك بربرینه اشارت ویرمك ایچون استعمال ایلدکلری برنوع عادی فشنك .

• [فا.ـ] یوز دوندیریجی ،
رُوکَردان یوز چویریجی .

روکردانی = دوکردانلق .

[ج.ـ] (Rhum) چاوداردن ویا شکرقامشیله سائر بعض موادن
رُوم تقطیر واستحصال اولنان برنوع سرت مسکر ، ایچکی .

رُومال [فا.ـ] یوزسوریجی ، موون .

رومالی = یوز سوریجلك .

رُومان [ج.ـ] (Roman) حکایه ، ماسال کتابی .

رومانجی = رومان دنیلن حکایه محرری .

• [ج.ـ] (بحریه)
رُومُورکُور (Remorqueur) کمی چکن کوچوك کمی .

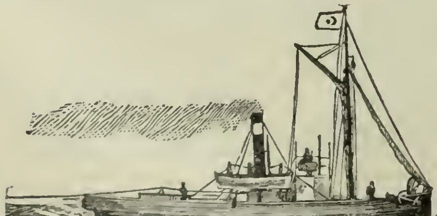

(رومورکور)

رؤنما [فا، ص] یوز کوستریجی § یوز کوروملیکی.

رؤنمون [فا،ص] یوز کوستریجی.

رؤی [فا، ص] یوز، چهره § تونجه دنیلن خلیطهٔ معدنیه.

رویین == تونجدن معمول ومصنوع اولان.

رؤیا [فا، ص] بندیجی، تذبت ایدیجی.

رؤیا [ع ص] اویقو ایچنده کوریلن کیفیت، دوش.

رؤیت [ع، مص] کوز ایله باقمق، کورمك، کورلمك § نظارت، اداره § تدقیق

جهاز رؤیت == کرهٔ عین ایله اعصاب عینیه وحروف حجاجیه‌ده موجود اقسام واجفانك هیئت مجموعه‌سی. ☜ (مبحث عین)

رهبان [ع، ص] پاپاس معناسنه اولان (راهب) ك جمعی. برهان قاطعك قولنه کوره رهبان کلمه‌سی فارسی اولوب زهد معناسنه کان (ره) ایله صاحب دیمك اولان (بان) دن مرکب ایمش.

رهن ـ رهون [ع،ص] ج: [رهن].

ز . [ع.فا.ت] الفبای عثمانیده اوزاوچنجی والفبای عربیده اون برنجی حرف اولوب ابجد حسابنده (۷) رقمنه اشارتدر . لاتین حروفاتنده شو صورتده اولدیغی کبی [Z] صاغر ودیلسزلره مخصوص الفباده شکلی شودر :

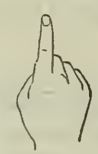

لسانمزده مستعمل خطوط متنوعه‌ده (ز) نك اشكالی بروجه آتیدر :

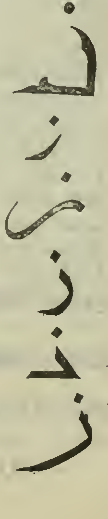

کوفی

تعلیق

ثلث

نسخ

سیاقت

توقیع

دیوانی

جلی

اجازت

رقعه

ریحانی

شجری

زاء [ع،حر] الفبای عثمانیده اوزاوچنجی حرف اولان (ز) نك اسمیدركه (ر) دن تفریق ایچون (زاء معجمه) دخی دینور .

زای [فا، ص] طوغمق ، طوغوروجق معناسنه اولان (زایدن) مصدرندن مشتق اولوب وصف ترکیبی حالنده وطوغریجی ، تولید ایدن معناسنده مستعملدر .

سخن زا = سوز ایجاد ایدن .

زائد [ع،ص] ارتق ، صوكره‌دن قاتیلان § لزوم خارجنده، لزومسز ، افضله § (ریاضیه‌ده) علامت جمع اوله‌رق شو (+) اشارتنك اسمیدركه : آره‌سنده بولندیغی ایکی کمیتك بربرینه ضم اولنه‌جغنی اشعار ایلدیکی کبی منفرد برکمیتك اولنده بولندیغی زمان دخی اوکمیتك قیمتجه صفردن بیوك اولدیغنی افاده ایدر .

قطع زائد = (هندسه) رأساً متقابل ونظیر نظیره مساوی ایکی منحنیدن عبارتدر . که : ایکیشر محوری ایکیشر نقطهٔ احتراقی وایکیشر رأسی واردر .

زائد نامتناهی اشارتی = (ریاضیه) صفردن بدأ ایله یوقاری‌یه یعنی نامتناهی‌یه دوغری قیمتی تزاید ایدن کمیاتی مشعر اولان شو اشارت [$+\infty$]

زائر [ع،ص] زیارت ایدیجی ، ایدن ، تبرك قصدیله کورمکه کیدن .

زائل [ع، ص] زوال بولیجی ، بولان § کچن ، سابق .

زاپوس [ج،ـ] ذات الثدیانك قضمیه فرقه‌سندن چینه مخصوص بر نوع حیواندر .

زاج [ع ، ـ] { فارسی (زان) دن معربدر } کورك کوکورد ایله اذابه‌سندن حاصل اولان یعنی حامض کبریت ایله حدیددن ترکب ایدن اجزاکه : صنایعده کثرتله مستعملدر . (کبریتیت حدید)

زاج قبریس = (کیمیا) حامض کبریتله باقردن مرکب مرمری ایشیلدی‌یجی صاریجه ، ایری بلورلی ماده‌که : طبابتده وبیطارقده ادویهٔ قابضه میاننده مستعملدر . (کبریتیت نحاس) ، کوزطاشی .

زاجر [ع،ص] زجر ایدیجی ، منع ونهی ایله‌ویان .

زاحف ـ زاحفه [ع، ص] ييلان، كرتنكله، تمساح كبى سورينه‌رك يورويه‌ن حيواناتدن هر برى § قوربغه، قابلومبغه كبى اشكال خارجيه واعضاى داخليه‌جه ييلان وكرتنكله‌يه مشابه اولان حيواناتك منسوب ومدخل بولندقلرى صنف [جمعى : (زاحفات) كلير .]

زاجر [ع، ص] طاشقين، جوشقين (دكز)

زاخف [ع، ص] غرور وتعظم صاحبى، مغرور، متكبر .

زاخل [ع، ص] زقوم آغاجى .

زاد [ع، ص] آزيق، يول ايچون احضار اولنان نواله، يئيله‌جك شئ، توشه .

زاد [فا، ص] طوغمق، وجوده كلمك معناسنه اولان (زادن) مصدرندن مشتق اولوب (زاده) يعنى طوغمش، وجوده كلمش معناسنده واكا بدل تركيبله قوللانيلير.

پريزاد = پريدن طوغمش . [انسان حقنده كوزلدن كنايه‌در .]

مادر زاد = انادن طوغمه .

لسان مادر زاد = لسان اصلى ، آنا لسانى .

نوزاد = يكى طوغمش (چوجق) .

زاد [ع، فع] (زيادة) ماده‌سندن فعل ماضى مفرد مذكر اولوب دعا مقامنده استعمال اولنور.

زادالله = الله آرتيرسون معناسنه‌در

زادعمره = عمرى طويل اولسون .

زاده [فا، ص] (زادن) مصدرندن اسم مفعول اولوب اوغل، ولد، ذريت § طوغمش، حصوله كلمش معناسيله واكثريا تركيبله مستعملدر .

اصيل زاده = حسب ونسبى طاهر وظاهر اولان كبار عائله‌يه منسوب .

حلال زاده = ازدواج مشروعدن متولد § السابيتلى، مروتلى، مستقيم آدم.

حرام زاده = مناسبت غيرمشروعه محصولى، پيچ، ولد زنا § بدطينت آدم .

زادهٔ خاطر / زادهٔ طبع / زادهٔ طبيعت } = شعر، سانحه .

زادكان = (زاده) نك جمعى. اصحاب اصالته اطلاق اولنور.

زاده‌لك / زادكى } = اصالت، نجابت .

زار [فا، ا] اسم مكان اداتى اولوب كثرت بيان ايدر .

چمنزار = چمن چوق اولان محل .

لاله زار = لاله‌سى مبذول اولان .

كلزار = كوللك .

زار [فا، ص] { (زاريدن) مصدرندن مشتقدر } ايكليجى، اغلايجى، كريان § سوزشله اغلامه .

زار زار = يانيق يانيق، حزين حزين

زار [فا، ص] { (نزار) لفظندن مخففدر } ضعيف، نحيف، رقيق.

جسم زار = ضعيف وجود .

زار [ت، ا] { (ازار) دن محرفدر } اينجه پرده، اورتو، داخلى قابوق § برعضو داخليى قاپلايان ويا ديكرندن آييران اينجه درى .

زار [ت، ا] طاوله وساير بعض قمار اويونلرنده قوللانيلان التى وجهلى يعنى مكعب الشكل كميك پارچه‌سى كه: هربوزنده بردن آلتى‌يه قدر سياه نقطه‌لر بولنور واكثريا چفت اوله‌رق قوللانيلوب آتلدقده اوسته كلن وجهلرك نقطه‌لرى مجموعنه كوره اويناينلير .

زار طوتمق = زارى اوسته قله، حيله ايله آتمق § طالع ، بخت .

زارع [ع، ص] زرع ايديجى، اكيجى، زراعتله مشغول اولان، چفتجى [جمعى: (زراع) كلير]

زارغنه [ت، ا] اوزون بورونلى، مادى كميكى، ييلان بالغنه مشابه برجنس اينجه اوزون بالق.

زاغ [فا، ا] قارغه، غراب دنيلان قوش كه ايكى جنس اولوب برى (صقصغان) دنيلان آلا قارغه، ديكرى ده بوتون قورشونى رنكلى عادى ☛ قاره قارغه .

زاغ [ت، ا] قليچ وبيچاغى بيله‌يه‌رك ويريلان جلا § كسكينلك، قيلاغى.

زاغلامق = قليچ وبيچاغى جلا ويرمك.

زاغار [ت، ا] ذات الثديانك آكل اللحوم فرقه‌سندن كلبيه قبيله‌سنه منسوب باجاقلرى قيصه وتويلى آرقلرى اوزون برنوع آو كوپكيدر آناطوليده اك اعلا آوجى زاغارلر بولنور. ☛ (زغار)

(زاغار)

زاغوس [ت، ا] شاهين نوعندن آوجى بر قوش .

زاكى [ع، ص] خالص، صالح، صافى، پاك .

زال [ع، ص] مسن، ياشلى، آق صقاللى § [ا] ايران قديم مشاهير قهرمانلرندن رستمك پدرينك اسمى .

زامر [ع، ص] دودوك چالان، زيزن .

زامله [ع، ا] كوچك يوك ، تنبيت، حيوان يوكى .

زانغرداموق [ت، مص] ☛ (زنغرداق).

زانو [فا، ا] ديز، اويلوق ايله باليديرك برلشديكى محل .

زانو برزانو / زانو بزانو } = ديز ديزه .

زانو بزمين = ديزينى يره قويه‌رق [مقام تضرعده ايراد اولنور : زانو بزمين نياز] .

زانوزده / زانوزن } = ديز چوكمش، ديز چوكن، ديز اوزرينه اوطوران .

زانى [ع، ص] زنا ايدن اركك .

زانيه [ع، ص] زنا ايدن قادين .

زاويه [ع، ا] كوشه § تكيه، حجره . § (هندسه) بر نقطه‌دن ابتدا ايدن ايكى خط مستقيم آره‌سنده‌كى آچيقلق كه : اشبو ايكى خطه زاويه‌نك ضلعلرى وتقاطع ايلدكلرى نقطه‌يه‌ده (رأس) دنيلور. [زاويه‌نك مقدارى ضلعلر آره‌سنده‌كى آچيقلقدن عبارت اولوب ضلعلرك اوزونلغنه تابع دكلدر]

اختلاف منظر زاويه‌سى = (هيئت) اجرام سماويه‌دن هرهانكى برينك مركزندن برى مركز كره‌دن كچمك، ديكرى سطح ارضه مماس اولمق اوزره تمديد ايدلديكى فرض اولنان ايكى خط آره‌سنده‌كى زاويه. { يعنى جرم مذكور سماوينك مركزنده مفروض راصدك نصف قطر ارضى هانكى زاويه تحتنده رؤيت ايدر ايسه او زاويه جرم مبحوثك (اختلاف منظر زاويه‌سى) اولمش اولور. }

زاويهٔ انحطاط = (اصطلاح) ☛ [انحطاط].

زاويهٔ اهتزاز / زاويهٔ ترفع } = (اصطلاح) ☛ [اهتزاز].

بوصله زاويه‌سى = انحراف ماى وحادثه‌دن تصحيح اولنمامش زاويه .

زاويتان = ايكى زاويه ديمكدر .

زاویتان متبادلتان داخلتان
زاویتان متبادلتان خارجتان
زایتان متوافقتان
== بربرینه موازی اولان (ا ب) (ح ء)

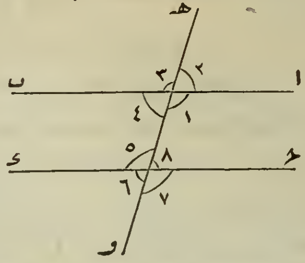

خط مستقیملری (هـ و) خطیله قطع اولنـه م ، ه تقاطع نقطه‌لرنده (٨) زاویه حاصل اولورکه : بونلردن (١) ، (٥) و (٤ ٨) اشارتلی زاویه‌لره (زاویتان متبادلتان داخلتان) و (٢)،(٨)؛ (٣)،(٥) زاویه‌لرینه (زاویتان متوافقتان) و (٢) ، (٦) و (٣) ، (٧) اشارتلی زاویه‌لره (زاویتـان متبادلتان خارجتان) تعبیر اولنور .

زاویهٔ حاده == (هندسه) زاویهٔ قائمه‌دن کوچوك اولان زاویه .

زاویهٔ داخله == (هندسه) رأسی محیط دائره اوزرنده و ضلعلری دائره داخلنده بولنـان زاویه .

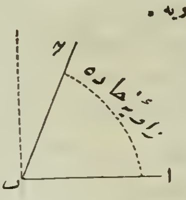

زاویهٔ رؤیت == (حکمت) برنقطه‌یه متوجه ایکی کوزك محور بصریلری آره‌سنده تشکل ایدن زاویه .

زاویهٔ رمی == (اسلحه) خط رمینك مستوی افقی ایله احداث ایلدیکی زاویه .

زاویهٔ ساعه == (قوزموغرافیا) هر هانکی برکوکبدن کچن دائرهٔ ساعه‌نك [میل دائره‌سنك] اومملکت نصف النهار دائره‌سیله حاصل ایلدیکی زاویه‌درکه خط استوا اوزرنده حرکت ظاهریه جهتنه دوغری صفردن (٣٦٠) درجه‌یه قدر تعداد اولنور .

زاویه سطحلری == (معماری) بر طاشك هم ضلع کبیر ، هم ضلع صغیرینك وسعده کورنمسندن عبارتدر .

زاویهٔ سقوط == (اسلحه) نقطهٔ اصابت ویا سقوطدن محرکه رسم اولنان خط مماسك سطح تراب ایله احداث ایلدیکی زاویه .

زاویهٔ صعود
زاویهٔ عدول
== (اسلحه) خط رمی ایله خط تراب آره‌سنده متشکل زاویه‌نك سطح رمی و سطح افقی اوزرنده‌کی مرتسملری.

زاویهٔ عینیه == (طب) کوز پیکاری.

زاویهٔ قائمه == (هندسه) ضلعلری بربرینه عمود اولان زاویه‌که : (٩٠) درجه اعتبار اولنور

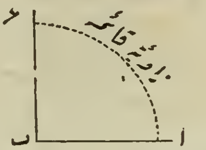

مجاور زاویه‌لر
زاویتان متجاورتان
== (هندسه) رأسلری و برر ضلعلری مشترك اولان زاویه ا ء ب ، ب ء ح کبی

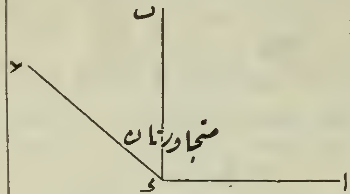

زاویهٔ مجسمه == (هندسه) برنقطه‌ده تلاقی ایدن اوچ ویا زیاده مستوینك تشکیل ایلدیکی زاویه .

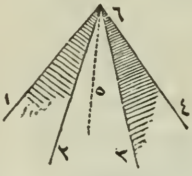

(زاویهٔ مجسمه)

زاویهٔ محیطیه == (هندسه) ضلعلری وتر اولمق اوزره رأسی محیط دائره اوزرنده بولنان زاویه‌که: ضلعلری آره‌سنده محصور قوسك نصفیله مساحه اولنور .

زاویهٔ مرکزیه == (هندسه) ایکی نصف قطر آره‌سنده متشکل زاویه .

مستویین زاویه‌سی == ایکی مستوی قاطع آره‌سنده‌کی آچیقلق .

مقابل زاویه‌لر
زاویتان متقابلتان
== (هندسه) بر برینی قطع ایدن ایکی خط مستقیم آره‌سنده تحدث ایدن درت زاویه‌دن قارشی قارشی‌یه بولنان زاویه‌لر . مثلا : شکل ده (ب هـ ء) زاویه‌سی (ح هـ ا) زاویه‌سنه مقابلدرکه: بالهندسه یکدیکره مساویدرلر .

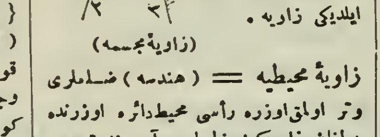

زاویهٔ منفرجه == (هندسه) زاویهٔ قائمه‌دن بیوك اولان زاویه .

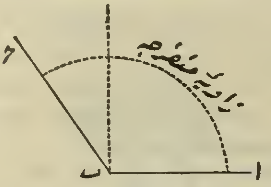

سمت زاویه‌سی == (قوزموغرافیا) برکوکب ایله راصدك بولندیغی نقطه‌دن کچن شاقولی دائرهٔ مفروضه ایله نقطهٔ مذکوره‌دن مرور ایدن دائرهٔ نصف النهارك تشکیل ایلدیکی مستویین زاویه‌سی .

زاویهٔ مماس == (اسلحه) محرك مرمینك هر هانکی بر نقطه‌سندن رسم اولنان خط مماسك افق ایله احداث ایلدیکی زاویه .

نشان زاویه‌سی == (اسلحه) نشان خطی ایله خط رمی آره‌سنده تحدث ایدن زاویه .

زاویه‌نشین == منزوی ، تکیه‌ده اوطوران .

زاویهٔ وجهیه == (طب) بری جبهه‌نك قاعدهٔ انفـه دوغری یوقاریدن آشاغی‌یه ودیکری مجرای سمع خارجیسدن مرور ایدرك انی مستعرضا قطع ایدن ایکی خط مفروض آره‌سنده‌کی زاویه‌که : قائمه‌یه تقرب ایلدکجه قوهٔ ذکائیه اونسبتده متزاید اولور. { بناء علیه : عرق ابیضده زاویهٔ مذکوره (٨٥) درجه‌یه قدر واصل اولدیغی جهتله قوهٔ ذکائیه‌جه عرق مذکور — زاویهٔ وجهیه‌لری بومقداردن مختلف نسبتلرده کوچوك اولان — عروق سائره‌یه فائق وراجحدر.}

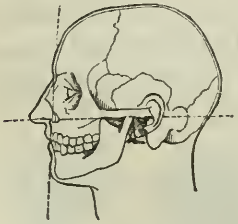

(عرق ابیضك زاویهٔ وجهیه‌سی)

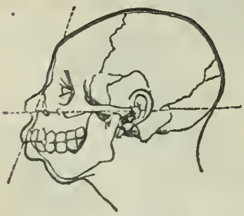

(عرق اسودده زاویهٔ وجهیه)

زاويهٔ حلزون = (اساحه) ناملو سطح مجفنك هرهانكى برمولدى ايله ـ يولرك تشكيلى ايچون اساس اولان ـ هر هانكى حلزون منحنيسى بوننده‌كى زاويه .

زاهِدْ [ع.ص] زهد وتقوى ايله متصف اولان كيمسه ، صوفى ، متقى .

زاهدلك = متقيلك .

زاهدانه = زاهد، متقى اولانه ياقيشه‌جق صورتده .

زاهِر [ع.ص] پارلاق [اكثريا كواكب حقنده مستعملدر .]

زاهِق [ع.ص] باطل § محو ومضمحل اوليجى .

زاهِل [ع.ص] اعادهٔ صحت ويا مسروريت ايدن § زهول، نسيان ايلين .

زايچه [فا ، ا] وقت معينده كواكب سياره‌نك وضع وهيئتلرينى ارائه ايدن جدول نجومى .

زاء مفتوحه

زَئير [ع.ا] (طب) داخل بدندن ايشيديلن طبيعى ويا مرضى اينجه صدا .

زَئيراتْ [ع.ا] جـ : (زئير) .

زئيرات احتكاكيه = (طب) ايكى غشانك بربرينه سورچمه‌سندن حاصل اولان صدالر .

زئيرات صفيريه = (طب) ايصلغه مشابه اولەرق استماع اولنان صدالر .

زئيرات منشاريه = (طب) دستره‌دن متحصل صوته مشابه زئيرات .

زئيرات موسيقيه = كوكرجين اوتمه‌سنه مشابه زئيرات .

زئيرات نفخيه = كوروكدن چيقان صدايه مشابه زئيرات .

زئيرات شريانيه = مرضى شريانلرك دروننده‌ن كچن قانك حاصل ايتديكى صدا .

زئيرات قلبيه = (طب) قلبك حركاتندن متحصل صدالر .

زئيرات طبيعيه = حال صحتده قلب وريه‌لردن استماع اولنان زئيرات .

زئيرات غيرطبيعيه = (طب) حال مرضيده استماع اولنان صدالر .

زئيراحتكاكى = سختيان غجرديسنه مشابه صدا .

زئيرات جرشيه = رنده‌دن حاصل اولان صوته مشابه زئيرات .

زئيرات مبرديه = اكه‌دن حاصل اولان صوته مشابه زئيرات .

زُباب [ع.ا] (حيوانات) عادى قاره سينك .

زباب لحمى = مائى سينك .

زُبابه [ع ، ا] بيان فاره‌سى . [جمعى : (زباب) كلير]

زَباد [ع ، ا] (قايه مسك) دينيلان عطر § مسك كديسى دينيلان حيوان كه : بين السبيلينندن كوزل قوقولى برماده افراز ايتمسى ونامله توصيه‌سنه سبب اولمشدر .

زَبان [فا.ا] ديل ، لسان ، آلت تكلم اولان عضو § لغت ، لهجه ، السنهٔ بشريه‌دن هر برى ☞ ديل .

آتش زبان = فصيح، بليغ، طليق اللسان هجاو .

زبان دراز = طعن وتشنيع ايدن ، ديل اوزاتان ، اطالهٔ لسان ايدن ، ديلى اوزون .

زباندرازى = زباندرازلق .

زبانزد = سوزآره‌سنده مستعمل اولان كلمه ويا جمله § اختلاف لسان .

زبانه [فا ، ا] ترازى وساره ديلى § آتش يالينى ، آلو .

زبانه‌كش = آلولى ، يالينلى .

زَبانى [ع.ا] اهل جهنمى ناره آتمغه مأمور ملائكهٔ عذابدن هر برى .

زبانيه = بووظيفه ايله مكلف اولان ملكلرك جمله‌سى ، عمومى . [قاعدهٔ فارسيه اوزره جمعى : (زبانيان) كلير .]

زَبَد [ع.ا] كوپوك [ترەياغى معناسنه اولان (زبد) زانك ضميله‌در .]

زِبْر [ج.ا] طونى بياض اوزرينه چوبوقلى تكر رنكنده برجنس سريع السير، كوزل يبانى حيوان ـ كه : استره مشابهت كامله‌سى واردر [زبرلر افريقاده كثرتله بولنوب (يبان مركبى) ناميله ده معروفدرلر.

(زبر)

زَبْر [ع.ص] قوى ، شديد (ادم) .

زِبَرْ [فا.ص] اوست ، فوق .

زبرين = اوستده‌كى .

لب زبرين = اوست دوداق .

زبردست = الى اوستون ، غالب § ماهر .

زبرزبر = الت اوست .

زَبَرْجَد [ع.ا] زمرد نوعندن يشيل برجوهر ذى قيمت كه زمرده فرقى بونك قويى يشيل اولماسندن عبارتدر . وبناء عليه قيمتى دخى اندن دوندر .

زَبور [ع.ا] كتاب ، مكتوب ، يازلمش شئ § حضرت داود عليه السلامه نازل اولان كتاب سماوى .

زَبون [فا.ص] ضعيف، قوتسز، عاجز .

زبونكش = ضعفايى ، بيچاره اولانى ازن ، مدافعه ومقابله‌دن عاجز اولانه يوكلەن .

زبونكشلك = مدافعه ومقابله‌دن عاجز اولانه مسلط اولانك حال وصفتى .

زبونى = زبونلق .

زبونلامق = ضعيف ، قوتسز دوشمك .

زبونلق = قوتسزلك ، ضعيفلك .

زَبيب [ع ، ا] قورى اوزوم § قورى اينجير . § (حيوانات) ييلان ، عقرب كبى بعض حيوانانك حال صحتده عضو مخصوصى ايله حاصل ايتدكلرى سملر .

زَبير [ع ، ا] داهيه، محنت § مكتوب ، يازلمش شئ .

زَبيل [ع.ا] قفه ، كوبره § پيسلك [لسانمزده زانك فتحه‌سى كسره‌يه قلب اولنه‌رق زبانزددر .]

زَجّاج [ع ، ص] زجاج اعمال ايدن ، صيرچه ادواتى ياپان ، شيشه‌جى § جامجى .

زَجْر [ع.مص] منع ونهى ايلمك ، منع ونهى ايدلمك § طرد ايلمك § زورلامه اجبار § جور، اذيت [جمعى : (زجور) در]

زجراً = منع ونهى ايدرك § جبراً ، كرهاً § مجازات صورتيله .

زجريه = مسكراتدن آلنان رسم .

زَجْل [ع.مص] آتمق ، رمى ايتمك .

زحف [ع،مصد] سوروینه‌رك یورومك .

زحم [ع،مصد] صیقشدیرمق ، تضییق ایلمك .

زحمت [ع،ا] صیقندی ، اذیت ، زور § یورغونلق ، تعب .

زحمت ایتمك = كلفته ، مشقته كیرمك

زحمتسز = اذیتسز § قولای، زور اولمیان

زحمتسزجه = زحمتسز اوله‌رق .

زحمته صوقمق = كلفته، مشقته دوچار ایتمك .

زحمتلی = مشكل ،زور ، قولای حاصل اولمیان .

زحیر [ع،ا] ایچ اغریسی § (طب) ناسوروده والتهاب مثانه‌ده واقع اولان وجعلی ایقندی .

زخّار [ع،ص] طولو ، طاشقین جوشقین [دكز]

بحر زخار = متلاطم دكز .

زخارف [ع،ا] ج (زخرف) ساخته زینتلر بیهوده، بی‌فائده كافتلر سطحی ایشلر.

زخارف دنیویه = دنیا آلایشی .

زخم [فا،ا] یاره ، جریحه .

زخمداد / **زخمخورده** } = مجروح ،یاره‌لی ،متأثر .

زخمكار / **زخمرس** } = یاره آچان ، یاره‌لییجی .

زخمناك / **زخمدار** / **زخمزده** } = مجروح ، یاره‌لی .

زخمه [فا ، ا] یاره ، جریحه § چالق ایچون آلتلی چالغیلرك تللرینه اورمغه مخصوص آغاج ویا بوینوز پارچه‌سی تازنه،اوزنكیلرك مربوط اولدیغی طوقه‌لی قایش

زد [فا ، ا] اورمق معناسنه اولان (زدن) ماده‌سندن اسم مصدر اولوب تركیبله مستعملدر

زبانزد = لافلری آره‌سنده سویلنیلن سوز، ائتلاف لسان .

زده [فا ، ص] اورمق معناسنه اولان (زدن) مصدرندن اسم مفعول ، اورلمش، چارپلمش ، طوتلمش ، اوغرامش ، كرفتار ، دوچار اولمش اولان.

آفت زده = فلاكته ، آفته، مصیبته اوغرامش . [جمعی : (زدكان) كلیر .]

حریقزده = یانغینن بلیه‌سنه دوچار اولمش اولان .

سودازده = سودایه طوتلمش .

سرزده = باشه كلش § باش كوسترمش .

زده‌لمك [ت،مصد] خرپالامق، بره‌لمك، ازمك § طراوت ومتانتنه خلل ویرمك § فرسوده بر حاله قوق § قسماً دوچار خسار وعطالت ایتمك

زده‌لنمك = خرپالانمق ، بره‌لنمك § ازلمك § طراوت ومتانتی ذهب اولق § قسماً دوچار خسار وعطالت اولمق .

زر [فا ، ا] ـ مسكوك اولسون اولمسون ـ مطلقا آلتون، ذهب .

زرافشان = آلتون صاچیجی § آلتون قاقمه .

زر اندود = آلتون یالدیزلی .

زرتار = آلتون تل § اشعهٔ شمس .

زردوز = صیرمه ایشلهییجی، سیمكش § صیرمه‌لی، قلابدانلی .

زردوست = طمعكار، خسیس .

زررشته = آلتون تل ، صیرمه .

زرسا = آلتون ازیجی، ورقجی .

زرشناس = آلتون طانیان، صراف .

زركار = صیرمه ایله ایشلنمش ، قلابدانلی .

زركر = قیومجی .

زركری = قیومجیلق .

زركش = آلتون تل یاپان .

زركون = آلتون رنكلی، آلتون كبی صاری اولان .

زرنشان = قلیچ، مقراص، قلمتراش اوزرینه ایشلنن آلتون خط .

زرنكار = آلتون ایله منقش اولان، یالدیزلی .

زرباف = صیرمه‌لی قماش نسج ایدن.

زربافته = صیرمه ایله نسج اولنمش .

زرین = آلتوندن عبارت اولان ، آلتوندن یاپلمش اولان § آلتون كبی صاری § پارلاق .

زرّ [ع ، ا] البسه‌یه ـ ایلیكلمك ویا سوس ویرمك ایچون ـ دیكیلن دوكمه § (نباتات) طومورجق .

زرابی [ع ، ا] ج : (زربی) نفیس وفاخر بساطلر ، مفروشات نفیسه .

زرافه ـ زرّافه [ع ، ا] (حیوانات) {لسانعزه‌دانك ضمیله زرانزددر} ذات ـ

(زرافه)

الثدییانك مجتره قسمندن زرافیه فرقه‌سنه منسوب بوینی غایت اوزون وآرد آیاقلری اوك آیاقلرندن قیصه آفریقایه مخصوص برجنس یوكسك حیوان كه آشاغی اكیله‌مدیكندن باشنی اشجارك دالاری آره‌سنه صوقه‌رق اوراقنی اكل ایدر. اوصاف ظاهره متنوعه‌سی اعتبارایله اوكوزه ، قپلانه ، دوه‌یه مشابهتندن دولایی فارسیده بوكا (اشتر، گاو، پلنك) دینور .

زرافه قوشی = طیور ماشیه‌دن ثقیل المنقار برقوشدر قنادلری كوچك ووجودی بیوك اولدیغندن لایقیله اوچه‌ماز .

(زرافه قوشی)

زرّاق [ع ، ص] مرائی، ریاكار.

زراوند [ع ، ا] ذات الفلقتین شعبه‌سنك زراوندیه فصیله‌سندن مستكره برقوقو نشر ایدر بر نباتدر. برچوق نوعی واردر طیرمانیجی اولدیغندن بعض باغچه‌و دیوار كنارلرینه دیكیلیر.

(زراوند)

زراوندی = اوراق وازهاری زراوندککنه مشابه اولان نباتات فصیله‌سی.

زرد [فا، ص] صاری، اصفر.

زردی = صاریلق.

زردفام = صاری رنکلی.

زردی = صاریلق، صاری رنك § حلقه حلقه نسج اولنمش لباس، زره.

زردآلو [فا، ا] قایسی دینلن صاری اریکه مشابه اولان وآندن تفریق اولنه‌میان برجنس میوه.

زرداوه [ت، ا] ذات الثدیانك آكل اللحوم فرقه‌سندن اولوب شمال طرفلرینه مخصوصدر، دریسندن قیمتدار کورك یاپیلان بر جنس کوچوك چارپا که.

(زرداوه)

زردشت [فا، ص] { (زارتشت) دن محرفدر} دین مجوسینك پیشواسی.

زرده [فا، ا] زعفران ایله آلوبن اوله‌رق اکثریا دوکونلرده طبخ اولنان صاری رنکلی وطاتلی پرنج یمکی.

زرده‌چاو ـ زرده‌چوب [فا، ا]

{ زبانزدی زرده چالدر } هند زعفرانی دینلن برنوع صاری کوك غباری که: صنایعده منسوجات بویامقده واجزاخانه‌لرده معیار مقامنده مستعملدر.

(هند زعفرانی)

زرشك [ت، ا] ذات الفلقتین شعبه‌سندن زرشکیه فصیله‌سنه منسوب برنباتدر.

(زرشك)

زرع [ع مص] برلایه، یره تخم صاچمق، صاچلمق، طوپراغه تخم اکمك § اکلمش اکین.

زرق [ع، ا] حیله، ریا، مرائیلك.

§ (مولد، طب) شرینغه ایتمك، شرینغه صورتیله بر مایعی بدنه ادخال ایلمك.

زرق آلود = ریالی.

زرق فروش = حیله‌باز، مرائی.

زرق [ع، ص] ماوی، کوك رنکلی.

زرقاء [ع، ص] ماوی کوزلی قادین معناسنه اولان (زرق) ك مؤنثیدر.

زرقه [ع، ص] دوران وریدی وشریانینك اشتراك عارضیلرندن عبارت بر مرض.

زرین [فا، ص] آلتوندن عبارت، آلتوندن معمول § آلتون رنکلی آلتون کبی صاری § پارلاق.

زرین قدح = نرکس دینلن چیچك.
☞ [نرکس]

زعافر [ع، ا] ج: (زعفران).

زعزعه [ع، مص] صارصوب ایرغالامق

زعزعهٔ دماغ = (طب) بعض طمارلرك یرتلمسی موجب اوله‌جق درجه‌ده هیئت مجموعهٔ دماغك ارتجاجی، صارصلمسی.

زعزعهٔ اسنان = (طب) دیشلرك شدتله بربرینه چارپمسی.

زعف [ع، مص] درحال اولدیرمك، قتل آنی.

زعفران [ع، ا] (نباتات) وحیدالفلقه شعبه‌سنك سوسنیه فصیله‌سندن وزعفرانیه جنسندن و بین الناس (صافران) دینلن نبات‌که: انواع عدیده‌سی واردر. مقبول اولانی مزروع اولانیدر. صاری رنکلی چیچکاری شکرجیلکده وطباختده بویامقامنده استعمال ایدلدیکی کبی طبابتده دخی مطمث یعنی نسوانك دم حیضنی تسهیل و بعض اجهزهٔ هضمیه‌یی تنبیه ایچون قوللانیلور.

(زعفران)

زعفران کاذب = (باپاغان یمی) ذات الفلقتین شعبه‌سندن سنجاریه فصیله‌سنه منسوب برنبات اولوب تجارتده‌کی زعفرانی بونك چیچکیله اغشیش ایدرلر.

زعفرانی = زعفران رنکنده اولان [جمعی : (زعافر) کلیر]

(زعفران کاذب)

زعیم [ع، ص] زعامت صاحبی.
☞ (زعامت)

زغن [فا، ا] چایلاق دینلن ایری ویرتیجی قوش.

زغار [ت، ا] آو کوپکی، آوی بولوب چیقارمغه مخصوص تعلیلی کوپك.
☞ زاغار.

زغارجی = زغارلرك حفظ واداره‌سنه مأمور آدم § یکیچری اوجاغنده برصنف مخصوص

زغاره [ت، ا] { عربی (ظهاره) دن محرفدر} طیشدن قاپلی یاقه کورکی

زفر [ع، ا] آغاجه اوریلان دستك، پاینده، طیاق.

زفزفه [ع، مص] صارصلمه، دیترمه.

زفیر [ع، ا] فی الاصل کوکس کچیرمك معناسنه ایسه‌ده اساغزده نفس ویرمك، صولوغنی طیشاری ویرمك فعل ووظیفه‌سنه اطلاق اولنور § (طب) قاپه

موالدالحموضه‌سنی اعطا ایتمش اولان هوانك خارجه دفع ایدلمسی. مقابلی (شهیق) درکه؛ نفس آلمق دیمکدر .

شهیق وزفیر = تنفس، نفس آلوب ویرمه

زَقُّوم [ع ، س] ذات‌الفلقتین شعبه‌سنك غاریه فصیله‌سنه منسوب بر آغاجدر که: میوه‌سی ، یاپراغی آجی و بیاض واکثریا قرمزمسی چیچکلری غایت لطیفدر بوکا ترکجه‌ده (آغو آغاجی) دیرلر .

(زقوم آغاجی)

§ جهنمده بتن بر آغاج ، شجرهٔ زقوم § اهل جهنمك طعامی .

آمریقا زقومی = بقلیه فصیله‌سندن شجر وشجیره حالنده آمریقایه مخصوصدر

(آمریقا زقومی)

زَکاء [ع،س] اهل صلاح اولمه، صلاح حال

زَکات - زَکوة [ع،س] شروط خمسهٔ اسلامیه‌دن بری اولوب انسانك مالندن بروجه شرعی اخراج ومحتاجینه اعطا ایلدیکی مقدار معین [مالك قرقده برینك سنه‌ده تصدق ایدلمسی] [جمعی: (زکوات) کلیر .]

زَکاوَت [ع،س] زکاء ، صلاح، تقوی .

زَکِّی [ع.ص] اهل صلاح ، دیندار ، متقی § صاف ، خالص .

زَل [ع ، س] قایمه ، آیاق قایمه § سهو وخطا . [جمعی : (زلات) کلیر.]

زَلازِل [ع،س] جمع: زلزله . حرکات ارضیه.

زَلزَلَه [ع،س] فی الاصل ایرغالامه معناسنه‌در.] § قشر ارضك بر نقطه‌سنك صارصلمه‌سی ، حرکت ارض .

زلزلة الساعة = قیامت زلزله‌سی

زلزله‌نما = تزلزلات ارضیه‌نك وقوعنی اخبار ومواقع متزلزله‌نك بعدیتنی تعیین واشعار ایدن آلت مخصوصه .

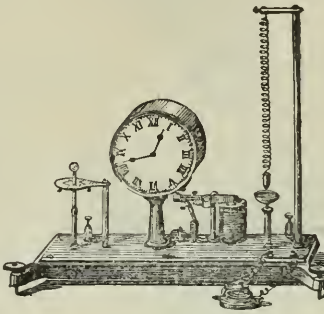

(زلزله نما)

زَلَق - زَلقَه [ع.س] سورچمه، آیاق قایمه.

زلق الامعاء = (طب) قابل هضم اولان اطعمه واشربه‌نك بلاهضم خروجی، شدتلی اسهال .

زَلَّه [ع،س] سورچوب قایمه .

زلة القدم = ایاق قایمه § خطیئه ،جنجه کناه جزئی [جمعی : (زلات) کلیر .]

زَلیل [ع،ص] سورچوب دوشن؛ مخطی .

زَمان [ع ، س] وقت ، چاغ ، هنکام عصر ، دهر § دور ، عهد § مهلت مهل § موسم .

مرور زمان = قانوناً رؤیت اولنه‌میه‌جق صورتده بر ایشلك اوزرندن وقت کچمه‌لك § (صرف) ماضی ، حال ، استقبال کبی زمانه مقارن حدث بیان ایدن صیغه‌لر .

جمع زمان } = دائما ، هروقت .
هر زمان }

زمان زمان = کاه کاه ، وقت وقت .

کل زمان کیت زمان = کیت کیده ، مرور زمان .

زمان وزمین = مناسبت ، وسیله .

زماناً = وقت اعتباریله § زمانه عائد اوله‌رق .

زمانی = زمانه منسوب ومتعلق .

زَمانَه [فا، س] دور وقت { اکثریا ذم مقامنده قوللانیلور } دنیا، روزکار، فلك .

زَمزَم [ع،س] فی الاصل چوق صو دیمکدر. اصطلاحده کعبهٔ معظمه جوارنده‌کی مشهور قویونك آب مبارکنه اطلاق اولنور

بئر زمزم = زمزم صوینك اخراج ایدلدیکی مبارك قویو .

زَمزَمَه [ع ، س] نغمه‌لی سس ، ترانهٔ منعکس، اوزکبلی آواز ، نغمه ، ترنم .

زمزمه پیرا = تغنی، ترنم ایدیجی، ایدن.

زَمِستان [فا ، س] قیش، شتا ، قیش موسمی، اصل شتا [(زم) برودت معناسنه‌در.]

زَمِجّی [ع ، ص] حسیس ، ناکس § تیز مشرب § سریع التأثر § زیرك .

زَمَن [ع ، س] وقت، زمان [زمان ایله هر معناده مترادفدر.]

زَمهَریر [ع، س] پك صوغوق، شدتلی صوغوق § قیش موسمنك الك صوغوق قسمی، قره قیش

زمهریر ظرفاسی = قیش موسمنده اینجه البسه کیین .

زَمین [ع، س] یر، ارض § کرهٔ ارض، دنیا .

روی زمین = سطح ارض § (رسم) اوزرینه دیکر رنکلر نقش اولنان رنك اصلی § طرز ، ادا ، طرز بیان، اسلوب افاده § مآل ، مفهوم .

زمین بوس = تعظیم قصدیله یری اوپن.

زمین بوسی = اوصورتله یر اوپمکلك.

زمین پیما = یر اولچن § سیاح .

زیر زمین = یرك آلتی، تحت الارض .

زمین وزمان = مناسبت § حال ، وضعیت

زمین کوب = یر دپه‌جی [ات ، استر، دوه کبی حیواناتدن کنایه‌در.]

نو زمین = یکی طرزده، یکی اسلوبده .

زَن [فا ، س] قادین ، عورت، نسا ، زوجه، منکوحه. جمعی:(زنان) کلیر.

پیره زن = قوجه قاری .

زَن [فا ، ص] اورمق معناسنه اولان (زدن) مصدرندن اولوب وصف ترکیبی صورتنده واوریجی، اوران ، آتان معناسیله مستعملدر .

خنده زن = کولیجی .

دست زن = ال اوریجی § ایشه باشلایان

رهزن = یول اوریجی ، یول کسن، قطاع طریق، یول خرسزی .

سکه‌زن = سکه ضرب ایدن .

شمشیرزن = قلیج اوران ، قلیج چکن .

لافزن = { ترکجه‌ده بالتحریف لافازان دینور } لاف آتیجی ، کوه‌زه

نعره‌زن = نعره آتان، شدتلی صورتده حایقران

زنابیر [ع، ـ] اشك آریسی معناسنه اولان (زنبور) ك جمعی .

زنابیل [ع، ـ] جـ : (زنبیل) .

زنادقه ـ زنادیق [ع، ـ] جـ: [زندیق] آخرته ، ربوبیته اعتقادی اولمیانلر § منافقلر .

زنان [فا، ـ] قادین، نساء، قاری معناسنه اولان (زن) ك جمعی § اوریجیلر، ضاربلر .

زنانه [فا ، ـ] زنه، قادین طائفه‌سنه منسوب ومتعلق.

زنانیر [ع ، ـ] پاپاسلرك بللرینه باغلادقلری قوشاق معناسنه اولان (زنار) ك جمعی .

زنبرك [ت ، ـ] اصلی اولان فارسی (زنبورك) ه مراجعت بیورلسون

زنبق [ع ، ـ] وحید الفلقه‌دن زنبقیه فصیله‌سنه منسوب صوغانلی اوزون ساقلی بیاض وبعضاً الاطون رنکنده غایت کوزل قوقولی ، لطیف المنظر وابی حاوی برچیچکدر.

(زنبق)

صاری زنبق = سوسنیه فصیله‌سنه منسوب برنوع زنبقدر حشیشی بر نبات اولوب یکرمی قدر نوعی واردر

زنبقیه = (فصیلهٔ زنبقیه) وحید الفلقه‌دن زنبق، لاله، صاری صبر وصوفان کبی نباتاتك منسوب اولدقلری فصیله‌نك اسمی.

(صاری زنبق)

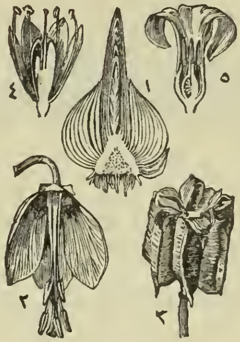

(زنبقیه)

١ — سنبل، ٢ و ٣ — برنوع لاله‌نك چیچکی ومیوه‌سی . ٤ — چین آغاجنك چیچکی ٥ — سنبل چیچکنك مقطعی .

زنبق صویی = زنبقدن استحصال اولنوب نسوانك یوزلرینه سوردکلری بر نوع دوزکون .

معماری زنبق = زنبق کبی برطاقم قبارتمه چیچك شکلنده یاپلمش تزیینات معماریه.

(معماری زنبق)

زنبور [ع، ـ] (زانك ضمیله دوغریسی اولان (زنبور) ه مراجعت بیورلسون .)

زنبورك [فا، ـ] { ترکجه‌ده بالتحریف (زنبرك) دینور} چلیك ویا پرنجدن معمول یای كه : قوهٔ محرکه مقامنده ساعتلرده وسائره‌ده دولالنیلور § حیوان اوزرنده نقلی ممکن اولان بر نوع کوچوك طوپ .

زنبیل [ع، ـ] فی الاصل کسر وا ایله‌در حصیراوتندن وسائره‌دن اوریلمش مخروط ناقص شکلنده بر نوع قاب که ایچنه اشیا قونیله‌رق بر محلدن دیکر محله نقل اولنور.

(زنبیل)

زنبیل باف = زنبیل اوریجی زنبیلجی.

زنج [ع، ـ] زنك [فا، ـ] سیاه ، دریلری صاچلری قیوریجق اولان انسان جنسی، عرق اسود § عرق اسودك مملکتی، سودان قطعه‌سی.

زنجی = زنجه، عرق اسوده منسوب آدم.

زنجیه = زنجه، عرق اسوده منسوب قادین

زنجیه [ع ، ـ] نسوانك صاغرلرینه بیوك کوسترمك ایچون آرقه‌لرینه باغلادقلری یصدیق (تورنور).

زنجبیل [فا، ـ] ذات الفلقه شعبه‌سندن زنجفیلیه فصیله‌سنه منسوب بلاد حاره وبالخاصه هندستانه مخصوص (زنزبیر) دنیلان حشیشی نباتك کوکی كه : بهساراتدن معدود اولوب طب قدیمده منبه و معدوی اوله‌رق کثرتله استعمال ایدیلوردی § زنجفیل § شراب ، باده ، خمر .

(زنجفیل)

زنجره [ع، مصـ] پارمق ایله فسکه اورمق.

زنجرف • [فا. ـ] (كيميـا) جيوه ايله كوكوردن اعمال اولنان بر نوع آل معدنی بویا كه: طبيعتده دخی موجوددر .

زنجیر • [فا. ـ] متسلسل صورتده بربرینه چیرلمش دمیر ودیكر معدندن معمول حلقه‌لردن متشكل ایپ، باغ ، كمی زنجیری § جانیلرك ال، ایاق ویا بوینلرینه طاقیلان دمیر ، ایپ وباغ، پرانغه جایابه مربوط دمیر خلاط § ساعت ، مهر وساٸره قوردنی § سلسله .

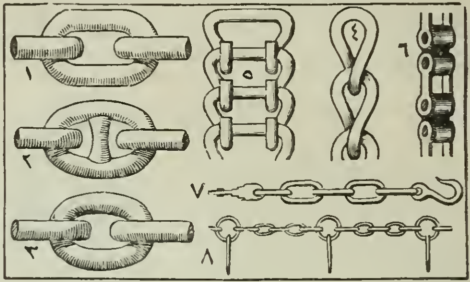

(زنجیرلر)

١,٢,٣ — عادی زنجیر . ٤ — حلزونی زنجیر . ٥ — وولقالـون زنجیری ٦ — بیسیقلت ایچون دوار زنجیر . ٧ — آوشوم زنجیری ٨ — بالق آغی زنجیری .

زنجیره اورمق = زنجیرایله باغلامق .

زنجیربند = زنجیرایله باغلی ، زنجیره، پرانغه‌یه اورولمش .

زنجیرلی = زنجیری اولان ، زنجیره مربوط بولنان § زنجیر كبی صره‌لنمش ، مسلسل ، متسلسل .

زنجیرله‌مك = زنجیره اورمق ، زنجیر ایله باغلامق § صره‌لامق .

زنجیرلنمك = زنجیره اورلمق § زنجیر كبی صره‌لنمق ، متسلسل اولمق .

زنجیرله‌مه = زنجیر كبی اجزاسی بربرینه مربوط ومتسلسل اولان § فاصله‌سز ، مسلسل عباره ، كتابت قدیمه ورسمیه‌نك طرز تحریری .

زنخ ـ زنخدان • [فا. ـ] چكه . فك اسفل حنك ، ذقن . (چكه)

چاه زنخدان = چكه‌نك اوزرنده‌كی چوقور .

زند [ع. ـ] (طب) قولك ال ایله بازو قطعه‌سی آره‌سنده بولنان وساعد دینان قسمی تشكیل ایدن ایكی كمیكدن انسیده‌كی ، عظم زند .

عظم زند = (طب) كوچوك پارمغك اوست طرفنه وباش پارمق طیشاریه‌یه دوغری چویریلنجه بدنه قریب اولان طرفه مصادف كمیك (عظم) [ساعد ، ایكی كمیكدن متشكل اولوب ایچ طرفده كنه زند، طیش طرفده یعنی خارجده اولانه (كعبره) اطلاق اولنور .] [جمعی : زناد كلیر .]

زند [فا. ـ] چاقماق ، دمیری .

زند [فا. ـ] دین مجوسك واضعی اولان مشهور زردشتك براقدیغی كتابك اسمی { بو كتاب مجوسیلر عندنده دستور وكتاب مقدس حكمنده‌در } § اسكی ایران لسانی ، فارسیء قدیم .

زندقه [ع. مص] آخرت والوهیتی انكار ایتمك، كافراولق دینسزلك

زنك [فا ، ـ] دمیر وباقر كبی شیلرك حمض اكسیندن یعنی هوانك مولدالحموضه‌سیله امتزاج ایلمسندن حاصل اولان پاس ، كیر § زنج

زنكار [فا ، ـ] باقر پاسی كه : غایت یشیل رنكلی اولوب مقی ومسمدر ، حمض نحاس

زنكل ـ زنكله ـ زنكول

[فا ، ـ] چاك ، چینغراق § دف پولی . (زنكله) موسیقیء شرقیده برمقامك اسمیدر.

زنكی [فا ، ـ] زنجی ، سیاه آدم .

زنكین [ت ، ص] مالدار ، صاحب ثروت ویسار ، متمول .

زنكینجه = اولدقجه مالدار .

زنكینلك = مالدار اولمق، ثروت، تمول

زنكینلنمك }
زنكینلتمك } = مالدار اولمق ، كسب یسار ایلمك، ثروت ، مال قزانديرمق

زنه [ت، ـ] {فارسی (زنان) دن محرفدر} قادین جنسی ، طائفهٔ نسا ، اناث § اورته‌اویوننده قادین قیافتنه كیرن اركك آدم .

زنیم [ع، ص] رقومه صوكره‌دن قاتیلان فی‌الاصل انلردن اولمیان § فرومایه بر اصل .

زوء [ع، ـ] موت سببیله عارض اولان محنت ومصیبت .

زوائد • [ع، ـ] فضله ، زیاده معناسنه اولان (زائد) ك جمعی .

زوائد متصله = (فقه) حیوانات سمیزلكی كبی زیاده اولان وآیروجه صاتیله میان شیلر

زوائد منفصله = (فقه) كبه حیوانك قارنده‌كی یاوری كبی آیروجه بیعی ممكن اولان زیاده شیلر .

زوائل • [ع ، ـ] زوال بولیجی ، زائل اولیجی معناسنه اولان (زائله) نك جمعی .

زواجر • [ع ، ـ] زجر ومنع ایدیجی، مانع وممنوع معناسنه كلن (زاجره) نك جمعی .

زواحف • [ع ، ـ] سورینه‌رك یوروین حیوان معناسنه اولان (زحفه) نك جمعی

زواخر • [ع ، ـ] طاشقین، متلاطم دكز دیمك اولان (زاخر) ك جمعی .

زواد • [ع ، ـ] آزیق معناسنه اولان (زاد) ك جمعی .

زوال [ع، ـ] یردن آریلوب كیتمه § زائل اولمه ، فنا بولمه § مسئولیت § قوزموغرافیا) كونشك دائرهٔ مفروضهٔ نصف‌النهاردن غربه دوغری میلی.

بعدالزوال = اوكله‌دن صوكره .

بی‌زوال = زوالسز ، فانی اولمیان .

زوالپذیر = زوال ومحوه مضمحل اولان، فنا بولان .

سریع‌الزوال = چابوق زوال بولان

زوالسز = زائل وفانی اولمیان .

قبل‌الزوال = اوكله‌دن اول .

زوال ناپذیر = زوال بولمیان ، فنا بولمیان .

وقت زوال = كونشك نصف‌النهار اوزرینه وصولی آنی ، شمسك تماما سمت‌رأسمزده بولندیغی زمان ، اوكله وقتی.

زوالی = زواله منسوب .

زوالی ساعت = كونشك دائرهٔ نصف‌النهاره ورودی (اون ایكی) اعتبار ایدیلن ساعت ، الافرنغه ساعت [بزم ساعتلرمز كونشك غروبنه كوره تنظیم ایدلدیكندن بونلره غروبی ساعت دینور .]

زواللی [ت ، ص] مسكین .

زواهر • [ع ، ـ] چیچك معناسنه (زهره) نك (ازهار) دها مستعملدر .]

زوایا [ع، ـ] كوشه § تكیه معنالرینه كلن (زاویه) نك جمعی .

زوایای داخلیه = رأسلری برجسمك بر شكلك ایچنده بولنان زاویه‌لر .

مثلث حادی‌الزوایا = (هندسه) هر اوچ زاویه‌سی حاده اولان مثلث .

مقیاس الزوایا = پانتومترودینلن معمار کونیه‌سی .

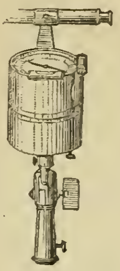

زَوْج [ع،س] چفت، تك مقابلی § برقادینك قوجه سی، اشی ، قوجه § بر چفتدن هر بری [عربده ارکك وقادیندن هر برینه (زوج) دنیلورسه‌ده بو صورت شیوه‌مزه اویماز .

(معماری کونیه)

زوجین = ارکك ایله قادین، قاری قوجه. [جمی: (ازواج) کلیرسه‌ده قرینه بولنان بعض محللرده (زوجه‌لر) معناسنه‌ده مستعملدر.]

زوجیت = قاریلق، قوجه‌لق، زوجلك وزوجه‌لك، قاری وقوجه‌نك حال وکیفیتی.

زوجی = زوج وزوجه‌یه متعلق .

زَوْجات [ع،س] ج : (زوجه) نکاحلی قاریلر .

زَوْجَه [ع ، س] ارککك قاریسی ، نکاحلی قادین .

زَوْرَق [ع،س] قایق، صندال کوچوك سفینه .

زورقجه = اوفاق قایق، صندال .

زورق سوار = قایغه بینن ، قایغه بینمش اولان § چیچك دستیسی، قدحی.

زورق مکتوبی = حرم شریفده زورق دنیلن دستی ایله حجاجه زمزم طاغیدان خدمه‌یه اجرت سقایت اوله‌رق کوندریلن صره‌یی، هدیه‌یی حاوی مکتوب .

زَوْزَك [ت ، ص] کوده‌زه ، سویلدیکی بیامز ، مناسبتسز، تمکینسز.

زوزکلك = زوزك اولانك حالی .

زوزکلنمك = زوزکلك ایتمك .

زوع [ع، مص] برشیئی برجهته اکمك ، میللاندیرمك .

زَوَغان [ع ، س] برضوك اولدیغی محلدن آیرلمسی یعنی ترفع ویا تمایل ایلمسی .

زَهادَت [ع،س] زاهدلك، زهد وصلاح ایله اتصاف § آلایش دنیویدن اجتناب ایله پرهیزکارلق ایتمك. تقوی .

زهادتلو = انشا لساننده مشایخه وارباب تقوایه خطاباً قوللانیلان لقب ، عنوان .

زهادتمند = زهد وتقوی صاحبی .

زَهْدان [فا، س] دول یتاغی، رحم .

زَهْر [ع،س] چیچك ، شکوفه ، زهره جمی : (ازهار) کلیر .

زهر الثالوث = (نباتات) قرنفلیه فصیله‌سندن (هرجائی بنفشه) دینلن چیچك .

زهر الربیع = (نباتات) چوقه چیچکی دینلن ظریف چیچك که یاپراقلری جذرینه قریب محلده بولنور .

زَهْراء [ع،س] یوزی آق وکوزل معناسنه اولان (ازهر) ك مؤنثی .

زَهْراوان [ع،س] سورهٔ بقره ایله سورهٔ آل عمران .

زَهْرَه [ع،س] چیچك ، شکوفه (جمی: (ازهار) کلیر .)

زهرة الدنیا = دنیانك رونق ولطافتی (قرآن عظیم الشانده « زهرة الحیوة الدنیا » صورتنده شرفوارد اولمشدر .)

لفافهٔ زهره = چیچکلرك اطرافنده برظرف تشکیل ایدن یاپراقلره اطلاق اولنور هر چیچکك قاعده سنده کنه (لفیفهٔ زهره) دینور .

(لفیفهٔ زهره)

زَهْرَه [فا ، س] حیوانلرك جکرلری یاننده اولوب (اود) تعبیر اولنان وایچنده صاری‌یه مائل یشیل برصو بولنان اینجه‌زار.

زهره چاك = اودی پاتلامش، قورقمش. § جسارت ، جرأت .

بی زهره = قورقاق ، جبین .

زهره‌دار = جسور ، قهرمان .

زُهُوق [ع ص] باطل ، بیهوده (زاهق) ایله مترادفدر .

زَهی [ع ، د] نه کوزل ! نه‌خوش ! نه موطلی ! § نه غریب ! نه عجیب !

زِیبَق [ع،س] (کیمیا) جیوه ، ژیوه، سیماب دینلن بیاض کمش رنکلی معدن که صو کبی اقار وسیلان ایدر [ناقص ٤٠ درجه‌ده آنجق تصلب ایلدیکی ایچون میزان الحراره اعمالنده ثقلتی حسبیله طبابتده (تغلیف امعاء) خسته‌لغنده‌واصراض افرنجیه‌ده استعمال اولنور]

زیبق حلو = (کیمیا) طاتلی ملومن دنیلان زهر، قالومل ، قلور اول زیبق .

زَیْت [ع،س] زیتون یاغی .

زیات = زیتون یغجی § (کیمیا) مواد مختلفه‌دن چیقاریلان یاغ .

زیت حجر = پترول ، غازیاغی .

زیت خروع = هند یاغی که مسهلدر.

زیت طیار = قوقولی ، اوچیجی یاغ ، مواد عطریه .

زیت مشمع = (طب) جریحه‌لرك اوزرینه قونیلان ویاقی دنیان معروف مشمع پارچه‌سی .

حامض زیت = آجی بادمدن اخراج ایدیلن یاغ .

زَیْتُون [ع،س] ذات الفلقتین شعبه‌سندن زیتونیه فصیله‌سنه منسوب برنبات اولوب بحرسفید سواحلنده وصیجاق نواحیده مبذولاً بولنور. میوه‌لرندن استفاده اولنور .

(زیتون آغاجی)

زیتون آغاجی = زیتون حاصل ایدن آغاج .

زیتون یاغی = زیتون دنیلن میوه‌نك تعصیر بله چیقاریلان یاغ یکده وسائرده قوللانیلور .

زیتونجی = زیتون صاتان .

زیتونلق = زیتون آغاجلرینی حاوی محل.

زیتونی = زیتون رنکنده اولان .

زَیْغ [ع ، س] بر طرفه میل ایتمه § قامانمه § استقامتدن عدول . [(زیغان) ده بومعنایه کلیر .

زَیْف [ع، ص] مغشوش، قلپ (اقچه) .

ذَیْل [ع، مصـ] یوندن آییرمق ، تفریق ایتمك .

زَیْن [ع، سـ زینت، سوس، بزك، آرایش.

زین‌العابدین = عابدلرك زینتی .

زین‌الدین = دینك زینتی .

زَیْه [ت ، سـ] (معماری) هرهانکی بر مقطعك کرك خط مستقیم ، کرك خط منحنی اوزرنده حرکت ایدرك حاصل ایتدیکی سطح که : مقطع منحنی ویا سائر برشکلده ایسه اکا (بسیط زیه) ومقطع مرکب ایسه (مرکب زیه) دینور .

زاء مکسوره

زِبْر [ع، سـ] مکتوب § کتاب [جمعی : (زبور) کلیر .

زِبْقین [ت ، سـ] بعض بیوك بالقلری اورمغه مخصوص اوجی سیوری ویا چتال برنوع حربه .

زِبْل [ع، سـ] سوپرندی .

زِبْلامَق [ت، مصـ] صچرامق، هوپلامق.

زبلاتمق = صچراتمق ، هوپلاتمق .

زِبُون [ت، سـ] عنتاری § قفتان آلتنه کیلن قیصه‌یاموقلی لباس § بشکده‌کی چوجقلره کیدیریلن قیصه نزچا کت

زِیپر [ت ، صـ] ایری یاری ، کوچلی قوتلی § قبا ، آدم .

زِحاف [ع ، سـ] (عروض) شعرده وجودی لازم‌کلن حرفك سقوطی که : عیوب شعردندر .
[جمعی : (زحافات) کلیر]

زِحام [ع ، سـ] غلبه‌لك ، صیقیشقلق § طارلق ، مضایقه .

زِراعَت [ع، سـ] اکینجیلك، چفتجیلك.

اهل‌زراعت = چفتجی .

زراعت‌متناوبه = (زراعت) برطو پراقدن چوق محصول القایچون اوطوپراغه نوبت ایله مختلف اکین زرعی اصولی .

زراعی = زراعته منسوب ومتعلق .

زِرَشْك [ع ، سـ] (نباتات) قادین طوزلغی ویا آنبرباریسی دینلن واوزومه‌مشابه‌لطیف‌ومیخوش برمیوه حاصل ایدن نبات .

زرشکیه = (نباتات) اوراق‌وازهاری وقطعات سائره‌سی زرشکه مشابه اولان نباتات صنفنك اسمی .

زِرْنیخ - زِرْنیق [ع، سـ] (کیمیا) ارسنیق معدنی ایله کوکورت خلیطه‌سی که : حمامده فضله اشعاری دوشورمك ایچون استعمال اولنور.

زرنیخ اصفر = اصل‌زرنیق‌که کبریتیت اول آرسنیق .

زرنیخ احمر = کبریتیت ثالث آرسنیق.

زرنیخی = زرنیخ رنکنده اولان ، صاری رنکلی .

زِرْوا [ت ، سـ] صاچمه ، صایان‌سوز .

زروالامق = صاچمه‌لامق، صاچمه‌ویلمك.

زِره [فا ، سـ] قلیجه ، قور- شونه قارشی وجودی محافظه ایتمك ایچون‌دمیر ویاچلیکدن معمول اسکی جنك لباس § (بحریه) آلات ناریهٔ ثقیله مرمیاتنك نفوذینه مقاومت ایتمك ایچون صورت مخصوصه‌ده اعمال اولنان قالین دمیر ویا چلیك لوحه .

(باش زرهی)

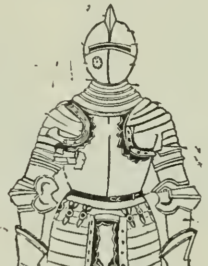

(انسان زرهی)

(آت زرهی)

زره‌پوش = زره‌کیمش ، زره‌کین .

زره‌لی = (بحریه) اقسام مهمه‌سی زره لوحه‌لرایله تحکیم‌اولنمش سفینهٔ حربیه.

زره قوشاق = سفن حربیهٔ‌جدیده‌نك صوخطی حذاسنه قاپلانان چلیك لوحه‌لر.

زِشْت [فا، صـ] چرکین، قبیح ، بدمنظر.

زشتی = چرکینلك .

زِعامَت [ع، سـ] جانب میریدن برکسه‌یه تملیك واعشار شرعیه‌سی کندوسنه ترك وتخصیص اولنان قطعهٔ اراضی .

بدل زعامت = بو قبیلدن‌اولان‌اراضینك میری‌یه اعاده‌سیله اصحابنه خزینهٔ جلیله‌دن تخصیص بیوریلان مقدار معاش .

زِفاف [ع ، مصـ] کلین ویا کوکی‌یی کردکه قومق . کلین ویا کوکی کردکه کیرمك .

بیت‌الزفاف = زفاف‌اوی § کلین‌اوطه‌سی.

لیلهٔ‌زفاف = کردك کیجه‌سی .

زِفْت [ع، سـ] چام آغاجندن ، کوکنار کوکندن ، معدن کموروندن ، قطراندن چیقاریلان ویا معدن حالنده بولنان سیاه ماده .

زفتلمك = زفت سورمك ، اوزرینه زفت طلا ایتمك .

زفتلنمك = مقام تحقیرده یمك .

زِلْ [ع ، سـ] رقاصه‌لرك اوینار ایکن پارمقلرینه طاقدقلری وعلی‌الخصوص دفك چنبرینه طاقیلان چفت پوللر . (چرپاره)

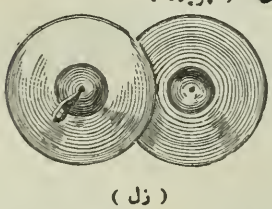

(زل)

زل‌زورنا = پك سرخوش .

زِلْزال [ع، سـ] ایرغالنمه، صارصلمه، زلزله.

زِمام [ع ، سـ] یولار، حیوان یولاری، دیزکین . [جمعی : (ازمه) کلیر.]

زمامدار = یولارطوتان § الینده اولان .

زمامداری = زمامدارلق .

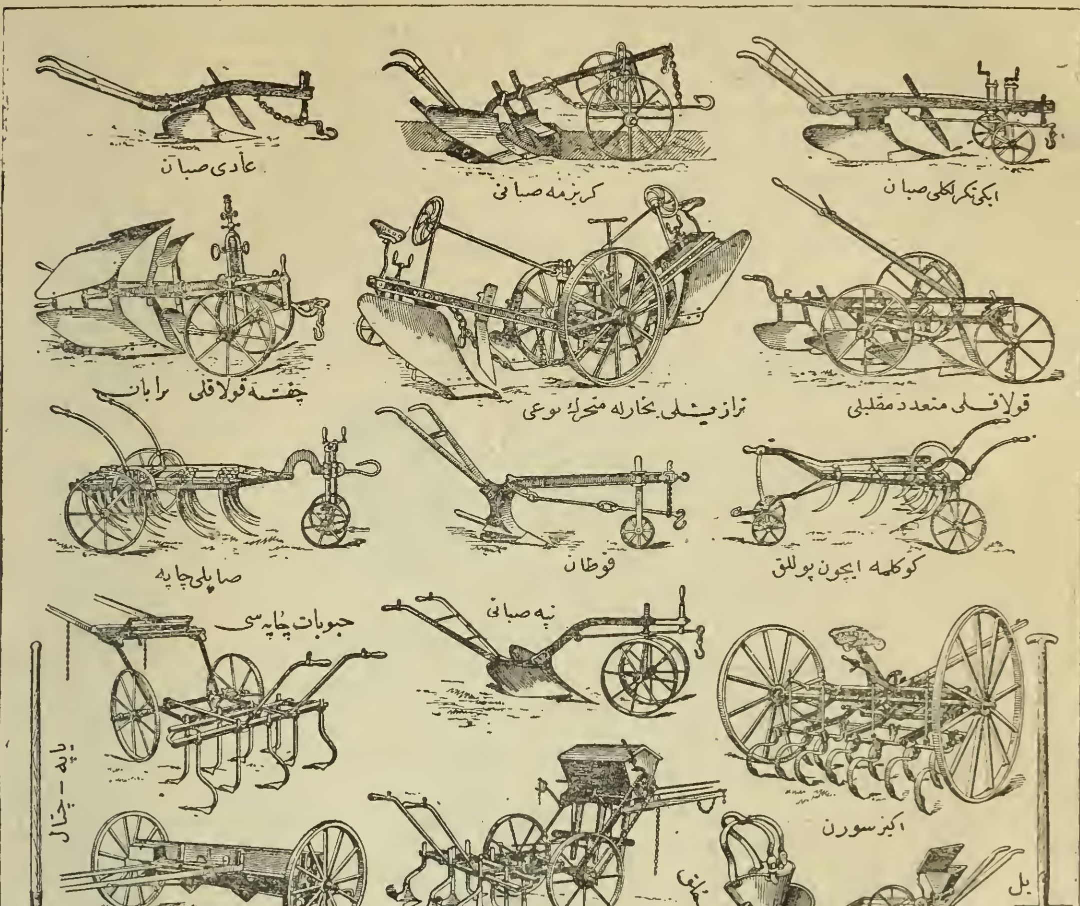

عادی صبان
كريزمه صبانی
ايكی تكرلكلی صبان
چفته قولاقلی صبان
ترازيشلی بخارله متحرك نوعی
قولاقلی متعدد مقلبلی
صاپلی چاپه
قوطان
كوكلمه ايچون پوللق
حبوبات چاپه سی
نبه صبانی
اكيزسورن
پاله - چتال
بل
كوبره موزعی
چپالی كوبره موزعی
تخم موزعی
تكرلكلی تخماق
طراق ماكنه سی
طراق ماكنه سنك نوع ديكری
قازمه
باغچوان چاپه سی
طرمق
بيغوطه
برنوع بل
قورشون مردانه
ترهلك قيرمغه مخصوص چاپه لی مردانه
صفبر مردانه

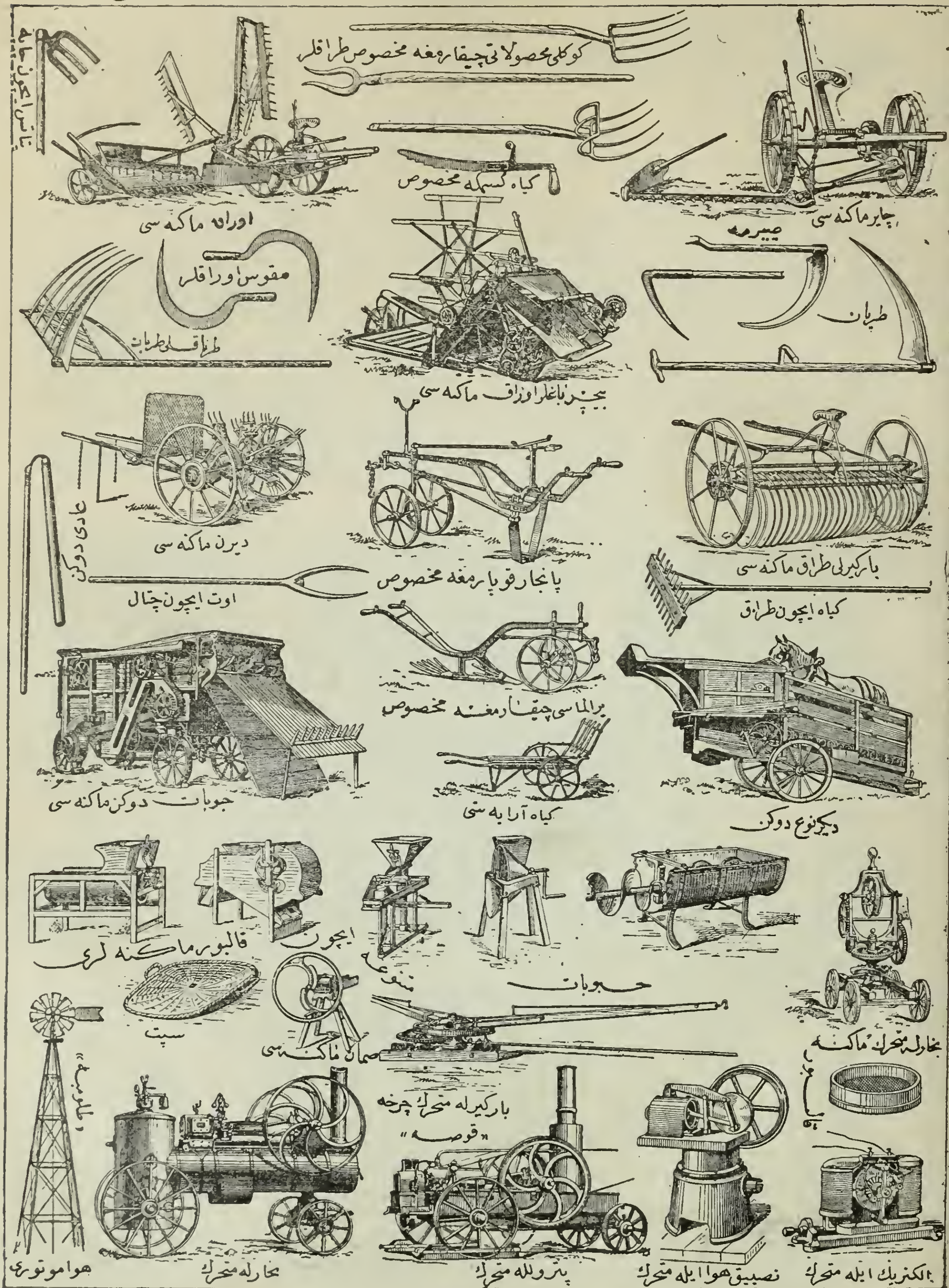

(آلات وادوات زرعیه)

زِناء [ع، ا] بر ارككله بر قادينك مناسبت غيرمشروعه‌ده بولنملرى .

ولدزنا = پيچ، حرامزاده .

زناكار = زنا ايدن .

زِناد [ع، ا] چاقماق معناسنه اولان (زند) ك جمعى .

زِنبه [ت، ا] قايش، قماش وصفيحه حالنده‌كى معدنى شيلرده دليك آچمه مخصوص آلت .

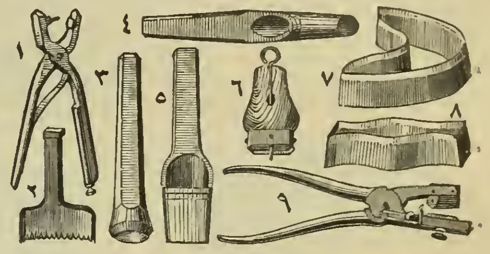

(زنبه)

١ — قوندره‌جيلره ودباغلره مخصوص . ٢ — چوخه ايچون. ٣ — بسيط نوعى. ٤ و ٥ — دباغته مخصوص نوعلرى. ٦ — آغاج ايچون مستعمل نوعى. ٧ — مختيانجى وكودرى ايچون . ٨ مراجلره مخصوص ٩ قيوجيلر ايچون .

زنبه‌جى = زنبه اوران .

زنبه‌لامق = زنبه اورمق، زنبه ايله دليك آچمق .

زنبه‌لاتمق = زنبه اورديرمق، زنبه ايله دليك آچديرمق .

زِندان [فا، ا] حبسخانه § ازمنهٔ سابقه‌ده اك بيوك مجرملرى قپادقلرى مدهش، قراكلق محبس § قراكلق محل .

زندانى / **زندانجى** = زندان محافظى .

زِنده [فا، ص] ديرى، حياتده § تندرست § دينج، كوجلى، قوتلى .

زنده‌دل = واقف حقايق اولان آدم .

زندكان = ج: (زنده) .

زندكانى = ديريلك، تعيش، معيشت .

زندكى = زنده‌لك، ديريلك .

زِنديق [ع، ص] آخرته وربوبيته اينانميان .

زِنغِرداموق [ت، مص] شدتله ديترمك .

زِنهار [فا، د] ((زينهار) دن مخفف) تنبيه اداتى. صاقين! اصلا! اولميه! معناسنده‌در .

زنهارخوار = (تعبير قديم) امان طلب ايديجى § عهد وپيمان قيريجى، وعدنده وعهدنده طورماز آدم .

زِه [فا، ا] كيريش، ياى كيريشى، شريت. قيطان § برشيئك كنارينه، اطرافنه چكيلن چيزكى § پرواز .

زه‌كير = كمانكش يوزوكى .

زِه [ت، ا] (معمارى) ستون وديركارك، پنجره حاجاتلرك وساير اقسام انشائيه‌نك تزيينى ايچون استعمال ايديلن و(پروفيل) ديلن كيرينتيلى، چيقندلى برمقطع قباغك حركتندن حصوله كلن تزيينات .

زى [ع، ا] هيئت، قيافت، لباس .

زِياده [ع، ا] آرتان مقدار، چوق، فضله § لزومندن فضله، حدى متجاوز § دها معناسنده كلير.

اكسيك زياده = نقصان، فضله .

زياده‌جه = براز زياده، چوقجه .

زياده‌لشمك = آرتمق، چوغالمق .

زِيارَت [ع، مص] كورمكه كيتمك، كوروشمكه كيتمك، كيدلمك .

اعادهٔ زيارت = زيارته كلش آدمك مقابلة زيارته كيتمك .

زيارت رسميه = صورت رسميه‌ده اولنان زيارت § تبرك وتيمن قصديله برشيئه تقرب.

زيارتجى = زيارت ايدن آدم، زائر .

زيارتكاه = تبرك قصديله ياقلاشيلوب طواف ايديلن مقام ، مرقد .

زِيافت [ع، مص] متغير ومشوش اولمق .

زِيان [فا، ا] (نفع) مقابلى، ضرر، خسار، نقصان .

زيانكار = زيان ايديجى، مضر .

زيانكارى = زيانكارلق .

زيانسز = ضرردن زيانى اولميان § اولدقجه ايى.

زيب [فا، ا] سوس، بزك، زينت .

زيب آور = سوسليجى، بزه‌يجى .

زيب افزا = زينتى، حسن ولطافتى آرتديران .

زيبنده = سوسلى، زينتلى .

زيبا [فا، ص] سوسلى، زينتلى، ياقيشقلى، كوزل، لطيف .

زيبائى = زيبالق، كوزللك، ياقيشيقليلق.

زيبارو = كوزل يوزلى، دلبر .

زيبق [ع، ا] ☛ (زئبق) .

زيج [ع، ا] علم سير كواكب كتابى § رصدات كواكبك قيد اولنديغى كتاب [زايچه بوندن مأخوذدر] § ابنيه انشاآتنده مستعمل چرپى ايپى، معمار تحته‌سى .

زير [ع، ا] آلات موسيقيه‌ده قوللانيلان كيريش، تل .

زير [فا، ا] بالامقابلى آلت، آشاغى، تحت.

زيروزبر = آلت اوست، هرج ومرج .

زيرين = آلتده‌كى .

زيردست = ال آلتنده بولنان، اهالى وتبعه‌دن برى .

زيردستان = اهالى، تبعه .

زيرزمين = يرك آلتى .

زيربند = قوشاق، كمر، قايش .

زيرا [فا، د] ادات تعليل اولوب (چونكه) بوندن طولايى‌كه : معناسنده‌در .

زيرك [فا، ص] ذكى، عاقل، فطين، اكلايشلى .

زيركى / **زيركلك** = ذكا، فطانت، اكلايش.

زيره [فا، ا] كوزل قوقولى بهاراتدن برى كه : ات طعامنه قونيلور . (كمون)، كيميون.

زيرقون [ج، ا] (Zircon) (معادن) قويومجيلقده مستعمل، انكسار مضاعف خاصه‌سى حائز زجاجى المنظر بر معدن.

زيرفون [ع، ا] تركجه‌ده اخلامور ديلن وچيچكلرى مضاد تشنج ومعرق خفيف اولدرق طبابتده مستعمل اولان .

زيفوس [ج، ا] اثواب وسائره اوستنه صچرايوب قونان چامورلكه‌سى § فائده‌سز، بوش، بيهوده § اصلسز .

زيفيوس [ج، ا] ذات الثدياتك قيطيسيه فصيله‌سنه منسوب وحيد المشيمه صنفندن بحرسفيده بولنور برنوع ايرى حيواندر.

(زیفهیوس)

زیلْ [ع،ـ] ☜ (زل)

زیمپاره [ت،ـ] {فارسی (سیمباره) دن محرفدر} اینجه وسرت قوه‌لی طاش معدنی .

زیمپاره کاغدی = دمیر وتخته جلالندرمق ایچون اوزرینه قوم اکلمش کاغد ویا بز

زینْ [فا،ـ] اکر ، رخت ، سرج .

زین‌پوش = خاشا ، غاشیه .

زینَتْ [ع،ـ] سوس، بزك، زیب .

زینت ویرمك } = تزیین ایتمك
زینتلەمك }

زینتلی = سوسلی ، بزكلی ، مزین .

زینْهارْ [فا،ـ] (زنهار) ك اصلی.

زیوانَه ـ زِوانَه [ت،ـ] توتون چبوغی امامه‌سنك ویا سیغاره آغزلغنك ایچنه كچیریلان اینجه. اوزون بوری § (ماكنه) مقره‌نك مركزندن كچیریلان میل § دكرمن طاشنك اوزرنده‌كی قازیق .

زیوَرْ [فا،ـ] (زیب) ایله مترادفدر. بزك ، سوس ، زینت

زاء مضمومه

زُبْد [ع،ـ] تره یاغی، قایماق، سودك ایچنده‌كی مادۀ شحمیه.

حامض زبد = (كیمیا) غراء النشا ایله مسحوق لحم وغبار حالنده تباشیردن یاپیلان خلوطك یعنی زبدیت كلسك قاربونیت سود وحامض كبریت ایله معامله ایدلمسندن حاصل اولور مایعم برتركیبدركه اذنی بوروشدیریجی ورایحه‌سی فنادر [حامض زبد اتر اعمالنده وساتره‌ده مستعملدر.]

روح زبد = (كیمیا) زبدیت كلسك تقطیردن حاصل اولان رنكسز ، شدید رایحه‌لی برمایعدر

زبدیت كلس = (كیمیا) غراء النشا ایله لحم مسحوق وغبار حالنده تباشیرك خلط ایدلمسندن متحصل برتركیب

زبدی = زبده منسوب اولان (كیمیا) تره یاغ منظره‌سنده اولان اجسام.

زُبْدَه [ع،ـ] خلاصه. هرشیئك. چلمشی. منتخبی .

زُجاج ـ زُجاجَه [ع،ـ] خلاصه، صیرچه ، شیشه [جمعی (زجاج كایر.]

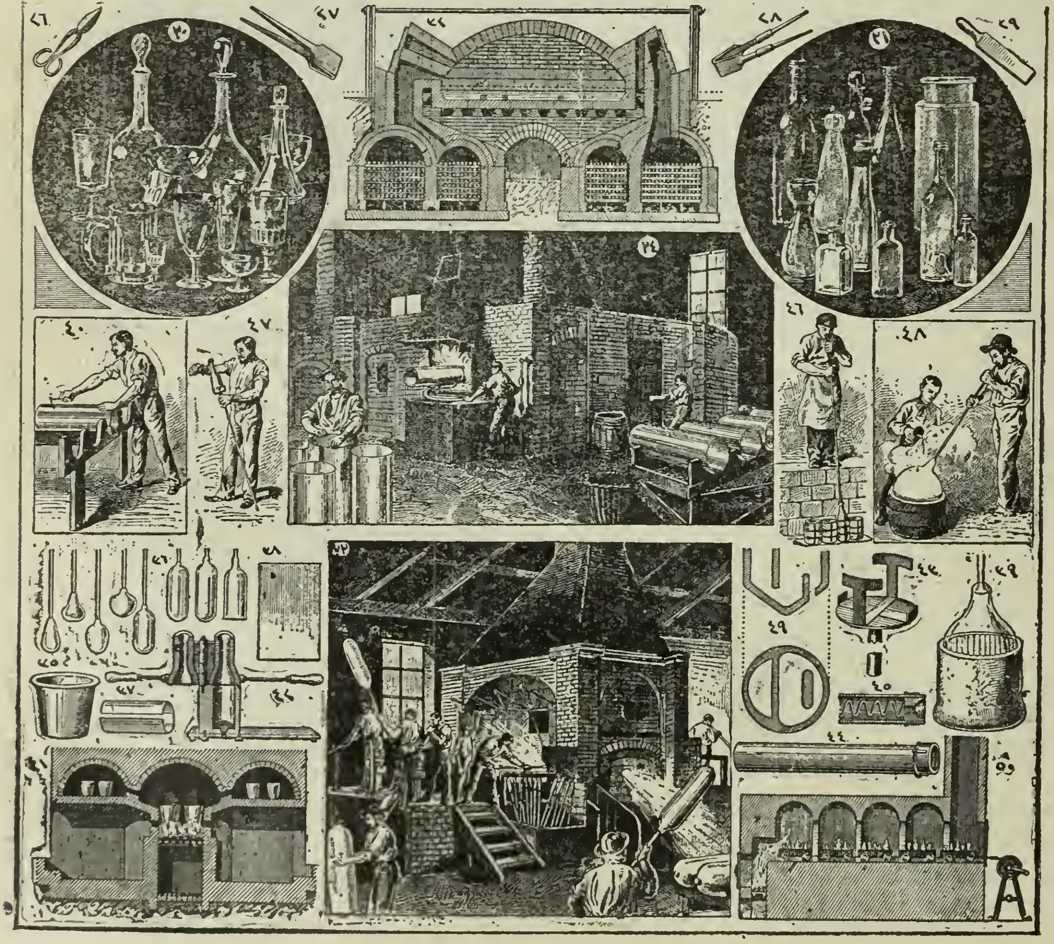

(اوانیء زجاجیه‌نك صورت اعمالی)

٢٦ — جامجی مقامی ؛ ٢٧ — نهایتلری دمیردن معمول ماشا ؛ ٢٨ — نهایتلری خشبی ماشا ؛ ٢٩ — طوقماق ؛ ٣٠ ، ٣١ — یکی صنعت زجاجیانك نمونه‌لری ؛ ٣٢ — ذوبان دائمی حالنده طوتمق ایچون فازله مسخن فرونك مقطع مستعرضی ؛ ٣٣ — جام یاپمغه مخصوص زجاج مالشـونك امحالی ؛ ٣٤ — یاپمه فرونی ؛ ٣٥ — جاملر ایچون پوته ؛ ٣٦ ، ٣٧ ، ٣٨ — بر جامی حاصل ایتمکه مخصوص بر اسطوانه‌نك تشکل متوالیسی ؛ ٣٩ — مبزایالی جاملره مخصوص قالب ؛ ٤٠ — جام یاپمغه مخصوص اسطوانه‌نك شقی ؛ ٤١ — فرونك مقطعی ؛ ٤٢ — شیشه‌لر قالبی ؛ ٤٣ — طاقونیه ؛ ٤٤ ، ٤٥ طولومبه وموصلق ؛ ٤٦ — بر شیشه‌یی نفخ ایدن عمله ؛ ٤٧ — بر شیشه‌نك بوینی یاپان عمله ؛ ٤٨ — بر بونبونك شیشیرلمسی ؛ ٤٩ — سیمنس محرکی ؛ ٥٠ — نار دائمیده تکرار پیشیرمکه مخصوص فرون .

زجاجی = صیرچه‌جی ، جامجی § صیرچه‌دن معمول .

مواد زجاجیه / اوانیٔ زجاجیه = زجاجدن مصنوع شیلر، قابلر .

زُحَلْ [ع ، ص] منظومهٔ شمسه داخل اولان سیارات جسیمه‌نك آلتنجیسی وکوزله یعنی رصدسز صرئی اولانلردن کونشه اك بعید اولان برکوکبکه : نصف قطر داخلیسی ٩٤,٠٠٠ کیلو مترودر . واوزرنده جسیم برحلقه‌سی ، واطرافنده سکز عدد پیکی واردر § اساطیر قدیمهٔ یونانیه‌ده ارض ایله سمانك اوغلی اوله‌رق فرض ایدیلیردی

(زحل)

حلقهٔ زحل = زحل دینان کوکبك متحد المرکز وفقط غیر مساوی ایکی قسمدن عبارت دائرهٔ استواسی که : سطح کوکبدن (٣٠,٠٠٠) کیلومترو قدر آچیقده بولنور . اشبو حلقه‌نك عرضی (٤٨,٠٠٠) کیلومترودر .

زُخْرُفْ [ع، ص] سطحی کوستریش، نمایش یالدیز ، ساخته زینت .

زُرّاعْ [ع ، ص] ج : (زواع) اهل زراعت، چفتجیلر .

زُرُوعْ [ع، ص] اکلمش اکین معناسنه اولان (زرع) ك جمعی .

زُشْت [فا، ص] سرت ، خشین .

زُعافْ [ع، ص] درحال اولدیرن § جزا . برده یرلیدن متشکل برصنف عسکر § بو عسکرك کیدیکی بیجمده یعنی اسطوانه شکلنده فس .

زُعْمْ [ع، ص] شبهه‌لی ظن ، ظن مرجوع ؛ ظن فاسد [جمعی : (زعمیات) کلیر .]

زُعَماءْ [ع، ص] بیوك تیمار صاحبی معناسنه اولان (زعیم) ك جمعی .

زُقاقْ [ع، ص] سوقاق، شهر، قصبه ایچنده خانه‌لر آره‌سنده‌کی یوللره دینور .

زُكامْ [ع، ص] {تشدید ایله تلفظی غلطدر } نزله ، بورن آقمسی § (طب) حفرتین انفك غشای داخلیسنك التهابی .

زکام مزمن = غشاء مخاطی انفك اسکیمش التهاب نزلویسی .

زُلالْ [ع، ص] صاف ، خالص ، خفیف ، صوغوق صو § (کیمیا) یمورطه آقی وترکیبجه بوکا مشابه مواد ، آلبومین (Albumine) [زلال ٧٠,٦٠ درجهٔ حرارته عرض اولنسه تخثر ایدەرك صلب بیاض ، غیرشفاف برحال کسب ایدر .]

تبول زلال = (طب) کلیه‌لرك بر آفت مخصوصه‌سی اولوب بوکا دوچار اولانلرك ادرارنده زلال موجوددر .

زلالی = (کیمیا) یمورطه آقنه مشابه مواد .

کیسهٔ زلالیه = (طب) مفاصلك داخلنده مصلی برغشادرکه : حاوی اولدیغی مایع زلالی سطوح مفصلیه‌نك جلاسنی محافظه ویکدیکری اوزرینه قایمسنی تسهیل ایدر .

زُلامْ [ت، ص] زوکورت، پاره‌سز .

زُلْفْ [ع ، ص] یوزك ایکی جهتندن صارقان صاچ § محبوبه صاچی .

زلف عروس = فاصولیه جنسندن بر نبات‌که : چیچکلری غایت لطیفدر .

زلفلی = زانی اولان .

زلفلی بالطه‌جی = سرای همایون جناب ملوکانه خدمه‌سندن برصنف مخصوص .

زلفه = کوچوك صاچاق ، پوسکول § خط ثلث الفلرینك اوجنده‌کی چنکل .

زُلُوبِیَه [ت، ص] یمورطه ایله یاپیلیر بر نوع خمیر طاتلیسی .

زُمَرْ [ع، ص] زمره‌نك جمعی، زمره‌لر .

زُمُرُّدْ [ع، ص] جواهرجیلکده مستعمل برنوع ذی‌قیمت یشیل طاش § پك زیاده یشیل اولان شیدن کنایه .

زمردی / زمردین = زمرد کبی، زمرد رنکنده .

زُمْرَه [ع، ص] فرقه، طاقم § صنف § جنس، نوع § جماعت .

زُنّارْ [ع ، ص] پاپاسلرك بللرینه باغلادقلری اوجلری صارقیق قوشاق . [جمعی : (زنانیر) کلیر .]

زُنْبُورْ [ع ، ص] اشك آریسی . [بال آریسنه (نحل) دینور .]

زُنْجُفْرَه [ع ، ص] جیوه ایله کوکورتدن معمول برنوع قرمزی بویا .

زُوّارْ [ع ، ص] زیارت ایدیجی، ایدن معناسنه اولان (زائر) ك جمعی .

زُودْ [فا ، ص] چابك، چالاك، سریع .

زودی = چابکلك ، چالاکلك .

زُورْ [ع ، ص] یالان، کذب § اصلسز، اویدیرمه .

شاهد زور = یالانجی شاهد .

زُورْ [فا ، ص] قوت، جبر، کوچ .

زوربا = { اصلی زوربازودر } قوتلی ، کوجلی § جبراً بر ایشی یاپدیران .

زورمند = قوتلی .

زور ایله = جبراً .

زورلامق = جبر ایتمك ، زور ایله ایشلتمك .

زوراکی = { روجه شیوه‌سنه تقلیداً اویدیرلمش برکلمه‌در .] ایسته‌میه‌رك ، جبراً کرها .

زُورْ [ت، ص] {فارسی (زور) دن مأخوذ‌در . } کوچ ، مشکل ، صعوبتلی ، زحمتلی

زور زورینه = انجق ، طاره طار ، کوچ بلا .

زُورْنا [ت،ـ] {فارسی (سرنا) دن محرفدر} شدتلی بر سس چیقاران واکثریا طاول ایله برلکده چالینان بوری کبی بر نوع چالغی .

زیل زورنا = پك زیاده سرخوش اولان .

زورناجی = زورنا چالان .

زُوقَه [ت، ـ] بالق طوتمق ایچون مستعمل بالق شکلنده اوجی ایکنه‌لی قورشون .

زوقه‌یی یوتمق = آلدانمق قاپلمق .

زُوگُورْتْ [ت، ص] پاره‌سز، مفلس .

چهره زوکوردی = چرکین، قبیح الوجه .

زوکورتلك = پاره‌سزلك ، مفلسلك .

چهره زوکورتلکی = چرکینلك .

زوکورتلەمك = زوکورت اولمق ، پاره‌سز قالمق .

زُهّاد [ع، ـ] صاحب زهادت ، متقی معناسنه اولان (زاهد) ك جمعی .

زُهْد [ع، ـ] حظوظات دنیویه‌یه رغبت ایتمیوب هرصورتله پرهیزکار اولمق، امر دینده پرهیزکارلق .

زُهَرَه [ع، ـ] منظومهٔ شمسیه داخل اولان سیارات سبعه‌دن بری و بتون کواکب مرئیه‌نك اك پارلاغی ومریخدن صکره کرهٔ ارضه اك قریب بولنان برکوکب معروفك اسمیدر. [صباحلری طلوع شمسدن اول و آقشاملری غروب شمسدن صوکره رؤیت اولنان (کاروان قیران) ، (چوبان کوکبی) ناملریله‌ده یاد ایدیلن بونجم منیرك دور نجومیسی مدتی تقریباً (٢٢٤) کون وحرکت دورانیه‌سی مدتی (٢٣) ساعت (٢١) دقیقه وقطری (٩٥٤) بیك کیلومترو اولوب تقریباً کرهٔ ارض جسامتنده‌در.] ازمنهٔ سابقه‌ده عشق پریسی اوله‌رق طانینیردی .

امراض زهرویه = حرقة البول ، فرنکی و بومشاق شانقردن عبارت اوچ خسته‌لق که عمومیتله مقارنت ایله سرایت ایدرلر .

زهره جبین = یوزی زهره دینلن کوکب کبی پارلاق اولان .

زُهُوْر [ع، ـ] پارلاقلق .

زُهُوقْ [ع، مص] باطل و بیهوده اولمق § محو ومضمحل اولمق .

زُهَیْر [ع، ـ] (نباتات) کوچوك چیچك .

زُیُوتْ [ع، ـ] زیتون یاغی ، زیتون یاغی قوامنده اولان دیکر یاغلر معناسنه اولان (زیت) ك جمعی .

زیوت طیاره = علی العموم قوقولی وعطری یاغلرکه : قپاقلری آچیق قالنجه طیران ایدرلر .

زُیُوفْ [ع، ـ] اقچه قالب ، مغشوش اولمه معناسنه اولان (زیف) ك جمعی § مغشوش، قالب اقچه‌لر .

ژ [قا،ت] الفباى عثمانينك اون دردنجى حرفى اولوب ابجد حسابنده (ز) كبى (٧) رقمنه اشارتدر. لاتين حروفاتنده شو ☚ (G) صورتده اولديغى كبى صاغر ودلسزلره مخصوص الفباده شكلى شودر : ☚

لسانمزده مستعمل خطوط متنوعه‌ده (ژ) نك اشكالى بروجه آتيدر :

ژ .... كوفى

ژ .... تعليق

ژ .... ثلث

ژ .... نسخ

ژ .... سياقت

ژ .... توقيع

ژ .... ديوانى

ژ .... جلى

ژ .... اجازت

ژ .... رقعه

ژ .... ريحانى

ژ .... شجرى

ژابوراندى [ج ، ـ] Jaborandy ذات الفلقتين شعبه‌سندن سزابيه فصيله‌سنه منسوب اوراق طبابتده معرق كبى مستعمل بر شجيردر .

(ژابوراندى)

ژاپون آيوه‌سى [ت، ـ] ذات الفلقتين شعبه‌سندن خنازيريه فصيله‌سنه منسوب ژاپونيادن كلمه برنوع آيوه آغاجيدر ٢٥ متره قدر طولى واردر . چيچكلرى ماوى وچاك شكلنده‌در .

(ژاپون آيوه‌سى)

ژاپون گلى = ذات الفلقتين شعبه‌سندن . ورديه فصيله‌سنه منسوب ژاپون وچين طرفلرنده بولنور غايت كوزل چيچكلر آچار برنوع گلدر .

ژارال [ج ، ـ] ذات الثديانك مميزه فرقه‌سندن آسيايه مخصوص بر نوع قويوندر .

(ژارال)

ژاژ ـ ژاژه [فا، ـ] باطل ، بیهوده ، بالایه‌نی سوز ، هرزه § دوه دیكنی .

ژاژخا ، ژاژخور = باطل، بیهوده‌سوز سویلاین هرزه‌كو ، هرزه‌وكیل . هذیان ایدن .

ژاژخایان = جمع: ژاژخا .

ژاغار [ج. ـ] ذات الثدیانك آكل اللحوم فرقه‌سندن آمریقای جنوبی‌یه مخصوص برنوع قپلاندر .

(ژاغار)

ژاقانا [ج ، ـ] طیور شاطئیه‌دن منطقهٔ حاره‌ده بولنور برنوع یلوه قوشیدر .

(ژاقانا)

ژال ـ ژاله [فا، ـ] كیجه یاغان چی ، شبنم ، قراغی ، نم .

ژالاپا [ج، ـ] فصیلهٔ علقیه‌دن كوكلری زیاده‌سیله مسهل آمریقانك برنوع نباتیدر .

(ژالاپا)

ژاندارمه [ج ، ـ] (Gendarme) محافظهٔ آسایشه مأمور معاشلی برصنف عسكر ، جاندارمه منتظم ضبطیه .

ژوآنوللا [ج، ـ] (juanulla) ذات الفلقتین شعبه‌سندن بادنجانیه فصیله‌سنه منسوب برشجیره‌در پرو وقولومبیاده بولنور .

(ژوآنوللا)

ژاء مفتوح

ژَرْد [فا، ص] چوق یین ، اكول .

ژَرْف ـ ژَرْفا [فا، ص] درین ، عمیق § چوق ، كثیر ، بسیار § هر شیئنك كنه وحقیقتی .

ژرف‌بین = اهل دقت .

ژَرْفین [فا، ـ] سورمه ، قاپوسورمه‌سی قاپو آردینك طیاغی .

ژغاز [فا ، ـ] یاس ، كوف § نعره ، صدای بلند .

ژَنْده [فا، ص] ییرتیق، یامه‌لی ، اسكیمش (البسه وسائره)

ژنده‌پوش = اسكی پوسكو شی كیین .

ژَنْك [فا، ـ] { (آژنك) مخففی . } پاس ، كوف ، كیر .

ژنكدار ، ژنكبسته ، ژنكپذیر = پاسلی ، كوفلی ، كیرلی .

ژَنْكار [فا، ص] باقر پاسی، حمض نحاس.

ژنكَله [فا، ـ] حیوانده چتال طیرناق § چاتال طیرناقلی حیوان .

ژَه‌اوپه‌لی [ج، ـ] (Géopelie) طیور متناوله‌دن حمامه جنسندن برنوع كوكرجیندر .

(ژه اوپه‌لی)

ژَه‌اوتری [ج ، ـ] اسماك ذات الفم مستدیر جنسندن آمریقاده بولنور برنوع بالقدر .

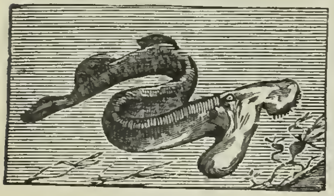

(ژه اوتری)

ژَه‌اوزنیت [ج، ـ] طیور دوریه‌دن آمریقای جنوبی‌یه مخصوص برقوشدر . وجودی كوچوك وظریفدر .

(ژه اوزنیت)

ژَه‌اومیس [ج ، ـ] (Géomys) (حیوانات) حیوانات قاضمه‌دن آمریقایه مخصوص برنوع فاره‌در .

(ژه اومیس)

ژەفرسونیا [ج ، س] (نباتات) زرشکیه فصیلەسندن جماهیر متفقەده منبسه ومدرر کبی مستعمل بر نباتدر.

(ژه فرسونیا)

ژەلادا (Gélada) [ج ، س] (حیوانات) ذات الثدیانک ذات الایادی اربعه فرقەسندن باشی کوپکه بکزەین بر جنس مایمونده. باش واوموز طرفلرندەکی تویلری اوزون وپارلاقدر. آسیا اورمانلرنده بولنور.

(ژه لادا)

ژیبون [ج ، س] (حیوانات) ذات الثدیانک ذات الایادی اربعه فرقەسندن آسیانک بر نوع مایمونیدر.

(ژیبون)

ژاء مکسور

ژیان [فا ، ص] خشملی ، قزغین ، کوکرەمش [اکثریا آرسلانه وصف اولور.]

ژیمناستیق [ج ،س] ☜ [جمناستیق]

ژیوه [فا،س] جیوه،زیبق ، سیماب .

ژاء مضموم

ژغال [فا،س] کمور،فحم، معدن کموری .

ژورنال [ج س] (Journal) جورنال (تجارت) یومیه دفتری ‖ ضابطه مامورلرینک مشهودلری اولان وقایعی مبین اولەرق مرجعلرینه تقدیم ایلدکلری ورقهٔ رسمیه .

لیمان ژورنالی = (بحریه) کمینک لیمانده بولندیغی مدتجه وقوعاتنک قید اولندیغی دفتر .

سیر ژورنالی = (بحریه) کمینک اثنای حرکتندەکی وقوعاتنک قید اولندیغی دفتر .

ژورنالجی = وقایع عسکریه‌یی قید وضبط ایدن مامور .

دوام ژورنالی = دوائر رسمیه‌ده واقلامده مامورینک وقت معیننده کلوب کیتدکلرینی قید وتعیینه مدار اولان جدول .

ژوری [ج،س] (Jury) (حقوق) جنایتله متهم اولانلرک اوجرمی حقیقة اشلیوب ایشلەمدکلرینه واسباب مخففه بولنوب بولنمدیغنه وجدانا قرار ویرملك اوزره موثوق ومعتمد ذواتدن تشکیل اولنان هیئت مخصوصه، هیئت عدول،

ژوژقومیسر [ج ،س] (حقوق Juge Commis.) (saire افلاس معاملاتنه باقمق اوزره جانب محکمهٔ تجارتدن تعیین اولنان مامور مخصوص.

ژولیده [فا،ص] بربرینه کیرمش، طاغینق، قاریشق { اکثریا صاچه وصف اولور : موی ژولیده . }

ژ

س [ع،فا،ت،حر] حروف عربیه‌نك اون ایكنجی والفبای عثمانیه‌نك اون بشنجی حرفی اولوب ابجد حسابنده (٦٠) عددینه دلالت ایدر . لاتین حروفاتنده شو [S] صورتده اولدیغی كبی صاغر ودیلسزلره مخصوص الفباده شكلی شودر

§ محاوراتده (سؤال) كلمه‌سنه بدل اوله‌رق قوللانیلدیغی كبی علوم ریاضیه‌ده‌دخی حلی مطلوب اولان كمیت مجهوله یرنده استعمال اولنور. س = ب + ح جمله‌سنده اولدیغی كبی شیندن تفریق ایچون (سین مهمله) اسمیله‌ده معروفدر. خطوط متنوعهٔ عثمانیه‌ده شكلی بروجه آتیدر :

س .... كوفی

س .... تعلیق

س .... ثلث

س .... نسخ

س .... سیاقت

س .... توقیع

س .... دیوانی

س .... جلی

س .... اجازت

س .... رقعه

س .... ریحانی

س .... شجری

سا ـ سای [فا،ص] صوریجی معناسنه اولان (سایدن) مصدرندن اسم مصدر اولوب صوریجی صوریندیجی معناسنه اوله‌رق تركیبله مستعملدر. § ادات تشبیه ، كبی ، مانند ، بكزر .

جبهه سا ـ جبهه سای } = آلن صوریجی
جبین سا ـ جبین سای } = یوز صوریجی.

غیر سا = غیر كبی ، غیره مشابه .

سائب [ع،ص] بربره ، برجهته تماس وارتباطی اولمیان .

سائبه [ع،ص] دابهٔ مهمله، باشی بوش براقلمش حیوان .

سائر [ع،ص] باقی ، برشیدن باقی قالان دیكر شیء § ماعدا ، باشقه ، دیكر § سیر وحركت ایدن ، سیار ، یولجی ، حركتده اولان .

سائر فی المنام = اویودیغی حالده قالقوب گزینن .

سائره [ع، ص] محذوف جمله‌ره صفت اوله‌رق قوللانیلور سائرك مؤنثی باشقه دیكر ، غیر ، باقی § سیر وحركت ایدیجی .

سائغ [ع، ص] بوغازدن قولایلقله كچن (مأكولات ومشروبات) .

سائق [ع،ص] سوق ایدیجی ، ایدن § سوریجی ، سورن .

سائقه [ع،ص] سوق ایدن حالت، كیفیت. [موصوفی دائما محذوفدر]

سائل [ع ص] صوریجی ، سؤال ایدن § دیلنجی § آقیجی ، آقان .

سائمه [ع،ص] باشی بوش اوله‌رق كندی حالنده جایره ، بیانه صالویرلمش حیوان ، حیوانات [جمعی : (سوائم) كلیر .]

سابح [ع،ص] یوزیجی ، یوزن ، صودە یوزن ، صویە باتمـاز اولان (سابحات) سابحك مؤنثی اولان (سابحە) نك جمعی . سابحەلر § سفینەلر § نجوم وکواکب § ارواح مؤمنین .

حوض سابح == ایچندەکمی انشا وتعمیر ایدیلن سیار وقابل نقل حوض .

سابح بطاریە == (بحریە) ساحل محافظەسنە مخصوص طوپلی زرهلی .

سابحە [ع،ص] سابحك مؤنثی § کمی ، سفینە [ج : (سابحات) کاثیر.]

سابع [ع ، ص] یدنجی، هفتم، التنجینی متعاقب اولان صاپی .

باب سابع == یدنجی باب .

سابعاً == یدنجی اولەرق ، یدنجی اولمق اوزرە .

سابعە == (سابع) ك مؤنثی .

سابغ [ع،ص] تام ، اوزون ، مفصل .

سابغە == (سابغ) ك مؤنثی .

سابق [ع،ص] کچیجی ، کچن، سبق ایدن § تقدم ایدن ، اولجە واقع اولان .

سابقاً == اولدن ، اولدن وقوعبولان § (لاحق) مقـابلی . شمدیکندن اول بر مأموریتدە ، خدمتدە بولنان .

سابق البیان } سابق الذکر } == ذکری کچمش ، ذکری کچن ، مذکور ، مبحوث .

سابقە == (سابق) ك مؤنثی .

سابقۀ مکررە اصحابندن ==(حقوق) دفعاتلە محکوم ، مجرم اولمش آدم§ بر آدمك اولجە محکومیتنی منتج اولان جرم، قباحت.

سابقەلی == (حقوق) اولجـە ینـە محکمەیە دوشوب محکوم اولمش اولان آدم .

سابقون } سابقین } == ج : (سابق)

سابقین اسلام == الك اول دائرۀ منجیۀ اسلامە داخل اولان قرق ذات .

ساتر [ع ، ص] ستر ایدیجی ، ایدن ، اورتیجی ، اورتن ، قاپلیان .

ساتر العیوب == قوللرینك قباحتی ستر ایدن جناب حق ، (ستار العیوب) دها زیادە مستعملدر .]

لحاف ساتر == قاپوق ، زار ، غشاء .

ساتورنی [ج،ـ] (حیوانات) خرشفی الجناح حشراتدن لیلی کلبکلرك الك ایری نوعندندر قنادلری اوزرندە دائروی رنکلرلە ممتازدر.

(ساتورنی)

ساج [ت ، س] اینجە دمیر صفیحەدن معمول اولان § [ع] پك سرت ومقبول بر آغاج .

ساج اپاق == اوجاقدە ، منقالدە، اوزرینە تنجرە وساٸرە قونیلان اوچ آیاقلی دمیر آلت § بر آرەدە بولنان اوچ کشی .

ساجد [ع.ص] سجدە ایدیجی ، ایدن تعظیم وتعبد قصـدیلە باشنی آلنینی یرە قویان [جمعی : (سجود) کاثیر .]

ساجع [ع،ص] مسجع ، مقفی سوز سویلین آدم § مقدم .

ساح ـ ساحات [ع،س] ج: ساحە.

ساحر [ع ، ص] سحر ایدیجی، ایدن ، بوکوجی ، سحرباز، افسونکار، فلان .

ساحرە == (ساحر)ك مؤنثی، سحرباز قادین .

ساحرة النساء == قادینلرك سحربازی.

ساحق [ع،ص] سحق ایدیجی ، ازوب دوکیجی .

ساحقە == (ساحق) ك مؤنثی § سوبجی قادین .

ساحل [ع،س] دکز، نهر ، کول کناری، دریا یالیسی، یالی، قیی .

ساحل اشارتی == کمیجیلرك سواحلی طانیمق ایچون نشان اتخاذ ایتدکلری بعض علائم طبیعیە ووضعیە .

ساحل محافظی == سـاحلی تجـاوزدن محافظەیە ویا قاچاقچیلغی منع ایچون ساحلدە معین محللرە اقامە ایدیلن افراد ومأمورین ضـابطەدن هر بری § سواحلی محـافظەیە مخصوص سفائن حربیە.

ساحل قوردونی == (طبقـات) دکز مـالغەلرینك تأثیراتیلە سـاحلە دوغری ایلرولایوب معین بر محلدە تراکم وبرسـد حالنـدە ترسب ایدن چاقل طاشی وقوم یغینلری .

ساحلخانە == دکز کنارندە مبنی خانە، یالی .

ساحلسرای == بیوك یالی .

ساحە [ع، س] عرصە، میدان، حولی .

ساختە [فا ، ص] یاپمق معناسنە اولان (ساختن) مصدرندن اسم مفعول اولوب یاپمە، اویدرمە، دوزمە، کوستریشدن عبارت معناسنەدر § قلب ، مغشوش ، مقلد .

ساختەکار == برشینك تقلیدینی یاپان، حیلەکار، قلبزن .

ساختەکاری } ساختەکارلق } == تقلیدجیلك، قلبزنلك.

ساختکی == ساختەلك ، قلبلق .

ساختە وقار == جعلی وقار وعظمت کوسترن، یاپمە طور اظهار ایدن .

ساخر [ع.ص] مسخرەلق ایدیجی، ایدن .

ساخط [ع،ص] منفعل، طارغین، عنفناك .

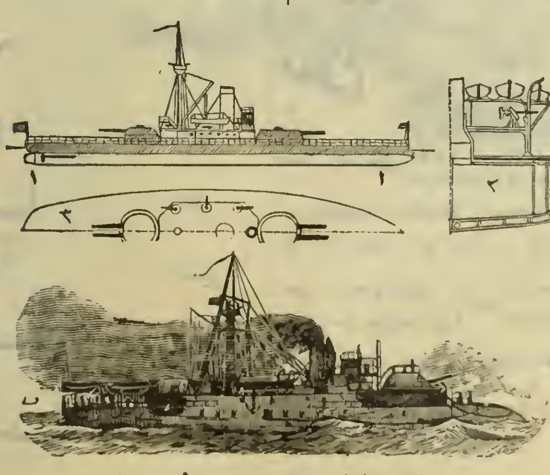

(ساحل محافظەسنە مخصوص سفینۀ حربیە)

سادّ [ع،ص] سد ایدیجی ، ایدن ، قپایان § مانع اولان § (طب) آقصو دینلن کوز پرده‌سیکه رؤیته مانع اولوب عملیهٔ لازمهٔ اجراسنی مستلزمدر .

سادات ـ سادَت [ع،ـ] بر قومك بیوکی ، معتبری ، اشرفی معناسنه اولان . (سید) ك جمعی § حضرت نبیٔ اکرم افندمزك نسل ونسب اقدسلرینه اتصالی ، نسبی اولان ذوات کرام § ایکنجیسی : طبجه اوزرینه پرده ، آقصو کاش اولان کوزه‌ده وصف اولور .

سادِج [ع،ص] (ساده) ایله مترادفدر .

سادِس [ع،ـ] آلتنجی ، بشنجیدن صوکره کلن عدد ، مرتبه .

سادساً = آلتنجی اوله‌رق ، آلتنجی اولمق اوزره ، آلتنجی درجه‌ده .

ساده [ع، ص] بسیط ، غیر مرکب ، دوز § تمیز ، خالص ، غیرمغشوش § زینتسز ، نقشدن ، تزییناتدن عاری ، عادی § طنطنه‌سز ، تکلفسز § قهوه حقنده : شکرسز ، سودسز § صافدرون آدم ، یالکز ، آنجق .

روغن ساده / **ساده یاغ** | یمك یاغی . { زیتون یاغندن تفریق ایچون بو صورتله قوللانیلور }

ساده دل / **ساده لوح** } = تمیز یورکلی ، ایی قلبلی ، حیله ایله مناسبتی اولمیان .

ساده دلانه = ساده دلجه‌سنه .

حسیات ساده دلانه = (ادبیات) صافدرونانه ، لاابالیانه سوزلرله مالی اولان عباره .

ساده دلی = ساده دللك ، صافلق .

ساده‌کی = ساده‌لك ، صافلك . دوزلك .

ساده رو = یوزی تویسز ، دلیقانلی .

ساده کار = قیوجی طاسلاقجیسی .

ساذَج [فا،ص] {عربی (ساده) دن محرف ومفرددر } ساده ، بی نقش ، غیر مخلوط ، صافی ، خالص .
« سوز برنقش ساذج بی رنکدر اما برهمزن صورتکدهٔ کون ومکاندر »

سادِر [ع،ص] متحیر ، سرکشته اولان .

سارّ [ع،ص] فرح وسرور ویریجی ، سویندیرن ، باعث مسروریت اولان .

سار [فا،ا] کثرت ومحلیت بیان ایدر اداتدر .

چشمه‌سار = چشمه‌لری چوق اولان محل .

کوهسار = طاغلق یر .

سارا [فا،ص] خالص ، صافی .

ساربان [فا،ص] دوه‌جی .

سارت [ت،ـ] (بحریه) حصیردن خلاط .

ساردالیه [ج،ـ] فوچی ویا قوطی ایچنده اصنیف ایداش کوچوك بالقلر § غلبه لکدن کنایه .

ساردون [ت،ـ] (بحریه) اخلامور قابوغی لیفندن معمول خلاط ـکه : باغجیلر طرفندن استعمال ایدیلور .

ساردونیه [ج،ـ] مختلف رنکلرده طوپ طوپ غایت کوزل چیچك اچان نبات .

سافزساردونیه سی = ساردونیه نك الك مقبول جنسی اولوب عینی چیچکی تشکیل ایدن اوراقك مختلف رنکلی اولمسی دیکر ساردونیه‌لردن تفریقنه مدار اولور .

سارِق [ع،ص] خرسز ، اوغری ، دزد ، حرامی .

سارقود [ج،ـ] (حیوانات) بومادهٔ متجانسه‌دن مکون حوینات اطلاق اولنوب حیوانات ابتدائیه‌دن میقروبلر ، آمیبلر ، یاقاموزلر سارقودیه قسمنه داخلدرلر .

سارقوزین [ج،ـ] (کیمیا) طعمی شکرلی بر ماده اولوب شبه قلویلر ایله برلشه‌رك املاح احداث ایدر .

ساری [ع،ـ] سرایت ایدیجی ، ایدن [امراض حقنده مستعملدر .] مستولی ایله ساری بیننده فرق واردر . ساری افرادك بریندن دیکرینه کچن امراضه اطلاق اولنوب مستولی ایسه بر مملکته مسلط اولنجه درحال یاییلان ، انتشار ایدن مرضلردر .

ساریه = جمع موصوفلره صفت اوله‌رق استعمال ایدیلورکه : (ساری) نك مؤنثیدر .

سارِیك [ج،ـ] (حیوانات) ذات الثدییان طائفه‌سندن عدیة الاشبه وحیوانات کیسه فرقه‌سندن اولوب آغاجلره طیرمانور برجنس ایلی حیواندر . آغزلرنده (٥٠) قدر دیشلری واردر .

ساز [ت،ـ] حصیر وسپت وسائره § اینجه ساز .

سازلق = ساز دینلن نباتاتك کثرتله بولندیغی محل ، قامشلق .

دکزسازی = (سارغاس) ذات اللقاح

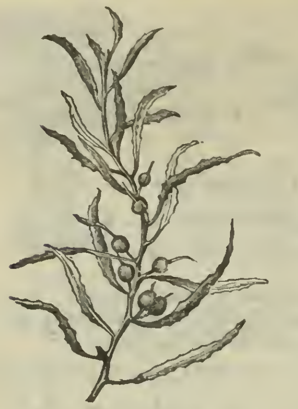

(دکزسازی)

خفیه‌دن بیوك دکزلرده زیاده نشو ونما بولور برنوع اشنیه‌دیر .

ساز [فا،ـ] چالغی § عود وطنبوره مشابه برنوع چالغی .

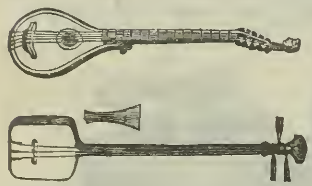

(ساز)

اینجه ساز = دف ، قانون ، کمان کبی الاتورقه چالغی طاقمی .

ساز [فا،ص] یاپیق ، دوزملك ، اویدرمق معناسنه اولان (ساختن) مصدرندن صیغهٔ امراولوب وصف ترکیبی حالنده استعمال اولنور .

چاره‌ساز = چاره بولان .

خاطرساز = خاطر ، کوکل یاپیجی .

سازکار = اویغون ، موافق .

سازکاری = اویغونلق ، موافقت .

ناساز = اویغونسز ، مناسبتسز .

ناسازی = ناسازلق .

سازی = یاپیجیلق وترتیب ایدیجیلك .

سازان [ت،ـ] سازلی وطورغون صولرده بولنان برجنس بالق .

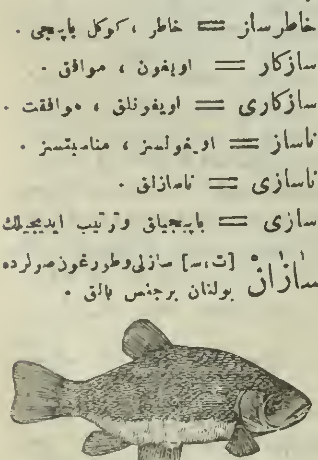

(سازان بالغی)

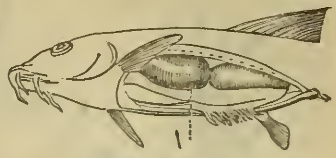

(سازان بالغنك طبيعى كيسه‌سى)

سازنده [فا،ص] ساز چالان ، چالغيجى § ياپيجى ، ترتيب ايديجى .

ساژو [ج،ص] (Sajou) (حيوانات) ذات الثديانك ذات الايادىٔ اربعه فرقه‌سندن آمريقاده آغاجلر ازرنده ميوه‌لرله كچينن برنوع مايمونددر .

ساطح [ع،ص] بريوزنى آچوب بسط ايدن جناب خالق كائنات .

ساطع [ع،ص] يوكسلوب ميدانه چيقان ظاهر اولان، تظاهر ايدن .

ساطور [ع، ص] بيوك قصاب بيچاغى § ات قيمق، كسمك ايچون مستعمل آلت قاطعه .

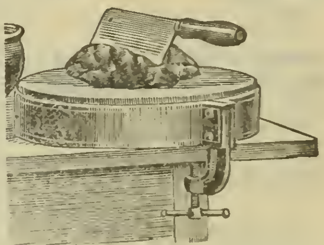

(ساطور)

ساطورجى = ساطور قوللانان .

ساعت [ع،ص] شمسك نصف النهاردن متواليا ايكى دفعه مرورى بيننده كچن مدتك (٢٤) جزئندن هر بريكه : (٦٠) دقيقه‌يه منقسمدر . جزء وقت § وقت ، زمان ، آن § وقت معين ، وقت مقدر ، اجل § قيامت ، يوم حشر § برساعت ظرفنده عادى يوريشله قطع اولنان مسافه كه : اوچ ميلدن يعنى بش كيلو مترودن عبارتدر . جمعى (ساعات) كلير . § وقت كوسترن ، بيلدرن آلت معروفه كه : انواعى واردر .

اشراط ساعت = علامات قيامت .

اشرف ساعت = زمان سعد .

لانورقه ساعت = غروب شمس مبدأ يعنى (١٢) اتخاذ ايديله‌رك تنظيم ايدلمش اولان ساعت كه : بتون بلاد شرقيه‌ده مرعى و مستعملدر .

الافرانقه ساعت } زوالى ساعت = شمسك نصف النهار اوزرينه كلديكى زمان يعنى اوكله وقتى مبدأ ، (١٢) اعتبار ايديلن ساعت كه : بتون اوروپا وآمريقاده معتبردر .

ساعت باشى = مجلسده بولنان بره هر كسك سكوته واردیغى زمانه اطلاق اولنور .

برساعت اول = برآن اول .

چالار ساعت = ساعت باشلرنده ويا هر ياريم ساعتده بركره چالان، صدا چيقاران ساعت .

ساعتجى = ساعت اعمال ويا تعمير ايدن صنعتكار .

ساعتجيلك = ساعتجى صنعتى .

ديوار ساعتى = ديواره آصيلان رقاصلى ويا رقاصسز ساعت .

منبه ساعت = ايستنيلديكى زمان چالان . يعنى اوزون و شديد بر سس چيقارمق اوزره قوريلان ساعت .

(ديوار ساعتى)

ساعت قپاغى = ساعتك هر ايكى ويا يالكز بريوزنى قاپلايان قپاق .

ساعت قله‌سى = اوزرينه اطرافدن اوزاقدن كورينه‌جك درجه‌ده بيوك ساعت قونيلان يوكسك قله .

ساعت قوردونى = قوين ساعتلرينك مربوط بولنديغى زنجير، كوستك، قوردون .

قوم ساعتى = اوچ اوجه كتيرلمش و برمجراى صغيرايله بربرينه ربط ايدلمش ايكى زجاج مخروطى ناقصدن عبارت اولوب برينك درونده بولنان قوم دانه‌لرى تام بروقت معين ختامنده، تماماً ديكرينك داخلنه كچمك اوزره بالحساب اعمال ايدلمش آلت [بحريون (قوم ساعتى) بيننده «قوله» ناميله معروفدر] .

قوين ساعتى = يلك كى جيبنده طاشينان ساعت .

ساعت ماكنه‌سى = ساعتك ايشلمسنى موجب اولان آلات وادوات داخليه .

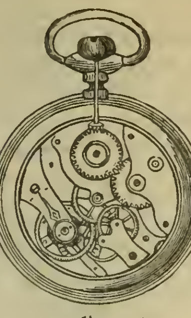

(ساعت ماكنه‌سى)

ساعد [ع ، ص] ديرسكدن بيلگه قدر اولان قول قطعه‌سى .

ساعور [ع،ص] اوجاق، فرون، تنور .

ساعى [ع،ص] چاليشان ، سعى ايدن § سرعتله يوريجى § مباشر ، خبرجى .

ساغر [فا،ص] قدح ، جام ، پياله .

ساغو [ج، ص] (نباتات) بلساميه فصيله‌سندن ممالك حاره‌يه مخصوص بر آغاجدر . بوكا اتمك آغاجى دخى ديرلر . چونكه نخ قطعه‌سندن شق صورتيله مغذى برماده چيقاريلور بونى چيقارمق ايچون موسمنده برليلر آغاجه برطاقم شقلر اجرا ايدرلر . ميوه‌لرى مدور و بيضى الشكلدر .

سافر [ع،ص] سفر ايديجى، ايدن، سفريه .

سافل [ع ، ص] آشاغى ، الچاق ، دنى (اسفل) دها زياده مستعملدر .

ساق [ع ، ص] (طب) ديز ايله طوپوق آره‌سنده‌كى قسم، اينجك كميكى ايله عظم شظيه‌دن مركب اولان قسمى § (نباتات) نباتك كوكيله ياپراقلرى آره‌سنده‌كى قطعه‌، صاپ ، محور نباتك ازهار، اوراق وازهارى حامل اولان قسمى . [جمعى : سوق وسيقان كلير .]

ساق تحت الارض = (نباتات) ساق زمين ايچنده بولنان نباتات .

ساق ترابى = (نباتات) ساق زاحفك تحت الارض اولان نوعى كه : بوكا (ساق زاحف تحت الارض) دخى دينور .

ساق درنى = (نباتات) ساق ترابينك بر شيشكينلكندن عبارت اولوب لشو ونما بولديغى محلك ياردميله عمودى كوچولرك بوادلاق برشكل آلان ساق .

(ساق)

١ ـ درت سنه‌لك برسانك قطع مستعرضیسی. آ ـ مخ . ب ـ خشب ابتدائی . ث ـ برنجی سنه‌دن دردنجی سنه‌یه قدر خشب ثانیه . د ـ طبقهٔ قامبیال . ٤ درت سنه‌لك طبقهٔ کتانیه . ف ـ قشر . ع ـ طبقهٔ منطاریه . ٢ ـ تنبت ایتمش برخزوع. ا ـ ساق . ب ـ غنوه ث ـ جذر. ٣ ـ زعفران. آ ـ اولکی سنه‌نك ابی . ب ـ سنهٔ حالیه‌لبی . ث ـ کله‌جك سنه تشکل ایده‌بلك اب . ٤ ـ مهر سلیمانك ساق درنیسی . ٥ ـ پاتاتسك ساق درنیسی. آ ـ ساق هوائیسی ب ـ ساق تحت الارضیسی . ث ـ جذری . ٦ ـ چیلك فدانك ساق زاحفی . ٧ ـ چیت صارماشیغنك ساق متهالقی . ٨ ـ عمر اوتنك ساق متهافتی. ٩ ـ صارماشیغك ساق متسلقی. ١٠ ـ یبان کتانك ساق مصه‌سی . ١١ ـ خرما آغاجنك ساق مستقیمی . ١٢ ـ بغدای ساقی .

ساق ذات الفلقتین == (نباتات) قطعهٔ قشریه ایله قطعهٔ خشبیه‌یی حاوی اولان ساق.

ذوساق == (نباتات) ساق مرئی اولان نبات

ساق زاحف == قاعدهٔ کلیه‌یه مغایر اوله‌رق یره یاتان، یرده سورن ساقلر . (چیلك کبی)

عدیم الساق == (نباتات) غایت قیصه اولمق حسبیله ساقی غیرمرئی اولان نباتات .

ساق قائم == دیکنه، عمودی اولان ساق.

ساق مائل == مائل ، اکری اوله‌رق ظهور ایدن ساق .

مثلث متساوی الساقین == ایکی ضلعی بربرینه مساوی اولان مثلث. ☜ (مثلث)

ساق هوائی == (نباتات) نباتك فوق الارض اولان ساقی [چونکه: ساق ایکی قسم اولوب بری فوق الارض دیکری تحت الارضدر]

ساقین == ایکی ساق ، ایکی ضلع .

ساقِز [ت ، م] بعض آغاجلردن صیزاره‌رق حاصل اولان صمغ کبی یاغلی بر ماده . § کنکر دیکننددن وساقز آغاجندن چیقان بیاض صمغ که آغزده چیکنه‌نیر.

ساقز اغاجی == ذات الفلقتین شعبه‌سنك تره‌منتیه فصیله‌سنه منسوب بر آغاجدر

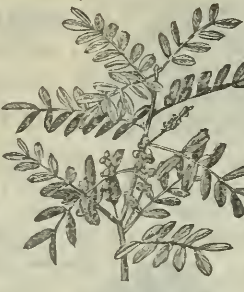

(ساقز آغاجی)

چام ساقزی == چام آغاجندن چیقان ساقز ، رچینه. ☜ (راتینج)

چکه ساقزی == وردزبان.

چنکل ساقزی == آغزده چیکنه‌نن ساقزك بر نوعی .

قره ساقز == قره کونلك § زفت، قطران § یاپشقان، مسلط آدم .

ساقز قباغی == (قباغه باق)

لبان ساقزی == کونلك

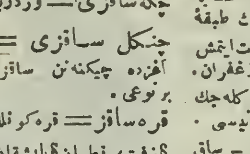

(چنکل ساقزی)

بر ساقزی == لطرون ، نفت معدنی .

ساقسونیا [ج ، م] آلمانیانك بو نام ایله معروف قطعه‌سنده اعمال ایدیلان غایت مقبول پورسلان اوانی .

ساقسی [ت، م] ایچنه چیچك، فدان دیکیلن کوچوك طوپراق قاب § سوس ایچون سالونلره قو- نیلان پورسلان اوانی . وازو .

ساقِط [ع، ص] سقوط ایدیجی، ایدن، دوشوجی، دوشن § حکم واعتباردن دوشن، حکمی قالمیان § وقتسز ویا برسبب تأثیریله رحم مادردن دوشن چوجق .

(ساقسی)

ساقه [ع، م] {جمی : (سائق) اوردونك کیریسی اولان عسکر طاقمی ، مؤخر الجیش، دمدار .

ساقی [ع، ص] صولایان ، قدح صونان .

ساقیلك == ساقی وظیفه‌سی، ساقی ایشی .

ساقِیَه [ع، م] (ساق) نك مؤنثی § قویودن ویا نهردن صو چکمکه مخصوص برنوع دولاب.

ساکِب [ع، ص] دوکیلیجی، دوکیلن .

ساکِت [ع، ص] سکوت ایدیجی، ایدن، خاموش .

ساکِن [ع، ص] حرکتسز اولان، حالی اوزره طوران § کندی حالنده اولان ، حلیم ، یراماز اولمیان § اوطوریجی، اوطوران، مقیم § حرکه‌سز، جزملی حرف ، متحرکك عکسی .

ساکی [ج، م] (حیوانات) ذات الثدیانك ذات الایادی اربعه فرقه‌سندن آمریقای جنوبی‌یه مخصوص صقاللی وقویروغی قالین برمیموندر.

سال [فا ، م] سنه، ییل، عام § ارضك کندی محرکی اوزرنده بردور کاملی اجرا ایلدیکی مدت که : (٣٦٥) کون کسور ساعتدن عبارتدر.

سال حال == ایچنده بولنیلان سنه .

سالخورده == اختیار ، مسن .

سالنامه == برسنه ظرفنده مأمورینجه وقوعه کلن تبدلات وترفعاتی وارکان مأمورینك اسامیسنی و رتب رسمیه‌یه عائد القاب سائره‌یی حاوی رسمی کتاب که : سنه‌ده بر نشر اولنور.

سالار [فا، ص] باش ، رئیس ، قوماندان اك بیوك آمر .

سپهسالار == سرعسکر ، خزینه ناظری.

سالار طائفه == طائفه‌نك بیوکی .

قافله سالار == قافله‌نك رئیسی .

سالاموره [ج، ـ] پینر، بالق، سبزه كبی شیلرك بوزلامق ایچون یاتیرلدقلری طوزلو صو § سالاموره‌یه یاتیرلمش پینر، سبزه، بالق

سالاموره صویی = طاتسز، یاوان شیء.

سالب [ع، ص] سلب ایدیجی، ایدن، جبراً قاپوب الان، ازاله، نزع ایدن § عدم وجود، عدم وقوعی اثبات ایدن § انكار ایدن.

سالبهٔ جزئیه = (منطق) محمولی موضوعه مساوی یاخود موضوعدن مطلقا اعم اولان قضیه.

سالبهٔ كلیه = (منطق) صدق موضوعی ایله محمولی بیننده متباین اولان قضیه.

سالبه = (سالب) ك مؤنثی.

قضیهٔ سالبه = جملهٔ منفیه § (منطق) برشیئك سلب وقوعنه دلالت ایدن قضیه

سالب [ت، ص] (ثعلب) صورتنده دخی مستعملدر اصلی عربیده ثعلب‌در) خدایی نابت بركوكدن چیقاریلان اونكه: سود ایله قیناديلرق صیجاق صیجاق ایچیلان مشروب.

سالبجی = سالب صاتان، سالب پیشروب صاتان آدم.

(سالب)

سالته بازبه [ج، ـ] (بحریه) كمیلرده سیقاره ایچمكه مخصوص محل

سالس [ج، ـ] (Salse) (طبقات) (چاموروولقانی) دینان كیللی چاموردن عبارت اوفاق تپه‌لر كه: ارتفاعلری ۱۰ مترویی تجاوز ایتمین بوتپه‌جكلردن وقت وقت غازلی چامورلر خروج ایدر.

سالف [ع ص] كچن، كچمش، سبق وتقدم ایدن.

سالف البیان / سالف الذكر } = بیانی، ذكری كچن، مذكور.

سالفه [ع، ـ] (سالف) ك مؤنثی § بوینك یوقاریسندن وقولاق یومشاغندن كوپریجك كمیكنك چوقورینه قدر اولان ناحیه‌یه یدن.

سالك [ع، ص] سلوك ایدن، مادی، معنوی برطریقه كیدن § طرائق عالیه‌دن برینه منسوب اولان، مرید.

سالم [ع، ص] سلامتله متصف، علتدن، مرضدن بری بولنان § نقصانی، سقطلغی اولمایان § عیبدن، قصوردن، خطادن مصون، بری اولان § امین، مستریح، مطمئن § (صرف) ثلاثیسنده حروف علت دینلن واو، یاء، الفدن بری بولنمیان كلمه.

سالماً = صاغ، صاغلام، محفوظ اوله‌رق § امنیتله، امین اوله‌رق.

سالماً قیمت = (فقه) عیوبدن عاری بر مالك ذكر قیمتی.

جمع مذكر سالم = (صرف) مفردی حروفنك صره‌سی بوزلقمزین یالكز ادات جمع علاوه‌سیله تشكیل اولنان جمع: مسلم، مسلمون كبی.

جمع مؤنث سالم = (صرف) مفردی حروفنك ترتیبی بوزلمیه‌رق یالكز جمع مؤنث اداتی علاوه‌سیله تشكیل ایدیلن جمع: مسلمه، مسلمات كبی { بونلرك غیری اوله‌رق جمعلر كلانه (جمع مكسر) نامی ویریلور. }

سالوس [فا، ص] ریاكار، دوزنباز.

سالوسی = ریا كارلق.

ساله [فا، ـ] ییلق، سنه‌لك.

صد ساله = یوز سنه‌لك.

سالیانه [فا، ـ] سنه‌ده بردفعه آلنان تكلیف رسمی، ویركو.

سالینومتره [ج، ـ] (Salinomètre) بحار فوزانلرنده‌كی صویك ویاهر هانكی بر محلولك حاوی اولدیغی طوز مقدارینی تعیینه مخصوص بر آلت، میزان الملح.

سالیه [ت، ـ] آغزدن آقان صو، توكروك.

سالیه‌لی = آغزندن سالیه‌سی آقان.

سام [ع، ص] زهرلین، آغولی، سمدار.

نباتات سامه = زهرلی اوتلر § (ـ) چولدن اسن غایت صیجاق قوری برروزكار كه: انسان وحیوانی سرسم وبعضاً تلف ایدر.

سام اورمق / سام چالمق } = سام یلنه معروض اوله‌رق متأثر اولمق.

سام [فا، ـ] قوس قزح، علائم سما.

سامان [فا، ص] طاقم، اسباب، ترتیب، انتظام حال § راحت، آرام، آسایش. § عقل، ادراك § ثروت، مالك.

بی سروسامان = پریشان حال.

سامانسوز = راحت وآرامی برباد ایدن.

سامح [ع، ص] سماحتلی، جومرد، سخی.

سامر [ع، ـ] كیجه‌لری طوپلانوب مصاحبت ایدنلرك مجلسی { مسامره بوندن مأخوذدر. }

سامع [ع، ص] ایشیدیجی، استماع ایدیجی، دیكله‌ین، مستمع § امتحانه داخل اولمق اوزره مكاتب عالیه‌ده یالكز معلمینك تقریرینی دیكله‌ین شاكرد.

سامعین = ج: سامع.

سامعه [ع، ص] (سامع) ك مؤنثی § قولاقده‌كی ایشتمه قوتی (حاسه سامعه‌دن مخفف.)

قوهٔ سامعه = ایشتمك خاصه‌سی.

سامن [ع، ص] یاغلی، سمیز، سمین.

سامه [ع، ص] (سام) ك مؤنثی § زهرلی حیوان.

سامی [ع، ص] یوكسك، عالی، مرتفع § مقام سامی، صدارتدن صادر اولان شیلره صفت اولور.

امرنامهٔ سامی / تذكرهٔ سامیه } = امرنامهٔ صدارت‌پناهی / تذكرهٔ صدارت‌پناهی.

سان [فا، ادات] ادات تشبیهدر، كبی، كزر، مثل.

یكسان = بركبی، بر دوزی‌ده.

ساناتوریوم [ج، ـ] بالخاصه متورمینك تداویلرینه مخصوص اولمق اوزره جبال اوزونده، سواحل بحرده تأسیس اولنان خسته‌خانه.

سانا توریوم (وزم خستەخانەلری)

١ — هیئت اداره پاویونی؛ ٢ — نسایە مخصوص قسم؛ ٣ — چماشیرخانه؛ ٤ — ارککْ اطفاله مخصوص قسم؛ ٥ — طفولیت اولی سننه مخصوص قسم؛ ٦ — دپو؛ ٧ — بانیو وتداوی بالماء قسمی؛ ٨ — تجرید پاویونی؛ ٩ — مطبخ؛ ١٠ — ازالهٔ تعفن پاویونی؛ ١١ — مشاهده پاویونی

سانتولین [ج ، ـ] (نباتات) مرکبه فصیلەسندن بحرسفید سواحلنده بولنور بر نوع ایلغیندر.

سانتونین [ج ، ـ] صولجان دوشیرمکده قوللانیلان بر نوع دوادر.

سانتیم [ج ، ـ] (Centime) یوزده بر دیمکدر § فرانقك یوزده بری اولان فرانسز اقچەسی که : ایکی پارەدن اکسیکجەدر . [بزده ایکی بچق سانتیم بر پاره اعتبار ایدلمشدر] § سانتیمتره.

سانتیمتره [ج ، ـ] (Centimètre) متره دنیان بکی آرشونك یوزده بر ویاخود دسیمترەنك اونده بر قسمی ، بکی پارمق .

سانح [ع ، ص] سنوح ایدیجی ، ایدن ، ظهور ، صدور ایدن § قلبه ، فکره طوغان . (سنوحات)

شرفسانح == (ارادات سنیهٔ حضرت پادشاهی حقنده مستعملدر) شرفله ظهور وصدور ایدن .

سانحه [ع ، ـ] سنوح ایدن فکر ، سوز ، ذهنه طوغان مطالعه ، ملاحظه [جمعی (سانحات) کلیر .]

سانحه آرا == سنوح ایدن .

سانسقریت [ج ، ـ] اسکی هندلسانی .

سانسقریت حروفاتی

ا	अ	ر	ऋ ृ	قا	क	ژا	झ
آ	आ ा	ر	ॠ ॄ	خا	ख	نا	ञ
ى	इ ि	ل	ऌ ॢ	غا	ग	تا	ट
ىٔ	ई ी	ئه	ए े	»	घ	»	ठ
ٯ	उ ु	ئه	ऐ ै	نا	ङ	دا	ड
او	ऊ ू	او	ओ ो	قا	च	»	ढ
		اوو	औ ौ	شا	छ	نا	ण
				ژا	ज	تا	त
						»	थ

دا	द	را	र
»	ध	لا	ल
نا	न	وا	व
پا	प	»	श
فا	फ	»	ष
با	ब	زا	स
»	भ	سا	ह
ما	म	ها	ळ
یا	य	لا	क्ष

سانطور [ت ، ـ] قانونه بکزر بر نوع ساز .

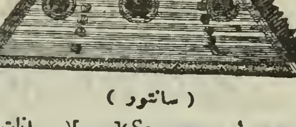

(سانتور)

ساواکو [ج ، ـ] (Savacou) (حیوانات) طیور شاطئیەدن آمریقایه مخصوص پوسکوللی بر قوشدر.

(ساواکو)

ساوه [ت ـ] مژده ، بشارت .

ساوەجی == مژدەجی ، مژده رسان ، مبشر .

ساهر [ع ، ص] کیجەلری اویانیق طوران .

ساهره [ع ، ـ] روی زمین ، یر یوزی § قیامتده تجدید بیوریلەجق ارض بیضاء § بیابان .

ساهرهٔ غبراء == خاکدان .

ساهور [ع ، ـ] کیجه وقت اویانیق اولمه § کیجه اویانقلغی § آی آغیلی ، هاله .

ساهی [ع ، ص] سهو ایدیجی ، ایدن ، خطا ایشلین . یاکیلان .

ساری [فا . ص] سوریجی ، سورن § مثل مشابه .

سایبان [فا . ـ] (طوغریسی) (سایه بان) در کولکەلك ، اوزری یاپراق وسائره ایله اورتیلی چارداق § بیوك چادر .

سایس [ع ، ـ] آتی تیمار ایدن واکاخدمت ایلین آدم ، سیمر .

سایسخانه == یولجینك یوك حیوانی که اوزرینه سایس دخی بینر .

سایه [فا ، ـ] کولکه ، ظل § حمایه ، صیانت § همت ، معاونت .

سایەدار } == کولکەسی اولان ، کولکه
سایه گستر } صالان ، کولکه ایدن § حامی ، صاحب .

سایه گاه == کولکەلی محل ، کولکەلك .

سایه نشین == کولکەده اوطوران .

سین مفتوحه

سب [ع . مص] سوکمك ، سوکوب صایمق ، شتم ، دشنام ایلمك .

سبائك [ع ، ـ] اریدلوب قالبه دوکلمش پارچه ، کولچه معناسنه اولان (سبیکه) نك جمعی .

سبابه [ع ، ـ] شهادت پارمغی ، باش پارمقدن صوکره کی پارمق .

سبابه گزا == حیرتندن پارمغنی ایصیران .

سباح [ع ، ص] صوده یوزیجی ، یوزن ، یوزگج .

سباحت [ع ، مص] { فی الاصل کسر سین ایلەدر . } صوده یوزمك .

سباحه == [ع . ـ] یوزیجی قوشلر صنفی .

سباك [ع ، ص] اریدیجی ، قالبه دوکیجی .

سبایا [ع ، ـ] جمع : (سبی) . حربده اسیر ایدیلن کیمسەلر [اکثریا نسوانه مخصوصدر .]

سبب [ع ، ـ] واسطهٔ توصل ، واسطهٔ ظهور ، برشیئك حصول ووقوعنی ایجاب ایدن شیء . واسطه ، وسیله ، بهانه § (عروض) برحرف متحرك ایله بر حرف ساکندن ویا ایکی حرف متحرکدن عبارتدر .

سبب اولمق == باعث اولمق ، ایجاب ایتمك .

بلاسبب == سببسز ، موجبسز ، مناسبتسز .

سبب تحتنده == برمقصد مخصوصله .

سبب ثقیل == (حرکت) ، (عظمت) کبی ایکی حرف متحرکدن عبارت اولان جزء .

سبب حیات == پدر ومادر .

سبب خفیف == (بن) ، (تن) ، (سن) کبی ایکی حرفدن مرکب برهجادن یعنی بر حرف متحرکله برحرف ساکندن عبارت اولان جزء .

لسبب = بو سببدن، بو مقصددن دولایی.

سببلنمك = كچنمك، تعیش ایتمك.

سببیت = (مولدلر) سبب اولمه، سببلك.

سَبْت [ع، ا] جمعه ایرتسی، یوم السبت.

اصحاب سبت = موسویلر.

سَبْح [ع، مص] (سباحت) ایله مترادفدر، یوزمك.

سَبْحَله [ع، ا] (سبحان الله) دیمك.

سَبْز [فا، ص] یشیل، یشیل رنكلی، اخضر.

سبز فام / سبز رنك } = یشیل رنكلی.

خط سبز = دلیقانلولرده بیق وصقالدن اول چیقان اینجه توك.

سَبْزه [فا، ا] یشیللك، بیجك یشیللك. [فارسی اولان بو كلمه‌یی قاعدهٔ عربیه اوزره جمعلندیره‌رك (سبزوات) دیمك غلط فاحشدر.]

سبزه زار = بوستان، سبزه ترلاسی.

سَبْع [ع، ا] یدی عددی.

سبعی = (طب) یدی كونده بركان ایصتمه.

سَبُع [ع، ا] ییرتیجی حیوان، ارسلان.

سبعیت = ییرتیجیلق.

سَبْعَه [ع، ا] یدی.

سبعهٔ سیاره = (قوزموغرافیا) مریخ، زهره، عطارد، زحل، مشتری، اورانوس، نپتون كوكبلری.

سَبْعُون - سَبْعِین [ع، ا] یتمش عددی، (٧٠)

سَبْق [ع، مص] ایلری كچمك، اوكجه واقع اولمق.

ماسبق = كچن، تقدم ایدن، اوكجه واقع اولان.

سَبَق [ع، ا] درس، تعلیم، شاكردك معلمندن اوكرندیكی شیء.

سبقخوان = شاكرد، متعلم.

سَبْك [ع، مص] اریدوب قالبه دوكمك § اریدیلوب قالبه دوكلك § عبارهنك طرز ترتیبی.

سبك مركب = اجزای كلامك بر قسمی مفصول، بر قسمی موصول اوله‌رق ایرادی.

سبك مفصول = جمله‌لر اخبار و انشالرنده مختلف اولوب آره‌ده جهت جامعه دخی بولنمدیغی حالده اجزای كلامك مفصول اوله‌رق ایرادی.

سبك موصول = اجزای كلامك ادوات عاطفیه و افعال رابطه ایله تركیبی.

سَبُك [فا، ص] خفیف، اغر اولمیان § وقار و تمكین صاحبی اولمیان.

سبك اندیش = سطحی دوشونن.

سبكبار = یوكی خفیف، اشیاسی آز اولان.

سبكپای = آیاغی چابوق اولان.

سبكپرواز = چابوق اوچیجی، سریع.

سبكروح = خوش صحبت، خوش مشربلی آدم.

سبكرو = خفیف، چابوق كیدیجی، سریع السیر.

سبكسار / سبكمغز } = بینی خفیف، احمق / بینسز، عقلسز.

سبكسر = فرومایه § سفیه.

سبكعنان = سریع الحركه، چابوق قوشان.

سبكمایه = قیمتسز، اعتبارسز اولان.

سبكمزاج = ثباتسز، هوبه، خفیف مزاجلی.

سبكی = خفیفلك، اغر اولمامق.

سَبَل [ع، ا] (طب) كوزه عارض اولان اوروبجك اغی كبی پرده علتی، طبقهٔ قرنیه‌ده حاصل اولان لكه.

سبلناك = سبل علتنه كرفتار اولان.

سَبْلاء [ع، ا] اوزون كیرپیكلی كوزه وصف اولور. عین سبلاء.

سَبَله [ع، ا] بیق، شارب.

سَبُو [فا، ا] دستی، بیوك بارداق، مایع قابی.

سبوچه = كوچوك سبو، كوچوك دستی، قاب.

سُبُوح [ع، ص] بوزكچ.

سَبُّوره [ع، ا] یازی تخته‌سی، یاز بوز تخته‌سی § مكتبلرده شاكردانك اوزرینه تباشیرله یازی، رقم كبی شیلر یازوب بوزدقلری معروف تخته.

سَبْی [ع، مص] محاربه‌ده اسیر المق.

سَبِی [ع، ص] محاربه‌ده اسیر ایدلمش اولان، اسیر حرب.

سَبِیجَه [ع، ا] كیجه‌لك، كیجه كیلن لباس.

سَبِیكَه [ع، ا] اریدیله‌رك قالبه دوكلمش شیء، كولچه. [جمعی (سبائك) كلیر]

سَبِیل [ع، ا] یول، بیوك جاده، طریق كشاده. [جمعی (سبل) كلیر] § صو تقسیمنه مخصوص خیراتدن اولان محل § فی سبیل الله طاغیدیلان صو.

(سبیلخانه)

ابن السبیل = یولجی، سفربر.

ابنای سبیل = یولجیلر، یوله كیدنلر.

فی سبیل الله = الله یولنده، خیرات اوله‌رق

سبیل ایتمك = خیرات ایلمك، مجاناً خیرات اوله‌رق طاغتمق.

سبیلجی = خیرات اوله‌رق سوقاقلرده قربه ایله مجاناً صو طاغیدان.

سبیلخانه = خیرات اوله‌رق كلوب كچنلرك صو ایچمسنه مخصوص بنا.

سَپا [فا . ص] { دوغریسی (سه‌پا) در } کوزدیریجی صاتیجیلرك اوزرینه طبله قویدقلری اوچ ایاقلی یوکسك اسکمله [سه‌پایه‌یی دینور] § اوچ ایاقلی کوچوك اسکمله . § جامعلرده قندیل یاقمق ایچون قوللانیلان اوچ آیاقلی مردیون .

سَپَتْ [ت ، ص] **سَپَد** [فا ، ص] اغاج قبوغندن قامشدن ، اینجه سوکود دالندن وسائره‌دن اورمه صورتیله یاپیلان قولبلی ، قولبسز معروف قاب که : انواع مختلفه‌سی واردر .

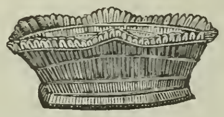

(سپت)

سپت‌ارابه = اینجه بیاض داللردن اورولمش خفیف فایتون .

سپتجی = سپت یاپان ویا صاتان آدم .

سپت دکرمنی = دکرمن الکی .

سپتده‌پاموق اولمامق = سرمایه‌سزلك بضاعه‌سز ، معلوماتسزلق .

سپت‌قولبی = (معماری) قوس ، دائره‌لردن متشکل رسم ، شکل .

سپت‌قولبی منحنیسی = (معماری) قطع ناقصه مشابه‌وفقط قوس قوس دائره‌لردن مرکب اولان منحنی .

سپتلك = دکرمنده صویك ایچنه بوشالدیغی منشور وسائره شکلنده‌کی محل .

سَپِكْ [ت ، ص] دکرمن طاشنك دایکی .

سَپْكَنْ [ت ، ص] صرپیلن شیٔ .

صولی سپکن = قارله قاریشق یاغمور .

سَپِیدْ [فا . ص] آق ، بیاض ، سفید .

سَپِیدَه [فا ، ص] فجرصادق ، صبح ثانی .

سپیده‌دم = صباح وقتی ، وقت صبح صادق ، صباحلین .

سَتَا [فا ، ص] اوچ تللی ساز .

سَتَّارْ [ع ، ص] قوللرینك عیوب وذنوبنی ستر وعفو ایدن جناب حق ، حضرت ستار العیوب .

سَتْرْ [ع ، مص] اورتمك ، قپامق ، کیزله‌مك .

سترعورت = (فقه) عورت محللرینی قاپامق ، کوبکی آلتندن دیزلرینه قدر اولان محللری اورتمك .

سَتْرِی [ع ، ص] دوز یاقه‌لی ، اوکی تك یاپیلکی چوقه البسه (آرقه‌دن ردنفوته بکزر)

سَتِیرْ [ع ، ص] (مستور) ایله مترادفدر اورتلمش ، قپالی .

ستیره = (ستیر) ك مؤنثی .

سَجَاحَتْ [ع ، ص] کمال تناسب جمال .

سَجَّادَه [ع ، ص] اوزرنده نماز قیلنان کوچوك کلیم ، قالیچه ، پوست ، پاموقلی بزوسائره § کوچوك خالی

سجاده‌نشین = سجاده‌ده اوطوران شیخلك مقامنده بولنان ، شیخ .

سَجَّانْ [ع ، ص] حبسخانه مأموری ، زنداجی § غاردیان .

سَجَاوَنْد [فا ، ص] قرآن کریمك وقف ووصلکی قواعد قرائتی بعض علامات واشارات مخصوصه ایله قید واشارت ایلمك اصولی .

سَجَایَا [ع ، ص] خوی ، طبیعت ، ملکه معناسنه اولان (سجیه) نك جمعی .

سَجْدَه [ع ، ص] عبادت ویاتعظیم طریقیله آلنی یره قویمه § اویولده آلنی یره قویمه‌دن عبارت وضع مخصوص § ارکان صلاتدن بری .

سجده‌کاه = عبادت ونمازه مخصوص محل .

سجدهٔ سهو = نمازده ویا قرائت قرآن عظیم الشانده وقوع بولان برسهوه مقابل ایدیلان سجده

سَجْعْ [ع ، ص] (ادبیات) نثرده بربرینه معطوف ویا بر نقطه ایله مربوط اولان ایکی ودها زیاده جمله وفقره‌لرك فاصله‌لرینی حروف و حرکات و سکناتجه یکدیکره موافق کتیرمك صنعتی [جمعی : (اسجاع) کلیر]

سجع مرصع = هرایکی فاصله‌نك کلمه‌لری عددووزنده وعدد حروفده موافق اولمق .

سجع مطرف = یالکز فاصله‌لرك قافیه‌ده اتحادی .

سجع موازی = عددجه مساوات اولمیوب یالکز فاصله‌لرك قافیه‌ده اتحادی .

سَجَنْجَل ـ سَجَنْجَلَه [ع ، ص] { یونانیدن معربدر } آیینه مرآت .

سَجِیَّه [ع ، ص] خوی ، طبیعت ، ملکه ، مشرب .

سَچْكِینْ [ت ، ص] سچلمش ، منتخب ، کزیده § ارقونالی یازی .

سَچْمَكْ [ت ، مص] انتخاب ، اختیار ایتمك ایدینی قالاسندن آییرمق § فرق وتمییز ایلمك .

سچلمك = انتخاب واختیار اولنمق § فرق وتمییز ایدلك § آیرلق .

سچدیرمك = انتخاب ایتدیرمك ، § تفریق وتمییز ایتدیرمك .

سچمه = منتخب ، سچلمش ، آیرلمش .

سَحَاء [ع ، ص] { اصطلاحات طبیه‌دن اولان وبین زاری معناسنه کلن (سحایا) نك دوغریسی واصلی ایسه‌ده غلطی مشهور اولدیغندن تفصیلاتی بالمجبوریه انك خذاسنده اعطا ایدلمشدر }

سَحَابْ [ع ، ص] { فی الاصل (سحابه) نك جمعیدر } صولرك تأثیر حرارتله تبخر ایده‌رك جوهواده تکاثف ایتمسندن حاصل ویاغمورلری بادی اولان دومان ، بلوط ، ابر . شکللرینه نظراً باشلوجه نوعلری شونلردر :

۱ — (عارض) اطلاق اولنان طولانی بلوطلردرکه : بونلر غروب شمسده افقه قریب اوله‌رق بولنوب صولا بهارده کثرتله کوریلور .

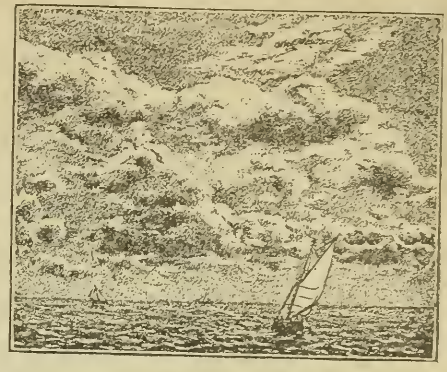

٢ —(ىماق) دینان یاغمور بلوطلریدرکه: شکل مخصوصی یوق ایسه‌ده بر سیانده سنجابی رنکده اولملریله دیکرلرندن تفریق ایدیلور .

٣ — (دجنه) بونلرك شکلی بربری اوزرینه یغلمش طاغلر منظره‌سنده‌در بونلر اکثریا یازموسمنده ظهور ایدوب شایدا قشاملری غروب طرفنده ظاهر اولور واوزرنده (طخاف) دینلن اینجه بلوط بولنور ایسه یاغمور ویا فورطنه ظهور ایده‌جکنه دلالت ایدر .

(طخاف ـ ذنب الهره) : بونلر اینجه بیاض وآتلمش پاموق هیئتنده اولوب پك زیاده ترفع ایتمش کورینور . بو بلوطلرك ظهوری اکثریا هوانك تحول ایده‌جکنه دلالت ایدن حادثاتدندر .

سحاب مضیء == (هیئت) کرهٔ سمانك بعض محللرنده طاغنیق بلوط هیئتنده کوریلان وکواکب لاتحصادن مرکب اولان بیاض لکه‌لر ـ که : بونلرك اك بیوکنه (کهکشان) دینور .

(صور جنوبیه‌دن اولان سیف سمك جملهٔ کوکبیه‌سنده)
(بولنان سحاب مضیء)

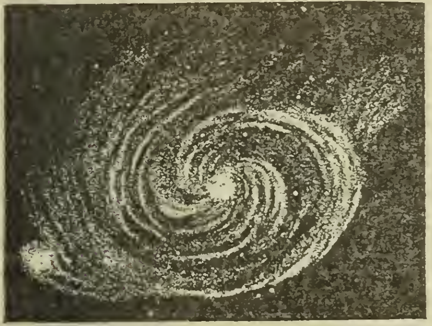

(کلب الصیاد جملهٔ کوکبیه‌سنده‌کی سحاب مضیء حلزونی)

(مثلث جنوبی جملهٔ کوکبیه‌سنده‌کی سحاب مضیء حلزونی)

سَحابَه [ع ، ا] بربلوط، تك بلوط.

سَحّارْ [ع ، ص] پك زياده ساحر ، سحر ايدن § جذب ايدن ، فتان§ مؤنثی (سحاره) كلير .

سَحاياءْ [ع ، ا] (طب) { دوغريسی (سحاء) در . } بين زاری، بينی احاطه ايدن زارلركه: اوچ عدد غشادن عبارتدر. بونلرك اسملری خارجدن داخله دوغری (ام الصلبه ، غشاء عنكبوتی، ام الرقيقه) در .

التهاب سحايا = بين زارلرينه عارض اولان بو التهاب دركه : انواع مختلفهٔ ميقروبلرك تحت تأثيرنده ومختلف شكللرده ظهوره كلير § اكثريا نتيجه‌سی موته منجر اولور برمرض مهلك (Méningite).

التهاب سحايای دماغ = (طب) دماغی احاطه ايدن اوچ زاردن غشاء عنكبوتی ايله ام الرقيقك [بوكا التهاب سحايای بسيط ديرلر] وياخود جنبيات درنيه‌نك التهابلانمسی [بوكاده (التهاب سحايای درنی) نامی ويريلير .]

التهاب سحايای شوكی = (طب) علی - المعتاد برالتهاب سحايای دماغی ايله رفاقت ايدر برمرض اولوب التهاب سحايای دماغيك انتشاری نتيجه‌سيدر، [اكثرياچوجقلرده ظهوره كلير وساريدر .]

نزف سحايا = (طب) اغشيهٔ دماغيه آره‌سنده وقوعبولان انصباب دم .

سَحِجْ [ع ، ا] (طب) برشيئك دريسنی ، قابوغنی سويوب صييرمق ، § ماير ملامق ،

سَحَرْ [ع ، ا] طاك يری آچيلمازدن براز اول اولان وقت .

سحرسراجی = (لانترن مژيك) اوفق جام پارچه‌لری اوزرينه مصور رسملری بيوته‌رك ديواره عكس ايتديرن ضيا

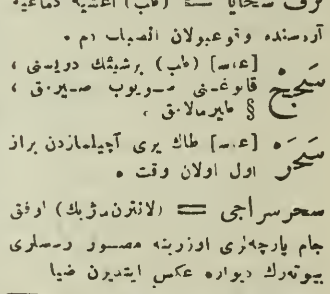

(سحر سراجی)

سحرگاه }
سحرگه } = سحر وقتی .
سحرگهان }

سَحْقْ [ع ، مص] برشيئی ازمك دوكوب يومشاتمق § سورتمك .

سَحْلَبْ [ع ، ا] ☞ (سالب)

سَحْنْ [ع ، مص] كسرايتمك ، قيرمق

سَحُورْ [ع ، ا] تمجيد ديكی ، رمضانده كيجه‌لری صباحه قارشی يديلان يمك

سَحِيقْ [ع ، ص] بعيد ، اوزاق ، § اكلاشلميه‌جق درجه‌ده مصنع ومرتب اولان كلام

سَخاءْ [ع ، ص] سخيلك ، جومردلك ، جومردلك ايتمه ، سخاوت .

سخاكار = جومرد، سخی

سَخافَتْ [ع ، ا] ضعيفلك ، خفيفلك ، يوفقه‌لق § قالدلك ، بوزوقلق.

سَخانَتْ [ع ، ا] صيجاقلق، قيزغينلق .

سَخاوَتْ [ع ، ا] سخيلك ، سخاء ، جومردلك .

سَخْتْ [فا ، ص] قاتی، سرت ، چتين. پك § قوتلی ، شدتلی، متين § كوچ ، دشوار .

سخت بازو = قولی قوتلی ، شدتلی اولان .

سختدل = قاتی يوركلی .

سخت رو = پك يوزلی § طارغين ، عبوس .

سخت كير = شدتلی طوتيجی ، اهتمامله طوتان .

سخت لگام = باشی سرت، كم المزآت .

سختی }
سختلك } = قاتيلق § كوچلك § صيقندی ، اضطراب .

سَخْتِيانْ [فا ، ا] دباغت اولنمش كچی دريسی § سختيان دنيلن دريدن معمول .

سختيانجی }
سختيانی } = سختيان ياپان وياصاتان.

سَخُنْ [ع ، مص] صيجاقلق ، حرارت

سَخِیْ [ع ، ص] سخا ايله متصف اولان، جومرد، كريم الطبع .

سَخِيفْ [ع ، ص] كوشك ، ضعيف ، بوش § باطل § سيرك طوقونمش بز .

سَخِينْ [ع ، ص] ايصنمش، حار، صيجاق، قيزغين .

سَدّ [ع ، مص] قپامق، طيقامق، قپانمق، طيقانمق § حائل ، حاجز ، مانع ، پرده § سطح عموميدن يوكسك اولان سطح § استحكام كبی بيوك ديوار : سد اسكندر § دربند ، ريختم .

سد آهنين = دمير دربند § دميردن ديوار .

سد باب = قپوبی قپامق، اورتمك .

سد چين = ☞ (لغتچهٔ اعلام).

سد رخنه = دليكی قپامق ، طيقامق .

سدرمق = آجلقدن اولميه‌جك قدر اكل وشرب .

سَدابْ - سَدَبْ [ع ، ا] صدف اوتی دنيلان برجنس نباتكه : طبده ياپراقلری مطمث ومنبه مقامنده مستعملدر.

سَداجَتْ [ع ، ا] ساده‌لك § حسن خلق.

سَدادْ [ع ، ص] راست، صواب، خطا اولمياد، دوغری § راستی ، خطاسزلق ، دوغريلق .

سَدْرْ [ت ، ا] (معماری) ايكی پنجره آره‌سنده‌كی ديوار قسمی .

سَدِرْ [ج، ا] (حيوانات) ذات لالقاح منظوره‌دن ذات الفلقتين شعبه‌سنه منسوب غايت جسيم بر آغاجدر .

سَدْمْ [ع ، ا] عمودی اوله‌رق فيشقيران صو.

سَدْنْ [ع ، ا] بتخانه § عبادتگاه .

سَديدْ [ع ، ص] راست، دوغری، صواب.

سَديرْ [ع ، ا] كوشك ، قصر § كنبد § اوطه‌لرده اوطوريله‌جق مندر، كره‌وت § قاريوله .

(سدير)

باش سديره كچمك = اوطه‌نك اك معتبر، اك يوقاری طرفنه كچوب اوطورمق

سَدْیَه [ج، ـ] خستەلك، كچارناسك نقلیه مخصوص و اطرافی آرابه كبی قپالی، برنوع صندالیه كه آلتنده‌كی ایكی صیریقدن ایكی شی طوتەرق نقل اولنور.

سَذابْ [ع، ـ] ☞ [سداب].

سَرْ [فا، ـ] باش، رأس، كله، قفا § صاچنڭ بیوكی، رئیسی § اوج، كنار، نهایت عالیا § تپه، ذروه

سرآغاز = یكیدن، باشدن باشلامه، باشلانغیچ.

سرآمد = باشده بولنان، ایلرو كلن.

سرآهنك = چالغیجیلرك باشی، اوركستره

سراپا = باشدن ایاغه قدر.

ازسرنو = یكی باشدن، یكیدن.

سرافراز = باشنی یوقاری‌قالدیراز § ممتاز

سرافكنده = باشنی اكن.

سرانجام = باشه كلن § عاقبت امور.

سرانكشت = پارمق اوجی.

سربالین = باش یاصدیغی.

سرباز = یكیت، جسور، جسارتلی.

سربجیب = اوتانمقدن ویاكدردن باشی كوكسی اوزرینه صارقمش اولان، مراقبه‌یه واران.

سربسته = باشی باغلی اولان.

سربسر = باش باشه، باشدن باشه.

سربلند = بالاقد، اوزون‌بویلی، ممتاز.

سرپوش = باشه كیلن هردرلو شی.

سرتاپا = باشدن ایاغه قدر.

سرتاسر = باشدن باشه، بسبتون.

سرتیز = اوجی، باش طرفی سیوری اولان.

سرچشمه = چشمه باشی، منبع، صو باشی.

سرحد = حدود باشی، ایكی حكومت ایكی حكومت اولمكاسنك حدفاصلی، سینور.

سرحد دار = حدود محافظی.

سرخیل = كاروانك، قافله‌نك باشی، رئیسی § آمر، رئیس.

سردار = عسكر قوماندانی، اوردونك اڭ بیوك آمری.

سرداری = سردارلق.

سردفتر = دفترك باشنده مقید اولان

سردن‌گچدی = اسكی برصنف عسكر.

سررشته = ایپ اوجی.

سرزده = باش كوسترمش، ظهور ایتمش اولان.

سرزمین = باشنی یره قویه‌رق.

سرعسكر = عسكرلرك اڭ بیوكی، آمری.

مقام سرعسكری = سرعسكرلك دائرهٔ جلیله‌سی.

سرمحرر = باش محرر.

سرمو = قیل اوجی § جزئی شی.

سرنوشت = باشه یازیلی اولان، حكم مقدرات.

سَرا [فا، ص] آغنی ایتمك معناسنه اولان (سرایدن) مصدرندن مشتق اولوب آمی، ترنم ایدن معناسیله وصف تركیبی حالنده مستعملدر.

نغمه‌سرا = نغمه پرداز.

سرآینده = تغنی ایدیجی، ایدن.

سَرّاء [ع، ـ] وسعت، سهولت، حال یسر.

سَرائِر [ع، ـ] گیزلی ایش معناسنه اولان (سریره) نك جمعی. (سر) ك جمعی (اسرار) كلیر.

سَرابْ [ع، ـ] آولی چوللرده صو و آغاجلق كبی كورینن اشعهٔ شمس (كه: جوارده بولنان قریه، اورمان وسائره‌دن انعكاس صورتیله ـ تأثیر حرارتله كسب خفت ایتمش اولان ـ طبقات هوائیه‌یه منتشر اولان شعاعات ضیائیه‌نك ارعلده منعكس اولمسندن ایلرو كلیر) ایلغیم، صالغیم.

« سراب اولورم صانمه براوردی كوریندی در
چوق كیمسه یوردی هوسیله بوسراب »

(سراب)

سَرابِیل [ع ـ] كوملك، قمیص معناسنه اولان (سربال) ك جمعی.

سَراپَرْدَه [فا، ـ] اوتاغ § حرم‌دائره‌سنك اوكنه چكیلان بیوك پرده.

سَراپیاس [ج، ـ] (نبات) ذات الفلقتین شعبه‌سندن سحلبیه فصیله‌سنه منسوب و بحرسفید سواحلنه مخصوص برنباتدر.

(سراپیاس)

سَرّاجْ [ع، ص] آت اكری، آت طاقمی یاپان اهل صنعت.

سراجخانه = سراج اصنافنك بولندقلری چارشی.

سَراحْ [ع ـ] طلاق، تطلیق.

سُرادِقْ [ع، ـ] (سراپرده) ایله مترادفدر.

سَراسیمَه ـ سَراسْمَه [فا، ص] شاشیرمش، حیرتزده سرسم.

سَرافیلْ [ع، ـ] شلوار § طون.

سَراماچ [فا، ـ] بوینبدروق.

سَراوِیلْ [ع، ـ] ایچ طونی.

سَرای [فا، ـ] كاشانهٔ عظیم § حضرت پادشاه عالیجاهك اقامتگاهی.

سَرایاء [ع، ـ] دشمن اوزرینه كوندریلن فرقهٔ قلیله معناسنه اولان (سریه) نك جمعی.

سَرْبَستْ [فا، ص] آزاده، غیر مقید، لاابالی مشرب.

سَرْپاشْ [فا، ـ] چوماق، كرز.

سَرْپِمَكْ ـ سَرْپِشْدِیرْمَكْ [ت، مص] صاچمق، نشر ایتمك § توزیع ایلمك.

سَرْپَنْجَه [فا، ـ] قوت بازو صاحبی، زورلو.

سَرت [ت،ص] قاتی ، صلب § کسکین، مؤثر § خرچین، سرکش .

سَرج [ع،ا] اکر ، آت طاقمی .

سرج ترکی = (طب) باشده کی عظام وتد دنیلن کمیکڭ بوقاری جهتنده‌کی چوقور

سَرچه [ت،ا] (عصفور) زمره‌سندن معروف کوچوک قوش .

سرچه‌پارمق = الڭ اڭ کوچوك پارمغی، بنصر .

سرچه قدر = کوچوکلکدن کنایه‌در

کوچوك سرچه‌قوشی = طیوردوریه‌دن وعادی سرچه‌دن کوچك برقوشدر .

سَرخَس [ع،ا] (فارسیدن معربدر) میوری اوجلی نبات دیمکدر .

سرخسیه = اکراتی اوتی دینلن نباتاتك منسوب اولدیغی فصیله که : بو فصیله‌یه داخل اولان نباتات ممالك حاره‌یه مخصوص اولوب قطبلره طوغری کیدلدکجه نوعلری کسب ندرت ایدر .

سرخسی الذکر = اکراتی اوتی که : کوکی طبده دافع دود وحید اولەرق مستعملدر.

سرخسیهٔ صادقه = نافصةالفلقه شعبه‌سندن اولوب معدن کورلریله برابر مستحاثه‌سی چیقمقده‌در .

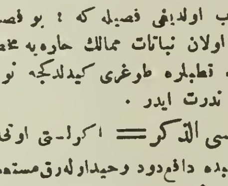

(سرخسیهٔ صادقه)

سرخسیهٔ کبیره = (قرال اوتی) ذات الالقاح خفیه‌دن سرخسیه‌یه منسوب اولوب جسیم دالری اولان وبطاقلق محلرده بولنان بر اوتدر .

سَرخوش [فا،ص] استعمال مسکرات ایله جوهر عقل وادراکی غائب ایلمش بد بخت ، مست ، سکران .

سرخوشلق = عشرت ابتلاسی § سرخوش اولانك حالی ، اوضاعی .

سَرد [ع،مص] سوزی حسن ادا وانسجام ایله سوق ایتمك ، سوزی صوروتله سوق ایدلمك .

سَرد [فا،ص] صووق ، بارد .

آب سرد = صوغوق صو § لطافتسز.

سَرداب ـ سَرادِبه [ع،ا] (فارسیدن معربدر) ممالك حاره‌ده یازین کوندوزلری اوطوریلان درین یرآلتی اوطه‌سی که : (بادکیر) دینلن اوجاقلر واسطه‌سیله هوا آلیر .

سَرزِنش [فا،ا] تکدیر، توبیخ ایتمه .

سَرسام [فا،ا] انسانه سرسملك وبرن برنوع بین علتی .

سَرسَری [فا،ص] اوتاده یریده باشی بوش کزن، دربدر § (حقوق) هیچ بر کاروکسبله مشغول اولمیان ومعین ودائمی اقامتکاهی بولنمیوب شوراده بوراده کززن شخص § بوش، بیهوده سوز .

سرسریانه = سرسریجه‌سنه

سرسریجه = سرسری طرز وحالنده .

سرسریلك = سرسرینك حال، وصفی ، دربدرلك .

سَرسَم [ت،ص] فارسی (سراسمه)دن محرفدر، اورایه مراجعت بیورلسون .

سرسملك = ابلقلق ، بدلالق .

سرسمله‌مك = سرسم اولمق .

سَرشار [فا،ص] اغزینه قدر طولو ، لبالب مملو ، ابریز، طاشقین § حدی متجاوز .

سرشاری = طولولق ، طاشقینلق

سَرطاق [فا،ا] جهانمانك خانه‌نك اوستنده بولنان اطرافی آچیق اوطه ، دائره .

سَرَطان [ع،ا] حیوانات مفصلیه‌نك قشریه قبیله‌سندن‌ده قابوت زمره‌سنه منسوب اولوب چای ونهر کنارلرنده بولنوره اوزون وایاقلرینك مفصل یرلری نشترلی برحیواندر . § یڭنگیچ دینلان کوچوك صو حیوانی ، چاغنوز § (هیئت) بروج اثنی عشرك دردنجیسی اولوب کونش بوبرجه حزیرانك طقوزنده داخل اولورکه : موسم صیفك ابتداسی عد ایدیلور § (طب) خارج وداخل کافهٔ اقسام بدنده ظهور ایده‌بیلوب محل ظهورینه کوره بوین، قاصیق، وسائر نواحی بدنیه بزلرینی آفت زده ایده‌رك بتون بدنی استیلا ایله ظهور ایتدیکی محلدن اخراج ایدلدکده دیکر برمحلده نکس ایله باش کوسترن مدهش برمرضکه اولدیغی علی‌الاغلب ویکه صالح اولدیغی ایچون بوکا بین‌الناس (یکرجه علتی) دخی دینور § شکلی اطرافنده انتفاخ وترسم ایتمش اورده ایله ینکچه مشابهت حاصل ایتدیکندن بو اسمله تسمیه اولنمشدر .

(سرطان)

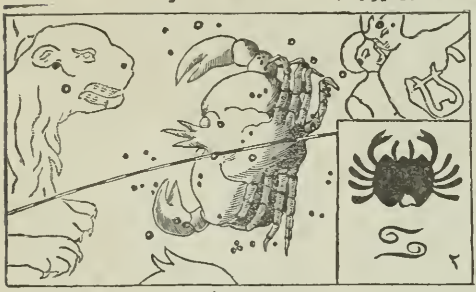

(برج سرطان)

سرطان اسود = (طب) سیاه رنکلی برنوع سرطان § هرنوع مضر شیئلر.

سرطان بشروی = (طب) جلد ایله غشاء مخاطی یعنی خارجی وداخلی اورتونك (بشره) دینلان طبقه‌لرنده حاصل اولان سرطان که جلدده اولان نوعنه یکرجه دینور.

سرطان شبه دماغی = (طب) منظره‌سی شکل دماغه مشابه صورتده غایت کثرتله حجرات سرطانیه‌یی حاوی اولان سرطان.

سرطان عظمی = (طب) اجزاسی کمیکلشمکه باشلامش اولان سرطان .

سرطان غرائی = (طب) یتاشمش طوتقال قوام ومنظره‌سنده اولان سرطان که : استحاله وتاین ایتمش نوعیدر .

سرطان غضروفی == (طب) کیکارك اوزرنده ویا بعض اعضانك ایچنده، غدهلرده تکون ایدن قیقیرداق قوامنده وقیقیرداق نسجنی حاوی سرطان.

مدار سرطان == (هیئت) سرطان برجنك بولندیغی نقطه حذاسنده اولارق نصف کرهٔ شمالیده خط استوایه موازی اولمق اوزره فرض اولنان دائرهٔ متوازیه درکه: منطقهٔ معتدلهدن تفریق ایدر. [نصف کرهٔ جنوبیده بونك مقابلی اولان مدارجدی ایله اشبو مدار اراسنده محصور اولان اراضی منطقهٔ حارهدن معدوددر.]

سرطان معده == (طب) معدهیه عارض اولان سرطان. (که: اشتهاسزلق وطعامدن صوکره سکون بولان اوجاع معدهیه وحدت مزاج کبی علامات عارضیه ایله بدء ایدوب بالاخره قبض معند واستفراغات کبی علامتلر دخی اظهار ایدر تدقیقات اخیرهٔ طبیهیه نظراً: مرض خبیث مذکورك اکثریتله شراب استعمالندن تکون ایلدیکی تبین ایلمشدر.)

سرطان لیفی مصور == (طب) نسج لیفیسی چوق سرطان. بوکا سکیر دیرلر.

سَرَفْ [ع. ا] اسراف.

سَرْفُرُو [فا. ا] باش اکمه، اطاعت، انقیاد.

سَرَقَه [ع. ا] خرسز معناسنه اولان (سارق) ك جمعی.

سَرْگُذَشْت [فا. ا] باشه کلن وقعه، وقایع، حکایه.

سَرْگَرْدان ـ سَرْگَشْتَه [فا. ص] باشی دونن، متحیر، شاشقین، پریشان.

سَرْگَرَم [فا. ص] باشی حرارتلی، سرخوش، نشئهلی.

سَرْگُوب [فا. ا] باشه اوران.

سَرِکُوی [فا. ا] محله، سوقاق باشی.

سَرْگی [ت. ا] سریلان، یایلان شی. صاتلمق اوزره آریلان اشیا میوه، وسائره § ممالك مختلفهنك تحف وانفس معمولات ومحصولاتنك جملهسی هم عمومه سیر وتماشا ایتدیرمك، همده صاتلمق اوزره عمومه عرض اولندقلری محل، اکسپو، معرض § خزینهٔ دولتدن

مقابلنده آقچه ویرلمك اوزره اصحاب معاش ویا اصحاب مطلوب یدینه ویریلن بر نوع سند.

سَرْکِینْ [فا. ا] حیوان تزکی، کوبره، تیشقی.

سَرْلَمَك [ت. مص] بایلمق، دوشنمك § اوزانوب یاتمق § بر ضربهیه بر تأثیره معروض اولهرق دوشمك، دورلمك.

سرلمش == مفروش، دوشنمش § اوزانمش.

سَرْمَا [فا. ا] قیش، موسم شتا § صوغوق.

مار سرما دیده == قیش کچیرمش ییلان § قورناز زبون کش آدمدن کنایهدر.

سَرْمَایَه [فا. ا] صاحب کسب وکارك اساس تجارت اتخاذ ایتدکلری اصل مال ونقود که: آنك ایشلدلمسیله تمتع حاصل اولور § (علم ثروت) استحصال ثروته صرف اولنمق ایچون حفظ وادخار ایدیلان کافهٔ اشیا.

ثابت سرمایه == صنایعه مخصوص ابنیه، آلات وماکنهلر کبی ازچوق دوام وبقاسی اولان سرمایه.

متداول سرمایه == استحصال ثروت ایچون صرف واستعمال اولنان کافهٔ مواد ابتدائیه.

سرمایهٔ معنوی == علوم وفنون، حسن اخلاق وادب کبی شیلر § معلومات مکتسبه بضاعهٔ علمیه.

سرمایهدار == سرمایهسی اولان.

سرمایهسز == سرمایهسی اولمیان § بضاعهسز.

سَرْمَدْ ـ سَرْمَدِی [ع. ا] دائم، باقی، جاوید، دائمی، بیزوال، ابدی.

سَرْمَقْ [ع. ا] قویون صارماشیغی، قره بازی دنیلان نبات که: غایت کوچوك مادی، مور، بیاض چیچك آچار.

سَرْنِکُونْ [فا. ص] باشی آشاغییه کلن، الت اوست اولان.

سَرْمَك [ت. مص] یایمق، آچمق، بسط ایتمك § یاتیرمق § دویرمك.

ایپه اون سرمك == واهی عذرلر درمیانیله برایشدن قاچنمق.

لشنی سرمك == اولدیریرجهسنه دوکمك.

سَرَنْ [ت. ا] (بحریه) عمومیتله اسطوانی الشکل اوزون وقالین آغاج § (بحریه) اوزرینه مربع الشکل یلکنلر کشاد اولنمق ایچون دیرك وچبوقلره آرقوری اولارق وضع وتعلیق اولنان آغاجلر.

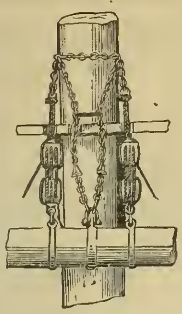

(سرن)

سَرْو [فا. ا] اسلا نژده سروی ویا سلوی دنیلان اینجه اوزون آغاج که غایت کوچوك اولان یاپراقلری یاز قیش خضارتنی محافظه ایدر.

(سروی آغاجی)

سرو آزاد == اوزایوب کیدن غایت دوزبر نوع سروی.

سرو چمان == ناز وشیوه ایله صاللانهرق یوروین محبوبهدن کنایهدر.

سروستان == سرولك، سروی غابلری چوق اولان محل.

(سروی اوتی)

سروقد == بوی وقامتی سروی کبی اوزون اولان.

سرویه == (نباتات) سروی، مادی، اردیچ آغاجلرینك منسوب اولدقلری اصیله فصیلهٔ سرویه.

جوز سروی == سرو آغاجنك ثمری که: ابتدای تشکلنده شحمی وکروی اولدیغندن بواسمله یاد اولنمقدهدر.

سَرْوَرْ [فا. ص] رئیس، باش، صید، امیر.

سرور کائنات == پیغمبر ذیشان زمفخر موجودات افندمز حضرتلری.

سروری == ریاست، امارت.

سَرُومْ [ج، س] قانك قسم مایعی اولان ماده، مصل، مصل دم.

سروم ایله تداوی = تداویٔ بالمصل دنیلن اصولكه: حیواناته میقروب شرینغه‌لری یاپه‌رق معافیت اعطاسندن وقانی آلوب تحضیر ایتدكدن صوكره حاصل اولان صویك، مصلك انسانلره شرینغه ایداسی اصولی.

سَرْوی [ت، س] ذات القاح ظهره‌نك عربه‌البزور فرقه‌سندن اولوب اخشابی صنایعده مستعملدر. اورمانلرده (سرو)دن} برشجر ویاشجیره‌در. { فارسی تذبت ایدر سرو آغاجی § اتك آلتنده‌كی اوزون بیاض نشان.

آلتون‌سروی = كونشك دكزه عكس ایدن طرلالی ضیاسی.

كموش سروی = (سروسیمین) دكزه انعكاس ایدن مهتاب § مهتابك دكزه عكسیله سطح بحرده حاصل اولان قطعهٔ منوره.

سَرْهَنْكْ [فا، س] چاوش، قواص، یساقجی.

سَرِیر [ع، س] تخت، اورنك، تخت عالی بخت حضرت پادشاهی.

سریرآرا = تخته زینت ویرن.

سَرِیرَه [ع، س] دروتده مضمر اولان كیفیت، سرمكتوم § یتاق.

سَرِیرِیاتْ [ع، س] { یتاق معناسنه اولان(سریره)دن} مأخوذدر. (طب) مكتب طبیه‌ده ویا مكتب طبیه‌یه مربوط اولوب طلبه‌یه عملیات كورملری ایچون تخصیص ایدیلن خسته‌خانه‌لر.

سریریات داخلیه = (طب) امراض داخلیه حقنده طلبه‌یه برفكر عملی ویرمك ایچون امراض مزوره تداویسنه مخصوص قغوش.

سریریات خارجیه = (طب) امراض خارجیه حقنده عین‌صورت ومقصدله كشاد ایدیلن خسته‌خانه ویا قغوش. سریریات اذنیه، عینیه، عصبیه، نسائیه، ولادیه نوعلری دخی موجوددر.

سَرِیعْ [ع، ص] جمت، چالاك، سرعتلی، چابوق، آز زمانده چوق عمل وحركت صرف ایدن.

سریع السیر / سریع الحركه = یورویشی چابوق، سرعتله حركت ایدن، یوروین.

سریع الانفصال / سریع التأثر = چابوق منفعل، متأثر اولان، چابوق كوجه‌نن.

سریع الزوال = چابوق زوال بولان، دوامسز، سوركسز.

سریع الانتقال = چابوق اكلایان، پك ذكی.

سریعاً = سرعت ایله، سرعت اوزره، عجلةً، همان، عجله ایدرك.

سَرِینْ [ت، ص] آز صغوق، سیجاق وصغوقه نسبتله صغوقه دها قریب اولان، خوشه كیده‌جك درجه‌ده صغوق، برودت لطیفه وخفیفه.

سرینلك = سرین اولان زمان ویا مكان § صغوق برماپه‌ك بعدالشرب وجرده ویردیكی خفیف، لطیف صغوقلق.

سرینلشمك / سرینله‌مك = سرین اولمغه باشلامق.

سَرِیُومْ [ج، س] {تلفظی Ceriome واصل‌لاتینجه‌سی (Cériume) در.} برجسم بسیط معدنی‌كه: نادراً بعض معادنك تركیباتنده بولنور.

سَرِیَّه [ع، س] دشمن اوزرینه سوق اولنان وموجودی (١٠-٥٠٠) اولان سواری مفرزه‌سی.

سَزا - سَزاوار [فا، ص] لایق، شایان، شایسته، مناسب، مستحق، یاراشیر، چسبان [(سزا) كلمه‌سنك قبحیاتده اسنادی ممكن اولوب (سزاوار) كلمه‌سی ایسه منحصراً چسبانه عائددر]

سزاواری = سزاوارلق، لیاقت، شایستگی، مناسبت، استحقاق § ارزانی، مصروفی.

سَزابْ [فا، س] صو تره‌سی دنیلن نبات.

سَزالپینَه [ج، س] خیار شنبریه دنیلن فصیله‌نك اسمی كه: ترهندی، عود آغاجی، كچی بوینوزی، سینامكی دنیلن نباتات هپ بوفصیله‌یه منسوبدرلر.

سَزْمَكْ [ت، مص] ضمناً، طولاییسیله اكلامق، بللی بللیسز حس ایتمك § حس ایتمك.

سزلمك = طولاییسیله اكلاشلمق، حس ایدلمك.

سزكی / سزمه / سزیش = طولاییسیله، ضمناً اكلامه، حس، تفرس.

سَسْ [ت، س] قولاغه كلن صدا، آواز، بانك § انسان ویا حیوانك آغزندن چیقان صدا، صوت § كورولدی، پاتیردی، شماته § خبر، معلومات.

سس چیقارمق = سویلمك، بیان مطالعه ایتمك.

سسدن طانیمق = سوزك، ضحكك مذوب الیهی تفرس ایتمك.

سسسز = صداسی اولمیان، كورلدیسی، پاتیردیسی بولنمیان، حركتسز، ساكن.

سسی كسلمك = برشیئك كورولدیسی، دغدغه‌سی، پاتیرده‌سی منقطع اولمق.

سسه كلمك = سسك صدور ایتدیكی جهته میل وحركت ایتمك.

سسله‌مك / سسلنمك = چاغیرمق، سسله باغیرمق § چاغیرانه جواب ویرمك.

سسلی = سسی اولان § كورلدیلی، پاتیردیلی.

سس ویرمك = چاغیرانه جواب ویرمك § صدا عكس ایتمك.

سَطْحْ [ع، س] خانه طامی، بام § برشیئك طیش یوزی، طیش طرفی § دوز یر، زمین § (هندسه) برجسم هندسینك حدودی اولوب كندیسنده ابعاد ثلثه‌دن یالكز طول ایله عرض بولنان. شكل كه: بر طاقم خطوطك یان‌یانه كلمسندن تكون ایلدیكی مفروضدر.
[جمعی: (سطوح) كلیر.]

سطحاً = سطح جهتیله.

سطح ارض = یریوزی، روی زمین.

سطح افقی = (هندسه) افقه وتعبیر دیكرله طورغون صولرك یوزینه موازی اولان سطح § صو ایله مالی بر حوضك یوزی كبی.

سطح داخلی = (معماری) كمرك آلتندن كورینن یعنی اشاغی باقان سطح مستدیری.

سطح دریا = دكزك یوزی، اوسق.

سطح دورانی = (معماری) هر هانكی برخطك محور اعتبار اولنسان بر خط مستقیمك اطرافنده دوراندن تولد ایدن سطح. مثلا: برمثلث قائم الزاویه‌نك ضلع قائملرندن بری محور اتخاذ ایدیله‌رك دوراندن تولد ایدن سطح كبی‌كه بومخروط دورانی سطحیدر.

سطح شاقولی = سطح افقی‌یه عمود اولان سطح .

سطحی } = سطحه منسوب § خفیفجه
سطحیه } § باشدن صاومه، بلاتعمیق .

سطح مائل = (هندسه) افق ایله آز چوق برزاویه احداث ایدن سطح .

غالیله‌نك سطح مائلی = سقوط اجسام قوانینی اثبات ایچون حکیم مشهور غالیله طرفندن ساحهٔ تجربه‌یه وضع ایدیلن برمستوی مائل .

سطح محدب = (حکمت) یوزی قباریق، چیقینتیلی اولان سطح ، قبه سطوحی کبی .

سطح مستوی = (هندسه) برسطحك اوزرینه آلنان هرهانکی ایکی خط بیننده رسم ایدیلن خط مستقیمك هرنقطه‌سی وسطحه تماماً منطبق بولنورسه بویله اولان سطحه سطح مستوی ویا ساده‌جه مستوی دنیلیر حوضده بولنان صویك یوزی ، ابنیه‌نك یوزی کبی .

سطح مقعر = (حکمت) اوزری ، چوقورتیلی اولان جسم .

سطح منحنی = (هندسه) تماماً منطبق اولمق اوزره اوستنه برخط مستقیم رسمی ممکن اولمیان سطح مخروط، کره‌نك سطحی کبی .

سطح مولد = (معماری) کمرلرك آیاقلری اوزرنده افقه موازی فرض اولنان مستوی

سطحیاً = طیش یوزندن ، خارجاً § سطحی اوله‌رق ، تعمیق ایدلمکسزین .

سطحیات = سطحی ، عادی شیلر .

نشان سطحی = (اسلحه) ☛ [نشان]

سطحی نظر = نظر مدققانه‌یه مالك اولمیان .

سطحیجه = سطحی اوله‌رق ، خفیفجه تعمیق ایدلمیه‌رك .

مساحهٔ سطحیه = برسطحك واحد قیاسی اعتبار ایدیلن دیکر برسطحه نسبتیدر .

سَطِر [ع، س] یازی صیره‌سی .

سطر آتلامق = یازار ایکن سهواً دیکر سطره کچمك [جمعی : (سطور) کابیر .]

اکری سطر = خط امالینجه معتبر اولان حذادن ایرلمش اولان یازی صیره‌سی .

سطرباشی = فقره باشی یکیدن باشلانیلن سطرك ابتداسی .

سَطْرَنج [ع، س] دامه تخته‌سی کبی مربع خانه‌لره منقسم برتخته اوزرنده اویناتان برنوع اویون .

سطرنجلی = سطرنج تخته‌سی کبی بر طاقم مربع خانه‌لری حاوی اولان قماش ، بز وساره .

سَطْوَت [ع، س] فی الاصل بریننك اوزرینه شدت وقوتله صیچرامق معناسنه ایسه‌ده لسانمزده قاهرانه قوت واقتدار معنالرنده مستعملدر .

سَعابیب [ع، س] کندوسندن ماء صافی آقان شیء ، عسل .

سَعادَت [ع، س] ایی طالعلی اولمق ، نیکبختی، مسعودیت ، موفقیلق، مبارکلك

عصر سعادت } = فخر کائنات علیه‌ اکمل التحیات افندمز حضرتلرینك حیات
وقت سعادت }
دنیویه ایله بر حیات بولندقلری زمان ، شرفبخش اقبال وقدسیت اولدقلری عصر مبارك .

درسعادت = پای تخت سلطنت سنیهٔ عثمانیه اولان استانبول شهری .

سعادتلو = مراتب قلمیه‌ده بالا ایله متمایز، عسکریه‌ده برنجی فریقلق ایله میرآلایلق، ملکیه‌ده وزیر ایله میرالامرالق رتبه‌لری آره‌سنده اصحاب رتبه ویریلن عنوان رسمی .

سعادتمند = صاحب سعادت، سعید ، بختیار ، مسعود .

سعادتمندی = بختیارلق .

سَعْتَر ـ سَعْتَرَی [ع، س] (نباتات) ککیك اوتی دنیلن نباتات که : عصاره‌سی طب قدیمده هردرلو اوجاع واضطرابات داخلیه‌یه قارشی استعمال ایدلدیکی کبی طب جدیده‌ده دخی منبه ومقوی وهاضم اوله‌رق مستعملدر .

سعتری = صویتاری § شن ، شوخ آدم § سعتره ، ککیك اوتنه منسوب .

سَعْد [ع، مص] مبارکلك، مبارك اولمق ، فرخنده‌لك ، قوتلیلك، مسعودیت ، اوغور § قوتلی، مبارك، مسعود، اوغورلی § عندالله مقبول .

سعد اکبر = مشتری دنیلان سیاره‌دن کنایه .

سعد اصغر = زهره دنیلان سیاره‌دن کنایه .

سعدان } = مشتری ایله زهره کوکبلری .
سعدین }

سَعْفَه [ع، س] (کل) دنیلن باش چیبانی که : اکثریا طهارت ونظافته اعتنا ایدلمین چوجقلره عارض اوله‌رق باش قیللرینك ابدیاً دوکلمسنی انتاج ایدن برمرض ساری که : طفیلات خصوصیه ایله حاصل اولور .

سَعَه [ع، س] { کسر سین ایله‌ده لغت اولدیغندن اورایه مراجعت بیورلسون } (وسعت) ایله مترادفدر .

سَعْی [ع، مص] چالیشمق، چباله‌مق ، غیرت ایتمك § زیارت ایتمك § زیارت ، طواف قصدیله یورومك .

سعی خزینه = نفع خزینه .

سَعید [ع، ص] سعادت ایله متصف اولان، مبارك ، مسعود، بختیار، اوغورلی . [جمعی: (سعداء) کابیر] عندالله مقبول اولان (شقی) مقابلی § انجام کاری خیره واصل اولان کیمسه .

« السعد سعید فی بطن امه
والشقی شقی فی بطن امه »

سَعیر [ع، س] آتش ، آلولنمش آتش، نار شدید § جهنم .

سَغابَت [ع. مص] رنج وتعبه مقارن آجلق .

سَغْری [فا، س] ☛ [صاغری] .

سَف [ع، مص] دوایی دوکوب توز ایتمك § دوکیلوب توز ایدلمش دوا . [جمعی: (سفوف) کابیر .]

سَفائِن [ع، س] کمی معناسنه اولان (سفینه) نك جمعی . (سفن) دخی سفینه‌نك جمعی ایسه‌ده لفظ مذکور اکثریا حرب کمیلرینه وصف اولور]

سَفّاح [ع، ص] کثیرالعطاء ، جوانمرد § فصیح الکلام .

سَفارَت [ع، س] سفیرلك، ایلچیلك § ایلچی وظیفه‌ومنصبی § ایلچی مقامی § (حقوق دول) سفیرك وظیفه وصفت ومأموریتی .

حق سفارت = (حقوق دول) بردولتك دول سائره نزدینه سفرا اعزامیله عقد روابط مناسبات ومصافات ایلمك صلاحیتی که : حاکمیت و استقلالك اوصاف اساسیه‌سندن بریدر .

سفارتخانه = سفیر ایله معیت مأمورینك اجرای وظائف رسمیه ایلدکاری دائره § سفیر اقامتکاهی .

سفائن حربیه

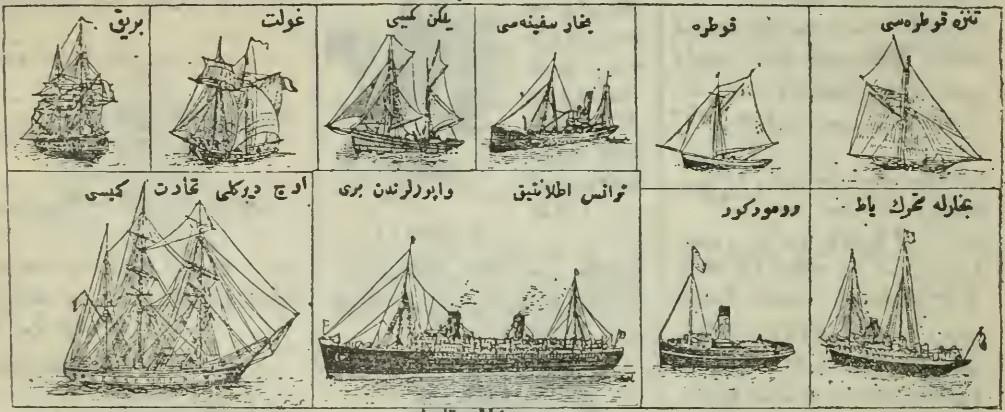

سفائن تجاریه

سَفّاكْ [ع، ص] قان دوکیجی، خونریز.

سَفالَتْ [ع، ا] سفیللك ، دوشکونلك، حقیرلك § ضرورت فوق العاده، احتیاج شدید ، شدتلی یوقسوللق .

سَفالینْ [ف، ا] چناق چوملك کبی چامور دن عبارت ومصنوع مواد .

سَفانَتْ [ع، ا] مرانغوزلق .

سَفاهْ ـ سَفاهَتْ [ع، ا] نقصانی عقل وادراك ، خفت عقل، عقلسزلق § مالی، نقدینی بیهوده یره اسراف واتلاف ایدن آدم . § ذوق عالمنده یشایش .

سَفْتَجه [ع، ا] ☚ ضم سین ایله [سفتجه] .

سَفَرْ [ع، ا] قطع مسافه ایتمك ، یولجیلق § عسکرك دشمن قارشوسنه کیتمك اوزره حرکتی ، محاربه‌یه عزیمت ، دشمن اوزرینه یورویش § محاربه [جمعی : (اسفار) کلیر .]

سفربر == سفر حالنده ، حربه مهیا بر حالده بولنان ، حضری اولمیان عسکر، قوهٔ ماشیهٔ عسکریه .

سفری == (حضری) مقابلی ، سفر حالنده بولنان آدم ، یولجی .

سفرطاقمی == یولجیلغه مخصوص اشیا ولوازم .

سفر طاسی == درونده یول ازیقی قونیلان وبربری اوزرینه موضوع بر قاچ پارچه قابدن مرکب اولان یمك طاقمی .

سفره قابلیت == (بحریه) بر سفینه‌نك اهل خبره طرفندن بامضبطه تصدیق اولنان حال ومتانت ودرجهٔ استیعاب وتحملی .

سَقَرْ [ت، ا] دفعه ، کره .

سفرلك == سفرلك، دفعه‌لك، كره‌لك .

سَفَرْجَل [ع ، ـ] آیوا دنیلن صاری رنكلی ، المادن بیوك، طعمی خفیف بوروشدیریجی میوه .

سَفْسَطَه [ع ، ـ] (منطق) ظاهراً صادق كبی كورندیكی حالده حقیقتده كاذب اولان قیاس ، دوغری كبی كورینن سقیم النتیجه اقوال .

سفسطه پرداز
سفسطه‌جی } == سفسطه قبیلندن سوزسویلین آدم .

سفسطه‌لی == سفسطه ایله ممزوج، قاریشق

سَفْسَفَه [ع،مص] اون ، نشاسته كبی غبار حالنده بولنان موادی الهمك .

سَفَط [ع ، ـ] سبت ، سله § بالق وآغاج پولی .

سَفْك [ع، مص] مایع شیئی دوكمك ، آقیتمق .

سفك دماء == قان‌دوكمك، خونریزلك.

سَفَه [ع،ـ] خفت عقل .

سَفَلَه [ع،ص] آشاغی ، آلچاق معناسنه اولان (سافل) ك جمعی .

سَفيدْ [فا ص] آق ، بیاض ، ابیض .

بحرسفید == آق دكز ، اوروپا ، آسیا، آفریقانك آره‌سنده بولنان واوچ دكزلرك اك بیوكی اولان دكز .

ریش سفید == آق صقال .

سَفيدا ـ سَفيداج [فا،ـ] قورشون مركبا‌تندن اولوب اوستوبچ دنیلن بیاض ماده كه : یاغلی بویالرك تركیبنه كیرر وبعض مشتكر بودره‌جیلر طرفندن دوزكون وپودره‌لره قاریشدیریلور. بالكیمیا تركیبی قاربونیت رصاصدره

سَفير [ع،ص] ایلچی § (حقوق دول) ایكی دولت آره‌سنده‌كی مناسباته واسطه اولمق اوزره لازم كلن اقتداری حائز واصولاً اعتماد نامه‌یی حامل اوله‌رق برندن دیكری نزدینه ‌بلا مدت معینه كوندریلن ذات . [جمعی (سفراء) كلیر

سفیر كبیر == بیوك ایلچی .

سَفيل [ع، ص] { الفاظ مولده‌دندر } سفالت چكن ، ضرورت ایچنده بولنان § اوصلو طبیعتلی .

سَفينَه [ع،ـ] كمی ، واپور ، كشتی .

سفینه امینی == (بحریه) كمینك امور انضباطیه‌سنه نظارت ایدن مأمور [جمعی : (سفائن) و (وسفن) در .] § مباحث مختلفه‌یی جامع كتاب .

سَفيه [ع.ص] سفاهت ایله متصف اولان § (فقه) مالنی بیهوده یره اسراف واتلاف ایدن عقلسز [جمعی : (سفهاء) كلیر

سَقّاء [ع ـ] صوطاشییجی، صواولاشدیریجی

سقا باركیری == سقالرك اوزرینه طولوم درونده صو تحمیل ایله نقل ایلدكلری باركیر .

سقاقوشی == طیور دوریه‌دن الاجه‌لی كوچك بر قوشدر . اكثریا دیكنلر اوزرنده اوته‌رك كزر وبوجكاری طوتار .

(سقاقوشی)

آمریقاسقاقوشی == طیور شاطئیه‌دن آمریقایه مخصوص بر نوع سقا قوشیدر .

(آمریقا سقا قوشی)

سقا نفری == عسكرك، طابورك الایك، صوینی كتیرمكه مأمور نفر .

سَقام [ع ـ] خسته‌لك ، مرض .

سَقامَت [ع ، ـ] { غلط ومولددر } بوزوقلق، یاكلشلق .

سَقَر [ع،ـ] جهنم ، دوزخ ، طامو .

سَقَط [ع ، ص] برعارضهٔ جسمانیه‌یه اوغرایاز، حال صلیسنده اولمیان § خطالی، بوزوق § كلامده ، عباره‌ده عدم درستی § علیل .

سقطلامق == بوزمق ، سقط ایتمك .

سقطلانمق == سقط اولمق ، علیل اولمق ، بوزولمق .

سَقَطات [ع ، ص] كلامده خطاء ، بوزوقلق معناسنه اولان (سقطه) نك جمعی .

سَقَطی [ع،ـ] عادی، كوتومتاع صاتان § سقطاتی چوق اولان محرره شاعر .

سَقْف [ع، ـ] طاوان، چاتی، طام § (معماری) ابنیه‌نك اورتوسیكه: كاركیردن اولورسه (قبه) ، اخشابدن اولورسه (چاتی) دینوره ☛ (چاتی).

سَقَم [ع ، ـ] (سقام) ایله مترادفدر. خسته‌لك ، مرض، كیفسزلك

سَقَمونیا [یونانیدن معرب، ـ] (طب) مسهل شدیدكبی قوللانیلان برماده ، بیك كوز اوتی، [محموده دنیلن نباتك كوك وصاپنه چزكیلر یاپیله‌رق استحصال اولنور بر عصارهٔ یابسه‌در]

سَقَنْقُور [یونانیدن معرب، ص] فی الاصل اكثریتله نیل ساحلنده بولنور برجانورك اسمیدر ، قوم كرتنكله‌سی § برنوع اینجه تول ، تولبند ، صارغی .

سَقْی [ع، مص] (اسقا) ایله مترادفدر. صوارمق، صو ایچیرمك، صولامق.

سقی ماء == صوطاغتمق،صوواولاشدیرمق

سَقيم [ع،ص] سقامت ایله متصف اولان، بوزوق،خطالی، یاكلش § مریض، خسته .

سَكْ [فا ، ـ] كوپك، كلب، ایت .

سك بچه == كوپك یاوروسی ، ایت انیكی

سك جان == ایت جانلی .

سَكابى [فا، ص] { صوكوپكى معناسنه اولان (سك آبى) دن مخففدر. }
قوندوز دنيلن وصوده ياشايان برحيواندركه طبابتده مستعمل اولان قوندوز خايه‌سى ، Castoréum بوحيواندن حاصل اولور.

سَكّاك [ع، ص] بيچاقچى، چاقوجى .

سَكاه [فا، ص] موسيقيده برمقام كه كردى‌يه مشابهدر .

سَكْب [ع، مص] مايى دوكلك، مايع دوكلك .

سَكْبان [فا، ص] بربيوك دائره‌نك آو كوپكلرينه نظارت ايدن آدم § يكيچرى اوجاغنده برصنف عسكر .

سكبان باشى = برصنف عسكرك الك بيوك ضابطى، باشى .

سَكْبَه [ع، ص] باشده حاصل اولان بك § باشه كيلن طاقيه .

سَكَنْبج [ع، ص] (طب) ضماد تشنج كبى اختلاج اطفالده ، داء صراقده ، ضيق نفسده ، سعال عصبيده مستعمل برنوع راتينج .

سَكْت [ع، مص] صوصى‌صولوق آلمقسزين فصل ايتمك § كلام موزونده بر حركه‌نك سقوطندن حاصل اولان آهنك قيريقلغى .

سكت مليح = خفيف آهنك قيريقلغى .

سَكْتَه [ع، ص] كسلمه ، طورمه ، طوريغونلق § (سكت) ك ايكنجى معناسنه دخى كليرد.

سكته‌دار = سكته‌يه اوغرامش، بوزلمش § خلل ، رخنه ، ضرر § (طب) بر قان طمارينك ييرتيله‌رق انصباب ايدن دمك بولنديغى ناحيه‌ء مهمه‌يى تضييق ايتمسندن متولد اولوم ، اچمه ، داملا .

سكتهٔ دماغيه = (طب) بالذات بينك اجزاسى ميانه‌نه قانك انصبابى تأثيرايله حس وحركتك يا بردن بره كاملاً ويا آز چوق معطل اولمسى كه : شدتليسى موت سريعى مستلزمدر .

سكتهٔ رئويه = (طب) آق جكرك اجزاسى ميانه‌نه ارتشاح صورتيله قانك داخل اوله‌رق وظائف تنفسيه‌ده عدم انتظام عظم ويا تنفسده انقطاع آنى موجب اولمسى كه سريعاً موتى مستلزمدر .

سكتهٔ قلب = (طب) ضربات قلبك انقطاعى كه نتيجه‌سى موتدر .

سَكْدِرْمَك [ت، مص] بر آياق اوزرنده قوشديرمق ، اوصورتله صيچراتمق ، يوروتمك § رطاشى ، برطوغله پارچه‌سى طرز مخصوصله آته‌رق سطح ما، اوزرنده سير ايتديرمك .

سكدرمه منزلى = (اصطلاح) [منزل] كلمه‌سنه مراجعت .

سَكْر [ع، ص] سرخوشلق ، مستلك .

سَكَرات [ع، ص] مستلكلر، سرخوشلقلر.

سكرات الموت = جان چكيشيركن كان مايغينلق، طالغينلق، حالت نزع، احتضار.

سَكْران [ع، ص] سرخوش، مست .

سَكْرَه [ع، ص] سرخوشلق ، مستلك § حيرت ، شدت .

سَكِرْتْمَك [ت، مص] قوشمق، اردينى تعقيب ايتمك ، قچمق .

سَكْرَك [ت، ص] { زبانزدى (سيرك) در . } اجزاسى آره‌سنده آره‌لق بولنان ، ضيق اولميان § زمانجه فاصله‌لى اولان، صيق صيق وقوع بولميان § نادر .

سكركجه = سكرك اوله‌رق ، نادرجه .

سكركلشديرمك = برشيئك اجزاسى آره‌سنى آچمق ، آره‌لقلى ياپمق .

سكركلشمك = سكرك اولمق، آره‌لقلى اولمق .

سكركلك = آره‌لقلى، فاصله‌لى، ندرت

سَكِرْمَك [ت، مص] زبانزدى(سيرمك) (طب) اوتار وعضلات حقده كنديلكندن يعنى اختيارى اولميه‌رق قيملدامق، حركت ايتمك § آره‌لق آره‌لق ديرنمك .

كوز سكرمك = (طب) كوز قپاغنى اداره ايدن عضلاتدن غير اختيارى اوله‌رق تتره‌مك ، حركت ايتمك كه صاغ ويا صول اولديغنه كوره بر بشارت ويا نكبته عطف اولنور .

سكرمه = (سكرمك) ماده‌سندن مصدر تخفيفى ، حركت ايتمه ، قيملدانمه .

سَكِز [ت، ص] يدى ايله طقوز آره‌سنده‌كى عدد (٩ > ٧)، (٨). ثمان ، هشت .

سكزنجى = سكز درجه‌سنده، يدنجيدن صوكره‌كى مرتبه .

سكزر = (عدد توزيعى) هردفعه‌سنده سكزاوله‌رق ، هردفعه‌سنه سكزر اصابت ايدن .

سَكْسار [ت، ص] ☜ [صكسار]

سَكْسان [ت، ص] {زبانزدى (سكسن) . يتمش طقوزدن صوكره‌كى عدد ، اون كره سكز : (٨٠) }

سكسانجى = سكسان درجه‌سنده اولان.

سكسانلك = سكسان قسمدن مركب § سكسان ياشنده .

سَكْسْتانْت [ج، ص] Sextant (طوپوغرافيا) زاويه‌لرك مساحه‌سنده‌ و على الخصوص اجرام سماويه ارتفاعلرينك تعيينده مخصوص برآلت اولوب آلتمش درجه‌لك قوس تقسيماتنى حاويدر، سدس دائره .

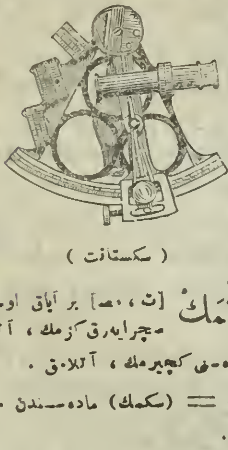

(سكستانت)

سَكْمَك [ت، مص] بر آياق اوستنده صيچرايه‌رق كزمك ، آقلامق § صره‌سى كچيرمك ، آتلامق .

سكمه = (سكمك) ماده‌سندن مصدر تخفيفى .

سَكَنات [ع، ص] { حركات مقابلى ، هرمعناسيله ساكنلك ، يوم حركت [اساسا سكون معناسنه اولان (سكنه) نك جمعى ايسه‌ده لسانمزده مفردى مستعمل اولمديغندن (سكنات) كلمه‌سى مفرد حكمنده‌در .] }

سَكَنَه [ع، ص] جمع : [ساكن] ساكن اولانلر، وطورانلر .

سَكينَه [ع، ص] وقار ، تمكين ، قوت قلب، آرام درون .

سكى [ت، ـ] دیرك آیاقلى § زمیندن یوكسك اولەرق چاموردن، تخته‌دن یاپلمش محل، سد، سدیر § آتك ایاقنده‌كى بیاض.

سل [ع، مص] صییرمق، صییراق § چیقارمق، چیقارلمق.

سل سیف = قیلیجى قیندن صییرمق، چیقارمق، تشهیر سیف ایتمك

سلاء [ع، ـ] جنینك رحم مادرده ایکن دروننده بولندیغى غشا.

سلاست [ع، ـ] کلامده روانلق، عباره کمال سهولت وآهنك ایله تلفظ اولنمق خاصه‌سى.

سلاستلى = سلاستله اوقونان عباره.

سلاسل [ع ـ] جـ: (سلسله) زنجیرلر، سلسله‌لر.

سلاحف [ع، ـ] جـ: (سلحفه).

سلاسین [ع، ـ] (نباتات) سلاسینیه فصیله‌سنه منسوب یاپراقلرى غایت کوچوك بر شجیره‌در.

سلاطین [ع، ـ] جـ: (سلطان).

سلام [ع، ـ] فی الاصل عیوب وآفاتدن سالم معناسنه عرض دعادر § اسماء حسنادندر § آشنالق، تحیه § تأیید احترامات واستفسار خاطر وحالات § التفات.

سلام آلمق = وعلیکم السلام دیمك.

سلامه طورمق = کچمکده اولان بر ذاته قارشى ایاغه قالقوب سلام و التفات انتظارنده بولنمق.

سلام طورمه = (عسکریه) قره‌غوللرده نوبت بکلاین بر ویا ایکى نفرك ویاخود صف حرب نظامنده بولنان بر جزء تام عسکرینك کچن ضابطه قارشى النده‌کى سلاح ویا قصاتوره‌سیله بروضعیت مخصوصه آلمسى قوماندەسى.

سلام علیکم = سلامت اوزرینه اولەسون معناسیله دعا وآشنالق ایتمه.

وعلیکم السلام = جهراً لساناً رد سلامى مفید درکه: (سلام علیکم) خطابنك جوابیدر.

علیه السلام = انبیاى عظام حضراتنك اسامىء مبارکه‌لرى یاد اولندیغى زمان ایراد اولنور بر دعادرکه: انك اوزرینه سلامت اولسون معناسنى مفیددر.

سلاملاشمق = بربرینه سلام ویروب آلمق.

والسلام = ایشته بوقدر دیمکدر.

سلاملامق = سلام ویرمك، رسم سلامى ایفا ایتمك.

دارالسلام = جنت § بغداد شهرینك براسمیکه: بعضاً مدینة السلام دخى دینور.

سلامت [ع، مص] عیوب وآفتدن برى، کدر وغصه‌دن عارى اولمق § امیناك، سالمك، سالم § برى، امین § حسن انتها، حسن نتیجه § خلاص، رها.

سلامت قانجه‌سى = (بحریه) طاقیلان یردن قولایلقله وایستنلدیکى زمان قورتاریلان برنوع قانجه.

سلاملق [ت، ـ] اهل اسلامه مخصوص بیوك خانه‌لرده ارکك مسافر قبولنه مخصوص قسم، دائره.

سلاملق رسم عالیسى = ذات قدسیت صفات حضرت خلافتپناهینك جمعه نمازى ادا ایچون جامع شریفه عزیمت وعودت همایونلرنده عساکر شاهانه طرفندن اجرا ایدیلان مراسم سلامیه واحترامیه.

سلب [ع، مص] آنى ورفع ایتمك، (ایدلمك) § ابطال وازاله ایلامك، (اولنمق) انکار ایتمه.

سلباً = سلب وانکار صورتیله.

سلبى = سلبه منسوب ومتعلق.

سلب [ع، ـ] بریسندن قاپلوب آلنان شىء. [اکثریا بریدن اوزوندن آلنان اسلحه ولباس وادوات حربیه حقنده مستعملدر.]

سلجم [ع، ـ] شالغم دنیلان سبزه.

سلجه [ع، ـ] (حیوانات) اصداف بحریه‌دن استریدیه دنیلان قابوقلى حیوان.

سلحفه [ع، ـ] (حیوانات) قابلومبغه دنیلان حیوان.

سلحفیه = قابلومبغه جنسى.

سلحفیۀ بریه = قاره‌لرده کیاه و حشرات ایله تعیش ایدن محدب ساغرلى قابلومبغه‌که: شریدلى، روم، هند قابلومبغه‌لریده بوجمله‌یه داخلدر.

سلحفیۀ بحریه = دکزلرده‌یشایان ولحمى اکله سالم اولان قابلومبغه‌که: بعضاً ایکى متروقدر طوله مالك اولانلرینه تصادف ایدیلور. بونلرك پارمقلرى ملتصق کورك شکلنده‌در.

سلحفۀ مزرغیه = نهر، کول وبتاقلقلرك کنارنده یشار واره قابلومبغه‌سنه بکزر برجنس قابلومبغه.

سلحفۀ عذب = طاتلى صو قابلومبغه‌سى.

سه‌شیوم [ع، ـ] (Séchium) (نباتات) ذات الاقحاف متورة البزور شعبه‌سنك ثنائیه فصیله‌سنه منسوب میوه‌لرى عنب جنسندن برنباتدر.

(سه‌شیوم)

٢، ١ — چیچکلرى . ٤، ٣ — میوه‌سنك خارج وداخلى.

سلخ [ع، مص] بوغازلانمش حیوانك دریسنى یوزوب چیقارمق § (ـ) (غره) مقابلى. عربى آینك صوك کونى: سلخ رجب سنه ١٣٢٤.

سلخخانه = قویون، کچى واوکوز کبى حیواناتك قصابلر ایچون ذبح ایدلدکلرى محل، مذبحه.

سلسال [ع ـ] طاتلى، لذیذ، خفیف صو.

سلسبیل [ع ـ] طاتلى، خفیف، لطیف صو § جنتده برچشمه.

سلطنت [ع ـ] پادشاهلق، حکمدارلق § دولت، حکومت § دبدبه، طنطنه، دارات.

سلسره [ت، ـ] (بحریه) کیلردن عسکرى خدمت باشنه دعوت ایچون چالینان دوردوك.

سلعه [ع، ـ] (طب) خیارجق دنیلن مرض § اور.

سَلَف [ع،ص] (خلف) مقابلی . برینه کچیلان ذات ، مأمور . برموقع ومأموریتده دیکرندن اول بولنمش اولان .

سَلُّولُوز [ج،ص] (کیمیا) بیاض نیم شفاف . ماده ، کتول واترده ومایع یاغلر وروحلر درونندهغیر منحل برجسم اولوب نباتات انشرلرندن ، پاموقدن واسکی بزوکاغددن اخراج اولنور .

سَلَم [ع،ص] (فقه) مؤجلی معجله صاتمق بعنی پشین پاره ایله ویره‌سی مال آلمق .

سَلْوَت [ع،ص] آرام دل ، فراغ بال ، استراحت قلب .

سَلُوسید [ج ، ص] (حیوانات) طیور دوریه‌دن آوستر الیایه مخصوص توپلی وصاچاقلی برقوشدر .

(سلوسید)

سَلُوقِیّه [ع،ص] { تعبیر قدیم } کمیده قپودان قماره‌سی .

سَلُول [ع، ص] اولو اولهرق طوغمش چوجق .

سَلْوی [ع،ص] بال § بیلدرجینه مشابه برقوش .

سَلْوی [ت،ص] ☞ (سروی) .

سَلَّه [ع،ص] تخفیف ایله (سله) دنیلان سپت ، (سپد) ، کوفه .

سله‌باف = سله، سپدتوریجی آدم .

سَلیب [ع، ص] مسلوب ایله مترادفدر . § عقلی ساب ایدلمش آدم .

سَلِس [ع،ص] سلاستلی ، رکاکتسز ، سلیس روان { اکثریا عباره حقنده مستعملدر . }

سَلیط [ع،ص] بدزبان ، زباندراز ، آغزی بوزوق § زیتون یاغی .

سلیطه = ایچنه زیتون یاغی قونیلان هرنوع صلاطه || بدزبان معناسنه اولان سلیطك مؤنثی .

سَلیقه [ع ، ص] ملکهٔ حسن تحریر ، انشاء کلام ایچون طبیعتده حاصل اولان ملکه . { جمعی : (سلائق) کلیر . }

سلیقی = سلیقه‌یه منسوب .

سَلیل [ع،ص] یکی طوغمش چوجق .

سلیله = (سلیل) ك مؤنثی ، یکی طوغمش تیز چوجق || نتیجه ، ثمره .

سَلیم [ع،ص] عیب وقصوردن ، غل وغشدن آزاده اولان § دوغری ، صحیح .

سلیم القلب = تمیز یورکلی آدم .

سلیمیه = اسکی برنوع صیرمه داللی قماش .

عقل سلیم } = محاکمه‌سی صحیح اولان عقل .
فکر سلیم }

ذوق سلیم = حسن طبیعت || تقدیر صحیح ، برشیئك ایینی کوتوسندن تفریق ایده‌بیلمك خاصه‌سی .

سَمّ [ع،ص] (طب) بدنه داخل اولنجه آدمك حیاتی مختل قیله‌بیلمك خاصه‌سیله متصف کافهٔ مواد ، زهر ، آغو .

سم الفار = صیچان اوتی دنیلن زهر § (کیمیا) ارسنیق معدنی مرکباتندن (حامض ارسنیق) نامیله معروف مادهٔ سمیه

سم السمك = (نباتات) بالق اوتی دنیلان ونخود حجمنده مدور بر نباتدن عبارت اولان سم مهلك

سم السمکیه = (سم السمك) دنیلان نباتك منسوب اولدیغی فصیله .

سمی = زهرلی ، سمدار .

سَماء [ع،ص] کوك ، آسمان ، کوك یوزی { جمعی : (سماوات) کلیر وعربیده (سموات) املاسیله یازیلیر . }

سماوی = سمایه منسوب || الهی .

کتب سماویه = پیغمبرانِ عظامه انزال بیوریلان کتب مقدسه . [تورات ، زبور ، انجیل ، فرقان عظیم الشان .] .

سماویات = سماوی اولان شیلر .

علائم السماء = قوس قزح ، الکم صاغمه . ☞ (قوس قزح) .

خریطهٔ سماء = (قوزموغرافیا) کواکب و سیاراتك اسامیسیله مواقع مختلفهٔ نسبیه‌سنی کوسترن خریطه .

سَماجَت [ع، ص] { کلام حقنده } چرکینلك .

سَماحَت [ع ص] جومردلك ، سخاوت . { سماحت ایله (سخاوت) آره‌سنده جزئی بر فرق واردرکه : اوده سماحتك غیر طبیعی دخی اوله بیلمه‌سی و (سخاوت) ك طبیعی اولمسندن عبارتدر . }

سماحتلو = طریق علمیده قضیه‌سکرلك پایه‌سنی احراز ایدن ذواته مخصوص عنوان رسمیدر .

سَماسِرَه [ع،ص] دلال معناسنه اولان (سمسار) ك جمعی .

سَماع [ع،ص] ایشتمه ، طویمه § ارباب طریقتك صور مخصوصه‌ده ذکر ایتمه‌سی ، ازجمله مولویلرك دونمه‌سی .

سماعاً = ایشیده‌رك ، ایشتمك صورتیله .

سماعی = سماعه منسوب ، بر قاعده وقیاسه تابع اولمیوب ایشیدیله‌رك بیلنه‌بیلن شیلر : (مصادر سماعیه) || اصول مخصوصه اوزره بسته‌لنن برقطوردن عبارت شرقی

سماعخانه = مولوی تکیه‌سنك سماع اجرا اندیلان واسع دیوانخانه‌سی .

سَمّاق [ع، ص] دیشلرك مرکب اولدیغی اوچ شیدن بریکه : نسج عظامی جنسندندر . (عاج السن) .

سَمانَت [ع،ص] سمیرمك ، سمیزلك .

سِتَّه [ع ، ص] آلتی ، آلتی عددی .

جهات سته = شرق ، غرب ، شمال ، جنوب ، سمت رأس ، سمت قدم .

سنهٔ نور = شمسك نوری برجنده بولندیغی نیسان آینده فورطنه‌لریله مشهور اولان القوون .

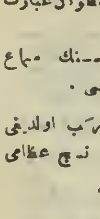

سَماوَر [ج، ص] اصلی روسجه‌دن (سامو) ایله (واری) کلمه‌لرندن مرکبدر . صو قایناتمغه و چای پیشیرمکه مخصوص و معدنی معروف قاب .

(سماور)

سَمْت [ع ، ص] طرف ، جهت ، جانب § محله § سیرت § (قوزموغرافیا)

اجرام سماویه‌دن برینك سمتی ، اجرامك مرکزندن مرور ایدن دائرهٔ ارتفاعك افقی قطع ایلدیکی نقطه ایله افقك شمال ویاجنوب نقطه‌سی بیننده‌کی دائرهٔ افق قوسیدر . یاخود نصف النهار سماوی ایله جرمدن مرور ایدن ارتفاع ویا سمت دائره‌سنك سمت رأسده احداث ایلدکاری زاویه .

سمت رأس = (قوزموغرافیا) سطح ارضده قنماطوران راصدك قامتی، استقامتجه اخراجی متصور خط مستقیمك سمایی قطع ایلدیکی نقطه ، کوك یوزینك مرئی اولان تام اورته‌سی .

سمت قدم = (قوزموغرافیا) سمت رأسه قطراً مقابل اولوب قدم راصدك شاقولاً تحتنده بولنان نقطهٔ سماویه .

سمت ویا ارتفاع دائره‌لری = (قوزموغرافیا) سمت رأس وسمت قدم نقطه‌لرندن مروری متصور دوائر عظیمه { نصف النهاره عمود اولان ارتفاع دائره‌سنه دائرهٔ اول السموت دینیر . }

بعد سمت الرأس = سمت رأس ایله جرم بیننده‌کی قوس دائرهٔ ارتفاع درکه ارتفاع جرمك تمامیدر .

سمت پوصوله‌سی = (قوزموغرافیا) اجرام سماویه‌نك سمتنی، سعه‌سنی رصد ایتمکه مخصوص قابل نقل پوصوله اولوب هدفه‌لر ایله مجهزدر .

سَمَر [ت ، ـ] یوکی طوودیرمق ایچون یوك حیوانلریك صرتنه قونیلان، آغاجدن پالان § حمال ارقلغی .

سَمْع [ع ، مص] ایشتمه ، ایشیدیش § قولاق ، کوش .

سمعا = ایشیده‌رك .

حس سمع = (طب) اجسامك حرکات اهتزازیه‌لرندن حصوله کلان تموجات هوائیه‌یی یعنی اصواتی طانیدران، واصواتك جنسنی، پرده‌سنی، شدتنی، استقامتنی تقدیر ایتدیرن قوت .

جهاز سمع = قولاغك اذن خارجی، اذن داخلی ، اذن متوسط دینلن اوچ قسمندن عبارت اولان جهاز .

عصب سمعی = (طب) قولاغك دهلیز، مجاری نصف دائروی، حلزون دنیلان اقسامنی املا ایدن مایع درونده منتشر ومنشعب سیکر .

(اذن)

١ — عصب سمعینك توزیعاتی : ا — عصب سمعی ؛ ب — حلزون ؛ ح — قریبه ؛ د — کیسه ؛ ر — عظم رکابی . ٢ — مقطع اذن : ا — صماخ اذن ؛ ب — اذن خارجی ؛ ح — اذن داخلی (٤ — عظم سندان ؛ ٥ — عظم مطرقه ؛ ٦ — عظم رکابی) ؛ ٣ — تیهی ارائه ایدن اذن داخلی ؛ ٧ — تیهك بویودلمشی ؛ ٨ — (د ، ح) حلزونك بویودلمشی ؛ ا — محور حلزون ؛ ح — صفیحهٔ حلزونیه .

سَمَك ـ سَمَكه [ع ، ـ] بالق ، ماهی (جمعی اسماك کلیر)

☞ (بالق) .

شبیهة السمك = پارمقلری مسح لشکیل ایده‌جك طرزده غشالر ایله متحد وقیطیسیه نامیله معروف برجنس صوحیوانی .

☞ (قیطیسیه) .

سَمْن [ع ، ـ] تره یاغی .

سَمَن [فا ، ـ] یاسمین دنیلان آغاج که : غایت کوزل قوقولی بیاض چیچك آچار .

سمنبر = کوکسی یاسمین کبی کوزل قوقولی اولان محبوبه .

سمنبو = یاسمین قوقولی .

سَمَنْد [فا ، ـ] قولا آت § سریع الحرکه، کوزل آت .

سَمَنْدَر [فا ، ـ] حیوانات زاحفه‌دن اولوب بالخاصه افریقای شمالیده واناطولیده بولنور . دوراساطیرده آتشده یانمدیغی تصور ایدیلان خیالی برحیوان §(حیوانات) صوغوقانلیله مشهور برجنس صوکرتنکله‌سی .

(سمندر)

سَمُوح [ع ، ص] سماحتلی، صاحب سماحت اولان ، جوانمرد ، سخی .

سَمُّور [ع ، ـ] دریسندن برجنس مقبول کورك یاپیلان صاکسار جنسندن برحیوان ـ که : سیبریاده کثرتله بولنور § بوحیوانك دریسندن یاپیلان صو صمورری .

سَمُوم [ع ، ب] سام یلی ، صیجاق روزکار .

سَمِیّ [ع ، ب] آداش ، همنام .

سَمِیج [ع ، ص] چیرکین . بدلقاء .

سَمِید [فا ، ص] کسر راء ایله [سمید] .

سَمِیر [ع ، ص] رفیق ، اوقداش ، مصاحب ، همدم .

سَمِیع [ع ، ص] قوهٔ سامعه‌سی اولان § جناب حق .

سَمِیرمَك [ت ، مص] سمیز شیشمان اولمق ، سمن پیدا ایتمك .

سمیرتمك = (سمیرمك) ماده‌سندن مصدر متعدی ، برینك سمیز اولمسی موجب اولمق ، تسمین § برشیئك آلتنی بسلمك ، قبارتمق .

سَمِیز [ت ، ص] یاغلی ، سمین ، شیشمان .

سمیزجه = سمیزکی ، شیشمانجه . آز یاغلی .

سمیزلنمك = سمیز ایتمك ، سمیز ولمسی موجب اولمق .

سمیزلك = سمن ، سمیز اولانك حالی .

سمیز اوتی = ذات الفلقتین شعبه‌سنك فرفخیه فصیله‌سنه منسوب ولذتی اکشی وقابض اولوب امریقایه مخصوص نوعیده . بیلدیکمز سمیزاوتی ایسه بقلة الحمقائیه فصیله‌سندندر .

(سمیز اوتی)

سَمَاهِن [ع ، ص] سمیز ، شیشمان بسلی ، یاغلی . [جمعی : (سمان) کلیرسه‌ده لسانمزده مستعمل دکلدر .]

سَمَاء [ع ، ب] شمشك پارلدیسی ، رعد .

سَنَابِك [ع ، ب] جم : (سنبك) . آت طیرناقلرینك اوجلری .

سَنَابِل [ع ، ب] جم : (سنبله) بشاقلر .

سَنَام [ع ، ب] دوه اورکوجی . [جمعی : تشدید ایله (اسمه) کلیر .]

سَنَان [ع ، ص] روشن ، رونقلی ، ضیادار .

سَنْج [فا ، ص] طارتمق ، وزن ایتمك معناسنه کلن (سنجیدن) مصدرندن مشتق اولوب وصف ترکیبی حالنده مستعملدر .

سخنسنج = سویلدیکی سوزك مفهوم ومعانیسی حقیله بیلن § سوزك ماهیتنی تقدیره مقتدر اولان .

نکته‌سنج = نکته‌لری محلنده استعمال ایدن § نکته‌دن آکلایان .

سَنْجَاق [ت ، ب] رایت ، علم ، لواء . § هر ولایتك برمتصرف اداره‌سنده اوله‌رق منقسم اولدیغی دوائر عظیمه‌دن بری ، لواء ، متصرفلق که : برقاچ قضادن مرکبدر . ☞ (بایراق)

سنجاق کوندری = (بحریه) قسم علیاسنه بایراق مربوط اولان دیرك § کمینك باش طرفنه متوجه اولان آدمك صاغ طرفنه کلان جهت ـ که : صول جهتنه (اسکله) دینور .

سنجاق پوسته‌سی = (بحریه) کبده نوبت بکلین ضابطان و افرادك منقسم اولدیغی قسملردن بری .

سنجاق بوغمق = (بحریه) استمداد اشارتی .

سنجاغه‌کل = (بحریه) سفینه‌نك باش طرفنی صاغه چویرمك ایچون ویریلن قوماندا .

سنجاق براتی = (بحریه) کمینك تابعیتنی مبین رسمی برات .

اشارت سنجاغی = (بحریه) اشارت ایچون چکیلن سنجاقلر .

سنجاق کمیسی = (بحریه) امیرالك راکب اولدیغی سفینه .

سنجاقدار = (تعبیر غلط) عسکر آلای ویا طابورك سنجاغنی حامل اولان ضابط ، علمدار .

سَنْجَر [ت ، ب] استحکام ، طابیه ، سپر ، متریس .

سَنْجِیدَه [فا ، ص] (سوز حقنده) طارتلمش ، موازنه‌لی ، منتظم § موزون .

سَنَد [ع ، ب] برحقی تأمیناً برکیمسه‌نك آخره ویردیکی امضالی ، مهرلی محرر کاغد ، ورقه § دلیل ، برهان . § ملجأ ، استنادکاه . [جمعی : (سندات) کلیر .] § حق تصرفی مبین جانب میریدن ویریلن ورقهٔ رسمیه .

سندات قلمی = طاپو ورقه‌سنه عائد معاملاتك وثیقته مخصوص قلم ، دائره .

سند رسمی = (حقوق) تنظیم اولندیغی محلده مأمورین مخصوصه‌سی طرفندن رسماً تصدیق اولنان سندکه : برکیمسه‌یی دیکر کیمسه‌یه مبلغ نقدی و یا قابل تقدیر بر مالی اودمه‌که مجبور ایدر .

سند عادی = (حقوق) تصدیق رسمی‌یی حاوی اولمیان سند .

سند بحری = (بحریه) بر کمینك حق تصرفی کیمه عائد اولدیغنی مبین سند .

سندلشمك = سند آلوب ویرمك .

سندلی = سنده مربوط اولان دین وساره .

تحمیلیه سندی = (حقوق) برسفینه‌یه تحمیل اولنان اشیانك قبض اولندیغنی ، نوعنی ، مقدارینی مبین قپودان طرفندن ویریلن سند .

سَنْدَان [ع ، ب] اوروس دینلن دمیرجی آلتی .

عظم سندانی = (طب) قولاغك ایچنده بولنان واوروس شکلنده اولان کمیکه دینور .

سَنْدَرُوس [ج ، ب] کهربایه مشابه بر نوع رچینه .

سَنْدَل [فا ، ب] صندال دینلن کوزل قوقولی آغاج § مراکب صغیره بحریه‌دن وقایق انواعندن بری ـ که : بوکا فلکه دخی دینور .

سِنْدِیَان [ع ، ب] پلید آغاجی .

سَنْك [فا ، ب] طاش ، حجر § وزن ، طارتی ثقلت .

سنك آسياب = دگرمن طاشی .

سنك انداز = طاش آتان § تعریض ایدن .

سنك خارا = مرمر طاشی .

سنك سبك = كوفه‌كی طاشی .

سنگستان / سنگلاخ = طاشلق محل .

سنگین = طاشدن . طاشدن معمول اولان .

سَنَه [ع ، ا] ییل ، سال . اون ایكی آیدن عبارت اولان جزء زمان [جمعی : (سنین) كلیر] .

سنهٔ عوام = (قوزموغرافیا) كسرسز سنه ، یعنی (٣٦٥) ویا (٣٦٦) كوندن عبارت اولان مدت .

سنهٔ نجومی = (قوزموغرافیا) بر كوكبك بولندیغی نصف النهاره شمسك ایكی دفعه وصولی بیننده كذر ایدن مدت .

سنهٔ مداری = (قوزموغرافیا) شمسك اعتدال ربیعی نقطه‌سنه ایكی دفعه وصولی بیننده كچن مدت .

سنهٔ قمریه = قمرك اون ایكی دفعه كرهٔ ارض اطرافنده دورینی اكمال ایتدیكی مدت .

سنهٔ مالیه = شهوری شمسی، سنه‌سی قمری اوله‌رق خزینهٔ جلیلهٔ مالیه‌جه اتخاذ ایدیلن سنه .

سنهٔ شمسیه = اون ایكی آیدن عبارت اولان مدت ـ كه : (٣٦٥) كون كسور ساعتدن عبارتدر .

سنهٔ هجریه = فخر كائنات افندمز حضرتلرینك مكهٔ مكرمه‌دن مدینهٔ منوره‌یه هجرت سنیه‌لری مبدء اعتبار ایدیله‌رك اتخاذ ایدیلن سنهٔ قمریه ـ كه : مبدئی محرم آیی اعتبار اولنمشدر .

سنهٔ میلادیه = حضرت عیسانك تاریخ ولادتی اولمق اوزره قبول ایدیلن كون رأس سنه اعتبار ایدیله‌رك اكا كوره حساب ایدیلن سنه .

رأس سنه = سنه باشی اعتبار ایدیلن كون .

سنه بسنه = سنه‌دن سنه‌یه ، سنه‌لر كچدكجه .

سنتین = ایكی سنه .

سنه‌لك = برسنه‌یه قریب .

سنه‌لنمش = اوزرندن سنه ویا سنه‌لر كچمش اولان .

سَنه غال قَناریه‌سی [ج ، ا] كوچك طبور دوریه‌دن بر قوشدر .

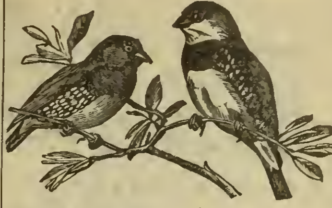

(سنه غال قناریه‌سی)

سَنِی [ع ، ص] رفیع ، سامی ، عالی ، یوكسك .

سنی الجوانب = علویات ایله محاط اولان .

سَوابِق [ع ، ا] ج : (سابقه) . كچمش شیلر، كچمش حاللر .

سَواحِل [ع ، ا] ج : (ساحل) ساحللر، دكز، كول، نهر قییلری .

سَواد [ع ، ص] سیاهلق ، قراولق .

تكثیر سواد = بیهوده یره یازی یازمق، كاغد قرالەمق . تحریر بی فائده § شهر ، مدینه .

سواد اعظم = شهر عظیم، الك بیوك بلده § مكهٔ مكرمه § یازی . قره‌لمه .

سوادبطن = قره‌جكر § غم ، غصه .

سواد خوان = یازی اوقویه بیلن § قاره ، سیاه .

سوادالعین = كوزقاره‌سی، كوزبیكی .

سوادالقلب = زعم قدمایه كوره یوركك اورته‌سنده‌كی سیاه لكه .

سَواطِع [ع ، ا] ج : (ساطع) پارلاق اولان شیلر .

سَواكِن [ع ، ا] ج : (ساكن) ساكن اولانلر .

سَوام [ع ، ا] زهرلی حیوان معناسنه اولان (سامه) نك جمعی .

سَوانح [ع ، ا] ج : (سانحه) . ظهوره كلن وقعه‌لر .

سَوْداء [ع ، ا] هوس ، آرزو . § شدت میل، عشق § قدمانك مزاج بشرده قبول ایتدكاری اخلاط اربعه‌دن بری . § سیاه معناسنه اولان (اسود)ك مونثی § غم ، غصه .

سودا پرست = حریص ، طمعكار .

سودازده = سودایه ، عشقه مبتلا اولان

سوداكر / سودالی = عاشق § مفتون .

سوداوی = سودایه مبتلا اولان .

(سوسن چیچكی)

سَوْسَن [ع ، ا] (نبا) وحیدالفلقه شعبه‌سنك سوسنیه فصیله‌سنه منسوب كوزل چیچكلی بولنان وبین العوام سوصام دنیلن بر نبات ـ كه : چیچكنك رنكنه كوره مختلف اسملرله یاد اولنور .

بیان سوسنی = فصیلهٔ زنبقیه‌دن اوروپا وآسیاده نشو ونما بولان بر نباتدر .

سوسانیه = زنبق ، ساری سوسان ، قلینج اوتی كبی ساق تحت الارضیلری دونی ویا بصلی اولان نباتاتك منسوب اولدقلری فصیله .

(بیان سوسنی)

سَوْط [ع ، ا] قامچی ، قیرباچ .

سَوِش [ت ، ا] سومك ، محبت ، طرز محبت .

سَوِشمك [ت ، مص] متقابلاً بربرینی سومك .

سَوْق [ع ، مص] اوكنه قاتوب سورمه، ایلری سورمه § (عسكر ومهمات حربیه و لوازم سائره حقنده) یوللامه ، ارسال . § سبب اولمه، نتیجه ویرمه .

سوق الجیش = عسكر برحالده بولنان قطعات عسكریه‌نك سوق واداره وتعبیه‌سی اصول وقواعدندن باحث فن عسكری .

سوق مأموری = (عسكری) عسكر، ارزاق ومهمات عسكریه‌یی سوق و ارساله مأمور ضابط .

سوقیات = عساكر وارزاق ومهمات وسائره سوق وارسالی ایشلری

سوق طبیعی
سوق طبیعت
= (طب) حیوان وانسانی معین ومجبر متحول برطرزده ـ تغییرینی ارزوایتمكسزین ـ حركته سوق واجبار ایدن میل طبیعی .

سَوْكَنْد [فا، ـ] آند، یمین، قسم .

سَوْم [ع، مص] (فقه) صاتیلق شیئه بها تعیین ایتمك .

سوم شرا = برمالی تسمیهٔ ثمن اولنه‌رق اشترا ایتمك طریقی .

سوم نظر = (فقه) برمالی كوروب كوسترمك اوزره اخذوقبض ایلمك .

سَوْمَك [ت ، مص] محبت ، قلبـا مربوطیت ، علاقه پیدا ایتمك، قلباً تمایل كوسترمك § بكنمك، ترجیح ایتمك . § اوخشامق ، تلطیف ایلمك § حظ ایتمك ، ذوقیاب اولمق .

سَوِنْمَك [ت، مص] مسرورو شادان اولمق، كسب انبساط ایلمك

سونجلی = موجب مسرورت اولان .

سوینش = سونمه ، ممنونیت .

سوندیرمك = ممنون ومسرور ایلمك . سونمسی موجب اولمق ، تسریر .

سونج = سرور، مسرت ، مسروریت نشوه ، فرح ، شادی .

سَوِیّ [ع، ص] دوز، طوغری، یكسان، برابر ، مساوی .

سویاً = بردوزی‌یه § صورت متساویه‌ده اوله‌رق .

سَوِیم [ت، ـ] سومه، محبت § جاذبه .

سویملی = جاذبه‌لی، محبتی جالب اولان .

سویمسز = كریه ، خوشه كیتمین .

سَوِیَّه [ع ، ـ] برابرلك ، مساویلك § دوزلك ، طوغریلق .

هم‌سویه = بردوزلكده ، بر ارتفاعده

سویهٔ ماه = صولرك سطحنده‌كی دوزلك

علی السویه = بر دوزی‌یه ، متساویا مساوات اوزره .

سَه [فا ، ـ] اوچ ، ثلث § طاوله زارینك وجوه ستهسندن برینك اوزرنده‌كی اوچ نقطه

سه‌بادو = اوچ ایله ایكی

پنج وسه = بش ایله اوچ .

سه‌شنبه = صالی كونی .

سه‌پا = اوچایاقلی اسكمله .

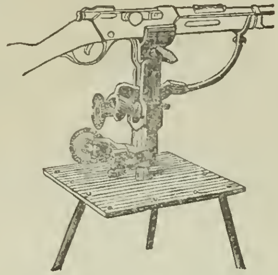

(تفنك ایچون سه‌پا)

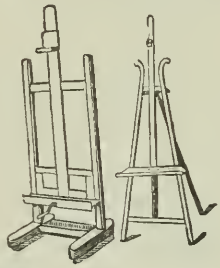

(رساملره مخصوص سه‌پا)

سَهَر [ع ، ـ] (طب) اویقوسزلق، اویویه‌مامق علتی .

سَهْران [ع ، ص] كیجه‌لری اویانق طوران .

سَهْل [ع ، ص] قولای، آسان § ساده .

سهل ممتنع = (ادبیات) سویلنمسی قولای كورندیكی حالده تنظیری پك مشكل اولان سوز ، فكر .

سهلاً = قولایلقله ، قولای اوله‌رق .

اهلاً وسهلاً = صفا كلدیكز ، خوش كلدیكز معناسنده تعبیر احترامیدر .

سَهْم [ع ، ـ] اوق، تیر، یایله آتیلور اوجی سیوری ضربه .
[بو معناده جمعی : (سهام) كلور .] § قسم ، جزء ، حصه ، پای . § نماسی آیدن آیه آلنمق اوزره خزینهٔ جلیله‌یه اقراض اولنان آقچه‌یه مقابل آلنان سند رسمی .
[بوایكی معناده جمعی : (اسهام) در .] § (مثلثات) برقوسك ایكی نهایتندن برینه موصول نصف قطر اوزرینه دیكر نهایتندن تنزیل اولنان عمودك موقعی ایله قوسك اولكی نهایتی بیننده‌كی قسم .

تمام سهم = برقوس ویازاویه‌نك تمامی اولان قوس ویازاویه‌نك سهمی .

سهم الماء = (نباتات) وحیدالفلقه‌دن رجل بوزیه فصیله‌سندن بر نبات اولوب باغچه تزییناتنده مستعملدر .

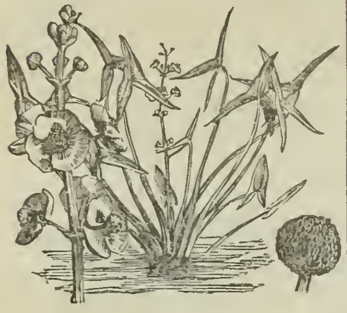

(سهم الماء)

سَهْم [فا ، ـ] قورقو، بیم، دهشت،

سهمكین
سهمناك
= قورقنج ، قورقولی .

سَهْو [ع ، ـ] یا كلش ، خطا ، یا كلمه ، غفلت .

سهوقلم = غفلتله یاكلش یازمه .

سهومرتب = كتاب صحیفه‌لرینی دیزركن مرتبك یاپدیغی خطا .

سهوصریح = پك اچیق خطا .

سجدهٔ سهو = نمازده ویا قرائت قرآن عظیم الشانده وقوعبولان برسهوه مقابل ایدیلن سجده .

سهواً = سهو اوله‌رق ، یاكلشلقله ، غفلتله ، یاكیله‌رق .

سهویات = جمع : (سهو) خطالر ، یاكلشلر .

سَهی [فا ، ص] دوز، دوغری [مادیاته مخصوصدر]

سَهِیم [ع ، ص] سهم وحصه صاحبی .

سَیِّئات [ع ، ـ] جمع : (سیئه) . سوچلر، كناهلر .

سَیّاح [ع ، ص] چوق سیاحت ایدن، چوق سیاحت ایتمك معتادی اولان، بلده‌دن بلده‌یه طولاشوب کزن .

سَیاحَت [ع ، مص] (سیاحت) .

سَیّار [ع ، ص] سیر وحرکت ایدیجی ایدن ، کزن § قابل نقل وتحریك اولان .

سیار خسته‌خانه = یلکن بزندن ویا تخته‌دن معمول و ایستدلدیکی زمان ارزو ایدیلن محله سوق ایدیله بیلن عسکری خسته‌خانه .

سیار طوپجیسی = طوپلری حیوانله نقل اولنان برصنف طوپجی

سیار طورپیدو = محوو تخریب ایچون بر مسافهٔ معینه‌ده بولنان هدفه سوق اولنه بیلن طورپیدو

سیارفیلو = (بحریه) برپره‌طورمیوب دائما سفر برحالنده بولنان دونغا قسمی . § (قوزموغرافیا) دائما حرکت ایدن کوکب، جرم سماوی .

سَیّارات [ع ، ص] جم : (سیاره)

سَیّاره [ع ، ص] ثابت اولمیان کوکب، نجم § کاروان ، قافله .

سیارات‌غیرمرئیه = بیوك رصد دوربینیله کوریله‌بیلن سیاره‌لرکه: بوکون کوریلنلرك مجموعی (١٧٥) ه قدر بالغ اولمشدر .

علامات سیارات = (قوزموغرافیا) منظومهٔ شمسیه‌یه داخل اولان سیارات سماویه وکرهٔ ارضه مخصوص اوله‌رق کرهٔ مصنعهٔ سماویه و یاخریطهٔ سماویه‌لرده مستعمل علامتلر . ☞ (منظومهٔ شمسیه)

سَیّاف [ع ، ص] قلیج‌اویان، قلیججی. § قلیجلی § جلاد .

سَیّال [ع ، ص] آقیجی، آقان مایع . سیلان ایدن § (حکمت) ثقلت اضافیه‌لری صودن آز اولان‌مواد مایعه‌نك قوامی .

سَیّاله [ع ، ص] صوکبی آقوب جریان ایدن ماده .

سیالهٔ برقیه = الکتریق‌افندیسی، جریانی .

سَیِّئ [ع ، ص] کوتو، فنا ، بد .

سَیِّئَه [ع ، ص] کوتو، فنالق، عمل § کناه، خطیئه، صوچ [جمی : (سیئات) کبایر .]

سَیِّد [ع، ص] قومك‌بیوکی، اولوسی. § سلالهٔ طاهرهٔ حضرت رسالتپناهیدن اولان ذات . § افندی .

سید الثقلین = ایکی عالم افندیسی اولان حضرت محمد مصطفی صلی الله تعالی علیه وسلم افندمز .

سیدالانام = بتون خلقك افندیسی .

سیدی = سیده منسوب وعائد اولان.

سَیر [ع ،مص] کزمك ، یوریمك . § کزمه، کشت وکذار § نظرایتمه، تماشا ایلمه § اکلنجه محلی § اوزاقدن باقوب مداخله ایتمه‌مك .

سیرسفائن = کمی‌لری یوروتمك فنی .

سیرفی‌المنام = خبردار اولمقسزین واویقودن اویانمقسزین قالقوب کزمك حالی ـ که برمرضدر .

سیرجی = سیر ایدن، باقوب تماشا ایلین.

سَیران [ع، ص] کزنمه، تفرج، سیر وتماشا .

سیرانکاه = سیر محلی ، اکلنجه یری.

سَیرَك [ت ، ص] ☞ [سکرك]

سَیف [ع، ص] قلیج ، شمشیر، تیغ.

سیفی / **سیفیه** } = صنف‌عسکری،عسکره منسوب.

سَیل ـ سَیلاب ـ سَیلابه [ع، فا، ص] کثرت وشدتله اقان صو، یاغموردن بریکه‌رك کثرتله اقان صو .

سَیَلان [ع،مص] اقمق، جریان ایلمك.

سیلان ابیض = (طب) نسوانده مهبل ایله رحمك غشاء مخاطیسندن بیاضجه برمایعك سیلانی .

سیلان دم = (طب) برطمارك کسیلمه‌سی ایله قانك آقمسی ، نزف .

سیلان منی = (طب) منینك صورت دائمه‌ده وبلااختیار افراز اولنمسی .

سیلان لبن = (طب) امزیکلی قادینلرده سودك مقداراً زیاده اولمسندن دولاییمه‌دن کندی کندینه آقمسی .

سیلان اذن = (طب) مزمن حالنده کچمش التهاب اذنده حصوله‌کلن جراحتلی آقندی .

سین مکسوره

سِباحَت [ع ، مص] (زبانزدی فتح سین ایله‌در) صوده‌یوزمك.

سِباع [ع ، ص] یرتیجی حیوان ، جانوار معناسنه اولان (سبع)‌ك جمعی .

سِباق [ع، ص] برشیئك اوست طرفی، کچمش ، ماقبلی § (ادبیات) عباره‌نك اوست طرفی .

سباق وسیاق = عباره‌نك اوست طرفیله آلت طرفی، عباره‌نك مابعدیله ماقبلی اولان کلامدن متحصل معنی ، مآل.

سِبط [ع،ص] اولاد اولادی ، طورون، حفید §قبائل اثنی عشریه‌دن هر بری .

سبطین مکرمین = فخرکائنات‌افندمز حضرتلرینك حفید مکرملری اولان جناب حسن و حسین رضی الله تعالی عنهما . [جمی : (اسباط) کبایر .]

سِپار [فا ، ص] (تسلیم وفدا ایتمك ، صاچمق معناسنه اولان (سپردن) ماده‌سندن مشتق اولوب ترکیب ایله قوللانیلور .)

جان‌سپار = حیاتی فدا ایدیجی، ایدن.

سِپارش [فا،ص] ایصمارله، اصمارلایش § برمبلغك تأدیه‌سی بر محله حواله ایتمك § بر ضابط ویا مأمورك بلدهٔ دیکرده بولنان اقرباسندن بر ویا بر قاچنه معاش ومخصصاتندن ترك و حواله ایلدیکی مقدار .

سِپارَته [ج، ص] طب‌قدیمده تسمین ایچون قوللانیلن برنوع نبات کوکی .

سِپاس [فا ، ص] حمدوثنا ، شکر .

سپاسدار / **سپاسکذار** } = حمدوثنا ایدیجی، تشکر ایلمین منتدار .

سپاسداری }
سپاسکذاری } = سپاسداراق، سپاسکذاراق

سِپاهْ [فا ، ـ] عسکر، جیش، لشکر، جند ، اردو .

سپاهدار }
سپاهسالار } = عسکرلرك اك بیوك آمری ، سر عسکر .

سِپاهی [فا ، ص] عسکره منسوب . عسکری § (تاریخ) اوائلدء دولت علیهٔ عثمانیه‌ده بر صنف سواری عسکری ـ که تیمارنامه‌یله عشرینی الدقلری اراضی‌یه مقابل کندی حیوانلریله وجانب میریدن جبخانه ایله حربه کیدرلردی .

سپاهی اوجاغی = سپاهی صنفی، مسلکی

سپاهیان = سپاهیلر .

سپاهیلك = سواریلك .

سپاهیانه = سپاهی‌یه لایق صورتده .

سِپَرْ [فا ، ـ] قالقان دنیلن اسکی زمانه مخصوص حرب آلتی، ترس. ☜ [قالقان] § ارقه‌سنه صاقلانه‌جق، کزلنه‌جك، بر کوچك استحکام § کولشه ، یاغموره ، روزکاره مانع اوله‌جق حائل § شابقه کناری .

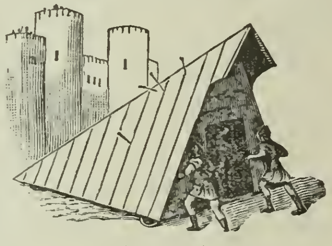
(عتیق سپر)

(آوجی سپری)

ا ـ آوجی سپری . م ـ خندق طبانی . ب ـ سپر ح ـ آرقه سپری . د ـ بوغاز خطی .

سپر آلمق = بر شیئی حائل اتخاذ ایدرك کندینی مدافعه ، محافظه ایلمك .

ال سپری = خطاطلرك الالتی دیدکلری مقواسی کاغد .

سپرصاعقه = (حکمت) (پاراتونر) فرانقلنك ایجاد کرده‌سی اولان بر آلتدرکه : مبانی و مساکنی صاعقه تهلکه‌سندن محافظه ایچکه خدمت ایدر [آلت مذکوره ۷ ، ۸ مترو ارتفاعنده اوجی سیوری بر دمیر ستوندن عبارت اولوب طام اوزرینه عمودآ رکز ایدیلورکه الکتریقلی بر بلوط بونك اوزرندن حین مرورنده ستونك طبیعی الکتریقی بالتأثیر تحلیل ایدوك سیال مغایرینی جذب ومشابهنی درون ارضه دفع ایدر ، وبوسایه‌ده اوزرنده بولندیغی بنایی تأثیر صاعقه‌دن محافظه ایلر] پاراتونر ، سپررعد .

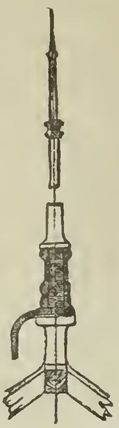
(سپرصاعقه)

سپرغم = فسلکن دنیلان نبات .

سِپَنْج [فا ، ـ] مسافرخانه § دنیا § (ص) مسافر ، قوناق .

سِپَنْد [فا، ـ] توتسوایچون قوللانیلان اوزرلك تخمی .

سِپُورْ (جراثیم) [ج ، ـ] (نباتات) نباتاتك تکوننه باعث اولان بزیرات ☜ [جرثوم] .

سپورلر (جراثیم)

١ ـ غاریقون غدائی . ٢ ـ تروف . ٣ ، ٤ ـ اکراق اوتی، ٥ـ بیاض یوصون. ٦ ـ زنبرك اوتی .

سِپَهْ [فا ، ـ] (سپاه) مخففی .

سپهدار }
سپهسالار } = (ص) سپاهدار وسپاهسالار مخففی ، سرعسکر .

سپهداری }
سپهسالاری } = سرعسکرلك .

سِپِهْر [فا ، ـ] سما . آسمان ، کوك § فلك ، طالع .

سِپیلُورْنیس Spilornis [ع ، ـ] (حیوانات) طیورجارحه‌دن هندستانه مخصوص بر قوش‌در.

(سپیلورنیس)

سِتاپلی [ج ، ـ] (نباتات) قودنجیه فصیله‌سندن عدیم الاوراق بر نباتدر .

(ستاپلی)

سِتادْ [فا ، ـ] آلمه ، آلیش

دادوستاد = آلیش ویریش ، اخذ واعطا ؛ آلیم ، صاتم

سِتادیه [ج ، ـ] { Stadie } تخمین مسافه آلتی

سِتاریك [ج ، ـ] طیورذات الارجل الکفیه‌دن برنوع اوردکدر .

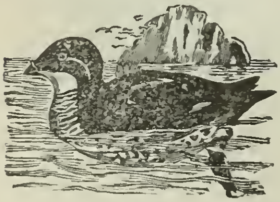
(ستاریله)

سِتارَه [فا ، ـ] کوکب ، نجم .

سِتارَه [ع ، ـ] کندوسیله پرده‌لنه‌جك ، استتار اولنه‌جق شی .

سِتام [فا، ـ] التون ویا کموش پارچه‌لرله مزین آت رخق ویا باشلغی .

سِتان [فا ، صـ] آلق معناسنه اولان (ستادن) مصدرندن مشتق اولوب دائما وصف ترکیبی صورتنده مستعملدر

دلستان = کوکل آلیجی .

سِتان [فا ، ادات] ادات ظرف اولوب لاحق اولدیغی اسمك صوك حرفی ساکن ایسه مکسور اولور .

کلستان = کل محلی ، کللك .

سنکستان = طاشلی محل ، طاشاق .

سِتایِش [فا ، ـ] مدح ، ثنـاء ، اوکن .

ستایشکار = مداح ، مدح وثنا ایدیجی ، ثنا خوان .

سِتَبْر [فا ، صـ] قالین ، یوغون ، غلیظ

سِتْر [ع ، ـ] پرده ، اورتو ، حجاب { جمی : (استار) کلیر

سِتْرُوفانْتُوس Strophantus [ج ، ـ] ذات الالقاح مظوره نباتدن وطبابتده علل قلبیه‌ده مستعمل اولوب مخروط شکلنده بزری حاویدر .

سِتْرَه‌لیتزی Strélitzie [ج ، ـ] ذات الفلقتین شعبه‌سنك موزیه فصیله‌سندن برنبات حشیشه‌در .

(سیتره‌لیتزی)

سِتَمْ [فا ، ـ] حقسزلق ، جوروجفا § کوجه کیده‌جك معامله .

ستمکش } ستمدیده } = جوروجفا کورمش اولان

ستمکار } ستمکر } = ستم ایدیجی ، ایدن .

سِتَّه ، ـ التی عددی .

جهات سته = شرق ، غرب ، شمال ، جنوب ، سمت رأس ، سمت قدم

ستهٔ ثور = شمسك ثور برجنده بولندیغی نیسان آیده قورتنالریله مشهور اولان التی کون .

سِتَه‌نوقارپ Sténocarpe [ج ، ـ] ذات الالقاح مظوره نباتاتك روته‌یاسه فصیله‌سندن اوسترالیایه مخصوص چیچکاری صوغان شکلنده برشجیره‌در .

سِتیز - سِتیزَه [فا ، ـ] غوغا ، جنك ، جدال .

ستیزه‌جو } ستیزه‌کار } = غاوغاجی ، نزاع وجداله میال اولان .

سِتیل [ت ، ـ] حیواناته اخورلرده صو ویردکاری قاب ، بیوك باقراج § باقراج شکلنده متحرك قولپلی کوجوك حمام طاسی § زنجیرله معلق وکموش ویاسائر معدندن معمول برنوع قاب که : درونته بخور و بعضا قهوه ادواتی وضع اولنور § اسکی یرلرك دیواره مربوط بر صیریغه آصوب مشتریلرك باشی‌یقادقلری موصلقلی باقر قاب .

سِتّین - سِتُّون [ع ، ـ] آلتمش ؛ (٦٠)

ستین سنه = مبالغه و کثرتدن کنایه اولوب التمش قدر دیمکدر .

سِجال [ع ، ـ] اچی صو ایله مالی قوغه معناسنه اولان (سجل)ك جمعی

سِجِلّ [ع ، ـ] محکمه‌لرده عهود وموائیق ومقاولات و احکامك قید اولندیغی اساس دفتری { جمی : (سجلات) کلیر } § مأمورین دولتك وقوعات رسمیه‌سنی حاوی دفتر

سجل احوال = مأمورینك ترجمهٔ حاللرندن رسمیاته تعلق ایدن خصوصات

سجل احوال دائره‌سی } سجل قلمی } = مأمورینك ترجمهٔ حاللرینی قید وتثبیت ایدن دائرهٔ رسمیه ویا قلم .

سجللی = مقید ، قیدلی § سابقه‌لی .

سِجْن [ع ، ـ] حبس ، زندان ، حبسخانه { جمی (س)نك ضمیله (سجون) کلیر }

سِجیم [ت ، ـ] لکابدن قالینجه ایپ .

سجیم کبی = شدتلی یاغان یاغموردن کنایه در

سِحْر [ع ، ـ] جادیلق ، کوزباغجیلق بویوجیلك § جاذبهٔ شدیده § لتافتلق § شعروبلاغت کبی انسانی مفتون ایدن هنر

سحرآمیز = فوق العاده مؤثر وفتان اولان

سحرباز = بویو یاپان ، بویوجی ، ساحر

سحربازلق } سحربازی } = بویوجیلك ، سحارلق ، ساحرلك ، اوروباغجیلق .

سحر حلال = (ادبیات) بیت آره‌سنده هم کلمات سابقه‌نك تتمه‌سی ، همده کلمات متعاقبه‌نك مقدمه‌سی عد اولنه بیله‌جك صورتده برنقطه ویا عباره ایرادی صنعتیدر مثال :

« میدانه کیروب (بلا تردد)
دیرمش او دلیر مرتقی شان
اولمکدن اولورمیم هراسان
اولمك ایچون ایلدم تولد »

سِداد [ع ، ـ] شیشه طیاسی § رخنه سد ایده‌جك شی § (طب) قانی طوردیرمق ایچون جرحه‌نك فتحه‌سی اوزرینه قونیلان ویا مرهمله پاره‌نك ایچنه طیقیلان بزدن طیقاج (طامپون)

سِدْرَه [ع ، ـ] طریزون خرماسی نوعندن بر آغاج که میوه‌سنه (نبق) دینور عربستانده کوریلور

سدرة المنتهی = یدنجی قات کوکده برآغاج ، برمقام .

سدره‌نشینان = (سدرة المنتهی) ده بولنان ملائکهٔ کرام .

سِرّ [ع ، ـ] کیزلی طوتیلان خصوص ، سور راز .

سرصاقلامق = کیزلی طوتلمسی لازم کلن خصوصی ، سوزی افشا ایتمیوب کتم ومحافظه ایتمك .

سراً = کیزلیجه ، کیزلی اوله‌رق خفیا .

سرداش = محرم ، سر صاقلایان . سره واقف اولان { جمی : (اسرار) کلیر }

سِراج [ع ، ـ] { فارسی چراغدن معرب ظن ایدلمکده‌در } . قندیل ، موم ، یناقتیل ، آلت تنویر .

سِراجَه [ع،ـ] ☜ (داء الخنازير).

(سراجه اوتی)

سراجه اوتی = (حشيشة الخنازير) ذات الفلقتين شعبه‌سنك مركبه فصيله‌سنه منسوب بر نباتدر داء الخنازير ایچون مستعملدر.

سِرادْ [ع،ـ] بيز دينيلن اوزونجه رقاينجه سراج، قوندره‌جی ایکنه‌سی.

سِرايَتْ [ع،مص] کچمك و ولاشمق، تأثيری اطرافه انتقال ايتديروب توسيع ايلمك § (احلاق و عادات حقنده) انتقال ايتمك، کچمك.

سِرْبالْ [ع،ـ] کوملك، قميص [جمی: سرابيل) کلير].

سِرْجانْ [ع ـ] قورد دينيلن يرتيجی حيوان ـ که: کلب جنسه متعمددر.

سِرِشْتْ [فا،ـ] خلقت، طينت، طبيعت.

سرشت خوب = خلقت حسنه، خلق حسن.

سِرِشْتَه [فا،ـ] يوغورلمش، مخمر § مخلوط مركب.

سِرِشْكْ [فا،ـ] کوز یاشی، اشك، دمع.

سِرْقَتْ [ع،مص] چالمق، چالمق، اوغرلامق، اوغريلامق § خرسزلق § اختلاس.

سِرْكَنْجَبينْ ـ سِرْكَنْكَبينْ [فا،ـ] (طب) بال ايله سركه‌نك قاینشديريلمسندن حاصل اولان مايع تركيب

سِرْكَه [فا،ـ] اکشيمش اوزوم صويی ـ که صلاته‌لرده بعض يمكاره‌لوبور خل حامض خل § (كيميا) آچوق بولنمق حسبيله هواده‌مولد الحموضه‌سنی جذب ايدرك ويا املاحدن بريله تماسده بولنه‌رق تركيبه بوزيلان شراب اسپرتونك تحمضی ايله متحصلدر

سركه انامی = (كيميا) شراب قوجه‌لرنده اثنای احمارده تراكم ايدن متعفن ماده‌لر

قورشون سركه‌سی = خلات رصاص دنيلن مادهٔ اسپچياريه

كل سركه‌سی = كل صويندن استحصال اولنان بر نوع سركه.

سركه فروش = سركه‌صاتان § (كنايه طريقيله) اکشی يوزلی

سركه فروشی = سركه فروشلق.

سِزْ [ت،د] ادات سلب. ادات نفی ولوب لاحق اولديغی كلمه‌ده فقدان بيان ايدر: صبرسز. § ضمير شخصينك جمع مخاطبی

سِعايَتْ [ع،مص] قوغولامق، غمازلق، نماملق ايتمك

سِعْرْ [ع،ـ] مأكولات وسائر احتياجات ضروريه‌يه بلديه جانبندن وضع وتقدير اولنان قيمت نرخ [جمی: اسعار كلير].

سِعَه [ع،ـ] وسعت كنيشلك، بوللق.

سعهٔ مشرق = (اوزوغرافيا) شمسك افق وورنده طلوع ايلديكی نقطه ايله حقيقی شرق نقطه‌سی بينمده‌كی بعد.

سعهٔ مغرب = (اوزوغرافيا) شمسك افق اوورنده غروب ايتديكی نقطه ايله حقيقی غرب نقطه‌سی آره‌سنده‌كی بعد، مسافه

سعهٔ حال = كنيشلك، رفاه زمانی

سِفادْ [ع،ـ] حيواناتده چيفتلشمه‌سی

موسم سفاد = حيوانلرك چيفتلشمه موسمی، زمانی

سِفالْ ـ سِفالَه [ع،ـ] چاناق، چوملك § چاناق چوملك پارچه‌سی [(سفالين) شی بو معنايه كليرسه‌ده غير مأنوسدر]

سِفْتاحْ [ت ـ] (حرف استفتاحدن قلطدر) ايلك البيع، ويريش اخذ و عطايه بده.

سِفْرْ [ع،ـ] پارلاق‌شی، مكتوب، جزء، كتاب § تورات شريفك احوالندن هربری ـ كه: بربحث مخصوصی حاويدر.

سِفْلَه [ع،ـ] آلچاق، دون، دنی، فرومايه.

سِقاءْ [ع،ـ] سقالر ايچنه صو قويدقلری دريدن معمول قاب، قربه.

سِقايَتْ [ع،مص] بريسنه ايچه‌جك صو ويرمك

سِقايَه [ع،ـ] صو ايچه‌جك قاب

سِقْطْ [ع،ـ] (طب) مدتی تمام اولمدن طوغان ويا برعارضه تأثيريله دوشن چوجق، دوشوك.

سقط لزند = چاقماقده چيقان آتش.

سِكالْ [فا،ـ] فكر، انديشه، دوشونمك.

بدسكال = فنا فكرلی.

سكالش = فكر ايديش، دوشونمش.

سِكِزْ [ت،ضم] جمع مخاطب ضميری: عالمسكز، فاضلسكز

سِكَنْجَبينْ [ع،ـ] ☜ [سركنجبين]

سِكَّه [ع،ـ] آقچه اوزرينه ضرب اولنان نقش § آقچه، پاره § مولوی كلاهی.

سكة الحديد = دميريول (شمندوفر، موای

سكهٔ خالصه = عثمانلی ليراسی يوز غروش اعتباريله ديكر آقچه‌لره ويريلن قيمت.

سكه‌زن = مسكوكات ضرب ايدن

سكه‌كش = مسكوكاتك قالبنی حك ايدن.

سِكّينْ [ع،ـ] بيچاق دينيلن آلت

سِلّْ [ع،ـ] اريمك، ذوبان. (طب) بين العوام ورم دينيلن علت مهلكه

سل الرئه = (طب) آق جكرلرك علت دريه‌سی، ورم علق

سل خنازير = الت درنيهٔ عقد رقبيه، (داء الخنازير)

سِلاحْ [ع،ـ] قليج، تفنك كبی حرب آلتی {جمی: (اسلحه).}

سلاح آرمه‌سی = قديمده قوللانيلان اسلحه طاقمندن مركب آرمه.

سلاح انداز = افراد عسكريه، ضابط رتبه‌سی حائز اولان عسكر § سفاين حربيه‌ده كميجيلك ايله مكلف اولميوب تفنك وقصاطوره ايله مسلح اولان عسكر.

سلاح چاتیسی = سلاحلرك دوردوردر اوج اوجه قونلمسی .

(سلاح چاتیسی)

سلاحخانه = سلاح وضع وحفظنه مخصوص محل ، عسکری دپوبی .

سلاحدار = سلاحلری محافظه یه مأمور آدم .

سلاحشور = سلاح استعمالنده ماهر آدم ، جنکاور ، حرب آزما .

سلاحلی = سلاحی حامل ، مسلح .

سلاحلانمق = سلاح قوشانمق ، سلاحه صارلمق .

سلاحلق = سلاح قونیله جق محل ، موضع .

ترك سلاح ایتمك = حربه نهایت ویرمك ، محافظهٔ صلح پرودی .

سِلْس [ع ، ص] قولای ، ملایم § منقاد .

سلس البول = (طب) سدیكك ، بولك بلا اختیار سیلانی § بوانی ضبط ایده مین آدم .

سِلْسِلَه [ع ، ـ] زنجیر § بربرینه مربوط برصره تشکیل ایدن شی § ترتیب § پدردن اولاده صره ایله یازیله رق تشکیل اولنان ذریت ونسل ترتیبی ، صوی صوپ ، خاندان ، شجره ، اوجاق § (جبر) برقانون معین تحتنده اوله رق اعداد ویا کمیاتك تزاید ویا تناقصی .

سلسلهٔ متقاربه = (جبراعلی) برسلسله ده (∞) قدر اولكی حدلر مجموعی بو حدلرك عددی تزاید ایتدكجه بر غایت محدوده ومعینه یه منتهی اولان سلسله .

سلسلهٔ غیر متقاربه = (جبراعلی) برغایته منتهی اوله میان سلسله .

سلسله نامه = مشاهیرك اجدادینی برصره داخلنده کوسترن کتاب ویا جدول .

سلسلهٔ جبال = (جغرافیا) آره سی کسلمکسزین امتداد ایدن طاغلر ، صره طاغلر .

سلسلهٔ عددیه = ☚ [تناسب عددی علی الولاء] .

سلسلهٔ هندسیه = ☚ [تناسب هندسی علی الولاء] .

سلسلهٔ تألیفیه = ☚ [تناسب تألیفی علی الولاء] .

سلسلهٔ مراتب = رتبه صره سنده مادوندن صره ایله مافوق ویا مافوقدن صره ایله مادون .

سِلْعَه [ع ، ـ] تجارت متاعی § (طب) نسج حجروی شحمینك تزایدندن عبارت اولان یومرو .

سِلْف [ع ، ـ] باجناح ، باجاناق .

سِلْك [ع ، ـ] ایپلك § صره ، دیزی § مسلك ، طریق

سلك لآلی = اینجو دیزیسی .

سِلْق [ع ، ـ] (نباتات) پانجار دنیلان نبات

سِلْم [ع ، ـ] صلح ، آسایش ، آشتی .

سِلِنْدیر [ج ، ت] (Sylindre) (هندسه) اسطوانه واسطوانه شکلنده اولان § (ماکنه) درونی مجوف ، ایکی طرفی مسدود اسطوانه که : ایستم داخلنده کی پیستونه اجرای تضییق ایله انی تحریك ایدر § شوسه لره دوکیلان ایری تاشلری ازمك ، قوملری دوزلتمك اوزره یول اوستندن چکیلن بیوك طاش اسطوانه .

سلندیر شاپقه = اوروپاده اکثرا کبار طرفندن قوللانیلان اسطوانه شکلنده بیوك شاپقه .

سِلَّه [ت ، ـ] ☚ [سپلی] .

سِلِسْیُوم [ج ، ـ] (معادن) (Silicium) اجسام بسیطه دن برماده در که : قوم وچاقماق طاشی باشلیجه بوندن مرکبدر .

سِمات [ع ، ـ] نقشا ، علامت ، نشان معناسنه اولان (س) نك کسریله (سمه) نك جمعی .

فضائل سمات = علامتی فضیلتدن عبارت اولان .

سِماط [ع ، ـ] سفره ، یمك ماصه سی § سفره یه دیزلمش اطعمه § ضیافت .

سِماك [ع ، ـ] بر شیئی یوکسلدوب قالدیره جق آلت ، واسطه ، سبب .

سماك الاعزل = (قوزموغرافیا) سنبله برجنده بر کوکبك اسمیدر .

سماك الرامح = (قوزموغرافیا) العوا برجنده بر کوکبك اسمی .

سِمْحاق [ع ، ـ] (طب) (قشر عظام) دخی دنیلان لیفی برغشادر که ، کمیکلری اورتر . § باش کمیکنك اوزرنده کی زار ، غشاء . § (فقه) باش کمیکی ستر ایدن غشایه قدر یرتیلان یاره .

(سلندیرلر)

١— چمن ایچون ، ٢— بغدای دوکن ، ٣— دوکن ، ٤— دیشلی ، ٥— دوکمه سلندیر .

سِمْسارْ [ع ، ـ] بايع ايله مشترى آره‌سنده توسط ايدن كيمسه قوميسيونجى .

سمسارلق = سمسارك حال وصفت ووظيفه‌سى .

سمساريه = سمسارك بايع ويامشتريدن آلديغى اجرت، حق سعى .

سِمْط [ع، ـ] ديزى، ديزلمش شى .

سمط لؤلؤ = اينجى ديزيسى .

سِمَطى [ع ، ـ] (ادبيات) اوچنجى دردنجى مصرعلرى‌مقفى اولوب ديكرلرى هم‌قافيه اولميان شعر .

سِمَنْ [ع، ـ] سميزلك .

سمیدْ ـ سِمیتْ [ت ، ـ] { اصلاً فارسى اولوب سينك فتحيله‌در } حلقه شكلنده، خاص اوندن معمول اكمك ـ كه : مختلف نوعلرى واردر .

سميدجى = سميد ياپان ويا صاتان آدم .

§ (بحريه) دكزه دوشنلرك صاريلوب تخليص نفس ايلملرى ايچون كميلرده بولنديريلان سميد شكلنده منطار .

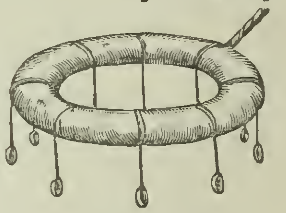

(جان قورتاران سميدى)

سميدجى اكمكى = سميد ايچون خاصى آلندقدن صوكره قالان قباجه اوندن ياپيلان اكمك .

سميدلنمك = سميد كبى حلقه اولمق .

سِنّ [ع ، ـ] ديش ، دندان § ياش ، درجهٔ عمر § انسان ويا حيوانك طوغديغى كوندن اعتبارا زمان وفاتنه قدر اولان مدت حياتده يكديكرينى ولى وتعقيب ايدن ازمنهٔ مختلفه . § [هرايكى معناسنه كوره ده جمعى : (اسنان) كلير] .

تاج السن = (طب) ديشك اندن خارج اولەرق كورينن قطعەسى .

جذرالسن = ديشك كوكارى .

عنق السن = (طب) تاج السن ايله جذرالسن آره‌سنده‌كى قطعه .

لب السن = (طب) ديشك حساس اولان قسمى ـ كه : داخل سنده مركزدر .

انفجار سن = آغزده ايلك ديشلرك ظهورى .

سن طفوليت = (طب) سود ديشلرينك سقوطيله انلرك يرينه ثابت ديشلرك چيقمغه باشلاديغى زمان ـ كه : انسانلرده حياتك يدنجى سنه‌سيدر .

سن صباوت = (طب) وقت ولادتدن زمان بلوغه قدر اولان اون بش سنه‌لك حيات .

سن شباب = (طب) طفوليت ثانيه دنيلان دوركه : يدى ياشندن اون بش ياشنه وبر تقسيمه كوره يكرمى ياشنه قدر امتداد ايدر .

سن جوانى = (طب) اون بش ياشندن اوتوز ياشنه قدر مدت حيات .

سن كهولت = اوتوز ياش ايله اللى ياش آره‌سنده‌كى زمان .

سن شيخوخت = (طب) اللنجى سنهٔ حياتيه‌دن صوكره كى ازمان .

سن يأس = (طب) نسوانده طمثك يعنى حيضك منقطع اولديغى سن ـ كه : اكثريا قرق بش ايله اللى ياش آره‌سنده واقع اولور . بوكا سن بحران دخى دينور .

سناً = سنجه، ياش اعتباريله .

سِنَاءْ [ع، ـ] (نبا) بقليه فصيله‌سندن بر شجيره‌نك اوراق واثمارينك مخلوطى دركه : مسهل اوله‌رق طبده وبيطريده مستعملدر .

سناءمكى = ذات الفلقتين شعبه‌سنك بقليه فصيله‌سندن برمتره طولنده برشجيره‌در . آناطولى وآسياى وسطى‌ده بولنور .

(سناءمكى)

سناءكاذب = (يبانى سنامكى) .

(يبانى سناءمكى)

سناء مصرى = مصردن كلن سناء .

سناء هندى = هندستاندن كلن سناء .

سِنارْ [ت ، ـ] قفاتجى دميرى .

سِنانْ [ع، ـ] مزراق، سونكو .

سِنْجابْ [فا ، ـ] [ذات الثديانك كثير المشيمه، قاضميه فرقه‌سندن طيرمانيجى برحيواندر . طويل الذنب اولوب حركتى سريعدر . اكثريا زراعته مضرت ايراث ايتديكندن مضر عد اولنور .

(سنجاب)

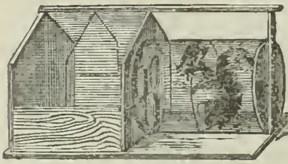

(سنجاب قفسى)

پرامه سنجابى = (سنجاب خفاشى) ذات الثديانك قاضميه قبيله‌سندن برحيوان اولوب پارمقلرينك آره‌سى پرامه‌نك قنادى كبى پرده‌لى اولديغندن بو اسم ويرلمشدر .

سنجاب (تاميا) = حيوانات ذات الثديانك قاضميه قسمندن آمريقايه مخصوص برنوع حيواندر § وحيوانك پوستندن ياپيلان كورك

سنجابی = سنجاب رنکنده اولان ، قوبوجه قورشونی رنك

سنجان [ت ، -] شحرموسی دنیلن برجنس دیکنلی چالی

سنجرف [فا ، -] قورشـون ایله مولدالحموضه‌نك اتحادندن حاصل اولان بر ترکیبدرکه : رنکی قرمزی اولدیغندن بوباجیلقده مستعملدر .

سنخ [ع ، -] (طب) دیش کوکنك ومفی بولندیغی یر، دیش یووه‌سی. دیش‌جوقوری {جمعی: (اسناخ) کلیر} .

سندروس [ت ، -] قوبالاغاجندن اخراج‌ایدیلن ضمغ ویاغ.

سندیق [ج ، -] (حقوق) (Syndic) . افلاس ایشلرینده تسویه‌مواد ایچون محکمهٔ تجارت طرفندن تعیین اولنان وکیللر .

سندیقه [ج ، -] (تجارت) (Syndicat) معاملات تجاریه وصرافیه‌دن برینك محافظهٔ منفعت ضمننده متحداً ایشلرینك افقاسی ایچون تشکیل اولنان هیئت

سنسی [ت ، مص] (اصلی: (سیکسی) در). قناعی کزلیدن یاپان ، حالی سیزدیرمین مسکین کبی کورندیکی حالده شریر اولان

سنور [ع ، -] کدی ، هره .

سنور [ج ، -] سرحد، حدود .

سنورقومق = تحدید ایتمك .

سنی [فا ، -] { اصلی : چینی ایشی معناسنه‌اولان عربی (صینی) در . } اوزرنده یمك ییلین باقر ویا پرنجدن معمول بیوك تپسی .

سنین [ع ، -] ج : (سنه) ، ییللر .

سنیور [ج ، -] افندی، آغا، موسیو.

سواء [ع ، مص] غیرواصد معناسنه اولوب (س)نك فتحیله بر، مساوی، یکسان دیمکدر .

سوار [ع ، -] بیلزیك .

سواغ [ع ، -] (طب) قوری اولان شیلری بوغشاده‌رق ویاحل ایده‌رك وصولی ولان‌موادی قو ولاشدیره‌رق مطلوب قوامه کتیرمك ایچون مستعمل مواد مختلفهٔ طبیعیه

سهام [ع ، -] اوق، آتشدن ایله (حصه) معناسنه اولان (سهم) ك جمعی .

سهام‌قضاء = شاعرشهیر نفعینك بوعنوان التنده یازدیغی مشهور هجونامه .

سهام‌مفروضه = (فرائض) ماده‌میراثك نص ایله تقدیر اولنان سهملری دیمکدر .

سی [ت ، ضم] ملکیت بیـان ایدن ضمیرك مفرد غائبی اولوب نهایتنده حروف اعلاندن بری بولنان اسملره لاحق اولور: بابا - باباسی، پنجره - پنجره‌سی، قویو - قویوسی .

سی [ت ، د] بعض اسملره التحاق‌ایله مشابهت بیان ایدر : ارککسی .

سیا [ج ، حرف‌تنبیه] (بحریه) کورکی ترسنه‌قوللانه‌رق قایغی کری‌یه وقیچه طوغری یورتمه .

سیادت [ع ، مص] سیدلك

سیادتلو = سادات کرامه ویریلن عنواندر .

دولتلو سیادتلو = امیرمکهٔ مکرمه‌یه ویریلن عنوان رسمی .

سیاست [ع ، مص] مصالح‌مملکتك یولنده جریان ایتدیرمك صورتیله اولان حاکملك § ادارهٔ مملکت § مجرمین اوزرینه ترتیب ایدیلن انواع مجازاتك اجراسی § دولتلر آره‌سنده‌کی مناسبات رسمیه اصولی . دیپلوماتلق .

ارباب‌سیاست = دیپلوماتلر، مناسبات دولیه‌یه متعلق معاملات ایله مشغول اولانلر .

میدان سیاست = برموجب‌شرع‌ونظام اعدام جزاسك اجرا اولندیغی محل .

سیاسةً = حکمت‌حکومت اقتضاسنجه .

سیاستکاه = میدان ومحل سیاست، محل مجازات .

سیاسی [ع ، ص] حکمت حکومت اقتضاسندن اولان § مناسبات دولیه‌اصول واقتضاسنه‌تابع اولان‌سیاسیات یعنی‌مناسبات دولیه اصولنه واقف وانکله مشتغل ذات، دیپلومات .

سیاسیات = مناسبات دولیه‌یه متعلق خصوصات، دیپلوماسی ایشلری .

سیاسیون = سیاسی اولان ذوات ، دیپلوماتلر رجال سیاسیه .

سیاق [ع ، -] سوق کلام ، سوزك کلیشی ، طرز افاده .

سیاق وسباق = سوزك کلیشی ، ماقبلك مابعده موافقتی .

سیاقت [ع ، مص] فی‌الاصل دابه‌یی اوردندن سورمك دیمکدر § سندات خزینه‌جدوله‌یی یازمق ایچون اولاری استعمال ایدیلن چنکلی ، نقطه‌سز بر نوع یازی خط سیاقت .

سیاقة‌الاعداد = (ادبیات) بر فقره‌ده برقاچ اسمی ذکر ایدوب برمناسبتله انلری یکدیکرینه ربط ایتمکدن عبارت برصنعت:

« آغلسون میر نظفه روز شب
ناس وقرطاس کالات و ادب »

سیان [ع ، - تثنیه] { سینك فتحیله غلطدر } . بربرینه مساوی ایکی شی .

سیاه [فا ، ص] قاره ، اسود § زنجی.

سیاه آصمه = کرمیه فصیله‌سندن آمریقایه مخصوص برنباتدر .

زلف سیاه = قاره صاچ .

بحرسیاه = قاره دکز .

بخت سیاه = سوء طالع .

سیم سیاه = پك زیاده سیاه، قاره .

سیاهپوش = قاره‌لر کینمش ، قاره اورتویه بورنمش اولان § یاسلی ، ماتملی § قواص، سرهنك .

سیاه کوش = قاره قولاق دنیلن حیوان

سیاه میشه = (قوردیمز [قاطالپا]) ذات‌الفلقتین شعبه‌سنك بیغنونیاسه فصیله‌سندن‌اولوب مبانی وکمی انشاآتنده وطبده دافع حما مقامنده مستعملدر .

سیاه فام = سیاه رنکلی،قاره‌رنکلی

سیاه دانه = چورك‌اوتی‌دنیلن قره‌حبه.

سیاهی = سیاهه منسوب § سیاهلق § زنجی

سیاهلق = قرالدی، سیاه رنك .

سیاهلانمق = قاره ایتمك .

سیاهلانمق = قرارمق، سیاه اولمق.

سیب [فا. ا] الما، تفاح .

سیبولدی [ج. ا] (Siboldit) حیوانات فقریه‌نك ضفدعیه فرقه‌سنك اوروپل قبیله‌سندن چین وژاپونیایه مخصوص برنوع سمندردر .

سیخ [فا. ا] دمیر شیش § کباب شیشی .

سیدك [ت. ا] مثانه‌دن دوکیلن صو، چیش، بول، ادرار .

سیدیك قاوغی = مثانه .

سیدیك زوری = سیدیك یولنك طارلغی تضییق احلیل واحتباس بول؛ بولك عدم جریانی .

سیدیك شکری = شکر علتی مانند. ادرارده بولنان غلیقوز .

سیدیك یولی = مجرای بول § احلیل

سیدیکلی = اوسقنه، یتاغنه ایشه‌ین (چوجق) § پیس، صیدار چوجق .

سیدیك یاریشی = چوجقلره یاتیشه‌جق صورتده عادی مسافه‌ده تمدد ومسابقه .

سیر [فا. ص] طوق، طویمش، شبعان، § صارمصاق .

دلسیر = کوکلی طولمش، التطیف ایدلمش قانمش اولان .

سیروپیاز = صارمصاق وصوغان .

سیراب [فا. ص] صویه قانمش § آبدار تازه، طراوتلی .

سیرابت [ج. ا] طیور دجاجیه‌دن اوروپاده بولنور برقوشدر .

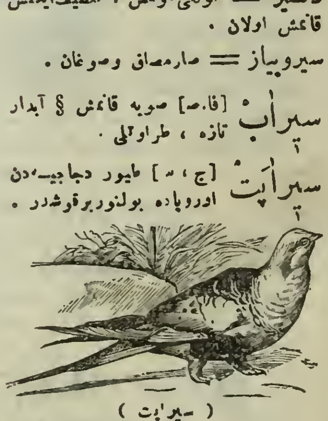

(سیرابت)

سیر [ع. ا] اخلاق واوصاف عالیه معناسنه اولان (سیرت)ك جمعی فخر کائنات افندمز حضرتلرینك افعال مبارکه واخلاق و عادات مقدسه‌ٔ نبویه‌لرندن باحث اولان کتاب ویا رساله .

اهل سیر = کرك رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم افندمزك کرك دیگر انبیای عظام ویا اولیای کرام حضراتنك افعال واخلاق وعاداتندن باحث کتاب تألیف ایدن ذواتدن هربری .

سیرت [ع. ا] طریق ومسلك معنوی § اخلاق واطوار حسنه § گیدیش .

سیساء [ع. ا] (طب) اومورغه کیکلرینك دیزلدیکی محل .

سیسائی = سیسایه متعلق وعائد اولان

بصله‌ٔ سیسائیه = (طب) دماغ ودماغچه ایله نخاع شوکی اره‌سنده و رأس اشاغیده اولمق اوزره برمخروط ناقص شکلنده اوله‌رق نخاع شوکی ایله امتداد ایدن قطعه (مخ مستطیل)

سیغاره [ج. ا] کندیسنه مخصوص کاغده صاریله‌رق ویاطولدیریله‌رق ایچیلان توتون .

فرنك سیغاره‌سی = قیلمامش توتون یاپراقلرینك برینك اوزرینه صارلمسندن حاصل اولمش سیغاره .

سیغاره اسکله‌سی = سیغاره طبله‌سیله کبریت وسائر لوازمی حاوی کوچوك سهپا

سیغاره طبله‌سی = سیغاره کولنی سیلکمکه مخصوص کوچوك طبق .

سیغاره قوطیسی / سیغاره طبقه‌سی = ایچنه سیغاره قونیله‌رق جیبده طاشینان کوچوك قوطی .

سیغاره طبقه‌سی

سیغاره پاکتی = درونده حاضر یاپیلمش سیغاره بولنان واوزرنده سیغاره‌نك اعمال اولندیغی توتونك نوعی، سیغاره‌نك مقدارینی فیأتنی حاوی یازیلر بولنان مقوا قوطی .

سیغاره‌لق / سیغاره اغزلغی = بر اوجنه سیغاره طاقیله‌رق و دیکر اوجندن اغزله چکیله‌رك سیغاره ایچیلن آلت، اغزلق .

سیغورطه [ج. ا] اموال منقوله ویا غیر منقوله‌نك حریق، حرب، غرق و سائر قضالره قارشی بر اجرت معینه مقابلنده تأمینی یعنی قضا وقوعنده شرکت طرفندن تضمینی § بووجهله اموالك تضمینی درعهده ایدن وبو مقصدله تشکل ایلمش اولان شرکت، اداره .

حیات سیغورطه‌سی = ممات وقوعنده ورثه‌یه بر مبلغ معین ویرمك اوزره عقد مقاوله ایدن سیغورطه شرکتی .

سیغورطه‌جی = سیغورطه شرکتنك وکیل ویا مأموری ــ که : شرکت نامنه اجرای معامله ایدر .

سیغورطه‌لی = سیغورطه ایدلمش اولان .

سیفون [ج. ا] (حکمت) برقابی تحریك ایتمکسزین ایچنده‌کی مایعی دیکر برقابه نقل ایتمکه یارایان برنوع اکری، (مقوس) بوری ــ که : بر قولی دیکرندن اوزون اولدیغی ایچون ایچنده‌کی هواسی تخلیه ایدلنجه قابك ایچنده‌کی مایع یوقاری چیقه‌رق دیکر قابه کچر § تضییق اولنمش صودابچ صوینی ویا غازوزی حاوی بوریلی شیشه .

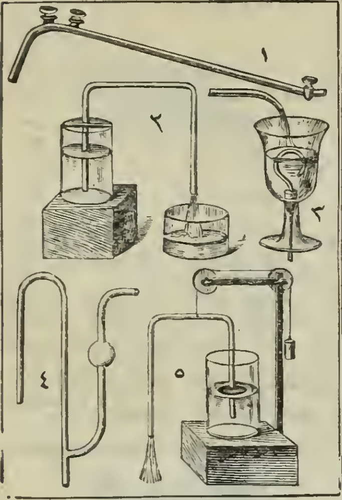

(سیفونلر)

١ ــ مایعات کاویه‌یی آمورسه ایتمکه مخصوص، ٢ ــ عادی سیفون؛ ٣ ــ (تانتال قابی) دینلن منقطع سیفون؛ ٤ ــ جذب ایله مایعات کاویه‌یی آمورسه ایتمکه مخصوص سیفون؛ ٥ ــ جریان دائمی سیفون.

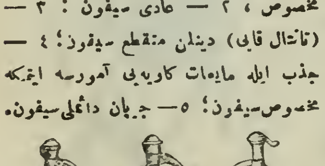

(سیفونلی شیشه)

سیکر [ت. ا] دماغ ایله نخاع شوکیدن نشئت ایدرك بتون اطراف وجوده منتشر اولان و توزیع اولندیغی اعضایی حساس قیلمق و آنلری حرکت ایتدیرمك خدمتنه یارایان یموشاق بیاض خیطلر § عصب . (نخاع شوکی)

سیكراوتی == (قوریغه اوتی) وحید الفلقه شمشه‌سنك حمائیهٔ میاهیه و یاخود رجل الوزیه فصیله سندن بر نباتدر .

(سیكر اوتی)

سیكرخسته لغی اعصابی راحتسز ایدن بالجمله امراض مختلفه ، مرض عصبی .

سیكرلی == عصبی المزاج ، حدید ، چابوق قیزان ، نوبه تحملیه‌سی آز اولان عصبی . § سكیرلری چوق اولان (آت) .

سیكرلنمك
سیكری طوتمق } == جان صیقلمق ، اعصاب متأثر ومهیج اولمق .

سیكیل [ت، ـ] قوربغه و اكا مشابه حیوانات یوسلكندن صو اوزرنده حاصل اولان یشیل قبارجق . § الده ، آیاقده ، معده چیقان اوفاق قبارتی ، اورام حلمیه .

سیلفیون [ج، ـ] مركبه فصیله‌سندن امریقایه مخصوص كونشیك یاپراقلی مدور چیچكلی بر نباتدر .

(سیلفیون)

سیلكمك [ت ، مص] صاللایه‌رق اوزرنده‌كی شیلری دوشورمك ، صاللامق .

یقا سیلكمك == استعفا ایتمك ، نفرت كوسترمك § اللندن عاجز قالمق .

یازی ، رسم سیلكمك == ایكینه ایله یازی ویارسمی بركاغددن دیكرینه كچیرمك . § یازلمش بر شیئی بوزمق ، چیزمك ، بر عباره‌یی ، كلمه‌یی طی وحذف ایلمك .

سیلكمه == (سیلكمك) ماده‌سندن مصدر تخفیفی § سیلكلمش شی § پامالیجاق ایله یاپیلان بر نوع ات یكی § ایكینه ایله دیكر كاغده كچیرلمش یازی ویا رسم .

سیلكنمك == شدتله صارصلمق ، صارصیله‌رق اوزرنده‌كی توز طوپراغی ویا سائر شیلری دوشورمك § صارلمش اولمق .

سیلكی [ت، ـ] مكتبلرده تباشیرله اوزرینه یازی یازیلان تخته‌لری سیلمكه مخصوص بز وسائره ، چوخه كناردن سعید كبی یاپیلمش شی .

سیلمك [ت ، مص] یاش برشیئی لمس ویا مسح ایدرك قورو تمق . § اكه‌لی . كیرلی برشیئی اصلاق بز وسائره ایله تطهیر ایتمك § اولچك وسائره‌نك دوروقلامه‌سنی آتوب دوز یاپمق .

سیلوب سوپورمك == كافه‌سنی یوب بتیرمك .

سیلمه == (سیلمك) ماده‌سندن مصدر تخفیفی § رنده‌لنمش ، تمیزلنمش تخته . § دوروقلامه‌سی آلنمش شی § طوب طولی ، مالی ، آغزینه قدر طولی .

سیلمه تخته‌سی == اولچك دوروقلامه‌سی آلفه مخصوص دوز تخته پارچه‌سی .

سیلدیرمك == بریسنه (سیلمك) فعلنی اجرا ایتدیرمك .

سیلنمك == صویی آلنوب قورومق . § تمیزلنمك § بوزولمق ، حذف اولنمق .

سیلیجی == سیلن § تخته‌لری رنده لیوب تمیزلین .

سیلیك == سیلنمش ، بوزلمش .

سیله‌جك [ت، ـ] بیوك خاولی ، حمام خاولیسی .

قلم سیله‌جكی == قلمك اوجنده‌كی مركبی سیلمكه مخصوص چوخه ویا سونكردن معمول شی .

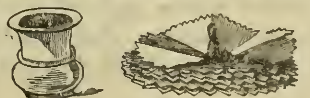

(قلم سیله‌جك)

سیلی [فا ، ـ] شامار ، پارمقلر آچیق اولدیغی حالده برینك یوزینه اوریلان طوقات ، ضربهٔ ید (سله) .

سیلی خور == شامار ییز .

سیم [فا ، ـ] كوموش ، اقچه § كوموش آقچه § كوموش تقلیدی صرمه ویا معدن تل § كوموشدن معمول .

سیم كش == ماده‌دن كوموش تل چكن صنعتكار .

سیم كشخانه == صرمه تل ایشلنیلان ، یاپیلان محل مخصوص .

سیم اندود == كوموش قابلی ، كوموش یالدیزلی .

سیمبر == سینه‌سی كوموش كبی اولان .

سیمین == كوموشدن ، كوموش كبی ، كوموشه مشابه .

سروسیمین == مهتابك سطح بحرده تشكیل ایلدیكی مرتسم نورانی (كوموش دیرك) .

سیم [ت،د] سین مكسوره ایله بده آیدن بعض صفتلرك اولنه داخل اوله‌رق تأكید ومبالغه بیان ایدر بر اداتدر :

سیم سیاه == پك قرا كلق ، پك قاره .

سیما [ع، ـ] یوزك رنكی ، علامتی . بكز § چهره ، یوز .

شجر سیما == (آیلاندوز) : سیماروبیه فصیله‌سندن بر شجره‌در ففا قوقو أشر ایچنده رغماً باغچه وكزنتی محللرینه دیكیلور . یونك اوزرنده برنوع ایپك بوجكی یشار .

سیما [ع،ـ] علی الخصوص ، باخصوص ، خصوصیله ، هله ، جمله‌دن اول . [ولاسیما طرزنده دخی قوللانیلور .]

سیماب [فا،ـ] جیوه ، زیبق .

سیمپاتی [فا،ـ] جملهٔ عصبیهٔ مستقله‌یه متعلق .

جملهٔ سیمپاتی كبیر == (طب) انسانلرایله بالجمله حیوانات فقریه‌ده محور دماغی شوكیدن واعضای حواس ایله عضلات اراده‌یه‌یی احیا ایدن اعصابدن ماعدا برجهاز عصبیدركه : هضم ، دوران دم ، تنفس ، افرازات كبی حیات عضویه‌نك وظائف مختلفه‌سنی اداره ایدر .

افعال سیمپاتی == (طب) اختیاری اولمقسزین اعضای حیاتیهٔ غذائیه اوزرنده اجرا اولنان وعصب سیمپاتی كبیرك تحت تأثیرنده اولان برطاقم افعال وتأثیرات . [آغز صولانمه‌سی كبی] .

سیمپیزومتره (Sympié- [ج، ـ] zomètre) (بحریه) بحریونجه مستعمل بر نوع جیوه‌سز میزان الهواء كه : یاغ ومولدالماء غازی ایله مملو بر خزینه اوزرینه هوانك اجرا ایلدیكی مختلف تضییقلردن استنباط ایدیلور .

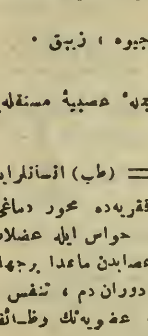

(سیمپیزومتره)

سیمرغ [فا، ـ] عنقا دنیلن موهوم قوش . معلوم الاسم ، معدوم الجسم قوش .

سیمك [ت،مص] (کاب، کدی حقنده) تبول ایتمك .

سیمیاء [ع،ـ] معادن خسیسه‌یی معادن ثمینه‌یه قلب و تحویل ایده‌جك اصول ووسائطی حاوی علم تخیل وباطل .

سین [ع،حرف] (س) حرفنك اسمی .

سینا [ع،ـ] حضرت موسی علیه‌السلامه تجلی الهی واقع اولان طاغ .
☞ (لفتحهٔ اعلام) .

سینارت [ج،ـ] اورکینونی بالغنك کوچوکی .

سینسی [ت،ص] (سنسی) .

سینك [ت،ـ] حشراتدن التی آیاقلی ، ایکی قنادلی کوچوك حیوانجك :
انواع مختلفه‌سی واردر : قره سینك ، سیوری سینك، آت سینکی وساره :

آت سینکی = ذو الجناحین حشراتدن قصاب‌دکانلرنده بولنوب اللراوزرینه‌یمورطه‌لرینی براقیر مضر برسینکدر .

(آت سینکی)

سینك‌قاپان = ذات الفلقتین شعبه‌سندن قرنفیلیه فصیله‌سنه‌منسوب برنباتدر .

(سینك قاپان)

سینکجیل (انجیرقوشی) = طیور دوریه‌دن اولوب اصیقایه مخصوصدر

(سینکجیل)

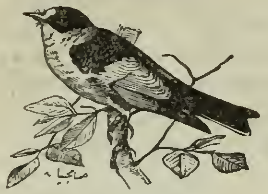
(اینجیر قوشی)

آری سینکی = غشائی الجناح حشراتدن آری‌یه بکزر بر بوجکدر .

(آری سینکی)

سینکلك = سینکلری قوومق ایچون توپدن ویا کاغددن معمول چارپه‌جق .

(سینکلك)

سینه [فا،ـ] کوکس ، صدر دورن . § قلب .

سینه چاك = مجروح القلب .

سینه‌زن = کوکس دوکن ، کوکسنی دوکه‌رك اجرای ماتم ایدن .

سینه سوز = محرق ، مؤلم ، مؤثر

سینه کشا = کوکس آچان .

سینی [ت،ـ] (سیفی) .

سیواسه [ج،ـ] انجق ایلری حرکتده کمراکلی اغزلی برنوع دمتره .

سیوری [ت،ص] اوجی اینجه، وکسکین، حاد § اینجه اوزون قدی اولان .

سیوری سینك = مؤذیاندن . اینجه اوزون کیجه سینکی ، بعوضه .

سیوری عقللی = هوپپا (ززوب) .

سیوری بورن = یلاموده بالغنك بر جنسی .

سیوری فاره = ذات الثدیالك قاضمه جنسندن اوفق برفاره‌در .

(سیوری فاره)

سیوریلك = اوجی اینجه وکسکین اولان شیئك حالی .

سیورلمك = سیوری اولمق، سیوریلشمك § میدانه چیقمق، کورنمك .

سیورلتمك = سیوری ایتمك § میدانه چیقارمق ، ترقی ایتدیرمك .

سیوشمك [ت،مص] صاوشمق، کیمسه‌یه کورونمدن قاچمق .

سیویل [ج،ص] (civil) عسکرینك غیری ، عسکر اولمیان . § عسکر ویا پولیس اولدیغی حالده قیافت رسمیه‌سندن غیری وعمومی برکیسوه اکتساء ایدن .

سیوجه [ت،ـ] کوچوك چیبان .

سیه [فا،ص] (سیاه) مخففی .

سیهکار = فا،ق ، حرکات سخیفه صاحبی .

سیه‌نیت [ج ، ـ] (معدنیات) (Syènite) مصر اقوام قدیمه‌سنك معبد انشاسنده وسائر مبانیٔ جسیمه‌ده قوللاندقلری قرمزی طاش .

سین مضمومه

سُبات [ع س] اویقو ، نوم خفیف . § (طب) خسته‌لرده شدت مرض اثری اوله‌رق واقع اولان طالغینلق که اکثریا برمرض وخیمدر .

سُبّاح [ع ص] صوده یوزیجی معناسنه اولان (سابح)ك جمعی (س)نك ضمی (ب)نك فتحیله { (سبحا)ده بومعنایه کلیر } .

سُباعی [ع ص] یدی حرفلی کلمه وساره .

سُبحانَ [ع، س] هرنوع عوارضدن بری ومنزه اولان جناب خالق مکونات .

سبحان‌الله = جناب حق هر درلو عوارض و نقائصدن تنزیه ایدرم معناسنه‌در || مقام تعجبده دخی کلمهٔ حیرت اوله‌رق مستعملدر . || نمازك ختامنده (٣٣) دفعه ذکر اوذکرو تسبیح .

سبحانه = (سبحان‌الله) ایله مترادفدر.

سبحانی = جناب سبحانه منسوب وعائد، ربانی .

سُبحَه [ع، س] چکیلن تسبیح § تسبیح دانه‌سی .

سُبع [ع ، عد] واحد قیاسینك یدی مساوی جزئندن بر جزئی .

$\frac{١}{٧}$.

سبع ربع = درتده بر جزئك یدی‌یه تقسیمندن چیقان خارج قسمت .

$\frac{١}{٤} \times \frac{١}{٧} = \frac{١}{٢٨}$.

سُبُل [ع ، س] یول معناسنه اولان (سبیل)ك جمعی .

سُبوت [ع، س] جمعه ایرتسی دیمك اولان (سبت)ك جمعی .

سُبّوح [ع، ص] هر بار تسبیح وتقدیس اولنان معناسنه اوله‌رق صفات الهیه‌دندر .

سُپاپ [ج، س] (حکمت) (Soupape)، طلومبه و ماکنه‌لر وساره‌ده آچیلوب قپانیر منفذ .

امنیت سپابی = بعض ماکنه‌لردن استیمك آنضیقه‌یله کندیلگندن آچیلوب بخاری خارجه دفع ایدن دلیك .

سُپارَه [فا، س] { اصلی (سی‌پاره)در} . قرآن کریمك منقسم اولدیغی اوتوز جزؤدن هربری § رساله ، کوچوك کتاب

سُپُرده [فا، س] اصمارلانمش ، سپارش اولنمش § ترك واعطا ایدلمش.

سُپُرگَه [ت، س] اورته‌لق سپوره‌جك آلت .

سپورکه‌لك = (معماری) مبانیده دوشمه‌نك تطهیری اثناسنده سپورکه‌نك صیوا دیبلرینی اویمامسی ایچون دوشمه‌نك اطرافنه ودیوارك قاعده‌سی اوزرینه اوربلان چیته‌لر.

سپورمك = سپورکه ایله تمیزله‌مك .

سپوروندی = سپورمکدن حاصل اولان چورچوپ ، توز ، طوپراق .

سپورندیلك = سپورندی آتیلان ، دوکیلان محل .

سُتُرده [فا، ص] تراش ایدلمش یونتلمش.

سُتُرك [فا، ص] بیوك، ایری، عظیم .

سُتُره [فا، س] استوره دنیلن تراش آلتی .

سُتْرَه [ع، س] اورتو، پرده ، حجاب .

سُتوده [فا ، ص] مدح وثنا اولنمش ، ممدوح § شایان مدح اولان .

ستوده‌شیم = ممدوح الاخلاق .

ستوده‌صفات = ممدوح الصفات .

سُتور [فا، س] بینك حیوانی .

ستوربان = سایس ، بینك حیواناتنه باقان .

ستوردان = آخور ، طویله

(چفته ستون)

سُتون [فا، س] دیرك، عمود، رکن § غزته، کتاب کبی شیلرده صحیفه‌لرك یوقاریدن آشاغی‌یه دوغری اولان قسملرندن ، بلوکلرندن هربری .

ستونلق = (معماری) دیرك یاپیلمق اوزره اخراج اولنان جسیم اوزون طاشلر .

سُتوه [فا، ص] ملول، مکدر § یورغون § عاجز ، قاصر .

سُجود [ع ، س] سجده ایتمه ، نمازده تعظیماً یوزی یره سورمه، یره قپانمه .

سُجول [ع، س] ج : (سجل) .

سُجون [ع، س] زندان، محبس معناسنه (سجن)ك جمعی .

سُحاف [ع ، س] ورم دنیلن آق جگر مرضی. {ورم تعبیر ندن ابلغدر }

سُحرَه [ع، ص] اجر کاذب .

سُخرَه [ع ، مص] بریغی استهزا ایتمك § استجهال ایلمك .

سُخن [فا، س] سوز، کلام، لفظ ، نطق.

سخن آرا سخن پرداز سخن پرور سخنور سخنگذار سخن‌دان سخن‌سنج سخنران سخنسرا	=	کلامی تزیین ایدن ، گوزل ومنتظم سوز سویلین ، کلامی فصاحت اوزره ایراد ایدن، فصیح اللسان، ناطقه‌لی ، خطیب ، دوز گون سوز سویلین .

سخندان = (صف) سوز بیلن، گوزل مناسبتلی سوز سویلین .

سخندانی = سخندانلق .

سخن سنج \| سخن شناس = سویلیه‌جکی طارتوب دوشونن ، سوزك مفهوم وتأثیرینی تقدیر ایدن .

سخن‌چین = سوز طوپلیان ، سوز طاشیان ، نمام ، دیدی قودیجی .

سخنرانی = سخنرانلق .

سخن‌سنجی = سخن سنجلك .

سخنوری = سخنورلك .

سُخنان [ع، ص] فی‌الاصل صیجاق گون معناسنه‌در § حار ، صیجاق، قیزغین .

آثار سخنان = (حکمت) اوتو وفس قالپی کبی زیاده قیزدیرلمش برسطح معدنی

اوزرینه سربیلان مایعك درحال اوفاق کره شکلنده برطاقم اقسامه تفریق اولنه‌رق هر برینك برحرکت دورانیه اکتساب ایتمسی حال وکیفیتی .

سُخُونَتْ [ع، مص] صیجاقلق، قیزغینلق، حرارت .

سخونتك موازنت متحرکه‌سی = (حکمت) یکدیکرینه ناظر اوله‌رق موضوع اولان درجۀ حرارتلری مختلف بر طاقم اجسامك برسخونت متساویه حالنده بولنمغه سعی ایتملری کیفیت طبیعیه‌سی ـ که : بوکا (نوتون قانونی دخی دینور .

سُداسی [ع، عد) اصلی آلتی حرفدن عبارت کلمه .

سداسی البزور = التی تخملی نبات .

سداسی الوریقات = التی یاپراقلی چیچك .

سداسی الوجوه = (هندسه) التی وجهلی .

سداسی الاضلاع = التی ضلعلی .

سُدْس [ع، عد] التیده بر، التی جزئده بر جزء $\frac{1}{6}$.

سُدَّه [ع، س] قاپو ، باب، در . § قاپو اشیکی ، آستان ، عتبه . § بدنك بعض مسامات واعضاسنه عارض اولان طیقانقلق .

سُرادِقْ [ع، س] { (سراپرده)نك معربی} اوتاغ § حرم دائره‌سنك اوکنه چکیلان پرده معناسنه‌در .

سُرّاقْ [ع، ص] خرسز معناسنه اولان (سارق)ك جمعی .

سُرْخ [فا، ص] قرمزی ، احمر، قیزیل . § قرمزی مرکب، لعل .

سرخسر = قیزیل باش، رافضی .

سرخاب = قیزیل رنکلی صوو شراب || قان .

سرخابی = قرمزی اوردك ـ که نادر بولنور .

سرخی = قرمزیلق، قیزیللق .

سُرْفَه [ع، س] (حیوانات) کلبك واه‌ثالی حشرانك بدایت احوالی، یومورطه‌دن هنوز چیقدیغی حال .

سُرْفَه [فا، س] اوکسوروك، سعال .

سُرْعَتْ [ع، مص] چابوقلق ، چابوق اولمه .

سرعت انتقال = سویلنیلن سوزی چابوق اکلامه || (ماکنه) متحرکك قطع ایلدیکی مسافه مقداری .

سرعتله = چابوق اوله‌رق، عجلةً .

سرعت اخیره = (اسلحه) مرمینك محرکك نهایت نقطه‌سنده ایکن حائز اولدیغی سرعت .

سرعت اشتعال = (اسلحه) باروت حقی دروننده آلوك برثانیه‌ده قطع ایلدیکی مسافه .

سرعت ابتدائیه = (طوپجیلق) مرمینك طوپك آغزندن حین خروجنده حائز اولدیغی سرعت || (ماکنه) متحرکك واحد قیاسی عد ایدیلن برزمان ظرفنده (اکثریا برثانیه‌در) قطع ایلدیکی مسافه .

سُرْم [ع، س] (طب) معاء مستقیم دنیلن طوغری باغرصاق ـ که : امعانك منتهاسنی تشکیل ایدر .

سُرْمَه [فا ، س] کوزه چکیلان سیاه بویا، کحل .

سرمه‌جوب = کوزه سرمه چکمك ایچون استعمال ایدیلن میل، خلال .

سرمه‌دان = دروننده سرمه حفظ ایدیلن قاب .

سرمه‌لی = کوزلرینه سرمه چکلمش اولان . || کوزلرینك اطرافی سرمه چکلمش کبی طبیعی اوله‌رق سیاه اولان .

سُرْنا [فا، س] زورنا دنیلن ونفسله چالینان قبا وتیز سسلی کوبلی چالغیسی .

سرنازن = زورنا چالان .

سرنایا = زرافه دنیلن حیوان .

سُرُوجْ [ع ، س] ات طاقمی ، اکر معناسنه اولان (سرج)ك جمعی .

سُرُودْ [ع ، س] تغنی ، ترنم ، ترکی ، شرقی .

سُرُورْ [ع، س] سوینج . شادی ، مسرت . [عربیده مصدر اولوب برینی سویندیرمك معناسنه ایسه‌ده لسانمزده اسم اوله‌رق مستعملدر] .

سُرُورْ [ت، س] جیوه مرکباتندن قیزیل زرنیخ .

سُرُوشْ [فا، س] ملك، فرشته .

سُرَّه [ع، س] (طب) کوبك، ناف .

سرۀ باطنه = یومورطه‌نك صاریسی . || (نباتات) بزرك وسطنده کوبکه مشابه یرکه اصل تخمك مایه‌سنی حاویدر : سرۀ داخلی، سرۀ خارجی .

سُسْتْ [فا، س] کوشك ، صواپوك .

سستی = کوشکلك .

سست پیمان = عهد وپیمانی قوی اولمیان .

سُطُرْلابْ [فا، س] ☞ (اصطرلاب) .

سُطُوحْ [ع س] جمع : (سطح) .

سطوح یساریه = (هندسۀ وسمیه) غیر قابل انکشاف اولان سطحلر .

سطوح مفصلیه = ☞ (مفصل) .

سُطُورْ [ع، س] یازی دیزیسی ، یازی صره‌سی معناسنه اولان (سطر)ك جمعی .

سُعالْ [ع، س] اوکسوروك § (طب) آق جکرك ویا لواحقندن اولان آلات تنفسیه‌دن برینك دروننده‌کی جسم اجنبیی دفع ایتمك ویاخود اثر مرض اولمق اوزره متحصل تخریش نتیجه‌سی اوله‌رق واقع اولان حرکات غیر اختیاریه‌سی .

سعال دیکی = (طب) بوغماجه اوکسوروکی ـ که : قصبات رئه‌نك برعلت نزلویه وتشنجیه‌سی اثریدر [دیك خروس معناسنه اولوب ساری ومستولی واطفاله مختص اولان بو علته دوچار اولان چوجقلرك اوکسوروکلرینك نهایتنده خروس صداسنه مشابه برصدا حاصل ایتملری علت مزبوره‌نك بووجهله تسمیه‌سنه بادی اولمشدر .]

سعال کابی = (طب) برمدت غیر معینه‌ده دوره ایله ظهور ایدن شدید و متشنج زفیرات متوالیه‌دن عبارت سعال .

سُعَداءْ [ع، س] سعادتله متصف آدم معناسنه اولان (سعید)ك جمعی .

حدیقة السعداء = فضولینك وقعۀ دلسوز کربلادن باحث براثری .

سُعُودْ [ع ، س] نجوم پرستان طرفندن کواکب مقدسه‌یه ویریلن اسم .

سُعُوطْ [ع ، س] انفیه .

سُفْتَه [فا ، ص] دلینمش ، منقوب دلیکلی .

سفته کوش = قولاغی دلیك .

درسفته = دلینمش اینجو .

ناسفته = دلینمەمش .

سُفْتَجَه [ع ، ـ] ☜ (پولیچه) .

سُفَرَاءْ [ع ، ـ] جـ : (سفیر) .

رئیس السفراء = بر مملکتده بولنان سفیرلر ایچنده اك قدملی اولانی .

سُفْرَه [ع ، ـ] اوزرنده یمك یئیلان یایغی ، ماصه ، تپسی ، سینی کبی شیلره دینور . § طعام . § مقعد اوتوراق یری .

سفره بزی }
سفره اورتوسی } = یمك ماصەسنك اوزرینه اورتیلن یایغی

سفره طاقمی = چتال ، بچاق ، قاشیق ، طباق ، بارداق وسائر لوازم طعامیه .

سفرەجی = سفرەیه عائد وظائفی ایفا ایدن خدمتجی .

سُفَلاءْ [ع ـ] {مولددر} جـ : (سفیل) .

سُفْلی [ع ، ص] (علوی) مقابلی ، اشاغیده بولنان ، تحتانی . § الچاق ، دنی ، فرومایه . § قیافتی پژمرده ، پریشان حال ، کیرلی ، نظافتسز . § هیئت اصطلاحات قدیمه‌سنجه : عطارد ایله زهره کوکبلری .

سفلیات = سفلی اولان خصوصات جزئیات امور || امور دنیویه .

سفلیت = سفیللك ، آلچاقلق .

سُفْلیٰ [ع ، ص] جـ : (اسفل) .

سُفُن [ع ، ـ] (سفائن) کبی (سفینه) نك جمعی . [اکثریا حرب کمیلرینه اطلاق اولنور] .

سُفُوف [ع ، ـ] (طب) توز حالنده کتیرلمش دارو ، علاج .

سُفَهاءْ [ع ، ـ] جـ : (سفیه) .

سُقَاطَه [ع ، ـ] قیرنتی ، دوکنتی .

سقاطه چین = قیرنتی دوشیرجی .

سُقُوط [ع ، ص] دوشمك ، مادةً ومعناً دوشمك ، اشاغیلانق .

سقوط اجسام = (حکمت) اخفاده کندی حالنه ترك ایدیلن جسملرك جاذبهٔ ارض تأثیراتیله یره طوغری دوشملری

سقوط اجسام قوانینی = (حکمت) اجسامك خلاده سقوط ایدر ایکن تابع اولدقلری قانونلر . [که : اوده شو اوچ قاعده‌دن عبارتدر :

۱ — « هرجسم خلاده عین سرعتله سقوط ایدر .

۲ — « خلاده سربستجه سقوط ایدن جسملرك قطع ایلدکلری مسافه‌لر مبدأ حرکتدن اعتباراً صرف اولنان زمانك مربعیله متناسبدر » .

۳ — « سربستجه سقوط ایدن بر جسمك سرعت مکتسبه‌سی مبدأ حرکتدن اعتباراً مرور ایدن زمان ایله متناسبدر .

زاویهٔ سقوط = ☜ (زاویه) .

سقوط سرم = (طب) معاء مستقیمك غشاء مخاطیسنك مقعددن خارجه طوغری صارقمسی .

سقوط مهبل = (طب) مهبلك اشاغی صارقمسی .

سقوط اوراق = کوز موسمنده یاپراقلرك ذنبلرندن قوپارق یره دوشملری .

نقطهٔ سقوط = (اسلحه) مرمینك زمین اوزرنده‌کی اصابت نقطه‌سی .

سقوطیه = (حکمت) بالونلرده بر تهلکه وقوعنده سیاحلری سالماً اشاغی ایندیرمکه خدمت ایدن شمسیه شکلنده بر آلت که : غایت متین قماشدن یاپیلیر .

سُقُوف [ع ، ـ] دام ، طاوان معناسنه اولان (سقف) ك جمعی .

سُکَارٰی [ع ، ص] سرخوش ، مست معناسنه اولان (سکران) ك جمعی .

سُکَّانْ [ع ـ] شخصه وصف اولان (ساکن) ك جمعی § کمی دومنی .

سُکَّرْ [ع ـ] شکر .

سکر مکرر = نبات (نوبت) شکری دنیلان بلوری ، پارلاق شکر . (قند مکرر)

سکر عنب = (طب) معده ده (امعاده) دنیلان دیاستاس اعابی واسطه‌سیله اغذیهٔ نشائیه‌نك تحول ایلدیکی مادهٔ سکریه که : قابل حل وتمثلدر . بوکا عمومیتله غلوقوز نامی ویریلیر .

تبول سکر = کثیر المقدار شکری حاوی اولمسی وافرازات بولیه‌نك تزایدی ایله متصل ودیابت مسکر دنیلان مرض .

سُکْنیٰ [ع ، ـ] ساکن اولمق ، اقامت ایدیله‌جك محل ، مسکن ، منزل ، قوناق .

قابل سکنی = ساکن اولنمغه مستعد اولان .

تتمهٔ سکنی = (فقه) قری و قصبات درونده بولنوب برای اسکان ترك ایدیلان لزومی مقدار عرصه‌لر .

سُکُوتْ [ع ، مص] ترك کلام ایتمه ، صوصمه ، لاقردی سویله‌ممه .

سکوتی = آز لاقردی ایدن ، صوصمه‌یی التزام ایلین .

سُکُوذْ [ت ، ـ] ☜ [سوکوت] .

سُکُونْ [ع ، ـ] طورمه ، حرکت ایتمه § اضطرابسزلق ، حرکتسزلك § رکودت ، طورغونلق § حرکه‌سزلك .

سکونت = (غلط ومولددر) سکون § (حکمت) حرکتده اولمیان جسمك حالی .

سکون اضافی = برجسم متحرکه نسبتله وضعیتنی تبدیل ایتمین جسمك حالی .

سکون مطلق = حرکتك کاملاً معدوم اولمسی کیفیتی که : موهومدر .

سُلّاءْ [ع ، ـ] (نباتات) نباتاتك قبوقلری اوزرنده بولنان وقولایلقله قوپان دیکنلر .

سُلاٰف ـ سُلاٰفَه [ع ـ] شراب ، خمر .

سُلاٰلَه [ع ، ـ] صوی ، ذریت .

سلالهٔ طاهره = ذریت مقدسهٔ حضرت پیغمبری .

سُلاٰمْ ـ سُلاٰمیٰ [ع ، ـ] (طب) ال و ایاق پارماقلرینی تشکیل ایدن اوزون کمیکلر . { جمعی : (سلامیات) کلیر . }

سُلْطَانْ [ع ، ص] حضرت پادشاه ، ملك ، حکمدار § سلاطین عظام معالی اتسام عثمانیه‌نك والده ، همشیره وکریمهٔ مکرمه‌لرینه اطلاق اولنور .

خانم سلطان = سلطان کریمه‌سی .

سلطانی = سلطانه منسوب ، شاهانه .

سُلَّم [ع، ـ] مردبون، نردبان، آلت صعود § (طب) قولاقده حلزون دنیلان قطعهٔ عظیمهٔ باطنه‌نك نردبان شكلنده‌كی جوفی .

سُلْمَن [ت، ـ] معروف برمادهٔ سمیهٔ زیبقیه .

آق سلمن = سلمنك برنوعی اولوب نسوانك استعمال ایلدكلری دوزكونك تركیبنده داخلدر .

طاتلی سلمن = قلومل دنیلن جیوه‌لی دواء كه : قبض معنده قارشی استعمال اولنور .

سُلُوك [ع، مص] یوله كیرمك، یول طوتمق § طریق تصوفه انتساب ایتمه § (نباتات) اوراق واذنابك تبدلندن حاصل اولان برطاقم اعضای طویله‌كه : نباتات متسلقه‌یی جوارنده‌كی موادّه ربط ایدر .

سُلَیْمانی [ع ـ] برنوع ذی‌قیمت طاش كه : كرمولوقسی وسائره اعمال اولنور .

سُلَیْمَه [ع ـ] (طب) الوایاق پارمقلرینی تشكیل ایدن اوزون كمیكاردن اورته‌ده بولنان ایكنجی كمیك .

سلیمهٔ صغیره = (طب) بوكمیكاردن پارمق اوجلرنده و طرناغی حامل اولان اوچنجی اوزون كمیك . ☞ (مبحث عظام)

سُم [ع ـ] حیوان طرناغی .

سُمّاق [ع، ـ] اكثریا كبابه قونیلان اكشیجه وقرمزیجه دانه‌لر .

سُمْپاره [فا ـ] حیوان طیرناغی وسائر بوقبیل شیلری آشندیران سرت شی . (زیپاره)

سمپاره كاغدی = معدنلری وتخته وساژه‌یی اكه‌له‌مكه، تیزله‌مكه مخصوص كاغدكه : اوزرینه سمپاره توزی اكیلمشدر .

سُمْتراش [فا ـ] حیوانلرك طرناغی كسمكه، دوزلتمكه مخصوص نعلبند آلتی .

(سمتراش)

١، ٢ — نعل چیویلرینی چیقارمغه مخصوص.
٣، ٤ — طرناقلری تراش ایتمكه مخصوص.
٥، ٦ — قیصقاجلر .

سُمْرَه ـ سُمْرَت [ع، ـ] اسمرلك .

سُمْعَه [ع ـ] ایشیدلسون دیه ریاكارانه ایشلنیلان ایش § اویله بر ایش ایشلمه .

سُمُوّ [ع، ـ] یوكسكلك، علو، رفعت .

سُمُوم [ع، ـ] زهر، آغو معناسنه اولان (سم)ك جمعی .

سُنْبُك [ع، ـ] ذوالحافر یعنی تك طرناقلی اولان حیوانك طرناغی [جمعی: (سنابك) كلیر]

سُنْبُل [ع، ـ] (نباتات) آربه، بغدای كبی نباتاته منسوب ازهارك بر محور نبات اوزرینه ارتكازندن حصوله كلن شكله دینور، فندق آغاجنك اشبو شكلده سنبل دیمكنده موضوع اولان چیچكلرنده اولدیغی كبی § (نباتات) وحید الفلقه شعبه‌سنك زنبقیه فصیله‌سندن ماوی بعضاً فلاطونی وبعضاً صاری رنكلرده چیچك آچان وصوغاندن حاصل اولان كوزل قوقولی نباتدر . § زلف خوباندن كنایه‌ده اولنور .

(سنبل)

سنبل رومی = (نباتات) ذات الالقاح منظوره‌نك نجیلیه فصیله‌سندن بر جنس سنبل‌كه : چیچكلری قدح شكلنده اولیوب دوزجه وحشیشی بر نباتدر .

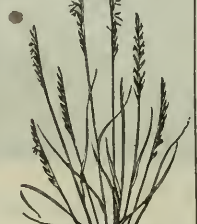
(سنبل رومی)

سنبل متفرع = علی العموم ازهارك محور ثانی اوزرنده بلاذنب وضعیتلری كیفیتنه دینور . اكر ازهار یالكز محور اصلی اوزرینه ارتكاز ایدر ایسه اكا (سنبل بسیط) دینیلور .

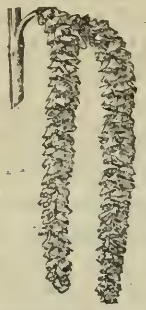
(سنبل متفرع)

سنبل هندی = (نباتات) صاریجه و دوزجه چیچك آچان و نجیلیه فصیله‌سنه منسوب اولان برنوع چیچك .

یبانی سنبل = (كدی اوتی)، ذات الفلقتین شعبه‌سنك شفویه فصیله‌سندن بر نبات اولوب كدیلر بوندن پك خوشلاندقلرندن بواسم ویرلمشدر .

(یبانی سنبل)

سنبلی = سنبله منسوب ومتعلق . ‖ قپالی قیجه ویاغمورسز هواء، بولوطلی هوا .

سُنْبُلَه [ع، ـ] بغدای، آربه وبونلره مماثل نباتاتك باشاغی . § (قوزموغرافیا) بروج اثنی عشردن بری اولوب (اسد) و(میزان) برجلری آره‌سنده واقعدركه : شمس بورایه آغستوسك طقوزنده داخل اولدرق موسم ادراق تمام اولمش اولور .

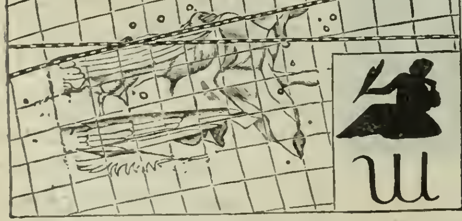
(سنبله)

سُنَّت [ع، ـ] سیرت حسنه . § حضرت سید الثقلین افندمز حضرتلرینك اكثر زمانده ایشلمش اولدقلری افعال شریفه‌كه : اهل اسلام ایچون واجب الامتثالدر . [فرضدن ماعدا

قلنان نمازلر ، استعمال مسواك ، جماعتله اداء صلاة كبی] . § ختان .

سنت مؤكده = (فقه) صباح و وكله واقشام نمازلرنده قیلنان سنتلر كبی كه : حضرت رسول اكرم (صلعم) كراراً ادا بیوردقلری ایچون ترکی جائز دكلدر .

سنت غیر مؤكده = قیام وقعودده تطویل قرائت كبی كه : سنتی بعض احوالده ترکی جائزدر .

اهل سنت = اوامر الٰهیه و سنن نبویه یه تطبیق حركت ایتمك اوزره ائمهٔ عظام حضراتی طرفندن تعیین وارائه ایدیلن مذهب مشروعه تابع اولان اهل اسلام .

سنت الله = حكم الٰهی .

سنتجی = چوجقلره ختان عملیاتی اجرا ایدن كیمسه كه ونلرك اسكی اصوللری داعی محاذیر اولدیغندن یكی اصولده وفنی صورتده اجرا ایدنلر انلرك یرینه قائم اولمقده در .

سنتلی = ختان ایدلمش مختون .

سنتسز = غیر مختون .

سُنْدُس [ع ، ا] اینجه دیبا ، نازك اطلس .

سندسی = سندسدن یاپلمش شی .

سُنَن [ع، ا] سیرت حسنه معناسنه اولان (سنت) ك جمعی . عادات وآداب نبویه .

سُنُوح [ع ، مص] حسن صورتله خاطره كلمه § ظهور ایتمك ، واقع اولمق .

شرفسنوح = (ارادهٔ سنیهٔ حضرت پادشاهی حقنده) شرفله ظهور وصدور ایدن [جمعی : (سنوحات) كلیر] .

سُنّی [ع ، ص] اهل سنتدن اولان ذات .

سُنُوخ [ع ، مص] ثابت ومحكم اولمق . § معطن .

سُوی [فا ، ا] طرف ، جهت ، یان ، جانب .

سوبسو = طرف طرف ، هر طرفده .

سُوء [ع ، ا] { معنویاته مخصوص اولوب اضافتسز قوللانلماز } . كوتولك فنالق § كوتو ، فنا .

سوء حركت = فنا حركت .

سوء اخلاق = اخلاق ذمیمه .

سوء ظن = فنا ظن ایدیش .

سوء استعمال = برشیئی مشروط اولمینك غیری یه ، نابجا اولهرق صرف واستعمال ایتمه .

سوء القنیه = (طب) خسته یی بی تاب وطاقت براقان اسهال مذیب وسائر اعراض ایله متصف حال وخامت .

سوء هضم = وظائف هضمیه نك عدم تمام اجراسی .

سُوار [فا ، ص] بینمش ، بر شیئك اوزرینه بینن [جمعی : (سواران) كلیر] .

اسب سوار = آته بینیجی ، بینن .

استرسوار = قاطره بینیجی ، بینن .

اشترسوار = دوه یه بینیجی ، بینن .

سُواری [فا ، ا] (پیاده) مقابلی آتلی عسكر . § بكلك سفینه نك بیوك ضابطی ، قپودانی .

سواریلك = سواری عسكرینك حال وصفی . ‖ سواری اولیش .

سواری قوماندانی = سواری فرقه سنك اك بیوك آمری ، سواری فریقی .

سواری رئیسی = سواری دائره سنك آمری ، رئیسی .

سواری دائره سی = سواری صنفنه منسوب اولان عساكره متعلق معاملاتك رؤیتنه مأمور دائرهٔ عسكریه .

سواری ژاندارمه = ژاندارمه نك سواری قسمی ‖ بو قسمه منسوب ژاندارمه .

سواری پولیسی = آت اوزرنده دوریه اجرا ایدن پولیس .

(سواری)

سُواع [ع ، ا] زمان جاهلیتده (هذیل) قبیله سنك پرستش ایلدكلری صنم .

سُؤال [ع ، مص] صورمق ، صورلق ، استفهام استیضاح § صوریلان شی . [بو معناده جمعی اسئله كلیر] . دیلنمك ، تسأل § دیلنجیلك . [بو معنایه كوره جمعی : (سؤالات) در] .

سُوبَك [ت ، ا] چوجغك ادراری اقمق ایچون بشیكده آلت دلیكنه باغلانان شیشه .

سُوبُو [ت ، ص] اوزونجه ، یاصیجه شی . [اكثریا روم ایلی اهالیسی طرفندن قاوونه وصف اولهرق قوللانیلور]

سُوبیه [ت ، ا] بادم ایچی وقاوون چكردكی كبی شیلردن اعمال ایدیلن بیاض شربت § (بحریه) كیز دنیلن سرندن ماعدا دونتماسی اولمیان كمی دیركی § (فرانسزجه Sous-pie) دن پانطالون پاچه سنك ایكی طرفنه مربوط اولهرق طبانك آلتندن كچیریلن اینجه مشین كه : عسكرلر طرفندن استعمال اولنور .

(سوبیه بالغی)

سوبیه بالغی = حیوانات ناعمه نك ذات الارجل الرأسیه فرقه سندن بر حیوان ندر كه اصل بالق اولمیوب ناعمه در .

سُوپُورگه [ت ، ا] [سپورگه] .

سُوپُورمَك ـ سُپُورمَك [ت ، مص] سپورگه ایله توزینی آلوب تمیزلمك .

سُوت ـ سُود [ت ، ا] بالق وطیور وحشراتدن ماعدا بیوك دیشی حیوانانك ولیدی متعاقب ممه لرندن سیلان ایدن بیاض رنكلی مایع مغذی § بعض نباتاتدن آقان بیاض مایع ـ § بیاضلقدن كنایه . § (دكز ، نهر حقنده) پك راكد ، طالغه سز .

سودلیمانلق = دكز ویا نهرك پك راكد بولندیغندن ویا ایكی آدم آره سنده كی خصومتك مبدل مودت اولدیغندن كنایه .

سود آنا ، سود ننه = مرضعه ، باشقه سنك چوجغنی اجرتله امزیرن قادین .

سود اوتی = (پولیغالا) ذات الالقاح منظوره‌دن پولیغالیه فصیله‌سندن بر نباتدر.

سود اوغل = برقادینك چوجقلقده سودینی امش اولان ارکك چوجق ویا ارکك.

سود برادر = آیری آیری والده‌لردن تولد ادوب عین قادینك چوجقلقده سودینی امش اولان ایکی کیمسه.

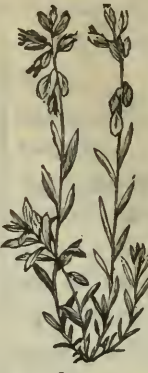

(سوداوتی)

سود بابا = سود انانك قوجه‌سی.

سود اورغونی = کندیسنه سوت طوقنمش کوچوك چوجق.

سودجی = سود صاتان آدم

سود چالقمسی = حمل ویا دیکر برسببدن طولایی قادینك سودی بوزیله‌رق چوجغه طوقنمسی.

سودلاج = سود و شکرله پیشمش پرنج یمکی.

سود باشی = زبده، قایماق.

سود دیشی = چوجقلرده ایلك ظهور ایدن دیش که: یدی یاشنده دکیشیر.

سود قارداش = ☚ (سودبرادر).

سود قابی = درونده سود قونیلان مختلف قطعه‌لی وشکللی قاب.

سود قوزیسی = هنوز ممه امن قوزی || هنوز پك توچك اولان یاورو.

قوش سودی = دنیاده بولنمیان شیدن کنایه. (محال).

سود قیری = غایت بیاض آت.

سود ویرمك = امزیرمك، ارضاع ایلمك.

سودلی = سودله یاپلمش اولان || ممه‌سندن چوق سود کلان.

سود یوزی = سودك اوزرنده‌کی قایماق.

سود منطاری = ذات الالقاح غیر منظوره وقطور مغذیه‌دن برمنطار اولوب ترلالرده بیتر طعمی لذیذدر.

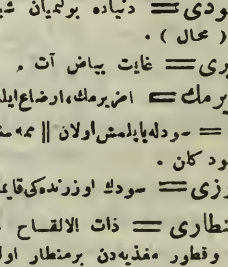

(سود منطاری)

سودلگن = درونده سود کبی بیاض ویاپشقان وغایتله آجی رمایع جریان ایدن بر جنس نبات که: ذات الفلقتین شعبه‌سنك فربیونیه فصیله‌سنه منسوبدر. [بونك برنوعنه سودلیجه دخی دینور]

(سودلکن)

سودلگن اوتی = نباتات: نوبه: ن اولوب بر متره قدر طوله مالك ویاپراقلری واسع و متقابل وچیچکلری صاری شمترافدر.

انا سودی بورندن کلمك = پك زیاده مشقت چکمك.

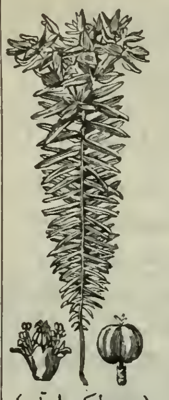

(سودلکن اوتی)

سوخته [فا، ص] یانمش، طوتشمش، محروق، یانیق.

دلسوخته = کوکلی یانمش، مکدر، مغموم.

سود [فا، ا] فائده، کار، قازانج.

چه‌سود = نه فائده.

سودمند = فائده‌لی، کارلی، قازانجلی.

سوده [فا، ص] سورمش، سورلمش.

رخسوده = یوزینی سورمش.

سودا [ع، ا] طوز کبی برمادهٔ کیمیویه اولوب اجزاخانه‌لرده بعض ادویه ترکیبنده وخانه‌لرده چاشیر یقامه‌ده مستعملدر بالکیمیا فحمیت اول نطروندر.

سور [ع، ا] ازمنهٔ قدیمه‌ده بیوك شهرلرك اطرافنه چوریلمش اولان یوکسك دیوار، بدن، حصار.

داخل سور = شهر ایچی.

خارج سور = شهرك طیشاریسی.

سور [فا، ا] دوکون، ولیمه § ضیافت § شنلك.

سُوَر [ع، ا] ج: (سوره).

سوراخ [فا، ا] دلیك، کدیك.

سورتمك [ت، مص] بر شیئی دیکر برشیئه تماس اتدیره‌رك ازچوق یورودتمك § سرت برشیئی یوصورتله سوره‌رك آشندیرمق.

بورن سورتمك = کبری قیرمق.

طبان سورتمك = چرق کزمك.

سورتلمك = تماس ایتدیرلمك، طوقونمق || صاتاشوب غوغا آرامق.

سورتدیرمك = سورتمك فعلنی دیکر برکیمسه‌یه اجرا ایتدیرمك.

سورتنمك = بر شیئه تماس ایده‌رك، سورینه‌رك کچمك § غوغایه وسیله آرامق.

سورتوك [ت، ص] سوقاق سوقاق کزن سرسری قادی.

سورچمك [ت، مص] ایاق برمانعه‌یه تصادفله دوشه‌جك کبی اولمق. § یاکلمق، سهووخطا ایتمك. [(سورچ لسان) غلط اولدیغندن استعمالندن توقی ایدلملی.]

سورچدیرمك = (سورچمك) ماده‌سندن مصدر متعدی.

سورچ = یاکلمه، سهو وخطا.

سوردیرمك [ت، مص] سورمك فعلنی اجرا ایتدیرمك.

آل سوردیرمك = طوقوندیرمق، یولاشدیرمق || اوغدیرمق، اجلا ایتدیرمك || دوام ایتدیرمك || طوپراغی ایشلتدیرمك || انفاذ و اجرا ایتدیرمك || اسهالی موجب اولمق.

سورشدیرمك [ت، مص] ایکی شیئی بربرینه سورتمك § یاواش یاواش اوغمق.

سورشمك = بربرینه تماس ایتمك، سورتمك.

سورك [ت، ا] دوام بقا § چوق سورن، زیاده امتداد ایدن.

سورکسز = دوامسز، ازدوام ایدن، بقا بولمیان.

سورکلی = دواملی، چوق سورن، اوزون.

سوزگو - سوزگی [ت، -] ایری محکمه قیامق ایچون افقی آرقه‌سنه سوریلن دمیر ویا آغاج، طرقاز. § شوسه‌یی ویا ترلایی تسویه وتحکیم ایچون اوزرنده گزدیریلن طاش، یا دمیر آغر استوانه، لوغ. § ترلاده‌کی کریجلشمش طوپراق کسه‌لرینی ازمك ایچون سوریلان استوانی توتوك ویا طاش سلندیر.

سورکوله‌مك = قاپویی سورکو سوردرك قپامق || شوسه‌اوزرنده لوغ گزدیرمك || ترلایی سورمك، طوپراق کسه‌لرینی ازمك.

سوزگون [ت، ص] منفی، مطرود. سورلمش، تبعید ایدلمش اولان § منفی، محل نفی واجلا.

سورکون آوی = شکاری بالتعقیب هر طرفدن سقشدیره‌رق اجرا ایدیلان صید.

سورکونلك = منفیلك || اسهال.

سورمك [ت، مصد] برشیئی دیکر شیئه تماس ایتدیرمك، دکدیرمك، طوقندیرمق § لمس، مس، مسح ایتمك § ایلری ویا کیری حرکت ایتدیرمك، یورو تمك § نفی واجلا ایلمك § قوغالامق § طوپراغی ایشلمك، وواجلندیرمق، خرج و صرف ایتمك § امرار ایتمك (ذوق وصفا سورمك کبی)، § دوام ایتمك، اوزانمق، امتداد ایلمك. § وقت کچمك، زمان مرور ایتمك § (تخم وفلز حقنده) چیقمق، باش کوسترمك، نشو ونما بولمق. § اسهاله دوچار اولمق. § بویامق، یاغ، بویا، جلا، مرهم کبی شیلر ایله جلا ایلمك.

ال سورمك = طوقنمق.

بی سورمك = مزایده‌یه اشتراك ایتمك.

سورلمك = لمس ومسح ایدلمك، تماس ایتمك. || قوغلمق، طرد ونفی اولنمق || ترلا ایشلنمك || مرار ایدلمك || انفاذ واجرا ایدلمك || مقبول ومتداول اولمق، سورتمك || برشیئی کندینه سورمك. || سفیل ومحتاج اولمق.

سورمه [ت، مصد] (سورمك) ماده‌سندن مصدر تخفیفی. § (صرمه) § قپو کلیدینك ایچریدن ال ایله سوریلن دمیری. § لینت، اسهال.

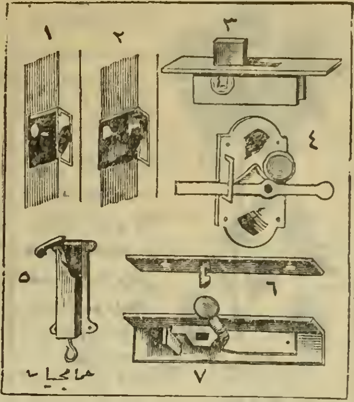

(سورمه‌لر)
١، ٢ — پنجره قناتلری سورمه‌لری. ٣ — آرابالره مخصوص. ٤ — عادی قپو سورمه‌سی. ٥ — طولابلره مخصوص. ٦، ٧ — صندق وتوطبلره مخصوص.

سورمه طاشی = آنتیمون.

بندای سورمه‌سی = کولله توزی.

سورمه اومورغه = (بحریه) ومورغه‌نك ایچنده حرکت ایدن متحرك اومورغه که: یابلایی منع ایدر.

سورمه‌له‌مك = کوزینه سرمه چکمك. || کوز بویامق، آلداتمق. || قاپونك سورمه‌سنی قومق.

سورمه‌لی = کوزینه سرمه چکلمش اولان، مکحل || سورمه‌لنمش قاپو.

سورمه‌لی نشانکاه = (طوپجیلق) استقامت طوپنه کوره دیکر طوپلری هدفه ماندیره‌بیلمك یه آتش ایتمك ایچون مستعمل آغاج نشانکاه.

سورنا - سورنازن [فا، -] {سرنا وسرنازن}.

سورو - سوری [ت، -] حیوانات اهلیه یفیی، بر ویا زیاده چوبان طرفندن سوریلن واداره اولنان حیوانات کثیرهٔ مجتمعه § جماعت وفیره، غلبه‌لك. فوج. § کثیر، وفیر، چوق.

سوریجی = بینك ویا یوك حیوانی سورن، یوروتن آدم.

سوروم [ت، -] برمالك سورلمسی، رواج، اعتبار.

سورومك - سورتمك -

سوروکلمك [ت، مص] یرده چکه‌رك کوتورمك. § چکه‌رك طاشیمق.

ایاق سورومك = وقت کچیرمك، اهمال ایتمك.

ایپنی سورومك = شقاوت ایتمك. || غوغایه وسیله آرامق.

سوروتدیرمك = زحمت، مشقت چکدیرمك، ضرورته کرفتار ایلمك.

سوروتمك } **سوروکلتمك** } سورومك فعلنی اجرا ایتدیرمك.

سورونمك = قالقمقسزین یرده چباله‌یه‌رق حرکت ایتمك. || سفالت وضرورت چکمك.

سورونجمه [ت، -] چوق سوروب اوزانمه، تأخر، تعوق.

سورینام [ج، -] ذات الالقاح منظوره‌دن دردانیه فصیله‌سنه منسوب سورینام اینجیری دنیلان بر نباتدر.

(سورینام اینجیری)

سوره [ع، -] قرآن عظیم الشانك منقسم اولدیغی (١١٤) باشدن هربری [جمعی: (سور) کلیر].

سوز [فا، ص] {یاقمق معناسنه اولان (سوختن) مصدرندن امر حاضر اولوب وصف ترکیبی صورتنده قوللانیلور}. یاقیجی، یاقان.

دلسوز = کوکل یاقیجی.

خانمانسوز = خانمان یاقان || آتش، حرارت معناسنه اوله‌رق اسم کبی ده مستعملدر.

پرسوز = آتشلی.

سوزناك = آتشلی، یانیجی || یاقیجی ومحرق، موثر. || موسیقی شرقیده بر مقام.

سوزان = یاقیجی، یاقان || یانیجی، یانان.

سوزش = محرقلق، موثرلك. تأثر، حزن. || بیوك تأثر. || (سوز) مقامنده مستعملدر.

سوزشلى = آتشلى، مؤثر، تأثيرلى .

سوز [ت ، -] حروف وحركاتدن عبارت اولەرق برشيئه دلالت ايدن لفظ، كلمه § كلمەلردن مركب اولەرق افادۀ مرامه ياراپان جمله، كلام، لاقردى § خبر، حوادث § وعد ، تعهد: § بحث . § كفتكو، ديدى قودى .

اتالر سوزى = ضرب مثل .

سوز آتمق = كنايه سويلمك، ضمناً تعريض ايتمك، طوقنمق .

آجى سوز = خوشه كيتميەجك لاقردى .

سوز آچلمق = بحث كچمك

سوز آكلامق = فراست كوسترمك .

سوز آلمق = وعد ايتديرمك .

سوز ابه‌سى = مناسبتلى جملەلر بولوب محلنده ايراد ايدن آدم .

سوزينك ارى = وعدنده صادق اولان .

سوز اهلى = مير كلام .

سوزلشمك = مذاكره ايتمك، وعدلشمك ، قرارلشديرمق . || معارضه ايتمك، آتشمق .

سوز باشى = جمله ابتداسى .

سوز برلكى = اتفاق ايتمك .

بيوك سوز = تكبر وتفاخرله سويلنيلان سوز .

سوز آره‌مزده } كيمسه طويمسون ،
سوز بيننمزده } محرم قالسون ديمكدر .

سوزجى = سوز بولوب سويلاين .

سوزده = صانكه ، كويا .

سوزنده طورمق = صادق الوعد اولمق .

سوز ديكلەمك = متنصح ، متنبه اولمق || انقياد ايتمك .

سوز كسلمك = قرار ويرلمك .

سوز كسمك = مخاطبك سويلديكى سوزك اتمامنه ميدان ويرمه‌مك .

سوز كچيرمك = سوزى تأثير ايتديرمك، انفاذ كلام ايلمك .

سوز كليشى = مثلا، فرضا .

سوز كوتورمز = تعريض اولنه‌ماز .

سوزم اركا } برى حقنده بى‌ادبانه برشى
سوزم بيانه } سويلەجكى زمان مخاطبه تعظيما ايراد اولنور مدار كلامدر .

سوزلى = سوز ايتمش ، اولدن قرار ويرمش اولان .

سوزويرمك = وعد ايتمك .

سوزآلوب ويرمك = قطعيا قرارلشديرمق .

سوزگج [ت ، -] مايى كچيروب بوصه وتورتيلرى وسنى مبقرويلريني طوتمغه مخصوص دليكلى قاب § مطبخلرده اطمه‌نك ياغنى، صويني سوزمكه مخصوص دليكلى باقر، چينقو قاب § ايچنه مواد اجنبيه كيرمه‌مك ايچون طلومبه وساره بوريلرينك اوجلرينه طاقيلان بورينك قطرينك ايكى مثلنده‌كى آلت .

چوبان سوزگجى = ورقاتى غايت بيوك برجنس قوقوسز چيچك .

كوز سوزمك = يارى قپالى كوزله باقەرق عشوه ايتمك .

سوزديرمك = سوزمك فعلنى اجرا ايتديرمك .

سوزلمك = مايع سوزگجدن كچوب تصفيه اولمق .

سوزمه = (سوزمك) مادەسندن مصدر مخفى § سوزولمش شئ .

سوزن [فا ، -] ايكنه، ابره .

چشم سوزن = ايكنه دليكى .

سوزندان = ايكنەلك ، ايكنه محفظه‌سى .

سوس [ع ، -] طيمت ، فطنت . § (نباتات) بين الناس ميان كوكى دنيلن نبات ، كوك كه جذرى طبده معين اولەرق امراض صدريەده مستعملدر .

(سوزكجلر)

١ — ژوزف كاغدندن ؛ ٢ — قوم وكوردن مرشحلر ؛ ٣ — شاربون تخته‌سندن ؛ ٤ — شانبەرلان سوزكجى ؛ ٥ — قوم طاشندن معمول سوزكج ؛ ٦ — تصفيه‌سز سوزكج ؛ ٧ — شهال قونپانياسى سوزكجى ؛ ٨ — مرشخ صناعى ؛ ٩ — نباتات وباقتريولوژى علمنده مستعمل تصفيه‌لى سوزكج ؛ ١٠ حلزونى سوزكج ؛ ١١ — غرازان سوزكجى ؛ ١٢ — غرازان سوزكجينك تفصيلاتى .

سوزگو ـ سوزگى [ت ، -] غايت اينجه دليكلى سوزكج ، كوچوك سوزكج

سوزمك [ت ، مصـ] بر مايعى سوزكجدن ، سوزكودن كچيرمك .

سوس [ع ، -] كروه دنيلن بوجك كه: يوكلى منسوجاتى يەكه يك ميالدر .

سوس [ت ، -] زينت، آرايش § چكى دوزن ، توالت .

سوسلەمك } = تزيين ايتمك، بزه‌مك،
سوسلنديرمك } سوس ويرمك .

سوسلمك = بزه‌نمك، سوسلی اولمق، تزین ایتمك .

سوس ویرمك = اهمیت ویرمك، اهمیتلی کوسترمك || تزیین ایتمك .

برشیئه سوسنی ویرمك = برشیئه بکزه‌مك، اساسز برشیئه شکل وجود ویرمك .

سوسلی = بزه‌نمش، دوناتمش، مزین، نوالتلی، بیزکلی .

سوسمار [ع، ا] کلر، کرتنکله دنیلن حیوانجق .

سوسن [فا، ا] سوسام دنیلان نبات . ☞ فتح بین ایله [سوسن] .

سوسمك [ت، مص] ایچمك، قالقمق، طورس اورمق، دورتمك، دوشورمك .

سوق [ع، ا] چارشی، بازار، الیم صاتیم یری .

سوق سلطانی = مزاد یری .

سوقی = چارشی‌یه منسوب . [جمعی : (اسواق) کلیر] .

سوقاق [ت، ا] [زقاق] .

سوکش [ت، ا] سب وشتم . دشنام .

سوکشمك = بربرینه سب وشتم ایتمك، فنا سوز سویلمك .

سوکلون [ت، ا] حیوانات فقریه شعبه‌سنك طیور دجاجیه جنسندندر هند وچین طرفلرنده بولنور . تزیینات جهتیله غایت ظریفدر .

سولون (سوکاون) = طیور دجاجیه‌دن آمریقایه مخصوص نوعیدر .

(آمریقا سوکولی)

صو سوکاونی = طیور دوریه‌دن بر قوشدر

(صو سوکاونی)

مقدس سوکاون = طیور دجاجیه‌دن ظریف برقوش اولوب برمتره طولنده بر قویروغی واردر . چین طرفلرنده بولنور وانلرجه مقدس عدایدیلیر .

هندسوکونی = طیور دجاجیه‌دن هندستانه مخصوص برنوع سوکوندر .

سوکمك [ت، مص] برشیئی کوکنده بولندیغی محلدن چکوب چیقارمق، اجزاسی بربرندن آیرمق § دیکلمش، میحلانمش، یاپشدیرلمش شیئی آیرمق § برمانعه‌یی یاروب کچمك . § خام طوپراغی ایشلیوب آچمق . § زور بر عباره‌یی اوقویه بیلمکه باشلامق . § مبهم ویا مخفی تأثیرینی کوسترمك . § بر شیئ انتظارمدیدن صوکره ظهور ایتمك § شفق یری آچلمق .

سوکدیرمك = (سوکمك) فعلنی اجرا ایتدیرمك .

سوکلمك = (سوکمك) فعلی کندی نفسنده واقع اولمق .

سوکندی = سوکلمش، دیکیشی چوزلمش شیئ || ظهور .

سوکوك = دیکیشی چوزلمش شیئ § دیکیشی چوزلمش محل .

سوکمك [ت، مص] سب وشتم ایتمك . فنا سوز سویلمك

سوکوت [ت، ا] صولاق یرلرده حاصل اولور اوزون وآجی یابراقلی کوزل بر آغاج که : قابوغی قولایلقله صویلور . انواع کثیره‌سی واردر .

ارکك سوکوت = ذات الفلقتین شعبه‌سنك مفصلیه فصیله‌سندن بر نوع آغاجدر .

سوکوش [ت، ا] ساده صوده قاینامش کیکسز، صوغوق ات که : اکثریا رمضانده سحورلرده ویولجیلقده ینور .

سوکون [ت، ا] بردن بره ظهور . § کثرتله ظهور .

سوکه [ت، ا] قاپو وپنجره‌یی طوتمق اوزره دیواره ربط اولنان چرچیوه‌نك درت طرفندن هر بری .

سوکه طاشی = چرچیوه‌نك اوست طرفنی طوتمق اوزره بوینه قونیلان یکپاره طاش .

سوکه‌لك = (معماری) پنجره وقاپو کنارلرنده قوللانیلان وارتفاعی قاعده‌سنك برقاچ مثلی اولان منشور مستطیلی شکلنده‌کی اوزون طاشلر .

سولپوك [ت، ص] کوشك، سادقیق، تنبل، خنبل، سونپه . مسترخی .

سولپومك = کوشه‌مك .

سولفاتا [ج، ا] (Solfatare) (طبقات) سوبخاری ایله کوکورد بخاری مخلوطی ویاخود کبریتلی مولدالماء ایله حامض کبریتی غازلری مخلوطنك طیران ایلدیکی منابع طبیعیه .

سولوك [ت، ا] حیوانات ناعمه فرقه‌سندن اولوب حین حاجتده قان امتك ایچون بدنك بوطرفنه طوتیلان اسطوانه حلقوی شکلنده کوچوك سیاه صوحیوانیکه : هم صوده هم هواده یشار . وجودینك مثلی وزننده قان امر .

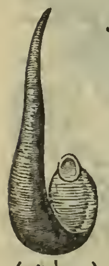

(سولوك)

اشك سولوکی = قان آلمق خدمتنده وایشنده قوللانیلمیان قبا سولوك .

سولوك کبی = یاپشقان، مسلط، معجز، عارسز آدمدن کنایه .

سولوکن [ت، ا] قرمزی قیسوم معدنی قرمزی بویا ویا بویا استاری مقامنده استعمال ایدیلور . (حمض رصاص) .

سوماك [ع، ا] ذات الفلقتین شعبه‌سنك کثیره منتبه ویاخود مصطکیه فصیله‌سندن دباغتده مستعمل بر نباتدر . ترکیبنده تانن واردر .

سومرمك [ت، مص] امه‌رك یمك § یکی تکمیل سیلوب سبورمك .

سوموك [ت، ص] مسکین، سونپه .

سوْمكوْرمَكْ [ت ، مص] بورنده بریكن سوموكی شدتلی نفسله خارجه چیقارمق .

سوُموُك [ت ، ـ] انسان و بعض حیواناتده غشاء انفیدن صیزان قویوجه مایع ، بورون ییسلكی دعام .

سوموكنی چكمك = بورنی سیلمه‌مك ، بورنی سیلمكدن عاجز اولمق .

سوموكلی = بورننده سوموكی اولان ، سوموكی آقان .

سوموكلی بوجك = (صـالیانغوز) (حلزون) حیوانات غیر فقریه شعبه‌سندن نامه‌لك ذوی لرأس و مرجول البطن فرقه‌سندن اولوب باشنده ایكی چفت قرونی وخانه‌سی مقامنده برده حلزون شكلنده توقه‌سی واردر . كجدیكی محللره صالیه دوكركوروطه‌لری شفاف اولوب رشیمك تشكلی لایقیله مشاهده اولنور .

(سوموكلی بوجك)

سوْنپه [ت ، ص] مسكین ، مسیب ، مردار .

سوْندَه [ج ، ـ] (Sonde) دكزك نهرك درجهٔ عمقنی ویا بر شیئك درونی معاینه ایتمكه مخصوص آلت ، اسقاندیل § مثانه‌دن ادرار اخراجنه ودرون مثانه‌نك تفحصنه خادم جراح آلاتی .

سوُنمَكْ [ت ، مص] { اصلی : (سوكنمك) در } . یانمقده اولان شی آرتق یانماق ، منطفی اولمق . § طورمق ، كسب سكون ایلمك باصیلمق .

اوجاغی سونمك = خانمانی محو اولمق

سوندیرمك = یانان برشیئك یانمسنه ختام ویرمك ، اطفا ایلمك .

سونوك = سونمش ، منطفی ، آرتق یانمیان . § طونوق ، شعشعه‌سز .

سوُنْگَر [ت ، ـ] دكزدن چیقاریلان وسیلوب اوغموق كبی خصوصات بیتیه‌یه یارایان بیوك مساماتلی ، خفیف برجسم ـ كه : اساساً حیوان نباتی اولوب مساملری خرده بینی دكز حیوانلرینه مسكنلك ایدر . ☛ (اسفنج) .

چوخه سونكری = بیاض رنكلی خاص سونكر .

قره سونكر = اسمر رنكلی قبا سونكر .

سونكرطاشی = سونكره مشابه بر نوع خفیف طاشركه : مرمرلری وتحته‌لری اوغوب تمزلمكه یارار .

سوُنْگو ـ سوُنْگی [ت ، ـ] پیاده عسكرینه مخصوص دورتوب دلمجك قیصه دمیر سلاح ـ كه § تفنكك باشنه طاقیلور

سونكوسی آغر = قـولای حركت ایده‌مین آدم .

سونكوسی دوشوك = مسكینلشمش تنبل ، عاطل § مغموم آدم .

سونكوله‌مك = سونكو ایله اورمق ، سونكو استعمال ایلمك

سوُنوُنَه نفا [ج ، ـ] (Cœnonympha) (نباتات) اوروپاده برچوق نوعی بولنان خرشنی الجناح حشراتدن اوزری رنكلی بركلبكدر .

(سونونه نفا ـ رنكلی كلبك)

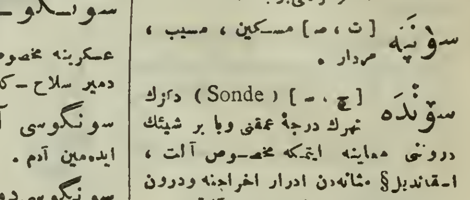

١ الی ٢ — ارككار ایچون ٣ — قادینلره مخصوص ٤ الی ١٢ مشمع سونده‌لر ١٣ — بدیكه سونده‌لری .

سوْیداء [ع ، ـ] قلب § یوركك وسطی وسیاهلغی § (نباتات) رشیمك عدم نشو ونماسی حالنده كیسهٔ مشیمه درونده تشكل ایدن نسیج حجروی مخصوص ـ كه : محیط بزیر دیمكدر .

سویداء القلب = یوركده اولان سیاه نقطه ، حبة القلب .

سوْیا [ج ، ـ] (نباتات) ذات الفلقتین شعبه‌سنك بقلیه فصیله‌سندن آسیانك نواحی حاره‌سنده تنبت ایدن بر نباتدر .

(سویا)

سوْیَق [ع ، ـ] (نباتات) كوچوك ساق ، سانجق دیمك اولوب بر نباتك ساقی ایله داللری آره‌سنده‌كی قطعهٔ صغیره‌یه اطلاق اولنور .

سوُیلَمَكْ [ت ، مص] لاقردی ایتمك ، دیمك . § اخطار وتنبیه وتلقیح ایتمك .

سویلتمك = (سویلمك) فعلنی اجرا ایتدیرمك .

سویلشمك = قونوشمق ، مذاكره ایتمك .

سویلنمك = كندی كندینه سویلمك ‖ مرلدانه‌رق شكایت ایتمك .

سویلیش = سویلمه ، تكلم ‖ سویلمك طرز واسلوبی .

سُهاء [ع ، ـ] (قوزموغرافیا) قطب شمالی سماده كائن دب اكبر برجنك منیر العناق تعبیر اولنان آلتنجی كوكبك یاننده كوچوك بر نجم ـ كه : ازمنهٔ قدیمه‌ده كوزلرك قوتی ، درجهٔ رؤیتی انكله تجربه اولنور ایدی .

سهولت [ع ، ـ] قولايلق ، آسانلق . § قولايلغى موجب وسائط .

سهولتبخش = قولايلقله ويرن .

سهولتلى = قولاى استعمال اولنسان ، قوللانشلى .

سهومت [ع ، مص] اقربالق ، خصملق ، قرابت .

سهيل [ع ، ـ] (قوزموغرافيا) سفينهٔ نوح برجنك غايت پارلاق بر كوكبى اولوب جنوب جهتندن دها ايى رؤيت اولنديغى جهتله بوكا (سهيل يمانى) دخى دينور .

سهيل شام = شجاع برجنك بر كوكبى .

سيوف [ع ، ـ] قليج معناسنه اولان (سيف)ك جمعى .

اهل سيوف = عسكريلر .

بقية السيوف = منهزم اولان اوردونك كرى دونوب كلن بقيه‌سى ، دوكنديسى .

سيول [ع ، ـ] ياغمور نتيجه‌سى اوله‌رق كثرت وشدتله آقان صو معناسنه كلن (سيل)ك جمعى .

س

ش [ع، فا، ت، حرف] الفبای عثمانیك اون التنجی حرفی وعربجه حروفك اون اوچنجیسیدر . ابجد حسابنده (۳۰۰) عددینه اشارت وعربی تاریخلرده شهرشعبانه علامتدر .

شکل عبرانیسی (ש) ولاتین الفباسنده (S) اولوب فرانسزجه‌ده (ch) وانکلیزجه‌ده (Sh) اشارتلری بو حرفك صداسنی ادا ایدرلر .

صاغر ودیلسزلره مخصوص الفباده شکلی

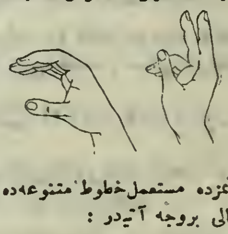

شودر .

لسانمزده مستعمل خطوط متنوعه‌ده (ش) نك اشکالی بروجه آتیدر :

ش ...... کوفی

ش ...... تعلیق

ش ...... ثلث

ش ...... نسخ

ش ...... سیاقت

ش ...... توقیع

ش ...... دیوانی

ش ...... جلی

ش ...... اجازت

ش ...... رقعه

ش ...... ریحانی

ش ...... شجری

شاءَ [ع، فع] دیلەمك، ایستمك معناسنه اولان (مشیئة) مادەسندن فعل ماضی صیغەسی اولوب لسانمزده یالکز (ان شاء الله) صورتنده وجناب حق دیلرسه معناسنده مستعملدر .

شأمت [ع، مص] (میمنت) مقابلی . یمنسزلك ، اوغورسزلق . { جمعی : (شأمات) کلیر . }

شأمتلی = اوغورسز .

شائبه [ع، س] اثر، اماره، شبهه § لکه، قصور. { جمعی: (شوائب) کلیر. }

شائبهٔ شمسیه = شمسك سطحی اوزرنده بولنان سیاه لکەلر .

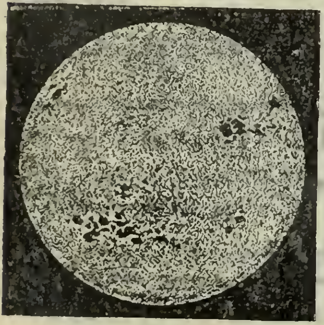

(شائبهٔ شمسیه)

شوائب شمسیەنك دور اعظمی مدتنده شمسك سطحی اوزرنده کورینن اك پارلاق نقاط ایله شائبەلرك منظرەسی .

شائق [ع، ص] شوقلی، هوسلی، آرزومند .

شائکه (شوکیه) [ع، س] مرکبه فصیلەسندن دیکنلی بر چوق نباتاته ویرلمش اسمدر . مشهورلری :
۱ — ترلا دیکنی . ۲ — ایپکلی دیکن .
۳ — چاقر دیکنی . ٤ — بودور دیکنی .
۵ — مریم دیکنی .

شاب [فا ، ـ] صاب وذوثمانیة الزوایا ویا مکعب شکلنده متبلر و ١٠٠ دە (٤٥) ما، بلوری‌یی حاوی رایحەسز، طعمی اولا لطیف بعده قابض بر جسم نیم شفاف ـ که: ترکیبنده زاج یاغی ایله الومینیوم و پوتاس معدنلری بولندیغندن حامض کبریت (زاج یاغی) استحصالنده و صنایعده بویاجیلقده مستعملدر . [بحر احمرده حصوله کلوب سفائن ایچون غایت مضر اولان ودللی بودانلی تحجراندن وحیوانات صغیرهٔ بحریه‌نك مساکنندن عبارت اولان (شعب) بیلدیکمز شابدن غیری بر ماده ایسه‌ده هر ایکیسی بر برینه قاریشدیرلمقده حق جغرافیا کتابلرنده بیله (شعب دکزینه) یعنی بحر احمره (شاب دکزی) دنیلمکده‌در .]

(شاب بلوراتی)

شابه اوطورمق = مضطر و مضطرب اولمق .

شاب کسلمك = شاشیروب قالمق .

شاب طاشی = (شعب) دنیلن مادهٔ متحجرهٔ بحریه ـ که : بحر احمردن کتیریلیر .

شاب علتی = صیغر قسمنك طیرناغنی دوشوردن برخسته‌لق .

شابخانه = شابك اخراج و تصفیه اولندیغی محل .

شاب [ع ، ص] کنج آدم ، جوان ، دلیقانلی .

شاب امرد = هنوز صقالی و بیغی چیقمامش اولان کنج . [جمعی : (شبان) کلیر .]

شاباش [فا ، ـ] آفرین ، ماشاءالله کبی تحسین افاده ایدر .

شاپ [ت ، حر] الفاظ مهمله‌دن اولوب دوداغك چیقاردیغی صسی تقلیده خدمت ایدر .

شاپردامق [ت ، مص] اویرکن ویا کمال حرص ایله برشی یرایکن دوداقلر صس چیقارمق .

شاپردانمق = بو وجهله دوداقلردن صس چیقارتمق .

شاپردی = بو صورتله دوداقلردن چیقان صس .

شاپقه [ت ، ـ] فرنکلرك باش کسوه‌سی § بو صوله قارتلرینك مرکزلرنده واقع وسرت طاشدن معمول اویوق § کمی دیرکلرینك تپه‌سنده‌کی کوچك تکرلك § صوبه بوریسنك تپه‌سنده‌کی ثابت ویا متحرك باشلق § دیرك باشی § هرشیئك باش طرفنده‌کی یاسیلق ، فضله‌لق

شاپقه‌جی = شاپقه یاپان ویا صاتان آدم

شاپقه‌لی = باشنده شاپقه اولان

شاپقه چیقارمق = فرنك عاداتندن اوله‌رق شاپقه‌یی باشدن چیقارمق صورتیله تعظیم ایتمك .

شاپلاق [ت ، ـ] آوجك‌سسی ایشیدیله‌جك صورتده اوریلان سیله .

شاپلامق [ت ، مص] شاپ ایتمك ، دوداق ویا سیله اورورکن آوج صس چیقارمق .

شاپلاتمق = شاپ ایتدیرمك ، دوداقلردن ویا سیله اوررایکن آوجك‌سسنی ایشتدیرمك .

شات [ع ، ـ] قویون ، غنم .

شاتم [ع ، ص] شتم ایدیجی ، سوکوب صاییجی .

شاتو [ج ، ـ] (Chateau) کوشك ، قصر § قلعه ، حصار .

شاخ [فا ، ـ] آغاج دالی ، غصن . § بوداق § کیك و امثالی حیواناتك داللی بوینوزی .

شاخدار = داللی ، بوداقلی آغاج || داللی بوینوزی اولان کیك وسائره .

شاخ شاخ = پارچه پارچه ، دال دال .

شاخسار = داللق ، آغاجلق ، قوریلق .

شاخ [ت ، ـ] آتك ایکی ارد ایاقلری اوزرینه قالقمسی .

شاخلانمق | **شاخه قالقمق** = آت ایکی آرد ایاقلری اوزرینه قالقمق .

شاخص [ع ، ـ] (مساحه) براستقامتی تعیین و تحدید ایتمك ایچون استعمال ایدیلن تقریبا بربچوق متره طولنده آغاج قازیقلر .

تقسیماتلی شاخص = تفاوت تسویه‌نك تعیینی ضمننده استعمال اولنورکه ایکی‌الی درت متره طولنده تخته‌دن یاپلمش و سانتیمتره‌یه تقسیم اولنمش بر جدولدن و جدولك بوینجه متحرك اولوب ارزو اولندیغی وقت بر یرده ایله ثابت قیلنه‌بیله‌جك صورتده درت کوشه بر لوحه‌دن عبارتدر . بو لوحه ، ایکیسی قرمزی و دیکر ایکیسی بیاضه بویالی درت مساوی مربعه تقسیم اولنمشدر .

شاخور [فا ، ـ] اکمك فرونی ، اکمك طاندیری .

شاخه [فا ، ـ] آرابه‌یه ، صبانه قوشیلان حیواناتك بوینه طاقیلان بویوندوروق .

شاد [فا ، ص] سوینجلی ، ممنون ، مسرور .

دلشاد | **شادناك** = کوکلی ممنون ، مسرور .

شادی شادلق ، مسروریت .

مرده شادی = زیاده سوینجدن وقوع بولان اولوم .

شادخواب = طاتلی اویقو .

شادکام = زیاده سوینجلی ، پك زیاده مسرور .

شاداب [فا ، ص] صویه قانمش ، صولی آبدار § تروتازه ، طراوتلی .

شادابی = شادابلق .

شادان ـ شادمان [فا ، ص] مسرور ، محظوظ .

شادمانی = شادلق ، شادانلق .

شادروان [فا ، ـ] اکثریا جوامع شریفه حولیلرنده بولنان یوکسك حوض ـ که : صوبی اطرافنده‌کی متعدد موصلقلردن جریان ایدر .

شادی [ع ، ص] علم وادبدن حصه‌دار اولان § نغمه ایله شعر اوقویان § (زمان سابقده) محکمه منادیسی . § (وقتیله) حطب انباری ماموری .

شاذ [ع ، ص] قاعدهٔ عمومیه‌یه اویمیان ، خارج از قاعده ، مستثنی ، غیر مطرد .

شارب [ع ، ص] ایچیجی ، ایچن .

شارب اللیل والنهار = کیجه کوندوز عشرت ایدن آدم ، بکری .

شارب [ع ، ـ] بیق ، ارککلرك اوست دوداغی اوزرنده بیتن قیللر مجموعی . [جمعی : (شوارب) کلیر .]

شارح [ع ، ص] شرح ایدیجی ، ایدن ، برکتابی شرح وتفسیر ایدن .

قول شارح = (منطق) تعریف دیمکدر .

شارد [ع ، ـ] مقبولیت ومعقولیتندن طولایی اطرافه منتشر اولمش اولان پراکنده اشعار ، منظوم ضروب امثال . [جمعی : (شوارد) و (شرایذ) کلیر .]

شارِعْ [ع، ص] واضع شریعت اولان حق تعالی حضرتلری § واسطه تبلیغ شریعت الٓهیه اولان حضرت پیغمبر . § واضع قانون § شروع ایدیجی ، ایدن .

شارِقْ [ع، ص] پارلاییجی، پارلایان، طلوع ایدن .

شارقه == نور ، آیدنلق ، ضیا .

شارْلاتانْ [ج، ص] (Charlatan) حائز اولمدیغی فضل وهنره مالکیت ادعاسیله خلقی اغفاله چالیشان لافزن ، شقلبان ، شعبده باز § متطبب ، طبیب اولمدیغی حالده کندیسنه طبیب سوسی ویرن .

شارلاتانلق == شارلاتانك حالی .

شارْلامَقْ - شارِلْدامَقْ [ت، مص] صو سس چیقاره رق بول بول آقمق .

شارلدی == صویك سس چیقاره رق بول بول آقمسی § شدتله دوکیلن صودن متحصل سس ، کورلدی .

شاشالامَقْ - شاشیرْمَقْ [ت ، مص] حیرتده قالمق ، متحیر اولمق ، یاپه جغنی بیلمه مك § سهو وخطا ایتمك .

شاشیرتمق == یاکلتمق، تغلیط ایتمك .

شاشقین == شاشاقالمش، متحیر § سرسم

شاشقینلق == بهت وحیرت .

شاشقینجه == شاشقین کبی، سرسمجه سنه .

شاشْمَقْ [ت ، مص] حیرت وتعجبده قالمق ، استغراب ایتمك § اصابت ایتمه مك ، تخلف ایتمك § یولدن چیقمق ، طریق مستقیمدن آیرلمق .

شاشی [ت، ص] اکری باقان، کوزلرینك قطری حد طبیعیدن زیاده بورن جهتنه مائل اولان، احول § بری ایکی کورن .

شاشیلق == شاشی اولان آدمك حالی .

شاطِرْ [ع، ص] شطارتلی ، شن، چویك § (وقتیله) بیوك ذواتك آتی یاننده کیدن موظف آغا .

شاطِئْ [ع، س] قیی ، کنار . [جمعی : (شواطئ) کلیر .]

شاطِئیَّه [ع، س] دوه قوشی، ذلامان ، لیلك، صولون کبی علی العموم اوزون باجاقلی وطویل منقارلی طیورك منسوب اولدقلری صنف ، قبیله ، فرقه . بونلر طاتلی صولرك صو کنارلرنده یشارلر .

(شاطئیه)

شاعِرْ [ع ص] شعر سویلین، طبیعتنده شعر سویلمك خاصه سی اولان . § بر محل عمومیده سازچالارق عامیانه شعرلر اوقویان آدم .

شاعرانه == شاعرلره یاقیشیر صورتده، شاعره منسوب ولایق § موضوعی شعر عد ایدیله بیله جك قدر لطیف ، بدیع اولان شی .

شاعره == (شاعر)ك مؤنثی، شعر تنظیمنه مقتدر قادین .

شاعرلك == شاعر اولمق ، شاعرك حالی

شاغِلْ [ع، ص] مشغول ایدیجی ، ایدن . مشغولیتی موجب اولان .

شافْت [ج ، س] (بحریه) ماکنه نك حرکتیله محوری اطرافنده دور ایدوب پروانه یی تدویر ایدن دمیر میل § حرکت دوریه نك نقلنده مستعمل اسطوانه پارچه لر .

شافت بودوسلمه سی == (بحریه) یکپاره دمیردن ویا بر قاچ پارچه آغاجدن عبارت اوله رق دومن بودوسلمه سنك باش طرفندن قالدیریلان دمیر ویا آغاج ـ که : ایچ بودوسلمه سی دخی دینلور .

شافِعْ [ع، س] شفاعت ایدیجی، ایدن . قباحتلی کیمسه نك عفوی ایچون یالواروب توسط ایدن .

شافع روز جزا } شافع یوم عرصات } == یوم قیامتده مؤمنلرك قصور وذنوبنی عفو ایتدیره جك اولان حضرت محمد علیه السلام افندمز حضرتلری .

شافِعی [ع ص] ائمه اربعه دن امام شافعی رضی الله تعالی عنه حضرتلرینك اجتهادیله مستقر اولان مذهب حقه تابع ومنسوب بولنان .

مذهب شافعی == امام مشار الیه حضرتلرینك طریق اجتهادلری .

شافعی المذهب == مذهب شافعی یه منسوب وتابع اولان .

شافُولْ [ت ، س] بال تکنه سی .

شافی [ع، ص] شفا ویریجی ، خسته یی ایی ایدیجی، ایدن § قناعت بخش، مقنع ، کافی . [بو صوك معنی اکثریا (جواب) ه صفت اوله رق قوللانیلور] : «مریض پک ترحمت بوکون شافی جواب المش»

شاقّ - شاقَّه [ع ص] زحمتلی، مشقتلی .

خدمات شاقه == انسانه زحمت ویرن آغر ، مشکل ، قبا ایشلر .

شاقا - شاقه [ت، س] ☞ [شقا] .

شاقْراقْ [ت ، ص] لطیف بر صورتده چوق سویلین ، کمال نشئه ایله سوز سویلین .

شاقِرْدامَقْ [ت، مص] شاقر شاقر ایتمك .

شاقرداتمق == شاقر شاقر ایتدیرمك .

شاقردی == شاقر شاقر ایدرك چیقان سس ، شاقردیلی سس .

شاقْشاقْ [ت، س] حقه بازك ارقداشنه اوردیغی چاتال تخته پارچه سی .

شاقْلابانْ [ت، ص] صویتاری ، مقلد ، مسخره § نشئه لی، شاقراق .

شاقلابانلق == صویتاریلق، مسخره لق .

شاقْلامَقْ [ت ، مص] شاق ایتمك .

شاقلاتمق == شاق ایتدیرمك .

شاقُولْ [ع، س] (هندسه) بر عمود خط شاقولیسنی تعیین ویا معمارلر طرفندن دیوارك استقامت شاقولیه سنی تأمین ایچون استعمال ایدیلان آلت ـ که : بر خیط ایله بر جسم ثقیل معلقدن عبارتدر . [شاقول ایله عمود تعبیرلری تفریق ایدلمیدر . هر شاقول عموددر وفقط هر عمود شاقول دکلدر .]

(شاقول)

شاقولی = شاقوله منسوب ومتعلق ، شاقول وضعیتنده ، مستوئ افقی‌یه عمود وضعیتنده .

خط شاقولی = مستوی افقی‌یه عمود خط .

مستوئ شاقولی = (قوزموغرافیا) بر محلك خط شاقولیسندن مرور ایدن مستوی ـ که : مستوئ افقی‌یه عموددر .

استقامت شاقولیه = خطوط شاقولیه استقامتی .

شاقوللامق = برشیئك طوغریلغنی ، شاقولیلغنی شاقول طوتەرق معاینه ایتمك ، شاقول قوللانمق .

مرتسم شاقولی = مادەلرك مستوئ شاقولی اوزرندەکی مرتسملری .

ارتسام مستوئ شاقولی = هندسهٔ رسمیه‌ده استعمال ایدیلن ارتسام مستویلرینك وضعیت شاقولیه‌ده بولنانی .

شاقول معماری = معمارلر طرفندن استعمال ایدیلن بر نوع شاقول . ☞ [معمار تسویه‌سی]

شاکِر [ع ، ص] شکر ایدیجی ، ایدن . متشکر .

شاگِرد [فا ، ص] معلمدن علم اوکرەنن ، طالب ، تلمیذ ، برای تحصیل مکتبه دوام ایدن چوجق ، کنج § صنعت اوکرەنن چراق ، یماق . [جمعی : (شاگردان) در .]

شاگردلك = شاگرد اولق § یماقلق ، چراقلق § عجمیلك § چراق اجرتی .

شاکِلَه [ع ، ص] طریق ، مذهب ، مسلك § خلقت ، طینت .

شاکی [ع ، ص] شکایت ایدیجی ، ایدن ، مشتکی .

شال [فا ، ص] خرقه ، یلام ، قوشاق یاپیلان ویا اوموزه آتیلان ، بوینه صاریلان ، یوکدن معمول قماش ـ که : اکثریا هند وایراندن کلیر .

جنازه شالی = تابوتك اوزرینه اورتیلان اوزون شال .

شالاکی = شالی تقلیداً یاپیلان برجنس یوکدن قماش ، لاهوراکی .

شالی = شاله منسوب § شالك اینجه وظریف نوعی § یوکدن معمول قماش .

شالغم [ت ، ص] ☞ [شلغم]

شالوار [ت ، ص] (فارسی (شلوار) دن محرفدر .) یوقاری طرفلری بول ، پاچه‌سی طار برنوع پانطلون ـ که : اکثریا شرق اهالیسی طرفندن قوللانیلور § نسوان شرقیه‌دن بعضلرینك ، علی الخصوص کویلی قادینلرك کیدکلری کنیش دون .

شالوارلی = شالوار کیین .

شالوپه [ج ، ص] (Chaloupe) (بحریه) ازمنهٔ سالفه‌ده عثمانلولر طرفندن قوللانیلان ایکی دیرکلی کوچوك وغایت خفیف کمی .

شام [ع ، ص] قطعهٔ معروفه . [تفصیلاتی افتتاح اعلامده در .]

شام ایشی = شامده یاپیلانشی دیمکدر .

شام فستیقی = عادی فستیق . ☞ [فستیق]

شام قایصیسی = شامده حاصل اولور پارلاق قابوغی غایت لذیذ برجنس قایصی . ☞ [قایصی]

شام شکری = دلیکلی ، رنکلی ، اوزونجه شکر .

شام [ع ، ص] اقشام § غروب شمسدن یاتسویه قدر اولان زمان .

شامگاه = اقشام وقتی .

شامّ [ع ، ص] قوقو آلیجی ، آلان .

شامّه = (شام) ك مؤنثی .

قوهٔ شامّه = انسان وحیوانك بروننده‌کی قوقو آلمق خاصه وقوتی .

شامِل [ع ، ص] شمولی ، احاطه ایدن ، حاوی ، متضمن § عمومه عائد .

شامه [ع ، ص] انسانك یوزنده ویاتنده پیدا اولان بك (بن) بنك ، خال .

شامه [فا ، ص] قادینك باش اورتوسی .

شامه‌کشا = باش اورتوسنی آچان قادین .

شامامه [ت ، ص] ☞ [شمامه] .

شامپانیه [ج ، ص] فرانسه‌نك بو نام ایله مسمی ایالتندن چیقان طاتلی ، غازلی برنوع قیمتلی شراب .

شامخ [ع ، ص] یوکسك ، عالی .

جبال شامخه = پك یوکسك طاغلر .

شامِخه [ع ، ص] (طب) بین ، عظام وسائر قطعات بدنیه‌ده طبیعی اولەرق نمایان اولان چیقندیلر .

شامدان [ت ، ص] ☞ [شمعدان] .

شأن [ع ، ص] ایش ، فعل ، کار § یکی ایش ، یکی ظهور ایدن حال ، حادثه . [جمعی : (شئون) وجمع الجمعی (شئونات) کلیر .]

شان [ع ، ص] انظار نامده اهمیتلی کورینن وصاحبی ایچون مدار افتخار اولان حالت § حال ، کیفیت § شهرت ، صیت § کوستریش ، چالیم § اعتیاد ، عادت ، طبیعت .

عظیم الشان = شانی ، کیفیتی بیوك اولان .

عالی شان = شهرتی ، حالی عالی اولان .

شانسز = چالیمسز ، شهرتسز .

شانلی = شهرتلی ، چالیملی ، کوستریشلی .

شانه [فا ، ص] طراق ، صاچ ، صقال طرایەجق دیشلی آلت .

شانه‌زن = طراقله باش طرایان .

شانه‌زده = طراقله صاچلری طرانمش .

شاه [فا ، ص] براقلیمه فرمانفرما اولان حاکم ، حکمدار ، عالی تبار ، ملك § ایران حکمداری . [مخففی (شه) جمعی : (شاهان) در .] || شطرنج طاشلرینك الك بیوکی .

شاهانه = شاهه ، حکمداره منسوب || حضرت حکمداره لایق صورتده .

شاه مردان ، شاه ولایت = حضرت علی رضی الله تعالی عنهك لقب شریفلری .

شاهباز = برجنس ایری و بیاض طوغان || یکیت ، شانلی آدم .

شاهبال = قوش قنادینك اك اوزون توكاری . [مخففی (شهبال) .

شاهنشاه } شهنشاه } = الك بیوك پادشاه ، پادشاهلر پادشاهی .

شاهراه } شهراه } = بیوك ، ایشلك یول ، كبیر جاده || آچیق وطوغری یول ، طریق معنوی .

شاهدانه = ایری اینجو دانه‌سی .

شاهسوار } شهسوار } = كمال مهارتله آته بینن

شاه‌طمار = بیوك طمار ، شریان ابهر . (شاهرك) .

شاه‌بیت = قصیده وغزلده الك كوزل ، منتخب اولان بیت ، مقصود فیه اولان بیت .

شاه‌پر = شاهبال ایله مترادفدر .

شاهوار = شاهه لایق اولان .

شاهترج - شاهتره [ع ، س] { فارسیده معربدر } (شاهتره) دنیلان فصیله‌یه منسوب برنباتدر - كه : كوكندن ماعدا بالجمله اجزاسی طبده مقوی خفیف ، مصحح دم اوله‌رق مستعملدر .

شاهد [ع ، ص] شهادت ایدیجی ، ایدن برشیئی ، حالی كوردیكنی خبر ویرن § (فقه) بركیمسه‌نك آخر كیمسه‌ده اولان حقنی اثبات ایچون حضور حاكمده وخصمینك مواجهه‌لرنده شهادت لفظیله یعنی شهادت ایدرم دیه خبر ویرن آدم .

شاهدعادل = طوغری سوزلی شاهد .

شاهدلك = شهادت ، شاهد اولمق .

شاهدزور = یالانجی شاهد .

شاهد [فا ، ص] محبوبه ، دلبر ، كوزل .

شاهق [ع ، ص] (شامخ) ایله مترادفدر . یوكسك ، مرتفع ، یوجه .

شاهقه [ع ، س] طاغ تپه‌سی .

جبال‌شاهقه = یوجه طاغلر .

شاهمردان [ت ، س] (معماری) (٢٠٠-٦٠٠) قیه‌ثقلتنده دمیردن معمول و آشاغی یوقاری اینوب چیقار جسیم طوقماق - كه : مبانیٔ جسیمه تملارینك حین انشاسنده بیوك قازیقلرك چاقلمسی ایچون استعمال ایدیلور [دمیرجی]

شاهنشین - شهنشین [فا . ظر] موقعه ناظر اوطه ؛ صفه چیقمه‌سی .

(شاهنشین - شهنشین)

شاهی [فا ، س] شاهه منسوب .

مرمرشاهی = برجنس اینجه ، بیاض باتسقه .

شاهین [ت ، س] طیور جارحه دن صید و شكار ایچون آلیشدیریلوب تأنیس ایدیلن طوغان انواعندن بیوك برقوشدر .

(شاهین)

شاهین‌كوزلی = كوزل و دكرمی كوزلی آدم .

شاهین‌باقیشلی = نظر عظمتكارانه صاحبی .

شایاق [ت ، س] برنوع قبا ، توییجه چوقه .

انكلیزشایاغی = شایاغك اعلاسی .

شایان [فا ، ص] لایق ، مناسب چسبان . یاراشیر ، یاقیشیر اولان .

شاید [فا ، د] { (شایستن) مصدرندن مشتق اولوب شرط بیان ایدر ، وبعضاً احتمال بعیده دلالت ایدر اكر ، بالفرض .

« سیرایت بونی كورمدكسه شاید
محزونلق ایچنده شاد بربر »

شایسته [فا ، ص] { (شایستن) مصدرندن مشتقدر } لایق ، سزا ، مستحق ، چسبان .

شایع [ع ، ص] شیوع بولان ، طویلمش اولان ، هركسك معلومی اولمش اولان § تقسیم اولنمامش حصهٔ مشتركه .

شایعه [ع ، ص] (شایع) ك مؤنثی § (س) شیوع بولمش ماده ، كیفیت .

حصهٔ‌شایعه = (فقه) حصه‌دارانك تقسیم وتفریق اولنمامش مالده اولان حصه‌لری .

شایكان [فا ، ص] لایق ، سزاوار مناسب § اوجوز ، بول ، مبذول ، چوق ، واسع .

شایكانی = شایكانلق ، اوجوزلق ، بوللق || لیاقت ، مناسبت .

وصل وشایكان = (عروض) حرف رویدن صكره تكرر ایدن ضمیر ویا ادات . مثال : « بن اول حاكم كه : خورشید جهان آرا جلیسمدر . تنم سفیلدر امامعنی علوی انیسمدر » .

شین مفتوحه

شب [فا ، س] كیجه ، لیل .

شب تاریك = قراكلق كیجه .

شب افروز = كیجه‌یی تنویر ایدن .

شبانروز = كیجه كوندوز ، لیل ونهار . || (٢٤) ساعتلك مدت .

شبانكاه = كیجه وقتی ، كیجه‌این .

شب انكیز = كیجه قوشی دینلان یراصه .

شب آویز = اسحق قوشی .

شبپره = یراصه .

شبچراغ = شاعرلرك ایجاد كردهٔ خیالاتی اولان بر جوهر كه : كویا كیجه‌لری شعله نشان اولور ایمش § آتش بوجكی دنیلان حشره .

شبخوان = كیجه اوتن بلبل قوش .

شبانه = كیجه وقتی اولان ، كیجه‌یه مخصوص اولان ، ازمنهٔ سابقه‌ده خطهٔ عراقیه‌ده كیجه بكجیلكی ایدن طائفه افرادندن هربری .

شبخون = كیجه باصقنی .

شبخیز = كیجه‌لری اویومیان .

شبرو = كیجه یولجیلغی ایدن آدم .

شب‌زنده‌دار = كیجه‌لری ایشله مشغول اولان || كیجه بكجیسی .

شبستان = كیجه‌یه ، كیجه عباداتنه مخصوص اوطه || یتاق اوطه‌سی ، بستر ، یتاق . || حرم دائره‌سی .

شبكير == كيجه‌ صباحه قدر بيدار اولان .

شبنم == كيجه‌لرى ياغان چى ـ كه : غروب شمسى متعاقب هوانك طبقات سافله‌سنك تبرد ايتمسندن ايلرو كلير .

شب رنك == كيجه‌ رنكنده اولان يعنى سياه .

شب يلدا == سنه‌نك اك اوزون كيجه‌سى ـ كه : كانون اولك طقوزندن اون اوچنجى كيجه‌سنه قدر امتداد ايدر . اطول الليل .

روزوشب == كيجه و كوندوز .

شَباب [ع، مص] كنجلك ، جوانلق . [مصدر اولان بو كلمه‌يى تكرار (شبابت) شكل مصدريسنه صوقمق عبث وغلطدر] .

شَباكَتْ [ع، مص مشبك اولمق .

شَباهَتْ [ع، ـ] مشابهت ، بكزه‌مك

شَبْبوى [د ، ـ ذات الفلقتين شعبه‌سنك صليبيه فصيله‌سندن متنوع رنكلى وجنسلرى اولان معروف ومبذول كوزل قوقولى چيچك .

(شب‌بوى)

شبتاب [فا، ـ] كيجه‌لرى باغچه‌لرده اوچه‌رق فوسفورلى ضيا نشر ايدن صغير وطائر بر بوجك ، آتش بوجكى .

شَبْعانْ [ع، ـ] طوق ، طويمش . قارنى طوق اولان .

شَبَشْ [ت، ـ] بوك حيوانته طاقيلن كم .

شَبَكْ [ت، ـ] ذات الثديانك ذات الايادى اربعه فرقه‌سندن آردى تويسز وقرمزى و كنديسى قابل تربيه بر جنس مايمونندر .

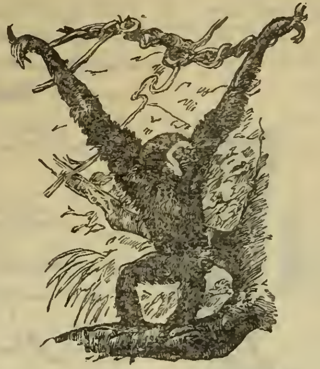

(هند اطه‌لرنده بولنان وژيبون دينيلن شبك)

شَبَكَه ـ شَبَكه [ع، ـ] آوجى ، بالق آغى § قفس شكلنده اولان § اسقره § (طب) آغ شكلنده‌كى انسجه .

شبكى == شبكه‌يه منسوب ومشابه .

شَبِيه [ع، ص] بكزه‌ييجى ، بكزه‌ين ، مشابه ، مماثل ، نظير .

شَتْم [ع، مص] سوكمك ، سوكوب صايمق . § دشنام ، سوكيش . [جمعى : (شتوم) كلير] .

شتم غليظ == بى ادبانه سوكيش .

شَتّى [ع، ص] آيرى ، طاغينق معناسنه اولان (شتيت)ك جمعى . متنوع ، مختلف § متنوعه .

شَتِيم [ع ، ص] سوكلمش شتم اولنمش كيمسنه .

شتيمه == سوكش ، صايش ، دشنام .

شَجّ [ع ، مص] كمى يوروركن دكزى ياره‌رق قطع مسافه ايلمك .

شَجاعَتْ [ع مص] شجيعلك جسورلق . § قورقه‌جق احوالدن قورقمامق خاصه‌سى § (اخلاق) آلام ومشاقى اهون كورمك عزمنده واجب اولديغى قدر ثبات واقدام ايلمك ـ كه : افراطى (تهور) ، تفريطى (مسكنت)در .

شجاعتلى == جسور ، يكيت .

شَجَرْ [ع ، ـ] آغاج درخت § (نباتات) بش مترودن اوزون اولان آغاج . [بش متره‌دن قيصه اولانته (شجير) دينور] { جمعى (اشجار) كلير] .

شجر بقا == ذات الفلقتين شعبه‌سنك بقليه فصيله‌سنه منسوب بر نبات اولوب عصارهٔ راتنجيه‌سى مقبض مقامنده مستعملدر .

(شجر بقا)

شجر جوز هندى == وحيد الفلقه شعبه‌سنك نخليه فصيله‌سنه منسوب اولوب هندستانده كثرتله يتيشن بر شجيره‌در .

(شجر جوز هندى)

شبه شجر == (نباتات) بر قاچ سنه دوام ايدوب اغصان وشعباتى واوجلرى هر سنه تجدد ايده‌رك نهايت بر متروقدر طوله مالك اولان نباتات .

خط شجرى == بوداق شكلنده‌كى يازى .

شجر البلوط == (نباتات) ميشه آغاجى .

شجر البندق == (نباتات) فندق آغاجى .

شجرهٔ حيات == (طب) دماغچه‌نك داخلنده بولنوب آنك مقطع عموديسى اوزرنده آغاج شكلنده بر وضعيت آلان مادهٔ بيضا .

شجر الحشرات == ذات الفلقتينك دروزه راسه فصيله سنه منسوب بر نباتدر . مواد لحميه‌يى تحليل ايدرك تركيبنه ادخال صورتيله تغذى ايدر .

(شجر الحشرات)

شجر الخبز == (نباتات) (اكمك آغاجى) : اون بش متروطولنده ياپراقلرى اينجير آغاجنك ياپراغنه مشابه ايرى بر آغاجدر .

ممالك حارّه‌ده بولنور. میوه‌سی برانسانك باشندن دها بیوك اولوب اوزرنده کثیر الوجوه تبارزات واردر . نشائی اولان بولبك ایچنده اون اون بش قدر کستانه جسامتنده حقیقی میوه‌سی بولنور .

شجرالصنار = (نباتات) چنار آغاجی.

شجرالعندم = (نباتات) قارداش قانی دنیلن ومیوه‌سی طب قدیمده مقبض مقامنده قوللانیلان برجنس آغاج اولوب وحیدالفلقه‌نك زنبقیه فصیله‌سنه منسوبدر .

(شجرالعندم)

شجرعصفورشوکی = (نباتات) ذالفلقتین شعبه‌سندن سزابیه فصیله‌سنه منسوب بر شجیره اولوب کوکاری قذاریه صاریسنده اولدیغندن بویاجیلقده مستعملدر .

(شجر عصفورشوکی)

شجر لسان عصفور = (نباتات) دیشبوداق آغاجی .

شجرالغبیراء = (نباتات) (اووز) دنیلن میوه‌یی حاصل ایدن آغاج .

شجرالنبق = (نباتات) (آلیچ آغاجی) : ذات‌الفلقتین شعبه‌سنك وردیه فصیله‌سندن علی‌العاده دیکنلی بیاض چیچکلی وکوچك میوه‌لری اولان واورمانلرده برچوق نوعی بولنان برشجیره‌در . آبانوزجیلقده مستعملدر .

(آلیچ آغاجی ـ شجرالنبق)

شجرالغار = (نباتات) دفنه آغاجی ـ که : اوراقی قاطع نذف اوله‌رق طب قدیمده مستعملدر .

شجر القرانیاء = (نباتات) قیزیلجق آغاجی.

شجر الغرب = (نباتات) قواق آغاجی.

شجر دافع دود = (قوسو cousso) ذات ـ الفلقتین شعبه‌سنك وردیه فصیله‌سنه منسوب برشجیره اولوب ازهار مؤنثه‌سی طبابتده دافع دود وحید کبی مستعملدر .

(شجر دافع دود)

شجرمزرغ = ذات الفلقتینك ذویه فصیله سنه منسوبدر .

شجرالنبع = قاین آغاجی .

شجرالاوز = (نباتات) بادم آغاجی .

(شجر مزرغ)

(بادم آغاجی ـ شجر الاوز)

شجرستان = اورمانلق، آغاجلق محل.

شجرسماق = (آیلاندور اوتی) ذات الفلقتین شعبه‌سنك سیماروبیه فصیله‌سنه منسوب برنباتدر .

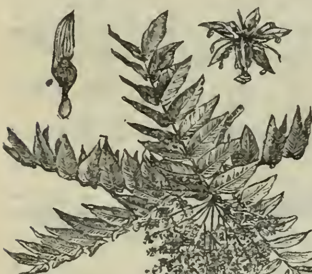

(شجر سماق)

شَجَرَه [ع،س] کوچوك آغاج ، بر تك آغاج .

شجرهٔ حیات = ☛ [شجرحیات] ‖ جدول سلاله ، سلسله‌نامه .

شجره‌لی = اصل ونسبی مقید ومسجل اولان، سلسله‌سی (شجره) ایله مثبت بولنان.

شَجَن [ع،س] دال، بوداق. فرع، شعبه. [جمعی (شجون) کلیر] .

ذوشجن = داللی، بوداقلی .

شَجَّه [ع، س] (فقه) باشده ویوزده جرح ایله حاصل اولان یاره .

شجهٔ آمه = (فقه) غشاء ام‌القلب دنیلان بیننك اك اوستنده‌کی زارینك یرتلمه‌سی .

شجهٔ باضعه = (فقه) دریسی قطع اولنان یاره .

شجهٔ حارصه = (فقه) دریسی یرتلدیغی حالده قان چیقمیان یاره

شجهٔ دامعه = (فقه) قان چیقدیغی حالده موضع جراحتده بریکوب سیلان ایتمه‌ین یاره .

شجهٔ دامیه = (فقه) قانی سیلان ایدن یاره .

شجهٔ سمحاق = (فقه) کمیك اوزرنده‌کی زار کبی اینجه دری‌یه قدر یرتیلوب فقط اودری یرتلمامش اولان یاره .

شجهٔ متلاحمه = (فقه) دری ایله برابر اتی دخی کسیلمش اولان یاره .

شجهٔ منقله = (فقه) کمیك قیرلقله برابر یرندن اوینامش اولان یاره .

شجهٔ موضحه = (فقه) کمیك میدانه چیقوب کورینن یاره .

شَجِیع [ع،ص] شجاعتله متصف اولان، جسور، شجاعتلی . [جمعی : (شجعان) کلیر] .

شَحْم [ع،ا] ایچ یاغی، اتلر آره‌سنده بولنان یاغ . [جمعی (شحوم) در] .

شحمه = برپارچه ایچ یاغی .

شحمة الاذن = قولاغك یومشاغی، مەمەسی .

شَحامت [ع،مص] یاغلیلق، سمیزلك، شیشمانلق، شیشمان اولق .

شَحْنَه [ع،ا] ☞ [شحنه] .

شَحِیم [ع،ص] یاغلی، سمیز، شیشمان .

شَخْص [ع،ا] انسان ویا سائر مخلوقاتك اوزاقدن کورینن قرارتیسی . § انسانك هیئت جسمانیه‌سی . § نفس، ذات § کیمسه، کمسه، فرد . § (صرف) فعل وضمیرك متکلم، غائب صورتلرندن هربری .

شخص ثالث = (حقوق) بر عقدده طرفیندن اولمایان کیمسه .

شخص معنوی = (حقوق) شخص کبی حقوق ووظائفی اولان وهیئت مجموعه‌سی شخص واحد حکمنده تلقی ایدیلن شرکت، اداره، هیئت وسائره .

شخصاً = هیئت جسمانیه اعتباریله .

شخصیت = بر آدمك نفس وذاتی اعتباریله موجودیتی § هویت مادیه .

شخصیات = نفسه، ذاته عائد سوزلر، برینك شخصنه عائد مناسبتسز سوزلر .

شخصی = شخصه، ذاته، نفسه عائد، مخصوص اولان .

حقوق شخصیه = (حقوق) هر فردك منحصراً شخصنه عائد حقوق، (حقوق خصوصیه) .

تکلیف شخصی = (اقتصاد) ثروت وایراد نظر اعتباره آلنمیه‌رق طارح وتحصیل قلنان ویرکو، جزیة الرأس، خراج سر . [طوغریدن طوغری‌یه آلنان تکالیفدندر]

ضمیر شخصی = (صرف) شخصی کوسترن ضمیرلردن هربری .

ضمائر شخصیه = (صرف) شخصی کوسترن ضمیرلر که : لسانمزده شونلردن عبارتدر :

مفرد متکلم = بن
مفرد مخاطب = سن
مفرد غائب = او
جمع متکلم = بز
جمع مخاطب = سز
جمع غائب = آنلر

بنی، بکا، بنم ـ سنی، سکا، سنك ـ آنی، آکا، آنك ... الخ ضمیرلری دخی احوال اسمه کوره ضمیر شخصیلرك آلدقلری شکللردر .

شَدّ [ع،مص] صیقی باغلامق، صیقی باغلامق .

شد رحل = یولجیلق تصدیله حیوانك سمرینی باغلامه، حیوانه سمر اورمه .

شَدائِد [ع،ا] سخت وشدید معناسنه اولان (شدیده) نك جمعی .

شَدَّه [ع،ا] تشدید دخی دنیلن شو (ّ) اشارت که : کندی دندانلرنده اولدیغی کبی مکرر اوقنمه‌سی ایجاب ایدن حروفك اوزرینه قونور .

شده‌لی = شده‌سی اولان .

شده‌سز = شده‌سی اولمیان .

شَدِید [ع،ص] شدتلی، سرت .

شَدِیدَه [ع،ا] بلا، مصیبت § حالت مکدرهٔ فوق العاده .

شَذَرات [ع،ا] جمع : (شذره) .

شَذَر ـ شَذَره [ع،ا] قال اولنمقسزین معدنك ایچندن طوپلانیلان آلتون پارچه‌لری § زینت ایچون طاقیلان اینجو ویا آلتون دانه‌لری § جمعی اولان شذرات بعضاً غزته‌لره درج ایدیلن کوچوك، مفید پارچه‌لره اطلاق اولنور .

شَر [ت، د] نهایتنده (ی) بولنان اسماء اعداده التحاق ایدرك توزیع وتقسیم افاده ایدر : ایکیشر، التیشر، یدیشر .

شَرّ [ع،ا] (خیر) مقابلی، خیر اولمیان، خیرلی اولمیان شی § کوتولك، فنالق، کوتی ایش .

شَرّ [ع،ص] (خیر) مقابلی، مضر، زیانکار، فاسد .

شر الناس = انسانلرك اك مضری، کوتیسی .

شَرائِط [ع،ا] جمع : (شریطه) . بر شیئك حصولنك متوقف علیهی اولان اسباب ووسائل § برمقاوله‌نك طرفینجه مرعی طوتلمسی اقتضا ایدن حکملری، بندلری، مواد متفق علیها . [(شرایط) صورتنده یازمق خطادر .]

شَراب [ع،ا] ایچیله‌جك شی، مشروب § ام الخبائث اولان خمر، باده .

شرابجی = شراب یاپان ویا صاتان آدم .

شرابخانه = شراب اعمال اولنان محل || بیوك شراب اوچوه‌سی .

شرابی = شرابجی || شراب رنکنده اولان .

شَرابَةُ الرّاعی [ع،ا] ذات الفلقتین شعبه‌سنك شرابة لراعیه فصیله‌سنه منسوب اولوب چوبان پوسکلی دنیلان نبات که : اوراقی منبه اولدرق طبده مستعملدر . انواع کثیره‌سی واردر .

(شرابة لراعی)

شَراپْنِل [ج، ا] (Schrapnel) (طوپجیلق) مسافه‌یه تقسیم اولنمش ثانیه‌لی طاپایله مستعمل وایچریسی مسکت دانه‌لریله مملو برنوع طوپ مرمیسی

شَرارَتْ [ع،مصـ] شریرلك، شریرشمه، فنالق .

شَرافَتْ [ع،مصـ] شرف صاحبی اولمه، شرفلیلك § كشی زاده‌لك § حضرت امام حسن رضی الله عنه واسطه‌سیله سلسلهٔ طاهرهٔ نبویه‌یه انتساب . [جناب حسین رضی الله عنه واسطه‌سیله اولان انتسابه (سیادت) دینور .]

شرافه = قلبك اجوافنك آره‌لرنده موجود اولان ثقبه‌لری سدایدن دسامه‌لرك هر بر پارچه‌سی (دسامهٔ ذوثلثة الشرافه) كبی .

شَرایِعْ [ع،ـ] حق تعالی حضرتلری طرفندن وضع بیوریلان (دین) معناسنه كلن (شریعت) ك جمعی . § احكام شریعت .

شَرایینْ [ع،ـ] (طب) قانی قلبدن بالجمله اقسام وجوده نقل ایدن نبض طمارلری ، قرمزی قان طمارلری كه : (شریان) ك جمعیدر .

شرایین تحت الترقوه = (طب) شریان ابهردن آیریلوب اطراف عالیه‌یه طوغری كیدن وبالاخره (شریان ابطی)، (شریان عضدی)، (شریان كعبری) ، (شریان زندی) ناملرینی آلان ایكی بیوك قرمزی قان طماری .

شرایین حرقفیه = (طب) قانی اطراف سافله‌یه نقل ایدن ومتعاقباً (شرایین فخذیه)، (شرایین قصبیه) ، (شرایین شظیه) ، (شرایین قدمیه) ناملرینی آلان طمارلر .

شرایین سباتیه = (طب) شریان ابهردن آیریلوب بوینك یانلرندن یوقاری‌یه چیقان وقانی رأسه توزیع ایدن ایكی عدد قان طماری .

شرایین كلیوی = كلیه‌لره یعنی بول افرازایدن اعضایه قان توزیع ایدن طمارلر .

شرایین ماساریقیه = (طب) امعایه قان توزیع ایدن طمارلر . ☛ [شریان]

شَرْبَتْ [ع،ـ] ایچیله‌جك طاتلی شی ، شروب § طاتلیجه علاج مسهل

شربتلك = شربت یاپلمغه الویریشلی اولان .

شربتجی = شربت یاپان وصاتان آدم .

شربتجی اوتی = قنبیه فصیله‌سندن اولوب بیرا دنیلن آرپه صویی استحضارینه یارایان برنوع اوت . (عمراوتی) .

(شربتجی اوتی)

شربت طاقمی = شربت ایچمكه یارایان بارداق طاقمی .

شَرَجْ [ع،ـ] (طب) (دبر) دنیلن مخرج سفلا § چوال وقوغه كبی شیلرك قولپی § عربیده فرج معناسنده كلیر . [جمعی : (شروج) در .]

شَرْحْ [ع،مصـ] آچمق ، آچیلمق § (ـ) مشكل ، مبهم شیئی ایضاح ایچون سویلنیلن سوز، عباره § بو مقصدله یازیلان كتاب . [جمعی (شروح) در .]

شَرْحه [ع،ـ] یاریق ، یارمه اثری § كسلمش، دیلنمش شی § دیلیم، پارچه .

شرحه ـ شریحه = (طب) بدنك بر قسمندن یالكز بر طرفی بدنه ملاصق قالمق اوزره قطع وتفریق اولنان قسم اولوب اكثریا جلددن افراز اولندیغندن شریحهٔ جلدیه نامیله یاد اولنمقده‌در .

شرحه شرحه = دیلیم دیلیم، پارچه پارچه .

شَرَزْ [ع،ـ] قیغاجم .

شَرْسُوفْ [ع،ـ] (طب) قابورغه كمیكلرینك اوك طرفنده تحدید ایتدكلری ذروه‌سی عالیده ومثلثی بوشلق كه معده محل مذكورده بولنور . جان اوی دخی دینور .

شرسوفی
شرسوفیه } = شرسوفه منسوب .

شَرْطْ [ع،ـ] بر شیئك وجودی آنك وجودینه توقف ایدن شی، بر شیئك متوقف علیهی § بر مقاوله‌یی تركیب ایدن بندلر ، فقره‌لرك بهری § قید ، قیود § برایشك حصولی ایچون بهمه حال لازم وواجب اولان شی § (فقه) معاملاتده خارج مقرر اولدرق الزام والتزام اولنان حكم ؛ طرزی یه تونمان یمین ؛ ز خو ؛ بری دیكرینه متوقف اولان ایكی جمله‌دن متوقف علیهه دلالت ایدنی كه : دیكرینه (جزا) دینور. [« لغت تحریرنده‌كی مشكلاتی تقدیر ایدسه ایدك ، بوسوزی سویلمزایدك » عباره‌سنده « لغت تحریرنده‌كی مشكلاتی تقدیر ایدسه ایدك » جمله‌سی (شرط) ، ایكنجی جمله (جزادر) .] {جمعی: (شروط) كلیر . (شرائط) (شریطه)نك جمعیدر . }

شرط واقف = (فقه) صاحب وقفك مال موقوفی تعلیق ایتدیكی مادهٔ اساسیه .

شرطنامه = شروطی حاوی ورقه ، مقاوله نامه .

جملهٔ شرطیه = (شرطی) حاوی اولان جمله ، عباره .

اسلامك شرطی = اسلام اولان كیمسه‌نك اجراسنه مجبور اولدیغی افعال واعمال كه : اسلامك بناسیدر : صوم، صلات ، حج ، زكات ، كلمهٔ شهادت .

نمازك شرطلری = نمازك فرضلری .

آبدستك شرطلری = آبدستك فرضلری .

شرط ایتمك = نكاحی اوزرینه یعنی طلاقله یمین ایتمك .

شرطلی = شرطی اولان ، طلاقله یمین ایتمش بولنان .

شرطلاشمق = شروط درمیانیله عقد مقاوله ایتمك .

شرطلامق = غیر مطهر بر قابی اوچ دفعه یقامق .

شَرَطْ [ع،ـ] علامت ، نشان ، اثر . جمعی : (اشراط ، كلیر .

اشراط ساعت = علامات قیامت § بر شیئك اك عادی واك اشاغی قسمی .

شَرَطَیْنْ [ع،ـ] (قوزموغرافیا) حمل برجنده كائن ایكی كوكبه اطلاق اولنور : آخر شرطین ، اول شرطین .

شَرْعْ [ع،ـ] اوامر ونواهیٔ الٰهیه‌یی مشتمل اصول مقدسه ، شریعت § آیات شریفه ، سنن و احادیث نبویه واجماع امتله وضع وتأسیس اولنمش احكام منیفه .

شرع شریف = شریعت اسلامیه . [شرع لفظی شریعت ایله مترادف ایسه‌ده ایكنجیسی دیكر پیغمبران عظام طرفندن وحی تبلیغ الٰهی ایله وضع وتأسیس اولنان احكامه دخی اطلاق اولنه بیلدیكی حالده (شرع) كلمه‌سی یالكز احكام مقدسهٔ اسلامیه حقنده مستعملدر .]

شرعاً = شريعت مقدسه‌يه توفيقاً ، احكام شرعيه مقتضاسنجه ، شرع شريفه مطابق اولمق اوزره

شرعى = شرع شريفه منسوب ومتعلق § شرع شريفه موافق .

حاكم الشرع = محكمهٔ شرعيه‌نك رئيسى ، قاضى ، نائب .

محكمهٔ شرعيه = مصالح شرع شريفك احكامنه توفيقاً فصل ورؤيت اولنديغى محكمه

محاكم شرعيه = شرعى محكمه‌لر .

شرعيات = امور شرعيه ، شريعت جليلهٔ اسلاميه‌يه موافق ومتعلق اولان خصوصات .

شَرَف [ع ، ا] معناً بيوكلك ، يوكسكلك ، اولولق § مدار رجحان وموجب مباهات اولان .

شرف ذاتى = مزيت شخصيه ، نفسده اولان مجد ورفعت ، شرف .

شرف عارضى = رتبه ومنصبله استحصال اولنان شرف .

شرف افزا = شرفى آرتيريجى ، آرتيران .

شرف بخش ، شرف بخشا = شرف ويريجى ، ويرن ، بادئ شرف اولان .

شرف پذير = شرف واعتبار بولان ، مشرف اولان .

شرفرسان = شرف ايريشديريجى ، ايريشدرن .

شرفسانح ، شرفسنوح = شرفله قريحه‌دن سانح اولان ، سنوح ايدن

(ارادهٔ سنيهٔ حضرت پادشاهى)

[برنجيسى (اولان) ، ايكنجيسى (ايدن) ايله قوللانيلور .

شرفصادر ، شرفصدور = شرفله قريحه‌دن صادر اولان ، صدور ايدن

(ارادهٔ منيفهٔ جناب خلافتپناهى)

[كذا برنجيسى (اولان) ، ايكنجيسى (ايدن) ايله قوللانيلور .]

شرفظاهر ، شرفظهور = شرفله ظاهر اولان ، ظهور ايدن . [برنجيسى (اولان) ، ايكنجيسى (ايدن) ايله قوللانيلور .]

شرفوارد ، شرفورود ، شرفتوارد = شرفله ورود ايدن ، كلن . [برنجيسى (اولان) ، ايكنجى و اوچنجيسى (ايدن) ايله قوللانيلور .]

شرفواصل ، شرفوصول = شرفله واصل اولان ، وصول ايدن .

شرفلنديرمك = شرف واعتبار قزانديرمق .

شرفلنمك = شرف واعتبار قزانمق ، كسب شرف ايلمك .

شرفياب = شرف واعتبار بولان ، مشرف اولان .

شرفيه = بعض امارات ايله شرف قزانديرلمسندن طولايى او محله‌كى املاك اصحابندن بلديه‌جه استيفا اولنان آقچه ويا او املاكك عرصه‌سندن سوقاغه ترك اولنان ير .

شَرَفَه [ع ، ا] ☞ ضم شين ايله [شرفه] .

شَرْق [ع ، ا] (جغرافيا) كونشك طوغديغى جهت ، طرف . مشرق ، كون طوغيشى § تاب آفتاب § آوروپايه نسبتله بتون آسيا .

شرقاً = برمحله نسبتله كونشك طوغديغى جهتده اولان ، شرق طرفندن .

شرقى = كونشك طوغديغى جهته ، شرقه منسوب ومتعلق اولان § آوروپايه نسبتله آسياده بولنانلره منسوب و عائد ومخصوص اولان .

طول شرقى = (جغرافيا) برمحلدن كچديكى فرض اولنان دائرهٔ نصف النهار مبدأ طول اعتبار ايدلديكنه كوره او محلدن اعتباراً مشرق طرفنه يعنى صاغ طرفه طوغرى اولان مسافه‌لر - كه : خط استواء اوزرنده حساب وتعداد اولنور .

شمال شرقى = (جغرافيا) شمال ايله شرق آره‌سنده اولان جهت ، سمت § پويراز .

جنوب شرقى = جنوب ايله شرق آره‌سنده‌كى جهت § كششلمه .

السنهٔ شرقيه = عثمانلى ، تركان ، چغتاى ، عرب ، فارس ، اردو ، سنسكريت ، چين ، هند لسانلرى كبى ممالك شرقيه‌ده دها طوغريسى آسياده تكلم اولنان لسانلر .

السنهٔ شرقيه مكتبى = بولسانلردن بر ويا برقاچنى اوكرنمك اوزره آوروپا مركز حكومتلرينك بعضلرنده تشكيل وتأسيس اولنمش اولان مكتب .

شرقيون = شرق اهاليسى § آسيا سكنه‌سى ، شرقليلر .

اقصاى شرق = آوروپايه نسبتله منتهاى شرق عد ايدلن چين ژاپون وقوره قطعه‌لرى .

شرق وغرب = بتون دنيا ، كائنات ، عالم .

شرق روزگارى = جهت شرقيه‌دن اسن روزكار § كوندوغيشى روزكارى .

شرقلى = شرق سكنه‌سندن ، آسيا اهاليسندن اولان .

شَرْقى [ت ، ا] اصول مخصوصه ايله بستة‌لنوب خوانندكان طرفندن آهنك ايله سويلنيلن واكثريا نقراتلى اولان قطعه‌لر ، كفته‌لر .

شرقى سويلمك = شرقى اوقويه‌رق تغنى وترنم ايتمك .

شرقيجى = شرقى اوقويان ، شرقى سويلين .

شرقى مجموعه‌سى = مختلف شرقيلرى حاوى رساله ، دفتر .

شَرْم [فا ، ا] اوتانمه ، حجاب ، محجوبيت .

بى شرم = اوتانمز ، عارلانمز ، عارسز .

شرمسار ، شرمكين ، شرمنده ، شرمناك = اوتانفاج ، اوتانان ، محجوب ، حجابلى ، اوتانمش اولان .

شرمسارى ، شرمندكى = محجوبلق ، حيا ، محجوبيت .

شَرْوال [ع ، فا ، ا] بزم (شالوار) صورتنده قوللانديغمز كلمه‌نك اصلى . ☞ [شالوار] .

شَرْوَدْ [ع ، ا] (ادبيات) غايت مطبوع اولمقله برابر كولديريجى اولان وضرب مثل حكمنه كچن منظوم سوز .

شَرَهْ [ع ، ا] زياده حرص ، دوشكونلك .

شَرْهان [ع ، ص] پك زياده حريص ، دوشكون ، حرصى غالب آدم ، طمعكار ، آچ كوزلى .

شَرْيَر [ع ، ص] ☞ كسر شين ايله (شرير)

شَرِيت - شَرِيط [ت ، ا] اورمه يامى غيطان .

[شريتك اصلى عربى اولان (شريط) در] § زينه § مقره‌يه صاريلى وطول مساحه‌سنه مخصوص اولچو . § تنياكبى عريض اولان صوغلجانلر .

منقوشات شریطیه = شریط شکلنده اولان تزیینات معماریه.

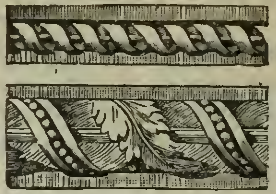

(منقوشات شریطیه)

شَرِیطَه [ع، ا] (فقه) معاملاتده خارج مقوم اوله‌رق الزام والتزام اولنان حکم. شرط مخصوص [جمعی : (شرائط) کلیر].

شَرِیعَت [ع، ا] ☛ [شرع].

شَرِیف [ع ص] شرفلی، شرفله متحلی اولان، عزوشرف صاحبی. § مبارك، مقدس، معزز § حضرت حسن رضی الله عنه واسطه‌سیله سلالهٔ طاهرهٔ پیامبری یه انتسابی اولان [ایلك معنالره کوره جمعی: (شرفا) وصوك معناده (شرفاء)در].

شَرِیك [ع ص] اورتاق، مشترك، همکار § درس، مکتب ارقداشی § رفیق، ارقداش [جمعی : (شرکا، کلیر].

شریکلك = شراکت، اورتاقلق || رفاقت || آرقداشلق.

شَشت [فا، ا] تیر اندازلرك باش پارمقلرینه کچیردکاری یوکسك، زهکیر § بالق اولطه‌سی.

شَش [فا،ع] آلتی، سته.

شش‌جهت = آلتی جهت، جهات سته.

شش‌وبك = طاوله اویوننده آتیلان زارلردن برینك (٦)، دیکرینك (١) کلمسی. [شش وچهار، شش وبش دوشش ... تعبیرلری ده بویله‌در].

دوشش = ایکی تصادفی، واسط کله.

شش بانو } عطارد، زهره، ارض،
شس عروس } مریخ، مشتری، زحل
دینلن سیارات سته‌دن کنایه‌در.

ششپا = آلتی آیاقلی حیوان.

ششپر = آلات قدیمهٔ حربیه‌دن دیللی طوپوز.

ششخانه = ناملوسی درونده آلتی عدد ییوی بولنان تفنك ویا طوپ.

شَصت [فا، ا] آلتمش : (٦٠) ستین. § تیر اندازلرك باش پارمقلرینه کچیردکاری یوکسك، زهکیر § بالق اولطه‌سی.

شَطّ [ع ا] بیوك نهر معناسنه‌در.

شط العرب = دجله وفرات نهرلرینك اجتماعندن حاصل اولان نهر عظیم.

شَطَارَت [ع، مص] شنلك، شوخلق، شن وشاطر اولمق.

شطارتلی = شن وشاطر اولان.

شَطْحِیَّات [ع، ا] ☛ [هزلیات].

شَطْرَنج [ع فا، ا] دامه کبی مربع خانه‌لره منقسم تخته اوزرنده یوکسك ومختلف القطعات طاشلرایله اوینانیلان اویون.

شطرنج تخته‌سی = اوزرنده شطرنج اوینانان تخته.

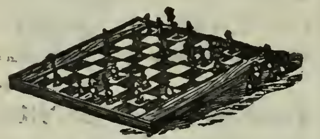

(شطرنج)

شَطَفَات [ت، ا] کوستریش، مداهنه، یوزه کولیش.

شطفاتلی = کوستریشلی، آلایشلی پارلاق.

شَعَائِر [ع، ا] { علامت معناسنه اولان (شعیره) نك جمعی ایسه‌ده لسانمزده عادات، آداب، آیین معناسنه‌در }.

شُعَب [ع، ا] جماعت، طائفه، قبیله. [معروف (شعبه) نك املاسی بویولده یازمق خطادر] § دالی بوداقلی تحجرات، که : بحراحمردن چیقاریلور.

شَعْبَان [ع، ا] شهور قمریهٔ عربیه‌نك سکزنجیسی، رمضاندن اول کلن آی. [تاریخلرده مختصراً (ش) حرفیله راقم اولنور].

شَعْبَدَه [ع، مص] ال چابقلغیله اجرا اولنان مهارت، حقه‌بازلق.

شعبده‌باز = (ص) ال چابوقلغیله هنرلر کوسترن، حقه‌باز.

شَعَر [ع، ا] قیل، موی. [جمعی : (اشعار) کلیر.] ☛ [جلد].

شعری = قیله منسوب ومتعلق || نباتات وحیواناتده قطری برایکی میلیمترو قدر اولان اینجه‌جك طمارلر، بوروجق. آثار شعریه. ☛ [آثار].

اوعیهٔ شعریه = (طب) بیوك طمارلرك اطرافیدنه انتشار ایتدکجه طمارلری کوچوله کوچوله قبل کبی اینجه‌لشن طمارلر.

اوردهٔ شعریه = قیل کبی اینجه‌وریدلر.

جلهٔ شعریه = (طب) جلهٔ شربانیه ایله جلهٔ وریدیه بیننده یعنی قرمزی وسیاه قان طمارلری آره‌سنده بولنان صاچ کبی غایت رقیق اوعیه.

شعریه = { غلطی شهریه } چوربالق مقارنه.

شَعْشَعَه [ع، ا] پارلاقلق، پارلامه § زینت ظاهره، کوستریش.

شعشعه‌لندیرمك = مطنطن ومدبدب کوسترمك، پارلاقلق ویرمك.

شعشعه‌لی = شعشعه‌سی اولان، پارلاق، مطنطن، مدبدب.

شَعِیر [ع، ا] آرپه، جو.

شَعِیرَه [ع، ا] آرپه دانه‌سی، بر دانه آرپه § (طب) کوز قپاقلرنده چیقان وترکجه‌ده آرپه‌جق دنیلان سیویلجه. [بومعناده جمعی : (شعایر) کلیر.]

شِغَاف [ع، ا] (طب) قلبی وبیوك طمارلرك منشألرینی احاطه ایدن ایکی قاتلی ویا وریقه‌لی لیفی مصلی برکیسه، زار.

شغاف خارجی = (طب) قلبك سطح خارجیسنی ستر ایدن زار.

شغاف داخلی = (طب) قلبك اجوافنی ستر ایدن غشا، زار.

التهاب شغاف داخلی = (طب) شغاف داخلی‌یه عارض اولان التهاب که قلب خسته‌لقلرینك سبب اصلیسی اولوب اکثریا روماتیزمایه مربوطدر.

شغافی = شغافه منسوب ومتعلق.

شَغَال [ع، ا] ☛ [چقال].

شَغَف [ع، مص، ا] حریصلك § عشق شدید، شدتلی میل وآرزو.

شَفَاعَت [ع، مص] { فی الاصل (اعانه) معناسنه‌در } صوچلو، قباحتلی ویامحتاج عاطفت اولان ایچون عفو واحسان رجاسی § رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم افندیمزك روز محشرده مسلمینك مظهر عفو الهی اولملری اصلنده واقع اوله‌جق اولان دلالت ووساطتلری.

شفاعتجی == شفاعت ایدن ، شفیع .

شَفّاف (ع ، ص) (حکمت) ضیانك بر طرفندن دیکر طرفنه مرورینه مساعده ایدن یعنی برجهتندن باقیلنجه دیکر جهتی کوریلن (جام کبی) .

شفافت == شفافلق، شفاف اولمه، شفافلق خاصه‌سی

نیم شفاف == بر طرفندن باقیلنجه دیکر طرفی سچیلوب اکن ماوراسنده‌کی اشیا تمامیله کوریله‌مین، تشخیص اولنه‌میان . (بوزلی جام کبی) .

شفتالو (فا) ذات الفلقتین شعبه‌سنك وردیه فصیله‌سنك لوزیه صنفنه منسوب اولوب انایوکلا کندی، برازمایخوشجه، برجهتی قرمزیجه، ولحمی، دریسی ازتویلی برجنس میوه‌که بزورلرینك غلاف خارجیسی پك زیاده سرتدر § بوسه

یارمه شفتالو == اورته‌سندن یاریلوب چکردکی قولایجه چیقان برنوع شفتالو .

(شفتالو)

شَفَق (ع ، ا) کونشك غروبندن صکره‌کی الاجه قراکلق .

[لسانمزده کونشك طلوعندن براز اول حاصل اولان قره الاجه‌لغه‌ده اطلاق اولنور ایسه‌ده غلطدر . فقهای حنفیه وشافعیه‌جه دخی معتبر اولان شق اولدر] .

شفق وقتی == کونشك طلوعندن براز اولکی زمان [وضع اصلی‌یه موافق اولمدیغندن بوتعبیر غلطدر] .

شفق سوکمك == طاك آچلمق ، افق شرقیده الاجه‌لق پیدا اولمق . [بونك غلط اولدیغی دکاردر] .

شَفَقَت (ع ، مص) اجیبوب اسیرکه‌مك . § عوضسز ، طبیعی محبت : شفقت پدرانه ، شفقت مادرانه .

شفقت نشان همایونی == مفخر ملوك جهان سلطان حمید خان ثانی افندمز حضرتلری طرفندن نسوانه مخصوص اوله‌رق احداث بیوریلان ذیشان نشان‌که : اوجنجی ، ایکنجی، برنجی، مرصع اولمق اوزره درت درجه اوزرینه مرتبدر .

(شفقت نشان ذیشانی)

شفقتلو == پدروالده‌یه قارشی استعمال ایدیلن القابدندر .

شفقتسز == محبت ومرحمت اولمیان .

شفقتلی == محبت ومرحمت اولان .

شَفَه (ع ، ا) دوداق ، لب § کنار [جمعی : (شفاه) و (شفوات) وتثنیه‌سی (شفتان) کلیر . مفردی قاعدهٔ عربیه اوزره مضاف اولدیغی زمان نهایتنده‌کی (ه) (ت) یه منقلب اولور] .

شفة الارنب == (طب) طاوشان دوداغی دینلن وبوقاریدن آشاغی‌یه قدر یرتیق اولان دوداق .

شفوی == (شفه) یه ، دوداغه منسوب ومتعلق اولان . § (نباتات) عنبق آچیق وتویج دینلن رنکلی قطعه‌لك حاشیه‌سی یکدیکری اوزرینه موضوع اولان نبات (بالی بابا کبی) .

شفویه == (نباتات) تویج دینلن رنکلی یاپراقلری دوداغه مشابه اولان نباتاتك منسوب اولدقلری فصیله ، [نعنع لوانطه ، چیچکی ، اوغل اوتی ، سمتر ، ککیك ، آماه چایی وامثالی کبی قوقولی نباتات بو فصیله‌یه منسوبدرلر] .

شق شفه == آغز آچمق ، سوزه ، بحثه مداخله

حروف شفه == ب ، ف ، م ، و کبی مخرجلری دوداقده اولان حروفات .

شَفیع (ع ، ص) شفاعت ایدیجی ، ایدن . بجرمك نائل عفو واحسان اولمسی ایچون توسط وتضرعده بولنان .

شفیع روزجزا / شفیع مذنبین == روزمحشرده بالجمله مؤمنینك مظهر عفو وغفران الهی اولمسی ایچون وساطت ونیازده بوله‌جق اولان مفخر موجودات علیه اکمل التحیات افندمز حضرتلری . || (فقه) حق شفعه‌سی اولان . (شفعه)

شفیع جار == (فقه) قومشونك بیتشیك اولان ملك خانه‌سنك صاتلمه‌سندن طولایی حق شفعه‌یه مالك اولان کیمسه‌که : عین مخله اشترا ایچون دیکر مشتریلره حق رجحانی واردر .

شفیع خلیط == (فقه) حق شرب خاصده اشتراکاری اولان باغچه‌لردن برینك یاخود قابوسی چیقماز زقاغه آچیلان برخانه‌نك صاتلمسندن طولایی حق شفعه‌یه مالك اولان کیمسه .

شَفیق (ع ، ص) شفقتلی ، صاحب شفقت اولان .

شَقْراق (ت ، ص) چوق وفقط طاتلی سویلین شن ، شاطر آدم .

شقراق قوشی == طیوردوریه‌دن بر قوشدر .

(شقراق قوشی)

شَقّ (ع ، مص) یارمق ، یارلمق ، یرتمق ، یرتلمق . || یاریق وچاتلاق . || آچمق . [یالکز آتیده‌کی تعبیره مخصوصدر] .

شق شفه ایتمك == دوداقلری آچمق ، یعنی سوز سویلمك ، بحثه مداخله ایلمك .

شَقا ـ شاقه (ت ، ا) لطیفه ، مزاح ، هزل .

شقایه بوزمق == جدی برسوزی لطیفه‌یه چویرمك .

شقالاشمق == متقابلا شقا ، لطیفه ایتمك .

ال شقاسی == ال ایله اوره‌رق ، دورته‌رك ایدیلن آباجه لطیفه .

شَقاء (ع ، مص) (سعادت) مقابلی، شقیلك بدبختلك ، محنت .

شَقاوَت (ع ، مص) فی الاصل شقاء ایله مترادف ایسه‌ده لسانمزده اشقیالق ، یرامزلق ، حیدودلق معنالرنده مستعملدر .

شَقاق (ت ، ا) یوزایله قولاق آره‌سنده‌کی پارچه نك اوست طرفنده‌کی چوقورجه یر ؛ صدغ .

شَقایق (ع ، ا) ذات الفلقتین شعبه‌سنك شقیقیه فصیله‌سنه منسوب بر نباتدر . کوکلری طبابتده مستعملدر . فی الاصل یاریق ، چاتلاق شی § یارم باش آغریسی معنالرینه کلن (شقیقه) نك جمعی ایسه‌ده لسانمزده بیوك ویاریق برچیچکه بو اسم ویرلمکده‌در .

(شقايق)

شقايق نعمان = مونيبامه فصيله‌سندن و (لاله كوه‌ى) دنيلن يبانى چيچك .

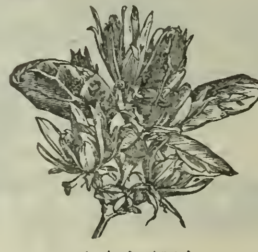

(شقايق نعمان)

شَقِى [ع، ص] (سعيد) مقابلى، شقاوتلى . فنا حركتلى § بدبخت، محنت زده

شَقِيق [ع، ـ] ايكى‌يه بولنمش برشيئك هرپارچه‌سى § (فقه) انا بابا بر قارداش .

شَقِيقَه [ع، ـ] يارماش، چاتلامش، اورته‌سندن آيراشمش § (طب) يارم باش آغريسى § (فقه) انا بابا بر قز قارداش [جمعى: (شقايق) كايره‌سه‌ده لسانمزده بومعناده مستعمل دكلدر]

شَكّ [ع، ـ] (يقين) مقابلى شبهه، ظن، كمان [جمعى: (شكوك) كلير] .

بلاشك
بى شك
= شكسز، شبهه‌سز .

يوم الشك = رمضان اولمسى مظنون اولوب آنجق عدم رؤيت هلال سببيله اوروج طوتلميان كون .

شَكَر [فا، ـ] برنوع مخصوص قامش، پانجار وسائره عصاره‌سندن استحصال ايديلن طاتلى ماده كه : انواع مختلفه‌سى واردر .

شكرخند = محبوبه‌نك طاتلى طاتلى تبسمى .

شكرفند = نبات شكرى .

شكرلب = طاتلى دوداقلى، طاتلى سوزلو .

شكرجى = شكرپاره وبا صاتان آدم .

شكرجى بوياسى = (نباتات) فربيونيه فصيله‌سندن خدابى نابت وسنوى بر نبات كه : بوندن بويا استحصال ايديلور .

(شكرلك

شكرريز = شكر صاچان، دوكن .

شكرلك = درونه ذيراش شكرقونيلان قاب .

شكر قامشى = ممالك حاره‌ده حاصل اولان وعصاره‌سندن شكر استحصال ايديلن برنوع قامش .

شكرلمه = شكر شربتى ايچنده تربيه ايدلمش ميوه وسائره .

شكربوصه‌سى = شكر استحصالندن صكره مواد اصليه‌دن حاصل اولان محصول ثانى كه : بيطريده مستعملدر

شكرعاتى = ادرارك مواد سكريه ايله قاريشيق اوله‌رق كلمسى موجب برخسته‌لك .

شكررنك = ايكى كيشى آره‌سنده‌كى مناسبتك براز كركين اولمسندن كنايه اوله‌رق مستعملدر .

شَكْل [ع، ـ] بيچم، قيلق، صورت، هيئت § رسم، پلان، طاسلاق § درلو، نوع، جنس، چشيت § (هندسه) نقاط، خطوط، سطوح ويا اجسامك شرائط معلومه تحتنده تشكل ايدن هيئتى : مثلث، دائره، وسائره كبى . § (منطق) قياسك صورت ترتيبى .

شكلاً = شكل اعتباريله، شكلجه .

شكلى = شكله منسوب .

شَكْوا [ع، ـ] [شكوى] .

شَكُور [ع، ص] چوق حمدوشكرايدن، شكر ايتمك معتادى اولان .

شَكْوَه ـ شَكْوَى [ع، ص] شكايت، اشتكا ايله مترادفدر .

شَكِيمَه [ع، ـ] انسانده بى پروا مقاومت ايتمك حالى § مقاومت، شدت .

شديد الشكيمه
قوى الشكيمه
= مقاومتى شدتى زياده اولان § كم . لجام .

شَلّ [ع، ـ] چولاقلق، الك، قولك اكرى اولمشى، طوتمزلغى

شلاء = (شلّ) ك مؤنثى § چولاق ال .

شَلَّالَه [ع، ـ] بيوك چاغليان، بر نهر وياچايك يوكسك برمحلدن دوكلمسيله حاصل اولان چاغليان

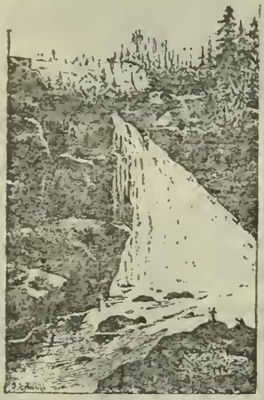

(شلاله)

شَلْجَم [فا، ـ] شَلْغَم [ع، ـ] ذات الفلقتين شعبه‌سنك صليبيه فصيله‌سنه منسوب اولوب جذورى وترى برو حشيشه خالده‌در كه : ترشيسى وطعامى ياپيلور .

(شلغم)

١ـ طورفانده قرمزى شلغم، ٢ـ صارى مالطه شلغمى، ٣ـ تورفواق شلغمى، ٤ـ اوزون كوكلى جنسى، ٥ـ بياض سرت قيش شلغمى .

(شکر استحصالی)

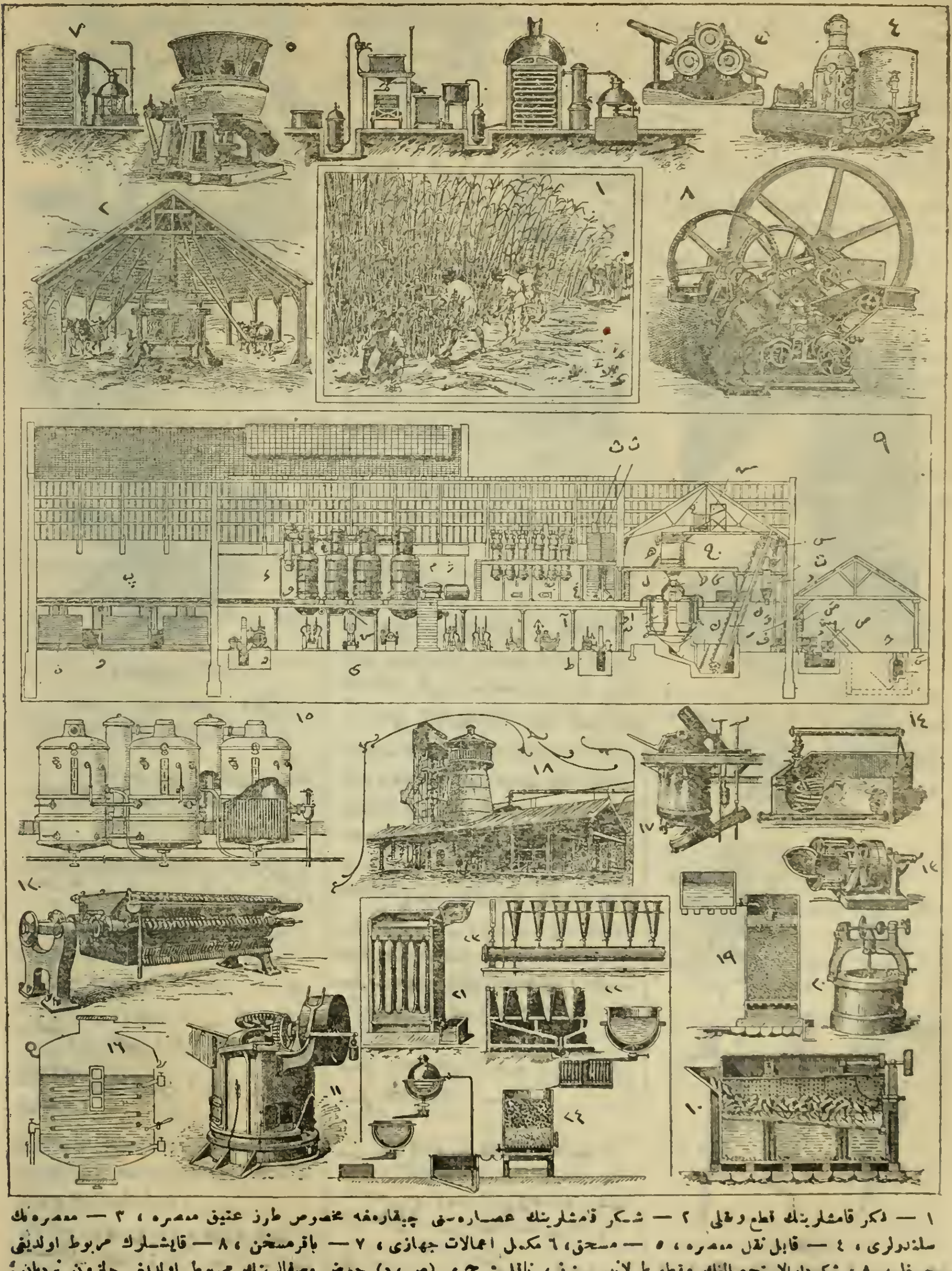

١ — شکر قامشلرینك قطع ونقلی ٢ — شکر قامشلرینك عصاره‌سنی چیقارمغه مخصوص طرز عتیق معصره ، ٣ — معصره‌نك سلندرلری ، ٤ — قابل نقل معصره ، ٥ — مسحق ، ٦ مکمل امالات جهازی ، ٧ — باقرمسخن ، ٨ — قایشلرك مربوط اولدیغی چرخلر ، ٩ بر شکردارالاستحصالنك مقطع طولانیسی : ز ، ناقل ؛ ح ، (ص ، د) حوض مصفالرینك مربوط اولدیغی حلزون نردبان ؛ صَ ، (ف) والعه‌سنك حلزونی ؛ ش ، (خ) میزانك خزینه‌سی ؛ ل ، تصفیه خزینه‌لری ؛ او ، عصارهٔ سکریه‌نك مسخنی ؛ ك ، (ر) والعه‌سنی تحریك ایدن ماکنه ؛ س ، (ت) مرزعنك خزینه‌سی ؛ وَ ، مواد اجنبیهٔ سکریه‌یی خارجه سوق ایدن قسم ؛ صَ ،

عصارهٔ سکریه‌نك قوامنی کومتون تکنه ؛ غ برنجی مسخن تفحیم ؛ ظ ، بخار موزعی ؛ آ ، دودوك ؛ ب ، ایکنجی مسخن تفحیم ؛ ث ، ث ، بو مسخنلرك اوجاغی ؛ ه ، عصارهٔ سکریه‌یی قیناتمغه مخصوص ؛ ذ ، دردنجی عملیات تصفیه ؛ س ، مود سکریه‌نك کتله حالنده تعیین ایدلمسی ؛ ی ، (زق) ما کنه‌لریله ایشلین عصاره طولومبه‌سی ؛ م مجرای بخار ؛ ت ، و ، مو ایله مملو تکنه‌لر ؛ ١٠ — پنجارلرك تطهیری ؛ ١١ — کوکاری طوغرایان ماکنه ، ١٢ — سوزکچ ، ١٣ — رنده ، ١٤ — مسخن تفحیم ، ١٥ — عملیات تلثه جهازی ، ١٦ — باقر مسخن ١٧ — دیف فیزور ، ١٨ — اوجاق ، ١٩ — دومون سوزکجی ، ٢٠ — توربین ، ٢١ — دیکر طرزده سوزکچ ٢٢ — شکر قالبلری ، ٢٣ — تقطیر ، ٢٤ جهاز تصفیه .

یبانی شلغم = عین فصیله‌دن دیکر بر نوعی

(یبانی شلغم)

شَلَل [ع ، ـ] (طب) لکه مثلا داء الحفر (اسقوربوت) ذیان علتده یوزده ، بوینده ، باجاقلرده ، کوکسده ، قوللرده حاصل اولان مورمسی لکه

شَلْوار [فا ، ـ] [شالوار] .

شَمّ [ع ، مص] قوقلامه ، اوقلامه قوقو آلمه . حواس خمس ظاهره‌دن برونده اولان قوت .

بصلهٔ شمیه = [طب] دماغك ایکی فصیصات قدامیه‌سنك وجه داخلیسندن اوچ جذر واسطه‌سیله تولد ایدن اعصاب شمیه‌دن متحصل قسم .

حس شم = (طب) روایحی طویق ، قوتی خاصه‌سی .

عصب شمی = (طب) محاطاتنی به حساسیت مخصوصه اعطا ایدرك انی روایحك تأثیرینی اخذه صالح قیلان عصب ، سیکیر .

شمی = شمه ، قوقلامه‌یه عائد .

شَمائِل [ع ، ـ] خوی ، طبیعت ، اخلاق معناسنه اولان ، فقط لسانمزده بو معنا ایله قوللانلمیان (شمال)ك جمعی .

شمائل شریفه = اخلاق کریمهٔ محمدی .

شَماتَت ـ شَماتَه [ع ، ـ] کورلدی ، چاغرشمه ، پاتیردی ، پایغاره . فی لاصل بر ینك فلاکتندن اعداسنك اظهار ایلدکاری کورلدی ، سروره دینور]

شماته‌جی = شماته ، کورلدی ایدن ، پاتیردیجی یایغاره‌جی .

شماته‌لی = کورلدیسی ، پاتیردیسی چوق اولان .

شَمّاس [ع ، ص] باشنك تپه‌سی تراش ایدن بر صنف خرستیان پاپاسی .

شَمامَه [ت ، ـ] پورتقال بیوکلکنده اولوب چوقلقلرك اویون طوپلری کبی اوزرنده دیمی نقشلری بولنان وحد ذاتنده قاوون فصیله‌سندن اولان کوزل قوقولی برجنس میوه .

شَمانْدِرَه [ت ، ـ] (بحریه) قعر دریایه زنجیر و دمیرلرله مربوط اولوب حلقه‌لرینه کمی باغلانیلان دمیردن معمول بیوك فوچی § لیجه قفیللرنده فتیلی طوتمق اوزره یاغده یوزدکلی منطار

شَمائِم [ع ، ـ] قوقو ، رایحه معناسنه اولان (شمیمه) نك جمعی

شَمْس [ع ، ث] کونش ، خورشید ، آفتاب . جمعی (شموس) کاینر کوندوك موجودتی مادی اولان جرم منیر سماوی . [شمسك نصف قطری (٦٨٦,٠٠٠) کیلو متر . و بناءً علیه مساحهٔ سطحیه‌سی (٥,٩٢٠,٠٠٠,٠٠٠,٠٠٠) کیلومترو مربعی وحجمی ١,٣٥٤,٠٠٠,٠٠٠,٠٠٠,٠٠٠,٠٠٠ کیلومترو مکعبی اولوب شو حالده کرهٔ ارضدن (١,٢٨٠,٠٠٠) دفعه بیوك دیمکدر .]

شمس آباد = کونشه پك معروض اولان کوملك قسم کلیسنك ایچندن ضیای شمس اکسیك اولمیان محل ، مسکن .

شمس سپر = کونشدن تحفظ ایچون وباشنه قونیلان بیاض بزدن معمول باشلق ‖ شابقه سپری .

شمسی = شمسه منسوب ومتعلق .

شمسیه = کونشدن (ویا یاغموردن) تحفظ ایچون آچیلوب وصاپیله الده طوتیلان سپر .

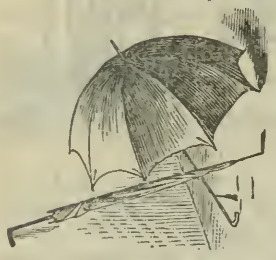
(شمسیه)

شمسیه‌جی = شمسیه یاپان ویاصاتان آدم .

سنهٔ شمسیه = کونشك بروج اثنی عشری دور ظاهری ایله بر کره دور ایتمسیله کچمش مدتکه : (١٢) آیدن عبارتدر .

حروف شمسیه = (تجوید) شو اون درت حرفدن عبارت اولان حروف : ت ، ث ، د ، ذ ، ر ، ز ، س ، ش ، ص ، ض ، ط ، ظ ، ل ، ن .

منظومهٔ شمسیه } = (قوزموغرافیا)
مسلك شمسی } کندیلرینه مخصوص

محرکار اوزرنده شمسك اطرافنده دورلرینی جرا ایدن سیارات ثمانیه‌نك هیئت مجموعه‌سی [عطارد ، زهره ، ارض ، مریخ ، مشتری ، زحل ، اورانوس ، نپتون] .

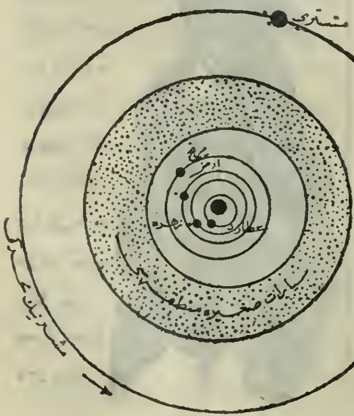

(منظومهٔ شمسیه)

مقياس حرارهٔ شمس = (آقتينومترو) برزمان معين ظرفنده آنبان انتشار ايدن حرارتك درجهٔ اعظميسنى تعيين واراءه ايدن آلت مخصوصه

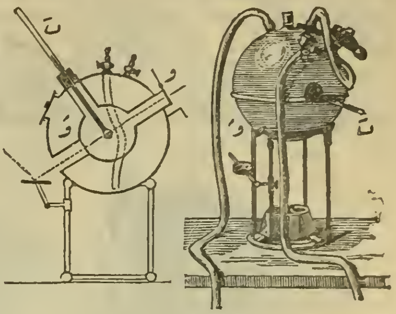

(مقياس حرارهٔ شمس)

ب — ترمومترو، و — شعاعك شمس ممرى، د — برلوحهٔ زجاجيه واسطه‌سيله عكس ايتديريلن شعاعاتك مدخلى .

يوم شمس حقيقى = (قوزموغرافيا) شمس عين نصف النهاردن يكديكرينى متعاقب ايكى دفعه مرورى بيننده‌كى مدت .

يوم شمسىٔ وسطى = يوم شمسىٔ حقيقى ايله يوم نجومى بيننده متصور بريوم وهمى كه: شمس وسطينك عين نصف النهاردن ايكى دفعه مرورى بيننده كذران اولان زمان

مدارشمس = (قوزموغرافيا) شمسك حركت ظاهريه ايله اوزونده حركت ايدركبى كورونديكى موهوم دائرهٔ صنوف

دورشمس = (قوزموغرافيا) يكرمى سكز منه‌دن عبارت مدت .

شمس لامبه‌سى = (حكمت) برنوع پارلاق ضيالى الكتريق لامبه‌سى .

شمس وقمر = (آى چيچكى) ذات الفلقتين شعبه‌سنك مركبيه فصيله سندن اولوب قرص شكلنده چيچك آچار وكونشك اولديغى طرفه دونوب نباتدر بوكا تورنيسول چيچكى دخى ديرلر .

(شمس وقمر)

شَمْسَه [ع،ا] كونش وصمنده يافته . § بو رسمده يازمه كتابلرك ديباجه‌سى باشنه نقش اولنان تزيينات

شَمْشير [فا،ا] زبانزدى كسر شينله اولديغندن (شمشيره) مراجعت .

شَمْع [ع، ا] بال مومى § يافه‌جق موم .

شمعه = موملى فتيل ، مومه باتيرلمش فتيل .

شمعه‌لى = مومه باتيرلمش كبريت وسائره .

شمع عسل = بال مومى

شَمْعدان [فا،ا] موضع مخصوصنه (ويا مواضع مخصوصه‌سنه) موم ديكيلان معدنى آلت .

(شمعدان)

شمعدانجى = شمعدان ياپان ويا صاتان آدم § بيوك دائره‌لرده خصوصات تنويريه‌يه نظارت ايدن ذات .

شَمَّه [ع،ا] بركره قوقلامه § پك جزئى مقدار .

شَميم [ع، ص] كوزل قوقان ، كوزل قوقولى .

شَن [ت، ص] شاد مسرور، سوينجلى، كيفلى، نشئه‌لى § معمور، مسكون § فرح .

شَناعَت [ع، مص] اكثريا افعال حقنده مستعملدر] . زياده چركينلك ، خباثت ، رذالت .

شَنايِع [ع،ا] كوتوليش، فعل مذموم معناسنه اولان (شنيعه) نك جمعى .

شَنْبِه [فا،ا] جمعه ايرتسى كونى، يوم سبت [فى الاصل (كون) معناسنه‌در .]

پنجشنبه = بازار هفته باشى اعتبار ايدلديكنه كوره بشنجى يوم ، يوم خمس

دوشنبه = بازار ايرتسى .

چهارشنبه = صالى يى تعقيب ايدن كون

شَنْدَرَه [ت، ا] قوجى قابوغى‌سى § برنوع بيوجه بالق .

شَنيع [ع،ص] شناعتلى، فنا، كوتو .

فعل شنيع = زنا .

شَنيعَه [ع،ا] فعل مذموم ، فنا ايش ، [جمعى: (شنايع) كلير .]

شَوائِب [ع،ا] جمع : (شائبه) .

شَوارِب [ع،ا] جمع : (شارب) بيقلر .

شَوارِع [ع،ا] جمع : (شارعه) .

شَوّال [ع،ا] شهور عربيه‌نك اونجيسيدر. رمضان شريفى تعقيب ايدن آى .

شَوامِخ [ع،ا] جمع : (شامخه) .

شَواهِد [ع،ا] جمع (شاهد) و (شاهده) .

شَواهِق [ع،ا] جمع (شاهق) و (شاهقه) .

شَوْق [ع،ا] كوكلى ملالى، آرزو § نشئه، كيف ، سوينج § ايشيق، ضيا .

شَوْك [ع،ا] ديكن، خار .

اشواك ظهريه = (طب) عمود فقارى اوزرنده‌كى (نتوء شوكى) لرك تسلسلندن حاصل اولان برخط مستقيم استقامتنده بولنان بارزه‌لر

نتوء شوكى = (طب) عمود فقارينك فقره‌لرينك تشكيل ايلدكارى اقواسك آرقه‌سنده‌كى چيقنديلر .

محوردماغى شوكى = (طب) دماغ ، دماغچه ، بصلهٔ سيسائيه ونخاع شوكينك هيئت مجموعه‌سى .

اعصاب شوكيه = (طب) نخاع شوكيدن تولد ايدن اوتوز برچفت عصب، سيكير.

شوكى = شوكه منسوب متعلق .

التهاب نخاع شوكى حاد = (طب) دماغ ونخاع شوكينك عين زمانده متحصل التهاب حادى .

التهاب نخاع شوكى مزمن = (طب) نخاع شوكينك التهابنك مزمن حالنده بولنمسى كه فلجى موجبدر .

نخاع شوكى = (طب) بصلهٔ سيسائيه ايله متماى قنات فقريه درونته موضوع برمادهٔ عصبيهٔ طوبله‌دركه : هر جهتدن (مايع دماغئ شوكى) دنيلن بر مايع ايله محاطدر .

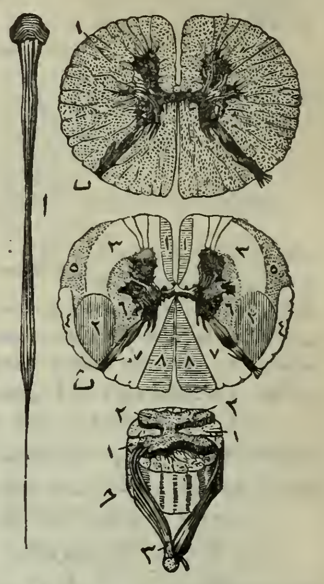

(نخاع شوكى)

آ — نخاع شوكى : ب — مقطع مستعرض : ث — طرق اليافى عصبيه مواقعى : ١ — حزمهٔ اهراميهٔ مستقيمه ؛ ٢ — حزمهٔ اهراميهٔ متصالبه ؛ ٣ — حزمهٔ جزريهٔ قداميه ؛ ٤ — حزمهٔ مخيخيهٔ مستقيمه ؛ ٥ — حزمهٔ غوودرس ؛ ٦ — حزمهٔ جانبيهٔ مختلطه ؛ ٧ — حزمهٔ بورداخ ؛ ٨ — حزمهٔ قول ؛ ح — منشأ اعصاب : ب — ١ جوهرابيض ؛ ٢ — جوهرسنجابى ؛ ٣ — اعصاب شوكيه .

شَوْكَتْ [ع ، ا] پادشاه اسلام حضرتلرينه مخصوص اولان قدرت و هيبت . § عظمت ، جلال ، حشمت .

شوكتپناه
شوكتمآب = كمال قدرت وجلالك پناه واستنادگاهى اولان پادشاه اسلام
شوكتلو
حضرتلرينه مخصوص عنوان معالى نشاندن و(القاب جليله‌دن) بريدر .

شوكة اليهود = (كتلراوتى) وحيدالفلقه‌دن سحلبيه فصيله سنه منسوب وچيچكلرينك ظرفتيله معروفدر.

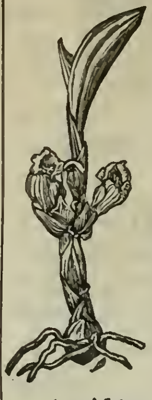

(شوكة اليهود)

شَوْكُرانْ [فا ، ا] بالديران دنيلن نبات كه : اوراقى ايله تخمى طبابتده مستعملدر .

شوكران مائى = صورازيانه‌سى ياخود كوچك بالديران دنيلن نبات .

شَوْلَتْ [ع ، ا] (قوزموغرافيا) منازل قمردن برينك اسميدر .

شَوْهَرْ [فا ، ا] زوج ، قرجه.

شَهْ [فا ، ا] (شاه) مخففى .

شهزاده = سلاطين عظام ممالك اقسام عثمانيه حضراتنك مخادیم نجابت‌شعارلرى .

شهسوار = (شاهسوار) مخففى .

شهوار = (شاهوار) مخففى .

شهنشين = (شاهنشين) مخففى .

شَهَا [فا ، ص] اى شاه ديمكدر .

شَهَادَتْ [ع ، مص] شاهدلك ، شاهدلك ايتمه ، بر شيئى برحالى كورديكنى ، بيلديكنى اقرار وافاده ايلمك § دلالت ، علامت § (فقه) بركيمسه‌نك آخر كيمسه‌ده اولان حقنى اثبات ايچون حضور حاكمده وخصمينك مواجهه‌لرنده (بوايشك بويله اولديغنه شهادت ايدرم) ديه‌رك خبر ويرمه‌سى § شهيدلك ، شهيد اولمه . § جناب حقك وحدانيتى وحضرت رسول اكرم افندمزك نبوتنى قلباً تصديق وقولاً اقرار ايلمك . § كوزه كورينن اشيا ، جهان .

عالم شهادت = دنيا ، جهان .

كلمهٔ شهادت = اركان اسلامدن اولان «اشهدان لااله الاالله واشهدان محمداً رسول الله» كلام شريفى . [كلام شريف مذكوره (شهادتين) دخى دينور] .

شهادت پارمغى = السانك النك ايكنجى پارمغى ، سبابه ـ كه : نمازده ، عبادتده كلمهٔ شهادتك ذكر وتلاوتنده مذكور پارمق براز يوقارى قالديريلور .

شهادتنامه = بر مكتبك مدت تدريسيه‌سنى اكمال وبتون درسلرندن امتحان اعطا ايتمش اولان شاكردانه ويريلن ورقهٔ رسميه || برفن ويا صنعتى اجرايه اقتدارينى بالامتحان اثبات ايدن كيمسه‌يه اوصنعتى اجرايه مأذون صجمندن ويريلن ورقهٔ رسميه‌وغيررسميه ، رخصتنامه || تصديقنامه [مدرسه‌ده اكمال تحصيل ايدنلره ويريلن شهادتنامه‌يه (اجازتنامه) دينور] .

شَهَامَتْ [ع ، مص] شجاعت وحشمته مقارن شدت ذكا || ايران شاهى حضرتلرينه مخصوص عنوان رسمى .

شهامتلو = ايران شاهى حضرتلرينه مخصوص القاب رسميه‌دن برى .

شَهْبَاءْ [ع ، ص] بياض ايله قاريشيق سياه ، قير معناسنه كلن واكثريا (آت) ه وصف اولان (اشهب) ك جمعى . § حلب شهرى : حلب الشهباء .

شَهْبَازْ ـ شَهْبَالْ ـ شَهْ بيتْ ـ
شَهْپَرْ [فا ، ا] (شاهباز) ، (شاهبال) ، (شاه بيت) ، (شاهپر) ك مخففيدرلر .

شَهْبَنْدَرْ [فا ، ا] (حقوق دول) دولت متبوعه‌سنك ممالك اجنبيه‌ده بولنان تبعه‌سنك تجارت بريه وبحريه‌لرينى حمايه وحقوق وامتيازاتنى وقايه ايتمك ، احكام معاهداتك تمامئ جريانه نظارت واعتنا ، حكومت متبوعه‌سندن صادر اولان اوامرى تنفيذ واجرا ايلمك ومواد عدليه‌ده منسوب اولديغى دولت تبعه‌سى اوزرنده اجراى احكام ايتمك كبى وظائفيله مكلف اوله‌رق بردولت طرفندن ديكرحكومتك بلاده شهوره ومهمه‌سنه كونديريلن مأمور . قونسلوس

باش‌شهبندر = بيوك شهبندر ، برنجى صنفدن اولان شهبندر .

شهبندر وكيلى = شهبندرك كوچكى ، ايكنجى صنفدن شهبندر ، ويس قونسول .

شهبندرخانه = شهبندر ايله معيتى مأمورينك اقامت ايلديكى دائرهٔ رسميه .

امور شهبندرى قلمى = شهبندرلر طرفندن واقع اولان اشعاراتك تدقيق وتمشيتنه مأمور وخارجيه نظارت جليله‌سنه منسوب برقلم .

شَهْدْ [ع ، ا] بال ، عسل § كومچ بالى.

شهدکام = طاماغنده لذت قالمش ، شیرینکام .

شَهْداب ـ شَهْدابه [فا ـ] شربت ، بالشربتی .

شَهْدانه [فا ـ] (شاهدانه) مخففی § کنویر تخمی [شهتانه] .

شَهْر [ع ـ] بریکی آیدن بریکی آیه قدر اولان مدت . قمری آی . [جمع : (شهور) کلیر .]

شهری = برآیلق ، برآیه متعلق .

شَهْر [فا ـ] بیوک بلده ، بیوک قصبه .

شهر آشوب = شهری فساده ویرن .

شهر اماتی = استانبول ولایتی . پایتخت سلطنت سنیه‌ده بولنان دوائر بلدیه ایله جوارنده‌کی قضالرك مربوط اولدیغی دائرهٔ رسمیه .

شهرامینی = شهر امانت جلیله‌سنك اك بیوك مأموری .

شهری = استانبوللی ، استانبولده طوغوب بیومه .

شهر آیین = شهرك قندیل ، بایراقلر ایله دونادلمسیله اجرا اولنان عمومی شنلك .

شهر آرا = شهره زینت ویرن .

شهرستان = بیوك شهر .

شَهْراه [فا ـ] (شاهراه) مخففی .

شَهْریار [فا ـ] پادشاه عظیم الشان ، صاحب قدرت ومکنت اولان حکمدار .

شهریاری = شهریاره منسوب ومتعلق . || شهریارلق .

شهریارانه = شهریاره ، حضرت پادشاهه لایق ومناسب اولان .

شَهْرِیَّه [ت ، ـ] ☛ [شهریه] .

شَهْلا [ع ، ص] الاکوز ، قویومافی کوز § نیم شاشی باقان کوز معنالرینه کلن (اشهل)ك مؤنثی .

شَهَوات [ع ـ] جمع : [شهوت] .

شَهْوَت [ع ـ] هوای نفس ، میل نفس . دیشی ایله ارککك بربرلرینه اولان میلان طبیعیلری .

شهوت انکیز = قوهٔ شهوانیه‌یی ، حس شهوتی تحریك ، تهییج ایدن .

شهوت پرست = هوای نفسانیه‌سنه دوشکون آدم .

شهوانی = شهوته منسوب ومتعلق || شهوتدن متولد .

شَهِید [ع ـ] فی سبیل الله مقتول اولان . § محاربه‌ده اولوب وفات ایدن مسلم . § جمع : (شهداء) کلیر] . § اسماء حسناء الهیه‌دن بری .

شهید کربلا = حضرت حسین رضی الله تعالی عنه .

شَهِیر [ع ، ص] بین الناس قدر ومنزلتی معروف اولان ، مشهور ، نامدار .

شَهِیق [ع ـ] نفسی ایچری آلهرق سسلنمه § (طب) (زفیر) مقابلی ـ که : نفس آلمقدن عبارتدر .

شَهِیم [ع ـ] صاحب شهامت اولان .

شَیْء [ع ـ] نسنه ، چیز ، ماده .

چوق شی = عجب !

شَیاطین [ع ـ] جمع : (شیطان) .

شَیْب [ع ، مص] صاچ وصقال آغارمه ، قوجه‌مه ، اختیارلق .

شَیْبیه [ع ـ] اکثریا آغاجلر وقیالر اوزرنده وبعضاده ارضده بیتان ناقصة الخلقه نباتاته شیبیه دینلور . شیبیه‌لرك اعضاسی ایکی عضودن متشکلدر : بریسی عضو تنبت دیکری ایسه عضو تناسلدر . عضو تنبتلرینه تال ویاتالوس تعبیر ایدرلرکه ذات الفلقه نباتلرینك ساقلرینه معادلدر . عضو تناسلرینه ایسه جهاز تناسل شیبیه تعبیر اولنورکه بونك درونده غبار شیب تعبیر اولنان وتلقیحه خدمت ایدن توز موجوددر بوده ذات الالقاح ظاهره نباتلرینك غبار طلعنه بکزر .

شَیْخ [ع ، ص] یاشلی آدم ، اختیار . § طرق علیه‌دن برینه منسوب اوله‌رق برتکیه ویا زاویه‌ده سجاده نشین بولنان ومریدانی ارشاد ایدن برذات . § قبائل وعشائر عرب رئیسی .

کرسی شیخی = علمادن اولوب جوامع شریفه‌ده وعظه مأمور ومأذون اولان ذات .

شیخ الحرم = حرم شریف نبوی‌یه متعلق وظائف مقدسه‌یی ایفایه مأمور هیئتك رئیسی .

شیخ الاسلام = امور ومحاکم شرعیه ایله مدارس وطلبهٔ علوم ایشلرینه نظارت ایدن ذات عالی ـ که : طوغریدن طوغری‌یه طرف اشرف حضرت پادشاهیدن منصوب ومیئت وکلایه داخل اولوب تشریفاتده صدراعظمدن صکره کلیر .

شَیْخوخَت [ع ، مص] (طب) سن شیخوخت ، شیخلك ، اختیارلق ، قوجه اولمق .

شَیْدا [فا ـ] دیوانه ، دوشکون .

شَیْطان [ع ـ] اجله ملائکه‌دن ایکن حضرت آدمه سجده ایتمسی حقنده‌کی امر الهی‌یی عدم اصغادن طولایی درکاه عزتدن طرد ایدلمش اولان وانسانلری افساد و اضلال خالی قالمیان شخص لعین ، ابلیس § پك ذکی وقورنازآدم § حیله‌کار . [جمع : (شیاطین) کلیر .]

شیطان آرابه‌سی = (زراعت) اوزرینه دیکنه چوال ، صندوق وساره وضع اولنه‌رق نقل اولنان برنوع ال آرابه‌سی .

شیطان بزی = برنوع قبا بز .

شیطان طیرناغی = طیرناغك یاننده وورودی اوزرنده چیقان کوچك طیرناق ، طیرناق بیچی .

شیطانلق = شیطنت ، حیله‌کارلق .

شیطانی = (رحمانی) مقابلی ، شیطانه منسوب ، شیطانك اغواسیله اولان .

شَیْطَنَت [ع مص] شیطانلق ، قورنازلق § حیله‌کارلق ، حیله ، خدعه .

شیطنتکارانه = حیله‌کارانه ، خدعه ایله .

شَیْن [ع ، ـ] عیب معنوی ، قصور ، لکه :

« خاکدن پرتو خورشید جهانتابه نه شین؟ »

شین مکسوره

شِباك [ع ـ] آغ ، طوزاق ، قفس معناسنه اولان (شبکه)نك جمعی .

شِبْر [ع ـ] قاریش ، آچیق الك باش پارمغی اوجیله سرچه پارمغی اوجی بیننده اولان مسافه .

شِبَع [ع ، مص] طویمه ، طوقلق .

شبه [ع، ص] برشیئك بكزری ، ماننددی، مثلی، نظیری § بكزه‌مه، بكزه‌یش.

شبه بشر = تصنیف حیواناتده اورانغ ـ اوتان ، شیمپانزه ، غوریل ، چیبون كبی تشكلات عظمیه‌جه قسماً انسانه بكزه‌ین مایمونلره اطلاق اولنور .

شبه جزیره = (جغرافیا) یالكز برجهتدن قره‌یه مربوط اولوب اطراف سائره‌سی صو ایله ، دكزله محاط اولان ارض پارچه‌سی.

شبه جدری = (طب) [جدری].

شبه جمع = (صرف) مفرد اولدیغی حالده جمع معناسنی مفید اولان اسم: (عسكر) كبی .

شبه فعل = (صرف) لفظاً فعل اولمدیغی حالده فعل معناسنی افاده ایدن كلمه .

شبه قلویات = (كیمیا) بعض نباتاتده تصادف اولنوب تشكلاری هنوز مجهول بولنان ومع‌مافیه آمونیاق انموذجنه مربوط فرض اولنان قلویات طبیعیه . [مورفین، كینین كبی اساس وظیفه‌سنی ایفا ایدن جراهم مؤثره .]

شبه كره = (هندسه) كره شكلنه یاقین اولان جسم صاب اولوب بوجسمك، محورلرندن بری اطرافنده دور ایدن برقطع ناقص واسطه‌سیله تولد ایلدیكی فرض اولنه‌بیلیر. اگر قطع ناقص محور كبیری اطرافنده دور ایدرسه متطول شبه كره تولد ایدر؛ واگر محور صغیری اطرافنده دور ایدرسه مستعرض شبه كره حاصل اولور.

شبه معدن = (كیمیا) من‌جهة معادنه مشابه وفقط وجوه عدیده ایله آنلردن متمیز اولان آتیده‌كی اجسام بسیطه‌دن هر بری: آزوت، آرسنیق، الومنیوم، انتیمون، ایود ، بروم ، بور ، بیزموت، پوتاسیوم، توتیا، سیلیسوم، فوسفور، قلور، كبریت، كوكورت، مولدالماء، مولدالحموضه وساره .

شبه منحرف = (هندسه) یالكز ایكی ضلعی بربرینه موازی اولان بر ذو اربعة الاضلاعدر . اگر شبه منحرفك غیرموازی ضلعلری یكدیكرینه مساوی اولورسه «شبه منحرف متساوی الساقین» نامی ویریلیر .

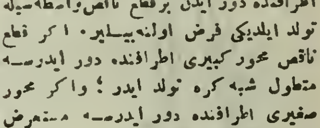

(شبه منحرف)

شبه منشور = قاعده‌لری عین عدد اضلاعده بولنان وبربرینه موازی اولان هر حالده ایكی ذوكثیر الاضلاعدن وكافهٔ وجهلری شبه‌منحرفلردن عبارت برجسمدر. قاعده‌لری شكلاً ووضعاً بربرینه مشابه اولان شبه منشور، براهرام ناقصدر .

سلشب [ت، ص] ارقه‌سز واوكچه‌سز خفیف ترلك .

شتاء [ع، ص] قیش ، زمستان .

موسم شتاء = قیش موسمی .

شتاب [فا، ص] عجله، سرعت، چابكلك .

شتابان = (ص) عجله ایله، سرعتله كیدن . [اولمق ماده‌سیله مستعملدر]

شحنه [ع، ص] { زمانمزده فتح شینله ایله‌دن }. ازمنهٔ سالفه‌ده شهرك ضبط وربطنه وعلی‌الخصوص انضباط لیلینك محافظه‌سنه مأمور اولان ضابط ـ كه: (صو باشی) عنوانیله‌ده یاد اولنوردی .

شدت [ع، مص] سرتلك ، قاتیلق ، زیاده‌لك، فناللقك زیاده درجه‌سی § صیقیلق

شدتلندیرمك = شدتنی آرتیرمق ، صیقیلاشدیرمق .

شدتلنمك = كسب شدت ایلمك .

شدتلی = شدتی، تأثیری زیاده اولان شدید || صیق، مساعده‌سز .

شراء [ع، مص] صاتین‌الما، صاتین آلیمه . [ایتمك ماده‌سیله قوللانیلور] .

بیع وشرا = آلوب صاتمه ، آلو صاتلمه، الم صتم .

سوم شراء = (فقه) برمال بایع طرفندن تسمیهٔ ثمن اولنه‌رق ـ مخیراً ـ صاتلمق .

شرار [ع، ص] (شرر) ایله مترادفدر .

شراره [ع، ص] قغلجیم، آتش قغلجیمی .

شرارهٔ الكتریقیه = مثبت ومنفی قطبلره مربوط اولان ایكی ناقل الكتریقینك یكدیكرینه تماسیله ... منفی ومثبت

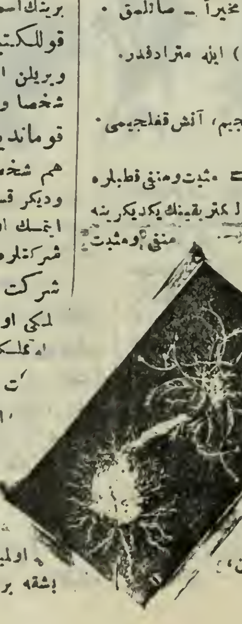

(شراره‌لر)

شراع [ع، ص] یلكن .

شراع الحنك = (طب) طماقك متحرك واقسام رخوه‌دن مشكل اولان قسمی كه اورته‌سنده كوچك دیلك بولندیغی برپرده‌در . دیل .

شرب [ع، ص] صو حصه‌سی، صویه عائد نصیب ، حق .

شرت [ع، ص] شریر اولان § یارامز خرچین (چوجق) .

شرتلك = شریرلك || یارامازلق ، خرچینلق .

شرذمه [ع، ص] از اولان انسان كروهی جماعت قلیله . [شرذمهٔ قلیله تعبیری تكرار معنوی‌یی مشتملدر] .

شرك [ع، مص] جناب حقه شریك قوشمه، وحدانیتنه شریك اثبات ایتمه § مشركلك .

شركت [ع، ص] اورتاقلق، شریكلك § امور مهمه وجسیمه ایچون عقد شراكت ایدن متعدد شریكلرك، اورتاقلرك تشكیل ایلدكلری هیئت § بوهیئتك دائره‌سی ، اداره خانه‌سی . § (فقه) بردن زیاده كیمسه‌لره برشیئك اختصاصی وانلرك اوشیئ ایله امتیازی .

شركت تجاریه = صرف تجارت وتمتع قصدیله تشكل ایدن شركتلر .

انونیم شركت = كاروضرری علی‌العموم حصه‌دارانه عائد اولان وحصه‌داراندن برینك اسمیله تسمیه اولنمیان شركت تجاریه .

قوللكتیف شركت = شخصی شركتلره ویریلن اسمدركه : بونلرده شركا معاملاتدن شخصاً ومتسلسلاً مسئولدرلر .

قومانديت شركت = شركادن برقسمی هم شخصاً ، هم متسلسلاً مسئول اولمق ودیكر قسمی سرمایه‌سنه كوره تمتع ویاضرر ایتمك اوزره ایكی صنف اعضادن مركب شركتلره دینور .

شركت اباحه = (فقه) فی‌الاصل كیمسه‌نك ملكی اولمیان شیلری (صوكبی) اخذواحراز ایله تملكه صلاحیتده عامه‌نك متشارك اولمسی .

...ت اعمال = (فقه) عملری سرمایه ... ایش قبول ایدن شركت .

... اموال = (فقه) ایكی ویا زیاده ...ك مالی قویه‌رق عقد ایلدكلری شركت .

... جبریه = متشاركلرك فعللری ... اولمیوب توارث واختلاط اموال كبی بشقه برسببله حاصل اولان شركت .

شرکت عقد == (فقه) شریکلر بیننده ایجاب وقبول ایله حاصل اولوب سرمایه وفائده‌سی مشترك اولمق اوزره عقد شرکت ایتملری .

شرکت عین == (فقه) معین وموجود اولان مالده‌کی اشتراك .

شرکت مضاربه == (فقه) بر طرفدن سرمایه ، دیگر طرفدن سعی وعمل اولمق اوزره عقد اولنان شرکت .

شرکت مفاوضه == (فقه) سرمایهٔ شرکت اوله‌بیله‌جك مالری مساوی اولدیغی حالده مقدار سرمایه‌لری وبحدن حصه‌لری مساوی اولمق برایکی ویازیاده کیمسه‌لرك عقد ایلدکاری شرکت .

شرکت ملك == (فقه) اسباب تملکدن اولان اشترا ، اتهاب ، قبول ، وصیت وتوارث کبی برسببله ویا خلط واختلاط اموال ایله تشکیل ایدیلن شرکت .

شرکت وجوه == (فقه) اعتبار ایله مال آلوب صاتمق اوزره عقد ایدیلن شرکت .

شِرْلاغان [ت ، س] سیسام (سوسام) یاغی .

شِرْلامَق [ت ، مص] شرل شرل آقمق .

شِرْیان [ع ، س] قلبك بطین ایسرندن مصفی قانی آلوب اطرافی بدنه طاغیتان یعنی قرمزی وتمیز قانی حاوی اولان طمارلردن هربری . [جمعی : (شراین) در] .

(شریان)

١ — بر شریانك اوچ طبقه‌سی . ٢ — بر شریانك مقطع مستعرضیسی (ب — قمیص خارجی ، ا — قمیص متوسط ، ج — قمیص داخلی) ٣ — شراین حلزونیه .

شریان ابهر == (طب) قلبك بطین ایسرنده‌کی صاف قانی (قرمزی قانی) بالجمله نواحی بدنه سوقه خدمت ایدن وعمود فقاریك داخلاً طولنجه ممتد اولان بیوك قان طماری ــ که : بطین مذکوردن چیقارق ایکی قسمه منقسم اولدقدن صکره تکرار برطاقم شعباته آیریله‌رق بدنده‌کی کافهٔ شراینی تولید ایلر .

شریان استحیائی == (طب) اعضای تناسلیه‌یه قرمزی قان سوق ایدن بیوك طمار .

شریان اکلیلی == (طب) یوركك جسمنی بسلین قرمزی قانی نقل وسوق ایدن طمارکه خلفی وقدامی ناملیله ایکی شعبه‌یه آیریلیر .

شریان رئوی == (طب) قلبك بطین ایمنندن چیقوب جکرلره واوراده منقسم شعباته منقسم اولدقدن صکره جدار حویصله قدر کیدر وکچدیکی نواحی‌یه تصفیه اولنمق ایچون سیاه قان توزیع ایدر . ☞ [قلب]

شریان سباتی == (طب) شریان ابهرك قوس ابهردن اخذ منشأ ایدرك بوینك ایکی طرفندن یوقاری چیقان یعنی باش قطعه‌سنه قان ایصال وتوزیع ایلاین طمارلردن هربری .

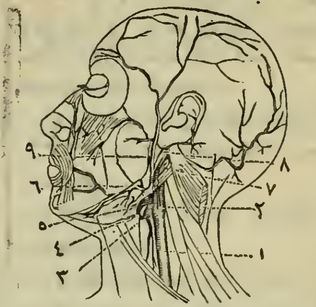

شریان سباتیلرك (منشائی)

١ ـ شریان سباتی اصلی ؛ ٢ ـ شریان سباتی باطن (درون قحفه توزیع اولنور) ؛ ٣ ـ شریان سباتی ظاهر ؛ ٤ ـ شریان درقی علوی ؛ ٥ ـ شریان لسانی ؛ ٦ ـ شریان وجهی ؛ ٧ ـ شریان قفوی ؛ ٨ ـ شریان اذنی خلفی ؛ ٩ ـ شریان فکی انسی .

١ — قوس ابهر ، ٢ — جذع رأسی عضدی ایمن ، ٣ — سباتی اصلی ایسر ، ٤ — شریان تحت ترقویلر ، ٥ — جسم درقی ، ٦ — عضلهٔ غیر متساوی الاضلاع ، ٧ — عضلهٔ قصبیهٔ ترقویهٔ حلمیه ، ٨ — عصب رئوی معدوی ، ٩ — شریان شزن .

شریان عضدی == (طب) بازوده بولنان شریان .

شریان زندی == (طب) ساعدك انسیسنده بولنان شریان .

شریان کعبری == (طب) ساعدك وحشیسنده بولنان شریان .

شریان ذلاق == معده‌یه ، طحاله کیدن طمارلرك هیئت مجموعه‌سی که جذع ذلاقی نامنی آلیر .

شریان شزن == (طب) حنجره‌دن قصباته قدر ممتد اولوب جکرلره هوا ایصالنه مأموردر .

(شریان شزن)

١ — شریان شزن ، ٢ — غضاریف ، ٣ — قصبات کبیره .

جملهٔ شریانیه == (طب) قلبدن قانی نواحی بدنه ایصال واستقامتلری عن المرکز اولان اوعیه .

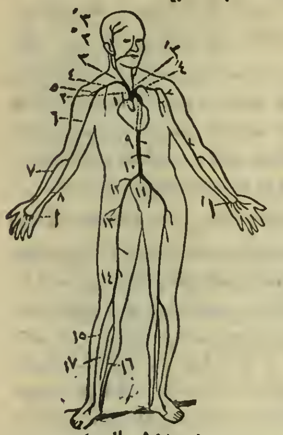

(جملهٔ شریانیه)

١ — قوس ابهر ، ٢ — جذع شریانی رأسی عضدی یمنی ، ٣ شریان سباتی ایمن ، ٣ شریان سباتی اصلی ایسر ، ٣ — سباتی ظاهر ، ٤ — شریان تحت ترقوی ایمن ، ٥ — شریان ابطی ، ٦ — شریان عضدی ، ٧ — شریان کعبری ، ٨ ـ شریان زندی ، (ا ـ قوس راحی سطحی آ — قوس راحی عمیق) ٩ ـ ابهر نازل ، ١٠ — شریان حرقفی ابتدائی ، ١١ — حرقفی باطن ، ١٢ — حرقفی ظاهر ، ١٣ — فخذی ، ١٤ — ابضی ، ١٥ — قصبی قدامی ، ١٦ ـ قصبی خلفی ، ١٧ ـ شریان شظیوی .

شریان غلصمی == (حیوانات) اسماکده قانی جهاز تنفس اولان غلصمه‌لره سوق ایدن طمار .

شَرّ [ع ، ص] { زبانزدی شینك فتحی وراسك تخفیفیله‌در } . کثیر الشر ، شر وضرری زیاده اولان [جمعی : (اشرار) گلیر] .

شِرِنْغه [ج ، س] جلد میانه ویا آلتنه واجوافی طبیعیه‌یه برمادهٔ دوائیه ، مایعه ومحلولات ادخال ایچون مخصوص پیستونلی زجاجدن ویا معدندن معمول آلتلر § احتقان آلتی § احتقان ایتمه .

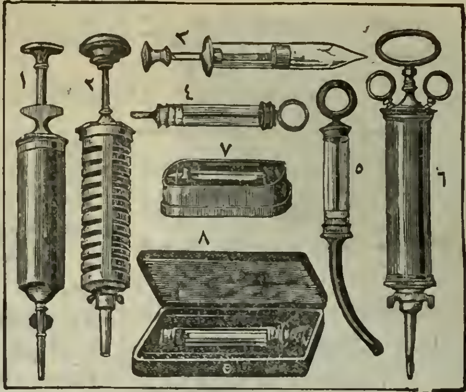

(شرینغه‌لر)

١ — قیله‌ٔ مائیه شرینغه‌سی ؛ ٢ — زرقات تشریحیه شرینغه‌سی ؛ ٣ — احلیل (مجرای بول) شرینغه‌سی ؛ ٤ — اذنه مخصوص شرینغه ؛ ٥ — منجنی قانول ، ٦ — تنقیه شرینغه‌سی ؛ ٨.٧ — پراواز شرینغه‌سی .

شِعار [ع ، ا] علامت ، نشان ، اثر § علامت فارقه ، نشان تمیز ، مدار امتیاز . § مدار تمیز اولان عادت § متصف ، حائز مرحمت شعار ، عاطفت شعار .

شِعب [ع ، ا] طار یول ، طاغ یولی .

شِعر [ع ، ا] (ادبیات) منظوم ومقفی سوز § ادبیاتك اك بلیغ ، اك كوزل پارچه‌لری‌كه : منظوم اولدیغی كبی منثور دخی اوله بیلور .

منثور شعر == (ادبیات) پارلاق فكرلردن سوزلردن مركب نثر .

شعراً == منظوم ومقفی اوله‌رق ، نظماً .

شعری == شعره منسوب ومتعلق .

اقسام شعر == مصرع ، بیت ، غزل ، قصیده ، رباعی ، مربع ، قطعه ، مثنوی ، مدحیه ، هجویه ، فخریه ، مناجات ، توحید ، تهلیل ، كبی شعرك طرق بیانی .

شِعْرا [ع ، ا] ایكی مشهور كوكب .

شعراء الشامی == كلب الاصغر برجنده بركوكب .

شعراء الیمانی == كواكب ثابته‌نك اك لامعی اولوب كلب لاكبر برجنده واقعدر .

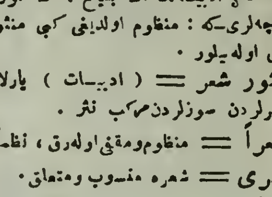

(شعراء الیمانی)

شِفاء [ع ، مص] خسته‌لكدن قورتلمه ، عافیت بولمه ، صاغلمه .

دارالشفاء == خسته‌خانه ، بیمارستان ‖ بیمارخانه .

شفابخش == شفا ویریجی ، ویرن .

شفارسان } شفاساز } == شفا ویرن ، عافیت یتشدیرن .

شفاپذیر == قابل تداوی ، ایلشه بیلور .

شفاناپذیر == شفا قبول ایتمز ، غیر قابل تداوی .

شِفاه [ع ، ا] دوداق معناسنه اولان (شفه) نك جمعی .

شفاهاً } شفاهی } == آغز ایله ، دیل ایله ، یوز یوزه سویلیه‌رك ، تحریری اولمیه‌رق .

شفاهیات == شفاهی اولان افادات .

شِفره [ج ، ا] مفتاحه تطبیق ایدلمكسزین اكلاشیله‌میان و برطاقم اعداد ویا اشاراتدن عبارت اولان رموز اصولی كه : رسماً چكیلن مهم تلغرافنامه‌لرده بوكا مراجعت اولنور .

شفره آچمق == شفره‌لی كاغدده‌كی اشارات ورموزی مفتاحنه تطبیق ایدرك حل ایتمك .

شفره مفتاحی == شفره اصولنده استعمال ایدیلن اعداد ویا رموزك دلالت ایلدیكی حروف وكلماتی حاوی جدول مخصوص .

شفره‌لی == شفره ایله یازلمش ، چكلمش (تلغرافنامه) .

شِقّ [ع ، ا] فی الاصل ایكی به بولنمش شیئك هر پارچه‌سی § مسئله‌نك ایكی جهتندن هر بری .

شِقاق [ع ، مص] مخالفت ، عدم موافقت ، اختلاف .

شِكار [فا ، ا] آو ، صید § غنیمت ، طعمه § جالب طمع ، دكرلی شی .

شكار ایتمك } شكاره چیقمق } == آولامق ، آو آولامق .

شكار اولمق == اولانمق ، صید اولنمق .

شكاری == شكاره ، آوه منسوب § آو آولامه § آولانان حیوان .

شكارگاه } شكارستان } == آو یری ، آو حیوانلری چوق اولان محل .

جانشكار == جان آولایجی .

دلشكار == كوكل آولایجی .

شِكاف [فا ، ص] ییرتمق ، یارمق معناسنه كان (شكافتن) مصدرندن امر حاضر اولوب وصف تركیبی صورتنده قوللانیله‌رق یاریجی ییرتیجی معناسنی افاده ایدر .

زره‌شكاف == زره ییرتیجی ، یاریجی ، قوی ، جسور .

صف‌شكاف == صف یاریجی ، دشمن صفنی یاروب كچیجی ، جسور ، دلیر .

موشكاف == قیل یاریجی ، مدقق .

دلشكاف == یورك یاریجی § یاریق ، ییرتیق ، ییریق .

شِكایت [ع ، مص] عدم خشنودی صورتنده‌كی افاده . خشنود سزلغی سویلمه § برینك تعدیاتندن ، یولسز حركاتندن بحثله اجرای تأدیب وتوبیخنی نیاز ایتمه . [جمعی : (شكایات) كلیر .]

شكایتجی == شكایت ایدن ، شاكی .

شكایتنامه == بری حقنده شكایتی حاوی اوله‌رق تقدیم قلنان ورقه .

شِكَست [فا ، ص] قیرلمش ، قیریق . [بو معناده (اولمق) ماده‌سیله قوللانیلور .] § قیرمه § قیرلمه : شكست جام .

شكستكی == قیریقلق ، انكسار .

شكسته == ییریق ، قیرلمش § منهزم § پریشان .

شكسته‌بال == مكدر ، خاطرمانده .

شكسته‌پا == آیاغی قیریق .

شكسته‌دل == كوكلی قیریق ، مكدر ، محزون .

شكسته‌زبان == پلتك § فصاحتسز سوز سویلین .

شكسته‌زبانی == پلتكلك § فصاحتسز سوز سویلمك .

شِكَم [فا ، ا] قارن ، بطن .

شكم‌بنده == معده‌سنه ، قارننه باغلی ، یعنی اكول § پیس بوغاز .

شكم‌پرست } شكم‌پرور } == بوغاز دوشكونى ، بوغازينه ، قارننه اسير اولان .

شكم‌درد == قارن آغريسى .

شِكَمْبَه [فا،ـ] ☜ [اشكمبه] .

شِكَنْ [فا،ص] قيرمه معناسنه اولان (شكستن) مصدرندن امرحاضر اولوب قيريجى ، قيران مؤداسيله وصف تركيبى صورتنده قوللانيلور . § قيويريم ، بوكلم ، قيرمه .

دل‌شكن == كوكل قيريجى ، قيران .

بت‌شكن == صنملرى ، بتلرى قيران .

پيمان‌شكن == يمينده طورميان ، وعدينه ، نذرينه صادق اولميان .

عهدشكن == عهدنده ، وعدنده صادق اولميان .

عهدشكنانه == عهد شكن اولانه لايق صورتده .

شكن كاكل == قيوبرجق صاچ .

شِكَنْج [فا،ـ] بوكلم ، قيوريم . [اكثريا صاچ حقنده مستعملدر] .

شِكَنْجَه [فا،ـ] ☜ [اشكنجه]

شِكيب [فا،ص] صبر ، تحمل .

ناشكيب == صبرسزلق .

شكيبا } شكيبنده } == (ص) صبور ، متحمل ، صابر .

شكيبائى == صبرلیلق ، صبورلق .

شِلْياق [ع،ـ] (قوزموغرافيا)(برهط) دخى دنيلور . اكليل شماليك شرقنده وعيوق يسرى كوكبله نجم قطبى‌يى بربرينه وصل ايدن خط موهوم مفروض استقامتنده بر صورت اولوب اون سكز كوكبدن مركبدر .

نيرشلياق == شلياق صورتنده واقع قدر اولدن اخضراللون لطيف بر كوكب اولوب نسرالواقع دخى تسميه اولنور .

شِمازْمَق [ت،مص] يوز بولوب حدى تجاوز ايتمك ، تمادئ مسامحه‌دن طولايى آزمق .

شمارتمق == يوز ويروب ، مسامحه كوستروب آزديرمق .

شماريق == (ص) يوز بولوب آزمش ، شمارمش اولان .

شِمالْ [ع،ـ] فى الاصل صول ، صول طرف معناسنه‌در § (جغرافيا) كونشك طوغديغى جهته يوزينى چويرن آدمك صول طرفنده قالان جهت .

شمال‌اوردكى == طيور ذات الارجل الكفيه‌دن شمال طرفلرينه مخصوص برنوع قوشدر . على العموم بو جنس طيورك قنادلرى ضعيف اولوب فنا بر صورتده اوچارلر . اكثريا يورومك ويوزمك صورتيله قطع مسافه ايدرلر . يومورطه‌لرينى قيشين بورلر اوزرينه يابدقلرى يووه‌يه قورلر .

(شمال اوردكى)

شمال شرقى == شمال ايله شرق آره‌سنده اولان جهت ‖ پويراز .

شمال غربى == شمال ايله غرب آره‌سنده اولان جهت ‖ قره‌يل .

اكليل شمالى ويا فكهٔ شمالى == نسرالواقع كوكبيله سماك الرامح كوكبى بيننده واقع بر صورتدر . اشبو صورت چيپلاق كوز ايله كوريله‌بيلن آلتى ويا يدى كوكبدن متشكل اولوب سماده قولايلقله تشخيص اولنه‌بيلن بر نصف دائره شكلنده‌در . الك مشهور كوكبى قدر ثانيدن نير فكهٔ شمالى نام ديكرله منيرالفكه كوكبيدر

شمال روزكارى == شمالدن اسن روزكار .

قطب شمالى == كرهٔ ارضك ايكى قطبندن شمال طرفنده اولان قطب شمالى ☜ [كره]

شمالى == شماله منسوب ومتعلق .

نجم شمالى == قطب شمالى جهتنده اولوب كميجيلرك تعيين سمت ايچون هدف اتخاذ ايلدكلرى كوكب .

شمالا == شمال جهتندن ، شمال طرفندن .

شِمْدى [ت،ظ] زمان حاله دلالت ايدر بركلمه‌در . الآن ، زمان كچمدن ، ايچنده بولنيلن زمانده .

شمدى‌يه‌قدر == بو آنه ، بو زمانه قدر .

شمديدن == بو زماندن اعتباراً .

شمديجك == تام بو زمانده .

شمديكى == بو زمانده‌كى ، شمدى واقع وموجود اولان

شمديلك == شمديكى زمان ايچون ، بو آن وزمانه مخصوص اوله‌رق .

شمدنكيرو == بوندن بويله .

شِمْشادْ [فا،ـ] چمشير آغاجى ☜ [چمشير] .

شِمْشَكْ [ت،ـ] مثبت ومنفى الكتريقى حامل بلوطلرك يكديكرينه تماس وتصادمندن حاصل اولان پارلاقلق ، پارلدى ، برق .

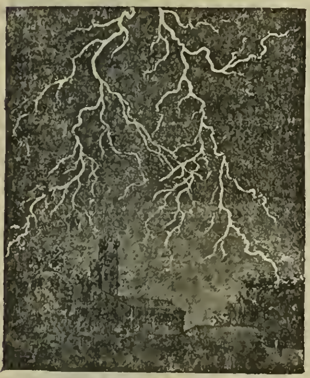

(برق متعضر ـ دال شكلنده شمشك)

(برق سجى ـ تسبيح شكلنده شمشك)

(برق‌موج ـ شمشك)

شمشك كبی = بردن بره .

شمشیر [فا،ص] (دوغر. بسی فتح شین ایله در) . قلیج ، سیف، تیغ || چمشیر اغاجی . [غلطادر] (بقس) ذات الفلقتین شعبه‌سنك فربیونیه فصیله‌سنه منسوب برشجر اولوب صنایعده مستعملدر .

(شمشیر)

شمشیربدست = الندە قلیج اولان .

شمشیر زن = قلیجله اوران ، قلیج چكن .

شناس [فا،ص] اكلامق، طانیمق، بیلمك معناسنه اولان (شناختن) مصدرندن مشتق اولوب وصف تركیبی صورتنده اكلایجی، بیلیجی ، طانیبجی دیمك اولور .

تاریخ‌شناس = تاریخ بیلن .

حقوق شناس = حقوقه رعایت ایدن، وفاكار || علم حقوقه واقف اولان .

خاطر شناس = خاطره ، كوكله رعایت ایلین .

دقایق شناس = دقیقه‌لری، الك كوچك شیلری بیلن، اكلایان .

حكمت شناس = حكمته آشنا .

شناور [فا،ص] صوده یوزیجی، یوزن، سباح، یوزكچ .

شناورلك = یوزمه بیلمك .

[(شناه) ده بو معنایه كلیر، اده لسانمزده مستعمل دكلدر] .

شنغرداماق [ت،مص] شنغرشنغر اتمك .

شنغردی = شنغر شنغر ایدرك چیقان حس ، كورلدی .

شنو [فا،ص] ایشتمك معناسنه كلن (شنیدن) مصدرندن مشتقدر . ایشیدن ، ایشیدیجی .

دورشنو = تلفون ☛ (تلفون) .

شنیده [فا] ایشتمك معناسنه اولان (شنیدن) مصدرندن اسم مفعول . ایشیدلمش ، طویولمش .

ناشنیده = ایشیدلمه‌مش، طویلمامش .

شهاب [ع،ص] (قوزموغرافیا) هوای نسیمی داخلنده وسعت وامتدادلری غایت متحول اولان و بر محرك مضی رسم ایدرك سریعا غیبوبت ایدن نقاط مضیئه ـ كه : هوای نسیمی‌یه تماس ایله كسب ایلدیكی حرارتدن طولایی ضیاپیدا ایدن اجسام صغیرهٔ ساقطه‌دن عبارتدرلر .

شیر [فا،ص] آرسلان ، اسد ، غضنفر .

شیرخدا
شیریزدان } = حضرت علی المرتضانك القاب شریفه‌لرندن بری .

شیرنر = اركك آرسلان .

شیروخورشید = ایران دولتنك بر نشانی .

شیرانه = آرسلانجه‌سنه، آرسلانه لایق برصورتده ، دلیرانه .

شیرنجه = بدن انسانیتك نقاط مختلفه‌سنده واكثریا انسه وارقه‌ده ظهورایدن بیوجك وملك برچیبان ـ كه : متعدد آغزچیبانلرینك برآره‌یه اجتماعندن متحصلدر. طبابت حاضره بونك وخامتنی ازاله ایده‌جك وسائطی احضار وتأمین ایلمشدر .

شیردل
شیرمرد } = آرسلان یوركلی ، جسور .

شیرگیر = ارسلانی طوته‌جق درجه‌ده قوتلی وجسور اولان .

شیر [فا،ص] سود (سوت).

شیر مادر = والده سودی .

شیرخوار = سود ایچن ، هنوز ممه‌ده اولان چوجق .

شیرازه [فا،ص] كتابك یاپراقلرینی صورت منتظمه‌ده محافظه ایدن باغ ، اوركو § نظام ، انتظام ، رابطه .

شیرازه‌بند = شیرازه باغلیان § نظام وانتظام ویرن .

شیره [فا،ص] اوزوم صویی، هنوز تخمر ایتمش اوزوم عصاره‌سی .

شیرین [فا،ص] طاتلی ، حلو § چوق كوزل اولدیغی حالده پك سویملی.

شیرین‌ادا = لطیف ادالی .

شیرین‌زبان = طاتلی دیللی .

شیرینكام = اغزنده ، طماغنده لذت حس ایتمش اولان ، لذتیاب اولان .

شیرینلك = جاذبه ، سویملیلك .

شیش [ت،ص] بیشیریله‌جك كبابك كچیرلدیكی معدنی ویا آغاج اینجه ، اوزون قازیق § چوراب ، كیسه وسائره اورمكه مخصوص چوالدیز قالینلغنده اوجی چنكالی دمیرویا كمیك § بدنك برطرفنده حاصل اولان قبارمه ، اور .

نه شیش یانسون نه كباب = هیچ برطرف متضرر اولمسون دیمكدر .

شیشلی = النده ، اوجنده شیشلی اولان، شیشی حامل بولنان .

شیشلمك = شیشه كچیرمك ، شیشه صاپلامق .

شیشلی باستون = ایچنده سونكو كبی شیشی اولان باستون .

شیست [ج،ص] (Schiste) سیاس انواعندن برمعدن .

شیست‌غضاری = (طبقات) مكتبلرده مستعمل طاش تخته‌لرك اعمال اولندیغی معدن .

شیشمك [ت،مص] قبارمق ، اور پیدا ایتمك § عفونت پیدا ایدوب انتفاخ ایلمك § ایچی چوق طولاق § سمیرمك، شیشمان اولمق § مغرورومفتخر اولمق .

قولتوق قبارمق = بر شیدن مفتخر اولەرق غرورلانمق .

شیشیرتمك
شیشرمك } = شیشمه‌سی موجب اولمق، قبارتمق. § بوغازلنمش حیوانی یاجاغندن اوفلیه‌رك ایچنی نفسله هوا ایله طولدیرمق .

شیشیرلك = قباردلق، شیشکشین برحاله کتیرلمك .

شیشکین = شیشمش اولان، منتفخ .

شیشکینلك = شیشکین اولق ، شیشکین اولان شیئك حالی .

شیشك [ت،ـ] ایکی یاشنده اولان قوزی .

شیشمان [ت،ص] سمین، سمیز، یاغلی، ملحم اللی (انسان).

شیشمانلق = سمیزلك، سمن.

شیشه [فا،ـ] صیرچه‌دن قاب، صیرچه‌دن معمول شی . ☞ [زجاج]

شیشه‌جی = شیشه صاتان .

شیشه [ت،ـ] اینجه چینه‌که : حصیر دوشه‌نلدیکی زمان اطرافنه میخلانور وسائر ایشلره قوللانیلور.

شیع [ع،ـ] جـ : [شیعه] .

شیعه [ع،ـ] برکیمسه‌نك اتباع وانصاری، طرفداری اولان طاقم، هیئت ، جماعت . § مستقل فرقهٔ انسانی . § حضرت امام علی رضی الله تعالی عنه واولاد عیالنه اظهار محبتده التزام افراط ایدن فرقه.

شیعی = شیعه فرقه‌سنه منسوب، شیعه طائفه‌سنك مذهبنه تابع آدم .

شیفته [فا،ص] قاچیق، مفتون، شیدا .

شیفته‌لك = قاچیقلق، مفتونیت .

شیق [ج،ص] { Chic } ظریف، خوش ادالی، مودایه موافق صورتده سوسلنمش اولان .

شیقلق = سوسلیلك، ظرافت، خوش ادالیلق .

شیق [ج،ـ] جناحیة النصف حشراتدن آمریقاده بولنور برنوع کهله در.

شیق ـ (کهله)

شیللو [ت،ص] قابو قابو طولاشان سورتوك [قادین].

شیلیاق [ج،ـ] طیور دجاجیه‌دن تویروغی یاپازه شکلنده تمرقایه مخصوص برقوشدر .

(شیلیاق)

ا ـ ارککی ، ب ـ دیشیسی .

شیلین [انکلیزجه، ـ] { Cheling } انکلتره‌ده واحد قیاسی مسکوکات اتخاذ ایدیلان وبزم آنجه ایله آلتی غروش قیمتی حائز بولنان کموش‌پاره .

شیم [ع،ـ] خوی، خلق، طبیعت معناسنه اولان (شیمه)نك جمعی.

شیمپانزه [ج،ـ] ذات الثدیانك ذات الایادی اربعه فرقه‌سندن برنوع میمون اولوب هند اورمانلرنده بولنور.

(شیمپانزه)

شین [ع،حر] (ش) حرفنك اسمی .

شین [ت،د] بعض مفتلره لاحق اوله‌رق مشابهت افاده ایدن براداتدر.

صاریشین = صاری، صاری‌یه بکزر.

شئنك [ت،ـ] کیله دنیلان حبوبات اولجیکنك اجزاسندن اولوب درجهٔ استیعابی مملکته کوره تبدل ایدر . [(قوطی)دن بیوکدر] .

شبو [ت،ـ] انیش ، انیشلی ، سطح مائل .

داخلی شبو = استحکام خندقنك ایچ طرفنه اولان اکریلیکی، میلی .

شیون [فا،ـ] ماتم ، یأس § ناله ، افغان .

شیونگاه
شیونکه = ماتمخانه، ماتم محلی.

شیوه [فا،ـ] کوزللرك قلبی جذب ایدن طوری § طرز، طور، اسلوب .

شیوهٔ لسان = بر لسانك طرز تحریر وتکلمی .

شیوه‌باز
شیوه‌کار
شیوه‌کر
شیوه‌کی = شیوه‌لی ، عشوه‌باز جلوه‌لی .

شیهت [ع،ـ] آت شنامسی؛ صیهل فرس.

شین مضمومه

شئون [ع،ـ] ایش، فصل § یکی ظهور ایدن حال معناسنه اولان (شأن)ك جمعی . [جمعی : (شئونات) کلیر] .

شباط [سریانیدن] مارت ابتداسی رأس سنه اعتبار ایدلدیکنه کوره سنهٔ رومیه‌نك اون ایکنجی یعنی صوکنجی آیی .

شبان [فا،ـ] چوبان . قویون، کچی صغیر کودن .

شبان [ع،ـ] کنج معناسنه اولان (شاب)ك جمعی .

شبهه [ع،ـ] بر قول ویاقضیه‌نك صحت وعدم صحتی حقنده ذهنده حاصل اولان تردد ، شك ، کمان § عدم اطمئنان [جمعی: (شبهات) کلیر] .

شبهه‌سز = صحیح ، دوغری مقامنده قوللانیلور کلهٔ تصدیقدر .

شبهه‌لنمك = بر شی حقنده شبهه وترددده دوشمك، وسوسه ایلمك § عدم اطمئنان کوسترمك .

شبهه‌لی = شبهه وکمان آلتنده بولنان § حالی امنیت بخش اولمیان .

شُتُر [فا،س] دوه، جمل معناسنه اولان (اشتر)دن مخففدر .

شترکربه = دوه ایله کدی یعنی اطرادسز، ایلی‌فنالی، مناسبتسز .

شتربار = بردوه یوکی قدر اولان آغرلق .

شتربان = دوه‌جی، دوه‌یی سورن .

شتربچه = دوه یاوریسی .

شترپا = ککیك‌اوتی، صعتر دنیلن نبات .

شترخار = دوه دیکنی .

شترکاو = زرافه دنیلن اوزون بویلی حیوان .

شترمرغ = دوه قوشی .

شُتُوم [ع،س] سوکمك، سوکوب صایمق معناسنه اولان (شتم)ك جمعی .

شتوم‌غلیظه = پك قباحجه ایدیلن شتملر .

شُجاع [ع،س] شجاعتلی، یکیت، جسور، بهادر .

شجاع = مختلف قدرلرده اولمق اوزره قرق کوکبدن عبارت بر صورت ایسه‌ده باشلیجه بر کوکبی مشهوردر . بوصورت خیلیجه طولانی اولوب سرطان، اسد، سنبله بروج ثلاثه‌سنك الت طرفلرنده ممتد اولمقده وفردالشجاع ویا قلب‌الشجاع ویاخود سهیل شام تسمیه اولنان کوکب شجاعك یورکنده بولنمقده‌در .

شُجَعان ـ شُجَعاء [ع،س] ج: [شجیع]

شُجُون [ع،س] دال، بوداق، فرع شعبه معناسنه اولان (شجن)ك جمعی . فروعات .

ذوشجون = داللی بوداقلی، متفرع، متشعب § قاریشیق .

شُجَیر [ع،س] (نباتات) کوچك آغاج، چالی .

شُذُور [ع،س] ج: [شذره] .

شُرْب [ع،مص] ایچمك، ایچلمك .

شرب خاص = (فقه) اشخاص معدوده‌یه مخصوص اولان ماء جاریه‌ده‌کی حق شرب .

حق‌شرب = (فقه) برنهردن، مجرادن نصیب معین معلوم اولان صویی استعمال ایتمك حقی .

شرب‌الحبش = (Brayère) (نباتات) ذات‌ا لفلقتین شعبه‌سنك وردیه فصیله‌سندن طبابتده مستعمل برنباتدر حبشستانده ازهاره‌وثی دافع دود وحید کبی استعمال اولنور ترکیبنده قوسین واردر .

(شرب‌الحبش)

شُرَفاء [ع،س] ج: (شریف) حضرت حسن رضی‌الله تعالی عنه واسطه‌سیله نسبلری رسول اکرم (صلعم) افندمزه منتهی اولان ذوات کرام .

شُرْفَه [ع،س] {زبانزدی شین ورانك فتحیله شرفه‌در}. یوکسك محلك چیقندیسی § مناره‌نك اذان اوقونان محلی .

شُرَکاء [ع،س] ج: (شریك) شریکلر، اورتاقلر .

شُرُوب [ع،س] میوه‌وسائره عصاره‌سیله شکردن قویوطاتلی مایع ایچنه صوقونیله‌رق ایچیلور .

شُرُوح [ع،س] براثری ایضاح ایچون یازیلان دیکر اثر معناسنه اولان (شرح)ك جمعی . [بونك جمعی‌ده (شروحات) کلیر] .

شُرُور [ع،س] ج: [شر] .

شُرُوط [ع،س] ج: [شرط]. [شرائط (شریطه)نك جمعیدر] .

شُرُوع [ع،مص] باشلامق، بدء ومباشرت ایلمك .

شُرُوم [ع،ص] فرجیله قسرجی برلشوب ارامی غیب اولمش (عورت) .

شُسْت [فا،س] یيقامه .

شسته = یيقانمش، تطهیراولنمش .

شُظْیَه [ع،س] پای، قوس § اینجیجك کمیکی، آغاج قیمغی کبی برشیدن قوپمش پارچه . § (طب) اینجیجك دنیلن نادبر کمیکنك یاننده‌کی اینجه، اوزون کمیك § برکمیکك قیرلدیغی وقت حاصل ایتدیکی اینجه کمیك پارچه‌لری . [جمعی: شظایادر] .

عضلات‌شظیه = (طب) عظم شظیه‌نك اطرافنده بولنان عضله‌لر .

شُعاع [ع،س] کونشدن ویا دیکر بر منبع ضیادن طیف حالنده یعنی تل تل اوله‌رق انتشار ایدن خطوط مضیئه § حرارتی نقل ایچون اثیرك تعقیب ایلدیکی استقامت [جمعی: (شعاعات) و(اشعه) کلیر] .

شعاعی = شعاعه منسوب . ‖ شعاع طرزنده یعنی بر مرکزدن صدور ایدرك و کیتدکجه آیریله‌رق اطرافه یاییلان شیلر . [آرابه تکرلکنك نصف قطرلری کبی اولان شیلره شعاعی دینور] .

حرارت شعاعیه ویاحرارت بالانشعاع = (حکمت) فضادن بالمرور بر جسمدن جسم آخره انتقال ایدن حرارت .

شعاعات ناریه } شعاعات حروریه } = (حکمت) حرارتك فضاده بر مسافه قطع ایتمك اوزره انتشاری اثناسنده تعقیب ایلدیکی خطلر .

شعاع منعکس = (حکمت) برمجلاسطح اوزرینه وارد اولان برشعاعك ـ زاویهٔ وروده مساوی بر زاویهٔ انعکاس رسم ایدرك دیکر جهته منعکس اولان قسمی .

شعاعیه = (حیوانات) حیوانات ابتدائیه‌دن نجم‌البحر کبی شعاعی شکلده بولنانلرك منسوب اولدقلری شعبه .

شُعْبَه [ع،س] بولنق، بلوك، قسم، طاقم، فرع § دال، بوداق . § بردائرهٔ رسمیه‌نك منقسم اولدیغی اقسام مخصوصه‌دن هربری . § دارالفنون کبی مکاتب عالیه‌نك انواع علوم اعتباریله آیریلن قسملری: ادبیات شعبه‌سی، فنون شعبه‌سی، الهیات شعبه‌سی . [جمعی: (شعبات) کلیر] .

شعبه‌لندیرمك = داللاندیرمق، تشتته دوشرمك .

شُعَراء [ع،س] ج: [شاعر] .

شعرای جاهلیه = دین اسلامك ظهورندن اول خطهٔ حجازیه‌ده ظهور ایتمش اولان مشاهیر بلغای عرب .

شعرای یمانی = [شعراءالیمانی] .

شُعْلَه [ع،ا] آلو، آتش آلوی، زبانهٔ آتش . § (کیمیا) برغازك ناربیضا حالنه کچمسندن متولد ایشلدی .

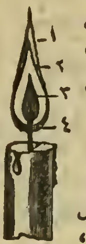

(شعله)

شعله‌خیز
شعله‌دار
شعله‌زن
شعله‌ور
شعله‌کیر
= شعله‌لی آولنمش طوتشمش ، یانان § پارلاق

١ — بیاض ٢ — سیاه ٣ — مائی

شُعُوب [ع،ا] جماعت، طائفه معناسنه اولان (شعب)ك جمعی .

شُعُور [ع،ا] طویعه ، حس ایتمه ، اکلامه، تفهم، ادراك .

بی‌شعور = شعورسز، ادراکسز .

شُغْل [ع،ا] اوغراشه‌جق ، مشغول اوله‌جق شی، ایش، غائله، مشغولیت . [جمعی : (اشغال) کلیر] .

شُفَعاء [ع،ص] جمع : [شفیع] .

شُفْعَه [ع،ا] (فقه) بر ملك مشترابی مشتری‌یه هرقاچه مال اولمش ایسه اول مقدار ایله تملك ایتمك .

حق‌شفعه = صاتیلان بر مال وملکه مشترك وحصه‌دار ویا قومشو اولانلرك عین ثمنله صاتین آلمق اوزره الخیاره ترجیح اولنملری حقی .

شُقُوق [ع،ا] یاریق معناسنه اولان (شق)ك جمعی . یاریقلر ، چاتلاقلر .

شُقّه [ع،ا] پارچه ، قطعه ، کاغد پارچه . § (رسمیات) بیوك بر مقامدن کوچوك برمقامه یازیلان تحریراته ویریلن اسم : (سیاقنده شقهٔ شاوری ترقیم قلندی) .

شُکات [ع،ا] جمع : (شاکی) . شکایتجیلر .

شُکْر [ع،ا] کوریلن نعمته، عاطفه‌یه قارشی اظهار اولنان قیمتشناسلق، منتدارلق .

شکران = تشکر ایتمك، ایلك بیلمك، منتدارلق . [(شکرانیت) غلطدر .]

شکرانه = علامت شکران .

شکرگذار = ادای شکر ایدن ، متشکر .

شکرگذاری = شکرگذارلق .

شُکُفْتَه [فا،ص] چیچك کبی آچلمش اولان .

نوشکفته = یکی آچلمش .

شُکُوفه [فا،ا] چیچك ، زهره .

شُکُوك [ع،ا] جمع : (شك) .

شُکُوه [فا،ا] اولولق ، عظمت ، جلال ، مهابت ، اقبال .

شُمار [فا،ا] صایی ، حساب . § (ص) صاییجی ، صایان .

بی‌شمار = حدسز حسابسز، صاییسز، لایعد .

خطوه‌شمار = آدیم صاییجی .

لقمه‌شمار = هرکسك لقمه‌سنی صایان .

شمارنده = صاییجی، صایان، حساب ایدن .

شمرده = صایلمش ، حساب ایدلمش، معدود .

شُمَنْدُوفَر [ج،ا] (دمیریولی) .

شُمُوس [ع،ا] جمع : (شمس) .

شُمُوع [ع،ا] جمع : (شمع) .

شُمُول [ع،مص] معناً ایچنه المه، احاطه ایتمه ، قاپلامه § تعلق ایتمه ، عائد وراجع اولمه .

عالمشمول = جهانی قاپلایان، قاپلامش اولان .

شمولندیرمك = خصوصیتدن چیقاروب عمومی ایتمك، سعه‌سنی، دائره‌سنی بیوتمك .

شُمینه [ج،ا] مبانی ومساکن قدیمه‌ده اوطه‌لرك تسخینی ایچون صورت مخصوصه‌ده یاپیلمش اوجاقلر الآن اوروپاده موجود اولوب حفظ صحت نقطهٔ نظرندن اك ایی اصول تسخیندر .

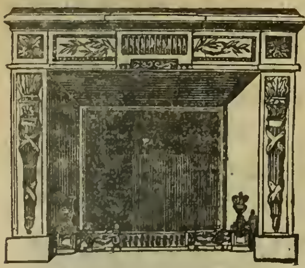
(شمینه)

شُو [ت،ا] (بو) ایله (او) آره‌سنده‌کی بعده بولنانی ویا زیرده کله‌جك اولانی کوسترمکه یارار اسم اشارتدر .

شوقدرکه = انجق : مع هذا .

شورا = شو محل .

شُوی [فا،ا] ییقامه .

مرده‌شوی = اولو ییقایان، غسال .

شُوالیه [ج،ا] قرون وسطاده اوروپاده پك زیاده نفوذه مالك اولان دره بکلرندن هربری .

شُوخ [فا،ص] حرکاتنده سربست . § شن ، اویناق § آچیق، بی‌حیاء .

شوخی = شوخلق .

شوخ‌مشرب = آچیق مشربلی § شن، شاطر .

شُور [فا،ص] ککرمسی ، طوزلو . § شماته ، چیغلق .

شورانکیز = چیغلق، کورلدی قوپاران .

شُوری [ع،ظر] مذاکره محلی ، مجلس رسمی .

شُوراق [ت،ا] چوراق، غیرمنبت محل .

شُوره [فا،ا] چوراق ، غیرمنبت محل .

شوره‌زار = چوراقلق محل .

شُورِش [فا،ا] قاریشقلق .

شوریده [فا،ص] حالی پریشان، قاریشیق .

شوریده‌حال = حالی پریشان اولان .

شوریده‌خاطر = جمعیت خاطری اولمایان، فکری پریشان اولان .

(شمندوفر)

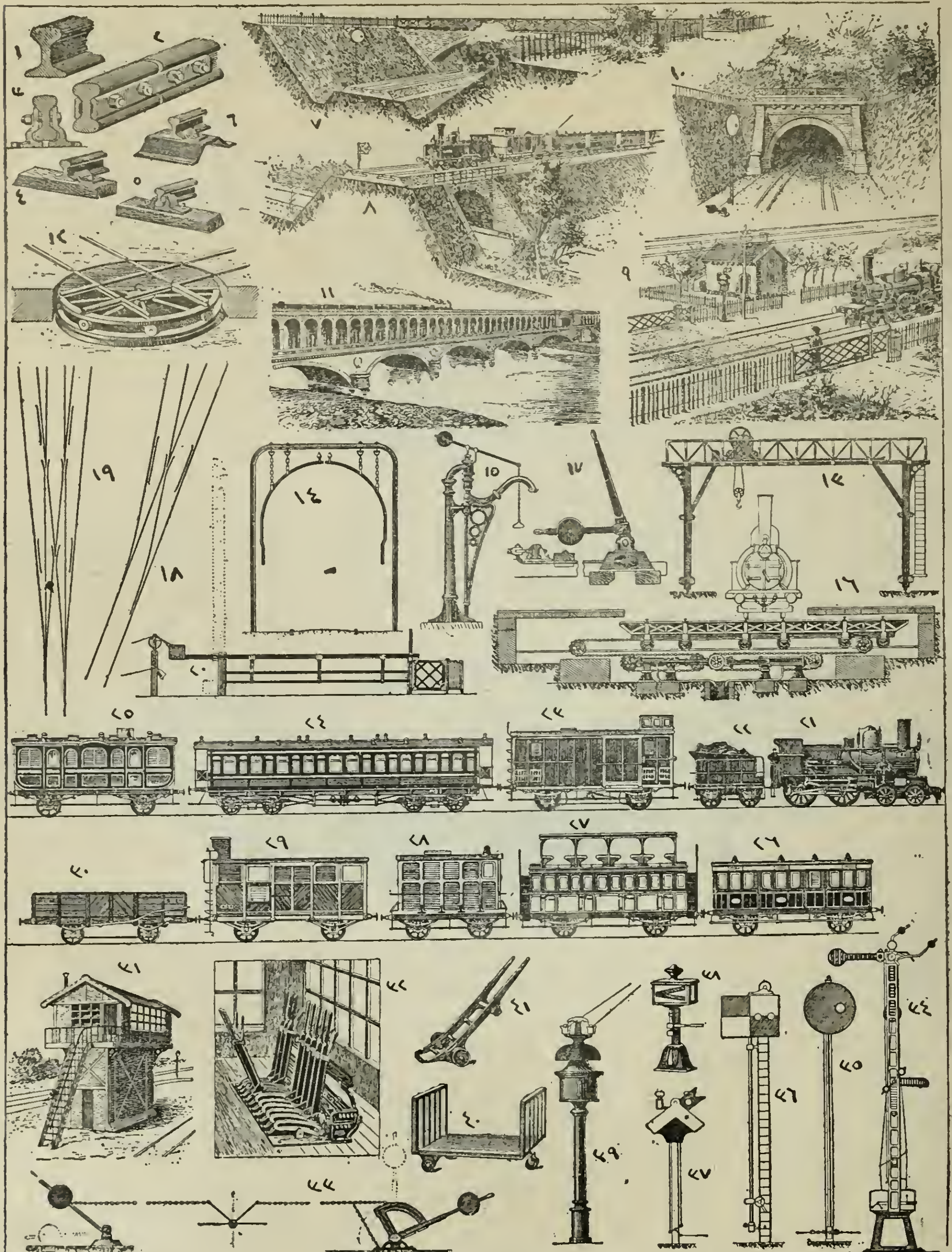

۱ ، ۲ — رای ، ۳ — رایك مقطع مستعرضی ، ٤ ، ٥ — اخشاب تراورسلر . ٦ — دمیر تراورسلر ، ۷ — خطك كوپری آلتندن
مروری ، ۸ — معبر اوستندن مروری ، ۹ — محل مستویدن مروری ، ۱۰ — تونل ، ۱۱ — بحراً كوپری اوزوندن ، ۱۲ — مقاص ،
۱۳ ، ۱٤ — جراثقال ، ۱٥ — لوقوموتیفه صوویرمكه مخصوص ، ۱٦ — لوقوموتیفلری ریختیم ساحلنه نقل وتقریبه مخصوص وتضییق
ماه‌قوتیله متحرك ارابه ، ۱۷ — مانورا ایچون مانیوه‌له . ۱۸ ، ۱۹ — خطلرك اختلاطی (قرووازمان) ، ۲۰ — ترەنك اثنای مرورنده

کچید محلرینی سدایدن متحرك قپو ، ٢١ — لوقوموتیف ، ٢٢ — کومورلك، ٢٣ — (باغاژ) دنیلن بوك واغونی، ٢٤ — یتاقلی واغون ، ٢٥ — پوسته، ٢٦ — برنجی صنف یولجیلرینه مخصوص، ٢٧ — جوارخطلرینه مخصوص یولجی واغونی ، ٢٨ — حیوانات نقلنه مخصوص، ٢٩ — اشیای تجاریه (مارشاندیز) ، ٣٠ — پوسته، ٣١ — پوسته براقه‌سی ، ٣٢ — پوسته براقه‌سندن اشارت ویرمکه مخصوص مانیوه‌لر، ٣٣ — ایکی استاسیون آره‌سنده اشارت مانیوه‌لەسی ، ٣٤ — سه‌ماور ، ٣٥ — ایلری اشارتی ، ٣٦ — توقف اشارتی، ٣٧ — شمندوفر ادارهٔ عمومیه‌سنه معلومات ویرمکه مخصوص، ٣٨ — اشارت فناری، ٣٩ — الکتریق چنغراغی، ٤٠، ٤١ — نقلیات اراب‌لری .

شۆسَه [ج ، س] { Chaussé } بالق صیرتی بیچمنده اولەرق قیرمه طاشلرله قومدن یاپلمش ایکی طرفی خندقلی جاده .

شُؤْم [ع، ص] مشئوم ، اوغورسز .

شُوَیْلَه [ت، د] حال وطرز تمثیلنه دلالت ایدر اداتدر .

شویله‌جه = بووجهله .

شُهَداٰءْ [ع، س] جـ : (شهید) .

شُهْرَتْ [ع، س] خلق آره‌سنده سویلنمه § بر آدمك عمومجه معروف اولان اسم ، مخلص ، ولقبی .

شهرت کاذبه = بغیر استحقاق قازانیلان صیت ، حسن شهرت .

شهرتشعار = شهرتلی ، مشهور .

شهرتگیر = شهرتی ‌یایلان، پك مشهور .

شهرتلی = مشهور .

شُهْرَه [ع، ص] شهرتلی، مشهور، شهیر .

شُهُوْدْ [ع ، س] شهادت ایدن معناسنه کان (شاهد) ك جمعی § مادی، معنی § وجود بولمه ، موجود اولمه . میدانه کلمه § مشاهده، اینمه ، کورمه : اصحاب شهود .

مهد شهود / عالم شهود = عالم مادی ، دنیا .

شُهُوْرْ [ع ، س] آی معناسنه اولان (شهر) ك جمعی .

شهور ثلثه = رجب ، شعبان ، رمضان آیلری .

شُیُوْخْ [ع، س] قبائل رئیسی معناسنه اولان شیخك جمعیدر . طریقته متعلق اولان شیخك جمعی : (مشایخ) طرزنده مستعملدر .

شُیُوْعْ [ع، س] خلق آره‌سنده بیلنمه ، هرکسك مسموع ومعلومی اولمه .

س

ص [ع فا، ت، حر] الفبای عربیه‌نك اون دردنجی وترکجه الفبانك اون‌یدنجی حرفی اولوب ابجد حسابنده (۹۰) عددینه ومختصر تاریخلرده ماه صفره دلالت ایدر.

خطوط متنوعهٔ عثمانیه‌ده شکلی بروجه آتیدر:

ص .... کوفی

ص .... تعلیق

ص .... ثلث

ص .... نسخ

ص .... سیاقت

ص .... توقیع

ص .... دیوانی

ص .... جلی

ص .... اجازت

ص .... رقعه

ص .... ریحانی

ص .... شجری

صائب [ع، ص] صواب ایله متصف، خطاسز، دوغری: رأی صائب § بلا انحراف مقصده واصل اولان، سهم صائب.

صائل [ع، ص] صالدیریجی، صالدیران، صولت وهجوم ایدن، متجاوز.

صائم [ع ص] اوروجلی، اوروج طوتان.

صابان [ت، ص] چفت سورمکه مخصوص زراعت آلتی. [زراعت]

صابان اوکچه‌سی = صابانك دمیری.

صابان قیران = پك بیوك بر جنس كوك.

صابر [ع، ص] (صبور) ایله مترادفدر. صبر ایدیجی، ایدن.

صابوق [ت، ص] صابقش، دوغری یولی شاشیرمش.

ابوق صابوق = صاچمه‌صاپان (سوز)، هذیان. غیر معقول سوز.

صابون [مشترك، ا] بدندن، چماشیردن کیری، یاغی چیقاران، تمیزله‌ین معروف ماده – که: زیتون یاغی ایله سود، پوتاس وسائره‌دن یاپیلیر.

عرب صابونی = اساسی حمض رصاص اولان بر نوع صابون اولوب طبابتده مستعملدر.

لکه صابونی = ترکیبنده لکه‌لری ازاله ایده‌جك بعض اجزا بولنان صابون.

صابون طاشی = بر نوع کل – که: لکه چیقارمق ایچون قوللانیلور.

صابونی }
صابونجی } = صابون یاپان ویا صاتان آدم.

صابونلامق = صابون ایله ییقامق.

صاپ [ت، ا] ایب، قل، تار، سلك. § حبوبات ودیکر بعض نباتاتك اینجه ساقی § بعض میوه‌لری داله ربط ایدن اینجه چوب § مختلف آلات وادواتك قوللانیلمسی ایچون طوتیله‌جق اوزونجه محلی (اکری اولورسه قولب دینوره)

صاپسز = صاپی اولمیان.

ایپسز صاپسز = بر یره مربوط ومنسوب اولمیان، سرسری.

(صابون اعمالی)

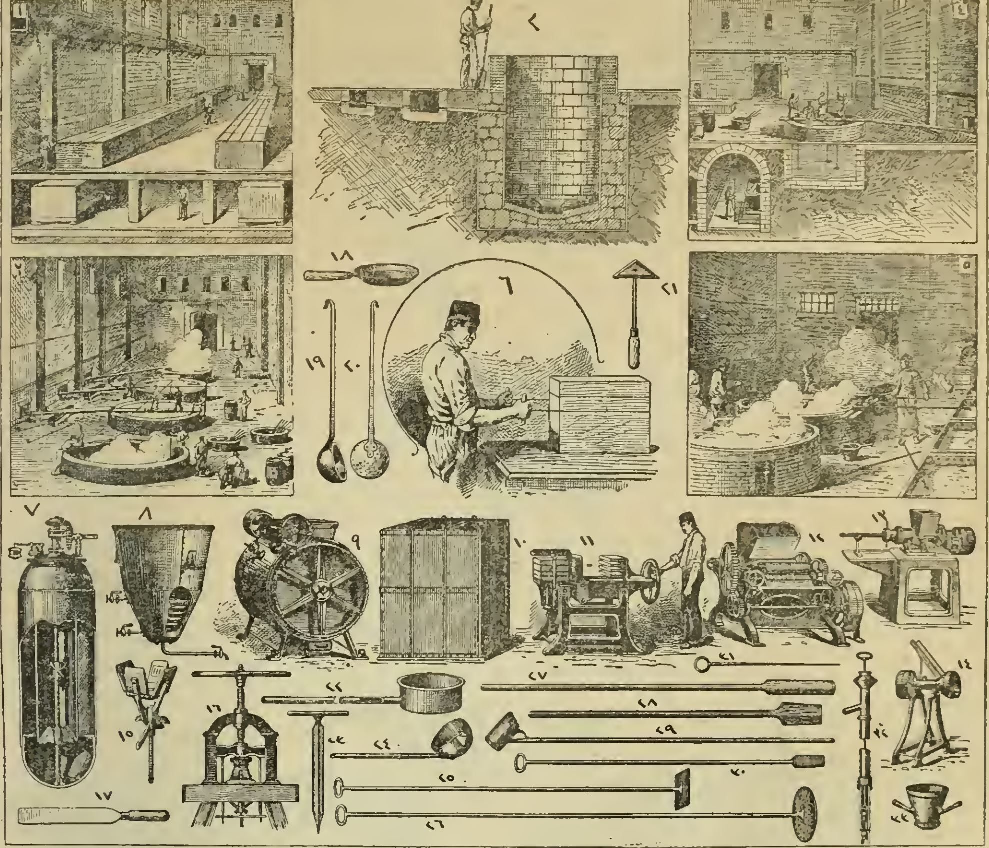

١ــ سودا محلولی استحضارینه مخصوص صالونك مقطعی، ٢ــ صابونك تمحین وتخمیرینه مخصوص کارگیر قزغان، ٣ ــ تخمیر قزغانلرینك بولندیغی صالونك منظرهٔ عمومیه سی، ٤ــ بیاض صابونك تصفیه عملیاتی ٥ــ طون یاغندن صابون اعمالاتی، ٦ــ اینجه بر دمیر تل ایله بر صابون خمیرینك قطعی، ٧ــ اجسام دسمه دن صابون اعمالی ایچون تحره ، ٨ــ صابون قزغانی، ٩ــ بخار « ملانژور » ی، ١٠ــ صابون قابی، ١١ــ صابون کسن ماکنه، ١٢ــ اوچ سلندیرلی ماکنه، ١٣ــ لب ماکنه سی، ١٤ــ ونده، ١٥،١٦ــ تضییق آلتلری، ١٧ــ چلیك اسپاتول، ١٨ــ طاره، ١٩،٢٠ــ کپچه، ٢١ــ سیلکی، ١٢ــ قولپی دلیك صواق، ٢٣ــ صابونلری دلك ایچون شیش، ٢٤ــ اولوقلی کپچه، ٢٥ ٢٦ــ بیوك وکوچك مووت، ٢٧،٢٨ ٢٩ــ آغاج اسپاتول، ٣٠ــ کوسکی، ٣١ــ ایکنه، ٣٢ــ طولومبه، ٣٣ــ صابون وازولری.

صاپلی == صاپی اولان § بر نوع طاوه شکلنده کپچه .

صاپارطه [ج . ــ] شدتلی تکدیر ، توبیخ (تعبیر عامیانه در) .

صاپارنه [ج .ــ] هندن کلیر اوزون الیافلی برجنس کوك .

نمچه صاپارنه سی == وحید الفلقه شعبه سنك فلقاسیه فصیله سنه منسوب برنباتدر .

صاپان ـ صبان [ت ، ــ] طاش آتمغه مخصوص وایکی اوجندن برر قیطانه مربوط کوچوك کیسه ـ که : وقتیله اسلحهٔ حربیه دن معدود ایدی .

(نمچه صاپارنه سی)

صاپان طاشی == صاپان ایله آتیلان طاش .

صاپان بالغی == کوپك بالغنك ایری جنسی ـ که : بورنی دستره لیدر . ☛ [کوپك بالغی] .

صاپاز [ت ، ــ] (بحریه) مقرویی ایجاب ایدن محله ربط ایچون ضبله سنك اطرافنه قوشادیلان خلاط ویا دمیر و یاخود زنجیر باغ . § بر یوکی قالدیرمق ایچون اطرافنه قوشادیلان ایزبیرو .

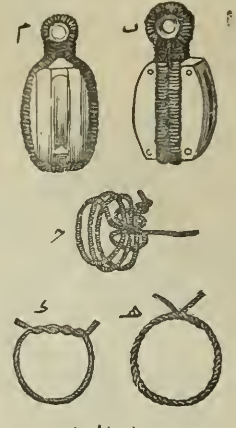

(صاپان)

م — تك صاپانلی طورنه ، ب ـ چفت صاپانلی طورنه، ح ـ اـقاره‌وز صاپانی، ء ـ عادی صید صاپان ، ه ـ چفته صید صاپان .

صاپِتمَقْ [ت، مصـ] دوغری یولی شاشیرمق، غائب ایتمك . ضلاله دوشمك § دوغری یولدن چیقارمق ، طریق استقامتی تحویل ایتمك § سوزی شاشیرمق .

صاپقین = صاپمش ، ضال .

صاپْقینْ [ت، ـ] صاپلایه‌رق بیوك بالق آولانان اوجی چنكاللی آلت . [زبقین] .

صاپلامَقْ [ت، مصـ] صوقمق، باتیرمق، صانجمق، دیكمك (ركز).

صاپلاتمق = صوقدیرمق، صانجدیرمق، دیكدیرمك .

صاپلانمق = صوقلمق ، باتمق ، صانجلمق ، دیكلمك § كیروب چیقامامق § بر فكرده اصرار ایتمك .

صاپمَقْ [ت، مصـ] دونمك ، طوغری یولدن چیقمق .

صاپلمق = دونلمك ، طریقك استقامتی تحویل ایلمك .

صاپَه [ت، صـ] طریق مستقیم اوزرنده اولمیان § اوزاق ، طولاشیق اولان § كندیرمه اولمیان .

صاتاشمَقْ [ت، مصـ] مداخله و تعرض ایتمك، ازعاج ایتمك § غوغایه، منازعه‌یه مجبور ایتمك § شاقه ایتمك، لطیفه صورتیله طاقلمق .

صاتمَقْ [ت، مصـ] بر مالی آقچه ایله مبادله ایتمك ، بیع و فروخت ایلمك § كندینه سوس واهمیت ویروب نفسنده اولمیان مزیتلری وار كبی كوسترمك .

صاتمه
صاتیش } = فروخت، بیع § كوستریش
صاتم

صاتونْ ـ صاتینْ [ت، ذه] صاتمه مقابلی . (دائما المق فعلیله برلكده قوللانیلور .)

صاتون المق = اشترا ایتمك ، اقچه‌یی مال ایله مبادله ایلمك .

صاتیجی [ت، صـ] صاتان ، بایع § سوقاقلرده مال، سبزه ، یمش وسائره كزدیره‌رك فروخت ایدن آدم .

صاچ [ت، ـ] بالخاصه انسانك باشنده حاصل اولان قیللرك مجموعی . اشعار .

آلن صاچی = نسوانه نسبتله كاكل § اركككه نسبتله پرچم .

تپه صاچی = پرچم .

صاچ قیران = تریقوفیسی دنیلان و بر طفیل مخصوصك تأثیری آلتنده حصوله كله‌رك باش و یوزده‌كی قیللرك جلد حذاسندن قیریلوب دوكلمسنی موجب بر علت .

(صاچ قیران)

صاچ دوكن = بلاد دنیلن وینه بر طفیل مخصوصك تأثیری آلتنده حصوله كله‌رك صاچلری دیبندن جزوری ایله برابر دوكن بر مرض .

صاچ ماكنه‌سی = صاچ كسمكه مخصوص آلت .

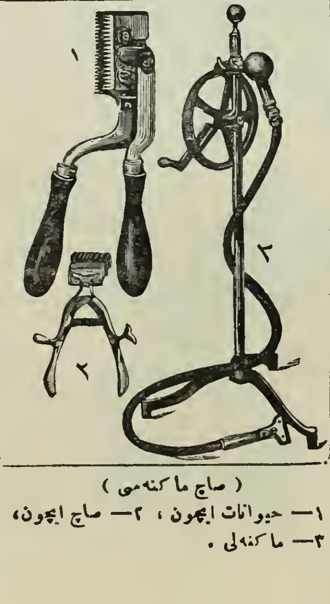

(صاچ ماكنه‌سی)
۱— حیوانات ایچون ، ۲— صاچ ایچون، ۳— ماكنه‌لی .

ذاكرتی صاچ = طاقمه صاچ .

عرب صاچی = قارمه قاریشیق ایش .

صاچ و صقال = سن و سال .

صاچلی صقاللی = یاشلی باشلی، كماله ایرمش آدم .

صیرمه صاچ = پك كوزل صاری صاچ .

صاچلی = صاچی كور اولان .

صاچاقْ ـ صچاقْ [ت، ـ] سوس ایچون بر شیئك كنارندن صارقان شی ، [یوسكول ، اویه ، دانتله وسائره] § (معماری) چاتینك بنا جبهه‌سندن طیشاری چیقان كناری و یوكناره علاوه اولنان اویه‌لی طاش و یا تخته‌دن سوس .

صالقیم صاچاق = یوسكول كبی هر طرفدن صارقان سوسلر § پریشان ، طاغینق .

صچاقلی = اطرافنده صاچاق اولان .

صاچمَقْ [ت، مصـ] سرپمك ، غیر منتظم بر صورتده طاغتمق، نثر و نشر ایتمك ، سرپلمك ، طاغیلوب یاییلمق .

صاچندی = صاچلمش شی، صاچلمش شیلر .

صاچمَه [ت، ـ] صاچمق ماده‌سندن مصدر مخففی § آو تفنكنه قونیلان پك كوچوك قطارده قورشون دانه‌لری § ربطسز ، مناسبتسز سوز .

صاچمه صاپان = معناسز ، مناسبتسز ، غیر معقول سوز .

صاچمه‌لامق = صاچمه صاپان سوز سویلمك .

صاحِبْ [ع، ـ] مالك ، متصرف اولان كیمسه § حائز ، متصف § حامی § مصاحبت ایدیجی، صحبت ایدن . [جمعی : (اصحاب) كلیر .]

صاحب چیقمق = بو بنمدر دیمك || التزام و حمایه ایتمك .

سوزینه صاحب = وعدنده ، سوزنده صادق اولان .

صاحبسز = مالك و صاحبی اولمیان § حامیسی ، دستگیری اولمیان .

صاحبسزلك = حمایه‌سز ، بیكسلك .

صاحبقران = مسعود و موفق و مظفر اولان حكمدار جهانگیر .

صاحبقرانی = صاحبقرانلق .

صادْ [ع، ـ] (ص) حرفنك اسم مشتركیدر .

صادِرْ [ع،ص] صدور ایدیجی ، ایدن ، ظهور ایدن .

شرفصادر = شرفله صدور ایدن ، اصدار بیوریلان (ارادهٔ سنیهٔ ملوکانه)

صادِقْ [ع،ص] دوغری، صحیح، کرچك . (کاذب) مقابلی .

صادق القول = دوغری سوزلی .

صادق الوعد = وعدنده صادق، سوزینه صاحب § صداقتله متصف ، صداقتلی .

صادقانه = صادق اولانه یاقیشیر صورتده، صداقتله .

صارارْمَقْ [ت،مص] صاری اولمق § بکز صولمق .

صارارتمق = صاری ایتمك ، صاری رنکنی ویرمك .

صاراقه [ت ، ص] اکلنمه، استهزاء ، مسخره‌لق .

صاراقه‌یه آلمق = اکلنمك ، استهزا ایتمك ، طاقلمق .

صاراوله [ت، ص] (بحریه) یلکنلری طوپلایوب صارمه . یلکنك صاراوله حالی .

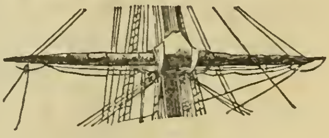

(یلکنك صاراوله حالی)

صارپ [ت ، ص] دیك ، اوزرینه چیقلمسی ، اوزرنده یورنمسی مشکل اولان § مشکل ، زور ، کوج .

صارپه‌صارپق = مشکللشمك ، کوج اولمق ، زورلاشمق .

صارپلاشمق = زور، کوج، مشکل اولمق .

صارصاق [ت،ص] رعشه‌دار اولان ، دیتره‌ین § ابدال .

صارصمقْ [ت،مص] (برشئ چارپمق، اورمق ، دورتمك ، کندی حرکتنی انتقال ایتدیرمك صورتیله) تحریك ایتمك ، قیملداتمق § ضعف وعجز وسکته‌یه دوچار ایتمك .

صارصلمق = اوصورتله تحریك ایدلمك، قیملداللمق ‖ ضعف وعجزه ، سکته‌یه کرفتار ایدلمك .

صارصلمه = (صارصلمق) ماده‌سندن مصدر تخفیفی .

صارصلیش = صارصلمه .

صارصندی = تزلزل ، تحرك .

صارْغی [ت،ص] صاره‌جق شئ، صارمغه مخصوص بزوسائره § یاره‌لری تیمار ایدلدکدن صکره صارمغه مخصوص بزلر؛ عصابه غاز، تالیقو، بزدن یاپیلانلری، آلچی ونشاسته صارغیلری دنیلن نوعلری واردر.

صارِفْ [ع ص] صرف ایدیجی، ایدن § دکشدیریجی § مصرف ایدیجی.

صارْقَمقْ [ت،مص] اشاغی دوغری اوزانمق.

صارقتمق = اشاغی دوغری اوزاتمق § اصیلی طوتمق .

صارقندی = تعدی ، تعرض ، تجاوز § صاتاشمه .

صارقیق = (ص) اشاغی‌یه اوزانان .

صارِلْمَقْ [ت، مص] بر شیئك اطرافنه دونه‌رك طولاشمق § کندی اطرافنه بر ویامتعدد شیلری طولایوب ایچنده قالمق § برینك بوینه ، بلنه اللرینی طولامق § کمال تهالکله برشیئی قاورامق، یاقه‌لمق.

درت ال ایله صارلمق = کمال تهالکله تشبث ایتمك .

صارِمْ [ع،ص] کسکین، کسیجی، [اکثریا قلیجه وصف اولنور: سیف صارم]

صارْماشَمقْ [ت،مص] بربرینه صارلمق، قوجاقلاشمق .

صارْماشیقْ [ت ، ص] ذات الفلقتین شعبه‌سنك علقیه فصیله‌سنه منسوب برنبات اولوب رسات کالدیکی شیئه صاریله‌رق اوزایوب کیدر . انواع مختلفه‌سی واردر .

(صارماشیق)

اوجاق صارماشیغی = علقیه اصیله‌سندن برنوع صارماشیقدر .

(اوجاق صارماشیغی)

صارِمْساقْ [ت،ص] وحید الفلقه شعبه‌سنك زنبقیه فصیله‌سندن حشیشهٔ خالده ونادر اُذو سنتین بر نباتدر صارمساغك ساقی تحت الارض بر ساق بصلیدن عبارت اولوب طباختده افاویه کبی مستعملدر. شرق طرفلرنده بونك بصلنی توز حالنه کتیره‌رك بیبر مقامنده استعمال ایدرلر . صارمساق طبابتده دافع تنها ومنفط کبی مستعملدر. هر نوع طوپراقده نشوونما بولورسه‌ده بالخاصه قوه‌لی طوپراقلرده دها زیاده بویور .

(صارمساق)

ا — چیچکی ، ب — بصلی (صارمساغك دیشی) .

یشیل صارمساق = یشیل یاپراقلری بهارات کبی استعمال اولنان بر نوع صارمساقدر . صارمساغك تحت الارض اولان ساقلرینه بصل و اونی تشکیل ایدن قطعه‌لرك هربرینه‌ده صارمساق دیشی تعبیر اولنور یوده بهارات کبی مستعملدر .

(یشل صارمساق)

بیانی صارمساق == (ثوم جبالی) وحیدالفلقه شعبه سندن زنبقیهٔ صحیحه فصیله سندن بر نوع صارمساق اولوب بصللرینی آلاق ایچون اکیلیر .

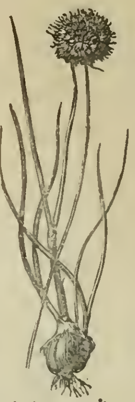

(بیانی صارمساق)

صارمساق اوتی == (حشیشة الثوم) ذات الفلقتین شعبه سندن صلیبیه فصیله سنه منسوب اولوب صارمساق رایحه سنده بیاض چیچکلی بر نباتدر .

(صارمساق اوتی)

صارمق

[ت، مص] بر شیئك اطرافنی چویروب طولامق ، قوشاتمق § باغلامق § احاطه § محاصره § ایپ ، ایپلك کبی شیلری برمحوره ، بر شیئه طولامق § قوجاقلامق ، دراغوش ایتمك § خوشه کیتمك ، موجب حظ اولمق § یاقیشمق ، مناسب اولمق § لطیفه طرزنده بریه طاقلمق .

صارمه == (صارمق) ماده سندن مصدر تخفیفی § صارمغه یارایان شی § یاپراق طولمه سی دنیلن طعام § پهلوانلرك کندی باجاقلرینی خصملرینك باجاغنه صاره‌رق انی دوشرمکه چالیشمه سی .

صارینج [ت، م] ☛ (صهریج) .

صاری [ت، صـ] الوان اصلیهٔ سبعه‌دن کوکورد رنکنده اولانی ، اصفر ، زرد § بکزی وقیللری صاریجه اولان آدم § یموطه‌نك ایچ قسمی .

صاریشین == صاچلری صاریجه ، رنکی بیاض اولان .

صاریجه
صاریمتراق == صاری‌یه بکزر ، صاری‌یه چالار .
صاریمسی

هند صاریسی == (کیمیا) صاری رنکلی ، صوده وکئولده وقلویاتده قابل حل برمادهٔ ملونه اولوب هندن کتیریلور وقلویلرله امتزاج ایدنجه قویو صاری اولور .

صاربلق == صفره‌نك قانه قاریشمه سندن متولد واکثریا قره‌جکر امراضنه مربوط بر مرض ـ که : بکزك ، کوزبیاضنك صارارمه‌سی موجب اولور ؛ یرقان § صاری رنکك منظره‌سی .

صاری صبر == (نباتات) زنبقیه فصیله سندن اولوب ممالك حاره‌یه مخصوص بر نباتدر . اوراقنه اجرا ایدیلن شقلرله بولندن (صبرین) اسمنده بر مادهٔ مؤثره استحصال اولنور . طبابتده و بیطریده مستعملدر . حامض آزوتك تأثیریله آلتون رنکنه مشابه برلون احداث ایدر صنایعده یوك ، ایپك ، پاموق کبی شیلری مختلف رنکلرله بویامق ایچون مستعملدر .

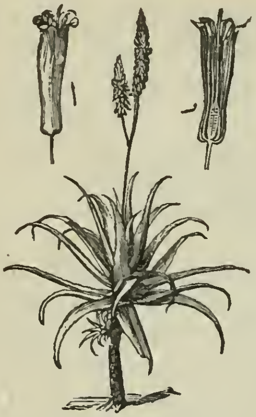

(صاری صبر)

صاریلی == الوانی میاننده صاری رنك اولان .

صاری قنطاریون == ذات الفلقتین شعبه سنك چنطیانیه فصیله سندن بر نباتدر . ممالك معتدله‌ده بولنور .

(صاری قنطاریون)

صاری آصمه قوشی == طبور دوریه دن اسکی آغاجلرك زووه سنده یووه یاپار هر طرفده بولنور بر قوشدر .

(صاری آصمه قوشی)

صاری یونجه == ذات الفلقتین شعبه سندن بقلیه فصیله سنه منسوب چایرلر آره سنده نشو ونما بولور وبالخاصه اکیلیر بر نباتدر .

(صاری یونجه)

صاریق

[ت، م] باش کسوه‌سی اوزرینه صاریلان تولبند ، شال وسائره ، عمامه ، دستار .

بورمه صاریق == قات قات صارلمش صاریق .

صاریغی بورمه == قیوریلمش خوردن یاپیلوب ایچنه دوکلش جویز ویابادم قونیلان برنوع طاتلی .

صاریقلی == باشنده صاریغی اولان ‖ طریق علمیه‌یه منسوب آدم .

صاع [ع، م] کیله‌نك اجزاسندن اولچك ، شنیك ، بیك درهملك نوطی . [جمع : (اصواع) کلیر .]

صاعد [ع، صـ] صعود ایدیجی ، یوقاری قالقیجی ، قالقان : دودصاعد .

صاعقه [ع، م] بربلوطك حامل اولدیغی الکتریقله ارضك سیوری محلرندن جوهرایه انتشار ایدن مغایر جنسلی یعنی منفی الکتریقك امتزاجندن حصوله کلن وزمینه طوغری نزول ایدن شرارهٔ الکتریقیه ، یلدیرم . [جمع : (صواعق) کلیر .]

سپر صاعقه == (پاراتونر) ☛ [سپر] [بو معناده قوللانیلان پاراتونر سپر رعد دیمکدر .]

صاغ [ت،ص] علتدن، مرضدن بری، سالم . صحت وعافیتده بولنان § برحیات، حی، جانلی، زنده § صاف، خالص، غیرمغشوش .

صاغلام = صحیح البدن ‖ قوی، متین .

صاغلاملاشمق = قوی ومحکم اولمق ‖ تأمین اولنمق .

صاغلاملاشدیرمق } **صاغلاملامق** } = قوی ومحکم ایتمك ‖ تأمین ایلمك .

صاغلاملق = صحت، تندرستی ‖ محکملك .

صاغلق ویرمك = خبرومعلومات ویرمك، سمت، محل تعریفنده دخی قوللانیلور .

صاغالمق = ایلشمك، اعادهٔ عافیت ایلمك

صاغ آقچه = آلتون سکه‌نك قیمتی اعتباریله اولان .

باشك صاغ اولسون = مقام تعزیتده قوللانیلور .

صاغلق = دیریلك، زندکانی ‖ صحت وعافیت .

الکزه صاغلق = تقدیروتحسین تعبیری آفرین .

صاغ [ت،ص] (صول) مقابلی، یمین، راست . یوزینی کونشك طوغدیغی جهته چویرن برآدمك جنوب سمتنه مصادف طرفی § انسانك صاغ جهتنه دوشن .

صاغ قول } **صاغ جناح** } = (عسکری) دشمنه متوجه براوردونك صاغ جهتنده‌کی فرقه، مفرزه، قسم عسکری .

صاغ قول اغاسی = بیکباشی ایله یوزباشی آره‌سنده‌کی رتبهٔ عسکریه‌نك منقسم اولدیغی ایکی درجه‌دن بری‌که: صول قول اغاسنه تقدم ایدر . [الیوم یالکز اطبا ایله بحریه واستحکام صنفلرینه مخصوص بررتبه‌در .]

صاغلی صوللی = صاغ وصول طرفی اولان .

صاغلیجاق = حیات، زندکانی ‖ صحت وعافیت .

صاغلیجاقله = صحت وعافیتله (دعادر) .

صاغدیج [ت، ص] دوکونده کلین ویا کوه‌کینك یاننده بولنان، آنلره مراسم ازدواجیه‌یی اوکره‌دن .

صاغدیجلق = صاغدیجك صفت ووظیفه‌سی .

صاغر [ت،ص] قولاغی ایشتمین ویا کوجلکله ایشیدن، اصم § ایچی طولی اولمق حسبیله اوریلنجه سس چیقارمیان § شفافلغی ازاله ایدیلن شی: صاغر جام § (موسیقی) آز ویا بوغوق سس چیقاران .

صاغر تنجره = قولایلقله قیزمیان وحرارتی نقل ایتمین تنجره .

صاغر کاف = نون کبی و فقط ککزدن اوقونان (ك): قاکایجه، قراکاق کبی .

صاغر جیواطه = (بحریه) بر مانعه‌یه تصادفله بریاندن اوبریانه کچه‌مین چیوی .

صاغرلق = قولاغك ایشتمه‌مسی، صمم .

صاغر آیاق = (معماری) کمرلی انشاآتده ایکی ویا اوچ ایاقده برینك ایاقسز اوله‌رق انشا ایدلمسی .

صاغری [ت،س] حیوانك بلیله قویروق صوقومی آره‌سنده‌کی طولغونجه ویوارلاقجه محل § (طوپوغرافیا) برخرقك، برجدولك مائله‌سی .

صاغمال [ت،ص] صاغیلیر، صاغیلان، سودلی، سودی آلنیر (قویون، کچی، اینك، مانده) { (صاغیملی) تعبیری غلط اولسه کرکدر . }

صاغمق [ت،مص] ممه‌یی پارمق اوجلریله صیقوب صیغایه‌رق سودینی چیقارمق، استحلاب § اغفال ایدوب پاره‌سنی آلمق .

صاغمه = صاغمق ماده‌سندن مصدر تخفیفی .

الکم صاغمه = { غلطدر . }

☛ [علائم سماء]

صاغدیرمق = (صاغمق) فعلنی دیکرینه ایفا ایتدیرمك .

صاغیم = صاغمه، استحلاب .

صاغاناق [ت،س] بردن بره کثرتله یاغوب کچن یاغمور § بردن بره کلن شدتلی ضرر .

(صاغاناق)

صاف ـ صافی [ع، ص] صفوت ایله متصف، تمیز، خالص § براق § غل وغشدن عاری .

صافدرون } **صافدل** } = یورکی، قلبی تمیز، غل وغشدن عاری آدم ‖ بون .

صافدرونلق } **صافلق** } = ساده دللك ‖ بونلك .

صافدلانه = صافدل اولانه یاقیشه‌جق صورتده .

صافنات [ع، ـ] ج: (صافن) پك صوی آتلر: صافنات الجیاد .

صاقار [ت.ص] الی یشه‌یر اشماز، هرشیئی قیران، بوزان § اوغورسز، چفته‌لی .

صاقرغه [ت، ـ] قویون وکوپك کبی حیوانلره عارض اولوب اتلرینه کومولورجه‌سنه یاپیشان کوچوك بربوجك .

صاقساغان [ت، ـ] الاجه قارغه . طیور دوریه‌دن اولوب ممالکمزده کثرتله بولنور .

(صاقساغان)

کوچك صاقساغان قوشی = طیور دوریه‌دن برنوع صاقساغاندر .

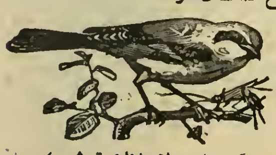

(کوچك صاقساغان قوشی)

(آمریقای جنوبی‌یه مخصوص نوعی)

صاقلامق [ت، مص] كیزله‌مك ، ستر واخفا ایتمك § كتم وانكار ایلمك § بانسته بر وقت ایچون قالدیروب حفظ ایتمك § محافظه ایتمك : جناب حق نظردن صاقلاسون .

صاقلاتمق = صاقلامق فعلنی دیكرینه اجرا ایتدیرمك .

صاقلامه = (صاقلامق) ماده‌سندن مصدر تخفیفی .

صاقلایش = صاقلامه ، كیزله یش ، كتم واخفا .

صاقلانمق = كیزلنمك ، كتم واخفا ایدلمك § قیزوباقادین تستر ایتمك ، اركككدن قاچمق .

صاقلانباج = بر طاقم اوته به بریه صاقلانوب ایچلرندن یالكز بری طرفندن انلر آرانمق صورتیله اوینانیلان چوجق اویونی .

صاقلاتلمق = كیزله‌دلمك ، ستر واخفا ایدلمك .

صاقلی = كیزلی ، مخفی ، مكتوم ، صاقلانلمش § محفوظ § محرمانه .

صاقین ـ صاقون [ت. فم] { صاقنمق ماده‌سندن صیغهٔ امردر } زنهار ، اولیه‌كه : دقت ایت .

صاقینغان [ت، ص] صاقینان ، هرشیدن چكینن ، مجتنب ، محترز .

صاقینمق [ت، مص] چكینمك ، احتراز ، اجتناب ، توقی ایتمك § كندینی كوزتمك ، نفسنی حفظ ووقایه ایلمك .

صاقنمه
صاقنیش } = چكنمه ، احتراز ، اجتناب .

صاقولاوه [ت، ا] (بحریه) باشی قیچی بر خفیف بركی .

صال [ت، ا] یان یانه باغلانوب دكز ، نهر اوزرنده یوزدیریلان بش اون كراسته‌دن عبارت شی ـ كه : سفاین بحریه‌نك الك بسیط واك قدیمیدر .

صالاته [ت، ا] ☛ [سلاته] .

صالاش [ت، ا] میوه ، سبزه وسائره صاتمق اوزره پازارده حالده یاپلمش موقت دكان .

صالاشبوز [ت، ا] بر نوع آستارلق میرلی (سكرك) بز .

صالت [ت، ص] یالكز ، تك ، مجرد ، ساده § آنجق ، شوقدركه .

صالته [ت، ا] كوچكلرك ، یومالرك ، لازلرك كیدكلری بر نوع قیصه جاكت ، چپكن .

صالته [ج، ا] كوچك وكدی كبی حیوانلرك نعایم نتیجه‌سی اوله‌رق ارد ایاقلری اوزرنده طورملری .

صالته [ج، ا] (بحریه) كركین خلاطك بر پارچه قاچیرلمسی § طیشاری صیچرا ، آتلا معناسنه بر قوماندا .

صالته‌دوره = آلابانده‌لردن یونتلارله آواره ایدلمش آغاجلر ـ كه : افراد چیماریوا ایتمك ایچون اولا بونلرك اوزرینه چیقه‌رق امره انتظار ایدرلر .

صالچه [ج، ا] طوماتس صویله وسائر حامضلی شیلرله یاپیلان بر نوع تربیه‌سی .

صالح [ع، ص] صلاح ایله متصف اولان ، اعمال حسنه صاحبی ، اهل تقوی § موافق ، مساعد ، الویرشلی ، یارار : انشاالله صالح كراسته .

اعمال صالحه = دیناً مقبول وممدوح اولان ایشلر .

صالحات = جـ : (صالحه) ، خیروحسنات صاحبی مسلمان قادینلر .

صالدیرمق [ت، مص] برینك اوزرینه آتلمق ، هجوم ایتمك § بیچاق كبی شیلری حواله ایتمك .

صالغین [ت ص] صالدیران ، هجوم ایدن § هركسه كچن ، سرایت ایدن ، مستولی .

صالقیم [ت، ا] اوزوم ، خرما كبی بر چوغی بر صاپده بولنان میوه ، عنقود § بوصورتله اولان چیچك § (بحریه) یلكن بزندن بر طربریه موضوع واوزدی خلاطه صارلمش اوفاق دانه‌لردن عبارت صرمی ـ كه : اسكی طوبلرده استعمال اولنوردی § آقاقیا آغاجی .

(صالقیم)

صالقیم آغاجی = ذات الفلقتین شعبه‌سنك بقلیه فصیله‌سندن بر شجیره‌در . اوراق متقابل ، اغصانی دیكنلی اولوب چیچكاری ارسلان آغزینه مشابهدر . مائی وبیاض چیچكلی نوعلری واردر .

(صالقیم آغاجی)

صالقیم سوگوت = (نباتات) داللری اشاغی‌یه دوغری صارقان سوكوت آغاجی . ☛ [سكوت] .

صالقیم صاچاق = بر قاچی برلكده متعدد یرلردن صالانان شی ، پریشان‌لمش پارچه‌لری صارقان شی .

صالقیم كوبه = اوزون كوبه .

صاللامق [ت، مص] ال ایله بر طرفندن طوته‌رق بر شیئی ایلری یه كری یه ویا صاغه ، صوله ویاخود اشاغی ، یوقاری بر قاچ كره قیملداتمق ، تحریك ایتمك § برمقصدك تفهیمی ایچون ال وباش كبی اعضادن برینی حركت ایتدیرمك § تأخیر وتعویق ایتمك ، وعد ایله اویالاندیرمق .

صاللاندیرمق = برشیئی صلب ایتمك ، آصمق ، آصیلی بر قمق .

صاللانمق = (صاللامق) ماده‌سندن فعل لازم § سقوط ایتمك اوزره اولمق § خرامان اولمق ، یورودركن صاغه صوله تمایل ایتمك .

صاللامه = (صاللامق) ماده‌سندن مصدر تخفیفی .

صاللانمه = قیملدانمه ، حركت ایتمه § خرام § آصلمه .

صاللانیش = صاللانمه § خرام .

باش صاللامق = مخاطبنك سوزینی قوانی طوعاً ویا كرهاً تصدیق ایتمه .

قاووق صاللامق = مداهنه ایتمك .

صاللاماق = اهمیت ویرمه‌مك ، صایوب اعتبار ایتمه‌مك .

صاللاباش = بلااختیار باشی صاللایان .

صالاپانی = صایغیسز ، مناسبتسز ، ملاحظه‌سز اوله‌رق سوز سویلاین ویا ایشه قاریشان .

صالمایره [ت ، س] (بحریه) خلاط تللرندن صاچ کبی اوریلی قوردون .

صالمق [ت ، مص] قومق ، براقمق ، وضع و القا ایتمك § ایلری‌یه سورمك § (آغاج حقنده) دال بوداق ، کوك پیدا ایتمك § (قوغه‌زاه‌شالی حقنده) ایپله اوزاتمق ، آصمق § (حیوان حقنده) باشنی بوش براقمق ، کندی حاله ترك ایتمك § هجوم ایتمك .

صالمه = (صالمق) ماده‌سندن مصدر تخفیفی § باشی بوش کزن حیوان § برنوع مدیه‌لی پلاو .

صالندی [ت ، س] حرکت ، تموج § طالغه ، تلاطم .

صالنجاق [ت ، س] اکلنجه مقصدیله اوزرینه بنوب صاللانمق ایچون ایکی اوجندن برآغاج داله ویا ثابت بر محله اوزون بر اورغان باغلانمش آغاج پارچه‌سی § کوچوك چوجقلری اویوتمق ایچون ایکی اوجلرندن برر حلقه‌یه ویاآغاجه باغلانمش ایپدن یتاق .

صالون [ج ، س] (Salon) خانه‌نك مسافر قبولنه مخصوص اك بیوك ، اك مزین اوطه‌سی ، باش اوطه § سرکی محلی ، خصوصی موزه § بیوك شمندوفر موقفلرنده یولجیلرك قطارك وقت حرکتنه انتظاراً اوطورملرینه تخصیص ایدیلمن بیوك دائره § واپورلرده یولجیلرك ایستدکاری زمان اوطوره بیلملری ایچون تخصیص ایدلمش عمومی قماره § رسومات دائره‌لرنده یولجی اشیاسنك معاینه اولندیغی محل .

صالون آدمی = دقائق آداب موانست ومعاشرته واقف اولان ، کبار مجلسلرینه کیروب چیقمه‌نك اصول وقواعدینی واورالرده جاری ومرعی مراسمی بیلن آدم § نازك ، تربیه‌لی ظریف کیمسه .

صالون سیغاره‌سی = زیوانه‌سی سیغاره‌سی اوزونلغنده اولان و برنجی نوع توتوندن یاپیلان برجنس مزین سیغاره .

صاله [ج ، س] {Salle} صفه ، دیوانخانه .

صالی [ت ، س] بازارهفته‌باشی عدایدلدیکنه کوره هفته‌نك اوچنجی کونی ، بازار ایرتسی تعقیب ایدن کون ، یوم الثلثاء .

صالیانغوز [ج ، س] حیوانات نامیه‌دن قبوقلی سومکلی بوجك ، حلزون دنیلان حیوانجق که : کزدیکی زمان مسکنی اولان قبوغنی صرتنه آله‌رق یورور و بر شیدن احتراز ایدنجه قبوغنك ایچنه کیروب صاقلانیر ☜ [سومکلی بوجك]

صالیوریمك [ت ، مص] طوتلمش ، ضبط وربط اولنمش شیئی براقمق ، قورتارمق § محبوسی محبسدن چیقارمق ، اخلای سبیل § (صقال حقنده) تراش ایتمیوب اوزاتمق ، انتجاء § طوتمه‌میوب براقمق ، قاچیرمق § مانع اولمامق § (حیوان حقنده) باشنی چکمه‌مك ، درت نعل ایله قوشدیرمق § کندی حاله براقمق § چویك ، چالاك اولمامق .

صالیه [ج ، س] (بحریه) ایچری‌ویاطیشاری سورمك ، چکمك .

صالیه‌فوره = (بحریه) بوسه زنجیری .

صامت [ع ، ص] سسی چیقمیان ، ساکت ، خاموش .

صامسه [ت ، س] بقلوا انواعندن طاتلی .

صان [ت ، س] شان ، شهرت .

صانلی = شانلی ، شهرتلی .

صانجمق [ت ، مص] صاپلامق ، صوقمق ، باتیرمق § سیوری اوجلی بر شیئی دیکمك ، رکز ایتمك .

صانجدیرمق = (صانجمق) فعلی دیکرینه اجرا ایتدیرمك .

صانجلمق = صاپلانمق ، باتیراق صوقلمق § رکز ایدلمك .

صانجی [ت ، س] کسکین آغری ، صیزی § قارن آغریسی .

صانجی دگنکی = ضربه‌سیله آتلك صانجیسنی ازاله ایلدیکی زعم اولنان قرمزی قابوقلی برجنس آغاج .

صانجیلانمق = صانجی‌یه ، قارن آغریسنه طوتلمق .

صانجیمق = آغریمق ، صیزلامق .

صانساز [ت ، س] ☜ [صاکسار] ویا [صکسار] .

صانع [ع ، ص] یاپیجی ، اعمال ایدیجی § صانع کائنات اولان جناب حق .

صانع حقیقی = هرشیئك فاعل حقیقیسی اولان جناب حق § (فقه) بر شیئی صنعت اثری اوله‌رق وجوده کتیرن کیمسه .

صانکه [ت ، د] ادات تشبیهدر ؛ مثلا : کویا ، یعنی § ادات احتمال : فرضا ، بالفرض .

صانمق [ت ، مص] ظن ایتمك § فرض وقیاس ایتمك .

صاوات [ت ، س] (سوادن محرفدر) کوموش اوزرینه یاپیلان قره قلم نقشلر .

صاواتلی = اوزرینه صاوات اورلمش کوموش اوانی .

صاواش [ت ، س] غوغا ، نزاع ، منازعه ، جدال .

صاواشمق = غوغا ، منازعه ایتمك .

صاواق [ت ، س] صومقسمی ، تقسیمی ، صوبك تقسیم اولندیغی محلده اوستی اورتولی ، لوله‌لی حوض .

صاورمق [ت ، مص] هوالندیره‌رق قاریشدیرمق § خرمنده صمانله قاریشیق حبوباتی کورکله هوایه آتوب دانه‌لرینی آیرمق § سیغاره دومانی چکوب اوفله‌مك § یالاندن اوکونمك .

صاورلمق = هوالندیریله‌رق قاریشدیرلمق .

کوانی صاورمق = محو وتدمیر ایتمك .

صاوروق [ت ، ص] ملاحظه‌سز حرکت ایدن .

صاوسه‌لامق [ت ، مص] آوتمق ، تأخیر وتعویق ایتمك .

صاوشمق [ت ، مص] کیزلیجه قاچمق ، یان چیزمك . § کچمك ، مندفع اولمق .

صاوشدیرمق = کچیرمك ، کچشدیرمك ، مندفع ایتمك

صاوشدیرلمق = کچشدیرلمك ، دفع ایدلمك .

صاومق [ت ، مص] دفع وطرد ایتمك § کچیرمك ، اللاتمق § نزکانه دفع ایتمك .

باشدن صاومق = اوزرندن آتمق ، بر ایشی اهمیت ویرمیه‌رك یاپمق ‖ دفع ایتمك .

صاتوب صاومق = تکمیل صاتمق .

صاومه = صاومق ماده‌سندن مصدر تخفیفی .

صاودیرمق = کچیرتمك ، دفع ایتدیرمك § طارد ایتدیرمك .

صاولمق = صاقنوب بر طرفه چکمك . [چکیل ، یول ویر ، دستور ، وارده معناسنه اولان (صاویل) بونك امر صیغه‌سیدر .]

صاهِل [ع،ص] کشنه‌یجی ، کشنه‌ین .

صایغی [ت،ا] صایی § حزم واحتیاط § حرمت و اعتبار § خاطر شناسلق § ادب ، پروا .

صایغیسز = (ص) ملاحظه‌سز ، احتیاطسز || حرمت ورعایت ایتمین || خاطر ناشناس || بی‌ادب ، بی‌پروا .

صایغیسزلق = ملاحظه‌سزلك || حرمتسزلك || خاطرناشناسلق || پروامزلك .

صایغیلی = صایغیسی اولان ، ملاحظه‌لی ، احتیاطلی || خاطرشناس || مؤدب || محترز ، مجتنب || برشیئك هرجهتنی دوشونن .

صایقلامَق [ت،مص] اویقوده ویا حما خسته‌لغنده آیوق صایوق سویلمك ، هذیان ایتمك § برشیئی چوق دوشونمك .

صایقلامه = (صایقلامق) ماده‌سندن مصدر تخفیفی .

صایمَق [ت،مص] تعداد وحساب ایتمك § محسوب ایتمك ، داخل حساب ایلمك § عد واعتبار ایتمك ، مقبول ومعتبر طوتمق § (کوچوك بیوکه) حرمت وتعظیم ایتمك § اهمیت ویرمك .

صایمه = (صایمق) ماده‌سندن مصدر تخفیفی .

صایش = صایه ، حرمت ، اعتبار § تعداد .

صایمازلق = (صایمامازلق غلطدر) اهمیت ویرمه‌مك ، حرمت ورعایت ایتمامك .

خاطر صایمق = حقوقه ، خاطره رعایت ایتمك .

صایدیرمق = (صایمق) فعلنی دیگره اجرا ایتدیرمك .

پوستکی صایمق = مالایعنی ایشله مشغول اولمق .

پوستکی صایدیرمق = بربی مالایعنی ایشله مشغول ایتمك .

صایلمق = تعداد ایدلمك § محسوب اولنمق || عد واعتبار اولنمق ، مقبول طوتلمق || مرعی الخاطر اولمق || مظهر حرمت اولمق .

صایشمق = متقابلاً حساب کورمك ، اوده‌شمك .

صاپوان ـ صیوان [ت،ا] اتك کبی شیلرك اطرافنه قونیلان آیرمه‌لی سوس .

صایی [ت،ا] عدد ، رقم § تعداد ، شمار § حساب .

صاییسز = عدد ومقداری معلوم اولمایان ، صاییلمامش ، حسابسز || بیشمار ، لایعد ، صاییله‌ماز .

صاییلی = (ص) صایلمش ، معدود || معین || محدود || معروف ، مشهور : صاییلی کون .

صاد مفتوحه

صَب [ع،مص] صویوبق شیئی دوکمك ، دوکلك ، بوشاتمق ، بوشاداق .

صَبا [ع،ا] شرق شمالیدن اسن خفیف لطیف روزکاره [جمعی : (صبوات)] کاییرسه‌ده لسانمزده غیر مستعملدر .]

صبا رفتار = (اکثریا آت وصفنده اولور) سریع السیر ، چابوق ، سرعتلی یورویان .

صَبابَت [ع مص] عاشقلق ، محبت .

صَباح [ع،ا] (مساء) مقابلی ، کون ابتداسی ، طاك یری آغارمسندن قبا قوشلق وقتنه قدر اولان زمان .

صباح اقشام = صبق صبق ، لاینقطع .

اقشامه صباحه = پك یاقین زمانده معناسنه‌در .

صباح الخیر = آتك آلنندن بورننه قدر امتداد ایدن بیاضلق .

علی الصباح ، صباحلین = صباح وقتنك ابتداسنده ، پك ایرکن .

صباحگاه = صباح وقتی ، بامداد .

صباحلاتمق = صباحه یتشدیرمك .

صباحلامق = صباحه قدر اویومامق § کیجه‌یی کچیرمك .

فلان محلده صباحلامق = کیجه‌یی اوراده کچیرمك .

نرده اقشام اوراده صباح ایتمك = خانه بردوشلق ، سرسریلك § دوریشلك .

صَباحَت [ع،مص] کوزللك ، دلبرلك ، حسن وجمال .

صَبّار [ع،ص] زیاده صبور ، صبری چوق اولان .

صَبارَت [ع،مص] (کفالت) ایله مترادفدر .

صَبّاغ [ع،ص] بویاجی ، بویایان .

صَباوَت [ع،مص] صبیلك ، چوجقلق .

صَبایا [ع،ا] کوچوك قیز معناسنه اولان (صبیه) نك جمعی .

صَبر [ع،ا] شدائد ولذائذه ضبط نفس § وتوقعی منتظر احواله قارشی عجله ایتمیوب تمکینلی طاورانمق .

صبرلی = صبر ایدن ، صبور .

صبرسز = صبر وتحمل ایده‌مین § عجول ، مقلاشی .

صَبِر [ع،ا] (نباتات) زنبقیه فصیله‌سندن بعض نباتاتك کثیف ولحمی اوراقندن استخراج اولنان بر مادهٔ مخصوصه ـ که : طعمی غایت آجیدر . بویاجیلقده وصنایع سائره‌ده استعمال ایدلدیکی کبی مادهٔ صفرائیه‌یی تزیید خاصه‌سنه مالك اولمسندن طولایی مسهل مقامنده اوله‌رق بیطارده‌دخی قوللانیلور : صاری صبر ، صبر قنبی ، صبر کبدی .

صبرقنبی = ذات الفلقتین شعبه‌سنك نرجیسیه فصیله‌سنه منسوب اولوب آمریقاده انواعی واردر .

(صبر قنبی)

صبغ [ع، مصـ] بویامق، بویاتمق § (طب.) جذور، اوراق، قشر وازهار کبی بعض اقسام نباتیه‌دن کثول و اثر ایله یاپیلان ادویه .

صبوح [ع ـ] صباحلین صاغیلان سود، صباح وقتی ایچیلن شراب § کیجه‌دن صباحه قالان باده .

صبور [ع ـ] (صبار) ایله مترادفدر . چوق صبرلی § عصاة عباد حقنده انتقامی تعجیل بیورمیان جناب حق

صبی [ع ـ] هنوز ممه‌دن کسلمه‌مش ارکك چوجق § (حقوق) اوج یاشنی اکمال ایتمه‌ین ارکك چوجق . [مؤنثی: (صبیه) ، جمع : صبیان) کلیر .]

صبیح [ع ـ] صباحت صاحبی، صاحب حسن وجمال اولان ، کوزل ، دلبر ، شیرین ، لطیف .

صح [ع فعل] علامت تصدیق که : قیود و اوراقك صحت و حقیقتنی تصدیق ایچون بیوك مأمورطرفندن چکیلور براشارتدر § سوره‌دن طی ایدلك اوزره چیزیلن عباره‌نك ابقاسی مطلوب اولدیغی تقدیرده اوزرینه چکیلان اشارت .

صح چکمك = اوراق و دفتر زیرینه صح اشارتی قویمق || چیزلمش عباره‌نك ابقاسنی التزام! اوزرینه صح اشارتی یازمق

صحائف [ع ـ] جـ : (صحیفه) .

صحابت [ع، مصـ] صاحب چیقمه § حمایه ومدافعه ایتمه ، یاردم ایتمه .

صحابی [ع ـ] اصحاب کرامدن اولان ذات ، رسول اکرم (صلعم) افندمزك دیدار انورلرینی کورمك ومصاحبت سنیه‌لری ایله مشرف اولمق سعادتنه مظهر اولان مؤمن . [مؤنثی : (صحابیه) در .]

صحابه [ع ـ] اصحاب کرامدن هر بری . (صحابی)

صحاری ـ صحارا [ع ـ] جـ : (صحرا) .

صحاره [ت ـ] مشین ویا دری قابلی یولجی صندیغی .

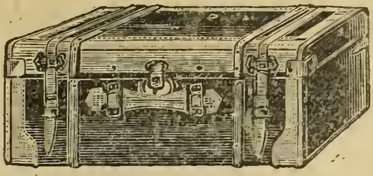

(صحاره)

صحاف [ع ـ] کتاب آلوب صاتان آدم، کتابجی .

صحراء [ع ـ] دوز اراضی ، اووه ، چول ، بیابان ، اوتسز وصوسز اراضئ وسیعه : صحرای کبیر .

صحراطوبی = متعدد حیوانلرله تکرلك اوزرنده چکدیریلن طوپ . [اصلاحه]

صحراطوبجیسی = سیار طوبجی .

صحرانشین = بدوی ، بدویلر .

صحرائی = صحرایه ، آییره ، اوویه منسوب ومتعلق .

صحل [ع ـ] (طب) سس بوغوقلغی .

صحن [ع ـ] مکانك اورته‌سی ، اورته یر § خانه‌نك اورته‌سنده آچیقلق، حولی § اویوق ، بوش یر § ذیل .

صحن اذن = قولاغك اویوغی .
[صمع]

صحن ثمان = سکز مدرسه معناسیله فاتح دار العلومی .

صحنین = چفته ذیل .

صحن [ت ، ـ] درونده طعام قونیلان باقر قاب که : تبسانلی اولور . [درینجه‌سنه طاس دینور .]

صحناق [ت ـ] (معماری) نردبانك دوندیکی یرده ویا اشاغیدن بر ایکی قدمه چیقلدقدن صوکره بر سان کنیش ومربع الشکل یاپیلمق § صحن وضعنه مخصوص محل .

صحنه [ع ـ] تیاتروده اویونجیلرك اویون اوینادقلری محل مخصوص .

صحو [ع، مصـ] آیلمه، آیقلمق § (طب) خسته افاقت بولوب کندینه کله .

صحیح [ع ، مصـ] صحت ایله متصف اولان ، کرچك ، دوغری ، بحق. § علت ومرضدن سالم § خالص ، قصورسز ، عیبسز .

صحیحاً = کرچکدن ، حقیقة ، جداً ، صحیح اولارق .

صحیحلشدیرمك = کرچکدن یاپمق ، کرچکه چویرمك .

صحیحلشمك = کرچك چیقمق ، تحقق، تبین ایتمك .

ورقهٔ صحیحه = اولاری پول مقامنده قوللانیلان تمغالی ورقه .

صحیفه [ع ـ] کتاب یاپراغنك ویا هر درلو کاغدك بریوزی . [جمع : (صحائف) کلیر .]

صخره [ع ـ] پك بیوك طاش ، قیا § معادن علمنك حال طبیعیده بولنان پارچه‌لری ، کتله‌لری . [جمع : (صخور) کلیر .]

صخرة الله = بیت مقدسده تقدیس ایدیلن مشهور بر طاش .

صد [فا عد] یوز ، طقسان طقوزدن صکره کلان عدد ، (١٠٠)، مائه .

صدبار = یوز کره .

صدپا = یوز آیاقلی اولان § حشراتدن بعض بوجکلر .

صدپاره = یوز پارچه || پارچه پارچه، ریزه ، ریزه .

صدبرك = یوزیاپراقلی ظن ایدیلان قاتمرلی ومقبول برجنس کل . [کل]

صدهزار = یوزبیك کره || یوزبیك .

صدا [ع ـ] مطلقا سس ، آواز § (حکمت) صوتك برحائله انعکاس ایله کیری دونمسی حادثه‌سی .

برهجالی صدا = (موسیقی) صوتك بر هجانك انعکاس ایتمسندن متولد صدا .

متعددهجالی صدا = (موسیقی) صوتك هجالرینك انعکاسندن متحصل صدا .

صدای بسیط = صوتك برکره تکراری .

صدای مرکب = صوتك متعدد دفعه‌لر تکراری ، تکرری . [1]

عکس صدا = طاغ جوارنده ویا بر ابنیه آلتنده چیقاریلان صوتك عکس ایله تکرر ایتمسی ، یانقی .

صدا اشارتی = (بحریه) سیسلی هواده چاك ودودوك وسائر سسلی آلات مخصوصه ایله ویریلان اشارت .

---

[1] انعکاسده (وودستاد) دنیلان محلده عین صوت یکرمی کره تکرار ایدر .

دوران دم

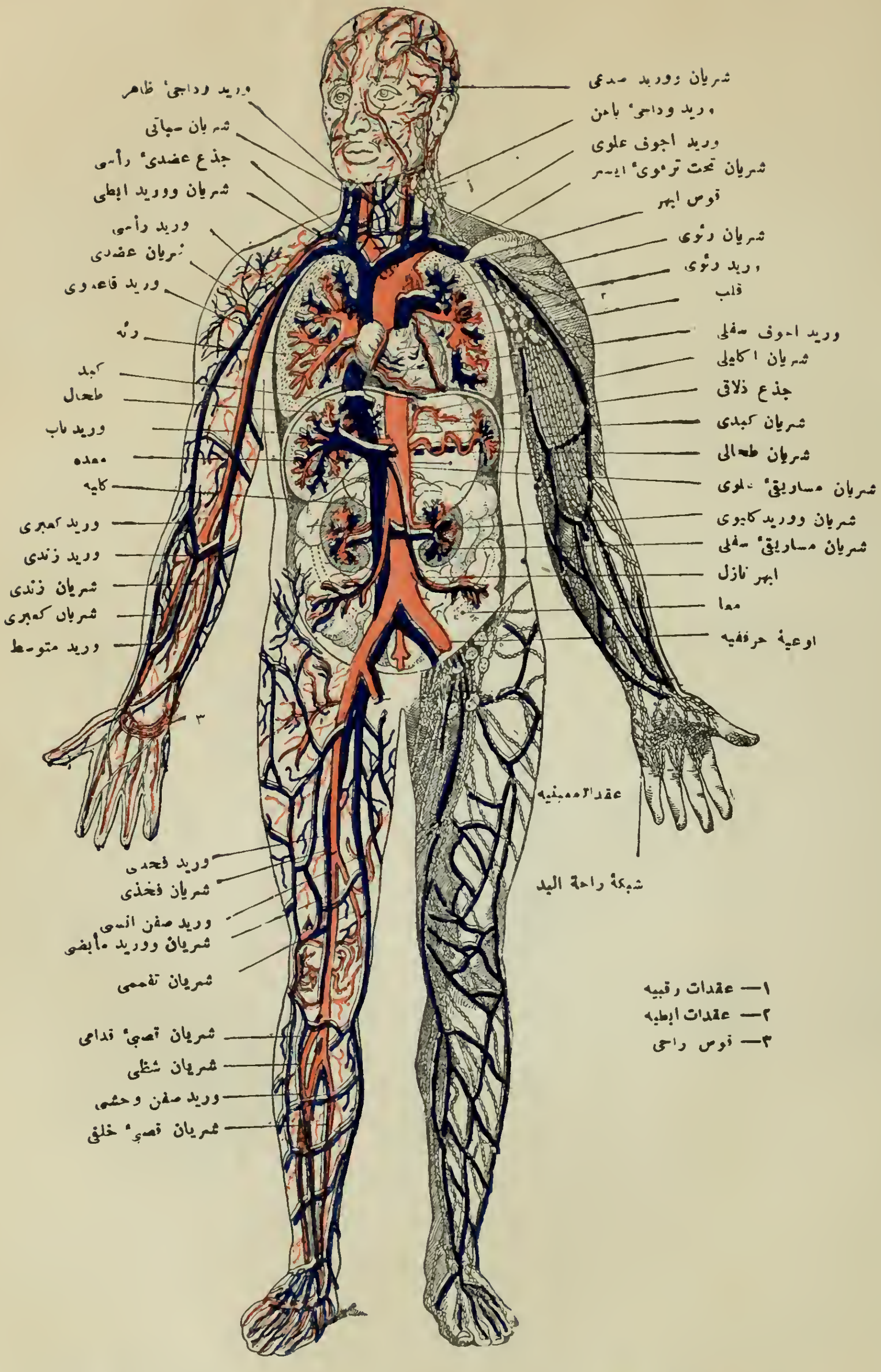

(مطبعهٔ امپخانهٔ جهان)

رسملی قاموس عثمانی صحیفه ٤٥٧ یه عائددر .

صدانويس = [فونوغراف]، [بانكنويس]، [غراموفون] .

صداسز = سس چيقمايان، سسسز .

سسسز صداسز = ساكت، ساكن، اوصلو

صدالى = سسلى، صداسى اولان .

صَدارَتْ [ع، مص] صدراعظملق مقامِ ساميسى، رياست وكلاء § صدراعظملق صفت ساميهسى: صدارت عظمى.

صدارتپناهى = ذات سامئ صدر اعظمى، وزير اعظم § علميه پايهسندن روم ايلى وياناطولى قاضيعسكرلكى .

صَداقَتْ [ع، مص] دوغريلق، يورك دوغريلغى § صميمى دوستلق، محبت، دوستلقده ثبات § حق نعمتى اونوتميان، لطف ونعمته قارشى حس منتدارى طاشيمق، مقتضيات عبوديت .

صداقتلى = (ص) صداقتله متصف اولان، صاحب صداقت .

صَدَدْ [ع، س] كلامدن مقصود اولان ماده، مقصد، مرام، مبحوث عنه، مطلب § لاقردى صرهسى .

صَدْر [ع، س] هر شيئك مقدمى، اعلاسى، اولاسى، باش طرفى § كوكس، بر، سينه، وجود انسانينك اوك طرفنه يعنى باش ايله قارنك آره سنه مصادف قطعهسى كه: رئتين ايله قلبك موضوع بولنديغى جوفدن عبارتدر § مجلسك، اوطهنك، صالونك اك معتبر اولان محلى (صفِ نعال) مقابلى . [(صدير) بوندن غلطدر .] § (ادبيات) نثرده بر فقرهنك ايلك جملهسى، شعرده بر بيتك مصرع اولنك نصف اولى § يورك، قلب، خاطر: «علم صدورده در، سطورده دكل»

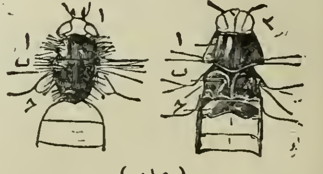

(صدر)

١ — حشرات ذوالجناحين صدرى، ٢ — حشرات مغطى الجناح صدرى، (ا — قسم ابتدائئ صدر، ب — قسم متوسط صدر، ج — قسم خلفئ صدر .)

صدره شفا ويرمك = قلبى تطييب و تسرير ايلمك .

صدر عالى } = مجلس مخصوص وكلا رئيسى، ذات سامئ صدارتپناهى .
صدر اعظم }

جوشن صدرى = زرهك عظم قص اوزرينه كلن قسمى .

صدرنشين = مجلسك، اوطهنك اك يوقاريسنده اوطوران، رئيس .

صدرى = (طب) (كوكس) ه متعلق ومنسوب اولان § بلغملرى سوكديريجى وكوكس يومشادبجى اولان ادويهدن هر برى .

صدريه = (صدرى) نك مؤنثى . [تركيبده يعنى بر موصوف مؤنثه صفت اولهرق قوللانيلور: ادويهٔ صدريه، امراض صدريه .]

صدرين = (علميه) روم ايلى واناطولى قاضيعسكرلكى .

صَدَفْ [ع، س] ايچندن اينجو چيقان بر نوع ميديه ويا استريديه قابوغى كه: تزييناتده مستعملدر § بو قابوقدن معمول ويا انكله مزين اوانى: صدف قونسول، صدف چكمجه .

صدف اوتى = ذات لفافتين شعبهسندن متقابل الاوراق بر نبات اولوب مطحث كبى مستعملدر .

(صدف اوتى)

صدفچه = صدفك كوچوكى || صدفه مشابه اولان .

صدفه = بر چفتدن عبارت اولان صدفك بر تك قابوغى || قولاغك خارجدهكى اويوغى كه: اورته سنده قولاق دليكى بولنور .

صدفى = صدفه منسوب، صدف قبيلهسندن اولان || صدف رنك ومنظرهسنده اولان .

صدفهٔ اذنيه = (طب) قولاغك اقسامندن يومشاق، الاستيقى، ايچى واورتهسنده قنات اذنيهنك دليكى بولنان اويوق قسم كه: اصواتى جمع خدمت ايدن قسم خارجى يى تشكيل ايلر . [سمع]

صَدَقه [ع، س] فى سبيل الله ارباب احتياجه، فقرايه ويريلان شى § (تاريخ) مصر معارنده فقراء مسلمين ايچون جمع وجبايت ايديلن زكات § (فقه) ثواب ايچون عبده اولنان مال . [جمعى: (صدقات) كلير .]

ارض صدقه = (اراضئ عشريه) نك نام ديكرى .

صَدْمَه [ع، مص] چارپمه، طوقوشمه، ايكيسى بر برينه چارپمه § انسانك احوال ماديه ومعنويهسنى دوچار تزلزل ايدين ناكهظهور وقوعات § (كيميا) پاتلامه .

صدمهٔ منعكسه = (حكمت) بر تأثيرى متعاقب انك ضدينه، عكس جهتدن ظهور ايدن تأثير كه: بوكا (صدمهٔ متقابله) دخى دينور .

صَديدْ [ع، س] (طب) قتاطيعتده ورخيم جروحدن سيلان ايدن قيح .

صديد سرطانى = سرطان دنيلان يارهدن سيلان ايدن اغا قوقولى قيح .

صَديقْ [ع، ص] حقيقى، جدى دوست § راستكو، طوغرى سوزلى آدم .

صَراحَتْ [ع، مص] كلامك مآل ومؤداسى واضح وآچيق اولمسى، سوزده، عبارهده آچيقلق، التباسدن آزادهلك .

صراحتلى = صريح، آچيق، واضح، مآلى اكلاشيلور اولان .

صراحةً = آچيق اولهرق، آچيقدن، ظاهراً، كتم واخفا ايتمكسزين .

صَراصِر [ع، س] جمع: صرصر . پك شدتلى، كورولديلى روزكارلر .

صَراغوشْ [ت، س] اسماك ذو الجنحادن قاقانه مشابه بر نوع بالقدر .

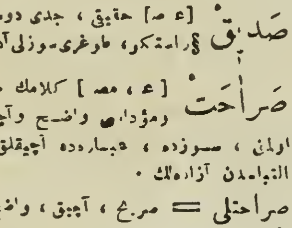

(صراغوس بالغى)

صَرّافْ [ع، ص] فرقله آقچه بوزان، فائضله آقچه اقراض ايدن آدم § بانكر، معاملات اقتصاديهده بولنان اهل تجارت .

صرافيه = پاره بوزار ايكن صرافك آلديغى فرق، اجرت، پاش .

صرافلق = صرافك مال و صنعتی || صرافیه.

كوشه صرافی = یالكز پاره بوزمغله مشغول آدم.

آدم صرافی = آدمك ایيسی، كوتوسنی اكلایان، فرق و تمییز ایدن.

سوز صرافی = كوزل سوز سویلاین، سویلنمش سوزلرك ایيسی، كوتوسنی فرق و تمییز ایدن آدم، سخن سنج.

صَرْب [ت.ص] [صارپ].

صَرح [ع.س] كوشك، قصر.

صَرصَر [ع.ص] پك شدتلی، كوراتیلی روزكار || باد صرصر، ریح صرصر.

التهاب خنجرهٔ صرصریه = (طب) كوچوك چوجقلره عارض اولور بر نوع غیرتلاق خسته‌لغی كه: مریض بوغولور كبی برحال اخذ ایدر.

صَرْعَه [ع.س] (طب) امراض عصبیه‌نك نوروز دیلن قسمندن و اختلاجات متراجحه و قویه ایله متصف و وقت وقت كلن بر مرض اولوب حمله زماننده مریض اولدیغی یره دوشر و حسی كاملاً معطل اولور.

صرعه‌لی = صرعه علتنه مبتلا اولان.

صرعی = صرعه‌یه منسوب و متعلق.

صَرْف [ع.مص] خرج ایتمك، ایدلمك، مصرف ایتمك § (فقه) نقدی نقده بیع ایتمك، پاره بوزمق § چویرمك دوندرمك: صرف نظر || وز كچمك § استعمال § استهلاك [بومعنالره كوره جمعی: (صرفیات) كلیر]. § الفاظك صور و هیأت و اشتقاق و تبدلاتنه متعلق اصول و قواعددن باحث علم معروف § بو علمه متعلق كتاب. [بومعناده جمعی: (صروف) كلیر].

صرفی = علم صرفه عائد و متعلق.

صرفیون = علم صرف ایله اوغراشانلر.

صَرْفه [ع.س] منازل قمردن بری.

صَرْفیات [ع.س] خرج ایتمك معناسنه اولان (صرف) ك جمعی: صرفیات واقعه.

صَریح [ع.ص] صراحتلی، آچیق، واضح، آشكار. [جمعی: (صرائح) كلیر].

صَریر [ع.س] غجیردی، قاپو قلم كبی شیلرك چیقاردیغی سس.

صَعْب [ع.ص] كوچ، زور، چتین، عسیر، مشكل. § قوتلی، زورلی.

صعب المرور = (اك ترابایاجتین طاغلره وصف اولور) كچلمسی، اشلمسی مشكل، عسیر اولان.

صعب الفهم = اكلاشلمسی كوچ اولان.

صعب الحصول = حصولی دشوار اولان.

صَعْقه [ع.مص] (طب) بایلمه، بایغنلق.

صَعْوه [ع.س] قویروق صاللایان اسمیله معروف قوش.

صَعید [ع.س] یوكسك طرف، مملكت علیا: صعید مصر.

صَغائر [ع.س] كوچوك كناه معناسنه اولان (صغیره) نك جمعی.

صَغیر [ع.ص] كوچوك، اوفاق، خرده § بلوغه ایرمه‌مش، وصی‌یه محتاج چوجق. [مؤنثی (صغیره) جمعی: (صغار) كلیر].

صغیر ممیز = (فقه) بیع و شرایی فهم ایدن، بیعك سالب، شرانك جالب ملكیت اولدیغنی بیلن، غبنی، غبن فاحشدن تمییز ایلاین چوجق.

صغیر غیر ممیز = (فقه) بیع و شرایی فهم ایتمین، بیعك سالب، شرانك جالب ملكیت اولدیغنی بیلمین، غبنی، غبن فاحشدن تمییز ایده‌مین چوجق.

صَغیره [ع.س] (صغیر) ك مؤنثی § كوچك كناه، زنا، قتل، سرقت كبی كبائردن اولمیان اثم.

صَفّ [ع.س] برچیزیده دیزلمش شیلرك هیئت مجموعه‌سی، دیزی، سیره، سلك. § برصره‌یه دیزلمش جماعت انسانیه. [جمعی: (صفوف) كلیر].

صف بسته = صف باغلامش، صره اوزره دیزلمش اولان.

صف حرب = خط حربی تشكیل ایدن عسكر دیزیسی.

صف صف = صره صره.

صف نعال = (صدر) مقابلی اولوب بر علمك اك آشاغی یری، آیاق قابلرك چیقارلدیغی محله قریب یر.

صف شكاف = عسكر صفنی یاران، جسور، قهرمان.

صَفاء [ع.س] صافلق، كدورسزلك، كوكل شنلكی.

صفا كلدیكز = خوش كلدیكز (تعبیرات مهماننوازانه دندر).

صفابخش = صفا ویریجی، اكلندیریجی.

صَفائح [ع.س] ج: (صفیحه).

صَفح [ع.مص] یوز چویرمه، باغشلامه، عفو.

صَفحه [ع.س] بر شیئك یوزی، دوزیوزی، وجه، سطح مستوی § دیرینلكی آز، اكوزیاده تخته و یا معدنی لوحه، یوفقه.

صَفْدَر [فا.ص] دشمن صفلرینی یرتیجی، شجیع معناسنه اولهرق وصف تركیبیدر. [صف ایله (دریدن) مصدرندن مشتق (در) دن مركبدر].

صفدرانه = صفدره، شجیعه لایق صورتده، بهادرانه، جسورانه.

صفدری = صفدره منسوب.

صَفَر [ع.س] سنهٔ قمریهٔ عربیه‌نك ایكنجی آیی. مختصر تاریخلرده (ص) ایله كوستریلور: ص سنه ۱۳۲۴.

صَفْراء [ع.س] (طب) قره جكرده حجرات كبدیه‌نك محصول افرازی اولوب اوده كیسه‌سنده (كیسهٔ صفراویه) تراكم و اورادن ده اینجه باغرصاقلرك قسم علویسنه سیلان ایدن قلوی، لزوجتلی، یشیل رنكلی، آجی طعملی بر مایعدر كه: وظیفه‌سی مواد شحمیه‌یی (یاغلی شیلری) قسماً حل و سوبیه حالنه افراغ ایتمكدن عبارتدر. یعنی مواد شحمیه‌یی صابونلاشدیرر. § طبیعت قدیمه‌ده اخلاط اربعه‌دن بری.

صفرا قبارمق = باش دونمك، معده بولانمق.

صفرالی = صفراسی زیاده، غالب اولان، دائماً باشی دونن، صالالندیدن معده‌سی بولانان.

صفراوی = صفرایه منسوب || وظیفهٔ كبدك وظائف اعضاء سائره‌یه غلبه‌سندن حاصل اولان مزاج.

صَفْرَه [ت، ـ] (بحریه) محافظهٔ موازنت ایچون کمینک ـنتنه‌سنه قونیلان معدن ، قرم وسائره کبی آغرلق . (سفائن جدیده‌ده صفره مقامنه قائم اولمق اوزره صو صهریجلری مستعملدر .)

صَفْصاف [ع، ـ] (نباتات) سوکوت آغاجی ، آقچه سوکوت .

حامض صفصاف = مضاد تعفن بر ماده اولوب صفصافیت سود : روماتیزمه تداویسنده اك مؤثر دوادر . بعض مواد متخمره وازجمله بیرانك محافظه‌سی ایچون درونـنه احتکاك صورتیله علاوه اولنمقده‌در .

صفصافین = سکوت آغاجنك جوهر مؤثری ـ كه : طبده عسرت هضمه قارشی مستعملدر .

صفصافیه = (نباتات) اوراق وازهاری وسائر قطعاتك وضعیت واشكالی سکود ككنه مشابه اولان نباتاتك منسوب اولدقلری فصیله

صَفْقَه [ع ـ] عقد بیع وقوعنده بایع ایله مشتری ال اله طرته‌رق خیرلی كور دیملری § عقد اولنان بیع .

صَفْوَت [ع مصـ] صافیلك ، خالصلك ، پاكلك .

صَفِی [ع ـ] تمیز ، پاك ، صاف ، پاكیزه .

صفی الله = حضرت آدم علیه السلام .

صَفیحَه ـ صَفیحی [ع، ـ] معدن لوحه‌سی ، معدنی لوحه § صفحه .

صَفیر [ع، ـ] ایصلق ، اینجه ، كوزل سس § كوك یاقوت .

صفیری = صفیره منسوب ، ایصلقه مشابه سس ، تنفس صداسی .

خراخر صفیریه = (طب) التهاب قصبات وسائر بعض مرض ریه زماننده صدرده استماع اولنان یابس ، رقیق وایصلقه مشابه خیرلتیلر .

صَقاق [ع، ـ] چكه آلق ، غبغب .

صَقال [ت، ـ] اركككرده بوزك‌المرافنده و آلت چكه نك اوزرنده بیتن قیللر ، ریش ، لحیه .

آق صقاللی = اختیار ، مسن .

آق صقاللی قره صقاللی = بیوك كوچك هركس .

صقالی اله ویرمك = باشقه‌سنك نفوذینه تابع اولمق ، سوزی كچمه‌مك .

صقالی بیتمك = (ایش حقنده) سورونجه‌ده قالمق .

صقالی تراش ایتمك = ادعاسنده حقسز چیقمیه‌جغی تأمیناً ایراد ایدیلور بر تعبیر عامیانه‌در .

صقالی دگرمنده آغارتمق = تجربه صاحبی اولمه‌دن اختیارلامق .

چاتال صقال = اورته‌سی تراش ایدلمش وباطرافله ایكیه بولونمش الافرانغه صقال .

صقاله گولمك = كندی مقصدینی ترویج ایچون باشقه‌سنه مداهنه ایتمك .

صقالسز = صقالی اولمیان ، مطروش .

صقاللی = صقالی اولان ، ریشدار ، ذوالاحیه .

صقاللانمق = صقال براقمق ، صقاللی اولمق .

اركچ صقالی = ذات الفلقتین شعبه‌سنك وردیه فصیله سندن بر نباتدر .

(اركچ صقالی)

صَقالِیَه [ع، ـ] قدیماً اسلاو اقوامنه ویریلن بر اسم ایدی .

صَقْر [ع، ـ] (توپلی طوغان) (حیوانات) طیور جارحه‌دن برنوع ییرتیجی قوشدر . ترلا فاره‌لرینی وسائر مضر برطاقم حیوانات قاضمه‌یی اتلاف ایتدیكندن زراع ایچون فائده‌لیدر . یوواسنی بطاقلق محلره یاپار .

صَقیع [ع، ـ] قیراغی شبنم ، ژاله چی .

صَكّ [ع، ـ] (فقه) (فارسی : (چك) دن معربدر .) قاضی حجتی ، محكمهٔ شرعیه‌دن ویریلن اعلام وبایرات رسمی § حجت واعلام كبی شیلرك اصول وسبك تحریری وبوبابده مستعمل تعبیرات واصطلاحات : اصول صك . [جمعی : (اصك) ، (صكوك) و(صكاك) كلیرسه‌ده لسانمزده یالكز ایكنجیسی ونادراً اوچنجیسی مستعملدر .]

صكاك = صك یازمقده حائز رسوخ ومهارت اولان .

صَكْسار [ت، ـ] ذات الثدیانك لاحمه فرقه‌سندن سمور نوعندن حیوان اولوب دریسی غایتله مقبولدر . طاوقلره وسائر طیور اهلیه‌یه مسلط اولوب یالكز قازدن قورقار . قیرلرده یشایان قسمنك پوستندن اعلی كورك اعمال اولنور .

(صكسار)

صوصكساری = ذات الثدییانك قاضمیه فرقه‌سنك دلقیه شعبه‌سنه منسوب وقوقارجه نوعندن اولوب نصف كرهٔ شمالیه مخصوصدر .

صَلا [ع، ـ] جمعه ویا جنازه نمازینه مسلمینی دعوت ایچون مناره‌لرده اوقونان صلوات شریفه § میدان اوقومه . [(الصلاء) صورتنده دخی ادات تنبیه اوله‌رق قوللانیلور .] :

« الصلاء هركیم یناوسه نارعشقه الصلاء »

صلاخوان = مؤذن ، صلات اوقویان .

صَلابَت [ع، مصـ] پكلك ، قاتیلق § معنوی متانت : صلابت دینیه § (معدنیات) بر معدنی دیكر بر معدنه سورتەرك چیزمك ایچون صرف اولنان قوته قارشو چیزیلان معدنك كوستردیكی مقاومت .

صلابت جدولی = برنجیسی اك یومشاق واوننجیسی اك سرت اولمق اوزره معادن مختلفه‌دن انتخاب ایدیلان معدنلر ایچون ترتیب اولنان جدول مخصوص ـ كه : تجربه اولنه‌جق معادن بونلره سورتیله‌رك درجهٔ صلابتلری تعیین اولنور :

— جدول صلابت —

١— طلق =	Talc	بونلر طرناقله
٢— جیپس =	Gypse	بیله چیزیلور .
٣— كالس =	Spalth	بونلر چلیكله
٤— فلؤورین =	Fluorine	قولایجه چیزیلور
٥— اپاتیت =	Apatite	بونلر چلیكله
٦— فلدسپات =	Feldspath	زورجه چیزیلور
٧— قوارس =	quarts	بونلر چلیكله
٨— طوپانه =	Topanye	چیزلمز .

٩— قورندون = Corindon { بوني ياقوت معدن چیزر
١٠— الماس = Diamant { بونی شیشه معدن چیزه‌ر

صلابتلی = صلابتله متصف اولان .

صَلاُبْرُونْ [ج،س] (بحریه) مابعتره و ترینکت یلکنلرینک امقفه اولدقلری ایچون بویلکنلرك غرابن یقاسی باش طرفدن سرنه قالدیران خلاطلر.

بوغمه صلابرون = (بحریه) مابعتره و ترینکت یلکنلری امقفه اولندقدن صوکره دوبابین قالوب مرندن صارقان قسمی دخی امقفه ایتمك ایچون استعمال اولنان خلاطلر .

صَلاُپوُرْیه [ت،س] (بحریه) بریلکنی حاوی بیوجك قایق .

صَلاْتْ [ع،س] { صلاة ، صلوة } طرزنده دخی یازیله‌بیلور } نماز، رکوع و سجودی مشتمل اولان عبادت مخصوصه . [جمعی : (صلوات) کلیر .] § حضرت نبی کائنات افندمزه دعا ، حسن الثناء علی الرسول .

صلات خمسه = مسلمینه فرض اولان بش وقت نماز : صباح ، اوکله ، ایکندی ، اقشام ، یاتسو نمازلری .

صَلاْتَه [ت،ج،س] اشتهایی تزییدایچون یك آره‌سنده یدیلن طوزلی ، اکشیلی چی سبزه و سائره § صلاته یاپمغه یارایان یشیللك .

صلاته‌جی = صلاته یاپمغه یارایان شیلری صاتان آدم .

صلاته‌لق = صلاته یاپمغه یارایاجق مارول § خیار .

صلاته کاسه‌سی = آلافرانغه سفره‌لرده دورنه توزیع اولنمق اوزره صلاته قونیلان چینی ویا تففوری مزین کاسه .

صَلاْحْ [ع،س] فاسد اولمیوب ایی اولمه. ایلك § زهد وتقوی § صلح ومسالمت :

« حاضر اول جنکه اکر ایسترایسه‌ك صلح وصلاح »

صَلاْحِیَّتْ [ع،مص] { مولد وغلط ایسه‌ده استعماله احتیاج قوی واردر . } برقول وحرکته مداخله‌یه حسب الوظیفه حقلی ، مأذون اولمه ، وظیفه داخلنده حقلی حرکت § وظیفه ، مأموریت § (حقوق) محکمه‌نك بر دعوایی رؤیته وظیفه‌دار اولمسی .

عدم صلاحیت دعواسی = (حقوق) طرفیندن برینك دعواسنك محول اولدیغی محکمه‌یه عدم عائدیتی ادعا ایتمك ادعاسی .

صلاحیتدار = صلاحیتی اولان ، وظیفه‌دار .

صَلاْمُوُرَه [ت،س] ☛ [سالاموره]

صَلْبْ [ع،مص] آسمق ، بردار ایتمك ، آصارق اعدام .

صلباً = آصیق صورتیله اعدام ایدیش .

صَلْصاْلْ [ع،س] (طبقات) کیلارك تجزیسندن متحصل چامورکبی ذرات رقیقه‌سی که : دکزلرده معلق حالنده بولنه‌رق طاشقه‌لرك تأثیریله یواش یواش قعر دریایه ترسب ایدر : رسوبات صلصالیه § قورمله قاریشیق اینجه چامور .

صلصالی = صلصاله منسوب ، لوله‌جی چاموری حالنده اولان .

صَلَعْ [ع،مص] باش تپه‌سنك قیلدن عاری‌لق . [اسم تفضیلی اولان (اصلع) دها مستعملدر . (باشی قیلدن عاری اولان کیمسه)] .

صَلْعَمْ [ع،تر] صلی الله تعالی علیه وسلم جمله شریفه‌سنك مرمزیدر .

صَلَوٰاتْ [ع،س] دعا معناسنه اولان (صلاة) ك جمعی .

صَلْوَلَه [ع،س] رسول اکرم (صلعم) افندمز حضرتلرینه اوقونان صلات وسلام دعاسی اولوب بسمله وحمدله ایله برابر خطبه‌لرده وکتاب مقدمه‌لرنده ایرادی معتاددر : [والصلاة والسلام علی سیدنا محمد وعلی آله وصحبه اجمعین .]

صَلّیٰ [ع،فم] (تصلیه) ماده‌سندن فعل ماضی اولوب مرکب اوله‌رق دعا مقامنده ایراد اولنور .

صلی الله تعالی = جانب باریدن حسن اثنا صادر اولسون معناسنده دعا اوله‌رق مستعملدر .

صَلِیبْ [ع،س] عند النصارا حضرت عیسی علیه السلامك هیئت مصلوبه‌سنی کوسترن شکله تقلیداً یاپیلان وعام حسابه‌کی زائد اشارتی کبی ایکی عمود (قطع ایدن ایکی خطدن عبارت شی ، خاچ ، چاپرا ، چارمیخ .

صلیب احمر = (حقوق) اثنای محاربه‌ده خسته‌خانه‌لرله مأمورین وخدمه‌سنك مصائب حربیه‌دن مصونیتی تأمین ضمننده عصر اخیرده تشکل ایدن و اوزرنده (قرمزی خاچدن عبارت) بر شکل بولنان بایراغی علامت فارقه اتخاذایلین هیئت که : حکومات اسلامیه‌جه اشبو علامت (هلال احمر) شکلنده مستعملدر .

صلیب جنوبی = (قوزموغرافیا) کره سمانك نصف جنوبیسنده واقع برصورتك اسمیدر.

صلیبی = صلیبه ، خاچه منسوب || صلیب شکلنده اولان || نصرانی ، عیسوی || اهل صلیب هیئتنه منسوب || (طب) اجزای بدندن برینك خاچ کبی یمنی چاپراز اوله‌رق بولندیغی وضعیت || (نباتات) قارشولقلی اوله‌رق ایکیشر ایکیشر موضوع درت یاپراقلی چیچك . [طورب وامثالی کبی]

شق صلیبی = (جراحی) شیر بچه کبی آفات اوزرینه خاچواری یاپیلان قطع .

صلیبیه = (نباتات) چیچکاری چاپراز اوله‌رق موضوع درت یاپراقدن عبارت اولان و تعبیر دیکرله وریقات کأسیه وتویجیه‌سی صلیب شکلنده بولنان نباتاتك منسوب بولندقلری فصیله : صاری شبوی ، طورب ، لحنه ، شالغم .

صَلّاْءْ [ع،س] صالی معناسنه اولان (امم) ك مؤنثی § معدیه قریب باغرصاقلر .

صَماْنْ [ت،س] حبوبات متنوعه نك خرمنده دانه‌لری آلندقدن صوکره قالان صابلرکه : حیوانانه یم اوله‌رق ویرلدیکی کبی صنایعده دخی صندالیه اورمکه ومندر وسائره طولدیرمغه یارار .

صمان اوغریسی = ☛ [کهکشان] .

صمان کبی = طاتسز ، لذتسز ، یاوان شیدن کنایه .

صمان آلتندن صو یوروتمك = کیزلیجه خدعه ایتمك .

صمانلق = درونه صمان وضع وادخار اولنان انبار ، محل .

صمانی = { کلمه ترکیه اولدیغندن غلطدر } صمان رنکنده ، آچیق صاری .

صَمْتْ [ع،س] (سکوت) ایله مترادفدر. خاموش .

صَمَدْ [ع،س] { اسماء الٓهیه‌دندر } صوك درجه‌ده عالی اولمغله برابر ابدی ، دائمی اولان جناب حق .

صمدانی } صمدانیه } = حق تعالی حضرتلرینك قدرت عالیه وابدیه‌سنه منسوب ومتعلق اولان .

صمدانيت = صمدانيلك ، علويت مطلقه ، ابديت محضه .

صَمْصام ـ صَمْصامَه [ع،ـ] كسكين قليچ ، سيف صارم .

صَمْغ [ع،ـ] { زبانزدی (زامق) در . } بعض آغاجلرك يارىقلرندن صيزوب بعده دوڭولاشه‌رق صارى‌ترق برمادهٔ صلبيه حالنه كچن شی ـ كه : صودده اوبديله‌رك كاغد ، مشين كبی شيلرك ياپشديرلمسی ايچون قوللانيلور : صمغ راتينجى ، صمغ نفتى .
[راتينج]

صمغلامق = ياپشديرلمق ايچون برشيئه صمغ سورمك || صمغ سوره‌رك ياپشديرمق .
صمغلى = اوزرينه صمغ صوريلى سورلش || صمغ سوريله‌رك ياپشديرلمش .

صَمْل [ع،ـ] قاتيلق ، ديكلك . [جمعی : (صمول) كلير .]

صمۆل ميتى = وفاتدن بر مدت صوكره نعشك صرالشوب قاتيق كسيلمسی .

صِماخ [ع،ـ] قولاق دليكى § (طب) قولاق ايچنده كی ياغمسی كير ، قولاق پاسی ، قولاق كيرى .

صَمَم [ع،مصـ] صاغراق ، صاغر اولمق .

صَمُوت [ع،صـ] سكوته ملازمت ايدن ، آز سويلين § متعبس .

صَمِيم [ع،ـ] باطن قلب ، يوركك ، قلبك ايچى ، درونى ، مركزى .

صميم القلب = قلبك ايچى ، درون دل .
من صميم القلب = يوركك ، قلبك ايچندن ، جان وكوكلدن ، ريادن ، تردددن خالى اوله‌رق .
صميمى = (صميم) ه منسوب ، قلبى ، كمال خلوصله ديكدر .

صَناديد [ع،ـ] بهادر ، نافذ الحكم معناسنه اولان ولسانمزده قوللانيلميان (صنديد) ك جمعى .

صناديد عرب = زمان جاهليت عربلرينك اكابرى ، اعظمى .

صَناديق [ع،ـ] جـ : (صندوق) . [صندوق] .

صَناعَت [ع،ـ] كسر صادايله [صناعت] .

صَنايِع [ع،ـ] حيله طريقيله ايشلنن ايش معناسنه اولان (صنيعه) نك جمعى اولديغى حالده (صنعت) ك جمعى عد ايدلمشدر § علم بديعه عائد برطاقم اعتبارات مقبوله : صنايع بديعه .

صنايع نفيسه = رسم ، نقش (هيكلتراشلق) ، موسيقى و بونلره مماثل نازك صنعتلر ، معمارلق . (Beaux - arts)

صنايع لفظيه = (ادبيات) صنايع بديعه‌نك لفظه تعلق ايدن مباحثى ـ كه : جناس ، قلب ، اشتقاق ، عكس وتبديل رد العجز على الصدر ، سجع ، تاريخ ، ترجيع صنعتلرندن عبارتدر .

صنايع معنويه = صنايع بديعه‌نك معنايه تعلق ايدن مباحثى ـ كه : ارسال مثل ، اقتباس ، تضمين ، تلميح ، معما ، تضاد ومقابله ، تناسب ، تنسيق صفات ، لف ونشر ، التفات ، رجوع ، مشاكله ، مبالغه ، تشخيص وانطاق ، ندا ، استدراك ، استفهام ، تكرير تدريجيدر .

صَنْدَل [ع،ـ] هندستاندن كتيريلير برجنس كوزل قوقولی وسرت آغاج .

صَنْدال [ت،ـ] قلكه‌لرك متانت وجسامتجه الك بيوكى اولوب يالكز ويا كوركله تحريك ايديلور .

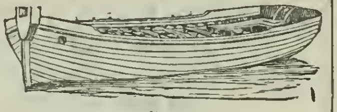
(صندال)

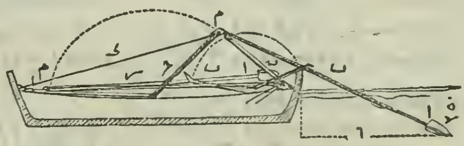
(كوندر طورپيدوسيله تجهيز ايدلمش برصندال)
ا ـــ طورپيدو ، ب ـــ طورپيدويى حامل كوندر ، ح ـــ كرلى بانده ، ء ـــ قوردون (ليغاتوره) ، و ـــ باش بالانقه‌سى ، م ـــ كرى آليجى ، ر ـــ كوندرك موقع اصليسى .

صندالجى = صندالى قوللانان آدم .

صَنْدالى ـ صَنْدَلِى [ع،ـ] صندل آغاجنه منسوب وعائد § آوروپا حكمدارلرينك قعوداتدكلرى كرسى حكومت § صندالیه .

صَنْدالْيَه [ت،ـ] آرقه‌دن طيانه‌جق يرى اولان اسكمله ـ كه : انواع مختلفه‌سى واردر .

(عادى حصير صندالیه)

صنداليه‌جى = صندالیه ياپان ويا تعمير ايدن صنعتكار .

(آيانمز هزاران قوللانق صندالیه)

(باغچه وتنزه صندالیه‌لرى)

صندالیه‌لق = (معمارى) سبوركه لكه موازى وهمان عين عرضده اوله‌رق دوشمه‌دن برمتروقدر ارتفاعده ديواره چويريلان تخته‌لر .

صَنْدُوق [ع،ـ] { صنديق صورتنده يازملى } اثواب وسائر اشيا وضعنه مخصوص واكثريا منشور مستطيلى شكلنده محفظه ـ كه : تخته‌دن ، دميردن ، قالين تنكه‌دن ، مشيندن اعمال اولنور § بر دائرهٔ رسميه‌نك ويا بر شركت تجاريه‌نك موجود آقچه‌سنك وضع اولنديغى محل ، خزينه ، وزنه ، قاصه .

(صندوق)

صندوق امینی = طشره لرده و بعض دوائر بلدیه‌ده مال صندوقی وزنه داری .

جبخانه صندوقی = درونده جبخانه وضع اولنان محفظه .

مال صندوقی = ولایات شاهانه‌ده و بعض بلدیه‌لرده جهت مالیه‌یه عائد وزنه .

صندوقلی = اسکی زینت آلتونلرندن بری § برنوع قابلامه تخته‌سی .

صندوقکار = مؤسسات صرافیه ویا شرکت تجاریه‌نك وزنه داری .

صندوقجی = صندوق یاپان ویا صاتان آدم .

صَنْعَت [ع، ا] احتیاجات بشریه‌دن برینك اعمالی خصوصنده ممارسه ایله اوکره‌نیلن ایش § اوسته‌لق ، هنر ، معرفت § تزیینات لفظیه ومعنویه‌یه عائد بعض دقتلر ، کلامده اعتبار مقبول . [جمعی : (صنایع) کلیر .]

صنعتکار / صنعتگر = برصنعت اجرا ایدن ‖ اوسته ، ماهر ، معرفتلی .

صنعتلی = صنعتله یاپلمش ، ماهرانه اعمال اولنمش .

صَنَم [ع، ا] مشرکلرك عبادت ایلدکلری رسم مجسم ، بت (پوت) [معدندن دوکلمش اولان هیکله صنم اطلاق اولنوب آغاج ویاطاشدن معمول ومصنوع اولانه ایسه (وثن) دینور.] § دلبر، محبوبه . [جمعی: (اصنام) کلیر .]

عبدهٔ اصنام = بت پرستلر ، مشرکلر .

صَنَوْبَر [ع، ا] چام قسمنی آغاجی وتوزالاغی ـکه ؛ بوندن (تره‌منقی) دنیلان مادهٔ طبیه استحصال اولنور . [چام]

صنوبریه = ذات الالقاح ظاهره عریه‌البزور جنسندن بعض اوصاف ایله ممتاز اولان بر طاقم نباتاتك مجتمع اولدقلری صنفه اطلاق اولنور .

(صنوبر)

١ — ازهار مذکره ، ٢ — عضو تذکیر منفرد، ٣— ازهار مؤنثه، ٤— زهر منفرد، ٥— دانه‌لری ارائه ایدن مخروط (صنوبر)، ٦ — دانه .

صنوبری = چام قسمنی توزالاغی شکلنده اولان ، مخروطی الشکل .

صَنْع [ع، ا] ایشله‌نیلن ایش ، عمل .

صَنْعَه [ع، ا] دوزمه ، اویدیرمه ایش ، حیله طریقیله ایشله‌نیلن فعل § حیله .

صَواب [ع، ص] (خطا) مقابلی . دوغری ، درست § (ا) دوغریلق ، درستلق ، صحت § دوغری فعل وحرکت § دوغری رأی ، فکر .

صواب اندیش = رأیی، فکری دوغری، مصیب اولان .

صواب دیده = دوغری، عقلی کسمش، تنسب وتصویب اولنمش .

صوابنما = دوغری‌یی کوسترجی ‖ دوغری‌یه بکزر .

صَوّات [ت، ا] چایده ، نهرده حیواناته صو ایچیریلن یر ، شریعه .

صَوارِف [ع، ا] تحولات کونیه . [لسانمزده غیر مستعمل اولان (صارفه) نك جمعی .]

صَوارِم [ع، ا] کسکین قلیچ معناسنه اولان (صارم)ك جمعی .

صَواعِق [ع، ا] یلدیرم معناسنه اولان صاعقه‌نك جمعی .

صَوّاغ [ع، ا] قیومجی .

صَواق [ت، ظر] صو مقسمنك قپالی ونوله‌لی حوضی ، تقسیم یری .

صَوامِع [ع، ظر] خصوصی عبادتخانه ، وحدتخانه معناسنه اولان (صومعه) نك جمعی .

صَوْب [ع، ا] طرف ، جهت : صوب والا ، صوب عالی .

صَوْت [ع، ا] مطلقا سس . [جمعی : (اصوات) کلیر .] [صوت ایله مترادف کبی کورینن و لسانمزده کثرتله وبر یری برنده استعمال ایدیلن بر قاچ کلمه واردرکه ؛ معنای اصلیجه بینلرنده اولان فرق بروجه آتی بیان اولنور :

آواز = شدتلی سس .
آهنك = صوتك اصول اوزره جریانی .
ترانه = صوت مدید .
ترنم = صوت لطیف ایله اجرای آهنك .
سرود = صونجدن متحصل صوت .
صدا = صوتك عکسندن متحصل ایکنجی سس .
زمزمه = متموج وآهنکدار سس .
صفیر = اینجه ودوزکون سس .
فریاد = صوت بلند .
لحن = صوت مؤثر .
ناله = ایکلتی .
نغمه = اوغولتیلی سس .
نوا = نغمهٔ آهنکدار .]

صیحه = بلند آواز .

صوتی / صوتیه = صوته منسوب ومتعلق .

حروف صوتیه = حروف املا ، کندی کندینه سس چیقاران حرفلر (Voyelle) .

ارتفاع صوت = (حکمت) جسم مصوت طرفندن بر وقت معینده اجرا اولنان عدد اهتزاز .

ملکهٔ صوت = (حکمت) صو درونده صوت حصوله کتیرمك خاصه‌سنه مالك بولنان بر آلت .

صَوْلَت [ع، مص] صالدیرمق ، اوزرینه یورویوب صالدیرمق ، شدتلی هجوم .

صَوْلَجان [ع، ا] جرید اویوننده آتك اوستندن طوپی قالدیروب آلمق ایچون مستعمل اوجی اکری دکنك ، چوکان .

صَوْم [ع، ا] اوروج .

صَوْمَعَه [ع، ا] خصوصی عبادتگاه ، وحدتخانه .

صومعه نشین = وحدتخانه‌ده اوطوران ، منزوی .

صَوْن [ع، ا] وقایه ، محافظه ، صیانت : صون صمدانی .

صَهْبا [ع، ا] { فی الاصل عربیده (اصهبا) اسم تفضیلنك مؤنثی اولوب قرمزی‌یه آل دیمکدر. } شراب ، باده .

صَهْریج [ع، ا] یاغمورصولرینك تراکمی ایچون ابنیه آلتنده ، تحت الارض یاپیلان مخزن . (صهریج) ، (صارنج) .

صَهِیلْ [ع.ا] آت کشنمسی .

صَیّاذْ [ع.ص] صید ایدن ، آوجی .

صَیّاغ [ع ص] قیوبجی .

صَیْحَه [ع.مص] صوك درجه بلند آواز ایله حایقرمه ، نعره ، باغرمه .

صَید [ع ، ا] آو ، شکار § آولامق ، آولانمق .

صیدماهی = بالق آولامه .

صیدگاه = آوجیلی، آوی چوق اولان یر.

صَیْدَلانی [ع.ا] اسپنجیار، اجزاجی § اجزاجیلغه متعلق، عائد.

فن صیدلانی = اجزاجیلق علم وفنی .

صیدله = فن صیدلانی ، اسپنجیارلق .

صَیْرَف ـ صَیْرَفی [ع.ص] قویومجی، متبصر، کارکدار § صراف .

صَیْرُورَتْ [ع.مص] اولمق، برحالتدن دیکر حالته تحول ، وجود ، کون .

صَیف [ع.ا] یاز ، تابستان ، ربیع ایله خریف آره‌سنده‌کی موسم.

صیفی } صیفیه } = یازه منسوب، یازه مخصوص § یازموسمنه مخصوص مسکن، کوشك ، یازلق اقامتکاه .

صَیْقَل [ع ص] پرداخت ایدیجی، ایدن، جلا ویرن . [جمعی : (صیاقل) کلیر .]

صَیْوانْ [ع.ا] سایبان § قیرمه پرواز کبی شیلر ، قیورم .

صیوان اذن = (طب) قولاغك کنار قیورمی ، قولاغك قطعهٔ خارجیه‌سی . [سمع]

صیوان بسیط = (نباتات) صاپجقلری بر یوده اولهرق اصل صاپك تپه‌سندن چیقان چیچکلرك وضعیتنه اطلاق اولنور .

صیوان مرکب = (نباتات) بر صاپك تپه‌سندن مساوی طولده چیقان دیکر کوچك صاپلردن هر برینك برصیوان بسیطی حامل اولمسندن عبارت وضعیت ازهار .

صیوانیه فصیله‌سی = صیوان شکلنده ازهاری حاوی اولان نباتات .

(صیوانیه فصیله‌سندن برنمونه)

صاد مکسوره

صِباغ ـ صِبغ ـ صِبغَه [ع.ا] بویا ، ایچنه قماش وسائره باتیریلان بویا § (کیمیا) اسپیرتو ویا اترکبریت ایچنده حل ایدلمش مواد ملونه .

صبغه = خرستیانلرك واپتیزی || دین ، مذهب .

صبغة الله = فطرة الله ، فطرت اسلام.

صِبیانْ [ع.ا] چوجق معناسنه اولان صبینك جمعی .

صِپا [ت ، ا] یاشی هنوز کچمش ویا کچمك اوزره بولنمش اشك یاوروسی.

صِپا [ت.ا] { فارسی (سه پا)دن غلطدر} اوچ آیاقلی اسکمله § صاتیجی طبله‌سنك آیاغی . [سه پا]

صِحَّتْ [ع.مص] صحیحلك، صاغلاملق، صاغلق § حقیقت § طوغریلق § بدنك علل وامراضدن سالم اولمسی، عافیت.

حفظ الصحه = یوب ایچمه‌ده ، یاتوب قالقمه‌ده والحاصل هر درلو فعل وحرکتده صحت بدن شرائطنه رعایتله امراضك اوکنی آلمق قواعدینی وشهورلر وصاکنك موافق حیات وعافیت اولمسی شرائطنی جامع علم مخصوص ـ که : فن طبك مهم برشعبه‌سیدر.

صِحّی [ع.ص] صحته موافق ومتعلق § طبابته ، اطبایه عائد .

صحیون = ارباب حفظ صحت .

صحیه = امور صحیهٔ انسانیه‌یه نظارت وبرعلده ساری ومستولی خسته‌لك ظهورنده ایجاب ایدن تدابیر تحفظیه‌یی اتخاذ واطبانك حال وکیفیتنه متعلق اموری تمشیت ایدن دائره، هیئت .

صِداقْ [ع ، ا] زوجه‌نك مهری ، نکاح اقچه‌سی ، کابین .

صِدق [ع.مص] دوغریلق، کرچکلك ، حقیقت § خلوص ، مخالصت ، خالصیت .

صِدّیقْ [ع.ص] صدق تام صاحبی، پك دوغری ، پك صادق § حضرت ابوبکرك لقب شریفی .

صِراجَه [ت.ا] (طب) لسان طبده داء الخنازیر تسمیه ایدیلن وعقد لنفائیه‌یی و بالخاصه ناحیهٔ عنقیه‌ده کیلری مصاب قیلان طبیعتی دوتی برمرض .

صراجه‌لی = صراجه‌سی اولان .

صراجه اوتی = ذات الفلقتین شعبه‌سنك خنازیریه فصیله‌سندن حشیشی برنباتدر. یوز اون درت نوعی واردر. اوراقی متقابل ساقلری مزوادر . میوه‌لری قاپسولدر . تحت الارض اولان ساقلرینی ملین کبی استعمال ایدرلر .

(صراجه اوتی)

صِراط [ع.ا] یول ، طریق ، راه § جهنمك اوزرینه قوریله‌جق کوپری .

صِرْت [ت.ا] آرقه‌نك یوقاری جهتی، ظهر § بعض حیوانلرك بوینلریله قویروقلری آره‌سنده‌کی قسمدن چیقان کورك § یاماج § (استحکام) ایچ طابیه شیوی .

بالق صرتی = اورته‌سی قباریق ومحدب شی.

صرت صرته = آرقه آرقه‌یه .

صرتلامق = آرقه‌سنه آلمق، صرتنه یوکلنمك .

صرتی قوی = قالینجه اثواب گیینمش اولان .

صِرتلامق [ت،مص] یوزه چکیرمك ، قارشی گلك ، § قباحتی یوزینه سویلدیکی حالده بلااستحیا گولمك .

صِرچه [ت،ا] اریدلمش قوم وچاقل طاشی مخلوطنك بر ... بوری ایله اوفلنه‌رك مختلف شکللر آلان جام ، زجاج مصنوعات § بلور .

صِرف [ع،ص] ساده ، انجق ، خالص ، صافی ، محض § بسبتون ، کاملاً : کذب صرف ، حقیقت صرفه .

صیره [ت،ا] صف ، دیزی § ترتیب ، نظام § مرتبه ، رتبه ، منزله § خط سطر § درسخانه‌لرده شاکردانك اوطوردقلری اوزون تخته‌دن اثاثیه ، رحله § نوبت ، وقت معین § فرصت ، تصادف § سیاق وسباق ، کلیش ، سوز کلیشی .

آردی صیره = متعاقباً ، آرقه‌سندن .

اوکی صیره = براز اول ، اوکجه .

آرقه صیره = متعاقباً ، پیشندن .

آره صیره } آره‌ده صیره‌ده } = آره‌لق آره‌لق ، بعضاً ، گاه گاه .

صیره ایله = منتظماً ، بربری آرقه‌سندن .

صیره‌لی = دیزلش || مرتب ، منتظم || مناسبتلی .

صیره صیره = صف صف ، بربری آرقه‌سنده صفلر ، دیزیلر تشکیل ایده‌جك صورتده .

یانی صیره = برابرنده .

صیره‌لامق = صیره‌یه ، نظامه قویمق || چوجق یاصدیق ویا دیوارلری طوته‌رق یورومکه باشلامق .

صیره‌لانمق = دیزلمك ، صیره‌یه گیرمك .

صر = ترتیبنده ، حذاسنده ، نظام واصولنده .

صیره‌سیله = یولیله ، اصولیله ، صیره‌سی ، نوبتی ، فرصتی کلدیکی زمان .

صیره‌واری = بر صیره‌ده ، بر دیزیده ، صفلانمش .

صیره‌ده = اثناده ، هنگامده ، ایکن .

صیره‌سز = غیر منتظم ، قارمه قاریشیق || یولسز ، نابمحل .

صِغار [ع،ص] کوچوك معناسنه اولان (صغیر) ك جمعی : صغار وکبار .

صِغَر [ع،مص] کوچوکلك .

صغرسن = یاش کوچوکلکی ، چوجقلق .

صِفات [ع،ا] ج : (صفت) ☞ [صفت]

صفات ثبوتیه = (کلام) مفهومنده جناب حقه ثبوت معتبر اولان صفتلر : حیات ، علم ، قدرت ، اراده ، سمع ، بصر ، کلام ، تکوین .

صفات جائزه = (کلام) (احیاء ، اماته) ، (ایجاد ، اعدام) ، (اغنا ، افقار) کبی جناب حقه عین وخلافلرینك اسنادی جائز اولان صفتلر .

صفات سلبیه = (کلام) مفهومنده سلب ممکن اولان صفتلر : وجود ، قدم ، بقا ، وحدانیت ، قیام بنفسه ، مخالفة للحوادث .

صفات ممتنعه = (کلام) عدم ، حدوث ، فنا ، مکانه احتیاج ، تعدد ، مماثلة للحوادث کبی صفات واجبه‌نك اضدادی اولوب جناب باری‌یه اسنادی اولنه‌میان صفتلر .

صِفار [ع،ا] کنه دنیلن یاپیشقان بوجك § صاری .

صفاری بیض = یومورطه‌نك صاریسی .

صِفاق [ع،ا] (طب) عضلات دیوان الری ستر ووقایه ایدن اینجه زارلر ، غشالر . [جمعی : (صفاقات) کلیر .]

صفاق قطنی حرقفی = (طب) عضلهٔ قطنیهٔ حرقفیه‌نك قسم بطنیسنه خدمتنی ایفا ایدن صفاق .

صفاقات بطنیه = (طب) عضلهٔ منحرفهٔ کبیره وصغیره ایله عضلهٔ مستعرضه‌نك نهایتلرینك اتحادلرندن متشکل غشالر .

صِفَت [ع،ا] حال ، کیفیت ، صورت ، موجودیت § نشان ، علامت ، صورت § حال عارضی § صلاحیت : برادولتك صفتیله سزی تحصیله اشتیاق ایدرم . § (نحو) بنفسه قائم اولیوب بر شخص ویا برشیئه عارض اولان برحال وکیفیته دلالت ایدن کلمه : بیوك ، کوچوك ، سیاه ، ماوی ، کنیش ، اوزون ، شاعر ، کاتب ، عالم کبی .

صفت سماعیه = (نحو) بر قیاس وقاعده‌یه تابع اولمیوب ایشیدلدکه اوکره‌نیلن صفتلر : کوزل ، چرکین ، یوکسك ، آلچاق ، طار ، کنیش ، بیاض ، سیاه کبی .

صفت قیاسیه = (نحو) قاعدهٔ عمومیه‌یه تابع ومطابق اوله‌رق تشکل ایدن صفتلر که : اسملرك نهایتنه (جه ، جی ، مسی ، لی ، لو ...) کبی ادواتك لحوقیله حاصل اولور .

صفت کاشفه = (هویت) تعریفنه داخل اولان صفتلردن هربری .

صِفر [ع،ص] بوش ، کندوسنده هیچ بر قیمت اولمیان بوشه ، هیچه دلالت ایدن شو (٠) اشارت § (ریاضیه) هیچ برقیمتی حائز اولمیان رقم § ارقامك صاغنه وضع اولندقجه انلری اون دفعه بیودن رقم .

صفر الید = الی بوش ، فقیر ، تهی دست .

صوکده صفر = اهمیتسز .

صفری توکتمك = بر سؤاله ویا عتابه قارشی مقابله‌دن عاجز قالمق .

صفر درجه = میزان الحراره‌لرده واحد قیاسی حرارته نسبتله اتخاذ واعتبار ایدیلن بر درجه || تپه‌سی غایت طار فس قالبی .

صِکاك [ع،ا] ج : (صك) .

صِلَه [ع،ا] مملکتنه کیتمه ، اقرباسنه اولاشمه : صلهٔ رحم § بخشش ، جائزه § مسقط رأس ، مملکت § (نحو) بر اسم موصوله مربوط اوله‌رق انکله برابر صفت یرینی طوتان جمله که : عربیده : ما ، من ، الذی کبی اسم موصوللری تعقیب ایدر . لسانمزده ایتدیکی ، ایده‌جکی کبی فرع فعل ایله افاده اولنور § (صرف) برکلمه‌نك اولنده اولوب همزهٔ وصلك اوقونمامسیله اوکلمه‌نك ماقبلنه اولاشمه‌سی § همزهٔ وصلك اوزرینه چکیلان اشارت .

صلهٔ رحم = صله‌یه کیتمك ، ابوین واقرباسنی زیارت وظیفه‌سنی ایفا ایتمك .

صِماخ [ع،ا] قولاق ، اذن § (طب) مجرای اذن ، قولاق دلیکی .

ا — حلزون ؛
ب — مقابل حلزون ؛
ج — حنطه ؛
د — مقابل حنطه ؛
م — فصیص ؛
ن — صدفه .

(صماخ)

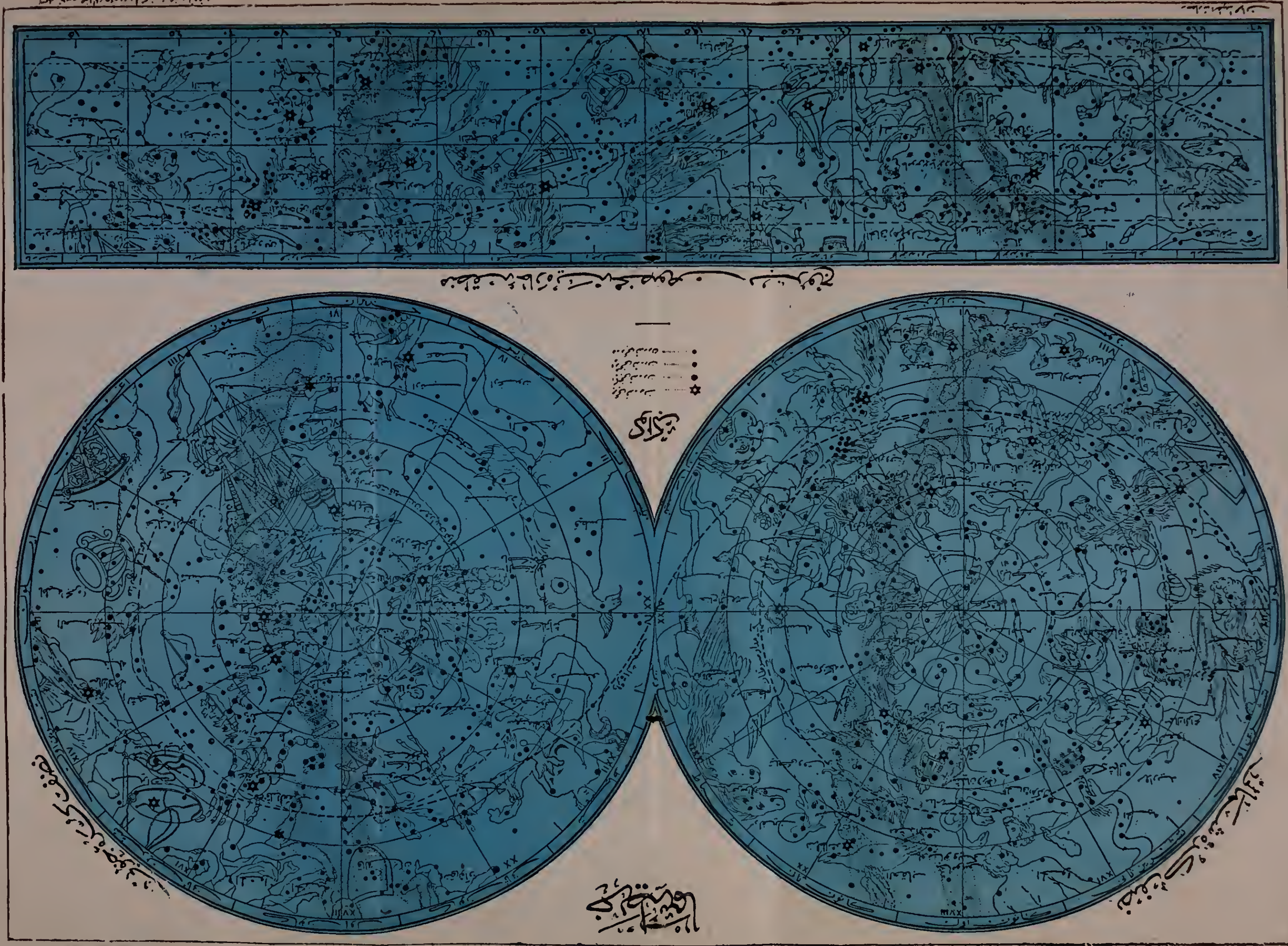

صماخ بولی = ادراكك چيقديغی مجرای طبيعينك خارجده‌كی فوهه‌سی .

صماد - صمام [ع،ا] شيشه طاپاسی ، طيقاجی .

صمامه [ع،ا] (طب) قرمزی ويا سياه قان طمارلرنده تكون ايدوب جريان دمه مانع و قان پيخته‌سندن ويا ميقروبلر ايله برابر قان پيخته‌سندن متشكل اولان ومحل حصولندن قالقوب دوران دمه تابع اوله‌رق بدنك دماغ ورئه كبی اقسام مهمه‌سنده يرلشه‌رك عوارض وخيمه ومهلكه حاصل ايدن جسملر .

صملاخ [ع،ا] (طب) قولاق كيری . [فتح صاد ايله‌ده جائزدر .]

صناب [ع،ا] ☛ [خردل] .

صنار [ع، ا] چناردن معربدر . ☛ [چنار]

صناعت [ع،ا] صنعتكارلق ، صنعت § مهارت ، اوسته‌لق .

دار الصناعه = اجرای صنعت اولنان محل، فابريقه . [ترسانه‌نك بو كلمه‌دن محرف اولديغی مرويدر .]

صناعی [ع،ص] حرف وصنايعه متعلق خلقی ، طبيعی اولميان، مصنوع، صنعت ايله حصوله كلن . [جمعی : (صناعيات) در .]

صنامق [ت،مص] تجربه ايتمك، دنه‌مك، يوقلامق .

صنف [ع، ا] درلو ، كونه § رتبه جهتيله اعتبار اولنان درجه § بلوك ، طاقم § زمره ، طبقه § مكتبلرده درجهٔ تحصيل اعتباريله طلبه‌نك آيرلدقلری شعباتدن هربری § مسلك .

صنف ارقداشی = همصنف، بردرسخانه‌ده كنديسيله برابر عين زمانده ، عين معلمدن عين درسی اوقويان .

صنفداش = صنف ارقداشی .

صنو [ع،ا] دال ، بوداق ، بر كوكدن چيقان ايكی اوچ ويا دها زياده اغصان : « الولد صنو ابيه »

صهر [ع، ا] قاين والده ، قاين پدر ، داماد ، انشته كبی قيز ويروب آلمه ايله اقربادن معدود اولان كيمسه‌لر § ازدواجدن متحصل قرابت .

صهريت / صهری } = ازدواج سببيله حاصل اولان قرابت .

صياغت [ع،مص] قيومجيلق ، قيومجی صنعتی .

صيال - صيالة [ع،مص] حمله ايتمك ، بركيمسه‌نك اوزرينه يورويش ايدوب صيچرامق ، آتلمق ، صالديرمق .

صيام [ع،مص] اوروج طوتمق ، صائم اولمق § (فقه) مسلم عاقل ايله حيض ونفاسدن پاك اولان مسلمهٔ عاقله‌نك عبادت قصديله فجر صادقدن غروب شمسه قدر قصداً يمكدن ، ايچمكدن وصنع ومباشرتله انزال منيدن كنديسنی حفظ ايتمسی .

شهر صيام = رمضان شريف آيی .

صيانت [ع،مص] قوريمق ، قورينمق ، حفظ ، محافظه ، حمايه .

صيت [ع،ا] بين الناس قزانيلان نام وشهرت ، نيكنام ، ذكر جميل ، ايلك چوقيله شهرت .

صيتمه [ت،ا] (دوغريسی : ايصتمه در) ابتدا ديتره‌مه ، بعده صيجاقلق كتيرن خسته‌لق ـ كه : اكثراً صرعضه مرافقت ايدر ، نوبت ، حمی .

صاری صيتمه = آمريقايه مخصوص بر حمای مستولی مهلك .

صيتمه‌لی = ايصتمه‌سی اولان، ايصتمه يه طوتلمش بولنان .

صيجاق [ت، ص] (اصلی : (ايصجاق) در) ياقيجيجق درجه‌ده حرارتی حائز اولان § اناطولی شيوه‌سنجه : حمام .

قانی صيجاق = سويملی ، انسيتلی آدم .

صيجاغی صيجاغنه = تمام تاونده ، ايشك تفرعاتی ، كيفياتی اونودلمه‌دن، وقت كچمه‌دن .

صيجاقلق = حرارت ، كرمی .

صيچان [ت، ا] حيوانات قاضمه‌دن كثير الانواع بر حيوان ، فاره ، موش .

فندوق صيچانی = صيچانك كوچوك نوعی .

ترلا صيچانی = ترلالرده بولنان ويوموشاق پولری قازه‌رق كنديلرك تشكيل ايدن ايری بر فاره .

صو صيچانی = ذات الثديانك قاضمه فرقه‌سندن اوستراليايه مخصوصدر .

(صو صيچانی)

انم صيچانی / كمه صيچانی } = اقليملرده يشايان ايريجه برجنس فاره .

بر صيچانی = ☛ [كوستبك] .

هند صيچانی = بياض رنكلی ، اهلی ، مونس ، كوزل برجنس صيچان .

صيچان اوتی = معروف تركيب كه : اكثريا فاره‌لرك اتلافی ايچون استعمال ايديلور . ☛ [سم الفار]

صيچان ديشی = البسه كنارينه ياپيلان اينجه اوفاق اويه .

صيچان يولی = برآلق لاغمی .

صيچان ييلی = آسيای وسطی اهاليسنجه معتبر اولان شهورك برنجيسی .

صيچرامق [ت،مص] بردن بره هوايه قالقمق § اولديغی يردن هوايه قالقوب باشقه يره فيرلامق § آتلامق .

صيچراتمق = (صيچرامق) فعلی اجرا ايتديرمك . صيچرامغه بادی اولمق .

صير صيقلامق [ت،تر] پك ايصلامق .

صيرت [ت،ا] ☛ [صرت] .

صيرتلان [ت،ا] ذات الثديانك قاضمه قصيله‌سندن ييرتيجی بر حيواندر .

(صيرتلان)

صیرمه [ت ، س] حاده‌دن کچیرلمش وآلتون‌صویی ایله یالدیزلانمش کوش تل .

صیرمه‌کش = (غلطدر) صیرمه تللردن اشیا ، البسه وسائره ایشلین || صیرمه تل یاپان .

صیرمه‌لی = صیرمه ایله ایشلنمش شی .

صیرتارمق - صیرتیمق [ت، مص] دیشلری کورینه‌جك صورتده سسسزجه کولمك § طاتسزجه ، عارسزجه کولمك § صوغوقدن طوکوب اولمق § برشیئك نقصان وعیبنی کوزه چارپمق .

صیرتارمه / **صیرتمه** = (صیرتارمق) و (صیرتیمق) ماده‌لرندن مصدر تخفیفی .

صیریق [ت، س] اینجه اوزون آغاج § حماللرك آغر شیلری ایپلرله وبط ایدوك قالدیردقلری اوزون، مقاومتلی آغاج .

(صیریق)

صیریق حمالی = صیریق واسطه‌سیله اشیا نقل ایدن .

صیریق کبی = اوزون، ایری یوبلی جاهل، قبا آدم .

صیریق [ت، مص] (صیرلمق) ماده‌سندن اسم مصدر . صیرلمش ، دریسی قالقمش .

صیریم [ت، س] قایشلنی ازاله ایدلمش ، اینجه خلاط شکل وحالنی کسب ایتمش دری .

صیریم خلاطی = (بحریه) اسکی کمیلرده دومن دونمه‌لرینی اداره ایچون مستعمل دریدن معمول ابزارچینه بوکی یومه .

صیریم کبی = ضعیف وفقط قوی البنیه آدم .

صیزلامق [ت، مص] آجی آجی آغریمق ، صانجمق § تظلم وتشکی ایدرك آغلامق .

صیزلانمق = تشکی وتظلم ایلمك .

صیزلانمه / **صیزلدی** = شکایت ، تظلم .

صیزلانمق = آغلانمق ، شکایت وتظلم ایتدیرمك .

صیزمق [ت، مص] ترکی طامله طامله چیقمق ، ترشح ایتمك § سرخوش اولوب بیهوش دوشمك .

صیزدیرمق = صیزمه‌سی موجب اولمق ، آزار آزار آقیتمق ، ترشح ایتدیرمك § بروندن پاره چکمك . § سرخوش ایدوب اویوتمق ، بیهوش ایتمك .

صیزندی = صیزمق صورتیله حاصل اولان مایع ، ماده مترشحه .

صیزی [ت، س] آغری ، وجع .

صیغ [ع، س] املای الدینی هیئات مختلفه‌دن هربری معناسنه اولان (صیغه)نك جمعی .

صیغامق [ت، مص] یك ویاپاچه وقولده‌کی البسه قسمنی طوپلامق ، آشمیر § آوجله مسح ایتمك § اوخشامق .

پاچه‌لری صیغامق = جدی صورتده آشنت ایتمك .

صیغانمق = (صیغامق) ماده‌سنك شکل مجهولی .

صیغشمق [ت ، مص] صیغیه‌رق بریره کیرمك ، زورله استیعاب اولنمق .

صیغیشدیرمق = صیغه‌رق آلدیرمق ، زورله استیعاب ایتدیرمك .

صیغ [ت ، س] دکز ویانهرك درین اولمیان قسمی .

صیغلق = صویی صیغ اولوب کچید ویرن § قورملق .

صیغمق [ت ، مص] برظرفك ایچنه کیرمك ، استیعاب اولنمق .

قابنه صیغمامق = صبرسز اولمق .

صیغنمق [ت،مص] طیانمق § برینك حمایه ومعاونتنه التجا ایتمك § استعاذه ایلمك : شیطانك شرندن الله‌ه صیغنیرم .

صیغنه‌جق یر = ملجأ ، پناه ، ملاذ .

صیغه [ع، س] املای الدینی هیئات مختلفه‌دن هربری . [جمعی: (صیغ) کلیر.]

صیغیر [ت، س] آرابه چکدیرمك، چفت سورمك ایچون قوللانیلان واتی ، سودی یئیلن ایری جثه‌لی حیوان اهلی اینك ، اوکوز ، کاو . [ارککنه بوغا، دیشیسنه اینك، یاوروله‌رینه بوزاغی ، طانا ، یاوروله‌رینك بیوکجه‌لرینه طوسون دینور .] [illegible] [اینك]

صیغیر اوتی = ذات الفلقتین شعبه‌سندن عطری ، منبه بر نبات اولوب المعه‌یه تربیه ایچون مستعمله‌لدر .

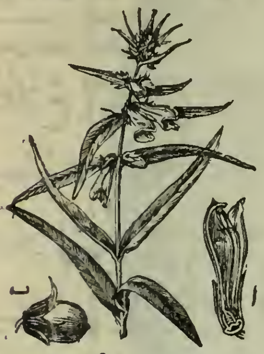

(صیغیر اوتی)

صو صیغیری = مانده ، جاموس .

صیغیرقویروغی = خنازیریه فصیله‌سندن خدایی نابت وتوهمی پوسکللی بر جنس نبات .

(صیغیرقویروغی)

صیغیردیلی = (نباتات) ذات الالقاح منظوره‌نك سنجاریه فصیله‌سندن رایحه‌دار، لطیف المنظر بر جنس نباتکه : بوکا (لسان الثور) دخی دینور و طبابتده استعمال ایدیلور . برقاچ نوعی واردر .

(صيغير ديلی)

يبانی صيغير ديلی = ذات الفلقتين شعبه‌سنك منجاريه اصيله‌سندن بر نباتدر .

(يبانی صيغير ديلی)

صيغير گوزی = برجنس ايری وصاری رنكلی پاپاديه .

صيغيرتماج = صيغير چوبانی .

صيغيرجق [ت، ـ] طيور دوريه‌دن برجنس كوچوك قوش اولوب يازين اناطولی ايچريلرينه كيشين ممالك حاره‌يه هجرت ايدرلر .

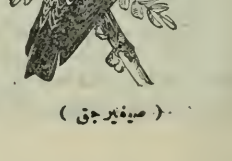
(صيغيرجق)

امريقا صيغيرجغی = طيور دوريه‌دن برجديده مخصوصدر .

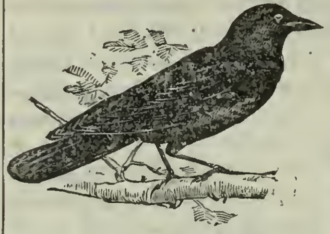
(امريقا صيغيرجغی)

صيغين [ت، ـ] (ظب شمالی) حيوانات مميزه‌نك ظبيه فرقه‌سندن امريقا وشمال طرفلرينه مخصوصدر . بونلره قيزاق چكديررلر .

صيق [ت، ـ] اجزاسی بربرينه ياقين ، بتيشك § طار ، صيق § بربرينی متعاقب ، فاصله‌سز .

صيق بوغاز ايتمك = طاره كتيره‌رك ، شاشيرته‌رق اماني ترويج ايتديرمك .

صيقلاشمق = صيق اولمق ، بربرينی متعاقباً واقع اولق .

صيقلق = فاصله‌سزلق ، طاراق ، تعاقب .

صيقی = طار ، مضيق || پك قانی ، سرت || مستعجل ، سرعتلی || شدتلی || مضايقه ، اضطراب || مساعده‌سزلك .

صيم صيقی = پك طار .

صيقی صيقی يه = بر مظروفك ظرفنه تمامی تمامنه يراشمسی ، پك دواملی ، پك بتيشك .

صيقيشمق [ت، مصـ] بربرينی صيقه‌جق صورتده ييغلمق ، ازدحام § غلبه‌لك اولمق § مجبور ومضطر قالمق .

صيقيشديرمق = زورله طار يره صوقمق || تضييق ، تعصير ايتمك || زورلامق ، اجبار ايتمك || كيزليجه النه طوتشديرمق ، ويرمك .

صيقمق [ت، مصـ] طارلاتمق § تضييق ايتمك § ال ويا بر آلت واسطه‌سيله بر شيئك حجمنی كوچولتمك ايچون صرف قدرت ايلمك § معجوب ايدرك ، قباحتلرينی خفيفجه يوزينه اوره‌رق اوتانديرمق .

صيقلمق = طارالمق || مضيق اولمق || حجمی كوچولمك || محجوب وعاجز قالمق ضرورته دوچار اولمق .

ايچ صيقلمق = محزون ومكدر اولمق .

جان صيقلمق = منفعل ، متأثر اولمق .

صيقندی [ت، ـ] طاراق ، مضايقه ، ضرورت § قساوت ، كدر ، اندوه ، حزن § اضطراب ، ضجرت .

ايچ صيقنديسی } جان صيقنديسی } = انفعال ، تأثر .

صينامق [ت، مصـ] تجربه ايتمك ، دنه‌مك .

صبوا ـ صبوه [ت، ـ] ديوارلره سوريلن معروف خرج .

صيواجی = صيوا ياپان ، ديوارلره صيوا سورن .

صيواجيلق = صيوا سورمك صنعتی .

صيوالی = اوزرينه صيوا سورلمش ديوار ، بنا .

صيواشمق [ت، مصـ] بولاشمق § لزوجتلی اولمق .

صيولشيق ـ صيويق [ت، ـ] مايعجه ، لزوجتلی § ياپشقان § معجز ، مسلط .

صييرمق [ت، مصـ] شدتله سورته‌رك بر شيئك يوزينی صويمق § صيلره‌رك ، قازيه‌رق بر شيئك اوستنده‌كی شيلری آلمق § (قليچ يتاغان حقنده) چكه‌رك چيقارمق .

صييرتمق = (صييرمق) فعلنی اجرا ايتديرمك .

صييرلمق = (صييرمق) فعلی كندنده واقع اولمق .

صييرندی = صييرلمش شی || قاب بولاشيغی .

صيبريق = دوى وقاوغك صيرلمش ، طرمالانمش يرى || عار وحجب اولميان ، پروامز ، حياسز .

صاد مضمومه

صُبْح [ع، ا] صباح وقتى، فجر زمانى. [جمعى : (اصباح) كلير .]

صبح كاذب = شفقدن اول طاك يرينك آغارمسى .

صبح صادق = شفق سوكمك .

صبح ومسا = صباح، اقشام .

صبحدم / صبحگاه = صباح وقتى ، بامداد .

صُحْبَت [ع، مص] كوريشوب قونوشمق ، ارقداشلق ، همدملك .

حلوا صحبتى = آتاملوايده بين الاحبا كيجه‌لرى تل حلواسى ياپه‌رق تشكيل ايديلن اكلنجه، مسامرهٔ صفوت پروانه .

آداب صحبت = انسيت و معاشرتك شرائطى .

صُحُف [ع، ا] (صحائف) كبى (صحيفه)نك جمعى § كتب اربعهٔ سماويه‌دن باشقه بعض پيغمبران عظام حضراتنه من قبل الرحمن انزال بيوريلان احكام مخصوصه، رسائل منيفه : صحف شريفه.

صُخُور [ع، ا] قيا معناسنه اولان (صخره) نك جمعى § (طبقات) حيوانات ونباتاتك افعال حياتيه‌سيله سطح ارض اوزرنده تكون ايدن علائم (ژئولوژيه)

صخور حيوانيه = (طبقات) حيواناتك افعال حياتيه سيله تكون ايدن طاشلر : (نامعه) انواعنك كلسدن متشكل قبوق وصدفلرى كبى .

صخور نباتيه = (طبقات) نباتات واسطه‌سيله حصوله كلن طاشلر : طاش كومورلرى وامثالى معادن .

صخور رسوبيه = (طبقات) بحر ويا مياه جاريه‌نك عمل وتأثيريله افقى ويا جزئى ميللى ، بربرينه موازى اوله‌رق تشكل ايدن طبقات ارضيه : شيست غضارى كبى .

صخور ناريه = (طبقات) داخل ارضده‌كى مايع ناريك ارادئ وسوبيه‌ده حاصل اولان يارىقلره نفوذيله تكون ايدن صخره‌لر . بونلر كتله حالنده بولنورلر .

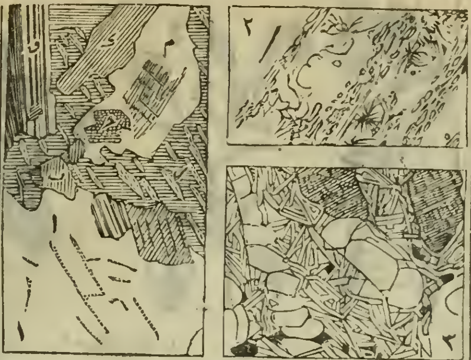

(مبحث الصخور)

١ — غرانيت لوحه‌سى (٨٠ دفعه قطرى بيوتلمشدر) : ا — كتله حالنده قوارس؛ ب، ح — بلورات متفرقه حالنده قوارس؛ ء — ميقا ؛ و — اوليغوقلاس ؛ م — اورتوز بلورى ؛ ر — كتله حالنده اورتوز ؛ ٢ — ميلو عقيق اسودى (٥٠٠ دفعه بيوتلمشدر) ٣ — تويليه‌رك بازالت طبقه‌سى (٢٠ دفعه بيوتلمشدر) .

صُداع [ع، ا] باش آغريسى .

صُدْغ [ع، ا] (طب) كوز ايله قولاق بيننده‌كى محل، شقاق § زاف .

صدغى = صدغه منسوب ومتعلق : عضلهٔ صدغيه ، عظم صدغى .

صُدُور [ع، ص] هر شيئك مقدمنك اعلاسى معناسنه اولان (صدر) ك جمعى .

صُدُور [ع مص] صادر اولمق، چيقمق، ظهور ايتمك .

شرفصدور = (ارادهٔ سنيهٔ ملوكانه حقنده) شرفله صادر اولان .

فرض صدور = ☞ [فرض] .

صُراحى [ع، ا] ايچنه صو قونلق ايچون بلور ويا زجاجدن صورت مخصوصه‌ده ياپيلان آغزى طار، قولپلى قاب . صوشيشه‌سى .

صُرَدان [ع، ا] (طب) ديل آلتنده بولنان ايكى سياه قان طمارى.

صُرُوح [ع، ا] (صرح) ك جمعى . قصرلر ، عالى بنالر .

صُرَّه [ع، ا] آقچه كيسه‌سى ، پاره چيقينى § حرمين محترمين اهالئ كرامنه جانب اشرف حضرت خلافتپناهيدن اهدا واسرا بيوريلان آقچه وسائره : صرهٔ همايون .

صره امينى = صرهٔ همايونى سوق وايصاله مأمور اولان ذات .

صره آلايى = صرهٔ همايونك درسعادتدن يوم اخراجنده اجرا بيوريلان مراسم احتراميهٔ مخصوصه .

صُعُوبَت [ع، مص] كوجلك ، مشكللك ، زورلق .

صعوبتلى = كوچ ، زور .

صُعُود [ع، مص] يوكسكه چيقمق، ترفع ، يوكسلمه .

صعودماكنه‌سى = (آسانسور) يوكسك مبانيده الك آلت قاتدن اوست قاته چيقمق ايچون ماكنه ايله متحرك حجره .

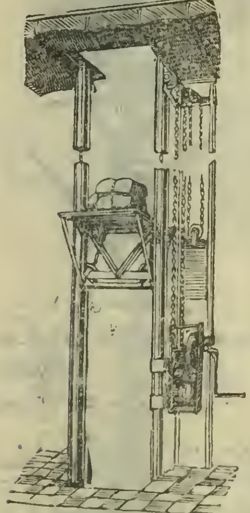

(آلت صعود)

صُغْرى [ع، ص] (كبرى) مقابلى. الك كوچوك معناسنه اولان (اصغر)ك مؤنثى § (منطق) قياسك كوچوك مقدمه‌سى : قضيهٔ صغرى .

صُفْر [ع، ا] باقر، پرنج، طونج، (طوج).

صُفْرَت [ع، ا] صاريلق ، صارى رنك § بكز صولوقلنى .

صُفُوف [ع، ص] صره ، ديزى معناسنه اولان (صف) ك جمعى .

صُفّه [ع، ا] اوطوره‌جق سدلی محل § صوفه .

چمن صفه = چمندن یاپلمش سدیر، سد ، چمنلك .

صُكوك [ع، ا] (صك)ك جمعی .

صُلب [ع، ا] آرقه كمیكی، اوكورغه § نسل ، ولد ، ذریت . [مؤنثی (صلبیه) در.] § قاتی، سرت ، مایع وغاز اولمیان جسمك حالی : اجسام صلبیه .

صلبی = آدمك كندی اولادی ، اوغلی || متوفانك صلبندن حاصل اولان چوجق .

صُلح [ع ، ا] باریشمه ، باریشقلق § راحتلق، آسایش § (فقه) بالتراضی نزاعی رفع ایدن عقدكه : ایجاب وقبول ایله منعقد اولور .

حقوق صلحیه = (حقوق دول) زمان صلحده دولتلرك یكدیكریله اولان مناسبات ومعاملات جاریه‌لرنده دستورالعمل طوتلمق ایجاب ایدن قواعد حقوق دول .

صلح آمیز = صلح و آسایشی موجب اولان ، ملایم ، طاتلی معامله ، سوز .

صلحنامه = صلحك شرائطنی حاوی اولرق طرفین محاربین بیننده تحریر وتعاطی اولنان ورق .

صلحی = صلحه منسوب ومتعلق .

صلحاً = محاربه‌سز، محاكمه‌سز اوله‌رق، اوزلاشه‌رق .

صُلَحاء [ع، ا] صلاح صاحبی معناسنه اولان (صالح)ك جمعی : صلحای امت .

صُموت [ع، مص] سكوت ایتمه، صوصمه صوموروتمه .

صُنع [ع، ا] یاپش ، ایش ، عمل ، اثر قدرت § دخل ، تأثیر :

« لب جوده كان صنعی هر یرك چمن سویلر »

صنعی = یاپمه، طبیعی اولمیان، مصنوع، معمول .

صنعی آیاق = (لن درستسازی ، اورتوپه‌دی) قیرلمش ویا كسلمش آیاق یرینه قائم اولمق اوزره صورت مخصوصه‌ده وفنه توفیقاً آغاجدن ویا قسماً مشبندن اعمال اولنمش اولان آیاق . ☜ [درستسازی]

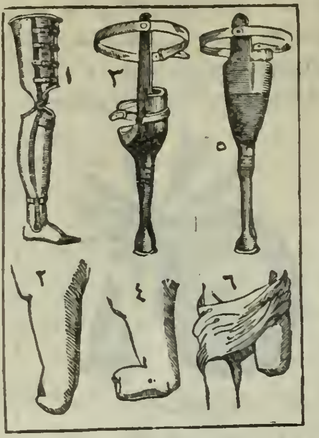

(صنعی آیاق)

١ — دیز حداسندن (٢) یاپیلمش بتر ایچون اعمال ایدلمش اولان مفصللی صنعی آیاق ؛ ٣ — دیز آلتندن (٤) یاپیلمش بتر ایچون اعمال ایدلمش اولان آغاجدن آیاق ؛ ٥ — اخذك وسطندن (٦) یاپیلمش اولان بتر ایچون اعمال ایدلمش اولان تحته آیاق .

صُنوف [ع، ا] ج: (صنف): صنوف عالیه .

صو [ت، ا] كرهٔ ارضك درتده اوچنی احاطه ایدن وطبیعتده پك مبذول ومنتشر اولان مادهٔ مایعه‌كه : متقدمین نظرنده اجسام بسیطه‌دن یعنی عناصر اربعه‌دن بری عد ایدیلوردی . ماء، آب § (كیمیا) رنكسز، طعمسز، رایحه‌سز، یوز درجهٔ حرارتده غلیان ایدن مایع‌كه: یوزده ٨٨,٨٩ مولد الحموضه ایله ١١,١١ مولد الماءدن مركبدر § میوه وسائره‌نك عصاره‌سی § هنكام ، وقت : ساعت ایكی صولرنده .

طاتلی صو = ایچیلمكه صالح اولان صو .

آجی صو = طوز وسائر املاحی حاوی اولان صو .

صولر قرارمق = اقشام اولمق .

صو ویرمك = آلات و ادوات حدیدیه‌یه آتشده بعد التسخین صویه صوقوله‌رق ویریلن تاو .

آربه صویی = بیرا دینلن ایچكی .

آغز صویی = سالیه || بر ایشه ایمرنمكدن دولایی آغزدن آقان صو .

آغز صویی آقمق = ایمرنمك || پسند ایتمك .

آقان صولر طورمق = دیه‌جك اولمامق، اعتراض قبول ایتمه‌مك .

صو اقتضا ایتمك = غسله محتاج اولمق، احتلام اولمق .

صو ایتمك = (بحریه) كمی ، قایق ، صندالك ایچنه صو كیرمك، صو ایشلمك .

قره صو = كوزه عارض اولان بر نوع ضعف .

ات صویی = اتك قینادیله‌رق ، تعصیر ایدیله‌رك چیقاریلان عصاره‌سی .

اززوب صوینی ایچمك = ایشه یاره‌میه‌جق بر حاله كلمك .

صوباشی = كتخدا .

صو بوركی = قالینجه اولان یوفقه‌لری اولجه صیجاق صو ایچنده خاشلانیله‌رق یاپیلان بر نوع لذیذ شرق بوركی .

بیك دره‌دن صو كتیرمك = بیك درلو بهانه سرد ایتمك .

صو ترازیسی = شهرك صولرینی تقسیم ایچون فله طرزنده یاپیلان یوكسك محل، مقسم .

صو تره‌سی = (رودقا) دینیلان یشیل صلاته .

چوق صو كوتورمك = برچوق سوز سویلمكه ، اعتراضه مساعد اولمق .

صودن = اهمیتسز ، بوش شی .

صودوكمك = آبدست بوزمق، ادرار ایتمك .

صو دوكنمك = یقانمق || غسل ایتمك .

صویه صابونه طوقنمامق = هیچ بر طرفه مضر اولمامق .

صوسموری = (ذنب الماء) ذات الثدیانك آكل اللحوم فرقه‌سندن اولوب دریسی كورك اعمالنده مستعمل وزیاده‌سیله مقبول بر حیواندر . اناطولی واوروپاده بولنور . صو كنارلرنده مسكن یاپار . بوسببدن صوسموری دیرلر .

(صوسموری)

صوصغیری = یانده ، جاموس .

صورقی = صنف الجنساح حشراتدن صولر اوزرنده بولنور .

(صو روحی)

صودولابی = بوستانلری صولامق ایچون حیوان واسطه‌سیله ویا صو قوتیله تدویر ایدیلور برنوع دولاب ، چرخ .

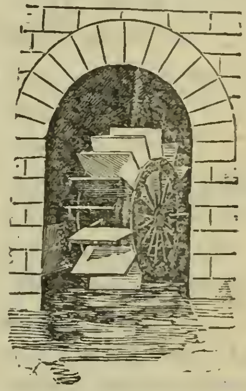

(صو دولابی)

صوفدانی = فصیلهٔ مجهزهٔ مائیه‌دن براوتدر .

(صو فدانی)

صوقرلانغیجی = طیور ذات الارجل الکفیه‌دن برقوشدر .

(صوقرلانغیجی)

صو قباغی = ذات الفلقتین شعبه‌سنك قثائیه فصیله‌سنه منسوب ایچی اویوق برنوع قباق ـ که : صوده یوزمك بیلمینلر بوقلری قولتوقلری آلتنه باغلیه‌رق یوزرلر .

(صوقباغی)

صوقوشی = طیور مائیه‌دن هر بری § قوربغه‌دن کنایه‌در .

صوگبی بیلمك = ازبردن ، یاکلشسز اولارق بیلمك .

صوکرویزی = برجنس نبات .

صو یوصونی = ذات الالقاح غیر منظوره دن و اشنیه نوعندن بر یوصودر .

صوکسمی }
صوخطی } =

(بحریه) صو ایله سفینه‌نك فصل مشترکی: خفیف صو خطی ، آغر صوخطی .

(صویوصونی)

صو یونجه‌سی = ذات الفلقتین شعبه‌سنك صابونیه فصیله‌سندن ذوالازهار علیه فرقه‌سندن بر نباتدر .

(صو یونجه‌سی)

صونجه گیتمك = اویمق ، مزاجنه خدمت ایتمك .

صویولی = صویك جریانی ایچون تحت الزمین یاپیلان مجرالر .

صوبالدیرانی = ذات الفلقتین شعبه‌سنك صیوانیه فصیله‌سنه منسوب زهرلی بر نباتدر .

صو مزماری = بر زیلیایه مخصوص طیور دوریه‌دن اولوب قویروغنك ایکی طویل چتالیله ممتازدر .

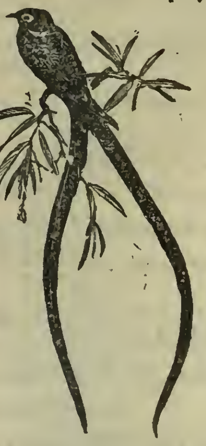

(صومزماری)

صوغوق صو = (کیمیا) حرارتی (٠) دن (١٠) درجه‌یه قدر اولان صولر .

تازه صو = (کیمیا) حرارتی (١٠ — ٢٠) درجه اولان صولر .

ایلیق صو = (کیمیا) حرارتی (٢٠ — ٤٠) درجه اولان صولر .

صیجاق صو = (کیمیا) حرارتی (٤٠ — ٨٠) درجه اولان صولر .

قاینار صو = (کیمیا) حرارتی (٨٠ ـ ١٠٠) درجه اولان صولر .

قره صولری = (حقوق دول) دکزك ساحله یاقین واك قوتلی طوپ منزلی داخلنده اولان قسمی .

آچیق صولر = (حقوق دول) طوپ منزلی خارجنده قالان دکز قسمی ـ که : بونلر عموم دولتلر بیننده مشترك عد ایدیلور .

صو تسویه‌سی = (حکمت) ☞ [تسویه] .

صواورومجگی = ذوالجناحین حشراتندن اولوب بعض طورغون صولرك وخصوصیله کوللرك سطحنده بولنور .

(صواورومجگی)

صوجندره‌سی = (حكمت) مايعاتده تضييقك متساوياً انتقالنه دائر اولان قانونه مبتنی اولەرق اعمال ايديلوب عظيم بر تضييق حصوله كتيرمك وبناء عليه اعمالات مهمه‌ده ومثلا: حرب بارودی، كاغد، زيوت شحميه، طوغله كبی اعمال ايلمك، چوخه‌لری باصقيلامق، موم فابريقه‌لرنده اولەئينی استه‌آريندن تفريق ايلمك، بعض نباتاتك عصاره‌لرينی چيقارمق، يوكلری صقيشديرمق ايچون استعمال ايديلور.

صوطاوقغی = حيوانات فقريه‌نك طيور جنسندن ودجاجيه نوعندن بر، زيلياده بولنور.

(صوطاوقغی)

صوارمق = (حيوان حقنده) } = صوويرمك، صوايچيرمك. اروا واسقا ايتمك.
صولامق = (بوستان حقنده) }

صولاق آرابه = يازين سوقاقلری صولامغه مخصوص آرابه.

(صولاق آرابه)

صولامه = صولامق ماده‌سندن مصدر تخفيفی ‖ ارواء، اسقا ‖ (حكمت) معدنلرك خواص حكميه‌سنی تعديل ايچون بعض عمليات اجرا ايتمك ومثلا هرهانكی بر معدنی آتشده قيزديروب بعده بردن بره صوغوق صويك ويا سائر بر مايعك درونده غطس ايله تبريد ايلمكدن عبارتدر.

صولی = درونده، ايچنده، كنديسنده صو اولان ‖ صيويشيق، عارسز آدم.

صولانمق = صو پيدا ايتمك، صولی اولمق § حيوان، تَرلا صو ايچمك.

صولاق = صويی چوق اولان محل.

صوبه [ت، ا] قيشين اوطه، صالون ايچنه ويا صورت دائمه‌ده مطبخ داخلنده قوريلوب درونده آتش يانان ودومانی بر صاج بوری واسطه‌سيله طيشاری‌يه چيقان آلت، § قيشين صوغوغه مايانه‌يان ازهار ونباتاتی محافظه ايچون اوسق ويان جهتلری جامله مستور ومحفوظ ايچنده آتش يانان محل مخصوص.

صوبه‌جی = صوبه ياپان وياقوران آدم.

صوپه [ت، ا] قالين دكنك § قماش وسائره‌ده اكلی يول، چوبوق § طياق، كوتك.

صوپه‌لی = النده صوپه‌سی اولان § كنيش يوللی قماش وسائره.

صوچ [ت، ا] قباحت، خطاء § جرم، جنحه.

صوچلی = قباحتلی، مجرم، جنحه‌دار.

صوچسز = قباحتسز، مدخلسز، معصوم.

صوجوق [ت، ا] تميزلنوب قوروتلمش باغرصاق ايچنه طولديرلمش بهارلی قيمه § ايپه ديزلمش بادمك راحت الحلقوم ياپيلان شكرك مايع حالنده ايكن ايچنه باتيريله‌رق ياپيلان بر نوع شكر.

صور [ع، ا] اوفريله‌رك چالينان بيوك بوينوزدن بوری § يوم قيامتده حضرت اسرافيل عليه السلامك اوفلياجقی بوری: صور اسرافيل.

صُوَر [ع، ا] (صورت) ك جمعی.

صوراق [ت، ا] صورمقله اوكرەنيلن شی.

صورت [ع، ا] شكل ظاهری، خارجدن كورينيش، شكل، هيئت، برج § حال ظاهری § رسم، تصوير § طرز، طور، كيفيت، اسلوب، وجه § چاره § نسخه، مثل، عين § يوز اكشيلكی، عبوست § (حساب) بر كسر عاديده واحدك قاچ مساوی قسمی مطلوب اولدیغنی بيلديرن كميته دينور: مثلا: $\left(\frac{٣}{٤}\right)$ افاده‌سنده واحد (٤) قسمه بولونمش وبوندن اوچ قسمی مطلوب بولنمش اولدیغنی اكلاشيلير كه: اشته بو (٣) عددی صورتدر § چهره، يوز.

صورت تسويه = چارهٔ حل وفصل.

صورتاً = ظاهراً، ظاهرده.

صورت پذير }
صورت نما } = حاصل اولان، حصول بولان.
صورت ياب }

صورتسز = چهره‌سز، عبوس ‖ چركين.

صوری = صورته متعلق، معنايه تعلقی اولميان، ظاهری.

صوزغوچ [ت، ا] باشه طاقيلان طوغ، چالنك § بعض قوشلرك تپه‌لرنده‌كی توكدن زينت طبيعيه.

صورمق [ت. مص] سؤال، استفسار، استيضاح، استفهام، استعلام، ايتمك § دوداقلرينی اوزاده‌رق ايچمك.

صورش } = (صورمق) ماده‌سندن مصدر تخفيفی ‖ اسم مصدر ‖ استعلام، استفهام، استيضاح ‖ ايچمه.
صورمه }

صورلمق = سؤال اولنمق، استفهام، استعلام اولنمق ‖ سؤال واقع اولمق، مسئول اولمق.

صورشمق [ت. مص] متقابلاً صورمق، بربرينه سؤال ايتمك.

صورشديرمق = سؤال ايدرك تفتيش وتحقيق ايتمك، استكناه.

صوسام [ت، ا] ☚ [سوسن].

صوصمق [ت، مص] سكوت ايتمك، سوزی كسمك.

صوصديرمق = اسكات ايتمك، سوزينی كسمك.

صوغان [ت، ا] بربری اوزرينه صارلمش قات قات قابوقلردن عبارت كوك كه: اطعمه وصلاته‌يه لذت ويرمك ايچون قونيلور. بصل، پياز. انواعی واردر § كوك صوغانه مشابه اولان نباتات كه: اكثريا صاقيلره ديكيلور.

(صوغانلر - بصل)

١ — آرمود شكلنده قرمزی صوغان (آرپه‌جق صوغان)، ٢ — ياصی بياض

صوغان ، ٣ — ابری صوغان ، ٤ — صاری زارلی صوغان ، ٥ — علی العاده خفیف قرمزی رنکلی صوغان .

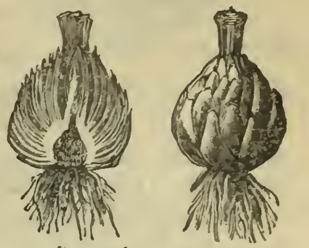

(یبانی زمبق چیچکی صوغانی)

آطه صوغانی = شقویه فصیله‌سندن اولوب طبابتده مستعملدر ، بونك بصلرینی دیلیم دیلیم کسه‌رك کونشده قوروتورلر . کندیسی غیر ماکول برجنس نباتدر .

(آطه صوغانی)

یشیل صوغان = یاپراقلری اکل اولنور برنوع صوغاندر . قیصقه تعبیر اولنان کوچوك صوغان بصلری ویاخود صوغان تخملرینی اکمکله حاصل اولور .

صویوب صوغانه دوندرمك = مالملکنی الندن آلمق .

صوغانلی = صوغان ایله یاپلمش ، ایچنده صوغان اولان طعام .

(یشیل صوغان)

صوغره [ت ، ا] (بحریه) یان یانه وضع اولنان کوکرته تخته‌لرینك باشلری آره‌سنده‌کی آره‌لقلردن هر بری .

صوغلجان [ت ، ا] آیاقسز قورت انواعندن اولوب رطوبتلی طوپراق درونده یشایان شریدواری حیوان § باغرصقلرده یشایان شرید کبی برجنس قورت که : ضعف عمومی‌یی موجب اولور . دود ، دود وحید . ☞ [دود]

صوغلجان اوتی = باغرصاق صوغلجانلرینی دوشورمك ایچون منقوعی ایچیلان برنوع کوك ، نبات .

صوغوق ـ صووق [ت ، ص] (صیجاق)ك ضدی . حرارتی حس اولنمیان ، بارد ، سرد § طبیعتك خوشلانمدیغی شی ، مناسبتسز اوضاع واحوال .

صوغوق بز = برجنس اینجه کتان .

صوغوق آلمق = اوشیوب خسته اولمق .

صوغوقجه = آز صوغوق .

صوغوقلامق = صوغوق آلمق .

صوغوقلق = صوغوق اولان شیئك حالی || مناسبتسزلك || عدم ائتلاف || خوشاب ، یمش کبی یمکك صوکنده یئیلان شی || حمامك صیجاق اولمیان مایشاری محلی .

بل صوغوقلغی = التهاب مجرای بول .

صوغومق = صوغوق اولمق ، حرارتنی ضایع وترك ایتمك .

صوغوتمق = صوغوق ایتمك § توجهنی ازاله ایلمك .

صوف [ع ، ا] یوك ، یپاغی § یوك طوقومه‌سی ، یوکدن معمول منسوجات .

صوفا ـ صوفه [ت ، ا] ☞ [صفه] .

صوفته [ت ، ا] مدرسه مداوی ، طلبهٔ علومدن هر بری ، درس عام شاکردی .

صوفی [ع ، ص] اهل تصوفدن اولان § زاهد تقوی ، متقی .

صوفیه = اهل تصوفدن اولانلر ، متصوفین ، اهل تصوف طاقمی ، طائفه‌سی .

صوفیلق = زهادت ، زهدلك ، متقیلك .

صوقشمق [ت ، مص] اصولجه آره‌یه کیرمك ، طار بر یره یرلشمك .

صوقشدیرمق = اصولجه صوقمق ، دار بر یره یرلشدیرمك .

صوقلغان [ت ، ص] هر یره صوقیلیر ، هر یره کیرر ، هرکسله چابوق بیلشك ، احباب اولور ، مونس آدم § متبصبص ، متملق .

صوقمق [ت ، مص] کیردیرمك ، ادخال ایلمك § باتیرمق ، صاپلامق .

بورن صوقمق = قاریشمق مناسبتسز یره مداخله ایتمك .

کوزه صوقمق = بری حقنده بیوك بر ذاتك توجهنی استجلاب ایلمك .

صوقلمق = آره‌یه کیرمك ، زورله طیقلمق .

صوقوم [ت ، ا] یالکز شو تعبیرده قوللانیلور .

قویروق صوقومی = قیچ کیکی ، عظم عجز .

صوك [ت ، ص] اك کریده‌کی ، نهایت ، غایت ، اوج § انجام ، عاقبت § خاتمه § دول اشی ، مشیمه § صوکره‌کی ، مؤخر § (نباتات) برچیچکك اوره‌نك نسج ناماسی متصل اولان قطعه‌سی .

صوکنی صایمق = برایشك نتیجه‌سنی دوشونمك .

صوکنده = نهایت ، عاقبت ، نتیجه‌ده .

صوك نفس = آخر نفس ، هنگام ممات .

صوکره = بعده ، مؤخراً .

صوکره‌سی = آت طرفی .

صوکره‌لری = اك صوك زمانلرده ، مؤخراً .

صوکره‌کی = مؤخر ، اخیر ، اك کریده‌کی .

صوکسز = نهایتسز ، بی‌پایان ، توکنمز ، نتیجه‌سز ، ثمره‌سز .

صول [ت ، ص] (صاغ) مقابلی ، یسار ، چپ § انسان ویا حیوانك صول طرفنه دوشن جهت .

صول طرف = یوزینی کونشك طوغدیغی جهته چویرن آدمك وضعیتنه نظراً شمال جهتی || صول قولك حذاسی .

صول قول آغاسی = (عسکری) صاغ ، صول نامیله ایکی درجه‌دن عبارت اولان قول اغاسی رتبه‌سندن ایلك درجه‌سی که : صاغ قول آغاسی بوکا تقدم ایدر [بودرجه الیوم تجربه واطبا واستحکام صنفلرینه مخصوصدر .]

صولاق = صول الیله ایش کورن ، دائما صاغ الی یرنده صول الی قوللانان ، یساری .

صول قول = اوردونك صول طرفی ، صول جناحی .

صولمق [ت ، مص] رنکنی ویارلاقلغنی غائب ایتمك ، سولایومك .

صولدیرمق = رنکنی ویارلاقلغنی ازاله ایتمك .

صوله = (صولق) ماده‌سندن مصدر تخفیفی .

صولماز = رنکی آتماز، بویاسی ثابت قماش وسائره .

صولق
صولوق } = صولمش، رنکی آتمش .
صولیق

صوْلوْغانْ [ت. ص] جزئی حرکتله نفسی طارلاشان ، طیق نفس . اکثریا حیوان حقنده مستعملدر .

دکز صولوغانی = فورطنه تسکین اولندقدنصوکره خفیف خفیف کاوب ساحله چارپان طالغه‌لر .

صوْلوْقْ [ت ، س] نفس ، تنفس § صولمش ، رنکی آتمش شی .

صولوغی صولوغنه = فوق العاده سرعتله ، عجله ایله .

صولوغی کسمك = آمان زمان ویرمه‌مك ‖ استعجال ایتمك .

صولوق آلدیرمامق = نفس آلمغه وقت براقمامق .

صولوغی فلان برده آلمق = کندینی کوچ بلا اورایه آتمق .

صوْلوُمَقْ [ت ، مص] صیقلندی ایله نفس آلمق .

صولوتمق = زحمتله نفس آلدیرمق ‖ (اتی) چوق یورمق .

صوْماقْ [ت، س] ☞ [سماق] .

صوْماکی [ت، س] (معدنیات) یشیل، قرمزی ، سیاه رنکارده وغایت سرت ومختلف جنسده صایقلردن مرکب بر طاشك اسمیدر. [هیچ بر حامضدن متأثر اولمدیغی جهتله مقاومتی زیاده‌در . بناء علیه ازمنهٔ سالفه‌ده دیکیلی طاشلر بوندن اعمال اولنوردی.]

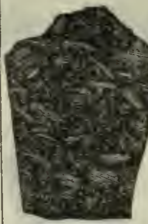

(صوماکی)

صوْموْرْتمَقْ [ت، مص] دوداقلرینی اوزاتوب عبوس طورمق ، چهره آصمق .

صوْموْنْ [ت، س] یوارلاق ایتمك، تعیین اولنەرق عسکره ویریلن اککدن بری § یومرو شی § اوجی ویده‌لی قالینی چیوی‌یه کچیرلمکه مخصوص دمیر پول .

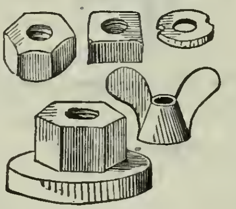

(صومونلر)

صوْنْمَقْ [ت، مص] اوزاتمق، ویرمك ، تقدیم ایتمك :

« صوندیلر برجام طولوسی شربتی »

صوْندیرْمَه [ت، ظ] اوك طرفی آچیق جانی الق ـ که : حیوان باریغه‌منه وآلات و دوات زراعیه وضعنه مخصوصدر .

صوْیْ [ت، س] نسب ، عرق ، نژاد § اجداد، سلاله § ذریت ، اخلاف § اقربا، تعلقات § (ص) اصیل: صوی آت ، صوی کوپك .

صویسز = اصلی، اسلی، نسبی بوزوق ، جبلتسز ، فرومایه .

صویسزلق = فرومایه‌لك ، بد اصللق .

صوْیتاری [ت، ص] مسخره .

صوْیغوُنْ [ت، س] صویمه، صلب، غصب .

صویغون ویرمك = صویلمق، خرسزلر طرفندن مالی سرقت اولنمق .

صوْیمَقْ [ت، مص] اثوابی چیقارمق، چپلاق ایتمك § قابوغنی ، دریسنی چیقارمق، یوزمك § اشیا واثوابنی چالمق ، غصب ایتمك .

صویلمق = اثوابی چیقارلمق ‖ دری وقابوغی چیقارلمق ‖ اشیا واثوابی غصب وسرقت اولنمق .

صویمه = (صویمق) ماده‌سندن مصدر تخفیفی .

صوینمق = کندی اثوابنی چیقارمق .

صوینوب دوکنمك = استراحت ایچون کیجه‌لك کیمك .

صوْیوقْ ـ صوْیوتمَقْ [ت، س] ☞ [صوغوق ، صوغوتمق] .

ض [ه، ق، ت، حر] عربی الفباده اون بشنجی و الفبای عثمانیه‌ده اون سکزنجی حرفك اسمی اولوب نقطه‌سز (ص) دن تفریق ایچون (ضاد معجمه) نامیله معروفدر. بعضاً (ظ) و بعضاً دخی (د) صداريني ویرر. بناءً علیه ویردیکی صدایی اشراب ایچون توصیفن داخلنده (ظ، د) حرفلری استعمالنه مجبوریت حاصل اولمشدر. ابجد حسابنده (۸۰۰) عددینه دلالت ایدر.

خطوط متنوعهٔ عثمانیه‌ده شکلی بروجه آتیدر:

ض ---------- کوفی

ض ---------- تعلیق

ض ---------- ثلث

ض ---------- نسخ

ض ---------- سیاقت

ض ---------- توقیع

ض ---------- دیوانی

ض ---------- جلی

ض ---------- اجازت

ض ---------- رقعه

ض ---------- ریحانی

ض ---------- شجری

ضابِط [ه، ص، ظ] ضبط وربطه مأمور اولان، ضبط وربطه مقتدر بولنان § عسکرده افراده قوماندا ایدن ذواتدن هر بری ـ که : ملازم، یوزباشی، قول آغاسی، بیکباشی وتبه‌لرینی حائز اولانلر [مافوقنه امرا وآنلرك مافوقنه ارکان دینور.] جمعی: (ضباط) ایسه‌ده لسانمزده فارسی قاعده‌سی اوزره جمعلندیریلرك (ضابطان) صورتنده قوللانیلور.

آلایلی ضابط = نفرلکدن یتشمه ضابط.

مکتبلی ضابط = مکتب حربیه‌دن یتشمش ضابط.

ضابطلك = (ظ) ضابطلك حال وصفتی || ضابط اولمه.

ضابِطَه [ه، س، ظ] مملکتك آسایشنه متعلق امور وخصوصاتك تمشیتنه مأمور اداره، پولیس § (فقه) یالکز بر خصوصه وآنك تفرعاتنه شامل اولان قاعده، قاعدهٔ خصوصیه. [جمعی: (ضوابط) در.]

ضابطهٔ عدلیه = (حقوق) ناحیه مدیرلری، پولیس مأمورلری، مدعئ عمومیلر، مستنطقلر، ضبطیه ضابطانی، کوی مختارلری، اختیار مجالس اعضاسی، کوی، اورمان بکجیلری.

ضاحِك [ه، ص، د] کولیجی، کولن، خندان.

حیوان ضاحك = انساندن کنایه.

ضاحِکَه [ع، س، ص، د] (ضاحك)ك مؤنثی § کولنجه ظاهر اولان دیشلر § ازی دیشلردن هر بری. [جمعی: (ضواحك) کلیر.]

ضاد [ع، س، د] (ض) حرفنك اسمی: ضاد معجمه، ضاد منقوطه.

ضارِب [ه، ص، د] دوکیجی، دوکن، ضرب ایدن.

ضارب ومضروب = دوكن ایله دوكیلن .

ضارب مشترك = (ریاضیه) برصاسله هندسیه‌نك حدلرینی مشتركا ضرب ایدن عدد كه : بوكا نسبت مشتركه دخی دینور .

ضالّ [ع ص، د] دوغری یولدن ، طریق سوایدن چیقمش ، ضلالتده قالمش اولان ، كمراه .

هم ضال ، هم مضل = هم كندی ضلالتده قالان ، همده بشقه‌سنی اضلال ایدن آدم .

ضامن [ع ص، ظ] تضمینه مجبور اولان ، كفیل .

ضایع [ع ص، ظ] الدن چیقان ، غائب وتلف اولان .

ضایعات = ضایع وتلف اولان ، غائب ، نابدید اولان شیلر ‖ زیان ، ضرر ‖ وجودجه اولان تلفات .

ضب [ع، س، ظ] كرتنكله ، كلر .

ضباب [ع، س، ظ] (حكمت) پوص ، سیس ، رطوبتلی دومان .

ضبط [ع، م، ظ] حسن تدبیر وبصیرتله حفظ § حسن تدبیر ویا قوت ایله برشیئی كندی دائرهٔ تصرفنه ادخال ایتمك § زورله ، جبراً آلمه ، غصب ایتمه § اكلامق ، ذهننده طوتمق § بر مجلسك ، محكمه‌نك مذاكره‌سنی قید وتحریر ایتمه § مصادره .

ضبط كاتبی = بر محكمه ویا مجلسك مقرراتنی قید وتثبیت ایدن كاتب .

ضبط دفتری ویا جریده‌سی = بر محكمه ویا مجلسك مقرراتنی حاوی اولان دفتر .

ضبط وربط = آسایش ، انتظام .

ضبطنامه = بر محكمه ویا مجلسك مذاكرات ومقرراتنی ویا مستنطقك افاداتنی حاوی اوله‌رق تنظیم ایدیلن ورقهٔ رسمیه .

ضبطیه [ع، س، ظ] مملكتك تأمین آسایش وانتظامنه مأموریتی ، اداره § ضبط وربطه مأمور برصنف اجرائی عسكر ، ژاندارمه .

ضبع [ع، س، د] صیرتلان .

ضخامت [ع، مص، د] ایریلك ، بیوكلك .

ضخامهٔ قلب = (طب) قلبك الیاف عضلیه‌سنك وبناء علیه حجمنك تزایدندن عبارت برمرض كه : جداران قلبك ثخانت پیدا ایتمسی منتجدر .

ضخامهٔ كبد = (طب) قره جكرك حجما بیومسندن متولد برمرض .

ضخم [ع، ص، د] ایری ، بیوك ، قوجه‌مان .

ضخم العظام = ایری كمیكلی . مؤنثی (ضخیمه) در :

ضخیمة الجلد = (حیوانات) ذات الثدییانك آكل النبات اولان واك بیوك جثه‌لی قسمنی تشكیل ایدن قالین دریلی حیوانات : فیل ، كركدان ، آت ، مانده وساره كبی .

ضرّ [ع، س، د] ضرر ، مضرت ، زیان .

ضرّاء [ع، س، د] (سراء) مقابلی . محنت ، بلا ، شدت .

ضرائر [ع، س، د] برآدمك ایكی ویا دها زیاده زوجه‌سندن هر بری ، (اورتاق) معناسنه كان (ضره) نك جمعیدر .

ضراعت [ع، مص، د] تواضع ، تذلل ، مسكنت ، آچالمه : ضراعتنامه ، عرض ضراعت .

ضرب [ع، مص، د] برشیئی دیكر شیئه اورمق § اورمق ، دوكمك § سكه‌یه تمغا اورمق ، تمغالامق § (ریاضیه) بر عددی دیكر عددك محتوی اولدیغی احاد قدر تكرار ایتمك عملیاتی كه : تكرار اولنان عدده (مضروب) ومضروبك قاچ دفعه تكرار ایدیله‌جكنی كوسترن عدده (مضروب فیه) وچیقان نتیجه‌یه‌ده (حاصل ضرب) دینور . [مثلا ٤ عددینك ٣ ایله ضربی ٤ عددینك ٣ دفعه تكرار ایدلمسی یعنی ٤+٤+٤=١٢ دیمكدر . بومثالده ٤ عددی مضروب ، ٣ عددی مضروب فیه ، و ١٢ عددی‌ده حاصل ضربدر § (عروض) بربیتك مصرع ثانیسنك جزء اخیری كه : بوكا (عجز) دخی دینور § قوت ، قدرت ، شدت : ضرب دست ، ضرب نطق § قلعه دوكن دینیلن بیوك چاپده طوپ . [جمعی : (ضروب) كلیر .

ضرب اشارتی = ایكی عددك بر برینه ضرب اولنه‌جغنی یعنی برعددك دیكر عدد كره تكرار ایدیله‌جكنی كوسترن علامت كه : شوندن (×) عبارتدر .

حاصل ضرب = مضروب ایله مضروب فیهك ضربندن حاصل اولان نتیجه ، ایكی عددك بربرینه ضربندن چیقان حاصل .

ضربخانه = مسكوكات ضرب اولنان محل رسمی .

ضربی = ضربه متعلق .

ضرب مثل = مبنی علی الحكایه اوله‌رق مثال كبی ایراد ایدیلن قول مشهور . [(ضروب امثال) جمعیدر .]

ضربا = اوره‌رق ، ضرب ایدرك .

ضربزن = معدنی برلوحه وساره اوزرینه قباراتمه نقشلر یاپان .

ضربات [ع، س، د] جـ : ضربه .

ضربان [ع، س، د] اورمق ، اورولش § (طب) حركات نبضیه عددی : ضربان قلب ، ضربان نبض .

ضربه [ع، س، د] اورولش ، اورمه ، چارپش § شدت .

ضرر [ع، س، ظ] نقصان ، زیان ، خسار .

ضرر ایتمك
ضرر كورمك } = زیان كورمك ، خساره اوغرامق ، متضرر اولمق .

ضرردیده = متضرر ، زیانه ، خساره اوغرامش اولان .

ضرربنه = كار ایتمیوب بالعكس متضرر اوله‌رق .

ضرری یوق = برشی دكل ، وارسون اولسون .

ضررسز = مضر اولمیان ‖ اولدقجه ایی ، فنا دكل .

ضررلی = مضر ، ضرری طوقونان ‖ متضرر ، ضرر كورمش ، خساردیده .

ضرر عام = (فقه) تأثیری عمومه عائد اولان مضرت .

ضرر خاص = دائرهٔ شمولی محدود ، تأثیری یالكز برشخصه ویا بر قاچ كشی‌یه عائد اولان ضرر ، مضرت . [«ضرر عامی دفع ایچون ضرر خاص اختیار اولنور» قاعدهٔ كلیهٔ فقهیه‌دن اولوب مثلا : طبیب جاهلی اجرای طبابتدن منع ایتمك او طبیب ایچون بر ضرر ایسه‌ده ضرر خاص اولوب اكا مساعده ایتمك عمومك ضررینی انتاج ایده‌جكی جهتله ضرر عامی وقایهٔ ضرر خاص فدا ایدیلیر دیمكدر .]

ضرربین = (فقه) آشكاره اولان ضرر .

ضرر محض = (فقه) كنديسنده هيچ برفائده اولميوب صرف ضرري موجب اولان .

ضَرُورَتْ [ع مص . ظ] محتاجلق ، احتياج ، ناچارلق § فقر ، يوقسوللق . [جمعى : (ضرورات) كلير : الضرورات تبيح المحظورات = ضرورتلر محرماتى مباح قيلار . مصورينك لحم كلب اكل ايتمسى كبى .] بعضا : (ضروره) صورتنده دخى مستعملدر .

بالضروره = [(بالضرور) غلطدر .] ايستر ايستمز ، ناچار ، چارەسز اولەرق .

ضَرُورِى [ع ص ظ] ضرورته منسوب وعائد § ناچار ، چارەسز . § اختيارى اولميان ، جبرى اولان .

حوائج ضروريه = كيف ، آلايش ايچون اولميوب محضا ادامهٔ حياته خادم اولاز شيلر : ما كولات ومشروبات ، ملبوسات ، محروقات ، مسكن احتياجلرى حوائج ضروريەدندر .

ضَرْى [ع ، ص ، د] (طب) قانى طورميان طمار .

ضَرِيحْ [ع ، ص ، د] قبر ، مزار ، مرقد .

ضَرِيرْ [ع ، ص ، د] انادن طوغمه كور ، اعمى . [جمعى : (اضراء) كلير .]

ضَرِيعْ [ع ، ص ، د] ممەسى بيوك اولان قادين (ويا حيوان) .

ضَعْفْ [ع . مص ، ظ] زبونلق ، قوتسزلك ، مجالسزلق ، ضعيفلك . [ضعف تعبيرى لسان ادب عربده عقل و رأى كوشكلكى معناسنده اولوب بدنجه اولان زبونلقه ، ضعيفلكه ايسه ضم (ض) ايله (ضُعف) ديلور .] [ضعف : اساسا مصدر اولديغندن (ضعفيت) تعبيرى غلطدر .]

ضعف بصر = كوزده كى رؤيت قوتنك آزالمسى .

ضعف پيرى = تقادم سن تأثيراتيله بدنه عارض اولان اقتدارسزلق .

ضعف تأليف = (ادبيات) على الاطلاق فهمى تصعيب ايدەجك صورتده كلامك مشوش اولمسى .

ضعفى = ضعفه منسوب ومتعلق .

ضَعِيفْ [ع . ص ، ظ] ضعف ايله متصف ، زبون ، بى مجال ، قوتسز ، آلسز ، طاقتسز ، طاقتسز ، ناتوان ، لاغر . [جمعى : (ضعفاء) كلير .] { دوغريسى ضم (ض) ايله (ضُعف) دير .] § خستە ، نازك ، بيار § كوشك ، اعتبارسز ، اعتماد اولنەميەجق درجەده مشكوك ، غيرقطعى .

ضعيفلانمق = ضعيف ايتمك ، قوتسز ، درمانسز براقمق ‖ لحم وشحمى ازالتمق .

ضعيفلامق = (ضعيف) اولمق .

ضعيفلق = قوتسزلك ، درمانسزلق ، ناتوانى ‖ آتسزلك .

ضِغْثْ [ع ، ص ، د] قورومش ، ياشى قاريشيق § صحت وعدم صحتى مشكوك اولان . [جمعى : (اضغاث) اولوب لسانمزده يالكز قاريشيق رؤيالر معناسنه اولەرق : (اضغاث احلام) صورتنده مستعملدر .]

ضَغْطْ [ع ، مص ، ظ] برشيئى ، برجسمى ديكر بر محله زورله صوقمق ، كيرديرمك .

ضَفَادِعْ [ع ، ص ، د] قورباغه معناسنه اولان (ضفدع) ك جمعى .

ضَفَائِرْ [ع ، ص ، د] اورلمش صاچ معناسنه اولان (ضفيره) نك جمعى .

ضِفْدَعْ [ع ، ص ، د] (حيوانات) ذو المعاشين حيواناتدن قورباغه ديلن كوچك حيوان .

ضفدعيه = (حيوانات) جلدلرى مجرد ، اطراف اربعەلرى اظفاردن محروم اصابعم ايله منتهى ، تنفسلرى غلصمى ، رئەلرى حجيراتدن عبارت واستحاله قانوننه تابع قرەده ، صوده يشار حيوانات زمرەسى كه : قورباغەلر ايله سمندر ، پروته ، ملكهٔ بحر بو زمرەيه داخلدر . [بونلردن قورباغەلر (عديمة الذنب) وديكرلرينه (ذوذنب) ديلور .]

ضَفِيرْ [ع ، ص ، ظ] (طب) سيكر دمق .

ضَلَالْ ـ ضَلَالَتْ [ع ، مص ، د] دوغرى يولدن صاپمه ، چيقمه ، طريق حقدن عدول ايتمه . صاپقينلق .

ضلال بعيد = دوغرى يولدن بوسبتون اوزاقلاشمه .

ضَمّ [ع ، مص ، ظ] قاتمق ، قاتلمق ، الحاق ، التحاق ، علاوه § آرتيرمه ، آرتيرلمه § علاوه اولنان شى ، اضافه ، فضل § برحرفى اوتره ايله (مضموم) اوقومق ، اوقونمق : ضم ميم ، ضم نون .

ضَمَائِرْ [ع ، ص ، ظ] جمع : (ضمير) : ضمائر شخصيه .

ضَمَائِمْ [ع ، ص ، ظ] جمع : (ضميمه) علاوات : ضمائم عشريه .

ضَمَانْ [ع ، مص ، ظ] كفالت ، كفيل اولمه (فقه) تلف اولمش بر شيئك مثليلاتدن ايسه مثلنى وقيمياتدن ايسه قيمتنى ويرمك § (شرع) آخر كيمسه اوزرنده كى حق واجبك التزامى .

ضمان عمل = (فقه) درعهده ، التزام .

ضَمْغْ [ع ، ص ، ظ] (نباتات) ورديه وبقليه فصيلەسندن بعض نباتات واشجارك صاقلرى ، داللرى ، كوتوكلرى اوزرنده حصوله كلن صلب ، نيم شفاف ، اوزوتدن عارى ، معتدل اركان نباتيه كه : صوده حل اولنور وانى لعابى قيلار : ضمغ عربى .

ضَمَّه [ع ، ص ، ظ] اوتره ديلن و مضموم اوقونمسى مطلوب حرفك اوزرينه قونيلان شو (ـُ) اشارت .

ضمهٔ مقبوضهٔ ثقيله = بو ، شو كبى . وُ

ضمهٔ مبسوطهٔ ثقيله = يول ، زوركبى . وٗ

ضمهٔ مقبوضهٔ خفيفه = دوز ، سودكبى . وٛ

ضمهٔ مبسوطهٔ خفيفه = كوز ، سوزكبى . وُ

ضمتان = ايكى ضمه .

ضَمِيرْ [ع ، ص ، ظ] قلب ، يورك ، درون § ايچ ، داخل ، باطن § كوكلده كيزلى اولان سر § (صرف) اسمك يرينى طوتان كلمه كه : متكلم ، مخاطب وغائبه دلالت ايدر . [ضمير متصل ، ضمير منفصل اعتبارلرى لسان عربه كورەدر .] { جمعى : (ضمائر) كلير . }

ضمير اضافى = (صرف) مضافلرك نهايتنه داخل اولان (م ، ك ، ى ، مز ، كز) ضميرلرى : كتابم ، كتابك ... كبى .

ضمير شخصى = (صرف) شخص كوسترن (بن ، سن ، او ، بز ، سز ، انلر) ضمائرى يدر .

ضمير فعلى = (صرف) فعل ماضيلرك آخرينه كلن (م ، ك ، ى ، ق ـ ك ، كز ، لر) ضميرلريدر .

ضمير نسبى = (صرف) اسملرك آخرينه كلن (م ، سك ، ز ، سكز) ضميرلرى .

مافى الضمير = قلبده ، يوركده اولان .

ضَمیمه [ع، س، ظ] قاتیلان، ضم وعلاوه اولنان شی ۰ صوکره‌دن الحاق ایدیلن قسم ۰ [جمعی: (ضمائم) کلیر ۰]

ضَوْء [ع، س، ظ] (ضیا) نك مفردی ۰ آیدینلق، روشنالی، ایشیق، نور ۰ [دیکر جمعی : (اضواء) کلیر ۰]

ضَوابِط [ع، س، ظ] قاعدهٔ خصوصیه معناسنه اولان (ضابطه) نك جمعی : ضوابط مهمه ۰

ضَوارِب [ع، س، ظ] نبض طامارلری ۰

ضیاع [ع، مص، ظ] ☛ [ضیاع] ۰

ضَیِّق [ع، ص، ظ] یك طار، تنك، صیقندیلی : مکان ضیق ۰

ضاد مکسوره

ضِبابیّه [ع، س، ظ] (حیوانات) کرتنکله، تمساح، سقنقور، بوقلمون، کور ییلان (امعیان زجاجی) دنیلن حیوانات انواعنی محتوی، زمره، صنف ۰

ضبابیهٔ مائیه = بو صنفك صوده دخی یشایان قسمی که : باشلوجه‌سی تمساحلردر ۰

ضبابیهٔ بریه = کرتنکله واشباهی ۰

ضِحك [ع، مص، د] کولمك، کولمه، خنده ۰

ضحك آور = کولمه‌یی موجب اولان، کولنجلی، جالب خنده ۰

ضِدّ [ع، س، ظ] برشیئك عکسی، مخالفی، خلافی، ترسی ۰ [جمعی: (اضداد) کلیر ۰] § مکروه، منفور اولان شی : بوایش ضد اکبردر § رغم : ضدینه کیتمك، ضدینه یاپمق ۰

ضدان = ایکی ضد، بربرینه مخالف، منافی اولان ایکی شی ۰

الضدان لایجتمعان = بربرینه مخالف اولان ایکی شی بریرده جمع اوله‌مازدیمکدر ۰

ضدیت = (غلطدر) مخالفت، مباینت § خصومت ۰

ضِرْتلان [ت، س، ظا] ☛ [صرتلان] ۰

ضِرْس [ع، س، د] (طب) آزی، آزی دیش ۰ [جمعی : (اضراس) کلیر ۰] : عضلهٔ ضرسیهٔ لامیه ۰

ضِعْف [ع، س، ظ] بر شیئك مقدارجه ایکی مثلی ۰ [جمعی: (اضعاف) کلیر ۰]

اضراس کبیره = بویوك وآرقه‌ده اولان آزی دیشلری ۰

اضراس صغیره = کوچوك و اوکده اولان آزی دیشلری ۰

ضِلْع [ع، س، د] (طب) قبورغه کمیکلرینك هربری ۰ پهلو ۰ [جمعی: ضلوع واضلاع کلیر] : اضلاع صدریه § قاریوز ویافاوون دیلمی § (هندسه) اشکال هندسیه‌یی تحدید ایدن خطلرك هربری ۰

مسافات بین الضلعیه = قبورغه کمیکلرینك آره‌سنده بولنان وعضلات بین الاضلاعیه واوعیه واعصاب ایله مملو اولان مسافه‌لر ۰

ضلع التنین = العواید دخی تسمیه اولنان کوکب ثابت که : تنین برجنده واقع واوچنجی قدری حائزدر ۰

ضلع صحیح = (طب) قیقرداق واسطه‌سیله دوغریدن دوغری‌یه عظم قصه (کوکس کمیکنه) ارتباط پیدا ایدن ویوقاریدن اعتباراً یدی عدد قبورغه کمیکندن هربری ۰ [جمعی : (اضلاع صحیحه)] ۰

ضلع کاذب = (طب) عظم قصه بالواسطه ارتباط پیدا ایتمش اولان بش عدد قبورغه کمیکندن هربری که : صدرك بطنه ملاصق اولدیغی نقطه‌ده‌کی یان طرفلرنده موضوعدرلر ۰

ضلع مجسم = (هندسه) بر شکل مجسمی تحدید ایدن وجوهك فصل مشترکلرندن هربری ۰

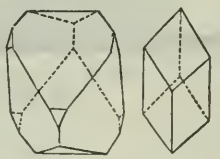

(ضلع)

ضلع کبیر سطحی = (معماری) برطاشك رصده کورنمك شرطیله ارتفاعنی ارائه ایدن سطحی ۰

ضلع صغیر سطحی = (معماری) بر طاشك رصده کورنمك شرطیله عرضنی ارائه ایدن سطحی ۰

ضِماد [ع، س، ظ] مرهمله یاره‌یه صارمقلری صارغی، بز § (طب) بدنك قسم ملتهبنه وضع اولنمق اوزره ترتیب ایدیلن دوا، لاپه ۰

ضِمْن [ع، س، ظ] قول واعلالك ایچ یوزی § مقصد خفی، مقصد حقیقی ۰

ضمننده = ایچون، دولایی، مقصدیله : کیفیتك تحقیقی ضمننده ۰

ضمناً، ضمنی = آچیقدن اولمیه‌رق، دولاییسیله ۰

ضِیاء [ع، س، ظ] (ضوء) ك جمعی ۰ [مفرد مقامنده مستعملدر] آیدینلق، پارلاقلق، ایشیقلق، روشنالی § شمسك ویردیکی آیدینلق : ضیاء شمس § (حکمت) بعد مجردده منبع ضیا اولان جسملر طرفندن بر سرعت فوق العاده ایله نشر اولنان غیر قابل وزن ولمس بر مادهٔ سیاله‌دن عبارت اولوب شفاف اولان جسملردن مرور ایدر (نوتون نظریه‌سی) § رؤیت دنیلن نعمت وکیفیتی بزه بخش ایدن مادهٔ مهمه § منبع ضیا اولان جسملر طرفندن اجرا اولنان اهتزازات سریعه‌نك اثری ۰ (دهقارت نظریه‌سی) ۰

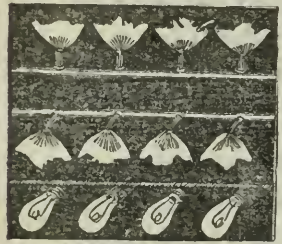

(هوا غازی والکتریق ضیاسی)

مقیاس ضیا = ایکی منبعدن انتشار ایدن ضیانك یکدیکرینه نظراً شدتلرینی مقایسه ایچون (روم‌فور) ك اختراع کرده‌سی اولان آلات مخصوصه ۰

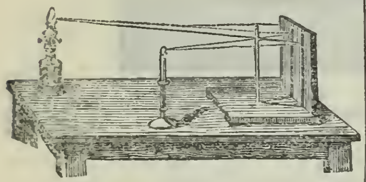

(مقیاس ضیاء)

استقطاب ضیا = شعاعات ضیائیه‌نك شفاف بر واسطه‌دن بعض شرائط سببیله مرور ایده‌مه‌مسی کیفیتی ۰

انتشار ضیا = (حکمت) شعاعات ضیائیه‌نك زاویه‌لی بر سطح اوزرینه ورودنده هر جهته دوغری صورت غیر منتظمه‌ده انعکاس ایتمسی حادثه‌سی ۰

انعکاس ضیا = (حکمت) شعاعات ضیائیه‌نك مجلی برجسم اوزرینه ورودنده تبدیل استقامت ایتمسی خاصه‌سی ۰

انعکاس ضیا قوانینی = (حکمت) شو ایکی قانون : ۱ — زاویهٔ ورود زاویهٔ انعکاسه مساویدر ۰ ۲ — شعاع وارد ایله شعاع منعکس سطح عاکسه عمود اولان عین بر مستوی اوزرنده بولنورلر ۰

انکسار ضیا = (حکمت) ضیانك شفاف بر واسطه‌دن دیکر شفاف بر واسطه‌یه ومثلا هوادن صو ویا زجاجه و بالعکس صو ویا زجاجدن هوایه کچرکن قیریلوب کبی تبدیل استقامت ایتمسی حادثه‌سی .

ترکب ضیا = (حکمت) الوان اصلیه‌یه تحلل وتفرق ایتمش اولان ضیانك تکرار ترکب ایدوب بیاض اولمسی .

حزمهٔ ضیائیه = (حکمت) هر هانکی برمنبعدن صدور ایدن شعاعات ضیائیه‌نك هیئت مجموعه‌سی .

شعاع ضیا = (حکمت) حین انتشارنده ضیانك تعقیب ایتدیکی خط مستقیم .

ضیای منطقی = (حکمت) بعض اقشاملری غروبدن صوکره افق غربیده و صباحلری فجردن اول افق شرقیده کوریلان خفیف ضیا .

سرعت ضیاء = (حکمت) ضیانك ثانیه واحده‌ده قطع ایلدیکی مسافه‌یه دینورکه : ۳۰۰۰۰۰ کیلومتره‌دن عبارتدر .

ضیاپاش = ضیا صاچان ، آیدینلق ویرن ، لشر نور ایدن .

تحلل ضیا = ضیای شمسك مرکب اولدیغی الوان سبعه‌نك بر واسطه ایله تحلل ایلمسی کیفیتی ، تشکل طیف .

ضیادار = ضیالی ، پارلاق ، آیدین .
[ضیا ایله نور بیننده فرق واردر : بالذات اولان آیدینلغه ضیا ، ضیاء شمس کبی . بالعرض اولان آیدینلغه (نور) دینور . نور قمر کبی .]

ضِیاع [ع. مص. ظ] (ضیاع) ضایع اولمه ، محو وغائب ، نابود اولمه .

ضیاع ابدی = اولوم ، موت .

ضِیافَت [ع. مص. ظ] برینی خانه‌سنه دعوت ایدوب اکرام ایله اطعام ایلمك .

ضَیفان [ع. مص. ظ] مسافر معناسنه اولوب لسانمزده قوللانلمیان (ضیف)ك جمعی : ضیفان حضرت ابراهیم .

ضِیق [ع. مص. ظ] طاراق ، طارالمه § طار ، تنك .

ضیق معیشت = معیشت طارلغی ، ضرورت .

ضیق نفس = لسان عوامده ظیق نفس دنیلان واصطلاح فنده انتفاخ رئه نامی ویریلان برخسته‌لق که نفس طارلغی ایله متصفدر .

(تحلل ضیا)

ضاد مضمومه

ضُجرَت [ع. مص. د] ایچ صیقلندیسی تنکیٔ دل § طاراق ، زحمت
ضجرت قلبیه = قلب ارزوینه وق... وقت عارض اولان صیقنق .

ضُحی [ع. س. د] قوشلاق وقتی .

ضُحیه [ع. س. د] قوشلاق وقتی ذ... اولنان قربان .

ضُروب [ع. س. د] جمع : (ضرب)

ضروب امثال = جمع : (ضرب مثل)

ضُعَفاء [ع. س. ظ] شخص ضعیف معناسنه اولان (ضعیف)ك جمعی

ضُلوع [ع. س. د] اضلاع کبی (ضلع) جمعی .

ضُمور [ع. س. د] (طب) اعضای بدن... برینه لایقیله قان کیده‌مه... یوزندن یعنی عدم تغذیدن ویا او عضو... اجرای حرکت وایفای وظیفه ایتمه‌مسند... دولایی حجم طبیعیسی ضایع ایتمسی کیفیتی... بر عضوك عدم فعالیتدن دولایی بطال قالمسی...

ضُیوف [ع. س. ظ] مسافر معنا... اولان (ضیف) لك جمعی ... اکرام ضیوف .

ضُیون [ع. س. ظ] ارکك کدی § یب... کدیسی § وحشی ، خرچین آد...

ط [ع فا،ت،حر] الفبای عربیه‌نك اون
بشنجی و حروف عثمانیه‌نك اون
لانجیسی اولوب نقطه‌لی (ظ) دن تفریق
یچون (طاء مهمله) اسمیله ده یاد اولنور.
بجد حسابنده (٩) عددینه اشارتدر .
[عثمانلیجه‌ده مخرجنه تماميله رعايت ايديلمـ
ـه‌مکده اولدیغندن ساحهٔ املامزده کمت
ایده موقعنی (د) و (ت) حرفلرینه ترك
ـه‌کده‌در .] خطوط متنوعهٔ عثمانیه‌ده
شکلی بروجه آتیدر :

ط .... کوفی

ط .... تعلیق

ط .... ثلث

ط .... نسخ

ط .... سیاقت

ط .... توقیع

ط .... دیوانی

ط .... جلی

ط .... اجازت

ط .... رقعه

ط .... ریحانی

ط .... شجری

طاء [ع، فا، ت، حر] (ط) حرفنك اسمیدر .

طائر [ع،ص] اوچیجی، اوچان § قوش، مرغ .

نسر الطائر == (قوزموغرافیا) العقاب برجنك بر کوکبی که : قدر اولندر .

طائر خیال == قوهٔ مخیله .

طائر قدس == جبرائیل علیه السلام .

طائف [ع،ص] طواف ایدیجی، ایدن، اطرافنی دولاشیجی، دولاشان .

طائفه [ع،ـ] بلوك، فرقه ، کروه ، طاقم § قوم، قبیله ، بر عنصره منسوب اجناسدن هر بری § کمی ایشجیسی، کمیجیلر افرادی .

طائل [ع،ـ] نفع ، فائده .

بی طائل / **لا طائل** == فائده‌سز ، منفعتسز ، بیهوده .

طاب [ع، فع] (طیب) ماده‌سندن فعل ماضی مفرد مذکر غائب صیغه‌سی اولوب بعض ترکیبانده دعا معناسنی مفیددر .

طاب ثراه == طوپراغی، مزاری پاکیزه و خوشبو اولسون دیمکدر .

طابان [ت،ـ] ☛ [طبان] .

طابخ [ع،ص] پیشیریجی ، آشـجی § (طب) غایت محرق حما ، حمای طابخ .

حمای طابخ = آتشلی ایصتمه .

طابخه [ع،ـ] اویله وقتنك صیجاغی .

طابع [ع،ص] طبع و تمثیل ایدن ، باصان § مطبعه‌جی .

طابور [ت،ـ] (عسکری) بر آلای پیاده عسکرینك درتده بری‌که : بر بیکباشینك قوماندهسی آلتنده اوله‌رق حال حضرده (٤٠٠) وحال سفرده (١٠٠٠) موجودن مرکبدر § بر بطاریه‌یی اداره ایدن طوپجی افرادینك هیئت مجموعه‌سی .

طابوراولمق = مکتب شاکردانی ایکیشر ایکیشر یازیانه کله‌رك بر صره تشکیل ایتمك .

طابور آغاسی = ضبطیه بیکباشیسی .

طابورجه = بر طابورك هیئت مجموعه‌سی اعتباریله .

طابیه [ت،ـ] {عربی تعبیه‌دن محرفدر} منفرد استحکام ، متریس ، سپر .

آی طابیه = آی شکلنده ، موقعی ایجابنجه مقوس یاپیلان طابیه .

طوپراق طابیه = متریس ، یالکز طوپراق ایله یاپیلان موقت طابیه ، سپر .

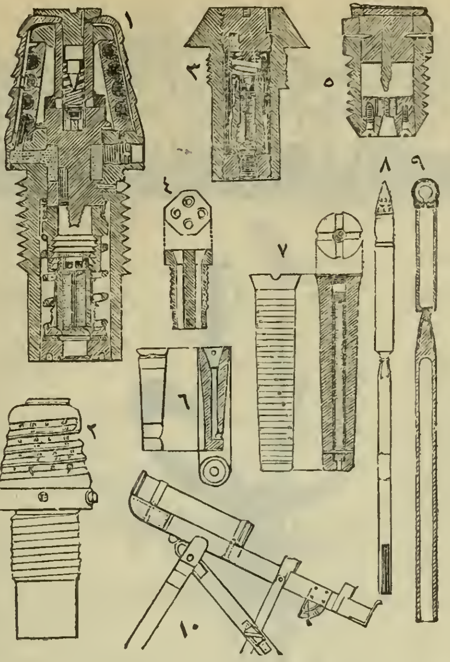

(طابا ـ طابه)

١ — مکرر تأثیرلی قاپسوللی طابا ، ٢ — قیا ایله مجهز مکرر تأثیرلی دیکر نوعی ، ٣ — چاقماقلی ، ٤ — (١٨٦٤) سنه‌سی مودلنده اوبوس طاپاسی ، ٥ — (١٨٥٨) مودلنده ، ٦ — برنوع طابا ، ٧ — انبوبه‌سی معدنی آغاج طابا ، ٨ — مارز دیکری ، ٩ — ٩٥ میلیمترهلك اوبوس طاپاسی ، ١٠ — ٩٥ میلیمترهلك طابا سه‌پایه‌سی .

طاپو [ت،ـ] (حقوق) حق تصرف مقابلنده جانب میری‌یه ویریلن معجله § اراضی امیریه‌نك حین تفویضنده مأموری طرفندن متفوضه ویریلن سند .

طاپو سندی = بالاده مذکور سند .

طاپو مأموری = دفتر خاقانی مأموری .

طاپو نظامنامه‌سی = طاپو معاملاتنه متفرع اصول واحکامدن باحث نظامنامه [طاپو ترکجه اولدیغندن (پاپو) ، (طاوی مثل) کبی یا کاش کلمه‌لر ، ترکیبلر غلط ایسه‌ده استعمالی ضروریدر .]

اصحاب طاپو = (حقوق) (غلطدر) محلول اولان اراضی امیریه وموقوفه‌ده حق طاپوسی اولان کیمسه‌لر .

طاپوی مثل = (حقوق) (غلطدر) بیغرض اهل وقوفك تقدیر ایتدکاری طاپو .

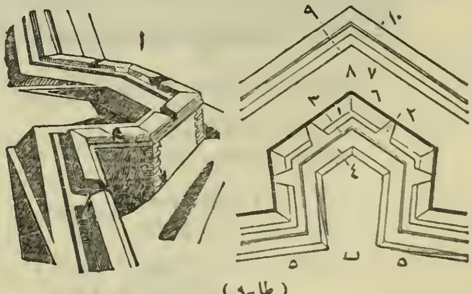

(طابیه)

ا — مناظری ، ب — پلانی : ١ — صرت ؛ ٢ — مازغال ؛ ٣ — طوپجی قدمه‌سی ؛ ٤ — پیاده قدمه‌سی ؛ ٥ — غلاری ؛ ٦ — آستار ؛ ٧ — آستار مقابلی ؛ ٨ — خندق ؛ ٩ — قره‌غول یولی ؛ ١٠ — شیو .

طابا ـ طابه [ت،ـ] شیشه وسائره آغزینی طیقامغه مخصوص یزدن ، مطاردن یاپیلمش طیقاج § (اسلحه) برخمپره ویا بر موریدویه ربط اولنان مقانیزمه‌در ـ که : بونلرك حاوی اولدقلری اجزای مشتعله بو مقانیزمه واسطه‌سیله طوتشدیریلور .

مصادمه طابه‌سی = (اسلحه) مرمیاتك هدفه حین اصابت ویا سقوطنده حاوی اولدیغی قاپسول اجزاسنه ایکنه‌سنك چارپمسیله آتش آلان طاپه‌لر .

تأنیلی طابه = (اسلحه) مرمی کندی محرکی اوزرنده سیر وحرکت ایدرکن ایستنیلن بر نقطه‌ده مرمی‌یه آتش ویرن طابه .

طاپمق ـ طاپنمق [ت،ص] عبادت ، پرستش § پرستش درجه‌سنده سومك ، مفتون اولمق .

طاپدیرمق = عبادت ایتدیرمك § چوق سودیرمك .

طاپنه / **طاپنش** } = عبادت ، پرستش .

طات ـ طاد [ت،ـ] { (ت) حرکه‌لننجه داله قلب اوله‌جغنه کوره . } لذت ، ذوق ، مذاق . آغزله اولنان حس § طاتلیلق ، حلاوت ، شیرینلك .

طاتسز = طادی اولمیان || لذتسز || شکرسز || مناسبتسز .

طاتلی = آغزه لذت مخصوصه ایله خوش کلن ، شیرین || لذتلی ، حلاوتلی ، لطیف .

طاتلی بلا = اولاد .

طاتلی دیل = نازکانه ، ملتفتانه سویلنن سوز .

طاتلی صو فرنکی = فرنك اولمدیغی حالده سابقه اکتساب ایدرك فرنکلك طاسلایان آدم .

طادینی آلمق = طادانمق ، الذتیاب اولمق .

طادی طاماقده قالمق = لذتی ، ذوقی اونوده‌مامق .

آغز طادی = حضور ، راحت .

آغز طادی قاچمق = راحت منسلب اولمق .

طاتدیرمق = اذتنه باتدیرمق ، لذتنه باتەجق قدر یدیرمك || حس ایتدیرمك .

طاتلیجی = طاتلی مأکولات یاپان ویا صاتان آدم .

طاتمق [ت،مص] آغزله بر شیئك لذتنی طویمق ، چاشنیسنه باقمق § تجربه ایتمك § دوچار اولمق، چکمك .

طاتمه = ذوق || تجربه || ابتلا .

طاحِنه [ع، ا] (طب) اوکودیجی دیشلر ، آغزك اك کیریسنده بولنان التلی ، اوستلی آزی دیشلرینك هر بری، اسنان طاحنه .

طاحونه [ع،ا] صودکرمنی، آسیاب § آزی دیشلرینك اك بیوکی .

طاحین [ت،ا] ☛ [طحین] .

طاد [ع،ا] آغر ، ثقیل شی .

طاداتمق [ت ، مص] بر شیئك لذتنی آلوب آلیشمق ، بر شیئه ابتلا حاصل ایتمك .

طاداندیرمق = بر شیئك طادینی طاتدیروب آلیشدیرمق، برشیئەدوشکون ایتمك .

طادیجی = طادینه باقان .

طار [ت،ص] (بول) مقابلی . کنیش اولمیان ، ضیق، تنك § آز ، غیر کافی ، همان ینتشەجك قدر، کوچ حال ایله .

الی طار = (که) خسیس ، بخیل || ضرورتده بولنان .

طارده بولنمق = ضرورت ایچنده بولنمق .

طارده قالمق = صیقندیده ، اضطرابده اولمق .

طارطاربنه / **طارەطار** } = آنجق، کوچ حال ایله .

طارەکلمك = صیقمق ، مضطر اولمق ، مجبور قالمق .

طارالتمق = بوللغی آزالتمق، قیصمق، قاصمق .

طارالمق = طاراولمق، بوللغی آزالمق || ضرورت واحتیاج حاصل ایتمك .

طارلق = ضیق ، تنکی || ضرورت ، احتیاج || صیقندی ، اضطراب .

کوکل طارلغی = جان صیقندیسی .

طارەجق = پك طار، پك ضیق، تنك .

طارتاقلامق [ت ، مص] { هوام تعبیراتندندر} ماتوب چکەرك خرپالامق ، دیدکلەمك .

طارتمق [ت،مص] وزن ایتمك، برشیئك وزن وثقلتنی ترازی ، قنطار وسائره ایله معاینه ایتمك § الده صاللامق ، صاللایەرق ثقلتنی تخمین ایتمك § چکوب براقەرق صاللامق § اینجەدن اینجەیه تأمل وملاحظه ایتمك § برکیمسەیی دنەمك، تجربه ایتمك .

پابوش طارتمق = آیاق سورویەرك ادا ایله یورومك .

کندینی طارتمق = تأمل ایتمك .

طارتشمق = بحث وادعایه کیریشمك، ادعاده مسابقەیه کیریشمك ، معانده ، کشاکش .

طارتلمق = وزن ایدلمك || سندهایوب برینك اوستنه دوشمك || نفسی دیکره معادل عد ایلمك .

طارتی = چکی ، وزن، وزنه || تخمین ، موازنه || اندازه ، قرار .

طارتیجی = طارتان ، وزن ایدن .

طارتیسز = وزنسز ، غیرموزون || موازنەسز .

الی طارتیسز = قراربیلمز، الی یاراشیقسز .

طارتیلی = موزون || موازنەلی .

طارچین [ت،ا] ☛ [دارچین] .

طارچینی = (ص) دارچین رنکنده اولان، کیرلی طوپراق صارمسی .

طارد [ع ، ص] طرد ایدیجی ، ایدن ، سوروب چیقاران .

طاردالحصاة = (طب) مثانه دن طاشلری اخراج ایدن .

طارد دیدان / **طارد دود** } = (طب) صوغلجانلری بدندن اخراج ایدن ادویه .

طارغین [ت،ص] کوجنمش ، منفعل § حدتلی ، متهور .

طارغینلق = کوجنمه ، انفعال || حدت ، تهور .

طارف [ع،ص] یکی، جدید، نورسیده .

طارق [ع،ا] صباح کوکبی ، زهره .

طارلاقوز [ج،ا] (بحریه) الامانەدن کوچك ایکی چفته بالقچی قایغی .

طارم [فا ـ] قبه ، کنبد، طام، سقف ، سماء .

طارم نیلکون / **طارم فیروزەفام** } = سما، کوك § فلك .

طاره [ج، ا] طارتیلان شیئك داخل وزن ایدلمەمسی ایجاب ایدن قاب وسائر حشویاتی ـ که : بعد الوزن ثقلت مجموعندن طرح ایدیلور .

طاری [ت،ا] ☛ [داری] .

طاری [ع ص] طاریان ایدن، آکسزین عارض وظاهر اولان .

طاریه = آکسزین ظهور ایدن بلا، داهیه .

طاز [ت ، ا] باش تپەسنك صاچسز اولمسی ، صلع .

طازلاق [ت،ص] باشنك تپەسنده صاچی اولمیان ، اصلع .

طازی ـ تازی [ت ، ا] حیوانات ذات الثدیانك ذوی المشیمة لاحمه فرقەسندن کلاب جنسندن برنوع آو حیوانیدر .

(طازی ـ تازی)

طاس [ع ، ا] معدندن معمول ، یوارلاق ، مختلف القطعات صو، چوربا، خوشاب ، پلاو قابی ـ که : چینی ویا بلوردن اولورسه (کاسه) دینور .

م طاسی = قورنه‌دن صو آلوب دوكنمكه
وص طاس ، معدنی قاب .

ت طاسی = چالار ساعتك طوقماقله
یلوب صدا چیقاران نصف كره شكلنده كی
كی .

كی حمام اسكی طاس = كما فی السابق ،
ی حال اوزره .

ش طاسی = بینی احاطه ایدن قفا
ی ، قحف .

یر طاسی = مغفر ، طوغلغه .

ر طاسی = بر محله یمك نقلی ایچون
للانیلان بربری اوزرینه موضوع برقاچ
ندن مركب قاب .

ی طراغی طوپلامق = كندینه عائد
لری طوپلایوب صاوشمق ، كیتمك ||
م اولمق .

س كبابی = اوفاق اوفاق كسلمش ات
چه‌لرندن باقر طاس ویا كوچوك تنجره
ونده طبخ ایدیلان برنوع لذیذ طعام .

رغین طاس = وقتیله ایرانده اشكنجه
ون ارباب جرائمك باشنه كچیردكاری
غین طاس .

وش طاس = كوشدن معمول صو
سربه‌سی .

لاس [ت،د] (ت) ویا (ط) ایله باشلایان
بعض كلمه‌لرك اولنه كلوب تأكید
ان ایدر : طاس تمام .

طاسلاق [ت،ص] ناتمام ، چیپلاق ،
ایشلنمه‌مش ، قبا § ترتیب ،
لان ، تصور اولنمش اولان § طازلاق آدم

طاطاسلاق = پلان || مسوده ، قفس ، قدید .

تلاطاسلاغی = هرشی حقنده بیلور
لمز بیان افكار ومطالعه ایدن آدم .

اسلامق = قوردی تفاخر ، كندنده
لمیان شیئی موجود كبی كوسترمك .

طاش [ت،ص] قولایلقله تجزیه‌سی ممكن
اولمیان كتله ترابیه و رملیه
فحمیه ، اجزای متركبه‌سی بربرینه غایتله
رتبط وحائز صلابت اولان مواد قشریه
رضیه . حجر ، سنك § قیا ، صخره §
وپه ، یوروك وسائر تزییناتده مستعمل
ی قیمت معادندن بر هری § مثانه‌ده حاصل
ولان مادهٔ صلبیه ، حصاة § طاشدن معمول ،
اشدن یاپلمش § طاش كبی سرت ، قتی §
اشدن مرد ، سنتون § دامه وشطرنج
ی اویونلرك اویناغمنه مخصوص پول .

طاش آتمق = كنایه‌لی
سوز سویلمك || سوزی
طولاییسیله طوقندیرمق .

آتلامه طاشی = جاده
و سیل صویندن مروری
تسهیل و تأمین ایچون
اورته یره ویاخود جابجا
آتیلان طاش ویا طاشلردن
هربری .

طاش آتوب قول یورلامق =
زحمتسزجه برشیئه نائل اولمق .

آلچی طاشی = یاقیلوب آلچی یاپیلان طاش .

اتك طاشی = ممشالرده دیوارلره قاپلانان
مرمر طاش .

طاش اوجاغی = یاپی وسائره ایچون
طاش چیقاریلان محل .

طاش اوتی = (حشیشة الحجر) ذات -
الالقاح منظوره‌دن آمریقایه مخصوص بر
شجیره‌در .

(طاش اوتی)

طاش بادمی = دیشله قیریله‌مه‌یوب تضییق
شدید ایله قابوغی كسر ایدیله بیلور بر
جنس بادم .

طاش بالیغی = حیوانات قعریه‌نك اسماك
صنفندن هند دكزلرینه مخصوص برباقدر .
اوزرنده منحنی چیزكیلر واردر . آوروپا
دكزلرنده بولنور برنوع طاش بالغی واردركه
شكلده كوسترلدیكی وجهله بالكلیه اوزوندر .
صرتنده قاپطان شكلده اولان مسبحی
قویروغنه قدر امتداد ایدر .

(هند دكزلرینه مخصوص طاش بالغی)

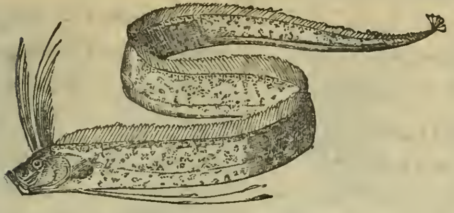

(آوروپا دكزلرینه مخصوص طاش بالغی)

باش طاشه كلمك = باعث ندامت وعبرت
برنتیجه‌یه اقتران ایلمك .

باشی طاشه اوغرامق = مضرتلو تدابیره
توسل ایتمك || نادم اولمق .

برطاشله ایكی قوش اورمق = برزحمتله
ایكی مقصدی استحصال ایتمك .

باغره طاش باصمق = صبر وتحمل ایتمك ،
آجی‌یه قاتلانمق .

بالطه‌یی طاشه اورمق = بوط قیرمق ،
بیلمیه‌رك مخاطبه طوقونه‌جق برسوز سویلمك .

بیلزك طاشی = قویو آغزلرینه قونیلان
اورته‌سی دلیك طاش .

بیلكی طاشی = بیچاق و امثالی آلات
قاطعه‌یی سوره‌رك بیلهدكاری مختلف -
النوع طاش .

طاش بنا = كاركر ، طاشدن معمول خانه
وسائر مبانی .

بیدنك طاشی = بعض قیولرك یاننده
موضوع مكعب ویا متوازی المستطیلات
شكلنده‌كی طاش كه : اوزرینه چیقیله‌رق
قولایلقله حیوانه بنیلیر .

تسلیم طاشی = بعض بكتاشی درویشلرك
بوینلرینه تعلیق ایلدكاری بیاض ویا سیاه -
دكرمی ، بیضی طاش .

تمل طاشی = ابنیه‌نك تملنه قونیلان
بیوك ، متین طاش .

جهنم طاشی = (كیمیا) وحوددە بعض
چوروك اتلری یاقمق ایچون مستعمل برمادهٔ
كیمیویه‌كه : حامض آزوت ایله كموش
اساسندن مركب بر ملحدن عبارتدر ،
(آزوتیت فضه) (Nitrate d'argent) .

طاشجی = اوجاقدن طاش چیقاروب صاتان
آدم || مرمر وسائر طاشلری یونته‌رق مختلف
شیلر یاپان صنعتكار || مزار طاشی یاپان آدم .

چاقمق طاشی = بردمیر پارچه‌سیله اورلدقده
قیغلجم چیقاران طاش كه : قاپسولك
ایجادندن اول اسلحهٔ ناریه‌یی آتشلمك
ایچون خروسك قارشیسنه منحرك بر دمیره
تثبیت ایدیله‌رك استعمال ایدیلیردی .

چاقل طاشی = نهر و دکز کنارلرنده حرکات وضربات میاه تأثیراتیله سطحلری دوزلنمش پیدا اولمش یوارلقجه، بیضیجه اوفاق طاشلر .

طاش چاتلاسه = نه یاپلسه ممکن دکل .

چکی طاشی = اودون، طاش وسائر آغر شیلری طارتمق ایچون واحد قیاسی اتخاذ ایدیلن وبر حلقه ایله چکینك اوجنه تعلیق ایدلمش اولان (طاش) .

جبرپیچی طاشی = ☞ [رصیف] .

طاش چیقارمق = شیطنت و ماهرتده دیکرلرندن اوستون اولمق .

خرمن طاشی = خرمن دوکدکلری طاش .

دگرمن طاشی = دکرمنك اورته‌سندن برعود کچن التلی اوستلی ایکی دکرمی ودائر طاش که : آره‌لرینه کیرن حبوباتی ازه‌رك اونه قلب ایدرلر . ☞ [دکرمن]

طاش دوندیرن = طیور شاطئیه‌دن ساحللرده متمیش برقوش اولوب غاغه‌سیله طاشلری چویره‌رك آلتنده بولنان ناعمه وسائر حیوانلری اکل ایتدیکندن بو اسم ویرلمشدر .

(طاش دوندیرن)

سیلان طاشی = غیرشفاف اولوب قویو صاری برنوع طاش که تزیناتده مستعملدر .

سوزگچ طاشی = چوق مساماتلی برجنس طاش که : مایعات سوزمکده مستعملدر .

سونگر طاشی = زیاده خفیف، صودە یوزر، انتساجی حجروی، اماتی حریری، لمسی، خشین رنکی بیاض سنجابی برطاش که : حلاج ایله قابل ذوباندر .

طاغ طاش = کوروهنز یرلرك جمله‌سی، دره تپه || هریر، هرطرف .

طامله طاشی = طبیعی مغاره‌لرده وقوعه کلن ترسباتدن متحصل طاشلر (استالاقتیت)، (استالاغمیت) .

صوماکی طاشی = فلدسپات، قوارس ومیقا دنیلن اوچ معدندن مرکب طاش که : بوکا (پورفیر) دخی دینور .

طاش علی = بوبرك، مثانه وقره‌جکرده طاش تکونی .

فال طاشی = فالجیلرك آتدقلری کوچوك چاقل طاشلری .

گوزلری فال طاشی کبی آچمق = کمال حیرتله باقمق .

قالدیرم طاشی = قالدیرم اعمال ایدیلن طاش، رصفه .

قاره طاش = چوجقلرك اوزرینه یازی یازدقلری برنوع سرت وسیاه طاش || انشاآتده مستعمل سیاه طاش .

قایغان / قیغان طاشی = اسمر رنکلی، یومشاق برنوع طاش اولوب اکثریا حمام دوشه‌مه‌لری آلتنده قوللانیلور وبونکله مرمر دخی سیلنیر .

طاش قیران اوتی = (کاسر الحجر) کاسریه فصیله‌سنه منسوب بر نبات اولوب طاشلری یاره‌رق اوزار . منقوعی بعضاً مبول کبی مستعملدر .

(طاش قیران اوتی)

گوبك طاشی = حماملرك داخلنده اورته یرده مرمردن ویا دیکر طاشدن معمول کنیش سدیر .

کفکی طاشی = اوزلی، طوبراقلی برنوع قوم طاشی که : معماریجه حائز اهمیتدر .

گوز طاشی = کبریتیت نحاس که بعض کوز خسته‌لقلرنده استعمال اولنور .

گومك طاشی = طوغله دیواره قاپلانان یونمه طاش .

کیرج طاشی = یاقیله‌رق کیرج یاپیلان بیاض طاش .

مالطه طاشی = قولای کسیلیر وایشلنیر برجنس طاش که : اکثریا یاپی قالدیرمی یاپمغه یارار .

طاش مقوا = اوطه، صالون طاوانلرینه ودیوارلرینه یاپشدیریلان واوزرنده قبارتمه چیچك وسائره بولنان برجنس قالین مقوا (قارتون پیر) .

محك طاشی = اوزرینه سوریله‌رك آلتون وکموشك عیاری معاینه ایدیلن برجنس سیاه طاش .

مزار طاشی = متوفانك هویت ماهیه‌سنی ناطق اوله‌رق مزارینك باشنه دیکیلان طاش، سنك مزار .

مصلا طاشی = جنازه نمازینی ادا ایچون تابوتك اوزرینه صورت مخصوصه‌ده وضع ایدلدیکی طاش .

مولوز طاشی = یاپی انقاضندن چیقان قیرنتی طاشلر .

فسکه طاشی = چوجقلرك باش پارماقلرینك ایچ اوجنه قویوب اورتنجه پارمقلرینك ضربه‌سیله آتدقلری کوچوك طاش .

نشان طاشی = هدف، نشان آتیلان محله دیکیلان طاش .

یالاق طاشی = کویلرك صو ایچمسنه مخصوص چوقور طاش .

طاش کسلمك = یومشاق برشی زیاده سرت اولمق || فوق العاده دوچار حیرت اولمق .

یوزوك طاشی = یوزوك حلقه‌سنك اوزرنده بولنان الماس، یاقوت وسائره کبی ذی قیمت ویاخود بونجوق، صیرچه مقوله‌سی طاشلر .

طاشلامق = اوزرینه طاش آتمق || رجم ایتمك .

طاش کبی = غایت سرت، صلب .

اورمان طاشلامق = اوته‌دن بریدن سوز آچه‌رق برینك معنوی ضمیرینی آکلامق، طولایسیله برماده‌یی حس ایتدیرمکسزین تحقیق ایتمك .

طاشاق = طاشی چوق اولان محل || طاش دوشنمش محل، حولی || طیورك قورصاغی .

طاشلی = ایچنده طاشی اولان . [پرنج وحبوبات سائره] || مرصع، اوزرنده ذی قیمت طاشلر بولنان شی .

طاشِرْمَقْ [ت، مص] { میاه جاریه ایله قاب دروننده قاینایان مایعات حقنده } آرتیرمق، سویهٔ سابقه‌سنی زیاده‌لشدیرمك، قبارتمق § (معنویاتده) چوق اولمق، حد معروفی کچمك، تعرضه باشلامق .

آشیروب طاشیرمق = حدی تجاوز ایله تعرض ایتمك، دائرهٔ مطلقدن خارجه چیقمق .

آرتوب طاشمق = ماعدا مابلغ یتشمك .

طاشغین [ت: ص] طاشمش اولان، حد سابقندن و سویهٔ معروفه‌دن زیاده اولان، جوشان، جوش و خروش ایدن § (نهر حقنده) چوق کاوب تاغندن خارجه یایلمش § آزغین، حشری § متجاوز.

طاشمق [ت. مص] نهر، چای (صولری چوق کاوب) یتغندن طیشاری یایلمق، اطرافی باصمق § قاینایان مایع قباروب قابك آغزندن دوکلمك.

طاشیمق [ت، مص] بر یردن چیقاروب، قالدیروب دیکر محله کوتورمك، نقل ایتمك § اوزرنده، بولندیرمق، حامل اولمق § برابرنده کزدیرمك § سوز کوتوروب کتیرمك، دیدی قودی ایتمك، نماملق.

طاشیتمق = نقل ایتدیرمك.

طاشینمق = نقل اولنمق || کوچ ایتمك، براودن، بر مسکندن چیقوب دیکر اوده، اقامت ایلمك، نقل خانه || بر یره چوق کیتمك، مداومت.

دوشونوب طاشینمق = اطرافیله تأمل وملاحظه ایلمك || اوزرنده کوتورلمك.

طاطو [ت، س] حیوانات ذات الثدییانك وحید المشیمه عدیمة الاسنان فرقه‌سندن برحیواندر. اوزری سرت قشرله مستوردر.

(طاطو)

طاطوله [ت، س] (جوزماثل)، (تفاح شوکی)، (سحرباز اوتی) ذات الفلقتین شعبه‌سنك بادنجانیه فصیله‌سنه منسوب وهند بر ارتنه‌دن ولوب بر طاقم بذوری حاویدر. اوراقی نفس طارلغنه قارشی مستعملدر. § طعمی فنا، آغزه آلنماز شی.

(طاطوله)

(آمریقایه مخصوص نوعی)

طاعت [ع، س] جناب حقك امرینی اجرا ونهیندن ترقی ایتمك § تقوی، زهد.

طاعون [ع، س] (طب) (وبا) دنیلن علت مستولیهٔ مخوفه که: بوکا (یومورجق) علتی دخی دینور. {مصابینك قولتق آلتلرنده وقاسیقلرنده ظهور ایدن یومرولردر.}

طاعونی = طاعونه متعلق، وبائی.

طاغ [ت، س] ارض اوزرنده، کورینه‌بیله‌جك بر صورتده طبیعی اولهرق یوکسلمش محل، جبل، کوه.

طاغ باشی = طاغك تپه‌سی || یبانی.

طاغ تپه‌سی = ذروهٔ جبل، طاغك الك یوکسك محلی.

طاغ خروسی = طیور دجاجیه‌دن اوروپا وآسیانك شمال طرفلرینه مخصوص برنوع قوشدر.

(طاغ خروسی)

طاغ شنلکی = (کنا) آیی.

طاغ قیرلانغیجی = طیور دوریه‌دن آوستралیایه مخصوص طویل الذنب برقوشدر.

(طاغ قیرلانغیجی)

طاغ کچیسی = ذات الثدییانك مجتره فرقه‌سندن پرو طرفلرینه مخصوص برنوع طاغ کچیسیدر § یبانی کچی.

(طاغ کچیسی)

طاغ فاره‌سی = حیوانات ذات الثدییانك قاضمیه فرقه‌سندن طاغلرده متعیش برفاره‌در.

(طاغ فاره‌سی)

طاغ کبی = (کنایه) ایری، یکیت آدم.

طاغلق = طاغلری چوق اولان محل، دره، تپه وطاغدن عبارت محل.

ینارطاغ = (طبقات) درونده وقت وقت ویا صورت دائمه‌ده لاو دنیلن مواد مذابهٔ حجریه چیقاز طاغ، کوه آتش فشان، برکان.

طاغدن كلوب باغده كبی قوغمق == بر محله صوكره‌دن كلن آدم او محلده اولجه بولنانی استثقال، استحقار ایتمك .

طاغ خسته‌لغی == (طب) بالونله طبقات عالیهٔ هوائیه‌یه ویاخود پك یوكسك طاغلرك تپه‌لرینه چیقانلرده — تضییق اتمسفرك پك زیاده تناقص ایتمسندن دولایی — حاصل اولان رخنه‌لق كه: عسرت تنفس، خفقان قلب رعاف ونزف اذن ایله مترافقدر .

طاغ كلنجیكی == آكل اللحوم حیواناتدن كوچك بر دكت الفدایا اولوب وقتیله رومالیلر طرفندن فاره طوتدیرمق ایچون اولرده استیناس ایتدیرلمشدر .

(طاغ كلنجیكی)

طاغاز ـ طغاز [ت ، ص] مقداری مملكته كوره دكیشن ذخیره اولچوسی .

طاغتمق [ت. مص] پراكنده وپریشان ایتمك ، نشر ایتمك، صاچمق § توزیع وتقسیم ایلمك § بربرندن اوزاقلاشمق

طاغدلمق == پراكنده ، پریشان ایدلمك، صاچلمق، نشر اولنمق ‖ توزیع وتقسیم ایدلمك .

طاغلمق [ت، مص] صاچلمق، پراكنده وپریشان اولمق ، برشیئك اجزاسی بربرندن آیرلمق § توزیع وتقسیم اولنمق § مندفع اولمق

طاغنیق ـ طاغینیق [ت ، ص] پراكنده ، متفرق ، پریشان § انتظامسز ، ترتیبسز .

طاغی [ع ، ص] طغیان ایله متصف ، آزغین § عاصی .

طاغوت [ع ، ص] شیطان خبر ویرن كاهن § شیطان § (تاریخ) لات وعزی صنملری § صنم ، اهل كتاب .

طاغوق [ت، ص] ☜ [طاووق] .

طاق [ع، ص] { فارسیدن معربدر. } بنا كمری ، نصف دائره شكلنده قاپو وپنجره اوستی § قبه ، كنبد § تك ، چفت اولمیان ، فرد .

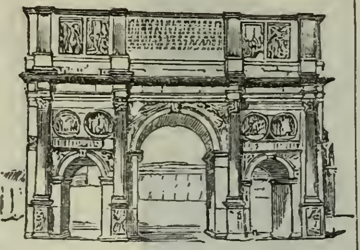

(طاق)

طاق ابرو == (وصف) كمر شكلنده قاش، حاجب مقوس .

طاق خضرا
طاق طارم
طاق فیروزه
طاق كحلی
طاق لاجوردی
طاق نیلوفر
== (كه) سما، آسمان، كوك .

طاقچه == كوچوك طاق كوچوك پنجره .

نه طاق == طقوز قات كوك .

طاق ظفر == بر وقعهٔ تاریخیه‌یی خاطرهٔ انامده استدامه ایچون شهرك مدخلنا بر محلنه ویا او وقعه ایله مناسبتی اولان بر موقعده بنا ایدیلن كمرلی معمر جسیم .

طاقات [ع. ص] جمع : (طاق) و (طاقت) .

طاقت [ع، ص] كوچ ، زور ، توان ، قوت ، اقتدار ، قدرت بشریه، قدرت حیوانیه § (میخانیك) حال حركتده بولنان كافهٔ اجسامك بالقوه حائز اولدیغی قدرت حركیه ، قوهٔ زنده .

طاقت فعلیه == قدرت تحریكیه .

طاقتسز == اقتدارسزلق، ناتوان، بی مجال، كوشك .

طاقتفرسا == كوچ ، قوت بیتیرمز ، قدرت وقوتی امحا ایدن .

طاقت كتیرمك == كوچ قوت یتیشدیرمك ، مقتدر اولمق .

طاقردامق [ت، مص] طاقردی ایتمك، طاق طاق ایتمك .

طاقردی == قوری و سرت صس ، پاطیردی .

طاقلاق [ت ، ص] باشی یره قویوب و آیاقلری یوقاری قالدیروب آرقه جهته دونمكدن عبارت حركت .

طاقمق [ت، مص] آصمق، ایلشدیرمك § (انسان حقنده) تاقلیدی ایتمك .

قولب طاقمق == غدر ، بهانه بولمق .

طاقم [ت، ص] آلات ، ادوات ، مالزم § جمله‌سی بردن § زمره ، صنف مقدار، قسم § سیغاره آغزلقی § (عسكری) بلوكك مكزده یری .

آیاق طاقمی == عوام ، اسافل ناس .

طاقیه [ع ، ص] باشك پیچمنه كوره بزدن بیچیلوب دیكیلن باش كسوه‌سی

طاقیه دوز == (ص) طاقیه دیكن طاقیه‌جی.

طاك [ت ص] صبح ، سحر، مطلع فجر ، چین صباح § كونشك طلوعندن برآز اول حاصل اولان آیدینلق .

طاك آتمق == شفق سوكمك، طلوع شمس یاقلاشمق ، اورته‌لق آیدینلانمق .

طاك یری == مشرق، كونشك طلوع ایلدیكی نقطه .

طاك یری آغارمق == (طاك آتمق) .

طال [ت، ص] ☜ [دال] .

طال [ع، ف] ماضی مفرد مذكر غائب اولوب اوزون ، طویل اولسون معناسنه دعادر .

طال عمره == عمری اوزون اولسون .

طالاش [ت، ص] تخته ومعدنی شیلرك رنده‌لنمسندن ، اكه‌لنمسندن ، استره ایله كسلمسندن حاصل اولان اوفاتی، قیرنتی .

آغز طالاشی == ایكی كیمسه آره‌سنده اثنای مناقشه‌ده سویلنن ناسزا، متجاوزانه سوزلر.

طالاشمق [ت، مص] (كوپكلر حقنده) بوغشمق ، صالاشمق § (مقام مختصرده اشخاص حقنده) یكدیكره تجاوز ایتمك .

طالاق [ت، ص] (طب) معده‌نك صول طرفنده احشاء بطنیه‌نك فوقنده و قسم خارجیسنده موضوع یعنی صراق ایچره‌ده بولنان و اصطلاح طبیسنده طحال دینلن عضوكه كریوات حمرا وبیضا اعمال ایدر .

طالاغنی دیشمك == نفسنی طارلاشوب یورویه‌مه‌مك || حدت ایتمك .

طالامق [ت، مص] فی‌الاصل یاتمق ، داغلامق ، آجیتمق معناسنه ایسه‌ده لسانمزده اکثریتله یغما وتالان ایتمك معناسنده مستعملدر .

طالان [ت، س] یغما ، غارت .

آلان طالان == قاپان قاپانه .

طالب [ع، ص] طلب ایدیجی ، ایدن ، ایسته‌ین ، خواهشکر ، ایستکلی ، راغب § (طلابك مفردی اوله‌رق) شاکرد ، تحصیل علم ایله مشغول آدم ، متعلم .

طالح [ع، ص] صلاح ایله متصف اولمیاز ، یرامار ، (صالح) مقابلی .

طالدیرمق [ت، مص] طوپراق ویاخود صو ایچنه صوقمق ، باتیرمق . § برشیئی صویه صوقوب چیقارمق § یکیدن جذور صالوب آغاج اولمق ایچون بر آغاجك دالنی طوپراق ایچنه کومك .

طالدیرمه [ت، س] طالدیرمق ماده‌سندن مصدر تخفیفی § (نباتات) بر نباتك ، بر آغاجك اوزرنده طورمودجق بولنان دالی اصلندن آییرمیه‌رق یرایچنه آلوب یره یاتیرمق .

طالع [ع، ص] فی‌الاصل نشانکاهك آرقه‌سنه دوشن اوق معناسنه ایسه‌ده لسانمزده طلوع ایدیجی ، ایدن اجرام سماویه‌یه وصف اولور § قسمت ، بخت .

طالغه [ت، س] دکز صوینك دوزکار تأثیراتیله حاصل اولان اعوجاجاتی دکزك کوپروب قبارمه‌سی ، موج .

طالغه‌لنمق == طالغه پیدا ایتمك ، تموج . § طالغه‌لی کورنمك § بر سودی یوبرینه قاریشه‌رق یورومك .

طالغه‌لی == متموج ، طالغه‌سی اولان .

طالغیج [ت، ص] ایجی ، مرجان ، سونکر تحری ایتمك ویاذره دوشن اشیانی چیقارمق ، ویختم انشا اولنان محله قعر دریایه آتیلان تاش طاشلرینی برلی یرینه وضع ایتمك ایچون کسوهٔ مخصوصه‌یی لابساً دکزه طالان وبوایشلرله مشغول اولان آدم ، غواص .

طالغیج قوشی == بالق آولامق ایچون صویه طالوب ینه چیقان قوش انواعی .

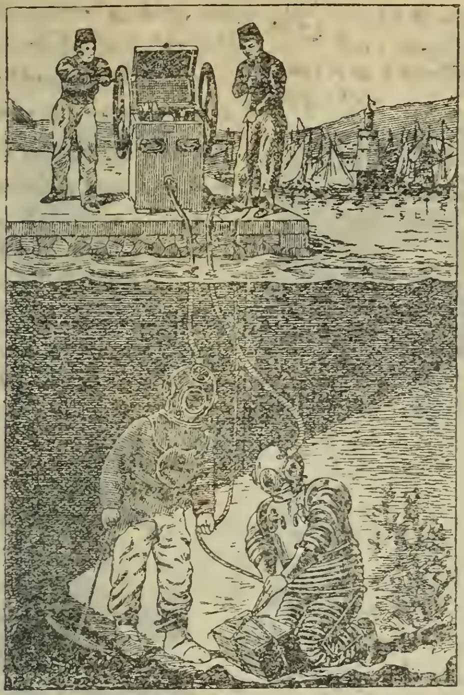

(طالغیج)

طالغین [ت، ص] طالمش ، فکراً مشغول ، کندندن کچمش § اکثر اوقاتده عقلی باشنده اولمیان § اونوتغان ، نادی .

طالغینلق == طالغین اولانك حالی . § اونوتغانلق .

طالقاووق [ت، ص] مداهن ، کاسه‌لیس ، صویتادی .

طالمق [ت، مص] صوبك قعرینه دوغری کیتمك ، باتمق § کیزلیجه بریره صوقلمق § (خسته) کندینی غائب ایدوب بیهوش اولمق ، حالسبات § هنوز اویومق ایچون قوای عقلیه‌لی برشیئك محاکمه وملاحظه‌سنه حصرایدرك ماسوادن خبرداراولمامق . § بر ایشـه صورت متمادیه‌ده وکال جدیت واهتمام ایله مشغول اولمق § یاکاشلقله بر ایشك ایچنه کیرمك .

طالیان [ت، س] بالغی تدریجاً چیقارمق ونحت تصرفده اوله‌رق محفوظ بولندیرمق اوزره دکز کنارنده ، قویلرده ، بوغازلرده تشکیل اولنان طار محل .

طالیان کبی == انجـه ، اوزون بویلی ، بویلی بوسلی ، متناسب‌الاعضا .

طالیانجی == طالیان محلنده بالق آولایان ، طالیانك صاحبی .

(طالیان)

طالیقه [ت، س] لاندویه تقلیداً یاپلمش دورت تکرلکلی ، تك آتله جر اولنور . النسان و لدی‌الحاجه خفیف اشیا طاشیر یایسز آرابه § پاراشول .

طالیماز [ت، س] (بحریه) ☚ تالیماز .

طالیون [ع، س] ☚ (خطمی) .

طام [ت، س] بنا اورتیسی ، بام ، سقف ، بنانك الك اوست طبقه‌سی ، اوزرنده چالی اولمیوب دوز اولان محل § او ، خانه ،

مسکن، کلبه § حیواناتی باردیرمغه مخصوص اطراف، اوستی قپالی غل § حبسخانه .

یانوجی طامه تلدق == اسکی اعتبارلی غائب اولمق .

طامدن دوشمك == ملاحظه‌سز ، مناسبتسز سوز سویلمك .

(طام قوروغی)

طام قوروغی == ذات‌القاح منظورردن لحمیه فصیله‌سنه منسوب بر نبات اولوب طاغلق محللرده بولنور . اوراق واقسام حشیشیه‌سی کثیف ولحیمدر . ساقلرینك جانبلرنده ازهاری دیزلمشدر . بونك طاملرده بیتر برنوعی دها واردرکه بوکا (قیا قوروغی) دخی دیرلر .

(قیا قوروغی)

طامات [ع ، س] صاچمه صاپان سوز . مناسبتسز لاقردی .

طامار [ت ، س] (طمار) .

طاماق [ت ، س] آغزك طاوانی ، جهت فوقانیه‌سی (طب) قبة‌الحنك .

طادی طاماغنده قالمق == لذتی ، ذوقی اونوتمامق .

طاماقلی ایگنه == بیوك برنوع بالق اولطه‌سی .

طاملامق [ت ، مص] قطره قطره آقمق ، نقطه‌ نقطه یردن بره ظهور ایدی ویرمك § (یاغمور حقنده) آز یاغمق (سقف حقنده) یاغمور چیزندیسی خفیف صورتده داخل بیته آقمق .

اقماز ایسه ده طاملار == (چوق دکلسه بیله هیچ یوقده دکلدر) دینکدر .

طامع [ع ، ص] طمعکار ، طمع ایدن .

طامله [ت ، س] بر مایعی حاوی قابدن کره شکلنده دوشن مقدار صغیر، قطره § طامله طامله آقیدیلان علاج § نزول، ناتلج § سکتهٔ قلب .

طامله طامله == آزار آزار ، قطره قطره .

بر طامله == برپارچه ، پك آز مقدار .

طامله ساقزی == خالص وصافی ساقز .

طامله یاقوت == پك کوزل رنکلی اولان یاقوت .

طاملالق == طامك صچاغی آلتنه کاوب یاغمور صولرینه مجرالق ایدن آردلق § علاجك طامله‌لرینی بغداد مخصوص لاستیك وشیشه‌دن معمول بورووجق ، توب .

طاموق [ت ، س] جهنم ، دارالعذاب اخروی جحیم .

طامیز [ت ، س] حیوان بتشدیرمه واصلاح عرقه مخصوص آخیر .

طامیزاق == دول آلمق ایچون بسلنن ارکك ویا دیشی حیوان .

طاندیر [ت ، س] آلتنده برمنقال واوستی برکتانیله ویاخود یورغان ایله مستور بولنان درت آیاقلی عادی برماصه‌دن عبارتدرکه دیز وآیاقلر بونك ایچنده تسخین بدیلیرلر .

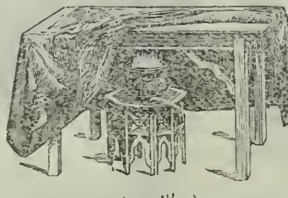

(طاندیر)

طانغالاق [ت ، ص] (دانقالاق) .

طانه [ت ، س] اینك یاوروسی .

طانه بورنی == طوپراق آلتنده سبزه وسائر مزروعاتك کوکلرینی کسن صاری تراق ، بیوك نفلی ، تقریبا موز بویوکلکنده مضر بر حیواندرکه : صابون قوقوسندن پك متنفردر .

(طانه قیرانی)

طانه قیرانی == ذات‌الفلقتین شعبه‌سندن سحلبیه فصیله‌سنه منسوب بر نبات اولوب خفیف وانیلیا قوقوسی شراندر وباغچه‌لرده سهولتله یتشدیریلیر .

طانشمق [ت ، مص] بربرینی طانیمق § برینك برماده حقنده‌کی رأی وفکر ومطالعه‌سنی صورمق .

طانیمق [ت ، مص] فرق وتمییز ایتمك ، سچمك تخفیف ایتمك § قبول وتصدیق ایتمك § انقیاد § (بورج حقنده) اعتراف .

طانیمامق == اهمیت ویرمه‌مك ، کدیرمامق .

طانیتمق == بیلدیرمك ، معارفه پیدا ایتدیرمك § قبول ، اعتراف ، انقیاد ایتدیرمك .

طانینمق | طانیلمق == بیلنمك ، تشخیص اولنمق ، سچیلمك .

طاو [ت ، س] قماره اوکدیله ضم ایتمك . § برینك صحتنه ادارهٔ اقدام ایلمك .

طاوا [ت ، س] سفائنك بورداسنده‌کی اسکله‌دن چیقلدیغی زمان تصادف اولنان ایلك دوشمه .

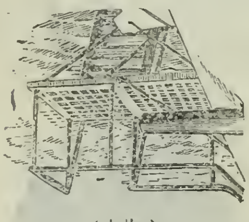

(طاوا)

طاوان [ت ، س] اوستفنك یعنی جاتینك آلتنه و ایچ طرفنه میخلانان تخته‌لر ، سقفك اوطه‌یه نظر یوزی ، اوطه‌نك صفه‌نك اوست محیطی .

طاورانمق [ت ، مص] آیاغه قالقمغه ، بر ایشی اتمامه یاپمغه حاضرلنمق § نسبت واظهار غیرت ایلمك § برجهته فعل وحرکتده بولنمق .

سلاحه طاورانمق == اورمق قصدیله الی سلاحه کوتورمك .

طاورانیش == فعل وحرکت § طور ، طرز تشبث .

طاوُس [ع، س]. طیور دجاجیه‌دن یلپازه کبی آچیق اولان قویروغنك غایت کوزل الوان قزحیه‌لی محتوی تویلرندن یلپازه وسائره یاپیلان بد سسلی ، چرکین آیاقلی بر جنس باغچه قوشی بونك نوع دیکری واردرکه قویروغی ایکی چتال واوزون اولوب سوکلونه بکزدیوکا (آرکوس) دخی دیرلر § (هندستان طاوسی دینلن دیکر بر نوعی دخی تویلرینك ظرافت فوق‌العاده‌سیله مشهور اولدیغندن اوروپاده‌ده یتیشدیرلمشدر . هملایه طاغلرنده درت نوعی واردر .
(هیئت) صور جنوبیه‌دن برینك اسمی .

١ — طاوس قوشی
٢ — تپه‌لی ژاپونیا طاوسی

(آرکوس طاوسی)

چشم طاوس == ایکنجی قدردن برکوکب ثابت اولوب طاوس صورتده واقعدر .

طاوس قویروغی == شدتلی استفراغ .

طاوشان [ت، س] ذات الثدیالك قاضمیه فرقه‌سندن بر نوع حیوان که فیسیولوژی وعلم تجربه‌لرنده چوق قوللانیلیر . اوك آیاقلری آرد آیاقلرندن قیصه ، بیوك قولاقلی اتی لذتلی وغایت قورقاقدر . سرعتله قوشد- یغندن اکثریا طازی ایله آولنور § ارنب ، خرکوش .

آطه طاوشانی == بیاض رنکلی ، مونس بر جنس طاوشان .

آق طاوشان == چول صیچانی .

طاوشان اوتی == یاپراقلری اریا شکلنده ساز نوعندن بر نبات که : قوری- دیله‌رق سس ایچون قونسوللرك اوزرینه قونور بوکا (طاوشان بیغی) دخی دینور .

طاوشان اویقوسی == اویورایکن کوزك نیم کشاده قالمسی .

طاوشان دوداغی == (طب) ولادی اوله‌رق دوداغك یرتیق اولمسی (شفة الارنب) .

طاوشان یورکلی == اودلك ، قورقاق آدم .

طاوشانه قاچ تازی‌یه طوت == ایکی طرفه آیری لسان قوللانمق .

طاوشانجیل == طیور دجاجیه‌دن اوسترالیایه مخصوص یوسجك بر جنس قوشدر .

١ـ آطه طاوشانی ٢ـ کومسده یتیشن جنسی
٣ـ اداج ٤ـ بیاض جنسی .

(طاوشانجیل)

طاوشانجیل اوتی == (اسفندیلیون) ذات الفلقتین شعبه‌سنك خیمیه فصیله‌سنه منسوب وحشیشی بر نبات اولوب اوروپاده بولنور .

(طاوشانجیل اوتی)

طاووق ـ طاؤق [ت، س] دجاجیه صنفندن وطیور بیتیه‌دن چوق یمور- طلامقله مشهور بر حیواندر § خروسك دیشیسی . طاووقلر نازچه‌سیله یالکز جیو جیو حاصل ایدرلر . فقط خروس ایله برلکده بولنه‌رق یمورطه‌لرك تلقیح اولنمسی شرطدر . بر خروس بر طاووغی تلقیحدن اوچ هفته صکره‌یه قدر یمورطه‌لر القاح اولنه‌بیلیر . او مدتدن صکره القاح اولنسه بیله جیو جیو حاصل ایتمز . برده یمورطه‌لر طاووغك آلتنده افقی بر وضعیتده بولنملیدر . بو وضعیتده اولمیان یمورطه‌لردن جیو جیو حصوله کلمز .

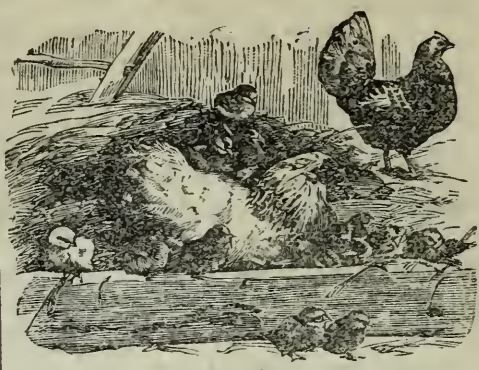

(طاووق)

(هندستانده بولنان برنوعی)

اسپنج طاووغی = (اسوج طاووغی) كوكرجين بيوكلكنده برجنس طاووق .

بچ طاووغی = طيور دجاجيه‌دن افريقانك صيجاق نواحيسنده متعدد انواعی بولنان هندی ايله سوكاون آره‌سنده برقوشدر . بويلری متوسط وجودلری ماوی وسنجابی بنكلری حاويدر ، طاووقدن اينجه بيوك ، تويلری بنكلی وچركين سسليدر .

(بچ طاووغی)

صو طاووغی = طيور دجاجيه‌دن اوروپايه مخصوص برقوشدر .

قره طاووق = اتی مأكول برجنس يبانی سياه قوشكه صيد ايديلير .

طاووق قاره‌سی = كوزه عارض اولان برنوع خسته‌لقكه: كوزك سياهی اوزرنده بياضلكلر اولمديغی حالده رؤيت دوچار ضعف اولور . بو حال قعر عينده متحصل بر مرضدن نشأت ايلر .

طاووق گوكسی = طاووغك كوكس اتلری ديدك ديدك ايديله‌رك محلبی ايچنده طبخ ايديلان برنوع طاتلی .

(صو طاووغی)

هند طاووغی = (هندی) .

طاووقجی = طاووق صاتان آدم .

طاوول ـ طاوُل [ت ، س] { عربی (طبل)دن محرفدر } ايكی طرفی دری ايله قابلی ، چوماق ايله اوريله‌رق چالنيره موسيقی آلتی . طبل ، كوس .

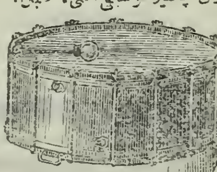

(طاوول)

رمضان طاوولی = رمضان كيجه‌لرنده بكجيلرك زقاقلرده چالدقلری طاوول .

طاوول دربسی = اوتانماز ، قاتی يوز .

طاوولجی = طاوول چالان آدم .

طاوالومباز (بحريه) داولومباز .

طاوولون [ت ، س] (بحريه) كمينك ستنه‌سی نوقنده‌كی خلل .

طاوولون گوكرته‌سی = طاوولونده بولنان كوكرته .

طاوُله [ت ، س] { عربی (طويله)دن محرفدر . } آت آخوری .

طاوله اوشاغی = منحصراً طاوله‌ده خدمت ايدن سايس اوشاغی .

طاوله [ت ، س] اون بشی باشقه وديگر اون بشی دخی رنكلی جمعاً (٣٠) پول وايكی زار ايله خانه‌لره تقسيم اولنمش تخته اوزرنده اوينانان آلت لهو .

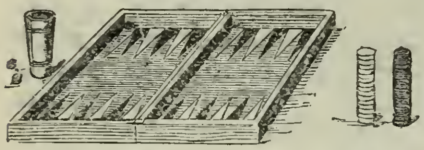

(طاوله)

طاوه [ت ، س] ايچنده يومورطه وسائره پيشيريلن برنوع قاب .

(طاوه)

طاهر [ع ، ص] پاك ، تميز ، بولاشيق اولميان § مقامات موسيقيه‌دن بری .

طای [ت ، س] آت ياورسی ، هنوز قيصراغك سودينی امن كوچك آت . § حبش فرس كوديه حالندن بنيله‌جك زمانه قدر كچيرديكی دوره‌ده طای نامنی آلير . طايلرك يله وقويروقلرينی قيرقدقلری كی اونلره نضف اوله‌رق‌ده هركون برقاچ يومورطه ايچيريرلر . طايلرك لايقيله نشوونما بوله‌بيلمسی ايچون والده‌سنك صحيح الوجود اولمسيله برابر سوددن كسيلنجه‌يه قدر يانندن آيرلمه‌مسی لازمدر . بونك ايچوزده بر سنه كفايت ايدر § دستگاه چيقريقلرينی ديكشديرمك ايچون ايلری كری كيدن كلن آياق . § دنك ، ايش ، مثل .

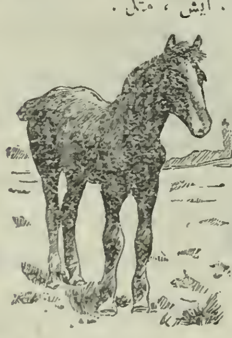

(طای)

طای طای عربه‌سی = كوچك چوجقلری يوريتمكه آليشديرمق ايچون اوفق عربه .

(طاى طاى)

طایامق - طیامق [ت،مص] دستك قومق، انكار ایتدیرمك § برشیئه استناد ایتدیرمك § عنف وشدتله تسلیم واعطا ایتمك .

طیانمق == استناد واتكا ایتدیرمك § دیك جواب ویروب قارشی طورمق .

طایاق - طیاق [ت،س] طیانه‌جق دكنك ، عصا . اچیلمامق ایچون قاپو آرقه‌سنه ویا ییقلمامق ایچون آغاج ودیواره طیادیلان دستك،پاینده § دوكمك ایچون قوللانیلان دكنك، صوپه . ضرب ، ضربه ، كوتك ، دوكمه .

طیاق یمك == دوكلمك ، مضروب اولمق .

طیاق آتمق == دوكمك ، ضرب ایتمك .

طایالی - طیالی [ت،ص] طیانمش ، پاصلانمش، تكالنمش

طیالی دوشه‌لی == مفروشاتی مرتب ومنتظم خانه ، اوطه .

طایانمق - طیانمق [ت،مص] اتكا استناد § اعتماد استظهار § صبر وتحمل ایتمك ، ثبات كوسترمك § امداده یتشمك ، معاونتده بولنمق § میوه سبزه ومأكولات مطبوخه بوزلمیوب قالمق .

طایانیق - طیانیق [ت ، س] دوام بقا § متانت ، ثبات § قوت ، مقاومت.

طیانقسز == دوامسز ، بقاسز، چوق سورمز § كوشك قوتسز § ثباتسز، متانتسز.

طیانقلی == داملی ، بقالی § ثباتلی، متین قوتلی ،مقاومتلی.

طاهل [ع،س] طوردقدن بوزلمش صو .

طایع [ع، ص] بر ایشی ایستكیله یاپان .

طایعاً == ایسته‌یه‌رك، كندی ارزوسیله.

طایه [ت،ص] { دادی معناسنه كان فارسی (دابه) دن محرفدر .} [دایه]

طبابت [ع،س] طبیبلك ، طبیبلك ایتمه. [عر (ط) نك كسریله‌در.] هكیملك دوقتورلق § فن طب .

طبّاخ [ع،ص] یمك پیشیرمك اصولنی بیلن وآنكله مشغول اولان آدم ، آشچی .

طباق - طاباق [ت،س] از درین ویایوان قاب § بر طباق طولوسی شی § لوقنطه‌ده مشتریه ویریلان طعام مقداری .

طباق كبی == دوز ، مستوی [اكثریا یر واووه حقنده قوللانیلر.]

طبان - طابان [ت ، س] (طب) آیاغك وجه سفلیسی اخمص القدم، بوده اوچ قطعه‌دن عبارت اولوب ١- آیاق پرمقلرینی، ٢- طبان ، ٣- طوپوغی تشكیل ایدر . § آیاق قابنك التنی تشكیل ایدن كوسله . § قلیچ وسائره نداملیسی اولان ایی دمیر . ترلا ویا طاغك دوز صرت صورتنده اولانی § ترلانك طوپراغنی باصدیرمق ایچون مستعمل اغراسطوانه § یرك الك درین یرینك قعری § (معماری) كیریشلرك استنادی ایچون آلتلرینه وضع اولنان اغاچلر. (بحریه) یلكن كمیلرنده چناقلغی ماغونه وغورچته اوزرینه لایقیله بندرمك ایچون چناقلغك اوزرینه وضع اولنان ایكی عدد یاصدیق. § جسارت،متانت،مقاومت.

(طبان)

طبان آتمق == اوزون یریولی یایان یورومك

دوزطبان == نحوستلی .

دوه طبانی == آچیق آدیم .

طبانكش == یایا یورودین.

دال طبان == اسافل ناسدن اولان .

طبانه قوت == سرعتله یورویه‌رك قاچمق.

طبانی قالدیرمق == قاچمق ، سرعتله قوشمق .

طبانسز == جسارتسز ، ثباتسز ، متانتسز .

طبانسزلق == عدم جسارت، عدم متانت.

طبانچه [ت،س] اساحهٔ ناریه‌نك الك كوچوكی اولوب پك یاقین منزله قورشون ویاصاچمه آتمق ایچون استعمال اولنور § شمار ، توقات ، سیله .

طبائع [ع،س] جمع (طبیعت) طبیعتلر ، خلقتلر .

طبّال [ع،ص] داولجی .

طبخ [ع ، فع] پیشیرمك ، پیشیرلمك . § (طب) علاج قایناتمه .

طبخی == طبخه منسوب .

طبطبه [ع،س] طپیردی، چاغلتی§ خروش § صو چاغلدیسی .

طبع [ع،س] طبیعت ، انسانك مجبول ومفطور اولدیغی سجیه یارادیلیش جبلت، خلقت§ كتاب وسائره باصمق، تمثیل.

بالطبع == طبیعتیله ، طبیعی اولەرق .

طبیعی :

(آغزدن طولدر طبانجالر :)
١ — ١٥٥٥ سنه‌سی مودەلی ، ٢ — اوچ طوپلی طبانجه ١٥٧٠ سنه‌سی مودەلی ، ٣ — ردوولور طبانجه ١٥٩٠ سنه‌سی مودەلی ، ٤ — ردوولور طبانجه ١٧٣٠ سنه‌سی مودەلی ، ٥ — ردوولور طبانجه ١٨٦٠ سنه‌سی مودەلی ، ٦ — محاربه طبانجه‌لری . (قویروقدن طولدر طبانجه‌لر :)
٧ — باسكوللی ، ٨ — فلوبر ، ٩ — قیرما طبانجه ، ١٠ — آغزدن طولدر چفت انداختلی جیب طبانجه‌سی .

طبعاً == طبيعت جهتيله ، طبيعت اقتضاسنجه § طبيعى اولەرق ، بالطبع .

طبعخانه == مطبعه ، دارالطباعه .

طبعه == بركره باصلمه ، بركتاب وسائره‌نك هردفعه‌كى طبع وتمثيلى [لغات مولده‌دندر]

طَبَقْ [ع ، س] [طباق]

طبقجه == كوچوك طباق .

طَبَقاتْ [ع ، س] ج : (طبقه)

طبقات الارض == كرهٔ ارضك بنيه‌سندن واوغرادينى تحولات ايله طرز تشكلندن وطبقه‌لرينك احوال وكيفياتندن باحث علم

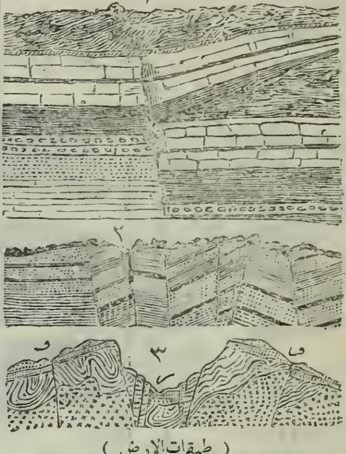

(طبقات الارض)

١ــ اخدود ٢ــ معادن طبقاتنده كوريلان چاتلاقلر ٣ ــ معادن طبقاتنده كوريلان انحطاط .

طَبَقَه [ع ، س] قات ، بربرى اوزرينه موضوع صره‌لر § زمره ، درجه ، صنف § بر ويا ايكى ياپراقدن عبارت كاغد قطعه‌سى :

طبقهٔ شبكيه == (طب) كوزك طبقات مختلفه‌سندن اوچنجيسى ــ كه عصب بصرى دينلن سيكرك ياييلوب منتشر اولمسندن تشكل ايتمشدر ، وظيفه‌سى : شعاعات ضيائيه‌يى اخذ ايله عصب بصرى‌يه نقل ايتمكدن عبارتدر .

طبقهٔ صلبه == (طب) كوزك بياض قسمى ، بياض العين . (مبحث العين) .

طبقهٔ قرنيه == (طب) كوزك بياضنك وسطنده بولنان جام كبى شفاف قطعه . (مبحث العين) .

طبقهٔ قزحيه == (طب) كوزك طبقهٔ قرنيه‌نك آرقه طرفنه تصادف ايدن قطعهٔ مازنه‌سى . (مبحث العين) .

طبقهٔ كتانيه == (نباتات) بر آغاجك قابوغنى تشكيل ايدن اوچ طبقه‌دن آغاجك اوزدون قطعه‌سنه اك ياقين وتماسده اولان قابوق قطعه‌سى [بوكا طبقهٔ ليفيه ووعائيه دخى دينور .]

طبقهٔ مشيميه == (طب) كوزك طبقهٔ صلبه‌سى ايله طبقهٔ شبكيه‌سى آره‌سنده بولنان طبقه ــ كه : وظيفه‌سى فعل رؤيتى تنظيم ايچون شعاعات منعكسه‌يى امحا ويا مص ايتمكدن عبارتدر .

طبقهٔ ملتحمه == (طب) كوز قپاغنك ايچ يوزينى وغير مرئى درجه‌ده طبقهٔ صلبه ايله طبقهٔ قرنيه‌نك اوك طرفنى ستر ايدن غشاء . (مبحث العين)

طَبْلْ [ع ، س] داوول § (طب) قولاقده سس عكس ايتديرن زار .

(طبل اذن)

١ — وجه خارجى ؛ آ — عظم سندانينك نتوء قائميسى ؛ ب — قبضهٔ مطرقه ؛ ٢ — وجه داخلى : آ — عظم مطرقه ؛ ب — عظم سندانى ؛ ث — غشاى طبل .

طبلباز } طاوولجى .
طبلزن }

طبلى == طبله متعلق .

طَبْلَه [ع ، س] يصى وكنارلى مدور تخته تپسى § سيغاره كولنى سيلكمكه مخصوص كوچوك معدنى ويا چينى طبق . § منغال آلتنه قونيلان سينى كبى شى . § صفحه § (بحريه) مقره‌نك يان سطحى ، مقره‌نك يان سطحلرى § فسك تپه‌سى .

طبله كار == طبله طاشيان § اتمكجى وسائر اصنافك باشلرنده طبله طاشيه‌رق آياقده كزن قسمى .

طَبْلَه [ت ، س] عسكرك تعيينات يوميه‌سى مقدارينى مبين جدول § (طب) خسته خانه‌لرده خسته‌نك نوع مرضنى وصورت تداويسنى مشعر لوحه .

طَبِيبْ [ع ، ص] فن طب عالمى ، اجراى طبابته مأذون آدم . دوقتور .

طَبِيعَتْ [ع ، س] ياراديلشده‌كى حال كيفيت ، مزاج ، خلقت سجيه ، § خوى ، عادت . § (ادبيات) تكلف وتصنعدن اجتناب ايله افكارى لايق اولديغى كبى افاده ايتمك .
§ كائنات ، موجودات ماديه .

حسن طبيعت == ذوق سليم § (ادبيات) مستحسنى مستهجندن تفريق وتمييز ايدن حس وجدانى § نقائص ايچنده بر فضيلتك ياخود محاسن آره‌سنده بر نقيصه‌نك حس سرايتى .

طبيعت صاحبى } ذوق سليمه مالك اولان
اهل طبيعت }

طبيعتيله == بالطبع ، طبيعى اوله‌رق ، ذاتاً

قانون طبيعت == كائناتك نظام وانتظامنى ادامه ايدن قوانين طبيعيه { عربيده (طبيعه) صورتنده مستعمل اولوب بزجه‌ده بعض تركيباتده بوصورتده مراجعت اولنمقده‌در .

مافوق الطبيعه == فلسفه‌نك مادياتك خارجنده اولان احوالدن يعنى معنوياتدن باحث قسمى .

طبيعتجه == حسن طبيعته ، ذوق سليمه موافق اوله‌رق .

طَبِيعِيَّاتْ [ع ، س] ج (طبيعى) فلسفه‌نك طبيعته متدائر شيلردن بحث ايدن قسمى .

طَبِيعِيُّونْ [ع ، ص] ج (طبيعى) علوم طبيعيه ايله [حكمت ، كيميا ، حيوانات ، نباتات ، معدنيات وبونلره مماثل علوم] ايله متوغل اولان علما وحكما {ماديون باشقه معنايه‌در . }

طَحّانْ [ع ، ص] طحن ايدن ، اوكودن دكرمنجى .

طَحَنْ [ع ، فع] اوكوتمك ، اوكودلمك .

طحنيه == طحنه متعلق ‖ اوكوتمه اجرتى .

طَحِينْ [ع ، س] اوكودلمش حبوبات ، اون دقيق § دارى اونى § شكرله تهيه اولنمش دارى اونى .

طحین حلواسی == داوی اونینه یاپیلرب حاضر صاتیلان بر نوع طاتلی .
طحینی == طحینه منسوب .

طرائق [ع،س] جمع : {طریقت} طریقتلر، مسلکلر .

طراده [ع،س] منبع صولرنده قوللانیلان دیبی دوز بر نوع قایق .

طرّار [ع،ص] یان کسیجی ، کیسه بر .

طراق [ت،س] صاچ ، صقال. قیللرینی بربرندن تفریق ایدوب تیزلمکه ودوزلتمکه مخصوص دیشلی آلت § جولاه، دستگاهنده آرش ایپلکلرینک یچیرلسنه مخصوص طراق شکلنده‌کی آلت § طاشجیلرك دوزلتمك ایچون قوللاندقلری اوفق دیشلی چلیك قلم § یوك ، کتن آچوب آیقلامغه مخصوص دیشلی آلت § طرمیق ، (بحریه) صویك دیبندکی چاموری ومواد سائره‌یی آیقلامغه مخصوص کنیش قازمه شکلنده بر آلت § (بحریه) لیمان ونهرلرك آلتنی تیزلمکه مخصوص ماکنه‌لی دوبه § بعض قوشلرك باشنده بولنان تپه‌لك ، یلپازه کبی تل § بالیقك غلصمه‌لرینی سد ایدن قولاق شکلنده‌کی قنادجقلر § دستگاه .

طراقلی == طراغی اولان .

او طراقده بزی اولمق == او ایشده ذی مدخل اولمق ، او ایشده علاقه‌دار اولمق.

طراقجی == طراق یاپان ویاصاتان صنعتکار

طراقلامق == باغچه طوپراغی طراقله دوزلتمك § حوض، نهر ، لیمانك آلتنی طراق دوبه‌سیله تطهیر ایتدیرمك .

طراقلامق == طراقله دوزلتمك § صویك دیبنی تطهیر و باغچه‌یی تسویه ایتمك .

طراقلنمق == طراقله تسویه اولنمق ، وتصفیه ایدلمك .

طرامق [ت،ص] صاچ وصقال وسائره‌یی طراقله دوزلتمك ، سوسلمك .
§ سرقت مقصدیله قاریشدیرمق :
§ یوك و کتنی طراقدن کچیرمك .
§ طراق دوبه‌سیله صویك آلتنی تطهیر وتعمیق ایتمك
§ هرطرفنی یوقلامق ، قاریشدیرمق .

ارایوب طرامق == اطرافلیجه تحری وتدقیق وتحقیق ایتمك

گمی دمیر طرامق == (بحریه) گمی اقندی‌یه ویا روزکاره تابع اوله‌رق دمیری سوروکله‌مك.

طرامه [ت،س] (طرامق) ماده‌سندن مصدر تخفیفی § (طوپوغرافیا) خریطه‌لرك سواحل وطاغلرینی برطرز مخصوصده ترسیم ایتمك اصولی

طرامه خاویار == دیش دیش طوران بر نوع نفیس خاویار .

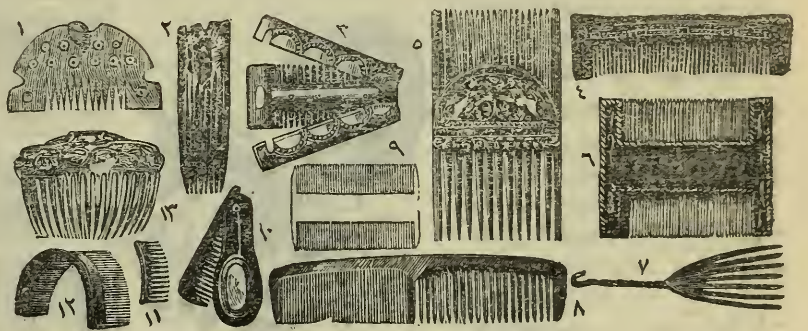

طراقلر

۱- رومالیلرده ؛ ۲- جرمانیه‌لیلرده ؛ ۳- فرانسزلرده (مه‌روه) خاندانی زماننده ؛ ٤- ایتالیا التنجی عصرده ؛ ٥- اون یدنجی عصرده ؛ ٦- اونبشنجی عصرده ؛ ۷- عسکرلره مخصوص (دمیردن) ۱۷ نجی عصرده ؛ ۸- بیوك صاچ طراغی ؛ ۹- اینجه طراق ؛ ۱۰- جیب طراغی ؛ ۱۱، ۱۲، ۱۳- پروکارلره مخصوص.

طرانمق [ت،مص] کندی کندینی طرامق .

ارانوب طرانمق == تحری ایتمك، کندی اوزرینی ارامق .

طراوت [ع،س] تر وتازه اولمه، تازه‌لك .

طراوتلی == تازه، تر.

طرب [ع،س] شنلك سوینجلیلك .

طرب انگیز == موجب مسرت وشادمانی.

طربناك == طربلی .

طرپوش [ت،س] { فارسی سرپوشدن محرفدر } طاقیه ، باش کسوه‌سی .

طرجهاله [ع،س] (طب) غرتلاغك اوست طرفنده‌کی خنجره‌نك یوقاری وارقه طرفنه موضوع ایکی کوچوك قیقرداغك هر بری .

طرجهالی / **طرجهالیة** } (طب) طرجهاله متعلق.

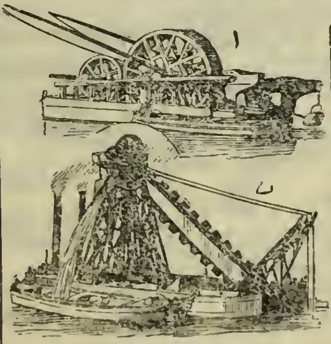

(طراق دوبه‌سی)

۱ - طرز عتیق طراق دوبه‌سی ؛
۲ - یکی اصول زنجیرلی ایستمله وبخارله متحرك .

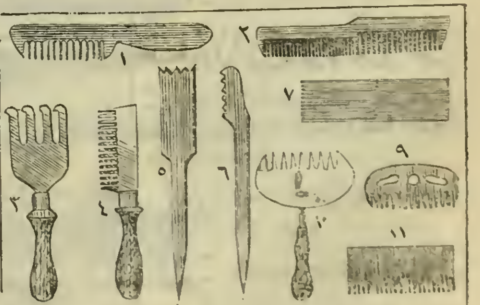

(دمیر طراقلر)

۱-۲ — بارکیره مخصوص ؛ ۳ — قوزی‌یه مخصوص ؛ ٤ — کودکجی‌یه مخصوص ؛ ٥-٦ چیقرقجی و باقرجی‌یه ۷-۱۱ — وسائلره مخصوص ؛ ۹-۱۰ — لهایه مخصوص جزء.

طَرْح [ع، س] آتمق ، آتلمق ، قومق قونلمق ، وضع اتمك، ایدلمك . § (ریاضیه) ایکی عدد بیننده‌کی تفاضل § ایکی عددك فرقنی بولمق یعنی بر عددی کندندن دها بیوك بر عدددن تنزیل واخراج ایدوب تفاضلنی استحصال ایلمك عملیاتی . طرح اولنه‌جق عددلردن بیوکنه مطروح منه کوچکنه مطروح وبینلرنده‌کی فرقه‌ده حاصل طرح ویا باقی دینلیر .

طرح اشارتی = ایکی عدد بیننه وضع اولندیغی زمان او عددلرك طرح اولنه‌جغنی کوسترن اشارتکه شو (—) در .

طرح انداز } **طرح فکن** } وضع اساس ایدن § ترتیب تنظیم ایدیجی § یاپلمش ، قورلمش بنا .

طَرْد [ع ، مص] خارجه سورمك، تبعید اتمك § برینی علی الخصوص برمأموری خدمتندن چیقارمق .

طرديه = (ادبیات) برمثنوی آره‌سنده بالمناسبه ایراد اولنان غزل ، سائره .

طرد وعکس = (ادبیات) بر مصرعك ایکی جزئی تقدیم وتأخیر ایله مصرع دیکر حصوله کتیرمك وبو صورتله بربیت تشکیل ایلمك ، مثال :

« ممکن دکل خدابی بیلمکده بیلمه‌مکده
بیلمکده بیلمه‌مکده ممکن دکل خدابی »

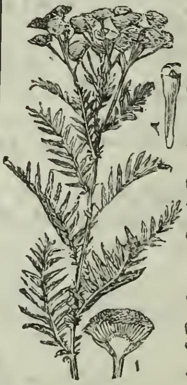

طَرْخُون [ع، س] (طوزله اوتی) (نباتات) ذات الفلقتین شعبه‌سنك مرکبه فصیله‌سندن بین العوام صوغلجان اوتی نامیله یاد اولنور حشیشی برنباتدر .

(طرخون)

طَرْز [ع، س] شکل، صورت، بچم هیئت § اصول اسلوب، صورافاده .

طرز بارد = (ادبیات) ضبطی اشکال وطبعه ایراث ملال ایده‌جك صورتده طاتسز تعبیرات ومناسبتسز روابط ایله مالی عباره تحریری اصولی .

طرز مفصول = کسیك کسیك عباره‌لردن متشکل کلام ایرادی اصولی .

طرز متعلق } **طرز موصول** } = برچوق الفاظ غریبه وغیر مأنوسه ایله مالی اولمقدن ناشی قرائتی مشکل ، فهمی مستحیل وبونکله برابر مسلسل عباره تحریر وترتیبی اصولی .

طَرْف [ع، س] طرف (مخففی) کوزباقیشی § کوز اوجی ، کوشهٔ چشم .

طَرَف [ع، س] جهت، یان، جانب، اوك، آرقه ، صاغ ، صول ، اوست آلت جهتلر § یر ، مملکت ، قطعه بقعه § عند ، نزد ، سوی § آره‌لرنده اختلاف بولنان اقسامك هربری § ایکی مخالف شخصدن هربری § مابعد ، بقیه § (طب) قول وباجاقلردن هربری جمعی: اطراف . § اطراف علویه = قوللر. اطراف سفلیه = باجاقلر.

برطرف ایتمك = آره‌دن چیقارمق، دفع وازاله ایلمك .

بی طرف = هیچ برطرفه میل وتصاحب کوسترمین .

مسلح بی طرفلق = عندالحاجه حربه اشتراك ایتمك اوزره ایکی محارب حکومتك هیچ برینه مظاهرت ایتمه‌مك قاعدهٔ سیاسیه‌سی .

طرف طرف = جهت جهت، هریانده.

طرفدار } **طرفکیر** } = برینك طرفنی طوتان ، غیرتنی کودن، آنك طرفندن اولان ، آنی التزام ایدن .

طرف طوتمق = طرفدار ایتمك .

طرفداری } **طرفکیری** } = طرفدارلق .

طرفین = (حقوق) ایکی مخاصم کیمسه‌دن هر بری § برشیئك ایکی اوجی . ایکی طرفی § (ریاضیه) برتناسبك برنجی ودردنجی حدلری: { (ب : ج :: د : هـ) تناسبنده (ب) ایله (هـ) طرفینی تشکیل ایدرلر . }

طَرْفه [ع، س] کوز قپاغنك برکره آچیلوب قپانمسی .

طرفة العین = برکره کوز آچوب قپانجه‌یه قدر دیمکدر .

طَرِی [ع، ص] طراوتلی ، تازه ،

طَرَیان [ع، س] طاری اولمق، کلیویرمك، عارض اولمق .

طَرِیح [ع، س] ایشه یارامدیغندن دولابی یبانه آتلمش شی .

طَرِّیخ [ع، س] طوزلنوب صالاموره‌یه باصلمش کوچوك بالقلر، صاردالیه.

طَرِید [ع، ص] (مطرود) ایله مترادفدر. طرد وابعاد اولنمش ، قوغلمش.

طَرِیف [ع، ص] غریب ، تحف، نادیده، ظریف ، نادر .

طَرِیق [ع ، س] مادی ومعنوی یول، سبیل، مسلك § واسطه، سبب،

طریق مستقیم = دوغریلق یولی، مسلکی.

طریق عام = عمومه عائد جاده بیوك یول.

طریق خاص = چیقماز یول § خصوصی یول .

اولی بالطریق = الك ایی، اعلی اصول .

قطاع طریق = یول کسیجی، خرسز، ابنای سبیله مسلط اولان حیدود .

طریق رطب = (کیمیا) بر ماده‌یی تحلیل ایچون انی توز حالنه کتیردکدن وصو ایله معامله ایتدکدن صوکره جنس ونوعی وکیفیات سائره‌سنی آکلامق اصولی .

طریق یابس = حرارت واسطه‌سیله برمعدنی تحلیل وترکیب وتفریق ایلمك طریقی.

طَرِیقَت [ع ، س] اعزهٔ کرام طرفندن باتوسل کوستریلن طریق معنوی.

طَسْمه [ت، س] ☞ (تسمه) .

طَشْت [فا، س] لکن .

طشره [ت، س] برشیئك طیش طرفی خارج، بیرون § پایتختك خارجی ولایات ، ملحقات .

طشره‌لی = (صفت) پای تخت اهالیسندن اولمیان .

طَعَام [ع، س] آش، یمك .

طعامیه = بعض خانقاه وزاویه‌لره موقوف ومخصص اولان واردات .

طَعَّان [ع، ص] طعن ایدن ، طعن ایتمك معتادی اولان

طَعْم [ع، س] طاد ، لذت ، ذوق .

طَعْن [ع، مص] زباندرازلق صورتیله بریسنی ذم وتعییب .

طَعْنَه [ع، س] سوکه ، ذم ، طعن.

طعنه‌زن = طعن ایدن .

طَغَازْجِق [ت، س] چوبانلرك دروننه یبه جکارینی ، حتی یازلرك اویون آلتلرینی قویدقلری کوچوك دری طوربه.

طَفْرَه [ع، س] وجهسز اوله‌رق متعالی کورنمه § طریق علمیده پایه آتلمه، ترفیع .

طفره فروش = بالا پروازلق ایدن ، اوست پرده‌دن آتوب طوتان .

طفلان [ت،س] ذات الفلقتین شعبه‌سنك وردیه فصیله‌سندن برشجره‌در . اطبانك یقه‌لرنده علامت فارقه اوله‌رق تمثالی صیرمه ایله ترسیم ایدیلور .

طفلان صوبی = طفلان یاپراقلرندن چیقاریلوب طبابتده استعمال اولنان ماده قطریه که درونده حامض کیانوس ما بولندیغندن آجی بادم کبی قوقار .

(طفلان)

(عادی طفلان)

عادی طفلان = غاریه فصیله‌سندن ودفنه انواعندن اولوب شتوی اولمق حسبیله باغچه‌لرك دیوار ویول کنارلرنده صورت مخصوصه‌ده یتشدیریلن برجنس کوچوك آغاج .

طلاق [ع ، فع] بوشانمق ، زوجه زوجندن بوش اولمق ، بوش اولمه ، قید نکاحدن خلاص اولمه § فسخ نکاح .

طلاقت [ع،س] دوزکون سوزلولك ، فصیحلك ، کولر یوزلولك .

طلاوت [ع،س] کوزللك جهتیله مقبولیت محبوب القلبلق . حلاوت .

طلب [ع،فع] ایسته‌مك ، ایستنمك ، دیله‌مك § ارزو ، خواهش .

عرض وطلب = (ثروت) مبادلات تجاریه‌یی تأمین ایدن وتقدیر وتقرر قیمته اساس اوله‌رق استحصال ومیدان مبادله‌یه اخراج وایصال ایدیلن مال ایله بوکا اولان احتیاج بیننده‌کی نسبتدن عبارتدر .

طلبکار = طلب ایدن ، خواهشکر .

طلب خصومت = شفیعك حضور حاکمده حقنی طلب ودعوی ایتمسی .

طلبه [ع،س] جم : طالب مدرسه ، مکتب شاکردانی .

طلح [ع،س] ضمغ اغاجی ، آقاسیا .

طلع [ع،س] (نباتات) فعل القاح نباتاتك فاعل حقیقیسی اولان صاری دنککی ، غباری برماده‌که : اجواف حشفه درونده بولنور وماده ذکوردر .

انبوبۀ طلعیه = (نباتات) طلعك تأثیر رطوبتله حاصل اولان استطاله‌سی .

طلعت [ع،س] یوز ، چهره ، دیدار § حسن آن .

طلق [ع،س] بیاض ، دهنی برتوزکه طبابتده جلد خسته‌لقلرنده مستعملدر .

طلیعه [ع ، س] (عسکریه) مقدمة الجیش اوکندن یوروین ویوللری کشف ایدن بیوك قول ، عسکر طاقمی چرخه‌جی طابوری ، نشانجی طابوری .

طمار [ت،س] انسانك وحیوانك بدنده قانك دوران وجولان ایتدیکی یوللردن ، قنالاردن هربری (دوران دم) ، عرق § طماره مشابه اوله‌رق برجسمك اطرافنه یاییلان یوللر ، خطلر § حرص وامثالی شیلرده‌کی طالعه‌لی چیزکیلر § طوپراغك ایچنده‌کی معدن ثلیزلری .

طمارسز = عنادجی .

طماری طوتمق = عناده باشلامق

قان الهجق طمار = استفاده ایدیله‌جك صورت ، طریق ، محل .

طماره کیرمك = بریني کندی فکرینه چویرمك قاندیرمق ، اغوا ایتمك .

طمث [ع،س] (طب) طرق تناسلیه نساء طرفندن وقوعبولان سیلان دموی دوری ، حیض ، عادت شهریه . آی باشی ، نمازسز اولمه .

طمع [ع،س] حریصانه ایستك § اغ کوزلولك § حرص جاه

طمعا = طمع ایدرك ، طمع صورتیله .

طمعکار = آج کوزلی § خسیس ، جری .

طناز [ع،ص] مستهزی ، هرکسله اکلنن .

طنبور — طنبوره [ع،س] اوزون وقارنلی برنوع چالغی . قوللی ، تام تللی .

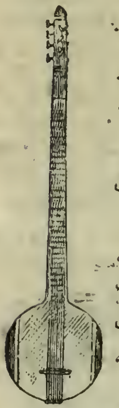

طنبوری = طنبورچالان .

طنطنه [ع،س] طن طن دیه سسلنمه § دبدبه ، شعشعه ، کلفت ، آلایش .

طنطنه‌لی = کلفتلی ، آلایشلی دبدبه‌لی .

طنین [ع،س] طینلامه ، چینلامه ، سسك برمدت دوام ایدوب ایشیدلمسی

طنین انداز = چینلایان ، صدا ویرن .

طوائف [ع،س] جم : (طائفه) کروهلر ، فرقه‌لر ، بلوکار .

طوار [ت،س] علی الاطلاق حیوانات اهلیه‌دن بری .

طواشی [ع،س] خادم اغاسی ، حرم اغاسی .

طواف [ع،ق] اطرافنی طولاشمق § کعبۀ معظمه‌نك اطرافنی طولاشه‌رق زیارت ایتمك .

طوالع [ع،س] جم : (طالع) .

طوامیر [ع،س] جم : (طومار) .

طوان [ت،س] اوطه ، صالون کبی یرلرك سطح فوقانیسی .

قبارتمه طوان = (معماری) اورته‌سی باصیق ، یانلری مرتفع اوله‌رق یاپیلان مزین طوان .

جوکرتمه طوان = (معماری) اوزری یاغلی ویا صولی بویا ایله مطلا ویا اویمه قبارتمه چیچکلرله مزین مقعر طوان .

طور [ع،س] صورت حرکت ، ادا ، کیدیش § ساخته حال ، عظمت ، کوستریش .

طَوْع [ع ، س] ارادۀ ذاتیه ، ایستك § ایستیه‌رك برشی یاپمه .

طوعاً = ایستیه‌رك ، كندی رضاسیله .

طوعاً وكرهاً = ایستر ایستمز .

طَوف ـ طَوَفان [ع،س](طواف) ایله مترادفدر.

طَوق [ع.س] كردنلك ، كردن حلقه‌سی حیواناتك بوینته طاقیلان حلقه ، طاسمه § طاقت ، قدرت ، اقتدار .

طوق بشر = قدرت بشریه ، اقتدار انسانی .

طَوِیَّت [ع،س] قلباً كیزلی اولان قصد، نیت .

طَوِیل [ع،ص]اوزون ، دراز§ ممتد ، چوق سورن § (عروض) بحر مخصوص (بحر طویل) .

طویلةالارجل = (حیوانات) ایچیكاری اوزون اولان قوشلر، لیلك، دوه قوشی كبی.

طَویله [ع،س] طاوله، حیوان آخوری .

طَهارَت [ع،س]تمیزلك،پاكلك § دفع طبعدن‌صوكره شرعاً اقتضا ایدن ییقانمه .

طَهُور [ع،ص] كندیسی پاك اولدیغی حالده پاك ایدن .

طَیّ [ع، فع] دوروب بوكمك ، دوریلوب بوكلمك § آتلامق ، اوزرندن‌كچمك، § قاتلامق .

طی مسافه / **طی مكان** } مسافه‌یی ، مكانی آتلارجه‌سنه كچمك، كیتمك § اودن‌چیقارمه چیقارلمه حذف ولغو ایتمه ، ایدلمه .

طَیّار [ع ، ص] اوچیجی ، اوچان . § غازه منقلب اولان ، هوایه منتشر اولان .

طَیاق [ت ، ص] ☛ (طایاق) .

طَیِّب [ع، ص] ایی ، كوزل ، خوش.

طَیِّبات [ع ، س] جـ : (طیبه) .

طَیِّبه [ع ، س] عمل صالح ، حسن حال وحركت § مدینۀ منوره‌نك اسامی شریفه‌سندن بری .

طَیر [ع، س] قوش.

طیراجنه = (هیئت) صور جنوبیه‌دن بریدر .

طَیَران [ع ، مص] اوچمق ، قنادلری واسطه‌سیله بر محلدن دیكر محله انتقال ایتمك § غازه منقلب اولمق ، هوایه منتشر اولمق .

(طیرانك تحلیلی نظریسی)

مدت طیران جزئی = (فن رمی) مرمینك محركك هر هانكی بر نقطه‌سنه وصولنه قدر صرف ایندیكی زمان .

مدت طیران كلی = (فن رمی) مبدأ نقطه‌سندن نقطۀ سقوطه وارنجه‌یه قدر مرمینك صرف ایلادیكی زمان.

طَیرِیُّون [ع ، ص] علم حیواناتك (مباحث طیور) قسمیله اشتغال ایدن تاریخ طبیعی عالمی .

طَیف [ع، س] اویقوده عارض اولان خیال § متحلل شعاعات .

طیف شمس = ضیای شمسك متحلل شعاعاتی مجموعی: طیف ضیائی، طیف حروری، طیف كیمیوی كبی .

طیف بین = كیمیا، حكمت وعلم حیاتده مستعمل برآلتكه برلامباضیاسی الوان سبعه‌یه آییرور وتحلیل اولونه‌جق ماده‌نك محلولی لامبا ایله آلت آره‌سنه‌قونورایسه الوان مذكوره‌دن بری نوعنه كوره سیاهه منقلب اولوركه (شریط امتصاص) دینور . بوآلت ایله كواكبدن وارد اولان شعاعات دخی تدقیق اولنور؛ اسپقتروسقوپ .

طَیلَسان [ع ، س] باشه صاریلان صاریغك اوموزلر اوزرینه صالیویریلان اوجی § باشه وبوینه صاریلان شال و سائره .

طاء مكسوره

طِب [ع،س]طبیبلك ، حكیملك ، خسته‌لری مداوات ایتمك علم وصنعتی .

طبی = طبه متعلق .

طب قانونی = طبك جنایاتده ، اجرای تحقیقاته مدار اولان علامات جسمانیه ومادیه‌دن باحث بولنان قسمی .

طب نبوی = فخر كائنات افندمز حضرتلرینك امر واجرا بیورمش اولدقلری طبابت .

طبّاً = طبابت جهتیله ، فن طب اقتضاسنجه ، آن طبه تطبیقاً .

طِبابَت [ع ، س] (طبابت) { عربیده كسر طاء ایله مستعمل ایسه‌ده لسانمزده فتحیله معتبر اولدیغندن اورایه مراجعت } .

طِباخَت [ع،س] {فتح طاایله غلطدر} آشجیلق ، یمك پیشیرمك صنعتی .

طِباع [ع،س] طبیعت، خلق، انسانك مجبول اولدیغی سجیه .

طِباعَت [ع،س] فی‌الاصل قلیچ یاپمق صنعتی معناسنه‌در § كتاب وسائره طبع وتمثیل ایتمك صنعت وحرفتی { فتح طاء ایله غلطدر }.

طِباق [ع،س] مطابقت ایله مترادفدر.

طباق ایجاب = (ادبیات) بینلرنده مطابقت‌اولان كلمه‌لرك ایجاب معناسنی‌اشراب ایتمسی :

« كللر صفاده خرم وخندان وشادمان
بلبل بلاده خجلین زار وبی قرار »

طباق سلب = (ادبیات) اردلرنده مطابقت اولان كلمه‌لرك سلب معناسنی ایما ایتمسی .

« آچلدی غنچه‌لر باغ جهانده
نه‌لر اولدی آچلماز اولدی كوكلم . »

طِبق [ع،س] موافق ، مطابق ،فرقسز. (ص) عینیله ، تماميله‌مشابه .

طِپا ـ طِپه [ت،س] ☛ (طاپا) .

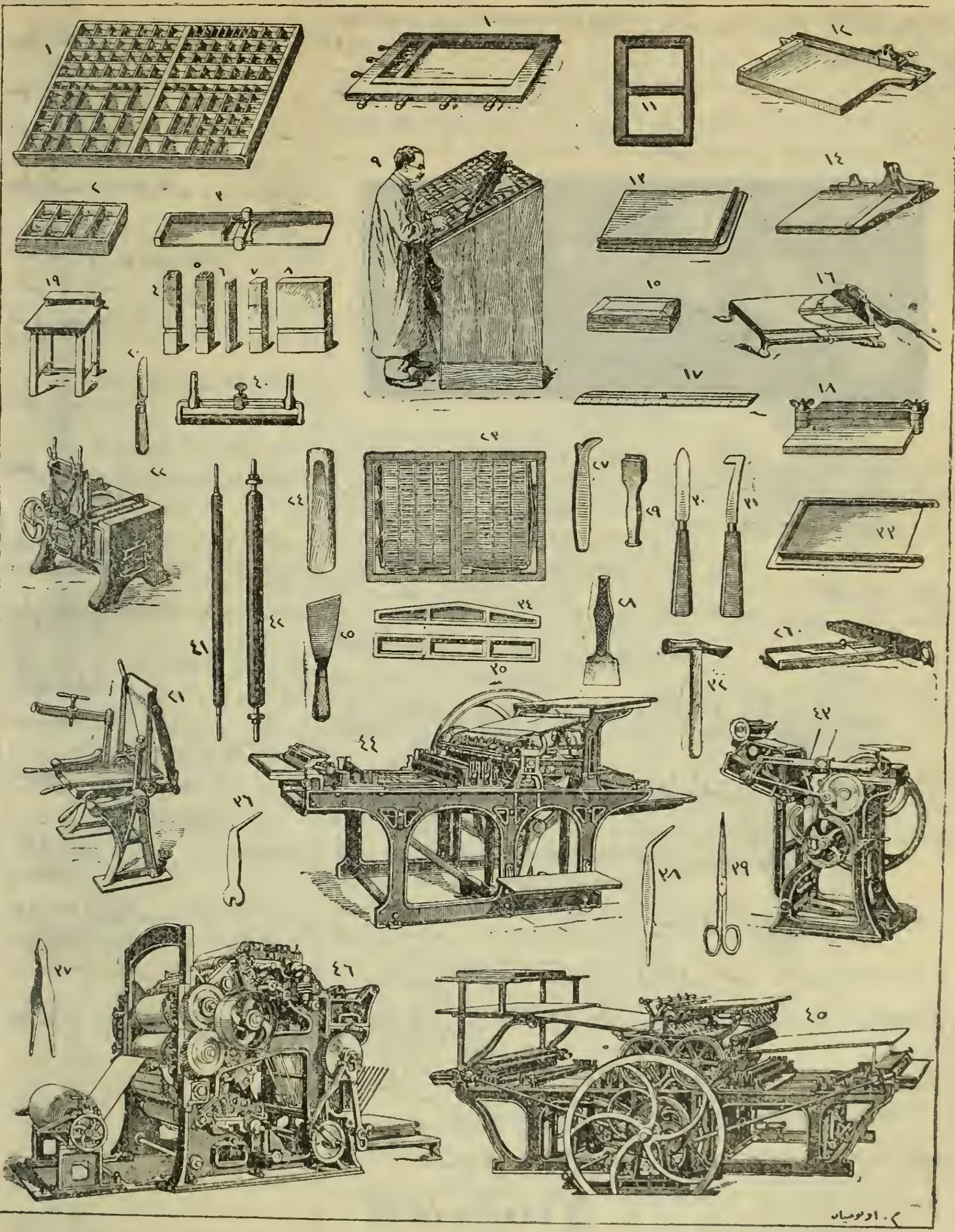

طباعت (تیپوغراف)

١— حروفات قاصه‌سی، ٢— ایسپاس قاصه‌سی، ٣ — قومپاس، ٤، ٥ — جرنلر، ٦، ٧، ٨ — مختلف پونطولرده قاتراد، — ٩— مرتب ، ١٠ — استریوتیپ چنبری ، ١١ — فورمه چنبری ، ١٢ — پلانیه ، ١٣ کوشه‌لی غاله ، ١٤ — شمشیر فلیشه‌لری عیارلایچون پلانیه، ١٥— طانوز، ١٦— قوپواد ١٧—تیپومتر، ١٨— چیزکی، کونیه آچق ایچون قوپووار ١٩— مرکب تخته‌سی، ٢٠ — قورشون کسمکه مخصوص بیچاق ٢١ ، ٢٢ — استریوتیپ ماکنه‌لری ٢٣ — چنبرلنمش فورمه، ٢٤ اغاج قما ، ٢٥ — مرکب مالاسی ، ٢٦ — سورمه‌لی دستره ، ٢٧ — دمیر قما ٢٨ شاز باژ ، ٢٩ — شاز غریف، ٣٠— چاق، ٣١— چیزکی بیچاغی، ٣٢— چکیچ ، ٣٣— سودکولی غاله، ٣٤، ٣٥ — غارانتیرل؛ ٣٦ — ازاخنلر ، ٣٧ — چفت (ماشه) ٣٨ فورسه پنی ، ٣٩ — مقراص ، ٤٠ — ال کیلوندروسی ، ٤١ ، ٤٢ — ماکنه کیلوندروسی، ٤٤ ، ٤٥ ، ٤٦ — طبع ماکنه‌لری .

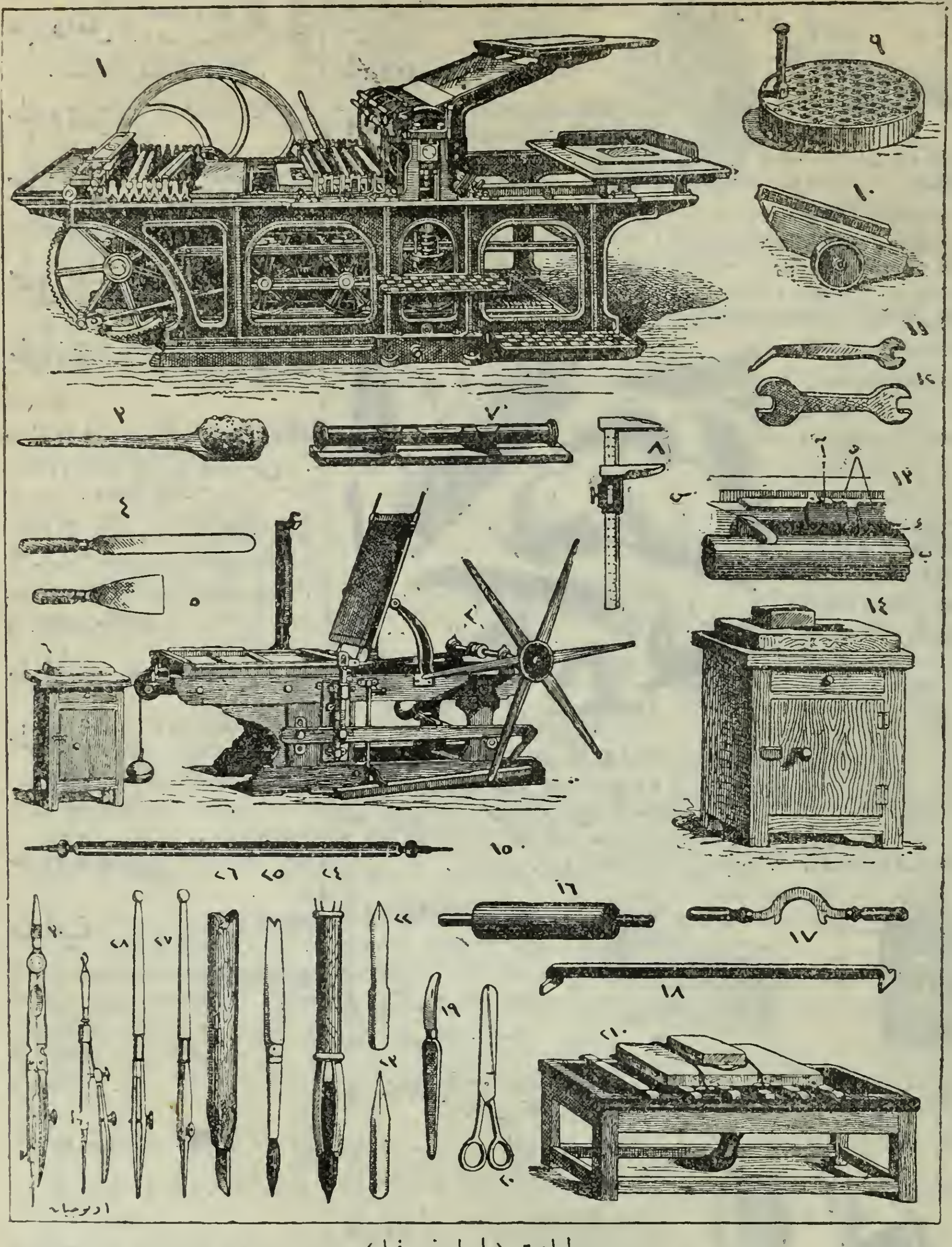

طباعت (ليطوغرافيا)

١ — ليطوغرافيا ماكنه‌سى، ٢ — ترانسپورت دستكاهى ، ٣ — نورچه ، ٤، ٥ — مركب كسكيسى ٦ — مركب تخته‌سى ، ٧ تسويه ، ٨ — انكليز اناختارى؛ ٩ — ليطوغراف طاش تسويه‌سى ؛ ١٠ طاشلرى نقل ايتمكه مخصوص ؛ ١١؛ ١٢ — اناختار؛ ١٣ — مركبلك (خزينه) ؛ ١٥ — مردانه ؛ ١٦ — ال مردانه‌سى ؛ ١٧ — كيلونددوه ءازلمكه مخصوص چپاق ؛ ١٨ — طاش عيارلغه مخصوص ١٩ — اولوقلى قلم ؛ ٢٠ — مقراص ؛ ٢١ — طاش تيزلمكه مخصوص شال ؛ ٢٢ ؛ ٢٣ — مركب قلملرى؛ ٢٤ — قورشون قلمى، ٢٥ ؛ ٢٦ طاشدن لكه حكنه مخصوص چليك قلم؛ ٢٧ — نقطه قويمغه مخصوص قلم؛ ٢٨، ٢٩؛ ٣٠ — پركار

طِپِرْدامَق [ت،مص] طپر طپر اتمك خفیف صورتده حركت اتمك . خلجانه دوشمك § قورقمق .

طِپِردی [ت،س] خفیف صورتده یورومه خلجان .

طِحال [ع،س] (طب) اعضای بطنیه‌دن ظالاق دینلن عضو {تلفظ متعممی فتح طا ایله‌در} .

طِحل [ت،ص] طالاغی بیوك آدم § خشمناك .

طِرابزون [ت،س] قالین . قیصه پارمقلق ، نردبان كنارلرینه قونیلان قورقولق .

طرابزون باباسی = نردبان قورقولقلرینك آلت ویا اوست باشلرنده اولان طوپوز . § خیرسز ، فائده‌سز بابا .

طِرابزه [ت،س] {فی الاصل یونانی اولوب سپا معناسنه‌در .} ماصه § اوزرنده آقچه صایلان ماصه . § جمناستیق صالنجاغی .

طِراد [ع،س] قیصه مزراق ، حربه .

طِراز [فا،س] اثوابه دیكیلن علامت § سوس ، زیب ، زینت § (ص) زینت ویریجی ، ترتیب ایدیجی : شكوفه طراز ، یاوه طراز .

طِرازنده [فا،ص] زینتلییجی ، بزه‌یجی .

طِرامپته [ج،س] چفته چوماقله چالنیر كوچوك طاول ــ كه : عسكری موسیقه‌سنده استعمال ایدلدیكی كبی مكتبلرده دخی طلبه‌یه قوماندا ویرمك ایچون چالنیر .

طرامپته‌جی = طرامپته چالان ، طرامپته نفری .

طِرامْوای [ج،س] ☛ [ترامواى]

طِرانپه [ت،س] مبادله ، مالی مال ایله دكیشمه .

طرانپه‌جی = اشیا مبادله ایدن آدم .

طِرپان [ت،س] {یونانیدن مأخوذدر} اكین بیچمكه مخصوص صاپلی بیوك اوراق ☛ (زراعت) § جراح بورغوسی .

طرپان آتمق = یكی كال حرص و طمعله یوب بتیرمك ، سومورمك .

طربانجی = (ص) طربان ایله بیچن اكینجی .

طربانلامق = طربانله بیچمك .

طِرپانه [ت،س] قویروغی طربان كبی اكری نوعیتله مهلاث بر جنس بالق .

طِرتیل [ت،س] علی العموم حشراتك سرفه‌لرینه اطلاق اولنور . قیللی قوردجغز ، دوده § قورد شكلنده ویا حلزونی اوله‌رق بوكلش صرمه‌دن ویا یالدیزلی كوشدن معمول قالین تل ــ كه : تزییناتده قوللانیلیر .

(طرتیل)

١ ـ كابك طرتیلی ؛ ٢ ـ وانس طرتیلی ؛ ٣ ـ غرانس مارس طرتیلی ؛ ٤ ـ كوچك طاوس كابك طرتیلی ؛ ٥ ـ بیوك طاوس كابك طرتیلی ؛ ٦ ـ محجوب طرتیل ؛ ٧ ـ ویقرانول طرتیل ؛ ٨ ـ حلقه‌لی طرتیل ؛ ٩ ـ قایین آغاجی طرتیلی ؛ ١٠ ـ آقچه آغاجی طرتیلی ؛ ١١ ـ مرور آغاجی طرتیلی ؛ ١٢ ـ قوردشونی طرتیل .

طرتیل اوشمك = بعض اشجارك یاپراقلرنده طرتیل توردمك .

طرتیل كسمك = اطراقی دیش دیش اتمك ، كسمك .

طِرخاندل [ج،س] كوروك و یلكن ایله متحرك ، سریع الحركه ، باشی قیچی‌بر ، چفته ویا تك دیركلی اوزونجه بر جنس كمی .

طِرقاز [ت،س] دمیر ویا آغاجدن معمول قاپو سورگیسی .

طرقازلامق = طرقازینی سوروب قاپویی سد اتمك .

طِرماشمق [ت،مص] آصیله‌رق ، طوتینه‌رق یوقاری چیقمق § (كدی) طرناقلرینی ایلشدیره‌رك دیوار ویا آغاجه چیقمق .

طِرمالامق [ت،مص] طرناقله قازیمق ، چیزمك . § تخدیش ، تخدیش اتمك .

طِرمامق [ت،مص] ☛ (طرماشمق) .

طِرمیق [ت،س] دیشلی ، چبوقلی ، چنكل شكلنده اولان باغ وباغچه آلتلرینه دینور § ☛ (زراعت) . طرناقله یرتیلان ، چیزیلان عضولرده قالان نشانه . § (بحریه) زنجیری قیریلوب دكزده قالمش دمیری ویا دكزه دوشن دیكر شیلری آرایوب طوتمق ایچون مستعمل درت چنكللی دمیر .

طرمیقلامق = طوپراغی طرمیق ایله طرایوب دوزلمك § انسانك الی ویا یوزینی طرناقله چیزوب قیارتمق .

طِرناق [ت،س] انسانك نچه‌لی ، حیوانلرك ال وایاقلرینك اوجلرنده بولنان كمیك كبی سرت دری ، ناخن ، ظفر ، ات ، صغیر ، قویون ، كچی كبی حیواناتك آیاقلرینك اوجنی احاطه ایدن ماده ، ظلف ، حافر .

اته طرناق = (كه) خصم ، اقربا .

طرناق طاقق = مسلط اولمق ، پك زیاده اوزرینه دوشمك § (طب) ظفره .

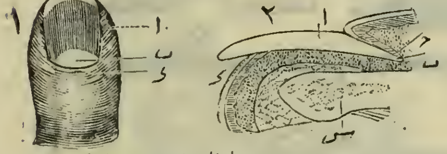

(١) (طرناق) (٢)

١ ـ طرناق ب ـ هلال ، ء ـ التوای جلدی ظفر . || ١ ـ ظفر ب ـ جذر ظفر ح ـ رحم ظفر ء ـ لب اصبع س ـ سلیمه .

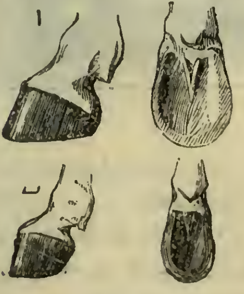

(آت طرناغی)

(طرناق مقراضی)

تپه‌دن طرناغه قدر = باشدن آیاغه قدر .

طرناق پیده‌سی = اوزرنده باصلمش طرناق اثری اولان پیده .

طرناق چکیجی = (بحریه) الواح حدیدیه اوزرنده کرتیکار پیدا ایتمك ایچون مستعمل برنوع چکیچ .

دمیر طرناغی = (بحریه) دمیر قوالنك نهایتنده بولنان مثلثی قسم .

طرناق قاپونی = (بحریه) دمیری محل مخصوصنده طوتمق اوزره بدننه اوریلان باغ ، بدن قاپونی ، غریوا قاپونی .

دوه طرناغی = یاپراقلرینك اوجی دکرمی واکلیجه برنوع نبات ـ که قدیم بیطرلقده مستعمل ایدی .

دیشدن طرناقدن ارتیرمق = فوق‌العاده تصرفه رعایتله پاره بریکدیرمك .

طرناغی سوکمك = شدتله تأدیب ایتمك ، طاقت براقمامق .

شیطان طرناغی = طرناغك پارمغه ملاصق اولدیغی محلده ظهور ایدن کوچوك دری ـ که قوپارلمسی بعضاً مهلك نتیجه ویره‌بیلیر .

قاطر طرناغی = صالقم طرزنده آچار صاری رنکلی برنوع چیچك ـ که آغاجده حصوله کلیر .

طریل [ت،ص] چیلاق § ضعیف § بی‌عار مقوله § پاره‌سز ، زوکورد .

طریللامق = ضعیف اولمق § پاره‌سز .

طسلامق [ت،مص] قاز وا کا مشابه حیوان (طس) دیه سس چیقارمق .

طفل [ع،س] کوچوك چوجق . [طفل هنوز سوت امن چوجق معناسنه ایسه‌ده جمعی اولان اطفال صبی معناسنه‌ده کلیر .

طفل نوزاد = یکی طوغمش چوجق .

طفلانه = چوجقجه چوجق کبی .

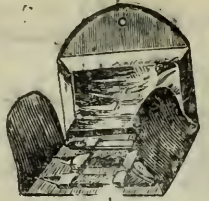

طلاء [ع،س] سوریله‌جك شی ، سوره‌جك مایع § یالدیز § جلا ویره‌جك بویا § یاره‌یه سوریله‌جك مرهم .

زرطلا = یالدیز آلتونی .

طلا ایتمك = یالدیز سورمك .

طلادوز = آلتون یالدیزله نقش یاپان .

طلسم [ع ، س] برمفتاح موهوم ـ که : اصلی بیلنمدکجه بردفینه فتح وکشف اولنه‌ماز ایمش § امر مشکل § چاره ، تدبیر § سحر ، افسون .

طلسملی = طلسمی اولان ، فتحی مشکل ودشوار اولان § چاره‌سی کوج بولنان .

طلسمات = جمع : (طلسم) .

طناب [ع،س] قازیغه باغلانان چادر ایپی .

طناز [ت،س] باش اشاغی ییغلمش اوت دمتلرندن متشکل یاغمور کچمز کومه .

طنغردامق [ت،مص] طنغر طنغر ایتمك .

طنغرداتمق = طنغر طنغر ایتدیرمك .

طنغردی = معدنی شیلرك کورلتیسی .

طینلامق [ت،مص] چاك ، کاسه وقبه کبی شیلر سس ویرمك ، طنین انداز اولمق .

طینمق [ت ، مص] سس چیقارمق ، سویلمك .

طینمامق = سس چیقارمامق ، آلدیرمامق .

طینمز = سکوتی ، لاقید .

طیب [ع ، س] کوزل قوقو ، کوزل قوقولی دوح ویا یاغ ، سوریله‌جك کوزل قوقولی شی .

طیره [ع ، س] انفعال § (ص) منفعل .

طیره [ع، س] کندوسیله تشأم اولنان شی .

طیش [ت ، ص] (ایچ) مقابلی . خارج ، بیرون .

ایچی طیشنه بکزه‌مز = باطنی ظاهرینه موافق اولمیان .

ایچی طیشی بر = باطنی ظاهرینه موافق .

ایچلی طیشلی = بربرینك سرینه واقف اوله‌جق صورتده یك وجودانه کوروشمك . تکلیفسز اوله‌رق .

طیش دکز = بحر محیط .

طیشاری = خارج مکانه وصفدر ، بیرون ، خارج .

طیشاری چیقمق = بولندیغی محلدن خارجه چیقمق § دفع حاجت ایتمك .

طیقاج [ت، س] شیشه ، فوچی وسائره آغزینی طیقادقلری بزدن طپه ، هر هانکی بر شیئك آغزینی صیقی صیقی سد ایده‌جك شی .

طیقامق [ت ، مص] دلیك ، مدخل منفذ ، مجرا کبی شیلری بزدن طپا وسائره ایله صیقیجه قپامق .

آغزینی طیقامق = اسکات ایتمك ، سکوته مجبور ایلمك .

سوزینی آغزینه طیقامق = لقردیسنی کسمك ، یادم براقمق § سوزی رد و جرح ایتمك .

جاکه اوت طیقامق = حکمسز ، اعتبارسز براقمق .

طیقانمق = دلیك ، مدخل ، منفذ ، مجری کبی شی سد اولنمق § نفس طوتلمق ، کوکس طارلشوب نفس آله‌ماز اولمق . § اشتها قپانمق .

طیقانق = (ص) طیقانمش اولان ، مسدود .

طیقانقلق = مسدودیت .

طیقردامق [ت، مص] طیقر طیقر ایتمك .

طیقرداتمق = طیقر طیقر ایتدیرمك .

طیقردی = خفیف سسله ایدیلن کورلتی .

طیقز [ت ، ص] { اکثریا خمیره وصف اولور } نصابنده پیشمه‌مش اولان .

طیقسرمق [ت ، مص] آغز قپالو اوله‌رق آکصیرمق ، خفیف صورتده آکصیرمق .

طیقسریق = خفیف آکصیریق .

طیقمق [ت، مص] بر ظرف داخلنه اوت ، پاموق ، یوك مقوله‌سی شیلری زورله ، ایته‌رك صوقمق § طیقامق . § ادخال ایتمك .

طِیقشدیرمق [ت ، مص] اهتمام و سرعتله ادخال ایتمك § عجله ایله یتك .

طِیقلمق [ت ، مص] ادخال ایدلك . § بریره صوقلمق ، آره‌یه کیرمك .

طیقناز [ت ، ص] اتنه طولغون ، ملحم ، صیق اتلی .

طیقنمق [ت ، مص] عجله ایله یتك یتك .

طیقه‌لی [ت ، ص] قپانمش ، مسدود .

طیقیز [ت ، ص] زیاده طیقناز § پك صیق و قاتی اوله‌رق طولدیرلمش ،

طین [ع ، س] چامور ، بالچق .

طینت [ع ، س] مایه ، اصل خلقت ، جبلت ، فطرت ، یارادیلش .

طینی = خلقی ، جبلی ، طبیعی § چاموره ، بالچغه متعلق .

طِیئمق [ت ، مص] ☚ (طنمق) .

طاء مضمومه

طُبّان [ع ، س] مهر مومی ، چته .

طُبول [ع ، س] جمع : (طبل) طبللر ، طاوللر ، ترانپتلر .

ضرب طبول = طاول چالمه ، چالنمه ☚ طاول .

طُوپوغرافیا [ج ، س] ☚ (طوپوغرافیا)

طُحله [ع ، ص] بوز ایله قاره بیننده اولان رنك ، کوکجیل ، نیلکون .

طُرفنده [ت ، ص] ☚ (ترفنده)

طُروسه [ج ، س] (بحریه) برسرنی منسوب اولدیغی جیوغه‌دربطانچون استعمال اولنان زنجیر ویاخلاط باغدر . آناطروسه . نایبه طروسه‌سی . بابا قنغو وقوانظره طروسه‌لری کبی .

طُرفه [ع ، ص] غریب ، نادیده ، تحف (س) اسرائیلیلرجه اکل واستعمالی حرام اولان شی .

طرفه واق = مأکولات مقوله‌سی ینیلمه‌یه‌جك حاله کلمك § مکروه اولمق .

طُرُق [ع ، س] جمع : (طریق) و (طریقه) . مادی یوللر ، مسالك .

آت‌وبه ایتمك = یوللری تعمیر واصلاح ایتمك .

طرق عالیه = اعزهٔ کرام جانبندن طوتیلان معنوی یوللر ، طریقتلر .

طُرّه [ع ، س] آلنده‌کی صاچ ، صاچی § قماشك اطرافنه قلابدندن چکیلن نشانه .

طُعمه [ع ، س] ییمك ، رزق .

طُعم [ع ، س] جمع ، (طعمه) ییمکلر § برشیئك دادی چاشنیسی .

طُغات [ع ، ص] جمع : (طاغی) (طاغیلر) طغیان ایدنلر .

طُغرا [ع ، س] (اصلی ترکجه (توغرول) کلمه‌سندن مأخوذدر .) نام نامیٔ حضرت پادشاهی‌یی حاوی علامت مخصوصه‌که : فرمان وبراتلرك بالاسنه ومسکوکات عثمانیه ایله هر نوع وسمی شیلرك اوزرینه رسم اولنور § مسکوکات عثمانیه‌نك طغرا ایله موشح جهتی .

طغراکش = [وصف تر] باب عالیده فرمانلرك براتلرك بالاسنه طغرا چکمك وظیفه‌سیله موظف مأمور .

طُغرل . طوغرل [ت ، س] آق طوغان دنیلن معروف قوش ـ که : شکار ایچون قوللانیلور .

(آق طوغان)

طُغیان [ع ، س] حدی تجاوز ایتمه § خانه جرشمه § جوشقونلق ، ازغینلق عدم .

اهل طغیان = اوامر الهیه‌یه مغایر حرکتده بولنان کناهکارلر .

طغیان میاه = صولرك فیضانی ، طاشمسی .

طُفوء [ع ، مص] آتش سونمك .

طُفوح [ع ، مص] قاب دوکولمك درجه‌سنده طولمق .

طُفول [ع ، مص] کونش غروبه یاقلاشمق .

طُفولت ـ طُفولیّت [ع ، س] تازه‌لك ، نو ظهورلق § چوجقلق . [برنجیسی : نباتات و سائره حقنده تازه‌لك معناسیله مستعمل اولوب ایکنجیسی هم انسان یاورسی ، هم ده هر هانکی بر شیئك تازه‌لکی حقنده قوللانیله‌بیلیر .]

طفولیت اولی = [تر ، تو] (طب) چوجقلرك حین ولادتلرندن بر بچق یاشلرینه قدر امتداد ایدن مدت . یعنی هنوز دیشلرك ظهورندن اولکی زمان .

طفولیت ثانیه = [تر ، تو] (طب) چوجقلرك بر بچق یاشندن اون ایکی (وبر قوله کوره اون بش) یاشنه قدر اولان زمانلری .

طُفیل [ع ، ص] (که) طالقاوق زمره‌سنك پیری عد ایدیلن ذاتك اسمی .

طفیلی = (طفیل) نام شخصه منسوب کیمسه ، چاغرلمقسزین ضیافته کیدن کیمسه ، § طالقاوق ، کاسه‌لیس .

طُفیلات ـ طُفیلیات [ع ، س] جمع : (طفیلی) کندی باشلرینه تغذی ایده‌میوب آغاجلرك کوکی ویا بر حیوانك قانی ایله بسلنن نباتات وحیوانات صغیره .

طفیلیات نباتیه = (نباتات) قره یوصونلری .

طفیلیات حیوانیه = (حیوانات) کهله ، اویوز بوجکی ، صوغلجان وامثالی حیوانات .

طُلاء [ع ، س] (طب) بوین کوکی .

طُلّاب [ع ، ص] جمع : (طالب) طالبلر ، شاکردلر .

طقسان [ت ، عد] (طقوز اون) دن مرقم اولوب سکسان طقوزدن صوکره کلن عددك اسمیدر . (٩٠) ؛ تسعون ، تسعین .

طقسانر = بهر دفعه‌سنده طقسان .

طقسانلق = طقسان یاشنده اولان . § طقسان اوقه کلان .

طقسانجی = طقسان درجه‌سنده‌اولان.

طُقُوزْ [ت، عد] احادك اخیری، اوندن اولكی عدد، تسعه، ته (٩).

طقوزده بر = تسع، $\frac{١}{٩}$.

طقوزنجی = تاسع، طقوز درجه‌سنده اولان.

طقوز طاش = معروف اویون.

طُلُوعْ [ع،مص] {اجرام سماویه حقنده} طوغمق، مشرقدن ظهور ایتمك، ظهور ایتمك، کورنمك § ظهور، حدوث، صدور § برفکرك قلبه سنوحی.

طلوعات = طلوعك جمعی § سنوحات.

طُلُومْ [ت،س] ☞ (طولوم)

طُلُومْبَه [ت،س] ☞ (طولومبه)

طُمْطِراقْ [فا، س] کوستریش، دبدبه طنطنه، الفاظی پارلاق کورینن عباره.

طمطراقلی = [ص] کوستریشلی، دبدبه‌لی طنطنه‌لی § الفاظ طنطنه.

طُمُوحْ [ع،مص] یوکسك برشیئه کوز دیکوب باقمق.

طُمُورْ [ع،مص] اعضا سکرمك.

طُمُورجق [ت،س] ☞ (طومورجق)

طُمُوسْ [ع،مص] برشی محواولمق، بلیرسز اولمق.

طُمُومْ [ع، مص] صولر شدتله، افراطله فیضان ایدوب قره‌لری باصمق.

طُنُبْ [ع،س] جـ: (طناب). چادرایپلری.

طُوبْ [ع، س] طوغله، کردمید.

طُوبْ [ت،د] (طو) ایله باشلیان بعض کله‌لرك صوکنه وبعضاً اونه‌لاحق اولوب ادات تأکیددر.

طُوبی [ع،س] کوزللك، ایلك، خوشلق، § جنتده برشجرمقدس ـکه مؤمنلر سایه‌سنده مستظل اوله‌جقدر.

طوبی‌لك = (تر) نه موتلو سکا!

طُوبَرَه [ت،س] طوربه.

طوپ [ت،س] طوپلانوب یوارلاق‌اولمش شئ، یوارلاق، مجموع اولمش‌شیلر. §(عسکری) باروت غازلرینك قوهٔ دافعه‌سیله مرمیاتی رمی ایتمکده استعمال اولنان آلات ناریه. ☞ (اسلحه) § بوآلتك آتلمسی. بعض شیلرك مجموعی: [بر طوپ قماش بر طوپ کاغد کبی § ذکری مدور: [طوپ چهره، طوپ صلاطه.

طوپ آتمق = افلاس.

طوپ آتیمی = طوپ منزلی، طوپ دفعه‌سی، طوپك بر دفعه بوشالدلسی.

طوپ آرابه‌سی = طوپ نامازسنك موضوع بولندیغی قونداغی حامل‌اولان آرابه.

آلتون طوپ = (نباتات) قتمرلی زرین قدح ـکه: غایت کوزل برچیچکدر.

آلتون طوپی = غایت کوزل وطومبول چوجق.

طوپ آتی = قلعه میدانی § طوپ مرمیسنك رسم ایلدیکی قوسك وتری.

طوپ انباری = (بحریه) اوچ کوکرته‌لی سفینه‌لرده (اورته قات) دینلن قسمك آلتنده بولنان دوشه‌مه.

اوبوس طوپی = باشلیجه صحرا محاربه‌لرنده استعمال ایدیلن کوچك طوپ.

طوپ اوتی = اسلحهٔ ناریه‌ده استعمال ایدیلن باروتك نوع ومقداری.

اویون طوپی = چوجقلرك آتوب‌اویناـ دقلری معروف یوارلاق ـکه مشیندن ویا لاستیکدن اعمال اولنور.

طوپ تعلیمی = طوپجی مانوره‌سی.

طوپجی = طوپك اداره‌سی وظیفه‌سیله مکلف، طوپ مانوره‌سنی اجرایه مأمور عسکرصنفی § بوصنفه منسوب نفر ضابط. § مکتب.

طوپجیلق = طوپجی صنفنه منسوب عسکرك وظیفه‌سی § فنون‌عسکریه‌دن اولوب طوپجی صنفنك وظائفندن وطوپلرك صورت انداخت واستعمالندن باحث اولان فن.

طوپ چکر = (بحریه) بر ویا زیاده طوپلرله مجهز ونهر ولیمان آغزلرینی مدافعه خصوصنده مستعمل کوچك سفینهٔ حربیه، غانبوط. ☞ (سفائن حربیه)

طوپخانه = (غلط تعبیردر) طوپجی صنف عسکریسنك ادارهٔ مرکزیه‌سی § طوپلرك مجموع اوله‌رق بولندیغی محل § طوپ دوکیلن، اعمال ایدیلن فابریقه.

طوپدن / طوپی } مجموعی، جمله‌سی، هپ بردن.

طوپ دوشه‌مه‌سی = پلات فورم.

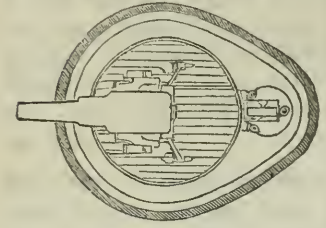

طوپ دوشه‌مه‌سی

ساحل طوپی = ساحل استحکاملرنده بولنان جسیم طوپلره اطلاق اولنور. ☞ (اسلحه)

سلام طوپی = بر سفینهٔ رسمیه‌نك بر لیمانه مواصلتنده آتدیغی وولاة عظامدن برینك مرکز ولایته وصولنده قلعه‌دن آتیلان طوپ.

سریع آتشلی طوپ = دقیقه‌ده تقریباً آلتی مرمی آته‌بیلن طوپلرکه مرمیلری ٦،٥٤ پوس اولوب مرمی ثقلتلری ایسه ٣٤ لیبردن ١٠٠ لیبره‌یه قدر تخلف ایدر.

سریع آتشلی هوچکیس طوپی = تك نامولی اولوب ١،٣،٦ لیبره‌لك مرمیلر انداخت ایدر. عدد انداخت دقیقه‌ده اون ایکیدر. بوطوپلر رووولورده اولدیغی کبی برتتك واسطه‌سیله آتش ایدیلور.

ششخانه‌لی طوپ = نامولسنك سطحی داخلنده آچیلمش هلزونی یوللری حاوی طوپ.

صحرا طوپی = صحرالرده استعمال اولنان وحیوانله نقل ایدیلن برنوع طوپ.

طاغ طوپی = استراوزرنده نقل وانداخت اولنور برنوع اوزون، کوچوك، خفیف طوپ.

غاتلین ویا مترالیوز طوپی = ماکنه‌لی اوفق برطوپدرکه بر محور مشترك اطرافنده دور ایدن قیچدن طولمه ششخانه‌لی نامولری حاویدر. بوطوپ واسطه‌سیله دقیقه‌ده بیك ایکیوز مرمی انداخت اولنه‌بیلور.

قمدن طولمه طوپ = باروتی ومرمیسی باش طرفندن ادخال اولنان طوپ.

قار طوپی == بر کتلهٔ مدوره حالنه قونلمش قار پارچه‌سی § بر نوع چیچك .

قیچدن طولمه طوپ == باروتی ومرمیسی قیچ طرفندن ادخال اولنان طوپ .

طوپ کبی == (تر) همان ، بلا تردد . § مکملاً .

ماکنه‌لی هوچکیس طوپی == غاتلین اساسی اوزرینه یاپیلمش ماکنه‌لی برطوپ اولوب بش عدد تاماری حائزدر و۳۱ لیبره‌لك مرمیلر انداخت ایدر . عدد انداخت دقیقه‌ده التیدر . بوطوپ دوار بر قول واسطه‌سیله آتش ایدیلور .

محاصره طوپی == قلعه‌لرده واستحکامات دائمه‌ده بولندیریلان وتکرلکلر اوزرنده حرکت ایدن غایت جسیم طوپ .

طوپ معدنی == طقسان قسم خالص باقرك اون قسم خالص قلای ایله تخلیط ایدلمسندن حاصل اولان برونز معدنی .

طوپ منزلی == طوپ کولله‌سنك واصل اوله‌بیلدیکی مسافه .

هوان طوپی == چاپی غایت بیوك وفقط بك قیصه برطوپ اولوب ٤٥ درجه زاویه تحتنده مرمی انداختی ایچون مستعملدر .

طوپ بولنه کیتمك == هدر اولمق .

طوپاچ [ت ، س] چوجقلرك قربالجه اوه‌رق چویردکاری مخروطی‌الشکل تخته‌که : اوجنده بولنان دمیر برمیل اوزرنده دونر § قیصه وقالین ، بچمسز آدم .

(طوپاچ)

طوپازلق ـ طوپازلاق [ت ، س] یوارلاق ، طومبالاق § (عسکریه) طوپ آرابه‌سنك مربوطاتندن اولان جبخانه صندوقی .

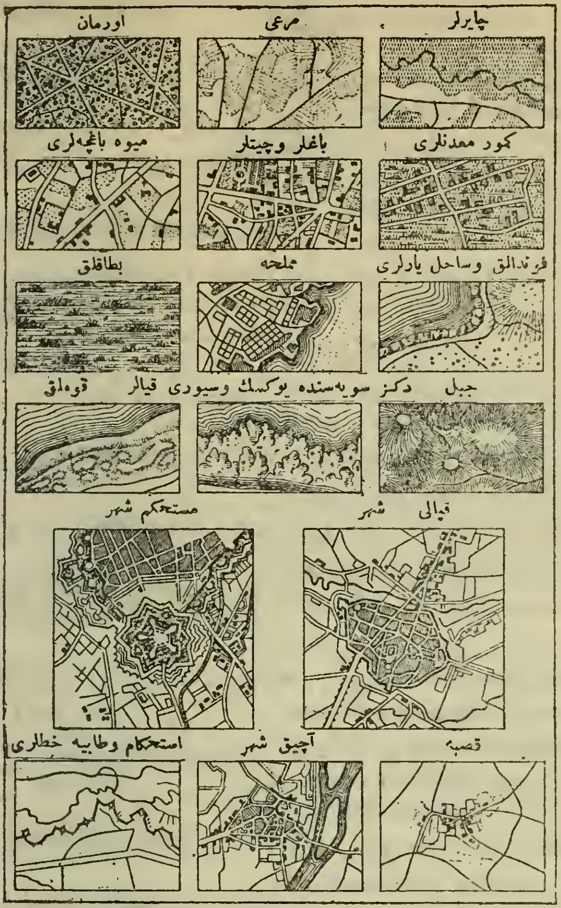

(طوپوغرافیا ـ خریطه اشارانی)

طوپازلمق [ت ، مص] جمع ایدوب یوارلامق . § طوپ ایتمك § طوپلایوب طاقمیله کوتورمك . § عقلنی باشنه طوپلامق ، موازنه‌سنی بولمق .

طوپاز [ج ، س] {Topase} بر نوع صاری یاقوت که : بحر احمرده طوپازوز دنیلن بر آطه‌دن کتیرلدیکندن بو وجهله تسمیه اولنمشدر . زبرجد ، [برزلیاده ومغله سنجاغنده اك اعلاسی بولنور] .

طوپاق [ت ، ص] یوارلاق شی ، یوارلاق رسملی ، مدور . § آتك وسائر حیواناتك طوتاغی .

طوپال [ت ، ص] آقساق ، اعرج ، لنك § آیاغی ، قاعده‌سی اعتباریله سقط شی .

طوباللق == طوپال اولانك حالی ، آقساقلق .

طوپاللامق == آقسامق ، اعرج اولمق .

طوپالاق [ت ، ص] طوغریسی اولان ☜ (طوپارلاق) .

طوپراق [ت ، س] تراب ، خاك . § قره ارض ، اراضی ، زمین ، یر .

طوپراق باصدی == برشهره ، برمملکته دخولده ویا برساحله وصولده آلنان قدومیه .

طوپراق صاحبی == صاحب اراضی ، متصرف ، اولان .

بابا طوپراغی == مسقط رأس .

قره طوپراق == مزار ، قبر § چامور . چاموردن معمول .

طوپلامق [ت ، مص متعدی] بشقه برینه ویا بشقه‌لرینه جمع ایتدیرمك ، دوشیرتمك .

(طوپوغرافیا خریطهلرنده مستعمل اشارات)

طوپلاشمق [ت، فعل مشارکت] بر یره جمع اولمق § بوزولمك.

طوپلامق [ت،مصـ] التقاط، اقتطاف، دیرمك، دیوشیرمك ، جمع ایتمك . بریکدیرمك . § قاتلامق، قاصمق . § سرلمش برشیئ قالدیرمق. § جلب، دعوت جمع ایتمك .

عقلنی باشنه طوپلامق == ملاحظه ، ادراك ایتمك . ابی دوشنمك § انتباه .

پاره طوپلامق == زنکین اولمق .

عسکر طوپلامق == عسکر یازوب سلاح آلتنه آلمق .

کندینی طوپلامق == ایلشمك ، عقلنی باشنه آلمق، ملاحظه ایتمك § سمیرمك . § یورجدن قورتلمق .

طوپلانمق [ت،مصـ] بریره کلمك. برمحلده یغلمق ، بریکمك § تراکم § چکیلوب طارلاشمق . § ادبه موافق صورتده درلی، طوپلو اوطورمق. § سمیرمك، سمن پیدا ایتمك. § قاتلانمق .

طوپلی [ت،صـ] طوپلانمش § دیوشیرلمش، قاتلانمش § منتظم § (ـ) یاسی یوارلاق برجنس معروف ایکنه: طوپلی ایکنه.

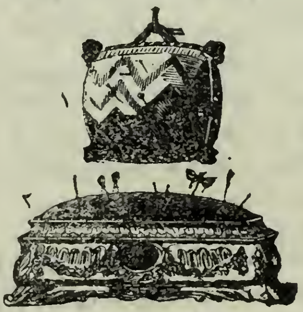

(طوپلیلق)

طوپوز [ت،ـ] { عربی (دبوس) دن محرفدر . } اوجی کره شکلنده یوارلاق ایله منتهی قیصه صوپا ـ که: آلات قدیمهٔ حربیهدن بریدر § قیصه بویلی ، شیشمان آدم ؛

طوپوز التنده == قهراً ، جبراً .

طوپوغرافیا [ج،ـ] ارض اوزرنده کائن اشکاله مشابه کاغد اوزرینه شکل آخر رسم ایتمك قواعدندن باحث فن ، تخطیط اراضی .

طوپوق [ت،ـ] (طب) عقب، قدمك نهایت خافیهسی، اوکچه جهتی عظم عقبك بازرهٔ خلفیهسنك تشکیل ایتدیکی کروی قسم. ☚ طبان (بحریه) دیرك ، چبوق وسرن کبی دیکلمش آلت باشلری .

طوبوق چالاق
طوبوق اوروق = (ات يورور ايكن) ارقه اياقلرينى اوك اياقلرينه چارپمق .

چامور طوپوغه چيقمق = زقاقلرده چامور زيادەلشمك .

حدت طوپوغه چيقمق = صوك درجەده حدتلنمك .

طُوْتْ [ت،س] سوسنيه فصيلەسندن برآغاجك معروف ميوەسى، دود توت .

طوت آغاجى = (طوت) دينلن ميوەيى حاصل ايدن آغاج.

طُوْتَارِيقْ [ت،س] بوقتلى وقتسز، خبرسز طوتان خستەلق، صرعه . § سببى معلوم اولمقسزين ايديلن عناد و حدت .

طُوْتَامْ [ت،س] قولب، صاپ § آوجك استيعاب ايتديكى مقدار § اوجله ويا ايكى پارمقله بردفعەده النه بيلن مقدار § آوجك عرضى مقدارى § حال، طور روش (طوتوم)

طوتاملامق = آوجله طوتەرق اولچمك.

طُوْتَامَقْ [ت،مص] طوتيلان اصول، مسلك § طوتيله‌جق قولب، صاپ، قبضه .

طوتامقسز = (ص) مسلكسز § صاپسز، قولپسز § اطرادسز .

طُوْتْدِيرْمَقْ [ت، مص] (طوتمق) مادەسنك متعديسى .

طُوْتْسَاقْ [ت،ص] اسير حرب .

طُوْتِشْدِيرْمَقْ [ت، مص] بربرينه طوتديرمق . ايليشديرمك بتشديرمك § ايكى كشييى بربرينه مسلط ايتمك، غوغا ايتديرمك § آلولنديرمك، شعلەلنديرمك § اصولتله الينه ويرمك .

طُوْتِشْمَقْ [ت،مص] بربرينى طوتمق § بريله غوغا ومنازعەيه كيريشمك § آلولمك § اشتعال، التهاب ايتمك § باشلامق، كيريشمك § باغلامق، عقد ايتمك.

ال طوتشمق = مصافحه ايتمك، بربرينك النى طوتەرق رسم سلامى ايفا ايتمك.

بحث طوتشمق = بحثه كيرمك، بحث ايتمك، دعواسنى ادعا ايتمك .

اتك طوتشمق = فوق العاده تلاش ايتمك، ناچار قالمق، شاشيرمق .

طُوْتْغُوْنْ [ت،ص] ☜ (طوتقون)

طُوْتُقْ [ت، ص] محجوب، متردد § منزول، مفلوج .

طوتقاق = لكنت § كسالت § فلج .

طُوْتْقَالْ [ت،س] (طب) هلام، ژەلاتين، انسجۀ حيوانيەدن استخراج ايديلن برمادۀ لاصقه، قبا نوعلرى صنايعده مستعملدر .

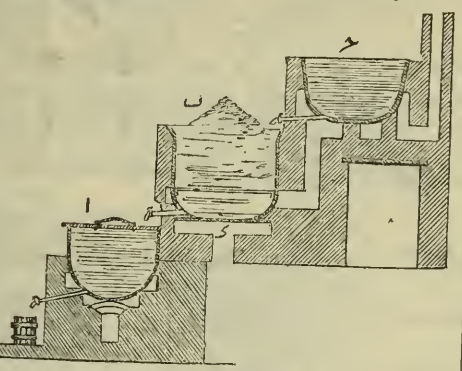

(طوتقال استحصالى)

آ ــ تكثيف قزغانى ؛ ب ــ مواد لاصقەيى حاوى مضاعف قزغان ؛ ح ــ (ب) قزغاننك اساسى ؛ ء ــ اوجاق

بالق طوتقالى = طوتقالك الماسيه اعمالنده مستعمل شفاف جنسى .

طوتقالى = (ص) اوزرينه طوتقال ايله ياپشديرمق، اوزرينه طوتقال سورمك .

طُوْتْقُوْنْ [ت، ص] طوتلمش، ضبط اولنمش § دوشكون دوچار، مبتلى، عاشق § بطئ الحركه § طوتق، ديلى آغير سويلين . § طيقانمش، مسدود .

طُوْتْمَقْ [ت، مص] ال ايله قبض ايتمك، الده بولنديرمق § اخذ وگرفت، دردست ايتمك § يقالامق، ضبط ايتمك § (مسقفات حقنده) استكرا، استيجار § امساك، حفظ، اقتصاد § عارضه § تحت نكاهده بولنديرمق § (دكز، دومان، مسكرات حقنده) باشه اورمق § رعايت ايتمك، دكلەمك، موجبنجه حركت ايتمك § عدو اعتبار ايتمك، نظريله باقمق، فرض ايتمك . § باشلامق، شروع ايتمك § استعمال ايتمك § اشغال، استيلا، ضبط، احاطه ايلمك § (طرق معنويه حقنده)، انتساب وانسلاك ايتمك . § هدف اتخاذ ايتمك، اوزرينه مرمى آتمق. § (ميوه، ياپراق وقيده حقنده) باغلامق، ايتمك § كوكلشمك، تملشمك، كوك صالمق § ايشلەمك، چكمك، تأثير ايتمك . § (عباره حقنده) اويغون، مناسب، متناسب اولمق .

آغز طوتمق = كودزەلك ايتمەمك .

الى طوتمق = منع ايتمك § امتساك، استرشاد .

آغزلەقوش طوتمق = محالى امكانه قلب ايدەجك درجەده اثر اقتدار ورويت كوسترمك .

ال اوستنده طوتمق = فوق العاده اعزاز واكرام ايتمك، صوك درجەده خاطرينى صايمق .

آغر طوتمق = تأنى § وقار .

اوزون طوتمق = سوزى اوزاتمق .

الى تيز طوتمق = استعجال .

خور (خوار) طوتمق = قدرينى بيلميەرك اورسەلەمك، ييراتمق .

خوش طوتمق = حسن معامله ايتمك .

دكز طوتمق = تلاطم دريادن باش طوتو... يورك بولانمق .

سوز طوتمق = نصيحت قبول ايتمك متنصح اولمق .

سوزينى طوتمق = عهدنده وفا... وعدنده ثبات كوسترمك .

شاهد طوتمق = بريني برخصوصد... اشهاد ايلمك .

طمارى طوتمق = عناد ايتمك.

قولاق طوتمق = حوالۀ سمع دق... ايتمك .

برطرف طوتمق = التزام .

كوز طوتمق = كوتمك، اعتماد ايتمك § قبول ايتمك .

كين طوتمق = غرضكارلق ايتمك .

لاقيردى طوتمق = اشغال، اغفال...

نفا طوتمق = كبرله قاريشيق انف... كوسترمك .

یقاسندن طوتمق = مؤاخذه ایتمك § توقیف ایتمك .

یوز طوتمق = محجوب اولمامق.

یول طوتمق = برمسلکه سلوك ایتمك.

طوتمه = (طوتمق) ماده‌سنده مصدر تخفیفی .

طوته‌لم که = فرضا ، بالفرض .

طوتمامق = (طوتمق)ماده‌سندن مصدر منفی . § رد ایتمك، طرد وتبعید ایلمك.

طوتنمق = قوللانمق، استعمال‌ایتمك.

طوتدیرمق = توقیف ایتدیرمك § تمسیك § برشیئك آودینی براقمسزین سوروب کیتمك .

عقلده‌طوتمق = اونوتمامق. حافظه‌ده صاقلامق .

طُوتُلَمْق [ت،مص، مجهول] گرفتار اولمق§ اله کچمك، دردست‌ایدلمك § الده بولندیرلمق § فریفته اولمق ، عاشق اولمق § آلیقونلمق ، تأخیر ، توقیف اولنمق . § کرالانمق ، استیجار ایدلمك § اشغال اولنمق § طیقانمق ، سد اولنمق § حیزی ایله اعضا حرکت ایده‌مز اولمق ، تلاش وخلجان تأثیریله دیل وچکه مسکوت قالمق. § مسموع، مقبول ومعتبر اولمق § آلنمق، منفعل اولمق § قیصلمق ، مخنوق اولمق . § متخسف ، منکسف اولمق § مباحثه‌ده مغلوب اولمق .

آی‌طوتلمق = خسوف .

کونش طوتلمق = کسوف .

طوتلمامق = مسموع ومعتبرومقبول اولمامق .

طوتلمه = (طوتلمق) ماده‌سندن‌مصدر تخفیفی، انفعال، غضب، آلنمه .

طوتنمق = تمسك ، توسل § استعمال ایتمك § اوزنمك، تستر .

طوتامق = ممسك ، مشوار ، اصول مستمره § ثبات .

طُوْتُومْ [ت،س] معامله، حرکت، طور ، طوتام .

طُوْجْ [ت،س] { غلط اوله‌رق تونج } یوزده اون‌نسبتنده قالای ایله‌باقر مخلوطندن حاصل اولان خلیطهٔ معدنیه‌که : اوانیٔ متعدده اعمالنه یارار .

طوج کبی = باصدیغی‌یری فرقایتمیه‌جك درجه‌ده سرخوش .

طُوْداقْ [ت،س] آغزك آلت واوست کناری، لب، شفه § برشیئك آغزینك کناری .

طوداغنی ایصیرمق = حیران قالمق ، شاشمق .

طوداق بوکمك = اغلار کبی چهره‌سنی اکشیتمك .

طوداق چاتلامق = مکدر اولمق .

طوداق صارقتمق = صوموردتمق .

طوداق طوداغه = لب برلب .

طوداق یارلمق = پك زیاده قورقمق .

طُورْ [ت، د] (طو) ایله باشلیان بعض صفتلرك اولنه کله‌رك تأکید ومبالغه بیان ایدر . (طور طوپ) § آغ ، اورکو .

طُوْرْ [ع،س] طاغ ، جبل § حضرت موسایه تجلیٔ الٓهی واقع اولان‌جبل معروف ـ که :(طورسینا) ، (طورسنین) نامیله‌ده یاد اولنور .

طُورْ [ت، ص] تربیه کورمه‌مش، کمال بولمامش (کنج‌انسان ویاحیوان)، عجمی .

طُوراْجْ [ت،س]برجنس سوکاون،چیل .

طُوراْقْ [ت ، س ، ظ] طوویله‌جق یر منزل، وقفه ، مسکن ، § مأوی § نقطهٔ وقف .

طُوراْقْ [ت ، س] کومور یاقدقلری طوپراق چقوری .

طُوراْمانْ [ت ، ص] ایری یادی ، سرکش، جاهل کنج آدم . قبا ، تربیه‌سز کنج ایریسی .

طُورْبْ [ت،س] ☞ (طورپ).

طُورْبَه [ت، س] { اصلی (طوبره) } . قیلدن اولمیان ، بزدن معمول کوچك چوال § خصیه ظرفی .

طُورْپْ [ت،س] ذات‌الفلقتین‌شعبه‌سنك صلیبیه فصیله‌سنه منسوب بر نباتدر. اصل طورپ دنیلن واکل اولنان قسمی صلاته‌سی یاپیلن، یمك‌آره‌سنده ینیلن آجیمتراق، معروف کوك .

(قره طورپ)

ا ـ یووارلاق ؛ ب ـ اوزون

(عادی طورپ)

١ ـ کوکی بیاض قرمزی طورپ؛ ٢ ـ ٣ قرمزی طورپ (کراز طورپی)

اشك طورپی = طورپك یبانیسی .

بایر طورپی = ایری نوعی .

کراز طورپی / **فرنك طورپی** = کوچك قرمزی نوعی .

کستانه طورپی = غایت آجی، یووارلاق نوعی .

طورپ کبی = پك صاغلام وقوی .

طُورْپیدُو ـ طُورْپیل Torpido Torpille

[ج،س] { آمریقا صولرنده کثرتله بولنان طورپیدو اسمیله معروف بر نوع بالغك کندیسنی مدافعه ودیکرلرینی اتلاف ایتمك قوهٔ مهلکهٔ سریعه‌سنی حاوی اولمسی سبب تسمیه‌اولمشدر } : صو درونده پاطلار مادهٔ ناریه‌یی حاوی قوهٔ مهلکه .

انواع مختلفه‌سندن بعضیلری زیرده تعریف اولنمشدر :

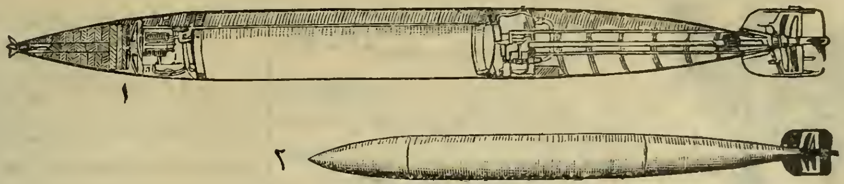

(وایت هایت طورپیدوسی)

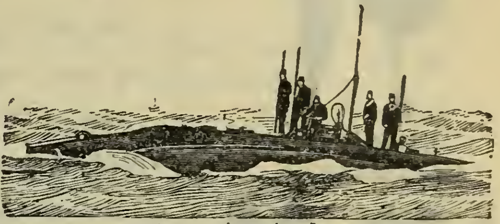
(تحت‌البحر طورپیدو)

آقندی‌یه متروك مصادمه طورپیدولری = استقامت جریانه صالیویرلمش مصادمه طورپیدولری اولوب کرك دوست و کرك دشمن سفائنی ایچون تهلکه‌لیدر .

طورپیدو استمبوطی | **طورپیدو بوط** } = دشمن سفائننه انداخت اولنه‌جق سیار طورپیدولری حامل و اوفق طوپلرله مجهز سریع‌السیر سفینهٔ حربیه که طونه‌لری بشیوزدن آزدر .

تسبیح طورپیدولری = بر تسبیحك دانه‌لری کبی یکدیکرینه مربوط اولان طورپیدولردن تشکل ایدوب عمومیتله متحرك ایسه‌لرده فقط عندالایجاب بر محله ثابت قلنه‌بیلیرلر .

طورپیدو توپی = طورپیدولری رمی و انداخت ایتمك ایچون استعمال اولنان طورپیدو طوپی .

سیار طورپیدولر | **متحرك بالذات طورپیدولر** } = وایت هد، شوارتسقوپف، هوول نامنده‌کی طورپیدولر اولوب بونلر تحت‌البحر حرکت ایدرك دشمن سفینه‌سنه مصادمه ایلمسیله آتش آلورلر .

طورپیدو شبکه‌لری = سیار طورپیدولرك تجاوزندن محافظه مقصدیله سفائنك اطرافنه فستان واری وضع اولنان چلیکدن معمول و بالق آغلرینه مشابه برواسطهٔ مدافعه‌در .

طورپیدو طروسه‌سی = طورپیدولری حین حاجتده دکزه ایندیروب قالدیرمق ایچون مستعمل چنبر .

طورپیدو غانبوط = طونه‌لری ایکی بیکدن آز سرعتلری زیاده‌جه و طوپ تجهیزاتی یولنده اولان طورپیدو استمبوطی .

قابل سوق طورپیدولر = برەنان، پطریق ، سیمیس ، ادیسون طورپیدولری اولوب بونلر براستاسیوندن سوق و اداره اولنه‌رق غاز و یا الکتریق ویاخود وسائط میخانیکیه ایله تحریك اولنورلر .

طورپیدو قرووزر = فوق‌العاده سرعتلی وکه‌چرلردن جسیم طورپیدولر .

قونتر طورپیور | **طورپیدو مخربی** } = طورپیدو استمبوطلرینی تخریبه مأمور اولان و اولوجهله اعمال ایدیلن سفینهٔ حربیه .

کوندر طورپیدولر = طورپیدو استمبوط ویا صندالریله دشمن سفائنی یقیننه کتوریلن و مصادمه ویاخود الکتریق ایله پاطلادیلن متحرك طورپیدولر .

طورپیدوکه‌چر = طورپیدوبوطلردن جسیم و فوق‌العاده سرعتلی اولان طورپیدو استمبوطی .

مصادمه‌لی و الکتریقلی طورپیدولر = دشمن سفینه‌سنك مصادمه‌سیله اشتعال ایدن ثابت طورپیدولردرکه - بونلرك اصول اشتعاللاری وسائط الکتریقیه ایله اولدیغی کبی وسائط کیمیویه و میخانیکیه ایله دخی اولور .

طورسلوم بزی = (بحریه) طورسلوم پلانغه‌سنك آضیقنه تحمل ایچون طورسلوم پلانغه‌سنك حذاسنده یلکنه دیکیلن ایکی قات بز .

طورسلوم پلانغه‌سی = (بحریه) یلکن جمادانه اوریله‌جنی وقتده افراده یاردیم ایچون غرادین یقالرینی یوقاری‌یه باصان پلانغه‌لر .

طورتی [ت،س] مایعاتده قابك دیبنه چوکن شی، رسوب ، پوصه .

قهوه طورتیسی = تلوه .

اوزوم طورتیسی = جبره .

طورتیلاو = (ص) بولانیق ، رسوبلی پوصه‌سی اولان ، تصفیه اولنمامش بولنان .

طُوردیرمَق [ت ، مص] قائم و ثابت مرکوز ایتمك § بکلتمك ، توقیف ایتمك § حرکتنی منع ایلمك .

طُورِشمَق [ت، مص] قارشی قارشی‌یه طورمق § کیریشمك .

طُورغُو [ت ، س] بر نوع اوفاق طاغ سرچه‌سی .

طُورغُون [ت، ص] طوراز، قیملدانمیان § اقمیان، غیرجاری § بطی‌الحرکه ، جست و چالاك اولمیان . روحسز ، نشئه‌سز .

طورغونلق = قسوت ، سکونت . § عدم حرکت § دکودت § حیرت .

طورغونلق کلمك = حیرت ، کسل .

طُورلاق [ت ، ص] کنج عجمی . § الیشمامش خرکله .

طُورِلمق [ت ، مص] سوزولمك ، طورتیسی دیبنه چوکمك . § مکث ، توقف .

طُورلُوق [ت ، س] طوپراق کابه . § کومود یاقدقلری چقور .

طُورمالین [ج، س] Tourmaline یشیل ، صادی ، قرمزی ، سیاه ، ماوی رنکلی جنسلری اولان زجاجی‌المنظر بر طاش که : سیلان آطه‌سندن کتیریلور .

طُورمق [ت، مص] حرکت ایتمه‌مك ، قیملدامامق § توقف § برقرار اولمق § بکلمك § شاشمق، حیرته دوشمك . § (ماکنه، ساعت حقنده) ایشله‌مه‌مك .

آقان صولر طورمق = هیچ دیه‌جك اولمامق .

اکری طورمق = مخالفت کوسترمك .

اوصلو طورمق = یارامازلق ایتمه‌مك .

تك طورمق = ساكتانه اوطورمق ، توبيه‌لى طورمق .

خاص طورمق = (حاضر طورمق) دن غلطدر .

ديوان طورمق = آياق اوزره طوروب اللرينى كوكسنده بربرينك اوزرينه قومق .

ذهن طورمق = بهت و حيرت كلمك .

راحت طورمق = اوصلواوطورمق. § نفر تفنكنك ديپجكنى يره طياوب آياق اوزره سربست طورمق .

سلام طورمق = نفر تفنكنى باش وكوكسنك استقامت عموديسنده قالدروب ضابطه قارشو وضع احترام آلمق .

سلامه طورمق = سلام انتظارنده بولنمق.

طوغرى طورمق = حسن حركتده بولنمق، يارامازلق ايتمه‌مك .

قارشى طورمق = عدم اطاعت .

كوزه ، ديزه طورمق = شكرى ، قدرى بيلنمين نعمت آدمى كور ، طوپال ايتمك .

معده‌يه طورمق = مأكولات هضم اولنمامق .

طوره‌مامق = صبر وتمكين ايده‌مه‌مك.

طورديرمق = تسكين § اسكات . § توقيف § اقامه ايتمك .

طورمه = (طورمق) ماده‌سندن مصدر مخفف .

طورناويده ـ طورناويد [ج ، س] ويده‌لرى بورغولى چيويلرى چويرمكه وتللرى بوكمكه وسائره‌يه مخصوص دمير آلت .

طورنج [ت ، س] ☛ (ترنج) .

طورنه [ت، س] بالقجيل، طيور دوريه وشاطيئه‌دندر. انواع مختلفه‌سى واردر. آناطوليده چاليلق و بطاقلق محللرده كثرتله بولنور .

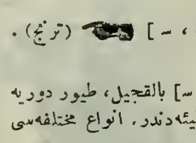
(طورنه)

مصرطورنه‌سى = طيور ذات الارجل الكفيه‌دن منقارينك نهايتى مابلاق بچمنده بر قوشدر .

(طورنه)

(مصر طورنه‌سى)

طورنه بالغى = هضمى بلى، بيوجك بر جنس كول بالغى .

طورنه غاغه‌سى = ذات الالقاح منظوره‌دن ابريه فصيله‌سنه منسوب بر نبات اولوب اكثريا انواعنى تقطير ايدرك استحصال اولنان زيت ايله كل ياغلرينى تغشيش ايدرلر .

(طورنه غاغه‌سى)

طورنه قطارى = سودى ايله كز ـ مكدن كنايه‌در .

طورنه قيرى = (ص) كول رنكنده اولان طون § بوز رنكنده چالار آت طونى.

طورنه كچدى = مارت فورطنه‌سى.

طورنه‌يى كوزندن اورمق = بر انتظار نتيجه‌سنده فوق المأمول ايى (ويا فنا) برشى يابمق، بر سوز سويلمك .

طورنه كوزى = (ص) غايت براق صادى رنك .

طورنه‌جى = يكيچرى اوجاغنده برصنفك اسمى.

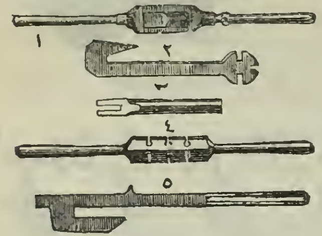

(طورنه ويده‌لر)

١ — حاده طورنه‌سى . ٢ — خاليجيلر ايچون . ٣ — تل بوكمك ايچون. ٤—دستره ديشلرينى تنظيمه مخصوص. ٥—طاش ايچون.

١

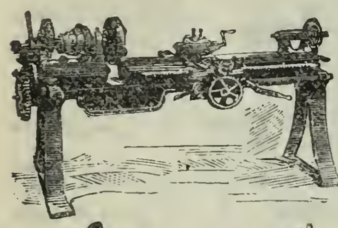

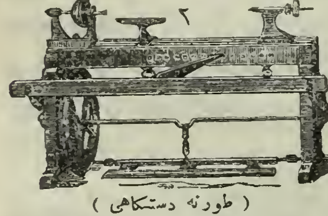

(طورنه دستكاهى)

١— اوتومانيكلى ، ٢ — تحته .

طورنو [ج ، س] تك ديللى مقره .

طورنيكه [ج، س] شمندوفر و تونل مثللولرده يولجيلرك برر برر كچمسنه مخصوص تيمور دولاب، دواره. § (طب) قول وباجاقده ظهوره كلن قانى طوردرمغه مخصوص آلت .

طورو [ت، ص] (اكثريا صو حقنده) بلور كبى براق ، صافى .

طورولق = معنى اولمق،صاف وبراق اولمق.

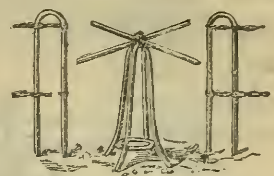

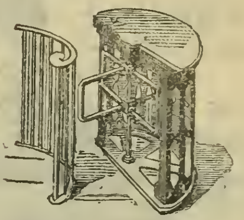

(طورنیکه)

طورۇق [ت، ص] { دیب } مقابلی ، ذروه ، تپه § اوت (مایع حقنده) صاف ، داکد .

طورۇن [ت ، س] اولادك اولادی : حفید، حفیده ، سبط .

طوره [ت ، س] چوجق اویونلرنده بوکوله رك قامچی حالنه قوزلمش منديل ويا قوشاق § دمت ، باغ ، باکت .

(طوره)

طام طوره‌سی == (معماری) صچاق کنارى .

طاول طوره‌سی == طاولی چالغه مخصوص چوماق .

طوره اویونی == بزدن ، مندیلدن بوکولمش قنغال ایله بخشده یا کیلانه اوریله‌رق اوینانیلان اویون .

طوری [ت، ص] (ات حقنده) کستانه قابوغی رنکنه یاقین طون .

طوریجق [ت ، حرف تنبیه] هنوز یورومکه استعداد کوسترن چوجقلری آیاقده طوردیرمق ایچون قوللانیلان تعبیر تشویقیدر .

طوریجق یاپمق == صبی آیاقده طورمق.

طوریق [ت، س] بالامود بالغنك کنجی، ایریسی. آغله طوتیلان نوعی.

طورنیه [ت، س] اورکینوز بالغی -که: پالاموطدن بر آز بیوکدر .

طوز [ت، س] ماح، نمك . اساساً دکز، کول صویندن بالتبخر استحصال اولنان وازمنهٔ قدیمه‌ده دکز حالنده بولنوب بالاخره - بعض تحولات طبیعه‌دن دولایی - قره‌یه منقلب اولان قره لرده معدن حالنده بولنان بیاض براق برمادهٔ صلبه‌که: اطعمه‌یه کوزل بر لذت ویردیکی ایچون طبخیاتده ، طبابتده ، عملیات کیمیویه‌ده مستعملدر. § (کیمیا) حامضلر ایله (قلویات) وسائر حمضلر مرکباتی § معادن ونباتاتدن استحصال اولنان ملح .

دکز طوزی == طوزك دکزدن چیقاریلن نوعی .

قیا طوزی == معدنی طوز .

حاجی بکطاش طوزی == قیا طوزینك خالصی ، انفسی .

انکلیز طوزی == مایع مسهل .

طات طوز == (که) ذوق ، صحت ، لذت، نفاست .

طوزاتمك == نعمت، احسان .

طوزاتمك حقی == منتدارلق .

طوز روحی == (کیمیا) مرمرمقوله‌سی شیلری آشندیریجی ومعدنی آوانی‌یی تمیزلیوب پارلاتیجی برمایع -که : بوکا لسان کیمیاده حامض قلوماء دینور . وطوزدن استخراج ایدیلیر .

طوزی قوری == احتیاجسز، مستغنی.

طوزلامق == اوستنه ، آلتنه طوز سرپوب صاقلامق .

طوزجی == طوز صاتان آدم .

طوزلامه == (طوزلامق) ماده‌سندن مصدر تخفیفی § بالق وسبزه باصمه‌سی .

طوزلو == طوزی اولان § طوزی زیاده اولان § بهالی، غالی .

طوزلو بالغم == (طب) امراض جلدیه‌دن (اکزامه) نامیله معروف خسته‌لق .

طوزلو صو == ایچنده طوزحل ایدلمش صو ، § دکز، کول ، قویو صویی .

طوزله == طوز استحصال ایدیلن محل، مملحه .

طوزلیجه == طوزی براز زیاده اولان § بهالیجه ، اولدقجه بهالی .

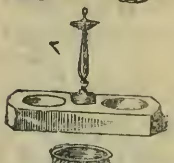

طوزلاق == طوزله، مملحه، طوز استحصال ایدیلن محل § مملحه .

طوزلق == (س) طوزقابی، طوز قویه‌جق قاب . نمکدان .

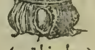

(طوزلق)

طوزاق [ت،س] تکه طوزاغی . § دام اغفال .

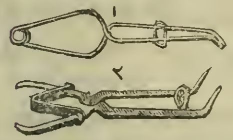

(طوزاق)

طوس [ت،د] (طو) ایله ابتدا ایدن بعض صفتلرك اولنه کلوب تأکید ومبالغه بیان ایدر: طوس طوغری، طوس طوپارلاق. § آلت ویا بوینوزله اورمه .

طوسباغه [ت،س] [قاپلومبغه]

طوسۇن [ت،س] اوکوزدن کوچك، طانادن بیوك قره‌صیغیری آیغیری، کنج بوغا. § قبا طایی § قوی‌البنیه کنج ایریسی .

طوطی [فا، س] طیورمتسلقه‌دن اولوب آفریقا، آمریقا قطعه‌لریله هندستانده انواع مختلفه‌سی بولنان ودیلنك شکل وخلقتی اعتباریله پاپاغانه مشابهتی اولان مقاوم برقوشدر.

(آفریقا طوطیسی)

طوطی قوشی == (كه) معناسنی آكلا- مقسزین، ماهیتنی دوشونمكسزین ایشیتدیكنی سویلین آدم .

طوطی نامه == اماسز ، اویدیرمه سوزلر ، حكایهلر .

طُوغ [ت ، س] ☙ [توغ] .

طُوغانْ [ت ، س] طیور جارحهدن وحشی قوشلری نوعندن وجودلری قوی وپنجهلری یرتیجی منقارلری كسكیندر . فی الاصل هوی قوش معناسنه ایسهده اصطلاحده شاهباز ، شاهین نوعندن اولان وآو ایچون آلشدیریلن قوشلره اطلاق اولنور . § (هیئت) پك مشهور اولمیان بر صورتك اسمیدر . § طوغق مادهسندن اسم فاعل، دنیایه كان، تولدایدن .

(طوغان)

الا طوغان == طیورجارحهدن تم بقایه مخصوص ایری متین وجودلی یرتیجی بر قوشدر .

(الا طوغان)

آق طوغان == تپهلی، اسكوتلی وشاهین جنسندن آوجی برنوع طوغاندر .

بوز طوغان == قوجه باشلی چاقر .

چاقر طوغان == بنكلی كوچك چاقر .

طوغانجی == طوغان بسلیزوانكله صید وشكار ایدن آدم § یكیچری اوجاغنده بر صنف .

طُوغرامَق [ت ، مص] آلت قاطعه ایله پارچهلره آیرمق . § ال ایله اكمكی اوفاق قطعهلره بولمك ، اوفاق اوفاق كسمك § پارچالهمق .

یول طوغرامق == مواعد كاذبهده بولنمق .

طوغرانمق == پارچهلره آیرلمق ، كسدیرمك § لقمه لقمه ایتدیرمك § قیدیرمق .

طوغرام طوغرام == پارچه پارچه .

طوغرانمق == پارچه پارچه اولمق ، كسلمك ، قیلمق .

طوغرامه == (طوغرامق) مادهسندن مصدر تخفیفی .

طُوغرامه [ت ، س] قاپو قناتی چرچیوه كبی پارچه پارچه اولهوندن یاپیلان ایش .

طوغرامهجی == طوغرامه ایشلریله مشغول اولان صنعتكار .

طوغرامه جیلق == طوغرامهجی صنعتی .

طُوغْرغانْ ـ طُوغُوزغانْ

[ت ، ص] چوق طوغوران .

طُوغُرمَق ـ طُوغُوزمَق

[ت،مص] تولدایتمك ، دنیایهنسل كتیرمك .

طغوز طوغرمق == بیوك بر صبرسزلقله انتظارده بولنمق ، عجله ایتمك .

طوغرتمق == طوغرمسنه خدمت ومعاونت ایتمك .

طُوغرُو ـ طُوغری [ت ، ص] جهت ،

استقامت ، حذاء ، سواء § دوز ، اكری اولمیان ، اعوجاجسز ، مستقیم ، بر اوجدن دیكر اوجه استقامت اوزره كیدن § صحیح كرچك ، محقق ، یالان اولمیان § عفیف ، صاحب استقامت § یالان سویلمز آدم ، راستكو § خطاسز ، یاكلیشسز § استقامت اوزره § یالان اولمیهرق § حیلهسز § درجه .

طوغریدن طوغری‌یه == بلا واسطه .

طوغریجه == طوس طوغری ، حقیقةً مستقیمانه .

طوغریسی == فی الحقیقه، فی الواقع، الحق .

طوغری یول == طریق رشد، هدایت .

بورننك طوغریسنه كیتمك == عناد ایتمك .

كون طوغریسی == مشرق ، شرقدن اسن روزكار، كوندوغیشی .

طوغریلامق == طوغری‌یی سویلمك .

طوغریلتمق == اكری شیئی دوزومستقیم ایتمك . § غلطی دوزلتمك .

طوغرلق == استقامت، صلاح، عصمت، پاكدامنلك § صحت ، درستی § صدق ، راستكولق . § دوزلك .

طوغرلق == مستقیم، مستوی اولمق ، دوز اولمق § قیام ایتمك، قالقمق § برجهته توجه ایتمك § كرچك وصحیح اولمق .

طُوغلغه [ت ، س] قدیماً محاربهده باشه كیلن زره، دمیرطاس، مغفر .

طُوغله [ت، س] كیللی طوپراقدن قالب ایچنده واشكال منتظمهده اعمال اولنش صنعی طاش، پشمش كرپیچ .

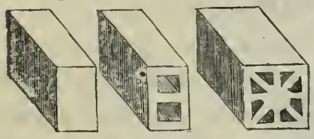

(طوغله)

طوغلهیا == طوغلهدن یاپلمش خانه وسائره .

چینی طوغله == دوشمه ایچون چینی تقلیدی یاپیلان و بهالی طوغله .

طوغله قرمزیسی == قویو قرمزی .

طوغله اوجاغی == طوغله یاپیلان محل، طوغله فابریقهسی .

عناد طوغلهسی == قورون ایچنه دوشن طوغله .

طوغلهجی == طوغله یاپان ویا صاتان آدم .

طُوغمَق [ت، مص] تولد، طلوع، بروز، ظهور ایتمك . (یاورو) دهم مادردن چیقمق § (اجرام سماویه) افق شرقیدن كورنمك ، طلوع ایتمك § سانح اولمق ، فكره بالبداهه كلمك .

اكسیك طوغمق == چوجق مدت حملك انقضاسندن اول دنیایه كلمك .

قلبه طوغمق == سانح اولمق ، بالبداهه فكره كلمك § اماره اولمقسزین بر شیئك وقوعنی حس ایتمك .

طوغوش == طلوع § تولد ‖ ولادت .

طوغدیغنه پشیمان == تنبل، عاطل، بدبخت .

طوغمه == دنیایه كلمه ، تولد ‖ طلوع ایتمه ‖ یرلی ، عن اصل .

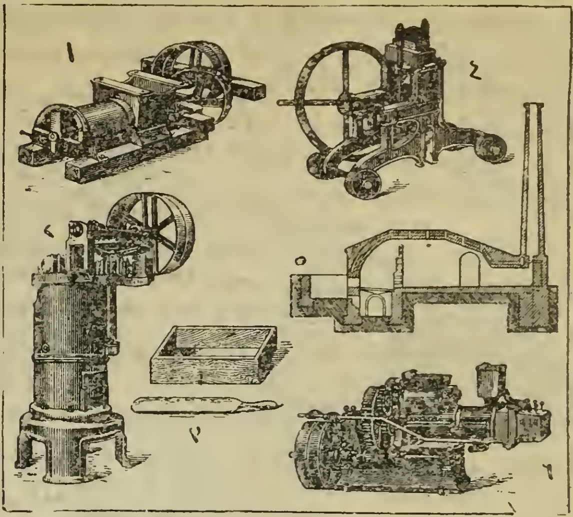

(طوغله اعمالاتی)

٢،٢ — ازمه ماکنه لری ، ٣ — قالب ومالە ، ٤ — ال ایله متحرك قالب ماکنه سی ، ٥ — برطوغله اوجاغنك مقطع طولانیسی ، ٦ — بخارله متحرك قالب ماکنه سی.

انادن طوغمه == ولادی ؛ اوحالده دنیایه کلمش ، دنیایه کلدیکی کبی ، ولادتده موجود.

انادن طوغمه کبی == چیریل چیپلاق || کناهسز ، معصوم .

اوده طوغمه == کدی ، کوپك ، ت . سائره کبی خانه ده تولد ایدوب بیوین حیوانانه اطلاق اولنور . || جاریه ، بسلمه ، خدمتجی چوجغی .

طوفان [ع ، س] افراط وشدتله یاغان عمومی یاغمور § پك طاشقین اولان ، اطرافی احاطه ایدن سیل صویی . § حضرت نوح (ع.م) زماننده بامرالله تعالی بتون قره لری احاطه ایتمش اولان مشهور فیضان میاه . (طوفان نوح) .

بعدالطوفان == طوفان نوحدن صوکره کی زمان .

قبل الطوفان == طوفان نوحدن اولکی زمان .

طوفان نوحدن قالمه == برشیئك پك اسکی اولیشندن کنایه .

طوفانزده == طوفانه کرفتار اولمش ، فیض میاه تأثیراتنه معروض قالمش اولان .

طوق [ت ، ص] (آج) مقابلی . قارنی طویمش ، یمکه اشتهاسی ، احتیاجی قالمامش اولان . شبعان ، سیر § قالین ، طولغون ، صیق § قویو ، کثیف رنك .

طوق گوزلی == آج کوزلی مقابلی . قناعتکار ، حریص دکل .

طوقلق == طوق اولانك حالی ، شبع .

بوغازی طوقلغنه == یالکز یییوب ایچه رك واجرت آلمیه رق ایدیلان خدمتدن کنایه .

طوقات [ت ، س] ال ایچی کبی یر § ال ایچی ایله یعنی پارمقلر آچیق اولدیغی حالده اوریلان سیله ، ضربه § حیوانات وحشیه یتاغی اولان دره آردسی .

طوقاتلامق == ال ایچی ایله سیله اورمق ، طوقات آتمق || تأدیب قصدیله دوکمك .

طوقاج [ت ، س] چریجی طوقماغی § چاشیر ، کاغد کبی شیلرك صوغوق صو ایله ییقاندیغی زمان کیر چیقارمق ایچون طاش اوزرینه قونیلان اشیای مذکوره یه اوریلان یاصیجه طوقماق .

طوقلو [ت ، س] [redacted] [قوزی] .

طوقماق [ت ، س] ضرب ایله ازمکه مخصوص ، اکثریا آغاجدن معمول قالین باشلی ، صاپلی آلت ، مطرقه § مطلقا یومریجه شی § دیبك ایچنده اوروب ازمکه مخصوص قالین دسته § تمل قازیقلرینی چاقمق ایچون قوللانیلان بیوك آلت ضرب ، مردانه ، شاهمردان .

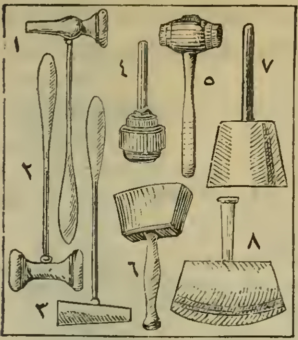

(آغاج طوقماقلر)

٣،٢،١ — ازمکه مخصوص ، ٤ — طاشجیلر ایله قوندره جیلره مخصوص ، ٥ — عادی طوقماق ، ٦ — اویمه جیلره مخصوص ، ٨،٧ — طاشلری دوزلتمك ایچون .

قاپو طوقماغی == قاپو قنادلرینی طوتوب چکمکه وقاپویی چالمغه مخصوص طوپ ویا حلقه || حمام قاپولرینك (وبعض امثالنك) آچلدقدن صوکره تکرار کندی کندینه قاپانمسنی تسهیل وتأمین ایچون ایپله قاپولرك آرقه سنه آصیلان آغر یوارلاق .

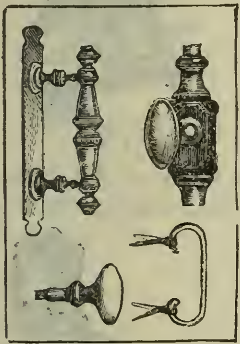

(قاپو طوقماقلری)

چاشیر طوقماغی == (طوقاج) .

طوقماقلامق == طوقماق ایله اورمق .

طوقماق کبی == اتلی جانلی ، قوتلی ، کودپوز چوجق .

طوقشمق [ت ، مص] صیق اولوب بربرینه دکمك ، تماس ایتمك § مصادمه ، شدتله چارپمه ، چارپشمق § (قوچلر) بربرینه طوس اورمق § دوکوشمك ، بربرینه چاتمق .

طوقشدیرمق == ایکی شیئی بربرینه اورمق ، طوقشدیرمق ، چارپشدیرمق ، مصادمه ایتدیرمك .

طوقنمق [ت ، مص] ال ایله ویا اعضای بدندن بریله تماس ایتمك ،

لمس، مس، ایتمك § ال سوریازب ایلیشمك تسلط، تعرض ایتمك § ضرار ایتمك، بوزمق § تأثیر ایتمك § حزن وکدر ویرمك § واجع وعائد اولمق § نسج اولنمق § معده‌یه سوء تأثیر اجرا ایتمك .

صویه صابونه طوقنمامق == هیچ برطرفه ضررلی اولمامق .

طوقندیرمق == ایلیشدیرمك || تماس ایتدیرمك || ال سوردیرمك || ایلیشدیرمك || ایذا ایتمك، سوزی طولایسیله برینه برحاله ارجاع ایتمك .

طوقنانمق == (طوقنمق) یرنده بعضاً قوللانیلدیغی بیلنور .

طوقوتمق == چوللیه بز نسج ایتدیرمك .

طوقوش [ت.د] دکیش اداتیله برلکده قوللانیلور .

دکیش طوقوش == مبادله، دکیشمه، ترامپه .

طوقوز [ت.ـ] ☛ [طوموز] .

طوقوزلان [ت، ـ] مغمد الجناح حشراتدن اولوب کوبره‌لك مخارده بولنور بربوجکدر .

(طوکوزلان)

طوکوز آیریغی == نجیلیه فصیله‌سنك حلبیه جنسندن برنباتدر .

(طوکوزآیریغی)

طوقوشمق [ت، مص] ☛ [طوقشمق]

طوقومق [ت، مص] بر مقدار ایپلکی دستکاهده بوینه کروب (اریش صورتیله) دیکر برمقدار ایپلکی مکیك ایله اکنه آته‌رق (ارغاج ایدرك) بز، قماش وسائره اورمك، نسج ایتمك .

ایچه‌الیوب صیق طوقومق == دقتله تحری وتدقیق ایتمك .

آغاج طوقومق == سیلکمك .

طوقومه [ت،ـ] (طوقومق) ماده‌سندن مصدر تخفیفی، اورمه، نسج ایتمه § طوقونمش شی، منسوج § بر نوع شیطان بزی § یتاق، مندر اورتوسی ویتاق بانی یاپیلان آلاجه‌لی پاموق قماش .

طوقوناق [ت،ـ] طوقنمق لفظندن مشتق اولوب (طوقونوجی) ایسه‌ده لسانمزده نهایتنه (لی) علاوه‌سیله استعمال ایدلك معتاد اولمشدر .

طوقوناقلی == مؤثر، ایشلیجی .

طوقه [ت، ـ] ربط ایدجك قوی باغ ـ که : کمر، بویوزباغی کبی شیلر انکله ربط ایدیلور .

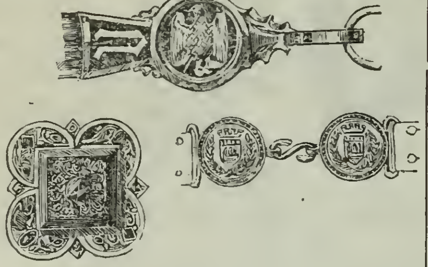

(طوقه)

طوقه‌لی == طوقه‌سی اولان شی .

طوقه [ج، ـ] قدح طوقشدیرمه .

طوك [ت، ـ] صوغوقدن صلب وجامد حالنه کچمش مایع، بوز § منجمد شیئك حالی .

طوك یاغی == ایچ یاغی .

طوکدیرمق [ت،مص] مایی صوغوته‌رق صلب حالنه قومق، انجماد ایتدیرمك § چوق اوشوتمك .

طوکدیرمه == (طوکدیرمق) ماده‌سندن مصدر تخفیفی . طوك حالنه کتیرمه || بوز کسلمش شربت، لیموناطه وامثالی .

طوکدیرمه قوطیسی == درونده طوکدیرمه یاپیلان وبری دیکرینك ایچنه موضوع اولان قوطی ـ که : داخلنده‌کنك ایچنه شروب، لیموناطه وسائره ودیکرینك درونه‌دخی بوز قونیلور ویرما وله‌واسطه‌سیله چوریلور .

(طوکدیرمه قوطیسی)

م — مانیوله ؛ ب — مایع مشروب ؛ ع — مبرد .

طوکدیرمه‌جی == طوکدیرمه یاپان ویا صاتان آدم .

طوکشمك [ت،مص] منجمد اولمق، انجماد ایتمك، بوز حالنه کچمك § قتیلاشمق § پك زیاده اوشومك .

طوکه‌قالمق == مبهوت ومتحیر اولوب قالمق .

طوکه جکمك == صولر بوز باغلامق، صوغوقدن اورتالق طوکمق .

طوکوك [ت،ص] طوکمش، بوز باغلامش جلاسز، اوستی بوز طوتمش کبی دومانلی، براق اولمیان § کدرلی، نشئه‌سز آدم § فرسز، قوتسز .

طوکوکلانمق [ت،مص] طوکوك اولمق § جلاسی، پارلاقلغی کیتمك § فرسز، قوتسز اولمق .

طوکوکلك == طوکوك اولان شیئك حالی، فرسزلك، جلاسزلق .

طول [ت،ص] قوجه‌سز قادین، ارملی، بیوه : طول قادینلر .

طول قالمق == قوجه‌سی اولمك، قوجه‌سز قالمق .

کابن طولی == غایت کنج اوله‌رق قوجه‌سز قالمش قادین .

طول عورت اوتی == ذات الفلقتین شعبه‌سندن مرکبه فصیله‌سنه منسوب آوروپا و آسیاده نشوونما بولور برنباتدر . کوکلری طبابتده جلد خسته‌لغنده استعمال اولنور .

(طول عورت اوتی)

طوْل [ع. ا] اوزونلق، بوی § (هندسه) اجسام اوزرنده تصور اولنان ابعاد ثلاثه دن اوزونلق : طول وعرضی مساحه ایتمك : یكرمی آرشون طولنده بر كوپری . § چوقلق ، كثرت : طول عمر ، طول مدت .

طول امل = حرص، طمع، توكنمز آرزو.

طول جغرافی = (جغرافیا) بر محلك مبدأ طول اتخاذ اولنان نصف النهاردن بعدی اولوب خط استوا اوزرنده ۱۸۰ درجه‌یه قدر تعداد اولنور .

طول دائره‌لری = كرهٔ ارضك قطبلرندن خط استوایه عموداً مرور ایدن دوائر نصف النهار .

طول سماوی = بر كوكبدن مرور ایدن عرض دائره‌سنك دائرة الشمسی قطع ایلدیكی نقطه ایله اول حمل بیننده‌كی بعد .

طول شرقی = خط استوا اوزرنده مبدأ طولك شرق طرفنده اولاق اوزره تعداد اولنان بعدلر . ☞ [عرض دائره‌لری] .

طول غربی = خط استوا اوزرنده مبدأ طولك غرب طرفنده اولاق اوزره تعداد اولنان بعدلر .

طول ساعتی = قرونومتر (سرعت حركتی غایتله منتظم وبو انتظامی تأمین ایدلمك اوزره رقاص چرخی خواص انبساطیه‌لری مختلف ایكی جنس معدندن بر صورت مخصوصه صنعتكارانه‌ده اعمال ایدلمش دركه عادی ساعتلردن فرقی ده بودر) .

مبدأ طول = بر پایتختك مشهور بر موقعندن مرور ایدن نصف النهار اولوب هر دولت عندنده مختلفدر . انكلیزلر غرنیچ نصف النهارینی، فرانسزلر پارس نصف النهارینی مبدأ طول اتخاذ ایدرلر .

طولاً = اوزونلق جهتیله ، بویجه ، بوینه ، اوزونلغنه .

طولانی = اوزونلغنه منسوب ومتعلق .

طوْلی [ع. ص] { اطولك مؤنثی } زیاده اوزون ، پك اوزون .

یدطولی = مهارت، وقوف تام، اختصاص كامل : فلانك فقهده یدطولاسی واردر .

طُولاب [ت. ا] ☞ [دولاب] .

طولاب چیویسی = اورته اكسر .

طُولاش [ت. ا] { دائما صاراماش كلمه‌سیله برابر قوللانیلور . }

صارماش طولاش = صاراماشوب طولاشمق .

طولاش اولمق = اشكل اولاق .

طولاشلی = طولاشه‌رق واریلان ، طوغری اولمیان ، صاپه .

طُولاشمق [ت. مص] دونمك ، دور ایتمك § گزمك ، گشت وگذار ایتمك § تفرج ایتمك § بربرینه گیرمك، گرفت اولاق § تعقیب ایتمك : آرقه‌سندن طولاشیور .

طولاشدیرلمق = دوندرلمك، دور ایدلمك || گرفت ایتدیرمك .

طولاشدیرمق = گزدیرمك، چویرمك، دوندیرمك || گرفت ایتمك .

آیاق طولاشمق = ایلیشمك ، سنده‌لیه‌رك گزمك .

آیاغه طولاشمق = مانع واشكل اولمق || برفعل ساقیمك نتیجه‌سندن صاحبی متضرر اولمق || كندیلكندن گلمك .

آرقه‌سنده طولاشمق = حقنده جستجوده بولنمق .

درت طولاشمق = معناً، فكراً متضرر اولمق . اوراده بوراده باش اورمق .

دیل طولاشمق = سوزك سیاق وسباقنی اداره ایده‌مه‌مك ، سوزلركن ایلیشوب بر یرده قالمق || شاشیرمق .

ذهن طولاشمق = ذهن قاریشمق ، شاشیرمق .

طُولاشیق [ت. ص] دوغری گیتمه‌ین ، پیچیده اولمش شیئك قاریشیق، قاریشمش § بربرینه گچمش ، گرفت اولمش § مغلق .

طولاشیقلق = فقدان صراحت || تشوش .

طُولاق [ت. ا] توزاق یرینه آیاغه صاریلان چوقه گنادی .

طُولام [ت. ا] صاریلان هر شیئك هر دفعه‌ده‌كی صاریلیش مقداری .

طوْلامباخ - طُولانباج [ت. ا] دیونه دیونه بوكلمش شی ، پیچاپیچ . معوج ، خط مستقیم اوزره اولمیان .

طُولامق [ت. مص] صارمق، كنارینه، اطرافنه طولاشدیرمق § برایشی برینك یننه صارمق ، برینه بر وظیفه‌یی احاله ایتمك .

طُولامه [ت. ا] (طب) پارمغك اوجنی احاطه ایدن بر نوع وجعلی شیش ، یاره ؛ اتیاران ، طوموز بورنی ، التهاب اصابع .

طُولامیق [ت. ا] آوجی طوزاغی، آغی .

طُولان [ت. ا] { اكثریا (یالان) لفظنه تردیفا استعمال اولنور . } حیله ، دسیسه .

طُولاندیرمق [ت. مص] حیله ودسیسه اعمالیله برینی الداتوب مال ویا پاره‌سنی آلمق ، مغبون ایتمك .

طولاندیریجی = (ص) خلقك حیله ودسیسه ایله مال وپاره‌سنی آلمغی صنعت اتخاذ ایدینن بی حیا ، طرار .

طولاندیریجیلق = (حقوق) درلو درلو حیله ودسیسه‌لر ایله برینك مالنی ، آقچه‌سنی الندن آلمق صنعت مكروهه‌سی . طرارلق .

طُولانمق [ت. ص] دونوب دور ایتمك § طواف ایتمك § صارلمق .

طُولایی [ت. د] دائره ، اطراف ، حول، چوره خط مستدیر § رجوع ، مناسبت ، ملابسه § دائر ، متعلق § ناشی .

طولاییسیله = بالمناسبه || طوغریدن طوغری‌یه اولمیه‌رق .

ذو طولابی = چپه چوره || مدور .

طُولدیرتمق [ت. مص] بالواسطه طولدیرمق .

طُولدیرلمق [ت. مص] ایچنه بر شی قونوب بوشلغی دفع ایدلمك § املا ایدلمك § برشیئی برقابك ایچنه قومق § اكسیك اولان شیئی تماملامق § اسلحه

تاویه‌لی آتیله‌بیله‌جك حاله قومق § چوقور برمحلی طاش، مولوز، طوپراق آته‌رق تسویه ایتمك § فیت ویروب قیزدیرمق § بر مایعی برقابه بوشالتمق .

جله طولدیرمق == غم زمانی کچیرمك .

چوقور طولدیرمق == دفن ایتمك .

آتی طولدیرمق == حیوانی طولی دیزکین سورمك .

طُولِش [ت،س] طواق ایشی .

طُولْغُونْ [ت،ص] ایچی طولمش، قبارمش شی، شیشکین § شیشمانجه ، ملحم § (معاش ومخصصات حقنده) چوقجه، دکرلیجه، زیاده‌جه، اهمیتلی § کینلی، منفعل، اظهار کدر وانفعاله مهیا اولان § (معده حقنده) تختلی .

اننه طولغون == شیشمانجه، طیقنازجه .

طولغونلق == طولمش شیئك حالی ، مشحونیت ، امتلاء ‖ کین ، غرض .

قولاق طولغونلغی == بر شیئك ماهیت وتفرعاتی حقنده ایشتمك صورتیله استحصال اولنان معلومات § استخبارات .

طُولْمَقْ [ت،مص] خالی برشی ملاّ اولمق § شیشمك § تحدب ایتمك § اکمال اولنمق § برمدت معینه ختام بولمق .

قولاق طولمق == چوق ایشتمك .

کوزلر طولمق == آغلایه‌جق کبی اولمق .

طولمه == (طولمق) ماده‌سندن مصدر تخفیفی § ایچی قیمه ، پرنج ، فستق وسائره ایله طولدیرلمش سبزه § اورمه اولوب آغاجله بولوندکدن صکره آره‌لری چامور وطوغله ایله طولدیرلمش دیوار .

یالانجی طولمه == یاپراق طولمه‌سنك زیتون یاغی ایله پیشیرلمش نوعی .

طولمه یوتمق == اغفال اولنمق ، سویلنن سوزه بلامحاکمه ایناتمق .

طُولُو [ت،ص] ایچی بوش اولمیان، مالی، مملو، مشحون § برقاب درونده، برمحلده متراکم شیلر § برقابك آله‌بیلدیکی مقدار : آووج طولوسی ، اتك طولوسی § کثیر، وفیر، مبذول، چوق § حددن افزون مبذول § آتلمغه مهیا سلاح § پیمانه، قدح .

طولو دیزکین == کمال سرعتله، سرعت تامه ایله حیوانی سورمك .

آغز طولوسی == لزومندن فضله سوز § قبا ، دیری سوز .

طُولُو [ت،س] بعضاً یازین تخمیناً نخود بیوکلکنده یاغان منجمد یاغمور .

طولویه طوتلمق == بر شیئك شدتنه معروض اولمق .

یاغموردن قاچوب طولویه طوتلمق == بر صیقنتیدن توقی ایدرکن دها بیوکنه دوچار اولمق .

طُوْلُوشْ [ج،س] ایکی دیوار اوزرینه چیقلمش کمرکبی سقف ، طونوس .

طُولُوقْ [ت ، س] دیکیشسز دری ، طولوم .

طُوْلُومْ [ت،س] تام چیقارلمش پوست § کودك قطعه‌سی § غایده ، طولوم دودوك .

(طولوملر)

طولوم چیقارمق == یوزمك ، دریسنی چیقارمق ‖ تأدیب ایتمك .

طولوم کبی اولمق == شیشمك، منتفخ اولمق

طُوْلُومْبَه ـ طُلُومْبَه [ت،س] صویی تخلیهٔ دوا ایله جذب واخراج ویا تضییق ایله رفع وایصال ایدن، یاخود عین زمانده هرایکی میخانیکیتی‌ده حائز اولان آلات § مایعی یوقاری رفع ایدرك خارجه نشرویابرخزینه درونته ادخال ایتمك ایچون استعمال اولنان ماکنه ـ که : انواع مختلفه‌سی واردر § (طب) داخل بدنده ، انسجه آره‌سنده تراکم ایدن مایعاتی استخراجه مخصوص بیوك شرینغه .

طولومبه طاتلیسی == کندوسنه مخصوص ماکنه دن صیقیلدرق یاپیلان برجنس خمیر طاتلیسی .

طولومبه‌جی == طولومبه اعمال ایدن آدم ‖ محله‌لرده اسکی ترتیبده‌کی طولومبه‌لری اوموزلیه‌رق یانغین محلنه کوتورن آدملردن هربری ‖ قبا ، تربیه‌سز، چاپقین .

طُولی [ع،ص] اوزون معناسنه اولان (اطول) ك مؤنثی .

طُوْمَاتَه ـ طُوْمَاتِسْ [ج ، س] (Tomate)} دن } فرنك باذنجانی دنیلن وتقریباً المابیوکلکنده اولان قرمزی، حشیشی برسبزه‌در . میوه‌لری اکثر یکارده صالچه مقابلنده قوللانلیرلر .

طوماتسلی == درونی طوماتس صویی ویا ازمه‌سی ایله تربیه ایدلمش اطعمه .

یشیل طوماتس == خام طوماته .

(طوماتس)

ا ـ صیریق طوماتسك چیچکی ؛ ب ـ قزیلق طوماتسی ؛ د ـ یر طوماتسی ؛ ح ـ کوچك صاوی طوماتس .

طُومَارْ [ع ، س] دوریلرب بزکلمش ، اسطوانه شکلنده کاغد وسائره .

طوپ طوماری == کاه سورکوسی .

طُومَالانْ [ج ، س] یومرو چیبان § طاعون چیبانی .

طُومَانْ [ت،س] قیصه، بول ایچ طونی .

طُومْبَازْ [ت،س] کوکرته‌سز، التی دوز نهر قایغی § قوچی شکلنده یووارلاق شی .

طُومْبَاقْ [ت ، س] آلتونله قاریشیق ویاآلتون قاپلامه‌لی باقر وطوج .

طُومْبَالاقْ [ت،ص] یووارلاق، طوپارلاق § طیقناز § (تشبیه طریقیله) سمیز ، سوتلی چوجق .

طُومْبَالَه [ت ،س] حقه‌باز یووارلاغی § نومرولری حاوی کاغدله ویا زارله اوینانیلیر برنوع قمار اویونی .

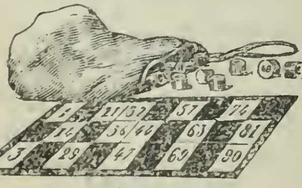

(طومبالا)

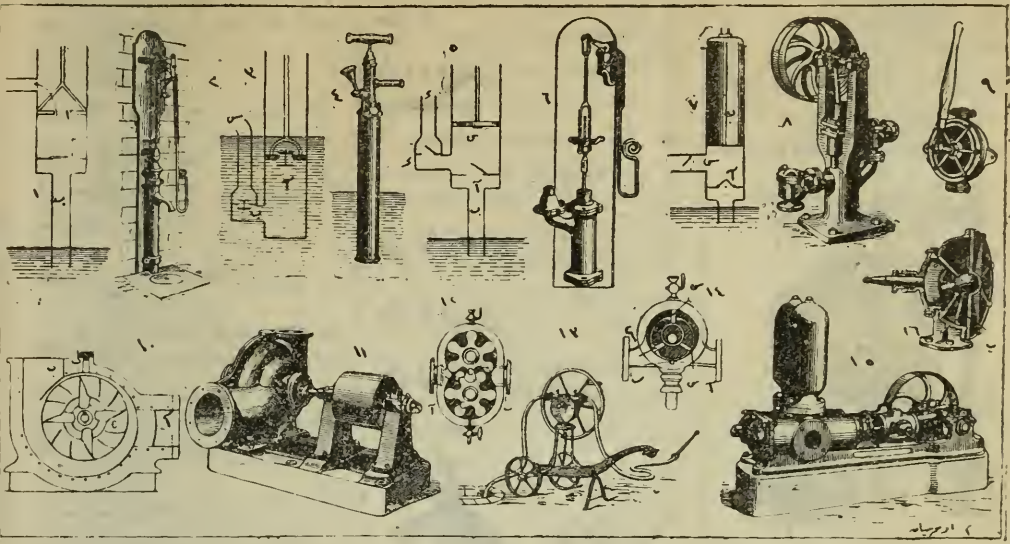

(طولومبه‌لر)

١ـــ برامه طولومبه‌نك مرتسمی: ا ـــ آشاغیدن یوقاری آچیلور سدادلر ، ب ـــ بوری . ٢ ـــ باصمه طولومبه‌لر ، ٣ ـــ بر باصمه طولومبه‌نك مرتسم داخلیسی : ا ـــ پیستونه مربوط دافعه‌سداده‌سی ، ب ـــ س مجراسنك آشاغیدن یوقاری آچیلور سداده‌سی . ٤ ـــ ال ایله باصمه بر طولومبه ، ٥ ـــ بر امه وباصمه طولومبه‌نك مرتسم داخلیسی : ـــ جذب سداده‌سی ، ب ـــ بوری ، س ـــ پیستون ، ء ـــ دفع سداده‌سی ، ٦ ـــ امه ومرفع طولومبه ، ٧ ـــ بر امه ومرفع طولومبه‌نك مرتسمی : ا ـــ جذب سداده‌سی، ب ـــ غواص پیستونی، س ـــ دفع سداده‌سی، ٨ ـــ غواص پیستونلی برطولومبه، ٩ ـــ قوربغه طولومبه ، ١٠ ـــ عن‌المرکز طولومبه‌نك مرتسم عرضانیسی: ا ـــ جذب، ب ـــ دفع مجرالری ، ١١ ـــ عن‌المرکز برنوع طولومبه ، ١٢ ـــ برقوربغه طولومبه‌نك مرتسمی: ا ـــ جاذبه بوریسی ، ب ـــ دافعه بوریسی ، س ـــ چرخی ، ١٣ ـــ باغچه طولومبه‌سی ، ١٤ ـــ بر باغچه طولومبه‌سنك مقطعی ، ا ـــ جاذبه بوریسی، ب ـــ دافعه بوریسی ، س ـــ پیستونلر ، ١٥ ـــ بخارلی‌طولومبه ، ١٦ ـــ یکی سیستم برنوع طولومبه .

طوُمْباى [ت، س] صو صغیرینك ، مانده‌نك دیشیسی .

طوُمْرُوقْ [ت، س] آغاجك قیاروب تلیزلن دوکمه‌لری، طومورجقلری § بیوك آغاجك کوتوك اولەرق کسلمش قالین ساقی § مکعب شکلنده کسیلوب یونتلمش طاش ، مرمر § ازمنهٔ سالفه‌ده مجرمینك آیاقلرینه کچیردکاری دلیکلی کوتوك § حبسخانه ، زندان .

طومروق آغاسی == { اصطلاحات قدیمه‌دندر . } حبسخانه مدیری .

طومروقلانمق == آغاج طومروق پیدا ایتمك .

طُومُوزْجِقْ [ت، س] ایلك بهارده تلیزاوراق اوزره آغاجلرك قیشین پیدا ایندکاری دوکمه‌لرك هر بری ـ که: اقسام نباتیه‌نك اوراق وازهاری حاوی اولان قسمیدر . اوچ قسمدر : ازرار انتهاهی ، ازرار ابطی ، ازرار جانبی .

١ ـ آرمود طومورجغی ،
(ب ـ عادی طومورجق ،
ح ـ چیچککای طومورجق)

(چیچك طومورجقلری)
١ ـــ زنبق، ٢، ٣، ٤ ـــ انواعی، ٥ ـــ کانجك، ٦ ـــ کل .

(بر طوموروجغك مقطعی)

طومشوق [ت،س] باباغان كبی بعض قوشلرك كرلی اولان غاغاسی .

طوموز [ت س] ذات الثدیالك مشیمه فرقه‌سندن وضمیمة الجلد جنسندن لحم مضری اهل اسلامه نصاً ممنوع ، غایتله مردار ، سوتمز وتحمی (تیریشن) دنیلن مضر بر قوردی حاوی اولان دوت آیاقلی حیوان ، خنزیر ، خوك . برنكطغلرده وحشی اولدرق متعیش اولانلره یبان طوموزی دیرلر § عنادجلقدن ، مرحمتسزلكدن كنایه اولەرق تحقیر تعبیریدر كه : اوروپالیلرجه دخی (قوشون) (Cochon) دیه‌رك مستعملدر .

(یبان طوموزی)

طوموز آیاغی = شیشه طپلرینی چیقارمغه مخصوص آلت ، بورغی . ویا تفنك حربه‌لرینك اوجلرنده‌كی حلزونی دمیر كه : انكله تفنك صیقیسی بوشالدیلور || ادوات محاصره‌دن بری .

طوموزباشی = صراحه دنیلان علتك الك مدهشی .

طوموزبالغی = ذات الثدیالك قیطیسیه جنسندن بربالقدر .

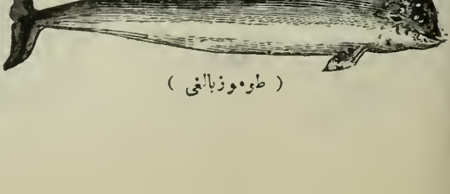

(طوموزبالغی)

طوموزبورنی = قیللی ات یاران .

طوموزلق = طوموزطبیعتلیك ، عنودلق ، مرحمتسزلك .

طوموزكبی = (سویلنین آدم حقنده) صحت كاملیه مالك اولان .

طون [ت،س] علی الاطلاق لباس § بلدن آشاغی كیلان وپاچالری اولان لباس ، طومان ، دیزلك § آت تزینكدرلكی : آل طونده برآت . [طونلاته] .

ایچ طونی = پانطالون وپاشالوارك آلتنه وتنك اوزرینه كیلن ثوب .

طونسز = سفیل ، پسپایه .

طوناتمق [ت ، مص] سوسلندیرمك ، بزتمك ، تزیین ایتمك : كاینی كیدیروب طوناندیلر § ابنیه واسواق وسائره‌یی قندیل وبایراقلر ایله تلمیع وتزیین ایتمك ، شهرآیین اجرا ایتمك § قباحتلرینی یوزینه اوره‌رق تكدیر وتوبیخ ایتمك § كمینك آرمه وتكنه‌سنده‌كی نواقصی اكمال وتجهیز ایدوب سیر وسفره حاضرلامق .

طوناتمه = تزیین ایتمه ، سوسلاندیرمه .

طوناتدیرمق = تزیین ایتدیرمك ، زینت ویردیرمك || شهرآیین اجرا ایتدیرمك .

طونادلق = تزیین ایدلك || شهرآیین ایچون قندیللر آصلوب بایراقلر آچلمق || تجهیز ایدلمك .

طونانمق = سوسلنمك ، بزنمك || تجهیز اولنمق || شهرآیین اجرا ایدلمك .

طونانمه = [دونانمه] .

طونج - طوچ [ت،س] باقرایله قلایدن متشكل خلیطهٔ معدنیه ، تونج .

طونلاته - طونیلاتو [ج ، س] اوزان و اثقال مقیاساتندن اولوب كمی حموله‌سنك وعلی الاطلاق مایعات وذخیره وسائره‌نك ۱۰۰۰ كیلودن عبارت واحد قیاسیسیدر : شوكمی ۶۰۰ طونیلاتو استیعابنده‌در .

طونوش [ج ، س] ایكی دیوار اوزرینه اكلی صورتده یاپلمش كاركیر سقف .

طونه [ج،س] [لغتچهٔ اعلام] .

طوی [ت،س] قاز جنسندن واندن بیوك یبانی برقوشدر § عجمی ، تجربه‌سز ، خام آدم .

(طوی)

(آمریقایه مخصوص نوعی)

كوچك طوی = طیور شاطئیه‌دن برنوع طوی اولوب هم اوچار همده یورر اكلی غایت لذیذدر . آوجیلر طرفندن آرانیلور .

طوی [ت،س] دوكون ، سور ، ولیمه ، جمعیت ، شنلك : طوی كونی .

طویزمق - طویوزمق [ت،مص] برینك قارنینی طوق ایتمك ، اشباع ایلمك .

طویزمق [ت،مص] ایشتدیرمك ، اسماع ایلمك § برسری آچوب افشا ایتمك .

طویغاز [ت،س] چاپر قوشی .

طویغو [ت،س] طویمه ، ایشتمه ، استماع § مسموعات ، ایشیدەرك استحصال ایدیلن معلومات § حس ، حواس خمسه‌دن بری واسطه‌سیله حاصل اولان اطلاع § احتساس § ذوق ، ذوق سلیم ، ادراك .

طویغوسز = (ص) حسسز ، غیرحساس || ادراكسز || ذوق سلیمدن محروم آدم .

طویغوسزلق == (س) حسسزلك، عدم حساسیت || ادراکسزلك || ذوق سلیمدن محرومیت .

طویغولی == (ص) حساس ، حسی زیاده اولان ، سریع التأثر || ذوق سلیمه مالك || معلوماتلی ، خبیر .

طویلمق [ت.مص] ایشیدلمك ، مسموع اولمق § برسر میدانه چیقمق ، فاش اولمق § حس اولنمق .

طویمق [ت،مص] قانمق ، قارنی طوق اولمق ، شبع § بیقلمق ، استغنا کلمك .

طویمق [ت،مص] ایشتمك، استماع ایتمك § قوهٔ سمعیه واسطه‌سیله حاصل اولان احتساس § خبر ومعلومات آلمق .

طویمق [ت، مص] قارنی طوق اولمق ، آجلق زائل اولمق ، طوقلق حاصل اولمق § قانمق § قناعت ، اکتفا .

گوزطویمق == قانع، مستغنی اولمق .

طهر [ع،فع] (طهارت) ایله مترادفدر . تمیزلك ، پاکلك .

طیور [ع،س] جم : (طیر) . قوشلر ، مرغان § (حیوانات) فقریه‌دن دمی‌حار ، تبیضی ، تنفسی مزدوج ، وجودی توك قلملرله مستور واوچمغه مخصوص اعضایه مالك حیوانات .

تصنیف طیور == پنجه‌لرینك ، منقارلرینك شکلنه واوصاف ممتازهٔ سائره‌لرینه کوره طیوری برطاقم فرقه‌لره آیرمق ـ که : باشلوجه فرقه‌لر شونلردر : جارحه ، دوریه ، متسلقه ، دجاجیه ، طویلة الارجل ، شاطئیه .

طیوف [ع،س] جم : (طیف) . طیفلر ، شمسدن ویا برمنبع ضیاعیدن صدور ایدن برضیای ابیضك تحللندن حصوله کلن الوان سبعه‌نك هیئت مجموعه‌سی .

ط

ظ [ت،ت،حر] الفبای عربیده اون یدنجی وترتیب حروف عثمانیه‌ده یکرمنجی حرف اولوب ابجد حسابنده (۹۰۰) عددینه اشارتدر. لساننزده مستعمل خطوط متنوعهٔ عثمانیه‌نك اشکالی بروجه آتیدر :

ظ .... کوفی

ظ .... تعلیق

ظ .... ثلث

ظ .... نسخ

ظ .... سیاقت

ظ .... توقیع

ظ .... دیوانی

ظ .... جلی

ظ .... اجازت

ظ .... رقعه

ظ .... ریحانی

ظ .... شجری

ظاء [ع،س] (ظ) حرفنك اسمیدر. (ط) حرفندن تفریق ایچون - نقطه‌لی اولدیغنه مبنی - (ظاء معجمه) نامیله معروفدر.

ظالِع [ع،ص] آقساق حیوان § متهم .

ظانّ [ع،ص] ظن ایدیجی، ایدن، صانان.

ظاهِر [ع، ص] کورونیجی ، کورینن ، آشکار، میدانده ، آچیق، روشن § مثبت، بدیهی § البته، شبهه‌سز، اویله‌دریا § غالبا ، ظن ایدرسه‌م ، مأمولدرکه .

ظاهر اولمق = میدانه چیقمق، کورونمك || ثابت اولمق .

ظاهراً = میدانده اوله‌رق ، آشکاره ، کوزه کورونديکی کبی ، وهنوز اولاده آکلاشلدیغی اوزره .

ظاهری = (باطنی) مقابلی. ظاهره منسوب ومتعلق ، طیشدن کورونن ، صوری .

ظاهربین = (تر،فع، ص) برشیئك یالکز ظاهرینه ، طیشه باقان || برشیئك ، حالك اعماق باطنیه‌سنه انفاذ نظر ایتمین ، ایدمین || افکار سطحیه اربابی، عقلی کوزنده اولانلر.

ظاهرپرست = ظاهربین || غافل .

ارتفاع ظاهری (ویا ارتفاع مرئی) = (قوزموغرافیا) برجرمه موصول خط بصری واصدك افق مرئی ایله احداث ایلدیکی زاویه‌که: بعد سمت الرأس مذکور زاویه‌نك تمامیدر.

قطر ظاهری (ویا قطر مرئی) == (قوزموغرافیا) قرص ارائه ایدن بر جرم سماوینك قطرینه مقابل بصر راصدده تشکل ایدن زاویه‌دن عبارتدر، جرم سماوینك قطر مرئیسی .

ظاهره [ع،س] طیشاری فیرلامش کوز، اغمه کوز .

ظاء مفتوحه

ظبی [ع،س] کیك، قره‌جه، غزال دنیلن و برجنسه منسوب اولادقلری حالده تأثیرات متنوعه‌دن دولایی آیری آیری اوصاف اظهار ایدن حیوانات § علی الاطلاق کیك . [کیك] .

ظرائف [ع،س] (ظریفه) نك جمعی . ظرافتلر ، ظریف اولان شیلر.

ظرافت [ع،س] ذکایه مقارن خوش آینده قول وفعل ایله اتصاف § خوشنمالق ، نازکلك § تربیهٔ فکریه‌یی حائز اولیش .

ظرافتلی == (ص) ظرافتلی اولان || خوشنما، نازك ، تربیهٔ فکریه‌یه مالك .

ظربان [ع،س] کدی جثه‌سنده برجانور، درسکه : ظرطه‌سنك رائحهٔ کریهه‌سیله مشهوردر . [بو حیوان ؛ کرتنکله‌یه پك مبتلی اولوب انك یوه‌سنك بولندیغی محلده تفیخ تحتانیسی اجرا ایدرك کرتنکله‌یی دلیکنده مضطرب ایدر و انك طیشاری‌یه فیرلامسی متعاقب همان یقالیه‌رق اکل وبلع ایلر .]

ظرف [ع،س] قاب ، قلیف (غلاف) ، وعاء ، محفظه § قولبسز قهوه فنجانلرینك الی یاقماق ایچون ایچنه قونلدیغی معدنی قاب § هر نوع اوراقك ، بالخاصه اوراق مخابره‌نك درونننه وضع اولنه‌رق یاپشدیریله‌رق قپادلدقدن صوکره برطرفه مرسل الیهك هویت ومحل اقامتی تحریر اولنان کاغد قاب § (صرف) زمان ویا مکانه دلالت ایدن کلمه .

ظرفنده == ایچنده، هنکامنده، داخلنده.

ظرف زمان == زمانه دلالت ایدن کلمه .

ظرف مکان == مکانه دلالت ایدن کلمه .

ظرفیت == برکلمه ظرف اولمسی ، ظرف زمان ، ظرف مکان صورتیله قوللانلمسی .

ظریف [ع،ص] ظرافتله متصف، ظرافتلی. نازك ، خوشنما ، خوش ادا .

ظریفانه == ظریف اولانه یاقیشه‌جق صورتله ، نازکانه .

ظریفلك == ظرافت ، خوشنمالق .

ظریفه == [ع، مؤ : ظریف] ظریف شی.

ظفر [ع،س] مقصده وصول .

ظفریاب == ظفر بولمق ، آرانیلان شی الده ایدلمك || دشمنه غلبه چالمق، نصرت .

طاق ظفر == (تر، انشا) احراز ایدیلن برغلبه‌نك، مظفریتك یادکاری اولمق اوزره طرح وتأسیس ایدیلن مصنع ومزین، عالی کمر.

ظفره [ع،س] (طب) طبقهٔ منضمهٔ عینیه‌نك زاویهٔ انسیه جهتنده ومثلث شکلنده قالینلاشمسی (پته‌ریژیون) .

ظفیر [ع،ص] مساعدهٔ طالعه مظهر اولان ، مقصودینه دائما ظفریاب اولان آدم .

ظلال [ع،ص] مطلقا کولکه ایدن شی .

ظلام [ع،س] (ظلمت) ایله مترادفدر . قراکالق § حقسزلق، غدروستم.

ظلّام [ع،ص] پك زیاده ظالم .

ظلامه [ع،س] حق مظلوم .

ظلوم [ع،س] (ظلام) ایله مترادفدر .

ظلیف [ع،ص] بغایت خوار، حقیرآدم.

ظلیل [ع،ص] کولکه‌لی ، سایه‌دار ، پك کثیف .

ظمیان [ع،س] (Zamic) وحیدالفلقه شعبه‌سنك نخلیه فصیله‌سنه منسوب وآمریقای جنوبی‌یه مخصوص برنوع خرما آغاجیدر .

۱

(ظمیان)

ظن [ع،س] اماره‌دن متحصل علم غیر قطعی، اعتقاد غیر جازمك وجود وعدمی بیننده راجح اولان تردد § صانمه، سزمه § شبهه ، شك .

سوء ظن == برکیمسه‌یی فنا طانیق ، فنا صانق .

حسن ظن == برکیمسه‌یی ایی ظن ایتمك ، ایی فرض ایلمك .

ظن غالب == علم یقینه قریب اولان ظن.

ظنون [ع، ص] رأی وتدبیری قلیل اولان آدم .

ظنین [ع،س] متهم ، مجرم .

ظواهر [ع،س] (ظاهر) و (ظاهره) نك جمعی . کوزه کورینن، کوزله کوریله بیلن جهتلر . بر شیئك صورت ظاهره‌سی § یوکسك یرلر، کوزه چارپان محللر.

ظهر [ع، س] آرقه ، کیری ، پشت § اوراقك آرقه طرفی .

قوة الظهر == (عسکریه) کیرودن کونده‌ریله‌جك عسکر ، امداده مهیا اولان یعنی اوردونك ماوراسنده احضار ایدیلن فرقهٔ معاونه § مدار جسارت اوله‌جق حال، شی.

ظهری == ظهره ، آرقه‌یه متعلق .

ظهر الجبار == (قوزموغرافیا) الجبار برجنك قدراولدن اولان برنجی کوکبی اولوب (منکب یمین جبار) نامیله معروفدر.

ظهر الدب الاکبر == (قوزموغرافیا) دب اکبر صورتنی تشکیل ایدن یدی کوکبدن بری اولوب قدر ثانیدندر .

ظهر الاسد == (قوزموغرافیا) اسد برجنی تشکیل ایدن اون سکز کوکبدن بری اولوب همان اوچنجی قدردندر .

ظهریه == بوروقه‌نك آرقه طرفنه یازیلان یازی ، شرح .

ظهیر [ع،ص] آرقه ، چیقان ، معین ، مددکار ، یاردمجی .

ظاء مکسوره

ظل [ع،س] مطلقا کولکه، سایه § مرئی اولان خیال § (حکمت) برجسم

كثيفك ضيانك وورودينه مانع اولديغى محل .

ظل الله فى الارض = خليفهٔ اسلام حضرتلرى .

ظلى = ظله منسوب .

ظل منتقل = بر جسم كثيفك آره يه كيرمسندن طولايى بر سطحك ضيادن محروم قالان قسميدر .

شبه ظل = (قوزموغرافيا) برمنبع ضيايه معروض اولان برجسم غير شفافك وراسنده اصل ظلدن ماعدا قسماً ضيا ، قسماً كولكه ايله اشغال اولنان محل .

ظل الشباب = جوانلغك ايلك هنكامى .

ظِلالْ [ع،س] جـ : (ظل) .

ظِلْف [ع،س] (حيوانات) صغير، قويون، كچى كبى حيوانانك چتال اولان طيرناغى .

ظِهارْ [ع ، مص] ايكى شى آرقه آرقه يه بربرينه مقابل اولمق .

ظاء مضمومه

ظُرَفاءْ [ع،ص] جـ : (ظريف) . ظريف اولانلر § سويجى قادين .

ظُروفْ [ع ، س] جـ : (ظرف) . ظرفلر ، قابلر .

ظُفُرْ [ع،س] (حيوانات) طيرناق، ناخن.

ظفر ملتحم = (طب) آياقلرا كثريتله باش پارماقلر طيرناقلرينك اته كوملمسى كيفيتى ـ كه : آياق طيرناقلرينى مدور كسمكدن وطار ويا پك يول آياق قابى كيمكدن ايلرو كلير.

ظفر غاز = بومعناه .

ظفرى = طيرناغه منسوب، طيرناق كبى اولمش اولان .

ظُلاعْ [ع س] (بيطرى) دابه قسمنك آياقلرنده ظهور ايدوب حيوانى اقسادان برمرض .

ظُلْمْ [ع،س] برشيئك محل حقيقيسندن باشقه بريره وضعى § مغاير عدالت حال وحركت .

ظُلُماتْ [ع،س] جـ : (ظلمت). قراكاقلر، ظلمتلر .

ظُلُماتى [ع،ص] ظلمته منسوب، ظلمتلى ، قراكاق اولان .

ظُلْمَتْ [ع،س] قراكاق ، عد ضيا .

ظُلُولْ [ع س] جـ : (ظل) . كولكه لر، سايه لر ، ظللر .

ظُنُونْ [ع،س] جـ : (ظن) . ظنلر ، صانيلر ، كمانلر .

ظُهارِيَّه [ع،س] پهلوانلر طرفندن كورش اثناسنده ياپيلان براويون ـ كه : بز بوكا (صارمه) ديورز .

ظُهْر [ع،س] اوكله، اوكله وقتى § شمسك نصف النهاردن مرورى عقيبى .

صلاة الظهر = اوكله نمازى .

قبل الظهر = اوكله دن اول .

بعد الظهر = اوكله دن صوكره .

ظهرى = ظهره، اوكله يه متعلق، زوالى.

ظُهُورْ [ع ، مص] ظاهر اولمق ، ميدانه چيقمق ، بللى اولمق § وقوع بولمق ، حادث اولمق § فوق العاده برحالك ميدانه كلمسى .

نوظهور = يكى چيقمه ، موده .

ظهورات = آكسزين واقع اولان حال.

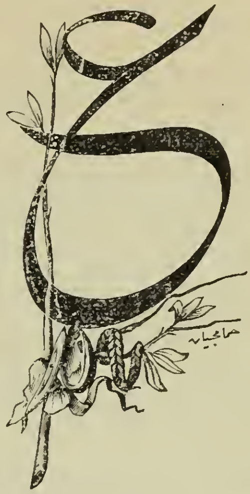

ع [ع، حرف] الفبای عربینك اون سکزنجی و حروف عثمانیه‌نك یکرمی برنجیسی اولوب ابجد حسابنده (۷۰) رقمنه اشارتدر. شکل اصلیسی بر دائره وحلقه‌دن عبارت اولدیغی ایچون السنهٔ سامیه‌ده (کوز) یعنی (عین) معناسنه اولارق بواسمله تسمیه اولنمشدر . مخرجی بوغازدن اولمق حسبیله لاتین حروفاتنده بونك تماميله صداسنی تقلید ایده‌جك حرف یوقدر . ترکجه‌ده (ع) اولمدیغندن (ارابه) کبی کلمات ترکیه‌یی (عربه) طرزنده یازمق دوغری دکلدر . بوحرف لسانمزده یالکز عربیه‌دن مأخوذ کلماته مخصوص اوله‌رق قوللانیلیر . لسانمزده مستعمل خطوط متنوعهٔ عثمانیه‌نك اشکالی بروجه آتیدر :

ع ...... کوفی

ع ...... تعلیق

ع ...... ثلث

ع ...... نسخ

ع ...... سیاقت

ع ...... توقیع

ع ...... دیوانی

ع ...... جلی

ع ...... اجازت

ع ...... رقعه

ع ...... ریحانی

ع ...... شجری

عائِدْ [ع، ص] دونوب کلن، رجعت ایدن § دائر، متعلق، منسوب، مخصوص .

عائِدات [ع، س] (عائده)نك جمعی . برینه ویا بر قاچ کشی‌یه عائد اولان حصه‌لر .

عائِدَه [ع، س] برینه عائد اولان حصه، پای .

عائِقْ [ع، ص] تعویق ایدیجی ، ابدن ، آلیقویان ، منع وتأخیر ایلین .

عائِقَه [ع، ص] (عائق)ك مؤنثی § مانع ، مانعه، منع ایدیجی خصوص، کیفیت .

عائِله [ع، س] پدر، اولاد، زوج، زوجه، برادر ، همشیره ومتعلقات سائره مجموعی ، خانه خلق ، فامیلیا ، اهل بیت .

غاب [ع، س] نقیصه ، قصور .

عابد [ع ، ص] عبادت ایدن ، طاپان ، طاپینان ، عبادت ایتمك معتادی اولان § اهل تقوی ، زاهد .

عابدانه = عابد اولانه یاقیشه‌جق صورتده.

عابده = (عابد)ك مؤنثی .

عابر [ع ، ص] عبور ایدیجی ، ایدن ، کچیجی ، کچن . { جمعی : عابرون وعابرین در . }

عابس [ع،ص] یوزی اکشی ، عبوس، عبوستلی .

عاتق [ع،ص] آزادلی قول، کوله § اسکی، قدیم ، عتیق .

عاتك [ع،ص] کریم، بهتر اولان § اعلی.

عاج [ع،س] فیل دیشی § باغه .

عاجی = فیل دیشندن عبارت اولان .

عاجب [ع،س] تعجب اولنه‌جق اولان.

عاجز [ع،ص] عجزایله‌متصف،اقتدارسز، قدرتسز ، الندن ایش کلمین .
« عاجزم حق اوزره اوصافکده کیم بنم
عالم اندیشه‌نك علامهٔ دانشوری »
§ تواضع صورتیله متکلمدن کنایه .

عاجزانه = عاجزاولانه‌یاقیشه‌جق‌صورتده.

عاجزی = عاجزلك،عاجزه‌منسوب‌ومتعلق.

عاجل [ع ، ص] عجله‌جی ، مشربی تیز اولان ، سرعتلی : شفای عاجل § شمدیکی حالده ، حال حاضرده ، (آجل) مقابلی . { آجل : زمان مستقبلده اوله‌جق شی معناسنه‌در } .

عاجلاً = عجله ایله ، مستعجل‌اوله‌رق، سریعاً .

عاجلانه = عجله ایدرجه‌سنه .

عاذ [ع،س] ☞ [لغتچهٔ اعلام] .

عادت [ع،س] کوره‌نك ، آلیشلمش شی ، هر وقت یاپیلان حال ، معامله § (اخلاق) برفعلك تکریله نفسده حاصل اولان ملکه . [جمعی : (عادات)در.] § (حقوق) قانوناً قبول اولنمش قاعده § رسم ، دأب ، اصول § (طب) طمس ، نسوانك آیده بر کره کوردکاری حیض . [ترکیبله (عاده) صورتنده استعمال اولنور.]

خارق‌العاده / **فوق‌العاده** } = عادتك خارجنده ، فوقنده اولان .

علی‌العاده = عادی صورتده ، هرزمان واقع اولدیغی کبی .

عادتاً = عادت وجهله .

عادتا - بیاغی صورتده § دوزجه ، دوغریجه .

عادل [ع،ص] عدل وداد ایدیجی ، ایدن، عدالتلی ، عدالتله متصف،غدردن، حقسزلقدن اجتناب ایدن .

شاهد عادل = دوغری سویلین شاهد .

عادلانه = عدالت صاحبنه یاقیشه‌جق صورتده .

عادی [ع،ص] عادت اوزره، فوق‌العاده اولمیان ، کورلدیکی صورتده § بیاغی ، آشاغی .

حقوق عادیه = (حقوق) حقوق جزائیه‌دن اولمیان .

محاکم عادیه = حقوق محاکمی ، محاکم جزائیه‌نك غیری .

عادیلك = بیاغیلق ، آشاغیلق .

عادیة = غزاة اسبی ، مجاهد آتی . [بونك جمعی : (عادیات) کاوب لسانمزده غیر مستعملدر .]

عار [ع،س] اوتانیله‌جق برحالك ارتکابندن حاصل اولان انفعال نفس § شرم وحجابه بادی اولان‌شی § شرم، محجوبیت:
« ایته عار ، اوکرن اوقو اهلندن
هر شیئك عامی کوزل جهلندن »

عارسز = حیاسز، پرده‌سز ، اوتانماز || شماریق چوجق، تربیه‌سی‌ناقص ، معجزآدم.

عارسزجه = اوتانمیه‌رق || معجزانه .

عارسزلانمق = عارسزلق ایتمك .

عارسزلق = حیاسزلق ، اوتانمازلق .

عارب [ع، ص] خالص عرب جنسیته منسوب اولان .

عرب عاربه = عرب جنسیتنه منشائی اولان‌طائفهٔ قدیمه، عربلرك اك‌اسکی‌طبقه‌سی.

عارض [ع،ص] (اصل) مقابلی . برشیئه صوکره‌دن تعلق ایدن، صوکردن کلن § برنوع خفیف‌بلوط . ☞ [سحاب] § یاناق : عارض آل.

عارضی = صوکره‌دن کلش اولان، عارضه منسوب .

عارضه = عارض اولان حالت .

عارف [ع ، ص] عرفان ایله متصف ، عرفانلی § آشنا ، واقف، خبیر.

عارفانه = عارف اولانه لایق صورتده .

عارفه = عطا ،کرم ، احسان || بایرامه تقدم ایدن ، بایرامدن برکون اول اولان کون || (عارف)ك مؤنثی .

عارلانمق [ت،مص] اوتانمق، محجوب اولمق .

عاری [ع،ص] چیپلاق ، برهنه § خالی، بوش ، تهی ، مبرا ، بری .

عاریت [ع،س] { تشدید ایله غلطدر.} حاجت بیترمك ایچون موقتاً آلنان ویا ویریلان‌شی § (فقه) بلابدل‌منفعتی تملیك اولنان مالدرکه : معار ومستعار دخی دینور .

عاریت آلمق = استعاره ایتمك .

عاریت ویرمك = اعاره ایتمك .

عاریةً = عاریت اوله‌رق ، اعاره ویا استعاره صورتیله .

عاریتسرای = دنیا، عالم فانی .

عارتی = ترکجه (اکرتی) دن اوبدرمه برلغتدر .

عازم [ع،ص] عزم ایدیجی ، عزم ایدن . نیت ایدن ، قصد ایلین § برجهته کیدن ، عزیمت ایدن ، متهیٔ عزیمت اولان.

عاس [ع،س] کیجه‌لری قول کزن آدم .

عاشر [ع ، ص] اوننجی ، طقوزنجیدن صوکره‌کی .

عاشراً = اوننجی اوله‌رق ، اوننجی درجه‌ده بولنان .

عاشرة [ع ، س] قرآن کریمك عشر شریفلری یرینه نشان ایچون وضع اولنان حلقه‌لی شکل .

عاشق [ع،ص] عشق‌ایله متصف، عشقه کرفتار اولان § جمال‌اللهه فرط محبت § قهوه شاعری .

عاشقانه = عاشق اولانه یاقیشه‌جق صورتده .

عاشقلق = عاشقك حال وصفتی .

عاشوراء [ع.س] محرم الحرامك اونجی كونی : یوم عاشوراء § یوم مذكورده پیشیریلوب طاغیدیلان طعام معروف ـ كه : ایام سائرده طبخ اولنودسه توزیعی لازم كلمز .

عاصف ـ عاصفه [ع.ص] شدتله اسن روزكار ، قورطنه‌لی روزكار : ریح عاصف .

عاصم [ع.ص] عصمت ایله متصف اولان ، كناهدن ، حرامدن ، مناهیدن توقی ایدن § عفیف .

عاصمه [ع.س] قلعه ایله محاط اولان شهر ، مدینه .

عاصی [ع.ص] عصیان ایله متصف اولان ، عصیانلی ، اطاعتسز § كناهكار ، فاسق ، فاجر § حیدود ، شقی ، قطاع طریق .

عاصیلق = عاصی اولانك حال وصفتی ، اطاعتسزلك ، سركشلك ، كنهكارلق ، شقاوت .

عاطر [ع.ص] عطرلی ، كوزل قوقولی ، خوشبو .

عاطس [ع.ص] آقصیران ، اقصیریراولان .

عاطش [ع.ص] عطشه كرفتار اولان ، صوصامش اولان ، تشنه .

عاطف [ع.ص] شفقتلی ، مهربان § مائل ، متوجه § عطف ایدن ، ایكی جمله ویاكلمه‌یی بربرینه ربط ایلاین حرف ویا كلمه .

عاطفت [ع.س] شفقت ، مرحمت ، احسان § توجه ، میل ، التفات .

عاطل [ع.ص] ایشی كوجی اولمیوب بوشده اولان ، عطالتله متصف اولان . عطالتلی § تنبل .

عافی [ع.ص] برشیئی جستجو ایدن آدم § طالب فضل وكرم § عفو ایدن .

عافیت [ع.س] { تشدید ایله غلطدر . } وجود صاغلغی ، صحت بدن ، تندرستی .

اعادهٔ عافیت ایتمك = خسته ایكن ایی اولمق .

عافیت اولسون = شفا اولسون معناسنه دعادر .

عاق [ع.ص] سركش ، معند § پدرومادرینه اطاعتسز .

عاقب [ع.س] خلف § وزیر ، مشاور § كتخدا ، قائمقام ، نائب .

عاقبت [ع.س] صوك ، نتیجه ، انجام .

عاقبة الامر = ایشك صوكنده ، نهایت الامر ، اك نهایت .

عاقبت اندیش = ایشك صوكنی ملاحظه ایدن .

عاقبت بین = ایشك حاصل ایده‌جكی نتیجه‌یی اولدن كشف وتقدیر ایلاین .

عاقبت بنانه = عاقبت نتیجه‌سنه .

عاقد [ع.ص] عقد ایدن . براشدن دولایی سنده رضع امضا ایلاین § (فقه) برخصوصی التزام ودرعهده ایدن ایكی شخصدن بری .

عاقدین = (فقه) برخصوصی التزام ودرعهده ایلاین ایكی شخص ، بایع ایله مشتری .

عاقر [ع.ص] طوغورماز ، كندیسندن دول آلنماز اولان ، قیصیر § محصولات ویرمز ، غیر منبت اراضی § (نباتات) اعضای القاحیه‌سی مفقود اولان چیچك .

عاقرقرحا = (طب) برنوع دوائی كوك . (نزله اوتی) .

(عاقرقرحا ـ نزله اوتی)

عاقل [ع.ص] عقلی ، خردمند ، هوشیار ، صاحب عقل اولان ، عقلی چوق اولان . [جمعی : (عقلاء) كلیر .] § اوصلی ، ساكن § سن رشده واصل اولان ، بالغ .

كارعاقل = عقلی آدم ایشی . [كارعقل غلطدر .]

عاقلانه = عقلی آدمه یراشیر صورتده ، مدبرانه .

عاكف [ع.ص] اعتكاف ایدن ، عبادت ایچون نفسنی بر محله حبس ایدن . اختیار عزلت ایلاین ، معتكف § اصلاح ایدیجی .

عال [ع.ص] یوكسك ، عالی ، بالا ، مرتفع .

عال العال = علی الاعلی ، پك بالا ، پك عالی ، پك محتشم .

عالم [ع.س] مجموع مخلوقات ، كائنات ، جهان § (هیئت) برشمس ایله انك جاذبه‌سنه تبعاً اطرافنده دور ایدن سیاراتك دیئت مجموعه‌سی § دنیا ، كرهٔ ارض § انسانلر ، خلق ، جماعت ، جم غفیر § هركس § خلق ، كیفیت . [جمعی : (عالمین) و (عوالم) كلیر .]

عالم آب = عشرت جمعیتی ، عشرت ایدیلور ایكن صحبت ایتمك حالی .

عالم غیب = عالم روحانی ، حواس بشره غیر محسوس اولان عالم .

عالم جبروت = عالم ناسوتك خارجنده اولان عالم .

عالم سفلی }
عالم ناسوت } = دنیا ، دنیای فانی .

عالم مثال }
عالم معنی }
عالم منام } = رؤیا ، رؤیا حال وكیفیتی .

فخر عالم = خاتم الانبیا محمد المصطفی صلی الله تعالی علیه وسلم افندمز حضرتلری :

« اتفاق ایتدی بومعناده امم
ازهر اللون ایدی فخر عالم »

محور عالم = ☞ [محور] .

عالم آرا = عالمه زینت ویریجی .

عالم افروز = عالمه ضیا ویریجی .

عالمپناه = جهانك ملجأ و پناهی اولان .

عالمتاب = دنیایه ضیا وحرارت ویریجی ، ویرن .

عالمسوز = دنیایی یاقوب یاندیریجی .

عالمگیر = دنیایی ضبط ایدیجی .

عالمیان = طائفهٔ بشر .

عالمین = (عالم) ك جمعی . عالملر .

عالم [ع.ص] علم ایله متصف ، صاحب علم اولان § بیلیجی ، بیان § طریق تدریس وقضایه منسوب اولوب ذی‌قیافت مخصوصه‌سی بولنان .

عالمانه = عالمجه‌سنه .

عالم الغیب = جناب حق .

عالی [ع،ص] یوكسك، یوجه، رفیع، بلند § قدری، حیثیتی بیوك، شریف، معتبر.

عالیتبار = اصل ونسبی بیوك، جلیل اولان، برنسل شریف ومعتبره منسوب بولنان.

عالیجاه = بیوك مسند ومنصبده بولنان.

عالیجناب = شرف و حیثیت صاحبی اولان || روزانلدن، دنائتدن كلیاً مجتنب بولنان || كریم، سخی، جومرد، ویركیلی، كوكلی كوزی طوق آدم.

عالیجنابلق = سخا، كرم.

عالیشان = شان وشرفی بیوك اولان.

عالی فطرت = خلقت نجیبه ایله متخلق.

عالیقدر = قدروحیثیتی بیوك اولان.

عالی گهر = طینت وجوهر ذاتیسی رفیع اولان.

عالی مقام / **عالی مكان** = رتبه ومنصبی بیوك اولان.

عالی منقبت = شریف وجلیل اولان.

عالی همت = همتی رفیع اولان، علو غیرت صاحبی.

عام [ع،س] ییل، سنه، سال. [جمعی: (اعوام) در.]

عامّ [ع،ص] عموم افاده ایدن § عمومه، هركسه عائد، جمله‌یه راجع. § عادی، بیاغی.

خرج عام = هركسك ایشنه كله‌بیلور اولان || اوجوز، عادی.

اسم عام = مدلولی فرد معینه مخصوص اولمیوب جنسه عائد اولان.

طریق عام = هركسك حق مروری اولان قانون، یول، جاده.

نفیر عام = غیرمنتظم، باشی بوزوق عسكر.

خاص وعام = عموم، هركس: «مكتب، اوجاق دلكش، اوبالاترین مقام اومركز سعادت واجلال خاص وعام»

عامّه [ع،س] عموم، هركس، جمله. (خاصه) مقابلی.

عامةً = عموماً، جملةً، كافةً.

عامر [ع،ص] (خراب) مقابلی. معمور، آبادان § مسكون، شنلكلی محل § معمور ایدیجی، ایدن § دولتجه، میری‌یه عائد، رسمی.

عامل [ع،ص] عمل ایدیجی، ایدن، ایشلیجی، ایشلین § (نحو عربی) باشقه بركلمه‌نك رفع ویا جر ویانصبی موجب اولان كلمه § بربریه حكومتلرینك والی ومتصرفلره ویردكاری اسم، عنوان.

عامی [ع،س] عوامه عائد.

عامیانه = عوامه یاراشیر صورتده، بیاغیجه‌سنه.

عانه [ع،س] (طب) قاصیقه كمیكلرینك اوك طرفده برلشدیكی محلده‌كی قوبلب كبی دلیك اولان قطعاتی.

عانه بتی = عدم نظافت وطهارت اثری اوله‌رق برشخصدن دیكرینه سرایت ایدن وقاصیقلردن باشقه یره یاپیلمیان غایت معجز اكلی وقیصه برنوع كهله.

ارتفاع عانه = قاصیقه كمیكلرینك اوكده برلشدكاری محل.

عين مفتوحه

عباء [ع،س] یوكدن معمول معروف عرب لباسی § قبا، پرداختسز چوقه.

آل عبا = [آل].

عباپوش = عبا كیین.

عبّاس [ع،س] آرسلان، اسد، شیر.

عبث [ع،س] بوش، بیهوده، مناسبتسز، مالایعنی.

عبد [ع،س] مطلقا انسان § كوله، قول.

عبدالله = الاهك قولی.

عبد بحكم الشرع = (فقه) بیع وابتیاعی صحیح اولان عبد.

عبد بالعباده = انسان متقی.

عبدالسلام (آدم اوتی، بی روح الصنم) = ذات الفلقتین شعبه‌سندن بادنجانیه فصیله‌سنك لفاحیه قبیله‌سندن میوه‌لری عنبی بر نباتدر. جذرینی انسان ویا حیوان شكلنه وضع وبرمدت صوكره قبوق باغلادقدن صوكره اخراج ایدرلركه صورت طبیعیه‌ده تشكل ایتمشه بكزر وبیروحی نامیله یادایدرلر. مصرحكماسی بونك حقنده برچوق اسناداتده بولونورلر.

(عبدالسلام – آدم اوتی – بی روح الصنم)

عبده [ع،ص] (عابد) لك جمعی. عبادت ایدنلر.

عبدة اوثان = بته طاپانلر.

عبدة شمس = كونشه طاپانلر.

عبعباب [ع،ص] سسی درینندن چیقاروب لاقردیلی قرندن سویلر كبی كورینن. (وانترلوغ).

عبوس [ع،ص] ناخوش، كریه، اكشی § كم صورت، چاتیق چهره‌لی.

عبهر [ع،س] نركس وزرین قدح دنیلن چیچك.

عبهره [ع،س] بشرهٔ وجودی لطیف ونازك اولان.

عبیر [ع،ص] (عنبر) مقامنده مستعملدر.

عتاق [ع،مص] كوله وجاریه آزاد ایتمك.

عتبه [ع،س] قاپو اشیكی § مقام عالی، مكان مقدس.

عتبات = اكثریا امام علی وحسین افندیلرمز حضرتلرینك مزار مقدسلرینه اطلاق اولونور.

عتق [ع،مص] كوله وجاریه آزاد ایتمك.

عتوب [ع،ص] كندوسنه عتاب وسرزنش فائده ایتمین آدم § قابلیتسز.

عتوه [ع،ص] (معتوه) ایله مترادفدر.

عته [ع،س] بونامه، بونافلق § تقادم سن ایله تلین دماغیه اوغرامه.

عتیق [ع،ص] اسكی، قدیم، كهنه § ملغی، سابق § آزاد اولمش. {زادون آزاد ایدلمش معناسیله حضرت ابوبكر صدیقك لقب شریفیدر.}

بيت عتيق == كعبهٔ معظمه ، بيت الله .

عهد عتيق == تورات ـ كه : انجيله عهد جديد دينور .

آثار عتيقه == ازمنهٔ قديمه‌دن قالمش آثار مصنوعه .

عَثْرَه [ع.مص] آياق سورچوب قايمق § سهو، خطاء ايتمك، ياڭلمق .

عَجائِب [ع.س] (عجيبه) نك جمعى . عجيبه‌لر، تعجب اولنه‌جق شيلر § (مفرد مقامنده) عجيب، غريب، تحف شى § كلمهٔ استغراب .

عجائب سبعه == ازمنهٔ قديمه‌ده غير قابل تنظير عد ايديلن اسكندريه فنارى، رودوس ليماننده‌كى باقردن معمول هيكل، آتنه معبدى، سد چينى وسائره ايدى .

عَجائِز [ع.س] (عجوز)ك جمعى . پيرزنان، قوجه قاريلر .

عَجْب [ع.س] قويروق صوقومنده اولوب (عصعص) دينلن كوچوك كميك ـ كه : فاتحهٔ خلقت و خاتمهٔ فنا ومعدوميت عد ايدلمكده‌در .

عَجَب [ع.س] تعجب اولنه‌جق شى ، عجيب، غريب § عجبا مقامنده‌دخى استعمال اولنور :

« كارزاده هزار نه عالمده‌در عجب »

عَجَبا [ع.د] مراق متضمن تردد اداتى، آيا .

عَجْز [ع.مص] بيون بوكمك .

عَجْز [ع.س] عاجزلك ، اقتدارسزلق ، بيريكسزلك .

اظهار عجز ايتمك == اقتدارسزلغى اعتراف ايلمك .

عَجُز [ع.س] (طب) صاغرى ، انسان وحيوانك كيرسى، قيچى § (عروض) بيتك صوك كلمسى .

عظم عجز == (طب) قويروق صوقومنك اوستنده‌كى كميك .

(عظم العجز)

ا ــ وجه قدامى ؛ ب ــ وجه خلفى ؛
١ ــ ثقبات عجزيه ؛ ٢ ــ اجسام فقريه ؛
٣ ــ قنزغهٔ عجزيه ؛ ٤ ــ قرنات .

رد العجز عن الصدر == (بديع) بر بيتك مصرع اولنك نهايتنده‌كى كلمه‌يى مصرع ثانينك ابتداسنده ذكر ايتمك صنعت بديعه‌سى : « اى وجود كاملك اسرار حكمت مصدرى مصدر ذاتك اولان صفاتك مظهرى »

رد الصدر عن العجز == بو صنعتك عكسى .

عَجَزَه [ع.ص] (عاجز)ك جمعى .

دار العجزه == منفرداً اجراى عمله قادر اوليميان مساكين وعجزه‌نك اعاشه وتربيه ايدلدكلرى مسكن رسمىٔ مخصوص .

عجزهٔ كتّاب == مكتب، مدرسه تحصيلى كورمدن اقلام رسميه‌يه انتساب ايدن كتبهٔ كم‌بضاعه .

عَجَلَه [ع.س] برايشى چابوق ياپمغه، چابوق بيترمكه چاليشمه . شتاب، صبرسزلق، ايوكتلك .

عجله‌يه كلمك == طار وقته كاوب الده‌كى ايشى باشدن صاومه ياپمق .

على العجله == عجله ايله، صبرسزلقله .

عجلةً == عجله ايله ، چار چابوق .

عجله‌جى == صبرسز، عجول، ايچى طار .

عَجَم [ع.س] عربك غيرى امم واقوام § ايرانلى § موسيقيده برمقام مخصوص § ايران مملكتى .

عجمى == تجربه‌سز، ملكه‌سز || يبانجى آدم .

عَجْن [ع.مص] يوغورمق، خمير يوغورمق .

عَجُوز [ع.س] قوجه قارى . { نسوانه مخصوص صفاتدن اولديغى ايچون (عجوزه) ديمك هم غلط ، هم عبثدر . } § سحاره ، مكاره .

برد العجوز == قوجه‌قارى صوغوغى ـ كه : شباط اواخرنده اولور .

عَجُول [ع.ص] عجله‌جى، صبرسز، عجله ايدن .

عَجِيب [ع.ص] تعجب اولنه‌جق شى، موجب حيرت .

عجيب الهيئه == شكل وصورتى غريب اولان .

عَجِيبَه [ع.س] موجب تعجب اولان شى ، كيفيت .

عَجِيز [ع.ص] غبز وبى رجوليت اولان كيمسه .

عَجِيز [ع.ص] مجامعته بى قدرت اولان آدم .

عَجِين [ع.س] يوغورلمش شى ، خمير § يوغورلمش علاج ، معجون .

عَدّ [ع.مص] صايمق، صايلمق ، تعداد ، احصا ايتمك § اتخاذ ، اعتبار ايتمه ، فرض ايلمه .

عَدا [ع.د] ادات استثنادر . ماعدا .

عَدالَت [ع.مص] حقه رعايت ايتمك ، دوغريدن ، حقدن آيرلمامق . انصاف § (اخلاق) نفوس وعقول‌ده استقامتى دركار اولان امر وحالتى اجرا ايتمك § (حقوق) احقاق حق ايلمك .

عَداوَت [ع.س] خصومت، دشمنلك § كين ، غرض .

عداوت دنيويه == (فقه) بركيمسه‌نك حزنيله ممنون، فرحيله مغموم اولمق خصوصى .

عداوت مستمره == پدردن اولاده انتقال ايدرك دوام ايدن خصومت .

عَدَد [ع.س] صايى § واحد قياسيدن وياخود برجنسدن اولان واحد قياسيلر ايله انلرك جزؤلرندن تركب ايدن مقدار، كميت § دانه ، مقدار .

عدد اصلى == (رياضيه) واحد ايله كندى نفسندن ماعدا قاسمى اوليان عدد : ١ ، ٢ ، ٣ ، ٥ ، ٧ ، ١١ ، ١٣ ، ١٧ ، ١٩ ، ٢٣ ، ٢٩ ، ٣١ ، ٣٣ ، ٣٧ ، ٣٩ ، ٤١ ، ٤٣ ، ٤٧ ، ٥٣ ، ٥٧ ، ٥٩ ، ٠٠٠٠ كبى .

عدد تام == (رياضيه) كسرى اوليان عدد § تام واحدلردن مركب عدد .

عدد زوج == (رياضيه) ايكى ايله تقسيمى ممكن اولان عدد : ٤ ، ٨ ، ١٢ ، ١٤ ، ١٦ ، ٠٠ كبى .

عدد صحيح == (رياضيه) عدد تام معناسنه اولوب غير مستعملدر .

عدد تام مع الكسر == (رياضيه) عدد تام ايله كسردن مركب اولان عدد : $3\frac{1}{4}$ ، ٥,٧٥ كبى .

عدد فرد == ايكى ايله تماماً تقسيم اولنه‌ميان عدد : ٣ ، ٥ ، ٧ ، ٩ ، ١١ كبى .

عدد كسرى == (رياضيه) برشيئك تمامندن صرف نظر پارچه‌لرى مقدارينى بيلديرن عدد : اوچده بر ، درتده اوچ كبى .

عددمجرد } = (ریاضیه) جنس ونوع
عدد مطلق } بیان ایتمین عدد : سکز، اون بش، یکرمی کبی .

عدد معین } = (ریاضیه) جنس ونوعی
عدد مقید } بیان اولنان عدد : (٥) کتاب (٣) قلم (٢) دفتر کبی .

عددی = عدده منسوب ومتعلق ‖ (فنه) صایله بیلن شی .

عَدَدِیّات [ع.س] صایله بیلیر شیلر .

عددیات متفاوته = (فقه) احاد وافرادی بیننده قیمتجه تفاوت بولنان معدودات .

عددیات متقاربه = (فقه) احاد وافرادی بیننده قیمتجه تفاوت اولمیان معدودات .

عَدَس [ع.س] حبوباتدن مرجمك دنیلن حبه . [جمعی: (اعداس) کاپرسه‌ده لسانزده مستعمل دکلدر .

عَدَسات [ع.س] (عدسه) نك جمعی .

عَدَسَه [ع.س] (حکمت طبیعیه) دوربین، کوزلك جامی § سطوح دورانیه ایله محدود شفاف واسطه .

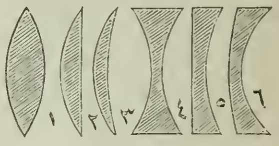

(عدسه)

١ — محدب الطرفین ؛ ٢ — محدب على الوتر
٣ — محدب على المقعر ؛ ٤ — مقعر بالطرفین ؛
٥ — مقعر على الوتر ؛ ٦ — مقعر .

عدسهٔ محدبة الطرفین = (حکمت) قاعده‌لری یکدیکرینه منطبق ایکی مساوی قطعهٔ کره‌دن مرکب اولان عدسه .

عدسهٔ محدبهٔ مستویه = (حکمت) بر قطعهٔ کره‌دن عبارت اوله‌رق یالکز بر طرفی محدب وطرفی دیکری دوز اولان عدسه .

عدسهٔ محدبهٔ مقعره = (حکمت) بر طرفی محدب دیکر جهتی مقعرجه اولان عدسه .

عدسهٔ مقعرة الطرفین = (حکمت) ایکی طرفی مقعر اولان عدسه .

عدسهٔ مقعرهٔ مستویه = (حکمت) بر جهتی مقعر دیکر طرفی دوز اولان عدسه .

عدسهٔ مقعرهٔ محدبه = (حکمت) بر جهتی مقعر دیکر جهتی محدب اولان عدسه .

عدسهٔ مقرب الشعاعات = (حکمت) اینجه کنارلی عدسه که : خطوط شعاعیه‌یی مرکزه جلب ایدر .

عدسهٔ مبعد الشعاعات = (حکمت) قالین کنارلی عدسه که : خطوط شعاعیه‌یی طاغنیق برحالده نشر ایدر .

عدسی = (عدسه) شکلنده اولان ؛ عدسیه منسوب .

عَدْل [ع.مص] «عدالت» ایله مترادفدر § (فقه) راهن ومرتهنك امنیت ایدوب ده رهنی تودیع ایلدکاری کیمسه .

عدلی = عدله، عدالته منسوب ‖ دعاوی ومحاکم ایشلرینه متعلق .

عدلیه = دعاوی ومحاکم خصوصاتنی رؤیت ایدن دائرهٔ رسمیه .

تشکیلات عدلیه = دعاوینك شکلنه، نوعنه، ماهیتنه کوره دوائر ومحاکم عدلیه‌نك منقسم اولدیغی طبقات ودرجات .

عَدَم [ع.س] (وجود) مقابلی . یوقلق، اولمامه § فقدان :

« وجهی وار دینسه بنی‌آدمه ابنای عدم »

عدم اقتدار = اقتدارسزلق، عاجزلك . § (طب) عدم حصول انتعاظدن عبارت برمرض .

عدم تنافذ = (حکمت) ایکی جسمك عین زمانده عین مکانده بولنه‌مامسی ویاخود بربرلرینه نفوذ ایده‌مه‌مسی خاصه‌سی که : خواص عمومیهٔ اجسامدندر .

عدم مسئولیت = (حقوق) بر فعلك قانوننامهٔ جزاده مجازاتی تعیین اولنمامسی، یعنی : بر فعلك قانونا جنحه، جنایت وقباحتدن عد ایدلمه‌مسی حسبیله فاعلنك دوچار مجازات اولمامسی حالی .

عدمی = عدمه منسوب .

عَدْن [ع.س] جنت، بهشت، فردوس، جنتك انضل واعلی اولان باغچه‌سی .

جنات عدن = جنت باغچه‌لری .

عَدُوّ [ع.ص] دشمن، خصم، بدخواه .

عَدید [ع.ص] « متعدد » ایله مترادفدر . چوق، کثیر، بسیار، عددی چوق اولان .

عَدیل [ع.ص] مساوی، نظیر، دنك، همقدر، همقدار .

عَدیم [ع.ص] عدم ایله متصف اولان . یوق اولان .

عدیم الاقتدار = اقتدارسز .

عدیم الامکان = امکانسز .

عَدیمه [ع.ص] «عدیم» ك مؤنثی .

عدیمة الاجنحه = (حیوانات) حشراتدن قنادسز اولانلر . کهله، پیره کبی .

عدیمة الاسنان = حیوانات ذات الثدیانك ذوی المشیمه وحید المشیمه فرقه‌سندن بعض حیوانات جمله‌سنه اطلاق اولنور .

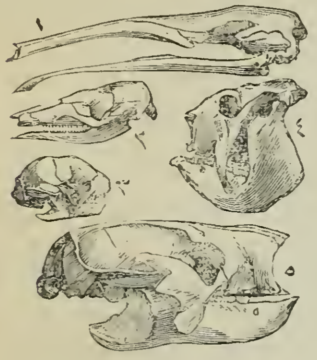

(عدیمة الاسنان)

١ — قارنجه‌جی، ٢ — طاتو، ٣ — آمریقا طاتوسی ، ٤ — میازدون، ٥ — میازدون دوبوست .

عدیمة الرأس = (حیوانات) استریدیه، مدیه، صدف اللؤلؤ کبی باشسز حیوانات .

عدیمة الساق = (نباتات) بو تعبیر دوغری دکلدر . هر نباتك ساقی واردر . فقط بعض نباتاتك ساقلری غایت قیصه وقسماً تحت الارض مستور اولدیغندن عوامجه عدیمة الساق دنیلیرسه‌ده حقیقتده ساقی واردر .

(عدیمة الساق)

عديمة الغلاصمه == (حيوانات) قره صوغولجانى كبى جلدلرى واسطه سيله تنفس ايدوب غلصمه لرى اولميان حيوانات سفليه .

عديمة الارجل == (حيوانات) سالزك وامثالى كبى اطراف وجوارحى (آياقلرى) اولميان حيوانات .

عَذابْ [ع،ص] اشكنجه، اذيت . جزا ، مجازات § آخرتده كنهكارلره ويريله جك اذيت، جزاى اخروى § اضطراب، صيقندى ، الم شديد .

عَذْبْ [ع،ص] طاتلى، خوش، خوشكوار، لذيذ .

عَذْراءْ [ع،س] قيز اوغلان قيز .

العذراء == (هيئت) سنبله برجنك نام ديكرى .

عَذِرْ [ع،س] كوچ اولاز § غير ممكن اولان .

عَذَمَة [ع،س] لوم وعتاب ايتمك .

عَراءْ [ع،س] اطرافى آچيق عرصه § قضا .

عَرائِسْ [ع،س] «عروس» لك جمعى . كلينلر .

عَرائِضْ [ع،س] (عريضه) نك جمعى . كوچكدن بيوكه يازيلان مكتوبلر .

عَرّادَه [ع،س] آلات قديمهٔ حربيه دن كوچوك برنوع منجنيق كه : تكرلك اوزرنده حركت ايدردى .

عَرَبْ [ع،س] عربستان شبه جزيره سنده مسكون قوم .

عربجه == عرب لسانى ‖ اكلاشلميان مجهول شى .

عرب بوجيسى == (بحريه) فوچى وسرن كبى اشيانك سفينه يه اخذ ويا اخراجنده عندالاقتضا اجرا اولنان عمليات .

عربستان == قوم عربك ساكن اولديغى قطعه .

عربسك == (معمارى) عرب اصول معماريسى كه : قبه لرى ياعلى الاكثر كمر مقطعلرينك دورانندن حصوله كاور، ياخود كروى ديلملردن متشكل بولنور . تزييناتى منشور شكلنده پوسكل كبى انشا ايدلمش صارقمه لردن ، اوينه لردن ، قبارتمه لردن . مثلث كروبلردن عبارت وديوارلرى نقوشه مشابه خطوط ايله مزيندر .

عَرْبَدَه [ع،س] غوغا ، نزاع ، كودلتى § انفقسزلك .

عربده جو == اهل نزاع، غوغا، كودلتى آرايان ، سون آدم . غوغاجى .

عَرَبِسْتانْ [ع،فا،س] ☜ [الفتحهٔ اعلام] .

عَرَبَه [ت، س] آرابا ، آوابه . [آرابه كلمه سى تركجه اولوب تركى القباده ايسه عين اولمديغندن بونى الفله يازمق لازمدر .] ☜ [آرابه] .

عَرْبُونْ [ع س] پى آقچه سى .

عَرَجْ [ع ، س] طوپالق ، لنكلك ، آقساقلق : عرج متناوب ، عرج منكب ، عرج آبادى .

عَرْجاءْ [ع ، ص] طوپال ، اعرج اولان ديشى .

عَرَجانْ [ع،س] اوپال، آقساق آدمك يوروميسى .

عَرْشْ [ع،س] طاوان ، سقف § فلك اعظم § افلاكك الك يوكسكجى منزله سى .

« يوزينى ايتمش ايدى پاينه فرش
بوقدر عزت و اجلال ايله عرش »

§ تخت عالى ، سرير متعالى .

عرش الجوزا == (قوزموغرافيا) اونب صورت جنوبيه سنده بركوكب ثابتدر .

عَرَصاتْ [ع،س] [«عرصه» نك جمعى ايسه ده باشقه معنالرده مستعملدر .] ميدان حشر ، بعد القيامه انسانلرك حشر اولنه جقلرى ساحه .

يوم عرصات == ميدان حشرك آچيله جغى كون .

عرصهٔ عرصات == محشر، ميدان حشر .

عَرْصَه [ع،س] اثنيه ياپيله جق خالى اراضى § ميدان .

عَرْضْ [ع،مص] كوسترمك ، كوسترلمك § بيوك برذاتك پيش چشم دقتنه وضع ورفع ايلمك ، تقديم ايتمك § بيوك برذاته - شفاهاً وياتحريراً - بيان وافاده ايلمك .

عرض تذكره سى == مقام سامئ صدارتدن مابين همايون جناب ملوكانه باشكتابتنه يازيلان تذكرهٔ مخصوصهٔ رسميه .

عرض محضر == برمصلحت حقنده متعدد مهرلرى حاوى مرجعنه تقديم ايديلن استدعانامه .

عرضحال == برمصلحت حقنده مرجعنه ويريلن پوللى استدعا نامه .

عرضحالجى == استدعانامه يازان .

عرض مطلب == (اقونومى) اشيانك طلب درجه سنده ميدانه چيقارلمسى ، احتياج نسبتنده اكا طالب بولنمسى قاعده سى .

عَرْضْ [ع.ص] «طول» مقابلى . اك ، اكيلك § (هندسه) اجسام اوزرنده تصور اولنان ابعاد ثلاثه دن اكيلك .

عرضاً == عرض جهتيله ، اكيلكنه .

عرض جغرافى == بر محلك سطح كره اوزرنده خط استوادن اولان بعدى .

عرض دائره لرى == كرهٔ مصنعه لر اوزرنده دائرهٔ استوايه موازى اوله رق قطبلره دوغرى رسم اولنان دائره لر .

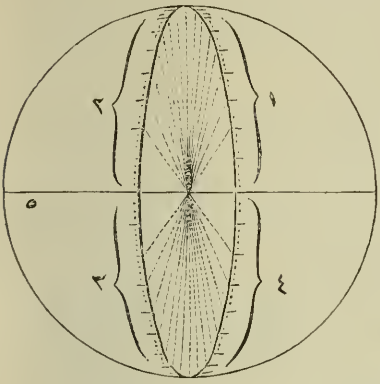

(عرض دائره لرى)

١،٢ - عرض شمالى ، ٣،٤ - عرض جنوبى ، ٥ - خط استوا .

عرض سماوى == (هيئت) بركوكبك منطقة البروجدن اولان بعدى .

عرض شمالى == (جغرافيا) خط استوادن قطب شمالى يه دوغرى اولان بعدلر .

عرض جنوبى == (جغرافيا) خط استوادن قطب جنوبى يه دوغرى اولان ابعاد .

عرضانى == اكيلكنه ، اكنه اوله رق .

عَرَضْ [ع،س] (منطق) بنفسه قيامى اولميوب ذاتله ، جوهرله قائم اولان شى . [كل ذات ، بونده كى قرمزيلق عرضدر ، شكر ذات ، بونده كى طاتليلق عرضدر .] § (فقه) نقود وحيوانات ومكيلات وموزوناتدن غيرى اولان . قماش ، متاع .

عرض خاص == (منطق) برحقيقته مخصوص اولان عرض .

عرض عام == (منطق) مختلف حقيقتلره شمولى اولان عرض .

عرضی = عرضه منسوب . ذاتی وجبلی اولمیوب صوكره‌دن عارض ، حاصل اولان .

عَرَبْطَه [ع،س] عود دنیلن چالغی، بربط . ☞ [عود] .

عَرْطَل [ع،س] جنس ونوعنك ایجابات طبیعیه‌سندن پك ایری اولان .

عرطلیت = عرطلك .

عَرْعَر [ع،س] (نباتات) طاغ سرویسی، آردیچ دنیلن دیكنلی آغاج .

عَرَفات [ع،س] مكهٔ مكرمه‌ده حجاجك یوم عرفه‌ده وقفه‌یه طوردقلری محل مبارك .

عَرَفَه [ع،س] شهر ذی الحجه‌نك طقوزنجی كونی ، یعنی قربان بایرامندن بر كون اولكی یوم .

عَرَق [ع،س] تر ، غدد عرقیه واسطه‌سیله مسامات جلدیه‌دن افراز ایدیلن طوزلو صو § تركیبی ترشح ایدرك حاصل اولان روح § مسكراتدن راقی دنیلن مایع .

عرق جبین = آلن تری .

عرقین ، **عرقچین** = تری ایچمك ایچون باش كموتنك آلتنه كیلن طاقیه ، سرپوش .

عرقی = عرقه ، تره منسوب .

حماء عرقیه = داء العرق دنیلن صیتمه .

عَرْق [ع،س] كسر عین ایله ☞ [عرق] .

عُرْقُوب [ع،س] (تشریح) اوكچه سیكری § اكریجه سیكر § وعدنده خلف ایدن § كذب وخلف .

عرقوب الرامی = (قوزموغرافیا) قوس برجنی تشكیل ایدن كواكبدن بریدر .

عَرْك [ع،مص] اوغوشدیرمه، دلك ایتمه .

عَرِم [ع،س] صو بندی ، صو سدی : سیل عرم .

عَرَمْرَم [ع،ص] شدید شی § چوق عسكر : لشكر عرمرم .

عَرْنَه [ع،س] بیچاقان .

عَرْو [ع،س] (طب) ایصتمه علتنك وسائر امراض حاده‌نك ایلك دیترتمسی ، عروا .

عَرُوس [ع،س] كلین ، یكی اولنن ویا اولنه‌جك اولان قادین ، قیز .

عروسی = كلینه ، عروسه متعلق .

عَرُوض [ع،س] بر بیتك برنجی مصرعنك جزء اخیری ، صوك تفعیله‌سی § (ادبیات) علم اوزان شعر § (فقه) «عرض»ك جمعی . نقود وحیوانات ومكیلات وموزوناتدن باشقه اولان متاع و قماش وامثالی شیلر .

عَرِیش [ع،س] چارداق ، صوندرمه ، دالاش .

عَرِیض [ع،ص] اكلو، كنیش ، واسع .

عریض وعمیق = اكنه، بوینه، اطرافیله، اطرافلی اوله‌رق .

عَرِیضَه [ع،س] مادوندن مافوقه تقدیم اولنان مكتوب .

عَرِیف [ع،س] (معروفه) بدل شخص حقنده قوللانیلور § صاحب عرفان .

عَزَّ [ع،س] «عزة» ماده‌سندن ماضی مفرد مذكر غائب اولوب بعض تركیباتده (عزیز اولسون) معناسنی افاده ایدر : جناب حق عز وجل .

عَزاء [ع،س] بلا، مصیبت وقوعنده صبر ایتمه .

عَزائِم [ع،س] «دعا»، «افسون» معناسنه اولان «عزیمت»ك جمعی . دعالر ، افسونلر .

عَزازِیل [عبرانی،س] شیطانك براسمی .

عَزَب [ع،ص] بكار ، تأهل ایتمه‌مش § تشكیلات نظامیه‌دن اول بحریه تفنكجیسنه اطلاق اولنوردی .

عَزْرائِیل [عبرانی،س] درت ملائك مقربدن قبض ارواحه مأمور اولانی . ملك الموت .

نائب عزرائیل = طبیب جاهلدن ، متطببدن كنایه‌در .

عَزْل [ع،مص] (نصب) مقابلی . بر مأموری خدمتندن چیقارمه ، بر مأمور خدمتندن ، مأموریتندن چیقارلمه . [طرد باشقه‌در .]

عَزْم [ع،مص] برایشی ایشلمكه ربط قلب ایله قصد وتشبث § كیتمك ، عزیمت ایلمك .

اولو العزم = قوملرینی دین حقه دعوتله اوامر الهیه‌یی قبول ایتدیرمك امرنده عزم وجد واهتمام ایدن انبیای عظام حضراتنه اطلاق اولنور .

عَزْو [ع،مص] نسبت ایتمك ، ایدلمك ، اسناد .

عَزْوِیّات [ع،س] «عزو»ك جمعی . عزولر ، اسنادلر .

عَزِیز [ع،ص] (عزت) ایله متصف، صاحب شرف وعزت § نادر وكمیاب اولان شی § پك زیاده شایان احترام وتكریم اولان § ملل غیر مسلمه عندنده ولی عد اولنان كیمسه § وقتیله اسكندریه ملوكنه‌ده بو اسم ویریلوردی .

عَزِیمَت [ع،مص] كیتمك ، بر یره متوجهاً حركت ایلمك § دعا، افسون ، خواص .

عَسَارَت [ع،مص] عسرتلی ، كوچ ، چتین اولمق .

عَسَاكِر [ع،س] (عسكر)ك جمعی . عسكرلر .

عَسَّال [ع،ص] بال صاتان § طاتلیجه .

عَسَّالَه [ع،س] بال پتكی .

عَسْجَد [ع،س] خالص آلتون ، ذهب ، زر .

عَسَس [ع،س] وقتیله كیجه‌لری اسواقی ، ازقه‌یی كزن ، طولاشان ضابطه مأمورینه دینوردی .

عسس باشی = عسس طائفه‌سنك آمری ، ضابطی .

عَسْكَر [ع،س] محافظهٔ مملكت ایچون موظف ومرتب اوله‌رق استخدام ایدیلن افراد مسلحه ، بو افرادن هربری . لشكر ، سپاه .

عسكری = عسكره منسوب § عسكرلكه عائد .

سوقیات عسكریه = بر محله عسكر كوندرمك .

اخذ عسكر = اسنانده بولنان افراد اهالینك تحت سلاحه آلنمسی اصولی .

عسكرگاه = اوردوگاه ، معسكر .

سرعسكر = هيئت عسكريه‌نك اك بيوك آمری ـ كه : لقب رسميسی: دولتلو عطوفتلو افندم حضرتاری .

عسكرجه = عسكره ياقيشير صورتده .

عسكرلك = عسكر صفت ووظيفه‌سی .

عَسَلْ [ع،س] بال ، شهد .

شمع عسل = بال مومی .

عسلی = بال كبی ، بال رنكنده اولان .

عسل مصفی = سوزولمش بال .

عَسُوفْ [ع،ص] پك ظالم ، ستمكار اولان .

عَسِيرْ [ع،ص] كوج ، مشكل ، زور . دشوار ، آغر .

عَشَاءْ [ع،س] آقشام طعامی ، آقشام يمكی .

عَشَّابْ [ع،ص] (نباتات) نباتات مختلفه انواعنی جمع ايله انلر حقنده تدقيقات فنيه اجرا ايدن عالم .

عَشَائِرْ [ع، س] «عشيرت» لك جمعی . عشيرتلر ، طائفه‌لر .

عَشَّارْ [ع،ص] محصولاتك عشرينی تحصيله مأمور اولان آدم .

عَشَاوَهْ [ع، س] (طب) كوزده حصوله كلن وطاووق قاره‌سی دنيلن علت .

عَشَرْ [ع،س] اون عددی .

احدی عشر = اون بر .

اثناعشر = اون ايكی .

عَشْرْ [ع، س] بر سورهٔ قرآنيه‌نك اون بلوكده بر بلوكی § اون آيت مقداری اوقونان جملهٔ شريفه .

عشرخوان = عشر اوقويجی .

عَشَرَاتْ [ع،س] «عشره» نك جمعی . اونلر .

عشرات خانه‌سی = بر رقم سلسله‌سنك صاغدن ايكنجيسی .

عَشَرَهْ [ع،س] اون ، ده .

عشرهٔ مبشره = جانب جليل حضرت نبويدن جنتله تبشير بيورلمش اولان اصحاب كرامدن اون ذات . [ابوبكر، عمر، عثمان، علی ، طلحه ، زبير، ابوعبيده ، عبدالرحمن بن عوف ، سعد ، سعيد رضی الله تعالی عنهم حضراتيدر .]

عَشْقْ [ع،س] [عينك كسريله‌ده لغتدر .] پك زياده سومه ، افراط درجه محبت ، سوكی ، سوداء :

« ظن ايتمه كه عشق تحلل ايتمش
حسنه داويلوب تشكل ايتمش »

عشق حقيقی = مقصدسز اولان عشق روحانی ورحمانی .

عشق مجازی = نفس وهوا اساسی اوزرينه مبتنی عشق .

الله عشقنه = الاهی سوسه‌ڭ .

عشق اولسون = برفعلی تحسين مقامنده ايراد اولنور || برفعلی استهزا صورتيله تحسين مقامنده ايراد ايديلور .

بر عشقنه = قارشيلقسز، مجاناً، بلابدل .

عشقنه = محبتنه .

عشقباز = يالاندن عاشقلق صاتان ، ساخته عاشق .

عشقبازلق } **عشقبازی** } = عشقباز اولانك حال ووضعيتی .

عَشِيّ [ع،س] آقشام وقتی .

عَشِيرْ [ع، س] عشره‌نك اجزاسندن بر جزئی ، اونده بر § (رياضيه) برشيئك يوزه تقسيمی اعتباريله هرقسمی .

عَشِيرَتْ [ع،س] قبيله ، طائفه ، بر اصلدن كلن زمره، كروه بشر .

عَصَا [ع،س] دكنك ، چوبوق ، صوبا ، اوزونجه باستون ـ كه : اكثريا باشی طوپوزلی ويا قانجه‌لی اولور .

عصای مذهب } **عصای ذهب** } **عصای يعقوب** } = اون يدنجی عصر ميلاديده شمسك فوق الافق ارتفاعنی تعيين ايچون بحريون طرفندن استعمال ايدلمش برآلت بسيطهٔ رصديه ايدی كه بزكا (آربالت) {Arbalète} دخی دينوردی .

عصای موسی = حضرت موسی عليه السلامك يدلرنده وحضور فرعونده ثعبانه تحول ايدن عصای مبارك .

شق عصا = آره‌لرينه تفرقه طربانسدن دولايی جماعت افرادی بربرندن آيرلمقدن كنايه .

عَصَافِيرْ [ع،س] «عصفور» لك جمعی . سرچه‌لر .

عَصَبْ [ع ، س] (طب) دماغ ايله نخاع شوكيدن نشأت ايدوب توزيع اولنديغی اعضا ايله دماغ آره‌سنده حس وحركتك انتقالنه خدمت ايدن بياض ، اينجه ايپلكلردن هر بريسی كه : منتشر اولديغی اعضايه كوره برر اسم مخصوص آلير .

نسج عصبی دماغ ، نخاع شوكی واعصاب خيطه‌لرينی تشكيل وتركب ايدن نسج ، اوركو .

عصبی = سيكرلی ، سيكرلری غالب وپك حساس اولان تيزمشربلی آدم § (طب) جملهٔ عصبيه‌يه منسوب .

عصبی المزاج = مزاجی عصبی اولان ، سيكرلری غالب ، حديد آدم .

عصبی الجناح = (حيوانات) شفاف درت قناده مالك اولان حشراته اطلاق اولونور .

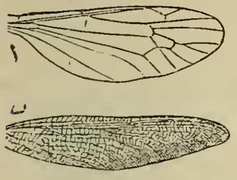

(عصبی الجناح)

عصب رئوی معدی = (طب) دماغدن صدور ايدن اون ايكی چفت اعصابك اوننجيسی واك بيوكلرندن بری اولوب حركات تنفسيه وقلبيه وافعال هضميه‌يی اداره ايدر .

عصب توأم ثلاثه = (طب) بيندن چيقان اون ايكی چفت اعصابدن بشنجی چفت سيكركه : آلت ، اوست چكه‌لرله يوزه حس وحركت ويرر . [يعنی بونك عصب فك اعلی ، عصب فك اسفل ، شعبهٔ عينيهٔ ويلليس ناميله اوچ شعبه‌سی واردر .]

عصب سمعی = (طب) دماغدن صدور ايدن اون ايكی چفت اعصابدن سكزنجی چفت سيكركه : بالخاصه ايشتمك حسنه مختصدر .

عصب بصری = (طب) دماغدن خروج ايلين اون ايكی چفت اعصابدن ايكنجی چفت سيكركه : فوطوغراف جامی كبی طبقهٔ شبكيه‌ده تحصل ايدن خيالی كورمك نعلنی حس ايدوب آكلايان دماغده‌كی مراكز بصريه نقل ايدر .

عصب شمی = بالاده بيان اولنان چفت سيكرلرك برنجی چفتی كه : بورن دليكارينك يوقارولرينه قدر كلير . قوقو طويمق حسنه مختصدر .

عصب اشتياقی = (طب) بالاده مذكور سيكرلرك دردنجی چفتی اولوب كوزك يالكز حركتنه خادمدر .

عصب شوكی = (طب) مذكور سيكرلردن اون برنجی چفت سيكركه : وقت مساعيده كوكسی متين طوتمغه خادمدر .

عصب لسانی بلعومی = (طب) مبحوث

ـكرلرك طوقوزنجي چفتي كه : بويون و بوغاز-
ده كي عضلاته حس و حركت ويرديكي كبي
اساندكي شعباتي ايله حس ذوقي دخي آيروجه
اخذ ايلر .

عصب وجهي = (طب) مبحوث سكرلردن
يدنجي چفتي اولوب باش و قولاغك داخل
وخارج اثرلرينه وكوز چوقوري و ياناق
اثرلرينه حركت ويرر .

عصب كبير تحت اللسان = (طب) دماغدن
صادر اولان سالف الذكر اون ايكي چفت
سكردن اون ايكنجي چفتي اولوب كوكسدن
بوينه دوغري ممتد عضلاته وبالخاصه ديله
حركت ويرمك خدمتيله مكلفدر .

جملهٔ عصبيه = (طب) وجود حيوانيده
حس وحركته مختص بادي اولان وسائطك ـ
كه : اعصابدن عبارتدر ـ هيئت مجموعه‌سي
ديمكدر .

جملهٔ عصبيهٔ حيات نسبيه = (طب) احتسا-
سات ، تعقلات ، سوق طبيعينك مركزي
وحركاتك فاعل مشوق اولان يعني مخصوصات
حيونيه‌يي اداره ايدن جملهٔ عصبيه .

جملهٔ عصبيهٔ حيات عضويه }
جملهٔ عصبيهٔ سمپاتئ كبير } = (طب) هضم ،
دوران دم ، تنفس ، افرازات كبي حيات
نباتيه‌نك وظائف مختلفه‌سني اداره ايدن
جملهٔ عصبيه .

قوهٔ عصبيه }
سيالهٔ عصبيه } = اعصابك حائز اولديغي
قوى وخواص ـ كه :
هنوز ماهيتي اكلاشيله مامشدر .

اعصابه طوقونمق = حدت وصيقنتي‌يي
موجب اولمق .

عَصَبه [ع،س] نورون، برحجرهٔ عصبيه
ايله استطالاتندن متشكل برجسم .
§ خصم، اقربا § پدر طرفندن اقربا اولانلر §
(فرائض) ادلهٔ شرعيه‌ده معين بر سهمي
اولميوب اصحاب فرائضدن متباقي فضله‌يي اخذ
ايدن وبالكز بولنديغي صورتده جميع تركه‌يي
احراز ايلين وارثدر § (معماري) هرهانكي
برمستطيلك برخط اطرافنده دورانيله حاصل
اولان سطح ـ كه : بونكله (زيه) ترسيم
ايدلمش اولور .

عصبهٔ نسبيه = ميته نسبتاً قرابتي بولنان
اشخاص .

عصبهٔ سببيه = مولي العتاقه ويا انك
عصبه‌سي .

عصبهٔ بنفسه = ميته نسبتنده انثي داخل
اولميان يعني كندوسيله ميت بيننده نساء
بولنميان مذكر .

عصبه بغيره = يالكز ايكن سهام معينه‌لري
نصف ومتعدد ايكن ثلثان اولوبده اركك
قرداشيله برابر بولنان نساء .

عصبه مع الغير = ديكر برمؤنث ايله برابر
بولندقلري حالده عصبه اولان نسادر .

عَصَبِيَّت [ع،س] اقرباسنه، قومنه نصرت
ايتك قيدنده بولنمق ، غيرت
كودمك .

عَصْر [ع،س] زمان ، وقت ، ايام، دهر §
دور ، هنكام ، عهد تاريخچه
يوز سنه‌دن عبارت اولان زمان § ايكندي
وقتي § صيقمق ، صويني چيقارمق .

عَصَّارَه [ع،س] قاصيرغه دينلن دوزكار .

عَصْفُر [ع،س] پاپاغان يمي .

عُصْفُور [ع،س] سرچه قوشي .
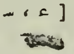
[سرچه] .

عَصِيدَه [ع،س] معروف عرب يكي ـ كه :
اورته‌سنه باميه قونلمش خمير
بولامجندن عبارتدر .

عَصير ـ عَصيره [ع،س] (عصاره)
ايله مترادفدرلر . بر
شيئك تعصير ايديلهرك چيقارلمش صويي، ياغي .

عَضُد ـ عَضُد [ع،س](طب) ديرسكدن
اوموز باشنه قدر اولان
قول قطعه‌سي ، بازو .

عظم عضد = (طب) بازو كميكي .

(عظم عضد)

١ ـــ رأس عضد ؛ ٢ ـــ حدبهٔ كبيره ؛
٣ ـــ حدبهٔ صغيره ؛ ٤ ـــ ميزابهٔ ذات الرأسين ؛
٥ ـــ شاخصهٔ فوق اللقمه ؛ ٦ ـــ شاخصهٔ فوق
البكره ؛ ٧ ـــ جوف منقاري ؛ ٨ ـــ ميزابهٔ
التوائيه ؛ ٩ ـــ بكره ؛ ١٠ ـــ لقمه .

بتر عضد = قول كسمك عملياتي .

عضدي = (طب) «عضد» دينلن قول
قطعه‌سنه متعلق اجزاي بدنيه ـ كه : شريان،
وريد، عصب وعضله‌نك هيئت مجموعه‌سنه
شاملدر .

عَضَلات [ع،س] (عضله) نك جمعي .
§ (طب) بدنده كي ليف ليف
اولان اتلركه: وجودك حركاتني ايفايه خادمدرلر .
[بولندقلري موقعه كوره برر اسم مخصوص
آليرلر .]

عضلات بين الاضلاع = (طب) اضلاع
دينلن قابورغه كميكلرينك آرهلرنده كي بوشلقلري
طولديران عضله‌لر .

عضلات تحت الاضلاع = (طب) عضلات
بين الاضلاعك قسمندن اولوب ايچ طرفده
واقع اولان عضله‌لر .

عضلات باسطه = اطرافك اوزامسنه ،
مستقيم دورمسنه خادم اولان عضلات .

عضلات قابضه = اعضانك قيصالمسني ،
بوكولمسني موجب اولان عضلات .

عضلات مدوره = اعضانك حركات
منحنيه اجراسنه خدمت ايدن عضلات .

عضلات رافعه = اعضايي قالديريجي ،
وچكيجي عضله‌لر .

عضلات معصره = قوهات طبيعيه‌يي
صيقيجي ، بوزوجي عضله‌لر .

عَضَلَه [ع،س] (طب) بدنده كي قبا ات،
لحم ليفي § حركات بدنيه‌يي اجرا
ايدن وبربرندن بر صفاق (زار) ايله تفريق
ايدلمش اولان ات پارچه‌سي . لحم عضله‌لك
جوهرني تشكيل ايدن ماده‌در .

عضلهٔ مخططه = (طب) ليفلري اوزرنده
خطوط موجود اولوب اختيار وآرزو داخلنده
حركت ايدر .

عضلهٔ املس = (طب) ليفلري دوز، املس
اولوب حركاتي اختيار داخلنده دكلدر .

عضلهٔ قفويه = (طب) باشك ، اكسه‌نك
اوست طرفنه ياقين اولهرق آرقه جهتنه
موضوع ات پارچه‌سي ـ كه : باش ديرسكي
آرقه‌يه دوغري چكمك وظيفه‌سيله مكلفدر .

عضلهٔ جبهيه = (طب) آلنك اوك طرفنه
موضوع اينجه ، اكلي ، مربع الشكل ات
پارچه‌سي .

عضلهٔ حاجبيه = (طب) قاش قوسنك
برونه ياقين طرفنه موضوع عضله كه : قاشلرك
چاتلمسنه خدمت ايدر .

(عضلات)

عضلهٔ محيطهٔ اجفان == (طب) كوز چوقورينك اطرافيله كوز قپاقلرينك ايچروسنه دوغرى موضوع ومفروش اولان انجه، اكلى ات پارچه‌سى .

عضلهٔ مستعرضهٔ انف == (طب) بورونك ايكى يان طرفنه موضوع مثلث الشكل ات پارچه‌سى كه : خدمتى بورون دليكارينى صيقمقدن عبارتدر .

عضلهٔ تحت الشوكيه } == (طب) كورك كميكينه قول
عضلهٔ فوق الشوكيه }

كميكنك يوقارى وآشاغى قسملرينه مربوط عضله‌لركه : وظيفه‌لرى قولى يوقارى قالديرمق وبدندن اوزاغه دوغرى چويرمكدر .

عضلهٔ تحت الكتفيه == (طب) كورك كميكنك آلتنده‌كى چوقوره وقولتوق آلتنه وقول كميكنه موضوع ومربوط ات پارچه‌سى كه : قولى بدنه ياقين اولەرق چويرمكه خدمت ايدر .

عضلهٔ ذات الرأسين == (طب) برى قولده، ديكرى فخذ دنيلن اويلوق قطعه‌سنده بولنان ايكى عضلهٔ مهمه دركه : باش طرفده‌كى اوجلرينك ايكى چاتال اولمسى (ذات الرأسين) اسميله ياد وتسميه‌لرينه سبب اولمشدر .

عضلهٔ عذاريهٔ كبيره == (طب) يوزك اورته ويناق كميكنك آرقه طرفنه وخارجنه موضوع ات پارچه‌سى .

عضلهٔ داليه == (طب) اوموزده (ترقوه) دنيلن كوپريك كميكيله كورك كميكى وعظم عضد اوزرينه موضوع برات پارچه‌سى .

عضلهٔ درقيهٔ لاميه == (طب) يوقاريده لام شكلنه مشابه اولەرق بوينك اورطه‌سنده موضوع اولوب (عظم لامى) دنيلن كميكه وآشاغيده (غضروف درق) نامنى آلان صدا قوطيسى (خنجره) قيقرداغنه مربوط ات .

عضلهٔ صدغيه == (طب) عظم صدغى دنيلن شقاق كميكنك تشكيل ايتديكى حفرهٔ صدغيه‌يى املا ايدن عضله .

عضلهٔ مرابهٔ ذقنيه == (طب) الت چكه كميكنك اورته‌سنه ياقين وبوسكل كبى طاشيق عضله .

عضلهٔ مضغيه == (طب) برطرفدن اوست وديكر طرفدن الت چكه كميكنك طيش يوزينه

مربوط ات پارچه‌سیکه : خدمتی الت چکه‌یه حرکت ویرمکدن عبارتدر .

عضلهٔ جلدیه = (طب) بوینك اوك ویان طرفلریله اوموز وصدرك یوقاری واوك طرفنه تحت‌الجلد موضوع اولان ات پارچه‌سیکه : وظیفه‌سی الت چکه والت دوداغی آشاغی چکمکدر .

عضلهٔ ضرسیهٔ لامیه = (طب) یوقاری طرفدن الت چکه‌یه و آشاغیدن عظم لامی دینلن کمیکه مربوط عضله .

عضلهٔ ظهریه = اوموغه کمیکنك اون دردنجی فقره‌سندن اون طقوزنجی فقره‌سنه قدر امتداد ایدن عضله .

عضلهٔ ابحالیه = (طب) یوقاری طرفدن باشك آرد کمیکنه وشقاق کمیکنك چیقندیسنه وبلده فقراتك اوجنه مربوط ات پارچه‌سی .

عضلهٔ مستعرضهٔ عنق = (طب) یوقاریدن اوموغه کمیکلرینك اوچنجیدن یدنجی فقراتنه قدر بش عددینك یان چیقندیلرینه وآشاغیدن ینه بوفقراتك سکزنجیسندن اون اوچنجیسنه قدر اولان التی عددینك یان چیقندیلرینه مربوط عضله .

عضلهٔ نابیه = (طب) اوست چکه‌ده حفرهٔ نابیه دنیلن چوقوره موضوع عضله .

عَضَلِى [ع،س] (طب) لیفینه مشابه وقانك اجزاسندن اولوب الیافك تشکلنه خدمت ایدر برمادهٔ مخصوصهٔ عضویه .

عَضُوض [ع،ص] دیشلریله ایصیریجی § ستمکار ، جور ایدن .

عَضِيض [ع،س] برشیئی دیشلریله ایصیرمق .

عَطاء [ع،س] عطیه ، ویرکو ، بخشش ، پیشکش ، باغشلامه .

عَطّار [ع،ص] کوزل قوقولی شیلر صاتان آدم § دکانده ایکنه ایپلك ، کبریت کبی اوفاق تفك شیلر صاتان آدم ، دکان صاحبی چرچی .

عَطالَت [ع،مص] معطل اولمه ، ایشدن قالمه ، طورغونلق § تنبللك § (حکمت) حرکتده بولنان جسمك کندیلکندن سکون وسکون اوزره اولان جسمك بلاسبب حرکت کسب ایده‌مه‌مسی خاصه‌سیکه : خواص عمومیهٔ اجسامدن بریدر § (طب) تقاص فلبك ناتمام اولمسندن دولایی دورانده تولد ایدن مانعه .

عَطايا [ع،س] (عطیه) نك جمعی .

عَطْسَه [ع،س] آقسیرمه ، آقسیریق .

عَطَش [ع،س] صوصامه، صوسزلق، تشنگی .

عَطْشان [ع،س] صوصامش ، صوسز ، تشنه .

عَطْف [ع،مص] میل ایتمك ، میل ایتدیرمك ، اماله .

« عطف انظار ایدوب ضایعنه
حیرت افزا اولان بدایعنه »

§ اسناد ایلمك § برکلمه ویاجمله‌نك ماقبلنده‌کی کلمه ویا جمله‌نك حکمنه تابع اولمق شرطیله آکا ربطی .

حرف عطف = (نحو) ایکی کلمه ویاایکی جمله‌یی برحکمده جمع ایدن حرف ، ادات .

عطف بیان = معطوف ومعطوف علیهك هم معنی اولمملری خصوصی .

عطف تفسیر = تأیید مقصد ومعنی ایچون ایکی مترادف کلمه آره‌سنه حرف عطف کتیرمك .

عطفی
عطفیه } = عطفه منسوب ومتعلق .

عَطُوف [ع،ص] پك اسیرکه‌یجی، رحیم ، شفیق .

عطوفی = مرحمتلی اولانه یاقیشه‌جق صورتده .

عَطُوفَت [ع،س] مرحمت ، شفقت . [لغات مولده‌دندر .]

عطوفتلو = صهریت سنیهٔ حضرت خلافتپناهی‌یه مظهریتله بکام اولان ذوات کرام ایله عسکریدن برنجی فریقلق ، ملکیه‌دن بالا رتبه‌لرینی احراز ایدن ذواته مخصوص القاب رسمیه‌در . [رتبهٔ سامیهٔ وزارت ومشیریتی احراز ایلمش داماد پاشالر حضراتیله سرعسکرلك مقام عالیسنده بولنان ذات حتمنده : دولتلو عطوفتلو القابی استعمال اولنور .]

عَطِيَّه [ع،س] بخشش ، احسان، پیشکش .

عَطِيف [ع،ص] نازك وملایم اولان § سوکیلی ، محبوب اولان .

عَطِين [ع،ص] وجودی فنا قوقان آدم .

عَظائِم [ع،س] (عظیمه) نك جمعی . فوق‌العاده اوله‌رق وقوع بولان خصوصات .

عِظَم [ع،س] بیوکلك ، اولولق .

عَظْم [ع،س] کمیك ، استخوان § (طب) وجود حیوانینك چاتیسی مقامنده اوله‌رق الك قاتی پارچه‌لردن هر بریکه : بولندقلری موقعه کوره برر اسم مخصوص آلیرلر .

عظم انفی = (طب) بورونك اوجنده‌کی قیقرداق ایله کوزك ماییننده اولوب مقابلی اولان دیکر کمیکله بورونك کمرینی تشکیل ایدن کوچوك کمیکلرك هر برینه اطلاق اولنور .

عظم اهرامی = (طب) بیلك کمیکلرندن برنجی صره عظامنك عظم زورقیدن بدء ایله اوچنجیسی . [اهرام شکلنده اولمسی بووجهله تسمیه‌سنه سبب اولمشدر .]

عظم ترقوه = (طب) کوکسك اوك ویوقاری طرفنه عرضانی اوله‌رق موضوع اولاز ولسان عوامده کوریجك دنیلن کمیك .

عظم جبهی = (طب) بینك محفظه‌سی مقامنده اولان وجمجمه دنیلن باش کاسه‌سنی قداماً تشکیل ایدن آلن کمیکی .

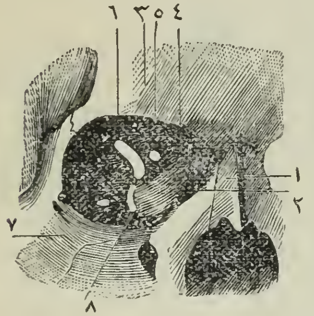

(عظم جبهی)

١ ـ عظم انفی ؛ ٢ ـ عظم وجنی ؛ ٣ ـ عظم جبهی ؛ ٤ ـ عظم فوق‌الحجاجی ؛ ٥ ـ میزابهٔ دمعیه ؛ ٦ ـ ثقبهٔ بصریه ؛ ٧ ـ فرجهٔ وتدیه ؛ ٨ ـ قنات تحت‌الحجاجیه .

عظم جداری = (طب) بینك محفظه‌سی مقامنده اولان جمجمه‌یی تشکیل ایدن کمیکلردن عظم صدغینك اوست جانبنه دوغری ایکی‌یان طرفه مصادف کمیکلردن هر بری .

☞ [اسکات] .

عظم حمصی = (طب) بیلك کمیکلرندن برنجی صره عظامنك عظم زورقیدن بدء ایله دردنجیسی .

عظم حرقفه = (طب) بین الناس قالچه کمیکی دنیلن کمیککه : صاغ وصول اعتباریله چفتدر .

(عظم حرقفه)

١ — ورك ؛ ٢ — حرقفه ؛ ٣ — عانه ؛
١ — قنزعهٔ حرقفیه ؛ ٢ — شوك حرقفیٔ قدامی؛ ٣ — شوك حرقفیٔ خلفی ؛ ٤ — حفرهٔ حرقفیهٔ خارجیه ؛ ٥ — ثلمهٔ كبیرهٔ وركیه؛ ٦ — شوك وركی ؛ ٧ — جوف حق ؛ ٨ — ثقبهٔ مسدده .

عظم حنكی = (طب) طماق قبه‌سیله بروزدلیكلرینك آرقه طرفنه موضوع وایكی قطعه‌سندن بری افقی ، دیكری قائم اولان كمیكلردن هربری .

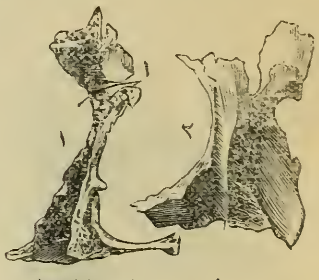

(وضعیت طبیعیه‌ده عظم حنكك خلفدن كورونیشی)

١ ـ ثقبهٔ حنكیه ؛ ٢ ـ وجه وحشیٔ حنك.

عظم رضفه = (طب) بین الناس دیزقپاغی دینیلن كمیك . ☜ [اسكات] .

عظم ركابی = (طب) قولاق درونندەكی درت كمیكدن اوزنكی شكلنده اولانی . ☜ [سمع] .

عظم زند = (طب) قولك صول طرفنده وكوچوك سرچه پارمق جهتنه مصادف اولوب دیرسكدن بیلكه قدر ممتد اولان كمیك . ☜ [اسكات] .

عظم زورق = بیلك كمیكلرندن باش پارمق استقامتنده برنجی كمیك . [آیاق بیلكنده‌كی كمیكه (عظم زورقٔ قدم) دینور .]

عظم سندانی = (طب) قولاق درونندەكی درت كوچوك كمیكدن اورس شكلنده اولانی . ☜ [سمع] .

عظم شظیه = (طب) دیز قپاغنك حذاسندن آیاغه قدر ممتد اولان اینجه كمیك . ☜ [اسكات] .

عظم ظفری = (طب) كوز چوقورینك آشاغیسنه و برون كوكنه یاقین اوله‌رق موضوع طرناق كبی كوچوك ایكی قطعه كمیكدن هربری .

عظم صدغی = (طب) بین محفظه‌سی اولان جمجمه‌نك یان وآشاغی طرفنده موضوع بولنان وشقاق كمیكی دینیلن عظم .

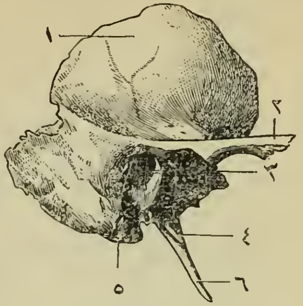

(عظم صدغی)

١ـ قطعهٔ فلسیه؛ ٢ـ نتؤ عذاری؛ ٣ـ مجرای سمعیٔ خارجی ؛ ٤ـ نتؤ غلافی ؛ ٥ ـ نتؤ حلمی ؛ ٦ ـ نتؤ ابروی .

عظم عجز = (طب) قویروق صوقومی دینیلن محله تصادف ایدن كمیك. ☜ [اسكلت] .

عظم عدسی = (طب) قولاق درونندەكی درت كوچوك كمیكدن مرجمك شكلنده اولانی. ☜ [سمع] .

عظم عضد = (طب) دیرسكدن اوموز باشنه قدر ممتد اولان كمیك كه : بین العوام بازو كمیكی دینور . ☜ [عضد] .

عظم عقب = (طب) آیاق اوكچه‌سنی تشكیل ایدن كمیك .

(عظم عقب)

١ ـ عظم عقب ؛ ٢ ـ عظم كعب؛ ٣ ـ عظم نردی؛ ٤ـ زورق؛ ٥ ـ اوچ عظام اسفینیه .

عظم غربالی = (طب) جمجمه‌نك آلت واوك طرفنه وتقریباً ایكی كوز آره‌سنده برون كوكنك آرقه جهتنه موضوع كمیك . [قالبور كبی برچوق دلیكلری اولمسی بو وجهله تسمیه‌سنه سبب اولمشدر .] ☜ [جمجمه].

عظم فخذ = (طب) اویلوق كمیكی .

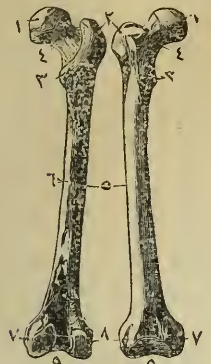

(عظم فخذ)

ا ـ وجه خلفی ، ب ـ وجه قدامی . ١ ـ رأس فخذ ، ٢ ـ طروخانتر كبیر ، ٣ ـ طروخانتر صغیر ، ٤ ـ عرق تشریحی ، ٥ ـ جسم فخذ ، ٦ ـ خط مشنج ، ٧ ـ لقمهٔ انسیه ، ٨ ـ لقمهٔ وحشیه ، ٩ ـ بكره .

عظم فك اعلی = (طب) اوست چكه‌یی تشكیل ایدن ایكی كمیكدن هربری .

عظم فك اسفل = (طب) آلت چكه كمیكی. ☜ [جمجمه] .

عظم قص = (طب) بین الناس ایمان تخته‌سی دینیلن كوكس تخته‌سی كمیكی ـ كه : صدرك اوك ووسطنه موضوعدر .

(عظم قص ـ وجه قدامی)

١ ـ مفاصل ترقویه ، ٢ ـ قطعهٔ عوكشیه ، ٣ ـ جسم عظم قص ، ٤ ـ ثلمهٔ ضلعیه ، ٥ ـ ذیل خنجری .

عظم قصبه == (طب) دیز حذاسندن آیاغه قدر ممتد قالین کمیك .

١ ـ حدبهٔ وحشیه ، ٢ ـ اشواك ، ٣ ـ حدبهٔ انسیه ، ٤ ـ حدبهٔ قدامیه ، ٥ ـ خافهٔ قدامیه ، ٦ ـ وجه انسی ، ٧ ـ کعب انسی .

(عظم قصبه)

عظم قفا == (طب) بین مخفظه‌سی اولان جمجمه‌یی تشکیل ایدن کمیکلردن باشك آرقه طرفنه مصادف کمیك .

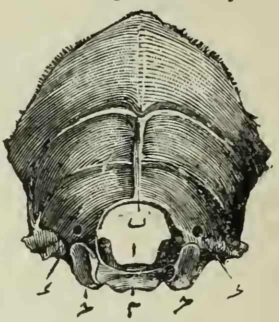

(عظم قفا)

ا ـــ ثقبهٔ قفویه ، ب ـــ قنزعهٔ قفویه ، ح ـــ لقمه ، ء ـــ نتؤ قفوی ، م ـــ ثقبهٔ لقمویه .

عظم کبیر == (طب) بیلك کمیکلرندن ایکنجی صره عظامنك عظم مربعدن بدء ایله اوچنجیسی .

عظم کتف == (طب) اوموزك آرقه طرفنه موضوع اولوب بین الناس کورك کمیکی دینلن عظم .

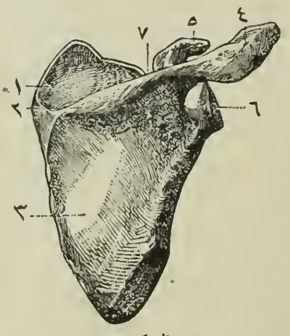

(عظم کتف)

١ ـ حفرهٔ فوق الشوکیه ، ٢ ـ شوك کتفی ، ٣ ـ حفرهٔ تحت الشوکی ، ٤ ـ نتؤ اخرمی ، ٥ ـ نتؤ غرابی ، ٦ ـ جوف عنابی ، ٧ ـ ثلمهٔ غرابیه .

عظم کعب == (طب) آیاق بیلکی کمیکلرندن اك طیشاروده اولانی که : بوکا بین الناس طوپوق کمیکی دینور .

عظم کعبره == (طب) قول قطعه‌سنك دیرسکدن بیلکه قدر اولان پارچه‌سنی تشکیل ایدن کمیکلردن باش پارمق حذاسنه مصادف اولانی . ☛ [اسکات] .

عظم کاوبی == (طب) بیلك کمیکلرندن ایکنجی صره عظامنك عظم مربعدن بدء ایله دردنجیسی .

عظم لامی == (طب) حنجره دینلن صدا قوطیسنك فوقنده‌کی کمیك .

عظم مربع == (طب) بیلك کمیکلرندن ایکنجی صره عظامنك باش پارمق استقامتنجه موضوع اولان برنجی کمیکی .

عظم مربعی = (طب) بو دخی بیلك کمیکلرندن ایکنجی صره عظامنك عظم مربعدن صوکره‌کی .

عظم اسفینی } (طب) آیاق بیلك کمیکلرندن
عظم مخروطی } اوك طرفه تصادف ایدن ایکنجی صره عظامندن اوچ کمیك که : اول ، ثانی ، ثالث ناملریله بربرندن تفریق ایدیلیرلر .

عظم میکعه == (طب) برون دلیکلرینك آره‌سنده‌کی پرده‌نك ارقه طرفنی تشکیل ایدن اوزونجه ویاصی کمیك .

عظم زردی == (طب) آیاق بیلك کمیکلرندن ایکنجی صره عظامنك اوکه مصادف اولانی که طاوله زارینه بکزه‌دیکندن بو اسمی آلمشدر .

عظم وتدی ـــ (طب) جمجمه‌نك الت طرفنی وزمیننی تشکیل ایدن ویراصه‌یه مشابه اولان کمیك .

عظم وجنی == (طب) بین الناس یناق کمیکی دینلن مربع الشکل ایکی کمیکدن هر بری . ☛ (ایسکات) .

عظم هلالی == بیلك کمیکلرندن برنجی صره عظامنك عظم زورقیدن بدء ایله ایکنجی مرتبه‌ده بولنانی .

بنیهٔ عظمی == (طب) اوعیهٔ شریانیه وورید یه واعصاب واوعیهٔ لنفاویه‌دن مرکب اولوب سمحاق دینلن بر غشای خارجی ایله مستوردر .

عظمین == کمیکلرك اس عضویسنی تشکیل ایدن بر مادهٔ غضروفیه .

مخ عظمی == عظام طویله‌نك داخلنده بولنان شحم رقیق ، ایلیك .

عظمت [ع، س] بیوکلك ، اولولق :

« حق تعالی عظمت عالمك پادشهی
لامکاندر اوله‌ماز دولتنك تختکهی »

§ غرور ، کبر ، نخوت § دبدبه ، طنطنه ، دارات .

عظمتلی == شکوه و جلال صاحبی . || کبرلی ، مغرور ، خودپسند || دبدبه‌لی ، طنطنه‌لی ، شعشعه‌لی .

عظیم [ع، ص] بیوك ، اولو ، کبیر § عالی ، رفیع ، بلند § اهمیتلی ، مهم .

عظیم الشان == شانی عالی اولان : قرآن عظیم الشان [جمعی عظام] در .

عظیمت [ع ، س] فوق العاده ولدرق واقع اولان خصوص ، مسئلهٔ مهمه (جمعی عظائم کلیر) .

« او اثناده بالتصادف داین وفات ایدرك ، برمال عظیم ایله ایکی یتیم ترك ایدنجه دفتردار بولنان ذات کوبا بردفینهٔ درایت کشف ایتمش کبی تاجرك رحلتنی ..... »

عفارت [ع، س] شیطنت ، شیطانلق . § شریرلك .

عفاریت [ع،س] ج : (عفریت) . فوق العاده شریر اولانلر .

عفافت [ع،س] محرماتدن اجتناب ایتمك ، عفیفلك .

عفص [ع،س] (نباتات) مازی دینلن معروف دانه .

عفو [ع،مص] صوچندن کچمك ، صوچی باغشلامق § عقوبت وجزادن آزاده ایلمك : عفو جزادن مؤثردر .

«آیت « والکاظمین لغیظه» باق عفو ایت بنی حضرت باری تعالی در مجیب السائلین . »

عفو [ع، ص] کثیر العفو اولان .

عفیف [ع ، ص] عفتله متصف اولان ، محرماتدن مجتنب ، ناموسلی . { مؤنثی (عفیفه) در . }

عقائد [ع ، س] (عقیده) نك جمعی . اعتقاد اولنان شیلر : عقائد دینیه ، شرح عقائد .

عَقار [ع،ـ] خانه، خان، دكان، ترلا، بوستان كبی ملك : اصحاب عقار .
جمعی : (عقارات) كلير .

عَقّار [ع، ـ] معالجه ایچون استعمال اولنان كوك { جمعی اولان عقاقير دها مستعملدر . }

عَقارات [ع، ـ] (عقار) ك جمعی . عقارلر، منزل، مأوی، دكان، باغ، ترلا، كبی شیلر : عقارات سنیه .

عَقارِب [ع، ـ] عقربك جمعی. عقربلر: عقارب هلاهل نثار .

عَقارَت [ع، ـ] قیصرلق، قیصر اولمه .

عَقاقير [ع، ـ] (عقّار) ك جمعی . معالجاتده مستعمل كوكلر .

عَقائم [ع، ـ] (عقیم) ك جمعی، عقیم، قیصیر اولانلر .

عَقَب [ع، ـ] ولد ، نجل { جمعی اولان اعقاب دها مستعملدر . }

عَقِب [ع، ـ] { زبانزدی قافك فتحی وبانك سكونیله‌در. } اوكچه، باشنه، مؤخرالقدم § برزمانی تعقیب ایدن زمان .

عقب گیر == تعقیب ایدیجی، ایدن .

عظم عقب == اوكچه كمیكی .

عقبی == اوكچه‌یه متعلق .

درعقب == همان، بلا تأخیر، متعاقباً :
« عقبندن ایریشور فیض صباح اقشامك »

عَقَبه [ع، ـ] تهلكه‌لی گچید § تهلكه، مخاطره . جمعی (عقبات) كلير :
« طولو دیزكین كیدیلورمی عقبات اجله »

عَقد [ع،مصـ] باغلامق، باغلانمق، دوكوملمك : عقد نكاح § قورمق، قورلمق : عقد مشورت، عقد مجلس . نكاح اجراسی .

حل وعقد == چوزمك وباغلامق || ایشی نتیجه‌لندیرمك : حل وعقد امور . (فقه) طرفین برخصوصی التزام وتعهد ایتمك ـ كه : ایجاب وقبولك یكدیگره ارتباطندن عبارتدر .

عقد ثانی == (فقه) طرفینك برخصوصی التزام وتعهدی اثناده یالك ایجاب وقبول ایله ارتباط ایچیوب ایكنجی ایجابك قبول اخیر ایله ارتباطندن حاصل اولان عقد .

عَقِر [ع،مصـ] قیصیر اولمق .

عَقرَب [ع، ـ] قویروغی اوجنده سمدار برایكنه اولان حشرات مؤذیه‌دن معروف حیوان § مضرآدم، فنالغی كیزلیدن كیزلی‌یه یپان آدم .

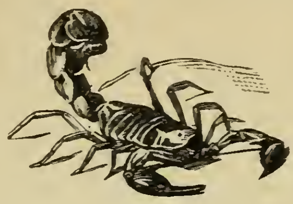

(عقرب)

§ ساعتك ایكی ایكنه‌سندن قیصه‌سی . § (قوزموغرافیا) بروج اثنی عشردن سكزنجیسی ـ كه : شمس تشرین‌اولده بورایه داخل اولور .

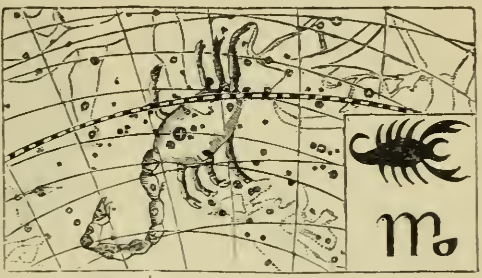

(عقرب برجی)

قلب العقرب == عقرب برجی تشكیل ایدن ۳۲ كوكبك اك مشهوری .

اكلیل العقرب == مذكور برجك ایكنجی واك مشهور اولان یلدیزی اولوب (اكلیل الجبهه) دخی دینور .

عَقل [ع، ـ] انسانده مادهٔ ادراك اولان ودیعهٔ الهیه، خرد، هوش، اوص . § اصطلاح شرعیده، نفس ناطقهٔ انسانیه ایچون بر قوتدرـ كه : كندیسیله علوم وادراكاته نفس مستعد اولور § ذكا ، ذهن ، فكر § آكلامه ، فهم وادراك ایلمه § رأی وتدبیر ، چارهٔ تسویه :
« حق یول آرامق واجبه‌در عقل سلیمه
توفیقی ایترسه خدا راهبر ایلر »
و :
« ضیای عقل ایله تفریق حسن وقبیح اولنور
كه نور مهردر ایلین الوانی تمهیر »
§ (عروض) بحر وافرك مفاعلن جزئندن لامی یعنی بشنجی حرف متحركی اسقاط ایلمكه اطلاق اولنور .

عقل آلمق == قوهٔ مفكره استیعاب ایتمك، آكلامق .

عقلی آلمق == مدهوش ایتمك .

عقل اوكرتمك == یول كوسترمك، چارهٔ تسویه بولمق .

عقل اوكرنمك == باشقه‌سندن تدبیر وچاره اوكرنمك || عبرت ونصیحت آلمق .

عقل اول == ذكای فوق‌العاده || ذكای فوق‌العاده ایله متصف اولان { فلسفهٔ قدیمه اصطلاحاتندندر . }

عقل ایتمك == عقلنه كتیرمك ، درخاطر ایتمك ، دوشنمك ، ملاحظه ایلمك .

عقل ایردیرمك == اكلایه‌بیلمك .

عقل باشده اولمق == یاپدیغنی بیلمك، استراحت ذهنه مالك اولمق .

عقل باشه كلمك == اوصلانمق ، متنبه ، متنصح اولمق || دالغینلقدن اویانمق، آیلمق .

عقل باشدن كیتمك == مدهوش اولمق .

عقل دیشی == یكرمی یاشندن صوكره آغزك اك كیریسنده چیقاریلان آزی دیشی

عقل كل == ساحهٔ طبیعتده مشهود اولان نظام عمومی و ازلی || جبرائیل علیه‌السلامدن دخی كنایه‌در .

عقلاً == عقل ایله ، عقل اقتضاسنجه .

عقلسز == عقلی اولمیان، احمق ، بدلا .

عقللی == عاقل ، ذكی || اوصلو .

عقلی == عقله منسوب ومتعلق .

علوم عقلیه == فیزیق ورياضیه ایله مناسبتی اولان علوم مادیهٔ ثبته .

عقلیات == معقولاتدن عبارت خصوصلر، عقلی اولان خصوصات { نقلیات مقابلی } .

عَقوُر [ع، ص] ییرتیجی ، صالدیریجی حیوان ، آزغین حیوان : كلب عقور § قودورمش قودوز علتنه دوچار اولمش (كلب) .

عَقیب [ع، ص] برشیئك آرقه‌سنه بلا واسطه قریب اولان، برشیئك آردندن كلن ، ولی وتعقیب ایدن . { اكثریا زمانه وصف اولور . }

عقیبنده == آرقه‌سنده ، پشنده ، متعاقباً .

عَقيدَه [ع، س] قلبده‌كى اعتقاد ، اعتقاد اولنان قضيه : عقيدهٔ صحيحه.

عقيده‌سى بوزوق = اعتقادسز .

عقيده شكرى = (آغده شكرى) ، بر نوع ياپشقان، رنكلى شكر .

عَقير [ع، س] ذريتى اولميان اركك .

عَقيق [ع، س] نيم شفاف وغير بلورى اولان قوارسلره يعنى چاقماق طاشلرينه اطلاق اولنوركه عقيق يمانى ديلن معروف قرمزى طاش بو نوعك اك مشهوريدر .

عَقيقه [ع، س] چوجغك ولادتنك يدنجى كونى ويا صاچنك قيرقلديغى كون ذبح اولنان قربان .

عَقيم [ع، ص] حمل قبول ايتميان رحم . § قيصير ، طوغورماز اولان ، دولى آلنه‌ميان § نتيجه‌سز ، غير مثمر ، فائده‌سز : تشبثات واقعه كاملاً عقيم قالدى .

عَكّار [ع، ص] (كرّار) كبى دونه دونه اعدايه هجوم ايدن بهادر معناسنه‌در .

عَكّام [ع، س] چادر مهترى § محفه ، تختروان كبى وسائط نقليه‌يى حامل اولان حيوانك يولارينى چكن خادم § يوكى، سيادرى حيوانه يوكلاتن آدم § صرهٔ همايون ايله برلكده كيدن خدمه .

عَكس [ع، س] خلاف، مخالف ، ضد :

« دريادە قزيل بر بلوطك عكسى دە لامع
امواج دەمى جاذبه قانونته تابع ؟ »

§ صدا، ضيا كبى شيلرك بر يرده اثر براقمسى :

« فمنك رنكى عكس ايدوب تنه
يكى آچمش كله مثال اولمش
انعطافيله باق نه آل اولمش
سرو سيمين صقالى كردنه »

و :

« دامن آسمانده ابر سحر
دوكر اوراقه ريزهٔ الماس
شب حلول ايلينجه عكس قمر
ادر اشجاره صرمه‌لر الباس »

§ بوكبى مؤثراتك بر محله چارپوب كيرى دونمسندن حاصل اولان اثر § ترسنه چويرمك § انتقال ايتمك § (ادبيات) بر فقره‌نك جزء اولى ، جزء ثانيسى اوزرينه تقديم ايله هرايكى جزئك ايرادى بديعه‌سى . مثلا :

« هركسك برروشى، هرروشك بركسى وار »

§ (منطق) قضيه‌نك موضوعى محمول ومحمولى موضوع يرينه قويه‌رق تشكيل ايديلن قضيه .

عكس مستوى = (منطق) اصلك كيفيتى ايجاب ايسه ايجابك، سلب ايسه سلبك كاكان بقاسى وكافهٔ موادده صدق ايله برابر برجزئى ديكر جزئنه تبديل ايلمك :
« هرانسان حيواندر » — « بعض حيوان انساندر . » كبى .

عكس نقيض = (منطق) صدق وكيفيت باقى اولمق شرطيله اصلده‌كى محكوم بهك نقيضنى محكوم عليه ومحكوم عليهك نقيضنى محكوم به ياپمق .

عكسنه = ترسنه ، ضدينه ، ترس وضع اوله‌رق .

بالعكس = عكسى اوله‌رق ، مخالفى اوله‌رق .

برعكس = بسبتون عكسنه، ضدينه .

عكسى = عكسه منسوب ، ضدينه ، ترسنه || معند ، بدخوى .

عَلا [ع، فع] عالى اولسون معناسنده دعادر .

عَلاء [ع، س] يوكسكلك، رفعت، شرف . جمعيتله اولولق : اهل علاء .

عَلائق [ع، س] {علاقه} نك جمعى . ايليشكلر، محبتلر .

علائق دنيويه = مشاغل و غوائل دنيويه .

عَلائم [ع، س] (علامت) ك جمعى . علامتلر، نشانلر .

علائم سماء = ياغمورلى كونلرده بعضاً سماده قوس شكلنده كوريلن رنكارنك علامتكه : ضياى شمسك - منشور شكلنده‌كى - قطرات باراندن حين مروونده بالتحلل الوان مختلفه‌يه آيرلمسندن متحصلدر، قوس قزح، الكم‌صاغمه [illegible] (قوس قزح).

علائم حاره = (طبقات) براكين ملتهبه‌نك تپه‌سنده‌كى يارقلردن خروج وصعود ايدن بعض بخارات ومايعات غازيه .

عَلّابى [ع، س] (كيميا) رصاص ديلن قالاى .

عَلّاف [ع، ص] يم ، علف صاتان آدم .

عَلاقه [ع، س] ايليشك، تعلق، مناسبت . § محبت، عشق :

« ايتدم كوزلر ايچره علاقه افندمه
صد آفرين طبيعت دل پسندمه »

= (طب) بر عضوك تألمندن مقابلى اولان عضوك متألم اولمسى .

علاقه‌دار = ايليشكى، مناسبتى، حصه‌سى، حق مداخله‌سى اولان ، ذى‌مدخل ، شريك ، حصه‌دار .

عَلّام [ع، ص] مبالغه ايله عالم اولان {جناب حقك اسماء حسناسندندر} .

« علام عوالم معالى
علامهٔ علم لايزالى »

علام الغيوب = غيبلرى بيلن جناب حق .

عَلامات [ع، س] {علامت كبى} (علامت) ك جمعى . علامتلر ، نشانه‌لر : علامات قيامت .

عَلامَت [ع، س] وسيلهٔ استدلال اولان اثر ، نشانه § اثر ، ايز : علامت خير . § اماره § رمز واشارت .

علامت فارقه = برشخصك وبرشيئك ديكرلرندن ، ديكرلرندن تفريقى ايچون وضع اولنان اشارت مخصوصه .

علامت فارقه نظامنامه‌سى = (حقوق) معمولات ومخترعاتك تمييزى وتقليددن محافظه‌سى ايچون صاحبنك طلب وارزوسيله وضع وتسجيل اولنان علامتلره مخصوص احكام قانونيه مجموعه‌سى .

عَلّامه [ع، ص] چوق بيلن ، علوم شتايه بحق آشنا اولان : علامهٔ ذى‌عشرى .

عَلانى [ع، س] كيزلى اولميوب آشكار اولان .

عَلانيَت [ع، س] {تشديد ياايله غلطدر} ظاهرلك، آشكارلق، ظاهراوله: سراً وعلانيةً § هرشيئك حال خارجيسى .

عَلَبه [ع، س] (نباتات) بعض اثمارى حاوى قاپچقلر { ضم عين ايله‌ده افتدر . } .

عَلَف [ع، س] حيوان يه‌جكى، يولاف ، اوت، صمان ، كياه وساره . {جمعى: علوفه، اعلاف، علاف كلبرسه‌ده لسانمزده غير مستعملدرلر. يالكز علوفه لفظى وقتيله يكيچريلره ويريلان (مواش) معناسنده

خوش علف = بولدیغی یین . عبد البطن ، شکمپرور.

عَلَق [ع.ـ] پختیلاشمش قان پارچه‌سی § سلوك دینیلان سیاه و اوزونجه صو قوردی .

عاقی = علقه منسوب .

عَلَقات [ع.ـ] (علقه) نك جمعی.

عَلَقه [ع.ـ] یاپشقان بالچق، چامور. § (طب) قان پختیسی .

عَلَم [ع.ـ] علامت ، نشانه ، اشارت . § اسم خاص § طاغ § مناره تپه‌سی، ماهچه § رایت ، بایراق ، سنجاق :

« طوقات طرفنده دخی جلالی اسمنده بر حریف مهدیلك ادعاسیله علم افراز عصیان اولمشیدی . . . »

علمدار = سنجاغی طاشییان ذات ، سنجاقدار.

علمداری = علمدارلق .

رکز علم = بایراق دیکمك

علمیت = بر لفظك اسم خاص اولمسی کیفیتی .

§ صاریغك آلتون اولوق تلی .

عَلِم [ع.فع] (علم) ماده‌سندن ماضی مفرد مذکر صیغه‌سی اولوب (بیلیر) معناسیله ترکیب تشکیلنه کیرر .

علم‌الله = (قسم) الله بیلیر.

عَلَه [ع.ـ] (طب) طاوشان دوداغی کبی یریق دوداق .

عَلَن [ع.ـ] (علانیت) یله مترادفدر وتظاهر، آشکاره اولمق .

علناً = میدانده ، کوز اوکنده اولەرق. آچیق اولەرق : بوسوزی علناً سویلدی.

علنی = آشکار، میدانده، آچیق: محاکمهٔ علنیه . و :

« متصور دکلدر انکاری
علنیدر بو انجلا علنی »

علنیت = بر ایشك آچیقده ، میدانده اولمسی .

عَلی [ع.د] حرف جر اولوب اوزره ، اوزرینه، اوزرنده معناسنه‌در. [محل استعماله کوره مصاحبت ، تعلیل، استدراك اداتی دخی اولور.]

علی‌الاتصال = بیتشیك اولەرق، فاصله‌سز .

علی‌الاستمرار = دائما، مستمراً، استمرار اوزره .

علی‌الاطلاق = مطلقا ، عموماً، صورت مطلقه‌ده، مقید اولمیەرق، بلا تخصیص .

علی‌الانفراد = بربر، یکایك، آیری آیری.

علی ای حال = هرنصل اولورسه، هرحالده .

علی‌التحقیق = حقیقت اوزره ، کرچك اولەرق ، محقق صورتده.

علی‌التقدیر = تقدیر اوزره، فرض تخمینی اولەرق .

علی التوالی = بربری اردنجه ، متوالیاً ، متمادیاً.

علی مراتبهم = درجه‌لرینه، رتبه‌لرینه، کوره .

علی جرالعاده = عادت اولدیغی اوزره، عادت وجهله :

«علی‌العاده کوزل‌سوز سویلمکده عجزی پیدادر
سخنتکولقده استعدادی فوق‌العاده‌در کویا »

علی حاله = کندی حالنده، اولدیغی کبی .

اعتراض علی الحکم = (حقوق) محکمه‌نك حکم وقرارینه قارشی اعتراض .

علی الخصوص = خصوصیله ، بالخصوص ، هپسنه تقدم ایدرك .

علی‌الدوام = دائما، هرزمان، هر وقت ، دائمی صورتده .

علی الرأس والعین = باش کوز اوسته .

علی الرغم = رغماً، رغم، اوزرینه، کرهاً .

علی السحر = کون طوغمه‌دن چوق اول ، سحر وقتنه دوغری ، ارکندن .

علی السویه = بر جریده اولمق اوزره ، متساویاً .

علی الصباح = صباحلین، ارکندن:

«علی الصباح جهان خلق کسب وکاره کیدر.
بلاکشان عبثده کوی یاره کیدر.»

علی طریق الهزل = اکلنجه طریقیله

علی العاده = معتاد اوزره || عادتاً .

علی العموم = عموماً، هپسنه شامل اولمق اوزره .

علی العمیا = کورکورینه، بلا تحقیق .

علی الغفله = خبری اولمقسزین ، غفلت اوزره ایکن . { اساتمزده علی الغفله کبی کوزل بر تعبیر موجود ایکن ارتق (surprise) لفظ اجنبیسنی استعماله محل یوقدر ظننده‌یم . }

علی العجله / علی الفور = چابك، عجله‌ایله، تیز الدن، درحال، بغتةً .

علی قدرالاستطاعه / علی قدرالطاقه = کوج، طاقت یتدیکی قدر.

علی قول = برقوله، برروایته کوره.

علی کلا التقدیرین = ایکی شقدن هر برینه کوره .

علی کل حال = حالنه کوره، هرحالده.

علی ملاءالناس = میدانده ، ناس ، خلق مواجهه‌سنده ، عمومك حضورنده .

علی مراتبهم = رتبه ومرتبه‌لرینه کوره ، مرتبه‌سیله ، درجه‌سیله .

علی القاعده = قاعده‌سیله ، اصول وقاعده اوزرینه ، قاعدةً.

علی وفق المرام = ارزویه مطابق موافق اولمق اوزره .

علی وجه التفصیل = مفصل اولەرق، اوزون اوزادی‌یه .

علی هذا / علی ذلك = بونك اوزرینه ، بوکا کوره .

لاعلی التعیین = تعیین و تخصیص ایتمکسزین ، غیر معین اولەرق .

عَلِىّ [ع، س، ص] حضرت حيدر كرارك اسمى § رفيع عالى ، فائق معناسنه ايسه‌ده لسانمزده يالكز مؤنثى مستعملدر : اوامر عليه .

عَلِيق بَرانى [ع،س] (نباتات) { اوكسوز اوردغانى } (يبانى قهقهه) ذات الفلقتين شعبه‌سنك غليفيه فصيله‌سندن متهافت برنباتدر .

(عليق برانى)

عَلَيْكَ [ع،تر] سنك اوزرينه معناسنه‌در. { يالكز تركيباتده مستعملدر: عليك السلام، عليك عون الله كبى . }

عليك السلام = اوزريكه سلام اولسون.

عليكم = (عليك) نك جمعى . سزك اوزريكزه اولسون ديمكدر .

عليكم السلام = اوزريكزه سلام اولسون .

عَلِيل [ع،ص] علتلى، مرض وعلته دوچار ولوب سقط اولان : شخص عليل.

عَلِيم [ع،ص] (علام) ايله مترادفدر . § علم واسع ايله متصف اولان ، هر شيئى بيلن § اسماء حسنادندر :

« لامكاندر بى‌مكان اول حضرت رب عليم »

و :

« بخش ايدر حضرت وهاب عليم »
« سوكيلى قوللرينه قلب سليم »

عَلَيْنا [ع، تر] بزم اوزرمزه اولسون معناسنه‌در :

« فوق كل ذى علم عليم »

و :

« ظالمره بركون ديديرر قدرت مولا
تالله لقد آثرك الله علينا »

عَلَيْه [ع، تر] آنك اوزرينه ديمكدر : { لسانمزده بوكله بركيمسه‌يه توجيه خصومت وقباحت معناسنده مستعملدر : « مطبوعات حاضره بغير حق فلان افنديلك عليهنده‌در . » }

عليه السلام = آكا، آنك اوزرينه سلام اولسون {پيغمبران عظام حقنده قوللانيلور} : حضرت ابراهيم عليه السلام { بونك مرخمى اوله‌رق تاريخلرده وعبارات سائره‌ده (ع،م) ويا (عم) اشارتى قوللانيلور : جناب موسى (ع، م) ، حضرت داود (عم) كبى.

رحمة الله عليه = اللهك رحمتى آنك اوزرينه اولسون. {مسلميندن وفات ايدنلر حقنده مستعملدر : مدحت پاشا رحمة الله عليه كبى }

بناءً عليه = آكا بناءً، آكا كوره .

مدعى عليه = حضورحاكمده كندوسندن برشى طلب وادعا اولنان كيمسه .

عليه الرحمه = آكا رحمت اولسون .

مبنى عليه = آنك اوزرينه بنا اولنان شى .

عليها = (عليه) نك مؤنثى .

عليهم = (عليه) نك جمعى.

عليهما = (عليه) نك تثنيه‌سى { ايكى كشى‌يه شاملدر.}

عليهن = (عليه) نك جمع مؤنثى . { لسان عثمانيده پكده مستعمل دكلدر}

عَمّ [ع، س] عموجه ، پدرك برادرى : عم اكرم جناب نبوى .

عمه = خاله ، پدرك همشيره‌سى . { لسانمزده، بومعناده خاله كلمه‌سى مستعملدر.}

عم‌زاده = عموجه‌نك اوغلى وقيزى .

عَمَّ [ع، فعـ] عموم اولسون معناسنه دعادر : عم نواله .

عَمْ [ع،فعـ] (عليه السلام) دعاسنك شكل مختصرى :

حضرت موسى (عم) ك طوردن عودتى .

عَمائِم [ع ، س] (عمامه) نك جمعى . صاريقلر : اصحاب عمائم .

عَمّار [ع،ص] امر معروف ونهى منكر اوزره قائم ودائم اولان ذات .

عَماقَت [ع،س] درينلك عميق اولمق .

{ لسانمزده مستعمل دكلسه‌ده استعماله احتياج اولان الفاظدندر. بالخصوص فنياتده پك‌بتون لازمدر.}

عُمْجَه [ت،س] ويا عموجه‌كه : پدرك برادرى معناسنه‌در .

عَمَد [ع،س] فى‌الاصل سقف، خيمه، ديوار كبى شيلره ديرك قويمق معناسنه‌در. § قصد ، نيت § سهو وخطا مقابلى § بر ايشه بيله‌رك ، ملاحظه ايدرك باشلامق .

عمداً = قصد وملاحظه ايله، عمد صورتيله : عمداً قتل.

|| (فقه) قتلى مشروع اوليان بر آدمى الات جارحه‌دن بريله قصداً قتل ايتمك ويا جرح ايلمك.

عَمْرَه [ع،س] باش كوده‌سى .

عَمْشِش [ع،س] اكثر اوقاتده ياشى اقمسندن دولايى رؤيتده كوزك ضعفه دوچار اولمسى . كوز ضعف وياشلى اولمق.

عَمَل [ع،س] ايش، كار، فعل § ايشلنه‌جك ايش § ايش ايشلمك § اجرا ، تطبيق ايتمك § بر ادمك احكام مذهبيه موجبنجه ايتديكى حركت § اسهال ، لينت § (نحو) بر كلمه‌نك ديكر بر كلمه‌نك اعرابنه اجرا ايلديكى تغيير. {فعل؛ عملدن اعمدر چونكه فعل هم بقصد، همده بغير قصد، وقوعبولان ايشه دينور عمل ايسه بقصد اولان ايشدر }

عملمانده = ايشدن قالمش ، معطل ، سقط ، ايشه يارامز .

عمل ميخانيكى = (ماكنه) بر قوت ايله او قوتك نقطهٔ تطبيقنك بروقت معينده وكندى استقامتى جهتنده انتقال ايلديكى مسافه‌نك حاصل ضربى .

عمل قيصرى = (طب) وضع حملى تقرب ايدن بر قادينك حياتندن قطع اميد ايلديكى زمان قارننى ياروب چوجغى المق عملياتى .

دستور العمل = مابه التطبيق اولان قاعدهٔ اساسيه .

عملاً / **بالعمل** } = ايش ايشليه‌رك ، بالفعل .

عملى = عمله منسوب، فعلاً اجرا ، نظرى دكل .

عملی و نظری == هم کوروب اوقومق هم ایشلیوب اوکرنمك صورتیله .

عَمَلَه [ع،ص] (عامل) ك جمعی اولوب مفرد مقامنده مستعملدر. ایشجی، رنجبر، ایرغاد.

عَمَلیّات [ع،س] بر علمك قواعد مضبوطه‌سنی فعلاً اجرایه تعلق ایدن کیفیت .
|| فناً اجرا ایدیلان ایشلر. (Opération)

عملیات جراحیه == طباً وفناً کوریلان لزوم صحی اوزرینه بر قطعهٔ بدنی کسمك و یا بدنك بر نقطه‌سنی یارمق خصوصاتی .

عملیات ترابیه == بر محلـه تمل وضع ایتمك و یا شوسه، شمندوفر فرش و تمدید ایدلمك ایچون اوجه زمینك دوزلدیلوب تسویه ایدلمسی عملیاتی .

عَمُوجَه [ت،س] پدرك برادری . عمجه.

عموجه زاده == عموجه‌نك اوغلی و یا قیزی .

عَمُود [ع،س] دیرك، ستون :
«دوراج مهری شکست ایتدی سینهٔ صافك
عمود صبحه خلل ویردی ساق شفافك»
§ (هندسه) ایکی طرفنده زاویهٔ قائمه احداث ایتمك اوزره بر خطی (ویا بر سطحی) قطع ایدن دیکر بر خطك (ویا بر سطحك) وضعیتی .

عموداً == عمود اوله‌رق ، ایکی طرفده زاویهٔ قائمه تشکیل ایتمك اوزره .

عمودی == عمود حالنده، عمود صورتنده، افقی مقابلی .

خط عمود == بر خطی ویا بر سطحی طرفینده مساوی زاویتان متجاورتان احداث ایده‌جك وجهله قطع ایدن خط [هر عمود شاقول دکلدر .] ([redacted] شاقول)

عمود الجیش == سر عسکر ، حربیه ناظری ، اردو قوماندانی .

عمود الصلیب == (قوزموغرافیا) دلفین صورت جنوبیه‌سنده بر کوکب اولوب (ذنب الدلفین) دخی تسمیه اولنور .

عمود فقاری == (طب) بل کمیکی (اوکورغه)

عمود القوم == بر قومك قوام باموری اولان سید ومهتری .

عمود فقاری == انسان وحیوانلرك کوکتدن قویروق صوقومنه قدر امتدادیدن بل کمیککی -که : (فقره) تعبیر اولنان اوکورغه کمیکلرندن یکرمی دردینك براره‌یه کلمسندن تشکل ایتمشدر. [بو ٢٤ عدد فقره‌دن یدیسی بویونده ، اون ایکیسی صرتده، ایشی قویروق صوقومنك اوستنده بولنور .] ([redacted] اسکلت)

عَمَّه [ع،س] تیزه، والده‌نك همشیره‌سی.

عَمِی [ع، س] کورلك، کوزسزلك § جهل کثیف .

عَمِیق [ع،ص] درین، دیپ اوزاق § ایچه‌دن اینجه‌یه :
« کوکلده کیزلی براندیشه وار؛ عمیق وحزین
که چشم مستکه باقدقچه اشتداد ایلر »
§ اعمال فکره محتاج اولان شی .

عریض و عمیق == اوزون اوزادی‌یه .

عَمِیم [ع،س] جمله‌یه شامل ، عمومی :
« بن ده بر سائلکم ردایله ایتمه محروم
ای ایدن امتنی نائل الطاف عمیم .»
و :
« صانعك اولدیغنه لطفی عمیم
کوستریر هیئت رحمن ورحیم »

عمیم الاحسان == احسانی عمومه عائد اولان .

عَن [ع، د] حرف جر اولوب (دن) معناسنی افاده ایدر. استعلا، تعلیل، ظرفیت، استعانه اداتی دخی اولور .

عن اصل == اصلندن ، اساسندن .

عن جهل == بیلمیه‌رك .

عن صمیم القلب == قلبدن || کمال اخلاص ایله .

عن الغیاب == غیاباً، حاضر اولمقسزین،

عن قصد == قصد ایله، ایستیه‌رك.

عن قریب == یاقینده .

عن بدل == الدن ، الدن اوله‌رق .

عنه == اندن [مذکر ایچون]

عنها == آندن [مؤنث ایچون]

عنهما == او ایکیدن [تثنیه ایچون]

عنهم == انلردن [جمع مذکر ایچون]

عنهن == انلردن [جمع مؤنث ایچون]

عنها ، منها == شوندن، بوندن، شو، بو.

عن اقرار صلح == (فقه) مدعی علیهك اقراری اوزرینه واقع اولان صلح .

عن انکار صلح == (فقه) مدعی علیهك انکاری اوزرینه واقع اولان صلح .

عَناء [ع،س] زحمت، مشقت، یورغونلق:
«اولمش کیمی توانکر دوران ایکن ذلیل
اولمش کیمنه ثروتی سرمایهٔ عنا »

عُنّاب [ع،ص] اوزوم صاتان، اوزومجی.

(یبانی عناب)

(اثمار عنابیه)

عَنادِل [ع،س] (عندلیب) ك جمعی، بلبللر.
{ لسانمزده ، یالکز مفردی استعمال ایدلمکده‌در. }

عَناصِر [ع،س] (عنصر) ك جمعی. عنصرلر باشقه شیلرك حاصلی و ماده‌سی اولان شیلر .
§ (کیمیا) کندولرندن یالکز بر ماده استخراج اولنه‌بیلان جسملر، التون، کموش، باقر کبی اجزای فردیه‌سی هپ بر جنسدن عبارت اولان ماده‌لر .

عناصر اربعه == حکمای سابقه‌یه کوره آب، هوا، خاك، نار .
حکمای جدیده‌جه: مولد الحموضه، مولد الماء، آزوت، فحم :
« آیا نیجه بر دور ایده بو چار عناصر
کیم اکا نه اول اوله معلوم نه آخر »

عَناکِب [ع،س] (اوروجك)معناسنه اولان (عنکبوت) ك جمعی :
« بی جرم ایکن غدای عناکب اولور مکس
معصوم ایکن کبوتری شاهین ایدر شکار »

عَنانَت [ع،س،] معامله‌ٔ زوجیه‌یه عدم اقتدار .

عَنبَر [ع،س] معروف کوزل قوقولی ماده‌که: قشالو دنیلان اطه بالغنك امعاسنده تشکل ایدر § کوزل قوقودن، رایحهٔ طیبه‌دن کنایه .

عنبر بالغی = حیوانات بحریهٔ ذات الثدیادن قشالو دنیلان اطه بالغی .

آق عنبر = عنبرك بیاض رنکلیسی.

اسمر عنبر = عنبرك سیاهمتراق اولانی

عنبربو = خطهٔ عراقیه‌ده حاصل اولور کوزل قوقولی ، اوزونجه دانه‌لی بر نوع پرنج .

عنبر چیچکی = حب المسك دنیلان یووارلاق ، صاری رنکلی، کوزل قوقولی بر جنس چیچك .

عنبر بار / عنبرپاش = اطرافه کوزل قوقونشر ایدن.

عنبربارس = کوزل قوقولی بر جنس پورتقال .

عنبرین = عنبردن عبارت اولان، عنبرلی:

« هر نقطهٔ خوب عنبرینك
خاك سیه عذار معنی »

عنبریه = یایلا چیچکی || بر نوع اکسیر.

عَنتَری [ع،س] انتاری، کیجه‌لك لباسی.

عَندَلیب [ع،س] بلبل ، هزار :

« کالر کولر فغانله یکر عمر عندلیب
بیار احتضارده اجرت دیلر طبیب »

عَندَم [ع، س] (طب قدیم) بعض آغاجلردن استحصال اولنان بر نوع رچینه درکه : اسهاله و سیلان مخاطی‌یه قارشی استعمال اولنور .

عَنعَنه [ع، س] بر خصوصك آدمدن آدمه حکایه اولنه‌رق خیلی کیمسه‌لردن منقول اولمسی § برحوادثك منشائی .

عَنقاء [ع، س] معلوم الاسم، معدوم الجسم، یعنی موهوم بیوك بر قوش ، سیمرغ § اسمی اولوب جسمی اولمایان شیئدن کنایه .

عنقا بازرکان = پك زنکین تاجر .

عین عنقا = (قوزموغرافیا) عنقاصورت جنوبیه‌سنك برکوکب لامعی اولوب (نیر - الزورق) دخی تسمیه اولنور .

عَنکَبوت [ع، س] اوروجك دینلان معروف حیوانجق { جمعی (عناکب) کلیرسه‌ده لسانمزده نادراً استعمال ایدلمشدر. }

« بوم نوبت میزند برطارم افراسیاب
پرده‌داری میکند درقصر قیصر عنکبوت »

عنکبوت الماء = (حیوانات) صوده یشار، سیاه رنکلی بر جنس اوروجك‌که : نادراً تصادف اولنور .

تار عنکبوت = اوروجك آغی .

عنکبوتیه = اوروجك فاملیاسندن اولان حشراتك منسوب اولدیغی فصیله .

عَنله [ت، س] (بحریه) کمی دمیرینك کندیسنه زنجیر ویاخلاط ربط اولنان حلقه‌سی . § علی الاطلاق کمی حلقه‌سی .

عنله باغی = (بحریه) بر یومه‌یی دیرك عنله‌سنه باغلامق ایچون استعمال اولنان باغ.

عَنوَت [ع، س] قهر ایتمك ، غالب اولمق § زور ، جبر .

عَنود - عَنید [ع،ص] شدتله معارضه ایدن ، پك عنادجی ، حق بیلدیکی حالده انکار ایدن .

عَنیف [ع،ص] عنف ایله متصف اولان، خشونتلی ، سرت .

عَنیق [ع،ص] بربرینك بوینته صارماشمش اولان ایکی آدمدن هربری .

عَنین [ع، ص] (طب) بعض اسباب مرضیه‌دن طولایی دیح بطنی طوته - میان آدم § معامله‌ٔ زوجیه‌یه غیر قادر اولان .

عَوّاء [ع، ص] اصلسز ، ادنی کیمسه . § (قوزموغرافیا) منازل قمردن برجله‌ٔ کوکبیه - که: بش ییلدیزدن مرکبدر.

عَوّاد [ع،ص] عود چالان آدم .

عَوارِض [ع،س] (عارضه) نك جمعی : عارضه‌لر، عارض اولان شیلر، مانعه‌لر :

« حق واستحقاق ، حرمت خط ورعایت کبی عوارض مفسدته علی ....

عوارض آقچه‌سی = فوق العاده اوله‌رق وقتیله طوپلانان ورکو .

عَوارِف [ع،س] کرم، احسان معناسنه اولان (عارفه) نك جمعی .

عَواصِف [ع، س] شدتلی روزکاو معناسنه اولان (عاصف) و (عاصفه) نك جمعی :

« دست مجانبت اوزاتوب سمت خاطفه
بر بوسه قیرلاتیردی دمادم عواصفه »

عَواصِم [ع،س] قلعه ایله محصور شهر معناسنه اولان (عاصمه) نك جمعی .

عَواطِف [ع،س] لطف، کرم معناسنه اولان (عاطفت) ك جمعی .

عَواقِب [ع،س] صوك ، نهایت معناسنه اولان (عاقبت) ك جمعی .

عَواقِر [ع، ص] قیصیر معناسنه اولان (عاقر) و (عاقره) نك جمعی .

عَوالِم [ع،ص] (عالم) ك جمعی . عالملر، جهانلر ، دنیالر :

« اولدیرمه ای عوالمك الله اکبری
نورکله کشف راه صواب ایلینلری »

عَوالی [ع، ص] (عالی) نك جمعی . رفیع ویوکسك اولانلر . (اعالی) دها مستعملدر .

عَوامّ [ع، ص] (عام) ك جمعی . (خواص) مقابلی . احاد ناسدن اولان کیمسه‌لر § آیاق طاقمی .

عوام پسند = احاد ناس بیننده مقبول اولان .

عوام پسندانه = احاد ناسك بکنه‌جکی صورتده .

عَوامِل [ع، ص] (عامل) ك جمعی . آیاقلر، رجللر § (نحو) باشقه کلمه‌نك مرفوع ویا منصوب ویا مجروراولمسنی موجب اولان کلمه ویا حرفلر .

عَوائِد [ع، س] (قوزموغرافیا) تنین صورتنی تشکیل ایدن کوا کبدن بری اولوب (ضلع التنین) دخی تسمیه اولنور { مذکور کوکب قدر ثالثدندر . }

عَود - عَودَت [ع، مص] کیری دونمك ، رجعت ایتمك ، رجوع ایلمك : عزیمت وعودت خرجراهی .

عَورَت [ع، س] ستری واجب اولان اعضاء بدن § قادین ، زوجه :

« عورت کبی مغلوب هوا اولمه ار اول ار
نفسك سنی دام ایتمیه سن نفسکی دام ایت »

کوزل عورت اوتی = (نبا) بادنجانیه فصیله‌سندن ... ایرماق کنارلرنده یتشور یاپراقلری کنیش . کوزلجه قوقولی برجنس نبات‌که : طبده عضلات وسیکر علتلرنده پك آز مقداری مستعملدر (لفاح) .

عَوعَوَه [ع،س] هاولامق، کوپك وقورد هاولامسی : عوعوهٔ کلاب.

عَوق [ع، مص] برکیمسه‌یی بر ایشدن الیقویمق ، کجیکدیرمك ، انکل اولمق .

عَول [ع، س] حقدن میل وعدول ایله شره، جوره تجاوز § برکیمسه‌نك اهل وعیالی چوق اولمق .

عولیه = (فقه) سهام ورثه‌نك مخرج مسئله اوزرینه زائد اولمسی .

عَوکَشَه [ع، س] یبا دینلن چفتجی آلتی .

عَون [ع،ص] ظهیر، مددکار، یاردمجی . § یاردم ایتمه ، یاردمجیلق ایلمه . § یاردم ، مدد .

عَهد [ع، س] سوز ویرمه ، اجراسی اوزرینه آلمه :

« آغلایه آغلایه کلدم شو دنی دنیایه
عهدم اولسون کیده‌یم بن کوله‌رك عقبایه »

§ برخصوصك اجراسی ایچون ویریلن سوز.
§ زمان ، دور، هنکام :

« یراشیر دیدسه عهد اجلالی
ملتك دور فیض واقبالی »

عهد جدید = انجیل شریف .

عهد عتیق = تورات وتفرعاتی .

عَیّار [ع، ص] کثیر الحرکت، جوال، چویك، § قورناز .

عَیّاش [ع، ص] عشرته مبتلا، بکری، سرخوش، عیاشلق = بکریلك .

عَیان [ع،س] آچیق، آشکار، ظاهر :

« آچ امدی آچ نقابکی
عیان ایت آفتابکی »

عَیب [ع، ص] چرکین کورینان حال ، اوتانه‌جق حال :

« بربلده‌ده حجاب زنان عیب اولوب بنه
برشهرده بو حالت اولور باعث جمال »

§ قصور ، نقصان.
§ (فقه) اهل وارباب بیننده مالك بهاسنه ایراث نقصان ایدن قصور .

عیب قدیم = (فقه) بایع یدنده ایکن مبیعده موجود اولان قصور.

عیبجو = هرکسك عیبنی ، قصورینی آرایان .

عیبکو = هرکسك عیب وقصورینی سویلیان .

عیبلامق = بر حال وحرکتی چرکین عد ایتمك .

عیبلنمك = بر حال وحرکت چرکین عد ایدلمك .

عیبسز = قصورسز ، لکه‌سز ، نقصانسز .

«امید ، نشئه ، محبت، وصال عیش وطرب
که اك حقیری اولور اهتزاز روحه سبب »

عَیش [ع، مص] ییوب ایچه‌رك ذوق وصفا ایتمه § یاشامه .

عَین [ع، ص] کوز، چشم، دیده . § پیکار ، قایناق ، منبع § طبق ، صورت، برشیئه تماميله مشابهت .
§ (ع) حرفنك اسمی.
§ (فقه) ات ، خانه، تجره کبی معین، مشخص اولان شی .

عیناً = برشیئك کندیسی واصلی اوله‌رق .

اصابت عین = کوز دکمه، نظر دکمه.

انسان العین = کوز بیکی ، مردمك چشم .

بعینه = عینیله ، طبقی.

عین بتراء = عین باشی (همزه)

عین بقر = (اوکوزکوزی) . ذات الفلقتین شعبه‌سندن تفاحیه فصیله‌سنه منسوب ایری میوه‌لری اولان بر نوع اریکدر. آناطولیده اعلا نوعلری واردر.

(عین بقر)

عین الثور = برج ثوری تشکیل ایدن کواکبدن بری اولوب (الدبران) نامیله معروفدر.

عین الرامی = قوس برجنده بر نجم ثابت .

رای العین = کوزله کندی کوزیله.

حدقهٔ عین = سموت ضیائیه‌نك کوزه داخل اولدیغی فرجه .

بیاض العین = کوزك بیاضی .

کرهٔ عین = (طب) شبه کره شکلنده بر عضودرکه بر طاقم طبقات غشائیه‌دن ودرونندن شعاعات ضیائیه‌نك مرور ایلدیکی شفاف واسطه‌لردن مرکبدر .

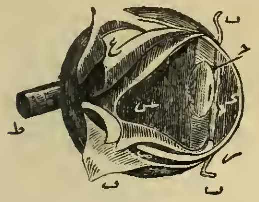

(کرهٔ عین)

ب - طبقهٔ قزحیه. ح - جسم بلوری. - ك - طبقهٔ قرنیه. ع - طبقهٔ مظلمه. ط - عصب بصری. س - جسم زجاجی. ء - بیت قدامی. ع - طبقهٔ صلبه.

عین الشمس = برجنس قیمتلی طاش

عین صفا = آی چیچکی .

طرفة العین = کوز آچوب یومنجیه قدر .

عین الفعل = افعال ثلاثهٔ عربیه‌نك ایکنجی حرف اصلیسی.

معتل العین = عین الفعلی حرف علت اولان فعل .

مهموز العین = عین الفعلی همزه اولان فعل .

قرة العین = کوز آیدینلغی || افتخار.

قریر العین = کوزی آیدین، مفتخر.

عین الیقین = کورمش کبی، کمال شوق واطمئنان ایله .

عینی = طبق، تماميله کندیسی، || کوزه منسوب ومتعلق : امراض عینیه.

اشیای عینیه = اموال تجاریه‌دن کرکه براغیلان اشیا .

عینیت = برشی ویاشخصك عینی اولمسی.

عَیواض [ن،س] (عربیدن محرف اولدیغی قاموس ترکیده محرردر) اکابر قوناقلرنده مطبخ وسفره‌یه متعلق ایشلری ایفا ایدن خدمتچی.

عَیّوق [ع، ب] سماده کهکشان دینلان هیئت عوالمك دائما صاغ جهتنده مرئی برنجم ثابتك اسمیدر. { لسانمزده اك یوکسك محل معناسنه مستعملدر. } سهانك آلتنده یوکسك یری :

« یاخودکه : بر عظمتلی نهر شفاف اومهیج سنکستان تصادف ایلمشده چاربینه چاربینه چاغلدیسی عیوقه چیقارق بر طرفدن دیکر طرفه آقوب کچردی.»

عین مکسوره

عِباد [ع، س] جم (عبد) . جناب حقه نسبتله قوللر، عبدلر :

« ای مصدر مأسوی اولان رب عباد
کیم سنسین ایدن موت وحیاتی ایجاد »

و :

«عبادك حرم بیوتی خدانك بیت‌الحرمنه‌یاقین بر مرتبه‌ده مقدس طوتلمشدر.»

اضعف العباد } **اعجز العباد** } = (تر) قوللرك، انسانلرك اك ضعیفی، اك عاجزی.

عِبادات [ع، س] جم : (عبادت) .

عِبادَت [ع، فع] قوللق ایتمك، طاپمق، طاپنمق ، پرستش : عبادت اصنام § انقیاد، خضوع § طاعت، تقوی .

عبادتخانه } **عبادتگاه** } = درونده معبوده عبادت اولنان محل مخصوص، معبد، محل عبادت .

عبادتکار = (ص) عبادت ایدیجی ، طاپنیجی .

عِبارَت [ع، ص] متشکل ، مرکب § بر شیئك عینی، باشقه برشی دکل § مجموع موجودیت ، حالت مجموعه :

« بو دورده حقوق دول صرف نظریاتدن وحقوق عقلیه ویاطبیعیه‌دن عبارت ایدی »

عِبارات [ع، س] جم : (عبارت) .

عِبارَه [ع، س] کلام، یاخود ایکی ویا دها زیاده کلمه‌دن مترکب جزء کلام. § یازلمش برافاده‌نك صورت ترکیبی : عبارهٔ وجیزه .

بعبارتها = (تر) کندی عباره‌سنك عینیله .

عباره‌سنج = (ص) فصاحتله ترتیب کلام ایدن.

عِبَر [ع، س] جم : (عبرت). موجب انتباه اوله‌جق خصوصات : مرآت‌العبر .

عِبْرانی [ع، س] بنی اسرائیله منسوب ومتعلق § قدیم یهود لسانی : لسان عبرانی، کتب عبرانیه.

عِبْرَت [ع، س] موجب انتباه واستفاده اوله‌جق وقعه، خصوص § تهذیب اخلاق یولنده اتخاذ ایدیلان نمونه ودستور:

« اولانلر فیضیاب انتباه آثار قدرتدن
آلیرلر حصهٔ عبرت تماشای طبیعتدن »

عبرت آلمق = عبرت اولان شیئی ملاحظه ایله تبریهٔ نفس ایتمك .

عبرةً = عبرت اولمق اوزره ، عبرت اولمق ایچون .

عبرةً للسائرین = دیکرلرینه ، امثالنه عبرت اولمق ایچون .

عبرت آمیز = (تر، ص) کندوسنده عبرت آلنه‌جق شی بولنان وقعه، حال.

عبرت بخش = (تر، ص) عبرت ویریجی، ویرن، عبرتی موجب اولان.

عبرتنما } **عبرتنمون** } = (تر، ص) عبرت کوستریجی، کوسترن شیء .

عِبْری [ع، س] اسکی یهود طائفه‌سنك لسانی. (عبرانی) دها مستعملدر.

عِتاب [ع، س] آزارلامه ، تکدیر § بطریق التعقیب خطاب ایتمك :

« خطاب ایدر طورورم هرکیجه سماواته
عتابلر طویارم قارشیلق بو اصواته »

عِتاب [ع، فع] مخاصمه معارضه.

عِتَر [ع، س] جم : (عترت) . نسللر ، ذریتلر ، اقربا : عتر مشئومه .

عِتْرَت [ع، س] نسل ، ذریت ، اقربا ، عشیرت ، اهل بیت : عترت طاهرهٔ پیامبری .

عِتْق [ع، فع] قول آزاد اولمق، آزادلق.

عتقنامه = قولك آزاد ایدلدیکنی مبین یدینه ویریلان ورقه، آزاد کاغدی :

« قانون اساسی بر ملتك عتقنامه‌سیدر. »

عِجار [ع، س] نسوانك باش اورتوسی.

عِجالَت [ع، مص] علی العجله یاپیلان شی .

عجالةً = عجله اوله‌رق، عجله اولمق اوزره [ضم عین ایله‌ده لعتدر.]

عِجان [ع، س] بوین، عنق .

§ (طب) (بین السبیلین) دینلان وخایه‌لر ایله شرج بیننده اولان مسافه .

عِجْل [ع، س] اینکك ارکك یاورویسی ، ارکك بوزاغی. طانا.

عِجْلَه [ع، س] (عجل) ك مؤنثی . دیشی بوزاغی .

عِداد [ع، س] حساب، صایی.

بی‌عداد = صاییسز ، پك چوق § عدادینه داخل اولمق = معدود اولمق، آره‌سنده، ایچنده داخل بولنمق.

عِدَّت [ع، س] (فقه) زوجه‌نك زوجندن بوشاندیغی صورتده یوز کون ، زوجی وفات ایلدیکی تقدیرده یوز اوتوز کون اولمق اوزره بکلدیکی مدت ــ که آنك انقضاسندن اول شرعاً باشقه قوجه‌یه وارەمز : نفقهٔ عدت، ختام عدت.

عِذار [ع، ص] یاناق، رخ § (قوزموغرافیا) منطقة الهوا دخی تسمیه اولنان برکوکبك اسمی اولوب الهوا صورتنده‌در

کلعذار = کل یاناقلی :

«عذارك کل کل اولمش بوسه‌دن اول داغ داغکدو»

عِراق [اسم خاص] لغتچهٔ اعلام § موسیقیده بر مقام مخصوص § صوکناری: عراق عرب، عراق عجم.

عِرْس [ع، س] قوجه ایله قاریدن هر بری.

عِرْض [ع، س] (طب قدیم) بدندن تر ترشح ایده‌جك یرلر، مسامات. § حرمت، عفت وعصمت ایله حاصل اولان بر حیثیت مبجله‌در ــ که : انسانك نفسنه وحرمنه تعلق ایلدیکی جهتله جاندن عزیزدر.

اهل عرض } **عرض اهلی** } = (تر) ناموسلی، عفیف.

عرضه کچمك = فعل شنیع اجرا ایلمك.

عرضسز = ناموسسز، حیثیتسز .

هتك عرض ایتمك = پردهٔ ناموسی یرتمق.

عِرْفان [ع، س] برشیئی تفکر واثرینی تدبر ایله بیلمه، آکلامه ، وقوف، معرفت § معرفتمندلك § حقائق خلقته وقوف، [علم ایله عرفان بیننده معنی جهتیله فرق واردر . علم وجه کلی ایله بیلمك، عرفان وجه جزئی ایله بیلمکدر. بناءً علیه عرفان جناب حقه اسناد اولنه‌ماز.] § ظرافت : اهل عرفان :

« زادهٔ طبعی ایله ظاهر اولور
هرکسك مرتبهٔ عرفانی »

عِرق [ع، س] طمار، ردك § اصل، صوی. § کوك، اصل، بیخ. § جنس، نوع، زمره، شعبه.

عرق ابیض = (تاریخ طبیعی) رنکلری واشکال وجهه‌لری اعتباریله درت قسمه آیرلمش اولان اجناس بشردن بیاض رنکلی اولانلرك هیئت مجموعه‌سی ـ که: بونلر بتون اوروپا ایله آسیانك غربنده ساکندرلر. (قافقاس جنسی). ☜ (بشر)

عرق احمر = رنکلری قرمزی‌یه تراق اولان جنس بشر ـ که آوستـرالیاده، مالزیاده، ماداغسقار آطه‌لرنده ساکندرلر.

عرق اسود = وسطی آفریقاده ساکن اولان زنجیلر.

عرق اصفر = شرقی وشمالی آسیاده ساکن چینلیلر، ژاپونلر، مغوللر.

نسبیت عرقیه = رنکلری واشکال وجهه‌لری اعتباریله درت بیوك قسمه، جنسه آیرلمش اولان اولاد بشرك منسوب اولدقلری عرقلرك آیری آیری وبربرینه نسبتله اولان مقدار نفوسلری
{ عرق ابیض ٦٣٠ میلیون }
{ عرق احمر ٣٠ میلیون }
{ عرق اسود ١٥٠ میلیون }
{ عرق اصفر ٥٥٠ میلیون }

تصالب عرق = برنوعك مختلف عرقلرینه منسوب افرادك مقارنتیله اوچنجی شخصك حصوله کلمسی.

عرق الذهب = (طب) آلتون کوکی دینلن ذات الفلقتین شعبه‌سندن بر نوع نبات که: انتفاخ رئه خسته‌لغنده بلغمی سوکدیرمك ایچون استعمال اولونور.

(عرق الذهب)

عرق السوس = (نبا) میان کوکی تعبیر اولنان نبات ـ که: ملین اوله‌رق امراض صدریه‌یه قارشی استعمال ایدیلور وعصاره‌سندن شربت یاپیلور.

عرق النجل = (نبا) آریق اوتی ـ که: خفیفجه ملین ومغذی ومبول اولدیغندن طبده مستعملدر.

عرق النساء = (طب) { دوغریسی فتح عین ایله (عرق النسا) در } قالچه واویلوق ایله بتون باجاق وآیاق قطعه‌لرینه کان سیکرلرك شدید اوله‌رق المی، وجعی.) (Sciatique.)

عز ــ و :

عِزّت [ع، س] عزیز اولمه، عزیزلك:

« اولسون سکا مشعلکش فیفای حقیقت
انوار ذکا، شمس دها رهکذرکده
دورسون سر عزتکده ابدلرله فضیلت
یوکسل ابدیاً بو ره نور اوزونده »

عز وشرفله = وداع ایدنلره جواباً ایراد اولنور تحیه تعبیریدر.

«کوروب احکام عصری منحرف صدق وسلامتدن
چکلدم عزت واقبال ایله باب حکومتدن »

عزت نفس = نفسك دائماً علویته تمایل وخساستدن توقی ایلمسندن عبارت بر خصیصهٔ طبیعیه، انسانك وقار وحیثیت ذاتیه‌سی § بوحیثیتی محافظه‌یه اعتنا ایتمسی.

عزت ایلمك = حرمت واعزاز ایتمك.

عزتلنمك = حرمت، اکرام کورمك.

عزتقرار = استقرار اوزره عزیز اولان.

عزتلو = عسکریه‌ده میرآلای، قائممقام، ملکیه‌ده متمایز وثانیه‌یه ویریلان عنوان رسمی.

عِزّی [ع، ص] صبور ومتحمل اولان آدم.

عشاء [ع، س] کیجه وقتنك اولی، آقشام اذاننده، یاتسی اذاننه قدر کچن مدت § قشام عکی.

ليلة العشاء = بر آقشاملق طعام.

صلات عشاء = یاتسی نمازی.

عشائین = آقشام ایله یاتسی وقتلری، § بو وقتلرده قلنان نمازلر: بین العشائین.

عِشرَت [ع، س] مسکرات § استعمال مسکرات:

« عشرتله محو اولوب کیدیور بونجه اذکیا
البته منظفردر او ظالمده هر ضیا »

عشرتکاه = عشرت، مسکرات صاتیلان ویا ایچیلن محل || میخانه.

عِشرون / **عِشرین** [ع، عد] یکرمی، ایکی کره اون، بیست، ٢٠.

عِشوه [ع، س] دلبرك دلفریبانه اطوار واداسی:

« ایواه، یا نه اولدی اول ادالر
اول عشوه وناز بی بهالر »

عشوه‌کار / **عشوه‌کر** / **عشوه‌زن** (تر) عشوه ایدیجی، ایدن، نازلی، ادالی.

عشوه‌کاری = عشوه‌کارلق.

عِصابه [ع، س] (١٠-٤٠) موجودلی جماعت، ناس § (١٠-٤٠) مقدارنده آت، طیور § باشه صاریلان صاریق، دلبند § فسك، سرپوشك جبهه‌دن کنارینه قدر اولان عرضی. § (طب) یاره‌لری صاردقلری باغ، صارغی.

عِصام [ع، س] کوزه چکیلان سرمه.

عِصمَت [ع، س] معصوملق § محرماتدن وناموسه مغایر اوضاعدن اجتناب ایتمك § ناموس، عفت:

« ای ربقه‌بند اولان وطن! ای خلق منجمد!
وجدانی، عصمتی اذن ای پای مستبد »

عصمتلو = خاندان جلیل آل عثمانه منسوب مخدرات محترمه‌یه وعلی الخصوص سلطان وشهزاده کریمه‌لریله شهزادکان زوجه‌لرینه ویریلان عنوان رسمی. { پادشاه کریمه‌لرینه (دولتلو عصمتلو) دینور }.

عصمتلی = عفت وناموس صاحبه‌سی.

عِصیان [ع، س] اطاعتسزلك، امره، قانونه عدم انقیاد § اوامر الهیه‌یه مغایر حرکت: اهل عصیان.

عِضاده [ع، س] قزل بانمی، بازوبند، § (هند) رصد، ارتفاع التلرینك درجاتنی کوسترر متحرك قول، مسطره.

عِطارَت [ع، س] عطارلق.

عِطر [ع، س] کوزل قوقولو یاغ، لوانطه.

عطرشاهی = بین الناس ادریشاهی دینلان معروف مور چیچك.

عطرناك = کوزل قوقولو ، رایحهٔ طیبه‌سی اولان.

عطری = کوزل قوقویه متعلق.

عطریات = کوزل رایحه‌لی یاغلر ، قوقولر.

عِظام [ع، س] بیوك معناسنه اولان (عظیم) ایله کمیك معناسنی افاده ایدن (عظم) ك جمعیدر . وزرای عظام ، عظام رمیمه .

آلات کاسرهٔ عظام = برعضو ذی‌العظامك قطعنه مخصوص آلت.

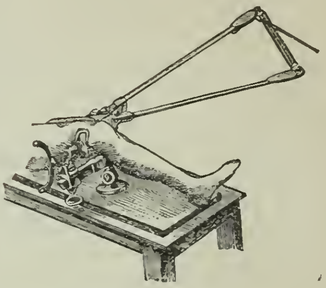

(آلت کاسرهٔ عظام)

عَظْم [ع، س] بیوکلك ، اولولق : عظام شرف .

عِفّت [ع، س] عفیفلك ، پرهیزکارلق ، محرماتدن، منهیاتدن اجتناب § عرض، ناموس، عصمت.

عفتلی = ناموس وعفت صاحبه‌سی || نسوان معتبره القابی .

اهل عفت = عفت صاحبی ویاصاحبه‌سی.

عِفریت [ع، س] جن طائفه‌سندن بك قوتلی، شریر، مهیب، بر نوع موهوم. § متهور، غضوب آدم : بوسوزی ایشیدنجه عفریت کسلدی .

عِقاب (ع، س) (عذاب) ایله مترادفدر. مجازات :

« بو شهادت بیوك سعادتدر
دیدیکك نوعیم اولدی صواب
بنجه بو رتبهٔ شهادتدر
ایدن آزادهٔ حساب وعقاب »

عِقال [ع، س] باغ ، بند § پابند ، کوستك .

عِقام [ع، ص] عقیمك جمعی ، ولدی اولمیانلر .

عِقد [ع، س] بوغموق § کردنلك، خلاده : عقد مرصع، عقد ثریا .

عِلاج [ع، س] دفع مرض ایچون استعمال اولنان شی ، دارو، دوا § چاره، تدبیر § معالجه ، مداوات .

لاعلاج / **بی‌علاج** } علاجسز، ناچار، چاره‌سز.

علاج ایتمك = دفع مرض ایچون مدار دوا اوله‌جق شیٔ یاپدیروب قوللانمق .

علاج پذیر = علاج قبول ایدوب شفایاب اولان || چاره‌سی بولنه‌بیلن.

علاج ناپذیر = علاج قبول ایتمیان ، غیرقابل تداوی، چاره‌سز، امکانسز.

علاجسز = علاجی اولمیان ، چاره‌سی بولنمیان.

علاجلی = (طب) اجزای طبیه‌دن ویا مواد کیمیویه‌دن بری ایله قاریشیق اولان.

عِلان [ع، فع] برایشی آچیغه چیقارمق.

علاوه [ع، س] بر شیئه صوکره‌دن قاتیلان شیٔ § قائمه ضم والحاق ایلمه : علاوهٔ مقال § برکتاب ویا غزته‌یه صوکره‌دن ذیل اوله‌رق یازیلوب نشرایدیلان نسخهٔ مخصوصه § امضا وتاریخ وضعندن صوکره مکتوبك آلتنه یازیلان فقره ، فقرات || وقایع مهمهٔ سیاسیه‌یه دائرغزته‌لر طرفندن طبع ونشر اولنان ورقه {جمعی : (علاوات)در.} : تبدل وکلایه دائر چیقان علاوه‌یی کوردیکزمی ؟

علاوةً = علاوه اوله‌رق ، علاوه صورتیله ، ضمیمةً.

علاوه‌لی = صوکره‌دن ضم وعلاوه اولنمش قسمی، محلی اولان شی.

عِلّت [ع، س] مرض، داء ، خسته‌لك بیماری : علت مستولیه § سقطاق § سبب ، موجب ، بر شیئه باعث اولان حال § مقصد ، غایه ، نیت .

علت غائیه = (تر) استحصالی ایچون چالیشیلان مقصد .

حروف علت = (صرف عربی) بر کلمه‌نك حروف اصلیه‌سی میاننده بولنان (ا، و، ی) حرفلری .

علتلی = مرضلی ، مرض مزمنه مبتلی اولان || سقط || سبیلی ، بهانه‌لی || عذرلی .

عِلَل [ع، س] جمع : (علت) . مرضلر ، خسته‌لقلر § سببلر ، وسیله‌لر ، موجبلر .

عِلم [ع، س] (جهل) مقابلی . بیلمه ، دانش، برشیئك حقیقتی بیلمه :

« مجتهددر همیشه رغبت وعلم »
« اجتماع ایلمز عطالت وعلم »

§ بر طاقم مسائل مخصوصه‌نك هیئت مجموعه‌سندن عبارت معلومات : علم ثروت، علم طب § صفات مقدسهٔ الٰهیه‌دن بری .

العلم عندالله = (تر) جناب حق بیلور معناسنه‌در .

علم الارض = کرهٔ ارضك صورت تشکلندن، اجزا وعناصرینك طبیعت وترتیب وانتظاملرندن وعلائم هوائیه ومائیه‌دن وبونلرك اجزای مذکوره اوزرینه اولان تأثیراتندن، الحاصل قشرینك منقسم اولدیغی طبقاتك احوال وکیفیاتندن بحث ایدن علم مخصوص ــ که : اهم علوم طبیعیه‌دندر ، (ژئولوژی Géologie)

علم ابدان = (طب) علم طب، طبابت علمی .

علم الامراض = امراضك احوال وانواعندن واعراضندن بحث ایدن علم ، پاتالوژی .

علم اقتصاد / **علم ثروت** } = ثروت عمومیه وخصوصیه‌نك صورت اداره واستحصالندن باحث علم ــ که حکمت عملیه‌دندر . (Economie-politique)

علم اللسان = لسانلرك صورت تحدثندن والسنه بیننده‌کی مناسبات ومقارناتدن بحث ایدن علم، (علم اشتقاق السنه) .

علم معادن = معدنلرك انواع واحوال وکیفیات وخواصندن وصورت استخراجلرندن بحث ایدن علم .

اهل علم = علم صاحبی، عالم.

علم حال = عقائد دینیه‌نك قواعد اساسیه وابتدائیه‌سندن وافعال مکلفه‌نك صور اجرائیه‌سندن بحث ایدن کتاب، مباحث.

علم وخبر = برمبلغ ویا بر شیئك تسلیم اولندیغنی مبین مسلمه ویریلان پوصله . || هویتدن باحث اوله‌رق محله ویا دائره‌دن اعطا قلنان ورقهٔ رسمیه .

علمی = علمه منسوب، علومه عائد.

علمیه = احکام فقهیه و شرعیه ایله اشتغال ایدن وصاوریق وجبه کبی کسوهٔ مخصوصه‌سی بولنان ذواتك منسوب اولدقلری طریق.

علیون - علیین [ع، س] اشراف مقامات جنات اولان برمقام قدسی که: ارواح اعزهٔ مؤمنین اورایه ارتقا ایلر:

« منظرم کلشن بهشت برین
موقعم قرب ایزد متعال
جلوه‌کاهم ریاض علیین
خوابکاهم سرادقات جلال »

عماد [ع، س] دیرك، ستون، عمود § استناد ایدیله‌جك شئ § ابنیهٔ رفیعه.

ذات العماد = دیرکلی، دیرکلر اوزرنده مبنی بناء.

عمارت [ع، س] عمران، معموریت {(خراب) لك ضدی} § طلبهٔ علوم وسائره‌یه طعام توزیع ایدیلان محل مخصوص.

عمارت چورباسی = بادهوا شیئدن کنایه‌در.

عمامه [ع، س] صاریق § باش زوهی.

عمیا [ع، ح] کورکورینه، دوشنمیه‌رك، بلا ملاحظه: علی العمیا.

عناد [ع، س] مخالفتده ثبات. فکرنده اصرار.

« ایتمز سخنده قدری اقرار مدعی
عقل سلیمی یوق دکل اما عنادی وار »

عناد ایتمك = مخالفتده ثبات ایلمك.

عنادجی = (ص) مخالفتده ثبات ایدن، معند.

عنادجیلق = معندلك.

عنادیه = حقائق اشیایی انکار ایدن فرقه که مسالك فلسفیهٔ قدیمه‌دن بری ایدی.

عناق [ع، قه] بوینه صارلمه، صارماشمه.

عنان [ع، س] دیزکین (اکثریا معنویاته مستعملدر) عنان اختیار.

ارخای عنان = دیزکینی بوشاتمق، صالیویرمك، آتی سرعتله قوشدیرمق.

عنانکش = دیزکینی چکوب آتی طوردیران.

ارجاع عنان = دیزکینی چویرمك، باشقه طرفه صاپمق.

عنان اختیار = قوهٔ ارادیه واختیاریه.

عنان برعنان = آت باشی برابر.

عنانت [ع، س] معاملهٔ زوجیه‌یه عدم اقتدار.

عنایت [ع، س] ایلك خصوصنده التزام، اهتمام، بالاهتمام احسان § کرم، احسان، لطف:

« بیلمم که: قولك ظالمی حقك عنایتنه نصل ترجیح ایدیورسکز ؟ »

{جمعی: عنایات در}

عنایت اوله = حقدن عنایت اوله تقدیرنده ارباب سؤاله قارشی صدقه‌یه بدل ایفا اولنان دفع لین.

عنایة = لطف کرم طریقیله، عنایت صورتیله.

عنایتکار = عنایت ایدیجی، ایدن، صاحب لطف وکرم.

عنایتکارانه = عنایتکار اولانه یاقیشه‌جق صورتده.

عنایتلی = عنایت، کرم، لطف صاحبی.

عنب [ع، س] اوزوم، انکور.

اثمار عنبیه = (نبا) علی العموم اثماری اوزومه بکزه‌ین نباتاتك میوه‌لرینه دینور: {فرنك اوزومی، قوش قونماز، کوزل عورت اوتی کبی.}

بنت العنب = شرابدن کنایه:

« دکمدی نشئه‌سی آلامنه بنت العنبك »

عنب الافرنج = (نبا) فرنك اوزومی که: شروبی طبابتده حمای عفنیه والتهابیه‌یه قارشی استعمال اولنور.

عنب الثعلب / عنب الدب = (نبا) آیی ویا تلکی اوزومی دینلان میوه - که: مسحوقی نزلهٔ مزمنهٔ مثانه علتنه قارشی مستعملدر.

عنبی = (طب) اوزوم دانه‌سی شکل وصورتنده اولان.

عند [ع، س] یان، نزد، طرف، جانب:

« مبرایم رجا وخوفدن عندمده عالیدر
وظیفه‌م منفعتدن حقم اغراض حکومتدن »

§ حضور معنوی § حالنده، تقدیرنده، وقوعنده § کوره، نظراً، فکراً.

عند الحاجه = حاجت وقتنده، حاجت وقوعنده.

عندالله = حق تعالینك عندنده، نزدنده، قربنده.

عند الاجازه = اجازت، مساعده ویرلدیکی تقدیرده.

عند الایجاب = لزوم وایجابی حالنده.

عند البعض = بعضلرینه کوره، بعضیلرینك فکرنجه.

من عند الله = طرف الهیدن.

عندی = بر اساسه مستند اولمقسزین قائلنك زعمنه تابع اولان.

عندیات = عندی سوزلر، عندی مقوله‌سی ملاحظات.

عنین [ع، ص] (طب) معاملهٔ زوجیه‌یه عدیم الاقتدار اولان.

عوج [ع، س] اکریلك، چارپیقلق.

عوض [ع، س] بدل، قارشولق، بر شیئه بدل اوله‌رق ویریلان شئ.

بلاعوض / عوضسز = قارشولقسز، بدلسز، برمنفعت مقابلنده اولمیه‌رق.

عوضاً = عوض طریقیله.

عیادت [ع، قه] خسته‌نك حال وخاطرینی صورمغه کیتمك.

عیادة = عیادت صورتیله.

عیاذ [ع، س] صیغنمق، التجا.

العیاذ بالله / عیاذاً بالله = الله‌ه صیغنیرز معناسنه ترکیبدر.

عیار [ع، س] آلتون وکوش کبی شیلرك درجهٔ خالصتنی تعیین.

خالص العیار = (۱۸) عیارنده آلتوندن معمول.

کم عیار = درجهٔ خالصتی ناقص اولان، عیاره مأمور اولان اهل وقوف. § حیوانك نعللرینی صاغلاملاشدیرمه.

صاحب عیار = ضربخانه‌ده تعیین عیاری بوزوق اولان آلتون وکوش. § منتظم ایشلمیان ساعتك حرکاتنی تنظیم ایتمك.

عیارکیر / عیارجی = اصناف میزانلرینی تفتیش ایله مکلف بلدیه مأموری.

عیافه [ع، فع] قوش قسمیله تفأل.

عیال [ع، س] لسانمزده مستعمل اولمیان. (عیل) لك جمعی. بر آدمك اسباب معیشتلرینی تدارك واعطا ایلدیکی اشخاص، که : ازواج ، اولاد ، انساب واتباعدن عبارتدر .
کثیر العیال == عائله‌سی افرادی، اعاشه‌سیله مکلف اولدیغی منسوباتی چوق اولان.

عیان [ع، ص] ظاهر ، آشکار ، میدانده .

عید [ع، س] بایرام.
عید فطر == رمضان بایرامی.
عید اضحی == قربان بایرامی.
عیدگاه == بایرامه مخصوص سیر ولعبیات محلی .
عیدی == بایرامه منسوب ومتعلق.
عیدیه == بایراملق، بایرام بخشیشی .
قصیدهٔ عیدیه == اسکی شاعرلرك بیوك ذواته بایرام تبریکاتنی حاوی اوله‌رق تنظیم وتقدیم ایتدکلری قصیده، منظومه .

عیسوی [ع، س] حضرت عیسانك امتندن اولان ، خرستیان ، نصرانی : دین عیسوی.
عیسویت == عیسویلك ، خرستیانلق.

عیش [ع، س] {دوغریسی عینك فتحی ایله‌در.} دیریلك، حیات، زندکانی § کندوسیله کچینلوب تعیش اولنه‌جق شی. § صفا ، اکلنجه :
«امید، نشئه، محبت، وصال، عیش وطرب
که اك حقیری اولور اهتزاز روحه سبب»

عین [ع، ص] ایری وکوزل کوزلو معناسنه اولان (عینا) نك جمعی. کوزل کوزلولر : حور عین.

[عین مضمومه]

عباب [ع، ص] پك طاشقین ، جوشقون § سریع الجریان سیل صویی .

عبودیت [ع، س] قوللق § بنده‌لك § نسبت کامله ، خلوص مفرط .

عبور [ع، س] فی الاصل صویك برطرفندن اوته طرفنه کچمك دیمکدر § بر دیکر طرفه کچمك، کچلمك § (قوزموغرافیا) کاب الاکبر صورتنی تشکیل ایدن کواکبك اك لامعی اولوب (شعرای یمانی) نامیله معروفدر .

عبوس - عبوست [ع، س] یوز اکشیلکی ، چهره چاتیقلغی [(کوسترمك) ماده‌سیله استعمال اولنور.] : ابراز عبوست .

عبید [ع، س] (عبد) لك اسم مصغری ، قولجغز ، کوله‌جك : طرف عبیدانه‌مدن .
ام عبید == قوراق چول .

عتقاء [ع، ص] آزادلی معناسنه اولان (عتیق) لك جمعی : عتقاء پیغمبری.

عتو [ع، س] سرکشلك یولنده تکبر ، تعظم § عصیان .

عثمانلو - عثمانلی [ت، ص] حکومت سنیهٔ عثمانیه‌نك تحت تابعیتنده بولنمقله بختیار اولان افرادندن هربرینك عنوان مفخرتی § طاوله‌ده بر اویون .
عثمانلیجه == عثمانلی لسانی || عثمانلی کبی.

عثمانی [ع، س] دولت علیهٔ عثمانیه‌یه منسوب ومتعلق § عثمانلولره عائد ومتعلق : لسان عثمانی .
نشان عثمانی == مؤسس سلطنت عثمان غازی حضرتلرینك نام عالیلرینه نسبتله ۱۲۸۸ تاریخنده احداث بیوریلان نشان عالی - که : بری مرصع اولمق اوزره بش درجه اوزرینه مرتبدر.
عثمانیان == عثمانلولر ، تبعهٔ عثمانیه :
« بز اول نسل کریم دودهٔ عثمانیانزکیم
مجمردر سراپا مایهٔ مز خون شهادتدن
بز اول عالی همم ارباب جد واجتهادزکیم
جهانگیرانه بر دولت چیقاردق بر عشیرتدن»

عجام [ع، س] چکردك {غیرمأنوسدر.}

عجب [ع، ص] کندینی برشی صانمق، کندینی بکنمك، بوش یره غرورلنمق.

عجبه [ع، ص] (عجیب) ایله مترادفدر :
« بر عجبه سس کایردی دریندن آه
وحدت تنفس ایلردی صانکه گاه گاه »

عجمه [ع، فع] کلامی فصاحت اوزره ادا ایده‌میوب تعقید وابهام ایله سویلمك . § دیل طوتوقلغی.

عدوان [ع، س] تجاوز، تعدی § عداوت خصومت، دشمنلك .

عدول [ع، مص] صاپمق، طریق صوابدن انحراف ایتمك ، دونمك § واز کچمك ، صرف نظر ایلمك § (عادل) لك جمعی: عادل اولانلر.
هیئت عدول == (حقوق) جنایت دعوالرنده یالکز مجرمیت ویا عدم مجرمیته حکم ایلمك وظیفه‌سیله موظف وحکم وجدانیدن باشقه برسائقه وتأثیره عدم اتباع ایچون یمین ایتمکله مکلف اولان هیئت منتخبهٔ حاکمه (Juris) .

عذر [ع، س] بر امرك ایشلنلمسنه ویاخود ایشلنلمامسنه سبب اولان حال : عذر شرعی § بر قصور وقباحتك تمنیٔ عفوی . § مانع، انکل § نقیصه ، قصور ، عیب .
عذر لنك == ناملایم، مناسبتسز عذر.
عذرلی == قصورلی ، عیبلی.
عذر دیله‌مك == واقع اولان ویاوقوعه کله‌جك بولنان قصورك برسبب مجبره مستند اولدیغنی ویا براحرك ایفاسنه مانع بولندیغنی سویلیه‌رك عفو تمنی ایتمك .
عذر خواه == عذر دیله‌یجی :
« العذر عند کرام الناس مقبول »

عذرت [ع، س] جبهه‌ده اولان پرچم.

عذوبت [ع، س] طاتلیلق ، شیرینلك : عذوبت لسان .

عراضه [ع، س] تحفه، هدیه، پیشکش. § اکرام‌امسافرك اوکنه قونیلان ییه‌جك .

عربان [ع، س] (جمع بلا مفرد) بادیه نشین اولان عربلر، عشائر.

عرت [ع، س] اویوز علتی، جرب § (بیطری) بارکیرده اسباب متنوعه‌دن دولایی جلدك سطحنده ویا تحتنده حصوله کلان سیویلجه‌لرکه: هلاکی انتاج ایدر .

عرجان [ع، ص] جم : (اعرج) طوپاللر، لنك اولانلر .

عُرْس [ع، س] دوکون یمکی، ولیمه طعامی.

عُرْف [ع، س] فی الاصل احسان، عطیه معناسنه‌در § حکم اولی الامر.
§ عادت : عرف بلده .

امر عرفی = امر قطعی .

ادارهٔ عرفیه = محاربه کبی بعض احوال فوق العاده‌ده قوانین عمومیه‌نك موقتاً تعطیل احکامیله قوهٔ اجرائیه‌نك ادارهٔ عسکریه‌یه ترك وتودیع اولنمسندن عبارتدر .

عرفاً = عادتاً || قانونه دکل عادته استناد اولنه‌رق، عرف صورتیله، عادته تبعاً

عرفی = عادته منسوب، عرفه منسوب

تکالیف عرفیه = فوق العاده ویرکی.

عُرْفیات [ع، س] عرفی اولان خصوصات.

عُرَفاء [ع، ص] جم : (عارف) عرفان ومعلوماتی اولانلر: مجلس عرفا.

عُرْقُه [ع، س] (بیطری) بحیلغان علتی‌ـکه: بارکیرلرك طوپوقلرینه قریب محلارك جراحتلنمسندن عبارتدر .

عُرَواء [ع ، س] (طب) ایصتمه ، ایصتمه‌یه طوتلمه .

عُروج [ع، مص] یوقاری آغمه، چیقمه، صعود ایتمه :

« بشر، او شمدی معذب سوروکلنیر مفلوج
آدیم آدیم ایده‌جك زروهٔ خلاصه عروج »

عُرُوض [ع، مص] عارض اولمق § عرضلر، کیفیتلر ، خاصه‌لر .

عُرُوق [ع، س] هر معناسنه کوره (عرق) ك جمعی : عروق حمیت، عروق بشر .

عُرْوَه [ع، س] دستی، قوغه وسائره قولپی § یاپیشلوب طوتیله‌جق شی

عروهٔ وثقی / **عروة الوثقی** } کمال اطمئنان ایله یاپیشیلوب کندوسنه استناد اولنه‌بیله‌جك شی .

عُرْی [ع، س] چیپلاقلق .

عُرْیان [ع، ص] چیپلاق، برهنه ، آچیق ساچیق برحالده :

« واه لکن اوته‌ده زلزله‌له ویران
کوپکلرده کرفتار فتور خسران
نه پدرلر الی بوکرنده شاشیرمش قالمش
نه‌قدر عائله‌لر، حیف، سفیل وعریان »

و :

« خطر کدن چیقمسون دنیایه عریان کلدیکك »

عریانی = بر نوع اریك ـکه : دریسی عادتاً صویلمش کبیدر.

عُزْبَت [ع، س] ارکنلك حالی ، متأهل اولمامق.

عُزْلَت [ع، مص] تنهاده یشامق ، تنها یشامغی سومك ، کوشهٔ انفراده چکامه .

عزلتکاه = محل انزوا، چکیلوب تنهاجه اوطوریلان یر.

عزلتکزین = / **عزلت نشین** = } اختیار عزلت ایلیان .

عُزْمَه [ع، س] بر ادمك منسوب اولدیغی عائله § اقربا وعشیرت.

عُزُوبَت [ع، س] ارکنلك حالی، متأهل اولمامق، بکارلق .

عُسْر - عُسْرَت [ع، مص] { (عسر) مصدر اولدیغندن ایکنجیسی غلطدر} (یسر) مقابلی کوجلك، چتینلك، دشواری § طارلق، مضایقه :

« ان مع العسر یسری »

عُسَفاء [ع، ص] ایرغاد، رنجبر معناسنه اولان (عسیف) ك جمعی .

عُسْلوج [ع، ب] (نبا) هنوز ظهور ایتمش آغاج بوداغی .

عُشّاق [ع، ص] جم : (عاشق) § شرق موسیقیسنده برمقامك اسمی.

« کیرمکده نه‌دن سینهٔ عشاقه توقف
ای تیر جفا خانه سنکدر نه تکلف »

عُشْب [ع، س] تازه اوت، تازه چایر.

عُشْر [ع، عد، س] واحد قیاسینك اون جزءده بر جزئی ، اونده بر § حد شرعی اوزره محصولات ارضیه‌نك بیت المال عائد اولان اونده بری: عشر شرعی [بو معنایه کوره جمعی : (اعشار) کلیر.]

عشرجی = اعشار تحصیلداری .

عُشْوَه [ع، س] کیجه وقتی اوزاقدن کورینان آتش.

عُصات [ع، ص] جم : (عاصی) . زوربالر، عاصیلر، اطاعتسزلر، تشکیل عصات.. § کناهکار اولانلر.

عُصارَه [ع، س] میوه ونبات کبی شیلرك صیقلمق صورتیله چیقان صویی § (طب) معده وامعاده‌کی غده‌لردن افراز اولنان مایع.

عصارهٔ بانقره آسیه = (غلط. طب) معده‌ده پانقره‌آس [1] واسطه‌سیله افراز اولنان وترکیب وخواص اعتباریله لعابه مشابه اولان مایع ـکه : اغذیهٔ نشائیه‌یی اوزوم شکری حالنه افراغ وبعض مواد شحمیه‌یی سویه‌یه تحویل ایدر.

عصارهٔ خس = (طب) آجی مارول دینلان نباتدن استحصال اولنور بر خلاصه‌درکه : امراض عصبیه‌ده مستعملدر.

عصارهٔ معدویه = (طب) معده‌نك غشاء مخاطیسندن افراز اولنان، براق، نیم شفاف، طعمی طوزلو واکشی بر مایعدرکه : مواد غدائیه‌یی یوموشاته‌رق فعل هضمی تسهیل ایدر .

عُصَیْبات [ع، س] (نبا) قاعده ورقدن بدء ایله اطرافه تشعب ایدن الیاف واوعیهٔ نبات.

عصیبات اولی = (نبا) ذنب استقامتنده اوله‌رق یاپراغی ایکی مساوی قسمه تقسیم ایلیان عصیبه‌لر .

عصیبات ثانیه = (نبا) عصیبهٔ اولانك طرفیندن تشعب ایدن عصیبه‌لر.

عصیبات ثالثه = (نبا) عصیبهٔ ثانیه‌نك طرفیندن تعشب ایدن عصیبه‌لر .

عُصَیْبَه [ع، س] (نبا) اوراق بر طاقم قسملره تفریق وتقسیم ایدن الیافدن هر بری.

عُضال [ع، س] (نبا) اطبانی تشخیص وتداویسندن عاجز براقان مرض مشکل : داء عضال .

عُضْو [ع، س] ال، آیاق، کوز، قولاق، جکر، معده کبی اجزای حیوانیه‌دن هر بری :

« چیرپنه، ای الملی، فلاکتلی عضوتر
چیرپنه، اوزمه چکدیکم آلام وغم یتر»

§ نباتاتك بعض قسملری.

عضو تذکیر = (نبا) چیچکلرده (تویج)

[1] پانقره‌آس ؛ معده ایله ستون شوکی بیننده بولنان بر غدهٔ مهمه‌نك اسمیدر .

دینلان اوراق ملونه‌نك داخلنده‌کی اوراق خیاطیه ، اتامین.

عضو تأنیث = (نبا) عضو تذکیرك دروننده ومرکز زهره‌ده کائن قطعه، پیستیل [عضو تذکیر ایله عضو تأنیثك هیئت مجموعه‌سی]

عُضْوی [ع، ص] (فیزیولوژی) منشاء، مدت، شکل، صورت نمو، بنیه، ترکیب عنصری اعتباریله جماداتدن متمایز ومتفرق اولان شیلر، جمادك غیری، حیوانی ونباتی اولان مواد.

غیر عضوی = (فیزیولوژی) عضوی یعنی حیوانی ونباتی اولمیان مواد، جمادات معدنیات، شبه معدنیات.

کیمیای عضوی = علم کیمیانك حیوانات ونباتاتك عضولرنده حصوله کلان صمغ، مواد ملونه وسائره کبی غیر عضوی موادك صورت استخراج واستحصاللرندن بحث ایدن قسمی.

کیمیای غیرعضوی = علم کیمیانك اجسام بسیطه‌دن وبونلرك بربرلریله امتزاجلرندن ویا بالعمل وقوعه کلان ترکیبلرندن یعنی حامضات، املحه وغازلردن بحث ایدن قسمی.

عُضْوِیَّت [ع، مص] (مولددر) عضوی اولمه، عضویلك.

عُطارِد [ع، س] (قوزموغرافیا) منظومهٔ شمسه داخل اولان سیارات سبعه‌دن برنجیسی، یعنی شمسه الا قریبی[١] ـ که : غروبدن برآز صوکره و طلوعدن براز اول کوریله‌بیلور . تقویملرده : النده چچك بر قیز شکلنده کوستریلور .
§ اساطیر یونانیه‌ده مشترینك اوغلی ـ که : بلاغتك ، سرقتك، تجارتك ، ایصال پیام ومکاتبك الهی اولاق اوزره تصور اولنوردی.
§ اساطیر فرسدن (دبیر فلك) اولاق اوزره متعارفدر.

عُظَماء [ع، ص] شرف ومنزلت اعتباریله بیوك آدم معناسنه اولان (عظیم) ك جمعی. عظماء ملت.

[١] اوج نقطه‌سنده ایکن شمسدن بعدی (٤١) وحضیض نقطه‌سنده ایکن (٢٨) میلیون میلدن عبارتدر . قطر حقیقیسی (٣٠٠٠) میل اولان کوکب مذکور دور نجومیسنی (٨٧) کون ، (٢٢) ساعت ، (١٤) دقیقه ، (٢٧) ثانیه‌ده اجرا ایدر .

عُظْمیٰ [ع، ص] الك بیوك دیمك اولان (اعظم) لفظنك مؤنثی : صدارت عظمی .

عُظَیْم [ع ، ص] کمیك معناسنه اولان (عظم) ك اسم مصغریدر.

عظیمات سمعیه = (طب) قولاقده‌کی صندوقهٔ طبلی احاطه ایدن و (مطرقه) ، (سندانی)، (عدسی)، (رکابی) ناملریله معروف اولان درت کوچوك کمیکدرکه : بر سلسله تشکیل ایدرلر .

عُفُوصَت [ع، س] آغزی بوروشدیریجی طعم ، ککره‌لك.

عُفُونَت [ع ، س] چوریوب فنا قوقمه § چبان ویاره کبی شیلرك التهابی
§ فنا قوقو، بد رایحه ، رایحهٔ کریهه .

عفونتلندیرمك = چوریدوب قوقوتمق § چبان ویاره کبی شیلری التهابلندیرمك.

عفونتلنمك = چوریوب فنا قوقمق § یاره، چبان التهاب پیدا ایتمك .

عفونتلی = (ص) فنا قوقان، چوریوب قوقان، التهابلی.

عُقاب [ع ، س] طاوشانجیل قوشی ـ که : بوکا قره قوش دخی دینور .
§ حضرت پیغمبر افندمزك علملرندن برینك اسمی.

(عقاب، باشی چپلاق نوعی)

العقاب = (قوزموغرافیا) کوکب قطبی ایله الدجاجه برجلك نجم غربیسندن کچن استقامت اوزرنده کائن ویکرمی سکز کوکبدن عبارت بر برج اولوب بو برجك الك مشهور کوکبی (نسر الطائر) در .

عنق العقاب = العقاب برجنك بر کوکبی اولوب دردنجی قدردندر .

ذنب العقاب = العقاب برجنك بر کوکبی اولوب اوچنجی قدردندر .

عُقام [ع، ص] پك شدید، تند اولان .

عُقْبیٰ [ع، س، ظ] (اعقب) اسم تفضیلنك مؤنثیدر. اخرت، دار بقا § فی الاصل جزا معناسنه‌در :

« بقا یوقسه دنیاده عقباده واردر
بنم وارمی یوقدر دیمك احتمالم »

عُقَد [ع، س] دوکوم ومجازاً امر مشکل معناسنه اولان (عقده)نك جمعیدر:
حلال العقد § (طب) بوینده ، قولتق آلتلرنده ، قاصیقده بولنان بزلرکه : بیاض قان طمارلرینك بالانقسام برو کوجه تشکیل ایتملرندن ایلرو کلیر.

عقد انفاویه = (طب) بویونده (صراجه) قولتوق التنده (کوپك ممه‌سی) ، قاصیقلرده (خیارجق) بولنان شیشلر .

عُقْدَه [ع، س] دوکوم ، کره § مشکل ، مشکوك ایش، امور § انسانك شدتله ارزو ایدوب نائل اوله‌مدیغی ویا حل وایفا ایده‌مدیکی شی ، خصوص : بو ایش بکا عقده اولدی . § (طب) بیاض قان طمارلرینك دوکملنه‌رك تشکیل ایلدکاری کوجه، بز، یومرو § (هیئت) بر سیاره محرکنك منطقه البروجی قطع ایلدیکی ایکی نقطه‌دن هربری ـ که : برینه (عقدهٔ رأس) ودیکرینه (عقدهٔ ذنب) دینور.

عقدهٔ عراس = نکاح دوکمی دیمکدر.

عقدتان = (هیئت) بر سیاره محرکنك منطقة البروجی قطع ایلدیکی ایکی نقطه‌دن هر بری. (عقدهٔ رأس، عقدهٔ ذنب)

عقدهٔ حیاتیه = (نبا) اوراقك ساق اوزرنده ظهور ایتدیکی محل . § (طب) دماغ ودماغچه ایله نخاع شوکی آره‌سنده بولنان بصلهٔ سیسائیه‌نك اوکنده بولنان حزمه‌لرینك بربرندن آیریله‌رق زاویه تشکیل ایلدکلری محل ـ که : بورایه بر اینکه باتیرلسه درحال حیوان هلاك اولور .

عقدهٔ سفلا = (هیئت) قمرك نصف کرهٔ شمالیهٔ سمادن نصف کرهٔ جنوبیهٔ سمائیه‌یه مرور ایدر ایکن دائرهٔ خسوفی قطع ایتدیکی نقطه ، (عقدهٔ سقوطیه) .

عقدهٔ علیا = (هیئت) قمرك نصف کرهٔ جنوبیهٔ سمادن ، نصف کرهٔ شمالیهٔ سمایه کچر ایکن دائرهٔ خسوفی قطع ایلدیکی نقطه، (عقدهٔ صعودیه) .

عقدهٔ درون = کوکل دردی.

عقده کشا = مشکلی حل ایدیجی.

عقده‌کیر = دوکوملی ‖ مشکل . مشکوك .

عقدری = (ص) عقده، دوکوم، یوماق شکلنده اولان .

عقر [ع، س] قیصیر اولمه ، قیصیرلق § منکوحه‌نك بهری § منظومه‌نك اك پارلاق اولان بیتی § اصحابنك عدم اقتدار واختصاصلرندن دولایی اداره اولنمق ومقابلنده هرسنه بر مقدار شی آلنمق اوزره میری‌یه ترك ایلدکاری اراضیٔ جسیمه حاصلاتندن اصحاب مذکوره‌یه عائد حصه ویا بوحصه‌نك بدلی . { بوقبیل حصه‌لر عراقده پك چوقدر }

عقلاء [ع ، ص] جم : (عاقل) عقل صاحبلری ، عقللی اولانلر § عقللی کچنمك ایستین :

« قوای ذهنیه منع تجاوزدن ماعدا هر درلو قیوددن ، مؤاخذات عقلادن، هر نوع معارضدن مصون ایدلمش...»

عقلا دنباکی = برشی بیلمدیکی حالده عقللیلن طاسلایان .

عقلالق = عقل فروشلق .

عقم [ع ، س] عقیملك ، قیصیرلق § ثمره‌سزلك .

عقماء [ع، ص] جم : (عقیم) . ذریتی اولمیان ادملر .

عقوبات [ع، س] جم : (عقوبت) قصص و مجازات شخصیه، عقوبتلر .

عقوبت [ع.س] عذاب، جزا، مجازات، اذیت، اشکنجه .

عقوبتلی = اذیتلی، اشکنجه‌لی.

عقود [ع، س] جم : (عقد) و (عقده) عقدلر، عقده‌لر § اجراسی تعهد اولنان شیلر .

وسط العقود =(قوزه‌و) دلفین‌صورت جنوبیه‌سنك برکوکبی .

عقوق [ع، س] آنایه ، بابایه عاصی‌اولمق: عقوق والدین .

عقول [ع، س] جم : (عقل). عقللر ، ذهنلر : عقول ضعیفه اربابی .

عكاب [ع، س] توز، غبار، دومان .

عکانی ... ... ونوجکك ارككی .

عكاظ [ع، س] مشاعره ، مناشده ایچون قورولان پازار یری : سوق عظام .

عکوس [ع] جم : (عکس). عکسلر :

«اونك عکوس جمالیله غشی اولان دریا
آچاردی دوحه پك انجه حسلی بر رؤیا»

عکوف [ع، س] برشیئه مداومت اوزره اقبال کوسترمه، کوستریش .

علبه [ع، س] بیوك قوطی § قوچی § صندوق .

علماء [ع، ص] جم : (عالم). علمی اولان ذوات، عالملر : علمای کرام .

علمای عاملین = علمی موجبنجه حرکت ایدن عالم ذوات .

علو [ع، س] یوکسكك، معناً یوکسکلك ، رفعت :

«ای تعالی ایلدکجه ایلین حیران بنی
خاکپای ایتدی سکامیل علو شان بنی»

علوجناب = عالی جنابلق، سماحت، کرم:

«جنودمزده علو جناب وشان واردر
بزه امان دیینه هرزمان امان واردر»

علوشان = شان وشرفك عالی اولمسی .

علو همت = غیرت وهمتك بیوك اولمسی.

علوان [ع، س] تفاخر، اوکونمه § رساله‌نك دیباجه‌سی .

علوف [ع، س] علفك جمعی، حیوان یملری.

علوفه [ع، س] عسکر و سائره‌یه اوقات معینه‌ده ویریلان معاش : علوفهٔ سپاهیان .

علوفه‌جی = اسکی برصنف عثمانلی سواری عسکری .

علوفه‌لی = موظف، معاشلی [تعبیرات قدیمه‌دندر .]

علوم [ع، س] (علم)ك جمعی علملر .

علوم عالیه = صرف ونحو کبی علومك تحصیلنه واسطه اولان علملر .

علوم نالیه = اعدادی مکتبلرنده تدریس اولنان علوم، مقدمات علوم .

علوم سیاسیه = بالذات اقسامیله حقوق، اصول مالیه، اصول اداره ، علم ثروت ، استاتستیق، تاریخ، جغرافیا ، عهودوسائره.

دار العلوم = مدرسه، مکتب، محل تحصیل.

علوی [ع، ص] (علوه) منسوب، یوکسك، عالی، مرتفع. (سفلی) نك ضدی. «عالم بالایه سوق ایلر بو علوی جان بنی»

§ (هیئت) شمسدن بعدلری کرهٔ ارضك بعدندن زیاده اولوب دور مرئیلرنده بتون قبهٔ سمایی سیر ایدر کبی مشاهده اولنان سیارات.

علویات = علوی اولان شیلره متعلق.

علویان = ملائکهٔ کرام ‖ سیارات، نجوم.

علویت [ع، س] علویلك ، یوکسکلك، رفیعلك، رفیع و بلند اولمق:

«بو بر ظفرکه : پینده جهان علویت
بو بر ظفرکه : اوکنده طبعهٔ سطوت»

§ (ادبیات) غایت عظمتلی، غایت صفا بخش وجدان برصورتده سویلنان سوزلر .

علی [ع، ص] علو شان و شرف صاحبی کیمسه‌لره وصف اولور .

علیا [ع، ص] (اعلی)نك مؤنثی : مهدعلیا، عتبهٔ علیا .

عمال [ع، ص] جم : [عامل] : عمال نبوی.

عمان [ع، س] دکز ، بحر ، یم § بیوك دکز ، بحر محیط ، یم بی‌پایان .

«بر دم اولمازمی عمر ناساز
عمان دهرده لنکر انداز»

§ (جغرافیا) جزیرة العربك ساحل جنوبیسنی احاطه ایدن بحر کبیر ، عمان دکزی . § جزیرة العربك جنوب شرقیسنی تشکیل ایدن خطهٔ واسعه : عمان قطعه‌سی .

عمده [ع، س] اعتماد اولنه‌جق محل، طیانیله‌جق یر § معتمدعلیه § عمومك معتمدی اولان کیمسه ، رئیس : عمدة الاسلام .

عمر [ع، س] مدت حیات : طول عمر § دیریلك، زندکی، حیات :

«یادکده‌می طوغدیغك زمانلر
سن آغلر ایکن کولردی عالم
بر اویله عمر کچیرکه اولسون
موتك سکاخنده ، خلقه ماتم»

§ خائفسزجه ، صفای خاطر ایله یشایش ، حضور ایله یشامه .

عمر اوتی = (نبا) (خشیشة لدینار) ذات الفلقتین شعبه‌سنك انجریه فصیله‌سنه منسوب بیرا اعمالنده مستعمل برنبات .

(عمراوتی)

عُمْران [ع، س] {عینك کسریله خطادر.} معمورلق، معموریت. § مدنیت، ترقی.

عمرانی = عمرانه ، معموریته ، مدنیته منسوب ومتعلق .

عُمره [ع، س] حج موسمنك غیرنده کعبهٔ الهی ومکهٔ مکرمه‌نك مواقع سائرهٔ مقدسه‌سنی زیارت ایدمه : عمرهٔ نبوی .

عُمق [ع، س] درینلك ، قیو، دکز، نهر، خندق كبی شیلرك سطحندن قعرینه، دیبنه قدر اولان بعد .

§ (هندسه) اجسامك، اجسام مجسمه‌نك حاوی اولدیغی ابعاد ثلثه‌دن بری ـ که : یوقاریدن آشاغی‌یه دوغری اولان بعددن یعنی درینلکدن عبارتدر.

عمقاً = عمق جهتیله، درینلك اعتباریله.

عُموم [ع، س] هپ، بتون، جمله، کافه : «کویاکه حیات اجزای عالمك عمومنه سرایت ایتمشیدی.»

§ جمله‌یه شامل اوله. § بتون انسانلر ، بتون ناس .

عموماً / **بالعموم** / **علی العموم** } جملهً، هپ بردن ، عمومیت اوزره. هپسنه شامل اوله‌رق.

عمومی = عمومه منسوب، جمله‌یه متعلق.

عمومیت = (مولددر) عمومیلك، عمومی صورتده .

عموم وخصوص مطلق = (منطق) بلکز بری دیکرینك بتون افرادینی حامل اولان ایکی کلمه آره‌سنده‌کی نسبت : انسان، حیوان کبی .

عموم وخصوص من وجه = (منطق) بر مادده اجتماع ، ایکی مادده افتراق ایدن ایکی کلمه آره‌سندکی نسبت ، انسان، بیاض کبی .

عُمُومَت [ع، س] عموجه‌لق، عموجه‌لق.

عُموهت [ع، س] تحیر، خط حرکتده دوچار تردد اولق .

عُمیه [ع، ص] آرغین وکمراه اولان .

عُنّاب [ع، س] حناب دنیلان معروف میوه ـ که : دوغی قرمزیجه و چکردکی غایت سرتدر .

بری عناب = ذات الفلقتین شعبه‌سنك عنابیه فصیله‌سندن بر نباتدر .

عنابیه = (نبا) عناب آغاجی انواعندن اولان اشجارك منسوب بولندقلری فصیله .

عُنْصُر [ع، س] اصل، اساس، مادده، مادهٔ اصلیه § اصل، حسب § (کیمیا) آلتون، کوش کبی هرجزئی بر جنسدن اولان اجسام بسیطه، اجسام بسیطه‌یی تشکیل ایدن بسیط ماددلردن هربری § برعومدن آیریلوب مستقلاً بر هیئت فرقه تشکیل ایدن قسم. [جمعی عناصردر] :

«ای شغل امنیت آواره قوافل
عصرلری محو ایلیان ای ضربهٔ هائل»

عُنْصُل [ع، س] (نباتات) آطه صوغانی دیلان نبات ـ که : شرویی امراض قلبیه‌یه و فساد دمه و ذات الجنبه قارشی طبده مستعملدر .

عُنْف [ع، س] شدت، سرتلك، ملایمتسزلك، قبالق (رفقك ضدی) :

« وعده‌کزکدی دیه عنف ایله ایلر تعجیل »

عنفی = جبری، زور ایله، عنفه منسوب.

عُنْفُوان [ع، س] کنجلك، کوزللك هنکامك ابتداسی، برشیئك تازه‌لك زمانی : عنفوان شباب .

عُنُق [ع، س] بوین، کردن، جید [جمعی اعناقدر] § (نبا) نبات واشجارك ساق ایله جذرینك فصل مشترکی اولان نقطه .

ضرب عنق = بوینی اورمه.

عنق الدجاجه = (قوزموغرافیا) الدجاجه صورتنده مشهور ومعروف اولان بش یلدیزك بریدر .

عنق الحیه = (قوزموغرافیا) الحیه صورتنی تشکیل ایدن یکرمی بش کوکبك معروف اولانیدر .

عُنْقُود [ع، س] صالقیم، میوه صالقیمی . § (نبا) محور اصلی دیلان اصل صاپ اوزرنده و (ذیبات تالیه) تعبیر ایدیلان صاپجقلر بینده‌کی آچیقلغك یکدیکره مساوی اولمسندن عبارت اولان وضعیت ازهار .

عنقود بسیط = محور ثانیه اوزرنده بر چیچك بولنان صالقیم .

عنقود مرکب = بر چیچکله منتهی اولمسی لازمکلان محاور ثانیه‌سی قسماً ویا تماماً محاور ثالثه ورابعه حصوله کتیرن صالقیم.

عنقود هرمی = اوزوم صالقیمی اوزوم صالقیمنه بکزه‌ین .

عُنْوان [ع، س] اسم، وصف، لقب :

« عثمانلی آرت ، بو شانلی عنوان
اعدمزی ایتدی آفرین خوان »

§ سرنامه، سرلوحه، دیباجه : عنوان مقاله، عنوان رساله .

عُنْوَه [ع، مص] زور ، جبر کوسترمك، قهر ایتمك .

عنوةً = ضرب دست ایله، جبروقهر ایله: استانبول عنوةً فتح ایدلدی .

عُنَیْق [ع، س] (عنق) ك اسم تصغیریدر. بوینجق، کردنجك § (صب) دیشلرك (تاج) اطلاق اولنان قطعه‌سیله (جذر) دنیلان کوکی بیننده‌کی کوچوك عقده § (نبا) کأس وحیدالوریقك وریقات منفصله‌سندن سربست بولنان پارچه‌سنك ابتدا ایلدیکی ومذکور وریقه‌دن متشکل اولوب (انبوبه) دنیلان قسمك نهایت بولدیغی (خص) .

عود [ع، س] (نباتات) وحیدالفلقه شعبه‌سندن مرقاده ونوعدن نوعی بولنان وباشلوجه هندن کلان بر آغاجك اسمی ـ که : یاندیغی زمان کوزل قوقو نشر ایدر : عود آغاجی § معروف کیریشلی چالغی، لاغوته :

« یوکسلت ادای نغمهٔ رقت فزودکی
مطرب نوای آهمه بکزت سرودکی
دکیر درك جانمه مضراب عودکی »

عودالعطاس == (نبا) غبارى غايتله مخرش بر نوع نبات كه : بوكا لسانزده

(عود آغاجى)

عودالقرح == (طب) بر نوع قرحه كه : توسع ايتميوب مضرتى بولنديغى موضعه منحصردر.

عودى == عود دينلان چالغى يى چالان

§ (نبا) عود شكلنده اولان نباتات، اوراق.

عهده [ع، س] دائرهٔ حق و مالكيت ؛ بحق اجرا ، تماميله يپرمك .

(آمريقا عود آغاجى)

عهده سندن كلمك == حقى ادا ايتمك، حقيله يا پمق || اوزرينه، بوينه آلمه، كفالت.

العهدة على الراوى == صدق وكذبى، مسئوليتى راويسنه عائددر، ديمكدر .

عهود [ع، س] جم : (عهد) . شفهى و تحريرى ويريلان سوزلر : عهود عتيقه، عهود مرعيه .

عيوب [ع، س] جم : (عيب) . عيبلر، قصورلر.

ستارالعيوب == قوللرينك قباحتلرينى ستر ايديجى اولان جناب حق .

ستر عيوب == عيبلرى اورتمك .

عيون [ع، س] كوز وقايناق معناسنه اولان (عين) ك جمعى. كوزلر ، پيكارلر، قاينافلر .

عيون البقر == بر جنس ايرى، سياه دانه لى اوزوم .

غ [ت، ع، ف] الفبای عربینك اون طقوزنجی وترکی الفبانك یکرمی ایکنجی حرفیدر. ابجد حسابنده صوك حرف اوله‌رق اعتباریله بیك عددینه اشارت اولدیغی کبی صاغر و دیلسزلره مخصوص الفباده شکلی شودر

غ .... کوفی

غ .... تعلیق

غ .... ثلث

غ .... نسخ

غ .... سیاقت

غ ———— توقیع

غ .... دیوانی

غ .... جلی

غ .... اجازت

غ .... رقعه

غ .... ریحانی

غ .... شجری

غائِب [ع، ص] حاضر اولمیان، کورنمیان (حاضر) مقابلی § نره‌ده اولدیغی معلوم اولمیان: غائبده‌کی جفر ایله بولنماز § ضایع § (صرف) متکلم و مخاطبدن غیری اولان شخص.

ضمیر غائب == (صرف) (او) ضمیری.

غائب ایتمك == ضایع ایتمك || کوره‌مامك، کندینی غائب ایتمك == عقلی باشندن کیتمك، نه‌یاپدیغنی بیلمامك.

غائب اولمق == ضایع اولمق || کورنمامك.

غائبانه == (حال) کورمیه‌رك، کورنمیه‌رك، آرقه‌دن، یوزه قارشی اولمیه‌رق || شخصاً طانیمدیغی حالده.

غائِط [ع، س] (طب) انسان قازوراتی، نجاست: مواد غائطه.

غائِله [ع، س] صیقندی ویریجی ماده، کیفیت، حلی موجب تعب اولان ایش § محاربه، مسئله: غائلهٔ زائله. [جمعی: غوائل کلیر.]

غائی — **غائیه** [ع، ص] غایه‌یه، مقصد ونتیجه‌یه عائد ومتعلق:

علت غائیه == برایشك مقصد ونتیجاسی، مرام، غایه.

غابِر [ع، س] عربیده (مضارع) صیغه‌سنه دینور.

غابِن [ع، ص] (حقوق) آلیش وریشده حیله ایدن، معامله‌ده آلداتان: بایع غابن.

غابَه [ع، س] صیق اورمان، آرسلان یتاغی اولان اورمان: اسدالغابه.

غابی [ع، ص] احمق، ابله، بی‌شعور.

غابیه [ح، س] [illegible] اچ پارچه‌دن مرکب کی [illegible] آجی دیرکی [illegible] [illegible] دیکار، غابه سرن.

غابیه [illegible]ی = [illegible] ان یاکن.

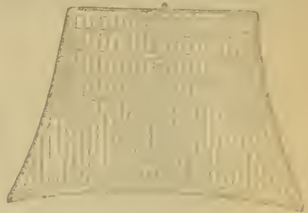

غا[illegible]ـکنی

غار [ع، س] مغاره، کهف.

غار شریف = حضرت [illegible] کائنات افندمزک مکه‌دن مدینه‌یه هجرتلرنده اثنای [illegible] [illegible] دن [illegible] حفظ بیوردقلری مغاره:

«[illegible] [illegible] [illegible] عقل وحی آور نهان [illegible] [illegible] کبی غار اجره پیغمبر نهاز»

یار غار = مذکور مغاره‌ده حضرت نبیٔ محترم [illegible] رفاقت بیورمش اولان جناب ابوبکر الصدیق.

حب الغار = (نباتات) دفنه آغاجنک دانه‌سی. دفنه آغاجی.

غارت [ع، س] یغما، چاپول § (ازمنهٔ سالفه‌ده) دشمن طوپراغنه یغما [illegible]ون اجرا ایدیلن هجوم:

«[illegible] بر [illegible] جنکه رودتله حرارت [illegible] [illegible] جسم اردینک دامنی غارت»

غارتکر = یغماجی، چاپولجی.

غارت ایتمك = یغما ایتمك.

غاردیا [ح، س] نوبت: نوبت محلی وارده.

غاردیان [ج، س] (Gardien) قراقنه، حبسخانه محافظی، نوبتجیسی § قوجی، بکجی.

غارصون = [ج، س] (Garçon) دلیقانلی، اوغلان § بکار، ارکن، عزب § قاطه، اوتل، قهوه‌خانه وسائره خدمتجیسی.

غاریه [ف، س] (نباتات) دفنه، طارچین کبی نباتاتک منسوب اولدقلری فصیله: غاریه فصیله‌سی.

غاز [ج، س] (Gaz) صاب ومایع اولمیوب هوا کبی قوهٔ انساعیه یا وطیران خاصه‌سنه مالك اولان جسملر که: بونلرك ذراتی بیننده‌کی قوهٔ دافعه قوهٔ جاذبه‌دن زیاده‌در. [اجسام صلبه‌ده قوهٔ جاذبه دافعه‌دن افزون، مایعاتده هر ایکی قوت مساویدر.] {اجنبی اولان بو کلمه‌یی: (غازات) صورتنده جمعلمك یاکلشدر. معدن کوردنی یاقه‌رق استحصال ایدیلن [illegible] واسطه‌سیله ایله تنویر ایدیلان مجاری سوق اولنان ماده‌ٔ ضیاوردکه: شعله ایله اشتعال ایدر: هوا غازی § یردن چیقان و پترول دنیلان مایع معدنی‌یه دخی هر نه‌دنسه اطلاق ایدلمکده‌در: غاز یاغی § (ذکر جزء، اراده‌ٔ کل قاعده‌سنه تبعاً اولەرق) لامبه § پك ایجه تول، دیلند، بورومجك.

(هوا غازی استحصالنه مخصوص غاز خانه)

غازمصفی = (طب) جریحه‌لری صارمق ایچون استعمال ایدیلان سیرك طوقونمش تمیزلنمش بز.

غازخانه = (غلطدر) هوا غازلرینك استحصال وتوزیع اولندیغی محل.

غازوز [ج، س] لیمون طوزیله شکر ویا بعض حامضلردن یاپیلان بر نوع کوپوره‌جی شربت: لیموناد دو غازوز (Limonade de gazeuce).

غازه [ف، س] نسوانك یوزلرینه سوردکاری [illegible] [illegible] رنك. قزیللق: غازهٔ رخسار عروس.

غازی [ع، ص] غزا ایدیجی، ایدن، اهل غزاء: غازیٔ شهر شهیر [جمعی: (غزاة) کلیر.] § نسوانك کردنینه طاقدقلری برنوع زینت آلتونی: غازی آلتونی.

غازیه [ت، س] صاری قیر چیچکی § میموزا نوعندن بر کوچوك آغاج.

غاشیه [ع، س] فی الاصل قیامت معناسنه‌در § اورتو، دثار، پرده § اتاکرینك آلتنه اورتیلان صیرمه‌لی ویا شریدلی اورتو، خاشه:

«برك زر پر نقش ایله کاشنده وزاندر
کویاکه صبا غاشیه بر دوش خزاندر»

غاصب [ع، ص] غصب ایدیجی، ایدن، زورله قاپوب آلان، صاحبنك اذنی اولمقسزین برمالی، برشیئی جبراً آلان.

غاغاویا:

غاغه [ت، س] طیورك دوداق و دیش خدمتنی ایفا ایدن بوینوز کبی سرت عضوی، یم طوپلامغه، قاشیمغه، مدافعه‌یه یارار، منقار.

غاغالاشمق = قوشلرك غاغالری واسطه‌سیله بربرینی قاقوب غوغا ایتمك.

غاغالامق = قوش غاغه‌سیله اوروب قاقمق.

غافر [ع، ص] مغفرت ایدیجی: جناب غافر الذنوب.

غافل [ع، ص] غفلت‌ده بولنان، اهمال ایدن، ایلروسنی ایی دوشونمین، دقتسز، احتیاطسز:

«الله نه‌در؟ دینجه غافل
الله‌دیوب خوش اولوردل»

غافلانه = غافل اولانه یاراشیر صورتده، دقتسزلکله، احتیاطسزلقله، بی‌خبرانه.

غافل اولامق = غفلتندن، دالغینلغندن استفاده ایتمك.

غالب [ع، ص] غلبه ایدیجی، اوستون کلن، غلبه چالان:

«غورنای سخنده غالم بن»

§ دها قوی، دها مأمول: ظن غالب، احتمال غالب؛ فرقهٔ غالبه:

«وجه براقنك اصحاب صفا
حجتی غالب ایدی دیر حق»

غالبا = اك قوی احتماله کوره، ظنمه کوره || احتمالکه.

غالبانه = غالب اولانه یاقیشیر صورتده، غلبه چالمش اولدیغی حالده.

غالبیت = غالبلك، اوستونلك (مغلوبیت مقابلی): «اشعهٔ شمشیرلری بر اقلیمه پرتوبخش اولمدن اول آوازهٔ شهرت غالبیتلری منتشر اولدقجه سمعنا واطعنا جوابیله تلقی اولنوردی.»

غالطه [ج، س] (Galetta) پکسماد، فرنده زیاده پیشیریله‌رك قورودلمش اتمك.

غالوانونکتور [ج، س] تأبیر، غالوانی صودتیله تأبیر.

(پترول غازی استحصالی)

۱ — برنار منبعنك آچلمسی ایچون جهاز [آ — برناز منبعنك قوهءسی — ب ، دونده جهازی — س ، (دم طلومبه‌سی تحریك ایدن برنج — د ، سوندایی حرکت ایدن ونچ — ف ، دیرك ع ، بخار ماکنه‌سنك موضعی] ۲ — صونده والات وادواتی ، ۳ — بر غاز منبعنك مقلوب حالنده مقطعی [ن — قویونك ارتفاعی و ، صو ، ب قرم طبقه‌سی — کیل طبقه‌سی ، س — متکثبات ، س — تحتانی کیل طبقه‌سی ت ، قوملی پترول صباقه‌سی] ٤ — باکوده آیشلیان بر پترول قویوسی — ۵ ، ٦ پترول تقطیرینه مخصوص بوجاق ، ۷ — روسیه‌ده صابونجیده پترول استحصالی ۸ — تحت البحر منبع قویولری — ۹ ، پترول نقلیات واغونلری .

غالوش [ج، س] قالوش } پوطین اوستندن کییلان قوندره .

غالوانو پلاستی [ج، س] (حکمت) بر معدنك وزربنه صول مخصوصه حکمیه وجهله دیکر بر قشر معدنی کچیرمك طریقی ، یالدیزلامه صنعتی .

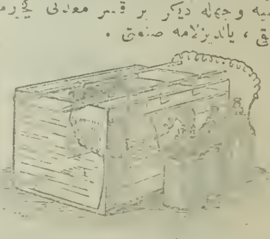

غالوانو پلاستی جهازی

غالوانوقوتر [ج، س] (طب) الکتریقله ایشلر التدوکه: پلاتیندن معمول قطعه‌سنی الکتریق جریانی نار احمر وبعده نار ابیض حالنه کتیرر . بو آلت درجهٔ حرارته کوره طبابنده قاطع نزف وبعضاً آلت قاطعه کبی استعمال ایدیلور .

غالون [ج، س] بیوك صو وسائره شیشه‌سی § ۲۲۷ پوس استیعابنده مایعات اولچوسی § (بحریه) وچ کوکرته‌لی بر نوع اسکی حرب کمیسی .

غالوانومتره [ج، س] (Galvanométre) مقیاس جریان الکتریق ، الکتریق جریانلرینك موجودیتی ، استقامتنی ، شدتنی تقدیر واراءه ایچون استعمال ایدیلان برنوع آلت .

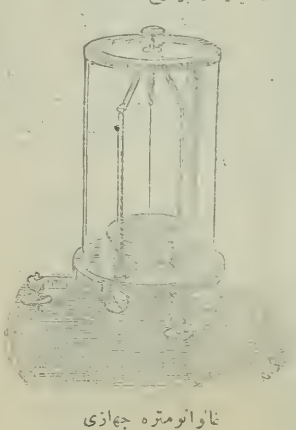

غالوانومتره جهازی

غالی [ع، ص] ذکرندن زیاده بهالی ، امثالنه وره زیاده قیمتلی .

غالی } **غالوت** } [ج، س] (بحریه) آلچاق وآلتی دوز بر نوع اسکی کمی .

غالوریدا [ج، س] (حیوانات) ترلاقوشی جنسندن بر عتیقه مخصوص برقوش .

غالوریدا

غالیدیکتیس [ج، س] حیوانات . Galidictis ذات الثدیادن . اکل الاحوم حیوانات جنسندن ماداغاسقاره مخصوص اوزون قویروقلی اوزدی چیزکیلی برحیوان د

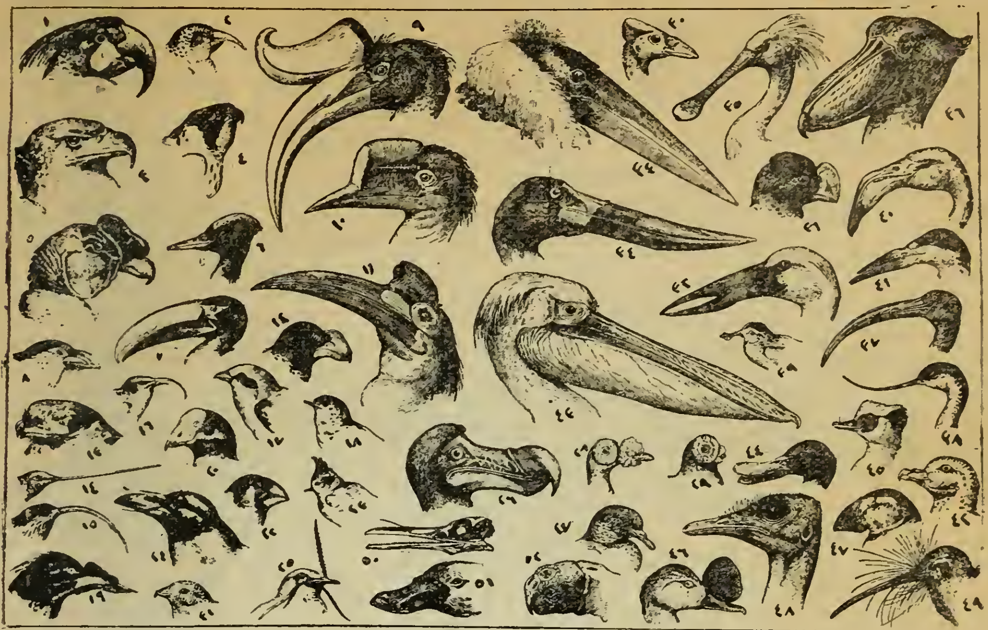

(غاغالر)

۱ — قره پاپاغان ، ۲ — ئەنی قوتیات قوشی ، ۳ — قرطال ، ٤ — طوغان ، ٥ — آمریقا اق باباسی ، ٦ — برنوع اغاج قاقان ، ۷ — آفریقا پاپاغانی ، ۸ — لەمودون ، ۹ — کرکردان قالەلؤس ، ۱۰ — اززی قالەئو ، ۱۱ — دیکر نوعی ، ۱۲ — اوریسر ، ۱۳ — پودارژ ، ۱٤ — مەلیسوغا ، ۱٥ — قس‌قوره‌ینك ، ۱٦ — هەمینیات ، ۱۷ — اورومجك قوشی ، ۱۸— بابیل ، ۱۹ — قاسیق قرشی ، ۲۰ — آفریقاآغاج‌قاقانی ، ۲۱ — هلیب‌المنقار ، ۲۲ — ژدوسیپیز ، ۲۳ اسکنه نوعی، ۲٤— قارغه ۲٥ — شاەمودینغ ، ۲٦ — ظرافا قوشی، ۲۷— یەنی‌کوکرجین، ۲۸ — بغداد کوکرجنی، ۲۹ — پولونیا کوکرجینی، ۳۰ — بچ طاوغی ، ۳۱—پرکس، ۳۲ — آناتوم ، ۳۳ — هندستان‌لیلکی ، ۳٤ — ژابیرو ، ۳٥ مصر طورناسی ۳٦ — بالانیسب، ۳۷— ئی‌بیس ، ۳۸ — اووست ، ۳۹ — تورونورنیك ، ٤۰ — تللی داورنه، ٤۱ — ونشو، ٤۲ — فورتنه مارطیسی، ٤۳ — بوتسقا قوشی، ٤٤ — اوردك ، ٤٥ — دیکر نوعی ، ٤٦ ساکیدیونیس ، ٤۷ — شمال‌مارطیسی ٤۸ — دره قوشی، ٤۹ — آپتری ٥۰— هسیەروتز ، ٥۱ — اورنیتورفیك ، ٥۲ — قابلومبغه •

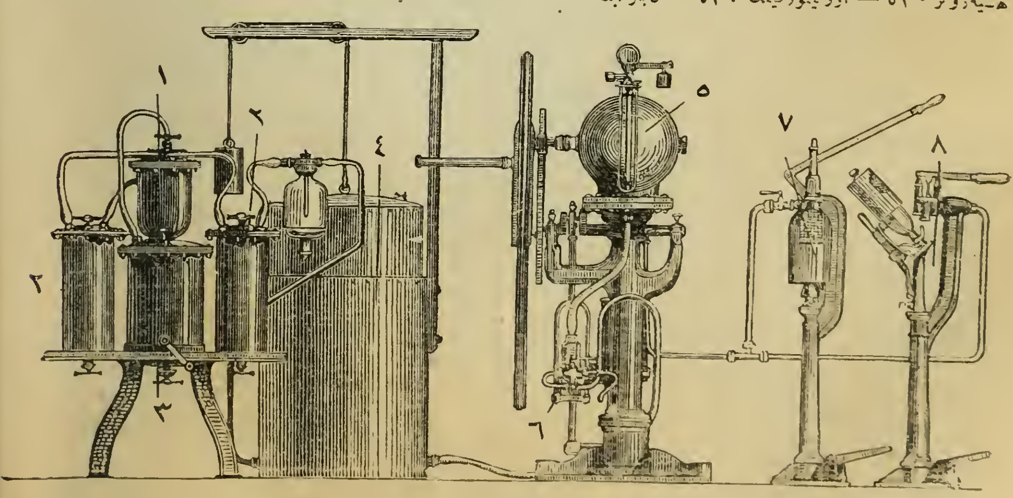

غازوز ماکنەسی

۱ ، — حامض محفظەسی، ۲ — مغسل ۳ — حامض قاربون مرلدی، ٤ مقیاس غاز ٥ — مکثفه، ٦ طلمبه،
۷ و ۸ — غازك شیشه وسیفونه ملاسنه مخصوص الات.

غاليه } [ع، س] مسك و عنبردن مركب
غاليا } كوزل قوقولى سياه برمعجوركه:
نسوان طرفندن صاچه وقاشه ـ بويا
مقامنده سوريلور . غاليه مسك ،
غاليه فام :
« دواتى غاليه دازو بخور ابولور قامى
بنفشه زار بهشته دونرسواد رقم »

غاليه بار == كوزل قوقولى شى صاچان .

غامبه [ج، س] (بحريه) خلاءك طولاشيق اولمسى حالى .

غامر [ع. ص] (اراضى حقنده) خراب، غير معمور ، ايصسز § متروك : اراضىٔ غامره .

غامض [ع، ص] مغلق، مبهم، اكلاشلمسى كوچ اولان : مسئلهٔ غامضه § (كنه) [جمعى (غوامض، غموض) كلير .]

غامضه = (غامض) اولان كيفيت .

غانبريق [ج ، س] (بحريه) بريق صوسده و طوبله مجهز سفينهٔ حربيه .

غانبوط [ج ، س] (بحريه) قروتك كوچوكى اولوب دها آز طوبى حامل اولان وغراندى وميزانه ستونلرندن سرنلرى بولنميان (صنف خامس)دن كوچوك اخشاب سفينه .

غاناقو [ج، س] حيوانات ذات الثدياىك لاما نوعندن اولوب آمريقاىٔ شمالى وجنوبيده حالا وحشتده يشار .

غاناقو

غانغا [ج، س] (حيوانات) طيور دجاجه دن اولوب قويروغى اوزون و انجه ، وجودى منتظم ورنكلي در عوام لسانده بو رنكندن طولايى (زمرد آنقا) درلر .

غانغا

غانغرن [ج، س] (طب) (Gangrene) بر جريحه نك تداوى يسزلك يوزندن آزه رق غير قابل التيام بر حاله كلمسى حياتى غائب ايلمسى كه : آيقلانمديغى حالده كيتدكجه توسع ايدرك بولنديغى موضعك قطعنى استلزام ايدر .

غانم [ع، ص] غنيمته نائل اولان، [(مغنم) دها مستعملدر]

غانماً == غانم اولارق : غانماً ومظفراً .

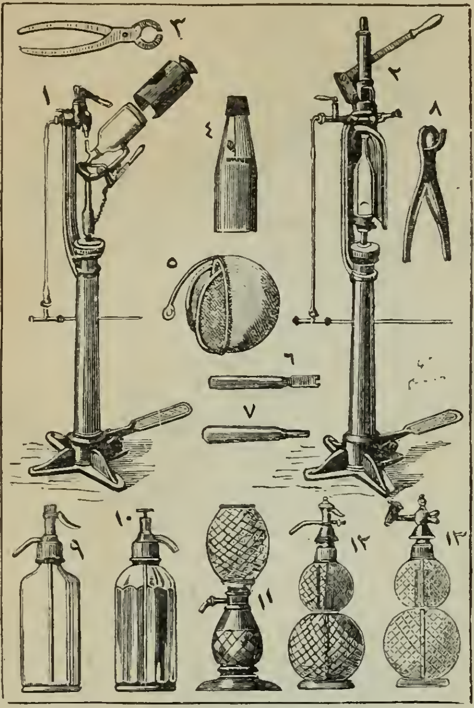

غازوز سيفونلرى

١ — سيفونك صورتى املاسى ، ٢ — شيشه لرك صورت املاسى ٣ — قيصاج ، ٤ پول شيشه ، ٥ — قپاز ، ٦ — سيفون مفتاحى ٧ مقلب سياب ، ٨ — قپاق آچه جق مفتاح ، ٩ — مانبوله لى سيفون ١٠ — پيستونلى سيفون ، ١١ و ١٢ — مولد غاز (بيلميج يابغه مخصوص ماكنه) ١٣ — موصللى مولد غاز .

غاوى [ع، ص] آزغين، يولدن چيقمش، كمراه : غافل غاوى . [جمعى : (غاووز) كلير .]

غاوپيال [ج ، س] حيوانات زاحفه دن تمساحيه فصيله سنه منسوب اولوب اوزرى خراشفله مستور وآغزى اوزون و زياده مخوف بر تمساحدر هندستانده غانژ نهرنده يشار .

غايات [ع،س] جمع : [غايت]: هندسه نك موضوع و غاياتى § نتائج ، مرام مقصد .

غايت [ع، س] صوك ، نهايت، انجام : « بولماز او تجليات غايت اعدادنصلى بولور نهايت » § نتيجه، مقصد ، مرام : ادات مبالغه : غايت لطيف § پك ، زياده ، صوك درجه ده :
« ساحلده كى اماكن اوائله بحره عاكس بر رسم ايدردى تشكيل غايت بلند وپهنا »

غايتله } == صوك درجه ده .
بغايت }

غايتسز } == نهايتسز، صوكسز، حسابسز،
غايات } پك چوق .

غاية الغايه == الك صوك درجه ده . [مخففى : (غايه) وجمعى : (غايات) در .]

غايده [ج، س] بر طلومه يه كچيرلمش قامشدن عبارت بسيط بر آلت موسيقى كه : اكثريا كويليلر چالار .

غايزر [ج، س] (Geyser) (طبقات) (متناوب الجريان) صيجاق صو معدنلرى . تحت الارض ترشح ايدوب غايت صيجاق اولان بعض تصعدات بخاريه يه تصادف ايدن و بر منفذ بوله رق فيشقران مياه حاره .

غايه [ج ، س] [غايت] مقصد ، مرام، نتيجه، مطلب .

غباوت [ع ، س] ضعف عقل، قالين فالق، بطائت انتقال .

غبراء [ع ، س] [اغبرك مؤنثيدر .] بر، يريوزى، روى زمين، كرهٔ ارض : ساحهٔ غبراء :
« اول مرتبه ياغاردى انوار آسماندن اظهار عجز ايدردى چكمكده صانكه غبرا »

غبغب [ع، س] چكه آلتى، چفته كردان، صفاق : غبغب سيمين .

غبن [ع،س] معامله ده، آليش ويريشده آلداتمق .

غبن فاحش == (فقه) عروضده نصف عشر ، حيواناتده عشر، عقارده خمس مقدارى ويا دها زياده آلداتمقدر .

غَبِی • [ع، ص] غبوت ایله متصف اولان، ذکاسی اولمیان، بصائت انته لی اولان، قابلیتسز .

غَثَیان • [ع، س] قوصمه ، استفراغ ، قی § بولانتی، بولاندی .

غداء • [ع، س] قوشلق طعامی [لسانزده بسلهجی ماده معناسنه اولهرق کسر غینله استعمال ایدیلر (غذاء) کلمه‌سی افاده ایدر .]

غدّار • [ع، ص] غدر ایدیجی ، متعدی ، متجاوز : دلبر غدار .

غدارانه = مرحمتسزجه‌سنه .

غدّاره • [ع، س] ایکی طرفی کسکین بر نوع قلیج ، اوزون قما .

غدر • [ع، مص] وفاسزلق ، مرحمتسزلك § حقسزلق .

غَدیر • [ع، س] کول، طورغون صو، صو بریکنتیسی :

« القطرة تدل علی الغدیر »

غدیری = (حیوانات ونباتات) کولده یشایان، کولده بولنان .

غَرّاء • [ع،ص] پارلاق، منور، لامع § کوزل، کوستریشلی، نمایشلی، مشعشع :

ای صحرهٔ ظلم ... اوت ای صحنهٔ غرا
ای صحنهٔ ذی شعشعهٔ هائله پیرا »

§ لطیف، نظر ربا :

کویا بو دینور بهشته صحرا
فکر ایت شو خیال نو زمینی .
کوردکی بو یولده شعر غرا؟ »

غَرابت • [ع، مص] جم: [غریبة] غریبلك، یبانجیلق § تحفلق عجیبلك . خلاف عاده‌لك § (ادبیات) کلمه‌نك غیر مأنوس یعنی وحشی اولمسی « هماره روضهٔ ترکیب بساطت ترکیب قیس الادالری مرزکشتار صدرهٔ سرسبز خوشکواری زرنکین بود مدرعهٔ بهروز کامکاری ... »

غَرام [ع، س] محبت شدیده، اشتیاق شدید :

« وادیٔ عشق وغرام دوغریسی اصعبدر
آنی قطع ایلیه‌جك وارسه اک نجق قبدر ».

§ عذاب § هلاك .

غَرامَت • [ع، مص] دین ، دیت کبی اداسی واجب اولان شیئی اوده‌مك § تقسیم متناسب .

غرامه = (فقه) متناسباً تقسیم .

غَراندی • [ع، س] (یعربه) کیمنك اك بیوك دیرکی : غراندی دیرکی .

غَرَب • (gribe) انقیت جنسندن توبی کوش رنکنده بر قوشکه : بوکا لسانزده (کونلی) تعبیر اولونور .

غرب

غَرب • [ع، ش] (جغرافیا) کونشك غروب ایتدیکی جهت ، کونباتیسی : شرق و غربك واقف اسراری بر عثمانلیدر .

غرب شمالی = غرب ایله شمال اره‌سنده‌کی جهت } [جغرافیا اصطلاحنجه جهتلردن هانکیسی دها اول ایراد ایدیلورسه مطلوب اولان جهتك اکا دها قریب اولدیغی اکلاشیلور .]

غرس اشجار یاخود چلیك : بر نباتی بولندیغی محلدن یاکندیسنی ویا بر شعبه‌سنی چیقاروب باشقه بر محله نقل ایتمك کیفیتیدر اکر نباتك بر شعبه‌یی قوپارمدن آیری ماتق صورتیله غرس ایدیلیرسه او عملیاته دالدیرمه دینیلیر .

غرب جنوبی } = غرب ایله جنوب اره‌سنده‌کی جهت ، سمت ، طرف § بالنسبه کونشك دوغدیغی جهتده بولنان حوالی .

غربیون = اوروپا اهالیسی ، اقوامی .

ممالك غربیه = بزه نسبتله اوروپا

السنهٔ غربیه = اوروپا اقوام مختلفه‌سنك متکلم اولدقلری لسانلر . [مقصد، انکلیزجه ، فرانسزجه ، المانجه ، ایتالیانجه‌در .]

غرباً = غرب جهتیله، غرب جهتنده ، غرب طرفندن .

غربی } **غربیه** } = غربه منسوب ومتعلق .

غَرس • [ع ، مصد] اغاج دیکمك، فدان دیکمه : غرس اشجار .

غَرَض • [ع ، س] قصد، نیت، علت غائیه § قصد ونیت بد خواهانه ، بد خواهلق § خصومت خفیه غرض مرضدر [جمعی : (اغراض) کلیر .]

بی غرض = غرضسز ، عوضسز ، خالص ، بی طرف .

غرضسز = غرضی اولمیان ، بی غرض خالص ، بی طرف .

غرضکار = کیندار ، خصومت کودن خصیصهٔ عفو ومسامحه‌سی اولمیان ، مغرض .

غرضکارانه = غرضکار اولانه یاقیشیر صورتده، غرضکارلقله مغرضانه .

غرضکارلق = غرض ونفسانیته تبعیت بدخواهلق، خصومت خفیه .

غَرغَر • [ت ، س] دورنده‌کی صوبی ، مایعی آزار آزار دوکن آغزی صوزکچلی شیشه ، دستی . [اناطولیده غینلرك کسریله زبانزددر .]

غَرغَره • [مشترك ، س] صوبی ، مایعی بوغازده اوینالمق ، بوغازی چالقالامق § (طب) بوغازی چالقالامق ایچون ویریلان علاج، دوا

غَرَق • [ع ، مص] صویه باتمق ، باتیرمق § صوده بوغلمق § صویه طالمق ، نابود اولمق . § (ص) مغروق

«هرشب مهتابده اولدقجه دریا غرق نور»

§ مستغرق :

« بن اصل آغوش آچوب کیدیم چلیبا شمنه

«سینه‌سنده کافرك اولمش چلیپا غرق‌نور.»

غرق ایتمك = صویه باتیرمق ، بوغمق صویه باتیروب نابدید ایتمك .

غرقاب = صویه باتمش ، مغروق ، مستغرق :

«ایتدی فرعونی‌خدا بویله هواده غرقاب»

غرقه = باتمش ، مغروقشی، مستغرق.

غریب [ع ، ص] غریبده ، کندی مملکتنك خارجنده بولنان ، یبانجی . § کیمسه‌سز، زواللی:

« زلفك کبی بربخت‌سیه‌شخص غریبم »

§ تحف، عجیب، خلاف عاده :

«یازارقلم، سکاوحانٔ ایلدکجه‌خطاب»

«غریبدر، یوکاسن‌ده‌ایدرسك استغراب»

§ مؤثر ، مؤلم . [جمعی : (غرباء) کلیر]

غریبه = غریب ، عجیب کیفیت ‖ ایشیدیلمه‌مش ، تحف حال و حکایه .

غریب پرور / **غریب‌نواز** = یبانجیلری، غریبلری حمایه ایدن .

غریبسه‌مك = کندینی‌غریب، یبانجی کوره‌رك متأثر اولمق ‖ متحیر اولمق .

غریبلك = یبانجیلق ‖ عجیبلك ، تحفلق ‖ غرابت .

غریبانه = غریبجه‌سنه ، غریب کبی، غریبه‌لایق صورتده :

« ینه برموج تبسمله اوصیاد قلوب
ایتدی‌فریاد غریبانه‌مه تأیید وجوب»

غریزه [ع ، س] انسانك مجبول اولدیغی طبیعت، جبلت. غریزی = طبیعی خلقی ، جبلی .

حرارت غریزیه = انسان وحیوانك بدننده‌کی طبیعی‌حرارت که: تنفس واسطه‌سیله آلنان‌مولدالحموضه‌نك‌حامض‌قاربونه‌رئه‌درونده بالامتزاج احتراق حصوله کلمسنك نتیجه‌سیدر. بوکا (حرارت حیوانیه) دخی دینور .

غریق [ع ، ص] صویه باتمش ، صوده بوغلمش ، مغروق § کثرتله، مبذولا برشیئه نائل اولان، مستغرق: غریق رحمت ، غریق لطف وعاطفت .

« عقل کل موجهٔ دریای کالنده غریق»

غریم [ع ، ص] الاجقلی ، دائن، صاحب غرامت . [جمعی: (غرماء) کلیر.]

غربوه [ج ، س] (بحریه) کمینك باش‌طرفندن‌تیمورلنکری اصدقلری قول چنکلی.

غزا [ع ، س] اعدای دین ایله ایدیلان جنك ، حرب ، غزوه .

«عرشه‌آس شمدن کرو تیغ ثریا جوهری
بوغزا ایتدك که : خشنود ایلدك پیغمبری»

و: «خلفی‌اولان سلطان اورخان ایسه اول حمله‌سنده بروسه‌نك بنیان‌مقاومتنی زیروزبر واوزمانه قدر رخش غزا اوزرنده بیقرار اولان سریر حکومتنه بوشهر غزایی مقر ایتمشدر . »

غزوی = غزایه منسوب ومتعلق .

غزال [ع ، س] حیوانات‌ذات الثدیه‌نك آهودنیان مجتره‌فرقه‌سندن آفریقا طرفلرنده بولنان حیوان ، جیلان، آهو یاوروسی . [جمعی : فارسی‌قاعده‌سنجه (غزالان و مؤنثی غزاله در]

چشم غزال = آهوکوزلی، کوزلری ایری دلبردن کنایه‌در :

« فیض طینت باشقه‌در شوخئ صورت باشقه‌در
هرغزالی صانمه کیم‌دشت ختن آهوسیدر . »

غزته [ج ، س] (Gazette) جریده، ورقهٔ حوادث .

غزته‌جی = غزته نشر ایدن ‖ غزته صاتان آدم .

غزل [ع ، س] (ادبیات) مطلعی مصرع اولمرق لااقل بش‌واعظمی طقوز بیتدن مرکب منظومه.

غزلیات = (ادبیات) غزله متعلق ، غزل طرزنده اولان شعر .

غزلخوان = آهنك ایله غزل اوقویان.

غزل [ت ، س] صوك بهارده اغاج اوزرنده قورویوب صارارن ودوشن یاپراق .

غزل موسمی = صوك بهار .

غزللنمك = آغاج یاپراقلری صارارو به قوریوب دوشمك.

غزوات [ع، س] : (غزوه)نك جمعی. عصر سعادتده نبیٔ محترم صلی الله تعالی علیه وسلم افندمز حضرتلرینك بالذات‌حاضر بولندقلری غزوه‌لر: غزوات نبویه، غزوات سنیه .

١ طاغ کچیسی دینلان برنوع غزال ـ ٢ آمریقا غزالی ـ ٣ آفریقا غزالی
٤ ـ هند غزالی ـ ٥ آوروپا غزالی ـ ٦ آلاجه غزال .

غزوه [ع ، س]جنك ، غزا: غزوهٔ بدر، غزوهٔ حنین.

« عدویه عرض قیلوب دستبرد کرازی
آکلدی غزوهٔ خیبر قدر بوفتح وکشاد »

§ عربانك یکدیکری علیهنده وقوعبولان چاپولری که : لطرزنده مشروعدر.

غزوی ـ قزوی [ت ، س]ساز حصیرندن اوروـ لمش برنج‌وسائره

غوغا [فا. ـ] جنك، نزاع، دوكوشمه :
«نه غم برآتش هول اولسه ده غوغای حریت
قاچیرمی مرد اولان برجان ایچون میدان غیرتدن»
§ كورلدی، پاتردی، § طارغینلق .

چوغابجی = هروقت نزاع و كورلدی چیقاران، بكجمز آدم .

غوی [ع، ص] (غاوی) ایله مترادفدر . طریق مستقیمدن صاپان، كمراه .

غیا [ع، ـ] جهنمده بر دره ویا بر قویو: بئر غیا، غیا قیوسی .

غیب [ع، مص] حاضر اولمامق، كوزاوكنده بولنمامق § بلیرسز، مجهول شیلر .

عالم غیب = انسانلرك ادراكاتنك فوقنده كی عالم، عالم روحانی .

عالم الغیب = كورنمز شیلری، اموری بیلن جناب حق .

خزانهٔ غیب = نعم الهیه نك خزینهٔ معنویه سی .

غیبی = غیبه منسوب و متعلق .

غیبت [ع، مص] غائبلك § ایشیدیكی زمان منفعل اوله جق صورتده بركمسه نك غیابنده سوز سویلمك، علیهنده بولنمق .

غیبتجی = غیبت ایتمك معتادی اولان، فصال .

غیبوبت [ع، مص] كوزدن كوزنمامك، كورنمز اولمق .

غیث [ع، ـ] یاغمور، باران : غیث نافع، § سحاب .

غیر [ع، ص] باشقه، دیكر، آخر، ماعدا، دكل .

غیر جائز = جائز اولمیان .

غیر محدود = محدود اولمیان، پایانسز .

غیر مسلم = اهل اسلامدن اولمیان .

غیر قابل انحلال = قابلیتی اولمیان، ارمز .

لغیر } **من غیر** } = سز، بلا، || اولمیه رق من غیرحد .

غیر قابل انحنا = اكلمز، الاستیقی اولمیان

بغیر حق = حق اولمیه رق، حقسز لوله رق، حقسز یره .

من غیر حد } **من غیر استحقاق** } = حدم اولمیه رق، استحقاقسز اوله رق .

غیر ناقل حراره = حرارتی نقل ایتمیان

غیر از = . . . دن ماعدا .

غیر از كذشته = كذشته دن، فائضدن ماعدا .

الی غیرالنهایه = صوكی كلمامك اوزره.
[جمی: (اغیار) كلوب باشقه معناده مستعملدر. (اغیاره) باق] .

غیرت [ع، ـ] نام و ناموسه ایراث خلل ایدن شیلره قارشی اولان عدم تحمل حس معنویسی § اهتمام ایله سعی :
«بللی اولمجه نار قلب حسود
ارتیرر شوق و غیرتی محمود»
§ صبر و تحمل .

غیرتلی = چالیشقان، مقدم .

غیرتسز = غیرتی اولمیان، غیرت وحمیتدن وارسته اولان .

غیرتكش = غیرت كودن، طرفی التزام ایدن، طرفكیر .

غیرتمند = غیرتلی، صاحب اهتمام .

غیرت ویرمك = جسارت ویرمك، تسلی ایتمك .

غیرتنی كودمك = برینه طرفدارلق ایتمك :
«تحسین بویله سطوته، تحسین بوغیرته
بوشانلی نامه لایق اولان دین و دولته»

غیری [ت، ص] {عربجه (غیر) لفظنه بر (یا) علاوه سیله تشكیل ایدلمش یاكلش بر كلمه در. }
باشقه، دیكر، اخر، ماعدا :
«وارلغم خالقمك وارلغنه شاهددر
غیری برهان قوی وارایسه ده زائددر»
§ آرتق، هله .

غیطان [ت، ـ] یاموق، ایپك ویا ایپلكدن یاپیلمش بر نوع حجیم، اینجه شرید § بواولاق شرید .

غیظ [ع، ـ] غضب § (اخلاق) مقدمهٔ غضب، حدت، انفعال قیزغینلق § فوران غضب .

كظم غیظ = غضبنی منع ایتمه،
كاظم غیظ = غضبنی منع ایدیجی :
«آیت والكاظمین الغیظه باق عفوایتمی
حضرت باری تعالیدر مجیب السائلین»

غیم [ع، ـ] بلوط، سحاب .

غین [ع، ـ] (غ) حرفنك اسم مشتركی .

غیور [ع، ص] غیرت ایله متصف اولان، غیرتلی، حمیتلی .

غیورانه = غیور اولانه یاقیشه جق صورتده، بیوك برهمت وحمیتله : حركات غیورانه .

{غین مكسوره}

غب [ع، د] دن صوكره، بعد، لدی :

غب المواجهه = مواجهه دن صوكره، لدی المواجهه § برشیئك كون آشیری اولمسی.
«زرنی غباً فازدد حباً»

حماء غب = (طب) كون آشیری طوتان ایصتمه.

غبطه [ع، ـ] برینك نائل اولدیغی نعمته — انك زوالنی ایسته مكسزین — نائل اولمغی ارزو ایدیش، ایمرنمك.
[حسددن فرقلیدر. حسد اونعمتك زوالنی ارزو ایدیش معناسنه در كه : شو حالده غبطه ممدوح، حسد مقدوحدر.] :
«ای كوربه قوزی نه حالدر بو
الغبطه شو حالته، شو ذوقه»

غبطه آور } **غبطه افزا** } = ایمرنمكی موجب اولان، ایمرندیرن .

غبطه بخش } **غبطه بخشا** } = غبطه ایتدیرن، غبطه یی موجب اولان .

غبطه فرما = غبطه ویریجی .

غبطه كش = ایمرنن، غبطه ایدن .

غداء - غذاء [ع، ـ] ییه جك واچیله جكدن وجودك قوام و نماسنه مدار اولان شی : غذای كافی :
«ایدر ازبر پری صورت كوزللر
غدای روحدر تازه غزللر»

غدالانمق = تغدی ایتمك، بیوب بسلنمك.

غدائی } **غذائی** } = غدایه منسوب و متعلق، معیشته یارایان، غدا اوله بیلن .

غراز } **غراده** } = [ع، ـ] قیلدن معمول بیوك چوال (خرار بوندن محرفدر .)

غرافومتره [ج، ـ] (طوپوغرافیا) ارض اوزرنده كائن هر هانكی برزاویه یی ومثلا

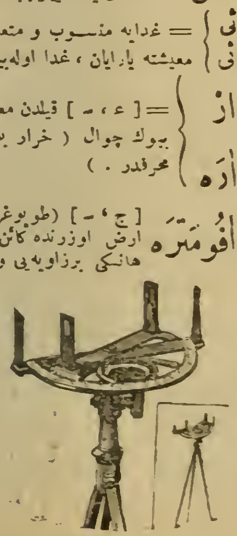

(غرافومتره)

یرلشمش ایکی یول اره‌سنده‌کی اچیقلق مقدارینك زاویه جنسندن درجه‌سنی تعیینه مخصوص برآلتدر .

دوربینلی غرافومتره == (طوپوغرافیا) یوکسك محللرك درجهٔ ارتفاعنی تعیینه مخصوص غرافومترو .

غرافیت [ج ، س] (طبقات) (Graphite) قورشون قلمی اعمال اولنان بر نوع صاف کموره : ترکیبی سلیس ایله حدید و آلومیندن عبارتدر . [مذکور معدن ناقل الکتریق اولدیغندن غالوانوپلاستی صنعتنده دخی مستعملدر .]

غرام [ج ، س] (grame) کیلو دنیلان یکی اوقه‌نك بیکده برقسمی ، یکی درهم — که : اسکی درهمك تقریباً ثلثنه مساویدر [غرامك اجزاسی : غرامدن (١٠) ، (١٠٠) ، (١٠٠٠) دفعه کوچك اولان وزنلر که : (دسیغرام) = $\frac{1}{10}$ غرام ، سانتیغرام = $\frac{1}{100}$ غرام ، میلغرام = $\frac{1}{1000}$. غرامك اضعافی : غرامدن (١٠) ، (١٠٠) ، (١٠٠٠) کره بیوك اولان وزنلر : اونغرام ، هکتوغرام = ١٠٠ غرام . کیلوغرام = ١٠٠٠ غرام .]

غراموفون [ج] = فوتوغراف

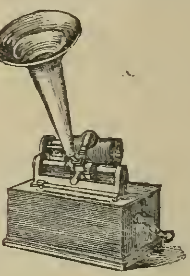

(غراموفون)

غراندی [ج ، س] (بحریه) سفینه‌نك وسطنده‌کی دیرك — که ؛ دیکر دیرکلرك اك بیوکیدر ، باشدن ایکنجی دیرك .

غراندی بابی == (بحریه) غراندی دیرکی ایله پرووه‌ستونی اره‌سنده‌کی قسم .

غرانیت [ج ، س] (granite) (طبقات) طاغلرك کتلهٔ مرکزیه‌سنی تشکیل ایدن و فلدسپات ایله قوارس ومیقا مخلوطندن عبارت اولان طاش — که : علم الارضده اك اسکی بر صخره اولمق اوزره قبول ایدلمشدر . انتساجیجیوی اولوب دوم ایلی قطعه‌سنك بعض محللرنده واناطولینك قسم اعظمنده کثرتله موجود اولان بو طاشلر ؛ معماریده حائز اهمیت اولوب علی الخصوص یاپا قالدیرم انشاسنده پك زیاده استعمال ایدیلور . [ایاصوفیه ، فاتح ، بایزید جوامع شریفه‌سنده‌کی دیرکلر غرانیتدن معمولدر .
بوطاش غایت سرت و ایشلنمسی کوج اولوب معمافیه متانت فوق العاده‌یی حائزدر .]

غرب [ج ، س] طیور ذات الارجل الکفیه‌دن تپه‌لکلی توپی کومش رنکنده انفیت جنسندن بر قوشدر .

غربال [ع ، س] قالبور دنیلان و قبا شیلری الهمکه مخصوص اولان آلت . دلیکلری بیوك الك .

غربالی == (طب) قالبور کبی متعدد دلیکلری حاوی کمیك : عظم غربالی

غربالی الشکل == قالبور کبی دلیکلی اولان :
« بورقت جسمنی سوراخ سوراخ ایتدی غربالك »

غرتلاق [ت ، س] اق جکری بوغازه ربط ایدن تنفس بورویسی ، قصبه ، قصبة الرئه .

غرتلاغنه صارلمق == برینك بوینینه صارلمق ، بوغازینی صیقمق .

غرتلاق ورمی == سل القصبه ، خنجره ده حاصل اولان ورم .

غرتلاغه چیقمق == تحمل ایده‌میه‌جك حاله کلمك .

غرون [ج ، س] قالین وایی بر جنس قماش .

غره [ع ، ص] مغرور .

غره [ج ، س] (طبقات) (Grès) قوارس قومنك تصلب اتمسندن حاصل اولوب برابرنده از چوق میقا بولنان برمعدن — که : بونلردن دکرمن ، بیلکی طاشی اعمال اولنور .

غره‌نا [ج ، س] (طبقات) قرمزی ، یشیلمتراق ، سیاه رنکلرده انواع مختلفه‌سی اولوب قویو قرمزی وبراق جنسنه (سیلان طاشی) دنیلان بر نوع معدن .

غریپوس [ج ، س] طیور دوریه‌دن برزیلیایه وامریقای وسطی‌یه مخصوص برقوشدر . قرلانغیج جسامتنده اولوب سینکلرك دشمنیدر .

(غریپوس)

غریسبوق [ج ، س] ذات الثدیانك مجتره قبیله‌سندن وغزال جنسندن افریقایه مخصوص بر حیواندر .

(غریسبوق)

غریو [فا ، س] فریاد ، شماته ، چیقرشمه ، چیغلدی : غریو نسوان وصبیان .

غریوا [ج ، س] (بحریه) سفینه‌نك کوز تیوردینی قالدیرمق ایچون سنجاق اسکله‌وباش اوموزلغندن طیشاری دوغری چیقاریلان قالین اغاج .

غش [ع ، س] قاریشیقلق ، حیله § صفوتسزلك .

غل وغش == فساد ، حیله : قلبمده غل وغش یوقدر .

غشاء / **غشاوه** [ع ، س] اورتو ، پرده ، غطا ، زار ، ظرف : غشاء بکارت . § (طب) بعض اعضانی ستر واحاطه ایدن اینجه زارلر .

غشائی == غشایه منسوب || زار قبیلندن اولان .

غشائی الجناح == (حیوانات) فی الاصل غشائی یعنی زار کبی اولوب اوزرنده پك از آثار اعصاب نمایان اولان درت عدد قناده مالك حشراتك منسوب اولدقلری صنف حیوانی .

غشای مخاطی == (طب) بدنك بتون قنوات واجواف داخلیه‌سنی تفریش ایدن غایت اینجه زارلر .

غشاء طبلی == (طب) اذن متوسطی مجرای سمع خارجیدن فصل وتفریق ایدن غشاء ، زار .

غشاء عنکبوتی == (طب) دماغی ستر ایدن وسحایا دنیلان اوچ عدد غشادن مصلی اولان ایکنجیسی .

غشاء مستبطن بطن ==
غشاء مستبطن صدر == (طب)
بطن وصدرك داخلنی ستر ایدن غشالر .

غوغا [فا، س] جنك، نزاع، دوكوشمه :
«نه‌غم پر آتش هول اولسه‌ده غوغای حريت
قاچرمی مرد اولان برجان ايچون ميدان غيرتدن»
§ كورلدی، پاتردی، § طارغينلق .
چوغاجی = هروقت نزاع وكورلدی چيقاران، بكچمز آدم.
غوی [ع، ص] (غاوی) ايله مترادفدر . طريق مستقيمدن صاپان، كمراه .
غيا [ع، س] جهنمده بر دره ويا بر قويو. بئر غياء، غيا قيوسی .
غيب [ع، مص] حاضر اولمامق، كوزاوكنده بولنمامق § بليرسز ، مجهول شيلر .
عالم غيب = انسانلرك ادراكاتنك فوقنده‌كی عالم، عالم روحانی .
عالم الغيب = كورنمز شيلری، اموری بيلن جناب حق .
خزانهٔ غيب = نعم الهيه‌نك خزينهٔ معنويه‌سی .
غيبی = غيبه منسوب و متعلق .
غيبت [ع، مص] غايبلك § ايشيديلكی زمان منفعل اوله‌جق صورتده بركمسه‌نك غيابنده سوز سويلمك، عليهنده بولنمق .
غيبتجی = غيبت ايتمك معتادی اولان، قصال .
غيبوبت [ع، مص] كوزه كورنمامك ، كورنمز اولمق .
غيث [ع، س] ياغمور، باران : غيث نافع، § سحاب .
غير [ع، ص] باشقه، ديكر، آخر، ماعدا، دكل.
غير جائز = جائز اولميان .
غير محدود = محدود اولميان، پايانسز.
غير مسلم = اهل اسلامدن اولميان .
غير قابل انحلال = قابليتی اولميان، اريمز .
لغير / من غير = سز ، بلا || اولميه‌رق من غيرحد.
غير قابل انحنا = اكلمز الاستيقی اولميان
بغير حق = حق اولميه‌رق ، حقسز اوله‌رق، حقسز يره .

من غير حد / من غير استحقاق = حدم اولميه‌رق، استحقاقسز اوله‌رق .
غير ناقل حراره = حرارتی نقل ايتميان
غير از = ... دن ماعدا .
غير از كذشته = كذشته‌دن، فائضدن ماعدا .
الی غير النهايه = صوكی كلمامك اوزره.
[جمعی: (اغيار) كلوب باشقه معناده مستعملدر . (اغياره) باق] .
غيرت [ع، س] نام وناموسه ايراث خلل ايدن شيلره قارشی اولان عدم تحمل حس معنويسی § اهتمام ايله سعی :
«بلای اولدقجه نار قلب حسود
ارتيرر شوق و غيرتی محسود»
§ صبر و تحمل .
غيرتلی = چالیشقان، مقدم .
غيرتسز = غيرتی اولميان، غيرت وحميتدن وارسته اولان .
غيرتكش = غيرت كودن، طرفی التزام ايدن، طرفكير .
غيرتمند = غيرتلی ، صاحب اهتمام .
غيرت ويرمك = جسارت ويرمك ، تسلی ايتمك .
غيرتنی كودمك = برينه طرفدارلق ايتمك :
« تحسين بويله سطوته ، تحسين بو غيرته
بوشانلی نامه لايق اولان دين و دولته »
غيری [ت، ص] { عربجه (غير) لفظنه بر (يا) علاوه‌سيله تشكيل ايدلمش ياكلش بر كلمه‌در. } باشقه ، ديكر ، اخر ، ماعدا :
« وارلغن خالقمك وارلغنه شاهددر
غيری برهان قوی وارايسه‌ده زائددر »
§ آرتق ، هله .
غيطان [ت، س] ياموق، ايپك ويا ايپلكدن ياپيلمش بر نوع سجيم ، اينجه شريد § يواردلاق شريد .
غيظ [ع، س] غضب § (اخلاق) مقدمهٔ غضب ، حدت ، انفعال ، فيزغينلق § فوران غضب .
كظم غيظ = غضبنی منع ايتمه ،
كاظم غيظ = غضبنی منع ايديجی :
« آيت والكاظمين الغيظه باقی عفو ايتمی
حضرت باری تعالی در مجيب السائلين »
غيم [ع، س] بلوط ، سحاب .
غين [ع، س] (غ) حرفنك اسم مشتركی .
غيور [ع، ص] غيرت ايله متصف اولان ، غيرتلی ، حميتلی .

غيورانه = غيور اولانه ياقيشه‌جق صورتده ، بيوك برهمت وحميتله : حركات غيورانه .

{ غين مكسوره }

غب [ع، د] دن صوكره ، بعد ، لدی :
غب المواجهه = مواجهه‌دن صوكره ، لدی المواجهه § برشيئك كون آشيری اولمسی.
« زرنی غبا فازدد حبا »
حمای غب = (طب) كون آشيری طوتان ايصتمه.
غبطه [ع، س] برينك نائل اولديغی نعمته — انك زوالنی ايسته‌مكسزين — نائل اولمغی ارزو ايديش ، ايمرنمك.
[حسددن فرقليدر . حسد اونعمتك زوالنی ارزو ايديش معناسنه‌در كه : شو حالده غبطه ممدوح ، حسد مقدوحدر .] :
« ای كوربه قوزی نه حالدر بو
الغبطه شو حالته ، شو ذوقه »
غبطه آور / غبطه افزا = ايمرنمكی موجب اولان ، ايمرنديرن .
غبطه بخش / غبطه بخشا = غبطه ايتديرن ، غبطه‌يی موجب اولان .
غبطه فرما = غبطه ويريجی .
غبطه كش = ايمرن ، غبطه ايدن .
غداء - غذاء [ع، س] ييه‌جك وايچه‌جكدن وجودك قوام وتماسنه مدار اولان شی : غذای كافی :
« ايدر ازبر پری صورت كوزللر
غذای روحدر تازه غزللر »
غدالانمق = تغذی ايتمك، ييوب بسلنمك.
غدائی / غذائی = غدايه منسوب و متعلق ، معيشته يارايان ، غدا اوله‌بيلن .
غراز / غراره = [ع، س] قيلدن معمول بيوك چوال (خرار بوندن محرفدر .)
غرافومتره [ج، س] (طوپوغرافيا) ارض اوزرنده كائن هر هانكی برزاويه‌يی ومثلا

(غرافومتره)

يرلشمش ايكى يول اوه‌سنده‌كى اچيقلق مقدارينك زاويه جنسندن درجه‌سنى تعيينه مخصوص برآلتدر .

دوربينلى غرافومتره = (طوپوغرافيا) يوكسك محللرك درجۀ ارتفاعنى تعيينه مخصوص غرافومترو .

غرافيت [ج ، س] (طبقات) (Graphite) قورشـون قلمى اعمال اولنان بر نوع صاف كموركه : تركيبى سليس ايله حديد و آلومين‌دن عبارتدر . [مذكور معدن ناقل الكتريق اولديغندن غالوانوپلاستى صنعتنده دخى مستعملدر .]

غرام [ج ، س] (gramme) كيلو دنيلان يكى اوقه‌نك بيكده برقسمى؛ يكى درهم ــ كه : اسكى درهمك تقريباً ثلثنه مساويدر [غرامك اجزاسى : غرامدن (١٠) ، (١٠٠) (١٠٠٠) دفعه كوچك اولان وزنلركه: (دسيغرام) = ١/١٠ = غرام ، سانتيغرام= ١/١٠٠ غرام، ميلغرام = ١/١٠٠٠ . غرامك اضعافى : غرامدن (١٠) ، (١٠٠) (١٠٠٠) كره‌بيوك اولان وزنلر: اون‌غرام، هكتوغرام = ١٠٠ غرام . كيلوغرام =١٠٠٠ غرام.]

غراموفون [ج] فوتوغراف =

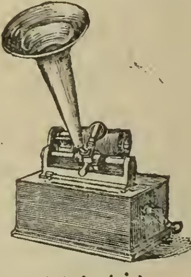

(غراموفون)

غراندى [ج ، س] (بحريه) سفينه‌نك وسطنده‌كى ديرك ــ كه ؛ ديكر ديركلرك اك بيوكيدر ، باشدن ايكنجى ديرك .

غراندى يابى = (بحريه) غراندى ديركى ايله پرووه‌ستونى اره‌سنده‌كى قسم .

غرانيت [ج ، س] (granite) (طبقات) طاغلرك كتلۀ مركزيه‌سنى تشكيل ايدن و فلدسپات ايله قوارس وميقا مخلوطندن عبارت اولان طاش ــ كه : علم الارضده اك اسكى بر صخره اولاق اوزره قبول ايدلمشدر . انتساجى‌جيوى اولوب دوم‌ايلى قطعه‌سنك بعض محللرنده واناطولينك قسم اعظمنده كثرتله موجود اولان بو طاشلر؛ معماريده حائز اهميت اولوب على‌الخصوص ياپا قالديرم انشاسنده پك زياده استعمال ايديلور . [اياصوفيه ، فاتح ، بايزيدجوامع شريفه‌سنده‌كى ديركلر غرانيتدن معمولدر .] بوطاش غايت سرت وايشلنمسى كوچ اولوب معمافيه متانت فوق العاده‌يى حائزدر.]

غراب [ج ، س] طيور ذات‌الارجل‌الكـفيه‌دن تپه‌لكلى توپى‌كومش رنكنده انفيت جنسندن بر قوشدر .

غربال [ع ، س] قالبور دنيلان و قبا شيلرى الەمكه مخصوص اولان آلت . دليكلرى بيوك الك .

غربالى = (طب) قالبور كبى متعدد دليكلرى حاوى كميك : عظم غربالى

غربالى الشكل = قالبور كبى دليكلى اولان :

« بوروقت جسمى سوداخ سوداخ ايتدى غربالك »

غرتلاق [ت ، س] آق‌جكرى بوغازه ربط ايدن تنفس بوريسى ، قصبه ، قصبة‌الرئه .

غرتلاغنه صارلمق = برينك بوينينه صارلمق ، بوغازينى صيقمق .

غرتلاق‌ورمى = سل‌القصبه، خنجره‌ده حاصل اولان ورم .

غرتلاغه چيقمق = تحمل ايده‌ميه‌جك حاله كلمك .

غرون [ج ، س] قالين واپى بر جنس قماش .

غرّه [ع ، ص] مغرور .

غره [ج ، س] (طبقات) (Grès) قوارس قومنك تصلب اتمسندن حاصل اولوب برابرنده از چوق ميقا بولنان برمعدن ــ كه: بونلردن دكرمن ، بيلكى طاشى اعمال اولنور .

غره‌نا [ج ، س] (طبقات) قرمزى ، يشيلمتراق ، سياه ورنكلرده انواع مختلفه‌سى اولوب قويو قرمزى وبراق جنسنه (سيلان طاشى) دنيلان بر نوع معدن .

غريپوس [ج ، س] طيور دورى‌ه‌دن برزيلياپه وامريقاى وسطى‌يه مخصوص برقوشدر . قورلانغيچ جسامتنده اولوب سينكلرك دشمنيدر .

(غريپوس)

غريسبوق [ج ، س] ذات الثدياندن مجتره قبيله‌سندن وغزال جنسندن افريقايه مخصوص بر حيواندر .

(غريسبوق)

غريو [فا ، س] فرياد، شماته ، چيقرشمه ، چيغلدى : غريو نسوان وصبيان .

غريوا [ج ، س](بحريه)سفينه‌نك كوز تيوردنى فالدرمق ايچون سنجاق اسكه‌وباش اوموزلغندن طيشارى دوغرى چيقاريلان قالين اغاج .

غش [ع ، س] قاريشيقلق ، حيله § صفوتسزلك .

غل‌وغش = فساد ، حيله : قلبمده غل وغش يوقدر .

غشاء / **غشاوه** [ع ، س] اورتو ، پرده ، غطا ، زار ، ظرف : غشاء بكارت . § (طب) بعض اعضايى ستر واحاطه ايدن اينجه زارلر .

غشائى = غشايه منسوب ‖ زار قبيلندن اولان .

غشائى الجناح = (حيوانات) فى الاصل غشائى يعنى زار كبى اولوب اوزرنده پك از آثار اعصاب نمايان اولان درت‌عدد قناده مالك حشراتك منسوب اولدقلرى صنف حيوانى .

غشاى مخاطى = (طب) بدنك بتون قنوات واجواف داخليه‌سنى تفريش ايدن غايت اينجه زارلر .

غشاء طبلى = (طب) اذن متوسطى مجراى سمع خارجيدن فصل وتفريق ايدن غشاء ، زار .

غشاء عنكبوتى = (طب) دماغى ستر ايدن وسحايا دنيلان اوچ عدد غشادن مصلى اولان ايكنجيسى .

غشاء مستبطن بطن =
غشاء مستبطن صدر = } (طب) بطن وصدرك‌داخلى ستر ايدن غشالر.

غضار [ع ، س] بالچق، طین، آرژیل .

غضار حدیدی = (طبقات) چوق مقدارده حدیدی حاوی اولان کیللر .

غضار مصور = (طبقات) لوله‌جی چاموری .

غطاء [ع ، س] (غشاء) ایله مترادف ایسه‌ده غشاء داخلدن قاپایان زاره، غطاء ایسه خارجدن قاپلیان زاره ، غلافه اطلاق اولنور : غطای بصر .

غل [ع ، س] کوکل صفوتسزلکی ، اسائت قلب. [اکثریا غش ایله برابر استعمال ایدیلور : غل وغش .]

غلاسیه [ج ، س] (طبقات) ☜ [جودیه]

غلاف [ع ، س] قین، قلیف، محفظه: غلاف سیف .

غلاف عضله = (طب) اعضانك نسج عضلیسی (الیاف معضله) ، (الیاف مستویه) نامیله ایکی درلو اولوب الیاف عضلیه‌نك سطحنی ستر ایدن اینجه وشفاف زاره (غلاف عضله) اطلاق اولنور .

غلاظت [ع ، س] قبالق ، قالینلق ، غلیظلك .

غلمان [ع ، س] خدمهٔ جنت معناسنه اولان (غلام) ك جمعی ایسه‌ده مفرد مقامنده مستعملدر : غلمان جنان § بیغی چیقمامش کنجلر . شاب امردلر § ارکك چوجق :

« اغلادی کهوارهٔ حسرتده غلمان وبنات
یاقه‌سن چاك ایتدی آباء ، یولدی صاچن امهات »

غلمت [ع ، س] ضبطنه کوره ضم غین ایله‌ده لغتدر . } فرط شهوت .

جنون غلمت = (طب) طائفهٔ نسادن بعضلرنده خارق العاده اوله‌رق تزاید ایدن جماع اشتیاقی ـ که دماغچه‌یه طاری اولان برآفتك نتیجه‌سیدر .

غلیسرین [ج ، س] (کیمیا) (Glycérine) عربیده (حلوین) ترکجه‌ده (یاغ طاتلیسی) نامله یاد ایدیلان بر مادهٔ کیمویه ـ که : رموزی ف٦ ه٨ م٦ اولوب یومشاتیجیلق خاصه‌سنه مالك اولدیغی ایچون طبابتده کثیر الاستعمالدر .

غلیقوز [ج ، س] (کیمیا) (Glicose) قوری اوزوم وانجیر ودیکر بعض میوه‌لرك اوزرنده حاصل اولان وبالك ترکیبنده بولنان بیاض وطاتلی وبللوری غباردن عبارت ماده ـ که ، بوکا نشاسته شکری ، سکر عنب دخی دینور . ترکیبی : ف١٢ ه١٤ م١٤ اشارتیله کوستریلور . (طول مدت ترك ایدلمش وچللرك اوزرنده (شکرلنمه صورتیله) حاصل اولان بللوری ماده‌لر غلیقوزدن عبارتدر .]

غلیقول [ج ، س] (کیمیا) (Glycol) رنکسز ، رایحه‌سز ، لذتی شکرلی ، براز لزوجتلی بر مایع اولوب صوده وکئولده غایت منحل وآترده آز منحلدر . کیمیا خانه‌لرده محلل مقامنده استعمال ایدیلور : (ف٤ ه٦ م٤)

غمد [ع ، س] قین ، غلاف : غمد سیف . [جمعی (اغماد) کلیر] § (نباتات) بعضاً بالتوسع ساقی قسماً احاطه ایدن ذنیب ورق .

غنا [ع ، مص] زنکینلك ، بوللق : غنای تام § اوصانج ، بیقمه :

« غنای قلبه سبب دولت قناعت ایمش
جهانده جای فرح کوشهٔ فراغت ایمش »

§ نغمه ، ازکی § کفایت ، اکتفا .

غنایس [ج ، س] (طبقات) (Gneiss) قشر ارضك حین تصلبنده تشکل ایدن برنجی طبقه ـ که : اراضیٔ رسوبیه‌نك اك آلتنده وقشر ارضك هر نقطه‌سنده بولنور ونردبان وسائره ایچون دوشه‌مه‌لك لوحه حالنده کسیله‌رك قوللانیلور .

غیاب [ع ، مص] غائبلك، غائب اولمه ، حاضر ، کوز اوکنده اولمامه .

من غیاب } **من الغیاب** = کندیسی حاضر اولمدیغی حالده .

غیاباً = حاضر وموجود اولمقسزین || (حقوق) حضور محکمه‌یه کلوب مرافعه اولنمقسزین .

غیابی = غیابه منسوب || (حقوق) طرفیندن بری حضور محکمه‌یه چیقمدیغی حالده اولنان معاملهٔ نظامیه‌یه عائد .

غیابه [ع ، س] دیب ، قعر .

غیاث [ع ، س] یاردم، امداد، نصرت، § (ص) یاردمجی، امدادجی ناصر .

غیاث الدین = نصرت دین .

الغیاث = المدد ، امان !

غیبت [ع ، س] اشیدیلیرسه منفعل اوله‌جق صورتده برینك غیابنده سویلنیلان سوز .

غیجرداماق [مذ ، مص] غیجرغیجر ایتمك : دیشلرینی غیجر - داتیور .

غیجرداتمق = غیجر غیجر ایتدیرمك

غیجیردی = غیج غیج دیه چیقان سس.

غیجیق [ت ، س] خفیف صورتده قاشیمقله برابر یانمه ، تخرش .

غیجیقلامق [ت،مص] ☜ (غیدیقلامق)

غیدیق [ت ، مص] انسانك بوین ، قولتوق آلتی ، بوکر کبی محللرینه طوقونه‌رق غیر اختیاری کولمسی .

غیدیقلامق [ت،مص] قیدیقی موجب اولمق. برآدمك (قیدیق)ده بیان ایدیلان اعضاسندن برینه طوقونه‌رق غیر اختیاری کولمه‌سنی موجب اولمق.

غیلان [ع ، س] جم : (غول)

{ غین مضمومه }

غبار [ع ، س] توز ، اینجه طوپراق: کثرت غبار ، آلودهٔ غبار .

« کوکل آینه‌دور سوس غباری
کیدرمز جام جمشید انکساری »

و :

« جوار قبرمه کلمکدن ایلسه‌لرده ابا
کذرکاهکه ایثار ایدر نسیم صبا
الیرده قلبمی یردن غبار حالنده »

غبار آلود = توزه‌بولاشمش، توزلی .

غباری = غباره منسوب ، توزه بکزر، توزدن . || (نباتات) سطح اعلالری مواد نشائیه‌دن متشکل چیچك .

غبار طلع = (پولن) علی العموم نباتات ذات الالقاح ظاهره‌لرده عضو تذکیرك خشفه‌سی درونده بولنان وعضو تأنیثی تلقیحه خدمت ایدن توزدر . مختلف نباتاتك غبار طلعلرینی کوسترر .

غبار طلع

غُدُوّ [ع ، س] صباح وقتى : بالغدو والاصال = صباح واقشام .

غُدّه [ع ، س] بوين وقاصيق كبى اعضاى بدنده حاصل اولان يومروجه، (عربى بيضدن غلط اولان) بز .

غدهٔ پانقراسيه = پانقراس دنيلان مايعى افراز ايدن غده .

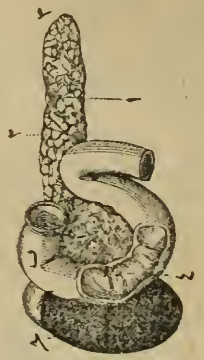

(غدهٔ پانقراسيه)

١ ـ باشى ٢ ـ جسمى ٣ ـ ذنبى
٤ ـ واتر دساى ج ـ بوبرك

غُدَد [ع ، س] (غده) . نك جمعى. غده‌لر ، بزلر .

§ (طب) قان صرفيله حصوله كلان و (افرازات) نام عموميسنه داخل بولنان بعض اخلاطك اجرا و افرازينه مخصوص اعضاى صغيره .

§ (نباتات) نباتاتك تغذيه‌سنه مقتضى مايعات خصوصيه‌يى حاوى ، وانلرى افرازه خادم اولان اعضا .

غدد بسيطه = (طب) جلدك وغشاء مخاطيلرك درونده آچلمش برطاقم جيوب صغيره واانابيب رقيقه ، اجربه .

غدد جلديه = (طب) ☛ (غدد عرقيه) و (غدد دسمه) .

غدد دسمه = (طب) غدد جلديه‌دن جلدك تحتنده اولوب مواد دسمه افراز ايدنلرى .

غدد درقيه = (طب) خنجره‌نك

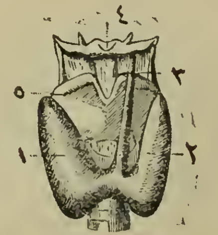

(غدد درقيه)

١ ـ فص ايمن ٢ ـ فص ايسر ٣ ـ اهرام
٤ ـ عظم درقى ٥ ـ غضروف درقى
٦ ـ شريان شزن

جانبلرنده موضوع وبرنسيج حجروى كتله‌سندن متشكل غددلركه : داخلنده طحالك جرابلرينه مشابه ومسدود حويصللر محبوسدر . غدد مزبوره‌نك وظيفه‌سى هنوز دائرهٔ نظرياتدن قورتيله‌مامشدر .

غدد دمعيه = (طب) جهاز بصرك اعضاء لاحقه‌سندن اولوب صالقم طرزنده متشكل ايكى كوچوك غده‌دن عبارتدركه : بونلر (دمع) دنيلان كوز ياشى افراز ايدرلر .

غدد عرقيه = (طب) تر افراز ايدن غده‌لر ـ كه : جلدك تحتنده وادمه‌نك وجه تحتانيسنى تحديد ايدن نسج شحمى‌نك اورته‌سنده موضوعددلر .

غدد لعابيه = (طب) حيواناتك اغزينه لعاب دنيلان حاصلات افرازيه‌لرينى القا ايدرلر. [ساليه وتوكروك بولرك محصوليدر] .

غدد لعابيه

١ ـ غدهٔ لعابيه ٢ غدهٔ نكفيه

غدد مركبه = (طب) برطاقم مجارئ صغيره واسطه‌سيله بربرينه التصاق ايدن انبوبلرك ويا جرابلرك تراكمندن عبارتدر.

غدد وعائيهٔ دمويه = (طب) مجراى دمده موضوع برطاقم غددلركه : وظيفه‌لرى قانك تركيبنى تبديل واجزاى جديده اعطا سيله انى تعديل ايتمكدن عبارتدر .

غُراب [ع،س] قارغه ، قوزغون .

غراب البين [ع ، س] طيوردوريه‌دن قارغه‌يه مشابه برقوشدر. بوكاالا قارغه دخى دينور.

غراب البين

غراب اسود = قوزغون قارغه .

غراب زرع = جيفه‌دن اجتناب ايدوب يالكز دانه ايله تعيش ايدن قارغه‌كه : اكلى حلالدر .

غراب ابقع = اكلى حرام اولان الاجه قارغه .

غرابى = غرابه ، قارغه‌يه متعلق منسوب .

غُرابيه [ت ، س] اون ، سوت ، بادم ايله ياپيلان برنوع ذكرميجه قورى طاتلى .

غُرّان [فا ، ص] خوموردانان ، كوكورلين، كوكوردييجى ، خشم ايله حايقريجى : شير غران .

غُرَباء [ع ، ج] دياد يبانجيسى معناسنه اولان (غريب) ك جمعى : غرباء مساكين، غربا خسته‌خانه‌سى.

غُربَت [ع ، س] غريبلك § يبانجى بر مملكت، وطن خارجى .

غربتزده = غربته دوشمش اولان ، مملكتنك خارجنده بولنان :

« بويانده عشق غربت ازماى توظهوردر.
اويانده حسن ايسه خفا كزين اغترابدر.»

غُرَر [ع،س]ج: (غره). ☛ :(غره)

غُرَف [ع ، س]چارطاق،جومبه،مناسنه اولان (غرفه) نك جمعى .

غُرفه [ع ، س] چارطاق ، جومبه ، بالقون . (جمعى) (غرف) كلديكى كبى (غرفات) دخى كلير : غرفات جنات .

غُرم [ع ، س] (غرامت) ايله مرادفدر.

غُرَماء [ع ، س] [غريم]ك جمعى. داينلر، الاجقلولر .

§ فجرك ايلك ايدينلغى ، پارلاقلغى . § (فقه) اسقاط آيديان جنين ميته مقابل جانى اوزرينه لازمكلان ديت مال .

تقسيم غرماء = (رياضيه) برمالى حصهٔ اشتراكيه وياارثيه‌ايله متناسباً تقسيم ايتمك ، تقسيم متناسب .

مثلا : (٢٤) عددينى (٢ ، ٣ ، ٧) عددلريله متناسباً تقسيم ايتمك شو وجهله اولور .

٢ + ٣ + ٧ = ١٢

٢٤ / ١٢ = ٢ . . .

٢ × ٢ = ٤
٢ × ٣ = ٦
٢ × ٧ = ١٤
٢٤ اولور .

غُرُنْدَه [فا، ص] (غران) مقامنده قوللانیله بیلور.

غُرُوب [ع ، مص] کونش ویا (برنجم سماوی) باتمق ، افق غربینك التنه کیرمك . § زوال بولمق.

غروبی = غروبه منسوب ومتعلق .

غروبی بسیطه = (قوزموغرافیا) شمسك حرکتنه کوره ساعتلری اشعار ایدن آلت .

غروبی ساعت = (قوزموغرافیا) شمسك محلك افق غربیسنه و صولی آننده (١٢) یی اشعار ایدن ساعتلر ، الاتورقه ساعت.

غُرُور [ع ، س] مغرورلق ، § بوش وبیهوده شیئه کوه‌نه‌رك الدانمه: کبر ، نخوت ؛

« امساکه پرده دارلق ایلر تغافلی
وضع غروری شرم وحیا صورتنده‌در »

دارالغرور = دنیادن کنایه‌در .

غُرُوش [ت ، س] یوز غروش اعتبار ایدلدیکنه کوره لیرانك یوزده بری ، فرق پاره‌دن مرکب عثمانلی سکه‌سی که واحد قیاسیٔ مسکوکات اعتبار ایدلمشدر .

غروشلق = صرف قرقر پاره‌دن عبارت برمبلغ مجموعی || شو قدر غروش قیمتنده اولان .

غُرَّه [ع ، س] یوزدکی نورانیلك § اتك النده اولوب (صباح الخیر) تعبیر اولنان بیاض آقتمه . § عربی آینك برنجی کیجه‌سی . کورونن آی پارچه‌سی ، هلال : غرۀ صفر، غرۀ محرم.

« غره‌یه بکزر ایدی هر جهتی
یعنی باریك وطویل ایدی قتی»

غُزَات [ع ، س] (تشدیدایله غلطدر) [غازی] نك جمعی .

غُسْل [ع، مص] یقانمق ، صورت مشروعه ده یقانمق .

غسلخانه = شرعاً ایجاب ایدن غسلك اجراسنه و علی الاطلاق یقانمغه مخصوص محل .

غُصَص [ع ، س] (غصه) نك جمعی غصه‌لر ، کدرلر .

غُصْن [ع ، س] دال، آغاج دالی ، بوداق .

[جمعی : (غصون واغصان) کلیر .]

غُصُون [ع ، س] (غصن) نك جمعی :

غُصّه [ع ، س] قلبه طاری اولان صیقندی، قایغو ، تاسه ، کدر ، اندوه ، حزن :

« غصۀ اغیار اکسلمز دل غمناکدن
نه‌ر طبعم هیچ آچلماز بوخس وخاشاکدن»

غصه‌ناك = قایغولی ، تاسه‌لی.

غُصْنَه | **غُصَین** } [ع، س] (نباتات) کوچوك دال، بوداق .

غُضْرُوف [ع ، س] (طب) قیقرداق، قیقرداق کمیك .

غضروف درق = (طب) خنجره‌نك طرفیننده اولوب زاویوی بر چیقندی تشکیل ایدر .

غضروف حلقوی = (طب) غضروف درقینك التنده موضوع برخلقۀ غضروفیدر.

غضروف طرجهالی = (طب) خنجره‌نك آرقه طرفنده موضوع اولوب قاعده‌لری غضروف حلقوی ایله مفصللنمش ایکی اهرام شکلنده‌در .

لِیفی غضروفی = (طب) برکاغدورقه‌سی شکلنده اولوب خنجره‌نك جوفنی سد ویا کشاد ایدن غضروفلر .

غُفْرَان [ع ، س] مرحمت الهیه ، رحمت ربانیه :

« شو حالم اولور بلکه غفرانی جالب
اولور بلکه غفرانی جالب شو حالم »

غُلّ [ع، س] متهمك بوینه ویللکارینه کچیریلان دمیرطوقه ، بوین زنجیری ، کلبجه .

غُلَات [ع ، ص] غلیان ایدیجی معناسنه اولان (غالی) نك جمعی § جوشقون ، متجاوز.

غُلَاظ [ع ، ص] قابا ، قالین .

ایمان غلاظ = پیوائمین.

غُلَام [ع ، س] تازه دلیقانلی ، جوان § دکوله ، بنده . [جمعی : (غلمان) وفارسی قاعده‌سنجه (غلامان) کلیر .]

« غلام کمترك اسرار بی نوا کلمش
قپوکدن ایلمه مأیوس ایاجناب فصیح »

غُلْغُل – غُلْغُلَه [قا، س] کورلدی ، چیغلدی، چیغرشمه : غلغلهٔ تکبیر .

§ آغزی طار برقابدن برمایع دوکیلور ایکن چیقان سس :

« کوش جانمده‌در اول غلغل تکبیر هنوز
و :

« بر غلغله سقف آسمانده
برولوله سطح خاکدانده »

غُلْفَه [ع ، س] سنت دریسی ، (طب) خشفه‌نك اطرافنده بولنان دری ـ که : سنت ایتمك اودرینك برقسمنی کسمکدن عبارتدر .

غلفوی = غلفه‌یه منسوب .

غُلْمَت [ع ، س] [redacted] [غلمت]

غُلُوّ [ع ، س] هجوم ، اوشوتی :
« نفس آلدقجه حیف بد بو
ایچری درد وغم ایدردی غلو »

§ سوزده مبالغه . § (ادبیات) مبالغه‌نك ایکنجی درجه‌سی ـ که : برنجیسنه مبالغه ، واوچنجی درجه اولانه (اغراق) دینورکه مابه الادعا اولان شیئك وقوعی عقلاً ممکن اولمامق . مثال :

« درونی اوقدر روشن‌که: جرم آفتاب آسه
کورن روزنلرنده هر مدور جام بلوری »

غُمُوض [ع ، س] کلام مبهم ومغلق اولمق .

غُمُوم [ع ، س] (غم) ك جمعی. غملر، کدرلر : دفع غموم .

غُنْج [ع ، س] ناز ، شیوه ، عشوه.

غُنْچَه [قا، س] هنوز یاپراقلری آچلمامش ویا بك آز اچلمش کل وسائر چیچك طومورجغی :

« آچیلیر غنچۀ الهام لب حارنده
برق اورور شعلهٔ اندیشه‌سی انظارنده»

غنچۀ آب = حباب ، یاغمور یاغارایکن صویك یوزنده پیدا اولان قبارجق .

بوی غنچه = چیچك قوقوسی ، بالخاصه کل غنچه‌سنك قوقوسی :

« آشیان سینه‌دن پرواز ایدن مرغ هوس
قوندی برکل دالنه مست اولدی بوی غنچه‌دن »

غنچه دهان | **غنچه دهن** } = آغزی غنچه کبی کوچوك وکوزل اولان ، غنچه آغزلی .

غنچه لب = غنچه دوداقلی ، دوداقلری غنچه کبی اولان .

غُنَّه [ع ، س] ککزدن کلان سس : ادغام مع الغنه .

غُنُودَه [فا ، ص] اویوقلامش ، اویقویه وارمش .

غنودۀ خاك رحمت = رحمت طوپراغی، اوزرنده اویومش ، مرحوم ، متوفی :

« بن ایسترمکه منور ، غنوده بر دریا
طلوع شعرمه بر لوحۀ جمال اولسون
طلوع نور جمالکسه ای مه غرا
حیات شعرمه فیض آور کمال اولسون »

غوپی [ج -] ذات الفقتین شعبه سنك ملاستراسه فصیله سنه منسوب بر نبات اولوب چیچكلری التهاب عین خسته‌لقلرنده مستعملدر .

(غوپی)

غورجاطه [ج -] (بحریه) گمی دیركارینك مجدیسی - كه : غابه ایله بابا فنغو آره‌سنده بولونور .

غورال [ج ، -] هیمالایه طاغلرنده بولنور بر نوع طاغ كچیسیدر .

(غورال)

غورلداmق [ت ، مصد] قارنی غور غور ایتمك .

غورلدی [ت -] قارنك غور غور ایتمسی .

غوره [فا -] قوروق ، هنوز اولمامش اوزوم .

غوریل [ج -] ذات الثدیانك ذات الایادی اربعه فصیله‌سنك بیوك و قوجه‌مان قوتلی بر مایموندر . غوریللر آنجق نقصان نظر ایله انسانه زیاده‌سیله مشابهدرلر .

(غوریل)

غوز [فا ، -] تركجه‌ده قوزه دینیلان شیدر .

غوزهٔ پنبه = پاموق غوزه‌سی .

غوشه [ت ، -] گردنده حاصل اولان بیوك ور . § بعض حیوانات بوینلرنده گردان قصد یاپیلان كوك .

غوطه [فا ، -] صو ایچنه دالمه ، صویه بركره طالوب چیقمه .

غوطه‌خوار = صویه طالان .

غوك [فا ، -] قورباغه : غلغلهٔ غوكان .

غول [ع ، -] بر مخلوق خیالی - كه : گویا منهی یرلرده اشكال مختلفه ایله انسانه گوروینورمش .

غول بیابانی = غول دیلن مخلوقك الك وحشی و اییری مثللی اولان نوعی .

غولت [ج ، -] [بحریه] خفیف آغاچلی بر نوع گمی .

غولونوز [ج ، -] ذات الثدیانك آكلة اللحم فصیله‌سندن بر نوع پورسوق .

(غووزن)

غومالاستیق [ج ، -] لاستیق ، مشمع گبی شیلرك اعمالنده یارایان بر نوع صمغ .

غومالاقه [ج ، -] بومبی اعمالنده یارایان بر جنس صمغ صنایعده آغاجلری جلالق خصوصنده ده محلول حالده استعمال ایدیلور .

غومنه [ج ، -] (بحریه) حصیرد معمول خلاط .

غومنه [ج ، -] (بحریه) گمی لنگرینك بیوك زنجیری ، خلاطی . بومالی بحریك اونده بری طولده برمقیاس .

غوندالا [ج ، -] زوقارى بر قایقدن عبارت اولان وندیك شهرنده مستعمل صندالره اطلاق اولونور .

(غوندالا)

غونق [ج ، -] (بحریه) سیسلی هوالرده وابورلرده استعمال ایدیلن بر نوع شدید صدالی زیل .

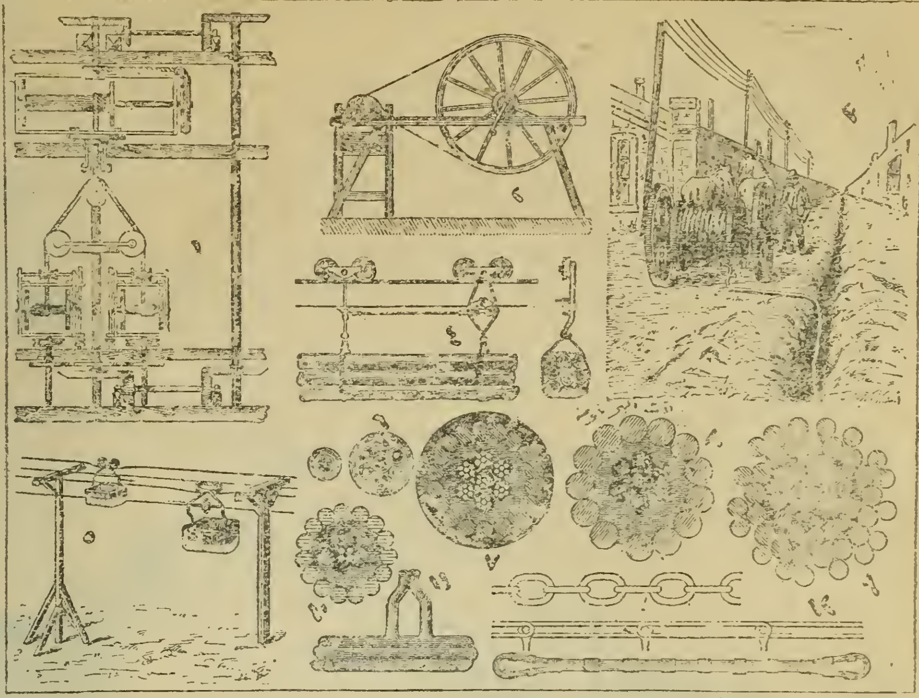

(غومنه ویا قبلو)

۱ – غومنه اعمال اولنان ماکنه ۲ – غومنه‌یی تشکیل ایدن ایبلك اعمالنه مخصوص چیقریق ۳ – غومنه‌نك برخندك داخلنه صورت وضعی ۴ – آغاجلرك نقلی ایچون استعمال اولنان هوائی غومنه ۵ – بالمرك نقلی ایچون استعمال اولنان هوائی غومنه ۶ – قورشون قابلی غومنه ۷ – لوحهٔ معدنیه قپله‌نمش تحت الارض غومنه ۸ – تحت البحر غومنه ۹ – اقره غومنه‌سی ۱۰ – تحت الانهار غومنه ۱۱ – علاوه خطلری ۱۲ زنجیر غومنه .

غونیومترو [ج ، س] آلت معدنی وجوهرلرك زوایای بلوریه‌یی اولچمکه مخصوصدر .

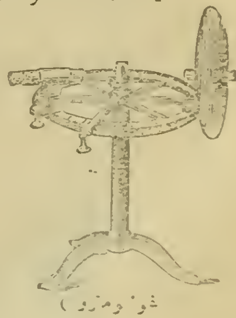

(غونیومترو)

غیوب [ج ، س] (غیب) ك جمعی : استطلاع غیوب .

« محتجبدر شرم استعلای فکرمدن غیوب
مختفیدر رشك استغنای طبعمدن کنوز »

علام الغیوب == غیبی ، نابیدا اولانلری بیلن جناب حق .

غیوم [ج ، س] بلوط معناسنه اولان (غیم) ك جمعی .

ف

ف [فا، ع،ت،ج] الفبای عربینك یکرمنجی والفبای ترکینك یکرمی‌ویدنجی حرفیدر. ابجد حسابنده (۸۰) عددینه اشارتدر علوم ریاضیه‌ده اکثریا (فائض) معناسنی افاده ایدر. لاتین حروفاتنده شکلی شو (f) در. صاغر دیلسزلره مخصوص الفباده شویله کوستریلیر.

فا [ج،س] آلافرانغه موسیقی نوطه‌سنده سلسلهٔ اصواتك بریدر.

ف .... ثلث

ف .... نسخ

ف .... اجازت

ف .... ریحانی

ف .... توقیع

ف .... جلی

ف .... دیوانی

ف .... رقعه

ف .... سیاقت

ف .... تعلیق

ف .... کوفی

ف .... شجری

فاء [ع،س] [ف] حرفنك اسمیدر: فصل الفاء.

فاء الفعل = (صرف عربی) افعال عربیه حروف اصلیه‌سنك برنجیسی اولوب مثال اولان (فعل) لفظنده‌کی (ف)دن عبارتدر.

فائِدَه [ع،س] مادی ومعنوی کسب تحصیل اولنان شی، قزانج، کار، نفع، منفعت، [جمعی: (فوائد) کلیر.]

§ استفاده‌یی موجب بند، فقره.

«انفظنه باقسه‌م بوسوزك قاعده‌سزدر معناسنه باقسه‌م او دخی فائده‌سزدر»

§ ایشه یارامه، خیر، امید.

§ (علم ثروت) برشیئك حوائج بشریه‌دن برینی ایفایه صلاحیتی.

فائده ایتمك = مفید اولمق تأثیر، کار ایلمك.

بی فائده = فائده‌سز، نفعی، منفعتی اولمیان

چه فائده / **نه فائده** = نه‌یه یارار، بیهوده، نافله نه چاره.

فائده‌سز = بیفائده، نفعی، کاری، منفعتی اولمیان.

فائده‌لی = فائده‌سی، نفعی، کاری اولان، مفید.

فائده‌لنمك = منتفع اولمق، فائده کورمك، مستفید اولمق.

فائده‌مند = فائده‌لی، مفید، نافع، کارلی.

فائِز [ع، س] فوز بولیجی، بولان نائل مرام اولان.

فائِض [ع، ص] فیضان ایدیجی، ایدن: حضور فائض اندیر. § اودونج النان اقچه ایچون ویریلان اجرت، کذشته، نما، ربح، § (حساب) بر محله اودونج اوله‌رق ویریلان بر مبلغك کتیردیکی (کار) که ویریلان پاره‌یه (رأس المال) دینور.

فائض بسیط = (حساب) مدت استقراض ظرفنده تبدل ایتمین رأس المالك کتیردیکی فائض، کار.

فائض مرکب = (حساب) بر مبلغك کتیردیکی فائض ختام مدتده رأس الماله ضم اولنمق صورتیله حساب ایدیلان فائض.

فائض جزئی = (حساب) یوزغروشك

برمدت معینه ظرفنده کتیردیکی مقدار فائض ـ که : یوزده شوقدر دینلور .

فائض کلی = مبلغی تشکیل ایدن فائض جزئیلر مجموعی ـ که اصل فائض دیمکدر .

فائض دستوری = برفائض مسئله‌سنک حلنده تطبیق اولنه‌بیله‌جك قاعدهٔ عمومیه .

بالفرض :

فائض کلی = ف	ایله کوستریلسه فائض دستوری
رأس المال = ل	
فائض جزئی = هـ	
رأس المال جزئی = ی	

مدت = ة

$$ف = \frac{ل \times هـ \times ة}{ی}$$ اولور .

فائضجی = فائض ایله اقچه ویرن آدم .

فائق [ع، ص] معناً فوقنده بولنان ، مرجح اوستون : تعظیمات فائقه : « نفسجه براذیت بیلدیکی تحصیلی ایلرولەدکجه فطرتنده مکنوز اولان استعداد معارفجه‌یه حاصل ایتدیکی لذائذی همت عالیه‌سنک مصروف اولدیغی حکومت

«حظوظاتنه بیله فائق بولنمشدی . »

§ فوق العاده اعلی :

« هنرایرانایچنده‌هرجهتدن فائق‌اولمقدز . »

فابریقه [ج، س] Fabrique معمولات صناعیه‌نك ، مواد مختلفهٔ تجاریه و صناعیه‌نك اعمال و احضار اولندیغی محل ـ که ماکنه‌لری وتنوع آلات و ادواتی حاویدر . کارخانه ، معمل .

فابریقه‌جی ، فابریقه‌تور = فابریقه‌صاحبی ، فابریقه‌یی اداره ایدن آدم .

فات [ع، فم] (فوت) ماده‌سندن ماضی مفرد مذکر غائب صیغه‌سی اولوب یالکز شوترکیبده مستعملدر :

جبر مافات فوت اولان شیئی جبر و تلافی ، تلافی مافات ، = ایتمك .

فاتح [ع، ص] فتح ایدیجی ، برمملکتی قوهٔ غالبه ایله یدتسخیره کچیرن § جنتمکان سلطان محمد ثانی حضرتلرینك عنوان منیفه‌سیدر ـ که (فاتح قسطنطنیه‌دن مخففدر)

فاتحه [ع، س] قرآن عظیم الشانك برنجی سورهٔ شریفه‌سی . § باشلانغج : فاتحهٔ کلام .

« ایشته امر بیعت بوفاتحهٔ عفو وعاطفتله ابتدا ایدرك . . . . »

فاتحه خوان = برینك روحنه فاتحه اوقویان .

الفاتحه = سورهٔ شریفهٔ فاتحه‌نك تلاوتنی اشراب ایدر تعبیر مخصوصدر .

فاتحه دیمك = برشیئه قطعی قرار ویرمك ارتق بوایشه فاتحه دینلدی .

فاتر [ع، س] فتور ایله متصف ، فتورلی مفتور : خاطر فاتر عاجزی . § (طب) از ایسیجاقلیق ، ارلان : ماء فاتر .

فاتوره [ج، س] نمونه ، اورنك ، قوماش اورنکلرینی حاوی مجموعه ، دفتر § اشترا اولنان اموال واشیا ایچون بایع طرفندن ویریلان مفرداتلی قیأت جدولی ، قائمه . مانفاتوره ☞ (مانیفاتوره)

فاجته [ج، س] ☞ (فاسته)

فاجر [ع، ص] فجور بله متصف ، فسق وفجور صاحبی ، معاصی‌یه منهمك ، معاصی ایله مشغول ، کنهکار :

« غیبه ایمان کیر ای لحد فاجرکه سکا آخرتدن خط تعلیق ایله حجت کلمز »

فاجره [ع، ص] (فاجر)ك مؤنثی : فاجرهٔ دهر :

« اورتون ، اوت ای مائله . . اورتور اوت ، ای شهر اورتون رمؤبد اویو ای فاجرهٔ دهر »

فاجع [ع، ص] دردلك ایدیجی ، ایدن ، آجیقلی ، موجب حزن وکدر اولان . [جمعی : (فجائع) کلور .]

فاجعه = (فاجع)ك مؤنثی اولوب نسانی آجندیروب متأثر ایدن کیفیت معناسنه‌در : حکایهٔ فاجعه .

|| آفت ، مصیبت ، اجیناجق حال .

|| مبنی علیهی آجیقلی وعبرت آمیز بر حکایه‌دن عبارت اولان تیاترو اویونی .

فاجعه‌نویس = بویولده تیاترو کتابی یازان محرر .

فاجعه‌لی = آجیقلی ، مؤثر .

فاچونه [ج س] (بحریه) خلاطی دالك وتماسدن محافظه ایچون دمیرتل ویاقطرانلی مشمع ایله صارمق .

فاچونه ماچونه‌سی = فاچونه یاپمغه مخصوص آلت .

فاچه [ج، س] (بحریه) سرنلری عکسنه براصیه ایدرك ویلکنلری اولدقلری کبی قپاته‌رق کمی‌یی کیری‌یه حرکت ایتدیرمك .

فاحش [ع، ص] ایك چرکین ومستکره ، § مغایر اخلاق وآداب . § زیاده ، مبالغه‌لی § بی اندازه .

§ آچیق ، آشکار ، خطای فاحش .

غبن فاحش = (فقه) عروضده نصف عشر ، حیواناتده عشر ، عقارده خمس مقداری ویا دها زیاده آلدانمق .

فاحشه [ع، ص] ارتکاب زنا ایدن اخلاقسزقاری ، زانیه ، دوسپی ، قحبه . § (شرع) غایتله قبیح اولان کناه .

فاخته [ع، س] اوکیك دینلن قوش ، یبانی کوکرجین .

فاخر [ع، ص] فخر ایدیجی ، ایدن ، مفتخر . § شعشعه‌لی ، حشمتلی ، کوزل : خلعت فاخره .

فار [ع، س] صیچان ، فاره .

فارلمه = ☞ (صیچان اوتی)

|| (حیوانات) فاره بیوکلکنده اولوب ترلاورده کزرکه بولنور آکل الحشرات حیواناتدن بری .

فاراش [ت، س] { عربی فراشه‌دن غلطدر } اوطه‌لری سوپوردکاری زمان چیقان سوپوروندیلری طوپلامغه مخصوص تخته ویاتنکه وسائره‌دن معمول یاوان قاب .

فارس [ع، س] ایرانك شیراز ولایتی : اهل فارس .

« فویدی آتشکدهٔ فارسه خاك »

فارسی = ایران اهالیسنك لسانی اهل فارسك لهجه‌سی .

فارس [ع، ص] آتلی ، سواری . § بینجی ، آته بینمکده ماهر ، § ماهر ، مقتدر .

الفرس = (قوزموغرافیا) بربوجك اسمیدر .

فارسی ، فارسیجه = ایرانده سویلنیلان لسان . فارسی لسانی .

بحر فارس = بصره کورفزی .

فارغ [ع، ص] آزاده ، مشتغل اولمیان § ایشنی بترمش اولان § واز کچن ، وازکچمش اولان § راحت ، آسوده § (حقوق) عهده‌سندکی اراضی وسائره‌نك حق تصرفنی آخره ترك ایدن .

فارفاره [ت، ص] آغزی غلبه‌لکلی ، ثباتسز ، تمکینسز آدم .

فارق [ع، ص] فرق وتمییز ایدن ، آیرنجی ، آییران : فارق نیك وبد . § فرق و تمییز ایتدیرن .

§ فرق و تمییز اولنمسنه سبب اولان علامت فارقه = تفریق وتمییز ایتدیریجی علامت و نشانه .

فاروق [ع، ص، س] (تاریخ) حق وباطلی فرق وتمییزده مشار بالبنان اولان حضرت عمر بن الخطاب رضی الله عنه افندمزك لقب شریفلریدر : عمرالفاروق .

تریاق فاروق = (طب قدیم) مشهور بر پادزهر .

فاروقانه = حضرت عمرالفاروق افندمزه لایق صورتده ، عادلانه .

فاروقى == حضرت مشارالیه منسوب .

فاره [ت ، ـ] ، اصلی : عربی (فار) دن . کوچوك صیچان ، او صیچانی ، موش . ذات الثدیانك قاضمه فرقه سندن خانه‌لره و اثاث اوه مضر بر حیواندر . قولرا و طاعونك انتشارینه سببیت ویردیکندن اکثر محللرده کوکنی کسمشلردر .

١ ـ انغ صیچانی ٢ ـ فندق صیچانی ٣ ـ طاغ فاره‌سی ٤ ـ عادی فاره .

(امریقای جنوبینك اتی یننور)
(برنوع فاره‌سی)

قرمزی فاره‌قولاغی == (نباتات) ذات الفلقتین شعبه‌سندن و بیعیه فصیله‌سندن بر نباتدر . مقدما قودوز علتنده قوللانیلیردی .

(قرمزی فاره‌قولاغی)

فاره قولاغی == (مرزنجوش) ذات الفلقتین شعبه‌سندن سفوبه فصیله‌سنه منسوب نانیه یه (نعنع) مشابه بر نباتدر .

(فاره قولاغی)

فاربل [ن ، ـ] (بحریه) بالق آغلرینك الت و وسط طرفلرینه کریلن قیلدن معمول ایپ .

فاسته [ج ، ـ] { Faste } ، اسك رونقی آرتیران یوزطرفك راشی .

فاسخ [ع ، ص] فسخ ایدیجی ، ایدن ، فسخ وابطال والغا ایلین .

فاسد [ع ، ص] بوزوق ، بوزلمش ، غیر صحیح . § نفاق دوشورن ، مفسد . [جمعی اولان (فسده) دها مستعملدر .]

فاسدالمزاج == (طب) مزاج وبنیه‌نك حال اصلیسنی افساد ایدن .

بیع فاسد == (حقوق) شرائط بیعی جامع اولمیان بیع .

فاسق [ع ، ص] فسق ایله متصف ، فسق ایله مشتغل ، فسق وفجور صاحبی ، منهیاته منهمك ، کنهكار § (شرع) طاعت الٰهیه‌دن خروج فاحش ایله چیقان .

فاش [ع ، ص] میدانه چیقمه ، ظاهر اولمه ، شیوعبولمه ، منتشر .

فاش ایتمك == میدانه چیقارمق ، کیزلی بر ایشی شیوعبولدیرمق ، هر کسه یایمق .

فاصل [ع ، ص] فصل ایدیجی ، آییریجی ، بولیجی ، تفریق وافراز ایدیجی ، ایدن § ماده نزاعی بولان .

خط فاصل == (هندسه) ایکی سطحی بربرندن آییران خط ، چیزکی .

حد فاصل == (معماری) اراضی ومبانی کبی شیلرك حدودینی تفریق ایدن علامات ثابته وممتده .

فاصله [ع ، ص] فاصلك مؤنثی اولوب ایکی شیئك آره‌سنی آییران کیفیته دینور : حدود فاصله § ایکی شیئك آره‌سنده‌کی بوشلق § (معماری) بر حائلك دوامنی قطع وتحدید ایدن شی § اره ، اره‌لق : ایکی کون فاصله‌سز یاغمور یاغدی .

فاصله‌لی == اره‌لقلی ، اره‌ده دوامی منقطع اولان .

فاصله‌سز ، **بلافاصله** == اره ، اره‌لق ویرمکسزین ، بردن‌بره ، اره‌سی ، غیر منقطع .

§ (ادبیات) نثرده فقره‌لرك و نظمده مصرعلرك صوك کلمه‌لریدرکه : بونلرك صوکنده بولنان حروف متفقه‌یه (روی) دینور .

فاصلهٔ صغری == (ادبیات) اوچ متحرکله بر ساکندن مرکب دورت حرفلی کلمه : (پدرم) کبی .

فاصلهٔ کبری == (ادبیات) دورت حرف متحرکله بر حرف ساکندن مرکب بش حرفلی کلمه : (پدرمز) کبی .

§ (موسیقی) بر صدانك دیکرینه نسبتی . (Intervalle) .

فاصونه ـ فاصونی [ج ، ـ] (Façonné) چیز کیلی یوکلی الدسه‌لك قماش .

فاضل [ع ، ص] فضل ایله متصف ، فضیلت صاحبی § علم وعرفان جهتیله امثالنه فائق اولان :

« فاضل حوصله اموز فلك
کامل معرفت اندوز ملك »

فاطر [ع ، ص] یارادیجی ، یارادان ، خالق ، آفریننده .

فاطرالسموات والارض == یرلری وکوکلری یارادان جناب حق .

قدرت فاطره == قدرت خالقیت ، قدرت ربانیه .

فاعل [ع ، ص] ایشلیجی ، ایشلین . § یاپان ، عامل ، صانع . § (طب) مؤثر ، کارکر : داروی فاعل .

§ (صرف) بر فعلك بیان ایتدیکی حدثك ایشله‌یجیسنی کوسترن اسم . (اسم فاعل) == عربیده کاتب ، ناصر ، عابد ، قاتل ، جانی ، جاذب . ترکجه‌ده : ایدن ، کلن ، یاپان ، یازاز کبی .

اسم فاعل == (صرف) فاعل .

نائب فاعل == (صرف) اصل فعل متعدینك مفعولی اولوب فعل مذکور مجهول اولنجه فاعل یرینه قائم اولان اسم .

فاعل خیر == خیر ایشلین ، صاحب حسنات .

فاعل مختار == (حقوق) ایشلدیکی ایشده اختیاری النده اولان .

فاعل مستقل = (حقوق) بر جرمی بالذات یاپان ویا حصولنه سبب اولان .

فاعل مشترك = (حقوق) برجرمك اجراسنده دخل واشتراکی اولان .

فاعلیت = فعالك ، ایشله‌یجیلك .

§ (طب) مؤثرلك ، تأثیر .

فاق [ت ، س] طبراق ، قوریلور قاره قپانی .

فاقه باصمق = پوطقورمق (باطه‌یی طاشه اورمق) .

فاقفون [ج ، س] کموش تملـدی الـه‌یی احمل ایدیلان نیکل یله مخروط معدنی اوانی .

فاقه [ع ، س] فقر واحتیاج ، فقیرلك یوقسوللق : فاقهٔ شدیده .

فاکهه [ع ، س] میوه ، یمش ، شجره : فاکههٔ جنان .

النار فاکهة الشتاء = اتش قش موسمنك میوه‌سیدر .

و :

« اتش‌کناری قیش کونلك لاله‌زاریدر ، »

فال [ع ، س] منتظر اولان خصوصی استخراج مقصدیله بر طاقم وسائط غریبه‌یه مراجعت ایتمه . طالع دنیمه .

فال خیر = ایی فال ؛ برحالك وقوعنه حسن دلیل عد ایدیلان شی . (مقابلی : (فال بد) در .) § اوغور ، طالع .

خجسته فال = طالعی مبارك اولان .

فالجی = فال آچان ، فاله باقان .

فالجیلق = فال‌آچیجیلق حال ومشغله‌سی .

فال طاشی = فالجیلرك فال اتمق ایچون اتدقلری اوفاق چاقل طاشـلرندن هربری .

کوزینی فال طاشی کبی آچمق = حیرتله قاریشق حرص وطمعله باقمق .

فاله باقمق = کتابه باقمق ، باقله اتمق وسائره ایله طالعی یوقلامق .

فالج [ع ، ص] نصف نزول § (طب) فلج ؛ نصف طولانیه اوغرامش (برطرفی نزول تأثیراتیله طوتماز حاله کلمش) اولان .

فالصو [ج ، س] مرتب ؛ معین اولان بر فعلی اجرا ایدممه . (ازجمله : کاغد وسائره اویوننده)

§ برسوزی سویلرکن اغزدن اوسوزك یالان اولدیغنه دلالت ایده‌جك کلمه قاچیرمه .

§ (موسیقی) بر پرده‌نك ایفا ایدیله‌ماسندن طولایی ایدیلان خطا .

فائیه [ج ، س] اغزدن طولان اسکی اصول طوپلرك اغزلق اوتی ، عمامه وضمنه مخصوص دلیکی ، چاناق .

فائیه دلیکی = بوتمیل طوپلرك اغزلق اوتی قونیلان دلیکی .

فام [فا ، س] رنك ، لون . [ترکیبده مستعملدر :]

زرفام = آلتون رنکلی .

سبزفام = یشیل رنکلی .

کلفام = کل رنکنده اولان .

مینافام = شیشه رنکنده اولان .

کبودفام = لاجورد رنکنده اولان

لعل فام = قیزیل رنکده اولان .

فامیلیا [اج ، س] (Famille) عائله ، خانه خلقی ، عیال ، اولاد ، دودمان ، خاندان § زوجه ، قاری .

فانتازیا ـ فانطازیه [ج ، س] (ع ، س) (Fantasie) یالاندن کوستریش ، نمایش ، واهی طنطنه ودبدبه ، هوس ، کیف .

فانله [ج ، س] تری چکمك ایچون تن اوزرینه کیلن یوکدن ویا باموقدن منسوج طار کوملك ویاخود طون .

§ یتاق ازرینه یایـلان ویا یورغان مقامنده قوللانیلان اورتو . § یوکدن معمول برنوع اینجه قماش ـ که بوندن ملبوساتك هرنوعی یاپیلور .

فانوس [ع ، س] روزکاردن سونمامسی ایچون اطرافی جامله محفوظ ومحاط موم ویا سائر ایشق ، فنار [جمعی (فوانیس) کلیر .]

« اولسه مه مهر چرخ مأنوس
پروانه و شمله حو فانوس »

§ بعض شیلرك سینك ، توزقونمسندن محافظه ایچون اوزرینه وضع ایدیلان جامدن معمول نصف مخروط شکلنده جام قبه .

فانون [ج ، س] باتینه باتقلرینك دیشلری مقدمنده اولان وحیوانك ذك اعلاسنی محافظه واشغال ایلدن طویلی قرنی که : برطاقم صفاقدن عبارتدر .

فانی [ع ، ص] بقاسی اولمیان ، زوال ولبجی اولان (باقی) مقابلی .

عالم فانی = دنیا ، جهان ، عالم ناسوت

§ ضعیف ، ناتوان .

پیر فانی = پك اختیار اولان .

فایحه [ع ، س] ازهار و فواکه قوقوسی § کوزل‌قوقو ، عطریات § کوزل قوقولی : رائحهٔ فایحه . [جمعی : (فوائح) کلیر .]

فایراب [ج ، ق] (انکلیزجه : (Fireup)) آتشی یاقمق ویا زیاده‌لشدیرمك ایچون ماکینه‌نیت طنقدن کمی آتشجیسنه ویریلان قوماندا .

فایراب ایتمك = (مجاز) ایشه سرعتله باشلامق .

فایطون [ج ، س] کوروکلی آچیق آرابه .

فایطونجی = فایطون دنیلان آرابه‌یی یاپان ویا اداره ایدن .

فاء مفتوحه

فبها [ع ، د] پك اعلا ، نه کوزل ، اوبله اولسون معناسنه‌در . [اکثریا جملهٔ شرطیه‌ده ادات شرط ایله برلکده استعمال اولنور .]

فتاح [ع ، ص] قوللرینك قاپالی ، مشکل امورینی فتح وکشاد ایدیجی اولان جناب حق .

فتان [ع ، ص] فتنه قوپاریجی ، قاریشدیریجی ، قورناز ، فتنه‌انکیز . § جاذبه‌لی ، کوکل آلیجی : غمزهٔ فتان .

« حرام اولسون دیه عشقك بن کدایه نعمت وصلك بوروضی دوغریسی ای شوخ فتان تم حلال ایتم »

فتاوی ـ فتاوی [ع ، س] فتوانك جمعی : فتوی شریفه :

« سرقت شعر ایدنه قطع زبان لازمدر بوله‌در شرع بلاغتده فتاوای سخن »

فتح [ع ، مص] آچمق ، آچلمق ، کشاد ایتمك ، ایدلك : فتح بلاد . § اوستون ارقوتق ، اوبوداق : فتح سین ایله .

§ باشلامه ، شروع ، ابتداء .

فتح کلام = سوزه باشلامق .

§ غالبیت ، ظفر ، نصرت :

« اردوی عثمانی کثرت ضیادن بر حاله کلشدیکه : ایرتسی کون ظهورینه انتظار اولنان فتحك همان اوکیجه‌دن شهر آیننه باشلانمش ظن اولنوردی . . . »

ابوالفتح = صاحب فتوحات اولان سلطان محمد خان ثانی حضرتلرینك لقبیدر .

سورهٔ فتح = « انا فتحنا لك » سورهٔ شریفه‌سی .

فتح میت = (طب) سبب موت اولان مرض ویا تأثیرك تشخیص وتفتیش ماهیتی ضمننده میتك تشریحیله معاینه‌سی .

فتحنامه = فتح وظفری مبین نشر اولنان غالبیت فرمانی . || (ادبیات) بر فتح وظفر حقنده یازیلان قصیده ، منظومه .

فتحه [ع ، س] اوستون ، اوستون حرکه واشارتی .

فتحتین == هر ایکی حرفك فتحیله .

فَتْرَت [ع ، س] { کسر فا ایله خطادر } ایکی پیغمبر اره‌سنده کچن زمان § ایکی وقعه بیننده‌کی وقت ، زمان .

فَتْق . [ع مص] یرتمق ، یارمق . § چاتلامق .

§ (طب) قصیق یارغی ، قاصیق زاربنك یارلمسیله اعضای بطنیه‌دن برینك بالخصوص امعانك خارجه مندفع اولمسی ـ که : مندفع اولان اعضانك اسمنه کوره مختلف نامار آلیر .

فتق بطنی == (طب) هیچ بر آفت جلدیه وقوعبولمقسزین محفظهٔ بطنیه‌نك نتیجهٔ تمزق اوله‌رق حصوله کلان فتق .

فتق حاجز == (طب) حجاب حاجز دیلان زارك تمزقیله اعضای بطنیه‌نك دخی صدره انتقال ایتمسی .

فتق سری == (بیطری) کوبکك آچیله‌رق اوراده فتق قالمسی . بوکا (داءالانتفاخ) دخی دینور .

فتق رحم == (طب) رحمك وضعندن قایه‌رق آشاغی اینمسی .

فتق فرن ورقی == (بیطری) جدار ظفت وجه داخلیسنده و تحتنده‌کی نسجی تضییق ایدن ورم قرنی اولوب اك زیاده حیوان حالنده‌کی طایرده ظهور ایدر .

فتق مغبنی == (طب) امعادن بر قسمنك قاصیقدن و یا اویلوقدن ویاخود شرج ایله قتب اره‌سندن خروجندن عبارت وخیم العاقبت فتق .

فتق فخذی == (بیطری) معانك حلقهٔ فخذیه‌دن خروجی .

رتق وفتق امور == حل و عقد مصالح ، مرعات امورك تسویه‌سی .

فَتْوَى [ع ، س] سؤال مشروعه مفتی طرفندن ویریلان جواب ، حکمی شرعی .

فتوی امینی == باب مشیخته فتوی اموریله مشغول اولان دائرهٔ جلیله‌نك رئیسی .

باب فتوی == باب مشیخت .

فتوی پناه == شیخ الاسلام حضرتلری

فتوی خانه == مشیخت جلیلهٔ اسلامیه‌ده فتوی ویرمنك معتمدکی دائره .

فَتَی [ع ، ص] دلیقانلی ، یکیت . § سخی ، جومرد :

« لا فتی الا علی لا سیف الا ذوالفقار »

فَتِیل ـ فَتِیلَه [ع ، س] { کسر فا ایله خطادر } قندیل ویا مومك ایچنه قونیلان پاموقدن بوکلمش ایپ ، غیطان :

« انجیلده دخی یاندقده اتیل
مومده فتیل دیرو وانجیل »

§ اوردونش . بوکلمش شی : فتیله کیسو = صاچ اورکوسی .

فتیل فیله == طاغ کتانی

§ اسکی تفنك وطوپلرك فالنه‌لرینه قونیلان غیطان که : براوجی طوتشدیریلوب آتش فالیه دلیکنه کاچه اوراده‌کی باروتی اشتعال ایده‌رك سلاحك وشاءلمسنه موجب اولوردی .

§ (طب) مرهمه بولاشدیریلوب یاره‌نك ایچنه صوقیلان اوزون تفتیك .

§ قماشك النه وکنار لرینه قونیلان غیطان کبی بوکلمش شی .

فتیل آلمق == حدت ایتمك ، وسوسه‌یه دوشمك .

ادارهٔ فتیلی == [قندیل]

فتیل ویرمك == قیزدیرمق ، تشویق وتحریك ایتمك .

فتیل بخاری == (بحریه) الباده‌ده ایکی بومبار اره‌سنه اوریلان یاپمه .

فتیل طاشی == جام کبی شفاف ، کاغد کبی یومشاق ، غیر قابل احتراق بر معدن ـ که : صوبالرك قپولرینه وضع اولنور .

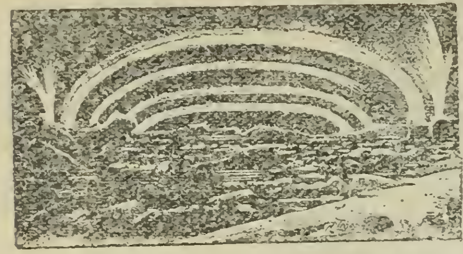

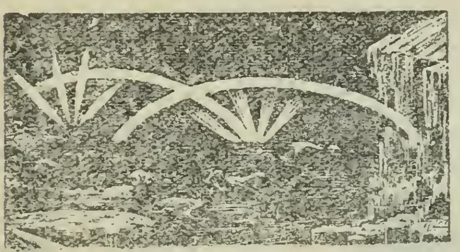

(فجر شمالی حادثه‌سیله ظهوره کلن متعدد قوسلرك منظره‌لری)

بورنده فیل فتیل کلمك == ایدیلان فنالغك نتیجهٔ سیئه‌سنی چکمك || ایدیلان ذوقه بدل مشقت چکمك . || پشیمان اولمق .

فَجّ [ع ، س] ایکی طاغ اره‌سنده‌کی درین یول : ج فجاج .

فَجْر [ع ، س] کونشك طلوعندن اول افق شرقیده پیدا اولان قیزیلق [بوکا (شفق) دخی دینورسه‌ده خطادر . چونکه : عربیده (شفق) کونشك غروبندن صوکره افق غربیده حاصل اولان قیزیلق معناسنه‌در .] { شمس تحت الافق (۱۸) درجه‌یه واصل اولنجه فجر بدء ایدر }

فجر شمالی == (هیئت) کرهٔ ارضك قطب شمالیسی یاقین اولان قطعاتنده { قطب جنوبیده دخی واقعدر } اوزون کیجه‌لرده پك عجیب وکوزل برصورتده ظهور ایدن واوداری متنوع نور ایلاین اشکال مختلفه‌ده ضیا .

فجر صادق == فجر کاذبدن صوکره ظهور ایله آفاقه منتشر اولان ضیا .

فجر کاذب == شکل مستطیل ایله دیمه قارشی ظهور ایدن ضیای محدود .

والفجر == قرآن کریمك بوکلمه ایله بدء ایدن سورهٔ شریفه‌سی .

کیجه‌لری والفجری اوقیور == پك دکی ، پك قورناز دیمکدر .

فَجَرَه [ع ، س] فسق وفجور صاحبی معناسنه اولان (فاجر) ك جمعی : فسقهٔ فجره .

فَجْع [ع ، س] اجیقلی ، الیم ، حزن آمیز .

فَجِیعَه [ع ، س] مصیبت ، بلا ، (ج فجائع) اجیقلی کیفیت .

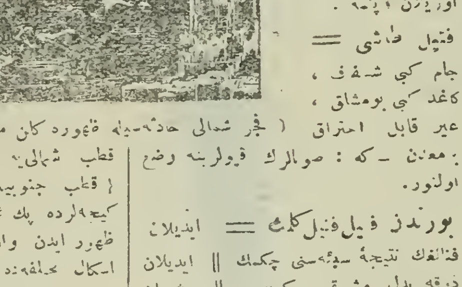

(فجر)

فحّاش [ع ، ص] کثیر الفحش اولان آدم ، پك زیاده مغایر ادب وتربیه سوز سویلین وحرکتی اولان .

فحاوی [ع ، ج] معنی ، مدلول دیمك اولان (فحوا) نك جمعی .

فحشاء [ع ، ص] طبع سلیم ونقل مستقیمك تنفر ایتدیکی شی § رخصت شرعیه خارجنده اولان لذائذ شهوانیه . § ادای زکاتده بخل .

فحص [ع ، مص] برشیئك ایچ یوزینی آراشدیرمق ، تفحص .

فحل [ع ، ص] آیغیر § زوج ، قوجه § ایلروکان ، باش ، رئیس [جمعی : (فحول) کلیر .]

فحم [ع ، ص] کومور ، اودون کموری .

فحم بحری = (الماس) .

فحم ترابی = (کیمیا) اعصار سالفه‌ده داخل ترابده مدفون قالان شجارك تحللندن متحصل سیاه وپارلاق برجسم کمور - که : تجارتده ، صنایعده (هوی) نامیله معروفدر .

فحم لامع = فحم ترابینك الك اسکی قسمی - که : بوکاده : (انترانیت) نامی ویریلور . [illegible] (آنتراسیت) .

شبه فحم = غرافیت [illegible] [غرفیت]

فحم عارية الشکل = (کیمیا) ایس ، قوردوم .

فحم حیوانی = (کیمیا) قیلی مادده عظامك تکلیسندن حاصل اولان کمور - که : اجزاخانه‌لرده معیار مقاصده مستعملدر .

محض فحم = (کیمیا) ورنکسز ، رایحه‌سز ، اکشیجه لذتلی ، بوشیجی برغاز اولوب کموراك احراقندن حصوله کلیر .

فحم مائی = (کیمیا) فحم ایله مولدالمانك مختلف نسبتلر اوزره اتحادندن متحصل غازلر : فحم اول ماء ، فحم ثانی ماء .

فحمیت = (مولددر) فحم حالی ، کموردن عبارت اولیش .

حامض فحم = (کیمیا) (حامض قاربون) ترکیب غلطیله دخی یاد ایدیلان تنفسه غیر صالح غاز که : فحمك مولدالحموضه ایله امتزاجندن حاصل اولور .

فحوی ـ فحواء [ع ، ص] کلامك سیاق وسباقندن اکلاشیلدیغنه کوره ادا ایده‌جکی مدلول ، مآل ، معنی . [جمعی : (فحاوی) در .]

فخّ [ع ، ص] ((فاق) بوندن غلطدر) طوزاق ، آلت صید ، قپان .

فخ الفار = صیچان قپانی .

فخّار [ع ، ص] بالچقدن معمول چاناق ، چوملك ، دستی ، بارداق .

فخّار [ع ، مص] زیاده فخر ایدیجی ، ایدن ، مبالغه ایله ووکوجی ، اووکون ، فضائل مخصوصه‌سنی تعدادیله فخر ایدن .

فخامت [ع ، مص] فخیملك ، اولولق ، قدر وشانی عظیم ورفیع اولمق § مقام سامی صدارتده بولنان ذاته مخصوص عنوان : ذات فخامت پناهی

فخامتلو = عباره ارهسنده صدر اعظم حضرتلرینك اسمی ذکر اولندیغی زمان (دولتلو) القابنه تقدیما ایراد والنور عنوان رسمی قدیمدر .

فخذ [ع ، ص] اویلوق ، ماحاق ، ران ، قالچه ایله دیزك مابینی . § (طب) اویلوق کمیکی دینیلان یالکز برکمیکدن عبارت اولوب قدید عظامی ایچنده الك اوزون والك بیوکیدر .

فخذ [ویلوق]

۱ ـ عضلهٔ پسوآس حرقفی . ۲ ـ قوس فخذی . ۳ ـ منطیه . ٤ ـ عضلهٔ مقربهٔ متوسطه . ٥ ـ عضلهٔ خیاطیه . ٦ ـ مستقیمهٔ انسیه . ۷ ـ عصب فخذی . ۸ ـ شریان فخذی . ۹ ـ ورید فخذی . ۱۰ ـ ذات الرؤس ثلثهٔ فخذیه .

قوس فخذی = (طب) شوکهٔ حرقفیهٔ قدامیهٔ علویدن عانیه قدر ممتد برشریط لیفیدن عبارتدر . [بو تعبیراته مراجعت بیورلیه .]

فخر [ع ، مص] تعداد مناقب ومزایله اظهار فضل ، اوکونمك . § باعث مفخرت اولان شی ویا ذات : فخر عالم . فخر علماء .

فخر عالم | خاتم الانبیا محمد المصطفی
فخر کائنات | = صلی الله علیه وسلم افندمز حضرتلری .

فخری = شرف ایچون ، پارەسز ، معاشسز ، اجرتسز اولەرق ایفا ایدیلان خدمت || اویله بر خدمتی ایفا ایدن ذات .

فخریاً = فخری اولەرق ، بلا اجرت ولا منفعت .

فخریه = (ادبیات) { هر نصلسه وقتیله اقسام ادبدن عد ایدلمشدر . } مدح یولنده یعنی شاعرك کندی مدایحندن باحث اولەرق کشیدهٔ سلك تفاخر ایلدیکی منظومه .

فخور [ع ، ص] چوق اوکونن ، پك زیاده فخر ایدن .

فخورانه = اوکونەرك ، متفخرانه .

فخیم [ع ، ص] | الی : (فخم) ایسه ده لسانمزده غیر مستعملدر ، فخامتله متصف اولان ، صاحب فخامت ، معظم .

دولت فخیمه = دول معظمهٔ سبعه‌دن برینك اسمی ذکر اولندیغی وقت ایراد ایدیلور ترکیب تعظیمی سیاسیدر : انکلتره دولت فخیمه‌سی .

فخیمانه = فخیم اولانه یاقیشه‌جق صورتده [رسمیاتده صدر اعظم حضرتلری حقنده قوللانیلان تعبیرات تعظیمیه‌دندر]

فداء [ع ، مص] { فی الاصل کسر فا ایله‌در . } برشیئه مقابله ویرلی بر شیدن واز کچمك ، اخیراری محرومیت § فدا اولمش :
« عدمده حدا دلیر فدادر
برلحظه صفیه ماسوی الله »
§ قربان :
« حاصلی ای شه اقلیم وفا
سکا جانمده فدا ، بنده فدا »
§ اسیرکه‌مامك ؛ اثبات ایتمك :
« جانی راه صفده قیلدی فدا »

فدائی = جانی اسیرکه‌مین .

فداکار = سخی ، جانلی § مالنی ، جانی ، فدانی اسیرکه‌مین .

فداکارانه = فداکار اولانه یاقیشه‌جق صورتده .

فداکاری = فداکارلق .

فدّان [ع ، ص] صبانه قوشلمش ویکوز چفتی ، تارلایی سورن بر چفت اوکوز . § (٥٠٠ ،) ارشون مربعندن عبارت اسکی مصر دونمی .

فذلکه [ع ، ص] نتیجه ، خلاصه ، اجمال : فذلکهٔ تاریخ عثمانی § حسابات خلاصه‌سی § استعجوابات خلاصه‌سی § اجمال مقررات .

فر [فا ، ص] نور ، ضیا ، آیدینلق . § زیب ، زینت ، طوس ، ونبونر :
« ساقی وبراول پیالهٔ الماسه فرتاب
الماس ایچنده موج اوره تاکه لعل ناب »
§ طنطنه ، دبدبه ، شان وشوکت .

فَرّ [ع ، س] فرار ، قاچمق .

كرّ و فرّ == حربده جملى رجعت ايدوب يكيدن هجوم اتمه .

فَرائد [ع ، س] (فريد وفريده) نك جمعى [فريده]

فَرائض [ع ، ص][فقه) تقديرا لنمش شيء ، ميراثده تقدير ايديلان سهام معناسنه اولان (فريضه) نك جمعى . § (فرض) ك جمعى .

علم فرائض == (فقه) فقه شريفك امواته متعلق برقسمى اولوب ميتك تركه‌سنه عائد حقوقدن [كه : بوحقوق تجهيز وتكفين، قضاء دين، تنفيذ وصايا ، ميراثك بين الورثه تقسيمندن عبارتدر .] ومتروكاتنك سهام مفروضه اوزره تقسيمندن باحث علم (علم مواريث) ، تركه‌نك تقسيمندن باحث علم ، اصول .

اصحاب فرائض == (فقه) قرآن كريمده ، سنت نبويه‌ده ويا جماع امتده فرض وتقدير اولنمش سهملرى اولان ورثه .

فرائض دينيه == باعر الهى مسلمينك ايفاسنه مجبور اولدقلرى اعمال مفروضه .

فَراجه [ع ، س] مخدرات اسلاميه‌نك زوقاقده ويسدن بيدكلرى البسه‌دن برنوعى — كه : ياشماقله برابر قوللانيلور . § رجال علميه‌نك كيدكلرى پك كنيش وقوللرى ياديق برنوع بينش .

فراجه‌لى == فراجه كين .

فَراخ [فا ، ص] واسع ، بول ، كنيش (ماديات ومعنوياتده مستعملدر)

حساب فراخ == كنيش حساب .

فراخ آستين == سخى، جوانمرد .

فراخ دست == الى اچيق ، كريم ، جومرد ، جوانمرد .

فراخ رو == عجله‌يوروييجى ، يوروين || سفيه .

فراخكام == مسعود، حسن طالع صاحبى سعادتمند .

فراخ‌فراخ == بول بول .

فراخاق == آچيقلق ، كشادكى، وسعت || سوينج ، سرور ، شادى ، كشايش .

فراخ‌دلى == قلبى آچلمق ، طارلقدن قورتلمق ، آچلمق .

فَراخى [ت ، س] (فرق) دن محرف اولمسى احتمالدر . } وقيله افراد عسكريه‌نك قفالرى تپه‌سنه ديكيلان تونجدن معمول تپه‌لك .

§ قانون چاوشلرينك ، پوليسلرك بويلرينه طاقدقلرى آى شكلنده‌كى صادى ويا ياصى لوحه — كه : اوزرنده (قانون) ويا (پوليس) كلمسى يازيليدر .

فَراديس [ع ، س] جنت معناسنه اولان (فردوس) ك جمعى : فراديس آشيان .

« كيم كورسه ايدر صفاكى تقديس
ديتسون سكا اوس الفرادس »

فَراسَت [ع ، مص] آت تشدروب تربيه اتمك § آت تيمك عاملى (فن فروسيت) ، (فرفروسيت) .

فَرّاش [ع ، ص] دوشه‌يجى، ياپيجى . § اماكن مقدسه‌يى سپورمك وظيفه‌سيله مكلف اولان . § اماكن مقدسه خادمى .

فراشت == { (فراشيت) غلطدر . } كعبهٔ معظمه فراشلغى .

فراشت شريفه وكيلى == خليفهٔ مسلمين اولان ذات حضرت پادشاهى‌يه فراشلق ايدن ذات :

« هر رخام فرشى بر آيينهٔ عالم نما
هر كزن ار شى برسكندر كويتستان »

فَراشه [ع ، س] پروانه .

فَراشى [ع ، س] (نباتات) غير منتظم تويجلى كثير الورقاتك برنوعى

فَراشيه [ع ، س] (نباتات) كأسى يكديكرينه متصل بش عدد وريقه‌دن مركب اولوب ازچوقدرين وغير مساوى اقسامه ايرلمش وياخود ساده‌جه بش ديشه انقسام ايلمش نباتات .

فَراعِنه [ع ، س][فرعون) ك جمعى : فراعنهٔ مصر .

فَراغ [ع ، مص] ترك اشتغال § راحت، استراحت ؛ آرادلك :

« شمر اولاق ايچون جديد وفاخر
شاعرده كرك فراغ خاطر »

§ واز كچمه ، قطع علاقه .

§ (حقوق) بركيمسه عهده‌سنده بولنان اراضئ اميريه ووقفيه‌نك حق تصرفنى آخرك عهده‌سنه ترك اتمك .

فراغ بالوفاء == (حقوق) ثمنى رد ايندكده كيرى ويرلمك اوزره شوقدر غرشه صاتمق .

فراغ قطعى == (حقوق) بلاشرط وقطعيا بيع .

فَراغَت [ع ، مص] (مولددر . } فراغ، راحت . § واز كچمه . الچكمه . § ادعادعوى برحقدن واز كچمه . § استغنا .

فَراموش [فا ، ص] اونوتمه، نسيان .

فراموش اتمك == اونوتمق :

« شوقندن اوزرتبه اولدى مدهوش
عرش يادى صاحبن فراموش »

فَراهَم [فا ، ص] تحشد ، تجمع . § طوپلو ، مجموع ، مجتمع .

فَربه [فا ، ص] سميز ، سمين ، اتلى ، ملحم ، مجتمع .

فربهى == فربهلك ، سميزلك .

فَرتوت [فا ، ص] بوناقى، پك اختيار، پيرفانى : مردفرتوت § كهنه : سپهر فرتوت :

« اى كهنه بيزانس ، اى قوجه فرتوت مسخر
ى بيك قوجه‌دن آرته قالان بيوهٔ باكر »

فرتوتى == پير فانيلك ، بوناقلق .

فرتوتانه == بوناقجه‌سنه .

فَرَج [ع ، مص] طارلقدن ، مضايقه‌دن قورتولمق . ظفر :

« الصبر مفتاح الفرج »

فَرْج [ع ، س] (طب) ديشى مخلوقاتك آلت تناسلى ، عورت يرى .

فَرجام [فا ، س] صوك ، عاقبت ، انجام .

بدفرجام == عاقبتى ايى اولميان ، سيئ العاقبه .

بى فرجام / نافرجام = صوكسز، نتيجه‌سز || فائده‌سز .

فرجاكاه == مزار ، قبر .

فَرَح [ع ، مص] سوينمه ، سرور ، انشراح § براملة ماتليتدن ويا تماشاى بدايعدن متحصل لذت روحانيه .

فرح بخش == فرح باغشلايجى ، سوينج ويريجى .

فرح افشان / فرح فشان = فرح صاچيجى ، سوينج ويريجى .

فرح آور == فرح كتيريجى .

فرح افزا / فرحفزا = فرح آرتيريجى .

فرحناك == سوينجلى ، شاد ، مسرور . منشرح القلب || مقامات موسيقيه‌دن برى : فرحناك فصلى .

فَرِح و :

فَرْحان [ع ، ص] شاد ، مسرور ، منشرح القلب : فرح وفخور :

« ایشته از جمله سلامیله خطاب ایلیه‌رك
زیر دستان همایونی ایتدی فرحان »

فَرْحَت [ع ، ص] مسرت ، سوینج : حال فرحت .

فَرُّخ [فا ، ص] مبارك ، مسعود ، اوغورلی :

« ایلدی مقدم فرخنی
پایهٔ آب قریشی عالی »

فرخزاد = ولد مسعود || یمنلی وخیرلی اولان .

فرخی = میمنت ، سعادت .

فَرْخال [فا ، ص] قویرحق، طولاشیق اولمیان اوزون صچ :

« معطرعارض کافی عصه‌پوش وخندانده
معنبر سنبل فرغالی موجا موج ولرزاندر »

فَرْخُنْدَه [فا ، ص] مبارك ، متیمن : فرخ ، مسعود .

فرخنده طالع = گوزل طالعلی ، مسعود .

فرخنده رأی = رأیی مصیب .

فرخنده فال = فالی متیمن اولان .

فرخنده‌کی = مبارکلك ، اوغورلولق .

فرخنده پا ـ ی = آیاغی اوغورلی اولان .

فَرْد [ع ، ـ] بر مجموعك هر تکی : فرد آفریده . § چیفت اولمیان عدد § جنسنده نظیری اولمیان ، فرید ، بیهمتا . § بنی آدمدن هربری . § (ادبیات) مصرع اولمیان تك بیت . [بوکا مفرد دخی دینور]

فردالفرد = ایکی‌یه تقسیم اولنه‌میان عدد .

جزؤ فرد = (حکمت) بالعمل تقسیمی غیر قابل اوله‌حق درجه‌ده اصغر اولان جزؤلر ، (جزؤلایتجزی) .

جوهر فرد = (حکمت) برطاقم جزؤ فردلرك تراکمندن متحصل پك کوچك کومه ، (ذره) (Molécule) .

فرد انیت / فردیت = برلك ، وحدنیت (صفات الهیه‌دندر) .

فَرْدا [فا ، ـ] یارین ، یارینکی کون ، کونك ایرتسی .

اندیشهٔ فردا = یارینی دوشونمه ، غائلهٔ معیشت .

§ قیامت ، روز محشر :

« فردا المی چکمه کوکل باقی رخ خوبه
عاشقلره فردا‌ده دخی وعد لقا وار »

تا بفردا = قیامته قدر .

فردای قیامت = قیامتدن صوکره .

فردای کون = ایرتسی کون .

فِرْز [فا ، ـ] شطرنج اویوننده شاهك مشاوری مقامنده قوللانیلان برطاش :

« فرزی طرح ایتمکه قادر کچینیر »

فَرْزانه [فا ، ص] عالم ، حکیم ، فیلسوف ، عارف ، ذوفنون § قیود نفسانیه‌دن عاری اولان ذات .

فَرْزَنْد [فا،ص] اوغل ، ولد ، مخدوم .

فرزندانه = اوغله یاقیشه‌جق صورتده .

فَرْزَه [ت ، ـ] جلاویرمکه مخصوص برنوع مرنفوز آلتی .

فَرَس [ع ، ـ] آت ، بارکیر ، اسب [جمعی : (افراس) در]

فرس البحر / فرس الماء = هیپوپوتام که (صو آیغری) آفریقا نهرلرنده یشار ، ممه‌لی ذوالمعیشتین بیوجك بر حیواندر .

فرس اعظم = (قوزموغرافیا) خریطهٔ سماده بیوجك بر برجك اسمی .

فَرْسا [فا ، ص] اسکیتمك معناسنه اولان (فرسودن) مصدرندن صیغهٔ امر اولوب داعا وصف ترکیبی حالنده استعمال ایدیلور : اسکیدیجی ، اسکیدن ، بوزان ، اشندیران .

خردفرسا = عقل براقمیان ، حیرتده براقان .

طاقت فرسا = طاقت براقمیان ، طاقتسز براقان .

تحملفرسا = تحملی ازاله ایدن .

فَرْسَخ [ع ، ـ] و :

فَرْسَنْك [فا ، ـ] طول مقیاسنده (٥٠٠٠) مترهلك یعنی (٧٥٠٠) ذراع معماریلك مسافه § اوچ میللك بعد .

§ (معنویاته) بول :

فرسخ فرسخ = بول بول .

ایکی فرسخ = (٥٦٧٥) متره طول .

فرانسز فرسخ بحریسی = ٥٥٥٥ متره .

انکلیز فرسخ بحریسی = ٥٥٥٨ متره .

فَرْسُوده [فا ، ـ] اسکیمش ، آشینمش ، پیرامش :

« ویرانلر ای مکمن پرخواب اثرا
ای آب قاره طالعلرله برو ماتم برپا
تمثیل ایدن آلوده وفرسوده مساکن
ای‌هربری برلیلکه ، بر چایلاغه وطن »

فرسودکی = فرسوده‌لك ، اسکیلك .

فَرْش [ع مص] دوشه‌مك ، دوشه‌تمك ، یایمق ، یایمه . § دوشك ، خلی ، سجاده : فرشچن § زمین ، یریوری (عرش) مقابلی : عرش وفرش .

« شاه ملکوت عرش پایه
ماه جبروت فرش سایه »

فِرِشْته [فا ، ـ] [رفرشته]

فَرْض [ع ، ـ] دلیل قطعی ایله ثابت اولوب شبهه ایدیله‌میان واجراسی واجب وترکی معصیت مستوجب اولان اوامرالهیه (صوم ، صلاة ، حج ، زکات کبی) .

فرض عین = (فقه) اداسی هرفرده ، هرمسلمه لازم اولوب بعض افرادك اداسیله دیکرلرندن ساقط اولمیان اوامر سبحانیه .

فرض کفایه = اداسی بالجمله مسلمینه لازم اولمیوب بعض افرادك اداسیله باقیسندن ساقط اولان اوامر : جنازه نمازی کبی .

§ لازم ، واجب ، لابد : بوایشی بویله یاپمق فرضدر .

§ تقدیر ، تخمین ؛ عد ، اعتبار : فرض ایده‌لم که بویله‌در .

فرضا = طوتالم که ، اوله‌که : فرض وتقدیر صورتیله :

« کان فطرتده اوذات یکتا
جوهر فرد ایدی‌دیرلر فرضا »

و :

« غفلت مدار معذرت اولورمی هیچ
معفو اولورمی ایلسه فرضا کناه مست »

بالفرض = مثلا ، اویله اعتبار ایده‌لم .

فرضی = امر اعتباری ، نظری .

فرض تلاطم = عالمك هرطرفنه یایلمش اولان وفوق‌العاده الاستیقیتی سببیله هوایی ، صدالی ، ضیایی نقله خادم اولوب (اثیر) دنیلان مادهٔ رقیقه‌نك فرض وقبول ایدیلان تموجاتی .

فرض صدور = (حکمت) حکمای قدیمه‌جه مادهٔ ناریه‌نك (حرارتك) طوغریدن طوغرویه بلا واسطه بر جسمدن دیکرینه انتقال ایده بیلمك خاصه‌سنه اطلاق

اولنوردی - كه : بوكون (اثیر) نظریه‌سیله بونك بطلانی ثابت اولمشدر .

فرض محال = غیر ممكنك ممكن عد اولنمسی .

فرضیه = تصور مدعا ایچون ایراد اولنرب علمی قطعی اولمیان مسئلهٔ فنیه ، نظام .

فرضیات = جمع : (فرض) صحیح وو قوع اولوب فرض وتقدیر اوزرینه مبنی اولان شیلر .

فرضیات غیرممكنه = تحقق محال اولان ملاحظات ومطالعات .

فرط [ع ، س] زیاده‌لك ، وفرت ، فوق‌العاده‌لك ، آشیری درجه ، شدتلی [مادیات ومعنویاتده مستعملدر .]

فرط ذكا ، فرط سمن : صاحب فرط ذكا اهل كرامت كبیدر .

فرط سمانه = (طب) افعال طبیعیه‌یه ایراد ثقلت ایده‌جك درجه‌ده انسجه اره‌سنده شحم تراكم ایتمسندن عبارت برعارضه .

فرع [ع ، س] بر اصله انتما ایدن هرشی ، قول ، شعبه ، دال ، بوداق § برماده‌نك تفرعاتی ، تفصیلات زائده‌سی : علم فقهك اصول وفروعی . [جمعی : (فروع) كلیر .]

فرع فعل = (صرف) فاعل ، مفعول كبی فعلك متعلقاتندن اولان صیغه‌لر .

فرعی = اصله عائد اولمیوب شعباته ، فروعاته متعلق اولان .

فرفره [ع ، ص] خفیف مشربلك ، عقلسزلق .

فرق [ع ، س] باشقه‌لق ، باشقه‌لق علامتی § ایكی ویا ده‌ا زیاده شی اره‌سنده‌كی مغایرت ، مباینت : اره‌لرنده فرق وار . § (مص) آیبرمق ، سچمك ، تمیز وتخصیص ایتمك : § برشیئك دیكر شیدن كمیت وكیفیتجه اولان فضله‌لغی ویا اكسیكلكی § آكلامه ، سزمه ، فهم ایتمه : فرقنه واردی § عین ماهیتی حائز اولان شیری مساوی طوتمامه .

آقچه فرقی = (تجارت) مسكوكاتك قیمت حقیقیه‌سیله قیمت اعتباریه‌سی اره‌سنده‌كی تفاوت || صرافیه .

بلا فرق = فرقسز ، آیبرمقسزین ، مساوات تامه ایله .

فرقلیجه = برازفرقلی ، از دكیشمش .

فرقنه وارمق = انجه ، كیزلی برشیئی نكته‌سنی فهم وودرك ایتمك .

فرقسز = اره‌لرنده مغایرت ، مباینت اولمیان ، یكدیكرینه مشابه . [جمعی : (فروق) كلیر .]

فرق [ع ، س] ماش ، باش تپه‌سی ، باشده صاچك ایكی‌یه آیریلدیغی محل [(مفارق) ده بومعناده مستعملدر .]

« فرق ضعفاده ظل حقسك
سلاطین‌الفه حق بیلور احقسك »

فرقد [ع ، س] (قوزموغرافیا) قطب شمالی‌یه یاقین ودب اصغر جمله‌سنه تابع ایكی پارلاق كوكبدن هربری [ایكیسنه بردن (فرقدان) دینور .] :

« اول ظل خدا كه خاك پایی
پیرایهٔ فرق فرقداندر »

فرما [فا ، ص] بیوروق معناسنه كلان (فرمودن) مصدرندن مشتق اولوب دیكر كلمه‌لر ایله قوللانیلور . بیورجی ، بیوران :

فرمان فرما = فرمان بیوران ه

حكمفرما = حكم ایدن ، بیوران ، حكم سورن :

غبطه فرما = غبطه‌یی موجب اولان

« ای وضع جانرباسی اصنامه حسرت آور
ای جسم دلفروزی مهتابه غبطه فرما »

فرمان [فا ، س] امر ، اراده ، یرلغ ، بیوروق : فرمان الٰهی ، فرمان پادشاهی .

امر وفرمان حضرت من له الامر كدر = مخابرات رسمیه‌ده مخاطبك وزیر ویا مشیر اولمسی اعتباریله خاتمهٔ مكاتبی تشكیل ایدن برجمله اولوب معناسی : امر وفرمان صاحبی اولان ذاتكدر دیمكدر .

§ بعض مهم خصوصات وامتیازاته وبیكباشیدن فریقه قدر اولان رتب عسكریه‌نك و اولی صنف اولی ایله روم ایلی بكلربكلكی وبالا رتبه‌لرینك وبونلره معادل رتب علمیه‌نك وبرذاته ولایت ویا فوق‌العاده برمأمورینك توجیه بیورلدیغنه دائر نام نامیٔ حضرت پادشاهی‌یه اولهرق باب عالیدن دیوانی خطله تسطیر وبالاسی طغرای غرای همایون ایله توشیح اولنان اوامر جناب ملوكانه ، یرلیغ [فرمان ؛ فارسی اولدیغندن بونی (فرامین) صورتنده جمعلمك جائز دكلدر .]

فرمان بر و :

فرمانبردار = تابع فرمان ، مطیع :

فرمانبرداری = فرمانبردارلق :

« یارب بو نه قدرتكه سراپای ممالك
فرمانبر شمشیر جهانگیر زباندر »

فرمانده و :

فرمانروا و :

فرمانفرما = حكمی نافذ پادشاه ، مطاع .

فرمایش = امر ، سپارش .

فرموده = امر بیورلمش ، امر ولنمش اولان .

فرمانلی = فرمان عالی‌یی حائز وحامل اولان .

فرمانلی ضابط = بیكباشی وآندن یوقاری رتبه‌یی حائز اولان امرا وارکان عسكریه‌دن هربری .

فرمنه [ت ، س] خرجله ایشلنمش بر نوع طاویلك § خرجلی بر جنس اصناف لباسی .

فرمنه‌جی = فرمنه چیوب دیكن ترزی .

فروردین [فا ، س] سنهٔ جلالیه‌نك یعنی فصل ربیعك ایلك آیی :

« بابه رشك ایتسه روا روضهٔ فردوس برین
اول قدر زینت وفرویردی بنه فروردین »

فروح [ع ، ص] شن ، شاطر ، مسرور ، شاد .

فروه [فا ، س] كورك ، حیوان پوستی : فروهٔ سمور .

فروهٔ بیضا = بیاض كورك .

فرهنك [فا ، س] ادب ، معرفت ، علم ، هنر ، معلومات . § لغات فارسیه‌یی جامع كتاب ، قاموس فارسی : فرهنك شعوری ، فرهنك جهانگیری .

فریاد [فا ، س] استمداد ایچون چیغیرلان آواز بلند § فغان ، الحان § سس § یایغره .

فریادجی / فریادخوان = فریادایدن ، استمداد ایلین ، دادخواه .

فریادرس = امداده‌یتشن ، مددكار .

فرید [ع ، ص] تك ، یكتا ، امثالسز ، بی نظیر § دیزلمش انجی [جمعی : (فرائد) كلیر]

فریده = نادر بولنور ، امثالسز انجی وسائره .

فریضه [ع ، س] فرمودهٔ سبحانی § اجراسی شرعاً واجب ومثبت معاملهٔ دینیه § لازم ، واجب :

« فریضه‌دور بشره اكتساب علم وهنر
آنكله حاصل اولور دلده ذوق روحانی »

§ بورج ، وظیفه : دعای پادشاه اهل اسلام ، فریضهٔ ذمت خاص وعامدر .

§ وارثلردن هربرینه شرعاً اصابت ایدن حصه [جمعی : (فرائض) كلیر .]

فریق [ع ، ص] فرقه ، بلوك . § فرقهٔ عسكریه قومندانی - كه : میرلوادن بیوك و القابی : (سعادتلو افندم حضرتلری) در .

برنجی فریقی == فریقلق ایله مشیرلك آره‌سنده اولوب القاب رسمیه‌سی (عطوفتلو افندم حضرتلری) اولان وبالایه تقدم ایلین رتبهٔ رفیعه‌یی حائز ذات ، ممتاز فریق .

فریقین == ایکی فرقه ، ایکی طرف : تقابل فریقین .

فریقلك == فریق رتبه‌سی ، پایه‌سی .

فریك [ع ، س] کالی بولمش دانه ، بغدای دانه‌سی .

فریك الماسی == اوزونجه و لذیذ بر جنس الما .

فزای [فا ، ص] آرتیرمق معناسنه اولان (فزودن) ماده‌سندن مشتق و (فزا) دن مخفف اولوب آرتیران ، تزیید ایدن معناسنی مفید اولوب وصف ترکیبی حالنده مستعملدر :

حیرت‌فزا == حیرت ویرن ، حیرت آرتیران .

روحفزا == حیاتی تزیید ایدن .

فرحفزا == فرح آرتیران .

فس [ت ، س] بتون عثمانلولرك مدار مفخرتی اولان باش کسوه‌سی .

فساد [ع ، مص] چورومك ، بوزلق ، چوروکلك ، بوزوقلق : فساد معده .

عالم کون وفساد == دنیای فانی ، وجود وفنا عالمی . § بطلان : فساد قضیه .

فسان [فا ، س] بیلکی طاشی : سنك فسان :

« پارهٔ الماسدر سنك فسانی تیلر اول
چرخه‌چکمه بردخی شمشیرو الاکوهری »

§ حکایه ، ماصال : فسان فسوس .

فسانه [فا ، س] { (افسانه) مخففی } ماصال ، اساطیر ، خرافات ، اصلسز ، غریب حکایه .

فسخ [ع ، مص] عقد وعهدی بوزمق ، حکمسز براقمق ، عقد وعهد حکمسز براغلمق :

« بیلمم‌که : نه‌در ؟ ملعمه‌ی سزجه تأهل
کیم اسخه رضا ویریکز آزدهٔ کلفت
زوجه‌یه هیچ سزه اکر یوق ایسه رغبت
لازم ایدی اوجه بو احوالی تأمل »

§ اوجه ویریلان بر امر رسمیی تغییر والغا ایتمك .

§ (حقوق) بر محکمه‌نك ویردیکی قراری آنك فوقنده بولنان دیکر محکمه‌نك بوزمسی : اعلام ابتدائی فسخ اولندی .

فسده [ع ، س] اصلاً (فاسد) ك جمعی ایسه‌ده شمدیکی (مفسد) ك جمعی کبی مستعملدر .

[مفسد]

فسقه [ع ، س] (فاسق) ك جمعی ، کناه ایشله‌ینلر .

فسلکن [ت ، س] (نباتات) ذات الشفتین شعبه‌سندن . فصیله‌یه اسم ویرن بر جنس نباتدرکه خوش بوقولو نشرایدر وچیچکلری بیاض ویا پنبه اولوب یاپراقلری مواد معطره استحصالنده قوللانیلیر .

(فسلکن)

فسیح [ع ، ص] فسحتلی ، وسعتلی ، کنیش ، آچیق : ساحهٔ فسیحه .

فشافش [فا ، س] آتیلان وقت هوایه تماسندن حاصل اولان سس . § خیشیلتی :

« پر ایلدی کوچه‌یی صیت فشافش دامان
اریشدی ذروهٔ زهیده چنچن خلخال »

فشان [فا ، ص] { (فشاندن) مخففی . } صاچیجی ، صاچان :

« سترایتمه‌ده کراکی بزدن آسمان
اولمازی عشقه عالمه آنلر ضیا فشان »

آتش فشان == آتش صاچیجی .

جوهر فشان == الماس صاچیجی .

زر فشان == آلتون صاچان .

شرر فشان == قیغلجم صاچان .

فص [ع ، س] یوزوك طاشی : اص نکین . [جمعی : (فصوص) کلیر .] § بادم کبی میوه‌لرك ایچی ، لب .

فصاحت [ع ، مص] فی الاصل سودك کوپوکی کیدوب قالق معناسنه‌در . روشنائی .

§ (ادبیات) کلامی ترکیبات الفاظك حسن ملایمت ربط فیله برابر قواعد لسان واستعمال ادبایه موافقتی ومعناجه وضوح وصحتی :

« طاش دکل اوکوردیکك سنك خراب
شاعر معجز طبیعتدر .
نه بلیغانه یتمکده خطاب
صانکه بر نسخهٔ فصاحتدر .
معجز مثال عرتدر »

فصاحت کلمه == کلمه‌نك تنافردن ، غربتدن ، غلط تکمیدن ، قیاسه مخالفتدن آزاده اولمسی .

فصاحت کلام == کلماتك فصاحتیله برابر عباره‌نك ضعف تألیفدن ، تعقیددن ، کثرت تکراردن ، تتابع اضافتدن ، قیاسه مخالفتدن سلامتی .

§ (ادبیات) متکلمده بالفعل تجلی ایدن حال .

فصاحت پرداز == فصاحتله سوز سویلین ، فصیح اللسان [اکثریا مقام تهکمده مستعملدر .]

فصاد [ع ، ص] قان آلیجی ، آلان ، حجامتجی ؛ جراح :

« درد مند کهنه خار رهك نافمدر
نادر انفع ایسه خسته‌یه نیشتر فصاد »

فصال [ع ، ص] پك زیاده فصل ایدیجی ، ذم ایدن ، غیبت ایدین . فصال بد خصال .

فصد [ع ، مص] (طب) قان آلمق : فصد شریان ، فصد ورید .

فصل [ع ، مص] (وصل) مقابلی ، آییرمق ، آییرلمق . § حق وباطل بینی بالتمییز حکم ایتمك : فصل دعوی . § حل ایتمه ، نتیجه‌لندیرمه . § ذم وغیبت ، آدم چکشدیرمه ، غیبت ایتمه . § بر کتاب و بابك منقسم اولدیغی اقسامك هر بری . § سنه‌نك اقسام اربعه‌سندن هر بری ، موسم : فصل ربیع ، فصل صیف ، فصل خریف ، فصل شتا :

« سونمشدی انجلاسی حیات شبابنك
بیتمشدی فصل عشق شکسته ربابنك »

[بو معناده جمعی : (فصول) کلیر : فصول اربعه .]

§ مقامات موسیقیه‌دن هربری : حجازکار فصلی .

§ (ادبیات) کلامی ترکب ایدن جمله‌لر آره‌سنده ادات عطفیه قوللنیه‌رق ایراد ولنمق : وصل وفصل .

§ (منطق) جنسی مشترك اولان شیلردن تمییز ایدن لفظ کلی : (ناطق) کبی .

فصل الخطاب == ایکی کلام بینی فصل ایدن کلمه و یا اسملردن بری : اما بعد کبی .

فصل الجد == مفصلر ، بدنك اویناق یرلری .

§ تیاترو اویوننك منقسم اولدیغی اقسامك هر بری .

اصل وفصل = اصل ، اساس ، حقيقت : بوسوزك اصلی وفصلی يوقدر .

فصل مشترك = (هندسه) ايكی سطحك بر زاويۀ مجسمه تشكيل ايده‌جك صورتده بربرلريله برلشدكلری محلكه : برخطدن عبارتدر .

فَصُولیه ـ فاصُولیه [ت ، س] (نباتات) بقليه فصيله‌سندن اينجه اوزون قابوقلر اينچنده بر قاچی صره واری برآرده‌ده بولنان دانه‌لری مغذی بر نوع سبزه‌كه : تازه‌سی قابوغيله برابر ، قوروسی دانه اوله‌رق پيشيريلوب يني‌لور .

(فصوليه)

چالی فصوليه‌سی = (نباتات) آغاج و دونر قلره صارماشه‌رق بويور بر جنس بياض دانه‌لی فصوليه .

بر فصوليه‌سی = آغاج وقازيقه صارلميه‌رق كندی باشنه نشو ونما بولان فصوليه ـ كه : دانه‌لری بياض و فقط كوچوكجه‌در .

قليچ فصوليه‌سی | = دانه‌سی اكريجه وباصيجه برجنس بياض فصوليه‌كه :
كلين فصوليه‌سی |
چالی فصوليه‌سی انواعندندر .

عايشه‌قادين فصوليه‌سی = يوارلاق ، قرمزيمسی دانه‌لی بر نوع فصوليه‌دركه : كچجه يتشور .

باربونيه‌فصوليه‌سی = عايشه قادين فصوليه‌سی انواعندندر .

فصوليه پيازی = صوده خاشلانمش وصوكره‌دن زيتون ياغی ، سركه وصوغان ايله تربيه ايدلمش برنوع فصوليه طعامی .

فَصيح [ع ، ص] فصاحتله متصف اولان سوز . § فصاحتله متكلم اولان كيمسه . [جمعی : (فصحا) كابير .]

فصيحانه = فصيح آدمه ياقيشير صورتده .

فصيله [ع ، س] في الاصل اقربا معناسنه‌در . (نباتات) خواص مميزه‌سنده مشابهت تامه بولنان نباتاتك هيئت مجموعه‌سی . [حيواناتده بوكلمه‌نك مقابلی : (زمره) در .] جمعی : (فصائل) كابير .

اسفناخيه فصيله‌سی = (نباتات) نباتاتی تذكير تحت المبيض اولوب عموميتله حشيشی ويا شبه شجيره اوله‌رق اوراقی قاز آياغی شكلنده اولان واوريقات منفصله‌دن متشكل اولان كاس ميوه‌يی ستر ايدن نباتات جنسی ـ كه : پانجار ايله اسپاناق بوفصيله‌يه داخلدر .

انجيريه فصيله‌سی = (نباتات) { انجير ، ايصرغان اوتی ديمكدر } حشيشی اولان شبو فصيله نباتاتك كافه‌سی اشعار ايله مستور اولدقلرندن وجوده تماسلرنده زياده‌سيله يقارلر . ايصرغان اوتی ايله ياپشقان اوتی بوفصيله‌يه داخلدرلر .

بادنجانيه فصيله‌سی = (نباتات) پاطليجان ، پاتاتس ايله توتون ، كوزل عورت اوتی ، ماك اوتی ، طاطوله كبی نباتاتك منسوب اولدقلری ايری ياپراقلی بر فصيله .

بلوطيه فصيله‌سی = (نباتات) ميشه ، كستانه ، فندق ، كوركن كبی اشجارك منسوب اولدقلری جنس‌كه : ازهاری وحيدالجنس ووحيدالمسكن اوله‌رق وضعيتی سنبله‌در .

بقليه فصيله‌سی = (نباتات) ازهاری اكثريتله منفجر و وحيدالمسكن اوله‌رق بذورات متعدده‌يی حاوی اولان و بذرلری بر غشا ايله درونده‌كی بر شم وايكی عدد جسم فلقويدن مركب بولنان نباتات شعبه‌سی ـ كه : يدی بيكدن متجاوز انواعی واردر . مشهورلری شونلردر : قاصر طرناغی ، يونجه ، چيويد اغاجی ، ميان كوكی ، ارغوان اغاجی ، نخود ، مرجمك ، بزليه ، بقله ، بورجاق ، فصوليه ، عود اغاجی ، كچی بوينوزی ، تمر هندی ، سينامكی ، عنبر اغاجی وسائره‌در .

توتيه فصيله‌سی = (نباتات) اوراقی متواليه ، ازهاری وحيدالجنس ووحيدالمسكن و نادراً ثنائی المسكن اولان نباتات جمله‌سی ـ كه : اجناس مشهوره‌سی توت ايله انجيردر .

جوزيه فصيله‌سی = (نباتات) اوراقی متواليه ومركبه اولوب ازهاری وحيدالجنس ووحيدالمسكن اولان وازهار مذكره‌سی بر غلاف ايله متعدد اتامينلردن وازهار مؤنثه‌سی دخی كذا بر غلاف ايله برمبيض سفليدن مركب بولنان نباتات زمره‌سی ـ كه : جوز بو فصيله‌نك اك مهم برمثاليدر .

جنازيه فصيله‌سی = (نباتات) حشيش ولعابی واوراقی متوالی اولان نباتات ـ كه : ابه كومه‌جی ، باميه ، ختمی بوفصيله‌يه داخلدرلر .

خشخاشيه فصيله‌سی = (نباتات) خشخاش ، كانجك چيچكی ، قرلنفج اوتی كبی ازهاری منفرد ويا سنبلۀ متفرعه صورتنده موضوع اولان نباتاتك منسوب اولدقلری فصيله .

راونديه فصيله‌سی = (نباتات) ازهاری زياده‌سيله كوچوك وملون اولان نباتات ـ كه : راوند ايله حماض بوفصيله‌يه مثالدر .

زنبقيه فصيله‌سی = (نباتات) كنديسی حشيشی ، ساقلری بصلی ، اوراق بسيط ومتوالی ووضعيت ازهاری مختلف اولان وكاسی ملون وتويجی آلتی وريقه‌دن مركب بولنان نباتات زمره‌سی ـ كه : زنبق ، لاله ، سنبل ، زرين قدح ، فواليه ، اطه صوغانی ، صارمساق ، صوغان ، پراصه ، قوش قونماز ، مهرسليمان ، اينجو چيچكی وسائره بوفصيله‌يه منسوبدر .

زيتونيه فصيله‌سی = (نباتات) زيتون ، ليلاق ، قوريغری كبی نباتاتك منسوب اولدقلری فصيله .

سرخسيه فصيله‌سی = (نباتات) ممالك حاره‌يه مخصوص نباتاتدن اولوب قطبلره ياقلاشدقجه نوعلری ونشو ونمالری آزالان واون بش متره‌يه قدر يوكسلن اشجارك داخل بولندقلری زمره ـ كه : اك مشهورلری شونلردر : اكرلتی اوتی ، بالديری قاره ، لسان الغزال ، ذنب الخيل .

سحلبيه فصيله‌سی = (نباتات) كوكلری درنی ، قصيرالساق ، اوراقی بسيط و متوالی ، ازهاری سنبلۀ متفرعه شكلنده اولان نباتاتك هيئت مجموعه‌سی ـ كه : سحلب ايله وانيليا بوزمره‌ده داخلدرلر .

سرويه فصيله‌سی = (نباتات) سروی ، مازی ، آردج كبی آغاجلرك منسوب اولدقلری فصيله .

سوسانيه فصيله‌سی = (نباتات) عموماً حشيشی وخالده ، صاقتحت الارضيلری درنی ويا بصلی واوراقی متوالی وسيفی الشكل اولان نباتات زمره‌سی . سوسان ، قليچ اوتی ، زعفران بو فصيله‌يه داخلدر .

شفويه فصيله‌سی = (نباتات) اوراقی سطوحنده‌كی حويصلات صغيره دروننده

بولنان عطری وطیار بر زیتك موجودیتندن طولایی آز چوق قوقولی اولان ثنائی القوه نباتات زمره‌سی ـ كه : نعنع (نانه) ، لوانطه چیچكی ، اوغلان اوتی ، سنر ، ككیك ، آطه چایی ، بالی‌بابا ، پرمیشه‌سی ، ملیسا وامثالی نباتات بوزمره‌ده بولنور .

صلیبیه فصیله‌سی == (نباتات) وریقات كأسیه وتویجیه‌سی صلیب (حاج) شكلنده بولنان نباتات فصیله‌سی . صاری‌شبوی ، طورپ ، لخنه كبی .

صنوبریه فصیله‌سی == (نباتات) كاملاً ابروی اشجاری جامع اولوب ازهاری وحیدالجنس ووحیدالمسكن اوله‌رق مخروطی‌ الشكل اولان نباتات جمله‌سی . فستق ، چام ، قره‌چام آغاجلری بوفصیله‌یه منسوبدر .

ضیوانیه فصیله‌سی == (نباتات) آیه‌ون ، كره‌وز ، مایدانوز ، بالدیران ، حاوج ، دره اوتی ، كیمیون كبی نباتاتك منسوب اولدقلری فصیله .

غاریه فصیله‌سی == (نباتات) دارچین ، طارچین آغاجلرینك داخل بولندقلری فصیله .

فربیونیه فصیله‌سی == (نباتات) اوراقی مترالی و بعضاً متعاقب ، ازهاری معدوم التویج ، كأسلری اكثریا مضاعف اولوب عصاره‌لری اكشی ولبنی اولان نباتات جمله‌سی . یرفلكی ، هند یاغی اوتی ، تاپیوقا كبی .

قهویه فصیله‌سی == (نباتات) بویاجیلق وفنیاتده مستعمل اولان بعض اوصاف ایله ممتاز بر صنف نباتاته قهویه فصیله‌سی اطلاق اولنور . قزیل بویا ، قهوه ، قینه‌قینه بوفصیله‌دندر .

۱ ـ كوك بویا نباتنك چیچكی . ۲ ـ كوك بویا چیچكنك مقطعی . ۳ ـ هامیلا ونیانك چیچكی . ٤ ـ قوپروسمانك مذكر چیچكی . ٥ ـ قوپروسمانك مؤنث چیچكی . ٦ ـ قینه‌قینه‌نك میوه‌سی . ۷ ـ قینه‌قینه‌نك بذری .

قثائیه فصیله‌سی == (نباتات) قاوون ، قاربوز ، بال‌قباغی ، ابوجهل قاربوزی ، خیار وانواعنك منسوب اولدقلری فصیله .

قرنفلیه فصیله‌سی == (نباتات) حشیشی ، ساقلری مفصلی وعقدی ، اوراقی معدوم الذنب ، ازهاری منفرد اوله‌رق سنبله طرزنده اولان نباتات جمله‌سی ـ كه : بو فصیله‌نك اك مشهور مثالی ، قرنفیل چیچكی ایله صابون اوتیدر .

لحلاحیه فصیله‌سی == (لحلاح) (جیدم) دیكلدر . زنبقیه فصیله‌سندن برشعبه‌در .

لوزیه فصیله‌سی == (نباتات) (جوزیه) و (بلوطیه) فصیله‌لرینك هیئت مجموعه‌سی . [بعض نباتیون بوایكی فصیله‌یی یكدیكرینه اولان مشابهتندن طولایی بر فصیله عد ایدرك عمومنه بردن (لوزیه) نامنی ویرمشلردر .]

مركبه فصیله‌سی == (نباتات) انكنار ، هندبا ، مارول كبی نباتاتك منسوب اولدقلری فصیله .

نارنجیه فصیله‌سی == (نباتات) پورتقال ، نارنج ، مادالیه ، آغاج قاوونی كبی میوه‌لرك منسوب اولدقلری فصیله .

نجیلیه فصیله‌سی == (نباتات) بغدای ، چاودار ، آرپه ، داری ، آیرق اوتی وامثالی نباتات جمله‌سی .

نخلیه فصیله‌سی == ساقلری مملو و اسطوانی ، ریشی ویا كفی اوراقی جذعنك تپه‌سنده و دمت شكلنده موضوع بولنان وممالك حاره‌یه مخصوص اولان اشجار جمله‌سی ـ كه : خرما ایله بیوك هندستان جوزی بو فصیله‌یه داخلدر .

وردیه فصیله‌سی == (نباتات) اعضای تذكیره‌سنك ارتكاز اعلی المبیض اوله‌رق مرتكز اولماسیله ممتاز اولان نباتات فصیله‌سی ـ كه : گل بوفصیله‌نك اك معروف مثالیدر .
[(تفاحیه) قبیله‌سی دخی اشبو وردیه فصیله‌سنه داخلدر .]

فضاء [ع ، ـ] بعد مجرد ، مبدأ ومنتها تصوردن آزاده اولان بوشلق ، ساحهٔ بیكران كائنات .
§ واسع ، كنیش ، محل ، مكان :
« چیقدك بیوبوب فضای فیضه
خاطرده‌می تنكنای بیضه »
§ كنیش ، آچیق صحرا ، اووه :
« كیمی كنار چمنده كناره كیر حبیب
كیمی فضای محنتده كزر غریب غریب »

فضانورد == فضاده كیدن ، فضاده طولاشان .

فضائی == فضایه منسوب ومتعلق .

فضائل [ع ، ـ] خصلت ممدوحهٔ ذاتیه معناسنه اولان (فضیلت) ك جمعی : فضائل عالیه .

فضاحت [ع ، مص] رسوایلق ، كشف مساوی صورتیله اولان رسوایلق .

فضاحت لسانیه == بی‌ادبانه ، وذیلانه اطلاق لسان .

فضایح [ع ، ـ] رسوایلق معناسنه اولان (فضیحه) نك جمعی .

فضل [ع ، ـ] (نقص) مقابلی : زیاده‌لك § مزیت ذاتیه :
« محمود افاضل اولدی فضله
شاهد آرانیرسه ایشته اعدا »
§ كرم وعاطفت ، احسان .
§ كمال ، علم ، معرفت .
« كندی فضلندن اولور ممنون دل عالیتبار
ایلمز دیكرلرك فضلیله اصلا افتخار »
§ (ریاضیه) ایكی كمیتك بربرندن اولان فرقلری .

فضل الدائر == (هیئت) راصدك بولندیغی محلك نصف‌النهارله مركزشمسدن كچن میل دائره‌سی بیننده قطبده حادث اولان زاویه ، ساعت زاویه‌سی .

فضلات [ع ، ـ] قاذورات معناسنه اولان (فضله) نك جمعی .

فضله [ع ، ـ] زائد ، زیاده ، آرتق . § (طب) قاذورات .

فضیح [ع ، ص] رذیل ، رسوای ، بی‌عار .

فضیحه [ع ، مص] رسوایلق ، رذالت . § رذیلانه وبی‌ادبانه قول وحركت .

فضیلت [ع ، مص] خصلت ممدوحهٔ ذاتیه ، فطری ایلك . § فضل جهتیله اولان درجهٔ رفیعه . § علم ومعرفت :
« هپ برز خلقتده ای صاحب اصالت ایتمه ناز
وار ایسه آنجق فضیلتدر مدار امتیاز »
§ حسن اخلاق ، عفت وعصمت .

فضیلت پرور == فضیلت صاحبی .

فضیلتمند == فضیلتلی .

فضیلتلی == فضیلتی اولان .

فضیلتلو == علمیه‌ده استانبول وحرمین پایه‌لولرینه ومخرج موالیسنه مخصوص عنوان رسمی . [جمعی : (فضائل) كابیرو .]

فطانت [ع ، مص] (غباوت) مقابلی . ادراك جلی ، ذهنك تعلق ایتدیكی شیئی ادراك خصوصنده‌كی جودت استعدادی .

فطانتلی == سریع الادراك اولان ، فطین .

فطور [ع ، ـ] اوروج آچه‌جق شی .

فطیر [ع ، ـ] مایه‌سز ، خمورسز اتمك ، موسویلرك ایام مخصوصه‌ده یدكاری اتمك .

فَطِين [ع ، ص] فطانتله متصف اولان .

فَظّ [ع ، ص] كوتو سوزلو ، غليظ سوز سويلين § نا تراشيده آدم ، قبا .

فَظَاظَت [ع ، مص] غلظت ، نا تراشيده‌لك : فظاظت لسانيه .

فَعَّال [ع، ص] چالیشقان، غیور: مرد فعال.

فعال لما يريد == هر ايستديكنى ايشلين (جناب حق) .

فعالانه == فعال اولانه ياقيشه‌جق صورتده، فعاليجه‌سنه .

فَغْفُور [فا ، ص] چين ايمپراطورلرينك علم مخصوصى .

فغفورى == فغفوره منسوب .

§ چينده ياپيلان پورسلن اوانى ، اسكى معنى :

« كاسهٔ لبريز فغفور اولسه‌ده ورمز صدا ثروت افزايش بولجه اغنيا خستلنور » و :

« نشئه اميدابتديكك ساغرده سندن غمليدر بر طوتون بيك آه ديكله كاسهٔ فغفوردن »

فَقَار [ع ، س] اوكورغه كميكلرندن هر برى معناسنه‌اولان وغلط اوله‌رق (فقره) صورتنده قوللانيلان (فقارة) نك جمعى. بل كميكى اوزوندكى استطالهلر .

ذوالفقار == بدر غزوه‌سنده اغتنام ايديلوب طرف اقدس حضرت پيغمبريدن جناب على كرم الله وجهه‌يه اهدا واحسان بيوريلان مشهور برقليجك اسمى :

« لافتى الا على لا سيف الا ذوالفقار »

فقارى ، فقاريه == اوكورغه كميكنه منسوب ومتعلق .

عمود فقارى == (طب) جسدك خط متوسطنده موضوع ورأسدن ساقك نهايت خلفيه ويا سفليه‌سنه قدر ممتد كميكدن بر ستوندركه : (فقره) دنيلان وبربرينه متانتله مربوط و متحرك بولنان مختلف العدد عظام صغيره‌دن مركبدر .

فَقَاهَت [ع ، مص] فقيهلك ، علم فقهده وسوخ .

فقاهتلو == علم فقهده صاحب وسوخ اولانلره مخصوص عنوان رسمى .

فَقْد [ع ، س] (فقدان) ايله مترادفدر . ☞ [رفقدان] .

فَقْر [ع ، مص] يوقسوللق ، احتياج ، فقدان ثروت . § نقصان ، اكسيكلك .

فقرالدم == (طب) حال صحتده دمده بر نسبت معينه اوزره موجود بولنمسى لازم كان بالجمله عناصر تشريحيه‌نك ودها دوغريسى كريوات حمرا مقدارينك آزالمسندن عبارت بر مرضدر .

[يوقسه قان مقدارينك آزالمسى ديمك دكلدر]

فِقْرَه [ع ، س] (طب) عمودفقارى اوزرنده بربرينه مربوط ومتحرك اولان مختلف العدد عظام صغيره‌دن هر برى .

فقرهٔ عنقيهٔ اولى == (طب) بل كميكك بوين قسمنى تشكيل ايدن فقره‌لرك برنجيسى ـ كه : اوزرنده تكميل رأسى حامل بولنور .

فِقْرات [ع ، س] جم: (فقره) :

فقرات رقبيه == (طب) انسانك عمود فقاريسى اوزرندكى يدى كميك اسميدر .

فقرات ظهريه == (طب) اوتوزاوچ كميكدن متشكل اولان عمودفقارى انسانينك ارقه جهته متصادف اون ايكى دانه‌سى .

فقرات قطنيه == بو كميكلردن بش دانه‌سى .

فَقَط [ع ، د] (فا) ايله (قطّ) لفظلرندن ادات استدراكدر . § ادات حصرده اولور ، انجق ، يالكز ، لكن :

« آقاردى بويله‌جه نسيانه آب تلخ زمان بچردى دم شادى كابيدى دور فغان جهانده يوق صانيوردم بنم كبى شادان فقط يتشديده كلدى خزان پر احزان بوكون جفاكشم افسوس..خوشدى اول رؤيا »

فَقِير [ع ، ص] (غنى) مقابلى . يوقسول ، محتاج ، زوكورت . § سائل ، ديلنجى § زواللى ، بيچاره ، عاجز. § تواضع طريقيله متكلمدن كنايه . [جمعى : (فقراء) دو .]

فقيرانه == فقيرجه‌سنه || عاجزانه .

« بو فقيرك بعض آثارى دل زادم كبى بولمامشدى جامهٔ يكرنك ايله حسن نظام »

فقير خانه == تواضع طريقيله متكلمك خانه‌سى .

فَقِيه [ع ، ص] فقاهتله متصف ، علم فقهده صاحب وسوخ اولان . [جمعى : (فقها) كلير .]

فَكّ [ع ، مص] آييرمق ، كسمك ، قطع ايتمك . § (آغز حقنده) آچمق ، سوز سويلمك .

§ چوزمه ، حل ايتمه .

§ تخلص ايتمه ، قورتارمه : فك مهر .

§ اعتاق ، آزاد ايتمه .

§ (طب) چكه ، زنخ .

فك اسفل == آلت چكه .

فك اعلى == اوست چكه .

فكى == (طب) چكه‌يه‌منسوب وعائد .

فك رقبه == كوله وجاريه آزاد ايتمه .

فك رهن == مرهون اولان مالى چيقارمه ، قورتارمه .

فك مهر == بر شيئك اوزرينه موضوع مهرى قيرمق اوشيئى آچمه .

ملتصق الفك == (حيوانات) فك‌اعلاسى قحفه مربوط ، غلصمه‌لرى يكنتيلي ، كيسهٔ سبحيه‌لرى مسدود اولان بالق صنفى .

[جمعى : فكوك و افكاك كلير .]

فَكُول [ج ، س] (كيميا) پاتاتسدن استحصال ايديلن نشاسته .

فَكِيف [ع ، س] (يا ناصل ؟) معناسنه اسكى برتعبيردر .

فَلَات [ع ، س] چول ، بيابان .

فَلَاح [ع ، س] فوز وظفر ، نجات . [بولق ماده‌سيله قوللانيلور .] § بختيارلق ، سعادت .

حى على الفلاح == اذان شريف تعبيراتندن اولوب فلاحه توصل ايدك معناسنه اوله‌رق جماعتى منهاج فوز ونجات اولان صلاته دعوت ايچون ايراد اولنور .

فَلَّاح [ع ، ص] حراث ، زارع ، اكينجى ، چفتجى . § زنجيلره دخى اطلاق اولنور تعبير عاميانه‌در .

فَلَاحَت [ع ، مص] { دوغريسى : كسر فا ايله (رفلاحت) در. } حراثت، اكينجيلك، زراعت.

فَلَاخَت [ق ، س] صاپان ، طاش آتمغه مخصوص بسيط برآلت.

فَلَاسِفَه [ع، س] (فيلسوف) ك جمعى.

فَلَاطُون [ج،-] ☞ [افلاطون اعلام].

فَلَاكَت [ع ، مص] { اساساً غلطدر. } مصيبت ، داهيه ، ادبار .

فلاكت‌زده ، فلاكتزده } = كرفتار مصيبت اولان .

فلاكتلى = موجب فلاكت اولان .

فَلَج [ع ، س] انجمه ، نزول ، اعصاب محركهٔ بدنيه‌نك كاملاً ويا قسماً وظيفه‌سنى ايفا ايده‌مامسندن متولد آفت ، عضوك حركتدن محروميتى .

§ (طب) تفصليت عضله‌نك وقوهٔ حسيه‌نك تقليل ايتمسه ويا بالكليه معطل اولمسنه دينور ؛ نزول .

فالج نصف طولانى = (طب) برينك يالكز برجهتنك منزول اولمسى .

فلج جبهى = (طب) آغز داخل اولدانى حالده چهره‌نك فالج اثرى اوله‌رق برجهته چارپلمسى .

فلدسپات [ج ، س] (معدنيات) طشلرك تركيبه داخل اولان وتركيبلرى سليسيت اولوب اساس اوله‌رق ماشايجه حمض آلومينيوم ، پوتاس ، سود ، كلس وسائره‌دن عبارت بولنان ماده‌لر ـ كه : دكرى اكثريا آچيقدر : مشهورلرى : اورتوز ، سانيدن ، اوليغوقلاز ، لابرادوريت .

فلدمارشال { Feld ـ [ج ، س] marêchal } اوروپا حكومتلرندن بعضيسنك تشكيلات عسكريه‌سنه كوره مشيردن بيوك بر رتبهٔ عسكريه ـ كه : بزجه (سردار) كلمه‌سى بولفظك مقابلى عد اولنه‌بيلور .

فَلِذلك [ع ، د] امدى ، شونك ايچون ، بناء عليه .

فَلْسَفَه [ع ، س] علم حكمت . [كه الهيات (علم كلام) ، طبيعيات ، رياضيات ، منطق ، اخلاق كبى علوم عاليه‌در .]

§ علم حكمتك فنون غير مثبته‌دن معدود اولان اقسامى .

§ اعاظم حكمادن هر برينك مسلكى ، اصول حكيمانه‌سى : محى الدين عربينك فلسفه‌سى ، ابن الرشدك فلسفه‌سى ، افلاطونك فلسفه‌سى .

§ برعلمك حكم وحقايقدن باحث قسمى .

فلسفى = فلسفه‌يه منسوب ومتعلق .

فلسفيات = فلسفه‌يه متعلق افكار وآثار ، فيلسوفلرك افكار ومطالعاتى .

فَلَق [ع ، س] صبح ، فجر . § سوموروف ، ولمعه .

فَلَقَه [ع ، س] وقتيله مكتب شاكردلرندن مستحق جزا اولانلرك آياغى ايچون آياقلرينه طابوت صيغندروقلرى . . . آلت .

§ (ماكنه) بعض مابيرله عملياتنى اجرا ايچون مستعمل اوجى اپله باغلى آغاج پارچه‌سى .

§ (بحريه) ايكى اوجى بر محله مربوط بر پارچه حلاط .

§ (نباتات) اوراق ابتدائيه‌يى آكدبرو صورتده بعض نباتاتك بذورنده هيچ بولنمديغى كبى بعضلرنده بر بعضلرنده ايكى ويا دها زياده بولنان لواحق جنبيه ، مثلا : بر بقله دانه‌سى ايكى فلقه‌دن عبارت اولوب بونلر قولايلقله بربرندن آيريلور .

ناقصة الفلقه = بذورنده فلقه‌سى اولميان نباتات .

وحيد الفلقه = بذورنده بر دانه فلقه بولنان نباتات .

ذات الفلقتين = بذورنده ايكى دانه فلقه بولنان نباتات .

فَلَك [ع ، س] كوك ، سما ، آسمان . [جمعى : (افلاك) كلير .] زمان ، دهر . § طالع ، بخت .

§ عالم ، دنيا :

« دكلدر شير درزنجيره تهمت عجز اقدامى
فلكده بخت اوتانسون بى‌نصيب ارباب همتدن »

§ هيئت قديمه اربابنه كوره هر سياره‌يه مخصوص بركوك طبقه‌سى .

§ عسكرى موسيقه‌سنده‌كى زيللى آلت .

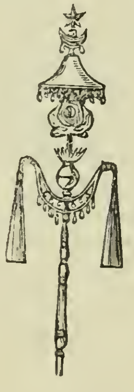

(فلك)

فلك اطلسى = (هيئت قديمه) افلاك تسعه‌دن اك آشاغيده اولانى .

فلك چنبرى = ساحهٔ وسيعهٔ تجارب [فلكك چنبرندن كچمش ، يعنى چوق تجربه كورمش ديمكدر .]

چرخ فلك = بيناوايكن دونن برنوع فنك .

فلك الافلاك ، **فلك الاعظم** = هيئت قديمه اربابنه كوره طقوزنجى قات كوك .

فلكى = فلكه منسوب ومتعلق . ‖ هيئت شناس .

فلكيات = علم فلكه يعنى علم هيئته متعلق آثار ومعلومات .

فلكيون علم هيئتله توغل ايدن .

فَكاهَت [ع ، مصد] لطيفه ، كولك خوش مزاجلق .

فَم [ع ، س] { اصلى : (فوه) در . } اغز ، دهان :

« جوجق برغنچه‌در برشه قودلبر صافى ونقى او
فمندن سرپيلان لولؤ . . . بتون رنگ وبو ازهار »

غنچه فم = غنچه اغزلى ، اغزى غنچه كبى كوچك ولطيف اولان .

كلفم = اغزى كل كبى لطيف اولان .

فم معده = (طب) معده‌نك مرى ايله التصاق پيدا ايلديكى محل ، مدخل .

§ (طب) ايكى چكه ارهسنده محصور بيضى شكلده برچوقوردن عبارتدر ـ كه : اوك طرفدن شفتين ، اوست جهتدن حنك اعلى ، آلت طرفدن لسان ، ايكى جهتدن خدين ، ارقه طرفدن غشاء حنكى ايله محدوددر .

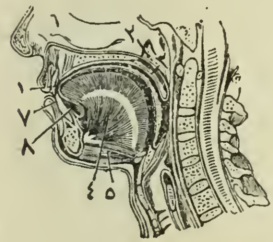

(مقطع فم مسدود)

١ ـ غشاى مخاطى لسانى ، ٢ ـ قوههٔ نفير اوستاكى ، ٣ ـ شراع الحنك ولهات ، ٤ ـ عضلهٔ ذقنيهٔ لسانيه ، ٥ ـ عضلهٔ ذقنيهٔ لاميه ، ٦ ـ حفرهٔ انفيهٔ يسا ، ٧ ـ دهليز فم ، ٨ ـ ناحيهٔ فوق السانيه ، ٩ ـ مرى ، ١٠ ـ حنجره .

فم الحوت = (قوزموغرافيا) حوت برجنك برنجى كوكبى .

فمى = فمه ، اغزه منسوب ومتعلق .

فَن [ع ، س] نوع ، درلو ، چشيد . § معارف بشريه‌دن نتائجى بالعمل ثابت اولان قسمى : فن كيميا ، فن زراعت .

§ هنر ، معرفت ، صنعت .

فنّاً } = فن واسطه‌سیله ، فنه تطبیقاً .
بالفن }

فنّی = فنه منسوب ومتعلق .

هزار فن = هر شیئه آشنا اولان ، هنرلی ، معرفتلی .

پرفن = مکار ، حیله‌کار .

[(علم) ایله (فن) آره‌سنده وضع اصلیلری اعتباریله بیوك فرق واردر . (علم) ؛ (دانش) ؛ (فن) ایسه (نوع) دیمکدر . فقط متأخرین دانشك شرعی وادبی قسملرینه (علم) ، عقلی قسمنده (فن) دیمشلردر .]

فَنا [ع ، مص] یوق اولمق ، زوال بولمق .

« فنا بقایه مقابل ، عدم وجوده ردیف
جهان اولمه‌ده مانند شمع وار اوله‌لی »

فنا بولمق = محو وزائل اولمق .

فناپذیر = فنا قبول ایدیجی ، قابل فنا ، زوال بولیجی .

دار فنا = دنیای فانی .

آغوش فنا = مزار ، قبر .

« هیچ کیمسه کلوب دوکمیه‌جك اشك تأثر
آهسته روان اولدیغم آغوش فنایه »

فنا فی الله = (تصوف) ما سوادن کلیاً قطع علاقه ایله دریای احدیتده استغراق . § ایینك ضدی : کوتو ، بد ، ردی .

فنالق = کوتولك ، شریرلك ، رداءت . || ضرر وزیان || خسته‌لك .

فناسنه کیتمك = (متکلم ، مخاطب ویا غائبدن برینه تخصیص ایله مستعملدر .) منفعل اولمق ، کوجنمك ، کوجه کیتمك .

فنالاشمق = کوتو اولمق § (خسته) آغرلاشمق .

فنالاشدیرمق = فنا ایتمك ، بوزمق .

فَنار [ت ، س] اطرافی جامله (ویا شفاف مشمع ایله) محاط موم ویا لامبه محفظه‌سی .

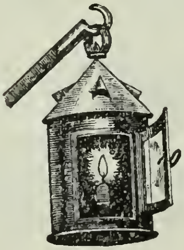

(سیلیون فناری)

١ ـ اون سکزنجی عصرده مستعمل موجدینك اسمیله معروف (کینکه) فناری . ٢ ـ هوا غازی فناری . ٣ ـ الکتریق فناری . ٤ ـ فنارطاقمی .

§ کیجه‌لری سفائنه تعیین موقع ایچون سواحلك مخاطره‌لی بورونلرنده وسطح بحرده بولنان قیالر اوستنده وسائر محللرده بنا ایدیلن ستونلر ، قله‌لر ویا دوبه‌لر اوزرنده ثابت ویا دونه‌رك ضیا ویریر بیوك لامبه .

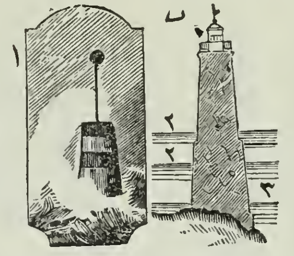

(دکز فناری)

ا ـ صیغلق ویا قیالق نشانی . ب ـ فنار قله‌سی مقطعی . ١ ـ محرق . ٢ ـ مد . ٣ ـ جذر .

§ (صنایع) ساعت چرخلرینی ایشلدیر ایکی اوجی میللی اوزون وطار برنوع آلت .

فنار بالغی = کوپك بالغنك کوچوکی .

قاروز فنار = کاغددن معمول وآچیلوب قپانیر یووارلاق برنوع چوجق فناری .

فنارلر اداره‌سی = حکومات مختلفه سواحلنده تأمین سلامت سیر وسفر ایچون فنار ایقاد ایدن قومپانیانك مرکز اداره‌سی ویا شعبه‌سی .

فَنْد [فا ، س] حیله ، دك ، دسیسه .

فَنَك [ع ، س] حیوانات لاحمه جنسندن صحارایه مخصوص ایری قولاقلی ، مدور باشلی اینجه بورونلی برتلکیدر .

(فنك)

فَوائِد [ع ، س] (فائده) نك جمعی .

فَواحِش [ع ، س] (فاحشه) نك جمعی .

دارالفواحش = عمومخانه .

فَواخِر [ع ، س] (فاخره) نك جمعی .

فَوارِس [ع ، س] (فارس) ك جمعی .

فَوّارَه [ع ، س] فسقیه ، درونندن صو فیشقران شی . ☜ (فسقیه)

« صانکه اولمش جنته فوارهٔ آب حیات
اویله کوستردی بکا اول قدمستثنی سنی »

فَواکِه [ع ، س] میوه معناسنه اولان (فاکهه) نك جمعی .

فَوْت [ع ، س] وصول وادراکی بردها ممکن اولمیه‌جق صورتده برشیئك الدن چیقوب کیتمسی § اولوم ، موت .

فَوْج [ع ، س] بولوك ، جماعت ، کروه ، طاقم . [جمعی : (افواج) کلیر .]

فوج فوج } = بولوك بولوك .
فوجا فوجا }

فَوْر [ع ، س] فی الحال ، همان ، عجله .

على الفور } همان ، درحال ، چار چابوق ، بردنبره ، سریعاً .
فوراً }

فَوَران [ع ، س] قینایوب فیشقرمه [مادیات ومعنویاتده مستعملدر : فوران آب ، فوران غضب .]

« سن ای قمرکه ایدرسك ارض ایله دوران
سن ای قمرکه بومنبعدن ایلدك فوران »

فَوْز [ع ، س] نجات ، ظفر ، موفقیت ، مظفریت . § رها ، قورتولش .

فَوْق [ع ، ظرف] (تحت) مقابلی . اوست . [مادیات ومعنویاتده مستعملدر .]

مافوق = اوستده‌کی ، دها یوقاری اولان || آمر .

فوق الحد = حدك اُستنده ، حددن طيشارى ، پك زياده .

فوق العاده = عادتك فوقنده ، كورولمامش || صورت مخصوصه‌ده :

« چونكه فوق العاده برادلمش ذوات ايچون فلاكت مكتبندن بيوك بر درسخانهٔ كمال اوله‌ماز . . . »

« يوكسلكه : بونلاده فوق واردر انسانلغك آيرى ذوقى واردر »

فوق الغايه = درجهٔ نهايه‌ده .

فوق ما يتصور = حدود تصورك خارجنده .

فوق المأمول = اميدومأمولندن زياده ،

فوقانى = (تحتانى) مقابلى . اوست قاتى اولان . || اوستنده نقطه‌سى اولان حرف : تاء فوقانيه .

فهارس [ع ، س] (فهرس)ك جمعى .

فهّام [ع ، ص] پك ، اك زياده آكلايان ، غايت ذكى .

فهم [ع ، مص] آكلامق ، آكلايش || ادراك ، ذكا . [ايتمك واولمق مصدرلريله قوللانيلور .]

فهمى = فهمه منسوب ومتعلق .

فهيم [ع ، ص] زياده آكلايشلى ، ذكى ، زيرك .

« سخن اولدركه : بلا واسطهٔ طبع سلم اوله معقول دل نادره سنجان فهيم »

فيّاض [ع ، ص] زياده فيض ، بركت ويرن : جناب فياض مطلق .

فيّاضانه = فياض اولانه لايق صورتده .

فيّاض ازل = جناب قادر مطلق .

فيافى [ع ، س] چول ، صحرا معناسنه اولان (فيفا) نك جمعى .

فيصل [ع ، س] حق وباطل بيننى تمييز ايله اولان حكم ، قرار ، ايكى شيئك بيننى تفريق . (بولمق مصدريله ياخود فيصل‌پذير طرزنده قوللانيلير .)

فيصل‌پذير = قابل حل وفصل اولان ، نهايت بولان .

فيض [ع ، س] { فى الاصل صو طشوب آقمق معناسنه‌دير } نفس بشره وقوع بولان القاآت الهيه § تأثير § يمن وبركت ، بولق § سعادت معنويه § ظهور ، تجلى § كيفيت روحانيه § جوش وخروش § علم ومعرفت § ترقى ، تعالى ، تفيض ، ايلروله‌مه ، نعمت ، احسان § كرم وفضل .

فيضياب = فيض بولجى ، بولان ، ايلرولەين :

« اولانلر فيضياب انتباه آثار قدرتدن آلورلر حصهٔ عبرت تماشاى طبيعتدن »

فيضناك = فيضلى .

فيض بخش = فيض باغشلايجى ، باغشلايان ، موجب نعمت وبركت .

فيض رسان = فيض ايريشديريجى ، ايريشديرن .

فيض افزا = فيض آرتيريجى ، آرتيران .

فيض آور = فيض كتيريجى ، كتيرن .

فيضا فيض = فيض ايله مالى اولان .

فيض آلمق = معنىً مستفيد اولمق ، طريق سلامته ايصال اولنمق .

فيضان [ع ، س] صوبك طاشمسى ، جوشمه‌سى . § بر كيفيت معنويه‌نك تجليسى ، ظهورى .

فيفا [ع ، س] دوز وبيوك صحرا ، چول ، بيابان .

فيفا نورد = چوللرده ، صحرالرده طولاشان .

فيلسوف [ع ، ص] حكيم ، محب حكمت ، علم حكمتله ، فلسفه ايله مشغول اولان .

§ لاقيدانه امرار حيات ايدن ذات .

§ دهرى ، اعتقادسز . [جمعى : (فلاسفه) كلير .]

فيلسوفق = حكيملك . § قيدسزلك .

§ اعتقادسزلق ، دهريلك .

فيّال [ع ، ص] فيلجى ، پيلبان ، فيلى اداره ايدن آدم .

فاء مكسوره

فئه [ع ، س] بولوك ، طاقم ، گروه ، طائفه ، جماعت : فئهٔ قليله .

فتراك [فا ، س] آت اگرينك آرقه‌سنده‌كى تاصمه ، قايش ويوقايشلرله باغلانيلان اشيا ، ترکی .

فتن [ع ، س] (فتنه) نك جمعى .

فتنه [ع ، س] فساد ، شورش ، شقاق ، اختلاف آرا .

§ حسن وجاذبهٔ دلبران ، جمال .

القاى فتنه = ايكى كيمسه آره‌سنه فساد ، شقاق ، نفاق دوشورمه .

فتنه آميز ، فتنه جو = فتنه آرايان ، فتنه قاريشديران ، مفسد .

فتنه انكيز = فتنه قوپاريجى ، قوپاران .

فتنه كار = فتنه‌يى ايش ايدنمش اولان .

§ مفسد ، مزور ، آرا بوزان .

فتيان [ع ، س] دليقانلى معناسنه اولان (فتى) نك جمعى .

فتيل [ع ، س] ☞ [فتيل] .

فخام [ع ، ص] [فخيم]ك جمعى : بيوكلر ، اولولر ، عظيم الشان اولانلر : وكلاى فخام حضراتى .

فداء [ع ، س] ☞ (فدا) .

فديه [ع ، س] بر آدمك گرفتار اولديغى حال تكيدن خلاصى ايچون ويريلن آقچه وسائره : فديهٔ نجات .

« نه‌در عجب سببى ؟ بر دقيقه ذوقه بدل فلك سرشكم آلير فديهٔ نجات كبى »

فرار [ع ، مص] قاچمق ، صاووشمق ، بلا اذن غيبوبت : ارتكاب عار فرار .

« وظيفه امر ايديور سوديكم : فرار ايده‌يم كوجنمه ، مرحمت ايت ، خاطره‌لرك مؤبددر »

فرارى = قاچان ، قاچقين .

فراز [فا ، س] (نشيب) مقابلى . يوقوش . § نقطهٔ رفيعه .

نشيب وفراز = اينش يوقوش ، آشاغيلى يوقاريلى .

§ (ص) يوكسلدن ، رفع ايدن .

سرفراز = باشنى يوكسلدن ، ممتاز .

فرازنده = يوكسلدن ، رفع ايدن .

فرازى = يوكسكلك .

فراست [ع ، مص] { فاك فتحى ايله غلطدر } آكلامق ، سرعتله ادراك ايتمك ، سرعت انتقال ، فرط ادراك .

§ بر آدمك اشكال خارجيه وحركات ظاهريه‌سندن اخلاق فطريه واحوال داخليه‌سنى استنباط ايتمك كيفيت ومعرفتى .

فراش [ع ، س] يتاق ، دوشك :

« فراش نرمه بدل ، آه او جسم پر شفقت سياه خاكه سريلدى ، نه غملى بر هجرت »

§ اوطو مق ایچون یره سریلن شی٬ یاتغی.

اسیر فراش == یتاغه دوشمش خسته، یتاقدن قالقه‌میه‌جق صورتده بی تاب .

فراش خط == تیمور یول چوبوقلریله مولوز آلتنده تسویه اولنمش دوز یتاق .

هم فراش == زوجه .

فِراق [ع ، مص] آیریلق ٬ هجران .

« نه‌در بوسون نم چکدکم عذاب فراق
هزاره شمدی تحسرله کریه ایتمکم بن
هزار ! پیش نظارمده او سیاه طوپراق
خیال وفکرمی اشغال ایدن بتون مدفن »

§ حزن ٬ تأثر .

فراقلی == تأثرلی ٬ مؤثر ، حزن آمیز.

فِراق [ج ٬ -] Frac اوروپالولرك رسمی مسامره وبالولرده کیدکاری برنوع سترهکه : اوکدن وقچه حذاسندن اتکاری کسیك اولوب یالکز آرقه اتکاری واردر .

فِرانجِلَه [ج ، س] مختلف قطعه وشکللرده یاپیلان خاص اتمك .

فِرانق [ج ٬ س] { Franc } عثمانلی لیراسی یوز غروش حسابیله درت غروش اون آلتی پاره قیمتی اولان بر نوع فرانسز سکه‌سی‌که : فرنسه مسکوکاتنك واحد قیاسیسیدر . [فرانقی غروشه تحویل ایچون (٤,٤) ایله ضرب ایدوب حاصلك نهایتندن برخانه افراز ایتمك کفیدر : فرانق سانتم غروش
٤,٤×١٨ = ٧٩ , ٢]

فِراوان [فا ٬ ص] چوق ٬ زیاده ٬ بول ، وافر ، کثیر :

« عباده نعمتك بی حد وبی پایان
سزا آنجق سکا حمد فراوان »

فِرچَه [ت ٬ س] (فوچه) اثواب سیلمکه ٬ دیش تمیزلمکه ٬ بویا سورمکه ، وسم یاپمغه مخصوص قیلدن ویا حصیر وصمان کبی شیلردن معمول صاپلی آلت .

فرچه‌لامق == فرچه ایله تمیزلمك .

فرچه‌لانمق == فرچه ایله تمیزلنمك .

فرچه‌لاتمق == فرچه ایله تمیزلتمك .

فِرِستادَه [فا ، ص] کوندرلمش ، رسول ، مرسل § ایلچی ، سفیر .

فرستادکان == پیغمبران عظام حضراتی.

فِرِشتَه [فا ، س] ملك . { بعض ارباب لغت بونی فانك فتحیله ضبط ایتمشلردر . }

« توکل سنی هپ بویله تصور ایدر ایشته
بر نور سماوی کبی یاخودکه فرشته »

فرشته خصلت == ملك خویلو .

[جمعی : (فرشتکان) کلیر .]

فِرعَون [ع ، س] قروناولاده مصرده حکمران اولان سلاله‌نك علم خصوصی ایدی . § حضرت موسی علیه السلامه ایمان ایتمیزوایدن معصب . § متکبر ، صاحب نخوت .

فرعون تپه‌لری == [شکل] [هرام]. جمعی (فراعنه) کلیر .

فرعون انجیری == ذات الفلقتین شعبه‌سندن ، صباریه فصیله‌سی نباتاتندن ساقی کره شکلنده اوزری دیکلی تمرقاده یتشور بر نباتدر .

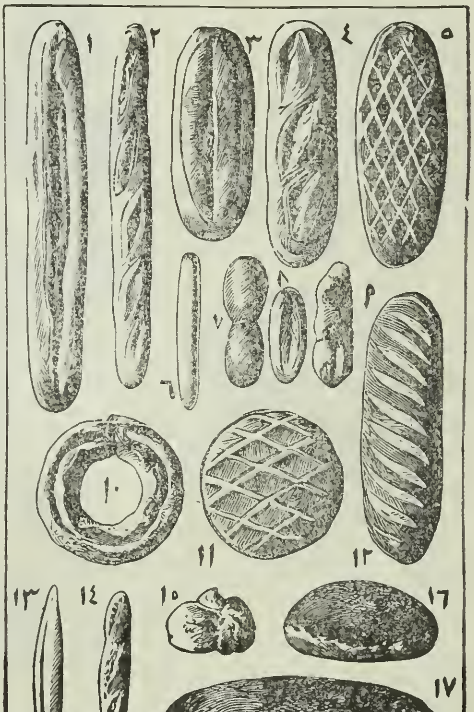

(فرانجله‌نك اشکال مختلفه‌سی)

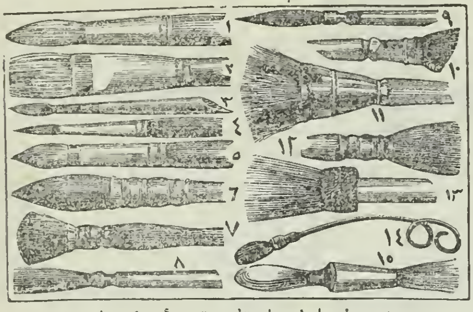

(صولوویا یلی بویا وتلوینات سائره فرچه‌لری)

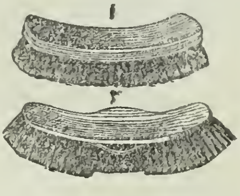

۱ - البسه فرچه‌سی . ۲ - آرابه فرچه‌سی .

فِردَوس [ع ، س] جنت ، بهشت .

فردوس آشیان == مقامی جنت اولان .

§ باغچه [بو معناده لسانمزده مستعمل دکلدر .]

(فرعون انجیری)

فِرفیرْ [ع ، س] [redacted] [ارغوان].

داءالفرفیر == (طب) قیزیل خسته‌لکی .

فِرَقْ [ع ، س] فرقه‌نك جمعی، برادرونك اقسامی : فرق عسکریه .

فِرْقَتْ [ع ، مص] آیریلق ، فراق .

فِرْقَه [ج ، س] اصطلاحات قدیمهٔ بحریه‌دن اولوب اوچ دیرکلی هرنوع کمی‌یه اطلاق اولنوردی .

فِرْقَتین [ع ، س] (Frégate) (بحریه) الك فوقانی کوکرته‌سندن اشقه مکمل بر بطاریه طوبی حامل اولان اوچنجی صنف سفن حربیه .

فِرْقه [ع ، س] بولوك ، طاقم ، جماعت : فرقهٔ ناجیه .
§ (عسکریه) پیاده ده ایکی لودن یعنی سکز آلای پیاده الله بر نشانجی طابورندن وسواریده اوچ لوادن یعنی یشر یوز موجودلی آلتی آلای سواریدن طوپجیده ایکی لوادن یعنی درت آلایدن مرکب هیئت عسکریه‌که : فریق رتبه‌سنی حائز برذاتك قوماندا‌سنده بولنور .

فرقهٔ بحریه == فیلو .

فرقه ارکان حربی == فرقه‌نك معاملات عمومیهٔ عسکریه‌سنه نظارت ونوکا متعلق اموری تمشیت ایدن ارکان حرب ضابطانی .

فرقه مرکزی == فرقه قوماندانی اولان ذاتك اقامت ایلدیکی بلده ، محل ، موقع .

فِرْلاتمق [ت ، مص] شدتله وسس چیقاره‌جق صورتده آتمق .
§ فیئه‌تی آرتیرمق ، چیقارمق .

فِرْلاق [ت ، ص] (اکثریا کوز حقده) خانه‌سندن طیشاری دوغری فیرلامش کبی اولان .

فِرْلامق [ت ، مص] بردن بره آتلامق . صیچرامق . § فیئه‌تی آرتمق .

فِرْلایش [ت ، س ، مص] بردن بره صیچرایش .

فِرْلداق [ت ، ص] فریل فریل ایدوك دونن شی § چوجوقلرك اوینادقلری طوپاج ویا آقار صو اوزرینه قوردقلری کوچوك دولاب .
§ روزکارك استقامتنی تعیین ایچون ساعت قله‌لرینك اوزرینه قونیلان مقیاس الریاح .
§ حیله ، دسیسه .

فرلداق چویرمك == حیله ، دسیسه ایله ایش کورمك .

فِرَنْكْ [ت ، س] اوروپالی .

فرنك آرپه‌سی == سودلاج یاپیلان برنوع قابوقسز آرپه .

فرنك اوزومی == شروبی یاپیلان برنوع اوفاق دانه‌لی معروف برجنس میوه .

(فرنك اوزومی)

فرنك انجیری == (غوپونس) ذات الفلقتین شعبه‌سندن صباریه فصیله‌سنه منسوب واوروده بر طاقم دونلر ودیکنلر بولنان برنباتدر .

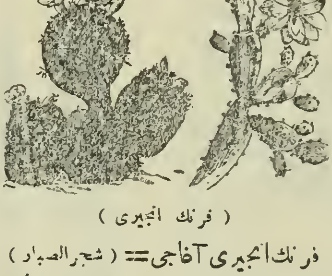

(فرنك انجیری)

فرنك انجیری آغاجی == (شجرالصبار) صباریه فصیله‌سندن وردی دیکنلی لحمی برنباتدر .

(فرنك انجیری آغاجی)

فرنك پاطلیجانی == طوماتس .

فرنك اوتی == (لوبلیا) ذات الالقاح منظوره‌دن فصیلهٔ فصوسیه‌یه منسوبه برنباتدر .

(فرنك اوتی)

فرنك كومكی == قوله‌لی كوملك .

فرنك مایده‌نوزی == ذات الفلقتین شعبه‌سندن صیوانیه فصیله‌سنه منسوب برنباتدر .

(فرنك مایده‌نوزی)

فرنكی == برنوع قوتلی کاید . || ساری ومخرب برمرض [redacted] [داءالافرنج] .

فِرَنْكی [ن ، س] { Vyphili } میقروبی ، ساری برخسته‌لقدر . ورم علتندن صکره الك بیوك تخریبات اجرا ایدن بوخسته‌لغك اوچ دوری ، کسبی وارثی اولاق اوزره ایکی طرزی واردر . هلزونی الشکل بر میقروبی کشف ایدلمشدر ، فرنکی بدنك بتون اعضاسنده تظاهر ایدر ومختلف ومختلف اعراض کوستر . شمدیکی حالده الك مؤثر علاجلری جیوه مرکباتیله ایود پوتاسیوم ویانینده تجربه ایدیلان آتوکسیل (Atoxyl) در .

فِرِيبْ [فا ' صـ] آلداتمق معناسنه اولان (فريفتن) ماده‌سندن مشتق فعل امر اولوب تركيبه مستعملدر .

ابلهفريب == احمق آلداتيجى ' آلداتان .

دلفريب == كوكل آلداتيجى ' آلداتن .
« اى آسمان طرفه نمادن ايدوب شتاب
برطرز دلفريب ايله ساقط اولان شهاب »

نظرفريب / **نكهفريب** } == نظر آلداتيجى ' آلداتان .

فِرِيبُونَه [ج ' صـ] (كيميا) نباتات متنوعه عصاره‌لرندن عبارت اوله‌رق انجماد ايتمش برمادۀ طبيه .

فريبونيه == (نباتات) بر فصلكنى ' هندبا اوتى كبى بعض نباتاتك منسوب اولدقلرى فصيله .

فِرِيفْتَه [فا ' صـ] آلداتلمش ، اغفال اولنمش .

فِسْتَانْ [ج ' سـ] خرستيان قادينلرينه مخصوص مختلف بچيمده لباس . § (بحريه) ديركلرك كوكرته اصقاوجه‌لرينى ياغموردن محافظه ايچون اوزرينه قاپلانان مشمع .

باجه فستانى == باجه‌لرك الك نهايتنده‌كى عريض قسمى .

فستانلق == فستان ياپمغه ياراياں قماش .

فِسْتِقْ [ت ' صـ] فستق آغاجى (شام فستقى) ذات الفلقتين شعبه‌سندن مصطكيه ويا تره‌منتيه فصيله‌سندن بلادريه تحت الفصيله‌سندن بر شجردر .

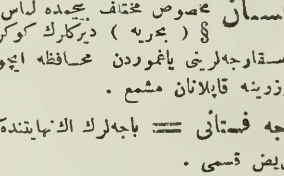

(فستق)

فستق اوتى == (حشيشة الفستق) ذات الفلقتين شعبه‌سندن غاريه فصيله‌سنه منسوب آسيا وآمريقاده بولنور بر نباتدر . ياپراقلرى قماش كبى مستعملدر . ميوه‌لرى ايسه مسهلدر .

(فستق اوتى)

شام فستقى == چام انواعندن برآغاجك ويرديكى كوچوك دانه‌لى فستق ' چام فستقى .

فستق كبى == طومبول .

فستقلق == فستق آغاجلرينك كثرتله بولنديغى محل ' قوريلق .

فستقى == فستق ايچى رنكنده اولان .

عرب فستقى == قبوغنك ايچنده ايكى ويا اوچ دانه مدورجه لبى اولان بر نوع فستق .

فِسْقْ [ع ' مصـ] طريق حقدن چيقمه ' وادئ منهياته كيرمه .

فِسْقِيَّه [ع ' سـ] صوبى يوقارى آتوب مختلف اشكالده پوسكورن حوض موصلغى ' فواره . § صو آلوب فيشقيرتمغه مخصوص ال ماكنه‌سى ـ كه : اويونجاق قبيلندندر .

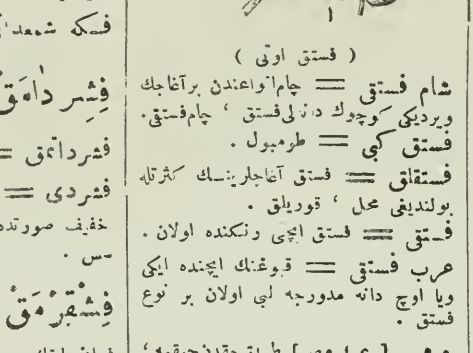

(فسقيه‌لر)

ا شاقولى آينه‌لى فواره : شاقولى تباشيرلر (Crayon) دن متشكل بر محراق الكتريقى ايله برقطع مكافى آينه‌سندن مركب اولان ، ١ تنوير جهازى ، ٢ قرق بش درجه منحرف آينه ، ٣ بوبالى ومتحرك جاملر چرچوه‌سى ، ٤ جامدن جدار . ٥ صوبى ناقل اولان بورو ،
ب افقى آينه‌لى فواره : ١ بر مخروط ضيائى حاصل ايدن آلت تنوير ، ٢ قرق بش درجه منحرف آينه ، ٣ مستور دخمه . ٤ نيكل جام چرچيوه‌سى .

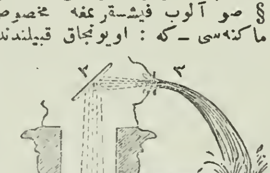

١ ـ دوش ، ٢ ـ فواره ٣ ـ عادى ، ٤ ـ اينجه ، ٥ فواره‌لى ، ٦ ـ ناقللى .

فِسْكَتْ [ج ' سـ] (بحريه) قوماندا دودوكى ، كميجى دودوكى .

فِسْكَه [ت ' سـ] اورته پارمغى باش پارمغك اوجيله صيقدقدن صكره شدتله براغيله‌رق اوريلان ضربه .

فسكه طاشى == فسكه ضربه‌سيله آتيلان كوچوك طاش .

فسكه طوقوندېرماق == نازلى ، معزز طوتمق ' تصاحب ' حمايه ' وقايه ايتمك .

فسكه شمعدانى == كوچوك ال شمعدانى .

فِشِرْدامَقْ [ت ' مصـ] اثناى حركتده فشير فشير ايتمك .

فشرداتمق == فشير فشير ايتديرمك .

فشردى == سرت قماش كبى شيلرك خفيف صورتده حركت ايدركن چيقارديغى سس .

فِشْقِرْمَقْ [ت ' مصـ] تضييق ايديلان بر مايع بولنديغى قابك منفذندن شدتله صچرامق ' فوران ايتمك .
§ (نباتات) تخم مزروع شدتله بيومك .
§ مايع تخمر ايدوك قباروب طاشمق .

فشقرتمق == فشقيرمق فعلنى اجرا ايتديرمك .

فِشْقَه [ج ' سـ] (بحريه) دميرك طيرناغنى قالديرمق ايچون سفينه‌نك كنارينه مركوز اكرى دمير آصقى ' منافوره .

فشقه تمك == دميرك طرناغنى قالديرمق .

فِشْقِى [ت ' سـ] حيوان كوبره‌سى .

فِشِلْدامَقْ [ت ' مصـ] ايپك قماشك خشيردیسى كبى خشردى ايتمك .

فشلدى == خشردى .

فِشَنْكْ [ت ' سـ] دونانمالرده ' شهر آيينلرده آتلمق اوزره ياپيلان باروت وسائر اجزاء مشتعله ملونه ايله مملو مواد ناريه .

هوائى فشنك == اوجندكى قيلاك طوتشديرلمسى متعاقب استقامت عموديه اوزره هوالانان وهواده پاطلايان فشنك .

دلی فشنك = هوالانمیوب زمینده بر خط منکسر غیر منتظم تعقیب ایدن فشنك || صاوروق ، ملاحظه‌سز آدم . § تفنك وطبانجه‌یه طولدیریلان وباروتله قورشونی حاوی بولنان مهمه .

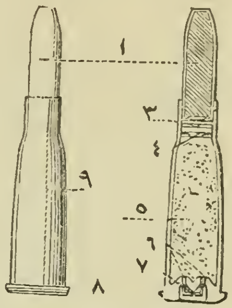

(فشنك مع خرطوم)

١ – قورشون . ٣ – مقوا پول . ٤ – حرمی صیقیسی . ٥ – باروت . ٦ – هوا بایی . ٧ – قاپسول . ٨ – فشنك طبله‌سی . ٩ – ظرف .

فشنکجی = فشنك یاپان ویاصاتان آدم.

فشنکخانه = (غلطدر) فشنك یاپیلان محل .

فشنکلك = فشنك طاشیمغه مخصوص محفظه || پالاسقه .

فِصاد [ع ، مص] قان آلمق .

فِصال [ع ، مص] آییرمه § سوتدن کسمه (فطام).

فِصیلدامق [ت ، مص] کیزلی لاقردی سویلمك .

فصیلداشمق = کیزلی کیزلی قونوشمق.

فصیلدی = یاواش ، کیزلی سسله ایدیلان لاقردی .

فِضّه [ع ، س] کموش ، سم : فضهٔ خالصه.

فِطام [ع ، مص] (طب ، بیطری) چوجنی ، یاوروبی سوتدن کسمك ، فصال .

فِطر [ع ، مص] اوروج آچمه § اوروج آچان.

عید فطر = رمضان بایرامی .

صدقهٔ فطر = رمضان بایرامنده ویریلان صدقهٔ شرعیه (فطره) .

فِطرَت [ع ، س] یارادیلیش ، کون اول ، آفرینش ، طینت . § خلق ، طبیعت ، سرشت .

« ای فطرته مقرون ایکن آچ ، عاطل وعاقم هرنه‌می ، هرقصلی ، هپ اسباب رهایی »

فطری = جبلی ، طبیعی .

فطرةً = فطری اولرق یارادیلیش جهتیله . § قوهٔ فاطره :

« طورمه‌ساخ نغمه‌پرداز اول که : دائم فطرتك الکبیوك احسانی فیض ارتجال اولمشکا »

فِطرَه [ع ، س] صدقهٔ فطر ، رمضان بایرامندن بر کون اول ویریلان صدقهٔ شرعیه .

فِطنَت [ع ، مص] (غباوت) مقابلی . ذهنك تعلق ایتدیکی شیئی ادراك خصوصنده‌کی جودت استعدادی ، ذهن آچیقلغی .

فِعال [ع ، س] ایش ، کار معناسنه اولان (فعل) ك جمعی .

بد فعال = افعالی کوتو اولان .

پسندیده فعال = افعالی مستحق اولان .

فِعل [ع ، س] ایش ، کار ، عمل : فعل خیر ، فعل شر . § قوه‌ده قالیوب میدانه چیقاقشی .

« انجق هر دولو تشبثات حربیه ودسائس خفیه‌یی پادشاهك ادراك واحتیاطندن قورتارمق محاله یقین بر شی اولدیغندن مقصدلرینی فعله چیقاره‌مدیلر . »

§ (صرف) حدث وزمانه دلالت ایدن کلمه که : تقسیمات مختلفه ومتداوله‌سی واردر .

فعل قیاسی = قاعدهٔ مطرده داخلنده تصریف اولنان فعل .

فعل غیر قیاسی = (سماعی) قاعدهٔ مطرده داخلنده تصریف اولنمیان فعل .

فعل تعجب اول = (صرف عربی) معنای مصدریسنك وقوعی عادت اولمیوب طبعه غریب کوروندیکنی بیان ایدن صیغه : ما اکتبه = نصل یازدی .

فعل تعجب ثانی = (صرف عربی) فعل تعجب اولدن زیاده تعجبی موجب اولان فعل : اکتب به = نه عجب یازدی.

فعل لازم = مفعول به آلمیان فعل.

فعل ماضی = برایشك کچمش زمانده وقوعنی بیلدیرن صیغه .

فعل متعدی = مفعول به آلان ، فاعلك فعلی آخره تجاوز ایدن فعل .

فعل مفرد = یالکز برشخص ویا بر شیئه دلالت ایدن فعل .

فعل مثبت = کندوسنده ادات نفی بولنمیان فعل .

فعل مجهول = فاعلی معلوم اولمیان فعل.

فعل معلوم = فاعلی معلوم ومعین اولان فعل .

فعل منفی = کندوسنده ادات نفی بولنان فعل.

فعل مضارع = هم حاله ، هم مستقبله دلالت ایدن صیغه : کلیرم ، کیدرم .

فعل مرکب = بر فعل اعانه ایله برلشه‌رك کلهٔ واحده حکمنه کیرن فعل .

فعل التزامی = امر حاضرك نهایتنه ملم ، مسك ، مسکز .. علاوه‌سیله تشکیل اولنان فعللر : یازه‌یم ، چکه‌سك .

فرع فعل = اساساً فعل اولمدقلری حالده مصدرلردن یاپیلان کلمه‌لرکه : اسم فاعل ، اسم مفعول ، صفت مشبهه‌دن عبارتدر .

فعل تعجیلی = (ویرمك) ماده‌سیله ترکب ایدن فعللر : یازی ویردم ، آلیویردك .

فعل اقتداری = (بیلمك) ماده‌سیله ترکب ایدن فعللر : یازه‌بیلدم .

فعل مقارب = (یازمق) ماده‌سیله ترکب ایدن فعللر : دوشه‌یازدم .

فعل اعانه = ایدی ، ایمش ، ایسه لفظلری .

صله فعللری = تعلیل بیان ایدن فعللر.

فعل وجوبی = امر حاضرك نهایتنه (ملی) علاوه‌سیله تشکیل ایدیلن صیغه‌لر : یازملی‌یم .

فعل روایت = کچمش زمانده اولمش وفقط متکلمجه یالکز ایشیدلمش اولان بر ایش افاده ایدن فعللر .

فعل حکایه = کچمش زمانده اولمش ومتکلمجه کورلمش اولان بر ایش افاده ایدن فعللر .

فعل شرطی = برایشك وقوعنی دیکر بر شیئه شرط قیلمق ایچون استعمال ایدیلان صیغه .

فعل منعکس = (طب) بر تأثیر خارجیدن منبعث حرکات غیر اختیاریه .

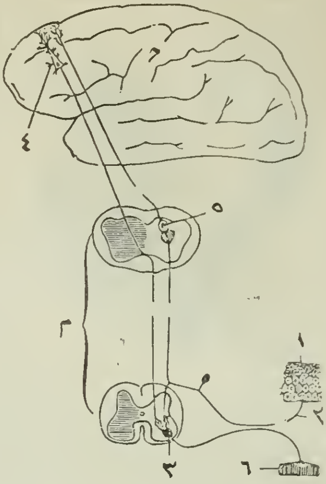

(فعل منعکس)

١ ـ نقطهٔ عزیمت (حس) . ٢ ـ عصب حسی . ٣ ـ نورون محرك محیطی . ٤ ـ نورون محرك مرکزی . ٥ ـ نورون حسیٔ مرکزی . ٦ ـ نقطهٔ وصول (قابلیت حرکت) . م ـ نخاع شوکی . ث ـ دماغ .

فاء الفعل == (صرف) فعل عربینك برنجی حرف اصلیسی (فعل) دهکی (ف) کبی .

عین الفعل == (صرف) فعل عربینك ایکنجی حرف اصلیسی (فعل) دهکی (ع) کبی .

لام الفعل == (صرف) فعل عربینك اوچنجی حرف اصلیسی (فعل) دهکی (ل) کبی .

بالفعل == اصالةً ، وکالت صورتیله اولمیه‌رق § ایش ایله .

فعلاً == حقیقتده ، ایش ایله ، اعتباری اولمیه‌رق .

فعل شنیع == زنا .

فعل مذموم == کوتو ایش .

فعله کتیرمك | **قوه‌دن فعله چیقارمق** == متصور اولان بر امری اجرا ایتمك ، وجوده کتیرمك ، ایشلمك .

§ عملیات ، اجراآت ، کیفیت ، امر .

فعل رؤیت == (طب) کوره‌مك امر وکیفیتی .

فعل هضم == (طب) کیفیت هضم .

بسیط الفعل == (ماکنه) پیستونی یالکز سطح اعلاسی جهتندن بخارك تأثیرینی اخذ ایدوب یوقاری دوغری حرکتی بر جسم ثقیل اعاه‌سیله حصوله کلن ماکنه .

مضاعف الفعل == (ماکنه) پیستونك هرایکی وجهی متناوبةً بخارك تحت تأثیرنده بولنان ماکنه . (وات ماکنه‌سی) .

فعلی == فعله منسوب || فعلاً وحقیقةً اجرا اولنان .

فعلیات == فعلاً وحقیقةً اجرا اولنان ، قوه‌ده قالمیان شیلر || اجراآت || حرکات .

فغان [فا ، ـ] آوازهٔ استیمان ، فریاد :

« مؤثر برفغان اشتکادن دم‌اوروب کیتمش کورنلرمپ بوسقف بی‌ستون کهنه‌بنیادی »

و :

« بابك دست شتا قاربانغدیرکن سینهٔ خاکه فغانلر یوکسلیر زیر ترابدن جوّ بی باکه »

فقدان [ع ، مص] یوق‌اولمق ، یوقلق .

فقدان امکان == امکانسزلق .

فقرات [ع ، ـ] حکایه ، قصه معناسنه اولان (فقره) نك جمعی .

فقره [ع ، ـ] جملهٔ کلامیه . § کوچوك حکایه ، قصه . § (حقوق) قانون ونظامه ویا قواعد علمیه وفنیه‌یه متعلق کتابلرده (بند) ، (ماده) معناسنه کلیر . § (طب) عمود فقاری دنیلن و رأسدن ساقك نهایت خلفیه ویا سفلیه‌سنه قدر امتداد ایدن کمیکی (اوکورغه کمیکی) ترکیب ایدن مختلف العدد عظام صغیره وحلقویه‌دن هربری ـ که : بونلر یکدیکری اوزرینه‌موضوع ومتانتله‌مربوط ومتحرکدرلر .

فقریه == (حیوانات) عمود فقاریسی وبناء علیه جملهٔ عصبیهٔ مرکزیه‌سی اولان حیوانات شعبه‌سی ، زمره‌سی : حیوانات فقریه . (ثدیه ، طیور ، زاحفه ، ضفدعیه ، اسماك) .

غیر فقریه == (حیوانات) قدید داملیدن محروم اولان حیوانات زمره‌سی : حیوانات غیرفقریه (مفصلیه‌لر ، ناعمه‌لر ، شعاعیلر) .

فقه [ع ، ـ] کرکی کبی بیلمك (العلم بالشیء) § علم شریعت ، ادلهٔ تفصیلیه‌دن مکتسب اولان احکام شرعیهٔ فرعیه . § حفظا فروع . § نفس انسانیه‌نك له وعلیهنده‌کی شیئی .

اصول فقه == ادلهٔ اجمالیهٔ یقینه‌دن احکام شرعیهٔ فرعیه‌نك صورت استنباط واستخراجندن باحث اولان علم ـ که : بوندن غرض ادلهٔ اربعه‌دن احکام شرعیه‌نك استنباطنه تحصیل ملکه ایتمکدن عبارتدر .

فکار [فا ، ص] یاره‌لی ، مجروح ، آزرده .

دلفکار == مجروح الفؤاد ، قلبی یاره‌لی ، مکدر .

فکر [ع ، مص] دوشونمه ، تفکر ، ملاحظه :

« تقرر ایلیه‌جکدر حضور استقبال
سنك سلامت فکرك دیمك سلامت حال »

§ قوهٔ مفکره ، ذهن ، حظ . § دوشونیلن شی ، مطالعه ، رأی § اندیشه ، محترزانه دوشونمه . § نیت ، مقصد .

فکراً == فکر ایله ، تفکر صورتیله ذهناً .

فکرلی == فکر ورأی صاحبی اولان ، ایی دوشونن .

فکرسز == رأی وفکری ، مطالعه‌سی اولمیان ، ایی دوشونه‌مین .

فکری == فکره منسوب ومتعلق .

فکرت [ع ، ـ] فکر § تأمل :

« برخارقهٔ سمو فکرت
بر بارقهٔ علو فطرت »

و :

« اوبرلرده کونش مخمور فکرت بربریدکیم
طوغار سودالی آقشاملر نکاه واپسیندن »

فکن [فا ، ص] (افکن) مخففی .

فکنده [فا ، ص] (افکنده) مخففی .

فلاما [ج ، ـ] { Flama } فرواق ، سونکو اوجنه طاقیلان کوچك ویا کمی دیرکنه چکیلن اوجه اوزون بایراق ، باندیره .

فلامان [ج ، ـ] طیورذات الاجل الکفیه جنسندن آیاقلری زیاده‌سیله اوزون تویلری قرمزی بر حیوان اولوب صورو ایله طاتلی وطوزلی صو کنارلرنده یشارلر .

(فلامان)

فِلاوُطه [ج ، ـ] (موسیقی) نی‌یه مشابه برنوع چالغی (فلوت).

فلزلنمك = آغاج ویا چیچك فلز سورمك § نشو ونما بولمق ، یتشمك .

فِلُورين [ج ، ـ] آرستربانك تقریباً اون غروش قیمتنده كموش بر سكه‌ی .

فِلُوريه [ت ، ـ] یشیللی ، صاریلی ، كوزل سسلی بر جنس قوش . § برنوع صاری چیچك ـ كه : ایلك بهارده بعض ترلالرده آچار .

فلیغران [ج ، ـ] {Filigrane} بانقه وثیقه‌لری كبی ایچنده یازی كورینان كاغد .

فنجان [ت ، ـ] قهوه ، چای ایچمكه مخصوص كوچوك كاسه ، چناق .

فنجان بوركی = مدور الشكل بر نوع اینجه بورك .

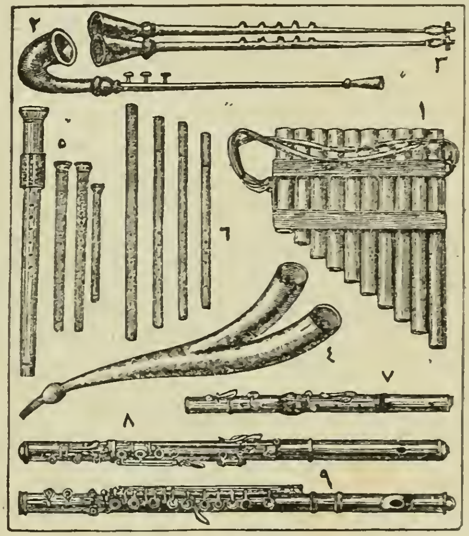

(فلاوطه)

١ ـ (پان) ، ٢ ـ منحنی ، ٣ ـ ٤ ـ مضاعف ، ٥ مستقیم وحاد (اون آلتنجی واونیدنجی عصرلر) ، ٦ ـ آلمان سیستمنده (اون آلتنجی اونیدنجی عصرلر) ، ٧ ـ بش آناختارلی (تولو) ؛ ٨ (دورنی) ، ٩ ـ بوئم (اصطوانی) .

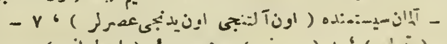

(ژاپون فلاوطه‌سی)

فِلاشَری [ج ، ـ] (حیوانات) ایپك بوجكلرینه عارض اولان بر نوع بایغینلق علتی ـ كه : نتیجه‌سی موتدر .

فِلِز [ع ، ـ] (معدنیات) قال اولنمامش معدن ، كوتچه ، فلزات معدنیه .

فِلِز [ت ، ـ] (نباتات) آغاجك سوركونی ، آغاج ، چیچك فدانی .

فنجانجی = فنجان واكا مماثل شیلر صاتان آدم .

فِنْدِق ـ فِنْدُوق [فا ، ـ] قاتی وسرت بر قابوق ایچنده بولنان معروف یووارلاق میوه .

فندق آلتونی = سلطان احمد ثالث حضرتلری دورنده ضرب ایدلمش بر جنس زینت آلتونی .

(فندق)

فندق آغاجی = ذات الفلقتین شعبه‌سندن بلوطیه فصیله‌سندن بذرلری ذوالفلاف بر شجیره‌در . صواحل معتدله وحاره‌ده بولنور . طربزون وكیره‌سون طرفلرنده كثرتله بولنور .

فندق ایچی = قبوغی چیقارلمش فندق .

فندق صیچانی = ذات الثدایالك قاضمیه فرقه‌سندن خانه‌لرده ایراث مضرت ایدن كوچك برصیچاندر .

(فندق صیچانی)

آمریقا فندق آغاجی = { هاماملی } ذات الفلقتین شعبه‌سندن هاماملیده فصیله‌سندن آمریقای شمالی‌یه مخصوص برشجیره‌در .

(آمریقا فندق آغاجی)

فندق قیران = فندق وامثالی شیلری صیقیشدیروب قیرمغه مخصوص دمیر قصقاچ .

فندقجی = فندق صاتان ‖ مواعید كاذبه‌سی چوق اولان ، آلداتان دلبر .

فندق قوردی == (یووارلاقلقندن وطومرالاقلقندن کنایه اوله‌رق) نظری اوقشار برمبزلکده بولنان . (چوجقلرده استعمالی اکثردر .)

فِهرِس [ع ، ـ] و :

فِهرِست [فا ، ـ] بر کتابك مشتمل اولدیغی ابواب وفصولی کوسترن مفردات جدولی .
§ اسامیٔ کتبی حاوی دفتر .

فهرست اوطه‌سی == شورای دولت دوائرندن صادر اولان مقرراتی حاوی اوراقی قید ومأمورینك وقایعنی تسجیل ایدن قلم .

فی [ع ، د] ادات ظرف وحرف جردر .

فی الاصل == اصلنده .

فی الجمله == خلاصهٔ کلام ، نهایت .

فی الحقیقه == حقیقتده .

فی الحال == بو آنده ، درحال .

فی سبیل الله == الله یولنده .

فی مابعد == بوندن صکره ، بعدازین .

فی الواقع == واقعاً ، حقیقةً .

فی نفس الامر == نفس الامرده ، حقیقتده .

فی یومنا / **فی زماننا** == کونمزده ، زمانمزده .

§ محرراتده تاریخلرك اوله‌نه قونیلور اشارتدر : فی ٨ تشرین اول سنه ٣٢٢

فَی [ع ، ـ] بدل ، بها ، قیمت . [جمعی (فیأت) در . بو کلمه مولداتدر . و ـ فانك فتحه‌سیله ـ حال خراج وغنیمت معناسنه کان (فیٔ) دن مأخوذ اولمق ملحوظدر .]

فِیأت [ع ، د] بها ، بدل معناسنه قوللانیلان (فی) نك غلط اوله‌رق مستعمل جمعیدر .

فِیچی [ت ، ـ] صو ، سرکه وساٸره وضعنه مخصوص ، اورته‌سی شیشکین ، اوردی چنبرلی تخته قاب . واریل .

فیچی دیبی == میخانه کوشه‌سی .

فِیدَه [ت ، ـ] تخمدن یتشدریلوب تکرار دیکلمك اوزره چیقاریلان سبزه فدانی .

فیده‌لمك == سبزه فدانی یاصدیقدن چیقاروب دیکر محله دیکمك .

فیردوندی [ج ، ـ] (بحریه) زنجیرلرك غالبا الستنی [بورولوب طولاشمه‌سنی] منع ایچون استعمال اولنور آلت . پلانقه فلاوطه‌لرینك طولاشمه‌سنی منع ایچونده غانجه‌لری فیردوندی ترتیبنده اعمال اولنور .

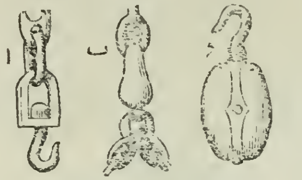

(فیردوندی)

ا ـ فیردوندیلی ونجه . ب ـ فیردوندیلی چیفته زنجیر (قره‌مرسل) . ح ـ فیردوندیلی ودمیر صاپانلی طورنه .

(تامبوراتانك فیردوندیسی)

فیروزج [ع ، ـ] فارسی پیروزه‌دن معربدر . (پیروزه) باق .

فیروزه [فا ، ـ] کوك رنکنده ذی قیمت بر طاش (پیروزه) .

فیروزه فام == فیروزه رنکلی .

فیروزه رواق == آسمان .

فیزیولوژی [ج ، ـ] ویا :

فیزیولوجیا [ج ، ـ] (Physiologie) اعضای داخلیه وخارجیهٔ بدندن هر برینك وظائفندن بحث ایدن علم : علم منافع الاعضا ، علم وظائف الاعضا .

فیك [ت ، ـ] بیان بوکرجه‌سی ، آق بوزجاق .

فیل [ع ، ـ] حیوانات ثدیه شعبه‌سندن ، ذات الثدیا صنفندن ، ضخیمة الجلد قبیله‌سندن ، خرطومیه جنسندندر . قولاقلری بیوك ، بورنی خرطوم شکلندهدر . ایکی نوعی اولوب

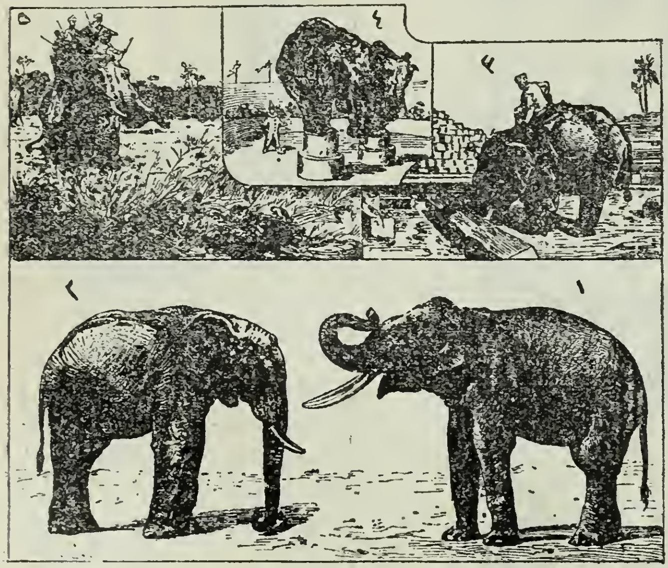

(فیل)

١ ـ آفریقا فیلی . ٢ ـ آسیا فیلی . ٣ ـ تعلیملی فیل . ٤ ـ آوستریا فیلی . ٥ ـ نقلیاتده مستخدم فیل .

فیروز [فا ، ص] { پیروز کلمهٔ فارسیه‌سندن معربدر . } سعید ، مسعود ، خرم .

« هر کوشه‌ده بر صباح فیروز
هر غنچه‌ده بر قبای نوروز »

§ منصور ، مظفر .

فیروز بخت == مسعود ، نیك بخت .

فیروز مندی == غلبه ، ظفر .

آفریقا وآسیاده بولنور . عضو مدافعه‌لری اولان دیشلری طبابت وصنایعده مستعملدر .

فیلجی == فیل تربیه ایدن آدم ، فیله باقان .

فیل دیشی == بو حیوانك آلت مدافعه‌سی

اولان اوزون وبیوك دیشلرکه : پك خالص کمیك اولدیغندن صنایعده مستعملدر .

داءالفیل = (طب) بالدیرك فوق العاده شیشمسنی موجب برمرض .

فیل محمودی = (حیوانات) نسلی منقرض اولمش آره صره قطب شمالی بوز کتلهلری میانندهمستحاثاتنه تصادف ایدیلیر ازمنهٔ قدیمه حیواناتندن بری .

فیلاتو [ج ‘ س] (Filet ، قویون ویا صغیرك آرقه کمیکنك ایکی یاندن چیقاریلان اوزون ات پارچهسی .

فیلادور [ج ‘ س] (بحریه) اطرانلی اینجه خلاط .

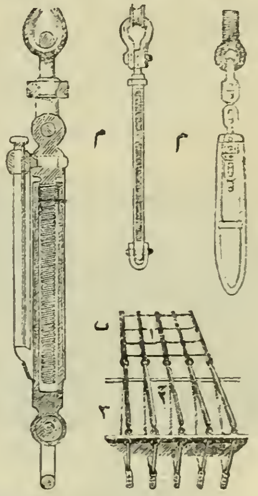

(فیلادور)

م چارمیخلرك ربطنده مستعمل مختلف شکلده فیلادور ترتیباتی . ب چارمیخ . ١ ـ اسقالاریه . ٢ ـ فیلادور . ٣ ـ پالاسرته ٤ ـ لاندا دمیرلری .

فیلو [ج ‘ س] (Flotte) دونانما § قوهٔ بحریه .

فیلت [ج ‘ س] (بحریه) اسقاندیلده بویدن بویه هیچ برتخالف اولمیان صیغ صو .

فیلدهقوز [ج ‘ س] (Fil-d'écosse) (اسقوچیا ایبلکی) اینجه وخاص ایپلکدن طوقونمش منسوجات .

فیلوقسرا [ج ‘ س] (Phyloxera) اوزوم کوتوکلرینك کوکنه عارض اولهرق باعثلره خسار عظیم ایراث ایدن خرطوملی ، خردهبینی برحیوانجق . منشأی امریقا ولان بوحشره آصمهلرك کوکارینه خرطومنی صوقار وعصارهسنی امهرك قورودور آصمهلرك کوکلری زیتون یاغی ایله یاغلانیرسه فیلوقسرالی بر درجهیه قدر تلف ایدر . آصمهلرك کوکلرنده صارمتراق رنکدهکی لکهلر بوحشرهلردر .

فینو [ج ‘ س] (Fino) (کوپك) ذات الثدیانك آکل اللحوم فرقهسندن فرنکلرك اعتبار ایتدکاری اوزون وباشی اوزون تویلرله مستور کوچك برکوپك .

(فینو کوپکی)

فیمابعد [ع ‘ س] بوندن صکره ، بوندن بویله ، بردها .

فیونغو [ج ‘ س] قادینلرك وچوجقلرك باشلرینه والبسهنك یاقیشیق آلهجق یرلرینه صورت مخصوصهده تنظیم ایدیلان سوس .

(فیونغو)

فیه [ع ‘ ضمیر] (فی حرف جریله ضمیردن مرکبدر) اونده ، آنده آکادائر .

مفعول فیه = ظرفیت بیان ایدن مفعوله

منازع فیه = منازعهلی .

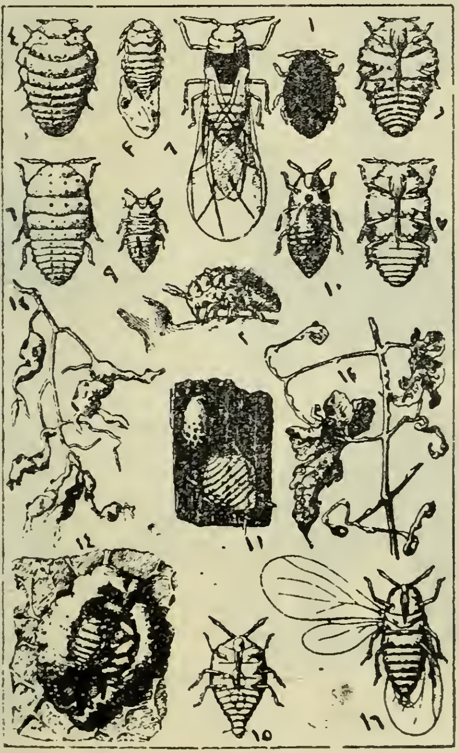

(فیلوقسرا)

١ ، ٢ ـ وادیسیقول . ٣ ـ قیش یمورطهسندن چیقمقده اولان حشیره . ٤ ، ٥ ـ یتشمش برفیلوقسرانك اوقانی وتحتانی منظرهسی . ٦ ، ٧ ـ شفیره حالنده آلت واوست منظرهسی . ٨ ـ قادلی دورهسی . ٩ الی ١١ ـ دورهٔ تناسلی . ١٠ ـ قبل التبیض بر دیشی فیلوقسرا . ١١ ـ بعدالبیض دیشی فیلوقسرا . ١٢ ـ بر آصمه چوبوغنده بیوداش حشیرهلر . ١٣ ـ برمازو دالنه عارض اولمش فیلوقسرالرك بیوداش منظرهسی . ١٤ ـ برمیشه مازوسی اوزرنده غایت بیوداش اولهرق کوریلان فیلوقسرالر . ١٥ ، ١٦ـ میشه فیلوقسرالری (قنادسز ـ قنادلی)

فاء مضمومه

فُتادَه [فا ، ص] دوشکون ، دوشمش ، مبتلا ، بیچاره معناسنه اولان (افتاده) نك مخففی .

فُتان [فا ، ص] دوشن § دوشه‌رك معناسنه کلن (افتان) مخففی .

فُتُوَّت [ع ، مص] سخا ، کرم ، احسان § مروت :

« بودر سرمایهٔ اصل فتوت
دم فرصتده ایتمکدر مروت »

فتوتلو = ملکیه‌ده رتبهٔ رابعه‌وخامسه اصحابنه وعسکریه‌ده یوز باشیلر ایله قول اغالرینه مخصوص عنوان والقابدر .

فتوتمند = صاحب فتوت اولان ، مروتلی § سخی ، کریم .

فُتُوح [ع ، س] (فتح) ك جمعی . [(فتوحات) دخی بونك جمعیدر .] § ظفر ، نصرت § قلب ایله علم لدنی‌یی کشف واظهار § مرحمت الهیه ، نعمت روحانیه :

روح پرفتوح .

فُتُوحات (ع ، س) (فتح) ك جمع‌الجمعی ، یعنی فتوحك جمعی . نصرتلر ، ظفرلر . ضبط واستیلای ممالك اعتباریله موفقیات عظیمه .

« صلاح‌الدین‌که : متشبث اولدیغی فتوحاتی اکمال ایتدیکی صره‌ده حادثه‌یی خبر آلمسی اوزرینه یاننده بولنان عسکرله قلعه‌نك امدادینه شتاب ایتمشدی . »

فُتُور [ع ، مص] ضعف ، سکون ، کوشکلك ، قرسزلك :

« بویله صعوبت هنکاملرنده عجزه‌نك کاری فتور واعالینك ایسه تحری اولدیغندن قانع بر زمان خلیجك زنجیرینی قیرمغه چاره آرارقده . . . »

فتور رؤیت = ضعف بصر .
§ یأس ، نومید :

« ساغرامیدی سنك فتور ایتدی شکست »

بلافتور = فتورسزجه ، پرواسزجه ، آلدیرمیه‌رق ، صوغوق قانلیلقله .

فُجاءَه [ع ، ص] آنسزین ، بردن‌بره اولان .

فجاءة اولمك = ظاهری بر مرض اولمقسزین بردن‌بره ختم انفاس حیات ایتمك .

فُجّار [ع ، س] معاصی ایله متصف ومشتغل معناسنه کلن (فاجر) ك جمعی . کناهکارلر .

فُجُور [ع ، مص] طریق حقدن رجوع ، ارتکاب معصیت ، فحشیات : فسق وفجور .

فجور القرابه = شرعاً نکاح دوشمین یقین اقربا بیننده اجرای زنا .

فُحش [ع ، س] حدی تجاوز § کوتولك § آداب وناموس وعرضه مخالف حرکات . [جمعی : (فحشیات) کلیر .]

فُحُول [ع ، س] (فحل) ك جمعی . فضل وکمال جهتیله امثالنه فائق اولانلر ، متحیزان ، سرآمدان :

فحول علما ، فحول شعرا :

« وار ایسه شبهه‌ك اکر اور عك تجربه‌یه
ایشته لوح ، ایشته قلم ایشته کتب ، ایشته فحول »

فُرجه [ع ، س] یاریق ، ایکی شی بیننده‌کی آچیقلق . § وقت ، فرصت : فرجه یاب دخول ، فرجه یاب خروج .

فُرس [ع ، س] ایران وایرانیلر . [تاریخ قدیم تعبیرندندر .]

فرسی = فرسه منسوب .

فُرسان [ع ، س] (فارس) ك جمعی .

فُرصَت [ع ، س] نوبت § بر خصوصك اجراسنه مساعد وقت ، حال :

« عزمنده نصیب اولیدی فرصت
برکونده کدا ایدردی شاهی »

§ استفاده‌یه مساعد وقت وحال .

فرصت جو = فرصت آرایجی ، آرایان .

فرصتیاب = فرصت بولیجی ، بولان .

فُرقان [ع ، س] حق وباطل بینی تفریق ایدن قرآن عظیم‌الشان :

« نه معالی ! معانیٔ فرقان
حسن اخلاق آنکله بولمه‌ده آن »

یوم‌الفرقان = بدر غزاسی .

فرقانی ، **فرقانیه** = قرآن کریمه منسوب ومتعلق : احکام فرقانیه .

فُرو [فا ، ص] آشاغی .

سر فرو ایتمك = باش اکمك ، مطیع ومنقاد اولمق .

فروءانده = آشاغیده ، کریده قالمش اولان ، عاجز .

فرومایه = حسب ونسبی آشاغی اولان ، صویسز ، بد طینت .

فرونهاده = طرح وتنزیل اولنمش .

فُروخت [فا ، س] (فروختن) مصدرندن صیغهٔ ماضی . صاتمه ، صاتیش .

فُروز [فا ، ص] (افروز) ك مخففی اولوب پارلادان ، تنویر ایدن معناسیله دائما ترکیبله قوللانیلور .

انجمن فروز = مجلسی دونقلندیرن ، شنلندیرن .

جهان فروز = جهانی تنویر ایدیجی ، ایدن .

خاطر فروز = خاطره ، کوکله فرح ویریجی ، ویرن .

دلفروز = دیله شوق ورونق ویریجی ، ویرن .

کیتی فروز = دنیایی تنویر ایدن .

فروزان = پارلایجی ، پارلایان ، پارلاق :

« آفتاب آفلسه‌ده مغرب فروزاندر هنوز »

فروزنده = پارلادان ، تنویر ایدن .

فُروسَت و :

فُروسیت [ع ، س] آت یتشدیرمك علمی § آته بینمك اصولی .

فُروش [فا ، ص] (فروختن) ماده‌سندن اسم مصدر اولوب صاتیجی ، صاتان معناسنه اولدرق ترکیبله مستعملدر .

خودفروش = کندینی بیوك کوسترمك ایستین ، انانیتلی .

« ینه چهرهٔ لطیف وجاذبه پوش
دائما ساحرانه خود فروش »

معلومات فروش = کندینی معلوماتلی کوسترمك ایستین .

می فروش = میخانه‌جی .

فُروش [ت ، س] (معماری) بنانك صاچاق وطاوانلرینه یاپیلان اویمه‌لی زینتلر : صچاق فروشلری ، طاوان فروشی .

فُروض [ع ، س] (فرائض) میراثده تقدیر ایدیلن حصه‌لر .

فروض مقدره = (فرائض) علم فرائضده شو آلتی مقدار : نصف ($\frac{1}{2}$) ، ربع ($\frac{1}{4}$) ، ثمن ($\frac{1}{8}$) ، ثلثان ($\frac{2}{3}$) ، ثلث ($\frac{1}{3}$) ، سدس ($\frac{1}{6}$) .

فُروع [ع ، س] (فرع) ك جمعی . { بونك جمعی اولدرق (فروعات) دخی مستعملدر . } داللر ، بوداقلر ، برشیئك اساسندن منبعث قسملری .

فرون [ت ، س] بر كنارنده ويا آلتنده آتش يانوب ايچنده اكمك وسائره پيشيريلن محل مخصوص.

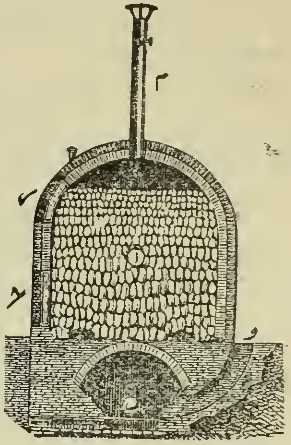

(آكچى فرونى)

١ ـ آكچى طاشلرى . و ـ اوجاغك املاسنه مخصوص مجراسى . ف ـ اوجاق . م ـ باجه . ر ، ح ـ آكچى طاشلرينك املاسنه مخصوص قپو .

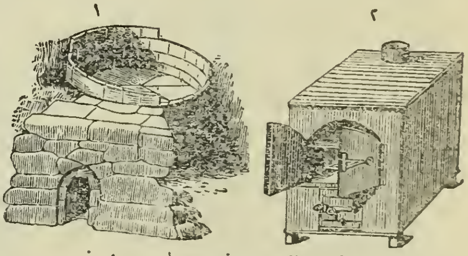

١ ـ اسكى روماليلرك چوملكجى فرونى . ٢ ـ باسمه‌جى فرونى .

فروعات [ع ، س] (فرع) ك جمع الجمعى . يعنى (فروع) ك جمعى .

فروغ [فا ، س] نور ، ضيا ، شعله ، آب وتاب : فروغ آفتاب .

« ياشا بيكار ياشا اى آفتاب آسمان پايه
فروغ عدلك اولسون منتشر آفاق دنيايه »

فروق [ع ، س] باشقه‌لق معناسنه اولان (فرق) ك جمعى .

فرومايه [فا ، ص] بد اصل ، صويسز ، اصلى آلچاق آدم .

فزود [فا ، ص] آرتيريجى معناسنه اولان (افزود) ك مخففى .

محنت فزود = محنت آرتيران .

فزون [فا ، ص] زياده ، چوق معناسنه اولان (افزون) ك مخففى .

فزونى = زياده‌لك ، فضله‌لق ، كثرت (افزونى) .

فزونتر = پك چوق ، پك زياده .

فستق [ع ، س] ☜ (فندق) .

فسحت [ع ، مص] كنيشلك ، وسعت ، آچيقلق .

فسحتسراى = سراى عظيم .

فسحتكده = محل واسع :

« فسحتكدهٔ سپهر ايچنده
درياى ضياى مهر ايچنده »

فسرده [فا ، ص] طوكمش ، جامد معناسنه اولان (افسرده) نك مخففى .

فسرده دل = يوركى طوكمش ، حسسز .

فسوس [فا ، س] افسوس ، يازيق ، حيف معناسنه اولان (افسوس) ك مخففى .

فسون [فا ، س] (افسون) ك مخففى ، سحر .

فسونكر = ساحر ، محيل § اوفوروكجى ، عزيمتخوان .

فصحاء [ع ، س] (فصيح) ك جمعى . فصحاء عرب .

« اويله بر معجزهٔ غرا كيم
آنى لال اولدى كورنجه فصحاء »

فصوص [ع ، س] يوزوك طاشى معناسنه اولان (فص) ك جمعى .

فصول [ع ، س] (فصل) ك جمعى : فصول كتاب ، فصول لطيفه .

فصول اربعه = بهار ، ياز ، كوز ، قيش موسملرى .

فضلاء [ع ، س] (فاضل) ك جمعى .

فضول [ع ، س] لزومسز ، فضله شى ويا سوز .

ابو الفضول = لزومسز ، فضله ، مناسبتسز سوز سويلين .

فضولا = اصولسز ، حقسزلرله‌رق ، بلا اذن شرعى || تجاوزكارانه .

فضولى = بوش بوغاز ، مالا يعنى ايله مشتغل ، حددن ، وظيفه‌سندن خارج سوز سويلين § بغير اذن شرعى آخرك حقنه تجاوز ايدن .
§ شعراى عثمانيه‌دن برى (تتمهٔ اعلامه مراجعت) .

فطور [ع ، س] منطار . ☜ [منطار]

فطوغراف [ج ، س] ☜ [فوطوغراف]

فقاع [ع ، س] شربت .

فقراء [ع ، ص] (فقير) ك جمعى ايسه‌ده محاوراتمزده اكثريتله مفرد مقامنده قوللانيلير . ☜ [فقير]

فقرالق = فقيرلك ، يوقسوللق .

فقرا ايكده‌سى = (دليهٔ سودا) ذات الفلقتين شعبه‌سندن شقيقيه فصيله‌سنه منسوب بر نباتدر .

(فقرا ايكده‌سى)

فقهاء [ع ، س] فقيهك جمعى : فقهاء حنفيه .

فكاهت [ع ، س] لطيفه ، مزاح .
[جمعى : (فكاهات) كلير .

فكن [فا ، ص] (افكن) ك مخففى .

« كشاده سينه بولوطلره سوسله‌نن كوكدن
لب وداعى نهادك زمينه بوسه فكن »

فلان [ع ، س] تعميم صورتيله قصد اولنان شخص ويا شى § اسماى اعلامدن كنايه § وسائره وقس عليه البواقى § اسمى ذكر ايلمك ايستنلمين شى ويا شخصه اشارت § شخص غير معين .

فلان ابن فلان == فلان کیمسه‌نك اوغلی فلان ، اشخاصك کنیه‌صیله چاغرلمسندن کنایه .

فلانجه == غیر معین بر شخص .

فَلْس [ع ، س] باقر سکه ، منقر § علی الاطلاق آقچه ، پاره ، پول ، نقد .

فلس احمر == قزل منقر . [جمعی : (فلوس) کلیر .]

فُلْفُل [ع ، س] هندستانك محصولات مبذوله‌سندن وذات الفلقتین شعبه‌سندن فلفلیه فصیله‌سنه منسوب یاپراقلری آجی ، معطر ومنبه مطبوعاتده مستعمل بر نبات : بیبر ، قره بیبر انواعی واردر .

(فلفل)

فلفل طویل == (اوزون بیبر) ذات الفلقتین شعبه‌سندن فدفیه فصیله‌سنه منسوب بر نباتدر .

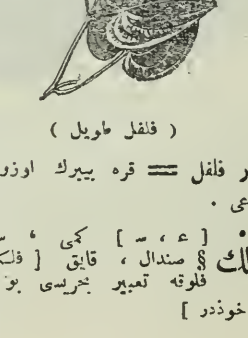

(فلفل طویل)

دار فلفل == قره بیبرك اوزونجه بر نوعی .

فُلْك [ع ، س] کمی ، سفینه § صندال ، قایق [فلکه ویا فلوقه تعبیر بحریسی بو کلمه‌دن مأخوذدر]

فُلورجین [ت ، س] (حیوانات) عصافیر مخروطی المنقار فرقه‌سندن اسپنوز نوعندن بر قوش اولوب باشی وغاغاسی آندن دها بیوکجه‌در .

(فلوردین)

فُلوس [ع ، س] باقر سکه ، پاره ، پول معناسنه اولان (فلس) ك جمعی .

فُلوق [ج ، س] (بحریه) کمیلرده جیوادده‌نك اوورینه چکیلن مثلث الشکل یلکنلر .

فُلوقَه [ج ، س] (بحریه) { عربی (فلك) دن مأخوذدر . } کوکرته‌سز صندال ، کمی صندالی .

فُنْدُق [ع ، س] ☛ [فِندق] .

فُنون [ع ، س] (فن) ك جمعی .

ذوفنون == صاحب فنون ، فنون عدیده‌یه واقف .

فُؤاد [ع ، س] قلب ، دل ، کوکل .

روشن فؤاد == منورالقلب .

مجروح الفؤاد == قلبی یاره‌لنمش ، مکدر ، مغموم .

مسرورالفؤاد == قلبی مسروراولان ، مسعود .

فؤادی } **فؤادیه** } == فؤاده ، قلبه منسوب ومتعلق || جان وکوکلدن اولان ، قلبی ، صمیمی .

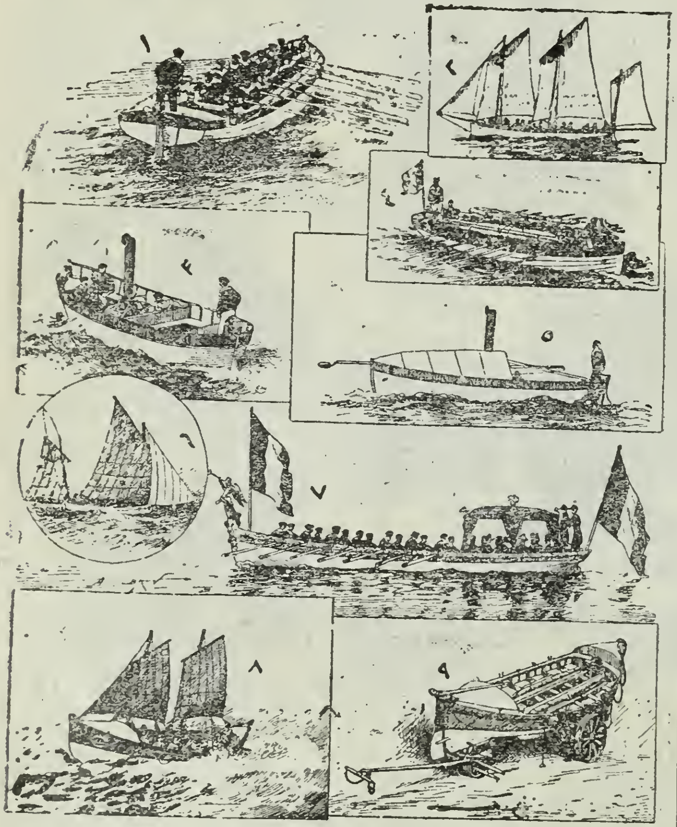

(فلوقه)

١ ـ یدی چفته فلکه . ٢ ـ آشیرمه وبوجودوم یلکنلی فلکه . ٣ ـ کوچك استمبوط . ٤ ـ حرب ایچون تسلیح اولنمش فلکه . ٥ ـ طوربیل فلکه‌سی . ٦ ـ بالق صیدینه مخصوص فلکه . ٧ ـ سلطنت فلکه‌سی . ٨ ـ آشیرمه یلکنلی تخلیصیه فلکه‌سی . ٩ ـ آرابه‌سی ویا قیزاغی اوزرینه اوطورتلمش تخلیصیه فلکه‌سی .

فُواق [ع ، ـ] اینچقریق § جان چکشمه ، احتضار . § (طب) صدر ایله بطنی تفریق ایدن حجابك تقلصات تشنجیه‌سنه وبعضاً معده‌نك تقلصاتنه دنور .

فُوَه [فا ، ـ] پشتمال .

فُوچی [ت ، ـ] ☜ [رفچی] .

فُوذَله [ت ، ـ] عمارتخانه‌لردن ویریلن پیده کبی بر نوع اتمك .

فودله‌جی = عمارتخانه‌نك اتمکنی یاپان ویا کزدیروب توزیع ایدن .

فُورْچه [ت ، ـ] ☜ [رفرچه] .

فُورْس [ج ، ـ] (بحریه) سفن حربیه‌دن برینك ایچنده ارکان بحریه‌دن برینك وسفائن تجاریه‌ده علی العموم بیوك رتبه‌لی برذاتك بولندیغنه علامت اولمق اوزره — او ذاتك رتبه‌سنه کوره — چکیلن بایراق : فورس چکمك .

فُورْطِنَه [ج ، ـ] کورولتی ایله اسن شدتلی روزکار .

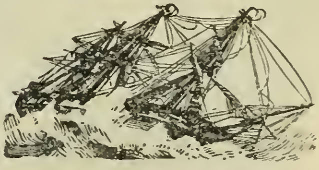

(فورطنه‌یه طوتلمش کمی)

فُورْکَته [ج ، ـ] محروالده فیرکته دیدن و نسوان طرفندن صاچلرینی طوتمق ایچون قوللانیلان ماشه کبی چتال کوچك کل .

فُورْمه [ج ، ـ] (Forme) شکل ، صورت ، هیئت § مطابع کتابلك یردن باصلمش هر طبعه‌سی ، هر جزؤنك مقدار صحائفی § بر ترتیبده باصیله‌جق صحیفه قالبلرینی صیقشدیرمغه مخصوص دمیر چرچیوه .

§ (بحریه) قیزاقده انشا اولنان کمیلرك اطرافنه موضوع دستك باشلرینك آلتنده‌کی قوشاقلر .

§ (بحریه) مجتمعاً حرکت ایدن سفن حربیه‌نك آلدیغی وضعیات مختلفه .

فُوسْفاتین [ج ، ـ] (طب) فوسفاسیت کلسی ملحی حاوی بر دقیق اولوب چوجوقره کمیکلری قوتلندیرمك اوزره ویریلیر . مشهوری فوسفاتین فالیه‌در .

فُوسْفُور [ج ، ـ] (کیمیا) اجسام بسیطه‌دن یانمغه غایت مستعد ومولدالحموضه‌یه شدتله حریص اولمسندن طولایی هوانك ثماننده (ظلمتده) مضئ اولمرق محترق صاریتراق برماده که : صنایعده کبریت ومواد ناریهٔ سائره اعمالنده مستعملدر . [کمیکلرك ترکیبنده بولنان بو عنصر طبابتده دخی کثیرالاستعماللدر .]

قرمزی فوسفور = (کیمیا) عادی فوسفورك ازوت داخلنده و (۱۷۰) درجهٔ حرارتده تسخین ایدلمسندن حاصل اولان فوسفور .

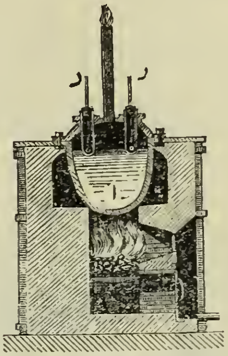

(عادی فوسفورك قرمزی فوسفور حالنه کچمسنه مخصوص جهاز)

ا ـ فوسفورك تسخین اولندیغی محل .
د ، د ـ میزان الحراره .

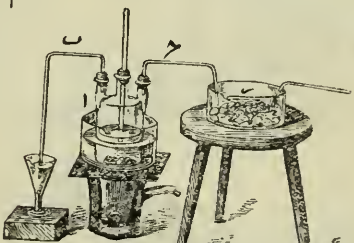

(مایع حالنده مولدالماء فوسفور استحضاری)

ا ـ فوسفور کلس وصویی حاوی شیشه ،
ح ـ فوسفور بخارلرینك خروجنه مخصوص انبوب ، ر ـ فوسفورك تکاثف ایتدیکی مبرد ،
ب ـ انبوب امنیت .

حامض فوسفور
حامض فوسفوری
حامض تحت فوسفوری
} = (کیمیا) فوسفورك مولدالحموضه ایله مختلف نسبتلرده امتزاجندن حصوله کلن مختلف مرکباتی .

بلاماء حامض فوسفور = (کیمیا) فوسفور مرکباتندن بیاض متراق ، ثلجی بر جسم صلب اولوب صویه وضع اولندقده حرارت نشر ایدر وایصلق صداسنه مشابه سس چیقاریر .

فوسفوری = (غلطدر) فوسفوره منسوب ومتعلق .

فُوطوغراف [ج ، ـ] (Photographe) پرتونویس ، ضیاواسطه‌سیله رسم آلمق اصول وصنعتنی بیلن آدم ، فوطوغرافیا ایله مشتغل کیمسه .

فوطوغرافیا = (حکمت) ضیاواسطه‌سیله حصوله کلن خیاللری برلوحه اوزرینه ثابت قلمق صنعتی [که : اولاً : بر باقر لوحه‌یی ضیادن متأثر اولان (ایود فضه) ایله ایجه طلا ایتمکدن ، ثانیاً : بو لوحه‌یی بر بیت مظلم درونننه قویمقدن ، ثالثاً : جیوه بخاری واسطه‌سیله لوحه اوزرنده خیالی پیدا ایتمکدن ، رابعاً : لوحه اوزرنده رسمی ثابت قیلمق ایچون آنی تحت کبریتیت سود محلولنده ییقامقدن عبارتدر .]

فوطوغرافی = (حکمت) فطوغرافیا اصولیله چیقارلمش رسم ، صورت .

فوطوغرافیا ماکنه‌سی = (حکمت) فوطوغرافیا صنعتنی اجرایه مخصوص اولان آلت .

فوطوغراف آلمق = فوطوغرافیا اصولیله رسم چیقارمق .

فُوطومَتره [ج ، ـ] (مقیاس ضیا) ضیانك شدتی مساحه‌یه مخصوص آلت .

(فوطومتره)

١ ـ واتستون فوطومتره‌سی . ٢ ـ ترصد اندیلن منحنئ شعاع .

فُوطُوفُون [ج ، ـ] (حکمت) اهتزازات ضیائیه‌یی اهتزازات صوتیه‌یه تحویل ایتمك صنعتی .

فُوطه [فا ، ـ] فوته ، پشتمال .

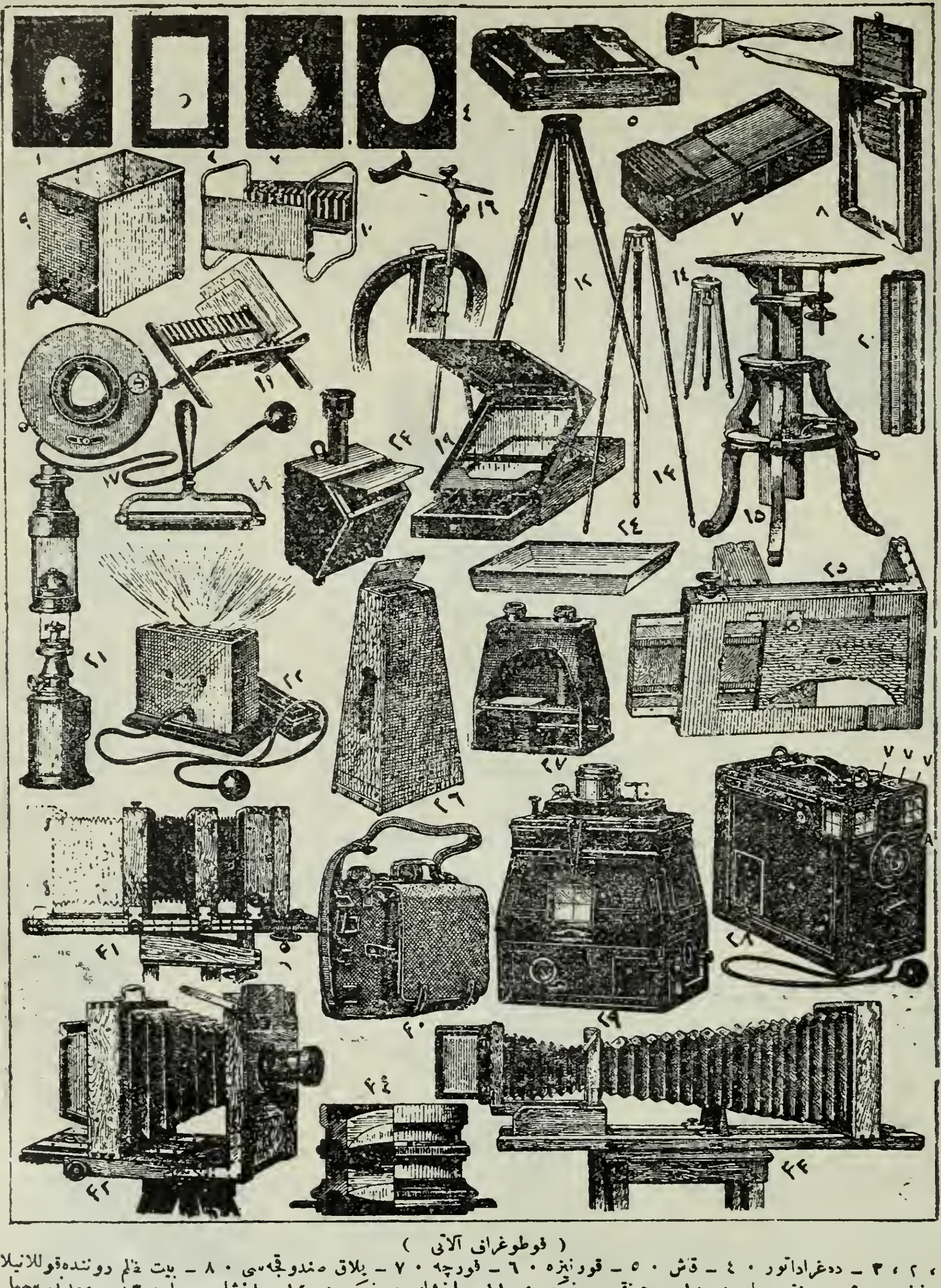

(فوطوغراف آلاتی)

۱ ، ۲ ، ۳ ـ دەغراداتور ۰ ٤ ـ قاش ۰ ٥ ـ قورنیزه ۰ ٦ ـ فورچه ۰ ۷ ـ بلاق صندوقجەسی ۰ ۸ ـ بیت ظلم دوننده قوللانیلان قورنیزه ۰ ۹ ـ چینقو سماور ۰ ۱۰ ـ چینقو سوزگچ ۰ ۱۱ ـ اخشاب سوزگچ ۰ ۱۲ ـ اخشاب سەپا ۰ ۱۳ ـ معدنی سەپا ۰ ۱٤ ـ آیاقلری یکدیکری ایچنه کیرەش معدنی سەپا ۰ ۱٥ ـ آیاقلی دستکاه ۰ ۱٦ ـ رأسی تثبیت ایدن منکنه ۰ ۱۷ ـ اوپتوراتور ۰ ۱۸ ـ قاوتشوقدن جلا اسطوانەسی ۰ ۱۹ ـ دوتوش چکمجەسی ۰ ۲۰ ـ پرووالرك جلاسنه مخصوص ۰ ۲۱ ـ لامبه ۰ ۲۲ ـ مانیاتز لامبەسی ۰ ۲۳ ـ غیر شفف فنار ۰ ۲٤ ـ کووت ۰ ۲٥ ـ بیت ظلم تمامندن ۰ ۲٦ ـ بوالتن مخروط ۰ ۲۷ ـ فوطوغراف ماکنه ـ صنك مقطعی ۰ ۲۸ ـ دەتکتیو : ۷ ، ۷ ، ۷ ـ ناظم آینەلر ، A ـ اوبژقتیف ۰ ۲۹ ـ چیفتەدوربینلی ماکنه ۰ ۳۰ ـ فوطوغراف جهازینی نقله مخصوص باوول ۰ ۳۱ ـ اشکال متعدده یه مخصوص جهاز ۰ ۳۲ ـ متحرك بیت ظلم ۰ ۳۳ ـ آغراندیسمان جهازی ۰ ۳٤ ـ عدسهٔ مرئیه‌نك مقطعی ۰

فوغا [ج، س] طوپلرك آتشلنمسی قوماندانسی .

فوق [ج، س] (حیوانات) هم صوده هم قره‌ده یشار، رأسی کوپك باشنه مشابه، آغزینك اطرافنده کدی کبی بیقلری وار اوك طرفنده ایکی الوه‌ر ارانده اشر پاره‌ق موجود بر حیواندر . فوقلر قابل تأنیس وتربیه‌در .

کبیرالانف فوق = (بورنی بیوك) ذات الثدیانك وحیدالمشیمه وحیوانات قیطیسه‌دن غایت جسیم بر نوع فوقدر .

(کبیر الانف فوق)

فول [ع، س] باقله § حبوباتدن نخوده مشابه برجنس سبزه .

فولمار [ج، س] (Fulmar) دکز اوردکی نوعندن نواحی منجمده‌یه مخصوص برجنس طیردر .

فولاد [ع، س] { فارسی (پولاد) دن معربدر . } چلیك .

فولقون [ج، س] (بحریه) اسقار موولری بربرینه ربط ایچون مستعمل تیمور ویاخشاب قوشاق .

فوللق [ت، س] طاووقلرك یوره طلادقلری یووه، سبت، سپت .

فولیکول [ج، س] (Fuligule) طیور ذات الارجل الکفیه‌دن اوردك جنسنده برحیواندر . اوروپای جنوبی وآسیای وسطاده بولنور .

(فولیکول)

فولیا - فولیه [ج، س] ایلك بهارده آچار، صاری، لطیف قوقولو، صوغاندن یتیشیر برچیچك .

فومه‌رول [ج، س] (Fumérolle) (طبقات) اراضی بركانیه قرحه‌لرندن خروج ایدن غازات .

فونامبول [ج، س] Funambule حیوانات قاضمه جنسندن سنجاب نوعندن آسیایه مخصوص برحیواندر .

(فونامبول)

فوندو [ج، س] حصه سندی، سهم، اسهام عمومیه .

فونده [ت، س] چالیق، چالی اورمانی .

فونده‌اق = چالی ایله مستور محل، کوچك اورمان § (بحریه) دمیر آتمق ایچون اولحه چیقاریلوب حاضرلنان زنجیر .

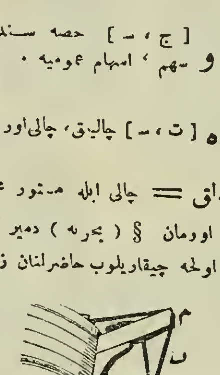

(فونده‌یه آلسته اولمش کمی دمیری)

م - غربوا متفوره‌سی ، ب - قابون ، ح - غومه ، ه - طونوز قامچیسی ، ء - دمیر شهاندیره‌سی .

فونوغراف [ج، س] (Phonographe) سسی حفظ ایدوب قودولنجه تکرار ایدن ماکنه، بانکنویس، (غراموفون) .

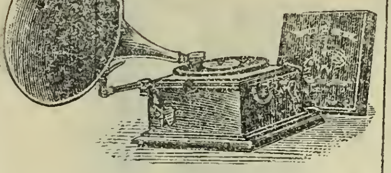

(فونوغراف)

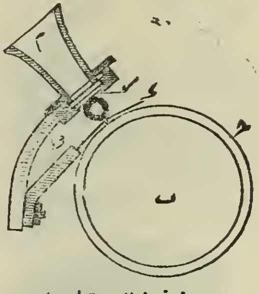

(فونوغراف مقطعی)

ب - قووان . ح - بالمومی کبی نیم یوشاق ماده ایله مستور محیط اسطوانه . م - مدخل صدا . ر - مهتز زار . ع، ء - ایکنه‌سنی استصحاب ایدن یای .

فویا - فویه [ت، س] الماس طاشلرینك آلتنه قونیلان اینجه ورق § ساختلك .

فویه‌سی میدانه چیقمق = ساخته‌لکی، حیله‌سی آکلاشلمق .

فویه ویرمك = سر صاقلایه‌مامق .

فیوض [ع، س] (فیض) ك جمعی . [بونك جمعی اوله‌رق (فیوضات) دخی قوللانیلور .]

فیول [ع، س] (فیل) ك جمعی .

ایکنجی جلدك ختامی

محرری : علی سیدی

رسملی

قاموس عثمانی

جلد ثالث

لسان عثمانیده مستعمل ترکی ، عربی ، فارسی واجنبی [٤٠,٠٠٠] کلمه‌یی وعلمی ، فنی ، ادبی ، صناعی وتجاری کافهٔ مصطلحاتی و [١٠٠٠] ی متجاوز اسامیٔ خاصهٔ ممتازه‌یی حاویدر .

صاحب وناشری [مطبعه وکتبخانهٔ جهان] صاحبی

مهران

دار الخلافة العلیه

١٣٢٧

 [مطبعهٔ کتبخانهٔ جهان] باب عالی جاده‌سنده نومرو ۲۳

ق [ع ، فا ، ت ، حر] الفبای عربینك یکرمی برنجی والفبای ترکینك یکرمی دودنجی حرفیدر . ابجد حسابنده (۱۰۰) عددینه اشارتدر . صاغرودیلسزلره مخصوص الفباده شویله کوستریلور .

خطوط متنوعهٔ عثمانیه‌ده شوشکللرده ارائه ایدیلور :

ق .... ثلث

ق .... نسخ

ق .... اجازت

ق .... ریحانی

ق .... توقیع

ق .... جلی

ق .... دیوانی

ق .... رقعه

ق .... سیاقت

ق .... تعلیق

ق .... کوفی

ق .... شجری

قائد [ع ، ص] یدیجی ، یدکده چکیجی : قاعد فرس

قائدالجیش = قوماندان § اوردویه رهبرلك ایدن آدم .

قائدالجبل = طاغك چیقندیسی ، برونی .

قائل [ع ، ص] سویلیجی ، سویلاین : بو سوزك قائلی فلان کیمسه‌در § راضی ، رضا کوسترن :

« ای غمزه‌سی جانمك پناهی
هر جوریکه قائل اولدی کوکلم »

قائم [ع ، ص] آیاقده طوریجی ، طوران ، قیام حالنده بولونان § برینك یرینی طوتان ، یرینه کچن : قائم پدر ، قائم والده ، قائممقام § عمود : خط قائم § اکثر اوقاتنی نمازله کچیرن § بر ایشده ثبات ایدن .

قائمه = (قائم) ك مؤنثی ‖ نقد مقامنده متداول کاغد : بانقه قائمه‌سی .

زاویهٔ قائمه = (هندسه) یکدیکرینی عموداً قطع ایدن ایکی خط مستقیم آره‌سنده‌کی (۹۰) درجه‌لك زاویه .

ارسالیه قائمه‌سی = (حقوق) مال کوندرن شخص ایله کراجی وکذلك مال کوندرن شخص ایله سپارشکار ، امانتجی وکراجی بیننده یاپیلان مقاوله سندی .

قائماً = آیاقده اولدیغی حالده ، آیاقده اوله‌رق ‖ عمود وضعیتنده اوله‌رق ‖ ییقلمامش اولدیغی حالده : خانه‌یی قائماً تعمیر ایتدی .

قائممقام = متصرفدن کوچك ملکیه مأموری ‖ عسکریه‌ده بیکباشیدن بیوك ، میرآلایدن کوچك بر رتبه‌یی حائز ذات ‖ وکیل .

قاآن [ع ، ص] چین ایمپراطورلرینك علم مخصوصی [(خاقان) ك معربیدر .]

قااوچوق [ج ، س] (کیمیا) فربیونیه و دقلیه فصیله‌سنه منسوب بعض آغاجلردن خفیفجه صورتده سیلان ایدن بر حامضدن معمول مواد .

قاب [ت ، س] ظرف ، محفظه ، غلاف § اورتی . § (کتاب حقنده) جلد § درونته یمك قونیلان طاباق ، صحن .

قاب قاجانی = مطبخ وکیلار ادوات وارانیسی .

آیاق قابی = چورابدن ماعدا آیاغه کیلن شیلرك هربری .

صاغلام آیاق قابی دکل == نفاقدن ، مفسدتدن ، حیله‌دن خالی دکل § عرض وناموسی شبهه‌لی اولان .

قابلی == قابی، جلدی، محفظه‌سی اولان .

قابنه صیغمامق == حدینی تجاوز ایتمك || بریره‌طوره‌مامق ، خاشاریلق ، یا امزاق ایتمك || خیرسزلق کوسترمك .

قابجق == (قاب) مصغری || (نباتات) چیچك غنچه ایکن محفظه‌سی وآچلدقدن صکره آلتنده‌کی کاسه‌سی حکمنده‌اولان یشیل قسمی ، فص .

قابسز == قابی اولمیان || (کتاب حقنده) جلدسز .

قابران [ت ، ص] تنبل ، کوشك ، بطیء § آغاج کووکی § برنوع اوچك .

قابض [ع ، ص] قبض ایدیجی، ایدن .

قابض ارواح == روحلرك قبضنه‌مأمور اولان عزرائیل علیه‌السلام .

قابض مال == واردات وقفیه‌یی تحصیله مأمور آدم || تحصیلدار .

§ (طب) قبضلق ، پکلك ویرن ، انقباضی موجب اولان : ادویهٔ قابضه .

§ (طب) صیقان ، چکن: موادقابضه .

قابل [ع ، ص] حضرت آدم علیه‌السلامك اولادندن بری § قبول ایدیجی ، ایدن § مستعد ، سخن شناس § چوجق تولیدی فننی بیلن ، ارکك ابه . § ممکن .

قابل استیناف == (حقوق) بدایت محکمه‌لرندن ویریلوده دیکر بر محکمه طرفندن رؤیت ومحاکمه‌سی قانوناً جائز وممکن اولان دعاوی .

قابل تمییز == (حقوق) تمییزمحکمه‌سنجه رؤیتی مجاز اولان دعاوی .

قابل انکسار == قیریله‌بیلور، قولایلقله قیریلمسی ممکن اولان شیلر .

قابل انکشاف == (هندسهٔ رسمیه) بر طرفندن کسیلوب بر مستوی اوزرینه بسط وتطبیق اولندیغی زمان ییرتلمقسزین ، بوکلمکسزین سطحلری بر مستوی حالنه ارجاع اولنه‌بیلان شکللر ، جسملر .

قابل خطاب == کندوسنه خطاب اولنه‌بیلور ، سوز آکلار آدم .

غیر قابل تعداد == صایلمسی ممکن اولمیان ، حدسز ، حسابسز .

قابلیت == آکلامه، آکلایش، ادراك، اذعان ، استعداد فطری :

« کیمیای قابلیت جوهرندن بللیدر . »

قابلیات == (قابلیت) ك جمعی .

قابلیتسز == استعدادسز ، غیرمستعد .

قابلیت انجرار == (حکمت) بعض معادنك حاددن چکوب اینجه تل حالنی آله‌بیلمسی خاصه‌سی .

قابلیت انحنا == (حکمت) معادنك اکیله‌بیلمسی خاصه‌سی .

قابلیت انقسام == (حکمت،هرجسمك فوق العاده اصغر بر طاقم جزؤلره تقسیم اولنه‌بیلمسی کیفیتی .

قابلیت انوف == (حکمت) اوجی مخروط کبی سیوری اولان برجسمك ودها طوغریسی برناقلك حامل‌اولدیغی الکتریقك انفه طوغری تراکم ایتمسی خاصه‌سی .

قابلیت تضییق == (حکمت) جسملرك حجملری تناقص ایتمك ایچون کوچولدیله بیلمسی کیفیتی .

قابلیت تطرق == معادنك چکیچ ضربه‌سیله ویا بر تضییق تأثیریله ازیلوب یاییله‌رق صفیحه‌حالنه کله‌بیلمسی خاصه‌سی .

قابلو [ج ، س] (Cablot) تحت‌البحر تمدید ایدلمش تلغراف خطی ـ که : الکتریقی غیرناقل شیلرله صاریله‌رق قعر دریایه فرش ایدیلور .

قاپلومباغه [ت ، س] { غلط‌مشهوری (قاپلوماغه) در . } حیوانات زاحفه‌نك سلحفیه فرقه‌سندن بری ، بحری ، مرزغی اولمق اوزره انواعی بولنان بر حیواندر . سلاحف بحریه دکزلرده ، کول ونهر کنارلرنده ، سلاحف بریه تارلاوباغلرده ، سلاحف مرزغیه بطاقلق محللرده بولنور . باغ قاپلومبغه‌لری یارن اوزوملری اکل ایده‌رك زراعه مضرت ایراث ایدرلر .

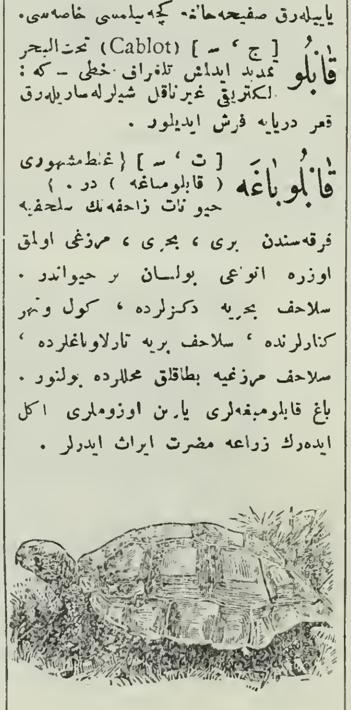

(قره قاپلومباغه‌سی)

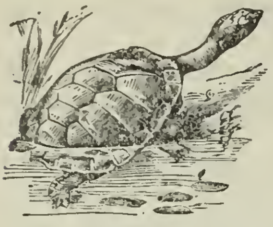

(صو قاپلومباغه‌سی)

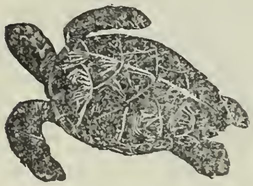

(تارلا قاپلومباغه‌سی)

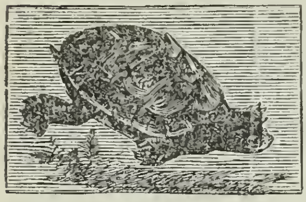

(طاتلی صوقاپلومباغه‌سی)

قابورغه [ت ، س] کوکس‌کیکلرینك بحری § بوکیکلرك عمودفقاری‌یه ارتباطیله ابراز ایلدیکی شکل وهیئت .

§ (بحریه) کمی‌وقایغك حیوان‌قابورغه‌سنه مشابه‌اولان واومورغه اوزرینه قالدریلان اکری آغاجلری .

قابوق [ت ، س] بر شیئك اوستنی اورتن سرنجه اورتی ، قشر § بعض حیواناتك دریدن باشقه اولان محفظه‌سی .

قابوقسز == قابوغی اولمیان .

قابوقلی == قابوغی اولان .

قابوقلانمق == میوه وسائره قابوق پیدا ایتمك .

قابینه [ج ، س] { Cabinet } خلوت اوطه‌سی § حجرهٔ اشتغال § قلم اوطه‌سی § هیئت وکلا .

قاپاق [ت ، س] هرنوع‌قابك اوستنی اورتمکه مخصوص مختلف الشکل صفحه وسائره .

قاپاغی آتمق == عجله ایله قاچوب قورتلمق || بریره یرلشوب قالمق ، یرلشمك .

قاپاقسز == قاپاغی اولمیان ، آچیق .

قاپاقلی == قاپاغی اولان § ناملوسنك قویروغنده بر نوع قاپاغی اولان تفنك

|| طوپ مهماتنی نقل وحفظه مخصوص آرابه .

قاپاق سوكمك == (بيطری) آتك ايكی يانسنی اكال ايتديكنی ارائه ايدن ديشلری چيقمق .

قاپان [ت ، ص] ا ـ اوزاده‌رق آلان ، غاصب .

اوشاق قاپان == كركس دنيلن قوشك اك بيوكی .

دمير قاپان == مقناطيس § قورش ، فاره طوتمغه مخصوص طوزاق ، دام .

قاپچاق [ت ، ـ] چنكل § طولومباجی چنكلی § قلعه محاصره‌سنده ديوارلره طاقيلان بيوك چنكل .

قاپسول [ج ، ـ] { Capsule } تفنك وطبانجه‌لری آتشلمك ايچون غايت چابوق اشتعال ايدر اجزايی حاوی تنكه‌دن اوفاق محفظه . § (طب) آجی ويا كريه ادويه‌يی حاوی بيوجك حبلر .

قاپسوللی == قاپسولی حاوی اولان ، قاپسول ايله آتيلان اقواه ناريه .

قاپش [ت ، مص] غصب ، يغما ، غارت ، نهب .

قاپش قاپش == قاپه قاپه ، قاپارق .

قاپشمق [ت ، مص] هر بری بر طرفدن چكوب يغما ايتمك ، بر جماعتدن هر بری بر شيئك اجزا واقسامندن بر ويا برقاچنی غصب ويغما ايتمك .

(قاپشون)

قاپشون [ج ، ـ] چوجقلره كيديريلن بر نوع باش كيوه‌سی .

قاپلامق [ت ، مص] هر طرفنی احاطه ايتمك ، اورته‌يه آلمق ، اوزرينی ستر ايتمك § قاپ كچيرمك § كوركه يوز ويا يورغانه چارشف كچيرمك § معدنی بر شيئك اوزرينه دها قيمتدار بر معدندن اينجه برغلاف كچيرمك ، غاوانيزه ايتمك § خبر ، شهرت كبی شيلر هر طرفه يايلمق ، منتشر اولمق .

قاپلامه == بر ديكر معدن ايله غاوانيزه ايدلمش معدن اوانی § بر شيئك سطح خارجيسنی تشكيل ايدن ماده ، اوستنه كچيريلن طبقه : كمی قاپلامه‌سی ، ديوار قاپلامه‌سی ، آلتون قاپلامه ساعت .

قاپلامه‌جی == مواد مختلفه‌يی آلتون وكموش طبقه ايله ستر ايتمك صنعتنی بيان واجرا ايدن آدم .

قاپلانمق == محاط و مستور اولمق || بر شيئك سطح خارجيسنه كچيرلمك ، ياپشديرلمق || كوركه يوز ويا يورغانه چارشف كچيرلمك || معدنی بر شيئك اوزرينه دها قيمتلی بر معدن زار كچيرمك .

قاپلايجی == قاپلايان ، احاطه ايدن .

قاپله [ج ، ـ] (بحريه) كمی ديركنك باشنی ، شاپقه‌سی ، ديرك اوزرنده‌كی تكرلك تخته § قالپاق ، شاپقه .

قاپلیجه [ت ، ـ] اوزرينه ابنيه ياپيلمش صيجاق معدن صويی § يردن نبعان ايدن صيجاق صو محلی .

قاپمق [ت ، مص] بردن يره ال اوزادوب آلمق ، چارپمق ، غصب ونهب ايتمك . جبراً آلمق § جذب وجلب ايتمك § اوجوز بولوب همان آلمق § آتيلان بر شيئی يره دوشمه‌دن طوتمق § ايصيرمق .

بلوطدن نم قاپمق == وسوسه ايتمك .

كلاه قاپمق == بر قاريشقلقدن ، فرصتدن استفاده ايله كندی منفعتنی استحصال ايتمك .

قاپو [ت ، ـ] ☛ [قپو]

قاپوط [ج ، ـ] { Cpote } البسه اوستندن كيلان قالين بر لباس ، عبا ، ياغمورلق : عسكر قاپوطی ، مكتبلی قاپوطی .

قاپورطه [ج ، ـ] (بحريه) سفينه داخلنی هوالنديرمق ايچون كوكرته‌لرده آچيلان كروی ويا مربع قاپو .

قاپوسقه [ت ، ـ] ساده ياغله وانله پيشيرلمش لحنه يمكی .

قاپون [ج ، ـ] (بحريه) دميری باغلامغه مخصوص خلاط ويا زنجير .

قاپونير [ج ، ـ] (عسكری) مواقع مستحكمه‌نك ويا استحكاملرك قورو خندقلرنده دشمنه آتش ايتمك ايچون انشا ايديلن سپر .

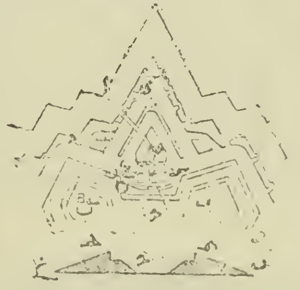

(قاپونير)

١ ـ قولتقلی اوق طابيه‌لك مرتسم التقديری پلانی . ٢ ـ قاپونيرك س ع ا ختا ـ متندن مرور ايدن بر مستوی ايله حاصل اولان مقطعنك مرتسم شاقوليسنی ارائه ايدر . ب ـ قولتق . ح ـ بوغاز قاپونيری . هـ ـ قاپونيرك جناحلری ء ـ زاويهٔ خارجه (يارم آی) . و ـ قطع زمين داخلی .

قاپيتولاسيون [ج ، ـ] عهود عتيقه .

قات [ت ، ـ] صره ، طبقه ، بر بری اوزرينه موضوع صره‌لرك هر بری § بوكلمش بر قماش وسائره‌نك هر بر بوكومی § بوكلدرم محلی § عدد ، طاقم : ايكی قات البسه § بر مقدارك مثلی ، امثالی : بر يرينه اوچ قاتنی آلدی . بر قات دها غيرت ايتدی § درجه ، طبقه .

قات قات == درجه درجه || متعدد مقدارده .

ايكی قات اولمق ، ايكی به بوكلمك == تقادم سن ويا بر مرض تأثيريله قانبورلاشمق § طيورك معده‌سی : قونسه .

قاتلامق == قماش وسائره‌يی قات قات ايتمك .

قاتلانمق == قماش و سائره قات قات دوشيرلمك || مجبوراً ، ناچار اوله‌رق قبول ايتمك || تحمل ايلمك .

قاتل [ع ، ص] اولديرن ، هلاك ايدن ، روحك بدندن انفكاكنه سبب اولان § (شرع) جسددن روحی ازاله ايدن بر فعل مؤثرك مرتكبی § جانی .

سم قاتل == (طب) درحال هلاكی موجب اولان سم ، زهر .

قاتلمق [ت ، مص] التحاق ايتمك ، قاريشمق ، منضم ، ملحق اولمق زياده و علاوه اولنمق .

قاتلش == قاريشمه ، التحاق ، علاوه ايديليش .

قاتمر [ت ، ـ] بر شيئك بری بری اوزرينه كلمش قات ويا صفحه‌لرندن هر بری .

قاتمرلی == ذات قات ، متعدد قاتلری اولان || مضاعف || مبالغه‌لی .

قاتمرلی زقوم == (نباتات) ذات الفلقتين شعبه‌سندن ورديه فصيله‌سنه منسوب ، اكثريا طاغلق محللرده يتيشير ، بياض چيچكلی ، ٧ ـ ٨ مترو قدر بيود بر نوع زقوم ، آغو آغاجی .

قاتمق [ت ، مص] علاوه ، ضم ، الحاق ايتمك § نهايتنه ، آرد طرفنه كتيرمك ، علاوه ايتمك ، ترديف ، ترفيق § قاريشديرمق ، مزج وخلط ايتمك § بر برينه دوشورمك ، آره‌ده نفاق حاصل ايتمك § اوكنه دوشوروب تعقيب ايلمك .

كيجه‌يی كوندوزه قاتمق == كيجه‌لری دخی كوندوز كبی چاليشمق ، چوق ، فوق العاده چاليشمق .

قاتمه == قاتلمش ضم ، علاوه ايدلمش شی .

قاتی [ت ، ص] سرت ، يومشاق دكل § خشين § قودی ، يابس § شديد ، محكم .

قانی یورکلی } = حسسز ، مرحمتسز.
یورکی قانی }

قاچ [ت ، کنایه] عدد حقنده استفهام: قاچ آدم ، قاچ کتاب ، قاچ سنه.

برقچ = بعض ، برمقدار ، برصاقم .

قاچ کوچ = نامحرملك .

قاچر = مشابه ومشترك اولان متعدد شیلردن هر برینك عددینی سؤاله مخصوص تعبیردر .

قاچنجی = هانکی درجه‌ده ، هانکی مرتبه‌ده .

قاچاق [ت ، س] فرار ایدن ، قاچان ، فراری § (قب) لفظیله برابر استعمالنده : چناق ، چوملك .

حرب قاچاغی = (حقوق دول) بالخاصه محاربه‌ده استعمال اولنان وطوب، تفنك ، مرمیات ، ذخیره کبی طوغریدن طوغری‌یه هجوم ویا مدافعه‌یه یارایان والحاصل بیطرفلر جانبندن طرفین محاربینه نقلی جائز اولمیان اشیا وادوات .

قاچاقجی = اشیای ممنوعه آلوب صاتان آدم .

قاچیرمق [ت ، مص] قاچمغه مجبور ایتمك § برشیئی کوسترمه‌دن بر یردن دیکرینه کوتورمك ویا بر یردن کچیرمك § دقتسزلکله سوز سویلمك ، کیزلی برشیئی افشا ایتمك . § (فرصت حقنده) فوت ایتمك . § (مخدرات اسلامیه حقنده) محرم طوتمق، کوسترماك ، مستوره کزدیرمك .

طابنی قاچیرمق = جان صیقمق .

عقلنی قاچیرمق = ذهنی بوزمق ، بدلالاشمق .

قاچتین = قاچاق ، قچش .

قاچمق [ت ، مص] فرار ایتمك ، خبرسز ، اذنسز صاووشوب کیتمك § قوشوب سرعتله کیتمك § چکنمك ، اجتناب ایتمك . § (مخدرات اسلامیه حقنده) ارککه کورونمامك . § (رنك حقنده) زائل اولمق § استقامتدن انحراف ایتمك . [متعدیسی : (قاچیرتمق) ، مجهولی : (قچیرلمق)در .]

قاچنمق [ت ، مص] چکنمك ، اجتناب ایتمك .

قاچامق [ت ، س] قاچق ایچون آرانیلان محل ، پناه ، ملاذ § بهانه ، وسیله ، عذر .

قاچیق [ت ، ص] چاپچیق § صاووق ، بدلا .

قاچیقلق = چاپیقلق || بدلالق .

قادانه ـ قاتانه [ج ، س] اسکی زمانلرده مجرمینك آیاغنه اوریلان زنجیرلی پرانغه § جسیم الجثه ، روس ، مجار بارکیری .

قادر [ع ، ص] قدرت وقوت صاحبی § ثروت وسامانه مالك اولان § اسماء شریفهٔ الٰهیه‌دن بری : جناب قادر مطلق .

« خدا قادردر ایلرسك خارادن کهربدا »

قادران [ج ، س] { Cadran } ساعت میناسی § اوزرنده تقسیمات بولنان هر هانکی بر دائره .

قادرانلی بارومترو = (حکمت) اوك طرفنده ساعت میناسی کبی قدرانی اولان برنوع سفونلی بارومترو .

قادرغه [ج ، س] قضاسنه کوره همیم یلکن ، هم کورکله سوق وتحریك اولنور ماونه‌دن بیوك برنوع حرب کمیسی .

(لاتین یلکنلی قادرغه)

قادرغه بالغی = [بالینه باغی].

قادری [ع ، ص] قطب العارفین عبد القادر کیلانی حضرتلرینك طریقنه منسوب وسالك اولان .

طریق قادری = مشارالیه حضرتلرینك طریق ومسلك عارفانه‌سی .

قادمه [ع ، س] ایلری قره‌غول ، مقدمة الجیش § قوش قنادینك اوك طرفنده‌کی اوزون توکلری .

قادین [ت ، س] نساء طائفه‌سی ، اناث § خانم .

قادین بودی = یوغورطه‌یه بولانمش پرنجلی وقیمه‌لی بر نوع کوفته .

قادین کوبکی = یوارلاقجه بر نوع خمیر طاتلیسی .

قادین ننه = بیوك والده ، ویا قائن والده .

قادین قادنجق = امثال و حرکاتی ستایشه سزا برحالده بولنش .

قادینجه = قادینلرك طرز واصولنده .

قادینلق = قادین اولمه حالی .

قاذورات [ع ، ج] پیسلك ، مرداراق ، مزبله معنالرینه کاوب لسانمزده مستعمل اولمیان (قاذوره) نك جمعی .

قار [ت ، س] اثنای شتاده طوکمش اوله‌رق یاغان یاغمور ، ثلج ، برف § (حکمت) هوای نسیمینك طبقات عالیه‌سنده بولنوب شدت برودت مناسبتیله مایع حالنه کچمزدن مقدم صلب حالنه کچه‌رك یعنی منجمد اوله‌رق نزول ایدن بخار ماء .

قار بلورانی = سمادن ارضه نزول ایدن قار خرده‌بین ایله معاینه اولنورایسه اوفاق ، منتظم ، یلدیز شکلنده غایت کوزل بلورلردن متشکل اولدقلری کورولور. بونلرك سبب حصولی هنوز تعیین اولنه‌مامشدر.

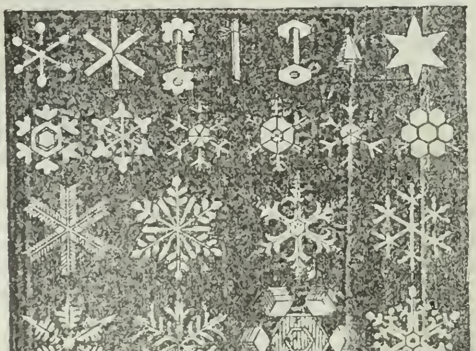

(قار بلورانی)

قار طوپی = قاری الده صیقه‌رق یاپیلان طوپ § ذات الفلقتین نباتاتندن اولوب هر سنه بر طبقهٔ کثیفه ایله ستر اولنان وبیاض چیچکلری بولنان برنباتدر. آناطولی واوروپاده نشو ونما بولور . بعضاً بونی اکل‌ده ایدرلر .

(قار طوپی)

قار قوشی = (بیاض کلک) طیور دجاجیه‌دن برنوع کلکدر .

(قار قوشی)

قار چیچکی = وحیدالفلقه‌دن خلاحیه فصیله‌سندن حشیشهٔ خالده‌در .

(قار چیچکی)

قار قویوسی = موسم صیف ایچون قار بریکدیریلوب صاقلانیلان محل .

قار حلواسی = اوزرینه پکمز دوکیله‌رك ییلیلان قار .

قر کبی = پك بیاض .

قار یاغدی = اورنده اوفاق اوفاق بیاض بنکاری اولان شی .

قارانفیل [ت ، س] ذات الفلقتین شعبه‌سندن آسیه فصیله‌سنه منسوب معروف برنبات .

قارانفیل چیچکی = قارانفیل فدانك بش وریقات تویجیه‌سی اولان قوقولو چیچکی .

(قارانفیل چیچکی)

یابانی قارانفیل = ذات الفلقتین شعبه‌سندن قارانفیلیه فصیله‌سنه منسوب ، اوروپاده زرع اولنور ، انواعی متعدد برنبات .

(یابانی قارانفیل)

قاره‌بینا [ج ، س] کیش غزلی برنوع بیوك طبانجه .

قاربون [ج ، س] [فحم] § روسیه‌نك تقریباً اون غروش قیمتنده اولان کموش بر سکه‌سی .

قارپوز [ت ، س] ذات الفلقتین شعبه‌سندن قثائیه فصیله‌سنه منسوب حشیشی سنوی برنباتدر. قارپوزك اکل اولنان قسمی مشیمه‌در .

(قره‌بینا)

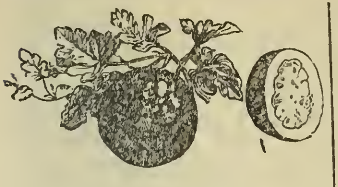
(قارپوز)

قرپوز کبی = مدور شیدن کنایه .

ابو جهل قاربوزی = غایت آجی برنبات ، حنظل .

قارت [ت ، ص] (کنج) مقابلی . تازه‌لکی کچمش ، قوجامش آدم ‖ کچکین میوه وسائره .

قارتلاشمق } **قارتلانمق** } = کنجلك ، تازه‌لك طراوتی کچمك ، کچکین اولمق .

قارت (ویزیت) [ج ، س] {Carte de visite} اوزرنده اسم ، مأموریت ، صنعت ، محل اقامت کبی هویته دلالت ایدن کلمات یازیلی کوچك ورقه § مقوا .

قارتال [ت ، س] طیور جارحه‌دن لاشه وفاره‌لرله تعیش ایدر ، یوواسی قایا قوغوقلرینه یاپار ، طاووقلری وبعضاً قوزو و اوغلاقلری قالدیریر بر قوشدر .

(قارتال)

پوسکوللی قارتال = طیورجارحه‌دن آفریقایه مخصوص بر قوش اولوب اسمر دنکده کوچك قنادلری ، سیاه بطنی وباشنده‌کی تویلرینك پوسکول طرزنده تبارزاتیله ممتازدر .

(پوسكوللی قارتال)

آوریان قارتالی == اوروپانك جبال مرتفعه‌سنده بولنور برنوع قارتالدر .

(آوریان قارتالی)

قارتوچ [ج ، س] فشنك ، خرطوم.

قارتوش [ج ، س] بركتابه‌یی احاطه‌یه مخصوص اولاق اوزره طاشدن ، آغاجدن ، معدندن معمول واطرافی اورنمان ایله چویرلمش بر نوع تابلو .

(قارتوش)

قارچغار [ت ، س] مقامات موسیقیهٔ شرقیه‌دن بری اولوب می بمول دیز اوزرنده‌دو .

قارداش [ت ، س] ☛ [قردش] و [قرنداش] .

قارشمق - قاریشمق [ت ، مص] مزج وخلط اولنمق § بربرینه طولاشمق § برینك اجزاسی دیكرینك اجزاسی میانه كیرمك § فساد ونفاقه دوشمك § قارمه قارش اولمق § مداخله ایتمك ، ایشك ایچنه صوقلمق .
§ (مایع برشی) بولانق .
§ (فكر) تشوشه دوچار اولمق § نظام وترتیبی بوزلمق .

قارشدیرلمق == مزج وخلط ایدلمك ، قارمه قارش ایدلمك § نظام وترتیبی بوزلمق.

قارشدیرمق == مزج وخلط ایتمك ، قارمه قارش ایلمك ‖ تشویق وتحریك ایتمك ‖ افساد ایلمك ‖ نظام وترتیبی بوزمق ‖ مداخله ایتدیرمك ، ایشك ایچنه صوقمق .

قارشو - قارشی [ت ، س] مقابل ، حذا § مقابلنده بولنان § ضد ، مخالف § خلافنده ، عكسنه ، ضدینه .

قارشی چیقمق == استقبال ایتمك ، كلن برآدمی تعظیماً قارشیلامق .

قارشی طورمق } == مخالفت ایتمك ، اطاعتسزلك ، سركشلك وسترمك.
قارشی كلمك }

قارشی قارشی‌یه == تمامیله بربرینه مقابل اولمق ، مواجهه‌سنده بولنمق .

یوزه قارشی == وجاهاً ، مواجهه‌سنده ، رو برو .

قارشیلامق == استقبال ایتمك .

قارشیلق == مقابله ، معامله متقابله ، رد بدل ، مقابله بالمثل ‖ قارشیلق ویرمك ، یوكه قارشی چكیرمك § بربرینه كچمش ، بر مصرفه قارشی تخصیص ایدلمش ایراد ، واردات .

قارشیلقلی == مقابلةً ، متقابلاً ‖ جوابلی ‖ قارشی قارشی‌یه اولان .

قارشیلاشدیرمق == مقابله ایتمك ، موازنه ، مقایسه ایلمك .

قاریشیق [ت ، ص] قاریشمش ، ممزوج ، مخلوط ، مختلط ، مشوش § ایكی ویا دها زیاده ماده‌دن ، شیدن مركب § خالص وصاف اولمیان ‖ ترتیبسز ، انتظامسز ، نظامسز.

قاریشقلق == عدم انتظام ، ترتیبسزلك شورش ، فقدان آسایش وحضور .

قارعه [ع ، س] اشد شدائد روزكار § بلا ، داهیهٔ عظما § قیامت: قارعهٔ زمان § بلادن مصون اولمق ایچون آیت الكرسی كبی — حالت فزعده — اوقونان آیت كریمه [جمعی : (قوارع) كلیر : قوارع القرآن .]

قارغشه‌لق [ت ، س] فتنه ، آشوب فساد ، قاریشقلق .

قارغه [ت ، س] ذیرو دوریه‌دن كوكرجین بیوكلكنده ، باشلره ومحصوللره چوق ضرر ویریر ، لاشه وبوجكلرله تعیش ایدر برقوشدر .

(قارغه)

آلا قارغه == قسماً سیاه قورشونی وقسماً بیاض رنكلی قارغه .

اكین قارغه‌سی == اوروپاده‌بولنور، یكرمی قدر نوعی حاوی برقوشدر .

(اكین قارغه‌سی)

(اوقیانوسیا قارغه‌سی)

قارغه بورن == تل بوكدكاری بر نوع قیصقاج .

قارغه جونده == (بحریه)سرنلرك اكری طوتلمسی . برماتمه علامت اوله‌رق یاپیلیر .

(سرنلرى قارغه جونده ايدلمش ديرك)

قارغه‌جق بورغاجق = الفباى عربينك الك نهايتنده‌كى خانه‌يى طولديرمق ايچون ياپيلان قيوريقلى شكل || غايت فنا ، اوقونقسز ، عجمى يازيسى .

قارغه تورينه = (بحريه) اسقار موزلرك سطح خارجيسى .

قارناوال [ج ، س] (Carnaval) خرستيانلر اوروچ پرهيزدن اول اجرا ايتدكلرى مسخره‌لقلر || ات كسمى .

قارغى [ت ، مص] اوجنده‌كى دميرى قصاطوره شكلنده اولان برنوع اوزونجه مزراق ، رمح ، نيزه .

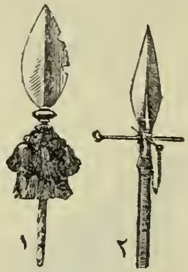

(مزراقلى قارغى)

١ ـ اون التنجى عصرده حربه مخصوص .
٢ ـ آوجيلره مخصوص .

قارن [ت ، س] انسان وحيوانك معده ، امعا ، بوبرك ، مثانه (وانانده : رحم) كبى اعضاسنى جامع وحاوى اولان جوف داخلى ، شكم ، بطن . ☞ [بطن] § هر شيئك جوفى ، بوش محلى § ج ، ح ، خ كبى حرفلرك چناغى : جيم قارننده برنقطه .

آچ قارننه = آچ ايكن ، برشى يمزدن .

قارنى بورنده = وضع حمل پك زياده تقرب ايتمش كبه قادين .

قارنى كيش ـ كنيش قارينلى = متحمل ، صبور || حسسز

قارنى باريق = ايچنه قيمه طولديرلمش برنوع پاچايخنى كبى .

قارنداش = ☞ [قرداش]

قارنلى = قارنى بيوك || شيشمان || اكول || جوفى واسع .

قارنجه ـ قارينجه [ت ، س] حيوانات مفصليه شعبه‌سندن ، حشرات صنفندن ، ذوالاجنحه اربعه طائفه‌سندن ، غشائى الجناح نوعندن برحشره‌در . ممالكمزده صارى وسياه اولمق اوزره ايكى نوعى وار ايسه‌ده نصف كرهٔ شماليده يكرمى قدر نوعى كورولور . سعى وغيرته برنمونه اولان بو حيوانلر مسكنلرينى تحت الارض انشا وانبارلرينى يازدن طوپلادقلرى ذخائر ايله طولديرير ، جمعيتله ياشار ، كنديوزننه معادل قورشونى قالديره‌جق قوته مالكدر . § پك حقير شخصدن كنايه § كثرتدن كنايه .

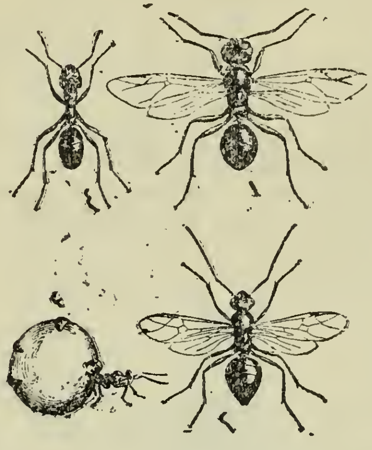

(قارنجه)

١ ـ ديشى . ٢ ـ اركك . ٣ ـ عاقر . ٤ ـ بال قارنجه‌سى

(قارنجه)

آتتا = جناحيت النصف حشراتدن آمريقايه مخصوص برنوع ايرى قارنجه .

(آتتا)

آتلى قارنجه = سير محلرنده ، عمومى باغچه‌لرده ، بايراملرى ميدانلرده قوربلوب برمحور مركزى‌يه مربوط اولان وآت ، آرابه ، آرسلان شكلى بچيمنده‌كى محلرينه چوجق بيندير يلرك چويريلان برنوع دولاب .

قارنجه قدرنجه = هركس كندى مقدارينه ، اقتدارينه كوره .

قارنجه‌لاشمق ـ قارنجه‌لانمق = بارمق اوجلرى كبى اعضانك بعض اسباب مرضيه‌دن طولايى كجيشمسى ، بعض اعضاده اويوشوقلق حس اولمسى ، ايكنه‌لنمك .

§ (صنايع) دمير اوزرنده پاسلانمق نتيجه‌سى اوله‌رق حاصل اولان دبكار يوللر § رجل قومپوستو كبى شيلره قارنجه اوشوشمك (قارنجه‌لانمق دها مستعملدر .)

قارنجه‌لى = اوزرينه قارنجه اوشوشمش اولان .

قارندى [ت ، س] (بحريه) ادفور مولرينه قوريشان اقديتك حاصل ايلديكى چوروتى § برطاغ وسائره حيلولتيله روزكارك كسلمسى .

قارنمق [ت ، مص] ايكى يانه صاللانوب قاريشمق .

قاروره [ع ، س] شيشه‌دن ، صرچه‌دن معمول قاب § عمليات كيمويه‌ده استعمال اولنان صرچه قاب . § (طب) خسته‌لرك ادرارينى حفظ ومعاينه‌يه مخصوص شيشه ، اوردك § كوزك سياهى .

قارون [ع ، س] بنى اسرائيلدن كثرت اموال ايله شهرتشعار بر آدمك اسمى § فوق العاده زنكين آدمدن كنايه :

« ويرمدى كنديسنه فائده كنج محزون
آتدى قارونى عدجاهنه چرخ وارون »

قاره [ت ، ص] ☞ [قره] .

قارى [ت ، س] زوجه ، حليله ، بر آدمك تحت نكاحنده بولنان قادين .

قارى قوجه = زوجه وزوج .

§ نساء ، قادين ، ديشى انسان ، طائفهٔ نسواندن هر برى § شايان حرمت اولميان تربيه وماهيتجه طبقهٔ سفلايه منسوب بولنان قادين .

قوجه قارى = ياشلى قادين ، عجوزه .

قوجه قارى ملاجى = بلاير بيلمز شونك برنك صاغلاق ورديكى ساخته‌دوا .

قوجه قارى صوغوغى = (بردالعجوز) ه باق .

قاريق = قادينك ، زوجه‌نك حالى و وضع ونوقيقاتى || نا باق

قارئ [ع ، ص] قرائت ایدیجی ، اوقویجی ، اوقویان : رومان قارئی .

قاریش [ت ، س] پارماقلرك مساعد اولدیغی قدر کریلوب آچلمه سیله باش پارماق اوجندن سرچه پارماق اوجنه قدر اولان مسافه .

قاریشلامق = قاریش ایله اولچمك .

آلتنی قاریشلامق = بر فعلك کوچلکندن ، امکانسزلغندن ویاخود اجرایه اقتدارك کفایتسزلکندن ویا عدم اقتداردن کنایه‌در .

برقاریش بوی = پك قیصه بویدن کنایه‌در .

قارینه [ج ، س] (بحریه) کمی‌نی قارینه‌سی میدانه چیقه‌جق صورتده بریان اوزرینه یاتیرمق .

قاریوله [ت ، س] اوستنه یاتاق سریلوب یتیلان دمیر ویا تخته‌دن معمول سریر ، کره‌وت ، یتاقلق .

قاز [ت ، س] (طیور) ذات الارجل الکفیه فرقه‌سندن اوروپا وآناطولیده زیاده بولنور ، اوردکدن بیوك وصوده یوزمکه میال بر جنس قوش . انسجه‌سنك آره‌سنده شحم زیاده اولدیغندن اتی آغیردر § احمق ، ابله آدم .

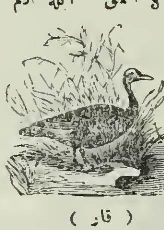

(قاز)

قاز پالازی = قازك یاوروسی .

قازی قوز آکلامق = سوزی یاکلش آکلامق .

قاز آیاغی = (رجل الوز) وحیدالفلقه‌دن رجل‌الوزیه فصیله‌سنه منسوب بر نباتدر .

(قاز آیاغی)

۱ – چیچکی . ب – میوه‌سی .

قاز آیاغی کوکی = جرسیه فصیله‌سندن بر نباتدر .

(قازآیاغی کوکی)

قازاق [ج ، س] روسیه دولتنك برنوع چاپوجی سواری عسکری .

قازان [ت ، س] [قزغان] .

قازمق [ت ، مص] قازمه وسائر آلتله طوپراغی اشمك ، آچمق ، حفر ایتمك § حك ایتمك ، چلیك قلم ایله بر طاش ویا معدنی اویمق : مهر قازمق .

قازمه = اویمه ، حك ، نقر || حك ونقر ایله یاپیلمش وسلمز ، نقشلر .

قزدیرمق = قازمه وسائر آلت حفریه ایله یری ، طوپراغی اشدیرمك ، آچدیرمق . || چلیك قلم ایله برشی حك ونقر ایتدیرمك : مهر قازدیرمق .

قازلمق = قازمه وسائر آلت حفریه ایله ارض اشلمك ، حفر ایدلمك || حك ونقش اولنمق .

قازمه [ت ، س] آلات حفریه‌نك اك ساده‌سی واك قدیمی

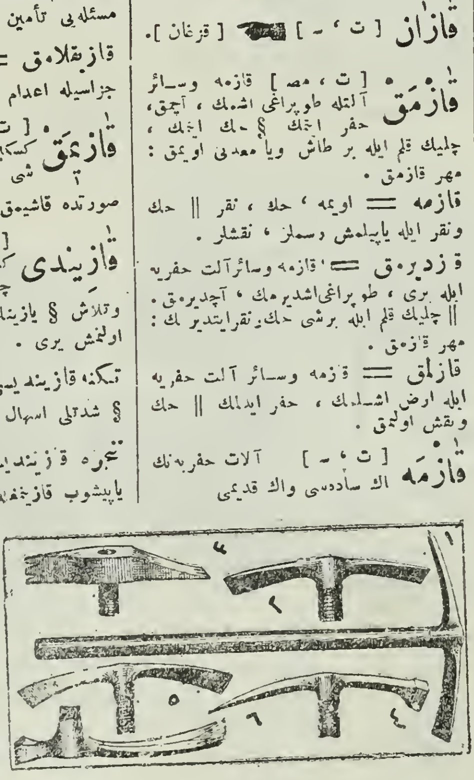

(قازمه)

۱ – عادی قازمه . ۲ – باغجیق قازمه‌سی . ۳ – طاش اوجاغی قازمه‌سی . ٤ – طریق اعمالنه مخصوص . ٥ – باغچه‌وانه مخصوص . ٦ – معدنجی قازمه‌سی .

قازمیر [ج ، س] یوکدن معمول برنوع البسه‌لك قماش .

قازیق [ت ، س] بر یره قاقلمق اوزره اوجی سیوریلتدیرلمش بیوك ویا کوچك اودون ، وتد || (تاریخ قدیم) مجرمك قیچندن موقوب باشندن ، آغزندن چیقاردقری اوجی کسکین ، ثابت آغاج ، شیش § حیله ، خدعه ، دسیسه .

قازیق کبی = دیم دیك شی .

دمیر قازیق = (قوزموغرافیا) دب اصغر برجنك اوجنده‌کی نجم ثابت .

قازیق قاقمق = یرلشوب قالمق .

ایپدن قازیقدن قورتلمش = برچوق افعال جنائیه ایشلمش ، مجازات تأدیبیه وترهیبیه‌نك برچوغنه دوچار اولمش جانی آدم .

صاغلام قازیغه باغلامق = ایشی ، مسئله‌یی تأمین ایتمك .

قازیقلامق = قازیغه اورمق ، قازیق جزاسیله اعدام .

قازیمق [ت ، مص] برشیئك سطحنی کسکین برآلتله اویمق ، فضله شی چیقارمق || شدتلی بر صورتده قاشیمق .

قازیندی [ت ، س] برشیئك سطحنك کسکین بر آلتله اویولمسندن چیقان شیلر ، اینجه یونقه وتلاش § یازینك حك صورتیله تصحیح اولنمش یری .

تکنه قازینده‌یسی = ایوینك صوك اولادی . § شدتلی اسهال ، التهاب امعاء .

تنجره قازینده‌یسی = تنجره‌نك دیبنه یاپیشوب قازینه‌رق چیقاریلان شیلر .

قاستانیوله [ج ، س] (بحریه) دمیر زنجیرینی اداره ایچون بر اوجی میل اوزرنده ، دیکری بر پلانقه ایله متحرك ماندال .

قاستور [ج ، س] حیوانات قانضه‌دن درت آیاقلی ، کوپك جسامتنده بر حیوان – که : نهر کنارلرنده انشا ایلدکاری منتظم مسکنلریله تاریخ طبیعیده مشهوردرلر .

(قاستور)

§ البسالك قالين چوخا .

قاسِم [ع ، ص] تقسيم ايديجى ، ايدن § سن‌بى ايكى مساوى قسمه آييران ، اون §(رياضيه) مقسوم عليه .

قاسم مشترك = (رياضيه) ايكى ويا دها زياده عددلرى تقسيم ايدن عدد مثلا : (٤) عددى (١٦) ويا (٢٤) عددلرينك قاسم مشتركيدر . چونكه : (٤) هم (١٦) ، هم‌ده (٢٤) عددينه كسر حاصل ايتمكسزين مقسوم عليه اوله‌بيلور .

قاسم مشترك اعظم = ايكى ويا دها زياده عددلرك قاسم مشتركلرينك الـبيوكى ؛ مثلا : (١٨) عددينى (٣) ، (٦) ، (٩) عددلرى تقسيم ايده‌بيلوب (٩) ايسه بو قاسملرك الـ بيوكى اولديغندن (١٨) ك قاسم مشترك اعظميدر .

قاسم چيچكى = (نباتات) [صارى پاپاتيه] ذات‌الفلقتين شعبه‌سندن مركبه فصيله‌سنه منسوب سوى بر نبات حشيشيه‌در .

قاسى [ع ، ص] قتى ، سرت § حسسز اولان : قلب قاسى .

§ قشه مشابه اوله‌رق اوزانان كرلى‌شى : اكر قش ، آرت قاش .

قاشله كوز آره‌سنده = برآنده ، طرفة‌العينده § يوزوك‌اوزرنده‌كى قيمتدار طاش : يوزوك قاشى .

قاشاغى [ت ، ـ] آتلرك تويلرى آره‌سنده‌كى توزلرى طرايوب تميزلمكه مخصوص وماچدن معمول ديشلى آلت .

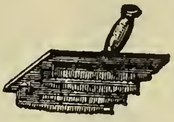

(قاشاغى)

قاشاغيلامق = (آتى) قاشاغى ايله تيمار ايتمك .

قاشانمق [ت ، مص] (حيوان) تبول ايتمك .

قاشاندبرمق = (حيوانى) طور ـ ديروب تبول ايتديرمك .

قاشَر [ت ، ـ] ادرنه ولايتنك باشلوجه محللرنده ياپيلان بر نوع تكرلك پينير .

قاشقاوال [ت ، ـ] قاشرپينيرى كبى تكرلك شكلنده‌ولوب فقط آندن دها قالينجه وياوانجه برنوع رومايلى پينيرى .

قاشمر [ت ، ص] صويتاوى ، مسخره || ايكى يوزلو آدم .

قاشيق آتمق = كاراشتها ايله يمك .

برقاشيق صوده بوغمق = فوق‌العاده خصومت كوسترمك .

قاشيقجى = قاشيق ياپان وياصاتان آدم .

قاشيق اوتى = (نباتات) [حشيشة المعاليق] ذات‌الفلقتين شعبه‌سندن صليبيه فصيله‌سنه منسوب بر نباتدر .

(قاشيق اوتى)

ا ـ چيچكى ، ب ـ ميوه‌سى .

قاشيقجى الماسى = [redacted] [الماس]

قاشيقجى قوشى = (حيوانات) طيور ذات‌الارجل الكفيه‌دن صو كنارلرنده يووا ياپار ، غاغاسى زياده اوزون وحركى بطى برقوشدر .

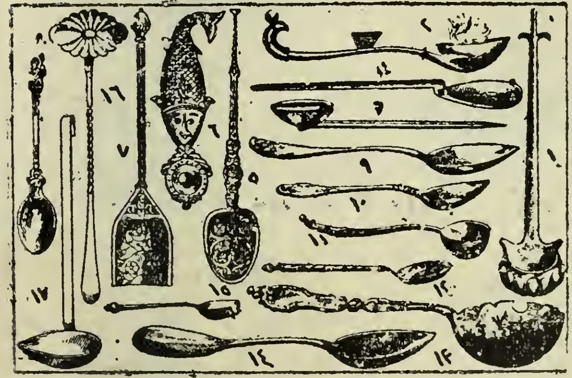

(قاشيق)

١ ـ صو آلمه‌يه مخصوص (روماليلره عائد) . ٢ ـ عطريات تبخيرينه مخصوص (اسكى مصريلره عائد) . ٣ ـ يوغورطه‌يه مخصوص (روماليلره عائد) . ٤ ـ قتوليك كليساسنه مخصوص بر نوعه اضافةً (ابوزيك) تسميه اولنان . ٥ ـ (ساقرى) اون ايكنجى عصرده انكلتره‌يه مخصوص . ٦ ـ هندستانه مخصوص . ٧ ـ اون‌بشنجى عصره‌مخصوص . ٨ ـ اون‌آلتنجى عصره مخصوص . ٩ ـ طاتلى قاشيغى . ١٠ ـ قهوه‌قاشيغى . ١١ ـ خردل قاشيغى . ١٢ يوغورطه قاشيغى . ١٣ ـ شكر قاشيغى . ١٤ ـ چوربا قاشيغى . ١٥ ـ طوز قاشيغى . ١٦ ـ پرنج قاشيغى . ١٧ ـ صالچه قاشيغى .

(قاسم چيچكى)

قاش [ت ، ـ] انسانك كوزلرى اوزرنده مقوس اوله‌رق اوزانان قيصه قيللر ، حاجب ، ابرو .

چاتيق قاش = اوجلرى بربرينه يتشمش قاش .

كمان قاش = مقوس قش .

قاشى كمان = مقوس قاشلى .

قاشيق چورباسى [ت ، ـ] خوشاف ، پلاو كبى صولى ويا دانه‌لى اطعمه‌نك اكلنه مخصوص سفره آلتى .

(قاشیقجی قوشی)

قاشیمق [ت ، مص] انسانلر حقنده طرناقله ، حیوانات حقنده دیشله ، غاغا ایله وجودك کیدیشن محللرینی قازیمق ، تخریش ایتمك. { وقتك طارلغنی افهام ایچون « باش قاشیمغه وقت بولمامق » ترکیبی کثیرالاستعمالدر . }

قاشیندیرمق = قاشیمغی موجب اولمق.

قاشینمق = قاشیمغه احتیاج حس ایتمك § کندی کندیسنی قاشیمق || غوغایه، منازعه‌یه وسیله‌جو اولمق || جزاسنی آرامق.

قاصد [ع ، ص] قصد ایدیجی ، ایدن § عازم ، متوجه § بیك § نامه بر ، خبر ، مکتوب کوتورن ، ساعی .

قاصر [ع ، ص] عاجز ، قیصه ، کوتاه § قصورلی ، ناقص .

قاصرالید = الی قیصه || اقتدارسز.

قاصرانه = عاجزانه ، عاجزجه‌سنه .

قاصرة الطرف = زوجندن بشقه‌سنه نظر واعتبار ایتمیان عفیفه قادین .

قاصرغه [ت ، س] جوروندیلی روزکار ، عاصف ، کردباد .

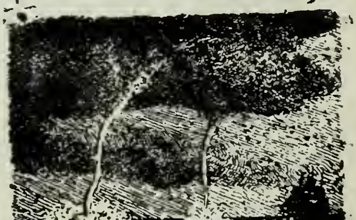

(قاصرغه)

قاصمق [ت ، مص] چکوب طارالتمق، بوزمك § اکسلتمك ، نقصان کتیرمك .

قاصندی = لباسك طارلشمسی ایچون صکره‌دن اوریلان دیکیش .

قاصناق [ت ، س] قالبور ، الك ، دف کبی شیلرك تخته چنبری § نقش ایشلمك ایچون اوزرینه بز کریلن بیوك چنبر § بو طرزده ایشلنمش نقش .

قاصه [ج ، س] درونده آقچه واوراق نقدیه وسندات حفظ اولنان مستحکم صندوق، دمیر طولاب .

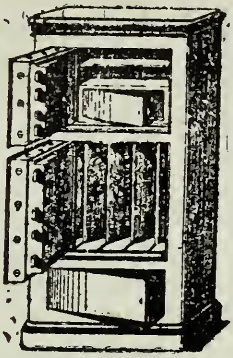

(قاصه)

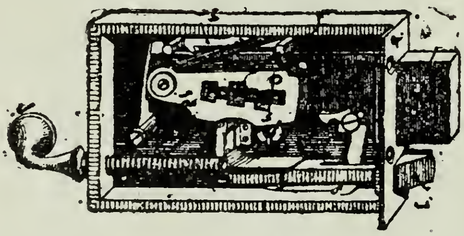

(قاصه کلیدی)

§ قمار اویونلرنده اویونی اداره ایدن وچیقاریلان آقچه‌یی حفظ ایلیان آدم . § (تجارت) بیوك مغازه‌لرده صاتیلان اشیا اثماننك تسلیم اولندیغی مساحه . § (بحریه) خلاطلرك اوجنده قازیغه کچیرلمك ایچون یاپیلان خلقه .

(قاصه)

١ - تك رادانسه‌لی قاصه . ٢ - چفت رادانسه‌لی قاصه .

مرتب قاصه‌سی = ٢٤ ، ١٨ ، ١٦ ، ١٢ ، ٨ ونادراً مستعمل ٦ پونطو (بوحروفك قالبنلق اولچوسی) اوزرینه دوکلش طبع حرفلرینك آیری آیری وضعنه مخصوص اوفاق کوزلره تقسیم ایدلمش ، یوکسك ماثلاً تنظیم اولنور بر قاصه .

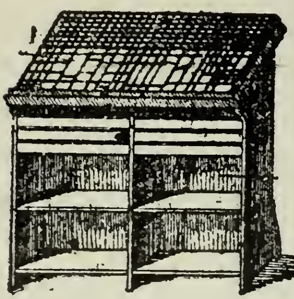

(مرتب قاصه‌سی)

قاصه ایتمك = رانده یلکنلك اسقوطه‌سنی آچمق .

قاصه‌دار = (غلطدر) صندوقکار ، وزنه‌دار .

قاصیق [ت ، س] قارنك آلت طرفی ، عانه .

قاصیق اوتی = (نباتات) { قزل یاپراق } ذات الفلقتین شعبه‌سندن وردیه فصیله‌سنه منسوب بر نباتدر .

(قاصیق اوتی)

١ - چیچکی .

قاصیق باغی = فتق طوتمغه مخصوص یایلی باغ .

قاصیق باغجی = قاصیق باغی یاپان

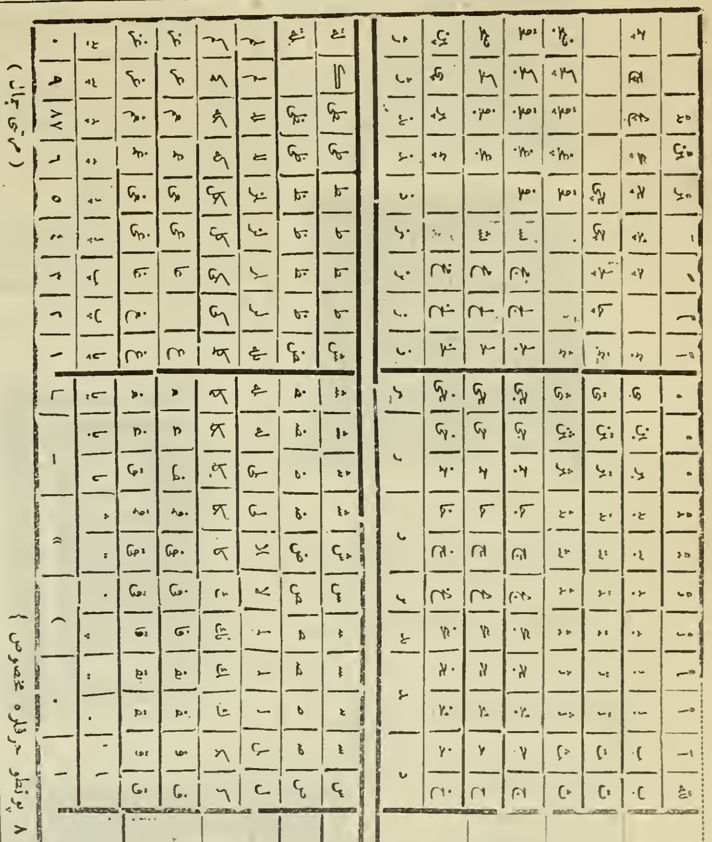

ویاصلان || فنق باغلاقده مهاردی اولان

قاصیق بتی == اته یاپیشان و اکثریا عنم نظافت اثری ولهرق بکارلرده ظهور ایدن برنوع جوق آیاقلی کنه، قرق آیاق .

قاصیق چاتلاغی == [فوق].

قاضِمَه [ع ، ص] (حیوانات) فاره ، طاوشان ، قوندوز کبی کمیریجی حیوانات .

قاضمهٔ ذات الترقوه == (حیوانات) قوندوز ، سنجاب ، طغ صیجانی ، تارلا صیجانی کبی عظم ترقوه‌سی اولان حیوانات .

قاضمهٔ عدیم الترقوه == (حیوانات) طاوشیان ، اطه طاوشانی ، کرپی ، هند طوموزی کبی عظم ترقوه‌لری یا بالکلیه مفقود ویا حال مبادیده بولنان حیوانات .

قاضِی [ع ، ص] حاکم ، دعاویده حکم وقصل ایدیجی ، ایدن ، حاکم الشرع .

قاضی الحاجات == حاجات عبادی ویرن جناب حق .

قاضیعسکر == رتب علمیه‌نك اك صوکنجیسی ، اك بالاتری اولوب ملکیه‌ده بالالق وعسکریه‌ده برنجی فریقلك رتبه‌لرینك فوقنده اولان وروم ایلی وآناطولی نامیله ایکی درجه‌سی بولنان پایهٔ والایی حائز اولان ذات ، صدور پایه‌سنده بولنان علمیه‌دن ذات .

قاضیعسکرلك == طریق علمیه‌ده اك بیوك برپایه اولوب القابی (سماحتلو القدم حضرتلری) در : آناطولی قاضیعسکری ، روم ایلی قاضیعسکری .

قاطِبَه [ع ، س] جمله ، کافه ، هپ ، بتون ، جمیع : قاطبهٔ احوالده امر وفرمان .

قاطبةً == جملةً ، کافةً ، علی العموم ، عموماً ، جمیعاً || اصلاً ، قطعاً .

قاطبهٔ احوالده == جمیع احوالده .

قاطِر [ت ، س] ارکك مرکبله قیصراغك جفتلشمه‌سندن متولد ، ذات الثدیانك خیلیه جنسندن اوزون قولاقلی ، مشتق فوق العاده طیانقلی ، خشین الطبع ، قصیر ، اکثریا نقلیاتده استخدام اولنور حیوان ، استر .

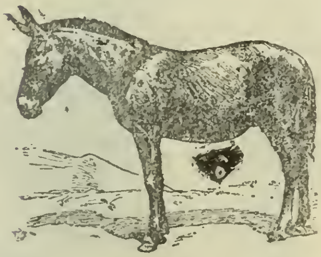

(قاطر)

§ (کلمهٔ تحقیر) تربیه‌سز ، حادی § آنا - طولیده قوللانیلور برنوع جوجق چزمه‌سی آیاق قابیسی .

قاطربوججوغی == حیوانات غیرفقریه‌نك نامیه شعبه‌سندن وحیدالصرع نامیله‌لرك فوقه‌لرینه تعبیر اولور .

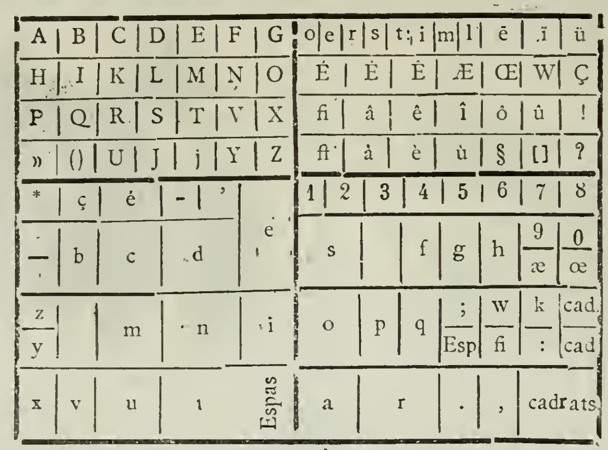

(فرانسزجه حروفات قاصه سی) { ۸ پونطو }

(قاطر بونجوغی)

اکثریا سترلره و بعضاً کاربانك اوکنده بولونوب آتلرك باشلغنه زینت مقامنده طاقیلان وماوی صرچه دن یاپیلان بونجوق ، خرمهره .

قاطر بیلانی == حیوانات غیرفقریه نك زواحفه جنسندن ، باشی کوچك ومدور ، زهرلی ، آمریقا وهندستانك جنوب طرفلرنده بولونور برجیواندر .

قاطر طرناغی == لطیف ، صاری چیچکلی برنوع نبات ، رتم .

قاطرجی == مالك اولدیغی قاطرلری کرا ایله ایشلدن ویا بشقه سنك قاطرلرینی اداره ایدن آدم .

قاطِع [ع ، ص] قطع ایدن ، کسن ، کسیجی : قاطع حما == ایصتمه یی کسن § کسکین : سیف قاطع

§ قطعی : برهان قاطع == دلیل قطعی .

§ (هندسه) محیط دائره یی ایکی نقطه ده قطع ایدن خط .

§ (مثلثات) هر هانکی برقوسك نهایتندن اوقوسك مماسنی قطع ایدنجه یه قدر اخراج اولنان نصف قطر .

تمام قاطع == (مثلثات) قوسك نهایتندن چکن خط مماسنی قطع ایتمك اوزره اخراج ایدلمش اولان نصف قطر .

قاعِد [ع ، ص] اوطوریجی ، اوطوران ، اوطورمش .

قاعداً == اوطوره رق ، اوطوردیغی حالده .

قاعِدَه [ع ، س] تمل ، اساس § بر شیئك وقوعنه شرط اولان خصوص § بوخصوصك تمرینی

§ دستور § اصول ، نظام ، یول .

§ (هندسه) شکلك اشاغیده افقی وضعیتده بولنان خط ویا سطحی ، ضلع اسفل افقی .

(قاعده)

§ (نباتات) اوراقك ساقه التصاق پیدا ایتدیکی محل [جمعی : (قواعد) کلیر .]

قاعده شکن == قاعده یه ، اصوله رعایت ایتمیان ، قاعده یی بوزان .

قاعدةً == قاعده سنه موافق اوله رق ، اصولاً .

قاعدهٔ کلیه == « عادت محکمدر » ، « برائت ذمت اصلدر » ، « مانع زائل اولدقده ممنوع عودت ایدر » کبی ابدی ، بدیهی اولان حکملر ، قاعده لر ، قواعد فقهیه .

قاف [ع ، س] (ق) حرفك اسمی § قدیماً اسنانه داخل اولانلرك چکدکلری قرعه لردن (قرعه) لفظنه اشارت اوله رق (ق) حرفنی حاوی اولان ورقه ــ که : بونی چکن عسکر اولوردی .

قافلامق == بوصورتله (ق) حرفنی حاوی قرعه چکمك § اعتبار قدمایه کوره کرهٔ ارضی محیط اولان طاغ ــ که : عنقا دنیلان مرغ موهومك محل اقامتی فرض اولنوردی :

« لانه کیرقاف استغنا اولورعنقای عشق »

بورنی قاف طاغنده == متکبر ، متعظم ، مغرور .

قافِلَه [ع ، س] قطار ، کاروان : قافلهٔ حجاج § زمره ، فرقه ، طاقم .

« ایکلندی بتون کوه بلند عرفاتی
هرقافله دن عکس ایدن آوازهٔ لبیك »

قافله سالار == سر خیل ، قافله نك باشنده ، اوکنده بولنان .

قافله سالار انبیا == حضرت فخر کائنات افندمز [جمعی : (قوافل) کلیر .]

قافِیَه [ع ، س] علم عروض اقسامندن اولوب شعرك فواصلنی بیلدیرن اصول و قواعد مخصوصه

§ مصرعلرك ، یاخود بیتلرك اواخرنده ویا اواخری منزله سنده اولان یرلرده بولنان حرف ویا کلمه لرك حرکات وسکناتجه بربرلریله متحد اولمسی .

قافیهٔ اصلیه == (ادبیات) ذوقافیتین ایله ذوالقوافیده کی قافیهٔ اخیره .

قافیهٔ شایکان == (ادبیات) علی الاطلاق ایطاء جلی یی محتوی قافیه .

قافیهٔ متدارکه == (ادبیات) تقطیع حسبیله آخرنده اولان حرف ساکن ایله آکا تقدم ایدن دیکر حرف ساکن بیننده ایکی حرف متحرك بولنان قافیه .

« هر کورن عیب ایتدی آب دیدهٔ کریانمی
ایلدم تحقیق کوردمش کیمسه یوق جانانمی »

قافیهٔ مترادفه == تقطیع حسبیله آخرنده فاصله سز ایکی حرف ساکن بولنان قافیه .

« اولنجه پرده برانداز نظر چشم شهود
کورندی آینهٔ دلده چهرهٔ مقصود »

قافیهٔ متراکبه == تقطیع حسبیله آخرنده اولان حرف ساکن ایله آکا تقدم ایدن دیکر حرف ساکن بیننده اوچ حرف متحرك بولنان قافیه .

« جان ویرور آدمه اندیشهٔ صهبای عدم
جوهر جانمی عجب جوهر مینای عدم »

قافیهٔ متکاوسه == (ادبیات) تقطیع حسبیله آخرنده اولان حرف ساکن ایله آکا تقدم ایدن دیکر حرف ساکن بیننده درت حرف متحرك بولنان قافیه .

قافیهٔ متواتره == (ادبیات) تقطیع حسبیله آخرنده اولان حرف ساکن ایله

[آكا تقدم ایدن دیکر برحرف ساکن بیننده برحرف متحرکدن بشقه‌سی بولنمیان قافیه.

قافیهٔ مجرده = (ادبیات) یالکز برحرف متنی اولان قافیه :

« ای زائر اعتبار پرور
سیرایت نه‌کوزلطورور شومقبر »

قافیهٔ مردفه = قافیهٔ مرکبه‌ده (روی)دن اول حروف املادن بری بولنان قافیه.

قافیهٔ مرکبه = (ادبیات) حروف رویدن اول متجانس وحرکات وسکناتجه متحد حرفلر بولنان قافیه.

قافیهٔ معموله = ایکی لفظی ترکیب ویا بر لفظی تجزئه ایله قافیه اولمغه صالح اولان کلمه‌لر :

« عکس نقش کار کاه عالم بالامیدر
لاف ودعوی برطرفشمدی دعاهنکامیدر »

قافیهٔ ملحقه = قافیهٔ اصلیه‌دن ماعدا اولان قافیه‌لر.

قافیهٔ مقیده = (ادبیات) قافیهٔ مرکبه‌ده حرف رویدن اول حروف املادن غیری برحرف بولنان قافیه :

« کلك ایدوب براتی دودست
غنچه تیارین ایلدی سربست »

قافیهٔ موسسه = (ادبیات) ردف ایله روی آره‌سنده دیکر بر حرف داخل اولان قافیه :

« کادمسه تولدین شعرا دورینه آخر
عادت بودر آخرده کلیر بزمه اکابر »

حروف قافیه = شو طقوز شیدر : روی ، تأسیس ، دخیل ، ردف ، قید ، وصل ، خروج ، مزید ، نائره.

قافیه سنج | قافیه پرداز = قافیه اویدیران ، شاعر ، ناظم.

قافیه‌لی = مقفی.

قافیه‌سز = غیر مقفی.

قاقاو [ج ، ـ] قهوه‌یه مشابه مغذی بر حبه اولوب آمریقاده یتشور وتوز حالنده اوله‌رق سوتله قهوه‌کبی پیشیریلوب ایچیلیر وچیقولاته اعمال اولنور.

قاقاو آغاجی = (شجر لوزهندی) ذات الفلقتین شعبه‌سندن لوزیه فصیله‌سنه منسوب ، هندستان طرفلرنده نشو ونما بولور برآغاجدر.

(قاقاو آغاجی)

ا - چیچکی . ب یارلمش میوه‌سی .

قاقرداق - قیقرداق [ت ، ـ] اوریدیلن اچ یاغنك قالان قورو وقاورولمش ماده‌سی.

قاقشمق [ت ، مص] بربرینه اوروب دورته‌رك خربالاشمق.

قاقشدیرمق = دورتوب ایته‌رك خربالامق.

(قاقوله)

قاقله | قاقوله = [ع ، ـ] هندستاندن کتیریلان بهاراتدن بری اولوب علاج مقامنده مستعملدر: صالقم قاقله ، کوچك قاقله.

قاقم [ع ، ـ] (حیوانات) ذات الثدیانك قاضمیه فرقه‌سندن ۳۵ سانتیمترو طولنده کدی‌یه مشابه ، کورکی پك مقبول برحیواندر.

(قاقم)

قاقمق [ت ، مص] اورمق ، ایتمك § ایره‌رو ادخال ایتمك ، چیوی ، قازیق کبی اوجی صیوری شیلری بر محله چاقمق § معدنی لوحه‌لر اوزرینه قبارتمه یاپمق § تخته وسائره اوزرینه معدنی تل وچیوی چاقه‌رق تزیین ایتمك.

باشه قاقمق = ایدیلان ایلیکی صیق صیق یوزه قارشی سویلمك ، منت تحمیل ایتمك ، امتنان ایتمك.

قازیق قاقمق = یرلشوب قالمق.

قاقلمق = اوریله‌رق ایتلمك || ادخال ایدلمك ، چاقلمق || معدنی لوحه‌لر اوزرینه قبارتمه یاپمه || تخته وسائره‌یه معدن تل وچیوی چاقیله‌رق تزیین ایدلمه.

قاقمه = دورته‌رك ایتمه § چاقمه § تخته وسائره اوزرینه چاقلمش معدنی تل ویا چیوی.

قاقه [ت ، ـ] (چوجق لساننده) پیسلك ، نجاست || (جیجی) مقابلی . کوتو ، فنا.

قاقه بك = یاراماز ، پیس چوجق.

قاکرمق [ت ، مص] دوندروب چویرمك § طوپلامق ، قاسمق.

قال [ع ، ـ] { عربده فعل ماضی ایسه‌ده لسانمزده اسم مقامنده مستعملدر } سوز ، قول ، لاف ، سخن.

قاله آلنماز = سوزینی ایتمکه دکمز.

قیل وقال = دیدی قودی.

قالا = سوزله، سویلیه‌رك ، (شفاهاً).

قال [ت ، ـ] معدن کورلچه‌لرینك اوریدیلوب تصفیه اولنمسی.

قالای [[illegible] ، ـ] باقراوانی اوزرینه سورلمکه وتنکه کبی شیلری یاپشدیرمغه یارایان بیاض معدن ، رصاص ابیض § سطحی سوس ، زینت § تکدیر ، تعزیر.

قالایجی = باقر ودمیر اوانی‌یه قالای سورن.

قالایسز = قالایی چوقمش باقر اوانی.

قالایلامق = باقر اوانی وسائره‌یه قالای سورمك || سطحی واساسسز صورتده تزیین ایتمك || ساخته سوس یاپه‌رق عیبی قپامق || تکدیر وتعزیر ایلمك.

قالب [ع ، ـ] { فتح لام ایله‌ده لغتدر } قیوجیلرك ایچنه اریمش جوهر اقتدقلری ظرف § نمونه § بدن ، جسد § برشکل وهیئت مخصوصه آلمسی مطلوب اولان [illegible] بعض ظرفلرك کیرلمسه

مخصوص مظروف : فس قالبی ، قوندره قالبی .

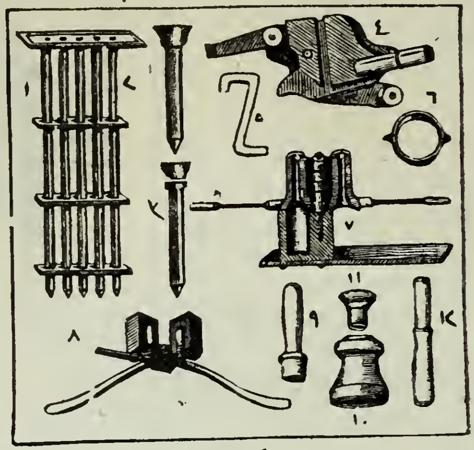

(دوكه قالبی)

١ — بالموی ایچون
٢ — اصپازماجت موی ایچون
٣ — یاغ موی ایچون
٤ —، ٥ —، ٦ — } كراسته ودمیر پارچه‌لرینی بربرینه ربط ایتمك ایچون
٧ — شیشه‌یه مخصوص
٨ — قورشونه مخصوص
٩ ، ١٠ ، ١١ ، ١٢ — آوقورشونی آیچون

(قوندره‌جی قالبی)

١ — پارمقلری آچمغه مخصوص .
٢ — » وطراغی آچمغه مخصوص .
٣ — یالکز طراغی آچمغه مخصوص .
٤ — قالوش ایچون
٥ — قوندره قالبلرینی تسویه‌یه مخصوص

باصمه قالب = بر شیئی كرد كورینه یاپمق ، یالكز تقلیداً یاپمق .

قالبی باصمق = مهر باصمق ‖ بلا احتراز شهادت .

بیك قالبه كیرمك = بر حالده ، بر قیافتده طورمامق .

بر قالبه دوكمك = بر صورت تسویه بولمق ، برچاره دوشونمك .

قالبلامق = قالبه چكیرمك .

قالبور • [ت ، —] {عربی (غربال) دن محرفدر } تخته‌دن برداڑه‌یه چكیلمش دلیكلی دریدن ویا قفس كبی اوردولمش تللدن عبارت آلتكه : ایچندن چكیریلان حبوباتك طاشنی ، طوپراغنی آییرمق ایچون قوللانیلور ، قبا الك .

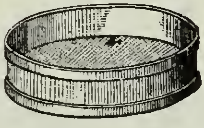

(مدور قالبور)

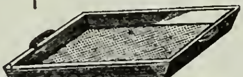

(مربع قالبور)

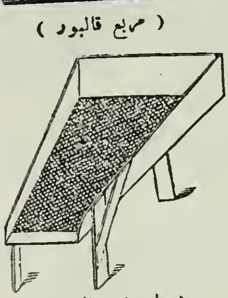

(طوپراق قالبوری)

قالبوراوستنه كلمك = منتخب وممتاز اولمق ، ایلری طبقه‌ده بولنمق .

قالبور كمیكی = [illegible] [عظم غربالی]

قالبورلامق = حبوبات و سائره‌یی نالبوردن چكیرمك .

قالتابان [فا ، ص] تنبل ، قانی آغیر .

قالتاق • [ت —] آت اكری ، سرج § مبتذل قاری .

قالتاق قاشی = قالتاغك اوك وآرقه‌ده اولان چیقندیلی محللری .

قالتاق اورمق = آته اكر اورمق .

قالتاقجی = سوادی و سیار طوپچی آلایلرنده باركیرلرك اكر طاقملرینی ، قوشوملرینی تعمیر ایدن مأمور ، سراج باشی .

قالچه [ت ، —] پاچاغك اك ارصتده‌كی اویناق یری .

قالچه كمیكی = بو اویناق محلده‌كی چیقندیلی كمیك ، عظم وتد .

قالچین [ت ، —] چیزمه آلتنه كییلن اوزون قونجلی چوراپ ‖ چوراپ قونجی طرزنده عبادن معمول توزلق .

قالدیرم • [ت ، —] شوسه‌لرك ایكی طرفنده یایالرك یورومسنه مخصوص یوكسك طاش دوشمه § بو وجهله كاملاً طاش دوشنمش جاده ، سوقاق .

قالدیرم شاعری = عادی شاعر .

قالدیرمجی = قالدیرم یاپان عمله ، آدم .

قالدیرمق • [ت ، مص] یوقاری چیقارمق ، رفع ایتمك ، یوكسلتمك § یوكلیوب نقل ایتمك ، طاشیمق ، كوتورمك § لغو وفسخ وابطال ایتمك § افساد وتهییج ایتمك (اوكوبكی) شكاری یواسندن ، ایندن چیقارمق § یوكلنمك ، تحمیل ایده‌بیلمك § مساعد ومتحمل اولمق § طبیب خسته‌یی ایی ایتمك ، خسته‌لكدن قورتارمق .

درت نعله قالدیرمق = آتی طولو دیزكین سورمك .

ال قالدیرمق = اورمق نیتیله الی حاضرلامق

اوموز قالدیرمق = تجاهل ایتمك .

باش قالدیرمق = سركشلك ، اطاعتسزلك ایتمك .

طبانی قالدیرمق = قوشمق ، شتاب ایتمك .

یلكنلری قالدیرمق = یلكن آچوب كیتمك ‖ كمال حدت وسرعتله یورومك .

قالسیت • [ج ، —] { Calcite } (معدنیات) تركیبی قاربونیت قالسیومدن عبارت اولوب

اکثریا بیاض ویا آچیق رنکلرده وبلور حالنده ویا کثیف اوله‌رق ظهور ایدن بر معدن [کیرچ طاشی بونك عادی جنسیدر .]

قالسیوم [ج ، م] { Calcium } (کیمیا) کاس وکیرج قیمیادن اولان بر جسم بسیط : کبریتیت قالسیوم .

قالفات [ت ، م] کمی وقایق تخته‌لرینك اره‌سی استوپی وسائره ایله طیقایوب اوستنه زفت ومعجون سورمك عملیاتی § ساخته سوس وزینت .

قالفات یری = کمی تکنه‌لرینك قالفاتلاندیغی محل .

قالفات ایتمك = قالفاتلامق .

قالقان [ت ، م] آلات قدیمهٔ حربیه‌دن اولوب اوقه والیج ضربه‌سنه قارشی سپر اوله‌رق استعمال ایدیلان آلت تحفظ ـ که : معدندن ، کرکدان وفیل دریسندن یاپیلیردی .

(هند قالقان بالغی)

قالقمق [ت ، مص] قیام ایتمك ، بویلو بوینه آیاق اوزرینه کلمك § اویقودن اویانه‌رق یتاقدن چیقمق § خسته‌لقدن قورتیله‌رق یتاغنی ترك ایتمك § یوکسلمك ، رفع ایتمك ، چیقمق § قابارمق ، شیشمك § دیك طورمق § لغو وفسخ اولنمق ، یوق اولمق § طغیان ، غلو § (قورطیه حقنده) کسب شدت ایتمك § نیت ، عزم : حجه کیتمکه قالقدی .

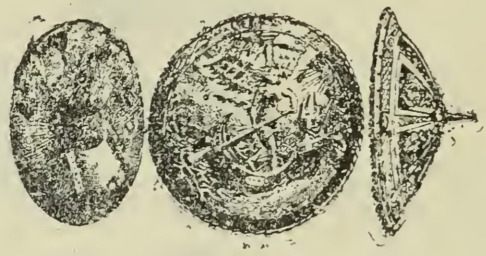

(قالقان)

قالقان اوتی = دوه اوتی انواعندن اوکسوروك اوتی .

قالقان بالغی = قالقان شکلنده معروف یاصی واتی لذیذ بالق .

(قالقان بالغی)

هند قالقان بالغی = اسماك مشوك المسبحیه فرقه‌سندن ، مسبح ظهریسی زیاده اوزون ، هنددکزلرینه مخصوص بر بالقدر .

قالقوب . قالقوب اوطورمق = زیاده حدت ایتمك .

مراق قالقمق = مراقلانمق .

قالقشمق = ادعا ایله برایشه کیریشمك ، تصدی .

قالقیق = قالقمش ، دیك ، قائم .

قالمار [ج ، م] مرکب بالغنك بیوك جنسی .

قالمق [ت ، مص] اولدیغی یرده طورمق ، بقا وقرار بولمق § تأخر ایتمك § حرکت ایتامك ، ترك حرکت ایلمك ، ساکن اولمق § آرتمق ، فضله کلمك § حال ووضعیت سابقه‌سنی محافظه ایتمك ، اولدیغی حالده طورمق ، § یورلمق ، عاجز ، بی تاب اولمق § محروم اولمق ، ایشدن ، اکنجه‌دن قالمق § انتقال ، توارث : پدردن بر چوق مال قالدی § موجود ، برحیات اولمق § عائد وواجب اولمق : بوایشی دوشونمك سکا قالدی .

آر قالمق = تقرب ایتمك || زیاده آرتمامق .

اوزرنده قالمق = مزایده‌ده نازل صوك پی یی سورمك || ذمتنه ترتب ایتمك .

ایشدن قالمق = برمانع حیلوله‌تیله ایشه کیده‌مامك .

خاطر قالمق = کوجنمك ، منفعل اولمق .

طوکه قالمق = حیرته دوچار اولمق .

کوز قالمق = حسد ایتمك || ایمرنمك .

قالدی ـ که = کانجه ، کله‌لم ، امدی .

قاله ، **قاله‌رق** = اکسیك اوله‌رق : ساعت اون ایکی یه بش قاله ، بش قاله‌رق .

قالوره [ت ، م] یامه‌لی پاپوچ وسائر مشین شیلر .

قالوره خانه = (غلط) اسکیجی دکانی || ایاق قابی وسائره امال وتعمیر اولنان محل .

قالوریفر [ج ، م] {Calorifère} آلت تسخین || بعض بیوك دائره‌لرك بر محلنده زیاده مقدارده آتش یاقیله‌رق تماماً تسخین ایدیلوب بوریلر واسطه‌سیله اقسام ابنیه‌یه سوق اولنان صیجاق صو تأثیریله قیزان بوریلرك حرارتی ایله اوطه‌لری تسخین ایلمك اصولی .

قالوش [ت ، م] ☞ [غالوش .]

(قالوش)

قالومه [ج ، م] (بحریه) دمیر اوورنده‌کی کمی زنجیرینك دکزده بولنان قسمی .

قالومه ویرمك = دمیرك زنجیرینی قویویرمك .

قاله‌مسك [ت ، م] ☞ [غالیه‌مسك]

قالیچه [فا ، م] { فارسی : (غالیچه) دن محرف اولدیغی مرویدر } کوچوك خالی ، خالیدن سجاده .

قالیچهٔ زمردین = چمن .

قالین [ت ، ص] قطری وثخنی زیاده اولان (جسم) ، یوغون § قبا § صیق طوقونمش بز وسائره ، کثیف .

قالین قفالی = ذکاسز ، غبی .

قالیڭلق = کثافت ، ثخن ، ضخامت ، غلظت || قبلق ، حماقت .

قالیڭلاشمق = قالین ، کثیف اولمق، یوغونلاندیرمق .

قالینجه = آز قالین .

قالیوس [ج ، س] لورکه مشابه برجنس مقبول باقق .

قالیون [ج ، س] اسکی زمانلرده مستعمل برنجی صنفدن حرب کمیسی ــ که : بوده‌لرنده ایکی ، اوچ صره طوپی حامل وآرمه‌لری مربع یلکنلر ایله مجهز ایدی .

قالیونجی = (قالیون) دینیلان سفن حربیه‌ده مستخدم افراد بحریه .

قاماشمق [ت ، مص] اکثی بر شی یکدن دولابی دیشلر اویوشوق برحاله کلمك § بر ضیای شدید تأثیریله عصب بصر قطریتك کوچولمسندن دولابی کوزك موقتاً قرارمسی ، ضیای شدیده باقه‌ماق .

قاماشدرمق = (قاماشمق) دن مصدر متعدی .

قاماره [ج ، س] ☛ [قاره]

قامالا [ج ، س] (نباتات) ذات انفلقتین شعبه‌سندن فربیونیه فصیله‌سنه منسوب ، دافع تنیا کبی مستعمل برنباتدر .

(قامالا)

ا ـ زهرمذکر . ب ـ زهرمؤنث .

قامبیال [ج ، س] پولیچه ، پولیچه سندی .

قامبیو [ج ، س] مبادله § (تجارت) اسهام واوراق نقدیه مبادله‌سی ، بونلرك النوب ستلمسی معامله‌ صرافیه‌سی .

قامت [ع ، س] بوی ، قد :

« قامتك ای بوستان لامکان پیرایه‌سی
نوردن برسرودر ، دوشمز زمینه سایه‌سی »

قامت موزون = بیجیلی ، لطیف ، دوزکون بوی بوص § جماعتله ادای صلاة اولنه‌جغی اثناده مؤذنك « قدقامت الصلاة » دیمسی .

قامت کتیرمك = مؤذن (قدقامت الصلاة) دیمك .

قامچی [ت ، س] حیوانلری اوروب سورمکه مخصوص ومختلف طوللرده بردکنه‌نك اوجنه مربوط ایجه مشین ویااورکولی ایب . قرباج ، تازیانه.

شکر قامشی = عصاره‌سی شکر اعمالنه یارایان برجنس قامش .

قامش بایرامی = اسرائیلیلره مخصوص اعیادن بری .

قامش حلواسی = بال آغده‌سی .

قامش قلم = یونتیله‌رق یازی یازیلان معروف قلم .

قامش طام = اوزری قامشله مستور قلبه .

قامشلق = کثرتله قامش حاصل اولان محل .

قامشجق = ☛ [حلاج]

قامع [ع ، ص] قمع ایدیجی ، ایدن ، قهر تذلیل وتنکیل ایدیجی ایدن .

قاملیا [ج ، س] { Camellia } ذات الالقاح طاهره‌دن دائمی یشیل وپارلاق یاپراقلی بیاض ویاقرمزی قوقوسز چیچکلی برنبات

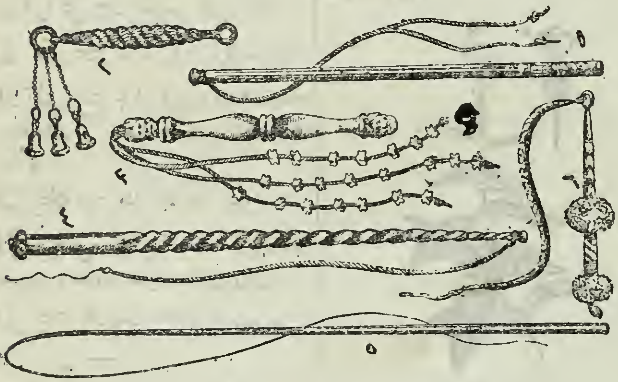

(قامچی)

١ ـ قدیم روما آرابه‌جیلرینه مخصوص. ٢ ـ اوجلری قورشونلی (رومالیلره مخصوص). ٣ ـ آشیقلی (رومالیلره مخصوص). ٤ ـ یوك آراباجیلرینه مخصوص . ٥ ـ بینك آراباجیلرینه مخصوص . ٦ چوجقلره مخصوص .

چاله قامچی = متصل قامچی چاله‌رق حیوانی سرعتله یوروده‌رك .

قامچی قلنج = اکسز برنوع قلیچ .

قامچی قویروق = قیلسز قویروق || قیلسز قویروغی اولان کدی وسائره .

قامچیلامق = قامچی چالمق ، قامچی اوره‌رق سورمك § شدتلی روزکار ویا یاغمور یوره جارپمق § برایشی تعقیب وتسریع ایله مجراسنده دوران ایتدیرمك .

قامش [ت ، ص] وحیدالفلقه‌دن نجیلیه فصیله‌سنه منسوب مولاق محللرده تنبت ایدن ایچی‌بوش ، مطحی بوغملی یوشاق نبات ، قالین ساز .

(قاملیا)

قاموس [ع ، ص] دكزك اورته‌سی ، اڭكين ، وسط البحر § مفصل لغت كتابی . محيط اللغات : قاموس عثمانی .

قامه [ت ، ص] ايكی طرفی كسكين واوجی سيوری ، تيغی انچه دها محفوظ بيوجك اكلی بچاق ، آلت جارحه § بعض لعبيلرده يكيلن آدمك يوزينه سوريلان ايس وياحرب لكه‌سی .

قامه باصمق = اويونده يكمك ، مغلوب ايتمك ، غلبه چالمق § تخته وسائره‌يی ياروب آچيق اچون اوجی اوشيئك ياريغه صوقيلوب چاقيلان تخته ويا دمير طاقوز § ديواره قاقيلان بيوجك تخته چيوی ، سيكل .

بالطه قامه‌سی = بالطه‌نك سيوری طرفی .

طوپ قامه‌سی = طوپلرك قويروقلرنده اولوب قپاق وظيفه‌سنی ايفا ايدن برآلت .

قان [ت ، ص] انسان وحيوانك طمارلرنده جولان ايدوب ادامۀ حياته باعث اولان قرمزی مادۀ مايعه ، دم ، خون .

قان آرامق = قصاص طلب ايتمك .

قان آقمق = حرب وقتال وقوعبولمق .

قان آلمق = جراح وبار برآلت مخصوصه برينك طمارينی خفيفجه دلوب براز قان آقيتمق .

قان ايتمك = قتل جنايتی ايقاع ايلمك .

قانلی بچاقلی اولمق = آره لرنده خصومت وعداوت شديده حاصل اولمق .

قانلی = قان ايدن ، قاتل ، جانی .

قان بهاسی = ديت .

قان آغلامق = پك زياده متأثر ودلخون اولەرق شكايت ايتمك || الندن عاجز وبی‌تاب قالمق .

ايكی الی قانده = مفتری || پك مساعده‌سز ودار برزمانده بولنيش .

قان چناغی = چوق آغلامقدن وياويقوسز قالمقدن دولابی زياده قزارمش كوزدن كنايه .

قان صولانمق = قانك نسبت معينۀ مايعيتنه خلل كلمك || فقر الدم .

قانه صوصامق = اجرای قتاله آرزوكش اولمق .

قانه صوصامش = كندی قتالی ايجاب ايده‌جك حركتده بولنان .

قانی صيجاق = سوكلی ، اسيتلی آدم .

قان طاشی = اوزرنده خفيف كوچوك قرمزی بنكلری اولان قويوشيل ونكلی برنوع طمارلی عقيق طاشی ـ كه : مهروسائره ياپيلير . [قدمانك زعمنه كوره : سيلان ايدن دمی ديكديرمك خاصه‌سنه مالك ايمش .]

قان طرمق = بعض اسباب تأثيراتيله خسته ـ نبضی طوره‌رق ، وجودی صوغويه‌رق ـ وفات ايتمش ظن اولنمق || جانی تأثير مضرۀ جرايتله مبهوت اولوب شاشيرمق .

قا ـ قاينامق = بری حقنده درونی بر شفقت ومحبت شديده حس ايتمك . || جوش وخروشه كلمك .

قارداش قانی = برجنس نبات ، چيچك .

قانقورودان = عبد السلام ديننلان ذات الفلقتين شعبه ـ سندن حماويه فصيله ـ سندن برنبات .

(قانقورودان)

١ ـ چيچكی .

قان قورصمق = چوق عذاب چكمك زياده‌سيله مضطرب اولمق .

قانه كيرمك = سبب موتی اولمق .

قان يوتمق = زياده اذيت چكمك .

ايچندن قان كيتمك = زياده‌سيله معذب ومتألم اولمق .

قانه‌مق = برعضودن قان آقمق ، قان چيقمق .

قاناتمق = برعضودن قانچقارمق || برعضودن قان چيقمسنه سبب اولمق .

بورون قانه‌مقسزين = بلاوقوعات ، بلاحرب .

قانلانمق = قانه‌سورنمك ، قان ايله ملمع وملوث اولمق . || قاتل ، جانی اولمق .

دلی قانلی = شاب ، شاب امرد كنج اريسی .

صيجاق قانلی = مونس سوكلی .

صوغوق قانلی = غيرمونس ، سوكيمسز || تلاشسز ، متأنی قيدسز || بالقلركبی حرارتی اولميان حيوانات .

قره صوغوق = سوكيمسز آدم .

قانقارشمق = صهريت .

قاناپه [ج ، س] { Canapé } ايكی يانلی ، آرقه‌لی بتون سديره ايكی اوچ كشينك اوطورمسنه مساعد بيوك قولتوق .

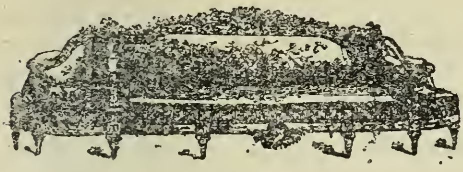

(قاناپه)

قاناره [ت ، س] سلخخانه .

قانال [ج ، ص] ☛ [قنال]

قانبور [ت ، ص] ☛ [قنبور]

قانتارمه [ت ، س] صولوقسز آغيز كم § حشری آتلرك آغزينه اوردقلری دمير .

قانجه [ت ، س] اوجی چنكالی كوندره : يانغين قانجه‌سی ، قايقجی قانجه‌سی § اوجی چنكلی شی .

قانجه باش = قاره دكزده ايشلر واكثريا كرامته نقل ايدر برنوع كمی .

قانجالامق = قانجه آتارق طوتمق || مسلط اولمق .

قانجه‌يی طاقمق = ياپيشوب آيرلمامق ، مسلط اولمق || پشنه دوشمك ، تعقيب ايتمك .

قانجيق ـ قانجوق [ت ، ص] ديشی § دونك طبيعتلی ، حيله‌كار ، وفاسز افعال واقوالی شايان اعتماد اولميان .

قانجقلق = خباثت ، حيله‌كارلق ، دونككلك .

قانچلار [ج ، س] شهبندرخانه مدير وياكاتبی .

قانچلاریه = شهبندر خانه نزدنده‌کی قلم ویا دائره .

قاندری [ت ، س] سپتجی سوکودی ، سبت ، حصیر اورمکه یارایان بر نوع ساز .

قاندرمق [ت ، مص] اقناع § ارضا § آغفال ، طولاندیرمق § ذهنی چلوب آلداتمق ، اغفال ایتمك .

قاندیرمه
قاندیریش } = اقناع ، ارضا ‖ اغفال .

قاندیلیسا [ج ، س] (بحریه) سرن اوچلرقلری محللرینه قالدیروب آشاغی آلمغه مخصوص خلاط دونانیم .

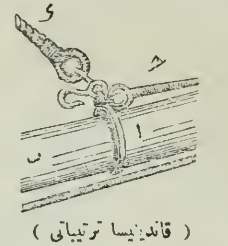

(قاندیلیسا ترتیباتی)
ا ــ قاندیلیسا صاپانی . ب ــ سرن . ح وارده‌زدله . ء قاندیلیسا .

قاروله قاندیلیساسی = کزك چناقندن راندانك قاروله یقاسنه اوریلان پالانغه .

قانط [ع ، ص] نومید ، مأیوس ، مقطوع الامل .

قانع [ع ، ص] قناعت ایدن ، حالندن ، مظهرندن خشنود اولان .

قانغال [ت ، س] ایپ ، تل کبی اوزون شیلرك چویریلوب چورکلنه‌رك آلدیغی دائروی شکل ، طوره § بو وجهله بر شکل آلان شیئك هر چوره‌ی : بش قانغال تل .

قانغال ایتمك = چوریم چوریم دیوشیرمك .

قانغال دیکنی = درنك سوروب یدیکی دیکنلی بر جنس نبات .

قانغاللاشمق
قانغاللاشمق } = ایپ ، تل ، چورکلنمه اوله‌رق طوپلانمق .

قانغاللی = قانغال شکلنده اولان .

قانغرن [ج ، س] بر اعضانك التیامپذیر اولمیه‌جق ودیکر اعضایه دخی سرایت ایده‌جك صورتده چوروموسی .

قانیقمق [ع ، مص] قانعق ، طیقمق ، استغنا حاصل ایتمك .

قانون [ت ، س] قاعده ، قضیهٔ کلیه : قانون دیانی ، قانون اخلاق § عادت ، رسم ، اصول ، داب قدیم § فارابینك اختراعکرده‌سی اولان بر نوع ساز § (حقوق) بر حکومتك صلاحیتدار مقاماتندن صدور ایتمش عموم حقنده مجبوری الاجرا اوامر ونواهی § قوهٔ قانونیه‌نك بر اعلان رسمیسی اولوب انکله اصول ادارهٔ داخلیه ومصالح عامه حقنده جمعیتجه مجبوری الاجرا قواعد وضع اولنور § اشبو قواعدی شکل ومحتوی اولان کتاب . [جمعی قوانین کلیر .]

قانون الٰهی = من قبل الرحمن وضع وانزال بیوریلان اوامر ونواهی سبحانیه ، شریعت .

قانون اراضی = (حقوق) اقسام معینهٔ اراضی‌یه حق تعلق ایدنلردن هر برینك حقوقنه دیکربنك ویا افراد سائره‌نك وقوع تجاوز وتعرضنی مانع بعض قواعد وضوابطی شامل قانون خصوصی § حالات مماثله‌ده اجرا اولنور دائمی ومطرد بر فعل .

قانون طبیعت = (حکمت) بر حادثه ایله اول حادثه‌نك سبب مولدی بیننده اولان نسبت ثابته وغیر متحوله .

قانون شناس = دقایق قانونیه‌یه واقف آدم .

حرکت متحولهٔ منتظمه قانونی = (میخانیق) ازمنهٔ متساویه ومتعاقبه‌ده قطع ایلدیکی مسافه بر قاعدهٔ ثابته‌یه توفیقاً تزاید ویا تناقص ایدن بر متحرکك تابع اولدیغی قانونلر ـ که : « سرعتله زمانله متناسباً تزاید ویا تناقص ایدر . » و « قطع اولنان مسافه صرف اولنان زمانك مربعیله متناسبدر . » حکمندن عبارت ایکی قاعدهٔ قطعیه‌دن عبارتدر .

قوهٔ عن المرکزیه قانونی = (ماکنه) بر حرکت دائره‌یه ایله حرکت‌ده کان قوهٔ عن المرکزیه‌نك تابع اولدیغی قانونلر ـ که : « قوهٔ عن المرکزیه سرعتك مربعیله متناسبدر . » و « کتله وسرعتلری مساوی اولان جسملرك قوهٔ عن المرکزیه‌لری رسم ایلدکلری دائره‌لرك نصف قطرلریله معکوساً متناسبدر . » دن عبارتدر .

سقوط اجسام قانونلری = (حکمت) اجسام ساقطه‌نك تابع اولدیغی قانونلر ـ که : بو وجه آتی اوچ قاعده‌دن عبارتدر :

١ ــ « هر جسم خلاده مساوی سرعتله سقوط ایدر . »

٢ ــ « خلاده سقوط ایدن بر جسمك قطع ایلدیکی مسافات بونلرك قطعی ایچون مبدأ حرکتدن اعتباراً صرف اولنان زمانك مربعیله متناسبدر . »

٣ ــ « خلاده سقوط ایدن بر جسمك سرعت مکتسبه‌سی مبدأ سقوطدن اعتباراً مرور ایدن زمان ایله متناسبدر . »

رقاص قانونلری = رقاصك تابع اولدیغی شو اوچ قانوندر :

١ ــ « وسعت رقصلری ٣ ، ٤ درجه‌یی تجاوز ایتمیان عین رقاصك عین بلده‌ده اجرا ایلدیکی رقصلر متساوی الزماندر . »

٢ ــ « هانکی ماده‌دن معمول اولورسه اولسون مساوی طولده اولان رقاصلرك خلاده وعین بلده‌ده اولان مدت رقصلری طوللرینك جذر مربعیله متناسبدر . »

٣ ــ « ارضك مواقع مختلفه‌سنده رقص ایدن متساوی الطول رقاصلرك مدت رقصلری جاذبهٔ ارض شدتنك مواقع مذکوره‌ده اولان شدتلرینك جذر مربعیله معکوساً متناسبدر . »

مایعات قانونی
پاسقال قانونی } = (حکمت) بر مایع سطحنك بر قسم مستویه‌سی ورودینه اجرا اولنان هر هانکی بر تضییق کتلهٔ مایعدن مایع مذکوری حاوی اولان قابك جدارانك اقسام متساویه‌سنك هر برینه تمامیله منقل اولور . » دن عبارتدر .

آرشمید قانونی = (حکمت) مایعات درونده مغطوس اجسامك موازنه‌سنه دائر آرشمید طرفندن کشف ایدلمش اولان شو قانون :

« بر مایع درونه مغطوس هر جسم تبدیل مکان ایتدیردیکی مایعك وزنه مساوی اولدق اوزره کندی وزنندن غائب ایدر . »

(آرشمید قانونی)
ا ــ بر تاره یومورطه طاتلی صودن چوق کثیف اولدیغندن دیبنه چوکر . ب ــ آز طوزلو صودن دخی کثیف اولدیغندن اورته‌ده قالیر . ح ــ چوق طوزلو صودن آز کثیف اولدیغندن سبح ایدر .

ماریوت قانونی = (حکمت) بر غازك کتله‌سیله او غازك متحمل اولدیغی تضییق بیننده‌کی اولان نسبت حقنده (ماریوت) نام حکمتشناس طرفندن کشف ایدلمش شو قاعدهٔ اساسیه :

« درجهٔ حرارت ثابت اولدیغی حالده مختلف تضییق تحتنده بولنان هر هانکی برغاز کتله‌سنك اخذ ایتدیکی حجملر او تضییقلر ایله معکوساً متناسبدر . »

نوتون قانونی = (حکمت) حرارت شعاعیه‌نك تابع اولدیغی قاعدهٔ اساسیه حقنده ریاضیٔ شهیر (نوتون) طرفندن کشف ایدلمش اولان آتیده‌کی قانونلر :

۱ – « برجسم حار هرطرفندن هر استقامته دوغری حرارت نشر ایدر . »

۲ – « بر واسطهٔ متجانسه درونده حرارتك انتشاری خط مستقیم اوزوه اولور . »

۳ – « حرارت شعاعیه خلاده دخی منتشردر . »

۴ – « حرارت شعاعیه‌نك شدتی محراقك درجهٔ مخروطیتیله متناسبدر . »

۵ – « حرارت شعاعیه‌نك شدتی مسافه‌نك مربعیله معکوساً متناسبدر . »

۶ – « برمجلا سطحك اوزرینه وارد اولان برشعاع حرارت زاویهٔ ورودنه مساوی برزاویهٔ انعکاس رسم ایدرك منعکس اولوب مذکور زاویه لردخی سطح عاکسه عمود اولان عین برمستوی اوزرنده بولنور . »

حرارت ذرویه قانونی = (حکمت) « کرك صلب وکرك مایع کافهٔ اجسام بسیطهٔ مختلفه ذراتك حرارت مخصوصه لری یکدیکره مساویدر . » قاعدهٔ اساسیه سی .

بقای طاقت قانونی = حرارتك حرکته وحرکتك حرارته تحولی قاعده سی .

جاذبهٔ عمومیه قانونی = (حکمت) « برماده دیکر ماده‌یی کتله لریله مبسوطاً ومسافه‌نك مربعیله معکوساً متناسب اوله‌رق جذب ایدر » قاعدهٔ ثابته سندن عبارتدر .

انتشار ضیا قانونی = (حکمت) ضیانك صورت انتشاری حقنده‌کی قواعد اساسیه – که : شوانح قانوندن عبارتدر:

۱ « ضیا برواسطهٔ متجانسه درونده خط مستقیم اوزوه انتشار ایدر . »

۲ – « شدت ضیا مسافه‌نك مربعیله معکوساً متناسبدر . »

۳ « شمعك ضیاسی انی نشر ویا اخذ ایدن سطحك میلیله تبدل ایدر . »

انعکاس ضیا قانونی = (حکمت) شعاعات حروریه‌نك صورت انعکاسی حقنده اولان آتیده‌کی قاعدهٔ اساسیه‌لر :

۱ – « زاویهٔ ورود ، زویهٔ انعکاسه مساویدر . »

۲ – « شعاع وارد ایله شعاع منعکس سطح عاکسه عمود اولان عینی برمستوی اوزرنده بولنور . »

انکسار ضیا قانونی = (حکمت) انکسار ضیا حقنده (دهقارت) طرفندن کشف اولنمش شو ایکی قانون :

۱ – « عین واسطه‌لر حقنده وزاویهٔ ورودك جیبیله زاویهٔ انکسارك جیبی بیننده‌کی نسبت ثابته . »

۲ – « شعاع وارد ایله شعاع منعکس ایکی واسطه‌یی یکدیکرندن تفریق ایدن سطحه عمود اولان عینی مستویده بولنورلر . »

قانون تجارت = تجارك حقوقنه ، تجارت محکمه‌لرینك صورت تشکل ووظائفنه وامور تجاریه‌دن متولد دعاوینك فصلنه دائر احکام مخصوصه‌یی جامع قانون .

جزا قانونی
قانون جزا } = (حقوق) موادجزائیه‌یه دائر احکامی جامع قانون کتابی .

قانون چاوشی = صنف عسکری‌یه منسوب اولانلرك منافیٔ نظام وتنبیهات حرکتده بولنمالرینه دقت ایتمك وبونلرك مرجعلرینه اخبار ایلمك وظیفه‌سیله مکلف اولانزوبونلرنده اصلی اوله‌رق (قانون) کلمه‌سی یازیلی برلوحه طاشیان اونباشیلر ، چاوشلردن هربری .

قانوناً = قانون ونظامه توفیقاً || قانون ونظام اقتضاسنجه .

قانونامه = برماده حقنده فقرات وقواعد مخصوصه‌یی حاوی رساله . (قانون) لفظی بومعنایی افاده ایلدیکندن (قانونامه) تعبیری زائد وعبثدر .]

قانونی = قانونه منسوب ومتعلق || علم حقوقله مشتغل || قانون وضع وتأسیس ایدن || قانون دنیلان چالغی‌یی کال مهارتله چالان .

طب قانونی = (حقوق ، طب) جرح وقتل وتعدیٔ اخلاق کبی جرم وجنایتلرك تشخیصی اصول وقواعدینی مبین علم – که : طبه ، هم حقوقه مربوطیتی واردر .

قانونیت = (حقوق) برقرارك قانون ونظام حکمی اکتساب ایتمسی : قانونیتی تصدیق اولندی .

واضع قانون = (حقوق) قوای اصلیهٔ حکومتدن قانون وضع وتنظیمیله مکلف اولان قوت ، هیئت .

مقاومت هوا قانونی = (بالیستیق) طوپچیلقده نظردقته آلنان بالمقایسه شو بش قاعدهٔ اساسیه :

۱ – « مقاومت هوا ، کثافت هوایه کوره تحول ایلر . »

۲ – « مقاومت هوا ، مرمینك معروض مقاومت اولان سطحنك وسعت وامتدادینه، استقامت حرکتنه نسبتله سطح مذکورك درجهٔ میلنه نظراً تحول ایدر . »

۳ – « اوزون مرمیات ایچون مقاومت هوا، مرمینك سطح عرضانیٔ اعظمیسی وبناءعلیه چاپك مربعی ایله متناسباً تبدل ایدر . »

۴ – « کروی مرمیات ایچون مقاومت هوا بردائرهٔ عظیمه سطحیله ویاخود چاپك مربعیله متناسبدر . »

۵ – « مقاومت هوا ، سرعت مرمی‌یه نظراً تحول ایدر . »

اثنینیت قانونی = (هندسه) بری اشکال هندسیه‌نك (مناسبات ترسیمیه‌لری) بیننده ودیکری اشکال مذکوره‌نك (مناسبات مقداریه‌لری) میاننده موجود اولان ارتباطه دائر کشف ووضع ایدلمش اولان شوایکی قانونلردر :

۱ – « کیف مایشا برطرزده بولنان برشکل هندسی ؛ عددی غیرمحدود اولان اصول ترسیماتدن بری واسطه‌سیله شکل اخره قلب وتحویل اولنه‌بیلورکه : بوشکل اخیرده‌کی نقاط شکل اصلیده‌کی سطوحه وسطوح نقاطه وخطوط خطوطه توافق ایدر . »

۲ « یکدیکره مناسبات متقابله ایله مربوط ایکی شکلدن برنجیسنده برخط مستقیم اوزرنده کائن درت نقطه ایکنجیسنده عین خط مستقیمدن مرور ایدن درت مستوی‌یه تقابل ایدرکه : بونلر بیننده‌کی (نسبت مضعفه) نقاط اربعهٔ مذکوره میاننده‌کی (نسبت مضعفه) یه مساویدر .

قاناویچه [ج ، س] چوال ومندر یوزی وسائره امثاله یارایان قالین وسیرك کنویر بزی § یوك ایپلکیله نقش ایشلمکه مخصوص سیرك طوقومه‌لی وسرت قولالی بز § بو بز اوزرینه یوك ایپلکیله ایشلنمش نقش .

قانغورو [ج ، ص] (حیوانات) ذات الثدیانك عدیمة المشیمه فرقه‌سندن وذات الکیسیه‌دن آوستراليادہ بولنور ، بطننده یاورولرینی طاشیدیغی برکیسه موجود ، زیاده چویك وفعال ، اتی لذیذ ، دریسندن کورك ایچون استفاده ایدیلیر برحیوان .

قاتَه [ج ، ا] (بحریه) کمینك ثقلتنه کوره صویه باتان قسمك درجاتنی کوسترکه مخصوص اولەرق باش وقیچ بودوسلامەلری اوزرینه قونیلان رقملر — که : قدم اعتباریلەدر .

قاو [ت ، ا] چاقمق طاشنه بر دمیر پارچه‌سیله اورولەرق چیقان شراره ایله طوتشدیریلان یعنی احتراقه پك صالح اولان قورو شی — که : بعض آغاجلرك قابوقلرندن اعمال ایدیلور .

قاو کبی = پك قوری ، خفیف ، چوروك شیدن کنایه .

قاواطه [ت ، ا] یکپاره آغاجدن اویولمش قاب ، تکنه .

قاواق [ت ، ا] ساق همان بوداقسز دنیله‌جك درجه‌ده دوز وپك یوکسك آغاج — که : اکثریا صولاق یرلرده یتشور ، شجرالحور .

ذهن قاوراق = آکلامق ، ذهناً احاطه ایتمك .

قاورامه / **قاورایش** = قاپه ، یاقه لایش || احاطه .

قاورماج [ت ، ا] قاوروواش قوری بغدای .

قاورمق [ت ، مص] قیزغین آتشده طاوه‌ایچنده برشی قورو تعجیه قدر پیش‌یروب قزارتمق : قهوه قاورمق ، ات قاورمق ، صوغان قاورمق .

قاورولمق = قزارلمق ، اوزری قزاره‌جق صورتده پیشیرلمك || یانمق ، حرارتدن قورومق || نشو ونما بولەمامق ، بودور قالمق .

قاوشاق [ت ، ا] ایکی ماه جارینك برلشدیکی محل ، ملتقی : قورنه ، فرات ودجله نهرلرینك قاوشاغیدر .

قاوشمق [ت ، مص] برلشمك ، بر یره کاوب ، التصاق ، اتصال پیدا ایتمك § کوروشمك ، ملاقات ایتمك ، هم صحبت اولمق § غربتده بولنان برآدم اقربا واوداسنك نزدینه کلمك § یتشمك ، اولاشمق § ایکی اوج بربرینه تماس ایتمك .

قاووق [ت ، ا] وقتیله اجدادمزك کیدکاری اوزری صاریقلی ایچی پاموقلی باش کسوەسی .

قاووق صاللامق = مخاطبك اقوال وافعالنی مداهنه‌کارانه تصدیق وتحسین ایلمك .

طاققاووق = مداهن ، متبصبص ، طفیلی ، برینك مزاجنه کوره حرکتله توجهنی قزانمغه واوسایەده منفعت ذاتیەسنی تأمین ایتمکه چالیشان آدم .

قاره قاووق = هندبا .

قاوونلق = وقتیله اوزرینه قاووق قونمق ایچون قوللانیلان برنوع آصمه‌رافلر .

سدبك قاووغی = مثانه .

قاوون [ت ، ا] ذات الفلقتین شعبه‌سندن قثائیه فصیله‌سنه منسوب حشیشی وسنوی بر نباتك لذیذ ، بویوك ، یووارلاق میوه‌سی .

(قاوون)

ا — عضو تذکیر مقطعی .
ب — عضو تأنیث مقطعی .
ح — میوه‌سی .

جیب قاوونی = دیار بکرده حاصل اولور غایت الغایه لذیذ بر جنس کوچوك وشریا چوروکه مستعد قاوون .

مغنیسا قاوونی = مغنیسادن کتیریلور برجنس نفیس قاوون .

قاوون ایچی = پنبه یه چالار صاری رنك .

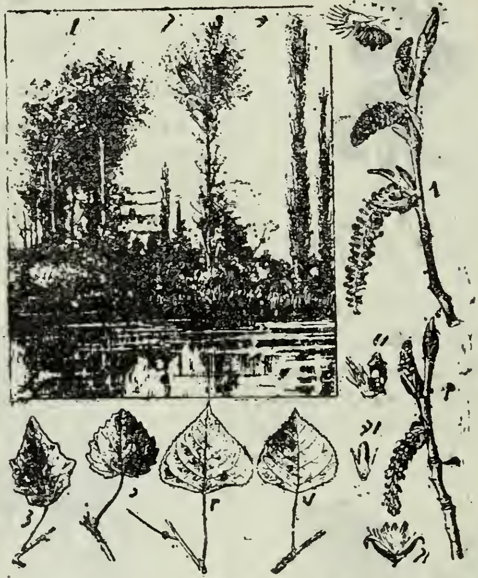

(قاواق آغاجی)

١ — آقچه قاواق آغاجی . ٢ — سیاه قاواق آغاجی . ٣ — اهرام شکلنده قاواق . ٤ — بیاض قاواغك یاپراغی . ٥ — سیاه قاواغك یاپراغی . ٦ و ٧ — اهرام شکلنده‌کی قاواغك یاپراغی . ٨ — سنبل مذکر . ٩ — سنبل مؤنث . ١٠ — مذکر چیچك . ١١ — مؤنث چیچك . ١٢ — میوه . ١٣ — بزر .

قاواقلق = کثرتله قاواق آغاجی بولنان محل .

قاووت [ت ، ا] قاوورولمش اون ، قاوورولوب دوکلمش نخود § نخود اونی ، سویق .

قاورامق [ت ، مص] قاپمق ، یاقه‌لامق § صارمق ، احاطه ایتمك ، احتوا ایتمك .

قاورمه [ت ، ا] بالخاصه شلمك ویا قیش ایچون حفظ اولمق اوزره کندی یاغنده قاوورلمش ات یمکی ، ات .

قاوروق [ت ، ا] قاوورولمش ، یانمش § بویومامش ، نشو ونما بوله‌مامش ، بودور .

آغاج قاوونی == [آغاج]

قاهر [ع ص] قهر ایدیجی ، ایدن ، محو ایلیان

قاهر السموم == پاد زهر .

قاهر الاشرار == اشراری قهر و تنکیل ایدن .

قاهره == [لغتچهٔ اعلام]

قایار [ت ، س] بوز اوزرنده یورومکه مخصوص چنکالی نعل .

قایارلامق
قایاراتمق } == آت کی اوزاپان طرناقلرینی دورلتمکه نعلی یرلشدرمک .

قایاغان [ت ، س] طبقه‌لره منقسم بر نوع طاش ، آردوواز .

قایپاق [ت ، ص] قایجی ، قایان ، صیوشیق .

قایدیراق [ت ، س] چوجوقلرک اوفاق طوغله پارچه‌لرینی بر شکل مخصوصده دوزرک وآره‌لرندن تک آیاقله صیچرایه‌رق اوینادقلری براویون .

قایدیرمق [ت ، مص] قایمسنی موجب اولمق .

آیاغی قایدیرمق == موقعندن دوشورمک ، باعث تنکبیق اولمق .

قایش [ت ، س] کاوساله دیلمیکه: بربرلرک اوزرنده اوسدوره بیلمه‌سنه ، بله قوشاق کبی باغلانمغه ، اکر طاقمنده قولانلری طوقه‌یه ربط ایتمک ، دوربین ، طبانجه ، قلیج ، چانطه کبی شیلرک بوینده حمائل واری آصلمه‌سنه ویا بونلرک بله ربط اولنمسنه یارار .

قلیج قایشی == قلیج باغی ، قلیجک حلقه‌لرینه مربوط اولوب بر ... بله باغلانان ویا حمائل کبی اوموزدن آشیریلان کاوساله‌دن معمول باغ .

قایش کبی == قوپارلمسی کوچ ، یوشاق شی .

قایش بالغی == دستره بالغنک برجنسی .

قایش قناد == (حیوانات) طیور منسلقه‌دن آمریقایه مخصوص برقوش .

(قایش قناد)

قایش قیران == (نباتات) ذات الفلقتین شعبه‌سندن بقلیه فصیله‌سنه منسوب بر نبات . کوکلری اوزون ومقاوم اولوب تارلا حفریاتی اشکال ایدر . یاپراقلرینی بارکیر وکچیلره یدیررلر .

(قایش قیران)

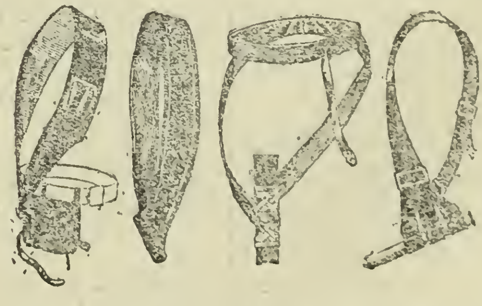

اون یدنجی عصرده قلیج قایشی — اون یکنجی عصرده قلیج قایشی — سنجاق قایشی — ترنپت قایشی

قایصی [ت ، س] (نباتات) صفتنه منسوب یمیش جکردکلی برمیوه اولوب تقطیر ایله (راتافیا) دنیلن بر ایچکی چیقاریرلر . [ز . دالینك بیوکی واك ایی جنسی اولان بو میوه غایت لذیذ اولوب رچل وشروب وخوشابی پك قیولدر .]

قایصی کلی == ذات الفلقتین شعبه‌سندن وردیه فصیله‌سنه منسوب اوروپاده نوع اولنور بر نبات .

(قایصی کلی)

قایصی آغاجی == (نباتات) ذات الفلقتین شعبه‌سندن وردیه فصیله‌سنه منسوب برآغاج . میوه‌سی غایت مقبول وچیچکلری قره‌ئول (Créol) دنیلن برقوقو نشر ایتمکله ممتازدر . [کرکدن صمغ آقار .]

(قایصی آغاجی)

قایغانه ـ قایغنه [ت ، س] چالقانوت باغده پیشیرلمش یورطه اوملت .

قایغو [ت ، س] غائله ، اندیشه ، تاسه ، دوشونجه .

قایغوسنی چکمك = غائله‌سنی چکمك، اندیشه ایتمك .

قایغولی = مکدر ، غمناك ، محزون.

قایغوسز = لاقید، لاابالی، فارغ البال ، برشیئ دوشونمز ، اوزرینه مال ایتمز آدم ، کیش یوردکلی .

قایق • [ت ، س] صو اوزرنده قایوب کیدن اوزونجه و طارجه تکنه .

پیاده قایغی = پك خفیف انجه ، اوزون بر جنس قایق .

بازار قایغی = اودوز وسائر احمال ثقیله طاشیان بیوك قایق .

بالق قایغی = بالقجیلره مخصوص بر جنس قبا قایق .

اوج چفته قایق = اوج آدم واسطه‌سیله تحریك ایدیلن قایق .

قایقجی = قایغی قوللانان ، کورك چکه‌رك قایغی تحریك ایدن آدم .

قایقخانه = (غلط) ساحلده قایغك ایچنه چکوب باغلاندیغی محفوظ محل.

قایماق • [ت ، س] سودك مادهٔ دسمه‌سی اولوب صاغلدقدن (٢٤) ساعت صکره سودك سطحنده قابوق طرزنده تشکل ایدر . زبد § هرشیئك الک اییکی قسمی ، خلاصه‌سی، زبده‌سی .

قایماق کبی = پك لذیذ ‖ پك بیاض ‖ پك نفیس .

کیرج قایماغی = (کیمیا) قلور رایحه‌لی ، خریف وتیز لذتلی ، صوده منحل بیاض بر سفوف .

قایماقلانمق = اوستنده قایماق باغلامق.

قایماقلی = قایماقله یاپیلمش، اوزرنده ، ایچنده قایماق اولان .

قایمق • [ت ، مص] صیراق ، مجلا بر سطحك اوزرندن صیریلوب دوشمك ، ذلق § سورچمك .

کوز قایمق = کوز بر طرفه متوجه اولق .

دیل قایمق = صودج لسانده بولنمق ، سهو، خطا ایتمك .

قاین • [ت ، س] (نباتات) [آق کودکن] ذات الفلقتین شعبه‌سندن بلوطیه فصیله‌سندن ، اورمان آغاجلرندن ، بر چوق نوعی ماراتغوزلقده مستعمل بر آغاج. یاقیله‌رق الده ایدیلان قطرانك تقطیرندن (قره اوزوت) دنیلن طبابتده مستعمل برماده استحصال اولنور .

(قاین آغاجی)

ا ــ سنبل زهر مذکر .

ب ــ سنبل زهر مؤنث .

ح ــ میوه .

قینجی = قاین آغاجی انواعندن خیار شنبریه فصیله‌سندن بر آغاج . ارغوان آغاجی دخی دنیلور .

(قینجی)

ا ــ میوه

قاین [ت ، س] زوج ویا زوجه‌نك برادری.

قاین آنا
قاین والده } = زوجك و یا زوجه‌نك والده‌سی .

قایناق • [ت ، س] یردن قاینایه‌رق چیقان صو پیکاری § ایکی شیئك یاپشدقلری یر .

قایناامق • [ت ، مص] مایع بر شی آتش اوزرنده فیقر فیقر ایتمك، غلیان ایلمك § صیجاق صویك ایچنده پیشمك § فوران ایتمك § برلشمك، یاپشمق § راحت طورماموز ، جوش وخروشده اولق § صویك ایچنده باتمق § محو ونابدید اولمق .

قاینامه = غلیان .

قایناشمق = برلشمك ، امتزاج ایتمك ‖ مناسبات قویه پیدا ایلمك .

قایناشدیرمق = برلشدیرمك ، امتزاج ایتدیرمك .

قایرمق • [ت ، مص] تصاحب وحمایه ایتمك ، صاحب چیقمق ، طرفدارلق ایتمك § برخدمت ومنصبه نصب وتعیین ایتمك .

قاف مفتوحه

قبا [ت ، ص] حجمی بیوك ، ایری § شیش ، تومسك § ظرافتسز ، تربیه‌سز آدم § عادی ، غیرمصنع ، بیاغی شی § تربیه‌یه مغایر فعل ویا قول.

قبا طایی = زوربا ، جسور طاسلاغی.

قبالاشمق = قبا اولمق .

قبا طاسلاق = قبا صورتده ، ایشك تفرعاتنه کیریشمکسزین یالکز صورت عمومیهٔ قیاسیه‌سی .

قبا صبا = تربیه ، آدابه منافی سوز.

قبالق = ظرافتسزلك ، تربیه‌سزلك ‖ عادیلك .

قبا یونجه = ذات الفلقتین شعبه‌سندن بقلیه فصیله‌سنك فراشیه قبیله‌سنه منسوب انواعی آسیا وآمریقاده بولنور بر نبات .

قباء [ت ، ص] دوبه ، لباس ، تفتان ، جامه .

قباجه = انتاری دنیلن لباس .

قبای آهنین = دمیر لباس ، ذره .

قبائل • [ع ، س] طائفه ، جماعت معناسنه اولان (قبیله) نك جمعی : رؤسای قبائل ، قبائل بدویه ، قبائل عرب .

قباحت [ع ، س] { فى الاصل چركينلك معناسنه‌در . } صوچ ، فنا عمل و حركت ، فعل كريه § قصور ، تكديرى مستلزم خطاء .

§ (حقوق) قانوناً معاملهٔ تكديريه‌يى استلزام ايدن افعال ـ كه : يكرمى درت ساعتدن بر هفته‌يه قدر حبس ونهايت يوز غروشه‌قدر مجازات نقديه‌يى موجبدر.

قباحت ايتمك = قصور ، خطا ايتمك.

قباحتسز = بيكناه ، صوچسز ، معصوم .

قباحتلى = قباحتى اولان ، مجرم ، متهم .

قبارتمق [ت ، مص] برشيئك ثقلتنى آرتيرمقسزين حجمنى ، حجمنى بيوتمك § كوشنمك: طوپراغى قبارتمق § آرتيرمق ، تزييد ايتمك ، حسابى ، حسابكونى بيوتمك § چيقندى پيدا ايتديرمك .

قولاق قبارتمق = دقتله ديكلمك || حيوان برشيدن اوركرك قولاقلرينى ديكمك .

قبارتمه = ترسندن قاقه‌رق پاپيلمش چيقنديلى يازى ، خط ، نقش وسائره .

قبارجق [ت ، س] صويك سطحنده ياغمور طامله‌لرندن وسائره‌دن حاصل اولان هوا ايله مملو، نصف كره شكلنده حباب § درونى ايرين ويا قان ايله طولوبولنه‌رق بدنك برطرفنده ظهور ايدن سيويلجه .

قبارمق [ت ، مص] ثقلتى آرتمقسزين حجمى بيومك ، شيشمك § آرتمق ، تزايد ايتمك § چيقندى پيدا ايلمك § هندى كبى حيوانلر تويلرينى اوپرده‌رك شيشمك § اكشيوب كوپوره‌رك بوقارى قالقمق ، تخمر ايتمك § طلفه پيدا ايتمك § چوخه كبى شيلرك خاوى قالقوب دوزلكى زائل اولمق § بولانمق ، قاريشمق § تفاخر ايتمك ، غرور كوسترمك .

قوانق قبارمق = مفتخر اولمق ، مغرور اولمق .

قباره [ت ، س] باشى محدب بياض ويا صارى چيوى ـ كه : تزيين ايچون قپولره وسائره‌يه قاقيلور

قباره‌لى = اوزرينه قباره چاقيلى ، قباره‌لر ايله مزين اولان .

قباريق [ت ، ص] قبارمش ، شيشمش ، اوفورلمش || چيقنديلى .

قباق [ت ، س] قاوون ، قارپوز وخيار جنسندن وسبزه انواعندن مختلف الجنس برنوع ايريجه ثمره.

صافرقباغى = تازه يني اك كوچك قباق .

آصمه قباغى = چارداق اوزرنده يتشور اينجه ، اوزون برجنس قباق .

بال قباغى = قيشين ينيلور ، طاتليسى مدور برجنس قباق || طاتسز ، قبا ، احمق آدم .

حلواجى قباغى = پك ايرى ويوارولاق برجنس قباق كه : قيشين ينيلور .

صو قباغى = ايچى بوش وغير منتظم جه برجنس قباق ـ كه : قورونجه قواتقلره باءلنوب يوزمك ايچون دكز حماملرنده قوللانيلور .

چركس قباغى = بيضى الشكل قرمزيجه برنوع قيش قباغى .

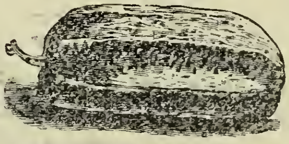

(چركس قباغى)

باروت قباغى = باروتلق ، باروت محفظه‌سى .

قباق باشنده پاتلامق = بر ايشك زيانى ، مسئوليتى كنديسنه راجع اولمق .

قباق طادى ويرمك = بيقديرمق ، اوصانديرمق .

يالين آياق باشى قباق = باشى آچيق ، آياغى چپلاق اولان || باشى آياغى كسوه‌دن عارى ايله‌رك .

قباقجى = قباق صاتان آدم .

قباق قونى = ذات الالفاء منطوره‌دن عربة البزور صنفندن صنوبريه فصيله‌سنه منسوب وتمر بقايه مخصوص برنبات .

قباله [ع ، س] التزامنمكى § حجت قاضى § موسويلرك كندى جماعتلرينه عائد اولمق اوزره ات كبى بعض مستهلكاتدن ويردكلرى رسوم .

قپان [ع ، س] { زبانزدى: قبان‌در وفارسى (كپان) ك معربيدر . } بيوك برنوع ترازى ـ كه : اسكريا پوسته و شمندوفر اداره‌لرنده نقل ايديله‌جك يوكلرى ومغازه‌لرده بعض اشياى ثقيله‌يى وزن ايچون استعمال اولنور .

قبايح [ع ، س] چركين ، فنا شى معناسنه اولان (قبيحه) نك جمعى .

قبر [ع ، س] ايچنه موتى دفن اولنان محل ، مرقد ، مزار :

« كل سرقبرمده طور برلحظه‌اى سيمين‌بدن
نوردن برسرودكمشلر قياس ايتسون كورن »

قبرستان = مزارلق ، مقبره ، برچوق مزارلرى حاوى محل .

قبض [ع ، مص] پنجه ايله آلمق ، طوتمق ، اخذ ، تحصيل ايتمك § تسلم § ضبط ايتمك § دوومك ، دوشيرمك § (اسهال) ك ضدى ، پكلك ، عملسزلك ، انقباض .

قبضه [ع ، س] بر طوتام ، بر آووچ شى ، بر ال طولديى :

« يارب نه كمال وكبرياءدر
برقبضه ترابه جان ويرسك »

§ پنجه : قبضهٔ تصرف :

« قبضهٔ تقدير كرداردهيز . »

§ قليجك الده طوتيله‌جق يرى : قبضهٔ تيغ.

قبقبه [ع ، مص] (ارسلان ، دوه‌وامثالى حقنده) كوكره‌مه ، حايقرمه : قبقبهٔ ابل ، قبقبهٔ شير .

قبل [ع ، ظر] (اول) معناسنه ظرف زماندر . (بعد) مقابلى ، اوك ، اول ، اوكدكى ، اولكى.

قبل الهجره = هجرت سنهٔ احمديه‌دن اول.

قبل الميلاد = ميلاد عيسى عليه السلامدن اول .

قبل الزوال = اوكله‌دن اول .

ماقبل = كچن ، كچمش ، اولى ، اولكيسى .

قبورغه [ت ، س] ☞ [قابورغه]

قبول [ع ، مص] آلمق ، تلقى ايتمك { ماديات ومعنوياتده مستعملدر . } § رضا ، موافقت ، راضى اولمه § زيارته كلن برآدمى مجلسنه ، حضورينه آلمه : حسن قبول ، سوء قبول § تنزل ، اوزلكاب ايتمك § آلوب قوللانمه ، اتخاذ واستعمال ايتمه : اوروپالولر دخى بزم شو عادتمزى قبول ايتديلر § صاوك وامتثال ايتمه : هندستانده پك چوق كيمسه‌لر دين اسلامى قبول ايتمه‌ده‌در .

§ (فقه) انشای تصرف ایچون ایجابدن صكره سویلنیلن سوزدركه عقد آنكله تام اولور.

قبول ایتمك = راضی اولمق.

حسن قبول = ممنونیتله تلقی ایتمك ‖ زیارته كلن برآدمی معامله نوازشكاری ایله حضوره آلمه.

ایجاب وقبول = [ایجاب]

سوء قبول = (حسن قبول)ك ضدی.

قبوللانمق = كندینه مال ایدنمك ‖ ضبط وغصب ایلمك.

معده قبول ایتمامك = تیكسنمك ، استكراه ایلمك.

قَبیح [ع ، ص] چركین ونا سزا اولان شی ، فنا شی ، ناسزا حال ، خصوص.

قَبیل [ع ، ـ] جنسلری مخالف اشخاصدن مركب جماعت ، صاقم: بو قبیلدن.

قَبیله [ع ، ـ] بر پدرك ذریتندن متشعب جماعت ، بر صویدن تورهمش خلق ، طائفه: [جمعی : (قبائل) كلیر . قبائل عرب]

قَپارُوز [ت ، ـ] فضولی وبادهوا آلنمش مال وسائره.

قَپاق [ت ، ص] [قاپاق] § (معماری) سطحی كنیش ، ثخنی آز اولان یاصی طاشلر.

§ (بحریه) انك فوقانی كوكرته‌سندن ماعدا بری تحتنده مكمل ایكی بطاریه‌یی حامل اولان ایكنجی صنف سفینهٔ حربیه.

قپاقلی = (فن اسلحه) جبخانه صندوقی.

قَپامَق [ت ، مص] آچیق بر شیئی اورتمك § برشیئك قپاغنی ، قاپوسنی اورتمك ، سد وبند ایتمك § ستر وكتم ایلمك § یكلدز برحاله قویمق : یوللری قپادی § حبس وتوقیف ایتمك § معطل ایتمك § مسكوت عنه براقمق ، سوزیی اتمام ایتمامك § طولدیرمق ، املا ایتمك § آچیق برحسابی طولدیرمق ، تسویه ایتمك.

كوز قپامق = كورممزلكه كلمك ‖ اویومق ‖ اولمك ، وفات ایتمك.

قپاتمق = (قپامق) فعلنی باشقه‌سنه اجرا ایتدیرمك.

قپانه = قپادلمش ‖ فاحشه ، مترس ‖ مزایده‌یه قونلمیوب كیزلیجه آلنمش اشیا وسائره.

قپامه = بول صوغانله پیشمش اتلی.

قپامه‌جی = اثواب وچماشیر وآیاققابی كبی ملبوسات طاقمی صاتان اصناف.

قَپان [ت ، ـ] فاره وقوش طوتمغه مخصوص آلت ، طوزاق ، دام.

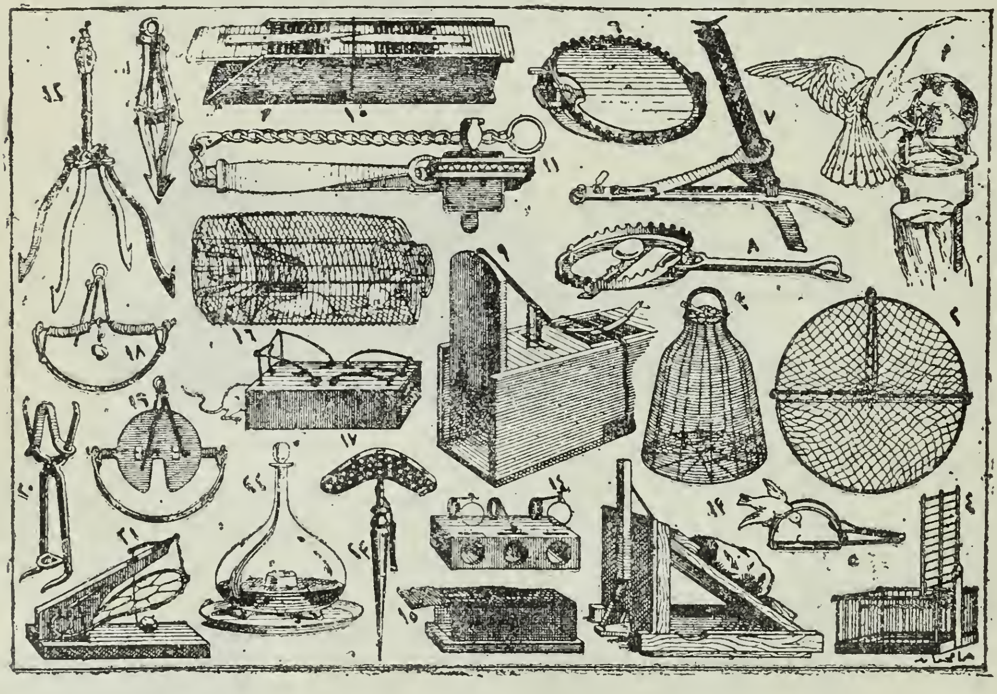

(قپان)

١ – آو ایچون آلشدیریلان قوشلره مخصوص ؛ ٢ – كوچك قوشلره مخصوص یوارلاق شبكه ؛ ٣ – آلا طوغان وآتماجه‌یه مخصوص ؛ ٤ – اوفاق قوشلره مخصوص طوزاق ؛ ٥ – اوفاق قوشلره مخصوص ؛ ٦ – پورصوق دینیلن حیوانه مخصوص تخته پالت ؛ ٧ – صو سمورینه مخصوص (قپالی) ؛ ٨ – كلینجكه مخصوص یورطه‌لی قپان ؛ ٩ – كوچك آكل اللحوم حیوانلر ایچون ، كیلوتین طرزنده ؛ ١٠ – كدی قپانی ؛ ١١ – قورت ایچون (آنغله) دینیلن قپان (قپالی) ؛ ١٢ – تیلكی‌یه مخصوص طوزاق (ا – كرلمش ، ب – طوپلانمش) ؛ ١٣ – آكل اللحومی ولدیریجی طوزاق ؛ ١٤ – دلیكلی فاره قپانی ؛ ١٥ – تارلا فاره‌لرینه مخصوص كل قفسلی قپان ؛ ١٦ – فاره‌لر ایچون بالق سپتی شكلنده قپان ؛ ١٧ – فاره‌لر ایچون اولدیریجی قپان ؛ ١٨ – تیوز دینیلن فاره‌لره مخصوص مدور قوللی قپان ؛ ١٩ – صانصار ایچون باسكوللی قپان ؛ ٢٠ – كومتبك قپانی (قودولی) ؛ ٢١ – تارلا فاره‌لریله تیوزلر ایچون قپان ؛ ٢٢ – صراحی شكلنده سینكلر ایچون ؛ ٢٣ – تارلا قوشلرینی جلب ایچون دیكیلن آینه‌لی دیرك.

قپانجه == (غلطدر) كربك : شقپانى .

قپانمق [ت ، مص] آچيق شى قپالى اولق § مدخلى سد وبند ولنمق || اورتنمك || برمحله كيروب طول مدت اوردن چيقمامق || مقام استعطاف ويا شكرانده دز چوكرك ويا يوز اوستى يره دوشه‌رك يالوارمق : آيالبرت قپاندى || آتك آياغى سورچوب باشى اوستنه دوشمك || وجودله ستر واحاطه ايتمك : ياره‌لرك او تته قپاندى || جريحه التيام بولمق || هوا بلوطله ستر واحاطه ايلمك || كوز مسدود اولمق .

قپانيق [ع ، ص] هر طرفى مسدود ، محاط ، اطرافى قپالى ، منظره‌سز ، § (هوا) بلوطلى ، مغموم § قراكلقجه ، مظلم .

قپلان [ت ، س] ذات الثدييانك آكل اللحوم فرقه‌سندن يرتيجى آفريقا وهندستانده چوق بولنور برحيواندر . كندى جنسلريله بيله غوغا ايدرلر . دريسى مقبول ، صيدى مشكلدر .

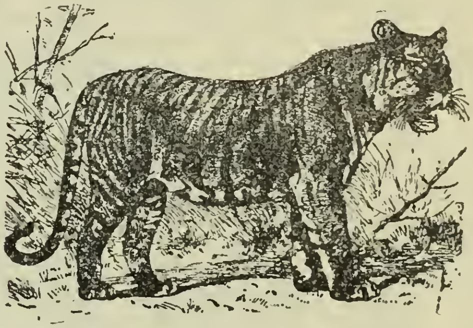

(قپلان)

قپلان كديسى == ذات الثدييانك آكل اللحوم فرقه‌سندن آمريقاى جنوبى‌يه مخصوص برنوع يابانى كدى .

(قپلان كديسى)

قپو ـ قاپو [ت ، س] هر نوع مبانيك كيريلوب چيقيله‌جق محلى ، باب ، در : اچ قپو ، طاش قپو ، قلعه قپوسى ، حرم قپوسى ، سلاملق قپوسى § دائرهٔ رسميه ، مراجعتگاه عامه || بالخاصه باب عالى § طوله اويوننده محلف برلردن ايكى طاش اويناتوب ايكيسنى برخانه‌يه كيرمك .

قپوسنى ياپمق == بر تشكيلات ويا استرحامه ابتدادن مقدمه ، وسيله تشكيل ايتمك .

قپو آچمق == يول آچمق ، مثال تشكيل ايتمك .

قپوبى بيوك آچمق == چوق مصرف اختيار ايتمك .

آچيق قپو == هر كسك مراجعتنه كشاده اولان محل || خاندان اوى .

قپو چوقدارى == هردائرهٔ رسميه‌نك ديكر دوائر رسميه‌ده‌كى ايشلرينى تعقيبه مأمور آدم .

قپو قپو طولاشمق == هر طرفه مراجعت ايتمك .

قپو كتخداسى (كتخداسى) == ولايتلرك دوائر مركزيه‌ده‌كى ايشلرينى تعقيبه مأمور ذات .

قپو يولداشى == عينى افنديك خدمتنده بولنان اوشاقلردن هر برى .

قپوجى == دوائر رسميه‌نك ويا بيوك كبار قوناقلرينك ويا خود مكتبلرك قپوسنده اوطوران بكجى .

قپوسز == برخدمت ومأموريتى اولميان ، بوشده كزن .

قپولاندرمق == آچيقده بولنان بر آدمى بريره برلشديرمك .

قپولانمق == آچيقده ايكن بر يره برلشمك ، انتساب ايلمك .

قپودان [ت ، س] { فرانسزجه (Capitaine) لفظندن محرفدر . } كمى رئيسى ، كمينك اك بيوك مرى ، سوارى § بحريه‌ده تول آغالرينه ويريلن عنوان .

قپودان پاشا == وقتيله بحريه ناظرلرينه ويريلن عنوان .

قپودان دريا == (غلطدر) فيلو قوماندانى ، آميرال .

قپودانلق == كمى رياستى ، سواريلك || بحريه تول آغالغى || بحريه ناظرلغى .

قپودان كوپريسى == (بحريه) كمينك اثناى سيرنده قپودانلرك ويا نوبتجى ضابطلرينك ايفاى وظيفه ايتدكلرى محل . صوك سيستم سفائنده قپودان كوپريلرى كمينك هر قسمنه قوماندا بورولرى وتلغرافلرى ايله مربوطدر .

قتالوغ [ج ، س] {Catalogue} دفتر ، دفتر اسامى ، فهرست § كتاب اسملرينى حاوى دفتر .

قتل [ع ، مص] اولدرمه ، هلاك ايتمه ، نفس انسانيه‌يه تعلق ايدن جنايت .

قتل خطاء == (فقه) جرح وقتل قصدلرى اولمقسزين برشخصى سهو وخطا طريقيله تلف ايتمك .

قتل سببى == (فقه) متعدينك تسببى اوزرينه ترتب ايدن قتل [اذن اولى الامر اولمقسزين طريق عامه‌ده حفر ايديلن قويويه برشخصك دوشوب وفات ايتمش كبى .]

قتل عام == ضبط اولنان برمحلك بتون اهاليسنى قليجدن كچيرمك .

قتل عمد == (فقه) قتلى مشروع اولميان برآدمى آلت جارحه‌دن بريله عمداً وبغير حق تلف ايتمك .

قتل شبه عمد == (فقه) قتلى مشروع اولميان آدمى آلت جارحه‌دن بريله تلف ايتمك .

قتمر [ت ، س] ☞ [قاتمر]

قتوليك [ج ، س ، ص] پاپانك رياست مطلقهٔ روحانيه‌سنه وحضرت عيسانك وكيل مطلقى اولديغنه ايناناو خرستيان .

قتوليكلك == قتوليك مذهبى .

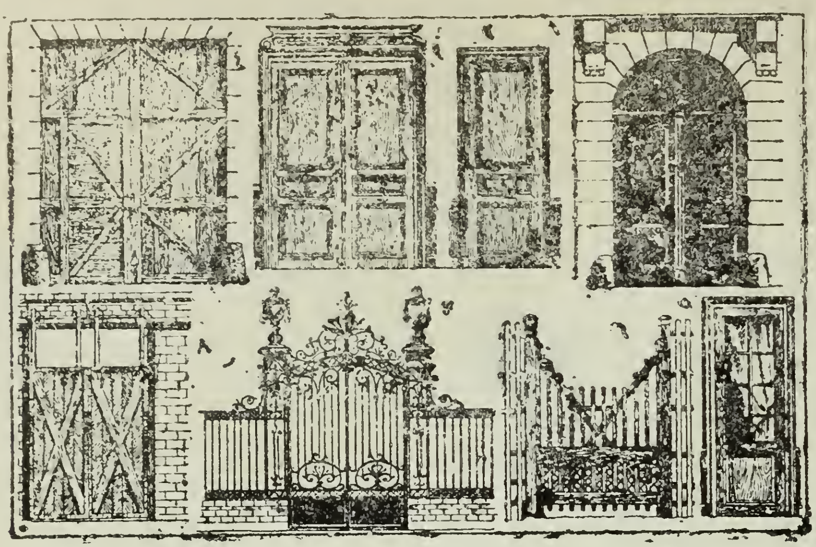

(قپو)

۱ - بیوك صوقاق قاپوسی ؛ ۲ - تك قانادلی اوطه ودائره قاپوسی ؛ ۳ - چیفت قانادلی قاپو ؛ ٤ - آرابا قاپوسی ؛
٥ - جاللی قاپو ؛ ٦ - قفسكاری پارماقلقلی قاپو ؛ ٧ - دمیر پارماقلقلی قاپو ؛ ٨ - متحرك قاپو .

(قپودان كوپریسی) { مقطعی وپلانی }

م ، م - كوپری؛ ب - دومن محلی؛ ح - حساب كوشكی ؛ ی ، ی - قوماندامشعرلری؛
ه ، ه - بوردا فنارلری ؛ ۵ ، ۵ - سریع آتشلی طوپ ؛ ى ، ى - الكتریق
پروژه كتورلری ؛ ط - ماینقا ؛ ك - باجا .

قَتیل [ع ، ص] مقتول، اولدیرلمش، كشته.

قَحْبَه [ع ، س] ناموسسزقادی، زانیه، روسپی ، فاحشه § روسپی طبیعتلی، حیله‌كار ، دونك آدم .

قَحْط [ع ، مص] قیتلق ، قوراقلق، قوراقلقدن محصولات یتیشمامك .

قحط رجال == آدم قیتلغی .

قَدّ [ع ، س] بوی، قامت: قد موزون:

قد بلند == یوكسك ، اوزون بوی .

قد وقامت == بوی بوص .

سروقد == سرو كبی بویی اوزون اولان.

قَدائِف [ت ، س] ☛ [قطائف]

قَدَح [ع ، س] كاسه ، بارداق ، جام ، پیاله ، صو وسائره ایچمكه مخصوص قاب .

قدح آرقداشی == برلكده هم بزم عشرت اولان .

قدحچه == كوچك قدح ، پیمانه || چیچك كاسی .

قدح پیما == شراب ایچن .

قدح شكن == قدح‌قیران || بدمست.

قدح مریم == ساقسی كوزلی دنیلن برجنس چیچك .

زرین قدح == ☛ [زدبن]

قَدْح [ع ، مص] (مدح) مقابلی . عرضه ، نسبه دخل وطعن ایتمك § ذم ، طعن ، تعییب ایلمك .

قَدْر [ع ، س] دگر ، مقدار ، قیمت ذاتیه § اعتبار ، حیثیت ، شرف ، مزیت .

« قدر زر زرگر شناسد قدر گوهر گوهری »

§ رتبه ، پایه ، درجه .

قدر دان } = قدر بیلیجی ، بیلن .
قدرشناس }

لیلهٔ قدر = رمضان شریفك یکرمی یدنجی گیجه‌سی ـ که : مداح وفضائلی قرآن کریمده مصرحدر .

قَدَر [ع ، س] ازلدن ابده قدر جاری اولان احوال وشئونك لوح محفوظده صورت ثبوتی وجهله اعیان موجوداتده وقوعه گلن حکم کلئ الٓهی § صور جمیع اشیانك علم اعلاده وجه کلی اوزره ثبوتی § قضاء [۱] § طاقت ، قوت : قرنجه قدرنجه § طالع ، بخت .

قدریّه = (جبریه) مقابلی ، معتزله‌دن قدری انکار ایدن طائفه .

قدری = قدریه فرقه‌سنه منسوب اولان || قدره متعلق .

علی قدر الاستطاعه = گوجی ، قدرتی یتدیکی مقدارده .

علی قدر الامکان = امکان مرتبه‌سنده ، امکان دائره‌سنده .

قَدْرِیل { Quadrille } [ج ، س] ایکیسی بر طرفدن ، ایکیسی مقابل طرفدن اوله‌رق (ارکك وقادینـدن مرکب) دردر کشی ایله اوینانیلان برنوع آلافرانغه رقص .

قَدَّسَ [ع ، فع] (قدس) ماده‌سندن وتفعیل بابندن ماضی مفرد مذکر غائب اولوب اولیاء الله حقنده مستعمل دعا تعبیریدر .

قدس الله = جناب حق مقدس ، معزز ایتسون .

[۱] حکمای اسلامیه (قدر) ایله (قضا) بیننده فرق اولدیغنی بیان واثبات ایله قدری ؛ جناب حقك ازلدن ابده قدر خلق ایده‌جکی کافهٔ شئون وموجوداتی قبل الایجاد لوح محفوظه اوله‌جغی وجه ایله تحریرندن ، قضایی ایسه مقدراتی عدمدن ساحهٔ فعل وظهوره اخراج ایلمسندن عبارت اولق اوزره تعریف ایلمشلردر .

قدس الله سره = جناب حق سرینی مقدس ، معزز بیورسون .

قَدَم [ع ، س] آیاق ، پا :

« خاك اول که خدا مرتبه‌کی ایلیه عالی
تاج سر عالمدر او کیم خاك قدمدر »

§ آدم ، خطوه § اون ایکی پارمق مقدارنده اولان بعد طولانی ، یاردم آرشینلق طول .

قدم اعرج = (طب) سؤ تشکله دوچار اولوب طوپال قالمش قدم ، طوپال آیاق .

(قدم اعرج)

قدم نهاده = آیاق باصمش اولان ، بیره آیاغنی وضع ایدن .

ثابت قدم = فکرندن ، نیتندن دونمین ، ثبات ایدن .

قدملی = اوغورلی .

قدمسز = اوغورسز .

قدمیه = آیاق تری : اجرت قدمیه .

انکلیز قدمی = مترهنك ثلثنه مساوی طول .

قدم کبیر = (طب) حدندن فضله بویویه‌رك برشکل معیوب اخذ ایدن قدم ، قوجه آیاق .

(قدم کبیر)

قدم گتیرمك = اوغورلی اولمق .

اصابع القدم = (طب) آیاغی ترکیب ایدن اوچ قسمدن آیاق پارمقلرنده بولنان کمیکلر ، سلامیات .

رسغ القدم = (طب) سالف البیان اوچ قسمدن عظم کعب ایله عظم عقبی تشکیل ایدن یدی کمیك .

مشط القدم = (طب) براوچ قسمدن آیاغك اورتده بولنان بش عدد کمیك .

قَدَمه [ع ، س] باصامق ، نردبان باصامغی ، نردبان آیاغی . § (معماری) نردبانك برباصامق ایله بر (رخت) دن مرکب قسمی § درجه ، مره .

قدمه قدمه = درجه درجه .

قَدِید [ع ، س] فی الاصل قورودلمش ات معناسنه‌در . § (طب) اتلری دوکلمش ویالکز کمیکلردن عبارت قالمش انسان وحیوان بدنی ، اسکلت [حیواناتك واسطهٔ تحرکی اولان اعضا (متأثره) و (مؤثره) نامیله ایکی درلودر . قوهٔ محرکه‌یی اخذ وآکا انقیاد ایدن وسرد ومقاومتلی اجزادن تشکل ایدن (اعضای متأثره) نك هیئت مجموعه‌سنه (قدید) دنیلوب (اعضاء مؤثره) ایسه عضلات ایله جملهٔ عصبیه‌دن عبارتدر .]

قدید خارجی = (حیوانات) بعض حشرات ایله قشریه‌لرده اولدیغی حیوانك طیشنده بولنان قرنی ویا مواد کلسیه‌دن عبارت قبوغی .

قدید داخلی = (طب) انسانلر ایله ذات الثدیه وطیور واسماکده اولدیغی کبی وجودك داخلنده موضوع اولان قطعات عظمیه وغضروفیه § پك قورو وضعیف آدم § گونشده قورودلمش ات ، پاصدیرمه .

قَدِیر [ع ، ص] قادر ، اسماء الٓهیه‌دندر :

« قدیر ومقتدر وقادر ومقدر دخی
علیم وعالم وعلام واعلم واعلی »

قَدِیرْغه [ت ، س] بالینه (بالغی) بالغی . ☜ [بالینه]

قَدِیفه [ت ، س] ☜ [قطیفه]

قَدِیم [ع ، ص] (حادث) مقابلی . زمان جهتیله اسکی شی ، دیرین عتیق .

آشنای قدیم = اسکی دوست .

بنای قدیم = اسکی بنا .

عبد قدیم = اسکی قول .

من القدیم = اسکیدن بری .

قدیماً = اوته دنبری ، اسکیدن بری || اسکی زمانده .

§ اولنی بیلیر کیمسه بولنمیان ، اولی بیلنمین شی .

§ (فقه) ابتداسی اولمیان ، من الازل موجود بولنان .

كلام قديم = قرآن عظيم الشان .

قَذْف [ع ، مص] آتمق § عفيفه قادينه تهمت زنا ايله بهتان ايتمك .

حد قذف = بوصورتله بهتان ايدنلره شرعاً ترتب ايدن حد جزاسی .

قَرّ [ع ، س] قرار .

يوم القر = قربان بايرامنك ايكنجی كونی‌كه : او كونی حجاج اوواده آرام ايدرلر.

قرالعين = كوزك آيدين اولسی .

قَرائِن [ع ، س] جم : (قرينه) ☞ (قرينه)

قَرابت [ع ، مص] وجم چقتیله ياقينلق ، خصملق ، اقربالق.

قرابت صهريه = قز آلوب ويرمكله حاصل اولان اقربالق ، خصملق ، ياقينلق.

قَرابَه [ع ، س] بيوك دستی ، قربه § بيوك شيشه .

قَرابين [ع ، س] (قربان) ك جمعی.

قَراجه [ت ، س] ذات الثدايانك مجتره فرقه‌سندن كيكه بكزر ، اتی لذتلی ، دريسی مقبول بر حيوان.

(قراجه)

§ قولك ، قاريدی ، قراجه كيكی .

قراجه بالغی = استاوريت ياوروسی .

قَرار [ع ، مص] طورمق ، سكون وآرام ، اكلنمك .

« كوكل بر يرده‌ی آرامجان منسز قرار ايتمز »

قراریاب = قرار بوليجی ، بولان .

بی‌قرار = قرارسز ، ثباتسز || راحتسز ، معناً مضطرب .

قرارگاه = آرامگاه ، قرار ، آرام محلی || (عسكری) بر اردو اركان حربيه هيئتنك ، قوماندانك بولنديغی محل ، مركز .

قراركير = قرار طوتيجی ، طوتان ، مقرر ، قرارلاشمش .

قرار داده = قرار ويرلمش ، قراری ويرلمش || اعشارك احاله‌سی حقنده اداره‌جه ويريلن قرار .

برقرار = بردوام ، دائم ، اسكی حالده طوران § حدلايق : قراری بولدی .

بر قرارده = بر حالده ، بر درجه ووضعيتده .

§ (حقوق) طرفينك ادعالرينه نهايت ويرمك اوزره اشبای محاكمه‌ده محكمه جانبندن سويلنلن سوز .

قرار اعدادی = (حقوق) دعوانك تحقيق ورؤيتی تسهيل ونتيجهٔ حكمی اعداد واحضار ايلين برتدبيری مبين قرار. (بر عقارك كشف و معاينه‌سی حقنده ويريلن قرار كبی .)

قرار قرينه = (حقوق) دعوانك رؤيتی تسهيل ونتيجهٔ حكمی حاضرلامقله برابر بوحكمك نه اوله‌جغنی احساس ايدن بر تدبيری مبين قرار . (بر كيمسه‌نك يمين ايتمسی لازم كلديكی حقنده‌كی قرار كبی .)

قرار قطعی = (حقوق) دعوايی فصل ايدن ، يعنی دعوا آنكله محكمه‌ده ختام بولان قرار كه : نهايت حكم ديمكدر .

قرار موقت = (حقوق) دعوی صورت قطعيه‌ده فصل ورؤيت اولنمازدن اول موقتاً اتخاذ اولنمسی لازم كلن برتدبيری متضمن قرار . (دعوی اولنان اشيانك محذور ويا تهلكه‌دن وقايه‌سی ايچون موقتاً تحت محافظه‌يه آلنمسی حقنده ويريلن قرار كبی .)

قرارنامه = (حقوق) مظنون عليهك بعد الاستنطاق كنديسنه اسناد اولنان جرمده علاقه‌دار ويا بری الذمه اولديغنه دائر مستنطق طرفندن تنظيم ايديلن مهرلی ورقه § مجالس عاليه واداره‌ده بر مذاكره نتيجه‌سی اوله‌رق ويريلن حكم : شورای دولت قراری .

قرارلرنده = تقريباً ، صولرنده .

قرارلاشديرمق = قراری ويرمك ، مقرر ايتمك ، بالمذاكره تصميم ايلمك .

قرارلاشديرلمق = قراری ويرلمك ، تصميم ايدلمك .

قرارلاشمق = مقرر اولمق .

قَرارلامَق [ت ، مص] قرارويرمك § لايقيله تعيين ايتمك : اورته‌سنی قرارلامق .

قَرارمَق [ت ، مص] قره اولمق ، سياهلانمق ، اسوداد § اوزاقدن سياه كورنمك § بولانمق ، صافيتی كيتمك : كوز قرارمق ، هوا قرارمق § قراكلق اولمق : اورته‌لق قراردی ، صولر قراردی .

قَرع [ع ، مص] (طب) حصوله كتيرلن صدا واسطه‌سيله تحتنده‌كی اعضانك حالنه حكم ايتمك ايچون هر هانكی بر عضوه اصولی دائره‌سنده اورمقدن عبارت اولان طرز استقصاء .

قرع بالواسطه = (طب) ضرب اولنان جزء ايله جسم قارع آره‌سنده برجسم واسط بولنديرمق اصولی .

قرع اصبعی = (طب) صول الك آيه‌سی معاينه ايديله‌جك عضوه متوجه وپارمقلر يكديكرندن متفرق اولديغی حالده عضو مذكوره تطبيق ايديلوب اورته پارمقله الك اوزرينه اورمقدن عبارت اصول استقصاء .

قَراغُول [ت ، س] ☞ [قره‌قول]

قَراكلق [ت ، س] { اصلی (قرا كوكلق) در . } (آيدينلق) مقابلی. كوز كورميه‌جك درجه‌ده سياهلق ، ظلمت § ضياسز محل .

قَرالتی [ت ، س] قرالق ، سياهلق § اوزاقدن سياه كورونن شی .

قَراموق [ت ، س] ذات الفلقه شعبه‌سندن نجليه فصيله‌سنه منسوب اكثريا حبوبات تارلالرنده يتشه‌رك ضرر ايقاع ايدر بر نبات .

قَرانتينه [ج ، س] { ايتاليانجه قرق معناسنه اولان قارانتينا (Quarantina) دن مأخوذدر. } علل ساريه‌نك سرايتنی منع ايچون شبهه‌لی ويا بولاشيق يرلردن كلنلرك اختلاطدن ممنوع اوله‌رق بكلتديرلدكلری مدت ـ كه :

ا-ا-] قرق کون ایدی § قرانتینه ایشنه نظارت ایدن دائره .

قرانتینه قلامه‌سی = (بحریه) هنوز پراتیقه‌سی معاینه ایتدیرلمامش کمینك چکدیکی صاری بایراق .

(قراوانه)

قَراوانَه [ت ، س] (عسکری) بر طاقم افرادینك ایچندن برلکده یمك یدکلری باقردن معمول یایوان بیوك صحن ، قاب .

قَرْح [ع ، مص] یاره‌لمك ، یارملنمك .

قَرْحَه [ع ، س] { صحیحی ضم قاف ایله‌در . } یاره ، جریحه .

قرحهٔ آکله = اطرافنی یيوب کیتدکجه توسع ایدن یاره .

قرحهٔ افرنجیه = فرنکی یاره‌سی .

قرحهٔ ردیئه = التیامی مشکل بر نوع فنا یاره .

قَرْداش و با :

قارْداش [ت ، س] { اصلی : (قارنداشدر .) برقارندن چیقمش ، قارن شریکی ، } بابا وآنالری مشترك ویا یالکز بابا ویاخود یالکز والده‌لری بر اولان برادر ، دادو ، همشیره § اش ، اقران ، جفت .

بش قرداش = آووجایچی ، پنجه ، توقات .

آخرت قرداشی = قرداشلغه قبول ایدلمش آدم .

اوکی قرداش = ارکی والده ویا پدرك اولادی .

سود قرداش = عین قادینك ممه‌سنی امش ایکی چوجق .

قز قرداش = همشیره ، خواهر .

قرداشجه = قرداش کبی ، برادرانه .

قَرْض [ع ، مص] اودونج ویرمك ، اودونج آلمق § اودونج ویریلن ویا آلنان شی .

قرضاً = قرض اوله‌رق ، قرض صورتیله .

قرض حسن = فائضسز بورج .

قَرْفیچه [ت ، س] اکلی ، بانی اوفاق چیوی .

قَرْن [ع ، س] بوینوز .

قرن الجراد = چکرکه نك باشنده‌کی اوزون توی .

قرن ظبی = کیکك باشندکی چتال بوینوز .

اصطلاحات قرنیه = (حیوانات) قرون جهیه ایله کستانه وطیرناقلردرکه : جلدك ، عظامك استطاله‌سندن عبارتدر .

قرنین = ایکی بوینوز .

ذوالقرنین = ایکی بوینوزلی .

قرنی = بوینوزه منسوب ومتعلق || (نباتات) بعض نباتات حجیراتنك سردلشمش جدارانی § یوزنه‌دن عبارت زمان .

قرناً بعد قرن = عصراً بعد عصر § تاریخ عمومینك منقسم اولدیغی دورلردن هر بری § بر امتدن صکره کلن دیکر امت § بروقت ، بر زمان § بر انسانك همسنی [بومعنی اعتباریله جمعی (اقران) ودیکرلرینه (قرون) کلیر .]

قَرنابیط [ع ، س] قرنبهار .

قَرناوال [ج ، س] ☛ [قارناوال]

قَرنبَهار [ت ، س] لاحنه‌یه مشابه بطیءالهضم برجنس سبزه .

قَرنبی [ج ، س] (کیمیا) تقطیرادوا- تندن معوج بر آلت : انبیق معوج .

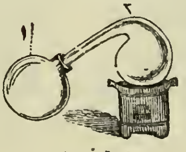
(قرنبی)
۱ – بالون ؛ ۲ – قرنبی .

قَرَه-قارَه [ت ، ص] سیاه ، اسود .

قره‌جه = سیاهجه ، اسمر || (قراجه) .

قره اوغلان = چنکانه‌دن کنایه .

قره باتاق = طیور ذات الارجل الکفیه‌دن اوردکه مشابه دکزلرده سودو ایله کزر ، بالق ایله تعیش ایدر بر جنس سیاه‌قوش .

(قره باتاق)

قره باش = متسترده ساکن کشیش || ذات الفلقتین شعبه‌سندن مرکبیه فصیله‌سنك شعاعیه نوعندن ایلك بهارده آچار کوزل قوقولی ، مور رنکلی بر جنس چیچك .

قره باش اوتی = ذات الفلقتین شعبه - سندن شفویه فصیله‌سنه منسوب خدایی نابت برنبات .

(قره باش اوتی)

قره باش بالی = آریلرك قره باش چیچکی عصاره‌سندن حصوله کتیردکلری غایت رایحه‌لی معروف بال .

قره باش چیچکی = قره‌باش‌اوتنك] غایت رایحه‌لی بیاضمتراق چیچکلی برنبات .

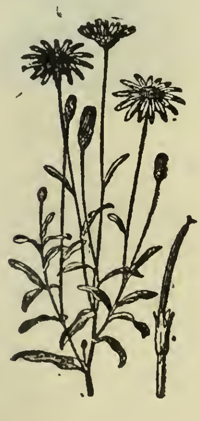
(قره باش چیچکی)

قره خبر = مؤلم ، ماتم انگیز خبر ، حوادث || اولو خبری .

قره گون = ماتم ایامی .

قره آغاج = اسورجه اولان کراسته سی جلایه پك مساعد اولان بر جنس بیوك آغاج .

قره لر گیمك = ماتم علامتی اولمق اوزره سیاه اثواب گیمك .

قره بشاق = خشیشهٔ خالده ویا سونبه دن رطوبتلی محللرده ویول کنارنده نشو ونما بولور ، رنکلی برگ‌سی حامل ، تویجسز برنبات .

(قره بشاق)

قره بیبر آغاجی = (تنبول) ذات الفلقتین شعبه‌سندن فلفلیه فصیله‌سنه منسوب هند طرفلرنده یتیشیر برنبات .

(قره بیبر آغاجی)

قره پازی = (سرمق) رجل اللوزیه فصیله‌سندن یاپراقلری اسپناق کبی پیشیریلیر برنبات .

(قره پازی)

قره جکر = معده‌نك صاغ طرفنده بولنان عضو داخلی ــ که صفرا افراز ایدر . کبد .

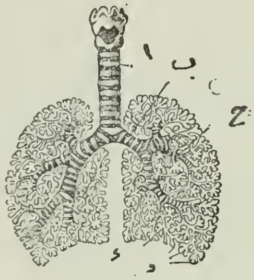

(قره جکر)

ا ــ شریان شزن ؛ ب ــ قصبات کبیره ؛ ج ــ قصبات صغیره ؛ ط ــ قصبات شعریه ؛ ء ــ حویصلات رئویه .

قره جکر اوتی = (حشیشة الکبد) ذات الفلقتین شعبه‌سندن شقیقیه فصیله‌سنه منسوب برحشیشهٔ خالده .

(قره جکر تی)

۱ ــ چیچکنك مقطعی .

قره جمله = علم حسابك اعمال اربعه‌سی (جمع ، طرح ، ضرب ، تقسیم) .

قره چالی = ذات الفلقتین شعبه‌سندن بادنجانیه فصیله‌سنه منسوب برنبات .

قره چام = چام انواعندن بر آغاج .

قره حماء = تیفونك اك خطرناك نوعی .

قره ساقز = زفت .

قره سودا = مالیخولیا .

قره طاوق = طبور ماشیه‌دن چایر قوشنه بکزر ، دکز کنارلرنده گزر ، آیاغنك آرقه پارماغی واسطه‌سیله دیکر قوشلردن آیریلیر بونوع قوش .

(قره طاوق)

قره طوت = دوتك سیاه نوعی .

قره قارغه = بتبتون سیاه قارغه .

قره قنس = (اذن الحمار) ذات الفلقتین شعبه‌سندن سنجاریه فصیله‌سنه منسوب بر نبات .

(قره قنس)

قره قام = سیاه قورشون قلمیله یاپیلان رسم .

قره قوجه = صاچ وصقالی آغرمامش اختیار .

قره قوش = طیور جارحه‌دن طاووقلری قالدیریر ، بعضاً آوجیلقده قوللانیلیر بر نوع ییرتیجی قوش . شاهین وطوغانی دخی اولدیره‌بیلیر .

قره قولاق = چاقاله مشابه یابانی برحیوان .

قره‌قولاق اوتی = ربعیه اصیل سندن بطاقلق محللرده یتیشیر حشیشی برنبات . صوقره قولاغی دینیلن برنوعی دها واردر .

قره قیش = کانون‌اول رومی ابتداسندن شباط نهایتنه قدر امتداد ایدن ایام شتا .

قره قیش فورطنه‌سی = (۲۸) تشرین ثانی رومیدن (٦) کانون اول رومی‌یه قدر — خصوصیله بحر سفیدده — وقوعه‌کلن فورطنه .

قره موصال = (بحریه) سفینه چفته دمیرله لنکر انداز ایکن زنجیرلرك بربرلریله طولاشمالرینی منع ایچون استعمال اولنان برآلت .

یوزی قره = معیوب ، محجوب .

آقله قره‌یی سچمك = چوق زحمت چکمك .

حکم قره قوشی = (غلط وعامیانه‌در .) حکم عندی ، قول مجرد .

قره قونجلوز = جادی واهپیر .

قره کوز = آرقه‌سنده مشعله یانان بر بیاض پرده‌ده مقوادن یاپلمش اولان ودکنکاره طاقیله‌رق اوینادیلان بر نوع اویون ‖ بو اویونده شقلبانلق ایدن مقوادن معمول عجیب‌القیافه شخص ـ که : اکثریا مخاطبی حاجیواد (حاجی‌اوحد) در .

قره‌کوز بالغی = پالامود بالغنك بیوك ویباغی جنسی .

قره لحنه = اصلاً ایتالیاده یتشمش ، حادیسی کبی زرع اولنور بر نوع لحنه .

قره هلیله = برنبات طبیدرکه : غایت قوتلی مسهلدر . [طب قدیمده کثرتله مستعمل ایدی .]

قره یازی = کوتو طالع ، فنا بخت .

قره یل = (بحریه) شمال ایله باطی کوتەلری آره‌سندن اسن روزکار وبونك استقامتی .

قره یبلان = حیوانات زاحفه‌نك افعیه صنفندن قویروغی دیکنلی هنده مخصوص ایری بریلان .

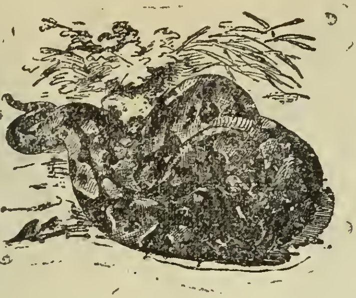

(قره یبلان)

قَرَه [ت ، س] کرهٔ ارضك صودن غیری اولان قسمی ، قسم برابری طوپراق ، تراب .

قره‌دن = براً ، قره‌ده .

قره واپور = عوامك شمندوفره ویردکاری اسم .

باشدن قره ایتمك = (بحریه) کمی‌لی بسبتون باتمقدن قورتارمق ایچون باشنی قره‌یه اوطورتمق .

قره‌یه‌دوشمك = کمی قره‌یه اوطورمق

قَرَه‌وُول [ت ، س] محافظهٔ آسایش ایچون کیجه کزن عسکر طاقمی § نوبتجی عسکر § اردونك محافظه‌سی ایچون ساحهٔ حربك مناسب نقطه‌لرینه اقامه ایدیلن وبعض کزدیریلان افراد عسکریه .

ایلری قره‌قول = ساحهٔ حربك اك ایلروسنده ، دشمن عسکرینه اك یقین نقطه‌ده بولندیریلان قره‌قول .

قره قول سفینه‌سی = (بحریه) بحراً محافظ ، قره‌قوللق وظیفه‌سنی ایفا ایچون تخصیص ایدیلن کمی ویا صندال .

قره‌غولخانه = محافظهٔ آسایشه مأمور عسکر ویا ژاندارمه افرادینك اقامتنه مخصوص محل .

قَرِیب [ع ، ص] (بعید) مقابلی . زمان ، مکان ، مسافه‌جه اوزاق اولمیان ، مسافه ، زمان اعتباریله یاقین اولان .

عن‌قریب } **قریباً** } = یاقینده ، برمدت‌صکره ، چوق‌وقت‌کچمدن § نسل ، نسب ، ذریت جهتیله یاقین اولان ، خصم .

قَرِیحه [ع ، س] انسانده کندیلکندن حاصل اولان فکر ، نبت § طبیعت § فکر ، قوهٔ مفکره ، آخرك تلقینی اولمقسزین کندیلکندن یازی یازه بیلمك ، بر فکر میدانه قویمق خاصه‌سی .

قریحه‌سز = آخرك تلقین و تعلیمی اولمقسزین کندیلکندن بر فکر میدانه قویه‌بیلن کاتب .

قریحه‌زاد = قریحه‌دن حاصل اولمش اولان .

قَرِیر [ع ، ص] سوینمش ، شاد ، ممنون ، مسرور .

قریرالعین = کوزی آیدین ، مسرور ، محظوظ ، روشن چشم .

قَرِین [ع ، ص] یاقین ، قریب § بر آدمله مادی ویا معنوی مناسبتی اولان § آرقداش ، رفیق § حکمدارلرك عظامك دائمی صورتده نزدلرنده وخدمت سنیه‌لرنده بولنان مقربین ، مابینجی .

سرقرین = باش‌مابینجی . } [جمعی : (قرناء)
قرین ثانی = ایکنجی‌مابینجی . } کلیر .]

§ برحال ایله متناسب و متصف اولان :

قرین قبول = مقبول .

قَرِینه [ع ، س] دلیل جزئیدن حقیقت کلیه‌یه وصول ایچون اداره اولنسان قوهٔ ذهنیه § متعلق ومبهم اولان شیئك آکلاشلمسنه سبب اولان حال ، اماره ، ایپ اوجی § برشیئك حقیقتنه دال اولان . § (ادبیات) سوزك معنای مقصوده دلالت ایدن سیاق وسباق .

قرینهٔ قاطعه = (فقه) حد لایقنه بالغ اولان اماره .

[النده قانلی بر بچاقله برینك برخانه‌دن چیقدیغی صره‌ده او خانه‌ده هنوز قتل ایدلمش بری کوریلنجه او کیمسه‌نك مقتولك قاتلی اولدیغنه یقین حصول ایتمك کبی .]

قرینهٔ قاطعهٔ تقدیریه = بر تاجرك تجارتی صنعت اتخاذ وعلی التمادی تجارت ایلمسی كبی .

قرینهٔ قاطعهٔ قانونیه = اسباب حكمدن اولان یمین وشهادت وسائره .

قرار قرینه = (حقوق) دعوانك رؤیتنی تسهیل ایدن ونتیجهٔ حكمنی حاضرلامقله برابر بو حكمك نه اوله‌جغنی همان احساس ایتدیرن بر تدبیری مبین قرار .

قَرْیَه [ع ، س] { تشدید یا ایله غلطدر . } شهردن كوچوك اولان بلده ، قصبه ، كوی [جمعی : (قری) در .]

اهل قریه = كویلی .

قریة لانصار = مدینهٔ منوره .

قریة النمل = قرنجه یوواسی .

قَزّ [ع ، س] { (كژ) لفظ فارسیسندن معربدر . } خام ایپك .

قزّاز = ایپكجی ، ایپك صاتان ، ایپك ایشلین آدم .

دودالقز = ایپك بوجكی .

قَزاق [ت ، س] روسیه حكومتنك مباهیه‌یه مشابه وچركس لباسیله ملبس برصنف سواری عسكری كه : نظام وانتظامجه (دراغون) سواریسندن كیریدر § چاپولجی افراد .

قَزان [ت ، س] ☚ [قزغان]

قَزانج [ت ، س] قزانیلان شی ، كار ، فائده ، نفع ، استفاده ، § كسب ، مكافاة سعی وعمل .

قزانجلی = كارلی ، فائده‌لی ، استفاده‌لی .

قَزانمَق [ت ، مص] كار ایتمك ، مستفید ، منتفع اولمق § اكتساب ایلمك § اوغرامق ، دوچار ومبتلا اولمق : فلان علتی قزاندی ؛ § ایدنمك : فنا بر نام قزاندی § طرفنه جلب ایتمك : آنلرك رأی وفكرینی ، حسن وضاسنی قزاندی .

قَزغان - قَزان [ت ، س] ایچنده چوق مقدارده یمك پیشیریلان بیوك تنجره .

چاشیر قزغانی = درونسنده چاشیر صویی قایناديلان بیوك قزان .

واپور قزانی = واپور ماكنه‌سنه استیم كتیره‌جك صویك قاینامه‌سنه مخصوص قزان .

قزان دبی = قزانك دیبنه یاپیشوب قازمقله چیقاریلان قزارمش ومقبول بر نوع ایس قوقولی محلبی .

قزانجی = قزان یاپان صنعتكار .

قَزَوی [ت ، س] مصیردن معمول پرنج ویا خرما قابی .

قَسّام [ع ، س] بین الورثه تركه‌یی تحریر وتقسیم ایدن وصغیر ایتامك میراثنی حفظ واداره ایدن مأمور شرعی § قسم قسم آیران ، ویرن .

قَسامه [ع ، س] { تشدید سین ایله غلطدر . } (شرعی) قاتلی معلوم اولمیان وكندیسنده قتل ویا ضرب ویاخود بوغولمق اثری بولنان ، یاخود كوزندن ، قولاغندن قان آقه‌رق اثر قتل ظاهر اولان ونر محله ویا قریه‌ده ویا بونلره صوت اسماع اوله‌بیله‌جك درجه‌ده یاقین محللرده یاخود بركیمسه‌نك ملك ومسكننده جسدینك نصفندن زیاده‌سی ویا جسدینك نصفیله برابر باشیلك تمامی بولنان قتیلك بولندیغی یرلر اهالیسندن اللی كشینك وبو مقداردن دون اولدیغی حالده — اللیه بالغ اولمق اوزره — جمله‌سنك مكرراً یمین ایتمه‌لرندن عبارت برمعاملهٔ شرعیه كه : قاتل بولنمز ایسه بعد التحلیف مشتركاً مقتولك دیتنی ادایه مجبور اولورلر . (ولی قتیلك دعواسی شرطدر) .

قَساوَت [ع ،] غم ، غصه ، كدر ، [(چكمك) ماده‌سیله قوللانیلور .]

قساوتلی = تاسه‌لی ، مكدر ، مغموم || غم ، تاسه ویرن .

قَسْر [ع ، مص] زوراكی ایشلتمك ، جبراً ایش كوردیرمك .

قسری = جبری .

حركات قسریه = جبری حركتلر .

قَسَم [ع ، س] یمین ، آند ، والله ، بالله دینك ، سوكند .

مع القسم = یمین ایله برابر ، یمین ایدرك .

قَسْوَت [ع ، س] غصه ، كدر ، صیقندی ، ملال ، حزن .

قسوت افزا = حزن وملالی آرتیران ، ایچ صیقان .

قسوت انكیز = حزن وملالی موجب اولان ، ایچ صیقان .

قسوت بخش = قسوت ، صیقندی ویرن .

قسوتلی = صیقندیلی ، حزن وكدری داعی .

قَسّیس [ع ، س] خرستیان رئیس روحانیسی ، كشیش ، پاپاس ، راهب .

قَشاغی [ت ، س] ☚ [قاشاغی]

قَشاغمَق [ت ، مص] ☚ [قاشاغمق]

قَشالُوت [ج ، س] ذات الثدیانك وحیدالمشیمه ، قیطیه ، آكل اللحوم فرقه‌سندن ۲۵ ، ۲۶ مترو اوزونلغنده ، باشی وجودینك ثلثی درجه‌سنده بیوك بر جنس بالق .

بر قشالوتك باشندن یكرمی بش قیچیدن آشاغی اولمامق اوزره اسپرمچت یاپیلان برشحم چیقاریلیر طبابتده (آق عنبر) نامیله مستعمل اولان مادهٔ عطریه بو بالغك افرازات معائیه‌سندندر . بالق نفسی دخی بوحیواندن استحصال اولنور . صیدی پك كوچدر . شمال دكزلرنده بولنور . آلت چكه‌سی كوچك اولدیغندن شكاریسی یقالایه‌جغی مرده صرت اوستی دونر .

قَشْر [ع ، مص] برشینك قابوغنی صویمق .

قَشْمَر [ت ، ص] مسخره ، صویتاری ، موذب (معذب) .

قَصّاب [ع ، ص] قویون ، صغیر وامثالی كبی لحمی حلال واكول حیواناتی بوغازلایان آدم § بوغازلانمش بو قبیل حیوانات لحمنی صاتان كیمسه .

قصابخانه = قویون ، كچی ، صغیر كبی حیواناتك كیتله ذبح اولندقلری محل || بیوك قصاب دكانی .

قصابلق = قصاب صنعتی || قصابه ، قویون وامثالی حیواناتی كسن آدم ویریلان اجرت || خونخوارلق .

قصابیه = قویون وامثالی حیواناتی ذبح وصلخ ایدن آدمه ، قصابه ویریلان اجرت ، اجرت ذبحیه .

قَصاتُوره - قَصاطُوره [ت ، س] هم اوردمق ، هم دورتمك

الیوم مستعمل وپیاده صنفنه مخصوص آلت جارحهٔ عسكریه كه : بیوك یتاغان شكلنده اولوب عند الحاجه تفنكك باشنه دخی طاقیلور .

قُصارَت [ع ، مص] قصیراولق ، قیصه وکوتاه اولمق .

قَصَب [ع ، ص] قامش دینیلان وبوغوم بوغوم اوله‌رق تنبت ایدن بر نوع حشیشی نبات . § قامش کبی صاق بوغوملی اولان هرنوع نبات § پارمق کمیکلری § نفس بوریلری .

قصب السبق = امثالنه تفوق موجب اولان فضل وکمالات .

حائز قصب السبق = اعجاز ویافضل وکمال جهتیله امثالنه فائق اولان .

قصب السکر = شکر قامشی .

قصب مصری = وقتیله مصرده نسج اولنان برنوع کتان بزی .

قَصَبات [ع ، ص] قامش ، نی § نفس بوریلری § کوچك شهر معتالرینه اولان (قصبه) نك جمعی ، انابیب صغیرهٔ تنفسیه .

قصبات رئه = (طب) آق جکرك هرطرفه منتشر انابیب صغیرهٔ اسطوانیه‌که: فعل تنفس بونلر واسطه‌سیله اجرا اولنور .

التهاب قصبات = (طب) آق جکر بوریلرنده حاصل اولان قزارمه واوسورك .

قَصَبَه [ع ، ص] قامش ، ساز ، نای { (قصب) ك مفردیدر. } § (طب) آق جکرده‌کی تنفس بوریلری . § (نباتات) هر طرفی برقالینلقده‌اولوب یالکز عقدهٔ حیاتیه‌لری براز اینجه اولان ساق قاتملر (بغدای ، پولاف کبی) .

حویصلات قصبیه = (طب) نامتناهی شعبه‌یه آیریله‌رق وکیتدکجه طولاشه‌رق کوچك قبارجقلره منتهی اولان قصبات رئه .

تنفس قصبی = (حیوانات) منحصراً حشرات ایله بعض عنکبوتلرك داخل وجودلرنده موضوع وبالجمله اعضالرینه منتشر انابیب صغیرهٔ اسطوانیه درونده اجرا اولنان تنفس .

قَصَبَه [ع ، ص] قریه‌دن بیوك ، شهردن کوچك بلده .

قصبه‌لی = قصبه اهالیسندن .

قَصْد [ع ، ص] نیت ، تصور § نیت ایدیلن شیئك اجراسنه تشبث § صالدیرمق .

قصداً = نیت ایده‌رك ، التزاماً .

عن قصد = نیت وتصور ایله ، بالالتزام .

قصدی = قصد ایده‌رك ، نیتله .

[قانونجزاده قصد (تهور) ، عمد تصمیم وتصوردراضافه ایدلمشدر ـ که: شوحالده بینلرنده عموم وخصوص واردر . چونکه: هرعمدده قصد واردر . لکن هرقصدده عمد اولماز .]

قَصْر [ع ، مص] قیصه کسمك ، قیصالتمق . § (ادبیات) بر شیئی دیکر شیئه حصر وتخصیص ایتمك .

ادات قصر = (ادبیات) آنجق ، ساده ، یالکز کبی ادوات .

قصر اضافی = (ادبیات) مخاطبك اعتقادینه کوره متکلمك بالاضافه ایراد ایلدیکی قصر .

قصر حقیقی = مقصورك مقصورعلیهدن ماعداسنه تجاوزی .

قصر ذوقی = (ادبیات) مسندالیهك وحق تقدمی اولان بعض متعلقات فعلك تأخیرندن دولایی کلامده معنای قصر حصولی .

قصر وضعی = (ادبیات) ادوات مخصوصه‌سیله قصرك اثباتی ، یاخود نفی واثبات طریقیله قصرك ظهوری .

ایجاز قصر = (ادبیات) لفظاً هیچ برحذف اولمدیغی حالده عباره‌نك معناجه زنکین اولمسی :

« رأس الحکمة مخافة الله »

قصرالبصر = (طب) مد بصرك یکرمی عشر ذراعدن قیصه اولمسی ، اوزاقدن کوره‌مامك ، تشخیص ایده‌مامك عارضه‌سی .

قصر ید = (حقوق) ال چکمك ، راز کچمك ، فراغت ایلمك . § (عروض) تفعله‌نك صوك حرفنك اسقاطی .

قَصْر [ع ، ص] کوشك ، کاشانه .

قصر جنت = جنت کوشکی .

« بویله بر قصر زر اندر زر پرصفت کیم
رشك ایدر خامهٔ نقاشنه صورتکر چین »

قَصَرَه [ع ، ص] (بحریه) سفینه‌نك باش وقیچ طرفلرنده کوکرته‌دن داها مرتفع انشا اولنان کوکرته ، باش قصره‌سی ، قیچ قصره‌سی .

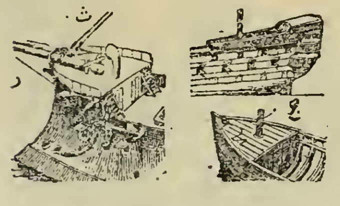

(قصره)

ا ـ کمی قصره‌سی ؛ ج ـ صندال قصره‌سی ؛ ث ـ زرهلی قصره‌سی .

قیچ اوستی قصره‌سی = (بحریه) سفائن حربیهٔ قدیمه‌نك قیچ طرفلرنده کوکرته‌دن داها مرتفع قسم اولوب بوراسی سواری ویاتوبجی قپودانك قوماندا موقعیدر . سفائن حربیهٔ حاضره‌ده قیچ قصره‌سی یوقدر .

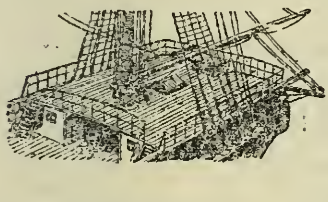

(قیچ اوستی قصره‌سی)

قصرغه [ت ، ص] ☚ [قاصرغه]

قَصیده [ع ، ص] مطلعی مصرع واکثریا مدایحی حاوی اوله‌رق اون بشدن زیاده بر قافیه اوزره سویلنمش بیتدن متشکل نظم .

قصیده‌کو = قصیده‌سویلیجی، سراین.

قصیده‌کویی = قصیده‌کولك .

قصیده سرا = قصیده‌کو .

قصیده سرایان = قصیده سرالر .

قصیده پرداز = قصیده‌تنظیم ایدیجی ، ایدن .

قصیده پردازان = قصیده‌پردازلر .

قصیده پردازی = قصیده‌پردازلق .

« هر تازه قصیدهٔ لطیفك
بر شاهد شیوه‌کار معنی »

قَصیر [ع ، ص] قیصه ، بویسز .

قصیرالقامه = قیصه بویلی .

قصیرالنسب = تعیین نسبده — پدری

نامدار اولدیغندن — اجدادینی تعداددن مستغنی اولان .

قصیرالهمه = همتی آز اولان ، همتسز .

قصیرالبصر = اوزاقدن کوره مین .

قصیرالرأس = باشی اوکدن آرقه‌یه طوغری قیصه اولان .

سیل قصیر = دوز یرلردن آقان سیل ، صو .

قَصیرَه [ع ، ص] (قصیر) ك مؤنثی § اونده حبس ایدیلوب طیشاری چیقاولمیان قادین .

قَصیل [ع ، س] حیواناته یدیرلمك اوزره وقتندن اول بیچیلن یشیل اوت . { (حاصیل) بوندن غلطدر . }

قَضاء [ع ، س] مقدراتك ساحهٔ ظهوره کلمسی § حکم وتقدیر الهی ، قدر § حاکملك ، قاضیلك § بر قاضینك تحت اداره‌سنده بولنان یر § حکم ، قضاء التزام .

قضاء استحقاق = (فقه) حاکمك محکوم بهی محکوم علیه التزام ایتمسی ، یعنی لازم قیلمسی .

قضاء ترك = (فقه) حاکمك حقسز اولان مدعیی منازعه‌دن منع ایتمسی .

امضای قضاء = حکم واقعی تنفیذ واجرا .

واجب القضاء = اداسی ، ایفاسی واجب اولان .

§ (شرعی) امر ایله ثابت اولان شیئك مثلی تسلیم : نماز وقتنده قیلنورسه ادا ، وقتندن صکره قیلنور ایسه قضا ایدلمش اولور § تقسیمات ملکیه‌جه مع ملحقات بر قائممقامك ید اداره‌سنه موضوع محل : قائممقاملق ، قائممقام قضاء ، مجلس ادارهٔ قضا § مصیبت ، بلا § قصداً وقوعبولمیان ، خطادن ایلرو کلن حال .

قضاء
ازقضا
قضارا } = قضا اوله‌رق ، قضا صورتیله ، قصداً اولمیه‌رق .

قضای حاجت = دفع طبیع ، دفع طبیعی ، دفع حاجت § تهلکه :
« قضالیدر اوچورملر یاقین طولاشمیه‌لم »

قضازده = قضایه ، مصیبته اوغرامش § حادثه ، وقوعات .

قضا چکیرمك
قضاصاوشدیرمق } = وقوعبولان ویا وقوعبوله‌جق اولان بر تهلکه‌دن ، خطردن قورتلمق .

اجل قضا = مقدر اولمقله برابر طبیعی اولمیوب برقضادن ایلرو کلن اولوم .

قَضایا [ع ، ج] (قضیه) نك جمعی : قضایای منطقیه .

قَضیب [ع ، س] انجه ، دوز دال ، چبوق § آلت تناسل ذکور .

قَضیَّه [ع ، س] ایش ، خصوص ، ماده ، مسئله . § (منطق) مفهومنده صدق وکذبه احتمال اولان سوز .

قضیهٔ کلیه = (منطق) حکمی موضوعنك جمیع افرادینه شامل اولان قضیه .

قضیهٔ محکمه = (حقوق) مواد جزائیه‌ده اساس ماده حقنده صلاحیتی اولان بر محکمه‌دن ویریلوب استیناف وتمییز مدتلرینك مروریله لایتغیر حاله کلمش اولان حکم . (امر مقضی)

قضیهٔ ملفرطه = (منطق) واقعدن خبر ویرن جمله .

قضیهٔ معقوله = (منطق) قضیهٔ ملفوظه‌نك معناسیدرکه : محکوم علیه ، محکوم به ، نسبت تامهٔ خبریه‌در .

قضیهٔ حملیه = (منطق) ایکی طرفی مفرد اولان قضیه . [(زید قائمدر) قضیه‌سندن (در) اداتی حذف اولنسه (زید) و (قائم) قالیرکه : هرایکیسی مفرددر .]

قضیهٔ شرطیه = (منطق) ایکی طرفی جمله اولان قضیه . [اکر کونش طوغار ایسه ؛ کوندوز اولور . کبی]

قضیهٔ سالبه = (منطق) بر شیئك سلب وقوعنه حکم ایدن قضیه .

قضیهٔ موجبه = برشیئك وقوع ثبوتنه حکم ایدن قضیه .

قضیهٔ مخصوصه = (منطق) موضوعی فرد معین اولان قضیه .

قضیهٔ محصوره
قضیهٔ مسوره } = (منطق) غیر معین ادات سور ایله مسور اولان قضیه : (هر بر انسان ناطقدر) کبی .

قضیهٔ خارجیه = (منطق) حکمی موضوعك خارجده وجودی اعتباریله مبنی اولان قضیه .

قضیهٔ ذهنیه = (منطق) یالکز خارجده وجودینی تقدیر صورتیله حکمی حاوی اولان قضیه .

قضیهٔ منفصله = (منطق) ایکی قضیه‌نك برینه نظراً دیکرینك صدق یاخود عدم صدقیله حکم اولنان قضیه : قضیهٔ متصلهٔ لزومیه ، قضیهٔ منفصلهٔ اتفاقیه .

قَطّ [ع ، س] قالی بر شیئی اینه کسمك : قلمی قط ایتمك .

قَطائِف [ت ، ص] انجه‌دل حالنده ویا دکرمی اوله‌رق ایشلنمش خموردن دوکیلان شی ـ که : طاتلیسی یاپیلیر : تل قطائفی ، یادی قطائف .

دکز قطائفی = اوکسوروك ایچون خاشلانوب صوبی ایچیلان برنوع یوصون ، چکر اوتی .

قِطار [ع ، س] { اصلی قافك کسریله‌در } برصره‌یه ، بربرینك آرقه‌سنه دیزلمش حیوان صوروسی : دوه قطاری ، مرکب قطاری § مطلقا دیزی § برلوقوموتیفك جر ایلدیکی تیمور یول واغونلری طاقمی (ترن) .

قطارلامق = حیوانلری بر صره‌یه دیزمك ، صره‌لامق .

قَطَرات [ع ، ج] جم : (قطره) طامله‌لر .

قَطْران [ع ، س] آردیچ ، چام آغاجلرندن ، معدن کموروندن چیقاریلان قناقوقولی لزوجتلی یاغ ـ که : صنایعده ، طبابتده مستعملدر .

قطران روحی = (کیمیا) (قره‌اوزوت Gréosote) دنیلن قطرانك برقوتلم اخذ ایدیجه‌یه قدر تقطیر ایدلمسندن استحصال ایدیلن مایع ـ که : طبابتده وبیطریده کوکس خسته‌لکلرنده مستعملدر .

قطران صویی = قطراندن بالتصفیه چیقاریلان مایع طبی .

قطرانلامق = اوزرینه قطران سورمك .

قطرانلانمق = اوزرینه قطران سوردیرمك .

قطرانلی = اوزرینه قطران سورولمش .

قَطْرَه [ع ، س] طامله ، طاملایان نم : قطرهٔ باران ، قطرهٔ تأثر .

قطره قطره = طامله طامله :
« قطره قطره آب جوید عاقبت دریا شود »

قَطْع [ع ، مص] كسمك ، كسلمك { ماديات ومعنوياتده مستعملدر. } § قرار ويرمك ، فصل ايتمك : قطع دعوى ، قطع نزاع § كچمك ، ايلروله‌مك : قطع مسافه .

قطع طريق = يول كسمك ، رهزنلك ايتمك .

قطع رحم = صلهٔ رحمى ترك ايتمك ، اونوتمق .

قطع علاقه = بر شيدن ايليشكنى ، مناسبتنى كسمك .

قطع مخابره = مناسبات تحريريه‌يى كسمك .

قطع نظر = باقمامق ، نظر اعتباره آلمامق ، اغماض .

قطعى = تردد محل براقمامق ، كسوب آتان : دليل قطعى .

قطعياً = قطعى اوله‌رق ، اصلا شبهه وتردده محل براقميه‌رق .

قطعي المفاد = حكمى قطعى اولان .

قطعاً = اصلا ، هيچ بر وقت .

§ (هندسه) خطوط وسطوحك بربرينى كسوب كچمسى (تقاطع) .

خط قاطع = (هندسه) بر خط ويا سطحى مائلاً ، عموداً قطع ايدوب كچن .

قطع زائد = (هندسه) نقاط مركبه‌سنك هر هانكى ايكى نقطهٔ ثابته‌يه نظراً اولان مسافه‌لرى بيننده‌كى فصل ثابت اوله‌رق واقع اولان منحنىٔ مستوى || بر مخروطك محورينه موازى برمستوى ايله قطع ايدلمندن حصوله كلن منحنى .

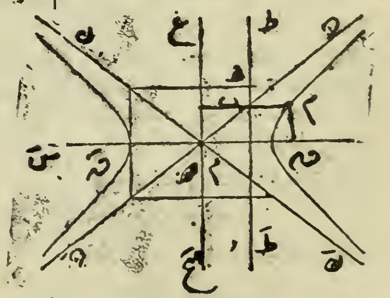

(قطع زائد)

م ن / م ب = ه ۱۲

اولان منحنيدر . ياخود : بر نقطهٔ ثابته ايله بر خط ثابتدن اولان بعد اصغرلرى بيننده‌كى نسبت دائما ثابت اولمق اوزره حركت ايدن بر نقطه‌نك محل هندسيسيدر كه بو نسبتك واحددن اعظم اولمسى مشروطدر.

قطع زائد مزدوج = (هندسه) برينك محور اصليسى ديكرينك محور مجدنى اولمق ومتجانب قطرلرى مشترك اوله‌رق بعد احتراقيلرى دخى مساوى بولنمق اوزره اولان ايكى (قطع زائد) .

قطع زائد دورانى } = (هندسه) برقطع زائدك محورلرندن
قطع زائد مجسم }
برى اوزرنده بر وضعيتدن تكرار او وضعيته كلنجه‌يه قدر دور ايتديرلمسندن متحصل شكل .

قطع مكافى = (هندسه) هر هانكى برنقطه‌سنك دوروننده‌كى بر نقطهٔ ثابته ايله خارجنده واقع برخط عموده اولان بعد اصغرلرى بربرينه مساوى بولنان منحنىٔ مستوى .

قطع مكافئ دورانى } = (هندسه) برقطع مكافى منحنيسنك كندى محورى اوزرنده دورانندن حاصل اولان مستوىٔ مستدير .
قطع مكافئ مجسم }

قطع ناقص = (هندسه) كافهٔ نقاط مركبه‌سنك داخلنده كائن ايكى نقطهٔ ثابته‌يه نظراً مسافه‌لرى مجموعى ثابت اولان منحنىٔ مستوى § برمخروطك مولدينه موازى اولمق اوزره محورينه مائل بر مستوى ايله قطعندن حاصل اولان منحنى .

قطع ناقص دورانى } = (هندسه) برقطع ناقصك محورلرندن
قطع ناقص مجسم }
برى اوزرنده بروضعدن تكرار او وضعه كلنجه‌يه قدر دورانندن حاصل اولان سطح مستدير . [اكر قطع ناقص محور كبيرى اطرافنده دور ايدر ايسه حاصل اولان شكله (قطع ناقص دورانى طولانى) واكر محور صغيرى اوزرنده دور ايلرايسه بو كره (قطع ناقص دورانى منبسط) نامى ويريلور .]

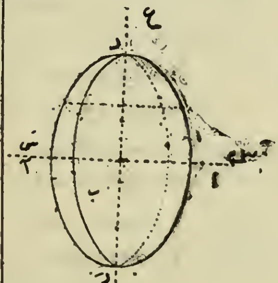

(قطع ناقص مجسم)

قطع ناقص دستورى = (هندسه) قطع ناقصك مساحهٔ سطحيه‌سنى تعيين خدمت ايدن دستور. [قطع ناقصك مساحهٔ سطحيه‌سى نصف محورلرينك (π) عددينه حاصل ضربنه مساوى اولديغنه نظراً دستورى

س = (ء × ءَ) π

اولمش اولور .]

قَطيفه [ع ، س] يوك ويا پاموق ايله ايپكدن اووولمش برنوع قماش ، قديفه § بو قماشدن معمول البسه وسائره .

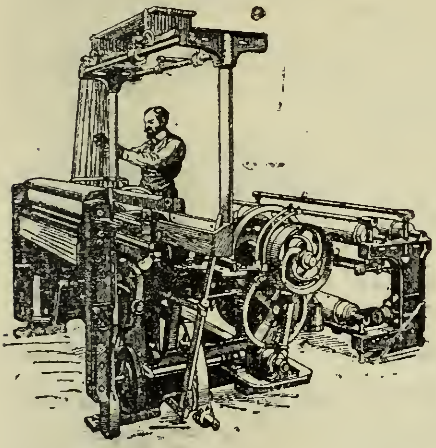

(قطيفه طوقومغه مخصوص ماكنه)

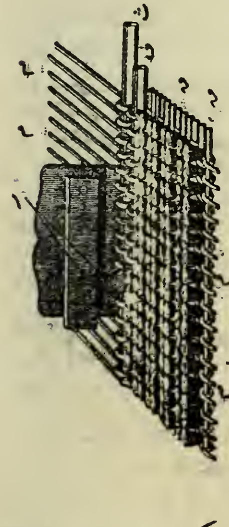

(قطيفه اعمالنه مخصوص ماكنه‌نك اوغ يوزى ؛ د – دنده ؛ م – زنجير ؛ ن – ملكه‌لك ايپلكى ؛ ف ، ث – ايپلك كچمكه مخصوص حلقه .)

قطيفه چيچكى = طيصلهٔ صباريه‌دن يابراقلرى قطيفه‌يه مشابه اولان برنوع ظريف چيچك .

(قطيفه چيچكى)

هند قطيفه چيچكى = ذات الفلقتين شعبه‌سندن فصيلهٔ لازوايه‌دن بر نبات .

(هند قطيفه چيچكى)

قطيفه‌جى = قطيفه صاتان تاجر .

قعده [ع ، ~] (قعود)دن مشتق اولوب ازمنهٔ جاهليه عربلرى اشهر حرمده (كه : ذى القعده آيى دخى بوكا داخل ايدى .) سفر وجدالدن فارغ اولەرق كوشهٔ آسودەكيده اوطوردقلرى جهتله بوآيلردن برينك اولنه (ذو) ويا (ذى) علاوه سيله شوالدن صكره كلن آيه علم اتخاذ ايلمشلردر . } لسانمزده مستعمل اولايوب يالكز (ذى القعده) شكلنده، شهور عربيه‌دن معروف آيه اطلاق اولنمقده‌در ☜ [ذى القعده] . § (نمازده) بركره اوطورمق: قعدهٔ اولى.

قعر [ع ، ~] چوقور شيئك ديبى ، ديب ، نهايت § درينلك .

قعرنایاب = پك درين دكزدن كنايه ، ديبى بولنميان ، ديبى بولنميه‌جق درجه‌ده چوقور اولان .

قعقعه [ع ، ~] قليج كبى اسلحه‌نك بربرينه چارپمسندن چيقان سس ، چكاچاك :

« طوپولور قعر بيانده صداى آهن
ضرب شمشيرله چيقان قعقعه مغفرلردن »

قعور ـ قعير [ع ، ~] الك ، پك درين : بحرقعور ، دریای قعیر .

[چوللرده روزكار واسطه‌سيله تشكل ايدن قومدن تپه‌لره دخى (قعور) نامى ويريلور .]

قفاء [ع ، ~] انسه ، بوينك آرقه طرفى .

قفادار = آرقداش ، همدم ، بربرينه اويغون ايكى كيمسه .

عظم قفاء = باش‌كيكى ☜ [عظم] § ذكا ، فطانت ، فراست ، ادراك .

قفاسز = عقلسز ، فراستسز ، ادراكسز .

قفالى = ذكى ، عقللى ، مدرك .

بوش قفالى = بى وقوف ، جاهل ، ادراكسز .

قفا طوتمق = ديكلمك ، آووردايتمك ، صورت ايتمك ، سرتلمك .

هر قفادن بر سس چيقمق = هركس بر بشقه رأى بيان ايدوب كيمسه كيمسه‌يى ديكله‌مامك .

آت قفالى / اوكوز قفالى } = احمق ، بى خبر .

قفال [ع ، ~] چلنكير دنيلن اهل صنعت .

قفتان [ت ، ~] لباس مزين ، خلعت ، اكثريا تلطيف وترغيب مقامنده كيديريلن سوكلى البسه .

قفتان اغاسى = (تاريخ) كبرا دائره‌لرنده وقتيله بولنديريلان ايچ اغاسى .

بچلمش قفتان = پك مناسب ، پك لايق .

قفر [ع ، ~] صوسز ، اوتسز ، خالى محل ، چول ، بيان .

قفس [فا ، ظر] اينجه آغاجلردن ، تل ويا دميرچبوقلردن اورولمش محفظه ـ كه : قوش وامثالى حيوانانك حفظنه مخصوصدر .

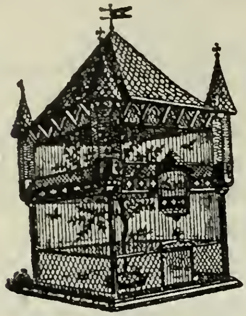

(قوش قفسى)

§ اينجه تخته چيته‌لرى چاپرازينه بربرى اوزرينه ميخلانەرق ياپيلوب حرم پنجره‌لرينه طاقيلان سپر ـ كه : داخلدن خارج كوروندىكى حالده خارجدن داخل كورونمز . پانجورك آلاتورقه‌سى § اخشاب ميانينك قاپلامه تخته‌لريله صيوه‌سى دها كچيرلمدن اول قوريلان دورت ديركدن عبارت طاسلاغى § جوامع وتكايادە مخدراته مخصوص قفسلى محل .

قفس كبى = پك سيرك (صكرك) ، پك ضعيف (قماش وسائره) .

محاربه قفسى = (بحريه) انشاى حربده دشمن مرمياتندن تحفظ ايچون سفن حربيه‌نك قاپوطه‌لرينه وانبار آغزلرينه كچيريلان چليك قفس .

قفسلى = قفسى اولان .

قفسجى = قفس ياپان طوغرامه‌جى ، قفس ياپان .

قفص [ع ، ~] فارسى (قفس) ك معربى .

ققنس ـ ققنوس [فا ، ~] شعراى قديمهٔ شرقيه‌يه مدار زينت زبان اولان موهوم بر طير مزين وجسيم :

« ترياكئ هرزه خواب منحوس
آتشلر ايچنده بير ققنوس »

قلائد [ع ، ~] (قلاده) نك جمعى .

قلاب [ع ، ~] قالبدن قالبه صوقان § حيله‌كار § قلب اقچه ياپان ، قلبزن .

قلاش [ع ، ~] دوباره‌جى ، دساس § دربدر ، خراباتى § مفلس § بالديرى چپلاق .

قَلاص [ت ، ـ] ☜ [غلاص]

قَلافات ـ قالافات [ت ، ـ] كمى تعميرى § ساختهٔ زينت وسوس § باشدن صاومه تعمير .

قلافاتلامق = (قلافات) ايتمك .

قَلافون [ج ، ـ] چام ساقزينك تصفيه اولنمشى ، خالصو .

قَلامِش [ت ، ـ] دكز كنارنده كائن قامشلق ، سازلق . ☜ [لفتحهٔ اللام]

قَلاوُز [فا ، ـ] ☜ [قلاغوز]

قَلاى [ت ، ـ] ☜ [قالاى]

قَلْب [ع ، ـ] يورك ، كوكل . [جمعى : (قلوب) كلير .] § (مصد) دكيشديرمك ، تبديل وتحويل ايلمك .
§ (فلسفه) نفس ناطقه دنيلن حقيقت انسانيه .
§ (تصوف) يورك دنيلن لحم جسمانى‌يه متعلق لطيفهٔ ربانيه .

قلب سليم = غلل وغشدن عارى يورك ، واب .
§ (عسكرى) جناحين دنيلن صاغ وصول فرقه‌لرينك اورته‌سنده اولوب بالذات اردو قوماندانينك اداره‌سنده بولنان صف عسكرى .

قلبگاه = جناحينك يعنى ميمنه ايله ميسره‌نك اورته‌سنده بولنان معسكر ، حرب حالنده‌كى اردونك مركز ، فرقهٔ مركزيه موقعى .
§ (ـ) اوروقاق ، جسارتسز ‖ ايشه يارامز آدم .
§ (طب) جهاز دوران دمك مركزنده موضوع صنوبرى الشكل ، عضلى بر كيسه اولوب على الماده برطاقم جوفلره (اذينلره ، بطينلره) منقسم وقانه حركت ويرمك وظيفهٔ مهمه‌سيله مكلفدر .

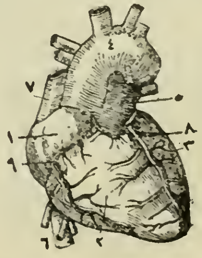

(قلب)

١ ـ اذين ايمن ؛ ٢ ـ بطين ايمن ؛
٣ ـ بطين ايسر ؛ ٤ ـ قوس ابهر ؛
٥ ـ شريان رئوى ؛ ٦ ـ شريان ابهر ؛
٧ ـ وريد اجوف علوى ؛ ٨ ـ شريان اكليلى (شريان قدامىٔ قلب) ؛ ٩ ـ اذين ايسر .

§ قاريشيق ، مغشوش ، ساخته ، دوزمه .

نقد قلب = قلب آقچه .

قلبزن = قلپازان ، قلب آقچه ياپان ساخته‌كار .

قلب الاسد = (قوزموغرافيا) اسد برجنك برنجى كوكبى .

قلب العقرب = (قوزموغرافيا) عقرب برجنك برنجى كوكبى .
§ بر شيئى كرى‌يه ، ترسنه چويرمك ، دوندرمك .
§ (ادبيات) بر لفظك ترتيب حروفنى دكشديره‌رك ديكر بر لفظ معنيدار تشكيل ايتمك :

«(دخل)ايدر(خلد)برينه(قصر)يكك هرصفحه‌سى
(رقص)وورحوضك ايچنده هرومه صبح ومساء»

قلب منتظم = بر كلمه‌نك حرفلرى صوكدن اوله طوغرى تبديل ايديله‌رك صره‌سيله تحرير ايدلدكده بر لفظ معنيدار ديكرك ظهورى : (آتش) ، (شتا) كبى .

قلب بعض = (ادبيات) بر كلمه حروفاتندن بعضلرينك موقعنى تبديل ايله ياپيلان قلب صنعى : (اهمال) ، (امهال) كبى .

جناس قلب = (ادبيات) متجانس اولان الفاظك يالكز ترتيب جهتيله مختلف اولمق : (كلف) ، (فلك) كبى .

قلباً = قلب ايله ، قلبدن اوله‌رق ، صميمى ، جان وكوكلدن .

قلبى = قلبه منسوب ومتعلق ، درونى ، صميمى : محبت قلبيه ، امراض قلبيه .

قلبى الشكل = يورك بچمنده اولان .

قَلْپاق ـ قالْپاق [ت ، ـ] تويلى دريدن وياكاتقيلداً چوخه وقازميردن ياپيلان باش كسوه‌سى ، ياپاق § سوارى وطوپچى عساكر شاهانه افراد ، ضابطان وامراسنك كيدكلرى باش كسوه‌سى .

قلپاقجى = قلپاق ياپان وياصاتان آدم .

قلپاقلى = باشنده قلپاغى اولان .

قَلْع [ع ، مصـ] قوپارمق ، قوپاراق ، سوكمك ، سوكلمك ، يرندن چيقارمق ، چيقارلمق : قلع اشجار .

قَلْعَه [ع ، ـ] تسلط اعدادن محافظه ايچون اسكى زمانلرده شهرلرك اطرافنه ياپيلان مستحكم ديوار ، بنا ، حصين ، حصار .
§ (عسكرى) عسكرك تعلم ويا محاربه‌ده آرقه‌لرى بربرينه كلمك اوزره درت صفدن عبارت بر مربع تشكيل ايده‌رك آلديغى وضعيت : قلعه نظامى .

ايچ قلعه = برقلعه‌نك داخلنده ودهامعتنا برنقطه‌ده كائن خاص قلعه .

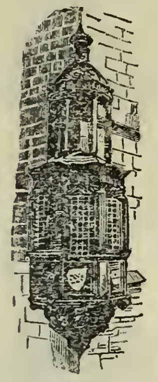

(قلعه برجى)

قلعه بند = (حقوق) قلعه اولان بر موقعده يالكز قلعه داخلنده سربست كزوب خارجه چيقمامغه محكوم مجرم : موقت قلعه بند ، مؤبد قلعه بند .

قلعه بندلك = قلعه بند اولانلرك جزاى مخصوصى ، مجازات ترهيبيه‌دن اوله‌رق معين قلعه‌لردن برنده محبوسيت جزاسى .

قلعه كبى = پك رفيع ومستحكم ، متين اولان .

قَلْفَه [ت ، ـ] مكاتب ابتدائيه‌ده معلم معاونى § دولكر ، ديوارجى اوسته‌سى § ابنيه انشاسنى درعهده ايدن معمار § يتشمش چراق § برداره‌ده جاريه‌لرك الك قدملى والك معتبرى § ازادلى خلايق § بر حرمت مخصوصه اوله‌رق خلايقلره ويريلن عنوان .

قَلْقَلَه [ع ، ـ] سسلنمك .

قَلَم [ع ، ـ] آلت تحرير ـ كه : قامشدن ، قوش تويندن ، معدندن ، كميكدن ياپيلور .

قلم آچق = قامش قلمى يونتوب يوزى يزه‌جق برشكله ، برحاله قويمق .

ارباب قلم = تحريراً افادهٔ مرامه مقتدر ذوات .

قلمه آلمق = بر ماده‌يى تحريراً بيان ايتمك ، تسويد ايلمك .

§ (صنایع) بعض ارباب صنایعك نقش یاپمق ، حك ونقر ایلمك ایچون قوللانـدقلری اوجی سـیوری آلت § اینجه رسام قورشونی .

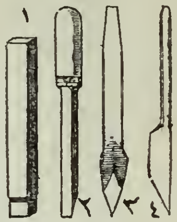

(مرانغوز قلملری)

١ ـ طورنه‌جی قلمی ؛ ٢ ـ طوغرامه‌جی ومرانغوزقلمی ؛ ٣ ـ چانقلره مخصوص ؛ ٤ ـ نعلبندلره مخصوص .

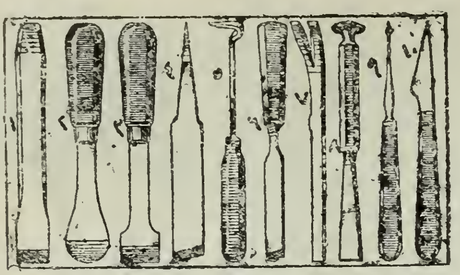

(کسمه قلملری)

١ ـ کسکی ؛ ٢ ـ اوجی ملیوو اولان طاشجی قلمی ؛ ٣ ـ اوجی دوز طاشجی قلمی ؛ ٤ ـ طورنه قلمی ؛ ٥ ـ دیوارجی قلمی ؛ ٦ ـ طوغرامه‌جی قلمی ؛ ٧ ـ دنك ویا صندوق آچمغه مخصوص ؛ ٨ ـ اویمه قلمی ؛ ٩ ـ ١٠ ـ جراحلره مخصوص.

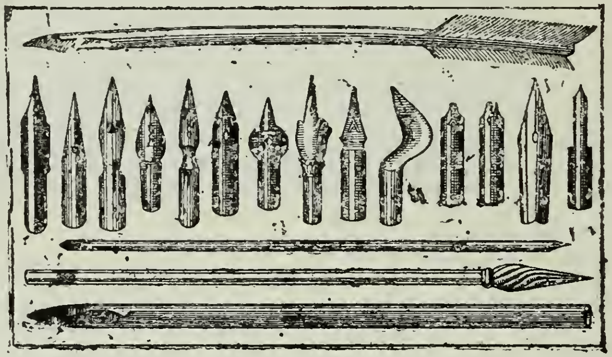

(قلم واوجلری)

قلم ایشی = قورجه ایله یاپیلمش نقش وصاره .

قلمکار = قورجه ایله ایشلنمش ، نقاش دوائر دولتده کتبه‌نك حجرات اشتغالاتندن هر بری : تحریرات قلمی ، محاسبه قلمی § دائرهٔ رسمیه : « کندی بعضا کلیراماسوزی کلمز لمه » § (اقتصـاد) مفردات دفترینـك هر بر قسم مخصوصی : اوچ قلم اشیا § حسن خط § حسن سلیقه : کوزل قلمی واردر .
§ (نباتات) دیکر بر آغاجه آشیلامق اوزره بر آغاجدن کسلمش صاپ ، بوداق ، دال .

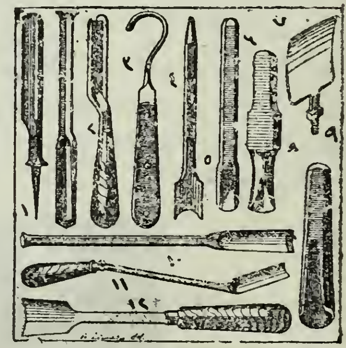

(اولوقلی قلم)

١ ـ مرانغوز ؛ ٢ ـ مرانغوز ایچون مثلثی ؛ ٣ ـ مراج ؛ ٤ قیوجی ؛ ٥ ـ طاشجیلغه مخصوص ؛ ٦ ـ قزانجی ؛ ٧ ـ نعلبنجی ؛ ٨ ـ تپورجی ؛ ٩ ـ تنکه‌جی ؛ ١٠ ـ یوك آرابه‌سی یاپانلره مخصوص ؛ ١١ ـ اویمه قلمی ؛ ١٢ ـ دیوارجیلره مخصوص .

قلم آشیسی = ☜ [آشی]
§ (طب) چیچك علتنك سرایتنی منع ایچون آشیلانه‌جق اولانلرك (اکریا) قوللرنده آچیلان جریحه‌یه سوریلن دوانك محفوظ اولدیغی زیرانه ؛ توپ .

برقلمده = بردن ، دفعةً .

قلم بورکی = اینجه ، اوزون برنوع بورك .

قلم پارمقلی = اینجه ، اوزون ، دوزکون پارمقلری اولان .

جف القلم = بلا محاکمه حکم ایتمك ، بلا تأمل فکرینی بیان ایتمك .

قلمتراش = قامش قلم آچمغه ، یونتمغه مخصوص اوزونجه صاپلی بر آغزلی برنوع چاقی ـ که : دمیری صاپنه تثبیت ایدلمش اولەرق یاپیلیر .

قلمتراشجی = قلمتراش یاپان ویاصاتار آدم.

قلمدان = قلم قویمغه ، حفظ ایتمکه مخصوص آلت : قلم محفظه‌سی .

قلمی ، **قلمیه** = قلمه ، کتبه صنفنه منسوب ومتعلق : مراتب قلمیه ، آداب قلمیه .

قَلَمْبَكْ [ج ، مـ] هندستان جزیره‌لرندن کتیریلان صاری کراسته‌لی بر جنس صندال آغاجی § صاری دانه‌لی برجنس مصر بغدایی .

قَلَمْرَوْ [فا ، مـ] بر حکمدارك تحت حکومتنده بولنان ، فرمانی جاری اولان بلاد .

قَلَمُونْ [ع ، ـ] ☜ [بوقلمون]

قَلَمِی [ج ، ـ] ذات الالقاح منطوره‌دن خلنجیلیه فصیله‌سنه منسوب آمریقایه مخصوص برنبات .

(قامی)

قَلَنْدَر [فا ، ص] ایلیشیکسز ، لاقید ، لاابالی ، علاقه‌دن مجرد آدم § آلایشه آلدانماز اولان مرد حقیقت بین § فیلسوف .

قلندرانه = قلندرجه ، لاقیدانه .

قلندرلك = لاقیدلك ، لاابالیلك ، فیلسوفلق .

قَلَنْسُوَه [ع ، ص] تپه‌سی یووی باش کسوتی ، کلاه ، تاقیه § (حیوانات) بقر ایله غنم جنسلرنده معده‌نك منقسم اولدیغی درت جوق مخصوصدن بری ـ که : عادتا اشکمبه‌نك استطاله‌سندن عبارتدر .

قَلَوی [ع ، ص] { طوغریسی قالك کسریله‌در . } (کیمیا) کول قبیلندن اولان مواد : معیار قلوی .

قلویات = جم : (قلوی) کول قبیلندن اولان شیلر .

قلویات عضویه } = (کیمیا) حمضات
شبه قلوی } معدنیه وحامضات ایله بالامتزاج املاحه تشکیل ایدن عضوی اساسلر .

قَلِیَّه [ج ، س] ☚ [غلطه] قورونده پیشیریلوب قورودمش اتمك .

قَلِیل [ع ، ص] (کثیر) مقابلی . مقدار وعددی چوق اولمایان ، شیٔ جزئی ، کم ، نقصان .

قلیلاً = آز اوله‌رق .

قلیل التضییق = (حکمت) بخارینك قوهٔ الاستیقیه‌سی بر تضییق نسبیدن براز زیاده اولان ماکنه .

قَلْیا ـ قَلْیَه [ع ، فا ، س] (کیمیا) نباتات بحریه‌نك احراقیله استحصال ایدیلن ملح .

قلیه طاشی = (کیمیا) حمض سودیوم .

قلیه طوزی = (کیمیا) سوده .

قلیهٔ دمویه = (بیطری) چفته ، بوینوز ضربه‌سی ویا برحیوانك ایصیرمه‌سی اثری اوله‌رق خصیه‌لره ویا محفظه‌لرینه دمك القایندن نشأت وخصوصیله جنس فرسه ایراث مضرت ایدن بر علت .

قلیهٔ لحمیه = (بیطری) سرطان خصیه .

قلیهٔ مائیه = استسقای خصیهٔ .

قَما [ت ، ص] ☚ [قامه]

قَمارَه [ج ، س] واپور حجره‌سی ، اوطه‌سی .

یان قماره = کوکرته‌نك ایکی یانده‌کی قماره‌لردن هر بری .

قَمارُوت [ج ، س] واپورده (قماره‌ده بولنان) یولجیلره خدمت ایدن آدم .

قَمَر [ع ، ص] کرهٔ ارضك ییکی اولوب کونشدن اقتباس ایلدیکی نورنی عکس ایتدیره‌رك کیجه‌لری سیاره‌مزی تنویر ایدن جرم سماوی ، آی ، ماه . [قمر کرهٔ ارضدن (٤٩) کره کوچکدر . نصف قطری (۱۷۳۷) کیلو متره‌در . مساحهٔ سطحیه‌سی (۳۸) میلیون کیلومترو مربعیدر . مساحهٔ حجمیه‌سی ایسه (۲۲) ملیاردر . قمر محرکی اوزرنده یعنی ارضك اطرافنده (۲۷) کون (۷) ساعت ، ٤۳ دقیقه ۱۱ ثانیه‌ده مروریني اجرا واکمال ایلر .] [اوچنجی کیجه‌یه‌قدر (هلال) دینور .] جمعی : (اقمار) کلیر .

قمری } = قمره منسوب ، شهر قمری .
قمریه }

سنهٔ قمریه = عربی آیلرینه کوره حساب اولنان سنه .

شهور قمریه = دور قمره کوره حساب ایدیلن آیلر ، عربی آیلری .

حروف قمریه = (تجوید) عربیده کلمه‌نك باشنده حرف تعریفله برابر اولدقلری وقت حرف تعریفك لامی اوقونان حرفلر ـ که : (ا ، ب ، ج ، ح ، خ ، ع ، غ ، ف ، ق ، ك ، م ، و ، هـ ، ی) دن عبارت اولان اون درت حرف . (دیکرلرینه حروف شمسیه دنیلور .)

قمریه = مهتاب کیجه‌لرنده اوطورمق ایچون باغچه درونده تلدن ویا قفس طرزنده قبه‌لی اوله‌رق آغاجدن یاپیلوب اطرافی صارماشیق وسائر ازهار لطیفه ایله اورتیلان محل ، کوچك کوشك .

خریطهٔ قمر = (قوزموغرافیا) کرهٔ قمرك طاغلرینی ، دره‌لرینی والحاصل مناظر سطحیهٔ مرئیه‌سنی ارائه ایدن خریطه .

(صفحات قمر)

(خریطهٔ قمر)

قَمْع [ع ، مص] قهر وتذلیل ایتمك .

قمعی = (نباتات) انبوباسی آشاغیدن یوقارویه طوغری یواش یواش توسیع ایدرك خونی شكلنی آلان چیچك .

قَمْل [ع ، س] بیت ، كهله .

داءالقمل = (طب) بیتلنمه علتی .

قَمیص [ع ، س] كوملك ، پیراهن . § (طب) رحمده دول یتاغنی محیط اینجه دری .
§ (نباتات) بعض اعضای نباتاتی ستر ایدن زارلر .

قَنات [ع ، س] یر آلتنده بولنان كونك ، صو یولی ، مجرای ماء كاریز .
§ (طب) انسان وحیوانك بدننده بولنان مجاریدن هر بری . [جمعی : (قنوات) كلیر .

قنات صدریه = (طب) كوكسده پك چوق اوعیهٔ لنفاویه نك [محل التحاق اولان مجرای مخصوصی .

قنات منویه = (طب ، موادمنویه نك جریاننه مخصوص بورولر .

قَناد [ت ، س] علی العموم طیورك اوك آیاقلری مقامنده اولان واوچملرینه خدمت ایدن اوزون توبلی بر چفت عضو ، جناح ، پر .
§ بالغك آیاقدز یمدل اولهرق یوزمك ایچون كورك كبی استعمال ایلدیكی عضولری § قپو وپنجره كبی شیلرك آچیلر قپانیر قیدلری § ایكی به قتلانش قماشك یاری اكی § كورك تختهسنك نصفی § یل دكرمنی یلكنلرینك هر بری § حمایه ، تصاحب § بوزدایكلرنك جد ، خارجیهسی .

قولی قنادی قیراق = استنادسز ، حمایهسز ، ایدسز قلمق .

قنادلانمق = قناد پیدا ایتمك ، قنادی چرپمق || اوچمق .

قَنادیل [ع ، س] جم : (قندیل) : ایقاد قندیل .

قَنارْیَه [ج ، س] وقتیله قناریه آطه‌لرندن كتیرلمش سرچه قدر برجنس كوچك ، غایت كوزل اوتر وتعلیم یله هر هوانی چاغریر صاری بر قوش .

قناریه صاریسی = آچیق صاری بك

قناریه یمی = قناریه‌لری بسلمك ایچون آنلنیر برجنس كوچك حبه‌لی داری .

قناریه ق = بعض اسكی سفائنك ایچ طرفنده كی پارماقلقلی تاراجه .

قناریه اوتی = ذات الفلقتین شعبه‌سندن مركبه فصیله‌سنه منسوب بر نبات .

(قناریه اوتی)

ا ـ چیچك ؛ ب ـ میوه .

قَناعَت [ع ، س] قسمته راضی اولمق ، اكتفا § مطلقا رضا .

قناعتكار = قناعت ایدیجی ، ایدن ؛ قناعت صاحبی .

قناعتكارانه = قناعت صاحبنه یاقیشه جق صورتده .

قناعت بخش == قناعت ویریجی ، ویرن .

قناعتكارلق == قناعت || قناعتكار اولانك حالی .

« رزق ایله ایلدوب قناعت
سورمز یره جبهٔ ضراعت »

قنال [ج ، س] { Canal } صنعی ویا طبیعی صو جدولی § صنعی بوغاز : سوویش قنالی ، پاناما قنالی .
§ (بحریه) مقره‌نك داخلنده اولوب خلاطك صارلدیغی بوشلق .

قنبور [ت ، ص] صو تشكل تنیجه‌سی اوله‌رق آرقه‌سو چیقیق ، تومسك اولان ، احدث § بوكاش ، اكری ، محدب ، تومسك .

قنبورلاشمق == قنبور اولمق .

قنبورلاشدیرمق == قنبور ایتمك .

قند [ع ، ص] { (كند) كلمهٔ فارسیه‌سندن معربدر } شكر ، سكر ، شكر قمشنك طوكمش عصاره‌سی .

قند مكرر == دلبرك ایكی دوداغندن دایه .

قندی == شكردن عبارت ، شكرده متعلق .

قندره (اوتی) [ت ، س] (یعنی زغفرانی یاخود خلفا ویاخود بش پارمق آغاجی) بحرسفید ساحلنده وممالك حاره‌ده نشو ونما بولور بر شجیره‌در . وقتیله یاپراقلری مضاد منبه الیاء مابین ومنبه كبی استعمال ایدرلردی . آتنه‌ده مزروعات پریسی تقدیس ایچون قادینلر بونكله تزیین ایدرلر ایدی . شیمدی تزیینات مقامنده زرع اولنور .

(قندره اوتی)

ا ـ چیچك ؛ ب ـ چیچك مقطعی .

قندیل [ع ، س] تنویر ایچون درونده فتیل ایله زیتون وسائره یغی یاقیلان واكثریا معابده عال مخصوصه‌سنه تعلیق ایدیلان آلت ، قاب .

« شمع رخسار دوزدی ماهه
صانكه قندیل ایدی عرش اللهه »

قندیل ترسا == كلیسالرده دائمی صورتده یاقیلان قندیل § شنلك كیجه‌لرنده خانه وباغچه ودیوارلرك وسائره‌نك تنویر وتزیینی ایچون ایقاد ایدیلان كوچك فنار .

اداره قندیلی == كیجه‌لری یتاق اوطه‌لرنده اویور ایكن یاقیلان آز ایشقلی آلت تنویر .

كور قندیل } == زیاده سرخوش ، مست لایعقل .
كوك قندیل }

قندیل چیچكی == جوان پرچمی .
§ مولود ، رغائب ، برات ، معراج كبی میقات مقدسهٔ اسلامیه‌دن هر بری : قندیل كیجه‌سی .

قندیلجی == قندیل یاقان آدم || قندیل یاپان آدم .

قندیل چوركی == قندیل آقشاملری یاپیلان برنوع لذیذ چورك .

قندیللشمك == یكدیگره قندیل تبریكی ایفا ایتمك .

قندیللی تمنا == ال پك آشاغی یه ایندیریله‌رك مكرر صورتده ایدیلن تمنا .

قنطار [ع ، س] { اصلی : كمیر وف الاولدر } ترازی ایله وزنی ممكن اولمه‌یان اشیایی طارتمق ایچون مستعمل برنوع میزان ــ كه : مختلف قوللی برمانولادن عبارت اولوب قوللك اوزرنده اوقه ودرهم اشارتلری واردر . [اسلامی] (٤٤) اوقه‌دن عبارت اولمق اوزره مرتبدر .]

ال قنطاری == اولرده مستعمل كوچك قنطار ــ كه : نهایت اون اونایكی قیه مقداری شی طارتار .

یكی قنطار == یوز یكی اوقه‌دن (كیلوغرامدن) و (۷۸) اسكی قیه‌دن عبارت وزن .

اسكی قنطار == (٥٦) جدید قیه (٤٥٠) درهمدن عبارت وزن .

قنطاری بادم == كوزی آچیق .

قنطارجی == قنطار ایله وزن ایدن .

قنطاریه == قنطار رسمی .

قنطور قاباغی == ذات‌الفلقتین شعبه‌سندن فثئیه فصیله‌سنه منسوب برنبات .

(قنطار قاباغی)

قنطارون [ع ، س] برنوع صاری طاغ چیچكی § بوچیچك یاپراقلرندن صیقیلان عصاره‌سی .
قنطارون یاغی .

قنطره [ع ، س] طاشدن یاپیلان كمرلی بیوك كوپری: قنطرهٔ میات § كمرلی صو مجراسی [جمعی : (قناطر) كلیر .]

قنغی [ت ، د] كلمهٔ استفهام اولوب ایكی متعدد شیلردن برینی تعیین ایچون سؤال مقامنده ایراد اولنور ، هانكی قنغی آی ، قنغی كون .

قنفسه [ع ، س] تسبیح بوجكی .

قنوع [ع ، ص] قناعتله متصف ، قناعت صاحبی .

قوائم [ع ، س] جم : (قائمه) قوائم نقدیه .

قواد [ع ، س] پزونك .

قوارع [ع ، س] جم : [قارعه]

قوارع قرآن == اثنای قرعده اوقونان آیات كریمه .

قوارر [ع ، س] (قاروره) نك جمعی .

قَوّاس [ع ، س] اوقله مساح عسکر [قواس بوندن مأخوذ ومحرفدر .]

قَوّاص [ت ، س] { عربی (قوّاس) دن مأخوذ ومحرفدر . } اصحاب مصالحی احضاره واو امر لازمه‌یی تبلیغه مأمور محکمه ویا دوائر عالیه خدمه‌سی § سفرای اجنبیه معیتنده مستخدم وکسوهٔ مخصوصه‌یی لابس یساقچی § بعض دوائر غیر رسمیه‌ده مستخدم خدمتجی ، قاپوجی .

قَواطَه [ت ، ص] تچیسی وسرتچه برنوع طوماته ــ که : صلاته وترشیسی یاپیلور .

قَواعِد [ع ، س] جم : [قاعده]

قَواف [ت ، س] { عربی (خفف) دن غلطدر } حاضر آیاق قابی صاتان اصناف .

قواف مالی = حاضر یاپیلمش ارجوز آیاق قابی وساره .

کاغد قوافی = مزور .

لاقردی قوافی = دیدی قودیجی نمّام .

آیاق قوافی = دوازده مصالحی تعقیب ایدن || هرکسک ایشنی کورن .

قوافخانه = قواف اصنافک بولندقلری چارشی .

قَوافِل [ع ، س] جم : [قافله] :

« ای باد ! ای قوافل امواج بی قرار
ای کائنات ابجنده‌کی الحان بی شمار »

قَوافی [ع ، س] جم : [قافیه]

قَوال [ت ، س] بوروکی ایچی بوش شی § چوبانلرک چالدقلری قالینجه سسلی بیوک دودك .

قوال تفنك = نامله‌سی بیوسز تفنك .

آلتی قوال ، اوستی شیشخانه = اوستی آلتنه بکزه‌میان ، مناسبتسز قیافت وساره .

قَوّال [ع ، ص] چوق سویلر ، لافزن ، کوزه § فصاحتله چوق سوز سویلین آدم § لاف ابه‌سی ، سوز بولان ، سوزی یرنده سویلین .

قَوالِب - قَوالیب [ع ، س] جم : (قالب) الفاظ قوالیب معنانیدر .

قَوانجَه [ج ، س] (بحریه) آقتارمه ، نقل ، بر شیئی بر قابدن دیکرینه بوشالتمه : قوانجه ایتمك .

قَوانوز [ت ، س] { عربی (قوانس) دن محرف اولسه کرکدر } چینی ویا طوپراقدن معمول آغزی کنیش قاب ، دستی : رچل قوانوزی .

قَوانین [ع ، س] جم : (قانون) ، افعال واعمال دساتیری :

« وجدانیدر اصالت افعالده آدمك
دعواجیسی ، شهودی ، قوانینی ، حاکمی »

قَوْس [ع ، س] یای ، کمان . § (هندسه) محیط دائره‌نك هر هانکی بر پارچه‌سی ــ که : ایکی نهایت نقطه‌لری بیننده وصل اولنان خط مستقیمه (وتر) و (وتر) ك وسطندن عموداً اقامه اولنوب قوسه منتهی اولان خطه سهم دینور .

قوس تمامی = (هندسه) مجموعلری ربع دائره‌یه مساوی اولان (قوس) لر § (قوزموغرافیا) منطقة البروج ارتنده یمنی عقرب ایله جدی برجلری بیننده کائن بر برجك اسمی اولوب کونش تشرین ثانیده بورایه داخل اولور .

قوس قزح = (حکمت) یاغموره تبدل ایدن بر بلوطك شمس ایله شدتله تنویر اولندیغی اثناده ضیای شمسك یاغمور طامله‌لری آره‌سنده بالتحلل اولان سبعه‌یه آیرلمسندن وشعاعات ملونه‌نك مذکور طامله‌لرك سطح متقابل وداخلیسندن انعکاس ایتمسندن نشأت ایدر بر حادثهٔ جویه ــ که : متحد المرکز بر قوس ملون شکلنده کورینور : الکم ، صاغمه ، علائم السماء :

« فرش پای نازبدر پیشنده ازهار زمین
قوس رنکین قزح کویا سماوی افسری »

قوسی = قوسه منسوب و متعلق یای ، قوس شکلنده اولان .

بویوك قوسلی = (فن رمی) حرمینك حین انداخته تعقیب ایلدیکی اوزون سهلی محرك .

آلچاق قوسلی = (فن رمی) حرمینك تعقیب ایلدیکی قیصه سهلی محرك .

قوسپاره = کوچك قوس .

قَوْصَرَه [ع ، س] خرما ویا سائر آغاجلك تچه دالرندن اورولمش ایکی طرفی سیوری سپد ــ که : میوه نقلنه یارار .

قَوقَعَه [ع ، س] (حیوانات) بعض نجمه‌لرك اوزرنی ستر ایدن قرنی وکلسی الواح .

قَوْل [ع ، س] لاقردی ، سوز ، سخن ، کفتار ، کلام ، جمع : قولی فعلنه مطابق § (فعل) مقابلی § وعد ، عهد : یارین اورایه کیتمکه قول ایتدی .

قول شارح = (منطق) عقلی ؛ تصور نظریه ایشدرن شی ــ که : اجزاسی کلیات خمسدر. [کلیات خمس]

قوللشمه = سوزلشمه ، سوز بر ایلمه ، مقاوله ایتمه .

قول خود = کیمسه طرفندن تصدیق اولنمیان مدعی سوزی .

قول مجرد = دلیلسز ، اثباتسز سوز ، لاقردی . [جمعی : (اقوال) وبونك جمعی دخی (اقاویل) کلیر .]

قول وقرار = بر شیئی سورلشوب بتیرمك .

قولاً = سوزله ، فعلاً اولمیان .

قولنجه = قولنه ، سوزینه ، افاده‌سنه نظراً .

قولی = سوزه منسوب ومتعلق ، (فعلی) مقابلی .

قولیات = بوش لاقردیلر ، قوری سوزلر .

قَوْم [ع ، س] ملت ، جماعت ، امت : قوم عاد ، قوم ثمود . [جمعی : (اقوام) کلیر .]

« یکانه سوکیلمزدر لسان عثمانی
لسان محوی هرقوم ایچون جلیلدر »

§ امت صغیره ، قبیلهٔ عظیمه : کورجی قومی .

قوم محذور = ـ ز نفردن آز اولان قریه اهالیسی § بر پیغمبرك بعث واسرا بیورلدیغی جماعت [جمعی : (اقوام) کلیر .]

قوم وقبیله = خصم واقربا مقامنده مستعملدر .

قَوی [ع ، ص] محکم ، کوجلی ، قوتلی § صحیح ، امین ، معتمد : وعد قوی .

قوی البنیه = بنیه‌سی صاغلام .

قویجه = آز قوی ، براز محکم || قوی اولەرق .

آرقه‌سی قوی = حامیسی، مظاهری اولان .

اوستی قوی = قالینجه البسه گیینمش اولان .

قَویم • [ع ، ص] دوغری ، درست ، راست : ره قویم ، مسلك قویم .

قَهّار [ع ، ص] پك ، زیاده قهر ایدیجی، ایدن. صفات الهیه‌دندر: جناب خداوند قهار § قوهٔ قاهره صاحبی .

قهارانه = قهارجه، قهاره تأثیر صورتده.

قَهر [ع ، مص] تذلیل صورتیله غلبه چالمق § محو وتدمیر وهلاك ایتمك § صوك درجه‌ده كدرلنمك.

قهرلانمق = كدرلنمك ، زیاده‌سیله منفعل ومتألم اولمق § جبر ، اجبار .

قهراً = قهر ایله ، قهر صورتیله || زور ایله ، جبراً .

قَهْرَمان [فا ، ص] كار فرما ، ولی الامر ، صاحب حكم :

« شرق وغربی برق شمشیرله تنویر ایلدك
قهرمانلر قهرمانی دهری تسخیر ایلدك »

§ یكیت ، جسور ، ذی قوت ، صاحب شجاعت ، بهادر .

قهرمانی / **قهرمانلق** = یكیتلك ، جسورلق ، بهادرلك .

قهرمانانه = قهرمانجه ، جسورانه ، بهادرانه . [جمی: (قهرمانان) كلبر .]

قَهْقَری [ع ، مص] بردن بره كیری‌دونمك ، ایزی اوزرینه رجعت ایلمك .

قَهْقَهاء [ع ، ص] غایت مهلك بر بیلان

قَهْقَهه [ع ، ص] سسله چوق كولمك ، قاه قاه ایدرك كولمك § ذات الفلقتین شعبه‌سندن بیلسانیه فصیله‌سنه منسوب مور وقرمزی چیچك آچار وصارماشیق كبی دیوار ویا آغاجلره طیرمانیر بر نبات .

(قهقهه)
a ـ زهر ملقح .

قَهْوَه [ع ، س] یمنده ، آمریقه‌ده حاصل اولان بر آغاجك یارم تخمدن بیوك ، فصولیه‌دن كوچك ، برطرفی دوزجه حبه‌لری ـ كه : قاووریلوب طحن اولندقدن صكره بول صو ایله وبعضاً شكر ایله برلكده پیشیریله‌رك ایچیلور § عوامك طوپلنوب قهوه ایچدكاری محل ، دكان .

قهوه خانه = مجمع تن پروران .

قهوه آغاجی = ذات الفلقتین شعبه‌سندن فوه فصیله‌سنه منسوب ۲ متره‌دن اون ایكی متره‌یه قدر تخلف ایدن ارتفاعه مالك برشجیره‌در . چیچكاری بیاضدر . لطیف بر قوقو نشر ایدر . میوه‌لرینك درونده برچیفت بزر واردر . كرك بو بزرلر ، كركده اونلری احاطه ایدن قشر ثمر مستعملدر . حتی بعضلری بو قشرلری قهوه‌یه ترجیح ایدرلر . اك ایی قهوه یمن قهوه‌سیدر . آفریقا وآسیا قهوه‌لری تجارتده مبذولاً بولنور .

(قهوه آغاجی)

قهوه‌ئین = كیمیا (Caféine) قهوه تركیبنده بولنان بر شبه قلوی .

قهوه آلتی = صباحلری مختصر صورتده ییلن یمك .

قهوه اوجاغی = بیوك دائره‌لرده قهوه پیشیریلن كوچك اوطه || قوناقلرده اوشاقلرك اوطوردیغی محل .

قهوه‌پاره‌سی = اجیره‌ویریلن بخشیش.

قهوه‌جی = قهوه پیشورن آدم || قهوه پیشوروب صاتان آدم .

قهوه‌دان = دوكش قهوه حفظنه مخصوص تنكه ویا پورسلندن معمول قاب.

قهوه رنكی = بوز ایله قویو صاری آره‌سنده برلون مخصوص .

قهوه طاقمی = فنجان ، ظرف ، تپسی ، جزوه كبی قهوه‌یه متعلق شیلر.

هند قهوه‌سی = ذات الفلقتین شعبه‌سندن فوه‌فصیله‌سنه منسوب هندطرفلرنده یتیشیر بر نوع قهوه آغاجی .

(هند قهوه‌سی)

قَی [ع ، مص] قوصمق، استفراغ ایتمك.

قَیا [ت ، س] ایری ، سرت طاش ، صخر ، صخره § طاشلق ، صرب طاغ .

قیا باشی = چوبان شرقیسی .

قیا باشی شاعری = پك بیاغی یولده منظوم سوز ، ویزیان .

قیا بالغی = قعر دریاده گزر بر جنس كرچك واتی لذیذ بالق .

(قیا بالغی)

قیا خروسی = طیور دجاجیه‌دن بر حیواندر .

قیا قوروغی = ذات الالقاح منظوره نباتاتندن بیاض یاپراقلی ، ساق زاحف ، میوه‌سی لحمی بر نبات . بونی ازه‌رك قورده‌شنه قارشی دوا مقامنده قوللانیرلر.

(قیا قوروغی)

۱ - چیچك .

قیاقوشی = بوزنه‌کی کوچك برقوش.

قیاجق = کوچك قیا .

قیاصره [ع ، س] جم : (قیصر): قیاصرهٔ روم .

قید [ع ، مص ، س] باغلامق ، باغلامق § باغ ، دوکوم ، بند ، رابطه § بوقاغی § دوائر رسمیه‌ده اوراقك کوردیکی معامله‌یی مشعر اوله‌رق طوتیلان دفتر ، دفاتر .

قید ایتمك = اوراقك تاریخ ونومرو وسائره‌سنی دفتره یازمق § وظیفه ، اندیشه ، کدر ، غائله ، اهمیت ویرمامك . [جمعی : (قیود) کلیر .] :

« قاچوب صحرالره قورتلدی ناظم خانه قیدندن »

§ برآدمك اسمنك دفتره یازلدی : چوجغی مکتبه قید ایتدیردم ، کاتب قید ایلدی حصر وتخصیص § شرط .

بی قید / لا قید = اندیشه‌سز ، غائله‌سز .

ترقین قید = طرد ایتمه ، قوغمه ، مأموریتندن چیقارمه .

قیدسز = بی قید ، هیچ بر شیئه اهمیت ویرمین ، وظیفه ایدنمین .

قیصر [ع ، س] { (سزار) Cesar دن محرف ومعربدر } اسکی روم ایمپراطورلرینه مورخین اسلامیه طرفندن ویریلن عنوان (چار) . [جمعی: (قیاصره) کلیر.]

قیصری = قیصره منسوب ومتعلق .

عملیات قیصریه = (طب) حیاتندن قطع امید اولنان کبه بر قادینك قارننك یاریله‌رق چوجغك قورتارلدیغی عملیه‌سی [مشهور سزار (قیصر) ك بویله بر عملیات نتیجه‌سی اوله‌رق تولد ایتمسندن دولایی عملیهٔ مذکوره‌یه بونام ویرلمشدر.]

قیم [ع ، س] جوامع شریفه خدمه‌سندن هر بری [قیوم غلطدر .]

قیوم [ع ، ص] ذاتیله قائم ، ابدن ازله قدر قائم وموجود اولان جناب حق .

قاف مکسوره

قباب [ع ، ص] { ضم قاف ایله غلطدر } جم ; (قبه) : قبه‌لر ، کمرلر .

نه قباب = طقوز قبه ، سماوات .

قباح [ع ، ص] قبیح ، چرکین ، کریه اولانلر .

قباله [ع ، س ، مص] ابه‌لك .

فن قباله = ابه‌لك ، چوجق طوغورتمق فن وصنعتی .

قبط - قبطی [ع ، س] مصر قدیم اهالیسندن اولان § چنکانه طائفه‌سنه منسوب .

قبطیان = قبطیلر .

قبل [ع ، س] طرف ، جهت ، جانب ، عند .

من قبل الرحمن = طرف الهیدن ، من طرف الله تعالی .

قبله [ع ، س] توجهکاه اسلامیان اولان بیت الهی § نمازده توجه اولنان سمت § طرف جنوبی § هدف مقصد ، توجه اولنان جهت .

قبلتین = ایکی قبله یعنی مکهٔ مکرمه‌ده‌کی بیت معظم ایله قدسده‌کی بیت مقدس .

قبله‌کاه = قبله‌نك بولندیغی سمت ، طرف.

قبله نما = قبله سمتنی کوسترن برآلت ، پوصله ، ابرهٔ مقناطیس :

« مستغنیٔ ارشاد اولور ارباب حقیقت سکان حرم نیلر ایمش قبله نمایی »

[قبله نامه غلطدر .]

قپردامق - قپرداغمق [ت ، مص] خفیف صورتده ومتمادیاً قیملدانمه ، اولدیغی یرده متحرك بولنمه .

قپرداغمق = خفیف صورتده ومتمادیاً قیملدانمه ، تحریك ایتمه .

قپردی = خفیف صورتده متمادیاً قیملدانمه .

قپمق [ت ، مص] کوز قپاقلرینی اوینانمق ، اختلاج اچمه : کوز قپمه § کوزله اشارت ، غمز ، غمزه .

قت [ت ، س] یان ، نزد ، عند § (قحط) دن محرف ، آز ، نقصان ، اکسیك .

قت قناعت = زورله ، طاره طار .

قتلاشمق = آزالمق ، اکسیلمك .

قتال [ع ، مص] { مفاعله بابندن مصدرثانیدر } بربرینی اولدرمك ، مقاتله ، اوروشمه § محاربه ، جنك .

قتردامق [ت ، مص] قتر قتر ایدرك سس چیقارمق .

قتردانمق = قترقترده سس چیقارتدیرمق.

قتردی = کورلدی سس ، قتر قترانمه.

قتیق [ت ، س] کتن پارچه‌سی ، کتن قبوغی کبی مندر وسائره طولدیرمغه یارایان شی ، حشو .

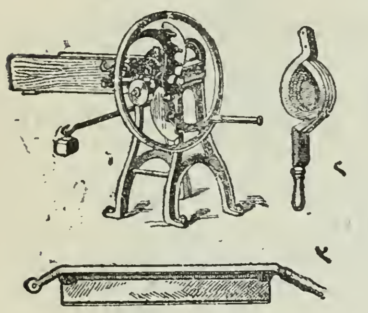

(قتیق ماکنه‌سی وبچاغی)

۱ - آیاق ایله قوللانیلان ؛

۲ ، ۳ - ال ایله قوللانیلان

قثائیه [ع ، ص] (نباتات) اوراقی بسیط وآز چوق فصوصلی واکثریا کنی الشکل وازهاری عموماً وحید الجنس ووحید المسکن اولان نباتاتك منسوب اولدقلری فصیله : (فصیلهٔ قثائیه) .

قجردامق [ت ، مص] قجر قجر ایتمك.

قجردانمق = قجر قجر ایتدیرمك .

قجردی = قیچ قیچ ایدرك چیقان سس.

قحف [ع ، س] (طب) بینك ظرفی اولان قفا کمیکی ، جمجمه ـ که : برطاقم عظام مستویه‌نك اتحادندن تشکل ایتمشدر .

اعصاب خفیه = (طب) محور دماغی شوکیك درون خفده موضوع قسمندن تولد ایدن اون ایکی جفت اعصاب .

قِدَم [ع ، مص] قدیملك ، اسکیلك § بر ایشده سائرلرینه تقدم § زمانجه ، مأموریجه ، رتبجه اسکیمه § قدیم اولمه ، وارلغك ابتداسی اولمامه .

قدملی = خدمتنده ، مأموریتنده ، رتبه‌سنده اسکیمش ، قدم پیدا ایتمش اولان .

قدمسز = خدمتنده ، مأموریتنده ، رتبه‌سنده هنوز اسکیمامش اولان ، یکی اولان .

قدماً = قدم جهتیله ، اسکیلکجه .

قدوه [ع ، س] { قافك فتحی وضمیله‌ده لغتدر } کندیسنه اویوله‌جق ، امتثال واقتدار ایدیله‌جك کیمسه : قدوة العلماء ، قدوة الحکماء .

قراءت [ع ، مص] اوقومق ، مطالعه ایتمك .

قراءت کتابی = چوجقلری ، مبتدیلری عباره اوقومغه آلیشدیره‌جق رساله .

علم قراءت = قرآن کریمك اصول وقاعده‌سنه توفیقاً اوقونمسی علمی .

قِراب [ع ، س] قلیج وبچاق قینی .

قراتر [ج ، س] { Cratère } (طبقات) وولقانلرده ندفاعاتك وقوعبولدیغی آغز ، فتحهٔ برکانیه .

تپه قراتری (طبقات) ینار طاغك تپه‌سنده بولنان فتحه .

جانب قراتری = (طبقات) طاغك یان طرفنده اولان فتحه .

قراغی [ت ، س] (حکمت) اکثریا ایلك بهارده زمینك درجهٔ حرارتی صفردن دها دون بردرکه‌یه تنزل ایلدیکی زمان باغان منجمد چی .

قراغیلامق = اوزری قراغی باغلامق ، قراغی آلتنده قالمق .

قِرال [ج ، س] ایمپراطور صفتنی حائز اولمیان خرستیان حکمدار .

قرالیت = (غلطدر) قرالق ، بر قرالك تحت حکمنده اولان مملکت وحکومت .

قرالیچه = قرال زوجه‌سی || قرالق صندایسنده بولنان قارین : قمنك قرلیچه‌سی .

قِران [ع ، مص] ایکی شیئك برلشمسی ، مقارنت || سیاراتدن ایکیسنك بر برجده اجتماعی . [جمعی : (قرانات) کلیر .]

صاحبقران = سعدین دنیلان زهره ومشتری کواکبنك قراننده تولد ویا تخت سلطنته جلوس ایدن حکمدار فرخنده فال :

« آفتاب بحر وبر ، صاحبقران شرق وغرب شهریار نامور ، رایت کشای صفدری »

قِران [فا ، س] ایران حکومتنك قراندن کوچك بر قیمتی حائز کموش بر سکه‌سی .

قِرباج [ت ، س] فیل ویا کرکدان دریسندن یا دیکر بر سرت دریدن معمول یکپاره قامچی § آرابه بارکیرلرینی سورمکه مخصوص اوزون دکنکلی قامچی .

چاله قرباج = حونه قرباج چاله‌رق سرعتله یورومك .

قرباجلامق = قرباجاورمق || تعقیب ایتمك .

قِربه [ع ، س] ستالرك صو طاشیدقلری کا ـ لەدن معمول قاب ، § کوچك چوجقلرده حاصل اولان قارن شیشمسی ، انتفاخ بطن .

قرپمق [ت ، مص] برشیئك کوشه وکنارلرینی کسوب آلمق § حیوانك یاغیسنی ، تویلرینی ویا انسانك صاچ وصقالنی کسوب دوزلتمك § بر مصرفدن تنقیحات اجرا ایلمك .

کوز قرپمق = ☞ [کوز قیرپمق]

قرپه = صغیرك دیل آلتی ، توربغه‌سی .

قرپدیرمق = قرپمق فعلنی دیکرینه اجرا ایتدیرمك .

قرپلمق = کوشه وکنارلری کسلمك || یاغی ویا صاچ وصقال کسلمك § مصرف تنقیح ایدلمك ، قیصلمق .

قرپندی = قرپلمش شیدن چیقان پارچه‌لر .

قرپیق = قوپلمش ، کسلمش .

قِرطاس [ع ، س] یازی ایچون استعمال اولنان کاغد .

قرطاسی = قرطاسه منسوب ومتعلق || کاغد صاتان آدم .

قرطاسیه = دوائر رسمیه‌ده کاغد ، قلم ، مرکب وسائره ایچون صرف وتخصیص ایدیلن آقچه : مصارف قرطاسیه .

قِرق [ت ، س] اوتوز طقوزدن صکره کلن عدد ، درت کره اون (٤٠) ، اربعین ، چهل § بعضاً (کره) لفظنك ترديفيله كثرت بيان ایدر : بوایشك بویله یاپلمسی ایچون قرق کره سویلدم .

قرق ق = حیوانات مفصلیه نك ذات الارجل الکثیره شعبه‌سندن قارا محللرده بولنور ، حرکتی سریع برحیوان .

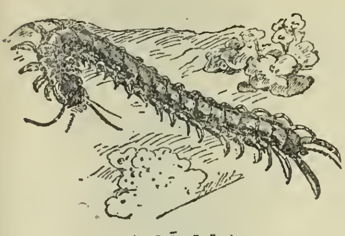

(قرق آیاق)

§ قاعیفه عارض اولور بر جنس کوچك کنه ، قصیق بیتی .

قرق انبار = برچوق شیلری محتوی محل ویا محفظه .

قرق بایر = (حیوانات) حیوانات مجتره‌ده (کویش کتیرن حیوانلر) معده‌نك منقسم اولدیغی درت جوف‌مهمدن اوچنجیسی (اشکنبه ، قلنسوه ، قرق بایر ، شردن) .

قرق بر کره ماشا الله = اصابت نظردن مصونیت تمنیسی .

قرق ـ وُل = چوقصورمه || استفسارات مزعجه .

قرق کچید = طولامباجلی ایرماق ویا جای .

قرق ییل = کثرتدن کنایه‌در .

قرقلامه } **قرقلامق** } = قرقه ابلاغ ایلمه ، قرق طولدیرمه || قرق دفعه صودن کچیرمه .

قرقلر = (٤٠) عدد عزیزدن کنایه‌در .

قرقلره قاریشمق = غیبوبت ایتمك ، بر مدتدنبری کورونمز اولمق ، میدانده ولمامق .

قرقق = قرق یاشنده ویا قرق دکرنده اولان || (٤٠) پاره اعتبار ایدیلن بوغروشلق سکهٔ معروفه .

قرقلی == برنسنك تولیدندن اعتباراً قرق كون كچمدن دیكری تولد ایدن ایكی چوجقدن هر بری : بوچوجق‌شوچوجقله قرقلیدر .

قرقنجی == قرق درجه‌سنده اولان .

قِرقیم • [ت ، ـ] قویون وسائر حیواناتك یپاغیسنك قرپلدیغی موسم .

قِرلانغج • [ت ، ـ] اوزون وچتال قویروقلی ووجودینك قسم كلیسی سیاه اولوب یالكز كردانی وكوكسی بیاض ویكانلری قرمزی، سرچه بیوكلكنده سیار بر قوش ـ كه : حشرات مضره‌یی اتلاف ایتمكله اولان تمایل جلیسی اعتباریله فن فلاحت نقطهٔ نظرندن حائز اهمیتدر § سفن حربیهٔ قدیمه‌دن خفیف یلكنلی سریع‌السیر تكنه.

قرلانغج اوتی == ذات‌الفلقتین شعبه‌سنك خشخاشیه فصیله‌سندن یاپراقلری اسپناق كبی پیشیریله‌رك اكل اولنور بر نبات .

قرلانغج فورطنه‌سی == مارت اواخرنده وقوعبولان فورطنه .

قِرمِز : [ع ، ـ] (حیوانات) جناحیت‌النصف حشراتدن لعل رنكنده برنوع بویا استحصال ایدیلیر بر حشره . بو حیوانلر فرنك اوزومنك داللرنده بسلیر ‖ بو حیواندن استحصال ایدیلن بر نوع بویا .

قرمز آغاجی == (صبار) صباریه فصیله‌سندن آمریقایه مخصوص بر نوع فرنك انجیری . هند انجیری دخی دینیر .

(قرمز آغاجی)
a ـ چیچك ؛ b ـ میوه .

قِرمِزی [ت ، ص] قزیل ، آل ، آل رنكده اولان .

قیپ قرمزی == چوق قرمزی ، بسبتون قرمزی .

قرمزیلق == قزیللق ، قزیل رنك • حمرت ، احمرار .

قرمزیمتراق | قرمزیمسی == قزیلجه ، قزیله چالار .

قرمزی بویا آغاجی == آمریقای وسطایه مخصوص میوه‌لرندن فس بویاسنه مخصوص بر نوع قرمزی بویا استحصال ایدیلیر وبش مترو قدر یوكسلنیر بر آغاج .

قرمزی كوكرجین == طبو. حمامه‌دن صیجاق محللرده یشار بر نوع كوكرجین .

قِرونومتره [ج ، ـ] {Chronomètre} مقیاس الزمان معناسنه اولوب اصطلاحده تأثیرات طبیعیه ایله انتظام حركاتنده خلل كلمین وبر دفعه قوریلنجه مدت مدیده قورولمق احتیاجندن وارسته قالان غایت دقیق وزنلی ساعت ـ كه : باشلوجه بحریونجه طول تعیینی وسائر حسابات دقیقهٔ ریاضیه‌نك اجراسی ایچون استعمال ایدیلور .

جیب قرونومتروسی == بوساعتك جیبده طاشینیلان نوعی .

قِزِل ـ قِزیل [ت ، ص] آل ، احمر ، سرخ .

قزل آغاج == (مورهٔ مریم ، آقچه‌آغاج) ذات‌الفلقتین شعبه‌سندن ممالك حاره‌یه مخصوص بر نبات خانده .

(قزل آغاج)
ا ـ چیچك ؛ ب ـ چیچكك مقطعی .

قزل تیون == ذات الثدیانك آكل الحشرات فرقه‌سندن آفریقایه مخصوص بر حیواندر .

(قزل تیون)

(قرمزی بویا آغاجی)

قرلانغج بالغی == ذات‌الافواه‌غلصمیه‌دن ایچ دكزلرده بولنور ، غایت لذیذ اتلی ، اوزری غایت قرمزی رنكلی ، اوزون قنادلی بر جنس بالق .

(قرلانغج بالغی)

قرلانغج دونمی == تشرین اولك اوائلی .

قزل زنبق = وحيد الفلقه‌دن زنبقيه فصيله‌سنه منسوب بر نبات .

(قزل زنبق)

قزل سرچه = طيور دوريه‌دن آمريقاى جنوبى‌يه مخصوص بر قوش .

(قزل سرچه)

قزل ككلك = طيور دجاجيه‌دن اورمانلق ومرتفع محللرده ياشار بر نوع ككلك .

قزل‌الما = وقتيله (روما) يه ويريلن اسم .

قزل باش = رافضى . [آناطوليده بعض محللرده بولنوب نه‌ايدكلرينى كنديلرى دخى بيلمين برطاقم كروه ضالۀ جاهله .]

قزل يومورطه = پاسقاليا ، خرستيانلرك بيوك پرهيزك ختامنده‌كى بايرامى .

قزل درجه = آتشه عرض ايديلن دمير ويا سائر بر معدنك احمرارايله ، (قزارمسيله) تعيين ايدن درجۀ حرارت

قزل شاب = بعض افكار عاميانه‌يه كوره — صوده محلول قسمى ايچنده — يورومه‌ين چوجقلرى يورومك ايچون ييقادقلرى ماده || آچيق الافاطونى رنك .

قزل خسته‌لق = (طب) چوجقلره عارض اولان قزامق‌غه مشابه مهلك وسارى برخسته‌لق .

قزلجه = قرمزيمتراق .

قزللق = قرمزيلق ، حمرت ، سرخى .

قِس • [ع ، فه] { (قياس) دن امر حاضر اولوب استعمالى آتيده‌كى بعض تركيباته منحصردر : }

وقس على هذا = بونك اوزرينه قياس ايت .

وقس عليه البواقى = قصورينى ، ديكرلرينى ده بوكا قياس ايت .

قِسْط [ع ، س] حصه ، نصيب ، پى § جسته جسته ويريلن بر بورجك هر دفعه‌ده تسويه ايديلن قسمى ، تقسيط .

قسط اليوم = (٣٠) كوندن عبارت بر آيلق معاش اعتباريله بر كونه اصابت ايدن حصه || بر آدن ياكز بر قاچ كونلك يدوب تسويه‌سى ويا قطعى ايجاب ايدن مقدار .

قُسْطاس • [ع ، س] بيوك ترازى ، قپان ، ميزان .

قِسْم [ع ، س] بر كلك جزئى ، پارچه‌سى || پارچه ، بلوك ، جزء ، پاره . [جمعى : (اقسام) كلير .] § نوع ، جنس § (كتاب حقنده) فصل ، بحث .

قسماً = برقسمى ، برجزئى ، برپارچه‌سى ، بربلوكى .

قِسْمَت • [ع ، مص] بولك ، تقسيم ايتمك ، حصه‌لره آييرمق § نصيب ، مقدر اولان شى : قسمتمز بو قدر ايمش .

§ (فقه) حصۀ شايعه‌يى تعيين ايتمك .

قسمت جمع = (فقه) اعيان مشتركه‌يه يعنى متعدد ومشترك شيلرك قسملره بولونه‌رك هربرندنده شايع اولان حصه‌لرك برو قسمنده جمعى . [اوچ كوى بيننده مشترك اولان اوتوز قويونى اونر اونر اوچه تقسيم ايتمك كبى .]

قسمت فرد = (فقه) برعين مشتركك تقسيم اولنوب هر جزئنده شايع اولان حصه‌لرك بر قسمنى تعيين ايدن قسمت . [برعرصه‌نك ايكي‌يه تقسيمى كبى .]

قسمت رضا = (فقه) كافۀ عاقل وبالغ اولان وارثلرك ملك مشترك صاحبلرينك رضالريله اجرا اولنان قسمت [كه : بالتراضى بينلرنده تقسيم ايدرلر ، ياخود جمله‌سنك رضاسيله حاكم طرفندن تقسيم ايديلور .]

قسمت قضاء = (فقه) ملك مشترك اصحابندن بعضنك طلبى اوزرينه قاضينك جبراً وحكماً اجرا ايلديكى تقسيم ، قسمت .

قسمت فضولى = (فقه) اجراسى قولاً ويا اعلاً اجازته موقوف اولان قسمت . [مثلا : بركيمسه‌نك برمال مشتركى صاحبلرينك اذن واجازت قوليه وفعليه‌سيله تقسيم ايتمسى كبى .]

قسمت تركه = (فرائض) تركه‌يه تعلق ايدن حقوقى صاحبلرينه ايصال ايتمك .

خارج قسمت = (حساب) تقسيم عمليانك نتيجه‌سى اوله‌رق ظهور ايدن عددكه : مقسوم عليهك هر عددينه اصابت ايدن حصه‌يى كوسترر . [علم حسابده مقسوم عليه ايله خارج قسمتك حاصل ضربى (وباقينك بوكا علاوه‌سى) مقسومه مساوى اولور — كه : بو عمليه تقسيمك ميزانيدر . يعنى : (ب) (ح) ، تقسيم اولنوب (ى) كبى بر كميت ظهور ايتسه : ح | ب حاصل اولوب
ى

ح × ى = ب اولور .]

قسمت عسكريه = قساملق || قسام دائره‌سى . ☞ [قسام]

قِسّيس • [ع ، ص] { (كشيش) دن معربدر } كشيش ، پاپاس ، خرستيان راهبى .

قِشْر [ع ، س] قابوق ، خارجى‌زار ، غلاف .

قشر ارض = كرۀ ارضك — مواد مذابۀ مركزيه‌يه نظراً — قابوغى حكمنده اولان قسم منصلب خارجيسى ، قره ، طوپراقلر .

قشريه = (حيوانات) يكنج (سرطان) ، استاقوز كبى على العموم جلدى سرت ، حجرى وكلسيت كلسدن عبارت بر قابوغى حاوى اولان حيوانات — كه : وجودلرى بعضاً سائب وبعضاً يكديكرينه متصل حلقه‌لردن مركبدر . [قشريك جمعى : (قشور) كلير .]

قشرى = قشره منسوب ومتعلق .

قِشْقِرِق • [ت ، مص] (حيوانات حقنده) اوركودوب قاچيرمق § (كوپكى) برآدمك اوزرينه صالديرمه § تشويق ، تهييج ايله .

قِصاص [ع ، مص] (شرع) قاتلى مقتول مقابلنده قتل ايتمك ويا مجروحك محو ايديلن عضوى مقابلنده جارحك آكا مماثل عضوينى تلف ايتمكدن عبارت بر جزاى شرعى : قصاصده حيات واردر .

قصاصاً == قصاص صورتیله ، قصاص طریقیله .

قَصَص • [ع ، س] جم : [قصه] : قصص انبیا ، احسن القصص .

قِصّه [ع ، ص] فقره ، حکایه ، روایت § وقعه ، وقوعات ، سرکذشت ، ماجری ، وقوعحال .

القصه == الحاصل ، حاصل کلام .

قصه پرداز == حکایه ترتیب ایدن ، ماصالجی .

قصه خوان / **قصه کذار** == حکایه نقل ایدیجی ، ایدن .

قَحْط • [ت ، ص] { قحطدن غلطدر } آز بولنان ، نادر ، سیرك ، نقصان .

قطلاشمق == آز ونادر بولنور بر حاله کلمك ، کسب ندرت ایلمك ، آزالمق .

قطلق == [صحیحی قحطلق] آزلق ، ندرت || قحط وغلا ، قورالق نتیجه‌سی اوله‌رق آز محصول یتشمکدن متولد احتیاج .

قطلقدن چیقمش کبی == بیه‌جکه پك زیاده اشتها وتمایل کوسترنلر ، آچ کوزلوجه‌سنه بینلر .

قِطاع • [ع ، مص] کسمه ، قطع ایتمه § (س) (هندسه) دائره‌دن بر قطعه — که محیط دائره‌نك بر قوسی ایله ایکی نصف قطرك احاطه‌سندن حاصل اولور : قطاع دائره .

قِطَعات • [ع ، ص] جم : [قطعه] : قطعات خمس ، قطعات ارض .

قِطْعَه • [ع ، س] بولوك ، پارچه ، پاره ، جزء § اراضی ، اقلیم ، خطه ، مملکت : اوروپا قطعه‌سی ، آناطولی قطعه‌سی § (جغرافیا) کرهٔ ارضك منقسم اولدیغی بش بیوك قره پارچه‌سندن هر بری § (غیر ذی روح حقنده) عدد ، مقدار ، پاره : برقطعه نشان ، ایکی قطعه تحریرات ، اوچ قطعه‌کمی § (عسکری) برادو ویا فرقه‌یی ترکیب ایدن جزء تاملردن هر بری ، قطعهٔ عسکریه : فلان ضابط مهندسلکدن استعفا ایده‌رك قطعه‌سنه (یعنی آلایته ویا طابور ویا بلوکنه) التحاق ایلدی .

قطعهٔ دائره == (هندسه) بر دائره‌نك بر قوسیله آنك وتری آره‌سنده‌کی قسم محصور .

§ (ادبیات) مطلعی مصرع اولمادیغی حالده یکنافیه اولان نظم ، دورت مصرعدن عبارت شعر :

« نوك قلمکده در همیشه
خاك قدمکده در دمادم
اعجاز کف کلیم عمران
آثار دم مسیح مریم »

قطعهٔ قشریه == (نباتات) ساق نباتك خارجدن داخله‌دوغری بشره‌سی ایله منظار طبقه‌سی ، طبقهٔ حشیشیه ، طبقهٔ کمابیه دنیلان دورت طبقه‌دن عبارتدر .

قطعهٔ حشیشیه == ساق نباتك طبقات لیفیه وعایه‌سیله مخ واشعهٔ مخیه‌سندن متشکل طبقه .

قُلابْدان • [ت : س] { عربی(قلاب) دن محرفدر } اکرمه چرخیله صاریلان صرمه ویا تل ایله قاریشیق ایپك ، پاموق ایپلك .

قلابدانلی == قلابدان ایله ایشلنمش قماش وسائره .

قِلادَه • [ع ، س] کردانلق ، نسوانك بوین زینتی . جمعی : (قلائد) کلیر .

قِلاع • [ع ، ص] جم : [قلعه] : قلاع خاقانی .

قلافه • [ع ، مص] کمی قلفاتلامق اصول وصنعتی { قلفات بوندن محرفدر . }

قُلاوی • [ت ، س] وقتیله اجلهٔ رجال دولتك کیدکلری هرمی الشکل تللی صاریق .

قِلَّت • [ع ، س] (کثرت) مقابلی ، آزلق § ندرت [مادیات ومعنویاتده مستعملدر : قلت بضاعه ، قلت نفوذ .]

جمع قلت == (صرف عربی) جمع کثرت مقابلی ، متعدد اوزانده جملری اولان اسملرك بوجه‌لرندن طقوزدن آشاغی عدده مخصوص اولانلری .

قُلور • [ج ، س] (کیمیا) {Chlore} قابل عمع ، یشیلجه صاری ، سرعت وشدتله مخنق ، قابض طعملی برغازکه : اجسام بسیطه‌دن وشبه معادندندر . [تقبضی دفع والوانی ازاله ایدر .]

حامض قلور ماء == (کیمیا) مساوی حجمده قلور ایله مولد الماءك امتزاجندن حاصل اولان رنکسز برجسم حامض .

قلور فیل == (نباتات) نباتاتك مادهٔ خضراسی اولوب اکثریا بلا شکل جبی پلته‌توامده ویاخود مدور ویا بیضی حبوبی حاوی یشیل برماده اولوب نباتاته یشیل رنکنی ویرر . (اخضر نبات) (ضیا وحرارت تأثیریله حاصل اولور .)

قلوروفورم == (کیمیا) {Chloroforme} کثیف وبراق والما رایحه‌لی بر مایع اولوب صوده حل ایدلمش کیرج قیماغیله کئولك تقطیرندن حاصل اولور وطبابتده بایلتمق ایچون ومبطل حس اوله‌رق قوللانیلور .

قلور قالسیوم == (کیمیا) منشور ذو ستة الوجوه شکلنده صلب ، نیم شفاف ، رنکسز ، آجی ، کریه طعملی برماده .

فوق قلور حدید == (کیمیا) {Perchlorure de fer} قابض طعملی ، پاس لونلی کثیفجه بر مایع اولوب سیلان ایدن قانی دیندیرمك ایچون طبابت وبیطریده کثیرالاستعمالدر .

قلور کاس == (کیمیا) کیرج قیماغی دنیلان بیاض مسحوق .

قلوریت == (کیمیا ، طبقات) صاریمتراق یشیل رنکلی وطرناقله چیزیله‌بیله‌جك درجه‌ده قلیل الصلابه برماده . صلبه اولوب صخره‌لر آره‌سنده بولنور .

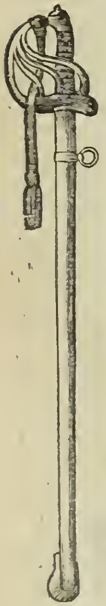

(قلیچ)

قِلیچ • [ت ، س] اسلحهٔ جارحه‌دن انواع کثیره‌سی اولان وقین ایچنده بولندیریلان اوزونجه سلاح ، سیف ، شمشیر .

دال قلیج / **یالین قلیج** == قلیج قیندن صیرلمش اوله‌رق .

قلیچ اوتی == وحیدالفلقه شعبه‌سندن صوسانیه فصیله‌سنه منسوب یاپراقلری قلیج شکلنده بر نبات .

(قلیج اوتی)

قلیج بالغی = بورنی ایچ کبی اوزون وکسکین، اتی غایت لذیذ ، برجنس اری بالق.

پروانه قلیجی = (بحریه) پروانه تخته‌لرینك باغلی اولدیغی نصف قطر .

قلیجلامه = بر شیئك اینجه وکسکین طرفی یوقاری گله‌جك صورتده ، دیكمه .

قلیج حق = (تاریخ) وقتیله تیمار وزعامتك قلیج اعتباریله تعیین قلنان مقداری [هر قلیج (٣٠٠٠ – ٦٠٠٠) آقچه اعتبار ایدیلوردی .]

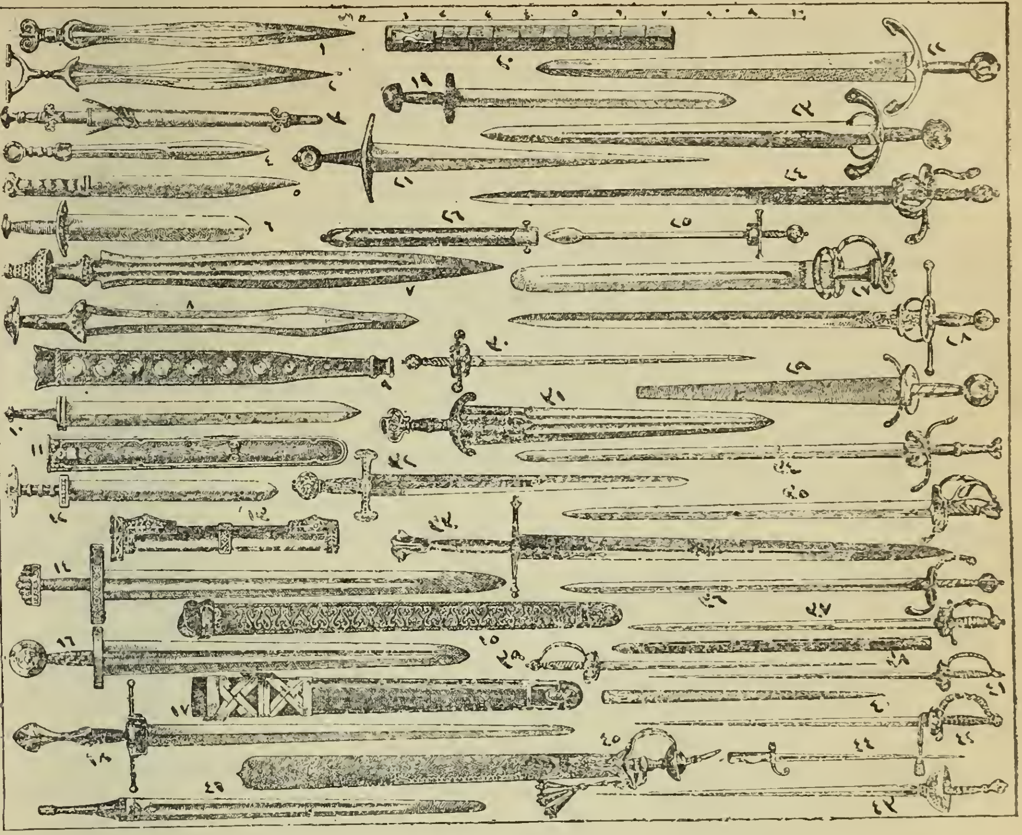

(قلیج انواعی)

١ – ٢ طونج دورینه مخصوص قلیج ، ٣ – آثوری قلیجی ، ٤ – یونان (قدیم) ، ٥ – عتیق روما ، ٦ – ثلاسیق روما ، ٧ – غول ، ٨ – ٩ سلت ، ١٠ – ١١ فرانق ، ١٢ – ١٣ بیزانس ، ١٤ – ١٥ قاروابن (١٠٠٠ تاریخنه طوغرو) ، ١٦ – ١٧ حرب قلیجی (١٢٢٠) ، ١٨ – بیوك حرب قلیجی ، ١٩ – ٢٠ فریزونلره مخصوص قلیج (فرانسه‌نك شمالنده فریزون) ، ٢١ – كوچوك قلیج (١٤ نجی عصر) ، ٢٢ – حرب قلیجی (١٤٨٠) ، ٢٣ – حرب قلیجی (١٥١٠) ، ٢٤ – قلج (١٥٤٠) ، ٢٥ – ٢٦ آت قلیجی (١٥٤٠) ، ٢٧ – لانسكنه قلیجی (١٥٢٥) ، ٢٨ – بیوك آلمان قلیجی (١٦١٠) ، ٢٩ – جرید قلیجی (١٤٨٠) ، ٣٠ – یان قلیجی (١٦٣٠) ، ٣١ – ایتالیانك زینت قلیجی (١٥٥٠) ، ٣٢ – برنجی فرانسوا زینت قلیجی ، ٣٣ – بشنجی
نك رك ایمپراطور قلیجی ، ٣٤ – اینجه قلیج (١٦١٠) ، ٣٥ – والون قلیجی (١٦٦٠) ، ٣٦ – حرب قلیجی (١٧ نجی عصر) ، ٣٧ – ٣٨ اون دردنجی لوئی قلیجی ، ٣٩ – ٤٠ عسكر قلیجی (١٨ نجی عصر) ، ٤١ – مابین قلیجی (١٨ نجی عصر) ، ٤٢ – عصر حاضر عسكر قلیجی ، ٤٣ – دوئللو قلیجی ، ٤٤ – حونكو قلیجی ، ٤٥ – هندستانده‌كی راجپوت قلیجی ، ٤٦ – عصر حاضر عرب قلیجی (مسقط)

قلیف [ت ، س] { عربی غلافدن محرفدر } قاب ، ظرف ، محفظه ، غلاف § ایچی طولدیریلان شی.

قلیفلی = قلیفی اولان .

قنا آغاجی = (شجرحنا) ذات الالقاح منطورەدن تیرامه فصیلەسنه منسوب ، منشأی عربستان اولان ویاپراقلری

قنامق [ت ، مص] تعییب ایتمك ، ذم وقدح ایلمك .

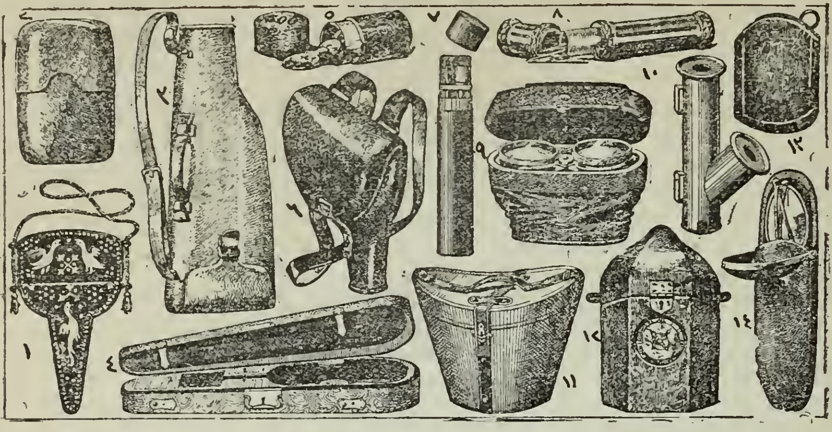

(قلیف انواعی)

١ ـ مقاص (اون یدنجی عصر) ، ٢ ـ صیفاره ، ٣ ـ تفنك ، ٤ ـ کمان ، ٥ ـ آلتون ، ٦ ـ طبانجه ، ٧ ـ فورچه ، ٨ ـ ایکنه ، ٩ ـ دوربین ، ١٠ قامچی ، ١١ شابقه ، ١٢ ـ ساعت (اون آلتنجی عصر) ، ١٣ ـ صابون قلیفی ، ١٤ ـ کوزلك .

قمار [ع ، س] { زبانزدی ضم قاف ایلەدر . } آقچه وسائره مقابلنده اوینانیلان اویون ، میسر .

قمارباز = قمار اوینایان ، قمارجی .

قمارخانه = ایچنده قمار اوینانیلان محل.

قناع [ع ، س] باش اورتوسی § نقاب ، پچه .

قنا ـ قنه [ت ، س] { عربی (حنا) دن محرفدر. } جزیرةالعربده حاصل اولور بر جنس نباتك قوروسنك توزی ـ که : بعض نسوان پارمق اوجلرینی وطرناقلرینی واختیارلر صاچ وصقاللرینی قویو قرمزی یه بویامق ایچون استعمال ایدرلر .

قنا کیجەسی = ایلهٔ زفافدن برکیجه اول کلین اولەجق قزك اللرینه قنا قودقلری وبو سبب ایله عائله واوداسنك طوپلانوب اجرای سرور ایلدکلری کیجه .

الله قنالر یاقق = اجرای سرور وشادمانی ایلمك .

قورودیلەرق وتوز حالنه کتیریلەرك قنه دینیلن ماده حصوله کلن برآغاج .

قنا چیچکی = ذات الفلقتین شعبەسندن بلسانیه فصیلەسنه منسوب ، میوەلری قابسول حالنده وحین انفجارده الاستیقلالیکی حسبیله بزرلرینی اوزاغه فیرلاتیر ، باغچه تزیینات مقامنده زرع ایدیلیر برنوع چیچك.

(قنا چیچکی)

قناب [ت ، س] { عربی (قنب) دن محرفدر . } اینجه سجیم .

قنب [ع ، س] اینجه سجیم ، قاب ، قرنب .

قنه قنه [ج ، س] {Quinquina} (نباتات) ذات الفلقتین شعبەسندن قوه فصیلەسنه منسوب ، آمریقا ونواحی حارەیه مخصوص وقابوقلرندن طبابتده یینه بو نام ایله مستعمل بر دوا استحصال ایدیلیر برآغاج .

(قنه قنه آغاجی)

قنه قه شروبی = بوقابوغك صوده قایناداش شروبی ـ كه : تزیید اشتها ایچون ایچیلور .

قِوام [ع ، س] دیرك § بر شیئك وجودی كندیسیله قائم اولان شی : قوام دین ، مدار قیام § برشیئك مدارنظام وثبوتی اولان خصوص .

قِوام [ت ، س] مایع بر شیئك قویولق درجه‌سی : بال قوامنده § تاو ، چاغ .

قواملانمق = قویولاشمق ، قوامنی بولمق ، تاو وچاغنی بولمق .

قواملی = لزوجتلی ، قویوجه مایع شی ، قوامنده اولان .

قِیادت [ع ، مص] قائدلك ، قوماندانلق ، قوماندا : تحت قیادت حضرت پیغمبرده .

قِیاس [ع ، مص] بر شیئی دیكر شیئه تقدیر ایتمك ، ایكی شیئی ذهناً بربرینه بكزتمك ، ایكی شیئی ذهناً یكدیكره بكزه‌دلمك § فرض ایتمك ، ظن ایتمك :

« كل سرقبرمده طور برلحظه ای بیمین ن
نوردن برسرودیكشلر قیاس ایتسون كودن »

§ قاعدهٔ عمومیه‌یه موافقت ، مطابقت . (سماع) مقابلی .

علی القیاس = امثال وقیاسه موافق اوله‌رق .

علی خلاف القیاس / **علی غیرالقیاس** = امثال وقیاسه موافق اولما ـ مق اوزره :

« علی غیرالقیاس ثابت اولان شی سائره مقیس اولاماز »

قیاساً = قیاس صورتیله ، نسبتله || بكزه‌ده‌رك ، ظن ایده‌رك || قاعده‌یه تطبیقاً .

قیاس نفس = كندینه بكزه‌ده‌رك حكم ایتمه .

قیاسی = قاعدهٔ عمومیه‌یه موافق وتابع اولان .

افعال قیاسیه = (صرف) تصریفده بر كونه استثنا اولمیوب قاعدهٔ مطرده اوزره صیغه‌لنن فعللر . (افعال سماعیه) مقابلی .

§ (منطق) قضایادن یعنی صغری وكبری اوله‌رق ایكی قضیه ایله بر نتیجه‌دن مركب بردعوی ـ كه : صحتی تصدیق اولندیغی حالده ذاتی ایچون بر نتیجه‌یی مستلزم اولور . یعنی نتیجه اولان قضیه‌نك دخی صحتی تسلیم وتصدیق اولنمق لازمكلور .

قیاس استثنائی = (منطق) نتیجه‌نك عینی ، یاخود نقیض بالفعل درونده مذكور اولان قیاس . [اكر بو شی انسان ایسه ناطقدر ، مادامكه او شی انساندر : اویله ایسه ناطقدر . كبی]

قیاس اقترانی = (منطق) نتیجه‌نك عینی ویا نقیضی درونده بالفعل مذكور اولمیان قیاس :

[« جسم مركبدر وهر مركب محدثدر . اوحالده جسم محدثدر . » كبی]

قیاس اقترانئ حملی = (منطق) قضایای حملیه‌دن مركب اولان قیاس اقترانی .

قیاس اقترانئ شرطی = (منطق) حملیه ایله شرطیه‌دن یاخود قضایای شرطیه‌دن مركب اولان قیاس اقترانی .

قیاس فقها = (فقه) آیات كریمه واحادیث شریفه ایله مثبت اولمیان مادلر حقنده آیات واحادیثه مستند اولان امثالنه تطبیقاً فقهای كرام طرفندن ویریلن حكملر ـ كه : ادلهٔ اربعه‌دن (كتاب ، سنت ، اجماع امت ، قیاس فقهاء) بریدر .

قیاسسز = مقایسه اولنه‌میان .

غیر قابل قیاس = قیاس ایتمك ، برینی دیكرینه بكزتمك ممكن اولمیان .

قِیافت [ع ، س] شكل ، هیئت ، صورت .

علم قیافت = اشكال واوضاع اعضای خارجیه‌دن اوصاف باطنیه‌یی استخراج علمی .

قیافتنامه = علم قیافتدن ، علمسیمادن باحث كتاب (Physiognomonie) : قیافتنامهٔ اسماعیل حقی .

تبدیل قیافت = طانینمه‌جق بر كسوه اكتسا ایلمه .

قیافتسز = شكل وصورتی ویا اثوابی برنده ، یولنده اولمیان || بچمسز ، اویغونسز .

قِیاق [ت ، ص] فرق الماده ، مباغه‌لی ، آشیری § مرحمتسز غدار . [عوام تعبیریدر .]

قِیام [ع ، مص] آیاق اوزره قالقمق ، آیاقده طورمق .

قیام ایتمك = محترم بر ذات كلیركن ویا كیدركن تعظیماً آیاغه قالقمق ، آیاقده بولنمق § عاز § نمازك آیاقده ادا ایدیلن قسمی § تشبث ، مبادرت ، مثابرت ، آصدی § قارشی طورمه ، آیاقلانمه ، عصیان § بعث بعدالموت ، حشر .

قیام بنفسه = (علم كلام) وجودده محل ومكانه محتاج اولمامق . [جناب واجب الوجودك صفات ذاتیه اعتباریه‌سندن بریدر .]

یوم القیام / **روز قیام** = قیامت كونی ، روز محشر .

قیام فلاده‌سی = (بحریه) لیماندن حركت ایده‌جك سفائنك اطرافی مائی وداخلی بیاض ورنكلی اوله‌رق چكدكاری بایراق .

قِیامت [ع ، س] آخر زمانده بتون موتانك دیرلمسی § قیامت كونی ، یوم حشر .

روز قیامت = قیامت كونی .

قیام قیامت = حلول قیامت .

قیامته قدر = الی الابد ، الی آخر الدوران .

قیامت قوپمق = قیامت كونی حلول ایتمك .

قیامت قوپارمق = پك زیاده حدت ، شدت ، كورولدی ، پاتیردی ایتمك .

قیامت كبی = پك چوق .

قیچ [ت ، س] آرقه‌طرفی ، آورد ، كیری § حیوانك صاغریسی § كمینك آرقه طرفی ، الك نهایت قسمی ، كیریسی ، پوپه § اسلحهٔ ناریه‌نك قویروغی ، كریمی § حیوانك آرقه‌آیاغیله تپمی ، چفته : قیچ آتمق = چفته‌اورمق .

قیچ آتدیرمق = تكمك ، تقدم ایتمك .

باشسز ، قیچسز = بی سروبن ، قارمه قاریشیق .

قیچ بودوسلامه‌سی = (بحریه) [بودوسلامه] .

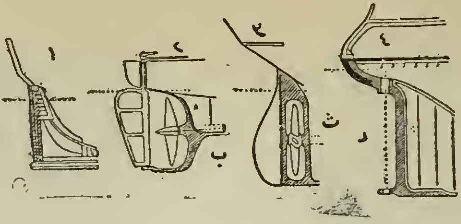

(قيچ بودوصلامه‌سی)
١ ـ اخشاب برکینك قیچی ؛ ٢ ـ تك پروانه‌لی برطورپیدو متمبوطنك قیچی ؛ ٣ ـ تك پروانه‌لی آهن برکینك قیچی ؛ ٤ چفت پروانه‌لی زره‌لی قرووازور قیچی .
ا ـ قیچ بودوصلامه‌سی ؛ ب ـ قروز ؛ ث ـ بودوصلامه آره‌اری ؛ د ـ دومن محوری .

قچین قچین == کری کری‌یه ، کریسن کیری‌یه .

قیح [ع ، س] (طب) ایرین ، جراحت ـ که : درونده معلق اوله‌رق کریوات قیحیه دنیان بر چوق حجراتی حاوی بی رنك بر مایع مصلی .

قیح کاذب == ایرینه مشابه بعض افرازات .

قیح مثانه == مثانه‌دن افراز اولنان ایرین .

قیر [ع ، س] زفت ، قطران .

قیر [ت ، س] غیر مسکون یر ، قری وقصبات خارجی محل § صحرا § یشیللك محل § ایشلنمامش خالی یر .

قیر سرداری == اشقیانك وقتیله تعقیبنه مأمور ایدیلن بلوك باشی .

قیر [ت ، ص] کول رنکنی آندیرر بیاض ، کیرلی آق : قیرآت ، قیر صقال .

الا قیر == بیاض وسیاهله قاریشیق رنکلی .

باتلا قیری == قورشونی‌یه بکزر رنکده اولان ، بیاض اوزرینه سیاه ویا بوز نقطه‌لر سرپامش اولان رنك .

بوز قیر == بیاضله بوز آره‌سنده اولان رنك .

قیر جبل == بیاضله سیاه قاریشیق رنك .

دمیر قیری == بیاض ایله سیاه قاریشیق اولوب سیاه قسمی زیاده اولان رنك .

قیراج [ت ، ص] ایشلنمامش ، اعمار ایدلمامش قیر حالنده بولنان ارضی § غیر منبت اراضی ، عقیم .

قیراط [ع ، س] شرعیسی ایش متوسط آرپه آغرلغندن عبارت وقیومجیلر بیننده مستعمل کوچك بر وزن ـ که : مثقالك یکرمی‌درتده بریدر .

قیراغی [ت ، س] ☛ [قراغی] طوکمش چی .

قیرمق [ت ، مص] سرت برشیئی کندیسندن دها سرت بر شی ایله ضرب ایدرك پارچه‌لره آییرمق ، کسر وشکست ایتمك § جزئی ویا کلی برقوت صرایله بر شیئی ایکی ویا دها زیاده قسمه بولمك ، آییرمق .
§ (تجارت) فیأتی تنزیل ایتمك ، ایندیرمك .
§ (تجارت) مؤجل بر پولیچه ویا سند وسائره‌نك حاوی اولدیغی مبلغدن برمقدارینی تنزیل ایله پشین اوله‌رق ویرمك § کوجندرمك ، خاطرینی قیرمق ، مسئول ایلمك § بوکمك ، قتلامنی قهر ـ [illegible] ایـمك § برشیئك شدتنی تخفیف ایتمك : یاغمور صوغوغی قیردی .

عنادینی قیرمق == تعنددن فراغت ایلمك .

کبرینی قیرمق == کبری ترك ایتمك .

بل قیرمق == فتور ویرمك .

بورن قیرمق == کبری تذلیل ایلمك .

پوت قیرمق == مناسبتسز ، نابجا سوز سویلمك ، آغزدن سوز قاچیرمق .

قیرمه == اوست اوسته منتظماً قتلانرب البسه‌نك اطرافنه دیکیلان قماش ، قماشدن صوص || قماش وسائره‌نك قتلاندیغی ، بوکولدیکی محل || سیاقت دنیلن برنوع یازی || بر شیدن بوزمه : ثلث قیرمه‌سی ، رەولور قیرمه‌سی || مطبعه‌ده باصیلان کاغدلری بوکه‌رك فورمه حالنه قویمه .

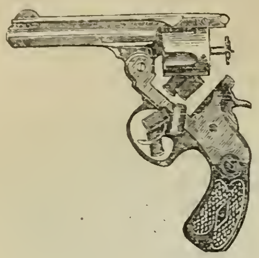

(قیرمه — رەولور)

قیرمه‌جی == مطبعه‌ده باصیلان کاغدلری قیروب بوکوب فورمه حالنه قویان ایشجی .

قیرمه طاش == شوسه اوزرینه دوکیلن قیرلمش اوفاق طاش .

قیرندی [ت ، ص] قیریلان بر شیئك پارچه‌لری ، اوفاندی .

قیریق [ت ، ص] قیرلمش ، شکسته ، منکسر § بر عضوك قیرلمش یری § قیریلان شیئك پارچه‌لری .

قیریق دوکوك == اوتباطسز ، پریشان (سوز) || قیریلوب دوکیلان شیئك اوته‌ده بریده قالمش پارچه‌لری .

قیریقجی == قیریلان ویا یرندن چیقان کمیکلری صاروب باغلیان جراح عملی ، چیقیقجی .

قیریقلق == صوغوق آلمه کبی بعض اسباب تأثیراتیله وجودده حس اولنان درمانسزلق ، نشئه‌سزلك ، انحراف مزاج .

قیز [ت ، ص] اولنمامش ، تأهل ایتمامش نساء § دیشی اولاد ، کریمه ، دختر ، بنت § بکر ، دوشیزه § کوچوك دیشی چوجق ، صبیه .

قیز اوغلان == بکر .

قیز قارداش == همشیره .

قیز کبی == تربه‌لی ، محجوب آدمدن کنایه .

قیز ممه‌سی == برنوع شفتالی || برنوع آغاج قاوونی .

قیزلق == بکارت || غشاء بکارت .

قیز مکتبی == طالباتك تدریسنه مخصوص مکتب .

قیز قوشی == طیورشاطئیه‌دن آوروپا وآسیایه مخصوص برقوش .

(قیز قوشی)

قِیزارمَق [ت ، مص] قرمزی ، قزیل اولمق ، احمرار § اوتانمق ، محجوب اولمق § ات ، باق وسائر مأکولات قیرمزیسی بوینك پیدا ایده‌جه‌یه قدر طاوه‌ده پیشمك .

کوز قیزارمق == آغلامق ، آغلامقدن کوزه قان هجوم ایتمك .

یوز قیزارتمق == برشیئی ایسته‌مك ویا صویلمك محجوبیتنی کوزه آلدیرمق .

قیزارتمه == طاوه ویا تجره‌ده ، یاغ ایچنده قاورلمش ات ، باق وسائره .

قِیزاق [ت ، مص] قار وبوزاوستنده قایه‌رق ویا چکیله‌رك حرکت ایدن بر نوع تکرلکسز آلچاق آرابه ـ که : اقطار شمالیه‌ده رن دنیلن ایری ومونس کیکاره جر ایتدیریلور . § (بحریه) اوزرنده کمی انشا ایدیلوب برابر دکزه ایندیریلان دستکاه § قایغك دستکاهدن ویا قایقخانه‌دن دکزه ایندیرلمسی ایچون اوزری آغاج دوشنمش میللی یول اوزرنده قایدیریلان برنوع بشیك .

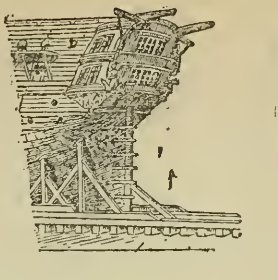

(قیزاق)

§ چوجقلرك بوز طوتمش ویا اوزرینه قار یاغمش سطح مائللرده اوستنه اوطوره‌رق قایدقلری تخته پارچه‌سی .

قِیزاموق [ت ، مص] اکثریا چوجقلره عارض اولوب بر نوع حما ایله برابر وجودده قیرمزیسی بر طقم قبارجقلر حاصل ایدن علت مستولیه ـ که : (قیزیل) دن خفیفجه‌در .

قِیزغین [ت ، ص] چوق ایصیدلمش ، پك صیجاق ، زیاده حرارتلی § طارغین ، کوجنمش ، منفعل § پك حدتلی ، شدتلی § آزغین ، قودورمش .

قِیزلِجق [ت ، س] ذات الالقاح منطوروددن وقرنبه فصیله‌سندن بر آغاج ـ که : مایخوشجه وبوروشدیریجی وزیتوندن اوفاق اولان میوه‌سی خام ایکن بیاض وکاله ایرنجه قرمزی اولور ومیوه‌سندن رچل ، شروب وسائره یاپیلور .

(قیزلجق آغاجی)
۱ - چیچکی .

قیزلجق صویه‌سی == طیان ، کوتك .

قِیزمَق [ت ، مص] زیاده ایصنمق ، زیاده حرارت پیدا ایتمك ، تسخین ایدلمش اولمق § حدت ایتمك ، غضبلنمك § آزمق .

قیزدیرمق == تسخین ایتمك || اغضاب ایلمك || آزدیرمق .

قیزیشمق == اشتداد ایلمك || رواج بولمق || حرارت پیدا ایلمك .

قِیش [ت ، س] سنه‌نك دورت فصلندن ا الك صوغوغی ، شتا ، زمستان ـ که : اقلیمیمزده روز قاسمدن ، روز خضره قدر ممتددر .

یاز قیش == دائما ، هروقت ، هرزمان .

قره قیش == قیشك الك شدتلی موسمی ، زمهریر .

قیشلاتمق == قیش کچیرتمك .

قیشلامق == قیش اولمق ، قیش حکمنی اجرا ایتمك ، صوئوق اولمق || قیش موسمنی برمحلده امرار ایلمك .

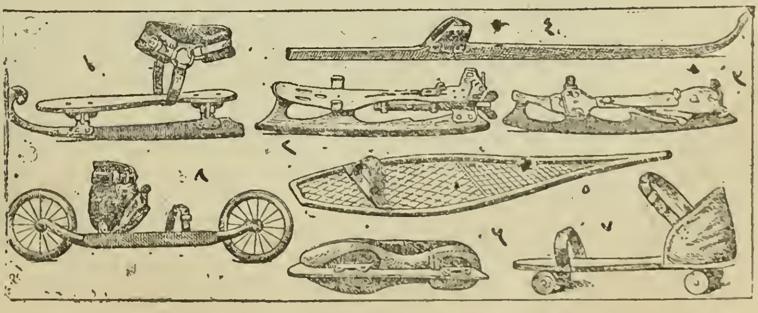

(قیزاق)

۱ - آغاج اوکچه‌لی ؛ ۲ - آلمان ؛ ۳ - آمریقا ؛ ٤ - سکی ؛ ٥ - راکت (شبکه ، حصیر) لی ؛ ٦ - سن شارل طاغنده مستعمل ، ۷ - تکرلکلی ، ۸ - سیقل ، پاتن .

قيشلاق == وقتيله قيش موسمنده حرب تعطيل ايديله‌رك اوردونك چكلديكى محل محفوظ ، مشتا || قويون و امثالى حيوانات اهاليه‌نك موسم شتاده چكلديكى معتدل هوالى محل .

قيشلق == قيش موسمنه مخصوص شيلر: قيشلق البسه ، قيشلق ذخيره ، قيشلق كومور || قيش اثناده اقامت اولنان خانه ، مسكن (يازلق) مقابلى .

قيشين == قيش هنكامنده ، قيش موسمنده ، قيش ايكن .

قيشلا - قشله [ت ، ظر] كليتلى مقدارده عسكر اقامتنه مخصوص ميرى بناسى ، لشكرخانهٔ عظيم : سوارى قيشلاسى ، پياده قيشله‌سى ، طوپچى قيشله‌سى .

قيصاج ويا قيصقاج [ت ، س] دمير جيلرك قيزغين دميرلرى طوتمق ايچون استعمال ايلدكلرى بيوك كلبتان § بنكچ ، استاقوز كبى بعض حيواناتك برشيئى طوتوب صيقمغه قويادوب كمكه مخصوص عضولرى .

قيصاجلامق == دميرجى كلبتانيله طوتوب صيقمق ، اذيت ، اشكنجه ايتمك.

قيصديرمق [ت ، مص] برشيئى طار بر يره صيقديرمق § طاره ته‌ربوب يقالامق.

قيصراق [ت ، ص] ديشى باركير ، آتك ديشيسى ، احسان : عرب قيصرغى .

قيصقاج [ت ، س] آچيلير ، قپانير اكرى نردبان § قيصاج . [قيصاج]

قيصقانج [ت ، ص] قيصقانان ، غيرت كودن ، رقيب § حسود .

قيصقانجلق == غيرت كودمه ، رقابت || حسد .

قيصقانمق [ت ، مص] غيرت كوتمك § چكه‌مامك ، حسد ايتمك § اسيركه‌مك ، دريغ ايتمك .

قيصمق [ت ، مص] صيقمق ، صيقشديرمق ، طارالتمق ، طرلاشديرمق § تضييق ايتمك.

قيصلمق == صيقيده قالمق ، طار بر يره دوشوب تضييق اولنمق || طوتلمق، يقالانمق .

قيصيق == قيصلمش ، بوغوق .

قيصه [ت ، ص] (اوزون) مقابلى. بويى آز اولان ، قيسر ، كوتاه § مختصر ، تفصيلاتسز.

قيصه‌جه == مختصراً ، قيصه اوله‌رق.

قيصه‌لق == بويسزلق ، قصر .

قيصالتمق == قيصه ايتمك ، تقصير || اختصار واجمال ايلمك .

قيصالمق == قيصه اولمق ، بويى آزلمق || مختصر ، مجمل اولمق .

قيصير [ت ، ص] طوغورميان ، طوغورمز ، عقيم § (اراضى حقنده) غير منبت .

قيطس [ع ، س] بالينه بالغى ، قاديرغه § بر جملهٔ كوكبيه.

قيطسيه == (حيوانات) بالينه ، كركدان بحرى ، قشالوت ، يونس بالغى كبى حيواناتك منسوب اولدقلرى زمره .

قيغ [ت ، س] قويونك تورسى § قويونك قورى كوره‌سى § قورى ميوه‌نك بياغيدى .

قيغلامق == قويون تره‌لمك .

قيغليجيم [ت ، س] آتشدن صيچرايان كوچوك شراره .

قيقيرداق [ت ، س] يومشاق كمك ، غضروف § قولاغك قسم خارجيسى § قيناديلان ايچ ياغك اريمه‌رك قوزنك ديبنده قالان قاورمش قسمى .

قيل [ع ، فه] (قول) ماده‌سندن ماضئ مجهولك مفرد مذكر غائبى اولوب اسم مقامنده قوللانيلير . سوز ، كفت .

قيل وقال == ديدى قودى ، كفت وكو.

قيل [ت ، س] انسانك باش ويوزندن ماعدا ديكر بعض محللرنده واكثر حيواناتك همان بتون وجودنده بيتن سرتجه ، قالينجه تويى [توك] ، موى ، شعر § كچى تويى .

قيل دستره‌سى == تخته‌لى ونورشوز، باقر مثللو معدنيانى كسوب پارچالامغه مخصوص آلت .

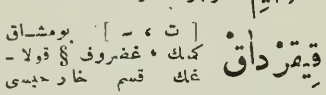
١

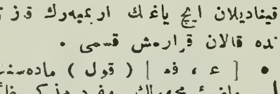
٢

(قيل دستره‌سى)

١ - معدنياته مخصوص ؛

٢ - ده‌قوباژ ايچون .

قيلى قرق يارمق == چوق تدقيق ايتمك ، اطرافيله محاكمه ايلمك .

قيل قويروق == طيور ذات الارجل الكفيه‌دن برنوع دكز اوردكى || قويروغنك قيللرى دوكلمش آت ويا كدى || زوكورد ، قوتسز || برجنس اوردك .

(قيل قويروق)

قيل قيران == صاچ قيران ، داء الثعلب.

قيل قدر == پك آز ، پك جزئى .

قيلجه == قيل قدر ، پك جزئى .

« قيلجه غمدن طبع ارباب سخن عاطلانور »

قيلاغوز [ت ، س] ☜ [قلاغوز]

قيلجيق [ت ، س] اكثر بالقلرده بولنان قيل كبى انجه ، اوزون ، سيورى كميكلر اكين باشاقلرينك اوجلرندن يوقارى طوغرى اوزانوب سرت وديك بر پوسكول تشكيل ايدن انجه ، سيورى پارچالر .

قيلجيقلى == قيلجيغى اولان .

قيلجيقسز == قيلجيغى اولميان .

قيلنمق [ت ، مص] ايتمك ، ايلمك ، ياپلمق . بو معنالر يالكز كتابت رسميه‌يه منحصر كبيدر : اشعار قلندى اولنغله . . .
§ ادا ، ايفا : نماز قيلمق ، اقشامى قيلدم ، ياتسويى هنوز قيلمدم .

قيلديرمق == ايتديرمك ، ياپديرمق || ادا وايفا ايتديرمك .

قيلنمق == ايدلمك ، ياپلمق || ادا وايفا اولنمق .

قيلق [ت ، س] شكل خارجى ، قيافت ، صورت ظاهره § طرز ، صورت § رسم ، تصوير .

قيلقسز == شكل وقيافتى برنده بولنده اولميان ، نامطبوع ، قيافتسز .

قابيقلى == فلان شكل وصورتنده اولان || فلان زى وقيافتنده بولنان § كبى ، مشابه : سند قپليقلى بركاغد .

قيَم [ع ، س] جمع : [قيمت]

قيمى == (فقه) چارشى وبازارده مثلى بولنميان وبولنسه بيله فيأتجه متفاوت اولان شى .

(قيميات) == (قيمى) نك جمعى . قيمى اولان شيلر .

قيمَت [ع ، س] دكر ، برمالك حقيقى بهاسى . § (علم ثروت) برشيئك آلنوب صاتيله بيلن ديكرشيلرى استحصال واشترايه اولان صلاحيتى ، تعبير ديكرله بر شيئك — مقابلنده ديكر بر شى — آله بيلمك قوتى . [علم ثروتجه (قيمت) ايله (فيأت) آره سنده فرق كلى واردر . قيمت بالاده كى معنايى متضمن اولديغى حالده فيأت بر شيئك آقچه ايله تقدير اولنان دكرى ديمكدر .]

قائما قيمت == (فقه) ابنيه وياشجارك بولندقلرى يرده طورمق اوزره قيمتلرى كه : ارض بر كره ابنيه ويا اشجار ايله برابر وبركره ده ابنيه واشجاردن خالى اوله‌رق تقدير اولنوب ايكى قيمت بيننده كى تفاضل وتفاوت نه ايسه ابنيه ويا اشجارك قائماً قيمتى او اولور .

مبنياً قيمت == (فقه) ابنيه‌نك قائماً قيمتى .

مقلوعاً قيمت == (فقه) بعد القلع ابنيه انقاضنك واشجار مقلوعه‌نك قيمتلرى .

مستحق القلع اوله‌رق قيمت == (فقه) مقلوعاً قيمتدن اجرت قلع لدى التنزيل باقى قالان قيمت § شرف ، قدر ، اعتبار .

قيمتدار / **ذى قيمت** } = دكرلى ، بهالى .

قيمتسز == دكرسز ، رواجسز ، غير مقبول ، غير مهم .

قيمتلى == ذى قيمت ، بهالى ، مقبول .

قيمق [ت ، مص] انجه انجه طوغرامق : ات قيمق ، توتون قيمق § اتلاف وهدر ايتمك § اسيركه‌مامك : ياوريه قيمق § آجيمامق ، غدر ايتمك § (نكاح حقنده) عقد ايتمك : نكاح قيمق .

قيلمق == انجه انجه طوغرانمق || تلف وهدر ايدلمك || اسيركه‌نمك .

قيديرمق == (قيمق) فعلنى برديكرينه اجرا ايتديرمك .

قيملى == بردرلو طوغرانمش اولان : اى قيملى توتون ، قالين قيملى توتون .

قيم == برشيئك قيايشى .

قيملدامق - قيملدانمق [ت ، مص] آز اوينامق ، خفيفجه حركت ايتمك .

قيمه [ت ، س] قيلمش ات .

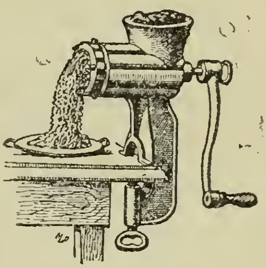

(ات قيمه ماكنه‌سى)

قين [ت ، س] آلات جارحيه وقاطعه‌نك قابى : قليج قينى ، بچاق قينى .

(قين)

١ – قليج قينى (اون برنجى عصر) ويزانطوت قيوجيلغى ، ٢ – زينت (اسپانيا ١٥ نجى عصر) ، ٣ – (لطيفه) قبضه قابلى (اون آلتنجى عصر) .

قيوراق [ت ، ص] چاملى ، جويك || ظريف ، نازلى § غايت صيقى ، محكم : قيوراقجه ديركه باغلادى .

قيورانمق [ت ، مص] اكيلوب بوكلمك § مادى ومعنوى اضطرابه نارشى حركت متلاشيانه‌ده بولنمق .

قيويرجق [ت ، ص] دوزاولميوب قيوريله‌رق طوپلنان ، مجعد : زنجيلرك صاچلرى قيويرجقدر § تويى قيويرق ، قويروغى ايجه ، اتى لذيذ بر جنس قويون § بو قويونك لحمى § برنوع يشيل صلاته .

قيويرلمق [ت ، مص] اكريلوب بوكلمك ، چكيلوب طوپلانمق § قانغال اولمق ، چوركلنمك § قاتلانمق § (مقام تحقيرده) اولمك ، كبرمك : قيويريله قالدى .

قيويرمق [ت ، مص] اكوب بوكلمك ، قيوريله جق حاله قومق § طوپلامق ، قاتلامق § بجره‌بيلمك ، عهده‌سندن كلمك .

قيويرمه == قماش كنارينك فتيل كبى بوكوله‌رك ديكلمسى .

قيويرمه منحنيسى == (هندسهٔ رسميه) قطب تعبير اولنان برنقطهٔ ثابته اطرافنده نامتناهى مسافه‌يه قدر بر مستوى اوزرنده بولنمق شرطيله هرموضعنده نقطهٔ مذكوره‌دن تباعد ايده‌رك دوراً حركت ايدن بر نقطه‌نك توليد ايلديكى منحنيلر .

قيويرندى [ت ، س] قماشك كنارينى بوكه‌رك ديكمك اصولى ، بويولده ديكيلن ديكيش .

چفته قيويرندى == بو ديكيشك اويله كبى ايشلنمشى .

قيويرم [ت ، س] برشيئك اكريلوب بوكولن يرى ، بوكاوم .

قيويرم قيويرم == بوكلم بوكلم ، چوق قيويرمى اولان .

قيّه [ع ، س] اوقه دنيلن وزن .

قيهٔ جديده == بيك غرامدن عبارت وزن ، كيلو .

قيهٔ عتيقه == درت يوز درهمدن عبارت وزن .

قيى [ت ، س] كنار ، اوج ، ناحيه § دكز ، نهر ، كول كنارى ، ساحل ، لب دريا .

قييده بوجاقده = اوته‌ده بريده ، كناره‌ده كوشه‌ده .

قبي روزكارى = قره‌دن دكزه اسن روزكار .

قبي صره = ساحلى تعقيباً ، ساحل بويجه .

قييجى [ت ، ص] انجه طوغرايان ، توتون وسائره قييان § قييان ، اسيركه‌مين مرحمتسز .

قييجيلق = بر سيئى انجه انجه طوغرامق فعل وصنعتى || مرحمتسزلك بى درايغى .

قيلمشمق [ت ، مص] اويوشوق ، اويوشوب قرار ويرمك كوزه كسديرمك .

قيمق [ت ، ص] اله آياغه صاپلانان تخته ويا كميك غايت انجه پارچه‌سى ، كوچوك سيوردى يونغه .

قييمقلى = قيمقلرى اولان .

قاف مضمومه

قبح [ع ، مص] چركينلك .

قبحيات = چركين اولان خصوصات ، فنا ايشلر .

قبور [ع ، ص] مدفن معناسنه اولان (قبر) ك جمعى .

اهل قبور = موتلر :

« نه كندى ايتدى نه‌خلقه ويردى حضور
يبقلدى كيتدى جهاندن طمانسون اهل قبور »

قبه [ع ، س] تپه‌سى يوارلاق بنا § نصف كره شكلنده طاوان ، كنبد § كاركير سقف .

قبهٔ فيروزه فام / **قبهٔ مينا** = ماوى رنكلى اولان سما ، كوك .

قبهٔ زربفت = سماى مكوكب .

قبهٔ حنك = (طب) آغزك داماغى ، طاماق .

كروى قبه = (معمارى) بر ربع دائره‌نك قطر عموديسى اطرافنده دورانندن حاصل اولان ودها دوغريسى ايچ طرفى مقعر نصف كره شكلنى ارائه ايدن قبه .

بيضى قبه = (معمارى) نصف قطع ناقص مجسم شكلنده‌كى قبه .

مخروطى قبه = (معمارى) ايچ طرفى شكل مخروطيى ارائه ايدن قبه .

قبه آلتى = اوائلده حضور پادشاهيده بعض مراسمك اجراسنه مخصوص موقع عالى .

حبه‌يى قبه ايتمك = اهميتسز بر شى مبالغه ايله بيوتمك ، ايشى ، مصالحى اعظام ايتمك .

قبه‌لى = قبه‌سى اولان || قبه‌شكلنده بولنان ، كنبدلى .

قتال [ع ، س] جم : [قاتل]. قاتللر .

قتلاء [ع ، س] جم : [قتيل]. مقتوللر .

قدام [ع ، ص] اوك ، پيش ، ايلرو طرف .

قدرت [ع ، ص] ثروت ، غنا : قدرت‌عليه ، قدرت‌ادبيه .

ذى‌قدرت = صاحب يسار § قوت ، طاقت ، تاب ، اقتدار .

قدرتياب = مقتدراولان ، كوجى‌يتن.

بى‌قدرت = اقتدارسز ، طاقتسز ، قوتسز § جناب حقك بتون مكوناتى محيط اولان قوت ازلياسى .

يد قدرت = يدالله .

قدرت حلواسى = بنى اسرائيله سمادن اينن من || بعض آغاجلرده حاصل اولان طاتلى ويشيلمترق برمادهٔ مأكوله .

قدرت حمامى = قاپليجه ، ايليجه ، يردن قاينار معدن صويى .

قدرتدن = من طرف الله تعالى ، انسانك اثر صنع ومدخلى اولمايان ، فطرى ، طبيعى .

قدس [ع ، ف] مبارك ، مقدس اولسون معناسنه دعادر كه : اولياء الله حقنده استعمال اولنور .

قدس سره = سرى مقدس اولسون.

قدس [ع ، س] پاكلك ، تميزلك ، طهارت .

روح القدس = جبرائيل عليه السلام.

حضيرة القدس = جنت .

قدسى = مقدس ، معزز || جناب حقه منسوب ، الهى ، لاهوتى : علم قدسى ، حديث قدسى .

قدسيان = قدسيلر ، ملائكهٔ كرام .

قدسيت = مقدسلك ، عزيزلك .

قدم [ت ، س] تكيه‌لرده چالينيلان تونبلك .

قدماء [ع ، س] اسكى معناسنه اولان (قديم) ك جمعى : قدماى محررين‌دن .

قدوس [ع ، ص] {اسماء الٰهيه دندر} پاك ، طاهر ، معايبدن برى : يا قدوس !

قدوم [ع ، مص] كلمك ، وصول بولق ، مواصلت .

قدوميه = اسكى وقتلرده اوزاق برمحلدن كلن بيوك ذواته او محل اهاليسى طرفندن تقديم قلنان پيشكش .

قراى [ع ، س] جم : (قريه) كويلر ، قصبه‌لر .

قراء [ع ، س] جم:(قارئ)اوقويجى.

قراضه [ع ، ص] آلتون وكموش قيرنتيسى § قماش وسائره پارچه‌سى .

قرآن [ع ، س] فخر كائنات عليه اكمل التحيات افندمز حضرتلرينه نازل اولان كتاب مبين سماوى ، كلام الله .

حافظ قرآن = آيات جليلهٔ قرآنيه‌يى صره‌سيله ازبردن بيان ، اوقويان .

قرآنى / **قرآنيه** = قرآن عظيم الشانه منسوب ومتعلق : آيات قرآنيه، معجزات قرآنيه.

قرب [ع ، مص] ياقين اولمق ، ياقينلق ، جوارى § ياقين ، قريب ، جوار .

قربنده = جوارنده ، ياقيننده .

{ قرب مصدر اولديغندن (قربيت) غلطدر . }

قربان [ع ، س] جناب‌حقه وسيلهٔ تقرب اولان شى § لحمى فقرايه توزيع اولنمق نيتيله فى سبيل الله ذبح ايديلن حيوان .

§ (شرع) ذى‌الحجهٔ شريفه‌نك اونجى،

اون برنجی واون ایکنجی کونی عبادت وقربت نیتیله حیوان مخصوصی ذبح ایتمك § فدا اولمه : قربانك اولایم .

قربان بایرامی == عید سعید اضحی .

قربانلق == قربان اوله‌رق ذبحه موافق ولایق قویون وسائره .

قربانلق قویون == حلیم ، سلیم ، حسسز آدمدن کنایه‌در .

قربت [ع ، مص] رحم جهتیله یاقینلق ، خصملق § بیکانه حقنه یاقینلق .

قرّه [ع ، ص] صوغوق ‖ ضیا ، نور § منور ، پارلاق .

قرة العین / **قرة العیون** == کوزك کندیسیله آیدینلانه‌جغی ، روشن اوله‌جغی شی .

قرحه [ع ، س] یاره ، جریحه ، چیبان . جمعی (قروح) کلیر { فتحه ایله (قرحه) یه ده باق . }

قرشی - قریشی [ع ، ص] قریش قبیله‌سنه منسوب .

نبی قرشی == حضرت محمد المصطفی صلی الله تعالی علیه وسلم افندمز .

قرص - قرصه [ع ، س] اوطه‌یی تعطیر ایچون آتشده یاقیلان پول شکلنده عود وسائره ترکیبی § هر نوع دائروی شی ، تکر § جرم ، کره ، دائره : قرص شمس ، قرص قمر ، قرص خورشید . § دکرمی ، چورك ، کولچه : قرص نان .

قرطه [ع ، س] طائفهٔ نسانك زینت مقامنده قولاقلرینه طاقدقلری کوپه .

قرعه [ع ، س] — تجربهٔ طالع مقصدیله — نومرو کشیده‌سی صورتیله افراز وتقسیم ایدیله‌جك شیئه اشتراك : قرعه چکمك § پیانقونك هر وقت ، هر دفعه چکیلیشی § نومرو کشیده‌سی صورتیله اجرا اولنان اخذعسکر معامله‌سی § پیانقو صورتنده چکیلن نومرویی حاوی ورقه .

قرعه افرادی == اسنانه داخل اولوب عسکر ایدلمك اوزره سوق ایدیلان کیمسه‌لر .

قرعه‌یی چیقمق == عسکر اولمق .

قرناء [ع ، س] جم : [قرین] : قرنی پادشاهی .

قرنه [ع ، س] حماملرده ایچی اویوق طاش تکنه (قورنه) یه باق .

قروت [ج ، س] (بحریه) کوکرته‌یی دوز ومکمل بتاریه ایله مجهز دردنجی صنف حرب سفینه‌سی .

قروح [ع ، س] جم : (قرحه) قروح مهلکه . ☞ [قرحه]

قروض [ع ، س] جم : (قرض)

قروم [ج ، س] (معدنیات) ترکیبی حمض حدید وحمض قرومدن عبارت سیاه زفت رنکنده ، منظره‌سی راتینجی وحدید مقناطیسی‌یه مشابه بر معدن .

قرون [ع ، س] جم : (قرن) بوینوزلر § یوز سنه‌دن عبارت مدتلر ، زمانلر .

عدیمة القرون == (حیوانات) دوه کبی بوینوزی اولمیان حیوانات .

ذات القرون الساقطه == (حیوانات) کیك ، رن ، قره‌جه کبی یاشلری اوکلرنده بولنوب موسم بموسم سقوط ایدن وبعده یکیدن ظهور ایدن بوینوزی حامل حیوانات .

ذات القرون المصمته == (حیوانات) زرافه کبی بوینوزی مقاومتلی ودائما لطیفه شکلنده بر جلد ایله مستور اولان مجتره‌لر .

ذات القرون المجوفه == (حیوانات) مانده ، بقر کبی جبهه‌سی اوزرنده مجوف ومجرد بوینوزی حامل اولان حیوانات .

قروی [ع ، ص] قریه‌یه منسوب ، کویلو .

قری [ع ، س] جم : [قریه]

قریش [ع ، س] ☞ [المنجدهٔ اعلام]

صنادید قریش == قریش قبیله‌سنك اولولری ، رؤساسی .

قزح [ع ، س] بلوطلره مؤکل بر ملك § ابلیسك اسامیسندن بری .

قوس قزح == ☞ [قوس]

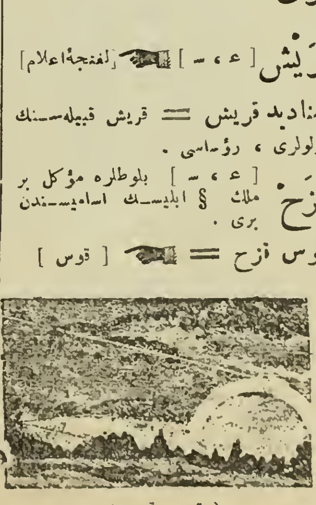

(قوس قزح)

طبقهٔ قزحیه == (طب) طبقات عینیه‌دن بری .

قسامه [ع ، س] قسامك رأس المالدن کندی حصه‌سنه اصابت ایدن مقدار ، پای .

قسطنطنیه [ج ، س] ☞ [المنجدهٔ اعلام] [استانبول]

قشور [ع ، س] جم : [قشر] قابوقلر : قشور اشجار .

قصاره [ع ، س] محل مخصوص محفوظ ، حجرهٔ مخصوصه ، محفل .
§ (بحریه) کوکرته‌لرك الك اوستنده‌کی یاریم کوکرته : باش قصاره‌سی ، قیچ قصاره‌سی ، اورته قصاره .

قصور [ع ، س] بر شیئی یاپمغه مقتدر ایکن یاپماملق ، یاپمقدن امتناع ، تکاسل ، اهمال .
مسامحه : زیاده قصورم وار § صوچ ، قباحت § عذر ، سقطلق ، عیب § تدبیرسزلك § عجز ، نقصان § فضله ، بقیه ، آرتان قسم § کوشك معناسنه اولان (قصر) ك جمعی : قصوربهشت .

قصورلی == عیبلی ، عذرلی ، سقط ‖ قباحتلی .

قصورسز == قصوری اولمیان .

قصوی [ع ، ص] صوك درجه‌ده بولنان : درجهٔ قصوی § نهایت ، آخر .

قضاة [ع ، س] جم : [قاضی] : قضاة مسلمین .

قطّاع [ع ، ص] جم : [قطع] کسیجی ، قطع ایدیجی .

قطاع دائره == بر دائره‌نك ایکی نصف قطری آره‌سنده‌کی پارچه‌سی .

قطاع طریق == یول کسیجی ، رهزن ، حایدود ، حرامی .

قطب [ع ، س] دکرمنك آلت طاشنده بولنان اوزون دمیرکه : اوست طاشنك دلیکی اکا کچیریله‌رك دور ایدر ، مبخ آسیاب . [جمعی : (اقطاب) کلیر .] § قومك اولوسی ، بیوکی ، سیدالقوم § بر شیئك مدار قوامی اولان شی § مرشد ، مقتدا .

قطب العارفین == پیشوای عرفا § کروی بر جسمده محورك نهایت نقطه‌لری § محور ارضك ایکی نهایت نقطه‌لرندن هر بری .

قطب شمالی == (جغرافیا) محور

ارضك نصف كرهٔ شمالیه‌ده‌كی نهایتی ـ كه : خط استوانك هر جزئندن اعتباراً شماله دوغری (٩٠) درجه بعدده‌در .

قطب جنوبی = (جغرافیا) محور ارضك نصف كرهٔ جنوبیه‌ده‌كی نهایتی ـ كه : خط استوانك هر جزئندن اعتباراً جنوبه دوغری (٩٠) درجه بعدده‌در .

قطب چوللغی = (حیوانات) طیور شاطئیه‌دن قطبلرده بولنور برنوع چولاق .

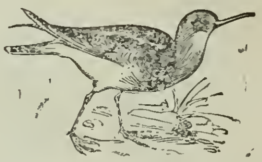

(قطب چوللغی)

ارتفاع قطب = (قوزموغرافیا) افق ایله قطب بیننده‌كی نصف‌النهار قوسی اولوب دائرهٔ جداری آلاتیله مساحه اولنور . [شویله‌كه : قطب نقطه‌سنه قریب كواكبدن بری رصد اولنوب دور علیا وسفلاده‌كی ارتفاعلری بالتعیین بوایكی ارتفاع زاویه‌سنك وسطیسی آلنوركه : اشته ارتفاع قطب بوندن عبارت اولمش اولور .]

قطبی = قطبه منسوب ومتعلق .

قطبیت = (مولددر) (حكمت) پوصله ابره‌سنك قطبه دوغری دونمك خاصه‌سی .

قطب مقناطیسی = (حكمت) پوصله ابره‌لرینك متوجه اولدقلری نقطه ـ كه : قطب حقیقیدن (٢٣) درجه‌یه قدر متفاوتدر . [مع مافیه بو تفاوت موقعه كوره تبدل ایدر .]

قطبین = ایكی قطب ‖ قطب شمالی ایله قطب جنوبی .

قطب سما = (قوزموغرافیا) اطرافنده حركت یومیهٔ عمومیه‌نك اجرا اولندیغی مفروض اولان محور عالمك ایكی نهایت نقطه‌لری : قطب شمالی سما ، قطب جنوبی سما .

قطب یلدیزی = (قوزموغرافیا) قطب شمالی حذاسنده ودب اصغر برجنك اوجنده‌كی نجم ثابت كه (دمیر قازیق) دخی دینور .

قُطْر [ع ، س] یان ، طرف ، جهت ، جانب ، ناحیه ، محل . [بو معناده باشلیجه جمعی اولان (اقطار) كلمه‌سی مستعملدر : اقطار شمالیه .] § (هندسه) مركز دائره‌دن كچمك اوزره محیطك هر هانكی بر نقطه‌سندن دیكر نقطه‌سنه ممتد خط مستقیم كه دائره‌یی ایكی مساوی قسمه تقسیم ایدر . (شكلك كره اولمسنه نظراً (محور) نامنی آلیر .)

نصف قطر = (هندسه) قطرك یاریسی یعنی مركز دائره‌دن محیطك هر هانكی بر نقطه‌سنه اوزانان خط مستقیم .

قطراً = قطر اعتباریله ، ایكی نقطهٔ متناظره آره‌سنده‌كی بعد اعتباریله .

قُطْن [ع ، س] پاموق ، پنبه .

قطنی = پاموغه متعلق ، پاموقدن معمول ‖ پاموق ایله ایپلك قاریشیق اوله‌رق نسج ایدیلن برنوع قماش .

قُطْنَه [ع ، س] (طب) مجترانك درت قسمدن عبارت اولان معده‌لرینك بر قسمی ، شردن .

قُعُود [ع ، مص] اوطورمق § حكمداران اجنبیه‌نك صندالیٔ حكمرانی‌یه اوطورمه‌سی § نمازك اوطوره‌رق اجرا اولنان قسمی .

قُفْل [ع ، س] كلید .

قُفُول [ع ، س] (كلید) معناسنه اولان (قفل) ك جمعی . § سفردن ، سیاحتدن عودت ایتمك .

قُلّاب [ع ، س] اوجی اكری اولان شی ، چنكل ، قانجه § اكرمه چرخی .

قُلَبَه [ت ، س] { فارسی (كلبه) دن محرفدر . } چوبان ، باغچوان ، بالنجی كبی آدملرك بارنمسنه مخصوص چالی چرپیدن یاپلمش كوچوك مسكن ، اوطه ، قلبه .

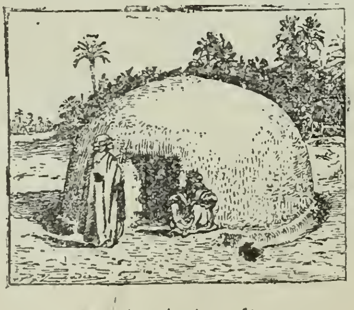

(جزائر عربلرینك قلبه‌سی)

قُلْزُم [ع ، س] بحر ، دكز § بحر احمر .

قُلُوب [ع ، س] جمع : (قلب) : قلوب امت .

محبوب القلوب = بتون قلبلرك سوكیلیسی ، هر كسك سووب احترام ایتدیكی ذات .

قُلُوب [ج ، ص] { انكلیزجه‌دن Clube } انجمن الفت . اكلنه‌رك وقت كچیرمك ، مباحثه ، مطالعه ایلمك اوزره آبونه‌لره مخصوص خصوصی قرائتخانه .

قُلُومْبِر [ج ، س] (بحریه) آنا دیركنده چناقلق ایله دسته‌موره بیننده ویا غابیه چبوغنده غورجته ایله دسته‌موره بیننده بولنان قسم .

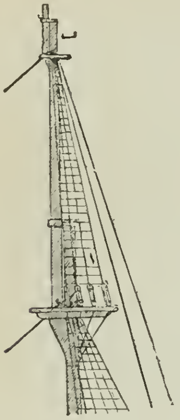

(قلومبر)

ا ـ آنا قلومبر ؛ ب ـ غابیه قلومبری .

قُلَّه [ع ، س] طاغ تپه‌سی ، ذروه ، شاهقهٔ جبل § هر شیئك اوست طرفی ، تپه‌سی § یوكسك واسطوانی ویا مخروطی بنا : یانغین قله‌سی ، قز قله‌سی § بعض میانه‌نك اوستنده یاپیلان جهانما § (بحریه) زرهلی سفن حربیه‌دن بعضلرینك كوكرته‌لرنده ماكنه ایله حركت ایدر آغر طوپ .

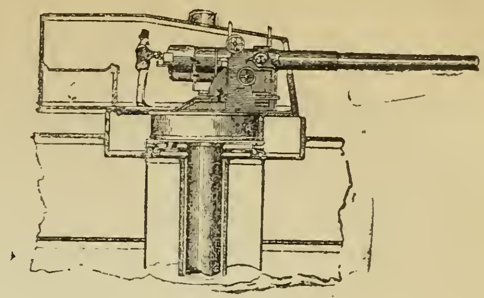

(زره‌لی قروازور قله‌سی)

قمار [ع ، ـ] دوغریسی کسر قاف ایله [قِمار‌در] ایکی ویا دها زیاده اشخاص بیننده اقچه ویا دیکر شی اوزرینه کاغد وزار وساٸره ایله اوینانیلان اویون .

قمارباز = قمار اوینایان آدم .

قمارخانه = قمار اوینانان محل .

قُماش [ع ، ـ] ایپکدن ویا یوك ویا کتندن یاپامش آغر منسوجات .

هند قماشی = مثلی بولنمز ، اله کچمز شی ، غنیمت .

قمری [ع ، ـ] کوکرجین بیوکلکنده بر قوشکه : قرمزی ، یشیل ، قوبو بوز رنکلرك بر آره‌یه کلمسندن متحصل طاتلی بر رنکی وکردانینده سیاه بردنره‌سی واردر . قومری .

(قمری)

قُمقُمه [ع ، ـ] درونینه زمزم ، مرکب وساٸره قونیلان بوارلاق دستی .

فتنه قمقمه‌سی = نمام ، مفسدکیمسه .

قُمیز [ت ، ـ] اکشیمش قیصراق سودی ـ که غایت مغذی ومقوی اولوب تاتارلرجه وآسیای وسطی خلقنجه پك مقبولدر . [طبابت جدیده دخی الیوم قمیزی قبول ایلامشدر .]

قُندُز [ع ، ـ] دریسندن اعلا کورك یاپیلان برجنس جانور . قوندوز .

قندز توری = قوندوز خایه‌سی دنیلان دواء .

قُنُوت [ع ، مص] طاعت ، عبادت § صلوة وتر .

قنوت دعاسی = صلوة وتر دعاسی .

قُنُوط [ع ، مص] مأیوسیت ، نومیدی .

قُنُوع [ع ، مص] قناعت ایتمك .

قُوّاد [ع ، ـ] امیرالجیش معناسنه اولان (قائد) ك جمعی .

قُوارس [ج ، ـ] { Quarty } (معدنیات) نشر ارضك ترکیبنده بولنان معادنك اك مبذولی اولوب جام کبی شفاف وبعضاً ساٸر رنکلی . دخی بولنور . نجف طاشی ، سلیمانی ، عقیق یمانی چاقماق طاشی قوارسك انواع مختلفه‌سنی تشکیل ایدرلر .

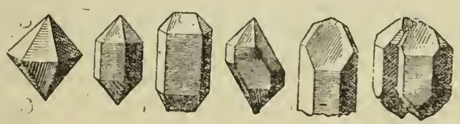

(قوارس بلورلری)

قُوباء [ع ، ـ] (طب) طوزلو باغم .

قوبائی = قوبایه منسوب ومتعلق .

قُوباد [ت ، ص] قباء ، بطال ، حنطل .

قُوبالت [ج ، ـ] { Cobalte } پارلاق ، بیاض ، هواده غیر متغیر ، صنایعده کثرتله مستعمل بر معدن .

قُوبُور [ت ، ـ] اکرك ایکی اوك طرفلرینه مربوط پشتول وساٸره قابنی ـ که : اسکی زمانلرده درونینه اوق قونور ایدی § آبدستخانه دلیکی . [قوبور کلمه‌سنده ظرفیت معناسی مندرج اولدیغندن آرتق (قوبوراق) دیمکه حاجت یوقدر .]

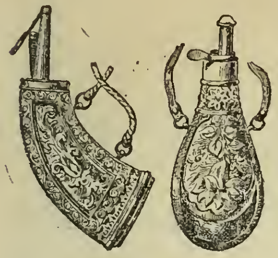

(قوبور - باروت قوبوری)

قُوپارمَق [ت ، مص] بر محله مربوط ومثبوت اولان بر شیئی آییرمق ، قطع ووقع ایلمك ، ازالهٔ اتصال § برشیئك پارچه‌سنی چکوب آییرمق § برندنچیقارمق ، سوکمك § اصرار ایله ، مشکلاتله برشیئی آلمق : خسیس آدمدن پاره قوپارمق مشکلدر § کورلدی ، پاطردی ایتمك : قیامت قوپاردی ، ولوله قوپاردی .

قوپارتمق = (قوپارمق) فعلنی اجرا ایتدیرمك .

قوپارلمق = (قوپمق) فعلی کندی نفسنده واقع اولمق .

قُوپال [ج ، ـ] { Copal } جلا ضمغی ، برازیلیا راتینجه‌سی دنیلان ماده .

قُوپچه [ت ، ـ] دوکمه § دوکمه وایلیك یرینه البسه وساٸره‌یه دیکیلان چنکل .

قوپچه‌لامق = قوپچه‌نك ارککنی دیشیسنه کچیرمك ، ایلیکلمك .

قوپچه‌لی = قوپچه‌سی اولان || قوپچه ایله ایلیکلنمش اولان || ایلیکلی .

قُوپسَه [ج ، ص] (بحریه) قلفات طوقماغنك آغزینه کچیریلان دمیر چنبر .

قوپمق [ت ، مصـ] بر محله مربوط ، متصل اولان بر شی یرندن آیرلمق ، منقطع ومنفك اولمق ، اتصالی زائل اولق § بر شیئك پارچه ، جزئی چکیله‌رك آییرلق § كوردیلی ، پاطردیلی بر حال ظهور ایتمك § زیاده آغریمق .

كوكلدن قوپمق = بر حالك اجراسنه قلبده میل وارزو اویانمق .

قوپوق [ت ، صـ] قوپمش ، كسلمش ، منقطع § دربدر آدم .

قوپون [ج ، س] { Coupon } بیلت ، اسهام وتحویلاتك بدلنك حین اعطاسنده كسیلوب براغیلان پارچه‌سی .

قوپوی [ج ، س] بر نوع بیوجك زاغار .

قوپه [ج ، س] { Coupe } بارداق

(قوپه)

§ یالكز بر طرفنده اوطوریله جق یری اولان قپالی آرابه § علی الاطلاق قپالی آرابه § اسقابیل كاغدلرینك یورك بچملی بنكلیه‌سی اولان : قوپه ایكیلیدی .

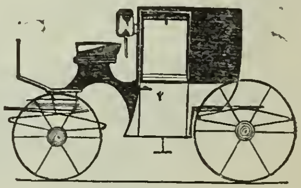

(قوپه)

قوپیه [ج ، مصـ] { Copier } صورت چیقارمق ، استنساخ ، تبییض ایتمك § تحریری امتحانلرده طلبه‌نك كیزلیجه كتاب ودفتره ویا رفیقنك مسوده‌سنه ، ورقه‌سنه باقه‌رق اسئله‌ء موضوعه‌یه جواب یازمسی .

قوت [ت ، س] اوغور ، میمنت ، طالع .

قوتلی = مسعود ، مبارك ، متیمن .

قوت [ع ، س] یشامق ایچون یئیلان شی ، ازاق ، رزق ، غدا [جمعی (اقوات) كلیر .]

قوت لایموت = آجلقدن اولمیه‌جك قدر رزق ، كفاف نفس ایده‌جك مرتبه‌ده ایراد .

قوّت [ع ، س] { تركیات عربیه‌ده (قوه) طرزنده قوللانیلور . } زور ، كوج ، طاقت ، قدرت § بر حكومتك بری وبحری مجموع عسكری .

قوة الظهر = استناد ایدیله‌جك اولان شخصیتی ویاحال § صحت ، صاغلاملق ، تندرستی § تأثیر ، نفوذ .

§ (ریاضیه) بر عددك ، بر كمیتك قاچ كره كندی نفسنه ضرب اولنه‌جغنی بیلدیرمك ایچون اوعددك ، اوكمیتك اوزرینه قونیلان اشارت . [$۳^۲ = ۳ \times ۳ = ۹$

$ب^۳ = ب \times ب \times ب$ كبی - كه : اوچك ایكنجی قوتی ، (ب) نك اوچنجی قوتی و ($ح^ه$) جیمك ونجی قوتی دینور .]

§ (ماكنه) بر جسمی حال سكوندن حال حركته كچیرمكه ، یاخود او جسمك حائز اولدیغی حركتی تعدیل ایتمكه مقتدر اولان اسبابك كافه‌سی .

قوتك اضافی = (ماكنه) عین جهتده بولنان وعین نقطه‌یه منطبق اولان ایكی ویا دها زیاده قوتك مجموعی .

قوتك استقامتی = قوتك نقطهٔ تطبیقه متوجه اولان استقامتی .

قوتله = زور ایله ، جبر ایله .

وار قوتیله = اولانجه قوت واقتدارینی استعمال ایده‌رك .

قوت ویرمك = تقویه ایتمك ‖ صحتنی تأیید ایلمك ‖ تأثیرینی آرتیرمق .

قوتسز = قوتی اولمیان ‖ تأثیرسز ، غیر نافذ .

قوتلی = قوتی اولان ، كوجلی ، قوی ، زورلی ، مقتدر ‖ مؤثر ، نافذ .

قوتلنمك = كسب قوت ایلمك .

قوجاق [ت ، س] آچیق قوللرایله كوكس آره‌سی ، آغوش § آچیق قوللرله كوكس آره‌سنه صیغه‌بیلن مقدار .

قوجاقلاشمق = قوجاق قوجاغه صارلمق ، بربرینی دراغوش ایتمك .

قوجاقلامق = دراغوش ایتمك ، برینی ایكی قوللریله كوكسی آره‌سنه صیقیشدیرمق ‖ احاطه ایتمك ، شامل اولمق .

قوجنمق [ت ، مصـ] آلنمق ، سویلنان سوزدن معنی چیقارمق ، اشكیل ایتمك § تلاشه دوشمك ، توشقونمق .

قوجندیرمق = قوجنمه‌سنی موجب اولمق .

قوجه [ت ، صـ] بیوك ، عظیم ، جسیم . § اسكی ، قدیم § مدح وذم مقاملرنده قوللانیلیر : قوجه عسكر ! قوجه شاعر ! آفرین قوجه محرر ! § قادینك زوجی ، ار ، اركك ، زوج ، حلیل ، شوهر .

قوس قوجه = پك بیوك ، اعظم ، زیاده جسیم اولان § اختیار ، یاشلی ، مسن ، سالخورده .

قوجامق } **قوجالمق** } = اختیارلامق ، پیر اولمق .

قوجاتمق = اختیارلاتمق ، پیر ایتمك

قوجه‌لی = زوجی اولان قادین ، ذات لزوج .

قوجه‌سز = قوجه‌سی اولمیان قادین .

قوجه اوغلان = (ایی) دن كنایه .

قوجه باش = كوی اختیارلرینك اك ایلری كلن اختیاری .

قوجه قاری = اختیار قادین ، مسنه .

قوجه قاری صوغوغی = ☛ [برد العجوز] .

قاری قوجه = زوج ایله زوجه .

قاره قوجه = صاچی صقالی آغارمامش اختیار .

قوجه‌یه وارمق = قز ، قادین تأهل ایتمك ، اره وارمق .

قوجه یمش = چیلكه مشابه اولوب طغلرده كوچك بر آغاج اوزرنده یتشن یبانی میوه . زیاده تاتلی حلوی اولدیغندن قابض كبی قوللانیلیر .

(قوجه یمش)

۱ — میوه‌سی .

قوجه‌مان [ت ، ص] ایری ، بیوك ، جسیم .

قوچ [ت ، س] قویونك جثه‌سی بیوك اولان ارککی ، داغلق قویون . بوینوزلی ویابوینوزسز اولور .

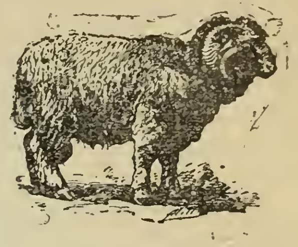

(قوچ)

قوچ قاتیمی = قوچلرك بر مدت آیریلدقدن صوکره قویونلره قاتیلمسی وبونك موسم مخصوصی – که : صوك بهاره مصادفدر .

قوچ باشی = (عسکری) اسکی زمانلرده قلعه‌کپراکده‌مستعمل برآلت‌حرب .

قوچ بوینوزی = اکلیل دنیلان بر نوع اوت ‖ طوپ قونداغنده وبحریه‌ده خلاط طاقیله‌جق قوی جنکل .

(قوچ بوینوزی)

قوچان [ت ، س] لاحنه ، مصر ، مارول کبی بعض سبزه‌لرك کوکلرینه متصل سرت کوبکی § بعض دفترلرك ایکی‌یه منقسم یاپراقلریندن مشتری ویا آبونه‌یه ویریلان ایست قسمی کسلدکدن صوکره دفترده قالان آلت قسمی § سند خاقانی § تمسك .

قوچی [ت ، س] اطرافی اوطه کبی قپالی برنوع اسکی آرابه – که : اناطولیده اکثر کویلرده کاین نقلنده استعمال اولنور : قوچی آرابه .

قودامان [ت ، ص] { (قدما) دن محرفدر } بیوك ، ایری ، بطال § منتفذ ، ایلری کلن .

قودس – قوتش [ت ، ظر] طاوق کومسی § طار محل ، محبس .

قودورمق [ت ، مص] قودوز علتنه اوغرامق ، داءالکلبه دوچار اولمق § آزمق ، حدی تجاوز ایتمك . صالدیرمق § هیجان وتهوره کلمك .

قودورتمق = قودوز علتنه اوغراتمق ‖ آزدیرمق ‖ هیجانه ، تهوره دوشرمك .

قودوز [ت ، ص] قودورمش ، داءالکلبه اوغرامش اولان .

قودوز کوپك = قودورمش کوپك .

قودوز علتی = ☛ [داءالکلب]

قودوزاوتی = ذات‌الفلقتین شعبه‌سندن خنازیریه فصیله‌سنه منسوب منشأی آمریقا اولان برنبات .

(قودوز اوتی)

قودوز بوجکی = ازلمش وجودده یاقی آچمغه یارایان بربوجك .

قودوق [ت ، س] پك کوچوك اشك یاوروسی ، کوچك صبا .

قور [ت ، س] یانوب قزارمش کومور ویا اودون ، جمره .

قوراق [ت ، س] یاغمورسز § رطوبتسز ، یابس .

قوراقلق = یاغمورسزلق ‖ رطوبتسزلك ، یبوست ‖ یاغمورسزلقدن ، صوسزلقدن منبعث قحط .

قورباغه [ت ، س] حیوانات‌فقریه‌نك زاحفه شعبه‌سندن ضفدعیه فرقه‌سنه منسوب ذوالمعاشین برحیوان . بو حیوان کوچك ایکن صوده]

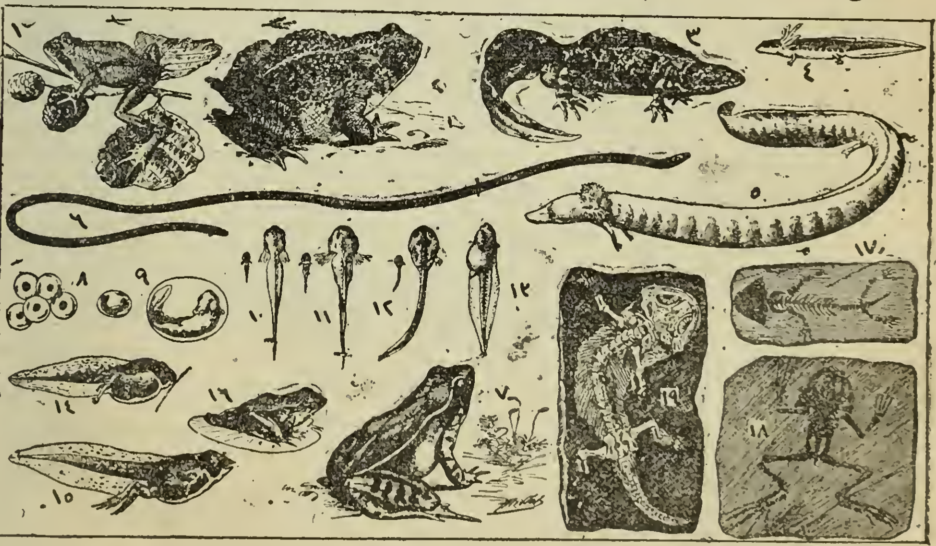

(قورباغه‌لر)

١ – ییشیل قورباغه ؛ ٢ – قره قورباغه ؛ ٣ – سقنقور ؛ ٤ – بلایطه ؛ ٥ – سمندرمائی ؛ ٦ – سمیلی ؛ ٧ – عادی قورباغه ؛ ٨ الی ١٦ – برقورباغه‌نك استحاله ارثیه‌سی ؛ ١٧ – بروتیرتیون ؛ ١٨ – دفتعدن برمستحاثه ؛ ١٩ – کلر .

قصبه ایله ، بیوك ایكن قرهده رئه ایله تنفس ایدر . هنوز كوچك ایكن صو ایچنده حبس ایدیلیرسه رئه‌لری تشكل ایتمز وتشكل ایلدیكی حالده صو ایچنده غلصمه‌لریله یاشار .

§ دود ، ات ، پینیر ، آغاج كبی شیلرك ایچنده ویا طوپراق درونده حاصل اولان آیاقلی ، آیاقسز كوچوك حیوان ، حشره : ایپك قوردی ، الما قوردی .

(قورباغه)

قورباغه‌جق = كوچك قورباغه || (طب) التهاب وریدی قبیلندن اوله‌رق دیل آلتنده ظهور ایدن قبارجق.

پنجره قورباغه‌جغی = پنجره‌یی طوتوب قالدیرمغه یارایان معدنی تمه .

قورباغه اوتی = ذات الاقحاح منظوره‌دن فصیله‌ٔ مجهزه‌ٔ مائیه‌دن طاتلی صولرده بیتیشیر ، یاپراقلری قورباغه دریسنه بكزر بر نبات .

(قورباغه اوتی)

قورت ـ قورد [ت ، س] ذات الثدیانك آكل اللحوم فرقه‌سندن وحشی یرتیجی بر حیواندر . قیونلره ، خركله وسائر حیوانات اهلیه‌یه غایت مسلطدر . قیشین آچ قالنجه كویلره قدر كلیر .

(قورت)

اسكی قورت = قورناز ، تجربه‌دیده ، آلدانماز آدم .

قورت باغری
قورت بهاری
قورت یاری = ایلاق جنسندن توت كبی رایحه‌سی اولان غایت كوزل وبیاض بر نوع چیچك .

قورت بوغان اوتی = (نباتات) ذات الفلقتین شعبه‌سندن شقیقیه فصیله‌سنه منسوب غایت سمدار بر نبات .

(قورت بوغان اوتی)

قورت پنجه‌سی = ذات الفلقتین شعبه‌سندن كنیش اوراقلی ، ساق تحت الارضیلری اوزنده جذور منضمه‌یی حاوی بر نبات .

(قورت پنجه‌سی)

قورت پنجه‌سی اوتی = ذات الفلقتین شعبه‌سندن وردیه فصیله‌سنه منسوب اورمانلرده نشو ونما بولور حشیشی بر نبات.

(قورت پنجه‌سی اوتی)

قورت مصالی = بر یخنی اویاندیرمق ایچون سویلنیلان مصال .

قورتلی = ایچنده قورت پیدا اولمش ، اوزرینه قورت اوشوشمش اولان : قورتلی كراز ، قورتلی آیوا .

قورتلانمق = قورت پیدا ایتمك || صبرسزلق ایتمك ، تلاش كوسترمك .

قورتلاندیرمق = قورتلانمسنه سبب اولمق .

قورتارمق [ت ، مصـ] برینی برشیئی خطر وتهلكه‌دن چیقارمق ، سلامته ایردرمك ، تخلیص ایتمك § فك رهن ایلمك ، مرهونی مودوع اولدیغی یردن آلمق ، چیقارمق § جزا ومسئولیتدن ابرا ایلمك § صرف واستهلاكنه ، اهلاكنه محل براقمامق .

قورتارلمق = تخلیص ایدلمك ‖ مرهون قید رهندن چیقارلمق ، سلامته ایرشدیرلمك .

قورتلمه = خلاص ، رها ، نجات ، سلامت .

قورجه لامق [ت ، مص] قاریشدیرمق ، تخریش ایتمك .

قوردشن - قورداشن [ت ، س] جلدده پیدا اولان قزیل رنكلی سریعه قبارجقلر § بو قبارجقلری تولید ایدن مرض .

قورده‌له [ت ، س] { Cordelle } بر پارمقدن بر قاریشه قدر اكلیلكده شریت تقریبی ایپك قماش ـ که : باشلیجه قادینلر البسه‌لرینك فیانقوسنی بوندن یاپار وبعضاً قوشاق مقامنده دخی استعمال ایدرلر .

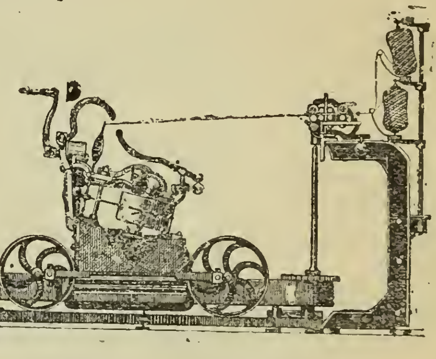

(قورده‌له ماکنه‌سی)

قوردون [ج ، س] { Cordon } ایپكدن صورت مخصوصه‌ده اورولمش سجم § قایتان غیطان § ساعت زنجیری ، کوستك § شریت ، نشان شریدی § یاور حربلرك صورت دائمه‌ده وارکان حربیه امرا وضابطانك ایام رسمیه‌ده کوکسلرندن صارقیدیله‌رق بر بوکانمه صاغ قوللرینی چیره‌دکاری صیرمه اورکولی علامت .

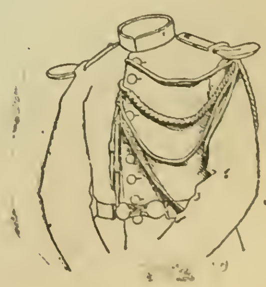

(یاور قوردونی)

§ ویختم ، بر صره تشکیل ایدن چقندیلی طاش ویا تخته‌لر § بر مملکت قرنتنه‌ده وبا کمرك معاملاتجه محافظه‌سی ایچون تعیین اولنان قولجیلر معرفتیله محافظه اولنان حدود خطی § قره‌قول سلسله‌سی § حدود ، ایکی حکومت آره‌سنده‌کی خط حدود .
§ (بحریه) مستعمل خلاطك ایکی یه آیرلمش قوللرندن هر بری .

قورزه [ج ، س] (بحریه) دکزده بر یره طاقلمش ایکی زنجیرك طولاشیقلغی .

قورساژ [ج ، س] انسوانك بل وکوکسلرینه تناسب ویرمك ایچون البسه آلتندن کیدکاری قولسز ییلك .

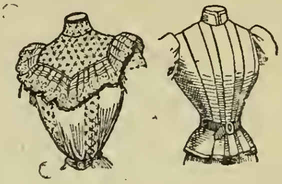

(قورساژ)

قورساق [ت ، س] طیورك برنجی معده‌سی ـ که : اك قاتی شیلری ، حتی کوچوك طاشلری بیله اریدیر § علی‌الاطلاق معده . § قورساق کبی اینجه دری ، دفك دریسی .

قورساغی بوش = آج آدم .

قورسه [ج ، س] { Gorset } قادینلرك کوکسلرینی دوزکون طوتمق وبللرینی اینجه کوسترمك ایچون البسه آلتندن کیدکاری بالینه‌لی صرت ویلکی ـ که : صحته غایت مضردر .

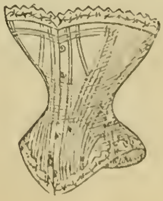

(قورسه)

قورشون [ت ، س] صنایعده ، تجارتده کثرتله مستعمل ، آغرجه ، غایت قولایلقله اریر ، یومشاق اولمق حسبیله طیرناقله بیله چیزیلور برمعدن . اسرب ، رصاص اسود § بو معدندن صورت مخصوصه وقطعات مختلفه‌ده دوکیلوب تفنك وطبنجه ایله آتیلان مرمی .

برینه قورشون آتمق = مخاصمهٔ شدیدهٔ متقابله‌ده بولنمق ، دشمنلك ایتمك .

قورشون الدیون = اسکی زمانلرده ال وقولی قلیج ضربه‌سندن محافظه ایچون قوللانیلان قورشوندن معمول الدیون .

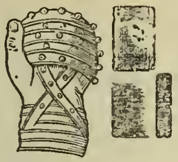

(قورشون الدیون)

قورشون دوکمك = کویا نظرك تأثیرینی ازاله ایچون ـ نظردن خسته‌لنمش اولدیغی ظن اولنان ـ مریضك باش اوستنده طوتیلان ایچی صو ایله مملو کاسه‌یه اریمش قورشون بوشالتمق .

قورشونجی قادین = بو مقصد وصورتله خسته‌لرك باش اوستنده طوتیلان کاسه‌یه قورشون آتیلان قادین .

قورشونه دیزمك = (عسکری) قانوناً معین بعض احوالده قورشون ایله اعدام ایلمك جزاسی .

قورشون سرکه‌سی = حمض رصاص دنیلن مادهٔ کیمیویه ـ که : اکثریا پروکارلر تراش ایتدکاری آدملرك یوزینه سورورلر . [یانیق محللره دخی سوریلور .]

قورشون طوزی = برملح کیمیوی .

قورشون قلم = تخته قلملر داخلنه غرفیت دنیلن معدندن منشور مربعی ویا اسطوانی شکلنده یاپیلوب قونیلان وکاغد وبا بیاض برصفیحه‌یه سوریلنجه سیاه چیزکیلر براقان قلم .

قورشون کبی = زیاده آغرلقدن کنایه .

قورشون مرهمی = برنوع جیوه‌لی مرهم .

قورشونلامق = اوزرینه قورشون صفیحه قاپلامق ‖ اوزرینه قورشون تمغا اوردیرمق .

قورشونلی = قورشونله قابلانمش ، اورتلمش .

قورشونی = قورشون رنکنده ، آچیق کول رنکنده ، بوز ، سنجابی .

قورصان [ج ، س] { ایتالیانجه : (Corsaire) دن محرفدر. } دکز خرسزی ، دکز حیدودی .
§ (حقوق دول) اثنای محاربه‌ده افراد جانبندن تجهیز اولنان و بایراغنی حامل بولندیغی دولت طرفندن دشمن سفائننك تعقیب وضبطنه مأذون ایدیلان سفینه‌لر که : سفن حربیه‌نك معاونلری دیمکدر . [(دکز خرسزی) ایله اصل (قورصان) آره‌سنده فرق واردر ، حقوق دولجه دولت متبوعه‌سندن حائز مأذونیت اولان بو قبیل سفینه‌لر (قورصان) تعبیرینك دلالت ایلدیکی معنایی شامل اولوب (مأذونیتی) حائز اولمیانلر دکز خرسزی عد ایدیلور . معمافیه : معاهدات اخیره موجبنجه قورصانلق کلیاً تحت ممنوعیته آلنمشدر: [(١٨٥٥) پارس معاهده‌سی]

قورققاق [ت ، ص] چوق قورققان ، خائف ، ترسان ، جبان .

قورقمق [ت ، مص] خوف وتحاشی ایتمك § چکنمك ، احتراز ، اجتناب ایلمك § خوشلانمیه‌جق بر ظن وذهابده بولنمق : قورقارم بو چوجق آدم اولماز .

باشندن قورقمق = مسئولیتدن چکنمك ، مسئول اولمقدن قورقمق .

قورقوتمق = اورکوتمك ، تخویف ایتمك || چکندیرمك ، قورقویه دوشرمك .

قورقلمق = قورقو حاصل اولمق .

قورقو [ت ، س] خوف ، مخافة ، بیم § مخاطره‌لی احتمال § دهشت .

قورقوسز = قورقوسی اولمیان ، قورقماز ، پرواسز ، فتورسز || مخاطره‌سز ، تهلکه‌سز .

قورقولق = قورقوتمغه ، اورکوتمکه مخصوص شی .

بوستان قورقولغی = قوشلری قورقودوب قاچیرمق ایچون بوستانلرك اورته ویا کنارینه آدم صورتنده رکز ایدیلان شی || اللدن بر شی کلمین آدم : او ساده بوستان قورقولغیدر . دوشمك تهلکه‌سی ملحوظ اولان محللرك اطرافنه چکیلن پارمقلق ، ویا قبعه دیوار ، حائط ، کنار .

قورقولی = مخاطره‌لی ، تهلکه‌لی ، خطرناك : قورقولی یول .

قورقونج = قورقو ویرن ، قورقیه‌ بی موجب اولان ، مخوف ، مدهش ، مهیب .

قورلمق [ت ، مص] (تمل ، چادر کبی شیلر) دکز اولنمق ، تأسیس ایدلمك § (مجلس ، محکمه ، دیوان کبی محللرده) اعضا طوپلانمق § (ساعت وسائر ماکنه‌لی شیلرك) زنبرکی چوریلوب دوشیرلمك § چالملی ، عظمتکارانه بر وضعیتده اوطورمق § تکبر ، عظمت وتفاخر کوسترمك .

قورله / قورلیش = خودبینانه طرز وطور ، وضعیت ، عظمت .

قورمق [ت ، مص] بر شیئی — مرکباتنی ، اجزاسنی بر آره‌یه کتیروب — دکز وتأسیس ایلمك § عقد وتشکیل ایتمك § ساعت وسائر ماکنه‌لی شیلرك ایشلمسی ایچون زنبرکنی چویرمك ، کرمك § تصمیم ایتمك : بوایشی بویله یاپمسنی چوقدن قوروب ایدی § قورندی ایتمك ، چوق دوشونمك .

باغداش قورمق = باغداش اوطورمق .

ترشی قورمق = ترشی یاپمق .

قورندی [ت ، س] تخیل ، توهم § خیال ، وهم ، وسوسه .

قورندیلی = متوهم ، وسوسه‌لی .

قورنه [ت ، س] { عربی (قرنه) دن محرفدر . } حمام موصلوغنك آلتنده بولنوب ایچنده صو بریکمکه مخصوص حوضجق .

قورنه حقی = حمامده بریلان بر کراسی .

قورنیش [ج ، س] (Corniche) اوست پرده‌نك آصلمسی ایچون پنجره‌نك اوزرینه طاقیلان اویمه‌لی ، یالدیزلی دوز ویا منقوش تخته § دیواره آصیله‌جق لوحه ویا رسم وسائره‌نك اطرافنه چکیریلان اویمه‌لی ، یالدیزلی چرچیوه § کتبخانه ، آیینه کبی شیلرك باشلغی .
§ (معماری) ابنیه‌نك اوست قسملرینه بویدن بویه اوزاتیلان طاشدن ویا تخته‌دن اویمه‌لی ، چیقنتیلی سوسلی کنار .

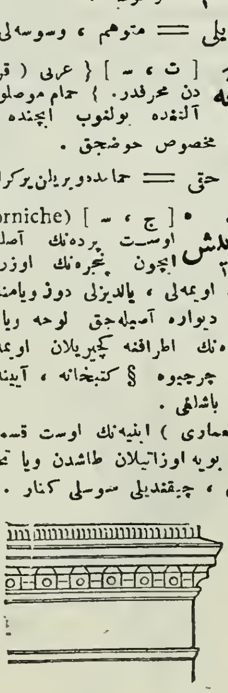

(قورنیش [معماری])

قورنیش چیویسی = پرده قورنیشلرینی دیواره ربط ایچون قوللانیلان بر اوجی قانجه قیوریق اوزون چیوی .

قورو [ت ، ص] (یاش) ك ضدی . رطوبتی ، یاشلغی اولمیان ، یابس ، خشك § غیرمفروش ، چیپلاق : قورو تخته § ساده ، قاتقسز : قورو اکمك § قورودلمش میوه وسائره : قوری انجیر ، قوری اوزوم ، قوری فاصولیه § قورشونی اولمیان سلاح آتیمی: قورو صیقی § تأثیرسز ، فائده‌سز : قورو کوستریش ، قورو لاف ، قورو پاتیردی .

قورو حوض = کمیلرك تعمیر اولنمق قارنلری تمیزلنمك وصولری بوشالدلق اوزره ادخال ایدلدکلری محل مخصوص .

طوزی قوری = ایشی صاغلام اولان .

قورو قورویه = بوش بوشنه .

تخته قوروسی = تخته بیتی ، تخته کهله‌سی دنیلن حشرهٔ مؤذیه .

قورولق = یبوست ، فقدان رطوبت || ضعیفلك ، لاغرلق .

قوروت [ت ، ص] طوروب قورودلمش یغورت .

قوروت [ج ، س] ☛ (قروت) .

قوروتمق [ت ، مص] بر شیئی قورو ایتمك ، قورو حالنه قومق .

قانی قوروتمق / ایلکنی قوروتمق = اذیت ، جفا ایتمك ، اوزمك .

کوکنی قوروتمق = امحا ایتمك .

قورودلمق = قورو اولمق ، قورو حالنه کلمك ، رطوبتی ضایع اولمق .

قوروق [ت ، س] اوزومك خامی .

قیا قوروغی = اکثریا دیوارلرده ، طاملرده بیتن برجنس اوت .

قورولامق [ت ، مص] یاشنی سیلوب قورو ایتمك .

قورولانمق = صیلنمك ، کندی کندیسنك یاش اولان وجودینی صیله‌رك قوروتمق .

قوروم [ت ، س] طور متفاخرانه ، وضعيت عظمتكارانه § بر شيئك قوروليشى ، ياپيلديشى ، وضع وتأسيس اولنيشى .

قوروملى == كبرلى ، عظمتلى ، طور وحالى آغر .

قوروم [ت ، س] اوجاغك جدارانه ياپيشمش قالين ايس .

قورومساق [ت ، مص] ديوث قلتبان .

قورومق [ت ، مص] ياشلغى زائل اولوب قورو اولمق ، قورو حالنه كلمك § صوئوق وسائره تأثيريله آغاج ، نبات خاصهٔ تموينى غائب ايتمك § اعضاى بدندن برى مفلوج اولمق .

قان قورومق == معذب ، مضطرب اولمق ، اوزولمك .

كوك قورومق == نسلونسبى قالمامق .

مركبى قورومامق == رهنٔ پك يقيننده اولمق .

قورى [ت ، س] دقت ونظارت آلتنده بولنديريله رق يتشديريلان اورمان ، كوچوك اورمان . صاحبلى اورمان .

قوريجى == قورى بكجيسى ، محافظى ، قورى غارديانى || بكجى ، محافظ .

قورياق == قورى حالنده اولان ، زياده وصيتى آغاجلرى حاوى بولنان محل ـ كه : كوليكه لك اولور .

قورىمق [مص] حفظ وصيانت ايتمك : جناب حق بو قضادن بزى قوريدى § كفيت ، تقبل ايلمك : كارى ضررينى قوريماز ، بوايش مصرفنى قوريماز .

قوز [ت ، س] جوز : قوزحلواسى § استانبول اوپونده درت جنس كاغدن اليجى ، مجاز اعتبار ايديلن نوعه منسوب كاغدلردن هر برى .

قوز قيرمق == سهو وخطا ايتمك .

قوز قابوغنه كيرمك == دايك دايك قاچوب صاقلانمق .

قوزى باى ايتمك }
قوزى باكلامق } == اورلاشمق .

قوزالاق [ت ، س] چام فيستقى ، قوزن آغاجى كبى اشجارك تخملرينى حاوى طوب § سروى آغاجنك ميوه سى حكمنده اولان طوبارلاق شى § على الاطلاق طوپارلاق شى .

قوزغون [ت ، س] پك ايرى قاره قارغه .

قوزغونى == پك زياده قويو سياه .

قوزموغرافيا [ج ، س] { مصور عوالم معناسنه اوله رق يونانى الاصلدر . } اجرام سماويه نك احوال وحركاتندن ويكديكرينه اولان ابعاد ووضعياتندن وكرهٔ ارضك فضاده كى حركات دوريه سندن بحث ايدن علم ـ كه : هم علوم طبيعيه يه ، همده علوم رياضيه يه شدت ارتباط ومناسبتى واردر ، علم هيئت .

قوزه [ت ، س] على الاطلاق بوارلاق شى § ايپك بوجكنك قبل الاستحاله كندى اطرافنده اوره رك ايچنده محبوس قالديغى بيضوى شى .

قوزى [ت ، س] قويون ياوروسى § قوزينك كسيلوب طولديرلمشى § حليم وسليم آدم .

(قوزى)

قوزى دريسى == كورك وقالپاق وسائره ياپيلان كوچوك قوزى پوستى . قفقاسيا طرفلرنده قوزى طوغمه دن آناسى كسيله رك چيقاريلان دريلر غايت كوزل قلپاق ياپيلير .

قوزى ديشى == چوجقلرك ايلك چيقاردقلرى ديشلر ـ كه : يدى ياشنده دكيشير .

قوزى قولاغى == (حماض) ذات الفلقتين شعبه سندن زراونديه فصيله سنه منسوب آناطولينك قياق وطاغلق محللرنده يتيشير ، حامض حمضى حاوى بر نبات .

(قوزى قولاغى)

قوزى كستانه سى == بر جنس اوفاق دانه لى كستانه .

قوزوم == تلطيف وتحنيت مقامنده }
آقوزوم == تنبيه وتقدير مقامنده } قوللانيلور تعبيردر .

قوزيلامق == قويون ياورولامق ، طوغورمق .

قوستوم [ج ، س] {Costume} كسوه ، قيافت § بر جنسدن قماشدن تكميل اثواب طاقمى .

قوستوملك == قوستوم ياپمغه الويريشلى قماش .

قوسقوس [ت ، س] صاچمه دانه لرى شكلنده و بيوكلكنده پلاو وبعضاً چوربا ياپيلير برخمير : قوسقوس پلاوى .

قوسقون [ت ، س] آتك اكرينه مربوط اولوب قويروغنك آلتندن كچيريلن قايش .

قوسقونى دوشوك == قوسقون يرى صاغريدن آشاغى اولان آت ـ كه : اوبانجه مقبول طوتلماز || حال ادبارده اولان آدم .

قوسقونه قوت == قاچمقدن كنايه .

قوسقونسز == قوسقونى اولميان آت || پريشان آدم .

قوش [ت ، س] ايكى آياق اوزرنده يورور وقناتلرى واسطه سيله هواده اوچار حيوان صنفندن هر برى ، طير ، مرغ .

آرى قوشى == سرچه فاميله سندن بلدرجيندن اوفاق ، سرچه دن بيوك يشيللى صاريلى غايت ظريف بر قوش .

آصمه قوشى == فيلوريه فصيله سندن صارى برجنس قوش .

آغاج قاقان قوشى == صارى ، بياض وسياه ، تويلى اولوب قرمزى آغاج قاقان دخى دينور اوروپا وآسيانك طاغلق محللرنده بولنور .

(آغاج قاقان قوشى)

جنت قوشی == ممالك حاره‌ده یتشور مختلف وپارلاق رنکلی تویلری وغایت مزین وقبارلق برقوبروغی اولان بر قوش ـ كه : حقیقةً طیورك اك كوزلیدر . [جنت] .

ترلا قوشی } == سرچه فصیله‌سندن وفقط سرچه‌دن براز بیوك ، طوپراق رنكلی بر قوش . [ترلا] .
چالی قوشی

(چالی قوشی)

دوه قوشی == قوشلرك اك بیوكی وغایت اوزون باجاقلی اولوب ممالك حاره‌ده بولنور وتأنیس ایدیلوب اوزرینه دخی بینیلور . [دوه] .

انجیر قوشی == انجیر ایله تغذی ایدر کوچوك برقوش . [انجیر] .

قوطان قوشی == طیور ذات الارجل الکفیه‌دن اقالیم حاره‌ده بولنور بر نوع سقا قوشی .

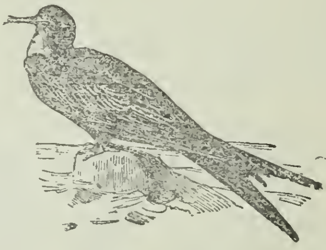

(قوطان قوشی)

یابان آریسی قوشی == طیور آکل الحشره‌دن یابانی آریلرله تعیش ایدر برقوش .

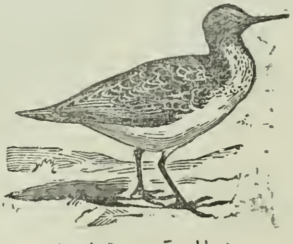

(یابان آریسی قوشی)

یالوه قوشی == طیور دوریه‌دن یشیل تویلی برقوش .

شافراق قوشی == قالین وقیصه غاغه‌لی سرچه فصیله‌سندن برقوش ـ كه : غایت كوزل اوتر . [شافران] .

بالابان قوشی == سازلقلرده یشار ، بالق وكوچوك قوشلرله تغذی ایدر برجنس ایری قوش . [بالابان] .

سقا قوشی == اركك سرچایه مشابه وسرچه فصیله‌سندن بربوع كوچوك قوش ـ كه : ترنمی لطیفدر . [سقا] .

سینك قوشی == الوان مختلفه‌دن تویلری اولان برجنس كوچوك قوش . [سینك] .

پوهو قوشی == بایقوشك بیوكی ، طاووق وسائر طیوره مسلط بیوك كوزلی یرتجی برقوش ـ كه : كیجه‌لری شدتلی برصله اوتر . [پوهو] .

چاوش قوشی == ایبیك ، هدهد . [ایبیك] .

قوش آیاغی == ذات الفلقتین شعبه‌سندن بقلیه فصیله‌سنه منسوب چوراق محللرده تنبت ایدر برنبات .

قوش بورنی == (یابانی كل بورنی) ذات الفلقتین شعبه‌سندن وردیه فصیله‌سنه منسوب طاغلرده ، باغلق محللرده یتیشیر ، دیكنلی وقرمزی اولان میوه‌لرندن مربعه یاپیلیر برنبات .

(قوش بورنی)

قوش باشی == قوش باشی بیوكلكنده پارچه‌لر : قوش باشی كباب ، قوش باشی قار .

قوش پالازی == (طب) (دیفتری) دیدكلری غایت مهلك برعلت ـ كه : اكثریا كوچوك چوجقلرك بوغازینه عارض اولور . [صوك زمانلرده سرومی بولنمشدر .]

قوش دیلی == آكلاشلماز سوز .

قوش سودی == بولنمازشیدن كنایه .

قوش قونماز == ذات الفلقتین شعبه‌سندن زنبقیه فصیله‌سنه منسوب برنبات .

یابانی قوش قونماز == ذات الفلقتین شعبه‌سندن زنبقیه فصیله‌سنه منسوب قوش قونمازه بكزر برنبات .

(یابانی قوش قونماز)

قوشخانه == كوچوك تجره .

قوش لوقومی == چوجقلر ایچون ایپه دیزیلی اوله‌رق سوقاقلرده صاتیلان برنوع صاتلی لوقوم .

قوش كرازی آغاجی == ذات الفلقتین شعبه‌سندن تفاحیه فصیله‌سنه منسوب برنوع كراز آغاجی .

(قوش كرازی آغاجی)

قوشلق == بیوك قوش قفسی .

(یشیل میوه قوشی)

قوش اوزومی == سیاه بیر بیوكلكنده برجنس اوزوم ـ كه : هندی ، طاووق ، اوزی اینه قفتیق لیه برابر قونیلور . وعاشورالرك اوزرینه اكیلور . [اوزوم] .

قوش یمی == داری ، كنوبر تخمی .

قوش باقیشی == غایت یوكسك بر نقطه‌دن آشاغی‌یه طوغری باقیش .

قوشباز = (غلطدر) قوش یتشدیروب تربیه ایدن وصاتان آدم ، قوشجی .

قوشاتمق [ت ، مص] اطرافنی آلمق ، صارمق ، احاطه ایتمك § گیدیرمك ، سوەدن یمك ، الباس ایتمك .

قوشانمق = اطرافنی آلنمق ، احاطه ایدلمك || گیمك ، تلبس ایتمك || قایجك قایشنی بلنه باغلامق .

کینوب قوشانمق = سوسلنمك || حاضرلانمق .

قوشاق [ت ، س] بلی صیقی طوتمق ایچون صاریلان طار واوزون قماش ، قایش ، شال ، کمر وصائره .

§ (بحریه) یلکنلری تحکیم ایچون دردنجی قات جادانك برطرفندن دیگر طرفنه دیکیلن بز پارچەسی .

قوشلق [ت ، س] قوشلره یم ویریلن وقت ، صباح ایلە اوکلە آرەسی ، ضحی .

قوشلق نمازی = صباح نمازی ایلە اوکلە نمازی آرەسنده ، قوشاق وقتنده فی سبیل الله قلنان نماز .

قوشمق [ت ، مص] ضم واضافه ایتمك ، ترفیق ایلمك § حیوانی آرابه ویا صبانه ربط ایلمك § آرابەیی حاضرلامق .

قوشمق [ت ، مص] عجله ایلە ، ملك سرعتله یورومك ، خطوەلری هم صیق هم اوزونجه آتەرق گیتمك .

قوشدیرمق = عجله وبك سرعتله یوروتمك ، ایوردیرمق .

قوششمق = برلکده ، برابرجه قوشمق .

قوشقولانمق [ت ، مص] ایشکیل ایتمك ، شبهه لنمك § تلاشه دوشمك § اورکمك ، توحش ایتمك .

قوشو [ت ، س] سرعتله یورویش ، قوشش § یاریش .

قوشو آتی = یاریش آتی .

آت قوشوسی = آتلری یاریشدیرمق .

قوشو یولی = یاریش محلی .

قوشوم [ت ، مص] آرابەیه قوشیلان حیوانك طاقمی ، رختی .

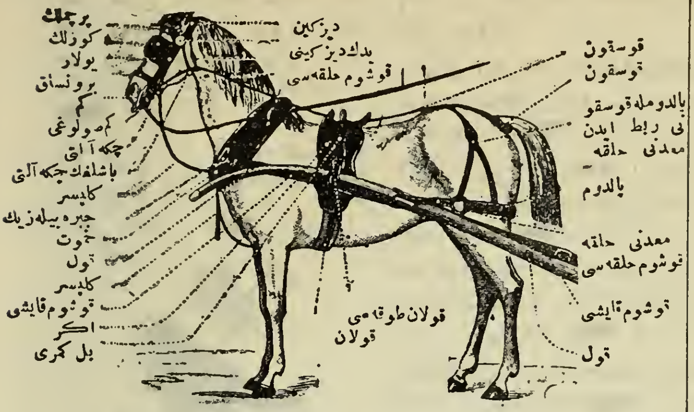

(قوشوم)

قوصمق [ت ، مص] معدەدەکی مواد مأکولەیی آغزدن عکس عمل صورتیله چیقارمق ، قی ایتمك ، غثیان ایلمك ، استفراغ .

قان قوصمق = چوق زحمت ومشقت چکمك || آغزدن کثرتلی مقدارده قان گلمك .

قوصدیرمق = قی وغثیان ، استفراغ ایتدیرمك .

قان قوصدیرمق = چوق زحمت ومشقته گرفتار ایتمك ، ازمك .

قوصدیریجی = قوصدیران ، مقیئ ، استفراغی موجب اولان علاج .

قوصموق = قوصیلان شی ، مواد مستفرغه .

قوطره [ج ، س] (بحریه) اسقونەدن کوچوك وتوپرکلی اولوب یلکن ایلە تحریك ایدیلن واکثریا ذوق ، تنزه ایچون استعمال اولنان سفینه ــ که : طولنه نسبتله عرضی زیادەجەدر .

قوطره [ت ، ظر] اغنامك ارککی ، دیشیسی ، یاوروصی مالتفریق آیری آیری بولندیرقلری اطرافی چیتله آیرلمش ماندره بلوکی ، کوچوك ماندره .

قوطی [ت ، س] ایچنه توز ویا پارچه حالنده بعض شیلر وضع ایتمك ایچون مقوادن ، تختەدن ، ویا تنکەودمیردن یاپیلان کوچوك چکمجه ، صندوقچه ، محفظه : انفیه قوطیسی ، سیغاره قوطیسی ، قهوه قوطیسی ، شکر قوطیسی ، کبریت قوطیسی ، کوملك قوطیسی ، مکتوب قوطیسی ، § کیلەنك سکزده برینه معادل اولچو .

مکتوب قوطیسی = پوستەخانەلرده بولنان وبعضاً بیوك شهرلرده کوشه باشلرینه تعلیق ایدیلان دمیر قوطی ــ که : اوزون یوللی بکتوبلر بونك درونته آتیلور .

قبالی قوطی = کندیسنده بر چوق معلومات وتفصیلات اولان آدمدن کنایه .

قوطی گبی = غایتله محفوظ اولان محلدن کنایه .

قوطینك قپاغنی آچدیرمق = برینی سویلەمیەجکی سوزلری سویلمکه مجبور ایتمك .

قوغالامق [ت ، س] قاچانك آرقەسندن قوشمق ، تعقیب ایتمك ، آرقەسندن قوشوب طوتمغه چابالامق § بکلمك ، ترصد ایتمك : فرصت قوغالایور .

قوغالانمق = باشقەسی طرفندن آرقەسندن قوشلمق ، تعقیب اولنمق .

قوغمق [ت ، مص] دفع وطرد ایتمك ، سورومك ، طیشاری ایتمك § برینی جزاءً بولندیغی محلدن چیقارمق .

قوغلمق = دفع وطرد ایدلمك ، سورلمك ، طیشاری ایدلمك || بولندیغی محلدن جزاءً چیقارلمق .

قوغمه = طرد ، دفع .

قوغو [ت ، س] طیور دوریەدن آناطولی وسائر محللرده بولنور بر قوش .

قوغوقوشی = طیورذات الارجل الکفیەدن قازه مشابه برقوشدر . اکثریا صوکنارلرنده کزر وچایلرده یوزر .

(قوغو قوشی)

كوچك قوغو قوشی == امريقای غربی يه مخصوص بر نوع قوش .

(كوچك قوغو قوشی)

قوغوش - قغوش [ت ، ظر] قشله لرده افرادك وايلی مكتبلرده شاكردانك مجتمعاً ياتدقلری اوزون اوطه § بر دائره نك اوشاقلره مخصوص اوطه سی § مكتب درسخانه سی ، صنف .

قوغوق [ت ، ص] ايچی بوش ، اويوق ، قوف ، اجوف § بر شيئك اويوق محلی : ديش قوغوغی ، ديوار قوغوغی ، آغاج قوغوغی .

قوغه [ت ، س] قويودن صو چكمه يه مخصوص تنكه ويا چينقو وياخود تخته ومشيندن معمول قاب - كه : اكثريا مخروط ناقص شكلنده اولور . دلو ، آيدان ، آبريز .

قوغجی [ت ، ص] نمام ، غماز ، منافق .

قوغجيلق == قوغجينك صفتی .

قوف [ت ، ص] ايچی بوش ، قوغوق ، اجوف § جاهل ، احمق § فائده سز ، اصاسز .

قوفه [ت ، س] دجله وفرات نهرلرنده استعمال ايديلور و شكلی تپه سی مستعرضاً كسلمش طوماتسی آكديرر بر نوع يوارلاق قايق - كه ، خرما داللرندن ياپيله رق اوزرينه قالينجه زفت سوريلور .

قوق [ج ، س] (كيميا) (هوی) تعبير ايديلان وقپالی بر علده تسكليس ايديلن معدن كومورينك مواد باقيه سی ، غاز خانه لرده ياقيلوب يغی چيقارلدقدن صكره محروقتده قوللانيلان معدن كوموری - كه : حرارتی زياده جه در : قوق كوموری ، قوق صوباسی .

قوقا [ت ، س] نارجيل دنيلان وهندستان جوزيی حاصل ايدن اغاجك كوكی - كه : كنديسنه مخصوص بر رايحه سی اولوب تسبيح وسائره اعمالنه يارار : قوقا تسبيح قوقا ظرف § منتظمجه صارلمش مقرسز ايپلك يوماغی : قوقه تيره .

قوقارجه [ت ، س] ذات الثديايانك قاضمه فرقه سندن آمريقای جنوبی يه مخصوص بر حيوان .

قوقلامق [ت ، مص] قوقويی آلمق ، حس ايتمك ايچون نفسی بورنوندن ايچری چكمك ، استشمام ايتمك .

(قوقارجه)

(آمريقای جنوبی يه مخصوص قوقارجه)

قوقلاشمق == بربرينی قوقلامق .

قوقله [ج ، س] تيز چوجقلرينك اوينادقلری بيك § حاضر البسه جی دكانلرنده جامكانلر ايچنده تشهير ايچون البسه يی كيديردكاری انسان شكلنده معمول تخته § صوت ويرك اويناتدقلری تحف بيكار § زياده اوفاق تفك آدم § صوسه لی ، شيق § برينك تحت نفوذنده بولنوب آنك امريله حركت ايدن آدم .

كيرلی قوقله == پيس قادين .

قوقمق [ت ، مص] - ابی وياقنا - قوقو ، رائحه نشر ايتمك § تعفن ايتمك ، اڭا قوقولی اولمق § بر شيئك وقوعی اولدن حس اولنمق .

قوقوتمق == تعفن ايتمك § قوقمسنه موجب اولمق .

قوقمش == اڭا قوقو پيدا ايتمش ، متعفن .

قوقو [ت ، س] قوه شامه نك حس ايتديكی شیء ، رائحه ، بوی § عطر ، عطريات ، لوازمه وامثالی شيلر .

(قوغه)

١ - صاج قوغه ؛ ٢ - تخته قوغه ؛ ٣ - قويی قوغه سی ؛ ٤ - زفت قوغه سی (صاجدن) ؛ ٥ - ايچ ياغی قوغه سی ؛ ٦ - بالق قوغه سی ؛ ٧ - صاغمه مخصوص قوغه ؛ ٨ - دوش قوغه سی ؛ ٩ - صحی قوغه ؛ ١٠ - بز قوغه ؛ ١١ - كومور قوغه سی (قوق) ؛ ١٢ - كومور قوغه سی (معدن) .

(قوقله)

قوقو آلمق == اشتمام ایتمك ‖ حس ایتمك .

قوقوسی‌چیقمق == پروزی ، ماهیت شخصیه‌سی میدانه چیقمق .

قوقولی == ایی ویا فنا قوقوسی اولان ‖ كوزل قوقوسی اولان ، معطر .

قوقوروز [ت ، ص] مصر بغدایی .

قوقوروز اكمكی == مصر بغدایینك اونندن یاپیلان اكمك .

قوقوروزچورباسی == مصر بغدایینك دانه‌لرندن یاپیلان چوربا .

قوقوروزلنمق == دیكلنمك ، خروسلانمق

قوقوز [ت ، ص] زوكورد ، مفلس ، پاره‌سز ، عاجز .

قوقوزلامق == زوكورتله‌مك ، پاره‌سز قالمق .

قوقوزلق == زوكورتلك ، پاره‌سزلق ، ضرورت .

قوقولته [ت ، س] دوقودن ، یاغوردن باشی محافظه ایچون پالطویه ، یاغموره ، مشمعه اكرتی اوله‌رق ربط ایدیلن ویا بونلره دیكیلی اولان باشلق .

قوقولته‌لی == قوقولته‌سی اولان .

قوقوماو [ت ، س] بایقوش جنسی .

قوقونا [ت ، س] وقتیله روم مادامه‌لرینه ویریلن عنوان تعظیم .

قول [ت ، س] اسیر ، كوله ، جاریه ، خدمت ایچون پاره ایله صاتون آلنمش آدم .

قول جنسی == كوله وجاریه جنسندن متولد آدم ، اسیر § مخلوق ابله ، عبد .

قول اوغلی == ازمنهٔ قدیمه‌ده كوله‌لردن تشكیل ایدیلن برصنف عسكر .

قول [ت ، س] انسانك اوموزباشندن پارمقلرینك اوجنه قدر اولان عضوی : صاغ قول ، صول قول § البسه‌نك قولی ایچنده آلان قسمی § آغاج دالی : شو آغاج اطرافه قول آتمش § شعبه ، بلوك ، قسم ، طرف : فرات نهری هندیه پیشكاهنده ایكی قوله آیریلیر . فلان طاغ فلان یرده ایكی قول تشكیل ایدر § یانغین اوچ قوله آیرلدی § كیجه‌لری دوریه كزن قره‌غول § اوردونك منقسم اولدیغی قسملرك هربری ، جناحلری : صاغ قول قوماندانی ، صول قول اركان حربیه‌سی § قاپویی صیقی قپامق ایچون قوللانیلان دیرسك § صاپ وصاپ مقامنده اولان شی : ترازی قولی ، ماكنه قولی § (بحریه) بر خلاطك قلینغنی تشكیل ایدن ایپلردن هربری .

قول آتمق } قول اوزاتمق } == تشعب وتفرع ایتمك ، داللانوب بوداقلانمق .

قول اغاسی == بیكباشیدن كوچك ، یوز باشیدن بیوك ضابط .

قول اردو == اوردونك منقسم اولدیغی ایكی ویا اوچ قسم عظیمدن هربری .

قول باغلامق == سربستجه حركتنه مانع اولمق .

قول صارغیسی == علی العموم بز شریدلرله اعمال اولنوب طبابتده قیریق وچیقیقلرده قوله صارلمقله دوران دمی تنقیص ایدر .

صنعی قول وباجاق == (طب) ضایع اولان قول وبجاق مقامنده استعمال اولنمق اوزره بالخاصه اختراع واعمال اولنان عینی قول وبجاغه مشابه آلات .

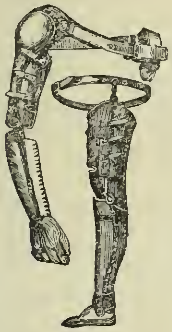

(صنعی قول و باجاق)

قوللق == فرنك كوملكنك ویا منتانك قوللرینه طاقیلان قوله‌لی ودوكمه كچیرلمش متفرعات لباسدن بری .

قره‌قول == محافظهٔ آسایش ایچون كیجه‌لری طولاشان عسكر ویاژاندارمه طاقمی ‖ بو مقصدله دوریه كزن ویا نوبت بكلیان عسكر ویا ژاندارمه افرادینك اقامتنه مخصوص اوله‌رق مواقع مختلفه‌ده یاپیلان بنا ، كوچك قشله .

قول قناد قیرلمق == مفتور وعاجز اولوب برشی یاپه‌مامق .

قول نظامی == (عسكری) صف اعتباریله اولمیوب اوكدن كری‌یه دوغری درینلكنه ممتد عسكر ترتیبی .

هجوم قولی == هجوم اجراسی ایچون افراز وترتیب ایدیلن عسكر .

قولاج [ت ، ص] انسانك افقی اوله‌رق آچیق اولان ایكی قوللردن برینك اوجندن دیكرینك اوجنه قدر اولان مسافه اولچوسی ـ كه : ایكی معمار آرشونی اعتبار اولنور .

(قولاق)

١ ـ اون آلتنجی عصرده ؛ ٢ ـ اون سکزنجی عصرده ؛ ٣ ـ حال حاضری ؛ ٤ ـ اکرتی .

قولاج قولاج ═ بول بول ، قراح قراح ، فرسخ فرسخ .

قولاجلامق ═ قولاجله اولچمك || سرعتله یورومك .

قولاچان [ت ، ـ] چاپول ، سرعت نیتیله کزوب طولاشمه .

قولاچان ایتمك ═ اوز قدن اوزاغه تفتیش واستقصا ایلمك .

قولاغوز [ت ، ـ] یول کوسترن ، دلیل ، رهبر ، رهنما § بعض ممالکده‌کی لیمانلره کمی‌لری صوقمق ایچون یولی بیلان واو اثناده قیلاوزلق وظیفه‌سنی ایفا ایدن آدم : طرابلس غرب لیماننده قلاغوزسز کیرلمز § مراغوزلرك قوللاندقلری برنوع بوغو § جراحلرك برنوع اولوقلی میلی § سوربنك ، قطارك اوکندن کیدن حیوان .

قولاغزلق ، قلاغوزلق ═ رهبرلك دلالت § میانجیلق .

قولاق [ت ، ـ] (طب) انسانلر ایله حیوانات سائره‌نك باشلرینك ایکی یانلرنده اولوب ایشیتمکه خدمت ایدن مع تفرعات ایکی عضو : جهاز سمع ، اذن ، کوش .
§ ایشتمه ، سمع § بر شیئك اوجندن مربوط پارچه‌سی .
§ (زراعت) پچاغك وپا صبان دمیرینك کسدیکی طوپراغی دویرمکه مخصوص قسمی
§ امضا واعاده اولنمق اوزره مکتوبلره پوسته‌خانه‌دن ربط ایدیلان علم وخبر
§ کاغدك ، صحیفه‌نك بوکولمش ، قیرلمش اوجی .

قولاق آصمق ═ دقتله دیکله‌مك ، اهمیت ویرمك .

(قولاق)

اذن (اوچ ناحیه‌نك مقطعی)

اذن خارجی { ب — صیوان
اث — مجرای سمعی ظاهر
ت — غشای طبل (قولاق زاری) }

اذن متوسط { ثت — مجوفهٔ طبل
١، ٢، ٣ — سلسلهٔ عظمیه
تر — نفیر اوستاکی
فا — روزنهٔ بیضیه
فر — روزنهٔ مدوره }

اذن داخلی { وا — دهلیز عظمی
تم — قنوات نصف دائره‌یهٔ غشائیه
لم — حلزون غشائی }

آغر قولاق ═ قولای ایشتمز صاغرجه .

الی قولاغنده ═ ظهوری ، وقوعی قربیه‌یه کلمش اولان ، حاضر ، متقرب الظهور .

کوز قولاق اولمق ═ متیقظ ومقید اولمق ، دقتلی طورمق .

قولاق بوکمك ═ تنبیه واخطار قصدیله خفیفجه قولاغی بوکمك || اخطار ایتمك ، عقله ، خاطره کتیرمك .

قولاق توزی ═ اذن خارجینك آرقه جهتی ، شریان سباتینك کچدیکی محل .

دوه‌ده قولاق ═ بیوك برشیئه نسبةً جزئی ، اهمیتسز اولان .

شیطان قولاغنه قورشون ═ شیطان ایشتمه‌سون || نظر دکمسون .

قولاق طوتمق ═ دیکله‌مك ، دقت ایتمك .

قولاق طاشی ═ حصات اذنیه ، بالقلرك اذن داخلیسندن افراز اولنان برمایع .

قولاق طولدیرمق ═ کراراً اخطار واسماع ایتمك .

قولاق طولغونلغی ═ آغزدن ایشتلکله استحصال ایدیلان معلومات سطحیه .

جان قولاغی ═ کمال دقت : سوزیکزی جان قولاغیله دیکلادم .

قولاق چینلامق ═ چین دیه طوروددکن قولاقده ایشیدیلان سس .

قولاغی چینلاسون ═ غائب برکیمسه‌دن بحث ایدرکن انك حقنده استعمال ایدیلور . [که : کویا برآدمك غیاباً لهنده بر محلده سوزسویلنور ایکن اوآدمك قولاغی چینلامش اعتقادینه مستنددر .]

قولاغی دلیك ═ خبیر ، واقف ، موثوق حوادث آلان .

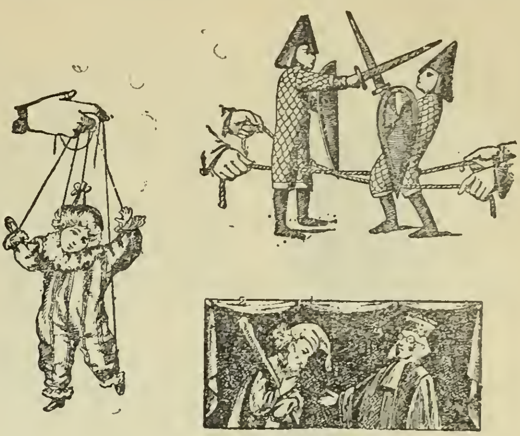

(قوقله)

قوقو آلمق == اصتشمام ایتمك ‖ حس ایتمك .

قوقوسی چیقمق == پروزی ، ماهیت شخصیه‌سی میدانه چیقمق .

قوقولی == ای ویا فنا قوقوسی اولان ‖ کوزل قوقوسی اولان ، معطر .

قُوقُورُوز [ت ، ص] مصر بغدایی .

قوقوروز اکمکی == مصر بغدایناك اونندن یاپیلان اکمك .

قوقوروزچورباسی == مصر بغدایناك دانه‌لرندن یاپیلان چوربا .

قوقوروزلنمق == دیکلنمك ، خروسلانمق

قُوقُوز [ت ، ص] زوکورد ، مفلس ، پاره‌سز ، عاجز .

قوقوزلامق == زوکورتلمك ، پاره‌سز قالمق .

قوقوزلق == زوکورتلك ، پاره‌سزلق ، ضرورت .

قُوتُولَه [ت ، س] دوقوقدن یاغوردن بانی محافظه‌ایچون بالطویه ، یاغمورلغه ، مشمعه اکرتی اوله‌رق ربط ایدیلن ویا بوزاره دیکیلی اولان باشلق .

قوتوله‌لی == قوقوله‌سی اولان .

قُوقُوماو [ت ، س] بایقوش جنسی .

قُوقُونا [ت ، س] وقتیله روم مادامه‌لرینه ویریلن عنوان تعظیم .

قُول [ت ، س] اسیر ، کوله ، جاریه ، خدمت ایچون پاره ایله صاتون آلنمش آدم .

قول جنسی == کوله وجاریه جنسندن متولد آدم ، اسیر § مخلوق ابله ، عبد .

قول اوغلی == ازمنهٔ قدیمه‌ده کوله‌لردن تشکیل ایدیلن برصنف عسکر .

قُول [ت ، س] انسانك اومزباشندن پارمقلرینك اوجنه قدر اولان عضوی : صاغ قول ، صول قول § البسه‌نك قولی ایچنه آلان قسمی § آغاج دالی : شو آغاج اطرافه قول آتمش § شعبه ، بلوك ، قسم ، طرف : فرات نهری هندیه پیشکاهنده ایکی قوله آیریلیر . فلان طاغ فلان یرده ایکی قول تشکیل ایدر § یانغین اوچ قوله آیرلدی § کیجه‌لری دوریه کزن قره‌غول § برادونك منقسم اولدیغی قسملرك بهری ، جناحلری : صاغ قول قوماندانی ، صول قول ارکان حربیه‌سی § قاپولی صیقی قپامق ایچون قوللانیلان دیرسك § صاب وصاپ مقامنده اولان شی : ترازی قولی ، ماکنه قولی § (بحریه) بر خلاطك قلینغنی تشکیل ایدن ایپلردن هربری .

قول آتمق } قول اوزاتمق } == تشعب وتفرع ایتمك ، داللانوب بوداقلانمق .

قول اغاسی == بیکباشیدن کوچك ، یوز باشیدن بیوك ضابط .

قول اردو == برادونك منقسم اولدیغی ایکی ویا اوچ قسم عظیمدن هربری .

قول باغلامق == سربستجه حرکتنه مانع اولمق .

قول صارغیسی == علی العموم بز شریدلرله اعمال اولنوب طبابتده قیریق وچیقیقلرده قوله صارلمقله دوران دمی تنقیص ایدر .

صنعی قول وباجاق == (طب) ضایع اولان قول ویجاق مقامنده استعمال اولنمق اوزره بالخاصه اختراع واعمال اولنان عینی قول ویجاغه مشابه آلات .

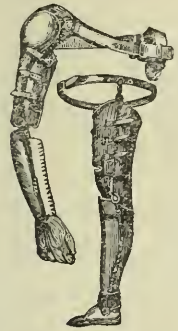

(صنعی قول و باجاق)

قوللق == فرنك کوملکنك ویا منتانك قوللرینه طاقیلان قوله‌لی ودوکمه کچیرلمش منفرعات لباسدن بری .

قره‌قول == محافظهٔ آسایش ایچون کیجه‌لری طولاشان عسکر ویاژاندارمه طاقمی ‖ بو مقصدله دوریه کزن ویا نوبت بکلیان عسکر ویا ژاندارمه افرادینك اقامتنه مخصوص اوله‌رق مواقع مختلفه‌ده یاپیلان بنا ، کوچك قشله .

قول قناد قیرلمق == مفتور وعاجز اولوب برشی یاپه‌مامق .

قول نظامی == (عسکری) صف اعتباریله اولمیوب اوکدن کری‌یه دوغری درینلکنه ممتد عسکر ترتیبی .

هجوم قولی == هجوم اجراسی ایچون افراز وترتیب ایدیلن عسکر .

قُولاج [ت ، ص] انسانك افقی اوله‌رق آچیق اولان ایکی قولندن برینك اوجندن دیکرینك اوجنه قدر اولان مسافه اولچوسی ــ که : ایکی معمار آرشونی اعتبار اولنور .

(قولاق)

١ ـ اون آلتنجی عصرده ؛ ٢ ـ اون سكزنجی عصرده ؛
٣ ـ حال حاضری ؛ ٤ ـ اكرتی .

قولاج قولاج == بول بول ، قراح قراح ، فرسخ فرسخ .

قولاجلامق == قولاجله اولچمك || سرعتله یورومك .

قولاچان [ت ، س] چاپول ، سرعت نیتیله كروب طولاشمه .

قولاچان ایتمك == اوز قدن اوزاغه تفتیش واستقصا ایتمك .

قولاغوز [ت ، س] یول كوسترن ، دلیل ، رهبر ، رهنما § بعض ملكه‌لی لیمانلره كمی لی صوقمق ایچون یولی بیلن واو اثناده قپودا ق وظیفه‌سنی ایفا ایدن آدم : طرابلس غرب لیماننده قلاغوزسز كیراز § مراغوزلرك قوللاندقلری برنوع بوردغو § جراحلرك برنوع اولوقلی میلی § سوزینك ، قطارك اوكندن كیدن حیوان .

قولاغزلق ، قلاغوزلق == رهبرلك دلالت § میانجیلق .

قولاق [ت ، س] (طب) انسانلر ایله حیوانات سائره‌نك باشلرینك ایكی یانلرنده اولوب ایشتمكه خدمت ایدن مع تفرعات ایكی عضو : جهاز سمع ، اذن ، كوش .
§ ایشتمه ، سمع § بر شیئك اوجندن مربوط پارچه‌سی .
§ (زراعت) پچاغك وبا صبان دمیرینك كسدیكی طوپراغی دویرمكه مخصوص قسمی
§ امضا واعاده اولنمق اوزره مكتوبلره پوسته‌خانه‌دن ربط ایدیلان علم وخبر
§ كاغدك ، صحیفه‌نك بوكولمش ، قیرلمش اوجی .

قولاق آصمق == دقتله دیكلمك ، اهمیت ویرمك .

(قولاق)

اذن (اوج ناحیه‌نك مقطعی)

اذن خارجی	ب	صیوان
	اث	مجرای سمعی ظاهر
	ت	غشای طبل (قولاق زاری)
اذن متوسط	ثت	مغدوفهٔ طبل
	١،٢،٣	سلسلهٔ عظیمیه
	ثر	نفیر اوستاكی
	فا	روزنهٔ بیضیه
	فر	روزنهٔ مدوره
اذن داخلی	وا	دهلیز عظمی
	ثم	قنوات نصف دائره‌یهٔ غشائیه
	لم	حلزون غشائی

آغر قولاق == قولای ایشتمز ، صاغرجه .

الی قولاغنده == ظهوری ، وقوعی توءقربیه‌یه كلمش اولان ، حاضر ، متقرب الظهور .

كوز قولاق اولمق == متیقظ ومقید اولمق ، دقتلی طورمق .

قولاق بوكمك == تنبیه واخطار قصدیله خفیفجه قولاغی بوكمك || اخطار ایتمك ، عقله ، خاطره كتیرمك .

قولاق توزی == اذن خارجینك آرقه جهتی ، شریان سباتینك كچدیكی محل .

دوه‌ده قولاق == بیوك برشیئه نسبة جزئی ، اهمیتسز اولان .

شیطان قولاغنه قورشون == شیطان ایشتمسون || نظر دكمسون .

قولاق طوتمق == دیكلمك ، دقت ایتمك .

قولاق طاشی == حصات اذنیه ، بالقلرك اذن داخلیسندن افراز اولنان برمایع .

قولاق طولدیرمق == كراراً اخطار واسماع ایتمك .

قولاق طولغونلغی == آغزدن ایشتمكله استحصال ایدیلن معلومات سطحیه .

جان قولاغی == كمال دقت : سوزیكزی جان قولاغیله دیكلدم .

قولاق چینلامق == چین دیه طوروركن قولاقده ایشیدیلن سس .

قولاغی چینلاسون == غائب بركیمسه‌دن بحث ایدركن انك حقنده استعمال ایدیلور . [كه : كویا برآدمك غیاباً لهنده بر محلده سوزسولنور ایكن اوآدمك قولاغی چینلامش اعتقادینه مستنددر .]

قولاغی دلیك == خبیر ، واقف ، موثوق حوادث آلان .

قولاغه قاچان = چتال قویروقلی ، چوق آیاقلی ، سرعتله یوورر صاری بجه بربوجك .

قولاق قبارتمق = دنكوبرمكسزین ، حس ایتدیرمكسزین دقتله دیكلهمك .

قبا قولاق = بر نوع خستهلق .

قولاغه قومق = اخطار وتوصیه ایتمك .

كله قولاق = هیئت ، چالیم ، بیچیم .

قولاغنده كوپه اولمق = هیچ اونودلمامق اوزره برسوز ، برنصیحت خاطرده طوتلمق .

قولاغه كیرمك = دیكلهمك ، سویلنیان سوزی طوتمق .

برقولاغندن كیروب دیكرندن چیقمق = دیكلهمامك ، سوزه اهمیت ویرمامك ، متنصح اولمامق .

قولاق كیریشده اولمق = دائما متیقظ اولمق .

قولاق مسافری اولمق = حس ایتدیرمكسزین سویلنیلان سوزی ایشتمك ، دیكلهمك .

قولاق ویرمك = ایشتمك ، دیكلهمك ، اصالةً سمع ایتمك .

برك قولاغی وار = هیچ برشیئك ورای كتم وخفاده قالمیهجغنی اشراب ایدر برتعبیردر .

قولاق یومشاغی = قولاق ممهسی .

قولان [ت ، س] حیوانك قارنی آلتندن چكیریلوب اكر ویا سمری ایكی طرفدن بربرینه ربط وتثبیت ایدن قایش ویا اورمه باغ § صالنجاق ایپی .

قولان اورمق = صالنجاقده ایكی كشی آیاق اوستنده قارشیلقلی صاللانمق .

قولان یری = آتك بلنك اورتهسی .

قولای [ت ، ص] (كوچ) مقابلی . زحمتسز ، زور وكوچ اولمیان ، سهیل .

قولای كله = ایش باشنده بولنانلره تحیه ودعا تعبیریدر .

قولایجه = سهولتله .

قولایلاتمق / قولایلاشدیرمق = سهل وآسان ایتمك ، مشكلاتی رفع وازاله ایلمك ، امكانه یقلاشمق .

قولایلاشمق / قولایلانمق = سهل وآسان اولمق ، ختامه یاقلاشمق .

قولایلاندیرمق = تسهیل ایتمك ، مشكلاتی رفع ایلمك .

قولایلانمق = كسب سهولت ایلمك ، آسان اولمق .

قولایلق = سهولت ، آسانی ، یسر ‖ چاره ، تدبیر ، واسطه .

قولپ [ت ، س] علی العموم قابلرك ، آلات وادواتك طوتیلهجق یری ، حلقهسی ، عروه § وسیله ، بهانه ، سبب : هرشیئه برقولپ بولورسك ، هرشیئه برقولپ طاقار .

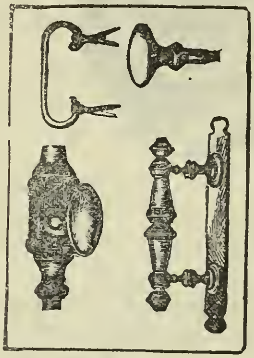

(قولپ)

قولپ طاقمق = بهانه ، وسیله درمیان ایتمك ‖ عذرلندیرمك .

یمورطهیه قولپ طاقمق = هر شیئه بیهوده بربهانه آرامق .

قولپسز = قولپی اولمیان .

قولپلی = قولپی اولان .

قولبه [ت ، ص] { فارسی (كلبه) دن محرفدر . } بكجی ، باغچوان ، چوبان ، قوریجی كبیلرك باریتنه مخصوص چالی چرپیدن یاپیلمش كچوك محل ، اوفاق كویلی اوی .

قولتوق [ت ، س] بوكرك قولك ایچ طرفیله تشكیل ایلدیكی زاویه ، ابط ، بغل § كنار ، كوشه ، قویتی یر § زقاق كوشهلرنده كچوك دكان § اسكیجی دكانی § ایكی یاندن طیانهجق یرلری اولان بیوك صندالیه § مقدمهٔ رسم زفاف .

(قولتوق)

(قولتوق دكنكی)

قولتوق دكنكی = طوپاللرك ، مفلوجلرك قولتوقلرینه طایایهرق كزدكلری اوزونجه دكنك .

قولتوق خلاطی = (بحریه) كمینك باش ویا قیچندن ویریلن پالامار .

قولتوق زاویهسی = (استحكام) كوشه طابیه .

قولتوغه كیرمك = زفاف كونی كوكی كلینك قولی كندی قولنه كچیرهرك بیت الزفافه كوتورمك .

قولتوق قبارتمق = تفاخر ایتمك .

قولتوق ویرمك / قولتوقلامق = مداهنه ایتمك ، حقلی سوزلرله برینك تفاخرینی موجب اولمق .

قولتوقجی = اسكی شیلر آلوب صاتان آدم .

قولجی [ت ، س] بكجی ، غاردیان خدمجی كهیاسی .

قولچاق [ت ، س] قوللرك كیردن محافظهسی ایچون آشجی وایشجیلرك بیلككدن دیرسكه قدر قوله كچیریلور بر نوع اوزون قولاق § بیلكه طاقیلان یوكدن اورمه بر نوع الدیون .

قولرا [ج ، س] (طب) غایت خطرناك ، سریع السیر ، موجع بر علت حاده اولوب ظاهری اعراضی استفراغات متعدده ایله صیق صیق مادهٔ صفراییهنك مندفع اولمسیدر ،

قولرین [ج ، س] (طب) دائرهٔ مضراتی محدود اولان معروف ساری خستهلق .

قولزه [ت ، س] فصیلهٔ صلیبیهدن بذوراتندن تنویراتده قوللانیلان یاغ استحصال اولنور بر نوع یابانی لحنه .

قولْلامَق [ت ، مص] ايشده بولنديرمق ، ايشلتمك ، استعمال ايتمك § خدمت ومأموريتده بولنديرمق § اسكيتمك : قوللانلمش شى § اعتياد ايتمك : عشرت قوللانيور ، توتون قوللانمز § اداره واستهلاك ايتمك : سرمايه‌سنى ايى قوللاندى ، آرابه قوللانمغى بيلمز .

خور قوللانمق == فنا استعمال ايتمك .

قوللانيش == استعمال ، استخدام .

قوللانيشلى == الويرن ، اويغون ، صالح ، استعماله كاير ، استعمالى سهيل .

قوللانديرمق == استعمال ايتديرمك ، استخدام ايتديرمك .

قوللانلمق == استعمال، استخدام ايدلمك .

قولنج [ت ، -] روماتيزمانك نام قديمى .

قولنج قيرمق == بوينى ، بلى بر طرفه بوكه‌رك كوتوردتمك .

قولوجقه [ت ، ص] يومورطه‌يه ياتمش ويا هنوز ياورو چيقارمش طاووق ويا قوش وبو حيوانلرك جوجيو ويا ياورو چيقارمق اوزره يومورطه‌يه ياتدقلرى محل || پك تنبل آدم .

(قولوجقه)
١ - طاووق ؛ ٢ - قناريه

صنعى قولوجقه == صنعى حرارت ايله جوجيو چيقارمق اصولنه مستند اولان ماكنه وسائره .

(صنعى قولوجقه)

قولوديوم [ج ، -] {Collodium} طبابتده ، فطوغرافيلقده مستعمل بر مايع - كه : سوديان شيئك اوزرنده درى كبى اينجه بر طبقه تشكيل ايدر .

قولورديه [ج ، -] اسقومرينك كوچوكى .

قولومبور [ج ، -] (بحريه) اناديركك قاپله پاينندن دسته‌مورسنه قدر اولان قسمى § اسكى سفائنه مخصوص بر جنس طوپ - كه : باش وقيچ لومبارلرينه قونيلور ايدى .

قولون [ت ، ص] پك كوچوك اشك ياوروسى ، صيپانك كوچوكى .

قولونلامق == (اشك وسائره) ياورولامق .

قوله [ت ، ص] قرمزى ايله بوز رنك آره‌سنده بر لون مخصوص : قوله آت .

قوله [ج ، -] { Colla } كاغد وسائره‌يه سوره‌رك ياپشديرمق ويا فرنك كوملكلرينك ياقا ، قول ، كوكس كبى بعض اقسامى ولوازم بيتيه ونسويه‌دن بعضلرينى ايچنده اصلادوب اوتوليه‌رك ديك وپارلاق بر حالده بولنديرمق ايچون مستعمل بر ماده - كه : قينادلمش نشاسته‌دن عبارتدر .

قوله‌لامق } قوله ياپمق } == كوملك ، دانتلا وسائر بزدن معمول شيلرى قوله محلولنه باتيروب اوتوله‌مك .

قوله‌لى == قوله محلولنه باتيرلمش شى || قوله ايله ياپشديرلمش .

قوليوز [ج ، -] اسقومرويه مشابه وفقط آندن دها بيوك برجنس بالق .

قوم [ت ، -] (معمارى) قيالرك كرك مصادمهٔ مياه ايله ، كرك تأثيرات سائرهٔ طبيعيه ايله پارچه‌لنمسندن متحصل پك اوفاق وسرت دانه‌لر § ريك § آرمود وسائر بعض ميوه‌لرك ديشلره طوقونان سرت دانه‌جكلرى § بعض منسوجاتده پك اوفاق وصيق بنكلر § مثانه وبوبرك وقره جكرده حاصل اولان حصات ، اوفاق طاشلر § كثرت وازدحامدن كنايه .

قوملق } قومسال } == قومله مستور بر ، قومى چوق اولان محل .

قومده اوينامق == محروم اولق ، مأيوس اولمق .

قوم ساعتى == [ساعت]

قوم كبى == غايت چوق .

قوملى == قومى حاوى اولان || قوم كبى دانه‌لرى اولان || پك اوفاق وصيق بنكلى .

قوم آريسى == غشائى الجناح حشراتدن ، اسمر رنكلى بر نوع آرى .

(قوم آريسى)

قوم بوجكى == مستقيم الجناح فرقه‌سندن طفار فصيله‌سندن زله قبيله‌سنه منسوب اوروپايه مخصوص اوچ پارماقلى بر نوع حشره .

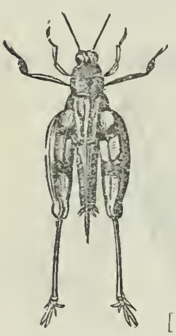

(قوم بوجكى)
(بش دفعه بيودلمش)

قومار [ت ، ت] [قمار]

قوماندا [ج ، -] عسكره ويريلن امر § امر ، حكم § آمريت .

قوماندا مشعرى == بالعموم بخارله متحرك سفائنده قپودانك ايلرى ، كرى ، آغير ، طور كبى قوماندالرينى ماكنه باشنده بولنان ماكنيسته ايصاله واسطه اولان آلت .

قومانداريه [ج ، ص] بر نوع مقبول شراب .

قوماندان [ج ، ص] {Commanant} بر قطعهٔ عسكريه‌نك آمرى ، ضابطى ، قائد ، قائد الجيش .

قوماندانلق == بر عسكرى قطعه‌سنك سوق واداره‌سنه مأمور اولان بيوك رتبه‌لى ضابطك حال وصفت ووظيفه‌سى ، آمرلك .

قومانيه [ج ، -] (بحريه) كمى ذخيره‌سى ، ارزاق § كميده ارزاق وضعنه مخصوص محل ، انبار .

(قوماندا مشعری)

قومباره [ت ، س] ☞ [خمبره]

قومپاس [ج ، س] حرفلری دوه‌سنه وضع اوله‌رق کتاب ، باغزته ترتیبنه مخصوص آلات.

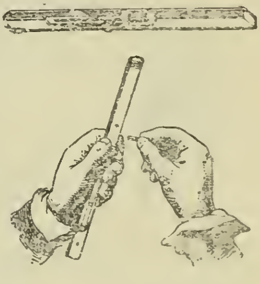

(قومپاس)

قومپانیه {Compagnie} [ج ، س] هیئت رفقا ، هیئت شرکا § زمره § جماعت § شرکت ، [ادارهٔ تجاریه] .

قومدیا {Comédie} [ج ، س] گولنج تیاترو اویونی ، مضحکه § بو اویونی اجرایه مخصوص تیاترو § بو یولده اویون تصویر ایدن اثر § گولنج شی ، مسخره‌لق .

قومرال [ت ، ص] قویو صاری ، آچیق کستانه رنگی .

قومری [ت ، س] ☞ [قمری]

قومسال [ت ، ص] قوملق یر ، قومله اورتولی دکز ویا نهر کناری .

قومشو ـ قونشو [ت ، ص] یاقین یرده اوطوران ، اقامت ایدن ، جار ، همسایه .

قومشولق == هم جواری ، مسکن وموقعجه یاقینلق .

قومق [ت ، مص] وضع ایتمك § براقمق ، ترك ایتمك § مساعده ایتمك .

آد قومق == اسم ویرمك ، تسمیه ایتمك .

آرایه قومق == توسیط ایتمك .

آصقیده قومق == اسکیله صوروندیرمك .

آلیقومق == براقمامق ، تأخیر ایتمك .

اورته‌یه قومق == ظهار ایتمك ، میدانه چیقارمق .

اوسته قومق == آرتمق ، تزیید ایتمك .

بحث قومق == اوکدول ، بحث طوتوشمق .

نشان قومق == بر شیئه ایی دقت ایتمك ، اونوتمامق .

یانه قومامق == انتقامنی آلمق .

یوله قومق == یولجی ایتمك ، کوندرمك .

قومیته {Comité} [ج ، س] مجلس ، مجلس شعبه‌سی .

قومیسر {Commissaire} [ج ، س] مأمور مخصوص ، فوق العاده مأمور ، مرخص § پولیس ضابطی : پولیس قومیسری .

قومیسیون {Commission} [ج ، س] مجلس ، انجمن ، [اکثریا مجالس موقته‌یه اطلاق اولنور .] § اصمارلامه ، صپارش § صورت مخصوصه‌ده تشکیل اولنمش مجلس § تجارتده توسط ، دلالق § اجرت دلالیه .

قومیسیونجی == بر محله‌کی تجار ایله فابریقه‌لر ویا ایکی مختلف موقعده‌کی تجار آره‌سنده میانجیلق ایدن آدم ، دلال .

قومیسیونجیلق == قومیسیونجینك صفت ووظیفه‌سی || قومیسیونجینك آلدیغی اجرت.

قومیق [ج ، س] مضحکه‌یه متعلق § خفیف ، گولنج ، گولنج § گولنج تیاترو § تیاترو اویوننك مضحك شخصنی تقلید ایدن اویونجی گولنج طور وحال § مقلد ، مسخره ، صویتاری .

قوناق [ت ، ص] یولجیلقده گیجه قونه‌جق یر ، منزل § مکث ، قرار ، اوطوراق § ایکی منزل آره‌سنده‌کی مسافه § بیوك ذواتك اقامت ایلدکاری خانه ، مسکن ، بیوك دائره § سفر بر حالنده بولنان عسکرك قوندیغی محل § یکی طوغان چوجقلرك باشلرنده وقاشلرنده پیدا اولان کپك منظره‌لی کیر .

قوناقجی == اثنای سفرده ایلروکیدوب منزلی ، قونیله‌جق محلی تعیین واحضار ایدن آدم .

قونت [فا ، ص] صاغلام ، طیانقلی ، اوطوراقلی ، آغر : قونت بنا .

قونت {Conte} [ج ، س] اوروپالولرجه مارکی ایله بارون آره‌سنده برعنوان اصالت .

قونتس {Contesse} == قونت زوجه‌سی.

قونتلق == قونتك تحت اداره‌سنده اولان منطقه .

قونترول {Contrôle} [ج ، س] مقابله دفتری § معاملات رسمیه حقنده اجرا ایدیلن تفتیش ومعاینه ، مراقبه § یوقلامه .

قونج [ت ، س] چوراب ، پوطین ، چیزمه کبی شیلرك بالدیره کلن قسمی ، یوقاری طرفی .

قونجلی == قونجی اولان : اوزون قونجلی ، قیصه قونجلی .

قونجسز == قونجی اولمیان .

قونجولوس [ت ، س] اکثریا (قره) تعبیریله ترديف اولنه‌رق وبر شخص موهوم مخوفی تصویر وتشخیص ایدرك چوجقلری قورقوتمق ایچون استعمال ایدیلور بر تعبیر عامیانه‌در ، اورماجی ، غول بیانی ، وامپیر .

قونداق [ت ، س] صبیقیجه باغلانمش طوپ کبی § پك کوچك چوجغی صاروب باغلامغه مخصوص بز طاقمی : قونداق بزی .

قونداقلامق == (چوجغی) قونداغه

صارمق || قادین باشی ساده یمنی ایله صاروب اورتمك § باشلی قادینلرك باشلرینه بر طرز مخصوصده باغلادقلری یمنی : باشی قونداقلی § تفنکلرك کریسنده‌کی اغاجدن معمول قسمی .

§ (عسکری) طوپ ناملوسنك استنادگاهی اولاق وانداخت اثناده ناملویه ایجاب ایدن استقامت وارتفاعی ویرمك وطوپك نقلنه خدمت ایتمك اوزره استعمال ایدیلن طوپ مالزمه‌سی : سهیالی قونداق .

قونداق صندوق = طوپ قونداغنك یدك اشیا وادواتنك وضع ونقلنه مخصوص محفظه .

قونداق کوکده‌سی = (عسکری) قونداق تتكی دیلندن اعتباراً کیرووده بولنان قونداق اقسامنك هیئت مجموعه‌سی

قزاقلی قونداق = (عسکری) ساحل طوپلرینه مخصوص اولوب ایکی متره ارتفاعنده بولنان سپر اوزرندن آتش ایده‌بیلمکه مساعد تیمور قونداق .

قونداقجی = اسلحهٔ ناریه‌نك قونداقلرینی یاپان ویا تعمیر ایدن آدم § بعض ارباب دناءتك بر مسکنی یاتاق مقصدیله وسائقهٔ غرض وانتقامله یاقوب برخانه‌نك کورنمیه‌جك دلیکنه صوقدقلری یاغلی پاچاوره .

قوندره [ت ، س] قبا اسقارپین || آیاق قابی .

قوندره‌جی = قوندره ، آیاق قابی یاپان ویا صاتان تاجر .

قوندره‌جیلق = قوندره یاپمق صنعتی .

قوندوز [ت ، س] { عربی (قندز) دن محرفدر . } ذات الثدیانك قاضمه فرقه‌سندن یاصی قویروقلی ، مدور باشلی ، شمدی یالکز آمریقای شمالیده بعض انواعی موجود ، غایت غیور وفعال ، مکنی صو کنارلرنده انشا ایدر ، خایه‌سی طبابتده مستعمل برحیوان . وقتیله اوروپاده دخی موجود ایدیسه‌ده زیاده صید ایدلدیکندن نسلی توکنمشدر .

قوندوز خایه‌سی = (خصو القضاعه) نامیله طبابتده مضاد تشنج اوله‌رق مستعمل بر ماده اولوب رنکی صاری واسمرمسی و رایحه‌سی سرتدر . [مادهٔ مبحوثه قوندوزك شرجی قربنده موضوع ایکی کیسه‌دن افراز اولنور .]

قوندوکتور [ج ، س] {Conducteur} قلاغوز § شمندوفر ، تراموای مأموری § مدیر § امور نافعه مهندس معاونی .

قونسر [ج ، س] { Concert } آهنك § موسیقی جمعیتی § چالغی طاقمی .

قونسلوس [ج ، س] { فرانسزجه (Consul) دن محرفدر } شهبندر .

جنرال قونسلوس = باش شهبندر .

ویس قونسلوس = شهبندر وکیلی . [شهبندر]

قونسلوسخانه = شهبندرخانه .

قونسول - قونصول [ج ، س] {Console} وطه ، صالون لوازمندن اولوب ارزرینه آیینه ، لامبه وسائره قونیلان چکمه‌لی ویاچکمه‌سز ماسه .

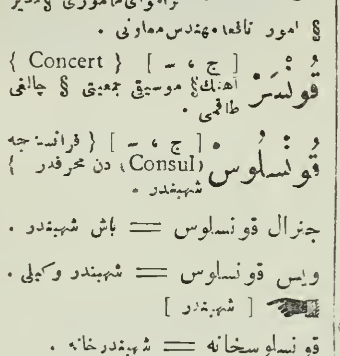

(قونسول)

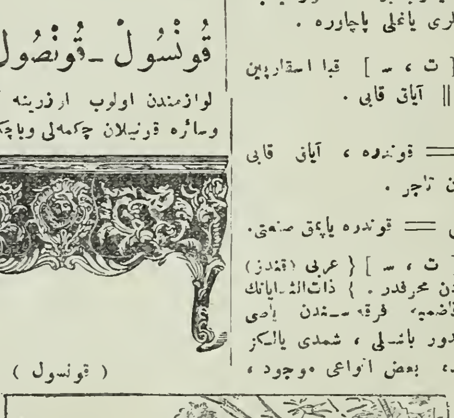

(قوندوز)

قونسولتو [ج ، ص] {Consultation} مریضك نوع وماهیت مرضنی تشخیص وصورت مداواتی تعیین ایتمك ، بر قاچ طبیبك بالاجتماع اجرا ایلدکلری معاینه ومذاکره ، مشاورهٔ طبیه .

قونسولیده [ج ، س] {Consolidé} اسهام عمومیه ، اسهام اوراق .

قونسولیده‌جی = اسهام اوراقیله سائر اوراق وسندات نقدیهٔ عمومیه‌نك بیع وشراسیله مشغول آدم .

قونشمق [ت ، مص] [قونوشمق]

قونشمنطو [ج ، س] (بحریه) بر سفینه‌یه تحمیل ایدیلن اشیانك جنس ونوعنی ومقدارینی بیلدیرن جدول ، مفردات جدولی .

قونشو [ت ، س] [قومشو]

قونطراتو [ج ، س] {Contrato} مقاوله نامه ، مقاوله سندی .

قونطراتولی = قونطراتویه مربوط .

قونطراتجی = عسکرك ارزاق ومأکولاتندن برقسمنی اعطایی تعهد ایدن آدم ، متعهد .

استقراض بحری قونطراتوسی = (حقوق) سفینه ویا حموله ویاخود بونلرك هرهانکیسی اوزرینه یاپیلان استقراض مقاوله نامه‌سی .

قونغره [ج ، س] { Congrès } مسائل سیاسیه‌دن بر ویا بر قاچنك حل وتسویه‌سی ایچون منعقد واعضاسی دول مختلفه مرخصلرندن مرکب مجلس : پاریس قونغره‌سی § مصالح عمومیه ویا علوم ومعارف وصنایعه متعلق مذاکرات ایچون منعقد انجمن مخصوص ، مؤتمر .

قونفرانس [ج ، س] {Conférence} غیر رسمی مذاکره مجلسی § دیپلوماتلر بیننده مصالح سیاسیه‌دن برینك قرارلاشدیرلمسی ایچون عقد ایدیلن مجلس : لاهی قونفرانسی . § برمسئله ، برموضوع اوزرینه متخصص برذات طرفندن ویریلن ایضاحات شفاهیه .

قونقورده [ج ، ص] (حقوق) تجارتدن متولد بورجنی ادادن عاجز قالان تاجر ایله آلاجقلیلر بینده‌کی قرار .

قونمق [ت ، مص] اثنای سفرده بر محله ایتمك ، بر محلی منزل اتخاذ ایتمك § مسافر اولمق § قوش اوچارکن بر محله اینمك § بادهوا

بولوب اله کچیرمك § (قوموقدن) وضع اولنمق ، برلشدیرلمك ، بوغلمق .

قوندیرمق == یولجی‌یی برمحله ایندیرمك ، مسافر ایتمك || برلشدیرمك .

توز قوندیرمامق == بری حقنده قطعا سوز-سویلنمه‌مك ، سویلنمسنی ایسته‌مه‌مك .

قونوشمق [ت ، مص] مصاحبه‌ده ، معارفه‌ده بولنمق ، اختلاط ایلمك § سویلشمك ، مكالمه

قونوشدیرمق == مصالحه و مكالمه ایتدیرمك || یكدیكره منفعل ایكی کشی آره‌سنی تألیف ایله کوروشوب قونوشمارینه باعث اولمق .

قونوشلمق == مصاحبه ومكالمه اولنمق ، مذاكره ایدلمك .

قونوق [ت ، ص] مسافر ، مهمان .

تكری قونوغی == فقیر ، دوشکون مسافر .

قونیاق [ج ، ص] شرابدن مقطر برنوع مسکر ــ که : بعضا علاج مقامنده دخی استعمال ایدیلور .

قووالا [ج ، ص] (حیوانات) ذات الثدیانك عدیمة المشیمه وکیسه فرقه‌سندن دیرماجیجی وکیجه‌جی برحیوان .

(قووالا)

قووان [ت ، ص] آری یواسی § قشنكارك محفظه‌سی حکمنده اولوب ایچی باوتله مملو تنکه زیوانه : بوش قوغان § قونوغراف دیلان موسیقی آلتنك میله تماس ایتدکجه سس چیقاران اسطوانه‌لری .

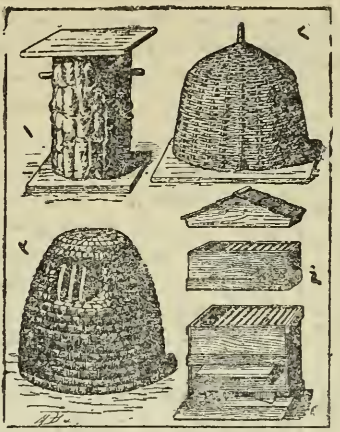

(قووان)

۱ ــ صاد ماشیقدن قووان ؛ ۲ ــ سازدن قووان ؛ ۳ ــ حصیر قووان ؛ ٤ ــ برنوع قووان .

آری قووانی == آریلرك درونده بال یاپدقلری یووا ، پتك || غایت غلبه‌لك یردن کنایه .

قوّه [ع ، ص] { قوة } قدرت ، زور § فکر ، نیت ، تصور ، هنوز فعله کلمامش § حاسه ، خمسه حس قابلیت .

قوهٔ آنیه == (حکمت) بر ضربه ویا برباروت اشتعالنك تأثیری کبی جسم متحرکه غایت سرعتله تأثیر ایدن قوت .

قوهٔ اجرائیه == (حقوق) اداره دولتده متعلق کافهٔ اجرآت عمومیه ایله امور ضابطه‌یه متعلق قوانین ونظاماتك ومحاکمدن صادر اولان احکام واعلاماتك تنفیذ واجراسیله مکلف بولنان قوتدرکه : قوهٔ سیاسیه ، اداره ملکیه ، قوهٔ عسکریه‌دن عبارتدر . § هیئت وکلا .

قوهٔ اتساعیه == (حکمت) اجسام هوائیه (غازلر) ذراتنك دائما بربرندن تباعد وبناءً علیه حجملرینك تزایدایمکه ساعی اولملری خاصه‌سی .

قوهٔ امراریهٔ ناریه == (حکمت) بعض اجسامك حرارت شعاعیه‌نك مرورینه اولان درجهٔ قابلیتی .

قوهٔ باصره == (طب) کورمك حسی ، کوزده‌کی کوریجیلك قوتی .

قوهٔ تشریعیه == قانون وضع ایتمك صلاحیتی . § بوصلاحیتی حائز هیئت ، مجلس مبعوثان ایله مجلس اعیانك هیئت مجموعه‌سی

قوهٔ توتریه == (میخانیك) حال عطالتده بولنان اجسامك بالقوه حائز اولدقلری طاقت میخانیکیه . (قوریلی بر زنبركك توده بولنان طاقتی کبی .)

ثنائی القوه == (نباتات) حاوی اولدیغی درت اتامیندن ایکیسی اوزون ، ایکیسی قیصه اولان نبات ، نباتات زمره‌سی .

قوهٔ جاذبه == ☛ [جاذبه]

قوهٔ جزء فردیه / قوهٔ ذرویه } == (حکمت) اجزاء فردیهٔ اجسامی بربرینه تقریب ویا تبعیده ساعی اولان قوتلر ــ که : قوهٔ جاذبه ایله قوهٔ دافعه‌دن عبارتدر .

قوهٔ حافظه == ذهنده حفظ ایدوب اونوتمامق قوتی .

قوهٔ ذائقه == (طب) آغزده‌کی طادیجیلق قوتی .

رباعی القوه == (نباتات) حاوی اولدیغی آلتی اتامیندن ایکیسی غایت قیصه ویورینه مقابل ووردی دخی اوزون اوله‌رق چفت چفته مقابل بولنان نباتات .

قوهٔ زجریه == (حکمت) بعض اجسامده بولنان ایکی سیال مقناطیسینك بالتأثیر تمالی ایجادی وتأثیرك زوال حکمیله تکرار ترکب ایلامسی خاصه‌سنه مانع اولان قوت.

قوهٔ زنده == (ماکنه) حال حرکتده بولنان اجسامك بر وقت معینده برطاقم آثار میخانیکیه حصوله کتیره بیلمسی خاصه‌سی ، قدرت تحریکیه : [بر یره اوریلان چکیجك ضربه‌سی کبی ــ که : اوریلان محلده برتأثیر میخانیکی حصوله کتیرور .]

قوهٔ سامعه == قولاقده‌کی ایشیدیجیلك قوتی .

قوهٔ شامه == بورونده‌کی قوقوآلاق قوتی .

قوهٔ عن المرکزیه == (حکمت) بر اوجی ثابت اولان بر ایپك دیکر اوجنه بر جسم ثقیل ربط ایدیله‌رك سرعتله تحریك ایدلدکده ایپ کریله‌رك بر حرکت دوریه اجرا ایدر وجسم مربوط دخی کندوسنی مرکز دوردن تبعید ایتمکه ساعی بر قوتك تحت تأثیرنده بولنور ــ که : ایشته بوقوته قوهٔ عن المرکزیه اطلاق اولنور.

قوهٔ عن المرکزیه قوانینی == ☛ [قانون]

قوهٔ الی المرکزیه == (ماکنه) محیطدن مرکزه دوغری اولان قوت ــ که : قوهٔ عن المرکزیه‌نك ضدیدر .

قوهٔ ظهریه == آرقه ویرن قوت ، یاردمجی ، امدادجی .

قوهٔ عموميه == (حقوق) (قوهٔ قانونيه) ، (قوهٔ اجرائيه) ، (قوهٔ عدليه) ناميله اوچ قسمه آيريلان قواى عموميهٔ حكومتك هيئت مجموعه‌سى . § (عسكرى) حال حضر وسفرده بر حكومتك تحت سلاحه آلنه‌بيلوب سوق واداره ايده‌جكى قوت ، قوهٔ عسكريه مجموعى ، يكونى .

قوهٔ قانونيه == (حقوق) كافهٔ شعبات اداره‌يه متعلق قوانين ونظاماتك تنظيم واعلاننه مأمور اولان قوت ، هيئت .

قوهٔ عدليه == (حقوق) قوانين موضوعهٔ حقوقيه وجزائيه‌يى وقايع وحادثاته تطبيق ايدن قوت ، هيئت ، بر دولتك اقتدار قانونيسى ، عدليه نظارتيله دوائر ملحقه‌سندن عبارت هيئت .

قوهٔ لاصقه == (طب) ايكى شيئك بربرينه يپيشمه‌سنه خدمت ايدر ، خاصه .

قوهٔ لامسه == (طب) اشياى خارجيه‌نك يومشاقلغنى ، قاتيلغنى حس ايدن قوت اعضا .

قوهٔ متخيله == حس اولنان شيئك — غيابنده — رسم وتصويرى قوتى .

قوهٔ متصرفه == متخيله واسطه‌سيله ذهنده احضار ايديلن شيلرى ترتيب ايده‌بيلمك قوتى .

قوهٔ مدركه == ظاهرده‌كى قوتلردن برينه مخصوص اولان شيئى ذهنده حس ايدن قوت .

قوهٔ مميزه == باطناً محسوس اولان شيلرى بربرندن تمييز ايدن قوت .

قوهٔ قدسيه == اسرار ملكوت كنديسيله منجلى اولان قوت ـ كه : انبيا واولياى عظامه مخصوصدر .

قوهٔ ماليه == مال وثروتجه اولان اقتدار .

قوهٔ بحريه == بردولتك مالك اولديغى سفن وعساكر بحريه ولوازم حربيهٔ بحريه مجموعى .

بالقوه == (بالفعل) مقابلى . تصورده ويا قابليت طبيعيه‌ده اولان ، هنوز فعله چيقميان .

قوهٔ محصله == (ماكنه) بر جسم اوزرينه اجراى تأثير ايدن قوتلرك اثرلرى مجموعنى يالكز اوله‌رق حاصل ايدوب قواى مذكوره محلنه قائم اولان قوت . [مثلا : ب نقطه‌سنه اجراى تأثير ايدن ب ح ، ب ء قوتلرينك حصوله كتيرديكى قوت وترى (ب هـ) قوتى حاصل ايدرسه اكا قواى مجموعه‌نك محصله‌سى نامى ويريلور .]

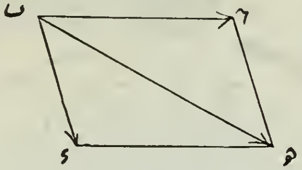

(قوهٔ محصله)

قوهٔ بلعيه == (حكمت) اجسامك كندى سطحلرى اوزرينه وارد اولان حرارتى جزئى وياكلى بلع ايتملرى كيفيتى .

قوهٔ عاكسه == (حكمت) اجسامك كندى سطحلرى اوزرينه وارد اولان حرارتى جزئى وياكلى عكس ايتدرمسى خاصه‌سى .

قوهٔ نشريه == (حكمت) مساوى درجهٔ حرارتده ومساوى سطحده اولان اجسامك از وياچوق مقدارده حرارت نشر ايتمسى خاصه‌سى .

قوهٔ متماديه } قوهٔ تاليه } == (ماكنه) بر جسم متحركه مدت حركتك هر زماننده تأثير ايدن قوت .

قُوى [ع ، س] (قوت) لك جمعى .

قواى عموميه == ☞ [قوهٔ عموميه]

قواى متوازيه == (ماكنه) برجسمك عين نقطه‌سنه ويا ايكى اوجلرينه مخالف جهتده وعين برخط مستقيم مادى امتدادنده تأثير ايدن ايكى ويا زياده قوتلر .

قواى نفس == (فلسفه) طبيعت انسانيه‌ده بالقوه وبالفعل موجود ومركوز اولان (نطق) ، (غضب) ، (شهوت) خاصه‌لرى .

قواى خمسهٔ ظاهره == بش حس ظاهرى (قوهٔ باصره ، ذائقه ، سامعه ، لامسه) .

قواى خمسهٔ باطنه == بش حس باطنى (قوهٔ حافظه ، متخيله ، متصرفه ، مدركه ، مميزه) قوتلرى .

قُوِى [ت ، س] (جغرافيا) كچوك كورفز ، قره‌نك ايچنه كيرمش محافظه‌لى دكز قسمى .

قُويُو [ت، ص] ايچريلك، ايچدن ايچه اولان.

قُويْرُوق [ت ، س] على العموم حيواناتك ناحيهٔ شرجيه‌سى حذاسنده بولنان وكيمنده تزيينات ، كيمنده آلت مدافعه اولان بر عضو تاليدر ، دم ، ذنب ، دمبال § بر شيئك ويا بر كيمسه‌نك آرقه‌سنه طاقيلان ديكر شى ويا كيمسه § بر شيئك اوزونجه پارچه ، ذيل § صوك ، اك كيريده § كوزك قولاق جهتنده‌كى اوجى : كوز قويروغى ايله باقيوردى § اسلحهٔ ناريه‌نك كريده‌كى قسمى .

قويروقدن طوله == اسلحهٔ ناريهٔ جديده ـ كه : قويروق طرفندن املا ايديلور .

قويروق آجيسى == انتقام آرزوسى.

قويروغه باصمق == سببيت ويرمك ، كوجنمه‌سنه ، حدتنه سبب اولمق .

تيلكى قويروغى == عصاره‌سى زياده اولان بر جنس اوزوم || بو اوزومدن چيقارلمش شراب .

قويروغى ديترتمك == اولمك وفات ايتمك.

قويروق صاللامق == تبصبص ، تملق ايتمك .

قويروق صوقومى == انسانده عمود فقارينك منتهاسنده‌كى قويروق يرى ، فضله كيك .

فيل قويروق == پك اينجه قويروقلى حيوان || زركوت .

قويروق ياغى == قرمان قيونلرينك قويروقلرينك اريدلمسندن حاصل اولان ياغ.

قويروقسز == قويروغى اولميان، ابتر .

قويروقلى == قويروغى اولان .

قويروقلى يلديز == كوكب ذوذنب . ☞ [كوكب] .

قويروق قاقان == طيوردوريه جنسندن جاوه وصوماطرا آطه‌لرنده بولنور برقوش.

(قویروق)

١ ـ حاکی مایمونی قویروغی ؛ ٢ ـ فالانژه قویروغی ؛ ٣ ـ لاغوتریش مایمونی قویروغی ؛ ٤ خفاش قویروغی ؛ ٥ ـ آت قویروغی ؛ ٦ ـ قاستور قویروغی ؛ ٧ ـ سنجاب قویروغی ؛ ٨ ـ قانغورو قویروغی ؛ ٩ ـ پانغولن قویروغی ؛ ١٠ ـ یونس بالغی قویروغی ؛ ١١ ـ قره طاوق نوعندن شالیاق قوشی قویروغی ؛ ١٢ ـ طاوس قوشی تویلری ؛ ١٣ ـ طاوس قوشی قویروغی [آرقه‌دن کورونیشی] ؛ ١٤ ـ آغاج قاقان قوشی قویروغی ؛ ١٥ ـ لودیکزی قویروغی « Loddigésie » ؛ ١٦ ـ قیرلانغیچ قوشی قویروغی ؛ ١٧ ـ قروقودیل قویروغی ؛ ١٨ ـ ورل قویروغی ؛ ١٩ ـ کرتنکله قویروغی ؛ ٢٠ ـ صقانقور قویروغی ؛ ٢١ ـ حیبنه قویروغی ؛ ٢٢ ـ چنغراقلی ییلان قویروغی ؛ ٢٣ ـ قره ییلان قویروغی ؛ ٢٤ ـ قاطر بوغی قویروغی ؛ ٢٥ ـ مرسین بالغی قویروغی ؛ ٢٦ ـ کوپك بالغی قویروغی ؛ ٢٧ ـ واطوس بالغی قویروغی ؛ ٢٨ ـ کدی بالغی قویروغی ؛ ٢٩ ـ سازان بالغی قویروغی ؛ ٣٠ ـ کوچك یشل باق قویروغی ؛ ٣١ ـ سرطان قویروغی .

(جاوه قویروق قاقانی)

(صوماطرا قویروق قاقانی)

قویلمق [ت ، مص] وضع والقا اولنمق § اوزرینه دوشمك ، چوق مشغول اولمق § هجوم وتعقیب ایتمك .

قویمق [ت ، مص] ☛ [قومق]

قوین [ت ، س] انسه‌نك كوكسده قوشنندن حاصل اولان قویتو محل ـ كه : جیب مقامنده مستعملدر § جیب كیسه § كوكس ، صدر ، قوجاق ، آغوش .

قوین ساعتی == جیبده طاشینان ساعت.

قوین قوینه == بر برینك قوینده ، برلكده .

قویو [ت ، ص] مایع شیئك پك صولی اولمیانی § رنگك آچیق اولمیانی § پك خالص : قویو قاتوایك .

قویولاشمق == قویو اولمق .

قویولاشدیرمق == قویو ایتمك .

قویو [ت ، س] قازلمش دلیك ، چوقور § صو طامارلرینی بولنجه‌یه قدر قازیلان چوقور ، بئر ، چاه .

بوستان قویوسی == بیوك ، كنیش قویو .

كور قویو == ایچنده صو بولنمیان ، صویی قالمیان قویو .

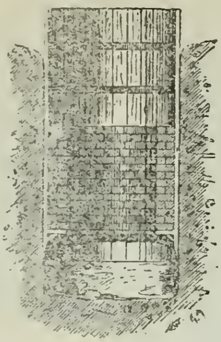

اورته‌سندن تحته بیله‌زیك كچیراش صنعی برقویونك مقطعی

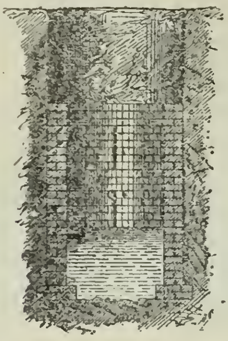

صنعی بر قویونك مقطعی داخلاً كورونیشی

ایكنه ایله قویو قازمق == پك زحمتلی وبیتمز بر ایشله مشغول اولمق .

قویوجی == قویو قازان ، قویو آیقلایان آدم .

قویو چیقریغی == خانه‌لر درونده مطبخده قویودن صو چكمكه مخصوص چیقریق .

(قویو چیقریغی)

قویون [ت ، س] (حیوانات) ذات الثدیانك آكل الحشایش ومجتره فرقه‌سندن بقریه نوعنك غنمیه قبیله‌سندن انسانلره اتیله ، صودیله ، توكاریله ، دریسیله خدمت ایدر ، غایت مونس وحلیم برحیوان . انواعی واردر .

یابانی قویون == ذات الثدیانك مجتره فرقه‌سندن غنمیه نوعندن آسیا اورمانلرنده حال وحشتده یاشار بر نوع قویون . بونك سیبریا طرفلرنده طاغلرده یاشار برنوعی دها واردر .

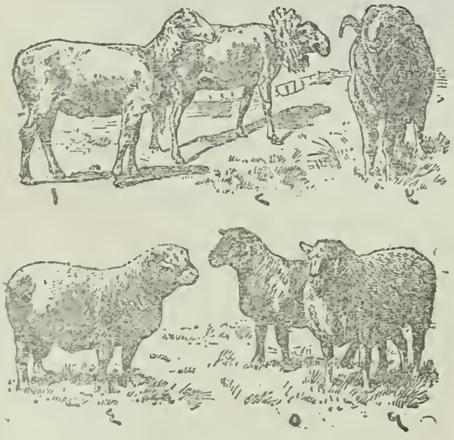

(قویون)

۱ ـ غاسقونیا قویونی ؛ ۲ ـ دولت تسمیه اولنان ؛ ۳ ـ مرینوس ؛ ٤ ، ٥ ، ٦ ـ قویروقلری مدور قویون .

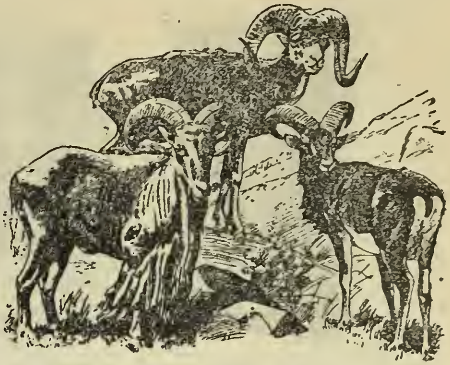

(یابانی قویون)

قویون کوزی == (نباتات) ذات الفلقتین شعبه سندن مرکبه فصیله سنه منسوب ایلك بهار ابتدالرنده آچار بر نوع پاپاتیه چیچکی .

(قویون کوزی عادی)

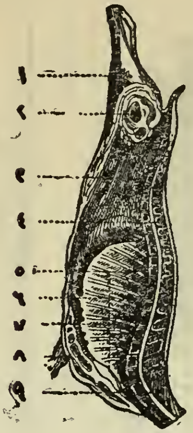

(قویون اتی)

قویون کوزی (قاتمرلی)

قُویُوویرْمَكْ

[ت، مص] طوتمامق ، صالیویرمك ، سربست براقمق .

قُیُودْ [ع ، ج] (قید)ك جمعی اولوب بونكده جمعی (قیودات) کلیر: قیود موجوده ، قیودات عتیقه .

ك [ع ، فا ، ت ، حر] الفبای عربیه‌نك یكرمی ایكنجی و تركجه الفبانك یكرمی بشنجی حرفی اولوب ابجد حسابنده (۲۰) عددینه اشارتدر. صاغر و دیلسزلره مخصوص الفباده شویله كوستریلور :

خطوط متنوعهٔ عثمانیه‌ده شو شكللرده اراٸه ایدیلور :

ثلث .... ك

نسخ .... ك

اجازت .... ك

ریحانی .... ك

توقیع .... ك

جلی .... ك

دیوانی .... ك

رقعه .... ك

سیاقت .... ك

تعلیق .... ك

كوفی .... ك

شجری .... ك

لسان عثمانیده دورت درلو كاف مستعملدر: كاف عربی ، كاف فارسی ، صاغر كاف ، انجه كاف ـ كه (ی) ویا (و) كبی اوقونور . اشارتلری وصورت تلفظلری بروجه آتیدر :

كاف عربی = ك : كان ، كیم ، كار

كاف فارسی = گ : گل ، گز .

(ی) ، (و) كبی اوقونان كاف = گ : اگر ، گوگرچین .

صاغر كاف = ڭ : دڭز ، اڭسه ، بڭا ، سڭا .

كَ [ع ، حر] عربیده حرف تشبیه اولوب كبی ، مثللو معناسنی افاده ایدر : كالاول = اولكی كبی .

كأن = صانكه ، كویا .

كذلك = ینه بویله ، ینه اویله جه .

§ عربیده ضمیر متصلات مفرد مذكر مخاطبیدر :

علیك = سنك اوزركه .

لك = سنك ایچون .

ك [فا ، د] ادات تصغیردر : مردم ، مردمك = آدمجق ‖ كوز ببكی .

كُ [ت ، ضم] ضمیر اضافینك مفرد مخاطبی : سنك ، اوك ، كتابك . [جمعی : (كز) در .]

§ مضاف الیه علامتی : پنجره‌نك جامی ، حسنك كتابی .

كَأْس [ع ، ص] ایچی طولی قاب ، چناق ‖ قدح ، بارداق . § (نباتات) چیچكك اك خارجنده بولنان واكثریا یشیل رنكلی اولان حلقه‌سی اولوب حلقات سائره ایله برابر اوراق متحوله‌دن باشقه برشی كلدر. [جمعی : كئوس وكأسات كلیر .]

كأس ساقط = (نباتات) صلبیه فصیله‌سنه منسوب اكثر ازهارده اولدیغی وجهله فعل القاحك وقوعندن صوكره توییجله برابر دوشن كأس .

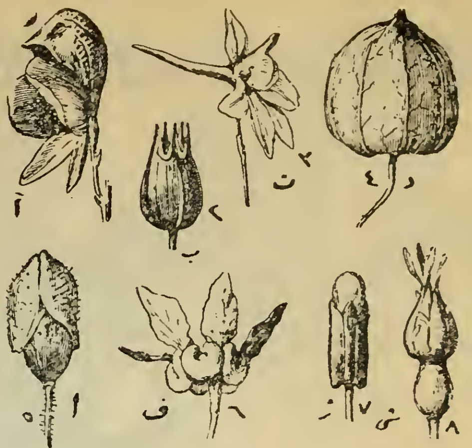

(كأس)

١ ـ قود بوغان ؛ ٢ ـ ليشنيس Lychnis ٣ ـ دلفينيوم Delphinium ؛ ٤ ـ القه‌قانژ Alkékenge ؛ ٥ ـ كانجك چيچكى ؛ ٦ ـ چاش چيچكى ؛ ٧ ـ قرنفيل ؛ ٨ ـ كل .

لفافهٔ كأسيه == (نباتات) بعض زهارده كأسدن باشقه اوله‌رق — كأسه مشابه — ظهور ايدن بر طاقم اوراق زهريه ـ كه : بونلره (كئيس) دخى دينور .

كأس كثير الورقات == (نباتات) ورقات حلقويه‌سى بربرينه متصل اولميان كأس .

كأس وحيد الورقات == (نباتات) ورقات حلقويه‌سى بربرينه متصل اولوب بر قطعه‌دن عبارت كبى كورينن كأس .

كائِن [ع ، ص] اولیجى ، اولان ، وار ، موجود اولنان . [(واقع) ايله (كائن) آره‌سنده فرق واردر . (كائن) محسوسات (واقع) ايسه معقولات حقنده استعمال اولنه‌بيلور : بابعالى جاده‌سنده كائن جهان كتبخانه‌سى . شهر رجبك اون بشنده واقع .]

كائِنات [ع ، ج] وار اولان شيلرك جمله‌سى ، كافهٔ موجودات § جهان § عوالم :

« اى نسق بخش جهات كائنات
اولدى حيرانك دهات كائنات » .

فخر كائنات == پيغمبرمز محمد المصطفى صلى الله تعالى عليه وسلم افندمز حضرتلرى .

كائنات افروز == جهانى تزيين ايديجى ، ايدن .

كألاوَّل [ع ، د] اولكى كبى .

كأنَّ [ع ، د] صانكه ، كويا ، كبى ، مثللو معناسنده ادات تشبيهدر . [اكثريا تشبيه تعريفيده مستعملدر : كأن بيوك آدم اولمش ، كأن بزى كورمبور .

كأن لم يكن == صانكه اولمدى ، صانكه اولمامش معناسنده تركيبدر || حكمسز ، اهميتسز .

كأبَة [ع ، مص] حزن واندوه ايله غمناك ، مضطرب اولمق .

كابِر [ع ، ص] بيوك ، كبير ، اولو : فطرةً كابر اولان متكبر اولماز .

كابُوس [ع ، س] اويقوده عارض اولان آغرلق ، آغرلق باصمه .

كابِن ـ كابين [فا ، س] كابينه ويريلن آغراق ، پاره ، اشيا ، مهر مؤجل .

كاتِب [ع ، ص] كتابت ايديجى ، ايدن ، يازيجى ، امور تحريريه ايله مشغول آدم . [جمعى : (كتاب) و (كتبه) در .]

كاتب ازلى == يد قدرتيله لوح محفوظى اكتتاب ايتمش اولان جناب حق .

سر كاتب
باش كاتب } == بر دائره‌ده‌كى كاتبلرك اك بيوكى ، برنجى كاتب .

كاتب فلك == عطارد كوكبندن كنايه‌در .

كاتب وحى == حضرت رسول كبريا افندمزه وحى صورتيله انزال بيوريلان آيات جليلهٔ فرقانيه‌يى ضبط وتحريره مأمور بيوريلان صحابهٔ كرامدن هربرى || بالخصوص حضرت عثمان رضى الله عنه § منشى .

كاتبه == (كاتب) ك مؤنثى ، امور تحريريه ايله مشغول قادين ، خانم .

كاتبانه == منشيانه ، اصول انشا وكتابته توفيقاً .

آلاى كاتبى == (عسكرى) بر آلايك امور حسابيه وتحريريه‌سنى ايفا ايدن ضابط ـ كه : آلاى امينندن كوچوك ، قول اغاسيدن بيوكدر .

طابور كاتبى == (عسكرى) بر طابورك امور حسابيه وتحريريه‌سنى ايفا ايدن ضابط ـ كه : يوز باشى‌يه معادلدر .

بريق كاتبى == (بحريه) سفائن كتابتنك ايلك رتبه‌سى ـ كه : ملازم ثانى‌يه معادلدر . [مانغادر .]

كاتِم [ع ، ص] كتم ايديجى ، ايدن ، سر صاقلايان . [(كتوم) دها زياده مستعملدر .] كاتم اسرار .

كاثِر [ع ، ص] كثير ، چوق . [(كثير) دها مستعملدر .]

كاج [ع ، س] چام اغاجنك كوچوك نوعى .

كاخ [فا ، س] قصر ، طاق ، كوشك § يوكسك بنا .

كاد [ع ، مص] محزون اولمق .

كاد هندى == (كيميا) هند آغاجندن استحصال ايديلور بر مادهٔ قابضه .

كاذِب [ع ، ص] يالان سويلاين ، يالانجى § حقيقى اولميان شى ، اويديرمه .

صبح كاذب == طلوع شمسدن اول پيدا اولوب بر مدت صوكره زائل اولان بياضلق :

« صباحك بر نفسده نصفى صادق ، نصفى كاذبدر . »

شهرت كاذبه == بغير استحقاق قزانيلان شهرت .

خشب كاذب == (نباتات) اغاجلك قبوغيله ايچى ارەسنده هر سنه حاصل اولان طبقة خشبيه كه بالآخره خشب دارقه تحول ايدر .

كار [فا ، س] ايش گوج ، عمل ، فعل ، شغل ، صنعت § قزانج ، نتيج § فائده ، نفع § ايشلەمه ، تأثير : ايديلان نصيحت كار ايتمدى ، ويريلان علاج كار ايتمدى .

بى كار == ايشسز .

كسب وكار == تعيش ايچون اتخاذ اولنان ايش ، صنعت ، تجارت .

كار قديم == اسكى زمانده ياپيلمش شى § (زار) لفظيله برابر حرب ، جنك ، غوغا: اثناى كار زارده § تركيب قاعده‌سنجه بر اسمه مضاف اولوب او اسمك مدلولندن ويا اومدلول واسطه‌سيله معمول برشى بيان ايدر :

تل كارى == تل ايله ايشلنمش شى .

قلم كارى == قلم ايشى ، قلم ايله ايشلنمش ، نقش ايلنمش .

سركار == ايش باشى || بر قبيله‌يى تشكيل ايدن افرادن بش اون خانه خلقنه آمرلك ايدن كوچوك شيخ .

نابكار == ايشه يارامز ، خيرسز .

دركار == ظاهر ، آشكار ، عيان .

كار آزما / كار آزموده == ايش بيلنجى ، بيلن ، تجربه ديده آدم .

كار ازمايى / كار ازمودكى == كار ازموده‌لك ، ايش بيلنجيلك .

كار آشنا / كار دان / كار شناس == ايش بيلن ، واقف امور اولان .

كار آگاه / كار ديده == ايش بيلنجى ، واقف امور ، حقيقت آشنا .

كار آگاهى == كار آگاهلق .

كار پرورد / كار ساز == ايش ايشليجى ، ايشلين

كار خانه / كارگاه == ايش محلى ، دستگاه ، فابريقه || عملخانه .

كار فرما == ايش بيوريجى ، بيوران ، آمر ، حاكم .

كار فرمايى == كار فرمالق .

كار گذار == ايش بيجرن ، الندن ايش گلن .

كار گذارى == كار گذارلق .

كار گر == ايش ايشليجى ، ايشلين || مؤثر ، نافذ .

كار گير == ايش طوتيجى ، طوتان .

كار نما == ايش ، منفعت گوسترن .

كارلى == قزانجلى ، فائده‌لى ، مفيد ، نافع || قزانمش ، مستفيد اولمش ، منتفع .

كار [فا ، د] ادات فاعليت اولوب اواخر كلماته لاحق اولەرق (ايديجى ، ايدن ، لايق ، سبب) معنالرينى افاده ايدر .

خدمتكار == خدمت ايديجى ، ايدن .

كار روا == قابل استعمال ، ايشه ، مصلحته يارار .

كار ساز == ايشليجى ، ايشلين ، فاعل ، عامل .

ستمكار == ستم ايديجى ، ايدن .

كاركن / كاركر == ايش ياپيجى ، ايشلين .

گنهكار == گناه ايديجى ، ايدن .

رستكار == قورتلمغه لايق .

كاربانسراى [فا ، س] ☜ كاروانسراى]

كارد [فا ، س] بچاق ، سكين .

كارگير [ت ، ص] طاش ويا طوغله خرجيله ياپيلمش ابنيه وسائره ، اخشابك غيرى § (فا) ايش طوتيجى ، طوتان ، كار گذار .

كاروان - كروان [فا ، س] قافله ، يولجى قطارى ، يولجى جماعتى .

كاروان قيران == زهره سياره‌سى .

كاروانسراى == شهرلرده ، قصبه‌لرده ، يول اوزرنده يولجيلرك ، مسافرلرك قونوب بيتوتت ايتملرينه مخصوص بيوك خان .

كاربانجى == بر كاربانه ، بر قافله يه رياست ايدن آدم .

كارز [فا ، س] بر آلتنده باغچه‌لرى صولاق وسائره ايچون ياپيلان صو يولى § بر آلتنده چركابك جريانه مخصوص اولەرق ياپيلان لغم ، گريز ، مجرى .

كاسب [ع ، ص] كسب ايديجى ، قزانجى ، قزانان ، قزانمق ايچون چاليشان ، كسب وكار صاحبى : الكاسب حبيب الله .

كاست [فا ، ص] اكسيك ، نقصان ، قصور .

بى كم وكاست == نقصانسز ، كميكسز ، قصورسز .

كاسته == اكسيلمش ، اكسيك ، ناقص .

كاسد [ع ، ص] قيمتسز ، رواجسز ، كچمز اولان شى .

كاسه [فا ، س] چينى‌دن ، فغفوردن ، بلوردن ، پورسلندن ويا معدن وطوپراقدن معمول قاب ، چناق

(كاسه)

§ قاشق واكا مماثل شيلرك چوقورى § باش كميكلرينك بينى احاطه ايدن هيئت مجموعه‌سى § س ، ش ، ص ، ض كبى بعض حرفلرك چناغى ، چوقورى : صادك كاسه‌سى .

كاسه بند == قيراش ، چاتلاش ، كاسه وبوكا مماثل سائر اوانى يى تعمير ايدن .

كاسه گر == كاسه ياپيجى ، ياپان صنعتكار .

كاسه ليس == كاسه ، چناق يالايجى ، طفيلى ، طالقاروق ، مداهن ، عزت نفسه برلقمه طعامه فدا ايدن آدم .

كاسه ليسانه == كاسه ليس اولانه لايق ، مورتده .

كاش — **كاشا** — **كاشك** — **كاشكى** [فا ، د] ادات تحسر وندا اولوب اولیدى ، اولسه ایدى ؛ نه اولوردى اولیدى معنالرینه کلیر : کاش‌که اوقومش ، یازمش اولیدم . [لسانمزده یالکز (کاشکی) صورتنده مستعملدر .]

کاشانه [فا ، س] مکلف خانه ، دلنشین او § کوشك ، قصر § یووا ، آشیانه : کاشانهٔ مرغان .

کاشف [ع ، ص] کشف ایدیجی ، ایدن ، مکتوم برشیئی ظاهره چیقاران : کاشف اسرار ، امریقانك کاشفی § یوقاریسی کنیش ، آلت طرفی طارجه اولەرق باتمدان صاریق .

کاشی [فا ، ص] ایرانك کاشان شهرنده اعمال ایدیلن بر نوع چینی ـ که : اکثریا دیوارلرك سطح خارجیلرینه زینت مقامنده وطبقه حالنده قونیلان چینی شکلندەکی طوغله‌لره دخی بو اسمك ویرلدیکی محللر واردر .

کاظم [ع ، ص] غیظ وغضبنی هضم وکتم ایدیجی ، ایدن ، اوفکه‌سنه تابع اولمیان : « آیت (والکاظمین الغیظ) ه باق عفو ایت بنی[١] حضرت باری تعالیدر مجیب السائلین » [جمعی (کاظمین) کلیر .]

کاعب [ع ، ص] طومرجق ممه‌لی (قیز) : کاعب سیم بدن . [جمعی : (کواعب) کلیر .]

کاغد ـ کاغذ [فا ، س] اوزرینه یازی یازیلان وکتاب وغزته وسائره باصیلان واشیا صارمقده قوللانیلان کتن ، پاموق وسائره‌دن معمول معروف ماده ـ که : الوان واجناس مختلفه‌سی واردر ؛ قرطاس ، ورق § مکتوب ، نامه ، تحریرات : فلانك کاغدینه حالا جواب یازمدم ، بو هفته فلاندن بر کاغد آلدم ؛ کاغدنده بویله بر شی یازیوردی § اویون وقمار اوینانمغه مخصوص اسقامبیل کاغدی § باقه قائمه‌سی ، بانقنوط || پولیچه وامثالی اوراق نقدیهٔ تجاریه .

ابرولی کاغد ═ اکثریا کتاب قابلرینك ایچنه قونیلان بر قاچ رنکلی ومنقوشلی کاغد || شیرازه‌سز کتابلره جلد اولەرق قابلانان قالینجه ، منقوشلی کاغد .

الك کاغدی ═ قالینجه وقباجه بر جنس کاغد ـ که : اکثریا دوائر رسمیه‌ده سرکی وامثالی شیلر ایچون استعمال ایدیلور .

کاغد اوزرنده قالمق ═ اجراسز براغلمق ، اجرا اولنمامق .

توکورك کاغدی ═ صمان کاغدی دنیلن صارمتراق وشفافجه بر جنس کاغد ـ که : رسم قوپیه‌لرینی آلمغه یارار .

چیغاره کاغدی
سیغاره کاغدی } ═ توتونی صاره رق سیغاره یاپدقلری بر جنس اینجه کاغد .

حلواجی کاغدی ═ لزوم واهمیتدن عاری اوراق .

کاغد حلواسی ═ کاغد کبی اینجه اولەرق یاپلمش بر نوع طاتلی خمیر .

دیوار کاغدی ═ اوطه ، صالون دیوارلرینه قابلانان منقش بر جنس کاغد ـ که : بونك مقوا کبی غایت قالین ومزین نوعنه (قارتون پیر) دینور .

صمان کاغدی ═ ☞ [توکورك کاغدی]

کاغد قوافی ═ دوائر رسمیه‌ده شونك بونك مصلحتنه متعلق اوراقی تعقیب وتمشیتنه بذل مساعی ایدن آدم .

کاغدجی ═ کاغد صاتان آدم ، کاغد تاجری .

کاف [ع ، حر] (ك) حرفنك اسمی

کاف اولاك ═ « لولاك » آیت کریمه‌سنده‌کی کاف حرفنك دلالت ایلدیکی فخر کائنات علیه اکمل التحیات افندمز حضرتلری .

الکاف والنون ═ (کن فیکون) آیت کریمه‌سنده‌کی کاف ونونك وساطتیله جناب حقه دلالت ایدن تعبیراتندر .

کاف [فا ، ص] یاران یاریجی ، شق ایدیجی .

سینه کاف ═ صینه یاریجی .

کافر [ع ، ص] حقی طانیمیان ، بیلمین § کفر ایدیجی ، ایدن § مؤمن اولمیان ، دین حقی قبول ایتمین § نعم الهیه‌یی انکار ایدن § افریقای جنوبیه‌ده ساکن اولوب اوللری کلیاً مشرك اولان ویاقین زمانلرده آقین آقین دائرهٔ زنجیهٔ اسلامیه‌یه دخالت ایتمکده بولنان اقوامه وقبیله ویریلن اسم ـ که : الیوم اوروپالیلرك بونی اسم خاص صورتنده تلقی ایدرك (Cafres) قافر صورتنده استعمال ایتمکده‌درلر . [جمعی : (کفار) و (کفره) کلیر .]

کافرانه ═ کافرجه‌سنه ، کافره یاقیشه‌جق صورتده : اعتقاد کافرانه ، اوضاع کافرانه .

کافرستان ═ محل کفار ، خطهٔ کفره || افریقای جنوبینك سواحل شرقیه‌سی || هندستانك منطقهٔ شمالیهٔ غربیه‌سی .

کافر نعمت ═ نانکور . شاکرك ضدی .

کافرلك ═ کفر ، شرك .

کافل [ع ، ص] کفالت ایدن ، بوینینه آلان ، درعهده ایدیجی وایدن § ضامن ، کفیل .

کافور [ع ، س] (کیمیا) قیصومیه فصیله‌سندن ولوروس قامفورا دنیلان بر آغاجك داللرندن استحصال ایدیلان بیاض وسرت قوقولی جامد بر یاغ § جنتده بر پیکارك اسمی .

کافور روحی ═ کافور دنیلان ماده‌نك خلاصه‌سی ـ که : مایعدر .

کافوری ═ کافور دنیلان ماده‌یه منسوب کافور اطلاق اولنان ماده ایله مخلوطی ، کافور روحی .

شمع کافور ═ یاندیغی زمان کافور قوقوسی نشر ایدن وبناءً علیه ترکیبنده کافور ویا مرکباتندن بری بولنان برجنس بیاض موم .

یشیل کافور ═ قره پلین .

کافه [ع ، ص] هپ ، جمله ، جمیع ، بتون ، قاطبه ، مجموع : کافهٔ مخلوقات ، کافهٔ ناس .

کافهٔ احوالده ═ احوالك جمله‌سنده .

کافة ═ جملةً ، جمیعاً .

کافی [ع ، ص] کفایت ایدیجی ، ایدن ، الویرن ، کفایت ایدن ، وافی : معلومات کافیه ، مهمات کافیه .

مقدار کافی ═ کفایت ایدن مقدار ، کفایت مقدارنجه .

کاك [ع ، ـ] کول اوزرنده پیشمش بر نوع چورك ، شام چوركی .

[١] والکاظمین الغیظ ... آیت کریمه‌سنه تلمیحدر .

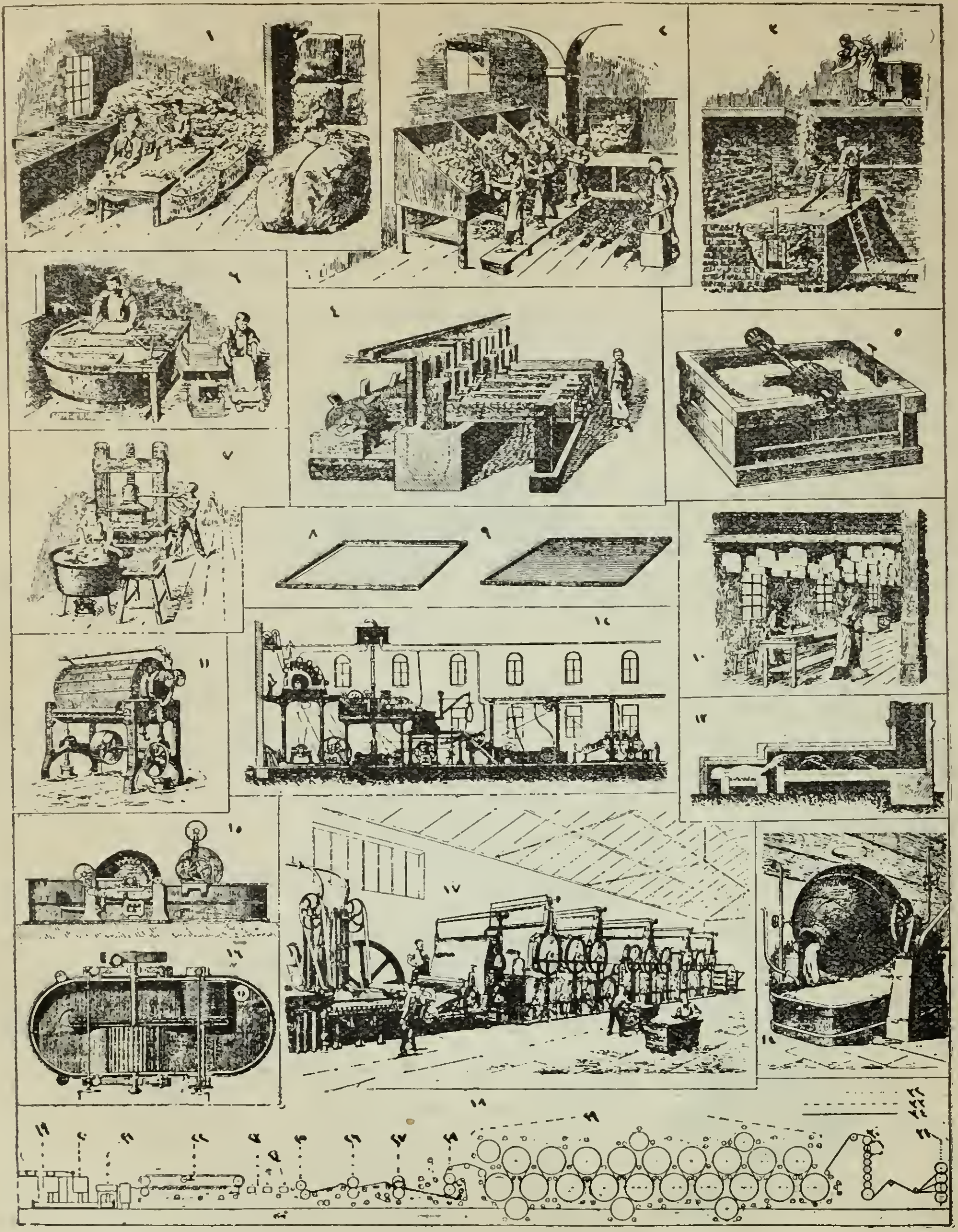

(كاغد اعمالاتى)

١ ـ پاچاوره‌لرك صورت تفریقى ، ٢ ـ اینجه اینجه كسلمه‌سى ، ٣ ـ پاچاوره‌لرى چوروتمك عملیاتى ، ٤ ـ طوقماق ماكنه‌سى ، ٥ ـ بیوور طراق ، ٦ ـ تخمیر ، ٧ ـ تضییق ، تعجین ، ٨ ، ٩ ـ تقطیع وتشكیل چارچیوه‌لرى ، ١٠ ـ تیبیس ، ١١ ـ تطهیر ، تصفیه ، ١٢ ـ بخارله متحرك بر كاغد فابریقه‌سنك داخلى ، ١٣ ـ اغاجدن كاغد اعمالنه مخصوص فرون ، ١٤ ـ بر مستدیر دیبك ، ١٥ ـ تصفیه‌یه مخصوص آلت ، ١٦ ـ تصفیه‌یه مخصوص آلتك مقطعى ، ١٧ ـ بر كاغد فابریقه‌سنك تفصیلات داخلیه‌سى .

١٨ ـ فابریقه ماكنه‌لرینك صورت ترتیبى ، ١٩ ـ قوم وضعنه مخصوص قابلر ، ٢٠ ، ٢١ ـ تصفیه آلتلرى ، ٢٢ ـ قلاوز قایشى ، ٢٣ ـ تل قفس ، ٢٤ ـ كس آسپیران ، ٢٥ ـ ترطیبه مخصوص تضییق جهازى ، ٢٦ ، ٢٧ ـ حاده سلندرلرى ، ٢٨ ـ كاغد طبقه‌لرینى آتمق ایچون تضییق آلاتى ، ٢٩ ـ تیبیس جهازى ، ٣٠ ـ پرداخت سلندرلرى ، ٣١ ـ متعدد حلزونلر ، ٣٢ ـ معدنى بزره مخصوص اشارات ، ٣٣ ـ كچه ، ٣٤ ـ كاغد .

كاكُل [فا ، سـ] صاچ ، زلف § باشك تپه‌سنده‌كی صـاچ ، پرچم § صاچك باشدن يكاره طوغری صاوقان قسمی .

كاكلی = كاكلی اولان .

كاكنج [ع ، سـ] (نبـاتات) كوكی فناری دينلن نبات .

كالا [فا ، سـ] قماش متاع : كالای گرانبها : « بزعرض ايلمه كالای وصالك تشهير » § سرمايه ، بضاعه § اثاث البيت .

كالبد [فا ، سـ] { فتح با ايله‌ده لغتدر } انسان وحيوان بدنی ، جسدی ، قالب روح § شكل مجسم ، هيئت مشخصه ، تمثال :
« سوز كالبد قدر بنی آدمه جاندر
سوز واسطهٔ رابطهٔ عالميانذر »

كالوس [فا ، سـ] احمق ، ابله .

كالوسانه = احمقجه‌سنه .

كاله [فا ، سـ] كالا : كالهٔ سخن § قباق § خام قاورن .

كام [فا ، سـ] آغزك اوسـتی ، طاوانی ، طماق ، ثنية الحنك § مطلوب ، مقصود ، آرزو ، مرام ، امنيه ، دلخواه § لذت ، ذوق .

كامبخش = مرامه ناغيشلايان ، مطلوب ومرامی حاصل ايدن .

كامبين / كامور = مرامه نائل اولان ، بختيار .

كامبينی / كامياب = كامبينلك ، بختيارلق :
« لطف وا حسانيله عالم اولدی الحق كامياب
سايه‌سنده اولدی آبادان نيجه جای خراب »

كامپرور = كام صاحبی .

كامپروری = كامپرورلك .

كامران / كامروا = كام سوريجی ، سورن ، بختيار ، صاحب اقبال || مظفر ، منصور .

كامرانی = كامرانلق ، بختيارلق ، سعادت ، ظفر ، نصرت .

كامكار = صاحب شكوه واقبال اولان پادشاه .

كامكاری = كامكارلق .

كامكارانه = كامكاره لايق ومناسب اولان .

كامكـار = مطلوبنی حصوله گتيرن .

كام آلمق = مرامنه نائل اولمق .

بكام = آرزوسنه نائل اولان ، بختيار .

كام ناكام = خواه ، ناخواه ، ايستر ايسته‌مز .

كامِل [ع ، ص] اجزاسی تام اولان ، بتون ، تام ، نقصانسز : « فيض اسلام فيض كاملدر جمله‌يه كيتنه شـاملدر » § كمال بولمش ، كماله ايرمش ، ياشنی آلمش ، گنج اولمايان § كمال الله متصف § صاحب علم كمال اولان ، فاضل ، اديب ، ريشلی § بحور عروضدن برينك اسمی ـ كه : تفعله‌ری (مفاعل) دن عبارتدر : بحر كامل .

كاملاً = تماماً ، بتون ، تام اوله‌رق ، نقصانسز ، هپ ، كافةً ، جملة .

كامليه = طوائف روافضدن بری .

كامِن [ع ، ص] گيزلی ، صاقلی ، مخفی ، بارز : مقصد كامن .

كامه [فا ، سـ] كام مرام و وزر .

بلكامه = كثيرالمطلوب .

كان [فا ، سـ] معدن يری ، معدن قويوسی ، معدن طمـاری ، معدن چيقاريلان محل § منبع ، مصدر : كان مرحمت ، كان عدالت .

كانكن = معدن قازيجی ، معدنجی .

كان [ع ، فع] (كون) دن فعل ماضی مفرد مذكر غائب اولوب بعض تركيبات عربيه‌يه لاحق اولور .

ماشاءالله كان = اللهك ايسته‌ديكی اولور .

كانون [ع ، سـ] آتش اوجاغی ، صوبه ، منقال § بر شـيئك طوتيشوب ياندیغی محل § شهور روميه‌دن قيش فصلنه مصادف اولان ايكی آی .

كانون اول = مارتدن اعتباراً شهور روميه‌نك اونجيسی ، تشرين ثانی‌يی تعقيب ايدن آی .

كانون ثانی = كانون اولی تعقيب ايدن آی ، شباطدن اولكی آی .

كانی [ع ، ص] كنايه سويليجی ، سويايين .

كاو [فا ، سـ] اوكوز ، ثور .

كاو ارض = اسكی هنديليلرك كرهٔ ارضی بوينوزلری اوزرنده طاشيديغنی ظن ايلدكلری اوكوز .

كاو بان = صغيرتماج ، صغيرچوبانی .

كاو دشتی = يبان صغيری .

كاو دُم = قديماً مستعمل برنوع بوری .

كاو زمين = ☞ [كاو ارض]

كاوساله [فا ، سـ] ☞ [كوسله]

كاوكير [ت ، سـ] ☞ [كاركير]

كاوور [ت ، ص] عربيه (كافر) ك محرفی غلط كلمه اولوب تركجه‌ده مقام تحقيرده قوللانيلور .

كاوی [ع ، ص] ياقيجی ، ياقان .

كاويّت = ياقيجيلق .

كاه [فا ، د] ادات زمان : § بعضاً ، بعض دفعه :
« كاه بر حرف سقوطيله ايدر ناصری نار
كاه بر نقطه قصوريله كوزی كور ايلر »

سحر كاه = سحر وقتی .

شبانكاه = كيجه وقتی .

ناكاه = وقتسز ، نابوسم || انسزين ، بغتةً § ادات مكان :

تختكاه = پای تخت .

سجده كاه = سجده محلی .

نخجيركاه = آو محلی .

كاه كاه = بعض بعض ، بعضاً .

كاهی = بعضاً .

كاهيجه = بعضاً ، بعض كره .

كاه وبيكاه = وقتلی ، وقتسز ، صره‌لی ، صره‌سز [مخفف (كه) دن]

كاه [فا ، سـ] صمان ، تبن ، صمانچوپی .

كاهربا / كهربا = صمان قاپيجی ، قاپان ، الكتريق قوتی حائز اولان صـاری بر ماده ـ كه : سيغاره آغزلغی ، تسبيح وسـائره اعمال اولنور . ☞ [كهربا]

كاهكشان / كهكشان = كيجه‌لری سماده بياض ، بول شكلنده كورينن مجموعهٔ كواكب ، صمان اوغريسی ، صمان يولی .

كاهدان = صمانلق ، درونده صمان قونيلان محل .

كاهبان = صمان ، خرمن بكجيسى .

كاهِل [ع ، ص] كهولت ايله متصف اولان . ☛ [كهولت] § غيرتسز ، تنبل ، بطىء الحركه .

كاهلانه = تنبلجه ، تنبله لايق صورتده .

كاهِن [ع ، ص] غيبدن خبرويرمك ادعاسنده بولونان كيمسه § فالجى ، فاله باقان § اسكى مصريلرله ، هنديلرك رئيس روحانيلرى .

كاهواره - كَهْواره [فا ، ا] بشيك ، مهد :

كاهوارهٔ وجود .

كاف مفتوحه

كَباب [ع ، ا] اتدن صورمخصوصه ايله ياپيلان اطعمه كه انواع مختلفه سى واردر : اورمان كبابى ، طاس كبابى ، قوش باشى كباب ، تنجره كبابى ، جگر كبابى § بو صورتله پيشيرلمش هرنوع مأكول : كباب كستانه ، مصر كبابى § يانمش ، قاورلمش شى .

كبابجى = كباب پيشيرن وصاتان آدم .

كَبابه [ع ، ا] بهاراتدن قره بيبره مشابه بر حبه ــ كه : علاج مقامنده مستعملدر . [كوابيه غلطدر .]

(كبابه)

كَبّاد [ع ، ا] ليمون نوعندن بر ميوه اولوب آندن بيوكدر .

كَباده [فا ، ا] تعليم ياىى .

كباده كش = تيراندازلق تعليم ايدن ، تيراندازلغه هوسكار .

كَبائِر [ع ، ا] گناه عظيم معناسنه اولان (كبيره) نك جمعى : اهل كبائر .

كَبّان [ع ، ا] (كپان) لفظ فارسيدندن معربدر . } بيوك ترازى ، قپان .

كَبِد [ع ، ا] { دوغريسى بانك سكونيله در } (طب) جهاز دوران دمك ضمائمندن اولوب صفرا وغليقوز فرارايدن برعضو مخصوصدر ، قره جگر .

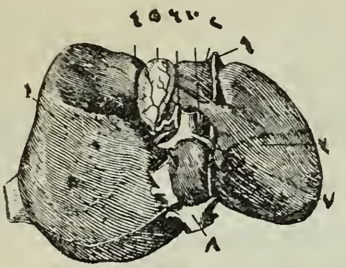

(كبد)

كبدك وجه سفليسى :

١ ــ فص ايمن ؛ ٢ ــ فص مربع ؛ ٣ ــ فص ايسر ؛ ٤ ــ سرهٔ كبد ؛ ٥ ــ حويصلهٔ صفراوى ؛ ٦ ــ قناد صفراوى ؛ ٧ ــ وريد باب ؛ ٨ ــ وريد اجوف سفلى ؛ ٩ ــ رباط مدور ؛ ١٠ ــ شريان كبدى .

التهاب كبد = كبدك ، قره جگرك التهابلانمسى .

حصاة كبد = كبدده حاصل اولان توم ، طاش .

سرطان كبد = قره جگره عارض اولان سرطان .

كبدى = كبده منسوب .

كبدالبحر = دكزك اڭ درين يرى .

كبد القوس = يايك اورته يرى .

كَبَر [فا ، ص] آتش پرست ، مجوسى ، زردشتى .

كَبَرمك [ت ، مص] (حيوان حقنده) اوالمك ، تفسخ اولمق . [مقام تحقيرده انسان حقنده ده مستعملدر .]

كبرتمك = اوالديرمك ، محووتلف ايتمك .

كَبْره [ت ، ا] آتى تيار ايتمك ، اضلاع قيللرينى دوشورمك ، قيللرى آره سنده كى كبرى ازاله ايلمك ايچون نوره ايله قيلدن معمول كيسه .

كبره لمك = آته كبره سورمك .

كَبَش [ع ، ا] دورت ياشنه كيرمش اركك قويون ، قوچ § سرسم ، سونيه ، احمق .

كَبَك [فا ، ا] كلك .

كَبُوتَر [فا ، ا] كوكرجين :

« كل دانه يه قاچه اى كبوتر
هرانكى دانه ده دام مستتر »

كبوتر نامه بر = مكتوب كتورمكه آليشيق كوكرجين .

كبوترحرم = مكهٔ مكرمه ده حرم كعبه ده بولونان وصيدى ممنوع اولان كوكرجين . § وصالى مشكل محبوبه .

كَبُود [فا ، ص] مائى ، ماوى ، كوك رنكنده اولان : سپهر كبود ، طاق كبود فام .

كبود فام = كبود رنكلى ، ماوى رنكلى .

كَبه [ت ، ا] چوبانلرك كچه كارى قباعباسى .

كَبه [ت ، ص] قارننده جنين بولنان حامل ، يوكلى : كبه قادين ، كبه اينك .

كبه لك = قادين ويا ديشى حيوانك حامل اولمسى ، حمل ، حباله .

كَبير [ع ، ص] بيوك ، اولو ، عظيم ، جسيم . [جمعى : كبراء وكبار كلير ــ كه : آيرى آيرى معنالرده مستعملدرلر .]

كَبيره [ع ، ا] بيوك گناه ، اثم عظيم . [جمعى : (كبائر) كلير .]

كَبيسَه [ع ، ا] فى الاصل طولديرلمش معناسنه در § سنه شمسيه نك خللدن وقايه سى ايچون يكرمى سكز كوندن عبارت اولان شباط آينه هر دورت سنه ده بر كره علاوه اولنان كسور تام مجموعى ــ كه : علاوه ايله آنى يكرمى طقوزه ابلاغ ايدر واو سنه يه (سنهٔ كبيسه) نامى ويريلور .

كَبيكَج [ع ، ا] اسكى كلدانيلرجه حشراته مؤكل ظن اولنان بر ملككك اسمى اولوب متقدمين يازمه كتابلرى كووه بوجكلرندن محفوظ

قالمق ايچون او كتابلرك اوله ويا نهايتنه يازيلور ايدى .

كَپازَه [ت ، ص] قيمتسز ، مبتذل ، اوجوز § رذيل § مسخره .

كپازه‌لك == قيمتسزلك ، اعتبارسزلق | رزالت || مسخره‌لق .

كَپْچَه [فا ، س] كوپوك آلمغه ، يمكك صويني سوزمكه مخصوص دليكلى ، ياپوان بر نوع بيوك قاشيق || چوربا ، عاشورا كبى شيلرى تابلره توزيعه مخصوص اوزون صاپلى بيوك ، چوقورجه قاشيق § دوكمه‌جيلرك اريمش معدنى قالبه دوكمك ايچون استعمال ايلدكلرى صاپلى واورته‌سى چوقورجه آلت .

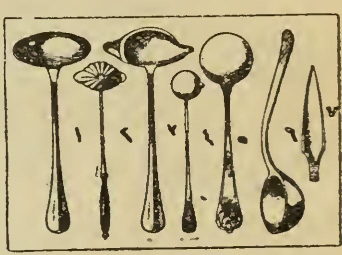

(كپچه)

١ - ات ايچون ، ٢ - پونچ كپچه‌سى ، ٣ - خردال وصالچه ايچون ، ٤ - صيجاق شرابه مخصوص ، ٥ - صبزه كپچه‌سى ، ٦ - بللور كپچه ، ٧ - برنوع كپچه .

باليقچى كپچه‌سى == بالق صيدينه مخصوص آغ كپچه‌سى .

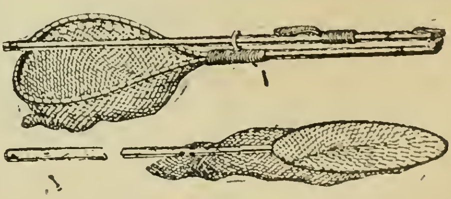

(باليقچى كپچه‌سى)

١ - مكمل آغ كپچه‌سى ، ٢ - عادى آغ كپچه‌سى .

كپچه قويروق == قوروزجى .

كَپَكْ [ت ، س] بوغداى ، آرپه وسائر اوكوداش حبوبانك اللك اوستنده قالان قبا واسمرجه قسمى § باشده حاصل اولان كپكه مشابه قوناق .

كَپَنْك [ت ، س] دكان ، پنجره وسائره‌نك قاپودن ماعدا اولان قاپاغى ويا قاپاقلرى § (معمارى) چرچيوه قنادلرينى آچوب قپامق ايچون مذكور چرچيوه كنارلرينه ربط اولنان قاپاق شكلنده ايكى پارچه‌دن عبارت كوچوك مقشه .

كَپَنَكْ [ت ، س] ☚ [كابك] § بر نوع بغداى بوجكى . || چوبان ليباسى .

كَتائِب [ع ، س] عسكر ، آلاى معناسنه اولان (كتيبه) نك جمعى :

« عرشه اولنور منكله اعلا
كاياتك تضرعى عبادك
شوقك غليان ايدردى پيدا
خونده كتائب جهادك »

كَتّان [ع ، س] { لساننزده تخفيف ايله مستعملدر . } (نباتات) قرنفليايه فصيله‌سندن زوع ايديلن برتخمك حاصل ايلديكى ساقك اليافندن عبارتدر - كه : ايپ حالنه قونيله‌رق قوللانيلور § بواليافدن ياپيلان بز وسائره كتن .

كتان تخمى == كتان اليافنى حاصل ايدن حبه‌لر - كه : يومشادىجى اولديغندن لاپه حالنه قونيله‌رق طبابتده استعمال اولنور : كتان تخمى لاپه‌سى .

كتان حلواسى == اينجه صاچ كبى شكردن قيش موسمنده ياپيلان برنوع حلوا .

كتان قوشى == قالين غاغه‌لى قوشلردن برى اولوب مزروعاته مضر قدانلرك تخملرينى اكل ايدر .

كتانجك == (نباتات) صليبيه فصيله‌سندن برقدان اولوب قنديللرده ياقق ايچون چيقاريلان ياغى مقبولدر .

كَتْب [ع ، مص] يازمق ، تحرير : كتبه‌سى كتب وتحرير ايدلدى .

كَتَبَه [ع ، س] دوائر رسميه مستويندن كوچوك مأمور ، يازيجى معنالرينه كلن (كاتب) ك جمعى .

كَتَبَه [ع ، فه] اونى ، او شيئى يازدى معناسنه اوله‌رق بعض لوحه‌لرك آلتنه اسكيدن يازان طرفندن تحرير اولنمق معتاد اولان بر تعبيردر : كتبه الفقير ، كتبه سامى كبى § خطاطاجرتى - كه : اليوم غير مستعملدر : فلان افندى كتبه آلدى .

كَتْخُدا [فا ، ص] { اصلى : كدخدا وزبانزدى كهيادر } بيوك بر قوناغك ويا چفتلكك اداره‌ٔ اموربنه مأمور ، معتمد آدم ، كهيا ، وكيل امور .

اصناف كتخداسى == اصناف رئيسى .

قپو كتخداسى == بر ولايتك باب عالى يه وقوعبولان معروضاتنك تعقيبى وظيفه‌سيله موظف مأمور [ملغادر] § باشقه‌لرينك ايشنه فضولى وله‌رق قاريشان آدم .

كتخدالق == كتخدايه مخصوص وظائف واوضاع .

كَتِف [ع ، س] { كافك كسريله دها فصيحدر . } اوموزباشنك آرقه جهتنده اولوب (كورك) دنيلان كميك ، كورك كميكى § اوموز .

ذوالاكتاف == اوموزلرى كنيش آدم .

علم الاكتاف == قويونك اوموز كوركلرنده‌كى لكه‌لره باقه‌رق غيبدن خبر ويرمك صنعتى .

كتفيه == عربستانده باخصوص بدويلرك — اوموزلرينى دخى اورتمك اوزره — باشلرينه صاردقلرى ايپكلى جامدان كه : لساننزده (كفيه) دنيلور .

كَتْم [ع ، مص] بر سوزى ، بر خبرى ، بر سرى صاقلامق ، كيزله‌مك ، مانلامه ، كوسترمه : كتم اسرار ، كتم نفوس .

كَتَنْ [ت ، س] ☚ [كتان]

كَتُورْمَكْ [ت ، مص] ☚ [كتيرمك]

كَتُوم [ع ، ص] سر صاقلايان ، هركسه سر توديع ايتميان ، توديع اولنان بر سر وخبرى كتم ايلاين .

كتوملق == سرصاقلامق حالت وخصلتى .

كتومانه == كتوم اولانه لايق صورتده .

كَتَه [ت ، س] برنوع قاتمرلى چورك .

كَتيبَه [ع ، س] عسكر ، آلاى .

كتيبه پرور == عسكر يتشديرن ،

(كتان اعمالاتی)

١ ـ الده ایپلك بوكمه‌سی ، ٢ ـ چقریق ، ٣ . ٤ ـ ایك ، ٥ ، ٦ ـ اوروكه ، ٧ ـ كتان دمتلرینك ترطبی ، ٨ ـ صودت دیكرله ترطیبی ، ٩ ـ دوكن ، ١٠ ـ طراق ، مجزا ، ١١ ـ یابس كتان ایفلرینی چیقارمه عملیاتی ، ١٢ ـ ترتیب دستگاهی ، ١٣ ـ ماكنه ایله متحرك اعملات دستگاهی ، ١٤ ـ قورودلشی كتانك ایپلك حالنه افراغی .

صنف عسكری‌یی مظهر حمایت وعاطفتی ایلین : پادشاه كتیبه پرور .

كَتیرْمَكْ [ت ، مص] اوزقدن یاقینه نقل وسوق ایلمك ، جلب و احضار ایتمك

§ ذكر وایراد ایتمك ، مثال كتیرمك

§ وضع ایتمك ، قوه‌دن فعله كتیرمك

§ تطبیق ایتمك : كمیكی یرلی یرینه كتیرمك

§ چویرمك ، دوندرمك : كوچوك بر چیبانی اوغراشه اوغراشه بو حاله كتیردی

§ حاصل ایتمك : مراق كتیرمك ، خسته‌لك كتیرمك .

ایكی اوجنی بر یره كتیرمك = دوزلتمك ، اریدیرمق .

حق كتیره = الله ویره .

دنیایه كتیرمك = طوغورمق .

دیله كتیرمك = تشهیر ایتمك .

صوكنی كتیره‌مه‌مك = بر فعل وتشبثدن نتیجهٔ مطلوبه استحصال ایده‌مه‌مك .

كری كتیرمك = اعاده ایتمك .

كویش كتیرمك = ☛ [اجترار]

یرینه كتیرمك = ایفا ، اجرا ایتمك : سوزینی یرینه كتیردی ، وعدینی یرینه كتیردی .

كثيردلك == باشقه‌سى واسطه‌سيله جلب واحضار ايتمك || جلب واحضار ايدلمك

كثيرلك == جلب واحضار اولنمق || ذكر وايراد ايدلمك || وضع ايدلمك || تطبيق ايدلمك || چويرلمك دوندرلمك || حاصل ايدلمك .

كثافت [ع ، س] لطافتك ضدى ، قبالق ، قويولق § شفافلغك ضدى ، صيقلق ، قاليناق § جوقلق ، غلبه‌لك : كثافت نفوس § ماءلك قويولغى . § (حكمت) بر جسمك مركب اولديغى اجزاء فرديه‌نك صيقلغى درجه‌سى . § (حكمت) بر جسمك واحد قياسى جسمك كتله‌سى ويا حاوى اولديغى اجزاء ماديه مجموعى .

كثافت نفوس == بر محلده بولنان نفوس اهالى مجموعى : فلان محلك كثافت نفوسى دها زياده‌در .

كثرت [ع ، ص] (قلت) مقابلى ، چوقلق ، زياده‌لك ، وفرت : كثرت نفوس § تهالى مقابلى لمه .

كثرتله == پك چوق ، مبالغه ايله ، پك زياده .

جمع كثرت == عربيده اوچدن زياده‌يه دلالت ايدن جمع صيغه‌سى .

كثرتلى == كثرت اوزره اولان ، چوق ، زياده مقدارده .

كثير [ع ، ص] چوق ، چوق اولان شى : مال كثير .

كثير الاولاد == چوجقلرى چوق اولان .

كثير العيال == افرادعائله‌سى غلبه‌لك اولان .

كثير الوقوع == چوق دفعه واقع اولان .

كثير الازهار == چيچكلرى چوق اولان نبات .

ذو كثير الاضلاع == ضلعلرى متعدد اولان شكل هندسى .

ذو كثير الوجوه == وجهلرى زياده اولان شكل هندسى .

كثف [ع ، ص] كثافتله متصف اولان § قالين ، قبا ، بوغون § غير شفاف § قويولش مايعات .

كج [ت ، ص] (ايركن) مقابلى { اصلى : (كيج) در . } زمان اعتباريله كيريده

اير كج == اول و آخر ، شمدى ويا صوكره .

كجيكمك == كج قالمق ، تأخر ايتمك ، كيرده قالمق .

كجيكديرمك == كج راقمق تأخير ايتمك .

كج [فا ، ص] اكرى ، چارپوق ، منحنى ، مموج .

كج باز == اويونده حيله‌كارلق ايدن آدم

كج بين == اكرى باقان ، شاشى || ياكلش تلقى ايدن || غرضكار

كج رأى == سقيم لرأى .

كج كلاه == كلاهنى ، باش كسوه‌سنى اكرى كين .

كجرو == اكرى كيديجى || مسلك سقيم صاحبى

كجفهم == ترس كلايجى ، اكلاياز .

كجمزاج == مزاجى ناخوش .

كجنظر == اكرى باقشلى || حسود .

كجنهاد == طينتى بوزوق .

كجاوه ويا : كجوه [فا ، س] شمدن وقر ويا آرابه ايله كيديلمين يوللرده آت ويا قتر ، وعلى الخصوص كعبهٔ معظمه يولنده دوه اوزرينه قونيلوب ايچنه بينديكلرى شى ، هودج ، محفه .

كجر [ت ، ص] تداول ايدن ، متداول § رواجلى ، صاتيلير صاتيله بيلير .

كچمك [ت ، مص] بر طرفدن بر نقطه‌دن اوبر طرفه ، اوبر نقطه‌يه انتقال ايتمك ، مرور وعبور ايلمك ، يردكيديرمك § كيرمك ، ايشلمك ، تأثير ونفوذ ايتمك § ختامه ارمك ، نهايتلنمك : قورطنه كچدى . § ترك وفراغت ، صرف نظر ايلمك : حقندن ، ادعاسندن كچدى § رائج ، متداول اولق ، سورولمك : باقر آقچه شمدى كچمز § بولاشمق ، سرايت ايتمك : ورم برندن ديكرينه كچدى . § (نهر حقنده) جريان ايتمك : دجله بغدادك اوكندن كچر § برمقام ومأموريته نصب اولنمق : مديرلكه كچدى § انتقال ايتمك ، بو حال سندن بكا كچدى ، بو كوشك اكا عموجه‌سندن كچدى § كريده براقمق ، سبق ايتمك ، تفوق ايلمك : شاكرد استادينى كچدى § بر حد معينى تجاوز ايتمك : ساعت اوني كچيور .

اله كچمك == نصيب و ميسر اولمق || بر فرصتله الده ايتمك .

ايش باشنه كچمك == آمر اولمق . ايشك ايفاسنه بالفعل وبالذات مأمور اولمق .

ايش ايشدن كچمك == فرصت فوت اولمق .

ايلرى كچمك == تقدم ، تصدر ايتمك .

باشه كچمك == تصدر ايتمك ، هر كسك اوست طرفنده بولنمق .

بربرينه كچمك == آره‌لرنده منازعه ومناقشه ظهور ايتمك .

طاوان باشنه كچمك == فوق العاده محجوب اولمق || زياده‌سيله متأثر ومنفعل اولمق .

جاندن كچمك == فداكارلق ايتمك .

چكنيوب كچمك == دوروب باقمق ، زيارت ايتمه‌مك .

كندندن كچمك == بايلمق ، بيخود اولمق .

كوكلدن كچمك == ارزوايتمك ، ديلمك .

يركديبنه كچمك == چوق محجوب اولمق .

كچمش اولسون == خسته‌يه و بيوك برقضا كچيرمش اولان آدمه قارشى ايراد اولنور دعادر || آرتق فرصت فوت اولدى .

كچمه == يرلى اولميان ، طاقمه اولان || بربرينه برطاقم وسائطه ربط ايدلمش شيلر : كچمه دوربين .

كچيرتمك == كچيرمك فعلنى بر ديكرى واسطه‌سيله اجرا ايتديرمك || ادخال ايتديرمك ؛ امرار

كچيرلمك == امرار ايدلمك ، مرور وعبور ايتدرلمك || ابى ايدلمك || تداول ايتديرلمك || احاطه ايتديرلمك : هنوز كتبخانه‌نك چارچوبه‌لرينه جام كچيرلمدى .

قليجدن كچيرلمك == قتل عام ايدلمك .

كچشديرمك == كچيرمك ، دفع وازاله ايلمك ، صووق .

كچلمك = مرور و عبور اولنمق || صرف نظر اولنمق || ترك وفدا ايدلمك .

كچمش = مرور ايتمش ، سابق || ماضى .

كچمشده = كچمش زمانده ، اسكيدن .

آره‌لرنده كچمش اولمق = بينلرنده خصوصى موجب برحال وسبب بولنمق .

كچن = مرور وعبور ايدن || اقان ، جريان ايدن || مسبق ايدن .

كچن كچدى = مضى مامضى .

كچنلرده = ياقينده ، مقدمجه ، برقاچ كون ويا آى اول .

كچكين [ت ، ص] وقتى كچمش ، چوق اولمش § ياشلى ، مسن .

كچينمك [ت ، مص] يشامق ، تعيش ايتمك ، اسباب ووسائل معيشتى نفقه‌سى تدارك ايده بيلمك § معاشرت وامتزاج ايتمك : قلم عميزى غايت خلوق بر آدم اولديغندن مدير ايله ايى كچينيور .

كچينمه = معاشرت ، امتزاج || ديرلك ، تعيش .

كچيندرمك = ياشاتمق ، تعيش ايتدير مك ، اعاشه وانفاق ايلمك .

كچيندرمه = اعانه ، انفاق ، يشاتمه .

كچينه‌جك = اسباب معيشت ، مدار تعيش .

كچه [ت ، ـ] كچه‌رك ، كچديكى حالده : ساعت اون ايكى‌يى يكرمى كچه اوه كلدم .

كچه [ت ، ـ] يالكز دوكلمه ياپيلان ، غير منسوج يوك عبا § خالى ، سجاده ، كلام كبى شيلر .

كچه‌جى = كچه يابان ويا صاتان آدم .

قارينه كچه‌سى = (بحريه) كميلرك قارينه‌سنه قاپلانان باقر لوحه‌لرك آلتنه قونيلان كچه .

كچه‌لشديرمك = اويوشديرمق || كچه كبى ايتمك ، تللرينى بربرينه قاريشديرمق

كچه‌لشمك = اويوشمق || كچه كبى اولمق ، تللرى بربرينه قاريشمق .

كچه كلاه = مخروطى الشكل كچه‌دن معمول سرپوش . [كلاه]

(كچه كلاه)

كچه كلاه ايتمك = وقتيله يكى چرى اوجاغنده موجب طرد برفعل وحركتده بولنان ضابطان وافرادك عاناً رتبه‌سنك رفعى معامله‌سى .

اكچه‌لى = كچه‌سى اولان || (معمارى) يكپارچه وجسيم بر طاشدن عبارت اولان ايرى بر جنس طاش .

كچى [ت ، ص] ذات الثديانك غنميه جنسندن وجتره قسمندن بر حيوان اولوب قيون قدر مفيددر . انواع عديده‌سى واردر ، آنقره طرفلرنده وسائر بعض ولايتلرده يتيشن كچيلرك برقسمندن غايت لطيف بريوك آلنيرـكه : تجارتده تفتيك ناميله معروفدر .

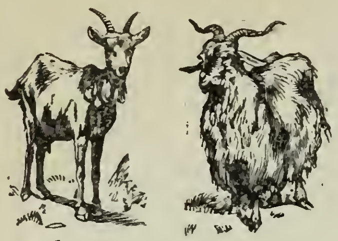

(آنقره كچيسى) (عادى كچى)

كچى بوينوزى آغاجى = (شجر خرنوب) ذات الفلقتين شعبه‌سندن بقليه فصيله‌سنه منسوب بر شجيره‌در .

(كچى بوينوزى آغاجى)

كچى صقالى = ذات الفلقتين شعبه‌سندن بقليه فصيله‌سنه ، فراشيه تحت الفصيله‌سنه منسوب برشجيره‌در .

(كچى صقالى)

يبانى كچى = ذات الثديانك مجتره فرقه‌سندن اكثريا ايصسز وصرب طاغلرده بولنور برجنس بقردر .

(يبانى كچى)

كچيد [ت ، ص] كچه‌جك ، كچيله‌جك يره ، ممر ، معبر § ايكى طغ آره‌سنده كائن طار بوغاز ، دربند § نهرك آت ايله ويا يايان اولدرق كچيله بيله‌جك صيغ يرى .

كچيد رسمى = (عسكرى) بر قطعهٔ عسكريه‌نك قول نظامنده اجرا ايلديكى يورويش مانوره‌سى .

كچيم [ت ، ـ] معاشرت ، امتزاج § اداره § رواج ، رائج .

كحال [ع ، ص] كوزهكيمى § كوزه سرمه چكن ، كوزه سرمه چكيجى .

كحاللق / **كحالت** = كوزهكيمه‌لكى || سرمه كشلك .

كحل [ع ، مص] كوزه سرمه چكمك .

كحيل [ع ، ص] سرمه چكامش ، سرمه‌لى .

عين كحيل = سرمه‌لى كوز .

كد [ع ، مص] بر شيئك حصولى ايچون چاليشمق ، بذل مساعى ايلمك ، زحمت چكمك ، امك ويرمك .

كديمين == ال امكى : بو پاره يى كديمين وعرق جبين ايله قزاندى .

گدا [فا ، ص] صائل ، ديلنجى ، يوقسول ، فقير .

كدايانه == سائلانه .

كدا چشم == كوزى آچ .

كدبانو [فا ، ص] كهيا قادين ، مديرهٔ دائره ، بى بى .

كدر [ع ، ص] بولانقلق ، (صفوت) مقابلى § اضطراب قلب ، غم ، غصه ، تاصه ، قايغو :

« ايلسه‌ك كريه‌لرله عرض كدر
سكا مطلق بهار خنده ايلر »

كدر افزا == كدر ويريجى ، ويرن .

كدر انكيز == كدر قوپاريجى ، قوپاران .

كدر ايتمك } كدرلنمك } == تاصه‌لانمق ، غصه لانمق ، مغموم ومكدر اولمق .

كدرسز == غم وكدرى اولميان .

كدرلى == مغموم ، مكدر ، تاصه‌لى ‖ غم وكدر ويرن .

كدمك [ت ، مص] (معمارى) چنتك ياپمق ، چنتكلمك ، ديش ديش ايتمك .

كدو [فا ، ص] قباق دنيلن سبزه .

كده [فا ، د] ادات محل : ير ، محل ، جا ، موقع .

آتشكده == آتش يرى ‖ آتش پرستلرك عبادتخانه‌سى .

محنتكده == محنت محلى .

ميكده == ميخانه .

كدى ١ [ت ، ص] ذات الثديالك آكل اللحوم فرقه‌سندن اولوب تأنيس ايدلمه‌رك اهلى ووحشى اولمق وزره اولرده ودكانلرده بسلنن وفاده‌لرى آولنان آرسلان طورلى وقاپلان طبيعتلى بر جنس حيوان ـ كه : انواع عديده‌سى واردر . هره ، قط .

كدى اوتى == (حشيشة الهره) ذات الفلقتين شعبه‌سندن سنوريه فصيله‌سندن حشيشهٔ خالده‌در . طبابتده كوكلرى مضاد تشنج كبى مستعملدر . آناطولى وآوروپاده يوز اللى قدر انواعى بولنور .

(كدى اوتى)

كدى بالغى == پيسى بالغنك بيوك جنسى .

كدى كوزى == عين الهره دنيلن طمارلى ومقبول بر جنس طاش ـ كه : تزيناتده قوللانيلور .

آمريقاى جنوبى يبان كديسى == ذات الثديالك آكل اللحوم جنسندن آمريقاده يالكز بر نوعى بولنان طويل الذنب بر حيواندر .

(كديلرك انواعى .)

١ ـ عادى جنسى ، ٢ ـ وان كديسى ، ٣ ـ ماويمتراق تويلى فرانسه‌ده يتيشن (شارترو) دنيلن بر نوع كدى ، ٤ ـ سيام كديسى ، ٥ ـ يبانى كدى ، ٦ ـ دوبى ژينوزا دنيلن جنسى ، ٧ ـ سه‌قريپتا ، ٨ ـ پلژه‌روس ، ٩ ـ مانيكولاتا ، ١٠ ـ ويوورينا ، ١١ ـ سيسه‌ليدوغاستار ، ١٢ ـ ايرا .

(آمریقای جنوبی یبان کدیسی)

کَدیك • [ت ، ـ] چنلك ، یبیقیق یر ، رخنه ، فرجه : قلعه کدیکی ، دیوار کدیکی § دوشمش دیش یری § اصنافه کندی باشلرینه اجرای صنعت ایتمك ایچون ویریلن رخصت ، امتیاز § بعض ملك ومسقفاتك جانب وقفه عائد رسمی .

کدیکلی ═ کدیکی اولان .

کَذا [ع ، ص] { (ك) حرف تشبیه له (ذا) اسم اشارتندن مرکب بر ترکیبدر } بویله ، شویله ، بونك کبی ، بوطرزده ، شوطرزده .

کذلك ═ بویلهچه ، شویلهجه .

هکذا ═ کذا ، کذلك ، بونك کبی .

کَذّاب [ع ، ص] چوق یالان سویلین ، پك یالانجی : کذاب بی حجاب .

کَذاب [ت ، ـ] { فارسی (تیزاب) دن محرفدر . } ☞ [تَزاب]

کَرْ [فا ، ص] صاغر ، اصم .

کَرّ [ع ، ـ] برشیدن ، برایشدن بعدالرجوع تکرار آکا میل وتوجه کوسترمه .

کر وفر ═ محاربهده برآوهلق رجعت ایتدکدن ویا رجعت ایدر کبی کوروندکدن صوکره تکرار کیری دونوب دشمنه حمله ایتمك صورتیله ایدیلن جنك .

کرار ═ دشمن اوزرینه دونه دونه حمله ایدن مبارز : حیدر کرار .

گَر [فا ، د] (اکر) ادات شرطنك مخففی اولوب استعمالی همان نظمه مخصوصدر :

« کر بوعهدنده وفا ایلرسه جانان ایشته بن »

§ ادات فاعلیت :

آهنکر ═ دمیرجی .

زرکر ═ قیومجی .

کفشکر ═ پابوشجی . دیکیجی .

§ اوبوز علق .

کَرابِس [ع ، ـ] بز ، قماش معناسنه اولان (کرباس) ك جمعی : کرابس نفیسه .

کَرّات [ع ، ـ] دفعه معناسنه اولان (کره) نك جمعی : کرات عدیده ، کرات ایله سویلدم .

کرتان ═ صبح وشام ، صباح ، اقشام .

کرات جدولی ═ (حساب) اعداد اصلیه نك یکدیکرینه ضربندن چیقان حاصللری کوسترن جدول مخصوص ـ که : (۸۱) مربع خانهیه منقسمدر :

١	٢	٣	٤	٥	٦	٧	٨	٩
٢	٤	٦	٨	١٠	١٢	١٤	١٦	١٨
٣	٦	٩	١٢	١٥	١٨	٢١	٢٤	٢٧
٤	٨	١٢	١٦	٢٠	٢٤	٢٨	٣٢	٣٦
٥	١٠	١٥	٢٠	٢٥	٣٠	٣٥	٤٠	٤٥
٦	١٢	١٨	٢٤	٣٠	٣٦	٤٢	٤٨	٥٤
٧	١٤	٢١	٢٨	٣٥	٤٢	٤٩	٥٦	٦٣
٨	١٦	٢٤	٣٢	٤٠	٤٨	٥٦	٦٤	٧٢
٩	١٨	٢٧	٣٦	٤٥	٥٤	٦٣	٧٢	٨١

(کرات جدولی)

کَراتا [ت ، ص] پزهونك ، قنیمان § قوندرهلرك اوکچهسنی چکمکه مخصوص آلت .

گَراس [فا ، ـ] لقمه § نواله .

کَراسته [فا ، ـ] (معماری) ابنیهنك تمل اسقرهسیله اخشابدن انشاسی مطلوب اقسامنك تشکیل واعمالنده استعمال اولنمق اوزره اورمانلردن قطع ایدیلن وخزارهلهچیلن اغاجلر § هرنوع معمولاتك اعمالنده قوللانیلان مواد اصلیه .

کراستهجی ═ کراسته صاتان تاجر .

کَراك [ت ، ـ] ☞ [کرکدان]

کَرّاکه [ع ، ـ] وقتیله طریق علمی رجال ومنسوبینی طرفندن استعمال ایدیلن برنوع خفیف وصتلك لباسه اطلاق اولنوردی ـ که : اینجه صوفدن یاپیلوردی .

کَرامَت [ع ، مص] لطف ، احسان ، کرم ایله اتصاف § عزتلك § اولیاء اللهدن صادر ولان بعض خارق العاده امثال واقوال :

« کرامت کوستروب خلقه صویه سجاده صالمشسك بقاسن روم ایلینك دست تقوی ایله آلمشسك »

§ کرامته حمل اولنهجق درجهده برایشده برفکرده کوستریلن اصابت : بو صوز عین کرامتدر .

گَران [فا ، ص] کنار ، اوج ، نهایت .

بی کران ═ نهایتسز ، کنارسز : فضای بی کران کائنات .

کَراهَت و : کَراهِیَّت

[ع ، مص] برشیدن خوشلانمامق ، ایکرنمك .

مع الکراهه ═ تیکسنهرك ، ایکرنهرك .

§ جانب شریعتدن صراحةً تحریم اولنموب مباح اولدیغی حالده حرامه قرب واحتمالی زیاده اولمق حسبیله اجتنابی مقتضی شیئك حالی ـ که : او شیئه مکروه دینور . (افعال مکلفیندندر .) آبدستده اعضا اوزرینه صویی پك اورمق کبی .

کراهت تحریمیه ═ (فقه) فاعلی عذابه لایق اولمزسهده عتابه مستحق وشفاعتدن محروم اولان کراهت : سنن هدایی ومؤکدهلرك ترکی کبی .

کراهت تنزیهیه ═ (فقه) ایشلمسنده عذاب واولقدر عتاب اولمیان کراهت: اکل فاره عقیبنده اولیهرق کدینك آرتغی کبی .

کَرْب [ع ، ـ] غم ، غصه ، کدر ، اندوه ، تاصه [جمعی : (کروب) کلیر .]

کَرْپَتَن وبا : کَرْپَدَن [ت ، ـ] { عربی (کلبتان) دن محرفدر . } جیوی وسائره سوکمکه مخصوص دمیر قیصقاج § دیش چیقارمغه مخصوص آلت § نعلبند آلتی .

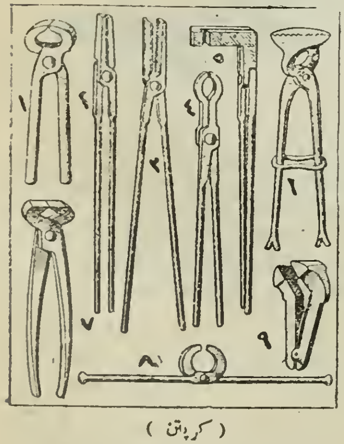

(کرپتن)

١ ـ دولکر و طوغرامهجیلره مخصوص ، ٢ ، ٣ ، ٤ ـ تیمورجیلك ایچون ، ٥ ـ اکریلتمکه مخصوص ، ٦ ـ تل قفس اعمالاتنده مستعمل ٧ ـ قطعه مخصوص ، ٨ ـ رای اعمالاتنده مستعمل ٩ ـ نعلبند کرپتنی .

كَرَپیچ [ت ، سـ] ☚ [كرپیچ]

كَرْتَمَكْ [ت ، مصـ] چنتمك ، خفيف كديك وچنتيك ياپمق .

كرتدیرمك = كرتمك فعلنی باشقه‌سنه اجرا ايتديرمك .

كرتلمك } = چنتلمك خفيفجه چنتيك
كرتمك } ياپلمق .

كرته = چنتيك ، كديك ‖ اويوق يول ‖ درجه ، مرتبه ، واده ‖ نصاب ، قوام ‖ صره ، حذا .

باروت كرته‌سی = اسلحهٔ ناريه نشانگاهی .

كرتيك = چنتيك ، كديكی .

كَرَنْتَكَلَه ــ كَرَنْتَكَلَر [ت ، سـ] حيوانات زاحفه‌دن اولوب درت آياغه مالك بولنان وكلر دنيلن حيوانك الك مبذول وغير مضر جنسی .

دكز كرتنكله‌سی = حيوانات زاحفه‌نك ضفدعيه قبيله‌سنك اورودينه فرقه‌سندن نصف كرهٔ شماليه مخصوص بر نوع كرتنكله‌در .

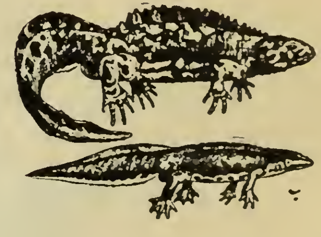

(دكز كرتنكله‌سی)

كَرْتَه [ت ، سـ] (بحريه) روزكارك جهت واستقامتنی كوسترمك ايچون پوصله‌نك منقسم اولديغی اوتوز ايكی قسمدن بهری ــ كه : (١١) درجه (١٥) دقيقه‌لك بر زاويه‌دن عبارتدر § صره ، حذا § درجه ، مرتبه § نصاب ، قوام .
§ (معماری) چنتيك ايله ياپيلان اشارت § چتله‌نك هر چنتيكی .

كرته ريز = (بحريه) بر نقطه‌نك كيدن باقلديغی زمان پوصله كرته‌لرينه نظراً قالديغی جهت : كرته ريز آلمق .

كرته ريز پوصله‌سی = كرته‌ريز آلمغه مخصوص هدفه‌لی پوصله .

كرته ريز نقاطی = كمينك موقع وجهتنی كرته‌ريز واسطه‌سيله تعيينه مدار اولان فنار قله‌سی ويا دوبه‌سی ويا شماندره كبی ساحلده بولنان نقاط .

كَرْتِپْك [ت ، سـ] كراسته وچتله وامثالی شيلر يونتيله‌رق ياپيلان ديش .

گَرْچَكْ [ت ، صـ] طوغری ، صحيح ، راست ، محقق ، صواب § ساخته اولميان ، خالص ، حقيقی § صادق ، صديق .

كرچكدن = صحيحاً ، حقيقةً ، فی الواقع § جدی ، خالص ، صحيح .

گَرْچِه [فا ، د] { (اكرچه) مخففی } هر نه‌قدر ، ايسه‌ده .

گَرْد [فا ، سـ] توز ، طوپراق ، غبار .

كرد آلوده = توزه طوپراغه بولانمش .

گَرْدانْ [فا ، صـ] دونيجی ، دونن : چرخ كردان ، سپهر كردان .

رو كردان = يوز چويرن ، صرف نظر ايدن .

سر كردان = سرسری ، مكانسز ، پريشان حال ، مفيل .

(صو كرتنكله‌سی)

فانوس كردان = بورمجكدن ياپيلوب ايچنه درلو اشكال قونيله‌رق مومك شعله‌سی قوتيله دوندكجه طرف طرف ظاهر اولان بر نوع فانوس .

گَرْدانْ [ت ، سـ] { فارسی (كردن) دن محرفدر . } بوغازك طيش طرفی ، بوينك اوكی § عنق ، بوين .

چفته كردان = سميزلكدن ايكی قات اولمش كردان .

كردان قيرمق = نازايله بوين صاللامق .

كردانلق = نسوانك زينت ايچون كردانلرينه طاقدقلری ايجيدن ، الماسدن ، آلتوندن ، اينجودن معمول شی قلاده ، طوق .

(كردنلق ــ قراليچه‌لره مخصوص شكلی)

قولا كردان = يالكز بوجك ايله تعيش ايدن اوفاق قوشلردن بری اولوب زراعته فائده‌ليدر .

گَرْدانَه [ت ، صـ] (معماری) جاتی كيره‌يشلرينی بابايه باغليان كوكی .

گَرْدِش [فا ، سـ] دونش ، طولانش ، دور : كردش دوران ، كردش افلاك ، كردش اجرام .

گَرْدَكْ [ت ، سـ] زفاف كيجه‌سی كلين ايله كوكيك بولندقلری اوطه ، بيت الزفاف ، حجله .

كردكه كيرمك = اولنمك ، كوكی اولمق .

كردك كيجه‌سی = ليلهٔ زفاف .

گَرْدَلْ [ت ، صـ] (معماری) بوياجيلرك وسائر اصنافك استعمال ايلدكلری قوغه .

گَرْدَنْ [فا ، سـ] كردان § بوين ، عنق ، رقبه .

كردن بسته = بوينی باغلی ‖ مطيع ، منقاد .

كردن بند = كردانلق ، قلاده .

كردن داده = بوين اكمش ، مطيع : كردن دادهٔ انقياد .

كردن فراز } = بوينی قالديرمش ،
كردن افراز } قالديران ، مغرور ، متكبر ، مفتخر .

كردنكش = باغی ، سركش ‖ معند ، متكبر .

گَرْدُونْ [فا ، صـ] دونيجی ، دونن ، دوار § فلك ، دنيا ، سما : چرخ كردون .

كردون اقتدار = كردون كبی صاحب قوت واقتدار اولان .

کردون حشمت == کردون کبی صاحب حشمت اولان .

گردونه [فا ، س] آرابه § سلطنت آرابه‌سی : کردونهٔ اجلال .

گرده [فا ، ص] یاپلمش ، ایدلمش ، معمول .

تألیف کرده == تألیف ایدلمش .

گردیده [فا ، ص] دونمش ، طولاشمش § حالی متغیر .

کرسته [ت ، س] ☞ [کراسته]

کرفس [ع ، س] ذات الفلقتین شعبه سندن صیوانیه فصیله‌سنه منسوب ذو سنتین حشیشی بر نباتدر کوکاری قیصه و یوندیدر . اك مشهورلری : صو کرویزی ، عادی کرویزدر .

(صو کرویزی)

(عادی کرویز)

کرك [ت ، ص] لازم ، مقتضی § لایق ، شایان ، مستحق .

خواه : فلان آدم کرك انکلیزجه ، کرك فرانسزجه‌یی پك کوزل بیلیر .

کرکی کبی == لایق وجهله § ایستر .

کرکمك == لازمکلمك ، مقتضی اولمق : بویله اولمق کرکدی .

گرگدان [ت] **گرگدن** [فا ، س]

ذات الثدیانك ضخیمة الجلد فرقه‌سندن جسیم الجثه هند طرفلرینه مخصوص بر حیواندر . آلت مدافعه‌سی اوله‌رق بورنندن ایلری طوغری تبارز ایدن بوینوزیله بعضاً ایلره بیله غلبه چالار . بوینوز بعضلرنده ایکی دانه‌در . دریسی غایت قالین اولوب اوزری چیوقلیدر .

[بو بوینوزدن قابچ قبضه‌سی ، فنجان ظرفی وسائره اعمال اولنه‌رق کرکدن ظرف ، کرکدن قبضه دینور .]

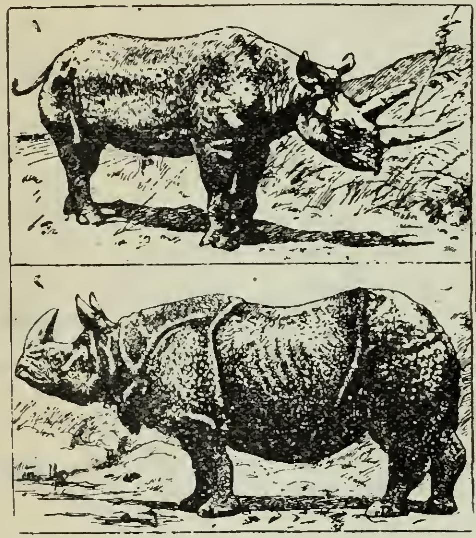

(کرکدان)

١ - امریقا کرکدانی (ایکی بوینوزلی)

٢ - آسیا کرکدانی (بر بوینوزلی)

کرکس [فا ، س] آق بابا دنیلن بیوك قوش . ☞ [آق بابا]

کرکف [ت ، س] داخلنه بز کره‌رك اوزرنده قادینلرك اینجه نقش ایشله‌دکاری دستکاه .

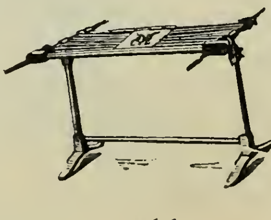

(کرکف)

کرکی [ت ، س] کره‌جك آلت : چولقا کرکیسی § (معماری) چاتی کیریشلرینی قارشیلقلی اوله‌رق باغلایان وثقالتك تأثیریله آچیلوب بربرندن اوزاقلاشملرینه مانع اولان دمیرلامه ویا آغاج .

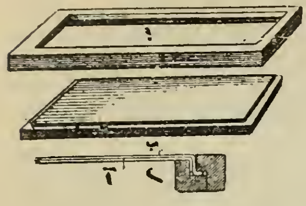

(کرکی - رساملره مخصوص)

کرکین [ت ، ص] کراش ، چکامش § منقطع اوله‌جق درجه‌یه کلش § طرفین آره‌سنده‌کی ضدیت ، خصومت .

کرکینلك == کرکین اولان شیئك حالی § میانه‌نك آچیق اولمسی .

کرکنمك [ت ، مص] صیق صیق صارلمق .

کرم [ع ، س] اوزوم چوبوغی ، آصمه [جمعی : (کروم) در] .

گرم [فا ، ص] صیجاق ، حار ، سخین .

کرمی == صیجاقلق ، حرارت ، سخونت || غیرت ، اقدام فوق العاده : ایشه کرمی ویرلدی . [کرمیت غلطدر]

کرما == (سرما) مقابلی ، صیجاق هوا ، یاز : موسم کرما .

کرما کرم == پك قیزیشمش || پرسوز وشوق .

کرماکرمی == کرماکرملك .

کرمخانه == نباتات صوبه‌سی .

کرم [ع ، مص] اصالت § نفاست § عالیجنابلق § لطف ، احسان ، عنایت .

کرم بیورك == مساعده ایدك .

کرمکار == کرم ایدیجی ، ایدن .

كرمكاری == كرمكارلق

كرمكارانه == كرمكارجه‌سنه .

كرمكستر == كرم‌دوشه‌يجی ، مكرم .

كرمكستری == كرمكسترلك

كرمكستران == كرمكسترلر .

كرمپرور == صاحب‌كرم واحسان‌اولان

كرمپروری == كرمپرورلك .

كرمپرورانه == كرمپروره‌لايق‌صورتده

گرمابه [فا ، س] صيجاق‌صو حمامی .

گرمپه [ت ، ص] قره‌دن دكزه اوزانان طاشلق بورن .

گرمك [ت ، مص] چكوب‌اوزاته‌رق قورمق وبا آصمق .

كوكس كرمك == كونمك ‖ قارشی طورمق : قورشونه كوكس كرن عسكرلر .

كرديرمك == باواسطه كرمك .

كرلمك == قوديلوب چكلمك ، كركين اولق .

كركين == كرلمش .

كرميت [ت ، س] ☛ [كرميت]

كرمی [فا ، مص] صيجاقلق حرارت § غيرت واقدام فوق‌العاده : كرمیٔ تام ، ايشه كرمی‌ويرمك ، كال كرمی الله .

كرنا و : كرنای [فا ، س] قديله استعمال ايديلان بر نوع عسكری بورويسی .

كرنك [فا ، ص] آل آت :

« بن نه‌خاكم‌كه : اوله بنده بو آثار كمال فارس طبعمده احسان اولنه بويله كرنك »

گرنمك [ت ، مص] قولاری وسائر اعضاء بدنی چكوب اوزاته‌رق اسنه‌مك .

كروان [ت ، س] (٢ مانا) دن محرفدر . { فارسی } ☛ ن كاربان

كروانسرای == ☛ [كاروانسرای]

كروبی [ع ، -] اشرف ملائك ، بيوك ملك

كروبيون == اشراف ملائكهٔ كرام ، دركاه كبريا پناهه مقرب اولان ملكلر :

« صرير خامه‌مي كوش ايلينجه شوقمد حكاه صفاسندن اولور كروبيان نه فلك سرسام »

كروت - كروت [ت ، س] اوطورمق وبا ياتمق ايچون تخته‌دن ياپلمش يوكسكجه بر ، سدير ديوله .

كروز [ت ، -] ☛ [كرفس]

كره [ع ، مص] ايكرنمك ، تيكسنمك ، خوشلانمامق § جبر واكراه ايتمك ، زورلمق .

كرهاً == ايكرنه‌رك ، خوشلانميه‌رق ‖ جبراً ، مجبوراً (طوعاً) مقابلی : طوعاً وكرهاً .

كرّه [ع ، ك] دفعه ، مره ، كز : اوچ كره == اوچ دفعه .

چوق كره == دفعاتله ، مكرراً .

بعض كره == بعض دفعه .

بوكره == بودفعه .

[جمعی : (كرات) كلير : كراتله == دفعاتله]

كری [ع ، مص] قازمق .

كری ، **كيری** ، **كيرو** } [ت ، -] (اوك) ك ضدی . آرد ، آرقه ، قيچ ، خلف بر شيئك قسم اخيری § آرقه‌ده بولنان § آلت طرف ، ما بعد § آشاغيده بولنان ، دون § غير مترقی .

كری آلمق == استرداد ايتمك ، استعاده .

كری چويرمك ، كری ويرمك } == اعاده ايتمك

كريسنی آلمق == صوكنی آلمق ، بيترمك .

كری دونمك == عودت ايتمك .

كری طورمق == قاريشمامق ، چكلمك ، احتراز ايلمك .

كری قالمق == آرقه‌ده قالمق ‖ تأخر ايتمك ، وقت معينده يتشه‌مامك : ساعتم بش دقيقه كری قاليور ‖ اجرا اولنمامق ، ترك ايدلمك : شمدی او ايش كری قالدی ‖ خالی ، فارغ اولمق : چاليشمقدن كری قالميوردم .

كری قومق == تأخير ايتمك ، صوكره‌يه براقمق .

كری كلمك == عودت ايتمك ‖ اعاده اولنمق .

كری كيتمك == تدنی ايتمك ‖ آرقه‌يه دوغری حركت ايتمك ‖ اوزاقلاشمق ، اوته‌يه كيتمك ‖ اعاده اولنمق ‖ عودت ايتمك .

كريم [ع ، ص] كرمله متصف .

كريمانه == كريمجه ، كريمه لايق صورتده : معاملهٔ كريمانه ، التفات كريمانه .

[جمعی : (كرماء ، كرام ، كرايم) كلير .]

كريمه [ع ، س] قرآن عظيم الشانك هر آيت جليله‌سی : آيت كريمه ، كريمهٔ منيفه § قيز اولاد . (مخدوم مقابلی) .

كريه [ع ، ص] ايكرنج ، طبيعته ايكرنمه ايراث ايدن ، مكروه ، منفور : كريه الطعم ، كريه المنظر ، كريه الصوت .

كره‌ويت [روسجه‌دن مأخوذدر] اوطورمق وبا ياتمق ايچون ياپلمش يوكسك محل ، اوطه‌لرده ازدن تخته قونيلان اكرتی يوكسك تخته .

كريه [ع ، -] نفسه حالت اكراه ايراث ايدن جنجه ، بادره § شدت حرب ، جنكك مهالك وشدائدی § مصيبت .

گز [فا ، س] مساحه اپچی § شاقول اپچی § بر نوع تعليم اوپونی .

گز [ت ،] كره ، دفعه ، صره .

بركز == بركره .

گز [فا ، -] ايپك . [(قز) ونددن محرفدر]

گزا [فا ، ص] (كزيدندن) مصدرندن مشتق (كزانده) نك وضعی اولوب ايصيريجی ، ايصيران معناسيله وتركيبله استعمال ايديلور :

جانكزا = جان ایصیریجی ، جان آجیدیجی .

لبكزا = دوداق ایصیریجی ، ایصیران || متحیر .

كَزّاب [ت ، ـ] (كیمیا) مرمری وایطوغرافیا طاشلرینی حك ایدن یاقیجی ، صارعتراق ، متبخر صو ، حامض كبریت ، تیزاب ، كذاب .

كَزمك [ت ، مص] یورومك ، دور وحركت ایتمك § سیر ، تفرج وتماشا ایتمك § بولنمق ، موجود اولمق : كتبخانه‌سنده ایلیه كتاب نه كزر .

ال اوستنده كزمك = معزز ومحترم اولمق .

الرده كزمك = مقبول ومعتبر اولمق.

بوش كزمك = آواره‌لك ایتمك ، آواره اولمق ، ایشسز طورمق .

دیللرده كزمك = شیوعبولمق || لقاقی سویلنمك .

كزوب طوزمق = طولاشمق .

نه كزر = نره‌ده ، هانیا ، نه‌آرار .

كزندی = كزنمه ، سیر ، تفرج || كزیله‌جك مسیره || اوطه‌لرك اوكنده كزمكه مخصوص طار صوفه .

كزدیرمك = طولاشدیرمق .

كزنمك = كندی كندینه كزوب طولاشمق || دفع حرص ایچون طیشاری چیقمق .

كزلمك = طولاشلمق || سیر وتماشا ایدلمك .

كزكین
كزكینجی } = چوق كزن ، چوق كزمش اولان ، جهاندیده .

كَزَند [فا ، ـ] ضرر ، زیان ، الم ، آفت ، مصیبت .

كَزی [ت ، ـ] ایپك ویا ایپكله قاریشیق حاره‌لی معروف قماش : هند كزیسی ، دیار بكر كزیسی

كَزیده [فا ، ص] ایصیرلمش .

ماركزیده = كندیسنی ییلان ایصیرمش اولان .

كَژ [فا ، ص] اكری .

كژ چشم = اكری باقیشلی ، شاشی ، احول .

كژ دم = اكری قویروقلی || عقرب .

كَس [فا ، ـ] كیمسه ، كشی . جمعی : (كسان) كلیر .

بی كس = كیمسه‌سز ، یتیم ، بیوایه ، حامیسز .

ناكس = انسانیتسز ، نامرد || خسیس ، بخیل ، جری .

هركس = هرشخص ، هر كیمسه ، هر كیم اولورسه اولسون .

كسانه = كسه لایق ، كسجه .

بی كسانه = بی كس اولانه یاقیشیر صورتده ، بیكسجه‌سنه .

كَساد [ع ، مص] آلیش ویریشده طوغونلق سوروممسزلك ، رواجسزلق § فقدان ، ندرت ، قحط . { كسادلق دیمكه حاجت یوقدر. }

كَسافت [ع ، مص] بولانیقلق ، براق اولمامق . [(كثافت) باشقه معنایه‌در.]

كَسالت [ع ، مص] تنبللك ، اوشنمك ، رخاوت : كسالت موجب فقروندامتدر.

كَسب [ع ، مص] چالیشوب بزنمق [مادیات ومعنویاتده مستعملدر] كسب ثروت ، كسب قدرت § حاصل وپیدا ایتمه : ایش شمدی باشقه رنك كسب ایتدی . { كسر كاف ایله (كسب) ده بو معنایه كلیر }

كَستانه [ت ، ـ] ذات الفلقتین شعبه‌سندن شاه بلوطیه عمیله‌سندن بر شجر وبو شجرك محصولی . میوه‌لرینك اوزری ، یكنلیدر. چیچكاری مخروطی اشكل برعنقود مركبدر. یبانی كستانه آجی اولوب ا ی دانه‌لیدر . فقط اكل اولنمز .

(عادی كستانه)

ا ـ مذكر چیچكی ، ب ـ مؤنث چیچكی ، ت ـ میوه‌سی ، د ـ بزری .

(یبانی كستانه)

ا ـ مذكر چیچكی ، ب ـ مؤنث چیچكی ، ت ـ میوه‌سی ، د ـ بزری .

آت كستانه‌سی = میوه‌سی ییه‌نمز ویالكز باغچه‌لرده زینت ایچون یتشدیریلور برجنس كستانه آغاجی .

قوزی كستانه‌سی = چیك ایكن دخی ییه‌نور بر جنس كوچوك ولذیذ كستانه .

كستانه كبابی = قابوغیله برابر طاوه‌ده قاورلمش كستانه .

كستانه رنكی = قویو قهوه رنكی .

كستانه طوریسی = بوز رنككده ، طورده اولان (ت) .

كستانه فشنكی = زیاده پاطیردی ایدر برنوع فشنك .

كستانه‌جی = كستانه صاتان آدم .

كستانه‌لك = كستانه آغاجلرینی حاوی محل . § (بیطاری) آتك دیز قپاغنك بر از اوسته‌سنده ذراع ایچ طرفده وبرمچیده‌كی چارككی بیوكلكنده ناصورلنمش كوچوك قطعه .

كسدرمك [ت ، مص] قطع ایتدیرمك § توقیف ایتمك ، صو وقان كبی شیلرك جریانی قطع ایتدیرمك ، دوندرمه § بوغازلاتمق ، دغ ایتدرمك § تخمین وتقدیر ایتمك : فلانك بو آقشام كله جكنی كسدیرمش ایدم .

اویقو كسدیرمك = اویومق ، اویقوسنی آلمق .

باشنی كسدیرمك = تعمدا اصرار ایتمك

كوزه كسدیرمك = یاپه بیله جكنی آكلامق || كوز آورمق .

كسدیرمه = تخمین ، تخمینی ، تقریبی § قیصه ، مختصر ، طولاشیقسز : كسدیرمه یول ، كسدیرمه جواب .

كسدیرلمك = قطع ایتدیرلمك || حل وفصل اولنمق || قطعیا حكم اولنمق

كسر [ت ، س] بر طرفی كسكین ، دیكر جهتی چكیچ طرزنده دمیردن معمول وقیصه بر صاپه كچیرلمش مرنقور آلتی ، تیشه .

نعلبندی كسری = دائما اركه طوغری یونتلر بر نوع كسر || منفعت پرست آدمدن كنایه .

كسرجی = كسر یاپان ویا صاتان آدم || كسر ... ایش كورن منعم كار .

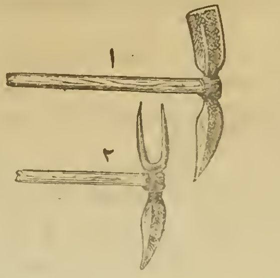

(بونه‌نجی كسری - تورپتین)
١ - دیللی كسر .
٢ - چتال كسر .

كسر [ع ، مص] قیرمق ، قیرلمق § بوزمه ، خلل كتیرمه : نفوذینی كسر ایتدی § بر حرفك اسره ایله اوقونمسی : كسر شین ایله . § (فرائض) سهم تامه بالغ اولمیان جزء . § (ریاضیه) واحدك اجزاسی .

كسر اعشاری = واحدك اونه ویا اونك هرحالكی برقوتنه تقسیم ولنمسندن چیقان وتعبیر دیكرله مخرجی (اون) نك هرحالكی بر قوتی اولان كسر - كه : عدد تامدن كسری تفریق ایچون آرلرینه ویركول (,) اشارتی قونیلور :
٠,٣٢٧ = صفر عدد تام ، بیكده اوچیوز یكرمی یدی
٢,٠٥ = ایكی عدد تام ، یوزده بش
٥,٢ = بش عدد تام ، اونده ایكی
دیه اوقونور .

كسر اعشارینك جمعی = ویركوللر بر حذایه كلمك اوزره كسرلرك بربری آلتنه قونیلهرق اعداد صحیحه‌نك جمعی كبی اجرا اولنان جمع عملیاتی - كه : حاصل جمعده ویركوللرك حذاسندن ینه بر ویركول یازلیر :

٠,١٢٣
٤,٥٦٧٨
٢٩,٩١
٣٤,٦٠٠٨ كبی

كسر اعشارینك طرحی = مطروح منه ایله مطروحك ویركوللری بر حذایه كلمك صورتیله واعداد اربعه‌نك طرحی وجهله اجرا ایدیلن طرح عملیاتی - كه : بونده دخی حاصل طرحده ویركوللرك حذاسندن بر ویركول یازلیلیدر :

٨,٠١٢٣
٤,٥٦٠٠
٣,٤٥٢٣ كبی

كسر اعشارینك ضربی = ویركوللردن صرف نظر ایدرك مضروب ومضروب فیه بربرینه ضرب اولنوب حاصل ضربی ... مضروب ومضروب فیهده‌كی كسر خانه‌لری قدر صاغدن صوله طوغری خانه تفریق ایلمك دیمكدر :

٠,٧٥٥ × ٣,١٢ = ٢,٣٥٥٦٠ كبی

كسر اعشارینك تقسیمی = مقسوم ومقسوم علیهده‌كی كسر خانه‌لرینی صفرلر وضعیله ویا ویركوللری عین مرتبه صاغه طوغری حركت ایتدیره‌رك مساوی قیلدقدن صوكره اعمال اربعه‌نك تقسیمی كبی تقسیم عملیاتی اجرا ایتمكدن عبارتدركه : اكر مقسومده‌كی كسر خانه‌لری مقسوم علیهك كسر خانه‌لرندن كوچوك اولور ایسه خارج قسمت محلنه - بر ویركول چویرلدكدن صوكره اولمقدار صفر وضع ایلمك ایجاب ایدر .

٨,٢١٢٥ | ٣,٧٥ — ٢,١٩ اولدیغی كبی

كسر عادی = واحدك اقسام متساویه‌سندن بر ویا بر قاچی - كه : واحدك قاچه تقسیم ایدلدیكنی بیلدیرن عدده (مخرج) واو قسملردن قاچنك مطلوب اولدیغنی كوسترن كمیته‌ده (صورت) نامی ویریلور . واشبو ایكی كمیت آره‌سنه برخط افقی چكیلوب (مخرج) او خطك آلتنه و (صورت) دخی اوستنه یازیلور :
$\frac{٥}{٨}$ بر كسر عادیدر . (٨) عددی مخرج اولوب واحدك سكز قسمه تقسیم ایدلدیكنی كوستررو (٥) عددی ایسه صورتدركه : بو سكز قسمدن (٥) مساوی قسمك مطلوب اولدیغنی ارائه ایدر . وشو افاده (٥) تقسیم (٨) دیه اوقونور .

كسر عادینك جمعی = كسرلرك مخرجلری مساوی قلندقدن صوكره صورتلر جمع ایدیلوب صورت یاپیلور ومشترك مخرجلردن بری آكا مخرج ویریلور .

$$\frac{٤٧}{٢٤} = \frac{١٤}{٢٤} + \frac{١٨}{٢٤} + \frac{١٥}{٢٤} = \frac{٧}{١٢} + \frac{٣}{٤} + \frac{٥}{٨}$$

كسر عادینك طرحی = ایكی كسرك مخرجلری مساوی قلندقدن صوكره صاغده‌كی كسرك صورتندن صولده‌كی كسرك صورتی طرح ایدیلوب حاصل طرح صورت یاپیلور ومشترك مخرجلردن بری مخرج ویریلور :

$$\frac{١١}{٥٦} = \frac{٢٤}{٥٦} - \frac{٣٥}{٥٦} = \frac{٣}{٧} - \frac{٥}{٨}$$ اولور.

كسر عادینك ضربی = صورتلرك حاصل ضربی صورت ومخرجلرك حاصل ضربی مخرج یاپیلور :

$$\frac{١٥}{٥٦} = \frac{٥×٣}{٧×٨} = \frac{٥}{٧} × \frac{٣}{٨}$$

كسر عادینك تقسیمی = مقسوم علیهده‌كی ... مخرج ... وصورتی ...

مخرج‌ باپلەرق ضرب عملی جرا ایدیلور :

$$\frac{٥}{٨} \div \frac{٣}{٧} = \frac{٥}{٨} \times \frac{٧}{٣} = \frac{٣٥}{٢٤} .$$

عدد صحیح مع الکسر = کسرله برابر بولنان کسر .

$\frac{٥}{٨}$ ٣ و ٣,٧٥ کبی

کسر بسیط = حقیقی کسر . یعنی صورتی مخرجندن کوچوك کسر : $\frac{٢}{٥}$

کسر مرکب = ایچنده عدد صحیح بولنان کسر ، یعنی مخرجی صورتندن کوچوك کسر : $\frac{٥}{٤}$.

اختصار کسر = کسرك قیمتی دکشدیرمکسزین شکلنك کوچلتمسی استلزام ایدن اعمال : $\frac{٣}{١٢} = \frac{١}{٤}$

کسرسز = کسری ، جزئی پارچەسی اولمین .

کسری = کسره منسوب . عدد کسری . [جمعی : (کسور) و بونك ده جمعی : (کسورات) کلیر .]

کَسْرَه [ع ، س] اسره ، حرفی مکسور اوقودان حرکه .

کسرهٔ خفیفه = اینجه اوقونان کسره . بز ، کیم کبی

کسرهٔ ثقیله = قالین اوقونان کسره : صره ، ایلیق کبی .

کَسْرَی [فا ، ص] ☞ **کِسری**

کَسَك [ت ، ر] بل ویا قازمه ایله چیقه رولان بیوك طوپراق پارچەسی . § بریره صره‌لوب چیت یاپیلمق اوزره اوستندکی اوتلرله برابر کسیلوب چیقه‌ریلان درت کوشه‌لی چایر پارچەسی

کَسْکی [ت ، س] دال کسمکه مخصوص وفاق بالطه .

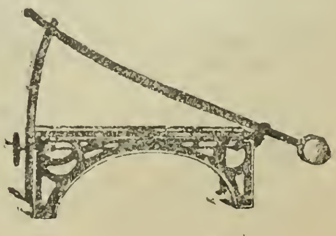

(دیکه وچنتو کسکیسی)

کَسْکین [ت ، ص] چوق کسر ، قاطع شدید ، صارم ، حاد § سرت ، اوتلی ، شدید ، مؤثر § فعال ، سریع ، جوت وچالاك .

کسکنلشمك / کسکنلتمك = کسکین اولمق || سرتلشمك ، قوت پیدا ایتمك || فعال اولمق .

کسکینلك = سرتلك ، شدت تأثیر || بر آلت قاطعه‌نك کسر طرفی :

کَسَلْ [ع ، ص] کوشکلك ، تنبللك ، اوشنمك .

کسلان = کسل معناسنه ایسه‌ده عربی اولمیوب اویدرمه بر لغتدر

کسلان = اوشنجی ، اوشه‌نن ، تنبل .

کَسْمَك [ت ، مص] بر آلت قاطعه ایله آیرمق ، قطع ایتمك § طوغرامق پارچه‌لره آیرمق § مانع بر شیئ طوردیرمق ، دیکدیرمك § دوام ایتدیرمەمك : باباسی معاشنی کسدی § آره‌لق ویرمك : عفو ایدوسکز اقوردیغنی کسدم § قرارلشدیرمق : سوز کسمك ، کون کسمك § رفع وازاله ایلمه : امیدی کسدی § بوغمق : ایلم کسه‌دم § بوغازلامق ، ذبح ایتمك .

کسمه = تنکه ویاره کسمکه مخصوص بیوك مقاص .

کسمه = (کسمك) ماده‌سندن مصدر تخفیفی § قیالدامش اورمه شراسندن یاپیلمش وصورت مخصوصده کسلمش قالنجه پستیل .

اوکنی کسمك = مانع اولمق .

باش کسمك = سرفرو ایتمك .

بوین کسمك = اتباع ایتمك .

حساب کسمك = حسابی تمیزلیوب ایلیشك براقمق .

عقل کسمك = آکلامق ، فهم وادراك ایلمك .

قیصه کسمك = اوزاتمامق .

کوز کسمك = یاپه‌بیله‌جکنی آکلایوب کوزتمك

کسوب آتمق = قطعیاً فصل وحل ایتمك .

کسشمك = ایکی کشی بینلرنده قرار قطعی ویرمك .

کسلمك = منقطع اولمق .

کَسْمَه [ت ، س] (طبقات الارض) طوپراق ایله قیا طبقه‌سی آره‌سنده بولنوب هنوز تحجر ایتمامش یوموشاق طاش ویاسرت کیل § وزومدن معمول بر نوع طاتلی .

کَسْمَك [ت ، س] باشاق صمانی یاپراقلری § کسیلمش شی .

سوت کسمیکی = کسلمش ، پنیره تحول ایتمش سود .

کَسُوب [ع ، ص] زیاده ، فوق العاده کسب ایدیجی ، قزانیجی .

کَسی [فا ، س] بر کیمسه .

کَسی [ت ، س] چاشیر .

کسی طاش = چشمه‌ونهرده چاقیری طوتاله دوکه‌رك بیقادغه مخصوص یاصی طاش § بر آتیم باروت مقداری .

باروت کیسی = باروت اوچوسی .

کَسید [ف ، ص] کچز ، روجسز § هرشیئك آشاغیسی ، ادناسی .

کَسیر [ع ، ص] قیرلمش § ضعیف .

کَسیك [ت ، ص] کسلمش ، مقطوع § ساقط ، بوزوق § بورغون

کسیکلك = منقطعلق || یورغونلق ، جملهٔ عصبیه‌ده حس اولنان قیریقلق .

کَسیم [ت ، مص] کسمه ، کیش : ات کسیمی ، ترك وتعطیل : درس کسیمی § حجم ، طرز ، شکل § بر شیئه تقدیر اولنان بها .

ات کسیمی = خرستیانلرجه معتبر اولان پرهیزك ابتداسی .

صو کسیمی = (بحریه) کمینك استیعاب ایده‌جکی حمولەنك ثقلنا کوره تعیین اولنمش درجه ــ که ؛ کمینك صویه باته‌جغی حدی کوسترر و I ، I A XX کبی رقملرله ارائه ایدیلور .

کَشْ [ت ، س] یاغمسز ، عادی پینر .

کَشْ [ت ، ص] عقلسز ، احمق ، سونپه .

كَش [فا ، ص] چكمك معناسنه اولان [كشيدن] مصدرندن امر حاضر اولوب دائماً تركيبده قوللانيلور .

پيشكش = اوكه چكيلن ، تقديم اولنان هديه .

جفاكش = جفا چكيجى ، چكن ، جفاكشان

دلكش = كوكل چكيجى ، جالب قلوب || دلبر

« بر بيوك نهرك خرام دلكشى
غرق حس ايلر دل درياوشى »

سركش = غير مطيع ، عاصى ، سوز دكلەمز

سوداكش = سودا چكيجى ، چكن .

محبتكش = محبت چكيجى ، چكن ، محبتزده

سيمكش = صرمه ايشليين .

كَشّاف [ع ، ص] پك زياده كشف ايديجى ، ايدن : كشاف حقايق ؛ « كشاف دقائق معانى » § اردونك ايلروسنده حركت ايدوب احوال اراضى‌يى ووضعيات اعدايى كشفه مأمور اولان مفرزهٔ عسكريه : كشاف قولى

كَشاكَش [فا ، ــ] چكشمه ، منازعه ، مناقشه § ايكى كشينك بر شيئك برر اوجندن طوتوب هر برينك كندنسه طوغرى چكمەسى § پهلوانلرك بربريله صيواشمەسى ، مصارعه § غم ، غصه ، كدر ، ملال .

كَشان [فا ، ص] چكيجى ، چكن ، § چكەرك ، سوروكلەرك كوتورمه .

كشان بركشان = عنف ايله ، زورله كوتورمه

كَشان [ت ، ــ] زنجيردن يولار.

كَشْت [فا ، ــ] ايچمه ، كزمه ، سير.

كشت وكذار = كزمه ، طولاشمه ، سير [illegible] :

« حقيقت فرق يوق عمرك مثلدن
ديان خواب ايش كشت وكذارم »

كَشْتى [فا ، ــ] كمى ، سفينه :

« كوكل سيار كشتى ، جهان عمان بى پايان
كورمدن ساحل ميد سان اولدى كيدركن »

كشتيبان = كميجى ، كمى‌يى سوق واداره ايدن ، قپودان ، رئيس سفينه ، ملاح .

كشتيكاه = كميلرك التجا ايلديكى محل ، ليمان ، مرسى : كشتيكاه پنها

كشتيكر = كمى ياپان ، كمى تعمير ايدن

كشتى نشين = كميده بولنان ، كمى يولجيسى ايدن .

كشتى نشينان = كشتى نشينلر ، كميده بولنانلر .

كشتىٔ نوح = حضرت نوح عليه السلامك اثناى طوفانده انشا وبعض صلحا ايله ركوب بيوردقلرى سفينه .

كَشَف [فا ، ــ] قابلومبغه :

« عاجز ايكن عقابه كرفتار اولور كشف
غوك ضعيفى قوت ايدييور بى‌وسيله مار »

كَشْف [ع ، مص] برشيئك يوزنده‌كى پرده‌يى قالديرمق ، آچيغه چيقارمق : كشف نقاب ، كشف غطا :

« كشف ايت نقابكى يرى ، كوكى منور ايت
بو عالم عناصرى فردوس انور ايت »

§ برسرى حل وتفسير ايتمه : اسرار درونى كشف ايتدى ، مرام ومقصدنى كشف ايده‌مدى .

§ اولياء اللهك من طرف الله تعالى مغيباتدن خبردار اولمسى :

« درويشكا كشف اولندى رموزات حقيقت
واله يالاندر سوزى بالله يالاندر »

§ موجود ايكن انظاردن مستور اولان برشيئى ميدانه چيقارمق : الكتريقك كشفندن ول . . .

| بو معنالره كوره كشفك ابداع ، احداث ، اختراع ، ايجاد ، تكوين ، خلق ايله بينلرنده فرق واردر . شويله‌كه :

ابداع = نمونه‌سز برشى وجوده كتيرمك

احداث = زمان ايله مسبوق برشيئى ايجاد ايتمك .

اختراع = اعمال فكر ايله و وسائط معلومه ايله يكيدن برشى بولمق .

ايجاد = معدومه وجود ويروب پيدا ايتمك

تكوين = ماده ايله مسبوق اولان شيئى ايجاد ايلمك .

خلق = يوقدن وار ايتمك

§ (طوپوغرافيا) و (معمارى) تخمين صورتيله برشيئك انشا و اعماله مقتضى مصارفى حساب ايتمك : فلان محلده ياپيله‌جق اولان شوقدر غروشه كشف اولنمشدر .

كشف دفترى = اعمالات وانشاآتده تخمين و تقريبى اولەرق داخل حساب ايديلان مصارفك مفرداتى ناطق دفتر .

كشف اول دفترى = بو وجهله قبل الانشاآت ياپيلان دفتر

كشف ثانى دفترى = بعد الانشاآت وقوع بولان مصارف حقيقيه‌يى متضمن دفتر § بر شيئك اولدن معاينه وتفتيشى اولنمسى .

كشف قولى = براوردونك ويا برمفرزهٔ عسكريه‌نك اوكنده حركت ايدوب احوال دشمنى ووضعيت اراضى‌يى معاينه وتفحص ايدن هيئت عسكريه

كشف كميسى = (بحريه) زماننده بولنوب كشفيات و مخابرات خدماتنده استعمال اولنان خفيف وسريع السير كمى .

اصحاب كشف = من طرف الله تعالى مغيباته كسب وقوف ايدن اولياء الله الكرام.

كشفى ، **كشفيه** = كشفه منسوب ومتعلق.

كَشْفِيّات [ع ، ــ] (كشف)ك جمعى § بولنوب ميدانه چيقاريلان شيلر : كشفيات مفيده .

كَشْكَش [ف ، ــ] (عربى (كشك)دن محرفدر) ات ايله برابر دوكلمش بغدايدن ياپيلان برنوع طعام .

كَشْكُول [فا ، ــ] ديلنجى كاسه‌سى ، كچكول .

كشكول فقراء = دوكلمش فستيق و هندستان جوزندن ياپلمش برنوع صودلى طاتلى .

كَشْمَكَش [فا ، ــ] نزاع ، مجادله § جنك :

« يارب نه‌در بو كشمكش درد احتياج
انسانك احتياجى كه بر لقمه نان‌در »

كَشَنده [فا ، ص] چكيجى ، چكن § متحمل : محنت كشنده .

كَشيده [فا ، ص] چكلمش § طارتلمش § دوزلمش § ترتيب ايدلمش ، كشيده ايديلن ضيافتده § يازلمش تحرير ايدلمش : كشيده سالك سطور بيوريلان ، برتلغراف كشيده ايتدم .

کشیده رو ـ ی = صراحی یوزلی ، اوزون چهره‌لی .

کشیده قامت = اوزون بویلی ، اندامی مطبوع اولان § بعض حرفلرك اوزرینه چکیلان چیزکی : کافك کشیده‌سی کورل اولمشیدی .

کشیش [فا ، س] (اصلی ترکجه اولوب مآخره فارسی‌یه کچمش و (قسیس) بوندن تعریب ایدلمشدر .) خرستیان پاپاسی ، راهبی . [جمعی : کشیشان کلیر] § توك دیا .

کشیشخانه = مناستر ، صومعه .

کشیشلمه = مرمره دکزینه نسبتله بورسه جوارنده کائن کشیش طاغی جهتندن اسن جنوب شرقی روزکاری || بو روزکارك اسدیکی جهت .

کطاطه [ع ، مص] مولوف آیاغی‌جق درجه‌ده معده مضام ایده‌وللو اولوب صیقامق

کظم [ع ، مص] غیظ وحدتی اظهار ایتمه‌مك ، اوفکه‌یی هضم ایتمك .

کظیم = حدتنی ، غضبنی حبس ایدیجی ، ایدن .

کعب [ع ، س] اعضا کمیکلرینك اویناق یرلری ، مفاصل § طوپوق § موپوو مفصلی § طوپوق کمیکی ، آشیق کمیکی § طاوله زاری § مجذوری بردفعه دها جذر ضرب ایتمك § مجد وشرف وشان : علو کعب § سنج میزك ممه‌سی یومرولق .

کعبه وارمامق = طوپوغنه یتشه‌مه‌مك یعنی نظیر ومثلی اولمامق § مساس ، درجه اصل : فلان ؛ فلانك کعبنده دکلدر

کعبه [ع ، س] (مکعب الشکل اولمه وجه تسمیه‌سیدر) ؛ اهل اسلام ولان بیت الحرام مقدس ـ که : مکهٔ مکرمه‌ده کائندر § قبله‌گاه

کعبة الامال = املرك متوجه اولدیغی محل .

کعبتین = کعبهٔ شریفه ایله مسجد اقصی .

کف [ع ، مص] چکمه ، منع ایتمه ، امتناع ایلمه .

کف ید = ال چکمك ، واز کچمك || مزایده‌ده آرتدیرمی سورمه‌مك || (حق . ق) برکیمسه قبل الدعوی مطلوبندن وازکچمك § (عروض) یدنجی حرف ساکنی سقاط ایلمه .

کفّ [ع ، س] الایچی ، ال آیه‌سی آووج ، الاك پارمغی مشتمل اولان قطعه‌سنك ایچ طرفی ، راحه [جمعی : (کفوف) کلیر .] § طابان : کف القدم .

باطن کف = الاك ایچی ، آیه .

ظاهر کف = الاك اوستی

کف [فا ، س] کوپوك : امواج کف فشان :

« پیش عزمده کف نثار هجوم
موج طوفانخروش دریانك »

کفکیر = یمکك کوپوکنی آلمغه مخصوص دلیکلی قاب ، سوزکچ || کبچه .

کفاءت [ع ، مص] برشیئه مساوی ومکفی اولق .

کفّارت [ع ، س] کناهلری ستر وازاله ایدیجی . ایدن شیء ؛ بدل جنایت [ـ که : بر محبوبیت تحتنده ویا خطاءً وقوع اولان برکناهی عفو اتدیرمك امیدیله وحد شرعیدی وجهله ویرلن صدقه ، یا طوتیلان اوروج وسائره .]

کفارت یمین = اجرا اولنامیان بریمینه قارشی انجاب ایدن حد شرعی ـ که : صدقه ، اوروج ویا قول آزاد ایتمکدن عبارتدر .

کفاف [ع ، س] (کسر کافله غلطدر .) برشیئك مثلی مقداری § احتیاجی دفع ایدجك ، یشایه‌بیله‌جك قدر رزق ومعاش .

کفاف نفس = بر آدمك یالکز کندی نفسی ایچون لازم اولان رزق ، نفقه .

کفال [ج ، س] بیوك بالق مقبول ، جنس بالق ـ که (بالق یمورطه‌سی) دینلن ... بیوك مخصولیدر

کفالت [ع ، مص] ... اولان شیئك انفاقنی تعهد ایتمك ، ... لق ، کفیل ، ضامن اولمه

§ (فقه) برشیئك مطالبه‌سی حقنده ذمتی ذمته ضم ایتمك یعنی بر کیمسه داخی دیکرینك ذمته ضم ایدوب آنك حقنده لازم کلان مطالبه‌یی کندی دخی لزام ایتمکدر .]

کفالت بالتسلیم = (فقه) بر مالك تسلیمنه کفیل اولمق .

کفالت بالدرك = (فقه) مبیع بالاستحقاق ضبط اولندیغی تقدیرده ثمنی اداوتسلیمه یاخود بایعك نفسنه کفیل اولق .

کفالت بالمال = (فقه) برمالك اداسنه کفیل اولمق

کفالت بالنفس = (فقه) بر آدمك شخصنه کفیل اولق ـ که : مذهب شافعیده باطلدر

کفالت متسلسله = (حقوق) ایکی ویوزباده اشخاصك برینه متقابلا کرمتسلسلا کفیل اولمسی

کفالت معلقه = (فقه) شرطه معلق اولان کفالت [فلان آدم سنك اجنبی ویرمزسه بن ویررم کبی]

کفالت منجزه = (فقه) شرطه معلق وزمانه متقیله معاق اولمایان کفالت

کفالت نقدیه = (حقوق) خصوصی تأمین ضمننده معین اولان اقچه ومحله ودیع وترهین اولنمق صورتیله عقد ایدیلن کفالت

کفالت موقته = (فقه) زمان موقت ایچون عقد اولنان کفالت [فلان وقته قدر بو آدمه کفیلم کبی .]

کفالت سندی / **کفالتنامه** = کفیل اولدیغنی مبین اولهرق کفیلك امضالدیغی ویرلن سند ورقه .

کفالتسز = کفیلی اولمایه‌رق

کفالة = کفالت صورتیله .

کفج [ع ، س] آغزدن آقان مو کوپوك

کفچه [فا ، س] کبچه : ... [کبچه] § (بحریه) چیا مخنه‌لرینك ایچ طرفنده حاصل ایلدکاری مقعر

کفچه

کفره [ع ، س] : کافر ؛ کفرهٔ فجره

کفش [فا ، س] پاپوش ، پابوش ، پاشمق

کفش دوز / **کفشکر** = پاپوش دیکر ، قوندرجی

کفشکردان = پاپوش قوندره چیورن ... کتلر

کفگیر [فا ، س] اطعمه‌نك پیشرکن کوپوکنی آلمغه مخصوص دلیکلی بیوك قاشیق وقاب ، کبچه § سوزکچ .

كَفَن [ع ، س] ولوبه صارلادبز ، جامهٔ عدم :

« اوریابان عدم تامر بازار وجود
بتلاش كفنى امده عريانى چند »

كفن بدوش = كفنى اوزرنده .

كفن پوش = كفنه صارلمش اولان .

كفن صويجى = ☛ [نباش] [جمعى : [اكفان] كلير .]

كفنجى = كفن ويوكا متعلق شيلر صاتار آدم .

كفنلمك = اولوبى كفنه صارمق ، تكفين ايتمك .

كفنلى = كفنه صارلمش اولان .

كَفَنَه [ت ، س] دكيشديرلرك للرينه چكيدكارى دميرلى قايش : موتاف كفنه سى .

كَفَه [ت ، س] آت تيمارى ايچون مستعمل قيلدن كيسه ، كبره .

كفه لمك = آتى كبره ايله تيمار ايتمك .

كِفَّه [ع ، ص] ترازى كوزى ، ترازى طبله سى .

« سوزمك هر برى بر كوهر ذى قيمتدر
كه بوسن چكه من كفهٔ ميزان فلك »

دكرمى شى :

كفة الدف = دائره قاصناغى .

كفة الصائد = آوجيلرك دكرمى آغى .

كفتين = ترازينك ايكى كوزى .

كَفيل [ع ، ص] بوينه آليجى ، آلان درعهده ايديجى ، ايدن ، ضامن :

« اوورينه قايشان آخرك وكيلى كبى
نتيجه سنده غرامت چكر كفيلى كبى »

§ (فقه) كندى ذمتنى آخرك ذمتنه ضم ايدن يعنى آخرك متعهد اولديغى شيئه كندى دخى متعهد اولان كيمسه .

كفيل بالتسليم = (فقه) بر مالك تسليمنه كفيل اولان كيمسه .

كفيل بالدرك = (فقه) مبيع بالاستحقاق ضبط اولندقده اقچه سى ادا وتسليمه ياخود بايعك نفسنه كفيل اولان كيمسه .

كفيل بالمال = (فقه) برمالك اداسنه كفيل اولان كيمسه .

كفيل بالنفس = (فقه) بر آدمك شخصنه كفيل اولان كيمسه . [كه عند شافعيه ده باطلدر .]

بربرينه كفيل = بكفالات متسلسله ايله بربرينه ضامن اولان .

كَفِيَه [ت ، س] ☛ [كتفيه] .

كَكْرَك [ت ، س] (كيرك) ديه زبانزددر) قابورغه نك التى ، ضلع كاذب .

ككرك التى = بوكرك .

ككرك باتمسى = قابورغه نك التنده يعنى بوكركده حس ايديلن اوجاع .

كَكِرمَك [ت ، مص] معده ده حاصل اولان غازى بلا اختيار آغزدن چيقارمق .

ككرمه = ككرمك ماده سندن مصدر تخفيفى .

كَكْرَه [ت ، ص] ديلى ودوشديريجى ، بوران ، تخوش صوورده آجيمتراق اكشى ، عفص .

ككره سى / **ككرمسى** = ديلى ازجه بوروشديران ، از اكشى .

ككره مك = ككره اولمق || اكشيبوب قبارمق ، اختمار .

كَكْز [ت ، س] بورون دلكنك بوغازه اتصال پيدا ايلديكى محل .

ككزدن سويلمك = خم خم ايتمك ، بورنندن نفس آلمه رق سويلمك .

ككزه قاچمق = ينوب ايچيلن شى بورن دلكنه كيتمك .

كَكْلِك [ت ، س] طيور دجاجيه دن اولوب طاوونجسامتنده ، بوز ونكلى نوعى طبيعى اولمرق طرقه لى ، اتى لذيذ ، صداسى اولدقچه لطيف بر جنس قوش ، حجل . انواعى واردر . اناطوليده كثرتله بولنديغندن كيجلى صيد اولنور . اناطوليده قرمزى ككلك قره ككلك اولمق اوزره ايكى نوعى واردر . قرمزى ككلكك ايانى منطارى قرمزيدر اكثريا خانه لرده قفسلر درونده بسله نير .

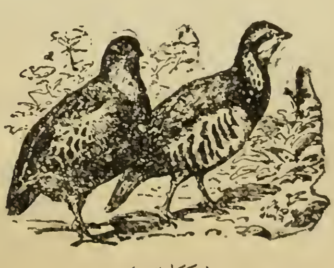

(ككليك)

(قاليفورنيا ككليكى)

ككليك كبى سكمك = ادملرى قيصه وفقط سرعتلى آدرق يورومك || نازك ادا ايله كزمك .

كَكَه / **كَكَه مه** [ت ، ص] بر كلمه نك حرفلرينى دفعاتله تكرار ايدرك سويلين آدم ، لساننده لكنت اولان .

ككه لك = لكنت ، لسان طوتقلغى .

ككه لنمك = بكلمه حرفلرينى تكرار ايده رك سويلنمك .

ككه مك = بركلمه نك حرفلرينى دفعاتله تكرار ايدرك سويلمك . || سوزى شاشيره رق سويلمك || جوابدن عاجز قالمق ، دوغرى جواب ويرهمامك .

كَكِيش [ت ، ص] (زبانزدى : (كنيش) در .] بول ، واسع ، بعن § اكلى ، عريض : ككيش صالون ، ككيش ميدان § قيدسز ، لاابالى ، قلندر مشرب § سهولتلى : ككيش بوزمانده ، ككيش بر وقتمده تأديه ايدرم .

ككيشلتمك = ككيش ايتمك ، بوللانديرمق ، توسيع .

ككيشله مك / **ككيشلنمك** = بوللاشمق ، توسع ايتمك .

ككيشلك = بوللق ، وسعت || اكن ، عرض . || سهولت حال سهولت ، يسر .

كَكِيك [ت ، س] عصاره سى باتيجى وسرت قوقولى بر نبات ـ : طب قديمده كثرتله مستعمل ايدى .

يبانى ككيك = فصيلهٔ صعتريه دن بر نوع هوا عطريه يى حاوى بولنان بر نباتدر . اكثريا طاملرده بولنور عوام ناس ياره لرينى دوشيره رك صنديقلره قورلر .

(يبانى كَكيك)

كَكيك صويى == كَكيك قيناديلەرق چقاريلان صويى ــ كه : قارن صانجيسى ايچون استعمال اولنور .

كَكيك ياغى == كَكيك عصارەسنك خلاصەسى .

قيا كَكيكى == يبانى كَكيك .

كَل [ت ، ص] طفيلى بر مرض تأثيراتيله باشك ــ بردها بيتمەمك اوزره ــ قيللرى ، صاچلرى دوكلمش آدم || اصلع || اغاجى ، نباتاتى اولميان ارضى .

كَل [ت ، ا] (كَلك) ماضيدن امر حاضر .

كل كيت == بر مسئولك اسعافى ايچون مراجعت ايدن آدمك بو كون كيت يارين كل كبى اويالندريلمسندن كنايه .

كَلّا [ع ، حرف جر] هيچ ، اصلا ، قطعا . حاشا وكلا .

كَلاء [ع ، س] يشيل اوت ، چايرى .

كَلاز ـ كَلاس [ت ، س] كرتنكله

كَلاغ [ع ، ص] قوزغون ، يبانى قارغه .

كَلال [ع ، مص] يورغونلق ، بى تابلق ، تعب ، فتور .

كلال آور } == تعب ويريجى ، يورغونلق ويرن .
كلال بخش }

كلالت == يورغون اولق ، كوشك اولمق || اقرباليغى بعيد اولان كيمسەلر .

كَلام [ع ، س] قول ، سخن ، سوز ، لقردى :

« حيات الزا دكلى هر كلامى
كه ونبر سكته « يحيى الفطامى »

§ (ادبيات) نسبت تامەيى حائز اولوب مخاطبه بر افادۀ كامله بخش ايدن عباره § نطق § لسان ، لهجه .

كلام الله } == قرآن عظيم الشان .
كلام قديم }

علم كلام == لوهيت ووحدانيتدن بحث ايدن وبونلرى عقلاً ومنطقاً اثبات ايدن علم جليل ، فلسفۀ اسلاميه .

كلام كبار == مثل حكمنه كچمش حكمت آميز سوز : (رأس الحكمة مخافة الله) كبى .

مير كلام == كمال ظرافت وطلاقتله سوز سويلين .

حاصل كلام }
خلاصۀ كلام } == الحاصل .
نتيجۀ كلام }

كَلان [فا ، ص] هيبتلى ، جثەلى ، ايرى كوده‌لى .

كَلْب [ع ، س] كوپك ، [جمعى : (كلاب) كلب] : كلب عقور == صالدريجى كوپك .
كوپك

داء الكلب == (طب) قودوزءلق .

كلب الماء == كوپك بالغى || قوندوز .

كلب الاصغر == (قوزموغرافيا) نصف كرۀ شماليده بولنان بر برجك اسمى ولوب نجم قطبى بى قلب الاسد دنيلن نجمه وصل ايدن خط مستقيم ؛ استقامتاوزوه اخراج اولندقده شعراى شامى تسميه اولنان قدر اول كوكبنه تصادف ايدركه : اشته كوكب مذكور كلب الاصغرى تشكيل ايدن كواكبدن بريدر .

كلب الاكبر == (قوزموغرافيا) نصف كرۀ جنوبيده بر برجك اسمى اولوب شعراى يمانيه بونك داخلندهدر .

كلبى == كلبيه ، كوپكه منسوب ومتعلق .

كلبيون == قلندرانه يشامغى اعتياد ايدينن برصنف حكما ــ كه مشهور ديوژن بونلردن ايدى .

كلبى الرأس == (حيوانات) باشلرينك تشكلى كوپك رأسنه مشابه اولان حيوانات . (ستوسقال)

كلبيه == (حيوانات) بالجمله ابناى كلاب بنيۀ تشريحيەلرى واوصاف سائرەلرى كوپكه مشابه اولان حيوانات زمرەسى كه : باشلوجه نوعلرى شونلردر .

كلبيۀ اهليه == آو ، ا ، زقاق كوپكى

كلبيۀ ذئبيه == قورد .

كلبيۀ شغاليه == چقال .

كلبيۀ ثعلبيه == تيلكى .

كَلْبَتان [ع ، س] [كرپتن]

كَلَبچه [ت ، س] دردست ايديلن اصحاب جرائمك فرارينى منع ايچون اللرينه كچيريلن دمير ويا تخته‌دن حلقه ، آلت .

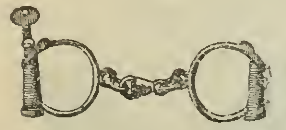

(كلبچه)

كلبچەلى == اللرنده كلبچه اولان .
[(كلبچەبند) تعبيرى بالطبع غلطدر .]

كَلْبَرُو }
كَلْبَرى } [ت ، س] برشيئى علی الخصوص اوجاقدن ، صوبادن آتشى ايلرى چكمك ايچون مستعمل ومختلف الشكل دمير آلت .

كَلَبَك [ت ، س] حشراتدن يازين باغچەلرده اوچشان ، كوزل قناتلى ، غايت رنكلى بوجك ــ كه : اكثريا قورد ايكن استحاله قانوننه تابع اولەرق اخيراً بو شكل آلير .

(كلبك)

§ قويونلرك جكرلرينه عارض اولان بر علت ــ كه : كلبك شكلنده پارچەلر حاصل ايتمسى وجه تسميەسى اولمشدر § بعض اللرده وخصوصيله پنجره ، پانجور چارچيوەلرنده بولنان اسقرولو برمندال .

باغ كلبكى == خرشفى الجناح حشراتدن اولوب يمورطەلرينى آصمەلر اوزرينه ، ياپراقلر آرەسنه قويەرق سرفەلرى باغلره ايراث خسار ايدن مضر برنوع كلبكدر .

(باغ كلبكى)

١ ـ طرطيل ، ب ـ قورد
ء ـ كلبك

ماداغاسقار كلبكى = خرشفى الجناح حشراتدن حارى كلبك نوعندندر .

(ماداغاسقار كلبكى)

كلبك اوتى = طاغ يونجهسى .

كلبكلى = كلبك دنيلن جكر خستهلغنه عرامش قويون .

كلپير [ت ، ص] زحمتسز ، اجرتسز ويا پك اهون ديداله الچگن .

كلپيرجى = بادهوا ويا اوجوز مال الهه ليئمش آدم .

كلر [ت ـ س] كرتنكله ، دالجه انواع مختلفهسنك نام عمومیسی : يشيل كلر ، بنكلی كلر ، صو كلر ، اوم كلری .

كلش [ت، ص] كل ، كل باشلى، طاصلاق.

كلش [ت ، مص] كلمك ، ورود وصول § طور ، طرز ، صورت.

كلشى كوزل = وارهكلن ... ايى حالده.

كلشمك = بتشمك ، بيومك || سميرمك ، سميزاولمق [(كلشات) غلط فاحشدر]

كلك [فا ، س] اولماش ، خام قاوون ، قاربوز .

كلك [ت ، س] قورلمش طولوملر اوزرنده يابيلان وخصوصيله دجله نهرنده ايشلين بر نوع سال .

(كلك)

كلم [ع ، س] جم : (كلمه) لافيرديلر ، سوزلر .

موثوق الكلم = سوزلرينه اينانلمش ، اينانيلان .

كلم [ت ، س] لاخنه ، قابوسته .

كلمات [ع ، س] جم : كلمه : كلمات فصيحه

كلمج [ت ، س] باق قيلجيغى § ايرى بالقلرك قيلجيق مقامنده اولان كميكى .

كلمك [ت ، مص] برىيه دوغرى حركت ايتمك (كيتمك مقابلى . ياب ورود § كيرى دونمك ، عودت § حلول ايتمك ، باشلامق : قيش كلدى ، صيفيه موسمى كلدى § ظهور ايتمك ، حاصل اولمق ، پيدا اولمق : بوچوجغه آرتق اوصلوق كلدى ، عقلى باشنه كلدى ، اوردوينه بر قيريقلق كلدى § اصابت ايتمك ، طوقنمق : آتديغى طاش باشمه كلدى § اويمق : بو پوطين بكا طار كلدى ، شو پانطلون بكا كيمش كلدى ، بوحال قلمه كلز ، حسابه كلز § ظن اولنمق : بو ايش بكا پك كوچ كلدى . بويول آدمه پك اوزون كلير بكا اوله كليور كه § صالح ، مساعد اولمق : بو اوتيشه كلر ، بوحيوان يوكه كلهبيلير § واردات صورتنده حاصل اولمق : بودكاندن سنوى ٣٠٠٠ غروش كلير § يالاندن كوسترمك ، كورنمك : بيلمزلكدن كلدى ، كورمزلكدن كلدى .

آرقهدن كلمك = كيرودن يورومك .

آشاغى كلمك = نزول ايتمك || يقلمق ، دوشمك .

آغره كلمك = كوجه كيتمك .

الدن كلمك = قدرت يتهبيلمك ، قابل اجرا اولمق .

الدن كلن = دائرهٔ اقتدار داخلنده اولان.

اله كلمك = طوتلمق ، اخذ وكرفت || ميسر اولمق .

ايشه كلمك = صالح اولمق ، قابل استعمال اولمق .

ايمانه كلمك = اهتدا ايتمك || تعنددن واز كچهرك حقى قبول ايتمك .

باشه كلمك = مصاب اولمق ، بر حادثهيه معروض اولمق.

باش طاشه كلمك = نادم وپشيمان اولمق

بورندن كلمك = كوريلان ايلكك شوقى وبا ـ ورديان صفانك ذوقنى تعقيب ايدن برحال ايله احا اولمق .

آناسودى بورندن كلمك = چوق زحمت ومشقت چكمك .

چيقه كلمك = بردن بره ظهور ايدى ويرمك .

خوش كلديكز = تحيه ودعا تعبيريدر ، صفا كلديكز كبى .

ديله كلمك = مساوىء السنهٔ نادده دوران ايتمك ، فنالقله شهرت بولمق .

راست كلمك = تصادف ايتمك || ميسر اولمق .

عهدهسندن كلمك = بجره بيلمك ، اجرا ايدهبيلمك .

قارشى كلمك = مخالفت ايتمك || اطاعتسزلك كوسترمك .

قلمه كلمك = تحريراولنهبيلمك || تعريف اولنهمامق : وكنندى بعضا كلير اما سوزى كلز قلمه .

كنديته كلمك = آيلمق ، عقل باشه كلمك || غفلتدن قورتلمق .

كيدوب كلمك = متصل كيدك وكلمك اعلاريني جرا ايلمك || انتساب وتردد ايلمك ، بربرك خانهسنه دوام ايتمك .

لازم كلمك = اقتضا ، ايجاب ايتمك || نشأت ، انبعاث ايلمك .

وجوده كلمك / حصوله كلمك == حاصل ، پیدا اولمق ، تحصل ایتمك .

یان كلمك == غائله‌سز اولمق ، غائله‌سزجه اوطورمق .

یرینه كلمك == اجرا ، انفاذ اولنمق .

یوله كلمك == موافق اولمق ، اویمق || اوصلمق .

كلنمك == ورود ایدلمك ، مواصلت اولنمق .

كله == كلمك ماده‌سندن مصدر تخفیفی || كلش ، وارد اولمش : سبریادن كله ، ژاپونیادر كله .

كله == كلمك ماده‌سندن صیغهٔ التزامیه‌نك مفرد غائبی : وارت كله .

كلان / كلن == كلمك ماده‌سندن اسم فاعل اولوب بعضاً معنای مفعولیه‌ده دخی قوللانیلور : كلیجی ، كلش .

وقوعه كلن == واقع ، وقوعبولان ، حادث اولان حادث اولمش .

باشه كلن == عارض اولان .

كلن كیدن == مارین وعابرین ، زوار مسافر . كلن ، كیدنی چوقدر .

كلنجه == نقل كلام اولندقده ، صره‌سی كلدكده ، اما ، ایمدی : اوزیمه كلنجه .

كله‌جك == آتی ، مستقبل ، اوكده‌كی || قضا ، قدر || كلمه .

كلیر == ایراد وارادت : اولك آیده (٢٠) لیرا كلیری واردر .

كلیش == كلمه ورود || طرز ، صورت

كَلِمه [ع ، س] (كرك اسم ، كرك فعل وحرف اولسون) لفظهٔ واحده ، معنالی لفظ § سوز ، لقردی : كلمهٔ طیبه .

كلمه بكلمه == كلمه‌دن كلمه‌یه ، هیچ بر سوزی آتلامقسزین . [مأّلاً ترجمه‌نك ضدی] § جمله ، عباره .

كلمهٔ نافیه / كلمهٔ توحید / كلمهٔ شهادت == لااله الا الله محمد رسول الله ، كلام شریفی ادن دق .

اعلای كلمة الله == دین حقك نشر و تعمیمی . [جمعی : (كلمات) كلیر [كلمه ایله لفظ بیننده فرق واردر . هركلمه لفظدر . لكن هر لفظ كلمه دكلدر . چونكه : لفظ معنیدار ایسه كلمه‌در . دكلسه (حرف) در . شوحالده كلمه : لفظ معنیدار دیمكدر .]

كُلو [فا ، س] (كاف مضمومله‌د لغتدر) انسان ویا حیوانك بوغازی ، حلقوم ، كردن .

كلو بند == كردن بند

كلوكیر == بوغازدن كچمه‌ی . شكل اولانشی : واقعهٔ غم ـ كه . كلوكر ملال اولدی بكا» || طاغ آرموی ، اخلط

گَله [فا ، س] قویون وساٸره سوروسی ، سورو

كَلّه [فا ، س] باش ، رأس ، سر § باشك تپه‌سی § باش كبی یوروق شی : بركله شكر ، بركله پدیر

كله‌قولاق‌برنده == چالملی ، قوروملی ، دوزلی ، وقارلی

كله بان == صغیرتاج ، چوبان .

كله بوش == بر نوع باش اباسی اورتوسی ، سرپوش .

كلیسا [فا ، س] معبد نصاری ، منصتر || مذاهب مختلفهٔ نصرانیه‌دن هر بری : شرقی كلیسا == اورتودوقس مذهبی وبو مذهبك هیئتی . غربی كلیسا == قتولك مذهبی و بومذهبك هیئتی .

كَلیل [ع ، ص] كسمز ، ایشلمز (قلیج بچاق وساٸره) § ایی كورمز ، ضعیف البصر .

كَلیم [ع ، ص] مكالمه ایدن كیمسه § مخاطب ، كندوسنه خطاب اولنان ذات

كلیم الله == جبل طورده خطاب عزته مظهر اولان حضرت موسی علیه السلام .

كَلین [ت ، س] نكاحی تمام وادولنمك اوزره حاضرلنمش قیز § یكی نامزد ایدلمش قادین عروس : نوعروس ، اولاد واولاد حكمنده اولانك زوجه‌سی .

كلین هواسی == پك راكد هوا ، رلغه‌سز دكز

كلینلك == كلینه مخصوص اثواب وساٸره || كلین اولاجق صنده ولان قیز .

كلینجك [ت ، س] ذات الثدیایتك قاضمه جنسندن صكسار بوینلی ونقصه آتدن راز كوچك ، زوجه وصاریلی بماضلی غایت ظریف بر حیوان ـ كه : دیوار دلكلرنده یشار وطاووق وبمورطه‌لره مسلط اولور

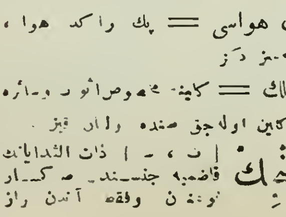

(كلینجك)

كلینجك چیچكی == (ورد الحمار ، خشخاش برانی) ذات الفلقتین شعبه‌سندن خشخاشیه فصیله‌سنه منسوب بر نبات اولوب وریقات تویجه‌لری قرمزیدر .

(كلینجك چیچكی)

كَمْ [ع ، د] ادات استفهام اولوب بر شیئك مقدارنی سؤال ایچون استعمال اولنور : قاچ ، نه قدر .

كَم [فا ، ص] آز ، قلیل ، نقصان ، دون : « تحصیل كمالات كم آلات ایله اولماز »

كمبضاعه == بضاعه‌سی ، اقتداری آز اولان

كمبها == قیمتی آز ، قیمتسز .

كمپایه == پایه‌سی دون .

كمكو == آز سویلیجی ، و

كمكویی == كمكواق || فناصورصویلین § كوتو ، فنا ، بوزوق .

كمعقل == عقلسز ، عقلی آز اولان ، احمق .

كم اصل == ناجس ، اصلی نسلی بوزوق .

كم عیار == عیاری دوغری ولمیان ، عیاری بوزوق ، ناقص العیار

كم مایه == ادنی اوزمایه ، مایه‌سز ، طیق بوزوق ، جباجتی افنا ولا .

كمنام == نامسز ، شهرتسز .

كم قیمت == قیمتسز ، دكرسز ، قیمتی آز ولان .

كم كفتار == از سویلین .

اكمال == كنج ، سفی آز .

كمتر = اكسيك ، ناقص ‖ عاجز ، حقير ، بی اعتبار .

كمترانه = كمتره لايق صورتده .

كمترين = يك ، الك زياده ناقص ، اكسيك ، اكدون ‖ پك عاجز ، حقير

كَمْ [ت ، ص] آتك آغزينه طاقيلان تدمير آلت ، لجام ، اسكام .

كماكان = اولدن اولديغی وجهله ، اسكيدی كبی .

كمافی السابق = سابقده كی كبی .

كمافی الاول = اولكی كبی .

كماينبغی = كركی كبی .

كما هی حقها = حقله ، بحق .

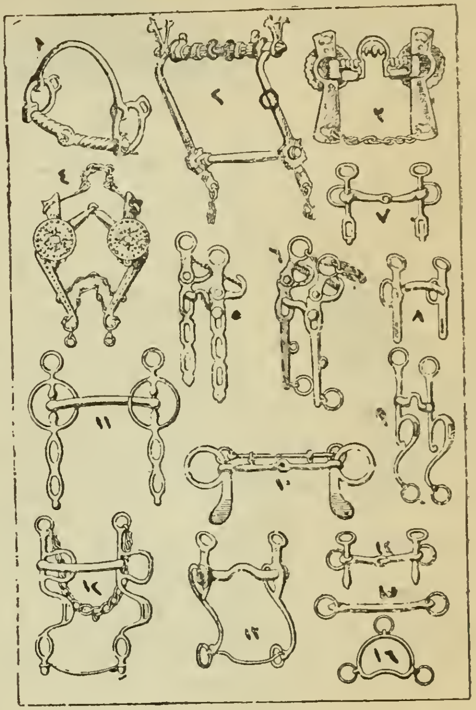

(كم انواعی)

۱ ، ۲ ـ رومن كمی ، ۳ ـ اون دردنجی عصره مخصوص كم ، ٤ ـ اون برنجی لوئی نك بدنك حيوانی كم طاقمی (۱۵ نجی عصرده) ، ۵ ـ آرابه باركيرلری كمی ، ٦ ـ عادی كم ، ۷ ـ آو كمی ، ۸ ـ علی العاده يولار كمی ، ۹ ـ عادی كم ، ۱۰ ـ امريقايه مخصوص متين قوللی كم ، ۱۱ ـ حلقه لی آرابه كمی ، ۱۲ ـ آرابه يه مخصوص ولينغطون كمی ، ۱۳ ـ طپجی باركيری كمی ۱٤ ـ چفت حلقه لی كم ، ۱۵ ـ قاطر كمی ، ۱٦ ـ « آنتيقابرور » كمی .

كمی ازی به آلمق = (آت) سركشلك اتمك ، كمی ديشلرينك اوزينه كتيرهرك ديزكينك حركتنه قارشی كلمك ‖ سركشلك ايتمك .

كم آلمق = حيوان كم قبول ايتمك .

كَمَا [ع ، د] كاف ايله (ما) دن مركب ادات تشبيهدر . كبی ، مثللو ولديغی وجهله .

كَمَائِن [ع ، ج] پوصويه كيزلنمش آدم معنانه اولان (كمين) ك جمعی .

كَمَال [ع ، ص] بر شيئك جميع اجزاسنك تماميی § تام اولمق ، نقصدن عاری ، خالی اولمق ، صفات عاليه ايله متصف بولنمق § مكمليت . § علم ، عرفان ، فضيلت :

« تحصيل كماله خيلی مدت
محنت چكهرك چاليشدم اما
محسود افاضل اولدی فضلم
شاهد اوانيرسه اشته اعدا »

عين الكمال = اصابت نظر .

سن كمال = اوتوز ايله اللی ياش آرهسو...
§ ... ثرت .

كمال غيرتله = چوق غيرت ايدرك ...

كمال دقتله = زياده دقت ايديله‌ر...

§ ذكر ، قدر ، بها : كمالسز = ذكرسز ... كمالی قاچ پارهدر ! كمالی نه‌در ! [جمـ... كمالات ، كمالات بشريه]

كَمَان [فا ، ص] ياى ، قوس : تيروكمان .

كمان ابرو = قاشلری ياى كبی كوزل بچيملی اولان ، كمان قاشلی .

كماندار = ياى طوتجی ، قواس .

كمانكش = كمان چكيجی ، چكن تيرانداز . § كيريشلی برنوع چالغی .

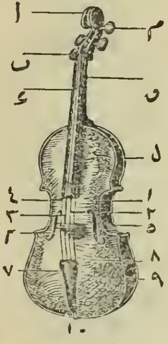

(كمان)

آ ـ هلزون ، م ـ بوغو ، ب ـ دوكه ، ى ـ پردهلك ، ن ـ قول ، ل ـ قمناق ، ۱ ـ كوبری ، ۲ ـ صفحه ، ۳ ـ اكه ، ٤ ـ دايكلر ، ۵ ـ می : حسينی پردهسی ، ٦ ـ لا ، دوكاه ، ۷ ـ ره ، مسكا ، ۸ ـ صول ، قبا راحت ، ۹ ـ كيريشلرك اوجی ، ۱۰ ـ كيريشلری طوتان تخته .

كمانی = كمان دنيلان چالغی‌يی چالان آدم ، كمان چالمقده حائز مهارت اولان ‖ كمان شكانده اولان .

كمان كش = كمان چالان .

كمانجی = كمان چالان ويابان صنعتكار .

كمانچه = كمانك كوچك نوعی .

كمانچه جی = كمانچه چالان .

كمانه = كمان وكمانچه نك اوقی .

كَمْخَا [فا ، ص] ايپكدن منسوج قماش ، خاوسز قطيفه .

کمخاخانه == منسوجات حریریه فابریقه‌لرنده صرف ایپكلی قماش ایشلنان محل ، دائره .

کمخاجی == ایپك قماش طوقویان جولاه

کمر [فا ، س] بله قوشانان قوشاق . § بر صاربایشده لی حاطه ایدن وصورت مخصوصه‌ده طوقه‌لی وموزون اوله‌رق یاپیلان بل صوغیسی ، طوقه .

آلتون کمری == درونته آلتون استیف ایدیله‌بیلور صورتده یاپیلان کمرکه : بله برقاچ کره طولانیر .

کمر بند == کمرباغی ‖ بانده کمر اولان .

کمر بند خدمت == خدمته مهیا .

کمر بسته == بانه کمر قوشانمش اولان ‖ حاضر مهیا .

کمر کسسته == بانده‌کی کمری آچمش اولان ، کمرسز ‖ عریان .

کمرکاه == بل ، میان ، کمر یری .

کمر [فا ، س] (معماری) پنجره ، قاپو ، اطه ، چارشی ، دیوانخانه لرك اوزرینه کارکیر اوله‌رق یاپیلان مدورطاوان ، قبه ، طاق § قوس شكلنده بنا : کوپری کمری ، صو یولی کمری ، پنجره ، قاپو کمری .

کمرلی == کمرشکله ، کمرکبی مقوس اولان . [کمرك نصف داخلیسی بر نصف دائره‌دن متشکل بر اسطوانه پارچه‌سی اولورسه اکا (مدور کمر) و اگر نصف دائره‌دن کوچك بر قوس اولورسه (بصیر کمر) و کر دائره قوسلرندن تشکل ایلرسه (میوری کمر) دینور .]

کمر ارتفاعی == (معماری) کمر ایاقلرینك وزرنده افقه موازی فرض اولنان مستوی اوستنه رسم ایدیلن عمودك کمری قطع ایلدیکی نقطه ایله سطح مفروض مذکور بیننده‌کی طولدن عبارتدر . [بوکا اناخدار ارتفاعی دخی دینور .]

کمر ایاغی == (معماری) کمرك ایکی طرفدن استناد ایتدیکی دوز دیوار پارچه‌لری .

کمر عرضی == (معماری) کمر ایاقلری اره‌سنده‌کی مسافه ، بعد .

کمره [غ ، -] (بحریه) کمینك یاتلرینی بر برینه ربط ایچون سفینه طوالنه عموداً افقی وله‌رق وضع وللان اغاج ویا تیمور کیریشلر .

کمرمك [ت ، مص] دیشلر ایله قازیمق ، ایصرمق : کوپك کمیکی کمیردی .

کمریجی == دیشلریله سرت شیلری اویان ‖ کمرن حیوانلر ، حیوانات قاضمه .

کملك [ت ، مص] فنالق ، کوتولك ، خسار ، ضرر ویرمك .

کمند [فا ، س] ایلمك ، باغ ، دوکوم : کمند زاف ، کمندمحنت § اسکی زمانلرده دشمنی وصید وشکارده حیوانی طوتمق ایچون اوزاقدن آتیلان اوجی ایلمکلی ایپ .

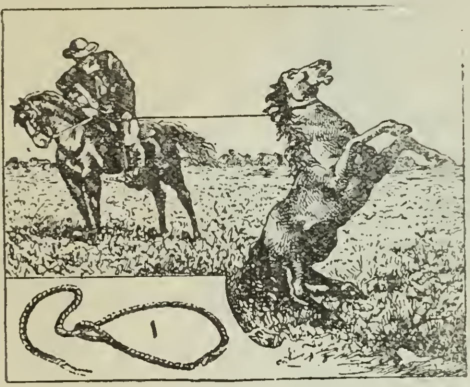

(کمند)

(کمند آتمه اصولیله آمریقای جنوبی اهالی اصلیه‌سنك حیوانات وحشیه صید ایتملری)

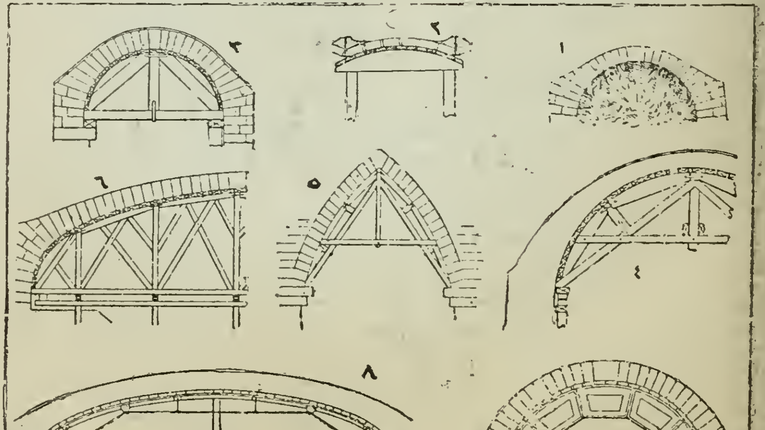

(کمر)

١ ـ یرآلتی کمری : متروپولیتن ، تونل ، لغم ومجرالرده قوللانیلور . ٢ ـ آغاج کمر : اخشابدن قبه ویاخود خرج ایله یاپیله‌جق طاق ویا کنبدلرك تشکیلندن اول قونیلان آغاج کمر طاسلاغی . ٣ ـ دائره‌وی قالبن ودولغون کمر . ٤ ـ قسماً عمودی دیك کمر : اکثریتله سطح زمیندن ویا نهردن غایت یوکسك وکنیش اوله‌رق قوروله‌جق کمر وکوپریلرده قوللانیلور . ٥ ـ بیضی کمر : غوتیك طرز معماریسنده یاپلمش کمردرکه قارشولقلی ویکدیکرینه مساوی ایکی قوصدن تشکل ایدر ؛ قبه‌نك خارجاً وداخلاً مرکزنده تلاقی ایتمش ایکی قوسدن عبارت بیضی کمر . ٦ ـ آصمه کمر ، انحناسی کنیش کایدلی کمر : اکثری کوپریلرده مستعملدر . ٧ ـ قویور کمر : کوچوك قوس پارچه‌لرندن تشکل ایدر ؛ متانتجه سائرلرینه ترجیح اولنور وصطده‌کی طاش کاید وظیفه‌سی کورور . ٨ ـ دمیر کمر .

كمنه [ت ، -] قره صو دنيلن كوز علتی .

كمون [ع ، -] كمیون دنيلن ... آتن معدود كورن رايحه لی بر تخم .

كمی [ع ، ص] دلير ، بهادر ، شجيع آدم § مسلح آدم .

كمی [ت ، -] صولر اوزرنده سير وحركت ايچون ياپيلوب بيوكلكنه كوره انواع مختلفه سی اولوب هر بر اسمله معروف قدر ، سفينه ، كشتی ، مركب § ...

آتش كميسی = بخارله متحرك كمی .

حرب كميسی = سفينهٔ حربيه .

تجار كميسی = اشيا ودخائر تجاريه نقلنه مخصوص كمی .

قورصان كميسی = وقتيله دكز خرسزلری طرفندن اداره ايديلن كمی .

يلكن كميسی = يلكنله يعنی روزكار قوتيله حركت ايدن كمی .

كمی يه بنمك = كمينك ايچنده بولنق .

كميسنی قورتاران قپوداندر = ... كوره‌ن قزانير .

كميجی = كمی يی قوللانان آدم || بر كمينك خدمتنده بولنان آدم . طائفه .

كميجيلك = كمی قوللانمق فن ومنعتی ، ...

كميت [ع ، -] مقدار ، عدد ، قدر .

كميتی مجهول = مقداری معلوم دكل § بالذات ، زمان ، مكان ، وقوت كبی بيوك كوچكلكی ممكن اولان هر شی ، معلوم ... موضوعاتی .

كميت عدديه = (رياضيه) اقسامك ... ممكن اولان شی .

كميت هندسيه = (رياضيه) حجماً بويوكلكی ممكن اولانی | جمعی : (كميات) كلر .

كميات رياضيه = بر جهت مقدره‌سی ...

كميات جبريه = بر قيمت عدديه ... حروفات :

...

§ (حرف) بر كلمه‌نك مفرد ، تثنيه ، جمع ولمسی كبی احوالی : بر كلمه بحسب الكميه جمعدر .

§ طب) مقدار معين .

كميك [ت ، -] انسان وحيوانك بدنك داخليسنی تشكيل ايدن بياض وسرت ماده‌لردن هر بری ، عظم ، استخوان : ال كميكی ، باش كميكی ، بل كميكی ، قول كميكی .

كميك كبی = پك سرت شيدن كنايه .

بر دری بر كميك = پك ضعيف انسان ويا حيواندن كنايه .

كميكسز = كميكی اولميان ث .

كميكسز حيوانلر = حيوانات ناعمه .

كميكلی = كميكی اولان || كميكلری ايری اولان م § كميكدن معمول : كميك قاشيق .

كمين [ع ، ص] حرب زماننده پوصويه كيرمش ، پوصوده بولنمش عسكر ، آدم . [جمعی : (كائن كامن) كامن]

كمين [فا ، -] پوصو : مترتبت كمين فرصت ، دركمين احتيال .

كمينكاه / كمينكه = پوصو يری ، پوصو طوتيلان كيزلی ير .

كمين [فا ، ص] پك كم ، زياده ناقص ، چوق اكسيك .

كمينه = ناقص || عاجز ، حقير : بندهٔ كمينه .

كن [فا ، ص] قوپارمق ، قازمق معناسنه كلان (كندن) مصدرندن امر حاضر اولوب دائما تركيبله استعمال اولنيور .

كوركن = مزار قازيجی .

كوه كن = طاغ يقيجی ، يقان .

كن [- ،] [ايكن] مخففی .

كنائس [ع ، -] معبد نصاری معناسنه اولان (كنيسه) نك جمعی .

كنار [فا ، -] ، نهايت ، صوك : كنار آسمان = افق .

كنار صحرا = صحرانك نهايتی § فی كنار ... كنار نامه § ساحل : كنار ... اوج ، كوشه .

دركنار = مكتوبك ، ورقه‌نك كوشه‌سنه يازيلان شی . قوجاق ، آغوش : زيب كنار § اطراف پروازی ، چرچيوه : كناری يالديزلی § چنبر : كنار كير .

كناره [فا ، -] ☞ [كنار]

كناس [ع ، -] سپوريجی ، ... وپوروندیجی ، چوپچی .

كنج [فا ، -] خزينه ، كنز : كنج قناعت .

كنجدار / كنجور = خزينه‌دار § مال مدفون ، دفينه :

« يوقسه ويرانه‌لرده كنج نهان
يوقمی كنجينه‌لر دكر انسان ؟ »

كنج [ت ، ص] ياشلی اولميان ، تازه ، شاب ، جوان ، دلقانلی : كنج آدم § كورپه ، هنوز كماله يرمامش .

كنج ايريسی = ايری بويلی دلقانلی .

كنجلشمك / كنجلمك = كنجلكه مخصوص طراوت وصورتی المق ، كنج كبی كورنمك .

كنجلشديرمك = كنجلكه مخصوص حال وطراوتی ويرمك .

كنجلك = تازه‌لك ، شباب ، جوانی § عهد شباب موسم جوانی ، كنجلك زمانی .

كنجينه [فا ، -] ☞ [كنج] خزينه ، دفينه .

كند [ت ، -] قلعه ، حصار : كند طاشكند ، خوكند .

كندم [فا ، -] بغدای ، حنطه .

كندم كون = بغدی رنكلی ، بغدی بكزلی .

كندم نما = يوزه كولوب آدم آلداتان .

كندو - كندی [ت ، ضمائر شخصيه يه مضاف] (اكثريا ضمائر) اوله رق مستعملدر . اوز ، ذات ، نفس ، خود : كندم ، كندك ، كندی ، كنديمز ، كنديكز ، كنديلری .

كندی باشنه = خود بخود ، كيمسه ايله برابر اولمقسزين § يالكز ، بالذات .

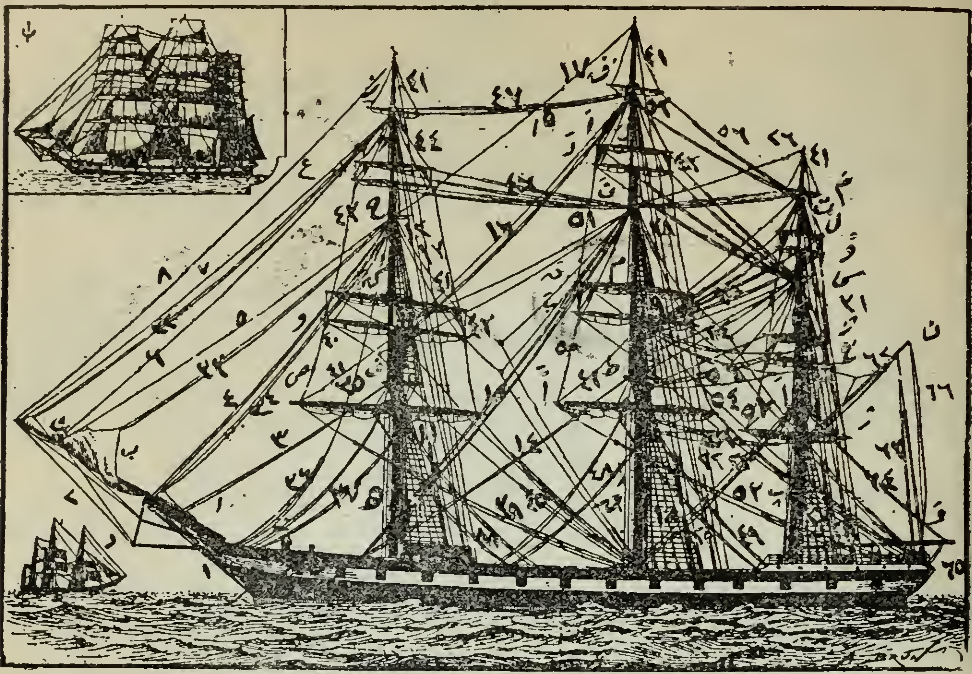

(بر كميك ديرك و سرنلرينك اسملريله ثابت و متحرك آلاتنك اسملرى)

ا – جبوادرا ، ب – بيوك باستون ، ث – قونطره باستون ، د – كور باستون ، ه – پرووا آنا ديركى ، ف – پرووا آنا قلومبرى ، ﭖ – پرووا غابيه چبوغى ، ح – پرووا غابيه قلومبرى ، خ – پرووا بابا فنفو چبوغى ، ى – غراندى آنا ديركى ، ط – غراندى آنا قلومبرى ، م – غراندى غابيه چبوغى ، نَ – غراندى غابيه قلومبرى ، ى – غراندى بابا فنفو چبوغى ، پ – ميزانه آنا ديركى ، أ – ميزانه آنا قلومبرى ، ر – ميزانه غابيه چبوغى ، س – ميزانه غابيه قلومبرى ، ت – ميزانه بابا فنفو چبوغى ، ص – ترنكت سرنى ، و – پرووا آباشو غابيه سرنى ، و – پرووا غابيه سرنى ، ع – پرووا آباشو بابا فنفو سرنى ، ﭖ – پرووا بابا فنفو سرنى ، ر – پرووا قونطره سرنى ، – مايستره سرنى ، ت – غراندى آباشو غابيه سرنى ، ى – غراندى غابيه سرنى ، دَ – غراندى آباشو بابا فنفو سرنى ، هَ – غراندى بابا فنفو سرنى ، ف – غراندى قونطره سرنى ، ژ – قوعا ، ح – ميزانه آباشو غابيه سرنى ، ژ – ميزانه غابيه سرنى ، ى – ميزانه باشو بابا فنفو سرنى ، ل – ميزانه بابا فنفو سرنى ، مَ – ميزانه قونطره سرنى ، ن – كيز ، وَ – بومبه .

١ – مستاچو ، ٢ – قونطره باستون كوستكى ، ٣ – پرووا آنا ايستراليا‌سى ، ٤ – پرووا غابيه استراليا‌سى ، ٥ – بيوك فلوق لاروسى ، ٦ – پرووا بابا فنفو ايستراليا‌سى ، ٧ – قونطره فلوق لاروسى ، ٨ – پرووا ايستراليا‌سى ، ٩ – پرووا آنا چارميخى ، ١٠ – پرووا غابيه چارميخى ١١ – پرووا غابيه پاترسه‌سى ١٢ – پرووا بابافنفو پاتريسه‌سى ، ١٣ – پرووا لانسه پاتريسه‌سى ، ١٤ – غراندى آنا ايستراليا‌سى ، ١٥ – غراندى غابيه ايستراليا‌سى ١٦ غراندى بابا فنفو ايستراليا‌سى ، ١٧ – غراندى ايستراليا تاسى ، ١٨ – غراندى آنا چارميخى ، ١٩ – غراندى غابيه چارميخى ، ٢٠ غراندى غابيه پاتريسه‌سى ، ٢١ – غراندى بابا فنفو پاتريسه‌سى ، ٢٢ – غراندى لانسه پاتريسه‌سى ٢٣ – ميزانه ايستراليا‌سى ، ٢٤ – ميزانه غابيه ايستراليا‌سى ، ٢٥ – ميزانه بابا فنفو ايستراليا‌سى ، ٢٦ – ميزانه ايستراليا تاسى ، ٢٧ – ميزانه چارميخى ، ٢٨ – ميزانه غابيه چارميخى ، ٢٩ – ميزانه غابيه پاتريسه‌سى ، ٣٠ ميزانه بابا فنفو پاتريسه‌سى ٣١ – ميزانه لانسه پاتريسه‌سى ، ٣٢ – قونطره فلوق چوردكى ، ٣٣ – بيوك فلوق چوردكى ٣٤ – ترنكتنا فلوق چوردكى ، ٣٥ – قونطره ايستراليا پلانقه‌سنك قامچيسى ، ٣٦ – قونطره ايستراليا پلانه‌سى ، ٣٧ – ترنكت قونطره‌سى ، ٣٨ – ترنكت اسقوطه‌سى ، ٣٩ – ترنكت پراصيه‌سى ، ٤٠ – پرووا آباشو غابيه اسقوطه‌سى ، ٤١ – مانتليه (بيق متعدكرى سرنك اسميله ياد اولنور) ، ٤٢ – پرووا غابيه پراصيه‌سى ، ٤٣ – پرووا اباشو بابا فنفو اسقوطه‌سى ٤٤ – پرووا قونطره اسقوطه‌سى ، ٤٥ – پرووا آباشو غابيه پراصيه‌سى ، ٤٦ – پرووا بابا فنفو پراصيه‌سى ، ٤٧ – پرووا قونطره پراصيه‌سى ، ٤٨ – مايستره قونطره‌سى ، ٤٩ – مايستره اسقوطه‌سى ، ٥٠ – غراندى آباشو غابيه اسقوطه‌سى ، ٥١ – غراندى آباشو بابا فنفو اسقوطه‌سى ، ٥٢ – غراندى قونطره اسقوطه‌سى ، ٥٣ – مايستره پراصيه‌سى ، ٥٤ – غراندى غابيه پراصيه‌سى ، ٥٥ – غراندى بابا فنفو پراصيه‌سى ، ٥٦ – غراندى قونطره پراصيه‌سى ، ٥٧ – ميزانه آباشو غابيه اسقوطه‌سى ، ٥٨ – قوعا پراصيه‌سى ، ٥٩ – ميزانه آباشو غابيه پراصيه‌سى ، ٦٠ – ميزانه آباشو بابا فنفو پراصيه‌سى ، ٦١ – ميزانه قونطره پراصيه‌سى ٦٢ – كيز فور دولتاسى ، ٦٣ – آبلى ، ٦٤ – بومبه مانتلياسى ، ٦٥ – بومبه اورمه پوپه‌لرى ، ٦٦ – سنجاق ماولوسى

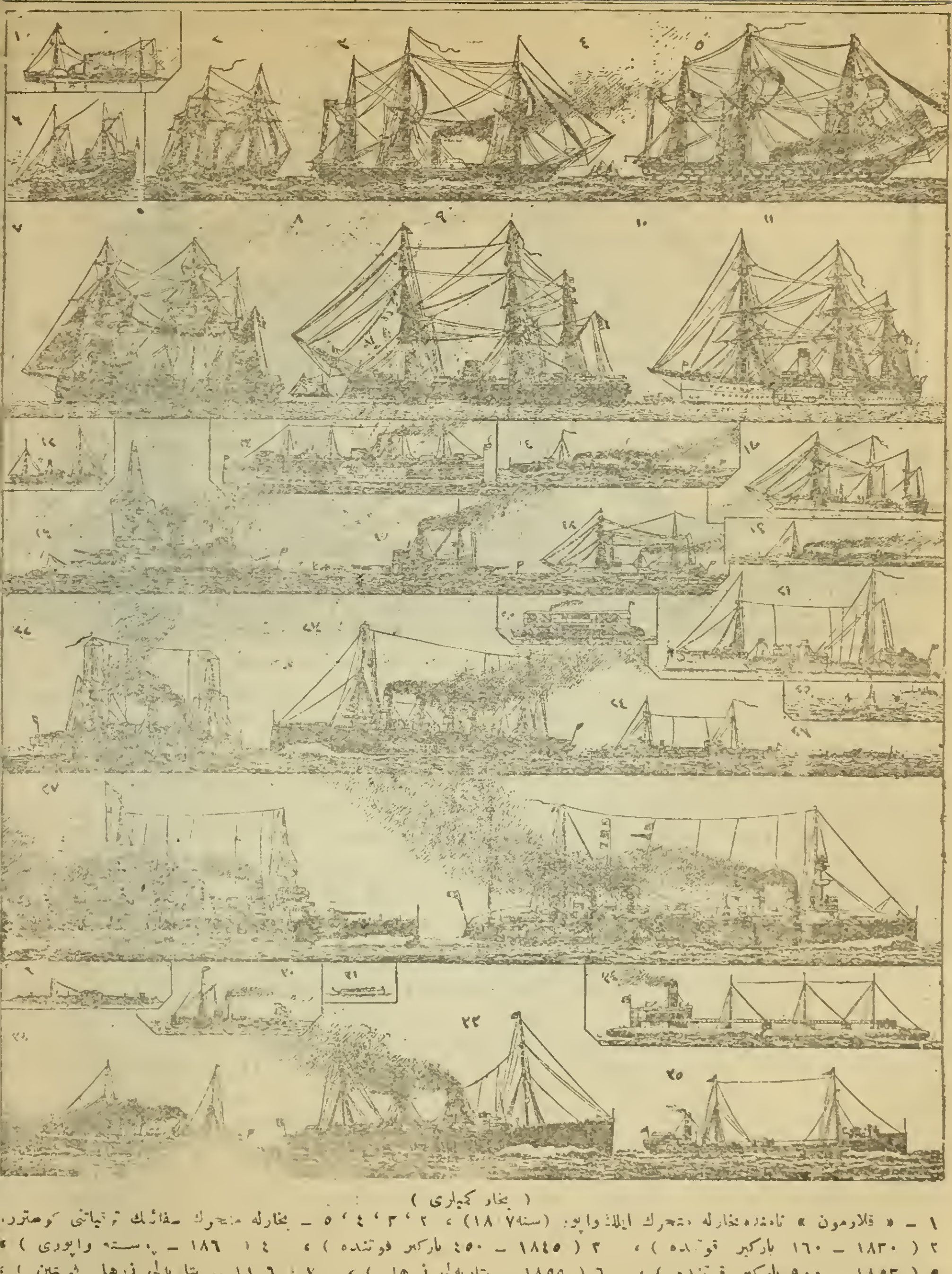

(بخار گمیلری)

١ – « قلارمون » نامنده بخارله متحرك ايلك واپور (سنه ١٨٠٧) ، ٢ ، ٣ ، ٤ ، ٥ – بخارله متحرك سفائنك ترقياتنى گوسترر :
٢ (١٨٣٠ – ١٦٠ بارگير قوتنده) ، ٣ (١٨٤٥ – ٤٥٠ بارگير قوتنده) ، ٤ (١٨٦ – پوسته واپورى) ؛
٥ (١٨٥٣ – ٩٠٠ بارگير قوتنده) ، ٦ (١٨٥٥ – بطاريه‌لى زرهلى) ، ٧ (١٨٦ – بطاريه‌لى زرهلى اورتين) ؛
٨ (١٨٦٨ – غانبوط) ، ٩ (١٨٦٩ – قوله‌لى زرهلى) ، ١٠ (بخارلى صندل) ، ١١ (١٨٧٦ – برنجى صف حسته‌خانه
گميسى) ، ١٢ (برنجى سفينه‌سى) ، ١٣ (تنزه واپورى) ١٤ (١٩٠٠ – تاريين ماكنه‌لى طوسدو بربى) ؛
١٥ (١٨٨٤ – استرولى غانبوط) ١٦ (١٨٩٢ – كاملاً زره ايله محفوظ زرهلى) ١٧ (١٨٩٢ – آمريقا مونيتورى) ؛
١٨ (١٨٨٣ – ويز) ١٩ (١٨٩٩ – آچيق دكز طورپيدوى) ٢٠ (١٨٩٥ – نهر غانبوطى) ، ٢١ (١٨٩٥ –
آويزه طورپيدو) ، ٢٢ (١٨٩٧ – اوچنجى صنف قرووازور) ، ٢٣ (١٩٠٠ – برنجى صنف قرووازور) ٢٤ (١٩٠٠ –
طورپيدو) ، ٢٥ (١٨٩٩ – تحت البحر طورپيدو) ، ٢٦ (١٨٩٩ – قابل غطس طورپيدو) ، ٢٧ (١٩٠٢ –
خط حرب سفينه‌سى) ، ٢٨ (١٩٠٢ – زرهلى قرووازور) ، ٢٩ و ٣٠ (رومورقور) ، ٣١ (باط وتوبيل) ؛
٣٢ [illegible] واپورى) ، ٣٣ (١٩٠٢ – [illegible]) ، ٣٤ (١٩٠٢ – [illegible] سفينه‌سى)

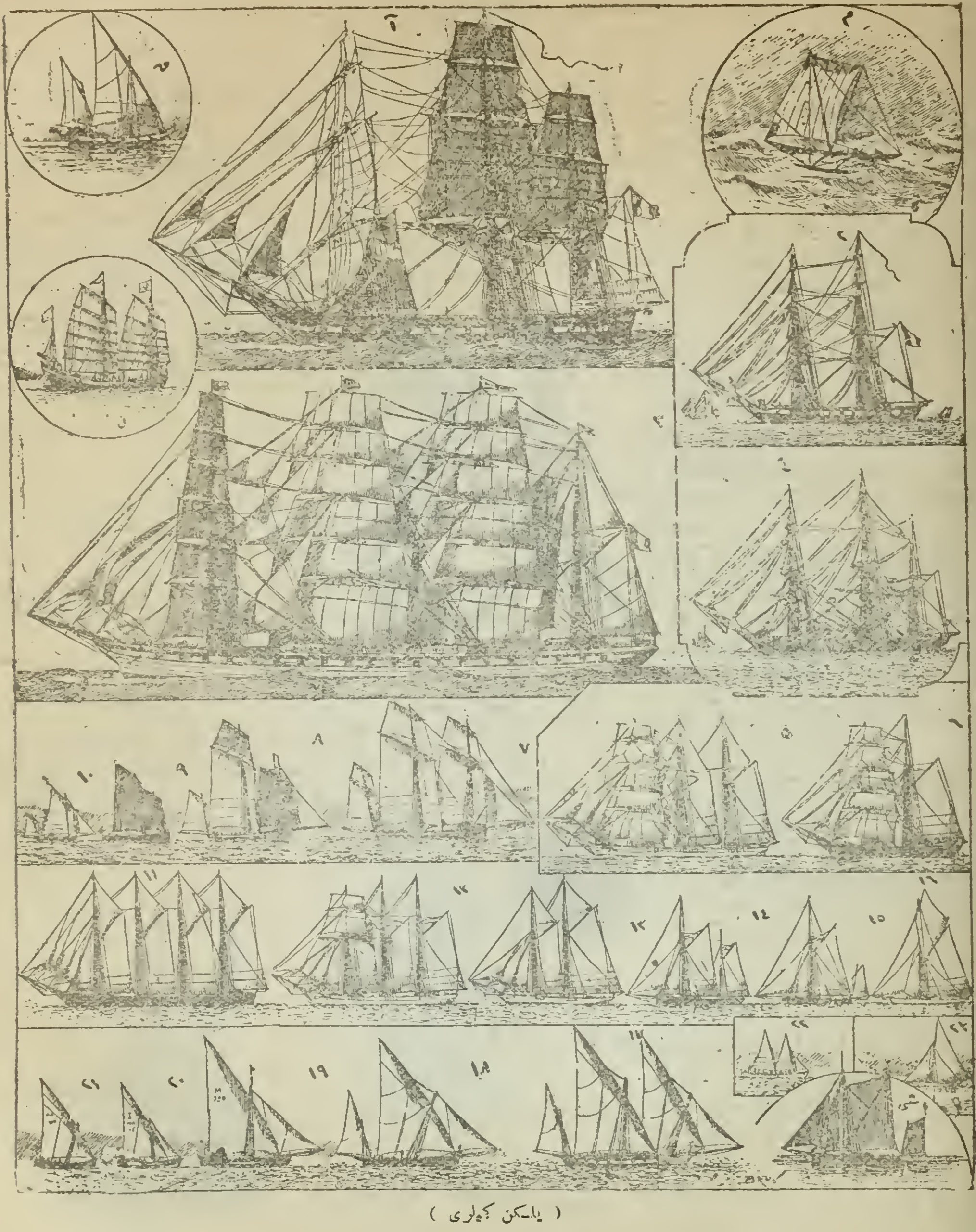

(یلكن كمیلری)

ع – عرب اصولی یلكنلی [باغلا] ، آ – اوچ دیركلی قپاسورته فرقتین ، م – بحر محیطده سیر وسفره الویرشلی صندال ، ۲ – بریق ، ۳ – چفته غابیه و بابا فلوقولی دورت دیركلی بارقه ، ل – چین ترتیبی یلكن ، ٤ – چفته غابیه‌لی اوچ دیركلی بارقه ، ٥ – مربع ویان یلكنلی اوچ دیركلی غولت ، ٦ – مربع ویان یلكنلی بریق غولت ، ۷ – آیینه‌لی یلكنلی ، ۸ – شالوپه ، ۹ – یلكنلی فلیكه ، ۱۰ – ثابت صرنلی وبوجوروملی المكه ، ۱۱ – دورت دیركلی غولت ، ۱۲ – اوچ دیركلی غولت ، ۱۳ – غولت ، ۱٤ ، ۱٥ ، ۱٦ – مختلف سیستمده قوطره ، ۱۷ ، ۱۸ ، ۱۹ ، ۲۰ ، ۲۱ – لاتین اصولی یلكنلی قایق وصندال‌لر ، ۲۲ – بر سفینهٔ حربیه كیكی ، ۲۳ – قوطره ، ش – كیز صرنلی وبوجوروملی صندال .

كندينى بكنمش = خود بين .

كنديكه كل = عادى باكه طوپل .

كنده [فا ، ص] چوتور ، خندق § كدلمش ، يچلمش .

كند خانه = خام اغاسى ، غبن .

كندر [ت ، ـ] انجه ، اوزون ، اليافى بر نبات . كنوير دنيلن نباتك ميانده چقاريلان الياف كتن § بو نباتدن ، بو اليادن يابيلمش ايپ

كنز [ع ، ص] (فارسى كنج) دن وياخود كنج تودن محرفدر .) خزينه ، دفينه :

القناعة كنز لا يفنى = قناعت بيتمز ، توكنمز بر خزينه‌در

كنف [ع ، ـ] طرف ، جانب § صغمنجق بر ([جمعى : (اكناف) كلير طرافواكناف

كنف [ت ، ـ] (عربى (كنيف) دن محرفدر) آياق يولى ، ممشا ، خلا ، آبدستخانه .

كنكر [ت ، ـ] يبانى انكنارى دنيلن سبزه كه : اسطوانى الشكلدر .

كنكر اوتى = (آى يونجه‌سى) ذات الفلقتين شبه‌سندن شائكيه فصيله‌سندن آماطرلیده كنكر ساقزى نامیله برساقز چيقاروبلير ديكنلى بر نباتدر . طاغلرده تارلالرده بولنور .

(كنكر اوتى)

كنود [ع ، ص] كافر نعمت ، ناسپاس ، ناشكور ، كفران نعمت ایدیجى § عاصى گنهكار § بخيل ، خسيس § شوره زار ارض .

كنوير [ت ، ـ] صابندن كندر دنيلن الياف چيقاريلان بر نبات ـ كه : بالخاصه زرع ایدیلور § بو نباتك تخمى كه : قوش يمى اولور .

كنوير اوتى = ذات الفلقتين شعبه‌سندن تيليه فصيله‌سنه منسوب برنباتدر . ياپراقلرنده اسرار اولديغندن شهرلر وخانه‌لر داخلنده زرعى مضر صحتدر . يازين كنوير تارلاسندن كچيلير ، باش دونمه‌سى حس اولنوركه بودا اسرارك تأثيرندندر حتى كنويرك مايلرينى بيله كنلردن خارج بر محله ايصلاتمليدر . اكثر كويليلر بونى بيلمزلر .

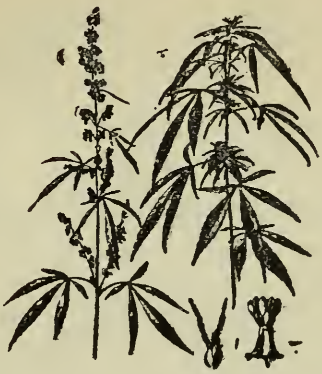

(كنوير اوتى)
ا ـ مذكر صاقى .
ب ـ مؤنث صاقى .
ا ـ مذكر چيچكى .
ب ـ مؤنث چيچكى .

كنه [فا ، ـ] حيواناتِ مفصليه‌نك عنكبوتيه فرقه‌سندن طفيلى بر اوروجكدر كوزلرى اولميوب حيواناتك تملرينه ياپيشور .

(كنه)

كنه اوتى = عصاره‌سندن هند ياغى دنيلن ومسهل استخراج بديلن برنبات ايى .

كنه كوزلى = پك كوچوك كوزلى ادم .

كنيز و : كنيزك [فا ، ـ] جاريه ، خلايق

كنيسا و : كنيسه [ع ، ص] معبد نصارى ، كليسا [كليسا] دن معربدر .]

كنيش [ت ، ـ] ☛ [كيكيش]

كنيف [ع ، ـ] ☛ [كنف] آبدستخانه .

كواعب [ع ، ص] طومورجقلنه‌جق قيز معناسنه اولان (كاعب) ك جمعى .

كواعب انجم = ☛ [نبات النعش]

كواكب [ع ، ـ] جم : (كوكب) نجوم ، يلديزلر .

كواكب ثابته = (قوزموغرافيا) اجرام سماويه‌دن منير بالذات اولان وهر برى برمنظومه‌نك شمسى بولنان كوكبلر

كواكب قطبيه = (قوزموغرافيا) قطب شمالى سمايه دوغرى توجيه نظر ونده‌قده زياده مدت فوق الافق ثابت بولنان يلديزلر .

كواكب متحوله = (قوزموغرافيا) پارلاقلقجه برسياقده قالمان كواكب ثابته [الفارس برجنده‌كى (الغول) ثابته‌سى كبى .

كواكب مجتمعه = (قوزموغرافيا) دوربينسز باقلدقده يالكز كوريلن ودوربين ايله رصد اولندقده اكثريا جسامتى ورنكى مختلف ايكى ويا دها زياده كوكبدن مركب اولدقلرى اكلاشيلان كواكب ثابته .

كواكب مرميه = كوزله كوريله‌بيلن كواكب

كواكب مضاعفه = (قوزموغرافيا) ايكيزلى كوكبلر .

كواكب موقته = (قوزموغرافيا) بعض كره كرنده بغتةً رؤيت اولنوب بالآخره نظردن غيبوبت ايدن كوكبلر .

كواكب شناس = منجم

كوان [ت ، ـ] برجنس ديكنلى اوت

كوثر [ع ، ص] جنتده بر نهرك اسميدر : آب كوثر ، كناو كوثر .

كودن [فا ، ص] احمق ، ادراكسز ، كج فهم :

« بن سنى بيلمه‌يه حك مرتبه كودن كلم »

كوزك [ت ، ص] قورى اوروب قيرلدقده ويا ايصيرلدقده فترقتر ايدن § چابوق قيريلان § اينجه اينجه ديلنمش ولوز ونده قورودلمش اكمك ، غالتا .

كوركجى = كوزك يابان وياصاتان آدم .

كوشتمك [ت ، مص] كركين بر شيئى كركينلكنى آزلتمق ، خفيفجه صاپيورمق ، ارخا ، استرخا § شدت و قدامى تنقيص ايتمك .

کوشدلمك == کرکینلکی آرالنق || شدتنه خلل کتیرمك

کوشك == (کرکین) مقابلی ، کرکین اولمیان ، سست ، صالیویرلمش ، قوتی شدتی تنقص ایدلمش || یوشاق ، سرت اولمیان . پك وایان : آغزی کوشك || حکمی ، امری نافذ اولمیان .

کوشکلك == رخاوت ، سستلك || یوشاقلق || قوتسزلك ، اقتدارسزلق .

کوشکلهمك == کوشك اولمق .

کوکب [ع ، س] یلدیز ، اختر ، جرم سماوی ، ستاره .

کوکب دری == پارلاق یلدیز .

کوکب الحدید == جلالی چلیکك پارلدیسی [جمعی : (کواکب) کلیر .]

کوکبی / کوکبه == کوکبه منسوب ومتعلق

کوکبه [ع ، س] اختر ، نجم ، ستاره ، کوکب § آلای ، دبدبه ، سلطنه § درخشان .

کوکبه [فا ، س] طنطنه ، دادات ، حشم § غلبه § کثرت ، انسان جمعیتی ، کروه .

کون [ع ، س] اولمق ، حصول ، اولمق ، حدث ، بر شیئك حدث ووقوعی § وارلق ، موجود اولمق ، وجود .

عالم کون وفساد == جهان ، دنیا ، عالم جسمانی .

کون ومکان == عالم وجود .

کونین == عالم جسمانی ایله عالم روحانی .

سید الکونین == مفخر موجودات علیه اکمل التحیات افندمز حضرتلری .

کوهر [فا ، س] جوهر ، الماس :

« قدر زر زرگرشناسد قدر کوهر کوهری »

کوهرریز / کوهرباز / کوهرفشان == جواهر آتیجی ، دانه دیجی ، ... چیجی .

§ اینجی § (ملمعه) بذاته تام اولاد ... (عرض) مقابلیدر .

پاك کوهر == اصلی ، نسلی ، نسبی طاهر اولان .

بد کوهر == اصل ، صویسز .

کوهرتاب == آلتون تل ایله ایشلنمش نمونه مخصوص باش اورتوسی .

کوهری == کوهره منسوب ومتعلق || جواهرجی ، جواهر فروش .

کوهرین == جوهرلی ، مرصع

تاریخ کوهرین == (ادبیات) یالکز نقطه‌لی حرفلرله حساب وانه رمز سویلنیلن تاریخ .

که [فا ، س] (کاه) مخففی . [کاه] .

کهان [فا ، س] وقت ، زمان ، هنکام ، اثنا .

سحر کهان == سحر وقتی .

ناکهان == وقتسز ، بردن بره ، آکسزین .

کهانت [ع ، مص] غیبدن خبر ویرمك ، فالجیلق ، باقیجیلق ایتمك : اسلامده کهانت ممنوعدر . { دوغریسی کسر کافله‌در . }

کهربا [ت ، س] [کاهربا]

کهربا چیچکی == ذات الفلقتین زمره‌سندن ذونوه فصیله‌سندن بر نبات اولوب عراجه پیانی ملیسه ویا اوزمان ملیسه‌سی دخی تعبیر اولنور . اناطولیده طاغلرده بولنور .

(کهربا چیچکی)

کهف [ع ، س] طاغلرده اولان بر ، اویوق ، مغاره ، بیوك غار § صیغنه‌جق بر .

اصحاب کهف == (عید اعلا) مراجعت

کهف القوم == قومك ملجئی ، پناهی

کهکشان ـ کاهکشان

[فا ، مر] سمان اوغریسی ، مجره ، حاجیلر یولی .

§ (قوزموغرافیا) کرهٔ سماوی دائرهٔ عظمه‌سی امتداده وشمال شرقیدن جنوب غربی‌یه طوغری ایکی سمته آیریلق ایدن وعرضی غایت متحول اولان رجسیم سحابیه دهی دها دوغریسی مجموعهٔ کواکب اولوب ... (۱۵۰) درجه ... { کهکشانی تشکیل ایدن بعض کوکب ضیای شمسك ارضه وصولی ایچون اون سنك ... اثبات ایدلمشدر . }

کهل [ع ، ص] سن کاله واصل اولان ، اوتوز ایله اللی یاش آره‌سنده بولنان ، صقالنه بر ون [جمعی : کهول ، کهال ، کهلان ومؤنثی : (کهله) کلوب بونك جمعی دخی کهلات در .]

کهله [ت ، س] حشراتدن بیت ، عدم نظافتدن باشده ، و و ده حاصل اولان چوق یاتی کوچك بوجك ـ که : ... چیقار .

کهله‌نمك == بیتلنمك ، ارزنده بیت پیدا اولمق .

کهله‌لی == کهلاسی اولان ، اوزرنده کهله اوشوشن .

[اوچ جنس کهله واردر باش کهله‌سی ، آرنه کهله‌سی ، خشنه کهله‌سی]

کهنه [ع ، س] فالجی ، غیبدن خبر ویریجی معناسنه اولان کاهن ك جمعی .

کهواره [فا ، س] بشیك ، مهد معناسنه اولان (کاهواره) نك مخففی .

کهوارهٔ فنا == دنیا ، عالم فانی .

کوه‌زه [ت ، س] چوق سرچه ...

کوه‌زه قوش == طور دورینه ... اولوب باباغانلر کبی چوق سسلر برقوشدر .

(کوه‌زه قوشی)

كَهيا [ت ، س] { فارسی كتخدا دن غلطدر } كتخدا .

كهيالق == كتخدالق .

كى [فا ، د] ادات استفهام اولوب نه قدر ، نه زمان معناسنه كلير .

تا بكى == نه زمانه قدر .

كىّ [ع ، س] (طب) جرحه‌يى ويا بدنك معلوم اولان محلنى چيغين دميرله داغلامق [كه : طب قديم عربده بوكا پك زياده اهميت ويرلكده ايكن موكرلرى ترك ايدلمش ايسه‌ده اخيراً فوائدى تحقق ايتمسنه مبنى طب جديد طرفندن دخى با قبول بعض امراضه قارشى تطبيق واجرا ايدلمكده‌در .]

كيّال [ع ، ص] كيله ايله اولچوجى ، اولچن

كياليه == اجرت كيل ، كيله‌جينك آلديغى اجرت .

كَيد [ع ، مص] مكر وحيله ايتمك § (س) حيله وخيانت ، مكر .

كَيس [ع ، س] ذكا ، فطانت (حمق وبلاهت) مقابلى .

كيِّس [ع ، ص] ظريف ، زيرك .

كيسو [فا ، س] ☞ [گيسو]

كيف [ع ، س] حال ، صحت ، عافيت ، مزاج .

كيفسز == آز خسته ، منحرف المزاج .

كيفسزلك == خفيف صورتده خسته‌لك ، انحراف مزاج .

كيفسزلنمك == خفيفجه خسته اولمق § سرور ، انشراح ، صفا ، انبساط .

كيفلنمك == سوينمك ، دلشاد اولمق ، كسب انبساط وانشراح ايلمك .

كيف قاچمق == تكدر ، ضيع نشاط § خفيفجه سرخوش اولمق .

كيفلى == نشئه‌لى ، منبسط ، منشرح § آرزو ، هوس ، ايستك ، رأى ، اختيار .

كيفى == آرزو دائره‌سنده ، بر اصوله تابع اولميوب محضا آرزوى خود ايله ياپيلان .

كيفنجه كيتمك == آرزوسنه كوره حركت ايلمك § نشئه ، مسكراتك ويرديكى حال ، خفيف سرخوشلق .

كيف اولمق == نشئه‌لنمك . آز سرخوش اولمق .

چاقر كيف == غريجه سرخوش .

كيف ويرمك == خفيفجه سرخوشلق ويرمك § ناصل ، نيجه ، هانكى .

كيفما == هر ناصل .

كيفما اتفق == هر ناصل تصادف ايدرسه هر هانكيسى اولورسه .

كيفما يشا == هر ناصل ايسترسه ، ايستديكى كبى .

كيفر [فا ، س] جزا ، مكافات .

كيفيت [ع ، س] حال ، برشيئك نه وياخود نصل اولمسى § بر وقعه‌نك صورت جريانى § ماده ، خصوص ، ايش .

§ (صرف) بر اسمك مذكر ويا مؤنث اولمسى : كيفيت وكميت == مذكرلك ومؤنثلك ، مفردلك ، جمعلك [جمعى : (كيفيات) كلير .]

گيك [ت ، س] ذات الثدايانك مجتره ازمسندن معروف برحيواندر . جلدى وبوينوزلرى مقبولدر ، اتى اكل اولنور . كيك بوينوزى طبابتده مستعملدر . بعضاً بوينوزلريله اورمانلرده آغاجلره طاقيله‌رق قالير وتلف اولور . حركتى پك سريع اولديغندن آوجيلر كوچلكله الده ايدرلر .

كيلوس [ج ، س] (طب) { دوغريسى كافك كسريله‌در . } معده‌ده هضم اولنان موادك امتصاص صورتيله طمارلره كچديكى صره‌ده اوعيهٔ لنفاويهٔ معائيه دينيلان باغيرصاقلره مخصوص بياض قان طمارلرى ايچنده دوران ايدن سود رنكنده‌كى مايع .

كيمك [ت ، مص] البسه وسائره‌يى بدنه ، بدنك برقسمنه كچيرمك § اوزرينه آلمق || غرض پيدا ايتمك

كيديرمك == برشيك بدنه البسه وسائره كچيرمك .

كيلمك == البسه بدنه كچمك .

كيملى == كيينمش || اوستى باشى مكمل .

كيينمك == البسه وسائره ايله بدنى اورتمك .

كيموس [ع ، س] (ط) معده‌ده اغذيه‌نك هضمه خدمت ايدن افرازات ايله اختلاط ايدرك خمير قوامنده بولنمسى حالى .

كينونت [ع ، مص] وار اولمق § وارلق ، موجوديت .

كيوان [فا ، س] زحل دنيلن كوكب .

كاف مكسوره

كبار [ع ، ص] بيوك ، عظيم معناسنه اولان (كبير) ك جمعى .

(اركك كيك)

(ديشى كيك)

كيل [ع ، مص] حبوبات اولچمك : انبارده‌كى ذخائر كيل ايديليور . § (س) اولچك ، على العموم حبوبات اولچيسى . [بو معنايه كوره جمعى : (اكيال) كلير .]

كيلى == كيل ايله اولچيلان شيلر : ذخائر ، حبوبات كبى .

§ نازك ، تربيه‌لى ، اصيل ، ظريف ، نازك : بيك كبار برآدمدر .

صغار وكبار == كوچكلر وبيوكلر .

كبار مفسرين == مفسرينك بيوكلرى .

كبار امت == اعاظم امت § (ص) كرام ، عظام : انبياء كبار .

« شرع حفظنده دائم معجزات مصطفی دن قهرونده شریك اجر اصحاب كبار »

كبارانه == كبارلره یاقیشه جق صورتده .

كبارلاشمق == كبار اولمق .

كبارجه == كبار كبی § زنكین ، بلندجاه : كبار قوناغی .

كبارلق == بیوكلك ، زنكینلك .

[بوصوك ایكی معناده مفرد حكمندهدر]

كِباش • [ع ، ع] سادرت یشنه كیرمش اركك قویون معناسنه اولان (كبش) ك جمعی .

كِبر • [ع ، مص] بیوكلك ، اولولق (صغر) ك ضدی .

كبر قدر == جلالت قدر § یاشلیلق سن اولمه .

كِبر • [ع ، س] بیوكلك ، اولولق ، عظمت ، غرور § تعظم ، ساخته وقار .

كبرلی == عظمتلی ، ساخته وقارلی ، متعظم .

كبرسز == عظمتسز ، متواضع ، محویتلی .

كبریاء • [ع ، س] { صفات الهیه دندر . } زیاده بیوكلك ، اولولق ، عظمت ، جلال .

جناب كبریاء == جناب حق .

حضور كبریاء درگاه كبریا پناه كبریا گاه رحمت پناه	==	جناب حقك حضور ودرگاهی .

كبریائی == كبریایه منسوب .

كِبریت • [ع ، س] اساساً قرمزی یاقوت ، اولوزمعنالرینهدر . § كوكورد .

§ اوجنه كوكورد وسائر اجزادن مركب بر تركیب سوروامش ولامبه وصیغاره وسائر اشعالی ایچون لوازم ضروریه صرهسنه كچمش اولان معروف انجه چوب § بو چوبلرك بر چوغنی حاوی كوچك قوطی : كبریت قوطیسی .

§ (كیمیا) یالدز زمان ماوی بر آلو ایله یانان وحرارت والكتریقی غیر ناقل ومووده غیر منحل وكئول ، اتر وزیوت سائرده منحل اولان لیمون صاریسی رنكنده بر جسم بسیط ـ كه : مولد الحموضه ایله امتزاجه پك صالحدر .

كبریتی == كوكورد رنكنده اولان ، آچیق صاری ، آچیق لیمون رنكی || (كیمیا) كبریته منسوب ومتعلق : حامض كبریتی .

كبریت احمر == قرمزی كوكورد

كبریتلك == انجه كبریت قونیلان واشكال وانواع مختلفهده یاپیلان قاب .

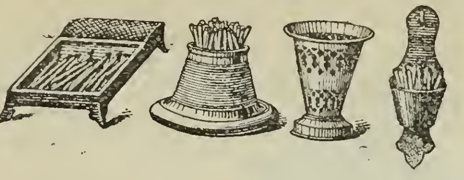

(كبریتلك)

حامض كبریتی == (كیمیا) بر جسم كبریت ایله ایكی جسم مولد الحموضهدن (ك م٢) مركب رنكسز برغاز اولوب كوكوردلی كبریت كبی بوراییه نشر ایدر .

حامض كبریت == (كیمیا) رنكسز ، لزوجتلی بر مایعدر .

بلا ماء حامض كبریت == (كیمیا) برجسم كبریت ایله اوچ جسم مولد الحموضهدن مركب بر جسم صاب اولوب منظرهسی حریریدر .

كبریتیت فحم == (كیمیا) كریه رایحهلی ، غایت متحرك وحین احترقنده (كاسر ضیا) مور بر شعله ایله محترق بر مایعدر .

كبریتیت == كبریتك دیكر برجسم ایله متحداً برملح حالنده بولندیغنی كوستریر .

كبریتیت سود == (كیمیا) (Sulfate de soude) آجی لذتلی ، رنكسز بر ملح منحل اولوب طبابتده وخفیف مسهل اولهرق بیطارده مستعملدر .

كبریتیت ماغنزی == (كیمیا) (Sulfate de magnésie) رنكسز ، رایحهسز ، آجی لذتلی صاب برملح اولوب لسان ناسده (اینكلیز طوزی) نامیله معروفدر . ماح منبه ومسهل خاصهسنی حائز اولدیغندن طبابتده و بیطارده كثیر الاستعمالدر .

كبریتیت نحاس == (كیمیا) (Sulfate de cuivre) ماوی رنكلی ، لذتی خریف وكاوی برجسم صلب ـ كه : بوكا (كوز طاشی) دخی دینور .

كبریتیه == (نباتات) قیصه اولان ساقلری اوراق ایله مستور ، حشیشی نباتاتی جامع فصیله .

كبریت نباتی == (نباتات) كبریتیه فصیلهسنه منسوب نباتاتك جرثومهلرندن عبارت بر مادهٔ غباریه ـ كه : طبابتده مستعملدر .

گِبی [ت ، د] ادات تشبیه وتمثیل اولوب اداة مشبه بهی تعقیب ایدر : مثلا ، آسا ، وش ، كویا ملك كبی ، قار كبی باض § ادات مبادرت : كوردیكم كبی طانیدم .

كبیجه == كویا اونك كبی .

كِتاب • [ع ، مص] یازلمش ویاباصلمش وبرقابك ایچنده ، بر ویا متعدد عنوان تحتنده بر آرهده جمع ایدلمش كاغدلر مجموعی § قرآن كریم .

كتاب الله == قرآن عظیم الشان .

اهل كتاب == كتب سماویهدن برینه ایمان ایدن ملتلر .

كتابخانه == كتبخانه .

كتابی == كتابه منسوب || اهل كتاب

ام الكتاب == قرآن كریم || محیط علوم .

كتابجی == كتاب آلوب صاتان آدم . صحاف .

سر كتابی == كتبخانهٔ همایونك اداره ومحافظهسنه مأمور ذواتك آمری .

[جمعی : (كتب) كابر .]

كِتابت • [ع ، مص] یازی یازمق ، سویلنیلن بر مادهیی شرائطه موافق صورتده قلمه آلمق § كاتبلك § حسن خطه .

كتابت خصوصیه == طرز خصوصیده مسوده قلمه آلمهنك اصول وشرائط واسلوبی .

كتابت رسميه = مخبرات رسميه، دوائرده جاری اسلوب معين .

كتابت معلمی = اصول كتابتی تعليم ايدن معلم .

كتابه [ع ، ا] اوانلرك طاشنه ، قاپوباشلرينه، چشمه لك وزرينه ، مبانئ عاليه نك قوتنه و سائر علامه وضع اولنان يازيلی لوحه ، طبله || بولوحه اوزرنده كی يازی .

كتابه سنك مزار = مزار طاشيك اوزرنده كی يازی .

§ بر لوحه نك طرافنه كرنت وچيچكلی مياپيلان ياليدزلی نقشلر .

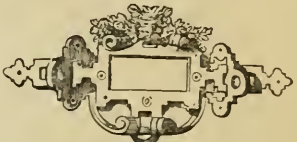

(طاشه محكوك كتابه)

كتابه لی = كتابه سی اولان .

كتابه سز = كتابه سی اولمايان .

كتابه صاچاق = (معماری) لق طوالی وكتابه لی كمفيش صاچاق .

كتره = ذات الفلقتين شعبه سندن بقليه فصليه سنك سوسيه قبيله سندن بر نبات اولوب كتره ضمغی استحصال ايديليور .

(كتره)

كتله [ع ، ا] (ضم كاف ايله ده غلط) بيوك صمن ويا طوپراق پارچه سی .

كتمان ع ، مص] كيزلمك، صاقلامق (اظهار) مقابلی .

كحالت [ع ، مص) مزيه لك § كوز طبيبلكی: فن كحالت

كدی [ت ، ص] پزمونك ، قاتان § معنای اصليسی قصد اوله رق سر نش تصدی اولمرق دخی قوللانيلور . بی كيدی سنی .

كذب [ع ، ا] (صدق) مقابلی يلان ، دروغ ، خلاف حقيقت سوز .

كرا [ع ، ا] طوتيلان بر شی مقابلنده ويريلان اجرت ، مستأجر طرفندن تأديه اولنان اجرت ، اجاره .

كرابيكری = اجرتله بينيلان حيوان آت .

كراجی = بر محلده كرا ايله اوطوران كرا ايله بر شی طوتان ويا الان ، مستأجر

كراجيلق = كراجی اولانك حالی ، كيفيتی .

ديش كراسی = اسكيدن جاری اولديغی وجهله بيوك ذواتك سفره سنده وعلی الخصوص افطارنده بولنانلره بعد الطعام ويريلان عطيه .

كرالمق = كرا ايله ، اجرت ايله ويرمك ، ايجار ايتمك || كرا ايله طوتمق، استيجار ايتمك .

كرالی = كرا ايله طوتلمش || كرايه ويرلمش .

كراخ - كراه { ت ، ا) فارسی كراغ دن عرب قدر } آرشينك اون آلتيده بری : يكی آرشين بش كراح .

كرار [ع ، ا] تكرار ، آكور .

كرارا = تكرار اولمرق ، مكررا تكرار تكرار .

كراز - كراس [ت ، ا] اماصيه فصيله سندن ايلك بهارك اولنطه دوغری يتيشن قيرمزی ، قرمزی ايله تا يشق ، ايتی صاری ، مور رنكارده چكردكلی لذيذ بر ميوه .

كرازاغاجی = ذات الفلقتين شعبه سندن ونه فصيله سنه منسوب بر شجره در . شاللری مجلا اولوب آپانو جيانده تواله ليلور .

(كراز اغاجی)

ا- كراز ب- ميوه

كراز دوداقلی = دوداقلری غايت قرمزی اولان .

كرام [ع ، ا] بيوك ، عالی محترم معناسنه اولان (كريم) ك جمعی ؛ اعضای كرام .

كرامی = عزيز ، محترم ، مكرم ،

كران [فا ، ص] آغر ، ثقيل [ما بعدن ويننه يادده سمده لدر]

اركران = اغر يوك ، نقلت § بهالی غالی .

كرانبها = بهاسی آغر اولان قيمتلی؛ هدايای كرانبها .

كرانبار = اغر يوكلی || ميوه سی چوق اغاج || رنكين || كبه قادين ، حيوان .

كران پشت = صرتی طاغلام

كرانجان = غرجانلی ، ثقيل الروح .

كرانجانی = كرنجانلق .

كرانخواب = اغر اويقولی .

كرانخوابی = كرانخوابلق

كرانخوار = چوق ييجی ، بين ، اكول ، عبد البطن .

كرانخواری = كرنخوارلق .

كراندست = الی اغر .

كراندستی = كراندستلك .

كراندستانه = كراندستجه سنه .

کراندستان = کرانسنگلر .

کرانرکاب = آغر آیاقلی ، متین || وقور متین دم || ات اوزرنده دایرانه اوطوران ، طورن .

کرانرکابی = کرانرکابلق .

کرانرکابانه = کرانرکابجسنه .

کرانرکابان = کرانرکابلر .

کرانسایه = رتبهٔ عالیه صاحبی ، والاجاه .

کرانسایکی = کرانسایه‌لك .

کرانسر = کبرلی ، متکبر ، متعظم .

کرانسری = کرانسرلك .

کرانسرانه = متکبرانه .

کرانسران = متکبرلر .

کرانسرشت = اغیر طبیعتلی ، صاحب تمکین || تنبل ، بطی .

کرانسرشتی = کرانسرشتلك .

کرانسرشتانه = کرانسرشتجه‌سنه .

کرانسرشتان = کرانسرشتلر .

کرانسیر = سیری آغر بطی الحرکه .

کرانسیری = کرانسیرلك .

کرانسیرانه = کرانسیرجه‌سنه .

کرانسیران = کرانسیرلر .

کرانکوش = اغر قولاقلی || اغیر ایشیدن ، صاغر .

کرانکوشی = صاغرلق .

کرانکوشانه = صاغرجه‌سنه .

کرانکوشان = صاغرلر .

کرانمایه = غالی بهالی ، قیمتدار ، نفیس شی .

کرانی = اغراق ، ثقلت : کرانی محبت .

کِرباس • [ع ، س] خام بز (کرباس لفظ فارسیدن معربدر . کرباس پاره : بزپارچه‌سی .

کِرپی [ت ، س] اوزری دیکن کبی قیللرله مستور ، کدی قدر حیوان که : طوپ طوپ اوله‌رق یتار : قنفذ ، خارپشت .

بیوك کرپی = [قنفذ الکبیر] : ذات الثدیات قضمیه فرقه‌سندن برنوع کرپی اولوب تویلری اوق کبی اوزون وکملك کبی سرتدر . انطولی ایچریلرنده اره صره کورولور .

(بیوك کرپی)

کِرپیچ [ت ، س] (زبانزدی (کرپیچدر)) . پیشیرلمامش طوغله . قالب شکلنده کسیلوب قورودلمش چامور که : انطولیده اکثر یرلرده مسکن بناسنده استعمال ایدیلور .

کِرپیك [ت ، س] کوز قپاقلرینك کنارلرنده‌کی صره قیللرك مجموعی ، کیری ، مژه مژکان .

کِرَج [فا ، ص] زبرج]

گِرد [فا ، ص] دکرمی ، مدور ، یوواری لاق ما : (ة)

کرداب = صو چوریندیسی ، دکزلرده ، نهرلرده صولرك دوندیکی چوقوریکی موقع خاطرناك § ... ، مهلکه ، کرداب مدنیت .

کردار = اعمال ، ... ، شغل :

مرحمت کردار = غایت مرحمتلی اولان : مرحمتکار || روش ، طور ، طور ، عادت .

بدکردار = طور و روشی فنا ، سوء عمل و حرکت صاحبی .

کرداکرد = چپ چوره ، دائراً مادار .

کردباد = قاصیرغه دهشتلی فورطنه ، صرصر .

کردکار = صفت الهیه‌ندر . جناب فعال مطلق .

کردکان = جوز دینلان معروف میوه .

کِرِشمه [فا ، ص] ناز ، عشوه ، غمزهٔ دلبران ، جلوه ، کرشمه‌بار .

کِرِفت [فا ، س] یقلامق ، طوتمق معناسنه اولان (کرفتن) ماده‌سندن اسم مصدر ، طوتمه ، یقلامه : اخذ وکرفت § (معماری) اشکالی بربرینه کچمش تزیینات معماریه . § (ص) بربرینه کچمش ، قاریشیق : کرفت یازی § نای دنیلان موسیقی آلتنك برنوعی .

کرفته‌لب = ساکت ، خاموش .

کرفته‌لبانه = خاموشانه .

کرفته‌لبان = خاموشان .

کرفته‌دم = نفسی طوتلمش .

اخذ وکرفت مذکره‌سی = (حقوق) حال فرارده بولنان جانینك هرنرده کورولور ایسه یقالانوب محکمهٔ جنائیه‌یه تسلیمی حقنده استیناف مدعی عمومیلکندن صادر اولان وجنایتك اشکال وهویتنی ناطق بولنان رسمی مذکره که ضابطهٔ عدلیه مأمورینه خطاباً اصدار اولنور .

کِرِفتار [فا ، ص] طوتلمش ، یقالانمش ، اسیر § مبتلا ، دوچار ، دوشکون : بیچاره ورم علتنه کرفتار اولدی . [(کرفته) دخی بومعناده مستعملدر : کرفتهٔ دام بلا

کِرمان [ت ، س] حصار ، قلعه : آق کرمان .

کِرِه [فا ، س] دوکوم ، عقده .

کرهکیر = [عقده] ر

کرهچه = کوچوك دوکوم ، دوکومجك .

کرهبند = اوچقور .

کره‌کره = دوکوم دوکوم .

کِرَه‌مید ـ کِرَمیت [ت ، س] (معماری) نصف مخروط ناقص ویا ذی اضلاع شکلنده اولارق طوغله طپراغندن باعمال فرننده پیشیریلوب قوبه‌دیلان وچاتیلرك اوزرینه قونیلان لوازم انشائیه § طام ، چاتی اورتوسی .

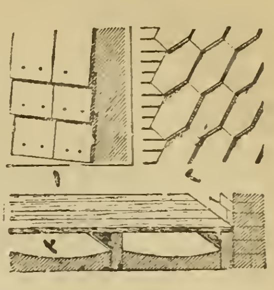

(کره‌مید)

١ ـ چیه‌یه مخصوص کره‌مید .
٢ ـ چاتی کره‌میدی .
٣ ـ تخته دوشه‌مه‌لره مخصوص .

کره‌میدجی = کره‌مید یاپان وباصاتان آدم .

گریان ... آغلایان :

گریانی = گریانلق .

گریان اولمق = اغلامق .

گریان اوله‌رق = آغلایه‌رق .

گریبان [فا ، س] البسه یاقه‌سی .

گریبان گیر = یاقه‌طوتیجی ، طوتان .

چاك گریبان = یاقه‌نك یرتلمسی || یاقه یرتمق .

گریبان چاك = یاقه‌سی یرتلمش ، یاقه‌سی یرتیق || مأیوس مکدر ؛ مغموم .

گریخته [فا ، ص] قاچمش || حال فرارده اولان .

گریز [فا ، س . مص] قاچمه ، فرار .

جای گریز = قاچه‌جق یر ، مفر ، ملجأ .

گریزگاه = قاچه‌جق محل ، ملجأ ، پناه || (ادبیات) قصائده تغزلدن صوکره ممدوحك وصفنه مناسبت پیدا ایدن سوز ساده‌جه (گریز) دخی دینور .

مردمگریز = انساندن قاچان ، یعنی کیمسه ایله الفت واختلاط ایتمیان عزلتی .

گریز [ت ، س] چکه‌فلغمی .

گریزان ـ گریزنده [فا ، ص] قاچیجی ، فراری .

گریزانی = گریزانلق .

گریزمه [ت ، س] (زراعت) طوپراغك هنوز ایشله‌نمه‌مش قیرمه‌سنی یاروب برازینی یوزه گتیرمك ویا یوزه گتیروب یالکز قازوق ترك ایتمك : بول گریزمه ، اوچ بل گریزمه .

گریش ـ کیریش [ت ، س] (معماری) طابان تخته‌لرینك آلتنه گلك واوطه‌نك عرضنی احاطه ایتمك اوزره وضع اولنان آغاجلر . § (موسیقی) کمان کبی بعض موسیقی آلاتنه تل یرینه طاقیلان باغرصاقدن انجه صاپ ، وتر .

قولاق گریشده اولمق = سویلنن سوزی تمامیله ودقتله دیکلمك || برشیئك ظهورینه وقوعنه منتظر بولنمق .

کیریش اولمق = بریه طاقلمق ، مسلط اولمق .

گریشله‌مك = یایك گریشنی چکمك ، گرمك .

گریشلمه = (معماری) ابنیه‌قاتلرینی تأسیس وتشکیل ایدن دوشه‌مه کیریشلرینك هیئت مجموعه‌سی || قلیچه‌نه وضع اولنان کرامه .

گریوه [فا ، س] چیقماز یول ، چیقمز زقاق ، پك طولاشیق طریق : گریوهٔ امل . § اوچوروم ، یار ، ورطه : گریوهٔ مصیبت .

گریه [فا ، س] آغلامه ، بکا ، انین ، ندبه ، زاری .

گریه‌خیز = گریه‌تورهیجی ، قوپاران .

گریه بار ، گریه ریز ، گریه ناك ، گریه پاش ، گریه فشان = آغلایجی ، آغلایان ، کوز یاشی دوکن : طفل گریه بار ، دختر گریه ریز ، چشم گریه ناك ، دیدهٔ گریه پاش ، عین گریه فشان .

گز ـ گیز [ت ، س] (بحریه) گمینك قیچ طرفنده‌کی باراق سرنی ، گمینك قیچ تیرکنده ، یاتیق طوران میزانه سرنی : غراندی گزی .

گز [ت ، ضمیر] ضمیر مخاطبك جمعی اولوب (سزك) معناسنی افاده ایدر : کتابکز ، پدرکز .

کسب [ع ، س] (کسب) ایله مترادفدر ☞ [کسب]

کسبی = تحصیل ایدلمش ، قزانلمش ، عارض || طبیعی ، جبلی اولمیان .

کسوت [ت ، س] (عربی (کسوة) دن محرفدر .) پهلوان ویا اویونجی البسه‌سی || درویش اثوابی .

کسری [ع ، س] ایران قدیم حکمدارلرینه وعلی الخصوص ساسانیان سلاله‌سنه منسوب اولانلره عربلر طرفندن ویریلن برعنوان : طاق کسری . [فارسی (خسرو) دن معرب اولدیغی ظن اولنیور : جمعی علی خلاف القیاس : (اکاسره) کلیر .]

کسفه [ع ، س] جزء ، پاره ، پارچه .

کسوت [ع ، س] ☞ [کسوت]

کش [فا ، ت] سطرنج اویوننده برطاشی زورلامق تعبیریدر .

کشت [فا ، س] اکین .

کشتزار = اکینلك ، اکین تارلاسی .

کشتکار = اکینجی ، چیفتجی .

کشمش [ت ، س]
کشنش [فا ، س]
} صبوانیه فصیله‌سندن پك کوچك دانه‌لی ، صاریجه رنکلی چکردکسز بر جنس اوزوم

کشنیش [فا ، س] که : قورو سی یمش مقامنده نقلور وخوشاب یاپیلور .

کشنش فدانی = ذات الفلقتین شعبه‌سندن صبوانیه فصیله‌سنه منسوب بر نباتدر . اوروپاده بولنور . سنویدر . اصل منشائی افریقادر .

(کشنش فدانی)

١ ـ مؤنث چیچکی ، ب ـ بذری .

کشور • [فا ، س] اقلیم ، مملکت ، ولایت ، خطه .

کشور بکشور = ولایت بولایت ، اقلیم باقلیم .

کشور خدا = حکمدار .

کشور کشا = فاتح البلاد ، جهانگیر .

کشورکشایی = فاتحلک ، جهانگیرلک .

کشور گیر = اقلیم ، قطعه‌طوتیجی ، طوتان پادشاه ، فرمانفرما .

کشور گیری = کشور گیرلک .

کشور گیرانه = کشور گیرجه‌سنه .

کشور گیران = کشور گیر اولانلر .

« مدار مملکتدر کامکار کشور گیر آزادر »

کشی • [ت ، کنایات] آدم ، شخص ، کس ، کیمسه .

ارکشی = ارکک ، آدم .

خاتون کشی = قادین ، عورت .

هرکشی = هرکس .

کشی زاده = (غلطدر) اصیلزاده .

کفایت • [ع ، مص] الورمک ، کافی اولمق ، یتشمک ، استغنا بخش اولمق § لیاقت ، اهلیت ، اقتدار . (حد) و (درجه) ایله . ار (کفایه) صورتنده قوللانیلور : درجهٔ کفایه ، حد کفایه .

کفل • [ع ، س] حصه ، پای § مثل ، نظیر .

ذوالکفل = نبوت و ولایتی اختلافلی اولان بر ذات عالیقدرک اسم شریفی .

کل • [ت ، س] باشچیق ، صوالمه اصلانمش طوپراق ، طین : کل ایمنی ، کل مختوم .

کلا - کلی [ع ، د] هرایکی ، هرایکیسی معناسنه‌در :

کلاالشقین = هرایکی شق .

علی کلاالتقدیرین = هر ایکی تقدیرده .

کلاب • [ع ، س] کوپک معناسنه اولان (کلب) جمعی :

کلاب اهلیه = چوبان ، آو ، زقاق ، خانه کوپکلرینک هیئت عمومیه‌سی .

کلس • [ع ، س] کرچ ، کیرج طاشی ، قالسیوم .

کلس ترابی = (طبقات) بای تباشیری که بر طاقم غایت اوفاق ، خرده‌بینی حیوانات بحریه‌نک قبوقلرندن و ناعم ص - فترینک توز اولمش انقاضندن عبارتدر .

اراضیٔ کلسیه = (طبقات) ارض تباشیری دنیلان وادوار جابیهٔ ارضیه‌دن اوچنجیسنی تشکیل ایدن اراضی .

کلسی = کلسه منسوب ومتعلق .

حجر کلس = کیرج طاشی انواعندن برمعدن .

کلک • [فا ، س] قاوش قلم ، یراعه ، خامه : اثر کلک فصاحت .

« النجه دستنده نقشی ساحر کلک اعجازی »

کلم • [ع ، س] جم ☜ [کلمه]

موثوق الکلم = سوزینه اعتماد اولنور آدم .

کله • [فا ، س ، مص] یاوه یالمه ، شکایت .

گله‌مند = شاکی ، مشتکی .

گله‌مندی = گله‌مندلک .

کلید • [فا ، س] فی الاصل اقتدار معناسنه‌در § اناخترله آچلور دیه‌یردن ماکنه‌لی آلت ، قفل .

اصمه کلید = صندوق ویا قپونک اوزرنده‌کی حلقه‌لره طاقیلان کلید .

کلیدلمک = کلید واناخترله قپامق ، سد ایتمک .

کلیدلنمک = کلید وسیله‌سیله قپانمق || بر یرینه کچیرلمک .

کلیدلی = ارزونده کلیدی اولان || کلید ایله کیلنمش اولان .

کلید طاشی = (معماری) کمرلرک اک مرتفع محلنه و ورته‌سنه موضوع اولوب دیکر طاشلری صقیشدیران اناتییدیدر وبه قالیبی کیش بیوجک طاش .

کلیسا - کلیسه [فا ، س] ☜ [کلیسا]

کلیم • [فا ، س] دوشمه ، یساط § قالین صوف ، خرقهٔ درویشان § اطلیه ، صومایه ، یتاق آلتنه سریلان کچه ، قالیچه § تویسز کچه .

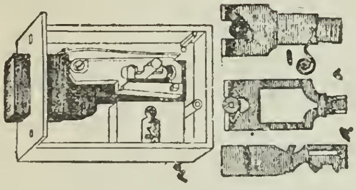

(کلید)

۱ - یایلی دیل ، ۲ - اوزون دیل ، ۳ - یارم دورلی دیل ، ٤ - سوورزی دیل .

کلیه • [ع ، س] (طب) وجود انسانی وحیواناتده بولنان عدد معده‌دن بری اولوب بالخاصه بولی افراز ایدن اعضا ، بوبرک (بوکرک)

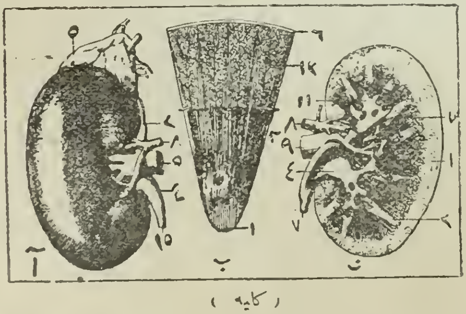

(کلیه)

آ - کلیهٔ یمنا ؛ ب - نسج کلیه‌نک شماسی ؛ ث - مقطع کلیه‌نک وجه خفیدن کورونیشی ؛ ا ، ب - حلیمه ؛ ا ، ث - جوهر دشری ؛ ۲ - سره ؛ ۳ - بوره‌نک اهرامی ، ٤ - موقیه ؛ ٥ - محفظهٔ فوق الکلیه ، ٦ - محفظهٔ بطیه ؛ ٧ - اهرام مالبیکی ؛ ۸ - شریان کلیوی ؛ ۹ - ورید کلیوی ؛ ۱۰ - حالب ؛ ۱۱ - کاس ؛ ۱۲ - جسیمات مالبیکی .

[بوكا ، ایكی جبهه‌سنه موازی اولەرق عموداً شق اولنسه نظره یكدیكرندن متمایز ایكی ماده تصادف ایدر . بری خارجده اولوب بوكا (مادهٔ قشریه) ، دیكری داخلده‌در كه ؛ بوكاده (مادهٔ انبوبیه) ، یا (مادهٔ مخیه) نامی ویریلور . قسم اول خفیفجه صاری وظاهراً جزئی اولوب اساساً ایكی قسمدن تركب ایدر : انابیب صغیره ، جسیمات صغیره .]

شریان كلیوی == (طب) بو عضوه قان ویرن شریان .

ورید كلیوی == (طب) بوبركلرك بوشالمش قانی اعاده ایدن .

كلیتین == (طب) بری صاغده ، دیكری صولده بولنان ایكی كلیه‌نك هیئت وتفرعات مجموعه‌سی .

ذات الكلیه == كلیه‌لرك التهابلانمه‌سی .

حصاة الكلیه == بوبركلرده حاصل اولان طاش قوم

كلیوی == كلیه‌یه منسوب ومتعلق || كلیه ، بوبرك شكلنده اولان .

كِلام [ع ، ج] ایاس قولی معناسنه اولان (كلم) ك جمعی . [دیكر جمعی : (اكلام) كلیر .]

كمیون [ت ، س] ☜ [كمون و كمیون]

كِنایه [ع ، مص] سوزی آچیق سویلمك ، یعنی برشی سویلیوب آندن دیكر شی قصد ایتمك § طولایسیله سویلمك § طولایسیله سویلنن سوز § طولایسیله سویلنن طوقونقلی سوز ، تعریضی مشتمل كلمه ویا كلام . § (ادبیات) بر لفظك معنای حقیقیسنك ارادەسنه قرینهٔ مانعه بولنمیه‌رق حالده او لفظك ماوضع لهنك لوازمندن برینی قصد ایتمك : سخی ، خاندان بر آدمه : (كثیر الرماد = كوللی بذول) دیمك كبی . [كنایه ایله مجاز بیننده‌كی فرق ؛ معنای موضوعك غیرنده استعمال اولنان لفظدن معنای حقیقی دخی قصد اولنه‌بیلوب بیلنه‌مامسیله تظاهر ایدر . مثلا : « فلان آتش پوسكوریور » دنیلسه ؛ بر آدمك آتش پوسكورمه‌سنه عادةً ، طبیعةً امكان اولمدیغندن برافاده مجازه محمولدر . لكن « فلانك مطبخی تكیشدر . » جمله‌سنده هر نه‌قدر مقصود اولان معنی (فلان) ك مهمانپرورلكنه معطوف ایسه‌ده حقیقةً مطبخك واقع اولمسی‌ده ممكن اولدیغندن جملهٔ مذكوره كنایه‌در .]

كنایهٔ بعیده } كنایهٔ خفیفه } == (ادبیات) صفت مطلوبه‌یه انتقالده تفكر وتعمقه احتیاج كورینن كنایه : فلانك قاپوسی آچیقدر كبی .

كنایهٔ قریبه } كنایهٔ واضحه } == (ادبیات) معنای مقصوده انتقالده تفكر وتعمقه احتیاج اولمیان كنایه :

« كشی یورغانینه كوره لازم اوزاته آیاغن » كبی .

كنایه‌لی == تعریض وسرزنش صورتیله سویلنمش سوز .

كه [ت ، د] فارسیدن مأخوذ اولوب برچوق یانلیشجه بش وجهله استعمال اولونور :

١ ـ ادات تبیین :

« ارواح ـ كه : تحفهٔ خاندر
خاك ره شاه انبیادر »

٢ ـ ادات توقیت : تاكه ، وقتاكه .

٣ ـ ادات تعلیل :

« آلدانمه كه : شاعر سوزی الدیالاندر »

٤ ـ چونكه ، بلكه ، كاشكه ، مادامكه ، احتمال كبی بعض كلمه‌لره دخی لاحق اولور : چونكه ، بالكه ، كاشكه ، ماكه .

٥ ـ ادات صله :

برچوجق ـ كه : ابوینك نصایحنی دیكله‌مز ؛ البته افلاح اولماز .

كِه [فا ، ص] كوچك ، صغیر . [(كهین) ده بو معنایه كلیر .]

كهتر == زیاده كوچوك .

كهتری == زیاده كوچكلك .

كهترین == اك ، دها ، پك كوچوك .

كُهال [ع ، س] جمع : (كهل)

كِهان [فا ، س] جمع : (كه) كوچكلر ، صغیرلر :

كهان ومهان == صغار وكبار .

كَهانت [ع ، مص] ☜ [كهانت] دوغریسی بودر . فتح كاف ایله غلطدر .

كی [ت ، د] (ده) ایله برابر ، ویالكز ظروف زمانیه ومكانیه ، [قرون اولاده‌كی آدملر قره‌ده‌كی طاغلر] [دونكی حوادث ، ایچریكی پنجره ، سزكی بنمكی [وضمایرك مضاف الیهنه ؛ احمدككی] لاحق اولەرق صفتلر تشكیل ایدر .

كیازا [فا ، ت] چایر ، اوتلاق ، چایرله مستور محل .

كِیاسَت [ع ، مص] زیركلك ، فطانت ، ذكاوت .

« احكام عدالت وسیاست
برماشقه صورتله اولدی منظور
عدلیله جهانده اولدی مشهور
خاقان جلیل ذی كیاست »

كِیانوس [ج ، س] (كیمیا) لاجوردی رنكلی برمادهٔ كیمیویه اولوب مركبانی مستعملدر . (مولد ازرق)

حامض كیانوس ماء == (كیمیا) فحم زوت ومولد الماءدن مركب برجسم كیمیوی اولوب قیزدیرلمش كومور اوزرندن آمونیاق امراریله ، یاحامض فلور مائی ایله كیانوس زیبقك اختلاطندن استحصال ایدیلور برسم مهلكدر .

كِیاه [فا ، س] تازه اوت ، نبات .

كیاه نمناك == سبز اوتی .

سقف كیاه بسته == اوزری اوت ایله اورتلمش طام ، بنا .

كیتاره [ج ، س] الات نغمه‌دن ، آلات موسیقیه‌دن كمانه مشابه اولان برنوع ساز .

كِیتمك [ت ، مص] یاخود اوزغه انتقال ایتمك ، ذهاب ، وارمق ، رحلت § اوزقلاشمق § حركت عزیمت § غائب اولمق : رومانك اسكی جمهوریتی نره‌یه كیتدی ؟ § صرف استهلاك اولمق : بو ایشك تعمیرینه چوق پاره كیتدی § منجر ، منتهی اولمق : بو یول نره‌یه كیدر . § یورومك ، مشی ایتمك : او آدم یولده پك چابوق كیدر . § كوتورلمك . سوق اولنمق ؛ یارین انلر پوسته‌یه كیده‌جك ، مكتوبم یارین اوراده كیده‌جك .

اره كیتمك == قیز قوجه‌یه وارمق .

اكری كیتمك == شاشمق ، طریق مستقیمدن صاپمق .

الدن كیتمك == فوت اولمق .

ایچی كیتمك == اسهال اولمق .

ایلری كیتمك == ترقی ، تقدم ایتمك .

ایلریسنه كیتمك == حدی تجاوز ایتمك .

باتاسى به كيتمك == قرده ، مه شنده دو وعيره‌لرك ايراتله حركت ايتمك .

ترس كيتمك == شكى اولمق ، طالع مساعد اولمامق .

خوشه كيتمك == حظ اولنمق .

رنك كيتمك == صولمق .

صونجه كيتمك == مماشات ايتمك ، مزاجه كوره حركت ايتمك .

صويك افنديسنه كيتمك == اويمق ، موافقت ايتمك .

عقل باشدن كيتمك == متحير ، متعجب اولمق || تلاش ايتمك .

كرى كيتمك == عودت ايتمك || تنزل ايلمك .

يوله كيتمك == سير و سفر ايلمك ، سياحت .

كت كيده == كيتدكجه ، آره‌دن زمان كچدكجه .

كيدجى == كدز ، كيدر ويا كيده‌جك اولان ، يولجى .

كيديش == كيتمك ماده‌سندن اسم مصدر || يورويش || طرز ، حركت ، روش || يوك بردانك برمحله عزيمتى .

كيدلمك == كيتمك واقع اولمق .

كيتى [فا ، ص] دنيا ، جهان ، عالم .

كيتى آرا == عالمه زينت‌بخش ايدن .

كيتيبان == جهانبان ، حضرت پادشاه .

كيتيستان == جهانكير اولان پادشاه .

كيتى نما == جهانما ، دنيايى كوسترن : كاخ كيتى نما .

كيتى فروز == عالمه رونق ويرن .

كيتى نورد == سياح .

كيج [ت ، س] ☞ [كچ]

كيجيشمك [ت ، مص] خفيف صوونده قاينيوب يانمق .

كيجه [ت ، س] شمسك غروبندن طلوعنه قدر كچن مدت ، ليل ، شب .

(كيجه پروانه‌سى)

(كيجه صفا)

كيجه صحبتى == مسامره .

قنا كيجه‌سى == ولمه ويا زفافدن اول اجرا اولنه‌جغى كوندن اولكى كيجه اجرا اولنان سرور وچكيلان ضيافت .

كيجه قوشى == بوهو قوشى || يراسه .

كيجه ياريسى == نصف الليل .

دون كيجه == دونكى كونك كيجه‌سى .

اولكى كيجه == اولكى كونك كيجه‌سى .

كيجه كوندوز == دائما ، هر بار .

كيجه‌لك == كيجه‌لرى ياتار ايكن كييلان بول لباس ، انتارى .

كيجه‌لمك == بورده ، كيجه‌لى كچيرمك برمحلده كيجه قالمق .

كيجه‌لين == كيجه وقتى ، اثناى ليلده .

كيدزمك [ت ، مص] (كيتمك) ماده‌سندن مصدر متعدى مكرر .

كيدشمك [ت مص] [كيجيشمك]

كير [فا ، س] اركك انسان وحيوانك تضو تناسلى . آلت وجولانيت ذكر .

كير [فا ، ص] طوتمق معناسنه اولان (كرفتن) مصدرندن امر حاضر اولوب تركيبلرده توللا بيلدر — طوتيجى ، طوتن § انتشار ايدن .

كيجه پروانه‌سى == خرشفى الجناح حشراتدن كيجه‌لرى لامبه‌لرك اطرافنده دولاشور برشيدر .

كيجه صفا == كيجه‌لرى آچار برجنس چيچك .

پيشكير == سفره حاولوسى .

جهانكير == فاتح البلاد .

شيركير == آرسلان طوتان || بهادر .

عالمكير == عالمه يايلان ، منتشر اولان .

كريبانكير == يقا طوتان .

كير [ت ، س] انسان ويا حيوانك مسامات ابدنده براكم ايدر ويا برشيئه دوقونماقله حاصل اولان بيكلك ، بولاشيقلق ، چرك وسخ .

كيرلتمك == كيرلى ايتمك ، تلويث ايلمك .

كيرلى == مرداد ، ملوث .

كيرلنمك == كيرلى ، ملوث اولمق .

كيرج [ت ، س] احجار مكلسه دنيلان بياض طاشلرك احرقيله حاصل اولان معروف بياض ماده‌كه : قوم ويا خرسازاله قاريشديرله‌رق كاركير ابنيه‌ده طاش ويا طوغله‌لرى بربرينه ربط ايچون استعمال ايديلور (پروتوقسيد دوقالسيوم) ، قالسيوم دنيلان جسمك حمضى .

كيرج اوجاغى == كيرج ياقدقلرى محل مخصوص .

كيرج سودى == ديوارلره ، بادانه ايديلان غايت صولى كيرج .

سو غش كيرج == صو درونده حل ايدلمش كيرج .

سونمامش كيرج == صو ايله تماسه كلامش اولان ، اوجاقدن چيقدى حالده بولنان كيرج .

كيرج صوى == خفيف قابض اولدوق طبده استعمال ايديلان وتركيبنده كيرج بولنان برصو .

صوكيرجى == تركيبنده اوزلو طپراق واولنان كيرج طاشلرندن مستحصل اولوب صو ده ورطوبتلى محلارده تصلب ايدن كيرج .

یاغلی کیرج == ترکیبنده اوزلو طوپراق کبی مواد اجنبیه اولمیان کیرج طاشلرندن مستحصل اولوب هواده‌کی حامض قاربونی جذب ایدرك تصلب ایدن کیرج .

کیرج تجربه‌سی == بر کیرجك یاغلی ویا صو کیرجی اولوب اولمدیغنی آکلامق ایچون طوز حالنه کتیریلوب صو ایله معاینه ایتمك درکه : تصلب ایلدیکی حالده یاغلی وعکسی تقدیرده صو کیرجی اولدیغی آکلاشیلیر .

کیرج قایماغی == قوو رایحه‌لی خریف وتیز لذتلی ، صو ، منحل بیاض بر صفوفکه : مضاد تعفن ولهرق استعمال ایدیلور .

کیرججی == کیرج یاپان وصاتان آدم .

بکزی کیرج کبی اولمق == فرط تأثردن قان قاچوب بکز صولمق .

کیرج‌لی == پك بیاض .

کیرجلی == کیرجله یاپلمش || اوزرینه کیرج سورلمش ، صیوالی .

کیرودار [فا ، س] جنك ، آشوب ، غوغا ؛ عرصه کیرودار :

« آلدیغك زخم الم دکز بو عمر یکدره قارشیدن صبر ایله دائم کیرودار عالمی »

کیریشمك [ت ، مص] بربرینه قاریشمق ، طولاشمق ، صوقلمق ، مداخله ایتمك § باشلامق ابتدار ایتمك .

کیرکین [ت ، ص] هر کسه کوریشن ، صوقلان § مدعو منتسب ؛ چاقین .

کیرمك [ت ، مص] ایچرو وارمق ، صوقلمق ، دخول ایتمك .

آره‌یه کیرمك == توسط ایتمك ، میانجیلق ایلمك .

بر برینه کیرمك == بیوك تلاشه دوشمك بر برینه قاریشمق .

رنکدن رنکه کیرمك == پك چوق تحول وتبدل ایتمك .

کناهه کیرمك == کناهکار اولمق .

کناهنه کیرمك == بری حقنده ناحق سوء ظنده بولنمق .

کوکی کیرمك == اولادك زوالی ایتمك .

وباله کیرمك == (کناهه) کیرمك .

کیرمه == (کیرمك) ماده‌سنده مصدر تخفیفی .

کیریش == اسم مصدر دخول || شروع

کیرندی [ت ، س] برشیئك ایچری کیرمش عملی ، چیقندی مقابلی .

کیرندیلی چیقندیلی == کیرندیسی چیقندیسی چوق اولان بر بنا .

کیزلمك [ت ، مص] صاقلامق ، کتم ، اخفا ، ستر ایتمك .

کیزلنمك == صاقلانمق ، اختفا ، تستر .

کیزلی == صاقلی ، مکتوم ، صاقلانمش خفی .

کیزلیجه == کیزلی ، اوله‌رق .

کیس [ع ، س] جیبده ، قوبونده طاشیده‌جق پاره کیسه‌سی || وحده چوجق یتاغی ، مشیمه جمعی : (اکیاس) کابر .

کیس مبیض == (حیوانات) طیورده یمورطه‌نك حاصل اولدیغی ظرف ، محل .

کیسو [فا ، س] اوموز اوستنه دوکیلن صاچ ، باش صاچی ، زلف ، کاکل .

کیسودار == صاچلی :

نجم کیسودار == قویروقلی یلدیز .

کیسوبند == صاچ اوروکوسی ، صاچ باغی .

کیسه [فا ، س] کوچوك طوربه‌ که : دوکونه کرك پاره ، کرك سائر شی قونیلور پاره کیسه‌سی ، ساعت کیسه‌سی § ایشبوز غروشدن عبارت آقچه مقداری که : اسکیدن بزده بیوك مقداردکی مبالغ ایچون واحد قیاسی اعتبار ایدیلوردی : بش کیسه آقچه ، اوچ کیسه آقچه .

حمامده وجودك کیرینی چیقارمق ایچون قوللانیلان یعنی اله کچیریله‌رك وجوده سوریلان قیلدن معمول سرت کیسه : کیسه‌لنمك § اقتدار ، مالی ، ثروت سار : بو ایشه کیسه مساعد دکلدر .

کیسه بر == یان کسیجی .

کیسه‌جك == کوچوك کیسه .

کیسه‌دار == وکیل خرج .

کیسهٔ فم == (طب) بعض حیوانلرك آغیزلری ایچنده‌کی کیسه .

کیسه‌لمك == حمامده وجوده کیسه سورمك .

کیسه‌لنمك == حمامده وجودینه کیسه سوردیرمك .

کیسهٔ سبجیه == (حیوانات) اسپاکك غشائی ، هوا ایله مالی ، اولوب بطنك قسم علویسنده موضوع بر کیسه‌که : بونك حجمی بالاختیار تزیید وتنقیص ایتمك صورتیله صوده سبح ایدرلر .

کیش [فا ، س] دین ، مذهب .

بدکیش == دینسز ، ملحد .

کیشنمك [ت ، مص] آت شدتلی صدا چیقارمق ، صهیل ایتمك .

کیشنمه == (کیشنمك)دن ، چوق سویلمکدن وباغیرمقدن کنایه .

کیك [ج ، س] اشیرمه کودکارله چکیلیر اوزون وطار صندال .

کیلار [ت ، س] فارسی (کلار) دن محرفدر ارزاق ، ذخیره ، حبوبات وسائره وضع وحفظ مخصوص محل کوچوك مخزن .

کیلارجی == کیلارك محافظه ودائره‌سنه مأمور آدم .

کیلوتین [ج ، س] فرانسه‌ده اعدامه محکوم اولانلرك بوینی اورمغه مخصوص ماکنه .

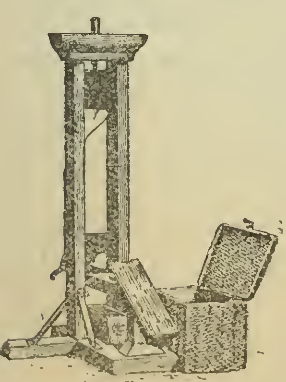

کیلوتین

کیلوغرام [ج ،] (Kilogramme) اوزن جدیده بوتی قیمهٔ جدیده ، قیمهٔ عشاریه

كيلوا جزاسى غرام دسى غرام ؛ ميليغرام‌لردر . § (ميخانيك) وحدت قياسى شاملنده اولان بر جسمى بر متره ارتفاعه چيقارمق ايچون مقتضى عمل ميخانيكى .

كيلومترو [ج ، م] {Kilométre} طول مقياس جديدينك (۱۰۰۰) مترودن عبارت مسافه‌سى اجزاسى .

دقامترو = (۱۰) مترو .

سانتيمترو = مترونك يوزده برى .

دسيمترو = مترونك اونده برى .

كيله [ع ، م] حبوبات اولچوسى ، اولچمك .

يكى كيله = (۱۰) يكى شنيكدن عبارت وزن .

اسكى كيله = (۳۷.۱) اسكى اوقه‌دن عبارت وزن .

كيم [ت ، كنايه‌دن] اشخاصدن استفهام ايچون قوللانيلور . هانكى آدم § استفهام انكارى ايچون دخى مستعملدر : كيم بيلير ؟ كيم گيده‌جك ، كيمك نه‌سنه لازم § بعضاً تبعيض بيان ايدر . كيمى بويله ، كيمى شويله سويليور § كيمسه معناسنده كلير . بن سزدن باشقه كيمم وار ؟

كيمسه [ت ، كنايهٔ استفهاميه] مبهم شخص وذات ، هر كيم اولورسه .

كيمسه‌سز = بيكس .

كيمسه‌سزلك = بيكسلك .

كيميا [ع ، م] اكسير § معادن خسيسه‌يى بعض وسائطله معادن علويه‌يه قلب ايتمك فكر باطلنه مستند اولان علم موهوم ــ كه : علم كيميا بو سايه‌ده تولد وتكمل ايلمشدر § اجسام عضويه وغير عضويه‌نك خواص اصليه‌لرى تبدل ايتمك شرطيله يكديكرى اوزرينه اجرا ايلدكلرى تأثيرات مختلفه‌دن وبو تأثيراتك تابع بولنديغى قوانيندن باحث علم مهم .

كيمياى غير عضوى / كيمياى معدنى = طبيعتده موجود اولان اجسام بسيطه‌دن وبو اجسامك بربرليله امتزاجلرندن ويا بالعمل مركبلرندن يعنى معادن وحامضات واملاح وغازلردن بحث ايدن علم .

كيمياى عضوى = اجسام عضويه‌نك خواص كيمويه‌سندن بحث ايدن علم .

كيمياى سعادت = روحك علائق ماديه وسفليه‌دن تجرديله معنوياته حصرى .

كيمياجى / كيمياگر = علم كيميا عالمى ‖ مواد واجزانك تحليل وتركيبيله مشغول اولان .

كيميوى = فن كيميايه منسوب ومتعلق .

عربجه (كيمى) دن محرفدر .

كيمون [ت ، س] ذات الغلافين شعبه‌سندن صيوانيه فصيله‌سنه منسوب بر نباتدر . تخميناً يارم متره قدر طوله ماكدر . بر حشيشهٔ سنويه‌در .

(كيمون)

ا ــ چيچكى ب ــ ميوه‌سى

كين [فا ، د] تركجه ، لى ، لو مقامنده يعنى صاحب معناسنده مستعملدر .

غمكين = غملى .

اندوهكين = اندوهلى .

شرمكين = محجوب .

كين [فا ، س] بغض ، حقد ، عداوت § انتقام ، ثار .

كيندار = قلبنده كين بسلاين ، كينجى ‖ منتقم .

كينه [فا ، س] قلبده گيزلنن بغض ، عداوت .

كينه‌ور = كينجى ، كين طوتان .

كينه‌خواه = بغض ايديجى ، ايدن .

كينه گاه = جنك يرى ، معركه .

كينه [ع ، س] ☞ محيط اعلام .

كينه طاوغى = طيور دجاجيه‌دن كينه طرفلرنده بولنور برجنس طيوردر .

(كينه طاوغى)

كينت [ت ، س] ايكى صاحب دمى بربرينه ربط ايدن دمير تلدن معمول واوجلرى قيوبراق رابطه .

كينتلنمك = كينت دنيلان رابطه ايله بربرينه ربط § كينت اولمش كبى صيقى قپانمق ؛ ديشلرى كينتلندى .

كينتله‌مك = كينت ايتمك .

كينتلى = كينت ايلمش ‖ پك صيقى قپلى .

كيمك [ت ، ص] ☞ (كيمك)

كاف مضمومه

كبراء [ع ، س] جم : (كبير)

كبراى قوم = قومك اولولرى ، بيوكلرى .

كبراى امت = امتك بيوكلرى اشرافى .

كبرى [ع ، ص] (اكبر) لفظنك مؤنثى .

محكمهٔ كبرا = اك بيوك محكمه ، محكمهٔ روز جزا ‖ منطق) (صغرى) مقابلى قياسى تشكيل ايدن قضيه‌لردن حد اكبرى [۱] حاوى اولانى .

كتّاب [ع ، س] يازيجى معناسنه اولان (كاتب) ك جمعى . [كاتبك ديكر جمعى (كتبه) در .]

رئيس الكتاب = وقتيله نزده خارجيه ناظرلرينه ويريلان عنوان : رئيس الكتاب افندى .

---

[۱] حد اكبر ، قياسده مطلوب اولان قضيه‌ده‌كى محكوم بهه اطلاق اولنور .

كُتُب [ع ، ﺴ] جمع (كتاب) كتب طبيه ، كتب فقهيه .

« اعتماد ايتز ايسهك اوعل تجربه‌يه اشته‌وهي، استقلم ، اشته كتب ، اتمه‌قول »

كتبخانه = كتابلرك وضع وحفظ ايلنديكي راقلى كوزلى مختلف شكللى دولاب ويا اوطه ، خزانهٔ كتب || عموماً مطالعه‌سى ايچون تأسيس ودرونده مختلف وكاتلى مقدارده كتب وضع ونهاد بنا ؛ كتبخانهٔ عمومى ؛ نورعثمانيه كتبخانه‌سى ؛ كتبجى دكانى ؛ جهان كتبخانه‌سى .

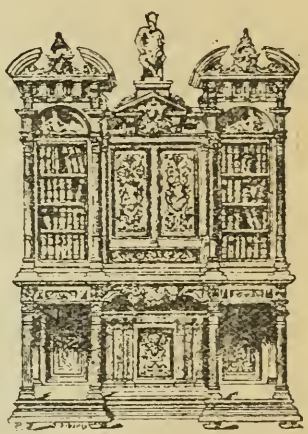

(كتبخانه)

كُتْلَه [ع ، ﺴ] (كتله)

كُحْل [ع ، ﺴ] كوزه چكيلن سرمه كوز علاجى .

كحلى = سرمه كبى سياه اولان ، كحله

كُداخته [فا ، ص] اريمش ، مذاب ، ذوبه اولمش .

كُداز [فا ، ص] زاله ، اذابه ايتمك ايجك معناسنه اولان (كداختن) مصدرندر امر حاضر اولوب تركيبده استعمال ايديلهرك ماضى معناسنه كلير .

تحملكداز = ماحى تحمل ، تحملى محو ايدن

دلكداز = يورك اريدن .

طاقتكداز = طاقتى محو ايديجى ، ايدن .

كدازنده = ايديجى اريتن .

كُدُور [ع ، ص ، جم : (كدر) [بونك جمعيدر ، كدورات) كلير .

كُدُورَت [ع ، مص] بولانقلق § غم ، غصه ، اندوده .

« خلاصى و از كدورت ل لى چاره پرده »

كُذار [فا ، ص ، مص] كچمك معناسنه اولان (كذاشتن) مصدرندن مشتقدر . كچمه ، كچش

[ايتمك ماهسيله استعمال اولور .]

دمكذار | زمانكذار = دم كچيريجى ، كچيرن ، زمان كچيرن .

رهكذار = كچجك يول § وسيله ، .....

خدمتكذار = خدمت ايفا ايديجى ، ايدن .

شكركذار = اداى شكر ايديجى ، ايدن .

وام كذار = اداى دين ايديجى ، ايدن .

كاركذار = ايش كوريجى ، كورن ، عامل [ايشكذار § بالطبع غلطدر]

سخنكذار = سوزى حقيله ادا ايديجى ، ايدن ، اهل سخن .

سخنكذارى = سخن كذارلق .

سخنكذارانه = سخن كذارجه سنه .

جزيه‌كذار = ويركو ويريجى ، ويرن .

كُذارنده [فا ، ص] كچيجى كچن كچيريجى كچيرن .

كذارنده ايام = وقت كچيرن .

كُذارِش [فا ، ﺴ ، ص] كچمه ، كچيش ؛ كذارش ايام ، كذارش حيات :

« كذار حياتدن بوسرى اكلادمكه : بن .... برديديمه‌نك سكوته انقلابيدر . »

كُذاف [فا ، ﺴ] بوش لاقردى ، بيهوده سوز ، معناسز كلام ، لاف وكزاف :

« اشته اوقدر اوحكايت بايدى ، كذاف بى نهايت »

گُذَر [فا ، ﺴ] كچمه ، كچيش ، مرور ، عبور [ايتمك ، ايلمك] مددلرله قوللانيلور :

« بردوش كبيلر دق بركه .... بوعالم كيم كوزيوموب آچينجه زمانى كذارايلر »

كدران = كچجى ، كچن [كلمهٔ لازم اولدقدن (اولان) لفظيله قوللانيلير : كذران اولان مدت .]

كذرانى = كچيجيلك : استعمالى .... خوش كذرانى .

خوش كذر = خوش كچجى ، كچن .

رهكذر = كچيد ، كچجك يول :

« اى خطوشهاران ، چكيلك رهكذرمدن »

كدركاه | كدركه = كچيد ، ممر ، كچيله جك يول .

كذر نامه = مرور تذكره‌سى .

گُذَشت [فا ، ﺴ] كچمه ، كچيش || كچن

سركذشت = باشه كلوب كچن حاله ووقعه || حكايه .

كذشتكان = جمع : [كذشته] اسلاف ، متقدمين : كذشتكان مورخين

كذشته = كچمش ، كچن ، سابق ، سالف :

قرضاً آلنان آقچه‌نك فائدهٔ نما : كذشته نظامى .

سال كذشته = كچن سنه ||

كُرات [ع ، ﺴ] جم : (كره) تشديد ايله تلفظى غلطدر :

صاچدن برتوج كهر سمايه
اولدى بوكرات بى نهايه »

كُراز [فا ، ﺴ] ازيلى اركك طوز ...

كُرّاسه [ع ، ﺴ] ان الله يوزيلاق كتابك ..... صحيفه‌دن عبارت اولان هر جزئى .

كُران [فا ، ص] قوبول طونمه اولان [آت] : كرارسبك جولان . ...

كُرْبَت [ع ، ﺴ] غم ، غصه ، محنت

كُرْبُز [فا ، ص] فى الاصل حربزلى معناسنه‌در . لسانمزده كوچلى قوتلى ، كوستريشلى قنج ايريسى معناسنده مستعملدر .

كُرْزيه [فا ، ﺴ] كاى ، هره ، ....

كُرْجى ت ، ﺴ .... اعلام

كُرْدْ [ت ، س] ☚ [محيط اعلام] § ييكيت ، قهرمان .

كُرْز • [فا ، س] آغر طوپوز كه : سلاحهٔ قديمه‌نك باشلوجه‌لرندن ايدى .

كُرْسِنَه [فا ، ص] آج ، جايع ، چوعان ، آرزى آجيقمش .

كرسنكى == اجلق .

كرسنكان == جم : [كرسنه]

كرسنه‌چشم == آج كوزلى ، حريص ، جرى .

كرسنه‌چشمى == اج كوزلك .

كرسنه‌چشمانه == كرسنه‌چشمجه .

كُرْسِىّ [ع ، ص] اوطوريله‌جق يوكسكجه ير ، سرير ، اريكه . § مقام ، وظيفه § وا ظلرك جامعده اوطوردقلرى يوكسك بر § عرشك آلتنده بر سما § مركز مقر : الملكك كرسى ادره‌سى § قاعده ، اياقلق مسند ، اساس § يازى سطرلرينك انتظام واستقامتى § (معمارى) طاش واغاج بودركارك آلتنه وضع اولنان بيوكجه بر طاش والنوده اخشاب ديركارك تماس اوله‌رق طوپراق اوزرنده قوللدقلرى زمان طوپراغه كومولمرى ايچون آلتنه قونيلان اكرى طاش .

كرسى‌نشين == كرسيده اوطوران ، واعظ .

كرسى‌شيخى == جامعده وعظه مأذون .

كرسى‌طاشى == ديوارلرك كوشه‌لرينه قونيلان بيوك كسمه طاشى .

كرسيلى == اوطورانلى ، متين .

آيت‌الكرسى == آيات جليلهٔ قرآنيه‌دن برى : « الله لا اله الا هو ... » نظم جليليله ابتدا ايدر .

كُرْك [فا ، س] قورت ، ذئب .

كرك باران ديده == تجربه‌كار آدم .

كُرَماء [ج ، س] جم : (كريم) ، كرمله متصف اولانلر ، عفو ومسامحه‌سى غالب اولان ذوات .

كُرْميخ [فا ، س] اكثريا مالى چيوى § دير ويا آغاجدن بيوك قازيق .

كُرْنْك [فا ، ص] آل رنكنده اولان (آت) : كرنك ذرين پالهنك .

كُرُوبْ • [ع ، س] جم : (كرب) غملر ، انديشه‌لر ، غصه‌لر .

كُرُورْ [ع ، س] بر شيئك دفعهٔ بعد دفعه وقوعى ، تكرار : مرور ادوار .

كُرُومْ • [ع ، س] باغ كوتوكى معناسنه اولان (كرم) ك جمعى .

فصيلهٔ كروميه == اوزوم وآووم فصيله‌سندن اولان آغاجلرك منسوب اولدقلرى نوع .

گُرُوهْ [فا ، س] جماعت ، طاقم ، بولوك ، فوج : كروه اشقيا .

كروه كروه == بولوك بولوك ، طاقم طاقم ، فوجاً فوج .

كُرَوِىّ [ع ، ص] ☚ [كره]

كُرَه [ع ، ص] { تشديد را ايله غلطدر } يوارلاق ، مدور اولان شى § (هندسه) كافهٔ نقطى مركز تعبير اولنان بر نقطهٔ داخليه‌دن مساوى مسافه‌ده اولان بر سطح ايله محاط اولان جسم ، تعبير ديكرله بر نصف دائره‌نك قطرى اطرافنده دورندن حاصل اولان جسم [جمعى : (كرات) كلير .]

(كره)

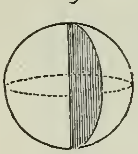

(بر نصف دائره واسطه‌سيله كره‌نك صورت توليدى)

منطقهٔ كره == (هندسه) ايكى مستوى متوازى آره‌سنده محصور اولان سطح كره قسمى .

قطعهٔ كره == (هندسه) ايكى مستوى متوازى آره‌سنده محصور اولان سطح كره‌نك جسمى .

ديلم كره == [غلط ر] (هندسه) كره او رتبه رسم اولنان ايكى نصف النهار دائره‌سى آره‌سنده محصور قسم .

كرهٔ سما == ☚ خريطهٔ سما .

كرهٔ ارض == دنيا ، ير ، زمين .

كرهٔ مصنعه == كرهٔ ارض خريطه‌سنك اياقلى بر كره اوزرينه ياپشديرلمسندن حاصل اولان جسم .

كرهٔ مصنعهٔ سما == (قوزموغرافيا) سمانك آياقلى بر كره اوزرينه ياپشديرلمش خريطه‌سى .

كرهٔ نسيمى == (حكمت) كرهٔ ارضى محيط اولان هوا طبقه‌سى كه : يوزده ۲۰,۸ قسم مولد الحموضه و ۷۹,۲ قسم ازوتك اختلاطندن حاصل اولمشدر . ايديلن تجاربه نظراً ثخنى (۳٤۰) كيلومترو قدردر .

كرهٔ عين == (طب) كوزك جسم مدورينى تشكيل ايدن قطعه‌سى كه : قسم اعظمى بياض العين تشكيل ايدر . ☚ [عين]

كروى == كره‌يه منسوب ، كره كبى يوارلاق اولان : كروى الشكل .

كريوه == كره‌جك ، كره‌نك مصغرى .

كرهٔ شمس == كونش .

كرهٔ قمر == آى ، ماه .

كرهٔ نحاس == ☚ [محيط اعلام]

كرهٔ مشبكه == (هيئت) اوزرنده سيارتك موقع وحركاتنى مشعر دائره‌لرى بولنان كرهٔ مصنعهٔ سما .

كُرَيْوات [ع ، س] كره‌جك معناسنه اولان (كريوه) نك جمعى : كريوات غير متناهيه .

كريوات بيضا == (طب) دمك تركيبنده داخل اولوب مقدارى كريوات حمرنك بشيوزده برينه مساوى اولان وخارجدن بدنه داخل اولان ميقروبلرى اتلاف وآنلرله ... مبارزه وظيفه‌سيله مكلف بولنان بياض كره‌جكلردركه : شكللرى مستدير وحجملرى متحول اولوب قطرلرى بر ميليمترونك يكده درت قسمندن آلتى قسمه مساويدر .

(كريوات دم)

كريوات احمر } **كريوات حمراء** == (طب) اركان دمويه‌دن اولوب قانك درونده معلقاً بولنان واكا قرمزى رنكنى اعطا ايدن كريوه‌لركه : قطرلرى بر ميليمترونك يكده بش ويا آلتى‌نه مساويدر ومقدار اعتباريله كريوات بيضادن بش كره زياده‌در .

كريوات يابسه == (طب) قانك

تركيبنده يوزده اون درت نسبتنده موجود اولان دمير مركباتى .

كربون == (طب) كريوات حمرانك تركيبنده داخل بولنان قرمزى رنكلى برمادهٔ شبه زلالى .

مقياس كريوات == (طب) قانك تركيبنده بولنان كريوه‌لرك تعيين مقاديرينه خادم برخرده‌بين .

كُرَيْوَه [ع ، س] (كريوات) اسم جمعنك مفرديدر .

كُزَارْ [فا ، س] (كذاف) ايله مترادفدر .

كُزَارِشْ [فا ، س ، مص] دوش يورمه ، رؤيا تعبير ايتمه .

كزارشكر == معبر .

كزارشنامه == تعبيرنامه .

كُزَازْ [ع ، س] (طب) عضلات اختياريه‌دن [حركاته مخصوص عضلاتدن] اكثرينك تقلص دائمى وجعصيله متصف اولان اختلاجى بر علت عصبيه‌كه : (Tètamose) ايكى درلو اولوب برينه (كزاز بنفسه) وديكرينه (كزاز جرحى) نامى ويريلور .

كُزَافْ [فا ، س] ☞ [كذاف]

كُزْبَرَه [ع ، س] آصمه‌جق .

كزبرةالبئر == تره .

كزبرةالقنات == بالديرى ذره دنيلن نبات .

كُزِيدَه [فا ، ص] سچلمش ، منتخب ، مطبوع : كزيدهٔ سخن .

كُزِينْ [فا ، ص] سچلمش ، منتخب ، مطبوع : كزيدهٔ سخن .

اصحاب كزين == اجلهٔ اصحاب .

خلوت كزين | عزلت كزين | وحدت كزين == خلوتى ، عزلتى ، وحدتى اختيار ايديجى ، ايدن .

كُزِيرْ [فا ، س] چاره ، علاج .

ناكزير == ناچار ، لاعلاج ، ضرورى .

كُزِيدِشْ [فا ، مص] سچه ، سچيش .

كُسَارْ [فا ، ص] يجى ، ايچيجى .

ميكسار == شراب ايچن ، بكرى .

غمكسار == غم يجى ، يين || شريك الم ، برينك كدرينه اشتراك ايدن .

كُسْبَه [ع ، س] بالتعصير ياغى چيقاريلان شيئك پوسه‌سى : قولزا كسبه‌سى ، يتون كسبه‌سى .

كُسْتَاخْ [فا ، ص] عارسز ، ادبسز ، بى حيا

كستاخانه == ادبسزجه ، عارسزه انير صورتده .

كستاخى == كستاخلق ، عارسزلق ، بى حيالق ، حركت كستاخانه .

كستاخلق == عارسزلق ، ادبسزلك ، تربيه‌سزلك .

كُسْتَرْ [فا ، ص] يايق ، دوشه‌مك معناسنه اولان (كستردن) ماده‌سندن مشتق اولوب تركيبله قوللانيلور و يايجى ، نشر ايديجى ، دوشه‌يجى معناسنى افاده ايدر .

ضياكستر == نشر ضيا ايدن .

عدالت كستر == ناشر عدالت .

كمالات كستر == ناشر كمالات .

معارف كستر == نشر وتعميم معارف ايدن .

كُسْتَرْدَه [فا ، ص] يايلمش ، دوشنمش ، بسط اولنمش اولان ، مفروش .

كُسَسْتَه [فا ، ص] قوپمش ، آيرلمش § صاليويرلمش ،

كسسته مهار == يولارى قوپمش ، باشى بوش ، كندى باشنه حركت ايدن ، لاقيد || لاابالى .

كُسُورْ [ع ، س] جمع : (كسر) [بونكده جمعى (كسورات) كليركه : علم حسابده كسرلرك احوالندن وكيفياتندن بحث ايدن قسم ديمكدر . كسورات عاديه واعشاريه .]

كُسُوفْ [ع ، مص] (قوزمو) قمرك كرهٔ ارض ايله شمس اره‌سنه كيرمسندن دولايى قرص شمسك برمدت مرئيتنه اجون نظردن غيبوبتى وتعبير ديكرله اومدت ظرفنده ضياى شمسك ارضه تماما عدم ورودى . كسوف جزئى ، كسوف كلى .

(كسوف)

كسوف جزئى == (قوزمو) قرص شمسك يالكز قسماً قمرله مستور اولمسى كيفيتى .

كسوف كلى == (قوزمو) قرص شمسك تماماً قمرله مستور اولمسى .

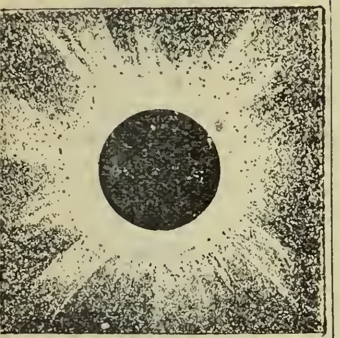
(كسوف كلى اثناسنده شمسك كورونوشى)

كُسُولْ [ع ، ص] تنبل ، اوشنيجى .

كُشْ [فا ، ص] اولدورمك معناسنه كان (كشتن) ماده‌سندن امر حاضر اولوب تركيبله استعمال اولنور واولدوريجى معناسنى افاده ايدر :

دشمن كش == دشمن اولدورن ، اولدرنجى .

زبون كش == زبون وضعيفلرى اولدرن || فرصتسز ، فرصت دوشكونى .

مردم كش == انسان قاتلى .

كُشَا [فا ، ص] آچق ، فتح ايتمك معناسنه اولان [كشادن] مصدرندن مشتق فعل امر اكشيدن تركيبله قوللانيلور ، آچيجى ، آچان .

ممالك كشا | كشوركشا | == فاتح البلاد والملكات ، جهانكير .

كشوركشايى = جهانگيرلك .

كُشاد [ف ، س] آچيلمه ، آچيلمش :

« كشاد غنچهٔ دل قلدى بربهاره دعا »

بيلان بربنانك ايلك دفعه اولەرق آچيلمەسى ، استعمالنه مباشرت اولنمەسى ، افتتاح .

طوله اويونلرندن بر نوعك اسمى : ذرنك كشادى .

رسم كشاد = امراشاتى يكى ختام اش بربنانك استعمالنه مباشرت اولنديغنى مبين اجرا اولنان مراسم مخصوصه .

كُشادَه [ف ، ص] آچيلمش ، آچيق مفتوح .

كشاده ابرو = كولر يوزلى صبيح الوجه .

كشاده پيشانى = آلنى آچيق ؛ وضاح الجبين .

كشاده خط } شن ، مسرور ، || كريم ، منعم .
كشاده دل }

كشاده رو = آچيق يوزلى ، بشرش .

كشاده دلى = كشاده دللك .

كشاده زبان = فصيح ، بليغ .

كشاده زبانى = كشاده زبانلق .

كشاده دست = الى آچيق ، جوانمرد سخى ، كريم .

كشاده دستى = كشاده دستلك .

كشاده دستان = جوانمردان .

كُشايِش [ف ، س ، ص] آچيلمه ، آچيلمش § آچيقلق ، صفتلى رونق : كشايش خطر . كشايش آسمان .

كُشايَنْدَه [ف ، ص] آچيجى ، آچان كشايندهٔ قلوب .

كُشْتار [ف ، س] قربان ، قربان ايديلمش حيوان ، مذبوح .

كُشْتَره [ف ، س] مراقوزلرك دنده سى .

كُشْتَه [ف ، ص] اولدرلمش ، مقتول : كشتهٔ حسرت ، كشتهٔ محنت .

كشتكان = جم : [كشته]

كشتكان زنده = شهدا .

كُشْتى [ف ، س ، ص] كوروشمك مصارعه .

كشتيكر } = كورش طوتجى طوتان ، پهلوان .
كشتيكرى }

كشتيكرىٔ جهان = جهان پهلوانى .

كُشْتَنى [ف ، ص] سزاى قتل ، اولديرلمكه لايق .

كُشَنْدَه [ف ، ص] اولدبريجى ، اولدين قاتل .

كُشود - كُشودَه [ف ، ص] آچيلمش ، آچيق .

كشوده چشم = آچيق كوزلى || كاركذار .

كُصُود [ع ، مص] مقصده وارمەيى كبرى دونمك § چكيلمك رجعت ايلمك .

كُعْبُرَه [ع ، س] (طب) ساعدى تشكيل ايدن ايكى كميكدن خارجه يعنى طوپى طرفده بولنانى . كعبره داخلده بيله (عظم زند) دينور .

كُعوب و : كُعُوبَة [ع ، ص] قيزمەسنك بومەسى ، قبارمەسى .

كُفْت [ف ، ق م] (كفتن) مصدرندن فعل ماضى مفرد غائب اولوب (سويلدى) ديمكدر .

اكثريا اسم مقامنده وسوز ، كلام ؛ لفردى معناسنده قوللانلمقده در .

كُفْتار [ف ، س] سوز ، كلام ، كفتار پسند .

پريشان كفتار = سوزى پريشان اولان سوزنده انتظام اولمين .

كفت وكو = ديدى قودى ، قيل وقال .

كفت وشنيد = مسموعات ، ديدى قوى .

كفته = سويلنمش || موسيقى تطبيق ايدلمش شرقى ، منظومه .

كُفْر [ع ، مص] (ايمانك) ضدى وحدانيت ربانيه يى انكار ايتمك § دينسزلك .

§ ستر ، صاقلق ، طوزودشامه ايدك .

كفرانكارى = قلب و لسان ايله كفر ايتمك ، وجرد واجب الوجردى (حاشا) انكار ايلمك .

كفر جحودى = قلباً تصديق ، ولساناً انكار ايتمك .

كفر عنادى = قلباً تصديق ، لساناً اقرار ايدوب متدين اولامق (ابوطالبك كفرى كبى .)

كفر نفاقى = لسان ايله تصديق ايدوب قلباً انكار ايلمك ، معتقد اولامق . لسان عربده كى استعمالنه كوره (ظلمت)

كفر ايتمك = كفر صويلمك || كفرى مستلزم برعمل وقولده بولنمق .

كُفْران [ع ، مص] نانكورلك ، نعمتى ، احسانى انكار ايتمك : كوران لطف واسنابى اونوتمق : كفران نعمت .

كُفو - كُفْؤ [ع ، س] اش ، مثل ، نظير ، همتا ، قدرجه ، مرتبه جه مساوى [جمعى : اكفا]

كُفَّه [ف ، س] قوشدن ، انجه اغاج دللرندن قباجه اورلمش بيوك سپت ، سكه : حمالرك نقل الى حكمنده در .

كُفْيَه [ع ، س] كچينه جك قدر غدا ، كفايت .

كُلّ [ع ، ذ] برلفظ مفرددركه : شيئك جميع اجزاسنى شمول واستغراق افاده ايدر ، هر ، هپ ، بتون جمله ؛ كل نفس ذائقة الموت .

كلى = كله منسوب ومتعلق || چوق ، كثير .

قوهٔ كليه = قوهٔ كثيره وغالبه ، قوهٔ عموميه .

قدرت كليه = قدرت الهيه .

كلياً = كلى اولەرق ، كاملاً ، بتون .

عقل كل = عقل اول ، و شامل عقل .

كل يوم = هركون .

من كل الوجوه = هر وجهله ، هر جهتدن .

على كل حال = هرحالده .

كليت = كليلك (جزئيت مقابلى) .

گُل • [فا ، س] ذات الفلقتين شعبه سندن وردیه فصیله سنی تشکیل ایدن عطری دنیاده کلدن کل صاحبی کول یاغی یاپیلدیغی کبی نوعلرندن کل رچلی دخی اعمال اولنور .

(کل)

۱ ـ یبانی کولر ، ۲ ـ راهب کولی ، ۳ ـ قتمرلی کولر ، ٤ ـ بوز یاپراق دیدیكاری کل ، ٥ ـ قتمرلی عادی کلی .

یبانی کل آغاجی = ذات الفلقتين شعبه سندن یبانی کل آغاجیدر . آوروپاده بولنور .

(یبانی کل)

کل اندام = کل

کلفام = کل رنکلی .

کلکون }
کلفشان } کل صاچیجی .

کلباغ = کل باغچه سی .

کل تن = کل تنلی .

کل صدبرك = قاتمرلی برنوع ایری کل

کل برك = کل یاپراغی .

کل تر = تازه ، طراوتلی کل .

کل بایرامی = موسویلرك بربایرامی .

کل سرخ = قیرمزی کل .

کل چین = دوشیریجی .

کلدان = کل محفظه سی .

کلدسته = کل دمتی .

کلرخ }
کلرخسار } کل یناقلی .

کلرو = کل عذار .

کل یاغی = کلدن چیقاریلان یاغ ، خلاصه .

کلبین = کل فدانی ، کل اوجاغی .

کل رعنا = طیشی صاری ایچی قرمزی برنوع کل .

کلبشکر = کل جره سی ، کل رچلی .

کلتر = کل سریجی ، سرپن .

کلزار }
کلستان } = کل بارلاسی کل باغچه سی .
کلشن }

کلنخل = کل آغاجی .

کلچهره = کل چهره لی .

کل زمین = محل عیش عشرتکاه .

کل غنچه = کل غنچه سی .

کلاب = کل صویی .

کلابدان = ایچنه کل صویی قونیلان اوجی سیوری ، امزیکلی قاب .

کُلّاب • [فا ، س] ماشه ، چنکل کبی جراح آلتی .

کلاب }
کلاب الجنین } = لاوطه دینلن ابه آلتی .

کلابی = تیمارخانه خدمه سی .

کُلّاج • [فا ، س] نشاسته دن غایت اینجه صورتده یاپیلان بوفقا که شکرلی سود ایچنده ایصلادیلەرق قایمغه صاریلەرق طاتلیسی یاپیلیر .

کُلاله [فا ، س] قیوirجق صاچ ، موی مجعد § چیچکك تفاله سی .

کُلاه [فا ، س] قالپاق § باش اورتوسی ، سرپوش : کلاه مولوی § اوجی سیوری کچه دن معمول سرپوش § جمله (معماری) منارهلرك و یاقه لرك اوستنی اورتن اوجی سیوری واو سقف || قازیقلرك طوپراغه کیرمه سنی تسهیل مقصدیله اوجلرینه کچیریلن (موم سوندیرمکه مخصوص کلاه) خونی شکلنده دمیر کوملك .

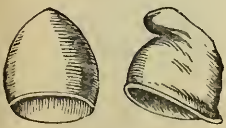

(کلاه)

كلاهجى == حيله‌كار ، دساس .

كلاه قاپمق == فرصتدن بالاستفاده منفعتنى تأمين ايتمك ، تياروز ايتمك .

كيمجه كلاه == زمان اسبقده جارى رفع رتبه معامله‌سى .

كلاه ايتمك == اغفال ايتمك ، آلداتمق . بوينه اويون اوينامق :

« مولويدر صورديكم هردم كلاه ايلربكا »

خرقه كلاه == درويش قيافتى .

مناره كلاهى == منارەلرك الك اوست قسمى كه اكثريا قورشونله ستر ايديلور .

كلاه طابيه == مزوا طابيه .

كچه كلاه == سرپوشنى اكرى كيين .

كلاهلى == باشنده كلاه اولان .

كله == (كلاه) مخففى .

كلهكوشه == قمك كوشه‌سى .

كلبام ـ كلبانك [فا ، س] آوازه‌بلند ، هپ بردن ، برآغزدن چيقان سس || تهليل ، تكبير .

كلبانك محمدى == اذان .

كلبت [ع ، س] شدت ، مشقت § كلبت شتا .

كلبه [فا ، س] قلبه § چالى چرپيدن يايلمش نارنجى مسكن ، قيرانه . باغچوان كلبه‌سى . يكجى كلبه‌سى . § طار ، قراكلق حجره : كلبه‌هجران .

كلچه [ت ، س] يكپاره دوكلش معدن § هنوز ايشلنمامش معدن .

كلخن و : كلخان [فا ، س] حماملرده صوبى ايسيتمك ايچون آتش يانيلان محل .

كلخن‌بكى == سرسرى ، اوچاروچاپقين .

كلخانى == سرسرى ، نابكار ، دبلاز .

كلفت [ع ، س] زحمت ، رنج ، تعب ، مشقت ، زحمتلى سعى وعمل : كلفتلى ايش § (مصـ) مشقتله ايش ايشلمك :

« آنجق كوروونيوركه : كلفت ايتمش
كويا حسن طبيعت ايتمش . »

§ مراسم ؛ رسمى معاملات ، تشريفات .

« ميان احبدقاده شرط الفت ترك كلفتدر . »

§ مسافره اكرامده التزام افراط ايلمك افطاروده پك زياده كلفت اختيار ايدر .

كلفتلى == زحمتلى ، مشقتلى ، كلفتله ياپيلان .

كلفتسز == زحمتسز ، مشقتسز || مراسمه رعايت اولنمقسزين .

كلكشت [فا ، س] تفرجكاه ، مسيره ، چمن .

كلكونه [فا ، س] بر نوع قادين دوزكونى § كل رنكلى .

كلميخ [فا ، س] قاپو قنادلرينه ، دولاب قپاقلرينه چاقيلان ديخلرك آلتنه قونيلان پول ، قباره .

كلنار [فا ، س] نار چيچكى .

كلنك [فا ، س] قازمه ، طاش قيران دمير آلت .

كله [ت ، س] طوپ مرمىسى كه اسكى زمانده كره شكلنده وشمدى ايسه اسطوانى واوجى سيوريدر .

كليات [ع ، س] جمع (كليت) كليلر براينك . برشيئك هيئت عموميه‌سى : كليات امور . § بر شاعر ويا مؤلفك مجموع آثارى ؛ كليات نامى .

كليات خمس == (منطق) نوع ، جنس ، فصل ، خاصه ، عرض عام دينيلن بش كيفيتدن عبارتدر .

[نوع ؛ حقيقتلرى مختلف اولميان افرادك بريبرينه وجوقلرينه جواب اولنيلان لفظدر . (انسان) كبى .

جنس ؛ حقيقتلرى مختلف نوعلردن وقوعبولان سؤاله جواب اولان لفظ كليدر . (حيوان) كبى .

فصل ؛ جنسى مشترك اولان شيلردن تميز ايدن لفظ كليدر . (ناطق) كبى .

خاصه ؛ عرض خاص لازم ، عرض خاص مفارقدن عبارتدر . عرض خاص لازم : برحقيقتك افرادندن آيريلميان عرضدر (بالقوه كولمك) كبى . عرض خاص مفارق ؛ افراد حرتوه‌دن آيريلبيلن عرضدر انسانه نسبتله بالفعل كولمك كبى . عرض عام : عرض عام لازم ؛ عرض عام مفارق ناميله ايكى‌يه قسمدر :

عرض عام لازم ؛ متعدد حقيقتلرك افرادندن ايريلميان عرضدر : حيوانه نسبتله (بالقوه يورومك) كبى . عرض عام مفارق ؛ بو حقيقتلرك افرادندن ايريله‌بيلن عرضدر : حيوانه نسبتله (بالفعل يورومك) كبى]

كليچه [فا ، س] ☜ [كاچه]

كم [فا ، ص] غائب ، ضايع ، مفقود .

« اللهده كائنات اولور كم »

كمراه == يولنى غائب ايلمش ، طريق مستقيمدن صاپمش آزغين ، ضلالتده اولان || ضال .

كمكشته == ضايع اولمش ، بى‌نام ونشان

كمنام == نام ونشانى غائب اولمش ، اونودلمش .

كمراهى == كمراهلق ، ضلال .

كمكرده‌پى == ايزى غائب اولمش بى‌نام ونشان || مصنوعاتى تنظيرندن مصون اولان صنعتكار .

كمات [ع ، س] شجيع ، بهادر معناسنه اولان (كمى) نك جمعى .

كماشته [فا ، س] وزير ، وكيل

كمان ـ كمانه [فا ، س] (يقين) مقابلى ، صانه ، ظن ، ايشكيل § شبهه ، شك ، ريب .

بى‌كمان == شكسز ، شبهه‌سز .

كمرك [ت ، س] ☜ [كمرك]

كمور [ت ، س] ☜ [كومور]

كمون [ع ، مص] پوصويه كيزلنمك ، اختفا ايتمك .

كمت [ع ، ص] مخروطى الشكل اولان .

كميت [ع ، س] قرمزى شراب § صورى آت .

كُنْ [ع ، فع] (كون) ماده سندن امر حاضر : اول ! وار اول ‖ وار اولسون !

كن فيكون = جناب حقك (اول) بيورمسيله كائناتك فيفاى عدمدن ساحهٔ وجوده كلمسى ، خلقت .

گُنْ [فا . س] خايه ، خصيه .

كُنَاسَتْ [ع ، س] سوپرندى

كُنَاشَه [ع ، س] قواعد وفوائد قيد وتحرير اولنان مجموعه .

كُنَامْ [فا ، ظر] يبانى حيوانلرك آرامكاه § بيشه .

كُنَانْ [فا ، فع] ياپه‌رق ، ايدرك § ايديجى ، ايدن .

ناله كنان = ناله وفرياد ايدرك .

تظلم كنان = تظلم ايلين .

گُنَاهْ [فا ، س] مغاير امر الٰهى عمل وحركت ، اثم .

كناهى بويننه = مسئوليت معنويه‌سى بكا عائد اولسون .

كناهه كيرمك = كناهكار اولمق ، كناه ايشله‌مك .

بى كناه = معصوم ، قباحتسز ، كناهسز .

كنهكار = كناه ايشلين ، آثم ، قباحتلى ‖ زانيه قادين ؛ فاحشه .

كنهكارى = كناهكارلق .

كنهكارانه = كناهكاره ياراشير صورتده .

كناه‌پيشه = كناه ايشلمه‌سنى عادت ايدينن . [شعرده بالتخفيف (كنه) صورتنده دخى قوللانيلور .]

كُنْبَدْ [فا ، -] قبه ، كمرلى ، مدور سقف ، ايوان .

كنبد خضرا ⎫
كنبد مينا فام ⎭ = سمادن كنايه‌در .

كُنْجْ [فا ، -] كوشه ، بوجاق ، زاويه : كنج محنت كنج حسرت ، كنج قناعت .

كنجايش = صيغيش ، صيغيشمه ، كوشه‌يه صوقلمه .

كنجشك = سرچه قوشى .

كنجيده = صيغمش ، صيغيشديرلمش .

كُنْشَتْ [فا ، س] آتشكدهٔ مجوسيان ؛ حاورا .

كُنْكْ [فا ، س] اغلرده ، ويا صو يولنده مستعمل كركيش قطرلى كره‌ميد بورى .

كُنْگُرَه [فا ، س] قبه‌نك تپه‌سى ، الك مرتفع يرى . § قلعه بدننك شرفه‌سى : كنكرهٔ آسمان .

كُنَنْدَه [فا ، ص] ايديجى ، ايدن ، ياپيجى ، ياپان

آغاز كننده = باشلايجى ، باشلايان

كُنُودْ [ع ، مص] كفران نعمت ايتمك .

كُنُوزْ [ع ، س] خزينه معناسنه اولان (كنز) ك جمعى : كنوز عدالت .

كُنُونْ [ع ، مص] برشيئى كيزلمه ، اخفا .

كُنْه [ع ، س] برشيئك حقيقتى ، ماهيتى ، جوهرى . § برشيئك قعرى ، غايه‌سى ، نهايتى : كنه ماده .

كُنْيَه [ع ، س] برعسكر ويا مأمورك هويت رسميه‌سنى ناطق مشروحات . § عربلرجه بر آدمك اسمنى پدر ، والده ويا اولاد وكرمه‌سى سمنه اضافتله تسميه ايتمكه دينور : ابوحنيفه ، ابن خلدون ، ام سلمه كبى سويلنمك معناسنه كلن .

گُو [فا ، فع] (كفتن) مصدرندن امر حاضردر . سويليجى .

خوشكو = كوزل ، لطيف برصورتده سوز سويلين .

اعجاز كو = اعجاز طرزنده سوز سويلين .

دعاكو = دعا ايديجى ، ايدن .

راستكو = دوغرى سويليجى . سويلين .

كفت وكو = ديدى قودى .

گُوَا [ف ، س] (كواه) مخففى شاهد ، بينه .

« هر نسنه ايدر ارائكه سن شهادت
هرذره ايدر وحدتكه عرض كواهى »

گُوَارْ [فا ، س] هضمى قولاى اولان ، سهل التناول .

گُوَاهْ [- ،] شاهد ، بينه

كواهى = شهادت

خوشكوار = هضمى پك قولاى اولان .

كوارش = هضمه ياردمى اولان ، هضم .

كُوبْ [فا ، ص] اوريجى ، ضرب ايديجى معناسنه اولان (كوفتن) مادهسندن امر حاضر اولوب تركيبله قوللانيلور .

پايكوب = آياق اوريجى ، اوران .

اكدكوب = دمير اوريجى ، اوران .

گُوبْرَه [ت ، س] قوهٔ انباتيه‌يى تزييد ايچون اراضى‌يه دوكيلان حيوان ترسى ، فشقى .

صناعى كوبره = بعض مواد عضويه‌يى چوريده‌رك بالخاصه ياپيلان كوبره .

كوبره‌له‌مك = طوپراغه كوبره آتمق .

كوبره‌لنمك = طوپراق كوبره ايله بسلنمك .

نباتى كوبره = (زراعت) يشيل اوت ، سبزه ، يوصون ، نشاسته فابريقه‌لرينك دوكونديلرى ، اوزوم ، الما وسائر ميوه‌لرك كوسبه‌لرندن ياپيلان مخلوط كوبره .

يشيل كوبره = تماميله تخمه هنوز كلمش نباتاتك قزيلوب طوپراغه قاريشديرلمسندن حاصل اولان كوبره .

كوبره بوجكى = غمدالجناح حشراتدن افريقا ومنده بولنور برحشره‌در .

(كوبره بوجكى)

گُوبَكْ [ت ، س] انسان واكثر حيوانلك قارنلرينك اورته‌سنده‌كى دليكمى شكركه : رحمده جنين ايكن باغرصاق كبى بر رابطه ايله جسم مادره مربوط اولوب والده‌نك قانى اورادن جنينه دخول وحلول ايدر . سره ، ناف § قاربوز ، لاخنه كبى بعض ميوه وسبزه‌لرك اورته‌سنده بولنان قسمى § مركز ، قلبكاه .

كوبك دوشمك = كوبلاقنه اوغرامق

كوبك طاشی == حماملرك ایچ قسمنده ووسطنده مرمردن ویا مانقه طاشندن یاپلمش مدور ویا كوبه‌لی سد .

قادین كوبكی == اورته‌سی دلیك ، مدور ، یومشاق بر نوع خور طاتلیسی .

كوبكلی == كوبكی اولان ، كوبك باغلیان .

كوبكلنمك == لاحنه صلاته كبی شیلرك كوبكنی سورمك ، كوبك حاصل ایتمك .

كوپ [ت ، س] قارنلی ، آغزی ودیبی طار طوپراقدن معمول بیوك دستی‌كه درونده صو وشراب قویلور .

آلتون كوپی == پك زنكین آدمدن كنایه .

كوپه بینمك == چوق درجه‌ده تلاشمق ، پرغضب اولمق .

كوپال [فا ، س] كرز ، دمیر باشلی طوپوز .

(كوپ)

كوپری [ت ، س] صویك بر طرفندن دیكر طرفنه كچمك ایچون اوزرینه قوریلان كراسته‌دن ، طاشدن معمول ویاصمه یول ، جسر ، قنطره .

آصمه كوپری == اورته‌ده‌كی زنجیرلری صویك اكی جهتنده یاپیلان قله‌لره تعلیقاً انشا ایدیلن كوپری .

سیار كوپری == اوردو ایله برابر كزدیریلن اكرتی كوپری .

كوپریجك == اوزون اوچلرندن كوشه‌سك یوقاروسنه كاوب كایدلرنن ایكی كمیك (عظم ترقوه) § ضابطان عسكریه‌نك آپولت اوجلرینی كچیرمك ایچون سترهلرینك اوموزلری اوزرنده بولنان صرمه‌لی علامت .

كوپریجی == اثنای محاربه‌ده كوپری قورمق وظیفه‌سیله مكلف بر صنف عسكر .

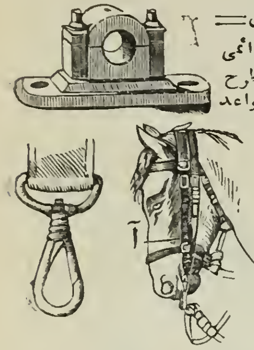

كوپریجیلك == موقت ویادائمی كوپریلرك طرح وانشاسی قواعد وصنعتی || اثنای حربده كوپری قورمق وظیفه‌سیله مكلف اولان عسكرك وظیفه‌سی وصنعتی .

(كوپریجك)

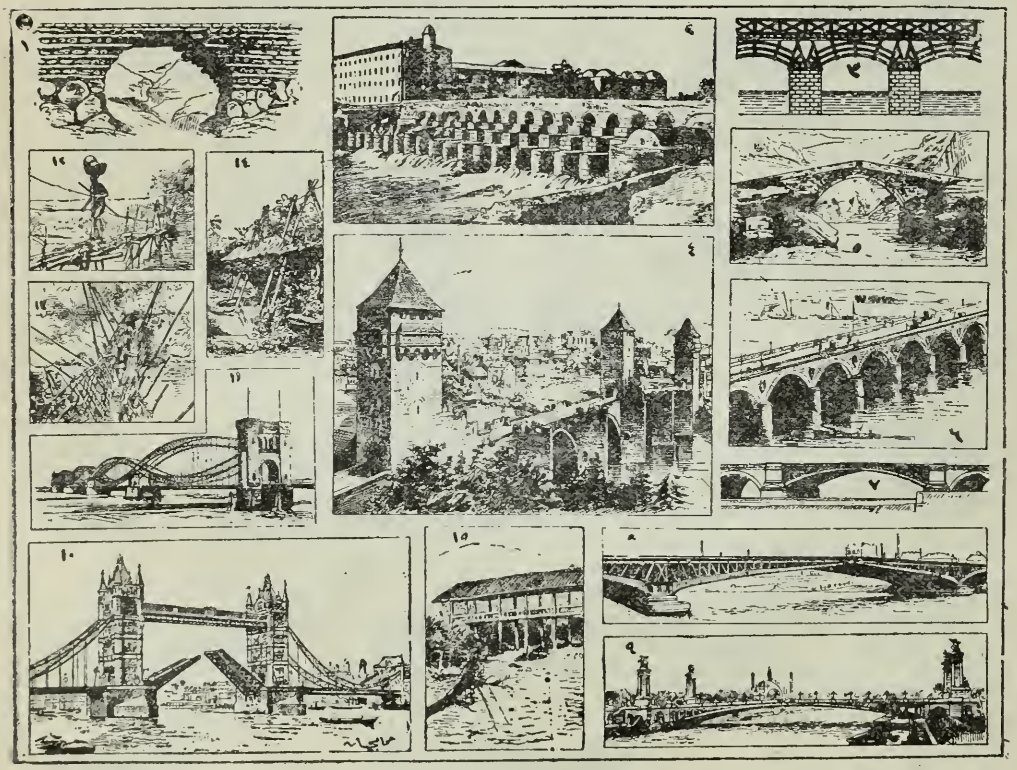

(كوپری)

۱ — رقتیله (غول) لرك انشا ایتدكلری كوپری ۲ — روماییلر زماننده ۳ — طونه نهری اوزرنده بر كوپری ٤ — فرانسه‌ده كائن (قاهور) ده مستحكم بر كوپری . ٥ — (چین) ده كاركیر بر كوپری . ٦ — (بوردو) ده طاش كوپری . ۷ — پارسده اوتندن بر كوپری . ۸ — پارسده (میرابو) كوپریسی ۹ — پارسده چاریكدن (اوچنجی الكساندر) كوپریسی . ۱۰ — لوندره‌ده (تور) كوپریسی ۱۱ — هامبورغده معوج بر كوپری ۱۲ — ابتدائی اخشاب كوپری ۱۳ — سازدن معمول بر كوپری ۱٤ — قامشدن معمول ۱٥ — (بوتكین) ده اوستی اورتولی بر كوپری .

كوپرولك ــ (عسكری) دشمنك طوغريجه ال اوزرينه توجه ايده‌جك ضربه‌لرينه قارشی الی محافظه ايدن فليج سپری .

كوپشته [ت ، س] كمينك كنار – رنده وقورنولی مقامنده اولان سپر § (معماری) نردبان وسائره پارمقلقلرينك اوزرينه ياتيريلوب چويلمن سيامه‌اوادازاق كريش .

كوپك [ت ، س] ذات الثديالك آكل اللحوم فرقه سندن انواع عديده‌سی بولنان بر حيوان ، كوپك صداقتيله تميزايتمش مونس بنی بشره رفيقدر . آوجی ، بكجی ، توبلی تويسز پك چوق نوعی واردر . كوپكك آوجی اولان برقسمنه تازی ديرلر . شتم وتحقير تعبيری § خائن ، مهين آدم .

۱ – (قابه‌ر) جنسی ۲ – ديقو ۳ – اسكيمولره مخصوص ٤ – طاوشان آوينه مخصوص (ده ٠ هوند)

كردستان طارلرینه مخصوص . ٦ ـ یونستان طرنلری . طاوشان آوجیسی ٧ ـ دانیمارقه . ٨ ـ (یوردو) دوق ـ ٩ . ماستیف . ١٠ ـ بولیدوق . ١١ ـ كوچك دوق . ١٢ ـ (سن برنار) . ١٣ برجدید . ١٤ ـ (فانیش) دیلان بویلی جنس ١٥ ـ عادی قانیس ١٦ ـ ژاپون . ١٧ ـ مالطه فینوسی ١٨ ـ (كن ـ شارل) ، ١٩ ـ صن ژرمن طازیسی . ٢٠ ـ آلمان طازیسی . ٢١ ـ اسكاتیز مازیسی . ٢٢ ـ تویلی برجنس كوپك . ٢٣ ـ باشی تویلی جنس . ٢٤ ـ (غراندآرتوا) . ٢٥ ـ بریكه . ٢٦ ـ غاقود ٢٧ ـ نورمان . ٢٨ ـ واندئود دیلان جنسی . ٢٩ ـ برآغل . ٣٠ ـ اوتس هووند ٣١ ـ سن هوبر . ٣٢ ـ اسپانیول . ٣٣ ـ قورقر . ٣٤ ـ اوزون تویلی صوكوپكی . ٣٥ ـ دوتوروه . ٣٦ ـ لاوه راق جنسی . ٣٧ ـ فوقس ـ تریه . ٣٨ باجاقلری قیصه جنس . ٣٩ ـ آلمان بودور جنسی ٤٠ ـ سكی ـ تریه . ٤١ ـ داندی ـ دیئو . ٤٢ انكلتره مخصوص اوزون تویلی جنسی ٤٣ ـ یول تریه‌سی ٤٤ ـ چوبان كوپكی ٤٥ ـ كذا ٤٦ ـ قولله‌ی . ٤٧ ـ فیتره

آوكوپكی = صید شكاری ایچون استخدام اولنان كوپك ، زاغار .

بكجی كوپكی = اوده ، باغده بكجیلك ایدن كوپك .

چوبان كوپكی = سوروی محافظه ایدن ایری تویلی كوپك ، زاغار .

زقاق كوپكی = سوقاقلرده سرسری یاتوب طولاشان خوبسز كوپك .

فینوكوپكی = اولرده بسلنان برجنس كوچوك كوپك .

كوپك ایاسی = برجنس نبات ، كف الكلب .

كوپك بالغی = رنجی برجنس بالق .

كوپك دیشی = اوك دیشلر ایله آزی دیشلری آره‌سنده بولنان سیوریجه درت عدد دیش كه : ایكیسی اوست ، دیكر ایكیسی آلت چكه‌ده‌در . اسنان كلبیه . ☚ [سن اسنان]

كوپك ممه‌سی = قولتوق آلتنده چیقان دولان برجنس چیبان .

كوپكله‌مك = یورغون اولمق ‖ یاپدیغنه نادم اولمق درشونمك ‖ اعتباردن دوشمك .

كوپورمك [ت ، مص] كوپوك حاصل ایتمك § احتمار .

اغز كوپورمك = چوق حدت ایتمك ‖ قودورمق .

كوپورتمك = كوپوك حاصل ایتدیرمك .

كوپوك [ت ، س] مایع شیلر چالقانمسندن وصابون كبی بعض شیلرك صودده ازیلمسندن حاصل اولان ـ ایچی هوا ایله مالی بیاض قبارجق كف .

دكز كوپوكی = لوله طاشی دینلن ذومسام ، یومشاق برمعدن كه : سیغاره آغزلغی وسائره اعمالنه یارار ‖ غایت خفیف مائی رنك ‖ آتلرده قزل طون .

عرب نسوانینه مخصوص ٢ و٣ قرالیچه‌لره مخصوص .

كوپه [ت ، س] حوالك زینت ایچون قولاقلرینه طاقدقلری شی كوشوار ، منكوش § كچی كبی بعض حیواناتك بوینلرندن طبیعی اوله‌رق صارقان اوزنجه لحم زائد . الماس كوپه ، آلتون كوپه .

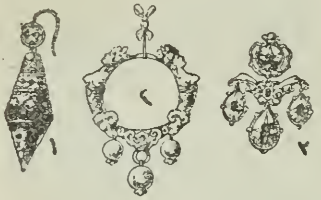

(كوپه)

قولاغنده كوپه اولمق = اونوتمامق ، خاطردن چیقارمامق .

كوپه‌لی = قولاغنده كوپه‌سی اولان ‖ بوینده كوپه كبی لحم زائدی بولنان حیوان .

كوپه چیچكی = ذات الفلقتین فصیله‌سندن حماریه فصیله‌سندن برنباتدر . بویا جیلقده مستعملدر چیچكاری غایت ظریف اولوب عضو تذكیری اوزوندر .

(كوپه چیچكی)

كوت [ت ، ص] سیوری اولمایان قونت .

كوت [ت ، س] مقعد ، ورا كری .

كوتاه ـ كوته [ف ، ص] قیصه بویسز قیصه .

كوتاه نظر ، كوته بین = غافل ، عاقبت اندیش اولمایان .

كوته اندیش = صورت صلاحده كورینن اهل فساد .

كوته‌ترین = اڭ زیاده قیصه .

كوته بال = قیصه بویلی .

كوته دست = قیصه اللی .

كوتروم [ت ، ص] برمرض تأثیراتیله ایاغی قالقمیان ، یورویه‌مین ، سقط .

كوس كوتروم = بسبتون كوتروم .

كوتك [ت ، س] صوپه ، طیاق ، ضربه ، ضرب .

كوتك یمك = دوكمك ، طیاق یمك .

كوتو ـ كوتی [ت ، ص] (ایی) مقابلی . فنا ، بد ، چیركین ، زشت .

كوتیلك = فنالق ، مضرت .

كوتورمك [ت ، مص] اوزاغه نقل وسوق ایتمك ، ىء آلوب كیتمك § رفع وازاله ایلمك § قالدیرمق ، تحمل ایتمك ، یوكلنمك § قابل ومستعد اولمق .

صوكوتورمك = قابل تأویل اولمق .

كوتورلمك = اوزاغه ، نقل وسوق اولنمق ، آلنوب كیدلمك ‖ قالدیرمق ، تحمل ایدلمك ، یوكله‌نلمك .

كوتورمه = (كوتورمك) ماده‌سندن مصدر تخفیفی .

كوتوری = [ت ، ص] طوپدن ، مقطوع .

كوتورده‌مك [ت ، مص] كوت كوت ، كوتور كوتور ایتدیره‌رك سس چیقارمق .

كوتوردتمك = كوت كوت ، كوتور كوتور ایتدیره‌رك سس چیقارمق .

کوتوردی = کوت کوت دیه سس چیقاره || کورای باتیردی .

کوتوك [ت ، س] اغاجك قالین اولان آشاغی قسمی ، جذع § باغ اغاجی (کتب) دن محرف اولارق ، دفتری ، قید . سجلات کوتوکی ، اوتورا[جق]

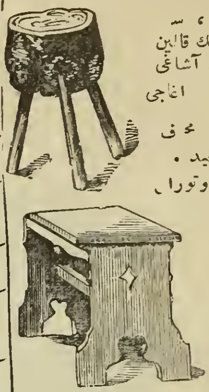

اسکی کوتوك = تجربه دیده آدم .

جهنم کوتوکی = کنهکار ، آثم .

کورکوتوك = پك سرخوش .

(کوتوك)

گوج [ت ، ص] قوت ، قدرت ، طاقت ، توان ، تاب § زور ، جبر ، شدت § مشکل ، زور § اشغال . کوچه کیتدی .

ایش کوج = شغل ، مشغولیت .

کوج بلا
کوجله } = پك چوق مشکلات ایله .

کوجه کیتمك = منفعل اولق ، غوره اولمق

کوجلشمك = مشکل زحمتلی اولق ،

کوجلشدیرمك = اشکال ایتمك . صارپه صاردرمق .

کوجلی قوتلی = زورلی قوی توانا .

کوجنمك = طارلمق ، منفعل اولمق .

کوجندیرمك = طارلتمق ، منفعل

کوجنیك = طارغین ، کوجنمش

گوچ [ت ، س] طاشینمه ، نقل خانه ایتمه § رحلت ، هجرت § دیکر برمحله نقل اولنان خانه اشیاسی

قاچ کوچ = نامحرملك .

گوچبه [ت ، س] بریرده ساکن اولمیان چادریله عشیرتیله برابر شوراده بوراده قونار اولان ، سیار خانه بدوشان ، بدوی .

گوچرمك [ت ، مص] نقل ایتدیرمك .

کوچك [ت ، س] ، قاس ، قاصلق ایدن اوغلان .

کوچك [ت ، ص ☞] کوچوك]

گوچمك [ت ، مص] رحلت ، هجرت ، انتقال ایتمك § وفات ایلمك § اوه‌تكاهی تبدیل ایلمك ، نقل خانه ایتمك § (بنا ، سقف چوکمك .

کوچوجك [ت ، ص] پك کوچوك

کوچورك = آز ، اولدقجه کوچوك

کوچوك [ت ، ص] بیوك اولمیان ، اوفاق ، خرده § اهمیتسز ، دکرسز § یاشی آز ، کنج § یاورو چوجق .

کوچوك دوشمك = محجوب اولمق .

کوچوکلك = اوفاقلق صغیر § صباوت طفولیت .

کوچوکلی بیوکلی = اوفاقلی ایریلی .

کوچولمك = کوچوك اولمق ، حجمی ، سعه‌سی ، وسعی آزالمق .

کوچوکلنمك = کوچوك ایتمك ، اوفالتمق .

کوچه [فا ، س] طار زقاق ، اینجه یول § چارشو بازار .

کوذری [ت ، س] کیمك درابسندن یاپیلمش اینجه مشین که : اندیون وساره‌اعمال اولنور .
[فارسی (کودر) دن محرفدر]

گودك [فا ، س] طفل ، چوجق ، صبی .

کودکی = چوجقلق .

کودك منش = چوجق طبیعتلی .

گودوك [ت ، س] قویروقسز ، قویروغی کسیك § مقطع

کودوك قالمق = نتیجه‌سز قالمق .

گودمك [ت ، مص] سوق وتسریب ایتمك § رعی ایتمك § سوقمك .

کین کودمك = غرضکار اولمق مائل اخذ ثار اولمق

کودیجی = کودن ، سوق وتسریب ایدن | رعی ایلین § سورن .

کور [ت فا ، ص] کوزی کورمز اولان ، اعمی ، نابینا § ضیاسی آز .

کورقندیل = ایشیغی آز اولان قندیل || پك زیاده سرخوش ،

کور دوکوم = چوزلمز صورتده یاپیلان دوکوم

کورابه = بینك کوزی باغلانمش اولدیغی حالده دیکرلرینی طوتمغه مجبوریت صورتیله اوینانیلان برنوع چوجق اویونی .

کورلنمك = کوراولمق || کسکینلکی کیدرمك || رواجنه خلل کتیرمك .

کورلتمك = کوراولمق || کسکینلکی زائل اولمق || رواجنه خلل طاری اولمق .

برکوراوغلی برایواز = بر قاری برقوجه ، زوج ایله زوجه‌دن عبارت .

کورکوتوك = پك زیاده سرخوش ذیل زوربا

کورلك = اعمالق ، نابینالق

کوردل = قلبی کور ، جاهل .

کوربوغاز = اوبور .

کور دوکوشی = بیلمیه‌رك یاپیلان ایش .

کورکورینه = غفلتله ، جهالتله ، سرسملکله .

کورنمك = نانکور ، کافر نعمت .

کوری = کورلك .

کورانه = کورجه‌سنه .

گور [فا ، س] مزار ، مرقد .

کورستان
کورخانه } = مزارستان ، مقبره ، قبرستان .

کورکن = مزار قازیجی ، قازان || نباش

کورابه = قبه‌لی تربه .

گوز [ت ، ص] بول ، کثیر ، وافر ، مبذول : صاچی صقالی پك کوردر .

کوراب [فا ، س ☞] [سراب]

کوره [فا ، س] دمیرجی اوجاغی § معدن اوجاغی .

گوروز [ت ، ص] دوغریسی فارسی (کربز) در ، کوسه‌ربشلی ، سرپامش § سمیز ، ایری یاری .

کورپه [ت ، ص] تازه کنج ، قالتلاشمامش .

کورپه‌لك = تازه‌لك ، ترفنده‌لك || کنجلك ،

کوردان [ج ، س] دیشلرك آراسنی تمیزلمك ایچون اناجدن ویا کمیکدن معمول واوجلری سیوری معروف شی

کورداناق = کوردان قویمغه مخصوص قاب

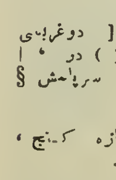

(کورداناق)

گورش [ت . س] { زبانزدی (گولاش) در . } پهلوان اویونی ، پهلوانلرك بربريله گورشمه‌سی ، مصارعه .

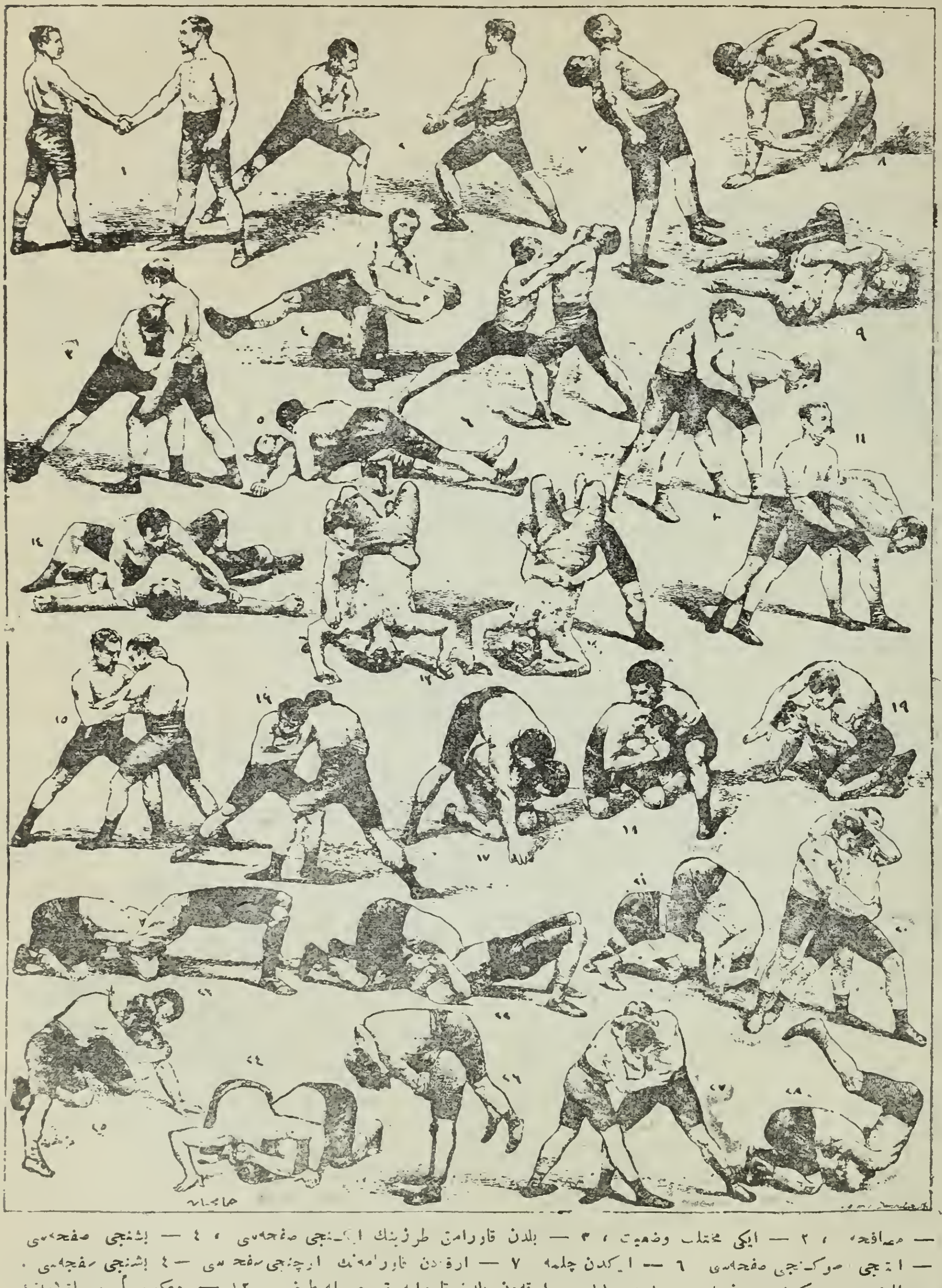

١ — مصافحه ، ٢ — ایکی مختلف وضعیت ، ٣ — بلدن قاورامق طرزینك ایکنجی صفحه‌سی ، ٤ — بشنجی صفحه‌سی
٥ — التنجی صوکنجی صفحه‌سی ٦ — ایکدن چلمه ٧ — ارقه‌دن قاورامه‌نك اوچنجی صفحه‌سی — ٤ بشنجی صفحه‌سی .
٩ — التنجی وصوکنجی صفحه‌سی ١٠ ، ١١ — ارقه‌دن بلدن قاورایه‌رق چلمه طرزی . ١٢ — معکوس ، چاقماقنك
اوچنجی صفحه‌سی . ١٣ — دردنجی صفحه‌سی . ١٤ — بشنجی وصوکنجی صفحه‌سی . ١٥ — قولنی دوندیرمك ... له
١٦ — طرزی ایکنجی صفحه‌سی . ١٧ — دردنجی صفحه‌سی ١٨ — دیزی چوزه‌رك چلمه ١٩ — وضعیتك

برنجی حالی ۲۰ — (آ دپن) طرزنده باش چویرمه‌نك ایكـنجی حالی . ۲۱ — برنجی صفحه‌سی ۲۲ — بشـنجی وصوكـنجی حالی . ۲۳ — كوپری دنیان وضعیت . ۲۴ — رأسنی یره كستورمك . ۲۵ — برتولی یره استناد ایده‌رك دیكر قول ایله رأسندن قاورامق صورتی . ۲۶ — برطرزك ایكـنجی صفحه‌سی . ۲۷ — بویندن عاملیه چویرلمش وضعیتی ۲۸ — بووضعیتك صفحهٔ اخیره‌سی .

كورشجی = پهلوان ، مصارع .

كورشدیرمك = ایكی پهلوانه ویا ایكی آدمه ، كورش طوتدیرمق ، قوللرینی تجربه ایتدیرمك .

كورشمك = كورش طوتمق ، كورش ایتمك

كورفز [ت ، س] قره ایچنه صوقلمش دكز قطعه‌سی قوی ، خلیج : اسكندرون كورفزی .

(كورفز)

۱ - قوش باقیشی رسمی ۲ - خریطه اوزرنده رسمی .

كورقاس [ج ، مص] ذات الفلقتین شعبه‌سندن قریبونیه فصیله سنه منسوب متقابل الاوراق عرق برعصاره افراز ایدر وآمریقه‌ده منبت برشجیره‌در .

(كورقاس)

ب - جیجكی
ح - اچلمامش جیجكی
ا - میوه‌سی .

كورك [ت ، س] حیوان پوستی § مض یومشاق تویلی حیوانلرك پوستندن صورت مخصوصه‌ده یاپیلان لباس معروف فروه .

كورك [ت ، س] طوپراق ، قوم ، كومور كبی شیلری قازمق‌ویاصورمكه مخصوص ودمیردن معمول اوزونجه اغاج صاپلی آلت .

آتش كوركی = اوجاقدن ، صوبادن كول وقور چیقارمغه مخصوص صاچ آلت ، قاشق ، صندال وبعض یلكن كمیلرنده صوروتمكه مخصوص اوجی یاصی قالین تخته .

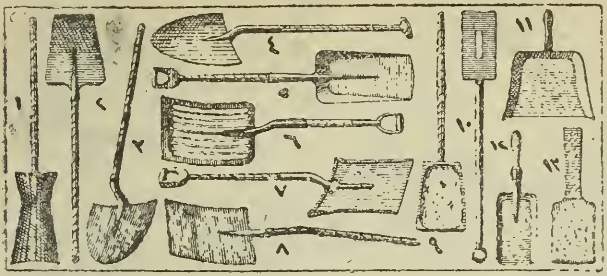

(كورك)

۱ - باغچوانلره مخصوص . ۲ - دیرگجیلره مخصوص . ۳ - حفریات ایچون . ۴ و ۵ - وابور اوجاقلری ایچون ۶ — الكلی كورك . ۷ - فرق كموری ایچون . ۸ - مقعر كورك . ۹ - آخورلره مخصوص . ۱۰ - فنارمایعات ایچون . ۱۱ - فراش . ۱۲ - منقال كومورینه مخصوص ۱۳ - تره‌یاغی ایچون .

كورك [ت ، س] (حقوق) وقتیله محكومك اياغنده دمور اولدیغی حالده خدمات شاقه‌ده ومثلا كمیلرده كورك چكمك وظیفه‌سنده قوللانلمسی جزاسی : كورك جزاسی § الیوم محكومك اياغنده پرانغه اولدیغی حالده مدت جزائیه‌سنی اكمال محكومیتی معناسنه‌در .

كوركن [ت ، س] سرت وایاتقلی وجلا قبوله مستعد براوورمان اغاجی‌كه : انواعی واردر : آق كوركن قره كوركن .

كوركو - كوركی [ت ، س] تجربه آزمایش .

كوركولی = تجربه دیده آدم . كار آزموده .

كوركیسز = تجربه كورمامش عجمی ،

كورله‌مك [ت ، مص] (كور) ایتمك ، كورلدی ایتمك § شمشك چاوب شدتلی س چیقارمق § اولمك وفات ایتمك .

كورلتمك = كورلدی ایتدیرمك ، (كور) دیه سس چیقارتمق .

كورلده‌مك [ت ، مص] كورلدی ایتمك ، كورله‌مك .

كورلدی [ت ، س] كورولده‌ین شئك سسی ، پاتیردی § قاریشیقلق ، نزاع : كورلدی پاتیردی .

كورولديلی = كورولديسی چوق اولان .

كورلديسز = كورولديسی اولمیان سس .

كورلديسزجه = سسزجه § كانتسزجه

كورمك [ت ، مص] كوزايله باقق ، رؤیت ، مشاهده ایتمك § [رؤیت § كلامق ادراك ایتمك § محاكمه ملاحظه ایلمك § ملاقی اولمق § ادا وایفا ایلمك § دوچار اولمق ، وغرامق ، نائل ، مظهراولمق : چوق ایلك ، چوق فائده كوردم ، ایی تربیه كورمش .

آز كورمك = استخفاف استصغار ایلمك .

چوق كورمك = استكثار ایتمك § لایق كورممك .

خوش كورمك = قبول ، مسامحه ایتمك .

دوش كورمك = رؤیا كورمك .

كورمه‌جه = كورمك شرطیله .

كورلمك = رؤیت اولنمق ، مشاهده ایدلمك || ملاقی اولنمق || ادا واجرا اولنمق .

كورمزلك = كورلك ، كورمیش ||

بالالتزام کورمه‌مك ، کورمز کبی اولمق تغافل ، تسامح ، اغماض .

کورنمك == مرئی وナیان اولمق || کوزله کورینور حالده اولمق || ظن اولنمق || ظهور ایتمك || موجود وحاضر اولمق

کوزه کورنمك == نظره چارپمق ، انظر دقتی جلب ایلمك .

کورینیشی == کورنمه || شکل وصورت || کوستریش نمایش .

کُورُوك [ت ، ا] اودون وکوری اشتعال ایتدیرمك ایچون یانلری شیشیرلوب اینه‌رك هوا ویرن آلت . *(sic: اشعال اودن محتەدن یانلری ...)*

دمیرجی کوروکی == دمیرجیلرك قوللاندقلری بیوك کوروك .

فایطون کوروکی == فایطون ویالاندو آرابه‌لرك ونش ویاغمورده محافظه ایچون متحرك سپری .

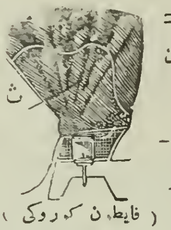

(فایطون کوروکی)

١ - مطبخ ایچون ، ٢ - غازله اشتعال مخصوص ، ٣ قورشون‌جیلق ایچون ، ٤ - بودره ایچون ، ٥ - تورنجیلکه مخصوص ، ٦ چفته کوروکی وساقندیرلی .

٧ - } صفایده مستعمل
٨ - } بر نوع کوروکلر .
٩ -

١٠ - آریلر ایچون .

یانغینه کوروکله کیتمك == اتفاق واختلافی تشدید ایتمکه چالیشمق .

کوروکله‌مك == کوروکله‌مك کوروکله یاقمق .

کوروکلی == کوروکی اولان شی .

گُورُوم [ت ، ا مص] کورمه ، کوریش ، رؤیت .

یوزکورومی == کوکینك کلینك یوزنده‌کی دواغی آچوب یوزینی کوردیکی زمان هدیه اوله‌رق ویردیکی ذی‌قیمت شی . (یوز کورومکی) دخی دینور .

گُورمجه [ت ، ا] زوجه‌یه نسبتله زوجك همشیره‌سی .

گُورُوشمك ـ گُورشمك

[ت ، مص] ایکی ویا زیاده آدم بربرینی کورمك ، ملاقات ایتمك § قونشمق مصاحبت ایلمك § مکالمه ، مذاکره ایلمك .

کوروشدیرمك == ملاقات ایتدیرمك || ایکی ویا زیاده کمسه‌لری بربرینه طانیتمق ، ملاقات ومناسبتلرینه واسطه اولمق .

کوروشلمك == ملاقات ایدلمك || مصاحبت ایدلمك || مکالمه مذاکره اولنمق وقرارلشدیرلمق .

کوروشمه == کوروشمك ماده‌سندن مصدر تخفیفی .

گُوریجی [ت ، ص] تأهل ایده‌جك ارککك ایچون کلینلك قیز آرایوب بولمغه کیدن قادین .

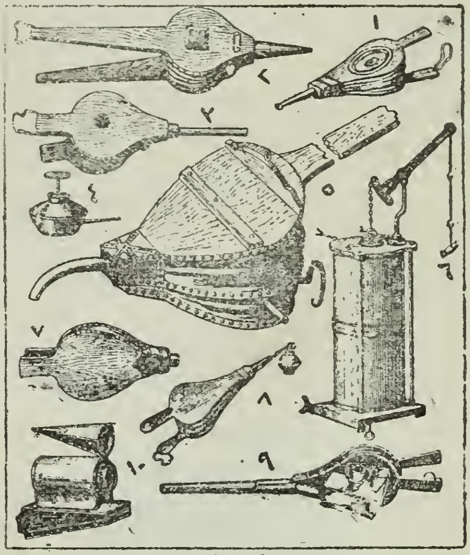

(کوروك)

کوریجی‌یه چیقمق == کلینلك قیز کندوسنی کورمکه انتخاب ایتمکه کان قادینلرك حضورینه چیقمق .

گُورَه [ت ، د] { (کورمك) ماده‌سندن مشتقدر } نظراً ، تطبیقاً) ، جهه ، باقیلورسه اعتباریله : بوسنه کثرتله یاغمور یاغمسنه کوره محصولات فیض وبرکتلی اوله‌جقمش اکلاشیلیور § عندنده ، نظرنده ، فکرنجه : اوکا کوره بوایش اولای ایمش ، بکا کوره هیچ بردر .

گُورَه‌نَك [ت ، ا] عادت ، اصول ، معتاد اولان آیین ومراسم § کورکی ، تجربه ، کورکی ایله اکتساب اولنان معلومات .

گُوز [ع ، ا] مارداق .

کوزه‌کر == باردقجی ، چوملکجی .

گُوز [ت ، ا] آلت رؤیت ، عضو بصر ، عین ، چشم ، دیده منبع ، قایناق ، عین § دلیك § چوقور .

دولاب چکمجه کبی شیلرك منقسم اولدیغی قسملردن هربری چکمجه‌نك کوزی § نظر ، چشم بد ، چوجغه] کوز دکدی § نظر اعتبار ؛ دنیا کوزه‌مده دکل § توجه ، محبت ؛ کوزه کیرمك ، کوزدن دوشمك .

کوزکوز == دلیك دلیك § ماصه ،

آچ کوزلی == حریص ، طمعکار .

کوزآچمق == طوغمق ، تولد ایتمك § وقت بولمق ، تنفس ایتمك § تیقظ ، دقت ایلمك ؛ کوزلرینی درت آچدی . کوزکی آچ .

آچیق کوز == { طوغریسی (آچیق کوزلی) } کارکذار ، متیقظ ، فراستلی .

کوزی آچیق کیتمك } == ذلیل مرام اولماماش اولان .
کوزی آرده‌ده قالمق }

ایلك کوز آغریسی == ایلك طانیشیلان ایلك سویش .

کوزاوکی == حضور ، پیش ، پیش نکاه .

کوزاوکنده == حضورده ، میدانده .

کوزایتمك == کوز ایله اشارت ایدرك برمقصدی تفهیم ایلمك .

کوزایمیدملی == طانیر کبی اولمق .

قاش كوز آر سنده = طرفة العینده سرعت كامله ایله .

كوزه باتمق = موجب حسد اولق ، چكمه مك .

كوزباغی = سحر ، افسون .

كوزباغجی = سحار ، افسونكر

كوزببكی = كوزك اصل كورن مركزی ، مردمك چشم ، انسان العین .

كوز بلیرتمك = حدتله باقوب تهدید ایتمك

كوزبونجوغی = اسباب عیندن تحفظ ایچون چوجقلره طاقیلان ماوی بونجوق .

كوزبویامق = اغفال ایتمك ، ساخته برشیئی صحیح كوسترمك .

كوزی پك = جسور بی پروا .

كوزپیكاری = كوزك برونجهتندهكی چقور محلی .

كوزده توتمك = زیاده آرزو اولنمق حسرتكش اولمق .

كوزدن چیقمق | **كوزدن دوشمك** = آرتق سویلمهمك بیقلمق .

كوزحبسنه آلمق = نظرنی [متمادیاً] آدمه نصب ایدرك متونی اقوال وافعالنه دقت ایلمك ‖ تحت نظارتده بولندیرمق .

كوزداغی = تهدید ، تخویف .

كوزدكمك = نظر اصابت ایتمك .

كوزدمیری = (بحریه) كمینك باش طرفنده چلنوب هرزمان استعمال ایدیلن دمیر .

كوزدونمك = حال احتضار ، كوزلر غایت بایغین برحال آلمق ‖ زیاده حدت ایدوب متأثر اولمق .

كوزدیكمك = دقتله باقمق ‖ زیاده آرزو ایلمك هرنه صورتله اولورسه اولسون اله كچیركه چالیشمق : بزم او كوزقودی .

كوزده = مظهر توجه اولان ، نظرده بولنان .

كوزسوزمك = كوز اوجیله باقمق ، مخمور اولهرق باقمق .

كوزطاشی = زاج ، كبریتیت نحاس .

طاووق كوزی = برجنس كوچوك پاپا دیه .

كوزده طورمق = نانكورلكك جزاسنی چكمك .

كوزطویمق = غنا حاصل ایتمك .

كوزی طوق = قناعتكار ، عالیجناب .

كوزی طویماز = حریص ، طمعكار .

كوزقالمق = برشیئك حسرتكشی اولمق ایزنمك .

كوزی قپالی = تجربهسز ، بیلمسز .

كوزقیپمتی = كوز قپاقلرینی سرعتله بربرینه تماس ایتدیروب آچمق .

كوزقپامق = كوزینه ابكه كلمك ‖ اولمك ، وفات ایتمك .

كوزقرارمق = بایغینلق حس ایتمك ‖ باش دونمك ‖ صوك درجه انفعالاته دوچار اولمق .

كوزقراری = كوزله ایدیلن تخمین .

كوزقرهسی = كوزك سیاه قسمی ، حدقه .

قرهكوز = ☞ [قره]

كوزقومق = برشیئی اله كچیرمكه نیت ایتمك ، برشیئك حسرتكشی اولمق

كوزقورقمق = ییلمق

كوزنولاق اولمق = متیقظ اولمق . برشی حقنده استحصال معلومات ایچون استعمال دقت ایلمك .

قویون كوزی = عادی بادیه .

كوزدن كچیرمك = تفتیش و معاینه ایلمك .

كوز كزدیرمك = سطحی صورتده نظردن كچیرمك .

كوزكسمك | **كوزكسدیرمك** = بحرمیلهجكی درك ایتمك یاپه بیلهجكنه اعتماد ایلمك .

كوزی كبی = پك قیمتلی ، پك عزیز .

كوز كوزه = علناً ظاهراً ، كوز كوره كی حالده

كوزنوری = نور باصره ‖ پك سوكیلی ، پك محترم ذات : بزم كوز نوری § كوزه اولنان سعی وعمل : قاموسك ترتیب وتحریری ایچون پك چوق كوز نوری دوكدم .

كوزیاشی = اغلارکن كوزدن دوكیلن صو ، دمع ، اشك .

یوز كوز اولمق = آرهدن صاقینی ، تكلف قالقمق ، تكلیفسز اولمق .

كوزیورولمق = افراطله اوقومق ویا یازمق حسبیله كوزه ضعف عارض اولمق .

كوزیولده قالمق = كمال شدتله برینك ورودینه انتظارده بولنمق ، بكلهمك .

كوزیومق = كوز قپامق ‖ اویومق ‖ مسامحه ایتمك ‖ وفات ایتمك .

كوزجی = بكجی ، نكهبان ‖ قره غول ،

گوز [ت ، ا] صوك بهار ، خریف ، خزان .

كوز موسمی = ایلول ، تشرین اول ، تشرین ثانی آیلری § ۹ ایلولدن ۹ كانون اوله قدر ممتد ایام

كوزین = كوز وقتنده ، موسمنده ، فصل خریفده

گوز [ت ، ا] آتش قوری ، كچمش ر

گوزتمك [ت ، مص] قوروهه ، حفظ ، صیانت ایتمك § باقمق ، نظارت ایلمك § سلهمك ، اعاشه ، انتظار ایتمك § ، بكلهمك انتظار ، ترقب ، ترصد ایلمك § رعایت ایلمك ، توفیق حركت ایلمك فلان آدم مراسم كوزتمك § دقت ایتمك ، دقتله باقمق .

كوزتدیرمك = قورتمق ، حفظ وصیانت ایتدیرمك .

كوزتلمك = كندیسنی كوسترمكسزین برشیئی ، برشخصی تحت نظرده بولندیرمق ، كیزلیجه باقمق .

كوزتمه = كوزتمك مادهسندن مصدر تخفیفی .

كوزهدلمك = حفظ ووقایه ، صیانت

اولنمق || باقلمق ، نظـرت ایدلمك || بیلنمك ، اعاشه اتفاق اولنمق || بكلنمك ، انتظار اولنمق || طوتلمق ، رعایت اولنمق : عادات مستحسنه گوزه‌دلمليدر .

گوزگو - گوزكی [ت ، س] آیینه ، مرآت .

گوزل [ت ، ص] گوزه ایی گورونن شكل وصورتی جالب نظر تقدیر ومحبت اولان § محبوبه ، اعلا ، ایی ، خوش ، طیب § عیبسز قصورسز .

گوزل اورت اوتی (یاخود نركس ربیعی) ربیعیه فصیله‌سندن چیچكلری غایت لطیف برایحه نشر ایدر برنباتدر .

گوزلجه = اولدقجه گوزل .

گوزللشمك = گوزل اولمق ، حسنی آرتمق ، اییلشمك .

گوزللشدیرمك = گوزل ایتمك ، حسنی آرتیرمق ، اییلشدیرمك .

گوزللك = حسن ، جمال || اییلك خوشلق || سوس ، زینت .

گوزللنمك = گوزل اولمق ، گوزللك پیدا ایتمك .

گوزین [فا ، س ، ص] تنظم .

گوزلك [ت ، س] باقیلان اشیایی ایی گوسترمك ایچون صورت مخصوصه‌ده گوزه طاقیلان جامدن ویاشیشه طاشدن معمول آلات .

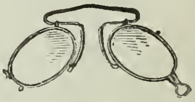

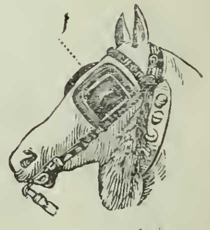

(گوزلك)

گوزلكجی = گوزلك یاپان ویاصاتان آدم .

گوزلكلی = صورت دائمه‌ده گوزلك قوللانان آدم .

گوزلمه [ت ، س] یوفقه‌دن یاپلمش وشكر شربتنه باتیرلمش خمور طعامی § گوزله‌مك ماده‌سندن تخفیفی .

گوزله‌جی = گوزله دنیلن طاتلیی یاپان ویاصاتان آدم .

گوزه [فا ، س] دستی ، صو دستیسی .

گوزه‌گر = چوملكجی .

گوزیكمك [ت ، مص] گورنمك ، نظره چارپمق ، مرئی و ظاهر اولمق .

گزر [فا ، س] آلیچ دینلن میوه كه : بیانی اریك انواعندندر .

كوس [ت ، د] آغرجه متانتله كوس كوس یورودی .

كوس [فا ، س] ازمنهٔ سابقه‌ده حربه ابتدار اولنه‌جغنی ویا یولجی قطارینك حركت ایده‌جكنی اعلان ایچون چالینان بیوك طوبوله اطلاق اولنوردی . كوس ونقاره چالنمغه باشلادی .

كوس رحیل = كوچ حالنده چالنان طاوول .

« آخر چالندی كوس رحیل ابتدی ارتحال »

كوساله [فا ، س] هنوز بریاشنی اكمال ایتمامش صغیر یاوروسی ، طانه § [كوساله (كاوساله) .

كسبه [ت ، س] یاغی صیزدیرلمش حبوبات پوصه‌سی ، سیسام كوسبه‌سی .

گوسپند [فا ، س] گوسفند ، قیون ، غنم .

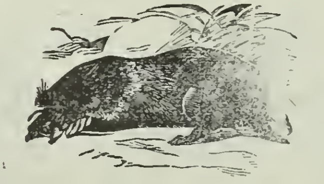

(كوستبك)

كوستبك [فا ، س] ذات الثدیادن قاضمیه فرقه‌سندن اولوب طار تری قازارق سطح ارضه چیقاردیغندن زراعه نافع برحیواندر .

كوستبك علتی = صراجه ، ابرنوجی .

گوسترمك [ت ، مص] ابراز اظهار وارائه ایلمك ، برینك نظرینه عرض ایتمك § تفهیم وتعریف ایتمك ، اوكرتمك ، اكا بواصولی فلان گوستردی § دلالت ایتمك : بزه یول گوسترمك ایچون بردلیل آلدق ، نینوا خرابه‌لرنده بولنان آثار عتیقه آثوریلرك درجهٔ ترقیاتنی گوستریور § عرض ایتمك ، قارشوسنده طورمق ، انكلیزلر انی پك آز آتشه گوستردكدن صوكره بوزدیلر .

گوسترتمك = بالواسطه گوسترمك .

گوسترلمك = ارائه ، اظهار ایدلمك || تفهیم وتعریف اولنمق || دلالت اولنمق || قارشوسنده طوتلمق .

گوسترمه = (گوسترمك) ماده‌سندن مصدر تخفیفی .

گوستریش = (گوسترلك) ماده‌سندن اسم مصدر ارائه ، اظهار || یالاندن اظهار وابراز ایتمه .

گوستریشلی = یاقیشقلی .

گوستره [ت ، س] كوشـتره دینلن مراقوز رنده‌سی § دكرمان طاشی یاپمغه یارایان طاش ، حجر غصباره .

كوستك [ت ، س] حیوانك علی الخصوص آتلرك ایاغنه باغلنان وراوجی ثابت برمحله ومثلا برقازقه برحلقه‌یه مربوط اولان شرید باغ § ساعت كوردونی § (بحریه) جیوادره باستونلری آلتنده بورده‌لره آلنان ثابت خلاط .

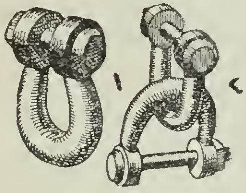

(كوستك)

كوستكلمك = حیوانی كوستكله باغلامق .

كوستكلی = كوستكله باغلانمش اولان || كوستكلی اولان .

كوسج [ع ، ص] (كوسه) ایله مترادفدر § (س) بعض نهرلرده علی الخصوص دجله‌ده بولنان برنوع یرتیجی ، بیوجه بالق كه : لحمی پك آغیر اولدیغندن غرماً كولدر .

گوسفند [فا ، س] گوسپند ، قیون ، غنم .

گوسفندكشان = قربان بایرامی .

كوسكون [ت ، ص] طارغین ، مغبر ، منكسر الخاطر ، خاطر مانده § مأیوس ، مفتون § موقعی غیر مناسب ومساعد اولان .

كوسكونلك = كوجنمه ، دارغينلق .

كوسكون اوتی = ذات الفلقتين [شعبه‌سندن بقليه فصيله‌سنه منسوب بر نباتدر . اوراقنه طوقونلدقده تقبض ايتديكندن بو اسم ويرلمشدر .

(كوسكون اوتی)

١ - چيچكی . ب - ميوه‌سی . ح - اوراقی .

كوسكی - كو [ت ، س] طاش ، تيمورق ، ديوار ، قيا دالك كبی ايشلرده ياراپان براوجی ، بوری آغير دمير صوپه § اوجاقده ، اودونلری طيامغه مخصوص قيصه آياقلی دمير چوبوق § قپو ونجره‌نك آچلمسنی منع ايچون آرقه‌سنه طياديلان طاياق .

كوسله [ت ، س] { برسنه‌لك طانه معناسنه اولان (كوساله) لفظ فارسيسندن محرفدر } ت ، صغير ، مانده كبی ضخيمة الجلد حيوانلرك دريسندن معمول قالين سختيان كه : آياق قابلرك آلتی بوندن ياپيلير .

كوسله طاشی = بيلكی طاشی كبی قوللانيلن ومرمرلری صيلوب تميزلمكه ياراپان برجنس قوملی طاش .

كوسله كبی = پك [سرت ات وسائره‌دن كنايه‌در .

كوسمك [ت ، مص] كوجنمك طارلمق ، مغبر ومنفعل اولمق § مقهور ومأيوس اولمق § برينی مناسب ومساعد بولمامق .

كوسديرمك = كوجنديرمك ، طارلتمق ، منفعل ومغبر ايتمك .

كوسمه = انفعال اغبرار .

كوسولی = طارغين ، كوجنيك ،

كوسم - كوسمن [ت ، س] اوروشمغه آليشديرلمش ايری قوچ وياتكه § سوروينك اوكی صره كيدن آليشيق قوچ ، دوه‌لرك اوكی صره يوروين مركب § قلغوز .

كوسه [فا ، ص] صقال وبيقی اولمايان وياپك آز وپك سيرك اولان آدم . { كوسج } بوندن معربدر . }

گوش [فا ، س] قولاق ، اذن § ايشيديجی ، سامع .

كوش پيچ = قولاق بورمه .

كوش پيچده | = قولاغی بورولمش ، تأديب ايدلمش .
كوش خرده |

كوش جان = جان قولاغی .

كوشدار = قولاق طوتيجی ، طوتان ، سوزی لايقيله دكلين .

كوشزد = مسموع ، ايشيديلن شی .

كوشكذار = ايشيديلن سوز .

كوشمال = قولاق بورمه ، تأديب .

كوش هوش = عقل قولاغی : التزام دقت ايتمسنك كوش هوشه ايصالی مقتضيدر .

كوشوار = قولاغه آصيلان شی ، كوپه [= طوتيلان پند ونصيحت [وظيفه سنده

كوش ايتمك = ايشتمك ، ديكلمك .

كوشاب [فا ، س] پكمز § خوشاب

كوشت [فا ، س] لحم ، ات .

كوشتين = اتدن عبارت ، لحم پاره .

كوشتره [فا ، س] (كشتره) ايله مراددر .

كوشش [فا ، س ، مص] چاليشمه ، چاليشش ، سعی ، جهد ، اقدام .

تخته كنارلری المغه مخصوص برنوع رنده .

كوشك [فا ، س] مزين ومفخر بنا ، نظارت ، تنزه ايچون صورت مخصوصه‌ده ويرطرد دلفيشنه يابيلان اقامتكاه ، قصر || يازلق اقامتكاه ، چاميجه‌ده كوزل بر كوشك ياپدردی .

كوشه [فا ، س] بوجاق ، زاويه ، پيغوله ، ايكی ويا دها زياده حدودك محل اتصالی § محل انزوا .

بر كوشه‌يه چكلمك = بر ايشه قاريشماق ، منزويانه كندی حالنده ياشامق .

كوشه مندری = اوطه‌لرده ، صالونلرده كوشه‌لره قونيلان مندر ، اوج كنارمنتها .

كوشه چشم = كوزك اوجی .

كوشه دهن = آغزك ايكی طرفی ،

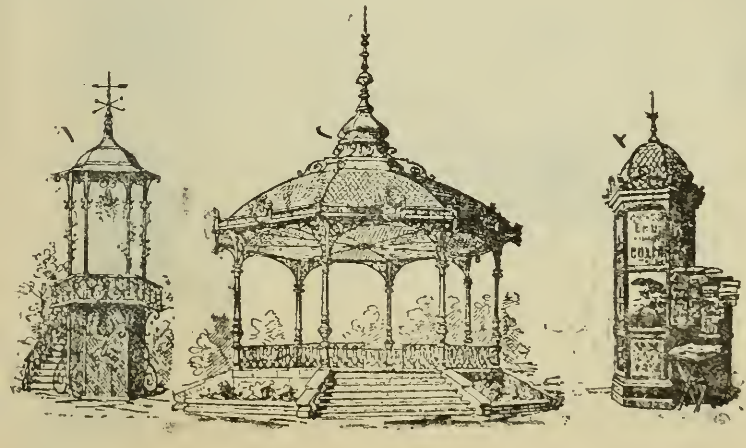

(كوشك)

١ - باغچه‌لره مخصوص ٢ - موزيقه ايچون ٣ - صوقاقلرده غزته‌جيلره مخصوص

کوشه‌قاپجه == هرکوشه برجای سلات ... دایدبله‌رك اوینانیلان برنوع چوجق اویونی .

کوشه‌صرافی == کوچوك صراف، صندقی الکز پاره بوزمقدن عبارت صراف .

کوشه‌کیر / کوشه‌نشین == منزوی ، اختیار عزلت ایدن آدم .

کوشه‌لی == کوشه‌لری اولان : اوچ کوشه‌لی ، آلتی کوشه‌لی .

کوشه‌مفتیسی == مزور .

کُوف [فا ، س] بایقوش دینلن قوش .

کُوف [ت ، س] مواد عضویه‌نك تأثیر رطوبتله اوزرنده حاصل اولان یشیلمسی ویا آغارمش اوموق صورتنده پك انجه برتوی ، برمادهٔ سمیه .

کوفلنمك == کوف طوتمق ، اوزرنده کوف پیدا اولمق : بوپینیر کوفلنمش || متروك قارب اسکیمك .

کوفلندیرمك / کوفلتمك == کوفلنمه‌سنی موجب اولمق .

کوفلی == کوف طوتمق ، اوزرنده کوف پیدا اولمش || متروك قالوب اسکیمش اوده‌سی سورمی بحمش، کهنه .

کُوفَر [ت ، س] اوزوم شیره‌سندن یاپلمش قاتی پکمز .

کُوفُون [ت ، س] صیغیرلره یدیریلن سیسام و کتن بوصه‌سی ، کوسبه .

کُوفَته [فا ، س] قییلمش ودوکلمش اتدن مختلف صورتده یاپیلان، طعام : استعاره کوفته‌سی بولغور کوفته‌سی ، کیمیونلی کوفته .

کوفته‌خور == کوفته یین || طفره فروش

کُوفَکی [ت ، س] سونکر وسونکرکبی شیلر .

کوفکی‌طاشی == اوجاق واکزیا مزار طاشی یاپمق ایچون استعمال اولنان برنوع قباجه طاش

کُوفَه [فا ، س] میوه سبزه وسائره نقلی ایچون حماللر طرفندن استعمال ایدیلن و زه اغاچ داللرندن ویاقا شدن یاپیلان قبا سپت ، ظرف : برکوفه اوزوم .

کوفه‌جی == کوفه یاپان || کوفه ایله صبزه ؛ یامیوه وسائره طاشیان حمال .

کوفه‌لك == کوفه ایچنه کونوروله‌جك درجه‌ده بوزولمش ، کونورولمکه لایق درجه‌ده ناخوش .

کوفه‌لی == آرقه‌سنده کوفه بولنان کوفه‌لی حمال .

کُوفی [ع ، ص] (کوفه) شهرینه منسوب ومتعلق .

خط‌کوفی == خط عربینك زمان سعادتده وآندن ایکی عصر صوکره‌یه قدر استعمال ایدیلن دوز وکوشه‌لی برنوع یازی .

کوفیون == اسکی عرب نجومیونك منقسم اولدیغی ایکی بیوك شعبه‌دن بری ـ که ، دیکرینه (بصیریون) دینوردی .

کُوك [ت ، س] نباتاتك تحت‌التراب نشو ونما بولان داللری ـ که : انلر واسطه‌سیله طوپراقدن نباتك نشو ونماسنه‌خادم موادجذب ومص ولنور ، بیخ ، جذر ، اصل § بعض مواد حیوانیه‌نك کوکه مشابه‌قسملری :
دیش کوکی § تمل ، اساس ، اصل ، منشأ § ذنب ، قعر § برشیئك آرقه طرفی ، آلت طرفی ، قاعده‌سی ؛ اکسه کوکی § بین‌العوام علاج مقامنده بولنان واکزی درنی‌الشکل اولان قورومش نباتات کوکی .

کوك آتمق / کوکلشمك / کوك‌طوتمق == دال بوداق پیدا ایتمك || یرلشمك .

کوکنی قوروتمق / کوکنه کبریت‌صویی‌دوکمك / کوکنه داری اکمك == اثر براقمق ، بسبتون محوایتمك

کوکلشمك / کوکلنمك == کوك صالیویرمك یرلشمك

آریتق کوکی == آریتق اوتی دینلن وطبابتده استعمال ایدیلن برنباتك کوکی .

کوك بویا == ذات‌الفلقتین شعبه‌سندن فوه فصیله‌سنه منسوب وبویا جی‌مستعمل نبتد .

(کوك بویا)

کوکجی == اسکی اصولده اجزاجی، علاج قبیلندن کوکلر صاتان آدم .

کوکندن‌قوپارمق == استیصال ایتمك کلیاً محو ایتمك .

کوك‌قوردی == (حیوانات) حشراتك (مستقیمةالجناح) صنفندن وجیرلاق قبیله‌سندن برجك اولوب بدنی اوزون واسمره چالار وباشنده کوکده‌سنك ثلثی نسبتنده ایکی متحرك بینوزی بولنور ـ که : اشبو بوجیوانجق نباتاته مضر اولان برطاقم حشراتك تحت‌الارض بولنان یوموطه‌لرینی اکل وتلاف ایلر .

یبلان‌کوکی == برنوع یبانی اوت .

گُوك [ت ، س] سما ، آسمان ، سپهر ، مافوق‌الرأسمز اولان بوشلق ، فضا ، جو هوا .

باشی‌کوکه‌ایرمك == پك زیاده مفتخر اولمق .

کوك‌کورله‌مك == رعد واقع اولمق

کوك‌بز == کویلی قادینلرك عینتاری یابدقلری برجنس قالین وماوی بز .

کوك یمش == خام میوه .

کوم‌کوك == ماس‌ماوی ، بسبتون قویی ماوی .

کوکجه / کوکجیل == ماویجه، ماوییه چالار .

کوك‌قندیل == پك زیاده سرخوش (کورقندیل) دخی دینور .

کُوجَك [ت ، ص] کوزل ، لطیف ، شیرین ، خوب .

کُوکده ـ کُووده [ت ، س] وجود بدن جسد ، جثه ، جسم ، تن : ایری کوکده‌لی § باش قول ، باجاق کبی اعضا وجوارح داخل اولمدیغی حالده کوکس ایله بطن واوموزلردن عبارت بدن قسمی § اغاجك جذر دال وبوداقلریندن ماعدا اولان قسمی ، ساقی ، کوتوکی § کسلمش حیوانانك بتونی .

کوکده‌یه آتمق == یمك اکل وتناول ایلمك .

کوکده‌لی == ایری وجودلی، جثه‌لی .

کُوکُرت [ت ، س] [کزکرد ، کوکرد]

کُوکَرتَه [ت ، س] سفینه‌لرده قاره‌لرك اوستی کچنك اك اوست قاتنده اشدن قیجه دوغری افقیاً دوشه‌نن تخته‌لردن حاصل اولان دوشه‌مه .

کوکرته‌لی == کوکرته‌سی اولان کمی .

کوکرته‌یولجیسی == موقع ، قاره بیتی آلمیوب کوکرته‌ده اوطوروب یاتیق اوزره کمی‌یه بینن یولجی .

كوكرجين [ت ، س] طيور حمامه دن ياورولر نه زياده . يله رحم وشفقتی اولان مونس بر قوشدر حاجی كوكرجينی . ياباني كوكرجين كبی انواعی واردر بونك بر نوعنه قومرو تعبير ايدرلر .

كوكرجين كردانی = يشيل ايله ماوی و ... آره سنده متموج بر رنك .

كوكرجينلك = درونده كوكرجين بسلنن محل ‖ پياده قالهنك قپوسنده بولنان كوچوك دولاب ‖ قلعه شكلنده مرتفعجه استحكام .

(كوكرجين)

١ ـ مستدير البطن . ٢ ـ طوس قويروقلی نوعی . ٣ ـ چاقريلی . ٤ ـ سياح كوكرجين ٥ ـ سربوشلی ٦ ـ پولونز ٧ ـ بويون باغلی . ٨ ـ طاش قاقان . ٩ ـ برنوع كوكرجين ١٠ ـ چنبرلی . ١١ ـ ياشماقلی ، ١٢ (تومبله) ديلن نوعی ١٣ ـ منقار الدم يبانی كوكرجين ١٤ ـ فرانسزلرك (بيزه) ديدكلری نوعی .

كوكل [ت ، س] انسانك مركز حسياتی ، يوركك معنوی جهتی ، قلب ، دل ، فؤاد ، كوكلم پاره لنيدر § طوييغو ، حس ، تأثير : كوكل بويا § محبت ، شفقت ، سوكی ، ...

(زره كوكسلكی)

بو كتابده كوكل قالدی § عشق ، علاقه . كوكل ويردی § ايستك آرزو ، هوس : كوكلسز چاليشيور § رضا ، موافقت : بردرلو كوكلی اولمدی § كبر ، غرور : اعظم : فلان آدم پك الچاق كوكللیدر ، هيچ كبر ، وكوكل بيلمز § خاطر : مادامكه منفعل اولمشدر ، كيدوب كوكلنی المالی § معده : كوكلم بولانيور ، كوكلم ايستميور .

كوكل آچلمق = خاطره كشايش كلمك ، انشراح بولمق .

كوكل اچيقلغی = انشراح كشايش خاطر .

كوكل المق = خطر ياپمق ، منفعل برآدمك تكرار محبتنی قازانمق ، ‖ ممنون وتلطيف ايلمك .

كوكل اكلنجه سی = دلارام .

كوكلنی ايتمك = قانديرمق ، موافقتنی استحصال ايتمك

ايكی كوكل براولمق = سرشته معاشقه ايتمك .

كوكل بولانمق = معده ده غثيان حس طويمق ‖ برشيدن شبهه لنمك .

جان وكوكلدن = عن صميم القلب ، كمال آرزو ايله .

كوكلدن قوپمق = قلب اويله آرزو ايتمك .

كوكل قيرمق = منفعل ، متأثر ، منكسر ايتمك .

كوكلنجه = ارزرسنجه ، ايسته ديكی كبی ، چرجفك كوكلنجه كيتمك لازمدر .

كوكرد [فا ، س] ☛ [كوكورت ، كوكرد]

كوكره [ت ، ص] غزی كريورمش ، قيزغين آزين .

كوكره مك = آغز كوپورمك ، آزمق قيزمق .

كوكز [ت ، ص] { زبانزدی (... وز) در . وبو و زموره چالار قرمزی ‖ قوپو وموره چالار قرمزی رنك .

كوكس [ت ، س] بدن انسانك اوموزلريله بطن اره سنده كی قسم قدامیسی ، صدر ، سينه § حيوانك كردنيله اوك اياقلرينك يوقاريسی اره سنده بولنان اوك قسمی § كميمك اوكی ، جبهه سی § ابدانك كوكسه كلن قسمی .

كوكس تخته سی = قابورغه كميكلرينك اوك قسمی ، كوكسك يوقاريسی ، رأس الصدر .

طاووق كوكسی = طاووغك كوكسی ايله ياپيلان برنوع حلوا .

كوكس علتی = داء الصدر ، دزمری .

قومری كوكس = پنبه ، وروسياهله قاريشيق متحول . رنك مخصوص .

كوكس كچيرمك = ايچ چكمك ، اضرار تحسر ايلمك .

كوكس كرمك = كونمك ‖ طيانمق ، تفخر ايتمك .

كوكس كوكسه كلمك = قارشی قارشی يه كلمك ، يوز يوزه ، دوبرو بولنمق .

كوكس ويرمك ‖ مقاومت ايتمك ، قارشی طورمق .

كوكسلك = برالبسه نك اوك و بالخاصه كوكس طرفلرينی پيسلكدن محافظه ايچون يكی يورين چوجقلری دوشمكدن محافظه ايچون استعمال اولنان كوكسلك باغ ، قوشاق .

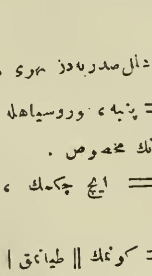

كوكوسلمك = كوكله اورمق ‖ مقابله ايتمك .

كوكسلی = كوكسی كنيش اولان .

کوکلسز = کبرسز ، متواضع .

کوکللی = کندی خواهش و آرزوسیله برایش کورن ، مجبور ومضطر اولمیان ‖ کندی آرزوسیله عسکره یازیلوب محاربه‌یه الحاق

الچاق کوکللی = متواضع ، کبرسز ، کبدن . ‖ عاشق ، مبتلا .

کوکم [ت ، س] ☛ [کوکوم]

کوکنار [فا ، س] خشخاش ، خشخاش تخمی عصاره‌سی که افیون بوندن استحصال اولنور § آق چام اغاجی .

کوکنمك [ت ، مص] (بانزدی : (کوونمك) دن) اعتماد ، اطمئنان ایتمك ، استناد ایتمك ، بوذانه ، ... مغرور اولمق § بیجره‌جکنه ، ایفا واجرا ایده‌بیله‌جکنه امین اولمق ، عقل کسمك .

کوکنمه = (کوکنمك) دن مصدر تخفیفی .

کوکنیش = (کوکنمك) دن اسم مصدر .

کوکنلمك = اطمئنان و اعتماد اولنمق ، استناد ایدلمك .

کوکورت ـ کوکورد [ت ، س] (کیمیا) (فارسی) (کوکرد) دن محرفدر ‖ صاف حالده صاری رنکده اولوب ماوی علوله یانه‌رق حامض کبریتی حاصل ایدن وطبیعتده و یاالکز باشنه ، یاخود کرچ والچی طاشلرینك ایچنده بولنان برمادهٔ معدنیه‌که : ترکیباتی فن طبابت وبیطریده ، اجزاجیلق ایله صنایعده کثرتله مستعملدر ، کبریت .

کوکورتلی = کوکوردی حاوی ، ترکیبنده کوکورد بولنان شی : کوکوردلی صو .

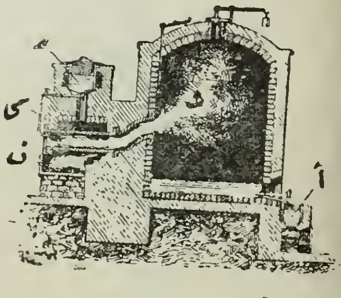

کوکورتك تصفیه‌سی : ف ـ س ـ ارجاقده اریمش کوکورت ؛ ر ـ خام کوکورتك وضع اولندیغی محل ؛ ت کوکورت بخارلرینك تکاثف ایتدیکی اوطه ؛ آ ـ تصفیه اولنمش کوکورتك آقدیغی محل .

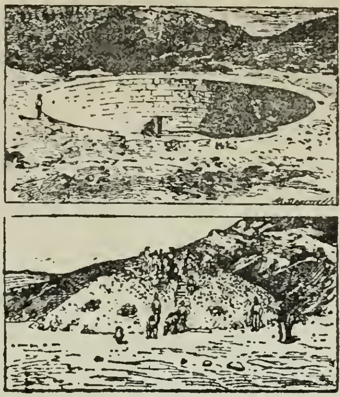

۱ واسع فرونلر واسطه‌سیله کوکورت استحصالی

(تقطیر املیله کوکورت استحصالی) آ آ خام کوکورت وضع اولنان طوپراق دستیلر ب ب کوکورتك تکاثف ایتدیکی قابلر .

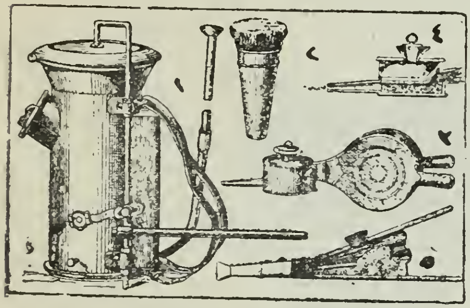

کوکورتلمه جهازی : ۱ ـ ورمورنك میخانیکی آلتی ؛ ۲ ـ ۳ ـ فیدار ؛ ۳ ـ مالیق کوروکی (منفخ) : ٤ مالیه‌ق منفخنك مقطعی ؛ ٥ ـ عادی کوروك .

کوکوم [ت ، س] صونقلنه ویا آتشده صو قایناتمغه مخصوص و باقردن معمول قولبلی ، قارنلی قاب § قهوه جزوه‌لرینه صیجاق صو احضار ایتمك ایچون استعمال ایدیلن بیوجك وقارنلی باقرجزوه : قهوه کوکومی .

کول [ت ، س] (جغرافیا) اطرافی قره ایله محصور بیوك صو بریکنتیسی ، بیوك طوغون دو ، بحیره : وان کولی .

کولنمك = برمحلده صو تراکم ایدوب کول اولمق .

کوکه [ت ، س] ☛ [کوده]

کوکی [ت ، س] اولنك وزرنونا ویایکی ارلنان ارکککك داماد

ایچ کوکی = زوجه‌نك خانه‌سنه کیدن ، زوجه‌نك اوینه آلنان داماد .

کوکی فناری = قرجه قاریلرك علاج مقامنده استعمال ایلدکلری جنس نبات ـ که : (کاین فناری) دخی دینور .

کوکیلك = داماده مخصوص شی .

کول [ت ، س] یانمش اودون ، کومور وسائره‌نك براقدیغی توز ، رماد ، خاکستر § خراب ، مضمحل ، نابود : اوقوجه بنا یاپیم ، اعتنده کول اولوب کیتدی .

کوللی = کول ایله قاریشیق .

کولباصدی = آتش اوزرنده اسقاره‌ده پیشیرلمش ات یا چغی .

صحن کولباصدیسی = مجمع وبراز صو ایچنده پشیرلمش ات ، ات طاوه‌سی .

کولباصدیلق = کولباصدی یاپلمغه مخصوص چیك ات .

کول رنکی = قورشونی ، منجابی رنك .

کوللی صو = چماشیر ییقامق ایچون کول ایله قاینادلمش صو .

کول کدیسی = آتش منقال باشندن آیرلمیان تنبل آدمدن کنایه‌در .

(کول)

۱ ـ قوش باقیشی منظره‌سنده کول ۲ ـ خریطه اوزرنده

كُولجَرْ [ت ، س] بغدایه عارض اولوب دانه‌سنی تغییر ایدن برعلت .

كُولَجه [ت ، س] ایدیلوب تصفیه اولنمامش معدن ، § بیوك پارچه حالنده بولنان دوكلش معدن ، كتله .

كُولَش - كُولَشمَك = [ت ، مصدر] ☞ كورش ، كورشمك]

كُولَكَن = [ت ، س] ذات القاح نظورهدن شاهبلوطه فصیله‌سنه منسوب باتندر

(كولكن اغاجی)

كولَه [ت ، س] (باش خسته لغی باغلرده حاصل اولان برنوع خسته لك) اقدر اوزوم وآسمه‌لرك اوزرنده كول رنكنده لكه‌لرك بولنمسیله اكلا اشلور . بو طفیلی برمنظار طرفنده حاصل اولور منشائی امریقادر . بوكا دوچار اولان باغلر از زمان ظرفنده خراب اولور . اوبسی ایچون كوز طاشنك یعنی (كبریتیت نحاس) ك صوده قاندادلمش محلولی مایس وحزیران آیلرنده هفته‌ده بركره اولمق اوزره اوج درت دفعه چیچكلر اوزرینه سرپمه‌لیدر كوز طاشنك توزی سرپیلیرسه ینه عینی تأثیری حائزدر

كولكه [ت ، س] رجعمك شعاعات ضیائیه‌نك مرورینه حائل اولمق حسبیله برادنی اثر قال ، سایه § رسمده كولكه‌یی مصور اولنق یاپیلان چیزغی ، سیاه بویا § حمایه وقایه ، تصاحب كولكه‌می كافیدر .

(كولكه)

كولكه ایتمك = خدیایه مانع اولمق .

كولكه‌سندن قورقمق = بك محترز ومجتنب اولمق .

كولكه‌لك = كولكه التنده بولنان سرین محل .

كولكه‌لندیرمك = كولكه ایتمش ، سایه بخش اولمق || رسمده كولكه مقامنده اسكه یاپمق .

كولكه لنمك = كولكه النه كیرمك كولكه التنده بولنمق .

كولكه‌لی = كولكه‌سی اولان .

كُولمك [ت ، مص] تأثرات واحساسات دماغیه‌نك اعصابك تقلصیله اظهاری خاصه‌سندن عبارت كیفیت اولوب منحصراً نوع بشره مخصوص‌در ضحك ، خنده § سونمك ، استهزا ایتمك § ، كانمك مسخره‌یه آلمق ،

بیق التندن كولمك = كیزلیجه اكلنمك .

صقاله كولمك ‌ـ **یوزه كولمك** = ظاهراً تصدیق ایدر كبی كورینوب باطناً سرزنلیلن سوزك ویا یاپیلان حركتك غیر معقول بلمه كولمك .

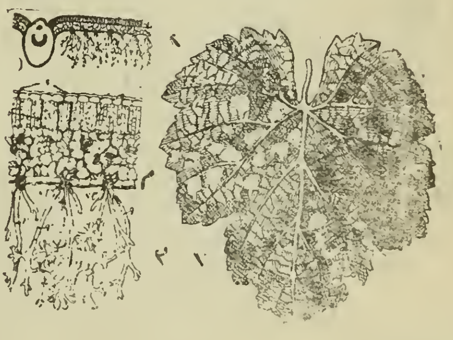

(كوله‌ء)

قهقهه ایله كولمك = قاه قاه ایدرك یوكسك سسله كولمك .

كوله = كولمك ماده‌سندن مصدر تخفیفی

كوله آلمق = كولمك خسمك غلبه‌سنه مقاومت ایده‌مامك .

كُولج كولجك ، كولونه‌جك ، ماعث خنده ، شنلیك استهزا || مسرور ، متبسم .

كولدیرمك = كرمه‌سی موجب اولمق كولمك مجبورایتمك .

كندینه كولدیرمك = كندی افعال وحركاتیله مسخره ایتمك .

كولر = كولیجی ، كولن ، مسرور خندان ، شادان .

كولریوز = متبسم چهره || اوضاع ملاطفتكار .

كولیش = كوله .

كولشمك = برلكده كولمك ، متقابلاً كولمك ، الیفلامك .

كولمز = كولاین ، عبوس الوجه .

كولومسه‌مك = كولر كبی اولمق ، آز كولمك .

كولنمك = ضحك وخنده اولنمق || استهزا اولنمق .

كولوم = كوله ، خنده ضحك .

كوله‌جك = شایان خنده ، تحف ، باعث ضحك .

كوله‌كوله = كولرك || یكی رشی ساتون آلان آدمه و یا وداع ایدن مسافره قارشی (صفای خاطرله) مقامنده ایراد اولنور تعبیردر .

كُولاَب [فا ، س] كول ، عذر § بیوك طائفه .

كُوله [ت ، س] قول ، چاكر عبد ، بنده ، پاره ایله ساتون آلنمش ویا كوله وجاریه‌سندن تولد ایتمش دم .

كوله‌كز = (بن) مقامنده تواضعاً ایراد اولنور ، بنده‌كز .

كوله‌لك = قوللق ، چاكرلك ، عبدلك ، عبودیت بندگی .

كُوله‌مَن [ت س] وقته له كوله‌لردن ترتیب و تشكیل اونسان برصنف ، مملوك .

كُومبُور [ت ، س] طوپ ساسی كبی سسوك وكوردیلی برسس تقلید وتصویر ایدر واكثریا كررا قوللانیلیر ، كومبور كومبور ایتدی .

كومبوردی = كورله‌دن حاصل اولان كومبور كومبور چیقان سس .

كومبورده‌مك = كومبور كومبور ایتمك بیولك ، كولدیلی سس چیقارمق § خارجیه ابتدار اونور اولنماز طوپلر كومبورده‌مكه باشلادی .

مملکته ادخال ایدیلن اشیا و موادّ تجاریه‌دن اسکله‌ده آلنان رسم § رسم مزبورك اخذ و استیفاسی و معاملات لازمه‌سنی ایفایه مأمور اولان دائره ، رسومات .

قره کومروکی == حدود بریه‌ده اولان کومروك .

کومروکجی == کومروك مأموری ، مدیری .

کُومَس [ت ، س] طاووق وامثالی طیور اهلیه‌نك کیجه‌لری یاتدقلری محل مخصوص ، طاووق آخوری ، پین § اوفاق و غیر منتظم عادی مسکن ، قولبه .

یمی کومسی == آیاقلی وقپاقلی ومتعدد کوزلی برنوع صندوق که : طاووق وامثالی طیوری ایچنده بسلیه‌رك سمیزلر .

کُومُش - کُومُوش [ت . س] معروف قیمتلی بیاض معدن که : اوانی بیتیه وسائره ومسکوکات اعمال اولنور § کموشدن معمول شی : کومش بچاق ، کومش بیله‌زیك .

کموش بالغی == بیاض رنکلی برجنس کوچك بالق .

کموش سروی == آیك صویه عکس ایتمه‌سندن دولایی حاصل اولان بیاض ایز . سروسیمین .

کموشلنمك == کموشله قاپلانمق ، کموش صویی ایله یالدزلانمق .

کموشلی == کوموشلی اولان ، کموشله مزین .

کموش سوکلونی == طیور دجاجیه فرقه‌سندن کموش رنکنده ، چینه مخصوص برنوع سوکلوندر .

(کموش سوکلونی)

گُوملَكْ [ت ، ص] اثوابك آلتندن ، تن اوزرینه کییلن و بدنك یوقاری قسمنی ستر ایدن چماشیر : بزکوملك ، فانیله کوملك . قمیص ، پیرهن . § بطن ، سلاله ، نسل : ایکی کوملك یوقاریسی فلانجه‌در .

فرنك کوملکی == قوله‌لی کوملك .

کوملکدن کچیرمك == اولادلق ایتمك ، اولادلغه قبول ایلمك .

کوملکجی == کوملك یاپان ویا صاتان ادم ‖ فرنك کوملکلرینی قوله‌لیان آدم .

کوملکلك == کوملك اعمالنه یارایان بز وسائره .

گُومْمَكْ [ت ، مصد] یرك ایچنه ویا برشیئك درونه صوقمق ، یاتیرمق § اولویی دفن ایتمك ، مزاره قومق § صاقلامق ، کیزله‌مك

کومه == (کوممك) ماده‌سندن مصدر تخفیفی .

کوملمك
کوموملك == طوپراغك ویا دیکر برشیئك التنده قالمق ، اورتلمك ‖ دفن اولنمق ‖ غرس ایدلمك .

کومور - کمور [ت ، س] یاندقدن صکره یره کومدریله‌رك سوندیرلمش اودوندن عبارت سیاه برماده‌که : تسکراریاقیلوب منقال درونه قونیلور . § یوزلرجه عصر اول ارضك طبقات جسیمه‌سی التنده قالەرق تضییق ایله تحجر ایتمش انقاض نباتیهٔ قدیمه ، فحم . [کومورلر سنلری اعتباریله طورب ، لینیت ، هول ، آنتراسیت نامیله درت قسمدر .]

یارس کموری == (کیمیا) دال ویپودکه یارچه‌لریله معدن کموری قیرنتیلرینك قپالی برقابده تکلیسیله استحصال اولنان غبار — که : قطران ایله خلط اولنه‌رق اوفاق اسطوانه‌لر اعمال ایدیلور .

حیوانی کومور == عظامك قپالی قابلرده تکلیسیله استحصال اولنان کومور ، فحم حیوانی .

طاش کموری
قوق کموری == رنکی وچیزکیسی سیاه برنوع معدن کموری — که : اکثریا وایوروپا لوقوموتیفلرده استعمال اولنور .

پارلاق کمور == رنکی پارلاق وچیزکیسی قویو اولان معدن کموری .

الیافی کومور == ایپك کبی پارلایوب طبقی اودون کوموری کبی بویاسی چیقان کومور . (قروملی کومور)

کومورجی == کومور یاپان وصاتان آدم . ‖ کمیلرده کومور نقلنه مأمور آدم .

کومورلك == خانه‌لرده ، کومورك وضع و ادخار اولندیغی محل ، کومور انباری .

کُومَه [ت ، ص] طوپراق یغینی § یوکسك محل § ییقندی ، بریکنتی § تپه .

کومه‌لی == کومه‌لنمش ، تپه کبی اولمق ، ییغلمش .

گُونْ [ت ، س] کونش ، شمس ، خورشید ، آفتاب .

کون باتیسی == کونشك غروب ایتدیکی محل ، مغرب . ‖ غرب شمالیدن اسن روزکار ، باتی (باطی)

کون بالغی == اتی لذتلی دکز برجنس بالق .

کون چیچکی == (شکرجی بویاسی)

کونی دونمی == فصول اربعه باشلری : [(٩) مارت ، (٩) حزیران ، (٩) ایلول ، ٩ کانون اول]

کون طوتلمق == کسوف واقع اولمق .

☛ [کسوف]

کون طوغیشی
کون طوغریسی == کونشك طوغدیغی جهت ، مشرق ‖ شرق جنوبی روزکاری .

کون کورمز == ضیا الماز ، قرانلق ، مظلم ‖ منزویانه یشار آدم .

کون کبی == پك آشکار ، پك ظاهر .

کونده‌لك == ایشجیلرك بركونلك ایش ایچون آلدقلری اجرت ، یومیه .

کونده‌لکجی
کونده‌لکلی == کونده‌لك الەرق چالیشان آدم .

گُونْ [ت ، س] کرهٔ ارضك کندی محوری اطرافنده بردور اجرا ایتمسندن عبارت زمان — که : بزم اقلیمده کوره تقریبا یکرمی درت ساعتدر ، یوم ، روز . نهار § یکرمی درت ساعتلك مدتك ایدینلق اولان قسمی — که : کیجه کبی بوده موسمه کوره اوزایوب قیصالور .

§ زمان ، عهد ، دور : دومالولرك كونده § اقبال ، سعادت : ايى كون كورمشدر § يوم مخصوص ، يوم مسمى : بوكون فلان ادمك اسم كونيدر .

كون اشيرى = ايكى كونده بر .

اير تسى كون = بركون صوكره .

اولكى كون = دوندن اولكى كون .

كوندن كونه = كيتدكجه ، يوماً فيوماً ، روز بروز . [كونيكون غلطدر. چونكه (كون) توركجه بر لفظ اولوب ايكى لفظ تركى اورتهسنه باءالصاق فارسى داخل اولهماز .]

كونى كونه = عين كونده ، تام كونده .

كچن كون = برقاچ كوندن اول .

كونلك = كونه مخصوص ومناسب : بركونلك ؛ بش كونلك .

كون [ت ، س] دباغت اولنمش درى ، هرنوع مشين ومختيان وساره .

كون [فا ، س] مقعد ، قيچ .

كون [فا ، س] رنك ، لون : سبزكون || يشيل رنكلى .

§ نوع ، درلو ، طرز .

كلكون = كل رنكلى .

لاله كون = لاله رنكلى

شفق كون = شفق رنكلى .

ديكر كون = باشقه درلو .

كونا كون = درلو درلو .

كونا - كونه [فا ، س] درلو ، نوع ، كون : كوناكون .

كونه كونه = رنكا رنك ، درلو درلو .

كوندز [ت ، س] اوجنه برنى طاقيلان سيورى صوبا ، صيريق ، مزراق ، باراق

§ چفت سورركن اوكوزلرى يورتمك ايچون قوللانيلان ميريق ، طيق .

§ (بحريه) كميده سنجاق چكمك ايچون قيچ طرفه ديكيلن ديرك .

كوندرمك [ت ، مص] يوللامق ، ارسال ، اسبال ، بعث ، اعزام ايتمك .

كرى كوندرمك = رد و اعاده ايلمك .

كوندرمه = كوندرمك مادهسندن مصدر تخفيفى .

كوندريش = كوندرمك مادهسندن اسم مصدر .

كوندرتمك = ارسال و اسبال ايتديرمك .

كوندرلمك = ارسال واسبال اولنمق ، بعث ايدلمك .

كوندوز [ت ، س] كرهٔ ارضك محورى اطرافنده بر كره دورينى اجرا ايدنجهيه قدر كچن مدتك ايدينلق اولان قسمى ، نهار ، روز .

كوندوزين = كوندوز وقتى .

كوبه كوندوز = اورتهلق تماماً آيدينلانمش اولديغى حالده .

كيجه كوندوز = ليل ونهار ، دائما ، متماديا .

كوندوزصفا = چيچكارى كوندوزين انكشاف كيجه انسداد ايدن برنباتدر . بونك برده عكسنه اولان نبات واردركه بالعكس كيجه انكشاف كوندوز انسداد ايدر بوكاده كيجه صفا ديرلر . باغچهلرمزده بولنور .

كوندوس [ج ، س] (بيت اونى ، حشيشة القمل ، اسان الابل . كنكر ديكنى ، چوبلمه ، حشيشة الرهبان ، حرابق) : وحيدالفلقه شعبهسندن الحلاحيه فصيلهسنه منسوب برنباتدر . طبابتده مستعملدر اق چوبلمه ، قره چوبلمه نامیله اقسامى واردر .

كوندوس

كونش [ت ، س] عالمزى ، منظومهٔ شمسيهنى تنوير ايدن جرم عظيم سماوى . كون ، شمس ، آفتاب ، خورشيد ، مهر .

آقشام كونشى = توريجى قزيل رنك .

كونش اورمق = كون چارپمق ، اشمس .

كونش باتمق = شمس غروب ايتمك .

كونش چيقمق = شمس طلوع ايلمك .

كونش خروسى = خط استواء طرفلرنده بولنديغندن بواسم ويرلمشدر . طيور دجاجيهدن ملوك اطاقلرينه مخصوص اهلى برجنس طاووقدر .

(كونش خروسى)

كونش طوتلمق = شمس منكسف اولمق .

كونشى بالجيقله صيوامق = پك ظاهر برشيئى انكاره قالقيشمق .

كونشلمك = كونشه عرض ايدرك قورتمق .

كونشلنمك = كونشك قارشيسنده اوطوروب ايصنمق .

كونش كبى = پارلاق يانان || ظاهر ، عيان .

كونلك [ت ، س] برمحلك عفونتنى ازاله ايچون صورت مخصوصهده ياقيلان برجنس صمغ ، بخور ، كندر ، ابان .

كونلك اغاجى = ذات الفلقتين شعبهسندن ترمنتيه فصيلهسندن وچينه حاصل ايدن برنوع شجردر . صيجاق ممالكده بولنور .

(كونلك اغاجى)

آ - چيچكى . ب - ميوهسى .

گونمك [ت ، مص] كوكنمك ، اعتماد واطمئنان ايلمك .

گونیه [ت ، س] (هندسه) مثلث قائم الزاويه شكلنده برآلت هندسيه اولوب برخط اوزرينه عمود اقامه ويا خطوط متوازيه رسم ايتمك ايچون استعمال اولنور .

اوچ تولي كونيه = (هندسه) سطوح مستويه اوزرينه عمود مجسم رسم ايتمك ايچون استعمال اولنور برنوع كونيه .

معماري كونيه = (معمار) مهندسلرك قوللاندقلري برنوع كونيه .

شاقولي كونيه = طوپوغرافيا آلاتندن بري .

گووز [ت ، س] كوكرجين كوكسنه مشابه رنك .

گووه - گوكه [ت ، س] يوكلي قماشلره وكورككره مسلط اولوب بونلري ييوب دلن غايت كوچوك بربوجك .

اغاج كوكه‌سي = آغاجي دلن برجنس كوچوك قورت .

كووه‌لنمك = اوزرينه كووه اوشوشمك .

كووه‌لي = كووه‌لنمش .

كوه [فا ، س] طاغ ، جبل : كوه قاف .

كوه آتشفشان = يانار طاغ .

كوهپايه = طاغلق .

كوهامون = تپه‌سي دوز اولان طاغ .

كوهسار = طاغلق ‖ طاغ ، طاغ تپه‌سي .

كوهستان = طاغلق ، طاغي چوق اولان محل .

كوهكن **كوه‌كوب** = طاغ قازيجي ، طاغ دوكيجي .

گوه [فا ، ص] نجاست ، پيسلك .

كوي [فا ، س] خانه‌لري آز وچارشي بازاري مفقود ويابر ايكي دكانه منحصر ، قصبه‌دن مجمع بشر ، قريه § محله صوقاق .

« شويله پنهان كيده‌سين كوينه جانانك كيم
همدمك راه اوله اما اوده خوابيده كرك »

كويداش = بركويلي اولان .

كويلي = كويده اقامت ايدن ‖ چفتجي .

كوي [فا ، ص] مدور ، يووارلاق خوپ .

گوي - گويا [فا ، ص] سويليجي سويلين § ادات تشبيه ؛ صانكه ، سوزده :

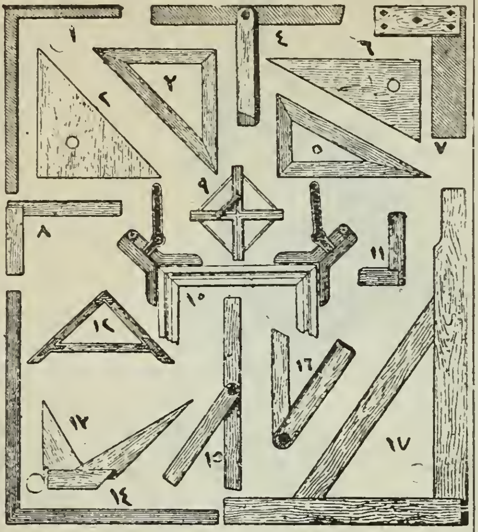

(كونيه‌لر)

١ — آدابه اعالي خصوصنده مستعمل اولان . — ٣،٢،٦ رسم خطي ١٥ ،٤ — تلغراف خطوطنه مخصوص ٥ — اوزمه خطوط ترسيمنده مستعمل ٧ — چليك لوحه‌لره مخصوص ٨ ، ١٦ — مرانغوز كونيه‌لري ٩ — اشكال بيضيه ترسيمي ايچون ١٠ — چارسيوه‌لر ايچون مستعمل ١١ — طوغرامه‌جيلره مخصوص ١٢ — سطوح مستويه ايچون ١٣ — زاويه ترسيمنده مستعمل ١٤ — طاشجي اوسته‌لرينه مخصوص ١٧ دولكر كونيه‌سي .

« برحمله ايدركه خصم دنه
كويا اينر آسمان زمينه »

§ ادات تعريض : كويا برايش ياپمش كبي افتخار ايديور .

گوينده [فا ، ص] سويليجي ، سويلين قائل :

« كوينده‌سي عمرواتمش ويازيد »

كه [فا ، س] طاغ معناسنه اولان (كوه) مخففي .

كهسار = كوهسار مخففي .

كهستان = كوهستان مخففي .

كهان [ع ، س] فالجي ، غائبدن خبر ويرمك ادعاسنده بولنان معناسنه كلن (كاهن) نك جمعي .

كهر [فا ، س] (كوهر) مخففي .

كهرپاش
كهربار
كهرفشان
كهرپاره
كهرريز
كهرفروش = ☛ (كوهر)

كهرچله [ت ، س] (كيميا) ازوتيت پوتاسيوم دينلن ماده رطوبتك تأثيريله بالانحلال آمونياق حاصل ايدن مواد عضويه‌نك هوانك مولد الحموضه‌سيله بالامتزاج آزوتي بياض برطورتي حالنده قورك اشته بوكا كهرچله دينور و باروت اعمالنده استعمال ايديلور .

كهن - كهنه [فا ، ص] اسكي ، قديم ، ييرانمش ، مودسي طاراوتي كچمش : « كهنه يار » ، « كهنه بهار » .

كهنسال = مسن ، ياشلي ، قوجه‌مش ‖ عتيق ، اسكي .

كهوف [ع ، ج] مغاره معناسنه اولان كهف جمعي : كهوف جبال ، كهوف جسيمه .

كهول [ع ، ص] جمع : [كهل]

كهولت = اوتوز ايله اللي اره‌سنده‌كي زمان عمر ، سن كمال .

كهيلان [ت ، س ، ص] جنس عرب آتي .

كئول [ع ، س] (كيميا) رنكسز شفاف ، سهولتله تبخر ايدن رايحه‌سي تيز واطيف ، لذتي محرق ، صويه شدتله حريص برمايع اولوب شمدي‌يه قدر هيچ برواسطه ايله صلب حالنده استحصال ايديله‌مامشدر . تركيبي مولد الماء ، مولد الحموضه وقاربوندن عبارتدر . اسپرتو ، روح (فرانسزجه (Alcool) لفظي (كئول دن مأخوذدر .]

بلاماء كئول = خالص اسپرتو .

كئول‌جاوي = باغ نكانده سودن آغر كئولي برمايع .

[كئول : طبابتده ، صنايعده و مسكرات اعمالنده مستعمل اولوب هرنوع دانه‌لي نباتاتدن استحصال اولنور مختلف الدرجات برماده‌در .]

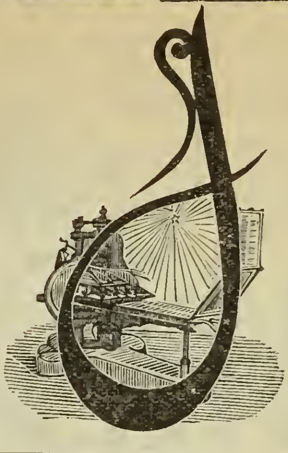

ل [ح ، ع ، فا ، ت] الفبای عثمانینك یكرمی آلتنجی والفبای عربینك یكرمی دردنجی حرفی اولوب ابجد حسابنده : (٣٠) عددینه دال وشهور قمریه‌دن شهر شواله براعت استهلالدر . ل: سنه ١٣٢٤ .
تركجه‌ده ـل فعل ایله ادوات ملحقه‌سی آره‌سنه كیروب متعدی بی لازم ومعلومی مجهول قیلار: آلمق ، آلنمق ، ویرمك ، ویرلمك . عربیده بعض اوائل اسمایه داخل اولور حرف جردر . صاغر و دلسزلر الفباسنده شكل شودر .

خطوط متنوعهٔ عثمانیه‌ده شو شكلرده دارانه ایدیلور .

ل .... ثلث

ل .... نسخ

ل .... اجازت

ل .... ریحانی

ل .... توقیع

ل .... جلی

ل .... دیوانی

ل .... رقعه

ل .... سیاقت

ل .... تعلیق

ل .... كوفی

ل .... شجری

لهذا == بونك ایچون ، شونك ایچون .
لسببٍ == برسببدن دولایی .
لحكمةٍ == برحكمته مبنی اوله‌رق .
لابٍ == پدر طرفندن ، پدر جهتیله .
لابوین == بابا وانا طرفندن ، ابوین جهتیله .
لاجلِ == ... دن طولایی ، مقصدیله

لاجل المحاكمه == محاكمه ایچون .

لا [ع ، د] نفی وانكار اداتیدر .

لاأبالی == تكلیفسز ، ایلیشكسز ، قیدسز ، مبالاتسز .
لاابالیانه == لاابالیجه‌سنه .

لادری == بیلمم [قائلی مجهول اشعارك صوكنه قونیلور] .
لااقل == اك آز .

لابأس == ضردی یوق .
لابد == البته ، مطلقا : لازم واجب
لاجرم == شبهه‌سز ، البته ، لابد .
لازال == اكسیك اولمسون معناسنه دعادر .

لاسیما == بالخصوص ، خصوصیله .
لاشی == بر شی دكل ، پك اهمیتسز ایش .

لاشك == شكسز ، شبهه‌سز .

لاعلاج == چاره‌سز .

لاطائل == فائده‌سز بیهوده ، عبث : « حاصلی شعره كیریشمك مشكل ـ چونكه ابتدائی بویون لاطائل »

لاعلی التعیین == تعیین و تخصیص ایتمكسزین ، صورت مطلقه‌ده

لامکان == یرسز، محلسز، مکاندن منزه .

لایعد ولایحصا == صایسز، حسابسز صایی‌به کلز .

لامحاله == چاره‌سز، ایستر ایسته‌مز .

لایتغیر == تغیر، تبدل ایتمز ؛

لاینعزل == عزل اولنماز، عزل اولنه‌ماز .

لایتجزی == (حکمت) تجزی وتقسیم ایدیله‌مین جزء .

لایحصی == صاییلماز، غیرقابل تعداد وحساب .

لایزال == قابل فنا وزوال اولمیان

لایزالی == لایزاله منسوب اولان .

لایعد == صاییلمیان، غیر قابل تعداد اولان .

لایعقل == ادراک ایتمز، ادراکسز، طالغین، بی‌هوش .

مست لایعقل == صیزمش، سرخوش .

لایعقلانه == لایعقلجه‌سنه، بی ادراکانه .

لایموت == اولمز، فنا بولمز، جاودانی .

لایموتانه == لایموتجه‌سنه، جاودانه .

لایطاق == تحمل اولنه‌مز درجه‌ده اولان .

تکلیف مالایطاق == قابل اجراء وتحمل اولمیان تکلیف .

لایعنی == معناسز .

مالایعنی == معناسز شی، صاچمه صاپان .

لامت [ع، مص] لئیملک، آلچقلق، دنائت، فرومایه‌لک .

لائم [ع، ص] لوم وسرزنش ایدیجی، ایدن .

لائمه [ع، ص] لوم وسرزنش .

لاباده [ت، ص] سبزه مقامنده قوللانیلان میخوشچه بر یاپراق .

لابدّ [ع، د] البته، مطلقا، لازم، واجب .

لابس [ع، ص] کیین، کیمش: البسهٔ رسمیه‌سنی لابس اولدیغی حالده .

لابرادوریت [ج، ـ] Labradorite (طبقات) رنکلی

علی‌الاکثر سنجابی اولوب عکس ضیا ایله اوزرنده الوان متنوعه مشاهده اولنور بر معدن‌که: معماریده غایت مقبولدر [عادی لابرادوریت اوفق بلور وحبه حالنده اوله‌رق پک چوق طاشلرک ترکیبنه داخل اولور]

لابلاب [ج، س] ذات الفلقتین شعبه‌سندن بقلیه فصیله‌سنه منسوب اولوب مصرده نشو ونما بولور میوه‌لری بقلی بر نباتدر .

(لابلاب)

لاپه [ت، س] پلاودن صولیجه، چوربادن قویوجه بر نوع پرنج طعامی‌که: اکثریا خسته‌لره پرهیز ایدنلره یدیریلور .

§ کتان تخمندن وسائر موادن لاپه قوامنده قاینادیلوب وتولبند ایچنه قونیلوب صیجاق صیجاق بدنک شیش محلنه وضع اولنان علاج، ضماد .

لاپه‌جی == خسته‌خانه‌لرده لاپه احضار ایدن آدم || صولپوک، کوشک، قوتسز، قورقاق، عاطل، راحتی سون آدم .

لاچین [ت، س] اوکچه‌سز وآلتینک کوسله‌سی غایت اینجه بر نوع قوندوره‌که: بهمه‌حال غیطانله باغلانور .

لات [ع، س] زمان جاهلیتده حرم کعبهٔ معظمه‌ده بولنان بتلردن برینک اسمی ☛ [محیط اعلام]

لاتین [ج، س] ☛ [محیط اعلام]

لاتین چیچکی == ذات الالقاح منظوره‌دن ابریه فصیله‌سنه منسوب بر نباتدر .

(لاتین چیچکی)

لاجورد [ع، س] [(لاژورد) لفظ فارسیسندن معربدر .] قویو، مائی رنکده قیمتلی بر طاشک اسمی § بو طاشک رنکی: لاجوردی چوخه .

لاجوردی == لاجورد طاشی رنکنده اولان .

قبهٔ لاجوردی == سما، کوک .

لاچین [ت، س] بیاضلی وقرمزی ایالی برجنس شاهین .

لاحب [ع، س] آچیق یول .

لاحق [ع، ص] لحوق ایدیجی، ایدن، ارقه‌دن اولاشیجی، اولاشان § بکله‌نک صوکنه ضم وعلاوه اولنان [کله‌نک اولنه علاوه اولنان داخل اولان دینور .]

§ (سابق) مقابلی، صوکره‌دن تعیین ایدیلن: مأمور لاحق .

لاحقه == برلایحه ویا نظامنامه‌نک وسائره‌نک صوکنه علاوه اولنان شی، ضمیمه، علاوه .

لاحم [ع، ص] دائما ات یین § ات یدیرن .

لاحمه == (حیوانات لاحمه) حکمنده‌در ات ییجی، حیوانات سائره‌نک لحمیله کچنن حیوانات‌که: بونلرک اصابعی محالیند شکلنده اظفار ایله منتهی اولوب متحرک ومتقابل ابهاملری مفقوددر .

لاحوس [ع، ص] اوغورسز، مشئوم .

لاحول [ع، تر] بربلا وتهلکه وقوعنده وتحملک قالمدیغنی اظهار مقامنده ایراد اولنور .

تعبیردر . که : « لاحول ولاقوة الا بالله العلی العظیم » جمله دعائیه سندن مرقدر

لاخ [فا ، د] ادات محل اولوب مرکب اوله‌رق قوللانیلور .

دیولاخ = جین وپری محلی .

رودلاخ = چای مهیب ، محل خطر .

سنکلاخ = طاشلق .

لاخنه [ت ، س] ☚ [لخنه]

لاخه [فا ، س] یامه .

لادن [ت ، س] بعض اطه‌لرده ، یتشن برجنس چالینك کوزل قوقولی ضمغی که صاچ وقاش بویامق چوجقلرك صانجیسنی تسکین ایتمك ایچون استعمال اولنور ، بویا معجونی .

لادن چیچکی = ذات القاح منظوره دن لادنیه فصیله سنه منسوب لادن حاصل ایدن برجنس نباتدر .

(لادن چیچکی)

لاد [فا ، س] دیوار ، جدار .

بن لاد = دیوارك دیبی .

سرلاد = دیوارك اوستی .

لادنغه ـ لادنکه [ت ، س] حمایل واری طاقیلیر برنوع کوز کوز فندقك .

لازارتو [ج ، س] قرانتنه محلی ، تحفظخانه .

لازال [ع ، تر] زائل واکسیك اولمیون معناسنه ترکیب دعائیدر . مؤنثی : [لازالت کلبر]

لازب [ع ، ص] یاپیشیجی یاپشقان § ثابت ، پایدار § لازم ، واجب .

لازق [ع ، ص] یاپیشیجی یاپشقان یاپشمش اولان .

لازم [ع ، ص] برشیدن اصلا آیرلیان ، انکله برابر اولان § کرك ، مقتضی ، وجودینه احتیاج اولان شی ، محتاج الیه § متعدی اولمیان ، یعنی حدثی دیکرینه تجاوز ایتمین فعل .

لازم غیر مفارق = وجودی شرط اولان ، ترکی جائز اولمیان .

لازم کلمك = اقتضا وایجاب ایتمك ، نتیجه صورتنده ظهور ایتمك .

لازم ملزوم = برینك وجودی دیکرینك وجودینی استلزام ایدن ایکی شی .

نه سنه لازم = اونك نه وظیفه‌سی ؟ اکانه ؟

لازمه [ع ، س] اجراسی لازم ومقتضی اولان شی وجیبه ، وظیفه § لوازم ، حوائج .

لاژورد [فا ، س] ☚ [لاجورد]

لاسته [ج ، س] کمینك دوجه استیه‌بی .

لاستیق [ج ، س] { Elastique } قاوچوق و یا غوماالاستیق دینیلن ماده‌لردن یاپیلان و چکدکجه اوزایوب براقیلدقجه قیصالان شی . § چامور دن محافظه ایچون قوندورلرك اوزرینه کیدیلن قائوچوقدن معمول ایاق قابی .

لاستیقلی = لاستیق کبی چکالجه اوزایوب ینه تکرار طوپلانان شی ∥ ایستیلان طرفه چکیله بیلیر صافی و صور مختلفه‌ایله تفسیر اولنه‌بیلور ∥ ایچنده لاستیق بولنان .

لاستیق آغاجی = (قائوچوق آغاجی) : هند طرفلرنده بولنور . بر نوع آغاجدرکه سوقنه ادرا ایدیلن شقلردن برنوع سود کبی مایسع اقاربوندن لاستیك اعمال ایدرلر .

(لاستیك آغاجی)

لاشقه [ج ، س] (بحریه) کمی خلاطنك کوشاددیلوب بوشه براغلمسی .

لاشه [فا ، س] اکله شایان اولمیان حیوان اولوسی § ضعیف حیوان § ساحلده قالمش قوریق کمی تکنه‌سی .

لاضق [ع ، ص] (لازق) ایله مترادفدر .

لاطه [ت ، س] طار ویاپیجه اوزون کراسته § برنوع اوزون اوست لباس ، جبه

لاغ [فا ، س] لطیفه ، شاقه ، هزل ، مزاح .

لاغر [فا ، س] آریق ، ضعیف : [اکثریا حیوان حقنده] اسب لاغر .

لاغری = لاغرلق ، ضعیفلك .

لاف [فا ، س] لاقردی ، سوز ، مکالمه ، مصاحبت ، صحبت ، معناسز تفاخر ، دعوی :

« لاف ودعوای انانیت نه لازم عاقله
هرکسك عالمده بیك مافوقی بیك مادونی وار »

§ بحث : اونك لافنی ایتمه .

لاف ایتمك = آندن بحث ایلمك ، سویلنمك § بیهوده سوز : بر لاف در سویلدی .

لافزن = کوه‌زه ، معناسز تفاخرده بولنان .

لافزنلك = کوه‌زه‌لك .

لاق [ج ، س] { Lac } باغچه‌لرده یاپیلان اوزونجه وطرلاشیق حوض .

لاکرده [ج ، س] آلتی پارمق دینیلن بالغك طوزلانمشی .

لال [ع ، ص] دیلسز ، ابکم ، سویلیه‌مین انسان .

« لال اولوب البت زبان خامهٔ بیچاره‌سی
قیلجه تحمدن طبع ارباب سخن علتله نور »

§ قرمزی رنك : شکوفهٔ لال § [فا ، س] قیمتدار بر جوهر [(لعل) بوندن معربدر]

لآلی [ع ، س] : جمع [لؤلؤ] : لآلی فشان .

لالا [فا ، س] چوجق مربیسی .

لالنقه ـ لانقه [ت ، س] طاووده یاغ ایچنده پیشن یومورطه‌دن معمول طعامکه اوزرینه شکرشربتی دوکیله‌رك یینیلور .

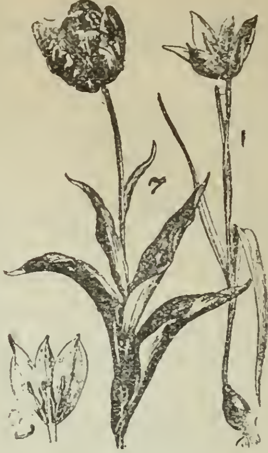
(لاله چیچکی)

لاله [فا ، س] صوغاندن یتیشور برچیچك اولوب وحید الفلقه شعبه‌سندن زنبقیه فصیله‌سندن برجنسك خاصه‌در. لاله کوهی، لاله شقائق § زینتیله سرا وبجرمینك بوینه طاقیلان برنوع دمیرحلقه .

اشك لاله‌سی == لاله‌نك یبانیسی .

لاله رخ / **لاله‌رخسار** } == یناغی لاله کبی قرمزی اولان .

لاله‌زار == لاله‌لك، لاله یتیشن محل .

لاله‌رنك / **لاله‌فام** / **لاله‌کون** } == لاله رنكلی، لاله رنكنده

لاله‌فدانی == (شجرحرام) ذات القاح منفطره‌دن وحید الفلقه شعبه‌سندن زنبقیه فصیله‌سنك مانولیامیه فصیله‌سندن باغچه‌لره دیکیلیر برنباتدر .

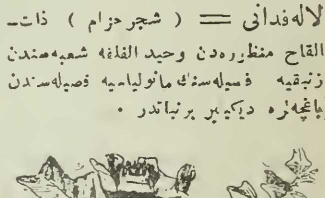
(لاله فدانی)

کریدلاله‌سی == (ربیعیه چیچکی) شقیقیه فصیله‌سندن باغچه‌لرده زینت مقامنده دیکیلیر ازهاری یعنی نوعلری برصره وزرینه موضوعدر .

(کرید لاله‌سی)

آفریقا لاله‌سی == نرجسیه فصیله‌سندن امید بورنی طرفلرنده بولنور برنباتدر .

(آفریقا لاله‌سی)

لاله‌لی مجرم == بوینده لاله اولان مجرم .

لام [ع ، ح] (ل) حرفنك اسمی .

لام‌الف == شوشکلده (لا) اولان حرف که : الف ایله (ل)دن مرکبدر .

الف‌لام == عربیده حرف تعریف اولان (ال) .

لام‌الفعل == (حرف) کلمه‌نك نهایت حرفی .

لام‌جیم == (لایجوز) تعبیرندن کنایه اوله‌رق دیه‌جك مقامنده مستعملدر .

لام‌الف‌چویرمك == مختصرجه طولاشوب کلمك .

لامی == (لام) حرفنه منسوب || (ل) شکلنده اولان || (ل) حرف جرنك افاده ایتدیکی معنا .

لامیه == (ل) قافیه‌لی اوزرینه مرتب قصیده : قصیدهٔ لامیه .

اضافت لامیه == نسبت وتملك افاده ایدن اضافت ؛ حسنك کتابی کبی .

لاما [ج ، س] (حیوانات) ذات الثدیانك مجتره شعبه‌سندن ایلیه فرعه‌سنه منسوب آمریقانك هورکوچسز دوه‌سیدر، آمرض ارلنورسه انسانك یوزینه توکورر .
بر عتیق دوه‌لرندن فرقی بوینك منحنی اولمامسی و صرتنده هورکوچی بولنماسندن عبارتدر . [عادی لاما ، لامالیبا فالمایقوفی .

لامانتین (Lamantin) [ج ، س] ثور بحری دینلن برجنس بالق که ذوالمعدین منفذندن اولوب اکثریا نباتات بحریه ایله تغذی ایدر .

(لاما)

لامبه [ج ، س] (فرانسزجه Lambe دن محرفدر) قندیل ؛ یکی اصولده قندیل انواع مختلفه‌سی واردر .

لامبه‌لی == لامبه‌سی اولان || کنارلری بربرینه قاوشه‌جق صورتده یولی تخته وساره، لامبه‌لی پرواز .

لامپاده [ج ، س] (بحریه) سرنی تحکیم ایچون اوزرینه قاپلنان ترمپز .

لامح [ع ، ص] بارلدایجی، پارلدایان، پارلاق ، درخشنده .

لامس [ع ، ص] لمس ایدیجی ، ایدن ، ال ایله طوتان ، طوقونان ، تماس ایلین .

لامسه == برشیئك قاتیلغنی ، یومشاقلغنی حس ایدن قوت که حواس خمس ظاهره دن بریدر . قوهٔ لامسه . طوتنقله طویلق حسی [بو حسك عضو مخصوصی جلدده موجود اولان اعصابدن متشکل حلیمات مخصوصه‌در .

لامع [ع ، ص] لمعان ایدیجی، ایدن ، پارلدایجی ، پارلدایان : برق لامع .

لامعه == پارلدایان شی .

قرینهٔ لامعه == (طب) انسان‌عوامده (کوزجامی) دینلن ماده اولوب اولدقجه قالین وغایت شفاف برغشاء دائرویدر . [برکوچک ساعت جامنه مشابه اولوب طبقهٔ صلبه‌یه کچیرلمش واطرافی (بیاض العین) اطلاق اولنان ماده ایله محاط بولنمشدر . بناءً علیه قرینهٔ لامعه ایله طبقهٔ صلبه‌نک مجموعی کرهٔ عینک غلاف خارجیسنی تشکیل ایدر .]

لامه [ج ، س] {Lame} (معماری) مقطعی مستطیل اولان یاصی اوزون دمورلر . اوزون معدنی صفحه .

لانترماژیق [ج ، س] ارفاق جام لوحه‌لری اوزرینه مصور رسملری بیوته‌رک دیواره عکس ایتدیرن فنر ، سحرسراجی .

لاندو [ج ، س] { Lando } ایکی طرفدن آچیلیر قپانیر کوروکلری اولان بیوجک‌ارابه .

لانده [ج ، س] (بحریه) کمینک انا چارمیخلرینک بوغاه‌لرینی بورده‌یه ربط ایدن دمیر قوللر .

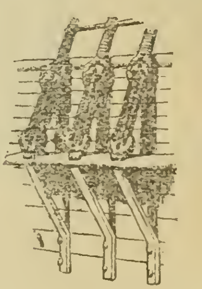

(لانده)

لانه [فا ، س] قوش وسائر حیواناتک یووه‌سی ، مسکنی .

لانهٔ بدر == خانهٔ پدر .

لانهٔ زمین == یومشاق لانه .

لانهٔ خراب == بوزلمش یووه .

لانه گیر == یووه‌ده اوطوریجی ، اوطوران .
« لانه‌گیر قاف استغنا اولور عنقای عشق »

لاو [ج ، س](طبقات) وولقانلک اغزندن فوران ایدن مواد جریه اندفاعات برکانیه .

لاوا [ج ، فه] (بحریه) چکمه ، یپسا ایتمه ؛ قایغی لاوا ایتمک .

لاوابو [lavabo == ج ، س] اوزرنده بیقانوب توالت ایتمکه مخصوص مرمرلی ماصه .

(لاوابو)

(ا) اشخاص متعدده‌یه مخصوص لاوابو .
(ب) لوازم مختلفهٔ تحسینیه‌یی حاوی لاوابو .
(ی) مکتب لاوابوسی .

لاواش [ت ، س] اینجه اوزون برنوع عجم پیده‌سی .

لاواشه [ت ، س] یاصی کوش وچه‌سی ‖ نعلبندلرک آتلری نعللرایکن بورنلرینی بوردقلری ایپدن آلت .

لاوانده ـ لاوانطه [ج ، س] عطریات ، هرنوع کوزل قوقولی مایع .

لوانده اوتی == ذات الشفتین شعبه‌سندن شفویه فصیله‌سندن رایحهٔ معطره‌یی حاوی برنبات اولوب لوانده استحصال ایدیلیر .

لاوطه [ت ، س] برنوع تللی چالغی : § (طب) حال طبیعیسیله تولد ایده‌مین چوجقلری رحم مادردن چکوب آلمق ایچون استعمال ایدیلور برآلت .

[لوانده اوتی]

لاهف [ع ، ص] دادخواه ؛ متظلم § قلبی یانیق : لاهف القلب .

لاهوت [ع ، س] جناب رب العالمینک ذات کبریا پناهندن عبارت اولان عالم اعلی :

« ناسوت ایدی برزمان مقامک
لاهوتی شمدی اعتزامک »

عالم لاهوت == عالم علوی ـ لاهوتی == لاهوته منسوب .

لاهوراکی [ت ، س] هند لاهوریسنه تقلیداً یوکدن یاپیلان اینجه برنوع قماش .

لاهوری [فا ، س] هندستانک لاهور شکلنده نسج اولنان برنوع قماش شال .

لای [فا ، ص] سویلمک معناسنه اولان (لاییدن) مصدرندن مشتق اولوب ترکیبله قوللانیلور .

هرزه‌لای == هرزه سویلیجی ، هرزه‌کو .

لایح [ع ، ص] ظاهر § پارلاق ، پارلایان [عربیده (لائح) صورتنده مستعملدر]

لایحه [ع ، س] برماده حقنده تفصیلاتی حاوی قلمه الینوب مقامات رسمیه‌دن برینه تقدیم اولنان ورقه § (حقوق) مدعی ویا مدعی علیهک صورت ادعا ومدافعه‌سنی ودلائلنی مبین محکمه‌یه ویردیکی ورقه .

لایحهٔ قانونیه == هنوزتعدیق اولنمامش قانوننامه .

لاید [ج ، س] (حکمت) الکتریقی مکمون قیلارق زیاده مقدارده بریره جمع ایتمکله خدمت ایدن برنوع مکثفه شیشه‌سی که : حکمت طبیعیه‌ده (لاید شیشه‌سی) نامیله معروفدر .

لایق [ع ، ص] مناسب ، شایان ، یاقیشان .

لایق کورمك == تنسیب ایتمك مناسب عد ایلمك .

لب [ع ، س] دوداق ، شفه : لب جانان . اوج ، کنار ، آغز .

شکرلب == طاتلی دوداقلی

غنجه لب == غنجه کبی دوداغی اولان .

لب برلب == دوداق دوداغه .

لب بسته == اغزی ، دوداغی باغلی ، ساکت §

لب آفتاب == کولکه ، متصل شعاع شمس .

لبالب == آغزینه قدر طولی ، طولمش ، مالی ‖ دوداق دوداغه .

لب جویبار == صوکناری .

لب خضرا == افق اسمان ، افق .

لب دریا == دکز کناری ، ساحل .

لب ساغر == قدح آغزی .

لب ریز = عاشقین ، آغزینه قدر طولمش ، مالامال ، پیمانهٔ لبریز .

لب کشتیگاه = نهرلرك كچید یری ، بوغاز ولیمان آغزی .

لَباء [ع ، س] حملی متعاقب ظهور ایدن سود ، آغز .

لَبابَه [ع ، مص] زیرکلك عقللیلق ، فطانت .

لَبّان [ع ، س] سودجی .

لَبَب [فا ، س] سختیان شرید کبی اورلمش آت باشلغی .

لَبْس [ع ، س] کیه‌جك شی .

لَبْلاب [ع ، س] صارماشیق دینلن چیچك .

لبلابیه = صارماشیق وامثالی چیچکارك منسوب اولدقلری فصیله .

لَبْلَبی [ت ، س] قاورلمش نخود .

لبلبیجی = لبلبی یاپاز ویاصاتان آدم .

لَبَن [ع ، س] سوت ، شیر § اکشی سوت ، یوغورت § (طب) بیاض ، کثیف ، طعمی لذیذ ولطیف ، ثقلت اضافیه‌سی صودن برآز زیاده برمایع قلوی‌که : طوغورمش ممه‌لی حیوانك ممه‌سندن چیقار .

§ (کیمیا) مادهٔ شحمیه ، چبن ، سکرلبن ، مواد ملحیهٔ محلوله‌دن وبرمقدار فوسفوربت کاس ، فوسفوریت مغنزی ، صودی طوز ، وقاربونیت کلسدن مرکب برمایع قلوری .

اوعیهٔ لبنیه = (طب) امعاء رقیقه‌نك داخلنده‌کی زغابلردن باشلیان برطاقم مجاری صغیرهٔ موجوده‌درکه بونلره (اوعیهٔ کیلوسیه) دخی دینور . وظیفه‌سی کیلوسی مص ایتمکدن عبارت اولمسنه نظراً بالجمله محصولات هضمیه‌یی حاویدر .

سکر لبن = سودك ترکیبنده داخل اولوب بالسهوله حامض لبنه تحول ایدن بر ماده .

حامض لبن = (طب) اکشیمش سودده کشف ایدلمشدر . ایکی نوعدر . بری سود شکرینك ، اوزوم و قامش شکرلرینك نشاسته و ضمغك ، نجار وفصولیه عصاره‌لرینك تخمریله حصوله کلیر . دیکری عناصر بدنیه‌ده ازجمله عضلاتك مایعاتنده بولنور . شروب قوامنده اولوب مضاد تعفن ، قاطع اسهال ، قابض ، هاضم ، معدل مراد سمیه وکایدر . اك زیاده قوللانیلان اك مهم حامضاتدندر . لیموناطه حالنده قوللانیلور . بقورده‌ده واردر .

مصل لبن = (طب) سودك درونده معلق اوله‌رق بولنان مواد شحمیه‌نك (زبده‌نك) تخثرندن صوکره قالان مایع ، آیران .

عدم اللبن = (طب) سودسزلك .

لبنی = (لبنه) منسوب ومتعلق ، [جمعی لبنیات] کلیر .

لبان = سودجی .

لبون = سودلی حیوان .

لَبیب [ع ، ص] عاقل ، ذکی ، فطین : ادیب اریب .

لَبیق [ع ، ص] عاقل ، حاذق § طاتلی سوزلی .

لَبَّیك [ع ، تر] بوکلمه لغت ناجیده شو وجهله ایضاح ایدلمشدر :

« (لب) کلمه‌سی اقامت ، مواجهه ، محبت خالص معنالرینه کلمکله بوترکیبه بروجه آتی درت درلو معنا ویرلشدر . (۱) بن سنك امروفرمانکه اطاعت و اجابت مرکزنده مرةً بعداخری ثابتم (۲) بنم قصد وتوجهم دائما سکادر . (۳) بنم دائما محبت وانجذابم سکادر . (٤) اخلاصم یعنی صدق وعبودیتم دائما سکادر . »

لَپْتونیشوت Leptonichote ذات الثدیانك فوسیده فرقه‌سندن برنوع ممه‌لی حیواندر .

(لپتونیشوت)

لَتّ [ع ، مص] قاریشدیرمق خلط ایتمك § باغلامق § مقارن اولمق § دوکمك ، ضرب ایتمك .

لَثّ [ع ، ص] دائم وقائم اولان .

لَج [ع ، ص] طار شی ; مکان لج § عناد ایتمك .

لَجاج ـ لَجاجَه [ع ، ص] خصومتده عناد‌ده دوام ایتمك .

لَجّاج ـ لَجُوج [ع ، ص] خصومتده عناد ایدن .

لَچَر [ت ، ص] قیلدن الك .

لَحاظ [ع ، س] کوز اوجی ، کوز قویروغی .

لَحامَت [ع ، مص] صمیزلك ، اتلیلك .

لَحْد [ع ، س] چوقور ، مزار ، قبر .

« اطلبوا العلم من المهد الی اللحد » = علمی بشکدن مزاره قدر طلب ایدیکز .

لَحْس [ع ، مص] یالامق .

لَحْظ ـ لَحَظان [ع ، مص] کوز اوجیله باقمق .

لَحْظَه [ع ، س] کوز اوجیله باقش § آن ، زمان ، کوز اوجیله برکره باقینجه‌یه قدر کچن مدت

لَحْق [ع ، س] (طبقات) نهرلرك رسوباتندن حاصل اولان اراضی .

لَحْلاح [ع ، س] (نباتات) آجی چیکده دینلن ولحلاحیه فصیله‌سنه منسوب اولان بصلی بر نبات اولوب اوراقی ایله اثماری سمدار در . (چیکدم)

لحلاحیه = (نباتات) لحلاح وا کامشابه خواص واوصافی حائز نباتاتك منسوب اولدقلری فصیله ،

لَحْم [ع ، س] ات ، کوشت . [جمعی (لحوم) کلیر] § میوه‌نك ینه‌جك قسمی .

لحم زائد = بدنك بر طرفنده اثر مرض اوله‌رق ظهور ایدن اضافه ات پارچه‌سی .

لحمه = ات پارچه‌سی .

اکل اللحم = ات ییین حیوان .

لَحْن [ع ، س] ازکی ، نغمه : لحن صوزناك . [جمعی (الحان) کلیر .] § لغت ، لسان § قرائتده خطا ایتمك .

لاحن } لحان } = قرائتده پك خطا ایدن آدم .

لَحیم [ع ، ص] اتلی ، صمیز : کوشتمند لحیم .

لَخْنَه [ت ، س] صلیبیه فصیله‌سنه منسوب اولوب قات قات صاریلی یاپراقلردن عبارت معروف قیش سبزه‌سی : برباش لخنه ، لخنه طوله‌سی لخنه طورشوسی .

لَخْت [فا ، ص] برشیئك پارچه‌سی ، جزئی .

لذع [ع ، مص] ییلان ویاعقرب کبی حیوانات مؤذیه‌نك صوقمسی .

لذیغ == ییلان و یاعقرب و بوکا مماثل حیوان طرفندن صوقلمش آدم .

لدن [ع ، س] عالم غیب ، اسرار الهیه‌یه اطلاع کسب ایدیلن علم ؛ علمدن .

لدنی == لدنه منسوب .

لدنیات == ایچ یوزی ، اسباب خفیه لدنیات امور .

لدی [ع ، ظ] عند ، نزدنده ، وقتنده اثناده . لدی‌التحقیق == عند التحقیق ، لدی‌الحاجه == عندالحاجه

لدی‌الحواله == عندالحواله ، حواله ئدلدیکی اثناده .

لذات [ع ، س] جم == [لذت]

لذائذ [ع ، س] جم == [لذیذ] ؛ عالی شیلر § ذوق و اکلنجه‌یه متعلق شیلر : لذائذ دنیویه .

لذت [ع ، س] طات ، چاشنی ، اغزلده طویلان حس ، کوزل لذتلی بر طعامدر § طاتلیلق ، شیرینلك § خوشلانمه ، ذوق ، حظ : لذت شباب ، لذت علم .

لذت الق / لذت طویمق == متلذذ ، ذوقیاب اولمق

لذتسز == لذتی ، ذوقی اولمیان .

لذتلی == لذتی اولان ، طاتلی ، شیرین .

(لذت) ایله (حلاوت) بیننده فرق واردر . لذت عام حلاوت خاصدر .

لذیذ [ع ، س] طاتلی ، شیرین ، خوشنوده ، اطعمهٔ لذیذه .

لر [ت ، د] ترکجه ادات جمعندر ، کتاب ، کتابلر ، قلم ، قلملر .

لرزان [فا ، س] دیتره‌مك معناسنه اولان (لرزیدن) مادهسندن مشتقدر ، دیترهین ، دیتریشی ، رعشه‌دار :

« سودالی ، کوزل برنظرك قلبه خطالی لرزان ایدییور پیش چشمنده حیاتی »

لرزش ـ لرزه [فا ، س] تیتره‌مه ، ارتعاش ، تتره‌یش .

لرزه‌دار / لرزه‌ناك == تتره‌یجی ، تترهین .

لزم [ع ، فعل] ☞ [ملازم]

لزوق [ع ، س] (طب) یاقی کبی بدنه یاپیشدیریلان شی یاپیشقان شی § یاپیشجق . طبین لزوق « لازق » دخی بومعنایه‌در .

لسع [ع ، مص] ییلان ، عقرب ، اری کبی مؤذیاتدن بری صوقمق . ایصیرمق .

لش [ت ، س] { فارسی (لاشه) دن مجوفدر . } اولش حیوان بدنی ، لاشه § پك فنا قوقان شی .

لشکر [فا ، س] عسکر ، جیش ، سپاه ، چری .

لشکرشکاف / لشکرشکوف / لشکر شکن == لشکر اعدایی قهر وتدمیر ایدن .

لشکرگاه == معسکر ، اردو محلی .

لشکرکش == عسکر چکن .

لصوص ـ لصوصیت [ع ، مص] خرسزلق ایتمك .

لصف [ع ، مص] پارلایجی ، پارلایان ، تابان .

لطافت [ع ، مص] لطیفلك ، کوزللك ، تناسب ، نزاکت § خوشلق § یومشاقلق ، ملایمت § آچیقلق ، کشایش ، رونق (کثافت) مقابلی .

لطایف [ع ، س] جم : (لطیفه) لطائف کو § کوزل شیلر ، محاسن ، بدایع

« لطائفدن نه کوردیسه یلوب الطاف باریدن رخت او ستنده بر دیکر قوش تعدادالدر رقوش »

لطرون [ت ، س] ☞ [نطرون]

لطم [ع ، مص] ال آیه سیله اورمق ، شمار اورمق .

لطمه == ضربه ، شمار ،

لطمه خوار == شمار ییین .

لطف [ع ، ص] دقیق ، رقیق § کوزل ، نازك ، متناسب § کشاده ، رونقلی (کثیف مقابلی) § جسمانی روحانی اجسام لطیفه § ملایم § اسماء حسنادن بری ؛ عبداللطیف یالطیف .

لطفه [ع ، س] کولدیره‌جك تحف وکوزل سوز وحکایه ، شاقه ، مزاح

لطیفه پرداز / لطیفه کو / لطیفه‌جی == لطیفه سویلمکی سون آدم ، لطیفه سویلیجی شاقه‌جی .

لظی [ع ، س] آتش ، آلاو § اسامیٔ جهنمدن بری .

لعل [ع ، س] قرمزی ورنکلی معروف جوهر قیمتدار ؛ لعل بدخشان § پك قرمزی ، خاص برجنس مرکب § زیاده قرمزی شیلردن کنایه .

لعل رنك / لعل فام / لعلکون == لعل رنکلی ، لعل کبی قرمزی اولان .

لعل روان == باده ، شراب .

لعل مذاب == شراب || قان .

لعل [ع ، د] ادات ترجی اولوب کاشکه ، احتمالکه ، مأمولدرکه ، اومولورکه معناسنه کلیر .

لیت لعل == بهانه ، بوکون ، یارین دیه وقت کچیرمه .

لعن [ع ، مص] سوکمك ابعاد ایتمك خیردن اوزاقلاشدیرمق .

لعن [ع ، فعل] (لعن) دن فعل ماضی مفرد مذکر اولوب جناب حق عفو ورحمتدن محروم ایلسون معناسنه بددعا تعبیریدر . لعن الله تعالی ، لعنة الله .

لعنت [ع ، س] نفرین ، مطرودیت سب ودشنام .

لعنة الله == جناب حق لعنت ایتسون ، مغفرتدن محروم ایلسون .

لعنتلمه == مردود ، منفور || آفروز ایدلمش .

لعوق [ع ، س] { زبانزدی لامك ضمیله‌در . } یالانه‌جق معجون .

لعین [ع ، ص] ملعون ، مطرود ، منفور ، رحمت الهیه‌دن محروم § هرکسك نفرت ایتدیکی آدم .

لغزان [فا ، ص] سورجیجی ، قاییجی ، سورچن .

لغزیده == سورچمش ، قایمش .

لغزش == سورچش قاییش سورچمه ، قایمه .

لغزیده‌پای == آیاغی سورچش

لعین لغو == (فه) اثنای کلامده من غیر فکر وروایة لساندن صادر اولان یمین «لغوی «لغوه» منسوب اولان «لغویات» == لغوی نك جمعی .

لَعْط [ع ، مص] میرلداق ، سس چیقارمق .

لَغْم [ت ، س] یرآلنده اویق اورتیلی خندق ، صیچان یولی § قاذورات و چرکف صولرینك جریانه مخصوص اویق اورتیلی یول ، کریز .

§ معدن وطاش اوجاقلرنده طاشلری آتق اثنای حربده برطابیه‌یی و قصد اولنان هرشیئی برمحلی یر آلتنده باروتله تخریب ایلمك ایچون طولدیرلمش محل .

لغم باجه‌سی == لغمك اوستنده آچیلیر قپانیر یری .

انا لغم == شهرك خصوصی لغملرینك منتهی اولدقلری بیوك کریز .

لغمجی == لغملری آچان وتمیزلین عمله

لغم خزینه‌سی == لغمه آتش ویرمك ایچون یاپیلان محل ، یاتمه .

لغم صیچانی == ذات الثدیانك قاضمیه فصیله‌سندن لغملرده بولنور برنوع ایری صیچاندر .

(لغم صیچانی)

لَغْو [ع ، س] فائده‌سز ، بیهوده ، باطل‌سوز ، § (مص) ابطال والغا ایلمك ، قالدیرمق .

لَفّ [ع ، مص] دوزمك وظرف ایچنه قویمق [اچمك ، قلنمق ، اوتمق] ماده‌لریله‌قوالانیلور .

لفاً == دورلمش ، صارلمش اوله‌رق ملفوفاً . لفاً تقدیم اولنان ورقه‌ده محرر § لف‌ونشر (ادبیات) == عبارەده اول امرده ایکی یاخود دها زیاده شیئ ذکر ایدرك بعده انلرك هر برینه عائد شیلری یعنی صفت و فعل ومتعلقاتنی صره‌سیله ایراد ایتمك « فعل ربیعك (حیوانات) و (نباتات) اوزرینه اولان تأثیراتك بری‌ده انلرك (دوران) م و (سیلان عصاره) لرینی تشدید ایمسیدر . » و :

« اوکوندی غزالان جهان ای کوزی آهو قاچامی ، آتماغی ، دونوب باقمی سندن) «مشق ایلدی (پروانه) و (شمع) و (کل صدبرك) (باقماغی) (باقلمانی) ، (یقایرتمی) بندن »

لف ونشر مرتب == (ادبیات) اولجه وصوکره ذکر اولنان شیلر بیننده ترتیب تقابلیه رعایت اولنان (لف ونشر)

لف نشر مشوش == بوترتیبه رعایت ایدلمین (لف ونشر)

لَفّاء [ع ، س] طوپراق § خسیس ، حقیر شی .

لَفائف [ع ، س] جم : [لفافه] صارغیلر ، ظرفلر .

☞ [لفافه]

لُفج - لُفجه [فا س] قالین دوداق .

لَفْظ [ع ، س] سوزلر ، معنالی ، معناسز اوله‌رق آغزدن چیقان صورت . [کلام ایله فرقلیدر] . (کلامه) مراجعت . [جمعی ، (الفاظ کلیر)]

لفظی مراد == معناسندن صرف نظرله ، لفظی اعتباریله ایراد اولنان سوز .

لفظاً == لفظ اعتباریله ، لفظ جهتندن ، تحریری‌اولمیه‌رق .

لفظی == لفظه عائد ومنسوب .

عامل لفظی == [نحو] لفظدن عبارت اولان عامل ، عامل معنوینك غیری .

لفظ جزئی == (منطق) مفهومی افراد بیننده مشترك اولمیان لفظ : (زید) کبی .

لفظ کلی == (منطق) مفهومی افراد بیننده مشترك اولان لفظ : (انسان) کبی .

لفظ مرکب == (منطق) اجزاسندن بری معناسنك اجزاسندن برینه دلالت ایدن لفظ .

لَفْظه [ع ، س] (لفظ) ایله مترادفدر § بر تك سوز :

لفظهٔ جلال == (الله) اسم جلیلی .

لَفْق [ع ، مص] ایکی شیئی بربرینه ضرب ایتمك .

لَفیف [ع ، س] دورولمش § (صرف عربی) ثلاثیسنده ایکی حرف علت بولنان فعل .

لفیف مفروق == (صرف) ایکی حرف علتی بیننده بر حرف صحیح بولنان فعل . (وقی) کبی .

لفیف مقرون == (صرف) ایکی حرف علتی بربرینه متصل اولان فعل . (روی) کبی .

لَقالِق [ع ، س] (لکلك) معناسنه کلن (لقلاق) ك جمعی .

لَقانَت [ع ، مص] سریع الفهم اولمق . [(لقانیت) ده بومعنایه کلیر .]

لَقَب [ع ، س] اسم اصلیدن باشقه اوله‌رق صوکره‌دن بالمناسبه قویلان آد ، اسم § اصحاب رتبه‌دن بر ذاته یازیلان مکتوبك باش طرفنه و ظرف اوزرینه تحریر ایدیلن عنوان رسمی : رفعتلو عزتلو .

[جمعی : القاب کلیر وبو ایکنجی معنایه کوره مفرد مقامنده استعمال ایدیلیر .]

لَقَح [ع ، س] (نباتات) خرما وانجیر کبی بعض اغاچلرك ارککندن دیشیسنه اوریلن آشی .

لَقِردی - لاقِردی [ت ، س] سوز ، کلمه ، لفظ ، مکالمه ، صحبت § قرار ، بازارلق § بوش ، بیهوده سوز .

لقردی طاشیمق == دیدی قودی ایتمك .

لقردیجی == چوق لقردی ایدن ، چوق سویلین .

لَقْط [ع ، س] یردن دوشیرمك :

لقط العظام والمسمار == (بیطری) فرسك صحن حافرینی یعنی آیه‌سنی یرده بولنان چیوی ، کمیك ، شیشه قیریغی کبی اجسام نافذه‌دن برینك یاره‌لمسی .

لُقطه [ع ، س] یردن دوشیریلن شی .

لَقلاق - لَقْلَق [ع ، س] لکلك دینیلن بیوك قوش § لکلکك قاغه‌لرینی بربرینه اوورمق چیقاردیغی سس § بوش لقردی ، کوه‌زلك ، صاچه صاپان سوز § طار آغزلی برقابدن چیقان مایعك چیقاردیغی سس .

« زاغن یاره‌دی خوشتر آیدن لقلق »

لَقلَقه [ع س] لکلکك قاغه‌لرینی بربرینه اوورمق چیقاردیغی سس § معناسز ، فائده‌سز سوز .

لقلقات == جم : [لقلقه]

لَقی [ع ، ص] بی قدر وبی اعتبار اولان .

لَقیط [ع ، س] کوشه باشنه ، جامع ، کلیسا قپوسنه وسائر محله براغیلوب آخر طرفندن بولنان چوجق ، طفل متروك .

لقیطه = (لقیط)ك مؤنثی . دختر متروك

لَقیم [ع ، ص] یوتلمش ، یوتلمش شی ، ملقوم .

لَكّ [فا ، ع] اصطلاحات قدیمهٔ مالیه‌ده یوك تعبیر اولنان یوز بیك عددی‌كه اكثریا اقچه حقنده مستعملدر .

لَكّ [فا ، س] قرمزی بویا استحصال اولنه یارایان برمعدن .

لَكّ [ع ، ضم] عربجه‌ده سكا ، سنك ایچون معنالرینی افاده ایدر .

لَكَد [فا ، س] تپمه ، چفته .

لكدزن = تپمه اوران ، چفته آتان چفته‌لی ،

لكدخور ، **لكدزده** ، **لكدكوب** } = چفته ، تپمه‌یین .

لَكلَك [فا ، س] اوزون قاغه‌لی ، اوزون ایاقلی بیوجك قوشكه قیشین ممالك حاره‌یه كیدر .

لكلك فورطنه‌سی = مارت اواخرنده وقوع بولان شدتلی فورطنه .

قره‌لكلك = (مصرلیلك) : طیور شاطئیه‌دن اولوب نیلك كنارلرنده بولنور وقتیله مصریلرك معبودلری صره‌سنده ایدی .

(قره‌لكلك)

لَكَن [ت ، س] قارلی یرده باتمامق ایچون ایاغه طاقیلان اورگولی ایپك نوعی .

لَكَن [فا ، ت ، س] ایچنده ال ، یوز ، چاماشیر ییقانیلان قاپ ، طشت ، لكن ابریق .

لٰكِن [ع ، د] ادات استدراك اولوب فقط ، اما ، انجق ، شو قدركه ، شوشرط ایله كه معنالرینی افاده ایدرك بری دیكرینك شرطی مقابلنده اولان ایكی جمله آره‌سنه كیرر . بر اثره اعتراض قولایدر لكن او اثری وجوده كتیرمك پك مشكلدر .

لَكنده [ت ، س] قباد یكیش .

ساعت لكنده‌سی = ساعت زنجیرینك صارلدیغی سلندر .

لَكه [فا ، س] برشیئك برطرفنده حاصل اولان تغیر رنك § نقیصه شائبه ، عیب .

لكه‌دار = لكه‌لی ، معیوب ، نقیصه‌لی .

لكه‌جی = لكه‌لری چیقاران صنعتكار .

لكه‌سز = لكه‌سی اولمیان || محل ناموس وحیثیت بركونه حال و حركتی مسبوق ومشهود اولمیان .

لكه‌له‌مك = لكه‌لی ایتمك || شهرت وحیثیته خلل كتیرمك .

لكه‌لنمك = لكه‌لی اولمق ، لكه پیدا ایلمك .

لَمح [ع ، مص] كوریلان شیئك كنهی آكلامه‌دن باقق ، كوزله همان برچابك باقق : لمح بصر = سرعتله اوزاتوب باقه :

« حین رؤیتده آچاردی نظری
نكتهٔ سر لمح البصری »

لَمَحات [ع ، س] جم : [لمحه]

لَمحه [ع ، مص] بردفعه باقه ، بر كوز آتیش § پارلتی ، لمعه .

لمحة البصر = كوزك بردفعه باقیسی ممتد اولدیغی قدر ، پك آز ؛ لمحة البصرده نهان اولدی .

لَمز [ع ، س] كوز ویا قاش ایله اشارت ایتمه .

لَمس [ع ، مص] ال ایله طوقنمق ، طوقونوب حس ایتمك § حواس خمس ظاهره‌دن تماسله درك اولنان قوهٔ لامسه § (طب) اجسام خارجیه‌نك سطحلرینك ، جسامتلرینك ، متانتلرینك حرارتلرینك اوصاف خارجیه‌سی طوقونمق تماس ایتمك صورتیله تقدیر ایتدیرن حس كه بوكا (لمس حقیقی) دخی دینور .

لمسیت = (طبقات) پارمقلر ایله برجسمه ، برمعدنه واقع اولان تماسدن متحصل حس .

جسیمات لمسیه = (طب) بالانتشار جلده واغشیهٔ مخاطیه‌ده نهایت بولان الیاف حسیه‌نك درونده بولندقلری كیسه‌جكلر .

لمسی = لامسه ، قوهٔ لامسه‌یه عائد ومتعلق اولان شیلر : حس لمسی .

لمسیات = جم : [لمسی]

لَمع [ع ، مص] شمشك كبی چاتوب پارلدامق ، پارلامق .

لمعات = جم : [لمعه] . پارلدیلر پارلایشلر ، لمعان آفتاب .

لمعه = پارلدی ، روشنی .

لمعه‌پاش = پارلدایان ، نشر لمعه ایدن .

لمعان = (لمع) ایله مترادفدر .

« دیده پیرا سواد خطكده
نور حكمت ایدر طورور لمعان »

§ (قوزمزغرافیا) كواكب ثابته‌نك ضیاسنده برنوع اهتزاز حاصل ایدن تبدلات سریعه ودائمه .

لَم‌یَزَل [ع ، تر] { صفات الهیه‌دندر . } زوال بولماز ، دائم ، باقی ، پاینده : خدای لم‌یزل حضرتلری .

لَنف [ع ، س] (طب) لنف ، لنفا (بیاض قان) وجودده بولنان و اوعیهٔ لنفاویه دینلن اینجه طمارلرك ایچنده قانك اساسی تشكیل ایدن بیاض بر خلطدر .

١ — اوعیهٔ شعریهٔ لنفائیه ، ٢ — اوعیهٔ شعریه انتهاء ٣ — بحیرات لنفائیه .

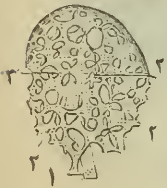

(لنف)

لَنك [فا ، ص] طوبال ، اقساق ، اعرج .

تیمورلنك = (محیط اعلام)

لنكی = طوبالق .

لَنكَر [فا ، س] كمی‌یی تثبیت ایچون دكزه براغیلان زنجیر وبوزنجیرك اوجنده‌كی چتال دمیر چاپا .

لنكرانداز = لنكراتیجی ، اتان ، (كمی حقنده) لیمانده ساكن اولان ، دمیر اتمش اولان .

لنكرخانه = لنكر اعمال اولنان دارالصناعه .

لَنكَر [ت ، س] { فارسی (لنكری) دن محرفدر . } باقردن معمول بیوك یایوان صحن : كباب لنكری ، پیلاو لنكری .

وَلَوْ [ع ، د] ادات شرط اولوب لسانمزده اولنه واو علاوه‌سیله استعمال ایدیلور . و (اولسه بیله) معناسنی افاده ایدر .
« ولو بورجنی ویرمش اولسه ، نه اولور »

لولاك = برآیت کریمه‌درکه : حضرت فخر کائنات افندمزه اشارتدر .

لَوَا [ج ، فعل] (بحریه) چکمه ، یبسا ایتمه .

لَوَاحِق [ع ، س] جم : [لاحقه] لاحق اولان شیلر .

لَوَازِم [ع ، س] جام : [لازمه] لازم ومقتضی اولان شیلر . [(لوازمات) دیمکه حاجت یوقدر .]

لَوَّام [ع ، ص] زیاده‌سیله لوم ایدیجی ناسی سرزنش ایدن .

لوامه = (فلسفه) انفس ثلثهٔ انسانیه‌دن بری اولوب ایکنجیسنه (نفس اماره) ، اوچنجیسنه (نفس مطمئنه) دینلور .

نفس لوامه = وجدان عذابی .

لَوَامِع [ع ، س] جم : [لامعه] لامعه‌لر ، انوار : جامع فیض لوامع .

لَوَایِح [ع ، س] جم : [لایحه] لوایح عدیده .

لَوْث [ع ، س] پیسلك ، مرداراق ، نجاست : لوث دنائت .

لَوْح ـ لَوْحَه [ع ، س] تخته وسائره‌دن یاپیلان یاسی صحیفه § دیواره اصیلمق ویاطیانمق اوزره ارزرینه رسم یاپلمش ویا یازی یازلمش صحیفه ، تابلو [جمی (الواح) کلیر]

لوح خاطر = حافظه .

لوح محفوظ = مقدرات الٓهیه‌نك محرر بولندیغی لوح معنوی .

سرلوحه = بربندك ، برمقاله‌نك برکتابك اوستنه ، باشنه قونیلوب موضوع وغایاتنه دلالت ایده‌جك اولان هرهانکی براسم ، مقدمه ، عنوان .

لَوْحَشَ الله [ع ، تر] الله ایراق ایتمسون ، وحشتده مسون معناسنه ترکیب دعائیدر . [اصلی : لااوحش الله) در .
« لوحش الله زهی قصر رفیع البنیان »

لَوْذَعی [ع ، ص] ظریف ، زیرك آدم .

لَوْزَك [ج ، ص] اى غایت لذیذ برجنس ایری بالق .

لَوْز [ع ، س] بادم دینلان میوه § (نباتات) بذرك قسم مرکزیسی اولوب نباتك تکرار تحصلنه بادی اولادو (رشیم) دینلن جسم صغیری محتویدر

لوزیات = بادمدن ترتیب اولنمش طعاملر

لوزین = (طب) بادم خلاصه‌سی .

لوزینه = بادم حلواسی ‖ بادملی حلوا .

لوزه = (طب) بادمجك دینلن وانسانك بوغازینك یانلرنده ظهور ایدن کوچوك شیشلر .

لوزی = بادم شکلنده اولان ‖ بادمه منسوب ومتعلق .

لوزیان . لوزین = لوزه‌لر ، بادمجکلر : التهاب لوز

لوزبه = (نباتات) جوزیه وبلوطیه فصیله‌لرینی محتوی اولان بر فصیله . ـ که بادم ، اریك وقایسی شفتالی ، فندق ، کراز وامثالی . بو فصیله‌یه منسوبدرلر .

زلال لوزه = (نباتات) طاتلی بادم میوه‌سنك ترکیبنده داخل بولنان برزیت بادم یاغی .

لَوْع [ع ، مص] یاقق § یاقمق : لوع غرام .

لوعه = شدت غرام وفرط حزن والام کبی حالاتدن دولایی یورکده حس ایدیلن یانقلق .

لَوْگَر [ت ، س] چیزمه اوجنك شکلی وقالبی .

لَوْلاك [ع ، تر] ☛ [لو]

لَوْم [ع ، مص] ذم وتقبیح ایتمك ، سرزنش ایلمك : مستحق لوم وعتاب .

لومه = موجب لوم اولان ایش .

لَوْن [ع ، ص] رنك ، صفت : لون اصلی ، لون عارض § نوع ، صفت چشید [جمی : (الوان) کلیر .

لَوَنْد [ج ، س] وقتیله وندیکلیلرك ممالك شرقیه‌دن معاشله جمع واستخدام ایلدکلری بحریه سلاح انداز نفرلرینه دینوردی § تشکیلات قدیمه‌مزدن برصنف عسکر § (بحریه) لومبار قپاغی قالدیرمغه مخصوص زنجیر وپالانغه § یاقیشقلی .

لوندانه = چست وچالاك اوله‌رق سرعت حرکتله .

لَهٗ [ع ، ٘] انك ایچون ، انك طرفنه معناسنه اوله‌رق لام حرفیله (ه) ضمیریندن مرکبدر .

لهنده = انك منفعتنه موافق اوله‌رق (علیهنده) مقابلی ، لهنده وعلیهنده .

موصی له = کندیسنه برمال وصیت ایدیلن . [مؤنثی : (لها) ، جمی : (لهم) در .]

لَهَب [ع ، س] آتش آلاوی ، شعله .

لهب النار = زبانهٔ آتش .

لهبان = آتش آلولنمك ، اشتعال النار .

ابولهب = ☛ [محیط اعلام]

لهپیدولیت [ج ، س] ایتیبلی میقا ، یاخود قرمزی میقا دینلن معدن پولی طاش .

لَهْجَه [ع ، س] دیل ، لسان ، لغت .

فصیح اللهجه = فصیح اللسان § جابکاه سخن .

لَهَف [ع ، مص] فوت اولان شی ایچون تحسر چکوب غمکین اولمق .

لهفان / لهیف = قلبی یانیق ، متحسر ، دادخواه ، مظفر

لَهْو [ع ، ـ] اویون ، اکلنجه ، انسانی مهم ایشدن الیقویان فائده‌سز لزومسز مشغله .

لَهیب [ع ، ـ] آتشك آلاوی ، شعله‌سی وحرارتی § (مص) آتش آلاولنمك ، اشتعال .

لَهیم [ت ، س] معدنلری بربرینه یاپشدیرمغه یارایان قلای وسائره‌دن مرکب مخلوط معلوم .

لهیملتمك = لهیم ایله بربرینه یاپشدیرمق .

لهیملی = لهیملنمش .

لَیَال ـ لَیَالی [ع ، س] جم : (لیل) گیجه‌لر ، لیال محنت ، لیالیٔ هجران ، ملکة اللیال .

لَیْت [ع ، د] ادات تمنیدر کاشکه ! نه اولایدی ! اولسه ایدی ، معناسنه‌در .

لیت ولعل = انشاالله ماشاالله ایله وقت گچیرمکدن وایشی تعویق وتعلیق ایتمکدن کنایه‌در .

لَیث [ع ، س] ارسلان ، اسد ، شیر .

لَیكِ [فا ، د] ادات استدراکدر : لکن ، اما ، فقط ، انجق .

لَیل [ع ، س] کیجه ، شب ، شمسك غروبندن طلوعنه قدر کچن مدت [قانوناً ابتدای لیل الاتورقه ساعتده اعتبار اولنمشدر .]

لیل ونهار = کیجه کوندوز .

تساوی لیل ونهار = کیجه ایله کوندوزك مدتجه مساوی اولمسی که : مارتك وایلولك طقوزینه مصادفدر .

نصف اللیل = کیجه یاریسی .

لیلاً = کیجه وقتی ، کیجه‌لین .

لیلی = ایله منسوب ، کیجه‌لی ؛
لیلیه = ایلی مکتب .

جارحهٔ لیله = (حیوانات) بایقوش بوهو کبی کیجه قوشلری .

لیله = برکیجه ‖ کیجه ، ایل ؛ لیلة الاسری = شب معراج ـ لیلة القدر = رمضان شریفك یکرمی یدنجی کیجه‌سی ـ لیلة الرغائب = رغائب قندیلنه مصادف کیجه . لیلهٔ بدر = آیك اون دردنجی کیجه‌سی .

لَیلاء [ع ، س] مشهور مجنون عامرینك معشوقه‌سی .

لَیلاق [ب ، س] ذات الفلقتین شعبه‌سندن زیتونیه فصیله‌سنه منسوب برنبات اولوب کاسه‌لری کوچك وریقات توجیه‌لری درت عدددر ، چیچکلری خصوصی الوانه مالك اولوب هرکسجه معلومدر .

لیلَك [ت ، س] لکلك ، لقلق .

(لیلك)

(ایلاق)

لَین ـ لَیِّن [ع ، ص] یومشاق ، ملایم .

لین الجانب = ملایم مشرب .

لینه = یومشاق قواتوق یاصدیغی .

لَئیم [ع ، ص] کریم مقابلی ، الچق ، دنی § جری ، بخیل .

لئیمانه = لئیمجه . (لام مکسوره)

لام مکسوره

لِئام [ع ، س] جم : [لئیم] الچق ، ناکس ، دنی اولانلر .

لِبادَه [ت ، س] دیکیشلی وپنبوقلی قیصه خرقه ویا عبا .

لِباس [ع ، س] کیه‌جك شی ، اوروبه ، جامه ، ثوب ، اثواب .

لباس التقوی = حیا .

لباس فرسوده = اسکیمش لباس . [جمعی : (البسه) کلیر .] (لبس) ده بومعناده مستعملدر .

لِبان [ع ، س] قادین سودی ، انسان سودی § رضاع .

لیبره ـ لِتره [ج ، س] تقریباً یوز اللی درهم (۵۰۰) غرام ثقلتنده بر نوع وزن اوجیسی ، رطل ☛ [رطل]

لِبس [ع ، س] کعبهٔ معظمه‌یه اورتیلن اورتو .

لِثام [ع ، س] یاشماق ، نقاب ، یوز اورتوسی .

لِثه [ع ، س] (طب) دیشراتی .

لثوی = دیش اتلرینه عائد ومتعلق .

لِجام [ع ، س] (الـکام) لفظ فارسیسندن معربدر) آتك اغزینه اوریلن کم . [جمعی : (لجم) کلیر .]

لِحاء [ع ، س] اغاج قابوغی قشر شجره .

لِحاظ [ع ، س] دوشونك ، ملاحظه ایتمك § رعایت ایلمك [لحاظه تعبیری عربیده غیر مسموعدر .]

لِحاف [ع ، س] اورتونه‌جك شی § یورغان : زیرلحاف § (نباتات) زار ، قشر ، قابوق .

لِحام [ع ، س] الهیم .

لِحیه [ع ، س] الت واوست چکه‌ده بیتن قیللر ، صقال ، ریش .

لحیانی = اوزون صقاللی .

لحیه دار = صقاللی .

لحیوی = لحیه‌یه منسوب ومتعلق .

ارخای لحیه = صقال صالیویرمك .

لحیهٔ شریفه = مفخر موجودات افندمز حضرتلرینك مبارك صقاللرینك قرپندیسندن محفوظ محافظهٔ احترام اولان قیللردن بری ویا برقاچی .

عظیم اللحیه = اوزون صقاللی .

لحیة التیس = (نباتات) تکی صقاللی .

لحیهٔ حوت = (حیوانات) بالینه بالقلرینك فانادلری ☛ [بالینه]

لِذلك [ع ، تر] بوندن دولایی ، شونك ایچون ، بوسببه مبنی ، بوسببدن .

لِسان [ع ، س] دیل ، زبان ، اغزده واسطهٔ تکلم اولان عضو مخصوص § برقومك متکلم اولدیغی لغت ، لهجه : لسان عثمانی § تکلم ، نطق ، سوز .

لسان آشنا = دیل بیلیر ، یبانجی لسانه واقف .

لسان الله = کلام الهی .

لسان حال = حالك ، وضعیتك ، معنانك تبیین ایلدیکی معانی : لسان الحال ابلغ من لسان المقال .

علم اللسان = السنهٔ مختلفه‌نك انقسامندن وصورت تشکل وتفرعاریله بینلرنده‌کی مناسبت ومشابهتدن واشتقاقلرندن بحث ایدن علم جدید .

فصیح اللسان = کمال فصاحتله سوز سویلین .

لسان الثور == صغير ديلى دينان چوق يا پراقلى برنوع نباتات .

لسان النار == آتشك شعله‌سى .

لسان العصافير == قوش ديلى دينان نبات .

لسان مزمار == كوچوك ديل .

لسانه كلمك || ديله كلمك || عليهنده سوز سويلنمك ، مذموم اولمق .

لساناً == آغزدن ، شفاهاً ، تحريرى اولميه‌رق : لساناً اقرار ، لساناً تصديق

لسانى == لسانه منسوب يامتعلق .

[لسانك جمعى : (السنه ولسن) كلير]

لِطاف [ع ، س] جم : [لطيف]

لِطامْ [ع ، مص] (لطم) ايله مترادفدر ، ال ايا‌يله اورمق ، شمار آتمق .

لِطوغرافيا { Litographie [ج ، س] طاش باصمه‌سى } طاش باصمه‌سندن عبارت اصول طابع ☛ طباعت

فطوليطوغرافيا == فطوغرافله آلنان رسمك طاشه كچيريلوب ايطوغرافيا اصوليله تكثير ندخى مشق .

لِعانْ [ع ، مص] يكديكرينه لعنت ايتمك .

لِعانْ [ع ، س] (شرع) خفيفه اولان زوجه‌سنه زنا اسناد وياخود ولديغى انكار ايدوك قذف ايدن كيمسه ايله زوجه‌سى طرفندن حضور حاكمده اصول مشروعه‌سنه توفيقاً اجرا ايديلان شهادات اربعه (چونكه : بوماده درت شاهده محتاجدر .]

لِفافه [ع ، س] (جراحى) صارغى § (نباتات) بعض ازهارى احاطه ايدن اوراق متحوله .

لفافهٔ كأسيه == (نباتات) بعض ازهارده كأسدن باشقه كأسك قاعده‌سنده واكا مشابه اولەرق ظهور ايدن برطاقم اوراق زهريه (بوكا كيس) و (لفافهٔ مكيسه) دخى دينور .)

لِق ـ لِكْ [ت ، د] مفتاره لاحق اولەرق مصدريت ومناسبله اسملر تشكيل ايدرلر .

لِقاءْ [ع ، مص] كوروشمك ، قاوشمق ، كورمك § (س) يوز چهره .

لقاء الله == روز قيامت .

بدلقا == چركين يوزلى .

خورشيدلقا == يوزى كونش كبى

ديولقا == عفريت چهره‌لى .

لقاى افاق == كوك يوزى .

مهلقا == اى يوزلى ، يوزى آى كبى اولان .

لِقاطْ [ع ، مص] باشاق دوشيرمك : التقاط ايله تديش .

لِكافْ [ع ، س] پالان : لكاف مزين .

لِكامْ [فا ، س] حيوانك اغزينه اوريلان كم ، لجام ، ديزكين .

لِلّٰه [ع ، تر] الله‌ه مخصوص ، الله ايچون المنة لله = منت الهه مخصوص . « هيچ كيمسه‌نك اقبالنه اصلاحه ايتمم

رضاء لله == الله رضاسى ايچون .

المنة لله تعالى وتقدس

الحكم لله == حكم الهكدر .

لِمُؤَلِّفِهِ [ع ، تر] (بوسوز مؤلف كتابكدر) معناسنه‌در . (لمحرره ، لمترجمه) ده بويله‌در .

لِواءْ [ع ، س] بيراق ، سنجاق ، رايت ، لواء ظفرانتما § تشكيلات ملكيه‌جه معماحقات برمتصرفك تحت اداره‌سنه مودوع اولان مملكت ، قضادن بيوك ، ولايتدن كوچوك قطعه سنجاق : محاسبهٔ لواء ، متصرف لواء .

مركز لوا == متصرفك بولنديغى قضاء § تشكيلات عسكريه‌جه پياده‌ده ايكى وسواريده اوچ آلايدن مركب هيئت عسكريه .

ميرلواء == هيئت مذكوره‌نك قوماندانى كه عنوانى پاشادر ، القابى سعادتلو لقتدم) در .

ميرلواق == لوا رتبه‌سى .

لِواذْ [ع ، مص] برى ديكرينه صيغنمق التجا ايتمك § بربرينك آرقه‌سنه كيزلنمك .

لِواطه [ع ، مص] لوطيلك نعل مكروهى .

لِهٰذا [ع ، تر] بونك ايچون ، بوندن دولايى .

لى [ت ، د] اسملره لاحق اولوب صفت تشكيل ايدر § مقارنت ، شمول ، التزام بيان ايلر § منسوبيت افاده ايدر .

لياقت [ع ، مص] لايق اولمق شايان ، سزاوار ، شايسته ، مستحق ، مناسب اولق § اقتدار ، هنر وفضيلت ، كاركذارى .

لياقتمند == لياقتلى .

لياقتمندانه == لياقتمندجه‌سنه .

لياقتمندان == لياقت منداولانلر .

ليبرطو [ج ، س] (بحريه) قپو دانك استفراضات بحريه‌سنى قيد ايلديكى دفتر .

ليپارى [ج ، س] اوسقومرى بالغنك قارنى بنكلى برنوعيدر .

ليتره [ج ، س] { Litre } بر دسيمترو مكعبندن عبارت بكى اولچك .

ليطوغرافيا [ج ، س] ☛ [لطوغرافيا] .

ليتوقرانيوس [ج ، س] والاه‌رى ذوات الثدايانك مجتره فرقه‌سندن برنوع غزالدر .

(ليتوقرانيوس)

ليثارغورس [ج ، س] (طب) خسته‌لك اثرى اولارق انسانه عارض اولان اغراويقو ، نوم مستغرق .

ليرا [ج ، س] تقريباً يوز غروش قيمتنده اولان آلتون سكه : عثمانلى ليراسى ، انكليز ليراسى .

ليس [فا ، ص] يالامق معناسنه (ليسيدن) مصدرندن مشتق اولوب تركيبله قوللانيلور .

كاسه‌ليس == كاسه‌يالايجى ، دالقاووق مداهن .

كاسه ليسانه == كاسه‌ليسجه‌سنه .

كاسه‌ليسان == كاسه‌ليسلر .

لیطوغرافیاجی == طاش باصمه‌سی صنعتنی بیلن آدم .

لیف [ع ، س] خرما اغاجنك چوبی § اجسام نمیه‌ده تل تل اوله‌رق بولنان شی : لیف نباتی ، لیف حیوانی [جمعی : (الیاف) کلیر . § حمامده الكن ایچنده صابونی کوپورتکه وآنی سورمکه مخصوص لیف یوسکولی .

لیفی == لیفه منسوب ، لیف مورتنده ایپلك ایپلك اولان . مادهٔ لیفیه .

لیفین == (کیمیا) قانك ترکیبنده داخل واونده متحصل بر مادهٔ اساسیه فبرین .

لیقاطوره [ج ، س] (بحریه) صالاماستره‌دن معمول سیجیم باغ .

لیقه‌ریئور : [س ، ج] صیوری بوغزلی بر جنس بالق که ایسده تو ودیلرق یاپیلان باصدیرمه‌سی غایت لذیذدر .

لیقه [ع ، س] عثمانلی مرکبی حقه‌سنه قونیلان خام ایپك وساره ، لوك .

لیك [فا ، س] لکن کبی ادات استدراك اولوب استعمالی نظمه مخصوصدر .

« لیك بومرمیه‌مك حلی
عقله تیسیراولنمش بلای »

لیکداسیون [ج ، س] آسویهٔ حساب ، قطع محاسبه ، تصفیه § تعیین قیمت § تنزیل قیمت .

لیمان [ت ، س) گمیلرك باردقلری طبیعی قوی ، مرسی ، مینا .

لیمان رئیسی == لیمان اموریی اداره ایدن بحریه مأموری .

لیمانلق == لیمان کبی بر || سکون ، دکود .

سوت لیمان == پك را کد دکز .

لیمان جدولی == اکثریا یکدیکرینه یاقین اولان لیمانلرك مد وجزر ساعتلری بیننده — سواحلك شکل ووضعیتندن متولد — تأخرات مقادیرینی کوستیرن جدول مخصوص :

لیمون [ج ، س] پورتقالیه فصیله‌سندن یشیله چالارصاری رنکلی اکشی صولی معروف محصول .

طاتلی لیمون == عصاره‌سی اکشی اولمیوب طاتلی اولان لیمون .

لیموناطه == صو ، شکر ولیمون عصاره‌سندن یاپیلمش شروب .

لیموناطه‌جی == لیموناطه یاپان ویا صاتان آدم .

لیمونلق == قیشین لیمون وپورتقال اغاجلرینی وآنلره مشابه اشجاری باریندرمق ، صوغوقدن محافظه ایتمك ایچون یاپیلان صوبه‌لی جامکان .

لیمونلی == لیمونله تربیه اولنمش ، ایچنه لیمون عصاره‌سی اقیدلمش شی .

لیمونی == (غلطدر) لیمون رنکنده اولان آچیق آز یشیله چالار صاری .

لیمه [فا ، س] اوزون پارچه ، ازون دیلیم : لیمه لیمه کسمك .

لینت [ع ، مص] (خشونت) ضدی . یومشاقلق ، نرمی ، (ملایمت) § اسهال .

لینیت ـ لیغنیت [ج ، س] {Lignite} بر نوع سیاه وزنکلی اسمر چیزکیلی . یوزده ٤٤ — ٧٥ قاربونی حاوی بر نوع معدن کوموری که : طبقات جدیده‌ده بولنور .

لیوار [ج ، س] دیری بالق حفظ ایتدکاری ، دکزدن مفرز ، قپالی محل ، حوض .

لیونی [ج ، س] ذات الفلقتین شعبه‌سندن پرتقالیه فصیله‌سنه منسوب بر نبات اولوب امریقای شمالیده ١٥ الی ٢٠ متره طولنده نشوونما بولور برشجردر .

(لیونی)

لام مضمومه

لب [ع ، س] ایچلی شیئك ایچی اوزی ، مغزی .

لب الجوز == جوزایچی لبی = لبه اوزه منسوب وعائد § هرشیئك ایسی ، خالصی [بومعنالرده جمعی (لبوب) کلیر] § قلب ، روح ، عقل [بومعنایه کوره جمعی (الباب) کلیر .]

لبان [ع ، س] کوکلدیدنان ضمغ که تعطیر مواقعیچون اکثریا اماکن مقدسه داخلنده یاقیلیر § مصالح مهمه‌دن اولان حاجت [بومعناده (لبانه) کلمه‌سی دها مستعملدر]

لبس [ع ، مص] گیمك ، اکتساء .

لبسه [ع ، س] کلامك قاریشقانی ، مشوشلکی .

لبنان [ع ، س] [محیط اعلام]

لبوب [ع ، س] [لب]

لبوس [ع ، س] (البسه) کبی (لباس) ك جمعی .

لج [ع ، س] جماعت ، کروه ، طائفه .

لجه [ع ، س] انکین صو ، وسط دریا ، دکزك آچیق ساحلدن اوزاق طرفی : لجهٔ محبت § غلبه‌لك ، جم غفیر . [جمعی (لجج) کلیر]

لحمه [ع ، س] ایرماق اغزی .

لحج [ع ، س] [لجه]

لجم [ع ، س] جم : [لجام] آت کملری ، دیزکینلری .

لجین [ع ، س] کموش ، فضه .

لحود [ع ، س] جم : (لحد) قبرلر ، مزارلر . لحودشهداء .

لحوصه [ت ، س] یکی طوغورمش قادین ، النساء .

لحوق [ع ، ص] { مولدر } اولاشمق ، ایریشمك .

لحوم [ع ، مص] ات معناسنه اولان (لحم) ك جمعی : لحوم لذیذ .

لزوب [ع ، مص] یاپشمق ، کیریشمك § بر شیئك اجزاسی بربرینه نفس کبی صوتوب یاپشدیرمق ، ربط ایتمك .

لزوج ـ لزوجت [ع ، مص] چکیلوب اوزامق ، طوقال کبی بر شیئه صیواتوب یاپشمق § یاپشقانلق .

لزوجی == یاپشقان ، قوامدن اوزنان

لزوجتلی == لزوجیلك ، یاپشقانلق .

لزوجیت == یاپشوب اوزایان ، قوامیان .

لزوم [ع مصـ] لازم اولمق ، ضروری ، مقتضی اولمق بو عصرده چالشمق ، لزومی حس اولنیور . § (مـ) موجودیتی دیکر شیئك وجودینی استلزام ایدن اقتضا : لزوم حقیقی .

لزوملی = لازم ، مقتضی .

لزومسز = زائد ، فضله ، لزومی اولمیان .

لزومی یوق = ایشه یارامز ، غیر مقتضی

لُسُن [ع ، سـ] (السنه) کبی (لسان) ك جمعی .

لسین = کوچوك دیل .

لُسوق [ع ، مصـ] یاپشمق ، یاپشوب طوتمق .

لُصوص [ع ، سـ] خرسز معناسنه اولان (لص) ك جمعی .

لُصوصیّت [ع ، مصـ] خرسزلق ایتمك ، سرقت .

لُصوق [ع ، مصـ] یاپشمق ، یاپشوب طوتمق § اولاشمق .

لُطف [ع ، مصـ] کوزللك § رفق ونوازشله ، کرمله معامله ایتمك § ایلك ، احسان § توفیق الهی

لطفاً = ملایمتله ، نوازشله ، کرمله ‖ کرم ومساعده ایدرك ، عنایةً .
§ (سـ) کرم واحسان ایله ایدیلان معامله : منتدار لطفکزم .

لطف پرور ـ لطفکار = رفق ونوازشله کرمله معامله ایدن ، کریم

بلطفه تعالی = جناب حقك لطف وتوفیقیله .

لُعاب [ع ، سـ] اغزدن اقان صالیا . §(طب) غدد لعابیه واسطه‌سیله افراز اولنان رنکسز ، جریانلی ، عمومیت اوزره ئلوی بر مایع ـ که یوزده (۹۹)ی صو اولوب برقسمنی فحمیت کلس ، قلورسودیوم ، زلال ، کبریتیت کیانوس پوتاسیوم دینلن مواد تشکیل ایدر .

لعابین = (کیمیا) (لعاب) ك صودن ماعدا ترکیبنده داخل اولان موادك هیئت عمومیه‌سی (پتیالین) ، دیاستاس لعابی ـکه : اغذیهٔ نشائیه‌یی (سکر عنب) ه تحویل ایدر .

لعابی = لعابه منسوب ومتعلق ‖ لعاب کبی لزوجتلی .

لَعِب [ع ، سـ] اویون ، اکلنجه ، مقصد صحیحه دال اولمیان مشغولیت .

لعبة = کندیسیله اویون اویناتیلان شی ، اویونجاق § هرکسی حیران ایدن شی ، حال .

لعبتکاه = لعبت محلی ‖ (تیاترو)

لعبتباز = حقه‌باز ، خیالجی ، قوقله‌جی .

لعبت العین = کوزببکی .

لعبیات = [مولددر] اویونه متعلق اکلنجه‌لر ، جانباز ، تیاترو ، حقه‌باز وامثالی شیلر .

لُغات [ع ، سـ] جم : [لغت] ، برقومك الفاظ متنوعه ومختلفه‌سی [(لغتی) ده بو معنایه کلیر]

لُغَت [ع ، سـ] هرقومك کندیسنه مخصوص دیلی ، لهجه‌سی ، افادهٔ مرام ایچون قوللاندیغی اصوات والفاظ ، لسان § برقومك جملهٔ کلامیه‌سنی تشکیل ایدن کلماتدن بری .
§ برلسانده مستعمل بتون کلمات برترتیب اوزره حاوی وجامع اولان کتاب قاموس .
§ لسان فننك غیری اولان لسان عادی

لغت شناس = لغتی ایی بیلن ، علم لغته واقف .

لغت نویس = لغت یازان ، لغت کتابی مؤلفی .

لغوی = لغت شناس ، آشنای علم لغت ‖ معنای مجازی وجناسی حاوی اولیوب بالعکس معنای حقیقیه دلالت ایدن کلمه‌یه عائد ومتعلق .

لغویون = جم : لغوی ، علم لغتله اشتغال ایدنلر .

علم لغت = {Lexicologie} کلماتك صورت تشکل وتکوننمدن وکلماتك صور اشتقاقیه‌سندن والفاظك طرز ترتیب وتحریرسندن وکلماتك ایضاح معانیسندن باحث علم

اهل لغت = علم لغتده حائز معلومات وملکه اولان ذواتدن هربری .

لُغاریتمه [ج ، سـ] ☜ [لوغاریتمه]

لُغز [ع ، سـ] بیلمجه ، یاکاج ، چیستان ، معما . [معما ایله معناجه فرقی بودر . (لغز) سؤال طریقیله اولان معمایه دینور .] [جمعی : (الغاز) کلیر : الغاز لقمیه]

لُغوفت [ج ، سـ] نطق ایراد ایدن خطیب § روم پطریقخانه‌سی نزدنده بولنان جسمانی ـ که مذاهب اداره‌سیله پطریقلق اره‌سنده واسطهٔ رؤیت مصالحدر .

لُقاح [ع ، سـ] (نباتات) قان قورودان دینلن نبات .

لُقاطه [ع ، سـ] التطه ، یره دوشمش آتلمش دکرسز شی .

لُقَطه [ع ، سـ] (فقه) یرده بولنوب آلنان شی [صاحبی بعد التحری بولنمدیغی حالده مال مشروع حکمنه کیرر .]

لُقمان [ع ، سـ] ☜ [لقمان]

لُقمه [ع ، سـ] برالمه‌ده یوتیلان طعام ، ییه‌جك ، مطلقا طعام (بو معنایه کوره (اتمك) ماده سیله مستعملدر) براقشام برلکده لقمه ایده‌لم § پارچه ، مقدار ، آز شی : برلقمه اکمکه محتاج § یاغده قیزارتیلمش واوزرینه صیجاق شکر شربتی دوکولمش برنوع خمر طاتلیسی ـکه : بعضاً متوفانك وفات ایلدیکی کوندن اعتباراً قرقنجی کیجه‌سی بالالتزام یاپیله‌رق فقرا واحبا واو ایه اعطا واصرا ایدیلور .] قرق لقمه‌سی .

لقمه‌جی = لقمه دوکن ، لقمه صاتان آدم § (معمای) صو یوللرینه وضع ایدیلان کونکلرك برینه‌راطلی ایچون مستعمل برمعجون ـکه : بزیر یاغیله صوینجی کتانك برلکده ازیلوب یوغورلسندن حاصل اولور .

لقمه‌شمار = لقمه صاییجی ، هرکسك ییوب ایچدیکنه دقت ایدن ‖ بخیل ، خسیس .

لقمه‌کوز = باتلاق کوزلی .

لُقوم [ت ، سـ] برنوع طاتلی غرابیه § راحت حلقوم دینلن شکر .

حاجی لقومی = قوری وشکرسز بر نوع لقوم ـکه : شربته باتیریله‌رق ییلیور .

قوش لقومی = یومرطه‌لی برنوع چوجق لقومی .

لقومجی = لقوم یاپان وصاتان آدم .

لُکنت ـ لُکونت ـ

لُكُنَت [ع ، مص] دیلده‌كی پلتكلك ، سوز سویلر ایكن دیلده حاصل اولان طوتوقلق ، زحمتله ، مشكلاتله تلفظ ؛ كرانلكی زبان ‖ كككه‌لمك .

لؤلؤ [ع ، س] اینجو ، اینجی .

لؤلؤ لالا = پارلاق اینجو .

لؤلؤباز = اینجی باغچه‌جی ، باغدران .

لؤلؤ پاش ، لؤلؤفشان = اینجی صاچیجی ، صاچان

لؤلؤئین = ☞ [مارغارین]

لُوبْ - لُوپ [ت ، ص] ایری ، مدور § بردزی یومله‌جی حال وصورتده اولان .

لوب‌ات = تكمیل بودن عبارت كمیكسز ات .

لوب‌انجیر = برجنس یومشاق ، لذیذ انجیر .

حاضرلوب = تیوغیله برابر صوده پیشمش یومورطه : لوب یومورطه .

لُوپَه‌شَرْغاتُو [ج ، س] (بحریه) كمیلرده چرخی ایشلدن ایكی ساندیراونده قول .

لوبوط [ت ، س] قیصه اوقالین صوپا

لُوجَه [ج ، س] { Loge } قولبه § حجره ، كوچوك اوطه § قاپوجی اوطه‌سی § تیاترو حجره‌سی § كوچوك قماره § (غلط اوله‌رق) لوجه .

(لوجه)

لُوحَه [ج ، س] (بحریه) داخلندن تور زنجیری چكیریلان ومقبنه‌نك باش اووزلغنده بولنان ایكی دلیكدن هربری .

لُودُوس [ج ، س] جنوب طرفندن اسن واكثریا یاغمور یاغمسنه بادی اولان روزكار .

جنوب جهتی ؛ لودوسه معروض ، لدوسه ناظر .

باطی‌لودوس = جنوب غربی روزكاری .

قبله‌لدوس = جنوب شرقی روزكاری .

لودوسلامق = روزكار جنوب جهتندن اسمك ، لدوسه دونمك .

لُودَه [ت ، س] اوزرینه طوپراق اورتلمش صمان ، طوز ، قار وسائره یغینی .

لُور [ت ، س] برنوع یومشاق تازه پینیرکه : اكثریا سودك كه‌یلمسندن حاصل اولور : لورپینیری .

لُورطَه [ت ، س] ایاق قابی قالبی .

باش‌لورطه = اك بیوك مقیاسده آیاق قابی قالبی .

اورته‌لورطه = اورته درجه‌ده قالب .

اشاغی‌لورطه = آیاق قابی قالبلرینك اك كوچوكی .

لُوستاریا [ج ، س] كوچك لوقنطه .

لُوستَره - لُوستِرو [ج ، س] قوندره بویاسی

لوستره‌جی = قوندره بویاجیسی ، قوندره بویایان .

لُوش [ت ، ص] قرا كلقجه ، چوق آیدینلق اولمایان § تنبل ، بطی ، كوشك .

لُوط [ع ، س] ☞ [محیط اعلام]

لُوطی [ع ، ص] قوم لوطك اجرا ایلدیكی خباثتی ارتكاب ایدن دنی الطبع ، كودك باز ، محبوبپرست

لُوغ [ت ، ص] اوزری كرمیدلی اولمیوب چامورله صیوانمش اولان طاملرك چاتیلوب اقمسنی منع ایچون اوزرلرنده كزدیردكلری ساندیر یووارلاق طاش .

لُوغارِیتمَه - لُغارِیتمَه [ج ، س] (ریاضیه) قاعده دینلان ثابت برعددك اعداد مطلوبه‌یه مساوی چیقان قوتلری ، مثلا ؛ (۲) = ٤ و (۲) = ۸ مساواتلرنده (۲ ، ۲) عددلرینه (٤ و ۸) عددلرینك لغاریتمه‌لری دینلوب ثابت اولان (۲) عددینه‌ده بولغاریتمه‌لرك قاعده‌سی دینلور .

لوغاریتمه‌اشارتی = لغاریتمه‌سی مطلوب اولان عددك صاغ طرفنه یازیلان شو (لغ) اشارتی لغ ١٦ = ٤ كبی .

لوغاریتمه‌نك خاصه‌لری = بروجه آتی باشلوجه درت خاصه‌دن عبارتدر :

١ - برحاصل ضربك لغاریتمه‌سی مضروبلرینك لغاریتمه‌لری مجموعنه مساویدر .

٢ - بركسرك لوغاریتمه‌سی صورتك لغاریتمه‌سیله مخرجك لغاریتمه‌سی ارەسنده‌كی فضله‌یه مساویدر .

٣ - برعددك هرهانكی قوتنك لوغاریتمه‌سی اوعددك لوغاریتمه‌سنك قوت ایله حاصل ضربنه مساویدر .

٤ برعددك هرهانكی قوتدن حاصل ضربنك لوغاریتمه‌سی اوعددك لغاریتمه‌سنك جذریه سیله تقسیمنك خارج قسمتنه مساویدر .

عادی‌لوغاریتمه = اعدادك قاعده (١٠) عددی اولدیغنه كوره حساب اولنمش لوغاریتمه‌لری .

لوغاریتمه‌جدولی = (١) دن (٩٠) بیكه ویا بردن (١٠٨٠٠٠) عددینه قدر اولان اعداد صحیحهٔ طبیعیه ایله بونلرك یدی مرتبه كسر اعشاری‌یه قدر حساب ایدلمش لوغاریتمه‌لرینی جامع جدول .

لُوفَرْ [ج ، س] برجنس لذیذ بالق ☞ بالق

لوقورنیس [ج ، س] طیوردن یه‌دن مریقایه مخصوص غایت كوزل برقوشدر .

(لوقورنیس)

لُوقات [ج ، س] اوزون وبایراقلی بوینوزلری حامل حشرات جنسی‌كه : بونلر اورمانلرده بولنور .

لُوقانطَه [ج ، س] بیوك ، مزین ، مكلف آشجی دكانی ، الافرانغه آشجی دكانی ، عمومی یمك‌خانه .

لُوقُومْ [ت ، س] ☞ [لقوم]

لوقوموبیل [ج، س] (locomobile) زراعت، مصانع وسائره‌ده مستعمل و تکرارلریله بر یردن دیکر محله قابل نقل و بخارله ایشلیان قوۀ محرکه آلتی .

لُوك [ت، ص] بطال، اغیر، بطی § بویاجیلقده وسائره‌ده مستعمل برنوع لیقه .

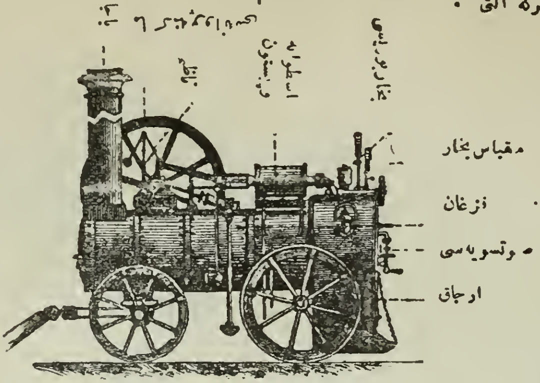

(لوقوموبیل)

لُوقُومُوتِیف [ج، س] Loco-motive) دمیریول ارابه‌لرینی چکن ماکنه‌لی آرابه § ماکنه بورغولرینی چویروب موکه مخصوص کوچوك ال آلتی . (شمندفر)

لُوكُوْن [ت، س] کیرج وزیتون یاغیله دوکله‌رك یاپیلن برجنس معجون ـ که جاملری چرچوه‌لره تثبیت ایتمك، موکونکلرینك دلیکلرینی طیقاق ایچون استعمال اولنور .

لُوْل [فا، ص] بی شرم، بی‌حیاء لولی = لوله‌نموب .

لُولَه [فا، س] چشمه، موسلق ومثاللرنه طاقیلان کوچوك بورو، موولجیه‌سی: زبان لوله § حلقه کبی دوراش شی : برلوله قایماق، لوله قاغد. § توبوغك اوجنه طاقیلوب مدورجه چوبوق قابی.. لوله توتون § بوری، ماموره . ایکیلی لوله صویه‌مالاث § کاغد کلاهی .

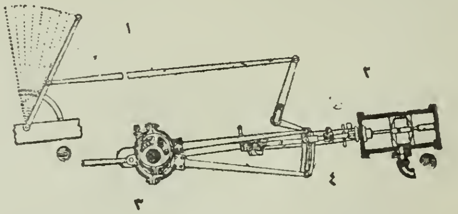

(لوقوموتیف ماکنه‌سنك اجزای اصلیه‌سی)
١ - تحریك مانوه‌لسی ٢- بخاراسطوانه‌سی ٣-١ کدا تریك ٤ - بیو .

لوله‌طاشی = برجنس بیاض ویومشاق معدن که : اوانی عملنه اعمالنه یارار .

لوله‌جی = لوله یاپان ویاصاتان آدم .

لوله‌لی = لوله‌سی اولان . ع

لُومبار [ج، س] (بحریه) سفینه‌لرده طوپلرك اخراج و دخالی ایچون الابنده‌لرده آچیلان دلیکلر .

لُومبُوز [ج، س] (بحریه) سفینه داخلنه هوا وضیا ویرمك ایچون مختلف نقطه‌لردن آچیلان دلیکلر .

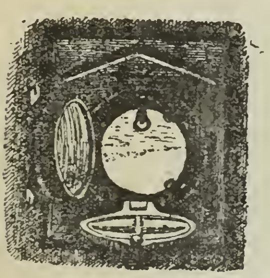

(لومبوز)

لُوجَه [ت، س] { فرانسزجه (Loge) دن محرف اولان (لوجه) دن غلطدر } اصنافك تجارك کندی ایشلرینه متعلق امورك مذاکره‌سی ایچون طوپلاندقلری محل . مذاکره اوطاسی § جمعیتگاه .

ل

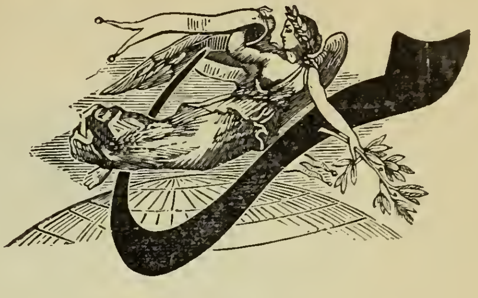

م [ه ، فا ، ت ، ح] الفبای عربینك یکرمی دردنجی وعثمانلی الفباسنك یكرمی یدنجی حرفی اولوب ابجد حسابنده (٤٠) عددینه اشارتدر اوراق رسمیه‌ده شهرمحرم‌الحرامه دلالت ایدر .

یونان ولاتین حروفاتنده شکلی (M) عبرانیده : D ؛ سریانیده ∝ دره صاغر دیلسزلرك الفباسنده شکلی شودر .

خطوط متنوعه‌عثمانیه‌ده اشبو (م) حرفی شوطرزده کوستریلور .

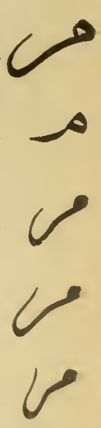

ثلث ....

نسخ ....

اجازت ....

ریحانی ....

توقیع ....

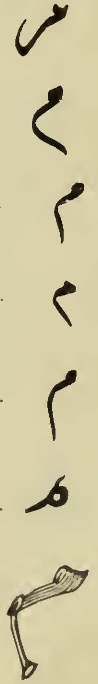

جلی ....

دیوانی ....

رقعه ....

سیاقت ....

تعلیق ....

کوفی ....

شجری ....

§ بعضاً علامت انتها اوله‌رق ختامبولان برکتاب ویا عباره‌نك آلتنه وضع واننور § ضمیر اضافینك مفرد متکلمی اوله‌رق بجزوم اوقونور: بنم ، کتابم فهم ، جمعی (مز) کلیر § (ایتمك) فعلنك مضارع صیغه‌سنك نفس متکلم وحده‌سیدر . محرومم ، معلمم ، متواضعم ، عاجزم § فعلك مادهٔ اصلیه‌سیله ادوات ملحقه‌سی آره‌سنه کیروب منفیلك تشکیل ایدر : کلدم ؛ کلمدم کبی .

ما [ع ، س] عربجه‌ده اسم موصول اداوب اوشیکه : معناسیله استعمال اولنور .

مابعد = آلتده‌کی ، صوکده‌کی || صوك .

مابین = آره‌ده‌کی ایکی شیئك آره‌سی .

مادام = اولدقجه ، بولدقجه .

ماجرا = جریان ایدن شی .

ماحصل = حاصل اولان شی .

ماحضر = حاضر اولان شی ، حاضر اولارق هرنه وار ایسه .

مابه‌الاعتماد = کندوسنه اعتماد اولنان نسنه .

ماشاالله = جناب حقك ایستدیکی || کلمهٔ تحسین وتقدیر .

ماصدق = برقضیه‌یی تصدیق ایدن خصوص .

ماء [ع ، س] صو ، آب .

« ومن الماء کل شی حی »

ماءابیض = (طب) برحالتك حدوثیله قوهٔ بصریه‌نك منعدم اولمسی .

ماءجاری = آقار صو .

ماءالحیواة = ☛ [آب حیات]

ماءراکد = طورغون صو .

مائل [ع ، ص] ميل ايديجى ، ايدن ، خواهشكر ، استكلى ، هوسلى .

مولدالماء == (كيميا) Hydrogène } اجسام بسيطه وشبه معدنيه دن برغاز اولوب هوادن (١٤) دفعه دها خفيف اولديغى اچون بالون املا ايتمك ايچون مستعملدر . وزن اعتباريله هر طقوز قسم صوده برقسم مولدالماء موجود وتعبير ديكرله حجم اعتباريله صوبرحجم مولدالحموضه ايله ايكى حجم مولدالمادن مركب اولوب صوينك اساسنى تشكيل ايدر . مولدالماء غازى قابل اشتعال اولوب هواده آچيق ماوى رنكده يانار . مذكور غاز (١٧٨١) تاريخنده (قاوانديش) طرفندن كشف اولنمشدر .

ماءمقطر == انبيقدن چكلمش صو .

تداوى بالماء == صو ايله ايديلن تداوى .

حامض كبريت ماء / **حامض قلورماء** } == كيميا ☞ حامض

مائى / **ماوى** } == مايه منسوب ومتعلق .

(جمعى : (مياه) كلير .

مآب [ع ، س] (اوب) لفظندن اسم مكان } رجوع ايده جك يير ، محل ، مرجع § ملجأ ، پناه .

شوكتمآب == شوكت واحتشامك ملجائى اولان ذات اقدس حضرت پادشاهى .

فضائلمآب == فضيلتلرك پناهى اولان .

مآثر [ع ، س] { اسلافزاده غير مستعمل اولان (مأثره) نك جمعيدر } كوزل اثرلر ، نشانه لر ، افعال حسنه ، يادكار ومفاخر اسلاف : مآثر عرفان ، مآثر جليله ، ديانتپرورى .

مآثم [ع ، س] كناهلر ، اثار [مفردى اولان (مأثم) غير مستعملدر .

مآخذ [ع ، س] برشيئك الندبغى محل معناسنه كلن (مأخذ) ك جمعى .

مآدب [ع ، س] جم : (مأدبه) ضيافتلر ، طعاملر .

مآرب [ع ، س] جم : (مأربه) حاجات ، مطالب .

مآزب [ع ، س] جم : (ميزاب) اولوقلر .

مآزر [ع ، س] جم : (مأزر) ملجألر ، صيغنه جق يرلر ، مأزر ملجأ .

مآل [ع ، س] زبده ، خلاصه ، حاصل اولان شى ، نهايت . § سوزك دلالت ايتديكى خصوص § معنى مفهوم : مآل يأس اشتمال .

بى مآل == مآلسز ، معناسز || صاچمه

مآلاً == معنى ومفهوم جهتيله ، خلاصه ، « صاحب بيتدن بزه يوق فائده اللهم انزل علينا مائده »

مأبون [ع ، ص] معقول § علت وخبيثه ابانه مبتلى اولان .

مأثر [ع ، س] (مأثره) نك مفردى اسلافدن اخلافه قالان يادكارلر اثر مستحسن ، شانلى ايش .

مأثوره [ع ، س] مروى اخبار .

ادعيۀ مأثوره == فخر كائنات افندمز حضرتلريله اصحاب كرامدن منقول اولان ادعيه .

مأثوم [ع ص] معصوم مقابلى اولوب (مظنون) ايله مرادفدر موجلى ، كناهلى عد اولنمش اولان .

مأجور (ع ، ص) (فقه) كرايه ويريلان شى ـ كه : فتح جيم ايله (مؤجر) و (مستأجر) دخى بو معنايه در § اجر وثوابى ويرلمش اولان .

مأجوج [ع ، س] ☞ (يأجوج)

مأخذ [ع ، س] بر شيئك الندبغى يير ، بر شيئك چيقارلديغى يير ، بر شيئك محل اصليسى .

مأخذ حوضه سى == (طبقات) متعدد { Bassin de réception } كوچوك صولرك بربرينه برلشه رك جمع اولندقلرى محل اوينه لرندن حاصل اولان محل .

مأخوذ [ع ، ص] النمش ، اخذ وقبول اولنمش . مقبوض § منقول § مستفاد [جمعى : (مأخوذات) كلير .]

مائده [ع ، س] سفره ، خوان ، مائده سفره . § نعمت § ييه جك شى .

مأسور [ع ، ص] بوينى باغلانمش ، اسير ايدلمش .

مأكله [ع ، س] اينه جك شى ، ذخيره رزق § مدار استفاده .

مأكول [ع ، ص] ييه جك شى § ييلان ، ييلمش . جمعى (مأكولات) كلير . مأكولات ومشروبات || ييه جك شيلر .

مألوف [ع ص] ☞ [مأنوس]

مأمن [ع ، س] محل امن : مأمن رضا .

مأمور [ع ، ص] مكلف ، موظف § الديغى امرى ايفايه مجبور اولان . [جمعى : (مأمورين) كلير .]

مأمون [ع ، ص] تحت امنيتده اولان ، صاغلام ، قورقوسز .

مأمول [ع ، ص] اوميلان ، اميد وامل اولنان § ممكن ، محتمل قابل .

مأنوس [ع ، ص] اليشمش ، الفت وانسيت اولنمش ، اليشيق ، الوف .

مأوى [ع ، س] يورت ، مسكن ، محل || پناه || مقام .

مأيوس [ع ، ص] يأسه دوشمش مفتور ، نا اميد .

ماباقى [ع ،] (مابقى) دن غلطدر . } باقى قالان بقيه ، قصور .

مابعد [ع ، تر] صوكى ، صوكره سى

مابعد الطبيعيه [ع ، تر] ماديانك فوقنده اولان خصوصات .

مابين [ع ، تر] سراى شوكت احتواى حضرت خلافتپناهى ده حرمله سلاملق داره لرى بيننده كى اوطه ويا صفه § ايكى شيئك آره سى تأليف مابين .

مابينجى == ☞ [قرين : قرنا]

مات [فا ، س] شطرنج اويوننده مغلوبيت .

مات اولمق == يكلمك ، مغلوب اولمق .

مات ايتمك == يكمك ، مغلوب ايتمك .

مات قالمق == حيران ومبهوت قالمق .

« فكر اولنسه بوراده مات اولور اهل تدبير »

ماتقدم [ع ، تر] كچمش زمان ، ماضى ، سابق ، كچن شى || اوائل .

ماتم [ع ، س] حزن ومصيبت زماننده كى اغلايش ، نوحه ، ناله ، شيون .

« يادكده مى طوغديغك زمانلر
سن اغلار ايكن كولردى عالم
براويله عمر كچيركه : اولسون
موتك سكا خنده ، خلقه ماتم »

§ حزن وكدر ، مأيوسيت == روزماتم .

ماتمزده == نالان ، مكدر ، مأيوس

ماتم كنان == ماتم ايدرك .

ماتمى == ماتمه منسوب ومتعلق || ماتملى نداى ماتمى § اهل شيعه نك ايام محرمده بالاجتماع اجرا ايلدكلرى فراغ وناله يى معنا .

ماتم انگیز = ماتم ویارن ، ماتمی موجب اولان .

ماتم فزا = ماتم آرتیریجی

ماتم سرا / ماتم کده } = محل ماتم ، بیت الحزن .

ماتم زده = ماتملی ، یاسلی ، مصیبته دوچار اولان .

ماتیر ـ ماتیس [ج ، ص] { مبیر عامیانه‌در } سرخوش میزمش کندندن کچمش .

ماجد [ع ، ص] صاحب مجد وشرف اولان ، عالی ، بزرگوار § کریم ؛ والماجد کثیر المحامد حضرت شهریاری .

ماجری [ع ، فعل] جریان ایدن ، ماوقع ، واقع اولمش شی ، کچمش § سرکذشت ، وقعه : نقل ایلدیکی ماجرایه کوره :

ماجن [ع ، ص] خلقه طریق حیله کاریی تعلیم ایدن کیمسه : مفتی ماجن .

ماچونه [ج ، س] (بحریه) اجسام ثقیله‌یی واپوردن صندالره ویا ریختمه وباخود ریختیم وصندالردن واپوره ویروب الغه مخصوص بخاره متحرک ماکنه ، بوجرغاد . اصلی فرانسزجه (Machine) ایکن باتحریف انکلیزجه‌یه بوصورتله کچمشدر .

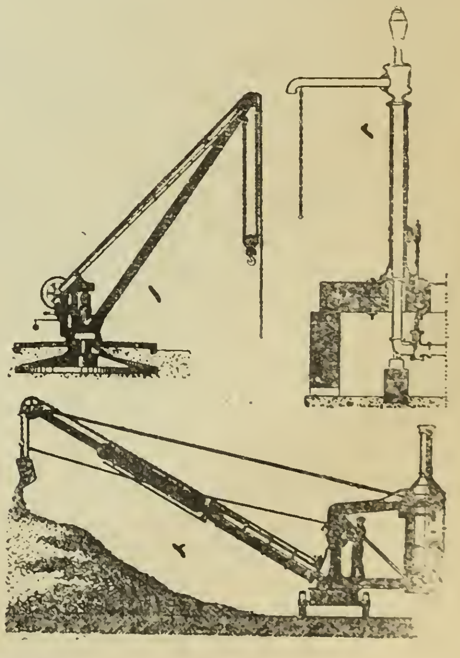

(ماچونه)
۱ ــ قول ایله متحرک ۲ ــ تضییق ماء ایله ۳ ــ بخار ایله متحرک .

ماچین [فا ، س] چین قطعه‌سنک جهات جنوبیه‌سنه ویریلمش براسم اولوب دائما (چین) کلمه‌سنه تردیفا استعمال ایدیلور . چین ماچین .

ماحصل [ع ، فعل] حصوله کلن حاصل اولان شی ، نتیجه : صرف ماحصل غیرت .

ماحضر [ع ، فع] حاضر اولان ، احضار ایدیلن شی ؛ خیر الطعام ماحضر = طعامک خیرلیسی حاضر اولانیدر .

ماحی [ع ، ص] محو ایدیجی ایدن ، یوق ایدن ؛ ماحی حضور ، ماحی اجسام ، ماحی امراض .

ماخلق الله [ع ، تر] بتون خلق ، بتون مخلوقات ، جمیع ناس .

مادام [ع ، تر] دائم وباقی اولدقجه .

مادام الحیات = حیات دوام ایتدکجه ، عمر اولدقجه . § (که) اداتی الحاق معنای شرطی وتعلیل افاده ایدر : چونکه :
« مادام که بتمیور حیاتم
ظن ایتمه بیتر بو ماتم »

مادام [ج ، س] (Madame) اجنبی وتبعه‌دن اولوبده فرنک قادینلری طرزنده وتلبس ایدن متأهله ویا ثیبه خرستیان خاتونی .

مادامبول [ج ، س] بر نوع تالان پائیدقه .

مادح [ع ، ص] مدح وثنا ایدیجی ایدن : مادح پیغمبری حضرت حسان .

مادر [فا ، س] والده ، انا ، ام ؛ پدر ومادر .

مادموازل [ج ، س] { Made.moiselle } اولنمامش تأهل ایتمامش اجنبی قیزی .

مادون [ع ، ص] آلت ، فروتر ؛ مافوق ایله مادون § دیکرینک امر ونفوذی آلتنده بولنان { (مافوق) مقابلی } .

ماده [ع ، س] اصل ، مایه ، جوهر ، عنصر § ایش ، امر ، کیفیت خصوص : روح ماده § سوزک بربندی § جسم ، محسوس الوجود اولان شی .

§ ... ن وبا نظامنامه‌نک بر فقره‌سی : جزا قانوننامه‌سی هاونک اون بشنجی ماده‌سی حکمنجه .

مادی = ماده‌یه منسوب ، جسمانی ، روحانی ، معنوی اولمیان || [جمعی : (مادیات) کلیر]

مادةً = (معناً) مقابلی ، جسماً جسماً || فعلاً (معنویات) مقابلی .

مادیات = مادی وجسمانی شیلر ، محسوسات

مادیون = قائل اولان ماده‌نک قدم وبقاسنه ومعنویاته اینانمایان کروه ضاله

ماده اثیریه = حکمت ، حرارتک حس اولنمسی موجب اولان اسبابه ــ غیر موزون وغیر قابل لمس وسیال رقیقدن عبارت ظن اولنور ایدی ــ متقدمین حکما طرفندن ویریلن اسم .

ماده مصوره = قانک زلال ایله لیفینی حاوی اولان قسم مایعی : ماده مصوره ابلی .

ماده سنجابیه = (طب) دماغ ایله دماغچه‌نک سطحی ونخاع شوکینک مرکزینی ستر واشغال ایدن بر نسج عصبی .

ماده بیضا = (طب) دماغ دماغچه نخاع شوکیده ... انا والیاف عصبیه‌نک خیوط وسطوانه مرکزیه‌سنی تماما تشکیل ایدن نسج عصبی

مادیان [فا ، س] دیشی آت ، قیصراق .

مار [فا ، س] ییلان ، حیه ؛ مار هلاهل نشا .

مار [ج ، س] (maor) (طبقات) بعض نواحی برکانیه‌ده مشاهده اولنان منتظم دائره شکلنده‌کی چوکوندیلر .

مارّ [ع ، ص] مرور ایدیجی ، کچن .

مارالبیان / مارالذکر } = بیانی ، ذکری کچن .

مارّین = جمع (مارّ) مارین وعابرین

مارانغوز [ج ، س] ماصه ، جعبه ، سفره‌سی ، توفه ، طولاب ، صندالیه ، یازیخانه وبونلره مماثل تخته‌دن اوانی اعمال ایدن صنعتکاره تجار .

ماروج ـ ماروش ـ ماربيچ

[فا ، ا] ماركله امزيكنك طاقلديغى مشبندن معمول واوزرنه حلزونى تن صارلمش بورى ، ماركوله اوادانلنى .

مارت [ج ، ا] سنهٔ شمسيهٔ روميه‌نك برنجى آيى ـ كه ؛ طقوزنده كونش برج حمله انتقال ايدرك تساوئ ليل ونهار حاصل اولور شباط ايله نيسان آيلرى آره‌سنده‌كى ماه رومى .

مارتى [ت ، ا] ذات الارجل الدفيه‌دن وطيور بحريه‌دن برى اولوب بالقله تعيش ايدر ، جسماً كوكرجيندن برازبيوكدر .

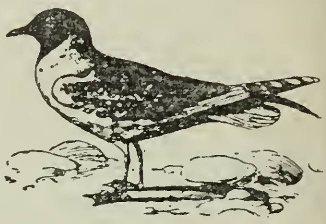

(مارتى)

(ديكر نوع مارتى)

مارتينى (هانرى) [ج ، ا] مازر احداثندن اول پياده عساكر عثمانيه‌نك مسلح اولديغى برنوع ايكنه‌لى تفنك .

مارج [فا ، ا] د مانسز آتش ، شعله ، زبا دومانسز باروت §

مارس [ت ، ا] اوروپاده اكى قان ... ويا يلمش ؛ طالع مارس ايتدم ، مارس اولدم § اساطير يونانيه‌دن برنك اسمى اولوب ژوپيتر ايله ژونونك مخدومى وحرب الهى اولق اوزره تصور اولنوردى .

مارسپت [ج ، ا] (بحريه) كميلرده اوزونده نفراتك طورمسيچون برسرن ويا باستونك آلتنده قوس شكلنده صارتان خلاط .

مارستان [ع ، ا] (فارسى بيمارستان) دن محرفدر ، خسته خانه .

مارش [ج ، ا] عسكرى بو وركن ايايلرى بر تعليم ... ، چالغى !! قوماندا !! مارش ! ايلرو !

مارض [ع ، ص] خسته ، مريض .

مارصوان [ت ، ا] حدود محافظى (مرزبان) دن غلطدر .

مارصيق [ت ، ا] كمور يابيلور ايكن تماميله يانمامش وقتلطكور حالته كيرمش اودون .

مارق [ج ، ا] بش غروش اوتوز آلتى پاره قيمتنده برالمان سكه‌سى .

مارقه [ج ، ا] اشيا اوزرينه وضع اولنان تمغا ، نشانه !! علامت مخصوصه ، علامت فارقه .

ماركى [ج ، ا] (Marquise) اوروپاده بارون ايله قونت آره‌سنده برعنوان اصالت (مؤنثى (ماركيز) در .

ماروت [ع ، ا] برملكك اسميدر ، هاروت وماروت .

مارن [ع ، ص] چكيچله دوكه‌لهرك اجلمغه مستعد اولان § مختلف رنكلى برطبراق § (طبقات) چوق مقدارده غضارى حاوى كيرج طاشى (Marne) .

مارول [ت ، ا] چيك اوله‌رق يالن ويا صلاته يابيلن برنوع سبزه .

اشك مارولى == ذات الفلقتين شعبه‌سندن سنجاريه فصيله‌سندن خشيشى بر نباتدر .

(اشك مارولى)

ماره [ع ، ا] (فقره) طريق عابدن مرور وعبور ايدنلر .

ماريه [ت ، ا] ديشى قويون .

مازغال [ت ، ا] قلعه ديوارلرنده ايچ طرفى كنيش و طيش طرفى انجق اسلحه نامولوسى صيغه‌جق قدر طار اولان دليك .

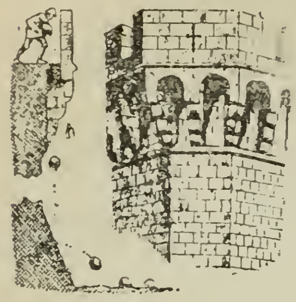

[مازغال]

مازو ـ مازى [فا ، ت ، ا] مازى بوجكى تعبير اولنان حشرهٔ غشائيه الجناح حشره‌نك ميشه آغاجلرينى ثقيب ايدرك حاصل ايتديكى برا وردكه دروننده تاننن موجود اولديغندن طبابت وصنايعده مستعمل دوايكى نوعى واردر .

[مازى]

١ ، ٦ — قره اغاج مازيسى
٢ ، ٤ ، ٥ — قواق اغاجى نوعلرينك مازيه‌سى ٣ — شجر لطم (ترمنتين)
٧ ، ٨ ، ٩ — ميشه مازيسى ١٠ — كل اغاجى مازيسى

ماساريقه [ج ، ا] (طب) باغرسقلره ... خدمت ايدن ايجه طمارلر § ايچ يانى دارى .

ماسبق [ع ، فعل] كچمش شى ، كچمش ، سركذشت حكايه ماسبق .

ماست [فا ، ا] يغورت .

ماستكى ـ ماسكه ـ ماستقه

[ج ، ا] واقيه تونيلان برنوع صمغ .

ماساژ [ج ، ا] وجودى ال ايله ويا جهاز مخصوصى ايله دلك وتضيق ايلمك اصولى .

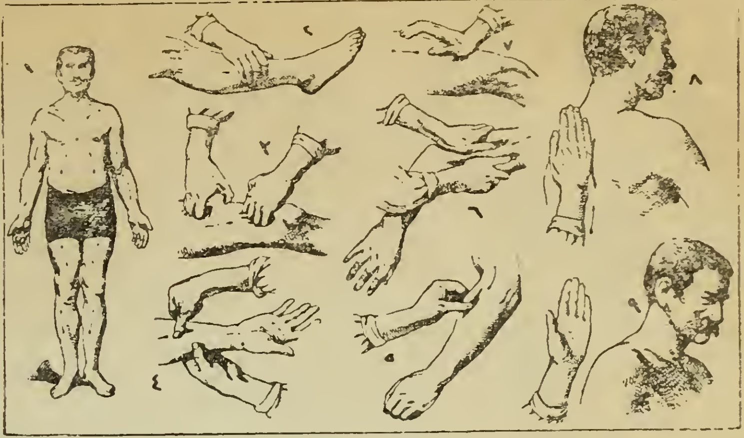

(ماساژ)

١ — ماسساژلرك استقامتی ٢ — خفیف ودوزما.اژ ٣ — پارمه لر ایله تضییق اصولی ٤ — باش پرمق ایله مسح ٥ — باش و شهادت پرمقلری اره‌سنده تضییق ٦ — اللر ایله ماسساژ ٧ — دلك اصولی ٨ — طرامه صورتیله مسح — تسفیف.

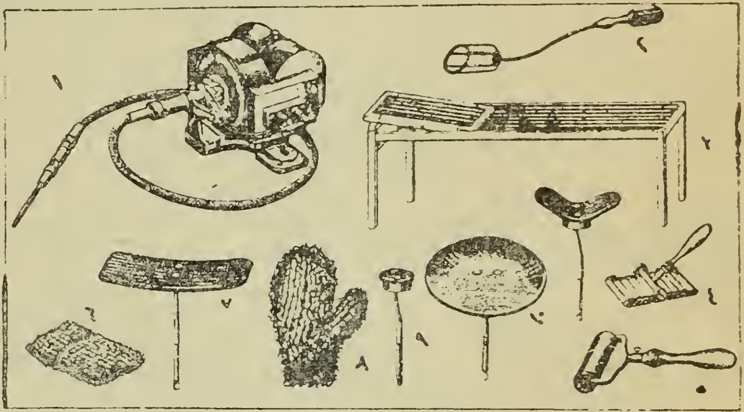

(ماسساژ جهازلری)

١ ـ الکتریق اهتزازی ماسساژ جهازی ٢ ـ اعضای تناسل نسایه مخصوص ٣ ـ ماسساژه مخصوص یتاق ٤ ـ متعدد مردانه‌لی مساح ٥ ـ تك مردانه‌لی ٦ ـ قیلدن فورچه ٨ ـ قیلدن الدیون ٧ و ١٠ ـ بطن ایچون ماسسور ٩ ـ کوز ماسسوری ١١ ـ ننچره ماسسوری.

ماسقارین [ج ، س] (mascarin) اول جزائر مجتمعه ده‌یشاهش اولاز و شهدی ایسه اسلی منقطع بولنان بر نوع پاپاغاندر.

(ماسقارین)

ماسك [ع ، ص] طوتیجی ضبطایدیجی.

ماسك العنان = (قوزموغرافیا) اك پارلاق کوکبی (عیوق) دنیلن نجم اولان بر هیئت سیاره‌نك اسمیدر.

ماسكه [ج ، س] نقاب ، یوز اورتوسی ؛ قار ناوال موسمنده ، وعمومی باللرده کتم هویت ایچون بعض خرستیان ذکور واناثنك یوزلرینه کچیردکلری مختلف الشکل یوز اورتوسی.

§ بعض اجسام کیمیویه‌نك استحصالی اثناسنده یوزك تأثیرندن متأثر اولماسی ... استعمال اولنان دنی ماسكه الت انشاقدر.

(ماسكه)

الت انشاق :

١ — حمض اول آزوت انشاقنه مخصوص ماسكه ؛ ٤ — قلوروفل واتر انشاقنه مخصوص ماسكه ؛ ٣ — ابخره دوائیه انشاقنه مخصوص ماسكه.

ماسواء ماسوی [ع ، ــ] بر شیئك غیری اولان شی ، غیریسی ، ماعداسی . ماسوی‌الله == جناب حقك غیری اولان کافهٔ موجودات ، || ــ لائق دینویه .

ماسوز [فا ، ص] بر برینه قاتلمش ممتزج شی .

ماسوره [ت ، ــ] { فارسی (ماشوره) دن محرفدر . § قیصه وانجه قامش } چیقریقده ، منسوجات دستگاهلرنده ایپلك ویا ایپك صاریلوب مکیکه طاقیلان قلم که : مکیکك ایچنده دونه‌رك ایپلکی براقیر . § چشمه زوانه‌سی . § ماءجاری اولچیسنده لوله‌نك ربعی که : درت جوالدز اعتبار اولنور : باغچه‌سنه ایکی ماسوره صو جاریدر .

ماشاالله [ع ، تر] ☞ [ما] .

ماشطه [ع ، ــ] ☞ [مشاطه]

ماشه [ت ، ــ] آتش طوتمغه ویا آتشدن بر شی چیقارمغه مخصوص معدنی چتال آلت § ماشه

ماشه‌لی == ماشه‌یه مشابه التی اولان

الی ماشه‌لی == ادبسز ، حیاسز || شارلاتان .

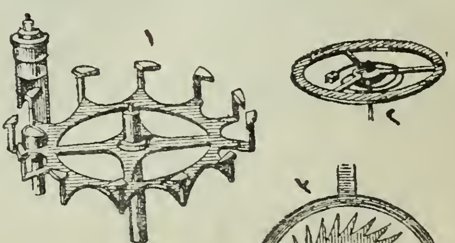

١ ـ طولابلی (ساعت) ٢ باندول زنبرکی ماشه‌سی ٣ ـ ماشه‌لی (ساعت) ٤ نکرلك دیشلی ماشه .

ماشی [ع ، ص] یوریجی ، یورین ماشی علی قدمه .

حیوانات ماشیه == سورونیجی ، یوزیجی اولمیان ، ایاقلریله کزن حیوانات ، مواشی .

ماشیاً == یایان اولارق ، یورویه‌رك ، ماشیاً کالدم .

ماشی علی الاصابع == (حیوانات) لاحمه صنفندن اولوب پارمقلرینك اوجلری اوزرینه یوروین حیوانات مفترسه . هره کلاب ، صرتلان ، زددوا وامثالی .

ماشی علی الکف == (حیوانات) لاحمه صنفندن اولوب یورورایکن ایاقلرینك طبانی تماماً زمین اوزرینه وضع ایدن حیوانات (آیی) جنسی کبی .

ماشیقولی [ج ، ــ] قرون وسطی‌ده محاجمینه یوقاریدن خمپره وسائره آتمق ایچون قلعه دیوارلری اوزرینه بنا ایدیلان بالقون وبر نوع مزغال .

ماصدق [ع ، فع] اسماً صادق اولان شی دیمکدر . § مضمون § موافق ، اویغون .

ماصه [ت ، ــ] کوچوك ویبوك هر نوع تیربزه ، سفره . § مفلسك مال موجودی .

ماصی [ع ، ص] مص ایدیجی ، خرطومیله امیجی .

حیوانات ماصیه == ایره وامثالی کبی خرطومیله امن حیوانات .

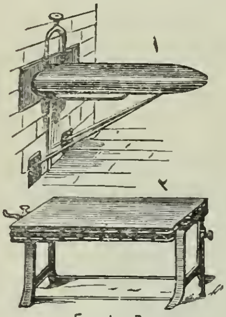

[ماصه]

ماصع [ع ، ص] چکنه‌یجی ، چکنه‌ین : حیوانات ماصعه .

ماضی [ع ، ص] کچمش ، کچن گذشته : الماضی لایذکر § کچمش زمان ، زمان سابق ازمنهٔ تاریخیهٔ ثلثه‌دن بری

« آه ماضی دینلن
شعشعه‌لی صبح شباب
ایلدی ابرسحردن دها
سرعتلی گذر » § (صرف) کچمش زمانده جریان ایدن بر حدثی افاده ایلین فعل صیغه‌سی

فعل ماضی == ماضی صیغه‌سی .

ماضیٔ شهودی == (صرف) کوزله کوریلن ویا کورمش کبی بیلینن برشیئی افاده ایدن صیغه : حضرت فاتح استانبولی (۸۵۷) تاریخنده ضبط ایلدی ، بو کتابی حسن افندی یازدی .

ماضیٔ نقلی == (صرف) یالکز ایشیدیلان برشیئ افاده ایدن فعل صیغه‌سی جمال افندی بنی آرامش . حسین افندی تکلیفی واقعی قبول ایتمامش .

ماعدا [ع ، ــ] باشقه ، غیری ، فضله .

ماعون [ع ، ــ] زکات مال § کندوسیله انتفاع اولنه‌جق شی § لوازم بیتیه .

ماغنزیا [ج ، ــ] (کیمیا) انکلیز طوزی دنیان معروف مسهل .

ماغنه‌تیت [ج ، ــ] (طبقات) حجر مقناطیسی دنیلن بر نوع اعلا تیمور معدنی که : رنکی سیاه ومجلادر وترکیبی تیمور ایله مولدالحموضه‌دن عبارتدر .

ماعونه [ج ، ــ] (بحریه) ارمه‌نك ومافوقنده‌کی چبوقلرك مقاومتنی تأمین ایچون باشدن قیچه دوغری اوزاتیلان سرت اغاچ § (معون) دینلن اغاچ . ☞ (معون)

مافات [ع ، فع] فوت اولان شی الدن کیدن شی : تلافیٔ مافات جبر مافات .

مافوق [ع ، تر] بالا ، اوست اوستنده بولنان ، اوست باش طرف § آمر ، ضابط . § حدود خارجنده ، طیشاریسنده . خلافنده .

مافوق الطبیعه == طبیعتك ، مادیاتك خلافی اولان شیلر .

مافی البال ـ مافی الضمیر [ع ، تر] قلبده ، کوکلده ، فکرده ، خاطرده اولان شی اظهار مافی الضمیر .

ماقبل [ع ، ــ] اوك ، پیش ، مقدم اوکده‌کی ، کچمش (مابعد) مقابلی .

ماقرورامف [ج ، ــ] mac ـ rorhamphe ـ طیور شاطئیه‌دن شمال طرفلرنده بتیشن بر قوشدر .

[ماقرورامف]

ماقی [ج ، ـ] (واری) ذات الثدیانك ذات الایدی اربعه فرقه‌سندن وجودی مایمون بورنی کوپکه بکزر ماداغاسقاره مخصوص بر نوع مایمندر

(ماقی)

ماكث [ع ، ص] مكث ایدیجی ، ایدن ، طوراں

ماكر [ع ، ـ] مكر و حیله ایدیجی ایدن ، حیله كار .

ماكنه [ج ـ] { فرانسزجه {Machine} لغتندن مأخوذدر } علی العموم بر قوۀ محركه واسطه‌سیله حركت ایدن و ایش كورن فعل ، عمل ، حركت حصوله كتیرن آلت .

زراعت ماكنه‌سی = امور واصول زراعتی تسهیل ایدن مختلف ماكنه‌لر .

دیكیش ماكنه‌سی = ال ویا ایاق واسطه‌سیله ایشلر وكمال سرعت وانتظام ایله دیكیش دیكر ماكنه .

واپور ماكنه‌سی = واپوری تحریكه بادی اولان ماكنه .

واط ماكنه‌سی = واپور ، شمندوفر كبی وسائطی تحریك ایدن ماكنه .

§ علم ماكنه = حركت و موازنت قانونلرندن بحث ایدن فن ، جراثقال ، میخانیك [فن مذكور (سینتاتیك) سكونت ، (سینه‌ماتیك) حركت و (دینامیك) قوت بحثلری نامیله اوچ قسمه منقسمدر .]

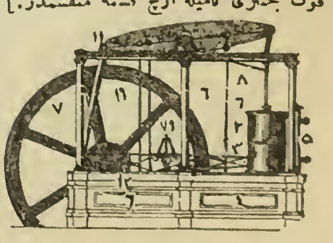

(واط ماكنه‌سی)

١ — قوننكتین (رابطه قولی) ٢ — سلندر (اسطوانه) ٣ — اكسنتریك قولی خارج المركز قولی) ٤ — ماكنه غراق فیر ندی ، ٥ — ایسلاید جاكت ٦ ، ٦ ایرپامب رود (هوا طلومبه‌سی ولی) ٧ — ره‌كولاتور (ناظم) ٨ — متوازی الاضلاع ٩ ، ٩ — صوطلومبه‌سی قولی ١٠ — فلای ویل (دنك پروانه‌سی) اساسی ١١ — بیم (مانوه‌له) ه

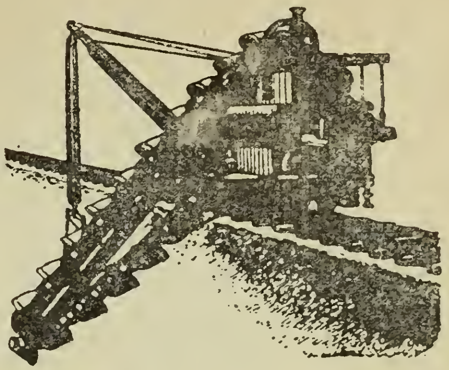

(قازمه ماكنه‌سی)

ماكی [ج ، ـ] ذات الثدیانك خیالیه فرقه‌سندن آمریقایه مخصوص بر حیواندر .

(ماكی)

ماكیان [فا ، ـ] طاووق ، خروسك دیشیسی . دجاجه .

مال [ع ، ـ] تصرف اولنان قیمتلی شی ، انسانك تحت تصرفنده بولنان اشیا ، § (فقه) طبع انسانی مائل واوبده وقت حاجت ایچون ادخار اولنه‌بیلن شیدر كه : منقول وغیر منقوله شامل ولور . § امتعه ، اشیای تجاریه .

مال متقوم = (فقه) انتفاعی مباح اولان شی ، ما... ماك محرز . مثلا صید ایدیلن بالق مال متقومدر .

بیت المال = خزینۀ دولت || وارثلری صغیر بولنیان تركه و كا مماثل اموالی حفظ واداره‌یه مأمور دائرۀ شرعیه .

مالدار = زنكین .

مالی = ماله منسوب : امور مالیه اصول مالیه .

مال ایتمك } مال ایدنمك } = اهمیت ویرمك وظیفه ایدنمك .

رأس المال = سرمایۀ نقدی

مال صندوق = خزینۀ جلیله وزنه‌سی .

مال مدیری = برقضانك امور مالیه‌سنه مأمور آدم .

مال پرست = مالی پاره‌یی زیاده سون خسیس ، حریص

مال [فا ، ص] سورمك معناسته اولان (مالیدن) مصدرندن مشتق اولوب تركیبله مستعملدر .

رومال = یوز سورن

پای مال = ایاق آلتنده چكنمش ، اوزرینه ایاق سوریلن .

مالاق [ت ، ـ] مانده یار روسی ، مانده توراغیسی

مالاكلام [ع ، تر] سوز قبول ایتمز دیه‌جك یوق { اصلی (مالا كلا فیه) در . }

مالامال [فا ، ص] زیاده طولی ، بك مالی ، پر ، لبالب مشحون .

مالانهایه [ع ، ص] صوكسز ، اوجسز نهایتسز ، بی پایان

مالایعنی [ع ، تر] معناسز فائده‌سز سوز ویا ایش .

مالایطاق [ع ، تر] وسع وتحمل انسانی خارجنده اولان تكلیف مالا یطاق .

مالزم [ع ، فه] { غلط اوله‌رق (ملازمه) } لازم اولان شی حوایج .

البش [فا ، مد ، صه] سورمه سوریش اوغمه .

لشکر == سورتجی ، اوغرجی ، دلاك

لیده == سوراش ، اوغلمش .

زو اقوج [ج ، ــ] ونقله اقجیر اوجاغنك سرکرده‌سنه اعلا اولنوردی .

لك [ع ، صه] صاحب ملك ، پادشاه § متصرف § قادر صاحب .

لکیت == مالکلك ، تصرف ، صاحب لق .

لکانه [فا ، ــ] اراضئ امیریه‌نك بعض شرائطیله وراثت اوزره متصرفه تملیك اولنان اراضی

له [فا ، ــ] دیوارصیوامغه مخصوص آلت ، سورکو .

لی [فا ، ــ] چوق ، زیاده § طولو پر ، مملو .

لخولیا [ج ، فا ، ــ] { یونانیدن مفرددر . } قره‌سودا ، حزن دائمی ‖ خیال ل . خیال خام .

ما [ت . ــ چ جق لسانده یئجك شی ‖ والده ، مادر ، ننه

امضی [ع ، صه] کچمش شی کچمش زمان :

ی مامضی == کچن کچدی ، کچمش

املك [ع ، ــ] مالك ولنان شی اشیا .

اموت [ج ، ــ] فیل محمودی دینلن حیوان . ☛ [فیل محمودی]

انتو ـ مانطو [ج ، ــ] (Manteau) اوستدن کیلن واکثریا لاری ارلیان کنیش الباس .

انتی [ت ، ــ] قیمه‌لی بوغره کی . § (ج) (بحریه) بیوك بر جنس مقره .

انتلیه [ج ، ــ] (بحریه) کمی سرنلرینی دیرکلره اییلیطیتان زنجیر .

اندین [ج ، ــ] اپکله معمول قالین جنس قماش ، جانفس .

انجانه [ج ، صه] (بحریه) کمیلرده بولندیریلان متحرك بیوك صو انباری .

اندارن [ج ، ــ] چین وزراسنه اوروپاجه ویریلن عنوان .

ماندال [ت ، ــ] قپو وپنجره کبی شیلری قپامغه مخصوص متحرك دوکه .

ماندالینه [ت ، ــ] پورتقال جنسندن کوچوك ولذتلی بر میوه .

ماندره [ج ، ــ] اوستی اورتیلی کوچوك اغیل .

ماندولین mardoline [ج ، ــ] عود بچمنده ، تللی ، کوچوك بر موسیقی آلتی . ☛ موسیقی

مانده [ت ، ــ] جاموس ، صو صیغری ، کارمیس .

مانده [فا ، صه] قالمش . پس مانده == کیری قالمش .

عمل مانده == ایشدن قالمش . ایشه یارامز

ماندریل [ج ، صه] ذات الثدیایلك ذوی الرأس کلی جنسندن افریقای غربی‌یه مخصوص بر مایموندر .

مانسقه [ج ، ــ] (بحریه) ایکی طرفی ایکی دیرکلی مقره‌دن طونادلمش بیوك بالیقه .

مانشه [ج ، ــ] بویرات بلکنلی مانشه تسمیه اولنان قایق .

[مانشه]

مانطار [ت ، ــ] ☛ [منطار]

مانع [ع ، صه] منع ایدیجی ، ایدن انکل اولان ، حیلولت ایدن .

مانعه == منع ایدن شی ، انکل ، حائل مشکلات .

مانغه [ج ، ــ] (بحریه) کوکرته‌نك ایکی طوپ لومباری آره‌سنده‌کی قسم مسافه . § (عسکری) طاقم دینیلن ترتیبه معادل افرادك هیئتی .

مانغانز {manganèse} [ج ، ــ] (کیمیا) اجسام بسیطه‌نك غایت سرت وقابل انکسار ، بوز رنکلی وطبیعتده محض حالنده بولنور بر معدن .

مانقیر ـ مانقر [ت ، ــ] اسکی بر جنس کوچوك باقر سکه ، فلوس ، فلس . § زریله لوله‌سنی طرتمق اوزره کمور بوردن معمول قرص . § علی الاطلاق اقجه ، پاره .

مانغاله [ج ، ــ] اوزرنده نصف کره شکلنده برطاقم اویوقلر بولنان بر نوع اویون ، قمار تخته‌سی == بو تخته اوزرنده اوینانیلان اویون .

مانقفا [ت ، صه] قالین قفالی ، آلیق ، سرسم § شدتلی ومزمن صقاغویه اوغرامش بیکر .

مانکیه [ج ، ــ] ذات الفلقتین شعبه‌سندن مرطکیه ویاخود تره‌بنتیه فصیله‌سندن بر نباتدر .

(مانکیه)

ماند

مانده [فا ، د] ادات تشبیهدر کبی ، مشابه ، بکزر ، نظیر شبیه .

ماند آباد == عالم برزخ .

بی ماند == امثالسز ، بی نظیر .

مانورا ـ مانوره [ج ، ــ] { manoevre } عسکر تعلیمی § وقت حضرده حرب تقلیدی اوله‌رق حرکات عسکریه § تعلیم بحری ، صفت بحریه § دولاب ، اویون ، حیل ودسائس .

مانولیه [ج ، ــ] ذات الالقاح طائفه‌سنك مانولیاسه فصیله‌سندن بر نباتدر .

[مانولیا]

مانومترو [ج ، ـ] (حكمت) { manométre } بر قاپده محصور بولنان غازلرك ویا بخارلرك قوهٔ الاستیقیه‌سنى تعیین ایتمك ایچون استعمال اولنان آلتلر ، مقیاس تضییق .

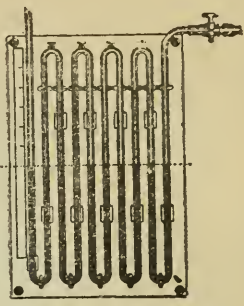

[مانو مترو]

آچیق مانومترو = درت ، بش مترو طولنده ، یوقارى طرفى آچیق وآشاغى طرفى جیوه‌یى حاوى بر چناق درونده مغطوس بر زجاج بوریدن عبارت مانومترو

قپالى مانومترو = (حكمت) ماریوت قانونه مبتنى اوله‌رق اعمال ایدلمش وایكى غیرى مساوى قوله قیوریلمش بر اكرى انبوبه‌دن عبارتدر .

معدنى مانومترو = (حكمت) صارى اینجه تنكه‌دن معمول ٧٠ ، ٨٠ سانتیمترو طولنده وجدرانى غایت اینجه وقابل انحنا اولان یاصیجه بر انبوبه‌دن عبارتدركه : حلزونى اوله‌رق قیوریلمش اولدیغى حالده قطع نقص شكلنده بر چوبه‌نك درونه موضوعدركه: داخلاً بو انبوبه‌نك اوزرینه تأثیر ایدن تضییقات انبوبهٔ مذكوره‌نك انحناسنى اچمغه باعث اولوب خارجاً تأثیر ایدن تضییقات ایسه بالعكس دها زیاده انحنا كسب ایتمه‌سنى موجب اولور .

مانى [ت ، ـ] بر شرقى ویا تقسیمك ابتداسنده تغنى اولنان الحان ، شرقى .

مانیپلاتوز [ج،ـ] {maniplateur} تلغراف ادواتندن اولوب جریانى قطع ایتمكه وتلغراف ویرمكه مخصوص آلت .

مانیفاطوره [ج ، ـ] {manifacture} دن محرفدر . فابریقه ایشى . فابریقه مالى ، معمولات صناعیه .

مانیفاطوره‌جى = مانیفاطوره تبیرندن اشیا صاتان تجر .

مانیفستو [ج ، ـ] {manifeste} (تجارت) حموله قائمه‌سى § فابریقه‌دن تجاره كوندریلان

امتعه‌نك جنس ونوع ومقدار وقیمتلرینى مبین ورقه .

مانیقه [ج ، ـ] (بحریه) گمیلرده انبارلره وماكنه وآتش دائره‌لرینه هوا ویرمكه مخصوص بزدن باجا .

مانیوله [ج ، ـ] (ماكنه) (مسند) تعبیر اولنان بر نقطهٔ ثابته اطرافنده حركت ایدن بر جسم صلب . § تحریك اثقال ایچون بر طرفى استناد كاهه ربط ایدلمش قول

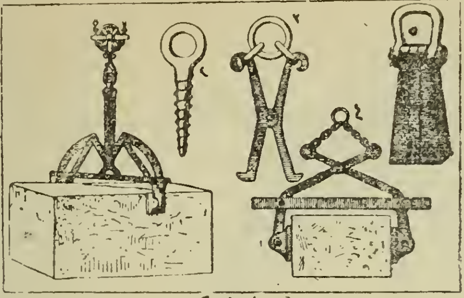

[مانیوله]

مانیوله قولى = (ماكنه) بر مانیوله‌یه تأثیر ایدن هرهانكى بر قوتك استقامتى اوزرینه (مسند) نقطه‌سندن رسم اولنان عمودك طولى .

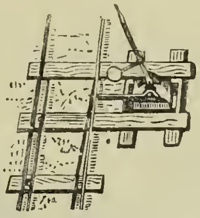

[شمندوفر مانیوله‌سى]

مانیوله قانونى = (ماكنه) « بر مانیوله‌یه تأثیر ایدن ایكى قوت موازنت حاصل ایده‌بیلمك ایچون او قوتلره مربوط اولدقلرى مانیوله قولله‌یله معكوساً متناسب اولملیدر » قاعده‌سندن عبارتدركه : ارشیمد طرفندن كشف اولنمشدر .

ماوراء [ع ، ـ] ارد ، كیرى ظرف § بر شیئك اورته‌سنده كیریسنده .

ماوراءالنهر = ملك توران .

ماوراءالطبیعیه = غیر مادى ، خارج طبیعت اولان حال .

ماوقع [ع ، ـ] واقع واش شى ، ... ذنشتر

ماوى [ت ، ـ] ازرق ، كوك رنكده اولان ، كبود .

ماوى بوغاز = طیور دوریه‌دن اولوب بر عتیمك مفوق نواحیسنده بولور .

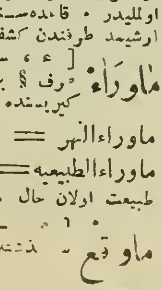

[ماوى بوغاز]

ماویمسى = ماوى یه چالار اولان .

ماه [فا ، ـ] آى ، قمر (ماهشـ ... ده بو معنایه‌در) § سنه‌نك اوزایكـ ... برى ، شهر : ماه نیسان .

ماه كنعان = یوسف علیه السلا ... كنایه .

ماه نو = یكى آى .

ماه بماه = آیدن آیه ، شهریه .

ماهانه / **ماهیانه** / **ماهواره** = آیـ ...

ماه یمانى = رسـ ... مجتبى افندمز حضرتلر ...

ماهپاره / **مهپاره** = ى ... پارچه‌سى ... صاحبحـ ... وآن .

ماه پیكر / **مه پیكر** = یوزى آى كبى ضیادار اولا ...

ماهتاب = آى آیدینلغى ، رو ... ماه ‖ اون درت كیجه‌لك آى ‖ یوقارى چیقوب آى كبى پارلایان ... نوع فشنك .

ماهتاب ایتمك = استهزا ایتمك ... اكلنمك .

ماه تابان = پارلایجى ، پارلایان ...

ماهچه = مناره‌علملرینك سنجا ... باشنه كچیریلان آى شكلنده معدنى پار ...

ماه روى = آى یوزلى ، یـ ... آى كبى اولان .

ماه روزه = شهر رمضان .

ماهر [ع ، ص] مهارتله متصف‌و ... صنعتنده استاد] هنرور ، حا ...

مهارتلى / **ماهرانه** = مهارتله ، اوستا ...

ماهموز [ت ، ـ] (عربى ...) ویا مهمازدن محرفدر ... حیوانى دورتمك ا ... چیزمه‌نك اوكچه‌سنه طاقیلان معد ... دیشلى چرخ . § خروس وسائر ... قوشلرك ایاقلرنده بولنان ارزونجه دیـ ... (بحریه) زوهلى كمیلرك باش طرفنـ ... وصو خطندن بر قاچ قدم اشاغیدن ایلر ... طوغرى چیقان اوروغه دیركى .

ماهموزلامق = انه ماهموز اور ...

...ون [ت ـ] ... ذات الفلقتين شعبه‌سندن ماهونیه فصیله‌سندن قابض ودافع حما بر نباتدر .

(ماهون آغاجی)

...ی [فا ، ـ] بالق ، سمك : صیدماهی ، رسم ماهی . (جمعی (ماهیان) کابر .)

...خوار / ...کیر = بالقجیل قوشی ‖ صیادسمك

...دان = بالق حوضی .

...فروش = بالقجی ، بالق صاتان .

...ت [ع ، ص] بر شیئك کنهی ، حقیقتی ، اساسی .

ماهزهرویه [ت ، ـ] ذات الزهور هلالیه فصیله‌سندن بر نباتدر .

[ماهز هرویه]

مایده‌نوس [ت ، ـ] ذات الفلقتین شعبه‌سنك صیوانیه قبیله‌سندن أفاویه کبی مستعمل بر نبات سنویادر .

[مایده‌نوس]

یبانی مایده‌نوس = ذات الفلقتین شعبه‌سنك صیوانیه فصیله‌سندن بر نباتدر آسیا وبحر سفید سواحلنده بولنور .

ماباسیل - مایه‌سیل [ت ، ـ] وجودده بر طاقم مایعلر افراز ایدر چاتلاقلر § باصور .

مانجوش [فا ، ـ] طاتلی ایله اکشی آره‌سنده بر طعم ، اکشی‌یه مائل .

مایس [ج ، ـ] سنهٔ شمسیهٔ رومیه‌نك اوچنجی ای § قوزون و اینکك تازه کوبره‌سی .

مایس بوجکی = تازه کوبره ده بولنور بر جنس بوجك .

مانستره [ج ، ـ] (بحریه) کمینه‌لك غراندی دیرکنك اث التنده‌کی سرنی وبو سرنه مربوط یلکن .

مایع [ع ، ص] صو کبی آقان شی ، صیوق ، صلب وغاز اولمیان « بونه آتش مزاج بر مایع که کوزومدن آقار اولورضایع »

جمعی = (مایعات) کابر) مایع مغذی = قاندن کنایه .

مایعیت = مایعلك ، خاصهٔ مایعه .

مایمون - میمون [ت ، ـ] ذات الایدی الاربع صنفندن انسانه بکزر وتقلیدو تربیه‌یه مستعد معروف حیوان . قرد ، بوزینه

مایمونلر :

— اورانغوتان ۲ — شمپانزه — ۳ غوریل ٤ — ژیبون ٥ — صنفنو پتك ٦ — قولوب ۷ — سرقوپیتك — سدنوسه‌قال کوبك باشلی) ۹ — سنیده ۱۰ — آلشراب ۱۱ — آیه ۱۲ — ماژو Sajous ۱۳ سانیمکری — نیقیپدن nycPishen ۱٥ ساکی — ۱٦ — تامارین

مايمون اشهالى == نباتمز ، قرارمز ، دومك بر شيدن چابوق بيقان .

مانوبجق == هر كابدى آچاد چليكر الق ‖ خرمز اماختارى .

ماينا [ج ، س] بحريه) يلكنده ى قپامه ، ادره § ترلدوديل اثه ، جوهر .

مايه [ف ، س] اصل ، اساس بدنت § بضاعه ، اقتدار § ثروت و يساد

مايهٔ شب == گيجه قراكلنى .

§ خمير ، قويان معروف ماده

مايه سز == مايه سى يعنى خورى اولمياز .

مايه لاتى == مايه قونلق .

مَباحِث [ع ، س] بر شيئك بحث ولنديغى ير ، مقاله مناسنه اولان (مبحث)ك جمعى

مَبادِى [ع ، س] باشلنجق زمان ، باشلنجق مكان معناسنه اولان (مبدا)ك جمعى مبادئ فنوده

مَبالِغ [ع ، س]اقچه معناسنه اولان (مبلغ) ك جمعى .

مَبانى [ع ، س] سوزك بنا اولنديغى محل معناسنه ولنان (مبنى) نك جمعى ايسه ده اسلانزده ابنيه تملى ، اساس ، معنالرنده مستعملدر : مبانى عاليه .

مَبْثُوث [ع ، ص]طاغلمش ، بايلمش پراكنده پريشان : فراش مبثوث .

مَبْحَث [ع ، س] بر شيئك بحث ولنديغى ير § بر مسئلهٔ علميه ويا فنيه يه متعلق مقاله § باب ، فصل .

مبحث الاثمار == علم نباتاتك منحصراً اثماردن باحث اولان قسمى ، فصلى

مبحث الازهار == علم نباتك منحصراً ازهاردن باحث اولان قسمى ، اصلى

مَبْحُوث [ع ، ص] بحث اولنمش ، ذكر اولنمش : اثر مبحوث مسئلهٔ مبحوثه .

مبحوث عنه == كندوسندن بحث اولنان شى : كتاب مبحوث عنه ، مسئلهٔ مبحوث عنها .

مَبْدا [ع ، س] اسم مصدر ديمى ايسه ده لسانمزده اسم ظرف معناسنده مستعملدر] باشلنجق زمان § باشلنجق مكان § باشلانغج ، اول ، ابتدا : مبداء خلقت

مَبْذُول [ع ، ص] ابذال اولنمش ، حسن رضا ايله صرف ايدلمش ، اسيرگنمامش § بول ، چوق ، كثرت اوزره موجود

مبذوليت ، مبذولى == مبذوللق ، بوللق ، چوقلق ، كثرت ‖ احسن ...

مَبَرّات ... مسنعمل ... جمعى } خيرات ، ... مبرات ... خلالنيناهى ...

مَبْرُود [ع ، ص] صغومش ، صغوق بارد .

مَبْرُور [ع ، ص] خيرلى ، مقبول مرغوب ايش شى . عمل مبرور ، خدمات مبروره .

مُبْرَز [ع ، ص] ابراز اولنمش . چيقمش ، گوسترلمش § يتيشمش ، مكتوب .

مَبْرُوص [ع ، ص](برص) علتنه مبتلى اولان .

مَبْسُوط [ع ، ص] بسط اولنمش يايلمش ، آچلمش . ‖ مسرور ، ايدلمش .

مبسوطاً == مبسوط اولرق .

مبسوطاً متناسب == ☞ [متناسب]

ضمهٔ مبسوطه == (صرف) قول ، يول كبى تركجه ده اچيق اوقونان ضمه كه : خفيفه وثقيله ناميله ايكى قسمدر .

مَبْشُوره [ع ، ص] اندامى متناسب تناسبى ، ملاح وجهه سى لطيف قادين .

مَبْشُوش [ع ، ص] سيلنمش .

مَبْعُوث [ع ، ص] بعث اولنمش ، گوندرلمش مرسل ، فرستاده من قبل الرحمن مبعوث ولان پيغمبران عظام حضراتى . ملت مجلسنده اعضادن هر برى [جمعى : فارسى قاعده سنجه (مبعوثان ، كابر]

مَبْغُوض [ع ، ص] بغض اولنمش ‖ منفور .

مَبْلَغ [ع ، ص] مقدار § اقچه ، پاره مبلغ مزبور ، [جمعى : مبالغ كابر .

مَبْلُول [ع ، ص] ايصلاتلمش ، ابصلاق ، نملى ، ياش .

مَبْنى [ع ، س] بنا يرى ، جاى بنا ،

مَبْنى [ع ، ص] بنا اولنمش ، يايلمش ، تأسيس اولنمش .

مبنى على الحكايه == معروف بر حكايه اوزرينه بنا اولنمش ، حكايه يه مستند

مبنياً قيمت == (فقه) بنانك قائماً طورديغى حالده قيمتى (مقلوعاً قيمت) بونك ضديدر .

§ طولايى ، ايچون : بوكامبنى ، اولمغله مبنى [بو معنى لسان رسمى يه مخصوصدر .]

§ مستند : دلائل قاطعه اوزرينه مبنى در .

§ (صرف عربى) بلا مانع لفظى اعراب قبول ايتميوب سماع اوزره دائما بر حركه ايله ويا ساكن اولرق قوللانيلان (اسم)

مَبْهُوت [ع ، ص] شاشمش ، حيران .

مَبْهُود [ع ، ص] مولويان ، ترق ناس دلقنده ... اولان .

مَبِيت [ع ، س] گيجه ليه ... جاى شب گذرانى .

مَبِيض [ع ، س] (طب) تناسليه نسادن برى اولو... جانبنك يمين ويسارنده ... ايكى غده دن عبارتدركه : بيضلرى ... ايدر .

§ (نباتات) اوچ پارچادن مركب ... عضو تأنيث نباتك الك شد... اولان قطعهٔ سفليه كه : ميوه اولق ... اولان نطعه نك فعل القاحدن اولكى ...

مبيض بسيط == (نباتات) ... ثمرينك تبدلندن متشكل اولان مبـ...

مبيض مركب == (نباتات) ... وريقه نك استحاله سندن حاصل ... مبيض [جمعى : (مبايض) كا...

رباط مبيض } رباط مستعرض } == (طب) ... محافظه ايدن باغلر .

مَبِيع [ع ، س] صاتيلمش (فقه) صاتيلان شى ـ ... بيعده تعيين ايدن عيندر و ... مقصود اصلى اودر .

مَتاع [ع ، س] قماش ، اثوا... مدر تمتع و متفع اولان ا... تجار مالى § سرمايه بضـ... جمعى : (امتعه) در .

مَتاعِب [ع ، س] خلاف قياس ... (تعب) ك جمعى در . ... يورغونلقلر ، رنجلر ، مـ... سفريه .

مَتافوره [ج ، س] (بحر... گمينك بوردسنه عمودا ويا... موضوع ديكمه .

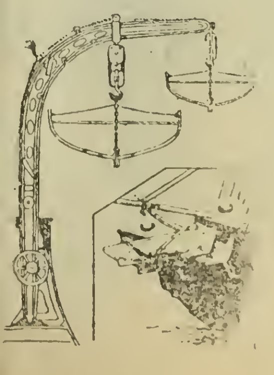

[متافوره]

فلونه متافورەسی == (بحریه) فلوقەیی امنیه مخصوص دیکملر .

متالیك [ج ، س] از کوش ایله قاریشیق بافرلیقجه سکه‌مغشوشه . اوز پاره قیمتنده سکه ، اوناق .

متانت [ع ، مص] صاغلاملق ، محکملك ، استقراری § ثبات وغیرت متانت فکریه ، متانت قلبیه .

متبوع [ع ، ص] کندیسنه تبعیت اولنان § حکمدار حضرتلری متبوع مفخم قارشی فرط صداقتله متصف ایدی .

متبوعیت == متبوعلق .

مترس [فا ، س] قابونك اردینه اچلماق ایچون قونیلان اغاچ § موقع حربده عسکری محافظه ایچون یغلمش طوپراق ، سپر ، قلعه .

متروك [ع ، ص] ترك اولنمش ، براغلمش : طفل متروك ، اموال متروکه .

متروکات == جم : (متروك) متوفانك مخلفاتی : متروکات قاصیه .

متروکیت == متروکلك || عدم توغل .

متره [ج ، س] { Mètre } اصطلاحاتمزده دائرەسی ربع محیطنك اون ملیونده بر جزئنه مساوی بعد (متره) نامیله مقایس اعشاریه ایچون واحد قیاسی طول اعتبار ایدلمشدر که: بر بچق اندازەیه معادلدر .

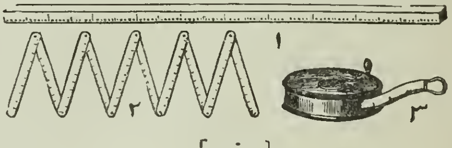

[متره]
١ - بكپاره ٢ - آچلوب قپانور نوعی ٣ - شریتدن معمول .

دسیمتره == مترەنك اونده برقسمی .

سانتیمتره == مترەنك یوزده برقسمی .

میلیمتره == مترەنك بیکده بر قسمی .

متره‌پولیت [ج ، س] خرستیان جماعتنك رئیس روحانیسی .

متن [ع ، س] کتابك ، مقالەنك اصل عبارەسی ، شرحك غیری اولان کلام . (جمی : (متون) کلیر]

متین [ع ، ص] صاغلام ، محکم ، استوار . [مادیات ومعنویاتده مستعملدر : مرد متین ، فکر متین حصار متین .

مثابه [ع ، مص] { کلمهٔ تشبیهدر } درجه رتبه ، مرحله ، منزله : لائق مثابه‌سندەدر .

مثالب [ع ، ص] عیوب ، نقائص .

مثانه [ع ، س] سیدیك توروغی ، مثانه § (طب) جوف حوضده موضوع بر کیسهٔ مخصوص اولوب بر طرفی حالبان ودیکر طرفی دخی مجرای بول ایله مشترك اولدیغندن درونه حالبان واسطه‌سیله قطرات بول تراکم ایدر ، جهاز بولینك مهم عضویدر .

التهاب مثانه == (طب) مثانەنك غشاء مخاطیسنك التهاب پیدا ایتمسی .

مثانی [ع ، س] نمازده ایکی رکعتده ایکی دفعه اوقوندیغی ایچون سورهٔ فاتحهٔ شریفه‌یه ویرلمش براسم در .

سبع المثانی == فاتحهٔ شریفه سوره‌سی ترکیب ایدن یدی آیت کریمه .

مثاوی [ع ، س] مأوی ، مسکن معناسنه اولان (مثوی) نك جمعی .

مثقوب [ع ، ص] ثقب اولنمش ، دلنمش : لؤلؤ مثقوب .

مثل [ع ، س شبیه] مانند ، مثال نظیر ، نمونه § داستان ، قصهٔ مشهوره (مامال) § ایضاح مطلب ایچون ایراد اولنان حکایه ، قصه .

مثلا == مثال اوله‌رق .

ضرب مثل == مثل مضروب ، حکمة العوام اولان جمل وعبارات ، آتالر سوزی .

مثلوث [ع ، ص] ثالث اخذ اولنمش § اوچ قات § بوکلمش ایپ .

مثنوی [ع ، س] (ادبیات) هر بیتی باشلی باشنه مقفی اولان نظم .
§ مولانا جلال الدین رومینك بو نامده‌کی اثر مشهور نفیسی : مثنوی شریف .

مثنویات == جم : (مثنوی) . مثنوی

مثوبة - مثوبه [ع ، س] ایلیکك مکافاتی ، جزای نیکی § عبادانك روز قیامتده کوره‌جکی اجری ، مکافات اعمال صالحه .

مثوبات == جم : (مثوبه)

مثوی [ع ، س] مأوی ، مسکن ، خانه .

مثیل [ع ، ص] شبیه ، نظیر ، مانند ، مثال .

مجادل [ع ، س] کوشك ، قصر معناسنه اولان (مجدل) ك جمعی

مجاذب [ع ، ص] جذبه‌دار معناسنه اولان (مجذوب) ك جمعی .

مجاری [ع ، س] صویك اقدیغی یر معناسنه اولان (مجری) نك جمعی

مجاری هوائیه == (حیوانات) بالینه قشالوطه ، کرکدان ، یونس بالغی کبی بعض حیوانانك متحرك رأسلرینك قسم علویسنده آچلمش اولان بورویابکی دلیکه

مجاری تنفسیه == تنفس بوریلری .

مجاز [ع ، س] یول ، کچه‌جك یر § حقیقتك ضدی . § (ادبیات) بر لفظك بر علاقه سببیله معنای ما وضع لهینك غیرنده فقط لوازم معناسندن برنده استعمالی : دستی آقیور ، رحمت کلیور ، کبی

مجاز مرسل == (ادبیات) معنای حقیقی ایله معنای مجازی آره‌سنده وجودی لازمکلان مناسبت ، مشابهتك غیری بر طاقم علاقه‌لردن عبارت اولان ترکیب مجزی .

مجاز مرکب == (ادبیات) ☞ [استعارهٔ تمثیلیه]

مجازا == مجاز ، استعاره طریقیله ، معنای حقیقیسی ایله اولیه‌رق .

مجازی == مجاز ، استعاره‌یه منسوب ومتعلق : معنای مجازی .

مجال [ع ، س] طاقت ، توان ، قدرت . § امکان .

بی مجال == مجالسز ، قدرتسز ، طاقتسز .

مجالس [ع ، س] ج : (مجلس) .

مجالی [ع ، س] آیینه معناسنه اولان (مجلی) نك جمعی .

مجامر [ع ، س] بخوردان معناسنه اولان (مجمر) ك جمعی .

مجامع [ع ، س] ج : (مجمع) ، طوپلنه‌جق محللر :

مجامیع [ع ، س] ج مجموعه)

مجان [ع ، ص] بادهوا وبلا عوض ، اجرتسز اوله‌رق الینان شی .

مجانا == مجان اراق ارزه ، بادهوا بلا عوض اوله‌رق .

مَجانیق [ع ، س] ج : (منجنیق) (منجنیق)

مَجانین [ع ، س] جمعی (مجنون) .

مَجْبور [ع ، ص] زور ایله براغیلمش ، مضطر ، ناچار .

مجبوراً = مجبور اوله‌رق .

مجبوریت = مجبورلق ، زور .

مَجْبول [ع ، ص] یارادلمش ، مخلوق ، متخلق : مجبول اولدقلری محاسن وفضائل .

مَجْد [ع ، مص] بیوکلك ، شانلیلق ، شرافت ، جلالت ، اولولق .

مَجْدود [ع ، ص] رزق بول ، نصیبلی ، بختیار .

مَجْدور [ع ، ص] چیچك چیقارمش آدم § بوکولمش ، (ف) مجدول .

مَجْذوب [ع ، ص] جذب اولنمش ، چکلمش ، جذبه‌دار § مجنون § شیدا .

مَجْذور [ع ، ص] جذری آلنمش عدد

مَجْذوم [ع ، ص] جذام علتنه مبتلی آدم ، مسکین .

مَجْرا [ع ، س] (مجری)

مَجْروح [ع ، ص] یاره‌لنمش ، یاره‌لی ، جریحه‌دار § رد وابطال اولنمش ، نقض ایدلمش : بو سوز مجروحدر .

مَجْرور [ع ، ص] جر اولنمش ، چکلمش § کسر ایله اوقونان عدد . جارومجرور . [جمعی : (مجرورات) .

مَجْری [ع ، س] صویك اقدیغی یتاق ، صو یولی . نهر مجراسی تبدیل ایلدی . § بر ایشك طریق حصولی : ایشی بر مجرای سالمه ایصال . § بر حوادثك واسطهٔ انتشاری § (طب) بدنك ایچنده اخلاطك مایعاتك جریان ایتدیکی یول .

مجرای اوسطاش = (طب) جهاز سمعدن اولوب حفرتین انفك جهت خلفیه‌سنه اچیلیر واذن متوسط ایله هوای خارجی‌یی طوغریدن طوغری‌یه بربرینه اتصال ایتدیرن اوزون وطار برمجرانك اسمیدر .

مجرای بول = بولك جریان ایلدیکی طریق معلوم . § (عروض) رویك حرکه‌سنه‌ده (مجری) دینلور . مثال : « باقدقچه او وضع بر کا (ل) . شاهین قضا کابر خیا (ل) » .

مَجْزوم [ع ، ص] جزم اولنمش ، قطعیاً قرار ویرلمش ، نیت ایدلمش § بر وجه قطعی معلوم اولان . § (نحو عربی) جزم ایله یعنی بلا حرکه (سکوت ایله) قرائت اولنان .

مَجْعول [ع ، ص] احداث واقامه اولنمش اولان .

مَجْلِس [ع ، س] قونوشمق ، مصاحبت ویا مذاکره § امور دولتك مذاکره‌سی ایچون معین اعضادن مرکب اوله‌رق تشکل ایدن هیئت رسمیه § بو هیئتك محل اجتماعی ، طوپلانوب اوطوردقلری اوطه ، مجلس مبعوثان

مجلس آرا = مجلسی کوزل سوزلر سویله‌رك شنلندیرن آدم .

مَجْلوب [ع ، ص] جلب اولنمش ، باشقه علدن کتیرلمش . § میل ایدلمش § مفتون ، مائل ، طرفدار .

مَجَلّه [ع ، س] کتاب ، مجموعه ، رساله § کتب فقهیه‌نك معاملات قسمندن جمع وتدوین ایدلمش قواعد کلیه ومختصره

مَجْلی [ع ، س] آیینه ، مرآت § بر شیئك بالتجلی ظهور ایتدیکی محل جمعی (مجالی)

مِجْمَر [ع ، س] بخوردان . [جمعی : (مجامر) (مجمره) ده بو معناده لغتدر .

مَجْمَع [ع ، س] طوپلنه‌جق یر ، محل اجتماع § محل التصاق § مجلس .

مَجْموع [ع ، ص] جمع اولنمش ، دوپلانمش ، [illegible] ، ییغلمش ، یقین ، یکون .

من حیث المجموع = ذوپدن ، جمیعاً جملةً .

جمعاً = مجموعاً ، مجموع اعتباریله .

مجموعه = طوپلانوب بربکدیرلمش ، منظم وترتیب ایدلمش شیئلرك هیئتی § اشعار وسائر آثار منتخبه‌نك قیدینه مخصوص ، دفتر جزدان . § مباحث مختلفه‌یی حاوی اوله‌رق نشر اولنان رساله ، موقوته .

مَجْنون [ع ، ص] دلی ، چیلغین .

مَجوس [ع ، س] آتش پرستلرك تابع اولدقلری دین .

مجوسی = مجوس دیننه تابع آدم .

مجوسیان = جمعی : مجوسی .

مجوسیت = مجوسیلك .

مَجْهود [ع ، ص] جهد اولنمش ، چالیشلمش § (س) قدرت ، استطاعت : صرف مجهود ایلدی .

مَجْهول [ع ، ص] بیلنمه‌مش ، بیلنمین (معلوم) ك ضدی . § (صرف) فاعلی ذکر اولنمیوب مفعولی نائب فاعل نامیله یرینه قائم اولان فعل ، یازلدی ، ینسلدی ، کاندی کبی .

مجهولیت = مجهوللك .

مجهول الاحوال = نام ونشانی هویتی غیر معلوم اولان کیمسه .

مَجید [ع ، ص] رفیع ، عالی ، بیوك ، عزیز ومحترم : قرآن مجید .

مجیدی = جنتمکان عبدالمجید خان حضرتلری جانب اشرفلرندن احداث بیورلمش اولان نشان عالی که مرصعیله برابر التی درجه ارزشه مرتبدر . [نشان] § خاقان مشارالیه حضرتلرینك زمان همایونلرنده ضرب اولنوب الیوم شکل وقیمتی محافظه ایدیلن یکرمی غروش قیمتنده اولان کوش سکه .

مجیدیه آلتون = یوز غروشلق آلتون سکه [عثمانلی لیراسی]

یاریم مجیدیه = اون غروشلق کوش سکه .

مجیدیه چاریکی = بش غروشلق کوش سکه .

مِچ [ج ، س] اکسز وودوز قلیچ ، یاصیجه شیش .

مچ تعلیمی = مچ ایله ایدیلن ممارسه .

مَحابِس [ع ، س] ج : [محبس] محابس قدیمه .

مَحابِب [ع ، س] ج : [محبوب] مجمع محابب .

مَحاذِر [ع ، س] ج : [محذور] حذر اولنه‌جق شیلر [موانع معناسنه ولان (محظورات) ایله بونی قاریشدیرمق خطادر]

مَحارِم [ع ، س] ج : (محرم) جناب حقك منع وتحریم بیوردیغی شیلر .

مَحارِیب [ع ، س] ج : [محراب]

مَحاسِن [ع ، ا] خلاف قیاس اوله‌رق (حسن ك جمعی) گوزللکلر: محاسن اشیا، محاسن اخلاق. § وجود انسانینك گوزل اولان یرلری: محاسن بدن.

مَحاضِر [ع ، ا] جـ : [محضر]

مَحافِل [ع ، ا] اجتماعگاه معناسنه اولان (محفل) ك جمعی: محافل سیاسیه، محافل علمیه.

مُحاق [ع ، ا] آیك قطعاً گورونمدیکی گیجه، یعنی آیك صوك گیجه سی.

مَحاکِم [ع ، ا] جـ (محکمه): محاکم شرعیه، محاکم عدلیه، محاکم نظامیه.

مَحال [ع ، ا] یر، مرفع معناسنه اولان (محل) ك جمعی.

مَحامِد [ع ، ا] جـ : (محمدت) مدحلر، ستایشلر § ای خصلتلر، گوزل خویلر.

مَحامِل [ع ، ا] جـ (محمل)

مَحَبّت [ع ، ا] سومك . مادی ومعنوی تلذذ ارزوسیله شیئه روحك میلانی، سوگی: محبت پدرانه § دوستلق، تودد. § عشق وعلاقه § دوستانه محبت، مصاحبت.

محبتنامه = محبت مکتوبی || دوستانه مکتوب.

محبت چیچکی = خزامیه فصیله سنه منسوب گوزل بر چیچکدر.

[محبت چیچکی]

مَحاوِر [ع ، ا] جـ : (محور) : محاور بصریه.

مَحبَس [ع ، ا] محل حبس، حبسخانه § زندان.

مُحبوب [ع ، ا] سولمش، محبت اولنمش، سوبلن، محبت اولنان، سوگیلی § معشوق.

محبوبه = (محبوبك مؤنثی).

مَحبوس [ع ، ا] حبس اولنمش، محبسه القا ایدلمش، توقیف اولنمش.

محبوسیت = محبوسلق.

مَحجِر [ع ، ا] گوز چوقوری، حفرة العین.

مَحجوب [ع ، ا] اوتانان اوتانمش شرمنده، صاحب حیا § مستور، قپالی، پرده‌لی.

محجوبیت = محجوبلق، اوتانق.

محجوبانه = محجوبجه‌سنه.

مَحجور [ع ، ا] (حقوق) حجر اولنمش، مالنده تصرفدن منع ایدلمش اولان.

مَحجوز [ع ، ا] (حقوق) حجز اولنمش، دائنك الهجغی تأمین ایچون مدیونك بیع وفراغدن منع ایدلمش ودائرهٔ اجراطرفندن مهر دیمی التنه الینمش اموال ویااملاك.

مَحدود [ع ، ا] حدلنمش، جزلمش، اطرافی احاطه اولنمش چیویرلمش § حدودی تعیین اولنمش اولان معین برحدود داخلنده بولنان. § پك ایلری وارمیان، چوق شیلری احاطه ایدن: فلان آدم پك محدوددر. § (فقه) حدود وسینورلری قابل تعیین اولان عقار.

مَحذور [ع ، ا] صاقنمش، قورلمش § (محظور) مناسنه اوله‌رق حذر اولنه‌جق شی دخی دینور.

بلا محذور = محذورسزه.

محذورات / **محاذیر** = جـ: محذور.

مَحذوره [ع ، ا] صاقنمق، احتراز ایتمك § (ا) § قورقو، حذر اولنه‌جق شی § جنك.

مَحذوف [ع ، ا] حذف اولنمش ارەدن چیقارلمش § (عروض) آخرندن ایکی حرفدن عبارت سبب خفیف اسقاط اولنمش اولان رکن: [(مفاعیلن دن (لن) اسقاط ایدیلنجه (مفاعی) قالیر وانك یرینه (فعولن) گلیر.]

مَحرَق [ع ، ا] یاقه‌جق یر، محل.

محرق اصلی = (حکمت) مقرب الشعاع اولان بر عدسه‌نك محرق اصلیسنه موازی اوله‌رق ورود ایدن اشعه‌نك عدسه‌دن بالمرور محور مزبور ازرنده تمرکز ایتدکلری نقطه که بعدالانکسار تمرکز ایدرسه (محرق مزدوج نامنی الیر)

مَحرِك [ع ، ا] (قوزموغرافیا) بر سیاره‌نك اوزرنده حرکت دوریهٔ سنویه‌سنی اجرا ایلدیکی دائرهٔ موهومه. محرك ارض، محرك شمس. § (ماکنه) بر نقطهٔ مادیهٔ متحرکه‌نك متعاقباً طوتدیغی یرلرك هیئت مجموعه‌سی. § (ماکنهٔ ریاضی) بر جسم متحركك بعد مجرده اشغال ایلدیکی مواقعك محل هندسیسی: محرك اصلی، محرك موهوم. § (اسلحه) مرمینك مبدأدن محرکه قدر قطع ایتدیکی مسافه‌ده رسم ایلدیکی قوس منحنی § محرك مرمی.

محرك اصلی = (بالیستیق) کافهٔ مرمیاتك رسم ایلدکلری محرك موهوم.

خط اساس محرك = (بالیستیق) مبدئی نقطهٔ اصابت ویا سقوط وصل ایدن خط مستقیم.

انحطاط محرك = (بالیستیق) هرهنکی محرك نقطه‌سنك خط رمیدن اولان تباعد شاقولیسی.

محرك ارض = اوضك حرکت دوریهٔ سنویه‌سنی اجرا ایلدیکی دائرهٔ موهومه.

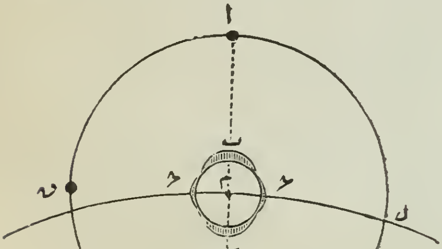

(مد وجذری ایضاح ایدن شکل منتظم)
ا ـ استقبال زمانده (قمر) . ج , ج ـ جذر اسفل ل ـ محرك ارض . ق ـ تربیع زمانده قمر . ل ـ مد اکمل . ر ـ اقتران زمانده (قمر) . ع ـ شمس .

مَحْرَم [ع ، ص] تزوجی حلال اولمیان اقربا (ذکور واناثه شاملدر . جمعی : (محارم) کلیر .
§ کیزلی ، سر ، راز : شمدیلك بو ایشی محرم طوتیورلر .
§ جناب حقك حرام ایتدیکی شی .
§ واقف اسرار ، سرداش ، آشنا : محرم راز

نا محرم = نکاح ایله النمسی جائز اولان .

محرمیت = محرملك .

محرمانه = کیزلیجه ، سراً ، افشا ایتمامك شرطیله : بونی سزه محرمانه سویلیورم .

مَحْرُوب [ع ، ص] محروم ایدلمش . مالی ، سرمایه سی الندن النمش . صفرالید براغلمش .

مَحْرُور [ع ، ص] درونی پر حرارت اولان ، دل محرور :

مَحْرُوس [ع ، ص] حفظ وحراست اولنمش ، محافظه ایدلمش ، کوزه دلمش

محروسه = بیوك شهر ، مدینهٔ عظیمه .

ممالك محروسه = ممالك عثمانیه .

مَحْرُوض [ع ، ص] رذیل ، محقر [illegible]

مَحْرُوق [ع ، ص] یانمش ، یاقلمش طوتشوب کول اولمش § یانیق یاغین محرق الفؤاد .

محروقات = جـ : (محروق) اودون کومور کبی یاقیلان مواد ، اتش یقمغه یارایان شیلر .

مَحْرُوم [ع ، ص] خیردن منع ایدلمش § بی بخت ، بی نصیب بی بهره .

محرومیت = محروملق .

محرومانه = محرومجه سنه .

مَحْزُون [ع ، ص] حزنلی ، غملی کدرلی اندوهکین :

محزونیت = محزونلق ، کدرلیلك .

محزونانه = محزونجاسنه .

مَحْسُوب [ع ، ص] حساب اولنمش صاییلمش ، داخل حساب ایدلمش : ویردیکم پاره بی دینه محسوب ایتمش .

محسوبیت = محسوبلق .

محسوباً = محسوب اولوق ارزره ، محسوب اولرك : آلدیغمه محسوباً ایکی بیك غروش آلدم .

مَحْسُود [ع ، ص] حسد اولنمش کندیسنه حسد ایدیلان ، هر کسك حسدینی جلب ایده جك حالده بولنان ؛ محسود جهانیان :
« محسود افاضل اولدی فضلم
شاهد آرانیرسه اشته اعدا »

مَحْسُور [ع ، ص] فری کیتمش ، یورولمش کوز : چشم محسور

مَحْسُوس [ع ، ص] حواس خمسه دن بریله حس اولنمش ، اکلاشلمش کوزله محسوسی اولمیان : ارواحه دوندی صورتم . § آشکار ، عیان . جمعی : (محسوسات) کلیر .

مَحْسَمَه [ع ، س] دبر ، مقعد

مَحْشَر [ع ، س] جمع والنمه جق ، حشر اولنه جق محل ، موقع حشر § انسانلرك یوم قیامتده دیریلوب طوپلنه جقلری یر ، میدان عرصات .
« امر ایت اوله یم کرسکا بار ایسه حیاتم
محشرده دخی خواهشك اوزره دیریلهیم »
§ زیاده غلبه لك یر ، ازدحام .

مَحْصُود [ع ، ص] حصاد ایدلمش اکینی بیچلمش . § بیچلمش اکین .

مَحْصُور [ع ، ص] اطرافی احاطه ایدلمش ، تحت محاصره یه آلنمش دیار بکر شهری سور ایله محصوردر .
§ منع وتضییق ایدلمش .

مَحْصُول [ع ، ص] حصول بولان شی ، حاصل اولان : محصول قلم . § اثمار ، حبوبات وسائره .

محصولات = جـ : (محصول) حصوله کلمش ، اثمار حبوبات وسائره .

محصولدار = محصولی چوق منبت یر چوق حاصلات ویرن اراضی ویا اغاج .
§ صنایعدن حاصل اولان مواد مختلفه : فابریقه محصولی .

محصولات کیمیویه = بالکیمیا استحصال ایدیلان مواد متنوعه .

محصولسز = حاصلات ویرمیان ، محصولاتی اولمیان .

مَحْض [ع ، س] لبن خالص ، صو قاتلماش سوت . § هر خالص اولان شی . صرف § انجق ، مجرد .

محضاً = انجق ، یالکز تك ، مجرد ، ساده : محضا بو کتابی استفاده ایچون آلدم .

مَحْضَر [ع ، س] محل حضور پیشگاه § متعدد کیمسه لره ، کشی طرفندن زیری امضا ویا تختیم ایدلمش عرضحال رسمی . § سجل محکمه .

نیك محضر = غائب ایلدکله یاد ایدن ، کورنشی کوزل اولان .

مَحَطّ [ع ، س] اثنای سفرده اینیله جك یر ، موقف ، منزل قوناق .

مَحْظُور [ع ، ص] حرام ایدلمش منع ایدلمش ، تقربی ممنوع .

محاظیر
محظورات } جـ : [محضور]

الضرورات تبیح المحظورات = ضرورتلر ممنوع اولان شیلری مباح قیلار [(محذورات) ایله قاریشدیرلمامليدر .]

مَحْظُوظ [ع ، ص] بهره مند بختیار § حظ ایتمش ، ممنون ، مسرور

محظوظیت = محظوظلق ، مسروریت : حرکتلرکز موجب محظوظیت اولدی .

مَحْفَظَه [ع ، س] ایچنده اوته بری حفظ اولنان قاب ، ظرف . § (نباتات) غلاف بذور .
§ ایچنده ساعت ، کوپه ، بیلزیك کبی شیلر بولنان مزین قوطی .

محفظهٔ بلوریه = (طب) عدسه ی احاطه ایدن شفاف بر غشانك اسمیدر .

محفظه جی = محفظه یاپان ویا صاتان .

محفظه لی = محفظه سی اولان .

محفظه سز = محفظه سی اولمیان ، محفظه ایچنده بولنمیان .

مَحْفَل - مَحْفِل [ع ، س] اوتوریله جق . کوروشیله جك یر
§ جوامع شریفه ده مؤذنلره مخصوص اولان یوکسك یر ، مقصوره . [جمعی : (محافل) کلیر : محافل سیاسیه .

مَحْفُور [ع ، س] حفر اولنمش ، قازلمش مزار : محفور .

مَحْفُوظ [ع ، ص] حفظ اولنمش . صاقلانمش تأمین ایدلمش § زبرلنمش .

محفوظاً = محافظه تحتنده اولرق ، تحت الحفظ .

لوح محفوظ = مقدرات الهیه نك محرر بولندیغی لوح معنوی

مَحَفَّه [ع ، س] ☛ [محفه]

مَحفُوف [ع ، ص] اطرافی قوشادلمش چویرلمش : المحفوف بعواطف الملك الاعلى .

مَحقُون : [ع ، ص] معصوم ، بری آزاده .

محقون الدم = (فقه) معصوم الدم ، قتلی لازم اولمیان کیمسه .

مَحَكّ [ع ، ص] اوزرنده التون تجربه یعنی عیاری معاینه اولنان بر نوع سیاه طاش . § بر شیئك جنس ومادیتنی کوسترن شیء ، معیار

مَحكَمَه [ع ، س] (حقوق) دعوالرك فصلنه مخصوص اولان محل رسمی ، دعاوئ متنوعه نك فصلنه مأمور وبر رئیس ایله معین مقدارده اعضادن مرکب هیئت .

محکمهٔ نظامیه = جزا و حقوق محکمه لری ـ که : بدایت واستیناف نامیله ایکیشر درجه یه منقسمدر قوانین موضوعه احکامنه تطبیقاً فصل دعوی ایدن محکمه لردن هر بری .

محکمهٔ شرعیه = نکاح ، تحریر وتقسیم وترکه کبی خصوصاتی احکام جلیلهٔ شرعیه یه توفیقاً فصل وحل ایدن محکمه .

محکمهٔ بدایت = (حقوق) بعض دعاوی یی قطعیاً وبعضلرینی قابل استیناف اولمق وزره بدایةً رؤیت ایدن محکمه .

محکمهٔ استیناف = (حقوق) بدایت محکمه لرندن ویریلوب قانوناً قابل استیناف اولان حقوق وجزا دعوالرینی تکرار رؤیت ایدن ومحاکم ابتدائیه نك فوقنده بولنان محکمه که حقوق وجزا نامیله ایکی قسمدر .

محکمهٔ تمییز = (حقوق) حقوق ، جزا استدعا دائره لری نامیله اوچ قسم اوزرینه مرتب اوله رق یالکز درسعادتده بولنان واستیناف محاکمندن صادر اولوب قابل تمییز اولان دعاوی یی قطعیاً حل ورؤیت ایدن محکمهٔ عالیه .

محکمهٔ تجارت = امور تجاریه دن متولد دعاوی یی فصل ایدن محکمه .

مَحکُوك [ع ، ص] حك اولنمش قازینمش [حفر باشقه معنایه در] مهر محکوك غلطات محکوکه . یازلدقدن صوکره قلمتراش چاقی ایله قازلمش ، حك ایدلمش

محکوکات = جـ : (محکوك) ، قازینمش حك ایدلمش دملر ، یازیلر .

مَحکُوم [ع ، ص] حکم اولنمش ، حکم آلتنده بولنان ، تابع § بر محکمه طرفندن علیهنده حکم اولنمش ، جزاسی ترتیب اولنمش اولان .

محکوم به = (حقوق) حاکمك محکوم علیهه الزام ایتدیکی یعنی لازم قلدیغی شیدرکه : قضاء الزامده ، مدعینك حقنی ایفا ایتمسی و قضاء ترکده ؛ مدعینك منازعه دن واز کچمسیدر

محکوم علیه = (حقوق) علیهنه حکم اولنان ، یعنی دعوایی غائب ایدن ،

محکوم له = (حقوق) لهنه حکم اولنان ، یعنی دعوایی قزانان .

مَحکی [ع ، ص] حکایه اولنمش ، نقل وروایت ایدلمش .

مَحَلّ [ع ، س] یر ، جای ، مقام § حلول ایده جك مکان : محل تنزه . جمعی : (محال) کلیر . محال بعید

نا بمحل = محلسز ، مناسبتسز ، نابجا .

محل البیع = (فقه) مبیع یعنی صاتیلان شی .

محلّه = محله منسوب ومتعلق : محصول محال .

مَحَلّات [ع ، س] جـ : (محله)

مَحلُوح [ع ، س] اتلمش پاموق .

مَحلُوق [ع ، ص] تراش ایدلمش ، صقالسز .

مَحلُول [ع ، ص] صاحبی بلا وارث وفات ایدن ملك § صاحبسز معاش ، منصب (منحل) : « قالوب نفیی ، معجز دمدن اورنك سخن ، محلول. § (کیمیا) بر ماده نك مایعات ایچنده اریدکدن صوکره کی حالی .

محلولیت = محلوللق . § حل اولنمش چوزلمش ، طاغیدلمش .

محلولات = جـ : (محلول) || بلا وارث وفات ایدنلرك طوغریدن طوغری یه وقفه عائد اولان میراثلری .

محلولات اداره سی = بوقبیلدن اولان متروکاتی اداره ایدن دائرهٔ رسمیه :

مَحَلّه [ع ، س] بر شهر ، قصبانك مختلفناملر ایله یادایلان اقسامندن هر بری . § منزل ، مأوا .

محله قاریسی = سورتوك ، هرزه وبیل تربیه سز قادین

محله چوجغی = زقاقلرده کزینن تربیه سز چوجق .

محله تربیه سی = سوء تربیه

محله لی = برمحله اهالیسندن اولان

مَحمَدَت ـ مَحمِدَت [ع ، مص] اوکمك ، مدح ستایش ایتمك ، ثنای جمیل . § اوزرینه لازمکلان حقی ، منت نعمتی ادا ایتمك : ایفای محمدت . § سبب ثناء جمیل اولان خصلت [جمعی (محامد) کلیر]

مَحمِل [ع ، س] ایکی کیشنك اوطورمسنه مخصوص اوله رق محفه لرزنده دوه وزرینه قونیلان بر نوع سپت : § جانب اشرف خلافتپناهیدن هر سنه قافلهٔ حرمین محترمینه کوندریلان هدایا طاقمی : محمل شریف .

مَحمُود [ع ، ص] حمد اولنمش ، ثنا ایدلمش : هدم کعبه ایچون کتیر دیکی فیللرك بیوکنك اسمی .

مَحمُودَه [ع ، ص] (نباتات) علیقیه فصیله سنه منسوب نباتات متنوعه دن استحصال اولنان ضمغلر .

مَحمُودیّه [ع ، س] سلطان محمودخان ثانی حضرتلری زماننده ضرب ایدلمش بر نوع زینت التونی که یکمش بش غروش قیمتی حائزدر .

مَحمُول [ع ، ص] حمل اولنمش ، اسناد ایدلمش § یوکلنمش . § (منطق) (موضوع) مقابلی ، انسان حیواندر . جمله سنده انسان (موضوع) حیوان (محمول) در .

محمولاً = محمول اوله رق .

مَحمُوم [ع ، ص] حمی علتنه کرفتار اولان ، ایصتمه لی .

محمومانه = محموجه سنه : اشعار محمومانه .

مَحمی [ع ، ص] حمایه وصحابت اولنمش اولنان ، برینك تحت حمایه سنده بولنان .

مَحمِیه [ع ، س] بیوك شهر ، (محروسه) محمیهٔ قاهره .

مَحو [ع ، مص] یوق ایتمك ، ازاله ایلمك نابود ایلمه § پریشان ، خراب ایلمك . § (تصوف) اوصاف وعادات بشریه نك منعدم اولمسی .

محو واثبات = بر مسوده نك بعض محللرینی چیزوب بعض یرلرینی علاوات ایله تصحیح ایتمك .

مَحوِیَّت [ع ، ص] (مولد) در . الچق کوکللیلك ، تواضع .

مَخاتِيم [ع ، س] جـ : (مختوم)

مَخادِيم [ع ، س] اوغل معناسنه اولان (مخدوم) ك جمعى .

مَخاذِيل [ع ، س] جـ : (مخذول)

مَخارِج [ع ، س] جـ (مخرج) ، خروج ايده‌جك يرلر .

مَخارِيط [ع ، س] جـ : [مخروط] تپه‌سى سيورى ، قاعده‌سى اكلى كومه‌لر .

مخاريط منضمه == (طبقات) (طبقات) بركانك جدارانى اوزرنده‌كى چاتلاقلردن ياريقلردن چيقوب تراكم ايدن رماد واحجار كومه‌لرى .

مَخازِن [ع ، س] جـ : [مخزن] مخازن عرفان .

مَخاض [ع ، س](طب)طوغرمه آغريسى

مَخافَه [ع ، مص] قورقق ، خوف ايتمك .

رأس الحكمة مخافة الله == حكمتك باشى ، اولى ، الله قورقوسيدر .

مَخالِب [ع ، س] كدى ، ارسلان ، طوغان كبى حيواناتك پنجه‌لرنده‌كى يرتيجى (چنكل) معناسنه اولان (مخلب) جمعى .

مَخاوِف [ع ، س] جـ : (مخوف) قورقنج يرلر .

مَخْبُوْ [ع ، س] قيشلق وقتى ايچون صاقلانمش شى § (عروض) ايكى حرفى اسقاط اولنمش وزن (مستفعلن)دن سينك وتانك حذفيله (متفاعلن) قالمى كبى .

مَخْتُوم [ع ، ص] مهرلنمش § باغلانمش كليدلنمش .

مَخْتُون [ع ، ص] ختان ايدلمش سنت اولنمش ، امر سنون ختانى اجرا ايدلمش .

مَخْدُوش [ع ، ص] طيرمالانمش خراشيده ايدلمش .§وسوسه‌لنديرلمش .

مَخْدُوم [ع ، س] اوغل ، اولاد [فى الاصل خدمت ايدلمش ديمكدر] جمعى (مخاديم) كلير .]

مَخْذُول [ع ، ص] خوار ايدلمش حقير پريشان وسرسواى : شخصى مخذول .

مخذولاً == مخذول اوله‌رق .

مَخْرَج [ع ، س] طيشارى چيقه‌جق ير § محصولات ومعمولاتك صاتلمق اوزره سوق واخراج اولنديغى محل . § رتب علميه‌دن برى مخرج پايه‌سى § (رياضيه) واحدك قاچ قسمه تقسيم اولنه‌جغنى كوسترن كميت مثلا $\frac{ب}{ح}$ ده (ح) مخرجدر .

توحيد مخرج == قيمتلرى مطلوب اولان كسرلرك قيمتنه مساوى وهپسنك مخرجى بربرينك عينى اولمق اوزره ديكر كسرلر بولمق اصولى . مثلا :

$\frac{٣}{٤} + \frac{٥}{٨} + \frac{٥}{١٦}$ == كسرلرينك مخرجلرينى توحيد ايتمك لازمكلسه $\frac{٢٤}{٣٢} \times \frac{٢٠}{٣٢} \times \frac{١٠}{٣٢}$. كسرلرى بولنور . § (تجويد) اصوات وحروفك اغزدن چيقدقلرى محللر : عينك مخرجى بوغازدر .

مَخْرَم [ع ، س] ايكى طاغ اره‌سنده يول .

مَخْرُوط [ع ، س] تپه‌سى سيورى ، قاعده‌سى دائره شكلنده اوله‌رق اكلى جسم § (هندسه) بر مثلث قائم الزاويه‌نك ضلع قائمه‌لرندن برينك اطرافنده دوراندن حاصل اولان جسم - : مثلثك اطرافنده دونديكى (ع) ضلعى هم مخروطك محورى ، همده ارتفاعيدر .

مخروط ناقص == (هندسه) قاعده‌سنه موازى اوله‌رق هر هانكى بر مستوى ايله قطع اولنمش مخروط .

مخروط مخرج == (طبقات) بركانك رأس اطرافنده مخروط كبى تشكل ايدن قطعه .

مخروطى == مخروطه منسوب ، مخروط شكلنده اولان .

مخروطيات == مخروطى اولان شيلر قطوع مخروطيات = هندسه‌نك بوشلردن باحث قسمى .

مخروطيت == مخروطلك .

مَخْزَن [ع ، س] ايچنده اشيا بولنان ير ، بودروم كبى ير التنده‌كى محل ، § زير زمين [جمعى (مخازن) كلير] كيلار ، انبار .

مَخْزُون [ع ، ص] خزينه . حفظ اولنان شى : جوهر مخزون

مَخْصُوص [ع ، ص]تفريق وتعيين ايدلمش § محدود منحصر عمومى دكل § بيله بيله ، عمداً ، بالالتزام § باشقه‌سنده بولنميان ، باشقه‌سنه عائد اوليان . § لايق شايان : بويله شيلردن ذوقالمق كنجلره مخصوصدر . § آيريجه ، بالخاصه ، مستقلاً صوت مخصوصيده .

مخصوصاً == مخصوصى اوله‌رق .

مخصوصيت == مخصوصلق .

مَخْضُوب [ع ، ص] بويانمش .

مَخْضُوع [ع ، ص] سرفرو برده ، خضوع ايلمش اكلمش .

مَخْطُوط [ع ، ص] خطلانمش ، چيزلمش ، چيز كيلمش .

مَخْفُوض [ع ، ص] الچالدلمش ، دوچار انحطاط ايدلمش اولان

مَخْنُوق [ع ، ص] خفقانه ا... غرامش ، بورك اوينامسنه مبتلى .

مَخْفِى [ع ، ص] كيزلى ، صاقلى .

مخفياً == خفياً .

مخفيجه == كيزليجه ، كيزلى اوله‌رق .

مَخْلَص [ع ، مص] اسم اصليدن باشقه طاقيلان اسم . § اسكى زمانلرده شاعرلرك شعرلرده استعمال ايدكارى اسم .

مَخْلُوط [ع ، ص] خلط اولنمش ، قاتلمش ، قارشديرلمش . هواى نسيمى مرلدالحموضه ايله آزوتدن مخلوطدر . [(مركب) باشقه‌در]

مَخْلُوق [ع ، ص] يارادلمش ، خلق اولنمش .

مخلوقات == جـ : (مخلوق) يرادلمش شيلر ، انسان وحيوانات : موجودات ومخلوقات .

مخلوقه == شعر مسروق .

مَخْلُول [ع ، ص] دلنمش اوبرطرفنه ايشلنمش شى .

مَخْمَصَه [ع ، مص] آچلق .

مَخْمُور [ع ، ص] مست ، سرخوش بيمار .

داو يرلرده كونش مخمور فكرت بريريدركيم طوغار سودالى اقشاملر نكاه واپسيندن»

مخمورانه == مخمورجه‌سنه: نكاه مخمورانه

مخمورلق = سرخوشلقدن صوكره كلن حال ، سرحالت كوشكلك .

چشم مخمور = سرخوش كوزى كبى سوزيلەرك باقان كوز .

مَخلُوق [ع ، ص] بوغولمش ، بوغوق .

مخنوقاً = مخنوق اولەرق : مخنوقاً وفات ايلدى .

مَخُوف [ع ، ص] قورقنج ير § قورقنج شى ، تهلكەلى .

مَدّ [ع ، مص] چكمك ، اوزاتمق § دكز ويا نهرك صويى چوغالوب طاشمق ، _ مد وجزر § الفك اوزرينه چكيلن (~) اشارتى

مد بصر = (Presbyte) (طب) ياقيندن ايى كوره‌ميوب اوزاقدن كورمك خاصەسى .

مد وجزر = (قوزموغرافيا) قمرك تأثير جاذبه‌سيله بحرمحيط صولرينك قباروب قاچيه اوزامسى وبرمدت صوكره كرى‌يه چكامسى : مدكلى ، مدجزئى ، مد متوسط ،

مَدّاح [ع ، ص] دعا ، ثنا ، ايدن مدح ايديجى ، ايان : مداح آل عبا § كوللنجلى قصه ، افسانه ، حكايه سويلين آدم . افسانه پرداز .

مَدائِن [ع ، س] جمع : (مدينه) بيوك شهرلر . ☞ [محيط اعلام .]

مَداخِل [ع ، س] جمع : (مدخل)

مَدار [ع ، س] برشيئك دونه‌جكى ، اوزرنده حركت ايده‌جكى يرى ، جاى كردش : § يارديمجى ، معين ، وسيله ، سبب :

«دونمز بو كارخانهٔ حكمت مدارسز»

«مدار ولور ديه تعذيبه درد حسرتكى»

مدار شمس = (قوزموغرافيا) شمسك حركت ظاهريه‌سيله اوزرنده حركت ايدركبى كورونديكى محرك .

مدارين = (قوزموغرافيا) خط استوانك ايكى جهتنده انقلابين نقطه‌لرندن كچن ايكى دائرهٔ موهومهٔ متوازيه ، مدار سرطان ، مدار جدى .

مدار سرطان = خط استوانك شمالنده‌كى دائرهٔ موهومه .

مدار قطبى = (قوزموغرافيا) ميلارى ٢٤° و ٦٦° اولان ايكى دائرهٔ متوازيه اولوب هربرى دائرهٔ خسوف قطبلرندن برينى حاويدر .

مَدارِج [ع ، س] مسلك ، طريق معناسنه اولان (مدرجه) نك جمعى .

مَدارِس [ع ، س] جمع : (مدرسه)

مَدافِع [ع ، س] جمع : (مدفع) طوپلر .

مَدامِع [ع ، س] كوز يشى معناسنه اولان (مدمع) ك جمعى .

مَدائِح [ع ، س] جمع : (مديحه) مدائح سنيهٔ حضرت پادشاهى

مَدبُوغ [ع ، ص] دباغت اولنمش .

مَدح [ع ، مص] اوكمك ، ستايش ايتمك ، ثنا ، ستايش .

مدح بما يشبه الذم = (ادبيات) ابتداى امرده ذم كبى كورينان مدح ، مثال: « دهرده اكلاميوب بيلمديكى وارسه بكر طمع بغض ونفاق وحسد وغدر وستم

مَدخَل [ع ، س] داخل اوله‌جق ، كيره‌جك يرى ، جاى دخول § (مص) قاريشمق ، تأثير وتشويق ايلمك : § بر علم و فنك مباحث مختصرەسى ، مقدماتى ، مباديسى مدخل علم ثروت . § باشلانغج ، مبدأ .

ذى مدخل / مدخلدار } = ايشده علاقه‌سى ، تأثيرى اولان .

مَدخُول [ع ، مص] داخل ايدلمش ، تعيين وتعريض ايدلمش ، § كنديسنه بر شى كيرمش اولان : دخل ومدخول .

زوجهٔ مدخول بها = كنديسنه تقرب ايدلمش زوجه .

زوجهٔ غير مدخول بها = كنديسنه تقرب اولنماش زوجه .

مَدَد [ع ، س] ياردم ، نصرت عون ، امداد . § الامان ، دريغ ، ايواه .

مدد جو = مدد آرايان .

مدد خواه = مدد ايستەين .

مدد رس / مدد رسان } = مدد ايريشديريجى .

مددكار = مدد ايديجى ، ايدن .

مدد الله = امان الله .

مَدرَجه [ع ، س] سلوك و مرور ايده‌جك يرى ، مسلك طريق § باصامقلى يول ، نردبان .

مَدرَسه [ع ، س] ايچنده درس اوقونه‌جق يربلان محل مخصوص مكتب § علوم دينيه وعربيه تدرس ايدن طلبه‌نك بيتوتت ايتديكى ايلدكلرى وقف ، خيرات محل

مدرسه نشين = مدرسه‌ده اوطوران مدرسه‌ده ياتوب قالقان .

مَدعُوّ [ع ، ص] دعوت اولنمش § ضيافته چاغراش .

مدعواً = مدعو اولەرق .

مدعوين = دعوت ايدلمش اولانلر مدعولر .

مَدغَره [ع ، س] طرفين متقابلا هجوم ايدەرك واقع اولان شدتلى جنك .

مَدفَن [ع ، س] دفن اولنه‌جق يرى ، قبر مزار .

مَدفُوع [ع ، ص] دفع اولنمش ، چيقاراش .

مدفوعات = جمع: (مدفوع) صرفيات ‖ دفترك صندوقدن چيقان آقچه‌نك ايدينه مخصوص قسمى ويا خانه‌سى .

مَدفُون [ع ، ص] دفن اولنمش كومولمش .

مَدقُوق [ع ، ص] دوكلمش ، توز حالنه كتيرلمش ‖ ايجلدلمش

مَدلُول [ع ، س] دليل كتيرلمش شى § دليلك حكمى ، معنى مآل مدلول عباره :

مَدمَع [ع ، س] كوز ، موضع دمع § كوز ياشى .

مَدَنك [فا ، س] قابى سورمه‌سى .

مَدَنى [ع ، ص] شهرى ، شهره منسوب § تربيهٔ فكريه‌يه مظهر اولمش § مدنيته عائد و متعلق . نكاح مدنى .

حقوق مدنيه = ☞ [حقوق]

وظائف مدنيه = (اخلاق) امر اولى الامره اطاعت ، قوانين موضوعه‌يه مراعاة تكاليف مطروحه‌نك تأديه‌سى ، خدمت عسكريه‌نك ايفاسى ،

نكاح مدنى = كليساده اوليوب

أمور رسمی حضور ، عقد ایدیلان خرستیان نکاحی — که : بونده طلاق جاریدر .

مدنی الطبع = طبیعتی اقتضاسندن اولهرق مجتمعاً یشامغه مجبور اولان انسان)

مَدَنیت [ع ، مصـ] علوم وفنونك تجارت ، وزراعت و صنایعك ثمراتندن بحق استفاده ایله حسن حاده ورفاه واسایش ایچنده یاشایش حریت ، معموریت || ترقیات فکریه .

مَدهوش [ع ، صـ] متحیر سرکشته § مست ، بی هوش .

مَدی [ع ، مصد] اوزانه ، سورمه ، ایرمه امتداد .

مدی الایام = ایامك نهایتنه قدر ،

مدی الاعوام = سنه‌لرك نهایتنه قدر .

مدی الدهور = الی غیرالنهایه .

مَدیح - مَدیحه [ع ، صـ] مدحی حاوی (اثر) مدحیه

مدیحه سنج = مدیحه انشاد ایدیجی ایدن ، مادح .

مَدید [ع ، صـ] چکیلمش § اوزون ، طویل ، عروضده بر بحر اسمی : بحر مدید ، مدید البصر = اوزاقدن کورن ، مدت مدیده = چوق زمان .

مَدینه [ع ، صـ] بیوك شهر ، بلدهٔ عظیم § حضرت فخر کائناتك روضه مطهره‌لرینی حاوی شهر مبارك ، یثرب .

مدینة السلام = بغداد شهری .

مَدیون [ع ، صـ] بورجلی ، ویره‌جکلی (داین) مقابلی .

مدیون شکران = ایفای شکر ومحمدته بورجلی ، مجبور اولان .

مَذابح [ع ، صـ] حیوان بوغازلیه‌جق یر معناسنه اولان (مذبح) ك جمعی .

مَذاق [ع ، مصـ] طاتمه ، ذوق الله § ذوق ، لذت . § لذت طویلان محل ، جای .

حلوالمذاق = طاتلی طاماغنده قالق

مرالمذاق = اجیلی طاماغنده قالق

مَذاهب [ع ، صـ] جـ : (مذهب) مذاهب اربعه .

مَذبَح [ع ، صـ] حیوان بوغازلنان محل ، سلخخانه § قربان کسیلان محل ، ادیان قدیمه معبدلرنده قربان کسیلمکه مخصوص محل { Duel }

مَذبوح [ع ، صـ] ذبح اولنمش ، بوغازلنمش § قربان ایدلمش

مَذروع [ع ، صـ] ارشون ایله اولچلمش جمعی [مذروعات] کلیر

مَذکور [ع ، صـ] ذکر اولنمش ذکری کچمش ، بحث اولنان

مَذلّت [ع ، مصـ] خورلق ، حقیرلك ذلیللك :

« خاك مذلت اوزره یاتیرآج برغریب »

مَذلَقه [ع ، صـ] ایاق قایه‌جق یر . [جـ : (مذالق) کلیر .]

مَذمّت [ع ، مصـ] ذم وتقبیح ایتمك (محمدت) مقابلی § فعل مذموم ،

مَذموم [ع ، صـ] (ممدوح) ك ضدی ، ذم وقدح اولنمش غیر مقبول اخلاق مذمومه .

مَذهَب [ع ، صـ] کیده‌جك یول § مسلك ، طریق مادیون .

بر دینك شعبه‌لرندن هر بری ، مجتهدین کرامدن مقتدی اتخاذ اولنانلرك مسلك مختارلری .

مذهب کلامی = (ادبیات) طریق برهانی اوزره کلامده مطلوب اولان شیئه دلیل ایراد ایتمك .

مَذی [ع ، صـ] (منی) دن غیری اولهرق ذکردن چیقان بیاض مایع — که : غسلی ایجاب ایتمز

مَرء [ع ، صـ] اورکك انسان ، آدم § [مؤنثی (مراة) کلیر .

مَرّات [ع ، صـ] جـ : (مره) کره‌لر دفعه‌لر .

مَراتِب [ع ، صـ] جـ : (مرتبه) : اقصای مراتب .

مَراثی [ع ، صـ] جـ : (مرثیه)

مَراح [ع ، صـ] راحت ایده‌جك یر § محل ، مکان ، ماوی .

مَراحِل [ع ، صـ] قوناق ، مسافه منزل معناسنه اولان (مرحله) نك جمعی : مراحل بعیده .

مَراحِم [ع ، صـ] جـ : (مرحمت) مراحم سنیهٔ حضرت پادشاهی

مَرادَت [ع ، مصـ] صلابت ، قویتلیك .

مَرارَت [ع ، مصـ] آجیلق ، تلخی (حلاوت) ك ضدی . مرارت حیات .

مَراسِم [ع ، صـ] رسملر عادتلر معناسنه اولان (مرسم) ك جمعی .

مراسم داخلیه = (حقوق) تجارك قتر طوتمقده رعایتنه مجبور اولدیغی مراسمدن بری — که دفتر باشنه لفظ یازمق ممکن اولمجق مرتبه بوش براقامق ، سطر اره‌لرینه کلمه علاوه اولنمامق ، اشارتله کنار دفتره عباره یازمامقدن عبارتدر .

مراسم خارجیه = (حقوق) بودخی مراسم مبحوثه‌دن بری اولوب دفاتره بر شی یازلمزدن اول اوزرلرینه مأمور مخصوص طرفندن نومرووضع اولنمق وقاچ صحیفه‌دن عبارت ایسه زیرینه یازلوب امضا اولنمق خصوصلریدر .

مراسم تشریفاتیه = تشریفات اصولنده رعایت اولنان عادات ومراسم مخصوصه .

مَراصِد [ع ، صـ] جـ : محل رصد معناسنه اولان (مرصاد) ك جمعی :

مَراعی [ع ، صـ] جـ : (مرعی)

مَرافِق [ع ، صـ] دیرسك معناسنه اولان (مرفق) ك جمعی .

مَراقِد [ع ، صـ] مزار ، قبر معناسنه کلان (مرقد) ك جمعی : مراقد اولیاء .

مَراکِب [ع ، صـ] واپور ، کمی معناسنه اولان (مرکب) ك جمعی :

مَراکِز [ع ، صـ] جـ : (مرکز) مراکز تجاریه مراکز مدنیه .

مَراق [ت ، صـ] بر شیئ اکلامق واوکرنمك غائله‌سی § ارزو هوس ، ابتلا کتابه چوق مراقی واردر . § وسوسه ، تلاش ، طاسه . § کدر ، یأس ، فتور § قره سودا . § طالغینلق .

مراقلنمق / مراقی قالقمق = متأثر ، محزون اولمق .

مراقه طوتلمق = حزن و تأثیری جلب ایتمك ، موجب اولمق .

مراقلی = مراق صاحبی .

مراقسز = قیدسز ، فتورسز ، وسوسه‌سز .

مَرامْ [ت ، ص] آرزو ، طلب ، مطلب ، خراهش § قصد ، مقصد ، نيت :
«عجب حيرتده يم بن سد اسكندر خصوصنده
مرام ابقای نام ایتمکسه برمصرعده کافيدر »

مَرائِتْ [ع ، مص] يومشاقلق § (معدنيات) بر معدنك چكيچله دوكلديكی حالده يايلمسی خاصه‌سی .

مَرانْغوز [ج ، ص] ☛ (مرانغوز)

مَراوِحْ [ع ، ص] يلپازه معناسنه اولان (مروحه) نك جمعی : [مراوح باشقه‌در . بو اووه ، چول معناسنه اولان (مروحه) نك جمعی : در .]

مَراهِمْ [ع ، ص] جـ : (مرهم)

مَرايا [ع ، ص] آيينه معناسنه اولان (مرآت) ك جمعی :

مرايای موقده == (حكمت) برمجلا سطحك اوزرينه وارد اولان بر شعاع حرارت زاويهٔ وروده مساوی برزاويهٔ انعكاس رسم ايدرك منعكس اولوب بو ايكی زاويه‌لر دخی سطح عاكسه عمود اولان عينی بر مستوی اوزرنده بولنور . قاعده‌سنه ابتناءً و بو قاعده‌يی اثبات ايتمك اساسنه مستنداً احداث ايدلمش حكمت طبيعيه آلتنك اسميدر .

مَرْئی [ع ، ص] كوزله كورينان ، قابل رؤيت اولان ، كورنمش ظاهر .

مرئيات == جـ : (مرئی) كوزله كورينان شيلر .

غير مرئی == كوزله كورينمز [حوينات مرئيه == ميقروبلر .

مَرْبَطْ [ع ، ص] طوار باغلنه‌جق ير ، آخور ، آغيل .

مَرْبَعْ [ع ، ص] لانهٔ ربيعی ، بهاره مخصوص اقامتگاه .

مربع نشين == لانهٔ ربيعده اوطوران اقامت ايدن .

مَرْبوبْ [ع ، ص] قول ، مملوك ، كوله .

مَرْبوطْ [ع ، ص] باغلانمش ، ربط اولنمش ، ايلشديرلمش § عائد ، متعلق ، متصل ، بيتشيك .
راجع : بو مسئله ديكرينه مربوطدر .

مربوطاً == مربوط اوله‌رق .

مربوطات == جـ : (مربوط) بيتشديرلمش ربط اولنمش شيلر ، لواحق .

مربوطيت == مربوطلق ، عائديت ، منسوبيت .

مَرَتْ [ت ، ص] ايری ، قيرقونجشی ، عظيم الجثه .

مَرَّه [ع ، ص] كره ، دفعه . جمعی (مرات) كلير .

مرةً بعد مرةٍ == دفعاتله ، كراراً ، بالتكرار .

مَرْتَبَه [ع ، ص] پايه ، منزلت ، رتبه . § مقدار قدر . § درجه ، باصامق . جمعی : (مراتب) در .

مَرْتَع [ع ، ص] اوتلاق ، مرعی .

مَرْتَكْ [ت ، ص] بيوجك دورك ، درت كوشه لی كراسته اغاجی ، صبريق .

النی مرتك ظن ايتمك == جاهل امی اولمقدن كنايه .

مَرْثوم [ع ، ص] قيراش ، خرده لنمش .

مَرْثيه [ع ، ص] { تشديد ايله غلطدر } وفات ايدن بر آدمك محاسننی تعداد ايدرك آجيوب آغلامق § بوصورتله يازيلان شعر حزن انكيز § سيد الشهدا امام حسين بجدی افندمز حضرتلريله اركان عائله قدسيت احتوالری حقنده ايراد و تنظيم ايديلان فغاننامه .

مرثيه خوان == مرثيه اوقويجی .

مرثيه خوانی == مرثيه خوانلق .

مَرْج [ع ، ص] چاير ، چايرلق ، مرغزار .

مَرَج [ت ، ص] (هرج) كلمه‌سنه ترديفاً قوللانيلور .

هرج و مرج == قارمه قاريشيق .

مَرْجانْ [ع ، ص] پولیپیه {polipie} انواعندن اولوب منطقهٔ حارده دكزلرندن چيقاريلور و قمرديا ده كوكلی اولديغی حالده اغاج كبی نشو ونما خاصه‌سنه مالك اولان قرمزی شی – كه بر طاقم حيوانات صغيرهٔ مياهيه‌نك دكزده منحل كلسی املاحنی بالتحليل افراز ايلدكلری فحميت ڪالسيومدن انشا ايلدكلری مساكندن عبارت اوله‌رق تزيينات متعلق شيلر اعمالنه يارار [بر نوع نبات ربيعيه‌ده بو اسم ويريلور .

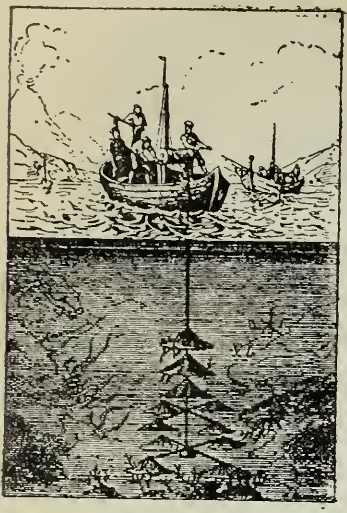

(سچليا سواحلنده مرجان صيدی)

مرجان آغاجی == ذات الفلقتين شعبه‌سندن فرانيه فصيله‌سندن بر نبات در . بذورلرندن ييله‌زبك و تسبيح كبی شيلر ياپارلر .

(مرجان آغاجی)

مرجان بالغی == لحمی غايت لذيذ و صرتنك وزری قرمزی بر جنس بالق .

مَرْجِع [ع ، ص] رجوع ايديله‌جك دونيله‌جك ، ير § مراجعت اوله‌جق محل § رسمی بر اداره ويا مأمورك تابع و مربوط اولديغی دائره ويا نظارت .

مرجع رؤيت == (حقوق) بر ايشك باقلمه‌سی ايچون مراجعت اولنه‌جق ير .

مَرْجَك [فا ، س] (نباتات) ذات الفلقتين شعبه‌سنك بقليه فصيله‌سندن فراشيه قبيله‌سنه منسوب بر نبات اولوب كوچوك اولان دانه‌لرى انسان ايچون غايت نافع برغدا وصمانى حيوان ىمى ايچون يك اعلادر .

[مرجك آغاجى]

مرجكى فرونه‌وبرمك = اويوشمق § توحيد فكر ايدرك تونوشمق § برمسئله حقنده‌كى مقرراتى ايلرولتمك .

مَرْجُو [ع ، ص] اميد اولنان ، اومولان . § (ص) نياز اولنان .

مَرْجُوح [ع ، ص] باشقه شيئه كندينه كب رجحان ايتديكى شئ .

مُرَجَّل [ع ، ص] قيللى ، قيللانمش ، باشنده صاچى بيتمش . § آياقلى ، آياقلانمش .

مرجول الرأس = (حيوانات) باشلرينك اطرافنده لواحق طويله‌سى اولان و حقيقى نامعه صنفنه منسوب اولان حيوانات . اخطابوت ، مركب بالغى و امثالى كبى .

مرجول الجناح = (حيوانات) اعضاى حركتلرى اغزلرينك ايكى طرفلرنده موضوع ايكى مسبحدن عبارت اولان حيوانات نامعه ـ كه : بعضلرى بجرد ، بعضلرى صدفيدر .

مرجول البطن = (حيوانات) بطننك التنده‌كى موضوع برقرص لحميسى اولوب انك اوزرنده سورينه‌رك كزن حيوانات نامعه ، سموكلى بوجك كبى .

مُرْجُول المسبح بطنى [ع ، تر] مسبحلرى بطننك خطوطى يموشاق ، مسبح بطنيى بطننك

جهت خلفيه‌سنده موضوع كيسهٔ سحجيه‌سى مرى‌يه آچيلان بر قنات هوائيه ايله مجهز اولان باقلر .

مَرْجُوم [ع ، ص] رجم اولنمش ، طاشلانمش : ابليس مرجوم .

مَرْحَبًا [ع ، ص] اسامهٔ مسافره قارشى « واسع ومعمور محله كلديكز ، استيناس ايديكز » معناسنه ايسه‌ده اسانمزده بروجه‌آتى اوچ معناده استعمال اولنور :

١ — كلمهٔ تشنائيدر : (وقت شريفلر خير اولسون) ديمكدر . ٢ كلمهٔ تعظيمدر « مرحبا اى جام ميناى مى ياقوت رنك دورى كلدى سندن اوكرنسون سپهر بى درنك »

٣ — كلمهٔ تهكمدر : « مرحبا اى سمت عرفانك بعيد ايزى »

مرحبالاشمق = بربرينه مرحبا ديوب التفات ايتمك .

مَرْحَلَه [ع ، س] قوناق ، منزل ، بر كونلك يول ، ايكى قوناق اره‌سى : مرحله پيماى غربت [جـ : (مراحل) كابر .]

مَرْحَمَت [ع ، مص] اسيركامك ، شفقت كوسترمك ، بريئه قلبه اجيمق . § رحم آجيمه حسى :

مرحمت پرور = مرحمت بسله‌يجى ، مرحمتلى .

مرحمت‌پرورانه = مرحمت‌پرورجه‌سنه .

مرحمت‌پرورى = مرحمت پرورلك .

مرحمت شعار = عادتى مرحمت اولان (مرحمتلى)

مرحمت‌شعارى = مرحمت شعارلق .

مرحمت‌كستر = مرحمت نشر ايديجى . (مرحمتلى)

مرحمت كسترى = مرحمت‌كسترلك : شان عالى مرحمت كسترى .

مرحمتسز = مرحمتى اولميان ، آجيميان قاتى قلبلى .

مرحمتلى = آجيان ، مرحمتى اولان ، رحم وشفقتى زياده اولان .

مرحمتپناه = صاحب مرحمت اولان ، مرحمت پناه .

مَرْحُوم [ع ، ص] رحمت الهيه‌يه نائل اولان . [متوفى (مرحومه) درو] § رحمت حقه واصل اولان ، متوفى ، اولمش ، اكمال انفاس معدوده ايلمش اولان .

مَرْحُوض [ع ، ص] يقانمش ، مغسول : ثوب مرحوض

مَرْد [فا ، س] اركك آدم ، رجل مرد غريب .

§ يكيد شجيع بهادر . § حميتلى ، مستقيم طوغرى اوزلو وطوغرى سوزلى .

مرد خدا = عارف بالله اولان آدم

مردانه = مردجه‌سنه ، اركككه بهادره ، حميتنده لايق صورتده .

مردى = مردلك .

مردان = مردلر .

نامرد = قادين مزاجلى ، غير مستقيم اوزو وسوزو طوغرى اولميان .

نامردى = نامردلك .

مردانكى = يكيتلك ، جسورلق ، شجاعت جسارت .

مَرْدَانَه [ت ، س] تالين اوقلاغى كه : خمور اچنه يارار . § مطبعه دستكاهنده ديزلمش فورمه قالبلرينه مركب ويرمكه مخصوص اسطوانه § ايشلنمش طورباغى باصديرمق ايچون استعمال ايديلان اغيرجه اسطوانه ، لوغه .

مَرْدُم [فا ، س] انسان ، آدم .

مردم آزار = انسان انجيدن ، داشكن .

مردم‌خوار = آدم ييجى ييين . اكل بشر .

مردم‌زاد = آدم اوغلى || اصيل ـ

مردم‌كن = آدم‌اولديريجى ، اولدبرن .

مردمان = جـ : (مردم) انسانلر ، آدملر .

مردمى = مردملك ، آدملك .

مردم چشم = [مردمك]

مردم‌كياه = عبدالسلام‌دينلن مسهل :

مَرْدُمَك [فا ، س] كوزبيكى ، انسان العين : مردمك‌چشم ، افتخار .

مَرْدُود [ع ، ص] رد اولنمش ، طرد ايدلمش ، قوغلمش . § جرح وابطال اولنمش : بودعوى مردوددر . § غير مقبول ، غير معقول .

مَرْدُوم [ت ، س] (اريكى) (اريك) وجلى‌بايليلر ، كوچوك دانه‌لى بر جنس اريك .

مَرْدِیوَنْ ـ مَرْدِیوانْ [ت ـ] فارسی (نردبان) دن محرفدر .] ابنیه‌نك فوقانی قاتلرینه چیقمق ویا برءله طیانوب یوكسكه صعود ایتك ایچون قوللانیلان باصامقلی یول ، سلم .

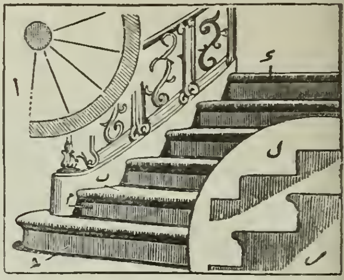

(طاش مردیون)

ا ـ طبان

ب ، م ، د ـ باصامق .

ر ـ باصامقلری مربع الشکل (مقطعی) .

ء ـ باصامقلری بیلەزیکلی (مقطعی) .

ل ـ حلزونی .

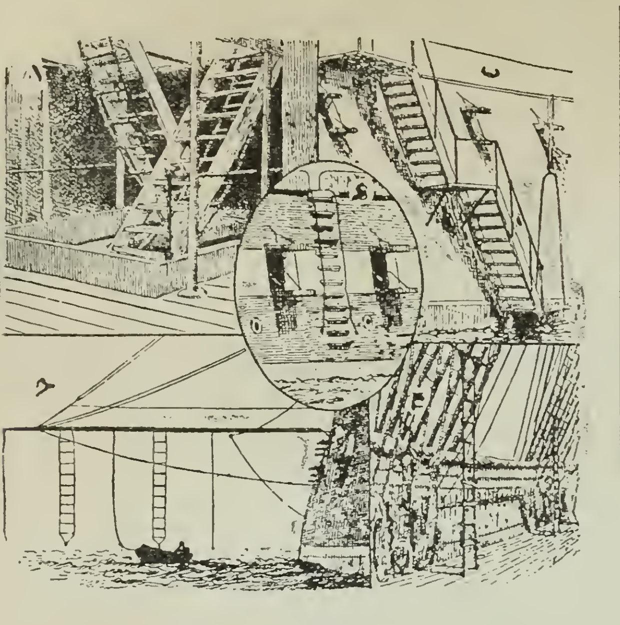

(گمی مردیونلری)

ا — کوپری اسکله‌سی — ب — قوماندان اسکله‌سی — د — بورده اسکله‌سی
د — شیطان چارمیخلری — ل — اسقالاریا .

مَرْزَوانْ [فا ، س] حدود محافظی .

مَرْزَنْجُوشْ ـ مَرْزَنْكُوشْ [فا ، س] فسلکن انواعندن اولوب بین‌العوام (مرجان کوشك) دنیلن چیچك .

مَرْزَعَه [ع ، س] بطاقلق ، متعفن صو بریكندیسی .

مرزغی == مرزغه منسوب و متعلق : تأثیرات مرزغیه .

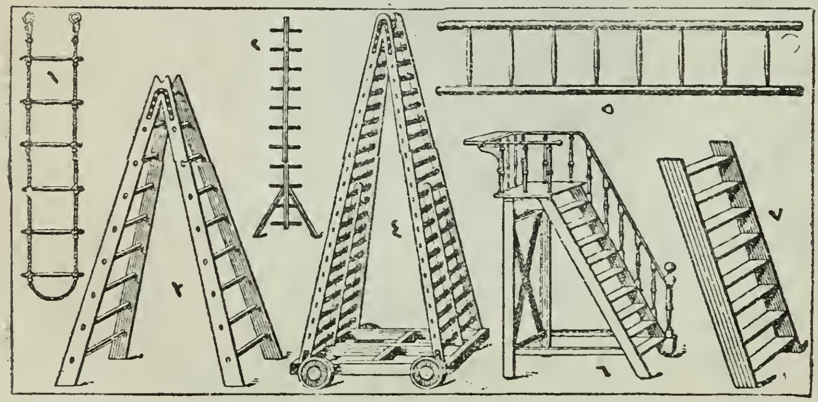

(مردیون)

۱ — ایپدن معمول مردیون — ۲ — میوه طوپلامغه مخصوص مردیون — ۳ — دوبل مردیون .
٤ — ایاقلری تکرلکلی — ٥ — عادی مردیون — ٦ — کتبخانه‌لره مخصوص — ۷ دکرمنلرده مستعمل .

مَرْزُوق [ع ، س] رزقلنمش ، رزقی ویرلمش . || بختیار

مَرْسا [ع ، س] (مرسی)

مَرْسُوم [ع ، ص] رسم اولنمش ، یازلمش ، چیزلمش § مرقوم ، مذکور زمان سابقده اشخاص عادیه حقنده مستعمل برتعبیر . § ذکری کچمش ، مذکور . § رسملرله تزیین اولنمش . قالیئجه مرسوم .

مَرْسی [ع ، س] لیمان ، گمینك دمیر آتدیغی محل : مرسای قسطنطنیه .

مَرْسین آغاجی [ت ، س] ذات الفلقتین شعبه‌سندن مرسینیه فصیله‌سندن

شمه‌یره‌دره . امریقا و اوستراليا ده انواعی بولنور

(مرسین آغاجی)

یبان مرسینی == (نباتات) شمشیر ارتفاعنده کوچوك بر آغاج اولوب اورمانلرده نبت ایدر . اوراقی قابض اولدیغندن طبابتده بعضاً اسهاله قارشی و بیوك دم ضعیفده استعمال اولنور .

مرسین بالغی == غایت اوزون و صاری لدریجی بر جنس بالقکه : شمال دکیزنده وبحر سفیدده بولنور . مرسین بالغنك لحمی اکله صالح اولدیغی کبی خاویار بر بالغك محصول یاهیدر . باق یوطه‌سی دنلر طاما. نفیس ایله بالق طوتقلی دخی یوجواده ...]

مرشد [ه ، ص] منزل مقصوده ارشد ایدن دوریق مستقیم .

مرصد [ع ، ص ، ا ر د محل] کوزه‌توب بکلمکه مخصوص محل . § رصدخانه .

مرصوص [ع ، ص] محکم ، صاغلام ، متین : بنیان مرصوص .

مرضا [ع ، ص] [redacted] (مرضی ؟

مرض [ع ، ص] طبیعتك اعتدالدن انحرافی ، علت : مرض جسمانی ، مرض روحانی [جمعی (امراض) کلیر]

مرض موت == (فقه) اوخسته‌لکه که انده اولوم قورقوسی اولدیغی حالده مریض ذکوردن ایسه خانه‌سی خارجنده اناثدن ایسه خانه‌سی داخلنده‌کی مصالحی کورمکدن عاجز اولوب بوحال اوزرینه برسنه مرور ایتمدن وفات ایدر [کرك صاحب فراش اولسون ، کرك اولمسون .]

مرض نفسانی == شك ، نفاق || سوء عقیده .

مرضلی == خسته‌لکلی ، مریض .

مرضی == مرضه منسوب و متعلق ، خسته‌لکدن متولد : نتائج مرضیه .

مرضاة [ع ، مصدر] رضا ، خشنودی ، [یالکز شو ترکیبده مستعملدر]

طلباً لمرضاة الله == اللهك رضاسنی طلب ایچون ، الله رضا ایچون .

مرضی [ع ، ص ، ج :] [مریض ،] خسته‌لر ، خسته‌لکلی اولانلر

مرضی [ع ، ص] رضا ، خشنودلق بولمش ، راضی اولدیغی بو ایش ، اونك مرضیسی خلافنده‌در .

مرطوال [ت ، ص] ماچه صاپان سوز .

مرطوب [ع ، ص] رطوبتلی ، یاش ، نملی .

مرعوب [ع ، ص] قورقمش ، رعب .

مرعا ـ مرعی [ع ، ص] اوتلاق ، چایراق ، حیوانات اهلیه اوتلایه‌جق یر ، چراگاه .

مرعالق == مرعادن عبارت .

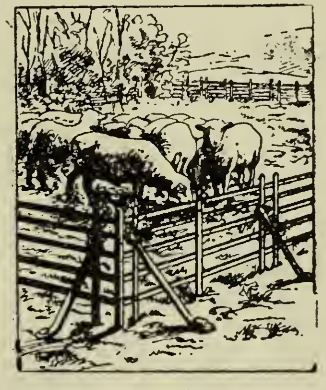

(مرعی)

مرعی رسمی == جانب میری‌یه عائد مرعاده اوتلایان حیواناتدن النان رسم ، ویرکو .

مرعی [ع ، ص] حرمت و رعایت اولنان ، معتبر ، § جاری نافذ التأثیر ، حکمته رعایت برقاعده اوراده حالا مرعیدر ، اصول نظامات مرعیه .

مرعی الخاطر == خاطرینه رعایت اولنان ، خاطرلی ، خاطری صایلیر .

مرغ [فا ، ص] چایر ، چمن [سبزه ،

مرغزار == چایرلق ، چمنزار ، یشیللکلی چوق یر .

مرغوب [ع ، ص] رغبت و آرزو اولنمش ، بکنلمش ، عمومك رغبتنه مظهر اولنش . مقبول .

مرغول ـ مرغوله [ع ، ص] بوکلمش صاچ ، موی پیچیده ، زلف مرغول § قوش ، خواننده سسی .

مرفوع [ع ، ص] رفع اولنمش ، یوقاری قالدیرلمش . § ضمه ایله حرکه‌لنمش .

مرفوعات == ج : [مرفوع] ، || بر محلده اولجه قوللانلدیغی حالده باشقه محلده استعمال ایدلمک اوزره قالدیرلمش اشیا طلبهٔ جدیده‌نك اوطه‌لرینه مرفوعاتدن بر کلم ویردیلر .

مرقد [ع ، ص] مزار ، قبر . [فی الاصل یاتاجق یر دیمکدر]

مرقوم [ع ، ص] رقم اولنمش ، یازلمش ، اسمی کچمش مذکور . [اشخاص عادیه حقنده مستعمل اولان بو کلمه‌نك جمعی (مرقومون) کلیرسه‌ده الیوم کتابت رسمیه‌ده فارسی قاعده‌سنجه جمعی اولان (مرقومان) دها زیاده مستعملدر .]

مرك [فا ، ص] اولوم ، ارتحال :

« دنیا کورنور چشمه ظلمتکده‌لنك »

« یومدبردی کوزل کوزلریکی مرك سپهرنك »

مرکا مرك == وبا ، طاعون کبی عمومی اولوم .

مرك شادی == فرط مسرتدن منبعث اولوم .

مرکب [ع ، ص] بینیله‌جك شی § اساغزده بالکز (اشك) یعنی حمار حقنده مستعملدر . § کمی ، سفینه ، قایق وامثالی شیلر جمعی: مراکب کلیر .

مرکز [ع ، ص] قرار ایده‌جك یر ، مقر : مرکز سلطنت ، مرکز اداره ، اردو مرکزی . § (هندسه) بر دائره‌نك ویا کره‌نك وسطنده اولوب محیط دائره‌یا سطح کره‌نك هر نقطه‌سنه مساوی بعدده بولنان نقطه . § برشیئك مرکوز اولدیغی، مرکز اولندیغی محل : مرکز رماح . § علی الاطلاق بر شیئك اورته‌سی وسطی مرکز شهر . § طرز ، صورت ، شکل حال: شو دیلك تحقیقات بو مرکزده‌در . سزك رأیکز نه

مركزده‌در § ضابطه‌اداره‌سی قره‌غولخانه : ‌افندی‌لرای مركز. » مراجعت ایتدی .

مركز تضییق = (حكمت) هر هانكی بر تضییقك نقطهٔ تطبیقی .

مركز ثقلت = (ماكنه) بر جسمك هر ذره‌سی اوزرینه اجرای تأثیر ایدن جاذبهٔ ارضیهٔ متوازیه قوهٔ حاصله‌سنك (محصله‌سنك) نقطهٔ تطبیقی ـ كه ؛ جسمك شكلی تغیر ایتمكسزین اخذ ایده بیلدیكی وضعیات مختلفه‌ده مرضی اصلا تبدل ایتمز .

مركز داخلی = (طبقات) زلزله‌نك قشر ارض داخلنده انفجار ایتدیكی نقطه

مركز سطحی = طبقات) سطح ارضده مركز داخلینك تمام اوزرینه تصادف ایدن نقطه كه : بوراده زلزله‌نك تأثیری اك زیاده حس اولنور .

مركز میخ نخاعی = (طب) دماغده جملهٔ عصبیه قسمانك كافهٔ اجتماع ایلدیكی نقطه .

قوهٔ عن المركزیه = (حكمت) بر حركت دوریهٔ سریعه اجرا ایدن جسمك كندوسنی مركز دوردن تبعید ایتمكه سعی ایلین قوهٔ میخانیكیه .

قوهٔ عن المركزیه قوانینی = [قانون]

قوهٔ الی المركزیه = بر جسم متحركی محیطدن مركزه دوغری سوقه ساعی اولان قوت .

مركز ارض = نار بیضا حالنده بولندیغی بعض علائم مادیه ایله ثبت اولان وقشر كره‌نك تحتنده بولنان قسم ‌ارض .

مركز عالم = تعبیرات قدیمه‌دن اولوب شمسدن كنایه ایدی .

مركز دور = (ماكنه) بر جسم متحركك اطرافنده اجرای دور ایلدیكی نقطه .

مركزی = مركزه منسوب ومتعلق

مركزیت = مولددر . بتون اوامر ونواهینك یالكز بر مركزدن برمحلدن صدور ایتمسی : مركزیت اصولی .

مركزلنمك = بر یرده طوپلانمق | مركزلندیرمك ونقطه‌یه جمع ایتمك .

مركوب [٥ ، ص] اوزرینه بینلمش § صادی مشیندن معمول بر نوع آیاق‌قابی ، پابوش (مرقوب) .

مركوز [ع ، ص] دیكز ایلنمش ، دیكلمش ، صاپلانمش . § طبیعی جبلی‌اولەرق‌موجود اولان : طبیعتنده مركوز اولان رداءت .

مركوزیت = مركوزلك .

مرلانوس [ج ، ص] مورینه انواعندن برجنس بیوك بالق .

مرمت [٥ ، ص] اوكارمق ، اصلاح ، تعمیر ، ترمیم ایتمك .

مرمر [٥ ، س] غایت متین ، ایشلنمكه صالح ، بیاض برجنس طاش ، رخام ، خارا .

« یوموشاقدر یوزك ای صاحبهٔ خانه فقط بویله دمیر كبی می اولملی مندر ذبدیكك »

مرمرشاهی = توابندن قالین پاتمقه‌دن ایجه بر جنس بیاض بز .

صو مرمری = [ ] (آلچی)

مرمركیرجی = مرمر طاشندن معمول بر نوع نفیس كیرچ كه : صیوا اوزرینه اووریلور .

مرموز [٥ ، ص] رمز اولنمش ، اشارتله بیان ایدلمش ، ایما ایدلمش .

مرموزات = ج: (مرموز) ، اشارتلر .

مرموزات مصریه = هیروغلیف خطی

مرمی [ع ، ص] رمی اولنمش ، آتیلمش § (س) اسلحهٔ ناریه ایله آتیلان دانه ، قورشون ، كله . جمعی (مرمیات) كلیر .

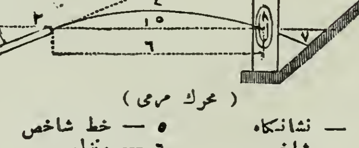

(محرك مرمی)

١ — نشانگاه ٥ — خط شاخص
٢ — شاخص ٦ — منزل
٣ — خط انداخت ٧ — نقطهٔ وصول
٤ — محرك مرمی ٨ — نقطه سقوط

مرومه [٥ ، ص] اووه ، چول ، صحرا . § اطرافی آچیق یر .

مروی [٥ ، ص] روایت اولنان ، منقول ، نقل وحكایه ایدیلن .

مره [٥ ، س] [ ] [مرة]

مرهم [٥ ، س] یاره اوزرینه وضع ایدیلان و دها دوغریسی سوریلان یوموشاق دوا . ملهم . علاج . § چاره ، مدارا‌لی .

مرهمسازی = مرهم سوریجی || چاره بولیجی .

مرهوب [٥ ، ص] ارسلان § قورقونج شی .

مرهون [ع ، ص] رهن یداش § اودونج اولەرق‌آلنان شیئك بربنه‌وبرلمش شی ، مال مرهون .

مری [ع ، ٥ ، س] (طب) معده ایله بلعوم آره‌سنده بولنان مجرای طعام .

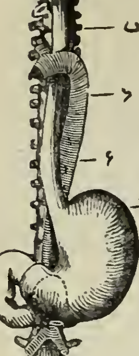

(مری)

آ ـ مری ؛ ب ـ معده ؛ ث ـ شریان ثذزن ؛ د ـ ابهر .

مریخ [ع ، س] (قوزمو غرافیا) سیارات علویه‌نك برنجیسی آو ارضه اك قریبی اولوب ضیاسی قزل رنكده‌در ملل قدیمه طرفندن حرب الٰهی اتخاذ اولنمشیدی [مریخك محركی سطحنه نظراً (١٨ ٦١ °٥) مائل اولدیغندن لیل ونهار ایله مواسم مختلفه‌نك صورت تعاقبی ارضككنه یك مشابه‌در . سیارهٔ مذكوره‌نك ایكی پیكی و ردر ارضك قطری واحد (١) اعتبار اولندیغنه كوره مریخك قطری (٠٠٥٤٠) عددیله اشعار اولنه بیلوركه : ارضدن كچوك دیمكدر . شمسه اولان بعدی ایسه یینه ارضك شمسه اولان بعدی مسافه‌سی واحد (١) اعتبار ایدلسنه نظراً مریخك شمسه اولان بعدی : (١٥٥٢٧) عددیله كوستریلور . بو سیاره حركت دوریه‌سنی هر (٢٤) ساعت (٣٧) دقیقه‌ده اجرا ایدر .]

مرید [ع ، ص] عنادجی ، مصر .

مریض [٥ ، ص] مرضلی ، خسته ، كیفسز .

مریم [ع ، ص] [ ] [محیط علام]

مرینوس [ح ، س] ذات الثدیاتك مجتره قبیله‌سنك غنمیه نوعندن روم‌ایلی‌ده بولنور قیوروغی اوزون بر قیوندر .

(مرینوس قیونی)

مَزابِل • [ع ، س] جمع : [مزبله] سپورندی دوکیلن یرلر •

مَزاحِم • [ع ، س] (مولددر) محنت، صیقندی معناسنه اولان (زحمت) ك جمعی •

مَزاد • [ع ، س] اك زیاده فیأت ورنه صاتلمق اوزره بر مالی چارشی‌یه چیقارمقدن عبارت معامله [مزایده]

مَزار • [ع ، ص] اولونك دفن اولندیغی محل ، قبر ، قرارگاه ابدی ، لحد مقبر •

مزارك باش وایاق اوجنه دیکیلان طاش‌که اکثریا متوفانك اسم وهویتنی ناطق اولور

لوح مزار } == اوزرنده منظوم
کتابهٔ سنك مزار }

ویا منثور بر یازی بولنان مزار طاشی •

« بر زمان اولسون بکا لوح مزارم ترجمان
بن یوروولدم • ویلمکدن ترجمانم سویلسون »

مزارجی == مزار قازان آدم •

مزار قاچقینی == پك زبون ، لاغر ، ضعیف آدم •

مزارستان } == مزار قازیلان ، بر
مزارلق }

چوق مزارلری حاوی اولان محل ، مقبره ، قبرستان •

مَزارِع • [ع ، ص] زراعت اولنه‌جق یر ، معناسنه اولان (مزرعه) نك جمعی

مَزارَه [ج ، س] (بحریه) انبار اغزلرنی محیط وله‌رق کوکرته لردن مرتفعجه وضع اولنان کوتوکلر •

مَزارِیع [ع ، س] (مزروع) ك جمعی :

مَزامِیر • [ع ، س] دودوك معناسنه اولان (مزمار) ك جمعی : § داود علیه‌السلامه انزال بیورلان (زبور) ــ که کتب سماویه‌دندر •

مَزاهِر • [ع ، س] چیچکلی بر معناسنه اولان (مزهره) نك جمعی :

مَزایا [ع ، س] فضیلت محاسن معناسنه اولان (مزیت) ك جمعی [مزینك دیکر جمعی اولان (مزیات) ایله (مزایا) بیننده استعمالجه فرق واردر • (مزایا) یالکز محاسن کلامه همده انسانك متصف اولدیغی انواع فضائله شاملدر] •

مَزبَلَه [ع ، س] سپورندیلك ، سپورندی دوکیلن یر •

مَزبُور • [ع ، ص] یازلمش ، ذکری کچمش ، مذکور : مبلغ مزبور •

مَزج • [ع ، مص] ایکی ودها زیاده شیلری بربرینه قاریشدیرمق •

مَزرَع ـ مَزرَعه [ع ، س] زراعت اولنه‌جق اولنان یر ، تارلا

« الدنیا مزرعة الاخرة »

مَزرُوع • [ع ، ص] اکلمش ، زرع اولنمش اراضی مزرعه •

مزروعات == اکیلوب بتمش تخملر ، اکینلر محصولات •

مَزق [ع ، مص] ییرتمه ، چاك ایتمه شق ایلمه •

مَزلَقَه [ع ، س] (مزلقه) ایله مترادفدر •

مَزمُور • [ع ، س] دودوك ، نای مزمار § نای ویا قوال ایله تغنی اولنان نغمه والهی §

حضرت داود علیه‌السلامه نازل اولان (زبور) ك سوره‌لرندن هر بری

مَزه [فا ، س] طات ، چاشنی •

بی مزه == طاتسز ؛ لذتسز •

خوشمزه == طاتلی ، لذتلی •

§ ایچکی ایله ییلان شی •

مزه ایتمك == مزه یمك || اکلنمك •

مَزِیَّت • [ع ، س] فضیلت ، کمال ، باشقاسنه تفوق ایدن مایهٔ رجحان [فضائل بشریه حقنده مستعملدر • جمعی : (مزایا) (مزیات) •

مَزِید ـ آرتق ، آرتیرمق § ارتیرلمش ، آرتمش ، بیومش

مزید فیه == حروف اصلیه‌سی اوزرینه باشقه بر حرف علاوه‌سیله بناسی تبدیل ایدلمش (فعل) ثلاثی مزیدفیه رباعی مزیدفیه § (عروض) خروجی متعاقب کلن حرف

مَژَنك • [فا ، س] ناخوشلق غصه غم ،

مَسّ [ع ، مص] یاپیشمق ، دکمك طوقونمق ، تماس ایتمك ، اس § ال ویرمك ، واقع اولمق : فلان شیئه حاجت مس ایتدی •

مَساء [ع ، س] اقشام •

صبح ومسا == صباح اقشام •

مَسائَت ـ [ع ، مص] فنالق ایتمك ، فنالیش ایشلمك •

مَساجِد ـ [ع ، س] جامعدن کوچوك عبادتگاه مسلمین معناسنه اولان (مسجد) ك جمعی •

مَسّاح ـ [ع ، ص] پك زیاده مساحه ایدیجی || اراضی، عرصه اولچن مهندس ،

مَسارّ ـ [ع ، س] هر نه قدر (مسرت) ك جمعی ایسه ده لسانمزده مفرد مقامنده مستعملدر • سوینجلر ، ذوقلر ، مسرتلر •

مَساعِی ـ [ع ، س] (سعی) معناسنه اولان (مسعی) نك جمعیدر : مساعی جمیله •

مَساغ ـ [ع ، س] جواز ، رخصت ، اذن : مساغ شرعی •

مَسافه ـ [ع ، س] ایکی نقطه اره‌سی § اوزاقلق ، بعد •

قطع مسافه ایتمك == یول المق ، بعدی قطع وطی ایتمك •

مسافات == ج : (مسافه) ، : مسافات بعیده

§ (هندسهٔ رسمیه) فضاده کائن بر نقطه‌نك مستوی شاقولی‌یه اولان بعدی

مَساق ـ [ع ، س] سوره‌جك یر ، وضع سوق •

مَساقِط ـ [ع ، س] دوشه‌جك یر معناسنه اولان (مسقط) ك جمعی •

مَساکِن ـ [ع ، س] اوطوریله‌جق یر ، بیت ، خانه معناسنه اولان (مسکن) ك جمعی •

مَساکِین ـ [ع ، س] جذام علتنه اوغرامش اولان ادم معناسنه کان (مسکن) ك جمعی •

مَسالِك ـ [ع ، س] (...ا طوتیله‌جق، سلوك ایدیله‌جك یول معناسنه اولان (مسلك) ك جمعی •

مَسأَله ـ [ع ، س] (مسئله)

مَسامّ ـ [ع ، س] کندیسنده دلیك اولان بر معناسنه کلن (مسمه) نك جمعی •

مَسامات == جمع (مسام) [illegible] اجسام اوزرنده‌کی مرئی وغیر مرئی دلیکلر • (نباتات) نباتاتك جبراتی اره‌سنده‌کی فوهه‌لر •

ذومسام } == مساماتی اولان جسملر •
ذومسامات }

ذومسامیت == (حکمت) هر جسمك ذراتی اره‌سنده مسامات بولنمسی کیفیتی‌که خواص اصلیهٔ اجسامدندر •

مسامات غیر محسوسه } == (حکمت) اجسامك ذراتی
مسامات بین الذرات }

اره‌سنده اولوب کوزله کوریله میان اره‌لر •

مسامات محسوسه
مسامات ظاهره = (حكمت) اجسامك ذراتى اره سنده اولوب كوزله ويا خرده بين ايله كوريله بيلن عادى مسامات ، دليكلر .

مسام الجلد = درى اوزرنده‌كى كوچوك منفذلر .

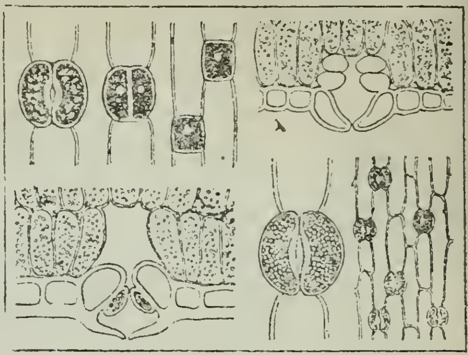

(مسامات نباتيه)

١ — بشرهٔ اوراق اوزرنده ؛ ٢ — جحرات نباتيه ؛
٣ — جحرات تنفسيه ؛ ٤ — احوال متواليه .

مَسامِعْ [ع ، س] اسانزده غير مستعمل اولان (مسمع) ك جمعى . قولاقلر ، سمع اطلاعلر . مسامع افتخار ، مسامع عامه .

مَسامِيرْ — [ع ، س] چيوى معناسنه كان (مسمار) ك جمعى : مسامير اهاله تعليق .

مَسانِدْ — [ع ، س] رتبه ، درجه معناسنه اولان (مسند) ك جمعى . احراز مساند عاليه .

مَساوِى — [ع ، س] فنالق ، كوتولك معناسنه اولان (سوء) كلمه‌سنك على خلاف القياس جمعيدر : مساوى احوال § عيوب ، نقائص . [ميمك ضميله اولان (مساوى) باشقه معنايه‌در]

مَسائِلْ — [ع ، س] مسئله‌نك جمعى .

مسائل شتى = متفرق ، متنوع مسئله‌لر .

مسائل مستأخره = (حقوق) بر دعوانك فصل وحكمندن اول اقامه اولنديغى محكمه‌ده ياخود ديكر بر محكمه‌ده فصلى لازم كلان وبناءً عليه هنوز اقامه اولنمامش دعوانك اقامه‌سنى ودردست رؤيت بولنان دعوانك فصل وحكمنى تعليق ايدن اعتراض قطع اشجار وهدم بنا كبى بغير حق اخراك ملكنده ايقاع اولنان تجاوزات حقنده برجزا دعواسى اقامه اولنمش ايكن متجاوزنه اول اشجار وبنادن حق تصرف وملكيت دعواسنه قيام ايلمسى كبى كه اول باول بر حقوق دعواسى اقامه سيله مدعينك دعواسنى اثبات وياخود دفع ايلمسنه متوقف اولان دعواى ثانيه‌يه مسئلهٔ مستأخره دينور .

مَسْأَلَه — مَسْئَلَه [ع ، س] صوريلان شى : مسئلهٔ مهمه § خصوص ، امر ، كيفيت . مسئلهٔ زائله ، مسئلهٔ معلومه .

مَسْبُوقْ — [ع ، ص] سبق ايتمش ، كچمش .

مسبوق الامثال = مثللرى كچمش ، امثالى واقع اولمش .

مسبوق الخدمه = خدمتى كچمش ، امكدار .

مسبوق الذكر = ذكرى كچمش ، مذكور .

غير مسبوق = مثلى كچمامش كورلمامش نوظهور .

مَسْبُوكْ — [ع ، ص] قالبه دوكلمش ، معادن مسبوكه .

مَسْتْ — [فا ، ص] سرخوش سكران ، كيف حالنده اولان .

سرمست = باشى دونمش ؛ پك زياده سرخوش .

مستى = مستلك ، سرخوشلق .

مستانه = مستجه‌سنه .

مستان = مستلر ، سرخوشلر .

مَسْتْ — [فا ، س] مسح قبول ايدر ، اوكجه سز ، يومشاق اياق قابى ، يكپاره لاپچين .

مَسْتُورْ — [ع ، ص] ستر اولنمش ، اورتولى ، كيزلى § عفيف ، پرهيزكار ادم . [مؤنثى (مستوره) در .]

مَسْتُورَه — [ع ، س] شاهدلرى سراً تزكيه ايچون حاكم طرفندن منسوب اولدقلرى جانبه كوندريلان مهرلى ورق .

مَسْجِدْ — [ع ، س] نماز قيلنه‌جق ير ، كوچوك جامع .

مسجد جامع = جمعه وبايرام نمازى قيلنان بيوك معبد .

مسجد اقصى = قدس شريفده‌كى مشهور بيت مقدس معبدى .

مسجد الحرام = مكهٔ مكرمه‌ده‌كى كعبهٔ معظمه .

مَسْجُودْ — [ع ، ص] سجده اولنمش ، كنديسنه طاپيلمش ؛ خالق مسجود .

مَسْجُونْ — [ع ، ص] حبسه زندانه القا ايدلمش ، محبوس .

مَسْحْ — [ع ، مص] سيلمك ، صيغامق § برشيئه ال سوروب صيغامق § ابدست الير ايكن ايصلاق الى باشك بر بلوكنه سورمك .

مَسْحاة — [ع ، س] دوزير .

مَسْحُورْ — [ع ، ص] سحرلنمش ، سحره اوغرامش : مسحور غرام .

مَسْحُوقْ — [ع ، ص] سحق اولنمش ، دوكيلوب اريلمش ، توز حالنه قونلمش سكر مسحوق .

مَسْخْ — [ع ، ص] صورتك اولكيندن دها فنا بر صورته تحويلى ؛ شكلنى دكيشديروب چيركين ايتمك .

مَسْخَرَه [ع ، ص] كيديازه ، مويتارى ، مقلد ، اوضاع واقوالى ايله خلقى كولدين .

مسخره‌يه الق = بريله اكلنمك .

مسخرهٔ عالم = رذيل ، رسواى .

مسخره‌لق = رذالت ، رسوايلق || تحقلق شانلبانلق .

مَسْدُودْ [ع ، ص] سد اولنمش قپانمش ، طيقانمش . باب مسدود طريق مسدود .

مَسَرَّتْ [ع ، مص] سونج ، شادلق شادمانى § شنلك سرور .

مسرت افزا = مسرت آرتيريجى ، آرتيران .

مسرت آور = مسرت كتيريجى ، كتيرن .

مسرت بخشا = مسرت باغشليان .

مَسْرُودْ [ع ، ص] سرد اولنمش ، بيان واتيان ايدلمش ، مذكور .

مَسْرُورْ [ع ، ص] شاد ، شادان . ممنون ، سرورلى ، دلشاد محظوظ .

مسروريت = مسرورلق ، سرور ، شادمانى .

مَسْرُوقْ [ع ، ص] سرقت اولنمش چالنمش ، اشيرلمش . مال مسروق .

مَسْطُورْ [ع ، ص] سطرلنمش ، يازلمش محرر : رويه مسطور .

مَسْعَدَتْ [ع ، مص] سعادت ، بختيارلق نيك بختى .

مَسْعُودْ [ع ، ص] سعادتلى ، بختلى بختيار ، قوتلى .

مسعوديت = مسعودلق ، بختيارلق سعادت حال .

مسعودانه = مسعودجه‌سنه ؛ معيشت مسعودانه .

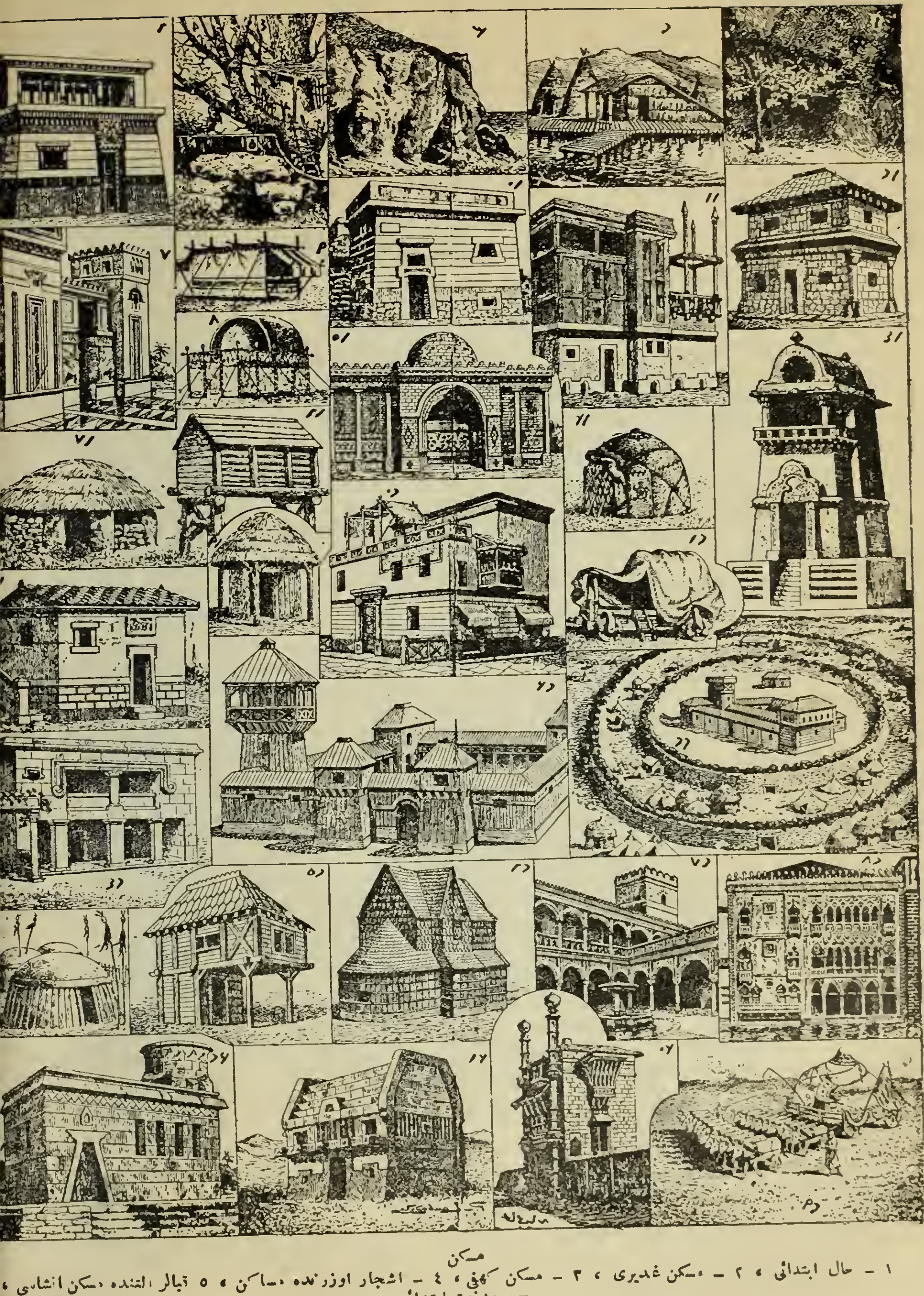

مسكن

١ – حال ابتدائی ، ٢ – مسكن غديری ، ٣ – مسكن كهفی ، ٤ – اشجار اوزرنده مساكن ، ٥ قبائل التنده مسكن انشاسی ،
— مدنيت ابتدائيه —
٦ – مصريلر مسكنی ، ٧ – آسوريلر ، ٨ – اسوريلر زماننه عائد برخيمه ، ٩ ، ١٠ – عبرانيلره مخصوص مسكن وخيمه ،
١١ – فنيكهليلر ، ١٢ – اتروريا (طوسقانا) ليلر زمانی ، ١٣ – آريلر دوری ، ١٤ – هند ، ١٥ – ايران ، ١٦ – جرمان ،
١٧ – غول ، ١٨ – قديم يونانيلر ، ١٩ – قرون اول رومايلرينه عائد ، ٢٠ روما ايمپراطورلق زماننه عائد ، ٢١ – بربريلر
دوری ، ٢٢ – اوارلر دوری ، ٢٣ – فرانسه نك (مرووا) دنيلن خاندانه مخصوص ، ٢٤ – بيزانس دوری ، ٢٥ – اسلاولر ،
٢٦ – اسقانديناويالیلر دوری ، ٢٧ – اندلس دوری ، ٢٨ – وندیك ، ٢٩ – جنكيز خانك سيار خيمه لری ، ٣٠ – هند
مسلمانلرينه مخصوص ، ٣١ – قديم مكسيقاليلر دوری ، ٣٢ – پرو اهالئ قديمه سی دوری ، ٣٣ – عرق احمر دوری .

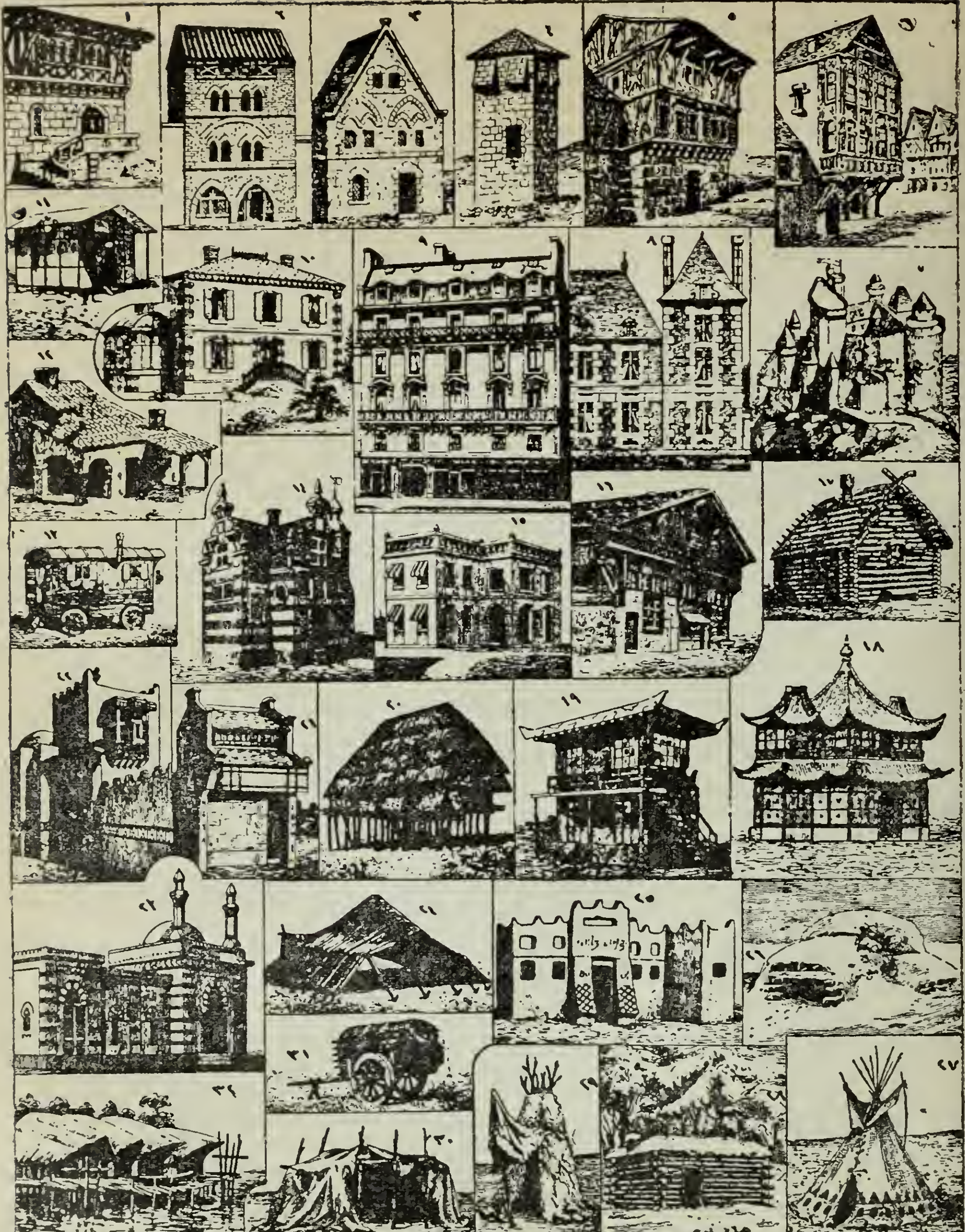

فرانسه‌نك ادوار مختلفه‌سنه مخصوص مساكن

۱ ـ اون برنجی عصر ، ۲ ـ اون ایکنجی عصره عائد ، ۳ ، ٤ ـ اون اوچنجی عصر ، ٥ ـ اون بشنجی عصر ، ٦ ـ اون دردنجی عصر ، ۷ ـ اون دردنجی عصرده دره بك شاتوسی ، ۸ ـ اون النجی عصر ، ۹ ـ منتظم مسكن ، ۱۰ ـ مسكن صیفی ، ۱۱ ـ بوزمه سوكه مسكن ، ۱۱ ـ چفتلك ابنیه‌سی ، ۱۳ ـ مسكن منقول .

(اوروپا)

۱٤ ـ هوللاندالیلره مخصوص پاوییون ، ۱٥ ـ ایتالیان اصولی ، ۱٦ ـ اسوبچره ، ۱۷ ـ روس ، ۱۸ ـ چین ، ۱٦ ـ ژاپون ، ۲۰ ـ آننام ، ۲۱ ـ تونكین .

(آفریقا)

۲۲ ـ عربلره عائد ، ۲۳ ـ تونسلیلر ، ۲٤ ـ افریقا جاهلنه مخصوص خیمه ، ۲٥ ـ سودان ،

(آمریقا)

۲٦ ـ اسكیمولیلره مخصوص شتائیه ، ۲۷ ـ هندستان خیمه‌سی ، ۲۸ ـ قنادا ، ۲۹ ـ امریقا قبائل وحشیه‌سی ، ۳۰ ـ

پاتاغونیالیلره مخصوص ، ۳۱ ـ امریقا [illegible]

مَسفُوح [ع . ص .] دوكلمش آقيدلمش .

مَسفُوز [ع . ص] يازلمش ، ذكری كچمش ، مذكور ، مرقوم . [ونتيجه اشخاص عاديه وعلى الخصوص تحقيری مطلوب كيمسه‌لر حقنده استعمال اولنوردی .]

مَسفُوك [ع . ص] سفك ايدلمش دوكلمش ، اقيدلمش : خون مسفوك .

مَسقَط ـ مَسقِط [ع . ص] موضع سقوط دوشه‌جك ير ، دوشيلان محل .

مسقط رأس = انسانك طوغديغی ير مملكت ، محل ولادت .

مَسكَن [ع . ص] ساكن اوله‌جق ير اقامتگاه ، خانه بيت مأوی منزل [جمعی مساكن كلير .]

§ (نباتات) بر ويا دها زاده وريقات حافه‌لری بوكيله‌رك مبيضی احاطه ايتلرندن حاصل اولان (اجواف) وحيد المسكن ، كثير المسكن .

احادی المسكن = (نباتات) ميشه وفندق كبی اعضای مذكره ومؤنثه‌سی جمله‌ بر ساق اوزرنده بولنان ازهار .

ثنائی المسكن = اعضای مذكوره آيری آيری نبات اوزرنده بولنان ازهار .

مَسكَنَت [ع . مص] مسكينلك ذلت ، ضعف ، عجز .

مَسكُوك [ع . ص] سكه‌لی ، اوزرينه سكه اورلمش .

مسكوكات = جم : (مسكوك) اقچه پاره : مسكوكات جديده ، مسكوكات اجنبيه .

مَسكُون [ع . ص] ايچنده اقامت اولنان ير ، محل سكنی بولنان [اهالی ساكنه يرينه اهالی مسكونه ديمك دوغری دكلدر چونكه : مسكون محلك صفتيدر .]

ربع مسكون = كرهٔ ارضك انسان بولنان محللری .

غير مسكون = سكنه‌سی ، اهالیسی اولميان ، خالی ، ايصسز ير .

مَسلَخ [ع . س] حيوان بوغازليه‌جق يوزه‌جك محل ، سلخخانه .

مَسلَك [ع . س] معنا طوتيله‌جق يول : مسلك ادب . § گيديش ، رفتار طرز روش . § طريق معيشت ، مسلك ، هر كسك كندينه اتخاذ ايلديكی خط حركت .

مسلكسز = مسلكی اولميان ، اخلاقچه ثابت بر طريق واصولی اولميان .

مسلكی = مسلك صاحبی .

§ (معماری) ابنيه‌يی تزيين واقسامی بينندكی ابعادی تعيين ايدن قوانين فنيه .

مَسلُوب [ع . ص] سلب اولنمش . محو ونفی ايدلمش : مسلوب الشعور .

مَسلُوج [ع . ص] بلع اولنمش يوتولمش .

مَسلُوخ [ع . ص] تسليخ ايدلمش ، دريسی يوزولمش .

مَسلُوط [ع . ص] مغلوب ، مقهور § ضعيف .

مسلوط اللحيه = صقالی خفيف آدم .

مَسلُول [ع . ص] سل ايدلمش قيننده چيقارلمش (قليج) سيف مسلول . § متورم الرئه‌يه مبتلی آدم .

مَسمُوع ـ [ع . ص] ايشيدلمش ، طويلمش خبر آلنمش ، ديكلنير شايان استماع § ديكه‌نن ايشيديلان سوزلر مسموع اولدی . [برنجی معنايه كوره جمعی : (مسموعات) كلير .]

مَسمُوم [ع . ص] زهرلنمش ، آغولانمش § زهرلی .

مسموماً = مسموم اوله‌رق ، زهرلنمش اولديغی حالده .

مَسَمّه [ع . س] اوفاق دليكلر . [جمعی اولان مسام ايله جمع الجمعی اولان (مسامات) دها زياده مستعملدر .]

مَسنَد [ع . ص] درجه ، پايه ، مقام ; مقعد .

مسند آرا = مسنده زينت ويرن .

مسندنشين = بر مسند ويا مقامده بولنان . [جمعی مساند كلير .]

§ اوزرينه طايانيلان شی . § (ماكنه) ماكينه‌لرك اوزرنده ، اطرافنده حركت ايتديكی مسند نقطه‌سی .

مَسنُون [ع . ص] بيلنمش ، بيچاق بيلنمش شی § سنت سنيهٔ احمديه‌دن معدود شی ؛ امر مسنون . § معتاد ، عادت ايدلمش شی .

مَسهُوف [ع . ص] صوصايان ، صويه قانميان زياده تشنه .

مَسِيح [ع . ص] حضرت عيسی عليه السلامك لقبيدر .

مسيحی = حضرت مسيحه منسوب نصرانی خرستيان .

مسيحيون = جم : (مسيحی) . خرستيان نصاری .

مسيحا نفس } مسيحا دم } = حضرت عيسی عليه السلام كبی نفسنده حيات بولنان نفسی شفا بخش اولان ، نفسی تأثيرلی :

« بن نه مسيحی نه مسيحا دمم
ذوق حقيقتده آرار آدمم »

مَسيخ [ع . ص] مسخ اولنمش ، باشقه شكل وصورته دونلمش متغير الشكل § غريب الشكل .

مَسئُول [ع . ص] سؤال اولنمش § كنديسندن صورلمش § دوچار توبيخ ومجازات اولمش . § بر خصوصك امر محافظه‌سی كنديسنه عائد اولان § حاجت طلب ، مستدعا .

مسئوليت = مسئوللك : مسئوليت ماديه ، مسئوليت معنويه .

مسئول بالمال = نقداً مسئول ومتكفل اولان .

مسئول بالنفس = شخصاً مسئول ومتكفل اولان .

مَسِيره [ع . س] كزيله‌جك ير سير محلی قير عالی ، تفرجگاه [مسيرگاه ديمكه پك ده حاجت يوقدر .]

مَسِيل [ع . س] صويك اقديغی كچديكی ير رهكذار آب مجری .

مَشاتِلق [ت . س] غير مسلم مزارلغی .

مَشارِب [ع . س] ايچه‌جك ير معناسنه اولان (مشرب) ك جمعی .

مَشارِع [ع . س] يول ، راه معناسنه اولان (مشرع) ك جمعی .

مَشارِق [ع . س] كونشك طوغديغی ير معناسنه اولان (مشرق) ك جمعی .

« دل شرق بجلاده كورر شمس هدايی
ارتق اكا لازمی مطالعهٔ مشارق »
« عكسی تكبير ايله طواش درملر
سجده ايلردی بوكا مشجرلر »

مَشّاطه [ع . -] ماشطه ايله مترادفدر كلينك صاچنی دوزن توب طاراياين قادين .

مَشاعِر [ع . ص] خاصهٔ انسانیه‌دن هر بری معناسنه اولان (مشعر) ك جمعی .

مَشاعِل [ع ، س] قنديل ، آيدينلق معناسنه اولان (مشعل) و (مشعله) نك جمعى : مشاعل ديانت .

مَشاغِل [ع ، س] بادئ مشغوليت اولان ايش معناسنه اولان (مشغله) نك جمعى : مشاغل دنيويه ، حيلولت مشاغل .

مَشاقّ [ع ، ص] زحمت ، محنت معناسنه اولان (مشقت) ك جمعى : مشاق سفريه ، مشاق حيات .

مَشامّ [ع ، س] بورون : مشام‌جان تعطر مشام . § قوقو الاجق محل .

مَشآمَت [ع ، مص] (شآمت) ايله مترادفدر .

مَشاهِد [ع ، س] محل شهادت ، ميدان غزا معناسنه اولان (مشهد) ك جمعى مشاهد نبويه ، مشاهد جليلهٔ احمديه .

مَشاهِر [ع ، س] تشهير اولنه‌جق محل معناسنه اولان (مشهرك) ك جمعى مشاهر امم .

مَشاهِير [ع ، ص] جم : (مشهور) مشاهير حكايه نويسلاندن مشاهير ادبا .

مَشايِخ [ع ، س] جم : [شيخ] مشايخ كرام .

مَشائِم [ع ، ص] اوغورسز معناسنه اولان (مشئوم) ك جمعى .

مَشبُوب [ع ، س] ايكى اياقى آق اولان آت § گوزل شى .

مَشتات ـ مَشتىٰ [ع ، س] قيش موسمنده بارينه‌جق محل ، قيشلاق

مَشسُوم [ع ، س] شتم اولنمش ، سب ايدلمش ،

مَشجَرَه مَشجِره [ع ، س] آغاج بيتن ير ، نماگاه اشجار ، اغاجلق محل .

« عكس تكبير ايله طولاش دره‌لر
سجده ايلردى بوكا مشجره‌لر »

مَشجُوج [ع ، ص] باشى يوزى يارەلنمش اولان .

مَشحُون [ع ، ص] طولديرلمش ، مملو ، طولو پر : قلب ناله مشحون .

مَشرَب [ع ، ص] ايچه‌جك ير § مزاج طبيعت § خوى ، واخلاق ، مشرب نادرستى . [جمعى : مشارب] .

مَشرَع [ع ، س] يول ، ره ، طريق . § صو اولوغى ، ميزاب . جمعى (مشارع) .

مَشرِق [ع ، س] گونشك طوغديغى ير ، خاور ، جمعى مشارق

مشرقى == مشرقه منسوب ومتعلق . § شرق جهتى .

مَشرُوب [ع ، ص] ايچيلمش . § (س) ايچيله‌جك شى .

مشروبات == جم : (مشروب) ايچيله‌جك شيلر .

مشروبات كئوليه == اسپرتولى ايچكيلر ايچنده كئول اولان وشاربه سكر ويرن مشروبات .

مَشرُوح [ع ، ص] شرح اولنمش ، آچلمش § بيان و ايضاح ايدلمش

بروجه مشروح == بيان وايضاح ايدلديكى وجهله .

مشروحات == جم : (مشروع) شرحلر بر ماده‌نك ايضاح وتفصيلى ايچون يازيلان شيلر ، تفصيلات .

مَشرُوط [ع ، ص] شرط قلنمش بر شرط ايله مقيد .

مشروط له == (فقه) واقف طرفندن منافع وقفك شرط وقف ايدلش اولديغى شخص ويا جهت .

مشروطه == صاحب قديمى طرفندن صاللامق شرطيله ورثه‌سنه ترك اولنمش خانه وساره .

مشروطيت == مشروطلق . مشروطيت اداره .

ادارهٔ مشروطه == حقوقده مساوات عدالت شامله ، حريت ، حاكميت ملّيه اساسلرينك مستند اولديغى قانون ايله اداره اولنمق اصولى .

مَشرُوع [ع ، ص] شرعًا جائز اولان ، جواز ويريلان شى موافق شرع شريف : امر مشروع ، فعل مشروع .

مشروعيت == مشروعلق .

غير مشروع == شرعًا جائز اولميان شريعتك منع ايتديكى شى .

ولد مشروع == نكاح مشروعدن متولد اولاد .

ولد غيرمشروع == ولدزنا ، ازدواج غير مشروعدن متولد چوجق .

مَشعَر [ع ، س] حاسّهٔ انسانيه‌دن هر برى § مناسك حج محللرندن هر برى .

مشعرالحرام == مزدلفه‌ده بر محلك اسمى .

مَشعَل ـ مَشعَله [ع ، س] قنديل ، بيوك قنديل ، آلت تنوير ، § اوجى سيورى اوزونجه بر قازيغك اوزرينه موضوع دمير قفسدن عبارت اولوب شنلك گيجه‌لرنده ايچنده مواد مشتعله ياقيلور . وايرانيلرده ماتم گيجه‌لرنده زقاقلرده طولاشان خلقك اوكى صره گزديريلور .

مشعلكش == مشعله چكيجى ، طاشيجى جمعى (مشاعل) گلير .

مَشعُون [ع ، ص] طاغينيق صاچ ، موى ژوليده .

مَشغَله [ع ، س] مشغوليته بادى اولان ايش ، گوچ ، مشغوليت جمعى مشاغل گلير .

مَشغُوف [ع ، ص] مفتون آشفته شوريده سر .

مَشغُول [ع ، ص] برشيله اوغراشان § اشغال اولنمش ، طولديرلمش خانهٔ مشغول .

مشغوليت == (مولددر) مشغوللق ، مشغول اولمش .

مَشفُوع [ع ، ص] حق شفعه‌نك تعلق ايتديكى عقار .

مشفوع == (فقه) . شفيعك مابه الشفعى اولان ملكى .

مَشق [ع ، ص] برشيئى اوگرنمك ايچون ايديلان سعى ، يازى اورنگى ، نمونه تعليم موسيقى وساره .

مشق ايتمك == بر شى اوگرنمك ايچون ادمانه دوام ايتمك .

مَشَقَّت [ع ، مص] زحمت ، گوچلك محنت ، صيقندى .

« چالش مشقت اولديرر ، چالشمه دردِ احتياج » § زحمتلى ايش .

مَشكُور [ع ، ص] اوزرينه شكر اولنمش ممدوح ، مقبول سعيكز مشكور اولسون .

مَشكُوك [ع ، ص] شك اولنمش شبهه‌لى .

مشكوك الاحوال == احوالى مضبوط ومعلوم اولميان .

مَشْكُولْ [ع ، ص] بیلكارینه قدر اوچ ایاغی بیاض اولان آت .

مَشْلَخْ [ع ، س] عبا ، صیرمه‌لی وعلی‌الخصوص قایتانلر ، مخصوص ظریف یلدیرمه كبی اوسته‌لك لباس ، عرب البسه‌سی .

مَشْمُولْ [ع ، ص] احاطه اولنمش محاط : مشمول نظر التفات

مَشْمُولَه [ع ، س] باده ، خمر

مَشْمُومْ [ع ، ص] قوقلانمش § مسك عطر .

مَشْوَرَتْ [ع ، مص] دانشمق ، مشاوره ، مذاكره ایتمك .

مَشْؤُمْ [ع ، ص] وغورسز ، منحوس

مَشْهَدْ [ع ، س] محل شهادت ، بر آدمك شهید اولدیغی یر .

« مشهدمدن شوق كوبكا رواندر قان هنوز كورمدی تیغك‌نم كعبه‌ده بر قربان هنوز »

مَشْهُودْ [ع ، ص] كورلمش ، كوریلان شی : مشهود عین مباهات .

جمعی (مشهودات) كلیر .

مشهود به == (حقوق) شهادتله اثبات ولنه‌جق حق یوحقلقلق ایتدیكی مال .

مشهود علیه == علیهنده شهادت اید یلان كیمسه .

مشهود له == لهنده شهادت ایدیلان كیمسه .

مَشْهُورْ [ع ، ص] شهرتلی ، حیثیت وشهرت قزانمش ، اونلی نملی : شاعر مشهور ندیم .

ابی اعلای رتبی درجه‌ده اولان : برومیانك شفتالیسی مشهوردر ، بلاد مشهوره .

غلط مشهور == یاكلش اولدیغی حالده بین الناس استعمالی معتاد اولمش كلمه . §

مشهور علیه == (فقه) اورربنده سلاح چكیلان [سلاح چكنه شاهر دینور .

مَشْهُمْ [ع ، ص] جسور ، جسارتلی ، جرأتلی ، یوركلی .

مَشْیْ [ع ، مص] یوروما . تب مشی .

مش عسكری == عسكرك یورویشی .

مَشِیبْ [ع ، مص] اختیار اولمه ، صاچ صقال اغارمه .

مَشِیَّتْ [ع ، مص] { دوغریسی (مشیئة) در . } ارزو ، دیلك ، ایستك ، خواهش .

مشیت الهیه = ارادة الله :

آدم اسیر دست مشیت دكلیدر
عالم زبون پنجهٔ قدرت دكلیدر ؟

مشیت ایله ارادت بیننده فرق وار در : مشیت اكوانده ، ارادت اكوان واحكامده مستعملدر

مَشِیخَتْ [ع ، -] فی الاصل اسم جمعدر . } شیخلك استعلاء § شیخ الاسلاملق مقام سامیسی

مشیخت اسلامیه == مقام عالی مشیخت . شیخ الاسلاملق مسند ومقامی .

مَشِیدْ [ع ، ص] رجله دیكلمش بنا : قصر مشید .

مَشِیمَه [ع ، س] حیوان دنیلن وچوجق رحم مدرده ایكن كوبكنه متصل اوله‌رق والده‌نك دوران دمی جنینه نقله خدمت ایدن قان طوربالی كبی بر جسم . § دول یتاغی . كون طوغمادن مشیمهٔ شبدن نه‌لر طوغار .

[مشیمه]

مَشِینْ [ت ، س] سپیلنمش قویون وسائره دریسی ، دباغت اولنمش حای دری .

مشین كبی == دیشله كسلمسی مشكل اولان اطعمه .

مشینلی == اوزری مشین كچیرلمش اولان شی .

مَصّ [ع ، مص] اممك ، صورمق ، اماراق چكمك ، جذب ایتمك

مَصَائِبْ [ع ، -] جمع : (مصیبت) الاكثرلر مصائب دنیویه . مصائب قوم عند قوم فوائد

مَصَابِیحْ [ع ، س] چراغ قندیل معناسنه اولان (مصباح) ك جمعی

مصابیح نجوم . وزین السماء الدنیا بمصابیح

مَصَاحِفْ [ع ، س] جمع : (مصحف) مصاحف شریفه .

مَصَادِرْ [ع ، س] جمع : مصدر ، مصادر مركبه .

مَصَادْ [ت ، س] بچاق بیله‌مكه مخصوص دمیر آلت (مشحذ) دن غلطدر .

مَصَارِعْ [ع ، -] جمع : (مصرع) مصارع منتخبه .

مَصَارِفْ [ع ، -] جمع : (مصرف) مصارف كثیره .

مَصَایِفْ [ع ، -] جمع : (مصرف)

مَصَاعِبْ [ع ، س] . و . ایشلر ، مشكلات

مَصَاعِدْ [ع ، س] محل صعود معناسنه اولان (مصعد) ك جمعی .

مَصَالِحْ [ع ، س] جمع : (مصلحت) ایشلر ، خصوصلر ، امر ، كیفیتلر مصالح عباد ، ارباب مصالح

مَصَالْ [ت ، س] { عربی (مثل) دن غلطدر } حكایه ، چوجقلره سویلنن حكایه § اغفال ایچون سویلنیلن سوز ، واهی سوز : مصال اوقویور .

مَصَانِعْ [ع ، س] صهریج معناسنه اولان (مصنع ومصنعه‌نك) جمعی .

مَصْبَحْ [ع ، -] طوغاجق یر ، موضع طلوع . § طوغاجق زمان

مَصْبُوغْ [ع ، ص] بویانمش ، ملون بویالی .

مَصْتَلَه [ت ، س] اوسق آچیق بیوك قوچی ، ماستله .

مَصْحُوبْ [ع ، ص] صحبت اولنمش ، همدم ایدلمش ، ترفیق ایدلمش .

مصحوباً == برابر الـه‌رق مصحوب اوله‌رق ، بر لـده اولدیغی حالده .

مَصْدَرْ [ع ، -] بر شیئك چیقدیغی یر ، محل صدور : مصدر مرحمت § (صرف) ذات ایله قائم بر معنایه دلالت ایدن وصفات وافعاله مأخذ اولان اسم .

مصدری | مصدریت | == مصدراق ، مصدره منسوب ومتعلق .

مصدر میمی == (صرف) اولنده (م) حرفی بولنان مصدر عربی : مدخل كبی .

مصدر مره = (صرف) حركتك بردفعه وقوعبولدیغنی بیلدیرن ، فاءالفعلی مفتوح اولوب اخرینده (ه) بولنان مصدر عربی ضربه كبی

مصدر بناء نوع == (صرف) حدثك بر درلو وقوعی بیان ایدوب فاءالفعلی مسکون اولان مصدر عربی (مشیئة) کبی

مَصدوز [ع ، ص] کوکسنده اغریسی اولان .

مَصدوقه [ع ، س] طوغری سوز ، کرچك لاقردی .

مَصرَع [ع ، ص] کوره‌شه‌جك یر میدان مصارعه .

مَصرَف [ع ، س] اساساً صرف ایده‌جك یر) دیمکسه‌ده السنه‌ده خرج ، صرفیات معناسنه اوله‌رق مصروف مقامنده مستعملدر .

مَصروع [ع ، ص] صرعه علتنه دوچار اولان .

مصروعاً == مصروع اوله‌رق

مَصروف [ع ، ص] صرف اولنمش خرج ایدلمش ، همت مصروفه عنایت مصروفه § مصرف : نقود مصروفه .

مصروفی / مصروفیت == مصروفلق ; مصروفیت عنایت ، مصروفیت همت

مَصطبه [ع ، س] (اصیحی کسر میم ایله‌در) پیکه ، سد سیر سکی : مصطبه نشین عز واقبال . § میخانه پیکه‌سی : مصطبهٔ رندان . [جمعی : (مصاطب) کلیر .]

مَصعَد [ع ، س] یوقاری چیقه‌جق یر ، محل صعود .

مَصفوف [ع ، س] صفلانمش صف باغلامش ، صف هیئتنه کیرمش : جیوش مصفوفه .

مَصقول [ع ، ص] صیقلانمش ، صیقل اورلمش ، جلالنمش ، مجلا

مَصل [ع ، س] یوغورت صویی § (طب) قانك مایع قسمی قان صویی

مصل الدم == سالف الذکر صوکه : براز مایع اقدر .

مصل لبن == یوغورتك یشیلمتراق صویی . (سروم)

اغشیهٔ مصلیه == (طب) بدنك دماغ رئتین ، قلب ، امعاء کبی اعضاء مهمه‌سی ستر ایدن اینجه وشفاف زارلر . [غشاء مستبطن صدر ، غشاء مستبطن بطن ، شقاق بو قبیلدندر]

مصلی == (طب) مصله منسوب ومتعلق .

مَصلاق [ع ، س] دائما اقان صو بورویی § بر ایکی لوله صویی حاوی کوچوك حوض § حیوانلری صولامغه مخصوص و طاشدن معمول تکنه .

مَصلَحت [ع ، س] ایش ، امر خصوص ، ماده ، کیفیت § اهمیتلی ایش : ذات مصلحته تأثیر ایدن . جمعی (مصالح) کلیر]

مصلحت بین == آشنای مصلحت || ایش کورن .

مصلحت شناس == مصلحتی اکلایان ایش بیلن .

مصلحتکذار == (حقوق دول) سفیرك غیبوبتنده طرفندن خارجیه نظارتی نزدینه مأمور اولان دیپلومات که مراتب سفرانك اك صوکیدر .

مَصلوب [ع ، ص] صلب اولنمش اصلمش .

مصلوباً == مصلوب اوله‌رق ، اصلمش اولدیغی حالده .

مصلوبیت == مصلوبلق .

مَصنوع [ع ، ص] محصول صنعت صنعتله یاپلمش ، یاپلمش شی § دوزمه ، اویدیرمه ، یاپمه شیء ، ساخته .

مصنوعات == جمع مصنوع ، صنعتله یاپلمش شیلر ، معمولات ، آثار صنعیه || ایجاد واحداث اولنمش شیلر .

مَصنَع ـ مَصنَعه [ع ، س] صو مخزنی ، صهریج .

مَصون [ع ، ص] حفظ اولنمش ، محفوظ § معاف ، مستثنا § سالم ، صاغلام .

مصونیت == (مولدر) محفوظلق معافیت ، صاغلام .

مَصیر [ع ، س] صویك اقدیغی یر § قرارکاه ، مرجع سریر شوکت مصیر سلطنت .

مَصیف [ع ، س] یاز موسمنده طوره‌جق یر ، لانهٔ کرما ، صیفیه ، یازلق مسکن .

مَضاء ـ مُضی [ع ، مص] کچدی ، کچمش .

مضی مامضی == کچن کچدی ، اولان اولدی .

مَضابط [ع ، س] جمع : (مضبطه) مضابط متعدده ، مضابط مجلس

مَضاجِع [ع ، س] مقبر معناسنه اولان (مضجع) ك جمعی ، مقابر : مضاجع اولیاء

مَضار [ع ، س] مضرتك جمعیدر . دفع مضار . ایراث مضار .

مَضارِب و [ع ، ص] (مضروب) و (مضرب) ك جمعیدر .

مَضامین [ع ، س] مفهوم ، مآل معنی دیمك اولان (مضمون) ك جمعی . مضامین کلام .

مَضبَطه [ع ، س] مجالسده مذاکراتی حاوی اولان وزیری اعضای مجلس طرفندن مهرلی ورقه § شورای دولت مضبطه‌سی § متعدد اشخاص طرفندن یازیلوب زیری تختیم ویا امضا ایدیلان ور مقام رسمیه ویریلان ورقه محضر . جمعی : (مضابط) در .

مَضبوط [ع ، ص] ضبط واستیلا اولنمش § حفظ ایدلمش ، محفوظ § دائرهٔ تصرفه دخال ایدلمش : ممالك مضبوطه § یازلمش ، قید وثبت ایدلمش : افادهٔ مضبوطه § طوپلو ، طغنیق دکل . § معلوم ، معین

مَضجَر [ع ، س] کوکل طارالاجق یر ، غم آباده جمعی (مضاجر) کلیر .

مَضجَع [ع ، س] مزار ، قبر خوابکاه ابدی . § یتاجق یر .

مَضرَب [ع ، س] ضرب ایده‌جك یر .

مَضَرَّت [ع ، س] منفعت مقابلی . زیان . مشقت ضرر .

مضرتلی == ضررلی ، مضر .

مَضروب [ع ، ص] ضرب اولنمش اورولمش § (ریاضیه) ضرب عملیاتنده مقداریك چوغالدلمسی مطلوب اولان عدد . مثلا : ٥×٣ = ١٥ عملیاتنده (٥) (٣) کره تزیید ایدلدیکی جهتله اشبو (٥) عددی مضروبدر .

مضروب فیه == ضرب عملیاتنده بر عددك قاچ کره چوغالدیله‌جغنی کوسترن عدد . بالاده‌کی عملیاتده (٥)ك عدد ایکردیکی اشعار ایدن (٣) عددی مضروب فیه در .

مضروبات == متعدد مضروبلرکه : ایکنجیدن اعتباراً هر عدد هم مضروب فیه همده مضروب اولور : ٨×٧×٥×٣ = ٨٤٠ کبی .

مَضغ [ع ، مص] طعامی آغزده چیکنمك : فعل مضغ

مَضَلّه [ع ، مص] یوللڭ غائب اولدیغی یر .

مَضمَضه [ع ، مص] صویی آغزده چالقالامق § آبدست آلیر ایکن آغزه صو آلمه . مضمضه . استنشاق .

مَضمُوم [ع ، ص] ضمه ایله اوقونان (صرف) ، اوتوربلی § ضم وعلاوه اولنمش .

مَضمُون [ع ، مص] ضمانی ویرلمش اودنمش § اودنمسی لازم کلان شی § اصلاب آباده اولان ذریت § معنی ، مفهوم ، مآل : مضمون کلام § نکته ، صنعت نکته‌لی ، صنعتلی سوز ، : کوزل بر مضمون صرف ایتدی .

مضمون پرداز == مضمون ترتیب ایدیجی ، ایدن . [جمعی : (مضامین) کلیر .]

مَضی [ع . فع] ☞ [مضاء]

مَضیف [ع ، مص] دارالضیافه ، ضیافت خانه § هرکسه قپوسی آچیق خانه .

مَضیق [ع ، مص] طاریر ، مکان تنك § زور ، صیقی ، مشکل ایش : امر مضیق .

مَطائب [ع ، ص] { جمع با مفردد. } سچلمش ، کزیده .

مَطابِخ [ع ، مص] جـ : [مطبخ] مطابخ عامره .

مَطابِع [ع ، مص] جـ : [مطبعه] مطابع غربیه .

مَطارِق [ع ، -] جـ : (مطرقه)

مَطاف [ع ، مص] ضم میم ایله تلفظی غلطدر) طوف ایده‌جك یر ، اطرافنده زیارت قصدیله طولاشیلان محل : مطاف قدسیان .

مَطالِب [ع ، -] ارزو ، مقصد معناسنه اولان (مطلب) ك جمعی مطالب متوالیه .

مَطالِع [ع ، -] طلوع ایده‌جك یر معناسنه اولان (مطلع) ك جمعی . § (قوزموغرافیا) بر کوکبك کمیت وضعیه‌لری اراق ارزده سمت زویه‌سیله انقاع ظابس : میل و مطالع ، تعیین مطالع .

مَطامِح [ع ، مص] کوز دیکیلن شی معناسنه اولان (مطمح) ك جمعی .

مَطامِیر [ع ، -] زیر زمین معناسنه اولان (مطموره) نك جمعی .

مَطاوِی [ع ، مص] جـ : (مطوی) دورلمش ، بوکلمش شیلر .

مَطایا [ع ، مص] دابه معناسنه اولان (مطیه) نك جمعی .

مَطبَخ [ع ، مص] یمك پیشیریله‌جك یر .

« مطبخلرینه آچ کیرن آدم دکلنك یر دربانلری وارکوز قپوده ال دکنکده »

مَطبَعه [ع ، -] کتاب غزته وامثالنك طبع اولندنی ، باصلدیغی یر ، دارالطباعه ☞ (طباعت)

مطبعه‌جی == بر مطبعه‌یی اداره ایدن آدم .

مَطبُوخ [ع ، مص] طبخ اولنمش ، پیشیرلمش : اطعمهٔ مطبوخه ، طعام مطبوخ .

مَطبُوع [ع ، مص] طبع اولنمش باصلمش : کتب مطبوعه . § حسن طبیعته موافق ، دلپسند ، لطیف ، مقبول ، اندام مطبوع ، طرح مطبوع . سخن مطبوع .

مطبوعات == طبع اولنمش شیلر ، مطبعه محصولاتی اوراق حوادث ومجامع موقوته : مطبوعات داخلیه ، مطبوعات خارجیه .

مطبوعات اداره‌سی == مطبوعاته نظارت ایدن دائرهٔ رسمیه .

مطبوعات نظامنامه‌سی == اصول و شرائط مطبوعاتی تعیین ادن نظامنامه .

مَطحُون [ع ، مص] طحن اولنمش اوکودلمش : حبوبات مطحونه

مَطَر [ع ، مص] یاغمور ، باران . جمعی (امطار) کلیر .

مَطراق [ت ، مص] ☞ (مطرق]

مَطرَح [ع ، مص] طرح ایدیله‌جك یر .

مَطرُوح [ع ، مص] طرح وتنزیل اولنمش : طرح عملیاتنده کوچوك عدد بیوکدن چیقاریلان عدد .

مطروح منه == کندوسندن دیکر بر عدد طرح اولنان عدد ،

٣٧٥	مطروح منه
٢١٣	مطروح
١٦٢	

مَطرُود [ع ، مص] طرد اولنمش ، قوغلمش ، موقعندن کلیاً چیقاراش .

مطرودیت == مطرودلق .

مَطرُوش [ع ، ص] { فارسی (تراش) دن اویدورلمه بر کلمه‌در . تراشلی قارت آدم ، صقالسز .

مَطرَه [ع ، مص] قربه ، ایچنه صو قویه‌جق قاب .

مَطعَم [ع و ص] طعام ایده‌جك یر ، یمك ییه‌جك محل § یمك اوطه‌سی .

مَطمَن [ع ، مص] محل طعن .

مَطعُون [ع ، ص] طعن اولنمش ، تعییب ایدلمش . § وبایه ، طوتلمش ، طاعونه کرفتار اولمش .

مطعوناً == مطعون اوله‌رق ، طاعونه طوتیله‌رق

مَطفِی [ع ، ص] اطفا ایدلمش ، سوندرلمش .

مَطلَب [ع ، -] ایسته‌نیلن شی ، مرام ، مقصد مدعا . § بحث ، مسئله .

مَطلَع [ع ، -] طلوع ایده‌جك یر ، طوغاجق محل : مطلع افتاب . § (ادبیات) بر قصیده ویا غزلك ایلك بیتی ، ایلك بیت مصرعی .

« دیجور هجری مطلع نور سرور ایلر
آه درونی مشعلهٔ صبحگاه ایدن »

حسن مطلع == (ادبیات) غزلده مطلعی تعقیب ایدن بیت رنکین .

مَطلُوب [ع . ص] طلب اولنان ایسته‌نیلن شی § الاجق ، [جمعی : (مطلوبات) کلیر .

مَطمَح [ع ، مص] کوز دیکیلان شی ، صوك درجه‌ده ارزو اولنان شی : مطمح نظر .

مَطمُور [ع ، ص] طوپراق التنده دفن اولنمش . مخزون .

مَطمُورَه [ع ، ص] سرداب ، مخزن § زیرزمین § مزار ، قبر : مطمورهٔ نسیان .

مطمورهٔ فنا == مزار ، قبر .

مَطمُوس [ع ، ص] کوزی سوکره‌دن کور اولمش آدم .

مَطوِیّ [ع ، ص] بوکلمش . دورلمش طی ایدلمش ، دیوبرلمش . § بر شینك ایچنه صارلمش .

مطویاً == بر شینك ایچنه صارارق ، مطوی اوله‌رق : مطویاً تقدیم قلنان راپور .

مَطِیّه [ع ، مص] بینمکه صالح حیوان ، دابه .

مطیه‌ران == بینك حیوانی سورن : | مطیه‌ران شجاعت. || حیوان سوریجیسی.

مَظالِم [ع ، س] ج : [مظلمه]نك جمعی .

مَظائِن [ع ، س] ج : [مظنه] : مظائن کرام .

مَظرُوف [ع ، ص] ظرفلنمش ، ظرفه قونمش § ملفوف .

مظروفاً == ظرف ایچنده اوله‌رق .

مَظاهِر [ع ، س] ج: [مظهر] .

مَظَلّه [ع ، س] کولکه‌لك، سایه‌کاه§ مظله‌نشین سعادت .

مَظَلّه [ع، س] قیلدن یاپیلان چادر .

مَظلُوم [ع ، ص] ظالمدیده§ حلیم، سلیم ، ساکن ، سسسز .

مظلومانه == مظلومجه‌سنه .

مظلومیت == مظلوملق .

مَظنُون [ع ، ص] ظن اولنمش ، § کندیسنه بر جرم اسناد اولنمش ، جرم و قمك فاعلی ظن ایدلش (متهم ، محکوم ایله مظنون آیری آیری معنالری متضمندرلر .]

مَظِنّه [ع ، س] (ظنك فتحیله غلطدر) بر شیئك وجودینك ظن اولندیغی یر § غلط) اوله‌رق] حقنده ظن وشبهه اولنان : مظنهٔ صره ، مظنهٔ کرام .] دوغریسی (مظنهٔ اسائت ، مظنهٔ کرامت) در]

مَظهَر [ع ، س] بر شیئك ظاهراولدیغی یر ، محل تجلی . § نائل ، مشرف § مظهر التفات اولندی.

مظهریت == مظهرلق ، نائلیت .

مَعَ [ع ، د] ادات مصاحبتدر . ایله برابر .

مع الجماعه == جماعت ایله ، جماعتله برابر .

مع زیادة == زیاده‌سیله .

مع الکراهه == کراهتله ، ایستمیه‌رك، زورله .

مع الممنونیه == ممنونیتله .

مع مافیه == بوحال ایله برابر ، بوله ایکن .

مع هذا == شونکله برابر .

معاً == برابر، برلکده

مَعابِد [ع ، س] عبادتگاه معناسنه اولان [معبد] ك جمعیدر معابد اسلامیه

مَعابِر [ع ، س] کچید دیمك اولان (معبر) ك جمعی : طرق و معابر .

مَعاجین [ع ، س] ج : [معجون] معاجین طبیه .

مَعاد [ع ، س] رجوع ایده‌جك یر § عالم اخرت « بیلمنز معادی بزم قنادن کیدن دخی » ﴾ (مص) کیری دونمك ، رجعت ایتمك ، عودت ایلمك .

یوم معاد == روز قیامت .

مَعادِن [ع ، س] ج : (معدن) معادن خسیسه .

مَعاذِیر [ع ، س] پرده ، حجاب معناسنه اولان [معذار] ك جمعی (غلطاوله‌رق) معذرتك جمعی [بومعناده دوغریسی (اعذار) در.]

مَعارِج [ع ، س] ج : [معراج] .

مَعارِف [ع ، س]علی خلاف القیاس (معرفت)ك جمعی : حامیٔ معارف .

معارفپرور == محب معارف ، ترقیٔ معارفه خدمت وهمت ایدن .

معارفپروری == معارفپرورلك .

معارفپرورانه == معارفپرورجه‌سنه.

مَعارِك [ع ، س] محاربه معناسنه اولان (معرکه) نك جمعی : میادین معارك .

مَعاش [ع ، س] یشایش، کچنیش § مدار تعیش اولان شی § خدمت مقابلی اوله‌رق هر ماه غایه‌سنده مأمورین دولته ویریلن اجرت § مطلقا خدمت مقابلی اوله‌رق تقاسیط معینه ایله ویریلان اجرت،آیلق.

معاشلی == معاشله خدمت ایدن ، آیلقلی .

معاشسز == معاشی اولمیان آیلقسز.

مَعاشِر [ع ، س] متحد الشان جماعت، کروه معناسنه اولان (معشرك) جمعی : معاشر موحدین .

مَعاصی [ع ، س] کناه عاصیلك معناسنه اولان (معصیت)ك جمعی : ارتکاب معاصی .

مَعالِم [ع ، س] ج : [معلم] ایزلر ، اثرلر ، نشانلر .

مَعالی [ع ، س] کسب شرف و درجهٔ رفیعه معناسنه اولان (معلاة) ك جمعی اولوب اساتذه مکارم ، درجات عالیهٔ عرفان ، یوجه‌لکلر معناسنده مستعملدر . § عالی فکرلر

مَعانی [ع ، س] ج : (معنی) . مآل ومفاهیم : معانیٔ الفاظ .

« الفاظ معانی ایچون آیینهٔ شاندر
الفاظه بالمعانی دیبورلر هذیاندر »

علم معانی == (ادبیات) کلامك — فصاحتی شرطیله — مقتضای حاله موافقتی یعنی الفاظ ومعانینك دائرهٔ مقصده مطابقتی قواعد وقوانیننده‌دن بحث ایدن علم ادبی .

مَعایِب [ع ، س] ج : [معیب] عیب عد ایدیلان شیلر . قصورلر .

مَعایِش [ع ، س] ج : [معیشت]

مَعبَد [ع ، س] عبادت ایده‌جك یر ، جامع ، مسجد وامثالی : معبد اسلام .

مَعبَر [ع ، س] کچید ، دربند کچیله‌جك یر . جمعی : (معابر)

مَعبُود [ع ، س] کندیسنه عبادت اولنان § جناب واجب الوجود الله عظیم الشان .

معبود حقیقی == جناب حق .

معبوده == مؤنث اعتبار اولنان پری، صنم .

مَعتُوق [ع ، ص] آزادلی، ازاد اولنمش : مؤنثی معتوقه .

مَعتُوه [ع ، ص] عته کتیرمش بونامش § (فقه) اول مختل الشعور کیمسه‌که : فهمی‌قلیل سوزی مشوش ، تدبیری فاسد اوله .

معتوهانه == معتوهجه‌سنه .

مَعجُون [ع ، س] خمیر قوامنده شی ، او قوامده علاج § چوجقلر ایچون زنانلرده صاتیلان بر نوع لزوجتلی شکرلمه . § (معماری) ابنیه‌یه واقسامنك یادیق محلارینه بویادن اول سوریلن قویو بر ترکیب § صو یولجیلرینك کنکلرك آرهسنی طولدیرمق ایچون استعمال ایلدکلری بایشقه بر نوع لوکن§ چرچیوه جاملرینك کنارلرینه‌سوریلان برنوع‌خمور .

معجونجی == معجون صاتان ویاپان آدم .

معجونلامق == معجون سورمك .

معجونلی == معجون سورولمش .

مَعْدَلَتْ ـ مَعْدِلَتْ [ع . مص] عدالت ایتمك التزام حق و انصاف § عدل ، داد حقانیت ، عدالت : معدلت سنیه .

معدلت پرور } **معدلتکستر** } == صاحب معدلت .

مَعْدَنْ [ع . مص] { دوغریسی دالك کسریله (معدن) در } بر زمینده بعض جواهر ارضیه‌نك بولندیغی یر ، کان § اویردن چیقاریلان جواهر ، فلزات

معدنی == معدنه منسوب || معدندن معمول .

اصل معدن == خاص یرسلان .

شبه معدن == مولدالماء ، مولدالحموضه کاربون کبی کیمیاجه معدن خواصیله متصف اولان بعض اجسام غیر عضویه .

معدن کموری ☞ [فحم ، [کو .]

معدنجی == معدن ایشله‌ین .

معدنیات == معدنه متعلق و معدن قبیلندن شیلر .

مَعْدُودْ [ع . ص] صاییلی ، صاییلمش صاییلمش شی .

ایام معدودات == قربان بایرامنك برنجی کوننده‌ن صوکره کلان اوچ برنجی کوننه (یوم نحر) دنیر .]

معدودات == صاییلبالنوب صاتیلان شیلر .

غیر معدودات == صاییسز ، حسابسز لایعد .

مَعْدُولْ [ع . ص] عدول ایده‌جك یر : صاپیله‌جق محل .

مَعْدُومْ [ع . ص] یوق ، نابود غیر موجود :

النادر کالمعدوم == نادر اولان شی معدوم کبیدر .

معدوم الرأس == (حیوانات) رأس غیر متمایز و احق معقود اولان حیوانات ابتدائیه .

معدوم الارجل == (حیوانات) اطراف خلفیه قوائمیه‌سی غیر موجود اولان حیوانات .

معدومیت == (مولددر) معدوملق یوقلق ، عدم موجودیت .

معدومیت اثمار == میوه‌نك مفقودیتی

مَعْذِرَتْ [ع . مص] { کسر دال ایله‌ده لغتدر } عذر و بهانه‌یی قبول ایلمك ، معذور طوتمق § (ص) عذر ، بهانه ، بر قصورك وقوعنه سبب اولان حال غیر اختیاری .

معذرت مشروعه .

معذرتمند == عذرلی .

معذرتمندانه == معذرت مندجه‌سنه ، عذرلی اوله‌رق .

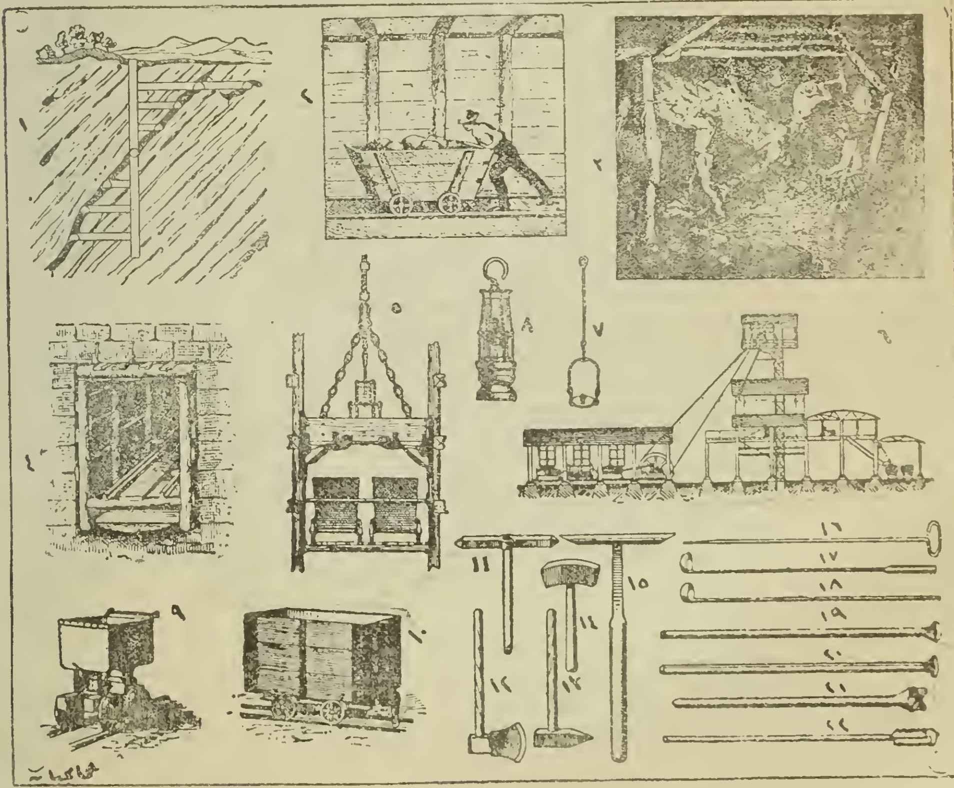

(معدنجیلك)

۱ — بر طاش کموری طبقاتنك مقطعی ، ۲ — غاله‌ری داخلنده کومور نقلیاتی ، ۳ — بر معدن اوجاغنده عملیات حفریه ، ٤ — بر معدن اوجاغنده صو امراسی ، ٥ نقلیه آرابه‌لریچون آسانسور ، ٦ — بر معدن اوجاغنك قوای جریه و محرکه‌سی مقطع مجملی ۷ ، ۸ — معدن لامبه‌لری ۹ ، ۱۰ — واغونلر ۱۱ ، ۱۲ الی ۲۲ — معدن کوموری اخراجنه مخصوص آلات و ادوات حفریه و تثقیبیه .

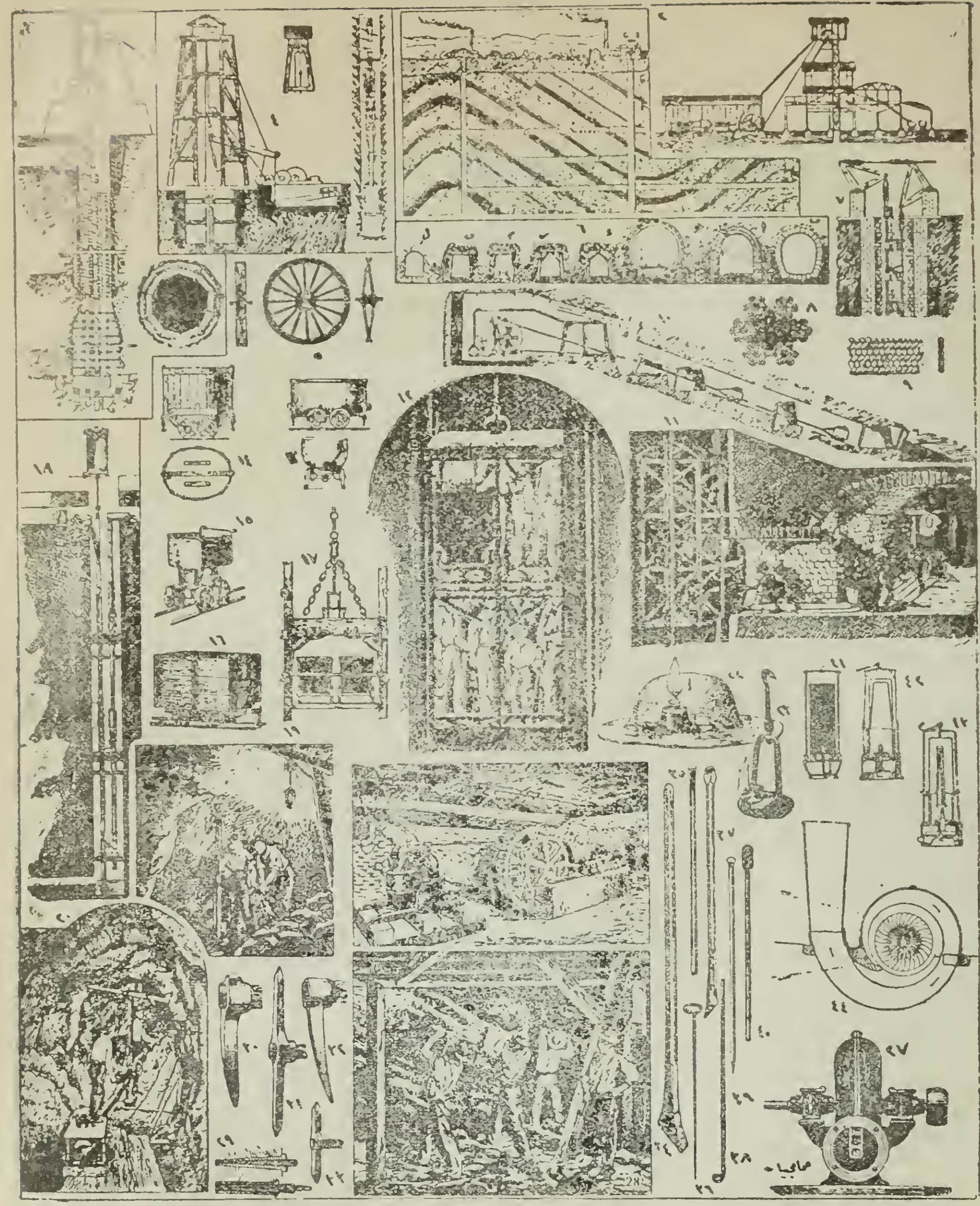

(معدنجیلك)

٢ — بر معدن طبقه‌لرینك مقطع عرضانیسی ، ٢ — بر معدن قوای محرکه وجریانلرینك مقطعی ، ٣ — بر معدن قویوسی (آ = دستگاهك مقطعی) ٤ — سونداژ (تثقیب) [ب — مثقب] ٥ — تکرلك ، ٦ — غاله‌ری [ل - قبالر یچنده ، ق — نیم اخشاب ، م — تم اخشاب ، ٧ — قونتر — فیش ، ٤ — مجهز اخشاب ، ٧ معدنی ، — دیوارله اورلمش ، ب — صو درونده انشا ایدلمش کر] ، ٧ — عمله‌نك دور وآمد وشدینه مخصوص جر آلتی ، ٨ — چلیکدن معمول غومینه ، ٩ — دیکر نوع غومینه ، ١٠ — تضییق هوا ایله امول جر ، ١١ — معدن کموری اخراجی ، ١٢ — آ‌ـ‌ـ‌ـور ، ١٣ ، ١٤ — نقلیه آرابه‌لری ١٥ کوچك واغون ، ١٦ ، ١٧ — کوچك واغونلر ، ١٨ — طولومبه ، ١٩ — ال ایله تثقیب ، ٢٠ — الکتریق ایله تثقیب ، ٢١ — موتور جهازی ٢٢ — لامبه‌ی شبقه ، ٢٣ — آچیق لامبه ، ٢٧ — قابل نقل مجدد هوا ، ٢٨ معدن عمله‌سی ، ٢٩ ، ٣٠ ، ٣١ ، ٣٢ ، ٣٣ ، ٣٤ ، ٣٥ ، ٣٦ ، ٣٧ ، ٣٨ ، ٣٩ ، ٤٠ — حفر وتثقیب آلات وادواتی ٤١ ؛ ٤٢ ، ٤٣ — معدن قویولرینه مخصوص مختلف الجنس لامبه‌لر ، ٤٤ — بر مجدد هوا آلتنك مقطعی .

معذرت خواه == عذر دیلهین .

معذرت خواهی == معذرت خواهلق.

معذور == عذری اولان ، عذرلی .

معذوریت == معذورلق .

مَعْرَض [ع ، ا] محل عرض ، بر شیئك تجلی ایتدیکی ، کوروندیکی محل : معرض تشکر § سرکی ، اکسپوزیسیون معرض عمومی .

مَعْرِفَت [ع ، مص] بر شیئی تفکر وایشی تدویر ایده‌بیلمك : معرفت حق ، معرفت نفس . [(علم)ك مفهومندن اخصدر . چونکه : علم وجه کلی ایله ، معرفت وجه جزئی ایله بیلمکدر] § (ص) دانش ، بیلکی ، علم وفن § هنر ، صنعت ، حذاقت . [جمعی : (معارف) کلور .]

واسطه وتوسط == اولمق و ایتمك

ایستیلان کتابلر فلان معرفتیله کوندرلدی.

معرفت پرور == هنرلی ، صاحب معرفت .

معرفتپرورانه == معرفتپرورجه‌سنه .

معرفت پروری == معرفتپرورلك .

معرفتلی == معرفت صاحبی هنرور .

مَعْرِفه [ع ، ا] (نحو و عربی) حرف تعریفله ویا دیکر بر صورتله مداولی تعیین وتخصیص ایدلش اسم ، مقابلی (نکره) در .

مَعْرَکه [ع ، ا] جنك ایدیله‌جك بر ، میدان حرب ؛ جمعی : (معارك) کلیر .

مَعْرُوض [ع ، ص] عرض اولنمش : بر وجه معروض عرض اولندی یعنی وجه‌اوورده § سریلمش ، یایلمش ، سرکی حالنده : انظار تماشا معروض اولان بو شیلر § عرضحالرده ومقام سامیٔ صدارت ومشیخته یازیلان تذاکر و محررات رسمیه‌ده قوللانیلان القابدر : معروض چاکر کمینه‌لریدر معروض بندهٔ دیرینه‌لریدر . [تعظیماً مخابرات خصوصیه‌ده دخی قوللانیلور . § بر شیئك قارشیسنده ، تأثیری آلتنده بولنان : بو ... بو وسوسه معروضدر . بواوطه ... تهلکه‌یه معروض بولنیور .

معروضات == ج : (معروض) § بیوك ذواته قارشی وقوعبولان افادهٔ شفاهیه وتحریریه : بعض معروضاته ... معروضات اوراقی هنوز کلمدی .

مَعْرُوف [ع ، ص] معلوم مشهور ، بیلنمش ، § عقلك ادراك شرعك تحسین ایتدیکی فعل وعمل .

امر بالمعروف == معروف ایله امر .

« بار کاهك مرکز اجراسیدر
امر بالمعروف ونهی منکرك »

مَعْزُول [ع ، ص] عزل ایدلمش ، مأموریتندن چیقارلمش ، منصبسز ، مأموریتسز .

معزولاً == معزول اوله‌رق

معزولین == ج : معزول : معزوللر

معزولی ، معزولیت == معزوللق : معزولیت معاشنه نائل اولدی

مَعْسَرَت [ع ، مص] کوجلك ، زورلق ، چیارزلق .

مَعْشَر [ع ، ا] متحدالشان جماعت ، کروه : معشر مساعیز ، معشر انبیا : یا معشرالمؤمنین .

مَعْشُوش [ع ، ص] ضعیف ، لاغر ، اریق .

مَعْشُوق [ع ، ص] سولمش ، عشق ومحبتك کوکلده سبب حصولی اولان وجود .

معشوقیت == معشوقلق .

معشوقه == معشوقك مؤنثی .

مَعْصَره [ع ، ا] اوزوم وسوسام کبی شیلری صیقاجق براکسرمیم ایله معصره منکنه معاصه اسم آلتدر .]

مَعْصُور [ع ، ص] صیقلمش شی ، عصاره .

مَعْصُوم [ع ، ص] عصمتله متصف ، عرض وناموسه مغایر اولان انسانلردن مجتنب § موچسز ، قباحتسز . § کوچوك چوجق ؛ صبی : طفل معصوم .

معصومانه == معصومجه‌سنه .

معصومیت == معصوملق .

مَعْصِیَت [ع ، ص] عاصیلك ، اطاعتسزلك ، عدم انقیاد . § کنایه ، عصیان : جناب حق معصیتمزی عفو ایتسون [جمعی (معاصی)]

« انوار مغفرت ایدر امحای معصیت
اهل کنانك ظلمت غیظی عظیمدر »

مَعْطُوف [ع ، ص] عطف اولنمش میل ایتدیرلمش : کوزلری آسمانه معطوف § اسناد اولنمش : بو ایش فلانه معطوفدر . § بر حرف عطف واسطه‌سیله دیکرینه مربوط کله .

معطوف علیه == حرف عطف واسطه‌سیله دیکر بر کله کندیسنه مربوط اولان (کله)

مَعْفُو [ع ، ص] عفو اولنمش ، عفو ومغفرته مظهر اولنلر :

« مرآت دلده صورت اخلاصه قبل نظر
معفودر مراسمه دائر قصورمز »

§ استثنا ایدلمش ، مستثنی : فلان یر اهالیسی ویرکودن معفودر .

مَعْقُود [ع ، ص] عقد اولنمش ، باغلانمش . عقده‌لی .

معقود علیه == (فقه) بر عقدك اجراسندن مقصد اصلی اولان خصوص

مَعْقُول [ع ، ص] عقلی ، عقل ایله بیلنمش عقله موافق ، عقلك بخش ایتدیکی : امر معقول .

معقولات == عقلك ادراك ایتدیکی خصوصات .

معقولیت == معقوللق ، عقله موافقت

مَعْکُوس [ع ، ص] عکس اولنمش ترسنه چویرلمش .

مخروط معکوس == (هندسه) رأسی اشاغیده ، قاعده‌سی یوقاروده اولان مخروط .

§ صنعت عکسه موافق کله . [عکس]

معکوس الترتیب == (ادبیات) لف ونشر معکوس . § بر یره چارپوب کری دونن : ضیای معکوس § ترس ، ایی کیتمین : طالع معکوس .

معکوسیت == (مولدر) معکوسلق

مَعْلَف [ع ، ا] علف قوینیلان بر .

مَعْلُول [ع ، ص] علتلی ، مرضلی ، مریض ، خسته‌اقلی ، سقط

معلولاً == معلول اوله‌رق .

معلولیت == معلوللق ، سقطلق .

معلولین == ج : (معلول) . معلولین عسکریه .

مَعْلُوم [ع ، ص] (مجهول) مقابلی بیلنمش ، هرکسك بیلدیکی شی بللی .

فعل معلوم == (صرف) فاعلی معلوم ومعین اولان فعل

معلومیت == معلوملق .

معلومات == ج : (معلوم) بیلنن شیلر ، معلوم خصوصات || علم هنر بیلش .

معلوماتلی == صاحب معلومات اولان علم وهنر صاحبی واقف علوم وفنون .

معلومات‌فروش == مقام استهزاده مستعملدر . معلومات صاتیجی ، کندیسنی معلوماتلی کوسترمك سوداسنده اولان .

مَعْمُور [ع ، ص] شرفلی، آبادان خراب دکل : بیت معمور ، قطعهٔ معموره .

معموریت == معمورلق ، عمران .

مَعْمُورَه [ع ، ا] معمور اولان یر، بلده ، آبادان محل : معمورهٔ مدنیت، برخرابه‌نك هر وجهسی بر اغزدرکه : معمورهٔ جهانه کولر .

« هرشکاف خرابهٔ دهنیست
که بمعمورهٔ جهان خندد »

مَعْمُول [ع ، ص] یاپیلمش، اعمال اولنمش . ایپلکدن معمول طوپراقدن معمول .

§ (نحو عربی) بر عاملك تأثیریله بر درلو اعراب قبول ایتمش اولان (کلمه) عامل مقابلی .

معمول به == کندیسیله عمل اولنان دستور العمل طوتیلان شی ، قوانین وامثالی .

معمولات == جمع : (معمول) . اعمال اولنمش اولان شیلر .

مَعْنى [ع ، ص] کلمه‌نك ، کلامك دلالت ایلدیکی شی، مقابلنه‌الفاظ وضع اولنان صورت ذهنیه ، مفهوم ، § ایچ ، باطن، روحانی ، معنا معنوی . [جمعی (معانی) کلیر .]

§ رؤیا ، دوش . عالم معنی .

معناً == ظاهراً دکل ، باطناً . || معنی ، مفهوم اعتباریله .

معنیدار == معنالی .

معناسز == مآل ومدلولی اولمیان == سبب معقولی بولنمیان ، مناسبتسز بو حرکتکز معناسزدر .

مَعْنَوِی [ع ، ص] روحانی، مجرد ، صوری و جسمانی اولمیان ، مادیات ایله بیلمش :

« مرحبا ای حضرت صاحب قرآن معنوی
بر غزا قیلدلکه : خشنود ایلدك پیغمبری »

معنویات == معنوی اولان خصوصات مادیاتك ضدی .

معنویون == التهبون .

ولد معنوی == کندیسنه اولاد معامله سی ایدیلان کیمسه ، جان اولادی .

مَعُونَت [ع ، ص] یاردم، امداد عون § رزق ، ازیق . § (حقوق) مصارف .

مَعُونَه [ت، ص] (زانزدی (ماونه) بر لیمان داخلنده اشیا نقلنده مستعمل بیوجك قایق، صندال .

مَعْهُود [ع ، ص] عهد اولنمش § ذکری کچمش ویا معلوم اولان بر شی حقنده تحکما استعمال اولنور : معهود بقال .

مَعِیَّت [ع ، مص] (ولددر) برابرلك ارقداشلق § یان ، عند ، نزد : بو آدم فلانك معیتنده بولنمش . § مادون و امر آلتنده بولنان، ملکیه مأذونلری قائم‌مقام اولمق‌ایچون اوچ سنه قدر والی معیتنده بولنور .

مَعِیشَت [ع ، مص] کچنمك، کچینمش : چکیلن محنت معیشت ایچون . § دیرلك، کندیسیله کچینیلان شی ، مدار زندکی وتعیش اولان شی : تأمین معیشت . [جمعی : (معایش) کلیر .]

مَعِین [ع ، ص] اب جاری، صافی : ماء معین . § (هندسه) درت ضلعی‌بربرینه مساوی وقارشولقلی ضلعلرك یکدیکره موازی اولوب متقابل زاویه‌لرندن ایکیسی حاده وایکیسی منفرجه اولان شکل . بقلوا شکلی .

مَعْیُوب [ع ، ص] عیبلانمش ، عیبلی ، تعییب اولنان .

معیوباً == معیوب اولارق .

معیوبات == عیب عد ایدیلان شیلر . قصورلر ، نقصانلر

مَغَارِب [ع ، ص] جمع [مغرب] : مغارب ومشارق .

مَغَارَه [ع ، ص] طاغلرده ، قیالرده ، جحره طرزنده‌کی اویوق ، یاریی یر ، غار ، این ، کهف .

مَغَازَه [ج ، ص] بیوك‌دكان § امتعه واشیای تجاریه وضعنه مخصوص مخزن .

مغازه‌جی == بر مغازه‌یی اداره ایدن آدم ، مغازه صاحبی .

مَغَازِی [ع ، ص] غزالر ، غزوات: ابوالفتح والمغازی . [حربیده معناسی: (مناصب غزاة) دره]

مَغَاسِل [ع ، ص] جمع: (مغسل) .

مَغَافِر [ع ، ص] جمع: (مغفر): مغافر جنك آشنایان .

مَغَاك [ع،ص] چوقور، حفره ، مزار ; مغاك هلات .

مَغْبَط [ع ، ص] غبطه ایلیه‌جك یر .

مَغْبَن [ع ، ص] اویلوق ، دیبی ، قاچق . [جمعی (مغابن) کلیر .

مَغْبُوط [ع ، ص] غبطه اولنمش : مغبوط امثال .

مَغْبُون [ع ، ص] معامله‌ده، آلیش ویریشده آلدانمش اولان .

مَغْدَانُوس [ج ، ص] لذت‌ویرمك ایچون آز مقدارده یمکلره قوییلان اجیمسی بر نوع نبات معروف . ☞ (مایدانوس) .

مَغْدُور [ع ، ص] غدر اولنمش، غدره دوچار اولمش : صورتده لر مغدوریتی غدار کستدین کوسترر » § ضرر وزیانه اوغرایان ، الندن آمدیی ، حقی الئان .

مغدوریت == مغدورلق .

مَغْرِب [ع ، ص] کونشك غروب ایتدیکی یر ، باتی § افریقا نك سواحل شمالیهٔ غربیه‌سی . [جمعی : (مغارب) کلیر. کونشك باتدیغی زمان ، اقشام اوسق : صلات مغرب .

مغرب ادنا == طرابلس‌غرب‌حوالیسی

مغرب اوسط == تونس، جزایر.

مغرب اقصی == فاس ، مراکش .

مغربی == مغربه منسوب ، مغرب اهالیسندن اولان .

مَغْرَس [ع ، ص] فدان باغچه‌سی فدانلق فدان غرس ایدیلان محل . باغچه .

مَغْرُور [ع ، ص] غرورلنمش ، کبرلی ، عظمتلی § بر شیئه کووه‌نش، اعتماد استناد ایدن § بیهوده شیئه اعتماد ایله الدانمش الدانان .

مغروریت == مغرورلق ، تکبر ، تفخر ، عظمت .

مغرورانه == مغرورجه‌سنه .

مغروراً == مغرور اولارق کووه‌نرك

مغرورلانمق == بر شیئه کووه‌نرك کبر وغرور حاصل ایتمك .

مَغْرُوس [ع ، ص] غرس اولنمش (اغاج حقنده) دیکلمش شجر مغروس، نهال‌مغروس

مَغرور ... اولش ... باغش ولادن)

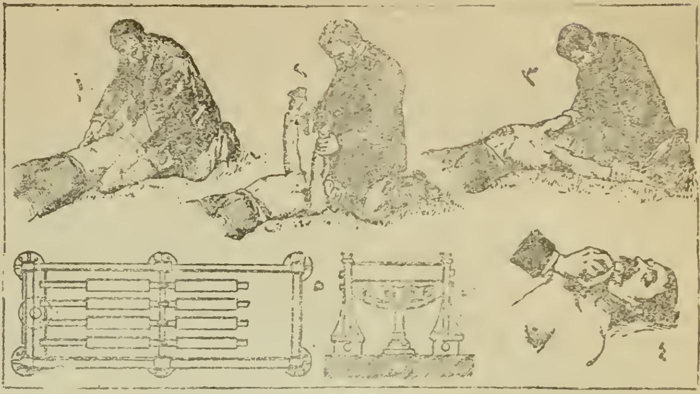

(معروقینه امداد)

۱ ، ۲ ، ۳ — سیلوستر اصولنجه تنفس صنعی ؛ ٤ — ا ... نك ج منتظمی ؛ ٥ — الکتریقله ... یانق (آ ـ مقطع)

مغز ـ مغزیه [فا ، س] بین ، دماغ ، مخ ... اوز ، لب : مغز بادام ، مغنوی شریف مغز قرآندر

بی مغز ==== بیغمسز ، عقلسز .

سبك مغز ==== خفیف بینلی ، عقلسز

تهی مغز ==== بوش بینلی ، احمق .

افسرده مغز ==== ... کش ادرا کمسز ... مسز .

مغسَل [...] ... ایجه ... مو تای ... قادلری محل

مَغسول [ع ، ص] غسل ایدلمش ، ... بیقانمش .

مَغشوش [ع ، ص] باقر وسائره ایله قاریشمق التون ، کومش سکه مغشوشه § باشقه بر شی مخلوط اولان ، خالص اولمیان : لبن مغشوش ، ... مغشوش ، جمعی : (مغشوشات) کلیر .

مغشی [ع ، ص] غشی اولمش ، عقلی کیتمش ، حرا ...

مغشی علیه ==== بایغین ، بایلمش .

مَغصوب [ع ، ص] غصب اولنمش صاحبنك ذنی اولقسزین اخذ ضبط ادلمش : مال مغصوب .

مغصوب منه ==== اذنی اولقسزین مالی اخذ وضبط اولنمش کیمسه .

مَغضوب [ع ، ص] غضب اولنمش .

مغضوب علیه ==== اوزرینه غضب اولنمش خشمدیده

مَغطوس [ع ، ص] هوا ، غاز ، صو کبی شیئده ... باتیرلمش ... مغطوس هر جسم کندی وزندن بر مقدار ضایع ادر .

مَغفرت [ع ، مص] جناب حق قوللرینك کناهلرینی ستر وعفو ایتمك : مغفرت الهیه

مَغفور ـ مغفورله [ع ، ص] جناب حق طرفندن کناهی عفو اولنمش . مغفرت الهیه نائل اولان : مرحوم مغفور

مَغلَطه [ع ، س] یاکلتمق ، اغلوطه ، یکدیکرینه ... ایدلمك مسائل § ... ابا ... سوز

مغلطه پرداز ==== مغلطه ترتیب اده‌جك ایدن .

مغلطه پردازانه ==== مغلطه پردازجه سنه

مغلطه پردازی ==== مغلطه پردازلق

مُغلَق [ع ، س] کلیدلنه جك بر

مَغلوب [ع ، ص] غالب اولنمش ، ... سنه اوستنه کلنمش : نفسنه مغلوب ، مغلوب سودا § محاربه‌ده هزیمته دوچار اولان مغلوب اردو .

§ بریسنك تحت نفوذ وتأثیرنده بولنان : زوجه‌سنه مغلوبدر .

مغلوبیت ==== مغلوبلق ، ژبونلق .

مَغلوق [ع ، ص] کلیدلی ، قپالی ، مسدود .

مَغلول [ع ، ص] اللرینه یا بوینه دمیرلاله کچیرلمش او ن بجزم

مَغمور [ع ، ص] ... شهر تسز ... نامسز ، کمنام ، اهمیتسز . § معمور) لك ضدی ، خراب .

مغموریت ==== مغمورلق .

مَغموم [ع ، ص] غمانمش کدرلی مکدر : قلب مغموم § بلوطلی ، صیقنتیلی : هوالر غایت مغموم کیدیبور .

مغمومیت ==== مغمومـلق .

مغنزی ـ مغنزیا [ج ، ص] (کیمیا) Magnesia } (مغ م Mgo) (حمض اولمغنزیوم) بیاض ، خفیف ، غبار حالنده لذتسز واملاحی آجی بر معدن اولوب غیر قابل ذوباندر . مکلس مغنزی طبابتده بعض معده ... شکایتلرینی تداوی ایچون ... مستعملدر

قاربونیت مغنزی ==== (کیمیا) (Carbouate de Magnésie } بو ... طبابتده مسهل کبی استعمال اولنور وطبیعتده شبه معدن شکلنده‌کی بلورا ... صو ... تنده حالت ... بولنور ... معدندر .

کبریتیت مغنزی ==== (کیمیا) Sulfate de Magnésie } بیاض ... صوده قابل انحلال ، آجی ، ملحی ... طعم ایله متکیف بر معدن اولوب علو ... حالنده ... چوق میاه معدنیه‌ده بولنور ... کبریتیت مغنزی ، طبابتده اکثریت ... اوزره مسهل کبی استعمال اولنور وبو ... (انکلیز طوزی) نخی دینلور .

مغنزیوم (کیمیا) Magnésium ... مغ Mg = ۱۲ کومو ... بیاض ، قابل انطراق ... سی کوز تحمل ایده‌میه‌جك درجه‌ده پارلاق ... بر معدن اولوب فطوغرافجیلقد ... استعمال اولنور وتجارتده تل یاخود صفحه حالنده بولنور .

حمض مغنزیوم ==== [illegible] مغنزی

مَغنَم [ع ، س] دشمندن النان مال غنیمت جمعی : (مغانم

مَفاتح ـ مَفاتیح [ع ، س] ... اناختار معناسنه اولان (مفتاح) ك جمعی : مفتاح الغیب

مَفاخِر [ع ، ا ، س] جمع (مفخر) فخر اولوجق شیلر ، مایه افتخار اولان شیلر مفاخر عثمانیه

مفارق [ع ، ص] باش تپه‌سنك اورته‌سی معناسنه کلان (مفرق) ك جمعی ... وسط رأس :
مفرق اثم .

مفاصل [ع ، ص ، ط] (مفصل) شکلری متقابل بولنان سطحلریله یکدیکرینه اتصال ومناسبتلری اولان ایکی ویا داها زیاده عظامك هیئت مجموعه‌سی

مفاصل متحرکه == از چوق حرکت ایدن مفصللر، ساق ایله فخذك ، ساق ایله قدمك مفصللری کبی .

مفاصل غیر متحرکه == قحفك و یوزك عظام مختلفه‌سی کبی حرکت ایتمیان مفصللر، بونلره مفاصل موثوقه دخی دینور

مفاصل بین الفقرات == عمود فقاری ترتیب ایدن فقره‌لر بینده‌کی مفصللر

مفاصل حوصله == حوصله‌ده‌کی مفصللر

التصاق مفاصل == (طب) اغشیهٔ مفصلیه وربطات مفاصلك التصاق ویا اغشیهٔ مذکوره‌نك تیبس ویا آنلرك جوارنده‌کی اقسام لینه‌نك سرلشمش اولمسندن دولایی کوبلن التحام والتصاق .

مفتوح [ع ، ص] آچلمش آچق ، کشاده § فتح ، ضبط اولنمش . § اوزرنده فتحه اشارتی اولان فتحه ایله اوقونان : همزهٔ مفتوحه .

مفتوت [ع ، ص] اوفاقمش پاره ، پاره اولمش ، پاره‌لنمش .

مفتول [ع ، ص] بوکلمش ، اوورولمش : کاکل مفتول .

مفتون [ع ، ص] فتنه‌یه دوشمش سحر اولمش § دوشکون ، میللی § عاشق شیفته ، حیران ، شاشمش .

مفتونانه == مفتونجه‌سنه .

مفتونیت == مفتونلق . دوشکونلك ، عشقلق ، حیرت .

مفحوم [ع ، ص] فحم حالنه کچمش ، کور اولمش .

مفخر [ع ، ص] فخرلنمه § (ص) باعث فخر ، موجب مفخر اولان .

مفخر کائنات == حضرت محمد علیه السلام .

مفخرت == کندیسیله افتخار اولنان ، باعث افتخار اولان : مدار مفخرت .

مفر [ع ، ص] قاچاجق یر .

این المفر == قاچاجق یر یوقمی ؟

مفرغ [ع ، ص] درکیله‌جك یر ، یول ، مجری : مفرغ صفرا

مفرق [ع ، ص] باش تپه‌سنك وسط اثری . جمعی : (مفارق) .

مفروز [ع ، ص] افرازاولنمش ، ایرلمش ، بولونمش .

مفروش [ع ، ص] فرش اولنمش ، دوشنمش ، دوشه‌لی .

مفروشات == جم : (مفروش) کلیم ، سجاد ، وسائر اوطه دوشه‌مه‌سی : مفروشات

مفروض [ع ، ص] فرض اولنمش : دعاء مفروض الادا § فرض اولنان شی ، حقیقة موجود اولمیوب موجود عد واعتبار اولنان . مسئلهٔ مفروضه ؛ شروط مفروض .

مفروغ به [ع ، ص] (فقه) الفراغ اولنان اوقاف اجاره‌تینلی مسقفات ومستغلات موقوفه .

مفروغ له == کندیسنه بر شیئك حق تصرف وتملکی فراغ اولنمش کیمسه .

مفروق [ع ، ص] تمییز ایدلمش ، تفریق ایدلمش .

لفیف مفروق == (صرف عربی) حروف اصلیه‌سندن ایکیسی حرف علت اولوب انجق اره‌لرنده بر حرف صحیح بولنان کلمه .

مفسدت [ع ، مص] فساداق بوزوقلق ، فتانلق § منافقلق اغواء [جمعی : (مفاسد) کلیر .]

مفسقه [ع ، ص] محل فسق ، فسق وفجور یری .

مفسوخ [ع ، ص] فسخ اولنمش بوزولمش ، حکمسز براقلمش حکم وتأثیری ابطال ایدلمش : مادهٔ مفسوخه .

مفسوخیت == مفسوخلق ، حکمسزلك

مفصل [ع ، ص] { دوغریسی صادك کسریله‌در } اعضای بدنك اك یری ، اویناق محلی . [جمعی : (مفاصل) کلیر ، رتبهٔ مفاصل .]

سطوح مفصلیه == (طب) عظامدن وغضاریف لفیفه‌دن متشکل اولان مفصل

مفصل == مصله منسوب ومتعلق .

مفصلیه == (حیوانات) قدید داخلیلری اولمیوب وجودلرینك واطرافلرینك اقسام مختلفه‌سی حلقات متوالیه‌دن عبارت اولان حیوانات که بونلرده باصره‌دن ماعدا ... خوردی ... از چوق وبا بولور ، ... اربا ، حشریه ، عنکبوتیه ، بو ... .

مفصل کعب == طب : اسکاتده موجود مفصل حقیقیه‌دن غیری بر مفصله دنیور ، عظمده کسیر تعکر ه التحام ایده میوب موقتاً غیر طبیعی حرکتلر عرض ایتمه‌سی کبی .

مفطور [ع ، ص] قطارلنمش ، جبلتلمش ، یارادلمش ، ریده § خلقی ، طبیعی ، جبلی .

مفطوم [ع ، ص] ... سوتدن ... کسلمش (چوجق) .

مفعول [ع ، ص] ایشلنمش ، یاپلمش ، قیلنمش .

مفعولیت == مفعوللق .
§ (صرف) افعال متعدیه‌ده حدثك تأثیرینی قبول ایدن شخص ویا شی یعنی اوزرنده بر فاعلك اثری ظاهر اولان شی ،

اسم مفعول == فعللردن مشتق صفتلره دینور .

مفعول به == ترکجه‌ده صوکنده (ی) بولنان مفعول .

مفعول الیه == ترکجه صوکده (ه) بولنان مفعول .

مفقد [ع ، ص] غائب اوله‌جق یر

مفتقرات [ع ، ص] (افتقار) ایله مترادفدر ، ضرورت ، احتیاج .

مفقود [ع ، ص] غائب اولمش ، نابود ، یوق ، معدوم . § (فقه) حیات ومماتی مجهول اولان شخص غائب .

مفقودیت == مفقودلق ، عدم موجودیت

مفقور [ع ، ص] اوکورغه کمیکاری قیرلمش (انسان ویا حیوان)

مفکوك [ع ، ص] فك اولنمش ، ایرلمش ، سوکلمش چیقارلمش .

مفلوج [ع ، ص] فلج علتنه دوچار اولمش وجودینك بر قسمی حرکت اراده‌دن ساقط اولمش اخلال ، منزول .

مقلول [ع ، ص] (مملول) مقابلی اغزی کار دلنمش ، فیالی ، قینینده ... بولنان (المبیح) سیف مقلول .

مَفْهُومْ [ع ، ص] آڭلاشلمش ، اڭلاشلمش : تحريرات والالرندن مفهوم عاجزى اولدى . § (س) مآل ، معنى ، مدلول عباره .

مَقَابِرْ [ع ، س] مزار معناسنه اولان (مقبر ومقبره) نك جمعى : مقابر اسلاميه .
« بكار بو خاكدان فناده صبح وشام حزن وسكون جواريخى مقابرڭ . »

مَقَاتِلْ [ع ، س] جم : (مقتل) قتل اولنه‌جق محللر .

مَقَادِيرْ [ع ، س] جم : (مقدار) .

مَقَارْنَه [ج ، س] { Macaroni } خميردن صور مختلفه‌ده وزره دوكلمش ايچى دليك رشته‌كه پيشريلوب يئيلور .

مَقَاصْ [ت ، س]
مَقَصْ [ع ، ص]
بز ، كاغد ، صاچ ، طنڭه كبى يومشار و معدنيات مثللو تاتى شيلرى كسمكه مخصوص آلت

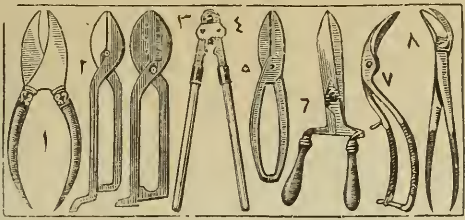
١ ـ طوغانجيلق صنعتنه مخصوص ، ٢ ، ٣ ـ صنايعده مستعمل ٤ ـ صوموللى ويده‌لر ايچون ، ٥ ـ صنايع مختلفه‌ده مستعمل ٦ ـ چالى وچرپى ايچون ، ٧ ، ٧ ـــ فن جراحى‌يه مخصوص مقاصلر

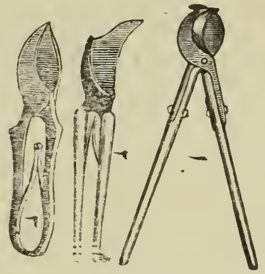
١ ، ٢ . ٣ ـــ باغچوان مقاصلرى

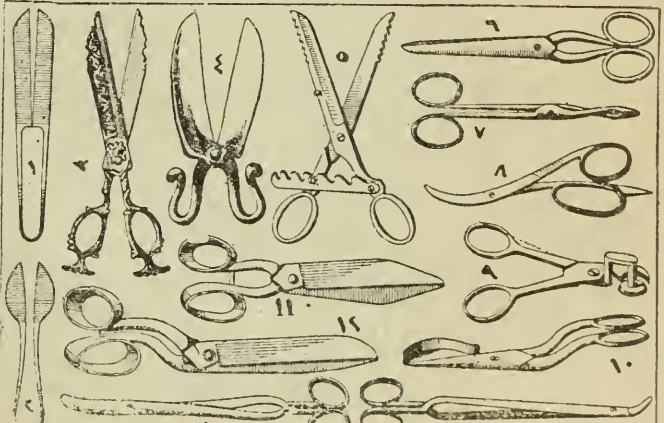
(مقاصلر)
١ ـــ قرون وسطى‌ده مستعمل اولان . ٢ ـــ اون اوچنجى عصرده ٣ ـــ اون بشنجى عصرده قوى مقاص ، ٤ ـ اون دردنجى عصرده ٥ ـــ ديشلى مقاص . ٦ ـــ ديكيش مقاصى . ٧ ـــ ... ٨ ـــ ... ٩ ـــ قاو نمروه مقاصى ٩ ، ـــ خروج مقاصى ١٠ ـــ موم مقاصى ، ١١ ـــ ابيوسى ... ى ، ١٢ ـــ ترزى مقاصى ، ١٣ ـــ مخزع راس ، ١٤ ـــ جراح مقاصى .

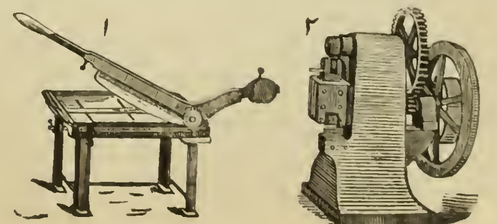
١ ـــ تنكه مقاصى ٢ ـ دمير وسائر معدنى كسمكه مخصوص مقاص

(ترزى وتنكه‌جى مقاصى
١ ـــ قرقه عمليانه مخصوص ٢ ، ٣ قنينه‌يه ادخال ايدوب قنينه‌دن چيقارلمش بر مقاص .

(صاچ مقاصى)

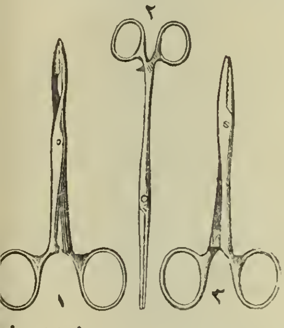
١ ـــ قره مايه ، ٢ ـــ انحنا ايچون ، ٣ ـــ چاپراست .

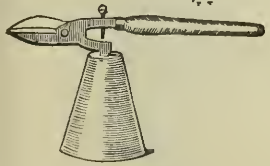
(اياقلى مقاص)

بيوك مقاصلى == بوجك
مغمد الجناح حشراتدن سيوردى ديشلرى اولان بر بوجكدر .
مقاصلى == بوجك
مغمد الجناح حشراتدن بر حشره‌در .

(بيوك مقاصلى بوجك

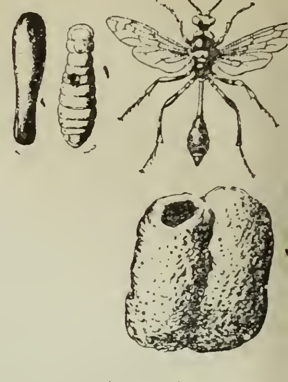
مقاملی بوجك
— ...رفه‌سی ٢ — قوزه‌سی ٣ —

...سی .

...ناصد • [ع ، ص] جمـ ؛ [•مقصد] •مقصد مهمه •

...ناصر [ع ، ص] جمـ (مقصوره)

...ناطع [ع ، ص] جمـ • [مقطع]

...نال [ع ، ص] سوز ، کلام • کزیده •مقال ، اطالهٔ مقال •

...قاله [ع ، ص] علمی ، ادبی سیاسی فنی بر مسئله‌یه دائر قلمه آلنان شی ، مقالهٔ طبیه ، مقالهٔ فنیه
...جمی . (مقـالات) کلیر . مقـالات ...ه .]

...قالید • [ع ، ص] (ناختار) معناسنه اولان (مقلاد) ك جمی : مقالید مصلحت •

...قام • [ع ، ص] طوریله‌جق یر ، محل اقامت ، قرارکاه ، موقع قیام محل ، مکان • § جاه ، منصب ،
...ند ، جایکاه] مقام سامیٔ سپهسالاریلری
...اولیاء اللهدن بر ذاتك مزاری ، مقبری
... وظن ایدیلن محل • § موسیقی هوالرندن
...بری طرز آهنك : حجاز مقامی ،
...ست مقامی .

...امل = آهنکلی موزون .

...امی طوندیرمق = یایقره ایتمك .
...جمی : (مقامات) کلیر .)

...قامه [ع ، ص] مجلس ، مجمع ، صحبت ، § نطق ، نطق طرزنده سویلنیلن سوز ، کلام .
...متصوفینك علی الدرجات قطع ایلدکاری ...الب معنویه‌نك هر بری .

مَقْبَر ـ مَقْبَره [ع ، ص] مزار ، مدفن . § مزارلق ، قبرستان : مقبرهٔ مقدسه ، مقبرهٔ جانان .

مَقْبُور [ع ، ص] دفن اولنمش ، قبره القا ایدلمش ، کومولمش .

مَقْبُوض [ع ، ص] النمش ، قبض اولنمش ، مأخوذ .

مقبوض سندی = آلنان پاره وسائره‌یی متضمن اولان آلم طرفندن واسطه‌یه ویریلن مهرلی ، امضالی سند ، علم وخبر

مَقْبُول [ع ، ص] قبول اولنمش ، حسن تلقی ایدلمش ، بکنلمش طرز مقبول ، اثر مقبول ، حرکت مقبوله ، نصایح مقبوله .

مقبوله کچمك = خوشه کیتمك ، زیاده بکنلمك .

مقبولیت = مقبوللك .

مَقْتَل [ع ، ص] محل قتل ، قتل ایدیله‌جك یر ، مکان : مقتل عمومی .

مَقْتُول [ع ، ص] قتل اولنمش ، اولدیرلمش ، : شخص مقتول

مقتولین = جمـ : (مقتول) .

مَقْدَرَت ـ مَقْدُرَت [ع، ص] غنا ، یسار ، قدرت § کوج ، قوت ، زور : مصروفٔ مقدرت .

مَقْدَم [ع ، ص] قـدوم ، کلمك : مقدم دوستان ، مقدم بهار .

مَقْدُوح [ع ، ص] قدح اولنمش طعن ایدلمش : قول مقدوح ، مذموم ، فعل مقدوح (ممدوح) مقابلی .

مَقْدُور [ع ، ص] کوج ، قوت قدرت ، استطاعت]
غرض عرض خلوص وبذل مقدور ایکه‌دربرقه اولور حق اوزره مدحکده زبان ناطقه ابکم »

بذل مقدور = صرف استطاعت .

مقدورالاستیفا = (فقه) استیفاسی ممکن اولان .

مقدورالتسلیم = (فقه) تسلیمی ممکن اولان .

مَقْذُوف [ع ، ص] قذف اولنمش آتلمش ، سنك مقذوف .

مَقَرّ [ع ، ص] قرار ایده‌جك یر ، قرارکاه § پای تخت § مرکز ادارهٔ عمومیه . مقر سلطنت ، مقور جلالت

مَقْرَمه [ت ، ص] دوغریسی کسر میم ایله‌در } سفره خاولیسی ، دستمال § ال بزی § بعض کوبلی قادینلرك باشلرینه صاردقلری نقشلی یشتمال .

مَقْرُون [ع ، ص] قوشـلمش ، یاقینلاشدیرلمش ، مقـارن قیلنمش : مقرون مساعدهٔ سنیهٔ حضرت پادشاهی بیورلدی . ، مقرون حقیقت ، § یاقین ، قریب

مقرون صحت = صحت وحقیقته قریب .
§ (عروض) برسبب ثقیل ایله بر سبب حقیقتنه مقارن اولان جزء .

وتد مقرون = (عروض) طرفینی ایکی متحرك ووسطی بر حرف ساکن اولان اوچ حرفدن عبارت کلمه : (قان) (کان) کبی .

لفیف مقرون = حروف اصلیه‌دن یکدیکرینه متصل ایکی حرفی حروف علتدن اولان (فعل) .

مقرونیت = مقرونلق ، قات ، یاقینلق .

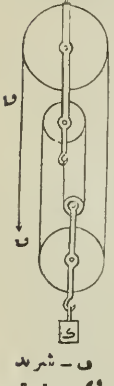

ف ـ ثمرمد ٧ ـ قوت ك ـ ثقلت

مَقْرَه [ت ، ص] دائروی ویا سطرا نی بریومکه : اولوق کبی اولان جرار خارجیسنه ایپلك ویازنجیر طولاندیریله‌رق صنایع نسجنه ده ، امور بحریه‌ده ، امر تدویری تنظیم وتسهیله خدمت ایدن آلت . § اوزون ایپلك صارلمش تخته یوماق .

مقره کبی = کوزه آدمك طوریـن اغزندن کنایه . مقره‌لری صالیورمك . = قهقهه قوپارمق .

مقره‌لی = مقره‌سی اولان ، مقره‌یه مربوط بولنان .

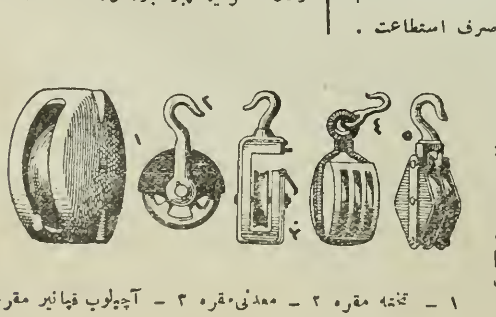
١ ـ تخته مقره ٢ ـ معدنی مقره ٣ ـ آچیلوب قپانیر مقره ٤ ، ٥ ـ اوچیزلی مقره .

مَقسِم [ع ، ص] تقسيم ايدجك ، محل قسمت . § صويك تقسيم اولنديغى محل ، مصلاق .

مَقسوم [ع ، ص] قسم قسم بولنمش تقسيم اولنمش ، مال مقسوم § (رياضيه) ديكر بر عدد اوزرينه تقسيم اولنه‌جق ويا اولنان عدد ب/ج ده (ب) مقسومدر .

مقسوم عليه = مقسوملك تاچ مساوى قسمه تقسيم اولنه‌جغنى كوسترن عدد : (ج) مقسوم عليهدر .

مَقصَد [ع ، ص] مقصد ، مطلب ، مرام ، نيت . [جمعى مقاصد]

مَقصود [ع ، ص] قصد اولنمش ، استه‌نلمش ، مطلوب . (جمعى : (مقاصد) در] § اركان اربعهٔ كلامدن برى .

مَقصور [ع ، ص] قصر اولنمش قصالدلمش § اليقونلمش § حصر وتخصيص ايدلمش [ادبياتده بر شيئى ديكر شيئه حصر وتخصيص ايتمكه (قصر) دينوروكه : بونلرن برنجيسنه (مقصور) ، ايكنجيسنه (مقصور عليه) نامى ويريلور .]

مَقصوره [ع ، س] جامعلرده اطرافى پارمقلقلى يوكسك محل [معاويه طرفندن احداث ايدلمشدر .]

مَقضى [ع ، ص] قضا اولنمش ، اودنمش .

مَقطَع [ع ، س] قطع ايديلجك ير § برجسمك داخلنى كوسترمك ايچون قطع اولنمش فرض اولنان شكلى ، مقطع طولانى مقطع عرضانى . § (ادبيات) بر غزلك صوك بيتى : حسن مقطع .

« هب سنمك ايله نظمه بيت مطلع
سنمك يله مقطعده مقطع »

[جمعى مقاطع كلير : مقاطع الانهار = نهرلرك كچيدلرى § اوزرنده قلم كسيلان كميك (مقطعه) در .]

مَقطوع [ع ، ص] قطع اولنمش كسلمش : سن مقطوع ، مقابلى { Prix fix } : قطعى ، ثابت § كوتورى .

مقطوعاً = مقطوع اولارق ، كوتورى اولمق اوزره ،

مَقعَد [ع ، س] اوتوريلاجق ير ، مقاعد ، مقعد § مقعد اوزرينه اوتوريلان چوخه ويا سائره § قيچ ، دبر .

مَقلوب [ع ، ص] قلب اولنمش التى اوستنه كتيرلمش شكل ، ادابى ندن دونديرلمش .

مَقلوع [ع ، ص] قلع ولنمش ، كوكندن چيقارلمش : شجر مقلوع .

مقلوعاً قيمت — (فقه) قائماً قيمت مقابلى ، بعدالقلع ابنيه انقاضنك ، اشجار مقلوعه‌نك قيمتى .

مَقول [ع ، ص] سويلنمش ، ديلمش

مَقوله [ع ، س] جنس ، نوع ، درلو ، چشيد قبيل : بومقوله ، او مقوله .

مَقهور [ع ، ص] قهر اولنمش ، مغلوب ومحكوم اولمش § مضمحل اولان § قهر وغضبه اوغرايان

مقهوراً = مقهور اولارق .

مَقيا [ع ، س] توزجق ير ، موضع فى .

مَقيس [ع ، س] باشقه شيئه بكزه‌دلمش ، قياس اولنمش بو اثر ديكرلرينه مقيس دكلدر

مَكائده [ع ، س] جمع : (مكيده) مكائد اعدا .

مَكاتب [ع ، س] ج : (مكتب) مكاتب اهليه ، مكاتب عاليه § (فرائض) خدمت ويا مال اوزرينه كتابته كسيلان كوله ويا جاريه .

مَكاتيب [ع ، س] نامه ، تحريرات ، معناسنه اولان (مكتوب) ك جمعى ، مكاتيب وارده .

مَكّار [ع ، ص] پك زياده مكر ، حيله ايديجى ايدن .

مَكارم [ع ، س] خلاف قياس اولارق (كرم) ك جمعى اخلاق حميده ، افعال پسنديده مكارم اخلاق .

مكارمپناه = دائما مكارم .

مكارمپرور = صاحب مكارم .

مَكاره ـ مَكارى [ت ، ص] { عربجه‌فهم ميم ايله (مكارى) دن محرفدر . } اشيا نقل ايتمك ايچون كرا ايله طوتيلان حيوان .

مكاره‌جى = كرا حيوانى ايشلدن ادم .

مَكاسب [ع ، س ، ج : (مكسب)] § قزانج معناسنده اولان (كسب) ك جمعى كى‌ده قوللانيلور

مَكامن [ع ، س ، پوصو ، كيزلنه‌جك ير معناسنه اولان (مكمن) ك جمعى : مكامن اعدا .

مَكان [ع ، س ، ير ، محل ، جاء ، مقام § خانه ، مسكن

جنت‌مكان = مكانى جنت اولان

[جمعى : (امكنه) ويا (اماكن) كلير .]

لا مكان = مكاندن منزه .

مكاناً = مكن ، محل اعتباريله جهتيله

مكاناً مهايئه = (فقه) ايكى كشى بيننده مشترك اولان بر مسكنك بر طرفنده بر قسمنده ، ديكر طرفنده قسمنده ، ديكرى ومشترك ايكى خانه‌نك برنده برى ديكر ، ديكرى اوطورمق اوزره مهايئه لرى .

مَكانت [ع ، مص] وقار ، رزانت ، قوت ، مقدرت § اغر باشلق .

مَكتَب [ع ، س] فى الاصل يازى يازه‌جق ير معناسنه‌در } مدرسه معناسنه اولارق على الدرجات تحصيل علوم وفنون ايچون كشاد ايدلين محللر : مكتب ابتدائى ، مكتب رشدى ، مكتب اعدادى ، مكتب عالى .

مكتب كورمش = تحصيل علم ايتمش آدم

مكتبلى = مكتبدن مأذون ، مكتبه مداوم .

مَكتوب [ع ، ص] يازلمش ، كتب اولنمش § (س) باشقه باشقه محللرده بولنان ، ايكى كشينك يكديكرينه كوندردكلرى وايچنده حاللرندن وسائره‌دن بحث ايلدكلرى كاغد ، نامه ، تحريرات . مكتوبلاشمق = برى برينه مكتوب يازمق .

مكتوبجى = بر نظارت ويا ولايت وياديكر بردائرهٔ رسميه‌نك اموركتابتنى ايفايه مأموراولان وامورمحوله‌يه نظارت ايدين ذات (بو عنوان اليوم تحريرات مديرلكنه منقلب اولمشدر .)

مكتوبى = مكتوبجى ، مكتوبى لمى .

مَكتوم [ع ، ص] كتم اولنمش ، كيزلى ، صاقلى : مال مكتوم ، نفوس مكتومه . جمعى : (مكتومات) كلير]

مَكث [ع ، مص] طورمق ، انتظار ايله اكلنمك

مَكذوبه [ع ، س] يالانجى ... قوروغ آمه

مَکْر [ع ، ـ] دوباره ، حیله ، خدعه ، سحر § حیله ایله الدتمق ، برینی مقصدندن انحراف ایتدیرمك .

مَکَر [فا ، د] ادات استثنادر : الدیلر عقلم بو پریلر پریشان ایتدیلر بریره کلز مکر جمعت خوبان اوله » § دت استغرابدر : « قدرله مکر پنجه‌لشمك ایمش . § ظن وتخمین داتی : « مارکه پنجهٔ سیمنه برمهپاره یاصلانمش »

مَکْرُمَت [ع ، س] کرم ، عزت وشرف .

« مکرمت جمله بنی ادمه ویرمش مولا که یورمشدر ازلدن والقد کرمنا »

مکرمتلو == علمیه ، مدرس پایه‌سنك عنوان رسمیدی .

مَکْرُوه [ع ، ص] کریه ، طبعاً ، شرعاً خوش‌الامیان ، ایکرنج جمعی (مکروهات) در .

مکروهیت == مکروهلق .

مَکَس [فا ، س] سینك ، ذباب :

مکسکیر == اوروجك آتی .

مکسران == یلپازه .

مَکْسَب [ع ، س] محل کسب .

مَکْسُوب [ع ، ص] کسب اولنمش ، قزانلمش .

مَکْسُور [ع ، ص] کسر اولنمش ، قیرلمش . § اسره ایله اوقونان حرف .

مَکْسُوف [ع ، ص] کسوفلانمش ضیاسی طوتلمش .

«جان ودلنك مهر ومهمی اولیه پرنور دائم بری مخسوف اوله انك بری مکسوف»

مَکْشُوف [ع ، ص] کشف اولنمش ، میدانه چیقارلمش : معادن مکشوفه .

مکشوف الرأس == باشی آچیق .

غیر مکشوف == کشف اولنامش ، هنوز غیر معلوم اولان اراضی : غیرمکشوفه .

مَکْظُوم [ع ، ص] غملی ، اندوهناك ، کظیم .

مَکْفُوف [ع ، ص] کف اولنمش . ممنوع .

مکفوف العین == کور .

مَکْفُولٌ بِهِ [ع ، ص] (حقوق) کفیل اولان کیمسه‌نك تسلیمنه یاخود اداسنه متعهد اولدیغی شی که کفالت بالنفسده مکفول عنه ایله مکفول به برشیدر

مکفول عنه == (حقوق) کندیسنه کفالت اولنان کیمسه .

مکفول له == (حقوق) کفالت خصوصنده طالب ودائن اولان کیمسه

مَکْمَن [ع ، ـ] پوصو ، کمین ، کیزلنه‌جك یر .

مَکْمُون [ع ، ص] کیزلنمش ، صاقلانمش ، مخفی .

مَکْنُوز [ع ، ص] یره کوملمش ، مدفون : جواهر مکنوزه .

مَکْنُون [ع ، ص] دیزلمش ، منظوم : در مکنون :

مَکِیدَه [ع ، ـ] مکر ، حیله ، دسیسه .

مَکِیك [فا ، س] چولهلرك ایپلك صاروب اتدقاری آلت

مکیك کبی == بر برده طورمیان ، سرعتله بورادر اورایه ، اورادن شورایه کیدوب کلان

(مکیك)

مَکِیل [ع ، ص] کیل ایله ارچیلان شی .

مکیلات == جمع : (مکیل) حبوبات وامثالی کبی کیل ایله اولچیلان شیلر .

مَکِین [ع ، ص] وقارلی ، تمکینلی ، صاحب زرانت اولان § ساکن § اوطوران ، تمکن ایدن : شرف المکان بالمکین .

مَلْأ [ع ، مص] طولدیرمق § طولاق § جماعت ، کروه ، خلق .

علی الملاء الناس == خلقك کوزینك اوکنده . انظار عامه‌ده ، غلبه‌لکده ، خلق اوکنده .

ملاء اعلی == اشراف ملائکهٔ کرام وارواح انبیای عظام .

مَلَّاح [ع ، ص] کمیجی ، قپودان ، بحریه فننه آشنا ادم . جمعی : (ملاحان) صورتنده مستعملدر .

مَلَاحَت [ع ، مص] کوزل یوزلولك کوزللك ، صباحت ، حسن وآن .

مَلَاحِم [ع ، س] محاربهٔ عظیمه معناسنه اولان (ملحمه)نك جمعی : ملاحم مدهشه .

مَلَاذ [ع ، ـ] صغینه‌جق یر ، ملجاء ، پناه .

مَلَاسَت [ع ، مص] (خشونت) مقابلی ، یوموشاقلق .

مَلَاعِب [ع ، س] جمع : [ملعبه]

مَلَاعِن [ع ، س] جمع : (ملعنه)

مَلَاعِین [ع ، ـ] جمع : (ملعون) : ملاعین ملحدین .

مَلَافِیر [ج ، ـ] (مغذیات) (Mélaph-yne) قیونور رنکلی ، یشیل رنکلی اولبقوه‌لار ایله اوژیتدن مخلوط برمعدن که : ایچنده اکثریا عقیق بولنور .

مَلَال - مَلَالَت [ع ، مص] اوصانمق ، بیقمق . § بر شیئك کثرتندن نفسه عارض اولان ضعف ، فتور == ملال خاطر .

مَلَامَت [ع ، مص] عیبلامق ، قنالامق ، سرزنش ایتمك .

ملامتزده == لوم وتعییب اولنمش : ملامتزدکان .

مَلَامِی [ع ، ص] ماهیتی اسلاك الملندرانه‌دن عبارت اولان طریق معلومه منسوب آدم

مَلَاهِی [ع ، س] جمع : (ملهی) آلات لهو ، چالغی وامثالی .

مَلَائِك - مَلَائِکَه [ع ، ـ] جمع : (ملك) :

«ای ملائك خاکه نازل اولسه کر افلاکدن پرده ایرلمکز قابل دکلدر خاکدن »

ملائك پی == قدومی میمنتلی ، اباغی اوغورلی .

ملائك صفات == ملك صفتلی ، ملك خصلتلی . ذات ملائك صفات .

مَلْبُوس [ع ، ص] کییلمش § ردبه ، البسه ، لباس .

ملبوسات == جمع : ملبوس ، البسه‌لر ، لباسلر .

مَلْتَم [ت ، ص] مناطق حاره‌ده صورت دائمه‌ده اسن روزکارلر ، هوانك طبقات سفلیه‌سنك ایصینمسندن وبناءً علیه منبسط اوله‌رق طبقات علویه‌یه دوغری صعود ایتمه‌سندن متولددر .

مَلْجَأ [ع ، ص] صیغنه‌جق یر ، ملاذ ، پناه : ملجاء بیچاره‌کان .

مَلْحَمه [ع ، ص] جنك عظیم: ملحمهٔ کبری .

مَلْحُود [ع ، ص] لحدلنمش ، لحد ایچنه قونمش ، مدفون .

مَلْحُوظ [ع ، ص] کورلمش ، فکر وملاحظه ایدلمش. خاطره کلمش، مأمول محتمل امر ملحوظ، بو ایشك بویله اولمسی ملحوظدر .

ملحوظات == ج: (ملحوظ) خاطره کلان شیلر || احتمالات .

مَلَخ [فا ، ص] چکرکه دنیلن حشره، بوجك ، جراد .

پای ملخ == چکرکه آیاغی .

مَلَز [ع ، ص] ایکی مختلف جنسدن متولد . § جنس خاص اولمیوب قاریشیق اولان § حبوبات وسائره مخلوطی . [عربی (ملس) دن محرفدر

مَلْزُوم [ت ، خ] باشقه‌یی کندینه لازم قیلنمش ، ایجاب کرده مخدوم مکارم ملزوم .

ملزومیت == ملزوملق .

مَلْساء [ع ، ص] دوز ، پروزسز بجلا صخرهٔ ملساء ساحهٔ ملساء

ارض ملساء == اوتسز ارض .

خمر ملساء == بادهٔ خوشکوار .

مَلَصّه [ع ، ص] خرسز یتاغی ، حرامیلرك بولندیغی یر .

مَلْصُوق [ع ، ص] الصاق اولنمش ، یاپیشدرلمش .

مَلَش [ت ، ص] چوق مه‌له‌ین قوزی .

مَلْعَب [ع ، ص] اویون اویناییه‌جق یر .

مَلْعَبه [ع ، ص] اویون ، اویونجاق : ملعبهٔ صبیان .

مَلْعَنَت [ع ، ص] ملعونلق ، شایان لعنت حال و حرکت شیطنت :

ملعنت پیشه == ایشی کوجی ملعنتدن عبارت اولان .

ملعنتکارانه == لعنته مستحق اوله‌جق صورتده .

مَلْعُوب [ع ، ص] سالیالی آغز

مَلْعُون [ع ، ص] مطرود ، لعنتلنمش § هرکسك لعن ونفرت ایتدیکی کیمسه : ابلیس ملعون . [جمعی : (ملاعین) کلیر .]

مَلْفُوظ [ع ، ص] تلفظ اولنمش ، سویلنمش اوقونمش .

غیر ملفوظ == تلفظ اولنمیان ، هاء ملفوظه .

مَلْفُوف [ع ، ص] لف اولنمش ، بر ورقه ایچنه صارلمش دورلمش .

ملفوفات == ج : (ملفوف) تحریراته مکتوبه صاریلی اوراق ، مربوطات .

ملفوفاً == ملفوف اوله‌رق ، لفاً ، کاغده صاریلی اولدیغی حالده .

مَلْقُوط [ع ، ص] یردن قالدیریلوب آلنان شی : مال ملقوط . § کوشه باشنده، جامع کلیسا قاپوسنه براغلمش چوجق، طفل متروك لقیط.

مَلَك [ع ، ص] آسمانیاندن هر بری فرشته . پك حلیم پك کوزل ادمدن کنایه : ملك کبی بر آدمدر .

ملکانه == ملکجه‌سنه .

ملك مقرب == جبرائل علیه‌السلام .

ملك خصلت == ملك خویلی .

ملك سیما == ملك چهره‌لی .

ملك الموت == عزرائل علیه‌السلام .

ملك اوتی == ذات‌القاح منظوره‌دن طوپ چیچکلی سائلری زاویه‌لی برنباتدر، چیچکاری یشیله مائل بیاضدر . طبابتده ادویهٔ موقظهٔ سائره ایله مخلوطاً استعمال اولنور . §

(ملك اوتی)

مَلِك [ع ، ص] صاحب ملك ، پادشاه ، حکمدار . جمعی : (ملوك) [ملوکانه ، ومؤنثی (ملکه) کلیر .]

مَلَکُوت [ع ، ص] عز، عظمت، سلطنت . § عالم ارواح وملائك .

ملکوتی == عالم ارواحه ، ملکوته منسوب اولان .

ملکوتیان == ملکوتیلر ، عالم ملکوته منسوب اولانلر .

مَلَکه [ع ، ص] نفس انسانیه‌ده‌کی صفت راسخه § کثرت تکرار وتجارب ایله استحصال اولنان اقتدار ، ممارسه ، مهارت .

ملکات == ج: ملکه : ملکات عقلیه

ملکات فاضله == (اخلاق) سخاوت، شجاعت ، عفت ، عدالت دنیلان درت شی .

ملکات ردیه == (اخلاق) حسد ، بغض ، بخل، کذب ، غضب ، کبر ، حیاسزلق کیفیات مردوده‌سی .

مَلَل [ع ، ص] (ملال) ایله مترادفدر .

مَلَوان [ع ، ص] کیجه وکوندوز :

ماتعاقب الملوان == کیجه ایله کوندوز تعاقب ایتدکجه : « یشاسون ماتعاقب الملوان » .

مَلُول [ع ، ص] ملال ایله متصف ملالی ، اوصانمش § محزون .

مَلُوم [ع ، ص] لوم اولنمش، عتاب ایدلمش .

مَلُونی جهازی [ج، ص] اجسامك قابلیت بلعیه و عکسیه حروریه‌لرینی آمینه مخصوص الکتریق بالحراره پیلی وغالوه‌نومتره‌لی بر نوع ترمومتره‌در .

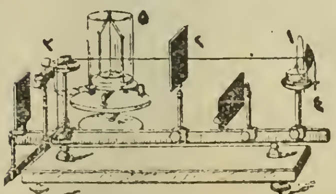

(ملونی جهازی)

١ – ناربیغی حالنه کتیرلمش پلاتین تل. ٢ – حزمهٔ شعاعیه مرورینه مساعد مرکزی مثقوب برلوحه . ٣ – مستوی معدنی آیینه و اکا مربوط درجه‌لی معدنی برداره . ٤ – اسلی مکعبی . ٥ – غالوانومترو .

مَلْهُوبْ [ع ، ص] آلاولنمش .

مُلْهَمْ [ت ، -] ☚ [مرهم]

مَلَه مَكْ [ت ، مص] (قویون . قوزی) مه مه دیه باغرمق

مله مه == مله مك ماده سندن مصدر تخفیفی

مَلْهُوفْ [ع ، ص] محزون ، متحیر قلبی یانیق .

مَلِیحْ [ع ، ص] ملاحتلو ، متصف کوزل ، جاذبه دار .

مَلِیسا [ج ، س] (نباتات) اوغل اوتی دینیلن و ذات الفلقتین شعبه سندن شفویه فصیله سنه منسوب اولان رایحه لی بیاض چیچکلی بر نباتدر آریلر بوندن چوق خوشلاندقلرندن آری ملیساسی ده دیرلر .

مَمَاتْ [ع ، ص] اولوم ، موت ، مرد .

بعد الممات == اولدكدن صوكره

مَمَالِكْ [ع ، س] ج : (مملکت) ممالك شاهانه

مَمَالِیكْ [ع ، س] ج مملوك . اعتاق ممالیك .

(ملیسا چیچکی)

مَمْحُوصْ [ع ، ص] یاسی چیقارلمش جلا ویرلمش § اعضاسی اندامی طوپلو انسان .

مَمْدُوحْ [ع ، ص] مدح اولنمش ، وصف وثنا ایدلمش ، قبول . مستحسن اخلاق ممدوحه ، افعال ممدوحه .

ممدوحیت == ممدوحلق ، مقبولیت .

مَمْدُودْ [ع ، ص] مد اولنمش ، چکلمش ، اوزادلمش . ظل ممدود . § اوزرنده مد اشارتی اولان . مدلی (حرف) : الف ممدوده

مَمَرّ [ع ، س] مرور ایدیله جك ، کچیله جك یر ، کچید . جاده ، وقاق .

ممر ناس == خلقك ، هر کسك کچدیکی یول .

مَمْزُوجْ [ع ، ص] مزج اولنمش ، قاریشدیرلمش . قاریشیق .

مَمْسُوحْ [ع ، ص] مسح اولنمش ، ال ایله صیغانمش .

مَمْسُوخْ [ع ، ص] مسخ ایدلمش ، صورتی اولکندن دها چیرکین صورته چوریلمش § منسوخ ایله مترادف در .

مَمْشَی - مَمْشا [ع ، س] ایاق یولی ، خلا ، کنیف ، آبدستخانه .

مَمْصُوصْ [ع ، ص] مص اولنمش ، امیلمش ، صورلمش .

مَمْلَحَه [ع ، س] طوزله طوز چیقاریلان ، دکز ، کول کنارلرنده طوز استحصالنه مخصوص محلر .

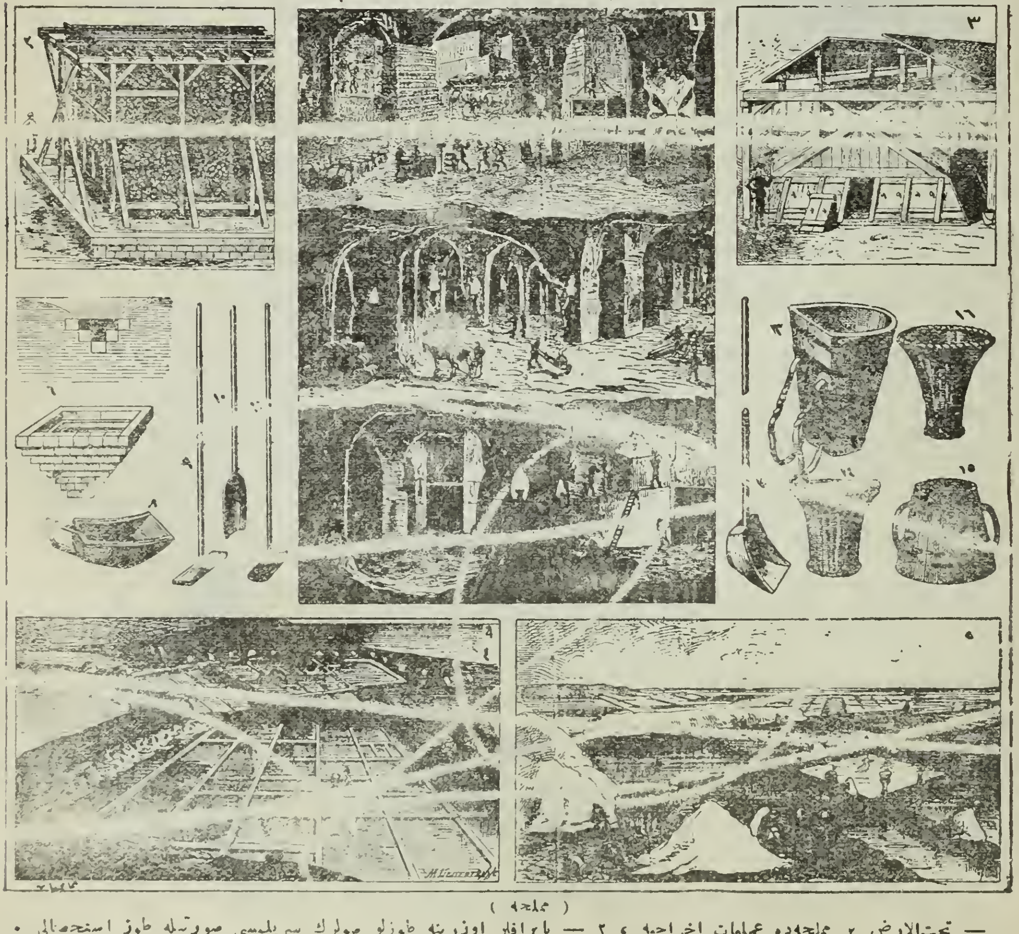

(مملحه)

۱ — تحت الارض بر مملحه ده عملیات اخراجیه ، ۲ — یاپراقلر اوزرینه طوزلو صولرك سرپلمسی صورتیله طوز استحصالی ، ۳ — مسخن ، ٤ — بریتانیا طرفلرنده بر مملحه نك منظره سی ، ٥ — بحر سفید سواحلنده بر مملحه نك منظره سی ٦ ، ۷ مملحه خونیلری ، ۸ — چامچاق ۹ — صوز کوسکوسی ، ۱۰ — کورك ، ۱۱ مملحه ه مخصوص کرچه ، ۱۲ — طوزلری

[illegible]

مَمْلَكَت [ع ، س] بر حكومتك زير اداره‌سنده بولنان محل ، مملكت § ديار ، خطه § شهر قصبه ، § بر آدمك طوغوب بيوديكى محل .

مملكتلى == همشهرى ، بر يرلى .

خارج از مملكت امتيازى == (حقوق دول) بر كيمسه حقوقاً بر مملكتده مقيم اولديغى حالده حكماً اوراده مقيم عد اولنمق ديمكدر كه . سفيره مخصوص بر صلاحيتدر .

مملكت مملكت طولاشمق == شهردن شهره كيتمك .

مَمْلُو [ع ، ص] طولو ، طولديرلمش ، مشحون ، پر .

مَمْلُوح [ع ، ص] طوزلانمش ، طوزلى .

مَمْلُوك [ع ، ص] مالك ، ملكى § نعمت تصرفده بولنان شى : عبد مملوك .

مملوكانه == مملوكه منسوب ومتعلق اولەرق .

مملوكيت == مملوكلق ، قوللق ، كولەلك ، بندەكى .

مَمْنُوع [ع ، ص] منع اولنمش : يساق ايدلمش ، اجراسى تجويز ايدلممش .

ممنوعيت == ممنوعلق : ممنوعيت شرعيه .

[جمعى : (ممنوعات) كلمەكه : منع اولنمش شيلر ديمكدر .]

مَمْنُون [ع ، ص] سونمش ، سويندرلمش ، دلشاد ، مسرور § راضى .

ممنونيت == ممنونلق ، محظوظيت ، مسروريت ، دلشادى .

ممنوناً == ممنون اولەرق ، ممنون اولديغى حالده .

مَمَه [ت ، س] انسان و سائر بعض جنس حيواناتك ديشيلرينك حامل اولديغى عضو مخصوص كه . ياورى امزيركەلرى ، پستان ، ندى . § ممه‌يه مشابه تومسكلى شى .

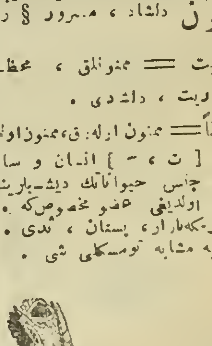

(٩٥)

١ — حلمه ٢ — هاله ، ٣ — غدهٔ ثديه ؛ ٤ — مسدن شحمى .

تفنك ممه‌سى == قاپسولى وضع اولنديغى الت .

ممه ويرمك == امزيرمك .

ممه‌لى == ممه‌سى اولان ، ذات الثديا ، ذات الثدى .

(بر ممه‌نك مقطعى)

١ — حلمه ، ٢ — مجارى لبنيه ٣ — غدد لبنيه .

مَمْهُورَه [ع ، ص] مهرى يعنى بدل نكاحى ويرلمش قادين (مهر باصلمش معناسنه قوللانلمقده اولان ممهور غلطدر)

مِمُوراندُوم [ع ، س] Mémorandum بر مسئلهٔ سياسيه‌يى مجملاً مبين اولان لايحه ، تقرير ، مخطره § اوزرينه بعض خاطرات يازمغه مخصوص طشيدن معمول كوچوك لوحه كه : يازى ماصه‌لرى اوزرنده بولنديريلور .

مَنّ [ع ، س] احسان ، انعام § منت § امتنان § قدرت حلواسى : من وسلوى

من قطيس == عنبر بالغندن چيقاريلوب بالق نفسى ديلمن وموم امالنه يارايان بر مادهٔ شحميه .

مَنَابِر [ع ، س] جمع : [منبر] منابر جوامع ، منابر خطابت .

مَنَابِع [ع ، س] صويك چيقديغى يروپا بر شيئك محل ظهور و صدورى معناسنه اولان (منبع) ك جمعى ، منابع موثوقه

منابع حرارت == (حكمت) حرارت نشر ايدن شواوچ منبع : ١ — منابع طبيعيه ـ كه انشعاع شمس ، حرارت ارضيه تأثيرات ذريه والكتريقيه .
٢ — منابع مخانيكيه يعنى دلك وتماس ضرب وتضييق ٣ — منابع كيمويه اولوب امتزاجات ذريه وعلى الخصوص احتراقات حيوانيه وسائره .

مَنَات [ع ، س] ☛ [محيط اعلام]

مَنَادِيل [ع ، س] جمع : منديل .

مَنَار [ع ، س] موضع نور § انار كيجه‌لرى يول كوسترمك ايچون بعض سواحله ركز ايديلان فنار ، فنار قله‌سى .

مَنَارَه [ع ، س] (زبانزدى كسر ميم ايله‌در .) موضع نور § جامعلرده مؤذنلرك اذان اوقودقلرى يوكسكجه قله

منارەيى چالان قلفنى حاضرلار == بر ايشه توصل ايدن آنك اسبابنى احضار ايدن ديمكدر .

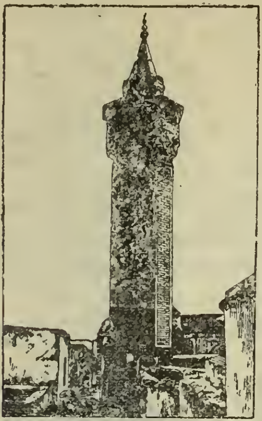

(مناره)

مَنَازِل [ع ، س] جمع : (منزل) ، نزول ايده‌جك يرلر .

منازل قمر == قمرك اوزرنده حركت ايلديكى فرض اولنان محرك اوستنده مفروض نقاطدن هر برى .

مَنَاسِك [ع ، س] عبادتكاه معناسنه اولان (منسك) ك جمعى .

مناسك حج == (ذكر محل ، ارادهٔ حال قبيلندن اولەرق) طواف كعبه ، رمى جمار ، صفا ايله مروه آره‌سنده سعى ، عرفاتده وقوف ، قربان كسمك ، احرام كيمك كبى اعمال حج معناسنه‌در . حج عبادت .

مَنَاشِير [ع ، ص] جمع . (منشور)

مَنَاصِب [ع ، س] جاه ، پايه ، مقام معناسنه اولان (منصب) ك جمعى : مناصب عاليه .

مَنَاطِق [ع ، س] اقليم ، ديار ، مواضع معناسنه اولان (منطقه) نك جمعى ، اقاليم مناطق مناطق حاره مناطق بارده .

مناطق متساوى الحراره == (حكمت) هين نصف كره‌ده بولنان وحرارت متوسطه‌لرى يكديكرينه مساوى اقليملر ، محللر .

مَنَاظِر [ع ، س] جمع : (منظره) نظرك تعلق ايتديكى يرلر ، كورونشلر : بو موقعك مناظرى مختلف وغايت لطيفدر .

§ (هندسه) اجسامك ابعاد ومقادیرینی کوزله کورولدکلری هیئت وتناسب اوزره رسم ایتمك اصول وقواعدندن باحث فن ریاضی ؛ فن مناظر .

مَناظِم • [ع ، س] متعدد شیلری بر صره‌یه دیزمك معناسنه اولان (منظم) ك جمعی ، دیزیلر ، صره‌لر .

مَنّاع [ع ، ص] پك زیاده منع ایدیجی ، ایدن .

مناع الخیر == خیره ، ایلکه مانع اولان ،

مَناعت • [ع ، مص] منیعلك ، صارپلق چتینلك : مناعت مرتبه .

مَناعِف • [ع ، س] طاغلرك سیوری تپه‌لری : مناعف جبال

مَنافذ [ع ، س] جم : (منفذ) نفوذ ایده‌جك یرلر ، دلیکلر یاریقلر .

مَنافِع • [ع ، ص] جم : (منفعت) فائده‌لر ، منفعتلر .

« بدریادر منافع بی شمارست »
« اکر خواهی سلامت درکنارست »

مَناقِب • [ع ، س] باعث افتخار اوله‌جق وصف سرکذشت معناسنه اولان (منقبه)نك جمعی . مناقب اولیاء .

مَنال • [ع ، س] نائل اولنان شی ملك ، مال : مال ومنال .

مَنام • [ع ، س] اویقو ، رؤیا : عالم منام . § یتاق اوه‌سی ، خوابکاه .

مَنامَه [ع ، س] دوشك ، اوزرنده یاتیله‌جق شی .

مَنّان • [ع ، ص] عبادینه انعام واحسان ایدن جناب حقك اسماء حسناسندندر : جناب رب منان .

مَنانَه [ع ، س] مالنه طمعاً تزوج اولنمش قادین .

مَناو [ت ، س] بقال .

مَناهِج [ع ، س] کنیش یول معناسنه اولان (منهاج) ك جمعی.

مَناهی [ع ، س] جم : (منهی) شرعاً نهی ومنع وتحریم ایدلمش افعال وحرکات .

مَنایا [ع ، س] اولوم ، موت معناسنه اولان (منیه) نك جمعی .

مَنبَع • [ع ، س] صویك چیقدیغی یر ، پیکار ، کوز . § بر شیئك محل حدوث وظهوری : منبع فضیلت منبع نفاق . § بر حوادثك ایلك اولدیغی محل : منبع مرثوق [جمعی : منابع کابر .]

(منبع)

مَنبوذ • [ع ، ص] پیچ ، ولد زنا § طفل لقیط .

مَنبوش • [ع ، ص] صویولمش ، آچلمش میت منبوش .

مَنتشا ـ مَنتشه [ت ، س] قاپو ، پنجره قنادی ، صندوق چکمجه قپاغی کبی شیلری ربط ایتمکه مخصوص معدن آلت .

§ [محیط اعلام]

مَنثور • [ع ، ص] صاچلمش ، طاغلمش ، پراکنده § منظوم اولمیان سوز ، وزنسز قافیه‌سز کلام .

منثور شعر == نثر اوله‌رق پك بلیغانه سویلنمش سوزلر

مَنجَم [ع ، س] ترازو قولی .

مَنجنیك ـ مَنجنیق [ع ، س] { یونانی (مقانیق) دن مأخوذ اولدیغی مرویدر . } ازمنهٔ قدیمه محاربانده غایت بیوك طاشلری اتمق ایچون استعمال ایدیلان بر نوع بیوك صاپان .

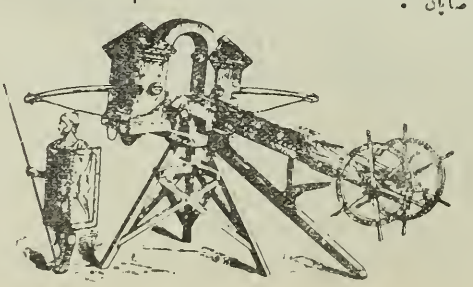

(منجنیق)

مَنجوق • [فا ، س] سنجاقلرك باشلرینه طاقیلان ذکرمیشی ، ماهچه ، علم زر منجوق § شعبه § سنجاق علم .

مَنحَر • [ع ، س] حیوان بوغازلیه‌جق یر ، محل نحر .

مَنحوت • [ع ، ص] نحت اولنمش ، یونولمش ، تراش ایدلمش : الفاظ منحوته .

مَنحوس • [ع ، ص] نحوستلی ، اوغورسز [یمنسز : طالع منحوس .

مَنخر • [ع ، س] بورون دلیکی جمعی : (مناخر) کابر .

مَند [فا ، د] ادات نسبت اولوب کلماته لاحق اولور .

خرد مند == عقللی ، عاقل .

ارجمند == عزیز .

درد مند == دردلی خسته .

دردمندانه == درد مندجه‌سنه

دردمندی == دردمندلك .

سود مند == فائده‌لی .

مَندَب • [ع ، س] ولوله ایله غلایش اولوم ، تهلکه ، باب المندب.

مَندرك [ت ، س] صنعی لیمان .

مَندوب • [ع ، س] ایی ، مستحسن ، مستحب : عمل مندوب . § محاسنی تعداد اولنه‌رق اوزرینه اغلانان میت .

مَندیل • [ع ، س] { فی الاصل کسر میم ایله‌در } بورون ، ال ، یوز سیلمکه وایچنه بر شی قویوب طاشیمغه مخصوص اوله‌رق جیبده طاشینان بز ، کوچك خاولی .

مَنذور • [ع ، ص] نذر اولنمش شرط ، وعد اولنمش .

مَنزِل [ع ، س] یوللرده‌کی قوناق یری ، موقف ، استاسیون : منزل لطایف § ایکی قوناق آره‌سنده‌کی مسافه . [جمعی : (منازل) کابر .] § پوسته بارکیرینك بولندیغی محل : منزلخانه ، منزل بارکیری .

§ خانه ، دار ، مسكن ، منزل محبان . § بنات نعش دنيلن كواكب سبعه § آديم مسافه : طب منزلى ، منزل طوبى . § (باليستيق) محرك مرمينك بدايت نقطه سيله برنجى سقوط نقطه‌سى بيننده‌كى مسافۀ افقيه . § (قوزموغرافيا) قمرك كرۀ ارضك اطرافنده اثناى دورنده اوغراديغى يعنى حذالرنده بولنديغى جمل كوكبيه‌دن هر برى .

تدبير منزل == (علم ثروت)

منزل كلى == (باليستيق) محركك اك نهايت نقطه‌سنه قدر اولان مسافه .

سكدرمه منزلى == (باليستيق) بر سكدرمه‌نك بدايت نقطه‌سندن نهايت نقطه‌سنه قدر اولان مسافه .

غايت منزل == بر سلاح واسطه‌سيله استحصال اولنان اك بيوك منزل .

منزل وسطى == (باليستيق) مبدأ محركك نقطۀ اصابت وسطى ويا نقطۀ سقوط وسطى‌يه اولان مساف‍ه‌سى .

هدف وهمى منزلى == (باليستيق) آرەحق رأسك هدف وهمى [illegible] .

مَنْزِلَت [ع ، مص] درجه ، مرتبه ، پايه : عال منزلت . § خانه سراى : منزلۀ عاليه .

مَنْزُوع [ع ، ص] نزع اولنمش قوپارلمش .

مَنْزُول [ع ، ص] كنديسنه نزول اصابت ايتمش اولان مفلوج

مَنْسَج [ع ، س] بز والاجه طوقنيان چولهه‌لرك ، اوروجيلرك كارخانه‌سى .

مَنْسَك [ع ، س] عبادتك طريقه‌سى § عبادتگاه § نسك وعبادت § قربان كسه‌جك ير

مَنْسُوب [ع ، ص] نسبت اولنمش معنا مربوط ، متعلق .

اسم منسوب == (صرف) نسبت بيان ايدن صفت كه تركجه‌ده (لى) وعربى تركيبده (ى) اداتنك الحاقيله اولور : قونيه‌لى ، قونوى .

منسوبات == جمع (منسوب) منسوبلر منسوبلر ، متعلقلر .

منسوبين == منسوبلر ، نسبتى اولانلر

منسوبيت == منسوبلق ، نسبت [illegible] .

مَنْسُوج [ع ، ص] نسج ايدلمش طوقونلمش ، دوقولمش : ايپكدن منسوج .

منسوجات == جمع : (منسوج) نسج اولنمش شيلر .

مَنْسُوخ [ع ، ص] نسخ اولنمش ابطال ايدلمش ، حكمسز براغلمش : آيات منسوخه ، كتاب منسوخ .

مَنْسِىّ [ع ، ص] اونوتلمش ، متروك

نسياً منسياً == جمع : بتون اونوتلمش كانلم يكن حكمنه كچمش .

منسيات == جمع : (منسى) اونوتلمش شيلر : « نامنه وردى بقا منسيات »

مَنِش [فا ، -] خوى ، خلق ، طبيعت .

بد منش == كوتى خويلى ، بد اخلاق

خر منش == مركب طبيعتلى

مَنْشَأ [ع ، س] برشيئك نشأت ايتديكى ، ظهوره كلديكى ، باشلاديغى ير فلانك منشأى مكتب ملكيه‌در ، بو حوادثك منشئى نه‌در ؟

مَنْشُور [ع ، ص] نشر اولنمش طاغيدلمش ، يايلمش .

§ طغراى غراى همايونى حاوى برات عالى مشيخت ووزارت فرمان عاليسى .

منشور == (هندسه) قاعده‌لرى يكديكرينه موازى ايكى ذو كثير الاضلاعدن ووجوه جانبيه‌سى ، ذو كثير الاضلاعلرك موازى ضلعلرندن مرور ايدن مستويلرك انقطاعندن حاصل اولان متوازى الاضلاعلردن عبارت بر جسم ذو كثير الوجوه‌در .

منشور مائل == ضلع مجسم جانبيلرى قاعده‌يه مائل اولان منشوردر .

منشور قائم == ضلع مجسم جانبيلرى قاعده‌يه عمود اولان منشوردر .

منشور منتظم == قاعده‌سى ذو كثير الاضلاع منتظم اولان منشور قائمدر .

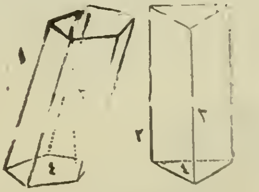

(منشور)

١ - منشور مخمس مائل ٢ - منشور مثلث قائم .

منشور قائم == وجوه جانبيه‌سى اضلاع مجسمه‌سى قاعده‌سنه عمود اولان منشور .

منشور مائل == (هندسه) وجوه جانبيه‌سى ، ضلاع مجسمه‌سى قاعده‌سنه مائل اولان منشور .

منشـور متوازى الاضلاع == قاعده‌لرى متوازى الاضلاع اولان منشور

منشور مثلثى == (هندسه) قاعدۀ فوقانيه وتحتانيه‌سى مثلثدن عبارت اولان منشور .

منشور مخمسى == (هندسه) قاعده‌لرى مخمس اولان منشور .

منشور ذوكثير الاضلاع == قاعده‌لرى ذو كثير الاضلاعدن عبارت اولان منشور .

منشور ناقص == (هندسه) قاعدۀ تحتانيه‌سنه غير موازى بر سطحله قطع ايدلمش منشور

[بر منشورك ارتفاعى ضلع مجسملرينك طولندن عبارتدر]

[حكمت طبيعيه‌ده بربرلريله بر زاويه احداث ايدن وايكى وجه ايله محدود بولنان واطه‌لرده منشور دينور .]

مَنْصِب [ع ، س] مأموريت ، جاه خدمت دولت : منصب عالى [illegible]

مَنَصَّه [ع ، س] جهاز وصيسى ، كلين اوطه‌سى ، حجله .

مَنْصُوب [ع ، ص] نصب اولنمش موضوع ، بر خدمت ورسميه‌ده بولنان : منصوب ومعزول .

منصوبين == منصوب بولنانلر .

§ اخرنده‌كى حرفى مفتوح اوقونان كلمه .

مَنْصُور [ع ، ص] نصر اولنمش كنديسنه جناب حق طرفندن ياردم ايدلمش عودا نهى‌يه مظهر ، مظفر : عساكر منصورۀ عثمانيه

مَنْصُوص [ع ، ص] ظهار وبيان ايدلمش § بر شيئك [illegible] تعيين ايدلمش § نص ايله ثابت قيلنمش : احكام منصوصه

مَنْطَار [ت ، س] نباتات سفليه وسيطه‌دن برى اولوب الوان واشكالى پك مختلف ، خضرتسنك [illegible] ايله معروفدر ، مطور § ديشه‌لرك اغزنده طيقانيلان طبه .

(ير يجى منطرى ياخود آق منطار)

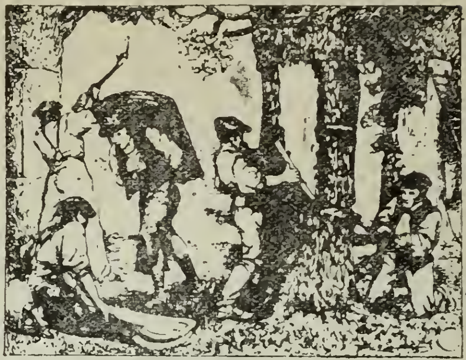

(منظار حصادی)

مَنْطِق [ع ، س] كلام ، نطق § فكرك صحيح و فاسدینی تمییز و معلوماتدن مجهولاته توصله خدمت ایدن علم .

منطقی == منطقه منسوب ، آشنای علم منطق .

منطقیات == منطقه عائد مسئله‌لر

منطقیون == علم منطق علماسی .

مَنْطُوق [ع ، س] سویلنمش ، مآل . مفهوم .

مِنْطِیق [ع ، س] بلیغ ، سخنور .

مَنْظَر [ع ، س] باقق ، نظر ایتمك . § باقیله‌جق یر ، جای نظر ، منظر لطیف § چهره ، دیدار

خوش منظر == کوزل یوزلی .

منظری == کوسترişli ، صاحب‌حسن آن .

منظر چشم == کوز ببکی .

مَنْظَرَه [ع ، س] نظر ایتمك ، باقق § نظرك تعلق ایتدیکی یر ، کورینش ، منظرهٔ عمومیه ، منظرهٔ سما § پنجره ، دریچه .

مَنْظُور [ع ، ص] نظر اولنمش ، نظر اولنان ، باقلمش کورولمش ، منظور عالیلری بیورلمق اوزره لفاً تقدیم قلندی .

مَنْظُورَه [ع ، س] نظره‌لی ، عینلی § (نباتات) ازهاری مرئی اولان نباتات .

غیر منظوره == (نباتات) معدوم الازهار اولان نباتات

مَنْظُوم [ع ، ص] نظم اولنمش تنظیم ایدلمش ، دیزلمش : در منظوم .
§ (ادبیات) وزنلی قافیه‌لی سوز : کلام منظوم .

مَنْظُومَه [ع ، س] منظوم اولان سوز شعر

منظومات == جمع (منظوم) منظوم سوزلرك مجموعی .
§ (حکمت . الکتریق حاصل ایتمك ایچون مرتب جهاز)

نورمنظومه == (حکمت بر جهازك ایکی نهایتنه براکم یدن الکتریقك خارجه قاچمغه سعی ایتمسی قوتی (مکنت الکتریقیه)
§ (قوزموغرافیا) یالکز شمس ایله انك اطرافنده دوران ایدن سیاراتك هیئت مجموعه‌سی .

منظومهٔ شمسیه == شمس ایله اکا تابع اولان سبعهٔ سیاره .

مَنْع [ع ، مص] ویرمه‌مك ، اسیرکه‌مك § برینی برشیدن کیری طوردیرمق صاقلامق ، یساق ایتمك : منع مصادمه .

مَنْغَال [ت ، س] برای طبخ وتسخین دروننده آتش یاقیلان معدنی قاب .

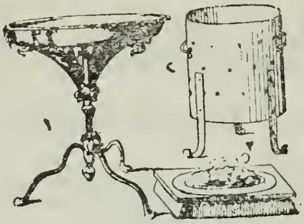

(منغال)
١ — او منغالی
٢ — صنایعده مستعمل .

مَنْغِر [ت ، س] ☛ (مانغر) .

مَنْفَذ [ع ، س] نفوذ ایده‌جك یر ایشلیه‌جك محل . § دلیك .

مَنْفَس [ع ، س] نفس الەجق ، نفس ویره‌جك یر .

مَنْفَعَت [ع ، س] (مضرت) مقابلی فائده ، سود ، نفع کلی ، استفاده .

منفعت بخش == منفعت ، فائده ویریجی ویرن .

منفعتلی == فائده‌لی ، کارلی ، استفاده‌لی [جمعی : (منافع) کلیر .]

منفعتدار == فائده کورن ، منتفع اولان .

مَنْفُور [ع ، ص] کندیسندن اورکلمش ، نفرت اولنمش .

مَنْفُوش [ع ، ص] اتلمش ، دیدلمش

مَنْفیٰ [ع ، س] محل نفی واجلا .

مَنْفِی [ع ، ص] نفی واجلا اولنمش . § (مثبت) ك ضدی : مثبت ومنفی الکتریق .
§ ادوات نفیدن بریله ترکیب ایدن کلمه

منفیاً == منفی اوله‌رق .

مَنْقَبَه [ع ، س] باعث افتخار اوله‌جق وصف ، برنك فضل وفضیلتنه دلالت ایدەبلك احوال وکیفیات حیاتیه ومعنویه‌سی . منقبهٔ جلیلهٔ رسالتپناهی . [جمعی : (مناقب) دو]

مَنْقُوب [ع ، ص] دلنمش اویولمش .

مَنْقُور [ع ، ص] دلنمش اویولمش .

مَنْقُوش [ع ، ص] نقش اولنمش ، ایشلنمش ، زینتلندیرلمش ، مختلف بویالرله آلوین ایدلمش : دیوارلری منقوش ایدی .

مَنْقُوض [ع ، ص] نقض اولنمش بوزولمش ، حکمی ابطال ایدلمش : قرار منقوض .

مَنْقُوط [ع ، ص] (مهمل) مقابلی نقطه‌لنمش ، نقطه‌لی ، معجم اوزرینه نقطه قونلمش : حروف منقوطه .

مَنْقُوع [ع ، ص] صوده قیناداش آربه منقوعی . § قاینار صوده خاشلانان نباتك صویی جای منقوعی .

مَنْقُول [ع ، ص] نقل وبیان اولنمش ، اغزدن اغزه کچمش روایات منقوله § بواندیغی یردن باشقه یره قالدیرلمش ، کوتورلمش § برمحلدن محل آخره نقلی ممکن اولان شی .
جمعی (منقولات) کلیرکه : نقل اولنمش اولان قابل نقل اولان حکایه وروایت معنالرینه کلیر .

اموال منقوله == قابل نقل اولان اشیا مجوهرات وسائره .

اموال غیر منقوله == بر محلدن محل آخره نقلی غیرممکن اولان شیلر . اراضی ، املاك ، مسقفات ، معدن اوجاقلری کبی .

مَنْكِب [ع ، س] (طب) کتف ایله قول کمیکنك برلشدیکی یر . جمعی : مناکب کلیر .

مَنْكَل [ت ، س] ایاق بیلزیکی ، خلخال ، بادیه نشین عرب نسوانك ایاقلرینه زینت مقامنده طاقدقلری شی .

مَنْكَنَه [ج ، س] صیقشدیرمجق باصەجق ، طوتەجق آلت معصره . انواع مختلفەسی واردر

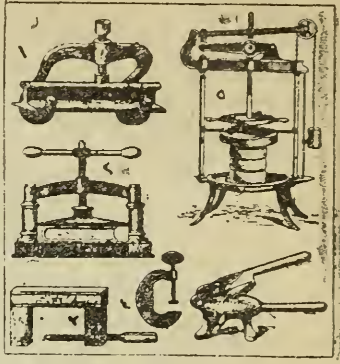

(منکنه)

١ — رای منکنەسی ، ٢ قوریەمنکنەسی ٣ — صرانفرز منکنەسی ، ٤ — صدفجی منکنەسی ٥ — پنیرمنکنەسی ٦ — لحم منکنەسی .

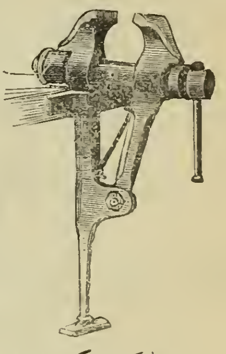

(چاتکبر منکنەسی)

مَنْكُوبْ [ع ، ص] فرط محنت ومشقته اوغرادلمش ، مصیبته دوچار ایدلمش . § نظردن ، اقبالدن دوشمش .

منکوبیت == (مولددر) منکوبلق نکبت .

مَنْكُوحَه [ع ، ص] نکاحلی قادین ، زوجه ، حلیله .

مَنْكُوسْ [ع ، ص] باشی اشاغی چویرلمش ، معکوس ، زیر وزبر ایدلمش . § عاتی نکس ایتمش . § صول اوك ایاغنده بیاض اولان آت ـ که عربلرجه غیر مقبولدر .

مَنْكُوشْ [ت ، س] کوپه ، کوشواره قرطه :

« مهره چکمش چشمنه ، منکوش طاقمش کوشنه »

مَنُوطْ [ع ، ص] تعلق اولنمش ، ربط ایدلمش ، محول ، وابسته متوقف : اجرای ایجابی منوط مساعدهٔ علیەلریدر ، اطفالك تحصیل وتربیەسی دقت متمادیەیه منوطدر .

مَنُونْ [ع ، س] دهر ، زمان :

« نعرەلر مشتەزن طبل صماخ کردون صدمەلر ، زلزلەلر خدشەرس قلب منون »

ریب المنون == حادثات زمان :

« دهشت ریب المنون صالسون عدویه هیبتم »

مَنْوِی [ع ، س] مقصد ، مقصود ، مرام ، نیت ، قصد اولنان شی .

منویٔ ضمیر == قلبك قصد ایتدیکی شی ، قلبده مضمر اولان ، کیزلی بولنان نیت .

مَنَوِی [ع ، ص] (منی) یه منسوب و متعلق .

حوینات منویه == (طب) مایع منوی داخلندەکی خردەبینی حیوانجقلر .

سائل منوی == مایع منوی ، نطفه .

حجیرات منویه == نطفه داخلنده حجیرەلر .

مَنَوِیشْ [ت ، س] طالغه ، تموج § بعض قماش ودمیر اوزرنده بولنان طالغەلر . منویشلی .

مَنْهَجْ [ع ، س] [منهاج]

مَنْهُوبْ [ع ، ص] نهب اولنمش ، غارت ایدلمش : مال منهوب ، اموال منهوبه

مَنْهُوشْ [ع ، ص] ییلان ، عقرب وامثالی طرفندن صوقلمش .

مَنْهِی [ع ، ص] نهی اولنمش ، منع و تحریم ایدلمش : فعل منهی

منهیات == جم : (منهی) نهی ایدلمش خصوصات . منهیاتدن مجتنب .

مَنِی [ع ، س] مادهٔ تولید اولان رنکسز ، لزوجتلی مایع ، نطفه ، تخم حیوانی .

مَنِیَّه [ع ، س] اولوم ، موت § مقدر .

مَنِیعْ [ع ، ص] صارپ (صرپ) دشوار ، ال ایریشمز : موقع منیع ، حصار منیع .

مَنِینْ [ع ، س] توز ، غبار .

مَوَائِدْ [ع ، س] جم : [مائده]

مَوَاتْ [ع ، ص] جانسز ، روحسز § مالکی بولنمیان و اوزرنده کیمسه منتفع اولمیان ارض ، غیرمزروع طوپراق .

اراضیٔ موات == ☞ [اراضی]

مَوَاثِقْ [ع ، س] جم : [موثق]

مَوَاثِیقْ [ع ، س] جم : [میثاق] : عرض مواثیق .

مَوَّاجْ [ع ، ص] پك زیاده طالغالنیجی ، طالغالنان : بحر مواج .

« نور مواج معالیی سوزمده برقاوران یالباسی نظمەك برآتشین خرامیدر »

مَوَاجِبْ [ع ، س] معاش ، علوفه [اساساً موجب ك جمعیدر] { مواجب اشکر ، مواجب غزاة .

مَوَادْ [ع ، س] جم : [ماده] ، مسائل : مواد حقوقیه ، مواد قانونیه § مادەلر ، اساسلر ، شیلر

مواد زلالیه == (طب) آزوتی مادەلر [یمق لیفین ، زلال متحجر ، جبن ، غلوتن [لیفین نباتی] کبی شیلر که : عصارهٔ معدویه واسطەسیله معدەده هضم اولنورلر .

مواد شحمیه == (طب) یاغلی ، یاغدن عبارت اولان مادەلر که : صفرا و عصارهٔ بانقرەآسی واسطەسیله معاء اثنی عشرده و امعاء رقیقەنك دیکر قسملرنده هضم اولنورلر .

مواد نشائیه == (طب) نشاستەلی مادەلر که : لعاب واسطەسیله اغزده و امعاده هضم اولنورلر .

مواد لحقیه == (طبقات) صولر واسطەسیله برموقعدن دیکر موقعه نقل والحاق اولنان ترسبات [بوغاز ایچندەکی کوچوك صو چایری بوقبیلدندر .]

مواد ناریه == (کیمیا) احتراقلری حالنده جزئی کلی برشدتله قوهٔ انبساطیه حاصل ایدن غازلی اجسام .

مواد ابتدائیه == (تجارت) یوك ، پاموق کبی هنوز اشیای معموله حالنی اکتساب ایدەمەمش اولان خام مادەلر .

مَوَارِدْ [ع ، س] جم : [مورد]

مَوَارِیثْ [ع ، س] جم : [میراث] مواریث اسلاف .

مَوَاسِمْ [ع ، س] جم : [موسم]

مواسم اربعه == سنه‌نك درت فصلی: ربیع (ایلك بهار)، صیف (یاز)، خریف (كوز)، شتا (قیش).

مدت مواسم == (قوزموغرافیا) هر موسمك تقریباً امتداد ایلدیكی مدت كه: بروجه آتیدر:

فصل ربیع مدتی تقریبا = ۹۲ كون ۲۱ ساعت
فصل صیف « « = ۹۳ « ١٤ «
فصل خریف « « = ۸۹ « ۱۸ «
فصل شتا « « = ۸۹ « ۱ «

مَواشی [ع، ـ] قویون، كچی، صیغر و امثالی حیوانات، طوار.

مَواضِع [ع، س] یر، موقع معناسنه اولان (موضع)ك جمعی. مواضع تناسلیه.

مَواطِن [ع، س] جـ: [موطن] مواطن قدیمه.

مَواعِد [ع، س] جـ: [موعد].

مَواعِظ [ع، س] جـ: [موعظه] مواعظ حكیمانه.

مَواعِید [ع، س] (میعاد) (وامرعود)ك جمعی: مواعید كاذبه.

مَواقِیت [ع، س] جـ: [میقات] تعیین اولنان وقتلر.

مَواقِع [ع، س] محل، یر معناسنه اولان (موقع)ك جمعی. مواقع مستحكمه، مواقع مستحكمه، مواقع بعیده.

مَواقِف [ع، س] طوروجق یر معناسنه اولان (موقف)ك جمعی.

مَواكِب [ع، س] آلای، كروه معنالرینه‌كلن (موكب)ك جمعی

مَواكِن [ع، س] قوش یواسی معناسنی افاده ایدن (موكن)ك جمعی.

مَوالِد [ع، س] انسانك طوغدیغی یر، زمان معناسنه اولان (مولد)ك جمعی.

مَوالِی [ع، س] مالك، افندی § قول ازاد ایدن معناسنه كلن (مولی)نك جمعی. موالیٔ كرام.

مَوالِید [ع، س] جـ: (مولود) یكی طوغمش چوجق. § موجود، متكون.

موالید ثلثه == حیوانات، نباتات، معدنیات || بونلردن بحث ایدن علم، تاریخ طبیعی.

مَوانِع [ع، س] جـ: [مانعه].

مَواهِب [ع، س] جـ: (موهبه) بخششلر. عطالر: مواهب سبحانیه.

مَوت [ع، ـ] اولوم، وفات، مرك، قوهٔ نامیه‌نك زوالی.

موت احمر == مشقتلی، قاتلی اولوم.

موت ابیض == فجأةً اولوم.

موت اسود == طاعوندن اولوم.

موتی == موته منسوب و متعلق.

موتی / موتا == جـ: (میت)

مَوثِق [ع، س] عهد و پیمان، میثاق.

مَوثُوق [ع، ص] ایناﻧﻠﻤﺶ، امنیت اولنمش، كوكجك، معتمد: قول موثوق، خبر موثوق.

موثوق الكلم == سوزینه ایناﻧﻴﻠﻴﺮ، اعتماد اولنور آدم.

موثوقاً == موثوق اوله‌رق.

موثوقیت == موثوقلق.

مَوج [ع، س] طالغه: موج دریا.

موج‌زن == طالغه اوریجی، طالغه‌لنان

موجاموج == پرموج.

موج خیز == الغه قالدیریجی، قالدیرا، ماده موج خیز. [جمعی: امواج] كلر.

مَوجه [ع، س] (موج) ایله مترادفدر جمعی (موجات)در.

موجة الشباب == عنفوان شباب.

مَوجُود [ع، ص] بولنان، وار اولان، ایدیلمن شی، وار اولان، موجود بولنان § حاضر اولان غائب اولیان. § بر هیئتی تركیب ایدن افرادك مجموعی: مكتبك موجودی، طابورك موجودی.

موجودات == جـ: [موجود] وار اولان شیلر، مخلوقات، جملهٔ مخلوقات، كائنات، مكونات.

موجودیت == موجودلق.

موجودین == موجودلر.

مَودَّت [ع، مص] سومك، محبت اظهار آثار مودت.

مَودُود [ع، ص] سوملش، كندیسنه محبت ایدلمش.

مَودُوع [ع، ص] امانت ایدلمش، تودیع اولنمش، احاله قلنمش، مودوع عهده‌سنه كفالتی اولان وظائفی حسن ایفا ایلدی.

اموال مودوعه == امانت، تودیع ایدلمش مالار.

مَورِد [ع، س] وارد اوله‌جق یر، واره‌جق محل: اشیانك مورد و مخرجی، مورد نصده اجتهاده مساغ یوقدر.

مَورُوث [ع، ص] میراث ایدلمش، وراثت طریقیله كچمش § ابویندن انتقال ایتمش.

مَورُود [ع، س] واریلاد یر [بونی (وارد) معناسنه ظن ایدرك (اوراق مورده) دیمك غلطدر.]

مَوزُون [ع، ص] وزن ایله طارتلمش، طارتیلان شی § وزنلی، وزنه موافق. موزون سوز، اقوال موزونه § دوز، كوزل، معتدل. اندام موزون.

مَوسِم [ع، س] وقت § سنه‌نك درت فصلندن، قسمندن هر بری: موسم بهار، موسم خریف، موسم شتا، موسم صیف. § برشیئك واقتی، هنكامی: اوزوم موسمی، حج موسمی.

ناموسم == موسمنده، وقتنده اولمیان

موسملك == موسمه مخصوص البسه وسائره.

مَوسُوم [ع، س] وسملنمش، تمغالنمش، نشانلی، علامتلی § اسم قونلمش، تسمیه ایدلمش: مخدوم اعالت موسوم.

مَوصِل [ع، س] قاوشاجاق یر، قاوشان، اك یری.

مَوصُوف [ع، ص] وصف اولنمش، وصفلنمش، متصف § (صرف) بر صفت واسطه‌سیله كیفیتی تعریف وتفسیر ایدلمش كلم: صفت ایله موصوف.

مَوصُول [ع، ص] وصل اولنمش، بیتشدیرلمش، اولاشدیرلمش، اكلنمش § كندیسنه باشقه شی وصل اولنمش.

اسم موصول == عربیده اوشی كه: اوكیمسه كه معناسنی افاده ایدن ما، من، الذی كبی كلمات.

موضع [ع ، س] بر شی وضع اولنه‌جق یر § مطلقا یر ، جا، محل. جمعی: (مواضع) در.

موضعی == (طب) بر محله، موضعه مخصوص ومنسوب اولان ، عمومی اولمیان اوجاع موضعیه .

موضوع [ع ، ص] وضع اولنمش قونلمش، نهاده. § ترتیب وتنظیم اولنمش بر علمده کندیسندن بحث اولنان شی ، مقصود: منطقك موضوع وغایتی نه‌در ؟ § (منطق) مبتدا قضیهٔ منطقیه‌نك اسامی موضوع ومحمول . § مرعی متخذ : قوانین موضوعه . § صحیح اولمیان، اویدیرمه، موکره‌دن دوزمه : حدیث موضوع § بر مسئله‌نك اسامی ، زمینی : بو بحثده موضوع فلان شیدر. کلامده تشتت موضوع غائب اولور.

موضوع بحث == کندیسندن بحث اولنان شی ، مبحوث عنه .

موضوعات == مبحوث عنه ، مبنی علیه اولان مواد ومسائل .

موطن [ع ، س] قرار ایدیله‌جك ایدیلان محل ، مخص ، مکان. جمعی : (مواطن) در .

موعد [ع ، س] موضوع وعده ، سوز ویریلان یر ، میعاد .

موعد تلاق == کوریشوب بولوشمق اوزره تعیین ایدیلان محل . { Rendez vous } .

موعظه [ع س] برینك قلبنی یومشاده‌جق صورتده ثواب وعقابه دائر ایراد ایدیلان سوز ، نصیحت، پند ، اوکوت . [جمعی : (مواعظ) کلیر .]

موعود [ع ، ص] وعد اولنمش سوز ویرلش § وعده‌سی معین مقرر .

اجل موعود == موت طبیعی .

موفور [ع ، ص] شی تام § چوغالداش، چوق، کثیر وفیر .

موقت [ع ، س] اوقت تعیین ایدلش وقت ، وعده، مهل .

موقد [ع ، س] آتش اوجاغی .

موقع [ع ، س] برشیئك واقع اولدیغی محل ، یر محل وقوع § یر ، مکان ، محل ، جاه موقع متحکم § مقام ، مسند : عالی موقع . جمعی : [مواقع] § وابور شمندوفر کبی محللرده ویریلان اجرته کوره دکیشن یر : برنجی موقع ، ایکنجی موقع . واپورلرده شمندوفرلرده فضله اجرتله کیریلان ممتاز محل : موقعلی § اقامتکاه عسکری : موقع بوماندانی .

موقف [ع ، س] طوروه‌جق یر ، محل موقف شمندوفر ، ترامواى کبی وسائط نقلیه‌نك یولجی ایندیروب بیندیرمك اچون دوقه‌دوردیغی محل : استاسیون .

موقوت [ع ، ص] وقتی محدود ومعین اولان .

رسالهٔ موقوته == معین وقتلرده نشر اولنان مجموعه، رساله .

موقود [ع ، ص] ایقاد ولنمش، یاقلمش .

موقوف [ع ، ص] وقف اولنمش مسقفات موقوفه: § ایقاف ایلنلمش طوردیرمق : اقچه محکمه‌ده موقوفدر . بو معنایه کوره جمعی (موقوفات) کلیر : توقیف اولنمش شیلر دیمکدر . § عائد، متوقف وابسته بو ایشك حصولی رأی عالیلرینه موقوفدر § (حقوق) ظن اوزرینه طوتولوب قبل الحکم موقتاً حبس ایدلش ، توقیف ایدلش .

موقوفین == بو صورتله تحت توقیفه آلنمش اولانلر .

موقوفیت == (مولدر) محبوسیت موقته .

موقوفاً == موقوف اولهرق ، موقوف اولدیغی حالده : موقوفاً محل وقعه‌یه کتیرلدی .

موکب [ع ، س] آتلی و پیاده اولهرق معیتده یوروین آلای، روه جماعت موکب حج شریف . § عسکر، عساکر وفره : موکب همایون ، موکب ظفر [جمعی (مواکب) کلیر .]

موکن [ع ، س] قوش یوواسی .

موکول [ع ، ص] برینك عهده‌سنه ترك وتودیع ایدیلن ، احاله ایدیلان : وظائف موکوله .

موکول الیه == عهده‌سنه بر ایش براقیلان آدم || وکیل .

مولانا [ع ، ص] اساساً افندمز معناسنه ایسه‌ده بعض علما ومشایخه عنوان تعظیم اولهرق اطلاق اولنور ، مولانا جلال الدین رومی [محیط اعلام]

مولد [ع ، س] انسانك طوغدیغی یر ، زمان § زمان ولادت سابقهٔ حضرت پیغمبری [حضرت مسیحك زمان ولادتنه (میلاد) دینلدیکی کبی .] § طوغمه ، ولادت : مولد حیوانی ونباتی § حضرت فخرکائنات افندمزك منقبهٔ جلیلهٔ ولادتلرینی مبین رساله: مولد شریف [زبانزدی (مولو) در .]

مولود [ع ، ص] یکی طوغمش چوجق § جوجق ، صبی ، ولید .

مولوی [ع ، ص] حضرت مولانا جلال الدین ومریده منسوب وطریقت علیه‌لرینه تابع اولان : مولوی درویشی .

«عالم معنی‌که خورشید جهان آراکی
دورایدرکیرمش سماعنده روح مولوی»

مولویت == مولویلك ، طریقت مولویه

مولویت [ع ، مص] مولالق ، منلالق § پایهٔ علمی : استانبول مولویتی .

مولی [ع ، ص] مالك ، افندی § قول آزاد ایدن ، معتق ، § دیکرك امورنده حائز ولایت اولان ، ولی . § معین ، مربی § منعم § شانلی ، شرفلی ده . جناب حق ؛ جناب مولای متعال : [جمعی : (موالی) کلیر .] § آزادلی ، معتق : مولیٔ رسول الله [بر مقامده جمعی دها زیاده مستعملدر: زید بن حارثه موالیٔ رسول الله‌دن ایدی .]

مولی العتاق == (فرائض) برقوله ویا جاریه آزاد ، اعتاق ایتمش اولان کیمسه .

مولی الموالات == (فرائض) عقد ولاء ایدن ایکی شخصدن مولای اعلی اولانی .

مولانا == افندمز. [اکثریا تکایه قسمز احبابه دینور : مولانا شو ایشی بویله یابه‌لم .]

موهبه [ع ، س] بخشش ، عطاء ، احسان : موهبهٔ سبحانیه .

موهوب [ع ، ص] هبه اولنمش، باغشلانمش : اموال موهوبه

موهوب له == هبه‌یی قبول ایدن .

موهوم [ع ، ص] وهم اولنمش، شك وتردد اولنان شیئك طرف مرجوحنه صاپلمش § خارجده وجودی اولمیان ، تخیل ایدیلن اقتدار موهوم . [جمعی : (موهومات) کلیر .]

مه [فا ، س] آی معناسنه اولان (ماه) ك مخففی .

مهپاره == ماهپاره مخففی .

مهتاب == (ماهتاب) ك مخففی .

مهجه == (ماهچه) مخففی .

مهرو == (ماهرو) مخففی .

مهلقا == (ماهلقا) مخففی .

مَهابت [ع ، س] هیبت ، جلال ، عظمت ، قورقونجلق . § شکوه و شان .
« برنظر قلدی مهابتله اکا
اریدوب اولدی اوکوهر دریا »

مهابتلی == قورونیشلی ، کوستریشلی ، هیبتلی ، مهیب ، شانلی ، شرفلی .

مَهابِل [ع ، س] جمع : [مهبل] : مهابل اناث .

مَهار [ع ، س] فی الاصل دوه نك بورننه کچیریلن حلقه شکلنده کی اغاجه اطلاق اولنور § یولار ، دیزکین :

کمسته مهار == یولاری صالویرلمش ، کندی ارادتنه ترك ایدلمش [آت ، دوه و امثالی]

مَهارَت [ع ، مص] ماهرلك ، زیرکلك ، استادلق ، هنر ، حذاقت . مهارت قلمیه .

مهارتلی == مهارتی اولان ، اوسته ، بجریکلی ، ماهر . ‖ هنرلی ، مهارتله وجوده کتیرلمش ایش ، شی .

مهارتسز == بجریکسز .

مَهالِك [ع ، س] محل هلاك معناسنه اولان (مهلکه) نك جمعی :
«نیجه کاشانه لر سکانی قورتلدی مهالکدن»

مَهام [ع ، س] جمع : [مهم] : مهام امور .

مَهانَه [ع ، ص] حقارت ، خوارلق .

مَهْبِط [ع ، س] اینه جك یر . محل هبوط . مهبط انوار .

مَهْبِل [ع ، س] رحمك اغزندن مدخلنه ، خارجنه قدر اولان مسافه ، رحم یولی . § رحم ، دول یتاغی که : مثانه ایله معاء مستقیم آره سنده برمجرای غشائیدن عبارتدر [بونك برطرفنده عنق رحم ، و دیکر جهتنده فرج بولنور]
التهاب مهبل == (طب) غشای مهبلك التهابلانمسی .

مهبلی == مهبله متعلق .

مَهْتاب [ع ، س] (ماهتاب) مخففی :
« کیوب برانکلك هاله دن میدانه عزم ایتمش
سماره مولوی آیینی تصویر ایدرمهتاب »

مَهْتان [ج ، س] (مهتان غازی)

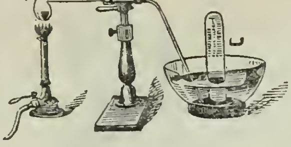

ا — سود و خلیت سود مخلوطنی حاوی آرنی ؛ ب — مهتان غازینك تراکم ایتدیکی مخبر .

مَهْتَر [ف ، س] { فارسیدن محرفدر } قواص ، چابلاق .

مهترخانه == وقتیله وزیر قاپوسنده چالینان نوبت چالغیسی ، موسیقی طاقمی ‖ حبسخانهٔ عمومی .

مَهْجور [ع ، ص] هجر اولنمش ، کندیسندن قطع الفت ایدلمش ، ترك اولنمش ، متروك .

مهجوریت == اوزاقلق ، آیریلق ‖ متروکیت .

مَهْد [ع ، س] چوجق بشیکی ، کهواره § بر شیئك محل ظهور و صدوری . مهد مدنیت

مَهْدی [ع ، ص] هدایته سوق ایدن . § هدایته مظهر اولان .

مَهْر [ع ، س] اثنای تزوجده ویریلن بدل نکاح ، کابین .

مهر معجل == اثنای عقدده اغراق نامیله پشین اوله رق ویریلن شی .

مهر مؤجل == فسخ نکاحده ویا زوجك حین وفاتنده قادینه ویرلك اوزره اثنای عقدده تعیین اولنان مبالغ ، نکاح اقچه سی .

مُهْرَه [ع ، س] جمع : [ماهر] مهرهٔ سیاسیوندن بیسمارق ، مهرهٔ ادبادن ، مهرهٔ شعرا .

مَهْزول [ع ، ص] آغر ، لاغر ، ضعیف .

مَهْزوم [ع ، ص] هزم اولنمش ، هزیمته دوچار ایدلمش ، مغلوب ، منهزم .

مَهْل [ع ، س] (مهلت) ایله مترادفدر . [مهلت]

مَهْلَکه [ع ، س] هلاك اوله جق یر ، محل هلاك ، تهلکه لی یر .

مَهْما اَمْکَن [ع ، تر] هرنه که ممکن اولور ایسه و ممکن اولدیغی قدر : مهما امکن تألیف بیننه چالشدم .

مَهْموز [ع ، ص] معیوب § (صرف عربی) حروف اصلیه سندن بری همزه اولان کلمه :

(مهموز)

١ — یونان یستنده ، ٢ — قارولنژی ین ، ٣ — اوتچی عصره مخصوص ، ٤ — اون بشنجی عصرده آلمانلر طرفندن مستعمل ، ٥ — اون دردنجی عصرده ، ٦ — اون التنجی عصرده اسپانیاده ، ٧ ، ٨ — اون التنجی عصرده ارانسده ، ٩ — سواری ، (ا کم ، ب — سوییه ، ح — فلاده . ک — کمنده ر — دیشلی چرخ) ١٠ — اراماپون ١١ — عربلره مخصوص ، ١٢ — برهزیبیا ، ١٣ — آغاجدن معمول نوعی .

مهموز الفاء = ایلك حرف اصلیسی همزه اولان كلمه : (امر) كبی .

مهموز العین = ایكنجی حرف اصلیسی همزه اولان : (سئل) كبی .

مهموز اللام = صوك حرف اصلیسی همزه اولان : (بریٔ) كبی .
§ سوارپلرك اتی دورتمك ایچون پوطین ویا چزمه‌لرینك اوكچه‌لرینه ربط ایلدكاری اطرافی چرخلی ، متحرك ، معدنی آلت .
§ باشلی خروسلرك باجاقلرنده‌كی مستقل اوزون طیرناق .

مهموزلامق = مهموز اوردرق اتی سورمك .

مَهَنْك [ت ، ـ] [redacted] [محك]

مَهِین [ع ، ص] خوار وحقیر ضعیف .

مَیْ [فا ، ـ] شراب ، باده ، خمر

می‌ناب = خالص شراب .

می آشام = می ایچن .

می پرست = دوام اوزره شراب ایچن .

می پرستی = می پرستلك .

می پرستاق = می پرستار .

می خانه / میكده = می وسائره مسكرات صاتیلان محل ، ایچكی یری .

میخوار / میخواره = شراب ایچن ، مدمن خمر ، عیاش .

میفروش = می صاتیجی ، صاتان میخانه‌جی .

می كون = شراب رنكنده اولان قرمزی‌یه مائل رنك .

مَیادِین [ع ، ـ] ج : (میدان) میادین وغا .

مَیازِیب [ع ، ـ] ج : (میزاب) اولوقلر .

مَیازِر [ع ، ـ] ج : (میزر) پشتماللر .

مَیّال [ع ، ص] پك زیاده میل ومحبت ایدیجی ، ایدن .

مَیامِن [ع ، ـ] علی القیاس (یمن) ك جمعی .

مَیامِین [ع ، ـ] ج : (میمون)

مَیان اوتی [ت ، ـ] ذات الفلقتین شعبه‌سندن الفلیه فصیله‌سنه منسوب بر نبات اولوب آغاجلرك دیبنده نشو ونما بولور .

(میان اوتی)

مَیْت ـ مَیِّت [ع ، ص] اولو ، اولمش ، مرده ، [جمعی: اموات كلیر.]

مَیْتَه [ع،ص] بوغازلنمدن كندیلكندن اولمش حیوان ، لاشه .

مَیْخوش [فا ، ص] طاتلیلقله اكشیلك ارهسنده‌كی طعم .

مَیْدان [ع ، ـ] كنیش ، اچیق واسع ساحه : میدان .

میدان ایستمك = مساعده طلب ایلمك .

میدان اوقومق = مسابقه‌یه دعوت ایتمك .

میدانه چیقمق = بارز وبارزاولق ظاهر اولق .

میدانه قومق = ابراز واظهارایلمك

مَیْزَر [ع ، ـ] پشتمال .

مَیْسَرَه [ع ، ـ] زنكینلك §(عسكری) صول طرفده بولنان فرقه عسكریه ، صول جناح .

مَیْعَه [ع ، ـ] قره كونلك .

مَیْل ـ مَیَلان [ع ، مص] اكامك اكلمه § محبت،خواهش میل قلب .

میل ابره آلتی = انحطاط پوصله‌سی دخی تسمیه اولنان بو آلت هر هانكی بر محلده ابرهٔ مقناطیسیه‌لرك انحطاطی تعیینه مخصوصدركه بوواسطه ایله او محلك شدت مقناطیسیه ارضیه‌سی استحصال اولنور .

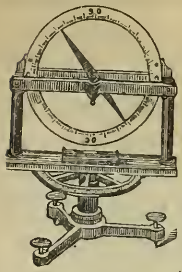

میل ابره

مَیْمَنَت [ع ، ـ] بركت سعادت ، اوغور ، ایلق .

مَیْمَنَه [ع ـ] اثنای حربده قوماندانك صاغ جهتنده بولنان فرقه ، صاغ جناح اردوسی .

مَیْمون [ع ، ص] اوغورلی ، مبارك § معروف حیوان [redacted] (مایمون)

مَیْوَه [فا ، ـ] یمش ، ثمره .

میوهٔ دل = ثمرهٔ فؤاد ، اولاد .

میوهٔ خشك = قوری یمش .

میوهٔ تر = تازه یمش .

میوه دار = میوه‌لی ، مثمر .

میوه فروش = میوه یمش صاتان مناو ، فاكهان

میوه خوش = ذات القاح منظوره‌دن مارسطارپه‌نه فصیله‌سندن بر نباتدر .

(میوه خوش)

میم مكسوره

مائة [ع ، عد] یوز ، صد .

مآت = ج : (مائة) . (ریاضیه) بر كمیت عددیه‌نك صاغدن اعتباراً اوچنجی خانه‌سی : احاد ، عشرات ، مآت .

مآت الوف = بویله بركمیتك صاغدن اعتباراً التنجی خانه‌سی كه : یوز بیكاری اولنه‌ایدر . [مثلا : [ب ح ا و ه ى] كمیتنده (ا) عددی مآتی و (ى) عددی مآت الوفی اشعار ایدر .]

مأمین == ایکی یوز ، دو صد .

مِبْرَدْ [ع ، س] اکه

مبرد حصاة == (طب) مثانه طاشلرینی اوفالداری وشورن آلت .

مِبْزَعْ [ع ، س] نیشتر قالەجق آلت .

مِبْضَعْ [ع ، س] نیشتر ، قان آلەجق آلت .

مِبْلَغْ [ع ، س] (مابلاق) کلمەسنك صحیح و فصیحی . [مابلاق]

مِترەپولیت [ج ، س] پسقپوس دسپوط ، خرستیان رئیس روحانیسی .

مِثَالْ [ع ، د] کبی ، مانند ، وش § شبیه ، نظیر § اورنك ، نمونه ، معناجه (مثل دن فرقلیدر § برمسئلەیی ایضاح ایچون ایراد ایدیلان سوز ، شی

عالم مثال == عالم ارواح ایله عالم وجودك آرەسنده برعالم . || عالم‌معنی § رؤیا ، روش ، صورعالم‌مثالی . [جمعی : (امثله) در]

مِثْقَالْ [ع ، س] وزن ، مقدار § یکرمی قیراطدن عبارت بر وزن [جمعی : مثاقل) کابرسه ده غیر مستعملدر .]

مثقال ایله == پك آز مقدارده .

مِثْقَبْ [ع ، س] تخه ، مودن و ایرو دلکه مخصوص آلت ، مانقب § (طب) کمیك و سائر عضوی دلکه مخصوص مختلف آلتلردن بری . مثقب‌الرأس ، مثقب‌الرحم

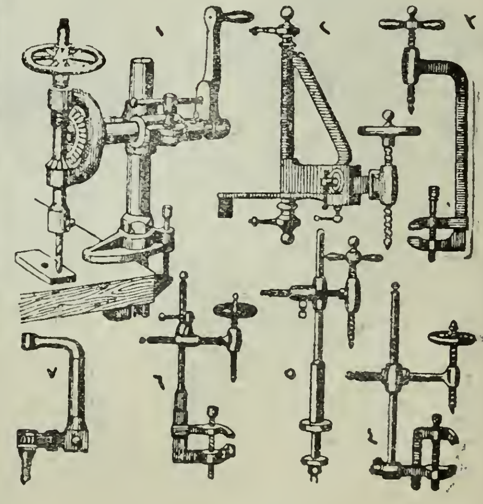

(مثقب)

١ — دیشلی و چرخلی مثقب ، ٢ — مودەل قامبره ٣ — منکنەلی مثقب ، ٤ — متحرك متونلی مثقب ، ٥ — دستکاهه مخصوص ، ٦ متونلی و منکنەلی ، ٧ — بر نوع مثقب طولابی .

مِثْلْ [ع ، س] کبی ، مانند ، شبیه ، نظیر ، طبق ، اش . § مقدار ، حجم : اصیا آو وپانك برقاچ مثلیدر . [جمعی : (امثال) کلیر .]

مثلی == (فقه) چارشو وپازارده معتدبه یعنی بهانك اختلافنی موجب بر تفاوتسز مثلی بولنان شی .

مثل مشترك == برچوق عددلره قابل تقسیم اولان عدد . مثلا : ٤٠ عددی ٥ ، ٨ ، ١٠ عددلرینك مثل مشترکیدر .

مِجْذافْ [ع ، س] قاییق ، صندال کورکی .

مِجْدَلْ [ع ، س] کوشك ، قصر .

مِجْرَدْ [ع ، س] دیش یاسنی تطهیره مخصوص آلت ، دیشجی آلتی

مِجْمَرْ [ع ، س] ☛ [بخوردان]

مِحْرابْ [ع ، س] جوامع ومساجد داخلنده قبلەجهتنده بولنان طاق ، امامك بولندیغی محل § ایری محبوبه .

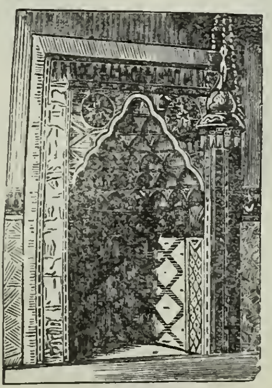

(محراب)

مِحْراقْ [ع ، س] (حکمت) ضیا و حرارتك مقعر بر آیینەدن عکس ایلدکاری نقطه مقابلنده اجتماع ایلدکاری دیکر نقطه .

محراق حقیقی == اشر ارض دروننده وقوع کان رجفه‌لرك منشأ حقیقیسی اولان نقطه .

محراق ظاهری == محراق حقیقی نقطه‌سندن کلن رجفه‌نك سطح ارضده ایلك دفعه اوله‌رق واصل اولدیغی موافع .

مِحْطَبْ [ع ، س] بالطه ، اودون کساجك آلت .

مِحْفَرْ [ع ، س] قازمه ، بل ، طوپراق قازەجق آلت .

مِحَفَّه [ع ، س] دوه و بارکیر اوزرینه قونیلان وایچنه بینلوب اوطوریلان واسطهٔ نقلیه ، کجاوه ، هودج .

مِحْقَنَه [ع ، س] حقنه آلتی ، شرینغه یاپه‌جق آلت . احتقان طلومبەسی .

مِحَنْ [ع ، س] ج : [محنت] اذیتلر ، مشقتلر : محن و مشاق سفریه

مِحْنَتْ [ع ، س] زحمت ، اذیت § غم ، کدر ، بلا ، مصیبت .

محنتزده == محنته دوچار اولان ، محنت چکن .

محنتدیده == محنت کورمش ، مصیبته اوغرامش .

محنتکش == محنت‌چکن ، کرفتار درد و بلا .

محنتکشی == محنتکشلك .

محنتکشان == محنتکشلر .

محنتکاه / محنتکده } محنت محلی ، دارالحزن .

مِحْوَرْ [ع ، س] چرخ کبی شیلرك اورته‌سندن کچوب دورانه سبب اولان اوق § برجسمك اطرافنده دوندیکی خط مستقیم . § (قوزموغرافیا) بر اوجی قطب شمالی‌یه و دیکری قطب جنوبی‌یه منتهی اولق اوزره مرکزدن مروری فرض اولنان خط موهوم : محور ارض ، محور عالم .

§ منتبلر بر کتلهٔ معدنیه‌ده مرکزبلوردن کجدیکی فرض اولنان خط .

محور اصلی == بو محورلردن افقه عمود اولان بلورك محوری .

محور بصر == (طب) جسم‌بلورینك وسطندن کچن انبوبه .

محور ارتسام == (هندسهٔ رسمیه) مرتسم مستویلرینك فصل مشترکی . (مرتسم مستوایسی)

محور دوران == بر جسمك برابر اطرافنده دونديكی محور •

محور نبات == (نباتات) جذور ايله اوراقك وساقك هيئت مجموعه‌سی

محور حركات == حركات عسكريه‌نك اجرا اولنديغی موقع •

مِخْلَبْ [ع ، س] بيرتيجی حيوان پنچه‌سی ، طيرناغی • جمعی : (مخالب) كلير •]

مِدادْ [ع ، س] مركب ، يازی يازه‌جق مركب •

« خامه دمبسته قالبراولمه امداد مداد »

مِدْحَتْ [ع ، مص] اوكمك ، مدح وستايش ايتمك •

مِدْرارْ [ع ، ص] چوق صو دوكن •

ابر مدرار == چوق ياغمور ياغديران بلوط

مِدِلّی [ت ، س] كوچوك جثه‌ده معروف بارگير حيوانی [محيط اعلام]

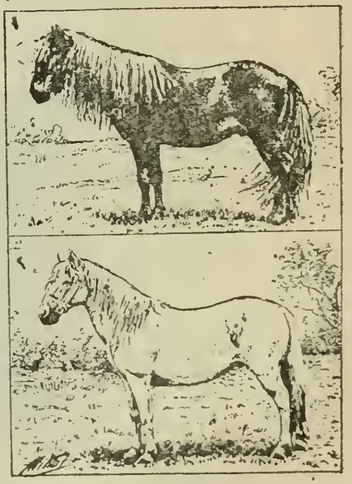

(مدللی)

مِدْيانْ [ع ، ص] دائما بورج ايدن ، مستغرق ديون اولان

مِدْيه [ت ، س] حيوانات مفصليه‌نك قشريه شعبه‌سندن ذ المصراعين نوعندن اولوب دكزلرده ساحللرده بولنور • اكلی مضر هضمی علی اولوب درونده پتوماثين ، لوقومائين سملری واردر • [محيط اعلام]

مِذْبَحْ [ع ، س] آلت ذبح ، بيچاق •

مِذْفَعْ [ع ، س] (مولددر) طوب •

مِرْآتْ [ع ، س] آيينه ، كوزكو •

جمعی (مرايا) كلير •

(مديه)

(١ — مرآت محدب)

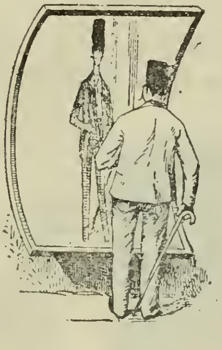

(٢ — مرآت مقعر)

مِرارْ [ع ، س] كره دفعه معناسنه اولان (مره) نك جمعی : كراراً مراراً سويلدم •

مِرْسات [ع ، س] كمی ديری لنكر •

مِرْشحه [ع ، س] سوزكج •

مِرْصادْ — مِرْصَدْ [ع ، س] محل ترصد ، § آلت رصد

« اختلافاتيله اوغراشمقده دهرا ذوق يوق ذوق انك مرصاد عبرتدن تماشاسنده‌در »

مِرْفَدْ [ع ، س] بيوك كاسه || صلاته كاسه‌سی •

مِرْفَقْ [ع ، س] ديرسك بازوايله ساعدك محل التقالرنده‌كی تومسك ير • § مشتملات مسكن • جمعی : (مرافق)

مِرْقاتْ [ع ، س] مرديون ، باصامق ، درجه : مرقات حياة ، مرقات علوم •

مِرْقَمْ [ع ، س] يازه‌جق آلت ، قلم • § (طوپوغرافيا) بر مستوی افقی اوزرينه شاقولا ركز ايدلمش ميل - كه : متقدمين نصف النهار استقامتنی وارتفاع شمسی تعيين ايچون ان اول بو آلتی استعمال ايتمشلردر •

مِرْلداتمق [ت ، مص] مرمرايتمك كندی كنديه سويلنمك § خوردانمق ، سويلنمك

مرلدی == خوردانمه || كنديسنك آثار خشنودی اظهار ايتمك صورتيله خورلامه‌سی •

مِرْوَحَه [ع ، س] يلپازه •

مروحه جنبان == يلپازه صاللايان •

مروحه جنبانی == مروحه جنبانلق •

مروح الجناح == ذوالافواه [جنبيه] فرقه‌سنه منسوب اولوب جناحينی غضروفی مروحه شكلنده كدی بالغی نوعندندر • منطقهٔ حاره دكزلرنده بولنور •

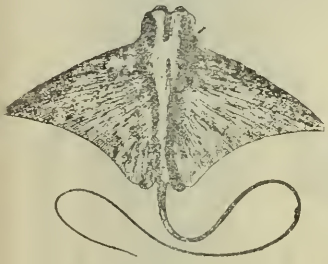

(مروح الجناح)

مِزاجْ [ع ، س] طبيعت ، سرشت § وجود بشرده وظائف عضويه‌دن برينك ديكرلرينه غلبه‌سندن متحصل كيفيت • § استعداد طبيعی •

« چوجق ، او وضع نتيجه‌سيله بر درناب قادين ، اوحال خرابيله بر شكسته صدف ايدر بو لوحه انك اواره قلبی رقتياب ويرد بو منظره‌نك قيدسز مزاجه اسف »

دموی المزاج == زياده‌سيله قانلی •

صفراوی المزاج == صفراسی غالب ادم •

عصبی المزاج == جملهٔ عصبيه‌سی حال انتباهده بولنان ، سريع الانفعال آدم

لنفاوی المزاج == لنفاسی غالب ، غدد لنفاويه‌سی حال فعاليتده بولنان كمسه •

§ فکر ، روش ، § کیف صحت ،
نامزاج == خسته ، کیفسز .
مزاجکیر == مزاجه ، اوزوره کوره خدمت وحرکت ایدن .
مزاجکیرانه == مزاجکیرجه‌سنه .
مزاح [ع ، مص] یکدیکریله لطیفه ایتمك ، شقالاشمق .
مزبر [ع ، س] قامش ، قلم ، کلك . [جمعی: (مزابر) کلیر .]
مزراق [ع ، س] اوزون صاپلی، اوجی‌سیوری دمیرلی معروف آلت حرب ، قارغینك دیکر بردرلوسی : مزراقلی سواری برنجی‌الای .
مزراقلی == مزراق اولان .
مزمار [ع ، س] نای ، قوال ، دودك . § (طب) نفس بوروسی ، خنجره .
اوذیماء مزمار == (طب) خنجره‌نك نسج جروی تحت مخاطیسنك انتشاحات قیحیه‌سی .
تشنج مزمار == (طب) غایت وخیم بر [illegible] ... اکثریا صعال ندهٔ [illegible] درجه غایب‌یسه اختناق نوبتلوله صفدر .
مزهر [ع ، س] عوددیلر، موسیقی آلتی .
مساحه [ع ، س] [مساحه]

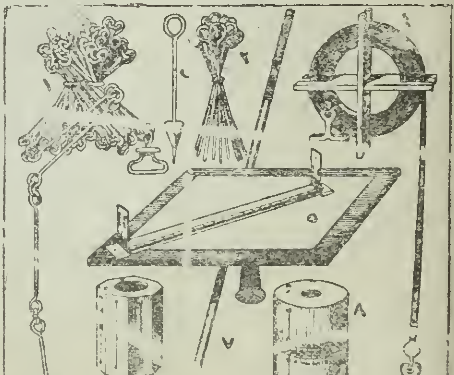

(مساحه‌ده مستعمل آلات)
١ — مساحه زنجیری ؛ ٢ — ورشونلی دالیه ایکنه‌سی
٣ — دالیه ایکنه‌لری ؛ ٤ — چمبر مساحه‌شریدی ؛
٥ — یلانچقه و مسطره ؛ ٦ — معمار کونیه‌سی ؛
٧ — وتد ؛ ٨ — غونیومترو .

مسبار [ع ، س] (طب) جراحت فتیلی § سونده .
مسبح [ع ، س] آلت مسبح ، بالقلرك اطرافی وسائط سبحیه‌سی .
مسبح بطنی == اسماکده اطراف خلفه مقامنه قائم اولان مسبحلر .
مسبح ذنبی == اسماکك قویروغی .
مسبح صدری == اسماکك اطراف قدامیه‌سی مقامنه قائم اولان ایکی مسبح .
مسبح ظهری == وجود اسماکك خط متوسطی اوزرنده‌کی مسبحلر .
مسطر [ع ، س] طررسم ایتمکه مخصوص آلت ، کاغدك التنه قونیله‌رق ال ایله باصلمنجه اوزرنده‌کی ایپلکلر کاغدده‌ کورنمکسزین چیزکیلر یاپان مقوا .
مسعر [ع ، س] آتش کوسکوسی .
مسقات [ع ، س] الت سقی صولایه‌جق الت ، قوغه .
مسك [ع ، س] آهوی‌چین دنیلن [illegible] حیوانك [illegible] آلتنده بولنان بر کیسه‌دن استحصال و استخراج اولنان صلب ، سیاهمی اسمر ، غایت کوزل قوقولی بر ماده .
مسك صابونی == غایت کوزل قوقولی برجنس صابون .
غالیه مسك / **قاله مسك** } مسك‌مانی .
مسك [illegible] قوقولی [illegible] پك موافق پك [illegible] .
مسك کچیسی == ذات‌الثدیانك مجتره قبیله‌سندن ایکی‌دانه اسنان نابه‌سی اولان و [illegible] اختفا ایدوب کیجه‌لری کزن وخصیه‌لرینه یقین بر محلده کیسهٔ مسکیه‌سی بولنان بیانی برحیواندر .

مسك کدیسی (زباد مسك) == ذات‌الثدیانك آکل اللحوم فرقه‌سندن برحیواندر ، کیسهٔ مسکیه‌سی اعضای تناسلیه‌سی نزدنده‌در .

(مسك کدیسی — زباد مسك)

مسك کدیسی == حیوانات ذات‌الثدیانك قاضمیه فرقه‌سندن هندستانه‌مخصوص برکدی اولوب عادی کدی جسامتنده‌در .

(مسك کدیسی)

مسکت [ع ، ص] کوزل قوقولی میوه : مسکت الماسی ، [illegible] .
مسکین [ع ، ص] افراط ضرورتدن حرکته مجالی قالمیان § عاجز ، بیچاره ، بیکس § جذام علتنه دوچار اولان .
مسکینانه == مسکینجه‌سنه .
مسکینخانه == جذام علتنه دوچار اولانلرك دارالتداویسی .
مسکینلنمك == مسکین اولمق ، عاجز دوشمك . مجالسز اولمق .
مسمار [ع ، س] چیوی ، میخ § وزیق : مسمار آهنین . [جمعی : (مسامیر) کلیر .]
مسماری == مسماره منسوب ، چیوی شکلنده و ن .
خط مسماری == اسکی آثوری وایرانیلرك استعمال ایلدکاری برنوع خطدرکه الیوم الا توروقه ساعتلرك مینالری اوزرنده‌کی ساعت اشارتلری برخطدن عبارتدر .
مسمع [ع ، س] قولاق ، اذن § (طب) خسته‌لرك صدرینی دکلمکه مخصوص آلت طبیه .

(مسك کچیسی)

(مسمع)

مِسْواك [ع ، س] ممالك حارەدە نشوونما بولان بر شجرە دركه داللرندن دیشلری تمیزلمك ایچون دیش فورچەلری و مسواك یاپیلیر . میوەسی اثمار لحمیەدن اولوب چیچكاری بیاض رنكدە وعنقود هیئتندە موضوعدر .

(مسواك آغاجی)

مِشْحَط [ع ، س] [مانولە]

مِشْراق [ع ، س] شمس آباد محل ، چوق كونش آلاڭیر .

مِشْراط - مِشْرط [ع ، س] نیشتر حجامت نیشتری

(مشرط)

مَشْرَبَه [ع س] ایچمك ایچون قوللانیلان قاب ؛ ماشرابا .

مِشْكاة [ع ، ص] درونە قندیل ، لامبه قونەجق دولاب ، حجرە .

مِشلامق [ت ، مص] خیزلیجە نفس آلەرق اویومق .

مِشْمِش [ت ، س] قایسی ، زردالو .

مِشْوار [ع س] كیدیش ، روش ، طور طرز حركت .

مِصْباح [ع ، س] قندیل ، چراغ ، آلت تنویر مشعل . ضیاسی سونوك قندیل .

مصباح المسحور = صباحلامش ، صباحلین .

مصباح السرور = بادە .

مِصْداق [ع ، س] بر شیئە مطابق اولان § دلیل صدق سخن : مصدقنجە .

مِصر [ع ، س] شهر ، مملكت . [جمعی : (امصار)] [محیط اعلام]

مِصِر [ت ، س] وحید الفلقەدن نجیلیە فصیلەسنە منسوب بر نبات اولو مداری آمریقادر . انواع عدیدەسی اولوب آناطولیدە مبذولاً بولنور . اك زیادە بونی لازلر اكرلر . بعض محلاردە بوكا لاز اوتندن مخفف اولەرق (لازوت) دە دیرلر .

(مصر بغدایی)

مِصْراع [ع ، س] (نباتات) علی العموم نباتاتك بزرلرینی محافظە ایدن ظطاقله حیواناتی ناعمەنك قشرلرینە بواسم ویریلور . مصرعك عددینە كورە بر مصرعلی ، ایكی مصرعلی دینلور § قپو قناتی § (ادبیات) یالكز بر سطردن عبارت موزون سوزكه : بر بیتك نصفی دیمكدر .
« باغبان بر كل ایچون بیك خارە منت ایدر »

مصراع آزادە = (ادبیات) باشلی باشنە معناسی بولنان مصراع مثال :
«مضحكات دهرە بن اولسەمدە تصویرم كولرە»

مصرع برجستە = (ادبیات) متین و لطیف اولان مصراع :
« اكر مقصود اثرسە بر مصرعدە كافیدر »

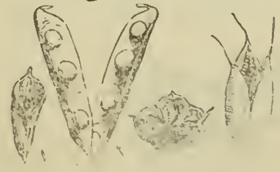
(مصراع)

مَصْطَبَة [ع ، س] پیكە ، سد ،

مِصْعاد [ع ، س] آلت صعود سلم ، (آسانسور)

مِصْفات [ع ، س] آلت تصفیە ، سوزكج .

مِصْفاح [ع ، س] ضربە سیلە معدنلردن صفیحە حالنە كتیرمكە مخصوص اسطوانی آلت حادە .

مِصْقَلَه [ع ، س] فلیچ ، آینە ، كاوسلە ، كتاب آغز یالدیزی كبی شیلرە جلا ویرەجك آلت .

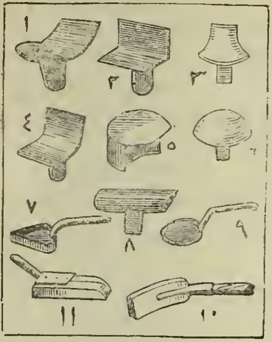

(مصقلەلر)

مِصْوات [ع ، ص] شدید الصوت .

مِصْیَد - مِصْیَدَه [ع ، س] آلت اصطیاد ، آو ، آولنمغە مخصوص آلت .

مِضْراب [ع ، س] اورەجق آلت ، طنبور ، ساز چالمغە مخصوص آلت ، زخمە .

مِضْمار [ع ، س] قوشی میدانی .

مِطْحَن [ع ، س] دكرمن ، آسیاب .

مِطْرَقَه [ع ، س] دمیرجی ، چكیجی .

مِطْلاق [ع ، ص] كثیر الطلاق ، چوق قاری بوشایان .

مِطْهَرَه [ع ، س] صو قابی ، (مطرە) .

مِعاء [ع ، س] باغرساق . معدەدن صوكرە كلن جهاز هضمی .

معای رقیق = (طب) براوجی معدیە

دیکری قالین باغرصاقلره مربوط اولان اینجه، اوزون ، دوز باغرصاق .

معای غلیظ == قالین باغرصاقلر که : مقعده قدر ممتددر .

معائی — معایه منسوب و متعلق .

امتصاص معائی == اغذیه‌نك معاده الات مخصوصهٔ ماصیه واسطه‌سیله مص و جذب اولنمسی .

معبر [ع ، س] واسطهٔ عبور اولان شی .

معده [ع ، س] اغذیه‌نك باغرصاقلره ایتمدن اول کیتدیکی و قسماً هضم اولندیغی غایده شکلنده‌کی کیسه ، قورساق .

توسع معده == جدار معده‌نك قوهٔ الاستیقیه‌سنی غائب ایلمسندن عبارت برمرض .

معدوی == معده‌یه منسوب و متعلق § معده‌یی تصحیح ایدن . معده‌یه نافع .

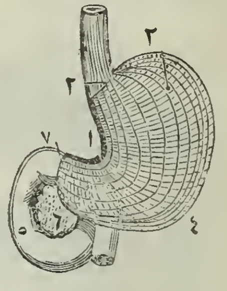

(انسان معده‌سی)

۱ — انحنای اصغر ؛ ۲ — انحنای اعظم ؛ ۳ — فم معده ؛ ٤ — بواب معده ؛ ٥ — پانقریاس ؛ ٦ — (دواو ده‌نوم) .

معذار [ع ، س] پرده ، حجاب .

معراج [ع ، س] مردبون ، سلم § مصعد ، چیقاجق یر . § عروج : معراج النبی .

لیلهٔ معراج == معراج قندیل کیجه‌سی که : رجب شریفك یکرمی‌یدنجی کیجه‌سنه مصادفدر .

معشار [ع ، س] اوندبر ، $\frac{1}{10}$ عشر .

معصار ـ معصر ـ معصره [ع ، س] منکنه ، آلت تضییق و تعصیر .

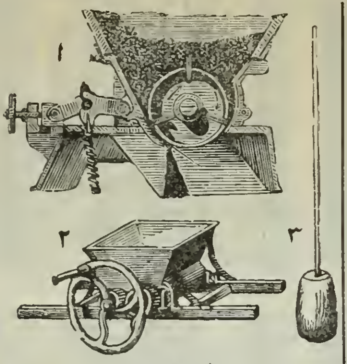

(معصره)

۱ — سیمون سیستمنده تك سلندرلی منکنه ؛ ۲ غللو سیستمنده ، ۳ — ال منکنه‌سی

معمار [ع ، س] ابنیه اوسته‌سی فن انشاآت مهندسی: (معمار سنان .)

معماری == معمارلق .

فن معماری == هر نوع ابنیه‌نك ترتیبات وتزییناتنه عائد قواعد وقوانیندن بحث ایدن فن مخصوص .

اصول معماری | طرز معماری | == معمارلقده جاری اسالیب صنعتدن هربری وبونلره عائد قواعد .

معول [ع ، س] کوانك دیدیلان الت .

معیار [ع ، س] بر شیئك درجهٔ خالصیتنی اکلامق ایچون استعمال ایدیلان آلت ، مقیاس . § (کیمیا) بعض موادك رنك وکیفیتنی اکلامق ایچون مستعمل الات کیمیویه . «هنر لطف کلام حق بیان‌کدر محلنده حقیقتده بودر اهل دلك معیار اذعانی»

مغزل [ع ، س] ایپلك اکیره‌جك آلت ، ایك .

مغسل [ع ، س] کندیسیله برشی غسل اولنه‌جق آلت: مغسل عین .

مغفر [ع ، س] اسکی زمانده اثنای حربده جنکاورانك باشـینه کیدکلری دمیر طاس، دمیر کلاه

مغفری == مغفره منسوب ومتعلق ، مغفر شکلنده اولان : مغفری الشکل ازهار .

مغلاق [ع ، س] کلید ماندال .

مغول [ع ، س] خنجر ، اینجه قلیج .

مفتاح [ع ، س] اناختار. § تمرین

شفره مفتاحی == شفره‌لی تلغرافنامه‌لرك حلی ایچون مرتب جدول ـ که هر رقم بر حرفه اشارت اولنق اوزره اعتبار ایدلمشدر .

مفصد [ع ، س] قان الهجق آلت نیشتر .

مقدار [ع ، س] بر شیئك قدری، اندازه‌سی ، قدر کمیت § پارچه قسم ، جزء § قوت ، قدرت § حد .

بر مقدار == بر پارچه ، براز .

مقراض [ع ، س] کسه‌جك آلت مقاص : مقراض قضا .

مقرمه [ع ، س] پرده ، زار § منديل دستمال . [مشهوری میمك فتحیله]در .

مقلاد [ع ، س] کلیددیلی، اناختار [جمعی : (مقالید) در .]

مقطع ☜ [مقطع]

مقطه [ع ، س] اوزرنده قلم کسمکه مخصوص کمیك ویا صدف الت .

مقناطیس [ع ، س] مقناطیس دمیر اکسیدلرینی جذب ایتمك خاصه‌سنی حائز اولان حجر حدید ، مقنیسایا نامیله معروف اولان ایالتده کشف اولندیغی جهتله حجر حدید مذکوره بو ایالتك اسمنه نسبتله ویرلمش اسمدر .

مقناطیسیت : مقناطیسك دمیر ایرینتیلرینی جذب ایتمك خصوصنده حائز اولدیغی قدرتك مسببی .

مقناطیس طبیعی : خاصهٔ مقناطیسیه‌یی حائز اولق اوزره درون ارضدن اخراج اولنان حجر حدید مقناطیسینك اسمی اولوب حجر مقناطیسی دخی تسمیه اولونور .

مقناطیس صنعی: بر مقناطیس طبیعی ویا دلك ایدرك کندیسنه مقناطیسیت اعطا اولنان سرت دمیر ویا چلیك پارچه‌سی

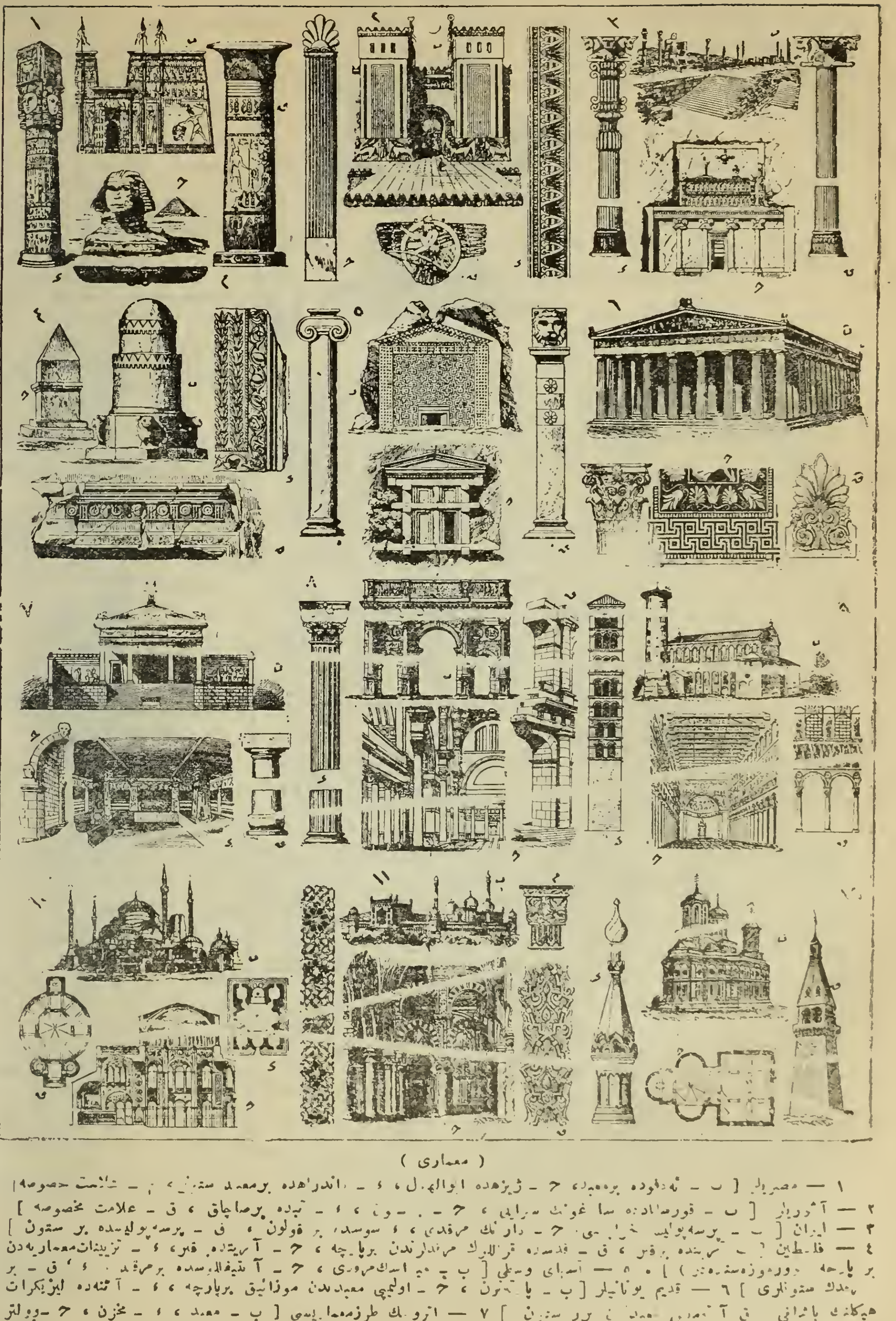

(معماری)

١ — مصریلر [ب — ئه‌دفوده برمعبد ، ج — ژیزه‌ده ابوالهول ، د — اندراهده برمعبد ستونی ، ق — علامت مخصوصه]
٢ — آثوریلر [ب — قورصاباده سارغون سرایی ، ج — ... ، د — نیده برصاچاق ، ق — علامت مخصوصه]
٣ — ایران [ب — پرسه‌پولیس خرابه‌سی ، ج — دارانك مرقدی ، د — سوسده بر قولون ، ق — پرسه‌پولیسده بر ستون]
٤ — فلسطین [ب — ... برقبر ، ق — قدسده قراللرك مرقدلرندن برپارچه ، ج — آریتده قبر ، د — تزیینات معماریه‌دن بر پارچه ...] ٥ — آسیای وسطی [ب — ... ، ج — آتنیه‌الویسده برمرقد ، د ، ق — بر ... معبدك ستونلری] ٦ — قدیم یونانیلر [ب — پارتنون ، ج — اولیمپی معبدندن موزاییق برپارچه ، د — آتنه‌ده ایرکرات هیکلنك باشلغی ، ق — آتنه‌ده ... معبدده بر ستون] ٧ — اتروسكلر طرزمعماریسی [ب — معبد ، د — مخزن ، ج — ... ، ق — ستون] ٨ — روما [ب — قسطنطین طاقی ، ج — قاراقالا ایلیجه‌سی ، د — تیوولیده معبد ستونی ، ق — رومادہ بر ...] ٩ — ... ، ج — ... ، ق — رومده ... ، د — ...] ١٠ — بیزانس [ب — آیاصوفیه جامع شریفی ، ج — سن ویتال ، د — سن‌فیلیپین یلانی ...] ١١ — عرب طرزی [ب — دلهیده بر جامع ، ج — قرطبه جامعی ، ب — الحمرا سرایندن برپارچه ، ق — آرابسك ، الحمرا سرایندن برپارچه] ١٢ — روسیه [ب — والاشراه ... کلیسا ، ج — ... ، د — موسقوده سنت واسیل کلیساسی ، ق — موسقوده قرملین سرایی قله‌سی]

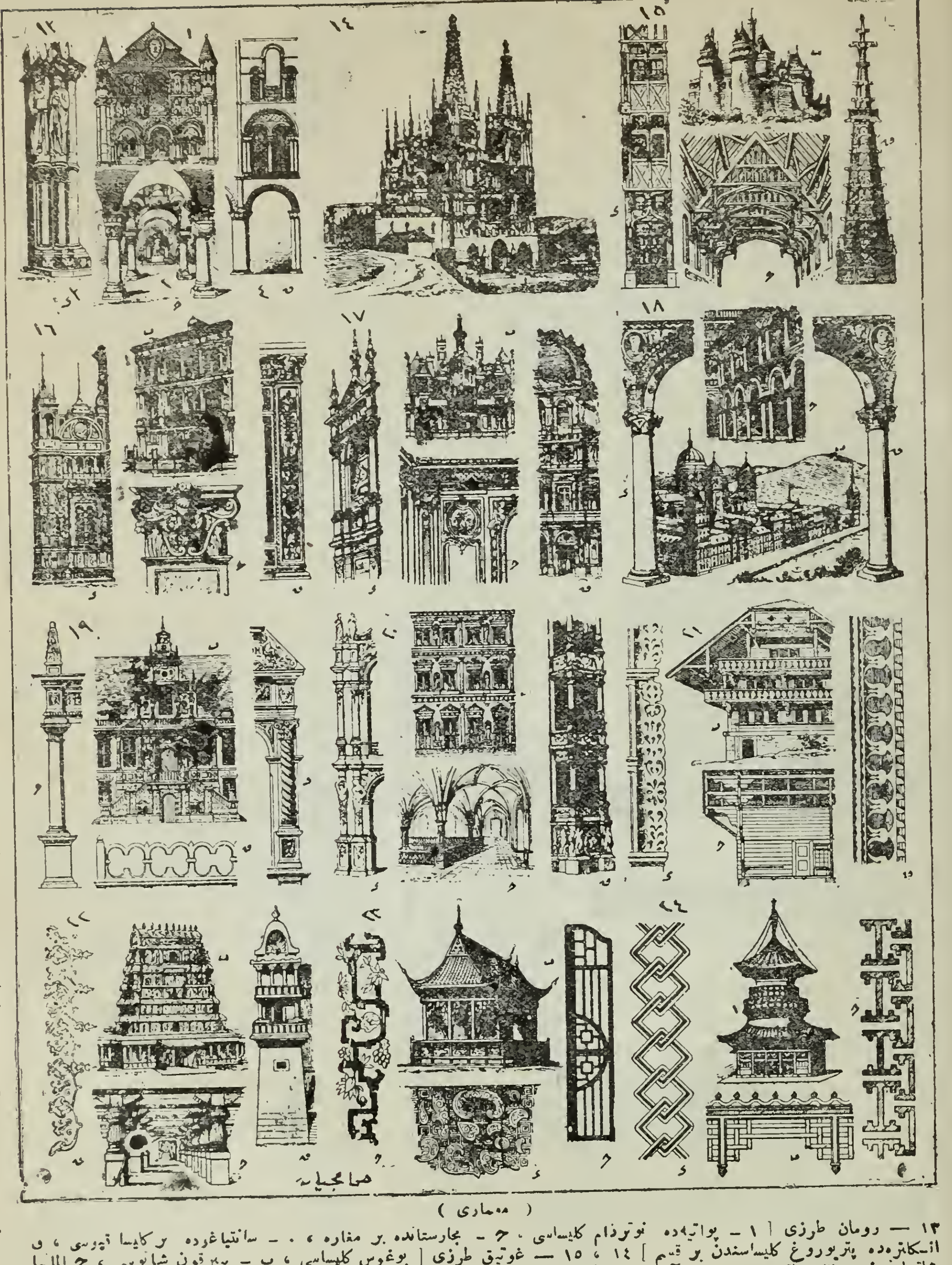

(معماری)

۱۳ — رومان طرزی [۱ - پواتیه‌ده نوتردام کلیساسی ، ح - مجارستانده بر مغاره ، ه - سانتیاغوده بر کلیسا قپوسی ، و انکلتره‌ده پتربوروغ کلیساسندن بر قسم] ۱٤ ، ۱۵ — غوتیق طرزی [بوغوس کلیساسی ، ب - پیرفون شاتوسی ، ح آلمانیا شاتولرندن برینك چاتیسی ، ء - دووآنده بر خانه‌نك بر قسمی ، و - بر کلیسا قله‌سنك رأسی] ١٦ — ایتالیا دور تجددی [ب - وندیك سرایی ، ح - فلورانسه‌ده بربنانك باشلغی ، ء - شارنبروز دوباوی ، و - فلورانسه‌ده سانتاغروس دائره‌سنك بر دیواری] ۱۷ — فرانسه طرز تجددی [ب - شنمبور شاتوسندن بر قسم ، ح - لوور سراینك تزیینات داخلیه‌سی ، ء - شاتودن شاتوسندن بر قسم ، ه - لوور سرایندن بر قسم] ۱۸ — اسپانیا طرز تجددی [ب — اسکوریال ، ح - فلوواتر ، ء ، و تزیینات معماریه‌دن اکرلر] ۱۹ — انکلیز دور تجددی [ب - لیدده شهرامانتی ح ، ء - ادینبورغ شهرخانه‌سندن بقیه ، و خانه صاچاغی] ۲۰ — آلمانیا دور تجددی [ب - هیدلبرغ شاتوسی ، ح - منونغارده‌ده برشاتونك بر قسمی ، ء - هانووه‌ده برخانه‌نك بر قسمی ، و - درسدن بادیبونی ۲۱ — اسویچره [ب - برخانه نمونه‌سی ، ح - بر خانه‌نك داخلی ، — ء و — تزیینات معماریه ۲۲ — قدیم هند طرز معماریسی [ب - معبد ، ح - فیل مغاره‌سی ، و - تزیینات معماریه ؛ و - بر مسلمان هندینك بر قبه‌سی ۲۳ — چین [ب - مسکن ، ح ، ء - تزیینات معماریه‌دن بر پارچه] ۲٤ — ژاپون [۱ - بر معبد ب ، ء ، ح - تزیینات معماریه‌سندن بر نمونه .

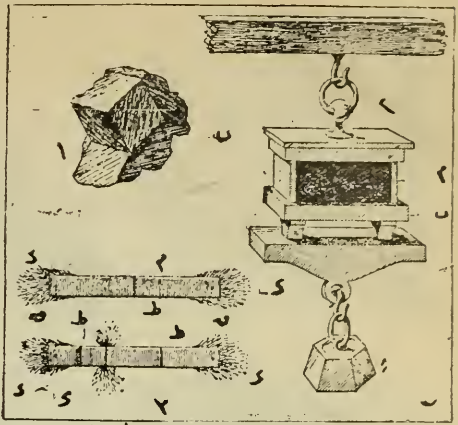

شکل ١ — مقناطيس طبيعى ؛ شکل ٢ قوهٔ مقناطيسيه ؛ شکل ٣ — مقناطيسك دمير تيرپنتيلرى اوزرينه صورت تأثيرى شکل ٢ م — مقناطيس طبيعى ب — معدنى چرچيوه ح — مقناطيس واسطه‌سيله رفع ايديلان ثقلت . م — مقناطيس . ك — دمير تيرپنتيلرى و — مقناطيسك قطبلرى . ط — منطقهٔ مجرده ويا معتدله

اقطاب مقناطيس = (حکمت) قوهٔ مقناطيسيه‌نك بر سطحك ايكى نهايت اوجلرنده تراكمى كيفيتى .

مقناطيسيت = مقناطيس قوت و خاصه‌سى

مقناطيسيت بالتأثير = (حکمت) بر مقناطيس طبيعينك تماس ايله ويا اوزاقدن مسافه‌دن تأثير ايدرك ديگر بر جسمه مقناطيسيت خاصه‌سى ويرمه‌سى .

جاذبه و دافعهٔ مقناطيسيه = (حکمت) ايكى مقناطيسك متشابه و مخالف قطبلرى ميانده وقوعه گلان تأثيرات مقناطيسيه كه : مسافه‌نك مربعيله معكوساً متناسب اوله‌رق تغير ايدر .

ابرهٔ مقناطيسيه = (حکمت) شمال و جنوب جهتلرينى كوسترن و مقناطيسلانمش اولان ابره‌يا آلات .

مقناطيسيت ارضيه = (حکمت) ارضك ابره‌لر اوزرنده آثارى كوريلان خاصهٔ مقناطيسيه‌سى

نصف النهار مقناطيسى = (حکمت) هر هانكى بر محلده بر محور عمودى اوزرنده افقاً دوراننده طوران بر مقناطيسلى ابره‌نك قطبلرينى يكديگره وصل ايدن خط مودومدن مرور ايلين مستوى عمودى .

انحراف مقناطيسى = (حکمت) نصف النهار مقناطيسى ايله نصف النهار جغرافى آره‌سنده‌كى زاويه‌يه مصطلح .

حفيظهٔ مقناطيسيه = (حکمت) مقناطيسلانمش بر دمير چبوغك ايكى قطبندن قوهٔ مقناطيسيه‌سنك قاچمه‌سنه محل ويرمه‌مك ايچون مذكور چبوغك ايكى نهايتنه الصاق ايديلان ايكى دمير لوحه

حزمات مقناطيسيه = (حکمت) شبهه قدر مقناطيسلانمش چبوقلرك متشابه درجهٔ قطبلرينك يكديگره ربط و الصاق اولنمسندن حاصل اولان قوهٔ مقناطيسيه .

مقناطيسلانمق = مقناطيسيت خاصه‌سنى كسب ايتمك ، قوهٔ مقناطيسيه‌نك تحت تأثيرنده بولنمق .

مقناطيسى = مقناطيسه منسوب و متعلق .

مِقياس [ع ، س] قياس ايده‌جك ، ايكى شيئك بعنى تقدير ايله‌جك آلت § ميزان ، اولچو ، وزن § نسبت ، درجه . § اراضى اوزرنده‌كى مقدار حقيقينك نه نسبتله كوچولرك كاغد اوزرينه ترسيم اولنديغنى ارائه ايتمك ايچون خريطه‌لرك التنه رسم ايديلان اشارت ، مثلا $\frac{١}{٢٥,٠٠٠٠٠٠}$ اشارتندن اراضى اوزرنده ٢٥٠٠٠٠٠٠ كيلومترولق محلك كاغد اوزرنده (١) مترو ايله كوستردلديكى اكلاشيلور .

طول مقياسى = واحد قياسيسى (متره) اولان وزره مد و مسافه اولچمك ايچون استعمال ايديلر مساحه آلاتندن هر برى .

سطح مقياسى = واحد قياسى بر متره مربعى اوله‌رق سطوحك مساحه‌سى ايچون استعمال ايديلان آلتلردن هر برى .

حجم مقياسى = واحد قياسى بر (دسيمتره) مكعبندن عبارت اوله‌رق حجم اولچمكه يارايان مقياسلردن هر برى .

اوزان مقياسى = واحد قياسى بر كيلوغرام اولان اوزره اثقالك تعيين مقدارينه يارايان وزنلر .

مقياس هندسى = بر محلك خريطه‌سنى نسبت مطابقه اوزره رسم ايتمك ايچون بالحساب مطلوب اولان طولده اعمال ايديلن مقياس .

مقياس انضغاط = (حکمت) مايعاتك قابليت تضييقه‌سنى تعيين ايچون استعمال ايديلان آلتلر .

مقياس الحراره = (حکمت) اجسامك سخونتلرينى يعنى حائز اولدقلرى حرارت

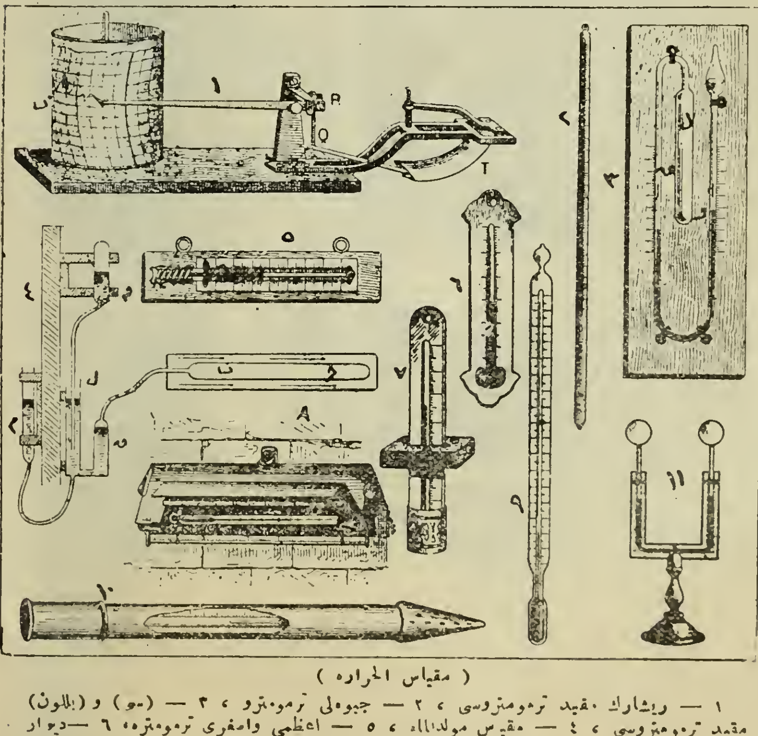

(مقياس الحراره)

١ — ريشارك مقيد ترمومتروسى ، ٢ — چبوه‌لى ترمومترو ، ٣ — (مو) و (بالون) مقيد ترمومتروسى ، ٤ — مقياس مولداالماء ، ٥ — اعظمى واصغرى ترمومتره ، ٦ — ديوار ترمومتره‌سى . ٧ — بانيولره مخصوص ، ٨ — ملائم جويه‌يه مخصوص ، ٩ — ايكى قائلى ترمومتره ، ١٠ — كواتوره مخصوص ، ١١ تفاضلى ترمومتره .

محوسه‌نك درجات مختلفه‌سنی تعیین ایچون استعمال ایدیلن آلتلر . {Thermomètre}

مقياس جريان الكتريقى == بر دورهٔ الكتريقيه‌ده قوت جريانی ایسته‌دیكی وجهله تنظیم ایلمك ومع هذا جریانك شدت وسرعتنی تحویل ایتمك ایچون مستعمل آلت مخصوصه‌در .

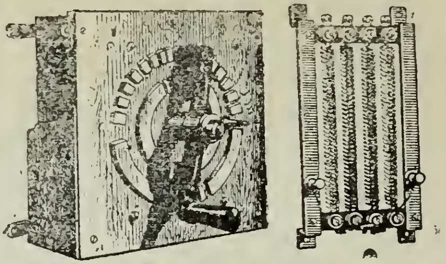

(مقياس جريان الكتريقى)

مقياس رطوبت == (حكمت) هوانك درجهٔ رطوبتنی تقدیر ایچون استعمال ایدیلن آلتلر

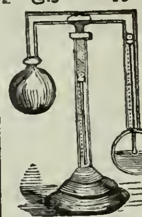

(مقياس رطوبت)

مقياس انحنا ويا ميل == بر سطحك ، بر محلك درجهٔ میل و انحناسنی اشعار ایدن تسویه آلتی .

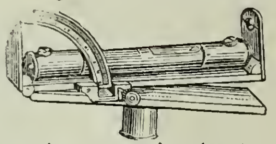

(مقياس انحنا ويا ميل)

مقياس الرياح == (حكمت) روزكارلرك درجهٔ سرعتنی تعیین وتقدیر ایچون استعمال ایدیلن آلتلر .

مقياس هيكلتراشى == تام ویا نصف هیكلك عینی جابده مثلنی وجوده كتورمك ایچون مستعمل مساحه آلتی .

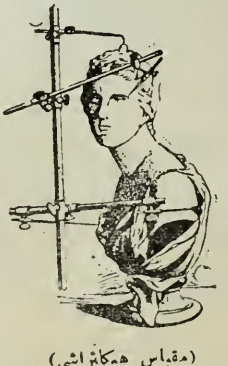

(مقياس هيكلتراشى)

مقياس صدا == صدانك آهنك وشدتنی مقایسه وتعیین ایتمكه مخصوص بر آلت فنیه .

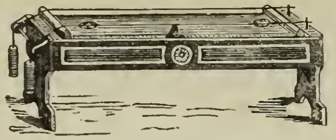

(مقياس صدا

مقياس زلازل == (حكمت) زلزله‌یی ید ایدن رجفه‌لرك شدتیله استقامتنی تعیین ایچون قونیلان آلتلر

مقياس عمودى == حكمت) ایكی نقطه بیننده‌كی بعد شاقولی‌یی تعیین ایتمك ایچون استعمال اولنان آلتلر .

مقياس غاز == (حكمت) {غلطدر} تنویر غازینی اخذ و ادخار ایله صرف اولنه‌جغی محلاره منتظم صورتده سوق ایتمكه خدمت ایدن آلت .

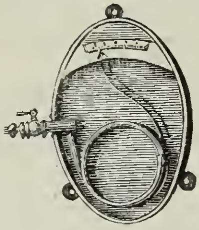

(مقياس غازات)

مقياس البخار والغاز (بوردونك) بخار وغازك درجهٔ توترینی اشعار ایدر آلت مخصوصه

مقياس قوت == (حكمت) برجسمك

اغرلغیله آز چوق مقدارده اكیله‌بیله‌جك صورتده اعمال اولنان آلتلردركه اجسامك وزنلرینی وقوتلرینك شدتلرینی تعیینه خدمت ایدر .

مقياس المطر == (حكمت) بر محلده بر سنه ظرفنده یاغان یاغمورلرك مقدارینی تعیینه خدمت ایدن آلت .

مقياس حوصله == برینك اوجی درجاته منقسم بر قوس ایله منتهی ویكدیكرینه بر محور ایله مربوط ایكی معدنی چبوقدن تشكل ایدن بر آلت که افقی تعیین ایدلمك ایسته‌نیلن قورصاق حوصله‌لری مساحه ایدر . صورت استعمالی غایت بسیط اولوب اولچولمك ایسته‌نیلن حوصله‌یی صول طرفده‌كی ایكی دوكمه آراسنه وضع وصاغ طرفده اشارت اولنان نومرویی اوقومقدن عبارتدر .

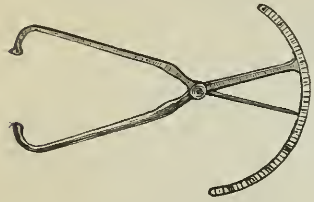

(مقياس حوصله)

مقياس النار == (حكمت) كرك اجسام صلبه‌نك انبساط طولانیسنی اثبات كرك پك عالی درجه‌ده اولان حرارتلرینك مقدارینی تعیین ایچون استعمال اولنان آلتدر .

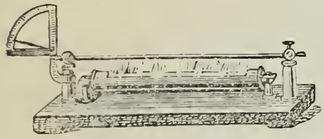

(مقياس النار)

مقياس المايعات == (حكمت) مایعاتك درجهٔ كثافتنی تعیینه مخصوص آلت . (آره‌عومتره)

مقياس كئول == سپرتولی بر مایعك درونده (١٠٠) ده نه قدر كئول بولندیغنی تعیینه خدمت ایدن آلت .

مقياس الهوا == (مقياس الرياح)

مقياس لبن == سودك درجهٔ كثافتنی تعیینه مخصوص آلت .

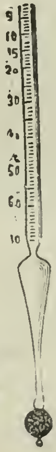

(مقياس حامض)

(مايعات نو ٩٠ مقياسى)

(مقياس لبن)

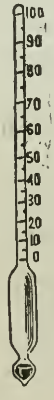

(مقياس كئول)

مكثار [ع ، س] چوق سويلين كوزه؛ § تكثيرايدن، چوغالدان

مكثار بالحراره = (حكمت) بر غلوانومترو ايله اشتراك ايلمش اولان الكتريق بالحراره منظومه‌سى .

مكحال ـ مكحل [ع ، س] كوزه سورمه چككجك آلت ميل .

مكيال [ع ، س] اولچك، حبوبات اولچوسى .

ملاحت [ع ، مص] كيچيلك ، فن سير سفائن .

ملت [ع ، س] دين وشريعت : دين وملت بردر .

§ بر دينده بولنانلرك هيئت مجموعه‌سى : ملت اسلاميه . § عين حكومته تابع افرادك هيئت مجموعه‌سى : ملت عثمانيه [بو معناده (قوم ، امت) تعبيرلرينك استعمالى اولادر .] جمعى : (ملل) كلير : حقوق ملل .

ملح [ع ، س] طوز ، تمك : فقدان ملح .

§ (كيميا) بر حامضله بر اساسك بالكيميا امتزاجندن حاصل اولان ماده‌كه بر خاصهٔ مستقله‌يه مالكدر .

[عادى مطبخ طوزينه (ملح جم) دخى دينور .]

ملقط [ع ، س] بردن بر شى آله‌جق آلت، رحمدن جنينى آله‌جق آلت قنيه ، لاوطه .

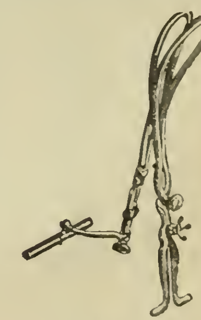

(تارنيه‌نك ملقط جنينى)

«شابيرنك منحنى ملقط جنينى [لاوطه] » ١ ــ قعبهٔ مذكره ٢ ــ قعبهٔ مؤنثه

ملك [ع ، س] برنك تحت تصرف وافتدارنده بولنان شى .

(لوره‌نك ملقط جنينى)

ملك يمين = كوله ، جاريه .

[ضم ميم ايله اولان (ملك) ايله (ملك) بيننده فرق واردر : ملك ، هم ذوى العقوله ، هم ذوى العقول غيرنده، ملك ايسه يالكز ذوى العقوله مستعملدر .

ملل [ع ، س] جمع : (ملت) : ملل مختلفه .

ملى [ع ، س] برملته مخصوص ويا منسوب : ملى هوا .

مليت = بر ملتى ديكرلرندن تفريق ايدن خصوصات و احوالك هيئت مجموعه‌سى .

من [ع ، ص] حرف جراولوب (دن) (دن برى) مفهومنى افاده ايدر .

من الاول = اولدن برى .

من الازل = ازلدن برى .

من الباب الى المحراب = بابدن محرابه قدر ، باشدن آياغه قدر .

من بعد = بوندن ويله ، بوندن صوكره

من طرف الله } **من قبل الرحمن** } جناب حق طرفندن .

من اول الى اخره = ابتدادن نهايته قدر باشدن آياغى .

من جهة = برجهتدن، برصورتواعتبارله

من غير حد = حدم اولنيه‌رق

من كل الوجوه = هر جهتله .

عنها منها = شوندن بوندن .

منار [ع ، س] ☜ [محيط اعلام]

مناره [ع ، س] ☜ [مناره]

منبر [ع ، س] جامعده خطيبك خطبه اوقوديغى يوكسك محل .

منت [ع ، مص] برينه ايلك ايتمك § ايديلان ايلكى ذكر و تعداد ايله باشه قاقمق ، امتنان § نعمت ، احسان .

منت الله‌كه ، بزلرى بوندن حتى نيست .

منتديده = منت كورمش احسان ديده

منتدار = بوندن كورديكى ايلككه قارشى محجوب و متشكر اولان : منتدار لطف و عنايتكزم

منتدارى = منتدارلق .

منت شناس ــ ايلك طانيان ، شكر نعمت .

منت شناسى = منتشناسلق .

منت شناسان = منت‌شناسلر .

منت شناسانه = منت شناسجه‌سنه .

بى منت = منتسز ، ايتديكى ايلكى باشه قاقميان . ولى نعمت بى‌منت .

منتان [ت ، س] (فارسى(نيمتن) دن محرفدر) قوللى يلك كه باصمه وسائره‌دن ياپيلور : باموقلى منتان .

منجيق [ت ، د] لزوجتلى بر شيئك ال ايله ده‌دشدريلوب يوغورلمسى تعبير ايچون مكرر اولارق قوللانيلور: چوجق بوشيئى منجيق منجيق ايتدى .

منجيقلامق = منجيق منجيق ايتمك .

مندر [ت ، س] كوچوك شلته ، ويا‌لرده اوزرينه اوطورمق ايچون مدورجه ، ويا مربع الشكل اولارق ياپيلوب ايچنه يوك ، پاموق طولديريلان شلته § سدير اوزرينه قونيلان اوزله مملو شلته : قاريوله مندرى .

كوشه مندرى = اوطه‌لرده كوشه‌لره قونيلان كروت ، سدير .

مندره چكمك = سديره چكوب قورلمق .

مندف [ع ، س] خلاج يايى .

منسر [ع ، س] يرتيجى قوش قاغه‌سى [جمعى : (مناسر) كلير .]

منشار [ع ، س] دستره ، بچقى .

منشعه [ع ، س] اچولته مكبكى .

منشفه [ع ، س] موى سيلوب ازاله ايده‌جك آلت § بز، سونكر

منصه [ع ، س] كلين منصه‌سى ؛ منصه پيراى ناز وادا .

منطق ـ منطقه [ع ، س] قوشاق ، كمر ، بند ، خطه .

انايبد : او منطقه‌ده قار ياغماز .

§ (قوزمبوغرافيا) خط استوادن اعتباراً كرهٔ ارضك شمالاً و جنوباً درجات و اقاليم معينه‌يه تقسيم اولنان اقسامندن هر بری.

منطقهٔ بارده = اقاليم بارده ، مدار ریندن قطبلره قدر امتداد ایدن قطعات ارض . ☞ [اقاليم]

منطقهٔ معتدله = قطب مدارلری ایله مدار سرطان و مدار جدی آره‌سنده‌کی اقاليم ، اراضی . ☞ [اقاليم]

منطقهٔ حاره = خط استوادن اعتباراً (٣٠) درجه عرض شمالی و (٣٠) درجه عرض جنوبیده کائن قطعات ارض . ☞ [اقاليم]

منطقة البروج = ☞ [بروج]

منطقهٔ سکون = خط استوادن (٥) ویا (٦) درجهٔ عرضه قدر اولان محلارکه: بو یرلرده ابتدا هیچ روزکار هبوب ایتمز .

منطقهٔ مهلکه = [بالیستیق] محرکك هدف ارتفاعی تجاوز ایتمیان قسم منتهاسنك مرتسم افقیسی .

مِنْظار [ع ، س] آینه ، مرآت .

مِنْظَر [ع ، س] داخل بدنه باقه‌جق آلت : منظار اذن . [رونتکن شعاعنده بو آلتم ویرلمه‌بیلور ظننده‌یم .]

مِنْفاخ [ع ، س] کوروك .

مِنْقار [ع ، س] قوش غاغه‌سی . § طاشجی قلمی .

چتال منقار = اوست قاغه‌سی آلت قاغه‌سنی و آلت قاغه‌سی اوست قاغه‌سنی تجاوز ایدن طیور .

(چتال منقار)

منقار مخروط = منقارلری قوتلی و مخروطی الشکل اولان قوشلر . [سرچه ، اری قوشی ، قارغه و امثالی کبی]

منقار رقیق = منقارلری اوزون و اینجه ، مستقیم ویا معوج اولان قوشلر . [هدهد سینك قوشی ، بولاز و امثالی کبی]

منقار مسنن = منقارلرینك اوجی و ایکی طرفی اسنان شکلنی ابراز ایدن قوشلر [ارمه‌طاووق ، اوردك قوشی ، فلوریا ، صقصغان و امثالی کبی]

منقار مشترق = منقارلری ، قمصه وزیاده منشق اولان قوشلرکه ؛ آغزلرینی آچیق طوتارق حشرات صید ایدرلر . [قیرلانغیج ، چوبان آلداتان وسائره مثللو]

منقاری = منقاره منسوب ومتعلق ، || منقار ، قاغه شکلنده اولان .

مِنْقَلَه [ع ، س] (هندسه) کاغد اوزرینه ایستنیلان آچیقلقده زاویه رسم ویا رسم ایدلمش بر زاویه‌نك درجه‌سنی اولچمك ایچون مستعمل آلات هندسیه که : نصف دائره شکلنده پرنج ویا بویوزدن معمول اولوب محیطی (٠) دن (١٨٠) درجه‌یه قدر بر طاقم تقسیماتی حاویدر .

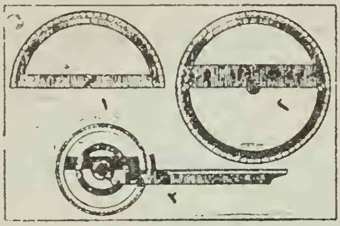

(منقله)

مستطیلی منقله = (هندسه) ارتفاعی قاعده‌سنك نصفنه مساوی اولمق اوزره یاپیلان مستطیل الشکل منقله که : دیکرینك خدمتنی ایفا ایده‌بیلور .

مِنَن [ع ، س] جمع : [منت] منتلر .

مِنْوال [ع ، س] طور ، طرز ، وجه ، صورت .

برمنوال مشروح = شرح و ایضاح اولندیغی وجه وصورت اوزره .

مِنْه [ع ، د] (من) حرف جریله (ه) ضمیر غائبندن مرکب تعبیر عربی اولوب (اوندن) معناسنی افاده ایدر : مفعول منه .

منها = اندن ، بوندن || حسابده طرح و تنزیل اشارتی .

مِنْهاج [ع ، س] آچیق ، کنیش یول ، شاهراه ، منهج هدایت

مِه [فا ، ص] بیوك ، اولو ، عظیم .

مهان = جمع : (مه) بیوکار .

کهان و مهان = صغار و کبار .

مهتر = پك بیوك ، زیاده اولو .

مِهاد [ع ، ص] دوشك ، فراش ، بساط .

مِهْر [فا ، ص] کونش ، شمس ، آفتاب = مهرعنب § عشق ، محبت ، سوکی : مهرمادرانه .

مهربان = شفقتلی ، محبتلی ، مرحمتلی .

مهربانی = مهربانلق ، مرحمتلیلك .

مهره = عجمی اوردکاری اولامق ایچون ساحل انهار و برکانده ربط اولنان باطلو اوردکلر .

مِهماز ـ مِهمیز [فا ، ص] ☞ [مهموز]

مِهْمان [فا ، ص] مسافر ، قونوق .

مهمان پرور = مسافره اکرام ورعایت ایدن .

مهمان پروری = مهمان پرورلك .

مهمان پرورانه = مهمان پرور ه یاقیشه‌جق صورتده .

مهمانخانه = مسافرخانه : مهمانخانه عالم .

مهماندار = کندیسنه بریسی مسافر ویریلن || رسمی بر مسافرك صورت مخصوصه‌ده یانته ویریلن آدم .

مهمانداری = مهمانداراق .

مهمانسرای = مسافرخانه .

مهماننواز — مسافره اعزاز و اکرام ایدن .

مهماننوازی = مهماننوازلق ، مسافرپرورلك .

مهماننوازانه = مهماننواز اولانه یاقیشه‌جق صورتده .

مهمانی = مهمانلق ، مسافرلك .

مِیاسما [ج ، س] چورومکده اولان مواد حیوانیه ونباتیه‌دن چیقان بخار متعفن .

مِیان [فا ، س] اورته ، وسط § بل ، کمرکاه .

میان بسته = بل باغلامش حاضر ، مهیا .

میان بند = قوشاق ، کمر .

میانجی = آرایه کیرن ، توسط ایدن .

میاندار = دلال ، واسطه .

مِیانکَر [فا ، ص] ظوغرامه‌جیلق ، سمرجیلك ، کمیك اعمالاتنده مستعمل آوادانلق .

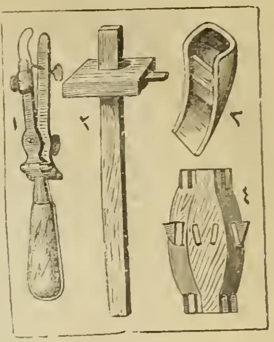

(ميانكر)

١ — حمر اعمالاتنه مخصوص ، ٢ — طوغرامەجى و مرانغوزلره مخصوص ، ٣ ، ٤ — ديكر نوعلرى .

ميانه [فا ، س] اورته ، وسط § بردنلك اورته‌سنده‌كى شهدنه انجى .

مياه [ع ، س] ج : ماء ، صولر .

مياه معدنيه / **مياه حاره** } (طبقات) ايليجه ، قابليجه صولرى .

مياه قلويه = (كيميا) قاربونيت قلويلرى حاوى صولر . چيتلى ، ويشى صولرى كبى .

مياه سرده = (كيميا) آجى صولر يعنى كبريتيت مغنزيوم ، كبريتيت سوديوم ، كبريتيت بوتاسيوم ، كبريتيت قالسيوم ملحلرينى حاوى صولر .

مياه حامضيه = (كيميا) حامض فحمى حاوى صولر .

مياه كبريتيه = (كيميا) كبريتيت و قاز ... مترله مركب حالنده براتان حامض ... حاوى صولر . بعض قابليجه صولرى كبى .

مياه كلسيه = (كيميا) ثانى قاربونيت كلسى حاوى صولر .

مياه ملحه = فلورسوديومى حاوى صولر

مياه سيليسيه = (كيميا) سيليسى حاوى وزياده حرارتلى اولان صولر ايزلانده اطه‌سنده‌كى غايزر صويى كبى

مياه حديديه = (كيميا) حامض قاربون و قاربونيت حديدى حاوى صولر

تصفيهٔ مياه = (كيميا) وسائط معنويه ايله صولرى حاوى اولدقلرى مواد زائده وترسبات امليه‌دن تجريد ايتمك اصولى .

خط اجتماع مياه = (طوپوغرافيا) صولرى برره طوپلانان اراضينك حدودى .

خط تقسيم مياه = (طوپوغرافيا) صويى مختلف جهتلره جريان ايدن اراضى‌يى ايران سطح مائللر ، صرتلر .

ميبره [ع ، س] ايكنه قابى ، ايكنه قوطيسى .

ميثاق [ع ، س] عهد وپيمان .

روز ميثاق = يوم ازل .

ميچو - موچو [ج ، س] كيلرده سرنلره چيقمق ايچون بولنديريلن چرچق ؛ كوچوك طائفه § ميخانه‌جى چراغى .

ميخ [فا ، س] چيوى ، اكسر ، قازيق .

چارميخ = صليب شكلنده اعدام آلتى .

ميخلامق = چيويله‌مك .

ميخلاديز [ت ، س] ☞ (مقناطيس)

مير [فا ، س] آمر ، رئيس ، بك . [عربى (امير) كلمه‌سندن مقرسدر]

ميركلام = كوزه ظرافتله افردى سويلين .

ميرى = خزينهٔ دولته عائد بكلك .

ميرآخور = اصطبل عامره مدى .

مير آلاى = برآلاى عسكرك باشى ، آلاى قوماندانى . [سوريده ايش‌بلوكدن پياده وطوبچى‌ده دورت طابوردن مركب اولان هيئت عسكريه‌نك اك بيوك آمرى كه : قائمقامك فوقنده‌در . القابى (عزتلو افندم) در .] [بحريه‌ده برنجى صنف سواريلرينه دينور .]

ميرزا = (امير زاده‌دن محرفدر .) ايرانده اصحاب رتبه‌يه و ارباب اصالته وريلور برعنواندر .

ميرلوا = لوا قوماندانى ، پياده‌ده ايكى سرآيده اوچ آلايدن مركب هيئت عسكريه‌يه قوماندا ايدن ذات كه : عنوانى پاشا ، القابى سعادتلو افندمدر .

ميرلوالق = عسكريه‌ده پاشالغك ايلك رتبه‌سى .

ميرميران = ملكيه‌ده پاشا عنوانى حائز رتبه‌لرك ايكنجيسى ؛ كه : اولى ثانيسنه معادلدر .

ميراث [ع ، س] برينك وفاتنده ورثه‌سنه قالان اموالى .

ميراث يدى = ميراثه قونان ، النه ميراثدن ثروت كچن . || پك مسرف و سفيه آدمدن دخى كنايه‌در .

ميزاب [ع ، س] اولوق ، ناودان § ميزاب الدمدن دوكيلن ماء معارف .

ميزابيه = (حكمت) يكديكرينه موازى ومساوى و جمله‌سنك سطحلرى عين خط برخط مستقيمه عمود اولان بر طاقم دوروى جريانلرك اولوق شكلنده اولان هيئت مجموعه‌سى { Solénoïde }

ميزابيه جريانلرى = ميزابيه‌لر اوزرنده واقع اولان جريان الكتريقى .

ميزان [ع ، س] ترازو ، مقياس § منطقة البروج اوزرنده بر برجك اسمى . § عمليات حسابيه‌نك طوغرى اولوب اولمديغنى آكلامق ايچون ياپيلان عمليات — ضربك ميزانى تقسيم ، تقسيمك ميزانى ضربدر .

ميزان الحراره
ميزان الرطوبه
ميزان الريح
ميزان المطر
ميزان الهوا } ☞ [مقياس]

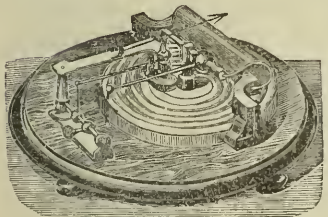

(معدنى ميزان الهوا)

ميزانه ديركى [ج ، س] (بحريه) سفينه‌نك قيچ طرفنده‌كى ديرك اولوب غراندى وپرووه ديركارندن كوچوكدر .

ميزبان [فا ، س] مسافرى اطعام ايدن ، خانه صاحبى .

ميزبانى = ميزبانلق .

ميسيونر [ج ، س] نشر دينه مأمور راهب .

ميشه [ت ، س] خشبى صرت وتورلى و انواعى كثير برآغاجك اسميدر ، مره مينه ، چالى ميشه .

ميشه‌جك = قورنلوسيه دنيلن برنبات

ميشه‌لك = ميشه آغاجلرينى حاوى ير ، اورمان .

(میشه آغاجی)

میشین [فا ، س] دباغت اولنمش قویون دریسی .

میعاد [ع ،] بکدیکرینه وعد ایتمك ، مواعد ، § زمان وعد § مکان وعد .

میغ [فا ، س] قره بلوط § دومان ، سیس .

میقا [ج ، س] (معدنیات) لاتینجه پارلاق معناسنه اولان میقا (ا) دن مأخوذدر . § رقیق صفیحه‌لره قابل تلفیق و فوسفورلانمه خاصه‌سنی حائز بر معدن اولوب پوتاسلی میقا ، لیتینلی میقا ، مغنزیالی میقا ، کایسلی میقا نامیله درت قسمدر .

میقاشیست = قوارس ایله میقا مخلوطاتندن متشکل بر معدن .

میقات [ع ، -] بر ایش ایچون تعیین اولنان وقت ، هنگام § وقت وعد § محل وعد .

میقادو [ج ،] ژاپونیا ایمپراطورلرینك عنوانی .

میقروب [ج ، -] بو کونه قدر معلوم اولان موجودات ومخلوقات عضویه‌نك اك کوچوکاری اولان حیوانجقلردرکه بشیوزدن بیك بشیوزه قدر بیوك خرده‌بینلر ایله انجق کوریله‌بیلورلر .

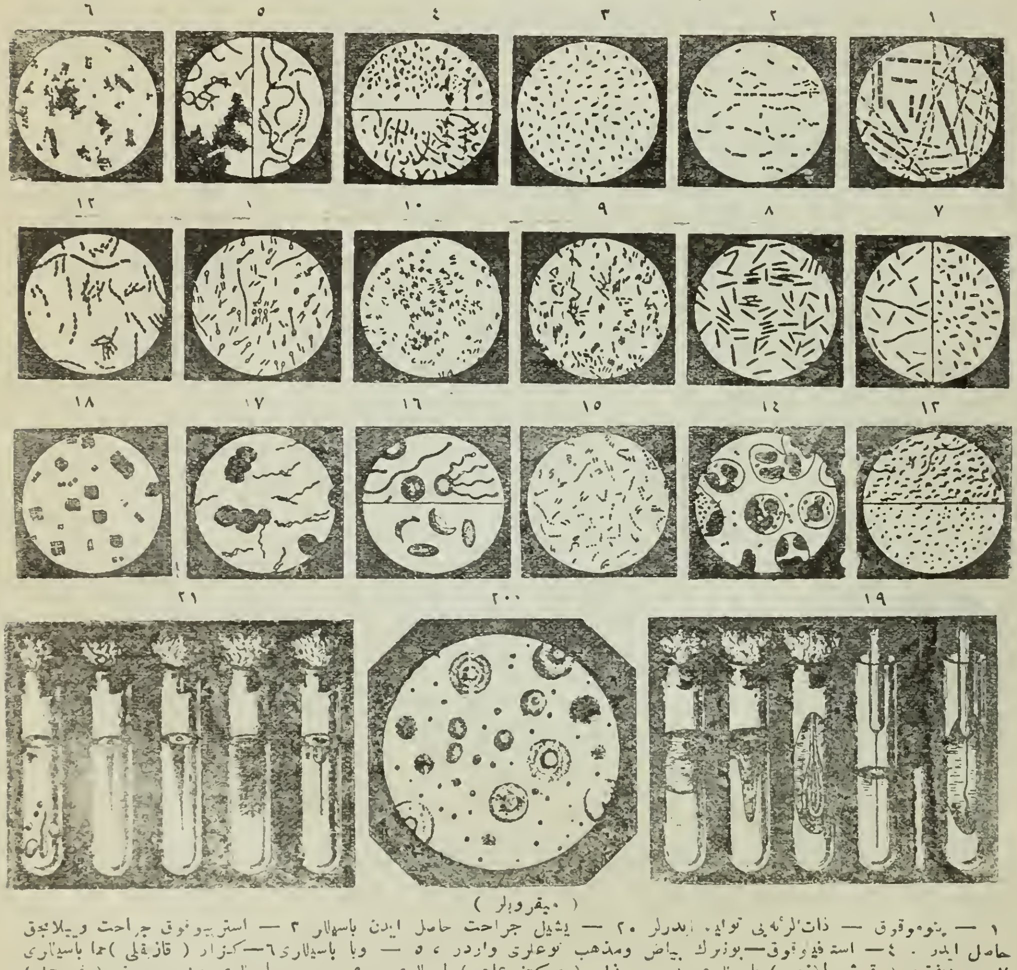

(میقروبلر)

١ — پنوموقوق — ذات الرئه‌یی تولید ایدرلر ٢٠ — یشیل جراحت حاصل ایدن باسیللر ٣ — استرپتوقوق جراحت ویلانجق حاصل ایدر . ٤ — استفیلوقوق — بوزرك بیاض ومذهب نوعلری واردر ، ٥ — وبا باسیللری ٦ — کزاز (قازیقلی) حما باسیللری ٧ — دیفتری (قوش پالازی) باسیللری ٨ — جذام (مسکین علتی) باسیللری ٩ — ورم باسیللری ١٠ — تیفو (قره حما) باسیللری ، ١١ — حمای راجع حلزونلری ١٢ ایصتمه تولید ایدن پلازمودی ، ١٣ — غریبونوق سل صوقلغی تولید ایدر ، ١٤ — قولرا باسیللری ، جمره (یانیقاره) باسیللری ١٦ — رعام باسیللری ١٧ — معده‌ده بولنان سارسینلر ، ١٨ — طاووق قولراسی باسیللری ١٩ — میقروبلرك اورتیلمه‌سی ایچون ژهلوز وژه‌لاتین (نوتقال) ارزینه زرعی و وسائط مذکوره اوزرنده حاصل اولان (مستعمله‌لری) نسللری ٢٠ — پتری قوطولرنده حصوله کلن مستعمله‌لری ، ٢١ — ات صویی وژه‌لاتین وزرنده حصوله کلمش مستعمله‌لر (قولونی)

میکائیل [ع ، س] مخلوقاتك تحصیل ارزاقنه مأمور اولان بر فرشتهٔ عظیم القدر . درت بیوك ملكدن بری : [عزرائیل ، جبرئیل ، اسرافیل ، میکائیل] .

میل [ع ، س] کوزه سرمه چکمکه مخصوص بر آلت § یوللرده تعیین مسافه ایچون دیکیلن نشان منار § دولی هر مملکتنه کوره مختلف مسافه اولچیسی .

میل بحری = عموماً (١٨٥٢) مترو ویا (٦٠٨٠) انکلیز آیاغی .

میل [ج ، س] قول عضله‌لرینی یوقلندیرمکه خادم بر نوع جیمناستیق آلتی .

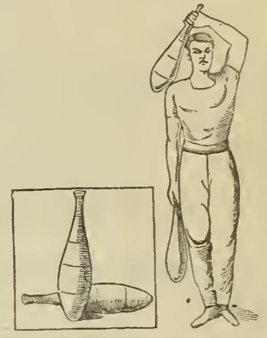

(میل)

میلاد [ع ، س] زمان ولادت § عیسی علیه السلامك زمان ولادتلری ، سنهٔ میلادیه تاریخ میلادی .

میلیار [ج ، عد] (٩٩٩،٩٩٩،٩٩٩) دن صوکره کلن عدد : احاد میلیار ، عشرات میلیار ، مأت میلیار .

میلیون [ج ، عد] (٩٩٩،٩٩٩) دن صوکره کلان عدد : احاد ملیون ، عشرات میلیون ، مأت ملیون .

مینا [فا ، س] شراب شیشه‌سی . قیوجیلرك کموش اوزرینه نقش ایتدکلری لاجورد ویا یشیل رنکده‌کی صرچه .

مینارنك / **میناقام** = مینارنکلی : قبهٔ میناقام سما .

میناکار = مینه ایشلیجی .

میناکاری = میناکارلق .

مینه [ت ، س] (مینا) دن محرفدر) مینا . § ساعتك رقملرینی حاوی اولان واوزرنده عقرب ایله یلقوان حرکت ایدن یوزی .

میم مضمومه

مباح [ع ، ص] ایشلمسی نه حلال نده حرام اولان شی ، جائز ، صو ، اوت ، آتش کبی . جمعی (مباحات) کلیر .

مباحیت = مباحلق .

مباحث [ع ، ص] مباحثه ایدیجی ایدن ، بحثه کیریشن .

مباحثین = مباحثلر .

مباحثه = بر ماده حقنده ایکی ویا داها زیاده کیمسه بیننده جریان ایدن بحث وبیان || ادعا .

مبادرت [ع ، مص] ابتدار ، مسارعت ، سرعت وغیرتله باشلامه : ترقیم شقه‌یه مبادرت اولندی .

مبادله [ع ، مص] بر شیئی دیکر شیله دکشمه .

مبادی [ع ، ص] آشکار ایدیجی ایدن ، میدانه چیقاران .

مبارز [ع ، ص] پهلوان ، بهادر ، جنککجی § برماده حقنده ادعا ایله جداله کیریشن .

مبارزه = جنك ، غوغا ، اوغراشمه

میدان مبارزه = میدان حرب ، میدان جدال .

مبارزانه = مبارزجه‌سنه .

مبارك [ع ، ص] فیضلی ، برکتلی خلق عندنده تعظیم وتکریم اولنوب عمومه باعث منافع اولان ، عزیز ، مقدس : ایام مبارکه ، لیالیٔ مبارکه .
§ اوغورلی ، خیرلی : مبارك اولسون .

مباشر [ع ، ص] بر ایشه بالذات باشلیان ، فاعل : مباشر متعمد اولمسه‌ده ضامن اولور .
§ (حقوق) دعواده علاقه‌دار اولانلره محکمه طرفندن تبلیغاتده بولنان مأمور رسمی ، محضر .

مباشرت [ع ، مص] بر ایشه بالذات باشلامق .

مباشرةً اتلاف = (فقه) برشیئی بالذات تلف ایتمك .

مباعدت [ع ، مص] ایکی کشی بربرندن اوزاقلاشمق ، مفارقت

مبالات [ع ، مص] قایرمق § فکر واندیشه ایتمك § دقت اعتنا ، تقید .

عدم مبالات = دقتسزلك ، قیدسزلك

مبالغه [ع ، مص] بر خصوصده زیاده چالشمق § برینك اوصاف حسنه‌سنی ویا مستهجنه‌سنی مستبعد ویا محال کوریشه‌جك صورتده بیان ایتمك . § بو یولده سویلنن سوز ، فلان پك مبالغه‌جیدر . § اعظام ایتمك سوزی مرتبهٔ افراطه واردیرمق .
§ (ادبیات) بر وصفك ضعف وشدتجه یا مستبعد ، یا محال بر درجه‌یه ایصالی ایچون قوهٔ مصوره‌نك تصویر نواقص وکمالات یولنده اولان مساعیٔ ادعائیه‌سندن متولد بر صفتدر . [که : عقلاً وعادةً ممکن اولورسه (تبلیغ) ، عقلاً ممکن عادةً محال اولورسه (اغراق) ، عقلاً وعادةً محال اولورسه (غلو) دینور . جمعی : (مبالغات) کلیر .

مبالغه ایله = پك چوق ، پك زیاده

مبالغه ایله اسم فاعل = عربیده فعلك معناسی کندی ایله قائم اولان ذاتده معنانك شدت وقوت اوزره بولندیغنه دلالت ایلین لفظه دینور . فعال ، فعلام وزننده اولان الفاظ بو قبیلدندر .

مبالغه‌جی = هر شیئی اعظام ایدن ، مبالغه‌لی سوز سویلین .

مبالغه‌لی = مبالغه‌سی اولان ، مبالغه ایله آلوده اولان .

مباهات [ع ، مص] تفاخر ایتمه اوکونمه § (س) فخر . اعلان مباهات .

مباهی = مفتخر ، فخر ایدیجی ، ایدن .

مباهله [ع ، مص] بکدیکره بددعا ایتمك § بربرندن نفرت ایلمك

مبایعه [ع ، مص] صاتون الق اشترا ایتمك . [مفاعله بابندن اولمق اعتباریله اصلی صاتوب آله ، الیش ویریش معناسنه‌در .] جمعی (مبایعات) کلیر : مبایعات قومسیونی

مباین [ع ، ص] باشقه درلو ، مخالف : بو ایکی افاده بربرینه مباینندر .

مباینت [ع ، مص] یکدیکرندن ایرلق جدا اولمق § ایریلق ، باشقه‌لق اختلاف : اشعارات واقعه بیننده‌کی مباینت اسبابنك انباسی .
§ (منطق) بری برینك هیچ برفردینی حاوی اولمیان ایکی کل اره‌سنده‌کی نسبت انسان ، آت کبی .

مبتدا [ع ، س] (صرف) بر اسم ویا اسم حکمنده برکلمه‌درکه خبر اکا اسناد اولنور .

مبتدابه = کندیسیله باشلانیلان .

مُبْتَدِع [ع ، ص] يكيدن برشى پيدا ايديجى ، احدث .

مُبْتَدِئ [ع ، ص] برشىٔ اوكرنمكه يكى باشلميان ، عجمى ، شاكرد :

مبتديانه == مبتديجه‌سنه .

مبتديان == مبتديلر .

مُبْتَذَل [ع ، ص] ذليل ، خوار ، اعتبارسز ، حقير . § پك بول ، پك مبتذول

مُبْتَسِم [ع، ص] ابتسام ايديجى ، ايدن ، لطيف صورتده كولومسه‌ين ،

مُبْتَغى [ع ، ص] مطلوب ، آرزو . ارزو اولنان شى

مُبْتَلى [ع ، ص] برشيئه دوشكون اولان ، كرفتار ، مبتلاى درد ، مبتلاى عشرت .

مُبْتَنى [ع ، ص] ابتنا ايديجى ، ايدن § مؤسس ، مستند : بو دعوى شو اساسه مبتنيدر

مُبْتَهِج [ع ص] شادان ، مسرور ، ممنون .

مُبَجَّل [ع ، ص] تعظيم وتكريم اولنمش ، مكرم ، معزز

مُبْدِع . [ع ، ص] ابداع ايديجى ، موجد ، عمونه‌سز برشى وجوده كتيريجى : جناب مبدع كائنات . § نظيرسز شعرسويلين : شاعر مبدع . § اهل بدعت .

مُبَدَّل [ع ، ص] تبديل اولنمش ، دكشديرلمش ، دوچار تغير اولمش

مُبَدِّل [ع ، ص] تبديل ايديجى ، (حكمت) الكتريق جرياني قوتنى تبديل ايتمكه مخصوص آلت

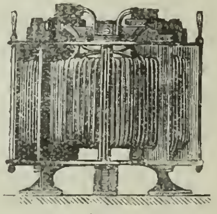

(مبدل)

مُبَذِّر [ع ، ص] تبذير ايديجى ، ايدن ، ناعجل صرف واسرافده بولنان .

مُبَرَّاء [ع ، ص] برى قيلنمش ، پاك ومنتزه . تبرئه اولنمش ، عارى ، منزه : هردرلو شوائبدن مبرادر .

« مآل نظم ونثرى اكلاشلمقدن مبرادر بجده شاعرك طرز بيانى ساده‌در، وزده »

مُبَرِّد [ع ، ص] تبريد ايديجى ، ايدن ، بردان .

مبرد == تبريد اولنمش ، صوغودلمش .

مُبْرِز [ع ، ص] ابراز ايديجى ، ايدن ، ظاهر چيقاران

مبرز == ابراز اولنمش ، ظاهره چيقارلمش .

مُبْرِم [ع ، ص] ابرام واصرار ايدن ، اصرارله رجا ايلين . § ثقيل ، كرانجان ، معناسز سوز سويلين ادم .

مُبْرَم [ع ، ص] ابرام اولنمش ، رد ودفعى محال اولان : امر مبرم ، بلاى مبرم .

مُبَرْهَن [ع ، ص] برهان ايله ثابت قيلنمش ، اثبات قيلنمش ، اثبات اولنمش § بللى ، اشكار .

مُبَزِّر [ع ، ص] (زراعت) تخم زرعنه مخصوص آلت - [زراعت]

مُبَشِّر [ع ، ص] ابشار ايدن ، تبشير ايلين ، مژده ويرن .

مُبَشَّر [ع ، ص] ابشار اولنمش ، تبشير ايدلمش ، كنديسنه مژده ويرلمش .

عشرۀ مبشره == اجلۀ اصحاب كرامدن اولوب طرف اشرف حضرت رسالتپناهيدن جنتله ابشار ايدلمش اولان اون ذات مبارك . [ابوبكر الصديق ، عمر الفاروق عثمان ذى النورين ، على المرتضى ، طلحه زبيربن العوام ، سعدبن ابى وقاص ، عبدالرحمن بن عوف ، ابوعبيده بن الجراح سعد بن زيد] رضوان الله تعالى اجمعين .

مُبَصِّر [ع ، ص] كوزه‌ديجى ، بكله‌يجى ، باقيجى § مكتبلرده شاكردانك افعال وحركاتنى تفتيشله حسن حاللرينه نظارت ايدن مأمورينندن هربرى : سرمبصر . كوركارده ارايجى كاتبلكيله موظف مأمور .

مُبَضِّع [ع ، ص] كارى تمام كنديسنه عائد اولمق اوزره برينه سرمايه ويرن .

مُبَطِّل [ع ، ص] ابطال ايديجى ، ايدن

مبطل حس == (طب) قوللانق ويا شرينغه ايدلرك قانه قارشدرلمق وحس ايتمك صورتيله جلد عصبيه‌نك موقتاً حساسيتنى ابطال ايدن ادويۀ طبيه‌دن هربرى .

مُبْطَل [ع ، ص] ابطال اولنمش ، لغو وفسخ ايدلمش .

مُبَعِّد [ع ، ص] تبعيد ايديجى ، ايدن اوزاقلاشديرن .

مُبَهِّج [ع ، ص] تبهيج ايدن ، كوزللشدرن .

مُبَلِّغ [ع ، ص] تبليغ ايديجى ، ايدن .

مُبَوِّل [ع ، ص] بولى تكثير ايديجى ، ايدن ، مدرّ .

ادويۀ مبوله == (طب) بالخاصه جهاز بولى اوزرينه تأثير ايدوب اناك وظائف افرازيه‌سنى تحريك ايدن ادويۀ مفرغه

مُبْهَم [ع ، ص] ابهام اولنمش ، اكلاشيلميه‌جق صورتده قونلمش قپالى ، غير معين .

مبهمات == جـ : [مبهم] مبهم اولان شيلر . || (صرف) كناياتك مبهم وغير معين بر معنايه دلالت ايدنلرى : قاچ ، فلان ، كيم ، نه كبى .

مُبَيِّض [ع ، ص] تبييض ايديجى ، ايدن ، اغاردان § قلملرده مسوده‌لرى بياضه چكن § مستنسخ .

مبيض == بياض اولنمش ، بياضه چكلمش .

مبيضات == بياض ايدلمش مسوده‌لر ، اوراق مبيضه .

مُبَيَّن [ع ، ص] تبين ايدلمش ، ميدانه چيقارلمش ، عيان ايدلمش

مُبِين [ع ، ص] عيان ، آشكار ، دين مبين احمدى .

مُبَيِّن [ع ، ص] بيان ايديجى ، متضمن ، مشعر § اشكار ، ايدن ، عيانه چيقاران .

مُتابَعت [ع ، ص] اويمق ، تبعيت ايتمك .

مُتَأَثِّر [ع ، ص] تأثر ايديجى ، ايدن ، محزون ، منفعل ، مكدر .

متأثرانه == متأثرجه‌سنه .

مُتَأَخِّر [ع ، ص] تأخر ايدن ، سوكره‌يه قالان ، سوكره‌دن كلان

متأخرين == متأخرلر : متأخرين علما .

مُتَأَدِّب [ع ، ص] تأدب ايدن ادبلنن ، تربيه اولنان .

مُتَأَذِّي [ع ، ص] انجين ، اذيت چكن ، صيقيلان .

مُتارِك [ع ، ص] متارکه ایدیجی ، ایدن : لشکر متارك .

مُتارَکه [ع ، مص] بر شیء حالی موزه‌تر ایتك ؛ ترك ایدیشمك ، (عسکری) مواقع حربیه‌نك جمله‌سنده ویا بر قسمنده بر مدت معینه ویا غیر معینه ایچون حرکات عسکریه‌نك تعطیلی حقنده طرفین متحاربین بیننده عقد اولنان مقاوله . § (حقوق دول) محاربه‌نك رضای طرفین ایله بر مدت موقته ایچون تعطیلی .

متارکهٔ عمومیه = حکمی مواقع حربیه‌نك جمله‌سنه شامل اولان متارکه .

متارکهٔ خصوصیه = حکمی مواقع حربیه‌نك بعضیسنه منحصر بولنان متارکه‌که اردو ویا فرقه قوماندانلری طرفندن عقد اولنه‌بیلور .

مُتَأَسِّف [ع ، ص] تأسف ایدیجی ایدن ، کدرلنن . مکدر محزون .

متأسفانه = متأسف اوله‌رق .

مُتَأَکِّد [ع ، ص] تأکید ایدیجی ایدن .

مُتَأَلِّم [ع ، ص] تألم ایدن . اللنن ، کدر ، محزون .

متألمانه = متألم اوله‌رق .

مُتَأَلِّه [ع ، ص] جناب‌حقه پرستش وعبادت ایدن .

متألهین = متألهلر ، حکمای اسلامیه .

مُتَأَمِّر [ع ، ص] تأمر ایدیجی . امر آلان ، تقرب ایدن .

مُتَأَمِّل [ع ، ص] تأمل ایدیجی ایدن ، دقتله تفکر ایلیان .

مُتَأَنّی [ع ، ص] تأنی ایدیجی ایدن ، تکینلی طورانا .

متأنیانه = متأنی اولانه یاقیشه‌جق صورتده ، متأنی اوله‌رق متبصرانه .

مُتَأَهِّل [ع ، ص] تأهل ایدن ، اولنن ، اولی .

مُتَأَبِّد [ع ، ص] تأبد ایدیجی ، ایدن ، قوتلنن .

مُتَبادِر [ع ، ص] تبادر ایدیجی ؛ ایدن ، بردن بره ذهنه کلن متبادر خاطر اولدی .

مُتَبادِل [ع ، ص] تبادل ایدن ، بربرینه بدل اولان § بربرینك یرینه کچن .

مُتَبارِز [ع ، ص] تبارز ایدن مبارزه ایچون میدانه چیقا

مُتَباعِد [ع ، ص] تباعد ایدن ، اوزاقلاشان بربرندن اوزاق بولنان : مواقع متباعده

مُتَباقی [ع ، ص] (مولددر) باقی قالان ، آرتان کیری قالان بقیه .

مُتَباکی [ع ، ص] اغلار کبی کورینان ، یالاندن اغلایان

مُتَباهی [ع ، ص] اعلان مباهات ایلین ، تفاخر ایدن .

مُتَبایِع [ع ، ص] بایع ایله مشتری که : (عاقدین) دخی دینور .

مُتَبایِن [ع ، ص] بربرینه ضد ، مخالف اولان : اقوال متباینه § (ریاضیه) قاسم مشترکلری اولمیا (عددلر) .

مُتَبَتِّل [ع ، ص] ماسوادن انقطاع ایله مخلصانه حقه توجه ایدن

مُتَبَحِّر [ع ، ص] تبحر ایدن ، دریا شان § علمده دریا کبی توسع وتعمیق ایدن ، علامه ، علمك کهنه‌واران .

متبحرین = ج : (متبحر) : متبحرین علما .

مُتَبَخِّر [ع ، ص] تبخر ایدن ، بوغو حالنه کلن .

مُتَبَدِّع [ع ، ص] اهل سنتدن ایکن ، اهل بدعت اولان .

مُتَبَدِّل [ع ، ص] تبدل ایدن ، دکیشن ، باشقه حاله کلن .

مُتَبَرِّد [ع ، ص] تبرد ایدن ، صوغویان .

مُتَبَرِّز [ع ، ص] تبرز ایدن ، میدانه چیقان .

مُتَبَرِّع [ع ، ص] تبرع ایدن چکه‌لنن ، تقابلانان ، ماسکه‌لی .

مُتَبَرِّك [ع ، ص] تبرك ایدن ، مبارك عد ایلین . : متبرکا

مُتَبَرّی [ع ، ص] تبری ایدن . بری اولان § یوز چویرن .

مُتَبَسِّم [ع ، ص] تبسم ایدن ، لطیف صورتده کولومسه‌ین

متبسمانه = متبسمجه‌سنه ، متبسم اوله‌رق .

مُتَبَصْبِص [ع ، ص] تبصبص ایدن ، یالطاقلانان .

متبصبصانه = متبصبص اولانه یاقیشه‌جق صورتده .

مُتَبَصِّر [ع ، ص] تبصر ایدن . کوزی آچیق . ایلروسنی کورن ، دور اندیش .

متبصرانه = متبصرجه‌سنه ، دور اندیشانه .

مُتَبَکِّم [ع ، ص] سوز سویلر ایکن طوتیلوب قالان .

متبکمانه = متبکمجه‌سنه .

مُتَبَلِّر [ع ، ص] { مولددر } تبلر ایدن ، بلورلنان .

مُتَبَلِّل [ع ، ص] ایصلانان .

مُتَبَنّی [ع ، ص] برینی اوغل ایدینن اوغلق اتخاذ ایلین .

مُتَبَوِّل [ع ، ص] تبول ایدن ، صو دوکن .

مُتَبَیِّن [ع ، ص] تبین ایدن ، آچیغه چیقان ، عیان اولان وضوح بولان .

مُتَتابِع [ع ، ص] تتابع ایدن ، بربرینك اردنجه کلن ، پی درپی اولان ، یکدیکرینی تعقیب ایلین : متتابع الورود .

متتابعاً = متتابع اوله‌رق ، بربرینك اردنجه .

مُتَتالی [ع ، ص] (متتابع) ایله مترادفدر .

مُتَتَبِّع [ع ، ص] تتبع ایدن ، دقتله اراشدیران

مُتَتَوِّج [ع ، ص] تتوج ایدن ، باشنه تاج کیین .

مُتَثائِب [ع ، ص] اسنه‌ین .

مُتَثَوِّب [ع ، ص] فرضدن مکرر نافله نماز قیلان . § ثواب قزانان .

مُتَذَبذِب [ع ، ص] تذبذب ایدن ، طول قالان قدین .

مُتَجادِل [ع ، ص] مجادله ایدن .

مُتَجاذِب [ع ، ص] جذب ایدن .

مُتَجاسِر • [ع ، ص] تجاسر ايدن ، جرأت ايلين ، بر ايشه بلا پروا تشبث ايدن •

متجاسرانه == متجاسر اولانه ياقيشه‌جق صورتده •

مُتَجانِب • [ع ، ص] (مجتنب) ايله مترادفدر • چكينن •

مُتَجانِس • [ع ، ص] بر جنسدن اولان همجنس : حيوانات متجانسه ، معادن متجانسه ، متجانس القوافى •

مُتَجاوِر • [ع ، ص] همجوار اولان ، قومشو اولان ، قومشو •

زاويتان متجاورتان == (هندسه) بر ضلعلری مشترك اولان زاويه‌لر •

مُتَجاوِز • [ع ، ص] تجاوز ايدن ، كچن ، حدى ، يكرمى‌يى متجاوز • § حد ، مروق ... تعدى ايدن § فضله ، زياده ... متجاوز آت •

متجاوزانه == متجاوز اولانه ياقيشه‌جق صورتده ، متعديانه •

مُتَجاوِل [ع ، ص] جولان ايدن ، جولان ايديش •

مُتَجاهِل • [ع ، ص] تجاهل ايدن جاهل كبى كورينن : عارف متجاهل •

متجاهلانه == متجاهلجه‌سنه •

مُتَجَبِّر • [ع ، ص] تجبر ايدن كبرلنن جباره طورى طاينان •

متجبرانه == متجبر اولانه ياقيشه‌جق صورتده •

مُتَجَدِّد • [ع ، ص] تجدد ايدن ، يكيلنن •

متجددانه == متجدد اولانه ياقيشه‌جق صورتده •

مُتَجَرِّد • [ع ، ص] تجرد ايدن ، صويونان ، چيپلاق اولان § متأهل اولميان § (تصوف) ... مواددن انقطاع ايله جناب حقه متوجه اولان •

مُتَجَرِّع [ع ، ص] تجرع ايدن تكافله ايچن •

مُتَجَزّى [ع ، ص] تجزى ايدن جزء جزء اولان ، انقسام ايلين •

... متجزى == غير قابل تجزى ... اولان || تجزى ايتمامش اولان •

مُتَجَسِّد • [ع ، ص] تجسد ايدن جسدلنن : حشرات متجسده

مُتَجَسِّس • [ع ، ص] تجسس ايدن ، دقتله اراشديرن

متجسسانه == متجسس اولانه ياقيشه‌جق صورتده •

مُتَجَسِّم [ع ، ص] تجسم ايدن جسملنن ، مجسم كورينن

« متجسم مثال عبرتدر • »

مُتَجَعِّد • [ع ، ص] تجعد ايدن ، قيويرجق اولان •

متجعد الاشعار == صاچلرى قيويرجق اولان •

مُتَجَفِّف • [ع ، ص] تجفف ايدن ، قوريان • اشياى متجففه

مُتَجَلِّد • [ع ، ص] تجلد ايدن ، تكافله جلادت كوسترن •

متجلدانه == متجلد اولانه ياقيشه‌جق صورتده •

متجلدين == متجلدلر •

مُتَجَلّى [ع ، ص] تجلى ايدن ، عين اولان ، كورينن • § پارلاق ، دوشن •

مُتَجَمِّع [ع ، ص] تجمع ايدن ، طوپلانان ، بر يره كلن •

مُتَجَمِّل • [ع ، ص] تجمل ايدن سوسلنن زينتلنن •

متجملانه == متجملجه‌سنه •

مُتَجَنِّب • [ع ، ص] تجنب ايدن ، صاقينان § چكينن ، اوزاقلاشان • هر مجتنب •

مُتَجَنِّن [ع ، ص] تجنن ايدن ، دليرمش اولان •

مُتَجَنّى • [ع ، ص] ميوه دوشيرن § مفترى •

مُتَجَوِّز [ع ، ص] جائز اولميان شيئى جائز كورن § سوزى مجاز طريقيله سويلين

مُتَجَوِّف • [ع ، ص] تجوف ايدن ، ايچى بوشالان ، قوف اولان •

مُتَجَهِّز • [ع ، ص] تجهز ايدن ، لوازمى مرتب ومنتظم اولان

مُتَحاب • [ع ، ص] بربرينى دوست اتخاذ ايدن :

دول متحابه == يكديكرينى دوست ، متفق اتخاذ ايدن دولتلر •

مُتَحارِب • [ع ، ص] يكديكريله محاربه ايدن : دول متحاربه •

مُتَحاسِد [ع ، ص] تحاسد ايلين •

مُتَحاشى [ع ، ص] تحاشى ايدن احتراز ايلين ، چكينن •

متحاشيانه == متحاشيجه‌سنه •

مُتَحَتِّم • [ع ، ص] واجب اولان درجهٔ وجوبده بولنان : متحتم ذمت عبوديت •

مُتَحَثِّر • [ع ، ص] تحثر ايدن ، زلال متحثر ، دم متحثر •

مُتَحَجِّر • [ع ، ص] تحجر ايدن ، طاش كسيلن ، طاش حالنه كچن •

« طاش دكل او بر متحجر مثال عبرتدر »

مُتَحَجِّم • [ع ، ص] تحجم ايدن حجم پيدا ايلين ، جثه‌لنن •

مُتَّحِد [ع ، ص] برلشمش ، برلك اولان ، متفق •

مُتَحَدِّب • [ع ، ص] تحدب ايدن قانبورلاشان •

مُتَحَدِّث • [ع ، ص] تحدث ايدن حادث اولان ، موجود دكل ايكن پيدا اولان : وقايع متحدثه •

مُتَحَرِّك • [ع ، ص] تحرك ايدن ، حركت ايلين ، قيملدانان § حركه‌لنن ، حرف متحرك •

مُتَحَرّى • [ع ، ص] تحرى ايدن ، اراشديران •

مُتَحَزِّب • [ع ، ص] كروه كروه جمع اولان •

مُتَحَسِّر • [ع ، ص] تحسر ايدن ، حسرت چكن •

متحسرانه == متحسرجه‌سنه ، متحسر اوله‌رق •

مُتَحَسِّس • [ع ، ص] تحسس ايدن ، حوادث طلب ايدن § حس ايدن

مُتَحَشِّد • [ع ، ص] تحشد ايدن ، بريكن ، طوپلانان : عساكر متحشده •

مُتَحَصِّل • [ع ، ص] تحصل ايدن ، حاصل اولان ، حصوله كلن •

مُتَحَصِّن • [ع ، ص] تحصن ايدن ، متحكم بر موقعه قاپانان : عساكر متحصنه •

مُتَحَقِّد [ع ، ص] كين طوتان ، تحقد ايدن .

مُتَحَقِّق [ع ، ص] تحقق ايدن ، حقيقت اولمق اورومیدانه چیقان .

مُتَحَكِّم [ع ، ص] تحكم ايدن ، حاكملك طاقنان ، بريني بر آ حكم التنه الان .

متحكمانه = متحكمجه‌سنه .

مُتَحَلِّل [ع ، ص] تحلل ايدن ، اجزاسی ايريلان و جزء جزء اولان .

مُتَحَلِّي [ع ، ص] تحلی ايدن ، زينتله‌نن ، طونانان : دختر متحلی .

مُتَحَمِّض [ع ، ص] تحمض ايدن ، اكشيين اكشيلك پيدا ايدن .

مُتَحَمِّل [ع ، ص] تحمل ايدن ، قاتلانان ، مادی معنوی يوك التنده بولنوب سس چيقارميان .

متحملانه = متحملجه‌سنه .

مُتَحَنِّي [ع ، ص] تحنی ايدن ، منحنی اولان ، اكريلن .

مُتَحَوِّل [ع ، ص] تحول ايدن ، دكيشن باشقه درلو اولان .

مُتَحَيِّر [ع ، ص] تحير ايدن ، حيران اولان شاشان ، حيرته دوشن .

متحيرانه = متحير اوله‌رق ، متحيرجه‌سنه .

مُتَحَيِّز [ع ، ص] تحيز ايدن ، بر طوتان ، بر ضبط ايدن : جسم متحيز § احراز اهميت واعتبار ايلمش اولان : كتبهٔ متحيزه .

متحيزين = (ع)
محيزان = (فا) } = جمع : متحيز ;

متحيزان ارباب قلمدن متحيزين بلده‌دن .

مُتَخَالِف [ع ، ص] بر برينك خلافنده بولنان ، يكديكره اويميان .

متخالف المركز = مركزی بر اولميان .

مُتَخَاطِب [ع ، ص] مخاطبه ايدن .

مُتَخَتِّم [ع ، ص] خاتم طاقنان .

مُتَخَدِّر [ع ، ص] تخدر ايدن ، اورتو طوتنن ، ستر ايدن ، نسوان متخدره .

مُتَخَدِّش [ع ، ص] تخدش ايدن ، طيرمالانان ، مضطرب اولان .

مُتَّخَذ [ع ، ص] اتخاذ اولنان ، قبول ايديلن ، مرعی اولان : اصول متخذه .

مُتَخَرِّش [ع ، ص] تخرش ، طيرمالانان ، طيرمنی يين .

مُتَخَاصِم [ع ، ص] يكديكريله خصومت ايدن : طرفين متخاصمين .

مُتَخَشِّع [ع ، ص] تخشع ايدن ، خشوع كوسترن ، زياده متواضع .

مُتَخَشِّي [ع ، ص] تخشی ايدن ، خشيلنن ، قورقان ، چكينن .

مُتَخَصِّص [ع ، ص] تخصص ايدن ، اختصاص كسب ايلين § بر فن وياصنعته يالكز بر شعبه‌سيله اوغراشان : قولاق متخصصی .

مُتَخَضِّع [ع ، ص] تخضع ايدن ، خضوع كوسترن .

متخضعانه = متخضعجه‌سنه .

مُتَخَطِّر [ع ، ص] تخطر ايدن ، خاطرليان ، درخاطر ايدن ، متخطر هنكام شباب .

مُتَخَطِّي [ع ، ص] تخطی ايدن ، اتلايوب كچن .

مُتَخَفِّف [ع ، ص] تخفف ايدن ، خفيف اولان ، خفيفله‌ين .

مُتَخَلِّد [ع ، ص] تخلد ايدن ، بر يرده دائمی صورتده قالان .

مُتَخَلِّص [ع ، ص] تخلص ايدن ، قورتيلان ، خلاص بولان § مخلص ايدينان ، مخلص اولان .

مُتَخَلِّق [ع ، ص] تخلق ايدن ، اخلاق پيدا ايلين ، اخلاقلنان § طبيعتلنن ، ... خويله متصف اولان .

مُتَخَلِّل [ع ، ص] تخلل ايدن ، خلل پذير اولان § اره‌سنه كيرن .

مُتَخَلِّي [ع ، ص] تخلی ايدن ، بوشالان ، بوش قالان .

مُتَخَمِّر [ع ، ص] تخمر ايدن .

مُتَخَوِّف [ع ، ص] قورقو پيدا ايدن قورقاق .

مُتَخَيِّل [ع ، ص] تخيل ايد... خياله الان .

متخيلانه = متخيلجه‌سنه .

قوهٔ متخيله = خيالات خامه‌سی .

مُتَدَاخِل [ع ، ص] تداخل ايدن بربرينه داخل اولا... كيريشن § متراكم دوجار تأخر اولان : متدا... معاشلرينی الدی .

مُتَدَارِك [ع ، ص] تدارك اي... تهيه واحضار ايلين .

بحر متدارك = وزنی متفاعل... اولان بحر .

مُتَدَافِع [ع ، ص] تدافع ايدن... يكديكره اجرای تأثيرا...

متدافعاً = متدافع اوله‌رق .

مُتَدَاوَل [ع ، ص] تداول ايد... الدن اله كزن ، بين‌ال... مستعمل اولان § الدن... كزديريلان ، استعمال ايديلان مسكوكات متداوله ، اوراق نقديهٔ متد...

مُتَدَاوِي [ع ، ص] تدا... ايدن ، كندی كندينه ... ايدن .

مُتَدَائِر [ع ، ص] (مولدد... دائر ، متعلق ، عائد .

مُتَدَبِّر [ع ، ص] تدبر ايدن دور انديش ، عاقبت بين...

متدبرانه = متدبرجه‌سنه ، متبصر... عاقبت بينانه .

مُتَدَثِّر [ع ، ص] تدثر ايدن جامه‌يه ، لباسه بورونن...

مُتَدَرِّع [ع ، ص] تدرع ا... زره‌لنان ، زره كيين جوش پوش .

مُتَدَفِّن [ع ، ص] تدفن ايدن دفن اولنان .

مُتَدَنِّس [ع ، ص] تدنس ايدن كيرله‌نن كير پيدا ايدن...

مُتَدَنِّي [ع ، ص] (مترق... مقابلی . تدنی ايدن اشاغيلايان ، كيريله‌ين... مترقی اولميان .

مُتَدَهِّن [ع ، ص] تدهن ايد... ياغلانان .

مُتَدَيِّن [ع ، ص] تدين ايدن بورج ايدنان § ديندار اولا... تابع اولديغی دينك احكا... تماميله توفيق حركت ايلين .

متذبذب • [ع ، ص] تذبذب ایدن ، متردد ، قرارسز § نظامسز ، مشوش •

متذلل [ع ، ص] تذلل ایدن ، کندینی ذلیل کوسترن ، اظهار ذلت ایدن

متذللانه == ذلیلانه ، مذللجه‌سنه •

متذوق • [ع ، ص] تذوق ایدن ، طادان § ذوقیاب اولان •

متراخی [ع ، ص] تراخی ایدن ، کری چکیلان ، کری طوران ، اغر طاورانان ،

مترادف • [ع ، ص] ترادف ایدن ، یکدیکره تابع اولان ، بربرینک اردی صره کلدن (ادبیات) بر معنایه تابع اولان ایکی ویا دها زیاده لفظ : الفاظ مترادفه •

مترافع [ع ، ص] ترفع ایدن ، مرافعه ایلین •

مترافق [ع ، ص] ترافق ایدن ، رفاقت ایلین ، برابر بولنان

متراکم [ع ، ص] تراکم ایدن ، بریکن : ماء متراکم و تفوق متراکمه •

مترتب • [ع ، ص] ترتب ایدن ، بر سببله متعلق ، عائد اولان : مترتب عهده‌ٔ عبودیت
… بر شیئک نتیجه‌سی اوله‌رق حاصل اولان :
… رای مترتب ، مسئولیت مترتبه •
… متولد ، متحصل : اهالدن مترتب
… انص •

مترجم • [ع ، ص] ترجمه ایدن ، بر لسانی دیکر لسان ایله بیان وافاده ایلین • [لسان … له ترجمه ایدنه (ترجمان) دینور •]

مترجم • [ع ، ص] بر لساندن دیکر لسانه نقل ایدلمش ، ترجمه اولنمش عربیدن مترجم •

مترجی [ع ، ص ترجی ایدن ، اومان ، امید ایدن •

مترحم • [ع ، ص] ترحم ایدن ، مرحمت ایلین ؛ اجیان •

مترحمانه == مترحم اولانه یاقیشه‌جق صورتده.

متردد [ع ، ص] تردد ایدن ، ایکی جهتدن برینه قرار ویره‌میوب تردد حالنده بولنان ، قرار ویره‌میان •

مترددانه == مترددجه‌سنه •

مترسب [ع ، ص] ترسب ایدن ، مایعک دیبنه چوکن •

مترشح [ع ، ص] ترشح ایدن ، صیزان ، ترکبی خارجه چیقان ماء مترشح •

مترصد [ع ، ص] ترصد ایدن ، دقتله کوزه‌تن ، بکله‌ین ، قوللایان •

مترصدانه == مترصده لایق صورتده.

مترفه [ع ، ص] رفاه بولان ، ترفه ایدن ، وسعت حاله نائل اولان •

مترقب • [ع ، ص] ترقب ایدن ، منتظر ، کوزله‌ین ، بکله‌ین : مترقب کمین فرصت •

مترقی [ع ، ص] ترقی ایدن ، طریقنده ایلروله‌ین ، ایلری کیدن § اولکیندن دها ایی بر حاله کلن ، تکمل ایلین : مال مترقیه •

مترکب • [ع ، ص] ترکب ایدن ، دیکر شیله مرکب اولان ، مرکب •

مترمرم • [ع ، ص] ترمرم ایدن ، سوز سویله‌یه‌جک کبی طاورانديغی حالده سویله‌میوب قالان ، خائف مترمرم •

مترنم [ع ، ص] ترنم ایدن ، کوزل سسله اجرای آهنک ایلین •

متراحف • [ع ، ص] اثنای حربده بربرینه یوریوب چاتان •

متراحم • [ع ، ص] ترحم ایدن ، غلبه‌لکدن صیقشان ،

متزاید • [ع ، ص] تزاید ایدن ، زیاده‌لشن ، ارتان ، چوغالان •

متزبد • [ع ، ص] تزبد ایدن ، کوبوکلنن ، کوبورن • § قایناق باغلیان : ابن متزبد •

متزقم • [ع ، ص] تزقم ایدن ، تکلفله یوتان •

متزلزل • [ع ، ص] تزلزل ایدن ، تترهین ، ایرغانان ، صارصیلان ، صالانان : پای متزلزل •

متزلق [ع ، ص] تزلق ایدن ، قایان ، سورچن •

متزمل • [ع ، ص] تزمل ایدن ، جامه‌یه بورونن •

متزندق • [ع ، ص] تزندق ایدن ، زندیق اولان •

متزوج • [ع ، ص] تزوج ایدن ، نکاح ایله آلان •

متزود • [ع ، ص] تزود ایدن ، یانینه ازیق آلان •

متزهد • [ع ، ص] اختیار زهد وتقوی ایلین ، زاهد اولان ،

متزین • [ع ، ص] تزین ایدن ، سوسله‌نن ، زینتلنن •

متسائل • [ع ، ص] تسأل ایدن ، دیلنجیلک ایدن ، دیلنن •

متسالف • [ع ، ص] بربریله باجاناق اولان •

متسامح [ع ، ص] مسامحه ایلین ،

متساوی [ع ، ص] تساوی ایدن ، بر درجه‌ده ، بر مقدارده اولان ، بر برینه مساوی اولان •

متستر • [ع ، ص] تستر ایدن ، کیزله‌نن •

متسرع • [ع ، ص] تسرع ایدن ، قوشان ، شتاب ایلین •

متسع • [ع ، ص] توسع ایتمش ، کنیشلمش و بوللانمش •

متسلح • [ع ، ص] سلاح قوشانان ، سلاحلنان •

متسلسل • [ع ، ص] تسلسل ایدن ، زنجیر کبی بر برینه اولاشوب کیدن •

جبال متسلسله == بر برینه متصل اوله‌رق اوزایوب کیدن طاغلر

متسلط [ع ، ص] تسلط ایدن ، مسلط اولان •

متسلق • [ع ، ص] (نباتات) جوارنده‌کی شیلره طولانه‌رق یوقاری‌یه طوغری چیقان ، ساق زاحف •

متسلقه == (حیوانات) پاپاغان ، طوطی ، کبی ایاقلری اغاج داللرینه یاپیشه‌جق وطیرمانه‌جق صورتده منخلق اولان طیور •

متسلم [ع ، ص] تسلم ایدن ، تسلیم اولنان شیئی اخذ وقبض ایدن • § تشکیلات قدیمه ملکیه‌جه (قائمقام)

متسلی [ع ، ص] تسلی بولان ، آجی وتأثری اونودیر کبی اولان

متسمم • [ع ، ص] تسمم ایدن ، زهرله‌نن ، زهردن متأثر اولان •

متسمن • [ع ، ص] تسمن ایدن ، سمن کسبرن ، سمیرن •

مُتَسَهِّر [ع ، ص] تسهر ایدن ، گیجه‌اویومیوب اویانیق طوران: عاشق متسهر

مُتَسَبِّب [ع ، ص] تسبب ایدن ، قیدسز اهمالجی .

مُتَشابِه [ع ، ص] تشابه ایدن ، بربرینه بکزه‌ین : متشابه الحروف .

متشابهات = مخفی المعنی آیات کریمه (محکمات) مقابلی

مُتَشارِك [ع ، ص] تشارك ایدن ، مشارکت ایلین ، بر برله اورتاق اولان .

مُتَشاعِر [ع ، ص] شاعر اولمدیغی حالده شاعر طوری طاقینان ، شعر یکچینن ، ساده‌ده شاعر .

مُتَشاكِل [ع ، ص] تشاکل ایدن اویغون ، موافق ، مشابه اولان ،

مُتَشاكِی [ع ، ص ، بر برینه] حاللرندن شکایت ایلین .

مُتَشَبِّث [ع ، ص] تشبث ایدن ، ایشه یاپیشان ، ایش طوتان

مُتَشَبِّك [ع ، ص] تشبك ایدن ، اجزاسی دال آغی کبی بر برینه کچن .

مُتَشَبِّه [ع ، ص] تشبه ایدن ، بکزه‌ین ، آلدانان .

مُتَشَتِّت [ع ، ص] تشتت ایدن ، طاغیلان ، پریشان اولان ، متفرق ، پراکنده .

مُتَشَجِّع [ع ، ص] شجیع کبی کورینان .

مُتَشَخِّص [ع ، ص] تشخص ایدن تجسم ایلین ، شخص حالنه کلن .

مُتَشَدِّد [ع ، ص] تشدد ایدن ، شدتلنن .

مُتَشَرِّع [ع ، ص] تشرع ایدن ، شرع شریفه موافق عمل وحرکتده بولونان § شریعتله توغل ایلین

مُتَشَرِّف [ع ، ص] تشرف ایدن ، شرفلنن ، کسب شرف ایلین .

مُتَشَعِّب [ع ، ص] تشعب ایدن ، شعبه‌لنن .

مُتَشَعْشِع [ع ، ص] تشعشع ایدن ، شعشعه‌لنن .

مُتَشَكِّر [ع ، ص] تشکر ایدن ، نعمته ، احسانه ، اسائته قارشی مدح وثناده بولونن .

متشکرانه = متشکرجه‌سنه .

مُتَشَكِّل [ع ، ص] تشکل ایدن ، شکله ، هیئته کیرن ، شکل باغلیان . § مرکب عبارت: محکمهٔ تمییز بر رئیس ایله اثنی عضادن متشکلدر .

مُتَشَكِّی [ع ، ص] تشکی ایدن اشتکا ایلین ، خوشنودسزلغنی درمیان ایله احقاق حق طلبنده بولنان ، مشتکی .

مُتَشَمِّر [ع ، ص] تشمر ایدن ، ایشه حاضرلنان مثلا نان ، قوللرینی چرمین .

مُتَشَمِّس [ع ، ص] تشمس ایدن کونشه چیقان ، کونشلنن

مُتَشَمِّم [ع ، ص] تشمم ایدن ، قوقلایان .

مُتَشَنِّج [ع ، ص] تشنج ایدن ، بوروشان . § (یاره) حقنده آزان .

مُتَشَنِّف [ع ، ص] ، تشنف ، کوپه طاقنان .

مُتَشَوِّش [ع ، ص] تشوش ایدن قاریشیق قاریشیق اولان .

مُتَشَوِّق [ع ، ص] تشوق ایدن ، اظهار شوق وآرزو ایلین .

مُتَشَهِّد [ع ، ص] (فقه) دعوده شهادتی مشتمل اولان تحیاتی اوقویان .

مُتَشَهِّی [ع ، ص] تشهی ایدن ، اشتهالنان .

مُتَشَیِّخ [ع ، ص] تشیخ ایدن ، شیخ کبی کورینان ، شیخ طوری طاقنان § مشایخدن ایمش کبی کورونن ، ساخته شیخ .

مُتَشَیِّد [ع ، ص] تشید ایدن ، مرتفع ومحکم اولان

مُتَشَیْطِن [ع ، ص] شیطنتکارانه حرکتده بولنان .

مُتَشَیِّع [ع ، ص] تشیع ایدن شیعه‌لك ادعاسنده بولنان ، اهل شیعه‌دن اولان .

متشیعین = متشیعلر .

مُتَصابِی [ع ، ص] تصابی ایدن ، نسوانه قارشی معاملهٔ عشوه بازده بولنان ، اظهار عشق وغرام ایلیان .

مُتَصاحِب [ع ، ص] تصاحب ایدن ، صاحب چیقان صحابت ایدن .

مُتَصادِف [ع ، ص] تصادف ایدن راست کلن .

مُتَصادِم [ع ، ص] تصادم ایدن بربرینه چاریان ، چاریشان

مُتَصاعِد [ع ، ص] تصاعد ایدن یوقاری چیقان ، آغان ،

مُتَصالِح [ع ، ص] تصالح ایدن صاغر کبی کورونن ، صاغرلق کوسترن .

مُتَصَبِّر [ع ، ص] صبر ایدن .

مُتَصَبِّی [ع ، ص] تصبی ایدن چوجق طوری طاقینان چوجوقلانان .

متصبیانه = متصبیجه‌سنه .

مُتَصَدِّر [ع ، ص] تصدر ایدن صدر مجلسه کچن ، اوست باشه کچوب اوطوران .

متصدرانه = متصدرجه‌سنه .

مُتَصَدِّی [ع ، ص] تصدی (شروع) تشبث ایدن باشلیان . مباشرت ایلیان .

مُتَصَرِّف [ع ، ص] تصرف ایدن دیلدیکنی یاپق صورتیله بالاقتدار اداره ایدن .
§ فاعل مختار اولق اوزره ضبط ایدن .
§ ادارهٔ ملکیه‌جه بر سنجاغك الییوك مأموری ، متصرف لواء .

متصرفلق = والینك دونده قائممقامك مافوقنده اولان اداره مأمورینه عائد وظائف . § سنجاق ، لوا .

مستقل متصرفلق = بر ولایته ملحق اولمیوب طوغریدن طوغری‌یه داخلیه نظارت جلیله‌سنه مربوط اولان اهمیتلی لوا ، سنجاق .
[مستقل متصرفلقلر شونلردر . ازمیت ، چتالجه ، چناق‌قلعه ، بنغازی ، دیرزور ، قدس شریف ، جبل‌البنان ، بولی ، عسیر .

متصرفیت = متصرفلق : متصرفیت علیه‌لری داخلنده .

مُتَصَعِّب [ع ، ص] تصعب ایدن ، کوج اولان ، کوچلشن .

مُتَصَعِّد [ع ، ص] تصعد ایدن یوقاری چیقان

مُتَّصِف [ع ، ص] اتصاف ایدن ، بر حال وصفتله وصفلنان : اخلاق حمیده ایله متصف اولان .

مُتَّصِل [ع ، ص] اتصال ایدن ، اولاشان ، قاوشان ، بتیشان دائما ، لاینقطع ، فاصله‌سز ، هرزمان .

حروف متصله == (صرف) صوكدن دیگر حرفلره یپیشن حرفلرکه : شونلردر ب ، پ ، ت ، ث ، ج ، چ ، ح ، خ ، س ، ش ، ص ، ض ، ط ، ظ ، ع ، غ ، ف ، ق ، ك ، ل ، م ، ن ، ه ، ی .

حروف منفصله || (صرف) صوكدن دیگر حرفلره یپیشمیان حرفلردر [ا ، د ، ذ ، ر ، ز ، ژ ، و] .

متصلّب [ع ، ص] تصلب ایدن ، کسب صلابت ایدن ، قاتیلاشان ، حائز صلابت ومتانت اولان : جمع متصلب .

متصلّف [ع ، ص] صلفدن ، اقتدارندن خارج فضل وظرافت ادعاسنده بولنان شارلاتان .

متصلفانه == متصلفجه‌سنه ، شارلاتانه یاقیشه‌جق صورتده .

متصلفین == متصلفلر ، شارلاتانلر .

متصنّع [ع ، ص] تکلفله کندینی کوزل ، متین کوسترن ، کوسترمك ایسته‌ین .

متصوّت [ع ، ص] تصوت ایدن ، سس چیقاران ، سس ویرن ، سسلنن .

متصوّر [ع ، ص] تصور ایدن ، ذهننده صورت ویرن

متصوَّر [ع ، ص] تصور اولنمش ، ذهننده صورت ویرلمش ، ذهننده صورتلندیرلمش § قوه‌ده ، نیتده ، موقع فعله چیقارلمسی مقرر مصمم اولان ، ممکن ، محتمل .

متصوّف [ع ، ص] ظاهری وباطنی وله‌رق آداب شریعتله تجلی نتیجه‌سی اوله‌رق نفس انسانیده متحصل کمال فیض نبویدن عبارت حالی حائز اولان صوفی .

متصوفانه == متصوفجه‌سنه ، متصوفانه

متصوفین == علم تصوفه انتسابی اولانلر ، متصوفلر .

متصوفه == متصوفین کروهی ، صوفیون .

متضاحك [ع ، ص] تضاحك ایدن قارشیلقلی کولوشن

متضادّ [ع ، ص] بر برینه ضد اولان افکار متضاده .

متضارب [ع ، ص] تضارب ایدن ، بر برینه اوران اووروشان

متضاعف [ع ، ص] تضاعف ایدن مثلا زیاده‌لشن .

متضجّر [ع ، ص] تضجر ایدن اچی صیقیلن مضطرب اولان .

متضرّر [ع ، ص] ضرر وزیانه اوغرایان ، ضرر کورن ، دوچار خسار اولان .

متضرّع [ع ، ص] تضرع ایدن مثلا الله یالوران .

متضرعانه == متضرع اولانه یاقیشیره صورتده .

متضمّن [ع ، ص] تضمن ایدن ، حاوی ، مشتمل اولان : بو شعرك متضمن اولدیغی نکات ادبیه‌سزاوار دقتدر .

متضیّق [ع ، ص] تضیق ایدن طارلاشان : حجرهٔ متضیقه .

متطابق [ع ، ص] تطابق ایدن . بر برینه اویان اویغون ، مناسب کلن

متطاول [ع ، ص] تطاول ایدن اوزون اولان ، اوزانان .

متطبّب [ع ، ص] تطبب ایدن . طبیب اولمدیغی ، علم طبدن خبری بولنمدیغی حالده کندیسنی طبیب کوسترمك سوداسنده بولنان شارلاتان .

متطرّب [ع ، ص] تطرب ایدن طربلنان ، شوقه کلن

متطرّق [ع ، ص] تطرق ایدن یول بولان ، حلول ایدن

متطوّع [ع ، ص] تطوع ایدن نافله نماز قیلان

متطوّق [ع ، ص] تطوق ایدن . بوینینه کردنلك وسائره طاقینان .

متطهّر [ع ، ص] تطهر ایدن . مادی ، معنوی تمیزلنن ، پاك اولان قلب متطهر .

متطیّب [ع ، ص] کوزل قوقولی شی سورونن .

متظاهر [ع ، ص] تظاهر ایدن بر برینه کورونن § طرفیندن ظهور ایدن .

متظلّل [ع ، ص] تظلل ایدن ، کولکه‌ده اوطورن ، کولکه‌لنن . § حمایه آلتنده بولنان

متظلّم [ع ، ص] تظلم ایدن : اوضاع متظلمانه : مشتکی

متظنّی [ع ، ص] ظن ایله ایش ورن

متعادل [ع ، ص] تعادل ایدن . بر برینه عدیل اولان مساحه اعتباریله بو مثلث شو مستطیله معادلدر . § بر برینه دنك کلن ، تقابل ایده‌بیلن .

متعارف [ع ، ص] هر کسك بیلدیکی ، معروف ، مشهور

متعارفه == (ریاضیه) بالذات بدیهیات اولیه‌دن اولان قضیه ودعاوی

متعاسر [ع ، ص] تعاسر ایدن ، کوجلشن .

متعاضد [ع ، ص] تعاضد ایدن . قول قوله طوتونان .

متعاطی [ع ، ص] تعاطی ایدن بر برینه ویرن ، ویریش .

متعاظم [ع ، ص] تعاظم ایدن نظرده بیوین

متعاقب [ع ، ص] تعاقب ایدن ، بر برینك اردی صره یورون . § اردندن کلن . تعقیب ایدن . متعاقبا اردی صره اوله‌رق : پیاپی کلمك ، عارقه ارقه‌یه .

متعاقد [ع ، ص] اره‌لرنده عقد ومیثاق اولان ایکی کیمسه‌دن هر بری .

متعاقدین == بایع ایله مشتری .

متعال [ع ، ص] بلند ، برترین ، عالی § اوصاف سبحانیه‌دن بری : خدای متعال .

متعالی [ع ، ص] تعالی ایدن . یوکسك اولان یوکسلن : افکار متعالیه ، روح متعالی .

متعامی [ع ، ص] تعامی ایدن ، کورمز کبی کورونن ، کورمزلنن

متعامیانه == متعامیجه‌سنه .

متعاهد [ع ، ص] تعاهد ایدن ، بر بریله معاهده ایله‌ین عهدلشن : طرفین متعاهدین .

متعب [ع ، ص] اتعاب ایدن ، زحمت ویورغونلق ویرن یوران

متعبّد [ع ، ص] تعبد ایدن ، طاپینان ، عبادت ایدن ، قوللق ایدن

متعبدانه == متعبدجه‌سنه .

متعبدین == متعبدلر .

متعبّس [ع ، ص] تعبس ایدن صورتی اکشیدن ، اکشی یوز کوسترن .

متعبسانه == متعبسجه‌سنه .

مُتَعَجِّب [ع ، ص] تعجب ایدن . حیرتده قالان ، شاشان .

متعجبانه == متعجبه لایق صورتده ، متحیرانه .

مُتَعَجِّن [ع ، ص] تعجن ایدن ، خمیراتش خمیر حالنه کلن

مُتَعَدِّد [ع ، ص] تعدد ایدن ، بردن زیاده اولان بر قاچ دانه § مختلف .

مُتَعَدِّی [ع ، ص] تعدی ایدن ، ظلم ایلیین . § (صرف) فاعلك فعلی ، حدثی فاعلدن مفعول بهه تجاوز ایدن ، کچجن فعل : فعل متعدی .

مُتَعَذِّر [ع ، ص] تعذر ایدن ، ممکن اولمیان ، محال اولان : جمع اضداد متعذردر . § کوچ ، زور : بو بر امر متعذردر .

مُتَعَرِّض [ع ، ص] تعرض ایدن ، تجاوز ایلین ، دیکرینك حقوقنه کچن .

مُتَعَرِّی [ع ، ص] تعری ایدن ، صویونان ، چیپلاق § ازاده بری .

مُتَعَسِّر [ع ، ص] تعسر ایدن کوچ اولان ، کوچلشن : امر متعسر .

مُتَعَشِّق [ع ، ص] تعشق ایدن عاشق اولان .

مُتَعَصِّب [ع ، ص] تعصب ایدن عادات وسائرده ثباتکارانه طرفداراق ایدن ، غیرتکشلك یولنی طوتان . § کندی دین وملتنك غیری‌نه قارشی خصومت بسلین .

متعصبین == متعصب اولانلر .

مُتَعَطِّر [ع ، ص] تعطر ایدن کوزل قوقو ایله قوقولنان § کوزل قوقو سوروین .

مُتَعَطِّش [ع ، ص] آقصیران .

مُتَعَطِّف [ع ، ص] تعطف ایدن ، اسیرکه‌ین ، شفقت کوسترن .

مُتَعَطِّل [ع ، ص] تعطل ایدن ، ایشسز قالان § معطل اولان : اسباب متعطله .

مُتَعَظِّم [ع ، ص] تعظم ایدن ، بیوکلك صاتان ، عظمت فروش

متعظمانه == متعظمجه‌سنه .

مُتَعَفِّف [ع ، ص] التزام عفت ایدن .

مُتَعَفِّن [ع ، ص] تعفن ایدن ، فنا قوقو ویرن . کریه قوقان . § فنا قوقمش ، چوروك .

مُتَعَقِّل [ع ، ص] تعقل ایدن ، اکلایان .

متعقلانه == تعقل ایدنه لایق صورتده ،

متعقلین == متعقللر .

مُتَعَلِّق [ع ، ص] تعلق ایدن ، ایلکلی ، مناسبتی اولان . § عائد ، مربوط ، دائر .

متعلقات == اقربا ، منسوبان ، تعلقات

بر جمله‌نك معنای اتمام ایدن کلمه : متعلقات فعل .

متعلقات فعل == فعل مفعول ولواحقی .

مُتَعَلِّم [ع ، ص] تعلم ایدن ، علم حاصل ایدن ، اوکرنن ، شاکرد ، طالب .

متعلمانه == متعلمجه‌سنه .

متعلمین == متعلملر ، شاکردلر ، طلاب علم .

مُتَعَلِّی [ع ، ص] تعلی ایدن ، یوکسلن .

مُتَعَمِّد [ع ، ص] تعمد ایدن ، بیله‌رك عزم ، ذهنی ایله شروع ایلین ، قصد ایله یاپان : قاتل متعمد ، قاتل غیر متعمد]

متعمدانه == متعمدجه‌سنه .

متعمدین == متعمدلر .

مُتَعَمِّق [ع ، ص] تعمق ایدن ، درینلشن [درینه کیدن] طالان : حسن افندی علوم وفنونده متعمقدر .

مُتَعَنِّد [ع ، ص] تعند ایدن ، عناد ایلین ، دیدیکندن دونمیان

متعندانه == متعندجه‌سنه .

مُتَعَوِّج [ع ، ص] تعوج ایدن ، اکری اولان ، اکریلن . نهان متعوج .

مُتَعَوِّد [ع ، ص] تعود ایدن عادت ایدینن .

مُتَعَوِّذ [ع ، ص] استعاذه ایدن صغینان .

مُتَعَوِّض [ع ، ص] عوض بدل الان

مُتَعَوِّق [ع ، ص] تعوق ایدن ، اکلنن ، جیکن .

مُتْعَه [ع ، ص] مدت وبدلات معینه ایله عقد اولنان نکاح که : شیعه‌لرجه مشروع ع د اولونور [الیوم اکثریته امیقاده جاری یونانان واوروپایه دخی داخل اولان (ماریاژ سیویل) بوندن بشقه بر شی دکلدر .]

مُتَعَهِّد [ع ، ص] تعهد ایدن ، اوزرینه الان ، اجراسیچون سوز امضا ویرن § دوائر رسمیه‌یه لازمکلان ارزاق اشیا وسائره‌نك شرائط معینه ایله تدارك واحضارینی درعهده ایدن قونطوراتوجی : لحم متعهدی .

مُتَعَیِّش [ع ، ص] تعیش ایدن ، یاشایان ، کچینن .

مُتَعَیِّن [ع ، ص] تعین ایدن ، عیان وآشکار اولان ، میدانه چیقان § اعیان واشرافدن اولان .

مُتَغَابِن [ع ، ص] بربرینی الداتان تغابن ایدن .

مُتَغَابِی [ع ، ص] احمق طوری طاتان ، کندینی احمق غبی کوسترن .

مُتَغَافِل [ع ، ص] غافل کورینن ، غافل کبی طاورانان .

متغافلانه == متغافلجه‌سنه .

مُتَغَالِب [ع ، ص] علی المناوبه بر برینه غالب اولان .

مُتَغَامِز [ع ، ص] بر برینه کوز اوجیله اشارت ایدن .

مُتَغَایِر [ع ، ص] تغایر ایدن ، بر برینه مغایر اولان .

مُتَغَدِّی - مُتَغَذِّی [ع ، ص] تغدی ، تغذی ایدن ، غداانان ، غذالنان .

مُتَغَرِّد [ع ، ص] تغرد ایدن لطیف بر صورتله نغمه پرداز اولان . [اکثریا طیور حقنده مستعملدر]

مُتَغَرِّر [ع ، ص] تغرر ایدن ، اغترار ایلین .

مُتَغَزِّل [ع ، ص] تغزل ایدن ، غزل سویلین § غزل یازان .

مُتَغَسِّل [ع ، ص] تغسل ایدن ، اغتسال ایدوب ییقانان .

مُتَغَلِّب [ع ، ص] تغلب ایدن ، بغیر حق استیلا وتحکم ایلین زورباغاصب

متغلبانه == متغلبجه‌سنه ، زوربالقله .

متغلبين == متغلبلر .

متغلبه == زوربا کروهی، دره‌بکاری .

مُتَغَيِّب [ع ، ص] غائب اولان ، کوزدن نهان اولان ،

مُتَغَيِّر [ع ، ص] تغير ايدن ، باشقه‌لاشان ، باشقه درلو اولان دکيشن . § بوزولمش ، بوزوق .

مُتَفاخِر [ع ، ص] تفاخر ايدن ،

مُتَفاضِل [ع ، ص] فضل و مزيت ياريشنه چيقان .

مُتَفاوِت [ع ، ص] بر برندن فرقلی اولان ، آره‌لرنده فرق بولنان . درجات متفاوته ، اسنان متفاوته .

مُتَفَأِّل [ع ، ص] تفأل ايدن ، فال آچن ، فال طوتان ، § خبره يوران ، مقدمهٔ خير عد ايدن .

مُتَفَتِّت [ع ، ص] تفتت ايدن ، ريزه ريزه اولان ، اوفاق اوفاق پارچه‌لنان .

مُتَفَحِّص [ع ، ص] تفحص ايدن ، ايچ يوزينی دقتله آراشديران .

مُتَفَخِّر [ع ، ص] تفخر ايدن ، افتخار ايلين ، غرورلنان .

متفخرانه == متفخرجه‌سنه .

مُتَفَرِّج [ع ، ص] تفرج ايدن ، ازالهٔ غم ايلين ، کسب فرح ايچون قير‌چيقان .

مُتَفَرِّد [ع ، ص] تفرد ايدن ، تك اولان ، عديلی ، اقرانی اولميان .

متفردانه == متفردجه‌سنه .

مُتَفَرِّس [ع ، ص] تفرس ، وجه مصيب اوزره ادراك ايدن

مُتَفَرِّع [ع ، ص] تفرع ايدن ، اصلدن منشعب اولان ، تشعب ايدن : بونلر هپ بر اصلدن متفرعدرلر . جمعی (متفرعات) کلير .

مُتَفَرِّق [ع ، ص] تفرق ايدن ، طاغنيق ، پريشان : مسائل متفرقه § متنوع .

متفرقه == [مواد متفرقه‌دن مختصردر] مختلف شيلر ، || مختلف مصرفلر || مختلف ماده‌لر || غزته‌لرده درج ايديلان متنوع بندلردن هر بری

مُتَفَسِّخ [ع ، ص] تفسخ ايدن متفسخ اولان ، توقوب بوزولان : هوای متفسخ

مُتَفَضِّل [ع ، ص] ادعای فضل و مزيت ايدن ، مزيت فروش .

متفضلانه == متفضلجه‌سنه .

مُتَّفِق [ع ، ص] برلك ، براشان همفکر هم رأی .

مُتَفَقِّد [ع ، ص] اراشديروب (صوران) مدقق .

مُتَفَكِّر [ع ، ص] تفکر ايدن دوشونن ، دوشونجه‌لی اولان .

مُتَفَنِّن [ع ، ص] تفنن ايدن فنونه آشنا اولان .

مُتَفَوِّق [ع ، ص] تفوق ايدن ، اوزرته چيقان ، اوستون اولان

مُتَفَوِّه [ع ، ص] تفوه ايدن ، غزه لسانه آلان .

مُتَفَهِّم [ع ، ص] تفهم ايدن ، آکلامه اکلايان ، ادراك ايدن

مُتَقابِل [ع ، ص] تقابل ايدن ، بربرينه قارشی کلان ، بری ديکرينك قارشوسنده بولنان

معاملهٔ متقابله == مقابلهٔ بالمثل .

متقابلتان == بربرينه متقابل اولان ايکی شی .

زاويتان متقابلتان == (هندسه) بربرينه متقابل اولان زاويه‌لرکه : درجه‌لری يکديکرينه مساويدر .

مُتَقاتِل [ع ، ص] قاتل‌لی اولورق بربرينی قتل ايدن . مقابله ايلين .

مُتَقادِم [ع ، ص] تقادم ايدن کچمش بولنان .

مُتَقارِب [ع ، ص] تقارب ايدن ، بربرينه ياقين کلن ، يکديکره ياقلاشان .

اشعهٔ متقاربه == بر نقطه‌يه طوپلانان شعاعلر .

بحر متقارب == (عروض) وزن اصليسی [فعولن ، فعولن ، فعولن فعول] اولان بحر .

خطوط متقاربه == بر نقطه‌يه طوغری تمديد ايديلان خطلر .

مُتَقاطِع [ع ، ص] تقاطع ايدن بربرينی کسن : خطين متقاطعين .

مُتَقاعِد [ع ، ص] مأمورتندن چراغ اولان .

متقاعدين == متقاعد اولان مأمورين تقاعدی اجرا ايديلانلر .

مُتَقامِر [ع ، ص] قمار ارقداشی يکديکريله قمار اوينايان .

مُتَقَبِّض [ع ، ص] تقبض ايدن ، طوپلانان بوروشان ، چکيلن .

مُتَقَدِّم [ع ، ص] تقدم ايدن ، اوکه کچن ، ايلرو کچن ، مقدم اولان [مقدمه عريضه پرنده متقدم عريضه دمك خطادر .] § تقديم اولنان ، ترجيح ايديلان . § کچمش ، اسکيمش اسکی .

متقدمين == متقدم اولانلر ، اولدن کاوب کچنلر : متقدمين حکما ،

ازمنهٔ متقدمه == اسکی زمانلر ، اول زمانلر .

مُتَقَرِّب [ع ، ص] تقرب ايدن ، اقتراب ايلين ياقلشين اولان ، متقربين .

مُتَقَرِّح [ع ، ص] يارەلی چيبانلی § يارە وچيبان پيدا ايديلمش اولان .

مُتَقَطِّر [ع ، ص] تقطر ايدن طاملايان .

مُتَقَلِّب [ع ، ص] تقلب ايدن دونن ، دکيشن .

مُتَقَلِّد [ع ، ص] تقلد ايدن طاقنان ، قوشانان § درعهده ايدن .

مُتَقَلِّص [ع ، ص] تقلص ايدن چکيلوب طوپلانان ، بوروشن

مُتَقَمِّص [ع ، ص] تقمص ايدن ، کوملك کيين .

مُتَقَوِّس [ع ، ص] تقوس ايدن ، قوصلانان ، ياي شکلنه کيرن .

مُتَقَوِّل [ع ، ص] تقول ايدن ، کنديلکندن بلا مجبوريت يالان سويليەن .

مُتَقَوِّم [ع ، ص] تقوم ايدن ، اکری ايکن ، بوزوق ايکن دوزلان : مال متقوم .

مُتَّقِي [ع ، ص] اتقا ايدن ، صاقنان ، چکينن . § الله‌دن قورقان ، زاهد عابد .

مُتَقَيِّح [ع ، ص] تقيح ايدن ، ايرينلنن ، جراحت پيدا ايدن : جروح متقيحه .

مُتَقَيِّد [ع ، ص] تقيد ايدن ، دقتلى طوراناں ، قيدلى بولنان § مقيد اولان .

مُتَّكاء [ع ، ص] طيانيله‌جق ، اتكا اولنه‌جق ير ، قولتوق دكنكى .

(رسام متكاسى)

مُتَكاثِر [ع ، ص] تكاثر ايدن ، چوغالان .

مُتَكاثِف [ع ، ص] تكاثف ايدن ، صيقلاشوب قاتيلاشان كثافت پيدا ايدن : بخار متكاثف .

مُتَكاسِل [ع ، ص] تكاسل ايدن ، اوشه‌نن ، تنبلجه طاورانان .

متكاسلانه == متكاسلجه‌سنه .

متكاسلين == متكاسللر .

مُتَكافِئ [ع ، ص] تكافى ايدن ، برابرلشن ، بربرينه كفو اولان .

متكافياً == متكافى اوله‌رق متناسباً .

مُتَكامِل [ع ، ص] تكامل ايدن . متكاملين متكامللر .

مُتَكائِد [ع ، ص] تكايد ايدن ، بربرينه حيله ايدن : متكايدانه .

مُتَكَبِّر [ع ، ص] تكبر ايدن ، كبرلنن ، بيوكلنن ، نفسنى بيوك كورن : « متكبرلره كبر ايتمك تصدق كبيدر »

متكبرانه == متكبرجه‌سنه ،

مُتَكَثِّر [ع ، ص] تكثر ايدن ، چوغالان ، چوق اولان .

مُتَكَمِّل [ع ، ص] تكمل ايدن ، تكمل ايلين .

متكملانه == متكملجه‌سنه .

متكملين == متكمللر .

مُتَكَدِّر [ع ، ص] تكدر ايدن ، كدرلنن § بولانان .

متكدرانه == متكدرجه‌سنه .

مُتَكَرِّه [ع ، ص] تكره ايدن ، كريه كورن ، اكنن .

مُتَكَسِّر [ع ، ص] تكسر ايدن ، قيريلان .

مُتَكَشِّف [ع ، ص] تكشف ايدن ، آچيلان .

مُتَكَفِّل [ع ، ص] تكفل ايدن ، كفيل اولان .

متكفلين == متكفللر .

مُتَكَلِّف [ع ، ص] تكلف ايدن ، كلفتلى ايش طوتان .

مُتَكَلِّم [ع ، ص] تكلم ايدن ، سويلين ، لقردى ايدن § (صرف) افعال وكنايانك اوچ شخصندن برى ، مخاطب وغائب مقابلى .

نفس متكلم وحده == متكلم صيغه‌سنك مفردى .

نفس متكلم مع الغير == متكلم صيغه‌سنك تثنيه ويا جمعى .

متكلمين == اهل سنتك عقائد دينيه‌سيله مشتغل ، اكا بحق واقف اولان علما ، علماى علم كلام .

مُتَكَمِّل [ع ، ص] تكمل ايدن ، كمال بولان متكامل .

مُتَمَكِّن [ع ، ص] تكمن ايدن ، كيزلنن ، پوصويه كيرن اشكو متكمن .

مُتَكَوِّن [ع ، ص] تكون ايدن ، پيدا ، حاصل موجود اولان ، وار اولان .

مُتَكَهِّن [ع ، ص] تكهن ايدن ، كاهنلق ، فالجيلق ايدن .

مُتَّكِى [ع ، ص] اتكا ايدن ، طيانان ، طيانمش .

مُتَكَيِّف [ع ، ص] تكيف ايدن ، بر كيفيتله اتصاف ايدن .

مُتَلاحِق [ع ، ص] تلاحق ايدن ، بربرينه ملحق اولان ،

مُتَلاشِى [ع ، ص] تلاش ايدن ، مضطربانه عجله ايليين ، بر ايشه لزومندن زياده اهميت ويروب اتخاذ تدبيرده عجله ايدن .

متلاشيانه == متلاشيجاسنه .

مُتَلاصِق [ع ، ص] تلاصق ايدن ، بربرينه يتيشن خطوط متلاصقه .

مُتَلاطِف [ع ، ص] (ملتفت) ه بدل قوللانيلور .

مُتَلاطِم [ع ، ص] تلاطم ايدن ، بربرينه اوروشان ، چارپيشان § زياده اوينايوب طالغه‌لنان ، طالغه‌لى : دريای متلاطم .

مُتَلاعِب [ع ، ص] اوينايان ، اويون ايله مشغول اولان

مُتَلافِى [ع ، ص] تلافى ايدن ، الدن كيدن شيئى صوكره‌دن تدارك ايلين ، تلافىٔ مافات ايدن .

مُتَلاقِى [ع ، ص] تلاقى ايدن ، بربرينه قارشى كلوب بولوشان قاووشان : خطوط متلاقيه

مُتَلاهِى [ع ، ص] آلات لهو ايله اوغراشوب اوينايان .

مُتَلابِى [ع ، ص] پارلايان ، لمعان ايدن .

مُتَلَبِّس [ع ، ص] تلبس ايدن ، كيين ، لابس اولان .

مُتَلَجْلِج [ع ، ص] تلجلج ايدن ديلنى چيكنه‌يه‌رك سوز سويلين .

مُتَلَحِّز [ع ، ص] تلحز ايدن ، ديكرى اكثى بر شى يرايكن اغزى صولانان

مُتَلَذِّذ [ع ، ص] تلذذ ايدن ، لذت بولان ، لذت الان ، شيرينكان اولان .

مُتَلَزِّج [ع ، ص] تلزج ايدن لزوجتلى اولان

مُتَلَطِّف [ع ، ص] تلطف ايدن . نازكانه معامله ايلين .

مُتَلَعِّب [ع ، ص] تلعب ايدن اوينايان ، اويونله مشغول اولان .

مُتْلِف [ع ، ص] تلف ايدن ، اسراف ايلين ، مهلك .

مُتَلَفِّظ [ع ، ص] بر سوزى اغزندن چيقاران ، تلفظ ايدن .

مُتَلَقِّب [ع ، ص] تلقب ايدن ، كندى ايچون لقب اتخاذ ايدن لقب طاتنان .

مُتَلَقِّى [ع ، ص] تلقى ايدن ، نظريله باقان ، ادراكه كوره قبول ايدن .

مُتَلَمِّذ [ع ، ص] تلمذ ايدن ، شاكردلك ايتمك صورتيله تعليم ايلين .

مُتَلَمِّع [ع ، ص] تلمع ايدن ، التماع ايلين ، پارلدايان .

مُتَلَوِّث [ع ، ص] تلوث ايدن ، بولاشوب مردار اولان ، كيرلى پيس ، ملوث اولان .

مُتَلَوِّن [ع ، ص] تلون ايدن ، رنكدن رنكه كيرن § بر حالده طورميان ، حالدن حاله انتقال ايلين ، ثباتسز ، قرارسز ، دونك .

مُتَلَهِّب [ع ، ص] تلهب ايدن ، آلولانان .

مُتَلَهِّف [ع ، ص] تلهف ايدن ، متحسر ومحزون اولان ، تحسر ومحزونيت حالنده بولنان ، يانوب ياقيلان .

متلهفانه == متلهفجه‌سنه .

مُتَلَيِّث [ع ، ص] تلبث ، آرسلان روشلى ، آرسلان يوركلى .

مُتَلَيِّن [ع ، ص] تلين ايدن ، يومشاق اولان ، يومشايان .

مُتَمَاثِل [ع ، ص] تماثل ايدن ، مماثله ايلين ، بر برينه بكزه‌ين ، برى ديكرينك معادلى اولان

مُتَمَاجِد [ع ، ص] مجد وشرفنى ياد ايله افتخار ايلين .

مُتَمَادِى [ع ، ص] تمادى ايدن ، زياده اوزايان ، اوزون اولان .

متمادياً == متمادى اوله‌رق ، دائما ، ارقه‌سى كسيلميه‌رك ، بلا فاصله .

مُتَمَارِض [ع ، ص] تمارض ايدن ، خسته كبى كورينان ، يالاندن خسته اولان .

مُتَمَايِل [ع ، ص] تمايل ايدن ، ميل ايدن ، ميلانى ، بر طرفه اكيلن § متوجه

متمايلانه == متمايلجه‌سنه .

مُتَمَتِّع [ع ، ص] تمتع ايدن ، فائده‌لنن ، كار ايدن . درى تجارتندن پك زياده متمتع اولدى .

مُتَمَثِّل [ع ، ص] تمثل ايدن ، بر شيئك شكل وصورتنه كيرن § تجسم ايدن § بر سوزى مثل اوله‌رق ايراد ايدن .

مُتَمَدِّح [ع ، ص] تمدح ايدن ، كندينى اوكن ، اوكونن .

مُتَمَدِّن [ع ، ص] تمدن ايدن ، مدنيت كسب ايلين . مدنى اولان : اقوام متمدنه .

مُتَمَرِّد [ع ، ص] تمرد ايدن ، عناد و اصرار ايلين ، ديك كان .

متمردانه == متمردجه‌سنه ، عناد وتمرد ايله .

مُتَمَرِّن [ع ، ص] تمرن ايدن ، ادمان وملازمت ايلين ، الشق ايچون دوام اوزره چاليشان

مُتَمَزِّق [ع ، ص] تمزق ايدن ، بيرتيلان ، پاره‌لنن .

مُتَمَسِّح [ع ، ص] تمسح ايدن ، بر شيئه ال سورن § بر شيئه سورونن .

مُتَمَسْخِر [ع ، ص] مسخره‌لق ايدن .

مُتَمَسِّك [ع ، ص] تمسك ايدن ، اهتمام ايلين طوتونان : حبل متين شريعته متمسك اولانلر .

مُتَمَشِّط [ع ، ص] تمشط ايدن ، ماچنى ، صقاللى طارايان .

مُتَمَشِّق [ع ، ص] تمشق ايدن ، مشق الان ، مشق اتخاذ ايدن .

مُتَمَكِّن [ع ، ص] تمكن ايدن ، مكانلانان ، يرلشن .

مُتَمَلِّق [ع ، ص] تملق ايدن ، ياالطاقلانان . متملقانه .

مُتَمَلِّك [ع ، ص] تملك ايدن ، ملك ايدينن ، تحت تصرفه آلان .

مُتَمِّم [ع ، ص] اتمام ايدن ، بيتيرن ، اكماله ياراپان . § (هندسه) بر زاويه ويا قوسك درجه‌سنى (١٨٠) ه ابلاغ ايدن ديكر زاويه ويا قوس .

§ (مثلثات) بر زاويهٔ مجسمه‌نك رأسنده وجهلرك هر برينه خارجدن اقامه اولنان عمودلر واسطه‌سيله تشكيل ايديلان زاويه .

مُتَمَنَّا — مُتَمَنّى [ع ، ص] تمنى اولنمش ، ديلنمش ، ارزو ايدلمش .

مُتَمَوِّج [ع ، ص] تموج ايدن ، طالغه‌لنان ، طالغه طالغه اولان : بحر متموج .

مُتَمَوِّل [ع ، ص] تمول ايدن ، چوق مال صاحبى اولان ، مالدار ، زنكين .

متموّلين == متموللر . زنكينلر .

مُتَمَهِّد [ع ، ص] تمهد ايدن ، يايلوب دوشه‌نن ، يايلمش .

مُتَمَهْدِى [ع ، ص] مهديلك دعواسنده قالقيشان .

مُتَمَهِّر [ع ، ص] تمهر ايدن ، ماهر اولان ، كسب مهارت ايلين .

مُتَمَيِّز [ع ، ص] تميز ايدن ، امثالندن ايريلوب ايريجه بر موقع طوتان : متميزين ارباب انشا

مُتَمَيِّع [ع ، ص] تميع ايدن ، صواق اولان ، مايع حالنه كان

مُتَنَاثِر [ع ، ص] انتثار ايدن ، ساچيلان : لآلئ متناثره .

مُتَنَادِى [ع ، ص] بر برينه ندا ايدن ، ندا ايديشن .

مُتَنَازِع [ع ، ص] منازعه ايدن .

مُتَنَاسِب [ع ، ص] تناسبله متصف بر برينه مناسب اوليون ايلان § (رياضيه) آرتوب اكسيلدكجه اره‌لرنده منتظم بر نسبت بولنان

اربعهٔ متناسبه == (رياضيه) ☞ [اربعه]

مبسوطاً متناسب == (حساب) برى ديكرينك مقدارينه كوره بيوين ويا كچولن ايكى كميتك بنلرنده‌كى نسبت .

معكوساً متناسب == (حساب) برى نه قدر بيوك ايسه ديكرى اوقدر كوچولن ايكى كميتك اره‌سنده‌كى نسبت .

متناسب الاعضا == اعضاى بدنى بر برينه اويغون اولان .

مُتَنَاظِر [ع ، ص] تناظر ايدن ، بر برينك قارشوسنده بولنان ، بر برينه ناظر اولان . § متناسباً موضوع اولان . § (نباتات) حلقات اربعه‌سنى تشكيل ايدن وريقاتى هر وجهله بر برينه مساوى ومتناسب اولان ازهار .

مُتَنَافِر [ع ، ص] تنافر ايدن ، بر برندن اوركن ، بر برندن نفرت ايدن .

مُتَنَافِس [ع ، ص] بر بريله مناقشه ايدن .

مُتَنَاقِص [ع ، ص] تناقص ايدن ، آزالان ، اكسيلن .

مُتَنَاقِض [ع ، ص] تناقض ايدن ، بر برينه مخالف ، ضد اولان § ايكنجى سوزى برنجى سوزينه مخالف اولان .

مُتَنَاكِح [ع ، ص] نكاحلاشان ، بر بريله زوج ويا زوجه اولان .

مُتَنَاكِر [ع ، ص] (متجاهل) ايله مترادفدر . ☞ متجاهل

مُتَنَاوِل [ع ، ص] تناول ايدن ، الوب يين : متناولين .

مُتَنَاوِم [ع ، ص] تناوم ايدن ، اويود كبى كورينان ، يالاندن اويويان .

مُتَناهی [ع ، ص] تناهی ایدن ، نهایت بولان ، پایانی اولان .

نامتناهی } == نهایتی اولمیان ، اوجی بوجاغی بولنمیان : فضای
غیرمتناهی } غیرمتناهی ، عدد

نامتناهی : اعظام متناهی . اصغر نامتناهی .

نامتناهی اشارتی == علم جبرده شو (∞) اشارت .

مُتَثَبِّت [ع ، ص] تثبت ایدن ، ثابت اولان ، یردن بیتن .

مُتَنَبِّه [ع ، ص] تنبه ایدن ، انتباه ایدن ، آگاه ، اویانق . عقلی باشنه گلان .

مُتَنَبّی [ع ، ص] نبوت ادعاسنده بولنان ، پیغمبرلك طاسلایان .

مُتَنَحنِح [ع ، ص] تنحنح ایدن ، بوغازینی مکرراً خیرلدادوب سسلندیرن .

مُتَنَزِّل [ع ، ص] تنزل ایدن ، اشاغی اینن ، اشاغیلایان § کوکل اچاقلغی کوسترن ، متوضع .

مُتَنَزِّه [ع ، ص] تنزه ایدن ، کسب انشراح ایلین ، انشراح کسب ایتمك ایچون گزین .

مُتَنَسِّق [ع ، ص] تنسق ایدن ، یك نسق اولان .

مُتَنَسِّم [ع ، ص] تنسم ایدن ، روزکار استشمام ایلین .

مُتَنَشِّب [ع ، ص] تنشب ایدن ، بر شیئه ایلیشوب طوتیلان .

مُتَنَشِّر [ع ، ص] انتشار ایدن ، طاغیلان ، یاییلان .

مُتَنَشِّط [ع ، ص] نشاطلنان ، کسب نشاط ایدن .

مُتَنَشِّف [ع ، ص] تنشف ایدن ، صویی رطوبتی کندینه چکوب اچن ، امن .

مُتَنَصِّب [ع ، ص] تنصب ایدن ، انتصاب ایلین ، دیکیلوب طوران .

مُتَنَصِّح [ع ، ص] تنصح ایدن ، نصیحت دیکلاین قبول ایدن .

مُتَنَصِّر [ع ، ص] تنصر ایدن ، نصرانی ، خرستیان اولان .

مُتَنَظِّر [ع ، ص] دوشونولرك دقتله باقان ، دقتله باقه‌رق دوشونن .

مُتَنَعِّم [ع ، ص] تنعم ایدن ، نعمت ایچنده بولنه‌رق راحت ایدن ، حال رفاهده .

مُتَنَفِّر [ع ، ص] تنفر ایدن ، نفرت ایلین .

متنافرانه == متنفرجه‌سنه .

مُتَنَفِّذ [ع ، ص] [مولدر] نفوذ صاحبی اولان ، سوزی کچن ، مرعی‌الخاطر .

مُتَنَفِّس [ع ، ص] تنفس ایدن ، نفس الان ، مخلوق اولان ، صولویان .

مُتَنَفِّل [ع ، ص] نافله نماز قیلان ، تنفل ایدن .

مُتَنَقِّل [ع ، ص] تنقل ایدن ، بر یردن دیگر بر یره نقل ایدن ، کوچن .

مُتَنَکِّر [ع ، ص] تنکر ایدن ، طانینمیه‌جق قیافته گیرن .

متنکراً == متنکر اوله‌رق ، تبدیل قیافت .

متنکرانه == متنکرجه‌سنه .

مُتَنَمِّر [ع ، ص] تنمر ایدن ، قاپلانلاشان ، قاپلان خویلو اولان . § انسان شدید ایله تهدید .

مُتَنَمِّل [ع ، ص] قارینجه کبی قاینایان .

مُتَنَوِّر [ع ، ص] تنور ایدن ، نورلنان ، روشن اولان ، ایشیقلی اولان .

مُتَنَوِّع [ع ، ص] تنوع ایدن ، نوعلنن ، نوع نوع اولان ، گوناگون اولان .

مُتَواتِر [ع ، ص] تواتر صفتیله متصف اولان ، افواه ناسده دائر اولان .

متواتراً == متواتر اوله‌رق .

مُتَواثِب [ع ، ص] بر برینك اوزرینه صیچرایان .

مُتَواثِق [ع ، ص] تواثق ایدن ، بر برینه اعتماد ایتمك صورتیله عهدلشن .

مُتَواجِه [ع ، ص] مواجهه ایدن ، یوزلشن .

مُتَوارِث [ع ، ص] توارث ایدن ، بریندن دیگرینه میراث قالان ، ارثاً انتقال ایدن .

مُتَوارِد [ع ، ص] توارد ایدن ، گلن . مکاتیب متوارده .

مُتَواری [ع ، ص] تواری ایدن ، گیزلنن : متواری زیر تراب

مُتَوازِن [ع ، ص] توازن ایدن ، ایکیسینك وزنی مساوی اولان ، وزناً مساوی .

مُتَوازی [ع ، ص] بربرینه موازی اولان ، بولنان .

متوازی‌الاضلاع == (هندسه) قارشیلقلی بولنان ایکی ضلعی بر برینه موازی اولان درت ضلعلی شکل .

متوازی‌الاضلاع قواسی == (ماکنه) استقامتلری بر زاویه تشکیل ایتمك اوزره عینی بر نقطهٔ مادیه اوزرینه تأثیر ایدن ایکی قوتك محصله‌سی اوزرینه رسم اولنان متوازی الاضلاع .

متوازی السطوح == متقابل سطحلری یکدیگرینه موازی اولان .

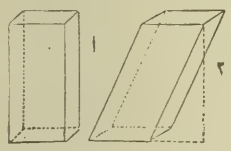

(متوازی‌السطوح)
۱ — قائم ۲ — مائل

مُتَواصِل [ع ، ص] تواصل ایدن ، بر برینه واصل اولان .

مُتَواصی [ع ، ص] بر برینه توجه ایدن .

مُتَواضِع [ع ، ص] تواضع ایدن ، الچاق گوکوللك گوسترن ، کبرسز ، کندینی اشاغی طوتان .

متواضعانه == متواضع اولانه یاقیشه‌جق صورتده .

مُتَواعِد [ع ، ص] بر برینه سوز ویرن ، وعدلشن .

مُتَوافِر [ع ، ص] توافر ایدن ، چوغالان .

مُتَوافِق [ع ، ص] توافق ایدن ، اویان ، اویغون گلن .

مُتَواکِل [ع ، ص] بر برینی وکیل ایدن .

مُتَوالِد [ع ، ص] بر بریندن طوغوب اورهین .

مُتَوالی [ع ، ص] توالی ایدن ، بر بری اردنجه گیدن ، پی درپی اولان .

متوالیاً == متوالی‌الظهور ، متوالی اوله‌رق بر برینی ولی ایدرك ، بلافاصله .

مُتَوَتِّرْ [ع ، ص] توتر ایدن ، کریلن ، کرکین اولان ، عصب متوتر .

مُتَوَجِّدْ [ع ، ص] توجد ایدن ، وجده کان .

مُتَوَجِّعْ [ع ، ص] توجع ایدن ، آغریان ، وجعلانن . § معنا دردناك اولان .

مُتَوَجِّهْ [ع ، ص] توجه ایدن ، بر جهته دونن § برینه حسن نظر ومحبتی اولان .

متوجهاً == متوجه اولەرق ، یوزینی بر جهته چویرەرك ، قصد ونیت ایدەرك .

متوجهانه == متوجه اولانه یاقیشەجق صورتده .

مُتَوَحِّدْ [ع ، ص] (متفرد) ایله مترادفدر .

مُتَوَحِّشْ [ع ، ص] توحش ایدن ، اورکن قورقان .

متوحشانه == متوحشجەسنه ،

مُتَوَرِّعْ [ع ، ص] تورع ایدن ، پرهیزکار اولان .

متورعانه == متورع اولانه یاقیشەجق صورتده .

مُتَوَرِّقْ [ع ، ص] تورق ایدن ، یاپراقلانان : شجر متورق .

مُتَوَرِّمْ [ع ، ص] تورم ایدن ، ورم دنیلان علت مدهشەیه دوچار اولان

متورماً == متورم اولەرق . § شیشن ، قباریق : جذور متورم .

مُتَوَسِّطْ [ع ، ص] توسط ایدن ، ارەیه گیرن ، وساطت ایدن واسطه اولان . § اورته حالده اولان : حال متوسط

متوسط‌التضییق == (حکمت) بر الله درت تضییق نسبی ارەسنده اولان بر قوت ایله ایشلیان ماکنەلرەدینورکه : بوندن یوقاری قوتله حرکت ایدنلره (شدیدالتضییق) نامی ویریلور .

مُتَوَسِّعْ [ع ، ص] توسع ایدن گنکیشلەنن ، وسعت پیدا ایدن .

مُتَوَسِّلْ [ع ، ص] توسل ایدن ، وسیله اتخاذیله معناطوتنان صاریلان .

متوسلاً == متوسل اولەرق ، استناد ایدرك ،

مُتَوَطِّنْ [ع ، ص] بر محلده برلشن توطن ایدن .

مُتَوَغِّلْ [ع ، ص] توغل ایدن ، زیادەسیله مشغول اولان ، مشغولیتده ، توغلده ایلرو گیدن .

مُتَوَفّی [ع ، ص] وفات ایتمش اولان ، اولن : متوفای مومی‌الیه .

مُتَوَقِّدْ [ع ، ص] توقد ایدن ، طوتیشوب یانان .

مُتَوَقِّعْ [ع ، ص] توقع ایدن ، مداد ایلین ، اومان .

مُتَوَقِّفْ [ع ، ص] توقف ایدن ، اکلەنن برحالده طوران § تعلق ایدن ، منوط ومربوط اولان .

مُتَوَقّی [ع ، ص] توقی ایدن ، چکنن ، احتراز ایدن ، صاقنان .

مُتَوَکِّلْ [ع ، ص] توکل ایدن ، جناب حقه امور ایله انقیاد ایدن ، § اللهدن کلانه راضی اولان ، قضایه رضا کوسترن .

متوکلاً == متوکل اولەرق : متوکلاً علی‌الله .

متوکلانه == متوکلجەسنه .

مُتَوَلِّدْ [ع ، ص] تولد ایدن ، مادةً ، معناً ، طوغان . § نشأت ایدن ، حاصل اولان ، ایلرو گلن : عدم اهتمامدن متولد برمرض .

مُتَوَلِّهْ [ع ، ص] توله ایدن ، وله گتیرن ، حیران .

مُتَوَلّی [ع ، ص] امور اوقافه نظارت ایدن ، بر وقفك ادارەسنه مأمور اولان ، تولیت صاحبی .

مُتَوَهِّمْ [ع ، ص] توهم ایدن ، وهمه دوشن ، وهم ایدن .

مُتَهاجِمْ [ع ، ص] تهاجم ایدن ، بربرینه هجوم ایلین .

مُتَهاجی [ع ، ص] بربرینی هجوایدن .

مُتَهافِتْ [ع ، ص] برشیئك پی‌درپی اوزرینه دوشن ، کندینی پی‌درپی برشیئه چارپان .

مُتَهالِكْ [ع ، ص] تهالك ایدن ، عجولانه ، بی خبراً میل ایدن .

متهالکانه == متهالکجەسنه .

مُتَهاوِنْ [ع ، ص] برایشی مهمسه‌مه مبوب اغر طاورانان .

مُتَهَزِّجْ [ع ، ص] تهزج ایدن ، ترانه پرداز اولان .

مُتَهَزِّزْ [ع ، ص] تهزز ایدن ، اهتزاز ایلین ، تترەین .

مُتَهَکِّمْ [ع ، ص] تهکم ایدن ، استهزا ایلین .

متهکمانه == متهکمجەسنه .

مُتَهَوِّدْ [ع ، ص] یهودی اولان

مُتَهَمْ [ع ، ص] تهمتلی ، تبه‌احتلی کندیسنه بر جرم وقباحت اسناد اولنان .

مُتَهَوِّرْ [ع ، ص] تهور ایدن ، شدت کوسترن ، بردنبره حدتلەنن ، نتیجەیی دوشونمکسزین بردنبره حدت ایدوب صالدیران

متهوراً == متهور اولەرق .

متهورانه == متهورجەسنه .

مُتَهَیِّبْ [ع ، ص] تهیب ایدن ، اظهار هیبت ایلین § هیبت الوب قورقان .

مُتَهَیِّجْ [ع ، ص] تهیج ایدن هیجانه کلن ، جوشان .

متهیجانه == متهیج اولانه مخصوص صورتده .

مُتَهَیِّیْ [ع ، ص] تهیی ایدن ، حاضرلنان : متهیئ حرکت .

مُتَیَسِّرْ [ع ، ص] میسر اولان قولایلقله حصوله کلن .

مُتَیَقِّظْ [ع ، ص] تیقظ ایدن ، اویانیق بولنان ، غفلتده اولمیان .

متیقظانه == تیقظله ، بصیرتله متیقظجەسنه .

مُتَیَقِّنْ [ع ، ص] تیقن ایدن ، یقیناً بیلن .

مُتَیَمِّمْ [ع ، ص] تیمم ایدن . ☞ [تیمم]

مُتَیَمِّنْ [ع ، ص] تیمن ایدیلان ، تیمنلی عد اولنان ، کندیسندن میمنت اومولان . § مبارك مسعود .

مُثاب [ع ، ص] ثوابه نائل اولمش ، ثواب قزانمش .

مُثابَرَتْ [ع ، ص] بر شیئه مداومت ایتمك ، دواملی اشتغال § مبادرت .

مُثْبِتْ [ع ، ص] اثبات ایدیجی ایدن .

مُثْبَت [ع ، ص] اثبات اولنمش ، دلیل وبرهان ایله حقیقتی اظهار ایدیلان . § منفی اولیان فعل . § الکتریقك ایکی جنسندن بری که منفی اولان ایله اتحاد ایدنجه پاتلار .

مُثَقِّب [ع ، ص] تثقیب ایدیجی ، ایدن ، دلن .

مُثَقَّب [ع ، ص] تثقیب اولنمش ، دلنمش : لؤلؤ مثقب .

مُثَقَّل [ع ، ص] اغیرلندیرلمش ، آغیرلندیریلان .

مُثَلَّث [ع ، ص] اوچلشدیرلمش ، اوچ کره تصفیه اولنەرق چکلمش بر جنس شراب § (هندسه) اوچ خط مستقیم احاطەسندن حاصل اولان شکل ــ که : بو خطلرە مثلثك ضلعلری وکوشەلرندن اك یوقاروده بولنان رأس والتدەکی ضلعه قاعدەسی ورأسندن قاعدەسنه تنزیل ایدیلان عموده ارتفاعی دینور .

مثلث حادی الزاویه == (هندسه) اوچ زاویەسی حاده اولان مثلث .

مثلث قائم الزاویه == (هندسه) بر زاویەسی قائمه اولان مثلث ــ که اشبو زاویهٔ قائمەیه مقابل بولنان ضلعه (وتر قائمه) ودیگر ایکی ضلعه (ضلعین قائمین) تسمیه اولنور .

مثلث منفرج الزاویه == (هندسه) بر زاویەسی منفرجه اولان مثلث .

مثلث متساوی الاضلاع == (هندسه) اوچ ضلعی بربرینه مساوی اولان مثلث .

مثلث متساوی الساقین == (هندسه) یالکز ایکی ضلعی بربرینه مساوی اولان مثلث .

مثلث مختلف الاضلاع == (هندسه) اوچ ضلعی مختلف طولده اولان مثلث .

مساحهٔ مثلث == (هندسه) قاعدەنك ارتفاعه حاصل ضربنك نصفی .

مثلثی == مثلث شکلنده اولان .

مُثَلَّثَات [ع ، ج] بر مثلثك ضلعلریله زاویەلری بیننده موجود اولان مناسباتدن بحث ایدن علم ریاضی § اضلاعی بر مثلث تشکیل ایتدیکی اوچ زوایای مسطحەیه عائد باجمله تدقیقاتی حاوی اولان علم مخصوص .

مثلثات مستویه == مثلث مستویەنك ضلعلریله زاویەلری بیننده‌کی مناسباتدن باحث علم .

مثلثات کرویه == مثلث کرویەنك اضلاع منحنیەسیله زوایای مجسمەلری بیننده موجود اولان مناسباتدن باحث علم .

نسبت مثلثاتیه == برزاویەیله مناسبتی اولان مقادیر ریاضیه . [بونلره : (توابعات مثلثاتیه) دخی دینور]

مُثَمَّه [ع ، ا] (کیمیا) مولدالماء مولدالحموضه وفحمدن مرکب اولان اجسام عضویه ثلاثی الترکیب .

مُثْمِر [ع ، ص] میوه ویریجی ، میوەدار § فائدەلی ، نافع § نتیجەلی ، مؤثر .

مُثَمَّن [ع ، ص] سکز رنکلی § (هندسه) سکز ضلعلی § (فقه) ثمن مقابلنده صاتلمش شی ، مبیع .

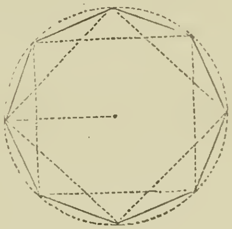

(مثمن)

مُثَنّیٰ [ع ، ص] ایکی قات ، ایکی قاتلی § تثنیه صیغەسنده ایکی شخص ویا ایکی شیئه دلالت ایدن کلمه . § ایکی نقطەلی حرف : تاء مثنی .

مُثُول [ع ، مص] بیوك بر ذاته حرمةً ایاقده طورمق : شرف مثوله نائل اولدی .

مُجاب [ع ، ص] کندیسنه جواب ویرلمش § قبول ایدلمش ، مستجاب .

مُجادَله [ع ، مص] منازعه ایتمك خصومت § الزام خصم ایچون بر مسئلهٔ علمیه وفنیەیه دائر منازعه ایتمه .

مُجاذَبه [ع ، مص] ایکی شی بربرینی چکمك .

مُجاز [ع ، ص] اجازت ویرلمش ، اذن ورخصت ویرلمش § استادی ، معلمی طرفندن اکمال تحصیل ایلدیکی تصدیق اولنمش ، اجازتنامه المش .

مُجازات [ع ، مص] کرك ایلکه کرك فنالغه متقابل مکافات وجزا ایتمك . § مجرمه ارتکاب ایتدیکی جرمه مقابل ویریلان جزا .

مجازات تأدیبیه == (حقوق) بر هفتەدن زیاده حبسه ، موقتاً نفی ، مأموریتدن طرد وجزای نقدیدن عبارتدر

مجازات ترهیبیه == (حقوق) اعدام کورك ، قلعه بندلك ، مؤبداً نفی ، مؤبدا رتبه ومأموریتدن محرومیت . حقوق مدنیەدن اسقاط جزالریدر .

مجازات تکدیریه == (حقوق) یکرمی درت ساعتدن بر هفتەیه قدر حبس ویوز غروشه قدر جزای نقدی اخذی .

مجازاتاً == مجازات اولەرق .

مُجازَفه [ع ، مص] (فقه) کوتورو صاتمق .

مُجاسِر [ع ، ص] مجاسرت ایدیجی ایدن .

مُجاسَرَت [ع ، مص] جسارت ایتمك ترفیع شقه‌یه مجاسرت قلندی .

مُجالِس [ع ، ص] مجالست ایدن . هم مجلس اولان .

مُجالَسَت [ع ، ص] بر مجلسده اوطورمق ، همنشین اولق .

مُجامَعَه [غ ، مص] معاملهٔ زوجیەده بولنمق .

مُجامَلَه [ع ، مص] حسن الفت ومعاشرت ایدیشمك .

مُجانَسَت [ع ، مص] بکزەمك ، هم جنس اولق همجنسلك

مُجاوِر [ع ، ص] قومشو § حرمین شریفینده اعتکاف ایدن .

مجاورت == یاوراك قومشولق ، همسایکی .

مُجاهِد [ع ، ص] اعدای دین ایله جنك ایدن § جهد ایدن ، چالیشان .

مجاهدین == مجاهدلر .

مُجاهَدَه [ع ، مص] رنج ، مشقت کوشش § اعدای دین ایله جنك ایتمك .

مُجْبِر [ع ، ص] اجبار ایدن ، زورلەیان .

آمر مجبر == تهدیدیه ایقاعه قادر اولان آمر .

مُجْتَبیٰ [ع ، ص] انتخاب اولنمش برکزیده ممتاز : حضرت علی مجتبی .

مُجْتَرّ [ع ، ص] اجترار ایدن کوش کتیرن .

مجتره == (حیوانات مجترەدن مخففدر) کوش کتیرن حیوانلر .

مجتمع [ع ، ص] برلشن طوپلانان بر يره ، بر آرايه كلن .

مجتمعاً == مجتمع اولەرق جماعتله .

مجتنب [ع ، ص] اجتناب ايدن ، صاقنان ، چكينن ، اوزاقلاشان

مجتبى [ع ، ص] اجتبا اولنمش دوشيرلمش .

مجتهد [ع ، ص] اجتهاد ايدن ، قدرتى يتديكى قدر چاليشان § كتاب وسنتدن استخراج حكم شرعى خصوصنده بذل مقدور ايدن . بو صورتله بر مذهب ميدانه چيقاران

مجتهدين == مجتهدلر .

مجد [ع ، ص] سعى وغيرت ايدن چاليشان .

مجدد [ع ، ص] تجديد ايدن يكيلانديرن .

مجددانه == مجدد اولانه ياقيشير صورتده .

مجددين == مجددلر .

مجدد [ع ، ص] تجديد اولنمش ، يكيلانديرلمش ، يكى‌دن قوللانلمامش

مجدداً == مجدد اولەرق ، يكى اولەرق .

مجرب [ع ، ص] تجربه ايدن دنەين § امور واحوال جهانه واقف اولان . جمعى فارسى قاعده‌سنجه (مجربان) اولەرق لسانمزده مستعملدر . « مجربان » اورك كلامى كرچك ايمش » «يالان ديدكارى دنيايى بويله بيلمزدم . »

مجرب [ع ، ص] تجربه اولنمش ، دنەنمش :

« من جرب المجرب حلت به الندامه »

مجربات == جـ : (مجرب) ، تجربه اولنمش ايشلر . كوركى .

مجرد [ع ، ص] تجريد اولنمش ، صويلمش ، عريان ايدلمش . § فقط ، انجق ، يالكز § يالكز تك ، منفرد § نفسنى ماسوادن قطع ايله جناب حقه توجه ايدن § بكار اولان ، غير متأهل . § (فلسفۀ قديمه) عقول ونفوس كبى ماده‌دن منزه اولان شى § (شرع) ملائكه وارواح . § (حرف) حروف زائده‌سى اولميان كلمه ويا فعل : ثلاثئ مجرد ، رباعئ مجرد .

مجردات == جـ : (مجرد) جسمانى اولميانلر ، روحانى اولانلر .

بعد مجرد == (حكمت) مسافۀ غير محدوده فضا .

پايۀ مجرد == طريق علميه‌ده ، اموريتسز اعتبار اولنان بر پايه : ازمير پايۀ مجردى .

مجردلك == بكارلق .

مجرم [ع ، ص] ارتكاب جرم وكناه ايدن § مغاير قانون حركتده بولنان . § (حقوق) قوۀ اراديه ومميزه‌يه مالك اولديغى حالده بر جزا تهديدى التنده اولەرق قانوناً جرمدن معدود اولان بر فعل وحركتده [عمداً ، قصداً ويا تقصيراً] بولنان كيمسه .

مجرمين == جـ : (مجرم) : اعادۀ مجرمين .

مجسم [ع ، ص] تجسم اولنمش تجسم ايتديرلمش جسملنديرلمش جسملى . § ابعاد ثلثه‌سى اولان .

اضلاع مجسمه == (هندسه) بر منشور ويا اهرامك سطحلرينك محل التصاقى .

زاويۀ مجسمه == (هندسه) بر منشور ويا اهرامك يكديكريله التصاق ايدن سطحلرى آره‌سنده متشكل زاويه ، كوشه

هندسۀ مجسمه == (هندسه) علم هندسه‌نك اشكال مجسمه‌دن بحث ايدن قسمى ، هندسۀ مسطحه مقابلى .

مجعد [ع ، ص] قيوريجق ، قيوريلمش صاچ ، موى مرغول زلف مجعد .

مجوف [ع ، ص] ايچى طولو اولميان بوش اولان .

§ (فن اسلحه) هر هانكى بر آلت ناريه نامليسنك اسطوانه شكلنده دلنمش اولان بوش محلى .

محور مجوف == (اسلحه) مجوف دينيلان محلك خط وسطئ مفروضى .

مخفف [ع ، ص] تجفيف اولنمش قورودلمش .

مجلا ـ مجلى [ع ، ص] جلا ويرلمش ، روشن و آشكار ايدلمش ، جلالى مرآت مجلى .

مجلجل [ع ، ص] چنغراقلى ، چنغراغى اولان .

مجلد [ع ، ص] تجليد ايدن ، كتاب جلدلەين كتابه قاب كچيرن . مجلد دكانى .

مجلد [ع ، ص] تجليد اولنمش ، جلدلنمش .

مجلدات == مجلد اولان كتابلر

مجمد [ع ، ص] طوڭديرلمش .

مجمل [ع ، ص] اجمال اولنمش قيصالدلمش § قيصه ، مختصر خلاصه

مجملاً == مختصراً ، خلاصة مجمل اولەرق .

مجنح [ع ، ص] قنادلى ، مور مجنح

مجود [ع ، ص] قرآن كريمى تجويد اوزره حسن تلاوت ايدن .

مجوز [ع ، ص] تجويز اولنمش ، جائز كورلمش § (نباتات) جويز ، خرما چكردكى كبى كندى لكندن ايكى‌يه تفريقى ممكن اولميان : تخم مجوز .

مجوزه [ع ، ص] زمان قديمده كيلان بر نوع رسمى قاووق

مجوف [ع ، ص] تجويف اولنمش . اوبوق ايچى بوش . [مجف بوندن محرفدر .

مجوهر [ع ، ص] جوهر ايله تزيين اولنمش ، الماسلى . § الماس § (ادبيات) يالكز نقطه‌لى حرفلرى ابجد حسابيله صاييلدقده تاريخ چيقان بيت ويا مصراع .

مجوهرات == جـ : (مجوهر) الماسله تزيين اولنمش شيلر ، طاقلر ‖ الماس وبوكا مماثل شيلر .

مجهز [ع ، ص] تجهيز اولنمش ، دونادلمش لوازمى ترتيب وتنظيم ايدلمش § (تجربه) يلكن دمير خلاط كبى لوازمى اكمال وترتيب ايدلمش كمى .

مجيب [ع ، ص] اجابت ايدن ، تكليفى واقعى قبول ايلين ، جواب موافقت ويرن : « حضرت بارى تعالى‌در مجيب السائلين »

مجيز [ع ، ص] اجازت ويرن ، اذن ورخصت اعطا ايلين .

محابا [ع ، ص] پروا قورقو احتراز ،

بى محابا == بلا پروا ، قورقوسز ، بلا احتراز . قيد ايتمكسزين .

محادثه [ع ، مص] بربرينه سوز سويلمك .

مُحاذَرَه [ع ، مص] بربرینی قورقوتمق

مُحاذِی [ع ، ص] بربرینك قارشوسنده بولنان ، مقابل بر حذاده بولنان .

مُحارِب [ع ، ص] محاربه ایدن ، جنك ، حرب ایدن § اصول حربی بیلن فن حربه واقف

مُحارَبَه [ع ، مص] جنك ایتمك § جنك ، حرب .

§ (حقوق دول) صورت مصلحانه ودوستانه‌ده تحصیل ایدیله‌میان مطلب ومقصدك قوتله استحصالی ضمننده ایکی ملت بیننده‌کی مناسبات حسنه‌نك یرینه قائم اولان عداوتك احوال مشوشه‌سی .

مُحارَسَه [ع ، مص] حفظ وحراست ایتمك ، وقایه قورومه .

مُحاسِب [ع ، مص] محاسبه ایدیجی ایدن امور حسابیه‌یه آشنا اولان .

محاسبلك == مهارت حسابیه .

مُحاسَبَه [ع ، مص] حسابلاشمق برینك حسابنه باقمق .

§ واردات وصرفیات دفاترینی منتظماً طوتمق اصولی . § بر دائرۀ رسمیه‌نك مقبوضات ومدفوعاتنی دفاتر معینه‌یه قید ایدن یعنی بر دائره‌نك معاملات مالیه‌سنه متعلق کافۀ حسابات ودفاترك وبونلره متفرع اوراق مثبته‌نك تحریر وتنظیمی وتدقیق وتصدیقی ایله اشتغال ایدن شعبۀ مخصوصه‌سی : محاسبه قلمی ، محاسبه مدیری محاسبه ممیزی .

دور محاسبه == سلفك خلفه حساب ویروب نقدیات واوراق وسندات ودفاتری دور ایتمسی .

محاسبه‌جی == بر دائرۀ رسمیه ویا تجاریه‌نك معاملات مالیه‌سنه نظارت ایدن ذات . ‖ بر سنجاغك امور مالیه‌سنه مأمور اولان کیمسه .

محاسبه‌جیلك == محاسبه‌جینك مقام ووظیفه‌سی .

محاسبات == جمع : محاسبه ، محاسبه شعبه‌لری .

دیوان محاسبات == دوائر رسمیه حساب قطعی سنویلرینك مع اوراق مثبته تدقیق وتصدیقنه وواردات وصرفیات دولتك بودجه قانونی احکامنه موافق اولوب اولمدیغنی قونطرولا مأمور هیئت .

محاسبات دائره‌سی == دائرۀ عسکریه‌نك محاسبه شعبه‌لری .

مُحاصِر [ع ، ص] محاصره ایدیجی ایدن ، اطرافنی قوشادان جمعی : (محاصرین) کلیر .

مُحاصَره [ع ، مص] بر شیئك بر قلعه ، واستحکام ویا شهرك اطرافنی عسکرله قوشادیلوب طریق مواردەسی قطع اولنمق

رفع محاصره == محاصره‌دن صرف نظر ایتمه .

محاصره طوپی == عند الحاجه محاصره‌لره قارشی استعمال اولنمق اوزره قلاع واستحکامات اوزرنده بولندیریلان جسیم صحرا طوپی

مُحاضَره [ع ، مص] خاطرده طوتیلان شیلر . § تاریخه ادبیاته متعلق ، مقامه مناسب حکایه ایرادی . § حکایۀ احوال سلف ، علم تاریخ .

محاضرات == : (محاضره) حکایه‌لر ، معلومات نافعه .

مُحاط [ع ، ص] اطرافی احاطه اولنمش چویرلمش § بر شیئك ایچنده ، داخلنده بولنان ، مظروف مشمول : محاط علم عالی .

مُحافِظ [ع ، ص] محافظه ایدیجی ایدن صیانت ایلین .

قلعه محافظی == مستحکم بر شهر ویا قلعه‌نك محافظه‌سنه مأمور اولان ذات

مُحافَظَه [ع ، مص] صاقلامه حفظ ایتمه قایرمه ، قورومه وقایه

مُحاق [ع ، مص] (میمك حركات ثلثه‌سیله لغتدر .

هر شهر عربینك صوکنده‌کی اوچ کون، که اواثناده قمر کورنمز .

مُحاکات [ع ، مص] یکدیکره حکایه سویلمك ، حکایه سویلشمك

مُحاکَمَه [ع ، مص] دفع خصومت ایچون حضور حاکمه کیتمك . § مرافعه ایلمك . § محکمه‌ده طرفینی دیكله‌یوب حکم ایتمك .

اعادۀ محاکمه == (حقوق) بدایت واستیناف محکمه‌لرندن طرفین مواجهه‌لرنده درجۀ اخیره‌ده غیاباً ویریلوبده اعتراض علی الحکمی قبول ایتمین حکم واعلاملرك – قانوناً معین اولان اسبابدن دولایی – تکرار رؤیتنی ، یعنی او محکمه‌دن جلب ایتمك – که : مدتی التمش بر کوندر .

محاکمۀ غیابیه == (حقوق) دعوا – جیلردن بر ویا ایکیسی حاضر بولنمدقلری حالده محکمه‌جه حکم ایتمك .

محاکمات == جمع (محاکمه) ؛

§ بر ایشی ذهناً ایجه تأمل وتدقیق ایدوب بر قراره ویرن ، محاکمۀ ذهنیه .

مُحال [ع ، ص] وقوعی ممکن اولمیان = امر محال تمنیٔ محال .

محالات == محال اولان شیلر .

محال به == (فقه) برینه حواله اولنان مال .

محال علیه == (فقه) حواله‌یی قبول ایدن کیمسه .

محال له == (فقه) الاجقلی اولان کیمسه .

مُحاوَرَه [ع ، ص] جواب ویرمك § ایکی کشی قارشیلقلی کوروشمك

محاورات == جمع : [محاوره] مکالمات متقابله ، مصاحبات .

مُحِبّ [ع ، ص] محبت ایدیجی ، دوست ، سون : محب آل عبا .

محبانه == دوستانه ، دوستجه یاقیش صورتده .

مُحتاج [ع ، ص] احتیاجی اقتضاسی اولان § فقیر .

محتاجیت == محتاجلق ، احتیاج .

مُحتالَه [ع ، ص] حیله‌کار ، مکار دساس .

مُحتَبِس [ع ، ص] قپانوب قالان ، احتباس ایدن .

مُحتَجِب [ع ، ص] احتجاب ایدن ، صاقلانان ، کیزله‌نن .

مُحتَذِر - مُحتَرِز - مُحتَرِس

[ع ، ص] احتراز ایدن ، صاقنان .

محترزانه == محترزجه‌سنه .

مُحتَرِق [ع ، ص] احتراق ایدن ، طوتشوب یانان ، یانیق ، یانمش اولان .

مُحتَرَم [ع ، ص] احترام اولنمش ، کندیسنه تعظیم ایدلمش ذات محترم .

مُحتَسِب [ع ، ص] مقدما ممنوعات شرعیه‌نك اجراسنی تأمین ایدن بر مأمورك صفتی ایدی – که ضابطۀ بلدیه وظیفه‌سنی ایفا ایدردی . § شهرده صاتلمق اوزره کتیریلان اشیا

ومواددن ميرى نامنه رسم الان مأمور : احتساب مأمورى .

محتشد [ع ، ص] احتشاد ايدن ، بريكن ، طوپلانان .

محتشم [ع ، ص] احتشاملى ، طنطنه‌لى ، دبدبه‌لى .

محتضر [ع ، ص] حال احتضارده بولنان . موته پك زياده ياقلاشان : دختر محتضر .

محتطب [ع ، ص] احتطاب ايدن ؛ اودون طوپلايان .

محتقر [ع ، ص] احتقار ايدن ، حقير كورن .

محتكر [ع ، ص] احتكار ايدن ، مالى ، ذخيره‌يى اكثر بهايه چيقمسنه انتظاراً صاتيوب صاقلايان .

محتكرانه == محتكرجه‌سنه .

محتمل [ع ، ص] ممكن وقوعى قابل ، اوله‌بيلير .

محتملات == محتمل اولان شيلر .

محتوى [ع ، ص] احتوا ايدن ، جامع ، شامل اولان ، ايچنه آلان

محتويات == بر شيئك حاوى اولديغى مواد ، مباحث : بو كتابك محتوياتى نه‌در ؟

محجل [ع ، ص] زفافخانه‌يه قونلمش .

محدب [ع ، ص] قانبورلاشديرلمش ، قانبور ، يومرو ، مقعر مقابلى . § (هندسه) بر خط مستقيم ايله ايكى نقطه‌سندن زياده قطع اولنه‌ميان شكل .

محدث [ع ، ص] احداث ايدن ، يكيدن پيدا ايلين .

محدث [ع ، ص] احداث ايدلمش ، صكره‌دن وجوده كلمش ، قديم اولميان .

محدث [ع ، ص] حضرت رسول اكرم افندمزك احاديث سنيه‌لرينى نقل وروايت ايتمش اولان ذات . جمعى : (محدثين) كلير .

محدد [ع ، ص] تحديد ايدن ، حد تعيين ايلين .

محذر [ع ، ص] تحذير ايدن ، صاقنديران .

محرر [ع ، ص] تحرير ايدن ، يازى يازان § غزته منتسبينى ، كاتبى .

باش محرر | سر محرر == غزته محررلرينك الك بيوكى كه : تصحيحاته وامر تحريره نظارت ايدر واك مهم مقاله‌لرى كنديسى يازار . § مؤلف ، صاحب اثر .

محرر [ع ، ص] تحرير اولنمش ، يازلمش .

محررات == مكتوبلر : محررات رسميه

محرز [ع ، ص] احراز ايدن ، الان قازانان .

محرز [ع ، ص] احراز اولنمش § صودكى بالق ، ماء جارى كبى كيمسه‌نك مالى اولميوب هركس ايچون انتفاعى مباح اولان بر شيئك اله كچيرلمسى : مال محرز .

محرص [ع ، ص] تحريص ايدن ، حريص ايدن ، حرصلانديران

محرض [ع ، ص] تحريض وتشويق ايلين .

محرف [ع ، ص] تحريف اولنمش ، تغيير ايدلمش .

محرفات == جمع : (محرف) تحريف اولنمش شيلر .

محرق [ع ، ص] احراق ايدن ؛ ياقان § مؤثر ، تأثيرلى : غايت محرق بر لسانله غزل سويلدى .

محرق [ع ، ص] تحريق ايدن ، زياده سيله ياقان § پك صوصادان .

محرك [ع ، ص] تحريك ايدن ، حركت ايتديرن ، قيميلدانان § فساده تشويق ايدن .
§ (ماكنه) بر قوتى اجرايه مقتدر اولان عوامل .

محرم [ع ، ص] تحريم اولنمش ، حرام قيلنمش .

محرم الحرام == سنهٔ قمريهٔ عربيه‌نك برنجى ايى . [زمان جاهليتده بو آى ايچنده قتال هركسه حرام اولمسى سبب تسميه اولمشدر .]

محرمات == شرعاً حرام وممنوع اولان شيلر . ‖ وطئى حرام اولانلر .

محرميه [ع ، ص] { مولددر . } شهر محرم الحرامك برنجى كونى تبرك ويمن مقصديله اعطا وتعاطيس معتاد اولان اقچه ، ييل باشى بخششى .

محسن [ع ، ص] احسان ايدن ، بخشش عطيه ويرن .

محسن [ع ، ص] تحسين ايدلمش ، كوزل قيلان .

محسنات [ع ، ص] غير مستعمل اولان (محسنه) نك جمعى . كوزل ، نافع خيرلى ايشلر § اعمال حسنه .

محشد [ع ، ص] تحشيد ايدن ، بر يره جمع ايلين .

محشا — محشى [ع ، ص] تحشيه اولنمش حاشيه يازلمش دركنار ايدلمش .

محصل [ع ، ص] تحصيل ايدن حاصل ايلين اله كتيرن § تعبيرات وتنسيقات قديمه‌ده مالكيه قائممقامى .

محصل [ع ، ص] تحصيل اولنمش حاصل ايدلمش § حاصلى ، خلاصه .

محصله [ع ، ص] { ماكنه } عينى بر نقطه‌يه تأثير ايدن ايكى ويا دها زياده قوتلرك متحداً حصوله كتيره‌جكلرى فعلى يالكزجه ايفايه مقتدر اولان وبو جهتله انلرك يرينه قائم اوله‌بيلان قوهٔ واحده .

محصن [ع ، ص] قلعه‌كبى محفوظ ومتين قيلان § نامحرمدن صاقليان .

محضر [ع ، ص] احضار ايدن حضوره كتيرن § طرفينى محكمه‌يه كتيرن ، محكمه خدمه‌سى مباشر محضر باشى .

محق [ع ، ص] احقاق حق ايدن حق ويرن ، حقى يرينه كتيرن § حقلى اولان § امر معقول

محقانه == محقجه‌سنه .

محقر [ع ، ص] تحقير ايدن ، خورلايان حقارتله معامله ايدن .

محقر [ع ، ص] تحقير اولنمش ، خورلنمش ، حقارته دوچار اولان .

محقق [ع ، ص] تحقيق ايدن . حقيقتى آرايوب ميدانه چيقاران § تحقيق مأمورى
§ سوزى ايراد ادله ايله اثبات ايدن .
§ (حقوق) كنديسنه حقيقت اشيا منكشف اولان .

محققين == محققلر .

محققانه == محققجه‌سنه .

محقق [ع ، ص] تحقيق اولنمش ، حقيقتى ميدانه چيقارلمش . منبت ، بللى ، اشكار ، شبهه‌سز .

محكم [ع ، ص] احكام ايدن . متين قيلان ، قوت ويرن .

مُحَكَّم [ع، ص] تحکیم اولنمش حاکم قیلنمش § حکم نصب ایدلمش یعنی خصمینك دعوالرینی فصل ایچون رضالریله حکم اتخاذ اولنمش.

مُحْكَمات [ع، ص] معانیٔ جلیله‌سی صریح اولان آیات کریمهٔ قرآنیه (متشابهات) مقابلی.

مُحَلِّل [ع، ص] تحلیل ایدن، اجزاسنی آییران، جزء جزء ایدن.

محلل ضیا = (حکمت ضوئیه) ضیانی تحلیله خدمت ایدن جهاز مخصوص، طیفبین.

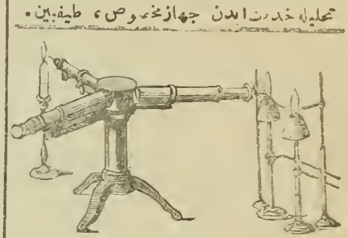

(محلل ضیا)

مُحَلّى [ع، ص] تحلیه اولنمش، تزیین ایدلمش، طونادلمش.

مُحَمَّدی [ع، ص] حضرت محمد صلی الله تعالی علیه وسلم افندمزه منسوب ومتعلق. دین مبین محمدی.

مُحَمَّس ـ مُحَمَّص [ع، ص] تحمیس (تحمیص) اولنمش، آتش اوزرنده قزدیریلوب طاولانمش اولان.

مُحَنَّط [ع، ص] تحنیط اولنمش. [تحنیط]

مُحَوِّل [ع، ص] تحویل ایدیجی، ایدن. دکیشدیرن باشقه درلو ایدن.

مُحَوَّل [ع، ص] تحویل اولنمش، دکشدیرلمش، باشقه درلو ایدلمش. § احاله اولنمش حواله ایدلمش.

محول علیه = اوزرینه (پولیچه وسائره) حواله ایدیلان.

محولات = جم: محولات، حواله‌لر.

مُحَيِّر [ع، ص] تحیر ایدن، حیرت ویرن: محیرالعقول.

مُحيط [ع، ص] احاطه ایدن، اطرافنی چویرن، قوشادان. § کرهٔ ارضك قره‌لرینی احاطه ایدن دکیز: بحر محیط. § شکلك جوانبنی احاطه ایلین خطوط اضلاع. § جامع، شامل، حاوی، ایچنده بولنان

محیط دائره = (هندسه) بر دائره‌یی احاطه ایدن خط منحنی ـ که: داخلنده محاط بولنان محله (دائره) دینور. § (نباتات) ظرف، غلاف (قلف).

محیط ظاهری = (قوزموغرافیا) قمرك ارضدن مرئی اولان نصف کره‌سنی تحدید ایدن دائرهٔ عظیمه.

مُحيل [ع، ص] احاله ایدن، حواله ایدن § دیننی آخرك ذمته نقل ایدن.

مُحْيى [ع، ص] احیا ایدن. دیرلدن، جانلاندیرن، تازه حیات ویرن: محییٔ اموات.

مُخّ [ع، س] کمیکده‌کی ایلك. § (نباتات) قطعهٔ خشبیه‌نك ایچنده‌کی اوز: جمرات مخیه.

غلاف مخ = (نباتات) خشبك مخی محیط اولان قسمی.

اشعهٔ مخیه = (نباتات) غلاف مخدن ظهور ایله ساقط قطری استقامتنده امتداد ایدرك قشرك طبقهٔ جمریه‌سنده نهایت بولان الیاف.

مخ شوکی = (طب) عمود فقاری‌نك قناتی درونده بولنان مخ، مردار ایلك.

مخ مستطیل = (طب) (بصلهٔ صیانیه).

مُخابِر [ع، ص] مخابره ایدیجی، ایدن، مراسله ومکاتبه‌ده بولنان: غزته مخابرلرندن بری.

مُخابَره [ع، مص] خبرلشمك، ایکی کشی بربرینه خبر مکتوب کوندرمك، مکاتبه. جمعی: (مخابرات) در.

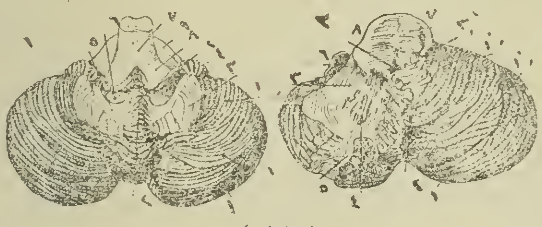

(مخیخ)

١ — وجه سفلی: ا، ا، ا — فص وصفیحات مخیخ، ٢ — دود سفلی، ٣ — لوزه، ٤ — عصب رئوی معدوینك فصیصی، ٥ — دسام تارن، ٦ — نهایت بطین رابع، ٧ — فصیص مرفوع، ٨ ذنب مخیخی، ٩ — خدبهٔ حلقویه یاخود جسر وارول.

٢ — وجه علوی: ا ١ ٢ ١ ٢ — فص وصفیحات مخیخ، ٢ — دود علوی، ٣ — مقطع ذنب مخیخی متوسط، ٤ — زیتون مخیخی، ٥ — بر شعبهٔ شجرهٔ حیات، ٦ — فصیص عصب رئوی معدوی، ٧ — خدبهٔ حلقویهٔ مقلوبه، ٨ — وقفات سیلویوس.

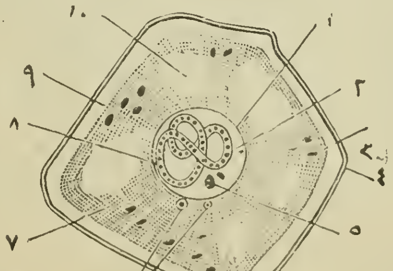

(مخیخ)

١ — غشای نویتی ٢ — عصارهٔ نویته ٣ — لوئیت ٤ — بشره ٥ — نویت ٦ — سانتروزوملری حاوی منطقهٔ جاذبه ٧ — پروتوپلازمای حجروی ٨ — حبل ملتویه ٩ — غشای پروتوپلازمائی ١٠ — عصارهٔ حجرویه‌یی حاوی جوف.

مُخادَنَت [ع، مص] دوستلق، خلطه، مصادقت.

مُخادَعه [ع، مص] آلداتمق، مکرو حیله ایتمك.

مُخاصِم [ع، ص] مخاصمه ایدن، بینلرنده عداوت و خصومت بولنان. § مدعی ومدعی علیهدن هر بری. طرفین مخاصمین.

مُخاصَمه [ع، مص] ایکی کشی بربرینه خصومت ایتمك خصومت ایدیشمك. جمعی: (مخاصمات) کابر.

مُخاط [ع، ص] سوموك و امثالی لزوجتلی مایع § (طب) بعض اغشیه درونده بولنان ومواد مختلفه‌دن عبارت اولان خلیطه.

اغشیهٔ مخاطیه = (طب) انبوبهٔ هضمیه، حنجره، شربان شزن، قصبات رئه، حفرتین انف، مثانه کبی بدنك درونده مجوف اعضا ومجاری‌یی داخلاً ستر ایدن زارلر.

بشرهٔ مخاط == (طب) اغشیهٔ مخاطیه‌نك غشاء جرویه تحول ایدن بشره‌سی .

مخاطی == (طب) مخاط . منسوب ومتعلق .

مُخاطِب [ع ، ص] خطاب ایدن ، برینه خطابا سوز سویلین .

مُخاطَب [ع ، ص] کندوسنه خطاب اولنان ، سوز سویلنن : مفرد مخاطب ، جمع مخاطب .

مخاطبه == بر برینه خطاب ایتمك ، خطابلاشمق .

مخاطبات == جـ : مخاطبه .

مخاطَره [ع ، مص] خطر ، تهلکه .

شرکت مخاطره == کار وضرر مشترك اولمق اوزره عقد ایدیلن شرکت .

مخاطره‌لی == تهلکه‌لی ، خطر انکیز .

مُخالَصَت [ع ، مص] بریله خالصانه کچینمك ، دوستلق ایتمك ، وصمیمیت وخلوصله معامله ایتمك .

مخالَطه [ع ، مص] حسن امتزاج ایتمك ، اختلاط ایلمك .

مخالِف [ع ، ص] مخالفت ایدن ، اویمیان ، اویغون اولمیان . ضد اولان . § برینك فکرینه ضدفکرده بولنان .

مخالفت == مخالفلك ، اویغونسزلق ، ضدیت .

مخالفة للحوادث == صفات الهیه‌دن جناب حقك ذاتنده ، صفاتنده ، افعالنده هیچ بر شیئه بکزه‌مامسی .

مُخبِر [ع ، ص] بر حال وکیفیتی اخبار ایدن ، خبر ویرن : غزته مخبری .

مخبر صادق == اخبار واقعه‌لرندن مسئول اولمق ایچون کندی نامرینی کتم ایله امضا محلنه قودقلری عنواندر .

مختار [ع ، ص] اختیار ایدیجی ، ایدن § اختیار وانتخاب اولنمش ، سچلمش § شهرلرده محله‌نك وطشره‌لرده کویك امامیله برابر قریه‌نك امورینه نظارت ایدن آدم . § ارادهٔ جزئیه‌سنه مالك اولان : بو ایشی بویله یاپوب یاپمامقده مختارسکز .

مختاریت == مختارلق ‖ بعض امتیازاتی حاوی اوله‌رق ایروجه اداره اولنان ایالتك حالی .

مُختال [ع ، ص] متکبر ، متعظم .

مُختَدِع [ع ، ص] حیله‌کارلق دسائسلق ایدن .

مُختَرِع [ع ، ص] اختراع ایدن ، مثلی کورولمامش برشی وجوده کتیرن . § مفتری ، یالاندن حوادث نشر ایدن .

مُختَزِن [ع ، ص] بریکدیروب خزینه‌یه قویان ، در انبار ایدن ، ادخار ایلین .

مُختَصَر [ع ، ص] اختصار اولنمش قیصالدلمش ، قیصه ، موجز .

مختصراً == مختصر اوله‌رق .

مُختَصّ [ع ، ص] اختصاص ایتمش ، خاصة منتسب اولمش .

مُختَصِم [ع ، ص خصومت ایدیش ،

مُختَضِب [ع ، ص] رنکلنن ، بویانان .

مُختَضِع [ع ، ص] تواضع کوسترن ، سرفرو ایدن ،

مُختَطِب [ع ، ص] اختطاب ایدن ، نکاح ایله ایستەین .

مُختَطِف [ع ، ص] اختطاف ایدن ، قاپان § قاشدیرن .

مُختَفی [ع ، ص] اختفا ایدن ، صاقلانان ، کیزلنن .

مُختَلِج [ع ، ص] اختلاج ایدن ، سکیرن .

مُختَل [ع ، ص] بوزوق ، بوزولمش اخلال ایدلمش ، خللندیرلمش .

مُختَلِس [ع ، ص] اختلاس ایدن ، قاپان ، چالان .

مُختَلِط [ع ، ص] اختلاط ایدن ، قاریشان ، قاریشوب کورشن ، برلکده دوشوب قالقان .

هیئت مختلطه == دول مختلفه مرخصلرندن مرکب هیئت .

عضلهٔ مختلطه == بوینك ارقه‌سنده‌کی عضله .

مُختَلِف [ع ، ص] اختلاف ایدن ، بر برینه اویمیان ، اویوشمیان ؛ § بر حالده طورمیان § متنوع درلو درلو .

مختلف فیه == حقنده اختلاف آرا بولنان ، اختلافلی ، متفقاً ، قطعیاً قبول اولنمیان .

مُختَمِر [ع ، ص] اختمار ایدن ، مایه‌لنن ، خمیر حالنه کلن .

مُختَنِق [ع ، ص] اختناق ایدن ، نفس الامیان ، بوغولان .

مُخجِل [ع ، ص] تخجیل ایدن ، اوتاندیرن .

مُخَدِّر [ع ، ص] تخدیر ایدن ، ورتوطوتوندیران . § اویوشدیرن ادویهٔ مخدره .

مُخَدَّرات [ع ، ص] جـ : (مخدره) ، اهل پرده ، نسوان ، زنان پرده نشین مخدرات اسلامیه .

مُخَدَّش [ع ، ص] تخدیش ایدن ، طرمالانان ، معنا مضطرب ایدن .

مُخَذَّل [ع ، ص] تخذیل ایدن ، ذلت ایچنده براقان .

مُخرِب [ع ، ص] خراب ایدن ، تخریب ایلین .

مُخرَج [ع ، ص] اخراج اولنمش ، طیشاری چیقارلمش .

مُخَرِّش [ع ، ص] تخریش ایدن ، طرمالایان .

مُخَرِّق [ع ، ص] تخریق ایدن ، یاقان .

مُخَزَّع [ع ، ص] اوت وصمان طوغرامغه مخصوص بر نوع زراعت راکنه‌سی Hache-paille

مُخسِر [ع ، ص] خساره دوچار ایدن .

مُخَصَّص [ع ، ص] تخصیص اولنمش ، تخصیص وتعیین ایدلمش ، تخصیص قلنمش .

مخصصات == مخصص اولان شیلر .

مُخَضَّب [ع ، ص] تخضیب اولنمش ، بویانمش .

مُخَضَّر [ع ، ص] تخضیر اولنمش ، یشیللندیرلمش ، یشیل رنك ویرلمش .

مُخطِر [ع ، ص] اخطار ایدن ، خاطره کتیرن .

مُخطِره [ع ، ص] برشی خاطره کتیرمك ایچون یازیلان ورقه ، مذکره .

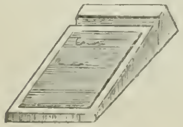

(مخطره)

مُخَطَّط [ع ، ص] تخطيط ايدن ، چيزن ، § ترسيم ايلين .

مُخَطَّط [ع ، ص] تخطيط اولنمش ، چيزلمش § ترسيم ايدلمش .

مُخْطِى [ع ، ص] خطا ايديجى ، ياكلميجى ، خطايه دوشيرن . § خطا ايدن ، ياكلان .

مُخَفِّف [ع ، ص] تخفيف‌جزا ايدن خفيفلنديرن .

مُخَفَّف [ع ، ص] تخفيف اولنمش ، خفيفلنديرمش .

مُخِلّ [ع ، ص] اخلال ايديجى ، ايدن خلل‌ويرن ، سقطلايان : مخل فصاحت ، مخل ادب .

مُخَلَّد [ع ، ص] تخليد اولنمش ، دائمى صورتده مقيم قيلنمش : مخلدفى‌النار .

مُخْلِص [ع ، ص] اخلاص ايله متصف ، طوغرى ، ريا‌سز ، غرضسز دوست .

مخلصانه == مخلص اولانه ياراشير صورتده .

مُخَلِّص [ع ، ص] تخليص ايدن ، قورتاران .

مُخَلَّص [ع ، ص] تخليص اولنمش ، قورتارلمش .

مُخَلَّف [ع ، ص] انسانك وفاتنده براقديغى شى ، تركه .

مخلفات == متوفانك اموال متروكه‌سى .

مُخَلّىٰ [ع ، ص] تخليه اولنمش ، بوشادلمش .

مُخَلّى [ع ، ص] تخليه ايدن ، بوشادان .

مخلية‌الهوا == بر محلك هواسنى تخليه ايتمكه مخصوص آلت ☞ [هوا]

مُخَمَّر [ع ، ص] تخمير اولنمش ، يوغورلمش § مايه‌لنديرلمش : فطرتى علويتله مخمردر .

مُخَمَّس [ع ، ص] تخميس ايدلمش ، بشه ابلاغ اولمش ، منقسم اولمش § (ـ) (ادبيات) هربندى بش مصرعدن مركب نظم .

مخمس متكرر == (ادبيات) بشنجى مصراعى تكرر ايدن مخمس .

مخمس مزدوج == (ادبيات) بشنجى مصراعى تكرر ايتمش مخمس .

مُخَمَّن [ع ، ص] تخمين ايدلمش ، ظن ايله رأى بيان اولنمش تقدير ايدلمش .

مُخَمِّن [ع ، ص] تخمين ايديجى ، ايدن ، ظن ايله رأى بيان ايلين . § ترهين اولنه‌جق مجوهرات ، وسائره ذى‌قيمت اشيانك قيمتنى تخمين وتقدير ايدن ، استيماتور § ويركويه ربط اولنه‌جق املاكك تقريباً ديكرينى ، قيمتنى تعيين ايدن مأمور .

مُخَنَّث [ع ، ص] قادين طبيعتلى ، نامرد ، [(مخنت) بوندن محرفدر .]

مُخَنِّق [ع ، ص] اختناق ايدن بوغان بوغيجى .

مُخَوِّف [ع ، ص] تخويف ايدن ، قورقودان .

مُخَيِّب [ع ، ص] تخييب وتأييس ايدن ، محروم قيلان .

مُخَيَّب [ع ، ص] تخييب ايدلمش محروم ومأيوس قيلنمش .

مخيباً == مخيب اولەرق .

مُخَيِّر [ع ، ص] تخيير ايدن ، ايكى شى بيننده مخير قيلان .

مُخَيَّر [ع ، ص] تخيير ايدلمش ، ايكى شيدن برينك اختيارى عهده‌سنه براغلمش § بكنديكى تقديرده المق وبكنمديكى صورتده اعاده ايتمك اوزره مشترى‌يه امانةً تسليم اولنمش

مُخَيِّل [ع ، ص] تخييل ايدن ، ذهنده خياله صورت ويرن .

مُخَيَّل [ع ، ص] تخييل اولنمش ، ذهنده صورت ويرلمش .

مخيلات == جمع (مخيل) . مخيل اولان شيلر .

مُداخَله [ع ، مص] ايشه قاريشمق ال صوقمق § آرەيه كيرمه توسط ميانجيلق .

§ حقوق دول) بر دولتك ديكر دولت امورينه قاريشمەسى .

مداخلهٔ دوستانه == (حقوق دول) سفرامعرفتيله صورت دوستانه‌ده وقوعبولان تبليغات شفاهيه .

مداخلهٔ رسميه == (حقوق دول) نوطه واسطه‌سيله وقوعبولان مداخله .

مداخلهٔ مصلحانه == (حقوق دول) اكثريا بر قونفرانس اجتماعنى انتاج ايدن مداخله .

مداخلهٔ مسلحه == (حقوق دول) قوهٔ عسكريه جمع وسوقيله ايديلان تهديدات . (جمعى : (مداخلات) كابر

مُدارْ ـ مُدارات [ع ، مص] خلق ايله حسن معامله ايتمك ، صلح واشتى اوزره بولنمق ، رعايت ايتمك § كين وخصومتى كيزليوب ظاهرده دوستلق كوسترمه .

§ (غلط اولەرق) مداهنه .

مُدافِع [ع ، ص] مدافعه ايديجى ايدن تدافعى حركتده بولنان

مدافعين == مدافعلر .

مُدافَعَه [ع ، ص] دفع ايتمك ، دشمنك هجومنى منع ايتمك ، دشمنه مقابله ايتمك § مدعينك دعواسنى دفع ايده‌جك بردعوى درميان ايلمك .

مدافعهٔ مشروعه == (حقوق) قانوناً بجرد جان وعرضه قارشى وقوعبولان حقسز وشديد بر تعرضك باشقه صورتله منعى قابل اولمديغى تقديرده قوتله دفع ايدلمسندن عبارت بر حق طبيعى .

مدافعةً == مدافعه صورتيله .

مُدام [ع ، ص] شراب ، خمر § دائما هر زمان .

مست مدام == دائما حال سكرده بولنان . § دائم ، باقى .

مُدامَه [ع ، ص] شراب .

مُدانى [ع ، ص] ياقين قريب اش نظير .

بى مدانى == بى نظير : حكيم بى مدانى .

مُداوات [ع ، مص] خسته‌يه باقمق ، علاج ويرمك دوا ايتمك .

مُداوَرَه [ع ، مص] دونديرمك تدوير ايتمك .

مُداوَله [ع ، مص] الدن اله كزديرمك ، دور ايتديرمك § تعاطى ايتمك : مداولهٔ افكار .

مُداوِم [ع ، ص] مداومت ايدن دوام ايدن ، بر ايشه بلافاصله چاليشان . § معاشسز اولەرق دوائر واقلام رسميه‌دن برينه كيدوب خدمت ايدن فعال ، غيور .

مُداوَمَت [ع ، مص] دوام ايتمك اقدام واهتمام ايلمك ، بر ايشه صورت دائمه‌ده چاليشمه .

مُداهِن [ع، ص] مداهنه ایدیجی ایدن، طالقاووق.

مداهنه == طالقاووقلق.

مداهنه کارانه == مداهنه اولانه لایق صورتده.

مُدایَه [ع، مص] اوروبج الوب ویرمك.

مُدبِر [ع، ص] طالعسز، بدبخت دوچار ادبار اولمش اولان.

مُدَبَّر [ع، ص] (فرائض) عتق مونه تعلیق ایدلمش کوله ویا جاریه.

مُدَبِّر [ع، ص] تدبیر ایدن، برشیئك انجامنی تفکراه تهیۀ لوازم وترتیب اسباب ایلین دور اندیش، تدبیرلی.

مدبرانه == مدبره لایق صورتده، مدبرجەسنه، دور اندیشانه، کمال تدبیرله.

مدبرلك == دور اندیشلك.

مُدَّت [ع، ص] وقت، زمان، هنگام. § وقت معین § زمانك بر جزئی. § برشیئك باقی اولدیغی زمانك جزئی، قسمی.

مدت عدت == (فقه) قادینك دالطلاق ازدواجدن شرعاً ممنوع ولدیغی ایامدکه: مطلقه ایچون اوچ آی [اوچ حیض مدتی] وحامل قادین ایچون درت آی اون کوندر. [حامل قادینلر ایچون بو مدت وضع حمل ایله مقیددر.]

مدت استیناف == (حقوق) مواد جزائیه‌دن قباحت وجنحه‌ده اون ومواد حقوقیه‌ده آلتمش بر کون.

مدت اعتراض == (حقوق) حکم غیابیلر ایچون مواد جزائیه‌ده قباحتده اوچ، جنحه‌ده بش، مواد حقوقیه‌ده (۳۱) کوندن عبارتدر.

مدت تمیز == (حقوق) مواد جزائیه‌ده سکز ومواد حقوقیه‌ده (۹۰) کوندر.

مُدحِر [ع، ص] ادحار ایدن، اذلال وتحقیر ایلین.

مُدَّخِر [ع، ص] ادخار ایدن، بریکدیرن، طوپلایوب صاقلایان.

مُدَّخَر [ع، ص] ادخار اولنمش، بریکدیریلمش، طوپلانوب صاقلانمش.

مُدخِل [ع، ص] ادخال ایدن، کیردیرن، صوقان.

مُدخَل [ع، ص] ادخال اولنمش کیردیرلمش، صوقلمش.

مُدَرِّس [ع، ص] تدریس ایدن درس ویرن، درس اولەرق اوقودان درسعام خواجەسی. § رتب علمیەدن بری.

مدرسین == مدرسلر.

مدرسلك == مدرس پایەسی.

مُدرِك [ع، ص] ادراك ایدن، اکلایان § یتیشن، اولاشان § کمال بولان.

قوۀ مدرکه == انسانده حقایق اشیایی ادراك ایدن قوت، عقل.

مدرکات == عقول.

مُدَّعی [ع، ص] ادعا ایدن، دعواجی § بر محکمەده اتاق دیرین. § عنادجی.

مدعیٔ عمومی == محاکمده حقوق عمومیەیی زامنه اقامۀ دعوی ایدن مأمور. درسعادتده محکمۀ تمیز نزدنده بر باش مدعیٔ عمومی بولندیغی کبی هر استیناف محکمەسنده بر مدعی عمومی بولنور.

مدعیٔ عمومی معاونی == مدعی عمومیلره معاونت ویامدعی عمومی بولنه‌میان یرلرده اکا وکالت ایدن مأمور [مدعیٔ عمومی معاونلری بدایت محکمەلری نزدنده بولنور.]

مدعیات == ادعا اولنان شیلر.

مُدَّعیٰ [ع، ص] ادعا اولنمش، دعا اولنان شی.

مدعی علیه == علیهنده اقامۀ دعوی اولنان.

مدعی به == سبب دعوی اولان خصوص، مدعینك دعوی ایتدیکی شی

مُدغَم [ع، ص] ادغام اولنمش، بر جنسدن اولان ایکی حرفدن دیکرینه قلب والحاق اولنان دیکری.

مُدَقِّق [ع، ص] تدقیق ایدن، دقتله ارشدرن، بر ایشی اطرافیله تحقیق وتدقیق ایدن اك ارقاق کیزلی شیلری کورن.

مدققانه == مدققجەسنه، مدقق اولانه یاقیشیر صورتده.

مدققین == مدققلر.

مُدَلَّل [ع، ص] دلیل ایله ثابت دلائل ایرادیله اثبات ایدلمش اولان.

مدللاً == مدلل اولەرق.

مُدمِج [ع، ص] ادماج ایدن، درج وادخال ایلین.

مُدَمِّر [ع، ص] تدمیر ایدن، محو وهلاك ایلین.

مُدَمَّر [ع، ص] تدمیر اولنمش، محو وهلاك ایدلمش.

مُدمِن [ع، ص] ادمان ایدن، مداومت ایلین.

مدمن خمر == شارب اللیل والنهار اولان سرخوش.

مُدُن [ع، ج] شهر معناسنده اولان (مدینه) نك جمعی.

مُدَوَّر [ع، ص] تدویر اولنمش، دوندرلمش، چویرلمش. § یواولاق، دکرمی.

مُدَوِّن [ع، ص] تدوین ایدن، بر علمی بر فنی محتوی مسائلی جمع وترضیح ایله کتاب حالنه افراغ ایلین.

مُدَوَّن [ع، ص] تدوین اولنمش، کتاب حالنه قونلمش، بر یره جمع ایدلمش اولان بر طاقم مسائل علمیه ویا فنیه.

مدونات == تدوین اولنمش آثار، مؤلفات.

مدهش / **مدهش** [ع، ص] ادهاش ایدن، دهشته دوشورن دهشت ویرن، دهشت انکیز.

مُدیر [ع، ص] اداره ایدن، چویرن، باقان. § اداره‌یه مقتدر. § تقسیمات ملکیه‌جه قائمقاملك مادوننده بولنان مأمور.

مدیریت == مدیرلك، مدیرلك مقام ووظیفەسی. | بر مدیرك تحت ادارەسنده ناحیه.

مُذاب [ع، ص] اذابه ایدلمش، اریدلمش، اریش.

لعل مذاب == شراب: خمر.

مُذاکَرَه [ع، مص] بر کیفیتك مقتضاسنی یکدیکریله سویلشمك، بر ایش حقنده تعاطیٔ افکار ایتمك. § شاکردانك درسلرینی کندی ارەلرنده مطالعه بر برلرینه تقریر ویا بر برندن استفاده ایلملری.

مذاکره‌جی == مکتبلرده شاکردانه معلمدن الدقلری درسی تکرار وتقریر ایدن اك مستعد شاکرد، قالفه.

مذال [ع ، ص] اتك ، قویروق ، ذیل .

مذبذب [ع ، ص] تذبذبه دوشورن تشویش ایلین .

مذبذب [ع ، ص] متردد ، بر حالده قرار ایده‌میه‌ن § مشوش

مذكر [ع ، ص] تذكیر ایدن ، آكدیران ، یاده كتیرن ، درخاطر ایدن .

مذكر [ع ، ص] اركك ، (مؤنث) مقابلی . § لفظی واعتباری اوله‌رق اركككه دلالت ایدن اسم : جمع مذكر ، اسم مذكر .

مذكر سماعی == زوجه‌سنه مطیع اولان اركك .

مذكره [ع ، ص] دوائر رسمیه‌ده بر خصوصه دائر القابسز اوله‌رق یازیلان ورقه .

احضار مذكره‌سی == (حقوق) محكمه‌دن جلب مذكره‌سی ایله كلیانلره كوندریلان مذكره .

توقیف مذكره‌سی == (حقوق) بعدالاستنطاق مجرم اولدیغنه حكم اولنان مظنون علیهه كوندریلان مذكره .

جلب مذكره‌سی == (حقوق) جانب محكمه‌دن طرفینه وشاهدلره كوندریلان مذكره .

مذنب [ع ، ص] كنهكار ، كناه ایشلین .

مذوب [ع ، ص] اریدن ، تذوب ایدن .

مذوب [ع ، ص] تذویب ایدلمش اریدلمش .

مذهب [ع ، ص] تذهیب اولنمش التون سورلمش ، یالدیزلانمش : مذهب بر كتاب

مذهب [ع ، ص] تذهیب ایدن التون سورن ، یالدیزلایان

مذیل [ع ، ص] تذییل ایدلمش ذیل اوله‌رق ایراد اولنمش .

مذیلا == مذیل اوله‌رق .

مذیلات == ذیل اوله‌رق ایراد ایدلمش ضم والحاق اولنمش شیلر .

مر [ع ، ص] آجی ، تلخ .

الحق مر == حق سوز آجیدر .

مرا [ج ، س] مر اوتی : ذات الفلقتین شمسیه‌سندن صیوانیه فصیله‌سنه منسوب طاغلق محللرده بولنور بر اوتدر .

(مرا اوتی)

مرابحه [ع ، مص] متاعی كار ایله صاتمق § فاحش فائض ایله پاره اقراض ایلمك .

مرابحه‌جی == او یولده پاره اقراض ایدن .

مرابحه جیلق == فاحش فائضله پاره اقراضی معامله مكروهه‌سی .

مرابط [ع ، ص] درویش ، متقی ، زاهد .

مرابطین == مرابطلر .

مرابعه [ع ، ص] ایام ربیعه مخصوص ، مقاوله عقدیله معامله .

مراجعت [ع ، مص] كیری دونمك ، معاودت § حجت ویا دستور طوتیلان بر شیئه ویا بر كیمسه‌یه كیدوب اندن استفاده یاخود انكله استشاره ایتمك .

مراد [ع ، ص] ایستك ، ارزو ، مقصد ، مرام .

مرادف [ع ، ص] دیكر بر كله ایله معناسی بر اولان § رفیق ، یولداش .

مرادفه == مرادفلك .

مراسله [ع ، مص] خبرلشمك ایكی كشی بربرینه مكتوب كوندرمك ، مكتوبلاشمق المراسلة نصف المواصله . § وقتیله قضانك نواب تعیینی ایچون یازدقلری رسمی مكتوب .

مراعات [ع ، مص] حفظ ایتمك § كوز اوجیله باقمق § سلوك ورعایت ایتمك : خاطره مراعاة

مراعات نظیر == (ادبیات) تضاد صورتنده اولمیه‌رق معنی جهتیله متناسب اولان ایكی ویا دها زیاده شیئی عباره‌ده جمع ایتمكدن عبارت بر صنعت ادبیه تناسب ، ائتلاف ، تلفیق .

مرافعه [ع ، مص] حضور حاكمده اقامه دعوی ایتمك ، مدعی علیهی حضور حاكمه جلب ایلمك . § محاكمه .

مرافق [ع ، ص] مرافقت ایدیجی اولان ، رفاقت ایلین ، همراه اولان .

مرافقت [ع ، مص] رفاقت ، همراهی ، یولداشلق .

مراقب [ع ، ص] مراقبه ایدیجی ایدن .

مراقبه [ع ، مص] كوز التنده بولندیرمق ، باقمق ، حفظ ایتمك § بوینی اشاغی اكمك § ماسوادن قطع تعلقله قلبا جناب حقه توجه .

مراهق [ع ، ص] سن بلوغه یاقلاشمش اركك چوجق . § شرعا سن بلوغه یعنی اون ایكی یاشنه كیروبده بالغ اولمیان اركك چوجق .

مراهقه == اركك چوجق سن بلوغه یاقلاشمق .

مرائی [ع ، ص] ریاكار ، خودنما كوستریش یاپان .

مرائیانه == مرائیجه‌سنه .

مربا ـ مربی [ع ، س] رچل شكر شربتی ایچنده قاینادیلوب صورت مخصوصه‌ده تربیه اولنه‌رق حفظ ایدیلان میوه .

مربع [ع ، ص] تربیع اولنمش (هندسه) دورده ابلاغ ایدلمش § بربرینه مساوی درت ضلعی ودرت زاویهٔ قائمه‌یی حاوی § هر بندی دردر مصراعدن مركب اولان نظم § تربیعا اوچلمش شی : § بر عددك كندی مثلیله حاصل ضربندن چیقان عدد : (٥) عددینك مربعی (٢٥) در

مربی [ع ، ص] تربیه ایدیجی ، ایدن ، چوجقلرك تربیه‌سنی درعهده ایلین . مؤنثی (مربیه) در . § ابدلین .

مرتب [ع ، ص] ترتیب ایدن مرتب ، نظاملی ، قوریان . § مطبعه‌لرده دوكمه حروفاتی دیزه‌رك كتاب غزته كبی شیلرك ستون وصحائفنی باغلیان ، سر مرتب .

سهو مرتب == مرتبلر طرفندن وقوعه كتیریلان كله ویا حرف یاكلشلغی .

مرتبلك == مرتب صنعتی .

مرتب [ع ، ص] ترتیب ایدلمش دیزلمش ، یرلی یرینه قونلمش منتظم . § تعیین وتخصیص

اولنمش . § یاندن ترتیب اولنمش .

مرتبات == مرتب شیلر || (بحریه) سفائن حربیه‌نك ضابطان وافراد موجوده‌سی

مُرتَبِط [ع ، ص] ارتباط ایدن ، باغلنان ، منسوب ، متعلق

مُرتَجِع [ع ، ص] ارتجاع ایدن ، کری دونن .

مُرتَجِل [ع ، ص] ارتجالاً دوشنمه‌دن ، بالبداهه سوز سویلاین ، حاضر جواب .

مرتجلانه == مرتجلجه‌سنه .

مُرتَجَل [ع ، ص] بالبداهه سویلنلمش .

مُرتَجی [ع ، ص] ارتجاء ایدن اومان ، آرزوکش .

مُرتَجی [ع ، ص] ارتجا اولنمش ، اومولمش ، امید ایدلمش

مُرتَحِل [ع ، ص] ارتحال ایدن دنیادن آخرته کوچن ، وفات ایدن .

مُرتَد [ع ، ص] ارتداد ایدن ، دین اسلامدن دونن .

مُرتَزِق [ع ، ص] ارتزاق ایدن ، رزقلنان ، رزق آلان .

مُرتَزِقه [ع ، ص] وقتیله علوفه خوار اولانلره دینوردی .

مُرتَسِم [ع ، ص] رسم اولنمش ، مرسوم ، مصور . § (هندسهٔ رسمیه) بر خطك نقاط مختلفه‌سندن بر مستویه رسم ایدیلان عمودلرك موقع عمودیسنك محل هندسیسی .

مرتسم مستویسی == (هندسهٔ رسمیه) بری افقی ، دیکری اکا عمود اولان ایکی مستوی .

مُرتَشی [ع ، ص] ارتشاء ایدن ، رشوت آلان رشوتی قبول ایدن .

مُرتَضی [ع ، ص] ارتضا ایدلمش تقدیر وانتخاب اولنمش ، پسندیده ، کزیده § حضرت علی کرم الله وجهه‌نك القاب عالیه‌لرندن بری . علی المرتضی .

مرتضوی == حضرت مرتضایه منسوب ومتعلق .

مُرتَضِع [ع ، ص] ارتضاع ایدن سود امن .

مُرتَعِب [ع ، ص] ارتعاب ایدن قورقان .

مُرتَعِد ـ مُرتَعِش [ع ، ص] ارتعاد وارتعاش ایدن تتره‌ین رعشه‌دار .

مُرتَفِع [ع ، ص] ارتفاع ایدن ، یوکسکه چیقان ، یوکسلن . § یوکسك ، عالی : جبال مرتفعه .

مُرتَکِب [ع ، ص] ارتکاب ایدن ، نابجا کوتو ایشی ایشله‌ین § مأموریتی سوء استعمال ایدن . § مرتشی .

مُرتَهِن [ع ، ص] ارتهان ایدن ، رهن اوله‌رق آلان .

مُرَحَّب [ع ، ص] ترحیب ایدلمش تعظیم وتکریم اولنمش .

مُرَجَّح [ع ، ص] ترجیح ایدلمش ، شایان اعتبار عد اولنمش اوستون طوتلمش ، رجحانلی ، فائق .

مُرَخَّص [ع ، ص] ترخیص ایدلمش ، رخصت وبرلمش مساعده ایدلمش § (حقوق دول) طرفندن مبعوث اولدیغی حکومت نامنه ایستدیکی یولده بیان رأی ایلمکه مأذون اوله‌رق بر قونفرانسه کوندریلان مأمور .

مرخصیت == مرخصلك .

مُرَخَّصه [ع ، ص] (هیئت مرخصه‌دن اختصار ایدلمشدر .) ارمنی پسقپوسی .

مُرَخَّم [ع ، ص] ترخیم اولنمش حرف اخیری اسقاط اولنمش اسم .

مُرد [فا ، فم] (کیری) معناسنده مستعملدر .

مُردار [فا ، ص] ناپاك ، پیس ملوث .

مردارلق == پیسلك ، نجاست .

مُرداسنك ـ مُرداسنج [فا ، ص] ☜ [مرده‌سنك]

مُرَدَّف [ع ، ص] تردیف ایدلمش اردی صره یوروتلمش . § (ادبیات) ردیفلی غزل

مُردَه [فا ، ص] اولمش ، کبرمش ، اولو .

مردکان == جم : (مرده) اولمشلر اولولر .

مرده دل == حسسز ، قلبی اولمش ،

مرده‌شوی == اولو ییقایان ، غسال

مُردَه‌سنك [فا ، ص] قورشوندن استحصال اولنان بر ماده ، حاضر اسرب

مُردوم [ت ، س] رچلی یاپیلان بر نوع کوچوك اریك .

مُرسِل [ع ، ص] ارسال ایدن ، کوندرن .

مُرسَل [ع ، ص] ارسال اولنمش § کوندرلمش § طرف حقدن کوندرلمش پیغمبر .

مرسلین == مرسلر ، پیغمبران عظام سیدالمرسلین .

مرسل الیه == کندوسنه بر شی کوندرلمش اولان .

مرسلات == ارسال اولنان ، کوندریلان شیلر .

مُرَتِّل [ع ، ص] ترتیل ایدن ، تأنی وتدبیرله حسن قرائت ایلین

مُرَسَّم [ع ، ص] ترسیم ایدلمش رسم اولنمش ، رسمی یاپلمش

مُرَشَّح [ع ، ص] ترشیح ایدلمش تربیه اولنمش § عباره‌ده مشبه به ملایم اوله‌رق ایراد ایدلمش

مُرشِد [ع ، ص] ارشاد ایدن ، طوغری یول کوسترن ، شیخ طریقت .

مرشدانه == مرشده یاقیشه‌جق صورتده .

مرشدین == مرشدلر .

مُرَصَّص [ع ، ص] ترصیص ایدلمش اوزرینه قلای ویاقورشون سورلمش § لحیملنمش .

مُرَصَّع [ع ، ص] ترصیع ایدلمش اوزرینه جواهر وضع اولنمق صورتیله تزیین ایدلمش نسنه مرصع ، سیف مرصع . § (ادبیات) ایکی فقره‌دن عبارت اولوب برینی تشکیل ایدن الفاظ وزن وقافیه‌جه بربرینه موافق اولان کلام ☜ [ترصیع] « موافق اولمیوب معنایه سوز اولسه مسجع نه حاصل اولیله سوزلردن ولو اولسون مرصع »

مُرضِعه [ع ، ص] ارضاع ایدن ، چوجق امزیرن قادین ، دایه ، سود ننه .

مُرغ [فا ، ص] طیر ، قوش .

مرغاب == صو قوشی || اوردك || قورباغه .

مرغ آلهی == روح ، جان، نفس ناطقه .

مرغان == جم : (مرغ) قوشلر طیور .

مرغان سدره == ملائکهٔ کرام .

مرغانه == قوش یورطه‌سی .

مرغ روز
مرغ زر
مرغ زرین بال
مرغ زرین پر
== کونشدن کنایه .

مرغ باغ
مرغ بام
مرغ چمن
مرغ خوشخوان
مرغ سحر
مرغ شب آهنك
مرغ شبخوان
مرغ شبخیز
مرغ صبح
مرغ طرب
== بلبل هزار .

مرغ زرین == سوكلون .

مرغ سلیمان == هد هد قوشی .

مرغ شب آور
مرغ حق کو
== اسحق قوشی .

مرغ شب وروز == آی وکونش .

مرغك == قوشجغز .

مرغ نامه بر == کوکرجین ‖ هد هد .

مرغ دل == قورقاق .

مرغ باز == قوشجی ، قوشباز ، قوش تربیه ایدن .

مرغزار == چایراق یر .

مُرَفِّه [ع ، ص] ترفیه ایدن ، راحته نائل ایلین .

مُرَفَّه [ع ، ص] ترفیه اولنمش ، راحتلندیرلمش ، سعه حاله نائل قیلنمش .

مرفهاً == مرفه اوله‌رق ، راحتجه‌سنه

مُرَقَّع [ع ، ص] ترقیع ایدلمش ، یامانمش ، یامه اورولمش : جامهٔ مرقع .

دلق مرقع == صوفیلرك علامت زهد وتقوی عد ایتدکاری یامه‌لی خرقه .

مرقعه == خطاط مشقنامه‌سی .

مُرَقَّم [ع ، ص] ترقیم ایدلمش رقم آتلمش ‖ نومروسی وضع ایدلمش .

مُرَکَّب [ع ، ص] ترکیب ایدلمش برلشدیرلمش § بسیط اولمیان متعدد عنصر ویا اجزادن متکون اولان .

جهل مرکب == بیلمدیکنی دخی بیلمین جاهل .

فائض مرکب == رأس المالدن باشقه ایشلین فائضك دخی فائضی ایشلتدیرلمك اوزره اقراضات .

مرکبات == جم : (مرکب) مرکب اولان شیلر . § یازی یازمغه مخصوص بویا ترکیبی : سیاه مرکب ، موز مرکب

مرکب بالغی == سیاه بر بویا افراز ایدن بر جنس بالق .

مرکب یالامش == اوقویوب یازمش آدم ، جاهل اولمیان

مرکبجی == مرکبجی مرکب یاپان ویا صاتان آدم .

مرکبلی == مرکب سوراش .

مرکبه فصیله‌سی == (نباتات) علی العموم ازهاری محورك رأسنده تجمع ایدن نباتاتك هیئت مجموعه‌سنه ازهار مرکبه وبو صنفه عائد اولان تکمیل نباتلرده فصیلهٔ مرکبه دینلور .

(مرکبه فصیله‌سی نباتی)

٣ ، ٢ ، ١ — انکنار (قمه ، چیچك و میوه‌سی)
٧ ، ٦ ، ٥ ، ٤ — پاپادیه (قمه، زهرهٔ اسیهٔ زهرهٔ ابی میوه، میوه)
١٠ ، ٩ ، ٨ — پیغمبر چیچکی (قمه ، عقیم چیچك ، منبت چیچك .
١١ — قناریه اوتنك میوه‌سی ١٢ — یبانی هندبانك میوه‌سی ١٣ - ١٤ - ١٥ نرکز چیچکنك میوه‌سی .

مُرك [فا ، س] سوموك .

مُرْوارِید [فا ، ص] اینجی ، لؤلؤ ، در .

مُرُوَّت [ع ، س] مردلك ، انسانیت § مقتضای انسانیت اولان شیئی اجرا ایلمك § ادراك سعادت وبختیاری : چوجقلرینك مروتنی کوردی .

مروتمند == مروت صاحبی، مروتلی .

مروتسز == مروتی اولمیان ، انسانیتسز .

مُرَوِّج [ع ، ص] ترویج ایدن ، رواجلاندیرن ، التزام ایدن . مروج افکار .

مُرَوَّج [ع ، ص] ترویج اولنمش ، رواجلاندیرلمش .

مُرَوِّح [ع ، ص] رایحه ویرن ، رایحه‌لاندران § راحتلندیرن

مُرَوَّح [ع ، ص] رایحه‌لاندیرلمش § رایحلندیرلمش .

مُرُودَت [ع ، مص] صوك دوجه‌ده عتو وطغیان ایلمك .

مُرُور [ع ، مص] کچمك ، کیتمك § نهایت پذیر اولمق .

مرور تذکره‌سی == یول تذکره‌سی یولجیلره جانب حکومتدن ویریلان تذکره

مرور زمان == (حقوق) بر دعوانك اقامه‌سی وبر حکمك اجراسی ایچون قانوناً معین اولان مدتلرك کچمه‌سی .

مرور علیا
مرور سفلا
== (قوزموغرافیا) کواکبك بر دور تام مدتنده ایکی دفعه نصف النهاردن مروری که برینه مرور علیا ، دیکرینه مرور سفلا دینور .

مروریه == بر یردن کچرایکن ویریلن اجرت ، رسم .

مُرْوَر [ت ، س] کوچوك بر جنس آغاج که دانه دانه اولان بیاض چیچکاری قوریدیلوب خاشلانه‌رق نزله ایچون ویلمین اولمق اوزره صوبی ایچلور .

يبان مروری == قصيله بالسانيادن عادی مرور جنسندن شهر كنارلرنده بولنور بياض چيچكلی بر نباتدر .

(يبان مروری)

مُرَوَّق [ع ، ص] ترويق ايدلمش ، سوزيلوب طورديرلمش : مشروب مروق .

مُرَهِّب [ع ، ص] ترهيب ايدن قورقودان .

مُرَهَّب [ع ، ص] ترهيب ايدلمش قورقودلمش .

مُرِيد [ع ، ص] اراده ايديجی ، ايدن § بر شيخه انتساب ايلين درويش .

مريدانه == مريد اولانه لايق صورتده .

مريدان == مريدلر .

مُزاح [ع ، ص] { كسر ميم ايله غلطدر . } لطيفه ، شاقه ، اكلنجه .

مزاحكو == مزاح سويلين ، لطيفه‌كو ، شاقه‌جی .

مُزاحَف [ع ، ص] زحافلی ، كنديسنه عيب زحاف عارض اولمش ركن غير سالم : شعر مزاحف .

مُزاحَمه [ع ، مص] صيقيشديرمه و مشقت ويرمك ، صيقيشديرمق . § غلبه‌لك .

مُزارَعه [ع ، مص] اكينجيلك اوزرينه معامله . § (فقه) بر طرفدن اراضی ، ديكر طرفدن سعی و عمل و حاصلات آرهده تقسيم اولنمق اوزره عقد شركت .

مُزاوَجه [ع ، مص] چفتلشمك . § (نباتات) اوزرنده ازهار مذكره و مؤنثه ايله برابر ازهار خنثائيه دخی بولنان نباتات

مُزاوَلَه [ع ، مص] بر شيئی ديكر شيئه قرين ايتمك § بر شی ميدانه كتيرمك ايچون چالشمق

مُزايَدَه [ع ، مص] مزاد ايتمك بر مالی كيم زياده‌بها ويرسه اكا ويرمك اوزره موقع فروخته وضع ايلمك : اعشار مزايده‌سی

مُزْجاة [ع ، ص] آز ، قليل : بضاعه مزجاة .

مُزَخْرَف [ع ، ص] زينتلی ، يالديزلی ، تللی ، پوللی ساخته § قاريشيق . § بيهوده ، ويرندی .

مزخرفات == صوك معناسنه كوره (مزخرف) ك جمعی .

مُزْد [فا ، س] اجرت ، كيرا § مكافات .

مزدور == اجرتله مستخدم .

مُزْداد [ع ، ص] آرتديرلمش ، زياده‌لنديرلمش ، چوغالمش

مُزْدَجِر [ع ، ص] ايدلمن منعی قبول ايله موجبنجه حركت ايلين .

مُزْدَحَم [ع ، ص] غلبه‌لك ، ازدحاملی .

مُزَرِّع [ع ، ص] تخم زرعنه مخصوص زراعت ماكنه‌سی .

مُزَرْكَش [ع ، ص] التون صيرمه ايله ايشله‌ملی ، لباس مزركش

مُزْعِج [ع ، ص] ازعاج ايدن راحتسز ايلين .

مُزَفَّت [ع ، ص] زفتلنمش ، اوزرينه زفت سورلمش .

مُزَكّی - مُزَكّا [ع ، ص] تزكيه ايدلمش ، حال صلاحه كتيرلمش § پاك ، طاهر ايدلمش .

مُزَكّی [ع ، ص] تزكيه ايدن . صاف و خالص حالنه قويان . § شاهدلرك احوالنی تحقيق و تدقيق ايله شهادتلرينك شايان قبول اولديغنی اثبات ايدن .

مُزَلَّف [ع ، ص] (مولددر) توخط ، يوزنده بكی توی چيقان .

مُزَلَّق [ع ، ص] ايانغی قايديرلمش .

مُزَمَّل [ع ، ص] تزميل ايدلمش ، توب ايچنه صارلمش .

مُزْمِن [ع ، ص] اوزرندن زمان كچمش ، اسكيمش ، كهنه : مرض مزمن .

مُزَوَّج [ع ، ص] تزويج ايدلمش چفتلشديرلمش

مُزَوِّر [ع ، ص] تزوير ايدن ، تزويرانده بولنان ، يالانی ترويج ايچون تلاه‌يوب پوللايان .

مُزَوَّر [ع ، ص] تزوير اولنمش ، تلاه توب بوللانمش

مُزْهَر [ع ، ص] چيچكلی .

مُزِيل [ع ، ص] ازاله ايدن ، يوق ايلين ، كيديرن .

مُزَيِّف [ع ، ص] تزييف ايديجی ايدن قلب اولديغنی كوسترن .

مزيفانه == مزيف اولانه ياقيشه‌جق صورتده .

مُزَيَّن [ع ، ص] تزيين ايدلمش سوسلنمش زينتلنديرلمش ، زينتلی § سوسلی .

مزينات == مزين اولان شيلر .

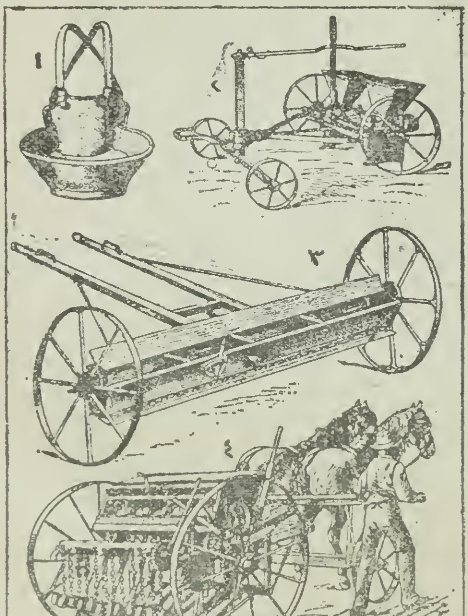

(زراعت ماكنه‌سی)

١ ــ آصمه قابشلی باغچوان مزرعی ٢ ــ ٣ ــ تكرلكلی تخم مزرعی ٤ ــ ماكنه‌لی مزرع .

مزیّن [ع ، ص] تزیین ایدیجی ایدن سوسله‌ین .

مژده [فا ، ص] سوینج خبری ، بشارت ، ایی خبر . ایی خبر کتیرنه ویریلن بخشش .

مژده‌جی == بشیر ، مژده ویرن ، ایی خبر کتیرن .

مژده رسان == مژده ایریشدیریجی ، ایریشدیرن ، مژده‌این .

مژده رسانی == مژده رسانلق .

مژدکان == مژده‌یه مقابل ویریلن بخشش ، هدیه .

مژکان [فا ، س] { اساساً (مژه) نك جمعی ایسه‌ده لسانزده اکثریا مفرد مقامنده مستعملدر } کیرپیك ، کیرپیکلر .

مژه [فا ، س] کیرپیك ، جفن .

مسابقت - مسابقه [ع ، مص] قاریشمق ، رقابت ایتمدن ایلرویه کیتمك ، ایلرو بولنمق ، تفوق ایتمك : مسابقه امتحانی .

مسارعت [ع ، مص] عجله ایتمك سرعت ، سرعتله تشبث .

مساوقه [ع ، مص] چالقی ، سرقت ایتمك .

مساعد [ع ، ص] الویریشلی ، اویغون ، مرافق . § مساعده ایدن .

غیر مساعد == الویریشلی ، موافق اولمیان ، مساعده ویرمیان .

مساعده [ع ، مص] یاردم ومعاونت ایتمك ، الویریشلیك ، رفق وملایمت کوسترمك § فرصت ایله رخصت ویرمك . مساعدات == جمعی : مساعده .

مساعفه [ع ، ص] مساعده ایله مترادفدر : ازان مساعفه جایلر مسندی نادر

مسافر [ع ، ص] مسافرت ایدیجی ، باشقه محلدن کلوبده موقتاً برلده اوطوران ، قونق ، مهمان . § روزه عرض اولنان اوضاعه . § بر کیمسه‌ی زیارت قصدیله کلمش اولان کیمسه . § خانیه‌ده اوطورق کلمش .

مسافرت == مسافرلك . بر محلدن دیکر محله کوچمك .

مسافرخانه == خارجدن کلان مسافرلرك قبولنه تخصیص ایدیلان محل مخصوص ، مهمانخانه .

مساقات [ع ، ص] (فقه) بر طرفدن اشجار ، دیکر طرفدن تربیه‌ایچون صرف ایدیله‌جك مساعی نتیجه‌سی حاصل اولان میوه ، بینلرنده تقسیم ایدلمك اوزره عقد ایدیلان شرکت .

مسالقه [ع ، مص] بری ایله برابر سیر ایدیشمك § بر خصوصده برابرلشمك ، § سائره تقدم ایلمك § برینه یول ارقداشی اولمق .

مسالمت [ع ، مص] بر بریله صلح ایتمك . صلح اوزره بولنمق باریشقلق : مسالمت عمومیه .

مسامحه [ع ، مص] بر خصوصده رفق وسهولتله معامله ایتمك § بالالتزام دقتسزلك ایتمك کورمزلکدن کلمك . اهمال . تکاسل .

مسامحه‌جی == اهمال وتکاسل ایدن || کوز یومان .

مسامحه کار == مسامحه‌جی ، اهمالجی متکاسل .

مسامحه کارانه == مسامحه کاره لایق صورتده .

مسامره [ع ، مص] کیجه صحبتی مذاکره ، مصاحبه ایچون کیجه‌لری واقع اولان اجتماع .

مسامرات == جمع : [مسامره]

مساوات [ع ، مص] مساوی‌لك بر شیئك دیکر شیئه برابر اولمسی ، برابرلك ، فرقسزلق .

§ (ریاضیه) ایکی مساوی اشارتیله تفریق ایدیلان بر معادله‌نك ایکی طرفنده‌کی کمیات . [مثلا ۳+۴-۱۵ — ۷ کبی]

§ (منطق) بر شیئك بتون افرادینی جامع اولان ایکی کلینك اراسنده‌کی نسبت .

مساوی [ع ، ص] برابر ، برلکده بر شیئك دیکرندن فرقسزلکی عموماً ... [illegible] دراتمش خداوند مطلق . § علوم ریاضیه . ایکی کمیتك بربرینه معادلی اولدیغنه دلالت ایتمك اوزره مستعمل اولان شو (==) اشارت . مساوی اشارتی .

مساهره [ع ، مص] بیجه اویومیوب اویانق طورمق .

مساهله [ع ، مص] رفق وملایمته معامله ایتمك § تسهیلات کوسترمك . § قولای ظن ایتمك .

مساهله‌کارانه == مساهله‌کار اولانه لایق صورتده .

مساهمه [ع ، مص] قرعه‌ده ... قرعه چکشمك .

مسایفه [ع ، مص] بکدیکرینی سیف ایله اورمق ، قلیجله اوروشمق ، بربرینه قارشی قلیج چکمك .

مسبّب [ع ، ص] سبب اولان ، سببی حصوله کتیرن ، سبب ووسیله اولان § ایجاد ایدن .

مسبب الاسباب }
مسبب حقیقی } == جناب حق

مسبّح [ع ، ص] تسبیح ایدن تسبیح ایله مشغول اولان

مسبحانه == مسبحجه‌سنه .

مسبحان ملاء الاعلی == ملائکهٔ کرام .

مسبّب [ع ، ص] سبب اولنان وجوده کتیرلمش اولان .

مسبّع [ع ، ص] یدیدن مرکب یدی جزئی حاوی اولان . § یدی قات ، یدی ایله ضرب ایدلمش اولان . § (هندسه) یدی ضلع و یدی زاویه‌سی اولان شکل هندسی : مسبع منتظم ، مسبع غیر منتظم .

§ (ادبیات) هر بندی یدی مصراعدن مرکب اولان منظومه

مستأجر [ع ، ص] استیجار ایدن کرا ایله طوتن ، کراجی مستأجر کراجی اولدرو

مستأجر [ع ، ص] استیجار ایدلان ، کرا ایله طوتیلان

مستأجر فیه == (حقوق) اجیر ، عقد اجاره ایله التزام ایلدیکی عملی ایفا ایچون مستأجر طرفندن کندیسنه تسلیم اولنان شی .

مستأخر [ع ، ص] تأخر ایدن صوکره‌دن کلن ، کری قالان .

مسئلهٔ مستأخره == (حقوق) بر دعوانك رؤیت اولنمسی صره‌ده او دعوانك فصلندن اول اکا متعلق اولارق ظهور ایدوب اول باول حلی یعنی او دعوادن مقدم تدقیق و رؤیتی ایجاب ایدن دیکر بر مسئله : مسائل مستأخره

مستأذن [ع ، ص] استیذان ایدن اذن ایستین .

مستأذن [ع ، ص] استیذان اولنمش اذن ایستنلمش

مستأمن [ع ، ص] استیمان ایدن ، امان دیلین § وتبعهٔ اجنبیه‌یه دخی بو عنوان ویریلوردی .

مُسْتَأْمَن [ع ، ص] كنديسنه امان ويريلان § تبعهٔ اجنبیه‌دن اولان كيمسه .

مُسْتَأْنِس [ع ، ص] استيناس ايدن ، وحشى ترك ايله الفت استيناس ايلين .

مُسْتَأْنِف [ع ، ص]استيناف ايدن يكيدن باشلیان§بدايت محكمه سندن ويريلان حكمى قبول ايتميوب ايكنجى درجه‌ده بولنان ديكر محكمه‌ده باقلمسنى طلب ايدن .

مستأنف عليه ═ (حقوق) عليهنده استينافاً اقامهٔ دعوى اولنان كيمسه

مُسْتَبَان [ع ، ص واضح ، اشكار عيان ، ظاهر .§ آكلاشيلان

مستبان بيوريله‌جغى وجهله ═ اكلاشيله‌جغى اوزره .

مُسْتَبِدّ [ع ، ص] استبداد ايدن كندى باشنه حركت ايلين

مُسْتَبْدِع [ع ، ص]بديع ، نادر عد ايدن .

مُسْتَبْدِل [ع ، ص] استبدال ايدن ، دكشدیرن .

مُسْتَبْدَل [ع ، ص] استبدال ايديلان دكشديريلان .

افراد مستبدله ═ مدت نظاميه‌سنى اكمال ايتمكدن ناشى ، يدينه رديف تذكره‌سى ويريله‌رك مملكتنه كيتمك اوزره ترخيص ايديلان افراد عسكريه

مُسْتَبْعَد [ع ، ص استبعاد ايديلان ، بعيد عد ايديلن دشوار ، غير ممكن كوريلان

مُسْتَتِر [ع ، ص] استتار ايدن كيزله‌نن ، كيزلى . صاقلى

مُسْتَثْقِل [ع ، ص استثقال ايدن ، ثقيل عد ايلين§قوتلى وجه‌سنه معامله ايدن

مُسْتَثْقَل [ع ، ص استثقال ايديلان ، ثقيل عد اولنان § كنديسنه قوتلى وجه‌سنه معامله اولنان ، ثقيل الروح ، منفور .

مُسْتَثْنَى ـ مُسْتَثْنَا [ع ، ص] استثنا ايديلان آيريلان معاف طوتلمش § قاعده‌دن خارج ، شاذ . § فوق العاده .

مستثنيات ═ مستثنا اولان شيلر .

مُسْتَجَاب [ع ، ص] استجابه ايدلمش ، قبول اولنمش بو دعا مستجابدر .

مُسْتَجْمِع [ع ، ص] طوپلايان ، حاوى ، شامل ، جامع اولان طرف مستجمع المجد والشرف .

مُسْتَجِيب [ع ، ص] استجواب ايدن ، افاده‌سنى آلان § جواب طلب ايدن ،

مُسْتَجْهِل [ع ، ص] استجهال ايدن ، جاهل عد ايدن .

مُسْتَحَاثَه [ع ، ص] ، مولددر } ازمنهٔ سالفه حيوانات ونباتاتك زير زمينده قالمش وبناءً عليه تفسخ ايتمكزين تحجرايلمش انقاضى ، تحجر ايتمش اجسام عضويه

مستحاثات ═ جمع : (مستحاثه)

|| (طبقات) صخور رسوبيه درونده بادئ نظرده طاش كبى معدنى برشى فقط اولنه‌بيلان واساساً مولد نباتى ويا حيوانى‌يه منسوب بولنان برطاقم اجسام واجساد مدفونه { Fossilles }

مُسْتَحَب ع ، ص حضرت رسول اكرم افندمزك ايتدكلرى ويا امتلرينى ايفاسنه ترغيب بيوردقلرى اعمال ـ كه : عباداتدن معدوددر ، صدقه ويرمك . مبارك كونلرده اوروج طوتمق كبى شيلردر . بونلرى ايشلين ثواب قزانور ، ترك ايدن معاتب اولماز .

مُسْتَحْجِر [ع ، ص سرنگون طاشه منقلب اولمش] طاش اولمش .

مُسْتَحْسَن [ع ، ص] استحسان ايدلمش ، كوزل عد ايدلمش ، بكنلمش ، پسنديده ، مقبول : امور مستحسنه .

مُسْتَحْصِل [ع ، ص] استحصال ايدن ، حاصل قيلان ، الده ايدن .

مُسْتَحْصَل [ع ، ص] {مولددر} استحصال ايدلمش ، حاصل اولمش ، الده ايدلمش .

مُسْتَحْضِر [ع ، ص] استحضار ايدن حاضر ايلين .

مُسْتَحْضَر [ع ، ص استحضار ايديلن ، احضار وهيا قيلنان ، حاضرلنمش ، تهيه ايدلمش . § ذهنده محفوظ : بومسئله‌نك جوابى مستحضر دكلدر .

مستحضرات ═ ذهنده حاضر ، محفوظ بولنان شيلر .

مستحضرات طبيه ═ (طب) حاضر يابلمش علاج .

مُسْتَحْقِر [ع ، ص] استحقار ايدن ، حقير عد ايلين

مُسْتَحْقَر ع ، ص استحقار ايديلان حقير ، خوار عد اولنان

مُسْتَحْفِظ [ع ، ص نظاميه ورديف مدتلرينى ايفا واكمال ايدن وحرب ظهورنده سلاح التنه آلنه‌رق يالكز بعض يرلرى محافظه‌يه مأمور اولان صنف مخصوص عسكرى مستحفظ تذكره‌سى .

مُسْتَحِق [ع ، ص حقلى حق قزانمش ، لايق ، شايان ، سزاوار .

مُسْتَحْكَم [ع ، ص] استحكام ايدلمش ، قوت ومتانت ويرلمش ، محكم ، متين

مُسْتَحِيل ع ، ص] محال وقوعى غير ممكن § باطل : امور مستحيله .

مُسْتَخْبِر [ع ، ص] استخبار ايدن ، خبر آلان .

مُسْتَخْبَر [ع ، ص استخبار اولنان ، خبر النان ، خبر الينمش .

مُسْتَخْدِم ع ، ص استخدام ايدن ، خدمتده بولنان

مُسْتَخْدَم [ع ، ص] استخدام اولنمش ، اولنان خدمتده قوللانلمش . قوللانيلان

مستخدمين ═ مستخدم اولانلر .

مُسْتَخْرِج ع ، ص استخراج ايدن ، چيقاران § عباره‌دن معنى چيقارمق اقتدارينه حائز اولان .

مُسْتَخْرَج [ع ، ص] استخراج ايدلمش ، چيقارلمش .

مُسْتَخْلِب [ع ، ص] طيرمالايان استخلاب ايدن .

مُسْتَخْلِص ع ، ص استخلاص ايدن ، قورتاران .

مُسْتَخْلَص [ع ، ص] استخلاص اولنمش ، قورتارلمش .

مُسْتَخْلَف [ع ، ص] استخلاف ايدلمش ، كنديسى يرينه كچيرلمش ، قائمقام عد ايدلمش

مُسْتَخْلِف [ع ، ص استخلاف ايدن ، كنديسى يرينه چيرن ، قائمقام عد ايدن : مستخلف ومستخلف .

مُسْتَدَام [ع ، ص] دوامى غائب ايديلن ، دائم ، باقى ، مدام .

مُسْتَدْعِى ـ مُسْتَدْعَا ع ، ص استدعا ايدلمش ، مسئلت ايديلان خصوص عرض استدعا

مُسْتَدْعی [ع ، ـ] استدعا ایدن باعرضحال بر مقام رسمی‌یه مراجعت ایدن .

مُسْتَدَلّ [ع ، ص] استدلال اولنمش ، دلیل کتیریلمش § دلیل واسطه‌سیله اکلاشلمش اولان [(مستدلل) لفظی غلط اولدیغندن استعمالندن توقی اولنملی]

مُسْتَدیر [ع ، ص] استداره اولنمش ، دکرمی ، کروی . سطح مستدیر کره خط مستدیر .

مُسْتَدیم [ع ، ص] استدامه ایدن دوامنی طلب ایلین . § دواملی ، سورکلی داعی بندهٔ مستدیم .

مُسْتَرجا ـ مُسْتَرْجی [ع ، ص] رجا ایدلمش § امید اولنمش .

مُسْتَرحِم [ع ، ص] استرحام ایدن یالوارن ، نیاز ایدن § طلب مرحمت ایلین .

مسترحمانه = مسترحم اولانه یاقیشر صورتده .

مُسْتَرْحَم [ع ، ص] استرحام اولنمش ، رجا ایدلمش ، یالوارلمش ، نیاز ایدلمش § طلب مرحمت اولنمش .

مُسْتَرْخی [ع ، ص] استرخاء ایدن کوشك ، ولپوك اولان .

مُسْتَرْخِص [ع ، ص] اوجوز عد ایدن .

مُسْتَرْضِع [ع ، ص] اجرت ایله سود انا طوتان .

مُسْتَرْفِه [ع ، ص] طلب رفاهیت ایدن .

مُسْتَرِقّ [ع ، ص] اسار ایدلمش چالنمش .

مُسْتَرْهِن [ع ، ص] رهن آلان .

مُسْتَریح [ع ، ص] استراحت ایدن ، راحت بولان . § کوکلی راحت ، قایغوسز اولان .

مستریحانه = مستریحجه‌سنه .

مُسْتَزاد [ع ، ص] استزاده ایدلمش زیاده اولمسی ایستنلمش § (ادبیات) بحر هزج اوزاننده‌ن « مفعول مفاعیل مفاعیل فعولن » ویا « مفعول مفاعیل مفاعیل مفاعیل » وزننده بولنان مصراعلره « مفعول فعولن » ویا «مفعول مفاعیل»

جزؤلرینه مساوی پارچه‌لر علاوه ایتمك صورتیله حصوله کتیریلان نظم ـ که : او علاوه‌لره (زیاد) دینور .

مُسْتَسْعِد [ع ، ص] استسعاد ایدن اوغورلی ، یمنلی عد ایدن .

مُسْتَسْعَد [ع ، ص] استسعاد ایدیلان ، اوغورلی یمنلی عد ایدیلان .

مُسْتَسْقی [ع ، ص] استسقا علتنه کرفتار اولان ، بدننك بر طرفنده ومثلا قارننده صو بریکن .

مُسْتَشار [ع ، ص] استشاره ایدن ، کندیسیله مشاوره ایدیلان ناظر ویا سفیر معاونی .

مُسْتَشْرِق [ع ، ص] علوم وادبیات شرقیه ایله مشغول اولان غربلی .

مستشرقین = مستشرقلر .

مُسْتَشْفی [ع ، ص] شفا طلب ایدن .

مُسْتَشْفِع [ع ، ص] شفاعت طلب ایدن .

مُسْتَشْهِد [ع ، ص] استشهاد ایدن ، شاهد طوتان

مُسْتَشْهَد [ع ، ص] استشهاد ایدیلان ، شاهد دلیل طوتیلان .

مستشهدات = استشهاد ایدیلان ، شاهد ، دلیل طوتیلان شیلر : مستشهدات ادبیه .

مُسْتَصْحِب [ع ، ص] استصحاب ایدن ، یاننه آلان ، برابر بولندیران .

مستصحباً = مستصحب اولهرق برابر الهرق . یاننده بولندیره‌رق .

مُسْتَصْحَب [ع ، ص] استصحاب اولنان ، برابر بولندیریلان .

مُسْتَصْعِب [ع ، ص] کوچ عد ایدن ، هر شیئی مشکل کورن .

مُسْتَصْغِر [ع ، ص] استصغار ایدن ، کوچوك کورن .

مُسْتَصْفی [ع ، ص] استصفا ایدن خالصنی آلان .

مُسْتَصْوِب [ع ، ص] استصواب ایدن ، صواب معقول کورن .

مُسْتَصْوَب [ع ، ص] استصواب ایدلمش ، صواب معقول کورلمش .

مُسْتَضِیء [ع ، ص] ضیا الان . ضیالنان . مقبول ، اعلا .

مُسْتَطاب [ع ، ص] استطابه ایدیلان ، خوش بولنان : کتاب مستطاب .

مُسْتَطْرِب [ع ، ص] سرورا کلنجه آهنك ایستهین .

مُسْتَطْرَف [ع ، ص] استطراف ایدن ، طرفه ، نادیده عد ایلین .

مُسْتَطیل [ع ، ص] استطاله ایدن ، اوزایان § (ص) (هندسه) هر ایکی قارشیلقلی ضلعلری بربرینه هم موازی هم مساوی ودرت زاویهٔ قائمه‌یی حاوی اولان درت ضلعلی شکل . مستطیل الفك = آلات چکه‌سی ایلرویه دوغری اوزایان .

مُسْتَظِلّ [ع ، ص] استظلال ایدن کولکه‌ده اوطوران ، کولکه‌لنن § حمایه التنده بولنان ، محمی .

مُسْتَظْهِر [ع ، ص] استظهار ایدن ، طایانان ، ارقه ویرن .

مستظهراً = مستظهر اولهرق .

مُسْتَعار [ع ، ص] استعاره ایدلمش عاریت اولهرق النمش ، النان [استعاره] § (فقه) بلا بدل منفعتی تملیك اولنان مال .

مستعارمنه = کندیسندن عاریت اولهرق بر شی النمش اولان کیمسه .

نام مستعار = کندی اسمنی بللی ایتمك استهمیه‌رك بر ادمك موقتاً قوللاندیغی نام ، ساخته اسم .

حیات مستعار = عاریت ، موقت اولان حیات دنیویه .

مُسْتَعان [ع ، ص] { صفات الهیه دندر.} کندیسندن یاردم طلب اولنان : خدای مستعان .

مُسْتَعْبِر [ع ، ص] رؤیا تعبیر ایتدیرن .

مُسْتَعْجِل [ع ، ص] استعجال ایدن ، عجله ایدن چابوق اولمسی ایستهین . § عجله‌لی کیمسه .

مُسْتَعْجَل [ع ، ص] عجله ، تز ، همان یاپلمسی لازمکلان شی .

مستعجلاً = مستعجل اولهرق ، چابوق اولهرق .

مُسْتَعِدّ [ع ، ص] استعدادلى ، قابليتلى § قبول واتصافه طمبيا آماده بولنان . § ذكى ، فهيم .

مستعدان == مستعدلر .

مُسْتَعْرِب [ع ، ص] اصلاً عرب اولمديغى حالده صوكرهدن عربلشمش اولان . عرب متعرب .

مُسْتَعْفِى [ع ، ص] استعفا ايدن ، بر خدمت ومأموريتدن معفو اولمق ايستهين . طلب عفو ايدن .

مُسْتَعْلِى [ع ، ص] اوستنه چيقان اوستون ، غالب ، فائق .

مُسْتَعْمِر [ع ، ص] استعمار ايدن معمور ايتديرن . § بر يره مهاجر سوق واسكانيله اوراسنى معمور وآبادان ايدن

مُسْتَعْمَر ـ مُسْتَعْمَره [ع ص] استعمار ايدلمش معمور ايتديرلمش شنلنديرلمش § مهاجر سوق واسكانيله معمور وآبادان ايدلمش.

مستعمرات == مستعمر اولان محللر آلمانيا مستعمراتى .

مُسْتَعْمَل [ع ، ص] استعمال اولنان ، استعمال اولنمش اولان قوللانيلان ، قوللانلمش اولان § اسكى ، كهنه .

مُسْتَعِير [ع ، ص] استعاره ايدن عاريت آلان .

مُسْتَعِين [ع ، ص] استعانه ايدن، ياردم طلب ايلين .

مستعيناً == استعانه ايدرك ، عون ومدد طلب ايليهرك ، مستعيناً بالله تعالى

مُسْتَغاث [ع ، ص] استغاثه ايدلمش ، كنديسندن مدد ياردم طلب اولنمش ، استمداد اولنمش : خداى مستغاث .

مُسْتَغْرِب [ع ، ص] استغراب ايدن غريب عجب كورن بولان .

مستغربانه == مستغربجهسنه .

مُسْتَغْرَب [ع ، ص] استغراب ايدلمش غريب عجيب كورلمش

مُسْتَغْرِق [ع ، ص] غرق اولان طالان مستغرق ديون . § كندينى بيلميهجك درجهده طالغين ، مدهوش .

مُسْتَغْفِر [ع ، ص] استغفار ايدن اللهدن مغفرت ايستهين .

مُسْتَغَلّات [ع ، ص] اصلا عزده غير مستعمل اولان (مستغل) دن جمى . مسقفاتدن يعنى اوستى اورتولى عقاراتدن ماعدا حاصلات وايراد كتيرن شيلردركه مؤسسات خيريهنك ادارهسى ايچون اقتضا ايدن غلات وايراداتى كتيرمك اوزره وقف ايدلمش اموال دهكدر .

مُسْتَغْنِى [ع ، ص] استغنا ايدن احتياج كوسترميان احتياجى اوليان § تنزل ايتمين ، اجتناب ايدن .

مستغنيانه == مستغنى اولانه ياقيشهجق صورتده .

مُسْتَغِيث [ع ، ص] استغاثه ايدن ، مدد ، ياردم ايستهين ، استمداد ايدن

مُسْتَفاد [ع ، ص] استفاده اولنمش فائده بولنمش § فائده طريقيله حاصل اولمش . آكلاشلمش فهم وادراك اولنمش . مآلندن مستفاد اولديغنه نظراً .

مُسْتَفْتِى [ع ، ص] استفتاء ايدن فتوى ايستهين § بر مشكلك حل وبيانى طلب ايلين .

مُسْتَفْتِح [ع ، ص] استفتاح ايدن ، آچان ، باشلايان

مُسْتَفْرِغ [ع ، ص] استفراغ ايدن ، قوصان . § قوصديران، موجب غثيان اولان : دواى مستفرغ .

مُسْتَفْسِر [ع ، ص] استفسار ايدن ، بر شيئك ايضاح وتفسير وتفصيلى ايستهين .

مُسْتَفْهِم [ع ، ص] اكلامق ايستهين ، صوران سؤال ايدن .

مُسْتَفِيد [ع ، ص] استفاده ايدن فائدهلنن فائده بولان .

مُسْتَفِيض [ع ، ص] استفاضه ايدن ، فيض آلان ، فيض بولان .

مُسْتَقْبِل [ع ، ص] استقبال ايدن، قارشيلايان جمى (مستقبلين) در .

مُسْتَقْبَل [ع ، ص] استقبال ايديلان ، قارشيلانان . § كلهجك زمان، زمان آتى « مستقبل اندله طولو برمقبر مصدود » § فعلك كلهجك زمانه دلالت ايدن صيغهسى استقبال .

مُسْتَقْدِم [ع ، ص] استقدام ايدن ، تقدم ايلين § كثيرالاقدام اولان .

مُسْتَقِرّ [ع ، ص] استقرار ايدن ساكن وثابت اولان .

مُسْتَقَرّ [ع ، ص] براشن، استقرار بولنان محل ، قرارگاه .

مُسْتَقْرِض [ع ، ص] استقراض ايدن، اودونج پاره الان.

مُسْتَقْرَض [ع ، ص] استقراض اولنمش ، اودونج آلنمش مبالغ مستقرضه .

مُسْتَقْصِى [ع ، ص] استقصاء ايدن قصواصنه واوصق ايستهين دقتله آراشديران .

مُسْتَقْطِر [ع ، ص] استقطار ايدن طاملادان .

مُسْتَقْطِب [ع ، ص] (حكمت) (مولدر) اشعهنك بعض شفاف سطحلردن مرور ايلدكلرى زمان الدقلرى صور مختلفهلى تعيينه مخصوص آلت مقياس استقطاب .

مُسْتَقِلّ [ع ، ص] باشلى باشنه اولان ، بر يره مربوط اوليان . § بجرد ، محضا . انجق : مستقل بر ايشى تحقيق ايچون كلدم .

مستقلاً == مستقل اولهرق كندى باشنه اولديغى حالده .

الويه مستقله == بر ولايته مضاف اولمايوب طوغريدن طوغرىيه داخليه نظارت جليلهسنه مربوط اولان بعض سنجاقلر [ازميت ، چتالجه ، جانيك، چتق قلعه، قدس شريف ، زور ، بنغازى، بولى ، قرهسى سنجاقلرى] كبى.

مُسْتَقِيم [ع ، ص] استقامتله متصف ، طوغرى ، راست § عقللى ، ناموسلى .

خط مستقيم == ايكى نقطه اورهلرنده خطوطك اك قيصاسى .

مستقيم الجناح == (حيوانات) قناتلرى دوز اولان بعض حشرات [چكركه كبى]

مستقيمانه == مستقيم اولانه ياقيشهجق صورتده .

مُسْتَكْبِر [ع ، ص] نفسنى بيوك كورن ، بيوكلنن .

مُسْتَكْتِب [ع ، ص] استكتاب ايدن ، سويليوب يازديرن .

مُسْتَكْثِر [ع ، ص] استكثار ايدن ، چوق كورن ، چوق عد ايدن .

مُسْتَكْرِه [ع ، ص] استكراه ايدن ، كريه كورن نفرت ايدن .

مُسْتَكْرَهْ [ع ، ص] استكراه ايدلمش ؛ كريه كوريلان ، ايكرنيلان .

مُسْتَكْشِفْ [ع ، ص] استكشاف ايدن ، كشف ايتمكه چالیشان .

مُسْتَكْمِلْ [ع ، ص] استكمال ايدن ، تام كامل قيلان .

مُسْتَكِنْ [ع ، ص] كيزلنن ، صاقلانان .

مُسْتَكْنِهْ [ع ، ص] استكناه ايدن ، كنهنى ، حقيقتنى آراشديران .

مُسْتَلِذّ [ع ، ص] استلذاذ ايدن ، شيرينكام اولان ،

مستلذات == كنديسندن لذت النان شيلر .

مُسْتَلْزِمْ [ع ، ص] استلزام ايدن لازم كتيرن ، ايجاب ايدن منتج مؤدى .

مُسْتَلْقِى [ع ، ص] استلقاء ايدن ارقه اوزرينه ياتان .

مُسْتَمْتِعْ [ع ، ص] استمتاع ايدن ، تمتع ، استفتاع ايلين .

مُسْتَمِدّ [ع ، ص] استمداد ايدن مدد ، ياردیم ايستهين .

مُسْتَمِرّ [ع ، ص] استمرار ايدن بر دوزى يه اوزايوب كيدن ، سوركلى ، دواملى ، دائمى

مستمراً == مستمر اولهرق ، دائما لاينقطع . § (نباتات) چيچك آچوب بتون اعضاسى صولدقدن صوكره كأسى باقى قالان نبات .

مُسْتَمْزِجْ [ع ، ص] استمزاج ايدن ، رأى ، فكر يوقلايان .

مُسْتَمِعْ [ع ، ص] استماع ايدن ديكلهين ، ايشيدن ، سامع § بر مكتبده امتحان ويرمكه مجبور اولمامق ، وشهادتنامه المامق شرطيله درسلرى ديكلهين شاكرد .

مستمعاً == مستمع اولهرق ، مستمع صفتيله

مستمعين == مستمعلر .

مُسْتَمْلَكْ [ع ، ص] [مولد وغلطدر] ☞ مستعمر

مستملكات == ☞ [مستعمرات]

مُسْتَمَنْدْ [ف ، ص] محزون ، مكدر ، غمكين ، اندوهناك § حاجتمند .

مستمندانه == مستمنده لايق صورتده

مُسْتَمْهِلْ [ع ، ص] مهلت ، ميدان ايستهين .

مُسْتَنْبَطْ [ع ، ص] استنباط اولنمش معنى ، حكم استخراج ايدلمش . ضمناً اكلاشلمش استدلال ايدلمش .

مُسْتَنِدْ [ع ، ص] استناد ايدن ، طيانان . § مبنى اولان

مستنداً == مستند اولهرق ، طيانهرق كونرك .

مُسْتَنْسِخْ [ع ، ص] استنساخ ايدن ، نسخهسنى عيننى آلان ، قوپيه ايدن ، مبيض § يازلمش بر شيئك متعدد نسخهلرينى چيقارمغه مخصوص ماكينه .

مُسْتَنْشِقْ [ع ، ص] تطهير ايچون بورنه صو چكن .

مُسْتَنْطِقْ [ع ، ص] استنطاق ايديجى ايدن ، سويلتمك ايستهين § (حقوق) جرمك ميدانه اخراجى ايچون لازمكلان هر درلو معاملهيى ايفا ايدن مأمور .

مُسْتَنْقِصْ [ع ، ص] استنقاص ايدن بهايى تنزيل ايتمك ايستهين .

مُسْتَنْكِفْ [ع ، ص] استنكاف ايدن ، يوز چويرن . چكينن .

مُسْتَنِيرْ [ع ، ص] استناره ايدن ، نور الان .

مُسْتَنِيمْ [ع ، ص] يالاندن اويويان اويور كبى كورينن .

مُسْتَوْجِبْ [ع ، ص] لايق ، سزا ، شايان . § جالب ، موجب .

مُسْتَوْدِعْ [ع ، ص] محافظه ايتمك اوزره بر مالى بر آدمه توديع ايدن .

مُسْتَوْدَعْ [ع ، ص] محافظه ايتمك اوزره بر مالى قبول ايلين .

مُسْتَوْعِبْ [ع ، ص] استيعاب ايدن ، ايچنه آلان § قاپلايان ، طوتان .

مُسْتَوْفِى [ع ، ص] طولغون ، درجهٔ كافيهده ، مكمل ، مطلوب درجهده . مستوفى معاش آليور .

مُسْتَوْلِى [ع ، ص] استيلا ايدن بر يرى بر مملكتى قوهٔ غالبه ايله ضبط ايدن ، سرايت ايدن يايلان ، طاغيلان مرض مستولى .

مُسْتَوِى [ع ، ص] دوز طوغرى هموار ، هر طرفى برخط مستوى ، سطح مستوى . § (صرف) مؤنثى ايله مذكرى مساوى اولان كلمه .

مستوىٔ شاقولى == (قوزموغرافيا) بر محلك خط شاقوليسندن مرورى فرض ايديلان مستوى .

مُسْتَهْجَنْ [ع ، ص] استهجان ايدلمش قبيح عد اولنمش معيوب ، بى ادبانه .

مُسْتَهْدِى [ع ، ص] استهداء ايدن ، هدايت طلب ايلين .

مُسْتَهْدِفْ [ع ، ص] استهداف ايدن ، هدف كبى ديكيلوب طوران .

مُسْتَهْزِى [ع ، ص] استهزا ايدن ، ذوقلهنن . مسخرهلغه آلان ، بريله اكلهنن .

مستهزيانه == مستهزى يه ياقيشهجق صورتده .

مُسْتَهْلِكْ [ع ، ص] استهلاك ايدن ، صرف ايتمك صورتيله توكتن .

مُسْتَهْلَكْ [ع ، ص] استهلاك ايدلمش ، صرف ايتمك صورتيله توكهدلمش .

مُسْتَيْقِظْ [ع ، ص] استيقاظ ايدن اويقودن اويانان ، بيدار .

مُسْتَيْقِنْ [ع ، ص] استيقان ايدن ، يقيناً بيلن .

مُسَجَّعْ [ع ، ص] تسجيع ايدلمش سجعلنديرلمش . ☞ [سجع] « موافق اولميوب معنايه سوز اولسه مسجع نه حاصل اويله سوزلردن ولو اولسون مرصع »

مُسَجَّلْ [ع ، ص] تسجيل ايدلمش سجله قيد اولنمش ، مقيد

مُسَحَّرْ [ع ، ص] تسحير ايدلمش الدادلمش مسحور .

مُسَخَّرْ [ع ، ص] تسخير ايدلمش اطاعته كتيرلمش ، ... ايدلمش .

مُسَخِّنْ [ع ، ص] تسخين ايدن ايصيدن ، قيزديرن .

مُسَخَّنْ [ع ، ص] تسخين ايدلمش ، ايصيدلمش ، قيزديرلمش .

مُسَدَّدْ [ع ، ص] تسديد ايدلمش اوزونلغنه طوغرولدلمش . § طيقايان ، سدوبند ايدن .

مُسَدَّس [ع ، ص] تسديس ايدلمش ، التى يه ابلاغ اولنمش § التى قسمدن ، التى جزؤدن مركب • § (هندسه) التى ضلع والتى زاويه لى

مسدس منتظم == (هندسه) التى ضلع والتى زاويه سى بربرينه مساوى اولان مسدس •

مسدس غير منتظم == (هندسه) اضلاع وزواياسى از چوق بربرندن فرقلى اولان مسدس •

مُسَرَّج [ع ، ص] تسريج ايدلمش اكر اورلمش ، نرلى سب مسرج •

مُسَرِّع [ع ، ص] تسريع ايدن سرعت ويرن ، سرعتلنديرن

مُسْرِف [ع ، ص] اسراف ايدن • مالى ، پاره سنى حددن لزومندن زياده صرف واستهلاك ايلين ، مبذر

مسرفانه == مسرفجه سنه •

مسرفلك == اسراف ، تبذير •

مُسَطَّح [ع ، ص] تسطيح ايدلمش ، سطحلنديرلمش دوز ياصى يداش § جسم اولميوب سطحى اولان •

هندسهٔ مسطحه == هندسه نك اشكال غير مجسمه دن باحث اولان قسمى •

كرهٔ مسطحه == كرهٔ ارضك بتون اشجار وقطعاتنى ايكى دائره داخلنده كوسترن خريطه •

مُسَطَّر [ع ، ص] تسطير ايدلمش يازلمش •

مَسْطَر [ع ، ص] { زبانزدى كسر ميم ايله (مسطره) در } طوپوغرفيا عملياتنده تفاضل ارتفاع تعيينى ايچون مستعمل بر الت اولوب هدفه لى وهدفه سز اولمق اوزره ايكى قسمدر •

مُسْقِط [ع ، ص] اسقاط ايدن § (طب) چوجق دوشورمكه مخصوص علاج ودواء •

مُسَقَّف [ع ، ص] تسقيف ايدلمش طاوانلانلمش ، اوستى طاوانله اورتلمش •

مسقفات == مسقف اولان شيلر [خان ، خانه ، دكان وامثالى كبى]

مُسْكِت [ع ، ص] اسكات ايدن صوصديران ، الزام ايلين جواب مسكت

مُسْكِر [ع ، ص] اسكار ايدن ، سرخوش ايلين ، سكر حالنى ويرن •

كل مسكر حرام == بتون مسكر اولان شيلر حرامدر •

مسكرات == مسكر اولان ، سرخوشلق ويرن شيلر مشروبات كئوليه •

مُسَكِّن [ع ، ص] تسكين ايدن ، سكون حالنه كترن ، ياتشديرن ، اغرى واوجاغى ازاله ايلين : ادويهٔ مسكنه •

مُسَلَّح [ع ، ص] تسليح ايدلمش ، سلاحلنديرلمش ، سلاحلى •

مسلحاً == سلاحلى اولەرق ، مسلح اولديغى حالده

مسلح بيطرفلق == (حقوق دول) بر بياننامهٔ رسمى ويا بر معاهده نك تمام مرعيت احكامنى لدى الحاجه سلاح ايله تأمين ووقايه ايتمك اوزره دولتلرك حال ملحده تسليحاتده بولنمسى •

مُسَلْسَل [ع ، ص] اجزاسى زنجير كبى بربرينه متصل اولان ، سلسله تشكيل ايدن

امرئة المسلسله == (قوزموغرافيا) كرهٔ سماده مهم بربرجك اسميدر •

عبارهٔ مسلسله == ارەلرى فصل اولنمزين دوام ايدن عباره •

مسلسلاً == مسلسل اولەرق •

مُسَلَّط [ع ، ص] تسليط ايدلمن ، اوزرينه اوشوشديريلان ، ازعاج ايلين ، صاتاشان •

مُسْلِم [ع ، ص] دين اسلام اوزره بولنان ، محمدى ، مسلمان •

مسلمين == مسلمانلر •

مسلمات == نسوان اسلام •

امام المسلمين == خليفهٔ اسلام حضرتلرى •

مُسَلِّم [ع ، ص] تسليم ايدن ، ويرن § وقتيله ملكيه قائممقاملرينه وناحيه مديرلرينه ويريلان عنوان •

مُسَلَّم [ع ، ص] تسليم ايدلمش § دوغريلق ، صحت و حقيقتى اعتراف اولنمش § بلا اعتراض انقياد اولنمش ، بويون اكلش •

مسلمات == جمع (مسلم) ، مسلم ، بديهى اولان شيلر : مسلمات امور •

مُسْلِمان [ع ، ص] دين اسلام ايله متدين معناسنه اولان عربى (مسلم) كلمه سنك قاعدهٔ فارسيه اوزره جمعى ايسه ده لسانمزده مفرد مقابلنده مستعملدر •

مسلمانلق == دين مبين اسلام • ‖ ديندارلق ، تقوى •

مُسَمَّط [ع ، ص] (ادبيات) بيتلرى قافيه لى وردت جزءدن مركب نظم : قصيدهٔ مسمطه

مُسَمّى ـ مُسَمّا [ع ، ص] تسميه ايدلمش اسم ويرلمش ، آد قونلمش •

مسمى بالنقيض == حال و شاننك عكسنه دلالت ايدن برادمله مسمى اولان •

مُسِنّ [ع ، ص] ياشلى اختيار سال ديده ، قوجامش •

مُسْنَد [ع ، ص] اسناد نسبت ايدلمش § (نحو) جملهٔ اسميه ده مبتدانك خبرى • § منطق) قضيهٔ منطقيه ده (محمول

مسنداليه == مبتدا •

مُسَنَّم [ع ، ص] اوجاتيس شكلنده اولان § چيقارمه ، قبارمه لى اولەرق محكوك اولان •

مُسَنَّيات [ع ، ص] مو ندزى ايله خرفلرك كنارلرى

مُسْوَدّه ـ مُسَوَّده [ع ، ص] بر ماده حقنده مؤخراً تبييض ايدلمك وعندالايجاب فقراتى طى وتصحيح اولنمق اوزره يازيلان ورقه •

مسودەلك == مسوده يازمغه مخصوص كاغد •

مُسَوِّد [ع ، ص] تسويد ايدن مسوده قلمه الان : سر مسود •

مُسْهِل [ع ، ص] اسهال ويرن معده وباغرصاقلرى تطهير ايلين • قازوراتى سهولتله دفع ايدن دواء •

مُسِىء [ع ، ص] اسائت ايدن ، كوتولكده بولنان •

مُسَيِّب [ع ، ص] تسييب ايدن ايشنه باقيان ، تنبل پريشان حال ، اهمالجى •

مسيبلك == عدم تقيد ، اهمالجيلك تنبللك

مُسِيل [ع ، ص] اساله ايدن ، آقيدان : مسيل لين •

مُشابِه [ع ، ص] بكزه ين ، بكزر ، مماثل ، نظير •

مشابهت == مشابهلك نظيرلك ، مماثلت •

مُشاتَمه [ع ، مص] شتملشمك بربرينه سوكوب صايمق •

مُشاجِرَه [ف ، مص] (منازعه) ایله مترادفدر .

مُشار [ف ، ص] اشارت اولنان اشارتله کوستریلان .

مشارالیه == کندیسنه اشارت اولنان ، یوقاروده اسمی کچن (ذات) § (رسمیات) عسکریده فریق ایله مشیران ، ملکیه‌ده اولی اولی ایله بالا و وزرا حقنده مستعملدر . (مؤنثی مشارالیها تثنیه‌سی مشارالیهما جمعی مشارالیهم اولەرق مستعملدر .]

مشار بالبنان / مشار بالا نام } == کندیسنه پارمقله اشارت اولنان، مشهور، ممتاز ، نامدار

مُشارَطَه [ف ، مص] شرطلشمق شرائط معینه اوزرنده‌عقد معامله ایتمك .

مُشارِك [ف ، ص] اورتاق ، شریك . § شرکادن هر بری .

مشارکت == اورتاقلق ، شریکلك ، بربرینه شریك اولمق . || (صرف) حدثك ایکی ویا دها زیاده شخص بیننده وقوعنی کوسترن قیاس .

مُشاع [ع ، ص] اشاعه او نش شیوعبولمش . (فقه) حصص شایعه‌یی حاوی اولان شی ، بر محل اهالیسنه مشترکاً عائد بولنان .

مُشاعَرَه [ف ، مص] ایکی شاعر بربرینه شعر سویلمك ، شعر سویلشمك .

مُشافَهه [ف ، مص] یوز یوزه سوز سویلمك، شفاهاً مکالمه ایتمك .

مُشاکِل [ع ، ص] مشاکله ایدیجی ایدن .

مُشاکَلَه [ع ، مص] شکلجه بر اولمق ، بکزەمك . § (ادبیات) بر طرفك ایراد ایلدیکی بر کلمه‌یی طرف دیکرك از چوق اولکی معنایه مغایر اولەرق استعمال ایتمسی [مثلا : قلمه دوام ایدوب ایتمدیکی سوآل ایدیلان هوایی مشرب برادرم حقنده :

«کندی بعضاً کلیر اما سوزی کلمز قلمه » دینلمسی کبی .]

مُشاوِر [ع ، ص] مشاوره ایدیجی ایدن ، مستشار .

مشاوره == مشورت ایتمك، قونوشمق تعاطئ افکار ایلمك مذاکره ایتمك .

مُشاهَد [ف ، ص] مشاهده اولنان کوریلان ، کورلمش : مشاهد اولان غیرته مکافاةً عهده‌سنه رتبهٔ ثالثه توجیهی .

مُشاهِد [ف ، ص] مشاهده ایدیجی ، ایدن ، کورن ، باقان .

مُشاهَدَه [ف ، مص] بر شیئی کوزله کورمك ، رؤیت .

مُشبَع [ف ، ص] اشباع اولنمش طویمش ، طوق .

مُشَبَّك [ف ، ص] تشبیك ایدلمش ، اجزاسی بالق آغی کبی بربرینه کچیریلوب صوقشدیرلمش ، شبکه شکلنه قونلمش .

مُشَبَّه [ف ، ص] تشبیه ایدلمش ، بکزەدیکی ادعا اولنان شی

مشبه‌به == کندیسنه تشبیه اولنان

صفت مشبهه == (صرف) افعال لازمه‌دن اوزان مختلفه‌ده وباشلیجه (فعیل) وزننده کلن صفت .

مُشت [فا ، ص] یومروق ، توقات § آووچ .

مُشتاق [ع ، ص] اشتیاقلی ، آرزو مند ، حسرت کش قلبی میال ، کورمجکی کلن

مشتاقانه == مشتاق اولانه یاقیشه‌جق صورتده .

مُشتَبِه [ع ، ص] اشتباه ایدن ، شبهه‌لنن .

مُشتَد [ع ، ص] اشتداد ایدن، شدتلنن ، آزان .

مُشتَرَك [ع ، ص] (دوغریسی رانك کسریله (مشترك) در .) اشتراك ایدن ، اورتاق اولانه بر حالده بولنان § ارادە بولنان .

فصل مشترك == ایکی‌مسطحك‌برلشدیکی محل ، خط .

مثل مشترك == ☚ [مثل]

قاسم مشترك == (حساب) برعددك قابل تقسیم اولدیغی عددلر [مثلا : ١٢ ، ٧ ، ٦ ، ٤ ، ٣ عددلری (٢٤) عددینه قابل تقسیم اولدقلرندن اعداد مذکوره (٢٤)عددینك قاسم‌مشترکیدرلرکه بونلردن (١٢) عددینه (قاسم‌مشترك اعظم) و (٣) رقمنه (قاسم مشترك اصغر) دیرلر .

مخرج مشترك == (حساب) متعدد کسرلره مخرج اولان عدد مثلا : $\frac{3}{4}$ ، $\frac{1}{4}$ ، $\frac{5}{4}$ ، کبی کسرلرده (٤) عدد مخرج مشترك اولمق اولور .

مشترکاً == مشترك اولەرق، برابرجه برلکده .

مُشتَری [ع ، ص] اشترا ایدن ، صاتین الان ، صاتین المق ایچون مراجعت ایدن § بر تاجرله دائما معامله‌ده بولنان § طالب ، خواهشکر .

§ (قوزموغرافیا) شمسك اطرافنده دور ایدن سیاراتدن پك پارلاق برکوکبك اسمیدر. بر جنسی سعد اکبر [مشتری بر کوکب ثابت صورتنده کوریلوب سطحنده مشاهده اولنان بعض سیاه چیزکیلر سیارهٔ مذکوره‌نك بر هوا طبقه‌سیله محاط بولندیغنه دلالت ایتمکده‌در. بو سیاره‌نك شمسه اولان مسافه‌سی ٥٢٠ه ودور نجومیه‌سی مدتی تقریباً (١٢)سنه وحرکت دورانیه‌سی مدتی(٩) ساعت (٥٥) دقیقه اولوب قطری ارضککندن (١١) کره دها بیوك وبناءً‌علیه حجمی : حجم ارضدن (١٣٩٠) دفعه اعظمدر . پیکاری مشهور غالیله طرفندن کشف اولنمشدر)

مُشتَرا [ع ، ص] اشترا اولنمش صاتین النمش : مال مشتری

مُشتَرَز [فا ، ص] یومروق اوران طوقاتلیان ، مشت اوران

مشترزنلك == یومروق کوروشی (بوقس)

مُشتَعِل [ف ، ص] اشتعال ایدن شعله‌لنن شعله‌زن، الولنمش .

مُشتَغِل [ف ، ص] اشتغال ایدن مشغول اولان ، ایش ایله اوغراشان .

مُشتَق [ع ، ص]اشتقاق ایتمش، دیکر بر کلمه‌دن چیقمش اخراج اولنمش .

مشتق منه == کندیسندن دیکر بر کلمه چیقارلمش اولان کلمهٔ اصلیه ؛ مشقق شققدن مشتقدر .

مشتقات == بر کلمهٔ اصلیه‌دن متفرع کلمات .

مُشتَکی [ع ، ص] اشتکا ایدن . شکایت ایلین § حضور محکمه‌ده دعوای شخصی اقامه ایدن .

مُشتَکیٰ [ع ، ص] اشتکا ایدلمش شکایت اولنمش مادهٔ‌مشتکی

مشتکی عنه == کندیسندن شکایت اولنان کیمسه .

مُشْتَمَل [ع ، ص] برشیئك ایچنده داخلنده بولنان، برشیئك حاوی وجامع اولدیغی شی .

مشتملات == بر شیئك حاوی وجامع اولدیغی شیلر، بر شیئك فروع وملحقاتی

مُشْتَمِل [ع ، ص] اشتمال بدن احاطه واحتوا ایلین .

مُشَمَّه [فا ، س] قبضه، آوج ایله طوتیلان شی؟ سراج، تونجدن اصنافنك استعمال ایلدكاری بر نجیدن معمول یاصی طوقماق .

مُشْتَهِر [ع ، ص] اشتهار ایدن شهرت بولان ، مشهور ، نامدار .

مُشْتَهی [ع ، ص] اشتهالی ، ایستكلی ، خواهشكر .

مُشْتَهی [ع ، ص] اشتهاء ایدلمش یستنلمش ، آرزو اولنان

مشتهیات == جالب اشتها اولان شیلر

مُشَجَّر [ع ، ص] آغاج كبی داللی بوداقلی ، مسلسل .

مُشَخَّص [ع ، ص] تشخص ایدلمش ، طانمش § شخصلنمش ، شخص حالنه كتیرلمش ، تجسم ایتدیرلمش : مشخص .

مُشَدَّد [ع، ص] شدتلندیرلمش، شدت ویرلمش § اوزرینه شده اشارتی قونلمش، شده‌لنمش شده‌لی .

مُشَدِّد [ع ، ص] تشدید ایدن شدتلندیرن .

اسباب مشدده == (حقوق) بجرم حقنده جزانك تشدیدینی موجب احوال واسباب

مُشَرِّح [ع ، ص] تشریح ایدن . علم تشریح عالمی .

مُشْرِف [ع ، ص] یوكسلن ، چیقان § اوستندن باقوب بر شیئه مطلع اولان § اولومه پك یاقین بولنان § قریب ، مستعد ، یوز طوتمش .

مشرف خراب == خرابه یوز طوتمش خرابه یاقلاشمش .

مُشَرَّف [ع ، ص] شرفلندیرلمش ، تشریف ایدلمش كندیسنه شرف ویرلمش .

مُشْرِك [ع ، ص] جناب حقه شریك قوشان ، تعدد الهیه‌یه قائل اولان .

جمعی: (مشركین) كابر مشركین قریش

مُشْط [ع ، ص] طاراق : مشط القدم ، مشط الید .

مُشْعِر [ع ، ص] اشعار ایدن ، تحریراً بیلدیرن . خبر ویرن مبین .

مشعره == بخار وهوا تضییقنك درجۀ شدتنی تعیینه مخصوص آلات .

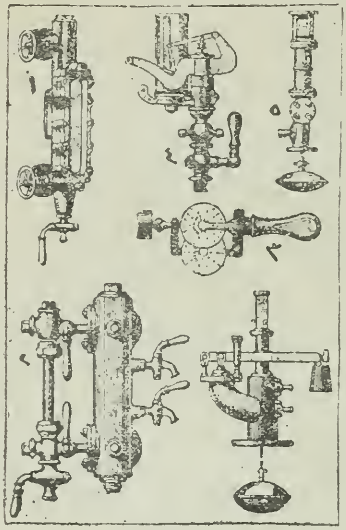

(بخار ماكنه‌لرنده مستعمل مشعرلر) ۱ — سرت جامدن معمول مشعر سویۀ ماء ۳ — مشعر سرعت ٤ — مشعر مقیاس القوه (دینامومترو مشعری) ٥ـ سویۀ مایه مخصوص مشعر مقناطیسی ٦ — صیفتی والف مشعری (سلامت سوپاپی مشعری)

مُشَعْشَع [ع ، ص] شعشعه‌لی ، پارلاق ، روشن § دبدبه‌لی ، طنطنه‌لی .

« علویتی سیر ایت بونه اسلوب مشعشع اولمشی دیسهم ابر شفق برقیزه برقع »

مُشْفِق [ع ، ص] شفقت ایدن . شفقتلی، مهربانلق كوسترن مرحمتلی : پدر مشفق .

مشفقانه == مشفق اولانه یاراشیر صورتده ، شفقتله ، مرحمتله .

مُشْك [ع ، ص] مسك دینیلان كوزل قوقولی شی ☞ [مسك]

مشك آلود == مشكه بولانمش ، مشكلی

مشكبار == مشك یاغدیران .

مشك بید == عود اغاجی .

مشكفام == مشك رنكلی .

مشكفروش == مشك صاتان .

مشكفشان | مشك افشان == مشك صاچیجی صاچان

مشكین == مشك قوقولی عطرناك .

مُشْكِل [ع ، ص] اشكاللی، كوچ، مغلق، چتین .

مشكلپسند == كوجلكه بكنن ، هر شیئ بكنمین ، هر شیئه بر قصور بولان چتین شیدن خوشلانان .

مشكلپسندانه == مشكل پسند اولانه یاقیشه‌جق صورتده .

مشكلتر == پك مشكل ، زیاده چتین.

مشكللشمك == كوج ومشكل اولمق

مشكلكشا == مشكل شیلری حل ایدن .

مشكلات == مشكل ، زور چتین اولان خصوصات : مشكلات امور ، حلال مشكلات ==خصوصات مشكله‌یی حل ایدن .

مُشَكَّل [ع ، ص] هیئته ، شكله قونلمش ، شكل ویرلمش § ایری قوجامان ، شكلی قیافتی غیر مستحسن .

مُشَمَّس [ع ، ص] كونشه كوسترلمش كونش كورمش ، كونشه صراش كونشلندیرلمش .

مُشَمَّع [ع ، ص] تشمیع ایدلمش اریش بال مومنه باتیرلمش ، موشامبا § جریحه وجبیان اوزرینه یاپشدیریلان یاقی وسائره .

مُشَوَّش [ع ، ص] تشویش ایدلمش ، قارمه قاریشیق ایدلمش اف ونشر مشوش ☞ (نشر)

مُشَوِّق [ع ، ص] شوق وغیرته كتیرن ، ترغیب وتحریص ایدن . § فعالیه سوق ایدن تشویق ایلین .

مُشَوَّك [ع ، ص] دیكنلی ، ویا دیكن شكلنده اولان .

مشوك الجلد == (حیوانات) جسملری شعاعی اولوب جلدلری سرت ودیكنلی اولان حیوانات ابتدائیهٔ بحری .

مشوك المسبح == (حیوانات) مسبح ظهریسنك خطوطی دیكنلی كیسهٔ بجیه‌سی مسدود وبعضاً مفقود اولان بالقلر .

مُشهد [ع ، ص] اشهاد ایدن ، شاهد كتیرن .

مُشَیَّد [ع ، ص] تشیید ایدلمش رفیع ومحكم قیلنمش .

مشیر [ع ، ص] امر واشارت ایدن § سلك جلیل عسكریده اك عالی رتبه‌یی احراز ایدن ذات ــ كه ملكیه‌ده وزیر مقابلی وانقابی (دولتلو افندم حضرتلری) در .

مشیرانه == مشیره یاقیشه‌جق صورتده .

مشیران == مشیرلر .

مشیریت == مشیرلك ، مشیر مقامی مشیر رتبه‌سی .

مشیری == مشیرلك .

مُصاب [ع ، ص] اصابت ایتمش اورلمش § مصیبته اوغرامش § دوچار اولمش .

مُصابَره [ع ، مص] صبر ایتمك ، قاتلانق .

مُصاحِب [ع ، ص] بربرله مصاحبه ایدن ، قونوشان § خدمت خاصهٔ حضرت پادشاهیده بولنان خواتدن هربری جمعی (مصاحبات) در

مُصاحَبه ــ مُصاحَبَت

[ع ، مص] بربرله صحبت ایتمك ، همدم اولمق

مُصادَرَه [ع ، مص] جریمه صورتیله برآدمك اموالنی ضبط ایتمك

بو اصول فی زماننا ممنوعدر

مُصادِف [ع ، ص] راست كلن ، تصادف ایدن .

مُصادَفه [ع ، مص] راست كلمك ، تصادف ایتمك .

مُصادَقَت [ع ، مص] صداقت اوزره دوستلق معاملات صادقانه .

مُصادَمه [ع ، مص] ایكی شی بربرینه چارپمق ، چارپشمق اوروشمق «بارقهٔ حقیقت مصادمهٔ افكاردن چیقار» . جمعی : (مصادمات) در : مصادمات شدیده .

مُصارَعه [ع ، مص] ایكی كشی بربرله كورشمك ، كورش طوتمق .

مُصافات [ع ، مص] بربرله خالصانه دوستلق ایتمك § اخلاص ، مودت صحیحه

مُصافَحه [ع ، مص] اثنای ملاقاتده یكدیكرینك النی طوتمق عرض بحث ومحبت مقامنده ایكی كشی بربرینه ال اوزاتمق .

مُصالِح [ع ، ص] مصالحه ایدن ، عقد صلح ایدن «مصالحك عاقل اولمسی شرطدر ، بالغ اولمسی شرط دكلدر» .

مُصالَحه [ع ، ص] ایكی طرف ترك مخاصمه ایله بارشمق ، صلح ایتمك ، اوزلاشمق : بعد المصالحه ، قبل المصالحه . § مصالحت .

مُصاهَرَت [ع ، مص] تأهلدن دولایی حاصل اولان قرابت ، صهریت ، قرابت صهریه .

مُصایَفه [ع ، مص] یازلغنه یازارلق ایتمك ، یازلق اكلنوب طوتلمق اوزره یازارلق ایلمك .

مُصَحَّح [ع ، مص] تصحیح ایدلمش ، یاكلشی دوزلدلمش طوغریلمش ، سهو وخطاسی ازاله ایدلمش .

مُصَحِّح [ع ، ص] تصحیح ایدن ، یاكلش دوزلدن ، طوغریلدان سهو وخطاسنی ازاله ایلین

مُصحَف [ع ، ص] قرآن عظیم الشان

مُصَحَّف [ع ، ص] تصحیف ایدلمش خطاء تغییر اولنمش .

مُصَدَّر [ع ، ص] تقدیر ایدلمش ، دیباجه‌لنمش .

مُصَدِّع [ع ، ص] تصدیع ایدن ، باش اغریدان .

مُصَدَّع [ع ، ص] تصدیع ایدلمش ، باش اغریدلمش .

مُصَدَّق [ع ، ص] تصدیق ، صحتی ، حقیقتی تصدیق اولنمش كرچكلندیرلمش .

مُصَدِّق [ع ، ص] تصدیق ایدن ، كرچكدر دیین ، طوغریلغنی تأكید واثبات ایلین .

مُصِرّ [ع ، ص] اصرار ایدن ، ایاق باصوب واز كچمین ، ابرام ایلین .

مصرانه == مصر اولانه لایق صورتده .

مُصَرَّح [ع ، ص] تصریح ایدلمش آچیق سویلنمش ، آچیقدن آچیغه بیان اولنمش .

مصرحاً == مصرح اوله‌رق ، صراحتلی اوله‌رق ، مفصلاً وواضحاً .

مُصَرَّع [ع ، ص] (ادبیات) هر ایكی مصرعی قافیه‌دار اولان بیت § مصرعلندیرلمش .

مُصطَبِر [ع ، ص] صبر ایدن ، اصطبار ایلین .

مُصطَفی [ع ، ص] اصطفا ایدلمش منتخب ، كزیده § حضرت فخر كائنات علیه اكمل التحیات افندمزك اسامیٔ مباركه‌لرندن بری .

مصطفوی == حضرت محمد المصطفی افندمزه منسوب ومتعلق .

مُصطَلَح [ع ، ص] اصطلاح قیلنمدن اولان ، معنای لغوینك غیرنده یعنی بر معنای محدثله قوللانیلان § اصطلاحات ایله مالی اولان § تكلفلی افاده ، ساده اكلدن عاری سوز .

مُصَغَّر [ع ، ص] تصغیر ایدلمش ، كوچولدلمش ، اسم تصغیر صورتنه ویرلمش .

مُصَفّی [ع ، ص] تصفیه ایدلمش ، صاف ، خالص قیلنمش ، صفوت ویرلمش : ماء مصفی

مُصَلَّب [ع ، ص] تصلیب ایدلمش ، صلابت ویرلمش ، قاتیلاشدیرلمش

مُصلِح [ع ، ص] اصلاح ایدن ، ایی حاله كتیرن ، ایی حاللی ایدن .

مصلحانه == مصلحه لایق صورتده

مُصَلّی [ع ، ص] ادای صلاة ایدن نماز قیلان ، نمازه مداوم اولان .

مُصَلّی [ع ، ص] جنازه نمازی قیلمغه مخصوص آچیق محل

سنك مصلی == نمازی قیلمق ایچون جنازه تابوتنك وضع اولندیغی یوكسك طاش .

مُصَمَّم [ع ، ص] تصمیم ایدلمش ، صورت قطعیه‌ده عزم و نیت اولنمش ، اجراسنه قرار ویرلمش مقرر ، مجزوم .

مُصَنَّع [ع ، ص] تصنیع ایدلمش استادانه یاپلمش ، بر صورت صنعتكارانه و ماهرانه‌ده اعمال ایدلمش § ساخته اوله‌رق یاپلمش

مُصَنَّف [ع ، ص] تصنیف ایدلمش یاپلمش ، كتاب .

مصنفات == تصنیف ایدلمش كتابلر : مصنفات كثیره .

مُصَنِّف [ع ، ص] تصنیف ایدن ، كتاب یاپان ، مؤلف .

مُصَوَّت [ع ، ص] تصويت ایدن ، سس چیقاران ، الهی ار صوت ایدن الواح مصوته .

مُصَوِّر [ع ، ص] تصوير ایدن ، صورت ویرن ، بر صورته قویان . § ترسیم ایدن ، رسام .

مصورانه == مصوره یاراشیر صورتده .

مُصَوَّر [ع ، ص] تصوير ایدلمش ، صورت ویرلمش ، بر صورته قولمش § ترسیم ایدلمش

مُصِیب [ع ، ص] اصابت ایدن ، طوغری کیدوب ایریشن ، راست کلن . § فعل وقولده صوابه مقارن اولان : فکر مصیب ، قرار مصیب .

مُصِیبَت [ع ، ص] انسانك باشنه کلن قضا ، بلا ، بلای ناکهانی ، فلاکت . جمع : (مصائب) کلیر .

مصیبتلی == مصیبته مقارن اولان .

مُصَیقَل [ع ، ص] جلالی ، پالدیزلی ، صیقلانمش .

مُضَادّ [ع ، ص] ضد اولان تأثیرینه قارشی قویان .

مضاد التهاب == (طب) دوغریدن دوغری‌یه بر عضوك علائم التهابنی ازاله ایدن اسباب وادویه .

مضاد تشنج == (طب) توتیا ، بیزموت مرکباتی وکافوری ، کدی اوتی کبی برعضوك تشنجنی منع ایچون استعمال ایدیلان ادویه .

مضادتعفن == (طب) تفسخ ایدن بر شیئك تعفناتنی منع وازاله ایچون استعمال ایدیلان ادویه (اسیدفنیك) کبی

مضاد موقظ
مضادمرتجف } == (بیطری)

قورتارلمقدن قطع امید ایدیلان حیوانات اوزرنده اجرای تجربه ایچون مقدار اعظمیده ویریلان ادویه ـ که هر حالده یا مرضی توقیف ویا آثار وخیمه اظهار ایدر .

مُضَارِب [ع ، ص] مضاربه ایدن ، دوکوشن ، بر برینی ضرب ایدن . § (تجارت) شرکت مضاربه‌ده سرمایه‌یی قوللانان ادم

مُضَارَبَه [ع ، مص] دوکوشمك ، اووروشمق . § (تجارت) بر طرفدن سرمایه ، دیکر طرفدن سعی و عمل اولمق اوزره عقد ایدیلان شرکت ـ که : سرمایه صاحبنه رب المال وعامله (مضارب) دینور .

مضاربهٔ مطلقه == (تجارت) زمان ومکان وهرنوع تجارت ایله بایع ومشتری تعیین ایله مقید اولمیان مضاربه .

مضاربهٔ مقیده == (تجارت) بالاده محرر شیلری تعیین ایله مقید اولان مضاربه .

مُضَارِع [ع ، ص] شریك ، نظیر ، شبیه § حال ویا استقباله دلالت ایدن فعل صیغه‌سی ، فعل مضارع .

مضارعت == مضارعلك .

مُضَاعَف [ع ، ص] ایکی ویا زیاده قات ایدلمش ، اوزرینه بر مثلی ویا امثالی زیاده اولنمش § (صرف) عین الفعلی ایله لام الفعلی بر جنسدن وحروف صحیحه‌دن اولان فعل .

اصول مضاعف == واردات ایله مصارفاتی قارشولقلی اوله‌رق کوسترمك اوزره دفتر طوتمق اصولی .

منحنیٔ مضاعف == [منحنی]

مُضَاف [ع ، ص] اضافه اولنمش ، مربوط ، تابع ، ملحق . § (صرف) دیکر بر اسمه اسناد واضافه اولنمش اسم .

مضاف الیه == مضافك مربوط ومستند اولدیغی اسم . [ترکجه‌ده مضاف الیه اول ، مضاف صوکره کلیر . احمدك قاپوسی کبی

مضافات == ج : مضاف ، ملحقات ، علاوات .

مُضَایَقَه [ع ، مص] طارلق ، ضرورت ، فقر ، صیقندی ، احتیاج § یوقلق .

مُضْحِك [ع ، ص] اضحاك ایدن ، کولدیرن ، باعث خنده اولان

مضحکه == کولنه‌جك شی' .

مضحکات == کولدیریجی شیلر ، کولونه‌جك شیلر « مضحکات دهره بن اولاسمه‌ده تصویر کولر »

مُضِرّ [ع ، ص] اضرار ایدن ، ضرر ویرن ، ضرره صوقان .

مُضْطَجِع [ع ، ص] اضطجاع ایدن ، یان اوستی یاتان .

مُضْطَر [ع ، ص] چاره‌سز قالمش ، ناچار ، مجبور .

مُضْطَرِب [ع ، ص] اضطرابی اولان ، مادی ومعنوی راحتسز اولان . § تلاش ایچنده بولنان .

مضطربانه == مضطرب اولانه یاقیشه‌جق صورتده .

مُضْغَه [ع ، ص] بر پارچه ات .

مُضِلّ [ع ، ص] اضلال ایدن ، ضلالته دوشورن ، طوغری یولدن چیقاران ، اغوا ایدن

مُضْمَحِل [ع ، ص] زائل ، نابود اولان ، محو ، پریشان اولان .

مُضْمِر [ع ، ص] اضمار ایدن ، درونده صاقلایان ، کیزلین

مُضْمَر [ع ، ص] اضمار ایدلمش ، درونده کیزلمش ، ذهنده بولنان .

مُضِیء [ع ، ص] اضائه ایدن ، ضیاویرن ، ضیالاندیرن .

مُضِیع [ع ، ص] اضاعه ایدن ، ضایع ایدیلن .

مُضِیف [ع ، ص] مسافر قبول ایدن ، میزبان .

مُضَیِّق [ع ، ص] صیقان ، طارلاشدیران ، صیقیجی .

مُطَابِق [ع ، ص] مطابقت ایدیجی ، ایدن ، اویغون ، موافق .

مطابقت == مطابقلق ، اویغونلق ، موافقلق .

مُطَاع [ع ، ص] کندیسنه اطاعت ، انقیاد اولنان .

جهان مطاع == عالم تحت اطاعتنده بولنان .

مُطَالَبَه [ع ، مص] طلب ایتمك . § برینك ذمتنده الاجغنی ایستمك § دعوی .

مُطَالِع [ع ، ص] مطالعه ایدن ، کتاب اوقویان .

مُطَالَعَه [ع ، مص] اوقومق ، اکلامق قصد وشرطیله اوقومق § بر شیئه وقوف حاصل ایتمك ایچون متصل نظر وتفکر ایتمك

مُطَاوِع [ع ، ص] مطاوعت ایدیجی ، ایدن .

مُطَاوَعَت [ع ، مص] برینه اویمق ، موافقت . § (صرف) حدثك فاعلنه رجوعی ، ویا فاعلده وقوعی بیان ایدن افعالك بناسی : انفعال بابنك بناسی مطاوعت ایچون .

مُطاوَلَه [ع ، مص] وعده‌یی اوزاتمق ، صورنجه‌یه‌دك براقمق .

مُطایَبَه [ع ، مص] لطیفه ایتمك ، مزاح ایلمك . شقالاشمق

مطایبات = جمع : مطایبه : لطائف مزاح .

مُطْبِق [ع ، ص] بوشیشی اورتن پرده‌ویرن ، احاطه ایدن § کامل .

مُطْرِب [ع ، ص] اطراب ایدن طرب ویرن § خواننده چالغیجی .

مُطَّرِد [ع ، ص] اطراد اوزره کیدن ، یرودوزیه منتظم دوام ایدن ، منتظم : امثلهٔ مطرده .

مطرداً = منتظماً دوزکون، اطرادلی

مُطَرَّز [ع ، ص] زینت ویرلمش، سوسلندیرلمش .

مُطَرّی [ع ، ص] طراوتلی ، تازه رونقلی .

مُطْعِم [ع ، ص] طعام ایدن ، طعام یدیرن .

مُطَلْسَم [ع ، ص] طلسملی سحرلی افسونلی .

مُطَّلِع [ع ، ص] اطلاع ایدن ، کسب وقوف ایلین ، آکلایان .

مُطْلَق [ع ، ص] اطلاق اولنمش ، صالویرلمش باشی بوش براقلمش مقید دکل : مطلق الاطلاق اوزره جاریدر .

مطلق العنان = عنانی ، یولاری صالویرلمش ، آزاده ، سربست .

مطلقا = مطلق اوله‌رق || هرحالده هرنه وجهله اولور ایسه اولسون .

جحد مطلق = عربیده (لم) حرفیله مضارع مجزومدن مرکب منفیه — که : ماضیٔ منفی معناسنی افاده ایدر .

مُطَلَّقَه [ع ، ص] تطلیق اولنمش زوجه ، بوشانمش قاری .

مُطَلّی [ع ، ص] طلالنمش، اوزرینه یالدیز وسائره سورولمش .

مُطْمَئِن [ع ، ص] ربط قلب ایله سکون حاصل ایدن ، اطمئنان حاصل ایلین ، شك وشبهه‌سی قالمیان ، امین .

مُطَنْطَن [ع ، ص] طنطنه‌لی ، دبدبه‌لی، حشمت ووارداتی اولان طمطراقلی کوستریشلی

مُطَوَّق [ع ، ص] بوینه کردانلك وسائره طاقلمش .

مُطَوَّل [ع ، ص] تطویل ایدلمش اوزادلمش : مقالهٔ مطوله .

مُطَهَّر [ع ، ص] تطهیر ایدلمش، مادی ومعنوی تمیزلنمش پاکلنمش : لباس مطهر ، قلب مطهر .

مُطَهِّر [ع ، ص] تطهیر ایدن ، تمیزلین : صوهم طاهر هم مطهردر .

مُطَیَّب [ع ، ص] تطییب ایدلمش کوزل قوقولر سورولمش اولان§ کوکلی خوش ایدلمش، تلطیف اولنمش : مطیبا .

مُطیع [ع ، ص] اطاعت ایدن انقیاد ایلین .

مُظاهِر [ع ، ص] مظاهرت ایدن بربرینه یاردم ، معاونت ایدن ، ارقه‌چیقان ، حمایه ایدن .

مُظاهَرَت [ع ، مص] یاردم معاونت ایتمك ، حمایه ایلمك .

مُظَفَّر [ع ، ص] مطلوبنه ظفریاب اولان§ محاربه‌ده اعدایه غالب کلن .

مظفرانه = مظفر اولانه یاقیشیر صورتده ، مظفرجه‌سنه .

مظفراً = مظفر اوله‌رق ، مظفر اولق صورتیله .

مظفریت = مظفرلك .

مُظَلَّل [ع ، ص] کولکه‌لی ، کولکه‌لنمش : شهراه مظلل .

مُظْلِم [ع ، ص] قرا کالق تاریك § مجهول ، شبهه‌لی . § منحوس ، مدهش : بوچوجق حیلازلقله کندیسنه مظلم بر استقبال حاضرلایور .

بیت مظلم = (حکمت) اشیای خارجیه‌نك خیال مصغرلرینی برلوحه اوزینه آلمغه خدمت ایدن بر آلت اولوب فطوغرافیجلقده مستعملدر .

مُعاتَب [ع ، ص] دوچار عتاب اولمش عتابلانمش ، تکدیره دوچار اولمش اولان .

مُعاتِب [ع ، ص] عتاب ایدن، عتابلانان ، تکدیر ایدن

مُعاتَبَه [ع ، ص] عتاب ایتمك ، ازارلامق ، لوم وتوبیخ ایتمك

مُعاد [ع ، مص] اعاده ایدلمش ، کیری چویرلمش .

مُعادات [ع ، مص] بربرینه عداوت ایتمك ، دشمنلك ایلمك § قارشیلقلی دشمنلك ایتمك .

مُعادِل [ع ، ص] عدیل ، شبیه ، نظیر .

معادلت = (هندسه) ایکی شکلك بربرینه معادل اولمسی ، معادللك .

مُعادَلَه [ع ، مص] بر شیئه مساوی ، نظیر اولمق § (ر) ایکی کمیتك بربرینه مساواتنی کوسترن واره‌لرنده مساوی اشارتی بولنان افادهٔ جبریه ویا حسابیه : ٣ + ٤ = ١ + ٦ ؛ ب + ء = ح — ه .

مُعاذِرَه [ع ، مص] بهانه ایتمك . یالاندن عذر کوسترمك ، اعتذار واهیه درمیان ایلمك .

مُعار [ع ، ص] اعاره اولنمش ، اعاره اولنان شی .

مُعارِض [ع ، ص] معارضه ایدن، مخالفت کوسترن .

مُعارَضَه [ع ، مص] انصراف ایتمك § قولا ویا فعلا بربرینه مخالفت ایتمك § بربرینه قارشی ضدیت ، مخالفت کوسترمك . § نزاع ، غوغا ، مجادله .

مُعارَفَه [ع ، مص] بیلشمك ، طانیشمق ، آشنا چیقمق ، آشنالق .

مُعارَکَه [ع ، مص] بربریله جنك ایتمك ، محاربه ایتمك .

مُعاشِر [ع ، مص] معاشرت ایدن، بربرلیکده یاشایان .

مُعاشَرَت [ع ، مص] بربریله کچینمك ، همدم اولمق .

آداب معاشرت / **اصول معاشرت** / **فن معاشرت** } خلق ایله ایدیله‌جك معاملات علمی ، سوسیولوژی .

مُعاشَقَه [ع ، مص] سویشمك، بربرینه اظهار عشق ایلمك . § علاقه ، عشق.

مُعاصِر [ع ، ص] هم عصر ، هم زمانه ، بر عصرده یاشایان .

معاصرین = معاصرلر ، برعصرده یشامش اولانلر .

معاصره = برعصرده یشامش بولنمق ، هم عهد اولمق .

مُعافْ [ع ، ـ] غلطدر اصلی معفو ویا (معافی) در . } عفو اولنمش ، مصون ، مستثنی ، مجاز .

معافیت == { اصلاً غلط ، شکلاً مولددر . } معافلق ، استثنا ، امتیاز . || (طب) بعض کیمسه‌لرك بعض امراضدن متأثر اولمامالری حالی .

مُعاقِدْ [ع ، ص] بر بریله عقد اتفاق ایدن § بر عقدك حصولنه بادی اولان طرفیندن هربری .

معاقده == عقد اتفاق ایتمك ، مقاوله ایلمك .

مُعالَجه [ع ، مص] خسته‌یه باقمق ، علاج ویرمك . § (طب) بر مرضك جریانی اثناده تبدلات مفیده حاصل ایتمك یاخود ظهوری ملحوظ بر مرضك تکوننك اوکنی آلمق مقصدیله خواص متشابهه‌یه مالك اولان ادویه اعانه‌سیله مریضی تداوی ایتمك .

مُعامِلْ [ع ، ص] معامله ایدیجی ایدن

مُعامَله [ع ، مص] بر بریله ایش یاپمق ، عمل ایتمك § بر مصلحت رسمیه حقنده دوائرجه اجرا اولنان مراسم ، حواله ، قید وسائره § الیش ویریش .

معاملات == جمع : معامله ، معامله‌لر ایشلر ، عمللر .

مُعانِدْ [ع ، ص] عناد ایدیجی ایدن .

مُعانَده [ع ، مص] عناد ایتمك ، عنادلاشمق ، مخالفتده بولنمق

مُعانِقْ [ع ، ص] معانقه ایدن .

مُعانَقه [ع ، مص] بر برینك بوینه صاریلمق معانقهٔ عاشقانه .

مُعاوَدَتْ [ع ، مص] عودت ایتمك کری دونمك .

مُعاوَضَه [ع ، مص] بر شیئی دیکر بر شیئه بدل اوله‌رق ویرمك § اصلی اولمدیغی حالده جلب منفعت ضمننده صورت مخصوصه‌ده مشاوره ایله یاپیلان دوباره‌لی شی .

مُعاوِنْ [ع ، ص] معاونت ایدیجی ایدن .

مدیر معاونی == مدیردن صوکره اك بیوك آمری .

شورای دولت معاونی == شورای دولت دائره‌سنده ملازملکدن صوکره نائل اولنان درجه .

باش معاون == شورای دولت مجالسنده مستخدم معاونلرك اك بیوکی که هیئت تحریریه‌نك آمریدر .

مُعاوَنَتْ [ع ، مص] یاردیم ایتمك .

مُعاهِدْ [ع ، ص] معاهده ایدیجی ایدن .

مُعاهَدَه [ع ، مص] بر بریله عهد وپیمان ایتمك . § (حقوق دول) دوائر اره‌سنده تعاطی اولنان سندات

معاهدات == جمع (معاهده) معاهده‌لر

معاهدهٔ اتفاقیه == (حقوق دول) بر حرب وقوعنده یکدیکرینه مظاهرت ایتمك اوزره ایکی ویا دها زیاده دولتلر اره‌سنده عقد اولنان معاهده .

معاهدهٔ تأمینیه == بر دولتك استقلالنه خارجده بر تسلط وقوعنده دیکر بر دولت طرفندن معاونت ایدیله‌جکنه دائر طرفین بیننده عقد اولنان معاهده .

معاهدهٔ حمایت == بر دولت دیکر بر حکومتی حمایه ایله اعداسنك کافه‌سنه قارشی محافظه ایدیله‌جکنه دائر عقد اولنان معاهده .

معاهدهٔ صلحیه == ایکی ویا دها زیاده محارب دولتلر بیننده حال حربك رفع و ازاله‌سیله مناسبات دوستانه و مصافاتکارانه‌نك اعاده‌سی ضمننده عقد اولنان معاهده .

معاهدهٔ مظاهرت == بر دولتك ایکی دولت اره‌سنده وقوعه کلان محاربه‌یه طوغریدن طوغری‌یه مشارکت ایتمکسزین طرفین محاربیندن برینه اعانهٔ نقدیه‌ده بولنه جغنه ویاخود اقچه مقابلنده محدود برمقدار عسکر ویا سفن حربیه اعطاسیله یاردیم ایدیله‌جکنه دائر عقد اولنان معاهده

معاهدهٔ بیطرفی == بعض دولتلر دیکر بر دولتی بیطرف طائفه قرار ویرمش واو دولتك بیطرفلغنی مرعی طوتیله‌جغنی تعهد ایلمش اولدقلرینی متضمن معاهده

تحدید حدود معاهده‌سی == هم جوار اولان دولتلر بیننده حدودلرینك تعیینی ضمننده عقد اولنان معاهده .

ترك اراضی معاهده‌سی == بر دولتك دیکر بر دولته بر مقدار اراضی ترك ایلدیکنه دائر عقد اولنان معاهده .

معاهدهٔ تجاریه == صرف تجاری معاملاته شامل اولق اوزره دولتلر بیننده عقد اولنان معاهده .

مُعایَدَه [ع ، مص] بایراملاشمق بایرامده بربرینی تبریك ایتمك .

مُعایَنَه [ع ، مص] برشیئك حقیقتنه تأمین اطلاع ایچون کوزدن کچیرمك ، تفتیش ایتمك ، یوقلامق . § بر مریضك اطبا طرفندن تشخیص مرض ایچون نظر تفتیشدن کچیرلمسی

معاینه خانه == اطبانك معاینه ایلدکلری محل خصوصیلری .

مُعَبِّرْ [ع ، ص] تعبیر ایدن ، یوران رؤیا تعبیر ایدن .

مُعْتادْ [ع ، ص] اعتیاد اولنمش ، عادت ایدینلمش § اعتیاد ایدن : محاسن معتاد .

مُعْتَبَرْ [ع ، ص] اعتبارلی ، شرفلی حیثیتلی .

مُعْتَمَدْ [ع ، ص] تعداد اولنمش ، صاییلمش .

معتدبه == بهانك اختلافنی موجب برتفاوتسز مثلی بولنان شی .

مُعْتَدِلْ [ع ، ص] اعتدال ایله متصف ، ایکی حال بیننده متوسط اولان ، اورته حالده بولنان § مناسب اویغون ، بجیلی .

مُعْتَذِرْ [ع ، ص] اعتذار ایدن ، عذر دیلین ، بر عذر دیله‌یه‌رك قصورینك عفوینی ایسته‌ین .

مُعْتَرِضْ [ع ، ص] اعتراض ایدن برشی حقنده یکنمیه‌رك بیان مطالعه ایلین .

مُعْتَرِضَه [ع ، ص] (مولددر) جملهٔ معترضه‌یی اره‌سنه آلان شو «» واماثلی اشارت

مُعْتَرِفْ [ع ، ص] اعتراف ایدن ، اقرار ایلین .

مُعْتَرَفْ [ع ، ص] اعتراف اولنمش ، اقرار ایدلمش .

مُعْتَزِلْ [ع ، ص] اعتزال ایدن ایریلان ، چکیلن ، عزلت ایدن

معتزله == قدری انکار ایدن بر فرقهٔ ضاله .

مُعْتَسِفْ [ع ، ص] اعتساف ایدن طریق حقدن صاپان .

معتصم [ع ، ص] اعتصام ايدن ال ايله طوتان تمسك ايدن § معاصيدن چكينن

معتق [ع ، ص] اعتاق اولنمش ، آزاد ايدلش .

معتق البعض == بعض اجزاسی اعتاق اولنان قول ويا جاريه . بو قول امام اعظمه كوره در . امامينه كوره اعتاق تجزی قبول ايتمديكندن بعض اعتاق كلك اعتاقنی مستلزمدر .

معتقد [ع ، ص] اعتقاد ايدن ، ايانان ، قلباً صحتنه قرار حكم ايدن . § معنويانه ايمان ايدن ، معتقدين .

معتقدات == اعتقاد اولنان خصوصات عقيده .

معتكف [ع ، ص] اعتكاف بر يرده حبس نفس ايدوب قالان . § رمضان شريفده جامعده بر وجه شرع شريف حبس نفس ايله اجرای عبادات ايلين : معتكفين

معتل [ع ، ص] علتلی § كنديسندن حرف علتدن بری بولنان كلمه

معتمد [ع ، ص] اعتماد ايدلش ، قلباً استناد ، مثبت ايدلش اولان .

معتنا ـ معتنی [ع ، ص] اعتنا ايدلش ، دقت ، اهتمام ايدلش § اهميتلی ، مهم : معتنا برايشدر .

معجب ـ معجب [ع ، ص] اعجاب ايدن ، تعجب‌ده شورن ، تعجب ويرن .

معجز [ع ، ص] اعجاز ايدن عاجز قيلان ، عجزه دوشورن § ادبيات ... وق بشردن خارج بر مرتبه‌ده بولنان كلام قرآن معجز نشان .

معجزه [ع ، ص] پيغمبران عظام حضراتندن صادر اولان خارق العاده افعال واقوال . [جمعی : معجزات ، كبير .]

معجزنما == خارق العاده شيلر كوسترن معجزه درجه‌سنده آثار ارائه ايلين .

معجز [ع ، ص] آجيز ... صيقندن ويرن

معجل [ع ، ص] تعجيل ايدلش ، عجله اولنمش § وعده‌سز ، في الحال ايفاسی ... اولان .

معجلا == معجل وارق

مهر معجل == ... طرفندن كابينه

بروجه پشين اعطا ايدلن ثمن اغراق بدل جهاز .

معجله [ع ، ص] املاك اميريه ووقفيه‌دن معاملات معلومه مقابلنده پيشين اولارق آلنان بدل .

معجم [ع ، ص] اعجام ايدلش نقطه‌لنمش ، نقطه‌لی : حروف معجم .

تاريخ معجم == نقطه‌لی حرفلرك ابجد حسابيله چيقان تاريخ بيتی ويا مصرعی .

معد [ع ، ص] اعداد ايدن ، حاضرليان .

معدللاستقلال == كرايه‌ويرلك ايچون حاضرلنمش اولان .

معدل [ع ، ص] تعديل ايدن معدل قيلان ، ايكی طرفنی بر ايدن § حال اعتداله كتيرن .

معدل النهار == كرهٔ سماوی شرقدن غربه ايكی‌يه بولديكی تصور اولنان بر دائرهٔ مفروضه‌كه : كونش بونك اوزرنده سير ايلديكی هر طرفده تساوی ليل ونهار اولور .

معذب [ع ، ص] تعذيب ايدن ، عذابه كرفتار ايلين ، اشكنجه‌يه دوشورن .

معذب [ع ، ص] عذابه دچار ايدلش ، اشكنجه ايدلش ، مضطرب .

معرب [ع ، ص] اعراب ... ايدن ، اخری عراب ... قبول ايدر (كلمه)

معرب [ع ، ص] عربلشمش ، تعريب اولنمش ، عربجه‌لشديرلش .

معرض [ع ، ص] تعريض ايدن ، كنايه طريقيله اشارة كلام ايلين

معرف [ع ، ص] تعريف ايدن ، راقيله اكلادن ، اطرافيله بيلدرن

معرف [ع ، ص] تعريف ايدلش ، اطرافيله بيلدرلمش

ادويهٔ معرفه == (طب) بالخاصه جلد ... تأثير ايتمك وحال صحتده جلدك طبيعی افرازاتی تزييد وحالت مرضيه‌ده حال طبيعيه ارجاع ايتمك خاصه‌سيله متصف اولان علاجلر .

معری [ع ، ص] صويولمش ، چپلاق ايدلش ، عاری ، آزاده ، خالی ، بر .

معزز [ع ، ص] تعزيز ايدلش ، عزتلنديرلمش

معرق [ع ، ص] ترلديجی ، ترلتيرن بر علاج .

معسكر [ع ، ص] اوردويری ، اشكركاه ، اوردوكاه ، ميدان حرب .

معسل [ع ، ص] باللی ، ايچنده بال قاتلمش : ماء معسل .

معشر [ع ، ص] تعشير ايدن اونده برينی آلان ، محصولاتك عشرينی الان .

معشر [ع ، ص] تعشير ايدلش ، اونده بری آلنمش § اون جزؤدن مركب . (هندسه) اون ضلعلی ، اون زاويه‌لی شكل .

معضل [ع ، ص] كوچ ، مشكل .

معضلات == كوچ ، مشكل اولان امور خصوصات : معضلات امور (ضادك ضميله استعمالی غلطدر)

معطر [ع ، ص] تعطير اولنمش ، كوزل قوقولی .

معطل [ع ، ص] تعطيل ايدلش ، بوش براغلمش § طوردريلمش

معطس [ع ، ص] اقصردان ، تعطيس ايدن .

معطش [ع ، ص] صوصادان ، تعطيش ايلين .

معطی [ع ، ص] اعطا اولنمش ، ويرلمش .

معظم [ع ، ص] اعظام ايدلش ، بيوكلمش ، بيوك كورلمش .

معظمات == معظم اولان خصوصات .

معظم [ع ، ص] تعظيم ايدلش ، بيوكلشمش ، بيوك عداولنمش

معقب [ع ، ص] تعقيب ايدن ، اردی صره كلن § اردينه‌دوشن

معقب [ع ، ص] تعقيب اولنمش ، اردی صره كلمش

معقد [ع ، ص] تعقيد ايدلش ، دوكوملنمش مغلق‌اولش ، مغلق ، غيرواضح

معلق [ع ، ص] تعليق ايدلش ، آصلمش § موقوف ، مربوط § بر يرده استنادسز دائماً كمسزين هواده طورن .

معلقات سبعه == شعرای عربك زمان جاهليتده جدار كعبه‌يه بالانتخاب تعليق ايدلش اولان يدی قطعه قصائدی .

مُعَلَّل [ع ، ص] تعليل ايدلمش ، علت اولى اوزره كوسترلمش ، علت ، سبب بيان ايدلمش .

معلل بالاغراض == شائبهٔ غرضله معلل اولان .

مُعَلِّم [ع ، ص] تعليم ايدن ، اوكرهتن ، استاد ، خواجه .

معلمين == معلملر .

معلمه == معلمك مؤنثى خوجه قادين

مُعَلَّم [ع ، ص] تعليم ايدلمش ، اوكرهدلمش : معلم عسكر .

مُعلِن [ع ، ص] اعلان ايدن ، آشكار ايدن § عموماً بيلديرن

مُعَلّى [ع ، ص] يوكسك عالى بلند

مُعَمَّر [ع ، ص] چوق ياشامش ، چوق عمر سورن

مُعَمّى [ع ، ص] بيلمجه ، ياكاتماج

مُعَنْبَر [ع ، ص] عنبر سورلمش ، عبير كيسوى معنبر .

مُعَنِّد [ع ، ص] (غلطدر) عنادجى .

مُعَنْوَن [ع ، ص] عنوانلنمش بر عنوان ايله طانمش

مُعَوَّج [ع ، ص] تعويج ايدلمش ، اكيلمش ، اكريلمش ، § (هندسه) بر خط مستقيم ايله ايكيدن زياده نقطه‌سندن قطع اولنمايان شكل سطح معوج

مُعَوِّق [ع ، ص] تعويق ايدن ، تأخير ايدن ، اويالانديرن

مُعَوَّق [ع ، ص] تعويق ايدلمش . كجكدرلمش

مُعَيَّب [ع ، ص] تعييب ايدلمش ، عيبلانمش .

معيبات == معيب اولان خصوصات

مُعِيد [ع ، ص] طلبه‌يه درس تكرار و اعاده ايدن مدرس معاونى .

مُعِير [ع ، ص] اعاره ايدن ، عاريت اولارق ويرن .

مُعِين [ع ، ص] اعانه ، ياردیم ايدن ، ياردمجى .

مُعَيَّن [ع ، ص] تعيين ايدلمش ، بللى ايدلمش .

معينات == عسكره ويريلان مأكولات معينه .

مُعَيِّن [ع ، ص] تعيين ايديجى ايدن ، بللى ايلين .

مُغ [فا ، س] مجوسى آتش پرست

مغان == ميخانه‌جى .

مغبچه == مجوسى چوجقى || ميخانه‌جى چراغى .

مغكده == ميخانه .

مُغابَنه [ع ، مص] ايكى كشى بربرينى الداتمق .

مُغالَبه [ع ، مص] بربرينه غلبه چالمغه چاليشمق .

مُغالَطه [ع ، مص] بربرينى ياكلتماق § (منطق) حقيقته مشابه مقدماتدن مركب اولان قياس مغسطه .

مُغايِر [ع ، ص] مغايرت ايديجى ايدن ، باشقه اولان مخالف

مُغايَرَت [ع ، مص] مغايرلك ، اختلاف ، باشقه‌لق

مُغْبَر [ع ، ص] توزلانمش § مكدر قلبى قيرلمش ، كوجنمش .

مُغْتَذي ـ مُغْتَذى [ع ، ص] غذالانان غذالنان .

مُغْتَرِب [ع ، ص] اغتراب ايدن غربته چيقان § غروب ايدن شمس مغترب .

مُغْتَرِق [ع ، ص] اغتراق ايدن . صووده بوغولان ، صويه باتان .

مُغْتَسِل [ع ، ص] اغتسال ايدن يقانان .

مُغْتَصِب [ع ، ص] اغتصاب ايدن ، بر شيئى غصب ايلين ، جبراً آلان

مُغْتَنِم [ع ، ص] اغتنام ايدن غنيمت اولارق الان § غنيمت بيلن .

مُغَذّي ـ مُغَذّى [ع ، ص] برنجيسى غلطدر) غذا اولمغه يارايان ، بسليجى ، بسلاين .

مُغَرِّد [ع ، ص] لطيف برصورتده نغمه پرداز اولان .

مُغْرَق [ع ، ص] اغراق ايدلمش ، غرق ايدلمش .

مُغْضِب [ع ، ص] اغضاب ايدن ، غضبلنديرن .

مُغْفِل [ع ، ص] اغفال ايدن ، غفلته دوشورن الداتان .

مُغَفَّل [ع ، ص] تغفيل ايدلمش ، غفلته دوشورلمش الداتلمش .

مُغْلَق [ع ، ص] اغلاق ايدلمش ، قپاتلمش § انجيلى ولهذا سويلنمش ، ا ، كلاشيلماز درجه‌ده قپالى اولارق سويلنمش (سوز) غير واضح .

مُغْني [ع ، ص] اغنا ايدن ، زنكين ايدن § مستغنى قيلان ، احتياجدن بر قيلان

مُغَنّى [ع ، ص] مطرب ، خواننده

مغنيه == (مغنى) نك مؤنثى .

مُغَيَّب [ع ، ص] تغييب ايدلمش ، غائب ، حواس ظاهره‌دن مستور

مغيبات == كيزلى ، كورنمز شيلر ، لدنيات .

مُغَيَّر [ع ، ص] تغيير ايدلمش ، باشقه‌لشديرلمش ، باشقه درلو ايدلمش .

مُغِيلان [ع ، س] (اصلى ام غيلان) ديكنلى بر نوع كوچك اغاج ، دوه ديكنى

مغيلانزار } == ديكنلك .
مغيلانستان }

مُفاجات [ع ، مص] آنسزين ، ايرشمك .

مُفاخِر [ع ، ص] فخر ايدن تفخر ايلين ، اوكونن .

مُفاخَرَت ـ مُفاخَره [ع ، مص] بربرينه قارشى فخر اتمك ، اوكونمك (ميمك فتحيله استعمالى غلطدر .)

مُفاد [ع ، ص] سوزك افاده ايتديكى معنى ، مآل ، مضمون

مُفارِق [ع ، ص] مفارقت ايدن ، آيريلان .

غير مفارق == آيرلمز ، آيرلماز

لازم غير مفارق == تركى ممكن اولميه جق صورتده لازم ، ديگر برشيدن ايرلمسى محال اولان .

مفارقت [ع ، مص] بربرندن آيرلمق ، اوزاقلاشمق § بربريني ترك ايدوب گيتمك : استانبولدن حين مفارقتمده ذات عاليلريني گوره مامش ايدم . § زوجين بيننده طلاق وقوعى ، طلاق .

مفاوضه [ع ، مص] مساوات § ايكى كشى ماللرينك جمله سنده شريك اولمق : شركت مفاوضه (تجارت) ايكى كشى اموالده ، تصرفنده مساوات اوزره واحد ها آخره وكيل وكفيل اولهرق شريك اولمق .

مفت [فا ، ص] بادهواء ، بجاناً ، بلا بدل ، بلاش .

مفتت [ع ، ص] تفتيت ايدن ، اوفاقدن پارچه پارچه ايلين .

مفتت الحصاة == مثانه ده تكون ايدن چقيلى يعنى طاشلرى آيروب بلا عمليات چيقارمغه مخصوص جراح آلتى .

مفتح [ع ، ص] فتح ايدن ، آچان : يا مفتح الابواب . § تفتيح ايدن : كمكرمه كتيرن .

مفتخر [ع ، ص] افتخار ايدن ، فخرلنن ، اوگونن .

مفتخرانه == مفتخرجه سنه ، مفتخر اولانه لايق صورتده .

مفترس [ع ، ص] { حيوانات ده مستعملدر } افتراس ايدن آولاديغى ديگر حيوانى پارچه ليوب يين ، يرتيجى .

مفترق [ع ، ص] افتراق ايدن ، ايريلان § طاغيلان .

مفترى [ع ، ص] افتراء ايدن . يالان اولهرق اسناد قباحت ايدن .

مفتريات == افترالر ، يالاندن اسناد اولنان تهمتلر .

مفتش [ع ، ص] تفتيش ايدن ، گزگى كبى صوروب آراشديران . § مأموريتك احوال ومعاملاتى تدقيق وتفتيش وظيفه سيله مكلف اولان مأمور مخصوص : عدليه مفتشى ، ماليه مفتشى ، ملكيه مفتشى .

مفتش حكام == نائب وحاكملرك احوالنى تفتيش ايچون مقدما ولايت مركزلرنده بولنديريلان مأمور شرعى .

مفتشلك == مفتشك وظيفه وصفتى .

مفتصد [ع ، ص] افتصاد ايدن ، قان آلان .

مفتقر [ع ، ص] افتقار ايدن احتياج گوسترن ، محتاج مفتقر توجهات . § خضوع ايدن .

مفتل [ع ، ص] تفتيل ايدلمش بوكلمش ، فتيل كبى اولمش .

گيسوى مفتل == اورولمش صاچ .

مفتن [ع ، ص] فتنه دوشورن § مفتون ايدن .

مفتى [ع ، ص] افتاء ايدن ، فتوى ويرن ، مسائل فقهيه نك جواب شرعيسى بيان ايدن مأمور رسمى .

مفتى الانام == شيخ الاسلام حضرتلرى

مفجر [ع ، ص] تفجر ايدن ، يردن قاينايوب آقيدان .

مفجع [ع ، ص] تفجع ايدن ، آجيدان ، دردناك ايلين : مفجع القلوب

مفحم [ه ، ص] تفحم ايدلمش ، كوره ئلب اولنمش .

مفحم [ع ، ص] افحام ايدن ، مباحثه ده مخاطبى اسكات ايلين .

مفخم [ع ، ص] تفخم ايدلمش ، تعظيم اولنمش : دستور مفخم

مفرج [ع ، ص] تفريج ايدن ، الفاى سرور ، ازاله كدر ايدن .

مفرح [ع ، ص] تفريح ايدن فرحلاندرن . § (طب) صيقنتى يى دفع ايله فرحلق ويرن علاج

مفرد [ع ، ص] يالكز ، تك غير متعدد § يالكز بر شيئه دلالت ايدن كلمه ، جمع مقابلى § مصرع اولميان تك بيت (فرد)

مفردات == جمع مفرد ، بسيط وغير تركيب شيلر . || مجموعى معلوم اولان شيلر تفصيلاتى .

مفردات طب == هر برى كندى باشنه دوا اولان نبات حيوانيه وسائره دن باعث علم كتاب

مفرّد [ع ، ص] علم ديننده تجرد ايله اوامر ونواهى الهيه يى كماليله يرينه كتيرمك ايچون اختيار عزلت ايلين .

مفرز [ع ، ص] افراز ايداش ، آيرلمش .

مفرزه [ع ، ص] بر محله سوق اولنمق اوزره موقتاً قطعه سندن ايرلمش عسكر طاقمى ، مفرزهٔ عسكريه .

مفرط [ع ، ص] افراط ايدن ، حدى تجاوز ايلين .

مفرّط [ع ، ص] تفريط ايدن ، تقصير ايلين (مفرط)ك ضدى ، جاهل يامفرط يا مفرط اولور .

مفرغ [ع ، ص] افراغ ايدن دوكن .

ادويهٔ مفرحه == (طب) معرق ، مدار مسهل خواصنى حائز اولان دوالر .

مفرغ [ع ، ص] افراغ اولنمش دوكلش .

مفرّغ [ع ، ص] طولو قابى بوشالدان § يكى قورتاران

مفرّق [ع ، ص] تفريق ايدلمش ، آيرلمش .

مفرّق [ع ، ص] تفريق ايدن ، آيران .

مفسد [ع ، ص] افساد ايدن ، بوزان ، فساده اوغرادان .

مفسّر [ع ، ص] تفسير ايدن ، ايضاح ايلين § قرآن عظيم الشانك معانى منيفه سنى ايضاح ايچون كتاب تأليف ايدن جمى [illegible] كرام .

مفسَّر [ع ، ص تفسير ايدلمش ، معناسى ايضاح وبيان اولنمش .

مفصّل [ص] تفصيل اولنمش فلى اولهرق بيان وايضاح ايدلمش تفصيلاتلى .

مفصّلاً == مفصل اولهرق ، اوزون اوزاديه .

مفضّل [ع ، ص] تفضيل ايدلمش ، سائرلرينه مرجح طوتلمش

مفطر [ع ، ص] افطار ايدن اوروج آچان .

مفكّر [ع ، ص] دوشونن اعمال فكر ايدن .

قوهٔ مفكره == انسانلك دوشونه بيلمك خاصه سى § دوشونديريجى ، دوشونديرن ، دوشونمه كى موجب اولان .

مُفلِح [ع ، ص] افلاح ایدن ، فلاح بولان .

مُفلِس [ع ، ص] افلاس ایدن پاره‌سی پولی اولمیان . § (حقوق) تجارتدن متولد بورجنی ویره‌مین (تاجر) .

مفلس == بر کونه منع وتقصیری اولمقسزین افلاسه دوچار اولان .

تقصیراتلی مفلس == اولاً : کندی نفس واوینک اداره‌سی ایچون حددن زیاده مصرف ایتمش ثانیاً مجرد بخت ایشی اولان معاملاتده یاخود امر اعتباری حکمنده بولنان امتعه وقامبیو اخذ واعطاسنده مبالغ کثیره صرف واستهلاك ایلمش ، ثالثاً افلاسنی تأخیر غرضیله امتعه الوب سوکره رایجندن دون بها ایله صاتەرق مطلقا سرمایه تدارکی ضمننده تجار تحویلاتنك تداول وتعاطیسی واقچه استقراضی کبی ضرر و زیانی موجب اسباب ووسائله تشبث ایتمش ، رابعاً ایفاء دیندن عجزی کوندن صکره دیکر الاجقلیلرینی اضرار ایلمك اوزره آخر بورجلوسنه اقچه ویرمك مثللو حاللرده بولنمش اولان مفلسلر .

حیله کار مفلس == (حقوق) حساب دفترلرینی صاقلایان ، اوراق موجوده ومحررەسنده رسمی ویا کندی امضاسیله ترتیب اولنان سندانده ویلانچو دفترنده موجود اموالنك بر مقدارینی کتم واخفا ایدنلر ودینی اولمیان براقچه ایچون کندیسنی بورجلی کوسترەرك اعلان افلاس ایلیانلر

مفلساً == مفلس اولدیغی حالده ، مفلس اولەرق .

مُفَوِّض [ع ، ص] تفویض ایدن ، احاله ، سپارش ایلین .

مُفَوَّض [ع ، ص] تفویض اولنمش احاله وسپارش ایدلمش .

مُفهِم [ع ، ص] تفهم ایدن ، اکلادان .

مُفید [ع ، ص] افاده ایلین ، بیان ایدن . § فائده‌لندیرن ، فائده اولان ، فائده‌لی .

مُفیض [ع ، ص] افاضه ایدن ، فیض ویرن .

مُقابِل [ع ، ص] قارشی‌یه کلن ، قارشیسنده بولنان . § برشیئه قارشی یاپیلان .

مقابل زاویه‌لر == یکدیکرینی قطع ایتمش ایکی خط مستقیمك تشکیل ایلدکاری درت زاویه‌دن بربرینك قارشوسنده بولنانلر .

مُقابَله [ع ، مص] ایکی کشی بربرینه قارشی کلمك ، یوز یوزه اولمق ، قارشیلاشمق § بربرینك عینی اولان اوراقی بربریله تطبیق ایتمك . § جوامع شریفه‌ده حافظلر ایله قرآن کریمی آچیق طوتانلرك قارشیلقلی وجهراً قرآن کریم تلاوت ایلملری .

مقابلهٔ بالمثل == برمعامله‌یه مقابل انك مثلنی یاپمق .

مقابله‌جی == قلملرده مسودات ایله مبیضانی قارشیلاشدیرمغه مأمور کاتب .

مُقاتِل [ع ، ص] مقاتله ایدیجی ، ایدن .

مُقاتَله [ع ، مص] بربرینی اولدیرمه اوغروشمه § قتال ، جنك ، حرب

مُقارِب [ع ، ص] مقاربه ایدن ، یاقینلاشدیرن ، قریب ایدن .

مُقارَبه [ع ، مص] یاقینلاشدیرمق بربرینه قریب ایتمك .

مُقارِن [ع ، ص] مقارنت ایدن ، یاقین اولان ، ایریشن یاقلاشان : مقارن صحت ، مقارن حقیقت .

مُقارَنت [ع ، مص] مقارنلك ، قریبلك ، یاقینلك ، مصاحبت § ایکی کوکبك بربرجده اجتماعی .

مُقاطَعه [ع ، مص] بربرندن کسمك قطع علاقه ایتمك . § (س) بیوجك چفتلك ، اراضی .

جمعی مقاطعات‌کلیر . مقاطعات‌سنیه : اعشاری جانب سلطانیدن برینه تخصیص اولنوب آخره بیعی غیر جائز اراضی .

مُقامِر [ع ، ص] قمار اوینایان ، قمار باز .

مُقامَره [ع ، مص] قمار اوینامق ، اوینашمق .

مُقاسَمه [ع ، مص] تقسیم ایتمه ، پایلاشمه ، بولوشمه .

مُقاوَله [ع ، مص] سوزلشمك ، شیئك صورت ایفاسنی تحت قراره المق § برماده حقنده طرفیندن ویریلان قرار .

مقاوله نامه == پازارلق ویاقرار التنه النان بر خصوص اوزرینه تنظیم وتعاطی قلنان سند ، مقاوله‌یی حاوی ورقه .

مقاولات == جمع : (مقاوله) مقاوله‌لر .

مقاولات محرری == (حقوق) اشخاص طرفندن تنظیم ایدیلان اوراق ومقاوله نامه وسائره‌نك تصدیقنه وعندالحاجه طرفین عاقدین جانبندن براتی ابراز واصللرینی حفظ ایتمك اوزره تعیین ایدلمش اولان مأمور رسمی . [الیوم بومأمورلره (کاتب عدل) عنوانی ویرلمشدر]

مُقاوِم [ع ، ص] مقاومت ایدیجی ، ایدن .

مُقاوَمَت [ع ، مص] قارشی طورمق ، قارشیئ کلمك ، طیاعق .

مُقایَسه [ع ، ص] ایکی‌شیئ بربرینه قیاس ایتمك .

مُقایَضه [ع ، مص] ترامپه ایتمك ، مبادله ایلمك .

مُقَبَّب [ع ، ص] قبه‌لنمش .

مُقبِل [ع ، ص] قبول ایدیجی § (مدبر) مقابلی ، اقبالّلی بختلی طالعلی .

مُقَبِّل [ع ، ص] تقبیل ایدن اوپن

مُقتَبِس [ع ، ص] اقتباس ایداش ، استفاده صورتیله الىمش

مقتبسات == مقتبس اولان شیلر .

مُقتَبَس [ع ، ص] اقتباس ایدن ، استفاده صورتیله لان جمعی (مقتبسین) در .

مُقتَدِر [ع ، ص] اقتدارلی ، کوجی یتن ، یاپه‌بیلان ، اهلیتلی .

مُقتَدی - مُقتَدابه [ع ، ص] اقتدا ایدلمش ، کندیسنه اویولمش تابع اولنمش ، پیشوا . مقتدای ارباب قلم .

مُقتَدی [ع ، ص] اقتدا ایدن ، اویان ، تابع اولان .

مُقتَرِب [ع ، ص] اقتراب ایدن ، یاقلاشان . (متقرب) دها زیاده مستعملدر .

مُقتَرِح [ع ، ص] اقتراح ایدن ، بالبداهه سویلین . § قریحه‌دن چیقاران یکیدن پیدا ایدن .

مُقتَرِض [ع ، ص] استقراض ایله مترادفدر .

مُقتَرِن [ع ، ص] اقتران ایدن ، یاقلاشان ، یانشان .

مُقتَصِد [ع ، ص] اقتصاد ایدن ، اعتدال اوزره حرکت ایلین § اداره وتصرفله کچینر . (اقونومیست)

مقتضى [ع ، ص] اقتضا ايدن ، لازمكلان § لازم كتيرن .

مقتضيات == جمع : مقتضى ، اقتضا ايدن ، لازم كلان شيلر . || نتايج .

مقتضى [ع ، س] لازم كتيرمش ايجاب ، موجب . || ايجاب قانونيه كوره يازيلان مطالعه دركنار .

مقتطف [ع ، ص] اقتطاف ايدلمش دوشيرلمش ، طوپلانمش .

مقتطفات == مقتطف اولان شيلر .

مقتفى [ع ، ص] اقتفا ايدن ، ارديسنه دوشن ، اردى صره كيدن .

مقتفى [ع ، ص] اقتفا ايدلمش ، ارديسنه دوشولمش .

مقدر [ع ، ص] تقدير ايدن ، قبلا بر هر شيئك نصل اوله جغنى لوح محفوظه ثبت ايدن جناب حق § قيمت بيچن § بكنن ، قدرينى بيلن

مقدر [ع ، س] جناب حق طرفندن قبل الايجاد نصل اوله جغى لوح محفوظه ثبت ايدلان شى . § قيمت بيچلمش ، بكنلمش . § عباره يه ذهنا علاوه ايدلمش : لفظ مقدر

مقدرات == مقدر اولان احوال . § (فقه) كيله ويا وزن ويا صايى ويا ذراع ايله مقدارى تعيين اولنان شيلر .

مقدس [ع ، ص] تقديس ايدلمش ، پاك ايدلمش ، برى قيلنمش ، مطهر .

كتب مقدسه = كتب سماويه

كتاب مقدس == خرستيانلرك تورات ، زبور ، انجيل و بونلرك متفرعاتنى جامع اولان كتابه ويردكلرى اسمدر .

مقدم [ع ، ص] اقدام ايدن ، غيرت وثبات ايله چاليشان .

مقدمانه == مقدمجه سنه .

مقدم [ع ، ص] تقديم ايدن ، اوكه كچيرن ، ايلرى كچيرن § عرض ايدن مقدم تذكره تجرى . [بو مقامده متقدم ديمك خطادر]

مقدم [ع ، ص] تقديم ايدلمش ، اوكه چيرلمش ايلرى چيرلمش § عرض ايدلمش § اولجه ، اسبق .

مقدما == مقدم اوله رق ، اولجه ، اسكيدن .

مقدم امين == [illegible]شچاوش ، وزيبكاى

مقدم اوقى == [illegible] رسميه ، يكديكرينه عمودا قطع ايدن ايكى مستوينك صاع طرفندن اوستنده كى مستويين زاويه سنه ديرلرينه مؤخر فوقانى . مقدم تحتانى ، مؤخر تحتانى نامى ويريلور .

§ (منطق) ايكى قضيه دن مركب اولان قياسك برنجيسى . § (عسكرى) رديف صنفنك منقسم اولديغى ايكى قسمدن برنجيسى .

مقدمه [ع ، س] اوكه كچن ، پيشرو § كتابك اولنه يازيلان مقالهٔ مخصوصه ، باشلانغج

مقدمة الجيش == اردونك ايلروسنده بولنان عسكر ، پيشدار

مقدمة العلم == شروعك صحتى كنديسنه توقف ايدن شى .

مقدمات == جمع : (مقدمه) مقدمه لر ؛ مقدمات علوم .

مقر [ع ، ص] اقرار ايدن ، واردر دين . § (فقه) ديكر برينك كنديسنده حقى اولديغنى خبر ويرن كيمسه .

مقر به == مقرك خبر ويرديكى حق .

مقر له == حقلى اولديغى مقر طرفندن خبر ويريلان كيمسه .

مقر له بالنسب على الغير == (فرائض) شول مجهول النسب كيمسه دركه : متوفانك نسبتى باشقه سنه اسناد ايده جك صورتده كندى اقرباسندن اولديغنى اقرار ايتمش اوله .

مقرب [ع ، ص] تقريب ايدن ، ياقلاشديران

مقرب [ع ، ص] تقريب ايدلمش ، ياقلاشديرلمش § خدمات خاصهٔ حضرت پادشاهيده بولنمقله مباهى ذوات

ملكى مقرب == جناب حقه ياقين اولان ملك ، مرتبك ؛ مقربين .

مقرر [ع ، ص] تقرير ايدلمش ، برلشديرلمش ، ثابت قلنمش § قرارلشديرلمش ، قرارى ويرلمش ، مصمم . § افاده وبيان ايدلمش .

مقررات == مقرر اولان خصوصات || قرارلر .

مقرر [ع ، ص] تقرير ايدن ، برلشديرن ، ثابت قيلان . § افاده وبيان ايلين § رمضان شريفده حضور حضرت پادشاهيده درس تقرير ايدنك وظيفه سيله مكلف اولان ذات .

مقرض [ع ، ص] اقراض ايدن ، اودونج ويرن

مقرض - مقرظ [ع ، ص] تقريظ ايدن ، مدح ايلين . تقريظ [illegible] مقاله يازان .

مقرنس [ع ، ت] اوزرنده نقشه ايله كزيلان بناى رفيع ، ومدور . § اوزرى مرديون هيئتنده اولان چاتمه ايا بنا . § طاق قبه . § برنوع سرپوش § درلو درلو رنك ، منقش == طاق مقرنس .

مقسط [ع ، ص] تقسيطه ربط ايدلمش ، پارچه پارچه ادا ايدلمش ، تقسيطلى ، بر قاچ قسمه منقسم .

مقسطا == مقسط اوله رق .

مقسم [ع ، ص] قسم ايدن ، يمين ايدن ، آند ايديجى .

مقسم [ع ، ص] تقسيم ايدن قسم قسم ايدن ، بولن .

مقسم [ع ، ص] تقسيم ايدلمش ، قسم قسم ايدلمش ، بولونمش .

مقشر [ع ، ص] تقشير ايدلمش ، قابوغى صويولمش .

مقصر [ع ، ص] تقصير ايدن ، بر شئ ياپمغه قدرتى وار ايكن چكينوب ياپمايان § برشئ ياپمغه قدرتى اولمديغندن ترك ايدن . § قصور ايلين .

مقطر [ع ، ص] تقطير ايدلمش ، قطره قطره دوكلمش ، طاملالمش § انبيقدن چكلمش .

ماء مقطر == انبيقدن چكلمش صو .

مقطع [ع ، ص] تقطيع ايدلمش ، پارچه پارچه ايدلمش ، كسلمش

مقطعات == جمع : (مقطع)

مقعر [ع ، ص] چوقور ، اويوق ، چوكوك .

مقفل [ع ، ص] كليدلنمش ، كليدلى .

مقفى [ع ، س] قافيه لنمش ، قافيه لى § قافيه لى قيلنمش .

مقله [ع ، .] كوز ببكى .

مقلد [ع ، ص] تقليد ايدن § اصله بكزتمه يولنده اجراى عمل ايلين § مسخره ، مسخره لق ايدن

مقلد [ع ، ص] تقليد ايدلمش § كنديسنه بكزه دلمش .

مقلقل [ع ، ص] بى قرار .

مقمر ـ مقمره [ع ، ص] مهتابلی گیجه : شب مقمر ، [تشدید ایله استعمالی غلطدر .

مقنطر [ع ، ص] قنطره‌لی ، کمر شکل وصورتنده اولان .

مقنع [ع ، ص] اقناع ایدن قانع ایلان ، قاندیران

مقنفذالجلد == حیوانات ناعمه‌نك بر صنفی

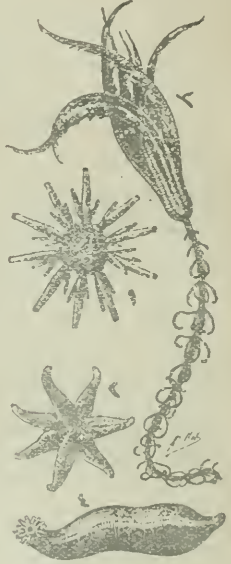

(مقنفذالجلد)

مقنن [ع ، ص] قانون اتخاذ ایدلمش قاعده حکمنه قونلمش ، واجب مقرر ، معین ، مرتب .

مقوا [ع ص] بش اون طبقه کاغدك اوست اوسته یاپشدیرلمسندن حاصل اولان ویاصورت مخصوصه‌ده دوکولن قالین کاغد

مقوس [ع ، ص] تقویس ایدلمش ، قوس یای شکلنده اولان

مقوم [ع ص] ا ... طوغرلدلمش

مقوی [ع ، ص] تقویه ایدن ، قوت ویرن ، قوتلندیرن

مقویات مغذیه == (طب) قانك ضایع ایلدیکی ارکان ... قوتی اعاده وارجاع ایتمك خاصه‌سیله متصف اولان ، ادویهٔ مقویه

مقید [ع ص] تقیید ایدلمش ، مطلق مقابلی ، قیدلنمش ، باغلانمش ، دفتره قید ایدلمش .

مقید [ع ، ص] تقیید ایدن مطلق براقیوب قیدلمین ، باغلیان ، اوراقك صورتلرینی ویاخلاصه‌لرینی دفتره قید ایدن ، دفتر یازان کاتب ، مامور کاتبی .

مقیم [ع ، ص] اقامت ایدن ، اوطوران ، ارامساز ساکن .

مقیی [ع ، ص] قی ایتدیرن ، قوصدیران : دوای مقیی .

مکابره [ع ، ص] کندی سوزینك باطل وکلام خصمك حق اولدیغنی بیله‌رك نزاع ایتمك .

مکاتب [ع ، ص] مکاتبه ایدن مکتوبلاشان .

مکاتب [ع ، ص] (فقه) مولاسنك رضاسیله کندی قیمتنی متکفل اولان کوله‌دکه بهاسنی نه زمان ادا ایدرسه آزاد اولور

مکاتبه [ع ، مص] مکتوبلاشمق مخابره ایتمك . قول کندیسنی کتابته کسمك یعنی بهاسنی نه زمان ویرر ایسه آزاد اولمق اوزره افندیسیله نفسنك بهاسنی یازدیرمق .

مکائده [ع ، مص] کید ایتمك . کیزلمك .

مکاذبه [ع ، مص] قارشیلقلی یالان سویلمك ، سویلشمك ، بربرینی اغفال ایتمك .

مکاری [ع ، ص] { زبانزدی فتح میم ایله‌در } کرا ایله حیوان ایشله‌دن ، قاطرجی .

مکاشفه [ع ، مص] میدانه چیقارمق ، ولی‌اللهك قلبنده امور غیبیه‌نك ظاهراولماسی

مکافات [ع ، ص] برابرلك ، مساوات ، برینك خدمت وغیرتنی تقدیراً کندوسنه ویریلان شی ، حسن خدمتی ایله قارشیلامه اجر .

مکافی [ع ، مص] برابر مساوی .

قطع مکافی == (هندسه) ☚ [قطع]

مکالمه [ع ، ص سویلشمك قونوشمق ، (حقوق دول) عقد مصالحه ومعاهده ایچون ایکی دولت مرخصلری بیننده اولنان مذاکره ، ایکی کشی آراسنده جریان ایدن سوز جمعی : مکالمات .

مکب [ع ، ص] مقدم ، بر شیئه اوزرینه دوشوب جدایله چالیشان .

مکتحل [ع ، ص] کوزلرینه سورمه چکن

مکترب [ع ، ص] غمناك اولان اکتئاب ایدن

مکتسب [ع ، ص] اکتساب ایدن ، قازانان .

مکتفی [ع ، ص] اکتفا ایدن کافی عد ایلین ، قانع .

مکثر [ع ، ص] اکثار ایدن چوغالتدیران .

مکثف ـ مکثفه [ع ، ص] تکثیف ایدن قولایلاشدیرن (حکمت) زیاده مقدار الکتریق ... ویاخود الکتریق تکثیف ایتمکه خدمت ایدن بر آلت ... جسم

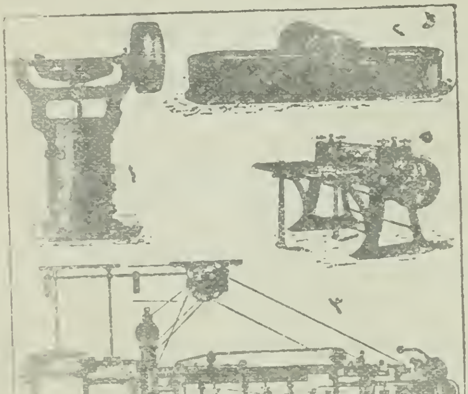

(مقوا ماکنه‌سی)

١ ـ باتوت ماکنه‌سی ، ٢ ـ طهیر جهازی ٣ ـ ... دستکاهی ، ٤ ـ حده دستکاهی ٥ ـ قاطع ... ٦ ـ مقوا کاغدی طوتقاللامه دستکاهی .

نوحه ارز ـ٩ پاپشمرلش ايكى عدد قلاى ورزقندن مركبدر.

مُكَحِّل • [ع ، ص] تكحيل ايدلش، سرمه لنمش كوزى سرمه‌لى

مُكَدَّرْ • [ع ، ص] تكدير ايدلش ازادلانمش § بولاندرلمش • ماء مكدر • § غملى، كدرلى

مكدرانه = مكدر اولانه ياقيشه‌جق صورتده •

مُكَدِّرْ [ع ، ص] تكدير ايدن بولانديرن § غمناك ايدن •

مُكَذِّبْ [ع ، ص] تكذيب ايتمك كذبه نسبت ايدن، يالانى چيقاران •

مُكَرِّرْ [ع ، ص] تكرير ايدن ، ايكى ويا دها زياده تكرار ايلين § (حقوق) برجرمى بردن زياده ارتكاب ايدن •

مُكَرَّرْ [ع ، ص] تكرير ايدلش، ايكى ويا دها زياده كره اجرا اولنمش ، بردن زياده وقوعه كلمش ، تكرر ايلمش •

مكرراً = مكرر اوله‌رق ، تكرار ايديله‌رك •

مُكْرِمْ [ع ، ص] اكرام ايدن ، آثار حرمت اظهار ايلين • مسافره حرمت ، رعايت ايدن

مكرمانه = مكرمجه‌سنه •

مُكْرَمْ [ع ، ص] اكرام اولنمش حقنده آثار حرمت ورعايت اظهار ايدلمش اولان •

مُكَرَّمْ [ع ، ص] تكريم ايدلمش تعظيم ايدلمش ، معزز •

مكرماً = مكرم اوله‌رق تعظيم ايديله‌رك •

مُكْرِهْ • [ع ، ص] اكراه ايدن ، اجراى جبر ايلين (فقه) اجبار ايدن شخص مكره •

مُكْرَهْ • [ع ، ص] كندوسنه اجراى جبر ايديلن كيمسه

مكرهاً = مكره اوله‌رق •

مُكَسِّرْ • [ع ، ص] تكسير ايدن • زياده قيران •

مُكَسَّرْ • [ع ، ص] تكسير ايدلمش ، زياده‌سيله قيرلمش • § (معدنيات) چكيچ و سائر وسائط ميخانيكيه ايله غير قابل تلفيق بر استقامتدن قيرلمش اولان بر معدنك منكسر اولان محلرده يكيدن آچيلان سطحلردن هر برى •

جمع مكسر = (صرف) قاعده تحتنده اوليه‌رق مفردينك حروف وحركاتى تغير ايدرك حاصل اولان جمع •

مُكَعَّبْ • [ع ، ص] تكعيب ايدلش درت كوشه‌لى اوله‌رق ياپلمش § (هندسه) بر برينه اتى عدد مربع ايله محدود اولان شكل • § (رياضيه) بر عددك كندى مربعنه حاصل ضربندن چيقان عدد (٥) عددينك مكعبى ٥ × (٥) = (١٢٥) در

جذر مكعب = برعددك اوچنجى قوتدن الفان جذرى

مُكَفَّنْ • [ع ، ص] تكفين ايدلش ، كفنه صارلمش

مُكَلَّفْ [ع ، ص] تكليف ايدلمش برشيئك اجراسى كنديسندن ايستنلمش § شرعا وقانونا كنديسنه امر واقع اولان كيمسه صغير ومجنون اوليان § كاغتله تزيين ايدلش زينتلى ، طنطنه‌لى : مكلف بر سفره‌ده يمك يديلر •

مُكَلَّلْ • [ع ، ص] تاجلى باشى تاجله مزين : عروس مكلل § مزين ، درخشان •

مُكَمَّلْ • [ع ، ص] تكميل ايدلمش اتمام اولنمش § نقصانسز ، تام • § كوزل ، اعلى •

مكملاً = مكمل اوله‌رق •

مُكَمِّلْ [ع ، ص] تكميل ايدن ، اتمام ايلين ، تمام ايدن بتيرن •

مُكَنّى [ع ، ص] كنيه‌لنمش كنيه‌لى •

مُكَوِّنْ • [ع ، ص] تكوين ايدن ايجاد واحداث ايلين : جناب مكون كائنات •

مُكَوَّنْ • [ع ، ص] تكوين ايدلمش يارادلمش ، ايجاد احداث اولنمش •

مكونات = جمع : (مكون) مخلوقات موجودات ، كائنات خالق مكونات حضرتلرى •

مُكَيِّفَاتْ • [ع ، ص] {مولددر} توتون ، انفيه ، آفيون مسكرات كبى كيف ويرن دها دوغريسى اعضايه اويوشوقلق كتيرن شيلر •

مُلّا [ع ، ص] مدرسه‌لك فوقنده بر نوع رتبهٔ علميه § قاضى مكه مولاسى § عالم ، خواجه § علوم دينيه والهيه طالبى :
« ملا اوقوسون مدرسه‌ده شرح عقائد »

مُلَابَسَه [ع ، مص] قاريشمق ، دوچار التباس اولمق § (س) مناسبت ، وجه : شدت شتا ملابسه‌سيله •

مُلَاحَظَه [ع ، مص] كوز اوجيله باقمق ، باقمق § چشم بصيرتله برخصوصك حقيقتنه نظر ايتمه ، تفكر •

ملاحظه‌سيله = فكريله ، نظريله •

ملاحظات = جمع : ملاحظه ، ملاحظه‌لر ، تفكرلر ، انديشه‌لر •

ملاحظه‌سز = تأملسز ، دوشنمدن بر فعل ويا قولده بولنان ، صايغيسز •

مُلَازِمْ • [ع ، ص] ملازمت ايديجى، ايدن § اقلامده معاشسز اوله‌رق دوام ايدن كاتب § عسكريده ضابطلك رتبه‌سنك اك كوچكى ابتداسى ملازم اول ملازم ثانى •

اعضا ملازمى = محاكمه ويا شوراى دولت مجالسنده عندالحاجه اعضايه وكالت ايدن • وبناءً عليه اعضا نامزدى اولان ذات •

شوراى دولت ملازمى = شوراى دولت اقلامنده خلفالغك فوقنده معاونلك دونده بر درجه : برنجى صنف ملازمى ايكنجى صنف ملازمى •

ملازملك = ملازم رتبه‌سى، حالى

مُلَازَمَتْ • [ع ، مص] بر شى ديكر شيدن ايرلمامق § مداومت • § برشيك معيتنده اولق • § بر دائره‌يه ملازم صفتيله دوام ايتمه • ملازمةً = ملازمت صورتيله •

مُلَاحِقْ [ع ، ص] يتيشك، ياپيشيق [مصدرى ملاحقه‌در]

مُلَاطَفَه [ع ، مص] لطيفه ايتمك § لطيفه ايديشمك ، شقالاشمق •

مُلَاطَمَه [ع ، مص] شمار اوروشمق •

مُلَاعَبَه [ع ، مص] اويناشمق ، لعب ايله مشغول اولمه •

مُلَاقَاتْ • [ع ، مص] قاوشمق ، بولشمق ، كوروشمك •

مُلَاقِى [ع ، ص] ملاقات ايتمك ، بولوشان ، قاووشان •

مُلَامَسَه [ع ، مص] لمس ايتمك، ال ايله تماس ايلمك ، طوتمق •

مُلَايِمْ • [ع ، ص] موافق ، اويغون § يومشاق ، نرم • § حليم

مُلَايَمَتْ • [ع ، مص] ملايملك ، اويغونلق، موافقت § نرمى يومشاقلق •

مُلْتَبِسْ [ع ، ص] التباسلی بربرینه مشابه .

مُلْتَجَی [ع ، ص] التجا ایده‌جك صیغنه‌جق یر ، بناكاه ملجاء

مُلْتَجِی [ع ، ص] التجا ایدن ، صیغنان حمایه طلب ایدن .

مُلْتَحِق [ع ، ص] التحاق ایدن قاتیلان .

مُلْتَزِم [ع ، ص] التزام ایدن . كندی اوزرینه لازم قیلان . § انتخاب ، اختیار ایدن . § واردات دولتدن بعضلرینك - كندی حسابنه اوله‌رق - تحصیلنی كفیل ارائه‌سیله اوزرینه الان . جمعی (ملتزمین) در .

مُلْتَزَم [ع ، ص] التزام اولنمش ، مطلوب مقصود ، انتخاب ، اختیار ایدلمش .

مُلْتَصِق [ع ، ص] التصاق ایدن . یاپیشن ، قاوشان

ملتصق الاصابع == (حیوانات) خارجده بولنان ایكی اصبعی ملتصق اولان قوشلر . مانی سرچه كبی .

ملتصق الفك == (حیوانات) فك اعلاسی قحفه مربوط كیسهٔ سججیه‌لری مسدود اولان بالقلر : صندوق بالغی كبی .

مُلْتَفِت [ع ، ص] التفات ایدن ، آشنالق كوسترن . § دونوب باقان § نظر اعتبار ، واهمیته الان .

ملتفتانه == ملتفت اولانه یاقیشیر صورتده ، ملتفتجه .

مُلْتَفَت [ع ، ص] التفات ایدلمش كندیسنه آشنالق كوسترلمش حقنده تلطیفكارانه معامله ایدلش اولان .

مُلْتَفّ [ع ، ص] بربرینه صارلمش ، قاریشیق : اشجار ملتفة الاغصان .

مُلْتَقِط [ع ، ص] التقاط ایدن دوشیروب الان .

مُلْتَقِم [ع ، ص] التقام ایدن ، یوتان .

مُلْتَقی [ع ، ص] ایكی شیئك التقا ایتدیكی ، قاریشیلاشدیغی ، بولوشدیغی محل : ملتقای بحرین

مُلْتَقِی [ع ، ص] التقا ایدن ، راست كان ، قاریشیلاشان ، بولوشان .

مُلْتَمِس [ع ، ص] التماس ایدن ، طلب ایلین § توصیه یوللی رجاده بولنان .

مُلْتَمَس [ع ، ص] التماس اولنمش طلب ایدلمش § حقنده توصیه یوللی طلب ورجاده بولنلمش اولان .

مُلْتَمِع [ع ، ص] التماع ایدن ، پارلدایان .

مُلْتَوِی [ع ، ص] التواء ایدن بوكولان ، صاریلان .

مُلْتَهِب [ع ، ص] التهاب ایدن آلولنن § (طب) شیشوب قزاران . ☜ (التهاب)

مُلْتَئِم [ع ، ص] التیامپذیر اولان ایلشن اركولان .

مُلْجِی [ع ، ص] الجاء ایدن ، مضطر ، مجبور ایدن : اكراه ملجی .

مُلْحِد [ع ، ص] مذهب حقدن عدول ایله مذهب باطله سلوك ایدن § دینسز .

ملحدانه == ملحدجه‌سنه .

ملحدین == ملحدلر .

مُلْحَق [ع ، ص] الحاق ایدلمش ؛ قاتلمش § اخرینه كتیرلمش . § تابع عائد مضاف .

ملحقات == جمع (ملحق) ‖ بر مركزه مربوط وتابع محللر : موش سنجاغی بتلیس ولایتی ملحقاتندندر .

مُلَحَّم [ع ، ص] (مولددر) شیشمان ، سمیز ، اتلی .

مُلَخَّص [ع ، ص] تلخیص ایدلمش ، خلاصه ایدلمش خلاصه‌سی النمش : ملخص علم ثروت .

مُلْزِم [ع ، ص] الزام ایدن مخاطبی سكوته مجبور ایدن . صوصدران § لازم قیلان .

ملزمانه == ملزمجه‌سنه .

مُلْزَم [ع ، ص] الزام ایدلمش ، مخاطب طرفندن سكوته مجبور قیلنمش ، صوصدیرلمش § لازم قیلنمش .

مُلْصَق [ع ، ص] الصاق ایدلمش ، یاپیشدیرلمش . قاوشدیرلمش

مُلَطِّف [ع ، ص] تلطیف ایدن . لطفه مظهر ایلین . § (طب) یومشادان ، اخلاطی تلیین ایدن : ادویهٔ ملطفه .

مُلْغی [ع ، ص] الغا ایدلمش ، فسخ وابطال اولنمش .

مُلَفَّف [ع ، ص] (ملفوف) ایله مترادفدر .

مُلَقَّب [ع ، ص] تلقیب ایدلمش ، لقب وضع اولنمش ، لقبلانمش ، لقبلی .

مُلْك [ع ، ص] تحت تصرفده اولان شی § بروجه استقلال زیر دست استیلایه النان شی اراضی ، قطعه . § اراضی وعقار كبی ایراد ویرن غیر منقول مال . جمعی : املاك كلیر . § برینك تحت اقتدارنده اولان شی . § (فقه) اعیان ومنافعدن انسانك مالك اولدیغی شی .

دارالملك == پای تخت .

ملكدار == پادشاه حضرتلری ، حكمدار عالی تبار .

ملكداری == ملكدارلق .

ملكدارانه == ملكداره لایق صورتده

نفی ملك == (فقه) بر كیمسه‌نك یدندهكی اموالی اخره هبه ایته .

ملكی }
ملكیه } == ادارهٔ مملكت اصولنه منسوب ومتعلق § علمیه عسكریه‌نك غیری دولت خدمتی صنف مأمورین ملكیه .

مكتب ملكیه == خدمات ملكیه‌ده استخدام اولنه‌جق مأمورینه مخرج اولمق اوزره تأسیس بیورلمش اولان مكتب عالی .

ملكیه تقاعد صندوغی == مأمورین ملكیه‌دن متقاعد ، منعزل ، اولانلره وارتحال ایدنلرك ایتام وارامله‌نه تخصیص ایدیلان معاشاتك اعطاسنه مأمور اولان نظارت .

مُلَمَّع [ع ، ص] تلمیع ایدلمش ، پارلاق ، رونقدار ، مرغ ملمع بدن == كونشدن كنایه . § (ادبیات) بر مصرعی تركی دیكری عربی ویا فارسی اوله‌رق یازیلان مثال .

« آندن آسوده غنی وكدا
خلدالله ملكه ابدا »

مُلَوَّث [ع ، ص] تلویث ایدلمش ، بولاشدیریلوب دار ایدلمش § قاریشیق ، غیر منتظم : فلان تجارك معاملاتی پك ملوث برحالده‌در .

ملوثلك == پیسلك ، مرداراق ‖ عدم انتظام .

مُلُوخِیا [ج ، -] ابه كومه‌جی ‖ ملیه .

مُلُوك [ع ، -] جمع : (ملك) حكمداران عظام حضراتی .

ملوكانه == ملوكجەسنه ، || ملوكه منسوب ومتعلق .

مُلَوَّن [ع ، ص] لونلى ، رنكلى ، رنكارنك § بويانمش بويالى .

مُلَوِّن [ع ، ص] تلوين ايدن ، رنك ويرن § بوياجى .

مُلْهِم [ع ، ص] الهام ايدن ، قلبه فيض طريقيله القا ايلين .

مُلْهَم [ع ، ص] الهام ايدلمش ، قلبه فيض طريقيله القا اولنمش § الهام الهى‌يه مظهر اولان : الملوك ملهمون .

مُلَيِّن [ع ، ص] تليين ايدن ، يومشادان . لينت ويرن .

مُلَيَّن [ع ، ص] تليين ايدلمش ، يومشادلمش .

مُماثِل [ع ، ص] مشابه ، مانند ، نظير : بوكا مماثل احوالدن اجتناب ايديكز .

مُماثَلت [ع ، مص] بكزەمك ، مشابهت ، بكزەيش .

مُمارَسه [ع ، مص] چالشمق § چالیشەرق مهارت كسب ايتمك ، كثرت اشتغال حسبيله كسب اولنان مهارت ، ملكه .

مُماسّ [ع ، ص] طوقونان ، تماس ايدن . § (هندسه) بردائرەويا قوسك بانكز بر نقطەسنه تماس ايدن خطمستقيم : خط مماس § (مثلثات) مبدأ نقطەسندن بردائرەيەرسم اولنان خط مماس نصف قطرى قطع ايدنجه‌يه قدر استقامت اوزره اخراج اولندقده اوخطك نصف قطره نسبتنه دينور .

مماس نشانكاهى == (بالستيق) طوبك قويروغنده‌كى نشان يرى .

مماس غالوانومترەسى == دوره الكتريقيەلرده شدت جريان الكتريقى تعيينه مخصوص اولوب شدت مذكوره غالوانومترەنك زاويهٔ انحرافنك مماس مثلثاتيەسيله متناسبدر .

(مماس غالوانومترەسى)

مُماشات [ع ، مص] بيله برابر كيتمك ، يولداشلق ايتمك § فكره مزاجه خدمت ايدرجەسنه حركت ، خوش كچنمك يولنده معامله .

مُماطَله [ع ، مص] وعده‌يى بورجى اوزادوب كچكدرمك .

مُمانَعت [ع ، مص] منع ايتمك ، اسيركمك ، رخصت ويرمامك ، مانع اولمق .

مُمتاز [ع ، ص] امتيازلى ، كسب امتياز ايدن ، امثالندن فرقلى ، كزيده .

مُمتَثِل [ع ، ص] امتثال ايدن ، كمال ايله انقياد ايلين .

مُمتَحَن [ع ، ص] امتحان ، تجربه ايدن .

مُمتَد [ع ، ص] امتداد ايدن ، اوزايان ، اوزانان ، دواملى سوركلى ، بو سنه شتا ممتد اولدى .

مُمتَزِج [ع ، ص] امتزاج ايدن ، اويان اويوشان . § ايوشوب كچينن .

مُمتَلى [ع ، ص] امتلا ايدن ، معده طولوفولمقه كرفتار اولان . § طولى ، طولغون . مالى .

مُمتَنِع [ع ، ص] امتناع ايدن ، چكينن § غير ممكن . غيرقابل : اجتماع ضدين ممتنعدر .

ممتنع الحصول == حصولى غير ممكن .

مُمَثِّل [ع ، ص] تمثيل ، مثال كتيرن ، مثال اولەرق ايراد ايدن § بر شيئك صورتنى نقش ايدن . رسمنى يابان . § طابع ، طبع ايدن . § (طب) اغذيه‌يى قانه تحويل ايلين .

مُمَثَّل [ع ، ص] تمثيل ايدلمش ، مثال كتيرلمش ، مثال اولەرق ايراد ايدلمش § صورتى منقوش § طبع ايدلمش ، مطبوع .

مُمَجَّد [ع ، ص] تمجيد ايدلمش ، ثنا ايله تعظيم اولنمش .

مُمِدّ [ع ، ص] امداد ايدن ، ياردم ايلين .

مُمَزَّق [ع ، ص] ييرتلمش ، پاره پاره ايدلمش .

مُمسِك [ع ، ص] امساك ايدن ، جرى بخيل ، خسيس ، ناكس ، الى صيقى .

مُمضى [ع ، ص] امضا ايدن ، مكاتب واوراقه اسمى يازان ، واضع الامضا .

مُمضىً [ع ، ص] امضا ايدلمش ، امضالانمش : ممضى ورقه .

مُمطِر [ع ، ص] امطار ايلين ، ياغدیران .

مُمكِن [ع ، ص] قدرت داخلنده اولان يابيله‌بيلن قابل .

ممكن الوجود == وجود و عدمى ضرورى اولميان . مخلوقات .

ممكنات == جمع : ممكن ، ممكن اولان شيلر .

مُمِلّ [ع ، ص] املال ايدن ، اوصاندیران ، بيقدیرن ، ايراث ملال ايدن .

اطناب ممل == (ادبيات) اصول متعارفه دائرەسنده ايرادى ممكن اولان كلامى لزومسز بر طاقم الفاظ علاوه‌سيله اوزاتمق كه : مخل فصاحتدر .

مُمَهِّد [ع ، ص] تمهيد ايدن ، بسط ايلين ، ياپوب دوشەين § تنظيم وتسويه ايلين .

مُمَهَّد [ع ، ص] تمهيد ايدلمش ، ياپوب دوشنمش ، مبسوط § تسويه وتنظيم اولنمش .

مُمهِل - مُمَهِّل [ع ، ص] امهال ايدن ، تمهيل ايلين ، مهلت ويرن .

مُميت [ع ، ص] اماته ايدن ، اولدیرن ، باعث موت اولان .

مُمَيِّز [ع ، ص] تمييزوتفريق ايدن آيران ، سچن ، فرق ايدن . § اقلامده ضابطاندن معدود اولوب مسودلرك يازدقلرى مسوداتى تدقيق وتصحيح ايدن كاتب : تحريرات قلمى مميزى . § شاكردانك امتحاننده حاضر بولنوب معلم ايله برابر اسئله ترتيب وايراد ايدن ذات . § على الاطلاق تدقيق وامتحان مأمورى .

مميزلك == مميزك حال و وظيفه‌سى .

قوة مميزه == انسانده ايى وبدى تفريق ايدن خاصهٔ معنويه .

مميزه == بر عبارەيى ديكر عبارەدن ايرەن شو « » اشارت .

مُمَيَّز [ع ، ص] تمييز ايدلمش ، ايريلمش ، سچلمش ، فرق ايدلمش .

مُناجات [ع ، ص] جناب حقه دعا ونياز ايتمك § باركاه الوهيتدن ايديلان نياز . § جناب خداى متعالك قدرت وعظمت لاهوتيه‌سندن باحث و بالنتيجه استدعاى مغفرتدن عبارت اولان منظومه [منثور اوله‌بيلور]

مُنادِم [ع ، ص] منادم ایدن ، ندیملك ایلين .

مُنادِی [ع ، ص] ندا ایدن چاغران § باغیروق بر شی اعلان ایدن دلال .

مُنادَی [ع ، ص] ندا ایدلمش § کرك حرف ندا ایله کرك حرف ندایسز کندوسنه ندا ایدیلن .

مُنازِع [ع ، ص] نزاع غوغا ایدن ، غوغاجی .

مُنازَعٌ فیه [ع ، ص] سبب نزاع اولان خصوص § حقنده منازعه اولنان ، اختلافلی دعوالی ، غوغالی مؤنثی (منازع فیها) در .

مُنازَعه [ع ، مص] غوغاء خصومت نزاع مخالفت .

منازعه‌جی == نزاع ایدن ، نزاعجی ، غوغاجی

منازعه‌لی == حقنده منازعه اولنان منازع فیه ، اختلافلی ، غوغالی .

مُناسات [ع ، مص] نسیان ایتمك فراموش ایلمك ، اونوتمق .

مُناسِب [ع ، ص] نسبتی متناسب یاقیشق آلان ، یارایان ، اویغون § لایق ، شایان ، سزا ، شبیه .

مُناسَبت [ع ، مص] مناسبلك ، بکدیکره نسبت ، یاقیشق یاقیشق الق § رابطه ، تعلق ، ارتباط ، علاقه ، لیاقت . § وسیله § اویغونلق ، موافقت .

نه مناسبت == بویله شی می اولور ؟ معقول دکلدر .

مناسبتسز == مناسبتی اولمیان ، غیر مناسب ، نابجالی || یاقیشقسز ، یاراشماز || قول وفعلی نابجا اولان ، سویلدیکنی یاپدیغیده دوشونمدن سویلین ویا یاپان .

مناسبتسزلك == عدم مناسبت .

مناسبتلی == مناسبتی اولان ، مناسب اویغون ، لایق شایان .

مُناصَفه [ع ، مص] یاری یاری‌یه بولشمك ، مساوات اوزره ایکی‌یه تقسیم ایتمك .

مناصفةً == مناصفه صورتیله ، یاری یاری‌یه .

مُناطَحه [ع ، مص] بوینوزلی حیوانات بربرینه اوسوشمق

مُناظِر [ع ، ص] مناظره ایدن

مناظره == اظهار صواب مقصدیله بحثده ایکی طرفدن بصیرت اوزره نظر ایتمك § اصول مخصوصه دائره‌سنده مباحثه ، آداب مناظره

فن مناظره / اصول مناظره } == (منطق) ك مباحثه قرابتندن بحث ایدن فن ، اصول .

مُنافات [ع ، مص] بربرندن آیرلمق § نفی ایتمك § ایکی شی بربرینی نفی ایتمك . § مغایرت ، مخالفت ، ضدیت .

مُنافَرت [ع ، مص] بربرندن نفرت ایتمك ، سویشمامك

مُنافَسه [ع ، مص] معارضه محاسده ، نفسانیت .

مُنافِق [ع ، ص] ظاهراً معتقد ، باطناً کافر اولان . § ایکی یوزلی ، مفسد ، نفاق القا ایدن .

منافقانه == منافقجه‌سنه .

منافقین == منافقلر .

منافقه == منافقلق ، ایکی یوزلولك .

مُنافی [ع ، ص] غیر ، مخالف ، ضد . § مبطل .

مُناقَشه [ع ، مص] بریننك محاسبه سنده کرکی کبی تدقیق واستقصا ایتمك . § برشیئی ایکی طرفدن اوزون اوزادی‌یه چکشدیرمه . § تدقیق § مباحثه .

مناقشات == ج : مناقشه ، مباحثات

مُناقَصه [ع ، مص] (مولددر) الینه‌جق ویا یاپدیریله‌جق برشیئك اك از بدله موافقت ایدنه احاله اولنمق اوزره مسابقه‌یه قونلمسی ، مزایده‌نك ضدی .

مُناقِض [ع ، ص] مخالف ، ضد نقض ایدن .

مُناقَضه [ع ، مص] ایکی سوزك مفهومی بربرینه مخالف اولمق

مُناکَحه [ع ، مص] نکاح ایتمك . عقد نکاح .

مناکحات == ج : (مناکحه) || فقهك احکام نکاحه متعلق مباحثی .

مُناوَبه [ع ، مص] نوبتله وتوقبولمق نوبتلاشمك .

مناوبةً == مناوبه صورتیله .

مُناوَله [ع ، مص] صوئق ، بر شیئی ال اوزاته‌رق ویرمك : مناوله اقداح

مُنبِت [ع ، ص] انبات ایدن ، بردن بتیرن ، قوهٔ انباتیه‌سی زیاده اولان : خاك منبت

غیر منبت == قوهٔ انباتیه‌سی اولمیان ویا از اولان .

مُنبَسِط [ع ، ص] انبساط ایدن یاییلان § وسعتلنن ، متوسع § مفرح ، کوکلی آچیق ، شن .

مُنبَعِث [ع ، ص] انبعاث ایدن ، نشأت ایلين ، اولری کلن متولد

مُنَبِّه [ع ، ص] تنبیه ایدن § اویاندیران ، ایقاظ بیدارایلین منبه ساعت § (طب) افعال حیاتیه‌یی موقتاً تزیید وتشدید ایدن ادویهٔ منبهه .

مُنتَبِه [ع ، ص] اویانق ، بیدار انتباه ایدن .

مُنتِج [ع ، ص] انتاج ایدن ، نتیجه ویرن ، حصوله کتیرن ، حاصل ایدن : سفاهت منتج وخیمتدر .

مُنتَشِر [ع ، ص] انتشار ایدن ، صاچیلان : لالی منتشره .

مُنتَحِر [ع ، ص] انتحار ایدن ، کندی کندینی اولدیرن ،

منتحرانه == منتحرجه‌سنه .

مُنتَحِل [ع ، ص] انتحال ایدن ، باشقه‌سنك بر شیئنه جندر دین § باشقه شاعرك بر بیت ویا مصرعنی کندینه اسناد ایدن .

مُنتَخِب [ع ، ص] انتخاب ایدن ، سچن .

مُنتَخَب [ع ، ص] انتخاب ایدلمش ، سچلمش ، کزیده ، ممتاز .

منتخبات == ج : منتخب . || سچلمش ، انتخاب اولنمش فقره‌لر ، پارچه‌لر : منتخبات آثار .

مُنتَسِب [ع ، ص] انتساب ایدن . نسبت ، تعلق پیدا ایلين . « فنونه منتسبم اشتغالکاره‌مده » جمعی : (منتسبین) کلیر : منتسبین ادب

مُنتَسِق [ع ، ص] انتساق ایدن ، نظام اوزره دیزیلن ، دوزکون اولان .

مُنْتَشِر [ع ، ص] انتشار ایدن ، میدان انتشاره چیقان : آثار منتشره . § یایلان : بوی منتشر . § طاغیلان : آثار منتشره § شایع اولان : اخبار منتشره .

مُنْتَصِب [ع ، ص] انتصاب ایدن دیکیلوب طوران : عمود منتصب .

مُنْتَصِف [ع ، ص] یاری‌یه وارمش یاریلانمش § یاری نصف . § وسط خطك منتصف نقطه‌سندن اقامه ایدیلان عمود .

مُنْتَظِر [ع ، ص] انتظار ایدن ، کوزله‌ین ، بکله‌ین .

منتظرانه = منتظرجه‌سنه .

منتظراً = منتظر اوله‌رق، بکلیه‌رك

مُنْتَظَر [ع ، ص] انتظار اولنمش، بکله‌نلمش ، مطلوب ، مأمول

مُنْتَظِم [ع ، ص] انتظاملی‌دوز کون نظام تحتنده ، بولنده [دوغریسی (مُنتَظَم) در]

منتظماً = منتظم اوله‌رق ، نظام تحتنده اوله‌رق .

غیر منتظم = منتظم اولمیان ، نظامسز ، ترتیبسز ، صره‌سز .

عساکر غیر منتظمه = باشی بوزوق عساکر معاونه .

مُنْتِف [ع ، ص] (طب) قیللری دوشورن ، قیل دوکن : دوای منتف .

مُنْتَفِخ [ع ، ص] انتفاخ ایدن قاباران شیشن .

مُنْتَفِع [ع ، ص] انتفاع ایدن، منفعتلنن .

مُنْتَفِل [ع ، ص] نافله نماز قیلان .

مُنْتَفِی [ع ، ص] انتفاء ایدن ، اره‌دن چیقان ، یوق اولان . § زائل نابدید اولان .

مُنْتَقِد [ع ، ص] انتقاد ایدن ، (منقد) ایله مترادفدر .

مُنْتَقِل [ع ، ص] انتقال ایدن ، بر یردن دیکر یره کوچن . § ارتحال . وفات ایدن . § بر شیدن دیکر شیئه کچن . § بر شیدن دیکر شی اکلایان ، قرینه ایله اکلایان . § میراث قالان ، موروث بدرندن منتقل خانه‌یی ماتدی .

مُنْتَقِم [ع ، ص] انتقام آلان ، اوج آلان، اخذثار ایلین . § اسماء حسنادن بری : جناب منتقم حقیقی .

مُنْتَكِس [ع ، ص] انتکاس ایدن ، باش اشاغی دونن ، سرنکون اولان

مُنْتَمِی [ع ، ص] انتما ایدن، نسبت وتعلق پیدا ایلین منتسب .

مُنْتِن [ع ، ص] انتان ایدن‌ایدن ، قوقان ، پدبو، متعفن .

مُنْتَهِب [ع ، ص] انتهاب ایدن نهب غارت ، یغما ایلین .

مُنْتَهِز [ع ، ص] انتهاز ایدن ، فرصتی غنیمت بیلن ، فرصت دوشورن .

مُنْتَهِی [ص ، ص] نهایت بولان غایته ایرن صوك درجه‌یی بولان، ختامپذیر اولان، بیتن . § الك کریده، الك نهایتده اولان: منتهی صنف شاکردانندن .

مُنْتَهَی ۱ [ع ، ص] نهایت بولمش . غایته ایرمش ، صوك ، غایت ختام . § زمان انتهـا : منتهای کتاب .

سدرة‌المنتهی = یدنجی قات کوکده بر اغاج ، بر مقام .

مُنْثَقِب [ع ، ص] انثقاب ایدن دلینن .

مُنْجَذِب [ع ، ص] انجذاب ایدن چکیجی بر شیئه طوغری چکیلن .

مُنْجَر [ع ، ص] انجرار ایدن ، چکیلن § واروب نهایت بولان § نتیجه‌لنن .

مُنْجِز [ع ، ص] انجاز ایدن ، وعدینی یرینه کتیرن .

مُنْجَلِی [ع ، ص] انجلا ایدن ، آچیلان ، آچیلوب روشن اولان . روشن § ظاهره چیقوب عیان ، اشکار اولان، اچیق عیان .

مُنَجِّم [ع ، ص] علم نجومه آشنا اولان کواکبك سیر وحرکتندن بر طاقم احکام غیبیه استخراج ایدن . جمی (منجمین) کلیر .

منجم باشی = رسمی تقویم ترتیب ایدن مأمور .

مُنْجَمِد [ع ، ص] انجماد ایدن، طوکان ، طوكمش .

بحر منجمد = [redacted] [بحر

مُنْجِی [ع ، ص] انجا، ایدن‌قورتاران تخلیص ایدن .

مُنْحَدِر [ع ، ص] انحدار ایدن، انیشه دوغری اینن . اینشلی مائل : سد منحدر

مُنْحَرِف [ع ، ص] انحراف ایدن اکیلوب میلله‌نن .

شبه منحرف = [redacted] [شبه]

منحرف المزاج = مزاجی انحراف ایتمش ، ناخراج ، کیفسز .

مُنْحَصِر [ع ، ص] انحصار ایدن بر حد داخلنده قانوب خارجه تجاوز ایتمین . § یالکز بر شخص ویا شیئه مخصوص اولان .

منحصراً = منحصر اوله‌رق، باشقه شیئه شمولی اولمیه‌رق، یالکز || مستقلاً

مُنْحَط [ع ، ص] انحطاط ایدن ، اشاغی اینن ، اشاغیلایان اچاق : اراضی منحط .

مُنْحَل [ع ، ص] انحلال ایدن ، آچیلان چوزولان § بوش‌قالان اچیق منحل وقوعنده اقدار اولنمق اوزره § حل اولان بر شیئك اچنده ارین .

مُنْحَنِی [ع ، ص] انحناء ایدن ، اکیلن ، اکریلن ، اکری دوز اولمیان .

خط منحنی = (هندسه) بر نقطه‌دن استقامتنی تبدیل ایدن خط .

منحنی محدب = (هندسهٔ رسمیه) هر هانکی وضعیتده اولورسه اولسون بر خط مستقیم ایله ایکیدن زیاده نقطه‌سی قطع اولنه‌میان منحنی .

منحنی مستوی = (هندسهٔ رسمیه) بالجمله نقاطی بر مستوی داخلنده بولنان خط [محیط دائره ، قطع ناقص کبی]

منحنی مضاعف / **منحنی یساری** } = (هندسهٔ رسمیه) بالجمله نقاطی بر مستوی داخلنده بولنمیان خط [حلزون کبی]

منحنیات = منحنی‌اولان شیلر، شکللر

منحنیات مستعمله = محیط دائره ، خط ناقطع ، حلزون ، قطع مکافی قطع زائد کبی کثرتله مستعمل اولان اشکال منحنیه .

مُنْخَسِف [ع ، ص] انخساف ایدن ، یره کچن § سونوك ، ضیاسز بر حالده قالان .

قمر منخسف [redacted] (خسوف ، و (انخساف) § کور اولان = عین منخسف .

مُنْخَفِض [ع ، ص] انخفاض ایدن ، الچاقلانان : اراضیٔ منخفضه .

مُنْخَنِق [ه ، ص] انخناق ایدن ، کسیلوب بوغولان .

مُنْدَرِج [ه ، ص] اندراج ایدن ، داخل اولان ، ایچنده بولنان ، درج وادخال ایدیلان : مواد مندرجه .

مندرجات == ج : (مندرج) محتویات .

مُنْدَرِس [ه ، ص] اندراس ایدن ، اثری قالمامق اوزره بوزیلوب محو اولان .

اوقاف مندرسه == وارداتی محو اولمش وقف محلار .

مُنْدَفِع [ع ، ص] اندفاع ایدن ، صاوولان ، زائل اولان .

مندفعات == (مولددر) جریحه‌لردن چیقان جراحت وسائره .

مُنْدَمِج [ع ، ص] اندماج ایدن ، دوریلوب صاریلان ، ایچنه یرلشن § مندوج .

مُنْذِر [ع ، ص] (مبشر) ک ضدی . انذار ، بر خصوصك تبلیغیله تحذیر وتخویف ایدن ، وخامت عاقبتی بیان ایله قورقودان ، تحذیر .

مُنْزَلْ ـ مُنَزَّلْ [ه ، ص] انزال ایدن ، تنزیل ایلین ، آشاغی ایندیرن : جناب منزل قرآن .

مُنْزَلْ ـ مُنَزَّلْ [ع ، ص] انزال اولنمش ، تنزیل ایدلمش ، آشاغی ایندیرلمش .

کتب منزله == کتب سماویه .

مُنْزَوِی [ع ، ص] انزواء ایدن ، چکیلوب بر کوشه‌ده اوطوران ، زاویه نشین اولان .

منزویانه == منزویجه‌سنه .

مُنَزَّه [ه ، ص] تنزیه ایدلمش ، قباحتدن بری قیلنمش § کافهٔ نقایصدن بری اولان (تنزیه)

مُنْسَجِم [ع ، ص] انسجاملی . آب روان کبی بر دوزی‌یه کیدن ، ارتباطلی : کلام منسجم .

مُنْسَدّ [ع ، ص] انسداد ایدن ، قپانان ، طیقانان ، قپالی .

مُنْسَلِب [ه ، ص] انسلاب ایدن محو اولان ، سلب ایدلمش ؛ حضور وراحتم منسلبدر .

مُنْسَلِخ [ه ، ص] انسلاخ ایدن ، صیریلوب چیقان ، صویونان صویولمش ، دریسی چیقارلمش § صوك کونه ایرمش :

شهر منسلخ —— صوك کونه وارمش اولان آی .

مُنْسَلِك [ه ، ص] انسلاك ایدن ، یوله کیرن ، سالك اولان .

مُنْشَآت [ه ، ص] (مولد در) اصول مخابرات خصوصیه فن انشایه متعلق آثار .

§ بو قبیلدن آثاری جامع کتاب ، رساله

مُنْشِد [ع ، ص] انشاد ایدن ، شعر اوقویان .

مُنْشَرِح [ع ، ص] انشراحلی ، کوکلی اچیق : منشرح البال .

مُنْشَعِب [ه ، ص] انشعاب ایدن ، شعبه‌لرنن داللانان ، چاتاللانان .

مُنْشَقّ [ه ، ص] انشقاق ایدن . یاریلان .

مُنْشِی [ع ، ص] انشا ایدن ، یاپان § حسن کتابته مالك ، اصول انشایه اشنا اولان ، کاتب ماهر .

منشیانه == منشیجه‌سنه .

مُنْصَبّ [ه ، ص] انصباب ایدن دوکیلن : قزل ایرماق قره دکیزه منصب اولور .

مُنْصَبِغ [ع ، ص] انصباغ ایدن بویانان .

مُنْصَرِف [ع ، ص] انصراف ایدن یری دونن . § (نحو عربی) کسره‌یی تنوینی قبول ایدن اسم .

غیر منصرف == کسره وتنوین قبول ایتمیان اسم .

مُنْصَرِم [ه ، ص] انصرام ایدن . کسیلن انقطاع ایلین .

مُنْصِف [ه ، ص] انصاف ایدن . انصافلی معامله‌ٔ عادلانه‌ده بولنان .

منصفانه == منصف اولانه یاقیشه‌جق صورتده .

مُنْضِج [ع ، ص] انضاج ایدن . کاله ایرن . § (طب) یاره وچبانی حراحتلندیرن .

§ باعث هضم اولان .

مُنْضَم [ع ، ص] انضمام ایدن ، ضم وعلاوه اولنان ، قاتیلان

نسج منضم == (نسیج)

مُنْطَبِخ [ه ، ص] انطباخ ایدن ، پیشن ، مطبوخ .

مُنْطَبِع [ه ، ص] انطباع ایدن باصیلان ، مطبوع ومنقوش اولان ، ملمك تقریرلری تماميله ذهننه منطبع اولدی .

مُنْطَبِق [ع ، ص] انطباق ایدن اویان ، مطابق اولان ، بر برینه تماميله اویغون کلان خط منطبق .

مُنْطَفِی [ع ، ص] انطفا ایدن ، سونن . سونوك .

مُنْطَلِق [ه ، ص] انطلاق ایدن ، کیدن ، سربست براغلمش ، صالویرلمش

مُنْطَوِی [ع ، ص] انطواء ایدن ، دوریلوب بوکولن : ثوب منطوی

مُنَظَّف [ع ، ص] تنظیف ایدلمش ، مادة تمیزلنمش ، پاك ایدلمش .

مُنْعَدِل [ه ، ص] انعدال ایدن ، عدول ایلین . طوغری یولدن صاپان .

مُنْعَدِم [ع ، ص] انعدام ایدن ، یوق اولان ، معدوم .

مُنْعَزِل [ه ، ص] انعزال ایدن ، معزول اولان .

منعزلاً == منعزل اوله‌رق ، معزول اولدیغی حالده .

مُنْعَطِف [ع ، ص] انعطاف ایدن ، تمایل ، توجه ایلین ، میلاه‌نن .

مُنْعَقِد [ه ، ص] انعقاد ایدن ، قوریلان ، مرتب اولان § طرفنجه رسماً قبول اولنان .

مُنْعَكِس [ع ، ص] انعکاس ایدن ، ضیای منعکس .

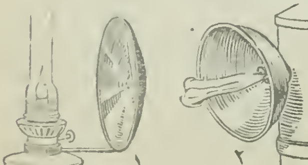
١ ٢

(قطع مکافی ایله ضیایی منعکس قیلان لامبه‌لر)

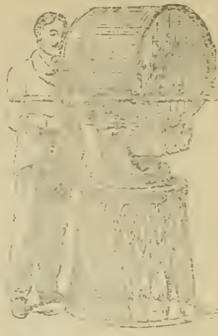

(الکتریق ضیاسنی منعکس قیلان پروژکتور)

افعال منعکسه == (طب) انسان ویا حیوانك اعضای مختلفهٔ وجودندن برینك هر هانکی بر تهییجی عقیبنده حصوله کلان حرکات غیر ارادیه . [مثلا: دقتسزلکله بارمغمك اوجی یانان برآدمك ارادهسی منغم اولمقسزین قوللی بردن بره چکمهسی کبی .]

منعم [ع ، ص] انعام ایدن نعمت احسان ایلین § ولی نعمت . .

منعمانه == منعمجهسنه ، منعم اولانه یاقیشیر صورتده .

منعَّم [ع ، ص] تنعیم ایدلمش ، نعمتلندیرلمش ، نائل رفاه ایدلمش .

منفتح [ع ، ص] انفتاح ایدن ، اچیلان ، مفتوح ، گشاده

منفجر [ع ، ص] انفجار ایدن ، اچیلان سوکن منبع منفجر § یردن قابنایوب اقان . : عین منفجر .

منفرج [ع ، ص] انفراج ایدن ، آچیلان ، ارهسی آچیق اولان .

زاویهٔ منفرجه == (هندسه) زاویهٔ قائمهدن بیوك اولان زاویه

منفرد [ع ، ص] انفراد ایدن ، یالکز اولان ، یالکز کیمسه بلمیان .

منفرداً == منفرد اولهرق . || آیری آیری .

منفرق [ع ، ص] انفراق ایدن ، یریلان ، خط منفرق .

منفسح [ع ، ص] انفساح ایدن ، بوللانان ، کینشلهین

منفسخ [ع ، ص] انفساخ ایدن ، بوزیلان ، حکمی ابطال واقع اولنان : نکاح منفسخ ، مادهٔ منفسخه .

منفصل [ع ، ص] انفصال ایدن ، آیریلان ، یرندن ایریلان § معزول اولان .

منفصلاً == منفصل اولهرق ، معزولاً

قضیهٔ منفصله == (منطق) انفصالك وقوعنی ایجاب ایدهجك بر علاقه اوزرینه تالیفك مقدمه انفصالی ویا بر انفصالك سببی ایله حکم اولنان قضیه .

منفصلهٔ عنادیه == (منطق) مقدم ایله تالی ارهسنده بری دیکره علت ویا ایکیسیده بر علته معلول اولق کبی معلوم و منافیبی موجب اولان بر علاقه اوزرینه انفصالك وقوعی ویا عدم وقوعیله حکم اولنان قضیه .

منفصلهٔ اتفاقیه == (منطق) مقدم ایله تالی آرهسنده تنافیبی موجب اولهجق بر علاقه اولمیهرق بینلرنده تصادف اولق اوزره حکم اولنان قضیه .

منفصلهٔ حقیقیه == (منطق) هم صدق همده کذبده انفصال یاخود انفصالك سببیله حکم اولنان قضیه .

حروف منفصله == الت طرفدن بیتشن حرفلر : ا ، د ، ر ، ز ، و .

منفصم [ع ، ص] انفصام ایدن ، قیریلان ، اکیلان .

منفطر [ع ، ص] انفطار ایدن ، یاریلان .

منفعل [ع ، ص] انفعال ایدن ، متأثر اولان § اوجنمش ، کوجنمش خاطر مانده .

منفعلاً == منفعل اولهرق .

منفعلانه == منفعلجهسنه

منفق [ع ، ص] انفاق ایدن ، § نفقه ویرن .

منفك [ع ، ص] انفکاك ایدن ، آیریلان

غیر منفك == ایراز ، بیتشیك ، متصل .

منفلق [ع ، ص] انفلاق ایدن ، یاریلان ، آچیلان .

منفهم [ع ، ص] انفهام ایدن ، اکلاشیلان : مالندن منفهم اولدیغنه کوره

منقاد [ع ، ص] انقیاد ایدن ، رام اولان ، اطاعت ایدن § انقیاد ایتمش ، رام اولمش ، مطیع .

منقبض [ع ، ص] طوپلانمش ، چکلمش بوزلمش § صیقلمش ، § انقباضه دوچار اولان

منقّح [ع ، ص] تنقیح ایدلمش ، زوائدی طرح ایدلهرك دوزلدلمش . § اك ای قسمی سچیلوب آلنمش ، منتخب ، کزیده § اداره مقصدیله بر قسمی قطع ایدلمش : معاش منقح .

منقرض [ع ، ص] انقراض بولان بیتن ، ختام بولان ارقهسی ذریتی کسیلن . § سونن

منقسم [ع ، ص] انقسام ایدن ، بولونن : قسم قسم اولان .

منقّش [ع ، ص] نقش ایدلمش § نقشلانمش . نقشلی ، زینتلی . دیوارلری منقش ایدی .

منقشر [ع ، ص] انقشار ایدن ، قابوغی صویلان .

منقّص [ع ، ص] تنقیص ایدن ، اکسیلدن .

منقَّص [ع ، ص] تنقیص ایدلمش ، اکسیلدلمش .

منقضی [ع ، ص] انقضا ایدن ، بیتن ، تمام اولان وعدهٔ منقضیه .

منقّط [ع ، ص] تنقیط ایدلمش ، نقطلنمش ، نقطهلی حروف منقطه .

منقطع [ع ، ص] انقطاع ایدن ، کسیلن § ارقهسی کلن ، ختام بولان . § ایرلمش ، اختلاطی اتصالی قالمامش .

غیر منقطع == فاصلهسز ، سوروکلی ، متصل .

منقلب [ع ، ص] انقلاب ایدن ، دونن ، دکیشن ، طرز خره دونولن .

منقلع [ع ، ص] کوکندن قوپاریلان

منکب [ع ، ص] انکباب ایدن یوز اوستی دوشن قاپانان .

منکر [ع ، ص] مقرك (ك ضدی . انکار ایدن: منکر حقیقت . § (مؤمن) ك ضدی ایناغمیان ، منکر اخرت .

منکرانه == منکرجهسنه .

منکرین == ج : (منکر) . منکر اولانلر .

منکَر [ع ، ص] انکار ایدلمش § طانینمامش § عقلك تقبیح شرعك تحریم ایتدیکی شی ، غیر مشروع .

نهی عن المنکر == منکرن ، غیر مشروع شیلردن نهی منع .

غیر منکر == انکار اولنه‌ماز ، مسلّم مصدّق .

منکَّر [ع ، ص] تنکیر ایدلمش نکره ، قیلقمش ، منکیر حالنده اولان . قبرده سؤال ایدن ملکلردن بری ، منکرین .

منکسر [ع ، ص] انکسار ایدن قیریلان ، قیریق ، قیرلمش منفعل ، کوجنمش ؛ منکسر القلب .

منکسراً == منکسر اولەرق || منفعلاً .

خط منکسر == (هندسه) برقاچ خط منکسرك ایکیشر ایکیشر (بر زاویه تشکیل ایتمك اوزره) بربریله برلشمسندن حاصل اولان خط .

منکسف [ع ، ص] انکساف ایدن ، کسوفه وغریان طوتیلان : مهر منکسف

منکشف [ع ، ص] انکشاف ایدن ، آچیلا § آچیغه میدانه چیقان ، ظاهر اولان . ؛ کشف اولنمش ، مجهول ایکن بولنوب معلوم ایدلمش .

منوِّر [ع ، ص] تنور ایدن ، نورلاندیران ، روشن ایله

منوَّر [ع ، ص] تنویر ایدلمش ، نورلاندیرلمش روشن ایدلمش ، روشن .

منوریت == منورلك . منوریت افکار .

منوِّم [ع ، ص] (طب) تنویم ایدن ، اویودان ، اویقو ویرن ، کتیرن .

منهبط [ع ، ص] هبوط ایدن ، اشاغی این ، دوشن .

منهدم [ع ، ص] انهدام ایدن ، ییقلان .

منهزم [ع ، ص] انهزام ایدن ، بوزولان ، هزیمته اوغرایان حربده مغلوب وپریشان اولان

منهزماً == منهزم اولەرق ، بوزولەرق مغلوباً .

منهمك [ع ، ص] انهماك ایدن ، دوام اوزره شدتله میل ایدن . (اکثریا مذمومات حقنده مستعملدر .

منیب [ع ، ص] انابه ایدن ، ترك معاصی ایله حقه رجوع ایلین . § کوزل یاغیشلی نافع یاغمور § فیض وطراوتی چوق اولان بهار لطیف .

منیر [ع ، ص] اناره ایدن ، نورلاندیرن ، روشن ایدن § پارلاق : شمس منیر .

منیف [ع ، ص] بیوك ، عالی ، بلند : قدر منیف ، احکام منیفه

مو ـ ی [فا ، ص] قیل ، شعر .

موچینه == جیمبز ، قیل قوپارمغه مخصوص آلات

سرمو == قیل باشی ، قیل اوجی ، || پك جزئی : سرمو انحراف ایتمیور .

موبمو == قیل قیل ، قل قل .

موشکافانه == قیل یارارجەسنه ، کمال دقت واهتمام ایله .

مواثبه [ع ، مص] بربرینك اوزرینه آتلامق ، صچرامق .

مواجهه [ع ، مص] یوزلشمك ، یوز یوزه کلك § قارشی قارشیه ، مقابل ، حضور .

مواجهةً == مواجهه صورتیله . روبرو

مواخات [ع ، مص] قارداشلق ایتمك ، بربرینی قارداش ایتك § مخالصت ، دوستلق

مؤاخذ [ع ، ص] مؤاخذه ایدیجی ، ایدن ، § تعریض ایلین .

مؤاخذه [ع ، مص] صوچه مقابل عتاب ایتمك § عتاب توبیخ § بر شخص ویا اثرك نقایصنی تعداد وبیان ایله اعتراض ایچه انتقاد ایلمه .

مؤاخذات == جمع : (مؤاخذه) مؤاخذه‌لر ، انتقادلر ، اعتراضلر ،

موادعه [ع ، مص] وداع ایدیشمك ، وداعلاشمق .

موارثه [ع ، مص] بربرندن میراث یتمك .

مواردە [ع ، مص] چکمك ، کیدوب کلمه § ایکی شاعرك بربرندن خبرلری اولمقسزین تصادفاً عینی بیت سویلملری ، توارد

مواردات == جمع : (مواردە) || بر مملکتدن دیکرینه کلن شیلر .

موازات [ع ، مص] محاذات ، مقابللك ، توازی .

موازن [ع ، ص] وزنجه بربرینه مساوی ، معادل اولان ، § موازنه‌لی ، هم آهنك .

موازنه ــ موازنت [ع ، مص] ایکی شی وزنجه بربرینه مساوی اولمق . دفتر حسابده ، واردات ایله مصارفك یکونجه بربرینه قارشیلقلی کلمسی : موازنهٔ مالیه § مقایسه ، قیاس : بر ایکی شی بربریله موازنه ایدلملی .

موازنه‌لی == موازنه‌سی اولان ، || اویغون ، دنك .

موازنه‌سز == موازنه‌سی اولمیان ، غیر موزون .

§ (ماکنه) یکدیکرینك فعلنی کاملاً ازاله ایده‌بیله‌جك صورتده متخالف الجهة اولەرق آن واحدده ، تأثیر ایدن ایکی قوتك تحت تأثیرنده بولنان جسمك حالی .

موازنهٔ دائمه == (ماکنه) برجسمی معلق طوتان محورك او جسمك مرکز ثقلندن دور ایتمسیله حاصل اولان موازنت .

موازنت غیر متحوله == (ماکنه) بر جسمی معلق طوتان محورك مرکز ثقلنك تحتنده بولنمسیله حاصل اولان موازنت

موازنت متحوله == (ماکنه) بر جسمی معلق طوتان محورك مرکز ثقلنك تحتنده بولنمسیله حاصل اولان موازنت .

موازنت المایعات == (حکمت) حکمت طبیعیه‌نك مایعاتك موازنتنه و بولندقلری قابلر اوزرینه اجرا ایلدکلری تضییقاته دائر اولان قوانیندن بحث ایدن قسم مهمی .

موازی [ع ، ص] مقابل ، برابر § الی غیر النهایه استقامتلری وزره اوزاتلمقده‌لری حالده بربرلریله تلاقی ایتمیان و ارەلرنده‌کی اچیقلغی دائما بر رادەده قالان ایکی ویا زیاده خطك حال و وضعیتی .

مواسات [ع ، مص] بربرینه یاردم ایتمك § بربرینه مالاً ویا بدناً معاونتده بولنمق § مأمورین دولتدن وفات ایدنلرك ایتام و ارامله معاش باغلامق : متوفانك ترك ایلدیکی عائله‌نك مواساتی اجرا بیورلدی .

مواصلت ــ مواصله [ع ، مص] واصل اولمق ، الالشمق ، وصول .

مواضعه [ع ، مص] برخصوصده بحث ایدوب ارکدول قویمق § متارکه ، بیع . § بربریله بالاتفاق عالمه قارشی خلافی کوسترمك ، خلاف حقیقت معامله‌ده بولنمق .

مواضعةً == مواضعه صورتیله .

مواظب [ع ، ص] مواظبت ایدیجی ، ایدن ، بر ایشه دوام و اقدام ایله چالیشان

مواظبت [ع ، مص] مواظبلق ، بر ایشه ایرلمامق اوزره چالیشمق ، پك زیاده اوزرینه دوشمك § ملازمت ایتمك .

مُواعَده [ع ، مص] وعده‌لشمك ، سوزلشمك .

مُواعَظه [ع ، مص] وعظ ونصیحت ایتمك .

مُوافِق [ع ، ص] اویغون ، مناسب ، متناسب .

موافق كلمك == اویمق .

مُوافَقت [ع ، مص] موافقلق ، اویغونلق ، مناسبلك ، مساویلك . مطابقت ، مناسبت § اوزلاشمق ، راضی اولمق .

مُوالات [ع ، مص] دوستلق ، محبت ، خالصیت

مُوانِس [ع ، ص] موانست ایدن

مُوانَسَت [ع ، مص] الیشقلق ، الفت وانسیت § مأنوسیت .

مُؤَبَّد [ع ، ص] تأبید ایدلمش ، باقی ، دائمی قیلنمش .

مؤبداً == مؤبد اوله‌رق ، ابدی اولق اوزره نهانی عمره قدر : مؤبداً كورك .

مُؤتَفِك [ع ، ص] ترسینه دونن ، دونمش .

مُؤتَلِف [ع ، ص] ائتلاف ایدن ، الفت ایلین ، آلیشان . § مختلف مقابلی . موافق ، اویغون .

مُؤتَمَن [ع ، ص] كندوسنه امنیت اولنان ، امین ، شایان امنیت ، امنیتلی .

مُؤثِّر [ع ، ص] تأثر ایدن ، اثر ایلین ، ایشله‌ین . § اثر براقان . § باعث انتباه اولان ؛ ذهنه تمامیله ایشله‌ین .

§ صاحب اثر ، عامل ، فاعل ، اثردن مؤثره انتقال ایدیلور .

موتور [ف ، ص] محرك ، هوا غازی پترول یاخود الكتریق كبی مواد وسائط ... وجوده كتوریلان قطعه‌ده اجهزهٔ محركه .

مُوجِب [ع ، ص] ایجاب ایدن سبب ، باعث اولان لازم كتیرن ، واجب قیلان § لازم كلن ، واجب اولان .

اسباب موجبه == بر حالی ایجاب ایدن سببلر ، قرارك ، حكمك مبتنی اولدیغی اسباب .

بلاموجب == سببسز ، وسیله‌سز اوله‌رق

موجبه == (منطق) (سالب) مقابلی ، مثبت .

موجبهٔ كلیه == (منطق) افراد موضوعك كافه‌سی اوزرینه ایجاب ایله حكم اولنان قضیهٔ حملیه .

موجبهٔ جزئیه == (منطق) بعض افرادی اوزرینه ایجاب ایله حكم اولنان قضیه

مُوجَب [ع ، ص] ایجاب ایتمش ، لازم كتیرمش ، واجب قیلمش ، § بیوك برمأمورك كندیسنه تقدیم ایدیلان اوراق محتویاتی تصدیقاً زیر مقتضایه ایتدیكی اشارت : موجبنجه . § بر ارادهٔ سنیهٔ پادشاهینك ویا بر فرمان عالینك مآل ومقتضاسنی ایضاح یوللی یازیلان تحریرات .

مُوجِد [ع ، ص] ایجاد ایدن ، وجوده كتیرن § ایكی بری چیقاران : فونوغرافك موجدی ادیسوندر .

موجدلك == ایجاد اقتداری ، موجدك حالی .

مُوجِر [ع ، ص] ایجار ایدن ، كرایه ویرن .

مُوجَر [ع ، ص] كرایه ویریلن شی

مُوجِز [ع ، ص] مختصر ، قیصه § (ایجاز) صنعتنه موافق اوله‌رق از سوزله چوق معنی افاده ایدن .

مُؤَجَّل [ع ، ص] تأجیل ایدلمش تأخیر اولنمش مهلت ایدلمش مهلتلی : دین مؤجل .

مهر مؤجل == كرك طلاق ، كرك وفات وقوعیله مفارقت حاصل اولدیغی زمان زوجه‌یه ویرلمك اوزره عقد نكاح اثناسنده تعیین اولنان مبلغ . [مهرمعجل پشین اوله‌رق ویریلان مبلغدر]

مؤجلاً == مؤجل اوله‌رق .

مُؤَجِّل [ع ، ص] تأجیل ایدن ، تأخیر ایلین .

مُوَجَّه [ع ، ص] توجیه ایدلمش . یوزی بر جهته دوندیرلمش § مناسب اویغون ، معتبر مقبول . § (ماكنه) متحرك برخطك ثابت اولان بر ویا برقاچ خطه هروضعیت متعاقده مستند اوله‌رق حركت ایتمسی [اكر متحرك اولان خط اولیوبده سطح اولورسه بوكاده مستوئ موجه ویا سطح موجه دینور .]

مُوَحِّد [ع ، ص] توحید ایدن ، جناب حقی برله‌ین ، واحدنیت الهیه‌یه قائل ومعتقد اولان ،

موحدین == جمع : (موحد) موحدلر واحدنیته قائل اولانلر .

مُوحِش - مُوَحِّش [ع ، ص] ایحاش توحیش ایدن ، اوركودن قورقودان .

مُؤَخَّر [ع ، ص] تأخیر ایدلمش ، صوكره‌یه ، كری‌یه براغلمش كچكدیرلمش .

مؤخراً || مؤخر اوله‌رق ، صكره بالاخره .

مؤخر تحتانی } == (هندسهٔ رسمیه)
مؤخر فوقانی }

[مقدم تحتانی وفوقانی]

مُؤَدَّب [ع ، ص] تأدیب ایدلمش ادبلندیرلمش ، تربیه‌لی ، ادبلی .

مؤدباً == مؤدب اوله‌رق .

مُؤَدِّب [ع ، ص] تأدیب ایدن . ادبلندیرن .

مُودِع [ع ، ص] ایداع ایدن ، امانت اوله‌رق ویرن .

مُودَع [ع ، ص] ایداع ایدلمش ، كندیسنه امانت اوله‌رق ویرلمش

مُوده [ج ، ص] مرعی ، متداول اولان طرز ، بیچیم .

مُؤَدّی [ع ، ص] تأدیه ایدن ، ادا ایلین § سبب ، باعث اولان .

مُؤَدّای - مُؤَدّا [ع ، ص] تأدیه ایدلمش ، ادا اولنمش § معنی ، مفهوم ، مآل .

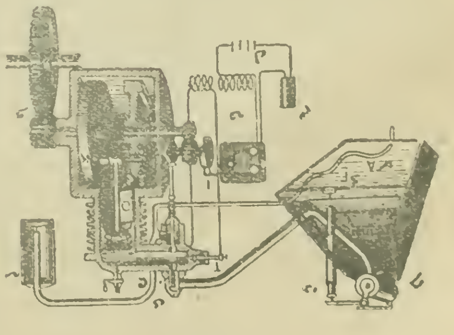

(موتور)

(دیون - بوتون) رابه‌سنه مخصوص پترولی موتور : ر . صهرد یاخود انبوبهٔ تجریه ؛ م . مسكت آلتی ؛ ج . مفحم ؛ ل . فوروپل ؛ ب . مفحم التنه هوانك محل دخولی ؛ و . ماكینه پروانه‌سی ؛ د . ابضه ؛ ن . تضییق موصلی ؛ ح . چرخ فناری ؛ ی . هوانك چیقدیغی صبابار ؛ ق . بوبین ؛

مُودَلْ [ج ، س] اورنك ، نمونه ، قالب ، مجسم ومسطح ومرسم اشیا واشکالك كوچك مقیاسده اورنكی ، تمثالی ، قطعه‌سی .

مُورْسْ [ج ، س] (حیوانات) ذوالماشین طاقمندن فوق شكلنده برجنس دكز حیوانی اولوب بوكا فرس البحر ، بقرالبحر دخی دینور

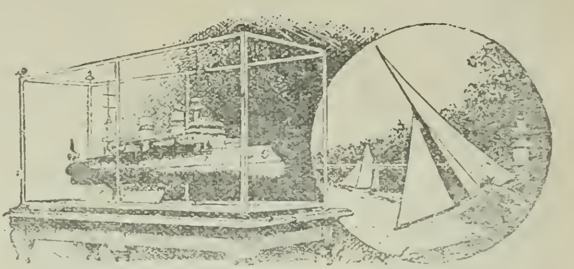

(گمی مودللری)

مُؤَذِّنْ [ع ، ص] تأذین ایدن ، اذان اوقویان : مؤذن حضرت پیغمبری .

مُؤْذِی [ع ، ص] ایذاء ایدن ، اینجدن ، راحت براقمیان .

مؤذیات == انسانی راحتسز ایدن . حیوانجقلر [تخته كهله‌سی ، پیره ، سیوری سینك كبی]

مُورْ [ع ، ص] ماوی ایله كوكتر اره‌سنده معروف بر رنك ماوی ایله قرمزی رنكلرك اختلاطندن حاصل اولان رنك .

مورارمق == مور اولمق مور رنكه كیرمك .

مورارتمق == مورایتمك || قیزارتمق

مُورْ [فا ، س] قارنجه ، نمل .

مورانه == قارنجه واری ، قارنجه‌یه یاراشیر صورتده . § عاجزانه ناچیزانه ، فقیرانه ، هدیهٔ مورانه .

موران == جم : (مور) قارنجه‌لر .

مُوَرِّثْ [ع ، ص] ایراث ایدن ، حصوله كتیرن § میراث براقان § (فرائض) حقیقةً ویا حكماً وفات ایدن كیمسه : وارث ومورث .

مُوَرِّخْ [ع ، ص] تاریخ یازان ، وقایع ماضیه‌یی ضبط و جمع وقید ایدن ، علم تاریخه انتساب كاملی بولنان . علم تاریخه دائر اثر یازان .

مورخین == جم : (مورخ) مورخلر .

مُوَرَّخْ [ع ، ص] تاریخلنمش تاریخی آتلمش ، تاریخلی ، زمان ونوعی تعیین واراءه ایدلمش

مورخاً == مورخ اوله‌رق ، تاریخلی اوله‌رق .

مُورِینَه [ع، ص] ابحار قطبیه‌ده صید اولنان و قره جكرلرندن معروف باق یاغی چیقاریلان برجنس بیوك بالق .

مُورْفِینْ [ج ، س] (كیمیا) { morphin } خشخاشیه فصیله‌سندن اولوب بین الناس خشخاش اوتی دنیلان نباتدن استحصال ایدیلان شفاف بر مادهٔ طبیه .

مُورَه‌نْ [ج ، س] (طبقات) { Moraines } غلاسیه‌لرك (جمودیه‌لرك) ایكی طرفنده‌كی طاغلردن قوپوب اوزرینه دوشن مولوز و كوشه‌لی قیا پارچه‌لری كبی موادحجریه . [جانبی مورەن ، وسطی مورەن ، قعری ، مورەن ، انتهائی مورەن جبهی مورەن كبی انواع مختلفه‌سی واردر .]

مُوزْ اغاجی [ع ، س] مانیلیا كنویری دینلن نسجی بر ماده حاصل ایدر بر آغاچدركه اشبو ماده‌دن بر نوع خالی ، حصیر ، منسوجات ، ایپ ، كاغد اعمال اولنور . ایكی بچق متره قدر ارتفاعی واردر . اقالیم حاره‌ده حاصل اولوب پورتقال ایله قاوون طعمی آره‌سنده لذیذ واوزونجه میوه ویرر .

(موز آغاجی)

مُوزَایِقْ [ج ، س] موزاییق طاشلری ، رنكارنك معمول طاشلرله ادوار سالفه‌یه عائد تزیینات معماریه نقوشنی تشكیلاً یاپیلان شكل ، تصویرلر .

مُوَزِّعْ [ع ، ص] توزیع ایدن ، طاغیدان . § پوسته بقال مكاتیب و جراندی مرسل الیهلره طاغیدان مأمور . § صوقاقلرده غزته صاتان آدم .

موزعلك == موزعك حال ووظیفه‌سی .

مُوزَه [ج ، س] {Musée} آثار عتیقه و مواد علمیه و فنیه‌نك حفظ و تشهیر اولندیغی رسمی دائره : موزهٔ همایون [موزه خانه دیمكه حاجت یوقدر . چونكه (موزه) تعبیرنده محلیت منده‌مجدر .]

مُوسْ [مهملاتدندر] (مو) ایله باشلیان بعض تركجه كلمه‌لرك اولنه داخل اوله‌رق مبالغه بیان ایدر .

موس مور == پك زیاده مور .

مُوسْتِرَه [ج ، س] اورنك نمونه § طوپدن تشهیری ممكن اولمیان موادك پارچه‌لری .

مُوَشَّحْ [ع ، ص] كبرلی ، كبرله داش .

مُؤَسِّسْ [ع ، ص] تأسیس ایدن ، وضع اساس ایلین : مؤسس بنیان سلطنت .

مُؤَسَّسْ [ع ، ص] تأسیس ایدلمش ، اساس وضع اولنمش .

مؤسسات == جم : (مؤسس) || آثار و مبانیٔ نافعه : مؤسسات خیریه‌در .

مُوَسِّعْ [ع ، ص] توسیع ایدن ، واسع قیلان ، كنیشلدن .

مُؤَسِّفْ [ع ، ص] اسف ایتدیرن ، كدر ویرن : احوال مؤسفه .

مُوسْقَارْدِینْ [ج ، س] {Muscarndi} ذات الثدیانك قاضمیه صنفندن بر حیواندر .

(موسقار دین)

مُوَسْوِسْ [ع ، ص] وسوسه ایدن ، وسوسه‌لی .

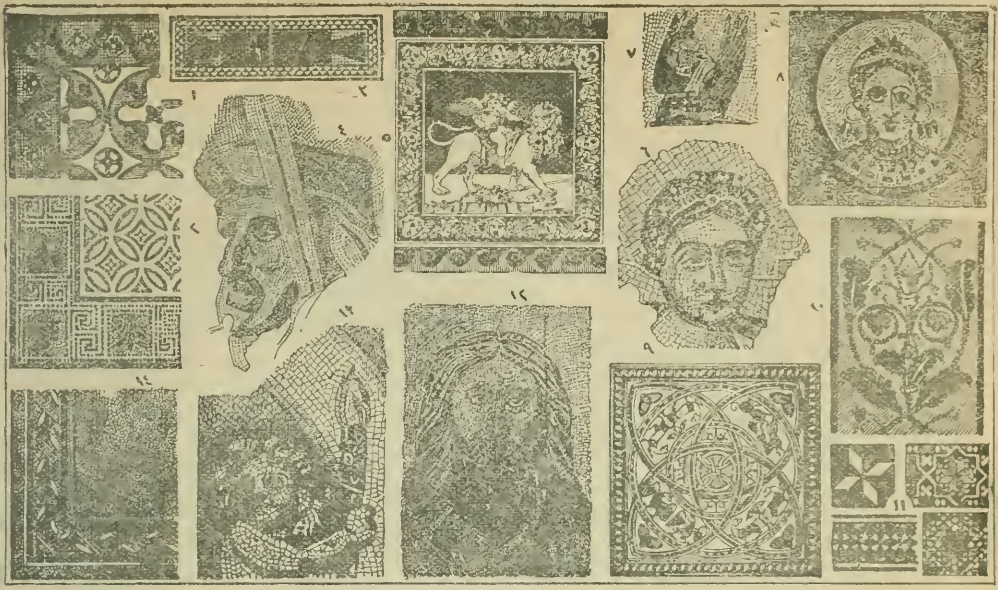

(موزاييق)

١ — (غالاو - رومن) دوورينه عائد موزاييق دوشمه ، ٢ — روماليلر دورندن منتظم بر موزاييق ، ٣ — اطرافی کوچك مثلث قطعه‌لريله مزين بر دوشمه ، ٤ — روماليلره مخصوص غير منتظم بر موزاييق قطعه‌سی ، ٥ — روماليلر زماننده‌ن موزاييق بر پارچه ، ٦ — دردنجی عصرده بيزانتين ، ٧ ، ٨ — بشنجی عصره مخصوص ، ٩ — سكزنجی عصرده ، ١٠ — طقوزنجی عصرده بر ديوار قاپلامه‌سی ١١ — كذا طقوزنجی عصرك موزاييقلرندن دوشمه قطعه‌لری ، ١٢ ، ١٣ — طقوز واون برنجی عصر موزاييقلرندن برر پارچه ، ١٤ — منتظم موزاييق .

مُوسيقا [فا ، ص] صره قامشدن معمول بر نوع ساز موسيقی آلتی § بر طير موهوم .

مُوسيقی [ج ، ص] سرياده اعلام الحان ، اصوات و نغماتك اصول و قواعدندن باحث علم .

الات موسيقيه == چالغی طاقمی ، چالغی الات وادواتی .

موسيو [ج ، ص] Mousieur افندی ، [اجنبيلر حقنده مستعملدر]

مُوش [فا ، ص] فاره ، صيچان

موش خرما == خرما صيچانی دنيلان و كديدن براز كوچوك اولان بر نوع حيواندركه قابل تأهيلدر .

موشكير == چايلاق قوشی

مُوش [ج ، س] اسم تميزوطن بويوجك بر نوع ... اپور .

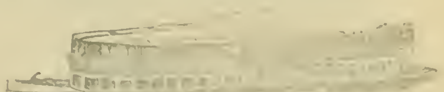

(موش)

موشامبا [ت ، ص] [مشمع] ☞

مُوشتو [ت ، س] (مژده) دن غلط .

موشتولق == (مژدلك) دن غلط .

مُوشتَه [ت ، س] فارسی (مشت) دن غلط .

مُوَشَّح [ع ، ص] توشيح ايدلمش تزيين اولنمش .

موشحاً == موشح اولەرق .

مُوشمُولَه [ت ، س] ورديه فصيله‌سندن بوی سكز متره ارتفاعنده بر آغاج اولوب بحر سفيد حوضه‌سنك ساحلجه محلارنده يتيشير . يپراقلری بياضه مائلدر . چيچكی بهارده معمم اولان ميوه‌سی نشوه‌نما ... .

(موشموله آغاجی)

مُوصاقّه [ت ، ص] قاورلمش قيمه ايله پيشمش سبزه .

مُوصِل [ع ، ص] ايصال ايدن ، واصل قيلان ، واردیرن .

مُوصَل [ع ، ص] ايصال ايدلمش ، واردیرلمش .

مُوصلوق [ت ، ص] صويی ايستنلديكی آنده ايدوب استنلديكی آنده قپامق اوزده چشمه كوپ وساىره يه طاقيلان بورمه .

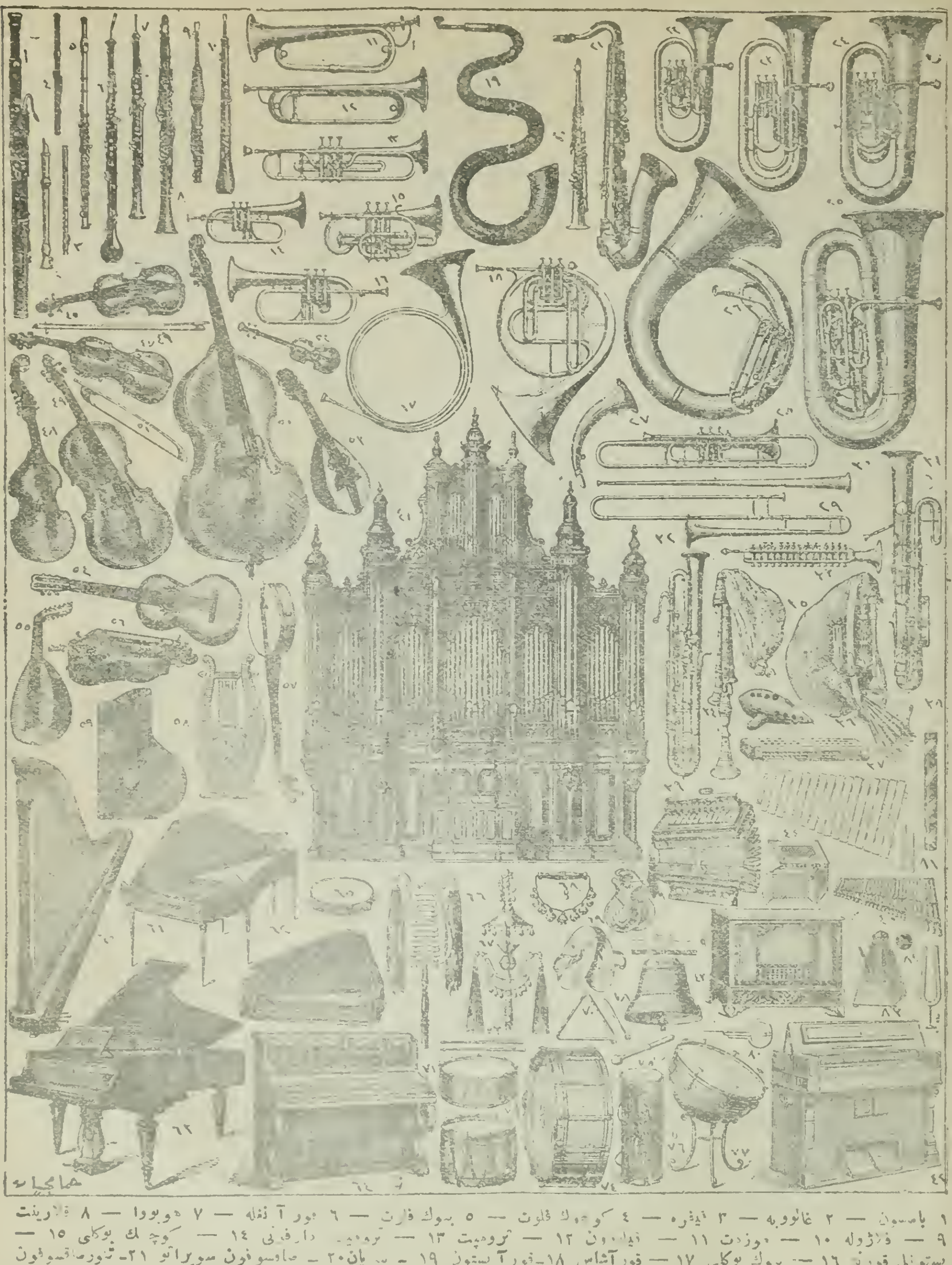

۱ باصون — ۲ غالوبه — ۳ فیفره — ۴ کوچوك فلوت — ۵ بیوك فلوت — ۶ بور آنغله — ۷ هوبووا — ۸ قلارینت
۹ — فلاژوله ۱۰ — بوزدت ۱۱ — فیلونون ۱۲ — ترومپت ۱۳ — ترومپت دارفینی ۱۴ — کوچك بوكلی ۱۵ —
پستونلی قورنه ۱۶ — بیوك بوكلی ۱۷ — قورآشاس ۱۸ ـ قورآپستوز ۱۹ ـ سرپان ۲۰ ـ صاقسوفون سوپرانو ۲۱ ـ تنور صاقسوفون
۲۲ ـ التو صاقسوفون ۲۳ ـ باریتون ۲۴ ـ دوت سلندرلی باصو ۲۵ کونتروباص ۲۶ هلقون ۲۷ و [illegible] دابل ۲۸ ـ پستونلی ترومبول
۲۹ ـ ترومبون آقولیس ۳۰ ـ [illegible] ترومپت دومل قوآش ۳۱ ـ اوفیقله‌ئید ۳۲ ـ صاری یوفون ۳۳ ـ آرمونیوم ویاخود آرمونیقا
۳۴ ـ قورنوموز ۳۵ موزت ۳۶ ـ اوقارینا ۳۷ ـ آرمونیقا ۳۸ ـ میرلیتون ۳۹ آو تونون ۴۰ ـ فیلوت دوباله ۴۱ ـ
غراند اورق ۴۲ ـ آرمونیوم ۴۳ ـ اورق دوباربار ی ۴۴ ـ ورنیت ۴۵ ـ ویولون ۴۶ ـ [illegible] دو ویولون ۴۷ ـ ویولون
آلتو ۴۸ ـ ویولن دامور ۴۹ ویولونسل ۵۰ ـ کونترباص ۵۱ آرشه دوکونتروباص ۵۲ ـ پوشات دومتری آد ۵۳ ـ
ماندولین ۵۴ ـ کیتار ۵۵ ـ لوت ۵۶ ـ ویه‌ل ۵۷ ـ بانژو ۵۸ ـ لیر ۵۹ ـ سیتار ۶۰ ـ هارپ ۶۱ ـ قلاوسن ۶۲ ـ
ئه‌پینت ۶۳ ـ پیانو آکتنو ۶۴ ـ پیانودرووا ۶۵ ـ طامبور دوبسق ۶۶ ـ قاریون دوفانفار ۶۷ ـ بوشینوا ۶۸ ـ قوالیه
دوغرولو ۶۹ ـ سنبال ۷۰ ـ تریانغل ۷۱ ـ کس قیلر ۷۲ ـ کس دیلان ۷۳ ـ نات دوطانبور ۷۴ ـ غروس کس
۷۵ ـ ملاوش وغروس کس ۷۶ ـ طانبورن رو وانال ۷۷ ـ تمبال ۷۸ ـ قلوش ۷۹ ـ قاستانیت ۸۰ ـ کوبلارد ۸۱ ـ
سلزنو ۸۲ ـ [illegible] ۸۳ ـ د[illegible]ازون

(موصلوق)

موصی [ع ، ص] توصیه ایدن ، بر ایشی برینه سپارش ایلین.

موصی [ع ، ص] وصیت ایدن ، وصی نصب ایدن .

موصی به == (فرائض) وصیت اولنان مال ، شی

موصی له (فرائض) کندیسنه برسی وصیت اولنان شخص . : موصی له بالثلث .

موصندره [ت ، ص] طولاب ویوکك اوزری

موضح [ع ، ص] توضیح ایدلمش ایضاح اولنمش ، عیان قیلنمش ، اشکاره بیان ایدلمش

موضحاً == موضح اولهرق ، ایضاحتلی اولهرق .

موضح - موضّح [ع ، ص] ایضاح ایدن واضح قیلان عیان ایلین .

موظف [ع ، ص] توظیف ایدلمش ، کندیسنه وظیفه توظیف ایدلمش معاش رزق اعطاسیله وظیفه‌لندیرلمش ، معاشلی

موظفاً == موظف اولهرق معاشلی اولهرق .

موظف [ع ، ص] توظیف ایدن ، وظیفه تعیین ایلین ، معاش باغلیان .

موفت [ج ، س] حامض قاربون ، طیران ایدن غاز منبعلری .

موفق [ع ، ص] توفیق احسان ایدن جناب حق ، جناب موفق الامور .

موفق [ع ، ص] توفیق الهیه‌یه مظهر اولان ، نائل موفقیت اولان § ظفریاب ، نائل ، ایشی راست کیدن .

موفقیت == موفقلك ، مظهریت .

موفقیات == جم : (موفقیت) موفقیات حسنه .

موقت [ع ، ص] توقیت ایدلمش اولان ، بر وقت معینه مخصوص بولنان ، معین بر زمانه مخصوص اولان ، سورکسز ، کچیجی ، دائمی اولمایان .

موقتاً == موقت اولهرق ، اکثری از بر زمانه مخصوص اولهرق .

موقت [ع ، ص] توقیت ایدن ، کونشی رصد ایدوب ارتفاعنه کوره بر کونك نماز وقتلرینی تعیین ایدن .

موقتخانه == موقته مخصوص حجره

موقد [ع ، ص] ایقاد ایدن اتش یاقان ، شعله حاصل ایدن .

موقر [ع ، ص] توقیر ایدلمش ، تعظیم اولنمش .

موقراً == موقر اولهرق ، تعظیم ایدیلرك .

موقر [ع ، ص] توقیر ایدن تعظیم ایلین .

موقظ [ع ، ص] ایقاظ ایدن ، اویاندیران § غفلتدن قورتاران

موقف [ع ، ص] توقیف ایدن . طوردیران ، الیقویان .

مؤکد [ع ، ص] تأکید ایدن ، قوتلندیرن § تکرار ایدن

مؤکد [ع ، ص] تأکید ایدلمش قوتلندیرلمش . § تکرار ایدلمش .

مؤکداً == مؤکد اولهرق . تکرار ایدیلرك .

موکل [ع ، ص] توکیل ایدن ، برینی یرینه اقامه ایله ایشنی اکا تفویض ایلین .

موکل [ع ، ص] وکیل ، وکیل تعیین ایدیلن .

مؤکل به == موکل طرفندن وکیله تفویض اولنان شی .

مولد [ع ، ص] تولید ایدن ، طوغوران . § حاصل ایدن دوله کتیرن . § (هندسه) دورانیله سطح تشکیل ایدن خط : اسطوانه‌نك مولدی . § محور دورانیدن مرور ایدن سطحلرك حاصل ایلدکاری فصل مشترکلر .

مولدالحموضه == (کیمیا) رنکسز رایحه‌سز ، طعمسز بر غاز اولوب هوای نسیمیه‌نك ثقلتی واحد اعتبار ایدلدیکنه کوره ثقلت اضافیه‌سی ۱,۱۰۵۶ در . صوده جزئی منحل و ۳۰۰ هوای نسیمی تضییق تحتنده تمیع ایدر . احراق واشتعاله وتنفس حیوانی‌یه صالحدر . معدنیات ایله امتزاجه پك مستعددر . مذکور غاز ۱۷۷٤ تاریخنده پریستلی ویلك از زمان صوکره (لاووازیه) نام کیمیاکرلر طرفندن کشف اولنمشدر .

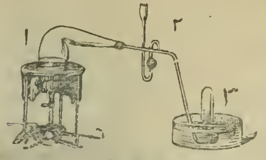

(قلورات پوتاس ایله مولدالحموضه استحصالی)

١ — قلوراتی حاوی فرنی ؛ ٢ — امنیت انبوبه‌سی ؛ ٣ — غازك تراکم ایتدیکی مخبر .

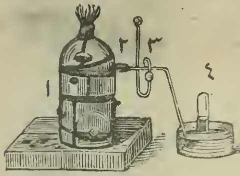

(حمض ثانی مانغانز واسطه‌سیله مولدالحموضه استحصالی : ١ — حمض ثانی‌یی حاوی فرون ، ٢ — انبوبهٔ خروج ، ٣ — انبوبهٔ امنیت ، ٤ — مولدالحموضه غازینك طوپلاندیغی مخبر .

مولد الماء == (کیمیا) رنکسز طعمسز ، رایحه‌سز بر غاز اولوب اجرام سائره‌نك جمله‌سندن اخفدر ثقلتی ۰,۰٧٦ در . کالیله اشتعال واحتراقه مستعد وتنفسه غیر صالحدر .

مولد سکر == (طب) نشاء حیوانی‌که : کبدك حجیراتی درونده بی شکل حالده بولنور .

مولد [ع ، ص] طوغمش ، تولید ایدلمش ، طوغورلمش § فی الاصل موجود اولمیوب صکره‌دن پیدا اولان .

مولدات == جم : (مولد) ، مولد اولان شیلر ، کلمه‌لر || طوغانلر ، تولد ایدنلر .

مؤلف [ع ، ص] تألیف ایدن ، امتزاج ایتدیرن § کتاب یازان ، وجوده کتیرن .

مؤلفین == مؤلفلر : مؤلفین عربیه .

مؤلف [ع ، ص] تألیف ایدلمش ، کتاب اولهرق وجوده کتیرلمش ، کتابلر .

مؤلفات == جم : (مؤلف) تألیف ایدلمش کتابلر .

مؤلم [ع ، ص] الم ویرن . انجیدن ، آغریدان .

مؤلم [ع ، ص] (مولدر) تألم ایدن

مُؤَلِمْ [ع ، ص] تألم ایدلمش ، المی کدرلی .

مُولُور [ج ، س] مولور Molure حیوانات زاحفه‌نك بر شعبه‌سی قبوله‌سندن جسیم الجثه بر ییلاندر .

(مولور)

مُولوزْ [ت ، س] ابنیه‌دن ، یاپیدن ، انقاضدن چیقان ایریلی اوفاقلی طاشلر .

مُولَه [ج ، س] عمله‌نك براز وقت دیکلنمه‌سی .

موله طاشی = حماللر یورغونلق الق ایچون یوکارینی طیادقلری یوکسکجه طاش .

مُوَلّی [ع ، ص] جانب شرع شریفدن ایشك تحقیق و تدقیقنه مأمور اولان ذات .

مُومْ [ت ، س] قیناداملش ایچ یاغی ویا بال موسی درونده فتیل باتیریله‌رق یاپیلان و شمعدانه دیکوب تنویر ایدیلان شیکه : انواع مختلفه‌سی واردر .

مهر مومی = رچینه ، لوك ، مهر ظرفلرینك اوزرینه آتیدیلوب اوستی تختیم ایدیلن قرمزی ویا سائر رنکلی ماده .

مُؤْمِنْ [ع ، ص] ایمان ، اینانان ، قلب ایله تصدیق ، لسان ایله اقرار ایدن . جمعی : مذکر ایچون مؤمنین ومؤنث ایچون (مؤمنات) دره

امیرالمؤمنین = خلیفهٔ اسلام حضرتلری .

مومالیه ـ مومی الیه { [ع ، ص] ایکینجیسنك شکل واملاسی غلطدر . } ایما ایدلمش ، یوقاروده اسمی کچمش . [بو تعبیر رسمیاته مخصوص اولوب عسکریده ملازمدن میرلوایه‌وملکیه‌ده مستخدمین اقلامدن اولی ثانیسنه قدر رتبه‌لر اصحابنه مخصوص اولوب اندن یوقاروسنه مشار الیه دینور .]

مومالیها = مومالیهك مؤنثی .

مومالیهما = » » تثنیه‌سی .

مومالیهم = » » جمعی .

مُومو [ج ، س] مومو momot جنس طیوردن برنوزایله مخصوص اوزون قویروقلی بر قوشدر .

(مومو قوشی)

مُومْیا [ج ، س] اسکی مصریلرك انواع دهن و بهارات ایله تحنیط ایلدکاری انسان ویا حیوان قورو‌سی

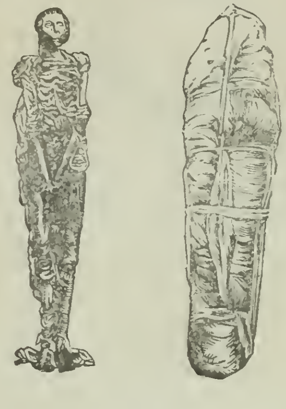

۲ (مومیا) ۱

مُؤَنَّثْ [ع ، ص] حقیقی ، اعتباری لفظی اوله‌رق دیشی اولان . § ویا دیشی اطلاق ایدیلان (حسمت) : اسم مؤنث .

جمع مؤنث سالم = (حروف عربی) (ات) ایله نهایتلنان جمعلر . (مؤمنات) ، (مسلمات) کبی .

مؤنث سماعی = لفظی اعتباریله مؤنث عد ایدیلن کله (شمس) (نفس) کبی .

مؤنث حقیقی = مذکرینك نهایتنه (ه) علاوه اولنان ویا نهایتنده دیکر علامت تأنیث بولنان کله .

مالح ، مالحه ، مومالیهه ، مومالیها کبی .

مُونِسْ [ع ، ص] آلشان ، آلیشق ، انسیتلی ، انساندن قاچمیان .

مُونیمی [ج ، س] مونیمی : ذات الفلقتین شعبه‌سندن مونیمیاسه فصیله‌سندن بر نبات اولوب جذیرینك قشرندن استحصال اولان مادهٔ رزینه طبابتده مستعملدر .

(مونیمی)

مُؤَوِّلْ [ع ، ص] تأویل ایدن معنای ظاهریدن عدول ایله باشقه معنایه حمل ایدن § رؤیا تعبیر ایدن

مُؤَوَّلْ [ع ، ص] تأویل ایدلمش ، معنای ظاهریدن عدول ایله باشقه معنایه حمل اولنمش § تعبیر ایدلمش .

مُویتابْ [فا ، س] قیل طوقویان ، قیلدن اشیا یاپان ، موطاف .

مُؤَیِّدْ [ع ، ص] تأیید ایدن قوتلندیرن ، تأکید ایلین .

مُؤَیَّدْ [ع ، ص] تأیید ایدلمش ، قوتلندیرلمش ، تأکید ایدلمش . § امداد و اعانه‌یه مظهر اولمش .

مُوینَه [فا ، س] کورك ، فروده .

موینه دوز = کورکجی .

مُهابْ [ع ، ص] کندیسندن قورقولان ، اورکولان .

مُهاجاتْ [ع ، ص] شاعرلر بربرینی هجوایتمك هجو ایدیشمك

مُهاجِرْ [ع ، ص] مهاجرت ایدن افراد عائله‌سیله بر محلدن دیکر محله اقامه کوچن .

مهاجرین = حضرت فخر کائنات افندمز حضرتلریله برابر برلکده ویا دها اول ویا صوکره مکهٔ مکرمه‌دن مدینهٔ منوره‌یه رحلت ایلین ذوات کرام ومهاجرین وانصار کرام .

مُهاجَرَتْ [ع ، ص] بر یردن بر اقامه‌دن ، دیکر اقامه‌یه کوچمك ، رحلت ایلمك .

مُهاجَمَه [ع ، ص] هجوم ایدن صالدیرمق ، بربرینی‌بصدیرمق اوزره هجوم اجرا ایتمك . § هر طرفدن بردن هجوم ایتمك .

مهاجات == مهاجرلر .

مُهان [ع ، ص] اهانت اولنمش § ذليل ، حقير .

مُهايئه [ع ، مص] تراضئ طرفين ايله مقاسمهٔ منافع : [زماناً مكاناً مهايئه ناميله ايكى قسم اولوب برنجيسى بر نوع مبادله، ايكنجيسى بر نوع افرازدر .]

مُهتَدى [ع ، ص] اهتدا ايدن ، هدايت بولان ، دين حقى قبول ايدن ، باشقه دينه تابع ايكن مسلمان اولان مؤنثى : (مهتديه) در .

مُهتَز [ع ، ص] اهتزاز ايدن ، تتره‌ين § فرحدن ، نشاطدن حركت ايدن .

مُهدَر [ع ، ص] اهدار ايدن ، هدر ايلين ، دوكن اقيدان

مُهَذِّب [ع ، ص] تهذيب ايدن ، زوائدنى طى ايله اصلاح ايلين ، خالص ، منقح قيلان مهذب اخلاق .

مُهر [فا ، ص] خاتم § اوزرينه بر ادمك ويا مقام رسميك اسمى محكوك اولان معدن ويا طاش پارچه‌سى . § اشبو اسمك كاغده باصلمش شكلى ، يازيسى .

فك مهر == مهر مومى ويا قورشونله مهرلنمش بر شيئك مهرينى بوزه‌رق اچمق ، چيقارمق .

مهر مومى == ☞ [موم]

مهر سليمان == حضرت سليمان عليه السلامك خاتمنده محكوك اولديغى مروى اولان ايكى مثلثدن مركب شى .

مهر بند == مهرلنمش .

مهردار == بر دائره ويا نظارتك مهر رسميسى اوراقه باصمغه مأمور اولان ذات .

مهرله‌مك == مهر باصمق ، تختيم ايلمك .

(مهر سليمان)

مهرلتمك == مهر باصديرمق ، تختيم ايتديرمك .

مهرلنمك == مهر باصديرلمق تختيم اولنمق .

مهرلى == اوزرينه ويا زيرينه مهر باصلمش اولان ، مهرى حاوى اولان

مُهرَه [فا ، ص] بر نوع پارلاق شى § جامدن معمول بونجوق دكز بوجكى قابوغى - كه : پوكارى وقتيا كاغده جلا ويرمك ايچون مستعمل ايدى .

خر مهره == قاطر بونجوغى .

مُهلَت [ع ، ص] برشيئك اجراسى ايچون وعده‌دن صوكره ويريلان زمان ميدان .

مُهلِك [ع ، ص] هلاك ايدن ، تهلكه‌لى موجب هلاك اولان .

مُهَلهَل [ع ، ص] نازك ، لطيف رويه § كوزل سوز ، شعر

مُهِمّ [ع ، ص] اهميتلى § كاردشوار امر عظيم .

مهمه == مهم اولان خصوص خصوصات مهمه قلمى .

مهمات == جم : (مهم) مهم اولان شيلر ، لازملى اولان شيلر ، مالزم : مهمات عسكريه .

مُهمَل [ع ، ص] اهمال ايدلمش ، بوشلانمش ، حالى اوزره ترك ايدلمش § نقطه‌سز حرف .

§ بر معنايه دلالت ايتميان كلمه .

مهملات == مهملك اوچنجى معناسنه كوره جمعى .

مُهمِل [ع ، ص] اهمال ايدن ، ترك ايدن ، حالى اوزره براقان .

مُهَندِس [ع ، ص] فن هندسه‌يه اشنا اولان § صنايع جسيمه اعماليه‌نك صور اجرائيه‌سنى ترتيب وتدقيق ايلين متخصص .

مُهَيّاء [ع ، ص] حاضرلنمش آماده § تدارك وتهيه اولنمش .

مُهيب [ع ، ص] هيبتلى ، قورقنج قورقودان § مخاطره‌لى .

مُهَيمِن [ع ، ص] { اسماء الهيه‌دندر . } بريخوفدن امين ايدن ، نگهبان مهربان .

مُهين [ع ، ص] اهانت ايدن § بغير حق تحقير ايلين .

مُهَيِّج [ع ، ص] تهييج ايدن ، موجب هيجان اولان § محرك

مُهَيّء [ع ، ص] تهيه ايدن ، حاضرليان . § (طب) استعداد وقابليت ويرن .

مُيَسَّر [ع ، ص] تيسير ايدلمش قولايلقله حصوله كتيرلمش : جناب حق ايشلريكى ميسر ايليه

مُيُول [ع ، ص] جم : ميل .

ن [ع فا ت ـ ح] عربی الفبانك یكرمی بشنجی الفبای عثمانینك یكرمی سكزنجی حرفی اولوب شكل عبرانیسی (ل) و سریانیسی (ل) در . ولاتینجه ده ایسه (N) در . ابجد حسابنده (٥٠) رقمنه وعربی تاریخلرده شهر مبارك رمضانه اشارتدر. § فارسیده افعاله داخل اولور ادات نفی در:

خدانكرد == الله ایتمسون .

§ صاغر، دیلسزلره مخصوص الفباده شكلی شودر :

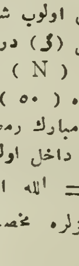

خطوط مشهورهٔ عثمانیه ده اشبو (ن) حرفی شو طرزده كوستریلور .

ن ---------- ثلث

ن ---------- نسخ

ن ---------- اجازت

ن ---------- ریحانی

ن ---------- توقیع

ن ---------- جلی دیوانی

ن ---------- دیوانی

ن ---------- رقعه

ن ---------- سیاقت

ن ---------- تعلیق

ن ---------- كوفی

---------- شجری

ن ---------- سنبلی

نا [فا ، د] ادات نفی اولوب مشتقات وصفاته داخل اولور . اولمیان ، سز ، دكل ، بلا ، غیر : [(بی) ایله بینلرنده فرق واردر . (بی) یالكز اسماء ومصادره داخل اولور : بی علم بی شعور كبی .]

نا استوار == صاغلام اولمیان، مناسبتسز

نا آشنا == بیلمیان ، بیانجی ، بیكانه

نا امید == امیدسز ، مقطوع الامل

نا امیدی == نا امیدلك ، مأیوس.

نا انصاف == انصافسز .

نا اندیش == فكر ونظره محتاج اولمیان ، بدیهی . نا اندیشیده == دوشونلمامش ، تفكر اولنمامش .

نا اهل == اهل اولمیان اهلیتسز ، قابلیتسز (جمعی نا اهلان) در .

نا بالغ == بالغ اولمیان ، هنوز سن بلوغه وارمیان .

نا بسته == لایق وسزا اولمیان ، نا شایسته .

نا بجا } **نا برجا** } == یرنده اولمیان، مناسبتسز محلسز ، یولسز .

« نیاز نا بجادن برده ناز نا بجادن كچ »

نا بدید == (بدید) ك ضدی كورنمز كوزكمیان ، خبر صرثی یوق اولان، غائب اولان .

نا بسود == ال دكمامش ، ال طوقنمامش بكر شی .

نا بكار == ایشه یاراماز || حیلاز عاطل ، یاراماز == فعل قبیح صاحبی مفسد .

نا بمحل = محلسز ، یولسز .

نابود = غیر موجود ، معدوم ، میدانده اولمیان . || موکوردن یوق اولان شی . || مفلس پریشان .

نابهنجار = قاعده‌سز ، اصولسز ، یولسز || آداب ومراسمه مغایر .

نا بهره = اولو، عظیم || میوه‌سز فرومایه || مغشوش .

نا بهنکام = موسمسز ، وقتسز ، وقتندن اول .

نا بینا = کوزی کورمز ، اعمی ، ضریر .

نا بینایی = نا بینالق، کورلك .

نا پاك = پاك ، تمیز اولمیان پیس مردار .

نا پاکی = نا پاکلك ، مرداراق .

نا پایدار = ثباتسز ، بقاسز ، قرارسز .

نا پخته = پیشمامش ، خام ، چیك || تجربه‌سز ، عجمی .

نا پروا = پرواسز، لاقید، قورقوسز سرسم ، سراسیمه ،

نا پسند } **نا پسندیده** } = بکنلمز، غیر مقبول

نا پیدا = ظاهر ، عیان اولمیان ، بللیسز ، کیزلی || مفقود . زهی ذاتك نهانی اول نهاندن ماسوا پیدا . «سبحار ضعکه امواج پیدا، قعر ناپیدا»

پیدا ونا پیدا = بللی بللیسز .

نا تراش } **نا تراشیده** } = یونتلمامش || تربیه کورمامش ، قبا .

نا تمام = ختامه ایرمامش ، ناقص قلمش .

نا تمامی = نا تماملق ، نقصان ،

نا توان = ضعیف ، قوتسز قدرتسز . زبون .

نا توانی = نا توانلق زبونلق .

نا جسبان = غیر لایق، غیر مناسب یاراشماز .

نا جنس = جنسی بوزوق ، اصیل جنسی اولمیان .

ناچار = چاره‌سی اولمیان ، چاره‌سز || مجبور مضطر . || بچاره ، زوالی || لابد ، ضروری .

چار نا چار = ایستر ایسته‌مز ، ضروری .

ناچیز = بر شی دکل، لا شی دکرسز هیچ حکمنده اولان .

ناچیزانه = ناچیزه لایق اولان .

نا حق = حقسز .

نا حق یره = بغیر حق ، حقسز اوله‌رق .

ناخدا = منکر ، ملحد = ملاح قپودان ، کمی سوارییی .

ناخدا ترس = الله‌دن قورقمیان .

نا خشنود = خشنود اولمیان، غیر ممنون .

ناخلف = ابوینه بکزه‌میان خیرسز اولاد .

نا خوانده = اوقومامش ، جاهل || امی .

نا خواه = ایسته[illegible] را ، کرهاً .

خواه نا خواه = ایستر ایسته‌مز ، طوعاً وکرهاً .

نا خواست = بی اختیار || بی طلب .

ناخوش = ایی ومقبول اولمیان ، خوشه کیتمین .

ناخوشکوار } **نا کوار** } = غیر قابل هضم || غسیر الهضم || لذتسز .

نادان = بیلمز ، بیلمیان جاهل || قبا آدم .

نادانی = نادانلق . جهالت .

نادرست = ط[illegible] و یان[illegible]کری یاکاش .

نا درستی = نادرستلك ، عدم صحت

نا دمساز = اهنکسز، موافقتسز .

نادره = کورلمامش، کورلمه‌دك || مثالسز ، مثلی غیر مسبوق || اندر ، پك نادر .

نا رسا = متناسب ومستعد اولمیان

نا رسائی = عدم مناسبت .

نارفته = کیدلمامش ، کیدلمز محل .

ره نا رفته = چیقماز یول .

ناروا = لایق اولمیان ، نا سزا ، غیر مناسب ، یاقیشماز .

نا سزا = غیر لایق ، ناروا .

نا ساز = دوزنسز ، اویغون اولمیان .

نا سازی = نا سازلق .

نا سفته = دلنمه‌مش : درناسفته = دلنمامش اینجی .

ناسنجیده = طارتلمامش || تدقیق ومعاینه وتجربه اولنمامش .

نا شاد = غملی وکدرلی .

نا سازکار = موافقت ایتمیان، مخالف || مناسبتسز ایشله مشغول اولان .
ایشیدلمامش ، دکلنمامش .

نا شایسته = لایق دکل . نا سزا

نا شتا = صباحدن بری بر شی یمامش اولق .

نا شسته = ییقانمامش .

نا شکیب } **نا شکب** } = صبرسز [illegible]اشق نا شکیب .

ناشکبی } **ناشکبانی** } = صبرسزلق :

نا شکفته = اچلمامش : زهرهٔ نا شکفته .

نا شناس = جاهل || طانیماز اولان .

حق نا شناس = حق بیلمیان ، طانیمیان .

نا شنیده = ایشیدلمامش: قول ناشنیده

نا صواب = دوغری ومناسب اولمیان

نا فرجام = عاقبت کاری خیرلی اولمیان شی : بخت نا فرجام .

نا قابل = قابل دکل ، ممکن اولمیان || قابلیتسز ، جاهل .

نا قعریاب = دیبی بولنمیان . دیبسز بحر نا قعریاب .

نا کام = مقصدینه نائل اولمیان محروم ، بد بخت .

نا کاسته = نقصانسز، تمام.

نا کامی = ناکاملق ، بد بختی . محرومیت .

ناكاه / ناكه } == وقتسز ، آنسزين ، بودن بره .

ناكس == صويسز ، فرومايه الچاق .

ناكسانه == ناكسجهسنه .

ناكسى == ناكسلك .

ناكهان / ناكهانى } == بردن بره كلن : قضاى ناكهانى :

نالايق == لايق دكل ، ناسزا ، ناروا .

نامبارك == مبارك اوليان ميمنتسز .

نامنصور == خاطر وخياله كلميان منصور اوليان .

نامتناهى == متناهى اوليان ، نهايتسز صوكسز :

فيض نامتناهى == قضاى نامتناهى

نامتناهى اشارتى == (رياضيه) شو اشارت (∞)

زائد نامتناهى == (رياضيه) (+ ∞) اشارتى .

ناقص نامتناهى == (رياضيه) (— ∞) اشارتى .

نامحدود == محدود دكل ، غيرمحدود حدى پايانى اولميان .

نامحرم == محرم دكل ، كنديسيله كوروشلمهسى حرام اولان || بيكانه ، يبانجى .

نامحرميت == نامحرملك .

نامحصور == محصور اوليان حصر ايدلمامش : قوم نامحصور .

نامربوط == مربوط اوليان .

نامرد == مرد دكل ، الچاق ، اليم

نامردانه == نامردجهسنه .

نامردى == نامردلك .

نامرضى == رضايه غير موافق : فعل نامرضى .

نامرغوب == مرغوب اوليان رغبت اولنميان .

نامزاج == مزاجسز ، جوقبريق كيفسز ، خسته .

نامزاجى == نامزاجلق .

نامسعود == مسعود ومبارك اوليان

نامسموع == مسموع دكل ، ايشيدلمامش || دكلنمامش .

نامستحق == استحقاق اوليان ، غير لايق .

نامطبوع == مطبوع اولميان ، غير مقبول : طرز نامطبوع .

نامعدود == معدود دكل ، صايلماز اجرام نامعدود .

نامعروف == معلوم ومعروف اولميان

نامعقول == معقول اولميان ، عقله غير موافق .

نامعلوم == معلوم دكل ، مجهول ، بيلنمامش .

نامقبول == مقبول دكل ، قبول اولنمامش ، بكنلمامش .

ناملايم == ملايم اولميان ، مناسبتسز درشت : لهجهٔ ناملايم .

نامناسب == مناسبتسز ، اويغونسز

ناموافق == موافق اولميان اويغونسز

ناموجه == موجه دكل ، توجيه ايدلمامش .

ناموزون == موزون اولميان ، وزنسز : شعر ناموزون .

نامهربان == محبتسز ، وفاسز ، شفقتسز .

نامهربانى == نامهربانلق .

ناميسر == ميسر اوليان الدن كلميان

ناهمتا == مساوى اوليان ، اش دكل .

ناهموار == دوز اولميان ، اكرى منحنى .

ناهموارى == ناهموارلق .

نایاب == بولنماز : قعر نایاب .

نای [فا ، ص] قامش § قامشدن ياپيلان معروف موسيقى آلتى ، قرمار [اكثريا (نى) صورتنده مخفف اولەرق مستعملدر .]

نای ترکی == زورنا ، صورنا .

نای رويين / نای روينه } == اسكى زمانلرده محاربه لرده چالنان تونجدن معمول بر نوع بورو ، نفير .

نای انبان == غايدا دينيلان طولوملى بورو .

نای کاو == بوغاز ، حلقوم .

نایچه == کوچوك نای .

نایزن == نای چالان .

تكنا == طار یر .

§ اواخر كلماته لاحق اولەرق مكان معناسنى افاده ايدر .

ناأوس [فا ، ص] كليسا ، مناستر § آتشكدهٔ مجوسيان .

ناب [فا ، ص] خالص ، صاف ، صرف : بادهٔ ناياب § براق . § اولوق .

ناب [ع ، ص] كوپك ديشى ، ازى ديشى § ياشلى دوه . [جمعى (انياب) كابر .

نابت [ع ، ص] يردن بيتن ، نما بولان .

من ثبت نبت == ثابت اولان نابت اولور .

نابت فضه / فضهٔ نابته } == (كيميا) از مقدارده انتيموان ، آرسينيق ، حديد ، باقر ، التون وجيوهيى حاوى كموش كه : اكثريا غرانيت ضخرهلرى داخلنده‌كى طمارلرده بولنور .

نابته == (نابت) ك مؤنثى || برقبيلەدە يكى ظهور ايدن اولاد صغار .

نابغه [ع ، ص] عظيم‌الشان آدم § موكرەدن شاعر اولان آدم : نابغة‌الزمان .

نابى [ع ، ص] خبر ويرن خبرجى § اعاظم شعراى عثمانيەدن برى [محيط اعلام]

ناجاق — نجاق [ت ، ص] ارقەسى طوپوزلى بالطه . § بر نوع بيوجك بز .

ناجذ [ع ، ص] ازى ديشلرينك نهايتنده‌كى التلى اوصتلى درت ديش

ناجو [فا ، ص] چام آغاجى ، صنوبر .

ناجود [فا ، ص] بيوك قدح .

ناجى [ع ، ص] نجات بولان ، قورتيلان § عقوبات اخرويەدن خلاص بولان : فرقهٔ ناجيه . § [محيط اعلام]

ناجره [ع ، ص] آيك برنجى كونى § آيله اخرى ، صوك كيجەسى .

ناحس [ع ، ص] قيتلق سنەسى ، دال قحط .

ناحِل • [ع ، ص] ضعیف ، زبون ، آریق .

ناحِیَه [ع ، س] یان طرف ، جانب ، کنار § تشکیلات ملکیه‌جه قضانك منقسم اولدیغی قسملردن هر بری ـ که : بر مدیر معرفتیله اداره اولنور . [جمعی : (نواحی) کلیر .] § (طب) وجود بشرك طبیعی ویا اعتباری اوله‌رق تحدید ایدیلن معین بر قطعه‌سی مثلا : اکسه یعنی ناحیهٔ رقبیه ، ارقه یعنی ناحیهٔ ظهریه ، قاسق یعنی ناحیهٔ مغبنیه کبی .

ناخِر [ع ، س] چوریوب اوفانمش کمیك .

ناخُن [فا ، س] طرناق ، ظفر .

ناخن آفتاب = اتشدن کنایه .

ناخن بدندان = حیرت ویا کدورت تأثیراتیله طرناغنی دیشلری اره‌سنه صیقیشدیرمش اولان .

ناخن بر / ناخن برای } = طرناق چاقیسی ویا مقامی .

ناخن بال / ناخن خواره } طرناق التنده ظهورایدن و طولامه دنیلان چیبان

ناخن تراش / ناخن گیر } = ☛ [ناخن بر]

ناخنه = مخبور مضرابی .

ناد [ع ، س] زرق ، روزی .

نادان [فا ، ص] بیلمیان ، جاهل § قبا ، درشت مزاج .

نادانی = نادانلق ، جهالت .

نادِب [ع ، ص] موتانك محاسنی تعداد ایده‌رك اغلایان .

نادِر [ع ، ص] آز بولنور ، آزشی ، کثرت اوزره اولمیان .

النادر کالمعدوم = نادر اولان شی یوق کبیدر . [جمعی : (نادرات) کلیر .]

نادِره [ع ، س] نادر اولان شی ، وقوعی نادر اولان خصوص .

نادره‌دان = عالم ، ظریف .

ناده سنج / نادره کو } = ظریفانه سوز سویلیان نکته‌دان .

نادره‌کار = غایت مصنع شیلر یاپان استاد . [جمعی : (نوادر) کلیر .

نادِم [ع ، ص] ندامت ایدیجی ، پشیمان اولان .

نادمانه = نادم اولانه یاقیشه‌جق صورتده .

نادمیت = نادملك .

نادِی [ع ، ص] ندا ایدن ، حایقران ، چاغیران . § مجلس ، انجمن : نادیٔ عرفا ، نادیٔ ظرفا .

نادِیده [فا ، ص] کورلمامش || نادر .

نار [ع ، س] آتش ، اود .

اهل نار = اهل جهنم ، جهنملك اولان .

ناری = اتشه منسوب و متعلق || جهنملك ، دوزخی .

آثار ناریه = (حکمت) الکتریق جریانی امرار ایدیلان معدنی تللرك قیزاروب مذاب اولمسی . § حضرت : فلانك نارینه یاندم .

احراق بالنار = اتشده یاقمه .

نار [فا ، س] (نباتات) رومانیه فصیله‌سندن اوچ درت ارشون ارتفاعنده ، چوق دالّی ، دیکنلی یاپراقلری قارشولقلی ، قرمزی و کوزل بر چیچك آچار براغاجك الما بیوکلکنده‌کی میوه‌سی ، انواع مختلفه‌سی وار در : اکشی نار ، طاتلی نار ، مایخوش نار . رومان .

نارپستان = نارکبی طوپ اولان مه . || مه‌سی نارکبی طوپ اولان قیز ویا قادین .

ناردان = نار دانه‌لری || کوز یاشی طامله‌لری .

نار آغاجی = نار دنیلان میوه‌یی حصوله کتیرن آغاج .

نارچیچکی = غایت پارلاق آل رنکدن کنایه .

نارْجیل • [فا ، س] { نارکله بوندن محرفدر } هندستان جوزی ، دنیلان میوه .

شجر نارجیل = قوقه آغاجی .

نارْدنك • [فا ، س] نار ، اریك ، قزیلجق ، المابکی بعض میوه‌لردن یاپیلان بر نوع اکشیجه پکمز ـ که : خوشاب مقامنده استعمال ایدیلور .

نارْدین • [فا ، س] سنبل رومی دنیلان چیچك .

نارْس [فا ، س] خام میوه .

نارْسیده [فا ، ص] ایریشمامش ، کماله ایرمامش § نابالغ .

نارْکله [فا ، س] تنباکو ایچمکه مخصوص طاقم ـ که : بر شیشه و (یا معدنی قاب) ایله بر مارپیچدن و بر معدنی ویا طوپراق لوله‌دن عبارتدر .

نارکله صویی = پك لذتسز مشروب

نارکله کش = نارکله ایچن .

(نارکله)

نارنج ـ نارنك [فا ، س] ترنج ☛ [ترنج]

نا رنجی / نا رنکی } = ترنجی ، ترنج رنکنده اولان .

نارنجیه = (نباتات) پورتقال ، نارنج ، لیمون کبی میوه‌لرك منسوب اولدیغی فصیله ـ که : اوراق یاز قیش یشیل وزیت طیار ایله مملو غده‌لرله مزیندر .

نارِن [ت ، ص] ضعیف § ظریف ، نازك ، وکیك ، انجه اولان .

نارنلك = ضعف || ظرافت ، نازکلك .

ناز ـ نازش [فا ، س] کندینی خوش کوسترمك ایچون ایدیلان جملی حرکت ، شیوه ، عشوه ، جلوه ، استغنا ، شیماریقلق ، ناز ورفاه ایچنده پرورده اولمش . § نیاز ، رجا || معامله : بم سزه نازم کچر .

ناز پردار = برینك ناز واستغناسنه تحمل ایدن .

ناز برداری = ناز پردارلق .

ناز پرور = ناز ایدن .

ناز پرورانه = ناز پرورده یاقیشه جق صورتده .

ناز پروری = ناز پرورلك .

ناز بالش / **ناز بالین** = یاصدیق .

ناز پرورد / **ناز پرورده** = ناز ونعمتله بیومش تربیه اولمش .

نازلی = جلوه لی ، عشوه لی ، ناز واستغنا ایدن .

نازنین = جلوه ، عشوه ایدن ، شیوه کوسترن ، مستغنی .

« صالنوب بله نازنین اتکار
جمع ایلیه لم کوزل چیچکار »

|| نازك اندامی ، لطیف خلقتلی .

طریق نازنین = بکتاشی طریقی .

نازنده = ناز ایدیجی ، عشوه کار .

نازلانمق = ناز وعشوه ایتمك || ایسته مز کبی کورینوب یالوارمغه احتیاج براقمق . || مشکلپسندلك کوستروب شیمارمق .

نازلاندیرمق = نازلانمغه موجب اولمق .

نازك [فا ، س] انجه ، رقیق ، دقیق ، نازین ، یوفقه : شعر نازك . § کوزل ، محبوبه § ظریف ، نکرم ، ملتفت ، تربیه لی .

نازك ادا = طور وحالی نازك اولان ظریف ادالی .

نازك اندام = نازك اندامل ، لطیف وجودلی .

نازك بدن = نازك بدنلی .

نازك کزین / **نازك تر** = زیاده نازك .

نازك مزاج = نازك مزاجلی .

نازك تن = نازك وجودلی .

نازك خلق = خلق وطبیعتی نازك اولان .

نازك خیالات = مضمونات الهیه یی فکر ایدنلر ، عارفان || شعرا .

نازك وجود = وجودی نازك ولطیف اولان .

نازکانه = نازك اولانه لایق صورتده .

نازکی = نازکلك ، لطافت ، یوفقه لق ، رقت .

نازکلك = انجه لك ، رقت || لطافت

[(نازك) کلمه سی (فارسی) اولدیغندن بونی (نزاکت) صورتنه صوقمق غلطدر .]

نازل [ع ، ص] نزول ایدیجی ، ایدن ، اینیجی ، اینن ، اشاغی اینن .

نازله [ع ، س] (نزل) ك مؤنثی ، مائدهٔ نازله . § بلا ، داهیه ، محنت .

ناس [ع ، س] (اسم جمعدر) انسانلر ، آدملر ، خلق ، اهل ، عوام .

بین الناس = خلق اره سنده .

علی ملاء الناس = خلقك حضورنده کوزینك اوکنده ، عمومك طوپلاندیغی محلده .

خیر الناس من ینفع الناس = ناسك خیرلیسی خلقه منفعتی اولان .

ناسج [ع ، ص] نسج ایدیجی ، طوقوییجی . || ترتیب وتنظیم ایدیجی .

ناسخ [ع ، ص] نسخ وابطال ایدیجی ایدن . § استنساخ ایدن .

ناسق [ع ، ص] تنسیق وتنظیم ایدن ، ترتیب ایلین .

ناسك [ع ، ص] اللهیولنده عبادت ایدن ، عابد ، زاهد .

ناسوت [ع ، س] انسانلق ، انسانیت ، § (لاهوت) مقابلی ، عالم مادیات ، اجسام . § شریعت و عبادت ظاهریه .

عالم ناسوت = عالم انسانیت .

ناسور [ع ، س] ☛ [ناصیر] و [ناصور]

ناسی [ع ، ص] نسیان ایدیجی ، ایدن ، اونوتان ، فراموش ایلین .

ناشد [ع ، ص] شعر انشاد ایدن ، شعر اوقویان .

ناشر [ع ، ص] نشر ایدیجی ، ایدن ، یایان ، صاچان ، اچان ، طاغیدان ، تعمیم ایدن : ناشر انواع عاطفت ، ناشر انوار عدالت . § بر مؤلفك اثرینی کندی حسابنه بالتمثیل موقع انتشاره قویان .

ناشط [ع ، ص] شادی شن آدم .

ناشی [ع ، ص] نشأت ایدیجی ، ایدن ، ایلری کلن ، طولاییسی ، سببیله : بوندن ناشی ، تحصیل ایلمکدن ناشی .

ناصب [ع ، ص] رکز ایدن ، دیکن . § نصب وتعیین ایلین . § (نحو عربی) منصوب ایدن : حرف ناصب .

ناصح [ع ، ص] نصیحت ایدن ، او کوت ویرن ، پند ایلین .

ناصحانه = ناصحه لایق صورتده .

ناصح الجیب = قلبی تمیز آدم .

ناصر [ع ، ص] نصرت ایدن ، یاردم ایدیجی ، معین [جمعی : (ناصرین) کلیر : خیر الناصرین = جناب حق]

ناصل ـ نصل [ت ، د] طوغریسی (نه اصل) در . ادات استفهام نیجه ، نه کبی ، نه درلو ، نه جنس : نصلکسز ، ناصلدر ! پدریکز نصلدر ؟

ناصور ـ ناصر [ت ، س] الده ، آیاقده چوق ایشلمه دن ویا قوندوره اوروب مقعدن حاصل اولان سرت دری . کون :

ناصیراوتی = صاقسی کوزلی دنیلان چیچك .

ناصیرلانمق = ناصیر پیدا ایتمك .

ناصیرلی = ناصیر پیدا ایتمش اولان .

ناصیه [ع ، س] باشك اوك طرفنده قبل بیتدیکی یرك نهایتیله قاشلر اره سنده اولان موضع ، آلن ، جبهه ، جبین ، پیشانی . [جمعی : (نواصی) کلیر .]

ناصیه پیرا = ناصیه یه زینت ویرن .

ناصیه سازی = آلنی یره سورن .

ناصیه حال = چهره نك کوستریشی ، طور ، وضعیت .

ناضج [ع ، ص] کال بولمش ، قوامنه کلمش اولان .

ناطِخ [ع ، ص] بوینوزیله اوران . طوس اوران . § محنت ، کدر .

ناطر ـ ناطور [ع ، ص] باغ ، باغچه بکجیسی ، باغچوان § حمام خدمتجیسی . [جمعی : (نواطر) کایرصه‌ده لسانمزده غیر مستعملدر .]

ناطِس [ع ، ص] عالم ، دانا ، فاضل ، معلوماتلی .

ناطِق [ع ، ص] نطق ایدن ، سویلین ، تکلم ایلین . (حیوان) § بر افاده‌یی حاوی و متضمن : شو سندك ناطق اولدیغی مبالغی تأدیه ایتمدی .

حیوان ناطق == (منطق) انسان . § ادراك و تفکر ایلین .

غیرناطق == خصیصهٔ نطق وتفکردن محروم اولان . .

ناطقیت == (مولددر) ناطقلق .

ناطِقه [ع ، ص] قوهٔ ادراکیه ، انسانك حیوانات سائره‌دن مابه‌الامتیازی اولان مزیت معنویه ، دوشنوب سویلمك خاصه‌سی ، قوهٔ نطقیه .

نفس ناطقه == (نفس : عربیده مؤنث اعتبار اولنمشدر) (فلسفه) (بن) لفظیله تعریف ایدیلان مسمانك مدلولیدر ـ که : شخصیت مادیه ایله برابر قوهٔ عقلیه وحسیه و ارادیه‌نك هیئت مجموعه‌سیدر .

ناطقه پرداز == مرامنی کمال بلاغت وفصاحتله افاده ایدن ، طلاقت لسانیه‌سی اولان : ناطقه پرداز شعرا .

ناطقه‌پیرا == کلامنی مأثر بلاغت و فصاحتله تزیین ایدن .

ناطقه‌لی == قوهٔ نطقیه‌سی زیاده اولان طلاقتله سوز سویلین ، ناطقه پرداز .

ناطُوز [ع ، ـ] ☞ [ناطر]

ناظِر [ع ، ـ] نظارت ایلین ، نظر ایدن ، باقان ، کوزه‌تن :

« ناظر سکا چشم اشکبارم
بیهوده دکل بو انتظارم »

§ اداره‌نك ، بر نظارتك کافهٔ امور و معاملاتنه نظارت ایدن اك بیوك مأمور . داخلیه ناظری ، بحریه ناظری . [جمعی : (نظار) کلیر .] § یوز ویا جبهه‌سی بر طرفه متوجه اولان : درت طرفه ناظر دکزه ناظر .

ناظِره [ع ، ص] کوز ، چشم ، نظر ، بصر . ناظره خوان == باقارق تقلید ایدن .

ناظِم [ع ، ص] تنظیم ایدن دیزن ترتیبنه نظامنه قویان : ناظم منظومهٔ سلك لآل . § منظوم سوز ایراد ایدن ، — (شعر) دن حد ایدیلسون ، ایدلسون — منظوم سوز سویلیان .

ناظمانه == ناظم اولانه لایق صورتده [جمعی : (ناظمین) کلیر .]

ناظم الماء {Régulateur d'eau} == (حکمت) بر حوضده صوینی دائما عین ارتفاعده بولندیرمغه خدمت ایدن الت — که : بر زنجیر واسطه‌سیله — صویی صالیویرمك — ویا کسمك ایچون ـ اشاغی یوقاری حرکت ایدن بر صورمه قپاغه ربط ایدلمش بر جسم مایعدن عبارتدر .

ناعِجه [ع ، ص] یوشاق یر .

ناعِم [فا ، ص] تازه نبات ، صاری قیلجیغی اولمیان ، ائلی سبزه § لطیف ، یومشاق شی .

ناعِمه [ع ، ص] ناز ونعمتله پرورده اولمش قادین . § (حیوانات) کمیکسز حیوانات جملهٔ عصبیه‌لری بر طاقم عقده‌لردن مرکب یمنی قوفعه ویاصدف نامیله معروف یومشاق جسدلی حیوانات ـ که : قدید داخلیدن محرومدرلر .

ناعمهٔ مجرده == قشردن محروم ناعمه‌لر

ناعمهٔ صدفیه == قشری موجود اولان ناعمه‌لر .

شبه ناعمه == ناعمه‌لره مشابه اولان بر طاقم دکز حیوانات مغبره‌سی که : وجودلری هلامی اولوب بر محفظه ایله مجهزدرلر .

ناعمهٔ حقیقیه == وجودلری یومشاق ومفصلسز ، علی الاکثر بر ویا ایکی مصرعلی بر قوفعهٔ کلسیه ایله مستور حیوانلر .

ناعُوز [ع ، ـ] قانی کسیلمیان طمار . § دکرمن قنادی

ناعُوره [ع ، ـ] باغچه بوستان دولابی ، صو طولابی .

ناعِی [ع ، ص] قره خبرجی ، برینك وفاتنی اخبار ایدن آدم ، شوم اغزلی .

ناغِض [ع ، ص] تعجب ایدرکبی باشنی دیبره‌تن . § صالالایان .

ناف [فا ، ص] کوبك ، سره § اورته ، وسط .

ناف عالم | ناف زمین == مکهٔ مکرمه‌دن کنایه‌در

ناف شب == کیجه یاریسی ، نصف اللیل .

نافتالین {Naphtaline} [ج ، ص] (کیمیا) غاز فابریقه‌لرنده مستعمل تیمور بوریلرك اطرافنده تراکم ایدن رنکسز ، شفاف پارلاق بر مادهٔ غیر خالصه اولوب مرکباتی بوباجیلقده استعمال ایدلدیکی کبی کووه تأثیراتنه قارشی خانه‌لرده یوکلی اشیا ارەسنه‌دخی قونیلور ٢٠ ٨ «فه م»

نافِخ [ع ، ص] نفخ ایدیجی ، ایدن ، اوفورن : نافخ صور قیامت .

نافِذ [ع ، ص] نفوذ ایدیجی ، ایدن ایشله‌ین ، تأثیر ایدن ، مؤثر اوته‌سنه کچن ، دلن .

نافذ الامر == امری کچن ، امر وکلامی تأثیر ایدن || کندوسنه اطاعت اولنان .

نافذ الکلم == سوزی کچن . امر وارادەسی تمامیله اجرا اولنان .

حکم نافذ == تأثیر ایدیجی حکم مطاع جهان اولان حکم واراده .

نافذ الکلمتین == (اولسون)(اولمسون) بولنده‌کی امر وارادەسی نافذ مرعی اولان .

نافذیت == نافذلك .

نافِر [ع ، ص] نفرت ایدن ، اورکن قورقان .

نافِع [ع ، ص] نفع وفائده ویرن . فائده‌لی ، کارلی .

« کندمی نافع صانوردم کندمه
هر ضرر کلمش مکر بندن بکا »

§ اسماء حسناء الهیه‌دن بری : عبدالنافع

امور نافعه == نفعی عمومه عائد مؤسسات وخصوصات (یوللر) لیمانلر کوپریلر کبی .

نافِله [ع ، ص] (شرع) واجب ولازم دکل ایکن اجرا اولنان امل وعمل § فرائضدن ماعدا قلنان نماز . § فائده‌سز ، بوش شی ، واهی :

نافله مصرف == بوش یره مصرف بیهوده مصرف .

نافَه [ع ، ص] مسك آهوسی دنیلان حیوانك کوبکندن چیقاریلان بر نوع مسك § محبوبه‌نك صاچی §

دریسندن کورك یاپیلان حیوان پوستلرینك قارنی التنده‌کی دری .
نافهٔ سمور .

نافور [ع ، س] فیسقیه .

نافورهٔ تضییق == (حکمت) تضییق ایدلمش هوا ویا سائر بر غازك قوهٔ الاستقیه‌سندن استفاده ایدلك اوزره اعمال ایدیلوب صنایعده وحکمتخانه‌لرده استعمال اولنان الاتدن بری .

نافورهٔ متقطعه == (حکمت) وقت بوقت منقطع اوله‌جق صورتده بر جریان حصوله کتیرمك ایچون استعمال ایدیلان بر الت .

نافورهٔ هرون == (حکمت) ☞ نافورهٔ تضییق انواعندن بری .

نافی [ع ، س] نفی ایدن ، ازاله ایلین ، کیدرن ، لا ، نافیه .

ناقد [ع ، ص] انچه‌نك قالپنی تفریق وتمییز ایدن § بر شیئك ایییسی کوتوسندن آیران ، نقد ایدن . § درهم ، دینار .

ناقر [ع ، ص] نشانه اصابت ایلین اوق .

ناقص [ع ، ص] نقص ایله متصف ، تام اولمیان ، اکسیك ، نقصان . § قصورلی ، معیوب . § (حرف عربی) موك حرفی (لام الفعل) حرف علتدن بری اولان فعل : فعل ناقص . § (نباتات) حلقات اربعه‌سندن [کاس ، تویج ، عضو تذکیر ، عضو تأنیث] بر ویا برقاچی بولنمیان چیچك . § (ریاضیه) صفردن کوچوك قیمتی حائز کمیاتك صاغ طرفنه قونیلان ویا بر عددك دیکرندن طرح وتنزیل اولنه‌جغنی کوسترمك ایچون مطروحك اوکنه وضع ایدیلان شو [—] اشارت :
— ب ، ۷ — ۵ = ۲ کبی

ناقص نامتناهی == اولنده ناقص اشارتی بولنان و برکمیتك صفردن اعتباراً جهت منفیه‌یه دوغری توالی ایتدیکنی کوسترن شو [— ∞] اشارتی .

قطع ناقص == (هندسه) هرهانکی ایکی نقطهٔ ثابته‌یه اولان بعدلری مجموعی ثابت بولنان منحنیٔ مستوی .

قطع ناقص مجسم == (هندسه) مقطع عرضانیسی بر دائره و مقطع طولانیسی بر قطع ناقص تشکیل ایدن شکل منتظم مجسم

اسطوانهٔ ناقصه == (هندسه) قاعده‌سنه غیر موازی بر مستوی ایله قطع ایدلمش اسطوانه . ☞ [اسطوانه]

اهرام ناقص == (هندسه) قاعده‌سنه غیر موازی مستوی ایله قطع ایدلمش اهرام ☞ [اهرام]

مخروط ناقص == (هندسه) قاعده‌سنه غیر موازی بر مستوی ایله قطع ایدلمش هرهانکی بر مخروط . ☞ [مخروط]

منشور ناقص == (هندسه) قاعدهٔ تحتانیه‌سنه غیر موازی بر مستوی ایله قطع ایدلمش منشور . ☞ [منشور]

ناقصة العقل == قادیندن کنایه .

ناقص طرفندن == منفی جهتندن معناسنه اصطلاح ریاضیدر .

ناقض [ع ، ص] نقض ایدیجی ، ایدن ، بوزان : شو ایکی افاده بکدیکرینك حکمنی ناقضدر .

ناقل [ع ، ص] نقل ایدیجی ، ایدن ، بر یردن دیکر یره طاشییان . § روایت ایدن § بر سوزی بردن الوب دیکر کیمسه‌یه اخبار وتبلیغ ایدن .
(حکمت) ضیا ، حرارت ، الکتریق کبی قوای طبیعیه‌نك انتقال و انتشارینه مساعد اولان : دمیر حرارتی ناقلدر .

غیر ناقل == بوحاله غیر مساعد اولان .

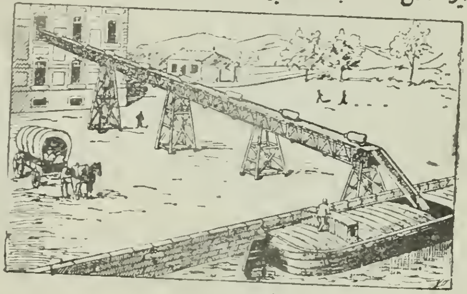
(ناقل اشیا)

ناقلیت == (مولدر) ناقللك اجسامك حرارت ، الکتریق کبی سیالاتی جزئی وکلی سهولتله کتله‌لری دروننده نقل ایده‌بیلملری کیفیتی .

ناقل الحراره == (حکمت) حرارتی کندی کتله‌سی دروننده رفته رفته نقل ایده‌بیلمك خاصه‌سنه مالك اولان جسم { Bon conducteur }

غیر ناقل الحراره == (حکمت) بو خاصه‌یه مالك اولیان جسم کذلك انسان فقده {Mauvais Conducteur} دینلور .

ناقور [ع ، س] دودوك § بورو .

ناقوس [ع ، س] وقت عباداتی اعلام ایچون کلیسالرده چالنان چاك . § (کیمیا) عملیات کیمیویه‌ده مستعمل چاك شکلنده جامدن قباق .

ناقه [ع ، س] دیشی دوه .

ناك [فا ، د] ادات تکیف واتصاف اولوب اسملره لاحق اولور ترکجه‌ده مرادفی (لو — لی) در :
خشمناك == خشملی ، غضبلی .
دردناك == دردلی .
طربناك == طربلی ، کیفلی .
غمناك == غملی .
فرحناك == فرحلی .
کدرناك == کدرلی .

ناکس [ع ، ص] باشی دائما اشاغی‌یه دوغری اکن ادم . [جمعی : (نواکس) کلیر .

ناکل [ع ، ص] نکول ایدن . دونن § اختزازانه قاچینان .

ناکهان — ناکهانی [فا ، س] ☞ [نا]

نال [فا ، س] دودوك ، مزمار . § قلم ، خامه ، کالك . § قلمك ایچنده‌کی ایجه تل :
« ایتدی تن ضعیفمی فریاد وناله‌نال
قالدم او رتبه ضعف ایله یوق ارتحاله حال »
§ قارغی قامشی § شکر قامشی § ایکله‌یجی ایکله‌ین .

نالان [فا ، ص] ایکله‌یجی ، ایکله‌ین ، انین وفغان ایدن . نالان وکریان .

نالش — ناله [فا ، س] ایکله‌یش ایکلمه ، ایکلدی .

ناله‌زن / ناله‌سنج == ناله ایدیجی ایدن ایکلیان .
« وجدی تمدید ایدن هم دردلر الحانیدر
ناله سنج اولدقجه نی ابلر انینم ازدیاد »

ناله کنان == ناله ایدرك ، ایکلیه‌رك .

نام [ع ، س] اسم ، آد § شهرت وشان :
« نه کسب ایتدم حیاتمدن بوبندرگاه فانیده
اوده نسیانه مرهون اوبوش بر نامدن باشقه »

§ آدرس : نامه‌سی کلان مکتوبده .
§ وکالت، فلان نامنه حرکت ایدیور .
§ نامی اصلی : حسین نام کیمسه .

نام آور = ادی چیقمش مشهور .

نام بردار / نام برده / نامدار / نامور = نامی، شهرتلی، ادلی، صانلی

نامداری = نامداراق، شهرت.

نامجوی = نام ارایان = شجیع، بهادر.

نام مستعار = کندی نامندن باشقه اوله‌رق عاریةً طاقیلان نام .

بنام = نامی ، || مشهور .

نامی = نامی ، شهرتلی ، معین .

نام آلمق = شهرت قزانمق، اشتهار ایتمك .

بد نام / کمنام = فنالقله شهرت بولمش ، فنا آد قزانمش .

نیك نام = ایولکله شهرت بولمش ایی نام قزانمش .

نامنده = مسمی ، آدلی .

نام ونشان = اثر ، علامت .

نامَرد [فا ، ص] انسانیتسز ، دنی الطبع ، لئیم .

نامردی = نامردلك .

نامزد [فا ، ص ، ا] نشانلی . § بر قیزله تأهلی متصور . § بر خدمت ویا مأموریته تعیینی متصور .

نامزدلك = نشانلیلق || بر خدمت ویا مأموریته تعیینی متصور اوله .

نامکور [ت، ص] [نانکور]

نامِلی [ت ، ص] تفنك وقلیج دمیری .

ناموس [ع ، ا] « عفت، عصمت نزاهت ، ادب وحیا ، طوغریلق کبی فضائل انسانیه‌نك خلاصهٔ معانیسنی جامع بر کلمهٔ مقدسه‌در، متصفی بین الناس دائما عزیز ومحترم اولور» صاحب اسرار .

ناموس پرور = ناموسلی .

ناموس پرورانه = ناموس پرور اولانه یراشیر صورتده .

ناموس پروری = ناموس پرورلك .

ناموس الیه = صاحب اسرار لاهوتی اولان جبرائیل علیه السلام. § شریعت ، قانون ، قاعده . [جمعی : اولان (نوامیس) کلمه‌سی اکثریا بو صوك معناسیله کوره مستعملدر: نوامیس طبیعیه، نوامیس تدریجیه .]

ناموسسز = عرض و ادبی، عفت و استقامتی اولمایان، حیاسز، نا پاکدامن .

ناموسکار = ناموسلی ، عفت عصمتله متصف || مستقیم ، عفیف .

ناموسکارانه = ناموسکار اولانه یاقیشه‌جق صورتده

ناموسلی = عرض و ناموس صاحبی، دوغری ، مستقیم ، عفیف .

نامه [فا ، ا] مکتوب ، تحریرات § عشق و محبته دائر یازلمش مکتوب . § رساله ، کتاب : روزنامه ، شهنامه .

نامهٔ همایون = طرف اشرف حضرت پادشاهیدن بر حکمداره تسطیر بیوریلان مکتوب معالی اسلوب

نامه آور / نامه بر = مکتوب کتوریجی

کبوتر نامه بر = مکتوب ایصاله الیشق کوکرچین .

نامه‌رسان = نامه ، مکتوب ایریشدیرن . § ورقه : شهادتنامه ، تعلیماتنامه .

نامی [ع ، ص] نشو ونما بولان ، بویوین ، اورتان .

نامیه [ع ، ص] نشو ونما بولمق شأننده اولان شی § حیوانات و نباتاتك نما بولمق خاصه‌سی : قوهٔ نامیه .

نان [فا ، ا] اتمك ، خبز :

« یارب نه‌در بو کشمکش درد احتیاج
انسانك احتیاجی که ؛ بر لقمه نان‌در . »

نان اغاجی = (اکمك اغاجی) دردواریه فصیله‌سنه منسوب اولوب آسیا واوقیانوسیاده یتیشور بر اغاجدر . میوه‌سی قالین برقشر ایله مستور اولوب قابل اکل دقیقی حاوی بعضا قینادیلان صویی شربه صالحدر .

(نان یاخود اکمك آغاجی)

۱ — عضو تذکیر ۲ — عضو تأنیث ۳ میوه (مقطعی)

ناپاره = اتمك پارچه‌سی ، بر لقمه اتمك : ناپاره‌یه محتاج .

نانپز = اتمکجی .

نان تلخ = بیات ، قوری اتمك .

نانجو = دیلنجی ، کدا .

نان کشکین = بغدای اونندن غیرندن یاپیلان اتمك .

نان کلاج = اتمك قدائفی .

نانکور = یدیکی اتمکك ، نعمتك قدرینی بیلمیان ، شکرینی ادا ایتمین ، کافر نعمت || ناکس ، بخیل .

نان ونعمت = ولی نعمتدن کوریلان احسان ، مروت ، عاطفت .

نان ونمك = طوز اتمك || طوز اتمك حقی .

نانو [فا ، ا] چوجوغی اویوتمق ایچون صویلنیلان ترکی ، نغمه ، نِنی .

نانه [ت ، ا] (عربی (نعنع) دن محرفدر) قوروسی یمکه قونیلان وتازه‌سنك عصاره‌سی چیقاریله‌رق طبابتده استعمال ایدیلان و ذات الفلقتین شفویه‌سنك شفویه فصیله‌سندن رایحه‌سی لطیف افاویه کبی مستعمل بر نباتدر . ممالکمزده اك اعلالری بولنور . نانه صویی شکری ، معدوی ومنبه‌در .

نانه روحی = نانه‌نك بالتقطیر چیقاریلان صویی .

نانه شکری = ترکیبنده نانه صویی بولنان پول شکلنده شکر پارچه‌سی .

(نانه)

ناوچاغان [ت ، ص] بوری چیچکی
پاطلیجان چیچکی .

ناودان [فا ، ص] اولوق ، میزاب :
ناودان قلم ، مشکین رقم .

ناور [فا ، ص] ممکن ، قابل .

ناوران ＝ ممکنات .

ناورد [فا ، ص] حرب ، جنك ،
وغا ، دوکوش .

ناوردگاه ＝ معرکه ، میدان حرب .

ناوك [فا ، ص] اوق ، تیر ،
سهم : ناوك مژکان .

ناوك انداز ＝ تیرانداز ، کمانکش ،
اوق آتیجی .

ناوك اندازی ＝ ناوك اندازلق

ناوك سحری ＝ سحر وقتنده ایدیلان
بددعا ، انکسار .

ناوك قلبی ＝ درون دلدن چکیلان آه

ناوك مژکان ＝ اوق کبی اولان
کیرپیك .

ناولون [ج ، ص] کمی کراسی .
کمی‌یه بینن یولجیلرك کندیلری
و اشیاسی ایچون ویریلان
اجرت ، نول .

ناوی [ج ، ص] کمی ، [قایق ،
لکنته .

ناوی [فا ، ص] سمین ، سمیز ،
اتلی .

ناوچه [فا ، ص] کثیف مردار ،
ملوث .

ناهب [ع ، ص] نهب ایدن ،
غارت ، یغما ایدن .

ناهد ـ ناهده [ع ، ص]
ترنج ممه‌لی قیز .

ناهق [ع ، ص] مرکب کبی اکیران ،
انك سسلی : حیوان ناهق .

ناهل [ع ، ص] صوسز ، صولی
اولمیان .

ناهمتا [فا ، ص] مساوی ، برابر
اولمیان ، اش دکل .

ناهموار [فا ، ص] دوز ومستوی
اولمیان ، اکری ، منحنی

نا همواری ＝ نا همواراق ، عدم
استواء .

ناهی [ع ، ص] نهی ایدیجی ، ایدن
منع ایلین .

ناهید ـ ناهیده [فا ، ص] اساطیر
ایرانیه‌ده مطربهٔ فلك
اعتبار اولنان زهره
کوکبی . § بلوغه ایرمش کنج قیز .

نای [فا ، ص] ☞ [نار ی]

نایاب [فا ، ص] بولنماز ، مفقود
بحر قمر نایاب .

نائب [ع ، ص] نوبت بکله‌ین §
وکیل قائمقام . § محاکم
شرعیه‌ده طرف سلطانیدن
حکمه مأذون اولان ذات § قاضی وکیل
نائب قضا .

نائب فاعل ＝ (صرف عربی) فعل
مجهولك موضوعی اولان کلمه . [جمعی
(نواب) کلیر .]

نائبه [ع ، ص] (نائب) ك مؤنثی
اسپانیا نائبهٔ سلطنتی . § بلا
مصیبت ، مشقت ، شدت .
قضا ، وقعه § نوبتله کلان :

حمای نائبه ＝ (طب) نوبتلی ایصتمه .

نائبهٔ لیال ＝ قردن ویانجومدن کنایه .

نایبان [فا ، ص] ☞ [نیزن]
و [نایزن] .

نایجه [فا ، ص] (نای) ك مصغری
کوچوك نی .

نایحه [ع ، ص] میتك خانه‌سندن
چیقارلدیغی زمان ارقه‌سندن
محاسنی تعداد ایدرك اجرتله
آغلیان قادین ، صاغوجی .

نائره [ع ، ص] آتش ، آلو §
صیجاقلق ، حرارت : نائرهٔ
ضرورت ، نائرهٔ حرب و وغا .

نایزن [فا ، ص] نی چالان .

نائل [ع ، ص] ایسته‌دیکی شیئی
الده ایدن ، مطلوبنه دسترس
اولان مظهر اولان نائل التفات
عالی اولدی .

نائلیت ＝ (مولد در) نائللك .

نائم [ع ، ص] اویویان ، اویقوده
بولنان ، خوابیده : طفل نائم ،
دلبر نائم .

نبأ [ع ، ص] خبر ، پیغام . جمعی
[انباء] کلیر .

نبات [ع ، ص] علی العموم کوکلریله
ارضه تثبیت ایدیله‌رك یشایان
ذی حیاته نبات اسمی ویریلیر .
بر نباتك فوق الارض اولان قسمنه
ساق ، تحت الارض اولان قسمنه‌ده
جذر تسمیه اولنور . ایکیسنه بردن مجرد
نبات دیرلر . بر نباتك ایکی درلو اعضاسی
واردر : اعضای تنبتیه ، اعضای
تناسلیه .
اعضای تنبتیه‌سی جذر ، ساقدن ؛ اعضای
تناسلیه‌سی ایسه اوراق وازهاردن
عبارتدر .

(نبات)

١ — چیچک ٢ — اوراق ٣ ، ٤ ، ٥ ، ٦
٧ — عنق جذر ٨ — جذور .

نبات شکری ＝ بالخاصه قیناد یلوب
تبلر ایتدیرلمش بر نوع نیم شفاف شکر .

نباتی ＝ نباته منسوب || نباتدن
مستحصل .

نباتیون ＝ علم نباتات علماسی .

نَباتات [ع ، ا] جمع : (نبات) § اعضای نباتیه‌نك اشكال وبنیهٔ حقیقیه‌سیله وجوده كتیردیكی افعال مخصوصه‌دن ونباتاتك یكدیكره اولان علاقه ومناسباتنه توفیقاً تصنیفندن و احتیاجات بشریه‌یه اولان تعلقندن وبونلره عائد خصوصات سائره‌دن بحث ایدن بر علم مهم ـ كه : تاریخ طبیعینك باشلوجه بر شعبه‌سیدر .

علم نباتات تطبیقیه == نباتاتك احتیاجات بشریه‌یه اولان تعلقندن بحث ایدن (علم نباتات شعبه‌سی)

نباتات باغچه‌سی == نباتاتك انواعنی یتشدیروب حفظ ایتمكه مخصوص نمونه باغچه‌سی .

نباتات طبیه == باشلیجه خدمتلری اغری‌یی تسكین ویا وجودی تقویه ایتمكدن عبارت وطبابتده كثرتله مستعمل اولان نباتات [ـ كه : مشهورلری شونلردر . كنه‌كر اوتی ، كل خطمی ، قره‌بازی ، موغلجان اوتی ، یبان یاسمنی ، عادی مارول ، ابه كوجی ، بر قسلكنی ، صغیر توپروغی ، ایبریق اوتی ، اذن الحمار حفیة الثعلب ، میان كوكی ، قوزی قولاغی ، خولیجان ، امیرباری ، بوكرتلن ، كف الاسد دیشبوداق ، ابرة الراعی ، ذنب الخیل صدف اوتی ، هندبا ، شوكة المبارك ، شوكة المریم ، عمر اوتی ، شاهتره ، كوچوك قنطریون ، ذنب الاسد ، پاپادیه لاتین چیچكی ، قره پلین ، كرقس ، خشیشة الكلاب ، صعتری ، اوكوز كوزی خردل ، معدنوس ، طاوشان اوتی ، ملیسا ، خانم الی ، عورت اوتی ، صباونا ، صبوركه اوتی ، یوكسوك اوتی یبانی روقه ، قاطیر طیرناغی ، اطه چایی ككیك ، قووت بوغان ، یوسون ، سنامكی كاذب ، كتان]

نَبّاخ [ع ، ص] شدید الصوت .

نُباح [ع ، مص] كوپك حاولامه‌سی .

نَبّاش [ع ، ص] مزاری قازه‌رق اولونك كفننی چیقاران ، كفن سوییجی ؛ « رحم الله نباش الاول »

نباشیه == ☛ [شعاعیه]

نَبّال [ع ، ص] اوقجی ، اوق یاپوب صاتان آدم .

نَبالت [ع ، مص] ذكاوت § نجابت § شرف وكرم جهتیله عالی قدر اولمق § بیوكلك ، عظمت

نَباهَت [ع ، ص] شرف ، وشان وشهرت § (مص) شرف وشان وشهرت صاحبی اولمق .

نَبْت [ع ، مص] اوت كبی بتمه ؛ حاصل اولمه ، یردن چیقمه . § اوت ، كیاه .

نُبْذه [ع ، ص] از شی ، پارچه : بر نبذه § بر شیئك بقیه‌سی .

نَبَرْد [فا ، ص] جنك ، حرب ، غوغا ، قتال .

نبردآزما == چوق محاربه‌لرده بولنمش حربه الیشمش ، جنك تجربه‌لری كورمش آدم .

نَبْض ـ نَبَضان [ع ، مص] طمار اتمق . § (ص) طمار آتمه‌سنك محسوس اولدیغی محل § (طب) قلبك هر بر تقلصده جملهٔ شریانیه‌یه متعاقباً ومتوالیاً داخل اولان دمك موجه‌لرینك شراینه ایراث ایلدیكی تماس واسطه‌سیله درك ایدیلان حركت انبساطیه تعبیر دیكرله : هر آن قلب طرفندن رمی ایدیلان ستون دمك حصوله كتیردیكی انبساط انابیب شعریه‌نك نتیجه‌سی .

(نبض نویس)

نبض آشنا == نبضدن اكلایان ، مزاج بیلن . « ای طبیب حاذق نبض آشنای درد دل خستهٔ هجرم بكا بر چاره الله عشقنه »

نبضه باقمق == خسته‌نك بیلك طمارینی پارمقلریله طوته‌رق عدد ضرباتی صایمق و اكا كوره خسته‌نك مزاجنی تشخیص ایلمك .

نبض كیر == مزاجه ، فكره موافق حركتده بولنان .

نبضه == طمارك بر كره اتمسی .

نَبْع [ع ، مص] پیكار صویی قاینایوب آقمق ، نبعان .

نَبِق [ع ، ص] صدر دنیلان اغاجك میوه‌سی ، یبان كرازی .

نَبْل [ع ، ص] اوق ، تیر . § (مص) اوق یاپمق .

نبال == اوق یاپان وصاتان آدم .

نَبِیّ [ع ، ص] طرف حقدن كندوسنه وحی ایله اعلاء وتلقین ایدیلان ، احكام وشرایعی انسانلره تبلیغه مأمور اولان ذات شریف ، پیغمبر ، رسول . [نبی ایله رسول بیننده فرق واردر : رسول صاحب كتاب وشریعت اولان پیغمبر دیمكدر . نبینك ایسه مستقل كتاب وشریعتی اولمیه‌بیلور . شو حالده هر رسول نبوتی حائز اولدیغی حالده هر نبی رسالتله مفتخر دكلدر .] جمعی [(انبیا) كلیر ، انبیاء بنی اسرائیل

نبوی == (نبی)‌یه منسوب ومتعلق ، حدیث نبوی ، سنن .

نَبِیذ [ع ، ص] خرما ویا آرپه‌دن یاپیلان بر نوع مشروب .

نَبیر [ع ، ص] طورون ، حفید .

نبیره == حفیده ، [نبیره‌نك ده (حفید معناسنده قوللانلدیغی واردر ، انجق بوندن : اكثریا قیز اولادك اوغلی معناسی مستفاد اولور)]

نَبیل [ع ، ص] فضل وذكا صاحبی § عالم ، فاضل § صاحب مزیات عالیه .

نَبیره [ع ، ص] طورون ، حفید ، [اوغلك اوغلی]

نَبیه [ع ، ص] شریف ، نجیب ، نامدار .

نِپتون [ج ، ص] (قوزموغرافیا) منظومهٔ شمسی‌یی تشكیل ایدن سكز سیاره‌دن [عطارد ، زهره ، ارض ، مریخ ، مشتری ، زحل ، اورانوس نپتون] مركز نجیمی و شمسه اك بعید اولانی ـ كه : دوربینسز رؤیت اولنه‌ماز [(١٨٤٦) تاریخنده فرانسه هیئت شناسلرندن مشهور (لوورییه) طرفندن كشف ایدلمش اولان بو سیاره‌نك تقویملرنده شارتی شودر : (Ψ)

نَتائِج [ع ، ص] جمع : [نتیجه] مقدمه‌دن استدلال اولنمش ویا حصوله كلان قضیه ، شی .

نَتْف [ع ، مص] قیل یولمه .

نَتیجه [ع ، ص] دول ، محصول § بر شیدن چیقارلمش ، حاصل ایدلمش شی ، § خلاصه زبده ، حاصل . § ثمره . § صوك ، عاقبت ، نهایت . § (منطق) حد اوسط اسقاط ایدلدكدن صوكره (صغری) ایله (كبری) نك اقترانندن حاصل اولان شی ، قیاس مقدماتندن استدلال اولنان قضیه .

نتیجه بخش = نتیجه ویریجی ویرن

نتیجه پذیر = نتیجه قبول ایدیجی ، ماچیجی ، صاچان .

نتیجهٔ کلام = الحاصل ، خلاصه .

نتیجه‌سز = نتیجه‌سی اولمیان ، صوکی کلیان ، عقیم قالان .

نتیجه‌لنمك = نتیجه بولمق ، مقصده اقتران ایلمك .

نتیجه‌لندیرمك = نتیجه‌یه ربط ایتمك صوکنی نهایتنی کتیرمك .

نَتْوْ [ع ، مص] (طب) چیقندی کبك یومرولغی .

نتؤ شوکی = (طب) عمود فقارینك فقره‌لری چیقندیلری‌که : بونلرك تسلسلندن شوك ظهری تشکل ایدر .

نتؤ مستعرضی = (طب) نخ شوکینك یان طرفلرنده‌کی چیقندیلر .

نَثّار [ع ، ص] نثر ایدیجی ، ایدن ، صاچیجی ، صاچان ، طاغیدیجی : نثار معرفت .

نَثْر [ع ، مص] صاچمق ، طاغتمق مقابلی ، غیر موزون غیر منظوم سوز کلام منثور .

نثراً = منثور اوله‌رق ، غیر موزون ، غیر منظوم اوله‌رق ، نثر ایله .

نَثْرَ [ع ، ص] حیواناتك آقسیرمه‌سی .

نَجائِب ع ، ص جم : [نجیب]

نجائب القرآن = قرآن کریمك سورهٔ اخلاص ، سورهٔ انعام ، آیت الکرسی کبی اك منتخبلری .

نَجات [ع ، مص] قورتلمق ، خلاص اولمق ، رها بولمق . § قورتلمه ، خلاص ، قورتیلمش ، سلامت .

النجاة فی الصدق = نجات طوغری‌لقده‌در .

نَجابَت [ع ، مص] اصلی ونسلی تمیز اولمه ، اصالت ، بیوکلك ، زادکانلق § کوزل خویلو اولمق .

نجابتلو = اولغه (دولتلو) عنوانیله برابر شهزادکان جوانبختان حضراتنه مخصوص القاب رسمیه‌دندر .

نَجاح [ع ، مص] بر شیئه ظفریاب اولمق . مطلوبه نائل اولمق . § خلاص اولمق ، قورتلمق .

نَجادَت [ع ، مص] (نجدت) ایله مترادفدر . ☜ [نجدت]

نَجّار [ع ، ص] دولکر ، مرانغوز ، طوغرامه‌جی .

نجارلق = دولکرلك ، مرانغوزلق ، طوغراماجیلق .

نَجاسَت [ع ، ص] پیسلك ، مرداراق § ترس . قاذورات .

نَجاشی [ع ، ص] حبش حکمدارلرینه عربلر طرفندن ویرلمش برعنوان مخصوصدر .

نَجّام [ع ، ص] منجم ، علم نجومه آشنا اولان ، هیئت شناس . [Astronome] تعبیرینك تماماً مقابلیدر .

نَجْدَت [ع ، مص] شجاعت بهادرلك ، شجیع و بهادر اولمق .

نَجْر [ع ، ص] اصل ، حسب ونسب .

نَجَس [ع ، مص] مردار اولمق ، مرداراق .

نَجِس [ع ، ص] مردار ، پیس ، ناپاك .

نَجْش [ع ، مص] آوی یتاغندن چیقارمق .

نَجَف [ع ، ص] یوکسك ، تومسك محل ، صرت . ☜ [محیط اعلام]

نجف طاشی = نجف شهری جوارندن چیقارلدیغی مروی بر جنس بلورکه : مهر و سائره اعمال اولنور .

نَجْل [ع ، ص] اوغل ، اولاد ، چوجق ، فرزند § ذریت ، نسل ، سلاله [جمعی (انجال) کلیر : انجال عرب]

نجلی = نجله منسوب و متعلق .

نَجِّلیه ـ نَجِیلیه [ع ، ص] (نباتات) بغدای ، چودار ، قامش ، داری و امثالی نباتاتك منسوب اولدقلری فصیله .

نَجْم [ع ، ص] کوکب ، ستاره ، اختر . [جمعی : انجم ، نجوم و انجام کلیر .]

انجم سیاه = نجوم کبی لایعد تساکری اولان .

نجم البحر = (حیوانات) نجم بحری (بش پارمق) حیوانات غیر فقریه‌دن قعر دریاده بولنور بر حیواندر .

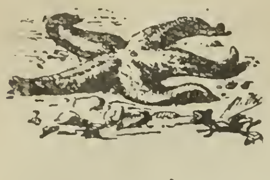

(نجم بحر)

نجم کیسودار = (قوزموغرافیا) اکثریا مضی بر قویروغی حاوی اولوب شمس اطرافنده وطویل بر محرك اوزرنده حرکت ایدل جرم سماوی ، کوکب ذو ذنب . ☜ کوکب .

نجم (وه‌نوس) = حیوانات ناعمه‌نك ذوالغلصمة المصفحه فرقه‌سندن برحیواندر .

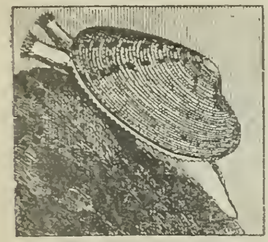

(نجم وه‌نوس)

نجمی = کوکبه منسوب : ترصدات نجمیه .

نَجْوا [ع ، ص] سر اولان ، کیزلی صویلنان سوز . § فصلدی .

نَجیب [ع ، ص] صویی تمیز ، نسلی پاك و کریم اولان ذات ، اصیل . [جمعی : (نجبا و انجاب) کلیر .]

نَجِیرَه [ع ، ص] اوستی اورتیلی اخشاب صفه

نَجیس [ع ، ص] نجاستلی ، پیس ، مردار ، کیرلی .

نَجیل [ع ، ص] معروف النسب ، مرد اصیل : نجل نجیل .

نَحارِیر [ع ، ص] جم : [نحریر] ☜ [نحریر]

نَحافَت [ع ، مص] ضعیف لاغرلك ، درمانسزلق زبونلق ، آریقلق ، نحافت وجود .

نَحّام [ع ، ص] چوق بلغم چیقاران آدم . § بخیل ، خسیس ، جری .

نَحت • [ع ، مصـ] یونمق ، یونلمق اویه اویوله ، § ایکی کلمه‌دن بر کلمه وجوده کتیرمه ۰ [منحوت] ۰

نَحر • [ع ، مصـ] بوغازلامق : ذبح ایتمك ، کسمك ۰

یوم النحر = قربان بایرامنك برنجی ذی الحجه‌نك اوننجی کونی § (ســ) بوغاز ، سرصینه ۰

نَحز • [ع ، مصـ] بر شیله دورتمك § بیبر کبی شیلری هاونده دوکمك

نَحس • [ع ، مصـ] (سعد) مقابلی اوغورسزلق ، یمنسزلك ۰ § اوغورسز ، بختسز ۰

نحس اصغر = مریخ کوکبی ۰

نحس اکبر = زحل سیاره‌سی ۰

نحس فلك = زحل ایله مریخدن کنایه ۰

نَحل • [ع ، ســ] (حیوانات) مفتی الجناح طائفه‌دن زنبور ، بال آریسی ۰

نحله = بر تك آری ۰

نَحمَه [ع ، ســ] کوکسدن چیقان سس ، ئیرات ۰

نَحنَحه [ع ، مصـ] اوکسورمك ، بوغازده بلغم تراکم ایتمك سببیله خیرلتیلی بر صورتده صولومق ۰

نَحو [ع ، ســ] یان ، جانب ، طرف جهت § یول ۰ | بو معناده جمعی : (انحا) کابر انحای وصیه انحای بیابان] § کبی ، مانند § کلام عربك اعرابی بیلدیرن علم § تشکیل کلامدن باحث علم ۰

نحوی = علم نحوه منسوب ومتعلق تصحیحات نحویه || علم نحو عالمی ۰

نحویون = علم نحوده یدطولاسی اولانلر ۰

نَحیب • [ع ، مصـ] فریاد ایله آغلامق شدتله بکا ایلمك ۰

نَحیت ـ نَحیته [ع ، ســ] کوتولنجه قریب ایکاتی ۰

نَحیر [ع ، ص] بوغازلانمش ، مذبوح کو منفقد خبیر

نَحیره [ع ، ســ] آیك ایلك کونی ویا صوك کیجه‌سی ۰

نَحیس [ع ، ص] اوغورسز ، بختسز § تیتقلق : سال نحیس ۰

نَحیف [ع ، ص] ضعیف ، لاغر زبون ، اوریق : جسم نحیف

نَخ [فا ، ســ] تل ، رشته ، تار ، ایپ ۰

نَخّاس [ع ، ســ] آت وسائر حیوانات صاتان ، جانباز § اسیرجی

نخاست = جانبازلق || اسیرجیلك

نَخب [ع ، مصـ] چکوب چیقارمق § برینك شرفنه ایچیلن باده ۰

نَخچیر [فا ، ســ] آو ، صید § آهو وامثالی صحرا حیوانی ۰ § آو محلی . (۞ نخچیرگاه) دیمکه حاجت یوقدر ۰

نخچیرگر | نخچیروان = آوجی صیاد ۰

نَخع [ع ، مصـ] کسمك ، ذبح ایتمك بوغازلامق ۰

نَخل [ع ، ســ] خرما اغاجی [بو کله اساساً جمع اولوب مفردی (نخله) ایسه‌ده غیر مستعملدر] § موم وکوشدن یاپیلرق کلینلرك اوکنده کوتورولمی وتقیله معتاد اولان مصنوع ، مزین اغاج ۰

نخلبند = بوقبیل مصنوع اغاج یاپان آدم ۰ = بالموجی || قلمکار § علی الاطلاق اغاج ۰

نخلستان | نخلزار = خرمالق || اغاجلق ، فدانلق ۰

نخل تابوت = وقتیله ایرانده جاری اولدیغی وجهله پك پیرایکن وفات ایدنلرك تابوتی اوزرینه قونیلان بر نوع اکلیل آرایش [بوکا (نخل ماتم) دخی دینوردی ۰

نخل طور = [موسی علیه السلامك وادی ایمنده اوزرنده انوار تجلیات الهیه‌یی مشاهده ایتمش اولدیغی شجر مقدس ۰

نخل مریم = عیسی علیه السلامك حین تولدنده حضرت مریمك اوجاع حملدن مضطرب اولدرق صحراده سایه‌سنه التجا ایتدیکی خرما اغاجی ۰

نخلیه = ممالك حاره‌ده نشوونما بولوب غالده شجیره حالنده وبعضاً (٦٠) مترو ارتفاعنده اولان اشجارك منسوب اولدقلری فصیله ـ که : اك مشهورلری خرما ، شجر هندی ، هندستان جویزی شجر شمع وامثالیدر

شمع نخل = شجر شمع دینلان اغاجك جذع واوراقندن سیلان ایدن بر نوع شمع ۰

نَخوَت [ع ، مصـ] بیوکلنمك ، تکبر ، تعظم ۰ § خودبینلك ، کبر ، عظمت ۰ نخوت چهلا ، نخوت فروش ۰

نخوت پیشه = کبر و نخوت صاحبی ۰

نَخیب [ع ، ص] قورقاق ، جبان ۰

نَخیر [فا ، ص] یومی ، کهین [زا ایله‌ده لغتدر]

نخیرگاه = یومی یری ۰

نَخیل [ع ، ســ] خرما اغاجی § نخلستان ۰

نَدّاف [ع ، ص] پاموق آتان ، حلاج ۰

نَدامَت • [ع ، مصد] نادم وپشیمان اولمق کاشکه یاپمیه‌ایدم دیمك ۰ § پشیمانلق

ندامتکار = ندامت ایدن ، پشیمان اولان

ندامتکارانه = ندامتکاره یاقیشه‌جق صورتده ۰

ندامتکاری = ندامتکارلق ۰

ندامتگاه = محل ندامت : ندامتگاه عالم ۰

نَداوَت [ع ، مصـ] یاشلق ، نملیك ، رطوبت ۰

نَدب [ع ، مصـ] میت اوزرینه محاسن تعداد ایدرك ـ اغلامق . [(ندبه) صورتنده دخی مستعملدر ۰]

نَدَب ـ نَدبَه [ع ، ســ] یاره جریحه یری ، نشان ، زخم ۰

نَدرَت [ع ، مصـ] زبونلق قلت ، نادرلك ۰

نَدَم [ع ، مصـ] پشیمان اولمق ، ندامت : حس ندم § پشیمانلق

یوم ندم = روز قیامت ۰

ندمان = نادم ، پشیمان || ندیم ، همبزم ۰

نَدوَه [ع ، ســ] مجلس ، جماعت ، انجمن : دارالندوه [محیط اعلام]

نَدبَه [ع ، ســ] عورطه‌نك اك مهم قسمی اولوب جرتومه‌یی تشکیل ایدن بر قرصدن عبارتدر ۰

نَدید ـ نَدیده [ع ، ص] اش ، مثل ، همتا ۰

نَدیم ـ نَدیمَه [ع ، ص] همبزم ، همصحبت ، کندوسیله برلکده معاشرت اولنان کیمسه ، ارقداش § مصاحب ، همدم ، § بیوك برذاتك مجلسنده بولنەرق کوزل سوزلر ، فقرەلر ایراد ایدن ظریف ذات :

« بزم ندیمهٔ ووهم تفکر اتمەدر
دم تفکرم اك خوش دم حیاتمدر »

نَذْر [ع ، مص] بر شیئی کندی اوزرینه واجب قیلمق ، الله ایچون بر عبادتی ایفا ایتمك ، § بر کیمسه واجب اولمیان شیئی کندی اوزرینه واجب قیلمق :

« ویرم سکا چك بندن الك ای ملك الموت
جانانمه نذر ایلدیکم جانه طوقونمه . »

§ دیت . [بو معناده جمعی (نذور) کلیر .] § شرط و تعلیقه مقارن وعده § آدامه ، وعد و عهد ایتمه . (بشیر) مقابلی .

نَذیر [ع ، ص] (بشیر) مقابلی . برشیئك وخامت عاقبتدن خبر ویرەرك قورقودان ، طریق مستقیمه سوق ایله خلقی تحذیر ایدن [اسماء پیغمبریدندر .]

نَذیره [ع ، ص] نذر ایچون ادا اولنان شی .

نَر [فا ، ص] ار ، ارکك : شیرنر = ارکك ارسلان .

انکشت نر = باش پارمق .

نَرَّه [فا ، ص] طالغه : نرهٔ آب .

نَرجِیس [ع ، ص] (نرکس) لفظ فارسیسندن معربدر . [نرکس]

نَرخ [فا ، ص] ات ، اکمك ، طوز کبی احتیاجات ضروریەدن اولان شیلر اوزرینه بلدیه طرفندن وضع و تقدیر اولنان فیأت ، بها ، سعر .

نَرد [فا ، ص] طاوله ، طاوله اویونی .

نردباز | = طاوله اوینایان .
نردبازلق | نردبازان .

نَردبان [فا ، ص] مردیون . [مردیون] § (معماری) بر بنانك قاتلری بیننی وصل ایتمك ایچون انشا اولنان باصامقلی مائل یولار ، باصامق تعبیر اولنان قسم افقی ایله (رخت) دنیلان قسم عمودیدن مرکب اولوب ابنیه قاتلری بیننده کی مواصله یی تشکیل ایدن سطح مائل منکسر .

نَرکِس [فا ، ص] نرکس (نرجس ، زرن) ذات الفلقه نباتدن نرجیسه فصیلەسنه منسوب بر بصلی بر نباتدر ، اوروپاده و اناطولیده برچوق نوعی بولنور . § دلبر کوزی : نرکس مخمور ، نرکس نیم خواب .

(نرکس)
١ — بر چیچکك مقطعی ٢ — بصل .

(نرکس زنبق)

نرکس = ذات الفلقتین شفیەسندن مرکبه فصیلەسنه منسوب اناطولیده انواعی بولنور بر چیچکدر .

(دیکر نوع نرکس)

نرکسی = نرکس شکلنده سیلوب یاپیلان بر نوع خمیر ایشی .

نرکسدان = نرکس صاقسیسی .

نَرکِسَه [فا ، ص] نرکس شکلنده فیل و سائر حیوان کمیکلرندن یاپیلوب طاوانك اورته سنه زینت مقامنده قونیلان شکوفهٔ مصنوع § ایچنه نرکس قونیلان شیشه . § اولکر دنیلن کوکب .

نَرم [فا ، ص] یومشاق ، ملایم ، لطیف .

نرم نرم = آهسته آهسته .

نرمی = یومشاقلق ، کوشکلك .

نرم آهن = کوشك شی .

نرمساز = حلیم ، حمول ادم .

نرملکام = باشی سرت اولمیان آت = مطیع ، منقاد .

نَریم ـ نَریمان [فا ، ص] شجیع وبهادر اولان .

نریمانی = نریمانلق .

نَزء [ع ، مص] افساد ایتمك .

نَزاکَت [ع ، مص] { غلطدر } نازکلك [نازك]

نَزاهَت [ع مص] تمالقدن اوزاقلق عیبدن بریلك § پاکلك ، تمیزلك . § رقت .

نَزد [فا ، د] یان ، عند ، قرب نظرنده : فلان افندی حالا پدرینك نزدندەدر ، نزد ادباده بو صوز مردود در .

نَزدیك [فا ، ص] یاقین ، قریب

نَزع [ع ، مص] بر شیئی یرندن قوپارمق ، سوکمك ، رفع وازاله ایتمك : بو حقی سندن نزع ایتدم § جان چکیشمه . احتضار .

حالت نزع = حال احتضار ، حیاتك مماته دم انقلابی .

نَزف [ع ، مص] قویونك صوینی چکوب بوشالتمق ، قویونك صوینی کاملا چکمك : نزف چاه . § (طب) قان آقمق § قانك برعارضه سببیله خروجنه باعث اولاراق انسداط دموی

نزف الانف = بوروندن قناما .

نزفی = نزفه منسوب ومتعلق .

نزف جرحی = (طب) اوعیه نك کسلمسندن ، ازلمسندن متولد نزف .

نزف رحم == (طب) دم حیضك افراط اوزره سیلانی .

نزیف == قانی پك چوق اقه‌رق بی تاب قالان كیمسه .

نَزْلَه [ع ، س] زكام علتی ، بورون اقه‌سی ، بورون اقمه‌سنی موجب اولان مرض .

نزلهٔ صدریه == كوكسه اینن نزله ، كوكس نزله‌سی .

نزلهٔ مستویه == كمالیله ساری وشدتلی نزله .

نزلهٔ سفلیه == بل صغوقلغندن كنایه

نزلهٔ مزمنه == خیلی زماندن بری دوام ایدن ویراشوب قالان نزله .

نزلی == نزله‌یه متعلق .

نزله‌لی == نزله‌سی اولان .

نَزِیفْ [ع ، ص] ☞ [نزف]

نَزِیهْ [ع ، ص] نزاهتله متصف ، پاك ، تمیز .

نَسَا [ع ، ص] (طب) قالچه كمیكندن ایاقلرك اوجنه قدر امتداد ایدن سیكیر ، عصب .

عرق النساء == بو سیكرك وجعندن عبارت مزعج بر علت .

نَسَائِجْ [ع ، س] طوقونمش شی معناسنه اولان (نسیجه) نك جمعی .

نَسَائِمْ [ع ، س] خفیف ولطیف روزكار معناسنه اولان (نسیم) ك جمعی .

نَسَائِسْ [ع ، س] فساد ایچون ایدیلان قصلدی معناسنه اولان (نسیسهٔ) نك جمعی

نَسَائِكْ [ع ، س] ذبح اولنان قربان معناسنه اولان (نسیكه) نك جمعی .

نَسَّابْ [ع ، ص] علم انسابه زیاده‌سیله آشنا اولان آدم

نسابیون == علم انساب علماسی .

نَسَّاجْ [ع ، ص] قاش والبسه طوقویان ، چولحه .

نَسَبْ [ع ، ص] نسل . نژاد § بر ادمك پدری اعتباریله اولان اجدادی ، صوبی : حسب ونسبی تمیز .

نسباً == نسب جهتیله ، نسب اعتباریله

نسبی == نسل ونسبه منسوب ومتعلق

نَسْتَرْ ـ نَسْتَرَنْ ـ نَسْتَرُونْ ـ نَسْتَرِینْ [فا ، ص] اغستوس كلی ، یبانی كل . § كالك ، كازار .

نَسْجْ [ع ، مص] طوقومق ، اورمك . § حیوانات ونباتاتك ات ، دری وزار كبی موادینی تركیب ایدن ایغلرك صورت تركب وتشكلی

نسج حجروی == (نباتات) ملب ویا نیم مایع بر ماده ایله مملو اولوب حجرات دینلان حویصلات صغیره اجتماعندن متشكل طبقه .

نسج لیفی == (نباتات) اینجه ایپلك شكلنی الان الیافك اتحادندن متشكل طبقه

نسج وعائی == (طب) بربری اوزرینه موضوع حجرات جدارانك داینه‌رك یكدیكریله اشتراك ایتملرندن حاصل اولان طبقه .

نسج شحمی دهنی (طب) ادمه‌نك سطح باطنیسنی املا ایدن طبقهٔ شحمیه .

نسج منضم == (طب) از چوق كثرتلی وبی شكل بر ماده درونده مغطوس اولان حجره‌لردن ویا مبادئ حجرویه‌دن ، نهایتسز الیافدن صفیحه‌لردن متشكل طبقه : نسج منضم مسمی نسج منضم لیفی .

نسج عضلی == (طب) علی العموم قرمزی ایغلردن مركب وقابل تقاص طبقه

نسج عظمی == (طب) كمیكلرك انتساجی ـ كه اساساً بیاض ، مرد ، بی شكل و خرده‌بین ایله باقلدقده غایت كوچوك و بیاض بر طاقم اجوافی حائز اولدیغی كوریلان بر ماده‌دن مركبدر .

نسج غضروفی == (طب) متجانس بیاض ، شفاف ، مجاریدن عاری ، غایت كوچوك اجوافی حاویدر .

نسج عصبی == (طب) یومشاق ، على العاده بیاضمسی ، بعضاً آل ویا اسمر بر ماده شكلنده نمایان اولوب حجرات عصبیه دینلان حجیره‌لردن وانابیب عصبیه نامنده‌كی ایغلردن متشكلدر .

نَسْخ [ع ، مص] بر شیئی یرندن ازاله ایتمك § بر شیئك حكمنی الغا ، ازاله ایلمك ، فسخ ایلمه احكام قرآنیه احكام قرآنیه‌یی نسخ

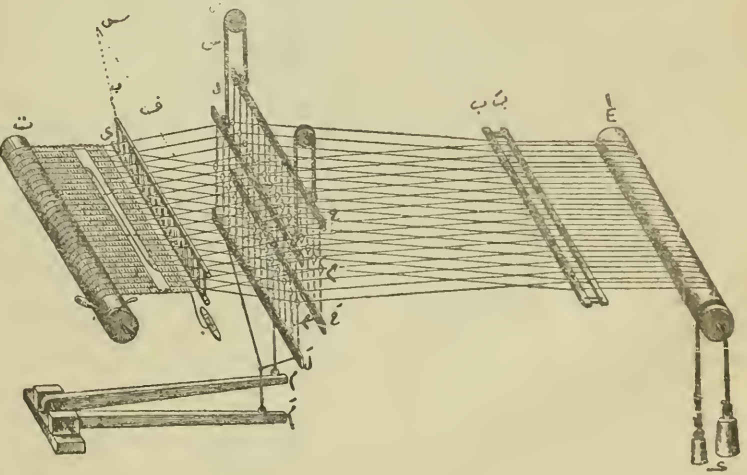

(نسج)

١ — كوزینه ، ك — برنك ، ب ، پ — چوماق ، ح ح ، ل ل — طراق م م — ایلمیك ؛ س — ره‌یوك مقره‌سی ، س — (ده‌مزك) ایچی م م آیاق باصه‌منی . ی — طوقومه طراغی ، ب — مضرب ، س — دوفه نقطهٔ ارتجاجی . ف — دواله محركی ت — سرمین

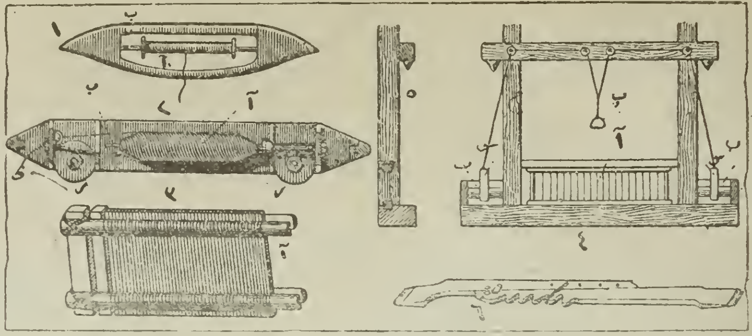

(صنایع نسجیه‌نك تفصیلاتی)

١ — عادی مكیك : [آ — ماصره ، ب — ایك] ٢ — مقاره‌لی مكیك [١ — ماصره ب — ایك ، رر — مقره‌لر ، ف — ماصره‌نك ایپلكی ٣ — طراق [آ — طرق دیشلری ٤ — مضرب [آ — طراق ، محفظه ، س — محفظه دولابی ، پ — طوره] ٥ — مضرب قوانك مقطع دستورضیسی ، ٦ — دوفه .

ایلمشدر . § استنساخ الله مرادفدر § خواجه عمادالدین یا قوت مستعصمی‌نك اختراع ایلدیكی خط معروف : خط نسخ ط نسخی .

نَسْر [ع ، س] كركس دینیلان بر یرتیجی قوش § قرتال ، آق‌بابا

نسر طائر = (قوزمو) منطقة البروجدن جهت شمالیه‌ده كركس شكلنده براق اولان بر كوكب مشهور ، عقاب .

نسر واقع = (قوزمو) جهت جنوبیه‌ده بولنان بر كوكب .

نَسْرِین [فا ، س] یبانی كل § مصر كلی § وان كلی .

نَسْطُوری [ع ، ص] مذاهب نصارادن (نسطور) اسمنده‌كی راهبك وضع ایلدیكی مذهبه تابع وسالك اولانلر .

نَسَف [ع ، مص] بنایی تملندن ییقمق .

نَسَق [ع ، مص] ترتیب وتنظیم ایلمك .

نسقساز = ترتب وتنظیم ایلیجی ، ایدن :

« ای نسقساز جهات كائنات
اولدی حیرانك دهات كائنات »

§ طرز ، اسلوب : بر نسقده ، یك نسق . § دستور .

نَسْل [ع ، س] دول ، ذریت . § صوی نسب ، سلاله . [جمعی (انسال) كلیر .

نَسَم ـ نسمه [ع ، مص] مولوق الوب ویرمك § روزكار خفیفجه اسمك . § نفس ، روح .

نَسْناس [ع ، س] غوریل ، شمپانزه ، اورانغوتان ، ژیبون نامیله درت فرقه‌یه انقسام ایدن بیوك مایمونلرك منسوب اولدقلری جنس .

نَسْنَه [ت ، س] شی ، برشی § هیچ برشی .

نَسْی [ع ، ص] اونودلمش ، فراموش ایدلمش .

نسیاً منسیاً = تماميله اونودلمش ، فراموش ایدلمش .

نَسِیب [ع ، ص] صویی نسبی تمیز ، اصیل ، عالی نسب .

نَسِیج [ع ، ص] نسج اولونمش ، طوقونمش .

نَسِیجه [ع ، س] نسیج اولنمش قماش ، طوقونمش شی ، جامه .

نَسِیس [ع ، س] زیاده آجلق § انسانك صوك درجه‌ده‌كی طاقتی § بدنده اولان بقیه روح § صوك انفس ، نفس واپسین

نَسِیم [ع ، س] خفیف ولطیف صورتده اسن روزكار ، نسیم سحر § خوش ، ملایم .

نسیمی = نسیمه منسوب

هوای نسیمی = كرهٔ ارضی احاطه ایدن كتلهٔ هوائیه ، هوا .

نَشْأَت [ع ، مص] یكیدن پیدا اولوب حیات بولمق . حدوث ایتمك ، حاصل اولمه ایلری كلمه . [عربیده (نشأة) صورتنده استعمال ایدیلور : نشأة اولی ، نشأة اخری .

نَشاسْتَج [ع ، س] (نشاسته)

نَشاط [ع ، س] سوینج ، سرور شادلق شنلك .

نشاط انكیز = نشاط قوباران .

نشاطافزا = نشاط ارتیران .

نشاط آور = نشاط كتیرن .

نشاط بخش = نشاط باغشلیان .

نشاطسز = نشئه‌سز ، محزون ، مكدر .

نشاطلی = نشئه‌لی ، كیفلی خرم ، شاد .

نشیط = نشاطلی ، شن ، مسرور .

نَشّاف [ع ، ص] زیاده نشف ایدن § بر شیئی مندینه چكن .

نَشْتَر [ت ، س] [فارسی (نیشتر) دن غلطدر] قان آلمه وچیبان وسائره یارمغه مخصوص جراح آلتی .

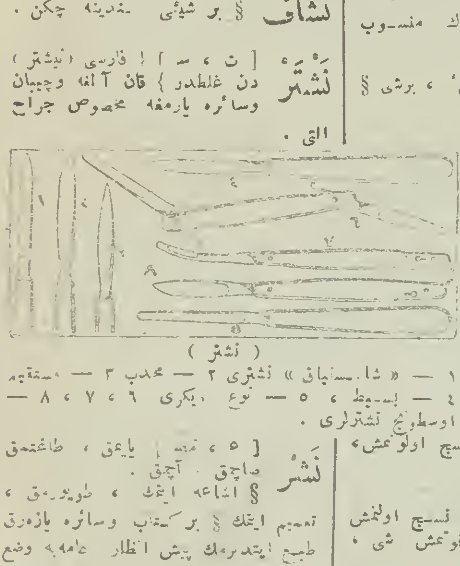

(نشتر)

١ — « شاسنیاق » نشتری ٢ — محدب ٣ — مستقیم ٤ — بسیط ، ٥ — نوع ابكری ٦ ، ٧ ، ٨ — اوسطونج نشترلری .

نَشْر [ع ، مص] یایمق ، طاغتمق صاچمق آچمق . § اشاعه ایتمك ، طویورمق ، تعمیم ایتمك § بر كتاب وسائره یازه‌رق طبع ایتدیرمك پیش انظار عامه‌یه وضع ایلمك . § یوم قیامتده بتون انسانلرك دیرلمسی : حشر ونشر كونی .

لف ونشر = [لف]

نشریات = غزته وسائر اوراق مطبوعاتك یازدیغی شیلر || طبع ایتدیریلوب انظار عمومیه‌یه وضع ایدیلان آثار . || یالاندن اویدیرمه سوزلر : نشریات كاذبه .

نَشْف [ع ، مص] صویی كندوسنه چكوب بلع ایتمك § میزمه .

نَشَق [ع ، مص] بورنه صو وسائر مایع چكمه [استنشاق] .

نَشْو [ع ، مص] حیوان ویا نباتك بیومسی : نشو ونما .

نَشْوان [ع ، ص] سرخوش ، سکران ، بد مست .

نُشُور [ع ، مص] زیاده‌سیله نشر ایدن ، طاغیدان ، صاچان .

نَشْوَه [ع ، مص] سرخوشلق ، کیف ، نشئه § سوینج .

نشوه بخش = نشوه ویرن .

نشوه‌دار = نشوه‌لی .

نشوه‌دارانه = نشوه‌داره یاقیشه‌جق درجه‌ده .

نَشِید ـ نَشِیده [ع ، ص] بر توم ارەسنده انشاد اولنان شعر § ضرب مثل حکمنه کیرمش مشهور بربیت ویا مصرع .

نشیده خوان = نشیده اوقویان .

نشیده خوانی = نشیده خوانلق .

نَشْئَه [ت ، ص] ☞ [نشوه]

نشئه سز = کیفی یرنده اولمیان .

نشئه‌سزلك = نشاطسزلق .

نشئه‌لندیرمك = کیف ویرمك ، کیفلنمسنی موجب اولمق .

نشئه‌لنمك = خفیف صورتده سرخوش اولمق || کیفلنمك ، سونمك .

نشئه‌لی = خفیفجه سرخوش || نشاطلی ، کیفلی ، شاد .

نَشِیط [ع ، ص] ☞ [نشاط]

نَصّ [ع ، مص] آشکار ایتمك § (مص) معناسنده صراحت کامله بولنان آیات جلیله‌' قرآنیه‌دن دلیل مقامنده ایراد اولنان : نص قطعی نص قاطع [جمعی (نصوص) کلیر .]

نَصَارى [ع ، ص] نصرانی ، عیسویلر ، امت عیسی علیه السلامدن اولان خرستیانلر .

نَصَایِح [ع ، ص] جمع : [نصیحت] نصایح پدرانه .

نَصْب [ع ، مص] بر شیئی بر یره دیکمك [مادیات ومعنویاتده مستعملدر] : نصب خیام ، نصب نشان . § بریئی بر مأموریته تعیین ایتمك : مأموریته نصب اولندی . § (نحو عربی) اسمك اعراب دینلان احوال ثلثه‌سندن اوستون .

نَصْر [ع ، مص] یاردیم ایتمك ، معاونت ایلمك . ظفر ، مظفریت

نَصْرانی [ع ، ص] دین عیسایه تابع اولان ، خرستیان .

نصرانیت = نصرانیلك ، عیسویلك ، خرستیانلق .

نَصْفَت ـ نَصَفَت [ع ، مص] عدالت ، انصاف ، دادکرلك . حقانیت . { بو کلمه‌نك دوغریسی (نَصَفَت) اولوب صادك سکون ونونك کسریله (نِصْفَت) و (نُصْفَت) ك غلط اولدیغی بعض لغت کتابلرنده مذکور ایسه‌ده سکون صاد ایله (نَصْفَت) غلط مشهور اولدیغندن بالجبریه یازلمشدر . }

نَصْل [ع ، ص] مزراغك اوجنده‌کی سیوری دمیر . جمعی : (اُصول ونصال) کلیر .

نَصِل [ت ، ص] اداة استفهامدر . ☞ [ناصل]

نَصُوح [ع ، ص] عزم قوی ایله قصد صادقله اجرا اولنان .

توبه‌' نصوح = بوزلمسی محال توبه

نَصِیب [ع ، ص] حصه ، پای ، سهم § بهره § قسمت ، قدر § میسر .

نصیبدار = حصه‌دار ، بهره‌مند .

نصیبداش = حصه‌ده برابر اولان هم سهم ، هم حصه .

نَصِیحَت [ع ، ص] اوکوت ، پند ، موعظه .

نصیحت آمیز = کندوسنده نصیحت موجود اولان کلام نصیحت آمیز .

نصیحت پذیر = نصیحت قبول ایدیجی ، ایدن .

نصیحت ناپذیر = نصیحت قبول ایتمیان .

نصیحتجی = نصیحت ویرن ، ناصح

نصیحتکر = نصیحت ایدیجی ، نصیحت ویرن .

نَصِیر [ع ، ص] نصرت ایدن ، یاردیجی ، مددکار . معین .

نَضَارَت ـ نَضْرَت [ع ، مص] تر وتازه‌لك طراوت .

نُضْج [ع ، مص] پیشمك ، کمال قوام بولمق § بلوغه ایرمك .

نضج = پیشکین ، پیشمش ، کمال بولمش اولان .

نضج قبل الوقت = (طب) وقت بلوغك احوال عادیه‌دن ظهوری ، وقت معین طبیعیدن اقدم بلوغه وصول .

نَضْح [ع ، مص] صو چکمك .

نَضْر [ع ، ص] آلتون ، ذهب ، زر .

نَضِیر [ع ، ص] تازه ، آبدار § آلتون .

نَطِیح [ع ، ص] بوینوزلی حیوان باشیله اورمق ، طوس اورمق ، سوشمك .

نَطْرُون [ع ، ص] کهرجله § بوراق دینلان طوزلیجه بر ماده‌ء کیمیویه

نَطِس [ت ، ص] تارلایی تمیزلیوب اوتلرینی ایرمق ایچون اولدن سوروب حاضرلامق .

نَطْع [ع ، ص] مشیندن ، سختیاندن یاپیلان دوشك ، سرکی ، بساط § سفره بزی .

نَطُوق [ع ، ص] کوزل سوز سویلین ، قوه‌ء نطقیه‌سی یرنده اولان خطیب فصیح .

نَظَائِر [ع ، ص] اش ، مثل مانند معناسنه اولان (نظیره) نك جمعی .

نَظَائِف [ع ، ص] تمیز ، پاك معناسنه اولان (نظیف) ك جمعی .

نَظَارَت [ع ، مص] بر شیئه باقمق نظر ایتمك § کوزتمه ، تفتیش تحت نظارتده بولندیریلور . § اداره ، ریاست : بو ایشه فلان نظارت ایدیور . § دوائر اساسیه‌ء دولتدن بری ، ناظر مقامی : نظارت جلیله‌' معارف ، مالیه نظارت جلیله‌سی .

نَظَّارَه [ع ، مص] اساساً (نظارت) ایله مرادف ایسه‌ده اسلوب فارسی اوزره اکثریا نظامده تشدید ایله و (سیرجی) معناسنه مستعملدر .

نَظَافَت [ع ، مص] تمیزلك ، پاکلك

النظافة من الایمان = نظافت شعار ایماندندر .

نَظّام [ع ، ص] نظام ویریجی ، ترتیب وتنظیم ایدیجی . نظام العالم

نَظَر [ع ، مص] بر شیئه باقمق § (ص) کوز ، نگاه : نظراعتبار § تأمل ، فکر § عند ، نزد فلانك نظرنده بو بویله دکلدر . § اصابت عین چوجغه نظر دکدی . § اعتبار نظردن دوشدی :

نظری = نظره منسوب ومتعلق .

حکمت نظریه = حقائق موجوداتی تصور .

نظریات = نظری اولان ، عملی اولمیوب یالکز تفکر وتصور ایله بیلنان ، حقیقتنه احتمال ایله حکم اولنان .

نظریات حکمیه = بر صنفدن اولان حادثات وعلائمه متعلق قوانینك جمله‌سی { Théories physique }

نظر انداز = نظر ایدیجی ، نظر ایدن ، باقان .

نظرکاه = نظر ایدیلان محل : «دل نظرکاه خدای اکبرست»

نظر اعتباره الق = اهمیت ویرمك

حسن نظر = توجه .

صرف نظر = نظری چویرمك ، واز کچمك .

نظراً = کوره ، باقیلورسه || نسبةً ، نسبتله ، قیاساً .

نظرلق = اصابت عیندن محافظه ایچون چوجغك بوینه ، باشنه طاقیلان بونجوق و سائره‌دن معمول شی .

نَظْم [ع ، مص] دیزمك ، ترتیب ایتمك ، صریه قومق § موزون ومقفی سوز ، (نثر) مقابلی . [شعر ایله نظم اره‌سنده فرق واردر]

نظماً = نظم ایله ، موزون ومنظوم اوله‌رق ، (نثراً) مقابلی .

نَظِیر [ع ، ص] اش ، مثل ، مانند .

بی نظیر | نظیرسز = مثالسز ، بی‌مانند ، اشسز

نَظِیره [ع ، ص] برشاعرك شعرینه مشابه اوله‌رق عین وزن وقافیه‌ده تنظیم ایدیلان منظومه § اورنك ، مثل ، مماثل .

نَظِیف [ع ، ص] نظافتیله متصف نظافتلی ، تمیز ، پاك ، طاهر پاکیزه .

نَعائِم [ع ، ج] منازل قمردن بری .

نَعّاب [ع ، ص] قارغه یاوروسی § (مص) قارغا وخروس کبی اوتمك .

نَعّار [ع ، ص] سرکش ، عاصی ، باغی .

نعاره = فاحشه ، بی حیا قادین .

نَعامه [ع ، س] دوه قوشی .

نَعْب [ع ، مص] قارغه ویا خروس کبی اوتمك .

نَعْت [ع ، مص] بر شیئی کوزل بر صورتده مدح وتوصیف ایتمك § (ص) اوصاف جلیله و مدایح جمیله؛ حضرت نبوی‌یی متضمن شعر ، قصیده : نعت شریف .

نعت خوان = نعت اوقویان .

نعت کو = نعت سویلین .

§ بر اسمی توصیف ایدن کلمه ، صفت .

نعت ایله منعوت = نعت ایله موصوف

نَعْجه [ع ، ص] دیشی قیون . [جمعی : [نعاج] کلیر .]

نَعْره [ع ، ص] یوکسکجه چیغیریلان سس ، حایقرمه . نعرهٔ مستانه

نعره آتمق = سرخوش حایقرمق .

نَعْس [ع ، مص] اویقی کلمك ، اویقو باصمق .

نعسان = اویقوسی کلمش ، اویقو باصدیرمش آدم .

نَعْش [ع ، ص] جنازه § درونده اولو بولنان تابوت .

بنات نعش | بنات النعش = دب اکبری تشکیل ایدن کواکب .

نَعْظ [ع ، مص] ☛ [انتعاظ]

نَعْل [ع ، ص] ایاق قابی ، پاپوش § نال ، حیوانك وبالخصوص آتك ، مرکبك وبعضاً اوکوزك ایاغنه چاقیلان دمیر قاب .

نعلچه = اسکی بچیم چیزمه‌لرك ، ایاق قابلرك اوکچه‌سنه چاقیلان کوچوك دمیر پارچه‌سی .

نعلبر = نالبور دنیلان اهل حرفت که چیوی ، نعل کبی شیلر یاپار .

نعلبند = آت وامثالی حیوانلرك ایاقلرینه نعل میخلایان وطیرناقلرینی قایادلیان اهل حرفت .

درت نعل = آتك طبلی دیزکین قوشمه‌سی ؛ الا بیلدیکنه کیتمه‌سی .

نعل دوکن = طاشلق محل .

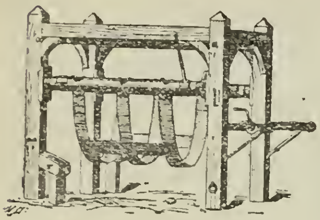

(نعلبند طولابی)

نعللری دیکمك = اولمك ، وفات ایتمك [مقام تحقیرده مستعملدر .]

نعلنه میخنه اورمق = نه یاپه‌جغنی شاشیرمق .

نعللانمق = اتك ایاغنه نعل چاقدیرمق

نعللاتمق = ایاغنه نعل چاقلمق .

نعلی = آت نعلی شکلنده اولان .

(«رومن» بارکیر نعلی ، عادی نعلی) أ

نَعْلَین [ع ، ص] بر چفت ایاق قابی § حمام ، خلا ویوکا مماثل صولی محللرده کیلان تخته‌دن معمول وطاسمه کبی یوکسکجه بر جنس ایاق قابی ؛ نالین .

نعلینتراش = نعلین یاپان ویا صاتان آدم .

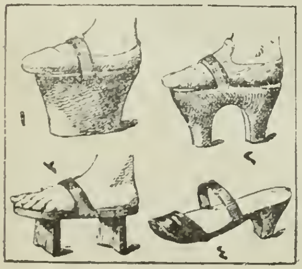

(نالین)

١—٢—٣—٤ ادوار مختلفه‌یه عائد نالینلر .

نعلبنجی کمری == یالکز منفعت شخصیه‌سنی دوشونن آدمدن کنایه .

نَعَم [ع ، د] ادات جواب وتصدیقدر اوت ، بلی ، بك كوزل . § های های ، اویله‌در . § چارپا حیوان ، اوكوز دوه قویون وامثالی [بو معناده جمعی ، (انعام) كلیر .]

لاونعم == اوت وخیر : بومسئله‌یی سؤال ایتدیمسه‌ده لا ونعم بر شی سویلمدی

نَعماء [ع ، س] نعمت ، احسان راحت § رفاه حاله بادی اولان شی § عطیه ، احسان § نعمت معنویه .

نَعنا ـ نَعناع ـ نُعنُع [ع ، س] نانه دنیلان كرزل قوقولی نبات .

نَعوذُ بالله [ع ، تر] افادهٔ تحاشی ایچون الله‌ه صیغینیرز معناسنه تركیبدر .

نَعیب [ع ، س] قارغه سسی ، آواز غراب .

نَعیر [ع ، س] حایقران ، نعره آتان § فغان و فریاد ایتمك ، نعره آتمق .

نَعیف [ع ، ص] (ضعیف) ایله مترادفدر : نعیف وضعیف

نُعیق [ع ، س] قارغه ویا خروس سسی .

نَعیم [ع ، س] جنت ، ارتحال دار نعیم ایتدی . § نعمت : نعیم دنیا § رفاه ، راحت : ناز ونعیم ایله پرورده اولمش .

دارالنعیم == جنت ، روضهٔ جنت .

نَغز [ع ، ص] متحول ، لطیف حوش ، كوزل : نظم نغز .

نَغَم [ع ، س] جمع : (نغمه)

نَغمه [ع ، س] كوزل سس ، ازكی : نغمهٔ هزار .

« ای نغمه‌ندازی حقیقتك سن
تأثیرده روحه شدتك وار »

نغمه‌پرداز / نغمه زن / نغمه ساز / نغمه كش == نغمه سویلیجی ، آهنك ایلیجی ، آهنك اجرا ایدن ، خواننده ، سازنده .

نغمه خوان == نغمه اوقویجی ، خواننده .

نغمه خوانی == نغمه خوانلق .

[جمعی : (نغمات) كلیر : نغمات بلبل]

نَفائِس [ع ، س] نفیس اولان شی معناسنه كلان (نفیسه) نك جمعی : نفائس آثار ، نفائس مصنوعات .

نَفّاثه [ع ، ص] بیوجی قادی ، ساحره .

نَفّاج [ع ، ص] خودبین ، متكبر § شیشكین .

نَفّاح [ع ، ص] خیرلی كیمسه ، خیر وانعامی عمیم اولان .

نَفاد [ع ، مص] بیتمك ، توكنمك فنا بولمق .

نَفاذ [ع ، مص] بر شی دیگر شیئه ایشلیوب اوته‌سنه كچمك ، نفوذ ایتمك § امر وحكم جاری ومرعی اولمق .

نَفاسَت [ع ، مص] نفیسلك ، مرغوبیت ، مقبولیت ، لطافت ، § قیمتلیلك .

نَفّاطه [ع ، س] یاغلی پاچاورا تعبیر اولنان آلات حرب .

نَفت [فا ، س] قابل اشتعال یشیله چالار آچیق صاری رنككی بر مایع معدنی اولوب كركنده خصوص معادندن سیلان ایدر وپترول بولنان محللرده یاقلدیغی كبی بو یاغدن وبوكا مماثل مدلیمده دخی استعمال ایدیلور نفت قویوسی ، نفت یاغی .

نفتی == نفت یاغی رنكنده ، قویو یشیل ایله قهوه رنكی اره‌سنده بر رنك خصوصنده اولان ،

نفت نباتی == چام اغاجندن چیقاریلان بر مادهٔ مشتعله .

نَفح [ع ، ص] كوزل قوقو یایلمق § روزكار اسمك . § اغز ایله اوفورمك .

نفحه == روزكار || كوزل قوقو رایحهٔ طیبه || روزكارك اره اسمه‌سی || اوفوروك ، نفس ، اوفورمه .

نفحهٔ الفزع == اسرافیل علیه السلامك صوری برنجی دفعه اوفورمه‌سی .

نفحهٔ البعث == اسرافیل علیه السلامك صوری ایكنجی دفعه اوفورمه‌سی .

[جمعی : (نفحات) كلیر .]

نفحات الانس == (تصوف) ارباب كشفه بعضاً عالم لاهوتیدن كلن رایحهٔ محرمیت .

نَفخ [ع ، مص] اوفورمك § بوری وسائره‌یی اوفلەمك .

نفخ صور == یوم قیامتده اسرافیل علیه السلامك صوره اوفلەمسی .

نفخه == اوفوروك || قارن شیشمه‌سی شیشكینلك .

نَفد [ع ، مص] انفاد .

نَفر [ع ، مص] اوركوب قاچمق .

نَفَر [ع ، ص] بر انسان ، بر تك ادم ، كیشی ، فرد . § ضابط صفتنی حائز اولمیان عسكردن هر بری . § حیواناتك آمدادنده (رأس) واشیاده (عدد) ، قطعه ، (پارچه) دینلدیكی كبی عدد انسانی بیان ایچون اسماء اعداددن صوكره استعمال اولنور بر اسم مبهمدر : اوچ نفر عمله ، بش نفر اسیر .

[جمعی : انفار و (نفرات) كلیر .]

نفریه == بر نوع كوچوك صالقیملی اوزوم .

نَفرت [ع ، مص] برشیدن اوركوب قاچینمق § كریه كوروب چكنمك ، ییكسنمك . § چكینمك ، بغض ایتمك .

نَفرین [فا ، س] سب ، لعنت ، بد دعا .

نفرین كنان == نفرین ایدرك ، سب ولعنت ایدن

نَفس [ع ، س] جان ، روح ، حیات [عربیده مؤنث اعتبار ایدلدیكندن موصوفی دخی مؤنث كلیر : نفس ناطقه ، نفس لوامه . فقط لسانمزده مذكر اعتبار ایدلدیكی ده واردر : نفس نفیس كبی] § قان ، دم ، خون § جسد شخص ، كندی و هركس نفسنی دوشونور هر شیئك عینی ، جوهری [بومعنالرده جمعی (انفس)] § اراده مشیت ، قوت .

نفس اماره == (اخلاقیات) طبیعت بشریه‌نك لذات دنیویه‌یه دها دوغریسی فضایحه اولان خواهش میلانی قوتی .

نفس الامر == ایشك حقیقتی ، كنهی اصلی . نفس الامرده == حد ذاتنده .

نفس لوامه = (اخلاقیات) وقوع معاصیدن دولایی کندینی زیاده‌سیله لوم ایدن ارادهٔ انسانیه || عذاب وجدانی

نفس مطمئنه = (اخلاقیات) صفات ذمیمه‌دن عاری واخلاق حسنه ایله متصف اوله‌رق قرب الهیه وصوله اطمئنان کسب ایتمش اراده ، قوت .

نفس ناطقه = (اخلاقیات) (بن) لفظیله تعریف ایدیلان مسماتك مدلولیدرکه: شخصیت مادیه ایله برابر قوهٔ عقلیه وحسیه واراده‌نك هیئت مجموعه‌سیدر .

نفسانی = نفسه ، باخصوص نفس اماره‌یه منسوب ومتعلق: انفعالات نفسانیه

نفسانیت = نفس اماره‌دن مولد حیات || غرض ، خصومت .

نفس کل = عرش اعلادن کنایه‌در « نفس کل درس‌اوقور اندیشهٔ ادراکمده » برشیئك ملحقاتندن صرف نظرله اصل کندیسی نفس بروسه ، نفس صلاتیك .

بالنفس بالنفسه = بالذات .

بالق نفسی = اسپرماچت || (من) قیطس) دینیلان مادهٔ شحمیه .

نفس متکلم = افعال و ضمائرك سویلین ادمه عائد حالی .

نفس متکلم‌وحده = نفس متکلم صیغه‌سنك مفردی .

نفس متکلم‌مع‌الغیر = نفس متکلم صیغه‌سنك تثنیه وجمعی .

نفسی = نفسه منسوب و متعلق .

نَفَس [ع ، س] صولوق ، دم ، علی‌المناوبه وتنفسه (آق جکرلره) داخل اولوب اعاده ایدیلان هوا .

نفس المق = صولوق . تنفس ایتمك || وقت ، زمان بولمق || یورغونلق المق ، استراحت ایتمك .

نفس آلدیرمق = استراحت‌ایتدیرمك

انقطاع نفس = رئه‌لره درجهٔ کافیده مولدالحموضه‌نك عدم دخولندن مولد بر عارضهٔ مهلکه .

طیق نفس = { اصلی (ضیق‌النفس) } نفس طارلغی .

صولوك نفس = حالت نزع . دم حیاتك صوکی .

نفس طوتلمق = نفس آلهمامق .

نفسلنمك = صولومق ، صولوق آلمق || راحتلنمك .

نفس توکتمك = بیهوده چوق سویلمك ، نتیجه‌سز غیر مؤثر سوز سویلمك .

نفسلك = هوا المق ایچون قوابه ، انبار وسائره اوستنده اچلمش دلیك .

نُفَساء [ع ، س] لوغسه [نوحوضه] یکی طوغورمش قادین .

نَفض [ع ، مص] صاچمق ، نشر نشر ایتمك .

نَفط [ع ، س] (فارسی (نفت) دن معربدر) ☛ [نفت]

نَفع [ع ، س] منفعت ، فائده سود

نفع خزینه = خزینهٔ دولتك منفعت واستفاده‌سی .

نَفَقه [ع ، س] اولاد وعیال کچندیره‌جك شی § حوایج وتعیش ایچون صرف اقتضا ایدن اقچه وزاد وذخیره مقوله‌سی .
§ ایتام‌وازواج مطلقه‌یه‌جانب‌شرع‌شریفدن تقدیر وتخصیص اولنان و ویردیریلان اقچه .

نَفل [ع ، مص] واجب اولمیان عبادتی ایشلمك [نافله نماز قیلمق کبی]

نَفَل [ع ، س] دشمندن الینان مال غنیمت .

نُفور [ع ، س] اورکن قاچان § خیر وحسناتی کثیر وعمیم اولان

نَفی [ع ، مص] بر شیئی یرندن آیرمق بر شی یرندن آیرلق § اجلا وتغریب‌ایتمك § سلب وانکار ایلمك .

ادات نفی = کلماته لاحق‌اوله‌رق حدثك عدم وقوعنی بیان ایدن اداتدن هربری: دکل ، بز ، بلا ، بی ، مه ، نا .

نفی ملاك = بر کیمسه کندینه عائد اموال واملاکك باشقه‌سنه عائدیتنی اقرار وبیان ایتمك .

نَفیر [فا ، س] کرنای دینیلان بر نوع بورو § فریاد ، ناله ، فغان . § قاچینان ، نفرت ایدن، متنفر

نَفیر [ع ، س] جماعت انسانیه ، کروه ، طائفه .

نفیر عام = جنك ایچون سلاح بدست جمعیت اولان عموم اهالی || عموم‌اهالینك جنك ایچون سلاحه صارلمسی .

یوم نفیر = حجاجك مقادن حرکتیله مکه‌یه روان اولدقلری کون .

نَفیس [ع ، ص] رغبت اولنه‌جق درجه‌ده کوزل ، مرغوب اولان‌شی پسندیده مقبول نادیده

نفیسه = (نفیس) ك مؤنثی اطعمهٔ نفیسه . نفیس اولان شی : اثار نفیسه

صنایع نفیسه = رسم هیکلتراشلق ، موسیقی کبی هنردن معدود اولان نازك وظریف صنعتلر {beaux aus arts

صنایع نفیسه مکتبی = بوصنعتلرك تعلیم وتدریسنه مخصوص مکتب عالی .

نَقائص [ع ، س] ج (نقیصه) (نواقص)

نَقائض [ع ، س] ج (نقیضه) باشقه شیئه مخالف اولان شیلر ☛ [نقیضه]

نَقابت [ع ، مص] نقیبلك ، بر جماعتك احوالنه نظارت‌ایدن بیوك ذواتك حال و منی .

نَقّاد [ع ، ص]نقد ایدن . اقچه‌نك خالصی قلبندن تفریق ایدن § برشیئك ایویسی کوتوسندن فرق وتمییز ایدن § ماهر ، دقیقه بین فکر نقاد ادیبلری ، طبع نقاد حکیمانه‌لری .

نَقّار [ع ، س] چالغی ، موسیقی .

نقارخانه = مهترخانه . چالغی طاقمی ومحلی .

نقاره = { نظمده تشدید قاف‌ایله‌ده مستعملدر } طاوول ، کوس || الات موسیقیه‌دن بری :
« چالندی بام فلکده نقارهٔ دولت
پر ایتدی دبدبهٔ مژدهٔ کوش ایامی »

چفته نقاره = { زبانزدی : چفته نعره } چفته دونبلك .

نَقّاش [ع ، ص] باغلی ومونث . ابنیه‌نك دیوار وطاوانلر وسائره‌سنی تلوین‌وتزیین ایدن صنعتکار .

نقاش ازل — ذات حقدن کنایه‌در

نَقّاف [ع ، ص] حسن‌رأی وتدبیر صاحبی اولان .

نَقّال [ع ، ص] یاده‌سیله نقله ایدیجی § دعاجی .

نقاوت ـ نقاوت [ع ، مص] پاكلك ، تميزلك پاكيزه‌لك : نقاوت وجدان .

نقاهت [ع ، مص] خسته‌لكدن صحت بولوب فقط هنوز ضعيف و توان اولق .

نقايع [ع ، مص] قدوم سفرضيافتى معناسنه اولان (نقيعه) نك جمعى .

نقب [ع ، مص] دليك سوراخ § لغم‌مجراسى . § (مص) دليك دلمك ، لغم آچمق .

نقبزن == لغمجى ، لغم اچيجى .

نقد [ع ، مص] بر شيئى اشتراده پيشين ويريلان آقچه § على‌الاطلاق اقچه ، سكه ، مسكوكات .

نقداً == اقچه اوله‌رق ، اقچه حالنده .

نقدى == نقده منسوب ومتعلق : معاملات نقديه .

نقديه [فا ، مص] حاضر آقچه ، پيشين آقچه § قيمتلى مال : نقدينهٔ حيات .

نقر [ع ، مص] اورمق § قوش ـم طوپلامق § اغاجى اويمق § على الاطلاق اويمق ، حك و تراش ايتمك مرمر ، اغاج كبى شيلرى اويه‌رق چيچك ، رسم ، هيكل و سائره يا‌پمق . § فن نقر = سنك تراشلق ، هيكلتراشلق . (Sculpture

نقرات [ع ، مص] { جمع : (نقر) . § (ادبيات) شرقى بندلرينك اخرنده تكرر ايدن بيت ويا مصرع . § صيق صيق تكرار ايديلان سوز .

نقش [ع ، مص] بر شيئى بر قاچ درلو رنك ايله تزيين ايتمك . § (ـ) بوصورتله تلوين اولنمش شى § رسم ، صورت : نقش ديوار ،

نقش برآب == دوامسز ، ثباتسز ، فانى شيدن كنايه .

نقشبند == نقاش ، مصور ، رسام .

نقشبندى == نقشبندلك ، رساملق ،

نقشبندى == طرق صوفيه‌دن برى‌كه : نسبتلرى حضرت ابوبكر صديقه‌دور .

نقش جهان == باغ لطيف || اصفهانده وقتيله طرح ايدلمش كوزل برباغ .

نقش جبين == آلين يازيسى ، سرنوشت ، قدر .

نقص [ع ، مص] اكسيكلك ، نقصان ، ناتماملق § نقصان ايتمك ، اكسيلتمك .

نقض [ع ، مص] بوزلق . خلل ويرمك خلله دوچار اولق : نقض عهد . چوزمك . § (حقوق) محاكم ابتدائيه ويا استينافيه‌دن ويريلان قرارك محكمهٔ تميزجه نقصان جهتلرى كوريله‌رك اوراقك محكمهٔ عائده‌سنه اعاده اولنمسى .

نقع [ع ، مص] صوايچنده ايصلاتمق § حيوانك ييه‌جكنى صوغوق صوايله مالى بر قاب درونده بر مدتجك ترك ايتمك . § توز ، غبار .

نقل [ع ، مص] بر شيئى يرندن قالديروب باشقه بر يره كتورمك : اشيانك نقلى يارينه قالدى . § روايت ، حكايه ايتمك . § تبديل مسكن ايتمك : نقل خانه ايلدى . § عشرت مزه‌سى [بومعناده ضم نون ايله‌ده مستعملدر . بزم نقل] § بر بسنك صورتنى چيقارمه . § ترجمه ايتمه . بر اساندن ديكر لسانه چويرمه .

نقل دعوى == (حقوق) معين سببلردن دولايى بر دعوانك عائداولديغى محكمه ويا مستنطق درجه‌سنده ديكر بر محكمه ويا مستنطقه حواله اولنمسى . [نقل دعوايى موجب اسباب ايكيدر ؛ برى امنيت عموميه‌يى محافظه ايتمك ، ايكنجيسى ، شبهات دعوت ايدن ونظاماً مقبول اولان شيلر]

نقلاً == نقل صورتيله . ذكر وحكايه ايدرك .

نقلى == نقله منسوب و متعلق .

نقليات == نقل اولنان اشيا : شمندوفر نقلياتى ، نقليات عسكريه . || نقل روايتله بيلنن شيلر : علوم نقليه .

نقليه == اشيا و سائره‌نك نقلى ايچون ويريلان اجرت . || (بحريه) ارزاق و مهمات عسكريه و سائره طاشيمغه مخصوص بكالك كمى .

نقلبند == حكايه‌لر جمع ايدن .

نقله == نقل ايديجيلر ، ناقللر .

نقم [ع ، مص] عقوبتله جزا ايتمك § مجازات ايلمك .

نقمت == عقوبتله مجازات ، ناخوش معامله . § اخذ ثار : كفران نعمت جالب نقمتدر .

نقوت [ع ، مص] بر شيئك كزيده و ممتازى .

نقى [ع ، ص] پاك ، تميز ، خالص پاكيزه § ممتاز .

نقيب [ع ، ص] بر جماعتك احوالنه نظارت ايدن ، مصلحتكذارى اولان ذات

نقيب‌الاشراف == آل نبيدن اولان ذواتك بعض امور و خصوصاتنى رؤيته مأمور اولان كيمسه

نقيبه == نفس‌ناطقه || هوش ، عقل

نقير [ع ، ص] خرما چكردكنك ارقه‌سنده‌كى بياض چوقور .

نقير وقطمير == صغير و كبيردن ، يعنى بر شيئك كافهٔ مشتملات و متعلقاتى يعنى انكاردن كنايه .

نقيص [ع ، ص] ناقص ، نقصان ، اكسيك .

نقيصه == اكسيكلك ، نقصان ، قصور . || قباحت ، عيب .

نقيض [ع ، ص] نقض ايدن ، بوزان § (منطق) برشيئى رفع و ابطال ايدن .

نقيضه == (منطق) بر قضيه‌نك حكم و معناسنه مخالف و مناقض اولان باشقه قضيه .

نقيع [ع ، ص] قانديريجى ، قانديران .

نقيعه == قدوم سفر ضيافتى || ضيافت طعامى || زفاف كيجه‌سنده داماد ايچون ترتيب ايديلان طعام

نقيعيه == (حيوانات) راكدصولرده و مواد عضويه‌نك مقرى اولان بالجمله مياه متعفنده بولنان خرده‌بينى ، مختلف الاشكال حيوانات ابتدائيه ـ كه : بونلرك تناسل و تكثرى (انقسام‌بالتجزى) صورتيله‌در . موناديلر ، اشنيه‌لر (صو يوصونلرى) بو جمله‌دندر : حيوانات نقيعيه .

نقيق [ع ، مص] قورباغه و طاووق كدى كبى حيوانلرك بوغوقجه سسى .

نقيمه [ع ، ص] نفس ، ذات ، اصل ، كوهر .

نقه [ع ، ص] حال نقاهتده بولنان ، خسته‌لكدن يكى قالقوب هنوز ضعيف اولان .

نكال [ع ، ص] عذاب ، اشكنجه ، عقوبت .

نكب ـ نكب [ع ، مص] محنت و مصيبته اوغرامق .

نَكْبَتْ [ع ، ص] مصيبت ، فلاكت ، حادثهٔ مؤلمه ، نائبهٔ مؤثره . § بدبختى .

دار نكبت = محنتخانه . مصيبت‌زده اولانك مسكنى .

نكبتزده = بدبخت ، فلاكت و مصيبته دوچار اولان . [جمعى: (نكوب) و (نكبات) كلير .

نَكِرَه [ع ، ص] (نحو عربى) (معرفه)نك ضدى . دلالت خصوصيسى مجهول اولان اسم مبهم . § تحف سوزلر ، غريب فقره‌لر ، جمله‌لر ايراد ايدن كيمسه . (نكره‌كو)

نَكْس [ف ، ص] {فارسى (ناكس) دن محرفدر . } خسيس ، بخل ، جرى .

نُكُص [ع ، مص] بر شيدن شدتله اجتناب و احتراز ايتمك .

نَكْظ [ع ، مص] چباليوب سعى غيرت ايتمك ، سعى و كوشش ايلامك .

نَكْل [ع ، ص] كندرصيله اشكنجه و عقوبت اجرا ايديلان شى § آت كمى ، يولار ، لجام .

نَكْهَت [ع ، ص] ☞ (نكهت)

نَكِير [ع ، ص] (معروف) ك ضدى ، بيلنمش شى § سؤال ملككلرندن برى: منكر ونكير .

نَمْ [فا ، ص] خفيف صورتده ايصلاقلق ، آز ياشلق ، رطوبت

نم قاپمق = خفيف صورتده ايصلانمق ، رطوبتدن متأثر اولمق .

بلوطدن نم قاپمق = موسوس اولمق ، هر حال و حركتدن متأثر اولمق .

نمدار / **نمناك** = رطوبتلى ، نملى ، ياش .

نمناكى = نمناكلك .

شبنم = ايلك بهارده كيجه‌لرى ياغان چى ، رطوبت .

نمديده = كوز ياشى .

نَمَاء [ع ، مص] آرتمق ، زياده‌لشمك § بركتلنمك ، بيومك : نشو ونما § فائض ،

نمادار = آرتان ، بيوين || زياده‌لشن || فائض كتيرن .

نَمَائِم [ع ، ص] جم : [نميمه]

نَمَاز [فا ، ص] اوقات خمسه‌ده اداسى فرض اولان عبادت معروفه ، صلاة .

بى نماز = نماز قيلميان ، تارك‌الصلاة

نماز بزى = نسوان اسلامك اداى صلات ايدركن باشلرينى صاچلرينى ستر ايتدكلرى اينجه بز .

نماز بوزان = (نباتات) اكرلتى اوتى فصيله‌سندن بر جنس نبات

نماز شام = اقشام نمازى .

نمازكاه = اكثريا شهر خارجنده نماز قيلمق ايچون مخصوصاً يايلان محل ، سد ، مصلا .

نمازكذار = نمازلرينى ادا ايدر اولان .

نَمَارِق [ع ، ص] يامديق مناسبته اولان (نمرقه)نك جمعى .

نَمَّاس ـ نَمَّال ـ نَمَّام [ع ، ص] قوغيجى ، نقل كلام ايديجى ، منافق ، مفسد .

نَمَد [فا ، ص] كچه ، كبه .

نمدزن = نكاتى ، ات اكرى التنه وضع اولنان كچه .

نمد پاره = كچه پارچه‌سى .

نَمْرُود [ع ، ص] ☞ [محيط اعلام]

نَمِش [فا ، ص] دك ، خدعه ، دسيسه .

نَمَط [ع ، ص] دوشك ، بساط § يايغى .

نَمَف [ع ، ص] كوچرك قورد .

نَمَك [فا ، ص] طوز ، ملح .

بى نمك = طوزسز .

نمكدان = طوزلق .

نمكين = طوزلو .

نمكحرام = كافر نعمت .

نمكحرامى = نمكحراملق .

نمك‌پرور = صادق ، بندهٔ اصدق .

نمكحلال = صداقت ايديجى ، ايدن ، صادق .

نمكزار / **نمكسار** = طوز معدنى ، طوزله ، مملحه .

نمكسود = طوزلى شى || باصديره .

نمكشناس = شاكر نعمت اولان ، ايلك بيلن .

نَمِل ـ نَمْلَه [ع ، ص] قارنجه ، دنيلان حيوانجق ، مورچه § قاشنديريجى بر نوع نبات .

حامض نمل = كيمياكران متقدمينك قيرمزى قارنجه‌لرى صو واسطه‌سيله تقطير ايدرك و زمانمزده وسائط مختلفه ايله استحصال ايلدكلرى بر حامض : نمليت ، نمليت رصاص .

نَمِير [ع ، ص] ضاتلى صو ، آب شيرين

نَمِيقَه [ع ، ص] يازلمش شى ، مكتوب تحريرات .

نَمِيمَه [ع ، ص] قوغيجيلق غمازلق ، غمازلق .

نميمه كار = غماز ، قوغيجى نمام .

نَنْك [ع ، ص] عار ، حيا ، شرم : پردهٔ ننك :

« طبع عالى همى بدرقهٔ اهل يقين
دست لطف وكرمى محفظهٔ شيشهٔ ننك »

نَوْ [فا ، ص] يكى ، جديد ، مجدد : طرز نو . محدث ، صوكره‌دن ظهور ايدن : نو ايجاد .

نو آباد = يكى شنلمش يكى معمور اولمش اولان .

نو بنو = يكيدن يكيه ، تازه‌دن تازه‌يه .

نو بهار = ايلك بهار ، ربيع .

نورس / **نورسيده** / **نورسته** = يكى يتشمش ، كنج .

نورسيدكان / **نورستكان** = كنجلر يكى يتيشنلر .

نو جوان = تازه ، دليقانلى .

نوجوانى = نوجوانلق .

نوراه = يكى يولجى ، ايلك دفعه يولجيلق ايدن .

نوروز = يكى كون || شمسك برج

حمله انفعـال ایتـدیکی کون که : ایلك بهارك برنجی کونی اولوب مارتك طقوزینه مصادفدر .

نوروز اوتی == (آرصلان اغزی) ذات الفلقتین شعبه‌سندن خنازیه فصیله‌سنه منسوب بر نبات اولوب بونکله اعمال ایدیلن مرهملر باسور مرضنده مایش کبی مستعملدر .

(نوروز اوتی)

نوروزیه == { (نوروز) فارسی اولدیغندن بو کلمه غلطدر } نوروز کونی اجزاجیلر طرفندن یاپیلوب طاغیدیلان بر نوع معجون .

نوزاد == یکی طوغمش ، پك کوچوك چوجق : طفل نوزاد .

نوباوه == یکی یتشمش میوه ، تازه یمش . || هدیه .

نو پیدا == یکی وجوده کلمش ، یکی حاصل اولمش اولان .

نو زمین == یکی طرز واسلوبده اولان

نو باده == تازه شراب .

نو آیین == یکی اسلوب ، طرز جدید

نو شکفته == یکی اچلمش : زهر نو شکفته .

نو عروس == یکی کلین . [جمعی (نو عروسان) صورتنده لسانمزده مستعملدر .]

نوعنان == یننلمکه هنوز یکی آلشدیریلن آت ، عجمی ، طورلاق آت .

نوکار == عجمی ، غیر ماهر .

نو هوس == یکی هوسلی .

نوهوسان == نوهوسلر .

نونیاز == ایشه یکی شروع ایدن || یکی مشق آلان چوجق .

نو نهال == تازه فدان .

نوخیز == یکی یتشمش ، یکی وجود بولمش ، تازه : نهال نوخیز ، کل نوخیز ،

نوجاه == بر مقام ومأموریته یکی کچمش اولان : رئیس نوجاه .

نوای [فا ، ص] حس ، صدا آواز ، لحن ، نغمه ، آهنك نوای عندلیب ، نوای محرق § انتظام حال § رونق § رفاه . § مقامات موسیقیه‌دن بری .

نوائی == نوایه منسوب ومتعلق .

نو اساز == مغنی ، متغنی .

خوش نوا == کوزل سسلی ، کوزل آهنکلی § نصیب ، بهره :

بی نوا == محروم ، بی بهره .

نوائر [ع ، ص] شعله معناسنه اولان (نائره) نك جمعی .

نوّاب [ع ، ص] نیابت ایدن .

نوائب [ع ، ص] مصیبت معناسنه کلان (نائبه) نك جمعی .

نوات [ع ، ص] خرما چکردکی § چکردك . § چکردك شکل وحالنده اولان شی .

نوّاح [ع ، ص] میتك ارقه‌سندن اغلایان آدم .

نواحه == (نواح) ك مؤنثی .

نواز [فا ، ص] ☞ [نواز]

نواحی [ع ، ص] یان ، طرف § مدیرلك معناسنه کلان ناحیه‌نك جمعی .

نواحیٔ قضا == بر قضانك مشتمل اولدیغی ناحیه‌لر .

نواحیٔ محترقه == ازمنهٔ قدیمه‌ده سونمش یناز طاغلرك جوارنده وولقان آثاری مشهود اولان محللر .

نواد [فا ، ص] حزن § ضرر وزیان .

نوادر [ع ، ص] نادر اولان شی : اولان (نادره) نك جمعی . نوادر الکلام .

نوازل [ع ، ص] بلا ، داهیه معناسنه اولان (نازله) نك جمعی ایسه‌ده لسانمزده مفرد مقامنده (نزله) و زکام معناسنده مستعملدر .

نواصب [ع ، ص] (نحو عربی) داخل اولدقلری اسم ویافعلی منصوب قیلان حرفلر .

نواصی [ع ، ص] (آلین) معناسنه اولان (ناصیه) نك جمعی .

نواطیر [ع ، ص] ج : [ناطور]

نوافس [ع ، ص] ج [نفساء]

نواقل [ع ، ص] ج [نافله]

نواقص [ع ، ص] نقیصه‌لر نقصانلر اکمال نواقص .

نواقس [ع ، ص] ج : [ناقوس]

نوال ـ نواله [ع ، ص] عطا بخشش : شهنشاه دریا نوال . § بهره ، نصیب حصه .

نواله [ت ، ص] یه‌جك ، ایچه‌جك ارزاق ملازم صفر .

نوامیس [ع ، ص] قانون نظام معناسنه کلان (ناموس) ك جمعی نوامیس تکامل ، نوامیس طبیعت .

نواهی [ع ، ص] ج : (نهی) اوامر ونواهی .

نوبت [فا ، ص] قشله واملاکی کبی اماکن جسیمهٔ امیریه اوکفده اوقات معینه‌ده چالینان چالغی مهترخانه .

نوبتی == مهتر باشی .

نوبت [ع ، ص] کره ، سفر ، دفعه : بك نوبت . § صره ایله ، متناوبه ایله بکلشیلان مدت معینه . § ایصتمه وصائر خسته‌لکلك معین ومعین وقتلرده عارض اولمسی § ایصتمه .

نوبتله == صره ایله .

نوبتزن == نوبت چالان ، وقت معینك حلوانی بیلدیرن .

نوبتجی == نوبت بکلاین ، نوبتده بولنان : نوبتجی ضابطی ، نوبتجی چاوشی ، نوبتجی نفری . || حمامده ویا اصناف ارهسنده دلاکلری ویا عمله‌یی صره ایله نوبته قویان آدم .

نوبتجی کیسی == دونمانك امور خارجیه‌سنی تسویه‌یه مأمور کمی

نوبتخانه == نوبت چالان موسیقی طاقمك محلی ، مهتر خانه

نَوْبَر [ع ، ص] ترفنده میوه وچیچك § دالری هنوز چیقمغه باشلامش قیز .

نَوْح ـ نَوحَه [ع ، مص] میت اوزرینه فریاد وفغان ایدرك اغلامق .
§ کوکرچین نغمه ایله اوتمك : نوح حمامه .

نوحه‌کر == نوحه ایدن .

نوحه‌کری == نوحه‌کرلك .

نوحه‌گاه == نوحه محلی .

نوحات == ج : [نوحه]

نَوْخاسْت [فا ، ص] کنج ، تازه ، حیوان .

نَوَرْد [فا ، ص] دورمك ، طی ایتمك معناسنه اولان [نور دیدن] مصدرندن مشتق اولوب دوریجی ، طی ایدیجی ، قطع ایدیجی ، کزیجی ، معناسنه اولەرق دائما ترکیبله مستعملدر :

رهنورد == یول الان ، قطع مسافه ایدن .

صحرا نورد == صحرالرده کزن ، کوچبه ، صبار .

فضانورد == فضاده طی مکان ایدن : روح فضا نورد .

فیضانورد == صحرا نورد ، بادیه‌ده کزن ، طولاشان .

نَوْس [ع ، مص] دپرنمك ، تحرك ، حرکت ایتمك . [نوسان] ده بو معنایه کلیر : نوسان رقاص .

نَوْشادَر [فا ، ص] ☞ [نشادر]

نَوْص [ع ، مص] دپرنمك : قیملدانمق ، تحرك . [نوصان] ده بو معنایه کلیر .

نَوْط [ع ، مص] آصمق ، تعلیق ایتمك .

نَوْع [ع ، ص] درلو ، کونه قسم ، صنف ، چشید . § (منطق) حقیقتی بر اولان کلی : نوع انسان [منطقجه نوع ایله جنس ارەسنده فرق واردر . نوع بالاده بیان ایدلدیکی وجهله حقیقتی بر اولان کلدر . جنس ایسه حقیقتی مختلف اولان کلدر . (حیوان) کبی . § جنسك منقسم اولدیغی شعبه‌لرك طاقلرك هر بری : حیوان جنسدر ، انسان ایسه بوندن بر نوعدر .

نوع نوع == درلو درلو .

بنی نوع == کندی نوعندن ، صنفندن .

نوعاً == نوعجه ، جنسجه ، نوع جهتیله .

نوعی == نوعه منسوب و متعلق .

نوعما == بر نوع ، بر جهتله ، بر مرتبه‌ده .

نَوْفَل [ع ، ص] دکز ، بحر ، دریا .

نَوْك [فا ، ص] بر شیئك اوجی ، سیوری طرفی : نوك قلم .

[بوکلمه‌نك صحیحنك ضم نون ایله اولدیغنه قائل اولانلرده واردر . لکن مشهوری فتح نون ایله‌در .]

نَوْل [ت ، ص] عطیه ، بخشش § اجرت § واپور اجرتی ، ناولون .

نول قونطوراتوسی == (حقوق) کمینك ایجار و استیجارینه دائر اولان مقاوله نامه

نَوْم [ع ، ص] اویقو ، خواب ، § رؤیا .

نومی } == نومه منسوب ، اویقویه متعلق .
نومیه }

نَومید [فا ، ص] امیدسز ، مقطوع الامل .

نومیدی == نومیدلك ، امیدسزلك .

نَوَه [ع ، ص] جبودیه‌لرده قارك اوفاجق حبه‌لرینك بربرینه التصاق ایدرك بوز ایله قار ارەسنده بر حال کسب ایدوب دیش دیش اولمسی .

نَوِید [فا ، ص] قصیجی اولان ☞ (تویذ) .

نَه [ت ، د] ادات استفهام اولوب غیر ذی روحدن سؤال ایچون استعمال اولنور . نه دییور . نه ایستیورسکز § ادات تعجب . نه کوزل ! نه لطیف .

ادات نفی وانکار == نه حاجت !

نَهّاب [ع ، ص] زیاده‌سیله نهب ایدن .

نَهاد [فا ، ص] رسم ، روش ، اسلوب طرز . قاعده : خوش نهاد ، بدنهاد .

نَهار [ع ، ص] کونشك طلوعندن غروبنه قدر کچن مدت ، کوندوز روز .
[جمعی (انهر) و (نهر) کلیر] .

لیل و نهار == کیجه کوندوز .

نهاراً == کوندوزین ، کوندوز وقتی .

نهاری == کوندوزه متعلق ، نهاره منسوب : مکتب نهاری . ‖ مکاتب لیلیه‌یه یالکز کوندوزلری دوام ایدوب اقشاملری چیقان شاکرداندن هر بری نهاری طلبه .

نصف النهار == ☞ [نصف]

معدل النهار == خط استواء .

جارحهٔ نهاریه == (حیوانات) قرتال عقاب ، آتمجه ، شاهین کبی اك مقاومتلی ویرتیجی قوشلر .

نَهْب [ع ، مص] قاپمق یغما ایتمك غارت ایلمك . چاپول .

نَهْج [ع ، ص] طوغری یول ، راه کشاده § طرز ، وجه ، منوال

بر نهج شرع شریف == شرع شریف وجهله شریعتك کوستردیکی منواله توفیقاً

نَهْر [ع ، ص] صویك اقدیغی یر ، مجرای ماء . § ماء جاری § چایدن ، ایرماقدن بیوك ماء جاری جوی . [جمعی (انهار) کلیر]

نهری == نهره منسوب ومتعلق .

مابین النهرین == دجله ایله فرات ارەسنده‌کی قطعهٔ معلومه (مزابوتامی)

ماوراء النهر == آسیای وسطاده‌کی جیحون نهرینك اوسته‌سنده‌کی یرلر دینکدر ،

نهراً == نهر طریقیله .

نهر خاص == (فقه) صویی اشخاص معدوده اراضیسنه متفرق و منقسم اولوب او اراضینك نهایتنه وارنجه محو وغائب اولان ماء جاری که : بونده شفعه جاری اولور .

نهر عام == (فقه) صویی عامه‌یه مباح اولان نهرلر که بونده شفعه جاری اولماز .

نَهْق [ع ، مص] حمار و امثالی حیوانلر اکیرمق .

نَهْم [ع ، مص] آرسلان کبی کوموردەمك کومورتمك ، حایقرمق .

نَهَنْك [فا ، ص] تمساح دینلن صو جانواری .

نَهی [ع ، مص] (امر) مقابلی برینی بر شیدن ویا بر ایشدن الیقویمق ، منع ایتمك .

نهی عن المنکر = ممنوعات شرعیه‌دن

نهی § (صرف) امر صیغه‌سنك منفیسی کلسون ، یازمسون ، نهی غائب .

نَهیب [ع ، س] یغمایدن، یغماکر غاصب .

نَهیق [ع ، مص] حمار کبی آکیرمه اشك آکیرمه‌سی ، بانك خر

نَی [فا ، س] ☜ [نا ـ ی]

نی زن = ☜ (نایزن) .

نیزار ـ نیستان [فا ، س] قامشلق سازلق

نیشکر = شکر قامشی .

نَیِّر [ع ، ص] نورلی ، پارلاق ، ضیادار ، جسم منور .

نیر اعظم = کونشدن کنایه .

نیرین = کونش و قمر : اجتماع نیرین

نیروز [فا ، س] نوروز .

نَیطَل [ع ، س] قوجه § بلا ، مشقت ، داهیه، مصیبت .

نَیل [ع ، مص] نائل اولمق، مطلق ایریشمك § نائل اولنان شی : نیل منام ونیل ارام .

« قادی حرمان‌ایله چشمده سپهرنك آفاق
چکیلوب کبردی نقاب ارقه‌سنه چهرهٔ نیل »

نیلان = مطلوبه نائل اولق .

نون مکسوره

نِباح [ع ، مص] کوپك حاولامق .

نِبال [ع ، س] اوق معناسنه اولان (نبل) ك جمعی .

نِتَه ـ نِتَه کم [ت ، د] تشبیه وتمثیل اداتیدر : أسلکه اولدیغی کبی .

نِثار [ع ، مص] صاچمق ، طاغتمق § فارسی وصف ترکیبلرده صفت اولورق ، صاچیجی ، طاغدیجی معناسنی افاده ایدر . بخش ، عطا .

بدایع نثار = بدایع صاچیجی .

پرتو نثار = پرتو ، ضیا صاچیجی نشر ایدیجی .

نثار چین = صاچیلان شیلری طوپلیان .

نِجاد [ع ، س] قلیج باغی .

طویل النجاد = اوزون بویلی آدم .

نِحاف [ع ، ص] ضعیف معناسنه اولان (نحیف) ك جمعی .

نِحریر [ع ، ص] عالم ، فاضل ، حقایق شناس .

نِحله [ع ، س] زوجه‌یه ویریلان مهر معناسنه کلان (نحله) نك جمعی.

نِخوار [فا ، ص] خودبین، متکبر ، متعظم .

نِداء [ع ، مص] چاغرمق ، باغرمق § سس ، صوت . § (صرف) چاغرمغه مخصوص ادات ، صرف حرف ندا ، ادات ندا .

نِذارت [ع ، س] قورقودوب معاصیدن فراغت ایتدیرمك ایچون سویلنیلان سوز .

نِزار [فا ، ص] آریق ، ضعیف ، زبون لاغر : جسم نزار .

نِزاع [ع ، مص] بکدیکره خصومت ایتمك ، چکشمك ، غوغا ، منازعه ایلمك .

نزاعی = غوغاجی ، دائما منازعه ایدن .

نزاعلی = منازعه‌لی ، منازع فیه ، حقنده نزاع واختلاف وقوعبولان .

نِژاد [ع ، س] اصل ، نسل ، حسب صوی : پاکنژاد § طبیعت ، جبلیت : عالی نژاد.

نِزم [فا ، س] قیشین صباحلری عارض اولان کثیف سیس .

نِساء [ع ، س] (مرئه کلمه‌سنك لفظنك غیری اولەرق جمعیدر .) قادینلر ، زنلر ، دیشی انسانلر نسوان : طائفهٔ نساء .

نِساجت [ع ، مص] نساجلق جولهالق .

نِسبت [ع ، س] قرابت خصملق § مناسبت ، برشیئك دیکر شیئه تعلقی .

§ (ریاضیه) جنسندن عین جنسدن ایکی کمیتك بربریله مقایسه‌سندن چیقان نتیجه ب = ح ، ب/ح نظراً اولان قیمتلری .

نسبت عددیه = (ریاضیه) برکمیتك دیکر کمیتدن فرقلی اولدیغنی کوسترن نسبت .

نسبت هندسیه = (ریاضیه) برکمیتك دیکرنده قاچ دفعه داخل اولدیغنی کوسترن نسبت ب/ح = ه § (منطق) بر سوزی دیکر سوزه قیاس ایتمك .

نسبت تامهٔ خبریه = (منطق) مابعدینه انتظاره احتیاج اولمیان سوز

نسبت ناقصه = (منطق) مابعدینه انتظاره احتیاج اولان سوز .

نسبت انشائیه = (منطق) صدق وکذبه احتمالی ملاحظه‌یه احتیاج اولمایان سوز .

نسبت اربعه = (منطق) مساوات مباینت ، عموم خصوص مطلق ، عموم خصوص من وجه [بو کلمه‌لره مراجعت بیورلسون]

نسبت اعداد = (علم فرائض) عددلر بیننده اولان مقایسه.

نسبی = نسبتله واقع اولان ، قیاس ومقایسه ایله اولان.

رسوم نسبیه = مقطوع اولمیوب . قیمته کوره تخلف ایدن رسم .

نسبت ویرمك = بریرنك رغمنه بر سوز سویلمك .

نِسوان [ع ، س] (اسم جمع) قادینلر ، زنان ، طائفهٔ نساء .

نسوی / **نسویه** } نسا طائفه‌سنه منسوب ومتعلق : فضائل نسویه .

نِسیان [ع ، س] اونوتمق ، فراموش ایتمك § اونوتمه فراموش .

نِشادر [ع ، س] نوشادر ، آمونیاق طوزی دینیلان یاقیجی بیاض بر ماده :

نشادر روحی = آمونیاق .

نِشاسته [فا ، س] بغدای وسائره حبوبات اوتنك خلاصه‌سی که حبوبات مجموعه‌نك صوده ترك ایله چوروتدلدکدن صوکره ازاسیله چیقان مایعك قورویدیلوب توزحالنه افراغ ایدیلان ماده .

نشاسته‌لی = ترکیبنده نشاسته بولنان

نشاسته‌جی = نشاسته یاپان وصاتان

نشاسته حلواسی = نشاسته‌دن یاپیلان غایت لذیذ بر نوع حلوا .

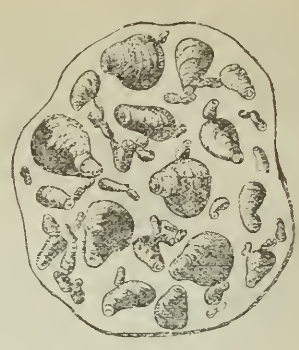

(نشاسته دانه‌لری)

نِشان [فا ، س] بر شیئك بیلنمسنه مدار اولان علامت ، اثر : نام ونشانی کوریلمه‌مدی § هدف ، اوق ویا تفنك نشانه‌سی : § خدمات حسنه‌سی سبق ایدنلره جانب دلیٔ حکومتدن اعطا و احسان اولنان و مختلف درجه‌لر اوزرینه مرتب اولان علامت مخصوصهٔ افتخاریه : نشان امتیاز ، نشان عثمانی ، مجیدی نشانی . § یاره اثری ، ندبه . § اسلحهٔ ناریه اوزرنده نشان المغه مخصوص و اکثریا متحرك و درجه‌لی آلت .

نشان‌طاشی = بروقعه‌یه علامت اولمق اوزره دیکیلان ستون ، طاش .

نشان‌آلمق = مرمی‌یی هدفه اصابت ایتدیرمك ایچون سلاحك خط بصر استقامتنه توجیه و توقیفی .

نشانده = نشان ، هدف اولارق دیکلمش شی .

نشانجی = ایی نشان آلان ، مرمی‌یی هدفه اصابتده مهارتی اولان .

نشانگاه = هدف ، نشان محلی ‖ اسلحهٔ ناریه‌نك نشان المغه مخصوص التی . § بر قیزه نامزد اولان ارکك طرفندن بیل‌النکاح ویردیکی و دها دوغریسی کوندردیکی یوزوك و بوکا مماثل شی .

نشانلانمق = بر قیزك بر ارککه ویریله‌جکی ارکك طرفندن ویریلان نشانك قبولیله قبز ویا قیزك ولیسی جانبندن وعد ایدلمك : فلان قیز فلان ارککه نشانلاندی .

نشانلامق = بر قیزی بر ارککه نامزد ایتمك ‖ § قالان ، براشن ، نقش اولنان : خاطر نشان ایلریدرکه :

نشان‌قومق = بر سوزی ، برحرکتی دقتله خاطرده طوتمق .

نشانلی = تأهل ایتمك اوزره نامزد اولان ‖ نشان وعلامتی بولنان ‖ اشارت ایدلمش اولان .

نشانه = اثر ، علامت اماره ، ایز . ‖ تسبیحك هر اوتوز اوچ دانه‌سی اره‌سنده بولنان کوچوك امامه .

نشان سطحی = (اسلحه) نشان حقنده مروی فرض اولنان سطح شاقولی .

نشان خطی = ☛ [خط]

نشان زاویه‌سی = (فن اسلحه) نشان خطی ایله محور بجنق اره‌سنده تحدث ایدن زاویه .

نِشْدَت [ع ، مص] غائب اولان شیئی اراشدیرمق § اراشدیروب صورشدیرمق .

نِشَست [فا ، س] { (نشستن) ماده‌سندن مشتقدر } اوطوران ، مقیم ، مکین .

نشسته = اوطورمش ، اوطوران .

نشستگاه = اوطوره‌جق محل .

نِشیب [فا ، س] انیش ، سطح مائل ، یوقوشك ضدی :

نشیب وفراز = اینش ، یوقوش .

نِشیمَن [فا ، س] اوطوره‌جق مکان ، مجلس ، محفل . نشیمن تفکرات . § قوش یوه‌سی . [(نشیمنگاه) تعبیری برنجی معنا ایله مترادفدر .]

نِشین [فا ، ص] اوطورمق معناسنه اولان (نشستن) مصدرندن امر حاضر اولوب دائما وصف ترکیبی حالنده اوطوریجی معناسنده مستعملدر : پوست نشین = تکیه پوستنده اوطوران ، تکیه شیخی .

تکیه نشین = تکیه شیخی .

ساحل نشین = ساحلده ، دکز ، نهر کنارنده ، یالیده وطوران .

کوشه‌نشین = کوشه‌ده اوطوران ، اختیار عزلت ایدن .

مدرسه نشین = مدرسه‌ده اوطوران

نشیننده = اوطوریجی ، اوطوران .

نِصاب [ع ، س] اصل ، اساس ، مرجع : کتاب حکمت نصاب . § شرعا اوزرینه زکات اعطاسی واجب اولان مقدار مال : نصاب شرعی . § سرمایه ، مال : نصاب معرفت ، نصاب کمالات . § قوام درجه ، مطلوب اولان حد : نصابی کچدی ، نصابی بولدی . § حصه ، نصیب : حائز نصاب کمالات .

نِصاف [ع ، مص] مساوات اوزره برشیئی ایکی‌یه تقسیم ایتمك . بروجه عدل بولمك .

نِصف [ع ، س] برشیئك یاریسی . نیم ، یاریم ، بچق .

نصفت = (مولددر) یاریلمق .

نصف‌قطر = (هندسه) دائره‌نك مرکزندن محیطنه ممتد خط مستقیم : (د م) کبی

نصف‌کره = بر کره‌نك مرکزندن کچمك اوزره بر مستوی ایله قطعندن حاصل اولان ایکی قسمدن هربری .

نصف دائره = (هندسه) بردائره‌نك مرکزندن کچمك اوزره بر خط مستقیم ایله ایکی‌یه بولونمسندن متحصل ایکی قسمدن هر بری .

نصف‌کرهٔ جنوبی = (جغرافیا) خط استوا واسطه‌سیله ایکی مساوی قسمه تقسیم ایدلدیکی فرض ایدیلان کرهٔ ارضك خط استوادن منتهای قطب جنوبی‌یه قدر ممتد قسمی ، حوالیسی .

نصف کرهٔ شمالی = (جغرافیا) بوصورتله ایکی‌یه منقسم اولدیغی فرض ایدیلان کرهٔ ارضك خط استوادن منتهای قطب شمالی‌یه قدر امتداد ایدن قسمی .

نصف‌اللیل = کیجه یاریسی .

نصف‌النهار = اوکله وقتی ، کونك اورته‌سی ، شمسك تماما سمت رأسده بولندیغی زمان ‖ (قوزموغرافیا) کرهٔ ارض اوزرنده کائن نقاط مختلفه‌نك شرق و غرب اعتباریله یکدیکرینه اولان بعد و نسبتنی تعیین ایچون مبدأ طول اعتبار و اتخاذ اولنان بر نقطه‌، قطبلری قطع ایتمك وخط استوایه عمود اولمق اوزره بالمرور کرهٔ ارضی ایکی مساوی قسمه تقسیم ایلدیکی فرض ایدیلان دائره [اولاری نصف‌النهار دائره‌سنك نقطهٔ مروری آفریقانك غرب جهتنده کائن قناریه آطه‌لری اعتبار ایدلمش ایکن بالاخره هر قوم بودائره‌نك کندی پایتختلرندن مروریی فرض ایتمشلردر . مثلا : بزجه نصف النهار دائره‌سی ایاصوفیه جامع شریفنك قبه‌سندن مروری فرض ایدیلدیکی کبی فرانسزلر بولازمه‌یی پارسدن ، انکلیزلر لوندره‌ده‌کی کمبریچ دارالفنونك قله‌سندن کچدیکنی قبول ایتمشلردر . شوقدرکه : صورت عمومیه‌ده پارسدن کچدیکی مفروض نصف‌النهار دائره‌سی عموم ملتلر نزدنده معتبردر .]

نصف‌النهارسماوی = (قوزموغرافیا) سمانك اقطاب مفروضه‌سندن کچن دوائر عظیمهٔ موهومه‌دن هر بری .

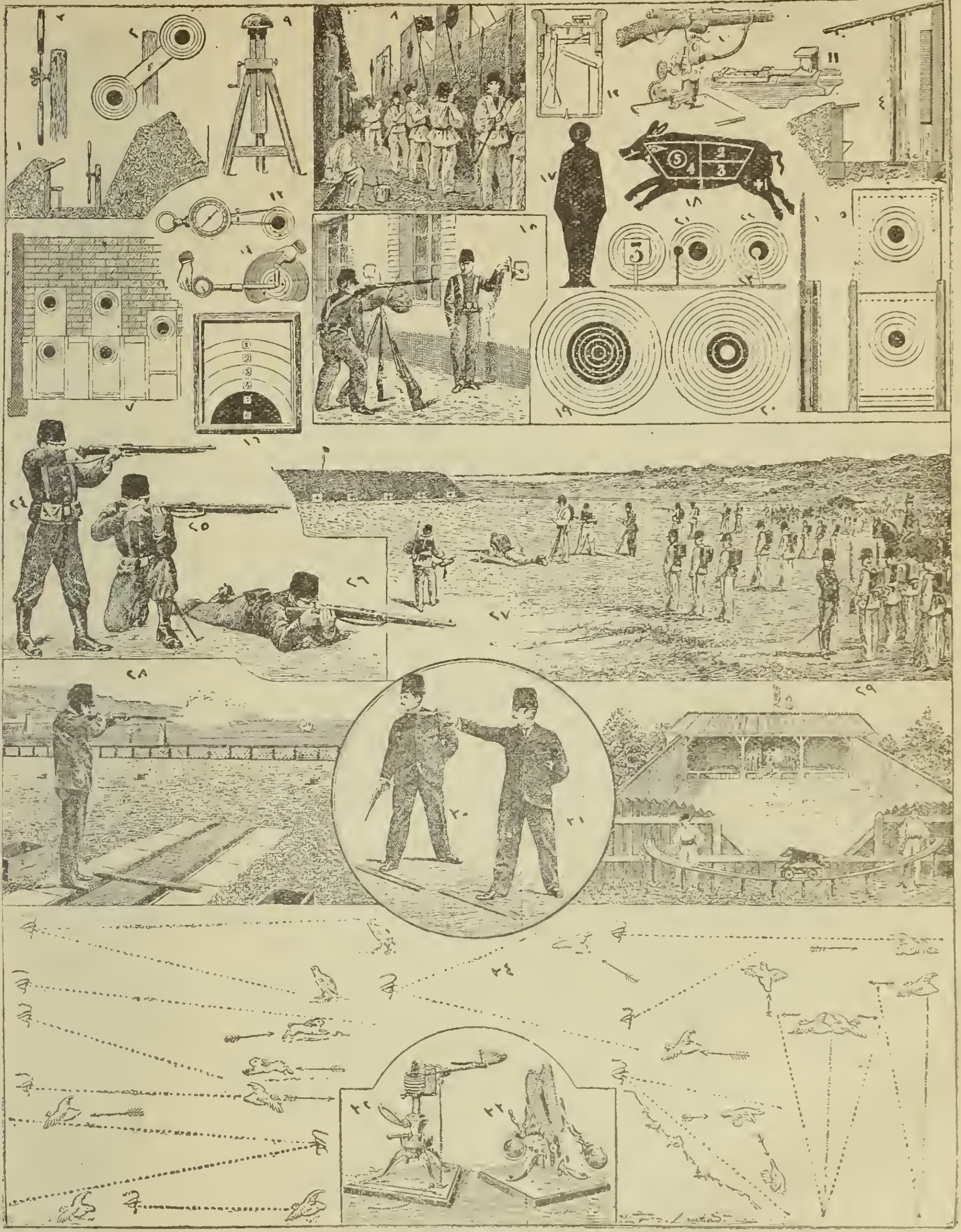

(شانجیلاق)

١ – اچیق هواده خندك داخلنده نشان الق ٢ – ٣ متحرك نشان تختهسی ٤ مسطوراً منحط محلده نشان لوحهسی ٥ – متحرك نشان تختهسنك جبههدن كورونشی ٦ – نشان تختهسنك یاندن كورونشی ٧ – منحط متحرك اونهرق نشان لوحهلرینك جبههدن كورونشی ٨ – بر متر لك داخلی شخصلرله كورونشی ٩ – سهپا نشان مسندی ١٠ – سهپا اوزرنده نشان آلمق ١١ – نشان معیاری ١٢ – (لابهی) لك تخمین مسافه آلتی ١٣ – (دوناز)لك نشان نقطهسنك اختلافاتنی مشعر پركاری ١٤ – (بورریه دوژاردهن) ك نشان نقطهسی اختلافاتنی مشعر پركار ١٥ – انداخت انتظامنك تدقیقی ١٦ – الكتریقلی شخص لوحهسی ١٧ – (انسان كولكهسنی مصور) نشان تختهسی ١٨ – (یبان طوموزینی مصور) متحرك نشان لوحهسی ١٩ – علی العموم تفنكلرك یالمالری اون عدد دوائر متداخلهدن مركب نشان لوحهسی ٢٠ – مذكور لوحهنك رولورلره مخصوص نوعی ٢١ اصابت منطقهسنی كوسترن لوحه ٢٢ و ٢٣ – مرمینك حل اصابتنی ارائه ایدر ٢٤ – آیاقده نشان آلمق وضعیتی ٢٥ – دیز چوكرك نشان آلمق وضعیتی ٢٦ – یاتارق نشان الق وضعیتی ٢٧ – محاربهده آوجیلرك یالمالرنی كوسترر ٢٨ – بر كوكرجین اوجیسنك انداخت اثناسندهكی وضعیتی ٢٩ – متحرك یبان طوموزی لوحهسنه نشان انداختی ٣٠ – رولور ایله انداختك برنجی وضعیتی ٣١ – رولور ایله انداخت ایكنجی وضعیتی ٣٢ (بلتراپ) نامنده انداخت ماكنهسی ٣٣ – مذكور ماكنهنك دیكر نوعی ٣٤ – آوجیلق اثنامنده باشلوجه انداخت وضعیتلری .

نصف النهار مستویسی == (هندسه) بر سطح دورانیك محوردن كچن هر هانكی بر مستوی .

نِصفِیّه [ع ، س] یارم تای .

نِطاخ [ع ، مص] طوس اورمق ، بوینوزله اورمق .

نِطاع [ع ، س] سختیاندن معمول دوشك معناسنه اولان (نطع)ك جمعی .

نِطاف [ع ، س] جم : (نطفه)

نِطاق [ع ، س] قوطه ، پیشتمال ، كمربند § نسوان عربه مخصوص بر نوع لباس

نطاقین == بر نطاقك ایكی یه بولونمش پارچه‌لرندن هر بری .

ذات النطاقین == حضرت ابوبكر رضی الله تعالی عنهك كریمه‌لری جناب اسمانك عنوانیدر .

نِظام [ع ، مص] دیزمك ، ترتیب ایتمك § (ص) دیزی ، ترتیب ، دوزن . § قاعده ، اصول . § قانون .

نظامنامه == بر ماده حقنده وضع اولنان قواعدی حاوی رساله .

نظام جدید == یكی قانون || یكی اصول اصول‌اوزره مرتب منتظم عسكرلر .

نظامی == نظامه منسوب و متعلق .

عساكر نظامیه == سلاح التنده بولنوب هنوز سلك ردیفه داخل اولمامش اولان عساكر موظفه .

نظامیه خزینه‌سی == باب سرعسكری وزنه‌سی ، خزینه‌سی .

نظام ویرمك / نظاملاملق / نظامنه قومق == تنظیم و ترتیب ایتمك ، دوزن‌ویرمك صرمیه قویمق .

نظاماً == قانوناً ، نظامه توفیقاً

نظامات == نظاملر ، قانونلر .

نظامسز == انتظامسز غیر منتظم || مناسبتسز .

نِعاج [ع ، س] دیشی قویون ، معناسنه اولان (نعجه) نك جمعی .

نِعال [ع ، س] جم : (نعل)

صف نعال == ایاق قابلرك براغلدیغی محل || بر محلده اوطوریله‌جق یرلرك اك اشاغیسی .

نِعَم [ع ، -] جم : [نعمت]

نِعْم [ع ، د] نه كوزل ، نه اعلی .

نعم التصادف == نه كوزل تصادف

نعم المطلوب == مطلوبه تماماً موافق اوله‌رق .

نعم الوسیله == نه كوزل وسیله .

نِعمت [ع ، س] خوش درلك ، رفاه وسعادت ، راحت § نظام مال ومنال . § فرح ، مسرت § عطیه ، احسان § ایلك ، مروت .

نعمت الهیه == عطیهٔ الهیه .

ولی نعمت == انعام واحسان صاحبی افندی .

نِفار [ع ، مص] قورقمق ، اوركمك § نفرت كوسترمك .

نِفاس [ع ، س] قادینك چوجقی طوغوردقدن حالی لوغوسه‌لق . § (مص) قادین حیض كورمك

نفاسی == نفاسه منسوب ومتعلق .

حماء نفاسی == [حما]

نِفاق [ع ، مص] ایكی یوزلیلك ، منافقلق § بوزوشقلق ، اره‌لرینه نفاق كیردی

نفاقی == نفاقه عائد .

نِقاب [ع ، س] یوز اورتوسی ، پچه § پرده ، اورتو ، نقاب آیینه .

نِقابت [ع ، مص] نقیبلك . [نقیب]

نِقار [ع ، -] كینه ، عناد .

نِقاط [ع ، س] جم : (نقطه) ، نقاط مهمه ، نقاط معلومه .

نقاط جهات == (قوزموغرافیا) [روزكار كلی] .

نقاط مزدوجه == (طب) ایكی كوزله برشكل رؤیت اولنمسی ایجاب ایدن ، وطبقهٔ شبكیه اوزرنده بولنان نقطه‌لر .

نِقرِس - نِقرِیس [ع ، س] (طب) قان دورنده حاصل بولینك (بولیت صود) حالنده تراكمندن دولایی ال وایاق مفاصلنده حاصل اولان شیش واوجاع - كه : اكثریتله زیاده مقدارده مواد ازوتیه‌ایله تغذی‌یی اعتیاد ایدنلرده حصوله كلیر .

نِكات [ع ، س] (ضم نون ایله تلفظی غلطدر) جم : (نكته) نكات ظریفه .

نِكاح [ع ، س] قادینلی معامله شرعیه‌سی . § (شرع) بین الزوجین وقوعبولان عقد صحیح [- كه : خلوت صحیحه بولنمق دخی شرط دكلدر .]

نكاح ایتمك == اولنمك ، تزوج ایلمك

نكاحسز == نكاحی قیلمامش ، غیر مشروع صورتده تزوج اولنمش .

نكاحلی == نكاحی قیلمش ، نكاحی عقد اولنمش .

نِگار [فا ، س] رسم ، نقش ، تصویر ، صورت § بت ، صنم § كوزل ، دلبر .

خط نگار == خاطرده رسم اولنمش كبی بولنان .

نگارستان == رسم وهیكللرله مالی ، مزین محل § بتخانه § مجمع خوبان .

نگارین == منقش ، رسملرله مزین

نگارنده == رسام ، تصویرجی ، مصور .

نگارش == رسم وتصویر یاپمه

نگاشته [فا ، س] یازلمش ، تحریر اولنمش § ترسیم وتصویر ایدلمش اولان .

نِگاه [فا ، ص] باقیش ، باقه ، نظر ؛ نگاه مستانه . § كوز ، چشم :

آهو نگاه == آهو باقیشلی .

نگاه ایتمك == نظر آتمق ، نظر ایتمك

نگاهبان / نگهبان == كوزجی || حافظ .

نگاهبانی / نگهبانی == نگهبانلق ، كوزجیلك حافظلق .

نگاهدار / نگهدار == داقلایجی ، حافظ .

عطف نگاه ایتمك == توجیه نظر ایلمك ، باقمق .

نیم نگاه == كوز اوجیله ، علی العجله باقمق .

نگران [فا ، ص] باقیجی باقان . دیدهٔ نگران .

نگو [فا ، ص] [نیکو]

نگون [فا ، ص] آلت اوست اولمش ، ترسنه دونمش .

سرنگون = باشی آشاغی چویرلمش دونمش : جام سرنگون .

نگون بخت = بدبخت ، طالعسز .

نگون سار = باش اشاغی .

نگون طشت = آسماندن کنایه .

نکوهش [فا ، مص] لوم وتوبیخ ایدیش .

نکوهیده = لوم وتوبیخ ایداش ، مذموم .

نکه [فا ، س] (نکاه) مخففی [نکاه]

نگین [فا ، س] یوزوك ، § مهر ، خاتم .

نماط [ع ، ص] اورتو ، احرام معناسنه اولان (نمط) ك جمعی .

نمال [ع ، ص] قارنجه معناسنه اولان (نمل) ك جمعی .

نمر [ع ، ص] قاپلان ، پلنك جمعی : انمار ، نمار ، نمور کابیر .

نی نی [ت ، ص] کوچوك چوجقلری اویوتمق ایچون سویلنیلان شرقی ، نغمه .

ننه [ت ، ص] انا ، والده ، مادر ، ام .

سود ننه = سود آنا ، مرضعه .

نهاب [ع ، مص] غصب وغارت § (ص) ایتمك جمع : [نهیب]

نهاد [فا ، ص] اصل ، بنیاد ، بنیه ، طینت : عالی نهاد .

نهادی = جبلی خلقی .

نهاده [فا ، ص] قونمش ، وضع ایدلمش .

قدمنهاده = آیاق باصمش || تولد ایلمش .

نهال [ع ، س] تازه و موزون فدان .

نهالستان = مشجره .

نونهال = پك تازه فدان .

نهالی = اساساً فدان دالرندن یاپیلان و صحنلرك التنه قونیلان شی .

(نهالی)

نهان [ف ، ص] کیزلی .

نهان پیکران = ملائکهٔ کرام .

نهانخانه = مخزن ، مغاره .

نهانسو [فا ، س] عالم علوی .

نهاوند [فا ، س] موسیقیده برمقام .

نهایت - نهایه [ع ، س] اوج ، غایت ، صوك ، انجام . § صوك درجه : سزی درجهٔ نهایه‌ده سورم .

الی النهایه = صوك درجه‌یه قدر .

بی نهایه = نهایتسز ، صوکسز .

نهایت النهایه = عاقبت ، اك صوك درجه‌ده .

نهایتسز = صوکسز ، پایانسز ، بی نهایه .

نهنك [فا ، س] تمساح دنیلان حیوان .

نیاب [ع ، س] جمع : [ناب]

نیابت [ع ، مص] برینك موقعنه برینه ، کچمك § نائبلك ، قائمقاملق . § وکیللك ، وکالت .

نیات [ع ، س] جمع : [نیت] .

نیاح - نیاحت [ع ، مص] میت ارذرینه محاسننی تعداد ایدرك آغلامق .

نیار [ع ، س] آتش معناسنه اولان (نار) ك جمعی .

نیاز [ع ، ص] حاجت ، احتیاج § میل ورغبت ، خواهش . § تحفهٔ درویشانه § یالوارمه ، رجا ، استرحام . § دعا ، تضرع .

نیازمند = صاحب رجا وحاجت اولان ، یالواران .

نیاز مندان = نیاز مند اولانلر .

نیام [ع ، مص] اویومق (ص) جمع : [نائم] .

نیام [فا ، ص] قین ، غلاف ، قلیچ غلافی .

نیت [ع ، مص] بر شیئه قصد و عزم ایتمك § (ص) قورمه قصد ، عزم ، مرام . § نماز قیلمق ، اوروج طوتمق ایچون عزم ایدوب بوکا مخصوص تعبیری تلفظ ایتمه .

نیتلی = اوروج طوتمق ازذره نیت ایتمش اولان .

نیچون [ت ، د] ادات استفهام § علت غائبه اداتی .

نیجه [ت ، مبهماتدن] ناصل ، نه قدر § نه چوق .

نیران [ع ، س] آتش معناسنه اولان (نار) ك جمعی ، جهیم .

نیرنج [ع ، س] جمع : نیر نجات فارسی (نیرکدن) معرب . طلسم طاسمات . طلسمه متعلق ایشلر .

نیرنك [فا ، س] سحر ، افسون ، کوز باغجیلق . § (تقسیم اراضی) نصف النهار قوسنك طوالی مساحه‌یه مخصوص آلت ووسائط .

نیرو [فا ، س] قوت ، قدرت .

نیرومند = زورلی ، قوتلی ، کوچ

نیزه [فا ، ص] مزراق ، قارغی .

نیزه‌دار = مزراقلی ، قارغی ایله مسلح اولان .

نیزك [فا ، س] جاریه .

نیسان [سریانی] مارتدن صوکره کلان آی .

ابرنیسان = نیسان بلوطی . فیض وبرکتدن کنایه .

نیستی [فا ، ص] یوقلق ، عدم فقدان .

نیش [فا ، ص] اوج § آغو ، زهر § عقرب ، آری کبی حیوانلرك موقدقلری ایکنه § دیکن .

نیشتر [فا ، ص] قان الفه ، چیبان وسائره یارمغه مخصوص جراح آلتی که : انواع مختلفه‌سی واردر . ☛ [نشتر]

نیك [فا ، ص] ایی ، کوزل ، خوش ، طیب .

نیك اختر = بختیار .

نیكان = ایلر، ایی آدملر .

نیكبخت / نیكخصلت = ایی، حسن اخلاق صاحبی

نیك اندیش / نیك خواه = اییلك دوشونن، ایسته‌ین ، محب حسنات .

نیكفال = فالی خیرلی اولان .

نیكفرجام = عاقبتی خیرلی اولان .

نیكمنظر = منظره‌سی ایی اولان .

نیكنام = ایی نام‌لی ، اییلكله اسمی چیقمش اولان

نیكنامی = نیكنام‌لق .

نیكنهاد = خلقتی ، جبلتی ایی اولان.

نیكی = اییلك ، محاسن .

نیكل [ج ، ص] کومش کبی بیاض و پارلاق بر معدن اولوب اوانیء مختلفه‌ده اعمال اولنور .

نیكو [فا ، ص] ایی ، خوش ، طیب ، جید .

نیكوكار = عمل صالح صاحبی ، اییلك ایدن .

نیل [فا ، ص] چیویت ، چیویت اوتی .

نیلفام / نیلكون = چیویت رنکنده اولان، ماوی : سماوی ، نیلفام به نیلكون .

نیل مبارك = ☛ [محیط اعلام]

نیلوبرك ـ نیلوفر [فا ، ص] (نباتات) غایت لطیف صورتده بیاض و صاری و ماوی چیچك آچار بیوك یاپراقلی بر جنس صو نباتی .

(نیلوفر هندی)

نیم [فا ، ص] ایکی مساوی بلوکدن بری ، نصف ، یاریم ، بچق .

نیم بسمل = یاری بوغازلانمش ، لایقی وجهله ذبح اولنمامش اولان .

نیم پخته = یاری پیشمش .

نیم رخ = قادینلرك باش اورتوسی خارجنده قلان صاچلرینی آلتندن قولاقلره طوغری آچیق براقیلان قسمی .

(نیم رخ)

نیمتن = منتان دنیلان لباس ـ که : بلدن یوقاریسی ستر ایدر .

نیمروز = نصف نهار ، یاری کون .

نیمسفته = ناتمام سوزدن کنایه || یاریم اوله‌رق دیمش .

نیم نكاه = یاری باقیش ، کوز اوجیله باقش .

نیم کشته = یاریم بوغازلنمش ، نیم مرده .

نیم لحظه = یاریم باقش، کوز اوجیله باقش .

نیم کرم = تام صیجاق اولمایان ، ایلیق .

نیم مرده = اولوم درجه‌سنده اولان

نیم مست = براز سرخوش .

نیمتن [فا ، ص] بلدن یوقاریسنی ستر ایدن برنوع لباس ، منتان : پاموقلی نیمتن .

نیمه [فا ، ص] یاریم ، نصف ، یاری .

دونیمه = ایکی‌یه بولنمش ، نصفین .

نیواز [فا ، ص] یرله کوك اره‌سی ، جو ، فضا .

نیور [فا ، ص] عالمده حصوله کلان حالات ، حادثات .

نیوند [فا ، ص] عقل ، فهم ادراك .

نیوه [فا ، ص] ناله ، فغان ، نوحه، اغلامه ، بكا .

نون مضمومه

نبوت [ع ، مص] نبیلك ، پیغمبرلك [رسالت ایله بینلرنده فرق واردر] ☛ [رسالت]

نبوتپناه = پیغمبر ، نبی .

نجباء [ع ، ص] ج : [نجیب]

نجوم [ع ، ص] کوکب معناسنه اولان [نجم] ك جمعی .

علم نجوم = کواکبك مواقع وحرکاتندن انسانلره متعلق احکامی استخراج ایتمك علمی . || علم هیئت .

اهل نجوم = علم نجوم ایله اشتغال ایدن ، منجم .

نجومی = نجومه منسوب و متعلق .

یوم نجومی = (قوزموغرافیا) هر هانکی بر کوکبك برنصف النهار دائره‌سندن ایکی دفعه مروری بیننده کذر ایدن مدت ـ که : (٦٠) ساعت نجومی‌یه منقسمدر .

رقاص نجومی / ساعت نجومی = (قوزموغرافیا) ابره‌سی قادرانی (٢٤) ساعت ظرفنده دوران ساعت ـ که : بونلرك قادرانی اوزرنده صفردن (٢٤) ه قدر اشارت واردر .

نحات [ع ، ص] علم نحو علماسی ، نحویون : طبقات نحات .

نحاس [ع ، ص] باقر دنیلان معدن .

خلیت نحاس = (کیمیا) یشیله قریب ماوی رنکلی ، صوده پك از وسرکه ایله دیکر حامضلرده غایت منحل ایری دانه‌لی غبار حالنده بر ملح ، جنکاری .

نابت باقر == (كيميا) باقرك اشكال مختلفه‌ده متبلر اولوب اكثريا صفيحى و شبه شجرى كتله‌لر حالنده بولنان بر نوعى .

نحاس محض } == حمض اول نحاس
كبريت نحاس } == قره باقر [نحاسى اوانئ مختلفه اعمالى ايچون يالكز اوله‌رق مقايسده قوللانيلديغى كبى بعض معادنله دخى برلشه‌رك بعض مركبات حصوله كتيرير . مثلا : قلاى ايله حاصل ايلديكى خليطه‌يه (طونج ، توتيا ايله حصوله كتيرديكى خليطه‌يه (پرنج) و توتيا و نيكل ايله اولان خليطه‌يه (قافقون) نامى ويريلور .]

نخبه [ع ، س] هر شيئك اييسى ممتازى .

نحوست [ع ، مص] اوغورسزلق ، مبمنتسزلك . شامت .

نحول [ع ، مص] پك زياده اريقلق ، لاغراق ، ضعف كلى .

نخاع [ع ، س] ارقه‌ده‌كى اوكورغه كميكلرينك ايچنده‌كى مرداز ايليك ، مخ شوكى : نخاع شوكى .

اعصاب نخاعيه == نخاعدن منشعب سيكرلر .

نخبه [ع ، ص] سچلمش ، منتخب كزيده .

نخبهٔ آمال == املارك الك غايه‌سى ، صوكى ، منتخبى . § همبزم : همنشين .

نخست ـ نخستين [ع ، ص] برنجى ، اولكى شمدك اشمهٔ

نخود [فا ، س] ذات الفلقتين شعبه‌سندن بقليه فصيله‌سندن بزرلرى اكل اولنان و كثير الاستعمال بر نباتدر .

قويون نخودى == قويون وقوزولره ـ سميرتمك ايچون ـ يديريلان برجنس نخود . § ابلبى .

نخودى == نخود رنكنده اولان

نخودلى == نخودله پيشمش ، اك .

ندبه [ع ، س] ميتك اوصاف و ناسنى تعداد ايدرك اغلامق . غلاتمق .

ندما [ع ، س] همبزم ، هم صحبت ، خوش صحبتلى قرين معناسنه اولان [نديم] ك جمعى .

نذور [ع ، س] واجب اوليان عبادتى ايفا ايلمه و آدامه : عهد ايتمه معناسنه اولان نذرك جمعى .

نزل [ع ، س] ضيافت ... احضار ايديلان ... م .

نزول [ع ، مص] يوقاروندن اشاغى‌يه اينمك : قرآن كريمك نزولندن اول § حيواندن اينمك ركوب و نزوله مقتدر . § يولجيلقده بر يره قونمق : طربزوندن كچركن بزم خانه‌يه نزول ايلديلر . § اينمه ، فلج ، دامله دينيلان علت مخوفه . بيچاره‌يه نزول اصابت ايتدى .

نزهت [ع ، س] سرور ، اكلنجه طرب انشراح تفرج ، كشايش .

نزهت افزا } == نزهت آرتيريجى
نزهت فزا } آرتيران موجب انشراح اولان .

نزهتكاه } == تنزه محلى ،
نزهتكده } محل نزهت .

نزهتپذير == صفا ... ش بولمش اولان .

نسافه [ع ، س] بغدادين آيريلان صمان ، خس وخاشاك .

نسال [ع ، س] حيواندن قوپوب دوكيلن تويلر .

نسخ [ع ، س] جـ [نسخه]

نسخه [ع ، س] يازيلى ، يازلمش شى ، يازيلى بر شيئك چيقاريلان صورتى § دعا طرزنده يازلمش ورقه ، (موسقه) .

نسخه شكلنده == نسخه‌لرك (موسقه نك) قاتلانديغى طرزده مثلث شكلنده .

تكميل نسخ ايتمك == مدارسده تدريسى معتاد اولان علومى اكمال ايتمك .

نسغ [ع ، س] (نباتات) ايلك بهارده كوكلر طرفندن جذب ايديلان وعادتا نباتاتك قانى حكمنده بولنان مواد مغذيه كه : سيال رنكسز بر حالده ساقه داخل واطرافه منتشر اوله‌رق اوراقه واصل اولور .

نسغ صاعد == (نباتات) جذردن باشلیوب اوراقه قدر چيقان نسغ .

نسغ نازل == (نباتات) هوا وضيا تأثيريله اوراقده تصفيه اولنرب نباتك تغذيه‌سنه الزم اولان موادى عطا ايچون طبقات قشريه اره‌سنده وخصوصيله طبقهٔ كتابيه‌نك اليافى درونده اشاغى‌يه اينن ونهايت محه قدر واصل اولان نسغ .

نسغ كبير == (نباتات) ايلك بهارده دوران ايدن نسغ

نسغ صغير == (نباتات) موسم صيفك نهايتنه دوغرى دوران ايلين نسغ .

نسك [ع ، مص] جناب حقه عبادت ايتمك .

نشاره [ع ، س] اغاج بيچلدكدن صوكره قالان طالاش .

نشخوار [فا ، س] كويش ، اجترار .

نشره [ع ، س] نسخه ، زويذ § رتيه ، افسون .

نشور [ع ، مص] نشر ايتمك ، طاغيتمق § بعد الموت ديرلمك .

يوم نشور == يوم قيامت .

نشوط [ع ، مص] تخم طوپراغى يارب باش ويرمك ، اوج كوسترمك .

نصاح [ع ، س] جـ : [ناصح] نصيحت ايدنلر .

نصار [ع ، س] جـ ، ناصر] ياردجيلر ، معاونلر .

نصح [ع ، مص] نصيحت ويرمك § (س) : نصيحت ، پند ، اوكوت .

(نخود)

١ — كماله ايرمش بر نخود فيدانى ، ٢ — چيچكى
٣ — هنوز بلوغ بولمامش ميوه‌سى ٤ — كماله ايرمش ميوه‌سى
٥ — نخود دانه‌لرى ، ٦ ، ٧ — ادخاله ثانيه وثالثه .

نُصَراء [ع ، ـ] یاردیجی ، معین معناسنه اولان (نصیر) ك جمعی .

نُصْرَت [ع ، مص] یاردم ومعاونت ایتمك § (ـ) یاردم معاونت عون § ظفر مظفریت ، غلبه

نُصُوص [ع ، ـ] معناسنده صراحت تامه بولنان آیات جلیله‌دن دلیل مقامنده ایراد ایدیلان آیت معناسنه کلان (نص) ك جمعی .

نَصَفه [ع ، ـ] دوروك ، صافی ـو § (طب) منی دینیلان وجنس حیوانه کوره اشکال مختلفه‌سی اولان کثیف، لز و علی، صودن اغر ، بیاضه مائل بر مایع قلوی . جمعی (نطف) کابر .

نُطْق [ع ، مص] معناسی اکلاهیلان حروفله سوز سویلمك § (ـ) سوز ، اقردی ، کلام § بر خصوصه دائر حضاره خطابا سویلنیلان سوز ، خطبه .

نطق‌کلمك == سویلیه‌مز ایکن سویلمك || اقردی ایتمك ،

نطق طوتلمق / **نطق‌متعذر اولمق** == سوز سویله‌مه‌مك ، سویلیه‌جکنی شاشیرمق .

نُطُوع [ع،ـ] مشیندن معمول دوشك معناسنه اولان (نطع) ك جمعی .

نُظّار [ع ، ـ] ج : (ناظر) : هیئت نظار .

نُظَراء [ع ، ـ] اقران همتا معناسنه اولان (نظیر) ك جمعی .

نُعاس [ع ، مص] اویوقلامه بینکامه اعصابه رخاوت کلمه ، غنودکی

نُعوت [ع ، ـ] ج : [نعت] : نعوت شریفه .

نُعوظ [ع ، ـ] ذکری داما قوام اوزره بولندیرن بر علت .

نُفوذ [ع ، مص] بر شی دیکر شیئه بالتماس اوته طرفه کچمك ایشلمك § جاری اولمق .
§ بر ادمك امری ، سوزی کچمه .

نفوذلی == سوزی کچن ، مرعی‌الخاطر

نُفُور [ع ، مص] اورکوب قاچمق

نُفوس [ع ، ـ] روح معناسنه اولان (نفس) ك جمعی .

نفوس‌قدسیه == ملائکهٔ کرام .
§ بر یرده موجود اولان اشخاص اهالی مقداری : فرانسه‌نك نفوسی کیتدکجه تناقص ایتمکده‌در .

کثافت‌نفوس == نفوسك مقدار وکثرتی

نفوس‌تذکره‌سی == هویتی ناطق اولوق تبعه‌دن هربرینك حکومتدن الماغه مجبور اولدیغی ورقهٔ رسمیه .

نفوس اداره‌سی == نفوس معاملاتنی تدقیق وایفایه مأمور وداخلیه نظارت جلیله‌سنه مربوط بر دائرهٔ رسمیه .

نُقاوه ـ نُقایه [ع ، ـ] الطف افضل § هر شیئك ایسی ، کزیده‌سی .

نُقَباء [ع ، ـ] بر جماعتك احوالنه نظارت ایدن بیوکذات معناسنه کلان (نقیب) ك جمعی .

نُقَبه [ع ، ـ] رنك ، لون § پاس ژنك § پاجه‌سز طون .

نُقْرَه [ع ، ـ] اریدلمش کموش پارچه‌سی ، فضهٔ غیر مضروبه . § کوچوك چوقور ، حفرهٔ صغیره § انسه چوقوری: نقرهٔ قفاء .

نُقْصان [ع ، مص] اکسیکلك ، ناتماملق § (ـ) اکسیك ، ناتمام .

نقصان ارض == (فقه) بر یرك قبل‌الزراعه اولان دکریله بعدالزراعه دکری اولان اجرت بیننده‌کی فرق .

نقصانلق == قصور ، عیب .

نقصان یسیر == (فقه) بر شیئك ربع قیمتنه بالغ اولمیان نقصان .

نقصان فاحش == (فقه) بر شیئك ربع قیمتی نسبتنده ویا دها زیاده واقع اولان نقصان .
§ فقدان، یوقلق: نقصان عقل [نقصان اعداداً مصدر اولمدیغی نظراً نقصانی و نقصانیت کلمه‌لرینك غلط اولدیغی درکاردر]

نَقْض [ع ، ـ] بنا ییقندیسی معناسنه‌ایسه‌ده لسانمزده‌بومقامده جمعی اولان (انقاض) قوللانیلور

نُقَط [ع ، ـ] نقطه‌نك جمعی .

نُقْطه [ع ، ـ] حرفلرك اوکنه ویا التنه وجمله‌لرك نهایتنه قونیلان بنقطه‌شو (.) اشارت § بنك کوچوك یوارلاق لکه .
§ موقع ، محل : اوراسی مهم‌برنقطه‌در نقطهٔ عسکریه نقطهٔ حاکمه . § (هندسه) ابعاد ثلثه‌دن عاری اولان شی ، ایکی خطك محل قطعه‌لری . § (طب) کوزه عارض اولان لکه . § (عسکری) بر نفردن عبارت اوله‌رق اقامه ایدیلان قره‌قول ، نوبتجی نفری || کوزجی .
§ اوزون یوللرده محال مختلفه‌ده تأسیس ایدیلان قره‌قولخانه : متهملر نقطه‌دن نقطه‌یه تسلیم ایدیله‌رك اعزام اولندی § جهت ، سمت .

نقطهٔ اصابت == (بالمدفع) مرمینك قائم برهدفه چارپمسیله حاصل اولان اثر لکه .

نقطهٔ ارتفاع / **نقطهٔ علیا** == (بالمدفع) محرك مرمینك اك مرتفع نقطه‌سی .

نقطهٔ سقوط == مرمینك دوشدیکی نقطه .

نقطهٔ انجماد == (حکمت) ماء مقطرك طوکدیغی درجهٔ حرارت که : سانتیغراد میزان الحراره‌سنده (صفر) اعتبار اولنور .

نقطهٔ غلیان == (حکمت) صویك بخاره منقلب اولدیغی درجهٔ حرارت که میزان مذکوره کوره (۱۰۰) اعتبار اولنمشدر

نقطهٔ موهومه == ظاهرده محسوس اولمیوب فرض وتصور اولنان نقطه .

نقطهٔ نظر == هدف نظر ، فکرك ، نظر دقتك منعطف اولدیغی جهت || جهت اعتبار : اخلاق نقطهٔ نظریدن .

نقطهٔ هندسه == (هندسه) کندیسنده ابعاد ثلثه‌دن هیچ بری متصور اولمیان شی .

نقطتین == ایکی نقطه .

نقطتین متقابلین == (قوزموغرافیا) ارض اوزرنده یکدیکرینك قطراً مقابلی اولان نقطه‌لر . [تعبیر دیکریله بینلرنده فرق (۱۸۰) درجه اولوب بری شمالی دیکری جنوبی اولمق اوزره عین اوضعده بولنان ایکی نقطه .]

نقطه‌سز == نقطه‌سی اولمیان حرف (و) کبی .

نقطه‌لامق == نقطه قومق .

نقطه‌لی == نقطه‌سی اولان .

نُقُود [ع ، ـ] اقچه معناسنه اولان (نقد) ك جمعی .

نُقوش [ع ، ـ] رسم ، زینت معناسنه اولان (نقش) ك جمعی نقوش کوناکون

نُقول [ع ، س] حکایه ، روایت معناسنه اولان (نقل) ك جمعی نقول صحیحه .

نُکَت [ع ، س] ج : [نکته]

نُکتَه [ع،س] هر کسك اکلایه‌مدیغی قیسالی معانی دقیقه‌یی حاوی وزل سوز جمعی (نکت) و (نکات) کلیر .

نکته بین = نکته‌یی کورن ، نکته‌دن اکلایان ، ظریف ، ذکی .

نکته دان
نکته‌شناس } = نکته بیلن ، ظریف

نکته دانی
نکته شناسی } = نکته دانلق نکته شناسلق .

نکته کو
نکته پرداز } = نکته‌لی سوز سویلاین

نکته‌لی = نکته‌سی اولان ، معانی دقیقه‌یی حاوی سوز .

نُکس [ع ، مص] علت کری تپك ، ایلمکه یوز طوتان خسته‌لق تکرار آزمق ، اوسته‌لمك .

نُکهَت [ع ، س] کوزل قوقو § اغز قوقوسی .

نُما [فا ، ص] کورنمك ، کوسترمك معناسنه اولان نمودن مصدرندن امر حاضر اولوب وصف ترکیبی حالنده قوالانیلور .

اعجاز نما = اعجاز کوسترن .

بدایع نما = بدایع کوسترن .

رونما = یوز کوسترن ظهور ایدن .

رهنما = یول کوسترن ، دلیل .

قبله‌نما = سمت قبله‌یی کوسترن ، پوصله

نمایان = کورنیجی ، کورونن ، ظاهر ، اشکار .

نمایش = کوسترش ، ساخته کوسترش || کورونش منظره

نمایش آب = سراب .

نماینده = کوستریجی ، کورنجی .

نُمر [ع ، س] قپلان معناسنه اولان (نمر) ك جمعی .

نُمرُقه [ع ، س] کوچوك یاصدیق

نُمو [ع ، مص] ارکنلمك ، ارتمق ، نشو ونما ولمق ، بیومك : نمو اشجار .

نُمود [فا ، ص] کوسترمك معناسنه اولان (نمودن) مصدرندن امر حاضر اولوب وصف ترکیبی صورتنده مستعملدر .

ظفرنمود = ظفر کوسترن .

کرمنمود = کرم کوسترن .

§ بر شیئك علامت ، نشان ، رونق ظاهری § وجود § بکزه‌ین ، مشابه

نموده = کوسترلمش .

نُمُوذَج [ع ، س] فارسی نمونه ویا نموده معربیدر .

نمون [فا ، س] کوسترمك معناسنه کلان (نمودن) مصدرندن مشتق اولوب دائما وصف ترکیبی حالنده قوالانیلور .

ظفرنمون = ظفر کوسترن .

رهنمون = یول کوسترن .

مکارمنمود = مکارم کوسترن .

نُمونَه [فا ، س] اورنك ، مثال طوتیله‌جق شی : سوء مثال نمونهٔ امتثال اولماز .

نمونه‌خانه = اورنکلك شیئلرك موضوع اولدیغی محل .

نمونه‌لك = اورنك اولمغه یارایان شی نمونه‌لك بغدای .

نُوّاب [ع ، س] حاکم ، حاکم وکیلی معناسنه اولان (نائب) ك جمعی : مکتب نواب ، انتخاب نواب .

نَواز [فا ، س] { فتح نون ایله شایعدر } اوخشایجی ، اوخشایان تلطیف وتطییب ایدن .

نوازش = اوخشامه ، تلطیف .

نوازشکار
نوازشکر } = اوخشایان ، تلطیف وتطییب ایدن .

نُور [ع ، ص] آیدینلق ، روشنالی (ظلمت) ك ضدی . ضیادن فرقلیدر . ضیا بالذات مضی اولان جسمدن صدور ایدن اشعه ، نور ایسه بر جسم مضیدن اقتباس نور ایدن جسمك نشر ایلدیکی آیدینلقدر .

نورافشان
نورفشان } = نور صاچیجی ، صاچان

نور بخش = نور باغشلایان .

نورانی = روشن ، نورلی ، منور

نورانیت = نورانیلك .

نورپاش = نور صاچیجی ، صاچان .

نور چشم
نور دیده
نور عین } = پك سوکیلی ، باعث افتخار اولان کیمسه .

کوز نوری دوکمك = یازی ، رسم ، نقش کبی شیلرله چوق اوغراشمق .

نور علی النور = دها اعلی دیمکدر

ذی النورین = ایکی نور صاحبی || حضرت عثمان رضی الله عنه .

نُورُپس [ع ، س] { Norops } حیوانات راحفه‌نك جناحیه فرقه‌سندن آمریقایه مخصوص بر نوع کرتنکله‌در .

(نوروپس)

نُوش [فا ، ص] ایچمك معناسنه اولان (نوشیدن) ماده‌سندن مشتق اولوب وصف ترکیبی حالنده بولنور

باده‌نوش = باده ایچن .

§ ایچمه ، ایچیش .

عیش ونوش = ذوق وصفا ، جنبش

نوشانوش = ایچدکجه ایچه‌رك ، ایچه ایچه ، مکررا ایچه‌رك .

نوشنده = ایچیجی ایچن .

نُوشادر [فا ، س] نشادر .

نُوِشت ـ نُوِشته [فا ، س] یازیلی یازلمش ، مکتوب خط .

سرنوشت = آلن یازیسی ، قدر .

نوشدارو [فا ، س] تریاق هر

نوشین [فا ، ص] لذیذ ، لطیف خوشکوار جام نوشین .

نوشینه = بادهٔ لذیذ ، بادهٔ خوشکوار

نُوطَه [ع ، س] { Note } موسیقینك خط مخصوصی . § بو خط ایله یازلش آهنك

§ بر حکومتك کندی سفیری واسطه‌سیله دیکر حکومته واقع اولان تبلیغ وتکلیفی

نُوف [فا ، س] عکس صدا عکس آواز .

نوقروفوز [ج ، س] مغمدالجناح حشراتدن بر بوجك اولوب سرفه‌لرینی فاره وسائر لاشه اوزرینه کومر .

(نوقروفوز)

نوقه [فا ، س] چیفلتی .

نوکر [فا ، س] چاکر ، عبد ، قول ، بنده .

نوکری == چاکرلك ، قوللق ، بنده‌کی

نول [فا ، س] قوش قاغه‌سی ، منقارطیر .

نون [ع ، س] (ن) حرفنك اسمی

نون‌چناغی == نون حرفنك داخلنه نقطه قونیلان چوقوری .

نون [ع ، س] بالق ، مهی .

ذوالنون == حضرت یونس علیه السلام

نوید [ـ س] { فتح نون ایله تلفظی غلطدر . } مژده ، بشارت خبر مفرح .

« نوید لطیف — ارباب شوقه مژدهٔ اکبر »

نومرو [ج ، س] { Numéro } عدد رقم ، اشارت ، اشارت مخصوصه فلان صنف شاکردانندن (١٢٧) نومرولو افندی ، ٤٥ نومرولو تحریرات . § امتحانده طلبه‌دن هر برینك اکتساب ایلدیکی درجه‌یی مشعر رقم : فرانسزجه امتحاننده بش نومرو الدی .

نومروتور == هرنوع اوراق ودفاتره نومرو وضعنه مخصوص آلت .

(نومروتور)

نویس [فا ، ص] یازمق معناسنه نویشتن ماده‌سندن مشتق اولوب وصف ترکیبی حالنده مستعملدر

خوش نویس == کوزل یازان .

دور نویس == تلغراف .

صدانویس } **بانك نویس** } == فونوغراف ، غراموفون

شمس نویس == فوطوغراف .

تاریخ نویس == مورخ ، مورخ رسمی

نویسنده == یازیجی ، یازان کاتب .

نه [فا ، عد] طقوز ، تسع ، تسعه

نه فیه :

« بویله آغاز ایلسون شمدنکری القابکه جامع نه قبهٔ کونك خطیب منبری

نه فلك == عندالمتقدمین طقوز قات فرض واعتبار ایدیلان آسماندن کنایه

نهم == طقوزنجی تاسع .

نهبور [ع ، س] قوم تپه قومدن حاصل اولمش تپه ، قوم یغینی [جمعی : (نهابیر) کلیرسه‌ده لسانمزده غیر مستعملدر .]

نهفته [فا ، ص] کیزلی ، ساقلی مخفی ، راز نهفته .

نهوض [ع ، مص] حرکت ایتمك ، قیام ایلمك .

نهی [ع ، س] عقل ، خرد معناسنه اولان (نهیه) نك جمعی ، عقلار ، قول .

اولی النهی == ارباب عقول .

فاعتبروا یا اولی النهی .

نهیه [ع ، ـ] عقل ، خرد :

اصحاب نهیه == عقل صاحبلری .

ن

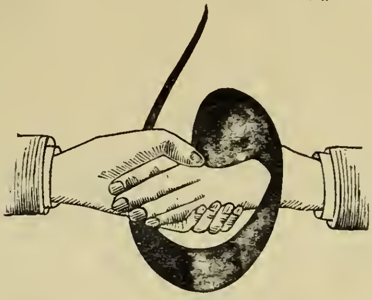

وَ [ع ، حر] (واو) الفباى عربينك يكرمى التنجى و توركجه الفبانك يكرمى طقوزنجى حرفى اولوب ابجد حسابنده (٦) عددينه اشارتدر. لاتين حروفاتنده طرزى (V) وصاغر ديلسزلرك الفباسنده شكلى شودر :

§ حرف عطف اولوب ايكى كلمه‌يى ، ايكى جمله‌يى برحكمده جمع ايدر: علوم وفنون. ميقروسقوب اون يدنجى عصرده اختراع اولنمش و اون سكزنجى عصرده انجق سهل الاستعمال بر آلت حكمنى المشدر .
§ ضمه‌نك اشكال مختلفه‌سى خدمتنى ايفا ايدر حرف املادر . مطبوعات عثمانيه‌ده اخيراً قبول ايديلان اصوله و (واو) ك درت درلو تلفظنه نظراً — شو شكللر قبول اولنمشدر :

وْ — o | ضمهٔ ثقيلهٔ مبسوطه: اوْلمق
وٓ — ou | ضمهٔ ثقيلهٔ مقبوضه: بؤلمق
وُ — u | ضمهٔ خفيفهٔ مقبوضه كوُلمك
وِ — eu | ضمهٔ خفيفهٔ مبسوطه: اوِلمك

§ ادات قسم : والله .
خطوط متنوعهٔ عثمانيه‌ده اشبو (و)حرفى شو طرزده كوسترلبلور .

و ---------- ثلث
و ---------- نسخ
و ---------- اجازت
و ---------- ريحانى
و ———— توقيع
و ---------- جلى ديوانى
و ---------- ديوانى
و ---------- رقعه
و ---------- سياقت
و ---------- تعليق
و ---------- كوفى
و ---------- شجرى
و ---------- سنبلى

وا [فا ، د] كرى ، ارقه‌ده :

وابسين == اك كريده‌كى ، اك صوكره‌كى .

واداده == كيرى ويرلمش ، رد اولنمش .

وامانده == كريده ، ارقه‌ده قالمش: دم واپسين .

وا [ع ، د] ادات ندبه‌در: واحيفا . واحسرتاه

وابَسْتَه [فا ، ص] بر شيئه باغلى مربوط ، متقيد ، متوقف معلق ، منوط : بو تكليفك قبولى وابستهٔ رأى عاليلريدر .

واپَسْ ـ واپسين ☛ [وا] [فا ، ص]

واپُورْ [ج ، ص] { Vapeur } دن محرفدر . } بخار ايله متحرك چرخلى كمى . استيم .

(واپور)

قره‌واپورى == شمندوفر ، تيمور يولى

واثِقْ [ع ، ص] اينانان ، اعتماد ايدن ، وثوق ايله اينانان .

واثق بالله == جناب حقه اعتماد وتوكل ايدن .

وازْ [ع ، ص] زياده اوزاق ، ابعد بعد واتر ، موقع واتر .

واجِب [ف ، ص] یاپیلمسی مقتضی ترکی غیر جائز اولان . لابد الزم .

واجب الایفا = ایفاسی لابد ولازم اولان § (شرع) ترکی کناه اولان امر الٰهی . افعال مکلفیندن ایکنجیسی ، دلیل ظنی ایله ثابت اولان شی : صلاة وتر کبی .

واجب الوجود = ذاتی وجودینی مقتضی اولان جناب حق .

واجبات = (واجبه) نك جمعی : واجب اولان خصوصات .

واجبه = واجب ، مقتضی اولان شی : ولی نعمته حسن خدمت واجبهٔ عبودیت وصداقتدر .

واجِد [ف ، ص] وجوده کتیریجی کتیرن (جناب حق)

واجِز [ع ، ص] قیصه ، موجز منحصر .

واح [ف ، س] چول اورته‌سنده صویی وییشیللکی حاوی یر . [جمعی : (واحات) کلیر .]

واحِد [ع ، ص] بر ، تك ، یك § یکتا ، منفرد ، بی نظیر . (احد) ایله بینلرنده فرق واردر . واحد اشیاییده توصیفده مستعمل (احد) ایسه یالکز جناب حقه مخصوصدر .]

واحداً = تك اولارق .

واحدابعد واحد = بربر ، بربرندن صوکره .

§ (ریاضیه) بر کمیتك — کندی جنسندن — مقایسه اولندیغی دیکر کمیت

واحده ارجاع اصولی = برمعا دلهٔ ریاضیه‌یی حل ایچون کمیات معلومه‌نك برینی واحده مساوی اولنجه‌یه قدر عملیات اجرا ایتمه طریقی [مثلا: اوچده درددی ($\frac{3}{4}$) اون ایکی اولان عدد هانکیسیدر؟

مسئله‌سنك حلی ایجاب ایتسه :

بر شیئك ($\frac{3}{4}$) ی (۱۲) ایدرسه ،

($\frac{1}{4}$) ی ($\frac{12}{3}$) = ٤ اولور وبناءً علیه

($\frac{4}{4}$ = ۱) ی یعنی کندیسی ٤ × ٤ = ۱٦ اولور . کبی]

واحد قیاسی = (ریاضیه) کمیات مختلفه‌نك کندی ، جنسلرندن اولمق اوزره مقایسه اولندقلری کمیت ثانیه [طول ایچون (متره) ، مسکوکات ایچون (غروش) ، اوزان ایچون (قیه) واحد قیاسی اعتبار اولنمشدر .]

واحد ناری = (حکمت) بر کیلوغرام صویی بر درجه تسخین ایتمکه مقتضی اولان مقدار حرارت ، حرور {Chalorie}

واحدك اجزاسی = کسر ، واحددن کوچوك عددلر .

وادِی [ف ، س] ایکی طاغ ارەسی دره § رهکذار آب § صحرا بیابان . § طرز ، اسلوب ، منوال ، زمین : قصیده وادیسنده یکتادر .

وادیٔ ایمن = حضرت موسی علیه السلامك کیجه‌لاین زوجه‌سیله برابر کیتدکاری وزوجه‌سنك وضع حمل ایلدیکی صحرا .

وار [ت ، ص] (یوق) مقابلی موجود ، واقع ، کائن ، حاصل ، بولنان .

وار اولمق = موجود وکائن اولمق . || باقی ، دائم اولمق .

وار ایتمك = وجوده کتیرمك ، یاراتمق : جناب حق کائناتی یوقدن وار ایتدی .

واری یوغی = هرنه وار ایسه ، بتون مال ومنال .

وارلق = موجودیت || زنکینلك ، ثروت ، یسار . [وار کلمه‌سنك ترکجه اولمسنه نظراً ارتق (واریت) دیمك بیوك خطادر .]

وار [فا ، د] ادات تشبیه وتمثیلدر : آواره وار = آوره کبی § مالك ، صاحب ، خداوند :

امیدوار = امیدلی ، امیدی اولان

مالوار = مال صاحبی ، زنکین .

§ کره ، دفعه : یکوار = بر دفعه § لیاقت ، مناسبت :

کوشوار = قولاغه طاقلمغه لایق || کوپه .

واری = مشابه ، مماثل :

منقار واری = منقار کبی

افرنج واری = فرنك کبی

وارِث [ع ، ص] اولان برادمدن کندوسنه میراث قالمش اولان کیمسه میراثخوار § (فقه) ارثی بر دلیل ایله ثابت اولان کیمسه . جمعی : (ورثه) در .

وارِد [ع ، ص] ورود ایدن ، کلن واصل اولان : اوراق وارده ، مبالغ وارده [اوراق موروده دیمك خطادر .] § بر شی حقنده صادر وسانح اولان : محاسن اخلاق حقنده یوزلرجه احادیث نبویه شرفوارد اولمشدر

وارد خاطر اولان = خاطره کلن سنوح ایدن [جمعی : (واردات) کابرسەده اساتذه باشقه معناده مستعملدر .]

وارده = کلش اولان شی || ملاحظهٔ سانحهٔ فکریه .

وارِدات [ع ، ص] { هرنه قدر (وارده) نك جمعی ایسه‌ده او معناده مستعمل دکلدر } املاك وعقار وسائره‌دن حاصل اولان نقود ، حاصلات ، واردات خزینه § فکره سانح ایدن شیلر : واردات فکر

واردا [ج ، کلمهٔ تنبیه] دقت ایت ! صاقین ، صاقین ، دستور !

وارده‌جی = ترامواى آرابه‌لرینك اوکنده وسائر محللرده وارداده باغران آدم .

واردِیا [ج ، س] (بحریه) کمیلرده بکلنیلان نوبت : واردیا دکشدیرمك ، واردیا چانکی

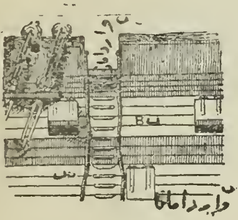

(واردیا)

وارِدیان [ت ، س] غاردیان . [غاردیان]

وارَسته [فا ، ص] قورتلمش ، خلاص ازاد اولمش § فارغ البال § ایلیشکسز .

وارستکی = وارسته‌لك ، قورتلمه ، خلاص .

وارِك [ج ، س] [دکز یوصونی] ذات النباع غیر منظوره‌دن اشنیه جنسندن دکزلرده بالخاصه سواحلده یتیشیر ایری بریوصوندر . بوندن ایود ، بروم و قلور ، قاربونیت پوتاسیوم و سودیوم استحصال اولنور .

[وارك] دكز (یوسونی)

وارمق [ت ، مص] كیتمك ، یتیشمك، واصل اولمق § بالغ حد رسیده اولمق § منجر ، منتهی اولمق ، نتیجه‌لنمك . § یناشمق ، تقرب ایتمك . § انتقال ایتمك فهم وادراك ایلمك اكلامق كنهنه حقیقتنه ایرمك .
§ قیمق، چكنممك : بر ایش یاپمغه الم وارمز ، بر سوز سویلمكه دیلم وارمز .

اره وارمق = قادین ، قیز قوجه‌یه كیتمك ، تأهل ایتمك .

اوستنه وارمق = زورلامق ، ابرام والحاح ایلمك .

فرقنه وارمق = كیزلی بر ایش آكلامق ، سزمك .

وارش = (وارمق) ماده‌سندن اسم مصدر . وارمه ، وصول ، || سرعت انتقال ، فطانت .

وارش كاش = كیدوب كله .

وارشلی = سرعت انتقال صاحبی ، فطین ، زیرك .

واردیرمق = یتیشدیرمك ، ایصال ایتمك ابلاغ ایلمك .

وارلق = كیدك واصل اولمق || ظفریاب اولمق .

وارمه = (وارمق) ماده‌سندن مصدر تخفیفی .

وارش [ج ، ص] برشهر وقصبه‌نك سوری خارجنده بولنان محلاتی قسمی .

وارون ـ وارونه [فا ، ص] ترس ترسنه دونش . معكوس ، مقلوب بركشته حال : چرخ وارون ، كنبد وارونه .

وارده‌كله [ت ، ص] برخط اوزرنده حركت ایدرك كیدوب كلن شی .

وارده‌كله خلاطی = مندال وقایغی كیدن ساحله وساحلدن كمی‌یه چكمكه مخصوص خلاط .

وارده‌كله‌لی = برخط اوزرنده حركت ایتمك اوزره یاپلمش اولان .

واریل { Baril } [ج ، ص] مستطیل الشكل فچی . § واریل شكلنده اولان : واریل چانطه ، واریل دوكه .

واریلجی = واریل ، فچی یاپان صنعتكار .

واریوس [ف ، ص] آغر طاشجی طوقماغی || بیوك دمیر چكیج .

واز [فا ، ص] فراغت ، ترك .

وازكلمك / وازكچمك = كیری طورمق ، فراغت ایتمك ، ال چكمك ، || اسكوت ایتمك .

وازو [ج ، ص] لوازم تزیینیه‌دن اولدرق صالونلرده مواقع مختلفه‌یه قونیلان نفیس فغفوری ، صاسونیا كوپ .

(وازو)

مانتو وازوسی = [ایتالیاده ینه عین نامی طاشیان ولایتده كائن بوقصبه حواریاته عائد بر چوق آثار عتیقه‌یی حائز دركه اونلیمی وسمله مزین وعید مذهبی‌یی ارائه ایدن اشهر وازو دخی اورادن كشف ایدلش اولمغله مانتو وازوسی نامی آلمشدر .]

وازه‌لین [ج ، ص] (كیمیا) { Vaséline } غازیاغنك تقطیرندن حصوله كلیر بیاض، صاریجه، معتدل التعامل بر جسم دسمیكه: جلدی ، حتی طبرناقلری بیله یومشاتمق خاصه‌سنه مالكدر .

واژكون ـ واژكونه [فا ، ص] ترس ، ترسنه دونمش ، مقلوب ، معكوس : بخت واژكون .

واژون ـ واژونه [فا ، ص] واژكون ، واژكونه .

واسطه [ع ، ص] ایكی شیئك آره‌سنی بیتشدیرن شی ثالث . § ایكی شیئك آره‌سنده بولنان
§ برشیئك حصولی ایچون استعمال ایدیلان آلت ویا آدم ، میانجی . [جمعی : (وسائط) كلیر .]

بالواسطه = طوغریدن دوغری‌یه اولیه‌رق ، برینك توسطیله .

بالواسطه النان تكالیف = (ثروت) كمرك رسمی كبی دوغریدن دوغری‌یه مستهلكدن المتوب بایعدن آلنان واشیانك فیأتنه ضم اولنمقدنناشی بالنتیجه مشتری طرفندن تسویه اولنان رسم .

بلاواسطه = واسطه‌سز ، طوغریدن طوغری‌یه .

واسع [ع ، ص] كنیش ، آچیق ، بول : صحرای واسع .

ارض الله واسعه = الله‌ك یری كنكیشدر .

واشاق [ت ، ص] ذات الثدیانك آكل اللحوم فرقه‌سندن نصف كره شمالیه مخصوص اولوب رؤیتك كسكینلكیله معروفدر . پوستندن كورك یاپیلان كدی جنسندن بر حیوان .

(واشاق)

واصف [ع ، ص] وصف ایدیجی ، مداح ، مادح .

واصل [ع ، ص] وصول بولان ، اولاشان ، ایریشن قاووشان . § (تصوف) معرفة‌الله‌ه نائل اولان : واصلیندن بر ذات ایدی .

واضح [ع ، ص] آچیق ، اشکار، عیان : عبارەنك واضح اولمسی لازمدر .

واضحات = واضح و اشکار اولان شیلر ، بدیهیات .

واضع [ع ، ص] وضع ایدیجی ، ایدن ، قویان .

واضع امضا = امضاسنی وضع ایدن ، صاحب امضا .

واضع قانون = بر قانونی وضع وتأسیس ایدن .

واطوس [ج ، ص] جنبیه قصیلەسنه منسوب اولوب اوروپا و اوستراليادە بولنور وربنه جنسندن بر بالقدر . بدی قدر نوعی واردر .

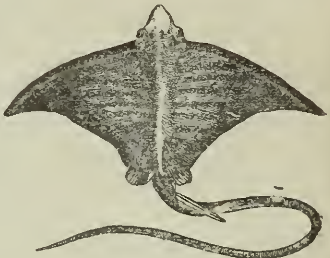

(واطوس بالغی)

واعظ [ع ، ص] وعظ و نصیحت ایدن ، پند و نصح ایلین .

واعیه [ع ، س] غریو ، فریاد ، ناله .

واغون [ج ، س] دمیر یول ارابەلرندن هربری برقطاری تشکیل ایدن ارابەلردن هربری

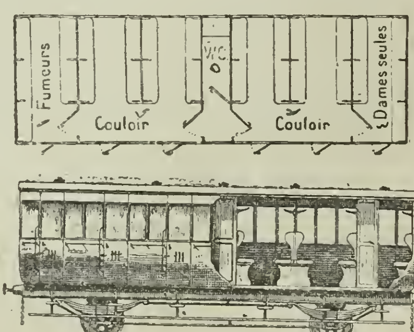

(واغون)

یتاقلی واغون = درونندە یولجینك یاتمسنه مخصوص یتاغی اولان واغون .

والغونت = کوچوك واغون = اشیای ثقیله نقلنه مخصوص اولوب رای اوزرندە حرکت ایدن کوچوك آرابه .

وافیر ـ وافیدس [ج ، س] خرستیانلقجه دینه دخول علامتی و عیسویتك شرطی اولەرق صویه کیرمکدن ویا پاپاس طرفندن اوزرینه صو سرپلمکدن عبارت آیین مخصوص ، تعمید .

وافد [ع ، ص] ایلچی ، مرخص ، مصلحتکذار .

وافر [ع ، ص] چوق ، کثیر ، بسیار ، فراوان § (عروض) بر بحر مخصوص : بحر وافر .

وافی [ع ، ص] تام ، مکمل § کافی .

واقع [ع ، ص] وقوعبولان § کائن ، موجود . § یکن، جریان ایدن .

واقعا / **فی الواقع** = حقیقة صحیحا || کرچه .

واقعه = وقوعبولان حال ، وقعه || رؤیا ، دوش || جنك . || حادثه ، مصیبت . [جمعی (واقعات) در .]

واقف [ع ، ص] وقوف صاحبی ، خبیر ، آشنا ، اگاه ، مطلع ، بیلن : واقف اسرار ، واقف امور . § بر شیئی وقف وتبرع ایدن شرط واقف بویلەدر . § ایاقدە طوران ، بالخصوص عرفاتدە قائما طوران .

واقی [ع ، ص]وقایه ایدن، صاقلایان محافظه ایلین § (طب) بر مرضك وقوع ویا سرایتنه قارشی اولدن النان علاج ویا اتخاذ اولنان تدبیر .

والا [فا ، ص] یوکسك ، بلند ، بالا ، عالی . بیوك ، توجه .

قامت والا = بویی ، قامتی یوکسك اولان .

والاشان = شانی ، قدری بیوك اولان .

والاجاه = موقعی ، منصبی عالی اولان .

والد [ع ، ص] تولید ایدن ، بابا ، پدر : والد کثیر المحامد .

والده = طوغوران ، انا ، مادر .

قائن والده = قان انا .

والدین = انا ایله بابا .

واله [ع ، ص] وله کتیرمش ، حیران ، متحیر ، سرسم .

والی [ع ، ص] ولایتك ادارەسنه مأمور اولان ذات : والیٔ ولایت

والیلك = ولایت .

وام [فا ، س] بورج ، دین .

وامپیر [ج ، س] کویا مزاردن چیقەرق خلقه ایراث مضرت ایدن آدم ، خورتلاق § جادی ، قرەقونجلوس . § (خفاشیه) زمرەسندن امریقایه مخصوص بر جنس بیوك یراسه .

وامق [ع ، ص] محبت ایدن ، عاشق ، سودالی .

وانتیلاتور [ج ، س] محدود بر محلك هواسنی تجدید ایچون مستعمل جهاز مخصوص هوا کوروکی .

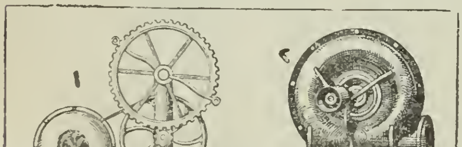

(هوا کوروکلری) (وانتیلاتور)

١ — قول ایله ٢ — اوڭ میخانیکیه ایله ٣ — قوه میخانیکیه ایله متحرك وانتیلاتورك مقطعی . ٤ — الکتریق ایله .

واندا [ج ، س] { vanda } وحیدالفلقه شعبه‌سندن سحلبیه فصیله‌سنه منسوب چیچکاری ایری اوتوز بش قدر انواعی بولنور بر نباتدر .

(واندا)

وانلیا [ج ، س] وحیدالفلقه شعبه‌سندن سحلبیه فصیله‌سندن وانیلیا تحت الفصیله‌سنه منسوب میوه‌سی اکل اولنور بر نباتدر . منشائی آمریقادر .

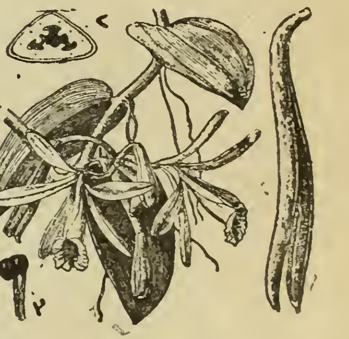

(وانلیا)

واو [ع ، ح] (و) حرفنك اسمیدر ،

واوقسم == لفظهٔ جلالك اولنه کتیریلان واو : « والله » .

واوی == واو حرفنه منسوب ومتعلق || جزؤ اصلیسی واو اولان (مثل : اجوف واوی ، نقص واوی .

واویلا [ف ، س] ایواه ، حیف یازیق § ادات حزن وتحسر . § چیغلیق ، یایغره

واه [مشترك ، ح] استغراب ، حیرت تلهف کبی احوال داخلیه‌یه دلالت ایدن بر اداتدر . واه واه آجیرم ، یازیق .

ایواه == واه یازیق .

واهب [ع ، ص] هبه ایدن ، باغشلیان .

واهب الادراك == جناب حق .

واهمه [ع ، ص] محسوساته متعلق معانئ جزئیه‌یی ادراك ایدن § قورونتی .

قوهٔ واهمه == قورونتی خامه‌سی .

واهه [ج ، ص] ذات الفلقتین شعبه‌سندن قودنجیه فصیله‌سنه منسوب متهافت بر شجیره‌در .

(واهه)

واهی [ع ، ص] بوش ، اساسسز مناسز ، فائده‌سز . جمعی (واهیات) در .

وای [مشترك] تعجب وتأوه اداتیدر وای کلدیکزمی ؟ § ادات تأسف وای باشم .

وایه [فا ، س] بهره ، نصیب :

وایه‌دار == بهره‌دار ، نصیبلی .

وایه‌مند == بهره‌مند . نصیبی اولان

والا [ع ، تر] اولمدیغی حالده ، اولمازسه .

والافلا == بویله اولمازسه اولماز .

والحاصل [ع ، تر] حاصلی ، حاصل کلام ، خلاصه ، نتیجه .

والسلام [ع ، تر] ارتق بیتدی اشته بوقدر ، دوك سوز بودر .

وباء [ع ، س] طاعون دینلان علت مستولیه وساریهٔ مدهشه ـ که : علامتی قاصیقلرده چیقان یومورجقدر

وبائی == (طب) وبایه منسوب ومتعلق]

وبائی == وبایه دوچار اولمش ، و علتی بولاشیق اولان وبا میقروبی ۱۸۹۷ تاریخنده ژاپون اطباسندن بری طرفندن کشف اولنمشدر .

وبال [ع ، س] شدت ، ثقلت : عذاب § بر فعل و حرکتك مسئولیت اخرویه‌سی ، کناه .

وبالی == اخرتجه مسئولیتی اولان .

وبر [ع ، س] کدی‌یه مشابه برجنس حیوان ، جانوار .

وتائر [ع ، ص] یول ، مسلك معناسنه اولان (وتیره) نك جمعی .

وتد [ع ، س] اغاجدن یاپیه میخ ، قزیق . § (هندسه) مساحه عملیاتنده نقاط معلومه‌یه دیکز ایدیلان کوچوك بایراق .

(عروض) دکن عروضدن بری .

وتدمجموع == (عروض) ایکی حرف متحرکله ، بر حرف ساکندن عبارت اولان کلا (فعول) ، (بنم) ، (سنك) کبی .

وتدمجموع == (عروض) طرفینی ایکی حرف متحرك و وسطی بر حرف ساکن الان کلمه . (فال) ، (کان) کبی . [جمعی : (اوتاد) کلیر : اوتادالارض ، اوتادالبلاد]

عظم الوتد == (طب) اکسه‌کمیکی .

وتر [ع ، س] یایك چله‌سی ، ایپ کیریش § چالغی آلتی ، نارساز . § (هندسه) بر قوسك ایکی نهایت نقطه‌لری بیننه وصل اولنان خط مستقیم .

§ (طب) عضلاتی تحریکه خدمت ایدن قالین سیکر . [جمعی : (اوتار) کلیر .

وتیره [ع ، س] یول ، طریق مسلك § روش : وتیرهٔ نجات . [جمعی : (وتائر) کلیر .

وثاق [ع ، س] { کسر واو ایله غلطدر } باغ ، بند ، قید .

وثائق [ع ، س] سند ، حجت معناسنه اولان (وثیقه) نك جمعی .

وثب [ع ، مص] صچرامق ، آتلامق .

وثم [ع ، مص] دوکوب توز کبی اوفاتمق .

وثن [ع ، س] بت ، هیکل ، صنم . [جمعی : (اوثان) کلیر .

وثنى == وثنه منسوب و متعلق || بت پرست .

وَثِيق [ع ، ص] متين ، حكم ، استوار .

وَثِيقَه [ع ، س] كندينه اعتماد ايديلان شى ، (سند ، حجت كبى) § بيان ، عهدنامه .

وَجائِب [ع ، س] واجب اولان خصوص معناسنه كلان (وجيبه) نك جمعى : وجائب ذمت .

وَجازَت [ع ، مص] كلامك وجيز، مختصر و موجز اولمسى .

وَجاهَت [ع ، مص] كوزل يوزلولك § كوستريشليلك § عزت ، شرف ، منزلت .

وَجد [ع ، مص] استغراق § بى خودى ، مدهوشلق . § حالت ذوق و شوق . § قصه‌لنمق .

وجدآور == وجد كتيريجى .

وجدافزا == وجدارتيريجى .

وَجَع [ع ، س] اغرى ، صيزى ، درد ، الم . [جمعى : (اوجاع) كابر .]

وجعلى == اغرى و صيزى ويرن ،

وَجَل [ع ، مص] قورقق ، اوركمك .

وَجنه [ع ، س] يناق يومروسى ، الماجق؛ انسانك يناغنده چيقندى يلردن هر برى [جمعى : (وجنات) كابر .]

وَجور [ع ، س] (بيطرى) حيواناتك بوغازنده دوكيلان بر نوع علاج .

وَجه [ع ، س] يوز ، چهره ، صورت § قارشى‌يه كلان شى § طريقه ، طرز § سبب ، مناسبت. § يوز ، سطح ، اوست : وجه مرآت ، وجه ارض وجه شبه (ادبيات) اركان اربعهٔ تشبيهدن برى اولوب مشبه‌به ايله مشبه اره‌سنده مشترك اولان امر معنوى. مثلا : شو باغ جنت كبيدر . عباره‌سنده (باغ) مشبه ، (جنت) مشبه‌به اولوب بينلرنده مشترك اولان امر معنوى ايسه (لطافت) ويا (زينت) دركه شته وجه شبه بوندن عبارتدر .

وجهاً == بروجهله .

وجهاًمن‌الوجوه == هر نه صورتله اولورايسه اولسون، هيچ بر وجهله .

بروجه محرر == يازلديغى وجهله ، ذكر اولنان صورتله .

نه‌وجهله == نه صورتله ، نه طرزله .

بروجه پشين == پشين اوله‌رق ، نقداً .

من‌وجه == بر صورتله ، بر جهتجه . § (هندسه) بر جسمك سطوحندن هر برى .

وجه‌علوى ، وجه‌داخلى } بنانك سمايه متوجه اولان يوزى

وجه‌سفلى ، وجه‌خارجى } == بنانك روى ارضه متوجه طرفى .

وجهى == وجهه منسوب و متعلق . [جمعى : (وجوه) كابر .]

وَجهَه [ع ، س] يوز ، روى § سمت ، جهت ، جانب : وجههٔ عزيمت .

وَجيبَه [ع ، س] واجب ولازم اولان خصوص : وجيبهٔ ذمت . [جمعى : (وجائب) كابر .]

وَجيز [ع ، ص] موجز ، مختصر ، قيصه : كلام وجيز .

وَجيع [ع ، ص] دردناك ، متألم.

وَجيه [ع ، ص] بر قومك سيدى اولوسى ، بيوكى . § كوزل ، لطيف § مناسب لايق ، شايان :

توجيه وجيه == مناسب توجيه || حسن تعبير وتفسير . § جاه ، منزلت صاحبى .

وَحدانِيَّت [ع ، مص] برلك ، جناب حقك برلكى .

وحدانى == وحدانيته متعلق .

وَحدَت [ع ، مص] يالكزلق، تكلك § تنهالق ، خلوت

وحدت كزين == اختيار وحدت ايلين . § قرب الهى ، وصلت . § برلك ، بر اولمق : وحدت وجود .

وحدت اشيا نظريه‌سى == ماهيت اعتباريله بتون اشيانك بر شيدن عبارت اولوب كوريلان اختلافك صورت تجليدن منبعث اولديغى نظريه‌سى .

وَحش ـ وَحِيش [ع ، ص] بيانى غير مونس حيوان ، حمار وحشى § ايصسز ، تنهالق ، غير مسكون ير . [جمعى : (وحوش) و (وحشان) كابر .]

وَحشَت [ع ، مص] غم ، غصه § تنهالق ، خلوت . § قورقو ، خشيت § بيابانيلك وحشيلك .

وحشت‌انكيز == مخوف ، قورقونج ، مدهش .

وحشت آور == وحشت كتيريجى ، كتيرن .

وَحشى [ع ، مولد ، ص] بيانى غير مأنوس § اوركك ، قورقاق. § مرحمتسز، حسسز ، غدار متمدى .

وحشيانه == وحشيجه‌سنه ، وحشيلكله

وحشيلك == بيابانيلك ، وحشت .

وَحَل [ع ، س] چامورلى محل بتاقلق .

وَحم [ع ، مص] كبه قادين آش يرمك .

وحمى == آش يرن كبه قادين .

وَحى [ع ، س] جناب‌حق طرفندن انبيای عظام حضراتنه فيض طريقيله اعلام ايديلان شى :

امين الوحى == جبرائيل عليه‌السلام

وحى منزل == قرآن عظيم‌الشان .

وحى طريقيله == وحى‌اولنمق صورتيله [(وحى) ايله (الهام) بيننده فرق واردر . (وحى) پيغمبران عظام حضراتنه (الهام) ايسه اولياءالله‌ه مخصوصدر.]

وَحيد [ع ، ص] يالكز ، تك يكانه ، منفريد ، نظيرسز ، مثلسز ، يكتا :

وحيدالزمان ، وحيدالعصر } == زماننده ، عصرنده يكتا ، منفرداولان

وحيدالجنس == (نباتات) اعضاى تذكيريه‌دن وتأنيثيه‌دن يالكز برينى جامع اولان زمره .

وحيدالرحم == (حيوا) اكثريت اوزره بر ياورى توليد ايدن حيوانات عاليه .

وحيدالفلقه == (نباتات) جذورى اكثريا ليفى و بعضادرنى ورشيمى يالكز بر فلقه‌يه مالك اولان نباتات شعبه‌سى زنبقيه ، سجليه ، نجليه فصيله‌لرى بو شعبه‌يه منسوبدرلر .

وَخامَت [ع ، مص] كوجلك آغراق § اوبغونسزلق ، مضرت. § تهلكه ، مخاطره .

وخامتلى == تهلكلى ، مخاطره‌لى .

وَخز [ع ، مص] چیمدكلەمك § ایكنەیه كبی بر شی باتیرەرق آجیتمق .

وَخیم [ع ، ص] وخامتله متصف اولان . || اغا ، كوتو || ضررلی ، خاطرناك .

وُد ـ وِداد [ع ، مص] { واولرك حركات ثلثەسی ایلەده اقتدر } . سومك ، محبت ، سوكی § دوستلق .

وَداع [ع ، مص] اثنای مفارقتده یكدیكریله مصاحبت ایتمك . § بو صورتله اجرا اولنان رسم: رسم وداع .

« ای دل؛ نه بو عمر ایله نزاعك
ذوقه ابدیمیدر وداعك »

الوداع == اللهه اصمارلادق مقامنده تعبیر مخصوصدر .

وداعلاشمق == بربرینه الوداع دیوب ایرلق .

وَدایِع [ع ، مص] امانت معناسنه اولان ودیعەنك جمعی .

وَدَع [ع ، مص] بیاض بونجوق .

وَدود [ع ، ص] دو ، محب . اسماء حسنادندر

ق [ع ، ص] چفتلشمكه میل حاصل ایتمش حیوان .

وَدید [ع ، ص] دوست محب ، كثیرالحب جمعی اوداء]

وَدیع [ع ، ص] آشقەسنك مالنی محافظه ایچون درعهده ایدن آدم .

وَدیعه [ع ، س] امانت: روح ودیعةالهیدر . جمعی : (ودایع) كلیره] فقه) حفظ ایچون بر كیمسەیه ایداع اولنان مال .

وَر [فا ، ص] صاحب ، مالك ، خداوند معناسنه اولوب اسمایه لاحق اولەرق صفت تشكیل ایدر .

جور == حكمدار .

دانشور == عالم . صاحب علم .

سخنور == شاعر ، ادیب .

كینەور == كیندار .

[(جانور) دخی صاحب حیات معناسنه ایسەده اسانمزده (بیرتیجی) حیوان معناسیله مستعملدر .]

وَراء [ع ، س] پس ، ارقه ، كیری ، ظهر . عقب ، وراء جبل .

ماوراء == بر شیئك ارقەسنده ، كیریسنده § باشقه ، غیری § مقصددبر .

وَراتیقه [ت ، س] ویرانه یابادیەسی دنیلان قوقولی بر نبات

قزیل وراتیقه == مك اوتی .

وِراثت [ع ، مص] وارثلك ، وفات ایدن بینك اموال متروكەسنه شرعاً وارث اولمق § (طب) سلفك مالك اولدیغی اوصاف طبیعیەنك خلفه انتقالی .

وراثت شخصیه == ایكی حیوانك مقارنتندن متولد چوجغك یا اناسنك ویا باباسنك اوصافندن بعضیسنی المش اولمسی ، افندار ارثی شخصی .

وراثت سلفیه == اسلافك قدرت ادبیاسی .

وراثت عرقیه == مولودك اجداده مشابهتی .

وَراع ـ وَراعَت [ع ، مص] ☛ [ور

وَرایاء [ع ، س] (وری) نك جمعی : مخلوقات ، عالم ، بنات .

وَرَثه [ع ، س] ج : (وارث) .

وَرد [ع ، س] كل دنیلان چیچك § مطلقه چیچك .

ماءالورد == كل صویی .

وردی == (نباتات) ظفیری قیصه ویا ناقص وبش وریقەلی اولەرق بر متباعد بولنان زهره ، چیچك . چیچك كبی

وردیه == (نباتات ازهاری عمومیتله بیاض ونادراً صاری وقرمزی تراق وكاسی وحبدالوریق و اشه منقسم اولان نبات فصیلەسی : فصیله وردیه .

وَرزِش [فا ، مص] چالیشمش سعی وكوشش ایدش § چالیشمه سعی

(ورق)
(تزیینات معماریەده نبات یاپراقلری)
١ ـ زینت نباتی یاپراقلرندن ٢ ـ دیكنلی كنكر یاپراقندن ٣ ـ یومشاق كنكر یاپراغندن ٤ ـ دوه دیكنی یاپراغندن ٥ ـ تازه آصمه یاپراغندن ٦ ـ صارماشیق یاپراغندن ٧ ـ آصمه یاپراغندن ٨ ـ كستانه یاپراغندن ٩ ـ ماینوس یاپراغندن ١٠ ـ زیتون آغاجی یاپراغندن ١١ میشه یاپراغندن ٢١ دفنه یاپراغندن .

ورزشكار = ساعى ، چاليشقان .

ورزشكارانه = ورزشكارجه‌سنه

ورزشكارى = ورزشكارلق .

وَرْطَه [ع ، ا] چوقور ، بر اوچوروم § تهلكه ، مهلكه ، مخاطره § نجات وخلاص بولمسى كوج اولان ايش .

ورطه‌يه دوشمك = بويوك تهلكه‌يه اوغرامق .

وَرَع [ع ، مص] كناهدن ، محرماتدن صاقنوب پرهيز ايتمك ، تقوى .

اهل ورع = متقى ، زاهد .

وَرْعَه [ع ، مص] قورقاقلق .

وَرَق [ع ، ا] ياپراق برك درخت :

« برك درختان سبز درنظر هوشيار
هر ورقى دفتريست معرفت كردكار »

§ كاغد . كتاب ، مكتوب كاغدى .

ورقپاره = ياپراق پارچه‌سى || كاغد پارچه‌سى ، كوچوك . || اهميتسز ، عادى كاغد ، پوصله .

§ كاغد كبى اينجه آلتون ، كموش وسائر معدنيات ياپراغى .

ورق كردان = عبثله مشغول اولان ادمدن كنايه .

ورقه = تك ياپراق || تك كاغد || يازيلى كاغد .

سقوط اوراق = ياپراق دوكمى ، كوز موسمى .

ورق مهر و وفا = وفادارلقدن كنايه .

ورقهٔ صحيحه = سند ، استدعا كبى شيلر يازمغه مخصوص تمغالى كاغدكه : بونلك احداث و استعمالندن اول قوللانيلوردى .

ورقى = ورقه منسوب § ياديزلى كاغد .

ورقجى = ياديزلى كاغد ياپديران ويا صاتان ادم .

ذنب ورق = (نباتات) ورقك بر استطاله ايله صاقه مربوط اولديغى قطعه .

ورق ذوزنب = (نباتات) ذنبى اولان ورق .

ورق معدوم الذنب = ذنبى اولميان يعنى عقدهٔ حياتيه‌دن چيقارچيقماز منبسط اولان ورق

ورق مسنن = اطرافى كيرنتيلى وچيقنديلى اولان ورق .

ورق منشارى = كنارنده‌كى چيقنديلرى دستره ديشلرى كبى سيورى و قيصه اولان ورق .

ورق مفصوصى = (نباتات) كيرينتيلرى دها دريجه اوله‌رق مدور اولان ورق

ورق مقطوع = (نباتات) كيرينتيلرينك درينلكى عصبهٔ وسطايه قدر ممتد اولان ورق .

وَرْقاء [ع ، ص] كوكرجين ، اوكيك ، حمامه .

ورقاى نامه‌بر = مكتوب كوتورن كوكرجين .

وَرَك [ع ، ا] (طب) قالچه كميكى .

وَرَم [ع ، ا] شيش ، درد § شيشه . § (طب) آق‌جكره و بعضا اعضاى سائره‌يه عارض اولان مرض مهلك معلوم ، سل ، سل‌الرئه . غرتلاق ورمى ، كميك ورمى .
§ بوعلته دوچار اولان آدم

« صاربى بر كلدك اى عدم چيچكى
ايسته‌مزدم سكا ورم ديمكى »

ورم ابيض = مفاصل كبيره‌ده جلدك لونى تغير ايتمكسزين ، وقوعبولان انتفاخ .

ورم نكفيه = (طب) نواحىٔ نكفيه‌نك تورم حادندن عبارت اولان بر مرض مستولى .

وَرى [ع ، ا] خلق ، مخلوق ، عالم ، كائنات . [جمعى : (ورايا) در .]

خيرالورى = فخر كائنات ، اكمل موجودات افندمز حضرتلرى .

وَرِيد [ع ، ا] قانى اطراف بدن قلبه صوق ايدن طمرلردن يعنى سياه قان طمرلرندن هر برى § بوينك ايكى طرفنده‌كى طمرلردن برى : (وريدان)

امتصاص وريدى = (طب) سياه قان طمرلرى واسطه‌سياه واقع اولان امتصاص .

وريدباب = (طب) بيوك بر سياه قان طمرى .

وريداجوف‌اعلى = (طب) قلبك اوزرندن كچن بيوك بر سياه قان طمرى

وريد اجوف‌اسفل = (طب) قلبك الت طرفندن كچن بيوك بر سياه قان طمرى .

حبل الوريد = اكسه‌ده‌كى ايكى قالين صيكردن هر برى . [جمعى : (اورده كابر) .]

وريدتحت ترقوه = (طب) كوكوك كميكنك التندن كچن سياه قان طمرى .

وريدى = وريده منسوب و متعلق .

وَزارَت [ع ، مص] وزيرلك ، رتب ملكيه‌نك غايه‌سى اولان مرتبهٔ عاليه : رتبهٔ جليلهٔ وزارت .

وزارت عظمى = صدراعظملق .

وَزان [فا ، ص] اسيجى ، اسن ، هبوب ايدن [(اولمق) ماده‌سيله قوللانيلور : وزان اولان روزكار .

وَزّان [ع ، ص] وزن ايديجى ، ايدن . طارتيجى .

وَزانَت [ع ، ص] اصالت رأى ، اصابت فكر و ملاحظه : وزانت افكار ، وزانت آراء

وَزْمَه [ع ، ص] اواخر موسم شتا ، قيشك صوك كونلرى .

وَزْن [ع ، مص] طارتمق ، طارتلمق [بو معنايه كوره (ايتمك) ماده‌سيله قوللانيلور : اودونى وزن ايتدى .] § بر شيئى تخمين ايتمك . § بر شيئك وزن ايله اكلاشيلان اغرلغى § بر شيئك ثقلتنى تعيين ايچون قوللانيلان معين ، مختلف اغرلقلر § (عروض) هر بحرك مستقل اجزاسندن برى . § اغرلق ، ثقلت .

وزنى = وزنه منسوب || طارتيلان شى .
§ (حكمت) بر جسمك هر ذره‌سنه تأثير ايدن ثقلتك (جاذبهٔ ارضك) محصله‌سى كه : اوجسمك سقوطنه مانع اولان بر مستوىٔ افقى اوزرينه خلاده اجرا ايده‌جكى تضييقدن عبارتدر .

وزن مطلق = (حكمت) برجسمك سقوطنه مانع اولمق ايچون كندوسنه مقابله ايتمسى اقتضا ايدن قوت .

وزن اضافى = (حكمت) برجسمك كندى وزن مطلقيله واحد قياس عد اولنان ديكر وزن معين بيننده‌كى نسبت كه : ترازى واسطه‌سيله استحصال وتعيين ايديله‌بيلور .

وزن مخصوص = (حكمت) بر جسمك هر ماننكى بر حجمده اولان قطعه‌سنك وزنيله عين حجمده و كثافتى حد اعظميده اولان ماء مقطرك وزنى بيننده‌كى نسبت ، تعبير ديكرله بر جسمك واحد حجمده اولان قطعه‌سنك غرام حسابيله اولان وزنى .

وزن مكرر = وزنى مطلوب اولان جسم ترازينك بر كفه‌سنه وضع ايديلوب

دیگر کفه‌سنه دخی موازنت حاصل اولنجه‌یه قدر ثقلت وضع ایدلدکدن صکره جسمی قالدیروب درهملرك بولندیغی کفه‌یه و درهملری اوجله جسمك بولندیغی کفه‌یه قویه‌رق ایکنجی بر وزن دها اجرا ایتمك اصولی .

وزنه [ف ، ـ] طارتی § طارتمغه مخصوص آلات ، میزان . § آقچه طارتیلان محل ، خزینه ، صندوق § بر دائره‌نك آقچه اخذ وتسویه اولنان قلمی ، اوطه‌سی . § باروتلق ، اسلحهٔ ناریه‌نك باروت قونیلان محلی .

وزنه‌دار == بردائرهٔ رسمیه‌نك صندوق معاملاتنی ایفا ایدن مأمور ، صندوق امینی .

وزنه‌داراق == صندوق امانتی .

وزیر [ع ، ـ] ملکیه‌ده اك عالی رتبه‌یی (رتبهٔ وزارتی) احراز ایتمش اولان ذات ـ که عسکریه‌ده مشیره معادلدر . القابی : دولتلو افندم حضرتلری) در . [جمعی: (وزراء)در.]

وزیر اعظم == صدراعظم .

وزیرانه == وزیره لایق صورتده .

وسائد [ع ، ـ] یاصدیق ، (وسادهٔ معناسنه اولان (وساده) نك جمعی .

وسائط [ع ، ـ] (واسطه) نك جمعی § وسائل .

وسائط اشعالیه == (فن اصلحه) افواه ناریه‌نك باروت حقلرینی طوتشدیرمق ایچون استعمال ایدیلان وسائط ـ که : فتیل ، استوبین ، فونیه ، قاپسول و سائره‌در .

وسائل [ع ، ـ] واسطه ، آلت سبب معناسنه اولان (وسیله) نك جمعی : احسن وسائل ، فقدان وسائل ، استحصال وسائل .

وساطت [ع ، مص] اورته‌یه کیرمك ، واسطه اولمق ، میانجیلق

وسام ـ وسامت کوزللك ، حسن و آن صاحبی اولمق .

وساوس [ع ، ـ] (وسوسه) نك جمعی : وساوس شیطانیه

وسخ [ع ، ـ] کیر ، پاس ، چرك ، مرداراق .

وسط [ع ، ـ] اورته ، ایکی شیئك ارهسی ، بر شیئك ایکی اوجنه ، ویا جوانب موجوده‌سنه مساوی بعدده بولنان محل .

لاخیرالافی الوسط == خیر انجق وسطده‌در . § ایچ ، داخل : صفه‌نك وسطنده . [جمعی (اوساط) در]

وسطی == وسطه منسوب ومتعلق || اورته حالده اولان . || تقریبی تخمینی : مصرفکزی وسطی اوله‌رق سویلیکز .

وسم ـ وسمه [ع ، مص] داغلامه ، علاماتلق نشان ایچون آته اوریلان داغ ، تمغا . § قاشه چکیلان راستیق .

وسمه‌دار == داغلی ، داغلانمش ، تمغالی || راستیقلی .

وسن ـ وسنه [ع ، ـ] اویقو اغرلغی ، اویوقلامه § بین النوم والیقظه اولان حالت .

وسواس [ع ، ـ] شیطان ، ابلیس § نفسه عارض اولان دغدغه .

وسوسه [ع ، ـ] تردد ، شبهه § ایچ راحتسزلکی ، اضطراب فکر .

وسیج [ع ، ـ] سیر شدید .

وسیم [ع ، ص] کوزل یوزلی ، جمیل § راستیقلی § تمغالانمش

وسیع [ع ، ص] وسعتله متصف اولان ، کنیش ، واسع : افق وسیع ، فضای وسیع‌الانحا

وسیله [ع ، ـ] بر شیئك حصول ووقوعنه یارایان ، واسطه ، آلت : § بهانه ، سبب .

وسیلهٔ حسنه

وسیله جو == وسیله ، بهانه ، سبب ارایان .

وسیله جویانه == وسیله جو اولانه یاقیشه‌جق صورتده .

وسیله خواه == وسیله ایستین .

وسیله خواهانه == وسیله خواهجه‌سنه

وسیله‌دار == مقصده وصول ایچون وسیله‌سی موجود اولان .

وش [فا ، د] ادات تشبیه‌در کبی ، آسا ، مثلاو .

دریاوش == دریا کبی .

ماه وش / **مه‌وش** } == آی کبی :

« چیقسونده او ماه وش دکزدن
عرض ایتسون امرماهه اش دکزدن »

وشق [ع ، ـ] ☞ [واشاق]

وشل [ع ، ـ] از مقدارده اولان صو .

وشلان [ع ، ـ] صویك صیلان وجریانی .

وشم [ع ، ـ] بدنده ایکنه ایله پیدا ایدیلان شکل ، قدیمده کیدن خرستیان حاجیلرك قوللرینه وسائر محللرینه ایکنه ایله یاپدقلری نقشلر .

وشمه [ع ، ـ] یاغمور دانه‌سی .

وشیجه [ع ، ـ] اغاج کوکی ، جذور . § لیف .

وشیعه [ع ، ـ] اوزرینه ایپلك صاریلان اغاج ، بز اغاجی § (حکمت) اوزری الکتریق حاوی تللری صاریلی اولان جهاز .

وصاد [ع ، ص] اوریجی ، اورن ، طوقوییجی ، طوقویان ، نساج

وصاف [ع ، ص] زیاده وصف ایدیجی ، ایدن .

وصایا [ع ، ـ ، ج : [وصیت] ☞ [وصیت] § نصایح .

وصایت [ع ، مص] وصیلك . § وصیت . § امر وتنبیه .

وصب [ع ، ـ] خسته‌لك ، وجع ، الم .

وصف [ع ، مص] بر شیئی مفتلیق ، علائم ومکیفیاتی تعداد و بیان ایلمك § مدح ایتمك ، اوکمك . § (ادبیات) بر شیئك حال و کیفیتنی بیان ایدن کله .

وصف ترکیبی == بر اسمك اخرینه فارسی بر امر حاضر الحاقیله یاپیلان ترکیب : (ذوق افزا == ذوق‌ارتیران کبی .

وصفی == (ادبیات) موصوفك تبیین ماهیتی ایچون دکل ، انجق تزیین افاده مقصدیله ایراد اولنان مفتلر ، ترکیبلر آمیزلر .

وصل [ع ، مص] بر شیئی دیگر شیئه اولاشدیرمق § برشی دیگر شیئه اولاشمق یتشمك ، بیتشمك . § عربیده بر کله‌نك باشنده‌کی همزه‌نك و مثلا حرف تعریف همزه‌سنك اوقونمامسیله داخل اولدیغی کله‌نك ماقبلنه متصل کبی اوقونمسی : همزهٔ وصل .

وصل وشایگان == (ادبیات) حرف رویدن صوکره تکرر ایدن ضمیر ویا اداته « بن اول حاکم که خورشید جهان آرا جایسمدر

نم صفایدر اما معنیٔ علوی انیسمدر . »
§ (ادبیات) کلامی تشکیل ایدن جمله‌لرك عطف صورتیله بربرینه ربط اولنمسی : وصل و فصل .

حرف وصل = (عروض) (روی) یی تعقیب ایدن حرف .

وَصْمَت [ع ، مص] بر شیئی چاتلاق چاپوق باغلامق § عار عیب .

وَصِی [ع ، ص] کندیسنه بر شیئی وصیت ایدلمش اولان کیمسه .

وصی مختار = (فقه) متوفانك حال حیاتنده نصب و تعیین ایلدیکی وصی که : وصیتی اجرایه مأموردر .

وصی منصوب = (فقه) یتیم ایچون حاکم طرفندن نصب و تعیین ایدیلن وصی .

وَصِیَّت [ع ، مص] (فقه) مابعد الموته مضاف اوله‌رق بر کیمسه مالنی اخره تبرع و تملیك ایتمك . § متوفانك ارزودن اجراسنی توصیه و سپارش ایلدیکی خصوص .

ارکان وصیت = (فقه) وصیتنامه‌لات ایدن سوزلر .

شرائط وصیت = (فقه) (موصی) نك یعنی وصیت ایدن کیمسه‌نك تملیکه اهل اولمسی و ترکه‌سنك دینه مستغرق اولمامسی ، موصی‌لهك یعنی کندوسنه وصیت اولنان کیمسه‌نك تملکه اهل بولنمسی ، وقت وصیتده و موصی‌نك وفاتی حیننده حقیقةً ویا تقدیراً برحیات اولمسی ، (موصی) نك حین وفاتنده موصی‌لهك وارثی و مباشرةً قاتلی اولمامسی (موصی) نك اختیاری بولنمسی ، وصیتك محل صرفنك امور خیریه‌دن اولمسی ، وصیت اولنان مالك وصیت ایدن ادمك وفاتندن صوکره عقدلردن بر عقد ایله تملیکی قابل بر مال اولمسی و وصیت ایدن ذاتك وفات ایدنجه‌یه‌قدر وصیتنده اصرار وثبات ایتمسیدر .

وصیتنامه = بر کیمسه‌نك وصیتنی حاوی اولان ورقه .

وَصِید [ع ، ص] قپو اشیکی .

وَصِیف [ع ، ص] اوشاق ، خدمتکار . [جمعی (وصائف) در .]

وَضّاح [ع ، ص] زیاده آچیق ، روشن ، عیان .

وضاح الجبین } = الی آچیق .
وضاحت } = واضحلك ، آچیقلق .

وَضاعَت [ع ، مص] الچقلق ، فرومایه‌لك .

وَضْع [ع ، مص] قویمق ، قونلمق : وضع اساس ، وضع ید . § ترتیب و تنظیم ایله‌مه ، ایجاد § (منطق) بر شیئه آد قویمق .

وضع حمل = کبه قادین طوغورمق .
§ وجوده کتیرمه ، احداث و تأسیس ایتمه : بوخصوصه دائر بر قانون وضع ایلدی § طور ، طورش ، هیئت : کوزل بر وضع الدی .

وضعاً = معنای اصلیٔ لغویسی وجهله .

وضعی = وضعه منسوب و متعلق .

وضعیت = (مولددر) طور ، طورش ، هیئت ، شکل ، حال .

وَضِیمَه [ع ، ص] ماتم ضیافتی .

وَطْم [ع ، مص] اپاقله باصوب چیکنه‌مك § پرده‌یی صالیورمك

وَطَر [ع ، ص] حاجت .

بعد قضای وطر = قضای حاجت ایتدکدن صوکره .

وَطْواط [ع ، ص] قیرلانغیچ ، پرستو ، خطاف § یاراسه ، خفاش .

وَطَن [ع ، ص] بر آدمك طوغوب بیودیکی ویشادیغی مملکت ، مسقط رأس .

« کل دکل ارقه‌مده قاتلی کفن
صمیمك صمیمك غریب وطن »

وطنداش = همشهری .

وَطْی [ع ، مص] ایاق التنه الوب چیکنه‌مك § جماع ایتمك .

وَطِید [ع ، ص] مرکزنده ثابت قیلنمش شی § محکم ، استوار

وَظائِف [ع ، ص] جمعی (وظیفه)

وظائف تغذی = (طب) شخصك محافظه‌سنه لازم اولان وظائف حیاتیه [هضم ، امتصاص ، دوران دم ، تنفس ، افرازات ، تمثل]

وظائف نسبیه = (طب) حیواناتی عالم خارجی ایله مناسباتده بولندیرن وظائف [حس ، حرکت ارادیه]

وَظِیفَه [ع ، ص] بر کیمسه ایچون هرکون ویا ایام معینه‌ده اعطاسی مقرر اولان شی ، علوفه § برینك عهده‌سنه تودیع اولنان ایش ، خصوصی : وظیفهٔ رسمیه . § بر کیمسه‌نك ایفاسنه مجبور اولدیغی ایش .

وظیفه‌شناس = وظیفه‌سنی طانیان ، بیلن .

وظیفه شناسانه = وظیفه شناسجه‌سنه

وظیفه شناسی = وظیفه شناسلق

وظیفه ناشناس = وظیفه‌سنی بیلمین

وظیفه خور = علوفه‌سی ، مخصصاتی تعیناتی ، معاشی اولان .

وظیفه‌دار = معاشی ، علوفه‌سی || بر ایشه مداخله صلاحیتی حائز اولان .

وظیفه خارجنده = خلاف صلاحیت

وَعاء [ع ، ص] (کسر واوایله‌ده لغتدر .) قاب ، ظرف محفظه § (طب) بدنده کی کیده‌جکاردن مجاریدن هربری . [جمعی اولان (اوعیه) دها زیاده مستعملدر .]

وَعْد [ع ، مص] بر شیئك قبول واجراسنی سوزله بیلدیرمك ، سوز ویرمك § تعهد ، درعهده ایدیش . § اجراسنه سوز ویریلان شی . [جمعی (وعود) کلیر .]

وَعْدَه [ع ، ص] برشیئك اجراسی ایچون تعیین اولنان مدت § اجل ، موت : وعده‌نك حلولنی هیچ برشی تأخیر ایده‌مز . § مهلت : بورجمك ایفاسی ایچون بر ماه وعده آلدم .

وعده ایله = مؤجلاً .

وَعْظ [ع ، مص] بر کیمسه‌یه قلبنی یومشاده‌جق صورتده ثواب وعقابه دائر سوز سویلمك § پند و نصیحت ایتمك § بو یولده سویلنیلان سوز ، پند ، نصیحت .

وَعِید [ع ، مص] برینی فنالغه دائر وعد ایله قورقوتمق § وعد و وعید

وَغا [ع ، ص] غوغا ، جنك ، جدال ، کورلدی ، پاتردی . شماطه .

وَغادَت [ع ، مص] الچاقلق ، فرومایه‌لك . عقلسزلق .

وغد = دنی ، الچاق ، فرومایه ، ناکس . [(وغل) ده (وغادت) معناسنه‌در .]

وَفاء [ع ، ص] سوزینی برینه کتیر عهدنده طورمه . § دوستلقده محبت ثبات کوسترمه .

وفابیکانه } = وفاسز ، عهدنده ،
بی وفا } محبتنده ثابت اولیان

وفاپرور / وفادار / وفاپيوست == وفالى، عهدنده، ثابت

وفاپرورانه / وفادارانه / وفا شعار == وفا پرور، وفادار محبتنده ثابت . اولانه ياقيشه‌جق صورتده .

وفادارى / وفاشعارى == وفا دارلق، وفاشعارلق

بيع بالوفاء == (فقه) ثمنى رد ايدلدكده كيرى ويرلمك ارزه بر مالى اخره صاتمه .

وَفات [ع ، مص] اولمك . § اولمه اولوم ، موت، مرك . [جمعى (وفيات) كلير .]

وَفْد [ع ، مص] بر خدمت مخصوصه ايله برينك يانِنه كيتمك § طاغ باشى § ورود ، وصول § قدوم : نزد معالى وفد .

وَفْرَت [ع ، مص] چوقلق ، كثرت ، بوللق .

وفير == چوق ، كثير ، بول .

وَفق [ع ، ص] اويغون موافق .

بر وفق مرام == مرام ومقصودده موافق اوله‌رق .

بر وفق دلخواه == ارزوسى قلبه اويغون صورتده .

وَفى [ع ، ص] تمام، كامل § وفالى، وفادار ، محبت وصداقتده ثابت .

وَفير [ع ، ص] [وفرت]

وَقاحَت [ع ، مص] حياسزلق ، اوتانمازلق ، بى ادبلك

وَقّاد [ع ، ص] آتشين ، مضى ، پارلاق : فكر وقاد .

وَقار [ع ، -] اغيرلق ، تمكينليلك .

ساخته وقار == نابجا وقار وسترز ، متعظم .

وقارسز == تمكينسز ، حيثيتنى محافظه ايده‌مين .

وقارلى == تمكينلى ، حيثيتنى محافظه ايدن .

وَقّاص [ع ، ص] جنكجو ، محارب . § (محيط اعلام)

وَقايِع [ع ، ج] (واقعه) و (وقيعه) نك جمعى . [بو كلمه‌لره مراجعت بيورلسون .]

وَقت [ع ، ج] زماندن بر مقدار مفروض ، هنكام ، چاغ § موسم : اوزوم وقتى ، ياپراق وقتى : § فرض و تقدير اولنان بر زمانك غايتى : وقت حاضر . § ساعت وكونك مختلف ساعتلرى : كيج وقت كلدى . فرصت ، مهلت : سويلمكه وقت براقدى .

وقتى اولمامق == طارلق ، مضايقه .

وقت بولمق == اختلاس زمان ايلمك .

وقت قوللامق == فرصته مترتب اولمق .

وقت كچيرمك == وقتى اوت ايتمك || تعويق ايتمك .

وقت كلمك == كاله ايرمك .

وقت وحال == سرمايه ، قدرت ، استطاعت ماليه .

وقتاكه == بر وقتده‌كه ، اوزمانده‌كه :

وقتيله == اسكى زمانده ، بوندن بر زمان اول .

هيچ بر وقت == اصلا .

وقتاً == وقت وزمانجه :

وقتاًمن الاوقات == زمانك برنده .

وقتسز == وقت مناسبده اولميان ، نابجا ، ناموسم .

وقتلى == مناسب وقت وزمانده

وقتلى وقتسز == وقتسز .

وقت نقد == وقتك قيمتندن كنايه‌در .

وَقد - وَقَدان [ع ، مص] آتش ياقمق ، طوتشمق .

وَقر [ع ، ص] قولاق اغيرلغى ، كرانئ كوش

وَقع [ع ، ص] اعتبار عزت § تمكين ، وقار ، آغرلق . § يوكسك بر .

وَقعه [ع ، ص] وقوع بولان حال . ماجرا ، وقوعات ، حادثه § حرب ، جنك : وقعهٔ زائله .

وقعه نويس == زمانده ظهور ايدن وقايعى ضبط و ثبت ايتمكه مأمور اولان ذات .

وَقف [ع ، مص] طورديرمق ، اليقويمق : وقف نكاه . § حصر و تخصيص ايلمك : وقف نفس ايتدم . § (فقه) منافعى جهت خيره عائد اولمق اوزره بركيمسه‌نك ملكى اولان بر عينى على وجه التأبيد توقيف ايتمك § بو صورتله وقف ايديلان مال ، املاك : بو تورلا و تقدر كلامك بيتديكى ، ختام بولديغى محل . علامت وقف == طوراق محلى .

[جمعى : (اوقاف) كلير .]

وقفيه == وقفه عائد ومتعلق اوله‌رق واقف طرفندن تنظيم اولنان تعليماتنامه .

وقفنامه == واقفك وقف ايلديكى مالك مورت صرف و اداره‌سنى مبين و امضاسيله ممضى و جانب شرعدن مصدق اوله‌رق براقديغى ورق . وقفيه .

وَقواق [ع ، ص] موهوم بر اغاج : شجر وقواق .

وَقود [ع ، ص] اودون . كوركبى آتش اوله‌جق ، ياقيله‌جق شيلر ، محروقات .

وَقور [ع ، ص] زياده وقارلى ، تمكينلى .

وقورانه == وقورجه‌سنه، تمكين ايله .

وَقعَه [ع ، ص] واقعه، ووقعه ايله مترادفدر

وَقيَه [ع ، ص] درت يوز درهمه معادل طارتى ، اوقه ، اوقيه .

وَقوَقَه [ع ، ص] طاورق، قوربغه كبى حيوانلرك صسلنمسى :

« آب باكه نه ضرر وقوقهٔ قوربغه‌دن »

وَقيح [ع ، ص] وقاحتله متصف بى ادب بى شرم وحيا .

وَقيد [ع ، ص] اودون ، كومور كبى آتش ياقيله‌جق شى ، محروقات .

وَكالَت [ع ، مص] وكيللك ، وكيل اولمه § بركيمسه‌نك ايشنى باشقه‌سنه تفويض ايله اوايشده انى كندى يرينه اقامه ايلمك . § برينك يرينه قائم اولمه ، قائمقام : متصرف لاحقك ورودينه قدر محاسبه‌جى اجراى وكالت ايده‌جكدر . § صدراعظملق ، صدارت عظمى .

باش وكالت == رياست وكلا ، رئيس وكلالق .

وكالتپناه == صدراعظم حضرتلرى .

وكالتپناهى == وكالتپناهلق .

وكالت دوريه == وكالتى باشقاسنه دور ايتمكه مأذون اولاز ، وكيللك وكالتيكى

دعوى وكالتى == حضور محكمه ده مدعى ويا مدعى عليهه بالوكاله دعوى ويا رد دعوى ايتمك صفت ووظيفه سى ، آووقاتلق .

وكالتنامه == شروط وكالتى حاوى اوله رق تنظيم اولنان ورقه ، وكالت سندى

وكالةً == وكالت صورتيله ، وكيل اوله رق || برينك يرينه قائم اوله رق .

وَكْر ـ وَكْن [ع ، س] قوش يواسى ، اشيانهٔ مرغ [جمعى : (وكرات)

وَكِيرَه [ع ، س] يكى ياپيلان ويا يكى ياتون النان خانه ايچون احبابه ويريلان ضيافت .

وَكِيل [ع ، س] وكالتله متصف اولان ، بر كيمسه نك يرينه قائم اولان كيمسه .

وكيل مسخر == (حقوق) محكمه يه احضار اولنه ميان مدعى عليه ايچون حاكم طرفندن نصب اولنان وكيل .

حافظ : حسبنا الله ونعم الوكيل .

قونسلوس وكيلى == باش شهبندر معاونى ، مأذونى اولان شهبندر .

باش وكيل == رئيس وكلا .

وكيل مطلق == وكالتى هيچ بر قيد وشرط ايله مقيد ومشروط اوليان وكيل

وكيل مقيد == وكالتى برقيد وشرط ايله مقيد ومشروط اولان وكيل .

وكيللك == وكالت . ☛ [وكالت]

وكيلخرج == بيوك بر دائره نك مصارف واقعه سنه نظارت ايدن معتبر كيمسه .

يوزباشى وكيلى == (عسكرى) سوارى صنفنده ملازم اول ايله يوزباشى اره سنده بر رتبه اولوب علامتى يوزباشى علامتنك عينيدر .

وَلَاء [ع ، مص] قرابت § شرعاً عتقدن وموالاتدن حاصل اولان قرابت حكميه § افنديسنك كوله وجاريه لرى اوزرنده اولان حق ومناسبتى حسب الولاء .

وَلَايَت [ع ، مص] ويلك : نبوت وولايت . § دوستلق ، صداقت ، نصير ومعاون اولمه .

شاه ولايت == حضرت على كرم الله وجهه .

وَلَد [ع ، س] انسان وحيوانلك بالنفسه زاده سى ، دول ، ياورى اوغل ، ابن ، پسر [جمعى اولان (اولاد) كلمه سى لسانمزده مفرد مقامنده مستعملدر .] § (ابن) مقامنده ملل غير مسلمه افرادى حقنده مستعملدر . (ملعون ولد كيغورق) كيقورقك اوغلى ملعون ديمكدر .

ولدزنا == پيچ ، حرامزاده ، ازدواج غير مشروعدن متولد چوجق .

ولد صلبى == اوز اوغل .

ولد معنوى == اولادلغه قبول اولنمش اخرت اوغلى . || شيخنه نسبتله مريد .

ام ولد == افنديسندن اولادى اولان جاريه .

بلا ولد == اولادى اولمسزين ، اولاد براقمقسزين .

ولدمادربخطا
ولدغيرمشروع } == پيچ ، حرامزاده

وَلْسَان [ع ، مص] بر برينك بوينغه ال قويه رق يورومك .

وَلَو [ع ، د] اولسه ده ، بيله ، حتى : ولو ديمش اولسه م ، نه اولور ؟

ولو سلم == انيله اولديغى تسليم وقبول اولنسه بيله [ولوكه دخى بو معنايه در .]

وَلْوَال [ع . مص] فرياد و فغان ايتمك ، ناله ايلمك .

وَلُود [ع ، ص] چوق چوجق طوغوران قادين .

وَنُولَه [ع . س] حيرت ، شاشقينلق § كورلدى ، يايغره .

وَلَه [ع ، مص] سركشته لك ، افراط حزندن متولد سرسملك

ولهان == كندوسنه وله كلمش اولان ، متحير ، سرسم .

وَلْى [ع ، مص] برشى ديكر شيئك ارقه سى صره كلمك ، تعقيب ايتمك : مراجعتى يكديكرينى ولى ايديور .

وَلِى [ع ، ص] دوست ، صديق § معين ، ناصر § صاحب ، متصرف ، خداوند § جناب حقه قرب معنوى اكتساب ايدن عبد صالح : ولى الله . [جمعى : اولياء مؤنثى (وليه) كلير .] ادم § حامى ، وصى ؛ برينك امورينه و احوالى حقنده قبول مسئوليت ونظارت ايدن ادم ، بوشاكردك وليسى كيمدر ؟

ولى الامر == امر صاحبى ، آمر .

ولى الحق
ولى الدم
والى القصاص } == (فقه) قصاص ويا ديت طلبنه حقى اولان

ولى نعمت == نعمت صاحبى ، منعم .

وَلِى [فا ، د] (وليكن) مخففيدر .

وَلِيد [ع ، ص] يكى طوغمش چوجق ، مولود § مطلقا چوجق ، صبى § كوله ، عبد

ام الوليد == طاروقدن كنايه

وَلِيك ـ وَلِيكن [فا ، د] ادات استدراكدر ، لكن ، اما ، فقط .

وَلِيمَه [ع ، س] ازدواج دوكونى ، بودوكونده ياپيلان ضيافت .

وَمِيَه [ع ، س] محنت ، مشقت ، داهيه .

وَهَّاب [ع ، ص] زياده هبه ايدن ، زياده باغشليان ، جناب حق .

وَهَّاج [ع ، ص] زياده آلولى ، فروزان § روشن .

وَهَّام [ع ، ص] زياده وهملى .

وَهْب [ع ، مص] هبه ايتمك ، ويرمك ، بخش ايلمك ، اعطا .

وهوب == ويركيمى چوق كثير العطايا .

وهبى == كنديسنه ويرلمش ، بخش اولنمش § چالیشمق صورتيله قزانيلوب من طرف الله تعالى كندوسنه احسان بيورلمش معناسنه در . (كسبى) مقابلى

وَهْله [ع ، س] هر شيئك اولى ، ابتداسى . ابتداى امر § برشيئى اول امرده كورنجه عارض اولان خوف .

وهلةً == بردن بره || ابتداى امرده .

وَهْم [ع ، س] فكرك بلا قصد برشيئه ميلى ، شك ، تردد .

وهمى == وهمه منسوب و متعلق .

وهميات == حقيقتده وجود اولمايوب حالده تصور اولنان شيلر .

وَهْن [ع ، مص] كوشكلك ، ضعف ، سستى ، فتور .

وهن عمومى == (طب) ظاهراً بر خسته لق اولمديغى حالده تقادم سن ويا

عدم اغتذاء نتیجه‌سی اوله‌رق وجوده طبیعتیله عارض اولان قوتسزلك .

وه‌تیوه [ع ، س] وحیدالفلقه‌دن نجیلیه فصیله‌سنه منسوب بر نبات اولوب هندستانده بولنور و هوابجه وه‌تیوز دنیورسه‌ده اصل اسمی آندروپوغون موریقاتومدر .

(وه‌تیوه)

وهـخ [ع ، ص] اتشك صیجاقلغی حرالنار .

وی [فا ، د] (ای) مقامنده شعرده مستعملدر .

ویح [ع ، ص] کلمهٔ ترحم وتحسین

ویل [ع ، د] کلمهٔ افسوسدر ، وای ، یازیق . § هلاك ، § جهنمده بر وادینك اسمی : ویل دره‌سی .

ویله [ع ، مص] فضاحت ، رسوایلق ، کستاخلق .

واو مکسوره

[ع ، ص] اوتك ، یالکز ، تنها § قربان بایرامندن بر کون اولکی کون . § یاتسو نمازندن صوکره قیلنان اوچ رکعت نماز : صلاة وتر .

وثاق [ع ، ص] باغ ، رابطه . § عهدلشمه ، میثاق پیمان ، معاهده .

وجاء [ع ، مص] حیوانی ایکدیش ایتمه .

وجار [ع ، ص] اورد ، آرصلان کبی حیوانات مفترسه یتاغی .

وجاه [ع ، مص] یوزلشمك ، یوز یوزه کلمك ، مواجهه .

وجاهاً = وجاه صورتیله ، مواجهةً (غیاباً) مقابلی .

وجاهی = وجاهه منسوب ومتعلق ، بالمواجهه اجرا اولنان محاکمهٔ وجاهیه .

وجد [ع ، مص] زنکین اولمق ، غنا

وجدان [ع ، ص] محاکمهٔ عقلیه‌نك نتیجه‌سی . حس درونی بر شیئك ایی ویا فنا اولدیغنی انسانه احساس وافهام ایدن قوهٔ داخلیه

وجداناً = وجدان جهتیله ، حساً .

وجدانی = وجدانه منسوب ومتعلق .

وجدانیات = وجدانه متعلق احوال خصوصات .

وجدانسز = قلبنده تمییز نیك وبد خاصه‌سی اولمیان ، مرحتی ، مروتی لطف وانسانیتی مفقود اولان .

وجدانلی = وجدانسزك تماماً ضدی

ود [ع ، ص] ☞ [ودا]

وزر [ع ، س] کناه ، موجب اثم § آغیرلق ، ثقلت .

وزلامق - وزلدامق [ع‌عمد] ایخه بر صدا ایله کوولدی ایتمك § صیزلانمق ، شکایت ایلمك .

وزلدی = غایت ایخه سس . || صیزلدی .

وساده [ع ، ص] یاصدیق ، بالین

وسام [ع ، ص] عنوانی ، وسمه‌لی

وشام [ع ، ص] ایکنه ایله بدنده احداث ایدیلان رسم ، نقش منقوشه اولان (وشم) جمعی

وصال [ع ، مص] اولاشمق ، یتیشمك § دوستنه ، سوکیلیسنه واصل ، ملاقی اولمق ، وصلت

وعاء [ع ، ص] بدنده قان واخلاطك دورانه یارایان قاب ، ظرف ، طمار ، کیسه . [جمعی : اوعیه] در]

وفاق [ع ، ص] (نفاق) مقابلی اویغونلق ، موافقت § صلح ، آشتی ، باریشقلق ، مسالمت

وقایه [ع ، مص] اسیرکه‌مك § حفظ وصیانت ایتمك § حمایه ، تصاحب § (طب) ظهوری ملحوظ بر مرضك اوکنی آلمق .

ولاء [ع ، مص] دوستلق ، محبت ، صداقت ، موالات .

ولا پرور
ولا کار = محب ، دوست : تذکرهٔ ولاکاری ترقیم قلندی .

ولادت [ع ، مص] طوغورمق ، طوغمق § طوغمه ، طوغورمه .

ولایت [ع ، مص] برشیئی قدرت جهتیله تصرف ایتمك § برینك ایشنه متکفل اولمق § دوستلق محبت § تقسیمات ملکیه‌جه متعدد قضالری حاوی اولوب بروالینك تحت اداره‌سنده بولنان قطعه : وان ولایتی . بغداد ولایتی § (تصوف) عبدصالحك جناب حقه قربیت معنویه کسب ایتمسی .

ویدا - ویده [ج ، ص] معدنی بورغولی چیوی .

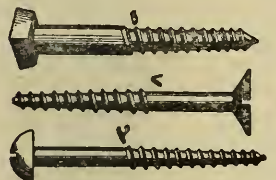

(ویده)

ویده‌ناختاری = ویده چویرمکه مخصوص آلت . § بر دلیکك ایچنده‌کی بورغو .

ویده‌لی = ویده‌سی اولان || ویده ایله ربط ایدلمش اولان .

ویده‌لامق = ویده ایله ربط والصاق ایلمك .

ویران [فا ، ص] (معمور) ك ضدی . ییقیق ، خراب ، ییقیلمش . § محزون ، مکدر .

ویرانی = ویرانلق ، خرابلق .

ویرانه = ییقلمش بر ، خراب اولمش محل || ییقلمغه یوز طوتمش بنا .

ویرانه‌لك = خرابه‌زار ، خرابه‌لری چوق اولان محل

ویرکو - ویرکی [ت ، ص] ویرش ، عطیه . § هر مملکتده اهالینك خزینهٔ دولته اعطاسنه مجبور اولدقلری رسم جزیه ، تکالیف . ☞ [تکالیف]

اللّه‌ویركیسی = داد حق .

ویركیلی = احسان و عطایاسی كثیر اولان .

وِیرمَك [ت ، مص] اعطا ایتمك . § هبه واحسان ایلمك . § اوده‌مك § اقراض ایتمك. § توجیه ایلمك § حصوله كتیرمك § تفسیر ایلمك .

ویریش = ویرمه .

ویره‌جك = بورج، دین، الاجق . ویره‌جك .

ویره‌سی = بدلی ایلرود‌ه‌النمق اوزره الیش ویریش .

ویربشدیرمك = موكوب صایمق ، علیهنده بولنمق ، حقنده سوز سویلمك.

وِیزه [ج ، س] مرور تذكره‌سی و امثالی اوزرینه مأمور مخصوص طرفندن یازیلان (كورلشدر) شرحی .

وِیزیتَه [ج ، س] زیارت ، عیادت. § طبیبك برخسته‌یی زیارت و معاینه‌سی . § طبیب اجرتی .

وِیشْنه [ت ، س] بادمیه فصیله‌سندن قویو مور رنكلی مایخوشجه بر جنس میوه ـ كه : كرازك دیكر جنسی عد ایدیلور .

وِیقتُوریا [ج ، س] ذات الفلقتین شعبه‌سنك نیلوفریه فصیله‌سندن نباتات مائیه‌دندر .

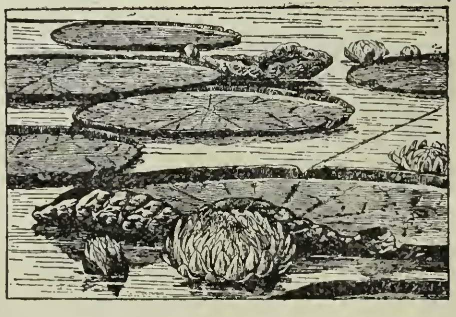

(ویقتوریا)

سورسـ : ماكنه‌سی
الكتریق طبده مستعمل كره .

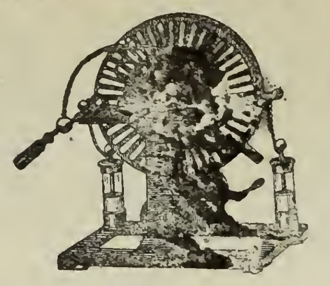

(ویمسورست ماكنه‌سی)

وِینْچ [ج ، س] (بحریه) كمیلرده اغر یوكاری قالدیرمق ، قلوقه و سائره‌یی كمی‌یه المق ویا كمیدن دكزه ایندیرمك ایچون استعمال ایدیلان ـ بخارله متحرك ـ جراثقال ماكنه‌سی

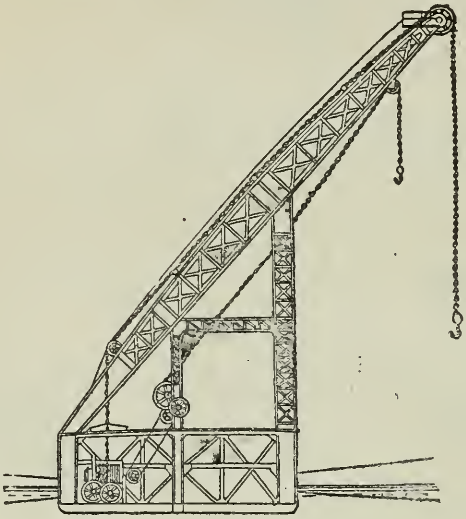

(سیار وینچ)

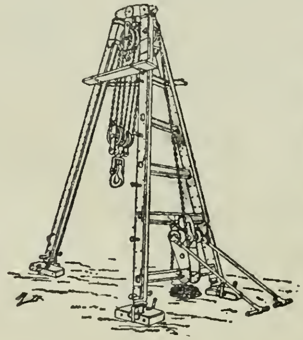

(ثابت وینچ)

وِییا [ج ، س] دومق اورته‌یه آله‌رق كمی‌یی بر استقامتده یورتمه .

واو مضمومه

وُثْق [ع ، ص] زیاده محكم ، پك قوی .

عروة‌الوثقی = صاغلام قولپ § دین اسلامدن كنایه .

وُثُوق [ع ، مص] اینانمق، اعتماد ایتمك § اینانمه ، اعتماد . § محكملك ، قویلك ، استواری.

وُثُوب [ع ، مص] آتلامق صیچرامق.

وُجُوب [ع ، مص] واجب ولازم اولمق § لایق اولمق § عدمی ممكن اولمامق . .

وُجُود [ع،مص] بولمق § اولمق § هستی ، وار اولمق § كووده جسم ، بدن ، جسد .

وجودسز = معدوم || اصلسز كاذب . || كوچوك جثه‌لی ، جلیز .

وجود بولمق / **وجوده كلمك** = وار اولمق ، حاصل اولمق، تكون ایتمك.

وجوده كتیرمك = وار ایتمك ، حاصل ایلمك، تكون ایتمك.

وجود ویرمك = اصلسز برشیئی موجود فرض ایتمك || اهمیت ویرمك.

وجودلی = ایری جثه‌لی، ایری كووده‌لی .

وُجُوم [ع ، مص] غیظ وانفعالدن ساكت طورمق § ایكرنمك .

وُجُوه [ع ، ج] یوز ، چهره، سطح ، اسلوب جهت معناسنه كلن (وجه)ك جمعی § برمملكتك ایلری كلن طاقمی، اشراف ، متحیزان. § سطوح .

ذو وجوه كثیره / **ذو كثیر الوجوه** = متعدد وجهلری سطحلری اولان جسم هندسی .

ذوارِبعة الوجوه = درت سطحلی جسم .
ذوثمانیة الوجوه = سکز سطحلی جسم .
ذوستة الوجوه = التی سطحلی جسم .
نیم وجوه = شکل ناقص .
ذواثنی عشر الوجوه = اون ایکی سطحلی جسم . § اسباب :
بالوجه = وجوه ایله ، اسباب متعدده ایله هر یوزدن .

وُجَهاء [ع ، س] کوزل ، مناسب معناسنه اولان (وجیه) ك جمعی .

وُحوش [ع ، س] یبانی ، غیر مأنوس حیوان معناسنه اولان (وحشی) نك جمعی وطیور .

وُحول [ع ، س] بتاق ، بر معناسنه اولان (وحل) ك جمعی .

وُرود [ع ، مص] کلمك ، واصل اولمق ، وارمه .
شرفوروداتمدن = شرفله کلن .
[شرفورود اولان ترکیبی دها فصیحدر .]

وَرِید [ع ، س] غایت کوچوك طمار .

وُرَیق [ع ، س] یاپراجق ، کوچوك یاپراق . [جمعی : (وریقات) کلیر . وریقات نامیه ، وریقات متناظره .

وُرَیقات [ع ، س] ج : (وریق)
وریقات توجیه = مکمل بر چیچکك ایکنجی حلقه‌سنی تشکیل ایدن تویلرك هر برلرینه وریقات توجیه تسمیه اولنور .

(وریقات توجیه)
dd ورده‌نك وریقات توجیه‌سی :
d آیی بنجی‌مەنك وریقات توجیه‌سی .

وُزَراء [ع ، س] ج : (وزیر) وزرای عظام سلطنت سنیه

وُزوب [ع ، مص] صو کبی اقق ، سیلان ایتمك . وزوب دم .

وُسطی [ع ، س] (اوسط) ك مؤنثی :
صلاة وسطی = ایکندی نمازی § اورته پارمق .

وُسع ـ وُسعت [ع ، مصد] بولق ، کنیشلك ، غنا ، ثروت § کوج ، قوت ، طاقت ، اقتدار مالی ، قیمت
وسعتلی = کنیش ، بول § استطاعتلی مساعده‌لی .
وسعت ناریه = (حکمت) برجسمك واحد قیاسی وزنده اولان مقداری صفر درجه‌دن بر درجه‌یه قدر آسخن ایتمك ایچون بلع ایلدیکی مقدار حرارت .

وُشاق [فا ، س] ترکجه (اوشاق) دن محرفدر . خدمتکار

وُصلَت [ع ، مص] بر شیئه اولاشمق ، یتیشمك § یتیشکلك ، پیوستکی . § عاشقك معشوقنه قاوشمسی ، نائل وصال اولمسی

وُصول [ع ، مص] اولاشمق ، کلمك ، بلوغ . [(بولمق) ماده‌سیله مستعملدر .]

وُضو [ع ، مص] آبدست آلمق § (س) آبدست .

وُضوح [ع ، مص] آچیقلق ، ظاهرلك § پارلاقلق . § (ادبیات) کلامك خفادن براءتی ـ که : فصاحتك اهم شرائطندندر : وضوح افاده .

وُعود [ع ، ص] جم : (وعده) [وعده]

وُفود [ع ، س] جم : [وفد] [وفد]

وُفور [ع ، مص] چوقلق ، کثرت چوق اولمق .

وُقود [ع ، مص] آتش آلولنمك ، یالاولانمق .

وُقوع [ع ، مص] واقع اولمق ، حاصل اولمق ، حصول بولمق § ظاهر اولمق § وجوب ، ثبوت .
وقوع حال = حادثه‌نك صورت ظهور و جهاتی .
کثیر الوقوع = چوق وصیق واقع اولان .
نادر الوقوع = سیرك ولدرق واقع اولان
عدیم الوقوع = هیچ واقع اولمیان .

وُقوعات [ع ، س] جم : (وقعه) وقوعبولان احوال و خصومات ، حادثات . § ضابطه‌نك مداخله‌سی و معاونتنی انتاج ایده‌جك حال و حرکت . § مأمورینك سجلنه عائد قیود و معاملات : وقوعات جدولی .

وُقوف [ع ، مص] بیلمك ، بیلمك ، اکاه اولمق ، خبردار ، مطلع اولمق ، طورمق ، توقف ایتمك ، ایلرولمامك § علم ، اطلاع .
اهل وقوف / ارباب وقوف } = بر ماده حقنده معلومات مکمله‌سی اولانلر .
وقوفسز = بی خبر ، معلوماتسز .

وُکَلاء [ع ، س] جم : (وکیل) : وکلای دعاوی . § هیئت وکلای ترکیب ایدن ذوات عظام وکلالق مناصب : مدارت عظمی ، مشیخت اسلامیه ، حربیه ، بحریه ، عدلیه وشورای دولت ریاستی ، خارجیه ، داخلیه ، نظارتلری ، مالیه ، اوقاف ، نافعه ، معارف ، زراعت ، پوسته ، تلغراف وتلفون نظارتلریله مدارت عظمی مستشارلغی .

وُلاة [ع ، س] جم : (والی) : ولات عظام .

وُلاد [ع ، س] (فقه) مقتول قاتلك اولادندن بولنمق .

وُلوج [ع ، مص] کیرمك ، دخول ایتمك . (خروج) مقابلی .

وُلوغ [ع ، مص] حریص اولمق ، دوشکونلك .

وَلوغ [ع ، مص] کوپك صو ایچمك .

وُوالت [ج ، س] عیسوی وموسوی نسوانك سوسی ویا کثریا یاز کونلری طوزدن و کونشدن محافظه ایچون یوزلرینه کچیردکاری اینجه تولدن نقاب .

(ووالت)

وُورمق [ع ، مص] [اورمق]

وُلطومتره [ج ، س] وولطومتره‌شدت الکتریقك اولچیلمسنه مخصوص بر نوع غالوانومتره‌در .

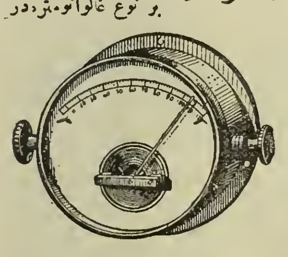

(وولطومتره)

ولطه [ج ، س] [اولطه] § (بحریه) کمینك دونمسیله بر زنجیرك دولاشمسی . یالکز کمیلرنده عکسی استقامتده وزان ایدن روزکارك اورسه‌سنه کیده‌رك قطع مراحل ایتمك ، بر اشاغی بر یوقاری اوواطه ایلمك .

وُولقان [ج ، س] [برکان]

ه [ع ، حر] الفبای عربینك یکرمی یدنجی وعثمانلی الفباسنك اوتوز برنجی حرفی اولوب ابجد حسابنده (٥) عددینه اشارتدر .
لاتین حروفاتنده معادلی (H) وصاغر دیلسزلرك الفباسنده شکلی شودر .

خطوط متنوعهٔ عثمانیه‌ده اشبو (ه) حرفی شو طرزده کوستریلور .

ه ---------- ثلث

ه ---------- نسخ

ه ---------- اجازت

ه ---------- ریحانی

ه ---------- توقیع

ه ---------- جلی دیوانی

ه ---------- دیوانی

ه ---------- رقعه

ه ---------- سیاقت

ه ---------- تعلیق

ه ---------- کوفی

ه ---------- سجری

ه ---------- سنبلی

هاء [ع ، ص] (ه) حرفنك اسمیدر هاء رسمیه .

ها [ت ، د] ادات تنبیه واخطاردر بر دها بویله یاپمه دا ! § ادات استغراب : بویله دیدی ! . § ادات تصدیق . § اسماء فارسیدن غیری ذی روحه دلالت ایدن کلماتك اواخرینه لاحق اوله‌رق جمع تشکیل ایدر قضا ، قضادا کبی .

هائب [ع ، ص] قورقان، قورقاق، قاچمه . خائف .

هائل [ع ، ص] قورقنج . هولناك شدید .
هائله = قورقنج || روقعه‌یی مصور تأثیرلی تیاترو منظومه‌سی .

هابط [ع ، ص] هبوط ایدیجی ، ایدن ، یوقاریدن اشاغی‌یه اینن

هائم [ع ، ص] متحیر ، سرکشته

هابیل [ع س] ☞ [محیط اعلام]

هاپلوس [ج ، س] ذات الثدیانك مجتره فرقه‌سندن افریقا و اوستراليایه مخصوص بر نوع حیواندر .

(هاپلوس)

هاتف [ع ، ص] سس ویریجی ، ندا ایدیجی § عالم غیبدن خبر ویرن ملك . § بوملکك صداسی نداسی .

هاتفانه = هاتفه یاقیشه‌جق صورتده

هاجسه [ع ، ص] قلبه عارض اولان اندیشه ، خاطرخراش اولان خصوص : [جمعی : هواجس کابر : هواجس نفسانیه .]

هادم [ع ، ص] هدم ایدیجی ، ایدن ، ییقیجی ، ییقان .

هادم الذات = ملك الموت .

هاجر [ع ، ص] هجرت ایدیجی ، ایدن ، بر محلدن دیکر محله کوچن .

حيوانات هاجره = (حيوانات) موسمه كوره ممالك متعدله‌دن ، اقاليم حاره‌يه واقاليم حاره‌دن اقاليم متعدله‌يه كيدن قوشلر (ابلك) كبي .

حيوانات غير هاجره = دائماً بر اقليمده يشايان ، بولنان طيور .

هادی [ع ، ص] هدايت ايديجي ، ايدن ، طوغرى يول كوسترن

هادئ سبيل = حضرت فخر كائنات افندمز .

هاديه = عصا || صو ايچنده صيوريلوب چيقمش قيا .

هار [ع ، ص] يقلمش منهدم اولان .

هارب [ع ، ص] قاچان ، فرار ايدن

هاروت [ع، س] [محيط اعلام]

هارون [ع، س] [محيط اعلام]

هازم [ع ، ص] عسكر بوزيجي ، غالب ، مظفر .

هاضم [ع ، ص] هضم ايديرن ، قوهٔ هضميه‌يي تشديد وتأييد ايدن .

هاضمه = معده‌ده‌بولنان شيلرى هضم ايديرن قوت .

هالەزی [ج ، س] نباتات ذات الالقاح منظوره‌دن آمريقاده تزيينات ايچون مستعمل بر نباتدر .

(هالەزی)

هالك [ع ، ص] هلاك اولايجي ، اولان .

هالماتور [ج، س] (Halmature) ذات الثدياتك عديمة المشيمه حيوانات فرقه‌سندن اوستراليايه مخصوص بر حيوان اولوب ياورولريني بطنلرنده‌كي كيسه‌لرده وقايه ايدرلر .

(هالماتور)

هاله [ع ، س] بعضاً قمرك اطرافنده كوريلان خفيف بلوط حالنده نورانى دائره ، آى آغيلى .

هاله‌وار = هلال شكلنده اولان .

هامان [ع، س] [محيط اعلام]

هامه [ع ، س] قفا طاسى ، كاسهٔ سر § باش ، رأس ، § باشك اورته‌سى ، تپه‌سى ، فرق : هامه‌پيراى تعظيم اولان . § بر قومك اولوسى ، رئيسى . § بايقوش .

هامه [ع ، س] زاحفهٔ صغيره ، كوچوك بوجك [جمعى: (هوام) كلير .]

هانكى [ت ، د] (قنغى) لفظنك املاى جديدى . ايكى ويا زياده شيلردن برينى تعيين ايچون مستعمل سؤال اداتيدر: هانكيسى هانى .

هاوج [ت ، س] (نباتات) ميوانيه فصيله‌سندن و صرف جذردن عبارت قرمزيلى صاريلى طاتليمسى بر سبزه .

ييان هاوجى = ذات الفلقتين شعبه‌سندن سيوانيه فصيله‌سنه منسوب جذرلرى وتدى بر نبات اولوب صرف حيواناته يديريلور .

هاوان [ت ، س] ، **هاون** [ع، فا ، س] ايچنده برشى دوكوب اوفاتمغه مخصوص قاب

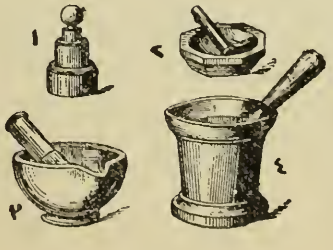

(هاوان)

(الكتريقلى هاوان)

١ ، ٢ — شرارهٔ الكتريقيه‌يى حصوله كتوره‌جك مجارى d — اترى حاوى قاب، ٣ — فيل ديشى بيله ، ٤ — هاوان

هاوان الى = هاوان ايچنه قونيلان شيلرى دوكمكه مخصوص ، الت ، دسته

هاوانده صو دوكمك = عبث‌ اشتغال ايتمكدن كنايه .

هاون طوبى = يوكسك قوتلى مرمى آتان قيصه چاپلى ، كنيش اغزلى بر نوع طوب . § توتون قيمغه مخصوص بر نوع آلت . جمعى هواوين كليرسه‌ده لسانمزده مستعمل دكلدر .]

هاوروز [ت ، س] { فارسى آبريزدن غلطدر . } ابدست بوزيله‌جق قاب ، لازملق ، اوطراق .

هاورا ـ هاوره [ت ، س] يهودى معبدى § كورلديلى محلدن كنايه .

هاولامق [ت ، مص] كوپك اولومق ، هاو هاو اتمك

هاولامه = هاولامق ماده‌سندن مصدر تخفيفى عوعوه .

هاوهاو = كوپك هاولامسى، عوعوه

هاويه [ع ، س] طبقات سبعهٔ جهنمدن اك اشاغيكى طبقه .

های [فا ، د] واى ديمكدر .

هاياهاى [فا ، س] اهل ماتمك نوحه‌سى .

هاياهوى [فا ، س] هنكامهٔ ارباب طرب . § شماته غلغله .

هاى‌هاى [ت ، د] ادات تصديقدر، شبهه‌سز اويله‌در اويله اولسون .

هايدى [ت ، د] ادات امر و تنبيهدر : هايدى كيده‌لم . هايدى كيت ، هايدى يات .

هايقرمق [ت ، مص] يوكسك سسله باغيرمق ، هاى هوى ديه‌رك سسله هايقرمق .

هایقیرتمق = یوکسك سسله باغیرمق

هایلاز [ت ، ص] حیلاز سرسری ایشسزلکله عمرینی کچیرن .

هایلازلق = سرسریلك تنبللك .

هباء [ع ، س] غایت اینجه توز ، غبار ، ذرات § یوق یره تلف اولان شی ، بیهوده یه کیدن : یازیق امکلرم هبا اولدی .

هب [ع ، مص] اویقودن اویانمق .

هبنقه [ع ، س] مشاهیر حمقای عربدن برینك اسمی بومناسبتله احمق آدملره وصف اولور .

هپ [ت ، د] ادات استغراقدر ، هر ، کافه ، جمیع ، بتون ، جمله § هر وقت ، هر زمان ، دائما

هپ اویله یاپار .

هپسندن = جمله سندن ، کافه سندن

هپسی = کافه سی ، جمله سی ، جمیعی

هتك [ع ، مص] پرده کبی شیلری یرتمق .

هتك عرض = پردهٔ ناموسی یرتمق . || عرضه ناموسه طوقونمق .

هجاء [ع ، س] بر حرکه ایله بردن اوقونان کلمه : کل ، فیل ، کول کبی .

هجالامق = حروف وحرکاتی بر بر سویلیه رك اوقومق .

حروف هجا = الفبایی ترکیب ایدن حرفلر .

هجر [ع ، مص] ایرلق ، ترك ایتمك § ایریلق فراقلق .

هجل [ع ، س] ایکی طاغك اره سنده کی چوقور یول ، وادی .

هجمه [ع ، س] شدت هجمة الشتاء = شدت برد .

هجمة الصیف = شدت حرارت .

هجیر [ع ، س] یازین اویله وقتی اولان حرارت .

هجین [ع ، س] ارقه سنده ایکی اورکوجی اولان وغایت سرعتله یورویین بر نوع دوه : هجین پوسته سی . ☞ دوه .

هداهد ـ هداهد [ع ، س] ایبیبك قوشی چاوش قوشی

دینلان بر نوع قوش معناسنه اولان (هدهد) ك جمعی .

هدایا [ع ، س] ج : (هدیه) هدایای بهیه .

هدر [ع ، مص] برینك قانی دوکمك § برینك قانی مباح قیلمق . § باطل ، ضایع . § یوق یره کیدن شی : سرمایه سی هدر اولدی .

هدف [ع ، س] نشان ، نشان آته جق بر نشانکاه § مقصد مرام ، مطلوب اولان نقطه

هدف وهمی = (فن اسلحه) نشان خطنك محرکی قطع ایلدیکی ایکی نقطه دن مبدئه اوزاق اولانی .

هدف وهمی منزلی = (فن اسلحه) آره جق رأسنك هدف وهمیه اولان مسافه سی .

هدم [ع ، مص] ییقمق ، خراب ایتمك ، تخریب ایلمك .

هدیه [ع ، س] ارمغان ، تحفه § قرآن کریمك آلنوب صاتلدیغی قیمت ، بها : بو کلام قدیمك هدیه سی نه در ؟ § (فقه) کیمسه یه اکراماً کتوریلان ویا کوندریلان مال .

هدیهً = هدیه صورتیله ، هدیه اوله رق .

هدیه لك = هدیه اوله رق تقدیمه شایان اولان .

هدیر [ع ، س] کوکرجین وا کا مماثل قوشلر اوتمق .

هذا [ع ، س] بو ، او ، شو .

لهذا = بونك ایچون .

مع هذا = بونکله برابر .

فی یومنا هذا = بو کونکی کونده زمانمزده .

الی یومنا هذا = بو کونه قدر ، زمانمزه قدر .

هذیان [ع ، مص] معناسز ، بیهوده صاچمه سوز سویلمك § بویولده سویلنن سوز ، هرزه ، یاوه § حالت نزعده سویلنن سوز .

هذیان ایتمك = معناسز سوز سویلمك || خلط ایتمك ، هرزه سویلمك .

هر [فا ، د] ادات استغراق وتعمیمدر : هر کسك عالمده بیك مافوقی بیك مادونی وار . هپ ، جمله ، کافه ، جمیع .

هربار = دائما .

هرچه باد آباد = نه اولورایسه اولسون

هرگاه = هر وقت ، هر زمان .

هرکس = هر ادم ، بتون انسانلر خلق ، ناس .

هرنه ایسه = تفصیلاتدن صرف نظر ، ناصلسه .

هرنه قدر = کرچه ، نه قدر اولسه .

هرآن ، هردم = هر دقیقه ، هر زمان .

هردم بهار = دائما یشیللك ایچنده بولنان ، خضاری قیش یاز محافظه ایدن محل .

هرآینه [فا ، ص] ناچار ، ضروری ، بهمه حال .

هرب [ع ، مص] قاچمق ، فرار ایتمك ، § شدت حزن .

هرج [ع ، س] { دائما (مرج) ایله برابر قوللانیلور . } قاریشیقلق .

هرج ومرج = آلت اوست اولمق قاریشمق .

هرجائی [فا ، ص] ثباتسز ، قرارسز ، متلون ، وفاسز .

هرجائیلك = وفاسزلق ، ثباتسزلق

(هرجائی منکشه)

هرجائی منکشه = ذات الفلقتین شعبه سندن بنفسنجیه فصیله سندن قوتولی بر نباتدر . § یدی رنکلی ، بش یاپراقلی بر نوع ظریف منکشه چیچکی .

هرزه [فا ، س] عبث ، بیهوده

هرزه خا ، هرزه لا ، هرزه کو = هرزه سویلیجی سویلین .

هرزه وکیل = بوشبوغاز ، لافزن ، فضول ، هذیان ایدن .

هرك [ت ، س] اوزوم داللرینی قاصولیه کبی شیلرك فدانلرینی باغلامق اوزره یره دیکیلان کوچوك دستك .

هرکز [فا ، ـ] اصلا ، هیچ بر وقت .

هرم [فا ، ـ] قوجامق پیرلك .

هنکام هرم = زمان پیری ، سن شیخوخت .

هرم [ع ، ـ] [redacted] [اهرام]

هرمی = اهرامی الشکل .

هرمه‌ل [ج ، ص] حیواناتِ قشریه‌نك حلقویه فصیله‌سندن بر قورتدر .

هزوله [ع ، مص] قوشمق .

هزار [فا ، ع] بیك ، (١٠٠٠) عددی .

هزار بار = بیك دفعه . بك چوق کره .

هزار پا = بیك آیاقلی ، آیاقلری چوق اولان || مفصلیه‌دن قرق آیاق .

(هرمه‌ل)

هزارن چیچکی = ذات الفلقتین شعبه‌سندن شقیقیه فصیله‌سنه منسوب بر نباتدر . بوکا هزار رنك ده دیرلر .

(هزارن چیچکی)

صدهزار = یوز بیك ، صد هزار آفرین

هزارپاره = بیك پارچه ، اون اوفاق .

هزار میخ = بیك یرندن یماملی اولان خرقهٔ درویشان .

هزار فن = فنون وصنایع متنوعه‌یه آشنا ادم .
§ بلبل ، عندلیب .

نغمهٔ هزار = بلبلك نغمه‌سی .

هزار آوا
هزار آواز
هزارداستان
هزاردستان } = بلبل ، عندلیب .

§ جمعی : (هزاران) کثیر .

هزج [ع ، ـ] بحور عروضدن بری [redacted] [بحر]

هزل [ع ، ـ] شاقه ، لطیفه‌طرزنده سویلنن سوز . § لطیفه ایتمك § مزاحله قاریشیق شعر ، حکایه .

هزل آمیز = لطیفه ایله قاریشیق سوز .

هزل کو = هزل سویلین ، شاقه‌جی ، لطیفه‌جی .

هزل کویی = هزل کولق .

هزل کویانه = هزل کوجه

هزلیات = هزل و مزاحه متعلق اشعار ویا کلام .

هزیم [ع ، ـ] کوك کورلدیسی ، رعد § قوشارکن کیشنه‌ین آت § صاغانقلی یاغمور .

هزیمت [ع ، مص] محاربه‌ده برطرف عسکرینك بوزولمسی ، مغلوبیت ، بوزوغونلق : اعدا هزیمته کلیه اوغرادی .

هستی [فا ، مص] وارلق ، وار اولان شیئه قائم صفت ، وجود ، موجودیت .

« نام هستیمی نه‌در حل معمای عدم . »

هش [ع ، ص] شن ، شادان § کورك ، قولای قیریلور اولان .

هشاشت = (کیمیا) کوره‌کلك .

هشیم = قیریلمش ، اوفاتلمش شی

هشت [فا ، عدد] سکز (٨) عددی . ثمان .

هشت باغ
هشت نشان
هشت بهشت
هشت مأوی
هشت منظر } = جنت | خلد ، دارالسلام ، دارالقرار ، جنت المدن ، جنت المأوی ، جنت النعیم ، علیین ، فردوس .]

هشتاد = سکسان عددی ، ثمانین ، اون کره سکز .

هشتم = سکزنجی ، ثامن : سپهر هشتم .

هضم [ع ، مص] طعام معده‌ده ایصك ، مواد غذائیه وجودی بسلیه‌جك حال و قوامه کلمك . § صبر و تحمل ، جبر نفس § قیرمق .

هضم معائی = (طب) اولجه معده‌ده کیموس حالنه تحول ایدن مواد غذائیه‌نك کیلوسه تبدل ایتمسی ، (کیلوس) .

هضم معدوی = (طب) مواد غذائیه‌نك معده‌یه وصولندن صوکره اوراده بر مدت توقف و اسمرتسی ، نیم مایع بر عجین حالنه (کیموسه) تحول ایتمسی .

هضمین = (طب) عصارهٔ معدویه درونده بولنوب فعل هضمده حائز دخل و تأثیر عظیم اولان خصوصی بر اساس (پهپسین) .

جهاز هضم = (طب) وظائف هضمیه‌نك اجراسنه مأمور اولان اعضا که : فم ، غدد لعابیه ، کبد ، نغره آسدر .

انبوبهٔ هضمیه = (طب) فعل هضمك درونده اولدیغی اعضا که . فم ، بلعوم ، مری ، معده ، امعاء دقیقه ، امعاء غلیظه ، شرجدن عبارتدر .

هضمی = هضمه منسوب و متعلق : و ظائف هضمیه .

هضوم = چوق هضم ایدن || پك صبور ، متحمل .

هطلاز [ع ، ـ] متوالیاً بر قاچ کون یاغان خفیف یاغمور .

هفت [فا ، ع] یدی (٧ عددی ، سبعه .

هفت اختر = سبعهٔ سیاره [عطارد ، زهره ، مریخ ، مشتری ، زحل ، اورانوس ، نپتون .]

هفتاد = یتمش (٧٠) عدد ، سبعون ، سبعین .

هفت الوان = یدی‌رنك ، درلو درلو طعام .

هفت آسمان = یدی قات کوك .

هفت اقلیم = اعتبار قدمایه کوره یدی منطقه‌یه تقسیم ایدیلان دنیا .

هفت اندام = باش ، کوکس ، قارن ، ایکی ال ، ایکی آیاق .

هفت اورنك = (تمش) دردی و اوچی (نبات نعش) نامیله معروف اولان سبعهٔ سیارهٔ قطبیه .

هفت آینه / هفت بانو / هفت پیکر } = سبعهٔ سیاره . ☞ (هفت آختر)

هفت تنان = اصحاب کهف .

هفت دانه = عاشورا دنیلان طعام .

هفتکار = یدی درلو ایپکله نسیج ایدلمش قماش پارچه‌سی ویا قیطان ، شریت .

هفتم / هفتمین } = یدنجی ، سابع .

هفته = یدی کوندن عبارت اولان مدت ، اسبوع .

هفته‌لق / هفته‌لك } = هفته‌یه مخصوص || هر هفته واقع اولان . || هفته باشلرنده ویریلان اجرت || معاشه محسوبًا هفته‌ده بر کره توزیع اولنان آقچه .

هفته‌لقلی = هفته‌لق اجرت ایله ایشلین نه و سائره .

هَوَان [ع ، مص] سرعتله کیتمك § آیاغی قایوب سورچمك .

هفوه = سورچمك || ذله ، خطا . [جمعی : (هفوات) کابر .]

هَکَبه [ت ، س] درونده اشیا قونیلان بویجلیقده حیوانك اکر قاشنه کچیریله‌رك ایکی طرفه صارقیدیلان کوچوك خرج .

هکبه‌لی = هکبه‌سی اولان .

هکبه‌لی آطه = ☞ [محیط اعلام]

هَکَذا [ع ، حال] بویله‌جه ، بو صورتله ، بنه اویله ، کذا .

هَکیم [ت ، ص] عربی (حکیم) دن محرفدر .] § طبیب ، دوقتور .

هکیملك = طبابت .

هَلاك [ع ، مص] اولمك ، فنا صورتده اولمك ، کبرمك § تباه اولمق § اولوم موت . § چوق یورولمق .

هَلاهِل [ع ، س] بانزهیری ، چاره‌سی اولمیان زهر ، سم قاتل : مار هلاهل نثار .

هَلَزون [ع ، س] (هندسه) بر مستوی اوزرنده واقع بر خط مستقیمك مستوی' مذکوری بر اسطوانه' قائم دائره‌وی اوزرینه صارلمسندن حاصل اولان شکل منحنی .

خطوهٔ هلزون = (اسلحه) نامل سطح بجوفك هر هانکی بر مولدینك هلزون منحنیسی ایله تقاطع ایلدیکی ایکی نقطه بیننده‌کی ابعد .

زاویهٔ هلزون = ☞ [زاویه]

هامه‌لنمك [ت ، مص] قایناپان بر شی یومشایوب ازلمك .

هَلَه [ت ، د] علی الخصوص ، خصوصیله § عاقبت ، نهایت . § قالدی‌که : کلهلم . § هیچ اولمزسه ، باری .

هَلیله [فا ، س] تخملری مسهل مقامنده طبده مستعمل بر نبات قره هلیله ، صاری هلیله .

هَلیمه [ع ، س] بوغدای ، فاصولیه پرنج کبی بعض حبوباتك قاینامه‌سیله حاصل اولان لزوجتلی صو .

هَم [فا ، ت ، د] ادات مشارکت برابر .

همبزم = بر مجلسده اوطوران .

هم تام = رتبه‌لری ، پایه‌لری بر اولان .

هم جوار = قومشو .

هم عنان = آت باشی برابر .

هم جنس = جنسلری بر اولان بر جنسه منسوب بولنان § ادات عطف :

همدرد = درد اورتاغی .

همدم = رفیق ، ارقداش .

§ هم وعد ایتدی ، هم تأمین ایلدی . [وهم دیمك عبثدر] .

همتا = دنك ، مساوی ، معادل ، نظیر : بی همتا = بی مثل ، بی نظیر .

همحال = بر حالده بولنان ، حاللری مشابه ومساوی اولان ، بر حاللی

همنام = اسملری بر اولان .

همحدود = سینورلری بربرینه ملاصق متصل اولان .

همخانه = بر اوده اوطورانلرك هر بری .

همدست = برلکده چالیشان ، ارقداش || متفق : همدست اتفاق .

هم عصر = بر عصرده ، بر زمانده بولنانلر ، معاصر .

همراز = محرم اسرار ، سرداش .

همرأی = بر فکرده ، بر رأیده اولانلردن هر بری .

همرتبه = بر رتبه‌ده ، بر درجه‌ده بولنانلردن هر بری .

همرکاب = برلکده بینوب کیدن .

همرنك = رنکلری بر اولان .

همزبان = دیللری بر اولان = عین لسانله متکلم اولانلر .

همزانو = برلکده اوطوران ، رفیق ارقداش .

همسایه = قومشو .

همسبق = مکتب ارقداشی ، صنف ارقداشی .

همسفره = بر سفره‌ده طعام ایدنلردن هر بری .

همسر = رفیق ، یولداش || یکدیکرینه نسبتله زوجیندن هر بری .

همشهری = بر شهر ، بر مملکت اهالیسندن اولان .

هَمّ [ع ، س] غائله ، غم ، کدر [جمعی اولان (هموم) دخی مستعملدر .]

هَمزه [ع ، س] حرف مد ویا حرف املا کبی اوقونمیوب کندی کندینه متحرك ویا ساکن اوقونان (ا) حرفی که : عربلر بوکا همزه دیرلر . § (ء) شکلنده یازیلان حرف همزهٔ وصل ، همزهٔ قطع .

هَمشیره [فا ، س] قیز قارداش ، اخت ، خواهر .

هَموار [فا ، ص] دوز ، مستوی § اویغون ، موافق .

هَمواره [فا ، ظ] دائما هر وقت هر زمان .

هَمه [فا ، د] هپ ، بتون ، هر جمیع : همه آن = هر زمان .

هَمیان [فا ، س] طغارجق § بله باغلنان اوزون کیسه § چانطه § قوشاق ، کمر .

همیانچه = کوچوك کیسه چانطه .

هَمیشه [فا ، ظ] دائما ، هر زمان هر وقت .

هَمیل [ع ، س] (نباتات) صاری صارماشیق دینلان بر نوع یبانی اوت .

هَنجار [فا ، س] یول ، راه § طرز ، روش § قاعده ، اصول

ناهنجار = یولسز ، قاعده‌سز . § رنك لون .

هَنجام [فا ، ص] الندن بر شی كلز ، باطل آدم .

هَندسه [ع ، ص] [فارسی (اندازه) دن معربدر .] علوم رياضيه‌نك مهم بر شعبه‌سی اولوب وسعت و امتداددن و اشكالك ماهيت و وضعيت و مساحه‌سندن بحث ايدر .

هندسهٔ حليه = (رياضيه) حسابات جبريه اعانه‌سيله اشكال هندسيه‌يی حصوله كتيرن علم .

هندسهٔ رسميه = (رياضيه) يالكز بر مستوی اوزرنده اولنان عمليات واسطه‌سيله ابعاد ثلثه‌يی حاوی مسائلك بالفعل حلندن باحث اولان علم .

هندسهٔ مسطحه = (رياضيه) يالكز طول و عرضی حاوی اولان اشكالك ماهيت رياضيه و مساحه‌سندن بحث ايدن علم .

هندسهٔ مجسمه = ابعاد ثلثه‌يی حاوی اشكال و اجسامك خواص رياضيه و مساحه‌لرندن بحث ايدن علم .

هندسهٔ زراعت = (زراعت) حيوانات و نباتات و اراضی‌يی اصلاح و مصارف زرعيه‌يی تنقيص ايله حاصلات صافيه‌يی تزييده خدمت ايدن صول و قواعددن باحث اولوب فن ميخانيك ايله معماری و هندسهٔ عموميه و مبحث المايعاتدن متشكلدر .

هندسه‌خانه = مهندس مكتبی § علوم رياضيه دارالتعليمی ‖ بر دائرهٔ رسميه‌يه منسوب مهندسلرك بولندقلری و درونده هندسيه ، معماری‌يه متعلق اشكال و خريطه‌لری رسم و مساحه ويا تدقيق ايلدكلری شعبه ، مهندس دائره‌سی .

هندسه‌سز = علم هندسه قواعدينه موافق اولميان . ‖ دوشونولمكسزين صويلنيلان سوز ويا ياپيلان حركتدن كنايه .

هندسه‌لی = قواعد هندسيه‌يه موافق .

هندسی = هندسه‌يه منسوب ومتعلق .

نقطهٔ هندسی = ابعاد ثلثه‌دن كندوسنده هيچ بر شی تصور اولنميان شی ، نقطه .

اشكال هندسيه = علم هندسه‌نك خواص رياضيه و كيفيات دائره‌سندن بحث ايلديكی شكللركه : علم مزبورك موضوعيدر .

(اشكال هندسيه)

ذو اربعة وجوه

اهرام ذو اربعة اضلاع قائم

اهرام ذواربعة اضلاع مائل

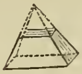
اهرام ناقص

ذو ثمانية وجوه

منشور مثلثی قائم

منشور مثلثی مائل

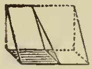
منشور ناقص

مكعب

متوازی المستطيلات

مخروط ناقص

مخروط مائل

مخروط قائم

ذواثناعشر وجوه

ذوعشرين وجوه

اسطوانة قائم

اسطوانة مائل

اسطوانة ناقص

كره

قطعه و قطاع كره

دلم كره

منطقهٔ كره

آلات هندسيه = هندسه عملياتنده استعمال ايديلان مختلف الت . ☛ [آلات هندسيه]

هَندك [ت ، ص] ☛ [خندق]

هَنكام [فا ، ظ] اثناء ، وقت ، زمان ، صره ، موسم ، زمان محدود : هنكام بهار ، هنكام شتا .

نابهنكام = وقتسز ، وقتسز ، موسمسز .

هنكامی = درحال تكون ايدن مخلوق .

هنكامه = جمعيت ‖ معركه ، غوغاء جنك .

هنكامه‌كير = هنكامه‌جی ، غوغاجی .

هنكامه‌كيری = هنكامه‌كيرلك .

هَنوز [فا ، حال] شمدی‌يه قدر ، بو آنه‌دك ، حالا : هنوز تحصيلنی اكمال ايتمدی .
§ يكی ، انجق ، همان : هنوز مكتبدن چيقدی .

هَنی [ع ، ص] هضمی قولای ، صحته موافق .

هنيئاً = عافيت اولسون ، صحت اولسون معناسنه‌در .

هَواْء [ع ، ص] یر ایله کوك آره‌سی ، جو § اعتبار قدمایه کوره عناصر اربعه‌دن بری . § کرهٔ نسیم ، باد . § خفیف روزکار ، یل . § (کیمیا) اسباب اصلیهٔ حیاتیه‌دن بری اولوب کرهٔ ارضی تخمیناً (٣٤٠) کیلو مترو قالینلغنده احاطه ایدن ویوزده ٩٤ و ٢٠ قسم مولدالحموضه ایله ٧٩و٠٦ قسم ازوتك و بر مقدار حامض فحمك اختلاطندن حاصل اولمش اولان غازطبقه‌سی ، کرهٔ سیاله . § بر بنانك اوستنه برقاتدها یاپدیرمق حقی . § هر مکانك جوفنده بولنان بار ساکن . § بر موقعك احوال و شرائط صحیه‌سی : اورانك هواسی آغردر . § (موسیقی) تصنیف بسته ، موسیقی آهنکی ، مقام پرده . § نفس اماره ، طبعك فنا شیلره میلان مخصوصی : هوا و هوسنه تابع .

هواپرست = عقلنه کانی ، نفسك ارزوسنه موافق کان شیئی یاپان ، بیهوده ارزولره تابع اولان || سفیه ، هوا وهوسه تابع .

هوایی = باطل ، معناسز ، بوش || خفیف ماوی رنك .

هوادار = یوکسك ویا اطرافی اچیق محل .

بادهوا = پاره‌سز ، مجان ، پشین || اوجوز .

آب هوا = بر محلك احوال و شرائط صحیه‌سی .

سنبلی هوا = بلوطلی وفقط یاغمورسز هوا .

هوا آلمق = تنفس ایتمك ، آچیق بر محلده بولنمق ، کزمك .

تخلیل هوا = هوانك ترکیبنده‌کی غازلری بالکیمیا تحلیل ایلمك .

هواجیوا کوکی = (سنجبار) ذات‌الفلقتین شعبه‌سندن سنجباریه فصیله‌سنه منسوب قرمزی بویا اعمالنده مستعمل بر نباتدر .

(هواجیوا کوکی)

هوایه اویمق = نفسه اتباع ایلمك .

مارت هواسی = پك متبدل ، غیر ثابت شیدن حالدن کنایه

بیت هوا = عروطه‌نك قبوغی ایچنده‌کی بوش محل‌که : اوراده بر مقدار هوا محبوس قالدیغندن بو اصطلاح تسمیه اولنمشدر .

خوش اولمق = وظیفه اتمامك : نجه هوا خوش .

هرکس برهوا چالیور = هرکس عقلنه کانی سویلیور ویاپیور .

هوادن = بادهوا .

هوالاندیرمق = هوا آلدیرمق . تنفس ایتدیرمك ، هواسنی تجدید ایلمك || بولندیغی محلدن یوقارویه آتمق ، اوچورمق .

هوالانمق = یوکسکه قالقمق ، اوچمق قوش هوالاندی .

مخلیة الهوا = (حکمت) بر محلك بر قابك هواسنی تخلیه ایتمك ودها طوغریسی تخلخل ایتدیرمك ایچون استعمال اولنان آلات مخصوصه .

هَواجِرْ [ع ، ص] هاجره‌نك جمعی هجرت ایدنلر ، سیاحین .

هو جرالسماء = شهاب دینلان اجزای کواکب .

هَواْجِسْ [ع، ص] جمع : (هاجسه) خاطرات شیطانیه .

هَواْدِجْ [ع، ص] دوه اوزرنده قادینلرك اوطورمسنه مخصوص بر نوع محفه معناسنه اولان (هودج) جمعی :

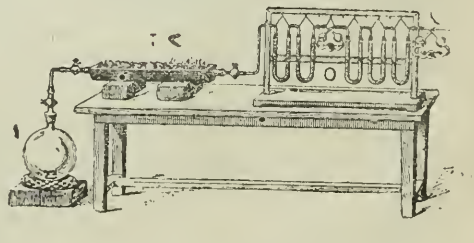

٣ : ١

(هوانك ثقلت نقطهٔ نظرندن تحلیلی)

— ١ عادی بالون ن ـ شکانده‌بانبوبه ٢ ـ قیرمزی درجه‌یه‌قدر تسخین ایدلمش باقیری حاوی انبوب ؛ ٣ ـ هوانك تصفیه‌سنه مخصوص .

هَواْمْ [ع ، ص] (حیوانات) علی العموم غایت کوچوك حیوانات ـ که جلدلری اینجه ویا قرنی وایاقلری مختلف اولور مد وصحبه ساعددر . § (هامه) نك جمعی ؛ ییلان ، عقرب ، بوجك ، قارنجه کبی حشرات ارض : هوام وحشرات .

هَوْدَجْ [ع، ص] ☞ [هوادج]

هَوَسْ [ع ، ص] آرزو ، ارزوی نفس ، ایستك ، شوق ، عشق ناقص ، § میل موقت .

هوسناك | **هوسكار** = هوسلی ، هوس ایدن .

هوسناكان | **هوسكاران** = هوسکار ، هوسناك اولانلر .

هوسناکانه | **هوسكارانه** = هوسکاره هوسکارانه . لایق صورتده .

هوسناکی | **هوسكاری** = هوسکارلق هوسناکلق

نو هوس = یکی هوسلی ، یکی یتیشن || مایمون اشهابی .

هوس ایتمك = اوزنمك ، ارزو میل کوسترمك .

هوس آلمق = الده ایدیلان برشیدن اوصانمق || او شیدن ارزوسنی المق .

هوای وهوس = نفسك میلان شدیدی .

هوای وهوسه تابع = هوپا ، خفیف مشربلی || سفیه .

هَوْلْ [ع ، مص] قورقوتمق § (ص) قورقو ، بیم ، خوف : هول محشر .

هولناك = قورقونج ، قورقولو : وادیٔ هولناك ، موت هولناك [جمعی (اهوال) کابر .]

ابوالسهول = تیز باشلی آرصلان کوده‌لی اولق اوزره اسکی مصریلرك یاپدقلری بر نوع هیکل ، اصفنکس . (sphinx) ☞ [(اصفنکس) محیط اعلام] .

هَوْنْ [ع ، مص] اهونلك ، سهولت آصانلق § وقار . § حقیرشی اهمیتسزلك .

هَوَنْكْ [ت ، ص] آسیلوب محافظه اولنمق اوزره بر صاپه کچیرلمش میوه باغی . آونك

هونك اوزومی = قیش ایچون محافظه اولنان صایلی اوزوم .

هَوَه‌نی [ج ، س] عنابیه فصیله‌سندن بر نبات اولوب چین و ژاپون طرفلرنده ابولنور تجوبتات زهرویه‌سی اکل اولنور

هَوی [ع ، س] عشق ، مفتونیت آرزو ، شتیاق § نفس اماره‌نك بر میلی : هواء وهوس .

هه‌لوتارس

[ج : س] صیور دجاجیه‌دن فیصه قویروقلی افریقایه مخصوص بر قوشدر .

(هه‌لوتارس)

هه‌موغلوبین

[ج، س] قانك ترکیبانده بولنان قرمزی رنکلی ماده .

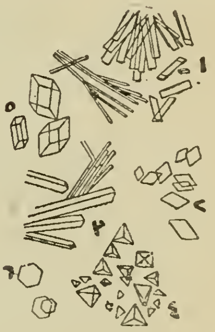

(هوموغلوبین بلوراتی)

١ ، ٢ ـ انسان هوموغلوبینی بلوراتی ؛ ٣ ـ کدینك ؛ ٤ ـ هند طاوزینك ٥ ـ ابك ؛ ٦ ـ سنجابك هه‌موغلوبین بلوراتی .

هی [ت ، د] اشتکا و تحسری متضمن ادات ندا در : هی کیدی اسکی آدملر . § ادات اخطار وتنبیه § بعنی ادات تقدیر : بری آدم سوز اکلامازمیسك .

هَیا‌آت [ع ، س] جمع : [هیئت]

هَیاکِل [ع ، س] جمع : [هیکل]

هَیام [ع ، س] حالت حیرانی .

هَیامُولَه [ت ، س] { (ایامو اوله) ودها دوغریسی (ای یامولی) دن محرفدر . } طائفه‌لرك کمی دمیرینی آلیر ایکن ویا کورد چکرکن وبونلری تقلیداً اغیر بر شیء چکن سوروکلین عمله‌نك هپ بر اغزدن سویلدکلری بر تعبیردر .

هیاموله ایله == بك زحمتله ، مشکلاتله

هَیئَت [ع ، س] شکل ، صورت قیافت ، [محسوسات ومعقولاته شاملدر] کورونیش ، وضع ، وضعیت . § بر شخص معنوی تشکیل ایدن افراد وکلانك مجموعی : هیئت مجلس .

§ اجرام سماویه‌نك صورت دوروحرکتلرندن وبربرینه نظراً بعد ووضعیتلرندن وکیفیات سائره‌لرندن بحث ایدن علم مخصوص علم هیئت .

هیئت اتهامیه == (حقوق) طوغریدن طوغری‌یه محکمهٔ تمیزه‌عائد اولان موادك غیرنده مظنون علیهك قانوناً جنایت عد اولنور بر فعلی مرتکب اولدیغنه دائر بر دلیل ویا اماره اولوب اولمدیغنه واولدیغی حالده اتهامه مدار اوله‌جق درجه‌ده قوی بولنوب بولنمدیغنه بالتدقیق قرار ویرمك وظیفه‌سیله مکلف اولان هیئت مخصوصه .

هیئت شناس == علم هیئت عالمی ، علم هیئتله متوغل کیمسه .

هیئت شناسان == هیئت شناسلر .

رباب هیئت == هیئت شناسان .

هیئتیله == اولدیغی کبی ، بلا تبدیل وتغییر : ماصه‌یی هیئتیله یرندن قالدیروب کوشه‌یه قودی .

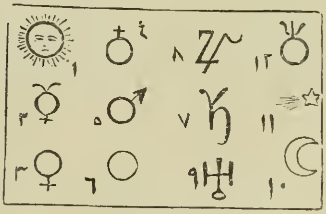

(علامات هیئیهٔ مختصره)

١ — شمس ، ٢ — عطارد ، ٣ — زهره ، ٤ — ارض ، ٥ — مریخ ، ٦ — سیارات مختلفه ، ٧ — مشتری ، ٨ — زحل ، ٩ — اورانوس ، ١٠ — نپتون ، ١١ — کواکب ذاة الاذناب ، ١٢ — قمر .

هَیبَت [ع ، مص] اولولق ، عظمت ، مخاطبده قورقو حسنی اویاندیرن حال و هیئت ، مهابت § قورقونجلق .

هیبتلی == صاحب هیبت اولان ، مهابتلی ، قورقونج .

هَیَجان [ع ، س] اضطراب ، جوشش ، تحرك ، § میل : هیجان روح . § تأثرله تاریشیق غلیان .

هَیزُم ـ هَیزَم [فا ، س] قوری اودون . هیزمپاره == اودون پارچه‌سی .

هَیصَه [ع ، س] قوللرا دنیلان مالغین علت .

هَیکَل [ع ، س] بیوك جثه‌لی شی § معبد ، بتخانه § بر کیمسه‌یی بر وقعه‌یی عمومه دائمی صورتده اخطار ایتمك ایچون مشهور بر ذاتك طاش ویا تونجدن یاپیلوب دکزایدیلان صورتی . § علی الاطلاق مجسم انسان ویا حیوان صورتی ، رسمی . § بت ، صنم . § بر خاطرهٔ تاریخیه اوله‌رق انشا ایدیلان جسیم بنا ، صورت ، شکل .

هیکلتراش == اسلوبه موافق اوله‌رق مرمردن انسان ویا حیوان شکلی یاپان ، حاضر ایدن هنرور . { Sculpteur }

هیکلتراشی == هیکلتراشلق ، هیکلتراش صنعتی که صنایع نفیسه‌دن معدوددر .

هَیُوب [ع ، ص] هیبتلی ، عظمتلی آدم ،

هَیُولا [ع ، س] هر شیئك ماده‌سی ، ماهیتی ، اصلی ، وجود ذهنی ، شکل تصوری : هیولای تفکر . § متقدمین حکمایه کوره صورت جسمیه‌نك محلی اولان جوهر اول . § (تصوف) روح اعظم وطبیعت کلیه . § (متکلمین) حقایق اشیا . § جانسز ، درمانسز ، یوق حکمنده .

هیولانی == هیولایه منسوب .

هَیهات [د ، س] ادات استبعاد : هیهات کنندینی شاعر عد ایدییور § ادات تحسر هیهات ! کنجلك الدن کیتدی . § افسوس ، ایواه حیفا .

های مکسوره

هِبَه [ع ، مص] باغشلامه ، بخش ایتمه § (فقه) بر مالی بلا عوض اخره تملیك ایلمه . § (س) باغشلانان شی .

هِجاء [ع ، مص] هجو ایتمك . [هجو]

هِجران [ع ، مص] آیریلق ، فرقت ، افتراق § ارنودلماز آجی تأثیر

هِجر [ع ، مص] هجرانك برنجی معناسیله مترادفدر .

هِجرت [ع : مص] ترك ايتمه ، خانه‌دن ، خانه‌اندن ايرله § كوچه § كندى مملكتنى ترك ايله باشقه مملكته كيدوب يرلشمه .

هجرت سنيه == حضرت فخر كائنات افندمزك مكهٔ مكرمه‌دن مدينهٔ منوره‌يه نقل وطن بيورملرى ـ كه : بين‌الاسلام رأس تاريخ اتخاذ ايدلمشدر : هجرتك (١٣٤٠) سنه‌سى اسعد سنين‌در .

هجرى == هجرى‌يه منسوب و متعلق : تاريخ هجرى .

هِجوْ [ع ، مص] (فى‌الاصل هانك فتحيله‌در . لكن زبانزدى بويله‌در .) بريسنك شعر ايله معايبنى تعداد ايتمك ، بريني شعر ايله ذم ايلمك . [(ايتمك) ماده‌سيله ده قوللانيلور .]

هجويات == هجوه متعلق اشعار .

هجوى == هجوه منسوب و متعلق .

هجويه == هجوى متضمن شعر ـ كه : قدماجه اقسام شعردن معدود ايدى .

هِدايَت [ع ، مص] مطلق ايصال شانندن اولان يوله دلالت ايتمك . § دوغرى يوله كيتمك . : مظهر هدايت اولدى . § معناً حقه واصل اوله‌جق يول § من طرف‌الله بريسنك قلبنه الهام اولنان تحرى طريق حق آرزوسى . § دين حق اولان دين مبين اسلام .

هِرّ [ع ، س] كدى ، سنور ، كربه [مؤنثى (هره) مصغرى (هريره) در .]

هِراسْ [فا ، س] قورقو ، بيم ، خوف : هراس جان .

هَراسه == قورقوده‌جق آلت . || قورقولق .

هراسان == قورقاق ، ترسان ، اوركن .

هِزَبْر [ع ، س] آرسلان ، شير . [جمعى : (هزابر) كايرسه‌ده اسانمزده غير مستعملدر .]

هزبرانه == هزبرجه صفه .

هِلال [ع ، س] يكى آى ، ماه نو ، اوچ كيجه‌لك آى .

هلالى == هلاله منسوب || هلال شكلنده اولان .

هلال ابرو == هلال قاشلى ، قاشى هلال كبى اولان .

هلال احمر == ميدان حربده دوشوب قالان مجروحين اسلاميه‌يى قالديروب خسته خانه‌لره نقل ايتمك ، تداويسنه چاليشمق كبى وظائف انسانيه ايله مكلف اوله‌رق تشكل ايدن هيئت ـ كه : علامتلرى قرمزى بر هلال شكلندن عبارتدر .

§ ديش ، قولاق قاريشديرمغه مخصوص شى . (خلال) دن محرفدر .

هلاليه == قيرلانغيج اوتى ديلان نبات

هِمّت [ع ، س] قوه‌دن فعله چيقارلمسى مطلوب اولان خصوص § قصد قلبى § غيرتله تصدى

همة الرجال تقلع الجبال == همت رجال طاغلرى يرندن اوينادر . § الطاف كرم : همت بيوريكز .

§ غيرت ، سعى ، جهد : شهرامانت جليله‌منجه يرلرك تنظيم وتسويه‌سنه پك زياده همت اولنيور . § توجه معنوى امداد روحانى : شيخك همتى .

هِمَم [ع ، س] جمع : (همت) (هممات) ديمك عينيدر .

هِنْد [ع ، س] [محيط اعلام]

هند آيسى == ذات‌الثديايلك لاحمه فرقه‌سندن دبه قبيله‌سندن يالكز هندده بر نوعى بولنان بر آيدر .

(هند آيسى)

هند اينكى == حيوانات مجتره‌دن هندستانده حال وحشتده يشايان بر جنس صغيردر .

(هند اينكى)

هند آرمودى == ذات‌الفلاح منظوره وعريضة البزور شعبه سندن مرسينيه سنفندن هندستانه مخصوص بر شجره‌در .

(هند آرمودى)

هند بزليه‌سى == ذات‌الفلقتين شعبه سندن صابونيه فصيله‌سنه منسوب بر نبات اولوب بزرى قلب شكلنده‌در .

(هند بزليه‌سى)

هند بوبرى == ذات‌الفلقه‌دن آسيه فصيله‌سنه منسوب ميوه‌لرى عنبى وكوزل بر قوقويى حائز بر شجيره‌در .

(هند بوبرى)

هندبا == ذات الفلقتين شعبه‌سندن مركبه فصيله‌سنه منسوب بر نباتدر .

(هندبا)

يبانى هندبا == كبرچلى ، كيلى طورپا‌قلرده كندى كندينه حصوله كلان سنقتين بر نبات اولوب ذات الفلقتين شعبه‌سنك مركبه فصيله‌سندن بر خشيشهٔ خالده‌در .

(يبانى هندبا)

هند خرماسى == وحيد الفلقه‌دن نخليه فصيله‌سنه منسوب بر نباتدر .

(هند خرماسى)

هند خيارى == (قثاء هندى كبار ، نطير) ذات الفلقتين شعبه‌سنك كباريه فصيله‌سنه منسوب بر نباتدر .

(هند خيارى)

هند داريسى == ذات الفلقه شعبه‌سندن نخليه فصيله‌سندن هند طرفلرنده بولنور بر نوع داريدر .

(هند داريسى)

هندستان جوزى آغاجى == (شجر جوزهندى ، شجر نارجيل) : وحيد الفلقه شعبه‌سندن نخليه فصيله‌سنه منسوب هندستانده بولنور بر شجردر ميوه‌لرينك درونده سود كبى بر عصاره واردركه غايت مفيددر .

(هندستان جوزى آغاجى)

هندستان سوكلنى == دجاجيه‌صنفندن هندستان وهند چينى يه مخصوص كوزل تويلى بر قوشدر .

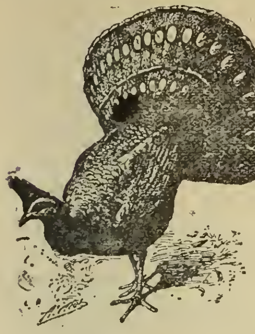

(هند سوكلونى)

هندطوموزى == (قوى) ذات الثديانك قاضميه قبيله‌سندن بر حيواندر . تجارب حياتيه اك زياده بو حيوانلر اوزرنده اجرا ايديلير .

(هند طوموزى)

هند مايمونى == ذات الثديانك ذات الايادئ اربعه‌جنسندن هندستانده بولنور بياض باشلى وبياض تويلى بر مايمونددر . هندستانده مقدس عد اولنور .

(هند مايمونى)

هِندباء [ه ، ص] اجيمتراق بر سبزه : صلاته‌سى ياپيلير .

هِندى [ت ، ص] هندستاندن كلديكى ظن اولنان برنوع بيوجك طاووق .

بابا هندى == بيوك اركك هندى .

هندی کبی قبارمق == چالم صاتمق .

آمریقا قره هندیسی == طور شاطئیه دن آمریقایه مخصوص بر قوشدر .

(ره هندی)

هِیَ [ع ، ـ] (هو) ضمیرینك مؤنثی . کاهی اولدیغی کبی .

هیپوقراط اوتی == ــلامترا‌ـه فصیله سندن بر شجیره در .

(هیپوقراط اوتی)

هیچ [فا ، ص] لاشیء ، معدوم مفقود § آز قلیل . § ادات تأکید .

« کانجه حاجت کچمدم خاطرلرندن هیچ انکچون بنده شمدی خاطر احبابدن کچدم » § انکاری اولمامق شرطیله جمله استفهامیه یه داخل اولور . هیچ بو سوزی ایشتمدیکزمی .

هیچ قت
هیچ بر زمان } == اصلا ، ابدا .

هیچقرمق [ت ، مص] ایچقیرمق ایچی چکرك ونفس اله میه‌رق اغلامق .

هیچقریق == اثلارکن بوغاز طیقانیر مش کبی کوکسدن کاوب زورله چیقان اضطرابلی سس .

هیلان [ع ، ـ] (طبقات) صولرك طبقات ارضیه ارەسنده ارتشاحندن متولد اولەرق اراضینك قسما قابجی ویا چوکسی .

هینه [ع ، ـ] وقار معتدلانه .

های مضمومه

هُبوب [ع ، مص] روزکار اسملك روزکارك اسمسی : هبوب ریاح .

هُبوط [ع ، مص] یوقاریدن اشاغی‌یه اینمك ، دوشمك : هبوط ادم (علیه السلام)

هُجنَت [ع ، ـ] عیب ، نقصان قصور ، محذور § سوزده‌کی عیب § ناکسلك ، بد اصللق .

هُجوم [ع ، مص] بردن بره صالدیرمق آتیلمق . اوزرینه صچرامق § محاربه‌ده دشمنك اوزرینه حرکات تعرضیه اجرا ایلمك .

هُدب [ع ، ـ] کیربیك ، مژکان

هُدهُد [ع ، ـ] چاوش قوشی ابابیل . ☛ [ابابیل] [جمعی : هداهد ، وهداهید کلیر .]

هُدی [ع ، مص] طوغریلق . § طوغری یول ، طریق هدایت § دین مبین اسلام .

نورالهدی == حضرت فخر کائنات صلی الله تعالی علیه وسلم افندمز .

هُرمُز [فا ، ـ] هر ماه شمسینك برنجی کونی § مشتری دینلن کوکب .

هُرهُور [ع ، ـ] چاغلدیسی ایشیدیلن چوق صو .

هُزال [ع ، مص] ضعیف ، ضعیفلك لاغرلق .

هُزی [ع ، ـ] کوچوك کدی ، کدی یاوروسی ، کدیجك .

هُزام [ت ، ـ] موسیقیده بر مقام .

هُش [فا ، ـ] ☛ [هوش]

هشیار == ☛ [هوشیار]

هُلام [ع ، ـ] قایناد یلوب طوکدیره‌رق اشی ات صویی ، علی الخصوص طوکمش پاچه صویی (ژلاتین)

هلامی == هلامه منسوب ومتعلق .

هلامیات == مواد هلامیه .

هُما [فا ، ـ] برطیر مرهومك اسمی § جنت قوشی .

هما پرواز == یوکسکارده اوچان || عالی همت . § هما کبی یوکسکارده اوچان

هُمام [ع ، ـ] قومك اولوسی بیوکی § همت صاحبی ، بلند همت § صاحب رأی وتدبیر : امام همام جناب تفتازانی .

هُمایون [فا ، ـ] قوتلی ، سعادتلی ، مسعود ، مبارك ، جسته : خزینهٔ همایون ، فرقهٔ همایون . § ذات اقدس حضرت خلافتپناهی‌یه منسوب و متعلق : نامهٔ همایون ، مابین همایون ، سرای همایون .

آمدیء دیوان همایون == مجلس وکلا قلمی ـ که : کرك هیئت وکلا جانبندن کرك طرف صدارتپناهیدن خاکپای عالیء حضرت پادشاهی‌یه عرض و انها اولنه‌جق مواد مهمهٔ دولت بوقلمده تحریر و تبییض اولنه‌ر .

خط همایون == طرف اشرف حضرت پادشاهیدن شرف صادر اولان فرمان دیشان . اشبو قلم الیوم (معروضات قلمی) عنوانیله تحویل قلنمشدر .

دیوان همایون قلمی == فرمانلرك ، معاهده‌لرك ، براتلرك قید و ضبطنه مأمور اولان دائره‌که : باب عالیده اولوب طرغریدن طوغری‌یه مقام سامیء صدارته مربوطدر .

سفن همایون
دونمای همایون } == مراکب بحریهٔ رسمیه ، قوهٔ بحریهٔ حکومت سنیه ، بوتوتدن بر قسمی .

هُموم [ع ، ـ] اندیه ، حزن ، کدر معناسنه اولان (هم) ك جمعی

هُمومَت [ع ، مص] پك زیاده اختیارلامق .

هُنَر [فا ، ـ] معرفت ، صنعت اوسته‌لق ، حذاقت ، مهارت § علم ، فن ، بیلکی . § نازك اثجه صنعت ، صنایع نفیسه .

هنرپیشه
هنرمند
هنرور
هنرلی } == اهل هنر ، هنرصاحبی ، معرفتلی ، هنرمندی ، هنروری ، هنرمندانه هنرورانه .

هنرسز == النده بر ایش کلمیان ، مهارتسز آدم .

هُو [ع ، ـ] ضمیر منفصلك مفرد مذکر غائبی ، او ، اوکیمسه .

کما هو حقه == حقیله ، لایقیله .

هوسی هوسنه = طبق طبقه ،

هو [ع ، ــ] وجود مطلق اولان جناب حق . هو !

یاهو ! = ای فلان ! § بکا باقسه‌ك آ.

هوپپا [ت ، صـ] خفیف مزاجلی آدم ، دلیشمش || شماریق

هوپپالق = خفیف مزاج ، شماریقلق.

هدك [ت ، صـ] کوبلی ، امور خارجیه‌سی مفقود آدم قبا کیمسه

هورن بلند [ج ، ــ] (معدنیات) (Hornblende)
قویو احمر رنکلی ، بلوری بر معدن اولوب غرانیت و سائر طاشلرك ارەسنده بولنور . ترکیبی: صیلیسیت آلومنیومدر.

هوش [فا ، ــ] عقل خلقی ، شعور ، خرد . § قوهٔ ممیزهٔ عقلیه . § جان، روح. § قلب

بی هوش = عقلی کیتمش ، بایغین

هوشربا = عقل قاپان ، عقلی ازاله ایدن .

هوشربوده = عقلی الڭمش ، سرکشته

هوشمند = عقللی ، عقلی باشنده ، فارق خیر و شر اولان آدم .

هوشمندانه = هوشمند اولانه یاقیشه‌جق صورتده

هوشمندان = هوشمند اولانلر .

هوشمندی = هوشمندلك ، عقللیلق.

هوشیار = عقلی کندینه یار اولان، عقللی .

هوشیارانه = هوشیاره لایق صورتده

هوشیاران = هوشیار اولانلر .

هوشیاری = هوشیارلق ، عقللیلق.

هونکور [ت ، ــ] مسلسله هیچقره هیچقره :

هونکور هونکور اغلامق = هیچقره هیچقره اغلامق

هووه‌نیا [ج ، عاعنایه فصیله‌سندن] بر نبات اولوب چین و ژاپونیا طرفلرنده بولنور . تویه‌ات زهره‌سی اکل اولنور .

(هووه)

هوی [فا ، ــ] قورقو، خوف .

هوی [ج ، ــ] (طبقات) رنکی ، چیزکیسی سیاه اولوب یوزده (۷۵ ، ۸۵) قاربونی و براز مولدالماء و مولدالحموضه‌یی حاوی بر جنس کومور ، طاش کموری ـ که انواع مختلفه‌ی واردر . (قوق) اك مشهوریدر .

هویت [ع ، ــ] مرتبهٔ وحدت ، ذات باری ، لاهوت § اصل ، ماهیت ، حقیقت .

§ (حقوق) بر شخصك شخصیت وماهیتی و دیکر اشخاصدن تفریق و تمییزی ایچون اقتضا ایدن اوصاف و کیفیاتی .

هویدا [ف ، ــ] بللی ، ظاهر ، آشکار ، عیان :

« اولوب شام غریبان رجا ظل همای بخت
ینه مهتاب نزهت روی طالعمدن هویدادر.»
و :
«یار هر سودن هویدا در شب مهتابده»

ى

ى [ع ، فا ، ت ، ح] ترتيب الفباى عثمانيده اوتوزبرنجى والفباى عربيده يكرمى سكزنجى واك صوكنجى حرف اولوب ابجد حسابنده (٠) صفره اشارتدر . عربلر بوكا (ياى تحتانيه) ديرلر . لاتين حروفاتنده بوحروفك مخرجى I و Y حرفلرى ادا ايدرلر و صاغر ديلسزلره مخصوص الفباده شكلى يا شونلردر .

§ بعضاً حرف مد اولديغندن حركه‌لى كبي اوقونور : حكيم ، ايكنجى ، § بعضا كلمات عربيه‌نك صوكنده بولنه‌رق (الف مقصوره) نامنى الير ونهايت كلمه‌يى محدود اوقودور : اذى ، اضحى ، اعلى ، شتى ، شكوا ، فتوا ، قوى ، متوفى ، مدعى ، مجرى ، مرسى ، مسمى ، معنى ، مقتضى ، ملغى ، موتى ، نصارى كبي .

خطوط متنوعهٔ عثمانيه‌ده اشبو (ى) حرفى شو طرزده كوستريلور .

ى .... ثلث

ى .... نسخ

ى .... اجازت

ى .... ويرانى

ى .... توقيع

ى .... جلى ديوانى

ى .... ديوانى

ى .... تعليق

ى .... سياقت

ى .... رقعه

ى .... كوفى

ى .... شجرى

ى .... سنبلى

يا [ن ، د] ادات تصديق اولوب جواب مقامنده ايراد ايديلور : نه ظن ايتديكزيا ؟ قبول ايتمم! . § ادات تهديددر يا حقمى آليرم . يا الدن كلنى ياپارم ، يا يارين كليرم ، يا اوبركون § ادات شرطدر . يا مأمولكز كبي اولمزسه ؟ § ادات تعجب : يا! بو ايشى سن ياپدك ها ! § ادات ندا و خطابدر ، اى ، هى : يا الله ! رسول الله ، يا فلان . § (ى) حرفنك اسميدر : ياى تحتانيه ، ياى مثناة .

يائس [ع ، ص] مأيوس ، نوميد .

ياب [فا ، ص] بولمق معناسنه اولان (يافتن) ماده‌سندن امر حاضر اولوب بوليجى ، بولان معناسنه اوله‌رق تركيبله مستعملدر .

يابنده ═ بوليجى ، بولان . ‖ كشف ايديجى ، ايدن . Exploiteur كلمه‌سنك تماماً معادلى اولمق اوزره قوللانيله بيلور .

شفاياب ═ شفا ، صحت ، عافيت بولان .

فرصت ياب ═ فرصت بولان ‖ كامياب .

فناياب ═ فنا بولان ، محو و تباه اولان .

كمياب ═ از بولنان ، اندر .

ناياب ═ بولنماز ، بولنميان : بحر قعر ناياب امل .

يابان [فا ، ص] (بيان) ايله مترادفدر .

يابس [ع ، ص] قورو ، خشك ، رطوبتلى اولميان .

يابس هوا ═ رطوبتسز هوا .

رطب ويابس ═ ياش و قورى ، [(اغزينه رطب و يابس هر نه كليرسه سويلر) كلام مشهورندن مقصد :

دوشونمکسزین اغزینه هر کلنی سویلر دیمکدر .]

یابه [ت ، ص] قوری اوت وصمانی طوپلایوب ییغین اوزرینه اتمغه و خرمن صاورمغه مخصوص اوزون صاپلی ، اوچ پارمقلی ، چاتال تحته کورك .

یابه‌لامق = یابه ایله اوت و صمانی قالدیروب کومه اوزرینه آتمق .

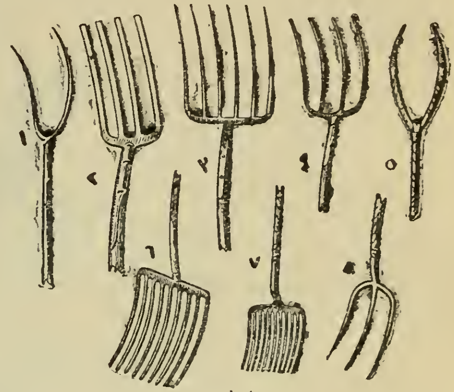

(یابه‌لر)

۱ — قوری اوت ایچون ، ۲ — بل مقامنده مستعمل نوعی ، ۳ — دباغنه مخصوص ، ٤ — کوبره ایچون ، ٥ — آغاجدن معمول جنسی ، ۶ و ۷ — چاتل طاشلری ایچون ، ۸ — امریقان اصولنده .

یاپ [ت ، د] ادات تأکید اولوب لسانمزده یالکز (یاپیکز) لفظیله برابر قوللانیلور :

یاپ یالکز = بسبتون کاملاً یالکز دیمکدر .

یاپاغی [ت ، ص] ☛ [یپاغی]

یاپراق [ت ، ص] ☛ [اوراق ، ورق] § کتاب ، کاغد کبی شیلرك بر قاتی ـ که : ایکی صحیفه‌یی حاویدر . غایت اینجه اوه‌رق قات قات اولان شیلرك هر قاتی .

یاپراق طولمه‌سی = بالخاصه اصمه (اوزوم) یاپراقلرندن یاپیلمش یعنی ایچی اتلی پرنجدن طولدیرلمش بر نوع لذیذ طعام .

یاپراق آشیسی = اغاجاره اوریلان بر نوع آشی . ☛ [آشی]

یاپراق دوکومی = موسم خزان ، صوك بهار .

یاپراقلانمق = اغاج ، نبات یاپراق پیدا ایتمك .

یاپراقلی = یاپراغی اولان . || طبقه‌لره منقسم .

یاپشمق [ت ، ص] آیرلمیه‌جق ویا زورلقله ایریله‌جق صورتده برشی دیکر شیئه ایلیشمك ، ملتصق § تماس ایتمك § مسلط اولمق . آمجیز و تصدیع ایلمك . بکا یاپشدی طوردی .

یاپشمه = یاپشمق ماده‌سندن مصدر تخفیفی .

یاپشدیرمق = بر شیئی دیکر شیئه ربط والصاق ایتمك || طوقوندیرمق ، تماس ایتدیرمك . || تطبیق ایتمك || دیواره اعلان وضع ایلمك .

یاپشدیرتمق = بالواسطه یاپشدیرمق الصاق ایتدیرمك .

یاپشدیرلمق = بری واسطه‌سیله الصاق ایدلمك .

یاپشقان = یاپشان ، لزوجتلی || مسلط ، معجز آدم .

یاپشقان اوتی = یاپراقلری ـ ورندیکی یره یاپیشیر بر جنس اوت ـ که : تخته کهله‌سنك یتاغه چیقمه‌سنی منع ایچون یتاق ویاقاریوله اطرافنه قونیلور .

(یاپشقان اوتی)

دکز یاپشقانی = اصداف بحریه‌دن بر قاجنك اسمی ،

یاپشیق = یاپشمش ، متصل ، ملتصق بتیشك .

یاپی = بنا || یاپیلش || صورت تشکل ، ابنیه .

یاپمق [ت ، مص] قیلمق ، ایشلمك اعمال وانشا ایلمك . § وجوده کتیرمك ، احداث ایلمك . § بنا وتأسیس ایلمك § دوزلتمك ، تعمیر ایتمك ، نقصانی اکمال ایلمك . § بر فعل وحرکتده بولنمق : پك اعلی یاپیور § حاضرلامق ، احضار ایتمك : آرابه‌یی یاپیکز . § بجرمك ، موفق اولمق : بو ایشی یاپه‌مدی . § بر معامله مضرده بولنمق : بن سکا نه یاپدم .

درس یاپمق = معلمك اسئله‌سنه قارشی درس مطالعه و ازبر ایتمك .

کوکل یاپمق = خاطری تطییب ایتمك

کیفنی یاپمق = تمامات ایتمك .

یووه‌سنی یاپمق = حقندن کلمك ، تأدیب ایتمك .

یاپه = یاپمق ماده‌سندن مصدر تخفیفی .

یاپدیرمق = بالواسطه یاپمق .

یاپلمق = ایشلنمك ، اعمال اولنمق

یش = یاپلمق ماده‌سندن مصدر .

یاپلیش = جملی ، ساخته ، طور وحرکت .

یاپنجاق [ت ، ص] چاوش اوزومندن صوکره‌چیقان بر نوع طانلی عصاره‌لی اوزم که : بونك چوروسندن بیرا اعمال اولنور .

یاتغین [ت ، ص] بر طرفه مائل اکر § چوق قالش § چوروك .

یاتق [ت ، ص] یاتوب یاملمقدن پیدا اولان قیر ، قیریم .

یاتسی ـ یاتسو [ت ، ص] کیجه ساعت بر بچقدن صوکره قیلنان نماز § بو نمازك قیلینه‌جغی زمان ، وقت .

یاتشمق [ت ، مص] بر شیئك شدت وحدتی زائل اولمق خفیفلشمك : کسب سکون ایتمك ، سکونت پیدا ایلمك : هوا براز یاتشدی § عائله کورلدی ، قاریشقلق مندفع اولمق .

یاتشدیرمق = تسکین ایتمك || دوزلتمك ، تسویه ایتمك || موافقت ایتدیرمك . ارضا .

یاتمق [ت ، مص] یره اوزانمق § اویومق اوزره یتاغه کیرمك § اویومق . § راحت اولق § خسته‌لانمق ، خسته‌ه اولمق . § قالق : اوج آی محبسده یاتدی .

حاجی یاتماز = موازنت توانیننه توفیقاً یاپیلمش بر اویونجاق اولوب هر نه وضعیتده یره براغاسه دائما قاعده سی آشاغی‌یه کلیر .

یاتیق = بر طرفه یاتیرلمش چویرلمش دوریك .

یاخود [فا ، ادات] ادات عطف : بو سنه یاخود کله‌جك سنه . § ادات تردید: یا بویله یاپار یاخود شویله .

یاد [فا ، سـ] خاطر ، کوکل ، فکر ، دل :

« یادکه‌می طوغدیغك زمانلر
سن اغلارایکن کولردی عالم
بر اویله عمر کچیرکه: اوله‌ون
موتك سکا خنده خلقه ماتم »

§ خاطرلامه ، اکمه : یاد ایت غملی عملی یاد ایت .

یاددار = خاطرده طوتیجی ، طوتان

یاد اشت = خاطرده طوتیلان شی ، محفوظ محفظهٔ خاطره اولان .

یادکار = وسیله تخطر اولان هدیه تحفهٔ برکذار : یادکار اسلاف .

یاددن چیقمق = خاطردن چیقمق ، اونوتمق .

یادیرغامق [ت ، مص] بیگانه نظرله باقق بیلمیور کبی طاورانمق § یردن یره طانیمامق : چوقدن کورمدیکم ایچون سزی یادیرغادم .

یار [ت ، سـ] یارلش بر ، غایت چوقور محل ، اوجوروم ، چای . § ورطه ، چای هلاك .

یاردن آتمق = قضایه آتمق ، ورطهٔ آغفاله دوشورمك

یار [ت ، سـ] اغزده طوپلانان صو ، لعاب .

یار [فا ، سـ] دوست ، محب : یار وفادار .

« یارسز قالمش جهانده عیبسز یار ایسته‌ین »

یارجان = محب صادق ، جاندن دوست .

یار و اغیار = دوست و دشمن || آشنا و بیکانه . § محبوب ، معشوق ، سوکیلی : « یار هر سودن هویدادر شب مهتابده »

چهار یار = حضرت رسول اکرم افندمزك اجلهٔ یارانی اولان ابوبکر الصدیق عمر الفاروق ، عثمان ذی النورین علی المرتضی رضوان الله تعالی علیهم اجمعین حضراتی .

یارغار = اثنای هجرت نبویه‌ده رسول اکرم افندمز حضرتلرینه مشهور مغاره‌ده رفاقت ایلمش اولان جناب ابوبکر الصدیق (ر . ض) § معین ، یاردیجی :

« طالعی اولانك یار صارار یاره‌سنی »

یاران = دوست معناسنه اولدیغنه کوره (یار) ك جمعی . دوستلر : یاران صدق نشان .

یارانه = یار اولانه یاقیشه‌جق صورتده .

یاری = یارلق ، دوستلق || زوجات منکوحه‌دن هر بری

یارا [فا ، سـ] قوت ، قدرت ، طاقت ، مجال : یارای استعداد ، یارای طبیعت .

یاراتمق [ت ، مص] یوقدن وار ایتمك . خلق ایلمك § ابداع و ایجاد ایلمك

یاراتمه = (یاراتمق) ماده‌سندن مصدر تخفیفی .

یارادن = یارادیجی، خلق ایدن ، جناب خلاق کائنات .

یارادلق = یوقدن وار ایدلمك ، خلق اولنمق .

یارادیلش = خلقت ، خلق ، آفرینش || جبلیت ، طبیعت : اونك یارادیلیشی اویله در . || بنیه ، مزاج .

یارادیلان = یارادلمش ، مخلوق .

یارار [ت ، صـ] الویریشلی نافع . قوللانیله بیلور ، صالح § مفید ، § اهلیتلی . مقتدر : بر ایشه یارار آدم دکل .

یارارلق = اهلیت ، قابلیت ، اقتدار ، ایشه ، خدمته استعداد کوستریش .

یاراشمق [ت ، مص] یاقیشمق . اویمق ، اویغون ، موافق کلمك § مناسب اولمق .

یاراشمه = (یاراشمق) ماده‌سندن مصدر تخفیفی ، مناسب ، موافق کله .

یاراشدیرمق = اویدورمق ، تطبیق و توفیق ایلمك ، یاقیشدیرمق ، تزیین ایتمك ، اویغون کتیرمك .

یاراشیق = اویمه ، یاقیشمه ، اویغونلق ، مناسب .

یاراماز [ت ، صـ] الویریشلی دکل غیر صالح § خیرسز ، فائده‌سز ، مضر . § کورولدیجی ، یاثیردیجی ، راحت طورماز (چوجق) § زوربا ، شقی . § کوتی خویلی ، مضر . خبیث .

یارامازلق = کورولدی ، یاثیردی ، راحتسزلق .

یارامق [ت ، مص] ایشه کلمك . الویریشلی اولق § فائده‌لی ، نافع اولمق ، کندیسندن استفاده اولنمق بو علاج بکا یارادی ، چامایجه‌نك هواسی اوکا یارادی . § اویغون و موافق کلمك : بو کتاب چوق ایشمه یارادی .

یارانمق [ت ، مص] بریسنك ایشنه یاره‌یه‌جق ، فائده‌لی اوله‌جق صورتده حرکتده بولنمق § بریسنك خوشنه کیده‌جك اطوار و حرکتده بولنمق کوزه کیرمك .

یارانمه = یارانمق ماده‌سندن مصدر تخفیفی .

یارانیش = یارانمق ماده‌سندن اسم مصدر .

یارب [ع ، تر] ای رب اللهم ، ای مولا . مقامنده درکاه کبریا پناهه ندا واستمداد تعبیریدر .

یارپوز [ت ، سـ] ککیك فصیله‌سندن مختلف النوع بر نبات ، صو یارپوزی ، قوجه یارپوز ، قرنفیل یارپوزی .

یارداق [ت ، صـ] رفیق ، معاون § یاماق .

یارداجی = مداهنه صورتنده یاردم ، معاونت ایدن .

یارده { Yard. [ع ، سـ] طقسان بر سانتیمترو طولنده بر انکلیز اولچوسی .

یاردیم ـ یاردم [ت، سـ] معاونت امداد ، مظاهرت § مساعده .

یاردیجی = یاردم ایدن ، معاونت ایلین § امداده کلن ، امدادجی § مددکار معین .

یارشمق [ت ، مص] بر بریله تفاضل تقدم دعواسی ایتمك، مسابقه‌یه چیقمق .

یارغیلامق [ت ، مص] فصل دعوی ایلمك حکم ایتمك یارغیجی ، یارغیجیلق

یارمق [ت ، مص] بر شیئی (اکثریا طولانی اولق اوزره) ایکیه ویا دها زیاده قسمه بولمك ، کسمك : اودونلری یاردم . § کسوب آچمق : جراحلر فلانك قارنی یاردیلر .

§ اوره‌دق بر محلده یاره پیدا ایتمك : بیچاره‌نك باشنی یاردیلر .

باش کوز یارمق = بچریکسزلك ایتمك

قیلی قرق یارمق = زیاده تدقیق ایتمك .

یارمه = یارمق ماده‌سندن مصدر تخفیفی . || یارلمش ، اورته‌سی آچیق یارمه شفتالی ، دکرمنده بر قاچ پارچه‌یه آیریله‌جق صورتده اوکودلمش بغدای ، آرپه وسائره .

یاردیرمق = بالواسطه یارمق .

یاریش = یارمق ماده‌سندن اسم مصدر ، یارمه || مسابقه ، ادعای تقدم

آت یاریشی = آت قوشیسی .

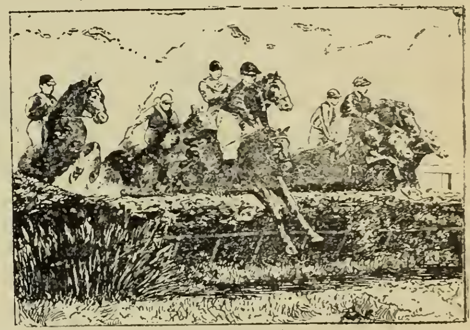

(آت یاریشی)

چکه یاریشی = بیهوده بره چوق سویلیش .

یاریجی = یاران ، کسوب پاره‌لیان

یاریق = یاریلوب اچلمش یر ، چاتلاق ، درجه رخنه .

قاصیق یاریغی = فتق . ☞ (فتق)

قارنی یاریق = طولاً اورته‌دن یاریلوب ایچنه صوغانلی قیمه طولدیرلمش پاطلیجان یمکی || تخمری کل صوبی ایله قاریشدیریله‌رق لاپه مقامنده استعمال ایدیلن بر نوع یبانی نبات .

یاره [ت ، س] بدنده اچلمش جرحه ، جریحه § غیر ذی روح شیلرده‌کی کسیك یر : پانطولنده مقاص یاره‌سی وار ، آجی ، تأثر شدید .

یاره‌لامق / **یاره‌له‌مك** = یاره آچق ، جریحه‌دار ایلمك .

یاره‌لانمق / **یاره‌لنمك** = مجروح اولمق || شدتلی صورتده متأثر اولمق .

یاره‌لی = مجروح ، یاره‌سی اولان || محزون مکدر ، ماتمزده .

یورکی یاره‌لی = مجروح الفؤاد ماتملی

یاره [فا ، س] انسوانك زینت ایچون قوللرینه طاقدقلری بیله‌زیك

یاری [ت ، س] نصف ، نیم .

کیجه یاریسی = نصف اللیل .

یاری یاری‌یه = تنصیف ، اوزره ، مناصفةً .

یاری بچق = (عوام اصطلاحی) از بر شی .

یاریلامق / **یاریلاماق** = یاریسنه ، نصفنه وسطه وارمق ، یاریسی ، نصفی اتمام ایتمك .

یاریم [ت ، س] واحدك نصفی ، بوك یاریسی ، نصف ، نیم $\frac{1}{2}$ یاریم اکمك ، یاریم کیلو یاریم آرشون یاریم ساعت ؛ (کسیك ، نقصان ، ناقص ، ناتمام : بیچاره شمدی یاریم آدم اولدی . یازدیغی کتابی یاریم براقدی

یاریم قناد = طیور دوریه‌دن ملوك آطه‌لرینه مخصوص قناد‌لری غیر منتظم و قیصه بر قوش‌در .

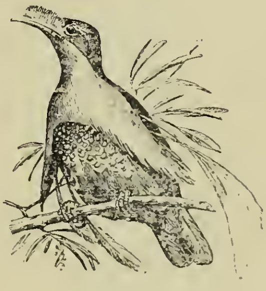

(یاریم قناد)

یاریم صاغ / **یاریم صول** = عسکر تعلیمنده افرادك ایاقلرینك ارجی ایله بر زاویهٔ قائمه رسم ایده‌جك صورتده صاغه ویا صوله دونمه‌سی قوماندایی .

یاریم یامالاق = عجله ایله ، باشدن صاوه ، ناتمام اوله‌رق .

یاریمجه = یاریم باش آغریسی ، شقیقه .

یارین [ت ، ظ] بوکونی تعقیب ایدن کون ، فردا ، غدا .

بوکون یارین = سالالامه‌دن کنایه تعویق وتأخیر .

یارین‌دکل اوبرکون = یارین‌دن صوکره‌کی کون .

یارینکی = یارین اوله‌جق ، یارینه مخصوص .

یاز [ت ، س] سنه‌نك صیجاق موسمی صیف .

ایلك یاز = ایلك بهار ، ربیع .

یاز قیش = هم یاز وقتنده ، هم قیش وقتنده دیمکدر .

یازین = یاز وقتی ، موسم صیف .

یازلق = یازه مخصوص البسه وسائره || یازین اقامه‌ اولونیشلی اولان مسکن صیفیه .

یازلامق = یازی کچیرمك ، یازه بر یرده اقامت ایلمك .

یازلاتمق = یازی کچیرتمك ، یازین اقامت ایتدیرمك .

یازمق [ت ، مص] قلم ویا سائر بر آلتله کاغد و بر سطح اوزرینه حروف رسم ایلمك ، تحریر وترقیم ایلمك § تألیف وتصنیف ایتمك ، محررلك ایلمك . § مکتوبله بیلدیرمك اشعار وانبا ایلمك ، تحریراً انها . § صیغهٔ التزامیه‌دن صوکره فعل اعانه کبی قوللانیلوب یاقینلق افاده ایدر .

دوشه یازمق = دوشمکه از قالمق .

یازمه = یازمق ماده‌سندن مصدر تخفیفی || یازلمش ، یازیلی ، (باسمه ، مطبوع) مقابلی .

یازمه = (وقتیله اطرافنه یازی یازلق معتاد اولمسی سبب تسمیه‌سی اولمشدر .) قادینلرك باشلرینه باغلادقلری یمنی ویا یورغان یوزی .

یازدیرمق = بری واسطه‌سیله یازمق تحریر ایتدیرمك کندی امر ویا ارزوسی اوزرینه باشقه‌سی یازمق .

سویلیوب یازدیرمق = املاایتدیرمك .

یازشمق = بربرینه یازمق ، مکاتبه مخابره ایتمك .

یازلمق = تحریر اولنمق || بر سلك وخدمته قید وقبول اولنمق ، فلان مکتبه یازلدی ، عسکره یازلدی .

یازیلی = یازلمش ، یازی‌یی حاوی اولان .

یازیلیش == صورت تحریر .

یازیجی == یازی یازان آدم ، کاتب || تجار وصراف کاتبی ، غیر رسمی کاتب . || عرضحالجی ، عرضحال یازان

یازیجیلق == یازیجی صنعت ووظیفه‌سی

یازی [ت ، مـ] خط ، یازیلان شی § مشق ، حسن خط .

الن یازیسی == قدر ، سر نوشت .

ال یازیسی == ال ایله یازلمش یازی

یوز یازیسی == پنجشنبه کونی کاغدك یوزینه یازدقلری یازیلر وسوسلر .

یازیخانه == (غلطدر) یازی یازمغه مخصوص اوطه || یازی یازمغه مخصوص ماصه .

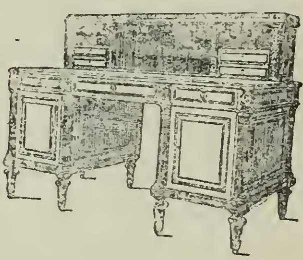

(یازیخانه)

یاس [ت ، مـ] ماتم .

یاسلی == ماتم زده ، ماتملی .

یاسم ـ یاسمن ـ یاسمین [فا ، مـ] (لاله تیر) وحیدالفلقه شعبه‌سندن نرجسیه فصیله‌سنه منسوب عنقود شکلنده بیاض چیچکلری اولان بر نباتدر . داللرندن سیغاره آغزلغی یاپیلور : بیاض یاسمین ، ماری یاسمین

(یاسمین)

عربستان یاسمینی == ذات الفلقتین شعبه‌سندن زیتونیه فصیله‌سندن بر شجیره‌در بو نباتك عجیب بر حالی وار ایسه اوده چیچکلرینك کیجه‌لین آچیلوب کوندوزلین قپانمسیدر . غایت طاتلی بر قوقوسی واردر .

(عربستان یاسمینی)

یبان یاسمینی == (طب) مقوی ترلدیجی ، مصلح وبراز اویوشدیریجی بر نبات طبی اولوب صراجه‌یه وامراض افرنجیه‌یه قارشی استعمال اولنور .

یاش [ت ، مـ] ایصلاق ، صولی ، نملی ، قوروماش یر ، راطب § (اغاچ حقنده) تازه ، کوربه § کوزدن اقان صو ، اشك دمع . کوز یاشی ، یاش دوکمك .

یاشلق == ایصلاقلق ، نم ، رطوبت .

یاشارمق == ایصلانمق ، کسب رطوبت ایلمك || کوزلرده دموع پیدا اولمق § عمرك مقدار ودرجه‌سی ، سن ، سال

یاشی باشی آلمش == سن کماله واصل اولمش ، مسن .

یاشداش == بر سنده ، بر یاشده اولان .

یاشلی == سن اختیار .

یاشامق [ت ، مصـ] صاغ ، بر حیات اولمق ، عمر سورمك § کچنمك ، تعیش ایتمك

یاشامه == یاشامق ماده‌سندن مصدر تخفیفی .

یاشایش == طرز حیات ، طرز معیشت

ایی یاشامق == مرفهاً عمر سورمك

یاشاتمق == یاشامسنه سبب اولمق ، کچندیرمك ، اعاشه ایتمك .

یاشا == یاشامق ماده‌سندن امر حاضر اولوب یاشاسون معمر اولسون معناسنه دعای تعظیمکاری اولەرق ایراد اولنور : پادشاهم چوق یاشا :

یاشماق ـ یشماق [ت ، مـ] فراجه اکتسا ایدن مخدرات اسلامیه‌نك زقاقده یوزلرینه طوتدقلری اینجه ، بیاض تولبند .

یاشماقلانمق == یاشماق طوتنمق .

یاشماقلی == یاشماق طوتنمش ، یوزنده یاشماغی اولان .

یاصدیق [ت ، مـ] اوزرینه طیانیلان ویا یتاقده باش التنه قونیلان وایچی یوك ، پاموق وسائره ایله مملو اولان مستطیلجه کیسه : باش یاصدیغی ، کوشه یاصدیغی ، مندر یاصدیغی یوز یاصدیغی . § بیچاق چوق کورنمك ایچون صقال پایندن تراش ایدلمیه‌رك براقیلان قیللر . § فدانی دیك طوردیرمق ایچون التنه ییغیلان طوبراق کومه .

(کوشه یاصدیغی)

یاصلانمق [ت ، مصـ] طیانمق ، استناد ایتمك .

یاصی [ت ، مـ] ارتفاعسز ، باصیق دوز ، مستوی .

يام ياصى = بسبتون ياصى ، دوز .

ياصيلاشمق / **ياصيلانمق** = ياصى اولمق || ازاش اولمق .

ياصيلاتمق = ياصى ايتمك .

ياغ [ت ، س] صوتدن ويا يوغورتدن چالقالانه‌رق چيقاريلان يومشاق ماده ـ كه : يايقه قونيلور . روغن ماده . § انك ايچنده‌كى مادهٔ شحميه . شحم ، ايچ ياغى § بعض ميوه وحبه‌لردن تعصير ايديله‌رك چيقاريلان لزوجتلى مايع : زيتون ياغى ، بزر ياغى شيسام ياغى .§ بعض چيچكلرك ونباتاتك قينادیله‌رق چيقاريلان لزوجتلى صويى نعنع ياغى ، كـكيك ياغى ، ختمى ياغى . § مواد معدنيه‌دن اوله‌رق يردن نبعان ايدن بعض مايعات : غاز ياغى نفت ياغى

ايچ ياغى = ياغرصاقلرى اورتن شحم جيزى .

باليق ياغى = (طب) مورينه باليغينك قره جكرينى تضييق ايله استحصال اولنور . بر نوع زيت ـ كه انقاوى المزاج وضعيف البنيه اولان كيمسه‌لره ايچيريلور .

بزير ياغى = (كيميا) كتان تخمنك منكنه ايله تضييق ايديله‌رك چيقاريلان عصاره‌سى ـ كه : ياغلى بويا ، روغن ، مشمع ، لوكون ، چيتشو ، مطبعه مركبى اعمالنده وبعض يرلرده زيتون ياغى مقامنده استعمال اولنور .

خرما ياغى = خرما دينيلان ميوه‌دن چيقاريلوب صابون وموم اعمالنده قوللانيلان تره ياغى قوامنده بر مادهٔ لزوجيه .

پاموق ياغى = امريقاليلرجه يملك ياغى مقامنده استعمال ايديلان واوروپاده صابون اعمالنده وزيتون ياغى تغشيشاتنده قوللانيلان بر نوع ياغ .

تره ياغى = صوددن ويا يغورتدن چيقاريلان طوزسز ، اريتلمامش ياغ ـ كه باشليجه (مارغارين ايله اولئين) دن متشكلدر .

چرويش ياغى = اريدلمش ايچ وقويروق ياغى .

زيتون ياغى = زيتون دانه‌لرينك تضييقيله چيقاريلان معروف مايع .

طاش ياغى = پترول ، غاز .

موم ياغى = موم اعمال اولنان اريدلمش ايچ ياغى .

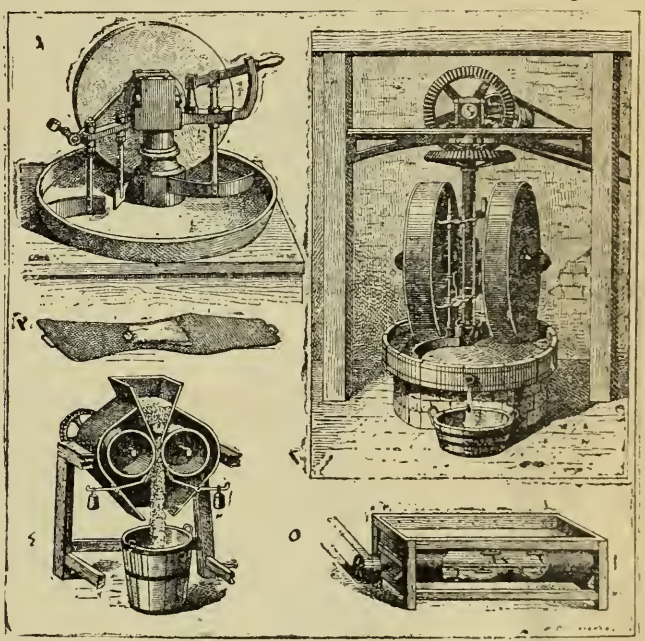

(زيتون ياغى معصره‌سى)

١ — زيتون منكنه‌سى ، ٢ — على العموم حبوبات زيتيه‌يه مخصوص منكنه ، ٣ — حبوبات زيتيه‌يى صيقيجلى ننى ، ٤ — ازمه منكنه‌سى ، ٥ — زيتون ياغى تصفيه جهازى .

هند ياغى = (كيميا) شجر خروع دينيلان اغاجك تخملرينك تضييق اولنمسندن چيقاريلان بر مادهٔ مايعه ـ كه : طبابتده مسهل مقامنده استعمال اولنور .

ياغدانلق = بر كوزينه زيتون ياغى وديكرينه سركه وديكرلرينه خردل ، طوز وبيبر قونيلان و سفره لوازمندن اولان آلت .

ياغلامق = ياغ سورمك || فنا بر شيئى ايى كوسترمك : ياغلايوب پوللادى

ياغلاتمق = ياغ سورديرمك .

ياغلى باللى = بربرليله پك ممتزج ، پك موافق . اره‌لرى درزكون .

ياغلى = ياغى اولان ، ياغله ياپلمش اولان § سميز ، سمين || كيرلى ، پاسلى || زنكين ، مالدار || آناطوليده ياپيلور بر نوع پوغاچه ، بورك .

ياغلى قويروق = كله‌پور .

ياغمسى = ياغلى كبى .

يورك ياغى اريمك = پك اوزولمك ، متأثر ، منفعل اولمق .

يورك ياغ باغلامق = بر نوع مرض || فوق العاده فرحناك اولمق .

كندى ياغيله قاوروالمق = اولوريله ، وارداتيله كچنمك قناعتكارانه يشامق .

ياغجى = ياغ صاتان آدم .

ياغز [ت ، س] آتك اوموزلرى اره‌سنده‌كى ياغلى يرى .

ياغز [ت ، ص] سياه پارلاق رنكلى (آت) .

طورى ياغز = پك قويو طورى رنكلى (آت) .

قره ياغز = بسبتون سياه تويلى (آت) || پك اسمر آدم .

ياغلق [ت ، س] منديل ، چوره || خاولى ، پشتمه .

ياغمق [ت ، مص] برف ، باران كبى شيلر نزول ايتمك § كثرتله ورود وظهور ايتمك : اطرافدن پاره‌لر ياغيور .

ياغديرمق = ياغمسنه بادى اولمق .

ياغمور [ت ، س] مطر ، باران بولوطلردن زمينه طاملايان قطرات ماء § (حكمت) دكزلرك ، كوللرك ، نهرلرك سطحندن وارضك رطوبتلى محللرندن لاينقطع صعود ايدن وهوانك

طبقات عاليه‌سنده تكاثف ايله (بلوط) نامنی الان ابخره‌دن سقوط ايدن صو طامله‌لری .

ياغمور قوشی == طيور شاطئيه‌دن امريقايه مخصوص بر قوشدر .

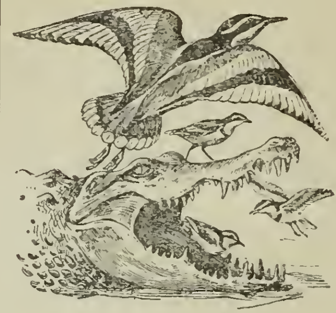

(ياغمور قوشی)

ياغمورلی هوا == ياغمور ياغديغی زمان ، وقت .

ياغموراق == ياغمورلی هواده اوستدن كييلان قوقولته‌لی لباس .

ياغمور چامور == پك زياده ياغمورك ياغديغی و اورته‌لغك چامور اولديغی زمان .

ياغموره طوتلمق == ياغمور آلتنده قالق

يافته [فا ، ص] بولمق معناسنه اولان (يافتن) مصدرندن اسم مفعول اولوب بولنمش ، بولمش معناسنه تركيبله مستعملدر :

حصوليافته == حصول بولمش ، حاصل اولمش .

شرفيافته == شرف بولمش مشرف .

يافته [ت ، ص] قرطی ، شيشه اوزرينه ياپشديريلان وتعريفاتی حاوی اولان يازيلی كاغد ، كوچوك اعلان ورقه‌سی § اسكی زمانلرده حكومتك بوينته اصيلوب ماهيت جرمنی ناطق اولان ورقه .

يافوخ [ع ، س] (بنغلداق) عظم قحفك قدامی ايله خلفی‌نك برلشديكی واوسطی بر غشای مخصوص ايله مستور بولنديغی بوشلقلردن هربری بونك التی نوعی واردر .

(يافوخ)

آ ـ يافوخ قدامی ب ـ يافوخ صغير .

ياقاموز [ج ، س] كيجه‌لری دكزده بالقلرك حركتندن ويا مندال ، قايق كوركلرينك دكزه چارپمسندن حاصل اولان خفيف شعله‌لركه : فوسفوردن تحدث ايدر .

ياقشمق [ت ، مص] ياراشمق ، اويمق . موافق كلمك ، مناسب اولمق .

ياقشديرمق == ياقيشه‌جق حاله قويمق اويديرمق ، موافق كتيرمك ، متناسب قيلمق .

ياقيشيق == ياراشمه ، اويغونلق ، موافقت ، مناسبت .

ياقيشيقسز == ياراشمايان ، اويمايان . غير مناسب ‖ چركين ، قبيح .

ياقيشيقلی == مناسب ، مناسبتلی ‖ كوزل ، متناسب انداملی .

ياقلاشمق [ت ، مص] ياقين كلمك يناشمه ، تقرب ايتمك . ‖ بكزتمك . ‖ مجهولی بولور كبی اولمق .

ياقلاشديرمق == ياقين كتيرمك ، يناشديرمق تقريب ايتمك ‖ بكزتمك .

ياقلاشمق == بربرينه ياقلاشمق تقارب

ياقمق [ت ، مص] آتشه عرض ويا القا ايله طراوت وحالت اصليه‌سنی ازاله ايتمك ، احراق ايلمك § آتشه ذلب ايتمك ، آتش حاضره قويمق § طوتشديرمق . § پك متضرر ايتمك § پك متأثر ايلمك § شدت سرما كبی . بعض اسباب طبيعيه مواد عضويه‌نك نشو ونماسنه مانع اوله‌جق صورتده تأثير ايتمك .

باشنی ياره ياقمق == بلايه دوشورمك

عبابی ياقمق == عاشق ومفتون اولمق

ياقوت [ع ، ـ] (طبقات) منظره‌سی زجاجی مكسری صدفی ، تركيبی بلا ماء حمض آلومنيومدن عبارت بر حجر قيمتدار ـ كه : مجوهراتدن معدوددر .

ياقوت لاجوردی == ماوی رنكلی ياقوت ، كوك ياقوت .

ياقوت احمر | **لعل ياقوت** == قرمزی رنكلی ، اصل ياقوت .

ياقوت عادی == زمپاره طاشی دينلن معدن .

ياقوت اصفر | **صاری ياقوت** == صاری رنكلی واز قيمتلی ياقوت طوپاز .

ياقوت مذاب == شعرای قديمه‌يه كوره ام الخبائث اولان شرابدن كنايه ايدی .

ياقوتلی == اوزرنده ياقوت بولنان ، ياقوتله تزيين و ترصيع ايدلمش اولان .

ياقوت خام == لب دلبردن كنايه

ياقوت زرد == صاری ياقوت .

ياقوت كبود == ماوی ياقوت .

ياقه ـ يقه [ت ، س] لباسك بوينی احاطه ايدن ، بوينته كلان قسمی ، محلی ، كريبان جيب . كنار ، سواحل : اوبر ياقه اوته‌كی ساحل .

ياقه‌سی اچيلمدق سوز == بكر سوز ايشيدلمامش كلام .

ياقه ايصيرمق == تعجب ايتمك .

ايكی ياقه‌سی بربره كلمك == افلا اولمق ، نجات بولمق .

ياقه پاچه == غوغا ، دوكوش .

چال ياقه ايتمك == شدتله ، بلا امهال ياقه‌لايوب كوتورمك .

ياقه‌دن كچيرمك == اولادلغه قبول ايتمك

ياقه سيلكمك == نفرت ايتمك ،

ياقالامق == ياقه‌سندن طوتمق ‖ اخذ وگرفت ايلمك ‖ بولمق ، دسترس اولمق ‖ مسئول طوتمق .

ياقه‌لانمق == ياقه‌سندن طوتلمق ‖ اخذ وگرفت ايدلمك ‖ بولنمق ، دسترس اولنمق ‖ مسئول طوتلمق .

ياقه‌لق == ياقه‌يه مخصوص ، ياقه‌يه كلان .

ياقی [ت ، س] دری‌يی قبارتوب صو آقيتمق ويا ياره ايدوب ايشلتمك ايچون بدنك بر يرينه ياپشديريلان ياقيجی شی : پهلوان ياقيسی قوری ياقی .

ياقی اوتی == ذات الذلقتين شعبه‌سندن حماريه فصيله‌سنه منسوب حشيشی بر نباتدر .

(ياقی اوتی)

ياقين ـ يقين [ت ، ص] اوزاق دكل ، قريب ، نزد § وقوف § چوق بكزه‌ين ، مشابهتی اولان . § وقوعی قريب اولان § از وقت اول ، § از وقت صوكره .

ياقينلرده == كچنلرده ، بو كونلرده ‖ جوارده .

(یاق اوتی)

یاقینلاشمق = یاقلاشمق ، یناشمق

یاقینلق = قرب || قرابت ، خصملق .

یاکِلمَق [ت ، مص] سهو وخطا ایلمك ، غلط ایتمك ، یاکاش یاپمق § بر سهو وخطاده بولنمق .

یاکلتمق = سهو وخطا ایتدیرمك تغلیط ایلمك .

یاکلتماج = سرعتله سویلر ایکن یاکلامق مشکل اولان تعبیر :
(قرق کوپ ، قرقیده قوالی قیریق کرپ) کبی
|| تقلید ، تشویش ایدن .

یاکلیش = سهو ، خطا ، غلط || طوغری اولیان ، غیر صحیح || فنان قورناز آدم .

یاکلیشلق = سهو وخطا || سهو وخطا ایتمك .

یالْ [فا ، ـ] بوین ، عنق ، کردن

یال وبال = تناسب اندام ، بوی بوص .

یال کوپال = شان و شوکت .

یالاب [ت ، ص] پارل [مکرر اوله رق قوللانیلور :] .

یالاب یالاب = پارل پارل .

یالابیق = آلوك اوینایوب پارلامسی || پارلامه ، پارلدی .

یالاق [ت ، ص] حیوانلك ایچندن صو ایچدکلری ویا صولی شیلر یدکلری قاب .

چشمه یالاغی = بارکیرلرك ایچن صو ایچدکلری چشمه آلتندهکی

یالامق [ت ، مص] دیل ایله سیلمك § تماس ایدرك کچمك .

آوجنی یالامق = الده برشی کیرمهمك .

بال طوتان پارمغنی یالار = منفعتلی بر ایشده بولنان اندن مستفید اولور دیمکدر .

چناق یالامق = کاسه لیسلك ایتمك

یالانمق = حیوان دل ایسله کندینی تیزلهمك .

یالان [ت ، ص] (کرچك) ك ضدی اولمیز ، مغایر حقیقت خلاف واقع سوز ویا ایش .
کذب ، دروغ .

یالان طولان = کذب وتزویر .

یالاندن = یالان اولهرق ، غیرصحیح جعلی || سطحیجه .

یالان یاکلش = دوغری ومکمل اولیهرق .

یالانجی = یالان سویلین ، کذاب . || ساخته ، غیر خالص : یالانجی .

یالپه [ت ، ـ] امواج میاه تأثیریله کمینك ایکی یانه مائلاًعسی ، بر صاغه ، بر صوله میل ایتمسی

یالتاقلنمَق [ت ، مص] تبصبص ایتمك ، تملق ، مداهنه ایلمك .

یالتاق = متبصبص ، طالقاووق .

یالچین [ت ، ص] پك دیك ، پك صرب : یالچین قیا .

یالدِز [ت ، ـ] مواد مختلفهیه آلتون ویا کموش رنکینی ویرمك ایچون سوربلان ویا یاپشدیریلان قویوجه مایع ویا ورق § یالاندن ایش

یالدیزجی = یالدیز سورن || یالدیز یاپان آدم .

یالدیزلامق = یالدیز سورمك ، تذهیب ایلمك || یالاندن تزیین ایتمك ، کوز بویامق .

یالدیزلاتمق = برینه یالدیز سوردیرمك

یالدیزلی = اوزرینه یالدیز سورولمش مذهب .

یالِکز [ت ، د] تك ، منفرد ، برابرنده باشقه اولیان . § ساده . محضا ، مجرد § انجق فقط .

یالکزجه = تنهاجه ، یالکز اولهرق .

یالکزلق = تنهالق وحدت . انفراد .

یالوارمَق [ت ، مص] مستمندانه رجا ونیازده بولنمق .

یالوارجی = یالواران .

یالَه [فا ، ـ] صغر بوینوزی .

یالی [ت ، ـ] دکز ویا نهر کناری قییی ، ساحل ، لب دریا . § دکز ویا نهر کنارنده یاپلمش یازلق خانه ، ساحلخانه .

یالی چاپقینی = لطیف تویلی ، سرچه بیوکلکنده کوزل بر قوش .

یالی کوتوکی = (بحریه) کوورته ایله الابانده نك فصل مشترکنده وکرهلرك باشلرینه موضوع آغاج .

یالَیت [ع ، فع] نه اولوردی ، کاشکه معناسنه فعل تمنیدر :

یالیتنی کنت ترابا = آه کاشکه طوپراق یاراداش اولیدم .

یالیم [ت ، ـ] اسلحۀ جارحهنك کسکین طرفی .

یالیکلامَق [ت ، مص] پارلامق ، تشعشع .

یالین [ت ، ص] تك ، ساده :

یالین قات = بر قاتلی .
§ چیلاق ، عریان :

یالین آیاق = آیاغی چیلاق اولهرق

یالین قلیج = قینندن چکلمش ، چیقاراش قلیج .

یاماج [ت ، ص] یاور محل ، سطح مائل : طاغك یاماجی .

یاماق - یماق [ت ، ص] آصناف شاگردی ، چراق یاردیمجی : آشجی یاماغی .

یامان [ت، ص] ☞ [یمان]

یامری [ت ، ص] یومرو صفتیله برابر قوللانیلور :

یامری یومری == غیر مستوی دوز اولمیان .

یامه [ت ، ص] بر دلیكی ویا یرتیغی بریری قپاییوب تعمیر ایتمكه مخصوص پارچه ، رقعه § بعض ادملرك یوزلرنده بولنان لكه .

یامه‌مق – یامالامق == بر دلیكی ، یرتیغی بر محلی یامه اوروروب تعمیر ایتمك .

یامانمق == یامه اورلمق .

یامه‌جی == یامه اورن ، اسكیجی تعمیرجی .

یامالی == یامه‌لی اولان

یامیام [ج،س] ☞ [محیط اعلام]

یان [ت ، ص] اوك وآرقه واوسط والتدن غیری اولان طرف ، جنب جناح ، كنار § طرف ، جهت ، سمت § قرب ، جوار ، یاقینلق . § عند ، نزد § بدنك بر طرفی .

یان باقیق == نظر خصومتله باقش .

یان چیزمك == صووشمق ، ییناشمامق

یان كسیجی == طرار ، صوقاقلرده خلقك جیبندن پاره ساعت كبی شیلری كال مهارت وسهولتله آشیران آدم .

یان كلمك == چكیلوب راحت ایتمك .

یانه قالمق == ایتدیكی فناللغك جزاسنی كورمامك .

یان یانه == یانیشیك .

یانی باشنده == قربنده ، جوارنده

یانی قره == جره دنیلان چیبان .

یانپوری [ت ، ص] چاربوق ، اكری بوكری .

یانبغ [ع ، ص] قوام بولمش ، كاله ایرمش اولغون .

یانغین [ت ، ص] یانمش یانیق ، محترق § متأثر ، منفعل . § متضرر § حریق ، بر یرده ظهور ایدن آتش . یانغین قله‌سی ، یانغین طوبی ، یانغین آلایی .

یانمق [ت ، مص] محترق اولمق § آتشه منقلب اولمق § چوق ایصتمق § طوتشمق ، پارلاق . § آتشه لزومندن زیاده معروض بولنمق § ضرر وزیان كورمك ، متضرر اولمق § متأثر ، منفعل اولمق . § الدن كیدن شی ایچون اظهار تأسف ایتمك .

جان یانمق == متنبه اوله‌جق صورتده متضرر اولمق .

یانوب یاقلمق == كال سوزشله اكلامق

یانیق == یانمش شی || یانیق اثری یانان محل || قلبی محزون یوركی یانیق .

یاوان [ت ، ص] یاغسز ، ساده یاوان ات ، یاوان چوربه . § لذتسز ، طاتسز : یاوان سوز

یاور [فا ، ص] یاردیمجی ، معین مددكار .

یاوری == یاورلك ، یاردیمجیلق ، مددكارلق :
یاوری توفیق باری ایله . § قوماندانك معیت ورفاقتنده بولنوب معینه اوامر تبلیغنه مأمور ضابطكه : علامت فارقه اوله‌رق صاغ قولندن صارقیدلمش بر قوردون طاشیر :

یاور قوردونی == یاورلرك طاشیدقلری صیرمه‌لی قوردون .

یاور حرب == قوماندان یاوری .

یاوراكرم == مشیران عظامدن ذات اقدس حضرت پادشاهی‌یه یاور اولان ذوات كرام .

یاور فخری == وظیفه و مخصصاتی اولمیوب مجرد سبب افتخار اولمق اوزره ذات حضرت شهریاری‌یه یاور اولان اركان وامرا وضابطان .

سر یاور == یاورلرك مهتری : سریاور جناب تاجداری .

یاورو - یاوری [ت ، ص] هر نوع حیوانك كوچوكی ، بچه‌سی ، هنوز كوچوك بیوممش حیوان .

یاوری اغزی == آچیق طالی پنبه رنك .

یاوریجیق == پك كوچوك یاوری . § مقام تلطیفده چوجقلره دخی مستعملدر :

یاورولامق == (حیوان) طوغورمق

یاوز [ت ، ص] شدتلی ، شدید پك سرت § عنان ، فوق‌العاده § حاذق ، ماهر .

یاوشاق [ت ، ص] هنوز سركه‌دن چیقمش بیت ، كهله یاوروسی

یاوشان [ت ، ص] دیكنلی ، دیكنلری اولان .

یاوشان اوتی == ورتیقه دنیلان نبات .

یاوقلی [ت ، ص] نشانلی ، نامزد || سوكیلی .

یاوه [فا ، ص] معناسز سوز ، هرزه ، بیهوده .

یاوه‌كو == یاوه سویلین . هذیان ایدن .

یاوه‌كویانه == یاوه‌كویجه‌سنه .

یاوه‌كویی == یاوه‌كولق .

یاهو [ع ، تر] (یا) حرف ندا ایله (هو) ضمیرندن مركبدر . ضمیرك مرجعی جناب حق اولمق اوزره (یا الله) معناسنی افاده ایدر . § ضمیرك مرجعی مجهول اولدیغی وقت مخاطبك اسمنه بدل اوله‌رق قوللانیلیر : یاهو ! ایشتمیورمیسك ? § ای سن ، باقسه‌ك آ .

یاهی [ع ، تر] ای ، هی كبی تعبیر مسرتدر || شرتیدن كنایه § مقام تعجبده مستعمل تركیب ندائیدر .

یای [ت ، ص] اوق آتقه مخصوص معروف اكری آلت ، قوس ، كمان . || كمرلی .

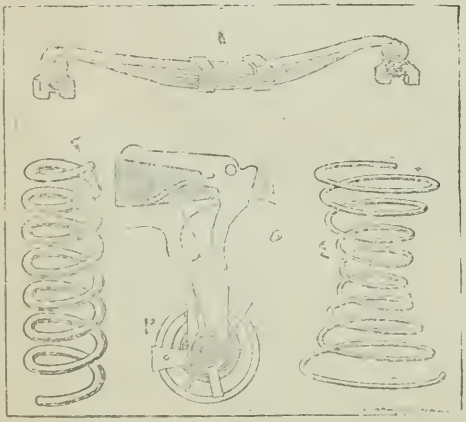

(یایلر)
١ — آرابه یایی ، ٢ — زنبرك یایی ، ٣ — حزینی
٤ — قناپه یایی ، ٥ — صلاح یایی

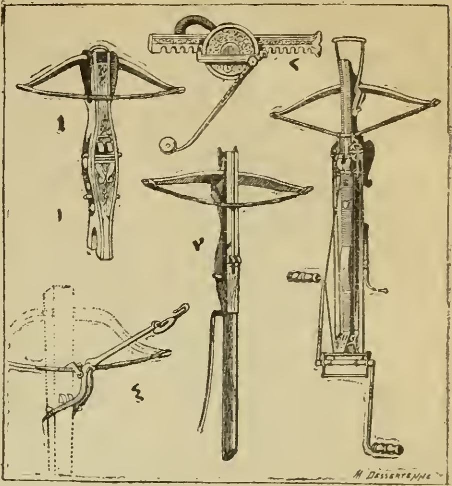

(اوق یایلری)
١ ، ٢ - بوجرغادلی ٣ ، ٤ - ایکی چتاللی ٥ - قویله‌رق استعمال اولنور یای .

یای قاشلی = کمان قاشلی .
§ اسلحه‌نك آلت ، زنبرك :

یایلی = یایی اولان : یایلی آرابه .

یایا - یایان [ت ، ص] ایاقله یورویین ، راجل ، پیاده § محروم ، بی‌بهره ، بی نصیب .

یایغره [ت ، ص] یوکسك صسله باغرمه ، کورولدی ، ولوله ، تلاش .

یایغره‌جی = چوق باغروب ولوله ، واویلا ایدن .

یایغی [ت ، ص] یره ویا بر شیئك اوزرینه یاییلان ، سریلمش شی .

یایق [ت ، ص] یاغ چیقارمق ایچون ایچنده سوت ویا یوغورت دوکیلان قاب ، عکفله .

(یایق)

یایلا - یایلاق [ت ، ص] یازین چیقوب اقامت اولنان یوکسك و سرین بر طاغ اوزرنده یازلق اقامتگاه .
§ یازاق مرعی ، یازین سوریلرك اوتلادقلری اوتلی طاغ مرعالری .

یایلامق = یازی یایلاده کچیرمك . [یایلاقیه تعبیری غلطدر .]

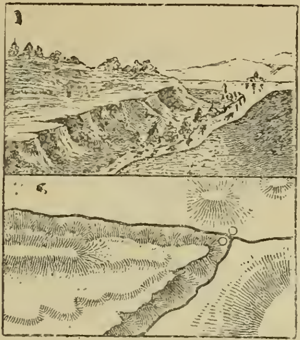

(یایلا)
١ - رسمی ٢ - پلانی .

یایمق [ت ، مص] آچمق ، اوزاتمق ، یوتمك ، عرضی تمدید ایتمك . سرمك § طاغتمق ، صاچمق § حیوانی مرعاده اوتلاتمق .

یایلمق = اچلمق ، اوزانمق ، یوتمك ، عرضاً توسیع ایتمك || سرلمك || طاغلمق صاچلمق § حیوان مرعاده اوتلامق .

یایوان [ت ، ص] اچیق ، کنیش ، بول § آغز طرفی اچیق چوتورجه . قاب .

یایوان آغزلی = بوش بوغاز ، سرصاقلایه‌ماز .

یابی [ع ، ص] یابه منسوب ومتعلق .

یأجوج [ع ، ص] مأجوج ایله برابر قوللانیلور بر تعبیر اولوب قصیرالقامه بر قوم اساطیرینك اسمیدر :
« دفع یأجوج غمه اشیکبد وصد سدید »

یأس [ع ، ص] کدر ، الم ، امیدسزلك ، نومیدی :

یباب [فا ، ص] خراب ، ویرانه ، ییقیق ، بوزوق .

یبان [فا ، ص] ایصسز ، غیر مسکون محل ، چول ، صحرا ، بیابان ،

یبان آدمی = وحشی .

یبانی = یبانه منسوب و متعلق .

یبانی هاروج فصیلهٔ زنبقیه‌دن بر نبات .

یبانی سرچه : طیور دوریه‌دن بوجکله کچنیر بر قوشدر .

(یبانی سرچه)

یبانی کدی = ذات الثدیانك لاحمه فرقه‌سندن هریه نوعندن آفریقایه مخصوص بر نوع وحشی کدیدر .

(یبانی هاویج)

(آمریقانك هریه فرقه‌سندن یبانی کدی)

یبانی یولاف : وحیدالفلقه‌دن نجیلیه فصیله‌سنه منسوب بر نباتدر .

(یبانی یولاف)

یبان آریسی یوه‌سی == یبان آریلرینك یتكارینی قورعق ایچون اعمال ایتدكاری یوه اولوب منابع حیوانیه‌دن بر نوعدر .

(یبان آریسی یوه‌سی)

یبانی یونجه == عایله فصیله سنه منسوب بر نبات

(یبانی یونجه)

سوزم یبانه == حاشا حضوردن ، سوزم اوكا .

یبانه آتمق == اعتبار ایتمامك ، صاییلماق .

یبانك آدمی == یبانجی || مناسبتسز آدم .

یبانلق == یبانه مخصوص || مسافرلكه مخصوص .

یبان طورپی == اساسنده كوكورد بولنان نباتات منبهه‌دن بری اولوب جذر حالنده بولنور و چوق بشار بر نوع سیاه قبوقلی بیاض طورب ، یبان طوربی .

یابانجی [ت ، ص] یرلی اولمایان ، غریب ، بیگانه ، اجنبی . § آلوف و آشنا اولمایان § تكلیفلی ، اجاب .

یبروح الصنم [ع ، س] انسان كوكی دنیلان نبات كه كوكی انسان شكلنده‌در .

یاپاغی [ت ، ص] اویونك قیقه‌سین سوزن یوكی ، قبا ، یومشان یوك .

یاتاغان [ت ، ص] بلده‌كی سلاحلقده طاشینیر بر نوع اوزون پچاق .

(عجم یتاغانی)

یتاق [ت ، ص] اویومق ایچون یاپیلان ، سریلان دوشك و یوتلرك تمامندن اولان یورغان ، یاصدیق و قایلاه || قاریوله ، سریر . § مكان ، ملجأ : اورامی خرسز یتاغیدر . § نهرك درونندن جریان ایلدیكی محل ، خندق .

یتاق اوطه‌سی == ایچنده یاتیلان ، اویومان اوطه .

یتانلق == كرووت ، قاریوله .

یتاقلی == یتاغی اولان : یتاقلی واغون

یتامی [ع ، س] یتیمك جمعی ایسه‌ده لسانمزده دیكر جمعی اولان ایتام دها زیاده مستعملدر .

یتشمك [ت ، مص] اولاشمق ، ارقه‌سندن كیدوب قاوشمق ، ایرمك ، واصل اولمق § حاصل اولمق : دوت ایلك بهارده یتشور § وقت بولمق ، صباح واپورینه یتیشه‌مدم . § حاضر ومهیا اولمق : بو ایش یارینه یتیشمز . § نشأت ایلمك : مكتب ملكیه‌دن یتیشدی . § بیومك نشو ونما بولمق : دوغریسی بو آدم ایی یتشدی . § میوه كاله ایرمك : بو سنه كوزل نار یتشدی . § بر زمانده یشامش اولمق ، او ذات رشید پاشایه یتشدی ، فلان شاعر وقت سعادته یتشمدن اولدی

یتیشدیرمك == یتشمسنی موجب اولمق ایصال ، ابلاغ ایتمك .

یتمش [ت ، ع] (٦٩) دن صوكره كلن عدد : (٧٠) سبعین ، هفتاد .

یتمشر == هر دفعه‌سنده ، هر برینه یتمش .

یتمشنجی == (٦٩) دن صوكره كلن .

یتمك [ت ، مص] كافی ووافی اولمق الویرمك ، یتشمك § واصل اولمق : نی یكرمیه یتمدن .

جانه یتمك == شدتله بیقوب اوصانمق تحملسز قالمق .

كوچ یتمك == مقتدر اولمق .

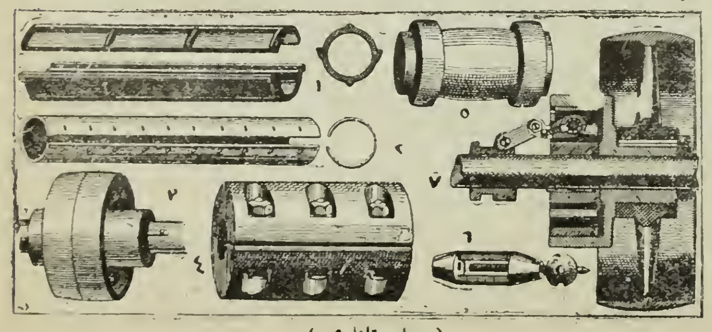

(میل یتاقلری)

١ - غاز شوقنه مخصوص ٢ - یالقین ایچون بوریلره مخصوص ٣ - دواره یتاغی ٤ چفت قطعه‌لی ٥ - قاصناقلی ٦ - دیشلی مندال یتاغی ٧ - فیریقسیون

يَتيم [ع ، ص] يالكز ، تك ، فرد ، يكانه .

در يتيم == نظيرسز ، بيوك تك اينجى § پدرى وفات ايتمش چوجق § پدرومادر اولمش چوجق ، اوكسوز (يتيم الطرفين) . [جمعى : (يتامى وايتام) كلير .]

يَخ [فا ، ص] بوز ، جمد .

يخ بسته == بوز باغلامش ، بوز طوتمش .

يخپاره == بوز پارچه‌سى .

يخجه == طوكمش ياغمور ، ياغان طولو ، تكرك .

يَخشى [ت ، ص] (يمان) مقابلى كوزل ، پك ايى :

« يخشى يخشى باقشلرندن
والله بالله ايشم يماندر »

يَخنى [فا ، ص] ذخيره § پشمش شى § قاوورلمش موغان وشاره ايله پيشيرلمش ات يمكى .

پاپاس يخنيسى == بول موغان وطماتس وزيتون ياغى ايله پيشيرلمش بر نوع بالق طعامى .

طاووق يخنيسى == پارچه پارچه ايديلوب قاورلمش صوغانله پيشيريلان طاووق يمكى .

نخودلى يخنى == بولجه نخود ايله پيشيرلمش ات طعامى .

صارمصاقلى يخنى == صارمصاق ايله پيشيرلمش اكثريسى بر نوع ات يمكى

يَد [ع ، ص] (عربيده مؤنثدر يد عليا ، بيضا) دست ، ال § زور ، كوج ، قوت : يدالله . § واسطه ، معرفت : دلال يديله الدم

يد طائر == قناد .

يد الدهر == امتداد زماندن كنايه

ذى اليد == (فقه) بر شيئه بالفعل وضع يد ايدن ، ياخود تصرف املاك ايله تصرفى ثابت اولان .

يد بيضا == بياض ال دست روشن ‖ حضرت موسى عليه السلامك بر معجزه اولرق فرعونه قارشى منور كورينان مبارك

يدطولى == زياده اوزون ال == هنر وصنعتده حائز كمال مهارت اولمقدن كنايه علم عروضده يد طولاسى واردى .

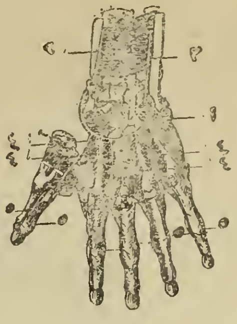

(راحة اليد)

١ — مختلف شعباتى ايله قوس شريانئ سطحى ، ٢ — شعبهٔ جذريه ؛ ٣ شعبهٔ زنديه ؛ ٤ — شعبهٔ كعبريهٔ راحيه ، ٥ — شرايين اصبعيه .

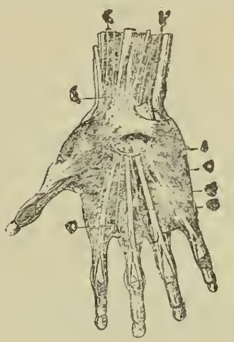

(يد)

١ — مختلف شعباتى ايله قوس شريانئ عميق ٢ — شعبهٔ جذريه ؛ ٣ — شعبهٔ زنديه ٤ — شعبات بين العظميهٔ راحيه ؛ ٥ — شعبات جانبيه .

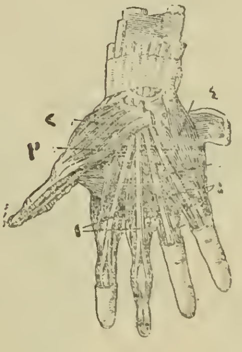

(راحة اليد)

١ — قابضات سطحيهٔ اصابع ؛ ٢ — عضلهٔ ممبدهٔ قصيرهٔ ابهام ؛ ٣ — عضلهٔ قابضهٔ قصيره ، ٤ — عضلهٔ مقربهٔ اصبع صغير ؛ ٥ — عضلات ظراطيذيه

١ — معصم ؛ ٢ — شاخهٔ تحت تنار ؛ ٣ — راحة اليد ؛ ٤ — بنصر ٥ — خنصر (چاقوى) ؛ ٦ — وسطى ٧ — ابابه ؛ ٨ — ابهام ؛ ٩ — شاخهٔ تنار .

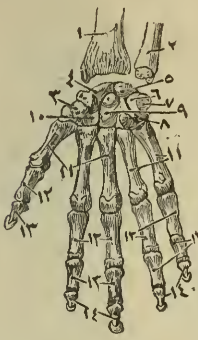

(يد)

١ — زند ؛ ٢ — كعبره ؛ ٣ — عظم معين ؛ ٤ — عظم زورقى ؛ ٥ — عظم نصف هلالى ؛ ٦ — عظم اهرامى ٧ — عظم حمصى ؛ ٨ — عظم كابى ؛ ٩ — عظم كبير ؛ ١٠ — عظم شبه معينى ؛ ١١ — عظام مشطيه ، ١٢ — سلاميات ؛ ١٣ سلاميات متوسطه ؛ ١٤ — سلاميات صغيره

يدين == ايكى ال ، دودست .

يدبيد ، عن يد == الدن اله ، طوغريدن طوغرى يه

يد واحد == اصول انحصار .

اصابع اليد == (طب) الده متعاقباً يكديكريله مفصللنمش بر طاقم سلاميات كه : باش پارمقده ايكى ديكرلرنده اوچر عدددر .

رسغ اليد == (طب) الده يكديكرينه مفصللنمش ، ايكى صره اوزرينه موضوع سكز عدد كوچوك كميك .

مشط اليد == باش پارمقدن اعتباراً برنجى ، ايكنجى ، اوچنجى ، دردنجى ، بشنجى كميكدن عبارت (مشط يدى) لر

وضع يد ايتمك == تصرف ايتمك .

[جمعى : ايدى واياد ى كلير .]

يَدَك [ت ، ص] حيوان چكه‌جك ايپ يولار صاپى § اقنديه قارشى ساحلدن قايق وكمى چكمكه مخصوص ايپ § يولاردن چكيله‌رك كوتوريلان بوش آت § لزومى حالنده استعمال اولنمق اوزره احتياطاً بولنديريلان فضله شى ساعتك يدك جابى ، يدك كوزلك .

یدكجی == یدكنده آت وسائره چكن.

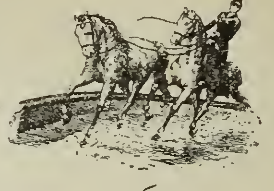

(یدكجی)

یدەمك == یدك چكمك .

یدی [ت ، ع] التیدن صوكره كان عدد : (۷) ، سبعه ، هفت .

یدی ویرن == سنه ده بر قاچ دفعه چیچك آچان ویا میوه ویرن نبات : یدی ویرن كلی .

یدیشر == هر دفعه سنده یدی ، هر برینه یدی .

یدنجی == آلتنجیدن صوكره كان . سابع .

یدرمك [ت ، مص] ☜ [یدك]

یر [ت ، س] (كوك) مقابلی . ارض ، زمین ، قره طوپراق § كرهٔ ارض . § ارض پارچه ، قطعه § عرصه . محل ، موضع ، مكان ، مملكت ، وطن ، مسقط رأس § مقام ، منصب ، محل مأموریت . § اثر ، نشان .

یرپلاموطی == ذات الفلقتین شعبه سندن شفویه فصیله سنه منسوب بر نباتدر

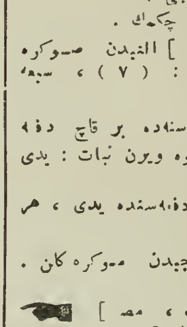

(یر پلاموطی)

یر فستیقی == ذات الفلقتین شعبه سندن بقلیه فصیله سنه منسوب بر نباتدر

یر فسلیانی == (حشیشة العطارد) فربیونیه فصیله سندن متقابل الاوراق بر نباتدر

یره باقان == خسیس ، مرائی .

یره كیرمك == ارتانمق ، محجوب اولمق .

یرك دیبی == مزار . حفرهٔ اموات .

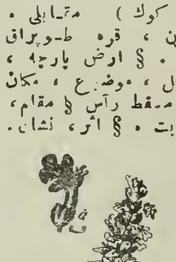

(یر فستیقی)

(یر فسلیانی)

قره یر == مزار ، قبر .

یرلی == بر محلك ، بر مملكتك اهالیسندن اولان ‖ ثابت ، غیر متحرك .

یر یورد == مسكن .

یر الماسی == ذات القاح منظوره دن وپتاتس انواعندن بر نباتدر . اناطولیده كثرتله یالنز ره تخملری ساق درنیلرینك اوزرنده كی چقورلرده در .

(یر الماسی)

یراتمق [ف ، مص] ☜ [یاراتمق]

یراسه - یراصه [ت ، س] (خفاش) حیوانات ذات الثدیانك ذی المشیمهٔ خفاشه زمره سندن بر قوش كه : كوزلرینك ضیاء شمسدن متأثر اولمسنه مبنی كیجه لری اوچار . [اطراف قدامیه وخلفیه سی وذنباله غایت مطول اولان اصابعی بیننده ممتد و دری بوكاوملرندن عبارت بر غشاء واسع واردركه : انكله تمایز ایدر] .

كیجه جی بر حیواندر . قناتلری پرده ایدر . عوامك ظن ایتدیكی كبی قوش دكلدر ممه ایدر .

(یراسه)

یراعه [ع ، مص] قامش . یونتلامش قامش قلم . (لغت ناجی یه كوره) آتش بوجكی

یراعه جنبان } قلم اوینادان .
یراعه زن }

یراغ [ت ، س] سلاح ، آلات حرب § لوازم ، مهمات .

یربوع [ع ، مص] تولا صیچانی . چول صیچانی . [بونك بر نوعنده جربوع دیرلر .]

یرحمك الله [ع ، تر] الله سكا رحمت ، (مرحمت) ایتسون معناسنه تركیب دعائی اولوب اقصیرانلره قارشی ایراد ایدیلور .

یرقان [ع ، مص] صاریلق دنیلان علت . § (طب) خمور كبددن دولایی صفرانك مادهٔ ملونه سنك دمه دخولندن متولد بر مرض : یرقان وخیم .

یرلشمك [ت ، مص] یرطوتمق ، یر بولوب اوطورمق § یرنده ثابت اولمق ، تقرر ایلمك § صورت دائمه ده بر محلده اقامت ایتمك . § اشیاسنی یرلی یرینه قویمق ، تنظیم و ترتیب ایلمك .

یرلشدیرمك == بر شیئی یرینه قویمق ‖ یرلی یرینه قومق ‖ اسكان ایتمك ‖ بر خدمت و مأموریته نصب ایتدیرمك . ‖ برصوزی یرنده سویلمك .

یرلشدیرلمك == بالواسطه یرلشمك ، باشقه سی واسطه سیله یرلشمك .

یرلیغ [مص] { اصلی تركجه اولوب لعده عربی و فارسی یه دخی كچمشدر . } اراده ، فرمان یرلیغ بلیغ همایون .

یزدان [فا ، ـ] اسماء الهیه دن ، جناب حق ، خالق .

یزدانی == الهی ، سبحانی : عنایت یزدانی .

یسار [ع ، مص] واراق ، زنكینلك ، توانكری ، ثروت : اصحاب یساردن . § صول ، صول طرف (یمین) مقابلی : نهرك ساحل یسارنده كائن .

دست یسار == صول ال .

یمین و یسار == صاغ صول ، جید و راست .

یساری == (هندسه) بر مستوی داخلنده بولنمیان شکل .

یسارت [ع ، مص] قولایلق ، آسانلق § زنكینلك ، غنا .

یساق ـ یساغ [فا ، ت] قانون ، نظام § ممنوع ، منع ، نهی ، زجر .

یسر [ع ، ص] قولای ، آسان ، سهل اولان § از شی § قارباز [بو معناده (یسور) دخی قوللانیلور .]

یشا [ت ، ذ] ☞ [یشا]

یشب ـ یشم [ع ، س] (طبقات) غیر شفاف و مواد عضویه ایله ملون ، حمض حدید وآلومین و جزئی صویی حاوی مختلف رنكلی بر طاش .

یشب احمر == قرمزی یشب .

یشب اصفر == صاری

یشب اخضر == یشول

یشب مصری == سمر یشب .

یشب خطی == خطوط ایله منقش اولان یشب

سیاه یشب == محك طاشی دنیلان طاش .

یشل [ت ، ص] صاری ایله ماوی رنكلرك امتزاجندن حاصل اولان رنك ، اخضر ، سبزه . § تازه ، خام .

یشیل باش == طیورذات الارجل الكفیه‌دن یشیل باشلی یبانی بر اوردكدر .

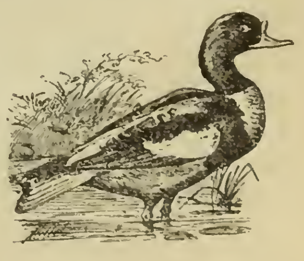

(یشیل باش)

یشیللك == یشیل رنك ، خضارت . || تازه اوتلر و یاپراقلر ایله مستور یر ، چایر || سبزه || تازه اوت ، حصیل .

یشیللنمك == یشیل اولمق ، كسب خضارت ایلمك || نبات تازه‌لنمك . || نظر شهوتله باقق ، صولانمق ، اعلان محبت یولنده لطیفه ایتمك .

یشیللی == زمیننده یشیل رنك اولان شی .

یعسوب [ع ، س] بال آریلرینك بكی سی كه : دیكر اریلرك جمله‌سندن بیوك ارلور . § امیر ، رئیس .

یعسوب المؤمنین == حضرت علی كرم الله وجهه‌نك لقبی .

یعقوب [عبرانی ، س] ☞ [محیط اعلام]

یعلول [ع ، س] صویی صاف وبراق قار كول § اوزرنده پیدا اولان قبارجق . § آق بلوط § ایكی اوركوجلی دوه .

یعفور [ع ، س] توپی طوپراق رنكنده اولان آهو § مطلقا آهو § آهو یاوروسی § حضرت رسول اكرم افندمزك دوابندن بر حمارك اسمی كه : خیبر وقعه‌سنده اغتنام ایدلمشدر .

یعمور [ع ، س] اوغلاق ، جدی

یعنی [ع ، فعل] قصد ایتمك معناسنه اولان (عنایت) ویا (عنا) ماده‌سندن فعل مضارع مفرد مذكر . بوندن مقصد شودركه : شر شو دیمكدركه ، دیمك ایسته‌نیلیوركه : معناسنده اولەرق كندیسندن اولكی جمله‌نك حكمنی تفسیر وایضاحه باشلامدن اول ایراد اولنور .

یغما [فا ، مص] غارت ، غصب ، تاراج ایتمك حقسز اوله‌رق ، جبرا ، زور ایله برینك مالنی الق .

یغماگرا } یغماجی } == یغما ایدن ، چاپولجی زوربا .

یغماگرانه == یغماگرجه‌سنه .

یغماگری == یغماگرلك .

یغماگران == یغماگرلر .

یغما یوق == حقسز بر شی طلب ایدنه قارشی مستهزیانه بر صورتده استعمال ایدیلور تعبیر جوابی عامیانه‌در .

یقا [ت ، س] ☞ [یاقه]

یقاظت [ع ، مص] اویانیقلق پیداراق ،

یقظان == اویانیق ، بیدار .

یقظانی } یقظه } == بیداری ، اویانیقلق : حالت یقظه .

بین النوم والیقظه == اویقو ایله اویانیقلق اره‌سی ، اره‌سنده .

یقین [ع ، س] بر شیئی شكسز اوله‌رق اعتقاد صحیح ایله بیلمه .

علم الیقین == صحتنده اصلا شبهه ایدیلمه‌مین اقوال ثقات || تواتر طریقیله برشیئی بیلمه .

عین الیقین == برشیئی كندی كوزلریله كوره‌رك ماهیتنه یقین حاصل ایتمه .

حق الیقین == بر شیئك كیفیت ماهیتنی كما ینبغی جمیع حواس ایله بیلمه ، اكلامه .

یقیناً == اصلا شك وشبهه اولمیه‌رق ، بلا شك .

یقینی == یقینه منسوب : معلومات یقینه .

یقینیات == علم الیقین ایله بیلنن شیلر .

یك [ت ، س] اثواب وچماشیر قولی ، یانی .

یك [فا ، عدد] بر ، واحد § تك ، یالكز ، منفرد .

یكدن == بردن ، دفعةً .

یكان == مكرر اوله‌رق قوللانیلور . (یك) ك جمعی .

یكان یكان == بر بر ، آیری آیری .

یكانه == نظیرسز ، اشسز ، تك بی نظیر ، بی مثل مستقلاً ، منحصراً یكانه اولادی .

یكایك == بر بر . || آنسزین . ناگاه .

یكانه كوـی == مؤمن ، موحد .

یكانه كویی == یكانه كواق ، موحدلك

یكانه كویان == یكانه سوزسویله‌ینلر .

یكبار } یكباره } == بر كره ، بر دفعه ، بردفعه‌ده .

یكباره == بر پارچه ، بتون ، تام قیریقسز ، اكسز .

یكتا == یالكز تك || بی نظیر ، بی مثل . || برقات جامهٔ یكتا .

یكجهت == متفق ، متحد .

یكجهتی == یكجهتلك .

یك چشم = بر کوزلی ، واحد العین § ظاهر بین .

یکدانه = بر نوع قلاده § بی مثل بی نظیر .

یکدست = بر الالی || بر جنس بر نوع .

یکدل = متفق ، کوکللری بر تفاندن بری

یکدلانه = یکدلجه‌سنه .

یکدلان = یکدیللك .

یکدم = بر دم نفس ، بر آن .

یکدیکر = بر برینی ، بر طرف دیکر طرفی .

یکران = یابس ، قویروغی آق اولان اشقر آت . صوبی ، نجیب ، اصیل کران قیمت .

یك رشته = اویغون ، موافق ، یاراشیق || مشفق .

یکرکابی = یدك چکیلن آت || بر ایشه حاضرلانمق . مهیا اولمق .

یکرنك = صادق العقیده اولان ادم || بر رنکده بر بویده اولان .

یکرو = مخلص ، صادق ، ایکی یوزلی اولمیان .

یکروزه = وجودی بر کونه منحصر اولان .

یکزبان = بر دیللی § اغزلری بر اولان § عین اسانله متکلم اولان .

یکزبانی = یکزبانلق .

یکتاز = دشمنه یالکز باشنه صالدیران ادم ، شجیع ، بطال .

یکسال } یکساله } = بر سنه ، بر سنه‌لك : طفل یکسال ، شجر یکساله .

یکسر = بر باشدن بر باشه § یالکز باشنه .

یکشنبه = برنجی کون ، یوم الاحد ، بازار کونی .

یَکپاره [ت ، ص] (بحریه) سفینه‌نك پرووه‌سنه قوت ویرمك وجوادره‌بی حامل اولمق اوزره باش بودوسلمه‌سنك قسم فوقانیسنده وهر بری بر طرفدن اولدیغی حالده قائماً وضع اولنان ایکی عدد متین اغاچدن هر بری .

یکسان [فا ، ص] دوز ، مستوی § بر دوزیه ، بر اسلوبده بر نسقده § برابر ، مساوی

« یکسان نظرمده صیف وصرما »

یَکمَك [ت ، مص] غالب کلمك ، غلبه چالمق ، مغلوب ایتمك § تسکین ایتمك ، شدتنی ازاله ایلمك : حدتی یکدی .

یکیلمك = مغلوب اولمق ، الت اولمق || اویونده یارتییی غائب ایتمك .

یگن [ت ، س] قارداش اولادی برادرزاده .

یکون [ع ، ص] مجموع حساب ، حاصل جمع ، طوب .

جمعاً یکون = بر قلم اوله‌رق ، حساب مجموعی بر قلمده اوله‌رق .

یکون چکمك = سلسلهٔ اعدادی بر یرده نهایت ویره‌رك مجموعنی آلمق || لاینقطع سوز سویلیه‌رك بر محلده طورمق

یَکه [ج ، س] (بحریه) سفینه‌یی صاغ وصوله چویرمك اوزره دومن طاسی التندن باشدن قیچه طوغری کچوریلان اغاچ وتیمور مانوله .

یکی [ت ، ص] قوللانلمامش . جدید ، مجدد § ظهور و حدوثندن بری چوق وقت کچمامش اولان نوظهور . § عجمی ، تجربه‌سز .

یکی دنیا پلسنکی = (قوباهو پلسنکی) ذات الفلقتین شعبه‌سندن بقلیه فصیله‌سنه منسوب بر نباتدر .

(یکی دنیا پلسنکی)

یکی باشدن = تکرار ابتدادن .

یکی چیقمه = نوظهور ، موده .

یکیدن = تکرار ، باشدن باشلایه‌رق

یکیچری = ☞ { محیط اعلام }

یکیلك = جدیدلك ، مجددلك .

یکیله‌مك = تازه‌له‌مك ، تجدید ایتمك || تکرار ایلمك .

یکیلنمك = تجدید ایدلمك ، تعمیر وترمیم اولنمق .

یَل [ت ، س] متحرك هوا ، روزکار ریح ، باد ، روزکار . § ریح طیار ، روماتیزمه § قارنده اولان غاز . § [فا ، ص] بهادر ، پهلوان || شجیع . [جمعی (یلان) کلیر .]

یل دکرمنی = ☞ [دکرمان]

قره یل = شمال غربی کرته‌سندن اسن روزکار .

برنده یللر اسمك = نام ونشانی قالمامق

یَلاق [فا ، ص] ☞ [یالاق]

یَلپازه [ت ، ص] صیجاق وطورغون هوالرده هوایی تحریك ایچون قوللانیلان الت معروفه ، مروحه .

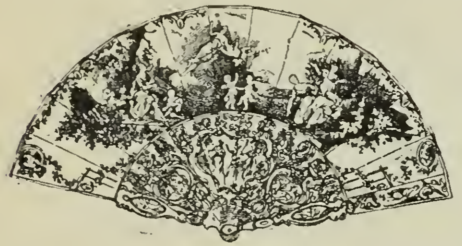

(یلپازه)

(هند یلپازه‌سی)

یلپازه‌له‌مك = یلپازه صالایه‌رق هوا ویرمك .

یلتمك [ت ، مص] طالب ومائل اولمق § برشیئه اوزنمك تقلیده چالیشمق .

یَلدا [فا ، ص] اوزون ، ممتد .

شب یلدا = کوز فصلنك صوکی قیش موسمنك ابتداسی اولان رومی کانون اولك طقوزنجی کیجه‌سی که : اك اوزون کیجه‌در .

یَلْدیرمَه [ت ، ص] مخدرات اسلامیه‌نك تبرلرده و یڭیه‌لرده چارشف یرینه کیدکاری خفیف کنیشجه انتاری کبی اورت اباسی

یَلَكْ [ت ، ص] قوش قنادینك بیوك توپلری . § قواسز ، اوکی اچیق آلافرانغه میتان .

یَلْكَن [ت ، ص] روزکارك تأثیرینه معروض اوله‌رق اوصایده سفینه‌نك حرکتنه بادی اولان قالین بزکه : سرنلره کریلور . شراع؛ بادبان .

یلکن آچمق = یلکنلری آچرب حرکت ایتمك .

یلکنلری ایندیرمك = حدت وشدتنی تسکین ایتمك . یواشلامق اعادت واز کچمك .

یلکن بزی = قالین بزکه : اندن اکثریا چادر ویلکن یاپیلور .

یلکن کمیسی = یلکن ایله یعنی بخار قوتی اولمقسزین حرکت ایدن کمی .

یلکن کورك = عجله ایله حرکت .

عقله یلکن ایتمك = عقله کلنی یاپمق

یَلْوَه [ت، ص] چولاق دنیلان قوش .

یَلَه [ت ، ص] آت و امثالی حیواناتك بوینده‌کی قیللر .

یَم [ت ، ص] حیواناتك ییه‌جکی : الترِیم عددی، قوشك یمی بیتمش .

یملك = حیوانانه ویریلان یمك تونلدیغی محل .

اوکنه یم دوکمك = تسویلاتله اغزن سوز المق ‖ حیله‌لی سوزلرله قلبنی جلب و جذب ایتمك

بالق یمی = اولطه‌یه طاقیلان اوفاق بالق پارچه ویا میدیه

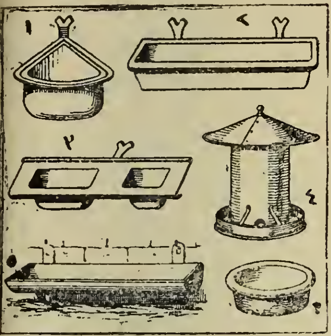

(قوش یملکی)

یملمه = شکاری جلب ایچون طوزغه قونیلان یم ‖ تفك ویا طوپه آتش ویرمك ایچون فالیه اغزینه قونیلان باروت ‖ ساخته اوضاع و مواعد .

یَمّ [ع ، س] دکز ، دریا، بحر؛ تلاطم یم؛ یم اجلال و سطوت .

یَمَان [ت ، ص] یاکاش § قورناز، جادالوز § حیله‌کار، مرحمتسز .

یَمانی [ع ، ص] یمن قطعه‌سنه منسوب ومتعلق : خطهٔ یمانیه .

عقیق یمانی = قیمتدار بر طاشدر .

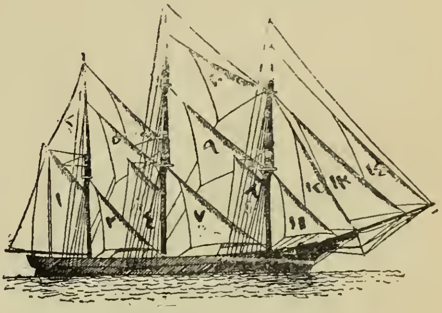

(یان یلکنلریله ولهٔنا یلکنلری و فلوقلر)

۱ — رانده ؛ ۲ — پیك ؛ ۳ — میزانه ولهٔناسی ؛ ٤ — پوقرووا ؛ ٥ — میزانه غابیه ولهٔناسی ؛ ٦ — میزانه بابا فنقو ولهٔناسی ۷ — غراندی ولهٔناسی ؛ ۸ — ولهٔ‌ایسترالیا ۹ — غراندی غابیه ولهٔناسی؛ ۱۰ — غراندی بابا فنفو ولهٔناسی ؛ ۱۱ — وله بارنه ؛ ۱۲ — ترنکتینا فلوق ؛ ۱۳ — بیوك فلوق ؛ ۱٤ — قونطره فلوق .

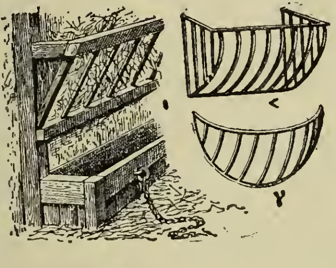

(آخور یملکی)

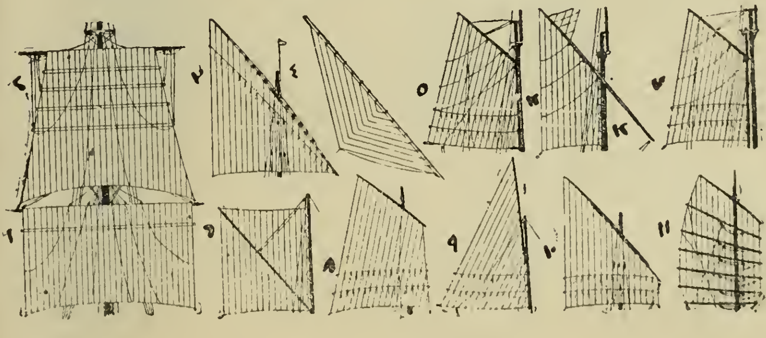

(یلکن)

۱ — ترینکت ۲ — غابیه یلکنی ۳ — لاتین یلکنی ٤ — فلوق ٥ — رانده ٦ — پوقرووا ۷ — ولهٔ‌استرالیه ۸ — آوارالی یلکن ۹ — مایئالی یلکن ۱ — سورمه‌لی یلکن ۱۱ — پوراتلی یلکن ۱۲ — چین ترتیبی مایئالی یلکن .

(یلکنلرك استقه‌لرینه مخصوص خلاطلر)

م - یلکنك استقوطه یقاسی ۷ - استقوطه دیونیه ب - قونطوره .

دود یمانی == یمن قطعه‌سنه مخصوص بر چیبانك ایچنده بولنان قوردلر .

شعرای یمانی == قطب جنوبیده مشاهده اولنان ضوب کوکب .

یمیش [ت ، س] میوه ، فاکه || خلیجده بر اسکله .

یمیشجی == یمش صاتان آدم .

یاش یمش == تازه میوه .

قوری یمش == جویز ، بادم کبی قوری میوه .

یمشلك == یمش ویرن اغاجلری حاوی محل || سفره‌ده میوه قونمغه مخصوص مختلف الشکل قاب .

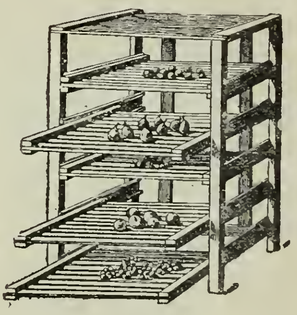

(مطبخ یمشلکی)

(صفره یمشلکی)

یمك [ت ، مص] اغزده چکنیوب یوتمق ، اکل و تناول ایلمك ، طعام ایتمك § کمیرمك ، آشندیرمق : قویونك ایچی بیلەزیك طاشی یمش . § صرف و استهلاك ایلمك : ثروتی سفاهت یولنده یدی ، § دوچار اولمق ، طوتلمق : یولده یاغمور یدك . § معروض اولمق : پدرندن کوزل بر تکدیر یدی ، برادرندن ایی بر طوقات یدی .

باش یمك == اولمنی موجب اولمق .

باشك اتنی یمك == ابرام و اصرار ایدرك تعجیز ایتمك .

کندی کندینی یمك == وسوسه دن تاسه‌دن ، قورونتیدن ضعیفلامق .

میراث یمك == میراثه قونمق ، زنکین بر آدمه وارث اولمق .

غمم یمك == تاسه وسوسه ایتمك ، مکدر اولمق .

یمك [ت ، س] انسانك اکل وتغذی ایلدیکی شی ، اطعمه .

یمکده == سفره‌ده اوطوریلور ایکن

یمکلك == یمکه متعلق ، یمکه مخصوص .

یمی [ت ، س] کویلولەلرك باشلرینه باغلادقلری ویا اللرنده منديل مقامنده قوللاندقلری رنکلی بز . § اوکچەسز قبا ایاق قابی

یمین [ع ، س] (یسار) مقابلی . صاغ ، صاغ جهت § صاغ ال § آند ، قسم ، سوکند .

یمین استظهار == (فقه) ترکه‌دن بر حق دعوی و اثبات ایدن کیمسه‌یه حاکم طرفندن ویریلن یمین

یمینلی == یمین ایتمش ، اندلی || توبه‌لی .

ینابیع [ع ، س] جم : [ینبوع] . ینابیع زلال .

یناشمق [ت ، مص] تقرب ایتمك ، یاقین کلمك . یانلاشمق .

یناشمه == یناشمق ماده‌سندن مصدر تخفیفی || حماملرده سیله‌جك کتیرن خدمتجی .

یناق [ت ، س] یوزك ایکی طرفندن هر بری ، خد ، رخ ، رخسار ، عذار .

ینبغی [ع ، فعل] شایان ، مناسب ، مضنفی ، لازمکایر .

کماینبغی == لایق وجهله ، لازمکلدیکی صورتده .

ینبوع [ع ، س] بیکاو ، منبع ، چشمه ، قایناق .

ینکج [ت ، س] هر ایاغنده قیصقاجی اولان ، یان یان یوروین بر نوع کوچوك صو حیوانی ، سرطان ، چقانوس : حیوانات غیر فقریه‌نك مفصلیه شعبه‌سنك قشریه صنفندن بر حیواندر .

ینکجه نچون یان یان یوریورسك دیمشلرده سرده قبا دایی‌اق وار دیمش

ینکه [ت ، س] برادر ، عموجه ، طایی زوجه‌سی § کلینه رهبرلك ایدن قادین .

ینیرجه [ت ، ص] بولندیغی محلی اویه‌رق بویوین چیبان .

یواش [ت ، ص] (چابك) ك ضدی ، آغر ، سرعتلی اولمیان آهسته § یومشاق ، خفیف .

یواش یواش == خفیف خفیف ، آغر آغر . || تدریجا

یواشه [ت ، س] سرکش آتلرك دوداقلرینه ماقدیلری تخته قیصقاج .

یواقیت [ع ، س] جم : یاقوت

یوم [ع ، س] کون ، روز ، کونشك بر طلوعندن دیکر طلوعنه قدر کچن مدت . یوم البعث ، یوم التناد ، یوم الجواب ، یوم الجزا ، یوم الجمع ، یوم الحساب ، یوم الحشر ، یوم الدین ، یوم السؤال ، یوم الفصل ، یوم الموعد ، یوم میثاق ، یوم المیعاد . یوم الموعود

یوم الواقعه ، یوم النشور == قیامت کونی معناسنه‌در .

الیوم == بوکون ، شیمدیکی حالده

یوم شك == شهر رمضان شریفده بر کون اولکی یوم .

کل یوم == هر کون ، هر زمان .

یوماً من الایام == کونلردن بر کون

یوماً فیوماً == کوندن کونه ، کیتدکجه

یومی == کونده || کونه منسوب || هر کونلك .

یومیه == کوندەلك ، اجرت .

یوم شمس حقیقی == (قوزموغرافیا) شمسك عین نصف النهاردن ایکی متعاقب مرور علیاسی بیننده کچن مدت

یوم نجومی == (قوزموغرافیا) کواکب ثابته‌دن برینك عین نصف النهاردن متعاقباً ایکی مرور علیاسی بیننده کذار ایدن مدت .

(ینکچ)

یوم شمس وسطی == یوم اعتبار و فرضی .

یهود [ع ، س] بنی اسرائیل : قوم یهود .

یهودی == اسرائیل موسوی .

ییه جك [ت ، س] ییله جك شی ، ما كول ، ینیر ، یمكه صالح ، اوییشلی

یای مكسوره

یرتمق [ت ، مص] چكوب پاره لهمك ، یارمق ، شق ایتمك ، چاك ایلمك . § اوجی سوری بر شیله یاره اچمق ، جرحه پیدا ایتمك .

یرتاج == اثواب و چاشیرك یرتلمش كبی اچیق براغلان یری .

یرتجی == كندی تعیشی ایچون دیكر حیوانلری اتلاف ایدن حیوان درنده مفترس .

یرتیق == یرتلمش ، یاریلمش ، دریده ، چاك ، || پارچه پارچه || حیاسز پردهٔ عصمت و حیاسی شق اولمش اولان .

ییغین [ت ، س] ☛ [ییغمق]

یگرمی [ت ، ع] اون طقوزدن صوكره ، ایكی دفعه اون : (۲۰) بیست .

یگرمنجی == اون طقوزنجیدن صوكره كلن .

یگرمیلك == یگرمی قیمتنده اولان || یگرمی پاره یه كچن سكه .

یگیت [ت ، س] یتشمش گنج آدم ، دلیقانلی § شجیع ، جسور ، بهادر ، دلیر ، دلاور .

بابایگیت == جسور و گوستریشلی گنج .

غریب یگیت == كیمسه سز ، بیچاره .

یگیتلك == جسارت ، شجاعت ، بسالت .

یگیتلنمك == جسارتلنمك || قورولمق خروزلانمق .

یل ـ ییل [ت ، س] سنه . عام گچن یل == گچن سنه

ییل باشی == سنهٔ جدیده نك ابتداسی كه : خرستیانلرجه پك معتبردر .

ییلانمق == اسكیمك ، اوزرندن زمان منهلر گچمك .

ییلدز اوردكی == طیور ذات الارجل الكفیه دن اولوب نصف كرهٔ شمالیده بولنور .

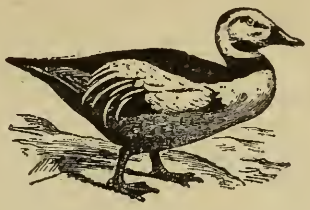

(ییلدز اوردكی)

ییتمك [ت ، مص] غائب ، ضایع اولمق ، فوت اولمق .

ییغمق [ت ، مص] طوپلایوب كومه ایتمك ، بریكدیرمك ، ادخار ایلمك .

ییغدیرمق == كومه ایتدیرمك ، بریكدیرتمك ، ادخار ایتدیرمك .

ییغلمق == طوپلانمق ، تراكم ایتمك . ادخار اولنمق .

ییغندی == جمع وتراكم ایدلمش شیلرك مجموعی || غلبه لك ، ازدحام .

ییغین == طوپ ، كومه مجموع || غلبه لك ، ازدحام .

ییغینله == كاینلی ، طومدن .

ییقامق [ت ، مص] صو ایله تمیزلهمك ، غسل ایتمك || استحمام .

ییقانمق == صو ایله تطهیر ایدلمك . غسل اولنمق .

ییقانمه == (ییقانمق) ماده سندن مصدر تخفیفی || ییقانیش .

ییقمق [ت ، مص] دوشورمك ، یره اورمق ، اشاغی الماق § بوزمق ، هدم وتخریب ایتمك

او ییقمق == برینك محو وفلاكتنه بادی اولمق .

كوكل ییقمق == خاطر قیرمق .

ییقدیرمق == بالواسطه ییقمق .

ییقلمق == دوشمك ، دوریلمك || خراب ومنهدم اولمق || دفع اولوب گیتمك .

ییقندی == ییقلمش بر شیئك بقیه قالان انقاضی ، خرابه ویرانه .

ییقیق == ییقلمش ، خراب ، ویرانه منهدم .

ییقیم == بوزوله ، دوشمه ، هدم خرابی . چوق مصرفلی

ییل [ت ، س] ☛ [یل]

ییلان [ت ، س] زواحفدن معروف حیوان ، افعی مار .

ییلان قاوی == حلزونی .

ییلان كبی == پك صغرق ، پك صومكسز

ییلان بالغی == ییلانه مشابه بر جنس بالق .

ییلان یصدیغی == ذات الاقاع منظوره دن چیچكاری سنبل هیئتنده ، لفافهٔ زهرویه یه مالك تزیینات ایچون مستعملدر

(ییلان یاصدیغی)

ییلان دیلی == (لسان الحیه) : ذات الاقاع منظوره دن لسان الحیه فصیله سنه منسوب بر نبات اولوب ۲۰ سانتیمتره قدر بر طوله مالكدر .

(ییلان دیلی)

ییلانجق [ت ،] اكثریا یوزه عارض اولور میقروبی بر خسته لق ، (ئه ریزیپه ل) § (طب) جلدك بر التهاب سطحیسندن عبارت اولوب عارض اولدیغی محل ماری یه مائل قرمزیجه برلون كسب ایدر . اوزرینه پارمق ایله باصیلنجه قرمزیلق زائل اولور وپارمق قالدیریلنجه حمرت سابقه عودت ایدر .

هالك المار == (ییلانجی) طیور جاوحه دن اولوب تویلری غایت ظریفدر . بجاقلری اوزون اولدیغندن طیور شاطئیه میاننده دكزده ایوزرلر ییلانلرله تعیش ایدر .

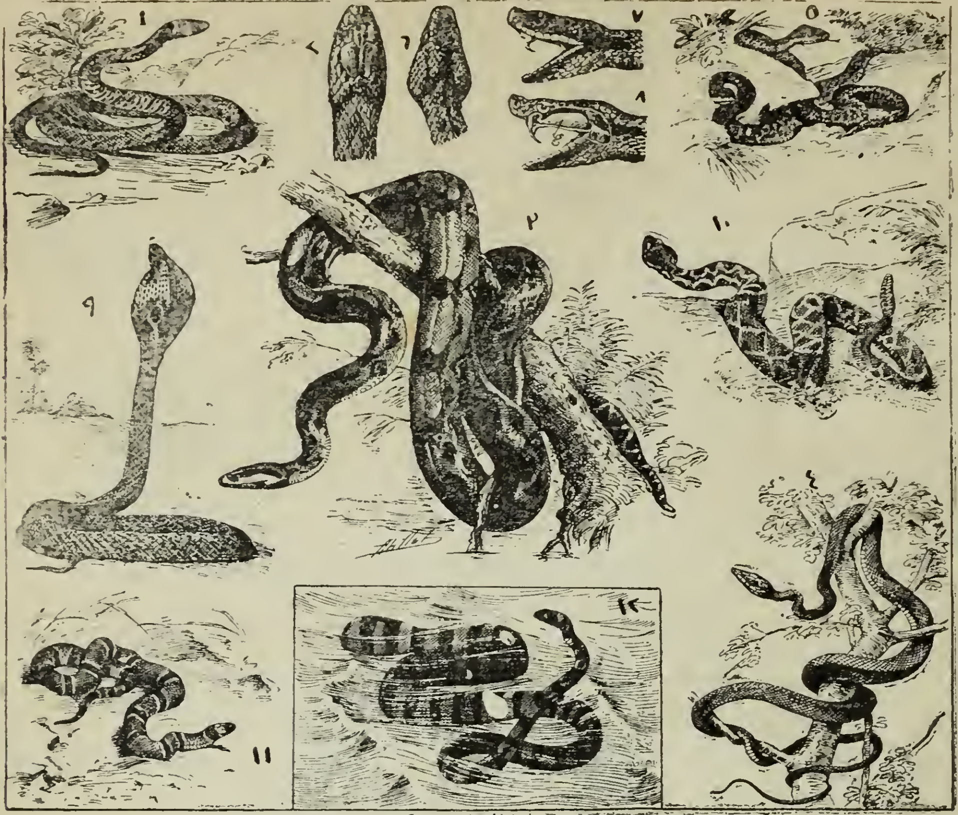

(ییلانلر)

١ — قره ییلان ، ٢ — قره ییلانك باشی ، ٣ — بوآ ، ٤ — آغاج ییلانی ، ٥ — انكرك ییلانی ، ٦ — انكرك ییلانك باشی؛ اوستندن كورونشی ، ٧ — انكرك ییلانك باشی؛ یاندن كورونشی ، ٨ — انكرك ییلانك غدهٔ سمیه‌سنی كوسترن باشی ، ٩ — ناجا یاخود كوزلكلی ییلان ، ١٠ — چنغراقلی ییلان ، ١١ — مرجانلی ییلان یاخود قاطر ییلانی ، ١٢ — دكز ییلانی .

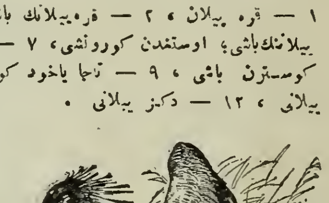

(ییلانجی)

یلشمق [ت ، مص] كوشه‌یوب یپ‌یر ، كولوب صیرتمق ، تبسم .

ییلشق = یایشقان ، عارسز ، معجز

ییلمق [ت ، مص] اوركمك ، كوزی قورقمق .

ییلدیرمق = اوركوتمك ، كوزینی قورقوتمق ، جسارتنی كسر ایتمك .

ییلغین = ییلمش ، كوزی قورقمش ، اوركمش .

یوو [ت ، مص] بر شیئك ایچ ویا مایشنده‌كی اویوق چیزكی § برزیوانه نك ایچنه هلزونی صورتده یاپیلان اویوق : ویده ییوی ، نامل ییوی .

یوولی = ییوی اولان : ییولی طوب .

یای مضمومه

یبوست [ع ، مص] (رطوبت) مقابلی قورولق ، یابسلك : خشكی : یبوست هوا .

یسر [ع ، مص] (عسر) و (عسرت) مقابلی . سهولت ، قولایلق ، آسانلق . § زنكینلك ، یسار [یسرت] ده لغتدر .

یسری [ع ، ص] صول طرف ، (یمنی) مقابلی : جهت یسری .

یسری [ت ، ص] بر جنس سیاه اغاچ که : بوندن تسبیح اعمال اولنور .

یمن [ع ، ص] اوغور ، قوت ، حسن طالع ، میمنت ، سعادت بركت ، فال خیر .

یمنلی = اوغورلی ، مسعود ، بركتلی فیضلی .

یمنی [ع ، ص] (یسری) مقابلی و (یمن) ك مؤنثی صاغ جهت جهت یمنی .

یوزطه [ت ، ص] طیور وهوام واسماكك بالاخره ایچندن یاوری چیقمق اوزره طوغوردقلری مختلف القطعات قابوقلی دانه بیض .

بالق یومورطه‌سی = کفال بالغندن چیقاریلان معروف لذیذ ماده .

قزیل یومورطه = پاسقالیه یومورطه‌سی

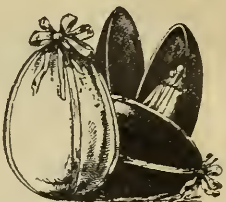

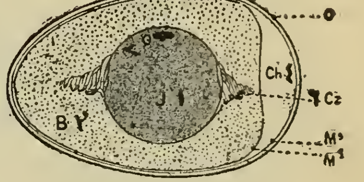

(یومورطه) : ۱ — یومورطه‌نك ماریسی ، ۲ — یومورطه‌نك آقی ، ۳ — مرآة باطنه ، ٤ — جرثومه (یومورطه تخمی) ، ٥ — اغشیهٔ مخاطیه ، ٦ — بیت الهوا ، ۷ — قابوق .

یومورطه‌لق = وقدان اولدوق پیشیرلمش یومورطه‌نك الی کیرلتمه‌مك ویاقامق ایچون ایچنه قونلدیغی ظرف، یچمنده قاب .

یومورطلامق = قوش وسائره یومورطه یاپمق . || اسلمز بر شی سویلمك

جواهر یومورطلامق = مناسبتسز سوز سویلمك .

یوارلاق [ت ، ص] مدور، دکرمی کره شکلنده، طوب بچمنده اولان کروی .

یوارلانمق = دونه‌رك کیتمك ، یکرلنمك || یره یاتاروق دونه دونه حرکت ایتمك : یرلرده یوارلاندی .

یوس یوارلاق = طوس طوپارلاق .

یوالامق [ت ، مص] تکرلنه‌رك دوندره‌رك یورتمك . § ایته‌رك حرکته کتیرمك § اتمق ، اساسسز بر سوز سویلمك .

یوباز [ت ، ص] ایری ، قبا ، قوتلی آدم .

یوتمق [ت ، مص] بوغازدن آشاغی ایندیرمك ، بلع ایلامك § غصب ایتمك § تحمل ایدوب سکوت ایلمك ، قبول ایلمك .

حبی یوتمق = ایشی بیتمك ، فنالاشمق

یوتدیرمق = یوتمه‌سنه سبب اولمق || قبول ایتدیرمك ، قاندیروب ایناندیرمق § قمارده اویونده ، قزانمق .

یوتقنمق = توکوروکنی یوتمق ، اشتهانك حصولندن دولایی آغزده حاصل اولان لعابی یوتمق .

یوتلمق = بلع اولنمق بوغازدن اشاغی ایندیرلمك || قبول ایدلمك || اویونده قمارده غائب ایتمك ، یکلمك .

یوتوم = بر دفعه‌ده یوتولان شی ، جرعه ، ایچیم .

یوجه [ت ، ص] یوکسك ، عالی مرتفع : یوجه طاغلر .

یورت [ت ، ص] یر ، مملکت ، دیار ، اقلیم ، ایل ، مسقط رأس ، وطن § مسکن ماوی ، اقامتگاه § تصرف اولنان املاك ، اراضی .

یورتلق = مالکانه اراضی ، اوجاقلق عائله‌نك مالکانه‌سی .

یوردام [ت ، ص] چابوقلق ، چالاکی، دبدبه ، طنطنه .

ال یوردامی = الدن کلمه ، ملکه

یوردامل = سریع الحرکه ، چویك || الندن ایش کلیر .

یورطی [ج ، ص] خرستیانلرك بایرام ویا مقدس عد ایدیلان تعطیل کونلرندن هربری .

یورغان [ت ، ص] یتاقده اورتنه اورتیلان ایچی یاموقلی اورتی .

یورغانه کوره ایاق اوزاتمق = حدینی ، حسابنی بیلمك ، قدرنجه حرکت ایتمك .

یورغانجی = یورغان یاپان ویا صاتان آدم || اوطه دوشمه‌سی یاپان ویا صاتان ویا دوشمه‌یی یرلی یرینه وضع ایدن تفریش ایلین صنعتکار .

یورغانلق = یورغانه الویرر ، یورغان یاپمغه یارار شی .

یورغون [ت، ص] یورولمش دوچار تعب اولمش، چوق کزمك ویازیاده چالیشمقدن رخاوته دوشمش ، بجالسز قالمش اولان .

یورغونلق = تعب .

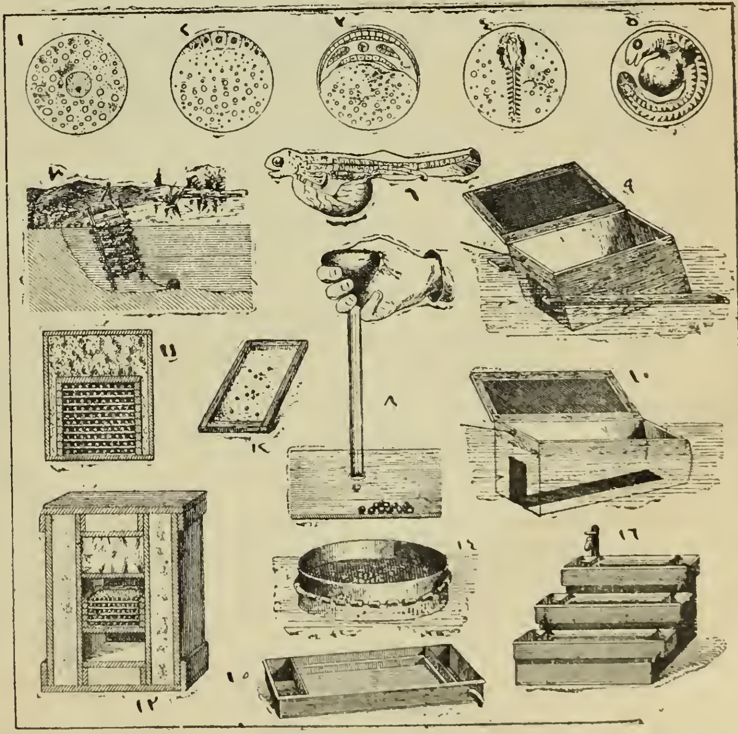

بالق یتیشدیرمك اصولی آ: یومورطه ۱ نومیسیله ۲ ویتهلاوس ایله ۰ ۳ عضله‌لرك تأملاغیله ٤ « ویتهلاوس »ك سطحنده بلاستودودرم ایله ۰ ٥ یومورطه ایچنده قیوریلمش بالق یاوروسی ۰ ٦ بالق یاوروسی یومورطه‌دن چیقارکن ۰ ۷ مفرخ صنعی ، ۸ یومورطه‌لری آیقلامغه مخصوص «پیپت» ، بورو ۰ ۹ سدغرینك تفریخ قوطوسی ۰ ۱۰ تفریخ ایچون براکمتك قوطوسی ۱۱ یومورطه‌لری نقل ایچون صندوق ۱۲ آبالالاز صندیغنك قوریوسی ۱۳ یومورطه‌لرك نقلی ایچون تهلیه قوطوسی ۱٤ تفریخ ایچون سابع الائه ۱۵ تفریخ کردلی ۱٦ اوچ تفریخ کردانندن متشکل زاق .

یورغونلق المق == یورولدقدن صوکره طوروب ویا اوطوروب دیکلنمك ، تنفس ایتمك .

یُورْغَه [ت ، ص] اتك بر نوع یورویشی § بو صورتله یوروین آت .

یُورَكْ [ت ، ص] قلب ، دل § کوکل § قادن ، بطن § جسارت شجاعت : یورکلی آدم ، یورکسز آدم . § حس مرحمت و شفقت

یورکلر اجیسی == پك اجینه‌جق حال

یورك اوینامق / **یورك قالقمق** == پك زیاده انفعال نتیجه‌سی اوله‌رق خلجانه اوغرامق .

یورك بایلمق == آجلقدن معده‌ده ازکیفلك حس ایتمك ، پك زیاده آجیقمق

یورك تو کنمك == پك زیاده اوزولمك

یورك چارپمق == خلجانه اوغرامق .

یورك چارپندیسی == خلجان قلب .

یورك سورمك == اسهاله دوچار اولمق .

یورك طیقانمق == براجی به اضطرابه متحمل اولمق ، متأثر اولمامق .

یورك ویرمك == جسارت ویرمك ، تشجیع ایلمك .

یورك یاغی اریمك == شدتله آرزو ایتمك

یورك یاغ باغلامق == پك زیاده سوینمك || قلبك اطرافنده شحم تراکم ایلمك

یورکلی == جسور ، شجیع ، بهادر .

قاتی یورکلی == مرحمتسز ، غیر حساس .

یورکلنمك == جسارت پیدا ایتمك ، جرأتلنمك .

یورکسز == قورقاق ، جبین .

یُورْمَقْ [ت ، مص] یورغونلق ویرمك ، دوچار تعب ایتمك

ذهن یورمق == اتعاب ذهن ایلمك دماغی مشغولیتده بولنمق .

کندینی یورمق == بیهوده اوغراشمق

کوز یورمق == چوق اوقومق || چوق دیکیش دیکمك .

یورلمق == یورغون اولمق ، دوچار تعب اولمق || بیهوده اوغراشمق .

یُوْرْمَقْ [ت ، مص] عد و حمل ایتمك ، تعبیر وتفسیر ایلمك صایمق : خیره یورمق شره یورمق .

یُورُوكْ [ت ، ص] چابوق و ایی یوروین آت § بریرده طوره‌یوب سیارحالنده بولنان خلق ، کوچبه خیمه نشین ترکمان عشیرتی

یُورُومَكْ [ت ، مص] ایاقله کزمك مشی و حرکت ایتمك § سرعتله کیتمك § صولتله هجوم ایلمك ، آقین ایتمك .

الوب یورومك == ایلری کیتمك ، تجاوز ایتمك .

یورو یورمك == اطرافنه باقمقسزین همان کیتمك

یورو تمك == یورومسنی موجب اولمق ، مشی و حرکت ایتدیرمك || ایلری سورمك ، ایلرو کتورمك || تسلسل ایتدیرمك || تمدید ایتمك .

صمان آلتندن صو یورتمك == کیزلیجه ایش کورمك .

یورویش == (یورومك) ماده‌سندن اسم مصدر ، یورومه ، مشی و حرکت || رفتار ، طرز حرکت ، روش . || هجوم ، اقین : شهری یورویشله فتح ایتدیلر .

دوه یورویشی == یواش ، فقط دواملی مشی .

جبری یورویش == (عسکری) بلا فاصله سرعتله ایلرو طوغرو حرکت ایدیش .

یان یورویش == (عسکری) تعلیمده بر حرکت .

یُوزْ [ت ، عد] اون کره اون ، (٩٩) ی تعقیب ایدن عدد : (١٠٠) . مائه ، صد .

یوزلرجه == بر شیئك عددجه چوقلغنی افاده ایدر .

یوزده == رأس المالك هر یوز غروشندن النان فائض مقداری : یوزده بش ، یوزده طقوز .

یُوزْ [ت ، ص] انسان و حیوان باشنك اوك طرفی ، حواس خمس و صائطه‌نك بولندیغی قطعهٔ سر . چهره ، وجه ، روی . § سطح ، برشیئك خارجا کورینان یری . § چوق ، قاش کبی شیلرك طوغری طرفی § وجه سبب : بویوزدن پك متضرر اولدم .

یوزآقی == ناموس . اعتبار معنوی .

یوز صویی == آبرو .

اکشی یوز == عبوس چهره .

یوزه اورمق / **یوزله‌مك** == یاپدیغی قباحتی بر آدمك قارشوسنده سویلیوب محجوب ایتمك .

یوز اوستنه براقمق == نظامسز ، نقصان بر حالده براقمق

ایچ یوز == سطح داخلی || جهت باطنه ، بر ایشك مستور اولان جهتی ، || سبب حقیقی .

یوزینه باقلماز == پك چرکین .

یوز بولمق == التفاتدن ، نوازشدن شیمارمق .

یوزی پك == اوتانماز ، نوبران .

یوز چویرمك == ترك وفراغت ایلمك ، قطع التفات ایلمك

یوز طوتمق == اوتانمامق ، قارشی سویلیه بیلمك .

یوز قره‌سی == ناموسسزلق ، عارسزلق .

یوز یوزه کلمك == مواجهه اولنمق قارشی قارشی‌یه کلمك

یوز کورومی == کوکی طرفندن کلینه زفاف کیجه‌سی ویریلان قیمتدار هدیه .

یوز کوز اولمق == مافوق ایله مادون اره‌سنده حرمت و رعایت قالقمق ، تکلیفسز اولمق .

کوك یوزی == فضا ، سماء .

یوزه کولمك == جعلی التفات ومحبت کوسترمك .

یوز ویرمك == لزومندن زیاده التفات ومساعده ایدوب شیمارتمق .

یر یوزی == سطح زمین ، روی ارض .

یوزسز == حیاسز ، عارسز .

یوزی یوق == یاپدیغی بر فعل و حرکتدن دولایی محجوب .

یوزلشمك == یوز یوزه کلمك ، مواجهه اولمق .

یوزلی == یوزی قابلی اولان .

یُوزْ [فا ، ص] پارس دنیلان قپلان اجناسندن بر یجی برحیوان .

یُوزْباشی [ت ، ص] بلوك قوماندانی ، ملازم اولك فوقنده و قول اغاسنك دوننده بولنان بر رتبهٔ عسکریه‌یی حائز اولان ذات .

یُوزْمَكْ [ت ، مص] حیوانك دریسنی چیقارمق ، صویمق ، سبخ ایتمك .

یوزلمك == دریسی چیقارلمق ، متسلخ اولمق .

یُوزْمَكْ [ت ، مص] صو ویك اوزرنده طوروب یاتماق ، صبح ایتمك § مبتذل شیلرك اره‌سنده قالق : پاره ایچنده یوزیور .

یوزلك == سباحت ایدلك .

یوزکج == یوزن، یوزیك بیلن، صابح

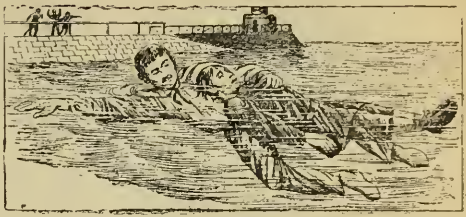

(معاونت تخلیصیه)

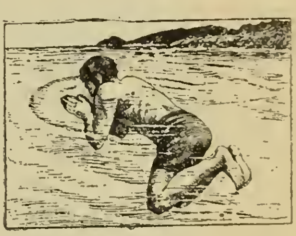

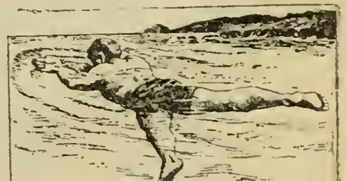

(عادی یوزمك اصولی)

یُوزُكْ [ت، ـ] اکثریا اورته پارمه زینت مقامنده طاقیلان معدنی و جحری حلقه .

یُوسُفْ [ه ، ـ] ☛ (محیط اعلام) § حسن و جماله مالك اولان شخصه وصف اولور .

یُوشْنجق [ت ، ـ] قومرونك کوچوك بر نوعی . § ماندارین ، ماندالینه دنیلن میوه . § صو اوزرنده اوچار اوزون قویروقلی بر جنس کوزل کلبك .

یُوصْمَه [ت ، ـ] ظریف قیافتلی ادالی، عشوه‌لی ، عشوه‌باز

یوصمه‌لق == ظرافت، عشوه‌بازلق .

یُوصُونْ [ت، ـ] طاشلرك واغاج قابوقلرینك اوزرنده حاصل اولان چیم . § طورغون صولرك اوزرنده حاصل اولان یشیللك ،(اشنیه) شمدی‌یه قدر بونلرك تناسل والقاحلری حقنده پك‌چوق نظریه‌لر سرد ایدلمش ایسه‌ده حقیقتی لایقیله بیلنه‌مه‌مش اولدیغندن بونلرك تلقیح کیفیتی خفی قالمشدر . بو سببدن بو زمره‌یه نباتات ذات‌الالقاح خفیه ویا غیر منظوره دینلمشدر .
« یووارلانان طاش یوصون طوتماز »

یوصونلانمق == یوصون باغلامق ، یوصون طوتمق .

یوصونلی == یوصون ایله اورتیلی ، یوصون باغلامش اولان .

(یوصون)
١ - کثیرالاشعار دنیلن مذکر یوصون، ٢ - مؤنثی ٣ ، ٤ - بتروری ، ٥ - برديوم ، ٦ ، ٧ - بتروری - ٨ ، ٩ - بتروری ، ١٠ ، سپلاکنوم ، ١١ - بتروری - ١٢ هیپنوم .

یُوغُورْتْ [ت ، مص] ایچنه مایه قاریشدیریله‌رق اکشیدلمش وقویولاشدیرلمش سوت : طوربه یوغوردی .

یوغورت اوتی == ذات الفلقتین شعبه‌سندن فویه فصیله‌سندن بر حشیشهٔ سنویه‌در .

(یوغورت اوتی)

یوغورتجی == یغورت یاپان ویا صاتان آدم .

یوغورتلی == یوغورتله قاریشیق ایچنده یوغورت قاریشدیرلمش : یوغورتلی کباب .

یُوغُورْمَقْ [ت ، مص] اون وامثالی عیاری شیلرك ایچنه صو قاریشدیریله‌رق معجون حالنه قویمق قویولاشدیرمق تعجین ایتمك .

یُوغُونْ [ت ، ص] قویو ، قالین قبا § ایری جثه‌لی .

یوغونلق == قالینلق ، قبالق غلظت ‖ ضخامت .

یُوفْ [ت ، س] یازیق ، بیهوده بوش :

یوف سکا == یازیق سکا .
§ محو وهدر وهلاك : امکارم یوفه کیتدی

یُوفْقَه [ت ، ص] اینجه ، رقیق ، حقیقت . § اینجه اچلمش بورکلك خمور ، خمور یاپراغی

یوفقه بورکی == یوفقه‌دن یاپلمش بورك . § از ، جزئی : عکارك ارقه‌سی یوفقه‌در .

یوفقه یورکلی == رقیق القلب ، چابوق متأثر اولان .

یُوقْ [ت ، ص] (وار) مقابلی ، اولمیان ، غیر موجود ، معدوم هیچ ،

هیچ یوقسه == (یوق ایسه) والا بویله اولمیه‌ایدی ‖ اولمدیغی حالده .

یوق ایتمك == محو ایتمك .

نه وار نه یوق == نه خبر، نه حوادث مملکتده نه وار نه یوق ؟ قلقبرلك .

یوقلق == معدومیت ، عدم موجودیت هیچی ‖ احتیاج ،

یوقدن == هیچدن .

یوقاری [ت ، ص] (اشاغی) مقابلی یوكسك ، یوكسكده بولنان ، اعلی ، بالا § مترقی ایلرولەمش .

اشاغی یوقاری = تقریبا ، تقریبی اولارق .

باش یوقاری = یوقوشه طوغری .

یوقارولق = یوكسلنمك .

یوقارودن اشاغی = باشدن ایاغه قدر: اوی باشدن اشاغی سیلدم سپوردم .

یوقسول [ت ، ص] یوقلق ایچنده بولنان ، فقر وضرورت چكن ، فقیر ، محتاج .

یوقسوللق = احتیاج ، فقر ، ضرورت .

یوقلامق [ت ، مص] بر شیئك حال وكیفیتنی آكلامغه چالیشمق § اراوب طرامق تحری ایتمك § تفتیش وتحقیق ایلمك § دنەمك، تجربه ایلمك § صحتنی استفسار ایتمك .

یوقلاتمق = بالواسطه یوقلامق .

یوقلاشدیرمق = اصولا وطرلاییەیله آكلامغه چالیشمق، تفتیش وتحری ایلمك

یوقلامه = (یوقلامق) مادەسندن مصدر تخفیفی || عسكرك هر اقسام ضابطان طرفندن كوزدن كچیرلسی ، معاینه ایدلمسی .

یوقلامەجی = عسكری یوقلامه ایدن ضابط .

یوقلانمق = تفتیش، تحقیق، تحری، معاینه اولنمق .

یوقوش [ت ، ص] (انیش) مقابلی یوقارویه چیقیلان یر، بر سطح مائلك اشاغیدن یوقارویه طوغری اولان استقامتی ، سطح مائلك یوقاری قسمی .

انیش یوقوش = غیر مستوی .

یوك [ت ، ص] حیوان وحمالك صرتنه ویا كمی ، ارابه كبی شیلرك ایچنه قونیلان شی ، اشیا بار ، حمل § اغرلق ، اثقال . § درعهده ایدیلان شی ، وظیفه : اغر بر یوك التنه كیردم .

یوكنی طوتمق = كسب ثروت ایلمك

یوكلی = اوزرنده ، ایچنده یوك اشیا بولنان || گبه ، حامل .

یوكلتمك = بر حیوان ویا حمالك صرتنه یوك قویمق ، تحمیل ایتمك .

یوكلنمك = صرتنه یوك قونمق ، تحمیل اولنمق || برینه بار اولوب ثقلت وزحمت ویرمك || ایتمك .

یوكلك = اوطەنك بر طرفنده ، یاتاق ، یاصدق، یورغان قونمغه مخصوص ثابت و بیوك طولاب : یاتاقلری یوكلكه یرلشدیرملی .

یوكش [ت ، ص] قورون توكی، یشم صوف یپاغی . § یوكدن معمول یوك چوراب .

یوكلی = یوكدن معمول بز اقشه || یوقبیلدن بر جنس قاش .

یوكسك [ت ، ص] یوجه اولان ، آلچاق اولمایان ، مادیاتده و معنویاتده قوللانیلیر : یوكسك طاغ ، یوكسك آغاج، یوكسك فكر ، یوكسك اسلوب ، یوكسك سس، یوكسك فیات، یوجه محل و مرتبه معناسنده قوللانیلیر : یوكسكدن دوشمك یوكسكه ، یوكسكاره چیقدی یوكسك پردەدن صویلمك : شدت و فخر ایله اداره كلام ایتمك (دكز حقنده) بی پایان فورطونەلی ، فصیح : بویله بر واپور یوكسك دكزلره تحمل ایتمزدی ، اونك ایچون (ارطغرل) واپوری پارچالاندی:

یوكسكلك = یوجەلك ، الچاق اولماماق ، ارتفاع : بو طاغك یوكسكلكی ایكی یوز مترەدر .

یوكسلتمك = یوجه ایتمك ، ارتفاعنی آرتیرماق : نەكزی یوكسلتمك ایسته یورمشسكز || اوكمك : سز بوعمرری چوق یوكسلتیورسكز || عیونه چیقارماق : اونی اوقادار یوكسلتمك بوایم نادر حقا در .

یوكسلمك = یوجه اولماق ، داها یوكسك اولماق || یوقاری قالقماق : بنا خیلی یوكسلدی ، فكر و اعتقادی چوق یوكسلمشدره دائما تعالی ایتمك

« یوكسل هنركه قانع اولمه » .

« دمبدم یوكسلن بوحسیات »

« كوزمه اشك آل ایندیریور »

§ فیاتی آرتمق : ذخیره یوكسلدی ، كومور یوكسلدی . پست پردەدن آیریلمق صسكی یوكسلت ، یوكسك سسله سویله .

یوكسلمه = یوكسلمك مصدرینك تخفیفی ، یوكسەلش ، یوكسلمك حالی .

« یوكسلمەدن كچمه ، كچ یاشامقدن »

یوكسوك [ت ، ص] دیكیش دیكركن ایكنەیی قولایلقله ایتمه بیلمك ایچین پارماغه طاقیلان معدنی ظرف . (اولچو خصوصنده) آزلقدن كنایه اولور: یوكسوكله اولچمك .

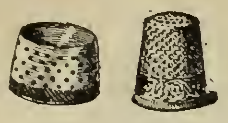

(یوكسوك)

یوكسوك اوتی = دیجیتال دنیلان و « سقرو فولاریه » فصیلەسندن بر نباتدر آغزی اشاغی چوریلمش یوكسوكه بكزه‌دیكی ایچون بواسم ویریلمشدر . طبابتده بالخاصه امراض قلبیەده قوللانیلیر . (دیجیتالین) اسمنده بر مادهٔ مؤثرەسی واردر.

یوكسیمك [ت ، فه] یوك عد ایتمك ، آغر یولاق كوكل ایسته‌مه‌یه‌رك قبول ایتمك . § استثقال ایتمك ، بار كلمك : خستەمی كورمك ایچین قاضی كوینه قدر كیدوب كلمه‌یی یوكسیلدی .

یول [ت ، ص] چیغیر ، كیدیلەجك یر ، طریق : بورادن قارشی‌یه یول واری ؟ بو یول یلدیز، چیقارمی ؟ كچی یولی = اغمه و آز ایشلك یول : آلمانیاده یوللرك كیشلكی انتظامی اوروپانك هیچ برمملكتنده بولنماییجق. بردرجەده‌در § عادت: بردفعه‌لك طلبی اسعاف ایتمك برشی دكل اما مكرر یول اولور || كمینك دكزده تعقیب ایتدیكی خط: كمی پوصله دلانیله یوایبولور || مجرا.

صویولی = جیزكی ، خط: یشیل یوللی بر قاشدن بر انتاری یاپدیرمشدی || یوروش ، حركت ، سرعت: واپورك یولی ایی در .

یول آلمق = مسافه‌یی قطع ایتمك : كیجه‌نك خیلی یول آلدق . || طرز ، اسلوب : بویولده بر بنا الك موافق اولانی در . || مجرای طبیعی: ایشلر یولنده كیتمه‌یور . || مسلك :

« مردم آیریلمام یولمدن بیشه زار همتك هر بن نخلنده كربر شیر فریاد ایتسه‌ده »

مقصد معین :

طریق موفقیت : زنكین اولمانك یولی فعالیت و ناموسبرورلكدر . یولنی بولدم آدم اولمانك یولنی كوسترەیم . مر:

« یولكه دیكنسز كللر صاچشدم »

« سن كله‌دك ماتم كلدی او یولدن »

اوغر : یولكه اولەجكم :

آیاق یولی = آبدستخانه ، ممشا .

یول اورماق = حیدودلق ایتمك § علم و صنعتده اعاظمدن اولان برینك آچدیغی طریق علمی و یا مناعی (ژان ژاق روسو) نك یولی ، معمار سنانك یولی.

یول آراماق = تدبیر ایتمك . یوله

اورماق = بر سیاحته چیقانی تشییع ایتمك || سوركاى ، كوج: حرفی حرفنه (لارِیس) ی ترجمه ایتمك اوزون یولدر .

یول اوسق = یولك جوارینه تصادف ایدن اوكندن ، كچیلن . یول اوغراغی= یولك اوغرادیغی یر .

خرسز یولی = كیزلی یول . اولو یول، جاده § چاره ؛ یرانی بولماق=آداب و اركان : یول بیلیر آدمدر .

پوسته یولی = ایشلك جاده .

دمیر یول = شمندوفر . آناطولی دمیر یولی ، روم ایلی دمیر یولی .

یوله چیقماق = عزیمت ایتمك ، سفر ایچون حركت ایتمك :

« اویله بر شدت تصمیم ایله چیقدم که یوله قارشمه چیقسه اكر سنك مزارم دونمم »

یوله چیقارماق = تشییع ایتمك .

یولدن چیقماق = شمندوفر ترن ویا لوقوموتیفی رایلرك اوزرندن خارجه فرلاماق . § ماپماق، ضلالته دوشمك: ایشی یولندن چیقدی ، اوكنج یولندن چیقدی .

یول خرجی = سفر ایچین مقتضی مصارف ، خرجراه . دورت یول آغزی= ایكی یولك تقاطع ایتدیكی محل . یول

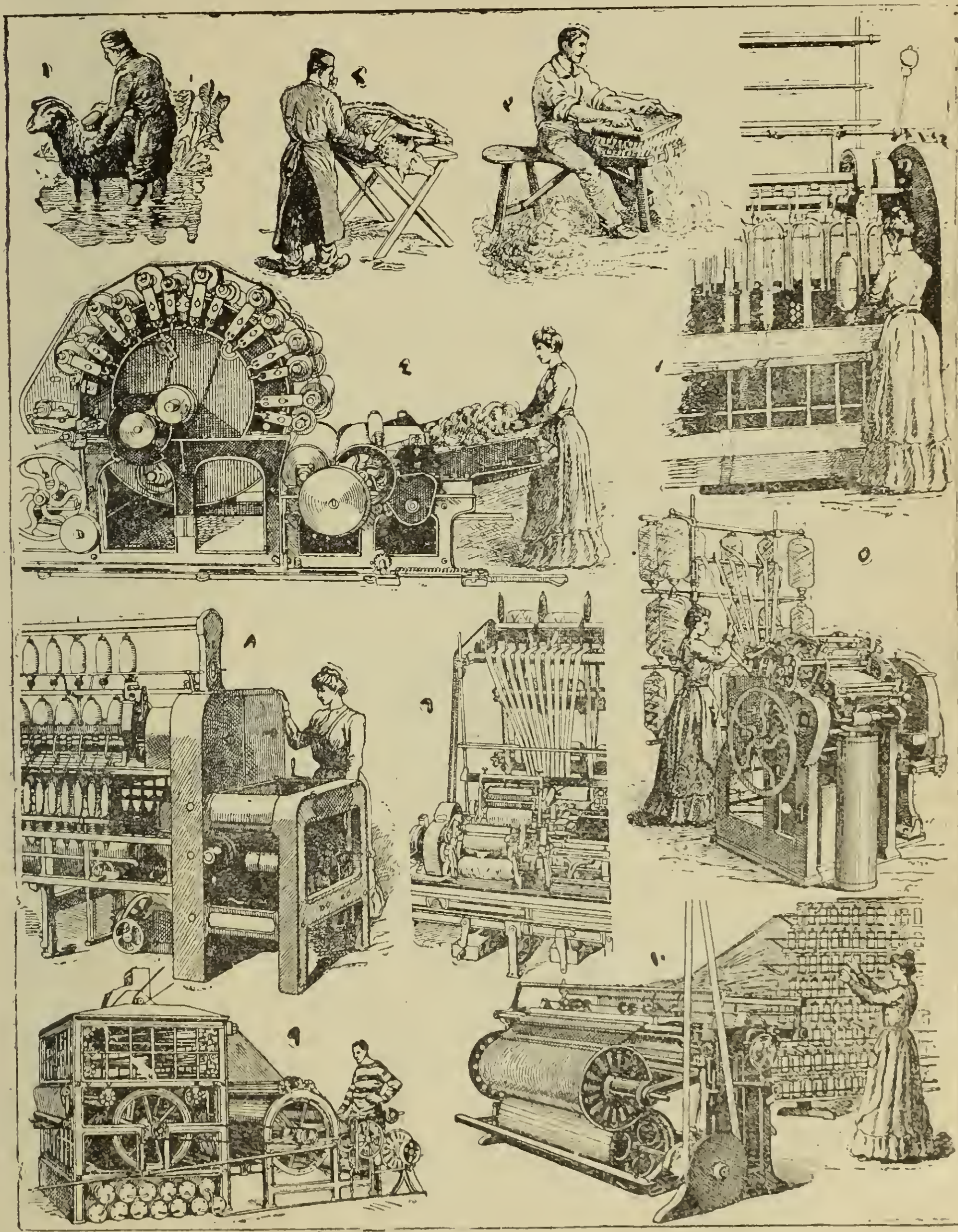

(یوك استحصالی): ١ - قویونلرك تطهیری ، ٢ - قرقه ، ٣ - ال ماكنه‌سیله طرامق ، ٤ - ماكنه ایله طرامه ، ٥ - بجرا ماكنه‌سی ٦ - جاده ، ٧ - یوك تللری توحیدی دستكاهی ٨ - ایپلك حالنه افراغی ، ٩ - جلا وطلانی ترتیباتی ١٠ - نسج دستكاهی .

دوشمك = تصادفاً كچمك . مناسبت دوشمك = يولسز دوشرمه معاينه‌خانه‌مه اوغرايك . يوله دوشمك = يوله چيقماق ، يوله روان اولماق . سيديك يولى = سيديك تاووغنك قنالى . احليل يولى شاشيرما = نه ياپاجاغنى ، نره‌يه و هانكى طرفه كيده‌جكنى بيله‌مه‌مك . يول شاشماق ، چناللاشماق : بو يول هيچ شاشماز دوغرى مزرعه‌يه كيدر . يول ويرمك = خدمتدن چيقارماق ، اذن ويرمك : اوشاقلرمدن ايكيسنه يول ويردم . بانقه مأمورلرينك برقسمنه يول ويرمش . (بحريه اصطلاحنده) برسفينه‌نك آرقه‌سنده قالماق ، برسفينه ديكر سفينه‌نك دها ايلرى كيتمه‌سنه مساعد اولماق .

دوغرو يول = جاده .

يولدن قالماق = مانع ظهوريله كيده‌مه‌يوب كيرى قالماق .

يول قاپاماق = ميدان ويرمه‌مك : هر توجه ايتديكم يولى قاپاديلر . تنبللر ايچون يوللر قپالى‌در .

قچاماق يولى = بهانه بر شيدن چكيلمك ايچون وسيله .

يوله قوماق = تشييع ايتمك عزيمت ايتديرمك .

يولنه قويماق = نظام ويرمك ، آهنك و دوام ويرمك : او ايشى يولنه قويمشدر .

يولدن آلى قوماق = عزيمتنه مانع اولماق .

يوله كلمك = اصلاح حال ايتمك : بر چوق چيلغنلقلردن صوكره يوله كلدى .

يول كوروتمك = سفر ايتمك احتياجى :
«اى غازيلر يول كوروندى يينه غريب سرمه»

يول كوسترن : طيور متملقه‌دن آسيا و آفريقايه مخصوص بر قوشدر .

(يول كوسترن)

يولجى = يوله چيقوب كيدن ويا يولده اولان : يولجى يولنده كرك ، واپورده ، واغونده ، سياحت ايدنلر : رومانيا واپورلرى يولجيلرينه ايى باقار . شرق سرعت قطارى يولجيلرينه چوق رعايت ايتدى . § اميدسز خسته : بدبخت خسته يولجى‌در .

يولجى چيقارماق = تشييع ايتمك .

يولجيلق = سفر ، سياحت حالى : يولجيلقده اوروج طوتماق فرض دكلدر .

يولداش = يول آرقاداشى . وقتيله يكيچرى اورته‌سنك اعضاسى قپو يولداشى = افنديلرى بر اولانلرك بهرى ، بر قپو منتسبلرينك بهرى .

يولداشلق = يول آرقاداشلغى . يولداشلق ايتمك = برابر صياحت ايتمك .

يولديرماق = چكديروب قوپارتماق سوكديرمك باغچه‌نك اوتلرينى يولديردم . اوت يولديرماق = جبراً بر آدمه ايشى كورددورمك : آدمه بوراده اوت يولديردلر .

يولسز = يولنده اولميان آداب و اركانه غير موافق اولان . يولسز ايش ، يولسز حركت . اصناف آره‌سنده ويا كهيالرى طرفندن ايشدن منع اولونمق جزاسنه اوغراديلمش : فلان آراباجى‌يى يولسز ايتديلر .

يولسزلق = مناسبتسزلك مناسب اولميان وضع و حال .

يوللامق = يوله‌چيقارماق ، كوندرمك : آدم يوللادم ، خبر يوللادم .

يوللامه = « يوللامق » مخففى . || دوشه‌مه‌لك اوزون ميشه آغاجى : يوللامه ديرك ، كيريش .

يوللانمق = يوله چيقوب كيتمك كبى يوللاندى . || كونديرلمك : مكتوب يوللاندى .

يوللى = بر درلو يولى اولان . اوزون يوللى ، قيصه‌يوللى : يولسز بر ايش اولدى . § طرز : نصيحت يوللى سويلديكم سوزلر مسموع اولمادى .

كوزلر يولده قالماق = اوزون مدت انتظار ايتمك :
« يولارده قالدى كوزلرم كلمه‌دى خبر »

يول كوسترمك = قلاغوزلق ايتمك ، رهبر اولماق .

يوله كيتمك = اويماق || طريق اختيار ايتمك :
« آه بيلمزميسك اشتدكاريكى »
« او يمان يولره كيتدكاريكى »

يولنده = مناسبت اولماق لازم كلديكى كبى اولان : ايشلر يولنده ، دكل ايى كيتمه‌يوره .

يوله ياتمق = اطاعت ايتمك .

ياكلش يول = دوغرو اولمايان ، || ذهاب .

يول يورومك = يورويه‌رك مسافه قطع ايتمك .

يول يول = چيزكيلى . يول § دفعه ، كره : ياماغنى بر يول آثار زيبكار .

يوليله = مناسب بر صورتده ، لايق اولديغى كبى : مواخذه يوليله ايديلرسه كيمسه كوجنمز .

يُولاز [ت ، ص] حيوانى چكمك و باغلاماق ايچون باشنه طاقيلان ايپ : يولازندن چكمك يولازندن باغلاماق .

يُولاف [ت ، ص] حيوانلره يديريلن اوزون و خفيف حبه : آتى يولافله بسله‌مك . يولاف صمانى .

يُولماق [ت ، مص] چكوب قوپارمق زواللى ياسندن صاچنى صقالنى يولدى § صويماق ، طولاندرمق : صاف دل آدمى ايى يولمشلر .

يولنديرمق = حزن و يأسه دوشورمك ، || اغلاتمق : محاربه‌نك غائب ايديلمه‌سى ايتاليانلرى چوق يولنديردى .

يولنماق = چكيلوب قوپاريلماق . اظهار حزن وماتم ايتمك .

يولوق } **يولوك** } = تويلرى يولنمش ، تويسز

يولوكن } **يولوك** } = اوستره

يولومك = تراش ايتمك || چكوب يولماق .

يولوبجى = بر بر ، پروكار .

يَوْم [ع . اسم ، مذ] ج : ايام ٢٤ ساعتلك ليل ونهار مدتى : يوم جمعه . كوندوز ٢٤ ساعتدن عبارت كون مدتنك كيجه اولميان قسمى : يوم الحساب = قيامت كونى :
« كيجه‌لر انجم صايارم صبحه‌دك »
« اى شب هجرك يامار يوم الحساب »
يوم الحشر ، يوم القيام = كذالك قيامت كونى يوم شمس = شمسك ، يوم نجومى = برنجم ثابتك ايكى دفعه نصف النهاره كلمه‌سى آره‌سنده مرور ايدن مدت . || اليوم = بوكون ، حالا . فى يومنا هذا = بوكونكى كونده || يوماً من الايام = كوللرك

برنده. یوماً فیوماً = کوندن کونه . کل یوم = هر کون . کل یوم هو فی شأن (آیتنه) = هر کون او تحول وانقلاب ارزره در .

یومه = ☞ یوما .

یومی = یومیه بر کونه عائد ومخصوص اولان ، کوندهلك . معینات یومیه ، هر کون چیقان ، یومی غزته .

یومیه = برکونلك ایشك اجرتی . هر کونکی واردات ومصارفی یازمایه مخصوص دفتر : یومیهده مقید ، آنا دفتر بنه کچمهمش .

یوما ـ یومه = اوج قولدن مرکب وقوللرینك عکسنه بوکولمش خلاط بالامار.

یُوماق [ت، س] ایپ دن ویاز دن یاپیلمش یووارلاق، طوپ، اویون طوپی، برطوبه صاریلمش ایپ سجیم وسائره: بر یوماق ایپلك .

(یوماق)

یوماقلاماق = صاروب طوپ یاپماق. ایپلکی، ایی یوماق یاپماق .

یُوماقلانمق [ت، س] شیشوب یومرو اولماق . مفصللری یوماقلانمش .

یومرماق = طوپلانوب یومرو اولماق، شیشوب اور اولماق .

یومرو = یووارلاق شی . § اور . یامری یومری = مستوی اولمایان، عارضهلی، تومسك وچوقوری اولان .

یومروجاق = طاعون علتنك علامتی اولهرق قولتوق آلتندهویاقاسیقده چیقان اور ، § طاعون علتی ، شتم و اشتکا مقامنده چوجقلره توجیه اولنور : یومروجاق ضبط اولونهاز که .

یومروق = قپالی أل ، مشت . « یازدیجیمز یومروغمز ؛ پالامز . » یومروق ضربهسی : بریومروقله یرهسردی خصمنی .

یومروقلاماق = یومروقله اورماق. یومروقله یوغورماق .

یومرولق = تومسك، اور کبی یووارلاق شی ، حدبه

یومرولماق = شیشوب اور کبی اولمق، تومسلمك تحدب ایتمك .

یُومشاق [ت، صف] سرت اولمایان نرم ، لطیف ، لین ، ملایم، حلیم اولان . یومشاق طبیعتلی در . قولای ایشلهنن : یومشاق دمیر ، یوموشاق آغاج . ‖ (س) یومشاق یر § کمیکسز ات ، بوت بالدیرك یومشاغی .

یومشاتماق = یاخود یمشاتماق . یومشاق ایتمك: واژلین انسانك دریسنی یومشاتیر § خشونتی غضبی دفع ایتمك : اونی انجاق ضبط و ربط عسکری یومشاته بیلهجك، طاتلی سوزله آزغینی یومشاتدم.

یومشاجق = یومشاق ، ملایم، نرم : چوجوغك یومشاجق اللرینی اوپدم .

یومشاقلق = سرت خشین اولماماق حالی .

یومشاماق = سرتلکی ، خشونتی کچمك: بال مومی صیجاقدن یومشامش، دمیر قیزنجه یومشار .

یوماق = یقاماق ، غسل ایتمك .

یوملماق = کندی کندینهوبلااختیار قپانماق : کوزلری یوملدی .

یوممق = قاپاماق: کوزلرینی یومدی. آوجنی یومدی .

کوز یوممق = کورمزلکدن کلمك ، مسامحه ایتمك .

آغزینی آچوب کوزینی یوممق = بی پروا آلابیلدیکنه سوکوب صایمق . کوزینی یوموب آغزینی آچدی .

کوز آچمق = آن واحدده، درعقب : « بر دوش کبی در حق بوکه معناده بو عالم کیم کوز یوموب آچینجه زمانی کچدی ایلر »

یوموق = قاپالی : یوموق کوز . یومشاق تومبول : یوموق یوموق اللر .

یُونان [ج، س] (یونیا) اسم قدیمندن محرف در ☞ [محیط اعلام] .

یونانجه = یونان قدیم طرز واسلوبنده ویالسانده اولان .

یونانستان = یونان مملکتی (یونانستان کلمهسنك نهایتندهکی [ستان] فضلهدر ، غلطدر)

یونانلی = یونان اهالیسندن آدم .

یونانی = یونان مملکتنه منسوب اولان لسان یونانی ، فلسفهٔ یونانیه .

یونتماق = ☞ یونماق .

یُونجه [ت، س] صولیجه یرلرده خدایی نابت ویا اکیلمکله حاصل اولان معروف اوت .

(یونجه)

یُوند [ت، س] حرکه ایله کزر نیم یابانی قیصراق . قوبروق صالان قوشنك بر نوعی § یوند قوشی .

یونده = قوشك تویلری آلتندهکی § اینجه قیللری .

یونده قوشی = طیور متسلقهدن بر قتیه مخصوص الاجهلی بر قوشدر .

(یونده قوشی)

یُونس [ت، س] ۱۲٤ بیك پیغمبردن بری . ☞ [محیط اعلام]

یونس بالغی = ممهلی حیوانلردن معروف بیوك بر بالق .

یُونغار [ت، س] بولغاری دینیلن چالغینك ایفاق نوعی ‖ اوچ تللی باغلامه .

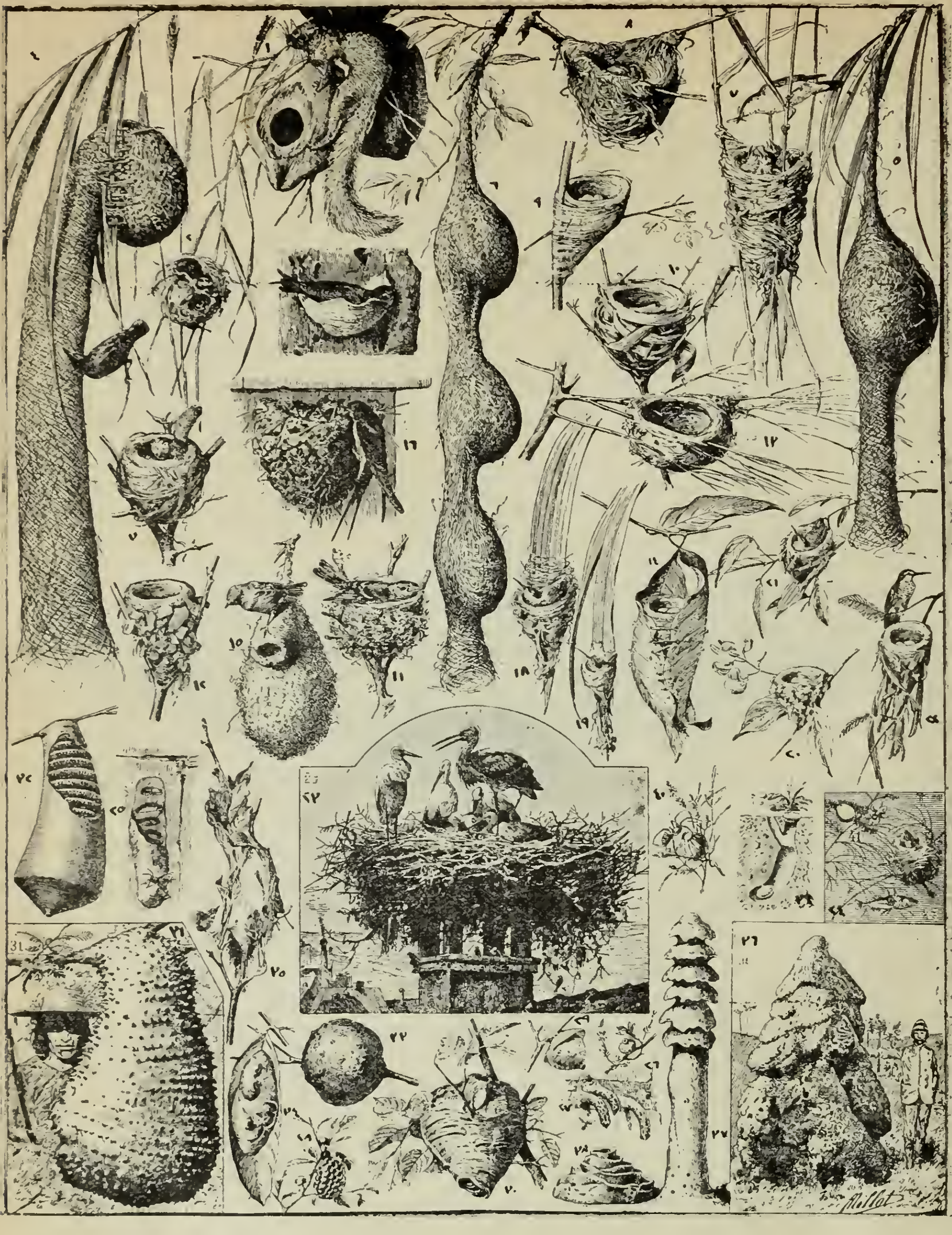

(ذات الثدايانك يووه‌لری) : ١ – فليپين صنجابنك يووه‌سی ، ٢ – تارلا فاره‌سنك يووه‌سی ، ٣ – موسقاردينك يووه‌سی .
(قوش يووالری) : ٤ – ته‌كستورد قوشنك يووه‌سی ، ٥ – لوكری قوشنك يووه‌سی ، ٦ – طبور ناسجه‌نك يووه‌سی ، ٧ – بلبلك ،
٨ – آمه‌ه قوشنك يووه‌سی ٩ – ريبيدبرك يووه‌سی ، ١٠ – ناشيغول يووه‌سی ، ١١ اسپنوز قوشنك يووه‌سی ، ١٢ – پاشيسبه‌فال ،
١٣ – زوزته‌روب ١٤ – اونله‌كن قوشی يووه‌سی ، ١٥ – آری قوشنك يووه‌سی ، ١٦ – قيرلانغيجك يووه‌سی ، ١٧ – دكز
قيرلانغيجنك يووه‌سی ١٨ – فاسونجی قوشنك يووه‌سی ، ١٩ – جوجه قوشنك يووه‌سی ، ٢٠ – يه‌قوت زمرد قوشی يووه‌سی ، ٢١ –
توماياس قوشنك يووه‌سی ٢٢ – هيلوشاريس قوشنك يووه‌سی ، ٢٣ – لیلك يووه‌سی .
(بالقلرك يووه‌سی) : ٢٤ – اسقورپيد بالغنك يووه‌سی .
(بوجكلرك يووه‌سی) : ٢٥ – هند آريسی يووه‌سی ، ٢٦ – فرانسز آريسی يووه‌سی . ٢٧ – اشك آريسنك يووه‌سی ، ٢٨ – پوليست
يووه‌سی ، ٢٩ – كب بواسنك يابلشی ٣٠ – كب يووه‌سی ٣١ – بولبی‌دوقاين ، ٣٢ مقوا بيان اريدی يووه‌سی ، ٣٣ – ٣٤ – قارنجه
يووه‌سی ، ٣٥ – ايپاری ، ٣٦ – ٣٧ – ٣٨ – بياض قارنجه يووه‌سی ،
(اوروبجكلرك يووه‌سی) : ٣٩ – ميغال يووه‌سی ٤٠ — آرژيوب ٤١ — آرژيرونه‌ت .

یونغه [ت ، مه] كسرلەكسیلن كراسنه ، اودوندن چیقان اوفاق پارچەلر ، طلاشك ایریسی دمیر یونغاسی = ایریجه دمیر طلاشی .

یوغاق [ت ، ، مصـ] ییقانمق كندی كندینی ییقامق غسل اولونماق .

یونمه = یونماق مصدرینك مخففی ، یونماق فعلی . || صوایله یونلمش

یونتلمامش = ایشلنمەمش ، تربیه ایدیلمەمش ، خام ، ناتراشیده .

یونلماق = كسرله ، رنده ایله ، قلمله ، قلم تراش ایله كسیلوب ویا قازیلوب دوزەتلمك ، ایشلنمك : یونلمش تخته ، دیرك ، طاش . بر مادەنك بعض اقسامنی كسوب ویا قوپاروب ایستەنیلن شكله كتیرمك .

یونماق = كسر ویا رنده ویا قلمله تخته ویاخود دمیری كسوب دوزلتمك ، ایشلمك ، اویماق ، صیلمك : مرمرك یونولماسی اقتضا ایدر .

یوها [ت ، تە] صیحهٔ تحقیر و تذلیل‌در : یوهایه طوتماق ، یوها باغیرماق .

یووه ـ یوا ـ یووا [ت ، ـ] طیور و سائر كوچوك حیوانات مسكنی ، اشیانه ، لانه ، § كوچوك وفقیرانه مسكن § بر ماكنه وآلتنك كیروب ایشلەمسنه ویا یراشمسنه مخصوص دلیك ، § چقور ، دلیك ، كوز یووەسی .

یوواسنی یاپمق = حقندن كلمك ، جزاسنی ویرمك .

یووالامق = یووا یاپمق .

« كرچه مدهشدر ایدیلمك بیدار
یووامنده اویویان شیر ژیان »

ی

آرسەنیك Arsenic [ج ، ـ] صیچان اوتو ، سم الفار .

آق سُلمن [ت ، ـ] قلور مثنای زیبق دیان مادهٔ کیمیائیەنك بین العوام اسمیدر .

آنارشی Anarchie [ج ، ـ] یاخـود آنارخیا = حکو متسزلك ؛ امنیت وآسایش یوقلغی ، فوضویت .

اِختلال [ع ، مص] قاریشقلق ، آیاقلانمه ، اهالینك حکومته قارشی آیاقلانمسی . . . اختلالی حیدیدلق شـکانی کچمز . اختلال شعور = دایلك

اِرتجاع [ع ، مص] ماضی‌یه عودت ایتمك ویا یوکا میل اظهاری . ۳۱ مارت وقعهٔ ارتجاعیه‌سنده اهل ارتجاع دینی آلت ایده‌رك و شریعت ایسـترز دییه‌رك دینك ده ، شریعتك ده ضدی اولان مطلقیتی تحکیم واستبدادقوتنی اعاده ایتمك ایسته‌دیلر .

اِرتیاب [ع ، مص] شبهه ، تردد ، ریب و کمان اوزره اولش .

اِسپریتیزم Spritisme [ج ، ـ] اولمشـلرك روحنك جاب اولونا بیلمه‌سی ، و کوزه کورونور بر حال آلمسی اعتقادی : اوروپاده بیله اسپریتیزم مسخره‌لقرینه اعتقاد ایدن عقولك بولندیغنه حیرت ایتمه‌مك ممکن دکلدر .

اِستبداد [ع ، ـ] زوربالق ، کیفی حرکت ، قانونی اولمایان طرزاداره وحرکت : «قاندیر استبدادی مسعود ایله ملتهٔ وملتی» .

اِنفلاق [ع ، مص] آچیلماق ، انـکشاف ایتمك : « دیدار انفـلاقنده افق یتمك ، انفلاق صحر ، پاطلامق . مواد انفلاقیه = دینامیت و امثالی پاطلایجی ترکیبات

اِنقراض [ع ، مص] دولتلر و عائله‌لر حقنده باتماق ، محواولماق ، انقراض‌اولماق ، سقوط ایتمك ، آرتق موجود قالمامق .

اِنقلاب [ع ، مص] برحالدن دیکر حاله فقط بردن‌بره کچمك || بر شـکل حکومتدن کچمك : فرانسه انقلاب کبیری . فرانسه انقلاب کبیری حقنده اك جاذب اثر (طوماس قارلایل)ك اثریدر . || تموز ۱۱ انقلابی : عبدالحمیدك عهد استبدادینه خاتمه ویرن انقلاب .

اُبستروقسیون [ج ، مص] Obstruction پارلان مذاکره و مناقشه‌سنه اشتراکدن امتناع .

اُوپورتونیست [ج ، ـ] Opportuniste قوت وحکومت هانکی فرقه‌ده یا آدمده ایسه اوفرقه‌یه ویا او آدمه متوجه و میال اولان کیمسه .

اُولیغارشی oligarchie [ج ، ـ] حکم ونفوذك بر قاچ عائله النده بولندیغی اداره .

باللی بابا [ت ، ت] ابخرهٔ ابیض) ذات الفلقتین شعبه‌سندن شـفویه فصیله‌سنه منسوب بر نباتدر .

(باللی بابا اوتی)

بومبا [ج ، ـ] یونانجه چاتیردی معناسـنده اولان {Bombos} کلمه‌سندن آلنمشدر . ایچی مواد انفلاقیه ایله طولو دمیردن کره .

پارلامانتاریزم {Parlamentarisme} [ج ، ـ] پارلان ایله ادارهٔ حکومت ایدیلمك . مبعوثانك عدم اعتماد بیان ایتمسیله قابینه‌نك سقوط ایتمه‌سی اساسی قبول ایدیلمش اولان حکومت اصولی .

پارلمنتو [ج ، ـ] قوهٔ تشریعیه‌یی تشکیل و اجرا ایدن هیئت : فرانسه پارلمنتوسی اعیان و مبعوثان مجلسلرندن متشکلدر .

پان ئەلەنیزم [ج ، ـ] اتحاد یونانیان .

پان تورکیزم [ج ، ـ] ترك اتحادی .

پان جرمانیزم [ج ، ـ] آلمان اتحادی

پان اسلامیزم [ج ، ـ] اتحاد اسلام § پارتی (parti) فرقه

پسیقولوجیا psychologie [ج ، ـ] ماهیت و احوال روح دن بحث ایدن علم . روح ، فن روح ؛ حالت روحیه : اونك پسیقولوجیاسنی بن بیلیرم .

تأوّه [ع ، مص] آه ایتمك .

تشکیل [ع ، مص] کبری دوندورمـك ، کـبری یوسکورتمك ؛ باصدیرماق ، تخریب ایتمك : تنکیل اشقیاده خدمت ایدن اودر : اعداسنی تنکیل ایلمشدی .

جمعیت [ع ، ـ] بر و عینی پروغرام تعقیب ایتمکده متحد کیمسـه‌لرك هیئتی : اتحاد و ترقی جمعیتی ، اطبای ملکیه جمعیتی || پریشان اولمامق ، انتظام و انسجام : جمعیتلی بر سوز سـویلدی . جمعیت و خاطر . ذهن براقیتی . خاطرك آسوده و براق اولماسی . جمعیت خفیه = جمعیتلر قانونجه بیاننامه ویرمه‌ین وکیزلی قالان جمعیت .

جمهور [ع ، ـ] زمره جماعت ، جماعت کثیره : جمهوره مخالفت قوهٔ خطادندر . جمهور ادبا = ادیبلر زمره‌سی .
«ضربه‌ٔ جمهور ایله براولمایان یوق‌تارومار»

جمهوریت = بر اصول حکومت بو اصول ایله اداره اولونان حکومت رئیس حکومت اهالی ویا وکیللری طرفندن مدت معینه ایچون انتخاب وتعیین اولونور . فرانسه جمهوریتی ، آرژانتین جمهوریتی .

حرّیت [ع ، ـ] اسیر اولمامق ، کوله ، جاریه اولمامق ، سربستلك آزادلق . قوانین‌دن غیری برشی ایله مقید اولمامق .
«نه‌یار جان ایشـسك آه ای دیدار حریت»
حریت وجدانیه = انسان مذهبی انتخابده حر اولماق ؛ حریت کلام = قانون و آداب داخلنده هر ایستدیکنی انسانك سویلیه بیلمه‌سی .
« حریتی حدود وطندن چیقاردیلر
حریت ایسته‌ینلری زنجیره صاردیلر »

خطّ سُنبلی سنهٔ هجریه‌سنده مشاهیر خطاطیندن مطبعهٔ عامره سر خطاطی ابن‌الحمزه عارف حکمت بك طرفندن ترتیب واختراع و ولی‌الله عظامدن قوجه مصطفی پاشاده دفن خاك عطرناك سنبل افندی حضرتلرینك اسملرینه اضافةً توسیم و شـکل سنبله کوره ترسیم ایدلشدر . خط مذکور خطوط اسلامیه‌دن خط کوفی ایله سیاقت وخط دیوانیه‌دن استخراج ایدرك قاموسمزك طبعی نهایتلرنده میدانه کلدیکندن خطوط اسلامیه میاننده بالمجبوریه ارائه ایدیله‌مه‌مشدی .

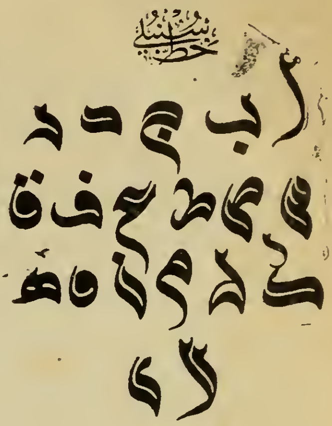

(خط سنبلی)

خفیه [ع ، ص] جاسوس شونك برئنك احوالنى تجسس ايله موظف كيزلى مأمور .

خلع [ع ، مص] بر حكمدارى عزل ايتمك ، تختندن ايندیرمك [سلطان عبدالحميد خلع وسلطان محمد رشاد حضرتلرى اجلاس اولوندى . || يرندن چيقارمق . خلع مفاصل .

خمبره [ع ، ص] ايچى مواد انفلاقيه ايله طولو كاله .

داروينيزم Darvvinisme انكليز طبيعيونندن چارلس داروينك مذهب علميسى . (داروينيزم) عنوانلى اثر .

دموقرات Dèmocrate دموقراسيه يعنى حاكميت اهالى پرنسيپنه مربوط اولان

دموقراسى == Démocratie حاكميت اهالى اوزرينه مؤسس حكومت .

ديسيپلين [ج ، ص] dicspline انضباط بعض هيئت ويا مؤسسه لرك اداره وتأمين انتظامنه مخصوص قوانين واصولات مجموعى مكتب سلطانيه نك خصوصى ديسيپلنى واردر .

ديكتاتور [ج ، ص] Dictateur برقوت ونفوذ حكمدارانه اكتساب ايدن كيمسه ، كافهٔ قواى حكومتى النده طوپلايوب بيلديكى كبى ادارهٔ اموره تجهيز اولان آدم .

ديناميت [ج ، ص] نيترو غليسه رين ايله انشعالى قولايلاشديران بر مادهٔ معدنيه دن مركب بر تركيب .

راديقال [ج ، ص] Radical پولتيقه ده اصلاحات مطلقه طرفدارى اولان فرقه ويا بو فرقه نك منسوبلردن برى ، [illegible]

رانده وو [ج ، ص] Rendez_vous موعد ملاقات . رانده وو ويردم .

زهر [ت ، ص] آغو ، سم ، بدنه داخل اولونجه حياتى تدريجاً ويا درحال محو ايدن ماده . ايچكيلرك جمله سى معتدل وتدريجى اولدورن زهردر توتون ايچمك زهر تنفس ايتمكدر .
« بتر اولدى زهر ييدك قان يوتدق »

سانسور [ج ، ص] Censeur مفتش ، باصيلاجاق وياتياتروده صحنه يه وضع ايديله جك آثارى تدقيق ايدن وذلفياره طوقونان يرلرينى طى ايدن مأمور : سانسور [Censure] اصولى ، قانون اساسى نك اعلانيله لغو اولوندى . انسان حكومتك سانسوردن قورتولسه ده عوام هوامك سانسورندن قورتولاماز .

سوسياليزم [ج ، ص] بر اشتراك عالم شموليله حقوق ملكيتى دكيشديرمك ايستهينلرك سيستمى ، مسلكى . (سوسياليزم) عنوانلى بر طريق .

شوراى دولت [ت ، ص] قوهٔ اجرائيه نك قوهٔ تشريعيه سنى تشكيل ايدن ومتعدد شعبه لرى بولونان دائرهٔ مهمه سى .

شوراى امت == اهالينك بالذات تشكيل ايتديكى مجلس مشورت .

عصيان [ع ، ص] اطاعت ايتمه يش ، اطاعت وانقياده ، حكومته آرتق تابع اولمايش : ماليسيا عصيانى قانله سوندورولدى . آرناؤودلق عصيانى لاتين حروفاتنك قبول وعدم قبولى مسئله سندن آلولندى . على الاطلاق عدم اطاعت واعلان عدم خوشنودى :
قورقديغم وجدانمك عصيانيدر .

عوام [ع ، ص] خواص دن اولمايانلر ، آحاددن اولانلر : عوام ناس : انسانلرك على العاده اولانلرى . اشاغى طبقه آدملرى . بين العوام : اشاغى طبقه آدملرى آره سنده .

قليك [ج ، ص] {Clique} دولابلرينى چويرمك ايچون اتحاد ومشتركاً وخفياً صرف مساعى ايدن كيمسه لر هيئتى . فلان « قليك » دن در . قليك نه ايسترسه باش وكيل اونى ياپمايه آماده ايدى .

قله ريقال [ج ، ص] { Clérical } پاپاسلر ، راهبلر ، روحانيلر وخواص متعصبه مسلك وافكارينه طرفدار اولان : اسپانياده حالا حكم سورن قله ريقاللردر فرانسه ده اك زنكين فرقهٔ سياسيه قله ريقاللر فرقه سى در .

قونسرواتور [ج ، ص] { Conservateur } محافظه كارلر فرقه سندن ويا مسلكندن اولان .

مابض [ع ، ص] انسان بالديرى .

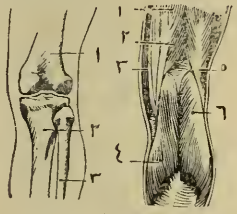

(انسان بالديرى)

١ — عضلهٔ وتريةالنصف ؛ ٢ — عضلهٔ غشائيهٔ النصف ؛ ٣ — عضلهٔ خياطيه ؛ ٤ — عضلهٔ ذات الرأسين فخذيه ؛ ٥ — عضلهٔ نواحيهٔ وحشيه ؛ ٦ — توأميهٔ انسيه ؛ آ — فخذ ؛ ب — قصبه ؛ ث — عظم شظيه .

مجلس اعيان [ع ، ص] مملكتك علماً ويا ادارةً و يا نسبةً اك ايلرى كلانلرندن قيد حيات ايله انتخاب اولنور ذوات دن متشكل هيئت تشريعيه .

مجلس عمومى [ع ، ص] اعيان ومبعوثان دن متشكل مجلس .

مطلقيت [ع ، ص] قيد وشرطسزلق . كيف مايشائيت . مطلقيت اداره == استبداد .

مفترس [ع ، ص] پارچالايوب ييين : حيوانات مفترسه آرسلان حيوانات مفترسه نك پادشاهيدر .

مه موراندوم [ج ، ص] { Memorandum } مخطره بر مسئله نك حال حاضرى خلاصه ايدن تبليغ نامهٔ سياسى .

نيهيليست [ج ، ص] روسيه ده مشروطيت وحريت حقيقيه طرفدارى . نيهيليست فرقه سى .

وه تو [ج ، ص] { Véto } لاتينجه بر كلمه در ، كه « مخالفت ايدرم » « راضى دكلم » ديمكدر . وتو حقى == رد ايتمك صلاحيتى : حكمدارك هرزمان ، وهر درلو شكل حكومتده وه تو حقى موجود در .

صوڭ

١٤١ نجی فورمه ده سهو طبع اولەرق وقوعه کلان خطالر

صحیفه	ستون	خطا	صواب
١١٢٣	٣	وز	یوز
١١٢٤	٢	بترووری	بزووری (بو ون) رسمنك آلتنده مندرجدر
١١٢٦	»	مجرا ماکینەسی	مجزا ماکینەسی
»	»	یول تللری	یول تلارك
»	»	طلانی ترتیباتی	طلا ترتیباتی
١١٢٧	٣	یولماق	یولمق
»	»	یولنماق	یولنمق
١١٢٨	٣	١٢٤ بیك پیغمبردن	پیغمبران عظامدن بری
		بری	
١١٣٠	١	یونماق	یونمق

— علاوه —

صحیفه	ستون	خطا	صواب
١١٣١	١	أبستروقسیون	اوپستروکسیون
١١٣١	١	Bombos	Bombe
١١٣١	٢	Parlamentarisme	Parlementarisme
١١٣١	٣	جمیت	جَمْعیَتْ
١١٣٢	٣	مِأبِص	انسان بالدیری مأبَضْ دیز التنده‌کی چقور
١١٣٢	٣	مجلس أعیان	مجلس أعْیانْ
١١٣٢	٣	مُطلَقیتْ	مُطلَقیَّتْ